

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

1158.

Digitized by Google

INKLIJKE BIBLIOTHEEK
0566 5549
Digitized by Google

Gen. 352

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

NEDE

WO

Digitized by Google

NIEUW

NEDERDUITSCH - LATIJNSCH

WOORDENBOEK.

Digitized by Google

Digitized by Google

551 2 16

NIEUW

NEDERDUITSCH - LATIJNSCH

WOORDENBOEK,

DOOR

H. FRIESEMAN,

Lid van het Utrechtsche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en Rector van het Veluwsche Gymnasium te Harderwijk.

TE ZUTPHEN,
BIJ H. C. A. THIEME.
MDCCCX.

Digitized by Google

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 's HAGE.

Digitized by Google

DEN

HOOG EDELEN GESTRENGEN HEERE

J. H. VAN KINSBERGEN,

ADMIRAAL VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND: EERSTEN KAMERHEER EN STAATSRAAD HONORAIR VAN Z. M. DEN KONING VAN HOLLAND, GROOT-KRUIS VAN DE ORDE VAN UNIE, ALS MEDE VAN DRIE RUSSISCHE ORDEN, EN DIE VAN DANNEBROUK VAN DENE.

Digitized by Google

MARKEN, LID VAN HET KONINGLIJK INSTITUUT VAN KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN VAN HOLLAND EN DAT VAN BERLIJN, DIRECTEUR VAN DE KONINGLIJKE MAATSCHAPPIJ DER WETENSCHAPPEN TE HAARLEM EN LID VAN VERSCHEIDENE ZOO BINNEN ALS BUITENLANDSCHE SOCIETEITEN VAN WETENSCHAPPEN ENZ. ENZ.

ZIJ DIT WERK UIT WARE DANKBAARHEID GEWIJD.

Aan wien zoude ik met meer regt, dit mijn Werk voor onze jeugd geschikt, kunnen toewijden? dan aan eenen MAN, die sedert langen tijd zoo duidelijk getoond heeft en nog dagelijks toont, hoe zeer HEM het welzijn onzer Vaderlandsche jeugd ter harte gaat:

die

Digitized by Google

die reede in vroegere jaren van boord van den bodem wegruimen. Hij het bevel voerde, als het ware een Kweekschool van Vaderlandsche jongelingen, met bekwame Meesters voorzien, in stand gebragt en bewerkt heeft, dat in hetzelve verscheiden en bekwame Zee-Officiers gevormd geworden zijn.

Aan eenen MAN; die wel bevroedende, dat het geluk van een Land veel meer dan men gewoonlijk denkt, afhangt van het aankweeken van weldenkende jongelingen en het vormen hunner harten, nimmer ophoudt om hiertoe, zelfs met opoffering van het zijne, belangloos mede te werken.

Aan eenen MAN! die schoon dikwijls miskend, ja dikwijls zelfs mishandeld, door deze tegenstribbelingen nooit van dit zijn edel doel te brengen was; maar ondanks alle woelingen, alle staatsorkanen en omwentelingen in dit opzigt altijd dezelfde bleef.

Aan eenen MAN; die om de menigvuldige diensten, in onderscheiden tijdvakken en omstandigheden aan ons Vaderland bewezen, door het Bataafsche volk altijd geëerd en geëerbiedigd wordt, en wiens lofrijke nagedachtenis zelfs bij het laatste Nageslacht in zegening blijven zal!

Digitized by Google

Aan eenen MAN eindelijk, die ook MIJ gedurende eene reeks van jaren met weldaden overladen hebbende, dezer hulde, zoo mijne Opdragt dien naam verdient, dubbel waardig is!

Neem dus HOOG ED. GESTR. HEER, dit mijn werk, als eene openbare dankbetuiginge voor alle die weldaden gunstig aan!

Dat de Voorzienigheid UWE naar haren ondergang snellende Levenszon nog lang het ruime overschot dier schittering doe behouden, waarmede zij op haren volle middag zoo glansrijk praalde!

MIJ verder aan U HOOG ED. GESTR. toegenegenheid aanbevelende, neem ik de vrijheid, om mij met zuivere dankerkentenis te noemen

HOOG EDEL GESTRENGE HEER!

HARDERWIJK U HOOG ED. GESTR.
den 15 van Lentemaand 1810. bereidwilligen Dienaar,
FRIESEMAN.

VOOR-

Digitized by Google

VOORBERIGT.

Ziet hier mijne waarde Landgenooten weder een Nieuw Nederduitsch-Latijnsch Woordenboek! dat men echter niet denke, hetzelve volmaakt te zullen vinden; het is naar mijn inzien geenzins het werk voor een Mensch alleen, om een alles omvattend Woordenboek te schrijven; hier toe immers zoude eene kundigheid in alle vakken der studien vereischt worden, daar onze leeftijd naauwelijks toereikende zij, om in een enkel vak van dezelve eenige schreden voorwaarts te doen: zoo men dus mijn werk slechts middelmatig moge vinden zal ik mij voor de moeite aan het zelve besteed dubbel beloond achten. — Eene aanprijsende Voorrede aan deszelfs hoofd te plaatsen schijnt mij ongeschikt en onheusch en ik zoude er zelfs niets voor geplaatst hebben, ware het niet, dat ik van de behandeling zelve eenige rekenschap meende verschuldigd te zijn: en vooraf aan de geleerden verschooning vragen moest voor de gebreken, en die zullen mogelijk talrijk zijn, die men in dit mijn werk aantreffen zal.

Ik heb dus in het bewerken van dit mijn Woordenboek, het uitnemend werk van den grooten Taalkenner WEILAND meestal stapsvoets, zoo als men zegt, gevolgd, daar ik op den uitgebreiden en klipvollen oceaan van onze rijke taal voorzeker geen beter loods nemen konde: somtijds, doch niet dikwijls heb ik genoodzaakt geweest mijnen getrouwen loods te verlaten en van dien grooten Man in meening te verschillen, hetgeen ik echter schuorvoetende en op eene zoodanige wijze hoop gedaan te hebben, dat ik nimmer zijne eer kwetste; heb ik het onwetend en onwillend gedaan, dan vraag ik bij dezen openlijk verschooning! met verzekering, dat niemand aan zijne uitgestrekte kunde ouitveer hulde bewijzen kan, dan ik altijd gedaan heb, steeds doe en altijd doen zal!

Bij de Letter S verliet mij mijn loods, (als zijnde het Taalkundig Woordenboek toen niet verder afgedrukt) en ik was genoodzaakt zonder denzelven, daar mijn eigen

Digitized by Google

gen en mogelijk dikwijls miswijzend kompas te zeilen. Toen heb ik op raad van den grooten WEILAND het Woordenboek van HALMA te baat genomen, ook het groote Hoogduitsche van den geleerden SCHELLER benevens dat van den Heere WINKELMAN in het jaar 1743 te Utrecht gedrukt, welk laatste bij mij (de spelling uitgezonderd) allen lof verdient.

Voorts heb ik omtrent de woorden en kunsttermen de onderscheidene vakken der studien betreffende en die voor mij vreemd waren, eenige geleerde mannen aan onze hooge school, zoo als van MAANEN, VPEY, KRAUSS, CLARISSE, STEENWINKEL, en anderen geraadpleegd, die mij telkens met de grootste vriendelijkheid hebben bijgestaan, waarvoor ik die geleerden mijnen openlijken dank betuige!

Groote dankbaarheid ben ik ook verschuldigd aan de zeer Geleerde Heeren DREUX, VAN ELDIK, en den Weleerwaarden Heere WALKENHORST, die het lustig nazien der Proeven, zoo als men hetzelve noemt, hebben gelieven op zich te nemen, vooral daar wij de goedheid gehad hebben om eenige misstellingen, die mij, vlugtig schrijvende, uit de pen gevloeid waren, te verbeteren. Ook is het zeker, dat een tweeda of derde naauwkeuriger de miszettingen bemerkt, dan de schrijver zelf; die veel al in de Proeven leest zoo, als er staan moet en niet zoo als er staat.

Voorts heb ik dit Woordenboek ten nutte van onze Vaderlandsche jeugd, met genoegen afgewerkt; met genoegen zeg ik, dewijl deze uitdrukking omtrent het schrijven van een Woordenboek iemand bevreemden kan, om dat mijn leven sedert meer dan dertig jaren gehecht aan derzelver welzijn toegewijd en er voor mij niets te onaangenaam of te moeijelijk is, dat ik niet met den grootsten lust onderneme, zoo slechts hierdoor derzelver best bevorderd worden kan: ontvangt dus waarde jongelingen dit Woordenboek met die zelfde genegenheid, waarmede ik hetzelve voor U schreef en gebruikt het tot uw nut!

HARDERWIJK
den 17 van Lentem.
1810.

A.

Digitized by Google

AAL

A, is in de talen van alle volken de eerste letter en de eerste der vijf klinkletters, *A, in linguis omnium gentium prima est litera atque quinque vocalium prima*

A, B, *alphabetum*, *i*, *n*. Dat het a, b aangaat, *alphabetarius*, *a*, *m*.

A, B, C, *elementa*. Die het a, b, c, leert, een abeceling, *elementarius*, *a*, *m*; *alphabetarius*, *a*, *m*.

Aak, v. een soort van klein vaartuig, *lembus*, *i*, *m*. *linter*, *tris*, *m*.

Aal, m. *anguilla*, *ae*, *f*.

Aalbessen of aalbessen, *uvae*, *et uvulae ursinae*.

Aallijk, gansch, geheel, *totus*, *a*, *m*; *omnis*, *is*, *e*.

Aalmoes, v. *stips*, *pis*, *f*.

Aalmoesenier, m. *stipis curator*.

Aalrijk, bijv. *anguillarius*, *a*, *m*; b. v. *aqua anguillaria* of *lacus anguillarius*. Een water of meer, waarin veel aal gevonden wordt.

Aalpeer, v. een zekere vork met scherpe tanden, om aal te vangen, doorgaans *elger* genoemd, *fuscina*, *ae*, *f*.

Aam, o. een soort van een vat, *cadus*, *i*, *m*. Bij ons vier ankers houdende.

Aam of **adem** voor adem, zie Adem.

Aamborstig of **ademborstig**, *asthmaticus*, *a*, *m*, van *asthma*, *atis*, *n*. Zijnde het zwaar en moeilijk adem halen, ziekelijk kugchen.

Aan, bij, voorz. *ad*, *praepositio reg. acc.*

Aanbaffen, bedr. w. aanbaasen, aanblaffen, *adlatro*, *avi*, *atum*, *are* en *allatrare*. Tropisch, iemand beschimpen, tegen hem uitvaren, ook aanbruischen van de zee

Aanbeeld, o. aambeeld, ambeeld, *aemon*, *onis*, *m*. *incus*, *dis*, *f*. Van daar Tropisch, op iets gestadig aanhouden, iets drijven, *eandem incudem tundere*.

Aanbeeld-blok, o. *acmothetum*, *i*, *n*.

AAN

Aanbegin, zie Begin.

Aanbeien, takken, gulde-adervloed; ook een zeker soort van slangen, *haemorrhoïs*, *idis*, *f*. *condyloma*, *tis*, *n*. Van hier: iemand die met aanbeijen gekweld is, *haemorrhoïcus*, *a*, *m*.

Aanbelang, o. gewigt, aangelegenheid, *momentum*, *i*. *n*. *pondus*, *eris*, *n*.

Aanbesteden, bedr. w. b. v. om iet te bouwen, *loco*, *avi*, *atum*, *are*. *cum acc. rei et dat. pers.*

Aanbesteder, m. verhuurder of verpachter van iet, *locator*, *is*, *m*.

Aanbesteding, v. *locatio*, *nis*, *f*.

Aanbesteed, v. d. w. *locatus*, *a*, *m*.

Aanbesterven, o. w. *morte vel hereditate obtingere*, *obvenire*, *cum dat. pers.*

Aanbestorven, verl. d. *hereditarius*, *a*, *m*.

Aanbetrouwen, b. w. *confido*, *isus sum*, *idere*, *cum dat. pers. et acc. rei*.

Aanbetrouwd, v. d. *confisus*, *a*, *m*.

Aanbevelen, b. w. belasten, *committo*, *isi*, *issum*, *ittere*, *cum dat. pers. et acc. rei*.

Aanbevelen, b. w. aanprijzen, *commendo*, *avi*, *atum*, *are*, *cum dat. pers. et acc. rei*.

Aanbeveler, m. *commendator*, *oris*, *m*. Eene vrouwe, die aanbeveelt, *commendatrix*, *icis*, *f*.

Aanbeveling, v. aanprijzing, *commendatio*, *nis*, *f*.

Aanbevolen, v. d. aangeprezen, *commendatus*, *a*, *m*, *cum dat*.

Aanbiddelijk, b. *devenerandus*, *a*, *m*; *adorabilis*, *is*, *e*; *adorandus*, *a*, *m*.

Aanbidden, b. w. *adoro*, *avi*, *atum*, *are*.

Aanbidder, m. dienaar, *cultor*, *oris*, *m*.

Aanbidding, v. *adoratio*, *nis*, *f*. *cultus*, *us*, *m*.

Aanbieden, b. w. *offero*, *pro obfero*, *tuli*, *latum*, *ferre*; b. v. zich aan gevaren bloot stellen, *offerre se periculis*. 2) aanbieden, aanbrengen, b. v. *crimina*, ook *occasionem*. 3) aanbieden, op-

Digitized by Google

opdragen, b. v. iemand zijnen dienst aanbieden, *offerre alicui operam suam.* 4) aanbieden, iet aan iemand van zelve bewijzen of geven, b. v. *beneficium.*

Aanbieding, v. aanbod, *oblatum, i, n. oblatio, nis, f.*

Aanbijten, b. w. ergens aan bijten, *admordeo, si, sum, ere.*

Aanbinden, b. w. vastmaken, *alligo, avi, atum, are; illigare, deligare, religare, adalligare, annecto, xui, xum; ectere, innectere, vincio, vinxi, inctum, cire, devincire, restringo, inxi, ictum, gere.*

Aanbinden, b. w. eene zaak sterk doorzetten, ergens sterk op aanhouden, *urgeo, si, ere, acc. insto, institi, institum, instare, dat.*

Aanbinder, m. *alligator, oris, m.*

Aanbinding, v. *alligatio, nis, f. alligatura, ae, f. religatio, nis, f. annexus, us, m. annexio, nis, f.*

Aanblazen, b. w. *adspiro, avi, atum, are; inspirare, adflare, sufflare.*

Aanblazen, b. w. ophitzen, *excito, avi, atum, are; incitare, instigare;* v. h. aanblazing, opkitzing, *excitatio, nis, f. incitatio, nis, f. et incitamentum, i, n. instigatio, nis, f.*

Aanblazer, m. ophitzer, *incitator, oris, m. instigator, oris, m.*

Aanblazing, v. *adspiratio, nis, f. inspiratio, nis, f. adflatus, us, m. sufflatus, us, m.* Door aanblazinge of ingevinge, *instinctu,* waarvan men alleen den *abl.* vindt: b. v. *instinctu divino.*

Aanblijven, b. w. volharden, *persisto, stiti, stitum, sistere;* ook, aanblijven, blijven in zijne bediening, *continuo, avi, atum, are, munus.*

Aanblik, m. *intuitus, us, m.* b. v. ter eerster aanblik, *primo intuitu.*

Aanbod, zie Aanbieding.

Aanbotzen, b. w. hard ergens tegen aanslaan, *pulso, avi, atum, are;* b. v. tegen den deur bonsen, als of men die op den vloer wil loopen, *arietare ostia,* bij *Plautus.*

Aanbotzen, o. w. ergens tegen stoeten, *quatio, quassi, quassum, quatere; quasso, avi, atum, are; quatefacio, feci, factum, facere.*

Aanbotzing, v. *quassatio, nis, f. quassus, us, m.*

Aanbouwen, b. w. *adfruo, xi, ctum, fruere.* Zoo veel als naast iet aanbouwen.

Aanbouwen, vermeerderen, b. v. schepen of eene vloot aanbouwen, *construere naves vel classem.*

Aanbouw, m. aanbouwing, *constructio, nis, f.*

Aanbouwer, m. *constructor, oris, m.*

Aanbranden, o. w. *aduro, ussi, ustum, urere, acc.* bij *Cicero.*

Aanbranding, v. *adustio, nis, f.* bij *Plinius.*

Aanbreken, o. w. b. v. de dag breekt aan, of het wordt licht, *lucescit.*

Aanbreijen, b. w. aanhechten, *adnecto et innecto, xui, xum, ectere.*

Aanbrengen, b. w. toevoeren, bijbrengen, aanvoeren, *adveho & subveho, xi, ctum, here; subvecto, avi, atum, are; advecto, avi, atum, are; supporto, avi, atum, are; adfero vel affero, attuli, allatum, afferre.*

Aanbrengen, betigten, beschuldigen, *criminor, atus, sum, nari, accuso, incuso, insimulo, avi, atum, are; accerso & arcesso, ivi, itum, ere, acc. persecum gen. rei.*

Aanbrengen, verklikken, *defero, tuli, latum, ferre.*

Aanbrengen, verraden, *prodo, didi, ditum, ere.*

Aanbrenger, m. verrader, *proditor, oris, m.*

Aanbrenger, beschuldiger, *accusator, oris, m. criminator, oris, m.*

Aanbrenger, verklikker, *sycophanta, ae, m. delator, oris, m. index, dicis, m.*

Aanbrenging, v. toevoer, *subvectio, onis, f. subvectus, us, m.*

Aanbrenging, verklikking, *delatio, nis, f.*

Aanbriesschen, o. w. van een paard, *adhinnio, ivi, itum, ire.*

Aanbuigen, b. w. *adclino vel accino, avi, atum, are, acc.* en

de

Digitized by Google

de *praep. ad. accurvo, avi, atum, are.*

Aandacht, m. *attentio, onis, f.*

Aandachtig, bijv. *attentus, a, um, intentus, a, um.*

Aandachtiglijk, bijw. *attente, intente, accurate.*

Aandachtig zija, o. w. *attendo, di, entum, endere; animadverto, ti, sum, ere, et advertere vel advertere animum*; waaruit *animadverto* zamengeſteld is; *animum advertere* komt ook dikwijls bij *Caeſar* voor.

Aandeel, o. *portio, nis, f. pars, artis, f.* Klein aandeel, *portiuncula, ae, f.* bij *Apuleyus.*

Aandienen, b. w. *adminiſtro, avi, atum, are; ſubminiſtro, avi, atum, are, cum dat. perſ et acc. rei.*

Aandoen, b. w. aantrekken, *induo, ui, utum, uere.*

Aandoen, aanranden, aantaſten, aanvallen, beſpringen, zie Aanvallen.

Aandoen, b. w. *adficio, adfeci, ectum, icere*; b. v. *adficere injuriam alicui*, iemand ongelijk of onregt doen.

Aandoen, bijdoen, *addo, didi, ditum, ere; adjungo, xi, ctum, ere; appono, ſui, itum, ere.*

Aandoen, b. v. eene haven aandoen, *intrare portum, appello, uli, ulſum, ellere.*

Aandoen, bewijzen, b. v. eer, *honorem habere alicui, honore adficere aliquem.*

Aandoening, v. van het gemoed, *adfectus animi.*

Aandoenlijk, bijv. *ſenſilis, e;* bij *Lucretius* en *Senſibilis, e;* bij *Vitruvius.*

Aandoorn, longekruid, *marrubium, ii, n.*

Aandragen, b. w. *adporto, avi, atum, are, acc. cum abl. et praep. e, ex,* of *de; affero, attuli, allatum, afferre, cum acc. rei et dat. perſ.*

Aandrentelen, o. w. aandribbelen, zich met kleine ſchreden haaſten, als de oude lieden en kinderen, *attrepido, avi, atum, are,* bij *Plautus.*

Aandrijven, b. w. *impello, puli, pulſum, pellere; perpello, puli, pulſum, pellere; adigo, egi, actum, igere.*

Aandrijven, aanſpoelen, *adfluo, uxi, uctum, uere.*

Aandrijven, aanzetten, aanporren, *excito, avi, atum, are; inſtigo, avi, atum, are.*

Aandrijver, m. *inſtigator, oris, m.* Aandrijſſter, *inſtigatrix, icis, f.*

Aandrijving, v. *inſtigatio, nis, f.*

Aandringen, b. w. wanneer men van den naderenden vijand ſpreekt, die gereed is om aan te vallen, *inſto, titi, itum, are.*

Aandringen, b. w. ergens op, op iets blijven ſtaan, *premere alio quid, inſtare alicui rei.*

Aandringen, b. w. drukken, *adurgeo, ere; inurgeo, ere.* Sterker op eene zaak aandringen, *angustius urgere;* bij *Cicero.*

Aandringen, b. w. aanzetten, aanporren, *impello, uli, ulſum, ellere; incito et excito, avi, atum, are.*

Aandringing, v. aandrang, *inſtantia, ae, f.* Vooral wanneer men van de voortzetting eener zake ſpreekt.

Aandrukken, b. w. aanduwen, *apprimo, eſſi, eſſum, imere, acc. cum dat. vel acc. cum praep. ad; comprimo, acc. adigo, egi, actum, igere.*

Aandrukking, v. aanduwing, *compreſſio, nis, f.*

Aan-een, te zamen, *junctim, conjunctim, ſimul, adv.*

Aaneenbinden, b. w. zamenbinden, *f. colligo, avi, atum, are.*

Aaneenbindig, v. *colligatio, nis, f.*

Aan een doen, b. w. zamenvoegen, *conjungo, unxi, unctum, ungere, acc.* en *abl.* met de *praep. cum; connecto, nexui, nexum, nectere, acc.* en *dat.* of *abl.* met de *praep. cum.*

Aan-een-hangen, b. w. zamenhangen, *cohaereo, ſi, ſum, rere.*

Aan-een-ſchakeling, v. *concatenatio, nis, f.* bij *Vitruvius.*

Aanfokken, b. w. van bijen ſprekende, bij *Virgilius, educere foetus.*

Aangaan, b. w. bedrijven, *committo, et admitto, iſi, iſum, ittere.*

Aangaan, aanvaarden, *ſuſcipio, epi, eptum, ipere; ineo, ivi, itum, ire.*

Digitized by Google

Aangaan, raken, betreffen, *attineo, ui, ere*; b. v. de zaak raakt mij niet, *res non ad me attinet.*

Aangaan, ras gaan, *propero, avi, atum, are.*

Aangaan, beginnen, *incipio, epi, eptum, ipere.*

Aangaan, razen, tieren, *tumultuor, atus fum, ari*; *clamo, avi, atum, are.*

Aangaande, van, *de praep. cum abl.*

Aangang, m. toegang, *aditus, us, m.*

Aangebeden, v. d. gevierd, geëerd, *cultus, a, m.*

Aangeblazen, v. d. *inspiratus, a, m*; *afflatus, a, m.*

Aangeboden, v. d. *oblatus, a, m.*

Aangebonden, v. d. *alligatus, a, m, cum praep. ad*; *religatus, deligatus, iligatus, annexus, innexus, devinctus, restrictus, a, m.*

Aangeboren, v. d. ingeschapen, eigenaardig, *innatus, insitus, ingeneratus, ingenitus, nativus, genuinus, a, m*; *naturalis, is, e.*

Aangebonsd, v. d. *pulsatus, a, m.*

Aangeboist, v. d. *quassatus, quassus, a, m.*

Aangebouwd, v. d. *adstructus, constructus, a, m.*

Aangebragt, v. d. toegevoerd, *advectus, a, m*; *subvectus, allatus, a, m.*

Aangebragt, aangeklaagd, *delatus, a, m*; *accusatus, incusatus, insimulatus.*

Aangebrand, v. d. *adustus, a, m.*

Aangedaan, v. d. aangetrokken, *indutus, a, m.*

Aangedaan, v. d. *affectus, a, m*; van de gemoeds gesteldheid.

Aangedaan, v. d. aangevallen, aangerand, *impugnatus, a, m.*

Aangediend, v. d. *administratus, suministratus, a, m.*

Aangeduwd, v. d. *compressus, adactus, a, m.*

Aangedragen, v. d. *allatus, a, m.*

Aangedreven, v. d. aangeport, *excitatus, incitatus, a, m.*

Aangedreven, aangespoeld, *appulsus, a, m.*

Aangedrongen, v. d. *impulsus, a, m.*

Aangefokt, v. d. *educatus, eductus, nutritus, a, m.*

Aangegloeid, v. d. aangeglommen, *ignitus, a, m*; *igneus, a, m, candens, tis.*

Aangegord, v. d. *accinctus, incinctus, a, m.*

Aangegoten, v. d. *adfusus, a, m.*

Aangegrensd, v. d. aangrenzend, *finitimus, a, m*; *confinis, is, e*; *conterminus, a, m*; *contingens, tis*; *continens, tis.*

Aangegrepen, gevat, *apprehensus, a, m*; *prensus et prehensus, a, m*; *arreptus, correptus, a, m.*

Aangegroeid, v. d. iet dat wortel geschoten heeft, *coalitus, a, m*; *adnatus, a, m.* Rondom aangegroeid, *obnatus, a, m.*

Aangehaakt, v. d. *affixus, a, m.* Om den eigenlijken zin nit te drukken, dient men 'er den *dat.* of *abl. unco* bij te voegen. Met den *dat.* beteekent het iets, dat aan den haak vast gemaakt is; en met den *abl.* wanneer zulks door middel van denzelven gedaan is.

Aangehaald, v. d. *ostractus, a, m*; *adductus, a, m.*

Aangehaald, bijgebragt, *ad* of *allegatus, a, m*; b. v. *auctores allegati.*

Aangehangen, v. d. *appensus, a, m.*

Aangehecht, v. d. *ad* of *affixus, a, m, dat. vel acc. cum praep. ad*; *suffixus, affictitius, adjunctus, a, m.* Onder aangehecht vindt men bij *Plautus* van de schoenzolen sprekende, *suppactus, a, m.*

Aangehitst, v. d. *excitatus, incitatus, instigatus, instimulatus, irritatus, exagitatus, a, m.*

Aangehoopt, v. d. *ad* of *accumulatus.*

Aangehoord, v. d. *exauditus, a, m.*

Aangeklaagd, verklikt, v. d. *delatus, a, m*; *indicatus, a, m*; *reus, a, m.*

Aangeklonken, aan vast gemaakt, v. d. *ad vel affixus, a, m.*

Aangeknoopt, v. d. *ad* of *annexus*; *innexus, a, m*

Aangekomen, verl. d. aangeland, v. d. *appulsus, a, m*; waarbij men gewoonlijk *navi* of *navigio* voegt.

Aangekondigd, v. d. *denuntiatus, a, m.*

Aangeland, v. d. *appulsus, a, m*; zie Aangekomen.

Aan-

Digitized by Google

Aangeland, aangrenzende, vs. d. *confinis, is, e; conterminus, a, m; contigens, tis; continens, tis; finitimus, a, m.*

Aangelascht, vs. d. *junctus, adjunctus, subjunctus, additus, adjectus, a, m.*

Aangelegen, v. d. *propinquus, vicinus, a, m.*

Aangelegen, voor, van belang zijn: daar is aangelegen, *refert, imperson. interest, fuit, esse cum gen. et abl. mea, tua, sua, nostra, vestra, cujus.* Ook voegt men er de *genit. quantitatis* bij, als: *magni, permagni, parvi, tanti, quanti, plurimi.* Insgelijks de *adverbia: plurimum, parum, paulum, paululum, pauxillum, magis, minus, maxime, minime, facile, nihil, aliquid, nunquid.*

Aangelegenheid, v. belang, waarde, *momentum, i; pondus, eris:* b. v. eene zaak van groote aangelegenheid, *res magni momenti vel ponderis.*

Aangelokt, v. d. *ad* of *allectus, a, m; illectus, a, m.*

Aangemaand, v. d. *admonitus, commonitus, cohortatus, exhortatus, a, m.*

Aangematigd, v. d. *vindicatus, a, m*

Aangemengd, v. d. *admixtus, a, m.*

Aangemerkt, v. d. *observatus, consideratus, notatus, animadversus, a, m.* Ook wordt het als een koppelwoord gebezigd en beteekent zoo veel als: aangezien, naardien, dawijl, *siquidem, quum.*

Aangemoedigd, v. d. aangeport, aangezet, aangenoopt, opgewekt, *excitatus, incitatus, exhortatus, impulsus, experrectus, a, m.*

Aangenaaid, v. d. *subfutus, a, m.*

Aangenaam, bijv. n. vermakelijk, *amoenus, jucundus, laetus, a, m; delectabilis, is, e.*

Aangenaam, bijv. n. b. v. bij iemand, waarschijnlijk afkomstig van aannemen, *acceptus, gratus, gratiosus,* (*alicui* of *apud aliquem*) *amicus, carus, a, m.*

Aangenaamheid, v. *jucunditas, atis, f. delectatio, nis, f. delectamentum, i.* n.

Aangenaamheid, bevalligheid, *gratia, ae, f.* bij *Plinius.*

Aangenaamheid, lieflijkheid, *dulcedo, inis, f. suavitas, atis, f. suavitudo, inis, f.*

Aangenaamheid, van plaats of landsdouwe, *amoenitas, atis, f. laetitia, ae, f.*

Aangenaamheid, in eene rede, *lepor, oris, m. festivitas, atis, f. venustas, atis, f. suaviloquentia, ae, f.*

Aangenaamheid, van den dag, *hilaritas diei.*

Aangenamelijk, bijw. op eene aangename wijze, *grate, jucunde, amoeniter, amoene, laete, delectabiliter, apud Gellium; lepide, festive, festiviter, venuste, dulce, dulciter, suaviter, amabiliter.*

Aangenageld, v. d. *ad* of *affixus et suffixus, a, m.*

Aangenomen, v. d. *acceptus, exceptus, adscitus, a, m.* Tot zoon aangenomen, *adoptatus, a, m.*

Aangenoopt, aangeport, aangeprikkeld, zie Aangemoedigd.

Aangeprezen, v. d. *commendatus, a, m.*

Aangeraakt, v. d. *tactus, attactus, contactus, contrectatus, a, m.*

Angeraden, v. d. *persuasus, a, m.*

Angerand, v. d. *oppressus, impugnatus, oppugnatus, tentatus, attentatus, a, m.*

Angeroerd, zie Aangeraakt.

Angerekend, v. d. op iemands rekening gesteld, *imputatus, a, m.*

Angeschapen, zie Aangeboren.

Angeschreven, v. d. *adscriptus, inscriptus, a, m; adnotatus, a, m.*

Angeslagen, v. d. verbeurd verklaard, *publicatus, a, m.*

Angeslagen, aangehecht, *ad* of *affixus, a, m.*

Angesteven, v. d. *exactus, a, m;* de *comp. exactior* wordt bij *Plinius* gevonden, waarvoor anderen *acutior* lezen.

Angesteld, v. d. *ad vel approperatus, a, m; ad vel acceleratus, a, m.*

Angespannen, v. d. zamengezworen, *conjuratus, conspiratus, a, m.*

Angespijkerd, v. d. *clavo ad vel affixus, a, m.*

Angesteken, v. d. aangestoken,

Digitized by Google

accenſus, *incenſus*, *ſuccenſus*, *a*, *m*.

Aangeſteld, v. d. *conſtitutus*, *creatus*, *factus*, *a*, *m*. in eens anders plaats aangeſteld, *ſuffectus*, *ſubſtitutus*, *a*, *m*, *in alterius locum*, *ſuccedaneus*, *a*, *m*; bij *Plautus*.

Aangeſtookt, v. d. opgeruid, *incitatus et inſtigatus*, *a*, *m*.

Aangeſtooten, v. d. *offenſus*, *impactus*, *a*, *m*. Met geweld aangeſtooten, *obtruſus*, *a*, *m*.

Aangeſtorven, v. d. zie Aanbeſtorven.

Aangetast, zie Aangerand.

Aangeteekend, v. d. *perſcriptus*, *a*, *m*; *ad vel annotatus*, *a*, *m*.

Aangeteld, v. d. *ad vel annumeratus*, *a*, *m*.

Aangetimmerd, v. d. *adaedificatus*, *adſtructus*, *a*, *m*.

Aangetoond, v. d. *demonſtratus*, *probatus*, *monſtratus*, *oſtentatus*, *a*, *m*

Aangetrokken, v. d. *attractus*, *a*, *m*. Zoo veel als, naar zich toegetrokken, aangetrokken, aangedaan, *indutus*, *a*, *m*.

Aangevallen, zie Aangerand.

Aangevangen, v. d. zoo veel als, begonnen, *coeptus*, *inceptus*, *ſuſceptus*, *inchoatus*, *orſus*, *exorſus*, *a*, *m*. Ook kan men *initus*, *a*, *m*, gebruiken, als men van eenen toeleg of voornemen ſpreekt.

Aangevaren, v. d. *ad vel appulſus*, *a*, *m*.

Aangevat, v. d. *ad vel apprehenſus*, *prenſatus*, *arreptus*, *correptus*, *a*, *m*. Ook beteekent het, begonnen, ondernomen, b. v. hij heeft het werk met lust en ijver aangevat; zie Aangevangen.

Aangeven, b. w. ongel. voor overgeven, toereiken, *trado*, *didi*, *ditum*, *dere*; *porrigo*, *exi*, *actum*, *rigere*. Men vindt bij *Statius porgi*, *pro porrigi* en *porxit pro porrexit*: met een *acc. rei* en *dat. perſ.* Aangeven, zoo veel als aanbrengen, verklikken; zie Aanbrengen.

Aangevlochten, v. d. *ad vel annexus*, *a*, *m*, *innexus*, *a*, *m*.

Aangevoegd, v. d. *adjunctus*, *a*, *m*; *injunctus*, *a*, *m*.

Aangevoerd, v. d. *advectus*, *ſubvectus*, *ad vel allatus*, *adductus*, *actus*, *a*, *m*; b. v. *turres actae*, aangevoerde torens.

Aangevreven, v. d. *adfricatus*, *a*, *m*; *pro adfrictus*, *a*, *m*. Ook is aangewreven in gebruik, *attritus*, *a*, *m*.

Aangevuld, v. d. *impletus*, *a*, *m*.

Aangevuurd, v. d. voor ſterk aangezet, aangeſpoord, *accenſus*, *incenſus*, *incitatus*, *impulſus*, *a*, *m*.

Aangewaaid, v. d. *ad vel afflatus*, *a*, *m*.

Aangewakkerd, zie Aangemoedigd; ook zegt men, de wind is aangewakkerd, *ventus ſurrexit*, *ventus increbuit*.

Aangewaſſen, zie Aangegroeid.

Aangewend, v. d. *adhibitus*, *a*, *m*.

Aangewend, van aanwennen, *aſſuetus*, *conſuetus*, *adſuefactus et conſuefactus*, *a*, *m*.

Aangewenteld, v. d. *advolutus*, *a*, *m*.

Aangewerkt, v. d. van aanwerken, *allaboro*, *avi*, *atum*, *are*; *allaboratus*, *a*, *m*; is zoo veel als aan elkander gewerkt, door werken met elkander verbonden, b. v. *lignum ligno allaboratum*.

Aangeweven, v. d. *ad vel attextus*, *a*, *m*.

Aangewezen, v. d. *deſignatus*, *a*, *m*; bij *Cicero*, zoo veel als aangetoond.

Aangewezen, toegevoegd, *attributus*, *a*, *m*; *adjudicatus*, *a*, *m*.

Aangeworpen, v. d. *adjectus*, *a*, *m*; *alliſus*, *a*, *m*.

Aangeworteld, v. d. dat reeds wortel gekregen heeft, *radicatus*, *a*, *m*.

Aangeworven, v. d. als aangeworven ſoldaten, *milites ſcripti*, *conſcripti*, *conflati*, *contracti*, *conquiſiti*, *confecti*, *delecti*, *parati*, *comparati*.

Aangewrocht, v. d. zie Aangewerkt.

Aangezaaid, v. d daar nevens gezaaid, gezet, geplant, *adſitus*, *a*, *m*; b. v. *populus adſita limitibus*; bij *Horatius*.

Aangezegd, v. d. *indictus*, *a*, *m* bij *Cicero* en *Ovidius*.

Aangezeild, v. d. b. v. ſchepen die elkander hebben aangezeild, *naves in itinere vel curſu colliſae*.

Aangezet, v. d. zie Aangemoedigd.

Aangezien, v. d. *ad vel aſpectus*, *a*, *m*.

Aan-

Digitized by Google

Aangezien, dewijl, voegw. *quum, cum, reg. subj. quoniam, quando quidem, reg. ind.*

Aangezigt, o. *facies, iei, f. vultus, us, m. os, oris, n.* Bij de dichters: een gedeelte voor het geheel genomen. Het *dimin.* komt bij *Cicero* voor *vulticulus, i.*

Aangezigt-wigchelaar, m. iemand, die uit de gelaatstrekken voorzeggingen doet, is bij *Plinius: metoposcopus, i, m.*

Aangezocht, v. d. verzocht, *imploratus, a, m.* Vereischt; *requisitus, a, m; postulatus, a, m.* Aangezocht tot iets, *sollicitatus, a, m.*

Aangieten, b. w. toe of bijgieten, *adfundo, ūdi, ūsum, undere.*

Aanglimmen, b. w. *accendo, incendo, i, sum, ere; ignesco, ere*; ook *glisco, ere*; bij *Lucretius.*

Aangloeijen, zie Aanglimmen.

Aangooijen, b. w. *adjicio, ēci, ectum, icere.*

Aangorden, b. w. *accingo, inxi, inctum, ingere, cum acc.*

Aangrenzen, o. *ad vel attingo, igi, actum, ingere; conterminо, avi, atum, are; adjaceo, ere.*

Aangrenzend, *finitimus, a, m; confinis, e; conterminus, a, m; contiguus, tis; continens, tis.*

Aangrijpen, vatten, b. w. *prehendo, di, sum, dere; apprehendo; prenso, are; arripio, ui, eptum, ipere et corripio.*

Aangrijpen, aanvallen, *adorior, ortus sum, iri; ad vel aggredior, essus sum, edi.*

Aangrijpen, bevechten, *impugno, avi, atum, are.*

Aangrijper, m. *ad vel aggressor, oris, m. impugnator, oris, m.*

Aangrijping, v. *apprehensio, nis, f. comprehensio; prehensatio vel prensatio; attactus, us, m. impugnatio, nis, f.*

Aangroei, m. *incrementum, i. n. accrementum; accretio, nis, f. accessio; additamentum, i. n.*

Aangroei, vermeerdering, *auctio, onis, f. auctus, ūs, m. augmen, inis, n. Augmentum* en *augmentatio*, worden alleen bij latere schrijvers gevonden.

Aangroei, tegen de natuur, *agnatio, onis, f.*

Aangroeijen, o. *grandesco et ingrandesco, escere; accresco, crevi, escere; increscere; adnascor, natus sum, nasci; procresco, crevi, cretum, crescere.*

Aangroeijen, van een gerucht sprekende, *crebresco, ere*; b. v. *rumor crebrescit.*

Aangroeijen, aan vast te zamen groeijen, tot één worden, *coalesco, ui, itum, ere; et coalesco, escere.*

Aangroeijen, erger of zwaarder worden, b. v. het onweder groeit aan, *tempestas gravescit.* De kwaal groeit aan of wordt erger, *malum gravescit.*

Aanhaken, o. *ad vel affigere uncо; suffigere; appendere.*

Aanhaken, aan vast blijven zitten, *adhaereo, ēsi, sum, rere et inhaerere.*

Aanhalen, b. w. *adduco, uxi, uctum, ucere; attraho, axi, actum, ahere.*

Aanhalen, aanlokken, *allicio et pellicio, exi, actum, icere.*

Aanhalen, b. w. contrabande goederen aanhalen, of in beslag nemen, *detineo et retineo, ui, entum, nere.* Aanhaling, v. *detentio, retentio, nis, f.*

Aanhalig, bijv. n. b. v. een aanhalig kind, *blandus, a, m; festivus, illecebrosus, amabilis, e.*

Aanhaligheid, v. *blanditia, ae, f. g. blandimentum, i, n. g. festivitas, tis, f. illecebrae, arum, f.*

Aanhang, m. *factio, onis, f. pars, tis, f.*

Aanhang, gezindheid, *secta, ae*; bij *Cicero.*

Aanhangen, b. w. aan iet ophangen, *ad vel appendo, di, sum, ere; cum acc. suspendere; cum acc. rei; abl. pers. et praep. de.*

Aanhangen, blijven hangen, aankleven, *adhaereo, inhaereo, adhaereo, ēsi, esum, rere, haeresco et inhaeresco, rescere.*

Aanhangen, het met iemand houden, *factor, adfactor et confactor, atus sum, ari.*

Digitized by Google

Aanhanger, m. *sectator, oris, m.* bij *Cicero.*

Aanhanging, v. *adhaesio, onis, f. adhaesus, us, m.*

Aanhangmaker, m. *factiosus, a, m.* bij *Cicero.*

Aanhangsel, o. *appendix, icis, f.* Het *diminutivum appendicula, ae, f.* komt ook bij *Cicero* voor.

Aanhechten, b. w. iets aan iets anders vastmaken, *ad vel affigo, ixum, igere; regit acc. cum dat. defigere, suffigere, adnectere.*

Aanhechter, m. *alligator, oris, m.*

Aanhechting, v. *annexus, us, m. raligatio, nis, f.*

Aanhef, m. zie Begin.

Aanheffen, b. w. zie Beginnen; zoo ook aanheffer, aanheffing, aanhefster.

Aanhelpen, b. w. aan iets helpen, bezorgen, *subministro, procuro, suppedito, avi, atum, are; cum acc. rei et dat. pers.*

Aanhitsen, b. w. *incito, excito, stimulo, instimulo, provito, avi, atum, are;* bij *Cicero.*

Aanhitser, m. *instinctor, oris, m. stimulator, oris, m. exstimulator, oris, m. provocator, oris, m. hortator, oris, m.*

Aanhitsing, v. *instigatio, irritatio, incitatio, onis, f.*

Aanhoopen, b. w. *accumulo, aggero, exaggero, adaggero, coaggero, avi, atum, are.*

Aanhooren, b. w. *audio, exaudio, ivi, itum, ire;* *auscultо, avi, atum, are.* Iets met aandacht aanhooren, *attendo, i, ere.*

Aanhoorer, m. *auditor, oris, m. auscultator, oris, m.*

Aanhooring, v. *auditio, nis, f. auditus, us, m. auscultatio, nis, f.*

Aanhouden, b. en o. w. volharden, *continuo, avi, atum, are.* Sterk op iets aanhouden, *urgeo, si, ere; cum acc. insto, stiti, stitum, are, cum dat.* Ernstig aanhouden, *flagito et efflagito, avi, atum, are.* Aanhouden, vasthouden, *arripio, pui, eptum, ripere.* Met aanhouden iets verzoeken, *rogare instanter.*

Aanhoudend, b. d. *continuus, a, um; perseverans, tis, o. g.* bij *Suetonius.*

Aanhouding, v. *continuatio, onis, f. perseverantia, ae, f.* Ernstige aanhouding, *efflagitatio, onis, f. efflagitatus, us, m.* doch hiervan wordt alleen de *ablativus, efflagitatu,* bij *Cicero* gevonden.

Aanhuwen, b. w. *matrimonio conjungo, xi, ctum, ungere.*

Aanjagen, b. en o. w. haasten, *festino, avi; atum, are et properare.* Van het rijden sprekende te aanjagen, *citatiore cursu ferri.* Iemand schrik aanjagen, *alicui pavorem vel metum incutere.* Aanjagen, voortdrijven, *impello, uli, ulsum, ellere; adigo, egi, actum, igere.*

Aanjuichen, b. w. *plaudo, applaudo, si, sum, audere; acclamo, avi, atum, are.* Voor dit aanjuichen wordt meest het woord toejuichen gebruikt.

Aankanten, wed. w. *repugno, avi, atum, are, alicui vel alicui rei; impugno, cum acc. intercedo, essi, essum, edere, contra aliquem.*

Aankijken, b. w. *adspicio vel aspicio; inspicio; conspicio, exi, ectum, icere; conspicor, contemplor, atus sum, ari; tueor et intuor, itus sum, eri.*

Aanklaagster, v. *accusatrix, cis, f.* bij *Plautus.*

Aanklage, v. waarvoor veelal aanklagt en ook aanklaging gebruikt wordt, *accusatio; criminatio, postulatio; delatio, nis, f.*

Aanklagen, b. w. *accuso, incuso, avi, atum, are; criminor, atus sum, ari; insimulo, avi, atum, are; arcesso, ivi, itum, ere; defero, tuli, latum, ferre.*

Aanklager, m. *accusator; criminator, oris, m. delator, oris, m.*

Aankleeden, b. w. *vestio et convestio, ivi, itum, ire; induo, ui, utum, ere.*

Aanklemmen, b. w. iets tegen iets vast drukken, *adprimo, essi, essum, ere; aliquid alicui rei vel ad aliquam rem.*

Aankleven, b. en o. w. *adhaereo,*

Digitized by Google

aesi, *aesum*, *erere*; *adhaeresco*, *aesi*, *aesum*, *escere*; *cum dat. vel acc. cum praep. in vel ad*; *vel abl. cum praep. in*; *cohaereo*, *aesi*, *um*, *haerere*; meest met *abl.* en de *praep. cum*; *cohaeresco*, *escere*; *inhaereo*, *haesi*, *haesum*, *herere*; *inhaeresco*, *escere*; *obhaereo*, *aesi*, *aesum*, *aerere alicui reï*; ook zegt men *haerere alicui*, iemand aankleven.

Aankleving, v. *adhaesio*, *onis*, *f.* *adhaesus*, *us*, *m.* *cohaerentia*, *ae*, *f.*

Aankloppen, o. *pulso*, *avi*, *atum*, *are*; *allido*, *isi*, *isum*, *idere*.

Aankloppen, aanrammen, *arieto*, *avi*, *atum*, *are*.

Aankneden, b. w. *condepso*, *ui*, *itum*, *ere*; zoo veel als te zamen kneden.

Aanknikken, b. w. gewoonlijk gebruikt men toeknikken, *adnuo*, *ui*, *utum*, *ere*; *innuere* en *nuto*, *avi*, *atum*, *are*.

Aanknoopen, b. w. *ad vel annecto*, *exui*, *exum*, *ectere*, *aliquid alicui rei*; *ad vel alligo*, *avi*, *atum*, *are*.

Aanknooper, m. *alligator*, *oris*, *m.*

Aanknooping, v. *alligatio*, *onis*, *f.* *et annexus*, *us*, *m.*

Aankomeling, m. *tiro*, *onis*, *m.* *novitius*, *ii*, *m.* bij *Cicero*. Ook iemand, die onlangs aangekomen is, *adventor*, *oris*, *m.* bij *Plautus*. Een jongeling beteekenende is het *adolescens*, *tis*, *m.* *et f.*

Aankomen, o. *advenio*, *i*, *entum*, *nire*; *devenio et advento*, *avi*, *atum*, *are*. Landen, *appello*, *puli*, *pulsum*, *pellere*. Stilletjes aankomen, *adrepo*, *psi*, *ptum*, *epere*, *et correpere*. Aanstaande zijn, naderen, *immineo*, *ui*, *nere*; *insto*, *iti*, *itum*, *are*. Groot worden, *grandesco*, *escere*, *et ingrandescere*; *adolesco*, *lui et levi*, *ultum*, *escere*. Met geweld aankomen, b. v. van een storm, *tempestas ingruit*.

Aankomst, v. *adventus*, *accessus*, *aditus*, *us*, *m.* *accessio*, *onis*, *f.* *et ventiō*, bij *Plautus*. Landing, *appulsus*, *us*, *m.* Iemand die aankomt is bij *Plautus* ook *adventor*, *oris*, *m.*

Aankondigen, b. w. *nuntio*, *avi*, *atum*, *are*; *denuncio et annuncio*, *cum dat. pers. et acc. reï*; *divulgo*, *avi*, *atum*, *are*. Van eene wet, *promulgo*, *avi*, *atum*, *are*.

Aankondiger, m. *nuncius*, *ii*, *m.* *nunciator*, *oris*, *m*, *praedicator*, *oris*, *m.* *vulgator*, *oris*, *m.*

Aankondiging, v. *nunciatio*, *annunciatio*, *denunciatio*, *onis*, *f.* *praedicatio*, *onis*, *f.* Van eene wet, *promulgatio*, *onis*, *f.* Van kwade tijdingen, *obnunciatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*.

Aankondigster, v. *nuncia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*.

Aankoop, m. *emtio*; *comparatio*, *onis*, *f.*

Aankoopen, b. w. door koopen in eigendom verkrijgen, *emo*, *emi*, *emtum*, *ere*; *comparo*, *avi*, *atum*, *are*; b. v. *emere vel sibi comparare domum*. Een huis door aankoop in eigendom krijgen

Aankoppelen, b. w. *adjugo*, *avi*, *atum*, *are*, *et copulo*, *avi*, *atum*, *are*.

Aankwakken, b. w. met geweld tegen aan stooten, *allido*, *illido*, *si*, *sum*, *idere*; *impingo*, *egi*, *actum*, *ingere*. Het woord aankwakken is alleen in den gemeenzamen stijl gebruikelijk: b. v. iemand tegen den muur aankwakken: zoo veel als met geweld tegen den muur smijten, *illidere vel impingere aliquem parieti*.

Aankweekeling, m. en v. *alumnus*, *i*, *m.* *et alumna*, *ae*, *f.*

Aankweeken, b. w. *alo*, *ui*, *ltum*, *litum*, *lere*; *educo*, *avi*, *atum*, *are*; *educo*, *uxi*, *uctum*, *ucere*; *nutrico*, *avi*, *atum*, *are*, *et nutricor*, *atus sum*, *cari*, *nutrio et enutrio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *foveo*, *vi*, *otum*, *ere*; *alumnor*, *atus sum*, *ari*; alle met den *acc.*

Aankweeker, m. *educator et altor*, *oris*, *m.* *et nutritor*, *oris*, *m.*

Aankweeking, v. *educatio*, *institutio*, *nis*, *f.* *nutricatio*, *nis*, *f.* *nutritus*, *us*, *m.* ook *nutricatus*, *us*, *m.*

Aankweekster, v. *nutrix*, *icis*, *f.*

Digitized by Google

f. educatrix, cis, f. Ook komt het verkleinend woord *nutricula, ae, f.* bij *Cicero* voor.

Aankwispelen, o. van kwispel, een oud woord zoo veel als ſtaart beteekenende; aankwispelen is dus eigenlijk, eene beweging met den ſtaart maken, die bij de beesten, voorel bij de honden een bewijs van vriendſchap en vleijerij is: en is dan *adblandior, itus ſum, iri.*

Aanlagchen, b. w. *ad vel arrideo, iſi, iſum, ere;* met den *dat.* ook zoo veel als gunſtig zijn: b. v. *fortuna mihi arridet*, het fortuin lagcht mij toe.

Aanlanden, o. *appello, ŭli, ulſum, ellere.* Wordt voornamelijk van de ſchepen gebruikt, b. v. de ſchepen zijn aangeland, *naves appulſæ ſunt.*

Aanlanding, v. *appulſus, us, m.* bij *Livius.*

Aanlangen, b. w. zoo veel als: aanreiken, overreiken, *porrigo, exi, ectum, igere.*

Aanlappen, b. w. *aſſuo, ſui, ſutum, ſuere.*

Aanlaſchen, b. w. *addo, didi, ditum, dere; jungo, unxi, unctum, ungere; adjungo; ſubjungo; adjicio, eci, ectum, icere aliquid alicui rei, vel ad aliquam rem; ſubtexo, ui, xtum, xere et ſubnecto; ad vel applico, avi, ui, atum, icitum, are.*

Aanlaſching, v. *adjunctio, adjectio, onis, f. additamentum, i, n. additio, onis, f. junctura, ae, f.*

Aanleeren, o. *addiſco, didici, diſcere.*

Aanleggen, b. w. beginnen, *incipio, epi, eptum, ipere.* Onder nemen, *machinor, atus ſum, ari.* Eene ſtad aanleggen, *fundamenta urbis jacere.* Voor voltooijen, b. v. de laatſte hand aan een werk leggen, *opus perficere, ad finem perducere.* Aanleggen, voor ſtil houden, of aanlanden, b. v. het ſchip legt hier aan, *navis hic appellit.* Aanleggen, bijleggen, *appono, ſui, itum, nere.*

Aanlegger, m. *inceptor, oris, m. auctor; machinator; artifex, ficis, m. alicujus rei.*

Aanleiden, b. w. naar toe leiden, *adduco et conduco, xi, uctum, cere.*

Aanleider, m. aanvoerer, *dux, cis, m.*

Aanleiding, v. zelden komt dit woord anders voor als in de beteekenis van iemand ergens aanleiding of gelegenheid toegeven, *occaſionem vel anſam præbere alicui alicujus rei.*

Aanleunen, o. op iets leunen, *innitor et ſubnitor, ixus ſum, niti; abl. incumbo, ŭbui, itum, ere.* Figuurlijk: zich iets laten aanleunen, of iets, het gene anderen ons boven verdienſten toeſchrijven, zich toeeigenen: *arrogo, avi, atum, are; vindico, avi, atum, are ſibi, et adſcribo, ipſi, iptum, ibere.*

Aanliggen, o. zoo als de ouden aan tafel, *accumbo, ŭbui, itum, cumbere et accubo, ui, itum, are cum dat.*

Aanligten, b. w. iets naar iets anders toeligten, toetillen, *aalevo, avi, atum, are.*

Aanlijmen, b. w. *ad vel agglutino, avi, atum, are.*

Aanlijming, v. *agglutinatio, onis, f.*

Aanlokkelijkheid, v. *illecebræ, arum, f. illectus, us, m. illicium, ii, n.*

Aanlokken, b. w. *allicio, illicio, pellicio, exi, ectum, icere, cum acc. pellexo, exi, ectum, icere, ad vel allecio et prolecto, lexi, lectum, lere.*

Aanlokker, m. *allector, oris, m.*

Aanlokking, v. *invitatio, onis, f. aliectatio, onis, f.*

Aanlokſel, o. *illecebræ, arum, f. invitamentum, i, n.*

Aanloop, m. *accurſus, us, m.* Veel aanloop hebben, dat is: door vele menſchen bezocht worden, b. v. *domus ista frequentata eſt*, men heeft daar veel aanloop.

Aanloopen, b. en o. w. *accurro, curri, ſum, urrere.* Tegen aan ſtooten, *incurſito, avi, atum, are; impingo, egi, actum, igere.* Op iemand aanloopen, *incurro, curri, urſum, urrere, et incurſo, avi, atum, are, in ali-*

Digitized by Google

aliquem. Duren, *duro, avi, atum, are*; b. v. het zal nog een uur aanloopen, *adhuc durabit horam.*

Aanmaenster, v. *hortatrix, icis*; *stimulatrix, icis, f.*

Aanmaken, b. w. bijvoegen, bijdoen, zie Bijvoegen.

Aanmanen, b. w. *moneo, ui, itum, ere, et admonere*; in welke beteekenis men meer het woord vermanen gebruikt. Aanmoedigen, aanzetten, *animo, avi, atum, are*; *hortor, atus sum, ari*; *adhortor*; *exhortor*; *cio, ivi, itum, ire*; *et concire*; *incito, avi, atum, are*; *concitare*; *excitare*; *fuscitare*; *stimulare*; *acstimulare*; *instimulare*; *impello, uli, ulsum, ellere.*

Aanmaner, m. *monitor, oris, m. admonitor, oris, m. hortator*; *adhortator*; *stimulator*; *exstimulator*; *instimulator*; *impulsor.*

Aanmaning, *v. monitum, i, n. monitus, us, m. monitio, nis, f. admonitum, i, n. admonitio, nis, f. et admonitus, us, m.* waarvan men alleen den *ablativus* vindt. *Hortatio, nis, f. hortamen, inis, n. hortatus, us, m. hortamentum, i, n. adhortatio, nis, f. adhortamen, inis, n. exhortatio, nis, f. impulsio, nis, f. stimulatio, nis, f. stimulus, i, m. incitatio, nis, f. incitamentum, i, n. exsuscitatio, nis, f.*

Aanmarsch, m. van het Fransche woord *marche.* Het leger of de vijand is in aanmarsch, *exercitus vel hostis advenit, appropinquat.*

Aanmatigen, b. w. toeeigenen, *arrogo, avi, atum, are aliquid*; *sibi vindicare aliquid.*

Aanmatiging, v. een soort van trotschheid, waardoor men zich hoedanigheden toeeigent, die men niet bezit, *ad vel arrogantia, ae, f.*

Aanmergen, b. w. *admisceo, ui, istum et ixtum, iscere.*

Aanmenging, v. *admistio, onis, f.*

Aanmerkelijk, bijv. n. en bijw. *insignis, is, e, m. f. n. notabilis, e*; *memorandus, a, m*; *memorabilis, is, e*; *commemorabilis, is, e*; *commemorandus, a, m*; *notandus, a, m.* Voor aanzienlijk, *spectatus, a, m*; *spectabilis, is, e*; *conspectus, a, m, et conspicuus, a, m*; bijw. *notabiliter*; *insigniter*; *conspicue.*

Aanmerken, b. w. *observo, avi, atum, are*; *notare*; *considerare*; *spectare, contemplor, atus sum, ari.* Voor opmerken, *attendo, di, tum, ere aliquid vel de aliquâ re.*

Aanmerker, m. *animadversor, oris, m. ad vel annotator*; *considerator*; *observator.* Voor beschouwer, *speculator, oris, m.* bij *Cicero.*

Aanmerking, v. *animadversio, nis, f. notatio*; *observatio et observatus, us, m. apud Varronem.* Voor overweging, *consideratio*; *contemplatio.* Ook komt *considerantia, ae, f.* bij *Cicero* voor.

Aanmerkster, v. *speculatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Aanminnelijk, bijv. n. en bijw. *blandus, a, m*; *amabilis, is, e*, bijw. *blande et amabiliter*; bij *Plautus.*

Aanminnelijkheid, v. *blanditiae, arum, f. amabilitas, atis, f.* Aanminnig, aaminnigheid en aanminniglijk, zijn van dezelfde beteekenis.

Aanmoedigen, b. w. aanmoediger, m. aanmoediging, v. zie bij het woord Aanmanen.

Aanmoedigster, v. *hortatrix, icis, f.* bij *Cicero*; *stimulatrix*; bij *Plautus.*

Aannaaijen, b. w. *ad vel assuo, sui, sutum, suere, et insuere*; bij *Livius.* Onder aannaaijen, *subsuere.* Spreekw. gij zult mij geene ooren aannaaijen, *non me captabis.* Voor misleiden, bedriegen, in het net krijgen.

Aannaderen, o. *propinquo et ad vel appropinquo, avi, atum, are*; zie verder op het woord Aankomen

Aannadering, v. *appropinquatio, onis, f.* zie Aankomst.

Aan-

Digitized by Google

Aannagelen, b. w. iets met nagelen vastmaken, *ad vel affigo et suffigo, ixi, ixum, igere.*

Aannemelijk, bijv. n. het geen kan of behoort aangenomen te worden, *accipiendus, a, m;* bv. *conditiones accipiendae.* aannemelijke voorwaarden. *Assumendus, a, m.*

Aannemen, b. w. *accipio, excipio, recipio, epi, eptum, ipere; taccepto, excepto, avi, atum, are; osſumo, umſi, umtum, umere.* Soldaten aannemen, werven, *ſcribere, conſcribere milites, copias, exercitum.* Aannemen om iets voor iemand te doen, *operam ſuam alicui locare.* Tot zoon aannemen, *adopto, avi, atum, are.* Een werk voor zeker geld aannemen, *conduco, uxi, uctum, ucere.* Voor aanvallen, *arripio, ui, eptum, ipere.* Ook wordt het als onzijdig gebruikt, voor toenemen, vorderen. De leerlingen nemen aan, *diſcipuli addiſcunt.*

Aannemer, m. *acceptor, oris, m.* Van een kind, *adoptator* en *arrogator, oris, m.* Van een werk, *conductor* en *redemtor, oris, m.*

Aanneming, v. *acceptio, et aſſumtio, onis, f. locatio.* Tot zoon, *adoptatio, adoptio; arrogatio, onis, f.*

Aannoopen, b. w. zoo veel als aanmoedigen; zoo ook aannooper, aannooping, aannoopſter; zie Aanmoedigen

Aanpakken, b. w. zoo veel als met geweld aangrijpen, *arripio, ui, eptum, ipere.; corripio; ad vel aggredior, eſſus ſum, gredi; adorior, ortus ſum, riri; ingruo, ui, uere; impugno, avi, atum, are.*

Aanpakker, m. *ad vel aggreſſor, oris, m. impugnator, oris, m* bij *Livius.*

Aanpalen, o. w. zoo veel als aangrenzen; b. v. zijn land paalt aan het mijne, zie Aangrenzen.

Aanpaſſen, b. w. *apto, accommodo, avi, atum, are, cum dat. perf. et acc. rei.*

Aanperſen, b. w. *impello et perpello, uli, ulſum, ellere.* Zoo veel als aandringen, *urgeo, erc.*

Aanplakken, b. w. *figo et ad vel affigo, ixi, ixum, igere.* Ook iemand iets aanplakken, voor al te duur verkoopen, *aliquid quam plurimo vendere;* ook zeggen wij hiervoor aanſmeren.

Aanporren, aanporrer, aanporring, aanporſter, zie Aanmoedigen enz.

Aanpraten, b. w. b. v. hij heeft het mij aangepraat, *mihi perſuaſit et mihi ſuaſit; a ſuadeo, ſi, ſum, dere, et perſuadeo.* Aanprijzen, *commendo, avi, atum, are; approbo, avi, atum, are aliquid alicui;* b. v. hij weet zijne waren wel aan te praten, *merces ſuas commendare peritus eſt.*

Aanpreken, b. w. zie Aanpraten, zoo veel als ſmakelijk of aannemelijk trachten te maken.

Aanprijzen, b. w. zie Aanpraten.

Aanprijzer, m. *commendator, oris, m.*

Aanprijzing, v. *commendatio, onis, f.*

Aanprijſter, v. *commendatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Aanpunten, b. w. een punt aanmaken of aanſlijpen, *exacuo, cui, utum, uere; cuſpido, avi, atum, are; ſpiculo, avi, atum, are; faſtigior, atus ſum, ari.*

Aanraden, b. w. *ſuadeo, conſuadeo; perſuadeo, ſi, ſum, ere, alicui; induco, uxi, uctum, ucere, aliquem.*

Aanrader, m. *ſuaſor et conſuaſor, oris, m.* bij *Cicero.*

Aanradend, b. deelw. *ſuadus, a, m, en ſuaſorius, a, m;* bij *Quintilianus.*

Aanrading, v. *ſuaſio, onis, f. et ſuaſus, us, m.*

Aanraken, b. en o. w. *attingo, contingo, igi, actum, ingere; tango, tetigi, ctum, tangere.* Behandelen, *attracto, et pertracto, avi, atum, are, aliquid.* Zacht aanraken, *attrecto, avi, atum, are; permulceo, ſi, ſum, cere; praetergeo, ſi, ſum, ere; libo, avi, atum, are; lambo, i, ere;* welk laatst vooral van de vlam gebruikelijk is.

Aanraking, v. *attactus, us; contactus, us, m. tactio, nis, f. tactus, us, m. attracta-*

Digitized by Google

tatio, nis, f. contrectatio; contagium, ti, n. contagio, tis, f. deze beide laatste woorden beteekenen eene besmetting, namelijk eene zoodanige, die door aanraking medegedeeld wordt.

Aanranden, b. w. aggredior, essus sum, redi; aliquem; impugno; attento, avi, atum, are; assilio, ui, ultum, ire.

Aanrander, m. aggressor, oris; impugnator, oris, m.

Aanranding, v. aggressio, onis. f. aggressura, ae, f. bij Ulpianus; assultus, us, m.

Aanregtbank, v. ook aanregttafel; eene bank of tafel, waarop spijzen aangeregt of klaar gemaakt worden, abacus, i, m.

Aanregten, b. w. iets in behoorlijke orde brengen, klaar maken, instruo, uxi, uctum, uere; apparo, avi, atum, are. Veroorzaken, bedrijven, facio, eci, actum, acere; ago, egi, actum, agere; patro, avi, atum, are.

Aanregter, m. instructor, oris, m. bij Cicero. Bedrijver, actor, oris; patrator, oris, m. bij Tacitus.

Aanregting, v. instructio, onis, f. instructura, ae, f. apparatio, onis, f. apparatus, us, m. concinnatio, onis, f. Bedrijf, actio, onis, f. patratio, onis, f.

Aanreiken, b. w. porrigo et ad vel apporrigo, exi, ectum, igere.

Aanrekenen, b. w. adnumero, avi, atum, are, aliquid alicui; adscribo, ipsi, iptum, ibere; ad vel attribuo, bui, butum, buere.

Aanrennen, o. w. procurro, ri, ursum, urrere, en procurso, avi, atum, are.

Aanrenning, v. procursus, us, m. et procursatio, onis, f.

Aanrijden, o. w. adequito, quitavi, quitatum, tare. Spreekw. men zegt, hij zal verschrikkelijk aanrijden, vet pessime vertet.

Aanrijgen, b. w. insero, ui, tum, erere. Paarlen aan eenen draad rijgen, margaritas inserere filo.

Aanrijging, v. insertio, onis, f.

Aanroeijen, b. en o. w. adremigo, avi, atum, are.

Aanroepen, b. w. advoco, avi, atum, are; ad vel appello, avi, atum, are. Figuurlijk, om eene weldaad tot iemand roepen, hem luid en dringend daarom bidden, invoco, avi, atum, are; b. v. God om hulp aanroepen, invocare Deum.

Aanroeping, v. ad vel appellatio, onis, et invocatio, onis, f.

Aanroeren, b. w. zie Aanraken; zoo ook Aanroering, v. bij Aanraking.

Aanrokkenen, b. w. incito, concito, instigo, instimulo, inrito; provoco, stimulo, exstimulo, avi, atum, are; aliquem ad aliquam rem.

Aanrollen, b. w. advolvi, volvi, volutum, volvere. Bij Virgilius, advolvere robora focis, hout aan het vuur leggen.

Aanrukken, b. en o. w. met rukken nader brengen, attraho, axi, actum, ahere, cum acc. Met rukken naderen, irruo, ui, ituum, ruere.

Aanslarren, b. w. b. v. eenen hond tegen iemand aanslarren, zoo veel als aanhitsen, zie dat woord.

Aanschaffen, b. w. (zich) procuro, avi, atum, are; comparo; suppedito, paro.

Aanscharrelen, o. w. zoo veel als met ongelijke schreden aankomen, passibus inaequalibus advenire, bij Virgilius; passu comitatur iniquo.

Aanschieten, b. en o. w. voor aantrekken, aandoen, induo, ui, utum, uere; b. v. vesten. Voor aanvallen, b. v. de hond schoot op ons aan, canis in nos irruebat. Voor naderen, b. v. de tijd schiet aan, tempus ad vel appropinquat.

Aanschijn, o. de uiterlijke gedaante eener zaak, species, ei, f. forma, ae, f. Voor aangezicht, facies, ei, f. vultus, us, m. conspectus, us, m.

Aanschijnen, b. w. ad vel affulgeo, si, gere.

Aanschikken, b. w. apto, avi, atum, are; accommodare. Doch is thans bijna alleen gebruikelijk in den zin van zittende naderen;

Digitized by Google

b. v. ſchik nog wat aan, *adhuc propius accede.*

Aanſchitteren, b. en o. w. zie Aanſchijnen.

Aanſchoeijen, b. w. *calceo, avi, atum, are; induere vel inducere, calceos, vel calceamentum.*

Aanſchouw, m. *intuitus, us, m. adſpectus, us, m.* Met den eerſten aanſchouw, *primo intuitu vel adſpectu.*

Aanſchouwelijk, b. n. en bijw. *ſpectativus, a, m;* bij *Quintilianus.*

Aanſchouwen, b. w. *adſpicio, conſpicio, inſpicio; reſpicio, exi, ectum, icere; conſpicor, atus ſum, ari; contemplor, atus ſum, ari; tueor, contueor; intueor, itus ſum, eri et intuor, utus et ituſus ſum, ueri; ſpecto, adſpecto et inſpecto, avi, atum, are.* Van alle kanten aanſchouwen, *circumſpicio, exi, ectum, icere; circumſpecto, avi, atum, are; diſpicio, exi, ectum, icere; perſpecto, avi, atum, are; collustro, avi, atum, are.* Van verre aanſchouwen, *proſpicio, exi, ectum, icere; proſpecto, avi, atum, are.* Sterk aanſchouwen, *defigo, ixi, ictum, igere, oculos in aliquam rem;* bij *Cicero.* Van omhoog aanſchouwen, *deſpicio, exi, ectum, icere; deſpecto, avi, atum, are.*

Aanſchouwer, m. *ſpectator; inſpector; ſpeculator; contemplator, oris, m.*

Aanſchouwing, v. *ad vel aſpectui; conſpectus; proſpectus; reſpectus, us, m. ſpectatio; inſpectatio; contemplatio, nis, f. contemplatus, us, m.*

Aanſchouwſter, v. *ſpectatrix; ſpeculatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Aanſchouwd, v. d. *ſpectatus, a, m; conſpectus, a, m.*

Aanſchrappen, b. w. zoo veel als met eene ſchrap aanteekenen, *adnoto, avi, atum, are, linea.*

Aanſchreijen, b. w. b. v. iemand om hulp aanſchreijen, *imploro, avi, atum, are; auxilium alicujus vel ab aliquo.*

Aanſchrijven, b. w. *adſcribo, perſcribo, ipſi, iptum, ibere, acc. cum dat.* Bevel geven; de overſte had hem aangeſchreven, *dux illi praeſcripſerat, vel illum, juſſerat.*

Aanſchrijver, m. *ad vel annotator, oris, m.*

Aanſchrijving, v. *adnotatio, onis, f.* Bevel, *juſſum, i, n*

Aanſchroeven, b. w. met eene ſchroeve iets aanzetten, *adigo, egi, actum, igere aliquid cochleâ.*

Aanſchudden, b. w. *ſuccutio, et concutio, uſſi, uſſum, utere, aliquem,* b. v. eenen ſlapenden om hem wakker te maken.

Aanſchuiven, b. w. *protudo, ſi, ſum, are;* b. v. ſchuif de tafel aan, *protrude menſam.*

Aanſchuren, b. w. *ad vel attero, rivi, ritum, rere, acc. rei et dat. perſ.*

Aanſlaan, b. w. *allido, alliſi, alliſum, allidere, cum acc.* Verbeurd verklaren, *publico, confiſco, avi, atum, are;* bij *Cicero.* De zeilen aanſlaan, zoo veel als vast maken, *adfigere vel alligare vela.*

Aanſlag, m. toeleg, voornemen, begin eener zaak, *propoſitum; conſilium, cogitatum, conſultum; coeptum; inceptio, onis, f.* B. v. eenen aanſlag op iets beramen, *inire conſilium de aliquâ re.*

Aanſlaging, v. verbeurdverklaring, *publicatio, onis, f.*

Aanſlijken, o. w. *oblimo, avi, atum, are; luto, avi, atum, are.*

Aanſluipen, o. w. *adrepo, pſi, ptum, ere, regit. dat. et acc. cum praep. ad.*

Aanſmeden, b. w. door ſmeden met iets verbinden, *accudo et ſuccudo, uſi, uſum, udere.*

Aanſmelten, b. w. door ſmelten met iets verbinden, ad of *affundo, udi, ſum, undere; confundo et ſuffundo.*

Aanſmeren, b. w. *ad vel alline, evi, itum, inere, acc. rei cum dat. perſonae.* Ook op eene bedriegelijke wijze iemand iets opdringen, zie Aanplakken.

Aanſmijten, b. w. *adjicio, eci, ectum, icere; allido, iſi, iſum, idere.*

Aanſnellen, o. w. *ad vel accelero, appropero, avi, atum, are.*

Aan-

Digitized by Google

Aanſpannen, b. en o. w. de paarden voor den wagen ſpannen, *equos currui jungere.* Met iemand aanſpannen of iets ondernemen, *conſpiro, conjuro, avi, atum, are.* Met iemand heulen, *colludo, ſi, ſum, ludere cum aliquo, ſtare in partibus alicujus.*

Aanſpanner, m. *ſubſcriptor, oris, m.*

Aanſpanning, v. *ſubſcriptio, onis, f.* Eene onderlinge afſpraak om iemand te beſchaldigen.

Aanſpelden, b. w. met ſpelden vastmaken, *ad vel affigere aciculis.*

Aanſpijkeren, b. w. met ſpijkers vastmaken, *ad vel affigere clavis.*

Aanſpinnen, b. w. *adneo, evi, etum, ere.*

Aanſpoegen, b. w. voor aanſpugen, aanſpuwen, *adſpuo, ui, utum, uere.*

Aanſpoelen, o. w. *ad vel alluo, ui, utum, uere.*

Aanſpoeling, v. *ad vel alluvio, onis, f.*

Aanſporen, b. w. *ſtimulo, adſtimulo, inſtimulo, exſtimulo, avi, atum, are.*

Aanſporing, v. *ſtimulatio, adſtimulatio, inſtimulatio, exſtimulatio, onis, f.*

Aanſpraak, v. *allocutio, onis, f. alloquium, ii, n. affatus, us, m. profatus, us, m.* Aan het volk, *concio, nis, f.* Aanſpraak op iets maken, zoo veel als zich het bezit daarvan op eene bedekte wijs, toeeigenen, *vindicare ſibi aliquid, arrogare.*

Aanſpreken, b. en o. w. *ad vel alloquor, cutus ſum, oqui, cum acc. appello et compello, avi, atum, are; ad vel affor, atus ſum, ari.* Bezoeken, *viſere, convisere, viſitare.* In regten aanſpreken, *vocare in jus; actionem intendere; arceſſere judicio; dictum ſcribere.*

Aanſpugen, aanſpuwen, b. w. zie Aanſpoegen.

Aanſtaan, o. w. *adſto, ſtiti, ſtitum, are; adſiſto, adſtiti, adſiſtere.* Behagen, *placeo, ui, itum, ere; allubesco, ui, escere.* Niet aanſtaan, *displiceo, cui, citum, ere.* Afhangen, b. v. het ſtaat niet aan mij, *non in me eſt.* De deur ſtaat aan, *fores conniveant*; bij *Plautus.*

Aanſtaande, deelw. van aanſtaan, toekomende, *futurus, a, um.* Volgende, *poſterus, a, m.* Op handen of nabij zijnde, *inſtans, imminens, tis, omn. g. impendens; appropinquans, tis, omn. g.*

Aanſtappen, o. w. *accelerare greſſus, citato greſſu advenire.*

Aanſtaren, b. w. *fixis oculis intueri aliquem, vel intentis oculis.*

Aanſteken, b. w. *accendo; incendo, di, ſum, ere, et ſuccendo.* Vastmaken, *affigo, xi, xum, igere.* Eene aanſtekende ziekte, *morbus contagioſus.*

Aanſteker, m. *incenſor, oris, m.*

Aanſteking, v. *incenſio, onis, f.*

Aanſtellen, b. w. *inſtituo, ui, utum, uere.* Voor tegen aanplaatzen, *adpono, ſui, itum, onere,* ook *admovere.* B. v. hij liet de ſtormladders tegen den muur aanſtellen, *ſcalas muro admoveri juſſit.* Voor maken, *facio, eci, actum, acere*; tegen *creo, avi, atum, are*; b. v. *imperatorem*; tegen *vel ducem creare.*

Aanſtelling, v. b. v. wanneer zal de aanſtelling geſchieden? *quo tempore munus auſpicabitur?*

Aanſterven, o. w. zie Aanbeſterven.

Aanſtippen, b. w. eene zaak aanſtippen, zoo veel als met een woord van iets melden of ſpreken, *obiter mentionem facere alicujus rei*; *verbo breviter perſtringere.*

Aanſtoken, b. w. ophitſen, *incito, avi, atum, are*; zie verder op Aanhitſen; als ook voor Aanſtoker, Aanſtoking, op Aanhitſer, Aanhitſing.

Aanſtonds, bijw. *ſtatim, quamprimum, mox, confeſtim, continuo, illico, modo, extemplo, protinus, acturum, jamjam, jampridem, repente, celeriter, prompte, ſubito, e veſtigio.*

Aanſtoot, m. *offenſa, ae, f. offenſum, i, n. offenſio, nis, f. offenſus, us, m. offendiculum, i, n.* verkl. *offenſiuncula, ae*; bij *Cicero.*

Digitized by Google

Aanſtooten, b. en o. w. *allido et illido, ſi, ſum, idere; impingo, egi, actum, ingere; offendo, di, ſum, ere; offenſo, avi, atum, are.* Tegen aanſtooten, *obtrudo, ſi, ſum, dere.* Schokken, *quatio, ſſi, ſſum, uatere; quaſſo, avi, atum, are et quaſſacio, eci, actum, acere.*

Aanſtooting, v. *offenſatio, nis, f. offenſaculum, i;* b. v. *crebris offenſaculis jam conſuſis cruribus;* bij *Apulejus.*

Aanſtormen, b. w. zie Aanvallen.

Aanſtranden, o. w. *appello, uli, ulſum, ellere, litori.*

Aanſtrijken, b. w. *illino, evi, itum, inere; illinio, ivi, itum, ire, cum dat. perſ. et acc. rei; inungo, unxi, unctum, ungere.*

Aanſtrikken, b. w. met ſtrikken vastmaken, *connodo, avi, atum, are; ad vel annecto, xui, exum, ectere, aliquid alicui rei; adſtringere aliquid ad aliquid; ad vel alligare aliquid alicui rei, vel ad aliquam rem.*

Aanſtrompelen, o. w. ſtruikelende naderen, *attropido, avi, atum, are;* bij *Plautus.*

Aanſtroomen, o. w. *ad vel alluo, i, utum, uere.* De zee ſtroomt tegen de ſtad aan, *mare alluit urbem.*

Aanſtruikelen, o. w. hetzelfde als aanſtrompelen. Ook wordt dit woord als bedr. gebruikt, b v. ergens tegen aanſtruikelen, *offendere in aliquam rem, et offenſo, avi, atum, are.*

Aanſullen, o. w. hetzelfde als aanſtrompelen.

Aantaal, v. een verouderd woord zoo veel als aanſpraak in regten, *dica, ae, f. intentio et actio, onis, f.* Aantaal tegen iemand, *actio in perſonam, actio condictitia;* bij *Ulpianus.*

Aantalen of aantaal doen, b. w. *ago, egi, actum, agere, intendere actionem, in jus vocare; formulam intendere; dicam ſcribere.*

Aantaler, m. *actor, oris, m.*

Aantal, o. eene zekere menigte, *quantitas, atis, f. numerus, i, m. multitudo, inis, f.*

Aantasten, b. w. voor aanraken, *tango, tetigi, tactum, tangere, attingo et contingo, igi, actum, ingere; attracto; pertracto, attrectio, avi, atum, are; permulceo, ſi, ſum, cere; praetergeo, ſi, ſum, gere.* Voor lasteren: b. v. iemands goeden naam aantasten, *maledico, ixi, ictium, icere, cum dat. obtrecto, avi, atum, are; convicior, atus ſum, ari; calumnior, atus ſum, ari; mordeo, momordi, morſum, mordere; defamo, diffamo et defamo, avi, atum, are.* Aanvallen, *aggredior, eſſus ſum, gredi; adorior, ortus ſum, riri; impugno, avi, atum, are.* Spreekw. de ziekte heeft mij geweldig aangetast, *morbus me vehementer adfixit.* Het is een heet ijzer om aan te tasten, *res eſt periculi plena.*

Aanteekenaar, m. *ad vel annotator, oris, m.*

Aanteekenboek, o. *commentarium, n.* verkl. w. *commentariolum, i, n.* bij *Cicero.*

Aanteekenen, b. w. *ad vel annoto, avi, atum, are.* Eene plaats uit een boek aanteekenen, *excerpo, pſi, ptum, pere.* In het ſchuldboek aanteekenen, *adaero, aeravi, atum, are; in de digeſta.*

Aanteekening, v. *ad vel annotatio, nis, f. adnotamentum, i, n.*

Aantelen, b. w. zie Aankweeken.

Aantellen, b. w. *ad vel annumero, avi, atum, are.*

Aantijgen, b. w. zie Beſchuldigen.

Aantijger, m. en aantijging, v. zie Beſchuldiger en Beſchuldiging.

Aantillen, b. w. door aantillen iets overgeven, *levando aliquid porrigere.*

Aantimmeren, b. w. zie Aanbouwen

Aantogt, m. de vijanden zijn in aantogt, *hostes adveniunt, appropinquant.*

Aantokkelen, b. w. is zoo veel als gedurig aanraken; doch wordt meest in eenen ruimeren zin genomen voor aanzetten, aandrijven: b. v. de gierigheid tokkelt tot allerhande euvelddaden aan, *avaritia ad omnia ſcelera incitat vel impellit.* De visch wil niet

niet aantokkelen, *piscis escam non admordere vult.*

Aantokkeling, v. voor aandrijving, aanzetting: b. v. de aantokkelingen der wellust, *libidinis irritamenta vel incitamenta.*

Aantoonen, b. w. *ostendo, di, ensum; dere; ostento, avi, atum, are, cum acc. monstro, avi, atum, are; commonstro, demonstro, designo; indico.* Voor bewijzen, *arguo, ui, utum, uere; coarguo; probo, avi, atum, are, declaro, avi, atum, are; convinco, vici, victum, vincere.*

Aantoonend, b. deelw. *demonstrativus, a, m;* bij *Cicero.*

Aantooner, m. *monstrator et demonstrator, oris, m.*

Aantooning, v. *monstratio, commonstratio; demonstratio, onis, f. monstratus, us, m.* Ontdekking, *indicium.* Bewijs, *probatio, onis, f.*

Aantrappen, b. w. *calco, conculco, deculco, inculco, avi, atum, are.*

Aantreden, b. en o. w. *incedo, cessi, cessum, cedere, ingredior et progredior, essus sum, gredi.* B. v. ik ben nader aan de muur getreden, *propius murum accessi.*

Aantreffen, b. w. voor ontmoeten, *incidere in aliquem; offendere aliquem.*

Aantreffing, v. *occursus, us:* voor ontmoeting.

Aantrekkelijk, bijv. w. zie op Aanhalig.

Aantrekkelijkheid, v. zie op Aanhaligheid.

Aantrekken, b. w. zie op Aanhalen en Aandoen.

Aantrekking, v. zie op Aanhaling.

Aantrouwen, b. en o. w. zie Aanhuwen.

Aanvaarden, b. w. *capesso, ivi, itum, ere; capio, cepi, captum, capere cum acc. excipio et suscipio, epi, eptum, ipere.*

Aanvaarding, v. voor onderneming, *susceptio, onis, f. et susceptum, i, n.*

Aanval, m. *aggressio, onis, f. aggressura, ae, f. impetus, us, m. incursus, us, m. irruptio, onis, f. congressus, us, m.*

Aanvallen, b. en o. w. *adsilio, cum dat. et consilio, silui, sultum, silire cum acc. et dat. ad vel assulto, avi, atum, are, cum dat. adorior, ortus sum, riri, cum acc. incurro, curri, cursum, urrere; incurso, avi, atum, are.* Met geweld aanvallen, *ingruo, ui, uere; irruo, ui, utum, uere.* Schieljk aanvallen, *provolare.* Het geen meer met onze gemeene spreekwijs overeenkomt, op iemand aan of losvliegen.

Aanvallend, b. deelw. *impetens, entis, omn. g.* bij *Varro.*

Aanvaller, m. *aggressor, oris, m.*

Aanvallig, bijv. n. voor lief, bevallig, *venustus, lepidus, blandus, festivus, gratiosus, a, m.*

Aanvang, m. *primordium, ii, n. initium, ii, n. principium, ii, n. coeptum, i, n. coeptus, us, m. inceptum, i, n.* Van een vertoog, *exordium, ii, n. prooemium, ii, n. exorsa, orum, n. pl. exorsus, us, m. prolusio, onis, f.*

Aanvangen, b. w. *incipio et occipio, epi, eptum, ipere; coepto, avi, atum, are; inchoo, avi, atum, are cum acc. incoepto, avi, atum, are; ordior, exordior, orsus sum; ordiri.* Voor ondernemen, *attento, avi, atum, are, aliquid.*

Aanvanger, m. *auctor, oris; inceptor, oris et inchoator, oris, m.*

Aanvankelijk, bijv. n. b. v. de aanvankelijke instelling, *prima institutio.* Ook is het een bijw. zoo veel als in het begin: *initio, abl. sub initium; ipso exordio, in ipsis primordiis, in ipsa statim fronte.*

Aanvaren, o. w. *adnavigo, avi, atum, are, cum dat. appello, puli, pulsum, ellere cum acc. sine praep. vel cum praep. ad.*

Aanvaring, v. *appulsus, us, m. g.* waarvoor men meer landing gebruikt.

Aanvatten, b. w. zie op Aanraken. Aanvatting op Aanraking. Ook wordt het voor ondernemen, begin

ginnen, gebruikt. B. v. men moet het werk met vlijt aanvatten, *opus studio incipiendum est.*

Aanvechten, b. w. *impugno et oppugno, avi, atum, are, cum acc.* Figuurlijk: tot het kwade aanzoeken: b. v. van den duivel, zonde etc. *tento, avi, atum, are, acc.*

Aanvechter, m. *impugnator et oppugnator, oris, m. tentator, oris, m.*

Aanvechting, v. *impugnatio, oppugnatio et tentatio, onis, f.*

Aanvegen, b. w. *verro et converro, erri, ersum, errere.* Spreekw. iemand ouderwets den mantel uitvegen, *converrere aliquem*; bij *Plautus.*

Aanveger, m. *converritor, oris, m.* bij *Apulejus.*

Aanversterven, o. w. zie Aansterven.

Aanverwant, bijv. n. is eigenlijk door de banden des bloeds met iemand verbonden, *consanguineus, a, m; cognatus, necessarius, propinquus.* Veeltijds wordt het als zelfstandig gebruikt; b. v. hij is mijn aanverwant, zij is mijne aanverwante.

Aanvlechten, b. w. *ad vel annecto, connecto et innecto, exui, exum, ectere.*

Aanvliegen, o. en b. w. *advolo, avi, atum, are.* Voor aanvallen, zie boven op aanvallen. Ook in brand vliegen, *concipere ignem.* Bij *Vondel*, geraeken deze in brant, zoo vlieght de hemel aen.

Aanvlieten, o. w. *ad vel affluo, uxi, uxum, uere.*

Aanvoeden, b. w. zie Aankweeken.

Aanvoegen, b. w. *adjungo, conjungo, injungo, unxi, unctum, ungere aliquid, alicui rei.*

Aanvoeging, v. *adjunctio, onis, f. adjunctum, i, n.*

Aanvoeger, m. voor zamenvoeger, *adjunctor, oris, m.* bij *Cicero ad Atticum.*

Aanvoeren, b. w. *adveho, subveho, exi, ectum, ehere; advecto, subvecto, avi, atum, are; advecto, asporto, supporto, adduco, xi, uctum, ucere, conduco.* Om te vechten, *educere, in aciem.* Aanhitsen, zie boven op dat woord. Bij *Caesar is, agere turres*, torens aanvoeren.

Aanvoerer, m. aanvanger van iets, *auctor, oris, m.* Van scheimstukken, *machinator scelerum.* Van een leger, *dux, ucis, m.* Ook aanhitser, zie boven.

Aanvoering, v. *advectio, onis; subvectio, onis, f. subvectus, us, m. asportatio, nis, f.*

Aanvraag, v. *sollicitatio, onis, f.*

Aanvrouw, v. en Aanheer, m. twee verouderde woorden, zoo veel als grootmoeder en grootvader beteekenende, *avia, ae, f. avus, i, m.*

Aanvriezen, o. w. ergens aan vast vriezen, *congelo, avi, atum, are.*

Aanvrijven, b. w. zie Aanwrijving.

Aanvrijving, v. zie Aanwrijving.

Aanvullen, b. w. *impleo, adimpleo, oppleo, suppleo, evi, etum, ere.*

Aanvulling, v. *implementum, i, explementum, i; supplementum, i, n.*

Aanvuren, b. w. dit woord wordt bij ons alleen in eene oneigenlijke beteekenis gebruikt, en is zoo veel als sterk aanzetten, aansporen, *accendo, incendo, di, sum, ere; instimulo, instigo, incito, excito; irrito, stimulo, avi, atum, are.*

Aanwaaijen, o. w. *ad vel afflo, avi, atum, are.* Overdrachtig, voor bij geval, zonder moeite: b. v. de geleerdheid waait ons zoo maar niet aan, *eruditio non sua sponte, vel sine labore nobis advenit, vel acquiritur.*

Aanwakkeren, b. en o. w. zie Aanmoedigen; o. voor sterker worden: b. v. de wind wakkert aan, *ventus gravescit, vel consurgit*; bij *Virgilius*, ook *crebrescit.*

Aanwakkering, v. zie Aanmoediging

Aanwas, m. *incrementum, i; accrementum, i, n. et accretio, onis, f. accessio, auctus, us, m. auctio, onis, f.* Aanwas van een stuk lands, *alluvio, onis, f.* Een aanwas tegen de natuur, *agnatio, onis, f.*

Aanwassen, o. w. *ad vel accresco, incresco, procresco, revi, retum, rescere.* Grooter worden,

Digitized by Google

den, *grandesco, descere et ingrandescere.* Talrijker worden, *increbresco, crebrui, rescere.* Tegen de natuur aanwasſen, *adnascor, atus ſum, asci, reg. abl. cum præp. in.* Ergens aan vast wasſen, *coalso et coalesco.* Erger worden; b. v. *malum gravescit,* het kwaad neemt toe of wast aan.

Aanwenden, b. w. *adhibeo, ui, itum, ere; ad vel applico, cui, citum et icavi, atum, care.* Gebruiken: b. v. hij wendt den tijd wel aan, *tempore bene utitur.* Alles aanwenden, *omnia tentare, vel experiri.*

Aanwending, v. b. v. vanvlijt, *applicatio animi,* bij *Cicero.*

Aanwennen, b. w. *adſuefacio, eci, actum, acere, aliquem, alicui rei vel ad aliquam rem; conſuefacio, cum ace.* Zich aanwennen, *ad vel aſſuesco et conſuesco, evi, etum, escere.*

Aanwenning, v. hetzelfde als

Aanwentel, o. *ad vel aſſuetudo, inis, f. habitus, us, m.* Het geen meer met ons woord hebbelijkheid overeenkomt. Aanwenst is hetzelfde.

Aanwentelen, b. w. wentelend iets nader brengen, *aswolvo, olvi, olutum, olvere.*

Aanwerken, b. w. door werken met iets verbinden, *adjungo, conjungo, unxi, unctum, gere.* Met het werk haasten, *accelerare opus.*

Aanwerpen, b. w. *adjicio, eci, ectum, icere.* Tegen aan ſmijten, *ad vel alliđo, iſi, ſum, idere.*

Aanwerping, v. *adjectio et alliſio, onis, f.*

Aanwerven, b. w. van ſoldaten, *ſcribere et conſcribere milites;* ook *cogere copias vel exercitum,* een leger aanwerven.

Aanwerver, m. *conquiſitor et delector, oris,* m. bij *Frontinus.*

Aanwerving, v. *conquiſitio, onis, f.* met *exercitus.*

Aanweven, b. w. *ad vel aſtexo, ui, xum ere; intexo, vel texendo adjungo.*

Aanwezen, o. w. bij zal er ſlecht aanwezen, *res illi male vertet.*

Voor aanraken: ik ben er niet aangeweest, *non tetigi hoc vel illud.* De bal is den paal niet aangeweest, *pila terminum non attigit.* Aanwezen, voor tegenwoordigheid, b. v. het is in mijn aanwezen geſchied, *me praſente factum est.*

Aanwezend, deelw. ook aanwezig, bijv. n. b. v. ik was niet aanwezig, *non aderam.*

Aanwijzen, b. w. zie Aantoonen, voor toewijzen; *adjudico, avi, atum, are; attribuo, bui, utum, uere, aliquid alicui.*

Aanwijzer, m. zie Aantooner.

Aanwijzing, v. zie Aantooning.

Aanwinnen, o. w. b. v. de dagen winnen aan, *dies crescunt.*

Aanwinning, v. *crescentia, ae, f.* bij *Varro.* Van het langen der dagen.

Aanwoekeren, b. w. door woekeren verkrijgen, *foenerando comparare.* B. v. hij heeft veel gelds aangewoekerd, *pecuniam foenori dando magnas divitias comparavit.*

Aanwortelen, o. w. *radico, atus ſum, ari; radicesco, escere; radices agere, concipere.*

Aanwrijven, b. w. *ad vel affrico, avi et fricui, atum et ictum, are; atuo, trivi, tritum, terere cum dat.* Iemand iets aanwrijven, *affingere aliquid alicui.* Aanſmeren; *adlino, alevi, alitum, allinere, cum acc. et dat.*

Aanwrijving, v. *affrictus, us; attritus, us, m. attritio, onis, f.*

Aanzaaijen, b. w. zoo veel als bezaaijen, *conſero, evi, itum, ere.* Eenen akker aanzaaijen, *conſerere agrum.*

Aanzakken, o. w. *ſido, deſido, ſubſido, idi, idere.* Eigenlijk, *ſedendo appropinquare.*

Aanzanden, b. w. *tego, contego, intego, obtego, exi, ectum, egere arena.*

Aanzegelen, b. w. met een zegel aan iets verbinden, *conjungere ſigillo.*

Aanzeggen, b. w. *denuntio, avi, atum, are, cum dat. pers. et*

Digitized by Google

acc. rei; *intimo*, *digesto*, *indico*, *ixi*, *ictum*, *icere*.

Aanzegging, v. *denuntiatio*, *intimatio*, *indictio*, *onis*, *f.*

Aanzeilen, o. w. *adnavigo*, *avi*, *atum*, *are*. Aanſtooten onder het zeilen, b. v. het ſchip zeilde tegen eene klip aan, *navis in rupem impingebat*. Die ſchepen zijn elkander aangezeild, *naves istae in curſu ſunt colliſae*.

Aanzetten, b. en o. w. zie Aanmoedigen. Iets aan den mond zetten, *ori aliquid admovere* Ook beteekent het aannaaijen, een arm aan den rok zetten, *aſſuere manicam vestimento* Scherp maken, *acuo*, *ui*, *utum*, *uere et exacuo*.

Aanzetter, m. zie Aanmoediger.

Aanzetting, v. Aanmoediging.

Aanzien, b. w. zie Aanſchouwer.

Aanzien, o. *amplitudo*, *inis*, *f.* *auctoritas*, *atis*, *f.* *dignitas*, *atis*, *f.* *dignatio*, *onis*, *f.* *imperium*, *ii*, *n.* *reſpectus*, *us*, *m.* *aeſtimatio*, *onis*, *f.* *exiſtimatio*, *ratio*; bij *Cicero*, *obſervantia*, *ae*, *f.* *claritudo*, *inis*, *f.* *fama*, *ae*, *f.* *gloria*, *ae*, *f.* *gravitas*, *atis*, *f.* *nobilitas*, *atis*, *f.* *nomen*, *inis*, *n.* Vermogen, *potentia*, *ae*, *f.* *pondus*, *eris*, *n.*

Aanziener, m. z. Aanſchouwer.

Aanzienlijk, bijv. w. *clarus*, *praeclarus*, *amplus*, *augustus*, *a*, *m*; *inſignis*, *ſpectabilis*, *e*; *ſpectatus*, *a*, *um*; *conſpectus*, *a*, *um*; *conſpicuus*, *a*, *m*; *proſpicuus*, *a*, *m*, bij *Seneca*; *gloriosus*, *gratioſus*, *factioſus*, *a*, *m*; *florens*, *entis*, *omn. g.* *honoratus*, *a*, *um*; *honorabilis*, *e*; *honorarius*, *a*, *um*; *celeber*, *bris*, *bre*.

Aanzienlijkheid, v. zie Aanzien.

Aanzigt, o. zie Aangezigt.

Aanzijn, hetzelfde als aanwezen.

Aanzitten, o. w. *ad vel accubo*, *ui*, *itum*, *are*, *vel accumbo*, *ubui*, *itum*, *cumbere*.

Aanzitting, v. *accubatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero* en *accubitus*, *us*, *m.* bij *Plinius*.

Aanzoek, o. *ſollicitatio*, *onis*, *f.* zoms komt aanzoek in het m. voor.

Aanzoeken, b. w. *implore*, *avi*, *atum*, *are*; *ſollicito*, *postulo*, *requiro*, *ivi*, *itum*, *rere*; *ambio*, *ivi*, *itum*, *ire*.

Aanzoeken, b. en o. w. verlokken, *pellicio*, *illicio*, *allicio*, *exi*, *ectum*, *icere*; *allecto*, *perlecto*, *prolecto et electo*, *avi*, *atum*, *are*; ook *pellicio*, *exi*, *ectum*, *icere*.

Aanzuren, b. w. *acerbo*, *avi*, *atum*, *are*, met den *acc.* bij *Statius*.

Aanzwellen, o. w. in de hoogte zwellen: meest al van het water gebruikelijk: b. v. de vloed is aangezwollen, *flumen accrevit*.

Aanzwemmen, o. w. *adno*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Hor. anno*; *adnatare*, *dat. acc. et praep. ad*.

Aap, m. *ſimius*, *ii*, *m.* *ſimia*, *ae*, *f.* het welk eigentlijk het wijfje beteekent, *cluna*, *ae*, *f.* bij *Festus*.

Aar, v. *ſpica*, *ae*, *f.*

Aar, (voor ader) zie Ader.

Aard, m. *proprietas*, *atis*, *f.* *natura*, *ae*, *f.* *ingenium*, *ii*, *n.* *indoles*, *is*, *f.* *captus*, *us*, *m.* *mores*, *rum*, *m. pl.* *animus*, *i*, *m.* *mens*, *entis*, *f.* *genius*, *ii*, *m.* bij *Horatius* en *character*, *eris*, *m.* bij *Cicero*. Ook zegt men: het heeft geenen aard, voor het past niet, *non decet*.

Aardachtig, bijv. n. en w. dat naar aarde zweemt, *terrestris*, *is*, *e*, *m. f. n.*

Aardaker, m. *bulbocastanum*, *i*, *n.*

Aardappel, m. *tuber*, *eris*, *n.* *g.* *bulbus*, *i*, *m.*

Aardbeſchrijver, m. *geographus*, *i*, *m.*

Aardbeſchrijving, v. *geographia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*.

Aardbeving, v. *terrae motus*, *us*, *m.* *ſuccuſſio*, *onis*, *f.* *terrae*, *tremor*, *oris*, *m.* *ſoli*.

Aardbezie, v. *fragum*, *i*, *n.*

Aardbodem, m. *orbis*, *is*, *m.* waarbij men dikwijls *terrarum* voegt; *ſuperficies*, *iei*, *f.* *terrae*. Bij v. de omtrek van den ganſchen aardbodem, *totius terrarum orbis ambitus*.

Aardbol, m. de aarde of wereld, die

die wij bewonen, als een rond ligchaam beschouwd, zou dus best *orbis terrarum* heeten.

Aarde, v. *terra, ae, f. tellus, uris, f. humus, i, f. et solum, i, n.* Van aarde gemaakt, *terreus, a, m; fictilis, is, m. et f. le, n. testaceus, a, m; testeus, a, m.*

Aardekruik, m. *testa, ae, f. olla, ae; soria, ae; fidelia, ae.*

Aardeq, o. w. *similo et ad vel assimilo, avi, atum, are.* Naar zijnen vader of moeder aarden, *patrisso et matrisso, avi, atum, are; sequi indolem patris ac matris.*

Aardewerk, o. alles wat van aarde gemaakt is, *fictile, is, n.* is eigenlijk het onz. van *fictilis*, waaronder *opus* verstaan wordt; *figlinum*, bij *Vitruvius.*

Aardgewas, o. *planta, ae, f.*

Aardig, bijv. n. *venustus, a, m; ingeniosus, a, m; scitus, a, m; lepidus, a, m; festivus, a, m.* Sierlijk, *elegans, tis, omn. g. scitulus, a, m*, bij *Plautus.* Snaaks, *ridiculus, a, m; facetus, a, m.* Kortswijlig, *jocularis, joculatorius, jocosus.* Alleraardigst, *peringeniosus, perfacetus, a, m.* Eenigzins aardig, *venustulus, a, m.*

Aardigheden, v. meerv. *facetiae, arum, f. pl.* bij *Cicero.*

Aardigheid, v. *venustas, atis, f. lepor, oris, m. eleguntia, ae, f. festivitas, tis, f.*

Aardiglijk, bijw. *venuste, elegunter, lepide, lepidule, festive, festiviter, facete, scite, ingeniose, jocose, joculariter.* Zeer aardiglijk, *perscite, perfacete.*

Aardkloot, m. hetzelfde als aardbol.

Aardmannetje, o. een woord van verachting, zoo veel als een klein kareltje of ventje beteekenende, *homuncio, onis, m.*

Aardkuil, m. *antrum, i, n. spelunca, ae, f.*

Aardmeetkunst, v. ook landmeetkunst, *geometria, ae, f.*

Aardmeting, v. hetzelfde als Aardmeetkunst.

Aardmuis, v. *sorex, cis, m.* ook *mus egrestis.*

Aardnoot, v. zoo veel als Aardaker.

Aardrijk, o. zoo veel als Aardbodem.

Aardrijksbeschrijver, m. aardrijksbeschrijving, v. zie op Aardbeschrijver en Aardbeschrijving.

Aardsgezind, bijv. n. b. v. een aardsgezind gemoed, *animus demersus in terram*, bij *Cicero*; *fixus humi*; bij *Cicero.*

Aarsslang, v. *serpens, terrestris, tis, ris.*

Aardveil, o. *hedera terrestris.*

Aardvruchten, meerv. *fruges, um, f. pl.* en *foetus terrae.* Gebrek van aardvruchten, *tenuitas frugum*, bij *Cicero.*

Aardworm, m. *lumbricus, ici, m.* Overdragtig: hij is een regte aardworm, *inops, egens, miser est.*

Aars, m. *anus, i, m.*

Aarsdarm, m. *longanum, i, n. intestinum rectum.*

Aarsgat, o. *podex, cis, m.*

Aarspuist, v. *mariscu, ae, f.* bij *Juvenalis*; *ficus, i, m.* bij *Martialis*, dus genoemd, om dat het naar eene vijg gelijkt.

Aarsspuiting, v. *clyster, eris, m.* bij *Celsus, Plinius* en *Suetonius.* Ook wordt *clyster* bij *Celsus* voor de spuit zelve gebruikt, als *clyster oricularius.*

Aarszweren, zie Aanbeijen.

Aarts, zoo veel als Eerst beteekenende, hiervan zijn de volgende woorden afkomstig.

* **Aartsbisdom**, o. *archiepiscopatus, us, m.*

* **Aartsbisschop**, m. *archiepiscopus, i, m.*

* **Aartsbisschoppelijk**, bijv. n. *archiepiscopalis, e, m. f. et n.*

* **Aartsdiaken**, m. *archidiaconus, i, m.*

* **Aartsdief**, m. *nequissimus, a, m*, bij *Cicero*, *scelices homo.*

* **Aartsengel**, m. *archangelus, i, m.*

* **Aartshertog**, m. *archidux, ucis, m.* ook wordt het in het vr. voor aartshertogin gebezigd.

* **Aartshertogdom**, o. *archiducatus, us, m.*

* **Aartsketter**, m. *haeresiarcha, ae, m.* De grootste en voornaamste onder de ketters.

Aartslogenaar, m. *homo mendacis-*

si-

Digitized by Google

simus. Iemand, die zijn dagelijks werk van liegen maakt

* Aartspriester, m. *archipresbyter, teri, m.*

Aartsschelm, m. *nequissimus homo, perditissimus*; beide bij *Cicero.*

* Aartsvader, m. *patriarcha, ae, m.*

Aartsvijand, m. *inimicissimus homo*; bij *Cicero.*

Aarzelmaand, een verouderd woord, de maand October aanduidende, om dat het jaar dan merkelijk terug gaat.

Aarzelen, o. w. *tergiversor, atus sum, ari*; *muginor, atus sum, ari*; bij *Cicero: dubito et detrecto, avi, atum, are*; *cunctor, atus sum, ari.*

Aarzeling, v. *tergiversatio, onis, f. detrectatio, cunctatio.*

Aas, o. *esca, ae, f.* Mesting, *fugina, ae, f.* Aas der vogels, *turunda, ae, f.* Aas uitwerpen, *insuco, avi, atum, are.* Een aas op de dobbelsteenen was bij de Romeinen het afbeeldsel van eenen hond, *canis, is, m.* Een aas, in het gewigt, *nonas, ados, f.* Voor een dood lighaam, *cadaver, eris, n.* bij *Cicero.* Overdragtig: iemand, die verdient om tot aas der vogelen aan de galg gehangen te worden: een galgenaas, *furcifer, eri, m. carcer, eris, m. cruciarius, ii, m. restio, onis, m.* bij *Plautus*; *suspendiosus*, bij *Plinius.* Een driedubbeld galgenaas, *trifurcifer, i, m.* bij *Plautus.* Een aas van een wijf: voor een kwaad wijf: b. v. ik heb daar een aas van een wijf binnen, *conclusam hic habeo saevam uxorem*; bij *Terentius.*

Aaszak, m. een zak, waarin de reiziger zijne spijs steekt, *pera, ae, f. mantica, ae, f. ascopera, ae, f. reticulum, i, n.*

Abébank, v. *classis abecedariorum infima.*

Abéboek, o. *libellus alphabeticus, tabula elementorum.*

Abébord, o. *tabula abecedaria, vel alphabetica.*

Abeel, m. *abies, ietis, f. populus alba, i, ae, f.* Van een abeelboom, *abiegnus, a, m.*

Abel, bijv. n. zoo veel als bekwaam of handig, *aptus, a, m*; *habilis, is, e, m. f. n.*

Abelheid, v. *habilitas, atis, f.*

Abrikoos, v. *armeniacum, i, n. scilicet, prunum, vel malum*; *Plinius* zegt *malum armenicum.*

Abrikoosboom, m. *armeniaca scilicet, malus.*

* Abt, m. *abbas, atis, m. coenobiarcha, ae, m. archimandrita, ae, m.*

* Abtdij, v. *abbatia, ae, f. coenobium, ii, n. monasterium, ii, n.*

Abtdis, v. *abbatissa, ae, f* dit woord wordt van de geleerden verworpen, waarvoor zij liever gebruiken *dux vel rectrix virginum sacrarum.*

Abuis, o. *error, oris, m. erratum, i, n. erratio, onis, f. allucinatio, nis, f.*

Accijs, accijns, excijs, excijns, m. voor rol, impost, *tributum, i, n. vectigal, alis, n.*

Ach, een tusschenwerpsel, *heu, eheu, hei, hai mihi!*

Acht, v. voor opmerkzaamheid, toezigt, *cura, ae, f.* Acht hebben, geven, slaan op iets, *curare aliquid.* Hij neemt zich in het geheel niet in acht, *se ipsum negligit.* Zich voor iemand in acht nemen, *caveo, vi, autum, ere.* Verder acht voor achting, waarvan nog overig is:

Achtbaar, bijv. n. zie Aanzienlijk.

Achtbaarheid, v. zie Aanzienlijkheid

Achteloos, bijv. n. *negligens, tis, omn. g. incuriosus, a, m*; *incogitans, ntis, omn. g. incogitatus, a, m*; *indiligens, tis, omn. g.*

Achteloosheid, v. *incuria, ae, f. negligentia, ae*; *indiligentia, ae*; *incogitantia, ae, f.* bij *Plautus.*

Achteloosselijk, bijv. *incuriose, negligenter, indiligenter, incogitato, dissolute.*

Achten, b. w. opmerkzaam zijn, *attendo, i, entum, attendere.* Meenen, gevoelen, *existimo, puto, avi, atum, are*; *censeo, ui, sum, ere*; *arbitror, atus sum,*

Digitized by Google

sum, *ari*; *habeo*, *ui*, *itum*, *ere*. Voor schatten, waarderen, *aestimo*, *avi*, *atum*, *are*; *pendere*, *cum acc. et gen. tanti*, *quanti*, *parvi*, *minoris*, *minimi*, *magni*, *maximi*, *pluris*, *plurimi*, *vel cum abl. magno*, *parvo*, *nihilo*. Voor gewigtig houden: b. v. het kost mij veel, maar dat acht ik niet, *magni mihi constat*, *sed non moror*.

Achter, voorz. *post*, *pone*, *praep. reg. acc. pone*, *adv. retro*, *adv.* Achter aan, *sub finem*, bij *Virgilius*. Achter iets komen, voor, te weten komen, *rescio*, *ivi*, *itum*, *ire et resciscere*.

Achterbaks, bijv. zoo veel als heimelijk, *clam*, *clanculum*, *clandestino*, *secrete*, *abdite*, *arcane et arcano*, *occulte*, *occultate*, *tacite*, *tacito*, *latebrose*, *latenter*.

Achterblijven, o. w. *remaneo*, *ansi*, *ansum*, *anere*, *commoror et remoror*, *atus sum*, *orari*.

Achterblijving, v. *remansio*, *onis*, *f. commoratio*, *onis*, *f. mora*, *ae*, *f. remora*, *ae*.

Achterdarm, m. *alvus*, *i*, *f. anus*, *i*, *m*.

Achterdeel, o. het achterste gedeelte van iets, *pars posterior alicujus rei*. Voor nadeel, *damnum*, *i*, *n. detrimentum*, *jactura*, *ae*, *f. incommodum*, *i*, *n. intertrimentum*, *i*, *m.* bij *Cicero*; *noxa*, *ae*, *f.*

Achterdeelig, bijv. n. voor nadeelig: zie dat woord.

Achterdenken, de onbep. wijze van het verouderde werkw. achterdenken *suspicari* en *suspectare*, wordt als een z. n. gebruikt: achterdocht, vermoeden, b. v. hij heeft in het geheel geen achterdenken, *suspicionem omnino habet nullam*.

Achterdenkig, bijv. n. zoo veel als achterdochtig, *suspiciosus*, *a*, *m*; *suspicax*, *acis*, *omn. g.*

Achterdeur, v. *posticum*, *i*, *n. postica*, *ae*, *f. et demin. posticula*, *ae*, *f.* Spreekw. hij houdt altijd eene achterdeur open, *semper effugium habet*.

Achterdocht, v. *suspicio*, *onis*, *f. et suspectio*, *onis*, *f.* Achterdocht op iemand hebben, *suspicere aliquem*; bij *Sallustius*. Achterdochtig, *suspiciosus*, *a*, *m.* Vol achterdocht, *suspicax*, *acis*, *omn. g.* bij *Tacitus*.

Achterebbe, v. *finis recessus maris*. Achterebbe is het tijdstip, waarop de ebbe zoo ophouden en de vloed beginnen zal.

Achteréén, bijw. *tractim*, *continue*, *consequenter*, *adv.* bij *Ulpianus*.

Achtereergisteren, bijw. men zegt nu meer voor eergisteren, *nudius quartus*; bij *Plautus*. Waarschijnlijk bij verkorting, voor *nunc dies quartus est*.

Achtereinde, o. b. v. het achtereinde van een schip, *puppis*, *is*, *f.*

Achteren, bijw. van achteren, achteruit, achterwaarts, *retro*, *retrorsum*, *retrorsus*. Achter uit of ten achteren gaan: b. v. het gaat met hem achter uit, *contrahit aes alienum*. Ten achteren zijn, zoo veel als schulden hebben, *debeo*, *ui*, *itum*, *ere*; *aere alieno laborare*; bij *Caesar*.

Achtererven, z. n. wordt mijns oordeels gebruikt voor nakomelingen, *posteritas*, *atis*, *f. posteri*, *orum*, *m. pl.* b. v. bij *Huygens*: soo hebben zij verdient met Jacobs achtererven.

Achtergang, m. en v. voor buikloop, *diarrhaea*, *ae*, *f. vox graeca*; *resolutio alvi*; bij *Celsus*.

Achtergelaten, v. d. *intermissus*, *a*, *m*, en *desitus*, *a*, *m*; bij *Gellius*.

Achterhalen, b. w. *sequor*, *ecutus sum*, *equi cum acc. adsequor*, *consequor*, *adipisci aliquem*, *congredi aliquem*, *excipere aliquem*, *antevorto*, *ti*, *sum*, *ere cum dat.* bij *Terentius*. Voor betrappen, *deprehendo*, *di*, *sum*, *dere*; *supervenio*, *veni*, *ventum*, *venire cum dat.* Welk woord overeenkomt met onze: iemand over het mat komen.

Achterhaling, v. *deprehensio*, *onis*, *f*

Achterhals, m. *cervix*, *icis*, *f. cervices*, *f. pl.* bij *Cicero*; *collum*, *i*, *n.*

Achterhoede, v. *agmen novissimum ex-*

Digitized by Google

exercitus; postrema vel novissima acies. B. v. de vijandelijke achterhoede aantasten, *impugnare tergahostium*; bij *Livius.*

Achterhoofd, o. *occiput, itis, n. occipitium, ii, n*

Achterhouden, b. w. *reservo et occulto, avi, atum, are; reticeo, cui, ere.*

Achterhoudend v. d. bijv. een achterhoudend mensch, *homo obscurus.*

Achterhouding, v. *reticentia, ae, f.* bij *Cicero.* Verberging, *occultatio, onis, f.*

Achterhuis, o. *posticum, i, n. posterior pars aedium.*

Achterkamer, v. *cubiculum inferius, i, oris, n.*

Achterkasteel, o. b. v. van een schip, *puppis, is, f.* In den gemeenen trant zegt men ook: ik viel op mijn achterkasteel; voor de billen.

Achterkelder, m. *cavea posterior, ae, oris, f.*

Achterkeuken, v. *culina posterior, ae, oris, f.*

Achterklap, m. *sycophantia, ae. f. gannitus, us, m. diffamatio, onis, f. obtrectatio, onis, f.*

Achterklappen, o. w. *sycophantor, atus sum, ari; detraho, axi, actum, ahere; obtrecto, avi, atum, are.*

Achterklapper, m. *sycophanta, ae, m. detractor, oris, m. obtrectator, oris, m.*

Achterkousig, bijv. w. *suspicax, acis, om. n. suspiciosus, a, m.*

Achterlast, m. de last, die achter in een schip is, *onus posterius navis.* Ook aandrang der natuur tot ontlasting, *necessitas alvum exonerandi.*

Achterlaten, b. w. zie Nalaten.

Achterlating, v. zie Nalating.

Achterlijf, o. *posterior pars corporis*; ook *fedos, is, f.* bij *Plinius.*

Achtermiddag, m. *tempus pomeridianum, oris. ani, n.* Het geen in den achtermiddag geschiedt, *pomeridianus, a, m.* Waarvoor men ook achternoen en nanoen, gebruikt, schoon dezelve eenigzins veronderd zijn.

Achterna, bijw. *post, postea, dein, deinceps, deinde, exin, exinde, inde, subinde.*

Achternavolgen, o. w. *subsequor, cutus sum; equi, cum acc.* bij *Caesar.* Alhoewel men het werkwoord *subsequor*, bij *Caesar*, mijns oordeels gevoegelijker overzetten kan, door: kort op de hielen, of kort daarna volgen.

Achternoenmaal, o. *merenda, ae, f. antecoenium, ii, n*

Achterneef, m. en achternicht, v. zie op Neef en Nanicht

Achteronder, o. *pars navis posterior constrato subjecta*

Achterover, bijw. *supinus et resupinus, a, m.*

Achteroverge smeten, v. d. *supinatus et resupinatus, a, m*; bij *Suetonius*

Achteroverleggen, trekken of smijten, o. en b. w. *supino et resupino, avi, atum, are.*

Achterpand, o. b. v. van een kleed, *lacinia posterior vestimenti.*

Achterpoort, v. *porta posterior, ae, oris, f.* Ook voor de aars, *anus, i, m.*

Achterpoot, m. *pes posterior, edis, oris, m.*

Achterrad, o. *rota posterior, ae, oris, f.*

Achterriem, m. *postilena, ae, f.* bij *Martialis.*

Achterschip, o. *navis posterior, is, oris, f.* B. v. de bevelhebber deed zein aan het achterschip om op te zeilen, *praefectus classis navi posteriori signum dabat appropinquandi.*

Achterstallig, bijv. w. achterstallige schulden, *reliqua, orum, n. pl.* bij *Cicero*; *attributio, onis, f. reliquatio, onis, f.* Die achterstallen schuldig is, *reliquator, oris, m.* Achterstallen schuldig blijven, *reliquor, atus sum, ari.*

Achterst, bijv. n. *posterior, oris, m. et f. posterius, n. postremus, a, m, ultimus, a, m.*

Achterstellen, b. w *postpono, sui, situm, onere.* Minder achten, *postfero, erre; posthabeo, bui, bitum, bere; postmitto, misi, missum, mittere*; bij *Cicero postputo, avi, atum, are.*

Ach-

Digitized by Google

Achterſtelling, v. *ſubjectio, onis, f. poſtpoſitio, onis, f.*

Achterſteven, m. *puppis, is, f.*

Achterſtraat, v. ook achterſtraatje, *angiportus, us, m. angiportum, i, n.*

Achtertogt, m. hetzelfde als achterhoede, *novisſimum agmen, inis, n.*

Achtervoegen, b. w. *poſtpono, ſui, ſitum, omnes; ſubtexo, ui, extum, exere; aliquid, alicui rei.*

Achtervolgen, b. w. *conſequor, aſſequor, cutus ſum, ſequi; inſector, atus ſum, ari; continuo, perpetuo, avi, atum, are; proſequor, cutus ſum, ſequi; perſicio, eci, ectum, icere; expedio, ivi, itum, ire.*

Achtervolgends, voorz. en bijw. *cohacrenter, juxta, ſecundum.*

Achtervolging, v. volharding, *continuatio, onis, f.*

Achteruit, bijw. *ceſſim*, bij *Justinus*

Achteruitgaan, o. w. *regredior, greſſus ſum, regredi; recedo, eſſi, eſſum, edere; retrocedo, retrogradior, greſſus ſum, gradi.* Achteruitgaande, *retrogradus, a, m.*

Achteruithalen, b. w. *retraho, axi, actum, ahere, aliquid;* bij *Cicero.*

Achteruitleeren, o. w. *dedisco, dedidici, dediſcere, cum acc.* bij *Cicero.*

Achteruitloopen, o. w. zie Achteruitgaan.

Achteruitſlaan, o. w. *calcitro et recalcitro, avi, atum, are.* Een paard, dat achteruitſlaat, *calcitro, onis, m.* Dikwijls achteruitſlaande, *calcitroſus, a, m.*

Achterwaarts, bijw. *retro, retroſum, retrorſus, adv.* Achterwaarts wandelen, *retro ambulare;* bij *Plinius.*

Achterwege houden, b. w. iets verduisteren, *comprimo, eſſi, eſſum, imere et ſupprimo aliquid.*

Achterwege gehouden, v. w. *ſuppreſſus, a, m.*

Achterwezen, o. ook achterſtal, *debitum, i, n. debitio, onis, f.* bij *Cicero.* Zijn achterwezen ophalen, *conſectari debita.*

Acht geven, b. en o. w. *ſervo, avi, atum, are; obſervo.* Op zich zelven, *circumſpicere ſe.* Opletten, *attendo, di, entum, endere; audire ad aliquid;* bij *Cicero.*

Achtgeving, v. *obſervatio, onis, f. et obſervatus, us, m.*

Achting, v. zie Aanzien.

Achtzaam, bijv. w. *diligens, tis, omn. g. ſollicitus, a, m; intentus, a, m; curioſus, a, m.*

Achtzaamheid, v. *diligentia, ae, f. intentio, onis, f. cura, ae, f.*

Adder, v. *vipera, ae, f. coluber, ri, m. colubra, ae, f. excetra, ae, f. echidna, ae, f.*

Addertong, v. ook ſpeerkruid genoemd, *linguaca, ae, f.*

Adel, m. *nobilitas, atis, f. claritudo, inis, f.* De oude adel van Romen, *patriciatus, us, m.* bij *Suetonius.*

Adelaar, m. *aquila, ae, f.* Van eenen adelaar, *aquilinus, a, m.* Ook de ſtandaard der Romeinen; die den adelaar of ſtandaard draagt, *aquilifer, eri, m.*

Adelborst, m. *miles primarius.*

Adeldom, m. *nobilitas, atis, f.*

Adelen, b. w. *nobilito, avi, atum, are.* De deugd adelt den mensch, *virtus nobilitat.*

Adellijk, bijv. w. hetzelfde als edel beteekenende, *nobilis, is, e, m. f. et n. illuſtris, generoſus, a, m; ingenuus, a, m.*

Adelſtand, m. iemand tot den adelſtand verheffen, *nobilitare aliquem.*

Adem, m. *reſpiratio, onis, f. reſpiramen, inis, n. reſpiratus, us, m. aſpiratio, inſpiratio, onis, f. ſpiritus, anhelitus, us, m. halitus, us, m. ſufflatus, us, m. anima, ae, f. animus, i, m. animatus, us, m.*

Ademen, o. w. *ſpiro, reſpiro, aſpiro, avi, atum, are; animam vel ſpiritum ducere; auras vesci; reciprocare animam; anhelitum reddere et recipere; captare aëras; attrahere et reddere animam; carpere auras vitales.* Ook voor uitrusten, bedaren, *colligere ſe.*

Digitized by Google

Adempijp, v. *asperaarteria, æ, f.*

Ader, (bij zamentrekking aar of aer) v. *vena, æ, f. dim. venula, æ, f.* Een gezwollen ader, *varix, icis, m.* Die gezwollen aderen heeft, *varicosus, a, m.* De ader van het hart, *arteria, æ, f.* Een waterader, *scaturigo, inis, f. scatebra, æ, f.* Vol van zulke aderen, *scatebrosus, a, m; scaturiginosus.*

Aderig, bijv. n. *venosus, a, m;* b. v. *marmor venosum,* geaderd marmer.

Aderlaten, b. w. *detrahere sanguinem alicui; venam fevire, vel incidere; mittere sanguinem*

Aderlating, v. *detractio vel missio sanguinis; venæ sectio, onis, f. phlebotomia, æ, f.*

Aderrijk, bijv. n. hetzelfde als aderig.

Aderslag, m. *pulsus, us, m. venarum.* Gelijkmatigheid daarvan, *venarum rythmus, i, m.*

Adertje, o. *venula, æ, f.* Een gezwollen adertje aan de beenen, *varicula, æ, f.* bij *Celsus.*

Adik, m. adikboom, *ebulum, i, n.* bij *Virgilius; ebulus, i, m.* bij *Plinius.*

Admiraal, m. *archithalassus, i, m. præfectus classis vel classi, officio maritimo præpositus.*

Admiraalschap, o. *thalassiarchia, æ, f. præfectura, æ, f. classis, vel rei nauticæ.*

Admiraalschip, o. *navis prætoria;* bij *Livius.*

Admiraliteit, v. *architalassicum collegium; concilium nauticum.*

Advijs-jagt, o. *faselus episcopius,* bij *Cicero; catascopium, ii, n. tabellaria navis,* bij *Sen. celox, ocis, f.*

Advocaat, m. *patronus, i, m. causidicus, ci, m. advocatus,* bij *Cicero* en *Terentius; actor causarum, altercator, oris, m.* bij *Quintilianus.*

Aemborstig, bijv. n. *asthmaticus, a, m; anhelus, suspiriosus.* Aemborstig zijn, *anhelo, avi, atum, are.* Een aemborstige, *anhelus, i, m. anhelator, oris, m. dyspnoïcus, i, m.*

Aemborstigheid, v. *asthma, atis, n. dyspnœa, æ, f. suspirium, ii, n. anhelatio, nis, f. anhelitus, us, m.*

Aemborstiglijk, bijw. *suspiriose.*

Af, voorz. *a, ab, abs, de, præp. seg. abl.*

Afbedelen, b. w. *emendico, avi, atum, are,* bij *Suetonius.* Afgebedeld, *emendicatus, a, m.*

Afbeelden, b. w. *effingo, inxi, ictum, ingere; depingo, inxi, ictum, ingere; delineo, avi, atum, are; repræsento, avi, atum, are; adumbro, avi, atum, are.* Afgebeeld, *effictus, depictus, a, m.*

Afbeelding, v. *effigies, iei, f. ectypum, i, n. repræsentatio, nis, f. simulamen, inis, n. graphis, idis, f. character, eris, m. adumbratio, onis, f.*

Afbeeldzel, o. hetzelfde als Afbeelding.

Afbeitelen, b. w. *cuneis aliquid circumcidere, vel decidere.*

Afbersten, o. w. *disilio, ui, ultum, silire, dehisco, cere; diffindo, idi, issum, indere; disulto, avi, atum, are.*

Afbetalen, b. w. *persolvo, disolvo, resolvo, olvi, olutum, olvere.* Afbetaald, *solutus, a, m.*

Afbetaling, v. *solutio, onis, f.*

Afbetten, b. w. door natmaken afzonderen, *humectando sejungere, separare, secernere.*

Afbenken, b. w. zoo veel als digt afrosfen, *deverbero, everbero, converbero, avi, atum, are; conterere aliquem, depexum eum dabo,* bij *Terentius; batuo, ere.* Afgebeukt, *diverberatus, a, m.*

Afbidden, b. w. *deprecor, atus sum, cari; impetro, avi, atum, are; exoro, avi, atum, are; flagito, deposco, exposco, poposci, poscere; depostulo, expostulo, avi, atum, are; comprecor, atus sum, ari.*

Afbidder, m. *exorator, oris, m.* bij *Terentius.*

Afbidding, v. *impetratio, onis, f.*

Digitized by Google

f. Afbiddelijk, bijv. n. *deprecandus, a, m,* bij *Seneca.*

Afbijten, b. w. *demordeo, mordi, morsum, mordere; arrodo, osi, osum, odere; corrodo, osi, osum, odere.* Afgeknaagd, *corrosus, a, m.*

Afbinden, b. w. *solvo, dissolvo, resolvo, exsolvo, olvi, utum, olvere.* Afgebonden, v. d. *solutus et dissolutus, a, m; resolutus, exsolutus.*

Afbinding, v. *solutio, dissolutio, resolutio, onis, f.*

Afbladen, b. w. *adtondere folia;* bij *Virgilius.*

Afblazen, b. en o. w. *deflo, avi, atum, are et difflo, avi, atum, are;* bij *Plautus.* De krijgsoverste beval den aftogt afteblazen, *imperator receptui canere jubebat.*

Afblijven, o. w. *absum et desum, fui, esse, regit dat.* bij *Cicero.*

Afboenen, b. w. zoo veel als afvegen, *abstergeo, si, sum, ere et abstergo, si, sum, ere; detergeo et detergo, converro, verri, versum, errere.* Afgeboend, *abstersus et detersus, a, m.*

Afbottelen, b. w. iets op kruiken of flesschen aftappen, *condo, idi, itum, ere, aliquid amphoris.* Afgebottelde wijn, *vinum amphora conditum.*

Afbranden, b. en o. w. *conflagro, concremo, avi, atum, are; comburo, deuro, exuro, ussi, ustum, urere.* Afgebrand, v. d. *conflagratus, concrematus, combustus, deustus et exustus, a, m.*

Afbranding, v. *concrematio, combustio, deustio, exustio, conflagratio, onis, f.*

Afbrek, v. zoo veel als afbraak, *demolitio, onis, f.* Afbreuk, schade, *damnum, i, n. noxa, ae, f.*

Afbreken, b. w. voor eindigen, *dirimo, emi, emtum, imere; cum acc. abrumpo, upi, uptum, umpere; intermitto, isi, issum, ittere.* Voor verbreken, *abrumpo, praerumpo, derumpo et dirumpo, upi, uptum, umpere; subruo, ui, utum, uere, cum acc.* Voor omverwerpen, *demolior, itus sum, iri; destruo, uxi, uctum, uere; diruo, ui, utum, uere, cum acc.* Afgebroken, v. d. *diremtus, abruptus, intermissus, praeruptus, subrutus, a, m.*

Afbreking, v. *diremtio, onis, f. diremtus, us, m. intermissio, onis, f. intermissus, us, m. interpellatio et interruptio, onis, f. demolitio, onis, f.*

Afbreker, m. van iemands rede, *interpellator, oris, m.*

Afbrengen, b. w. beneden brengen, *defero, tuli, latum, ferre.* Doen ontwennen, *desuefacio, eci, actum, acere, aliquem.* Voor redden, behouden, b. v. alle schepen zijn er gelukkig afgebragt, *cunctae naves fuere servatae, vel salvae.* Voor afvoeren, *deveho, exi, ectum, ehere, cum acc.* bij *Livius.*

Afbrenging, v. *delatio, onis, f. et devectio, onis, f.* Afgebragt, *delatus, servatus, a, m.*

Afbuitelen, o. w. van boven neer rollen, *devolvor, utus sum, olvi.* Afgebuiteld, v. d. *devolutus, a, m.*

Afdak, o. *protectum, i, n. projectura, ae, f.* bij *Vitruvius; prominentia, ae, f.* bij *Vitruvius.* Het meerv. *projecta, orum, n.* komt bij *Plinius* voor.

Afdalen, o. w. *descendo, i, sum, ere; demeo, avi, atum, are; derepo et direpo, epsi, tum, repere; proclinor, atus sum, ari.* Afdalend, deelw. *proclivus, a, m, et proclivis, is, e; devexus, a, m.*

Afdaling, v. *descensio, onis, f. descensus, us, m. demeaculum, i, n. devexitas, tis, f.*

Afdammen, b. w. het water door middel van eenen dam afhouden, *aquam aggere coërcere, constringere, deducere.* Afgedamd, *aggere coercitus, a, m.*

Afdanken, b. w. *dimitto, isi, issum, ittere,* bij *Cicero; mitto,*

to, *exauctoro, avi, atum, are, militet vel legionem.* Iemand als een braaf soldaat afdanken, *aliquem honestâ missione exauctorare.* Afgedankt, v. d. *missus, dimissus, exauctoratus, a, m.*

Afdanking, v. ontslag uit den dienst, *missio, onis, f. dimissio, onis, f.* bij *Suetonius.*

Afdeelen, b. w. *divido, visi, visum, videre, cum acc. dispertio et dispertior, itus sum, iri.* Voor afscheiden, *diduco, xi, uctum, ucere; distribuo, ui, utum, uere et dispаro, avi, atum, are;* bij *Vitruvius.* Afgedeeld, v. w. *divisus, distributus, disparatus, a, m.* bij *Vitruvius, dispertitus, a, m.*

Afdeeler, m. *divisor, oris, m. distributor, oris, m. dispertitor, oris, m.*

Afdeeling, v. *divisio, onis, f. distributio, onis, f. disparatio, et dispertitio, onis, f.*

Afdeinzen, o. w. *cedo, essi, essum, edere; concedere, decedere, dare gradum retro; retrogradior, gressus sum, gradi.* Voor schepen, *vela contrahere.*

Afdeinzing, v. *cessio, concessio et decessio, onis, f.*

Afdijken, b. w. zie Afdammen.

Afdingen, b. w. *deducо, uxi, uctum, ucere.* Afgedongen, v. w. *deductus, a, m.*

Afdinger, m. *deductor, oris, m.*

Afdoen, b. w. voldoen, *finio, ivi, itum, ire; absolvo, vi, utum, olvere; perficio, eci, ectum, icere cum acc.* Voor losmaken, *disolvo, vi, lutum, vere.* Voor betalen: b. v. de schulden afdoen, *solvere debita.* Alles met iemand afdoen, vereffenen, *cum aliquo paria facere;* bij *Seneca.* Uitwijzen, *dijudicare.* Verminderen, *imminuo, ui, utum, uere; detraho, axi, actum, ahere.* Afgedaan, v. w. *factus, finitus, absolutus, perfectus, solutus, imminutus, a, m; dijudicatus.*

Afdoening, v. *perfectio, onis, f. imminutio, detractio et dijudicatio, onis, f. luitio, onis;* bij *Ulpianus.*

Afdonderen, o. w. komt zelden te pas: hij is van eene hooge plaats op den vijand afgedonderd, *in hostes subjectos detonuit;* bij *Florus.*

Afdouwen of afduwen, zie op Afstooten.

Afdraaijen, b. w. *detorqueo, orsi, ortum, ere; deflecto, xi, xum, ctere; deverto, si, sum, ere.* Scheepsw. op het eerste gezigt is de vijandelijke vloot afgedraaid, *primo adspectu inimicorum classis cursum deflexit vel devertit.* Afgedraaid, v. d. *detortus et deflexus, a, m.*

Afdragen, b. w. *defero, tuli, latum, ferre;* bij *Cicero.* Afgedragen, v. w. *delatus, a, m.* Het kleed is afgedragen, versleten, *vestis trita vel obsoleta est;* bij *Horatius* en *Livius.*

Afdrijven, b. w. *propulso, avi, atum, are;* zie op Afjagen.

Afdrijver, m. *propulsator et depulsor, oris, m.* bij *Cicero.*

Afdrijving, v. *propulsatio et depulsio, onis, f. et propulsus, us, m.*

Afdringen, b. w. *pello et depello, uli, ulsum, ellere.* Iemand iets met geweld afdringen, *extorqueo, orsi, ortum, quere, aliquid alicui.* Afgedrongen, v. d. *pulsus, depulsus, extortus, a, m.*

Afdrinken, b. w. *obbibo, ibi, ibibitum, ibere, acc.* bij *Cicero,* Spreekw. ik zal hem van den stoel afdrinken, *potando illum superabo.* Ook de vijandschap afdrinken, *inter bibendum, vel bibendo inimicitias deponere.*

Afdroogen, b. w. *detergeo et detergo, tersi, tersum, tergere;* bij *Plautus.* Afgedroogd, v. w. *detersus, a, m.*

Afdruipen, o. w. *destillo, distillo, exstillo, mano, dimano, avi, atum, are; emano.* Afgedropen, *dilapsus, a, m.* Spreekw. hij is stilletjes afgedropen, *clam dilapsus est.*

Afdruiping, v. *destillatio et distillatio, onis, f. g. instillatio;* bij *Plinius.*

Afdrukken, b. w. door drukken verwijderen, *premendo sejungere.* Ook door drukken nabootsen,

sen: een zegel in was afdrukken, *sigillum cerâ effingere.* Ook, een boek afdrukken, *impressionem libri ad finem perducere.* Afgedrukte letters: zoo veel als letters, die door het drukken versleten zijn, *literae obsoletae, characteres obsoleti.*

Afdruk, m. afdruksel, o. *exemplar, aris, n. ectypum, i, n. graphis, idis, f. effigies, iei, f.* Overdr. hij is het ware afdruksel zijns vaders, *vera patris imago vel effigies est.*

Afdwalen, o. w. *aberro, avi, atum, are, abl. sine praep. vel cum praep. a vel ab, deërro, avi, atum, are.* Afdwalend, *aberrans, antis, omn. g. devius, a, m.*

Afdwaling, v. *aberratio, onis, f.*

Afdweilen, b. w. *peniculo verrere, converrere; detergo, si, sum, ergere.*

Afdwingen, b. w. *extorqueo, orsi, ortum, quere; cum acc. vel dat.* bij *Cicero; exprimere aliquid ab aliquo; extundo, udi, usum, undere;* waarbij men somtijds *precibus, blanditiis, convicio* enz. voegt. Afgedwongen, v. d. *extortus, a, m.*

Afeischen, b. w. afvorderen, *exigo, egi, actum, igere.* Afgeeischt, v. w. *exactus, a, m.*

Afeisching, v. *exactio, onis, f. g.*

Afeten, b. en o. w. *abedo, esi, esum, ere; adedo, ambedo, arrodo, si, sum, dere; depasco, avi, pastum, ascere et depascor, pastus sum, pasci.* Afgegeten, v. d. *abesus, adesus, ambesus, arrosus et depastus, a, m.*

Afeting, v. voor afweiding, *depastio, onis, f.*

Affuit, v. onduitsch, doch door *Vondel* gebruikt, zoo veel als de rolwagen, waarop men het geschut plaatst: van het Fransche *affut.* Men noemt dezelve ook rolpaard, *canteris, orum, m. pl.* welk woord alles, dat iets schraagt, uitdrukt.

Affodille, v. een kruid het ijzer van eene piek gelijkende, *hastula regia, ae, f. asphodelus, i, m.* bij *Plinius.*

Afgaan, o. en b. w. *descendo, di, sum, dere; demeo, avi, atum, are.* Van iemand afgaan, *discedere, digredi, abire ab aliquo.* Afhellen, *declino, proclino, avi, atum, are.* Afgaande, *declivis, proclivis, is, m. f. ve, n. proclivus, a, m; proclinatus, a, m, et devexus, a, m.* Afgaan, door ouderdom, *fatisco, cere; decresco, evi, etum, escere.* B. v. eene afgaande maan, *luna decrescens; febris intermittens.* Van het geld gaat veel af, *pecuniae multum detrahitur.* Zijn gevoeg doen, *caco, avi, atum,* bij *Horatius; evacuare alvum;* bij *Plinius.* Afgaan, aftreden, wij hebben het geheele veld afgegaan, *totum emensi sumus campum.*

Afgang, m. *descensio, onis, f. descensus, us, m.* Afgang of helling, *declivitas, proclivitas, atis, f. proclivium, ii, n. proclinatio, onis, f.* Vermindering, de afgang der maan, der koorts, *decrescentia lunae; intermissio febris.* Afgang, drek, *stercus, oris, n. alvus, i, f.* bij *Celsus; saturitas, atis, f.* bij *Plinius; dejectio, onis,* bij *Celsus; egestus, us, m.* bij *Seneca.* Buikloop, *intestinorum levitas;* bij *Celsus.* Een harde afgang, *alvus coacta,* bij *Celsus; dura;* bij *Hor.* Gedurige maar vergeefsche begeerte tot afgang, *tenasmus,* bij *Plinius; tenesmus, i, m.* bij *Nepos.* Afgang verwekken, *emollire ventrem, ciere alvum; medicamento dejectionem moliri, vel movere, ducere alvum;* bij *Celsus.*

Afgave, v. de afgave van eenen brief, *literarum traditio vel redditio, onis, f.*

Afgeleefd, v. d. *defectus annis;* bij *Phaedrus.*

Afgelegen, v. d. *distans, antis, omn. g. longinquus, a, m, sepositus, a, m, devius, a, m.* Zeer ver afgelegen, *perlonginquus, a, m.* Verst afgelegen, *extremus et extimus, a, m.*

Afgelegenheid, v. *abstantiar ae, f.*

f. bij *Vitruvius*; *distantia et longinquitas, tis, f.*

Afgemarheid, v. *lassitudo, inis, f. defatigatio, onis, f.* beide bij *Cicero.*

Afgezant, m. *legatus, i, m.*

Afgieten, b. w. *effundo et transfundo, fudi, fusum, fundere, cum acc.* bij *Cicero.*

Afgieting, v. *effusio et transfusio, onis, f.*

Afglijden, o. w. *dilabor et prolabor, lapsus sum, labi,* bij *Livius*; *labor*, bij *Ovidius.* Afgegleden, v. d. *dilapsus et prolapsus, a, m.*

Afglijding, v. *prolapsio, onis et lapsus, us, m.*

Afglippen, o. w. *elabor, apsus sum, labi.*

Afgod, m. *idolum, i, n.* bij *Cic.*

Afgodendienaar, m. *idololatra, ae, m.*

Afgodendienst, m. ook afgodsdienst en afgoderij, *idololatria, ae, f.*

Afgooijen, b. w. *dejicio, ieci, ectum, icere, cum acc. decutio, ussi, ussum, utere, cum acc. praecipitem dare.* Afgegooid, v. d. *dejectus, decussus, a, m*; *praeceps datus.*

Afgooijing, v. *dejectio, onis, f. decussus, us, m.*

Afgorden, b. w. *discingo, inxi, inctum, ingere.* Afgegord, v. d. *discinctus, a, m.*

Afgrazen, b. w. *depasco, pavi, pastum, pascere.* Afgegraasd, v. d. *depastus, a, m.*

Afgrazing, v. *depastio, onis, f.*

Afgrijselijk, bijv. n. *exsecrabilis, lis, m. f. le, n. exsecrandus, a, m*; *detestabilis, horribilis, lis, e*; *horrendus, a, m*; *abominandus, adversabilis, lis, e.*

Afgrijselijkheid, v. *horror, oris, m. exsecratio, onis, f.*

Afgrijzen, zoo veel als afkeer, *fastidium, ii, n. nausea, ae, f. g. satietas, satias, atis, f. satyes, ei, f. horror, oris, m.*

Afgrond, m. *gurges, itis, m. barathrum, i, n. vorago, inis, f. praecipitium, ii, n. abyssus, i, f. chasma, atis, n.* bij *Seneca*; *orcbus, i, m. tartarus, i, m. tartara, orum, n. plur.*

Afgunst, v. *invidia, ae, f. malevolentia, ae, f. livor, oris, m.*

Afgunstig, bijv. n. *invidiosus, invidus, malevolus, lividus, a, m.* Afgunstig zijn, *invideo, vidi, visum, dere, cum acc. et dat. liveo, livere.* Eenigzins afgunstig zijn, *subinvidere.* Eenigzins afgunstig, *lividulus, a, m*; ij *Justinus.*

Afgunstiglijk, bijw. *invidiose, malevole et malevolenter.*

Afhaken, b. w. *dissolvo, resolvo, exsolvo, solvi, solutum, solvere unco.*

Afhaken, b. w. *amputo, deputo, opputo, suppuro, interputo, avi, atum, are*; *trunco, detrunco, distrunco, obtrunco, praetrunco, seco, consecо, desecо, disseco, praesecо, prosecо, resecо, secui, sectum, secare*; *praecido, idi, isum, idere*; *decido, accido, abscido, idi, isum, idere*; *abscindo, praescindo et caedo, cecidi, caesum, caedere.* Afgehaakt, v. d. *amputatus, opputatus, truncatus, detruncatus, distruncatus, obtruncatus, praetruncatus, desectus, dissectus, praecisus, decisus, accisus, abscisus, praescisus, proscisus, cavsus, a, m.*

Afhakker, m. *sector, oris, m.* bij *Cicero* en *resector, oris, m.* bij *Celsus.*

Afhakking, v. *amputatio, obtruncatio, detruncatio, desectio, resectio, consectio, nis, f. sectura, sectio, caesura, discidium*, bij *Solinus*; *caesio, praecisio, recisio, onis, f.* In het rond, *circumcisura, ae, f.* Van de opperste takken, *decacuminatio, is, f.*

Afhalen, b. w. *aufero, abstuli, ablatum, auferre, cum acc. et defero, tuli, latum, erre.* Eenen aal afhalen, *pellem anguillae detranere.* Afgehaald, *ablatus et delatus, a, m.* iets door list van iemand afhalen, *abradere aliquid ab aliquo.*

Afhandelen, b. w. zie Afdoen.

Digitized by Google

Afhandig, bijw. zoo veel als niet bij de hand, afwezig, *absens, tis, omn. g.*

Afhandig maken, b. w. *demo, emsi, emtum, emere; adimo, emi, emtum, imere, acc. cum dat. tollo, sustuli, sublatum, tollere, aufero, abstuli, ablatum, auferre.* Met list of bedrog, *interverto, verti, versum, vertere; defraudo, avi, atum, are; avellere aliquid ab aliquo; subtrahere aliquid alicui.* Spreekw. ik heb den ouden zijn geld afhandig gemaakt, *emunxi argento senem;* ook zegt men *adtondere aliquem dolo,* Iemand door list het geld afhandig maken. Afhandig gemaakt, v. d. *avulsus, subtractus, interversus, a, m.*

Afhangeling, m. *cliens, entis, m.* Eene menigte afhangelingen, *clientela, ae, f.* bij *Cicero.*

Afhangen, o. en b. w. *dependeo, propendeo, pendi, pensum, pendere.* Voor afhellen, *proclinor, atus sum, nari.* Afhangend, deelw. *proclivis, declivis, is, e, m. f. i, n. proclinatus, e, m.* Afhanging, v. *proclivitas, atis; declivitas, atis, f. proclinatio, onis, f.* Figuurlijk, in iemands magt zijn, b. v. dit hangt van ons niet af, *hoc non in nostra manu est.* Alles hangt van u af, *totum in te positum est.* Van wien alle hoop en hulp afhangt, *in quo omnis spes opesque sitae sunt.*

Afharen, o. w. ook zegt men verharen, het geen zoo veel is als het haar verliezen, b. v. de hond haart af, *pili defluunt cani.* De jonge haart af, *capilli puero defluunt.*

Afhebben, b. w. voor voleinden, b. v. ik heb mijn werk voor u af gehad, *pensum ante te elaboravi, vel ad finem perduxi.*

Afheinen, b. w. *sepio, sepsi, septum, sepire, consepire, circumsepire, obsepire, praesepire, sepimentis aliquid vallare;* bij *Cicero.* Afgeheind, v. d. *septus, a, m; disseptus, a, m; conseptus, circumseptus, obseptus, praeseptus, a, m.*

Afheining, v. *septio, onis, f. et sepimentum, i, n.*

Afhellen, zie Afhangen.

Afhelpen, b. w. bevrijden, *libero, avi, atum, are; cum acc. pers. et dat. rei.* Men zegt ook: ik zal er hem met eer afhelpen, *praestabo eum integellum;* bij *Cicero.* Ook, ik zal hem wel van zijn geld afhelpen, *emungam quidem illum pecunia vel argento.*

Afhooren, o. w. *ausculto, avi, atum, are; exaudio, ivi, itum, ire; aliquem vel aliquid.* Afgehoord, v. d. *exauditus, a, m.*

Afhouden, b. en o. w. *abstineo, ui, tentum, inere; contineo, retineo, inhibeo, prohibeo, ui, itum, ere.* Iemand van iets afhouden, *dehortari aliquem ab aliqua re.* Afhouding, v. *retentio, inhibitio et prohibitio, onis, f.* Afgehouden, v. d. *retentus, inhibitus, prohibitus, a, m.*

Afhouwen, b. w. zie Afkappen.

Afhuren, b. w. *conduco, uxi, uctum, ucere, cum acc. rei.* Afhuring, v. *conductio, nis, f.* Afhurer, m. *conductor, oris, m.* Afgehuurd, v. d. *conductus, a, m.*

Afjagen, b. w. *pello, pepuli, pulsum, ellere, cum acc. adpello, depello, propello, repello, abigo, egi, actum, igere.* Afgejaagd, v. d. *depulsus, pulsus, propulsus, repulsus, a, m.*

Afjager, m. *depulsor, oris, m. abactor, exactor, propulsator, oris, m.*

Afjaging, v. *depulsio, onis, f. exactio, repulsus, us, m. disjectus, propulsus et propulsatio, onis, f.*

Afkaatsen, b. w. zoo veel als Afkeeren, zie dat woord.

Afkammen, b. w. *pecto et depecto, exui, et exi, exum, ectere.* Afgekamd, v. d. *depexus, a, m.*

Afkappen, b. w. afkapping, v. en afkapper, m. zie bij Afhakken.

Afkeer, m. zie Afgrijzen.

Afkeeren, b. w. *amolior, itus sum, iri, averto, deverto et diverto, si, sum, ertere; verrunco et averrunco, avi, atum,*

atum, are; abvertere. Van een schip, voor afleiden, *abduco, uxi, uctum, ucere.* Afweren, *proturbo, propulso, avi, atum, are.* Afwijken, *declino, avi, atum, are, acc. et abl. cum praep. a vel ab; diverto et divertor, versus sum, verti.* Afbuigen, *deflecto, reflecto, exi, exum, ectere, cum acc.* Afgekeerd, v. d. *aversus, a, m; averruncatus, abductus, proturbatus, propulsatus, deflexus.* Eenen afkeer van iets hebben, *abhorreo, ui, ere ab aliqua re; horrescere aliquid.* Van iemand, *aversari aliquem; fastidire alicujus;* bij *Plautus.* Afkeer verwekken, *fastidium adducere vel movere.*

Afkeerer, m. *depulsor, oris, m.*

Afkeerig, bijv. w. *fastidiosus, a, m; aversus.* Van gezelschap, *dissociabilis, lis, m. & f. le, n.* bij *Tacitus.*

Afkeerigheid, v. hetzelfde als afkeer of afgrijzen.

Afkeeriglijk, bijw. *fastidiose, adv.*

Afkeering, v. *amolitio, depulsio, declinatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Afkeuren, b. w. *non probo &c.;* zie bij goedkeuren: voor welke woorden *non* geplaatst worden kan. Voor afschaffen, *aboleo, evi, et ui, itum, ere; abrogo et exrogo, avi, atum, are.* Afgekeurd, v. d. *abolitus, abrogatus, a, m.*

Afkijken, o. w. zien waar het met de zaak heen wil, *circumspecto, avi, atum, are; exspecto;* bij *Tacitus.*

Afklaren, b. w. eene rekening afklaren, *computo, supputo, avi, atum, are; putare rationem cum aliquo;* bij *Plautus.* Volmaken, *perficio; eci, ectum; icere.*

Afklauteren, o. w. zie

Afklimmen, o. w. *descendo, di, sum, ere,* bij *Cicero; degredior, gressus sum, gredi;* bij *Livius.*

Afklimming, v. *descensio, onis, f.* bij *Plinius et descensus, us, m.* bij *Virgilius.*

Afkloppen, b. w. *verbero, converbero, deverbero, everbero, avi, atum, are, cum acc. batuo, ere.* Duchtig afkloppen, *adverberare, caedere aliquem verberibus, conterere aliquem, vel latera alicujus;* zie verder op Afrosien.

Afklopping, v. *verberatio, onis, f. verberatus, us, m.*

Afkluiven, afknabbelen, afknaauwen, afknagen, b. w. *corrodo, osi, sum, rodere; arrodo; abrodo et praerodo, cum acc. demordeo, si, sum, dere;* bij *Plautus.* De heggen afknabbelen, *tondere dumeta;* bij *Virgilius.* Afgekloven, afgeknaauwd, afgeknabbeld, afgeknaagd, v. d. *corrosus, arrosus, abrosus, praerosus, demorsus, a, m.* Afkluiving, afknabbeling, afknaauwing, afknaging, v. hier van vindt men de zelfstandige woorden niet, en is dus de *actio corrodendi &c.*

Afknakken, b. w. voor afbreken, *abrumpo, upi, uptum, umpere.* B. v. hij knakte de bloem van den steel af, *florem stilo abrumpebat, vel a stilo.*

Afknellen, b. w. *divello, elli, ulsum, ellere aliquid, pervello et convello.*

Afknelling, v. *divulsio, onis, f.*

Afknijpen, b. w. hetzelfde als afknellen.

Afknotten, b. w. zie Afhakken.

Afkoelen, b. w. *refrigero, avi, atum, are, cum acc. frigefacto, avi, atum, are,* bij *Plautus; refrigesco, frixi, frigescere, defervesco, fervi et ferbui, escere.* Afgekoeld, v. d. *refrigeratus, a, m.*

Afkoelend, teg. deelw. *refrigeratorius, a, m,* bij *Plinius; frigorificus, a, m,* bij *Gellius; frigerans, antis, omn. g.* bij *Catullus.*

Afkoeler, m. *refrigerator, oris, m.* bij *Plinius.*

Afkoeling, v. *refrigeratio, onis, f.* bij *Cicero.*

Afkoelster, v. *refrigeratrix, icis, f.* bij *Plinius.*

Afkoken, b. w. *decoquo, coxi, coctum, coquere.* Afkoking, v. *decoctura, ae, f.* bij *Plinius.* Afkookzel, o. *decoctum, i, n*

p. decocta komt bij *Suetonius* voor, doch dit is eigentlijk het verl. deelw. van *decoquere*, waaronder *aqua* verstaan wordt, en is gekookt of afgekookt water, dat men naderhand in de sneeuw verkoeld heeft. Afgekookt, v. d. *decoctus, a, m.*

Afkomeling, m. een afstammeling van een geslacht, b. v. zij zijn afkomelingen van de Cimbren, *ex Cimbris prognati sunt*; ook wordt afkomelingen voor nakomelingen gebruikt en zijn dan, *posteritas, atis, f. posteri, orum, m. plur. nepotes, um, m. plur. minores, um, m. plur. Virg.*

Afkomen, o. w. naar beneden komen, *descendo, di, sum, ere.* B. v. zij zijn den rijn afgekomen, *rhenum descenderunt.* Zij komen van hun voornemen niet af, *consilio non desistunt.* Om van de zwangheid af te komen, *ut incommode leveret.* Hij is er flecht af gekomen, *res illi male vertit.*

Afkomen, afstammen, *orior, ortus sum, oriri.*

Afkomst, v. *descensio, onis, f. et descensus, us, m.* Geslacht, *origo, inis, f. genus, eris, n. familia, ae, f. domus, i, et us, f.* Ook kroost, *proles, is, f. liberi, orum, m. plur.* bij *Vondel*, natuur boezemde den ouden in, hunne afkomst op te kweeken.

Afkomstig, bijv. n. *ortus, oriundus, natus, prognatus, cretus, satus, editus, profectus, a, m.*

Afkondigen, b. w. *promulgo, avi, atum, are; edico, ixi, ictum, icere; publico, avi, atum, are*, bij *Plinius*; *enuntio, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *denuntio.* Afgekondigd, *promulgatus, a, m.*

Afkondiging, v. *promulgatio, onis, f. edictum, i, n. enuntiatum, i, n.*

Afkoop, m. *emtio, onis, f. redemtio, onis, f.*

Afkoopen, b. w. iemand iets afkoopen, door koopen verkrijgen, *emtione aliquid acquirere.* Zich door geld afkoopen, of van last bevrijden, *redimo, emi, emtum, ere*; b. v. *vacationes*, vrijheid van den dienst, bij *Tacitus.*

Afkooping, zoo veel als afkoop.

Afkorsten, b. w. de korst afdoen, *crustam detrahere.*

Afkorten, b. w. *decurto, avi, atum, are, cum acc. praecido, cidi, cisum, idere, sum acc.* bij *Cicero*; *detraho, cum acc. et dat. abstraho, axi, actum, ahere, acc. et abl. cum praep. vel. axe*; *deduco, uxi, uctum, ucere, cum acc.* bij *Terentius*; *detrunco, avi, atum, are*, bij *Livius.* Afgekort, v. d. *decurtatus, praecisus, detractus, abstractus, sed ctus, a, m.*

Afkorting, v. *detractio, abstractio, deductio, onis, f.*

Afkrabben, b. w. *scalpo, scalpsi, scalptum, scalpere, cum acc. derado, asi, asum, adere, cum acc.*

Afkrabber, m. *derasor, oris, m. scalptor, oris, m.*

Afkrabbing, v. *derasio, onis, f.*

Afkruipen, o. w. *derepo, derepsi, dereptum, derepere*, bij *Phaedrus.*

Afkusſen, b. w. zich door eenen kus verzoenen, *osculando se conciliare.*

Aflaat, m. *absolutio, condonatio, remissio, onis, f.* Van de roomsche kerk, *indulgentiae, arum, f. plur.* Van hier aflaatsbrieven, *diplomata indulgentiarum.*

Afladen, b. w. *exonero, deneno, avi, atum, are; relevo.*

Aflading, v. *exoneratio, onis, deoneratio, onis, f.*

Aflangen, b. w. *porrigo, rexi, rectum, rigere.*

Aflaten, b. w. *demitto, isi, issum, ittere, cum acc.* Voor ophouden, nalaten, *cesso, avi, atum, are; intermitto, isi, issum, ittere; desino, sii, situm, sinere; desisto, stiti, itum, istere; omitto, isi, issum, ittere; remitto, supersedeo, edi, essum, edere.* Afgelaten, v. d. *demissus, a, m; intermissus, a, m.*

Aflating, v. *demissio, intermissio,*

Digitized by Google

onis, *f.* *intermissus*, *us*, *m.* *cessatio*, *interstitio*; bij *Gellius*.

Afleenen, b. w. *mutuor*, *utus sum*, *uari*, *cum acc.* *sumere mutuum ab aliquo*; bij *Plautus*.

Afleening, v. *mutuatio*, *onis*, *f.*

Afleener, m. *qui mutuatur*, *vel mutuum sumit*.

Afleeren, b. w. *dedisco*, *dedidici*, *dediscere*.

Afleggen, b. w. *depono et repono*, *osui*, *ositum*, *onere*. Voor nederleggen, b. v. een ambt afleggen, *abdicare se munere* en ook *abdicare munus*. Voor sterven, *obire*, *mori*, *defungi*. Een eed afleggen, *juro*, *aui*, *atum*, *are*; *interponere jusjurandum*; bij *Livius*. Voor niet meer gebruiken, b. v. ik heb dat kleed afgelegd, *vestem istam deposui*. Afgelegd, v. d. *depositus*, *repositus*, *a*, *m*.

Aflegging, v. van een abt sprekende, *abdicatio*, *onis*, *f.* bij *Livius*.

Afleiden, b. w. *abduco*, *deduco*, *diduco*, *duxi*, *ductum*, *ducere*; *seduco*, *declino*, *aui*, *atum*, *are*. Van water sprekende, *derivo*, *aui*, *atum*, *are*. Afgeleid, v. d. *abductus*, *deductus*, *diductus*, *a*, *m*; *declinatus et derivatus*, *a*, *m*.

Afleiding, v. *conductio*, *deductio*, *diductio*, *seductio*, *declinatio*, *derivatio*, *onis*, *f.* ook is *deductorium*, *ii*, *n.* eene groeve in het land, waardoor het water afgeleid wordt. Afleidende of afdrijvende middelen, *medicamenta deductoria*.

Afleider, m. *conductor*, *deductor*, *oris*, *m*.

Aflekken, o. w. voor afdruppen, *stillo et destillo*, *aui*, *atum*, *are*; ook zegt men *distillo*.

Afleveren, b. w. *trado*, *didi*, *ditum*, *dere*, *cum acc. rei et dat. personae*. Afgeleverd, v. d. *traditus*, *a*, *m*.

Afleverer, m. *qui aliquid alteri tradit*.

Aflevering, v. *traditio*, *onis*, *f.*

Aflezen, b. w. iets luid afkondigen, *promulgo*, *aui*, *atum*, *are*; *proclamo*, *publico*, *edico*, *ixi*, *ictum*, *icere*.

Afleziug, v. *promulgatio*, *onis*, *f.* *publicatio*, *proclamatio*; *edictio*, *edictum*, *i*, *n*.

Afliggen, o. w. voor verwijderd zijn, *disto*, *distiti*, *distitum*, *distare*.

Afligten, b. w. *tollo*, *sustuli*, *sublatum*, *tollere*; *attollo*, *extollo*, *protollo*, *subtollo*, *cum acc.* *sustollo* is behalven de onbep. wijze, weinig in gebruik, *levo*, *aui*, *atum*, *are*; *allevare*, *elevare*, *relevare*, *cum acc.* Afgeligt, v. d. *sublatus*, *a*, *m*; *levatus*, *allevatus*.

Afligting, v. *allevatio*, *onis*, *f.* *allevamentum*, *i*, *n.* *elatio*, *onis*, *f.* *et sublatio*, *onis*.

Aflijvig, bijv. n. *mortuus*, *a*, *m*; *emortuus*; *demortuus*, *defunctus*; alleen en ook met den *abl.* *vitâ*; *exanimus*, *a*, *m*; *exanimis*, *is*, *e*; *ereptus*, *a*, *m*; *functus fato*; *perfunctus fato*, *vel vitâ*; *casus lumine* of *luminis*, bij *Virgilius*; *ademtus*, *raptus*.

Aflijvigheid, v. *mors*, *ortis*, *f.* *obitus*, *us*, *m.* *letum*, *i*, *n.* *funus*, *eris*, *n.* *occasus*, *us*, *m.* *interitio*, *onis*, *f.* *interitus*, *us*, *m.* *exstinctio*, *onis*, *f.* *nox noctis*, *f.* waarbij *aeterna* of *perpetua* gevoegd wordt; *libitina*, *ae*, *f.* bij de dichters; *excessus*, *us*, *m.* alleen en ook *e vitâ*; *exitus*, *us*, *m.* ook *exitus vitae*, *exitium*, *ii*, *n.* bij de dichters; *mortalitas*, *atis*, *f.* *dissolutio naturae*; *discessus*, *us*, *m.* *discessio*, *onis*, *f.* *e vita*, *vel discessio animi a corpore*, bij *Cicero*; *ferreus somnus*, bij *Virgilius*; *fatum*, *i*, *n*.

Aflikken, b. w. *delambo*, *ere*, *cum acc. et delingo*, *linxi*, *lingere*; bij *Celsus*.

Aflokken, b. w. door vleijerij iets van iemand verkrijgen, *eblandior*, *itus sum*, *iri*. Afgelokt, v. d. *eblanditus*, *a*, *m*. Aflokker, m. *eblanditor*, *oris*, *m*. Aflokking, v. *eblanditio*, *onis*, *f.*

Af-

Digitized by Google

Afloop, m. *decursus, us, m.*

Afloopen, o. en b. w. naar beneden loopen, *descendo, di, sum, ere; delabor, apsus sum, bi; decurrere.* Een schip doen afloopen, van de werf in het water laten loopen, *deducere navem;* bij *Suetonius.* Eenen uitlag beteekenen, de zaak is naar wensch afgeloopen, *res ex voto excidit.*

Afloopen, verlijden, de schoenen afloopen, *atterere pedum calceos.* Uitplonderen, verwoesten, *populo, avi, atum, are; populor, atus sum, ari; depopulor, praedor, spolio, vasto, avi, atum, are; devastare, vexare* en *devexare, cum acc.* bij *Cicero.* Afgeloopen, v. d. *populatus, vastatus, vexatus, a, m; devastatus, spoliatus, direptus.*

Aflooper, m. *populator, oris, m. praedo, onis, m. despoliator, m. direptor, praedator, depopulator, spoliator, expilator.*

Afloopingh, v. *populatio, onis, f. populatus, us, m.* bij *Livius; depopulatio,* bij *Cicero; spoliatio, expilatio, direptio, praedatio, compilatio.* Van het water, *delapsus, us, m.* Van het zeewater, *refluxus, us, m.*

Afloopster, v. *populatrix, cis, f.* bij *Ovidius.*

Aflossen, b. w. van een stuk geschut, *displodo, si, sum, ere.* Iemand aflossen, deszelfs plaats vervangen, *excipere, aliquem.* Van den arbeid, *eximere alicui labore.* Afdoen, betalen, *solvere et persolvere.* Op den beloofden tijd aflossen, *ad tempus respondere, Cicero ad Atticum.* Afgelost, *solutus, a, m.*

Aflossing, v. *solutio, onis, f.* Van een geschut, *displosio, onis, f.*

Afluisteren, b. w. door luisteren iets gewaar worden, ik heb de geheele zaak afgeluisterd, *totam rem clam auscultando intellexi.* Afgeluisterd, v. d. *auscultando intellectus, a, m.*

Afluizen, b. w. iemand iets listig af heimelijk ontnemen, *clam ac furtim, subripere alicui aliquid alicui.* Afgeluisd, v. d. *subreptus, a, m.*

Afmaaijen, b. w. *demeto et emeto, essui, essum, ere, cum acc.* Afmaaijen, het geen na de eerste maaijing overgebleven is, *subcilio, ivi, itum, ire,* bij *Plinius; desecare prata;* ook *tondere* bij de dichters. Afgemaaid, v. d. *messus et demessus, a, m; falcatus, a, m.*

Afmaaijer, m. *messor, demessor, emessor, defecator, tonsor, oris, m.*

Afmaaijing, v. *demessio, emessio, defecatio et tonsio, onis, f.*

Afmaken, b. w. *perficio, conficio, efficio, eci, ectum, icere, cum acc. absolvo, vi, lutum, olvere, acc. termino, avi, atum, are; finio, ivi, itum, nire, pertexo, ui, textum, texere; pertendo, di, dere; perago, egi, actum, agere; compleo, evi, etum, ere; exsequor, secutus sum, sequi; transigo, egi, actum, igere; elimo, avi, atum, are; facesso, cessi et cessivi, citum, cessere, consummo, avi, atum, are; elaboro, avi, atum, are.* Iemand afmaken, *tollere aliquem e medio.* Voor bijleggen, ik heb de zaak zonder vechten afgemaakt, *rem sine pugna confeci.* Afgemaakt, v. d. *perfectus, confectus, absolutus, finitus, peractus, transactus, elaboratus, a, m; terminatus, completus, elimatus, consummatus.* Afmaking, v. *perfectio, peractio, absolutio, confectio, consummatio, onis, f. efficientia, ae, f.* bij *Cicero; effectus, us, m.* bij *Cicero.* Afmaker, m. *perfector, oris, m. confector, executor,* bij *Vell. Pat.* Afmaakster, v. *perfectrix, cis, f.* bij *Nepos.*

Afmalen, b. w. *emolo, ui, itum, lere,* bij *Persius.*

Afmalen, b. w. voor afschilderen, *pingo, depingo, expingo, inxi, ictum, ingere, cum acc. effingo, inxi, ictum, ingere.* Iemand afmalen, *exprimere faciem vel similitudinem alicujus,* bij *Pli-*

Digitized by Google

Plinius; formam aut vultum; imitari aliquem, bij *Cicero*; ook *deformare aliquem*, bij denzelfden Schrijver. Afgemaald, v. d. *fictus, depictus, effictus, vel fictus, a, m.*

Afmaler, m. *pictor, oris, m. formator, oris, m.*

Afmaling, v. *pictura, ae, f. imago, inis, f. effigies, iei, f. tabella, ae, f. descriptio alicujus.*

Afmanen, b. w. *disſuadeo, ſi, ſum, ſuadere, cum dat. perſ. et acc. rei*: dehortor, *atus ſum, ari, cum acc.* iets daar geſchikt is om af te manen, *diſſuaſorius, a, m.*

Afmaner, m. *diſſuaſor, oris, m.*

Afmaning, v. *diſſuaſio, onis, f. dehortatio, onis, f.*

Afmarteln, b. w. *crucio, avi, atum, are*; *excrucio, excarnifico, perexcrucio*, bij *Plautus*; *vexare, torquere, ango, anxi, angere*; *afflictor, atus ſum, ari.* Afgemarteld, v. d. *cruciatus, excruciatus, vexatus, a, m.*

Afmarteling, v. *cruciatus, us, m. vexatio, onis, f.*

Afmarteler, m. *tortor, oris*; *vexator, oris, m.*

Afmatten, b. w. *fatigo, defatigo, laſſo et delaſſo, avi, atum, are.* Afgemat, v. d. *feſſus, defeſſus, fatigatus, defatigatus, laſſus et laſſatus, a, m.*

Afmatting, v. *fatigatio, defatigatio, onis, f. laſſitudo, inis, f.*

Afmennen, b. w. voor afmatten, b. v. de paarden afmennen, *fatigare equos.*

Afmergelen, b. w. *contabefacio, eci, actum, acere*; *emacio et emacero, avi, atum, are.* iemand afmergelen, *exedere aliquem, vel animum alicujus*, bij *Cicero.* Afgemergeld, v. d. *emaceratus, a, m*; *exeſus, a, m*; *emedullatus, a, m.* komt bij *Plinius* voor. Afmergeling, v. *maceratio, onis, f.*

Afmeten, b. w. *metior, demetior, dimetior, emetior, commetior, enſus ſum, tiri, acc. meto et metor, atus ſum, ari*, bij *Livius.* Afgemeten, v. d. *menſus et dimenſus, a, m.*

Afmeter, m. *menſor, oris, m. metitor, oris, m. g.* Afmeting, v. *dimenſio, onis, f.*

Afmolmen, o. w. dat hout molmt overal af, *lignum undique tineis roditur.*

Afmuren, b. w. zoo veel als met eenen muur afſcheiden, *hortum diſſepire muro*, den tuin afmuren.

Afnemen, b. en o. w. *demo, demſi, demtum, demere*; *adimo, emi, emtum, imere, acc. auferro, tuli, latum, ferre.* Berooven, *privo, avi, atum, are, acc. perſ. et abl. rei.* Verminderen, *imminuo et diminuo, ui, utum, uere.* Iets met geweld afnemen, *rapio, ui, ptum, apere et rapto, avi, atum, are.* Verflappen, de wind neemt af, *ventus languescit.* Door ouderdom, *fatisco, tiscere.* In gezondheid, *macresco et contabesco.* Kleiner of minder worden, *de resco, evi, etum, escere.* Voor gisten, *conjicio, eci, ectum, icere.* Afgenomen, v. d. *demtus, a, m*; *ademtus*; *privatus, a, m*; *imminutus et diminutus*; *raptus.*

Afneming, v. *demtio, ademtio, privatio, imminutio, diminutio, onis, f. et decrementum, i, n.*

Afnijpen, b. w. voor afknijpen, zie Afknijpen.

Afpalen, b. w. *termino, diſtermino*; *limito, avi, atum, are et diſſepio, epſi, eptum, ire, acc. determino, avi, atum, are.* Afgepaald, v. d. *terminatus, a, m.* Niet afgepaald, *interminatus, a, m*; bij *Cicero.* Afpaler, m. *diſterminator, oris, m.* bij *Hyginus.*

Afpaling, v. *limitatio, onis, f. et diſterminatio, onis, f.* bij *Livius.*

Afpasſen, b. w. zie Afmeten.

Afpeilen, b. w. het water afpeilen, *aquam bolide metiri.*

Afpellen, b. w. *decortico, avi, atum, are, et deglabro.* Afgepeld, v. d. *decorticatus, a, m.* Afpeller, m. *decorticator, oris, m.*

Digitized by Google

m. Afspelling, v. *decorticatio*, *onis*, *f.* bij *Plinius.*

Afperken, b. w. zie boven afpalen.

Afperſen, b. w. *extorqueo*, *orſi*, *ortum*, *orquere cum acc. vel dat.* ſomtijds voegt *Cicero* er *vi* of *per vim* bij; *extundo*, *tudi*, *tuſum*, *tundere aliquid*; *exprimo*, *eſſi*, *eſſum*, *imere aliquid ab aliquo*, bij *Cicero.* Afgeperſt, v. d. *extortus*, *a*, *m*, bij *Cicero.*

Afperſer, m. *extortor*, *oris*, *m. et extortor bonorum*, bij *Ter.*

Afperſing, v. wanneer zulks zonder bevel van den vorst geſchied, is bij *Ulpianus*, *concuſſio*, *onis*, *f.* Over afperſing veroordeelen, *damnare de repetundis.* Beſchuldigen, *postulare repetundis*, bij *Tacitus*; waarbij ſomtijds het voorz. *de* gevoegd wordt. Eene wet tegen de afperſing maken, *ferre legem de pecuniis repetundis*, *Cicero de Off.*

Afpleiten, b. w. *cauſam perorare.* De zaak is afgepleit, *cauſa jam dicta vel perorata est.*

Afpluizen of afplukken, b. w. *avello*, *avelli et avulſi*, *avulſum*, *avelleri*, *decerpo*, *cerpſi*, *cerptum*, *cerpere*, *cum acc.* Loof van de boomen afplukken, *ſtringere frondes*, bij *Virgilius.* Voor den tijd afplukken, *praecerpere.* Afgeplukt, v. d. *decerptus*, *a*, *m*; *avulſus*, *a*, *m*, dit laatſte gebruikt men, wanneer het met geweld afgeplukt is, zoo ook het zelfſt. n. Afplukking, *avulſio*, *onis*, *f.*

Afpragchen, b. w. zoo veel als afbedelen, *emendico*, *avi*, *atum*, *are*; b. v. ik heb het, meisje kusjens afgepragcht, *puellae oscula emendicavi.*

Afpreken, b. w. zie het volgende.

Afraden, b. w. *diſſuadeo*, *ſuaſi*, *ſuaſum*, *dere cum acc. rei et dat. perſ. dehortor*, *atus ſum*, *ari*, *cum acc.* Afrader, m. *diſſuaſor*, *oris*, *m.*

Afrading, m. *diſſuaſio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.*

Afraken, o. w. *aberro*, *avi*, *atum*, *are.* Ik ben van den weg afgeraakt, *aberravi de vid.* Los of vrij raken; het ſchip is geluk-

kig van de rotzen afgeraakt, *navis feliciter rupes evaſit.* Niet meer plaats hebben, b. v. die wet is geheel afgeraakt, *lex ista plane abrogata est.* Laten varen, b. v. hij zal wel van het ſpel afraken, *aleam omittet.* Zij zullen er zoo niet afraken, *haud ſic auferent*, bij *Terentius.*

Afranden, b. w. *marginem arredere*, *minuere*, *attennare.*

Afraspen, b. w. *abrado*, *aſi*, *aſum*, *adere et deradere cum acc.* Afgeraspt, v. d. *abraſus et deraſus*, *a*, *m.* Afraſper, m. *abraſor et deraſor*, *oris*, *m.* Afrasping, v. *abraſio et deraſio*, *onis*, *f.*

Afregenen, o. w. *depluere*, bij *Horatius*; *totus depluit Jupiter.*

Afreiken, b. w. *porrigo*, *rexi*, *rectum*, *rigere cum acc.* bij *Cicero* en *Livius.*

Afreis, v. *profectio*, *onis*, *f. abitus*, *discesſio*, *digresſio*, *discesſus*, *us*, *m.*

Afreizen, o. w. *proficiscor*, *fectus ſum*, *ficisci*, *abeo*, *ii*, *ivi*, *itum*, *ire*; *digredior et egredior*, *esſus ſum*, *gredi*, *discedo*, *esſi*, *esſum*, *edere ex aliquo loco.*

Afrekenen, b. w. *computo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero* en *Plinius*; *ſupputo*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc.* bij *Plautus.* Afgerekend, *computatus et ſupputatus*, *a*, *m.* Afrekening, v. *computatio et ſupputatio*, *onis*, *f.* Afrekener, m. *computator*, *oris*, *m.* bij *Seneca.* Spreekw. laat ik terſtond afrekening met u houden, *mox te puniam.*

Afrennen, o. w. b. v. de paarden renden van den weg af; *equi in devia ruebant vel ferebantur.*

Afrigten, b. w. zoo veel als bekwaam maken, *apto*, *avi*, *atum*, *are*; *concinnare*, bij *Cicero.* Iemand ergens op afrigten, *conformare aliquem ad aliquid*, bij *Cicero*; *inſtruere*, *exercere et exercitare.* Afgerigt, v. d. *inſtructus*, *exercitatus*, *a*, *m.* Afrigting, v. *inſtructio et exercitatio*, *onis*, *f.* Afrigter, m. *inſtructor*, *oris*; *m. exercitor*, *exercitatoris.*

Digitized by Google

Afrijden, o. w. naar beneden rijden, *deorsum equitare*, of door rijden vermoeijen. Ik heb mij afgereden, *equitando fatigatus sum.*

Afrijgen, b. w. *solvo, dissolvo, resolvo, exsolvo, vi, utum, ere.* Afgeregen, v. d. *solutus et dissolutus, a, m, et resolutus.* Afrijging, *solutio et dissolutio et resolutio, onis, f.*

Afrijten, b. w. *avello, divello et revello, velli, vulsum, ellere; detraho, axi, actum, here; distraho, abrumpo et derumpo, rupi, ruptum, ere.* Afgereten, v. d. *avulsus, divulsus, revulsus, detractus, distractus, abruptus, a, m.* Afrijting, v. *avulsio, divulsio, revulsio, distractio, onis, f.* bij *Cicero.*

Afrijzen, o. w. van eene plaats opstaan, *surgo, rexi, rectum, urgere; adsurgo, insurgo.* Van den grond afrijzen, *tollere se humo.*

Afroeijen, o. w. *remigando discedere ab aliquo loco.*

Afroepen, b. w. *avoco, avi, atum, are et devoco, cum acc. animi et abl. alterius, cum praep. a vel ab*, bij *Cicero* en *Livius.* Van eene verhevene plaats luid afkondigen, *proclamo, avi, atum, are.* Van hier ook, Afroeper, m. *proclamator, oris, m.* en Afroeping, v. *proclamatio, onis, f.* Zich afroepen, zoo veel als zich door roepen afmatten, *clamando se defatigare.*

Afroesten, o. w. door roest afgescheiden worden, *rubigine sejungi.*

Afroselen, b. w. iets onachtzaam behandelen, *incuriose vel negligenter aliquid tractare; levi vel molli brachio agere.* Zonder te zien of het met of flordig is, ook voor afrosfen, *caedere verberibus; conterere alicui latera.*

Afrollen, o. en b. w. *devolvo, vi, utum, ere, cum acc.* bij *Livius.* Afgerold, v. d. *devolutus, a, m.* Afrolling, v. *devolutio, onis, f.*

Afronden, b. w. *globo et conglobo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Livius; rotundo, avi, atum*, bij *Cicero.* Afgerond worden, *globor, atus sum, ari*, bij *Plinius; corrotundor, atus sum, ari*, bij *Seneca; circino, avi, atum, are.* Afgerond, v. d. *globatus, conglobatus, rotundatus, circinatus, a, m.* Afronding, v. *globatio, conglobatio, rotundatio, circinatio, onis, f.*

Afrosfen, b. w. *verbero, adverbero, converbero, deverbero, everbero, avi, atum, are, cum acc. batuo, ere; accipere aliquem verberibus; caedere aliquem verberibus; conterere latera alicujus vel conterere aliquem.* Afgerost, v. d. *verberatus, a, m; fartus verberibus*, bij *Plautus.* Afrosfing, v. *verberatio, onis, f. verberatus, us, m.* bij *Plinius.*

Afrotten, o. w. door verrotting afgescheiden worden, *putredine sejungi.* B. v. de appels zijn van de boomen afgerot, *poma putredine arboribus deciderunt.*

Afruilen, b. w. iets van iemand door ruiling verkrijgen, *permutatione aliquid accipere ab aliquo.*

Afrukken, b. w. *avello, convello, divello, revello, detraho et distraho, axi, actum, here aliquid, abrumpo et derumpo, rupi, ruptum, rumpere.* Afgerukt, v. d. *avulsus, convulsus, divulsus, revulsus, detractus, ruptus, abruptus et derruptus, a, m.* Afrukker, m. *avulsor, oris, m.* bij *Plinius.* Afrukking, v. *avulsio, convulsio, divulsio, revulsio, detractio, distractio; ruptio, abruptio, onis, f.*

Affchaduwen, b. w. *adumbro, avi, atum, are.* Afgeschaduwd, v. d. *adumbratus, a, m.* Affchaduwing, v. *adumbratio, onis, f.*

Affchaffen, b. w. *aboleo, evi, etum, ere; abrogo, avi, atum, are; rescindo, idi, scissum, scindere, cum acc. inducere aliquid*, bij *Cicero*; schoon dit laatste mogelijk beter verstaan wordt, door te vernietigen, iets nieuwe

Digitized by Google

nieuws invoeren, waar door het oude afgeschaft wordt. Afgeschaft, v. d. *restissus, a, m.* Afschaffing, v. *abolitio, abrogatio, rescissio, onis, f.*

Afschampen, o. w. *resulto, avi, atum, are.*

Afschansen, b. w. een leger afschansen, *circumvallo, avi, atum, are; munire, communio, ivi, itum, ire: exercitum, munitionibus exercitum circumdare.* Afgeschansd, v. d. *munitus, communitus vel munitionibus circumdatus, a, m.* Afschansing, v. *munitio, communitio, onis, f.* Afschanser, m. *munitor, oris, m.*

Afschaven, b. w. *dolo et dedolo, avi, atum, are cum acc.* bij *Cicero* en *Plinius, derado, rasi, sum, radere, cum acc.* Afschaafsel, o. *ramentum, i, n.* bij *Plinius.* Afgeschaafd, v. d. *dolabratus, a, m.*

Afscheid, o. *decessio, onis, f. decessus, us, m. discessus, us, m. secessio, abscessio, digressio, onis, f. digressus, abitus, us, m. abitio, onis, f.* bij *Ter. excessus* en *exitus, us, m. disfidium, ii, m.* Afscheid, zoo veel als ontslag uit den dienst, *missio, onis, f. exauctoratio, onis, f.* Iemand zijn afscheid geven, *missum facere vel exauctorare aliquem.* Afscheid nemen, *valedico, ixi, ictum, icere, alicui.*

Afscheiden, b. en o. w. *abscedo, discedo, recedo, secedo, essi, essum, edere; digredior, essus sum, gredi; abeo, ivi, itum, ire, et exeo.* Afzonderen, *segrego et separo, avi, atum, are; sejungo, unxi, unctum, ungere; sejugo, avi, atum, are, cum acc. semoveo, vi, otum, overe; sepono, osui, ositum, onere; sevoco, avi, atum, are, cum acc.* Voor verdeelen, *divido, isi, isum, idere; secerno, crevi, cretum, secernere, acc. disjicio, avi, atum, are; diduco, uxi, uctum, ucere; discerno, crevi, cretum, cernere; distraho, axi, actum, ahere; dissolve, vi, lutum, olvere; exsolvere, cum acc. abjugo, avi, atum, are; submoveo, ovi, otum, overe; dirimo, emi, emtum, imere; disjungo, unxi, unctum, ungere; discrimino, avi, atum, are; disparo, avi, atum, are, cum acc. divello, elli, somtijds vulsi, vulsum, vellere, cum acc. relego, relegavi, relegatum, relegare cum acc.* bij *Virgilius.*

Afscheiding, v. ook afscheidsel, o. *sejunctio et disjunctio, onis, f. diremtus, us, m. dissolutio, secretio, discretio, onis, f. distinctio, distinctus, us, m. deductio, abruptio, onis, f. disparatio, onis, f. separatio, onis,* bij *Gellius.* Afgescheiden, v. d. *segregatus, sejunctus, sejugatus, semotus, separatus, sepositus, secretus, divisus, dissociatus, diductus, discretus, distractus, dissolutus, submotus, diremtus, disjunctus, discriminatus, disparatus, divulsus, relegatus, a, m.*

Afschelferen, b. w. en o. de schelfers afdoen, *desquamo, avi, atum, are,* bij *Plinius.* De schelfers verliezen, *squamas abjicere.* Afschelfering, v. *squamatio, squamae, arum, f. plur. ramentum, i, n.* en *asfula, ae, f.* Van het hoofd, *furfures capitis,* bij *Plinius,* en *squamulae capitis,* bij *Celsus.*

Afschenken, b. w. voor afgieten, *defundo, udi, usum, undere.* Door schenken afschelen, *defundendo sejungere.* Afgeschonken, v. d. *defusus, a, m.*

Afscheppen, b. w. *exhaurio, ausi, austum, rire, cum accusativo.* Afgeschept, v. d. *exhaustus, a, m.*

Afscheren, b. w. *tondeo, adtondeo et detondeo, ondi, onsum, endere; detonso, avi, atum, are; derado, asi, adere.* Van boven afscheren, *superrado, si, sum, ere.* Rondom afscheren, *circumtondeo, tondi, tonsum, tondere,* bij *Suetonius.* Dikwijls afscheren, *tonsito, avi, atum, are,* bij *Plautus.* Afgeschoren, v. d. *tonsus, detonsus, detonsus,*

Digitized by Google

fus, *derafus*, *a*, *m*. Affchering, v. *tonfura*, *æ*, *f*.

Affcheimen, b. w. zoo veel als afweren, *propulfo*, *repulfe*, *proturbo*, *avi*, *atum*, *are*; *repello*, *depello*, *uli*, *ulfum*, *ellere*; *abigo*, *egi*, *actum*, *igere*. Afgefchermd, *propulfatus*, *repulfus*, *depulfus et abactus*, *a*, *m*, bij *Cicero*.

Affchetfen, b. w. *lineo*, *delineo*, *adumbro*, *informo*, *avi*, *atum*, *are*. In het ruwe affchetfen, *velut primis lineis aliquid defignare*, bij *Quintilianus*. Afgefchetst, v. d. *lineatus*, *delineatus*, *adumbratus*, *informatus*, *a*, *m*. Affchetfing, v. *lineatio*, *delineatio*, *adumbratio*, *informatio*, *onis*, *f*.

Affcheuren, b. w. zie Afrukken.

Affchieten, b. en o. w. door eene fnelle beweging voordrijven, *jaculor*, *atus fum*, *ari*, *et ejaculari*; *displodo*, *ofi*, *ofum*, *odere*. Voor affluiten, *discludo*, *clufi*, *clufum*, *udere et intercludere*. Met heggen affchieten, *fepio*, *fi*, *eptum*, *ire*. Afgefchoten, v. d. *displofus*, *a*, *m*. Voor afgefloten, *intercluftus*, *us*, *m*. Voor omheind, *feptus*, *a*, *m*. Affchieting, v. *jaculatio*, *et ejaculatio*, *onis*, *f*. *discluftio et intercluftio*, *onis*, *f*. *feptio*, *onis*, *f*. bij *Vitruvius*.

Affchijnen, o. w. *effulgeo*, *refulgeo*, *fi*, *ere*; *elucco*, *reluceo*, *luxi*, *lucere*; *emico*, *cui*, *care*; *refplendeo*, *ere*; *corusco*, *avi*, *atum*, *are*; *candeo*, *dui*, *dere*; *renideo*, *ui*, *ere*; *renidesco*, *cere*, *et reniteo*, *ui*, *ere*. Affchijnfel, o. *candor*, *oris*, *m*. *candentia*, *æ*, *f*. *coruscamen*, *inis*, *n*. *coruscatio*, *onis*, *f*. *splendor*, *fulgor*, *nitor*, *oris*, *m*.

Affchilderen, b. w. zie Afmalen.

Affchilferen, zie Affchelferen.

Affchillen, b. w. *decortico*, *exalburno*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plinius*; *gluba*, *ere et deglubere*; *delibro*, *avi*, *atum*, *are*. Afgefchild, v. d. *decorticatus*, *exalburnatus et delibratus*, *a*, *m*. Affchilling, v. *decorticatio*, *onis*, *f*.

Affchoppen, b. w. *pedibus vel calcibus aliquem detrudere*, *depellere*, *proturbare*.

Affchouwen, affchouwelijk en afschouwelijkheid, zie Affchuwen, affchuwelijk en affchuwelijkheid.

Affchrabben, b. w. *rado*, *abrado*, *derado*, *praerado*, *afi*, *afum*, *adere cum acc. dijtringo*, *inxi*, *ictum*, *ingere*. Afgefchraabd, v. d. *rafus*, *abrafus*, *derafus et praerafus*, *ftrictus*, *a*, *m*. Affchrabfel, ook affchraapfel, o. *ftrigmentum*, *i*, *n*. *destrigmentum*, *i*, *n*. *ramentum*, *i*, *n*. bij *Plinius*.

Affchrapen, b. w. hetzelfde als afschrabben, in den gemeenen fpreektrant, naar zich trekken, *rapere*, *trahere*. Voor ontnemen, b. v. gij zoudt mij wel alles afschrapen, *omnia quidem mihi eripieres*. Affchrappen beteekent hetzelfde. Ook is affchrappen: iets met fchrappen afteekenen, zie boven op Aanfchrappen.

Affchrift, o. *apographum*, *i*, *n*. bij *Cicero*; *defcriptio*, *onis*, *f*. *exemplum*, *i*, *n*. *exemplar*, *aris*, *n*. *exemplare*, *is*, *n*. een oud woord bij *Lucretius*.

Affchrijven, b. w. *defcribo*, *et tranfcribo*, *ipfi*, *iptum*, *ibere*, bij *Cicero*. Door fchrijven verflijten: ik heb de pen afgefchreven, *calamum fcribendo contrivi*. Ik heb mij de vingers bijna afgefchreven, *digitos mihi fcribendo prope contrivi*. Afgefchreven, v. d. *defcriptus*, *tranfcriptus*, *a*, *m*. Affchrijving, v. *defcriptio*, *onis*, *f*. *et tranfcriptio*, *onis*, *f*.

Affchrik, m. *horror*, *oris*, *m*. Een affchrik van iets hebben, *horreo*, *abhorreo*, *cohorreo*, *ui*, *ere*; *cohorresco*, *cere*; *exhorreo*, *ui*, *ere et exhorresco*, *cere*; *inhorreo*, *ui*, *ere et inhorresco*, *escere*; *abominor*, *atus fum*, *ari*.

Affchrikken, b. w. *terreo*, *ui*, *eritum*, *errere*; *abfterreo*, bij *Cicero*; *deterreo*, bij *Ovidius*. Afgefchrikt, v. d. *abfterritus*, *deterritus*, *a*, *m*.

Affchrobben, b. w. *detergeo et detergo*, *fi*, *fum*, *ergere*. Afgefchrobd, v. d. *deterfus*, *a*, *m*.

Af-

Digitized by Google

Afschroeijen, b. w. *deuro, ussi, ustum, urere, cum acc.* bij *Livius* en *Tacitus*. Afgeschroeid, v. d. *deustus, a, m.* Afschroeijing, v. *deustio, onis, f.*

Afschroeven, b. w. of de schroeve losmaken, *cochleam dissolvere.* Ook door middel van eene schroeve iets los maken, *dissolvere, disjungere aliquid cochlea.*

Afschudden, b. w. *decutio, ussi, ussum, utere, aliquid.* Afschudding, v. *decussus, us, m.* Afgeschud, v. d. *decussus, a, m.*

Afschuijeren, zie Afboenen.

Afschuimen, b. w. *despumo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Virgilius* en *Plinius.* Afschuiming, v. *spumatus, us, m.* waarvan alleen de *abl.* gevonden wordt.

Afschuiven, b. w. b. v. de tafel van den wand afschuiven, *depellere mensam pariete.* Iemand van den hals afschuiven, *desistere ab aliquo*, bij *Plautus.* Ook in den gemeenen spreektrant: geld geven; b. v. hij heeft braaf afgeschoven, *largiter annumeravit argentum.*

Afschuren, b. w. zie Afschrobben.

Afschutten, b. w. *disseptо, interseptо, sepsi, septum, sepire*, bij *Livius.* Afgeschut, v. d. *dissептus et interseptus, a, m.* Afschutting, v. afschutsel, o. *septa, orum, n. plur, septio, onis, f. dissepimentum, i, dissептum et dissepitum, i, n.*

Afschuwelijk, bijv. n. en bijw. *execrabilis, is, m. et f. le, n. exsecrandus, a, m; detestabilis, horribilis, lis, m. et f. le, n. horrendus, a, m; abominandus, a, m; deformis, mis, m. et f. e, n. foedus, a, m; horridus, a, m; monstrificus, a, m;* bijw. *foede, horride, monstrose*, bij *Cicero; monstrifice*, bij *Plinius.*

Afschuwelijkheid, v. *horror, oris, m. deformitas, atis, f. detestatio, onis, f. foeditas, atis, f.*

Afschuwen, de onbepaalde wijs van het verouderde werkw. afschuwen, zelfstandig gebruikt, o. b. v. een afschuwen van iets hebben, zie op afschrik en afschrikken.

Afslaan, b. en o. w. voor afschudden, de noten afslaan, *decutere nuces arbore.* Afslaan voor afrossen, zie op dat woord. Voor verminderen: b. v. zij hebben den prijs verminderd, *submiserunt pretia*, bij *Plinius*; ook *depretiare*; doch dit woord wordt alleen door regtsgeleerden gebruikt. Voor weigeren, *recuso, repudio, abdico, nego, abnego, denego, avi, atum, are; abnuo, ui, utum, uere; renuo; renuto, avi, atum, are*, bij *Lucretius; respuere, fastidire.* Afgeslagen worden, *repulsam ferre.* Verweren, *propulso, proturbo, avi, atum are, cum acc. abercere et abarcere, aspello*, bij *Plautus, depello, repello, uli, ulsum, ellere, abigo, egi, actum, igere; repulso, avi, atum, are.* Het hoofd afslaan, *decollo, avi, atum, are*, bij *Suetonius; abscindere caput cervicibus*, bij *Cicero.* Afgeslagen, v. d. *decussus, a, m; diminutus, comminutus, imminutus, repudiatus, negatus, fastiditus, a, m; propulsus, depulsus, repulsus, abactus, decollatus, a, m.*

Afslag, m. *decussus, us, m. remissio, onis, f. exoneratio, leуamen annonae.* Voor afslag van koorn: weigering, *repulsa, ae, f.* Afslag of verlies van gewisseld geld, *collybus, i, m.* bij *Cicero.* Afslager, m. *propola, ae, m.*

Afslaven, o. w. *servili opere vel ministerio lassescere.*

Afslepen, b. w. *absrado et detraho, axi, actum, here cum accusativo, derepo, epsi, eptum, epere.* Voor afkruipen.

Afslijpen, b. w. *polio et expolio, ivi, itum, ire.* Een afslijper, m. *politor, oris, m.* Afslijping, v. *politio, onis, f. politura, ae, f.* bij *Vitruvius.* Afgeslepen, v. d. *politus, expolitus, levigatus, a, m.*

Afslijten, b. w. *detero, trivi, tritum, terere, cum acc.* bij *Plautus* en *Propertius.* Afgesleten, v. d. *detritus, a, m.*

Afslingeren, b. en o. w. *dejicio, eci, ectum, icere.* B. v. iemand

Digitized by Google

van den berg afslingeren, *dejicere aliquem monte.* Onz. slingerend afvallen: b. v. hij is van het schip afgeslingerd, *nave delapsus vel provolutus est.*

Afslippen, o. w. het touw is afgeslipt, *funis elapsa est.* Iemand uit de handen laten slippen, *amittere aliquem de manibus*, bij *Cicero.*

Afsloven, b. w. (zich) zie Afmatten.

Afsluipen, o. w. zich heimelijk van eene plaats verwijderen, *clam evadere.* Zij slopen af, *clam evadebant.*

Afsluiten, b. w. *discludo, intercludo, praecludo et secludo, usi, usum, udere, cum acc.* ook *sepire, obsepire, intersepire.* Afgesloten, v. d. *intercluſus, praecluſus* en *secluſus, a, m.* Afsluiting, v. *praecluſio, onis, f. secluſorium, ii, n.* bij *Varro.*

Afsmakken, b. w. zie Afgooijen.

Afsmeden, b. w. *accudo, excudo, et procudo, di, ſum, ere, acc.* Afgesmeed, v. d. *excuſus, a, um.*

Afsmeeken, b. w. zie Afbidden.

Afsmelten, b. w. door smelten van elkander scheiden, *fundendo ſejungere aliquid.*

Afsmeren, b. w. overdragtiglijk voor afkloppen, zie Afrossen.

Afsmijten, b. w. zie Afgooijen.

Afsnijden, b. w. zie Afhakken.

Afsnipperen, b. w. *minutim desecare.*

Afsnoeijen, b. w. zie Afhakken.

Afsnuiten, b. w. *emungo, unxi, unctum, ungere.* Afgesnoten, v. d. *emunctus, a, um.*

Afsollen, b. w. zoo veel als door gooijen afmatten, *factando fatigare.*

Afspannen, b. w. *detendo*, bij *Caesar* en *retendo, di, tenſum, endere, acc.* bij *Ovidius.* Afgespannen, *detenſus et retenſus, a, um.*

Afspinnen, b. w. *perneo, nevi, netum, nere, cum acc.* bij *Martialis.*

Afsplijten, b. w. *diffindo, fidi, fiſſum, findere, cum acc.* bij *Cicero.* Afgespleten, v. d. *diffiſſus, a, um.*

Afsplinteren, b. en o. w. *in segmina dividere.* Onz. de tafel splintert overal af, *menſa undique in ſegmina dividitur.*

Afspoelen, b. w. zie Afwasschen.

Afspraak, v. *pactum, i, n.* bij *Nepos; compactum, i, n.* bij *Suetonius.* Volgens afspraak, *de compacto*, bij *Plautus; ex compacto*, bij *Suetonius.*

Afspreken, b. w. *conſtituo, ui, utum, uere aliquid cum aliquo*, bij *Terentius.*

Afspringen, o. w. *abſilio*, bij *Livius; deſilio, ſilui & ſilii, ſultum, ſilire aliquo vel ex aliquo loco*, bij *Propertius, Horatius* en *Ovidius.* Figuurlijk, zich plotselings van iets verwijderen: hij springt van zijn onderwerp af, *propoſitum relinquit, a via aberrat.* Afspringer, m. *deſultor, oris, m.* bij *Livius.*

Afslaan, o. en b. w. *disto, are.* B. v. de tafel staat ver van den muur af, *menſa procul a pariete distat.* Eigens van afstaan, *deſisto, titi, ſtitum, ſistere, dat. vel abl. cum praep. a, vel ab; renuntio, avi, atum, are, alicui rei.* Van iets niet willen afstaan, *mordicus tenere.* Ver afstaande, *longinquus, a, um.*

Afstammeling, m. afstammen, o. w. zie Afkomeling en Afkomen.

Afstampen, b. w. *detundo, udi, ſum, undere.*

Afstand, m. *ceſſio, onis, alienatio, onis*, bij *Cicero*, en *renunciatio, onis, f.* bij *Ulp.*

Afstappen, o. w. *descendo, di, ſum, dere, cum praep. de vel cum abl.* Ook voor toegeven, afzien, laten varen: b. v. ik zal van mijn regt afstappen, *jure meo cedam.*

Afsteken, b. w. met steken afzonderen: b. v. het offerdier de keel afsteken, *jugulare victimam.* Voor afleiden, afstappen, *deliquo, avi, atum, are*, b. v. *deliquare vinum in vas.* Onder zeil gaan, vertrekken, *ſolvere navem, anchoras tollere*, bij *Caesar.* Voor afmeten, *metor, atus ſum, ari.* Een afsteker van de legerplaats, *castrorum metator, oris, m.*

Afstelen, b. w. *ſubripio, ui, eptum,*

Digitized by Google

tum, *ipere cum acc.* bij *Cicero*; *suffuror*, *atus sum*, *rari*. Afgestolen, v. d. *subreptus*, *a*, *m*.

Afstellen, b. w. *depono*, *sui*, *situm*, *onere*, *cum acc.* Voor afschaffen, doen ophouden, b. v. schattingen afstellen, *abolere vectigalia*.

Afstemmen, b. w. door stemmen afkeuren, *damno*, *avi*, *atum*, *are rem voto*; *improbo*, *reprobo et refello*, *felli*, *fellere*; bij *Cicero*.

Afsterven, o. w. zoo veel als het eenvoudige sterven; zie Sterven. Voor verminderen: onze vriendschap begint af te sterven, *amicitia nostra languere vel languescere incipit*.

Afstijgen, zie Afklimmen.

Afstoffen, zie Afvegen.

Afstompen, b. w. zoo veel als stomp maken, *hebeto*, *avi*, *atum*, *are*; *obtundo*, *tudi*, *tusum*; *ere*. Afgestompt, v. d. *hebetatus*, *a*, *m*; *obtusus*, *a*, *m*. Afstomping, *hebetatio*, *onis*, bijw. *obtuse*.

Afstooten, b. w. *detrudo*, *trusi*, *trusum*, *trudere*, *acc. depello*, *uli*, *ulsum*, *ellere*; *dejicio*, *eci*, *ectum*, *icere*; *deturbo*, *avi*, *atum*, *are*; *decutio*, *cussi*, *cussum*, *cutere*, *cum acc.* Afgestooten, v. d. *detrusus*, *depulsus*, *dejectus*, *deturbatus*, *decussus*, *a*, *m*. Afstooting, v. *depulsio*, *dejectio*, *onis*, *f. dejectus*, *us*, *m. decussus*, *us*, *m*.

Afstorten, b. w. zie Afgooijen.

Afstraffen, b. w. behoorlijk doch alleenlijk ligt straffen, *castigo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *concastigare*, bij *Plautus*, *plecto*, *ere*; v. d. *castigatus*, *a*, *m*.

Afstralen, o. w. *radio*, *avi*, *atum*, *are*. De glans straalde van zijn gezigt af, *oculi lumine claro radiabant*.

Afstrijden, b. w. *debello*, *avi*, *atum*, *are*. Voor, door strijden verzwakken, *extenuare bello*. Afgestreden, v. d. *debellatus*, *a*, *m*.

Afstrijken, b. w. zie Afvegen.

Afstroomen, o. w. *defluo*, *uxi*, *uxum*, *uere*.

Afstroopen, b. w. *glubo*, *bere*, *et deglubo*, *bere*. Voor plunderen, *praedor*, *atus sum*, *ari*, *depraedari*. Met geweld afnemen: b. v. hij heeft mij geld afgestroopt, *pecuniam vel argentum mihi extorsit*. Een afstrooper, m. *praedator*, *oris*, *m*.

Afstuiven, o. w. b. v. het zand stoof door den wind van den berg af, *ventus de monte arenam tollebat*. Voor zich schielijk verwijderen, *proripio*, *ui*, *eptum*, *ipere se*; *curia domum se proripuit*, bij *Sallustius*.

Afsturen, b. w. *dimitto*, *isi*, *issum*, *ittere*; *emitto*, *isi*, *issum*, *ittere*, bij *Cicero*; zie verder op Afzenden. Afgestuurd, v. d. *dimissus et emissus*, *a*, *m*.

Afsullen, o. w. zie Afglijden.

Aftappen, b. w. *promo*, *msi*, *mtum*, *mere et depromere*. Afgetapt, v. d. *depromtus*, *a*, *m*. Iemand het water aftappen, *paracentesin sive punctionem alicui adhibere*.

Aftarnen, b. w. de naden los maken, *desuo*, *sui*, *sutum*, *suere*. Afgetarnd, v. d. *desutus*, *a*, *m*.

Afteekenen, b. w. *lineo*, *delineo*, *designo*, *denoto*, *tavi*, *tatum*, *tare*; *informo*, *avi*, *atum*, *are*; *metor*, *atus sum*, *tari*. Afgeteekend, v. d. *delineatus*, *designatus*, *denotatus*, *a*, *m*. Afteekening, v. *delineatio*, *designatio*, *onis*, *f. forma*, *ae*, *f. imago*, *inis*, *f. graphis*, *idis*, *f. diagramma*, *atis*, *n. deformatio*, *onis*, *f.* bij *Vitruvius*. Een afteekenaar van eene stad, *metator*, *oris*, *m. urbis*, bij *Cicero*.

Aftellen, b. w. *enumero et dinumero*, *avi*, *atum*, *are*. Afgeteld, v. d. *enumeratus et dinumeratus*, *a*, *m*. Afteller, m. *enumerator et dinumerator*, *oris*, *m*. Aftelling, v. *enumeratio et dinumeratio*, *onis*, *f*.

Aftillen, b. w. zie Afligten.

Aftobben, o. w. zie Afmatten.

Aftogt, m. *receptus*, *us*, *m. recessus*, *us*, *m*. In den aftogt, *recessim*. Den aftogt blazen, *receptui canere*. Voor vertrek, *abitus*, *us*, *m. abitio*, *onis*, *abscessus et discessus*, *us*, *m*.

Aftornen, zie Aftarnen.

Digitized by Google

Aftouwen, b. w. zie Afrosfen.

Aftr.ppen, o. w. zie Aftreden, b. w. met de voeten afstooten: b. v. iemand van de kamer aftrappen, *cubiculo aliquem proturbare pedibus.*

Aftred, m. *descensio, onis, f. descensus, us, m. demeaculum, i, n.* bij *Apulejus.*

Aftreden, b. en o. w. *descendo, di, sum, dere in vel ad aliquem locum; demeo, avi, atum, are.* Door treden afmeten, *passibus metari, vel dimetiri.* Overdragtig: van de regering aftreden, *depouere magistratum.*

Aftrekken, b. w. zie op Afrukken, o. w. voor afwijken, *cedo, abscedo, discedo, cessi, cessum, cedere.* Iemand van eene zaak aftrekken, *revocare, vel deducere aliquem ab aliqua re.* Voor verminderen, *imminuo, comminuo, ui, utum, uere; deduco, uxi, uctum, ucere; detraho et distraho, axi, ctum, ahere.* Met geweld aftrekken, *avello, elli, ulsum, ellere.* Afgetrokken, v. d. voor verminderd, *imminutus et comminutus, a, um; deductus, detractus et distractus, a, m, & avulsus, a, m.* Aftrekking, v. *revocatio, deductio, detractio, distractio; imminutio, comminutio, onis, f.*

Aftroetelen, b. w *eblandior, itus sum, iri, aliquid alicui;* zoo ook

Aftroggelen, b. w. met bedrog iemand iets aftroggelen: *furtim et fraude aliquid eripere alicui.*

Aftrommelen, b. w. *sonitu tympani publicare aliquid.* Gemeenlijk wordt dit bij ons Omtrommelen of Omtrommen genoemd; bij trommelslag iets afkondigen.

Aftrompen, of gemeenlijk het basterdwoord, aftrompetten, b. w. iets met trompetgeblaas afkondigen; *tubae sonitu publicare.*

Aftroonen, zie Aftroetelen.

Aftuimelen, o. w. *devolvor, devolutus sum, devolvi, Colum.*

Aftuinen, b. w. afgetuind, v. d. en afruining, v. zie Afheinen.

Afvaardigen, b. w. *expedio, ivi, itum, ire et perficio, eci, ectum, icere, cum acc. abhico, delego, avi, atum, are; amitto, isi, issum, ittere,* bij *Plautus; dimitto, emitto, immitto, permitto, isi, issum, ittere,* bij *Livius; amando, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero.* Afgevaardigd, v. d. *expeditus, ablegatus, delegatus, amissus, emissus, a, m,* waarvoor men ook *emissarius* gebruikt, en bij ons zendeling is. Afvaardiging, v. *missio, demissio, emissio, onis, f. missus, us, m. ablegatio, delegatio, onis, f.*

Afvagen, zie Afvegen.

Afval, m. *defectio, onis, f. et defectus, us, m.* Ook wordt afval bij werkliedeu genoemd, het gene, dat van hun werk afvalt, *detrimentum, i, n.* bij *Pl.* Afval van ooft, *poma cadiva,* bij *Plinius.* Tot den vijand, *transfugium, ii, n.* In den zedelijken zin, afval van het geloof, *apostasia, ae, f.* Afval van de beesten, *trunculi, orum, m.* bij *Celsus.*

Afvallen, o. w. eigenlijk naar beneden vallen, *cadere, decidere, delabi, dilabi, prolabi.* Iemand of iets verlaten: van iemand afvallen, *deficio, eci, ectum, icere ab aliquo; desciscо, scivi; sciscere.* In den zedelijken zin: van het geloof afvallen, *religionem vel fidem deserere aut ejurare.* Een afvallige, m. *desertor, oris, m. transfuga ae, perfuga, ae, refuga, ae, m.* Van het geloof, *apostata, ae, m.* Het geen ligt afvalt, *dilabidus, a, m,* bij *Plinius.*

Afvaren, o. w. zie Afvieten.

Afveehten, b. w. zie Afstrijden.

Afvegen, b. w. *abstergeo, si, sum, gere, et abstergo, detergeo et detergo; converro et deverro, verri, versum, verrere.* Afgeveegd, v. d. *deterfus, abstersus, a, m.* Afveger, m. *converritor, oris, m.*

Afvergen, b. w. *exigo, egi, actum, igere, aliquid ab aliquo, deposco, expostulo, efflagito, avi, atum, are;* zie verder op Verzoeken.

Digitized by Google

Afverwen, o. w. *decoloro, avi, atum, are.*

Afvijlen, b. w. *delimo et elimo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Ovidius.* Afgevijld, v. d. *delimatus et elimatus, a, m.* Afvijlsel, o. *limatura, ae, f. scobis, is, f.* bij *Celsus*, *elimata scobs*, wordt bij *Plinius* gevonden.

Afvillen, b. w. *glubo et deglubo, ere.*

Afvisschen, b. w. *expiscor, atus sum, ari.*

Afvleijen, b. w. *eblandior, itus sum, iri; expalpo, avi, atum, are, aliquid ab aliquo.*

Afvliegen, o. w. *devolo, avi, atum, are.* Schielijk afloopen, *eripere vel projicere se*, bij *Sallustius* en *Cicero.* Van iemands wenken afvliegen, *pendere ab oculis alicujus.*

Afvlieten, o. w. *defluo, uxi, uxum, uere; emano et dimano, avi, atum, are; erivor, atus sum, ari*, bij *Plinius.*

Afvlijmen, b. w. *abscindo et excindo, idi, isum, indere*, waarbij men *scalpello* voegen kan.

Afvloeijen, hetzelfde als Afvlieten.

Afvoederen, b. w. *pasco, pavi, pastum, pascere.*

Afvoeren, b. w. *abduco, uxi, uctum, ucere; deveho, exi, ectum, ehere cum acc.* Afgevoerd, v. d. *abductus, a, m.* Den Rijn afgevoerd, *devectus Rheno; asportatio, onis, f.* voor afvoering, v.

Afvorderen, b. w. zie Afvergen.

Afvragen, b. w. *rogo et interrogo, avi, atum, are, cum acc.* iemand iets ernstig en naauwkeurig afvragen: in den gemeenen spreekstraat, iemand het hemd van het lijf afvragen, *exrogito, avi, atum, are aliquid ex aliquo*, bij *Plautus.* Afgevraagd, *rogatus, interrogatus, a, m.* Afvraging, v. *rogatio et interrogatio, onis, f.*

Afvrijven en afwrijven; zie op Afvegen.

Afwaaijen, b. w. door waaijen afscheiden, *dejlo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Plautus.*

Afwachten, b. w. *exspecto, avi, atum, are; praestolor, atus sum, ari, cum acc.* Iemand afwachten, *manere aliquem.*

Afwallen, b. w. met wallen besluiten, *vallare et circumvallo, avi, atum, are.*

Afwandelen, o. w. door wandelen vermoeijen, *ambulando fatigare.*

Afwasschen, b. w. *abluo, deluo, diluo, eluo, ui, utum, uere, delavo et elavo, avi, lotum, lavare, cum acc.* bij *Celsus.* Afgewasschen, v. d. *ablutus, deluitus, dilutus, elutus et elotus, a, m.* Iets dat van eene afwasschende kracht is, *smecticus* en *smegmaticus, a, m.* Afwassching, v. *lotio, onis, f. lotura, ae, f. ablutio, onis, f.*

Afweeken, b. w. *amollio, demollio, emollio, remollio, ivi, itum, ire.* Ook door weeken afzonderen; b. v. een pleister afweeken, *emplastrum molliendo sejungere.* Afgeweekt, v. d. *amollitus, demollitus, emollitus, remollitus, a, m.* Afweeking, v. *amollitio, emollitio, demollitio et remollitio, onis, f.*

Afweg, m. *devium, ii, n.* bij *Cicero; diverticulum, i, n.* bij *Terentius* en *Cicero.*

Afwegen, b. w. *pondero, avi, atum, are.* Afgewogen, v. d. *ponderatus, a, m.*

Afweiden, b. w. *depasco, pavi, pastum, pascere cum acc. depascor, pastus sum, pasci.* Van zijn onderwerp afweiden, *digredi a propositio, vel divertere ad alia.* Afweiding, v. *depastio, onis, f.* Van zijn onderwerp, *digressio, onis, f.* Afgeweid, v. d. *depastus, a, m.*

Afwenden, b. w. zie Afkeeren.

Afwennen, b. en o. w. *desuefacio, eci, actum, acere; desuesio, factus sum, fieri; desuesco, evi, etum, escere*, bij *Livius.* Afgewend, v. d. *desuetus, a, m, et desuefactus, a, m.* Afwenning, v. *desuetudo, inis, f.* Het geen men afwennen moet, *desuescendus, a, m*, bij *Quintilianus.*

Afwentelen, b. w. *devolvo, volvi, volutum, volvere cum acc.* Afge-

Digitized by Google

gewenteld, v. d. *develutus, a, m.* Afwenteling, v. *devolutio, onis, f.*

Afweren, b. w. zie Afflaan.

Afwerken, b. w. *elabore, avi, atum, are, cum acc.* Afgewerkt, v. d. *elaboratus, a, m.* Afwerking, v. *elaboratio, onis, f.*

Afwerpen, b. w. *abjicio, eci, ectum, icere, et dejicio, demolior, itus sum, iri, dirno, ui, utum, uere; deturbo, avi, atum, are; depello, puli, pulsum, pellere; subruo, ui, utum, uere.* Het juk afwerpen, *excutere jugum.* Afgeworpen, v. d. *abjectus, dejectus, directus, deturbatus, depulsus, a, m.* Afwerping, v. *dejectio, onis, f. dejectus, us, m. demolitio, onis, f.*

Afweven, b. w. *pertexo et pertexto*, bij *Cicero; detexo, exui, extum, exere*; bij *Virgilius.* Afgeweven, v. d. *detextus, a, m.*

Afwezen, onbep. wijs van het w. afwezen als zelfſtandig gebruikt: b. v. in mijn afwezen, *me abſente.* Afwezendheid, v. *abſentia, ae, f.*

Afwijken, o. w. *ſecedo, decedo, recedo, ceſſi, ceſſum, cedere; declino, avi, atum, are, acc. et abl. cum præp. a vel ab; abſiſto, ſtiti, ſtitum, ſiſtere, diverto, verti, verſum, vertere, aberro, avi, atum, are.* Afwijking, v. *ſeceſſus, us, m. ſeceſſio, onis, f. receſſus, us, m. declinatio, onis, f. aberratio, onis, f.*

Afwijzen, b. w. *renuncio, avi, atum, are alicui rei; detrecto, avi, atum, are, acc. abjudico, avi, atum, are; amando, davi, datum, dare; dimitto, iſi, iſſum, ittere.* Afgewezen, v. d. *abjudicatus, a, m.* Afwijzing, v. *renunciatio, detrectatio, abjudicatio, dimiſſio, amandatio, onis, f.*

Afwinden, b. w. *deglomero, avi, atum, are, cum acc.*

Afwinnen, b. w. *lucror, atus ſum, crari cum præp. a vel ab.* Spreekwijs, bij wint het mij in het ſchrijven af, *arte ſcribendi me ſuperat.*

Afwiſſchen, b. w. zie Afvegen.

Afwoekeren, b. w. *fœneranda aliquid eripere alicui.*

Afwrijven, b. w. zie Afvegen: met wrijven reinigen, *defrico, effrico, ſuffrico, cui, ictum, icare.* Afgewreven, v. d. *defricatus, a, m, et defrictus.*

Afwringen, b. w. met geweld afperſen, *extorqueo, ſi, tum, torquere aliquid alicui.* Afgewrongen, v. d. *extortus, a, m.* Afwringer, m. *extortor, oris, m.*

Afzagen, b. w. *ſerro, avi, atum, are; ſerrando disjungere; ſerrâ deſecare.*

Afzakken, o. w. *delabor, apſus ſum, abi; proclinor, atus ſum, ari; devehor, ectus ſum, devehi.* B. v. den Rijnſtroom afzakken, *flumine Rheno devehi.* Afzakkende, b. deelw. *proclinatus, a, um; procliyus et proclivis, is, m. f. ve, n.* Afgezakt, *devectus, a, m.*

Afzeggen, b. w. zie Afwijzen.

Afzeilen, o. w. *navem ſolvere; vela pandere; tollere anchoram.*

Afzenden, b. w. zie Afvaardigen.

Afzengen, b. w. *aduro, ſuburo, uſſi, ustum, urere; torreo, rui, tostum, torrere.* Afgezengd, v. d. *ustus, adustus, ſubustus, et tostus, a, m.* Afzenging, v. *ustio, onis, adustio et ſubustio.*

Afzetſel, o. een tak om voort te planten: b. v. van den wijngaard, *truncus genitalis*, bij *Colum.*

Afzetten, b. w. *depono, ſepono, ſui, ſitum, nere; ſegrego et relego, avi, atum, are.* Iemand van zijne bediening afzetten, *amovere aliquem ex officio*, bij *Cicero.* Van het raadsheers ambt afzetten, *albo ſenatorio eradere*, bij *Tacitus; movere ſenatu*; bij *Sallustius.* Van de regering afzetten, *abrogare magiſtratum alicui*; bij *Cicero; vel dejicere aliquem magiſtratu; abolere dignitatem alicui*; bij *Livius.* Eenen koning, priester, krijgsbevelhebber afzetten, *demovere regem, pontificem, ducem*, bij *Taeitus.*

Af-

Afzetten is bij de schilders: met verschillende kleuren iets onderscheiden, *variis ornare coloribus*. Voor, met geweld berooven, *spoliare, exspolio, avi, atum, are; diripio, ui, reptum, ire; depeculasso, are*, bij *Nonius; depeculor, atus sum, ari*, bij *Cicero*. Afgezet, v. d. *depositus, sepositus, segregatus, relegatus, amotus, motus, abrogatus, demotus, variis ornatus coloribus, spoliatus, exspoliatus, direptus, a, m*. Afzetting, v. *depositio, sepositio, segregatio, relegatio, abrogatio, spoliatio, exspoliatio, direptio, onis, f. depeculatus, us, m*. Afzetter, m. *spoliator, exspoliator, direptor, depeculator, oris, m. praeda, onis, m. grassator, oris, m*.

Afzien, b. w. eigenlijk, *oculos vel vultum avertere*. Figuurlijk: van eene zaak afzien, *omittere rem*. Van zijn regt afzien, *juri suo renuntiare*. Voor overzien: b. v. ik kan deze vlakte niet afzien, *planitiem istam oculis metiri non possum*. Overdragtiglijk: bemerken, bespeuren: wij kunnen het einde der zaak nog niet afzien, *exitum ejus rei perspicere nondum valemus*.

Afzigtig, bijv. n. *deformis, is, e*. Afzigtigheid, v. *deformitas, atis, f*.

Afzijn, hetzelfde als afwezen, *absum, abfui, abesse ab aliquo loco, fut. inf. abfore, fut. part. abfuturum esse vel fuisse*. Voor in gebreke blijven, *defum, defui, deesse*. Ver afzijnde, *longinquus, a, m*.

Afzijpelen, afzijpen, afziperen, *destillo, distillo, instillo, avi, atum, are; stillo et mano, avi, atum, are*. Afzijpende, *stillans, antis, omn. g. et stillaticus, a, m*, bij *Plinius*. Al afzijpelende, *stillatim, adv.* bij *Varro*.

Afzingen, b. w. *decanto, avi, atum, are aliquid*. Afgezongen, v. d. b. v. dat vertelsel is lang afgezongen, *fabula ista jamdudum decantata est*.

Afzinnig, bijv. n. zie Onzinnig.

Afzitten, o. w. de overste gebood de ruiterij aftezitten, *dux equites descendere equis jussit*. Ik zit van u af, *procul a te sedeo*.

Afzoenen, b. w. b. v. den twist door eenen zoen bijleggen, *oscula componere litem*. Het woord *osculari* kan in dezen zin niet gebruikt worden, dewijl hetzelve bij alle schrijvers alleen voor *osculari* gevonden wordt.

Afzonderen, b. w. zie Afscheiden.

Afzoomen, b. w. *margino, avi, atum, are*, of ook *margines ad finem perducere*.

Afzuigen, b. w. *exsugo, uxi, uctum, ugere*.

Afzuipen, b. w. iemand al den wijn afzuipen, *omnes exsiccare lagenas*, bij *Cicero*.

Afzwemmen, o. w. *abnato, avi, atum, are*, bij *Statius*.

Afzweren, b. w. *abjuro, avi, atum, are*. Afgezworen, v. d. *abjuratus, a, m*, bij *Sallustius*.

Agaat, m. *gagates, ae, m*. bij *Plinius; achates, ae, m*. Een roode agaat, *haemachates, ae, m*. bij *Plinius*.

Agt, *octo, indeclinabile*. Agt maal, *octies*. De agtste, *octavus, a, m*. Agtentig, zie Tagtig. Agttien, *octodecim* ook *duodeviginti*. Agttiende, *decimus octavus et duodevicesimus, a, m*. Agt bij agt, *octoni, ae, a*. Van agt voeten ook van agt duimen, *octonarius, a, m*. Van anderhalf maal agt, *sesqui octavus*, bij *Cicero*. Benden van agt menschen zijn bij *Livius: octejuges, um, m. plur*.

Agtendeel, o. *octans, antis, m*. bij *Vitruvius*.

Agtendertig, *duodequadraginta, omn. g. plur. indecl. duodequadrageni, ae, a*, bij *Plinius*.

Agtentagtig, *duodenonaginta, omn. g. plur. indecl.* bij *Plinius*.

Agtenswintig, *duodetriginta, omn. g. pl. indecl.* bij *Caesar; duodetricies*, bij *Caesar*, voor agtentwintig maal. Agtentwintigste, *duodetricesimus, a, m*.

Agtenveertig *duodequinquaginta, omn. g. plur. duodequinquageni, ae, a, m*. Agtenveertigste, *duodequinquagesimus, a, m*.

Ag-

Digitized by Google

Agtenvijftig, *duodesexaginta, omn. g. pl.* Agtenvijftigste, *duodesexagesimus, a, m.*

Agtenzeventig, *duodeoctoginta, omn. g. plur.* bij *Plinius.*

Ahorn of ahornboom, m. *platanus, i, f. acer, eris, n. carpinus, i, f.* Van den ahorn of van ahornhout gemaakt, *plataninus, acernus* en *carpinent, a, m.* Een onvruchtbare ahornboom, *platanus coelebs.* Een bosch van ahornboomen, *platanon, onis.*

Air, zie Ader.

Ajuin m *caepa, ae, f. et caepe, n. indecl.* Een ajuinbed, o. *caepetum, i, n. et caepina, ae, f.* verkl. w. *caepula, ae, f.*

Akademie, v. *academia, ae, f.*

Akelei, v. *aquilia, ae, f. et aquilegia, ae, f.*

Akelig, bijv. n. en bijw. *horribilis, lis, m. et f. le, n. horridus, et horrendus, a, m; horrifer, era, rum,* bij *Cicero; adv. horride.* Een weinig akelig, *horridulus, a, m,* bij *Cicero.* Akeligheid, v. *horror, oris, m. horriditas, atis, f.*

Aker, m. ook zeer men akel en cikel, *glans, andis, f.* Dat akers voortbrengt, *glandifer, era, um.* Vol akers, *glandulosus, a, m.* Akers plukken, *stringere glandes.* Uit akers getrokken, *balanicus, a, m,* bij *Plinius* Ook is aker een emmer, om water te putten, *urna, ae, f.*

Akker, m. *ager, ri, m. fundus, i, m. aryum, i, n. terrenum, i, n.* bij *Colum.* Tot den akker behoorende, *agrestis, is, m. et f. te, n.*

Akkerbouw, m. *agricultura, ae, f. cultus, us, m. cultura, ae, f. agricultio, onis, f.* bij *Cicero; curatio, rusticatio, proscisio, onis, f. vel proscisio terrae.*

Akkeren, b. w. *aro, avi, atum, are, cum acc. colo, lui, ultum, olere, scilicet terram, agrum vel humum, subigere terram, agrum vertere.* Weder bebouwen, *recolere, cum acc.* Rondom akkeren, *obaro, ar circumaro, avi, atum, are.* Geakkerd, v. d. *aratus, cultus; subactus, versus, elaboratus, recultus, a, m.* Akkering, v. *aratio, onis, f.*

Akkerman, m. *arator, oris, m; agricola, ae, m. agricultor, oris, m. cultor, oris, m. cultor agrorum vel terrae,* bij *Livius; ruricola, ae, m. colonus, i, m.*

Akkermest, v. *fimus, i, m. laetamen, inis, n.* bij *Plinius.*

Akkerrijk, bijv. n. *agrosus, i, m.* bij *Varro.* Akkertje, o. *agellus, i, m.*

Akkervoren, v. *fulcus, i, m. lira, ae, f.*

Akkerwerk, o. zie Akkerbouw.

Akkerwet, v. eene wet bij de Romeinen ter verdeeling der landerijen onder het volk, *lex agraria, egis, ae, f.* Menschen die zich aan deze wet hielden, worden bij *Cicero agrarii* genoemd.

Aks, akse en aakse, een kleine bijl, *ascia, ae, f.*

Al, alle, alles, bijv. n. *omnis, is, m. f. ne, n. cunctus, a, m; totus, a, m; universus, a, m.*

Alabaster, o. *alabastrum, i, n.*

Alantswijn, m. *nectarites vinum,* bij *Plinius.*

Alantswortel, m. *inula, ae, f. helenium, ii, n. nectarea, ae, f.*

Alarm, o. *bellicum, clasicum, i, n.* Alarm slaan, *clasicum vel bellicum canere,* bij *Livius.*

Albedil, m. iemand, die alles bespot of bedilt, *ardelio, onis, m. polypragmon, monis, m.* Een Grieksch woord: het geen echter beter met ons woord albedrijf overeenkomt.

Albereids, bijw. zoo veel als reeds, alreeds, *jam.*

Albeschik, herzelfde als albedrijf, zie op Albedil.

Aldaar, bijw. *ibi, ibidem, adv.*

Aldus, bijw. *ita, sic, taliter, adv. hoc modo vel hunc in modum; hoc pacto.*

Aleer, bijw. van al en eer, eer dat, *antequam, anteaquam, priusquam, adv.*

Alfpapekruid, o. *bryonia, ae, f.* bij *Plinius.*

Algemeen, bijv. n. *generalis, e,* ge-

Digitized by Google

niversalis, *communis*, *is*, *e*; *universus*. *a*, *m*, bij *Cicero*.

Algemeenheid, v. *universitas*, *tatis*, *f.* bij *Cicero*.

Alhier, bijw. *hic*, *hic loci*, *hiccine*, *adv.*

Alhoewel, voegw. *quamvis*, *quamquam*, *etsi*, *licet*, *tametsi*, *etiamsi*, meest met *subjunct.*

Alijk, allijk, en aallijk, is niet meer in gebruik, zoo veel als *totus*, *a*, *m*, beteekenende.

Alledagen, voor een bijw. *quotidie.*

Alledaagsch, bijv. n. *quotidianus*, *a*, *m.*

Alleen, bijv. n. en bijw. *unicus*, *a*, *m*; *solus*, *a*, *m*; *solius*, *dat. soli*, *singularis*, *is*, *m. et f. re*, *n.* Eenzaam, *solitarius*, *a*, *m*; bijw. *solum*, *solummodo*, *privatim*, *separate*, *separatim*, *seorsum.* Ook zegt men alleenig en alleenlijk, *unice*, *tantum*, *tantummodo*, *modo*, *duntaxat.*

Alleengaande, *solivagus*, *a*, *m.*

Alleenkoop, v. *monopolium*, *ii*, *n.* bij *Plinius.*

Allegaar, allegader, altegader, bijw. *pariter*, *ad unum omnes*, *simul omnes*; zoo ook allemaal.

Allenge, bijw. bij trappen, *gradatim*, *paulatim*, *pedetentim*, *sensim*, *pauxillatim*, *minutatim*, *ductim*, *moderatim.*

Allenthalve, bijw. *ubique*, *undique*, *ubicumque*, *ubivis.* Ook op allerhande wijzen, *omnibus modis.*

Allerbest, overtr. trap, bijv. n. *optimus*, *a*, *m.* Allergrootst, bijv. n. *maximus*, *a*, *m.* Allerhoogst, bijv. n. *supremus*, *a*, *m*; *summus*, *a*, *m.*

Allerhande, bijv. n. *omnigenus*, *a*, *m*; zoo ook allerlei.

Allerheiligen, *dies vel festum omnium sanctorum.*

Allerkleinst, bijv. n. *minimus*, *a*, *m.* Allerlaagst, bijv. n. *infimus*, *a*, *m*; *imus*, *a*, *m.*

Allerlaatst, bijv. n. *novissimus*, *a*, *m*; *postremus*, *a*, *m*; *novissime et postremum*, *vel postremo*, *adv.*

Allermeest, *maxime*, *potissimum*, *potissime*, *praecipue*, *summe.* Allerminst, *minime*, *minimum.* Allernaast, *proximus*, *a*, *m. et adv. proxime.*

Allerwegen, bijw. *ubique*, *ubique locorum.*

Almagt, v. *omnipotentia*, *ae*, *f.* bij *Macrobius.*

Almagtig, bijv. n. *omnipotens*, *entis*, *omn. g. cunctipotens*, *tis*, *omn. g.* bij *Prudentius.*

Almanak, m. *calendarium*, *ii*, *n.* Bij de Romeinen, *fasti*, *orum*, *m. plur.*

Almogend en almogendheid, hetzelve als almagtig en almagt.

Aloë, v. *aloë*, *es*, *f.* bij *Celsus.*

Alom, bijw. *ubique*, *ubivis*, *ubique locorum.*

Aloud, bijv. n. zoo veel als zeer oud, *antiquissimus*, *vetustissimus*, *a*, *m*, bij *Tacitus.*

Alreede, alreeds, bijw. *jam*, *adverbium temporis.*

Alruin, een slaapverwekkend kruid, *mandragoras*, *ae*, *m. circaeum*, *i*, *n.*

Als, voegw. *cum*, *conj. cum ind. et subj. quum*, *adv. dum.* Gelijk als: *quam*, zoo er *tam* voorgaat, *ut*, *uti*, *sicut*, *sicuti*, *velut*, *veluti*, *ceu*, *instar.* Alsdan, alstoen, *tunc.*

Alsem, m. *absinthium*, *ii*, *n. absinthius*, *ii*, *m.* bij *Varro.* Met alsem gemengd, *absinthiacus*, *a*, *m.* Alsemwijn, *absinthites*, *ae*, *m. vinum absinthites.*

Alsnu, voegw. *nunc*, *nunc temporis.* Alsof, *scilicet*, *quasi*, *acsi*, *tanquam*, *ceu*, *perinde ac si*, *proinde ac.* Even als of, *aeque ac si cum subj.*

Altaar, o. en m. *ara*, *ae*, *f.* In *plur. aras*, *arum*, *et altaria*, *ium*, *n. plur.* van het enkelv. *altare*, *is.* het geen bij de oude schrijvers niet voorkomt.

Al te, voorzetsel, zoo veel als te veel, *nimis*, *nimium*, *praeter modum.*

Altegader en altemaal, zoo veel als allegaar.

Al te met, bijw. *interdum.*

Althans, bijw. *nunc*, ook *certe.* B. v. ik althans heb er niet van gesproken, *ego certe non feci mentionem istius rei.*

Altijd en altoos, bijw. *semper*, *sempiterno*, *perpetuo*, *perpetuum*, *perpetim*, *perenne*, *jugiter*, *usque*, *assidue et assidno.*

Digitized by Google

adverbia. Voor altijd, altoos, *in perpetuum, in omne tempus, aeterno et aeternum, in immensum, sine fine, sine domo.* Altijddurend, werk. d. *sempiternus, a, m,* bij *Cicero.*

Aluin, m. *alumen, inis, n.* Levendige aluin, *apyron, i, n. alumen vivum.* Met aluin gemengd, *aluminatus, a, m.* Vol aluin of daar veel aluin in is, *aluminosus, a, m.* B. v. aluinwater, aluinaarde, *aqua vel terra aluminosa, vel aluminata.*

Alvermogen en alvermogend, zoo veel als almagt en almagtig.

Alvorens, bijw. *ante, antea, antequam et antequam.*

A'waar, bijw. *ubi*

Alweder, bijw. *rursus, rursum, iterum, denuo, denovo.*

Alwetend, bijv. n. *omniscius, a, um,* en alwetendheid, v. *omnisciens, ae, f.* zijn geen goed latijn, en komen alleen bij latere kerkschrijvers voor.

Alwijlens, bijw. *spatio, ultro, adv.*

Alwillend, bijv. n. *omnivolus, a, um,* bij *Catullus.*

Alziend, bijv. n. *omnituens, entis, com g.* bij *Valerius Flaccus.*

Alzoodanig en alzulk, bijv. n. dezelfde als zoodanig en zulk.

Am of amme, v. eene voedster, zoogvrouw, minne, *nutrix, icis, f.* B. v. men moet het kind eene amme geven, *infanti nutrix adhibenda est;* doch dit woord begint reeds buiten gebruik te geraken.

Amagt en amagtig, zoo veel als onmagt en onmagtig, doch zijn verouderde woorden.

Amandel, m. *amygdala, ae, f.* bij *Plinius: amygdalum, i, n.* bij *Colum;* en *nux Graeca,* bij *Plinius.* Van amandelen gemaakt, *amygdalinus et amygdalus, a, um,* bij *Plinius.*

Amandelboom, m. *amygdala, ae, f.* bij *Plinius; amygdalum, i, n.* bij *Colum.* Van eenen amandelboom, *amygdalaceus, a, um.* B. v. een tak van eenen amandelboom, *ramus amygdalaceus.*

Amandelmelk, v. *lac amygdalinum.*

Amandelolie, v. *oleum amygdalinum*

Amarant, v. eene zekere plant met fraaije purperkleurige bloemen, die schoon afsteneden, hare schoonheid lang behouden; men meent dat het onze duizendschoon is, *amarantus, i, m.*

Amarel, v een verouderd woord, waarvoor wij thans dat van morellen gebruiken, *ceralum Armeniacum, i, ci, n.*

Amarilsteen, m. dien men gebruikt om te polijsten, *smiris, is, f.* bij *Plinius.*

Amazone, v. *amazon, onis, f.* Van eene amazone, *amazonius et amazonicus, a, um* Als de amazonen, *more amazonum.*

Ambacht, o. *ars, tis, f. artificium, ii, n. fabrica, ae, f. opificium, ii, n* bij *Varro.* Voordeelige ambachten, *artes pecuniosae,* bij *Mart.* Gemeene ambachten, *artes vulgares,* bij *Cic.*

Ambachtsman, m. *operarius, ii, m. opifex, icis, m. artifex, icis, m. fabricator, oris, m.* bij *Cicero; mechanicus, i, m.* bij *Suetonius, officinator, oris, m.* bij *Vitruvius.*

Ambasfade, v. de weardigheid en ambt van eenen afgezant, *legatio, onis, f. allegatio, onis, f.* bij *Cicero; allegatus, a, m.* bij *Gellius.*

Ambasfadeur, m. een afgezant van staat, *legatus, i, m. orator, oris, m.* bij *Cicero; administer, tri, m.* bij *Cicero; angelus, i, m.* een Grieksch woord.

Amber, m. *electrum, i, n.* bij *Virgilius: succinum, i, n.* bij *Tacitus.* Van amber, *electrinus, a, um. succineus, a, um.* bij *Plin.*

Amborstig, zie Aamborstig.

Ambt, o. *munus, eris, n. officium, ii, n. dignitas, atis, f. persona, ae, f.* alle bij *Cicero.* De bediening van een ambt, *functio, perfunctio, administratio, onis, f. ministerium, ii, n.* Het ambt van eenen overheids dienaar, *apparitio, onis, f.* bij *Cicero; apparitura, ae, f.* bij *Suetonius.* Die naar een ambt staat, *candidatus, a, um;* dus genoemd, om dat zij te Romen in het wit gekleed waren. Een ambt waarnemen, *fungor et perfungor, unctus sum, ungi, cum abl.* bij *Ci-*

Digitized by Google

Cicero; *exsequi munus vel officii munus vel officium*, bij *Cicero*; *officia obire*, bij *Plinius*. Zijn ambt ſlecht waarnemen, *deeſſe muneri*, *declinare ab religione officii*, beide bij *Cicero*. Zijn ambt nederleggen, *decedere provinciâ* Overheids ambten, *fasces*, *ium*, *m. plur.* bij *Cicero*; *ornamenta*, *orum*, *n. plur* bij *Cicero*; *honores*, *um*, *m. pl.* bij *Livius*; *munia*, *n. plur.* bij *Cicero* en *Livius*. Overheids ambten verkrijgen, *ad vel aſſequi magiſtratus*, bij *Cicero*; *adipiſci honores*, bij denzelfden; *aſcendere ad vel in honores*, ook bij *Cicero*. Ambteloos, bjv. n. *privatus*, *a*, *m.* Eigenlijk een verl. d. waaronder *munere* verſtaan wordt.

Ambtenaar, m. *miniſter et adminiſter*, *ri*, *m.* bij *Cicero*. Eigenlijk, *qui aliquo munere vel officio fungitur*.

Ambtgenoot, m. *collega*, *ae*, *m.* bij *Cicero*.

Ambtgenootſchap, o. *collegium*, *ii*, *n* bij *Cicero* en *Livius*.

Ameldona, v. *amylum*, *i*, *n.* bij *Cato*; thans ſtijfſel.

Amlkoorn, o. *arinca*, *ae*, *f.* et *olyra*, *ae*, *f.* beide bij *Plin.*

Amen, een woord, zoo veel als waarlijk, dat dit waar zijn betekenende, *vere*, *profecto*, *quod verum ſit*.

Amerij, bijw. van tijd, zoo veel als oogenblik, *momen*, *inis*, *n.* bij *Lucretius*; *momentum*, *i*, *n.* bij *Cicero*. Het is in een amerij geſchiedt, *momento temporis factum eſt*.

Ametist, m. en ametiſtſteen, m. *amethyſtus*, *i*, *m.* bij *Plinius*. Van ametist, *amethyſtinus*, *a*, *m.* bij denzelfden. Die een gewaad van ametiſtkleur aan heeft, *amethyſtinatus*, *a*, *m.* bij *Martialis*. Zweeren van die zelfde kleur, *amethyſtizentes carbunculi*, bij *Plinius*. Ametisten hiacint, *hyacinthus amethyſtinus*, bij *Linnæus*.

Amiant, m. een bergſtof, die in het vuur niet verbrandt, *amiantus*, *i*, *m.* bij *Plinius*.

Ananas, een vreemde vrucht, geen was in warme landen, *ananas*, of *ananas Bromelia*, bij *Linn.* Ananasvogeltje, *melliſuga*, *ae*, ook *trochilus colubris*, bij *Linn.*

Ander, bijv. n. *alius*, *a*, *ud*; *alter*, *era*, *um*, *in gen. alterius*, *dat. alteri.* De een of ander, *alteruter*, *tra*, *trum*, *in gen. alterutrius*. Van een ander, *alienus*, *a*, *m.* Op eene anderen tijd, *alias*. Van den anderen kant, *altrinſecus*, *adv.* Naar den anderen kant, *altroverſus*, *adv.* bij *Plautus*. De een na den ander, *ſingulatim*, *ſingillatim*, *adv* bij *Cicero*; *alternatim*, *adv.* Ten anderen, *ſecundo*, bij *Cicero*; *deinde* Des anderen daags, *poſtridie*, *adv* voor *poſtero die*. Anderdeels, *alterâ ex parte*.

Anderhalf, *ſeſqui*. Onbuigb. telwoord wordt nooit alleen, maar wel voor andere woorden gevoegd, gevonden, b. v. anderhalf jaars, *ſeſquiennium*, *ii*, *n.* Anderhalfmaal, *ſeſcuplum*, *ii*, bij *Quintilianus*. Anderhalve maand, *ſeſquimenſis*. Anderhalf pond, *ſeſquilibra*, *ae*, *f.* Anderhalf uur, *ſeſquihora*, *ae*, *f.* Anderhalf voet, *ſeſquipes*, *edis*, *m.* bij *Varro*.

Andermaal, bijw. *iterato*, *iterum*, *adv.* ook zegt men anderwerf.

Anders, anderzins, bijw. op eene andere wys, *aliter*, *aliter ac*, *aliter atque*, *aliter quam*, *alioqui et alioquin*, *cæterequi et cæteroquin*, *ſecus*, *ſecus ac.* Een weinig anders, *paulo ſecus*, *adverbia*.

Andijvie, v. *cichoreum*, *ei*, *n.* bij *Hor. cichorium*, bij *Plin. ſeris*, *is*, *f.* bij *Varro*; *intybum*, *intubum*, *i*, *n.* et *intubus*, *i*, *m.* et *f.* bij *Plinius*. Wilde andijvie, *cendrille*, *let*, *f.* et *cendrillum*, *i*, *n.* bij *Plinius*.

Andoren, m. zeker kruid, *ballota*, *æ*, *f.* bij *Plinius*. Witte andoren, *marrubium*, *ii*, *n.* bij denzelfden.

Andwoord, andwoorden, zie Antwoord en antwoorden.

Anemoon, v. ook klaproos geheten, *anemone*, *es*, *f.* van het Grieksch woord Ἄνεμος, om

Digitized by Google

dat dezelve wegens hare teederheid door den minsten wind bewogen wordt.

Ang, bijv. n. hetzelfde als bang.

Angel, m. *hamus, i, m.* Met den angel vangen, *hamo, avi, atum, are, Petronius* Geangeld, v. d. *hamatus, a, um*, bij *Cicero.* Van bloedelooze dieren, *aculeus, ei, m.* bij *Cicero.* Met eenen angel voorzien, *aculeatus, a, um.* Ook de scherpte van eenen bijen anderen werktuigen, *stimulus, i, m.* bij *Plautus; siculum, i, n.* bij *Virg.* Het verkleinend woord, *hamulus, i, m.* komt bij *Cl.* voor.

Angen, een oud woord zoo veel als benauwen be eekenende.

Angst, m. *angor, oris, m anxiestas, atis, f. anxietudo, inis, f.* et *anxitudo, inis, f.* bij *Cic.* Angstelijk, bijw. *anxie.* Angstig en angstvallig, *anxius, a, um.*

Anijs, m. *anisum, i, n. anicetum, i, n.* bij *Plinius;* Welk laatste minder gebruikelijk is. Anijskruid, o. *anethum, i, n.* bij *Virgilius.* Anijszaad, *semen anisi.*

Anker, o. *anchora, ae, f.* Voor anker leggen, *in anchoris esse, ad anchoras fixas, vel consistere*, bij *Cæsar.* Voor anker leggen wachten, *expectare in anchoris*, bij *Cæsar.* Het anker ligten, *ancoras tollere, movi*, bij *Cæsar* en *Livius; solvere navem*, bij *Nepos.* Van het anker, *ancoralis, lis, m. et f. le, n anchorarius, a, um.* Ook is anker een zekere maat van vloeibare dingen, een wijnvat, *cadus, i, m. amphora, ae, f.* Van het welk door sommigen, met weinig gronds, anker, afgeleid wordt. Ankeren, *anchoram jacere*

Ankergrond, m *fundus anchoris aptus*

Ankerplaats, v. hetzelfde als ankergrond, *statio, onis, f.* bij *Virg.* Van eene vloot sprekende is het, *castra nautica*, bij *Nep.*

Ankertouw of kabel, o. en v. *rudens, entis, f.* bij *Virgilius; anchorale, is, n.* en *anchoralia, ium, n. plur.* bij *Plinius.* Het ankertouw of zoo men gewoonlijk spreekt: het anker kappen, *anchoras praecidere*, bij *Cic.*

Ansjovis, v. *enerasicholi, orum, m. plur.* een Grieksch woord.

Antwoord, o. *responsio, onis, f. responsum, i, n.* bij *Cicero.* Een goddelijk antwoord *oraculum, i, n.*

Antwoorden, o. w. *respondeo, di, sum, ere: responso, are, avi, atum, are*, bij *Plautus; refero, tuli, latum, ferre*, bij *Cicero;* (waar onder ik echter gemoet dat men *verba* of *responsum* verstaan moet) *repono, sui, situm, onere*, bij *Juvenalis; fusciebo, epi, epsum, ipere*, bij *Virgilius;* ook komt *responsum dare* bij dien schrijver voor. Dikwijls antwoorden *responsito, avi, atum, are*, bij *Cicero.*

Apenbakhuis, apenbek, apengezigt, o. het gezigt van eenen aap, *facies vel vultus simii.* Voor een mismaakt en belagchelijk mensch, *homo deformis et vultum simii referens.*

Apin, v. het wijfje van den aap, *simia, ae, f.*

Apostel, m. *apostolus, i, m.* Apostelambt en apostoldom, o. *apostolatus, us, m.* ook is apostelschap hetzelfde.

Apotheek, v. *medicinae, arum, plur.* bij *Plautus; pharmacopolium, ii, n.*

Apotheker, m. *medicamentarius, ii, m.* bij *Plinius; pharmacopola, ae, m.* bij *Cicero.*

Appel, m. *malum, i, n.* bij *Cicero; pomum, i, n.* bij *Plinius.* Spreekw. in eenen zuren appel bijten, *rem ingratam subire, ad rem ingratam descendere, cedere necessitati, molestiam devorare.* Een zoete appel, *melimelum, i, n.* bij *Horatius* en *Plinius.* Appél of beroeping op hooger regt, *provocatio, onis, f.* bij *Cicero; apellatio, onis, f.* bij *Plinius* en *Quintilianus.* De tijd van een appél, *tempora appellatoria sive fatalia appellationis:* welke woorden alleen bij de regtsgeleerden in gebruik zijn, bij *Ulpianus.*

Appelboom, m. *malus, i, f. pomus, i, f.* Van eenen appelboom, *malinus, a, um.* bij *Col.*

Appelbrij, v. *pulpa malis facta.* Meer appelmoes genoemd, *pomarium, ii, n.* bij *Kilian.*

Appeldrank of appelwijn, m. *vinum*

num e malis factum, *sicerna*, *ae*, *f.* bij *Jun.*

Appelflaauwte, v. wordt schertsend gebruikt voor bezwijming.

Appelgraauw, bijv. n. *canus cum maculis malorum figuram habentibus.*

Appelgroen, bijv. n. *aliquid malorum viriditatem habens.*

Appelkoek, m. *placenta segmentis malorum tecta.*

Appelrond, bijv. n. *rotunditatem malorum referens.*

Appelsteel, v. *petiolus*, *i*, *m.* bij *Columella.*

Appelverkooper, m. *pomarius*, *ii*, *m.* bij *Florus.* Appelwijf, v. *pomaria*, *ae*, *f.*

April of Grasmaand, m. *Aprilis*, *m.* De eerste April, *calendae Aprilis.* De vijfde April, *nonae Aprilis.*

Arbeid, m. *labor*, *oris*, *m. antique labos*; *opera*, *ae*, *f. operatio*, *onis*, *f.* bij *Vitruvius.* Voor moeite, *difficultas*, *atis*, *f. aerumna*, *ae*, *f.* bij *Plautus*; *molimen*, *inis*, *n.* bij *Cicero*, *molimentum*, *i*, *n.* bij *Livius*; *fatigatio*, *onis*, *f.* bij *Seneca.* Voor poging, *nisus et nixus*, *us*, *m.* bij *Quintilianus* en *Virgilius*; *conatus*, *us*, *m.* bij *Cicero.* Voor barensnood, *partus*, *us*, *m* bij *Cicero*; *partura*, *ae*, *f.* bij *Varro*; *partitudo*, *inis*, bij *Plautus*; in welken zin men ook *nixus* en *enixus*, *us*, *m.* gebruikt vindt bij *Ovidius* en *Plinius.* Verloren arbeid doen, *operam et oleum perdere*, bij *Plautus*; *laterem lavare*, bij *Terentius*; *acta agere*, *nihil agere*, bij denzelfden; *operam perdere*, bij *Cicero*; *venari apros in mari*; *piscari in aëre*, bij *Plautus*; *semina mandare arenae*, bij *Ovidius*; *littera bobus arare*, *ibidem*. *lapidem verberare*, bij *Plautus.*

Arbeiden, b. w. *laboro*, *illaboro*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc. operor*, *atus sum*, *ari*, *cum dat. opus facere*, bij *Terentius.* Met moeite arbeiden, *sudo*, *avi*, *atum*, *are*; *desudo*, *elaboro*, *ad vel allaboro*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc. et dat.* Te voren arbeiden, *praesudo*, *avi*, *atum*, *are.* Voor iemand arbeiden *navare operam alicui*, bij *Cicero.* Bearbeid, v. d. *laboratus*, *illaboratus*, *elaboratus*, *et allaboratus*, *a*, *m.* Arbeider, m. *operarius*, *ii*, *m.* Arbeidster, v. *operaria*, *ae*, *f.* bij *Plautus.* Arbeidland, o. *laboriae*, *arum*, *f. plur.* bij *Plinius.* Arbeidsloon, o. *manupretium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; *merces*, *edis*, *f.* bij *Cicero*; *pretium*, *ii*, *n.* bij *Terentius.* Arbeiders, m. *operae*, *arum*, *f. pl.* bij *Cic.*

Arbeidzaam, bijv. n. *laboriosus*, *a*, *m.* bij *Cicero*; *laborifer*, *era*, *erum*, bij *Ovidius*; *operosus*, *a*, *m*, bij *Cicero.*

Architraaf, v. een kunstwoord inde bouwkunde, zoo veel als pilaarkruin, *epistilium*, *ii*, *n* bij *Varro.*

Arduin of arduinsteen, o. en m. *tophus*, *i*, *m.* bij *Virgilius.*

Arend, m. zie Adelaar.

Arg, arger, argeren, argernis, argheid, argerlijk, hier voor gebruikt men thans erg, erger, ergeren, ergernis, ergheid, ergerlijk, zie deze woorden.

Arglist en arglistigheid, zie Bedrog. Argst, zie Ergst.

Argwaan, m. *suspicio*, *onis*, *f. aemulatio*, *onis*, *f.* beide bij *Cic.*

Argwanen, o. w. *suspicio*, *exi*, *ectum*, *icere*; *aemulor*, *atus sum*, *ari*, bij *Tacitus.*

Argwanig, bijv. n. *suspiciosus*, *a*, *m*; *aemulus*, *a*, *m*; ook *subst. aemulator*, *oris*, *m.*

Ark, v. *arca*, *ae*, *f.*

Arm, bijv. n. *pauper*, *eris*, *omn. g. indigens*; *egens*, *tis*, *omn. g. egenus*, *a*, *m*, *et indigus*, *a*, *m*; *indigens*, *entis*, *omn. g. inops*, *opis*, *omn. g. inopiosus*, *a*, *m*, bij *Plautus*; *paupertinus*, *a*, *m*, bij *Varro.* Zeer arm, *perpauper*, bij *Cicero.* Arm zijn, *egeo*, *ui*, *ere*; *indigere*, *cum gen. vel abl.* bij *Cicero*, *inopem esse*, bij *Cicero*; *paupertatem perferre*, bij *Terentius*; *rem sibi angustam domi esse*, bij *Juvenalis*; *vitam in egestate degere*, bij *Cicero.* Arm worden, *ad paupertatem redigi*, *ad egestatem pervenire.* Arm maken, pau-

pauperare et depauperare, bij *Plautus* en *Varro*; *ad inopiam redigere*, bij *Terentius*.

Arm, m. *brachium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; verkl. *brachiolum*, *i*, *n.* bij *Catullus* Het onderſte gedeelte van den arm, *lacertus*, *i*, *m* Het bovenſte gedeelte wordt *humerus*, *i*, *m.* genoemd. Tot den arm behoorende, *brachialis*, *m. f. le*, *n.* Een arm vande zee, rivier of haven, *brachium maris*, *fluminis*, bij *Livius*; *brachium portus* bij *Sueronius*. Van de zee is het ook bij *Cicero frenum*, *i*, *n.* en *fauces*, *ium*, *f. pl.* bij *Livius*. Een arm van eene rivier, *ramus*, *i*, *m.* bij *Seneca*.

Armband, m. *armilla*, *ae*, *f.* Met armbanden verſierd, *armillatus*, *a*, *m.*

Armbeſtuur, o. *cura pauperum publica*. Armbezorger, m. *diaconus*, *i*, *m. vel curator pauperum*; *ptochotrophus*, *i*, *m. in codice Justiniano.*

Armborst, v. *catapulta*, *ae*, *f.* Tot den armborst behoorende, *catapultarius*, *a*, *m.*

Armbus, v. *pyxis in qua ſtips egenis colligitur*, *vel in quam ſtips conjicitur.*

Armgeld of armengeld, o. *pecunia pauperibus alendis destinata*, *vel ſerviens.*

Armkas of armenkas, v. *aerarium pauperibus alendis destinatum*, *vel ſerviens.*

Armhartig, bijv. n. *miſer*, *era*, *rum*; *vilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.*

Armhuis, o. *aedificium pauperibus alendis destinatum*, *hospitium pauperum*; *ptochium*, *vel ptochotrophium*, *ii*, *n. in cod. Just.*

Armkind, o. een kind dat in een armhuis opgevoed wordt, *infans in ptochotrophio educius*, *educatus*, *nutritus.*

Arme menſchen, *capite cenſi*, bij *Sallustius*; *canaliculae*, *arum*, *m. pl.* bij *Gellius*; om dat deze bij eene goot woren, die te Romen door het midden van eene openbare plaats liep, ook worden zij *proletarii* genoemd, om dat zij nergens toe dienden als om kinderen voort te brengen, en aan den ſtaat te leveren.

Armliik, bijw. *tenuiter*, *miſere*, bij *Cicero.*

Armoede, v. *paupertas*, *atis*, *f. pauperies*, *iei*, *f. egestas*, *atis*, *f. inopia*, *ae*; *indigentia*, *ae*, *f. impotentia*, *ae*, *f. res angustae*, *tenuitas*, *atis*, *f difficultas*, *atis*, *f.* Zeer groote armoede, *contracta paupertas*, bij *Hor. incita*, *ae*, *f. fames*, *is*, *f.* bij *Plautus*; *mendicitas*, *atis*, *f* bij *Cicero.*

Armoedig, bijv. n. *humilis*, *is*, *e*, *vilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n. miſer*, *era*, *um.*

Armoedigheid, v. *humilitas*, *atis*, *vilitas*, *tis*, *f. et miſeria*, *ae*, *f.*

Armpijp, v. *pechys*, *eos*, *f* Van de ſchouder tot den elleboog, *radius*, *ii*, *m.*

Armring, m. *calbeus*, *ei*, *m.*

Armſchool, o. en v. *ſchola pauperum*, *vel in qua pauperes erudiuntur.*

Armzalig, bijv. n. hetzelfde als Armoedig.

Armzenuw, v. *nervus brachialis*, bij *Plautus.*

Arſenaal, o. *armamentarium*, *ii*, *n.* bij *Cicero* en *Livius.*

Artisjok, v. *cactus*, *i*, *m. cinara*, *ae*, *f. carduus altilis et ſativus*, *ſcolymus*, *i*, *m.* De ſtronk van een artisjok, *corymbus*, *i*, *f.* De knop van dezelve, *ſtrobilus*, *i*, *m.*

Arts, m. artſenij, v. zie Geneesheer en geneesmiddel. Artſenijkunde, zie Geneeskunde. Artſenijwinkel zie Apotheek.

As, v. wagenas, *axis*, *is*, *m. axon*, *onis*, *m* bij *Vitruvius.* Een kleine as of ſpil, *orbita*, *ae*, *f.*

Asch, v. *cinis*, *eris*, *m.* ook ſomtijds *f.* Gloeijende asch, *favilla*, *ae*, *f.* Asch met water gemengd, *lix*, *livis*, *f.* en *cinis lixivius*, bij *Plinius.* Aschverwig, bijv. n. *cinereus*, *cinereaceus*, *cineritius* et *favillaceus*, *a*, *m* bij *Solinus.*

Aschbus, v. *urna*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *feralis urna*, bij *Tacitus.*

Aschdag, m. *cinerania*, *iun*, *m. plur.* de eerſte dag in de vasten.

Aſem, zie Adem.

Digitized by Google

Asijzen, lenſen, *aureæ, arum, f. plur.* ook *ferramenta, quæ axi immiſſa attritum prohibent.*

Aſchſchop of aſchſchup, v. *baſillum, i, n. baſillus, i, m.* bij *Varro.*

Aspunt, o. van de wereld, *axis, is, m. vertex, icis, m. polus, i, m.* Het noorder en zuider aspunt, *polus arcticus et antarcticus, a, m.* De kring van 't noorder aspunt, *circulus arcticus.* De verheffing van het aspunt, *inclinatio mundi.* De aspunten der wereld, *cardines mundi.*

Asperſie, v. *asparagus, i, m.* Wilde aspergie, zeker kruid, *myacanthon, i, n.* bij *Plinius*; *corruda, æ, f.* bij *Columella.*

Aterling, m. zie Bastaard.

Athenen, o. *Athenæ, arum, f. plur.* Het Atheensch gebied, *Attica, æ, f.* Het raadhuis van Athenen, *prytaneum, ei, n.* bij *Livius.* Atheensch, bijv. n. *Atticus, a, um.* Op zijn Atheensch, *Attice, adv.* Een Athener, *Athenienſis, Atticus.* De Atheensche wijs van ſchrijven of ſpreken, *Atticismus, i, m.* bij *Cicero.* Op zijn Atheensch ſpreken, *Atticisso, avi, atum, are*, bij *Plautus.*

Atlas, m. een hooge berg in Afrika, *Atlas, antis, m.* bij *Cicero*: die om zijne hoogte gezegd wordt den hemel te torſchen, bij *Ovidius, Atlas humeros onerarus olympo.* De Atlantiſche zee, *mare Atlanticum.*

Augustus, de achtſte maand van het jaar tot eer van keizer Augustus genoemd, bij ons ook Oogstmaand geheten.

Averegts, zie Aafsch.

Averij, zie Haverij.

Averuit, o. een zeker kruid, *abrotonum, i, n.* bij *Hor. abrotanum, i, m.* bij *Lucanus.*

Avond, m. *veſper, eri, m.* bij *Cicero.* Van den avond, *veſperalis, lis, e, m. f. n.* bij *Solinus*; *veſpera, æ, f.* bij *Plinius.* Van dit bijv. n. is hot mannelijke *veſperus* nergens te vinden, *veſtinus, a, m.* bij *Col.* Het is avond, *ſero eſt.* Dat in den avond geſchiedt, *veſpertinus, a, m*, bij *Cicero* en *Horatius.* Zeer laat in den avond, *pervesperi*, bij *Cicero.* Het wordt avond, *veſperaſcit, adveſperaſcit, advesperavit, advesperaſcet, adveſperaſcere, inveſperaſcit, declinat dies in veſperum.* Met het vallen van den avond, *veſperaſcente die vel coelo*; *prima veſperâ*; *veſpere vel veſperi*; *labente vel decedente die, ſub noctem, ſlexo in veſperum die, inumbrante veſperâ*; *inclinato die*, bij *Cicero.*

Avondbezoek, o. *viſitatio veſperſina*; bij *Tertullianus.*

Avonddauw, m. *ros veſpertinus.*

Avondeten, o. *cibus veſpertinus.*

Avondlied, o. *canius veſpertinus.*

Avondgebed, o. *preces veſpertinae.*

Avondlucht, v. *ventus veſpertinus vel aura veſpertina.*

Avondmaal, o. *coena, ae, f. veſperna, ae, f.* bij *Cicero* en *Veſtus.* Het heilig avondmaal, *coena dominì.* Het avondmaal houden, *coeno, avi, atum, are.* Die het avondmaal al binnen heeft, *coenatus, a, m*, bij *Cicero.* Dikwijls het avondmaal houden, *coenito, avi, atum, are, acc.* bij *Suetonius.* Tot het avondmaal behoorende, *coenatorius, a, m, et coenaticus, a, m.* Die het avondmaal niet gegeten heeft, *incoenatus, a, m*, bij *Plautus.* Trek tot het avondmaal hebben, *coenaturio, ivi, itum, ire*, bij *Martialis.* Een klein avondmaaltje, *coenula, æ, f.* bij *Cicero.*

Avondmuzijk, v. *ſymphonia veſpertina.*

Avondoffer, o. *ſacrificium veſpertinum.*

Avondregen, m. *pluvia veſpertina.*

Avondſchemering, v. *crepuſculum, i, n.*

Avondſpel, o. *luſus veſpertinus, ludi veſpertini*, avondſpe'en.

Avondſpijs, v. *cibus veſpertinus.*

Avondſter, v. *veſper, n.* bij *Catullus*; *heſperus, i, m.* bij *Cicero*; *heſperugo, inis, f.* bij *Seneca*; *veſperugo, inis, f.* bij *Plautus.*

Avond.ijd, n. *tempus veſpertinum.*

Avonduur, o. *hora veſpertina.*

Digitized by Google

Avondwandeling, v. *ambulatio vespertina.*
Avondwind, zie Avondlucht.
Avontuur, o. *fors, ortis, f.* bij *Cicero.* Avonturig, bijv. n. *fortuitus, a, m,* zie Geval.
Avranche, een ſtad in Normandijen, *Abrinca, ae, f.* De bewoners van dien ſtreek komen bij *Caeſar* onder den naam van *Ambibarii et Ambibari, orum, m. plur.* voor.
Aubene, eene ſtad in het Narbonnenſisch Gallien, *Alba augusta.*
Auch, eene ſtad in Gascogne, *Augusta Ausciorum,* bij *Plin.*
Aude, eene rivier in Languedoc, *Atax, acis, m.* bij *Lucanus.*
Augsburg, *Aegusta Vindelicorum,* bij *Ptolom.*
Ausonie, eene ſtreek van Italien, waarin thans Benevento gelegen is, *Auſonia, ae, f.* Hetzelve woral bij de dichters voor geheel Italiën genomen, zoo de inwoners, *auſonii, orum, m. plur.* en het bijv. n. *Auſonius, a, m.*
Autaar, o. zie Altaar.
Autun, eene ſtad in Bourgogne, *Auguſtodunum, i, n.*
Auvergne, eene provintie van Frankrijk, *Arvernia, ae, f.* Het volk heet *Arverni, orum, m. plur.* bij *Caeſar.*
Auxerre eene ſtad in Bourgogne, *antiſiodorum, i, n.*
Azen, b. w. *fagino, avi, atum, are, et ſatio, avi, atum, are,* bij *Varro* en *Colum. obsco, cum acc. cibo, avi, atum, are,* bij *Suet.*
Azing, v. *ſaginatio, onis, f.* Voor aanlokking, *inescatio, onis, f.*
Azia, o. het oostelijk deel des aardbols, *pars terra orientalis, Aſia, ae, f.*
Aziju, m. *acetum, i, n.* bij *Plinius.* Van zeeajuin, *acetum ſcillinum,* bij *Plinius; ſcillites, ae, m.*
Azijnflesch of azijnkan, v. *acetabulum, i, n.* bij *Quintilianus; vas acetarium et ampulla acetaria, ae, f.*
Azijnverkooper, m. *venditor aceti.*
Azijnzuur, bijv. n. *acidus, a, m.*
Azuur, bijv. n. *cyaneus, a, m;* bij *Plinius; cymatilis, lis, e, m. f. et n.* bij *Plautus.*
Azuurasch, v *lomentum, i, n.* bij *Plinius.*
Azuurverwe, v. *armenium, ii, n.* bij *Vitruvius.*
Azuurverwig, bijv. n. *caeruleus, a, m, et caerulus, a, m,* bij *Virgilius* en *Cicero.*

B.

BAA

B, volgens de gewone rangſchikking de tweede letter van het A, B, *ſecundum ſolitum literarum ordinem alphabeti littera ſecunda.*
Baai, v. zekere wollen ſtof, *levidenſa, ae, f.* bij *Cicero.* Witte, zwarte, roode en geſtreepte baai, *alba, nigra, rubra et varia vel variegata.* Een baaitje is bij ons, een van baai of andere grove ſtof gemaakt kort wambuis, *veſtis nautica, is, cae, f.* bij de zeelieden in gebruik.
Baai, v. voor een inham der zee, *ſinus, us, m.*

BAA

Baak, v. ook baken genoemd, een teeken voor de zeelieden om de droogtens te kenmerken, *ſignum ad vada nautis indicanda.* Eene vuurbaak is *pharus, i, f.*
Baal, v *fascis, is, m.* bij *Virgilius; furcina, ae, f.* bij *Plautus.* Verkleinend woord, *fasciculus, i, m. ſarcinula, ae, f.* bij *Catullus* en *Petronius.*
Baal, o. voor dansgezelſchap, zie Bal.
Baaljuw, m. zie Baljuw.
Baan, v. *via publica, via regia, via militaris.* Eene gemaakte vlakte, *planities, iei, f.* Een klos-

Digitized by Google

Moibaan, *arga, ae, f.* Eene ijsbaan, *pegylis, idis, f.* Op de baan brengen, *adferre in medium.* Ruim baan maken, *aperire viam.*

Baanderheer, m. met *Kilitaan* hetzelve afleidende van bande, zoo veel als eene menigte soldaten beduidende, zou men hier voor *tribunus militum*, kunnen gebruiken.

Baar, bijv. n. eigenlijk, naakt, ontbloot, met baren zwaarde, *gladio stricto.* Barvoets, waarvoor *Kilitaan* baarvoets gebruikt, *discalceato, vel nudo pede.* Ook zegt men bare zee, *mare apertum, unde litus conspici non potest.* Bare of barre klip, *rupes nuda.* Baar geld is bloot geld, niet anders dan geld, *pecunia praesens, vel numerata.* Met baren gelde betalen, *solvere pecunia praesente.* Voor baar geld koopen, *Graeca fide mercari*, bij *Plautus.*

Baar, v. eene lijkbaar, *feretrum, i, n. fandapila, ae, f. libitina, ae, f.*

Baar, v. *unda, ae, f. fluctus, us, m.*

Baarblijkelijk, bijv. n. volkomen blijkbaar, *evidens, tis, omn. g. clarus, lucidus, manifestus, planus, perspicuus, perspectus, certus, a, m;* bijw. *evidenter, perspicue, plane, lucide, dilucide, liquido, aperte.* Baarblijkelijk zijn, *apparere, patere*, bij *Cicero, clareo, ui, ere*, bij *Lucretius.*

Baarblijkelijkheid, v. *evidentia, ae, f.* bij *Cicero; perspicuitas, atis, f.* bij *Cicero.*

Baard, m. *barba, ae, f.* Een lange baard, *barba promissa.* Den baard laten groeijen, *promittere barbam.* Overdragtig: iemand in den baard varen, *objicere, vel exprobrare aliquid alicui; libere aliquid dicere alicui.* Ook worden aan sommige visschen en planten baarden toegeschreven: b. v. walvischbaarden, *balaenarum barbae; ostrearum barbae; et spicarum barbae.* Vlasch-baard, *lanugo, inis, f.* Ook voor eenen persoon, zegt men: een vlasch-baard, voor iemand, die nog geen man is, *imberbis juvenis*, bij *Horatius.*

Baardelous, bijv. n. *imberbis, bis, m. et f. be, n.*

Baardig, bijv. n. *barbatus, a, m.* Die eenen kleinen baard heeft, *barbatulus, a, m.*

Baardbekken, o. *concha, ae, f. acrotophorum, i, n.* bij *Cicero.*

Baardscherer, m. *tonsor, oris, m.* bij *Cicero.* Met verachting, baardschrapper, den baard afscheren, *barbam detondere, abradere, tondere.* Zich laten scheren, *barbam deponere vel ponere*, bij *Horatius; barbam retidere*, bij *Ovidius.*

Baardschererswinkel, m. *tonstrina, ae, f.* bij *Terentius.*

Baardscheerlter, v. *tonstricula, ae, f.* bij *Cicero, tonstrix, icis, f.* bij *Plautus.*

Baarmoeder, v. *matrix, icis; f. uter* of *uterus, i, m.* bij *Cicero; vulva, ae, f.* bij *Livius, loci, locorum*, bij *Plinius.*

Baars, m. zeetere bekende rivier-visch, *perca, ae, f.* bij *Plin.*

Baarvlies, o. het vlies, waarin de vrucht zich tot de geboorte bevindt, *secundae, arum, f. plur.* bij *Plinius.*

Baas, m. is eigenlijk de voornaamste, die gezag voert, *herus, i, m.* bij *Cicero, dominus, i, m.* bij *Cicero* en *Caesar.* B. v. ik zal zorgen dat ik in mijn huis baas blijve, *curabo me domi meae imperare.* Hij is een groote baas in het zingen, *cantandi peritissimus est* Zij willen in alles den baas spelen, *primos se omnium rerum volunt*, bij *Terentius;* ook zegt men hiervoor: den gebraden haan spelen.

Baat, v. nut, voordeel, gewin, *emolumentum, commodum, lucrum, i, n.* bij *Cicero; quaestus, fructus, us, m. utilitas, atis, f.* bij *Cicero.*

Baatzucht, v. *aviditas pecuniae, vel lucri.*

Baatzuchtig, bijv. n. *avidus, a, m; pecuniae, vel lucri; lucripeta, ae, m.* bij *Plautus; quaestuosus, a, m*, bij *Cicero; lucrio, onis, m.*

Bab-

Digitized by Google

Babbelaar, m. *garrulus, a, um; nugator, oris, m. loquax, acis, omn. g. loquaculus, a, um; blatero, onis, m. inaniloquus, a, um; multiloquus, a, um*, bij *Plautus; locutor, oris, m. et locutejus, ji, m.* bij *Gellius; linguax, acis, omn. g.* bij *Gellius.*

Babbelaarſter, v. *loquacula, ae, f.* Eene oude babbelaarſter, *anus garrula.*

Babbelarij, v. *garrulitas, atis, f. loquacitas, atis, f.* bij *Cicero; loquentia, ae, f.* bij *Sallustius.*

Babbelen, o. w. *garrio, ivi, itum, ire; nugor, atus ſum, ari; blatero et deblatero, avi, atum, are; effutio, ivi, itum, ire*; bij *Cicero.* Verwardelijk ſpreken, *balbutio, ivi, itum, ire; balbucinor, atus ſum, ari.* Binnens monds babbelen, *muſſito, avi, atum, are*, bij *Plautus*, en *Terentius.* Kaauwen zonder tanden, *mandere gingivis.*

Babel of Babijlon, o. *Babylo, onis, vel Babylonia, ae, f.* Eene ſtad van Meſopotamien te van Babel, *Babylonicus, a, um*, bij *Cicero; Chaldaeus, a, um*, bij *Cicero; Babylonienſis, is, e*, bij *Plautus.*

Babuco, o. *Bovillae, arum, f. plur.* Eene ſtad onder het regtsgebied van Romen.

Bactren, *Bactra, orum, n. plur.* Een landſtreek van Aſſyrien naar de aldaar loopende rivier de Bactros dus genoemd; het volk wordt *Bactri vel Bactriani, orum, m. plur.* geheeten.

Bad, o. *balneum, i, n. et balneae, arum, f. plur.* bij *Cicero; balineum*, bij *Vitruvius* en *balineae, arum*, bij *Plautus; alveus, i, m.* bij *Cicero; lavatrina, ae, f.* bij *Vitruvius; lavacrum, cri, n.* bij *Gellius.* Warme baden, *thermae, arum, f. plur. caldaria, n. plur.* bij *Vitruvius.* Zweetkamer in de baden, *aſa, orum, n. plur. ſudatorium, ii, n.* bij *Seneca.* De ontkleedkamer in de baden, *apodyterium, ii, n.* bij *Cicero* en *Vitruvius.* Kleine baden, *balneolae, arum, f plur.* bij *Cicero; balneolum, i, n.* bij *Juven. thermulae, arum, f. pl.* bij *Mart.* Het zalfvertrek in de baden, *elaeothesium, ii, n.* bij *Vitr.*

Baden, o w. *balneo, avi, atum, are, lavo, lavi, lautum, vel lotum, lavare; ambulare in balneum*, bij *Terentius* en *Cicero.* Iemand die zich in koud water baadt, *pſychrolusta, ae, m.* en *pſychrolutes, is, m.* bij *Seneca.* Baden of zwemmen, *no et nato, avi, atum, are*; bij *Cicero.*

Badgast, m. *hospes balnei, vel balneo vel aquis usus.*

Badgeld, o. *pretium balneare, vel pecunia quae pro usu balnei ſolvitur.*

Badhouder, m. *balneator, oris, m.* bij *Cicero; aliptes, ae, m.* bij *Celſus.*

Badhouderſter, v. *balneatrix, icis, f.* bij *Petronius.*

Badhuis, o. *domus balneatoris vel balneatoria.*

Bading, v. of het baden, *actio lavandi, lavatio, onis, f.*

Badkleed, o. *vestis balnearia.*

Badknecht, m. *administer balnearis, et usus balnei, vel balnearum.*

Badkuip, v. *piscina, ae, f. labrum, i, n. lap istrium, ii, n.* bij *Plinius.*

Baffen, o. w. van honden ſprekende, *latro, avi, atum, are*, bij *Cicero; baubor, baubari*, bij *Lucretius; vox ficta a ſono.* Een baffer, m. *latrator, oris, m. oblatrator, oris, m.* Het geblaf, o. *latratus, us, m.*

Bag, v. *gemma, ae, f.* bij *Cicero; cimelium, ii, n.* Van baggen, *gemmeus, a, um.* Vol baggen; *gemmatus, a, um.* Eene bag, die men om den hals draagt, *monile, lis, n.* maar in de ooren, *inauris, is, f.* bij *Plautus.* Die de kinders bij de ouden om den hals droegen, *bulla, ae, f.* bij *Cicero.* Een die hier mede opgeſierd is, *bullatus, a, um.* bij *Juvenalis.*

Bagger, v. *lutum, i, n. limus, i, m.* bij *Plinius; coenum, i, n.* bij *Cicero.*

Baggeren, b. w. b, v. uit de grachten, *foſſas purgare luto, limo vel coeno.*

Bagijn ook begijn, v. *baguina, ae, f.*

Digitized by Google

f. (*vox barbara*) *religiosa coelebs virgo monastica*; slecht lat.

Bagijnhof, m. *bagginagium*, *ii*, *n.* is geen latijn.

Bagneres, *Aquae convenarum*. Eene stad in Gascogne aan den voet van het Pyraneesch gebergte.

Bagni d'abado. *aquae Patavinorum*, bij *Plinius*; baden in het gebied van Genua.

Baye *Bajae*, *arum*, *f. plur.* bij *Cicero*; in het gebied van Napels, door de baden zeer beroemd.

Bayeux, eene stad in Normandyen, *Bajocae*, *arum*, *f. plur.*

Bayonne, eene stad in Guyenne, *Bajona*, *ae*, *f.*

Bajert, m. verwarde, vormlooze klomp, mengelklomp, *chaos*, *indeclinabile*; ook bij *Ovidius*, *rudis indigestaque moles*.

Bak, m. bijv. een houten bak, waar in de spijzen opgedischt worden, zoo als op de schepen, is bij *Horatius*, *ciborium*, *ii*, *n.* Om glazen in te wasschen. *cochinus*, *i*, *m.* bij *Varro*. Van eene fontein, *lacus*, *us*, *m.* *modiolus*, *i*, *m.* bij *Vitruvius*. De zitplaats in den schouwburg, *cavea*, *ae*, *f.* Een platboomd vaartuig, *alveus*, *i*, *m.* bij *Virgilius* en *Propertius*. Bak wordt op de groote schepen ook dat gedeelte van het dek genoemd, dat zich van de boeg tot achter de fokkemast uitstrekt, *tabulatum navis anterius*.

Bakbaard, m. *pili genarum insonsi*; de haren, die aan de wangen groeien, wanneer zij niet afgenomen worden.

Bakbeest, o. eigenlijk: een groot, grof, vet beest, *animal pingue*, *fagitatum*, *adipatum*. Ook zegt men een bakbeest van een mensch, *tyrannus*, bij *Cicero*; *flipes*, *itis et lapis*, *idis* bij *Terentius*; *Abderitanus*, bij *Martialis*, *bucco*, *onis*, *m.* bij *Plautus*; *caprimulgus*, *i*, *m.* bij *Celsus*; *homo tardus*, bij *Cicero*. Een bakbeest van een schip, *navis inhabilis magnitudinis*, bij *Livius*. Ook verstaan wij er door *navis ad navigandum inhabilis*.

Bakboord, o. de linker zijde van een schip, *sinistrum vel laevum latus navis*.

Baken, zie Baak.

Bakenen, b. w. b. v. de droogtens afbakenen, *loca nadosa*, *vel periculi plena designare vel signo indicare*.

Baker, v. *femina infantes fovens*.

Bakeren, b. w. *foveo*, *ovi*, *otum*, *overe*, *cum acc.* Een kind voor het vuur bakeren, *fovere infantem ad ignem*. Gebakerd, v. d. *fotus*, *a*, *um*. Het bakeren, zelfstandig genomen, *fotus*, *us*, *m.* Zich in de zon bakeren, *apricor*, *atus sum*, *ari* bij *Cicero*. De bakering of het bakeren in de zon, *apricatio*, *onis*, *f.* Ook doorwarmen, *excalfacio*, *feci*, *actum*, *acere*, bij *Plinius*. Doorwarming, v. *excalfactio*, *onis*, *f.* bij *Plinius*.

Bakermat, m. *crates fovendis infantibus*.

Bakhuis, o. ook bakkes, in den gemeenen spreektrant voor den mond en het aangezigt, *os*, *oris*, *n.* *frons*, *ontis*, *f.* bij *Cicero*. Een onbeschaamd bakkes, *os durum*, bij *Terentius*. Een stalen bakkes krijgen, *os perfricare*, bij *Cicero*. Ook zegt men bakhuis voor de plaats waar men bakt; zie Bakkerij.

Bakken, b. w. *coquo*, *coxi*, *coctum*, *coquere*, *cum acc.* Broodbakken, *coquere panem*. In de pan bakken, *frigo*, *frixi et frigui*, *frixum et frictum*, *frigere*, bij *Plautus* en *Plinius*; *torreo*, *rui*, *ostum*, *orrere*, *cum acc* bij *Virgilius* en *Plinius*. Gebakken, v. d. *coctus*, *a*, *um*; *testus*, *a*, *um*; *frictus*, *a*, *um*.

Bakker, m. *pistor*, *oris*, *m.* bij *Cicero*; *pinsor*, *oris*, bij *Varro*; *panifex icis*, *m* en *coquus*, *i*, *m.* bij denzelfden; *furnarius*, *ii*, *m.* *fornacarius*, *ii*, *m.* *in Digestis*; *artocopus*, *i*, *m.* *Juvenalis*. Het broodbakken of broodbakkers beroep, *panificium*, *ii*, *n.* bij *Celsus*. Bakkersgereedschap, *instrumenta pistoria*. In den dichterlijken spreektrant, *arma Cerealia*, bij *Virgilius*. Een bakkers winkel doen, *furnarium exercere*, bij *Suetoni-*

Digitized by Google

nius, waaronder men *artem* verſtaat.

Bakkerij, v. *locus ecquendis panibus inſerviens*; ook is bakkerij, *furnaria*, *ſcilicet ars*. Hij heeft eene bakkerij, *furnariam exercet*. Tot de bakkerij behoorende, *artopsicius*, *a*, *m*, bij *Plinius*.

Bakoven, m. *furnus*, *i*, *m*. bij *Plautus* en *Seneca*; *fornacula*, *ae*, *f*. bij *Vitruvius*.

Bakpan, v. *testa*, *n. indecl*. bij *Cato de re rustica*.

Bakſel, o. of gebak, *opus pistorium*, bij *Celſus*.

Bakſteen, m. *later*, *eris*, *m*. bij *Cicero*. Ik geloof dat men veiliger handeld door *coctus*, *a*, *m*, er bij te voegen: om dat *later* alleen ook ſteenen aanduidt, die in de zon gedroogd en hard gemaakt zijn; waarvan men zich in andere landen meest bedient; van bakſteen gemaakt, *lateritius*, *a*, *m*, bij *Caeſar*. Verkl. w. een bakſteentje, *laterculus*, *i*, *m* bij *Caeſar* en *Plinius*.

Baktand, m. groote tand of kies, *molaris*, *is*, *m*. bij *Juvenalis*. Eigenlijk een bijv. n. waaronder *dens*, verſtaan: zijnde een tand, die de ſpijs fijn maalt, *dens maxillaris*, bij *Plinius* en *Celſus*.

Baktrog, m. *alveus*, *ei*, *m*. bij *Livius*; *mactra*, *ae*, *f*. bij *Gell*.

Bakvisch, m. *piscis assaturas ferviens*.

Bakwagen, m. *rheda*, *ae*, *f*. bij *Cicero*.

Bal, m. ieder rond ligchaam, en het gene daar aan gelijk is, *pila*, *ae*, *f*. *ſphaera*, *ae*, *f*. bij *Martialis* en *Cicero*; ook *harpaſtum*, *i*, *n*. bij den eerſten. Spreekw. den bal geheel misſlaan, *tota via errare*, bij *Terentius*. Iemand eenen bal in den mond ſmijten, *linguarium dare alicui*, bij *Seneca*.

Bal, o. eene verzameling van danſers en danſeresſen, *chorea*, *ae*, *f*. *chorus*, *i*, *m*.

Balcon, o. *menianum*, *i*, *n*. bij *Cicero*; *podium*, *ii*, *n*. bij *Plinius*; *projectura*, *ae*, *f*. bij *Virgilius* en *Horatius*. Het bal openen, *ducere choros*.

Baldadig, bijv. n. *malus*, *a*, *um*, *maleficus*, *a*, *um*; *pravus*, *a*, *um*; *improbus*, *a*, *um*.

Baldadigheid, v. *malitia*, *ae*, *f*. *maleficentia*, *ae*, *f*. *pravitas*, *atis*, *f*. *improbitas*, *atis*, *f*. Volgens *Weiland* onderſcheiden van

Baldadig, bijv. n. zoo veel als ſtout, roekeloos, ondernemend beteekenende, *audax*, *acis*, *comm. g*. bij *Caeſar*; *temerarius*, *a*, *um*, bij *Cicero*.

Baldadigheid, v. *audacia*, *ae*, *f*. *temeritas*, *tatis*, *f*. bijw. *male*, *malefice*, *prave*, *improbe*. In den tweeden zin, *audacter*, *temere*.

Balderen, ook **bulderen**, o. w. een groot geraas maken, *tumultuor*, *atus ſum*, *ari*, bij *Cicero*; *ſtrepo*, *ui*, *itum*, *ere*, bij *Cicero*; *ſtrepito*, *avi*, *atum*, *are*; *displodo*, *ſi*, *ſum*, *ere*. Van geſchut ſprekende, gebalder of gebulder, o. *tumultuatio*, *onis*, *f*. *ſtrepitus*, *us*, *m*. Gebalder van het geſchut, *disploſio*, *onis*, *f*.

Balg, m. de afgeſtroopte huid der dieren, *pellis*, *is*, *f*. *exuviae*, *arum*, *f. plur*. Ook wat van dezelve gemaakt wordt, als: een blaasbalg, *follis*, *is*. Ook verachtenderwijs: de buik, den balg vullen, *implere ventrem*.

Balhoorig, zie **Baloorig**.

Balie, v. eene ſchaepstobbe, *ſitula nautica*, *ae*, *f*. ook *crater nautica*, bij *Varro*. Voor de leuning of lening, *fulcrum*, *i*, *n*. Ook eene afſcheiding tuſſchen de regters en pleitbezorgers, *diſſepimentum inter judices et cauſidicos*.

Baljuw, m. *praetor*, *oris*, *m*. *praefectus*, *i*, *m*.

Baljuwſchap, o. *praetura*, *ae*, *f*. *praefectura*, *ae*, *f*.

Balk, m. *trabs*, *is*, *f*. bij *Cicero*; *tignum*, *i*, *n*. bij *Caeſar* en *Vitruvius*; verkl. *tigillum*, *i*, *n*. bij *Phaedrus*; *trabecula*, *ae*, bij *Vitruvius*. Een balk, dien men in den grond heit, *ſublica*, *ae*, *f*. bij *Caeſar* en *Vitruvius*. Een dwarsbalk over de ſparren van het dak, *templum*, *i*, *n*. bij *Vitruvius*. Aaneengevoegde bal-

Digitized by Google

ken, *trabes compactiles*, bij denzelfden. De ruimte tusschen de balken, *interstigninm, ii, n. vel trabes everganeae*, bij *Vitruvius*. Met balken verbinden, *contegno, avi, atum, are*, bij *Plinius* en *Vitruvius*. Een balkbindt, *subscus, udis, f.* bij *Vitruvius*.

Balken, o. w. een onaangenaam geluid maken als de ezels, *rudo, ere*, bij *Ovidius*.

Ballast, m. de onderlast in een schip om hetzelve in evenwigt te houden, uit steenen of zand bestaande, *saburra, ae, f.* bij *Virgilius*. Tot den ballast behoorende, *saburralis, lis, m. et f. le, n.* bij *Vitruvius*.

Ballasten, b. w. een schip met ballast voorzien, *saburro, avi, atum, are*, bij *Plinius*.

Balletje, o. *pilula, ae, f.* In de geneeskunde ook *trochiscus, i, m.* bij *Celsus*.

Balling, m. en v. *exul, ulis, m. et f. relegatus, a, m.; proscriptus, a, m.* bij *Cicero*; *extorris, is, m. et f.* bij *Cicero* en *Livius*. Balling zijn, *exulo, avi, atum, are*; *carere patria*; bij *Nepos*.

Ballingschap, v. *exilium, ii, n.* bij *Cicero*; *proscriptio, relegatio, onis, f. exactio, amandatio, ejectio, onis, f.* bij *Cicero*; *exportatio*, bij *Seneca*; *exulatio*, bij *Florus*; *aquae et ignis interdictio*, bij *Cicero*. Voor een jaar, *abannatio, onis, f.* bij de regtgeleerden. In ballingschap zijn, *esse in exilio*, bij *Cicero*; *exulo, avi, atum, are*, bij *Plautus*; *patriâ carere*, bij *Nepos*. In ballingschap gaan, *proficisci in exilium*, bij *Cicero*; *abire exulatum*, bij *Livius*. In ballingschap zenden, *relego, amando, exterminо, avi, atum, are, cum acc. proscribere aliquem*, bij *Cicero*; *depellere, pellere, ejicere, projicere*.

Balnet, o. *reticulum, i, n.* bij *Ovidius*.

Baloorig, bijv. n. eigenlijk afgemat door veel te hooren: verdoofd door eenig geraas; *surdaster, ra, rum*; ook *bene auribus obtusarum*, bij *Statius*. Baloorig maken, b. w. *obtundo, udi, usum, undere*, bij *Cicero*; *tundere aures alicujus*, bij *Plautus* en *Phaedrus*; *rudo, dere aures*.

Balsem, m. *balsamum, i, n.* bij *Virg.* Van balsem, *balsaminus et balsameus, a, m.* Gekruide balsem, *sympbrium, ii, n.* bij *Plinius*. Balsemboom, m. *balsamum, i, n. xylobalsamum*, bij *Colum. opobalsamus, i, f.* bij *Justinus*. De witte balsemboom, *copaifera*, bij *Linn.* Balsemdoos, *theca unguentaria, narthecium*. Balsemhout, *lignum balsaminum*. Balsempopel, *populus balsamifera*, bij *Linnaeus*.

Balsemen, b. w. *ungere, perungere, exungere, condire balsamo*.

Balsemolij, m. *oleum balsaminum vel balsamicum*; ook *succus balsaminus*.

Balsemplant, v. (de Arabische) *amyris gileadensis*, bij *Linn.*

Balsturig, bijv. n. *contumax, acis, omn. g. pertinax, pervicax, obstinatus, a, m.* bij *Cicero*; *refractarius, a, m*, bij *Seneca*.

Balsturigheid, v. *contumacia, pertinacia, pervicacia, ae, f. obstinatio, onis, f.* bij *Cicero*.

Ban, m. alle oude beteekenissen van dit woord, die zeer uitgestrekt waren, zijn meest verouderd, en wij gebruiken het slechts voor eene uitsluiting van de godsdienstige gemeenschap, *devotio, onis, f. excommunicatio, onis, f. et anathema, atis, n.*

Banblikfem, m. beteekent hetzelfde als Ban.

Band, m. *vinculum, i, n. copula, ae, f. ligamen, inis, n. nexus, m. coagmentum, i, n.* Band van liefde, *coagulum amoris*, bij *Gellius*. Des huwelijks, *fœdus geniale*, bij *Statius*; *conjugiale*, bij *Ovidius*; *vinculum nuptiale*. Van nabestaanheid, *affinia vincula*. Banden voor boeijens, *compedes corporis*, bij *Cicero*. Band of zwagtel, *vincitura, ae*, bij *Celsus*; *anadesmus, i, m. mora, ae, f.* bij *Celsus*; *fascia, ae f.* bij *Cicero*.

Bandhond of bandrskel, m. *canis cantarius, canis lorarius*, bij *Sen.*

Digitized by Google

Banen, b. w. *aequo, avi, atum, are; exaequare*, bij *Vitruvius*. Den weg banen, *sternere iter*, bij *Statius*. Zich den weg tot iets banen, *comparare sibi aditum ad aliquid*, bij *Cicero*. Gebaand; v. d. *exaequatus, a, m.* Het banen, zelfst. *exaequatio, onis, f.*

Bang, bijv. n. *anxius, a, m; pavidus, a, m.* Bangheid, v. *anxietas, atis, f. pavor, oris, m. trepidatio, onis, f.* Bang zijn, *paveo, ere; angi, trepido, avi, atum, are; anxius sum.* Bang maken, *terreo, ui, ere; terrorem incutere alicui; perterrefacio aliquem*; bij *Terentius*.

Banier, v. een veldteeken, *labarus, i, m. labarum, i, n.* bij *Tertullianus; vexillum, i, n.* bij *Caesar*.

Banierheer, zoo veel als baanderheer, schoon men hiervoor ook misschien *vexillarius, ii, m. signifer, eri, m.* en bij *Prud. vexillifer, eri, m.* gebruiken kan.

Bank, v. *scamnum, i, n. subsellium, ii, n. sedes, is, f. sedile, is, n. sella, ae, f.* bij *Cicero*. Wanneer hetzelve voor eene zitplaats genomen wordt: wisselbank, *argentaria, ae, f.* bij *Cicero; mensa publica*, bij *Cicero*. De bank van het land of van eene stad, *aerarium publicum, fiscus*. Bank of droogte in de zee, *vadum, i, n. brevia, ium, n. plur.* bij *Tacitus; pulvinus, i, m.* bij *Vitruvius*; ook *arae, arum, f. pl.* bij *Ovidius*. Spreekw. door de bank verkoopen, *promiscue vendere*.

Bankje, *scabellum, i, n.* bij *Cicero; scabile, is, n.* bij *Cat. sellula, ae, f.* bij *Varro*.

Bankaard, m. *spurius, ii, m. nothus, i, m. adulterino sanguine natus*, bij *Plinius*. *Kiliaan* zegt: bankaard, *non in lecto geniali, sed quovis scamno fortuito, a matre conceptus*.

Bankbreuk, v. *rei familiaris ruina, ruina fortunarum*. Doch voor dit woord gebruikt men meest het van elders ontleende woord bankeroet of bankerot. Bankerot gaan, een bankerot maken, *solvendo non esse, succumbere oneri aeris alieni, fore cedere, bona decoquere*. Bankerottier, m. *solvendo impar, demersus onere aeris alieni, decoctor, oris, m.*

Banken, o. w. in den gemeenen spreektrant, voor zich ophouden, vertoeven: b. v. hij zal daar niet lang banken, *non diu illic morabitur*.

Banket, o. eene smulpartij, *epulae, arum, f.* bij *Cicero; epulatio, onis*, bij *Colum. epulum, i, n.* bij *Cicero; helluatio, comessatio, popinatio, onis, f.* bij *Gellius*. Thans wordt het gemeenlijk alleen gebruikt voor zeker suikergebak, *cupediae, arum, f. plur. tragemata, um, n.* bij *Macrobius*. Van hier een banketbakker, *cupedinarius, ii, m.*

Banketteren, o. w. waar voor weleer het echte Nederduitsche banken, gebruikt werdt, *epulor, atus sum, ari; helluor*, bij *Cicero; comessor*, bij *Terentius; popinor et convivor, atus sum, ari*.

Bankhouder of bankier, m. *argentarius, ii, m* bij *Cicero*; als ook *mensarius, ii, m. mensularius et numularius*, bij *Seneca*. Een bankiertje, *numulariolus, i, m.* bij *Seneca*.

Banneling, zie Balling.

Bannen, zie Ballingschap.

Bar, zie Baar.

Barak, v. *casa, ae, f* bij *Caesar; cella, ae*, bij *Plautus*. Eene barak voor verscheiden soldaten, *contubernium, ii, n.* bij *Caesar*.

Barbaar, m. eigenlijk een buitenlander: iemand die eene andere taal spreekt en andere zeden en gewoonten heeft. In welke beteekenis dit woord bij de Romeinen en Grieken gebruikelijk was. Dan daar alle volkeren, buiten deze, ruw en onbeschaafd waren; wordt dit woord in eenen figuurlijken zin gebruikt, en daardoor een woest, wreed mensch aangeduid, *barbarus, a, m; alienigena, ae, m. peregrinus; homo immitis, crudelis, inhumanus, a, m.*

Barbaarsch, bijv. n. *barbarus, a, m,*

Digitized by Google

m; alienigenus et peregrinus, a, m; crudelis, saevus, inhumanus, a, m.

Barbaarschheid, v. *barbaries, iei, f. crudelitas, atis, f. saevitia, ae, f. inhumanitas, atis, f.*

Barbeel, m. zekere riviervisch, *mullus, i*, bij *Cicero; mystus, i*, bij *Plinius, barbus, i, m. barbo, onis, m.* bij *Colum. barbatulus, mullus*; bij *Cicero.*

Barbier, m. zie Baardscherer.

Barcelona, de hoofdstad van Catalonie, *Barcino, onis, f.* bij *Plinius.*

Bard, m. dus wierden de zangers der oude Gallen genoemd, *cantor, oris, m.* Van hier bij *Tacitus de mor. Germ. barditus*, het gezang of krijgslied.

Bardezaan, m. *caesum, i, n.* bij *Caesar; spiculum, i, n.*

Bardezaandrager, m. *spiculator, oris, m.* bij *Tacitus* en *Sueton.*

Baren, o. w. voor gebaar, getier of geraas maken: zoo als het noch in Friesland gebruikt wordt, alwaar men echter meest beeren zegt, *tumultuor, atus sum, uari*, bij *Cicero; insanio, ivi, itum, ire; tumultuose clamo, avi, atum, are.* Van gebaar of gebeer, ook aldaar in gebruik, *tumultus, us, m. clamor tumultuosus.*

Baren, b. w. ter wereld brengen, *pario, peperi, partum, parere, cum acc.* bij *Cicero; gigno, genui, genitum, gignere, cum acc.* bij *Cicero; conniter, isus et ixus sum, iti*, bij *Virgilius; eniti*, bij *Quintilianus; eniti partum*; bij *Livius; edere partum*, bij *Cicero.* Voor den tijd baren, *aborto, are; aborior, riri*, bij *Varro.* Baring, v. *partus, us; nixus, us; enixus, us, m.* bij *Plinius.*

Barg, m. een gesneden varken of zwijn, *sus castratus.* In Friesland zegt men noch bargen, voor varkens of zwijnen.

Barheid, v. *siccitas, atis et ariditas, atis, f.*

Bark, v. *barca, ae, f. Gloss. Isid. lembus, i, m. scapha, ae, f.* Ook is in sommige oorden, bargie of bergie in gebruik.

Barm, zie Barbeel.

Barmhartig, bijv. n. *misericors, cordis, omn. g. clemens, entis, omn. g. propitius, a, m*, bij *Cicero.* Barmhartig zijn, *misereor, ertus sum, reri; miseresco, cere; miseror, atus sum, ari; commiseror et commiseresco, escere, cum gen.*

Barmhartigheid, v. *misericordia, ae, f. miseratio et commiseratio, onis, f. clementia, ae, f.*

Barmhartiglijk, bijw. *clementer, adv.* bij *Cicero; miseranter, adv.* bij *Gellius.*

Barnen, barning, barnnetel, zie op Branden, branding, en brandnetel.

Baron, m. *dynastes, ae, m.* bij *Cicero; baro, onis, m. vox nova.*

Barrevoets of barrevoeter, *discalceatus, a, m; nudipes, pedis, m.* zie op Baar.

Barsch, bijv. n. vermetel, trotsch, stuursch, *audax, acis, omn. g. temerarius, a, m; fastuosus, elatus, superbus, a, m; arrogans, ntis, omn. g. ferox, ocis, omn. g. asper, era, um; austerus, a, m; superciliosus, a, m*, bij *Seneca.*

Barschheid, v. *audacia, ae, f. temeritas, atis, f. superbia, ae, f. arrogantia, ae, f. ferocitas, atis, f. asperitas, atis, f. austeritas, atis; fastus, us, m.* bijw. *audacter, temere, superbe, arroganter, ferociter, aspere, austere.*

Barst, v. *rima, ae, f. hiatus, us, m. diruptio, onis, f.* bij *Seneca.*

Barsten, o. *hio, avi, atum, are; dehisco, iscere; dissilio, lui, ultum, ire*, bij *Virgilius; dissulto, avi, atum, are*, bij *Plin. fatisco, iscere*, bij *Virg. hiulco, avi, atum, are*, bij *Catullus; rimas agere*, bij *Cicero; rumpere*, bij *Lucanus* en *Virgilius.*

Bassen, zie Baffen.

Basstem, v. *vox infima, vel gravissima.* Die den bas zingt, *cantor vocis infimae.*

Bast, m. de huid, schors, schel, of

of bekleedsel van boomen, planten en gewassen, *filiqua, ae, f. folliculus, i, cortex, icis, m. et f. valvulus, i, m. induvise arboris; putamen, inis, n. nauci, n. indecl.* bij *Cicero*. Van een kastanje, *corium castaneae*, bij *Plinius*. De buitenste stekelige bast, *echinus, i, m.* bij *Plinius*. Met eenen bast bedekt, *corticatus, a, m.* Met eenen dikken bast bedekt, *corticosus, a, m*, bij *Plinius*. Den bast afdoen, *decortico, avi, atum, are*, bij *Plinius*; *exalburnare*, bij denzelfden. Ook wordt bast in eenen lagen zin voor buik gebruikt, *venter, tris, m.* Van hier ook hangbast, *furcifer*. Bastje, *corticula, ae, f. uticulus, i, m. vaginula, ae, f.* bij *Plinius*.

Bastaard en basterd, zie Bankaard. Bastaard maken, *exheredo, avi, atum, are*; verl. d. *exheredavi, a, m*; *exheres, dis, m.* bij *Cicero*. Bastaardmaking, v. *exheredatio, onis, f.* bij *Quint.*

Bataaf ook batavier, m. *batavus, i, m.*

Bataafsch, bijv. n. *batavus, a, m.*

Baten, o. w. voordeel doen, *prosum, fui, desse, cum dat. conduco, xi, ctum, ucere*; *dat.* bij *Cicero*; *juvo, juvi, jutum, juvare, cum acc.*

Batheugel, o. een zeker kruid, *chamaedrys, idis, f.* bij *Plinius*; *chamaedrops, opis, f.* bij denzelfden; *teucrium chamaedrys*, bij *Linn. chamaedrys major repens.*

Batsch, bijv. n. stout, grotsch, *audax, acis, omn. g. superbus, a, m.*

Baviaan, m. *cercopithecus, i, m.* bij *Varro en Martialis.*

Bazel, *Basilea, ae, f.* eene stad in Zwitserland.

Bazin, v. *domina, ae, f.* bij *Cicero*; *hera, ae, f.* bij *Terentius.*

Bazuin, v. *buccina, ae, f.* Bazuiner of bazuinblazer, *buccinator, oris, m.*

Bazuinen, o. en b. w. *buccino, avi, atum, are*, bij *Varro*; b. w. iemands daden bazuinen, *facta vel gesta alicujus in coelum tollere; alta voce celebrare vel divulgare.*

Beademen, b. w. *adhalo, avi, atum, are; cum acc. ad vel affio, avi, atum, are, cum dat. et acc.* bij *Horatius*. Beademd, v. d. *afflatus, a, m.* Beademing, v. *afflatus, us, m.*

Beamen, b. w. voor goedkeuren of toestemmen, *adsentior, ensus sum, tiri, cum dat. consentio, ensi, ensum, tire, cum dat.* bij *Cicero*; *probo, ad vel approbo, comprobo, avi, atum, are, cum acc.*

Beambte, m. een ambtenaar, *qui munere, officio vel dignitate alicui fungitur.*

Beambtschrijver, m. voor geheimschrijver of regtschrijver, *notarius, ii, m.* bij *Plinius*; *tabularius, ii, m.* bij *Suetonius*; *ab bellis, onis, m.* bij *Varro*; *scriba, ae, m.* bij *Cicero*. Een zeer kundig beambtschrijver is bij *Horatius*: *scriba ravocatus.*

Beangst, bijv. n. *anxius, a, um, pavidus, a, um.* Beangstheid, v. *anxistas, atis, f. pavor, oris, m. et angor, oris, m.*

Beangstigen, b. w. *terreo, ui, ere aliquem*; *terrefacio, eci, actum, acere et perterrefacere*; *ango, anxi, anctum, angere.*

Beantwoorden, b. w. op iets antwoorden, *respondeo, di, sum, dere rei vel ad rem*; b. v. *literis et ad litteras*; *rescribo, psi, ptum, scribere ad rem*; ook met den *dat.* bij *Cicero.*

Beantwoording, v. *responsio, onis, f.* Van eenen brief, *conscriptum, i, n.* bij *Cicero.*

Bearbeiden, b. w. *adlaboro, elaboro, avi, atum, are aliquid*; *elucubror, atus sum, brari, cum acc.* bij *Cicero*. Bearbeid, v. d. *elaboratus, a, m*, b. v. *oratio curâ elaborata*, bij *Cicero*. Bearbeiding, v. *elaboratio, onis, f. auct. ad Her.*

Bearn, eene kleine landstreek in Frankrijk aan den voet der Pyreneën, *Benparnia, ae, f.*

Beaucaire, een stad in Languedok, *Belliquadrum, i, n.*

Beauvais, eene stad in Picardien, *Casaromagus, i, m. Bellovacum,*

Digitized by Google

cum, *i*, *n*. Die van Beauvais, *Bellovaci*, *orum*, *m. pl. et Bellovacenses*, bij *Caesar*.

Beascht, v. d. van het niet gebruikelijke werkw. beasschen, *cinerosus*, *a*, *m*, bij *Apul*.

Bebaren, b. w. *cancello*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc*. bij *Colum*.

Bebinden, b. w. *circumligo*, *avi*, *atum*, *are*; *obvolvo*, *volvi*, *olutum*, *olvere*, *cum acc*.

Beblin of Beblyn, eene stad in Zweden, *Bibonum*, *i*, *n*.

Bebloeden, b. w. met bloed bevlekken, *cruento*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc*. bij *Cicero* en *Sall*.

Bebloed, v. d. *cruentatus*, *cruentus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *oblitus cruore*, bij *Tacitus*.

Beblokken, b. w. zie Bearbeiden.

Beboeten, b. w. eene geldboete opleggen, *irrogare multam alicui*, bij *Cicero*; *indicere multam*, bij *Plinius*; *multam facere alicui*, bij *Gellius*.

Bebolwerken, b. w. *vallo et circumvallo*, *avi*, *atum*, *are cum acc*. bij *Cicero*; *vallo munire*, *cingere et circumdare*. Ook voor uitvoeren, klaar maken: ik zal dat wel bebolwerken, *rem quidem expediam*.

Bebolwerkt, v. d. *vallatus*, *circumvallatus*, *munitus vallo*, *vel cinctus*, *circumdatus*, *a*, *m*.

Bebouwen, b. w. met gebouwen bezetten, *coaedifico*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*. Bebouwen voor ploegen, *colo*, *ui*, *ultum*, *olere*; *aro*, *avi*, *atum*, *are*. Bebouwde, v. d. eene digt bebouwde plaats, *locus coaedificatus*, bij *Cicero*. Een bebouwd land, *ager cultus vel aratus*, *a*, *m*. Bebouwing, v. *coaedificatio*, *onis*, *f*. Van het land, *cultura*, *ae*, *f*. *cultus*, *us*, *m*. bij *Cicero*, *et agri cultura*. Bebouwer van het land, *ruricola*, *ae*, *m*. *agricola*, *ae*, *m*.

Bed, o. *cubile*, *is*, *n*. *lectus*, *i*, *m*. *stratum*, *i*, *n*. *torus*, *i*, *m*. *cubitus*, *us*, *m*. bij *Plinius*, welke zegt: zich een bed van bloemen maken, *sternere sibi cubitum foliis*. Een bed in den tuin, *area*, *ae*, *f*. *pulvinus*, *i*, *m*. Ook overdr. voor de echt: b. v. kinderen van het eerste of tweede bed, *liberi e primis vel secundis nuptiis procreati*. Verkl. woord, *lectulus*, *i*, *m*. *torulus*, *i*, *m*. bij *Plaut*. Een bed: waarop de beelden der Goden gesteld wierden rondom eene tafel met lekkere spijzen voorzien, *pulvinar*, *aris*, *n*. bij *Cicero*. Een bed spreijen, *sternere lectum*. Te bed leggen, *cubo*, *procubo*, *ui*, *itum*, *are*; *procumbere*, *jacere in lecto*, *toro recubare*, bij *Tibullus*. Lui en ledig in het bed leggen stinken, *marcere in toro*, bij *Petr*. Bedfeest, o. *lectisternium*, *ii*, *n*. bij *Liv*. Bedgenoot en bedgenoote, m. en v. *conjux*, *ugis*, *m. et f. consors tori*. Bedkleed, o. *stragulum*, *i*, *n*. *toral*, *alis*, *n*. bij *Hor*. *lodix*, *ois*, *f*. bij *Juven*. verkl. *lodicula*, *ae*, *f*. bij *Petron*. en *Sueton*. Bedmaker, m. *culcitrarius*, *ii*, *m*. Bedspreider, m. *lectisternarius*, *ii*, *m*. bij *Plaut*. Bedpan, v. *foculus lecticarius*, *ignitabulum*, *i*, *n*. Bedschraag, v. *fulcrum*, *i*, *n*. bij *Varro*. Bedstroo, o. *stramenta lecti*. Onzer Lieve Vrouwe bedstroo, een zeker kruid, *serpillum*, *i*, *n*. *sisymbrium*, *ii*, *n*. *clinopodium*, *ii*, *n*. bij *Plin*. Bedplank, v. *sponda*, *ae*, *f*. bij *Horat*.

Bedaagd, bijv. n. en bedaagdheid, v. zie op Oud.

Bedaard, v. d. van bedaren, *moderatus*, *modestus*, *sedatus*, *a*, *m*, bij *Virg*. *securus*, *serenus*, *a*, *m*.

Bedaardheid, v. *moderatio*, *onis*, *f*. *modestia*, *ae*, *f*. *sedatio*, *onis*, *f*. bij *Cicero*; *securitas*, *atis*, bij *Cicero*; *serenitas*, bij *Liv*. Bedaardelijk, *moderate*, *modeste*, *sedate*, *adverbia*.

Bedacht, v. d. van bedenken, *conceptus*, *cogitatus*, *consideratus*, *a*, *m*, *meditatus*, *deliberatus*, *pensus*, *perpensus*, *pensitatus*, bij *Plin*. Voor uitgevonden, *inventus*, *excogitatus*, *a*, *m*. Verzonnen, *fictus*, *commentatus*, *commentitius*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *imaginarius*, *a*, *m*, bij *Liv*.

Bedachtelijk, bijw. *considerate*, *con-*

cogitate, bij *Cicero*; *cogitatim*, bij *Fest. cogitato*, bij *Cic. adv.*

Bedammen, b. w. met eenen dam om of afzetten, *mole*, *aggere vel septione munire*. Bedamd, v. d. *mole vel aggere septus vel munitus*.

Bedampen, b. w. damp over iets verspreiden: in dezen zin gebruikt *Virgilius*, *vapero*, *ravi*, *ratum*, *are*, *Aen. Lib.* 11 *vs. A.* 81.

Bedanken, b. w. *agere alicui gratias*, of *grates*; *grator*, *atus sum*, *ari*, bij *Ovidius*. Bedanking, v. *gratiarum actio*; *gratiae*, *arum*, *f.* bij *Cicero*; *grates*, *f. plur. gratiae relatio*, bij *Seneca*. Bedanken, wordt ook *ironice* gebruikt voor weigeren. Afslaan: b. v. ik bedank voor zulke vriendschap, *talem amicitiam recuso*, *vel renuo*; waarvoor men ook zeggen kan, *valeat talis amicitia*.

Bedaren, o. en b. w. *mitesco*, *escere*; *desaevio*, *et exsaevio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *detumeo*, *ui*, *ere*; *detumesco*, *tumui*, *escere*; *residere*, *deturgere*; bedr. *tranquillo*, *avi*, *atum*; *are animos*, bij *Cicero*.

Bedauwen, b. w. *irroro*, *avi*, *atum*, bij *Ovidius*; *irrigo*, *avi*, *atum*, *are*; bij *Cicero*. Bedauwd, v. d. *rorulentus*, *et roratus*, *a*, *m*.

Bede, v. *petitio*, *sollicitatio*, *rogatio*, *rogitatio*, *efflagitatio*, *imploratio*, *onis*, *f.*

Bedeelen, b. w. ten deel laten worden, *impertio*, *tivi*, *titum*, *tire*; *participem reddere aliquem*.

Bededag, m. *supplicatio*, *onis*, *f.* bij *Caesar*; *supplicium*, *ii*; *n.* bij *Sall.*

Bedeesd, bijv. n. *obstupefactus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *stupefactus*, *stupidus*, *obstupidus*, *conterritus*, *a*, *m*.

Bedeesd zijn, o. w. *stupeo*, *stupesco*, *stupefio*, *obstupeo et obstupesco*, *ui*, *escere*, bij *Terent. consternari animo*, bij *Sall. expaveo*, *vi*, *ere et expavesco*, *ere*, bij *Liv.*

Bedeesd maken, b. w. *stupefacio et obstupefacio*, *eci*, *actum*, *acere*, *cum acc.* bij *Terent.* en *Liv. conterreo*, *ui*, *itum*, *rere aliquem*, bij *Liv.*

Bedeesdheid, v. *terror*, *oris*, *m.* *stupiditas*, *atis*, *f. stupor*, *oris*, *m.*

Bedehuis, o. *domus orationis*. Ieder ter godsdienstoefening bestemd gebouw, *aedificium quod cunque cultui divino sacratum vel destinatum*.

Bedekken, b. w. *contego*, *intego*, *exi*, *ectum*, *egere*; *obduco*, *uxi*, *uctum*, *ucere*; *amicio*, *cui & ixi*, *ictum*, *icire*; *operire et cooperire*, *obruo*, *ui*, *utum*, *uere*; *velo*, *convelo*, *avi*, *atum*, *are*; *consterno*, *navi*, *atum*, *ernere*. B. v. de zee met schepen bedekken, *consternere mare navibus*. Bedekking, v. *obductio*, *onis*, *f. obtentus*, *us*, *m.* Bedekt, v. d. *contectus*, *obrutus*, *velatus*, *convelatus*, bij *Plin. constratus*, *a*, *m*, bij *Cicero*. Voor heimelijk, *arcanus*, *clausus*, *clandestinus*, *a*, *m*. Bedektelijk, bijw. *arcano et arcano*, *tecte*, *occulte*, *abscondite*, *clanculum*, *clandestino*, *adv. latenter*, *latebrose*, *operte*, bij *Gell.*

Bedelaar, m. *mendicus*, *i*, *m. mendicabulum*; *i*, *n.* bij *Plaut. rogator*, *oris*, *m.* bij *Plaut.* Verklein. woord, *mendiculus*, *i*, *m.* bij denzelfden. Die door kunstjes geld afbedelt, *aeruscans*, *aeruscator*, bij *Gell.*

Bedelarij, v. *mendicitas*, *atis*, *f. mendicimonium*, *ii*, *n. mendicatio*, *onis*, *f. mendicabulum*, *i*, *n.* bij *Plaut.* Ook zoo veel als eene bende bedelaars beteekenende.

Bedelen, b. en o. w. *mendico et emendico*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Suet.* Door kunstjes afbedelen, *aerusco*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Gell.*

Bedelgeld, o. *argentum emendicando corrasum*; *captura*, *ae*, *f.* bij *Seneca* en *Suet.*

Bedelmonnik, m. *monachus ex ordine mendicantium*, *vel monachus e mendicatione vivens*. Bedelorde, v. *ordo mendicantium*.

Bedelofte, v. *votum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; *voti sponsio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*. Eene bedelofte doen, *vovere*,

vere, *vota nuncupare*, *facere vota*, *vovere votum*. Door bedelofte verbonden, *religione voti obstrictus*, bij *Cicero*; *reus voti*, bij *Virg.* *voti damnatus*, bij *Nepos*. Zijne bedelofte volbrengen, *fidem voti solvere*, bij *Ovid.* *exsequi vota*, bij *Virg.* *exsolvere vota*, bij *Plaut.*

Bedelven, b. w. met aarde bedekken, *infodere terrâ*, *humo tegere*; *obruere arena vel humo*, bij *Cicero*.

Bedelzak, m. *mantica*, *ae*, *f.* *pera*, *ae*, *f.* bij *Martial.* Tot den bedelzak geraken, *redigi ad mendicitatem*, *vel ad incitas*, bij *Plaut.*

Bedenken, b. w. ernstig nadenken, *pendo*, *expendo*, *di*, *sum*, *dere*, bij *Cicero*; *pendero*, *considero*, *delibero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *pensito*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin.* *perspeculor*, *atus sum*, *ari*, bij denzelfden; *pensiculo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Gell.* *meditor*, *et commeditor*, *atus sum*, *ari*, *cum acc.* bij *Cicero*. Voor verdichten, *fingo*, *inxi*, *ictum*, *ingere*; *commentor*, *atus sum*, *ari*. Uitvinden, *machinor*, *atus sum*, *ari*; *invenio*, *i*, *entum*, *ire*; *excogito*, *avi*, *atum*, *are*. Van gevoelen veranderen, *se revocare*, bij *Cicero*; *mutare animum*, bij *Terent.* Bedenker, m. *considerator*, *deliberator*, *oris*, *m.* *et pensitator*, *oris*, *m.* bij *Gell.* *fictor*, *oris*, *m.* *machinator*, *inventor*.

Bedenking, v. *deliberatio*, *consideratio*, *meditatio*, *onis*, *f.* *meditamen*, *inis*, *n.* *meditamentum*, *i*, *n.* *perpensatio*, *onis*, *f.* bij *Gell.* *fictio*, *onis*, *f.* *commentum*, *i*, *n.* *inventio*, *onis*, *f.* *excogitatio*, *machinatio*, *onis*, *f.*

Bedenkster, v. *inventrix*, *icis*, *f.* bij *Cicero*.

Bederf, o. *pernicies*, *iei*, *f.* *perditio*, *onis*, *f.* *ruina*, *ae*, *f.* *interitus*, *us*, *m.* *interitio*, *onis*, *f.* *exitium*, *ii*, *n.* *caries*, *iei*, *f.* *putredo*, *inis*, *f.* *depravatio*.

Bederfelijk, bijv. n. *caducus*, *a*, *m*; *exitialis*, *lis*, *m.* *et f.* *le*, *n.* *perniciosus*, *exitiosus*, *a*, *m*; *nexius*, *a*, *m.*

Bederfster, v. *corruptrix*, *cis*, *f.* bij *Cicero*.

Bederven, b. w. *perdo*, *didi*, *ditum*, *dere*, *cum acc.* *perire*, *deperire*, *interire*, *depravo*, *avi*, *atum*, *are*; *corrumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere*; *deformo*, *avi*, *atum*, *are*; *foedo*, *avi*, *atum*, *are*; *devenusto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Gell.* *vitiare*, *temerare*. Bedorven, v. d. *perditus*, *depravatus*, *corruptus*, *foedatus*, *vitiatus*, *temeratus*, *a*, *m*, bij *Liv.* *deformatus*, bij *Cicero*.

Bederver, m. *corruptor*, *perditor*, *oris*, *m.* bij *Cicero*; *temerator*, *oris*, *m.* bij *Stat.*

Bedevaart, v. *peregrinatio religiosa*, *vel religionis causa suscepta*.

Bedgenoot, m. zie op Bed.

Bedieden, b. w. zie Beteekenen.

Bediende, m. *assectator*, *oris*, *m.* *administer*, *ri*, *m.* *administrator*, *oris*, *m.* Van een huis, *familia*, *ae*, *f.*

Bedienaar, m. *minister*, *ri*, *m.*

Bedienen, b. w. *administro*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc.* *fungor*, *unctus*, *sum*, *ungi cum abl. et acc.*

Bediening, v. *administratio*, *onis*, *f.* Voor ambt zie dat woord.

Bedijen, o. w. toenemen, *cresco*, *accresco*, *evi*, *etum*, *escere*; *proficio*, *eci*, *ectum*, *icere*.

Bedijken, b. w. *aggero*, *avi*, *atum*, *are*, *aggere munire*, *circumdare*. Van alle kanten bedijken, *circum aggero*, bij *Plin.*

Bedilal, zie Albedil.

Bedillen, b. w. is eigenlijk beschikken, bestieren, *curo*, *administro*, *avi*, *atum*, *are*. In de tweede plaats beteekent het: berispen, *obstrigilare*, *exagitare aliquid*, bij *Cicero*; *destringere*, *vellicare*, *derideo et irrideo*.

Bedilling, v. *strigilatio*, *vellicatio*, *onis*, *f.* In den eersten zin, *cura*, *ae*, *f.* *administratio*, *onis*, *f.*

Bediller, m. *obstrigilator*, *exagitator*, *censor*; *derisor*, *irrisor*, *oris*,

oris, m. In den eersten zin, *curator, administrator, oris*, m.

Beding, o. *conditio, onis*, f. *pactio, onis* et *pactum, i*, n. bij *Cicero*. Onder beding, *conditionaliter, adv.* alleen in de regten gebruikelijk.

Bedingen, b. w. *paciscor, depaciscor, actus sum, pacisci*, bij *Cicero*; *pango, pepigi, pactum, pangere*, bij *Livius*; *stipulor, atus sum, ari, aliquid ab aliquo*, bij *Plautus*. Bedongen, v. d. *pactus, a, um*, bij *Cicero*; *pactitius, a, um*, bij *Gell.* *conditionalis, lis, m. et f. le, n.* een woord in regten gebruikelijk.

Bedisselen, b. w. eigenlijk met den dissel bewerken, *exarcio, avi, atum, are*. Overdr. bij voorraad gereed maken: dat werk was al bedisseld, *opus hoc jam exsarciatum erat*, bij *Plaut.*

Bedlegerig, bijv. n. *clinicus, a, um*, bij *Plin.*

Bedoen, wederk. w. zich bevuilen, *concaco, avi, atum, are*, bij *Seneca* en *Plaud.*

Bedompt, bijv. n. *vapore plenus*, of *propter vaporem obscurus.*

Bedonderen, b. w. eigenlijk door den donder treffen; doch dit woord is alleen gebruikelijk in den zin van door verbazing verstommen, *obstupesco, stupefio, actus sum, fieri.* Bedonderd, v. d. *stupefactus, attonitus, a, um.*

Bedotten, b. w. zoo veel als bedriegen, misleiden; zoo ook bedotter, bedotting en bedot.

Bedrag, o. beloopen: de som bedraagt zoo veel, *summa ad tantum adscendit, vel ratio in tantum abit.*

Bedreigen, b. w. zie Dreigen.

Bedremmelen, b. w. *urgeo, si, gere; ango, anxi, angere aliquem, compellere in angustias.*

Bedremmeld, v. d. *anxius, a, um, confusus, a, um, et confusus animo*, bij *Liv.*

Bedreven, bijv. n. *peritus, expertus, gnarus, instructus, edoctus, a, um.* Voor gedaan, *factus, a, um; commissus, a, um.*

Bedrevenheid, v. *peritia, experientia, ae*, f. *experimentum, i*, n. *guaritas, atis*, bij *Sall.* *expertio, onis*, f. bij *Vitruv.*

Bedriegelijk, bijv. n. *fallax, acis, omn. g. falsus, a, um; dolosus, fucosus, fraudulentus, a, um*; bijw. *fallaciter, falso, dolose, fraudulenter.*

Bedriegen, b. w. *fallo, fefelli, falsum, fallere, decipio, epi, eptum, ipere, eum, eo, fraudo, defraudo, davi, atum, are; induco, uxi, uctum, ucere, aliquem; dare verba alicui; imponere alicui.*

Bedrieger, m. *fraudator, oris, m. defraudator*, bij *Seneca*; *deceptor*, bij denzelfden; *impostor*, bij *Ulp.* *nebulo, onis, m.* bij *Terent.*

Bedriegerij, v. zie Bedrog.

Bedriegster, v. *deceptrix, icis*, f. bij *Lactant.*

Bedrijf, o. *factum, i, n. facinus, oris, n. actio, onis*, f. *actus, us*, m. alle bij *Cicero*; *patratio, onis*, f. bij *Vell. Pat.* *commissum, i*, n. bij *Cicero*; *admissum*, bij *Liv.*

Bedrijfal, zie Albedil.

Bedrijven, b. w. zie Bedoen.

Bedrijven, b. w. *facio, eci, actum, acere; ago, egi, actum, agere; patro, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero.* Dikwijls iets bedrijven, *actito, avi, atum, are*, bij *Gell.*

Bedrijver, m. *actor, oris*, m. bij *Cicero*; *patrator, oris*, m. bij *Tacit.* *factor* komt in de digvoor als een waarnemer van eens anders zaken.

Bedrillen, b. w. zoo veel als doen dreunen, *tremefacio, ecis, actum, acere*, bij *Ovid.*

Bedrinken, b. w. *inebrio, avi, atum, are, aliquem; deponere aliquem vino*, bij *Plin.* en *Plaut.*

Bedroefd, bijv. n. *tristis, e; lugubris, is, e, m. f. et n. mœstus, a, um; profligatus, a, um*, bij *Cicero.* Eenigzins bedroefd, *subtristis, sis, e, et tristiculus, a, um*, bij *Cicero.* Van hart, *æger animo et animi*, bij *Cicero* en *Curt.*

Bedroeven, b. w. *ad vel afflictor, atus sum, ari*, bij *Cicero*; *cruciare se*, bij *Terent.*; *contristare*,

Digitized by Google

affligare, vel tristitia afficere aliquem.

Bedroefdelijk, bijw. *moeste*, bij *Cicero; moestitor*, bij *Plaut.*

Bedroefdheid, v. *tristitia, ae, f. moeror, oris, m. moestitia, ae, f. aegritudo animi.*

Bedrog, o. *fallacia, ae, f. fraus, dis, f. impostura, ae, f. deceptio, onis, f. dolus, i, m.* Bedrog smeden, *fraudem concipere*, bij *Cicero; consuere dolos*, bij *Plaut. componere fallacias*, bij denzelfden. Bedrog plegen, *committere fraudem*, bij *Horatius; dolum proferre*; bij *Plautus.*

Bedrogen, v. d. *deceptus, a, m*, bij *Virg. fraudatus, illusus et elusus, a, m.*

Bedroppelen en bedruipen, b. w. *guttis conspergere aliquid.*

Bedrukt, zie Bedroefd.

Bedruppen, zie Bedroppelen.

Beducht, bijv. n. *sollicitus, scrupulosus, anxius de aliqua re*, bij *Quintil.*

Beduchtheid, v. *sollicitudo, inis, f. scrupulus, i, m. angor et anxietas, atis, f.*

Beduiden, b. w. *explico, expono, fai, itum, are; interpretor, atus sum, ari; explano, declaro, demonstro, avi, atum, are*; palam facere aliquid alicui, bij *Cicero.* Wat wil dat beduiden? *quid sibi vult istud?* bij *Cicero.* Het heeft niet veel te beduiden, *non multum valet, non magni ponderis est.* Beduiding, v. *explicatio, expositio, interpretatio, declaratio, demonstratio, onis, f. designatio, onis, f.* bij *Cicero.* Beduidenis, v. *significatio, onis, f. sensus verbi*, bij *Ovid.*

Beduimelen, b. w. door dikwijls met duim en vinger aanteraken, bezoedelen, *saepe tangendo inquinare aliquid.*

Bedunken, o. *opinio, onis, f. judicium, ii, n.* bij *Cicero.* Mijns bedunkens, *me judice, meo judicio, mea sententia.*

Bedvriend, m. zoo veel als bedgenoot, zie op Bed.

Bedwang, o. *cohibitio, refrenatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Bedwarmer, m. zie Bedpan.

Bedwelmen, b. w. *turbo, conturbo, perturbo, exanimo, avi, atum, are, Cicero; consterno, navi, atum, ernere*, bij *Liv. percello, culi, culsum, cellere*, bij *Cicero; stupefacio, eci, actum, acere*, bij *Liv.* Bedwelmd worden, *obstupeo, et obstupesco*, bij *Cicero.*

Bedwelmd, v. d. *exanimis, is, m. et f. e, n.* bij *Virg. perculsus, a, m*, bij *Cicero; consternatus, a, m*, bij *Livius; perturbatus*, bij *Nepos.*

Bedwelmdheid en bedwelming, v. *exanimatio, onis, f.* bij *Cicero; defectio, onis, f. (animi) perturbatio, onis, f. (animi)* ook bij *Cicero; consternatio, onis, f.*

Bedwingen, b. w. door dwang onder zijn geweld brengen, *subjicio, eci, ectum, icere; subjugo, avi, atum, are, cum acc.* Intoomen, inhouden, *continere, cohibere, arcere, coercere, comprimere, reprimere, refreno, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero.* Zich bedwingen, *comprimere se.* Bedwongen, v. d. *subjectus, subjugatus, a, m, coercitus, compressus, repressus, refrenatus, a, m.*

Bedwinger, m. *repressor, oris, m.* bij *Cicero; frenator, oris, m.* bij *Plin.*

Beëedigen, b. w. met eenen eed bevestigen, *jurare in aliquid, jure jurando aliquid confirmare, et adjuro, avi, atum, are.* Ook in den eed nemen, *obstringere aliquem sacramento*, bij *Tacit.* ook heeft *adjurare* deze beteekenis bij *Livius.*

Beek, v. *rivus, i, m.* bij *Cicero; ve kl. rivulus, i, m.* bij *Cicero.*

Beeld, o. *imago, inis, f. statua, ae, f. simulacrum, i, n. effigies, ei, f. icon, onis.*

Beelden, b. w. zie Afbeelden.

Beeldendienaar, m. *imaginum cultor, iconolatra, idololatra, ae, m.*

Beeldendienst, v. *imaginum cultus, vel idololatria, as, f. vel iconolatria, ae, f.*

Beeldenrijk, bijv. n. *imaginosus, a, m*, bij *Cat.*

Beeld-

Digitized by Google

Beeldhouwen, b. w. *fingo et effingo, inxi, ictum, ingere; fabricari signa*, bij *Cicero*; *sculpo, sculpsi, sculptum, sculpere.*

Beeldhouwer, m. *statuarius, ii, m. fictor, oris, m.* bij *Cicero*; *sculptor*, bij *Plin. artifex statuarum*, bij *Quinct. plastes, ae, m.* bij *Petron.*

Beeldhouwerij, v. *statuaria, ae, f.* bij *Plin. sculptura, ae, f. statuarius, ae, f.* bij *Plin.*

Beeldsnijder, m. zie Beeldhouwer.

Beeldspraak of liever Beeldschrift, v. en o. eene spraak of schrift, welke de zaken niet met letters, maar met beelden uitdrukt. Hier voor vind ik geen woord: men zoude echter beeldschrift, *iconographia*, kunnen noemen.

Beeldstormer, m. *iconomachus, i, m. iconoclasta, ae, m.* Latijn van hetzelfde *bloot* als het voorgaande. Zoo ook *iconomachia*, voor beeldstorming.

Beemd, m. *pratum, i, n. pascuum, i, n.* beide bij *Cicero.* Dat tot eenen beemd behoort, *pratensis, is, m. et f. se, n.*

Been, o. het been of de pijp tusschen de knie en den voet, *tibia, ae, f. crus, uris, n.* Van hier een leger op de been brengen, *scribere vel cogere exercitum.* Van de been geraken, *in morbum incidere*, bij *Nepos.* Op de been geraken, *convalescere.* Het volk komt op de been, *plebs tumultuatur.* Iemand beenen maken, *propellere aliquem.* Op de been houden, *se sustentare*, bij *Cicero.* Een schenk, een bot of bonk, *os, ossis, n.* Van been gemaakt, beenachtig, *osseus, a, um.* Een beenhok of kuekelhuis, *ossarium, ii, n.* Verklein. een beentje, *osseculum, i, n.* bij *Pl.*

Beenbreuk, v. *ruptura pedis, cruris, tibiae.*

Beendroog, bijv. n. *exsiccatus, a, um*; *aridissimus, a, um*; *siccissimum ossis habens.*

Beeneter, *caries ossis.* Hij heeft eenen beeneter, *caries ossis laborat.*

Beengras, o. *asthericum ossifragum*, bij *Linn.*

Beenhard, bijv. n. *durissimum ossis habens.*

Beenloos, bijv. n. *exos, ossis, um. g.* heeft geen *pteralis.*

Beenpijp, v. *os tibiae.*

Beenvlies, o. *periostium, ii, n.*

Beer, m. *ursus, i, m.* Eene beerin, v. *ursa, ae, f.* Van eenen beer, *ursinus, a, um.* Ook wordt het mannetje van eene zeug beer genoemd, *verres, is, m.* Van den beer, *verrinus, a, um*, bij *Plin.* Voor een onbeschoft mensch, zegt men ook, hij is een ongelikte beer, *bara es*; bij *Cicero* en *Pers.* Een zeker stormtuig om de muren te bestormen, wordt ook beer, *vinea, ae, f.* genoemd. Ook is beer, eene zekere dikte, in het water gemetselde muur, om den slag van het water af te keeren, *murus impetum fluctuum arcens.* Ook zijn er twee sterrebeelden van dien naam: de groote beer, *helice, es, f. ursa major, septentrio*, bij *Cicero.* De kleine beer, *cynosura, ae, f. ursa minor, septentrio minor, plaustrum minus*, bij *Ovidius.*

Beerbewaarder, m. *bootes, ae, m. arctophylax, acis, m.* Een sterrenbeeld bij den grooten beer.

Beerenhuid, v. *pellis ursina, exuviae ursinae.*

Beerenklaauw, m. zeker kruid, *acanthus, i, m. acantha, ae, f.* Bij *Vitruv.* beteekent het de bladen, die boven op de pilaren tot sieraad dienen, en de gedaante van de beerenklaauwbladen hebben.

Beerenleider, m. *ductor ursi vel ursorum.*

Beerenwortel, m. *campsanea, ae, f. solale creticum.*

Beërven, beërver en beërving, zie op Erven, erfgenaam en erfenis.

Beest, o. *bestia, ae, f.* Een groot verschrikkelijk beest, *belua, ae, f. feras, i, m. fera, ae, f.*

Beestachtig, bijv. n. *bestialis, lis, m. et f. le, n. bestiarius, a, um*; *ferinus, a, um.* Van een slecht mensch sprekende, *homo brutus, barbarus, scordalus, i, m.* bij *Plin.* Beestachtig worden, *brutesco et obbrutesco, tui,*

Digitized by Google

cicere, bij *Lucret.* Beestachtig maken, *effero, avi, atum, are*, bij *Liv.* Vol wilde beesten, *belluosus, a, m*, bij *Hor.*

Beestenmarkt, v. *forum boarium, ii, n.* bij *Plin.*

Beestiaal, o. schatting op beesten, die in de stads weide graasden, *scriptura, ae, f.* bij *Plaut.* en *Cicero.* De gaarder van het beestjaal, *magister scripturae*, bij *Cicero.* De inzameling daarvan, *scriptus, us*, bij *Gell.*

Beestje, o. *bestiola, ae, f.*

Beestig, bijv. n. hetzelfde als beestachtig.

Beestrijk, bijv. n. *armentosus, a, m*, bij *Plin. armentosissimus*, wordt van *Gell.* gebruikt.

Beet, m. *morsus, us, m.* bij *Cicero.* Een beet of mondvol, *bolus, i, m.* bij *Varro*; *bucca, ae, f.* bij *Mart.* Een zekere plant, *beta, ae, f.* bij *Cicero* en *Plin.* ook beetwortel of kroot genoemd. Wilde beet, *laemonium, ii, n.* bij *Plin.*

Beetje, o. *morsiuncula, ae, f.* bij *Plaut.* Een mondje vol, *buccella, ae, f.* bij *Mart.* Een beetje brood: voor een stukje, *frustulum panis.* Bij beetjes en stukjes, *minute et minutim.*

Bef, v. *collare, is, n.* bij *Varro.*

Befaamd, bijv. n. *famosus, a, m*; *celeber, bris, et celebris, is, m. et f. bre, n. celebratus, a, m*; *illustris, e*; *insignis, e*, *praeclarus, a, m*; *splendidus, gloriosus, inclytus, insignitus, a, m*, bij *Cicero*; *florens, entis, omn. g.*

Begaafd, bijv. n. *praeditus, a, m, cum abl.* bij *Cicero.*

Begaafdheid, v. *facultas, atis, f.* Goede begaafdheden, *dotes, ium, f.* bij *Ovid.*

Begaan, b. w. *calio et perculco, avi, atum, are.* Eenen weg betreden, *calcare viam*, bij *Petr.* en *Hor.* Doen, bedrijven, *committo, isi, issum, ittere*; *patro, avi, atum, are.* Meest van slechte handelingen, als: een schelmstuk begaan, *committere facinus.* Eenen moord, *patrare caedem.* Iemand in alles laten begaan, *permittere omnia alicui*, bij *Terent.*

Begapen, b. w. *avide, curiose, hiante ore spectare, inspicere, intueri.*

Begaper, m. *spectator, oris, m.* bij *Cicero.*

Begaping, v. *inspectio, onis, f.* bij *Cicero.*

Begaven, b. w. *dono, avi, atum, are aliquid*; *muneri dare*; *munifico, avi, atum, are.*

Begeeren, b. w. *cupio, ivi, itum, ere aliquid*; *volo, lui, elle*; *peto, ivi, itum, ere*; *desidero, avi, atum, are*; *postulo, avi, atum, are aliquid.*

Begeerig, bijv. n. *avidus, a, m*; *cupidus*; *cum genitivo*; *adpetens, entis, omn. g. adv. avide, cupide, adpetenter.*

Begeerlijk, bijv. het geen begeerd of verlangd kan of mag worden, *desiderandus, a, m, et desiderabilis, m. et f. le, n.*

Begeerte, v. *cupiditas, atis, f. cupido, inis, f. voluntas, atis, f. petitio, onis*; *postulatio, onis, f. preces, um, f. plur. adpetentia, ae, f. adpetitus, us, m.* Al te groote begeerte, ook begeerlijkheid, *aviditas, atis, f. nimia cupiditas, cupido immoderata.*

Begekken, b. w. *rideo, derideo, irrideo, isi, isum, ere cum acc. irrisui habere, ludibrio habere aliquem, ludifico, avi, atum, are*; *deludificor, atus sum, ari.*

Begeleiden, b. w. *comito, avi, atum, are*, bij de dichters; men gebruikt meer *comitor, atus sum, ari aliquem*; *deduco, uxi, uctum, ucere*, bij *Cicero.* Begeleider, m. *deductor, oris, m.* Begeleiding, v. *deductio, onis, f.* Begeleid, v. d. *comitatus, a, m*; *deductus, a, m.*

Begeven, b. w. voor schenken, *erogo, avi, atum, are*, b. v. *munus, vel pecuniam.* Zich ergens naar toe begeven, *confero, tuli, latum, ferre se aliquo vel in aliquem locum.* Voor verlaten, *relinquo, icui, ictum, inquere, deficio, eci, ectum, icere*; b. v. ik zal u niet begeven, *non*

ne ibi desistam. Begeting, v. *progeneratio, onis*; *f. collectio, onis*, *f.* Begeven, v. d. *progenitus, a, um*; *collectus, a, um.*

Begieten, b. w. *rigo et irrigo, avi, atum, are*; *perfundo, fudi, usum, undere*, bij *Virg.*

Begieter, m. *irrigator, oris*, m. Begieting, v. *irrigatio, onis*, *f.* bij *Cicero*; *perfusio, onis*, *f.* bij *Plin.* Begoten, v. d. *irrigatus, a, um*; *perfusus, a, um.*

Begiftigen, b. w. *dono, avi, atum, are*; *munero et munero, atus sum, are aliquem, aliquid re*, bij *Terent.* Begiftiging, v. *donatio, onis*, *f.* bij *Cicero.* Begiftiger, m. *donator, oris*, m. Begiftigster, v. *donatrix, icis*, *f.* Begiftigd, v. d. *donatus, a, um.*

Begijn, zie Begijn.

Begin, o. *principium, ii, n. initium, ii, n. exordium, ii, n. coeptum, i, n.*

Beginnen, b. en o. w. een begin nemen, *incipio, epi, eptum, ere*; *inchoo, avi, atum, are*; *initium capio, epi, captum, capere.* Een begin maken, *incipio, exordior, orsus sum, iri*; *cum acc.* bij *Cicero* en *Liv. initium facere*, bij *Cicero.*

Beginsel, o. veeltijds ketzelfde als begin, men zegt de eerste beginsels van eene kunst, *artis elementa, orum, n. pl.* bij *Cicero*; *rudimentum, i, n.* bij *Virg.* Eerste beginsels der regten, *cunabula juris*, bij *Juss.* Hij, zij, of het begint, *incipit, verbum defect.* b. v. hij begint dus te spreken, *sic fuerint incipit.* anfigne.

Beglúren, b. w. iemands woorden en daden heimelijk opmerken, bespieden, *verba, vel facta alicujus speculari*, bij *Cicero*; *cognoscere de actis alicujus*, bij denzelfden.

Begoocheler, b. w. *facete agere aliquid*; *facetiis vel praestigiis aliquem fallere vel imponere alicui.* Begoocheler, m. *praestigiator, oris, et impostor, oris*, m. Begoocheling, v. *praestigiae, facetiae, arum*, *f. pl.* bij *Cicero.*

Begooijen, b. w. *jactando attingere aliquem locum*; gooijende iets bereiken.

Begraven, b. w. *sepelio, ivi, ultum, ire cum acc.* bij *Cicero*; *funero, tumulo, contumulo, humo, inhumo, avi, atum, are*, bij *Plin. defodio, fodi, fossum, fodere*, bij *Cicero.* Begraven, v. d. *sepultus, a, um*; *funeratus, humatus, defossus, et infossus.* Begraver, m. *humator, oris*, m. bij *Lucan.* Begraving, v. *sepultura, ae*, *f. humatio, onis*, *f.* Begrafenis, v. *funus, eris*, n. bij *Cicero*; *exsequiae, arum*, *f. pl. inferiae, arum*; *justa, orum*, *n. pl.* bij *Cicero*; *pompa funebris*, bij *Quint.* Van eene begrafenis of tot dezelve behoorende, *funebris, is*, m. *et f. bre. n. funereus, a, um*; *exsequialis*, m. *et f. le, n.* bij *Ovidius.*

Begraafplaats, v. *sepulcrum, i*, bij *Cicero*; *sepultura, ae*, *f. monumentum, i, n* bij *Terent.*

Begrazen, b. w. is eigenlijk met gras bedekken, *herba contegere vel obtegere*; doch hiervan is het v. d. begraasd alleen in gebruik: b. v. begraasde heuvelen, *colles herbidae vel herbosae.*

Begrenzen, b. w. met grenzen verzien: doch is in dezen zin niet meer in gebruik, thans beduidt het: bepalen, *definio, ivi, itum, ire.*

Begrijp, zie Begrip.

Begrijpelijk, bijv. n. het geen zich met het verstand begrijpen laat, *comprehensibilis, is, e*, bij *Cicero.*

Begrijpen, b. w. bevatten, *contineo, ui, entum, inere.* Al wat de geheele wereld in zich begrijpt, *totus quod continet orbis*; *capio, cepi, captum, capere.* Met het verstand begrijpen, *intellige, exi, ectum, igere, cum acc. percipere, concipere, apprehendo, comprehendo, endi, ensum, endere, cum acc.* bij *Cicero*; waarbij meest *animo vel mente* gevoegd wordt.

Begrimmen, b. w. iemand begrimmen, *servo vultu instueri aliquem.* Ook voor krafbejegenen, *mer-*

Digitized by Google

mordicus aliquem tractare, male aliquem verbis accipere, bij *Cicero*.

Begrip, o. *intellectus, us, m.* bij *Plin. captus, us*, bij *Cicero. perceptio, onis, f. comprehensio et deprehensio*, bij *Cicero*. Voor verstand, *ingenium, ii, m. capacitas, atis, f. animi, ingenii acumen*, bij *Cicero*. Een kort begrip van een boek, *argumentum, i, n.* bij *Cicero; summa, ae, f.* bij de zelfden; *summarium, ii, n.* bij *Sen.*

Begroeten, b. w. *saluto et consaluto, avi, atum, are, aliquem*. Begroet, v. d. *salutatus, a, m.* Begroeter, m. *salutator, oris, m.* Begroeting, v. *salutatio, onis, f.*

Begrommen, b. w. *objurgo, avi, atum, are, cum acc.* Begromd, v. d. *objurgatus, a, m.* Begrommer, m. *objurgator, oris, m.* Begromming, v. *objurgatio, oris, f.*

Begrooten, b. w. voor schatten, *aestimo, avi, atum, are & existimo; censeo, ui, ere.* Begroot, v. d. *aestimatus, a, m; existimatus.* Begrooting, v. *aestimatio, existimatio, onis, f.* Begrooter, m. *aestimator, oris, m. existimator.*

Begunstigen, b. w. *faveo, vi, autum, avere alicui*. Begunstiger, m. *fautor, oris, m.* bij *Cicero; favitor, oris, m.* bij *Plautus.* Begunstigster, v. *fautrix, icis, f.*

Behagelijk, bijv. n. zoo veel als behagen verwekkend en hierdoor aangenaam, *gratus, a, m; gratiosus, a, m; acceptus, a, m*; alle bij *Cicero*; bijw. *grate et gratiose.*

Behagen, o. w. *placeo, ui, itum, cere, alicui*, bij *Cicero; placito, avi, atum, are*, bij *Plautus; complacere*, bij *Gell.* Zich zelven behagen, *applaudere sibi*, bij *Plinius.* Behagende, b. deelw. *placens, entis, omn. g.* bij *Hor.* Begeerte om te behagen, *placentia, ae, f.* bij *Cic.*

Behalen, b. w. verkrijgen: de overwinning behalen, *reportare victoriam, adipiscor, deptus sum, adipisci, ad vel assequor, cutus sum, sequi; acquiro, isivi, isitum, irere; paro et comparo, avi, atum, are.* Eene ziekte behalen, *contrahere morbum*, bij *Celsus.* Iemand ergens in behalen, *implicare aliquem alicui rei.*

Behalve, voorz. en bijw. *praeterl. praep. reg. acc. praeterquam, praeterquam quod*, bij *Cicero; excepto quod*, bij *Hor.*

Behandelen, b. w. eigenlijk met de handen aanraken, *attrecto, avi, atum, are, cum acc.* Figuurlijk: eene stof behandelen, *materiem tractare.* Hij heeft mij slecht behandeld, *male mecum egit.* Behandeld, v. d. *attrectatus et tractatus, a, m.* Behandeling, v. *tractatio, onis, f.*

Behandigen, b. w. *trado, didi, itum, ere, cum acc.* bij *Cicero; porrigo, exi, ectum, igere*, bij denzelven. Iemand eenen brief behandigen, *tradere literas alicui, reddere, exhibere.*

Behangen, b. w. *vestio, ivi, itum, ire.* Ook verfieren: b. v. de muren behangen, *parietes tapetis ornare, vel obducere.* Met doeken behangen, *velo, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Behangen, v. d. *obductus, a, m, aliqua re; velatus, a, m.* Met lappen behangen, *obsitus pannis*, bij *Terent.*

Behangsel, o. *velamentum, i, n. et velamen, inis, n. aulaeum, aei, n.* bij *Cicero; aulaea, aeae, f.* bij *Curtius.*

Behartigen, b. w. *cordi esse alicui*, bij *Cicero; studeo, ui, ere aliquid.* De zaken van een ander behartigen, *curare negotia aliena*, bij *Cicero; consector, atus sum, ari.* Behartigd, v. d. *curatus, a, m.*

Behartiger, m. *curator, oris, m. consectator, oris, m. studiosus alicujus rei*; bij *Cicero.* Behartigster, v. *consectatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Behartiging, v. *studium, ii, n. consectatio, onis, f.* bij *Cicero; cura, ae, f.*

Beheeren, b. w. *rego, exi, ectum, egere; administro, avi, atum, are.* Van hier een be-

Digitized by Google

heerer, m. *rector, oris, m. administrator, oris, m.* Beheerster, *v. rectrix, icis, f.* Beheering, v. *administratio, onis, f. regimen, inis, n.* Beheerd, v. d. *administratus, a, m.*

Beheersehen, b. w. *regno, avi, atum, are,* bij *Ciceno; rego, exi, ectum, egere cum acc.* Beheersoht, v. d. *regnatus, a, m;* alleen bij de dichters in gebruik, ook *regere imperio, dominari, moderari, gubernare, in potestate habere, tropice* gebruikt.

Beheerscher, m. *rex, egis, m. dominator, oris, m. moderator, gubernator.*

Beheersching, v. *rectio, dominatio, moderatio, gubernatio, onis, f.*

Beheerschster, v. *regina, ae, f. dominatrix, cis, moderatrix, cis, gubernatrix, icis, f.*

Behelnen, zie Afheinen.

Behelpen, wederk. w. zich met leugens behelpen, *ad mendacia confugere.* Zich met looze streken behelpen, *confugere ad artes,* bij *Ovid.* Te vreden zijn: zich met weinig behelpen, *parvo contentum esse.*

Behelzen, b. w. wordt thans alleen gebezigd in den zin van bevatten: b. v. die brief behelst niets nieuws, *literae istae nihil novi continent.*

Behendig, bijv. n. *dexter, ra, um; sagax, acis, omn. g. solers, ertis, omn. g. industrius, a, m; callidus, a, m; habilis, lis, m. et f. le, n. g.*

Behendigheid, v. *dexteritas, sagacitas, atis, f. solertia, ae, industria, ae, f. calliditas, atis, f. habilitas, atis, f.*

Behendiglijk, bijw. *dextre, sagaciter, solerter, industrie, callide, adverbia.*

Behoeden, b. w. *conservo, avi, atum, are, cum acc. protego, exi, ectum, egere; tueor, uitus sum, eri; tutor, atus sum, ari aliquem; defendo, di, sum, ere.* Behoed, v. d. *conservatus, a, m; defensus, a, m.*

Behoeder, m. *conservator, oris, tutor, oris, m. protector, defensor, oris, m.*

Behoeding, v. *conservatio, onis, f. tutamen, inis, n.* bij *Virg. tutamentum, i, n.* bij *Liv. defensio, onis, f.* Behoedster, v. *conservatrix, icis,* bij *Cic.*

Behoedzaam, bijv. n. zoo veel als voorzigtig, *cautus, a, m, et catus,* bij *Cicero; prudens, tis, omn. g. providens, entis, omn. g.* bij *Plin. providus, a, m,* bij *Cicero.*

Behoedzaamheid, v. *cautio, onis, f.* bij *Cicero; prudentia, ae, f. cautela, ae, f.* bij *Terent. providentia, ae, f.* bij *Cic.*

Behoefte, v. behoeftig, bijv. n. zie Armoede en Arm.

Behoeven, b. en o. w. noodig hebben, *necesse habere.*

Behooren, o. w. betamen: noodzakelijk zijn, *oportet, uit, ere; decet et condecet, cum dat. vel acc. par est; aequum est.* Voor toebehooren: dat huis behoort mij, *domus ista mea est.* Voor in verband staan met iets: dit behoort niet tot de zaak, *hoc nihil ad rem attingit vel pertinet.* Behoorlijk, bijv. n. en bijw. *decens, tis, omn. g.* bij *Ovidius* en *Seneca; decorus, a, m,* bij *Cicero; decenter,* bij *Cicero; decore,* bij *Cicero; condecenter et condecore, adverbia,* bij *Gellius.*

Behoorlijkheid, v. *decentia, ae, f. condecentia, ae, f.* bij *Cicero;* als ook *decorum, i, n.*

Behoud, 'o. *salus, utis, servatio et conservatio, onis, f.*

Behouden, b. w. *retineo, ui, entum, inere; tenere, obtinere, servo, avi, atum, are; conservo, avi, atum, are.*

Behouden, v. d. *incolumis, is, n. et f. me, n. integer, ra, um; salvus, a, m,* bij *Ter. servatus et conservatus, a, m.* Behouder, m. *conservator, oris,* bij *Cicero;* bij wien men ook *conservatrix, icis,* behoudster vindt.

Behoudenis, v. hetzelfde als Behoud.

Behoudends, voorz. of zoo als anderen schrijven: behoudens. Behoudens uwe eer, *salvo honore tuo.* Behoudens mijn woord, *salvâ fide,* bij *Cicero.*

Be-

Digitized by Google

Behulp, o. *adjamentum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; *adminiculum*, *i*, *n.* Voor uitvlugt, *effugium*, *ii.*

Behulpzaam, bijv. n. *auxiliaris*, *is*, *m.* *et f.* *re*, *n.* *auxiliarius*, *a*, *m.* bij *Cic.* Iemand behulpzaam zijn, *ferre auxilium alicui.*

Behuwd, behuwelijken, behuwen, zie op Aanhuwen.

Bei, v. voor bezie, *bacca*, *ae*, *f.* *uva*, *ae*, *f.* verkl. *baccula*, *ae*, *f.* bij *Plin.*

Bejaard, bijv. n. *annosus*, *a*, *um*; *longaevus*, *grandaevus*, *gravis annis*, bij *Livius*; bij denzelfden is een bejaard man: *homo aetate gravis*; *provectus aetate*, bij *Cicero.*

Bejag, o. zoo veel als najaging van of drift naar iets, *consectatio*, *onis*, *f.* *studium*, *ii*, *n.* naar geld, *pecuniae.*

Bejagen, b. w. *sector*, *atus sum*, *ari* *et consectari.* Begeeren, *petesso*, *tessere*, bij *Cicero*; *ambire*, *cum acc.* bij denzelfd.

Bejammeren, b. w. *lamentor*, *atus sum*, *ari*, *cum acc.* *miseror*, *ertus sum*, *erari*; *miserasco*, *escere*; *miseror*, *atus sum*, *ari*, bij *Sallust.*

Beide, bijv. n. *uterque*, *utraque*, *utrumque*, *alteruterque*, *alteutraque*, *alterutrumque*, *ambo*, *ae*, *o.* Een van beiden, *alteruter*, *tra*, *trum.* Wie van beiden? *uter*, *tra*, *trum?* *quisnam?* Geen van beiden, *neuter*, *tra*, *trum.* Wie van beiden het ook zij, *utercunque*, *utracunque*, *utrumcunque*, bij *Cicero.* Wie van beiden gij wilt, *utervis*, *utravis*, *utrumvis*, *uterlibet*, *utralibet*, *utrumlibet.* Van beide zijden, *utrinque*, *adv.* *utroque et utrobique*, *adv.*

Beiden, o. w. zoo veel als vertoeven, *moror*, *atus sum*, *ari*; *commorer*, *demoror*, *remoror*, *immorer et commoro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin.* *manco*, *anfi*, *anfum*, *ere*, *remanere.* Ook wordt het in eenen bedrijvenden zin gebruikt: voor wachten, *opperior*, *pertus sum*, *periri*; *praestolor*, *atus sum*, *ari*, *aliquem et alicui.*

Bejegenen, b. w. op den weg tegenkomen, *occurro*, *curri*, *ursum*, *urrere*, bij *Cicero*; *contravenio*, *veni*, *ventum*, *venire*, bij *Cicero*; *ineidere in aliquem*, *offendere aliquem*, bij *Cicero*; *obviam habere aliquem.* Ook voor behandelen: iemand hard bejegenen, *dure agere cum aliquo*, *aspere vel acerbe aliquem tractare*, bij *Cicero.* Iemand vriendelijk bejegenen, *agere bene cum aliquo*; *se aequum alicui praebere*, beide bij *Cicero.*

Bejegening, v. *occursus*, *us*, *m.* *obviam itio*, *f.* bij *Cicero*; *spectatio*, *onis*, *f.* in den tweeden zin: zoo ook bejegend voor behandeld, *tractatus*, *a*, *m.* bij *Cicero.*

Beijeren, o. w. voor op de klokken spelen, *ludere campanis*: maar *campana* komt slechts bij latere schrijvers voor en is een nieuw woord.

Beijeren, een landschap in Duitschland, *Bavaria*, *ae*, *f.*

Beijert, m. eene plaats in eene herberg, waar ieder den toegang heeft: bij ons ook wel algemeene haard genoemd, *xenodochium*, *ii*, *n.* een Grieksch woord.

Beijveren, b. w. *studeo*, *ui*, *ere*, *cum dat.* *operam dare alicui rei*, *enitor*, *isus*, *vel ixus sum*, *niti*; *aemulor*, *atus sum*, *ari.*

Beijvering, v. *studium*, *ii*, *n.* *opera*, *ae*, *f.* *aemulatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.*

Beijzelen, b. w. *glacio*, *avi*, *atum*, *are*, *vel glacie tegere.* Beijzeld, v. d. *glaciatus*, *a*, *um*; *vel glacie tectus*, *a*, *m.*

Beitel, m. *cuneus*, *ei*, *m.* Beitelswijs gemaakt, *cuneatus*, *a*, *m*, bij *Ovid.*

Beitelen, b. w. *cuneo elaborare.*

Bek, m. *rostrum*, *i*, *n.* verkl. *rostellum*, *i*, *n.* In den gemeenen spreektrant wordt het ook van menschen gebruikt: den bek houden, *tacere.* Iemand den bek ophouden, *suo fumtu alere aliquem.* Iemand den bek smoeren, *linguam alicui retundere*, bij *Livius.* Zijnen lekkeren bek opvolgen, *gulae obtemperare*, bij *Horatius.* Iemand

mand eenen kwaden bek geven, *verba probrosa ingerere alicui.*

Bekaaid, bijv. n. en bijw. *confusus, a, m,* en *confusus animo,* bij *Livius.* Hij zal er bekaaid afkomen, een ſpreekw. *male se expediet.*

Bekakken, b. w. *concacare, commerdo, permerdo, conſpurco, foedo, avi, atum, are.*

Bekalken, b. w. *obducere calce.*

Bekallen, b. w. *loquacitate alicui nocere.*

Bekamen, o. w. zoo veel als beſchimmelen, *mucesco, ucui, escere,* bij *Plin.* Bekaamd, v. d. *mucidus, a, m.* Bekaamdheid, v. *mucor, oris, m.*

Bekanen, hetzelfde als Bekamen.

Bekeeren, b. w. *converto, i, ſum, ere.* Iemand tot eene zuinigere levenswijs bekeeren, *convertere aliquem ad frugem,* bij *Plaut.* Zich bekeeren, *convertor, verſus ſum, verti; reſipisco, ipui, iscere,* bij *Cic.* Zoo veel als *ad ſanam mentem reverti.* Bekeering, v. *converſio, onis, f.*

Bekeffen, b. w. *ad vel allatro, et conlatro, avi, atum, are,* bij *Seneca.*

Bekend, v. d. *notus, a, m; cognitus et recognitus, a, m; compertus, expertus, a, m.* Voor beleeden, *confeſſus, a, m.* Van hier bekend maken, b. w. *vulgo, divulgo, pervulgo, avi, atum, are, aliquid,* bij *Cicero; evulgo, praedico, avi, atum, are, detego, exi, ectum, egere, admonere.* Bekend gemaakt, *vulgatus, divulgatus, evulgatus, pervulgatus, detectus, a, m, admonitus, a, m.* Bekendmaker, m. *vulgator, divulgator, evulgator,* ook *index, icis, m. admonitor, oris,* bij *Cicero.* Bekendmaking, *vulgatio, divulgatio, evulgatio, ionis, f. indicium, ii, n. admonitio, onis, f. admonitus, us, m. admonitum, i, n.* Bekendtenis, v. *confeſſio, onis, f.*

Bekend worden, *notesco, enotesco, innotesco, pernotesco, notui, notescere,* bij *Tacitus.*

Bekennen, b. w. *fateor, confeſſum, teri; confiteor, profiteor.* Onderſcheiden, *nosco, novi, notum, noscere; cognoscere, dignoscere.* Voor bijliggen, *concumbo, ubui, itum, bere.*

Beker, m. *calix, licis, m. poculum, i, n. crater, eris, m. cratera, ae, f. patera, ae, trulla, ae, f.* bij *Cicero; ſcyphus, i, m.* een Griesch woord; *cyathus, i, m.* bij *Suetonius;* verkl. *pocillum, i, n. caliculus, i, m.* bij *Catull.*

Bekeren, o. w. *poto, avi, atum, are et cyathiſſo, avi, atum, are,* bij *Plautus.*

Bekeuren, b. w. *mulcto, avi, atum, are, et multam imponere alicui.*

Bekje, o. *roſtellum, i, n.* Ook een liefkozend woord: mijn bekje, mijn hartje, mijn zieltje, mijn leven, *animulus, i, m.* bij *Plautus; corculum, i, n. meum lux, meum delicium, meum ſuavium, mea voluptas, mea ſpes, meum ſolatium.* Mijn honigdief je of honigbekje, *mel meum;* bij *Plautus;* als ook *melliculum, deliciolae noſtrae,* bij *Cicero.*

Bekijken, zie Aanſchouwen.

Bekijven, b. w. *objurgo, adjurgo, avi, atum, are; increpito, castigo, avi, atum, are; reprehendo, di, ſum, endere, aliquem et increpare.* Bekeven, v. d. *objurgatus, increpitus, a, m,* bij *Liv. castigatus, a, m,* bij *Cicero.*

Bekijver, m. *objurgator et adjurgator, oris; reprehenſor, oris, m.* bij *Cicero; castigator, oris,* bij *Livius.*

Bekijving, v. *objurgatio, onis, f. reprehenſio, onis; castigatio, onis,* bij *Cicero; increpatio, onis, f.*

Bekir, eene ſtad in Egypten aan den mond van den Nijl, *Canopus, i, m.*

Bekken, o. *pelyis, is, f. labrum, i, n. alveus, ei, m. crater, eris, m. concha, ae, f.* Spreekw. in het bekken leggen: voor openbaar verkoopen, *publice vel ſub haſ-*

Digitized by Google

hasta vendere. Ook zegt men: in het bekken verkoopen.

Bekkeneel, o. *cranium, ii, n. calya, ae, f. calvaria, ae, f.* Oudtijds beteekende bekkeneel eenen helm, *cassis, idis, f. galea, ae, f.*

Bekkeneelvlies, o. *perieranium, ii, n.* bij *Celsus.* Een Grieksch woord.

Bekladden, b. w. *inquino, avi, atum, are; maculo, avi, atum, are et commaculare.* Iemand valschelijk met iets bekladden, *ad vel affingere aliquid alicui,* bij *Cicero.* Beklad, v. d. *inquinatus, maculatus et commaculatus, a, m.*

Beklag, o. *querela, ae, f. querimonia, ae; questus, us, m. conquestus & conquestio.*

Beklagelijk, bijv. n. *deplorandus, miserandus, dolendus, gemendus, deflendus, a, m.*

Beklagen, b. w. *deploro, avi, atum; are; defleo, evi, etum, ere; lamentor, atus sum, ari; miseror, atus sum, ari.* Voor beschuldigen, zie Aanklagen.

Beklaging, v. *lamentatio, onis, f. plangor, oris, m. miseratio, onis, f. commiseratio.*

Beklappen, b. w. *prodo, didi, ditum, ere, acc.* bij *Cicero; defero, tuli, latum, ferre aliquem.* Beklapt, v. d. *proditus, delatus, a, m.* Beklapper, m. *proditor et delator, oris, m.* Beklapping, v. *proditio et delatio, onis, f.*

Beklauteren, zie Beklimmen.

Bekleeden, b. w. *vestio et investio, ivi, itum, ire; amicio, cui, et ixi, ictum, icire.* Overdr. voor beschieten: eenen muur met hout beschieren, *parietem ligno obducere.* Met marmer, *parietem marmore excolere,* bij *Plin.* Voor bedienen, *fungor, unctus sum, ungi.* Bekleed, v. d. *vestitus, investitus, obductus, functus, a, m.* Bekleeding, v. *functio et perfunctio, onis, f.* bij *Cicero;* van een ambt sprekende.

Beklemmen, b. w. *angusto et coangusto; arcto et coarcto, avi, atum, are,* bij *Liv. stringo et adstringo, inxi, ictum, ingere.* Overdr. verlegenheid veroorzaken, *urgeo, ursi, ursum, urgere; ango, anxi, anctum, angere, aliquem.* Beklemd, v. d. *angustatus et angustus, arctatus et arctus, a, m; anxius, a, m.*

Beklijven, o. w. *maneo, permaneo, ansi, ansum, anere; duro, avi, atum, are.* Voorspoedig zijn, *profleio, evi, etum, icere.* Ergens aan vast blijven, *haereo, aesi, aesum, aerere et inhaeresco, escere in aliqua re.*

Beklimmen, b. w. *scando, di, ansum, dere; adscendo et conscendo, adscensu superare,* bij *Virg.* Beklimming, v. *ascensus, us, m. conscensio, onis, f. scansio, onis,* bij *Varro.*

Beklonteren, b. w. *limo vel coeno se inquinare.*

Beknaauwen, b. w. *arrodo, osi, osum, odere; corrodo aliquid,* bij *Cicero.* Beknaauwing, v. *arrosio et corrosio, onis, f.* Beknaauwd, v. d. *arrosus et corrosus, a, m.*

Beknabbelen, zie Beknaauwen.

Beknellen, hetzelfde als Benaauwen.

Beknibbelen, b. w. *circumrodo, osi, osum, odere.* Beknibbeld, v. d. *circumrosus, a, m.*

Beknijpen, b. w. *premo et comprimo, essi, essum, imere; adstringo et praestringo, inxi, ictum, ingere.*

Beknopt, bijv. n. *brevis, is, m. et f. ve, n. curtus, a, m, compendiarius,* bij *Cicero.* Voor klein: b. v. een beknopt huis, *parva domus, vel angusta.* Beknoptheid, v *brevitas, atis,* bij *Cicero.* Van eene redevoering, *contractio orationis,* bij denzelfden. Beknoptelijk, bijw. *breviter, strictim, compendiario, anguste, adverbia.*

Beknorren, b. w. zie Bekijven.

Bekocht, bijv. n. in den koop bedrogen, *fraudatus, deceptus emunctus, a, m,* bij *Hor.* Voor geboet: hij heeft zijn misdrijf met den dood bekocht, *scelus suum vel facinus morte luit.*

Bekoelen, b. en o. w. *refrigero,*

Digitized by Google

avi, itum, are et frigefactare; bij *Plautus*; *refrigesco, frixi, escere, defervesco, bui, escere.*

Bekoken, b. w. *coquo et concoquo, oxi, octum, oquere.* Iets zorgvuldig overwegen en besluiten, b. v. *coquere bellum*, bij *Liv. consilia*, bij denzelfden; *coepta*, bij *Silius.*

Bekomen, b. w. *consequor, ecutus sum, equi; adipiscor, eptus sum, ipisci; nanciscor, nactus sum, nancisci; accipio, epi, eptum, ipere aliquid.* Voor beter worden, *revalesco, ui, escere; convalesco, consanesco*, bij *Cicero*; ook *refici e morbo*, bij *Livius.* Tot nut of schade strekken, *evenire, vertere*; b. v. dit zal hem slecht bekomen, *hoc illi mala vertet.* Wel moge het u bekomen! *prosit! bene vertat!*

Bekommeren, b. w. *turbo et conturbo, avi, atum, are*; *disturbare, vexare, exagitare, agitare, ango, anxi, anctum, angere; affligo, ixi, ictum, igere.*

Bekommerd, bijv. n. eigenlijk verd. w. van bekommeren, *sollicitus, anxius, afflictus, a, m.* Bekommernis, bekommering, bekommerdheid, v. *sollicitudo, inis, f. molestia, ae, f. anxietas, atis, f. anxietudo & anxitudo, inis, f. afflictatio et afflictio, onis, f.* bij *Cicero.* Bekommerlijk, bijw. *anxie, sollicite, adv.*

Bekomst, v. *satietas, atis, f.* bij *Terentius.* Spreekw. ik heb er mijn bekomst van, *jam satis superque audivi.* Zijn bekomst hebbende, *satur, a, m; satullus, a, m*, bij *Varro*; *satiatus*, bij *Liv. saturatus*, bij *Cicero.* Iemand zijne bekomst geven, *saturo, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *satullare*, bij *Varro.*

Bekoopen, b. w. voor boeten, *luo, ui, itum, uere*; *mulctor, atus sum, ari.*

Bekoren, b. w. *allicio, exi, ectum, icere*; *illicere, pellicere, allecto et prolecto, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *electare*, bij *Plautus*, Bekoord, v. d. *allectus, illectus, a, m.* Bekoorlijk, bijv. n. *blandus, a, m*; *illecebrosus, invitabilis, is, m. et f. le, n.* bij *Plaut.* Bekoorlijkheid, v. *illecebrae, arum, f. pl. illecebra, ae, f.* bij *Cicero*; *illectus, us, m.* bij *Plaut. illicium, ii, n.* bij *Varro*; *blanditia, ae, f.* bij *Cicero* en *blanditiae, arum, f. pl. invitamentum, i, n. et invitatio, onis, f.* bij *Cicero*; *lenocinium, ii, n.* bij denzelfden.

Bekorsten, b. w. *crusto, avi, atum, are*, bij *Plin. incrustare, cum acc.* bij *Horat.* Bekorst, v. d. *crustatus, a, m*; *incrustatus*, Vol korsten, *crustosus, a, m.* Bekorsting, v. *incrustatio, onis, f.*

Bekorten, b. w. zoo veel als kort maken, *curto, avi, atum, are*; *breviare* en *abbreviare*, bij *Quintil.* Voor benadeelen, *damno aliquem mactare*, bij *Plaut. damnum adferre alicui.* Zich bekorten: in eene redevoering, *vela contrahere.*

Bekostigen, b. w. *impendo, di, sum, endere*; *insumo, umsi, umtum, umere*; *facere sumtus*, alle bij *Cicero.* Bekostigd, v. d. *impensus, a, m, et insumtus, a, m*, bij *Cicero.* Bekostiging, *impensa, ae, f.*

Bekouten, b. w. zie Bepraten.

Bekrabben, b. w. voortdurend woord van krabben, *fine intermissione scabere, scalpere, fricare.* Bekrabbelen is hetzelfde.

Bekrachtigen, b. w. *firmo, adfirmo et confirmo, avi, atum, are*; *roboro, avi, atum, are*, bij *Cicero*; ook *ratum facere aliquid.* Bekrachtigd, v. d. *firmatus, adfirmatus, confirmatus.* Bekrachtiger, m. *firmator, confirmator, oris, m. adfirmatores, in plur.* komt bij *Ulpianus* voor; *et sanctor, oris.* Bekrachtiging, v. *firmatio, adfirmatio, confirmatio, onis, f. sanctio, onis, f.* en *ratihabitio, onis, f.* bij *Ulpianus.*

Bekransen, b. w. *corono, avi, atum,*

Digitized by Google

tum, are. Bekransd, v. d. *coronatus, a, m.*

Bekrasfen, zie Bekrabben.

Bekreunen, wederk. w. ik bekreun mij hier niet over, *hoc non curo; hoc me non tangit; hoc me non turbat*, bij *Plautus.*

Bekrijgen, b. w. zie Beoorlogen.

Bekrijten, b. w. zie Beschreijen.

Bekrompen, bijv. n. naauw, klein, *angustus, a, um; parvus, a, m.* Overdr. een bekrompen verstand, *ingenium retusum*, bij *Cicero; ingenium pingue*, bij *Ovidius; ingenium caliginosum.*

Bekroonen, b. w. *corono, avi, atum, are; corona ornare, vel exornare.* Bekroond, v. d. *coronatus, a, m.* Bekrooning, v. *coronatio, onis, f.*

Bekruipen, b. w. *obrepo, epsi, eptum, epere alicui*, bij *Terent.* Bekruiping, v. *obreptio, onis, f.* Iemand door bekruiping overvallen, *aggredi aliquem per obreptionem*, bij *Frontinus.*

Bekruipen, b. w. *clam et ambitu aliquid praeparare, vel consequi.* Van hier bekuiping: voorkuiperij, *ambitus, us, m. ambitio, onis, f. captatio, onis, f.*

Bekwaam, bijv. n. *aptus, idoneus, commodus, accommodus, consentaneus, a, m; habilis, lis, m. et f. le, n. cum dat. vel acc. cum praep. ad.* Voor goed, *bonus, a, m.* Voor gelegen, *opportunus, a, m.* Voor kundig, *exercitus, a, m, aliqua re; instructus.* Bekwaamheid, v. *aptitudo, inis, f. habilitas, atis, f. bonitas, atis, f.* bij *Cicero; opportunitas, atis, f. commoditas*, bij *Cicero.* Van verstand, *capacitas, atis, f. (animi) doctrina, ae, f. eruditio, onis, f.*

Bekwamelijk, bijw. *apte, idonee, commode, opportune, habiliter*, dit laatste is geen best latijn, *scite, opportune.*

Bekwamen, b. w. waarvoor men gewoonlijk bekwaam maken bezigt, *apto, avi, atum, are; exercitare, conformare se vel aliquem ad aliquid*, bij *Cicero.*

Bekwijlen, b. w. *salivo, avi, atum, are, vel saliva implere inquinare.* Bekwijld, v. d. *salivatus et salivosus, a, m*, bij *Plinius.*

Bel, v. *cymbalum, i, n.* bij *Cicero; tintinnabulum, i, n.*

Belabberd, bijv. n. *impeditus, perplexus, implicatus, intricatus, confusus, a, m.* Een belabberde redenaar, *orator strigosus*, bij *Cicero.*

Beladderen, b. w. met ladders beklimmen: b. v. de muren, *scalis muros conscendere.*

Beladen, b. w. *onero, avi, atum, are; coonero*, bij *Terent. onus imponere alicui.* Met eenen zwaren last beladen, *gravo* en *degravo, avi, atum, are.* Beladen, v. d. *oneratus et coonèratus, a, m; onustus, gravatus et degravatus.* Belading, v. *oneratio, onis, f. impositio oneris, gravatio, onis, f.*

Belagchelijk, bijv. n. *ridiculus, ridicularius et deridiculus, a, m.*

Belagchen, b. w. *rideo, derideo, irrideo, isi, sum, ere, cum acc. irrisui habere*, bij *Tacit.* Belagchen, v. d. *derisus, a, m; irrisus, a, m.*

Belagcher, m. *derisor, oris, m. et irrisor, oris, m.*

Belagching, v. *derisus, us, m. irrisus, us et irrisio, onis, f.*

Belagen, b. w. *insidior, atus sum, ari, alicui*, bij *Cicero.* Belaging, v. *insidiae, arum, f. pl.* Belager, m. *insidiator, oris, m.* Belagster, v. *insidiatrix, icis, f.*

Belanden, o. w. *appello, uli, ulsum, ellere.* Beland, v. d. *appulsus, a, m.* Belanding, v. *appulsus, us, m.* bij *Liv.*

Belang, o. *commodum, i, n. emolumentum, i, n.* bij *Cicero.* Voor gewigt, *momentum, i, n. pondus, eris, n.* Daar is belang bij *refert, impers. cum gen. interest.* B. v. ik heb er geen belang bij, *nihil mea refert.* Zijn belang behartigen, *commodi sui rationem ducere*, bij *Cicero.*

Belangen, b. w. *attineo, ui, ere*, waarvan de derde persoon belangt en het deelw. belangende alleen in gebruik zijn: b. v. wat u be-

Digitized by Google

langt, *quod ad te attinet.* Belangende die zaak, *quod ad rem istam attinet.*

Belappen, b. w. verstellen, *interpolo, avi, atum, are; farcio, farsi, farcire; refarcire, reficio, eci, ectum, icere; repăro, avi, atum, are.* Belapt: zoo veel als verteld, *interpolatus, refectus, a, m.* Vol lappen, *pannosus, a, m; pannuceus, a, m.*

Belasten, zie Beladen; voor bevelen, *mando, avi, atum, are; jubeo, jussi, jussum, jubere; impero, avi, atum, are; praecipio, epi, eptum, ipere.* Belast, voor bevolen, *mandatus, jussus, imperatus; praeceptus, a, m.* Last: voor bevel, *mandatum, i, n. jussus, us, m. jussum, i, n. imperium, ii, n. praeceptum, i, n.* Belasting op iemands goederen, *censio, onis, f.* bij *Plautus.*

Belasteren, b. w. zie Lasteren.

Belatten, b. w. *asseribus vel asserculis contegere, vel conjungere.*

Beleedigen, b. w. *laedo, oblaedo, aesi, aesum, aedere, aliquem; noceo, cui, citum, cere, alicui; offendo, di, sum, ere aliquem.* Beleedigd, v. d. *laesus, oblaesus, offensus, a, m.* Beleediging, v. *laesio, oblaesio, offensa, ae, f. offensum, i, n.* Beleediger, m. *offensor, oris, m.*

Beleefd, bijv. n. *civilis, is, m. et f. le, n. humanus, a, m; comis, affabilis, is, e; urbanus, a, m.*

Beleefdelijk, bijw. *civiliter, humane, comiter, affabiliter, urbane, adverbia.*

Beleefdheid, v. *civilitas, humanitas, comitas, affabilitas, urbanitas, atis, f.*

Beleemen, b. w. *luto oblinere, vel obducere, obtegere.*

Beleenen, b. w. *pignoro et obpignoro, avi, atum, are; pignori dare* en ook *pignori accipere.*

Beleening, v. *pigneratio et obpigneratio, onis, f.* Beleener, m. *pignerator et obpignerator, oris, m.*

Beleg, o. *obsessio, onis, f. circumsessio, imer, f.* bij *Cicero; obsidio, onis, f. obsidium, ii, n.*

Belegeren, b. w. *obsideo, sedi, sessum, idere; circumsedeo, obsido,* bij *Lucret. circumsido, sidere,* bij *Liv.* Belegerd, v. d. *obsessus, circumclusus et circumdatus, a, m,* bij *Cicero.* Belegeraar, m. *obsessor, oris, m.*

Beleggen, b. w. *conferno, ravi, tratum, ernere; obtego, exi, ectum, egere.* Geld beleggen, *ponere nummos in foenore.* Den raad beleggen, *vocare, convocare, senatum.* Eene zaak wel of kwalijk beleggen, *bene vel male rem gubernare,* bij *Cic.*

Beleid, o. in den zin van aanleggen, bestieren, *ductus, us, m. administratio, onis, f. procuratio, directio, dispensatio,* bij *Cicero.* Voor verstand, overleg, voorzigtigheid, *sapientia, ae, f. consilium, ii, n.*

Beleiden, b. w. *duco, uxi, uctum, ucere, administro, procuro, dispenso, avi, atum, are, dirigo, exi, ectum, igere.*

Beleider, m. *ductor, administrator, procurator, dispensator, rector, oris, m.*

Beleidster, v. *administra, ae, f. procuratrix, icis, f.*

Belekken, zie Bedruipen.

Belemmeren, b. w. *impedio, ivi, itum, ire,* bij *Cicero; distineo, ui, entum, inere,* bij *Tacit.* Voor verwarren, *intrico, avi, atum, are; perplico, avi, atum, are; perplexor,* bij *Cicero.* Voor verstoren, *turbo et disturbo, avi, atum, are.* Belemmerd, v. d. *impeditus, intricatus, perplexus, a, m; turbatus et disturbatus, a, m; confusus, implicitus.* Van tong, *impeditus lingua,* bij *Livius.* Belemmering, v. *impeditio, onis, f.* (ook wordt belemmering gebruikt voor iets dat belemmert, dan is het *impedimentum, i, n.*) *difficultas, atis, f. confusio, onis, f. implicatio, onis, f.* zie verder op Belet.

Belenden, zie Aangrenzen.

Belet of **Beletsel**, o. *impedimentum,*

Digitized by Google

rum, i, n. impeditio, onis, f. obstaculum, i, n. praepedimentum, i, n. offendiculum, i, n. mora et remora, ae, f.

Beletten, b. w. zoo veel als weederhouden, *reprimo, essi, essum, imere, inhibeo, ui, itum, ere; moror, remoror, atus sum, ari; tardo, avi, atum, are; retineo, ui, entum, nere; continere, distinere; obsto, titi, titum, are; obsisto, stiti, stitum, stere.* Beletter, m. *morator, oris, m.* bij *Liv. repressor, oris, m.* bij *Cicero.*

Beleven, b. w. *vivo, vixi, victum, vivere.* B. v. ik zal dien tijd niet beleven, *non in id tempus vivam, vel in vivis ero.*

Belezen, b. w. eigenlijk door het lezen van eenig geschrift iemand betooveren, *carmen aliquod legendo vel recitando devotare vel devovere aliquem.* Thans heeft het de kracht van overreden, overhalen, zie die woorden. Een belezen man, zegt *Scheller*, is: *homo multae lectionis vel versatus in multa lectione*; waarom niet liever, *homo, qui multos libros legit perlegitque*, of *litteratus, a, m*, bij *Cicero*; *literis imbutus*, bij *Horat.*

Belg en **Belgen**, *Belga* en *Belgae, arum.* Belgisch, bijv. n. *Belgicus, a, m.*

Belgen, wederk. w. met verontwaardiging of gramschap opnemen, *irascor, atus sum, asci; indignor, atus sum, ari.* v. belg u daar niet over! *ne hoc te offendat!* Belging, v. *indignatio, onis, f. et offensio, onis.*

Belgrade, *Alba Graeca.* Eene stad in Neder-Hongaryen.

Belhamel, m. is de hamel die met cene bel om den hals de kudde voorgaat, *sectarius vervex, icis, m.* bij *Plaut.* Figuurlijk, een aanlegger van oproer of twist, zie Aanlegger.

Beliegen, b. w. *falso criminari aliquem; mendaci dente carpere aliquem, vel dente maledico*, bij *Cicero*; ook *calumnior, atus sum, ari aliquem.*

Belieger, m. *calumniator, oris, m. et impostor, oris, m.*

Believen, o. w. of involgen, *indulgeo, si, gere, alicui; morigeror, atus sum, ari; obsequor, cutus sum, sequi, assentor, atus sum, ari.* Spreekwijdien het u believt, *si vestra voluntas fert*, bij *Cicero*; *si potest tibi placere*, bij *Terentius.* Believende, *indulgens, entis, comm. g. obsequens, entis, comm. g.* bij *Cicero*; *morigerus, a, m*, bij *Terent. obsequiosus, a, m*, bij *Plaut.*

Believing, v. *obsequium, ii, n.* bij *Cicero*; *obsequentia, ae, f.* bij *Caesar*; *assentatio, onis, f.* bij *Vell. Pat.*

Belijden, b. w. *fateor, fassus sum, fateri; confiteor, fessus sum, fiteri; profiteor, essus sum, iteri.* Belijdend, b. d. *fatens, entis, comm. g.* bij *Cicero* en *Liv.* Belijdenis, v. *confessio, onis, f.* bij *Cicero*; *professio, onis, f.* bij denzelfden. B. v. dat geld heeft geen belijdenis noodig, *pecunia ista non eget professione*, zegt *Cicero.* Belijder, m. *confessor, oris, m.* bij *Cicero.*

Belijmen, b. w. *glutino, adglutino et conglutino, avi, atum, are, cum acc.* Belijmd, v. d. *glutinatus, a, m.* Belijming, *glutinatio, onis, f.* Belijmer, m. *glutinator, oris, m.*

Belikken, b. w. *adlambo, ere; circumlambo, ere*, bij *Plin.*

Belle-Isle, een eiland op de Fransche kust bij Bretagne, *Calonesus, i, f.*

Bellen, b. w. *tintinno, avi, atum, are*, bij *Catull.*

Beloeren, b. w. *speculor, atus sum, ari*, bij *Cicero*; *specto, avi, atum, are*; *in speculis esse*, bij *Cicero.*

Beloíte, v. *promissio, onis*; *sponsio, onis, f.* bij *Cicero*; *sponsum, i, n. sponsus, us, m.* bij *Varro*; *pollicitatio, onis, f. pollicitum, i, n.* bij *Ovid.*

Belommeren, b. w. *inumbro et obumbro, avi, atum, are*, bij *Virgil. opaco, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Belommerd, v. d.

Digitized by Google

d. *inumbratus et obumbratus*, *a*, *m*. Belommering, v. *adumbratio*, *onis*, *f*.

Belonken, b. w. *jactare oculus*, bij *Ovidius*, *Heroid. ep.* 3.

Beloonen, b. w. *munero*, *remunero*, *avi*, *atum*, *are et remunerari aliquem*; *præmior*, *atus sum*, *iari*, bij *Sueton. rependo*, *di*, *sum*, *ere*, bij *Plautus*. Beloond, v. d. *muneratus*, *remuneratus*, *repensus*, *a*, *m*, bij *Cicero*. Belooning, v. *remuneratio*, *onis*, *f*. Belooner, m. *remunerator*, *oris*, *m*.

Beloop, o. het beloop der zaken, *rerum vicissitudo*. Het beloop afwachten, *eventum exspectare*. Uiterlijke vorm, *forma*, *ae*, *f*. B. v. het beloop van een schip, *forma navis*. Hoegrootheid, het beloop der rekening, *summa*, *ae*, *f*.

Beloopen, b. w. *currendo appropinquo*, *avi*, *atum*, *are*; *obeo*, *ivi*, *itum*, *ire*; *percurso*, *avi*, *atum*, *are*. Door eenen storm beloopen worden, *prendi tempestate*; *tempestate affligitari*, bij *Caesar*. Voor bedragen: b. v. de rekening beloopt, *ratio abit in &c. vel adscendit ad &c.*

Beloven, b. w. *promitto*, *isi*, *issum*, *ittere*; *spondeo*, *spopondi*, *sponsum*, *spondere*, *polliceor*, *icitus sum*, *polliceri*; *pollicitor*, *atus sum*, *ari*. Belover, m. *promissor*, *oris*, *m*, bij *Horat*. Beloofd, v. d. *promissus*, *a*, *m*; *sponsus*, *pollicitus*, *a*, *m*.

Belt, v. twee zeeengtens in de oostzee: de groote en kleine Belt genoemd, *fretum balticum majus et fretum balticum minus*

Beluisteren, b. w. zie Afluisteren.

Belul, o. in den lagen spreekwant gebruikt men hetzelve, voor besef, begrip, b. v. hij heeft er geen belul van, *rem non capit vel non intelligit*.

Belust, bijv. n. eigenlijk v. d. van het oude w. belusten, zie Begeerlijk.

Belvedere, eene landstreek in Peloponesus, *Elis*, *idis*, *f*.

Bemagtigen, b. w. *potior*, *itus sum*, [*iri*, *cum abl. occupo*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc. redigere in potestatem*; ook *expugno*, *avi*, *atum*, *are*, *vel capere urbem*.

Bemagtigd, v. d. *potitus*, *occupatus*, *expugnatus*, *captus*, *a*, *m*, *et redactus in potestatem*.

Bemagtiging, v. *occupatio*, *onis*, *expugnatio*, *onis*, *f*.

Bemannen, b. w. b. v. eene vloot, *instruo*, *uxi*, *uctum*, *uere*; *viris classem*, *vel implere classem sociis navalibus*. Bemand, v. d. eene bemande vloot, *classis instructa nautis*, *vel impleta classiariis*.

Bemantelen, b. w. eigenlijk, *pallio circumdare vel obligare*. Ook verduisteren, bedekken; *prætexo*, *exui*, *extum*, *exere*. B. v. hij heeft zijne schuld dus bemanteld, *hoc nomine culpam prætexuit*, *obtendere*. In de krijgskunst is bemantelen, zoo veel als met eenen wal omgeven, *circumdare vallo*, *vel circumvallo*, *avi*, *atum*, *are*. Bemanteling, v. *prætextus*, *obtentus*, *us*, *m*.

Bemasten, b. w. met eenen mast verzien, *malo instruere*. Bemast, v. het schip is al bemast, *navis jam malo instructa est*.

Bemerken, b. w. *animadverto*, *ti*, *sum*, *ertere*; *intelligo*, *exi*, *ectum*, *igere*; *observo*, *avi*, *atum*, *are*; *notare*. Bemerkt, v. d. *observatus*, *notatus*, *a*, *m*; *intellectus*, *a*, *m*. Bemerking, v. *animadversio*, *observatio*, *notatio*, *onis*, *intellectus*, *us*, *m*.

Bemerkenswaardig, bijv. n. *notatu dignus*, *notabilis*, *is*, *m. et f. le*, *n*. bij *Sueton*.

Bemesten, b. w. *stercoro*, *avi*, *atum*, *are*; *agros*, bij *Cicero*. Bemesting, v. *stercoratio*, *onis*, *f*.

Bemiddeld, bijv. n. eigenlijk v. d. van het ongewone woord bemiddelen: met middelen verzien, *fortunatus*, *copiosus*, *opulentus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *opulens*, *omn. g.* bij *Nepos*; *nummatus*, *a*, *m*; *pecuniosus*, bij *Cicero*; *dives*, *itis*, *omn. g.* *locuples*, *etis*, *omn. g.* en *beatus*, *a*, *m*.

Be-

Digitized by Google

Bemiddelen, b. w. *concilio, vel reconcilio, avi, atum, are*, bij *Cicero*. Bemiddeld, v. d. *reconciliatus, a, m.* Bemiddeling, v. *conciliatio, reconciliatio, onis, f.* bij *Cicero*; *conciliatura, ae, f.* bij *Seneca*.

Bemiddelaar, m. *reconciliator, oris, m.* bij *Livius*.

Beminnen, b. w. *amo, avi, atum, are*, cum acc. *carum habere aliquem*, bij *Cicero*; *amore prosequi aliquem*, ook *amplecti aliquem amore*; *comprehendere aliquem amicitia*; *colere aliquem*, alle bij *Cicero*. Teeder of flerk beminnen, *adamare, deamare, examare*, bij *Plaut. peramare*, bij *Cicero*; *diligo, exi, ectum, egere*. Smoorlijk beminnen, *deperire aliquem*; *perdite amare, deperire amore*, bij *Livius*; *ardere vel flagrare amore*. Beminder, v. d. *amatus, adamatus, deamatus, peramatus, a, m*; *dilectus, a, m*; *carus, a, m*, bij *Cicero*.

Beminnaar of beminner, m. *amator, oris, m.* bij *Plaut.* en *Gell.*

Beminnelijk, bijv. n. *amabilis, lis, m. et f. le, n.* bijw. *amabiliter, adv. Ant. ad Ciceron.*

Beminnelijkheid, v. *amabilitas, atis, f.* bij *Plautus*.

Beminster, v. *amatrix, cis, f.* bij *Plautus*; ook zegt men: beminnaarster en beminnares.

Bemodderen, b. w. met modder vuilmaken, *luto vel coeno inquinare, cum acc.* Bemodderd, v. d. *luteus, lutosus, a, m; et lutulentus*, bij *Cic. coenosus*.

Bemoeial, zie Albedil.

Bemoeijen, b. w. *admiscere se negotio alicui*, bij *Terent. interponere se in aliquid*, bij *Cicero*; *immiscere se rei*.

Bemorsen, b. w. *inquino, sordido, avi, atum, are*, bij *Cicero* en *Plautus*. Bemorst, v. d. *inquinatus, sordidatus, a, m*, bij *Terent.* (bij *Virg.*

Bemost, bijv. n. *muscosus, a, m.*

Bemuren, b. w. *sepio, epsi, eptum, ire*; *consepire, dissipire muro*, ook *cingere vel circumdare muro, vel moenibus*, bij *Cicero*. By een stad bemuren, *urbem circumdare muris*. Bemuurd, v. d. *septus, cinctus vel circumdatus, a, m; muro*

Ben, v. *corbis, is, f. fiscus, i, m. fiscina, ae, f.* bij *Cicero*; *canistrum, i, n. cophinus, i, m.* bij *Juven. sirpea, ae, f.* bij *Varro*; *cista viminea*, bij *Col. vitilis, lis*, bij *Plin.*

Benaaijen, b. w. *consuo, sui, sutum, uere*, bij *Plaut.* B. v. dat kleed is overal wel benaaid, *vestis ista undique bene consuta est.*

Benaarstigen, b. w. *navo, avi, atum, are*; *studeo, ui, ere*, bij *Cicero*. Benaarstiging, v. *studium, ii, n.*

Benaauwen, b. w. *ango, anxi, angere, premo, essi, essum, emere*; *urgeo, ursi, ursum, urgere*; *comprimo, essi, essum, imere*; *suffoco, avi, atum, are*; *interstringo, inxi, ictum, ingere*. Voor naauw maken, *arcto et coarcto, avi, atum, are*. Benaauwd, v. d. *anxius, pressus, compressus, interstrictus, a, m*. Voor naauw gemaakt, *angustatus, angustus, arctatus, a, m*. Voor bevreesd, *trepidus, a, m*; *timidus, a, m*. Benaauwdheid, *angor, oris, m.* bij *Plin. anxietas, atis, f.* bij *Cicero*; *anxietudo, inis, f. timor, oris, f. suffocatio, onis, f.* Benaauwinge, v. *arctatio et coarctatio, onis, f.*

Benadeelen, b. w. *noceo, cui, citum, cere, alicui*; *incommodo, avi, atum, are* acc. *damno afficere aliquem*. Benadeeling, v. *noxa, ae, f. incommodum, i, n. damnum, i, n.*

Benamen, b. w. *nomino, cognomino et denomino, avi, atum, are*, bij *Quint.* Benaamd, v. d. *nominatus, cognominatus, denominatus, a, m*, bij *Hor.* Benaming, v. *nominatio, cognominatio et denominatio, nis, f.*

Benaud, bijv. n. *confusus, a, m, (animo) anxius, a, m*; *sollicitus, a, m.*

Bende, v. *turba, ae, f.* Krijgsvolk, *agmen, inis, n. caterva, ae, f. manus, us, f. manipulus, i, m. cohors, ortis, f.* Ruiterij, *turma, ae, f.* Bij ben-

Digitized by Google

benden, *manipulatim, turmatim.* Nieuw gewonnen bende *tirocinium, ii, n.* bij *Livius.* Op een gesloten bende, *ordines densati, acies vel turma densata,* bij *Liv. milites conferti,* bij *Caesar, agmen confertum,* bij *Virg.*

Beneden, bijw en voorzetsel bijw. *subtus, deorsum, inferius, inferne, demisse, adv.* voorz. *infra, cum acc. sub, subter, cum acc. vel abl.* Het bijwoord beneden wordt somtijds ook gebogen en als een bijvoeglijk naamwoord gebruikt. Benedenste, *infernus, infernus, a, um; infimus, imus, a, um,* bij *Cic.*

Beneenen, b. w. door neen zeggen ontkennen, *nego, avi, atum, are.*

Benemen, b. w. *demo, emsi, emtum, emere, adimo, emi, emtum, imere, cum acc.* bij *Cicero; aufero, abstuli, ablatum, auferre, aliquid alicui; eripio, ui, eptum, ipere; eximo, emi, emtum, imere; privo, avi, atum, are, aliquem re.* Voor bevrijden, *libero, avi, atum, are;* b. v. *liberare aliquem metu,* iemand de vrees benemen. Benomen, v. d. *demtus, ademtus, ablatus, ereptus, privatus, liberatus, a, um.*

Benemen, v. *demtio, onis, f.* bij *Varro; ademtio* en *privatio,* beide bij *Cicero.*

Benepen, bijv. n. en bijw. eigenlijk het verl. d. van benijpen, zie Benauwd.

Benevelen, b. w. *obnubilo, avi, atum, are; nubila inducere vel obducere.* Tropisch. het verstand benevelen, *obnubilare, nubilum reddere, turbare, perturbare animum.* Beneveling, v des verstands, *turbatio, onis, f. perturbatio, tenebrae, arum, f.*

Beneven voorz. *juxta, praeregit accusativum.*

Benevent, eene stad in het koningrijk Napels, *Beneventum, i, n.*

Bengel m. eigenlijk een stok, *fustis, is, f.* Figuurlijk, een plomp en onbeschaafd mensch, *homo agrestis, vel moribus agrestibus.* Bengel wordt ook voor lepel gebruikt, *malleus tintinnabuli.* En in Holland voor het klokje zelf, dat voor het afvaren der schuiten en het sluiten van de poort geluid wordt, *tintinnabulum, i, n.*

Benijden, b. w *invideo, vidi, visum, videre cum acc. et dat. obtrecto, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero.* Benijd, v. d. *invisus, et invidiosus, a, um.* Benijder, m. *obtrectator, oris, m. homo invidus.* Benijding, v. *invidia, ae, f. obtrectatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Benoemen, b. w eenen naam geven, *nomino, avi, atum, are; nomen dare, vel nomen indere alicui rei.* Verkiezen, aanstellen, *dico, ixi, ictum, icere; constituo, ui, utum, nere.* Benoemd, v. d. *nominatus, dictus; constitutus, a, um.* Benoeming, v. *nominatio, dictio.* Benoemer, m. *nominator et constitutor, oris, m.*

Benfoin een heestergewas: waaruit het sap benfoin getrokken wordt, *benzoë, es, et benzoënum, i, n.* De bloemen van hetzelve, *flores benzoës.* Benfoinboom *arbor benzoïni, Laurus benzoïn, Linnaeus.*

Benoorden, bijw. en voorz. *septentrionem versus, vel ad partem borealem.*

Benoodigd, v. d. van het in onbruik geraakte werkw. benoodigen, *indigus, indigens, egens.* Iets benoodigd hebben, *indigere vel egere re aliqua.*

Beoefenen, b. w. zie Oefenen.

Beolien, b. w. *oleo illinere.*

Beoogen b. w. eigenlijk op iets oogen, beschouwen, *cerno, crevi, cretum, cernere; contemplor, atus sum, ari; inspicio, exi, ectum, icere; specto, avi, atum, are.* Verder, bedoelen, *adspirare ad aliquid, affectare aliquid,* bij *Cicero.*

Beoorlogen, b. w. *bellare contra aliquem; bellum gerere; bellum inferre alicui; bello petere aliquem.*

Beoosten, bijw. en voorz. *orientem versus, vel ad partem orientalem*

De

Digitized by Google

Beotien, eene landstreek in het oude Griekenland, *Boeotia, ae, f.*

Bepaarlen, b. w. *ornare vel distinguere margaritis vel unionibus vel gemmis.* Overdr. met daauw bepaarld, *roris guttis, quasi unionibus, distinctus.*

Bepalen, b. w. eigenlijk met palen afperken, *termino, avi, atum, are; determino, limito et limitor, atus sum, ari*, bij *Cicero*; *definio, ivi, itum, ire*, bij *Cicero*; *disfepio, fepsi, feptum, pire, cum acc.* bij *Lucret.* Voor vast stellen, *statuo et constituo, ui, utum, uere.* Voor besluiten, beperken, *circumscribo, ipsi, iptum, ibere.* Bepaald, v. d. *terminatus, determinatus, limitatus, definitus, statutus, constitutus, circumscriptus, a, m.* Bepaling, v. *terminatio, determinatio, limitatio, definitio, constitutio, circumscriptio, onis, f.* Bepalende, *definitivus, a, m.* Bepaaldelijk, bijw. *finite, definitive, circumscripte.*

Bepeinzen, b. w. *meditor, atus sum, ari, cum acc.* Bepeinzing, v. *meditatio, onis, f. meditamen, inis, n. meditamentum, i, n.* bij *Tacitus.*

Bepekken, b. w. *pico, impico et oppico, avi, atum, are*, bij *Catull.* Bepekt, v. d. *picatus, impicatus, oppicatus vel pice oductus vel illinitus, piceatus, a, m*, bij *Martial.* Bepekking, v. *oppicatio, onis, f.*

Bepeuken, zie Bepalen.

Bepissen, b. w. met pissen bevuilen, *permejo, commejo, inxi, mictum, mejere, vel urina inquinare.*

Bepleisteren, zie Bepleisteren.

Beplakken, b. w. *conglutino, avi, atum, are et adglutinare, vel glutine implere, vel conjungere.* Beplakking, v. *glutinatio, adglutinatio, onis, f.* Beplakker, m. *glutinator, oris, m.* Beplakt, v. d. *glutinatus, a, m*; *conglutinatus, adglutinatus.* Beplakstel, o. *glutinamentum, i, n.*

Beplanken, b. w *tabulo et contabulo, avi, atum, are*; *contigno, avi, atum, are.* Beplankt, *tabulatus et contabulatus, contignatus, a, m.* Beplanking, v. *contignatio, onis, f.* bij *Caesar* en *Vitruv. contabulatio, onis, f.* bij *Caesar.*

Beplanten, b. w. *consero, avi, itum, erere; obsero, insero et asscro.* Beplant, v. d. *consitus, a, m*, bij *Cicero.* Beplanting, v. *consitio, onis, f. et consitura, ae, f.* Beplanter, m. *consitor, oris, m.*

Bepleisteren, b. w. *emplastro vel emplastris tegere, contegere, obducere.* Met kalk bepleisteren, *tegere, contegere vel obducere calce, trullisfare*, bij *Vitr.* Bepleistering, v. *trullisfatio, onis, f.* bij *Vitr.*

Bepleiten, b. w. *oro, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *orare causas*, bij *Virg. dicere causam vel agere causam*, bij *Cicero.* Iemands zaak bepleiten, *defendere aliquem vel causam alicujus*, bij *Cicero.* Bepleiting, v. *causae dictio, onis, f. actus forensis, defensio, onis, f.* Bepleiter, m. *orator, oris, m. actor, oris*; *causidicus, i, m. defensor, oris, m.*

Beploegen, b. w. *aro, avi, atum, are, et obarare.* Beploegd, *aratus, obaratus, a, m.* Beploeger, m. *arator, obarator, oris, m.* Beploeging, v. *aratio, obaratio, onis, f.*

Bepluizen, b. w. *vello et pervello, velli, vulsum, vellere, cum acc.* bij *Cicero.*

Bepoten, b. w. zie Beplanten.

Bepraten, b. w. door praten iemand tot iets bewegen, *persuadeo, si, sum, ere aliquid alicui.* Bepraat, v. d. *persuasus, a, m.* Beprating, v. *persuasio, onis, f.* Beprater, m. *persuasor, oris, m.*

Beproeven, b. w. *experior, ertus sum, iri*; *tento, avi, atum, are*; *periclitor, atus sum, ari*; *exploro, avi, atum, are*; *probo, avi, atum, are.* Beproefd, v. d. *expertus, a, m*, bij *Liv. tentatus, periclitatus, a, m*; *spectatus, a, m.* Beproever, m. *tentator, oris*; *probator, oris, m.* bij *Cicero.* Beproeving, v. *tentamen, inis, n. tentamentum, i, n. tentatio, onis, f. periclitatio, onis,*

onis, *f.* bij *Cicero*; *probatio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.*

Beraad, o. *deliberatio*, *onis*, *f.* *consilium*, *ii*, *n.* Voor twijfel, zie dat woord.

Beraadslagen of beraden, o. en wederk. w. *delibero*, *avi*, *atum*, *are cum acc.* bij *Cicero*; *consulo*, *ui*, *ultum*, *ulere*; *consulto*, *avi*, *atum*, *are.* Beraadslaagd, v. d. *deliberatus*, *a*, *m*; *consultus*, *a*, *m.*

Beraden, wederk. w. *habere deliberationem de aliqua re.* Van besluit veranderen: ik heb mij beraden, *consilium mutavi.*

Beramen, b. w. den tijd beramen, *definire tempus*, *vel constituere diem.* Eene zaak beramen, *concipere vel moliri rem.* Vooraf beramen, *praestituere cum acc.* bij *Cic.*

Beraamd, v. d. *definitus*, *ratus*, *initus*, *a*, *m*; *conceptus*, *a*, *m*, bij *Cicero.* Beraming, v. *molitio*, *onis*, *f.* *consilium*, *ii*, *n.* Beramer, m. *molitor*, *oris*, *m.* bij *Suet.* *consultor*, *oris*, *m.*

Berd, o. (bord) waarop de ouden schreven, *tabula*, *ae*, *f.* Een bordtje, *tabella*, *ae*, *f.* was bij de ouden een plankje, het geen zij gebruikten om de stemmen uit te brengen: van hier *lex tabellaria*: zijnde die wet, welke aan de regters beval, om hunne stem met een zoodanig bordtje te geven. Te berde brengen, *proferre vel proponere aliquid.* Ook zegt men in den gemeenen spreektrant: hij heeft een bord voor het hoofd; het geen zoo veel is als: hij heeft alle schaamte verloren, *periit illi frons*, bij *Plaut.*

Berecinthe, eene stad en berg in Phrygien, *Berecynthus*, *i*, *m.* bij *Plin.*

Beregenen, b. w. doch wordt alleen in den lijdenden vorm gebezigd, b. v. wij zijn op weg geheel beregend, *in itinere pluvia fumus permadefacti.*

Beregten, b. w. voor bestieren, *administro*, *avi*, *atum*, *are.* Ook iemand voor zijn geld waren geven: iemand wel of kwalijk beregten, *bene vel male vendere aliquid alicui.* Ook het laatste olietel of het heilige avondmaal toedienen, *extrema ministrare alicui*, *vel sacramenta conferre.*

Bereiden, b. w. *paro*, *avi*, *atum*, *are*; *praeparare*, *aptare*, *instruo*, *uxi*, *uctum*, *uere.* Zich tot iets bereiden, *accingere se alicui rei*; *comparare se ad aliquid*, bij *Cicero.* Bereid, v. d. *paratus*, *aptatus*, *instructus*, *accinctus*, *a*, *m.* Bereiding, v. *paratus*, *us*, *m.* *apparatus et praeparatus*, *us*, *m.* bij *Gellius.* Bereider, m. *instructor*, bij *Cic.*

Bereids, bijw. *jam*, *adverbium.*

Bereidwillig, bijv. n. *libens*, *entis*, *omn. g.* bij *Cic.* *lubens*, *entis*, *omn. g.* bij *Plaut.* Bereidwilligheid, *libenter et lubenter*, *adv.*

Bereik, z. n. o. voor uitstrekking, *extensio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.* Voor bevatting van het verstand, *captus*, *us*, *m.*

Bereiken, b. w. *attingo et pertingo*, *tigi*, *actum*, *ingere.* Zijn doel bereiken, *voti compos fieri.* Den mannelijken ouderdom bereiken, *pervenire ad aetatem virilem*

Bereizen, b. w. *peragro*, *avi*, *atum*, *are*; *obeo*, *ivi*, *itum*, *ire*; *percurro*, *curri*, *cursum*, *currere.* Voor een bereisd man zegt *Virgilius*: *multorum mores hominum qui vidit et urbes.*

Berekenen, b. w. *enumero*, *avi*, *atum*, *are*; *computare*, beide bij *Cicero*; *calculo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Vegetius.* Berekenaar, m. *computator*, *oris*, *m.* bij *Seneca*; *calculator*, bij *Martial.* Berekening, v. *computatio*, *onis*, *f.* *enumeratio*, bij *Cicero.* Berekenbaar, bijv. n. *computabilis*, *lis*, *m. et f le*, *n.* bij *Plin.*

Berennen, b. w. *cingo*, *inxi*, *inctum*, *ingere*; *circumdo*, *dedi*, *datum*, *dare*, bij *Cicero*; *circumcludo*, *clusi*, *clusum*, *cludere*; bij *Plinius.* Eene stad berennen: zoo veel, als eene stad met een leger rondom insluiten, *circumdare urbem copiis*, bij *Livius.* Berend, v. d. *circumdatus*, *cinctus*, *circumclusus*, *a*, *m*; dit laatste beteekent bij *Cic.* geheel in het naauw gebragt.

Berg, m. *mons*, *ontis*, *m.* Van eenen berg, *montanus*, *a*, *m.* Bergachtig, bijv. n. *montosus et mon-*

montuosus, a, um, bij *Cicero*. Een bergbewoner, m. *monticola, æ, m.* bij *Liv.* Figuurlijk: wordt berg ook genomen voor zwarigheid, hinderenis: wij zijn dien berg nog niet over, *nondum omnes difficultates superavimus*. Ook gebruikt men dit woord om schrik en ontzetting uit te drukken: de haren rijzen mij te berge, *capilli horrent*. Voor veel beloven: iemand gouden bergen beloven, *maria montesque polliceri*, bij *Sallustius*; *montes auri*, bij *Terent.*

Bergaarde, v. *ambrax, acis, m.* bij *Vitruvius*.

Bergaf, bijw. voor den bergaf, *deorsum, adv.*

Bergen, eene stad in Noorwegen, *Berga, æ, f.* Bergen-op-zoom, *Berga ad Zomam*. Bergen in Henegouwen, *Montes vel Berga Hanoviæ.*

Bergen, b. w. zoo veel als redden, *servo, avi, atum, are et conservare*. Van hier Tropisch: hij is geborgen, *in vado est, bene se habet, tutus est*. Zoo veel als verbergen, *celo, avi, atum, are; abscondo, di, itum, ere*. Van het eerste komt het zelfst. n. bergloon, *pecunia vel merces pro rebus servatis vel servandis*. Geborgen, v. d. *servatus et conservatus, celatus, absconditus, a, m.*

Bergeppe, v. *oreoselinum, i, n.* bij *Plinius*; *athamanta oreoselinum*, bij *Linn.*

Berggeel, o. *ochra, æ, f.* bij *Plin.*

Berggod, m. *deus montanus*. Berggodin, v. *oreas, in plur. oreades, um, f.*

Berggras, o. *gramen montanum*. Hier onder zijn begrepen, *anthoxantum odoratum* of riekgras, *agrostis capillaris* en *festuca ovina*, bij *Linn.*

Berggrasbloem ook bergnagelen, *caryophyllum montanum*; de plant wordt *caryophyllus montanus*, ook *statice armeria*, bij *Linn.* genoemd.

Berggroen, o. *ochra veneris.*

Berghaan, m. *tetrao, onis, m.* bij *Pl.*

Berghaas, m. *lepus montanus sive alpinus.*

Berghoen, o. *perdix montana.*

Berghuisloof, o. *sempervivum montanum, Linn.*

Bergkaauw, v. *pyrrhocorax, acis, m.* bij *Plin.*

Bergkat, m. *catus montanus, Klein.*

Bergklaase of bergklisse, v. *lappa major montana*, bij *Linn.*

Bergknoflook, v. *allium carinaceum, allium scorodoprasum*, bij *Linn.*

Bergkristal, o. *crystallus montanus.*

Bergkoper, o. *orichalcum, i, n.* bij *Cicero.*

Bergmees, v. *parus montanus* of *parus caudatus, Klein.*

Bergmunt, *melissa calamintha*, ook *thymus acinos*, bij *Linn.*

Bergop, bijw. zoo veel als den berg op, *sursum, adverbium.*

Bergpapa, *solanum montanum*, bij *Linnæus.*

Bergpeper, *daphne mezereum*, bij *Linnæus.*

Bergpeterselie, v. *orson, i, n.* bij *Plin. athamanta oreoselinum*, bij *Linn.*

Bergplaats, v. *receptaculum, i, n.* bij *Cicero.*

Bergranonkel, *trollius europæus*, bij *Linn.*

Bergrietgras, o. *carex montana, arundo spigeios*, bij *Linn.*

Bergrood, o. *arsenicum rubrum.*

Bergruit, o. *ruta montana*, bij *Linn.*

Bergstof, v. *metallum, i, n.* bij *Virg.* en *Plin.* Van de bergstof, *metallicus, a, um.* Bergstof voortbrengende, *metallifer, era, erum*, bij *Statius.* Bergwerker, m. *metallicus, i, m.*

Bergstofgroeve, v. *fodina, æ, f.* bij *Tacitus.*

Bergzout, o. *sal fossile, is, n. nitrum, i, n.*

Berieken, b. w. aan iets rieken, *olfacio, feci, factum, facere*, b. v. *vestimentum*, bij *Plautus*; *odorando investigare.*

Berigt, o. *relatio, onis, f.* *renuntiatio, onis, f.* bij *Cicero*; *relatus, us, m.* bij *Tacit.*

Berigten, b. w. *refero, tuli, latum, ferre*; *renuntio, avi, atum, are*, bij *Cicero.*

Berijden, b. w. *equito, avi, atum, are*; ook *pingere equum*, bij *Horat.* Spreekw. hij berijdt

Digitized by Google

onis, *f.* bij *Cicero*; *probatio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.*

Beraad, o. *deliberatio*, *onis*, *f.* *consilium*, *ii*, *n.* Voor twijfel, zie dat woord.

Beraadslagen om beraden, o. en wederk. w. *delibero*, *avi*, *atum*, *are* *cum acc.* bij *Cicero*; *consulo*, *ui*, *ultum*, *ere*; *consulto*, *avi*, *atum*, *are.* Beraadslaagd, v. d. *deliberatus*, *a*, *m*; *consultus*, *a*, *m.*

Beraden, wederk. w. *habere deliberationem de aliqua re.* Van besluit veranderen: ik heb mij beraden, *consilium mutavi.*

Beramen, b. w. den tijd beramen, *definire tempus*, *vel constituere diem.* Eene zaak beramen, *concipere vel moliri rem.* Vooraf beramen, *praestituere cum acc.* bij *Cic.*

Beraamd, v. d. *definitus*, *ratus*, *initus*, *a*, *m*; *conceptus*, *a*, *m*, bij *Cicero.* Beraming, v. *molitio*, *onis*, *f.* *consilium*, *ii*, *n.* Beramer, m. *molitor*, *oris*, *m.* bij *Suet.* *consultor*, *oris*, *m.*

Berd, o. (bord) waarop de ouden schreven, *tabula*, *ae*, *f.* Een bordtje, *tabella*, *ae*, *f.* was bij de ouden een plankje, het geen zij gebruikten om de stemmen uit te brengen: van hier *lex tabellaria*: zijnde die wet, welke aan de regters beval, om hunne stem met een zoodanig bordtje te geven. Te berde brengen, *proferre vel proponere aliquid.* Ook zegt men in den gemeenen spreektraht: hij heeft een bord voor het hoofd; het geen zoo veel is als: hij heeft alle schaamte verloren, *periit illi frons*, bij *Plaut.*

Berecinthe, eene stad en berg in Phrygien, *Berecynthus*, *i*, *m.* bij *Plin.*

Beregenen, b. w. doch wordt alleen in den lijdenden vorm gebezigd, b. v. wij zijn op weg geheel beregend, *in itinere pluvia fumus permadefacti.*

Beregten, b. w. voor bestieren, *administro*, *avi*, *atum*, *are.* Ook iemand voor zijn geld waren geven: iemand wet of kwalijk beregten, *bene vel male vendare aliquid alicui.* Ook het laatste olietel of het heilige avondmaal toedienen, *extrema ministrare alicui*, *vel sacramenta conferre.*

Bereiden, b. w. *paro*, *avi*, *atum*, *are*; *praeparare*, *aptare*, *instruo*, *xi*, *ctum*, *ere.* Zich tot iets bereiden, *accingere se alicui rei*; *comparare se ad aliquid*, bij *Cicero.* Bereid, v. d. *paratus*, *aptatus*, *instructus*, *accinctus*, *a*, *m.* Bereiding, v. *paratus*, *us*, *m.* *apparatus et praeparatus*, *us*, *m.* bij *Gellius.* Bereider, m. *instructor*, bij *Cic.*

Bereids, bijw. *jam*, *adverbium.*

Bereidwillig, bijv. n. *libens*, *entis*, *omn. g.* bij *Cic.* *lubens*, *entis*, *omn. g.* bij *Plaut.* Bereidwilligheid, *libenter et lubenter*, *adv.*

Bereik, z. n. o. voor uitstrekking, *extensio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.* Voor bevatting van het verstand, *captus*, *us*, *m.*

Bereiken, b. w. *attingo et pertingo*, *tigi*, *actum*, *ingere.* Zijn doel bereiken, *voti compos fieri.* Den mannelijken ouderdom bereiken, *pervenire ad aetatem virilem.*

Bereizen, b. w. *peragro*, *avi*, *atum*, *are*; *obeo*, *ivi*, *itum*, *ire*; *percurro*, *curri*, *cursum*, *currere.* Voor een bereisd man zegt *Virgilius*: *multorum mores hominum qui vidit et urbes.*

Berekenen, b. w. *enumero*, *avi*, *atum*, *are*; *computare*, beide bij *Cicero*; *calculo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Vegetius.* Berekenaar, m. *computator*, *oris*, *m.* bij *Seneca*; *calculator*, bij *Martial.* Berekening, v. *computatio*, *onis*, *f.* *enumeratio*, bij *Cicero.* Berekenbaar, bijv. n. *computabilis*, *lis*, *m. et f le*, *n.* bij *Plin.*

Berennen, b. w. *cingo*, *inxi*, *inctum*, *ingere*; *circumdo*, *dedi*, *datum*, *dare*, bij *Cicero*; *circumcludo*, *clusi*, *clusum*, *cludere*; bij *Plinius.* Eene stad berennen: zoo veel, als eene stad met een leger rondom insluiten, *circumdare urbem copiis*, bij *Livius.* Berend, v. d. *circumdatus*, *cinctus*, *circumclusus*, *a*, *m*; dit laatste beteekent bij *Cic.* geheel in het naauw gebragt.

Berg, m. *mons*, *ontis*, *m.* Van eenen berg, *montanus*, *a*, *m.* Bergachtig, bijv. n. *montosus et mon-*

Digitized by Google

montuosus, a, um, bij *Cicero*. Een bergbewoner, m. *monticola, æ, m.* bij *Liv.* Figuurlijk: wordt berg ook genomen voor zwarigheid, hindernis: wij zijn dien berg nog niet over, *non dum omnes difficultates superavimus*. Ook gebruikt men dit woord om schrik en ontzetting uit te drukken: de haren rijzen mij te berge, *capilli horrent*. Voor veel beloven: iemand gouden bergen beloven, *aurea montesque polliceri*, bij *Sallustius*; *montes auri*, bij *Terent.*

Bergarde, v. *ambrax, acis*, m. bij *Vitruvius*.

Bergaf, bijw. voor den bergaf, *deorsum, adv.*

Bergen, eene stad in Noorwegen, *Berga, æ, f.* Bergen-op-zoom, *Berga ad Zomam*. Bergen in Henegouwen, *Montes vel Berga Hanoniæ*.

Bergen, b. w. zoo veel als redden, *servo, avi, atum, are et conservare*. Van hier Tropisch: hij is geborgen, *in vado est, bene se habet, tutus est*. Zoo veel als verbergen, *celo, avi, atum, are; abscondo, di, itum, ere*. Van het eerste komt het zelfst. n. bergloon, *pecunia vel merces pro rebus servatis vel servandis*. Geborgen, v. d. *servatus et conservatus, celatus, absconditus, a, um*.

Bergeppe, v. *oreoselinum, i, n.* bij *Plinius*; *athamanta oreoselinum*, bij *Linn.*

Berggeel, o. *ochra, æ, f.* bij *Plin.*

Berggod, m. *deus montanus*. Berggodin, v. *oreas, in plur. oreades, um, f.*

Berggras, o. *gramen montanum*. Hier onder zijn begrepen, *anthoxanthum odoratum* of riekgras, *agrostis capillaris* en *festuca ovina*, bij *Linn.*

Berggrasbloem ook bergnagelen, *caryophyllus montanus*; de plant wordt *caryophyllus montanus*, ook *flastica armeria*, bij *Linn.* genoemd.

Berggroen, o. *ochra veneris.*

Berghaan, m. *tetrao, onis*, m. bij *Pl.*

Berghaas, m. *lepus montanus, sive alpinus.*

Berghoen, o. *perdix montana.*

Berghuisloof, o. *sempervivum montanum, Linn.*

Bergkaauw, v. *pyrrhocorax, acis*, m. bij *Plin.*

Bergkat, m. *catus montanus, Klein.*

Bergklasse of bergklisse, v. *lappa major montana*, bij *Linn.*

Bergknoflook, v. *allium carinaceum, allium scorodoprasum*, bij *Linn.*

Bergkristal, o. *crystallus montana.*

Bergkoper, o. *orichalcum, i, n.* bij *Cicero.*

Bergmees, v. *parus montanus* of *parus caudatus, Klein.*

Bergmunt, *melissa calamintha*, ook *thymus acinos*, bij *Linn.*

Bergop, bijw. zoo veel als den berg op, *sursum, adverbium.*

Bergpapa, *solanum montanum*, bij *Linnæus.*

Bergpeper, *daphne mezereum*, bij *Linnæus.*

Bergpeterselie, v. *orsen, i, n.* bij *Plin. athamanta oreoselinum*, bij *Linn.*

Bergplaats, v. *receptaculum, i, n.* bij *Cicero.*

Bergranonkel, *trollius europæus*, bij *Linn.*

Bergrietgras, o. *carex montana, arundo epigeios*, bij *Linn.*

Bergrood, o. *arsenicum rubrum.*

Bergruit, o. *ruta montana*, bij *Linn.*

Bergstof, v. *metallum, i, n.* bij *Virg.* en *Plin.* Van de bergstof, *metallicus, a, um*. Bergstof voortbrengende, *metallifer, era, erum*, bij *Statius*. Bergwerker, m. *metallicus, i, m.*

Bergstofgroeve, v. *fodina, æ, f.* bij *Tacitus.*

Bergzout, o. *sal fossile, is, n. nitrum, i, n.*

Berieken, b. w. aan iets rieken, *olfacio, feci, factum, facere*, b. v. *vestimentum*, bij *Plautus*; *oderande investigare.*

Berigt, o. *relatio, onis, f.* *renuntiatio, onis, f.* bij *Cicero*; *relatus, us*, m. bij *Tacit.*

Berigten, b. w. *referre, tuli, latum, ferre*; *renuntio, avi, atum, are*, bij *Cicero.*

Berijden, b. w. *equito, avi, atum, are*; ook *jongen equum*, bij *Horat.* Spreekw. bij berijdt

Digitized by Google

een slecht paardt, *malo agit rem, malam rem suscipit.*

Berijder, m. *equiso, onis,* m. bij *Varro*; *domitor equorum*, bij *Cicero.* Berijdbaar, bijv. n. *equitabilis, lis, m. et f. le, n.* Onberijdbaar, *inequitabilis*, bij *Curtius.*

Beringen, zie Omringen.

Berispen, b. w. *arguo, coarguo, redarguo, ui, utum, uere, cum acc.* bij *Cicero*; *reprehendo, di, sum, ere*; *corrigo, exi, ectum, igere*, bij *Cicero*; *obstrigilo, avi, atum, are*, bij *Varro*; *incusare aliquem*, bij *Cicero*; *increpare aliquem*, bij *Plaut.* Berispt, v. d. *correctus, incusatus, a, m.* Berisper, m. *reprehensor, corrector, oris, m.* Berisping, v. *correctio, reprehensio, onis, f.*

Berk, m. *betula, ae, vel betulla, ae, f.* bij *Plin.*

Berken, bijv. n. van eenen berkenboom gemaakt of daartoe behorende, *betulinus, a, um.*

Berkenmeijer, m. een beker bij de ouden van berkenhout gemaakt, *poculum betulinum.*

Berkhout, o. *cinctus, us,* m. *scilicet navis.*

Bernen, zie Branden.

Barnsteen, zie Barnsteen.

Beroemd, bijv. n. *celeber et celebris, is, e*; *clarus, a, um*; *celebratus, insignis, is, e*; *illustris, inclytus, a, um*; *insignitus, gloriosus, nobilis, is, e*; *praeclarus, a, um.*

Beroemdheid, v. *celebritas, atis, f. claritas*, bij *Cicero*; *claritudo, inis, f. Sallust. gloria, ae, f. nobilitas, atis, f.*

Beroemen, (zich) wederk. w. *glorior, atus sum, ari, jacto, avi, atum, are*; (*se*) *vendito, avi, atum, are*, bij *Liv.*

Beroep, o. *munus, eris, n. officium, ii, n. professio, onis, f.* bij *Vellejus.* Beroep op hooger regt, *provocatio, onis, f.* bij *Cicero.* en *appellatio.*

Beroepen, b. w. *appello, avi, atum, are.* Hij was reeds zoo ver, dat ik hem niet beroepen kon, *jam eo processerat, ut me exaudire non posset.* Eene vergadering beroepen, *convocare concionem.* Tot een ambt, *nominare aliquem* of *munus offerre alicui.* Op hooger regt, *provoco, avi, atum, are*; *appello, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Beroeper, m. *nominator, oris, m. provocator, oris, m. appellator.* Beroeping, v. *nominatio, provocatio, appellatio, onis, f.*

Beroeren, b. w. eigenlijk iets aanraken, *attingo, igi, actum, ingere.* Door aanraking in beweging en verwarring brengen, *moveo, ovi, otum, overe*; *agito, avi, atum, are*; *turbare, conturbare, perturbare.* Beroerd, v. d. *motus, agitatus, turbatus, conturbatus, perturbatus, a, m.* Beroering, v. *motus, us, m. tumultus, seditio, agitatio, onis, f. turba, ae, f. conturbatio, perturbatio, onis, f.* Beroerer, m. *turbator, conturbator, perturbator, oris,* m. Beroerd: wordt ook voor lam gebruikt, *paralyticus, a, um*, bij *Plinius*; *apoplecticus, a, um.* Hier van beroerte, v. *paralysis, et apoplexis, f. resolutio nervorum*, bij *Celsus.* Beroerster, v. *perturbatrix, icis, f. Cic.*

Beroesten, o. w. *rubiginor, atus sum, ari*, bij *Apul. contrahere rubiginem*, bij *Plin. vel aeruginem.* Beroest, v. d. *rubiginosus, aeruginosus, a, um*, bij *Seneca.* Beroesting, v. *rubigo, inis et aerugo, inis, f.*

Berokken of berokkenen, b. w. *instigo, avi, atum, are.* Zie verder in deze beteekenis op aanhitsen. Ook iemand kwaad berokkenen, *excoquere malum alicui*, bij *Plautus*; *mala alicui tudiculare*, bij *Varro.*

Beroofd, v. d. van berooven, *sublatus, praecisus, a, um*, bij *Cicero*; *direptus*, bij denzelfden; *privatus et privus, a, m*, bij *Apul.* Voor ontbloot, *orbus et orbatus, a, m.* Voor uitgeplunderd, *spoliatus, expilatus, a, m*, bij *Cicero.*

Berooid, bijv. n. zie Arm. Ook wordt dit woord op den tijd toegepast: b. v. berooide tijden, *tempora infelicia, misera.* Voor ver-

Digitized by Google

verward: beroold van zinnen, *animi impos*, bij *Caesar.*

Berooken, b. w. *fumo implere, infumo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Plaut.* Eene plaats ter gezondheid berooken, *suffio, ivi, itum, ire*, bij *Plinius*; *suffimigo, avi, atum, are*, bij *Celsus.* Berookt, *fumosus et fumo impletus, a, um.*

Berooven, b. w. *privo, avi, atum, are, cum acc. pers. et abl. rei*; *diripio, pui, eptum, ere, cum acc. spolio, exspolio, avi, atum, are*; *expilare, orbo, avi, atum, orbare.*

Beroover, m. *direptor, oris*, m. *spoliator, orbator, oris*, m. bij *Ovidius.*

Berooving, v. *spoliatio, direptio, privatio, subtratio, orbatio, nis*, f. bij *Seneca.*

Berouw, o. *poenitentia, ae*, f. bij *Livius.*

Berouwen, onpers. w. *poenitet, uit, ere*; *piget, uit, ere*; *taedet, uit, ere, cum acc. pers. et gen. rei.*

Berri, eene ſtad in Frankrijk, *Avaricum, i*, n. bij *Caesar.*

Berrie, v. een werktuig om iets op te dragen, *feretrum, i*, n. bij *Varro, Virg. Ovid.* en *Statius.*

Berst, m. *rima, ae*, f. bij *Vitr.* Vol berſten, *rimosus, a, um.*

Berſten, o. w. *hio, avi, atum, are*, bij *Sallust. hiscere et dehiscere, iscere*, bij *Plin. rumpi et disrumpi, agere rimas*, bij *Cicero.* Gebersten, v. d. *hiulcus, a, um*; *ruptus et disruptus, a, um.* Berſting, *disruptio, onis*, f. bij *Seneca*; *ruptio, onis*, f. *in Digest.*

Berſtram of tandkruid, o. *pyrethrum, i*, n. bij *Celsus.*

Berucht, bijv. n. in eenen goeden zin, zie Beroemd. In eenen kwaden zin, is het, *famosus, a, um*; *infamis, is, me. et f. e*, n. bij *Cicero.* Zoo ook beruchtheid, zie Beroemdheid. In eenen kwaden zin, *fama, ae*, f. *et infamia, ae*, f. bij *Nepos.*

Beruiken, zie Bericken.

Berusten, o. w. even als rusten, die brieven berusten onder mij, *literae istae apud me sunt de-*

positae. Iets laten berusten, *suspersedeo, edi, essum, edere* met den *dat.* of *abl.* bij *Cicero.* Op hem berust het geheele behoud van den ſtaat, *in illo salus reipublicae sita est.* In eene zaak berusten, *acquiescere in aliqua re*, bij *Cicero.* Op iets berusten, *confidere alicui rei.*

Bes, v. *bacca, ae*, f. *bacculo, as, f. et uva, ae*, f. Ook is bes of besje eene oude vrouw, *anus, us*, f. *anicula, ae*, f.

Beſançon, eene ſtad in Frankrijk, *Vesontio, onis*, f. bij *Caesar.*

Beſchaafd, bijv. n. eigenlijk verl. d. van beſchaven: beteekent in den eigenlijken zin: met de ſchaaf glad gemaakt: *limatus, a, um*; *perdolatus, a, um*; *elimatus, depolitus*, bij *Plin.* Figuurlijk: zoo veel als wellevend, *elegans, urbanus, a, um*; *humanus, civilis, lis*, m. *et f. le*, n. Van hier het zelfſt. beſchaafdheid, v. *elegantia, ae*, f. *urbanitas, atis*; *humanitas et civilitas*; als bijw. *limate, polite, eleganter, urbane, humane et civiliter*, *adverbia.*

Beſchadigen, b. w. *noceo, cui, citum, ere, cum dat. ob vel officio, oci, icere*, bij *Cicero*; *laedo, aesi, aesum, aedere, cum acc. obsum, obfui, obesse, cum dat.* ook *damnum adferre alicui vel alicui rei*; *detrimentum alicui importare*, bij *Cic.*

Beſchaduwen, b. w. *adumbro, inumbro, avi, atum, are*, bij *umbra tegere, et obumbro, avi, atum, are*; *inopaco, avi, atum, are*, bij *Colum. opaco, avi, atum, are.* Beſchaduwd, v. d. *adumbratus, inumbratus, obumbratus, a, um*; *opacus, a, um.* Beſchaduwing, v. *opacitas, atis*, f.

Beſchaffen, b. w. voor bezorgen, *procuro, avi, atum, are*; *subministro, avi, atum, are*; *suppedito, avi, atum, are*; *suggero, essi, estum, erere, aliquid alicui.*

Beſchamen, b. w. *confundo, udi, usum, undere, cum acc. pudefacio, eci, actum, acere*, bij *Gellius*; *pudore aliquem adficere*,

bij *Cicero*; *incutere alicui ruborem*, bij *Livius*. Beschaamd zijn, *pudet, uit, itumest, ere, cum acc. pers. et gen. pers. vel rei*; *verecundor, atus sum, ari*, bij *Plautus*; *affici pudore*, bij *Cicero*. Beschaamd worden, *pudefio, actus sum, ieri*, bij *Gellius*; *erubesco, cere*, bij *Cic.* Beschaamd, v. d. *verecundus, a, m*; *confusus, a, m, vel confusus animo*; bij *Livius*. Beschaamdheid, v. *pudor, oris, m. verecundia, ae, f. confusio, onis, f. rubor, oris, m.* bij *Virg.*

Beschansen, b. w. zie Bebolwerken.

Beschaven, b. w. heimelijk iets stelen, *subduco, uxi, uctum, ucere, aliquid*; *subtraho, axi, actum, ahere*, beide bij *Plaut.*

Beschaven, b. w. *limo, avi, atum, are*; *polio, ivi*; *itum, ire*; *depolio, expolio et edolo, avi, atum, are*; *dedolare.* Beschaver, m. *politor, oris, m.* Beschaving, v. *politio, expolitio et perpolitio, onis, f.* bij *Cicero.* Een werk beschaven, *retractare opus.*

Beschеid, o. *relatio, onis, f. renunciatio, onis, f.* bij *Cicero.* Beschеid brengen, *refero, tuli, latum, ferre*, bij *Cicero*; *renuncio, avi, atum, are*, bij *Terent.* Voor antwoord, *responsum, i, n. et responsio, onis, f.* bij *Cicero.*

Beschеiden, b. w. zoo veel als bepalen: dag of uur beschеiden, *condicere horam vel diem*, *Justinianus*; *constituo, ui, utum, uere.* Beschеiden, v. d. doch meest als een bijv. n. gebruikt, *constitutus, a, m.* Beschеiden deel, *justa pars.* Ook bereekend het: beleefd, minzaam, zie Beleefd. Beschеidenheid, v. zie Beleefdheid.

Beschenken, b. w. zie Begiftigen. Men zegt ook beschenken voor dronken maken, *inebrio, avi, atum, are*, bij *Plin.* Beschonken, v. d. *ebrius et inebriatus, a, m.*

Bescheren, b. w. *tondeo, totondi, onsum, ere*; *detondere, circumtondere*, bij *Seneca.* Beschoren, v. d. *tonsus, detonsus et circumtonsus*, bij denzelfden. Ook beteekent beschеren: toedeelen, *partior, itus sum, iri*; *adtribuo*; doch het verl. d. beschoren is thans alleen in gebruik in den zin van toegedacht, bestemd. Dit is mij niet beschoren, *hoc mihi non est destinatum.*

Beschermen, b. w. *protego, exi, ectum, egere, cum acc.* bij *Cicero*: *defendo, di, sum, ere*, bij *Cicero*; *tuor, uitus sum, ueri, cum acc. tutor, atus sum, ari*, bij *Cic.* Beschermd, v. d. *protectus, defensus, a, m.* Beschermer, m. *protector, defensor*; *tutor, oris, m.* Beschерming, v. *tuitio, onis, f.* bij *Cicero*; *tutamen, inis, n.* bij *Virg. tutamentum, i, n.* bij *Liv. tutela, ae, f.* bij *Cic.* en *defensio, onis, f.*

Beschieten, b. w. b. v. eene stad beschieten, *petere vel oppugnare urbem tormentis.* Het doel beschieten, *scopum attingere.* Ook voor bekleeden: b. v. eenen muur met hout beschieten, *parietem obducere ligno.* Onzijdig, voor vorderen: dat werk beschiet niet, *opus illud non proficit.* Mijne oogen beschieten, *somnus mihi oculos occupat vel obnubilat.*

Beschijnen, b. w. *affulgeo, si, ere*; *illuceo, uxi, ucere*, bij *Plautus.*

Beschijten, b. w. *cacaco, avi, atum, are*, bij *Seneca*; *fœcare inquinare.* In den lagen trant, geeft het ook bedriegen te kennen; zie Bedriegen.

Beschikken, b. w. voor toezenden, *mitto, isi, issum, ittere aliquid ad aliquem, ad vel allego, avi, atum, are.* Bezorgen, *curo, avi, atum, are.* In orde brengen: zijne zaken beschikken, *res suas in ordinem redigere.* Verrigten: ik heb nog veel te beschikken, *multa mihi agenda superfunt.* Beschikking, v. *cura, ae, f. curatio, onis, f. allegatio, onis*; *missus, us, m.*

Beschilderen, b. w. *pigmento exornare vel obducere.*

Beschimmelen, o. w. *mucco, cui, ere*; *mucesco, escere*, bij *Cic.* en *Plin.* Beschimmeld, v. d. *mu-*

Digitized by Google

cidus, a, m. Schimmel, v. *mucor, oris, m. situs, us, m.* Van brood, *glis, glidis, f.* bij *Vitr.*

Beschimpen, b. w. *ignominia vel contumelia adficere aliquem, ignominiam vel contumeliam injungere alicui, vel ignominiose vel contumeliose tractare aliquem,* ook *derideo, irrideo, isi, isum, idere,* bij *Terens. irrisui habere aliquem,* bij *Tac.* Beschimpt, v. d. *ignominia adfectus vel contumelia, ignominiose vel contumeliose tractatus, a, um; irrisui habitus, derisus et irrisus, a, um.* Beschimper, m. *derisor et irrisor, oris, m.* Beschimping, v. *derisus, us, m. derisio, onis, f.* zoo ook *irrisus* en *irrisio.*

Beschoft, bijv. n. is een oud woord, waarvan het tegengestelde onbeschoft meest gebruikelijk is; zie Beschaafd en Onbeschaafd.

Beschot, o. *septa, orum, n. pl.* bij *Cicero; septio, onis, f.* bij *Vitr.*

Beschouwen, b. w. *contemplor, atus sum, ari, et contempto, avi, atum, are,* bij *Varro.* Beschouwer, *contemplator, oris, m.* bij *Cicero.* Beschouwing, v. *contemplatio, onis, f. contemplatus, us, m.* Beschouwster, v. *contemplatrix, icis, f.* bij *Calf.*

Beschreijen, b. w. zie Beweenen.

Beschrijven, b. w. *describo, perscribo, ipsi, ipsum, ibere; mandare literis,* bij *Cic.* Beschreven, v. d. *descriptus, perscriptus, conscriptus, a, um.* Beschrijving, v. *descriptio, onis, f. conscriptio, onis, f.* bij *Vitr.*

Beschroomd, bijv. n. *timidus, a, m.* bij *Cic. meticulosus, a, um,* bij *Plaut. pavidus, a, um,* bij *Virg.*

Beschroomdheid, v. *timor, oris, m. metus, us, m. pavor, oris, m.* bij *Cic.*

Beschuit, v. een verbasterd woord van het Fransche *biscuit,* zoo veel als tweemaal gebakken brood, *panis bis coctus.*

Beschuldigen, b. w. *accuso, incuso, culpo, avi, atum, are; arguo et coarguo, ui, gutum, guere,* bij *Cic. criminor, aris, atus sum, ari; reum peragere aliquem.* Beschuldigd, v. d. *accusatus, incusatus, culpatus, a, m,* bij *Gell. reus,* bij *Cic.* Beschuldiger, m. *accusator, culpator, criminator, oris, m.* bij *Plaut.* Beschuldiging, v. *accusatio, culpatio, inculpatio, onis, f. crimen, inis, n.* bij *Cic.* Beschuldigster, v. *accusatrix, icis, f.* bij *Plaut.* Eene valsche beschuldigster, v. *calumniatrix, icis, f.* bij *Ulpian.*

Beschutten, b. w. zie Beschermen.

Besef, zie Begrip.

Beslaan, b. en o. w. ergens mede omringen, *circumdare aliquid aliqua re vel cingere aliqua re, obducere;* b. v. met zilver of goud beslaan, *obducere argento, vel auro.* Een paard beslaan, *calceare equum,* bij *Suet.* Vermengen: kalk beslaan, *calcem commiscere aquae, vel aquam admiscere calci.* Meel beslaan, *subigere farinam.* Goederen beslaan, aanhouden, *detineo, ui, entum, inere, et retinere.* Eene plaats beslaan of vervullen, *occupare locum.* In de boete beslaan, *mulctare, aliquem, vel mulctam imponere alicui.* Onz. met vochtigheid of damp bezwaakt worden: b. v. de glazen zijn beslagen, *vitra humore vel vapore inquinata sunt.* Voor geluk ken: dat zal niet goed beslaan, *res non bene eveniet; res male vertet.* Beslagen, v. d. kundig, b. v. *peritus, exercitatus, gnarus, a, um.*

Beslabben en beslabberen, b. w. *maculare, commaculare, inquinare vestes cibo pingui, vel sordibili.* Beslabbering, v. *inquinatio, onis, f.*

Beslag, o. met zilver of goud, *inargentatio vel inauratio, onis, f.* Van kalk en zand, *arenatum, i, n.* bij *Vitruv.* Van meel, *conspersio farinae.* Van water, *macceratio, onis, f.* Van goederen, *detentio, retentio, onis, f.*

Beslapen, b. w. op iets slapen: b. v. ik heb dat bed nog niet beslapen, *nondum in eo lecto dormivi, vel cubui.* Zich ergens op beslapen, *rem in crastinum diem*

Digitized by Google

differre. Eene vrouw beſlapen, *concumbere cum aliqua, rem habere cum aliqua;* ook *vitiare feminam.* Beſlaping, *n. concubitus, us, m.*

Beſleehten, b. w. effen maken, *aequo, avi, atum, are.* Voor bijleggen, vereffenen, *dijudicare, decernere vel dirimere vel decidere controverſiam,* bij *Cicero.* Beſlecht, v. d. *aequatus, et aequus, a, m; dijudicatus, a, m; deciſus,* bij *Cicero.* Beſlechting, v. *dijudicatio, onis, f. et deciſio, onis, f.* bij *Cicero.*

Beſlijken, b. w. met ſlijk bezoedelen, *luto, avi, atum, are,* bij *Cato;* ook *oblinere, inficere vel inquinare coeno.* Beſlijkt, v. d. *luteus, lutulentus, a, m,* bij *Cicero; lutoſus, a, m,* bij *Vitruvius, oblitus, infectus vel inquinatus, luto, limo vel coeno.*

Beſlijpen, b. w. *acuo, et exacuo, ui, utum, uere, cum acc.* Beſlepen, *acutus et exacutus, a, m.* Een beſlepen oordeel, *judicium acutum.* Ook verſtand, *ingenium acutum.* Beſlepenheid van verſtand, *acumen ingenii.*

Beſlisſen, zie boven bij beſlechten, in de beteekenis van vereffenen.

Beſlommeren, b. w. *perplexor, atus ſum, ari; verbum deponens,* bij *Cicero.* Zich beſlommeren, *rebus perplexis ſe implicare.* Beſlommerd, v. d. *perplexus, a, m,* bij *Liv. impeditus, a, m.* Beſlommering, *impedimentum, i, n.* bij *Cic. implicatio, onis, f.* bij *Cicero.* Een beſlommerde of verwarde boedel, *res familiaris implicata.*

Beſluiten, b. w. voor vervatten, behelzen, *contineo, ui, entum, inere;* *complector, exus ſum, ecti.* Voor eindigen, *finio, ivi, itum, ire; peroro, avi, atum, are.* Bepalen, *definio, ivi, itum, ire; ſtatuo, conſtituo, ui, utum, uere; ſancio, ſanxi et ſancivi, ſanctum et ſancitum, ſancire aliquid, decerno, crevi, cretum, cernere.* Voor omringen, *ſepio et obſepio, ſepſi, ſeptum, ſepire,* bij *Liv. circumcludere et circumdare,* bij *Cic.* Voor oordeelen, *concludo, uſi, uſum, udere; colligo, egi, ectum, igere, cum acc.* bij *Cic.* Voor benauwen, *anguſto, avi, atum, are; coarcto, avi, atum, are,* bij *Liv.* Voor beknellen, *conſtringo, inxi, ictum, ingere,* bij *Cic.* en *Plaut.* Beſloten, v. d. voor geeindigd, *finitus, a, m.* Vast geſteld, *definitus, a, m; ſtatutus, a, m; conſtitutus, ſancitus.* Omringd, *ſeptus, circumcluſus, a, m; circumdatus.* Benaauwd, *anguſtatus, a, m; coarctatus, a, m.* Een beſloten brief, *literae obſignatae,* bij *Cic.* Beſloten water, *aqua galu adſtricta.* Voor gekneld, *conſtrictus, a, m,* bij *Cic.*

Beſluit, o. *finis, is; epilogus, i, m.* bij *Cic. concluſio, onis, f. peroratio, clauſula, ae, f. complexio, onis, f.* alle bij *Cic. exitus orationis,* bij *Caeſar.* Voornemen, *conſilium, ii, n. animus, i, m* bij *Cic.* Bepaling, *decretum, i, n. ſtatutum, i, n.* bij *Cic. ſanctio, onis, f.* Voor ſluitreden of gevolg, *conſequens, entis, n.* bij *Cic. conſequentia, ae, f. conſecutio, onis, f. connexum, i, n.* alle bij *Cic. connexio, onis, f.* bij *Quint. collectio, onis, f.* bij *Sen.* Der Goden, *fatum, i, n.* Van hier komt: beſluiteloos, bijv. n. *conſilii inops, et conſilii expers; tis, omn. g.* Beſluiteloosheid, *inopia conſilii.*

Beſmeren, b. w. eigenlijk met eenig vet beſtrijken, *ungo, perungo, inungo, unxi, unctum, ungere.* Beſmeerd, v. d. *unctus, perunctus, inunctus, a, m.* Beſmering, v. *unctio et perunctio, onis, f.* Voor morſig maken, *inquino, avi, atum, are; maculo, avi, atum, are; implere ſordibus.*

Beſmetten, b. w. *maculo, commaculo, inquino, ſordido, contamino, conſpurco, avi, atum, are; inficio, eci, ectum, icere.* Beſmet, v. d. *maculatus, commaculatus, inquinatus, contaminatus, conſpurcatus, a, m.* Beſmettelijk, bijv. n. *peſtilens, entis, omn. g. peſtifer, era, erum; contagioſus, a, m,* bij

Digitized by Google

Calſus. Beſmettelijkheid, v. *contagium*, *i*, *n*. bij *Virg. contagio*, *onis*, *f*. bij *Cic.*

Beſmullen, b. w. zie Beſlabben.

Beſnaauwen, b. w. *perſtringo*, *inxi*, *ictum*, *ingere aliquem*, bij *Cicero*.

Beſneden, bijv. n. b. v. een welbeſneden aangezigt, *facies bene formata*, *concinna*, *decens*; bij *Horat.* en *Ovid.*

Beſneeuwd, bijv. n. en verk. d. *nive impletus*, *vel tectus*. Beſneeuwde plaatſen zijn: *nivalia loca*, bij *Plin. ninguidus*, *a*, *m*, bij *Auſonius*.

Beſnijden, b. w. een gedeelte van iets affnijden, zie Affnijden: ook *circumcido*, *idi*, *iſum*, *idere*. Een beſnedene, *circumciſus*. De beſnijding of beſnijdenis, v. *circumciſio*, *onis*, *f*.

Beſnoeijen, b. w. *curto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Hor. praeſeco*, *ecui*, *ectum*, *are*, bij *Ovid. concido*, *cidi*, *ciſum*, *dere*. Beſnoeid, v. d. *conciſus*, *a*, *m*, *et curtus*, *a*, *m*.

Beſnot, bijv. n. en verl. d. *mucoſus*, *a*, *m*, bij *Colum.*

Beſnuffelen, b. w. *odoror*, *atus ſum*, *ari*, *aliquem*, bij *Cicero*. Zoo veel als naauwkeurig onderzoeken, *perſcrutor*, *atus ſum*, *ari*; *rimor*, *atus ſum*, *ari*, bij *Cicero*; *perſpeculor*, *atus ſum*, *ari*, *cum acc.* bij *Plin. anquiro*, *iſivi*, *itum*, *irere de aliqua re*; *anquiſite quaerere aliquid*, bij *Liv.* en *Gell.*

Beſnuffen, hetzelfde als Beſnuffelen.

Beſpannen, b. w. eenen wagen met paarden beſpannen, *equos jungere currui*.

Beſparen, b. w. hetzelfde als ſparen.

Beſpatten, b. w. *adſpergo*, *inſpergo*, *reſpergo*, *ſi*, *ſum*, *ere*, bij *Cicero*; *conſpergere*, bij *Tacit.* Beſpat, v. d. *adſperſus*, *inſperſus*, *reſperſus* et *conſperſus*, *a*, *m*. Beſpatting, v. *adſperſio*, *inſperſio*, *conſperſio*, *reſperſio*, *onis*, *f*.

Beſpekken, b. w. *adipo*, *avi*, *atum*, *are*, zegt het woordenboek door den grooten *Ruhnkenius* uitgegeven, evenwel zonder den ſchrijver aan te halen. Beſpekt, v. d. *adipatus*, *a*, *m*, bij *Lucilius*; *panis adipatus*, zou men bij ons ſaucijze brood kunnen noemen.

Beſpeuren, b. w. *ſentio*, *ſenſi*, *ſenſum*, *ſentire*; *comperio*, *ii*, *ertum*, *erire*; *experior*, *ertus ſum*, *iri*, *aliquid*.

Beſpieden, b. w. *ſpeculor*, *atus ſum*, *ari*, bij *Caeſar.* Beſpieder, m. *ſpeculator*, *oris*, *m*. Beſpieding, v. *ſpeculatio*, *onis*, *f*. Beſpiedſter, v. *ſpeculatrix*, *icis*, *f*. bij *Cicero*.

Beſpiegelen, b. w. eigenlijk in den ſpiegel zich bezien, *ſpeculo ſe contemplari*. Van hier: met aandacht beſchouwen, *attente*, *conſiderate contemplari*. Beſpiegeling, v. voor aandachtige beſchouwing, *conſideratio*, *vel contemplatio*, *onis*, *f*.

Beſpikkelen, b. w. *maculis adſpergere*; *maculo*, *avi*, *atum*, *are*; *commaculare*. Beſpikkeld, v. d. *maculis adſperſus*; *maculatus*, *commaculatus*, *a*, *m*. Beſpikkeling, v. *maculatio* et *commaculatio*, *onis*; *asperſio*, *onis*, *f*.

Beſpoedigen, b. w. *feſtino*, *celero* et *accelero*, *avi*, *atum*, *are*. Beſpoedigd, v. d. *feſtinatus*, *celeratus* et *acceleratus*, *a*, *m*. Beſpoediging, v. *feſtinatio*, *onis*, *f*. et *acceleratio*.

Beſpoelen, b. w. *ad vel alluo*, *ui*, *utum*, *uere*. B. v. de ſtroom beſpoelt de ſtad, *flumen alluit urbem*. Beſpoeling, v. *alluvies*, *ei*; *alluvio*, *onis*, *f*.

Beſpotten, b. w. *ludo*, *deludo*, *eludo*, *illudo*, *ſi*, *ſum*, *ludere aliquem*; *ludifico*, *avi*, *atum*, *are*; *ludificor* et *deludificor*, *atus ſum*, *ari*; *rideo*, *derideo*, *irrideo*, *riſi*, *riſum*, *ridere*, bij *Terent.* Beſpot, v. d. *luſus*, *deluſus*, *eluſus*, *illuſus*, *a*, *m*, bij *Cicero*, *Tacit.* en *Ovid. deriſus* et *irriſus*, *a*, *m*; *ludificatus*, bij *Sall.* Beſpotter, m. *derifor* et *irriſor*, *oris*, *m*. Beſpotting, v. *irriſio*, *onis*, *f*. *deriſus*, *us*, *m*. *illuſio*, *onis*, *f*. *ludibrium*, *ii*, *n*. *ludificatio*, *onis*, *f*. bij *Cicero*. Beſpotteliik, bijv. n. *ridiculus*, *deridiculus*, *a*, *m*, bij *Plautus*. Beſpot-

Digitized by Google

spottelijkheid, v. *deridiculum*, *i*, *n.* bij *Tacitus.*

Beſpraakt, bijv. n. *diſertus*, *a*, *m*; *eloquens*, *entis*, *omn. g. facundus*, *a*, *m*, bij *Cic.* Van hier: beſpraaktheid, v. *eloquentia*, *ae*, *f. facundia*, *ae*, *f.*

Beſprek, o. met iemand in beſprek zijn, *agere cum aliquo de aliqua re.* Ook is beſprek zoo veel als beding of voorwaarde, *conditio*, *onis*, *f. pactum*, *i*, *n. pactio*, *onis*, *f.*

Beſpreken, b. w. voor beſtellen, *praemando*, *davi*, *atum*, *are*, bij *Cic.* Voor bedingen, *paciscor*, *pactus ſum*, *pacisci.* Bij uiterſte wil iemand iets beſpreken, *legare aliquid alicui.* Van hier: beſpreking, v. *legatum*, *i*, *n.*

Beſprengen, b. w. *adſpergo*, *erſi*, *erſum*, *ergere*; *conſpergo*, *erſi*, *ſum*, *ergere.* Ook ſprengende bevochtigen, *adſperſione irrigare.* Beſprengd, v. d. *adſperſus et conſperſus*, *a*, *m.* Beſprenging, v. *adſperſio*, *conſperſio*, *onis*, *f.*

Beſprenkelen, b. w. hetzelfde als beſprengen.

Beſpringen, b. w. *adſilio*, *lui*, *ultum*, *ilire.* Ook bijzonder ter bevruchtiging: b. v. de hengst beſpringt de merrie, *admiſſarius equam adſilit.* Voor aanvallen, *impugno*, *avi*, *atum*, *are*; *adorior*, *ortus ſum*, *iri*; *aſſulto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Tacit.* Beſpringing, v. *impugnatio*, *onis*, *f. adſultus*, *us*, *m.* Beſprongen, v. d. *impugnatus et oppugnatus*, *a*, *m.*

Beſproeijen, b. w. *rigo et irrigo*, *avi*, *atum*, *are.* Beſproeid, v. d. *rigatus et irrigatus*, *a*, *m.* Beſproeijing, *rigatio et irrigatio*, *onis*, *f.*

Beſpugen, b. w. *inſpuo et conſpuo*, *ui*, *utum*, *uere.* Beſpogen, v. d. *conſputus*, *a*, *m*, bij *Plaut.* Beſpuwing, v. *conſputatio*, *onis*, *f.*

Best, bijv. n. en bijw. het heeft verſcheidene beteekenisſen, die alle zekere volmaaktheid in foort aanduiden, *optimus*, *a*, *m*, *et optime*, *optimum*, *adv.* Als er van twee geſproken wordt, gebruikt men het ook als den vergelijkenden trap: b. v. wie is de beste van beiden? *uter est melior?* Is het zoo veel als de ſchoonſte, heilzaamſte of vruchtbaarſte, zegt men: *pulcherrimus*, *ſaluberrimus*, *foecundiſſimus*, *a*, *m.* B. v. het beste huis, *pulcherrima domus.* Dat is het best voor de gezondheid, *hoc ſaluberrimum est.* Dit is het beste land, *ager hicce foecundiſſimus est*, enz. Breng den eerſten wijn den besten, *adfer primum quodque vinum.* Ik zal het den eerſten den besten geven, *primo cuique dabo.* Niet veel ten besten hebben, *inopem eſſe*, *in re tenui verſari.* Het is best dat gij zwijgt, *optime taceas.* Meest van allen zijn best doen, *omnium maxime laborare*, *vel omnium maximam operam dare.* Het beste regt, *jus maximum.* Hij is in het beste zijner jaren, *est in flore aetatis.* Iets ten besten geven, *largior*, *itus ſum*, *iri*; *dono*, *avi*, *atum*, *are.* Het is ten besten van den ſtaat, *e republica*, *vel in rempublicam*, *vel in commodumest reipublicae.* Zijn best doen, *nitor*, *adnitor*, *connitor*, *enitor*, *iſus vel ixus ſum*, *iti*, bij *Cic. nayo*, *avi*, *atum*, *are*, waarbij ſomtijds *operam* gevoegd wordt; *operam dare*; *molior*, *itus ſum*, *iri.* Ieder deed zijn best, *pro ſe quisque faciebat*, blj *Terent.* Al zijn best loopen, *totis viribus currere*, *etc.* Ook is best bij ons een vleiwoord: b. v. hoor hier eens beste maat! *chez optime!* Somwijlen wordt er ook aller voorgezet: b. v. allerbest, *optime omnium.*

Beſtaan, o. en b. w. voor handen zijn, *conſisto*, *iti*, *itum*, *istere.* Zamengeſteld zijn, *conſto*, *iti*, *itum*, *ſtare.* In wezen zijn, *ſubſisto*, *iti*, *itum*, *istere.* Zijn aanwezen in iets hebben: b. v. zijn geheel behoud beſtaat daar in, *tota illius ſalus conſistit in illo*, *vel totus dependet ab illo.* Van iemands maagſchap zijn: iemand beſtaan, *conjunctus*, *affinis*, *vel conſanguineus.* Zich onderhouden: ik kan van dat geld niet beſtaan, *pecunia ista victui*

mee

Digitized by Google

mis non sufficit. Voor plaats hebben: dit kan niet beſtaan, *hoc fieri non potest.* Geaard zijn: hij beſtaat valsch, *indole falsus est.* Ik beſta zoo niet, *non eo sum ingenio.* Voor ondernemen, *audeo, ausus sum, ere.* Van hier het zelfſt. een ſtout beſtaan, *facinus audax.* Beginnen: hij beſtaat wonderlijke dingen, *mira suscipit.*

Beſtaken, b. w. *palo, avi, atum, are,* bij *Colum.*

Beſtand, o. *inducia, arum, f.*

Beſtand, bijv. n. het geen mijns oordeels zoo veel is als beſtaanbaar: ik ben niet tegen hem beſtand, *impar illi sum.*

Beſteden, b. w. voor uitgeven, *impendo, di, sum, ere,* bij *Cic. dispendo,* bij *Colum. erogo, avi, atum, are,* bij *Cicero* en *Liv.* Voor bekoſtigen, *insumo, umpsi, umptum, umere,* bij *Cic.* Iets voor zekere prijs aanbeſteden, *loco, avi, atum, are.* Zijnen tijd ergens aanbeſteden, *tempus impendere alicui rei.* Weleer beteekende het, ten huwelijk geven, *colloco, avi, atum, are,* bij *Caesar.* Beſteed, v. d. *impensus, a, um; insumtus, a, um; locatus, collocatus, a, um.* Beſteding, v. *impensa, ae, f. dispendium, ii, n. erogatio, onis, f. locatio, onis, f.* bij *Cic.* Beſteder van iets, m. *locator, oris, m.* Beſteedſter van meiden, *ancillarum collocatrix.*

Beſtek, o. *formatio et defignatio, onis, f.* bij *Vitr.*

Beſteken, b. w. eigenlijk overal en dikwijls ſteken, *undequaque et saepe pungere.* Figuurlijk: verſieren: iemand op zijnen geboortedag met bloemen beſteken, *natali aliquem die floribus ornare.* Door geſchenken omkoopen, *muneribus corrumpere.* Men heeft hem met geld beſtoken, *pecunia illum corruperunt.* Vooraf overleggen: b. v. het is een beſtoken zaak, *res praecocta est,* ook *molior, itus sum, iri; auctor sum.* Een beſteker, m. aanlegger van iets, *molitor, oris, m. Ovid. auctor, oris, m.* bij *Cicero.*

Beſtel, o. *jussum, i, n. jussus, us, m. mandatum, i, n. constitutio, onis, f.*

Beſtelen, b. w. *compilo, expilo, avi, atum, are; depeculor, atus sum, ari.* Ook iemand beſtelen, *furto auferre alicui.*

Beſtolen, v. d. *compilatus, expilatus, a, um; fraude ablatus, a, um.*

Beſtellen, b. w. voor beſcheiden; eene plaats aanwijzen: hij heeft mij hier beſteld, *hunc mihi locum constituit. huc me evocavit, vel huc me venire justit.* Brengen of bezorgen: eenen brief beſtellen, *reddere literas.* Voor plaatzen: ik heb mijnen zoon hier beſteld, *hic filium meum collocavi.* Te maken geven: b. v. ſchoenen beſtellen, *constituere cum sutore de calceis, vel mandare sutori ut calceos conficiat.* Beſteld, v. d. *constitutus, redditus, collocatus, evocatus, a, um.* Beſtelling, v. *constitutio, redditio, collocatio, evocatio, onis, f.*

Beſtemmen, b. w. *destino, avi, atum, are, constituo, ui, utum, uere; finio, ivi, itum, inire; definio.* Iemand eenen tijd beſtemmen, *tempus dicere alicui.* Beſtemd, v. d. *destinatus, constitutus, finitus, definitus, dictus, a, um.* Beſtemming, v. *destinatio, onis, f. finis, is; definitio, constitutio, onis, f.* ook *sors, ortis, f. fortuna, ae, f. fatum, i, n.*

Beſtemoeder, v. *avia, ae, f.*

Beſtempelen, b. w. *signo et consigno, avi, atum, are, et designare.* B. v. iemand met zijnen naam beſtempelen, *designare aliquem nomine suo.* Voor bekrachtigen: hij heeft het met zijne handteekening beſtempeld, *manu sua signavit.* Beſtempeld, v. d. *signatus, consignatus, designatus, a, um.*

Beſtendig, bijv. n. *stabilis, lis, m. et f. le, n. tenax, acis, omn. g. perpetuus, a, um; firmus, a, um; constans, antis, omn. g. perseverans, antis, omn. g.* Beſtendig zijn, *persevero, avi, atum, are,* bij *Cicero; perfisto, stiti, sti-*

Digitized by Google

stitum, istere, bij *Liv. perſto, iti, itum, are*, bij *Cicero*; *duro, avi, atum, are*. Beſtendigheid, v. *ſtabilitas, atis, f. conſtantia, ae, f. perſeverantia, ae, f.* bij *Cicero*; *perſeveratio, ationis, f.* bij *Apulejus*. Beſtendiglijk, bijw. *ſtabiliter, conſtanter, perſeveranter, firmiter, adv.*

Beſterven, b. en o. w. b. v. hij zal dien val beſterven, *caſus hicce mortem illi afferet, vel illi mortis cauſa erit*. Onz. voor droog worden: b. v. de muur is nog niet beſtorven, *paries nondum ſiccuit vel exſiccuit*, bij *Vitr.* Voor bleek worden, *exalbesco*, bij *Cic. impalleſco*, bij *Perſius*. Ook voor aanbeſtorven, zie dat woord.

Beſtevader, m. *avus, i, m.*

Beſtevenen, b. w. den ſteven naar iets wenden, *advertere proram.*

Beſtier, o. *regimen, inis, n.* bij *Liv. rectio, onis, f.* bij *Cicero*; *moderamen, inis, n.* bij *Ovid. curatio, procuratio, adminiſtratio, diſpenſatio, directio, onis, f.* bij *Quint. gubernatio*, bij *Cic.*

Beſtieren, b. w. *rego, exi, ectum, egere, moderor, atus ſum, ari*; *curo et procuro, avi, atum, are*; *adminiſtrare, diſpenſare, gubernare et dirigo, exi, ectum, igere*. Den ſtaat beſtieren, *gerere, capeſſere, agitare rempublicam.*

Beſtierer, m. *rector, moderator, curator, procurator, adminiſtrator, diſpenſator, gubernator, oris, m.*

Beſtierſter, v. *rectrix, moderatrix, procuratrix, icis*, bij *Cicero*; *gubernatrix*, bij *Ter.*

Beſtoken, b. w. *infeſto, avi, atum, are*. B v. eenen vijand beſtoken, *infeſtare hoſtem*. Van hier: beſtoking, v. *infeſtatio, onis, f.* beide bij *Frontinus*.

Beſtormen, b. w. *adpugno, inpugno et oppugno, avi, atum, are*, bij *Cic* en *Tacit. invado, ſi, ſum, dere*, bij *Virg.* Beſtormd, v. d. *impugnatus et obpugnatus, a, m.* Beſtormer, m. *impugnator et obpugnator, oris, m.* bij *Liv.* Beſtorming, o. *impugnatio et oppugnatio, onis, f.* bij *Caeſar* en *Cicero.*

Beſtorten, b. w. *perfundo, udi, uſum, undere, cum acc.* Beſtort, v. d. *perfuſus, a, m.* Beſtorting, v. *perfuſio, onis, f.*

Beſtorven, v. d. van beſterven; dit beſtorven wordt gebezigd van iemaad, wiens vader en moeder geſtorven zijn: b. v. een beſtorven meisje, *puella parentibus orba.*

Beſtraffen, b. w *arguo, coarguo, redargno, ui, utum, uere, cum acc.* bij *Cic. punio, ivi, itum, ire, aliquem, vel poena adficere aliquem, animadvertere in aliquem; mulctare aliquem aliqua re; vindico, avi, atum, are, et ulciscor, ultus ſum, ulciſci; caſtigo, avi, atum, are.* Op eene zachte wijs, *admoneo, ui, itum, ere.* Beſtraft, v. d. *punitus, animadverſus, mulctatus, ultus, caſtigatus, admonitus, a, m.* Beſtraffer, m. *punitor, oris, m. animadverſor, vindex, icis, m. ultor, oris, m. caſtigator, et admonitor, oris, m.* Beſtraffing, v. *punitio, onis, f. mulcta, ae, f. vindicta, ultio, onis, f. animadverſio; caſtigatio et admonitio, admonitus, us, m. admonitum, i, n.*

Beſtralen, b. w. *irradio, avi, atum, are*, bij *Plaut.* Beſtraald, v. d. *irradiatus, a, m.* Beſtraling, v. *irradiatio, onis, f.* bij denzelfden.

Beſtraten, b. w. *pavimento, avi, atum, are*, bij *Plin. pavimenta facere*, bij *Cic.* Rondom beſtraten is bij *Plinius: circumpavio, ire.* Beſtraat, v. d. *pavimentatus, a, m*, bij *Cic.*

Beſtrijden, b. w. zie Beſtormen.

Beſtrijken, b. w. *illinio et perlinio, ivi, itum, ire, et oblinio; aulino, collino, illino, obtino, perlino, evi, itum, enere; inungo et perungo, unxi, unctum, ungere.* Met kalk beſtrijken, *trullisco, avi, atum, are*, bij *Vitr.* Eene ſtad beſtrijken, *urbem tormentis adtingere.* Beſtreken, v. d. *illitus, perlitus, oblitus, collinitus, inunc-*

Digitized by Google

unctus, perunctus, a, m; delibutus, bij *Cicero*. Bestrijking, *illitus, us, m. litura, ae, f.* bij *Seneca*; *inunctio, perunctio, onis, f.* bij *Plin. trullisatio, onis, f.* bij *Vitr.*

Bestrikken, b. w. zoo veel als in eenen strik vangen, *illaqueo, avi, atum, are*; waarvoor wij meer verstrikken gebruiken.

Bestrooijen, b. w. *inspergo et conspergo, si, sum, ere*; *consterno et persterno, travi, ratum, ernere*. Den grond met bloemen bestrooijen, *conspergere humum floribus*. Bestrooid, v. d. *insperſus et conſperſus, conſtratus et perſtratus, a, m*. Bestrooijing, *inſperſio et conſperſio, onis, f.*

Bestruiven, b. w. met struif bezoedelen, *fœrcore inquinare, concacare*. Ook voor onteeren, bezwangeren, *vitio, avi, atum, are*.

Bestuiven, b. w. *pulvere impleo, evi, etum, ere*; *adspergere vel respergere*. Bestoven, v. d. *adſperſus, implotus, vel reſperſus pulvere*; *pulverulentus, a, m*. Voor beschonken, *adſperſus, implotus vel reſperſus vino*; *ebrius, a, m*.

Besturen, b. w. bestuurd en bestuur, o. zie Bestieren, bestierd en bestier.

Bestuwen, b. w. *ſtipo, avi, atum, are*, bij *Cic.* Bestuwd, v. d. *ſtipatus, a, m*, bij *Sall.*

Bet, een verouderd woord, voor beter en meer, *melius, amplius, magis et mage, adv.* Van hier: betovergrootvader en betovergrootmoeder, *atavus, i, m. atavia, ae, f.*

Betalen, b. w. *ſolvo, exſolvo, diſſolvo, vi, utum, ere*, bij *Cic. ſatisfacio, eci, actum, acere*; *pendere*, bij *Cic.* Hij zal het gelag betalen, *non haec inulta auferet*; *non immunis abibit*. Ik zal het hem betalen of betaald zetten, *par pari referam, vel vicem illi reddam*, bij *Plin.* Betaald, v. d. *ſolutus, a, m*. Betaling, v. *ſolutio, onis, f. penſio, onis, f.* bij *Cic*

Betamen, onperſ. w. *decet, condecet, decuit, decere, cum dat. vel acc.* Betamelijk, *decens, entis, omn. g. decorus, a, m*. Betamelijkheid, v. *decentia, condecentia, ae, f.* bij *Cic.* bijw. *decenter et condecenter*, bij *Cic. decore, adv.* bij *Gell.*

Betasten, b. w. *tracto, contracto, avi, atum, are*; *tango, tetigi, tactum, tangere*; *attingo, contingo, ſcrutor, atus ſum, ari*. Betast, v. d. *tractatus, contrectatus, tactus, contactus, a, m*. Betaster, m. *ſcrutator, oris, m.* bij *Stat.* Betasting, v. *tractatus, us, m.* bij *Plin. tactus et contactus, us, m. ſcrutatio, onis, f.* bij *Seneca.*

Beteekenen, b. w. *ſignifico, deſigno*, bij *Cicero*; *adſignifico*, bij *Varro*; *conſignifico, avi, atum, are*, bij *Apulejus*; *notare*, bij *Cicero*; *denotare*, bij *Plin.* Beteekend, v. d. voor aangewezen, *deſignatus, a, m*, bij *Cic.* Beteekenis, v. *ſignificatio, deſignatio, notatio, denotatio, onis, f.*

Betemmen, b. w. *domo, ui, itum, are*; *edomare, perdomare, compesco, ui, itum, escere*; zie verder op Temmen.

Beter, bijv. n. en bijw. het heeft even als best verscheidene beteekenissen, zie dat woord, *melior, potior, oris, m. et f. us, oris, n. melius* en *potius, adv.* Beter zijn, *praevalere, ui, ere.* Beter worden, *melioresco, escere*, bij *Colum.* Beter maken, *melioro, avi, atum, are, Digest.* Beter achten, *anteponere.*

Beteren, wederk. en o. w. zich beteren, *ad meliorem frugem redire*; *reſipisco, ere*; *meliorem fieri, ad ſaniorem mentem redire.* De zieke wordt beter, *aegrotus melior fit*, bij *Celsus*; *aegroto fit melius*, bij *Cicero.*

Beteren, b. w. met teer bestmeren, zie Bepekken.

Betengelen, b. w. met eenen teugel bedwingen: eigenlijk van een paard, *refreno, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero*; zie verder op bedwingen. Beteugeld, v. d. *refrenatus, a, m.* Beteugeling, v. *refrenatio, onis, f.*

Beteuterd, bijv. n. en bijw. *pavefac-*

Digitized by Google

factus, *a*, *m*; *pavidus*, *anxius*, *stupefactus*, *a*, *m*; *turbatus*, *stupidus*, *confusus*.

Beteuteren, b. w. bevreesd of verlegen maken, *pavefacio*, *eci*, *actum*, *acere*; *stupefacere*, *confundo*, *udi*, *usum*, *undere*.

Betigten en betijgen, zie Beschuldigen.

Betijen, o. w. zijnen gang gaan, *prioribus vestigiis inhaerere*; *antiquum obtinere*, bij *Terent.*

Betimmeren, b. w. *coaedifico*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc.* bij *Cicero*; *instruere aedibus*. Ook zegt men iemands licht betimmeren, *lumen adimere alicui aedificando*. Betimmerd, v. d. *coaedificatus*, *a*, *m*, bij *Cic.*

Betogen, b. w. betoog, zie Bewijzen en bewijs.

Betoomen, hetzelfde als Beteugelen.

Betoonen, b. w. zie Bewijzen.

Betooveren, b. w. *fascino*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Virg. effascinare*, bij *Plin. canto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Virg. incantare et excantare*, bij *Plin. devotare*, bij *Apulejus*. Betooverd, v. d. *fascinatus*, *effascinatus*, *incantatus*, *a*, *m*; *devotus*, *a*, *m*. Betoovering, v. *fascinatio*, bij *Plin. effascinatio*, bij denzelfden; *fascinum*, *i*, *n.* bij *Gell. cantio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *cantus*, *us*, *m.* bij *Ovid. cantamen*, *inis*, *n.* bij *Propert. incantatio et incantamentum*, *i*, *n.* bij *Plin.*

Betraand, v. d. van betranen, *lacrymis adspersus*, *vel lacrymarum plenus*, *vel lacrymosus*, *a*, *m*.

Betrachten, b. w. *studeo*, *ui*, *ere*, *consector*, *atus sum*, *ari*, bij *Cicero*; *curo*, *avi*, *atum*, *are*; *meditor*, *atus sum*, *ari*, bij *Cicero*. Betracht, v. d. *meditatus*, *a*, *m*, bij *Terent.* Betrachting, v. *studium*, *ii*, *n.* *consectatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *cura*, *ae*, *f.* *meditatio*, *onis*, *f.* *meditamen*, *inis*, *n.* *meditamentum*, *i*, *n.* bij *Tacitus*. Betrachtster, v. *consectatrix*, *cis*, *f.* bij *Cicero*.

Betralien, b. w. *cancello*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Celum*.

Betranen, b. w. *fletibus rigare*, bij *Ovid. lacrymis adspergere*, *vel implere*.

Betrappen, b. w. eigenlijk, *calcare pedibus*. Overdr. overvallen, achterhalen, *deprehendo*, *di*, *sum*, *ere*. Iemand op de daad betrappen, *opprimere aliquem manifesto*, bij *Plautus*. Betrapt, v. d. *deprehensus*, *a*, *m*, bij *Cicero*.

Betreden, b. w. *calco*, *avi*, *atum*, *are*; *percalcare*. Betreden, v. d. *calcatus*, *a*, *m*. Betreden land is bij *Livius*: *solum densatum*. Betreding, v. *concalcatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.*

Betreffen, b. w. *tango*, *tetigi*, *tactum*, *tangere*; *specto*, *avi*, *atum*, *are*, beide bij *Cicero*; *attineo*, *vel pertineo ad aliquid vel aliquem*, bij *Terent.*

Betrekken, b. en o. w. de winterkwartieren betrekken, *hiberna occupare*. Iemand in het regt betrekken, *in jus aliquem vocare*. Voor bedriegen, *fallere aliquem*. Iemand in eene zaak betrekken, *implicare aliquem alicui rei*. Onz. de lucht betrekt, *coelum obnubilat*. Ons oordeel betrekt somtijds, *judicium nostrum interdum obscuratum est*.

Betreuren, b. w. zie Beweenen.

Betrippelen, b. w. *alterno pede quatere*, bij *Hor.*

Betrouwen, b. w. *credo et concredo*, *idi*, *itum*, *ere*, *cum acc. rei et dat. pers. committo*, *isi*, *issum*, *ittere*, bij *Cicero*. Zich op iets of iemand betrouwen, *fido*, *et confido*, *isus sum*, *idere*, *alicui vel aliquo*. Betrouwende, *confisus*, *a*, *m*; *fisus et fidens*, *entis*, *omn. g.* Betrouwing, *fidentia*, *ae*, *f.* *fiducia*; *ae*, *f.* *fides*, *ei*, *f.* *confisio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *confidentia*, *ae*, *f.* doch dit laatste wordt meest in eenen kwaden zin gebruikt.

Betten, b. w. vochtig maken, *rigo et irrigo*, *avi*, *atum*, *are*; *humido*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Celsus*; *humificare*, bij *Ausonius*.

Betuigen, b. w. getuigenis geven, *testor*, *adtestor*, *contestor*, *atus sum*, *ari*. Verklaren, ver-

Digitized by Google

zekeren, *declaro, avi, atum, are, ad vel affirmo, avi, atum, are; affero, ui, ertum, erre; obtestor, atus sum, ari; profiteor, essus sum, eri.* Iemand dank betuigen, *gratias referre alicui.*

Betuiging, v. *assertio, adfirmatio et obtestatio, onis, f.* bij *Cicero; declaratio.*

Betuinen, b. w. *sepio, consepio, circumsepio, sepivi et sepsi, sepitum et septum, pire,* bij *Liv.* Betuind, v. d. *septus, consepsus et circumseptus, a, m.* Betuining, v. *septa, orum, n. pl.* bij *Cicero; conseptum, i, n.* bij *Varro.*

Betwijfelen, b. w. *dubito et addubito, avi, atum, are.* Betwijfeling, v. *dubium, ii, n. dubitatio et addubitatio, onis, f.*

Betwisten, b. w. *disputo, avi, atum, are de aliqua re, vel alicui aliquid; altercor, atus sum, ari, obl. cum praep. cum; desceptо, avi, atum, are; argumentor, atus sum, ari.* Van hier: betwistbaar, *disputabilis, lis, m. et f. le, n.* bij *Seneca.* Betwisting, v. *disputatio, altercatio, disceptatio, argumentatio, onis, f. argutatio,* bij *Cat.*

Beu! bijw. in den gemeenen spreektrant: voor verzadigd, genoeg van iets hebbende, *satur, ura, urum; satiatus, exsatiatus, explatus, satullus; satoratus, a, m,* bij *Cicero.* Tot beu worden toe, *ad satietatem usque.*

Beugel, m. *semicirculus, i, m.* bij *Colum; annulus, et hemicyclus,* bij *Vitr. sphaera, ae, f.*

Beugelbaan, m. alwaar men een bal door den beugel speelt, *sphaeristerium, ii, n.* bij *Plin.*

Beugelen, b. w. *ludere sphaera.*

Beuk, m. *fagus, i, f.* Van beuk, *fageus, fagineus* en *fagineus, a, m,* bij *Ovidius.* Een beuk wordt ook voor eenen slag gebruikt, *ictus, us, m.*

Beukelaar, m. *scutum, i, n. clypeus, ei, m.* bij *Cicero.*

Beuken, b. w. geweldig kloppen, *ferio, ii, ire.*

Beul, m. *carnifex, icis, m. tortor, oris, m. lictor, oris, m.* bij *Cicero.* Van eenen beul, *lictorius, a, m,* bij *Plin.* Overdr. voor een wreed mensch, *crudelis.* Ook zegt men beulen of iemand afbeulen, *exoarnifico, avi, atum, are,* bij *Suet.*

Beuling, m. *farcimen, inis, n.* bij *Varro;* die ook *fartum, i, n.* en *hilla, ae, f.* gebruikt.

Beurs, v. *marsupium, ii, n. sacculus, i, m. mantica, ae, f. crumena, ae, f.* Dit laatste is eigenlijk een aaszak. Eene beurs vol geld, *marsupium nummatum,* bij *Plautus.* Mijne beurs is ledig, *inanis sum,* bij denzelfden. De beurs snijden, *manticulor, atus sum, ari,* bij *Plautus.* Ook wordt de verzamelplaats der kooplieden beurs genoemd, *conciliabulum, i, n. peristylium, ii, n.* bij *Vitruv.* om dat dezelve doorgaans overal met pilaren bezet is. Beurssnijder, *saccularius,* bij *Cicero; zonarum sector,* bij *Plaut.*

Beursch, bijv. n. *mollis, lis, m. et f. le, n. putridus, a, m.*

Beurt, v. *vicis, em, ce, plur. vices, ibus, f.* Op mijne beurt, *mea vice.* Op uwe beurt, *tua vice.* Van hier: te beurte vallen, *obvenire, obtingere.* Beurtelings, *vicissim, invicem, alterno et alternatim.* Beurtverwisselen, *alterno, avi, atum, are; invicem facere aliquid.* Beurtverwisseling, v. *alternatio, onis, f. vicissitudo, inis, f.* bij *Cicero.*

Beuzelen, b. w. *nugor, atus sum, gari,* bij *Cicero; ineptio, ivi, itum, ire.* Beuzeling, v. *gerræ, arum, f. nugæ, arum, f. plur. inepti do, inis, f.* Beuzelaar, m. *nugator, oris, m. gerro, onis, m.* bij *Terent. congerro, onis, m.* bij *Plaut. inanilogus et inaniloquus, a, m,* bij *Plautus.*

Bevallen, o. w. *pario, peperi, partum, parere;* zie verder op baren. Voor behagen, *placeo, ui, itum, ere.* Dit bevalt mij, *hoc mihi placet.* Van hier: bevallig, bijv. n. *placens, entis, comp. g. festivus, gratiosus, lepidus, venustus, a, m, et con-*

Digitized by Google

cinnus. Bevalligheid, v. *festivitas, atis, f. gratia, ae, f. lepor, oris, m. venustas, atis, f.*

Bevalligheden, v. meerv. deze waren drie godinnen bij de ouden, *Aglaia, Thalia* en *Euphrosyne* genoemd.

Bevalliglijk, bijw. *decore, lepide, festive, venuste, eleganter, adv.*

Bevangen, b. w. zoo veel als overvallen, *occupo, avi, atum, are; corripio, ui, eptum, ipere.* Bv. de slaap overvalt mij, *somnus me occupat.* Met vrees bevangen, *correptus metu.* Van hier: is ook het zelfst. n. bevang voor omtrek gevormd, *ambitus, us, m.* bij de *Dekk.* en al wat in 't bevang dier beide groeit en voelt.

Bevaren, b. w. *navigo, avi, atum, are.* Bevaarbaar, bijv. n. *navigabilis, lis, m. et f. le, n.* Bevaren, v. d. wordt gebruikt ten aanzien van iemand die veel gevaren heeft en dus op zee ervaren is, *navigandi arte peritus.*

Bevatten, b. w. *percipio, epi, eptum, ipere; comprehendo, di, sum, ere; intelligo, exi, ectum, igere; amplector, exus sum, ectis continuo, ui, entum, inere, cum acc.* bij *Cicero.* Van hier: bevatting, v. *comprehensio, perceptio, onis, f. intellectus, us, m.* Bevattelijk, bijv. n. *comprehensibilis, lis, m. et f. le, n.* bij *Cicero.*

Bevechten, b. w. zie Bestrijden.

Beveiligen, b. w. *tutor, atus sum, ari.* Beveiligd, v. d. *tutatus, a, um.* Beveiliging, v. *tutatio, onis, f.* De beveiliging betreffende, *tutelaris, is, m. et f. re, n.* Ook beveiligende, van hier, *dii tutelares;* ook *tutanus, scilicet, deus,* bij *Varro.* Een middel ter beveiliging, *tutamen, inis, n.* en *tutamentum, i, n.* bij *Liv.*

Bevel, o. *jus, ris, imperium, mandatum, praeceptum, i, n. jussus, us, et mandatus, us, m.* bij *Sust.*

Bevelen, b. w. *jubeo, ussi, ussum, ubere; impero, avi, atum, are; mando, avi, atum, are, praecipio, epi, eptum, ipere.* Zich aan iemand aanbevelen: b. v. ik beveel u mijne goederen, behoud en kinderen, *committo tibi bona nostra, salutem et liberos,* bij *Terent.* en *Cic. commendo, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Aan het papier bevelen: b. v. beveel het papier niet terstond, al wat u in der zin schiet, *ne statim literis vel calamo mandes, quod tibi in mentem venit.* Van deze laatste komen ook beveler, m. *commendator, oris, m.* en beveling, v. *commendatio, onis, f.*

Bevelhebber, m. *imperator, oris, m. dux, ucis, m. praefectus, i, m. praetor, oris, m.*

Bevelhebbersschap, o. *imperium, ii, n. praefectura, ae, f. et praetura.*

Bevelschrift, o. voor volmagt, *procuratio, onis, f.* bij *Cic.*

Beven, o. w. *tremo, ui, ere; adtremere, contremere, intremere,* bij *Cic.* en *Ovid. tremisco,* bij *Virg. contremisco,* bij *Cic.* en *intremisco, emui, iscere,* bij *Sen.* Van vrees beven, *horreo, adhorreo, inhorreo, ui, ere,* bij *Liv. horresco, horrui, horrescere, adhorrescere, exhorrescere, coherrescere, inhorrescere,* bij *Cic. pavito, are, re,* bij *Caesar; paveo, ere.* Van hier: beving, v. *tremor, oris, m. horror, oris, m. pavor, oris, m. trepidatio, onis, f.*

Bevend, werk. d. *tremebundus, a, um,* bij *Cic. tremens, entis, omn. g.* bij *Virg. trepidus, a, um; pavidus, a, um; pavitans, antis, omn. g.*

Bever, m. *fiber, bri, m.* bij *Plinius; castor, oris, m.* bij denzelfden. Zeker dier dat op het land en in het water leeft. Beverhaar, o. *pilus castoreus vel fibrinus, a, m.* Beverhoed, m. *pileus e fibrinis pilis confectus.*

Bevergeel, o. een zeker geneesmiddel, *castoreum, ei, n.* bij *Lucret.*

Bevestigen, b. w. *firmo, confirmo et ad vel affirmo, avi, atum,*

Digitized by Google

atum, *are*, *aliquid*; *roboro*, *avi*, *atum*, *are*; *ſtabilio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *conſtabilire*, bij *Seneca*. Vast bevestigen, *ad vel aſſevero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Quint.* Bevestigd, v. d. *firmatus*, *confirmatus*, *roboratus*, *a*, *m*; *ſancitus*, *a*, *m*; *ſtabilitus*, *a*, *m*; *ſancitus*, bij *Cic.* Bevestiging, v. *confirmatio*, *onis*, *f.* *ſtabilimen*, *inis*, *n.* bij *Cicero*; *ſtabilimentum*, *i*, *n.* bij *Tacit.* *aſſeveratio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*, *ſanctio*, *onis*, *f.*

Bevijlen, b. w. *limo et illimo*, *avi*, *atum*, *are*. Bevijld, *limatus*, *illimatus*, *a*, *m*. Ook vindt men *ingenium limatulum*, bij *Cicero*, voor een beſchaafd verſtand.

Bevinden, b. w. *reperio et comperio*, *ri*, *ertum*, *erire*, *cum acc.* bij *Cic.* Vaor ondervinden, *experior*, *ertus ſum*, *periri*. Zich ergens bevinden, *aliquo loco verſari*. Zich wel of kwalijk bevinden, *bene vel graviter ſe habere*, bij *Cic.* Ook voor zijn, hij bevond zich in den ouderdom van twintig jaren: *viginti annes natus erat*. Bevinding, v. voor ondervinding, *experientia*, *ae*, *f.* *experimentum*, *i*, *n.* bij *Cic.* *expertio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.* Naar bevind van zaken en omſtandigheden, *pro re ac tempore*, bij *Sallust.* Bevonden, v. d. *compertus et repertus*, *a*, *m*, bij *Cicero.*

Bevingeren, b. w. *digitis tractare vel pertractare.* Ook door veel te bevingeren, bezoedelen, *ſæpius digitis tractando aliquid inquinare.*

Bevlakken, b. w. *maculo et commaculo*, *avi*, *atum*, *are.* Bevlakt, v. d. *maculatus*, *commaculatus*, *a*, *m*; zie verder beſmetten, als ook voor bevlekken.

Bevlijtigen, b. w. *ſtudeo*, *ui*, *ere*; *navo*, *avi*, *atum*, *are*, waarbij men dikwijls *operam* gevoegd vindt. Zich ten uiterſten bevlijtigen, *contendere*, waarbij men dikwijls *viribus*, ook *omnibus nervis*, voegt. Bevlijtiging, v. *ſtudium*, *ii*, *n.*

Bevloeren, b. w. *pavimento*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin. pavimenta facere*, bij *Cic.* Bevloerd, v. d. *pavimentatus*, bij *Cicero*, en *pavitus*, *a*, *m*, bij *Colum.*

Bevochtigen, b. w. *rigo et irriga*, *avi*, *atum*, *are.* Bevochtigd, v. d. *rigatus et irrigatus*, *a*, *m.* Bevochtiging, v. *rigatio et irrigatio*, *onis*, *f.*

Bevoegd, bijv. n. voor iemand, die eenige bekwaamheid bezit, en deswegens eenig regt op iets heeft: ook voor bekwaam, *aptus*, *a*, *m.* Hij is tot dat ambt bevoegd, *aptus est iſti muneri*, *vel ad iſtud munus.* Een bevoegd regter, *judex competens*; bij *Ulpianus*; zoo veel als wettig.

Bevolen, b. w. zie Betasten.

Bevolen, v. d. van bevelen, *juſſus*, *mandatus*, *imperatus*, bij *Cæſar.* Door de overheid bevolen, *ſtatutus*, *decretus*, *ſanctus*, *a*, *m*, bij *Cic.*

Bevolken, b. w. met inwoners verzien, *frequento*, *avi*, *atum*, *are*; ook *colonos aliquo mittere*, bij *Nepos.* Bevolkt, *frequentatus*, *a*, *m.* Bevolking, v. *frequentatio*, *is*, *f.*

Bevoogden, b. w. zoo veel als eenen voogd geven, *adſcribere tutorem alicui.*

Bevoordeelen, b. w. *utilitatem*, *lucrum vel commodum afferre alicui.*

Bevoorregten, b. w. eene ſtad bevoorregten, *privilegiis urbem donare vel ornare.*

Bevoorwaarden, b. w. zie Bedingen.

Bevorderen, b. w voor verhaasten, b. v. deze zaak heeft zijnen dood bevorderd, *hoc illi mortem acceleravit.* Zijn oogmerk bevorderen, *ſcopum ſuum attingere.* Tot hooger aanzien bevorderen, *ad majorem dignitatem promovere.* Van hier, bevorderaar of bevorderer, m. *promotor*, *oris*, *m* Bevordering, v. *promotio*, *onis*, *f.*

Bevorens, bijv. en voegw. *ante vel antea*, *adv.* Voor, voor dat, *antequam*, *conj.*

Bevrachten, b. w. *onero*; *avi*, *atum*, *are*; b. v. *navem.* Bevracht, v. d. *oneratus*, *a*, *m.*

Digitized by Google

Bevragen, b. w. zoo veel als onderzoeken, *anquiro et inquiro, ivi, itum, irere.*

Bevredigen, b. w. *pacare, placare, conciliare, mitigo, avi, atum, are, lenire.* Bevredigd, v. d. *pacatus, conciliatus, mitigatus, a, m.* Bevrediger, m. *pacator, conciliator* en *reconciliator, oris, m.* bij *Liv.* Bevrediging, v. *placatio, mitigatio, onis, f. conciliatio* et *reconciliatio*, bij *Cicero*; *placamen, inis, n.* bij *Liv.*

Bevreemden, onperf. w. vreemd ſchijnen: dit bevreemd mij, *hoc mihi mirum videtur, vel hoc miror*; ook kan men zeggen, *hoc mihi novum videtur.* Bevreemding, v. *miratio et admiratio, onis, f.*

Bevreesd, bijv. n. *territus, anxius, pavidus, meticulosus, timidus, a, m.* bij *Cic.*

Bevreesdheid, v. *terror, oris, m. angor, anxietas, atis, f. pavor, oris, m. metus, us, m. timor, oris, m.*

Bevriend, v. d. van het verouderde bevrienden: wij zijn met malkander bevriend, *cognati, affines vel sanguine ſumus conjuncti.*

Bevriezen, o. en b. w. *glacie et conglacio*, bij *Cicero*; *gelo et congelo, avi, atum, are*, bij *Ovid. gelasco, ere*, bij *Plin. congelascere*, bij *Gell.* Bevriezing, v. *congelatio, onis, f.* bij *Plin.* Bevrozen, v. d. *gelatus, congelatus, glaciatus, frigore concretus, a, m.* bij *Mart.*

Bevrijden, b. w. *libero, avi, atum, are aliquem aliqua re vel ab aliqua re; ſolvo, olvi, olutum, olvere.* Zich van den krijgsdienst bevrijden: voor vrijkoopen, *redimere militiam.* Zich van ſlavernij bevrijden, *vindicare ſe in libertatem.* Bevrijd, v. d. *liberatus, ſalutus, redemtus, vindicatus, a, m.* Bevrijding, v. *liberatio, onis; ſolutio, redemtio, vindicatio, onis, f.* Bevrijder, m. *liberator, oris, m. redemtor, oris; vindex, icis, m.*

Bevroeden, b. w. *intelligo, exi, actum, igere; percipio, epi, eptum, ipere; concipere, comprehendo, di, ſum, ere.* Bevroeding, v. *intellectus, us, m. perceptio, onis, f. comprehenſio.*

Bevruchten, b. w. *foecundo, avi, atum, are, vel foecundum reddo, idi, itum, ere.*

Bevuilen, b. w. zie Beſmetten.

Bewaaijen, b. w. *adſto, avi, atum, are, cum dat.* bij *Hor. cum acc.* bij *Ovid. adſpiro, avi, atum, are, cum acc* bij *Virg.*

Bewaken, b. w. *vigilo et advigilo, avi, atum, are.* Voor zorg dragen: b. v. het heil van den ſtaat bewaken, *ſalutem reipublicae curare*, of *curare rempublicam.*

Bewallen, b. w. zie Bebolwerken, *vallare, obvallare, circumvallare*; bij *Caeſar.*

Bewandelen, b. w. *inambulo et deambulo, avi, atum, are*, bij *Tac.* en *Cic.*

Bewaren, b. w. *ſervo, avi, atum, are*; *aſſervare, conſervare, inſervare*, bij *Plaut. Cic. Plin.* en *Stat. custodio, ivi, itum, ire*, bij *Cic.* Voor wegleggen of ſparen, *parco, peperci et parſi, parſum et parcitum, parcere*, bij *Gell.* Bewaard, v. d. *ſervatus, custoditus, a, m.* bij *Suetonius*; *conſervatus, a, m.* bij *Cic.* Bewaring, v. *conſervatio, onis, f. custodia, ae, f.* Bewaarder, m. *conſervator, oris, m. custos, dis, m.*

Bewaſemen, b. w. zie Bedampen.

Bewaſchen, b. w. met wasch beſmeren, *incero, avi, atum, are*; *induere cerâ.*

Bewaſſen, o. w. met iets dat waſt overtogen worden, *veſtiri, obduci, tegi.* B. v. met gras, *gramine.* Met bloemen, *floribus.* Met vleesch, *carne.*

Bewateren, b. w. *rigo et irrigo, avi, atum, are.* Bewaterd, v. d. *rigatus et irrigatus, a, m*; *et irriguus, a, m.* Bewatering, v. *rigatio et irrigatio, onis, f.*

Beweenen, b. w. *fleo, evi, etum, ere*; *deflere*; *ploro et deploro, avi, atum, are*; *lacrymor, atus ſum, ari, vel lacrymis proſequi.* Beweenenswaardig, *flendus, deflendus, deplorandus, a, m.*

Digitized by Google

m; *flebilis*, *lis*, *m.* et *f. le*, *n. lacrymabilis*, bij *Virg.* Beweening, v. *fletus*, *us*, *m. deploratio* et *lacrymatio*, *onis*, *f.* Beweener, m. *plorator*, *oris*, bij *Mart.*

Bewegen, b. w. *moveo* et *commoveo*, *ovi*, *otum*, *ere*, bij *Cic.* In beweging brengen, *impello*, *uli*, *ulsum*, *ellere*; *incito*, *cito*, *avi*, *atum*, *are*. Overhalen, *persuadeo*, *si*, *sum*, *ere*. Bewogen, v. d. *motus* et *commotus*, *impulsus*, *incitatus*, *concitatus*, *persuasus*, *a*, *m.* Beweging, v. *motus*, *us*, *m. motio*, *onis*, *f.* et *commotio*, *onis*, *f. impulsio* et *impulsus*, *us*, *m. incitatio*, *concitatio*, *persuasio*, *onis*, *f.* Van hier ook beweegreden, *causa movens.*

Beweegbaar, bijv. n. *mobilis*, *lis*, *m.* et *f. le*, *n.* Beweegbaarheid, v. *mobilitas*, *atis*, *f.* Bewegelijk, is bijna hetzelfde. Op eene bewegelijke wijs spreken, *dicere persuasibiliter*, bij *Quint.*

Bewelkomen, hetzelfde als verwelkomen.

Beweren, b. w. voor ſtaande houden, *sustineo*, *ui*, *entum*, *inere*; *defendo*, *di*, *sum*, *ere*. Zeggen, *perhibeo*, *ui*, *itum*, *ere*.

Bewerken, b. w. *laboro*, *allaboro*, *elaboro*, *avi*, *atum*, *are*, *vel tractare aliquam rem.* Bewerkt, v. d. *laboratus*, *elaboratus vel tractatus*, *a*, *m.* Bewerking, v. *elaboratio*, *onis*, *f. tractatus*, *us*, *m.* et *tractatio*, *onis*, *f.* Bewerker van iets, m. *auctor alicujus rei.*

Bewerpen, zie begooijen.

Bewesten, bijv. *occidentem versus*, *vel ad partem occidentalem.*

Bewettigen, b. w. hetzelfde als wettigen.

Bewierooken, b. w. *thure aliquid vaporare*, *vel vapore thuris implere.* Ook met wierook eeren, *thure colere.*

Bewijs, o. *argumentum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; *ratio*, *onis*, *f. demonstratio*, *commonstratio*, *argumentatio*, bij denzelfden; *probatio* en *approbatio*, *onis*, *f.* Voor eene proeve, *specimen*, *inis*, *n.* bij *Cic.*

Bewijzen, b. w. *arguo*, *ui*, *utum*, *uere*; *probare*, *demonstrare*, *commonstrare.* Ook zegt men: iemand eer bewijzen, *honorem habere alicui.* Bewezen, v. d. *probatus*, *commonstratus*, *demonstratus*, *a*, *m.*

Bewilligen, b. w. *consentio*, *si*, *sum*, *tire*; *assentor*, *atus sum*, *ari*, *cum dat.* bij *Cic. approbo*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc.* bij *Cic.* Bewilligd, v. d. *assensus*, *a*, *m*, bij *Cic.* Bewilligend, *consentiens*, *entis*, *omn. g.* bij *Cic.* Bewilliging, *assensus* et *consensus*, *us*, *m. assensio* et *consensio*, *onis*, *f.* et *approbatio*, allen bij *Cic.* Bewilliger, m. *assensor*, *approbator*, *is*, *m.* bij *Cic.*

Bewimpelen, b. w. zie Bedekken. Ook beteekent het een voorwendſel nemen, *praetendo*, *tendi*, *tensum*, *tendere*, *cum acc.* bij *Cic. praetexo*, *exui*, *extum*, *ere*, *cum acc.* bij *Virg.* Bewimpeling, v. *praetextum*, *i*, *n.* bij *Seneca*; *praetextus*, *us*, *m.* bij *Tacitus.*

Bewind, o. zie Beſtier.

Bewinden, b. w. *involvo*, *convolvo*, *et obvolvo*, *olvi*, *olutum*, *olvere*, *cum acc.* bij *Cic.* Bewonden, v. d. *involutus*, *a*, *m.* Bewinding, v. *involutio* et *obvolutio*, *onis*, *f.* Bewindſel, o. *involucrum*, *i*, *n.*

Bewitten, b. w. *dealbo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic.*

Bewoelen, b. w. zie Bewinden.

Bewolken, b. w. *obnubilo*, *avi*, *atum*, *are*, *vel nubilus contegere.* Bewolkt, v. d. *nubilis* et *obnubilus*, *a*, *m*, *vel nubilis contectus.*

Bewonderen, b. w. *miror*, *admiror* et *demiror*, *atus sum*, *ari aliquid*, *vel affici admiratione alicujus rei.* Bewonderaar, m. *mirator*, *admirator*, *oris*, *m.* Bewondering, v. *miratio* et *admiratio*, *onis*, *f.* Bewonderenswaardig, bijv. n. *mirandus*, *admirandus*, *a*, *m*; *admirabilis*, *lis*, *m.* et *f. le*, *n.* et *admiratione dignus.*

Bewonen, b. w. *habito* et *inhabito*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Liv.*

Digitized by Google

incolo, *lui*, *ultum*, *lere*, *cum acc.* bij *Cic.* Bewoner, *habitator*, *oris*; *inhabitator et incola*, *ae*, *m.* Bewoond, *habitatus*, *a*, *m.* Bewoonbaar, bijv. n. *habitabilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* Bewoonster, v. *cultrix*, *icis*, *f.* bij *Virg.*

Beworp, o. *specimen*, *inis*, *n.* bij *Cic. graphis*, *dis*, *f.* bij *Plin. designatio*, *deformatio*, *onis*, *f.* bij *Cic.* en *Vitr.* zoo veel als bewerp en ontwerp.

Bewust, bijv. n. *sciens*, *entis*, *omn. g.* bij *Ter. conscius*, *a*, *m*, bij *Cic. cum genitivo.* Niet bewust, *inconscius*, *a*, *m*, bij *Livius.* Bewust zijn, *scio*, *ivi*, *itum*, *ire.* Zich nergens van bewust zijn, *nihil sibi conscire.* Bewustheid, v. *conscientia*, *ae*, *f.* bij *Cic. gnaritas*, *atis*, *f.* bij *Sallust.*

Bezaaijen, b. w. *assero*, *consero*, *insero et obsero*, *obsevi*, *obsitum*, *obserere*, *cum acc. sementem facere*, zegt *Caesar*, *insemino*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Gell.* Bezaaibaar, bijv. n. *seminalis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* bij *Colum. sativus*, *a*, *m*, bij *Plin.* Bezaaid, v. d. *assitus*, *consitus*, *insitus et obsitus*, *a*, *m*; *inseminatus*, *a*, *m*, bij *Vitr.*

Bezaan, v. *artemon*, *onis*, *m.* bij *Jul. Poll.* zijnde het achterste zeil op een schip. Bezaansmast, *malus artemonis.* Bezaansroe, *antenna artemonis.*

Bezabberen, b. w. *salivâ inquinare.*

Bezadigen, b. w. voor bedaren, bevredigen, *placo*, *avi*, *atum*, *are*; *paco*, *avi*, *atum*, *are*, *et mitigare*, waarbij somtijds *animum* gevoegd wordt. Bezadigd, *placatus*, *placidus*, *mitigatus*, *a*, *m.* Voor zachtmoedig, *clemens*, *entis*, *omn. g.* Ook voor bescheiden, *modestus*, *a*, *m.* Bezadigdheid, v. *clementia*, *modestia*, *ae*, *f.*

Bezalven, b. w. *ungo et inungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere.* Hetzelfde als zalven.

Bezanden, b. w. *arena tegere vel contegere.*

Bezeeren, b. w. *vulnero*, *avi*, *atum*, *are.* Bezeerd, v. d. *vulneratus*, *a*, *m.*

Bezegelen, b. w. *signo*, *consigno et obsigno*, *avi*, *atum*, *are.* Bezegeld, v. d. *signatus*, *consignatus et obsignatus*, *a*, *m.* Bezegelaar, m. *obsignator*, *oris*, *m.* bij *Cicero.*

Bezeffen, b. w. zie Begrijpen.

Bezeilen, b. w. eene plaats zeilende bereiken, *navigando aliquo pervenire.* Spreekw. een wel bezeild schip, *navis aptissima*, *celerrima*, *vel velis habilis*, bij *Tacitus.*

Bezem, m. *scopae*, *arum*, *f. plur.* bij *Cic.* verkl. *scopula*, *ae*, *f. et scopulae*, *arum.*

Bezending, v. van het verouderde bezenden, *legatio*, *ablegatio*, *delegatio*, *onis*, *f.* bij *Sen. allegatus*, *us*, *m.* bij *Gell.*

Bezengen, b. w. *uro*, *aduro*, *suburo*, *ussi*, *ustum*, *urere*, bij *Cic.* en *Suet. torreo*, *ui*; *ostum*, *rere*, bij *Plin.* Bezengd, v. d. *ustus*, *adustus*, *subustus*, *tostus*, *a*, *m.* Bezenging, v. *ustio*, *adustio*, *subustio*, *onis*, *f.*

Bezeten, zie Bezitten.

Bezetten, b. w. heeft verscheidene beteekenissen: eene tafel met geregten bezetten, *mensam ferculis implere.* De stoel is bezet, *sedes occupata est.* Eene stad met krijgsvolk bezetten, *praesidium urbi imponere.* Ook voor belegeren, *obsideo*, *edi*, *essum*, *idere et obsido*, *sidere.* Insluiten, *cingo*, *inxi*, *inctum*, *ingere*; b. v. *hostem*, *vel circumvenire hostem.* Den weg bezetten, *praecludere iter.* Eenen ring met kostbare steenen bezetten, *annulum circumdare gemmis.* Bezet, v. d. *impletus*, *occupatus*, *obsessus*, *cinctus*, *circumventus*, *praeclusus*, *circumdatus*, *a*, *m.* Bezetting, v. *praesidium*, *ii*, *n.* bij *Caesar*; *custodia*, *ae*, *f. vel custodiae*, *arum*, *f. pl.* bij *Caesar.*

Bezeveren, b. w. hetzelfde als Bezabberen.

Bezie, zie Bes.

Bezielen, b. w. *animo*, *avi*, *atum*, *are*, *regit acc.* bij *Cicero.* Bezield, v. d. *animatus*, *a*, *m.*

Be-

Digitized by Google

Bezien, b. w. *adſpicio, exi, ectum, icere; contemplor, atus ſum, ari aliquid; intueor, itus ſum, eri.* Figuurlijk: dit zal te bezien ſtaan, *hoc in incerto eſt.* Voor dit is nog niet zeker.

Bezig, bijv. n. *occupatus, inotioſus,* bij *Quint. operoſus, negotioſus, a, m,* bij *Sall.* Bezigheid, v. *occupatio, onis, f. opus, eris, n. negotium, ii, n. opera, ae, f.* bij *Cic.*

Bezigtigen, b. w. zie Beſchouwen.

Bezijden, voorz. en bijw. *ſeorſum, adverbium.*

Bezilveren, b. w. *argento et inargento, avi, atum, are, vel argento obducere.* Bezilverd, v. d. *argentatus, inargentatus, vel argento obductus, a, m.*

Bezingen, b. w. *cano, cecini, cantum, canere; carmine celebrare.* Ook wordt het voor betooveren gebezigd, *incanto, avi, atum, are.* Bezongen, v. d. *carminibus celebratus, incantatus, a, m.*

Bezinnen, b. w. *excogito, avi, atum, are; invenio, eni, entum, invenire.* Ook wordt het als wederkeerig gebezigd: ik bezin mij niet, dat ik het gezien heb, *me hoc vidiſſe non memini.* Moeite doen om zich iets te herinneren: ik heb mij al lang daarop bezonnen, *jam dia in eo haeſi.* Overwegen, *pendere, expendere, perpendere, delibero, avi, atum, are; penſito, avi, atum, are.* Voor beſluiten: hebt gij u al bezonnen? *anne jam conſilium cepiſti?*

Bezitten, b. w. eigenlijk op iets zitten: gij bezit mijnen ſtoel, *ſedi meae inſides.* Van hier: overdr. in eigendom bezitten, *poſſideo, edi, eſſum, idere aliquid,* bij *Cicero; teneo, ui, entum, ere; obtinere,* bij denzelfden; *habere, praeditum vel inſtructum eſſe.* Zich zelven bezitten, *compotem eſſe ſui.* Bezeten, *poſſeſſus,* bij *Ovid. habitus, a, m,* bij *Plaut.* Voor woedende, *lymphatus, lymphaticus, a, m,* bij *Plin. daemoniacus, a, m,* bij *Lactant.* Bezitter, m. *poſſeſſor, oris, m.* Bezit, o. bezitting, v. *poſſeſſio, onis, f.* bij *Cic. poſſeſſus, us, m.* bij *Apul.*

Bezoedelen, b. w. zie Beſmetten.

Bezoek, o. *viſitatio, onis, f.* bij *Vitr. aditio, onis, f.* bij *Plaut. ſalutatio, onis, f.* bij *Cic.*

Bezoeken, b. w. *viſo, viſi, viſum, viſere, inviſere et convisere,* bij *Cic.* en *Liv. viſito, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Iemand dikwijls gaan bezoeken, *frequento, avi, atum, are aliquem.* Op nieuw bezoeken, *reviſere et revisitare,* bij *Cic.* en *Plin.* Voor onderzoeken, *experior, ertus ſum, iri; tento, avi, atum, are.* Straffen toezenden: b. v. die ſtad is zwaarlijk bezocht, *urbs vel civitas ista graves iuit poenas, vel graviter afflicta eſt.* Bezocht, v. d. *viſitatus, a, m; frequentatus, expertus, tentatus, afflictus, a, m.*

Bezolden en bezoldigen, b. w. *ſtipendium pendere alicui.* Bezolding, v. *ſtipendium, ii, n.* Bezolding of ſoldij trekken, *ſtipendior, atus ſum, ari.* Verdienen, *merere ſtipendia,* bij *Cicero.*

Bezoldefen, b. w. *contabulo, avi, atum, are,* bij *Cic. aſſare et coaſſare,* bij *Vitr.* Bezolderd, *contabulatus et coaſſatus, a, m.* Bezoldering, v. *contabulatio et coaſſatio, onis, f.* bij *Caeſar* en *Vitr.*

Bezonder, zie Bijzonder.

Bezondigen, b. w. zoo veel als zondigen.

Bezonnen, bijv. n. *conſideratus, a, m; cautus, attentus, prudens, entis, omn. g.* bijw. *conſiderate, caute, attente, prudenter, adv.* Bezonnenheid, v. *prudentia, ae, f. adtentio, onis, f.* Het tegengeſtelde onbezonnen is meer in gebruik.

Bezoomen, b. w. *oraw conſuere.*

Bezorgen, b. w. *curo, avi, atum, are, aliquid; procurare, curam gerere alicujus rei.* Bezorgd, v. d. *curatus, procuratus, a, m.* Ook wordt het v. d. veelal gebruikt voor bekommerd. Bezorgd

Digitized by Google

zorgd zijn, *vereri, timere, metuere; sollicitum esse.* Bezorgd, *sollicitus, a, m.* Van hier ook bezorgdheid, v. *sollicitudo, inis, f.* Bezorger, m. *curator, et procurator, oris, m.* Bezorgster, v. *procuratrix, icis, f.* bij *Cic.* Bezorging, v. *cura, ae, f. procuratio, onis, f.*

Bezuiden, bijw. *australem versus, vel ad partem australem.*

Bezuinigen, b. w. *reparco, parsi, parcere,* bij *Plaut.*

Bezuren, b. w. *luo, lui, luitum, et lutum, luere,* bij *Cic.*

Bezwaar, o. *onus, eris, n.* Dit strekt mij tot bezwaar, *hoc mihi oneri est.*

Bezwaard, bijv. n. eigenlijk het v. d. van bezwaren: zwaar gemaakt, beladen, *onustus, a, m.* Voor bekommerd: b. v. over eene zaak bezwaard zijn, *sollicitum, vel anxium esse.* Van hier bezwaardheid, v. *sollicitudo, inis, f. anxietas, atis, f.*

Bezwachtelen, b. w. *fasciis involvere, vel fascio, avi, atum, are,* bij *Celsus.* Voor bedekken: b. v. eenen leugen met den schijn der waarheid bezwachtelen, *falsum pro vero credi,* bij *Sall. vel mendacio veritatis speciem praebere.*

Bezwalken, zie Besmetten.

Bezwangeren, b. w. *gravido, avi, atum, are,* bij *Cic.* Bezwangerd, v. d. *gravidus, a, m, et gravidatus, a, m,* bij *Cic.*

Bezwaren, b. w. *onero, avi, atum, are; gravare, aggravare et degravare.* Overdr. het volk met geldheffingen bezwaren, *premere, opprimere, conterere populum contributionibus,* bij *Tacitus.* Bezwaring, v. *oppressio, onis, f.*

Bezweeten, b. w. *consudo, avi, atum, are,* bij *Plaut. sudore humectare.* Bezweet, v. d. *diffluens sudore,* bij *Phaedrus; sudabundus, a, m,* bij *Ovid. sudore adspersus vel humidus, vel madefactus, a, m.*

Bezwemmen, b. w. *adnato, avi, atum, are, vel natando in aliquem locum pervenire.*

Bezweren, b. w. *juro, avi, atum, are; adjurare, vel jurejurando confirmare;* ook *obtestor, atus sum, ari; obsecro, avi, atum, are.* Voor betooveren, *incanto, avi, atum, are; excantare, fascinare.* Bezworen, v. d. *juratus, adjuratus, vel jurejurando confirmatus, a, m.* Voor betooverd, *incantatus, a, m.* Bezwerer, m. *incantator, oris, m.* Bezwering, v. *confirmatio rei per jusjurandum, obtestatio.* Voor betovering, *incantatio, fascinatio, onis, f.*

Bezwijken, o. w. *deficio, eci, ectum, icere; languesco, escere,* bij *Cic. elanguesco,* bij *Liv.* Bezweken, v. d. *defectus animo,* bij *Plin.* Bezwijking, v. *defectio animi,* bij *Cels. syntexis, is, f.* bij *Plin.*

Bezwijmen, o. w. voor in onmagt vallen: hetzelfde als bezwijken. *Liv.* gebruikt hier voor *concido, cidi, cidere.*

Bibberen, o. w. *tremo, ui, ere, contremo, trepido, avi, atum, are;* zie Beven.

Bidden, b. w. *oro, rogo, avi, atum, are; precor, comprecor et deprecor, atus sum, ari, peto, ivi, itum, ere; posco, popoſci, poſcitum, pescere, aliquem aliquid, postulo et imploro, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cic.* Gebeden, v. d. *oratus, rogatus, imploratus, a, m.* Bidding, v. *oratio, onis, f. rogatio, et rogatum, i, n, preces, um, f. plur. precatio, onis, f. comprecatio, deprecatio, postulatio et postulatum, i, n. imploratio.* Ter bede, *precarius, a, m, adv. precario.* Bidder, *orator, rogator, petitor, postulator, precator, oris, m.*

Biecht, v. *confessio, onis, f.* Biechten, *confiteor, essus sum, iteri.* Met een nieuwer woord, *facere exomologesin.* Biechtstoel, *sedes confessionalis.* Biechtvader, m. *confessarius, ii, m.*

Bieden, b. w. voor toereiken, *porrigo, exi, ectum, igere;* b. v. *manum alicui; obfero, obtuli, oblatum, obferre.* Bieden, in de

Digitized by Google

de verkoopingen gebruikelijk, *licsor, licitus sum, liceri et contraliceri*, bij *Caesar; licitor, atus sum, ari*, bij *Curt.* Bieder, m. *licitator, oris, m.* bij *Cic.* Bieding, v. *licitatio, onis, f.* bij *Cic.*

Bier, o. *cervisia et cerevisia, ae, f.* bij *Plin.* Bierachtig, bijv. n. het geen iets van den bierſmaak heeft, *quod cervisiae gustum habet.*

Bies, v. *juncus, ci, m.* bij *Plin. ſcirpus, i, m.* bij *Colum.* verkl. w. *ſcirpulus, i, m.* bij *Varro.* Van biezen, *junceus et juncinus, a, m; juncidus, ſcirpeus, a, m*, bij *Ovid.* Vol biezen, *juncoſus, a, m*, bij *Plin.* Eene plaats daar veel biezen waſſen, *juncetum, i, n.*

Bieslook, v. *porrum, i, n. porrus, i, m.* bij *Celſus; epimenidium, ii, n.* bij *Plin. caepina, ae, f.* Van bieslook, *porraceus, a, m*, bij *Plin.*

Biest, v. de eerſte melk van eene koe, na dat zij gekalfd heeft, *colostra, ae, f.* bij *Plaut. colostrum, i, n.* bij *Plin.*

Bietebaauw, ook ſchrijft men bijtebaauw, m. *ſpectrum, tri, n. larva, ae, f. lemures, um, m. pl.* bij *Perſius.*

Big, bigge, v. *porcellus*, bij *Varro; porculus, i, m.* bij *Plaut. nefrens, entis, m.* bij *Varro.* Een zoggetje, is bij *Plautus ſucula, ae, f.*

Biggelen, b. w. wordt van de tranen gezegd, *lacrymae deſtillant; fluunt et defluunt.* De tranen biggelen.

Bij, bije, v. *apis, is, f.* bij *Cic.* Jonge bijen, eer zij kunnen vliegen, *nymphae, arum; f. pl.* bij *Plin.* Byeangel, m. *aculeus, ei, m.* Bijenhouder, m. *apiarius, ii, m.* Bijenkorf, m. *alvear, aris et alvearе, is, n. alveus, ei, et alvus, i, m. apiarium, ii, n.* bij *Gell.* Bijenzwerm, v. *examen apum.* Bijenblad, o. *apiaſtrum, i, n.* bij *Plin.* Bijenwolf, m. een vogeltje dat de bijen eet, *apiaſter, ri, m. et apiaſtra, ae, f.* bij *Serviſt.* Verkl. bijetje, o. *apicula, ae, f.* bij *Plaut.*

Bij, voorz. dienende zoo wel om eene plaats of nabijheid als omden tijd aan te duiden: voor het eerſte zegt men: b. v. bij de ſchool wonen, *habitare prope ſcholam.* Bij iemand ſtaan, *ſtare juxta aliquem.* Iets bij de hand hebben, *occupatum eſſe aliquâ re.* Bij de hand zijn, *promtum manu eſſe.* Bij den regter iemand aanklagen, *accuſare aliquem apud judicem.* Bij *Cicero* leest men anders, *aliter legitur apud Ciceronem* Bij iemand iets leeren, *discere aliquid ab aliquo.* Bij iemand blijven, *manere cum aliquo.* Bij deze zaak is nog veel aantemerken, *multa inſuper hac in re conſiderandae ſunt.* Iemand bij de hand leiden, *manu aliquem ducere vel per manum.* Bij zijnen naam noemen, *nominatim appellare.* Bij liefde verſtand bezitten, *amorem ingenio jungere.* Bij al den rijkdom is hij arm, *inter magnas divitias pauper eſt.* Bij geval, *forte, fortuito.* Bij gebrek aan geld, *inopiâ pecuniae.* Bij voorbeeld, *exempli gratia.* Bij dit gezegde wierd hij kwaad, *ad haec dicta irascebatur.* Bij zijne zinnen zijn, *compotem mentis eſſe.* Wij zullen de zaak daarbij laten, *rem in medio relinquemus.* Bij God zweren, *jurare per deum.* Er ontſtond bij mij een verlangen om u te zien, *deſiderium te videndi apud me oriebatur.* Het was de gewoonte bij de ouden, *apud antiquos mos erat.* Hij is bij elk geacht, *ab omnibus aeſtimatur.* Om eenen tijd aan te duiden: bij dag en nacht, *per diem noctemque.* Bij tijden, *interdum.* Bij beurten, *per vices.* Bij den morgen en den avond, *mane et veſperi* Bij menſchen geheugen, *poſt hominum memoriam.* Bij mijn leven, *me vivente.* Bij gelegenheid, *per occaſionem.* Bij drieen, *circiter horam tertiam.* Hij heeft het juist bij tijds gedaan, *e tempore vel pro tempore fecit.* Ook wordt het achter andere voor-

Digitized by Google

voorzetsels geplaatst: als bijna, *propemodum, circiter, fere, ferme, pene.* Nabij, *prope.* Voorbij, *praeter, &c.*

Bijaldien, voegw. zie Indien.

Bijbel, m. *biblia, orum, n. plur. vel Libri Sacri.*

Bijbinden, b. w. *adligo, avi, atum, are, vel ligando conjungere.*

Bijblijven, b. w. *permaneo, ansi, ansum, anere,* bij *Cic.*

Bijbrengen, b. w. *ad vel affero, attuli, allatum, afferre, ad vel apporto, avi, atum, are.* Voor aanvoeren, aanhalen, *adduco, uxi, uctum, ucere; profero, tuli, latum, ferre; allego, avi, atum, are.* In den gemeenen trant zegt men: ik kan het niet bijbrengen: voor ik kan het niet doen, *non possum facere.* Als ik het maar eenigzins kan bijbrengen, zal ik komen, *veniam, si modo fieri potest.* Voor helpen: dat brengt niet veel bij, *hoc parum juvat.* Bijgebragt, v. d. *allatus, apportatus, adductus, prolatus, allegatus, a, m.* Bijbrenging, v. *allatio, apportatio, adductio, allegatio, onis, f. et prolatio,* bij *Cic.*

Bijdoen, b. w. zoo veel als bijvoegen, *addo, didi, ditum, dere.* Bijgedaan, v. d. *additus, a, m.*

Bijdraaijen, b. w. *adverto, ti, sum, ere proram.*

Bijdragen, b. w. *adfero, attuli, allatum, afferre aliquid alicui vel ad aliquem,* bij *Terent. confero, tuli, latum, ferre aliquid,* bij *Plaut.* Bijgedragen, v. d. *allatus et collatus, a, m.*

Bijdrukken, b. w *apprimo, essi, essum, imere.* In de drukkunst: nog eene bladzijde er bijdrukken, *imprimendo paginam adjungere.*

Bijeen, bijw. *una, simul, adv.*

Bijeenbrengen, b. w. *cogo, egi, actum, ogere; colligo, egi, ectum, igere; coaduno, avi, atum, are,* bij *Plin.* Bijeengebragt, v. d. *coactus, collectus, collectaneus, et collectitius, a, m.*

Bijeendragen, b. w. *confero, tuli, latum, ferre; comporto, avi, atum, are.* Bijeengedragen, v. d. *collatus et comportatus, a, m.*

Bijeenkomen, b. w. *convenio, ni, entum, ire;* zie Vergaderen. Bijeenkomst, v. *conventio, onis, f. conventus, us, m.*

Bijeenrapen, b. w. *colligo, egi, ectum, igere; corrodo, asi, asum, adere.* Bijeengeraapt, v. d. *collectus et corrasus, a, m.* Bijeenraping, v. *collectio et corrasio, onis, f.*

Bijeenroepen, b. w. *convoco, avi, atum, are.* Bijeengeroepen, v. d. *convocatus, a, m.* Bijeenroeping, v. *convocatio, onis, f.*

Bijeentrekken, b. w. *contraho, axi, actum, ahere.* Bijeengetrokken, v. d. *contractus, a, m.* Bijeentrekking, v. *contractio, onis, f.*

Bijeenvoegen, b. w. *conjungo, unxi, unctum, ungere.* Bijeengevoegd, v. d. *conjunctus, a, m.*

Bijgaan, o. w. te gelijk met of nevens iemand gaan, *una cum alquo vel juxta aliquem ire;* doch alleen in de figuurlijke beteekenis van bijgevoegd zijn; en hier slechts in het deelw. des tegenwoordigen tijds: volgens den geleerden *Weiland;* b. v. uis bijgaanden brief zult gij zien, *per literas adjunctas videbis.*

Bijgeloof, o. *religio, onis, f. superstitio, onis, f.* bij *Cicero, dom. 45 extr.* alwaar het eerste in dien zin voorkomt, daar het anders meest altijd in eenen goeden gebezigd wordt. Bijgeloovigheid is hetzelfde als bijgeloof. Bijgeloovig, bijv. n. *superstitiosus, religiosus, a, m,* bij *Cic.* en *Ter.*

Bijgenoemd, v. d. van het verouderd woord bijnoemen, *cognominatus, a, m,* bij *Plin.*

Bijgeven, b. w. *superdo, dedi, datum, are,* bij *Cels.*

Bijgewas, o. zie Aanwas.

Bijgroeijen, o. w. *adcresco, evi, etum, escere.* Bijgegroeid, v. d. *adcretus, a, m.* Bijgroeijing, v. *adcretio, onis, f.*

Bijhalen, b. w. zie Aanhalen.

Digitized by Google

Bijhangen, b. w. zie Aanhangen.
Bijhangſel, zie Aanhangſel.
Bijkans, bijw. *fere, ferme, propè, propemodum, adverbia.*
Bijkomen, o. w. bij iemand komen, *venire ad aliquem.* Ook voor naderen, *propinquo et appropinquo, avi, atum, are.* Ook uit eene flaauwte bijkomen, *e deliquio mentis compotem fieri.* In den gemeenen tranſt: ik zal u bijkomen: dat is: ik zal bij u komen om u te ſtraffen, *veniam ad te ut puniaris.* Men kan bij die ſtad niet bijkomen, *nullus ad eam urbem aditus patet.*
Bijkruipen, b. w. *adrepo, epſi, eptum, ere et adrepto, avi, atum, are, cum acc. et praep. ad.*
Bijl, v. *ſecuris, is, f.* bij *Cicero*; *ascia, ae, f.* bij *Plin.* verkl. *ſecuricula, ae; f.* bij *Plin.* Eene bijl aan twee zijden ſcherp, *bipennis, is, f.* bij *Virg.* en *Horatius.*
Bijlag, v. *additamentum, i, n.* Van een boek zoude men *appendix, icis,* kunnen gebruiken.
Bijlandig, bijv. n. hetzelfde als aangrenzende.
Bijleggen, b. w. *ad vel appono, ſui, ſitum, nere, acc. cum dat.* bij *Liv.* Ook voor bij doen, *addo, idi, itum, ere.* B. v. ik moet er nog wat bij leggen, *addendum mihi adhuc aliquid eſt.* Twist bijleggen voor eindigen, beſlisſen, *decerno, crevi, cretum, ernere,* of *componere litem.* Voor verliezen: ik heb bij die zaak geld bijgelegd, *ea res mihi damnum apportavit,* bij *Ter.* In de ſcheepvaart wordt bijleggen ook ſomtijds voor bijdraaijen gebruikt, doch meer wanneer de ſchepen door ſtorm geen zeil kunnende voeren bij den wind gaan leggen, *vento vel tempestate retineri.*
Bijliggen, b. w. *concumbo vel concubo, ui, itum, are,* bij *Ter.* en *Plaut.* Nevens iets liggen, *adjaceo, cui, ere; contirminum eſſe.* Van het eerst komt bijligging voor bijſlaap, *concubitus, us,* m. bij *Suet.*
Bijloopen, b. w. *ad vel occurro, accurri, accurſum, accurrere; accedo, eſi, eſum, ere.* Van hier een bijlooper, m. die boven het bepaald getal bijgevoegd is, *accesſor, oris,* m. bij *Val. Max.*
Bijmengen, b. w. *admisceo, iscui, istum, iscere.* Ook het eene bij het andere mengen, *commiscere.* Bijgemengd, v. d. *admistus et commistus, a, m.* Bijmenging, v. *admistio et commistio, onis, f.*
Bijna, zoo veel als bijkans.
Bijnaam, m. *agnomen, cognomen, inis, n.* bij *Cic.* Oudtijds was het woord bijnamen ook in gebruik: van hier nog het verl. d. bijgenaamd, *agnominatus et cognominatus, a, m.* Bijnaamwoord, o. *nomen adjectivum.* Zoo veel als bijvoegelijk naamwoord.
Bijnemen, b. w. *adſumo, umſi, umtum, umere cum acc.* bij *Cic.*
Bijpad, o. *trames, itis, m.* bij *Cicero.*
Bijrekenen, b. w. *adnumero, avi, atum, are.* Bijgerekend, v. d. *adnumeratus, a, m.* Bijrekening, v. *adnumeratio, onis, f.*
Bijroepen, b. w. *advoco, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cic. accio, ivi, itum, ire et accieo, civi, itum, iere,* bij *Cicero* en *Sall. arceſſo, ivi, itum, ceſſere, cum acc.* bij *Cic.* Bijgeroepen, *advocatus, accitus, arceſſitus, a, m.*
Bijſchieten, b. w. *adjicio, eci, ectum, icere.* Ook voor bijvoegen: bij die ſom moet nog iets bijgeſchoten worden, *ſummae isti adhuc aliquid addendum eſt.*
Bijſchikken, b. w. *adjungo, unxi, unctum, ungere aliquid alicui rei,* bij *Cic. adapto, avi, atum, are,* bij *Perſius.* Spreekwijs, ſchik wat nader bij! *approprinqua paululum!* Bijgeſchikt, v. d. *adjunctus, adaptatus, a, m.*
Bijſchilderen, b. w. *appingo, inxi, ictum, ingere, cum acc.* bij *Cicero.* Bijgeſchilderd, v. d. *appictus, a, m.*
Bijſchoffelen, b. w. een tuinmans woord, *conſarrio, ivi, itum, ire.*
Bijſchrapen, b. w. *corrado, aſi, aſum, adere aliquid.* Bijgeſchraapt, v. d. *corraſus, a, m.*

Digitized by Google

Volgens den geleerden *Weiland* zoo veel als bij malkander ſchrapen

Bijſchrift, o. *adſcriptio, onis, f.* bij *Cicero*; *epigramma, atis, n.* bij *Petr.*

Bijſchrijven, b. w. *adſcribo, ipſi, iptum, ibere.* Bijgeſchreven, v. d. *adſcriptus, a, m.*

Bijſlaap, m. *concubitus, us, m.* bij *Cic. concubinatus, us, m.* bij *Suston. compreſſus, us, m. compreſſio, onis, f.* bij *Celſus.* Bijſlaper, m. *concubinus, i, m.*

Bijſlepen, b. w. *adtraho, axi, actum, ere.* Bijgeſleept, v. d. *attractus, a, m.*

Bijſmeden, b. w. *accudo, di, ſum, ere, aliquid alicui rei.*

Bijſmelten, b. w. *ad vel affundo, udi, uſum, undere, aliquid alicui rei.* Bijgeſmolten, v. d. *affuſus, a, m.*

Bijſmeren, b. w. *allino, allevi, litum, linere.* Bijgeſmeerd, v. d. *ad, vel allitus, a, m.*

Bijſmijten, b. w. *adjicio, eci, ectum, icere, et coadjicere*, bij *Colum.* Bijſmijting, v. *adjectio, onis, f.* Bijgeſmeten, v. d. *adjectus, a, m.*

Bijſpringen, b. w. eigenlijk bij iets ſpringen, *adſilio, ui, ultum, ire.* Figuurl. helpen, *juvo, juvi, jutum, juvare, adjuvare, auxilium ferre.*

Bijſtaan, o. w. *adſto, ſtiti, ſtitum, tare, cum dat. vel cum praep. ad; adſisto, ſtiti, ſtere, cum dat.* bij *Ovid.* Ook helpen, zie het voorgaande woord.

Bijſtand, m. voor hulp, *auxilium, ii, n.* zie Hulp.

Bijſtellen, b. w. *appono, ſui, ſitum, ere*, bij *Liv. aliquid alicui rei.* Bijgeſteld, v. d. *appoſitus, a, m.* Bijſtelling, v. *appoſitio, onis, f.* bij *Cic.*

Bijster, bijv. n. dit woord had voorheen vele beteekenisſen, doch wordt thans alleen voor verward, beroofd of ontberende gebezigd: b. v. zijne zinnen bijster, *mentis non compos; delirus, a, m*, bij *Plaut.* en *Cic.* Buiten het ſpoor, of het ſpoor bijster zijn, *deliro, avi, atum, are; mente alienatum eſſe; mentis eſſe impotem.* Bijsternis, bij *Poet*, verbijstering of bijsterheid, v. *deliramentum, i, n.* bij *Plaut. deliratio, onis, f.* bij *Cic.*

Bijſtooten, b. w. *compello, uli, ulſum, ellere.* Bijgeſtooten, v. d. *compulſus, a, m.* Bijſtooting, v. *compulſio, onis, f.*

Bijt, o. *apertura glaciei.* Het ijs bijten, *aperire vel rumpere glaciem.*

Bijten, b. w. *mordeo, momordi, morſum, mordere*, bij *Cic. commordere*, bij *Plin. praemordere*, bij *Gell.* Wederom bijten, *remordere.* Op of in iets bijten, *admordere, cum acc.* bij *Plautus.* Bijtende, *mordax, acis, omn. g. mordens, entis, acer cris, cre.* Van dingen ſprekende: bijtachtig, bijv. n. is eigenlijk die gaarne bijt, *mordax, acis*; b. v. *canis mordax.* Bijtachtigheid, v. *mordacitas, atis, f.* Al bijtende, bijw. *mordicus adv.* In den gemeenen ſpreektrant worden de tanden ook bijters genoemd, *dens, entis*; b. v. *dentes primores, inciſores, mordaces, um, m. pl.* bij *Plaut.* In eenen zuren appel bijten, *difficilem ac in gratum laborem ſuſcipere.* Iemand iets in het oor bijten, *ſuſurro, et inſuſurro, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *dicere ſecreta aure ſuſurros*, bij *Hor.* Op de tanden bijten, *frendo, dere*, bij *Plaut.* Van zich bijten: voor verdedigen, *defendere ſeſe.* Bijtkruid, *cnecorum, i, n. Plin.*

Bijtijds, bijw. *mature, tempeſtive, e tempore.*

Bijval, o. het geen onverwachts bij iets komt, *quod inopinate alicui rei accedit.*

Bijvallen, o. w. *accedo, eſſi, eſſum, edere.* In gehengen komen: het lwil mij thans niet bijvallen, *hoc mihi nunc temporis in mentem non venit.* Iemands zijde kiezen: zij zullen ons wel bijvallen, *nobiscum quidem ſentient.*

Bijvoegen, b. w. *addo, didi, ditum, dere aliquid alicui rei*, bij *Cic. jungo, junxi, junctum, jungere, adjungere, ſubjungere*, bij denzelfden; *adjicio, eci, ectum, cere*, bij *Cic.* en *Liv. ſub-*

Digitized by Google

subsexere, bij *Liv.* Zich bij iemand voegen, *ad partes alicujus transire.* Bijgevoegd, v. d. *additus*, *junctus*, *adjunctus*, *subjunctus*, *adjectus*, *a*, *m.* Bijvoeging, v. *additio*, *onis*, *f.* *additamentum*, *i*, *n.* *junctura*, *æ*, *f.* bij *Plin.* *adjunctio et adjectio*, *onis*, *f.* bij *Cic.* Bijvoegsel, o. meestal hetzelfde als bijvoeging. Een bijvoegsel boven het geen men beloofd heeft, *corollarium*, *ii*, *n.* bij *Cic.* Tot sieraad van een werk, *parerga*, *orum*, *n. pl.* bij *Plin.* Van een boek, *appendix*, *cis*, *f.*

Bijvoet, m. zeker kruid, *artemisia*, *æ*, *f.* bij *Plin.*

Bijweg, m. *via adjuncta*, *via secundaria*, *diverticulum*, *i*, *n.* bij *Cicero.*

Bijwerk, o. *parerga*, *orum*, *n. pl.* bij *Plin.* en *Vitr.* Bijwerk worden ook de verfierſels in de ſchilderkunſt genoemd, die niet tot de hoofdzaak van een ſchilderſtuk behooren, *ornamenta picturam ipſam non ſpectantia.*

Bijwerpen, b. w. zie Bijgooijen.

Bijweven, b. w. *attexo et ſubtexo*, *exui*, *extum*, *exere*, bij *Liv.*

Bijwezen, zie Aanwezen.

Bijwijf, o. *pellex*, *icis*, *f.* *concubina*, *æ*, *f.* beide bij *Cic.* Van hier: bijwijfſchap, o. *pellicatus*, *us*, *m.* *concubinatus*, *us*, *m.* bij *Cicero* en *Suet.*

Bijwonen, o. w. *accolo*, *lui*, *ultum*, *elere*; *adhabito*, *avi*, *atum*, *are.* Bijwoner, m. *accola*, *æ*, *m.* Meestal wordt het gebruikt in den zin, van bij iets tegenwoordig te zijn, *adſum*, *adfui*, *adeſſe*, *intereſſe alicui rei.* Ik kan de vergadering niet bijwonen, *concioni intereſſe non poſſum.*

Bijwoord, o. *adverbium.*

Bijzetten, b. w. *appono*, *ſui*, *itum*, *nere*, *aliquid alicui*, bij *Liv.* Geld bijzetten, *juvare aliquem pecunia.* Een lijk bijzetten: zoo veel als zonder uiterlijkheden begraven, *ſine cæremoniis ſepelire*, *humare*, *condere.* Bijgezet, *appoſitus*, *a*, *m.* Bijzetting, v. *appoſitio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.*

Bijziende, bijv. n. en bijw. zijnde het deelw. van het werkw. bijzien, *luſcioſus*, *a*, *m*; *luſcitioſus*, *a*, *m*, bij *Plin.* *myops*, *opis*, *m.* bij *Ulpianus.* Bijziende zijn, *caecutio*, *ivi*, *itum*, *ire*, bij *Varro*; *caeculto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plaut.* Bijzienheid, v. *luſcitio*, *onis*, *f.* bij *Ulpian.*

Bijzijn, zie Aanzijn.

Bijzin, zie Bijwijf.

Bijzitten, o. w. *ad vel aſſideo*, *ſedi*, *ſeſſum*, *ſidere*, *cum dat.* bij *Cic.* Bijzitter, m. *ad vel aſſeſſor*, *oris*, *m.* *conſeſſor*, bij *Cic.* Bijzitting, v. *aſſeſſio*, *onis*, *f.* bij *Cic.*

Bijzonder, bijv. n. en bijw. *ſingularis*, *ris*, *m. et f. re*, *n.* *peculiaris et ſpecialis.* Voor buitengemeen, *extraordinarius*, *praecipuus*, *a*, *m*; *principalis*, *lis*, *le.* Voor afzonderlijk, *exceptitius*, *a*, *m.* bij *Plinius.* Voor eigen, *privatus*, *privus et proprius*, *a*, *m*, bij *Cicero.* Voor uitſtekend, *eximius*, *a*, *m*; *praeſignis*, *is*, *e.* Voor afgeſcheiden, *ſeparatus*, *ſecretus*, *diverſus*, *a*, *m*; bijw. *ſigillatim*, *ſingillatim*, *ſingulatim*, *ſingulariter*, *ſpeciatim*, *ſpecialiter*, *extraordinarie*, *praeci*, *pue*, *principaliter*, bij *Ulp.* *private et privatim*, *proprie*, *eximie*, *praeſigniter*, *ſeparate*, *ſeparatim*, *ſeorſum*, *diverſe.* Doch in plaats van bijzonder gebruikt men ook het bijw. bijzonderlijk.

Bikkel, m. *talus*, *i*, *m.* Bikkelen, b. w. *talis ludere.* Bikkelſpel, *talorum luſus.*

Bikken, b. w. is eigenlijk, met den vuavel ſlaan, *tundere roſtro.* Ook wordt het voor ſcherp maken gebruikt: eenen ſteen bikken, *acuere vel exacuere lapidem.*

Bil, v. *clunis*, *nis*, *m. et f.* bij *Horat.* doch wordt meest in het meerv. gebruikt, *nates*, *ium*, *f. pl.* Overdragtelijk is, door de billen lappen, roskeloos verteren, *abligurire*, *vel dilapidare.*

Billen, b. w. voor bikken of ſcherp maken, b. v. de molenaars zijn

Digitized by Google

aan het billen, *molitores molas acuunt.*

Billijk, bijv. n. *aequus, a, m; licitus, a, m.* Volgens de wetten billijk, *legitimus, a, m.*

Billijkheid, v. *aequitas, atis, f.* somtijds ook, *justitia, ae, f.* bij *Cicero.*

Billijken, b. w. iets billijk achten, *aliquid aequum judicare vel probare.*

Bind, gebind, gebindte en bindte, o. in de bouwkunst, een dwarsbalk, die het gebouw te zamen bindt, *jugamentum, i, n.* bij *Vitr. trabs, bis, f. fascia, ae, f.* bij denzelfden; *tignum, i, n.* bij *Caesar.* Een dwarsbind over de sparren, *templum, i, n.* bij *Vitr.*

Binden, b. w. *ligo, alligo, deligo, avi, atum, are; vincio, vinxi, vinctum, vincire.* Iemand de handen binden, voor beletten om naar zijnen wil te handelen, *libertate agendi aliquem privare.* Een boek binden, *compingere librum.* Ik ben aan de stad gebonden, *urbe exire mihi non licet.* Hij laat zich door niets binden, *nihil illum constringere valet.* Ik zal mij daar aan niet binden, *hoc mihi non erit impedimento.* Iemand iets sterk op het hart binden, *iterum atque iterum commendare aliquid alicui.* Gebonden, v. d. *ligatus, alligatus, deligatus, illigatus, vinctus, a, m.* Binding, v. *ligatio, alligatio, deligatio, illigatio, vinctio, onis, f. vinctura, ae, f.* bij *Plin.* Bindsel, o. *liganen, inis, n. ligula, ae, f.* bij *Mart.* Voor band, *habena, ae, f. coagmentum, i, n.* bij *Plautus.* Binder, m. *ligator, oris, m.* bij *Colum.*

Binnen, bijw. en voorz. *intro.* B. v. binnen gaan, *introire.* Het schip is al binnen, *navis jam intravit portum.* Ik heb het eeten al binnen, *jam prandi.* Het komt mij thans niet te binnen, *nunc non in membriam mihi venit.* Het schort hem van binnen, *intus male se habet.* Voorzetsel: binnen de muren, *intra muros.* Binnen het jaar, *intra annum.* Binnen een uur, *intra horam.* Binnen monds spreken, *musso, avi, atum, are,* bij *Plaut.* Dikwijls heeft het den tweeden naamval bij zich als binnen 's huis, *intra domum.* Binnen 's kamers, *intra parietes, &c.* Somtijds wordt het ook gebogen: de binnenste, *intimus, a, m.* Meer naar binnen, *interior, et interius.*

Binnenbrengen, b. w. *introfero, tuli, latum, ferre,* bij *Cicero; introduco, xi, ctum, ucere; intromitto, isi, issum, ittere,* ook bij *Cicero.*

Binnengaan, o. w. *intro, avi, atum, are; ingredior, essus sum, edi,* bij *Cic. introgredior,* bij *Virg.* Binnen gegaan, v. d. *introgressus,* bij denzelfden; *introitus, ûs, m,* bij *Ulpian.*

Binnenin, voorz. *in, praep. introrsum, adv.* bij *Liv. introrsus,* bij *Varro; intus, adv.* bij *Cic. intrinsecus,* bij *Colum.*

Binnenkamer, v. *conclave, is, n.* bij *Cicero; interior aedium pars,* bij *Sall.*

Binnenkijken, b. w. *introspicio, exi, ectum, icere,* bij *Cic. introrsus perspicere,* bij *Caesar.*

Binnenlandsch, bijv. n. *intestinus, internus, domesticus, a, m.*

Binnenroepen, b. w. *introvoco, avi, atum, are,* bij *Liv.*

Binnensluiten, b. w. *introcludo, si, sum, dere,* bij *Sen.*

Binnenschip, o. *navis fluviatilis,* bij *Liv.*

Binnenzijn, o. w. *insum, infui, inesse,* bij *Cic.* en *Ter.*

Birkwortel, m. *ferula, ae, f.* bij *Virg.* Het sap daarvan, *sagapenum, i, n.* bij *Plin.*

Biscayen, o. eene landstreek van Navarre, *Cantabria, ae, f.* Het volk daarvan, *Cantaber, bri, m. et Cantabri, orum, m. pl.* bij *Caesar.*

Bisdom, o. *dioecesis, is, f.* bij *Cicero; episcopatus, us, m.* Een nieuwbakken woord: zoo ook bisschop, m. *hierarcha, ae, m. et episcopus, i, m.*

Bit, o. voor gebit, *oreae, orearum, f. pl.* Een scherp bit, *lupa-*

Digitized by Google

pata, *orum*, *n. plur. lupus*, *i*, *m.* bij *Virg.* en *Ovid.*

Bithyniën, o. een gewest in klein Azie, *Bithynia*, *ae*, *f.*

Bits, bijv. n. en bijw. *amarus*, *a*, *um*; *acer*, *acris*, *cre*; *durus*, *a*, *um*. B. v. bitse antwoorden, *responsa dura*, bij *Sallustius*. Een bits mensch, *homo altus*, *superbus*, *arrogans*. Bitse woorden, *verba fenticulosa*, bij *Festus*; *amare*, *dure*, *superbe*, *arroganter*, *adverbia*.

Bitter, bijv. n. *amarus*, *acerbus*, *a*, *um*; *asper*, *a*, *um*. Voor vijandelijk: een bittere haat, *odium hostile*, *odium inexpiabile*, bij *Liv.* Eene bittere koude, *frigus acerbum*, bij *Hor.* Bitterheid, v. *amaritas*, *atis*, *f.* *amarities*, *ei*, *f.* *amarór*, *oris*, *m.* *amaritudo*, *inis*, *f.* *acerbitas*, *atis*, *f.* *asperitas*, *atis*, *f.* Bitterlijk, *amare* et *acerbe*, *adverbia*, *aspere*, bij *Cic.* Bitterachtig, *subamarus*, *a*, *um*, bij *Cicero.*

Blaam, v. *calumnia*, *ae*, *f.* *contumelia*, *opprobrium*, *ii*, *n.* Van dit woord is het werkwoord blamen afkomstig, thans met eenen vreemden uitgang blameren in gebruik, *calumnior*, *atus sum*, *ari.*

Blaar, v. *pustula*, *ae*, *f.*

Blaas, v. *vesica*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; verkl. *vesicula*, *ae*, *f.* bij denzelfden. Eene blaas op het water, *bulla*, *ae*, *f.* verkl. *bullula*, *ae*, *f.* bij *Celsus.*

Blaasbalg of blaasbalk, m. *follis*, *is*, *m.* bij *Cicero.*

Blaashoorn, m. *concha*, *ae*, *f.* bij *Ovid.* van *Triton* sprekende.

Blaaskaak, m. *jactator*, *oris*, *m.* *alazon*, *onis*, *m.* Blaaskakerij, v. *jactantia*, *ae*, *f.* Blaaskaken is bij *Kilianen*, met opgeblazen kaken spreken, *inflatis buccis loqui*, *i*, *e*; *jactare se.*

Blaaspijpjes, in de waterwerktuigen worden door *Vitr.* genoemd, *modioli*, *orum*, *m. pl.*

Blaauw, bijv. n. *caeruleus et caerulus*, *a*, *um*; *luridus*, *lividus*, *a*, *um*; *et caesius*, *a*, *um.* Iemand bont en blaauw slaan, *suggillo*, *avi*, *atum*, *are.* Bont en blaauw geslagen, *suggillatus*, *a*, *um*; bij *Plin.* Onder den blaauwen hemel, *sub dio*, *sub divo*, bij *Nepos*; *sub Jove*, bij *Horat.* Eene blaauwe boodschap, *nuntium frivolum.* Ik zal er een blaauw oog aan wagen, *periculo meo suscipiam.* Dat zijn maar blaauwe bloempjes, *merae nugae sunt.* Een blaauwtje loopen, *repulsam ferre.* Blaauw blaauw laten, *in medio relinquere vel dissimulare aliquid.* Hij is maar eenen blaauwen maandag in dien post geweest, *nuperrime istud munus solummodo adfecutus est.* Dewijl de uitdrukking van eenen blaauwen maandag bij ons van alle kortheid des tijds gebruikt wordt.

Blaauwen, b. en o. w. *colore caeruleo inficere.* Onz. voor blaauw worden, *colore coeruleo infici*; *livere*, *ere*; *livesco*, *escere*, bij *Plin.* en *Lucret.*

Blaauwspegt, m. *picus cinereus.*

Blaauwvoet, m. *accipiter vel aquila stellaris.*

Blad, o. *charta*, *plagula*, *pagina*, *ae*, *f.* bij *Cic.* Verkl. bladje, *chartula*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Van de spreekw. in een goed of kwaad bladje staan, *bene vel male audire.* Blad van eenen boom, *folium*, *ii*, *n.* *frons*, *dis*, *f.* bij *Cicero.* De bladen van boomen, *coma*, *ae*, *f.* bij *Virg.* *foliatura*, *ae*, bij *Vitr.* Vol bladen, *foliosus*, *a*, *um*; *frondosus et comosus*, bij *Plin.* Van bladen gemaakt, *frondeus et foliaceus*, *a*, *um*, bij *Plin.* Zonder bladen, *infrons*, *ondis*, *omn. g.* bij *Ovid.* Een blad metaal, *bractea*, *ae*, *f.* *et bracteola*, *ae*, *f.* bij *Juven.* Bladen krijgen, *frondesco*, *escere*, *agere frondem*; *emittere folia*, bij *Plin.* Bladen hebben, *frondeo*, *ui*, *ere*, bij *Virg.* De bladen verliezen, *dimittere vel deponere folia.* Ook zegt men een boek doorbladeren, *obiter librum perlegere.*

Bladen plukker, m. *frondator*, *oris*, *m.* Bladenplukking, v. *frondatio*, *onis*, *f.* bij *Colum.*

Blaffen, o. *latro*, *avi*, *atum*, *are*,

Digitized by Google

re, bij *Cic.* Het geblaf, o. *latratus*, *us*, *m.* Een blaffer, m. *latrator*, *oris*, *m.* Spreekw. tegen de maan blaffen, *Aethiopem lavare.* Ook draagt een register den naam van blaffer, *librarium*, *ii*, *n.* bij *Cic. inventarium*, *ii*, *n.* bij *Ulp. acta publica*, bij *Tacitus*; *litteras publicas*, bij *Cic.*

Blaken, o. en b. w. *ardeo*, *arsi*, *arsum*, *ardere*; *ardesco*, *escere*; *flagro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Virg.* bedr. *torreo*, *ui*, *ostum*, *rere*, *aliquid.* Van hier wil men ook het woord blaker afleiden: zijde een platte kandelaar, waarop de kaars blaakt, *lychnuchus*, *i*, *m.* Voor het bedr. w. gebruikt men ook blakeren: zoo veel als schroeijen.

Blamen, blameren, zie op blaam.

Blank, bijv. n. *albus*, *candidus*, *a*, *m.* Voor blinkend, glinsterend: een blank schild, *scutum ardens*, bij *Plin.* Voor ontbloot: een blanke degen, *enfis vel gladius ftrictus*; *fulgens*, *vagina vacuus*, bij *Plin.* Voor zuiver: een blank geweten, *conscientia recta*, bij *Cic.* Voor overstroomd: de velden stonden blank, *campi erant fulmerfi.* Blank zijn, *candeo*, *ui*, *ere*; *candico*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plinius*, *albeo*, *ui*, *ere.* Blank worden, *candesco*, *escere* en *albescere.* Blankheid, v. *albor* et *candor*, *oris*, *m.*

Blanketsel, o. *fucus*, *i*, *m.* bij *Cicero*; *cerusa*, *ae*, *f.* bij *Vitruvius*; *pigmentum*, *i*, *n.* bij *Plaut.* Blanketten, b. w. *fuco*, *infuco et cerusco*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic.* Geblanket, v. d. *fucatus*, *infucatus et cerusatus*, *a*, *m.* Blanketseldoos, v. *orca*, *ae*, *f.* bij *Plin.* Blanketsel verkooper, m. *pigmentarius*, *ii*, *m.* bij *Cicero.*

Blaren of blaten, o. w. waardoor het geluid der schapen wordt uitgedrukt, *balo*, *avi*, *atum*, *are*; *balitare*, bij *Plaut.*

Blazen, b. w. *flo*, *avi*, *atum*, *are.* Figuurl. pogchen, *jactare se.* In het vuur blazen, *adflare ignem.* Iemand iets in het oor blazen, *infusurro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero.* Iemand de ooren vol blazen, *incitare*, *instimulare*, *aliquem.* De fluit, den waldhoorn of trompet blazen, *buccino*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Varro.* Door het blazen van de trompet het teeken tot den aftogt geven, *receptui canere vel tubâ receptui canere*, *vel tubâ receptui fignum dare.* In het damspel: eene schijf blazen, *calculum adimere.* Blazing, v. *flatus*, *us*, *m.* *flamen*, *inis*, *n.* bij *Virg.*

Blazoen, o. heet bij *Kiliaan* een trompet, *tuba*, *ae*, *f.* Van hier bij denzelfden: het werkw. blazoenen; de daden van iemand blazoenen, *facta alicujus tubae fonitu publicare.* Ook is blazoen, *infigne*, *is*, *n.* Van hier: blazoenen, b. w. *infignia exprimere vel pingere.* Blazoenkunst, v. *ars infignia generum exprimendi vel pingendi.* Blazoenen, zegt de geleerde *Wieland*, heeft ook de beteekenis gekregen van stoffen, snorken, *glorior*, *atus fum*, *jactare fe.*

Bleek, bijv. n. en bijw. *pallidus*, *a*, *m.*; *pallens*, *entis*, *omn. g.* Zeer bleek, *perpallidus*, bij *Cellus*; *luridus*, bij *Horat.* Een weinig bleek, *fubpallidus et pallidulus*, *a*, *m.* Bleek zijn, *palleo*, *ui*, *ere.* Bleek worden, *pallesco et impallesco*, *lui*, *escere*, bij *Pers.* Ook voor bloedeloos, *exsanguis*, *nis*, *m. et f.* *e*, *n.*

Bleek, v. wordt ook gebruikt voor de plaats, alwaar men bleekt, *locus insolationi linteorum serviens.* Bleeken, b. w. *insolo*, *avi*, *atum*, *are*; b. v. *uvas*, *vel ceram*, bij *Colum. insolare* komt mij voor, bij de ouden alleen bekend te hebben: iets aan de zon, of om droog of wit te worden blootstellen; ook komt *candefacere*, bij *Plautus* voor. Bleeker, m. *insolans linea*, vermits *insolator*, zoo veel ik weet, niet voorkomt. Ook wordt zekere Rijnsche wijn, van een bleekroode kleur, bleeker ge-

Digitized by Google

genoemd, *vinum Rhenanum sub rubrum, vel helvum.*

Bleekgeel, bijv. n. *buxeus color, m.*

Bleekgroen, bijv. n. *galbinus, a, m,* bij *Juven.*

Bleekheid, v. *pallor, oris, et luror, oris, m.* bij *Cicero* en *Lucretius.*

Bleekrood, bijv. n. *helvolus et helvus, a, m,* bij *Varro.*

Bleeten, o. w. zie Blaren.

Blein, zie Blaar.

Bles, v. *alba macula in fronte animalium.* Eigenlijk het lange haar aan het voorhoofd der beesten, *capronae, arum, f. plur.* bij *Festus.*

Blijd, blijde, blij, bijv. n. *laetus, a, um; hilaris, is, e, et f. re, n. hilarus, a, m,* bij *Cicero.* Blijdschap verwekkend, bijv. n. *laetificus, a, um.* Van hier: blijdschap, v. *laetitia, ae, f. hilaritas, atis, f.*

Blijde, v. *balista, ae, f.* zijnde een zeker krijgstuig bij de ouden om steenen te werpen.

Blijk, o. *indicium, ii, n. signum, i, n. nota, ae, f. testimonium, ii, n.* bij *Cicero.*

Blijken, o. w. *pateo, ui, ere; conflo, flavi, flatum, flare; elucco, luxi, lucere.* Het blijkt, *liquet, ere, impers.* Laten blijken, *indico, avi, atum, are.* Iets doen blijken, *demonstro, avi, atum, are.*

Blijmoedig, en blijgeestig zijn hetzelfde als blijd.

Blijspel, o. *comoedia, ae, f.* Een treurblijspel, o. *tragicocomoedia, ae, f.* bij *Plaut.* Van een blijspel, *comicus, a, um,* bij *Cic.* Een schrijver van blijspelen, *poëta comicus,* bij *Cic.*

Blijven, o. w. *maneo, ansi, ansum, anere; commaneo, permaneo, remaneo,* bij *Cic. morer, atus sum, ari et commorari.* Voor omkomen: al het scheepsvolk is gebleven, *omnes nautae perierunt;* ook *interire, occumbere.* Voor duren, *duro, avi, atum, are.* Spreekw. dit zal onder mij blijven, *hoc intra me futurum est,* bij *Plin.* Blijving, v. het blijven, *manfio, permanfio, remanfio, onis, f.* bij *Cic.*

Blik, o *bractea, ae, f. bractea* is eigenlijk een dun blaadje van allerhande metaal, dat gebogen kan worden. Een blikslager, m. zou men dus kunnen noemen: *bractearius artifex,* bij *Gruterus in inscript.*

Blik, m. is eigenlijk het wit der oogen, *albugo, inis, f.* Een paar blikoogen opzetten, *alburginem monstrare, vel aciem oculorum ad alburginem usque intendere.* Ook is het een opslag van het oog: in eenen blik, *momento, uno nictu.*

Blikaars, m. *intertrigo, inis, f.* bij *Plin.* en *Varro.*

Blikken, b. w. de oogleden geduriglijk bewegen, *nicto, avi, atum, are, et nico, ici, ictum, icere,* bij *Plaut. et nictare,* bij *Fest.* Ook voor glinsteren, *mico, cui, care; luceo, luxi, lucere; fulgeo, si, ulgere; niteo, ui, ere.* Blikkeren is het voortdurend w. van blikken. Blikoogen is hetzelfde als blikken in den eersten zin.

Blikfem, m. eigenlijk een schichtig licht: iedere snel voorbijgaande glans, waarschijnlijk van het voorg. blikken, zoo veel als schitteren afkomstig, doch het wordt bij ons voor het snelle doordringende vuur, welk zich bij een onweer in de wolken vertoont, gebruikt, *fulmen, inis, n.* bij *Plin. fulgor, oris, m.* bij *Cicero; fulgur, uris, n.* bij *Plin. fulgetra, ae, f.* en *fulgetrum, i, n.* bij *Plin. fulguratio, onis, f.* bij *Sen.*

Blikfemen, o. w *fulgeo, si, ulgere, et fulgurare,* bij *Cicero.* Van die laatste gebruikt men in den eigenlijken zin, alleen de derde persoon van het enkelvoudige, *fulgurat, ivit, itum, ire; fulmino, avi, atum, are.* Het blikfemen, *fulminatio, onis, f.* bij *Sen. fulguratio,* bij denzelfden. Een blikfemer, m. *fulgurator, oris, m.* Ook beteekent *fulgurator* iemand, die den blikfem uitlegt en zulke dingen begraaft, die door den blikfem getroffen zijn, bij *Cicero de div.* Den blikfem betreffende, *fulguralis et fulmineus, a, um.* Dit

Digitized by Google

woord wordt ook gezet bij alles, wat even als de blikſem verbrijzelt, b. v. *fulmineus aper*, *fulmineus enſis*, bij *Ovidius* en *Virg.* Met de oogen blikſemen, *fulminare oculis*, bij *Prop.*

Blind, bijv. n. *caecus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *orbus*, waarbij dikwijls *luminibus* gevoegd wordt, *captus oculis*, bij *Cicero*; *cassus lumine*, bij denzelfden; *privatus lumine*, bij *Ovid.* Een weinig blind, *caeculus*, *a*, *m.* Blind geboren, *caecigenus*, *a*, *m*, bij *Lucret.* Blind zijn, *caecor*, *atus ſum*, *ari*, bij *Cicero.* Bijna blind zijn, *caeculto*, *avi*, *atum*, *are*, *caecutio*, *ivi*, *itum*, *ire.* Blind maken, *caeco*, *excaeco*, *obcaeco*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Colum.* Een blinde deur, *janua ſimulata.* Een blind venſter, *fenestra ſimulata.* Blind, voor onervaren, onkundig, *ignarus*, *imperitus*, *inſcius*, *a*, *m.*

Blindelings, bijw. *oculis clauſis*, *caecus*, *a*, *m.* B. v. ik zal den weg blindelings vinden, *viam vel caecus inveniam.* Blindachtig, *caligans*, *antis*, *omn. g.* Blindachtigheid, *caligatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.*

Blindheid, v. *caecitas*, *atis*, *f.* *orbitas luminis*, bij *Plin.* *caligo oculorum*, bij denzelfden.

Blindhokken, b. w. *circumduco*, *xi*, *ctum*, *ucere aliquem*; zie verder op bedriegen.

Blinken, b. w. *fulgeo*, *ulſi*, *ulſum*, *ulgere*; *ſplendeo*, *ui*, *ere*; *mico*, *micare.* Blinkende, deelw. *fulgens*, *ſplendens*, *entis*, *omn. g.* *ſplendidus*, *a*, *m*; *micans*, *antis*, *omn. g.*

Bloed, o. *ſanguis*, *inis*, *m.* Van bloed, *ſanguineus*, *a*, *m.* Zonder bloed, *exſanguis*, *e*; *caſſus ſanguine*, bij *Cic.* Geronnen bloed, *cruor*, *oris*, *m.* bij *Virgilius.* Onzuiver bloed, *inſincerus ſanguis*, bij *Cicero.* Etterachtig bloed, *tabum*, *i*, *n* bij *Quint.* *ſanies*, *ei*, *f.* bij *Celſus.* Een overſtelping van bloed, *anastomoſis*, *is*, *f.* bij *Celſus.* Aftapping van bloed, *detractio ſanguinis*, bij denzelfden. Het bloed ſtremt, *ſanguis coit.* Stremt van vrees, *riget formidine ſanguis*, bij *Virgil.* Bloeden, o. w. *excernere ſanguinem.* Ik bloed uit den neus, *fluit mihi ſanguis e naribus*, bij *Celſus.* Bebloed, v. d. *cruentatus et cruentus*, *a*, *m*; *ſanguine infectus*; *ſanguinolentus*, *a*, *m.* Zich met bloed bezoedelen, *caede ſe cruentare*, *contaminare ſe ſanguine.*

Bloedader, v. *vena*, *ae*, *f.* bij *Cicero.*

Bloedagaat, m. *haemachates*, *ae*, *m.* bij *Plin.*

Bloedbad, o. *ſtrages*, *is*, *f.* bij *Cic.*; *occidio*, *onis*, *f.* bij *Liv.*

Bloedbeuling, m. *ſanguiculus*, *i*, *m.* bij *Varro*; *apoxabo*, *onis*, bij *Plin.*

Bloeddorstig, bijv. n. *ſanguinarius*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *avidus caedis*, *Ovidius.* Bloedgierig, *avarus caedis*, bij *Claudianus.*

Bloedgang, bloedloop, bloedvloeijing, *dyſenteria*, *ae*, *f.* bij *Plinius*; *fluxio ſanguinis*, bij denzelfden; *profluvium ſanguinis*, bij *Colum.* Iemand, die den bloedloop heeft, *dyſentericus*, *a*, *m*, bij *Plinius.*

Bloedgetuige, m. *martyr*, *iris*, *m.*

Bloedkruid, o. *herba ſanguinaria*, bij *Colum.* *ſanguinalis*, bij *Celſ.*

Bloedlauw, bijv. n. *tepidus*, *a*, *m*, *vel teporem ſanguinis habens.*

Bloedraad, m. *concilium ſanguinarium vel tribunal inquiſitionis.*

Bloedregt, o. *judicium capitale.* Van hier: bloedregters, *judices capitales vel triumviri capitales*, bij *Cicero.*

Bloedrijk, bijv. n. *ſanguine repletus*, *vel ſanguine abundans.*

Bloedrood, bijv. n. *rubicundus*, *vel ruborem ſanguinis habens.* Bloedroode oogen, *oculi cruore ſuffuſi*, bij *Plin.*

Bloedſchande, v. *incestum*, *i*, *n.* *et incestus*, *us*, *m.* bij *Cicero.* Bloedſchande bedrijven, *incesto*, *avi*; *atum*, *are*, bij *Plaut.*

Bloedſchandig, bijv. n. *incestus*, *a*, *m*, bij *Cic.* *incestificus*, *a*, *m*, bij *Sen.* bijw. *inceste*, *adv.*

Bloedſchuld, v. *capital*, *alis*, *n.* bij *Festus.*

Digitized by Google

Bloedschuldig, bijv. n. *capitalis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* bij *Cic.*

Bloedspuwing, v. *expuitio vel exscreatio*, *onis*, *f. sanguinis.* Bloed spuwen, *rejicere sanguinem*, bij *Plin.*

Bloedstelpen, b. w. *sistere profluvium sanguinis*, *claudere sanguinem*, bij *Plin. supprimere vel occupare sanguinem*, bij *Celf.*

Bloedstorten, b. w. *fundere vel mittere sanguinem*, bij *Cicero* en *Celsus.*

Bloedstorting, v. *caedes*, *clades*, *strages*, *i*, *f. profusio sanguinis*, bij *Celsus*; *rejectio sanguinis*, bij *Plin.* Te midden van eene bloedstorting geboren, *innatus sanguini*, bij *Sen.*

Bloedvat, o. hetzelfde als bloedader.

Bloedvergieten, b. w. *effundere vel fundere sanguinem.*

Bloedverwant, bijv. n. *consanguineus*, *cognatus*, *necessarius*, *propinquus*, *a*, *m.* bij *Cicero.*

Bloedverwantschap, v. *consanguinitas*, *atis*, *f. cognatio*, *onis*, *f. necessitudo*, *inis f. propinquitas*, *atis*, *f.* bij *Cic.* en *Ovid.*

Bloedvink, m. *rubicilla*, *ae*, *f.*

Bloedvin, v. *furunculus*, *i.*, *m.* bij *Celsus.*

Bloedvriend, bloedvriendschap, hetzelfde als bloedverwant en bloedverwantschap. (beuling.

Bloedworst, hetzelfde als bloed-

Bloedzaak, v. *causa capitalis.*

Bloedzuiger, m. *hirudo*, *inis*, *f.* bij *Plautus*; *sanguisuga*, *ae*, *f.* bij *Plin.*

Bloedzuiverend, bijv. n. en deelw. *sanguinem purificans.*

Bloedzweer, v. zie Bloedvin.

Bloei, m *flos*, *oris*, *m.* In den bloei der jaren, *in flore aetatis.*

Bloeijen, o. w. *floreo*, *ui*, *ere*, *et floresco*, *escere*, bij *Cicero.* In de lente bloeijen, *verno*, *are*, bij *Ovid.* Te vroeg bloeijen, *praefloreo.* Voor de tweedemaal bloeijen, *reflorere.* Bloeijend, deelw. *florens*, *entis*, *een. g. floridus et florens*, *entis*, *a*, *m.* bij *Cicero*; *viridis*, *is*, *m. et f. e*, *n.* bij *Colum.* In den bloei zijner jaren zijn, *vigere.* (*horum.*

Bloeisel of bloesem, m. *flores arBloeimaand, v. *majus*, *i*, *m.* waar bij ook wel *mensis* gevoegd wordt. De nieuwerwetsche naam bij de Franschen, *floreal*, komt hiermede overéén.

Bloem, v. *flos*, *oris*, *m.* bij *Cicero*; verkl. *flosculus*, *i*, *m.* bij denzelfden. Voor meel, *far*, *farris*, *n.* bij *Hor. farina*, *ae*, *f* bij *Varro.* Bloem van meel, *pollen*, *inis*, *n.* bij *Caesar.* Gedroogde bloem van gerst, *polenta*, *ae*, *f.* bij *Colum.* Van tarwe, *siligo et similago*, *inis*, *f.* bij *Plin.* Van bloem komen

Bloembed, o. *area*, *vel areola florum.*

Bloembol, m. *bulbus florum.*

Bloemgodin, v. *flora*, *ae*, *f.* Het feest der bloemgodin, *sacrum florale*, bij *Ovid.* De spelen ter eer van die godin, *floralia*, *um*, *n. plur.* bij *Quint.*

Bloemhof, m. *hortus floralis*, *vel florum plenus.*

Bloemkrans, m. *sertum*, *i*, *n.* bij *Virg. corolla*, *ae*, *f.* bij *Cat.*

Bloemkool, v. *brassica cauliflora*; ook *brassica Pompejana* genoemd

Bloemmarkt, v. *forum florale.*

Bloemschilder, m. *pictor florum*, *vel qui in pingendis floribus versatus est.* (*um*, bij *Plaut.*

Bloemzeef, v. *cribrum pollinari-*

Blois, eene stad in Frankrijk op de rivier de Loire, *Blaesae*, *arum*, *f. plur. vel Blaesia*, *ae*, *f.*

Blok, o. *tignum*, *i*, *n. stipes*, *itis*, *m.* bij *Caesar* en *Terent. truncus*, *i*, *m. caudex*, *icis*, *vel codex*, *icis*, *m.* bij *Gellius.* Spreekw. ik heb dit blok al lang genoeg gesleept, *satis diu jam hoc saxum volox*, bij *Terent.*

Blokbeeld, o. *statua*, *ae*, *f* bij *Cic.*

Blokhuis, o. *propugnaculum*, *i*, *n.* bij *Cic.* Ook wordt het in Friesland en elders voor een gevangenhuis gebruikt, *custodia publica*, *vel ergasterium*, *ii*, *n. vox Graeca.*

Blokken, b. w. *studeo*, *ui*, *ere*; *lucubro*, *avi*, *atum*, *are*; *insudare libris*; *labori immori.* Blokker, m. *studiis addictissimus*, *lucubrator*, *oris*, *m.* Blokking, v. *lucubratio*, *onis*, *f. studium*, *ii*, *n.*

Blok-

Digitized by Google

Blokkeren, b. w. *circumſedeo, ſedi, ſeſſum, dere*; *circumdo, dedi, datum, dare*; *cingo, inxi, inctum, ingere urbem militibus, caſtris vel copiis*, bij *Caeſar* en *Liv. obſidione cingere, vel claudere.*

Blokkering, v. *circumſeſſio, onis*, bij *Cicero.*

Blond, bijv. n. *rutilus, a, m*; *flavus, a, m*; *flavens, entis, omn. g.* bij *Virg.* Blond zijn, *flaveo, ere.* Blond worden, *flavesco, escere*; *rutilescere*, bij *Plin.* Iemand blond en blaauw ſlaan, *ſuggillo, avi, atum, are.* Blond door kneuzing, is ook *lividus, a, m.* Blondheid daar door, *livor, oris, m.*

Blood, bijv. *timidus, a, m*; *ignavus, iners, ertis, omn. g. imbellis, lis, m. et f. le, n. ſocors, ordis, omn. g.*

Blooheid, v. *timor, oris, m. ignavia, ae, f. inertia, ae, f. ſecordia, ae, f.*

Bloot, bijv. n. *nudus, a, m.* Een bloote degen, *enſis vagina vacuus.* Naakt en bloot: vóór arm, *nudus et inops*; b. v. *quem tu ſemper nudum voluiſti*, bij *Cicero.* Zuiver: enkel alleen, b. v. *nuda ira*, bij *Ovid.* Zich aan gevaren bloot ſtellen, *exponere ſe periculis.* Hij heeft het bloote huis, *nil niſi domum habet.* Onder den blooten hemel, *ſub dio* Blootelijk, bijw. *nude, adverbium.*

Blootheid, v. *nuditas, atis, f.*

Blooten, b. w. hiervoor gebruikt men thans ontblooten.

Blos, m. *rubor, oris, m.* Ook beteekent het *verecundia, ae, f.* zoo veel als ſchaamteblos.

Blozen, o. w. *rubeo, ui, ere*, bij *Cic. erubesco, ui, escere*, bij denzelfden. Iemand doen blozen, *incutere alicui rubores*, bij *Liv.*

Blusſchen, b. w. *extinguo, inxi, inctum, inguere et reſtinguere*, bij *Cic.* Geblusscht, v. d. *exſtinctus et reſtinctus, a, m.* Blusſcher, m. *exſtinctor, reſtinctor, oris, m.* Blusſching, v. *exſtinctio et reſtinctio, onis, f.* Kalk blusſchen, *macerare glebam calcis*, bij *Vitr.* ook *macerare calcem*, bij denzelfden.

Blutſen, b. w. zoo veel als kneuzen, drukken, *tundere et contundo, udi, uſum, undere.* Geblutst, v. d. *contuſus, a, m.* Ongeblutst, bij *Vondel*, *incontuſus, a, m.* In den gemeenen ſpreektrant zegt men ook van iemand die al zijn geld verloren heeft: hij is bluts, *exenteratum eſt illi marſupium.*

Bobbel, m. zie Blaar.

Bobbelen, o. w. *bullo, avi, atum, are*, bij *Plin. bullio, ivi, itum, ire*, bij *Celſus.* Gebobbeld, v. d. *bullatus et bullitus, a, m*, bij *Perſius* en *Vegetius de re mil.* Bobbeling, v. *bullatio, onis, f. bullitus, us, m.*

Bod, o. *oblatum, i, n.* bij *Liv. licitatio, onis, f.* bij *Cic.* Iemands bod verhoogen, zoo veel als tegen iemand opbieden, *contra licitari*, bij *Caeſar.* Die een bod verhoogt, *licitator, oris, m.* bij *Cicero.*

Bode, m. *nuntius, ii, m. tabellarius, ii, m. angelus, m. vox Graeca.* Een ſpotbode, *curſor, oris, m.* Een deurwaarder, *apparitor, oris, m. accenſus, i, m.* bij *Cic.* Bij ons worden ook die gene boden genoemd, die men in dienst heeft, *famulus, i, m*; *famula, ae, f.*

Bodem, m. *fundus, i, m.* bij *Cicero* en *Vitr.* Voor den grond of land, waar men woont, *ſolum, i, n.* De bodem van een ſchip, *carina, ae, f.* Ook wordt bodem in dezen zin voor het geheele ſchip genomen. Verkl. bodemtje, *fundulus, i, m.* bij *Vitruvius.*

Bodemerij, v. *uſura nautica.*

Bodenbrood, o. *merces, quae primo nuntio advenienti ſolvitur, ſeu celeritatis ſeu boni nuntii cauſa.*

Bodenloon, zie Bodenbrood.

Boedel, m. *poſſeſſio, onis, f. poſſeſſus, us, m. bona, bonorum, n. plur.* Een verwaarde boedel, *res afflictae.* Opſchrijving, van eenen boedel, *inventarium, ii, n.* bij *Ulpian.* Ook beteekent boedel alles te zamen, doch dan words

Digitized by Google

worden het meest zamengetrokken tot boel: b. v. zie, daar geef ik u den ganschen boel, *en omnia tibi trado*. Voor menigte: ik heb er nog eenen boel van, *est mihi adhuc copia*. Boedelscheider, m. *bonorum separator*. Boedelscheiding, v. *separatio bonorum*.

Boef, m. *nebulo, onis, m. sceleratus, eris, m. homo nequam; balatro, onis, m. furcifer, eri; gabalus, i, m.*

Boeg, m. *pars anterior et inflexa prorae*. Figuurl. iemand dwars voor den boeg komen, *impedimento esse alicui*. Over eenen boeg zeilen, *prisca sequi*. Over eenen anderen boeg wenden, *mutare consilia; aliam ingredi viam*. Over alle boegen wenden, *omnia experiri*. Een schip boegferen, *remulco trahere navem*, bij *Liv. navim remulco abducere*, bij *Caesar*. Het geen bij ons heet, een schip op sleeptouw nemen.

Boegspriet, v. *antenna veli anterioris, vel antenna proralis*.

Boei, v. een scheepswoord beteekenende iets dat op het water drijft om de plaats van een uitgeworpen anker aan te duiden, *index anchorae, vel ancheralis*.

Boei, v. *vinculum, i, n, compes, edis, f.* Zijnde iets waarmede men de voeten der misdadigers te zamen bindt. Van hier:

Boeijen, b. w. *in vincula conjicere; vincio, inxi, inctum, ire; compedes alicui injicere; compedio, ivi, itum, ire*, bij *Varro; compedes alicui imponere vel indere*, bij *Plaut.*

Boeijer, m. zeker klein en snelzeilend vaartuig; hetwelk men mogelijk geschikt, door het woord *phaselus vel phasellus, i, m.* uitdrukken kan; als zijnde volgens *navigium parvum, velox et oblongum*. (Dan, in dit woord zoo wel als andere, onderwerp ik mij gaarne aan het oordeel van geleerde mannen).

Boek, o. *liber, ri, m. volumen, inis, n.* verkl. *libellus, i, m.* Een boek uitgeven, *edere librum; librum in lucem emittere*. Te boek stellen, *inferre rationibus*. Een boek dat alles bevat, *pandectae, arum*, bij *Gell.* Een boek, dat in tien stukken bestaat, *decades, um, m. plur.* bij *Liv.* In den dagelijkschen omgang, zegt men: zijn boek opendoen: voor zijne geheimen vertellen, *secreta aperire*. Ook, een boekje van iemand opendoen, voor: iets kwaads van iemand aan den dag brengen, *malefacta alicujus vulgare*. Zamenstellingen zijn: boekbinden, b. w. *compingo, pegi, actum; ingero libros*. Het boekbinden, o. *compactio librorum*. Boekbinder, m. *bibliopegus, i, m. vel compactor librorum*. Boekbinderij, v. *officina, ubi libri compinguntur*. Boekdrukken, b. w. *imprimo, essi, imsere libros vel artem impressoriam exercere*. Het boekdrukken, o. *impressio, onis, f. vel ars imprimendi libros*. Boekdrukker, m. *typographus, i, m. bibliographus, i, m. impressor, oris, m.* Boekdrukkerij, v. *typographia, ae, f. vel officina, in qua libri imprimuntur*. Boekenkamer, m. *bibliotheca, ae, f.* bij *Cic. libraria, ae, f.* bij *Juv.* zoo ook boekenkraam en boekerij het geen men ook door *taberna libraria*, overzetten kan, bij *Cic.* Boekenkas, v. *librarium, ii, n. armarium librorum*, bij *Ulp.* Boekhandel, m. *bibliopolium, ii, n.* Boekhandelaar, m. *bibliopola, ae, m.* bij *Mart. librarius, ii, m.* bij *Sen.* Boeken of boekhouden, b. w. *aliquid in acta referre; mandare actis; accepta et expensa in libros referre*, bij *Juv.* Boekhouder, m. *perscriptor, oris, m. scriba, ae, m.* bij *Cic.* Boekoefenen, b. w. *studeo, ui, ere.* Boekoefenaar, m. *studiosus, a, um.* Boekoefening, v. *studium, ii, n.* Boekverkooper, zie Boekhandelaar. Boekwinkel, m. *officina libraria, vel bibliopolium.* Boekworm, *blatta, ae, f.* Ook een scheldnaam voor eenen boekverkooper, *libellio, onis, m.* bij *Stat.* enz.

Boek-

Boekschuld, v. *creditum*, *i*, *n.* bij *Sen.*

Boekstaf, v. *littera*, *ae*, *f.* *character*, *eris*, *m.*

Boekweit, v. *frumentum sarracenum*; ook *polygonum fagopyrum*; om dat dit graan naar de vrucht van den boek- of beukenboom gelijkt. Wilde boekweit, *polygonum convolvulus*, bij *Linn.*

Boel, zie Boedel.

Boel, m. en v. is eigenlijk een man of eene vrouw, die in ontucht leeft, *impudicus*, *vel impudica*; *meretrix*, *icis*, *f.* *scortum*, *i*, *n.* Van eenen man, *scortator*, *oris*, bij *Cic.* *ganeo*, *onis*, *m.* bij denzelfden. Voor bijwijf, *pellex*, *icis*, *f.* *concubina*, *ae*, *f.* Boeleren, b. w. eertijds boelen, *impudice vivere*; *scortor*, *atus sum*, *ari*; *meretricari*, bij *Colum.* Boelerij, ook boelschap, v. *impudicitia*, *ae*, *f.* *meretricium*, *ii*, *n.* *pellicatus*, *us*, *m.* *consuetudo stupri*, *concubinatus*, *us*, *m.* Boel wierdt voorheen in eenen goeden zin voor vrijer en vrijster genomen, *amans*, *tis*, *amator*, *oris*, *m.* bij *Cicero*; *amasia*, *ae*, *f.* *amatrix*, *icis*, *f.* *puella*, *ae*, *f.* *amica*, *ae*, *f.*

Boenen, b. w. *frico*, *cui*, *catum et ictum*, *are.* Boener, gemeenlijk: boender, m. *fricamentum*, *i*, *n.* Volgens *Scheller*, boening, v. *fricatio et frictio*, *onis*, *f.* *fricatura*, *ae*, *f.* Geboend, v. d. *fricatus*, *a*, *m.* Spreekw. iemand ergens van daan boenen, *expellere aliquem aliquo loco.*

Boer, m. verkort woord van bouwer: iemand die het land bouwt, *agricola*, *ae*, *m.* *cultor*, *oris*, *m.* *sc. agri*; *colonus*, *i*, *m.* *rusticola*, *ae*, *m.* *rusticus*, *i*, *m.* *homo rusticus*, *vel agrestis*, bij *Cicero.* Eene boerin, *rustica*, *ae*, *f.* Boersch, bijv. n. *rusticus*, *a*, *m*; *agrestis*, *is*, *m.* et *f.* *te*, *n.* *rusticarius*, *a*, *m*, bij *Varro.* Boersheid, v. *rusticitas*, *atis*, *f.* Daar deze menschen, gewoonlijk niet zeer beschaafd zijn, wordt boer ook voor een lomp mensch gebruikt, *inurbanus*, *incivilis*; zoo veel als boersch van zeden. Op zijn boersch, *rustice*, *inurbane*, *adv.* bij *Cicero.* Van hier: boerachtig, bijv. n. *subrusticus*, *a*, *m*; *rusticulus*, *a*, *m*; *subagrestis*, *tis*, *e*, bij *Cicero.* Een oprisping uit de maag wordt ook boer genoemd, *anhelitus*, *us*, *m.* bij *Gellius.*

Boerenfeest, o. *paganalia*, *iorum*, *n. pl.* bij *Ovid.*

Boerenfluit, v. *tibia pagana.*

Boerengeregten, o. *fercula paganu*, bij *Propert.*

Boerenhuis, o. *gurgustium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; *tugurium*, *ii*, *n.* bij *Virg.*

Boerenkermis, hetzelfde als boerenfeest.

Boerenlied, o. *musa sylvestris*, bij *Virg.*

Boerenwerk, o. *opus rusticum.* Boerenwerktuig, o. *arma rusticorum*, bij *Virg.*

Boerenspel, o. *campestris ludus*, bij *Cicero.*

Boeren, b. w. het werk van eenen boer verrigten, *rusticam agere.*

Boerten, b. w. *jocor*, *atus sum*, *ari*; *ludo*, *si*, *sum*, *dere*; *garrio*, *ivi*, *itum*; *ire*; *cavillor*, *atus sum*, *ari*, bij *Cic.* Boertende, *joculans*, *antis*, *omn. g.* bij *Liv.* *jocabundus*, *a*, *m*, bij *Val. Max.* *ludens*, bij *Cic. et ludibundus*, *a*, *m.* Boerter, m. *joculator*, *oris*, *m* *sannio*, *onis*, *m.* bij *Cicero*; *cavillator*, *oris*, *m.* Boerterij en ook boert, v. *jocus*, *i*, *m.* *in plurali joci*, *orum*, *m.* et *joca*, *orum*, *n.* *jocatio*, *onis*, *f.* *ludus*, *i*, *m.* *cavillum*, *i*, *n.* *cavilla*, *ae*, *f.* *cavillatus*, *us*, *m.* *cavillatio*, *onis*, *f.* Al boertende, bijw. *jocose*, *jocularitet et joco*, *adv.* dit laatste is eigenlijk de *abl.* van *jocus.* Boertig, bijv. n. *jocosus*, *jocularius*, *joculatorius*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *jocularis*, *is*, *m.* et *f.* *re*, *n.* bij denzelfd.

Boete, v. voor berouw, *poenitentia*, *ae*, *f.* Geldstraf, *mulcta*, *ae*, *f.*

Boeten, b. w. *poenas luere*, *vel persolvere alicujus rei.* Voldoen: zijnen lust boeten, *libidini parere*, bij *Sall. vel satisfa-*

Digitized by Google

facere libidinibus. Verbeteren, *reficio, eci, ectum, icere.* Boetvaardig, bijv. n. *poenitentiam peccatorum agens.* Boetvaardigheid, v. volgens *Scheller*, zoo veel als boete: volgens mijn oordeel is *dispositio animi ad poenitentiam* beter; *vel promptitudo agendae poenitentiae.* Boetgebed, o. *preces poenitentiam peccatorum indicantes.* Boetpsalm, *hymnus poenitentiam peccatorum significans.* Boetpreek, *oratio sacra poenitentiam peccatorum spectans.*

Boetseren, b. w. *luto vel cerâ aliquid effingere, vel formare.* Geboetseerd, v. d. *luto vel cerâ effictus, a, m.* Boetserer, (boetseerder), *effictor, oris.* Boetsering, v. *effictio, onis, f.* Boetseersel, o. *effigies, iei, f. e luto vel cerâ.* Boetseerkunst, *proplastice, es.*

Boezem, m. *sinus, us, m. gremium, ii, n.* bij *Cicero*; *pectus, oris, n.* Iemand in den boezem dragen, is zoo veel, als iemand teederlijk beminnen, *aliquem gestare in sinu*, bij *Ter.* Boezemvriend, *intimus*, bij *Plaut.* Boezemvriendschap, v. *interior amicitia*, bij *Livius.* Eene slang in den boezem dragen, zoo veel, als: eenen geheimen vijand goed doen, *inimicum clandestinum beneficiis afficere.*

Boffen, b. w. *dejicio, eci, ectum, icere in terram.*

Bogchel, m. *gibba, ae, f.* bij *Suet. gibbus, i, m.* bij *Plin.* Gebogcheld, bijv. n. *gibbus, gibbosus et gibberosus, a, m,* bij *Suet.* Bogchel wordt ook bij ons voor den rug genomen: b. v. gij zult wat op den bogchel hebben, *vapulabis.*

Bogen, b. w. *glorior, atus sum, ari*, bij *Cicero*; *jactare se*, bij *Liv.*

Bog, v. eene rivier, *Hypanis, is, m.* bij *Ovid.*

Bogt, v. *flexus, us, m.* bij *Plin. flexura, ae, f.* bij *Colum.* Van de zee, *finus, us, m.* Van eene slang, *tortus, us*, bij *Virg.* Voor iemand in de bogt springen, *defensionem alicujus suscipere.* Ook zegt men: dit is bogt van goed, *hoc nullius pretii est.* Bogt van volk, *fex populi, fordes urbis*, bij *Cicero.* Bogtig, bijv. n. *flexuosus, tortuosus, sinuosus, a, m.*

Boha, tusschenwerpsel, boha maken, *tumultuor, atus sum, ari et tumultuare.* Een boha maker, *homo tumultuans.*

Bok, m. *hircus, i, m.* bij *Hor. caper, ri, m.* bij *Virg. hoedus, i, m.* bij *Cic.* Overdr. een lomp, stuursch mensch, *homo inficetus, caprimulgus*, bij *Celsus.* Eenen bok schieten: is in den gemeenen spreektrant, zich vergissen, *errare, male conjectare.* De bok van een rijtuig, *sedes aurigae.* Van hier: bokachtig, *hirci naturam habens.* Bokkenbaard, *barba hircina.* Bokspoot of boksvoet, *capripes, edis.* Bokkenstal, *haedile, is, n.* Bokkenvel, *pellis haedina.* Boksbaard, een kruid, *tragopogon.* Boksdoorn, *tragacanthe.* Bokshoorn, *aegoceras, atis, m.* bij *Plin.*

Bokaal, v. *poculum, i, n.*

Bokken, zie Bukken.

Bokking, (bukking) m. *halex fumata.* Iemand eenen bokking (berisping) geven, *mordere vel obstrigilare aliquem.* Bokkinghang, m. *locus, ubi haleces pendent fumo expositae.*

Bokse, v. in eenige oorden van ons land voor broek gebruikelijk: zie dat woord.

Bol, m. *orbis, is, m. globus, i, m. sphaera, ae, f.* alle bij *Cic.* Aardbol, *orbis terrarum.* Luchtbol, *aërostata, vox nova.* Een bol, soort van brood, *panis globosus vel globi formam habens.* De bol van eene bloem, *bulbus, f, m.* Voor het hoofd: het schort hem in de bol, *mentis non compos est.* Van hier: in den gemeenen spreektrant: hij is een bol, voor iemand, die ergens in uitmunt, *homo peritissimus vel sagacissimus est.* Eenen os bollen, *caput bovis securi vel malleo ferire.* Verkl. bolletje, *globulus, i, m.* Spreekw. o mijn

Digitized by Google

aardig bolletje! *o lepidissimum capitulum!* bij *Terent.*

Bol, bijv. n. voor gezwollen, *tumidus, a, m; inflatus, a, m.* Bolheid, v. *tumor, oris, m.*

Bolderwagen, m. *genus currus, qui currendo magnum strepitum edit.*

Bolk, v. zekere visch, *asellus, i, m.*

Bollen, b. w. zie op bol. Ook is bollen bij de zeelieden gebruikelijk voor verminderen: b. v. de zeilen bollen, *vela partim contrahere.*

Bollen, o. w. voor behagen, een innerlijk genoegen ergens in vinden: het bolt hem, *gaudet in se*, bij *Catullus; gaudet in sinu*, bij *Cicero.*

Bollepees, zie Bullepees.

Bolster, m. *culiolum, i, n. siliqua, ae, f.* bij *Virg. gluma, ae, f. folliculus, i, m.* bij *Varro.*

Bolsteren, b. w. *siliquas vel glumas detrahere, alicui rei.* Ook zegt men, voor een ruw mensch: hij is nog niet ontbolsterd, *adhuc rudis est.*

Bolwerk, o. *vallum, i, n. vallus, i, m. munimen, inis, n. munimentum, i, n. munitio, onis, propugnaculum, i, n.* Overdr. voor beschutsel: b. v. dit was hem een bolwerk in zijne ongevallen, *hoc illi malorum tutamen erat.*

Bolwerken, b. w. met een bolwerk verzien; zie Bebolwerken. Ook zegt men figuurl. ik zal dat wel bolwerken, *rem istam quidem in ordinem redigam.*

Bolworm, of bolwurm, figuurlijk zegt men: hij heeft den bolworm: *non satis sanus est*, bij *Ter.* De bolworm steekt hem weer: voor zijn hoofd staat niet wel, *morosus est.*

Bom, v. het stopsel van een vat, *obturamentum, i, n.* bij *Plin. epistomium, ii, n.* bij *Seneca.* Bomgat, o. *orificium dolii.* Bij *Kiliaan* beteekent bom ook trommel, *tympanum, i, n.* Bom is in de krijgsdienst, een ijzeren bol met kruid gevuld, die door te barsten, allerhande verwoestingen uitwerkt, hier voor is geen Latijnsch woord; zij is dus, *globus ferreus pulvere nitrato impletus, qui displosione sua ubique mortem spargit.* Van hier ook ons basterd woord: bombarderen, *ejusmodi globos jacere.*

Bombammen, o. w. het gelui der klokken nabootsend woord, *vox sonorem campanarum exprimens*

Bombazijn, o. dit woord is waarschijnlijk van het latijnsche woord *bombycinus, a, m*, afkomstig; dat bij de ouden eene soort van zijde geweest is, door de latere Lijnen *bombacium* genoemd, welke benaming naderhand tot het katoen, om deszelfs zachtheid of gelijkheid aan zijde, overgegaan is, *linum xylinum, i, n.* bij *Plin.* bij wien men wel *xylinum* alleen vindt: doch volgens den geleerden *Ruhnkenius, linum*, onder verstaan moet.

Bommel, m. hetzelfde als bom: van hier de spreekwijs: de bommel is uitgebroken: voor, het geheim is aan den dag gekomen, *secreta divulgata sunt*; of alleen, *divulgatum est.*

Bommen, o. w. zoo veel als een hol en dof gelui geven: b. v. een vol vat bomt niet, *dolium refertum non resonat.*

Bon, eene stad in Duitschland aan den Rijn, *Bonna, ae, f.* bij *Tacitus.*

Bond, zie Verbond.

Bondel of bundel, m. *fascis, cis, m.* bij *Cicero; sarcina, ae, f.* bij *Plaut.* Verkl. bondeltje, bundeltje, bondelken, bondeltje, *fasciculus, i, m. sarcinula, ae, f.*

Bonder of bunder, *jugerum, i, n.*

Bondgenoot, m. *socius, ii, m.* bij *Cic.* Bondgenootschap, o. *societas, atis, f.*

Bondig, bijv. n. *brevis, is, m. et f. e, n. praecisus, a, m*, bij *Gell.* Bondigheid, v. *brevitas, atis, f.* Bondiglijk, bijw. *breviter, adverbium, concise, strictim, presse, concluse, summatim.*

Bonk, v. *os, ossis, n.* Van bonken, *osseus, a, m.*

Bon-

Digitized by Google

Bonken, b. w. voor slaan: iemand bonken, *verbero, avi, atum, are; caedere aliquem.*

Bons, v. *pulsus, us, m.* Iemand de bons geven, *expellere aliquem.* De bons krijgen, *repulsam ferre.*

Bonsem, zie Bunsing.

Bont, o. een vel van eenig dier, dat met het haar daarop bereid is, *pellis, lis, f.* In het bont gaan, *pelle ferina indutum esse.* Van vellen gemaakt, *pellitus, a, m.*

Bont, bijv. n. *varius, a, m; discolor, oris, omn. g.* bij *Cic. discolorius, a, m*, bij *Petr.*

Bontekraai, v. *cornix varia, f.*

Bontwerker, m. *pellio, onis, m.* bij *Plaut.*

Bonzen, b. w. voor slaan: op den deur bonzen, *pulso, avi, atum, are januam.* Gebonsd, v. d. *pulsatus, a, m.* Gebons, o. *pulsatio, onis, f. pulsatus, us, m.*

Boodschap, o. *nuntium, ii, n.* Een blijde boodschap, *euangelium, ii, n. vox Graeca.* Iemand een boodschap geven, *mandare aliquid alicui.* Een boodschap doen, *nuntium perferre.*

Boodschappen, b. w. *nuntio, avi, atum, are.* Iemand iets boodschappen, *annuntiare aliquid alicui.* Boodschappende, declw. *nuntius, a, m.* Boodschapper, m. *nuntius, ii, m. nuntiator, oris, m.* bij *Cic.* en *Ulp.* Boodschapster, v. *nuntia, ae, f.* bij *Cic.* Boodschapping, v. *nunsiatio, renuntiatio, annuntiatio, onis, f.* bij *Cic.*

Boog, m. *arcus, us, m.* bij *Cic.* verkl. *arculus, i, m.* Boogkoker, m. *corytus, i, m.* bij *Ovidius.* Boogmaker, m. *arcuarius, ii, m.* Boogschieter of boogschutter, m. *jaculator, oris, m.* Boogschoot, m. *jaculatio, onis, f.* bij *Plin.* Boogswijs, *arcuatus, a, m*, bij *Liv.*

Boogaard, zie Boomgaard.

Boom, m. *arbor, oris, f.* verkl. *arbuscula, ae, f.* Van eenen boom, *arboreus, a, m.* Tot eenen boom opgroeijen, *arboresco, escere.* Een onvruchtbare boom, *arbor infelix*, bij *Cic.* Een gesnoeide boom, *arbor interlucata*, bij *Plin.* Een schippers boom, *contus, i, m.* bij *Virg.* Een scherpe boom of haak der schippers, *tonsilla, ae, f. trudes, is, f.* bij *Tacit.* Een sluitboom, *vectis, is, m.* bij *Cic.* het geen ook een hefboom is; want sluitboom is eigenlijk *sera, ae, f. clavicula, ae, f.* bij *Vitr. clathri, orum, m. plur. et repagula, orum, n.* bij *Ovid.* Boomen bij eene rivier geplant, *retus, arum, f. plur.* bij *Gell.* Eene plaats met boomen bezet, *arbustum, i, n. et arboretum, i, n.* Een die op de boomen past, *arborator, oris, m.* bij *Plin.* Boomen planten, *arbusto, avi, atum, are*, bij *Plin.* Boom van eenen wagen, *temo, onis, m.*

Boombast, m. *cortex, icis, m. et f. vel cutis exterior arboris.*

Boomen, b. w. met eenen boom voortduwen, *conto protrudere.*

Boomgaard, m. *pomarium, ii, n.* bij *Seneca.*

Boomgaard ooft, o. *fructus arborum, qui in pomario nascuntur.*

Boomgeld, o. *portorium, ii, n.* bij *Cicero.*

Boomhef, boomhevel, m. hetzelfde als hefboom, *vectis, is, m.*

Boomhof, hetzelfde als boomgaard.

Boomklok, v. *campana, quae tempus portas claudendi indicat.*

Boomkweekerij, v. *seminarium arborum, n.* bij *Col.*

Boomolie, v. *oliyum, i, n.* bij *Plautus*; *oleum olivarum, vel olivae oleum.*

Boomrijk, bijv. n. *nemorosus, a, m; arborum plenum, dives arboribus.*

Boomschip, o. *navis ex una arbore confecta.*

Boomsnoeijen, b. w. *puto, avi, atum, are; amputare et interputare arbores*, bij *Col.*

Boomsnoeijing, v. *putatio, amputatio et interputatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Boomsnoeijer, m. *putator, oris, m.* bij *Varro.*

Boomstam, m. *truncus, i, m. arboris*

Digitized by Google

Boomſterk, bijv. n. ongemeen ſterk, *extra modum robustus vel fortis.*

Boomswijze, bijw. *in modum arboris.*

Boomvrucht, v. *fructus arboris, vel fructus arboreus*, bij *Virg.*

Boomvarenkruid, o. *polypodion, ii, n.* bij *Plin.*

Boomwol, v. *aranea, ae, f.* bij *Plinius.*

Boomworm, m. *cantharis, idis, f.* bij *Cic.*

Boon, v. *faba, ae, f.* Verklein. boontje, *fabulum, i, n.* bij *Gell.* Een boon met de ſchil, *conchis, is, f.* bij *Juv.* Turkſche boon, *phaſelus, i, m.* bij *Colum.* Kleine platte boonen, *ciceroulae, arum, f. plur.* bij denzelfden. In de boonen zijn, *deliro, avi, atum, are.* Welk ſpreekwoord afkomſtig is van iemand, die zich in een veld met boonen bezaaid te lang ophoudt; en waarvan de al te ſterke reuk hem eenigſins bedwelmt of verward maakt.

Boonkoek, m. een koek van boonen gemaakt, *fabacia, ae, f.* bij *Plin.*

Boonſtamper, m. *fabarium pilum*, bij *Cato.*

Boonſtelen, *ſtipulae fabales*, bij *Ovidius.*

Boonſtoppelen, *fabalia, ium, n. plur.* bij *Plin. fabales ſtipulae*, bij *Ovid.*

Boonveld, o. een veld met boonen bezaaid, *fabalia, ium, n. plur.* bij *Varro.*

Boor, v. *terebra, ae, f.* bij *Col. cestrum, i, n.* bij *Plin.*

Boord, m. *margo, inis, f. ora, ae, f.* bij *Virg.* Tot aan den boord toe vullen, *ad marginem usque implere.* Zoom van een kleed, *margo vestis.* Ook de rand van een ſchip: iets over boord werpen, *in mare aliquid projicere.* Over boord raken, *incidere in mare.* Overdr. voor verloren raken: daar raakt veel over boord, *multum perit.* Aan boord klampen, *adorior, ortus ſum, iriri.* Aan boord gaan, *conſcendere navem.* Van boord gaan, *navem relinquere vel deſcendere navi.* Aan boord gaan liggen, *navem navi adjungere.* Aan boord van den admiraal, *in nave praetoriâ.*

Boorden, b. w. *margino, avi, atum, are, vel margine circumdare.*

Boordvol, bijv. n. een beker boord vol ſchenken, *poculum ad marginem usque implere.*

Boorts, hetzelfde als bord, eene ziekte, *cholera, ae, f.* bij *Celſ.*

Boos, bijv. n. en bijw. *malus, pravus, malignus, malitioſus, improbus, a, m; impius, ſceleratus, ſceleſtus, ſceleroſus, ſcelerus*, bij *Plaut. iracundus.* Voor ondeugend, *flagitioſus, vitioſus, a, m*, bij *Cic.* Werkelijk boos zijn, *irascor, atus ſum, asci.* Iemand boos maken, *calefacere aliquem*, bij *Cicero.* Boos voor gevaarlijk: een booze weg, *via difficilis et periculi plena.* Van hier:

Boosaardig, *malus, nefarius, a, m*, bij *Cicero.*

Boosaardigheid, v. *malitia, ae, f. nequitia, ae, f. pravitas, atis, f. malignitas, atis, f.*

Boosaardiglijk, bijw. *maligne, malitioſe, prave, nequiter, improbe, vitioſe.*

Boosdoener, m. *maleficus, i, m. ſcelus, eris, n. nebulo, onis, m.* bij *Ter.* en *Cic.*

Boosheid, v. *malitia, ae, f. pravitas, atis, f. improbitas, atis, f. iracundia, ae, f. flagitium, ii, n.*

Booswicht, m. *homo nequam.* In den ſterkſten zin.

Boot, v. *lembus, i, m. linter, ris, m. ſcapha, ae, f. cymba, ae, f.* bij *Caeſar* en *Cicero; actuarium minutum*, bij *Cicero*; verkl. *cymbula, ae, f. lembunculus, i, m.* bij *Terent.*

Boot, v is ook een halsſieraad: het zij goud of diamant, *monile augeum vel adamanteum.*

Bootſen, zoo veel als afbeelden en boetſeren.

Bootsgezel, m. *nauta, ae, m.* bij *Cic. navita, ae, m.* bij *Virg. homo maritimus*, bij *Cic. claſſiarius, ii, m.* doch dit komt meer met ons woord vlooteling over

Digitized by Google

over een; zoo ook *clasficus*, bij *Cic.* Bootsgezellen: zijn bij *Liv. socii navales.*

Boozer, de vergel. trap van boos, *pejor, m. & f. us, n.* en *nequior, oris, us*, bij *Cic.* bijw. boozer, *pejus, adv.*

Bord, o. volgens *Scheller, discus, ci, m. orbis, is, comm.* voor tafelbord. Een dambord, *tabula lusoria duodecim calculorum.* Van hier: te borde brengen, *meminisse alicujus rei vel mentionem facere alicujus rei.* Ook wordt een bord of plankje, waar op de ouden schreven, *tabula, ae, f. et tabella, ae, f.* genoemd: waarvan *lex tabellaria*, afkomstig is; waardoor den regters bevolen wierd hunne stem op een bordje te schrijven. Bord is ook eene ziekte, zie Boorts.

Bordeel, o. *ganea, ae, f. ganeum, ii, n. lustrum, i, n. prostibulum, i, n. fornix, icis, f.* bij *Horatius*; *lupanar, aris, n.* bij *Quint. lupanarium, ii, n.* bij *Ulp.*

Bordeelbrok, m. *ganeo, onis, m.* bij *Sall. scortator, oris, m.* bij *Cicero.*

Bordeelhouder, m. zoo veel als hoerewaard, *leno, onis, m.* bij *Ter. lenullus et lenunculus, i, m.* bij *Plaut.*

Bordeelhouding, v. *lenocinium, ii, n.* bij *Cicero.*

Bordeelhoudster, v. hoerwaardin, *lena, ae, f.* bij *Plautus.*

Bordig, bijv. n. hard, stijf, *rigidus, a, um.*

Borduren, b. w. *pingere acu, praetexo, xui, extum, exere*; *limbo, avi, atum, are.* Borduursel, o. *limbus, i, m.* Ook is mijns dunkens beter, *hoc vel illud acu pictum.* Bordurer, m. *limbolarius, ii, m.* bij *Plaut.* Doch is, geloof ik, iemand, die alleen de *limbi* of onderste kanten van de kleederen bij de Romeinen borduurde, *acu pictor vel qui acu pingit*, zou dus mogelijk overeenkomstiger zijn.

Boren, b. w. *terebro, avi, atum, are*; *foro, avi, atum, are*; *terebra perforare.* Geboord, v. d. *terebratus, foratus, vel terebrâ perforatus, a, m.* Boring, v. *foratus, us, m. terebratio, onis, f.* In den scheepsdienst: een vijandelijk schip in den grond boren, *mergere navem hostilem.* Zich in den grond boren, *se pessum dare.*

Borg, m. *sponsor, oris, m.* bij *Cic. responsor*, bij *Hor. praes, aedis, m.* bij *Cic. fidejussor, oris, m.*, bij *Ulp.* ook *appromissor, oris, m.* bij denzelfden. Ergens borg voor blijven, *spondeo, spopondi, sponsum, spondere*, bij *Cic. fidejubeo, jussi, jussum, jubere*, bij *Ulp. appromitto, isi, issum, ittere*, bij *Cicero.* Borgstellen, *satisdo, dedi, datum, dare*; *cavco, cavi, cautum, cavere.* Borgstelling, v. *satisdatio, onis, f.* bij *Cic.* Dezelve aannemen, *satisaccipio, epi, eptum, ipere*, bij *Cic.* Borgsteller, m. *satisdator, oris, m.* Borgtogt, *sponsio, onis, f.* bij *Cic. fidejussio, onis, f.*

Borgen, b. w. op goed vertrouwen geven, *credo, didi, ditum, ere aliquid alicui.* Te leen nemen, *mutuor, uatus sum, uari*, bij *Cic.*

Born, v. een verouderd woord: zoo veel als bron.

Borrel, m. zoo veel als blaas of bel. Overdragt. voor een glas sterken drank: hij houdt van den borrel, *haustum amat.* Een borrel genever, *haustus spiritus juniperi.* En bij verdere overdragt: is de borrel, een flesschje met sterken drank gevuld, *vasculum spiritum juniperi continens.* B. v. hij draagt altijd een borrel bij zich, *vasculum spiritum juniperi continens ubique secum fert.*

Borrelen, o. w. *bullio, ivi, itum, ire*; *bullo, avi, atum, are*; zie Opborrelen. Te zamen borrelen, *combibo, ibi, itum ere.*

Borst, v. *pectus, oris, n. thorax, acis, m.* bij *Celsus.* Om te zuigen, *mamma, ae, f.* bij *Cic. mamilla, ae, f.* bij *Juv. papilla, ae, f.* bij *Virg.* Een kind

Digitized by Google

kind de borst geven, *mammam vel ubera infanti praebere.* Aan de borst leggen, *uberibus vel mammae admovere.* Van de borst doen, *depellere lacte.* Ook word de borst genomen voor dat gedeelte van het kleed, dat de borst bedekt, b. v. hij ſtak het in zijne borst, *in ſinum abſcondebat.* Ook voor een jong perſoon: b. v. die borst is bij de hand, *adolescens iste manu promtus est*, bij *Hooft.* Hij was een borst van vijftien jaren, *quindecim annorum juvenis erat.* Borstje, *pectuscŭlum, i, n.* Van de borst, *pectoralis, lis, m. et f. le, n.* Breed van borst, *pectoroſus, a, m*, bij *Colum.* Eene benaauwde borst, *pectus oppreſſum*, bij *Seneca.* Op de borst ſlaan, *tundere vel feŕire pectus manibus vel palmis.* Borstader, *vena pectoralis.* Borstbalſem, *balſamum pectorale.* Borstbeeld, *imago dimidiata, hermae, arum, f. plur.* Doch deze waren de borstbeelden van *Mercurius.* Borstbeen, *os pectoris, os ſterni* en *os pectorale.* Borstharnas, *thorax, acis.* Borstzweer, *ulcus pectorale* of *empyema.* Borstbes, *zyziphus, i, m. zyziphum, i*, bij *Colum.*

Borſtel, v. *ſcopae, arum, f.* bij *Cicero.* Het ſtijve en ſtaande haar van de verkens, *ſeta, ae, f.* bij denzelfden. Borſtelig, bijv. n. *hiſpidus, ſetoſus, a, m, et ſetiger, ra, um.* Van hier borſtelen: b. w. *ſcopis verrere.* Ook figuurlijk: iemand den rok uitborſtelen, voor helder door ſtrijken, *perſtringere aliquem.*

Borſtklier, v. *gangliŏn, ii, n.* bij *Celſus, et ganglion; ii, n.*

Borſtlap, v. *mammillare, is, n.* bij *Mart. ſtrophium, ii, n.* bij *Catull.*

Borſtlapmaker, m. *ſtrophiarius, ii, m.* bij *Plaut.*

Borſten, zie Berſten.

Borſtwering, v. *agger, eris, m. vallum, i, n.* bij *Caeſar.* Ook word het voor borſtharnas gebruikt, *thorax, acis, m. lorica, ae, f.*

Bos, m. zoo veel als bondel, *faſcis, is.* Verkl. bosje, *faſciculus, i, m.*

Bosboom, m. *buxus, i, f. et buxum, i, n.* Eene plaats daar veel bosboomen ſtaan, *buxetum, i, n.* Van bosboom, *buxeus, a, m.*

Bosch, o. *ſylva, ae, f. nemus, oris, n.* bij *Cic.* Van hier boſchachtig, *ſylveſtris, is, m. et f. tre, n.* bij *Cic. ſylvaticus, a, m*, bij *Plinius; nemoralis et nemorenſis, is, m. et f. ſe, n.* Boschbewaarer, *cuſtos ſylvarum vel nemorum.* Boschbewoner, *ſylvicola, ae, m.* bij *Propert.* Boschduif, *palumbus, i, m.* Boschgod, *faunus, i, m.* Boschgodin, *dryas, adis, f.* Boschhakker of boschveller, *ſylvifragus, i.* Boschhonig, *mel nemoroſum*, bij *Colum.* Boschmeester, *ſylvarum cuſtos.* Meer zegt men: boschwachter, *ſalutarius, ii, m.* bij *Pomp.* Boschlied, *muſa ſylveſtris.* Boschſpelonk, *antrum nemorale*, bij *Ovidius.* Boschdruiven, *botryon, onis, m. et botrus, m.* bij *Mart.* Boſchaadje en boſchaasje zijn bastaardwoorden, hetzelve als bosch beduidende.

Boſſen, b. w. *in faſces colligere*; doch dit woord komt weinig voor.

Bot, v. zekere platvisch, *paſſer, eris, m. rhombus, i, m.* Figuurl. zegt men: bot vangen, *repulſam ferre.* De bot vergallen: voor eene zaak verbroden, *conturbare aliquid.* De bot of knop van een boom, *gemma, ae, f.* Ook voor eenen telg, *germen, inis, n.* Een botje, *gemmula, lae, f.* In Friesland is een botje vier duiſpreekw. botje bij botje leggen: b. v. zij leggen botje bij botje, *quiſque ſuum contribuit.*

Bot, bijv. n. *hebes, etis, omn. g.* bij *Cic. obtuſus et retuſus, a, m*, bij *Virg.* en *Colum.* Bot worden, *hebeo, ui, ere.* Bot of ſtomp maken, *hebeto, avi, atum,*

Digitized by Google

atum, *are*, bij *Liv. obtundo*, *udi*, *usum*, *undere*, bij *Colum. retundere*, bij *Cicero*. Een bot mensch, *stupidus*, *bardus*, *brutus*, *stolidus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *rudis*, *is*, *m. et f. e*, *n. hebes*, *etis*, *omn. g. crassus*, *a*, *m*; *indocilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* Van hier: botmuil, botoor, botterik, botterd, *truncus*, *i*, *m. pecus*, *oris*, *n. asinus*, *i*, *m. baro*, *onis*, *m.* bij *Cicero*; *stipes*, *itis*, *m. caudex*, *icis*, *m. lapis*, *idis*, *m. fungus*, *i*, *m. caprimulgus*, *i*, *m. bucco*, *onis*, *m.* Voor onbeleefd, *inurbanus*, *a*, *m*; *inhonestus*, *incivilis*, *lis*.

Boter, v. *butyrum*, *i*, *n.* bij *Plinius*. Versche boter, *butyrum recens*. Boter maken, *conficere vel tundere butyrum*. Boter die eenen olieachtigen smaak heeft, *butyrum oleosum*, bij *Plinius*. Van hier: boterbloem, v. *taraxacum*, *i*, *n.* Boteren: zoo veel als boter maken, b. w. *butyrum conficere*. Boteren: voor met boter bestrijken, *butyro illinire vel illinere*. Boterham, *panis butyro illitus*. Botermelk, *lac serosum*. Botertanden, *ctenes*, *um*, *m.* Boterhuis, *domus ubi butyrum venit*.

Botheid, v. voor stompheid, *obtusio et retusio*, *onis*. Voor domheid, *stupor*, *oris*, *m. stupiditas*, *atis*, *f. tarditas ingenii*, *rusticitas*, *atis*; *inhumanitas*, *atis*; deze twee laatste woorden worden gebruikt, wanneer men van onbeleefdheid spreekt, zoo ook *vernilitas*, *atis*; *inurbanitas*, *atis*, *f.*

Bots, v. *pulsus*, *us*, *m. ictus*, *us*, *m.*

Botsen, b. w. *ico*, *ici*, *ictum*, *icere*; *ferio*, *ire*; *pulso*, *avi*, *atum*, *are*; *illidere*.

Bottel, v. een basterd woord zoo veel als eene flesch beteekenende, *ampulla*, *ae*, *f. vel vas vitreum*, *in quo vinum*, *cervisia vel simile quid servatur*.

Bottelen, b. en o. w. b. *ampullis vel amphoris condere*. Op bottels tappen, o. voor schuimen: het bier bottelt, *cerevisia spumat*.

Bottelhuis, o. *domus*, *ubi cerevisiam spumantem vendunt*.

Bottelarij, v. *cella*, *ae*, *f. penaria cella*, bij *Cic.*

Bottelier, m. *cellarius*, *ii*, *m.* bij *Plaut. promus*, *i*, bij *Col.*

Botten, o. w. *gemmo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin. progerminare*, bij *Colum.* en *gemmasco*, *ascere*. Bij *Kiliaan* is botten zoo veel als bedriegen; zie dat woord.

Botuit, *circumcise*, *sine ulla circuitione*, bij *Suet.* en *Ter.*

Boud, bijv. n. en bijw. zoo veel als stout, ondernemend, *ferox*, *ocis*, *omn. g. animosus*, *a*, *m*; *audax*, *acis*, *omn. g.* bijw. *ferociter*, *animose*, *audacter*, *adverbia*.

Bout, m. *clavus ferreus*, *i*, *ei*, *m.* Balken met eenen bout aan een hechten, *trabes clavo conjungere*. Figuurl. den bout op het hoofd of op den kop krijgen, *spe frustari*, *male alicui evenire*. Een houten bout, *impages*, *is*, *f.* bij *Vitruvius*. Een verkl. vleiwoord: mijn boutje! *corculum meum! animula mea!* Ook voor armen: iemand in de bouten vatten, *ulnis aliquem amplecti*.

Bouw, m. zie Akkerbouw. Ook is bouw voor bouwing, *structura*, *ae*, *f.* B. v. de bouw van het menschelijk ligchaam, *structura corporis humani*.

Bouwen, b. w. *aedifico*, *avi*, *atum*, *are*; *condo*, *didi*, *ditum*, *ere*; *struo*, *uxi*, *uctum*, *uere et construere*, bij *Cic. fabricor*, *atus sum*, *ari*, bij *Tac. architector*, *atus sum*, *ari*, bij *Vitruvius*. Gebouwd, v. d. *aedificatus*, *structus*, *constructus*, *fabricatus*, *conditus*, *a*, *m.* Het land bouwen, *colere agrum*, *arare*, bij *Cicero*; *exercere tellurem*, bij *Virgilius*. Fig. kasteelen in de lucht bouwen, *nimis alta cupere*. verdr. de zee bouwen, *navigo*, *avi*, *atum*, *are*. Op iemand bouwen, *confidere alicui*. Op eenen zandgrond bouwen, *rei incertae credere*. Op iemands ongeluk bouwen, *interitu alicujus crescere*

Digitized by Google

scere vel incrementum capere. Van hier:

Bouwer, m. *aedificator, structor, constructor, fabricator, conditor, oris, m.* zie verder op boer.

Bouwing, v. *aedificatio, constructio, onis, f.* bij *Plin. structura*, bij *Vitruv.* Van het land, *cultura, ae, f.* en *cultura agri*, en *cultus, us, m.* bij *Cic.*

Bouwheer, m. *aedilis, is, m.* De bouwheer droeg te Romen zorg voor de spelen, gebouwen, waterleidingen, baden en tempels: een oud bouwheer, zoo veel als iemand, die voorheen den post van bouwheer waargenomen heeft, *aedilitius vir*, bij *Cic.* Bouwheersambt, *munus aedilitium, vel aedilitas, atis, f.* bij *Cic.*

Bouwkunde, v. *fabrica, ae, f.* bij *Vitruv. architectonice, es, f.* bij *Quint. architectura, ae, f.* bij *Cicero.* Tot de bouwkunde behoorende, *architectonicus, a, m*, bij *Vitr.*

Bouwland, o. *aryum, i, n. aratio, onis, f.* bij *Cic. terrenum, i, n.* bij *Colum.*

Bouwman, m. *colonus, i, m. cultor, oris, m.* bij *Cic. agrorum vel terrae cultor*, bij *Liv. agricola, ae, m.* bij *Cic.*

Bouwmeester, m. *architector, oris, m.* bij *Seneca; architectus, i, m.* bij *Cicero; faber aedium*, bij *Gellius*; vrouwel. *architecta, ae, f.* bij *Plin.*

Bouwstof, v. *materies, iei, f.*

Bouwval, m. volgens den geleerden *Weiland* een woord dat nog niet lang in gebruik geweest is: om een ingestort huis aan te duiden, *prolapsa domus*, ook *ruina, ae, f.*

Bouwvallig, bijv. n. *ruinosus, a, m; labans, antis, omn. g. caducus, deciduus, occiduus, proclinatus, a, m.* Bouwvallig zijn, *labo, are*, bij *Cic.* Bouwvallig worden, *labasco, ascere et collabascere*, bij *Plaut.*

Boven, bijw. en voorz. *supra, praep. regit accusativum; super, praep. regit acc. et abl. sursum, adverbium.* Naar boven, *sursum versus*, bij *Cic.* Iets dat boven is, *superus et supernus, a, m.*, bij *Plinius* en *Virgilius.* Van boven, *desuper, superne, et deorsum, adv.* Boven anderen, *ante alios.* Voor behalve, *extra, praep. cum acc.* Bovenal, *praesertim, praecipue, summopere, potissimum, adverbia.* Te boven gaan: voor uitmunten, *praestellere aliqui.* Ook, dit gaat mijne krachten te boven, *hoc me superat.* Bovenbrengen, b. w. *superferre*, bij *Plinius.* Boven gebragt, v. d. *superlatus, a, m*, bij denzelfden. Bovendrempel, m. *superliminare, is, n.* bij *Plinius; hyperthyris, idis, vel hyperthyron, i, n.* bij *Vitruvius.* Boven houden, b. w. iemand de hand boven het hoofd houden, *protegere vel defendere aliquem*, bij *Cicero.* Bovenleggen, b. w. *superintegere*, bij *Celsus.* Boven maat, bijw. *extra modum, praeter modum, ultra, vel supra modum; praemodum, adv.* bij *Gellius; valde, maxime, summopere, vehementer, insigniter et insignite*, bij *Plautus.* Bovennatuurkunde, v. *metaphysica, ae, f.* Bovennatuurkundig, bijv. n. *metaphysicus, a, m.* Bovennatuurlijk, bijv. n. *hyperphysicus, a, m.* Bovenrok, m. *epitogium, ii, n.* bij *Quintilianus*; ook *lacerna, ae, f.* Van hier: met eenen overrok verzien, *lacernatus, a, m.* Het bovenste, o. *summitas, atis, f. summum, i, n.* bij *Cicero.* De bovenste, *supremus et summus, a, m.* Boven uitsteken, *superemineo, ui, ere, vel prominere.* Bovenwigt, o. *auctarium, ii, n.* bij *Plautus.*

Braadharing, m. *halex asfarius.*

Braadoven, m. *fornax asfando serviens, vel asfaria.*

Braadpan, v. *sartago, inis, m.* bij *Plinius.*

Braadspit, o. *veru, u, n.* verkl. *veruculum, i, n.* bij *Plin.*

Braadvet, o. *arvina, ae, f.* bij *Virgilius.*

Braadworst, v. *lucanica, ae, f.* bij *Mart.*

Braaf, bijv. n. dapper, *fortis,*

Digitized by Google

is, m. et f. te, n. animosus, a, m; audax, acis; ferox, ocis, omn. g. Eerlijk, *honestus, a, m; ornatus, virtute praeditus.*

Braafheid, v. *fortitudo, inis, f. animus, i, m. audacia, ae, f. honestas, atis, f.*

Braak, v. zoo veel als breking, *ruptio, abruptio et diruptio, onis, f.* bij *Seneca.* Dit woord is ook in den landbouw gebruikelijk, wanneer het land op zekere tijden, onbebouwd blijft liggen; dus is

Braakland, o. *novale, is, n.* bij *Virgilius; novalis, is, f. scilicet, terra,* bij *Colum. novalis ager,* bij *Varro.*

Braakleggen, o. w. *incultum jacere.* Land dat een jaar braak gelegen heeft, is bij *Varro* en *Colum. vervactum, i, n.* Een braak leggend land, *ager requietus,* bij *Ovid.*

Braam, v. *rubus, i, m.* Braambezie, *uvae rubeae.* Braambosch, o. *rubetum, i, n.* Braamstruik, *frutex rubeus.*

Braauwen, zoo veel als breeuwen, o. w. een schip braauwen, *aperturas navis stupâ claudere.*

Brabbelen, b. w. *impedio, ivi, itum, ire; conturbo, avi, atum, are; blatero, avi, atum, are; effutio, tivi, titum, tire.* Een brabbelaar, *turbator, oris, m. blatero, onis, m. effutitor, oris, m.* Brabbeltaal, *gerrae, arum, f. plur.*

Braden, b. w. *frigo, ixi, ixum, et ictum, igere, asso, avi, atum, are.* Gebraden, v. d. *frixus et frictus, a, m, et assatus, a, m.* Van hier: braderij, v. *thermopolium; ii, n.* bij *Plaut. uncta popina,* bij *Hor.*

Brak, bijv. n. *subsalsus, a, m,* bij *Plinius.* Brakke goederen zijn, *merces aqua marina corruptae.*

Brak, m. zekere jagthond, *canis odorus,* bij *Virg. sagax,* bij *Plautus.* Ook zou men kunnen zeggen, *canis odorisequus.*

Braken, b. w. hetzelfde als breken: vlasch braken, *conterere linum.* Nachtbraken, *lucubro, avi, atum, are; consumere noctem.*

Braken, b. w. zoo veel als overgeven, *vomo, ui, itum, ere; evomere, revomere, rejicio, eci, ectum, icere; exonerare stomachum,* bij *Plin.* Gebraakt, v. d. *vomitus, evomitus, revomitus, rejectus, a, m.* Braking, v. *vomitus, us, m. vomitio, onis, f. rejectus, us, m. rejectio, onis, f.* Braakdrank, *potio vomitoria.* Braakmiddel, *remedium vomitorium, vel vomitionem concitans.* Braakpoeder, *pulvis vomitorius.* Braakwijn, *vinum vomitorium.*

Brallen, b. w. *glorior, atus sum, ari; ostento, avi, atum, are; jactare se,* bij *Cicero.*

Bramzeil, o. *supparum, i, n.* bij *Varro.* Bramzeilskoelte, *aura, ubi supparis uti licet.* Bramsteng, *antenna, cui supparum annexum est.*

Brand, m. *ustio, adustio, ambustio, crematio, deflagratio, onis, f. incendium, ii, n. incensio, onis, f. conflagratio, onis, f.* bij *Seneca; inflammatio, onis, f.* Voor hitte, *ardor; fervor, oris, m.* In het koorn, *rubigo, inis, f.* In planten en boomen, *uredo, inis, f et urigo, iginis, f.* bij *Plinius.* Van hier: brandbrief, *literae incendiariae.* Brandemmer, *urna incendiaria, vel ad incendium extinguendum ad hiberi solita.* Brandhaak, *hama incendiaria.* Brandhout, *fax, acis, f.* bij *Caesar; torris, is, m.* bij *Virg.* Brandhoudtje, *facula, ae, f.* bij *Varro* Brandklok, *campana, qua incendium indicatur.* Brandijzer, *cauterium, ii, n. et cauter, eris, m.* Brandig. *rubigine corruptus.* Brandkoren, *granum rubigine corruptum.* Brandkogel, *globus incendiarius.* Brandladder, *scala incendiaria.* Brandmeester, *praefectus incendii.* Brandmerk, *stigma, atis, n.* Brandmiddel, *remedium anticausticum.* Brandpleister, *emplastrum anticausticum.* Brandpunt, *focus, i, m.* Brandschatting,

Digitized by Google

ting, *exactio incendiaria*. Brandschatten, *exactionem postulare sub incendii minis*. Brander, *navis incendiaria*. Brandspiegel, *speculum causticum, vel speculum metallicum concavum*. Brandspuit, *siphon iucendio restinguendo serviens*. Brandsteen, *pyrites, ae, m.* bij *Plinius*. Brandstichter, *incendiarius, ii, m.* bij *Quint.* Brandstichting, *incendium, ii, n.* Brandstof, *fomes, itis, m.* bij *Cic.* Brandstok, *baculum, vel insigne praefecti incendii*. Brandverw, *usta, ae, f.* bij *Vitruv.* Brandwacht, *excubiae, arum*. Brandteeken, *signum incendii*. Brandzalf, *unguentum anticausticum*. Van de kruiden kan men hier nog bijvoegen: brandkruid, *antirrhimon, i, n.* Brandlatuw, *tussilago, inis, f.* bij *Plinius; et persoluta, ae, f.*

Brandbaar, bijv. n *combustibilis, lis, m. et f. le, n.* maar is geen goed latijn, beter is, *quod comburi potest*.

Branden, o. en b. w. *flagro, conflagro, deflagro, avi, atum, are; ardeo, arsi, arsum, ardere; ardesco, escere; uro, ussi, ustum, urere, deurere, exurere, comburere; urito, avi, atum, are et ustulare*, bij *Plaut.* Ergens in branden, *inardere et inardescere*, bij *Horatius*. Doen branden of in brand steken, *incendo, di, sum, endere; cremo, avi, atum, are et concremare*, bij *Plinius*. Beginnen te branden, *exardescere*. Rondom branden, *amburere*. Van voren af branden, *praeurere*. Een weinig branden, *suburere*. Voor ontsteken, *inflammo, avi, atum, are*. Niet meer branden, *deflagro, avi, atum, are*; bij *Livius*. Van genegenheid branden, *ardere cupiditate*, bij *Cicero; flagrare vel aestuare desiderio*. Hier branden van de zee, *aestus, us, m.* Van hier: de zee brandt, *fervet aestu pelagus*, bij *Cicero*. Ook zegt men: vaten branden, *dolia cautere signare, vel doliis signum inurere*; ook van paarden en koeijen. Kalk branden, *coquere calcem*.

Brandend, deelw. *flagrans, ardens, fervens, entis, omn. g. ignitus, a, m; candens, entis; torrens, entis, omn. g.* bij *Virg.*

Brandenburg, in Duitschland, *Marchia Brandenburgica*.

Brandewijn, m. *vinum adustum; vinum sublimatum; vinum igni eliquatum; spiritus vini*.

Branding, v. van de zee, *aestus, us, m.* bij *Virg.* Eene zee daar zeer vele brandingen zijn, *mare aestuosum*.

Brandmerk, o. zie op Brand.

Brandmerken, b. w. *stigmate inurere; cauterio notare*. Iemand met schande brandmerken, *adspergere alicui infamiam, vel adspergere aliquem infamia*, bij *Nepos; inurere alicui infamiam*, bij *Cic.*

Brandnetel, v. *urtica, ae, f.* Eene witte brandnetel, *cania, ae*, bij *Plin.*

Brandoffer, o. *holocaustum, i, n. vel sacrificium totum comburendum*.

Brandschoon, bijv. n. zoo schoon als ware het door uitbranden gelouterd, *purus, a, m, et quidem, quasi igne lustratum*.

Bras, m. *funis, quo vela et antennae attrahuntur et reguntur*.

Brasem, m. een zekere visch, *cyprinus, i, m.* bij *Plin.*

Braspenning, m. eene zekere onde munt van tien duiten, eertijds toereikend om een gastmaal te houden; dus eene geringheid: waarvoor men in dien zin geb. uiken kan, *tressis, is, m.* bij *Varro*.

Brasmaal, o. *epulum, i, n. epulae, arum, f. plur. bacchanal, alis, n. et bacchanalia, orum, n. plur.*

Brassen, b. w. *epulor, helluor, comessor, pergraecor, bacchor, atus sum, ari et perbacchari*, bij *Cicero*. Een brasser, m. *epulo, onis, m. comessator, oris, m.* bij *Cicero; helluo, onis, m.* bij *Terent. popino, onis, m.* bij *Horat.* Brasserij, v. *epulatio, hel-*

Digitized by Google

hellaatid, comessatio, bacchatio, popinatio, onis, f.

Breed, bijv. n. *latus, a, m.* Spreekw. het is zoo breed als het lang is, *res eodem redit.* Figuers in het breede verhalen, *diffuse vel prolixe narrare aliquid.* Breed opgeven, *glorior, atus sum, ari.* Voor groot, menigvuldig: de breede raad was vergaderd, *senatus frequens convenerat.* Voorspoedig, het gaat met de ziekte niet breed, *morbus non prospere cedit.* Hij heeft het zoo breed niet, *non tam dives est.* Die het breed heeft, laat het breed hangen, *qui multum possidet, magnas impensas facere potest.* Voor overal: men spreekt er wijd en breed van, *omnes ubique disserunt.* Van hier: het zelfst. n. een vingerbreed, *latitudo digiti transversi.* Breedte, v. *latitudo, inis, f.* Breed worden, *lateseo, escere*, bij *Colum.* Breed maken, *dilato, avi, atum, are; extendo, di, sum et tum, endere.* Breed, bijw. *late, diffuse, prolixe, adverbia.*

Breedvoet, m. *pansa, ae, m.* bij *Plinius.*

Breekbaar, bijv. n. *fragilis, lis, m. et f. le, n.* Breekbaarheid, v. *fragilitas, atis, f.*

Breekheitel, m. *cuneus frangendo inserviens.*

Breekijzer, o. *vectis, is, f.* bij *Cicero.*

Breekspel, m. *turbator lusus.*

Breeuwen, zie Braauwen.

Breidel, m. *frenum, i, n. freni, orum, m. plur. frena, orum, n. plur. habena, ae, f.* Een scherpe breidel, *lupata, orum, n. plur.* Ook alles waardoor men tegengehouden wordt, *impedimentum, i, n.* Dit was voor zijne trotschheid een breidel, *hoc arrogantiae impedimentum erat.* Breidelloos, bijv. n. *infrenus, a, m; effrenus, a, m; et effrenis, is, e.*

Breidelen, b. w. *freno, avi, atum, are; infrenare, frenum injicere; regere frenis.* Van hier breideling, *frenatio et infrenatio, onis, f.*

Breiden, b. w. zoo veel als breed maken, doch in dezen zin niet in gebruik: dan in de zamenstelling: overdrachtig beteekent het, strikken, vlechten: waar voor het algemeen gebruik ingevoerd heeft:

Breijen, b. w. *necto, exui, exum, ectere; innectere, texo, exui, extum, exere et adtexere.* Breijer, *textor, oris, m.* Breijing, v. *textura, ae, f.* Breinaad, *sutura textilis.*

Brein, o. *cerebrum, i, n.* Het kleine brein, *cerebellum; i, n.* bij *Celsus.* Ook zegt men van een boek: daar zit brein in, *liber iste eruditionis plenus est.* Breinloos, *cerebro*; ook *ingenio carens.*

Breinvlies, o. *meninx, ingis, f.*

Breinzweer, v. *sphacelus, i, m.* bij *Theophrastus.*

Breken, b. w. *frango, fregi, fractum, frangere; confringo, fregi, fractum, fringere; rumpo, upi, uptum, umpere.* Een glas breken, *vitrum frangere.* Een been breken, *frangere crus.* Het ijs breken: voor, den aanvang eener onderneming maken, *moliri, vel aperire viam alicui.* Iemand den hals breken, *collum alicui frangere*, bij *Sallustius.* Overd. vele woorden den hals breken, *caedere sermones*, bij *Terent.* Het is eene halsbrekende zaak, *res est periculi plenissima.* Dat breekt mij het hart, *hoc mihi animum commovet.* De zonnestralen breken het licht, *radii solis lumen frangunt.* Iemands hoofd breken, *flectere animum alicui.* Iemand het hoofd breken, *fatigare aliquem.* Ik zal mijn hoofd daarmede niet lang breken, *leviter agam, brevis ero.* De zon breekt de wolken, *sol nubes dissipat.* Voor te niet doen: met iemand breken, *amicitiae alicujus renuntiare.* Een verbond breken, *frangere foedus.* Ook o. breken, onvermogend worden om zijne schulden te betalen, *foro cedere.* De vijand zocht in het leger te breken, *hostis in exercitum irrumpere conabatur.*

Digitized by Google

aur. De dag breekt aan, *dies illucescit.* Zijnen glans verliezen: zijne oogen zijn reeds gebroken, *oculi jam obscurati sunt, vel oculi jam hebent.* Gebroken, v. d. *fractus, confractus, ruptus, a, m.* Breek been of brekebeen is in den gemeenen spreektrant een sukkelaar, iemand die zijn werk niet verstaat, *homo ineptus.* Breker, *ruptor, oris, f.* bij *Cic.* Breking, v. *ruptio, onis, f. fractura, ae, f. infractio, onis, f.* bij *Cic.*

Brem, v. *salsilago, inis, et salsugo, inis, f.* bij *Plin.* Ook zeker kruid, *spartum, i, n. genista, ae, f.* Een plaats, daar veel brem groeit, *spartetum, ti, n.* bij *Plin.*

Bremen, eene stad op de Weser, *Fabiraeum, i, n.*

Brengen, b. w. *fero, defero, adfero, tuli, latum, ferre; porto, apporto, importo, avi, atum, are; veho, adveho, conveho, perveho, subveho, exi, ectum, ehere,* bij *Cicero.* Leiden, *duco, adduco, perduco, uxi, uctum, ucere.* Voor bijeenbrengen, *aggrego, avi, atum, are; compello, uli, ulsum, ellere; cogo, coegi, coactum, cogere.* Ik breng het u, *tibi propino.* Iemand tot iets brengen, *inducere, aliquem ad aliquid,* bij *Cicero.* Iemand iets brengen, *ferre aliquid alicui,* bij *Plautus.* Iemand om het leven brengen, *necare aliquem.* Een lijk onder de aarde brengen, *sepelio, ivi, ultum, elire; condere humo; obruere terra.* Overd. iemand den dood veroorzaken, *causam mortis alicui esse,* enz. Gebragt, v. d. *latus, allatus, delatus, portatus, apportatus, importatus; vectus, advectus, convectus, devectus, pervectus, ductus, perductus, aggregatus, compulsus, coactus, a, m.* Brenging, v. *advectio, onis, f.* bij *Plinius; apportatio,* bij *Vitr.*

Brenne, eene streek van Frankrijk, *Brenna, ae, f.*

Bres, v. *labefactatio muri.* Eene bres in de muren schieten, *moenia urbis pandere,* bij *Virgilius; murum tormentis rumpere vel perforare.* Zich voor iemand in de bres stellen, *defensionem alicujus suscipere.*

Bresse, een stad op het Venetiaansch grondgebied, *Brixia, ae, f.*

Bresse, eene streek in Frankrijk tusschen de Rhone en Saone, *Bressia, ae, f.*

Bretagne, een gewest in Frankrijk, *Britannia, ae, f.* waar bij men meest, *minor,* voegt, ter onderscheiding van Engeland.

Bretons, de inwoners van het oude Armorica, *Armorici, orum, m. plur.* bij *Caesar.*

Breuk, v. van breken, *fractura, ae, f.* bij *Celsus; disruptio, onis, f.* bij *Seneca.* Vriendschapsbreuk, *divortium, ii, n. disjunctio, onis, f.* bij *Cicero,* waarbij somtijds *animorum* gevoegd wordt. Voor eene uitpuiling der ingewanden, *hernia, ae, f.* bij *Celsus; ramex, icis, m.* bij *Plinius.* Van hier: breukband, *vinculum herniale vel fascia hernialis.* Breukpleister, *emplastrum herniale.* Breuksnijder, *sector herniarum.* Breuksnijding, *sectio herniarum, vel herniotomia, ae, f.*

Bridsen, b. w. eene straf aan boord der oorlog schepen in gebruik, welke men ook laarzen noemt, *nates verberibus conterere.*

Brie, een landschap in Frankrijk, *Bria, ae, f.*

Brief, m. *epistola, ae, f. literae, arum, f. plur. tabellae, arum, f. plur.* bij *Cicero; scriptum, i, n. schedae, arum, f. plur.* bij *Martialis; cera, ae, f.* bij *Ovidius.*

Briefdrager, m. *tabellarius, ii, m.* bij *Cicero;* ook briefbesteller.

Briefkast of brievenkast, *capsa epistolaris.*

Briefgeld of brievengeld, o. *mercet literarum perferendarum,* ook *portorium, ii, n.*

Briefpapier, o. *charta epistolaris.*

Briefstijl, m. *stylus epistolaris.* Brieventas, *capsa epistolaris.*

Brief of brievenvertrek, *archium, ii, n. archivum, i, n.* bij *Ulp.*

Brie-

Digitized by Google

Briesschen, b. w. is mijns oordeels alleen van de paarden gebruikelijk, *hinnio, ivi, itum, ire; fremo, ui, itum, ere.* Het gebriesch, o. *hinnitus, us, m. fremitus, us, m.* Al briesschende, *hinnibunde*, bij *Quint.*

Brigantyn, waarschijnlijk van het Fransche woord *brigand*, een roover, en zonde dus zijn, *navis praedatoria, paro, onis, m.* bij *Festus.*

Brij, m. *puls, ultis, f.* bij *Plin.*

Brijpot, m. *pultarius, ii, m.* bij *Colum.*

Brijen, b. w. is in Friesland de beteekenis van iemand, die de letter *r* niet goed uitspreken kan, *aliquis, qui literam caninam edere nequit.*

Brijzelen, b. w. *contero, rivi, ritum, rere.* Doch het zamengestelde verbrijzelen is meest in gebruik.

Bril, m. *specillum, i, n.* bij *Varro*, en *perspecillum, i, n.* De bril van een kakhuis, *sedes latrinae.*

Brillenmaker, m. *specularius, ii, m.* bij *Ulpianus.* Brillenhuisje, *theca specularia.*

Brillen, b. w. en o. *specillo uti.* Iemand brillen of eenen bril op den neus zetten: zoo veel als bedriegen, *imponere alicui vel fallere aliquem.* Ook voor plagen, *vexo, avi, atum, are; molestiam adferre vel molestiâ afficere.*

Brindes, eene stad en haven in Italie, *Brundusium et Brundisium, ii, n.*

Brisak, eene stad in Duitschland, *Brisacum, i, n.*

Brisgauw, ook in Duitschland, *Brisgovia, ae, f.* (*i, n.*

Brisich, in Duitschland, *Brisicum*, Britanjen, *Britannia, ae, f.* De Britten, *Britanni, orum, m. pl.*

Brive, eene stad in Frankrijk, *Briva, ae, f.*

Broddelaar, m. *turbator et conturbator, oris, m. corruptor et perditor, oris, m.*

Broddelen, b. w. *turbo et conturbo, avi, atum, are; corrumpo, upi, uptum, umpere et perdo, didi, ditum, dere.*

Broed, o. zoo veel als broedsel of broeisel.

Broedei, o. *ovum cui gallina incubat.* Ook een ei, dat door het broeijen vuil geworden is, *ovum incubatione corruptum.*

Broeden, z. Broeijen.

Broeder, m. *frater, tris, m.* Een volle broeder, *germanus vel frater germanus.* Van eenen vader, *frater consanguineus, vel ex patre tantum frater.* Van de moeder, *frater uterinus.* Een mans broeder, *levir, iri, m.* Vaders broeder, *patruus, ui, m.* Moeders broeder, *avunculus, i, m.* Grootvaders broeder, *avi frater.* Grootmoeders broeder, *aviae frater.* Oudgrootvaders broeder, *abpatruus i, m.* Oudgrootmoeders broeder, *ab avunculus, i, m.* Broederschap, *fraternitas, atis, f.* bij *Quintil.* Broederschap is ook een gezelschap of verbintenis van lieden, *sodalitium, ii, n. societas, atis, f.*

Broederlijk, bijv. n. en bijw. *fraternus, a, m*, bij *Cicero; fraterne et germane, adv.*

Broedermoord, m. *fratricidium, ii, n.*

Broedermoorder, m. *fratricida, ae, m.* bij *Cicero* en *Nepos.*

Broeigans, v. *anser incubans.*

Broeihen, v. *gallina mater.*

Broeijen, b. w. *incubo, avi, atum, are;* ook *ova*, bij *Varro* en *ovis*, bij *Colum.* bijgevoegd; *incubitare*, bij *Colum.* en *Plin. fovere ova*, bij *Ovidius; in ovis fedare*, bij *Plin.* Te broeijen zetten, *ova gallinae supponere.* Uitbroeijen, *excludere pullos.* Fig. daar kan nog veel kwaads uitbroeijen, *inde multa mala oriri possunt.* Onz. voor heet worden: de lucht broeit, *aër calescit.*

Broeijing, v. *incubatio, onis, f. incubatus, us, m. et incubitio, onis, f.* bij *Plin.*

Broeinest, o. *nidus, i, m.* Een broeinest van schelmen, *Catilinarum seminarium*, bij *Cicero.* Van duiven, *columbarium, ii, n.* bij *Varro.*

Digitized by Google

Broeisel, o. *pullatio, onis, f. pl. pullities, iëi, f.* bij *Colum.*

Broek, v. *braccae, arum, f. pl.* In onzen tijd, *feminalia et tegmina femineliae.* De broek aan hebben, *dominor, atus sum, ari.* Eene vrouw die de broek aan heeft, *imperiosa conjux,* bij *Ovidius; vel uxor quae in virum dominatur.* Een kind in de broek steken, *braccas infanti inddere.*

Broek, o. *palus, udis, f.* Broekachtig land, *paludosus, a, m; palustris, is, e,* bij *Caesar* en *Ovidius.*

Broeken, b. w. zoo veel als voor zich behouden: b. ik zal dat geld maar broeken, *pecuniam istam mihi servabo, vel retinebo.*

Brok, m. *frustum, i, n.* bij *Cicero; fragmen, inis, n. fragmentum, i, n. segmen, inis, n. segmentum, i, n.* bij *Plin. bolus, i, m. buccea, ae, f.* bij *Suet.* welke twee laatste eigenlijk eenen brok beteekenen, dien men in den mond bergen kan. Fig. bij stukken en brokken, *minute et minutim, adv.* bij *Colum.* Ik zal er ook maar een brokje van nemen, *partem mihi vindicabo.* Verkl. een brokje, *frustillum, i, n.* Hij is een brokje, *nequam est.*

Brokken en brokkelen, b. w. in kleine stukken breken: b. v. brood brokken, *panem in frusta redigere; contero, rivi, ritum, erere; interere.* Iets hebben om in de melk te brokken, *divitem esse.* Hij heeft niets om in de melk te brokken, *res illi est angusta domi.* Brokkig, bijv. n. *frustulentus, a, m,* bij *Plaut.* Bij brokken, *frustatim,* bij *Plin. frustillatim,* bij *Plaut.*

Brommen, o. w. *furdum edere sonitum.* Ook gebruikt men dit woord voor roemen: hij bromt op zijn geslacht, *genus suum gloriatur.*

Bron, v. *fons, fontis, m.* bij *Cicero; scatebra, ae, f. scaturigo, inis, f.* bij *Liv.* Voor oorsprong, *origo, inis, f.* bij *Cic. stirps, irpis, f.* en *causa, ae, f.* bij denzelfden; *principium, ii, n.* bij *Ovid.* Vol bronaders, *scaturiginosus, a, m,* bij *Colum.* Van eene bron, *fontanus, a, m;* verkl. *fonticulus, i, m.* bij *Hor.*

Bronfeest, o. *fontanalia, um, n.* bij *Varro.*

Brongod, m. *numen fontanum.*

Brongraver, m. *fossor fontanus.*

Bronhuis, o. *domus magistri vel praefecti fontium.*

Bronmeester, m. *praefectus fontium.*

Bronwater, o. *aqua fontana.*

Bronzoeker, m. *indagator fontium,* bij *Colum.*

Brood, o. *panis, is, m. ceres, ereris, f.* bij *Cicero; cerealia n. plur.* bij *Ovid.* doch deze twee laatste woorden zijn de dichters eigen. In den bijbeltrant, is hemelsch brood, *manna, ae, f.* bij *Plin.* Tarwenbrood, *panis similagineus,* en *siligineus,* bij *Seneca.* Roggenbrood, zoude men volgens *Gesner ad Colum.* kunnen noemen, *panis secalineus vel panis e secali confectus;* doch volgens den grooten *Ruhnkenius,* is *secale* een soort van koren bij ons niet bekend. Bruin of gemeen brood, *panis secundarius,* bij *Cicero; secundus,* bij *Hor. sordidus panis,* bij *Suet. improbus panis,* bij *Mart.* Zwart brood, *panis ater,* bij *Terent.* Offerbrood, *far pium,* bij *Horatius.* Ongaar brood, *rubidus panis,* bij *Plaut.* Brood, dat in eene pan gebakken is, *panis artopticius.* Brood in eenen oven gebakken, *urnaceus panis,* bij *Plin,* Brood bakken, *panem coquere.* Voor onderhoud, *victus, us, m.* B. v. hij heeft zijn brood, *habet unde vivat.* Iemand het brood uit den mond stooten, *victu aliquem privare.* Iemand het brood geven, *alere aliquem, vel victum alicui praebere.* Spreekw. hij begint kleine broodjes te bakken, *iram sedat vel compescit, vela contrahit, minus alta verba profert.* Zamenstellingen zijn: broodbakker, m. *pistor, oris, m.* Broodbakkerij, v. *officina pis-*

pistoria. Brooddeeg, o. *far pistum pani faciendo inservi-ens*. Brooddief, m. *fur panarius*. Broodkamer, *panarium*; het geen ook broodkas, broodkist, broodkorf en broodmand, kortom alles, waarin men het broodt bergt, beteekent. Broodeloos, bijv. eene broodelooze kunst, *ars nihil quaestus afferens*. Broodmes, o. *culter panarius vel cibarius*. Broodmarkt, v. *forum panarium*. Broodschrijver, m. *qui scribendo victum querit*. Broodwinning, *victus, us, m*.

Brooddronken, bijv. n. *proterv-us, lascivus, a, m; petulans, antis, omn. g.* Brooddronken leven, *lasciv-io, ivi, itum, ire*. Brooddronken levende, *lascivibundus, a, m*, bij *Plautus*.

Brooddronkenschap, v. *lascivia, ae*, f. bij *Ovid. protervia, ae, et protervitas, atis*, f. bij *Cicero*, et *petulantia, ae*, f. bij denzelfden.

Broos, v. een soort van hooge schoenen, welke de ouden op het tooneel gebruikten; *cothurnus, i, m*. Die zulke schoenen aan heeft, *cothurnatus, a, m*, bij *Mart*.

Broosch, bijv. n. *fragilis, lis, m. et f. le, n*. Voor vergankelijk, *fluxus, a, m*.

Broosch heid, v. *fragilitas, atis*, f. bij *Plin*.

Brouwen, b. w. is eigenlijk mengen, vermengen en het gemengde koken: doch wordt thans voornamelijk van het bier gezegd, *coquo, coxi, coctum, coquere, cerevisiam*. Een brouwer, m. *coctor cerevisiae*. Brouwhuis of brouwerij, *domus ubi cerevisia coquitur*. Brouwketel, v. *ahenum, inquo cerevisia coquitur*. Brouwing, v. *coctio cerevisiae*. Brouwsel, *cerevisia jam cocta*. Ook het bier zelve, b. v. dit brouwsel deugt niet, *cerevisia haecce nil valet*. Iets brouwen, *struere aliquid*, bij *Terent. fabricari aliquid*, bij *Plaut*. Iemand iets kwaads brouwen, *exsequere malum alicui*, bij *Plaut.*; *machinari aliquid*, bij denzelfden.

Brug, v. *pons, ontis, m*. Een brugpaal, *sublica, ae, f*. bij *Caesar*. Eene brug, die op palen staat, *pons sublicius*, bij *Liv*. Een brughoofd, *caput pontis*. Eene ophaalbrug, *pons ductarius vel pons cujus pars in altum tollitur*. Eene brug slaan, *pontem facere*, bij *Nepos*. Fig. eene brug voor iemand leggen, *monstrare viam alicui*. Zamenstellingen zijn: brugman, *portoria pontis praepositus*. Buggeld, o. *portorium pontis*? verkl. *ponticulus, i, m*.

Brui, m. voor eenen slag of stoot, *ictus, ûs, m*. Ook zegt men: daar hebt gij al een brui, *en omnia tibi trado*.

Bruid, v. *sponsa, ae, f*. bij *Cic. desponsa, ae, f*. bij *Suet. nympha, ae*, f. bij *Plin*. Zamenstellingen: bruidleider, *dux sponsae*. Bruidsbed, *genialis lectus, thalamus, i, m*. Bruidschat, *dos, dotis, f*. Bruidsgaaf of bruidstuk, *sponsale vel nuptiale munus*. Bruidskleed, *vestis nuptialis*.

Bruidegom, m. *sponsus, i, m*. bij *Cicero* en *desponsus, a, m*, bij denzelfden.

Bruikbaar, bijv. n. *utilis, is, e, m. et f. le, n*. eigenlijk, *illud, quo uti possumus*.

Bruiker, m. *rusticus, qui villam mercede quadam conducit*. Ook wordt de pachthoeve zelve dus genoemd en is: *villa alicui mercede quadam locata*.

Bruiloft, v. *nuptiae, arum, f. plur*. Bij de dichters, *taeda, ae, f*. Van de bruiloft, *nuptialis, lis, m. et f. le, n*. Bruiloftsdag, *dies nuptialis*. Bruiloftsfeest, *festum nuptiale*. Bruiloftsdicht, *epithalamium, ii, n. carmen nuptiale*. Bruiloftslied, *hymen*. Onbuigbaar: bruiloftsgasten, *convivae nuptiales*. Ook vindt men bij *Vondel* het werkw. bruiloften, *nuptias celebrare*.

Bruin, bijv. n. *pullus, a, m; fuscus, infuscus, a, m*, bij *Colum. aquilus*, bij *Plaut. subniger, ra, um*, bij *Varro; nigrans et nigricans*, bij *Plin*.

Digitized by Google

subaquilus, bij *Plaut. subfuscus*, *a*, *m*, bij *Tac.*

Bruinen en **bruineren**, b. w. *polio et expolio*, *ivi*, *itum*, *ire.*

Bruineersel, o. *politio et expolitio*, *onis*, *f.* *politura*, *ae*, *f.* bij *Vitr.*

Gebruineerd, v. d. *politus et expolitus*, *a*, *m.*

Bruinerer of **bruineerder**, *politor*, *oris*, *m.*

Bruinet, v. *fusca*, *subnigra*, *scilicet puella*, *nigella*, *ae*, *f.* bij *Varro.*

Bruinrood, bijv. n. *puniceus*, *a*, *m.*

Bruinvisch, m. *tursio*, *onis*, *m.* bij *Plinius.*

Bruis, v. *spuma*, *ae*, *f.*

Bruisen, o. w. *spumo*, *avi*, *atum*, *are*; *spumam ejicere.* Ook wordt het genomen voor geraas of getier maken, *tumultuor*, *atus sum*, *ari*; *magnum strepitum edere.*

Brullen, o. w. zoo als de leeuwen, *rugio*, *ivi*, *itum*, *ire.* Ook wordt het van menschen gebruikt: b. v. hij brult als een leeuw, *leonis instar rugit.* Het brullen, *rugitus*, *us*, *m.*

Brusk, bijv. n. voor hevig, geweldig, *impetuosus*, *a*, *m.* Een basterdwoord van het Fransche *brusque.*

Buffel, m. *urus*, *i*, *m.* bij *Cæs.* *bubalus*, *i*, *m.* bij *Plaut.* Ook zegt men een buffel van een mensch, *baro*, *onis*, *m.*

Buffet, o. een basterdwoord van het Fransche *buffet*, *repositorium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* *abacus*, *i*, *m.* bij *Cicero.*

Bui, v. *procella*, *ae*, *f.* *nimbus*, *i*, *m.* bij *Cicero.* Buiachtig, *procellosus*, *nimbosus*, *imbricus*, *a*, *m.* Men zegt ook: hij heeft eene kwade bui, *morosus est.*

Buidel, m. *marsupium*, *ii*, *n.* *crumena*, *ae*, *f.* Buidel is ook een bakkers werktuig, waarmede men het koren buidelt, *incerniculum*, *i*, *n.* bij *Cic.*

Buidelen, b. w. *incerno*, *et excerno*, *crevi*, *cretum*, *ernere*, bij *Vitr.* en *Colum.*

Buigen, b. w. *flecto*, *exi*, *exum*, *ectere*; *inflecto et deflecto*, *curvo*, *avi*, *atum*, *are et incurvare*, bij *Cicero*; *torqueo*, *orsi*, *ortum*, *orquere*, *detorquere et intorquere.* Voor zakken, *pando*, *avi*, *atum*, *are*, *et pandor*, *atus sum*, *ari*, bij *Vitr.* Als lood buigen, *replumbor*, *atus sum*, *ari*, bij *Sen.* Voor iemand buigen, *cedere alicui.* Onder iemand buigen, *subjicere se alicui.* Voor hol maken, *concavo*, *avi*, *atum*, *are.* Voor nederbuigen, *inclino*, *reclino*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero.* Gebogen, v. d. *flexus*, *inflexus*, *deflexus*, *curvatus*, *incurvatus*, *pansus*, *a*, *m.* Buiging, v. *flexio*, *onis*, *et inflexio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *flexura*, *ae*, *f.* bij *Plaut.* *flexus*, *us*, *m.* *inflexus et deflexus*, bij *Plin.* *curvatio*, bij *Colum.* *incurvatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.* Buigzaam, bijv. n. *flexibilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* bij *Cicero*; *flexilis*, bij *Plin.* *inclinabilis*, bij *Seneca.*

Buik, m. *venter*, *ris*, *m.* *alvus*, *i*, *m.* Van eene zwangere vrouw, *uterus*, *i*, *m.* Zoo zegt men ook de buik van een schip, *alveus*, *i*, *m.* Buikig, bijv. n. *ventricosus*, *et ventriosus*, *a*, *m*, bij *Plaut.* Als een flesch, *ampuliaceus*, *et ampullarius*, *a*, *m*, bij *Plin.* Samenstellingen: buikdienaar, *qui obedit ventri.* Buikdienst, *obedientia ventri.* Buikriem, m. *cingula*, *ae*, *f.* bij *Ovidius.* Buikspreker, v. *ventriloquus*, *i*, *m.* Buikspraak, *ventriloquium*, *ii*, *n.* Buikwurm, *lumbricus*, *i*, *m.* Buikhardigheid, v. *tenasmus*, *i*, *m.* bij *Plin.* Buikloop, m. *diarrhaea*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *dysenteria*, *ae*, bij *Celsus*; *alvi resolutio* en *fluxus ventris*, bij denzelfden. Buikpijn, *tormina*, *um*, *n. plur.* bij *Plin.* *colum*, *i*, *n.* bij denzelfden. Buikspek, *abdomen porcae*, bij *Juvenalis.* Buikvlies, o. *peritonaeum*, *i*, *n.* Buikzuiveren, b. w. *alvum mollire*, *alvum solvere*, bij *Plinius.* Buikzuiverend, *alvum molliens*, *solvens vel purgans.* Buikzuivering, v. *alvi mollitio*, *solutio vel purgatio*, *onis*, *f.*

Buil, v. *tuber*, *eris*, *n.* bij *Ter.* *tu-*

Digitized by Google

tumor, oris, m. bij *Cicero*; *exuberatio, onis, f.* bij *Plin.*

Builen, zie Buidelen.

Buis, v. *tubus, i, m.* bij *Plin.* *canalis, lis, m.* bij *Vitr.* Van eenen pomp, *tuba, ae, f.* en *modiolus, i, m.* bij *Vitr.* Voor een goot, *fistula, ae, f.* bij *Cicero.* B. v. de buizen van eene fontein, *fistulae fontis.* Een buis: visschersvaartuig, *navis piscatoria.* Voor een rok e bij de zeelieden in gebruik, *vestis nautica.*

buit, m. *praeda, ae, f. rapina, ae, f.* bij *Cicero*; *raptura, ae, f.* bij *Plin.* *manubriae, arum et exuviae, uvlarum, f. plur.* Buitgeld, *praemium praedatorium.*

Buitelen, b. w. *volvo, volvi, volutum, volvere.*

Buiten, b. w. voor buit maken, *praedor, atus sum, ari*; *manubias facere.*

Buiten, bijw. en voorz. *extra, adv. extrinsecus,* bij *Cic. foris, adv.* bij denzelfden. Bijw. van buiten schijnt hij vroom, *extrinsecus probus est.* Van buiten leeren, *memoriae mandare.* Van buiten, *memoriter.* Voor behalve, *praeterea, praeterquam, adv.* voorz. *extra, praep. regit. acc.* Buiten de stad wonen, *extra urbem habitare.* Buiten de deur sluiten, *excludere domo.* Ook wordt het als een bijv. n. gebruikt, doch alleen is de overtreffende trap in gebruik: buitenste, *externus, extremus et extimus, a, m.* Ook is hier toe de *comparativus, exterior,* geschikt. Zamenstellingen zijn:

Buitenbrengen, b. w. *profero, tuli, latum, ferre*; *progero, essi, essum, erere,* bij *Colum.* *exportare foras.*

Buitengaan, ov. w. *procedere foras,* bij *Plaut.* *foras exire,* bij *Terent. exire,* bij *Cicero*; *exsurgere foras,* bij *Plaut.* De maat te buiten gaan, *excedere modum,* bij *Liv.*

Buitengelegd, v. d. *expositus, a, m,* bij *Plin.*

Buitengemeen, bijv. n. *extraordinarius, a, m,* bij *Cicero*; *insolens et insolitus, a, m,* bij denzelfden; ook *rarus, a, m.* Buitengemeen worden, *raresco, escere,* bij *Colum.*

Buitengesloten, v. d. *exclusus, a, m,* bij *Cicero.*

Buitenlander, m. *externus, peregrinus, advena, ae, m. hospes, itis, m.* bij *Cicero.*

Buitenlandsch, bijv. n. *extraneus, peregrinus, hospitus, extrarius, externus, a, m,* bij *Cic.*

Buitenmaat, *extra modum.*

Buitenroepen, b. w. *exsio, ivi, itum, ire*; *evoco, avi, atum, are.* Buitengeroepen, v. d. *excitus et evocatus, a, m.*

Buiten 's landsch, *peregre, adverbium.*

Buitensluiten, b. w. *excludo, clusi, clusum, cludere et secludere,* bij *Cicero* en *Vitr.* Buitensluiting, v. *exclusio et seclusio, onis, f.*

Buitensporig, bijv. n. *delirus, a,* bij *Cicero*; *intemperans, antis, omn. g. intemperatus, a, m*; *immoderatus et immodestus,* bij denzelfden. Buitensporig zijn, *deliro, avi, atum, are.*

Buitensporigheid, v. *immoderatio, onis, f. intemperantia, ae, f.* bij *Cicero*; *immodestia, ae, f.* bij *Nepos*; *deliramentum, i, n.* bij *Plautus*; *deliratio, onis, f.* bij *Cicero.*

Buitensporiglijk, bijw. *immoderate, immodeste, intemperanter et intemperate, adverbia.*

Buitensprong, m. *egressio, onis, f. egressus, ûs, m.* beide bij *Quintil.* (*stare.*

Buitenstaan, *prosto, stiti, stitum,*

Buitenstad, v. *suburbium, ii, n.* bij *Cicero.*

Buitenstellen, b. w. *expono, osui, ositum, onere, cum acc.* bij *Cic.*

Buitentijds, bijw. *intempestive,* bij *Cicero*; *importune, adv.* bij *Plin.*

Buitenstooten, b. w. *effcio, eci, ectum, icere*; *exigo, egi, actum, igere.*

Buitenweges, bijw. *devius, a, m,* bij *Cicero*; *extra viam.*

Buitenwerken, meerv. *munitiones vallo objectae,* bij *Liv.*

Digitized by Google

Bukken, o. w. *clino, inclino et proclino, avi, atum, are; procumbo, ubui, itum, umbere; humilio, avi, atum, are.* Gebukt, v. d. *clinatus, inclinatus, proclinatus, a, m; humiliatus*, bij *Cicero.* Bukking, v. *inclinatio, onis, f.* bij *Cic.*

Bukking, zie Bokking.

Bul, m. *taurus, i, m.* Van eenen bul, *taurinus, a, m*, bij *Virg.* en *Plin.*

Bul, v. *diploma, atis, n.* bij *Cic.*

Bulderen, b. w. eigenlijk een dof geluid geven, *sonitum surdum edere.* Fig. razen en tieren, *tumultuor, atus sum, ari; strepo, ui, itum, ere; strepito, avi, atum, are; fremo, ui, itum, ere.* Gebulder, *tumultus, us, m. et tumultuatio, onis, f. strepitus, us, m. fremitus, us, m.* Een bulderbas of bulderbast, m. *fremebundus homo, vel tumultuans*, bij *Cic.*

Bulhond, m. eigenlijk een hond, die gebruikt wordt, om wilde stieren te vangen: bij ons een groote hond in het gemeen, *molossus, i, m.*

Bulken, o. w. eigenlijk van stieren, *mugio, ivi, itum, ire.* Het gebulk, *mugitus, us, m.*

Bullebak, m. eigenlijk iemand, die het aangezigt van eenen stier heeft, *qui vultum taurinum habet.* Van hier: een stuursch, afzigtig mensch, *homo torvus et deformis, et deformitate timorem injiciens.*

Bullepees, v. *taurea, ae, f.* bij *Juvenalis; lorum, i, n.* bij *Catull.* en *Ovid.*

Bulster, v. zoo veel als matras, *culcita, ae, f.*

Bult, m. zie Bogchel.

Bultzak, zoo veel als bulster: ook is bultzak, een scheepsbed met stroo gevuld, *lectus nauticus, stramento impletus.*

Bun, v. *vivarium, ii, n.* bij *Col.*

Bundel, zie Bondel.

Bunder, o. eigenl. zoo veel lands als twee gekoppelde osen in eenen dag kunnen afploegen, *jugerum, i, n.* bij *Cicero.*

Bunsing, m. *martes, is*, ook *martes domestica.*

Burg, m. *castellum, i, n.* bij *Caesar; propugnaculum, i, n.* Van hier: burggraaf, *castelli praefectus.*

Burgemeester, m. *princeps imperii urbani, vel qui salutem civium curat.*

Burger, m. *civis, is, m. et f.* Burgerlijk, bijv. n. *civilis, lis, le et civicus, a, m.* Een gering burger van Rome, *inquilinus civis urbis Romae*, bij *Sall.* Een burger man, *homo privatus*, bij *Cicero.* Zamenspellingen, burgereed, *jusjurandum civicum.* Burgerij, *civitas, atis, f.* Burgerkrijg, *bellum civile.* Burgerkroon, *corona civica.* Burgermagt, *potestas civilis.* Burgerregering, *imperium civile.* Burgerregt, *civitas, atis, f.* Hetzelfde als burgerschap: burgerlijk regt, *jus civile.*

Burgt, zoo veel als burg.

Bus, v. *cistella, ae, f.* bij *Ter. loculamentum, i, n.* bij *Vitr.* Bewaarder van de bus, *custos cistellae.* Met de bus omgaan, *cistellam circumferre pecuniam colligendi causa.* Voor een schietgeweer, *balista, ae, f.* doch dit heeft met ons woord bus geen overeenkomst.

Buskruid, o. *pulvis nitratus.*

Busspl, zoo veel als bondel.

Butter, zie Boter.

Buur, m. hetzelfde als buurman, m. *vicinus, i, m. accola, ae, m.* bij *Cicero.* Van hier: buurt en buurschap, v. *vicinia, ae, f.* en *vicinitas, atis, f.* bij *Cicero.* Buurvrouw, v. *vicina, ae, f.* bij *Cicero.* In de buurt wonen, *ad vel accolo, olui, ultum, colere.*

C.

Digitized by Google

C.

CED

C, de derde letter in de rangschikking van het A, B, *tertia littera in alphabeti ordine.*

Cedel, v. een lijst, *tabula, ae, f.* bij *Caesar; index, icis, m.* bij *Cicero.* Verkl. cedeltje, *tabella, ae, f.* Eene naamlijst of naamcedel, *tabula, in qua nomina perscribuntur.* Huurcedel, *tabula, in qua conditiones locatoriae sunt perscriptae.* Men gebruikt meest het zamengetrokken ceel en ceeltje.

Ceder, m. *cedrus, i, f.* bij *Plin.* Van den cederboom, *cedrinus, a, m,* bij denzelfden. Voor ceder zegt men ook cederboom.

Cederbes, v. *cedris, cedridis, f.* bij *Plin.*

Cederolie, v. *oleum cedri,* bij *Plin.* Met dezelve bestreken, *cedratus, a, m,* bij denzelfden.

Cederen, onbuigb. bijv. n. van cederen hout gemaakt: b. v. cederen planken, *tabulae cedrinae.*

Cedervocht, o. het eerste vocht, dat bij de persting uit het cederhout vloeit, *cedrium, ii, n. Vitruvius* noemt het: *cedreum, ei, n.*

Cel, v. ieder klein vertrek, *cella, ae, f.* bij *Cicero* en *Horat.*

Cement, o. *Vondel* schreef: ciment: ook vindt men siment, *caementum, i, n. testa, ae, f. intrita, ae, f.* beide bij *Vitruvius;* die ook, *opus signinum,* gebruikt. Overdragt. eene zaak in het cement leggen: voor, onwankelbaar bevestigen, *rem in perpetuum stabilire.*

Ceremoniën, meerv. *caerimonia, ae, f. ritus, us, m.*

Ceremoniemeester, m. *designator, oris,* m. bij *Cicero.*

Chyl, m. maagsap, *chymus, i, m.* bij *Serenus, a.* 48.

Chronyk, v. *annalis, is, m.* bij *Cicero* en *Nepos.* Maar het meerv. *annales, ium,* wordt meer gebruikt.

Cicers, een soort van erwten, *cicer, ceris,* bij *Varro;* verkl. *cicercula, ae, f.* bij *Plin.*

CIE

Cichorei, v. zeker gewas, *cichoreum, ei, n. cichorium,* bij *Plinius.*

Cider, m. *vinum e malis confectum;* Scheller zegt: *cidrus.*

Cier, v. *laetitia, ae, f. gaudium, ii, n.* Goede cier maken, *laetor, atus sum, ari; convivor, atus sum, ari; comessari,* bij *Plautus; genio indulgere,* bij *Persius.*

Cieraad, o. *ornamentum, i, n. ornatus, us, m.* bij *Cic. comptus, us, m.* bij *Lucret. cultus, us, m.* bij *Cic.*

Cieren, b. w. *orno, exorno, inorno, avi, atum, are; como, compsi, comptum, comere; colo, ui, ultum, olere;* zie verder op Versieren.

Cierlijk, bijv. n. *ornatus, comptus, cultus, concinnus, venustus, a, m; elegans, antis, omn. g.*

Cierlijkheid, v. *ornatus, us, m. venustas, atis, f. elegantia, ae, f. exornatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Cybele, v. *mater deorum, Cybele, es et ae, f.*

Cijfer, o. *nota arithmetica;* ook *nota, ae, f.* alleen wanneer het verborgen schrift beteekent, dat zonder sleutel niet gelezen worden kan.

Cijferen, b. w. *notis scribere,* bij *Suet. rationes subducere, numerare, calculare,* bij *Prudent. arithmeticam exercere.* Cijferaar, m. *notarius, ii, m.* bij *Mart. calculator, oris, m. arithmeticus,* bij *Cic.* Cijferkunst, v. *arithmetica, ae, f.* bij *Seneca; arithmetice, es, f.* bij *Plin.* Cijfergetal, o. *numerus arithmeticus.*

Cijns, m. *vectigal, alis, n. tributum, i, n. stipendium, ii, n.* Cijnsbaar, bijv. n. *vectigalis, lis, m. et f. le, n. tributarius, a, m; stipendiarius,* bij *Cic.*

Cilinder, m. een langwerpig rond, *cylindrus, i, m.* Van hier ci-

Digitized by Google

lindervormig, bijv. n. *cylindri formam habens.*

Cimbaal, v. een driekantig snaarspeeltuig met ringen en bellen, *cymbalum, i, n.* Eene vrouw die hetzelve bespeelt, is: *cymbalistria, ae, f.*

Cipier, m. een dienaar van het gerecht, die de gevangen bewaart en spijst, *ergastuli praefectus, ergastularius*, bij *Colum.*

Cirkel, v. *circulus, i*, m. Een halve cirkel, *semicirculus, i, m.* Cirkelrond, *circularis, ris, m. et f. re, n.*

Citer, v. *cithara, ae, f.* bij *Horatius; chelys, ys, vel yos, f.* bij *Ovid.* Op de citer spelen, *citharizo, avi, atum, are; citharâ canere, citharam pulsare.* Citerspeler, m. *citharista, ae, m. citharoedus, i, m* bij *Cicero.* Het geen tot eenen citerspeler behoort, *citharoedicus, a, um*, bij *Suet.* Citerspeelster, v. *citharistria, ae, f.*

Citroen, m. *citreum, ei, n. vel malum citreum*, bij *Plin.* Citroenboom, *citrus, i, f. vel malus Assyria*, bij *Plin.* Citroenappel, *malum Assyrium.* Citroenhout, *lignum citreum*, of alleen *citrum, i, n.* Citroenkleur, *color citreus.* Citroenkleurig, *citrinus et citrosus, a, um.* Citroenkruid, *melissa, ae, f.*

Cupido, m. de God der liefde, *Cupido, inis, m.* bij *Virg.* & *mor, oris, m.*

D.

D, de vierde letter van het A, B, *litera in alphabeti ordine quarta.*

Daad, v. *res, ei, f. actus, us, m.* bij *Cicero; factum, i, n. facinus, oris, n.* bij denzelfden; ook *actio, onis, f.* bij *Cicero.* Voor bedrijf, *effectus, us, m.* bij *Cicero, patratio, onis, f.* bij *Vell. Pat.* Eene goede daad, *benefactum, i, n.* bij *Sallust.* Eene slechte daad, *facinus, oris, n. flagitium, ii, n. scelus, eris, n.* bij *Cic.* In de daad, *re verâ, vere, re ipsâ pro re ipsa*, bij *Cic.* Dadelijk, *re vera.* Ook voor aanstonds, *mox, statim.*

Daags, bijw. zijnde de tweede naamval van dag: daags te voren, *pridie.* Daags daar na, *postridie, adv.* Dat den vorigen dag gebeurd is, *pridianus, a, um.*

Daagsch, bijv. n. zoo veel als dagelijksch.

Daalder, zie Daler.

Daar, bijw. en voegw. bijwoord, *ibi, illic, inibi, ibidem*, bij *Cicero.* Daarbij, *istic, ille*, bij *Cic.* Daarheen, *eo, isthuc, illuc, isto*, bij *Cicero* en *Plinius.* Daar van daan, *inde, illinc, isthinc*, bij *Cic.* Daar komt nog bij, *accedit insuper ad hoc.* Daar beneden, *infra, adv. et inferius, adv.* Daar beneven, *juxta, adv. et juxtim.* Daarbinnen, *intus, adv.* bij *Cicero.* Daarboven, *praeterea, insuper, ultra, adhaec, proporro, super, quin etiam.* Daarna, *post, postea, dein, deinde, deinceps, exin, exinde, posthinc, postmodo, postmodum, postinde, subinde.* Daarom, *idcirco, idcircum, ideo, igitur, ergo, propterea, quocirca, quia, itaque, proin, proinde, eo, quam obrem, quapropter, quare*, bij *Cic.* Daaromtrent, *circa, circiter, adv. circum, circa.* Daarover, *e regione, ex adverso* Daartegen, *e contrario*, bij *Cicero.* Voegwoord: in de beteekenis van naardien, dewijl, *quum, quoniam, quandoquidem, siquidem, conj. regit subjunctivum.*

Dadel, m. *palmula, ae, f.* bij *Varro; palma, ae, f. balanus, i.*

Digitized by Google

s, *f.* bij *Plin.* Een dadel zonder pit, *spado*, *onis*, *m.* Een dadel is bij *Apicius*, *dactylus*, *i*, *m.*

Dadelboom, m. *palma*, *ae*, *f. spathe*, *es*, *f.* bij *Plin.* Ook zegt men thans, *phoenix* of *phoenix dactylifera*, bij *Linn.* Een tak van eenen dadelboom, *palmes*, *itis*, *m.* bij *Plin.* Een takje waaraan dadels zijn, *spathalium*, *ii*, *n.* bij *Plin. spadix*, *icis*, *m.* bij *Gell.* Een dadelbosch, o. *palmetum*, *i*, *n. Plin.* Dadelwijn, m. *vinum palmeum*, bij *Plinius.*

Dadelijkheid, v. *efficientia*, *ae*, *f.* bij *Cicero.*

Dader, m. *factor*, *oris*; *auctor*, *oris*, m. bij *Cicero.*

Dag, m. *dies*, *iëi*, *m. et f.* Des anderen daags, *postero die*, *vel postridie.* De kortste en langste dag van het jaar, *solstitium*, *ii*, *n.* Het wordt dag, *lucescit vel dies affulget.* Voor dag en daauw, *ante lucem.* Een gat in den dag slapen, *in mediis dormire dies*, bij *Horatius.* Voor den tijd in het algemeen: b. v. er zullen dagen komen, *tempus veniet.* Den dag onnuttig doorbrengen, *tempus terere*, bij *Livius.* Dag stellen, *diem dicere vel statuere.* Iets aan den dag brengen, *aliquid in lucem proferre.* Voor leeftijd: wie heeft van al zijne dagen zulks gezien? *quis unquam hoc vidit?* Hij heeft zijne beste dagen al versleten, *aetas illi jam vergit.* Op zijne dagen komen, *senesco et consenesco*, *ui*, *escere.* Hij heeft goede dagen, *prospera fortuna utitur*; ook *commodis vitae fruitur.* Zamenstellingen: dagboeken, *acta diurna*, of *diurna*, *orum*, *n. plur.* bij *Tac.* Daggeld, *captura*, *ae*, *f.* bij *Seneca.* Daggelder, *operarius diurna mercede serviens*, bij *Cic.* Daghuur, *diurnum*, *i*, *n.* bij *Sen.* Daglooner, *mercenarius*, *ii*, *m.* bij *Cic.* Dagloon, *merces*, *edis*, *f.* Daglicht, *lux*, *lucis*, *f.* Daglooper, *hemerodromus*, *i*, *m.* bij *Nepos.* Dagregister, *ephemeris*, *idis*, *f. diarium*, *ii*, *n.* bij *Gell.* Dagreis, *iter diëi*, bij *Cicero.* Dagschriften, *tabulae*, *arum*, *f. plur.* bij *Cicero.* Dagwacht, *excubiae diurnae.* Dagwerk, *pensum*, *i*, *n.* enz.

Dagdief, m. *dormitator*, *oris*, *m.* bij *Plaut. otiosus*, *a*, *um*; *qui nihil agendo mercedem furis instar aufert.* Dag dieven, b. w. *nihil agendo mercedem vel diurnum furari.*

Dagelijks, bijw. *quotidie*, *adv.*

Dagelijksch, bijv. n. *quotidianus*, *a*, *um.* Voor gemeen, *vulgaris*, *is*, *m. et f. re*, *n. vulgarius*, *a*, *um*, bij *Gellius.*

Dagen, o. w. het begint te dagen, *lucescit.*

Dagen, b. w. voor het regt roepen, *cito*, *avi*, *atum*, *are*; *aliquem*, bij *Livius*; *in jus vocare*, bij *Cicero*; *in judicium vocare*; *dicam alicui scribere*, bij *Terentius*; *lege aliquem compellare*, bij *Cicero.*

Daging, v. *dica*, *ae*, *f.* bij *Cic. vocatio in jus*, *vel in judicium compellatio*, *onis*, *f.*

Dagen, meerv. het korten der dagen, *decrescentia*, *ae*, *f.* bij *Vitr.* De verandering in het verkorten en verlangen der dagen, *depulatio*, *onis*, *f.* bi denzelfden. Twee dagen, *biduum*, *ui*, *n.* Drie dagen, *triduum*, *ui*, *n.* Binnen weinig dagen, *propediem*, *adv. cis paucos dies*, bij *Plaut. proxime*, *adv.* bij *Cic.* Alle vier dagen, *quadrinis diebus*, bij *Plin.* Vrolijke dagen, *dies festi.* Een man op zijn dagen, *homo provectus aetate*, bij *Cic.*

Dageraad, m. *aurora*, *ae*, *f* bij *Varro*; *crepusculum*, *i*, *n.* bij *Ovidius*; *eos*, bij denz. In den vroegen dageraad, *primâ aurorâ*, bij *Caesar*; *primo diluculo*, bij *Cicero*; *sublucano tempore*, bij *Plin.* Ook zegt men: in den dageraad zijns levens, *in primo flore juventae.*

Dagge, v. *fica*, *ae*, *f. pugio*, *onis*, *m.* bij *Cic.* verkl. *pugiunculus*, *i*, *m. sicula*, *ae*, *f.*

Daglicht, o. *lux*, *lucis*, *f.* Spreekwoord: het mag het daglicht niet zien, *res pudenda est.*

Dag-

Digitized by Google

Dagster, v. zoo veel als morgenster, *lucifer, eri, m.* bij *Ovid.*

Dagteekenen, b. w. *adscribere diem epistolae vel in epistola*, bij *Cicero.* Van hier: dagteekening, *adscriptio dici in epistola.*

Dagvaard, v. *comitia, orum, n. plur.* bij *Cic.*

Dagvaarden, zie Dagen; voor het regt roepen.

Dak, o. *tectum, i, n.* bij *Cicero.* Een huis onder het dak brengen, *tegere domum.* Onder dak komen, *subire tectum*, bij *Caesar; succedere tecto*, bij *Virg.* Figuurl. iemand iets op zijn dak zenden, *obtrudere aliquid alicui.* Het komt alles op mijn dak, *omnia in me cadunt.* Iemand wat op zijn dak geven, *verbera infligere alicui.* Voor het ganſche huis: met iemand onder een dak wonen, *eandem cum aliquo inhabitare domum.* Het dak van een huis afnemen, *detegere domum*, bij *Plaut.* Zamenſt. dakbalk, *tignum, i, n.* Dakbord, *scandula, ae, f.* bij *Vitruv.* Dakdekker, *tector domorum, tector tegularius, vel scandularius.* Dakdigt, *fartus tectus.* Dakdrop, *stillicidium, ii, n.* Dakgoot, *impluvium, ii, n. imbrex, icis, m. et f.* bij *Vitr.* Dakpannen, *lateraria, orum*, bij denzelfden; *tegula, orum, n.* bij *Plin.* Dakrie, *canterius, ii, m.* ook dakspar genoemd. Dakſtroo, *stramen tecti.* Dakvenſter, *fenestra tecti.*

Dal, o. *vallis, is, f.* Een dal met bergen omringd, *convallis, is, f.* Dalbewoner, *vallicola, ae, m.*

Dalen, b. w. *descendo, di, sum, dere; confido, subsido, sedi, fessum, idere, et dilabor, lapsus sum, dilabi*, bij *Liv.* Van de zon, *occido, idi, asum, idere.* Ook zegt men: de zon is aan het dalen, *dies in vesperam inclinat.* In prijs verminderen; het koorn daalt, *pretium frumenti minuit.* De levensmiddelen dalen, *annona decrescit.* Zijn naam begint te dalen, *fama illi perit.* Daling, v. *descensio, onis, f. descensus, us, m.* bij *Plin.* en *Virg.*

Daler, m. doorgaans daalder: een ſtuk geld van dertig ſtuivers, *thaleros, i, m. vox barbara.* Rijksdaler, *thalerus imperialis vel imperialis* alleen: insgelijks ſlecht latijn. Ook zegt men een daalder van eenen appel, *segmentum pomi rotundum.*

Dam, m. *agger, eris, m.* bij *Virgilius; septo, onis, f.* bij *Vitruvius.* Ook eene dubbele ſchijf in het damſpel, *calculus duplicatus.* Ik heb dam, *calculum duplico.* Het dambord, o. *alveus lusorius*, bij *Vitr. tabula latruncularia*, bij *Sen.* Damſtukken, *scrupi, latrunculi et calculi, orum, m. plur.* Damſpel, *ludus scruporum*, bij *Quintil.*

Damast, o. *bombyx damascenus vel sericum damascenum.*

Damlooper, m. *navigii genus ad merces transportandas adhiberi solitum.*

Dammen, b. w. *aggerem struere*; zie Ardammen.

Damp, m. *vapor, oris, m. humor, oris, m.* bij *Cicero; halitus, spiritus, us, m.* bij *Celsus; nubes, is, f.* bij *Virg. afflatus a terra*, bij *Cicero*; zoo men hier ook *efflatus e terra*, meteen lezen? Van uitdamping, *exhalatio, evaporatio, exspiratio, onis, f. anhelitus terrae*, bij *Cic.* Dampbad, *balneum vaporis, ubi morbi vapore curantur.*

Dampen, o. w. *vapore, evaporo, exhalo, exspiro, avi, atum, are; vaporem, emitto, vel ejicio.* Damping, v. *exhalatio, evaporatio, exspiratio, onis, f.* Dampgat, *vaporarium, ii, n.* bij *Cicero; spiraculum, i, n.* bij *Virgil. aestuarium, ii, n. Vitr.*

Dampig, bijv. n. *vapidus, a, m.* Van een paard, dat kortademig is, *equus asthmaticus.*

Dampkogel, m. *globus vaporem ubique spargens*; of mogelijk *globus vaporifer.*

Dampkring, m. dus noemt men, de dampen, die onze aarde en alle he-

Digitized by Google

hemelsche ligchamen omringt, *vaporum circulus, qui terram nostram caeteraque corpora caelestia ambit, atmosphaera, ae, f.* νέα *nova.* Zamengesteld uit ἀτμὸς, *vapor* en σφαῖρα, *circulus*; doch het geen volmaakt aan het woord dampkring, beantwoordt.

Dan, bijw. en voegw. bijwoord om eenen tijd aantewijzen, *tunc, tum, adv.* bij *Cicero.* Voegwoord, bij gevolg, *igitur, ergo.* Dan, wordt ook voor maar of doch gebruikt, b. v. dan! eer ik verder ga! *ast! ante quam pergo.* Achter den vergelijkenden trap, *quam*; b. v. armer dan Irus, *pauperior quam Irus.*

Dank, m. *gratia, ae, f.* Tegen wil en dank, *invitus, a, um*; *invite, adv. ingrate*, bij *Tac.* Dank weten, *attribuo, ui, utum, uere.* Dank behalen, *conciliare sibi gratiam.* Iemand iets dank weten, *acceptum referre aliquid alicui.* Met uwen dank, *tuo assensu.* Zamenstellingen: dankdag, *dies supplicationis, vel dies gratiarum actioni publicae destinatus.* Dankfeest, *gratulatio, onis, f.* bij *Scheller.* Danklied, *hymnus animum gratum erga deum testans.* Dankoffer, *victima eucharistica.* Dankpreek, *oratio gratiae testandae causa habita.* Dankzegging, *gratiarum actio, gratias relatio vel eucharistia, ae, f.*

Dankbaar, bijv. n. *gratus, a, um.* Zich dankbaar betoonen, *gratum se praebere*, bij *Cicero.* Dankbaar jegens iemand, *gratus in, erga vel adversus aliquem*; *gratus alicui.* Dankbaarheid, v. *animus gratus*; want *gratitudo*, door anderen gebruikt, komt mijns oordeels niet bij de oude schrijvers voor. Dankbaarlijk, bijw. *grate*, bij *Cic.*

Danken, b. w. *grator, atus sum, ari*, bij *Ovidius*; *gratiam referre*; *grates persolvere*, bij *Cicero*; *gratiam habere, grates alicui agere*, ook bij *Cic. pendere gratias*, bij *Statius.* Voor iemands herstel aan God openlijk dankbetuigen, *pro salute alicujus publicas Deo grates persolvere.* Iemand iets te danken hebben, *acceptum alicui referre.* In eenen kwaden zin: hij heeft het zich zelven te danken; *habet quod sibi imputet.*

Dans, m. *chorus, i, m. chorea, ae, f. saltatio, onis, f.* Een ronde dans, *orbis saltatorius*, bij *Cicero.* Figuurl. den dans ontspringen, *eripere se periculo.* Zamenstell. dansfeest, *festum saltatorium.* Danslied, *carmen saltatorium.* Dansmeester, *chironomus, i, m.* bij *Juvenalis*; doch dit is eigenlijk iemand, die met de handen de gepaste gebaarden maakt: dus dunkt mij is het beter, dat men zegge: *magister artis saltandi.* Dansoefening, *exercitium saltatorium.* Dansschool, *ludus saltatorius.* Danszaal, *atrium saltationi destinatum.*

Dansen, b. w. *salto, avi, atum, are*; *tripudio, avi, atum, are*; *choros agere, exercere choros vel choreas.* Op de maat dansen, *in numerum saltare.* Naar eenen fluit dansen, *ad modos tibicinis saltare*, bij *Liv.* Op de koord dansen, *in fune saltare.* Van hier: koorddanser, *funambulus, i, m.* Fig. naar iemands pijpen dansen, *voluntati alicujus obsequi.* Iemand uit den deur doen dansen, *proturbare aliquem domo.* Van levenlooze dingen: het schip danst op de golven, *navis et huc jactatur et illuc.* Ook van redelooze dieren: het welig vee danst, *laetum pecus tripudiat, exsultat.* Van hier: danser, m. *saltator, oris, m.* Danster of danseres, v. *saltatrix, cis, f.*

Dapper, bijv. n. en bijw. *fortis, is, e*; *strenuus, a, um*; *animosus, gnavus, intrepidus, audens, entis, omn. g. audax, acis, omn. g. bonus, a, um*; *ferox, ocis, omn. g. masculus, impavidus, a, um*; *bellicosus, a, um*; *pugnax, acis, omn. g. Martius, a, um*; bijw. *fortiter, strenue, animose, guave ex. gua-*

Digitized by Google

vter, *intrepide*, *audenter*, *audacter*, *bene*, *ferociter*, *mascule*, *impavide*, *bellicose*.

Dapperheid, v. *fortitudo*, *inis*, *f. strenuitas*, *tatis*, *f. virtus*. *utis*, *f. animositas*, *audacia*, *ae*, *f. ferocia*, *ae*, *f.*

Darm, m. *intestinus*, *i*, *m.* bij *Plin. intestinum*, *i*, *n.* bij *Cicero.* Spreekw. den darm vullen, *implere ventrem.* Zamenstell. darmbeen, *os ilei.* Darmbreuk, *hernia intestinalis.* Darmvleeschbreuk, *enterosarcocele.* Darmnet, *omentum.* Darmjicht, darmpijn, darmwee, *colon*, bij *Plin. tormina*, *um*, *n. ileos vel ileus*, *ei*, *m. coliacus*, bij *Celsus*; maar hier moet *dolor* of *morbus* onder verstaan worden. Darmsnaar, *chorda ex intestino confecta.*

Darren, b. w. zie Durven.

Dartel, bijv. n. en bijw. *lascivus*, *protervus*, *a*, *m*; *petulans*, *antis*, *omn. g.* bij *Terent.* bijw. *lascive*, *proterve*, *petulanter*, *procaciter*, *adv.* bij *Liv.*

Dartelheid, v. *lascivia*, *ae*, *f. protervitas*, *atis*, *f. protervia*, *ae*, *f. petulantia*, *ae*, *f. procacitas*, *atis*, *f.*

Dartelen, o. w. *lascivio*, *vivi*, *vitum*, *vire*; *proterve*, *petulanter vel procaciter se gerere.*

Dartien, zie Dertien.

Das, m. *melis*, *is*, *f.* bij *Varro* en *Plin.* Het mannetje is bij *Linn. meles ursus.* Ook noemt men een klein soort van honden dasfen of dashonden, waar van men zich bedient om dasfen te vangen, *canis melibus investigandis inserviens.* Van hier: dasfenvel, *pellis melina.* Dasfenvet, *adeps melinus.*

Das, v. eene halsdekking, *collare*, *is*, *n. vel indumentum colli.*

Dat, onzijdig geslacht van het voornaamwoord die, *illud*, *hoc*, *id*, *istud*, *istuc*, bij *Cicero.* B. v. dat is, *hoc est*, *id est.* Dat is de man, *hic vir est*, *hic ille est.* Voor, op dat, *ut*, *cum subjunctivo.* Dat niet, *ne*, *cum subjunctivo*, beide *conjunct.*

Dauw, m. *ros*, *roris*, *m.* bij *Cicero.* Dauwachtig, *rorulensus*, *roscidus*, *a*, *m*, bij *Seneca* Dauw aanbrengend, *rorifer*, *era*, *erum*, bij *Statius.* Even als dauw, *roralis*, *lis*, *le*, bij *Ovid.* Van hier: dauwen, onp. w. *rorat*, *irrorat*, bij *Colum.* Met dauw nat maken, *roro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Ovid.* Door den dauw nat worden, *roresco*, *escere*, bij *Plin.*

Dauwel, v. een traag onhebbelijk vrouwmensch, *femina sordida ac cunctabunda.* Van hier: dauwelen, *cunctor*, *atus sum*, *ari.*

Daveren, o. w. *tremo*, *ui*, *ere*; *tremisco et contremisco*, *emui*, *iscere.* Van alle kanten daveren, *circumtremo*, *ui*, *ere*, bij *Lucretius.* Van hier: davering, v. *tremor*, *oris*, *m.* Doen daveren, *quatio*, *assi*, *assum*, *atere*; *quasso*, *avi*, *atum*, *are*; *tremefacio*, *eci*, *actum*, *acere*; *quatefacere*, bij *Cic. concutio*, *ussi*, *ussum*, *utere*, bij *Ovid.* Van hier: davering, zoo veel als schudding, *quassus*, *us*, *m. quassatio*, *onis*, *f. conquassatio et concussio.*

December, m. ook wintermaand, *decembris*, *is.* Van *decem*, om dat deze maand de tiende was bij de Romeinen.

Deeg, o. *massa*, *ae*, *f.* bij *Ovid.* verkl. *massula*, *ae*, *f.* bij *Colum.* Deeg kneeden, *pinsere far.* Deeg om vogels te mesten, *offae*, *quibus aves saginantur*, bij *Colum.* Een brok deeg, die men de hoenders geeft, *turunda*, *ae*, *f.* bij *Varro.*

Deel, o. *pars*, *partis*, *f.* Deeltje, *particula*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Aandeel, *portio*, *onis*, *f.* verkl. *portiuncula*, *ae*, *f.* bij *Apulejus.* Een deel van een boek, *volumen*, *inis*, *n.* bij *Cicero*; *tomus*, *i*, *m.* bij *Mart.* Een deel voor menigte: een deel oude boeken, *multitudo librorum veterum.* Belang: ik neem deel in uwen welvaart, *interest mea te valere*, *vel laetor te valere.* Ook deel in iets nemen, *participem esse alicujus rei.*

Deel, v. voor plank, *asser*, *eris*, *m.* Ook voor eenen dorschvloer, *area*, *ae*, *f.*

Deel-

Deelachtig, bijv. *particeps, cipis, omn. g. consors, ortis, omn. g.* beide bij *Ter.* Niet deelachtig, *exors, ortis, omn. g.* bij *Liv.* Iemand deelachtig maken, *participem reddere aliquem.* Iemand iets mededeelen, of deel doen krijgen aan iets, *impertio, ivi, itum, ire; impertior, itus sum, iri aliquid alicui,* bij *Cicero; communico, avi, atum, are aliquid cum aliquo.*

Deelbaar, bijv. n. *dividuus, a, m.* bij *Cicero.*

Deelen, b. w. *divido, visi, visum, idere; partior, itus sum, iri, et dispertiri, cum acc. distribuo, ui, utum, uere; diribeo, ui, itum, ere,* bij *Plin. dirimo, emi, emtum, imere.* Gedeeld, v. d. *divisus, partitus, dispertitus, distributus, diremtus, a, m.* Deeling, v. *divisio, partitio, distributio, diremtio, onis, f. et diribitio.* Deeler, *divisor, partitor, distributor et diribitor, oris, m.* In twee, drie en vier gedeeld, *bi-, trist quadripartitus, a, m. adv. bipartite et bifariam, tripartito et trifariam, quadripartito et quadrifariam.*

Deelgenoot, m. *particeps, cipis, omn. g. consors, ortis; socius, ii, m.* Deelgenootschap, *consortium, ii n societas, atis, f.* ook *conscientia, ae, f.* bij *Tacitus.*

Deelwoord, o. *participium, ii, n.*

Deerlijk, bijv. n. en bijw. *miser, a, m; miserabilis, lis, m. et f. le, n. miserandus, a, m,* bij *Cicero; misere, miserabiliter,* bij *Cicero.*

Deern, v. *puella, ae, f. virgo, inis, f. ancilla, ae, f. famula, ae, f.* dit woord is alleen in eenige oorden van ons land gebruikelijk: voor een ongehuwd meisje en voor dienstmeid.

Deernis, v. *misericordia, ae, f. miseratio et commiseratio, onis, f.* Van hier: deerniswaardig, bijv. n. *miserandus et commiserandus, a, m.* Ik heb deernis met u, *miseret me tui.*

Deftig, bijv. n. voortreffelijk, aanzienlijk, statig, *eximius, egregius, exquisitus, excellens, praecellens, praestans, antis, omn. g. insignis, is, m. et f. ne, n. conspicuus, honoratus,* bij *Cicero; spectabilis, lis, le,* bij *Juven. spectatus, a, m,* bij *Seneca; illustris, is, e; praeclarus, gloriosus, magnificus, superbus, fumtuosus, honorificus, a, m.* Voor statig, *gravis, is, e; serius, austerus, modestus, a, m.* Van hier:

Deftigheid, v. *praestantia, ae, f. excellentia, ae, f.* bij *Cic. gravitas, atis, f. austeritas, atis, f. modestia, ae, f.*

Deftiglijk, bijw. *eximie, egregie, exquisite, excellenter, insigniter, conspicue, honorate, spectate, praeclare, gloriose, magnifice, superbe, fumtuose, honorifice, graviter, serio, austere, modeste.*

Dege of deeg, v. dit bijna geheel verouderd woord is thans overig in de beteekenis van goed: zoo als het behoort: voortreffelijk: b. v. ik heb ter dege gegeten, *bene coenavi, val prandi.* Iets ter dege leggen, *aliquid in ordinem redigere.* Ook zegt men nog in den gemeenen spreektrant: die wijn zal u deeg doen, *vinum hocce salutiferum tibi erit.* Morgen zullen wij deeg hebben, *cras genio indulgebimus.* Ik had daar geen deeg, *illic lo i mihi non placebam.* Het is nog geen deeg met u, *nondum plane revaluisti.*

Degelijk, bijv. n. braaf, eerlijk, *honestus, a, m; probus, a, m; bonus, a, m; integer, ra, rum.* Van hier: degelijkheid, v. *honestas, probitas, bonitas, integritas, atis, f.* bijw. *honeste, probe, bene, integre.*

Degen, m. *gladius, ii, m. ensis, is, m.* verkl. *gladiolus, i, m.* bij *Plin. ensiculus, i, m* bij *Plaut.* Den degen trekken, *stringere gladium* Spreekwoord: men heeft den degen nog niet getrokken, *nondum pugnatum est.* Zamenstell. degengevest, *capulus, i, m.* Degengreep, hetzelfde. Degenknop, *pila gladii.* Degenschede, *vagina, ae, f.* Degen-

Digitized by Google

drager, *enſifer, eri, m.* bij *Ovidius.* Degenband, *balteus, ei, m.*

Deining, v. *fluctuatio, onis, f.* Ook zegt men in den ſcheepstrant: er is eene zware deining, *magnus aestus est maris.*

Deinzen, o. w. *cedo, ceſſi, ceſſum, cedere; retrocedere,* bij *Liv. gradum referre,* bij denzelfden; *pedem referre; dare gradum retro,* bij *Florus.*

Dek, o. *tegmen vel tegimen, inis, n. tectum, i, n. omne, quod tegit.* Van een ſchip, *conſtratum, i, n. tabulatum, i, n.* Paardendek, *dorſualia, um, n. ſtragulum, i, n.* Een driedekker, *navis trium tabulatorum.*

Deken, v. van een bed, *ſtragulum et obſtragulum, i, n.* bij *Cicero* en *Plin. toral, alis,* bij *Hor. faſcia lecti,* bij *Cicero; inſtragulum, i, n.* bij *Cato.*

Deken, m. *decanus, i, m.* zijnde een bevelhebber over tien man. Bij ons is deken een opperſte van een gild, *collegii cujusdam princeps, vel tribunus, i, m.*

Dekken, b. w. *tego, contego, intego, obtego, exi, ectum egere; protego,* bij *Cicero; operio, ui, ertum, rire, et cooperire; velo, avi, atum, are, advelare,* bij *Virg. convelare,* bij *Plin. obnubo, nubere,* bij *Cicero; obduco, uxi, uctum, ucere,* bij *Cicero.* Gedekt, v. d. *tectus, a, um; contectus, intectus, obtectus, protectus, opertus, coopertus, velatus, obductus.* Een bed dekken, *ſternere lectum.* Schepen met dekken verzien, *conſternere vel contabulare naves.* Dekken voor beſchermen, *tueor, tuitus ſum, ueri; defendo, di, ſum, ere.* Dekking, v. *obductio, onis, f. obtentus, us, m.* bij *Cicero;* doch dit laatſte wordt altijd voor dekmantel, zoo veel als voorwendſel gebruikt. Ook heet dekmantel, m. *praetextum, i, n.* bij *Seneca; praetextus, us, m.* bij *Tacitus; ſpecies, iei, f.* bij *Cicero; color, oris, m.* bij *Quintil. titulus, i, m.* Een dekmantel van ſchelmſtukken, *integumentum flagitiorum,* bij *Cicero.* Dekſel, o. *tegmen, inis, n. tegimen, inis, n. tegumen, inis, n. tegumentum, i, n. tegumentum, i, n. integumentum,* bij *Liv.* Van een vat of pot, *operculum, i, n cooperculum,* bij *Plin. operimentum,* bij *Catull. opertorium,* bij *Seneca; cooperimentum, i, n.* bij *Gell.* ook *aular vel olae,* bij *Varro.*

Delling, v. *proclivitas, atis, vel declivitas, atis, f. convallis, is.* Het woord del is bij de Frieſen in gebruik beneden. Op en del, *ſurſum ac deorſum.* Zoo zegt men op en del klimmen, *adſcendere et deſcendere.* Op en del loopen, *huc illuc curſitare.* Maar het woord delkamer door den geleerden *Weiland* als een voorbeeld aangehaald, heb ik bij ons nooit gehoord, maar wel voor neder in dezen zin: ſmijt het daar maar del, *illuc ſtlummodo hoc profice.* Waar zal ik dit del leggen? *ubinam hoc ponam?*

Delven, b. w. *fodio, fodi, foſſum, fodere; confodio, defodio, infodio; paſtino, avi, atum, are; paſtinare humum; fodere humum,* bij *Virg.* Gedolven, v. d *foſſus, confoſſus, defoſſus, infoſſus, paſtinatus, a, m.* Delving, v *foſſio, onis, f. defoſſus, us, m. paſtinatio, onis, f. paſtinatus, us, m.* bij *Plin.* Delver, m. *foſſor, oris, m* bij *Virg. paſtinator, oris, m.* bij *Colum.*

Demoed, m. *demiſſio, onis, f. (animi)* bij *Cic.*

Demoedig, b n. *ſupplex, icis, omn. g.* bij *Cicero; ſubmiſſus, a, um; demiſſus, a, um,* bij *Cic.*

Demoediglijk, bijw. *ſuppliciter, ſubmiſſe et demiſſe.*

Dempen, b. w. *reprimo, eſſi, eſſum, imere et ſupprimere,* bij *Cicero.* B. v. een oproer dempen, *reprimere tumultum.* Voor verminderen: eene trompet dempen, *tubae ſonitum diminuere.* Vullen: eene gracht dempen, *obſtruere foſſam vel complere,* bij *Caeſar.* Gedempt, v. d. *repreſſus, ſuppreſſus, diminutus,*

Digitized by Google

tus, obſtructus, vel completus, a, um.

Den, m. *abies, ietis, f.* bij. *Cic. ſapinus, i, f.* bij. *Plin. elate, is, f.* bij. denzelven. Van dennenhout gemaakt, *abiegnus, a, um.* Een wilde den, *pinus, i, f.* Wilde dennen voortbrengende, *pinifer, era, erum.* Denappel, *conus, i, m.* bij *Cic.*

Denkbaar, bijv. n. *quod cogitari potest, cogitabilis, lis, m. et f. le, n.* bij *Seneca.*

Denkbeeld, o. *idea, ae, f.* bij *Cicero*; ook *effigies, iei, f.* bij denzelfden; *agnitio, informatio, figuratio et imaginatio, onis, f.*

Denken, b. w *cogito, avi, atum, are; meditor, atus ſum, ari, et commeditari; puto, computo, exputo, avi, atum, are; existimo; autumo, avi, atum, are; opinor, atus ſum, ari; cenſeo, ui, ere; reor, ratus ſum, reri; arbitror, atus ſum, ari; ſentio, ſenſi, ſenſum, tire; ſentisco, iscere,* bij *Lucret.* Iets denken, voor, in den zin hebben, *agitare aliquid.* Acht geven: b. v. om zijne zaken denken, *res ſuas curare.* Zich iets voorſtellen: b. v. ik denk bij u te komen, *animus mihi est ad te venire.* Op verledene zaken denken, *animum ad praeterita retorquere,* bij *Seneca.* Op andere dingen denken, *alias res agere.* Gij denkt niet meer om mij! *ex animo tuo plane effluxi,* bij *Cicero.* Denkwijs, v. voor iemands hebbelijkheid: b. v. ik ken hem voor eenen man van dic denkwijs, *illos viri mores cognovi,* bij *Salluſt.* Denking, v. *cogitatio, meditatio, onis, f. meditamen, inis, n.* bij *Cicero*; *meditamentum, i, n.* bij *Tacit.* Denker, m. *homo cogitabundus, ſcrutator, oris, m.* Denkelijk, hetzelfde als denkbaar; in den gewonen trant, wordt het voor waarſchijnlijk genomen: het is niet denkelijk, *vero ſimile non eſt.*

Derde, bijv. n. *tertius, a, um.* Het derde deel, *trions, entis, m.* bij *Cicero.* Voor de derde reis, *tertio, tertium, adv. tertia vice.* Een derde beteekent ook dikwijls eenen ſcheidsman: wij zullen de zaak aan eenen derden overlaten, *arbitrio alterius rem relinquemus.*

Derdendaagsch, bijv. n. al wat om den derden dag plaats heeft, *tertianus, a, um,* zoude men moeten zeggen: doch ik weet geen voorbeeld van dit woord: immers zegt men voor de derdendaagſche koorts, *febris quartana*; waarom, weet ik niet! Eene daad, die voor de derde maal geſchiedt is, *tertiatio, onis, f.* bij *Columa.* Van het b. w. *tertio, avi, atum, are,* bij denzelfden.

Derelijk, zie Deerlijk.

Deren, b. w. voor ſchade doen, *noceo, cui, cere.* B. v. hij kan mij niet deren, *ille mihi nocere non potest.* Mij deert uw ongeluk, *infortunium tuum doleo.* Voor medelijden hebben: gij deert mij, *miſeret me tui.* Ook zegt men: dat deert mij niet, *nihil mea interest.*

Derenis, zie Deernis.

Dergelijk, bijv. n. *talis, lis, m. et f. le, n.* bij *Cicero*; *ejuſmodi et ejusdem modi,* bij denzelfd.

Derhalven, voegw. *ergo, conj.* bij *Cic. idcirco, adv.* bij denzelfden; als ook *ideo, igitur, conj.* bij *Cicero*; zoo ook *itaque* en *quocirca, proi* en *proinde,* bij *Terentius*; *nempe* en *quare,* bij *Virgilius.*

Dermate, bijw. *tam, tantopere, adv. talem in modum.*

Derren, zie Durven.

Derrie, m. *terra dura prima, quam inter effodiendum invenimus.*

Dertel, zie Dartel.

Dertien, telw. *tredecim, indeclinabile, omn. g. ternideni, ae, a,* bij *Plin.* Dertien maal, *tredecies, adv.* Men gebruikt ook meervoudige: zij waren met hun dertienen, *tredecim erant.*

Dertiende, bijv. n. *decimus tertius, a, um, et tertius decimus, a, um,* bij *Livius.* Ook wordt derthiendaga, bij *Kiliaan* genomen voor het driekoningsfeest, zijnde de dertiende dag na kerstmis, *feſtum regum.*

Digitized by Google

Dertig, telw. *triginta*, *plur. indeclin. triceni*, *ae*, *a*, bij *Martial.* *terdeni*, bij *Varro.* Van dertig, *tricenarius*, *a*, *m*, bij *Frontin.* Dertig maal, *trigesies*, *adv* bij *Vitr.* Wij waren met ons dertigen, *triginta eramus.*

Dertiger, m. *membrum conſilii e triginta ſenatoribus compoſiti.* Ook iemand, die dertig jaren oud is: hij is al een dertiger, *jam triginta annos attigit.* Ook voor een oorlogsfregat, dat dertig ſtukken kanon voert, *navis bellica triginta tormentis inſtructa vel armata.*

Dertigſte, bijv. n. *triceſimus*, *a*, *m*, *vel trigeſimus*, *a*, *m*, bij *Cic.* Op ieder dertigſten dag, *triceſimo quoque die*, bij denz.

Derven, b. w *careo*, *ui*, *itum*, *ere*, *cum ablativo*, bij *Cicero*; *egeo et indigeo*, *ui*, *ere*, *cum genitivo vel ablativo*, bij denzelfden. Dervende, *indigens*, *entis*, *omn. g. experſ*, *ertis*, *omn. g. alicujus rei*, bij *Cic.* *aliquâ re*, bij *Plaut.* Het geen men derven moet, *carendus*, *a*, *m*, bij *Ovid.*

Derwaart, bijw. zoo veel als, naar die plaats, *eo*, *isto*, *istuc*, en *istorſum adverbia*, bij *Plin.* en *Ter. illuc*, bij *Cic.* Herwaart en derwaart, *huc et illuc.*

Des, bijw. en voegw. beteekenende zoo veel: des te beter, *tanto melius.* Des te erger, *tanto pejus.* Des te meer, *tanto plus.* Des te minder, *tanto minus.* Ook voor derhalven, *itaque igitur.* Ook plagt het voor daartoe gebruikt te worden: b. v. ik ben des onbekwaam, *ad istam rem ineptus ſum.*

Desgelijk, zie Dergelijk.

Desgelijks, bijw. beteekenende op dezelfde wijs, *item et itidem*, *adv.* bij *Cic.* *eodem modo.*

Deshalven, bijw. *quare*, *quamobrem*, *quapropter*, *itaque*, *ergo*, *adv.* bij *Ter.* en *Cic.*

Desniettemin, bijw. *nihilominus*, *adv.* bij *Cic.* *tamen*, *attamen*, *conj. verumtamen*, bij *Cic.*

Desniettegenſtaande, bijw. *nihilo ſecius*, bij *Caeſar*; *non obſtante hac vel illa re.*

Deugd, v. *virtus*, *utis*, *f.* bij *Cicero*; *vis*, *vim*, *vi*, *f. efficacia*, *ae*, *f. efficacitas*, *atis*, *f. natura*, *ae*, *f. poteſtas*, *atis*, *f. potentia*, *ae*, *f. probitas*, *atis*, *f.* Van den nood eene deugd maken, *neceſſitati parere.*

Deugdelijk, bijv. n. *probus*, *a*, *m*; *virtutibus ornatus.*

Deugderijk, bijv. n. *virtutibus abundans.*

Deugdzaam, bijw. *probus*, *ſanctus*, *honeſtus*, *a*, *m*; *integer*, *ra*, *um*; *adverbia*, *probe*, *ſancte*, *honeſte*, *integre.*

Deugdzaamheid, v. *probitas*, *ſanctitas*, *honeſtas*, *integritas*, *atis*, *f.*

Deugen, o. w. *valeo*, *ui*, *ere.* Het deugt niets, *nihil valet.*

Deugniet, m. *nebulo*, *onis*, *m.* bij *Cic.* *homo nequam*, bij *Plaut.* *vappa*, *ae*, *f.* bij denzelfden; *homo perditus.*

Deuk, v. *cavitas intundendo facta.*

Deuken, b. w. *intundo*, *udi*, *ſum*, *undere vel intundendo cavum reddere aliquid.*

Deun, m. *tantus*, *ui*, *m. cantiuncula*, *ae*, *f. cantilena*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *cantio*, *onis*, *f.* bij *Plaut.* Spreekw. hij zingt altijd denzelfden deun, *ſemper eandem chordam pulſat.* Zamenſtellingen: bruiloftsdeun, *cantilena nuptialis.* Velddeun, *cantilena ruſtica*, ook *muſa ruſtica.*

Deun, bijv. n. *parcus*, *a*, *m*; *tenax*, *acis*, *omn. g. aridus*, *a*, *m*, bij *Ter. reſtrictus*, bij *Cic.* Deun, is ook na, nabij, *prope.*

Deunheid, v. *parcimonia*, *ae*, *f. tenacitas*, *atis*, *f.* bij *Plin. ariditas*, *atis*, *f. aerugo*, *inis*, *f.* bij *Hor. reſtrictio*, *onis*, *f.*

Deuntjes, bijw. *parce*, *tenaciter*, *aride*, *reſtricte*, *ſordide*, *exigue*, *adverbia.*

Deur, v. *janua*, *ae*, *f. oſtium*, *ii*, *n. porta*, *ae*, *f. pyla*, *ae*, *f.* dit is eigenlijk een Grieksch woord, doch komt bij *Cic.* voor; ingelijks *thyroma*, *atis*, *n.* bij *Vitr. foris*, *is*, *f.* bij *Plaut.* Eene looze deur, *pſeudothyrum*, *i*, *n.* bij *Cic.* Eene achterdeur, *poſticum*, *i*, *n.* bij *Hor. poſtica*, *ae*, *f.*

Digitized by Google

f. bij *Ammianus.* Eene dubbele deur, *bivalvis, is, m. et f. ve, n. bifores,* bij *Ovid.* Van deur tot deur, *ostiatim.* Verkl. deurtje, *ostiolum, i, n.* bij *Plin. foriculæ, æ, f.* bij *Varro.* Zamenstell. deurhamer of klopper, *cornix, icis, f.* bij *Plin.* Deurhengsel, *cardo, inis, m.* Deurslot, *sera januæ.* Deurstijlen, *antiæ, arum, f. plur.* bij *Fest.* Deurwaarder, *apparitor, oris, m.* bij *Cic. accensus, i, m.* bij *Varro.* Deurwaardersambt, *apparitio, onis, f.* bij *Cic.* Deurwaarster, *janitrix, icis, f.* bij *Plautus.* Deurwachter, *janitor, oris, m.* bij *Cic. ostiarius, ii, m.* bij *Varro; atriensis, is, m.* bij *Cic. atriarius, ii, m.* bij *Ulp. limenarcha, æ, m. in Digest.*

Deuvik, m. *epistomium, ii, n.* bij *Vitr.* en *Seneca;* zoo veel als de tap van eene ton.

Dewelke, betrekkel. voornaamw. *qui; quæ, quod, m. f. et n. pronomen relativum, in genit. cujus.*

Dewijl, voegw. zoo veel als naardien, *quoniam, quandoquidem,* bij. *Cicero;* als ook *siquidem, cum, quum, cum subjunctivo, quatenus, adv.* bij *Plin.*

Deze, dit, aanwijz. voorn. *hic, hæc, hoc, m. f. et n. genit. hujus; hicce, hæcce, hocce, hiccine, hæccine, hoccine.* Dit laatste vragender wijs.

Dezelfde, hetzelfde, aanw. voorn. *idem, eadem, idem, m. f. et n.* Het is hetzelfde, *eodem redit.*

Dezelve, hetzelve, aanw. voorn. *is, ea, id, m. f. et n. ille, a, ud; iste, a, ud;* waar van de *genitivi* zijn: *ejus, illius* en *istius, in omni genere.*

Diaken, m. *diaconus, i, m. vox nova.*

Diakenschap, o. *diaconatus, us, m, vox nova.*

Diamant, m. *adamas, antis, m.* bij *Plin.* Diamanten of van diamant, *adamanteus, a, m, et adamantinus, a, m,* bij *Plin.* Zamenstellingen: diamantgruis, *particulæ adamantinæ.* Diamantslijper, *politor adamantum.* Diamantsnijder, *sector vel scalptor adamantum.* Diamantsteen, *lapis adamantinus.*

Dicht, o. zamengetrokken voor gedicht, *carmen, inis, n.* zie verder op gedicht.

Dichten, b. w. zoo veel als verzinnen, *fingo, finxi, fictum, fingere.* Thans is het meest gebruikelijk in den zin van een gedicht maken, *componere carmen, versus scribere, versifico, avi, atum, are,* bij *Quintil. fingere versus,* bij *Hor. deducere versus,* bij denzelfden. Het dichten, *poësis; f.* bij *Cicero; versificatio, onis, f.* Van hier: dichtader, *vena poetica.*

Dichter, m. *poëta, æ, m.* bij *Cic. vates, is, m.* bij denzelfden; *versificator, oris, m.* bij *Quint. musarum sacerdos,* bij de dicht.

Dichterlijk, bijv. n. *poëticus, a, m,* bij *Cicero;* bijw. *poëtice adverbium,* bij denzelfden.

Dichtkunst, v. *poetica, æ, f.* bij *Cicero; poetice, es, f.* bij *Varro.* Een liefhebber van de dichtkunst, *philomusus, i, m.* bij *Mart.* Ook zegt men voor dichtkunst, dichtkunde: van hier: dichtkunstig, *secundum regulas poëticas.* Dichtkundig, *artis poëticæ peritus.*

Dichtluim, v. *opportunum tempus vel opportunitas ad versus scribendos, vel tempus versificationi commodum vel aptum.*

Dichtstuk, o. *carmen, inis, n. poëma, atis, n.* bij *Cic. versus, us, m.* bij *Virg.*

Die, dat, aanw. en betrekkel. voornaamw. *hic, hæc, hoc, m. f. et n. genit. hujus, is, ea, id, m. f. n. genit. ejus, ille, a, ud, m. f. et n. in genit. illius.*

Dief, m. *fur, furis, m.* bij *Cic. latro, onis, m. direptor, oris, m. populator, oris, m. spoliator, oris, m. præda, onis, m.* Een dubbele dief, *bifur, uris, m.* Een driedubbele dief, *trifur, uris, m.* bij *Plaut.* Een landsdief, *peculator, oris, m. vel fur aerarii,* bij *Sall.*

Diefachtig, bijv. n. *furax, acis, omn. g. furtificus, a, m; rapax, acis, omn. g.* bij *Cic.*

Diefachtigheid, v. *furacitas, atis, f. rapacitas, atis, f.* bij *Plin.* en *Cicero.*

Digitized by Google

Diefsch, hetzelfde als diefachtig.

Diefegge, v. *fpoliatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Diefje, m. verkl. van dief, *furunculus, i, m. latrunculus, i, m.* bij *Cicero.*

Diefſtal, o. *furtum, i, n. direptio, onis, f. compilatio,* bij *Cicero.* Omtrent het land, *peculatus, us, m.* Van gewijde zaken, *ſacrilegium, ii, n.* bij *Cic.*

Dienaangaande, bijw. *quod ad ifta rem pertinet.* Zamengeſteld uit het voorn. die en aangaande

Dienaar, m. een dienaar van God, *cultor dei, vel qui deum colit atque illi ſervit.* Een afgoden dienaar, *idololatra, ae, m.* bij *Iſid. vel falſorum deorum cultor.* Die iemand om loon dient: waarvóór men meest bediende gebruikt, *ſervus, i, m. famulus, i, m.* bij *Cic.* Een dienaar van den huize, *adminiſter, tri, m.* bij denzelfden. Een helper, *adminiſtrator, oris, m. miniſtrator* en *ſubminiſtrator,* bij *Seneca.* Van den ſtaat, *miniſtrator et adminiſtrator reipublicae.* Des goddelijken woords, *verbi divini miniſter.* Van het geregt, *lictor, oris, m. latrunculator, oris, m.* bij *Ulp. ſtator, oris, m.* bij *Cicero,* waarvoor wij meestal het woord diender gebruiken.

Dienares, v. *famula, ae, f. miniſtra, ancilla, et adminiſtra, ae, f.* bij *Cicero.*

Dienen, o. w. voor geld bij iemand dienen, *ſervio, ivi, itum, ire alicui vel apud aliquem, adſervire, ſubſervire, proſervire alicui,* bij *Plaut. famulor, auxiller, atus ſum, ari.* Voor iemand iets doen, *officia praeſtare alicui,* bij *Nepos; facere officia alicui,* bij *Gellius.* Wie dient u in deze zaak? *quis tibi hac in cauſa officio cauſidici fungitur?* Ook van den krijgsdienst: te voet of te paard dienen, *pedibus vel equo merere vel ſtipendia facere.* Iemands voordeel bevorderen: dit dient mij zeer, *hoc mihi perquam utile eſt.* Dat dient tot niets, *hoc mihil proficit vel prodeſt.* Voor ſtrekken: dit zal tot mijnen roem dienen, *hoc gloriae meae inſerviet, vel hoc mihi erit decori.* Te pas komen: b. v. de oorlog dient ons, *bellum nobis e re eſt.* Tot antwoord geven: ik zal u zoo aanſtonds dienen, *mox tibi reſpondebo.* Hiertoe behoort ook de gemeene ſpreekwijze: om u te dienen, *totus tuus ſum.* God dienen, *colere, venerari Deum.*

Dienſt, m. *officium, ii, n. beneficium, obſequium, promeritum, gratia, ae, f.* bij *Cicero.* Van hier: iemand eenen dienſt doen, *officium praeſtare, alicui,* bij *Nepos; obſequi alicui, facere gratiam alicui,* bij *Ter. gratum facere,* bij *Cicero.* Voor dienſtbaarheid, *ſervitus, utis, f. ſervitium, ii, n. ſervitudo, inis, f. famulatus, us, m. famulitium, ii, n. famulatio, onis, f. famulitas, atis, f.* bij *Acc. Poet.* Voor krijgsdienst, *militia, ae, f. ſtipendium, ii, n.* Dienſt der afgoden, *idololatria, ae, f.* Zijnen dienſt aanbieden, *offerre operam,* bij *Livius.* Beloven, *alicui operam ſuam polliceri.* bij *Cicero; ſpondere alicui officium,* bij *Ovidius.* Iemand tot zijnen dienſt hebben, *habere aliquem ad manum,* bij *Cicero.* Zich in iemands dienſt begeven, *vivere alicui,* bij *Plautus.* Iemand uit den dienſt ontſlaan, *miſſum facere aliquem,* bij *Cicero.* Uit iemands dienſt gaan, *deficere ab aliquo,* bij *Caeſar.* Ik zal u gaarne dienſt doen, *lubens tibi bene faxim,* bij *Terent.* Godsdienſt, *cultus divinus, reverentia erga deum, religio, onis, f.* Zamenſtellingen: dienſtaanbieding, *officiorum oblatio.* Dienſtbaar, *famulus, a, m; ſervus, a, m,* bij *Cicero.* Dienſtbaarheid, *famulitium, ſervitium, ii, n.* Dienſtbode, dienſtknecht, dienſtmaagd, dienſtmeid, zie boven op Dienaar en dienares. Dienſtmeisje, verkl. *ſervula et ancillula, ae, f.* bij *Cicero.* Dienſtloon, *merces, edis, f.* bij denzelfd. Dienſtvaardig, *obſequioſus, a, um.*

Dienſt-

Dienstvaardigheid, *obſequium*, *ii*, *n.* Dienstvrij, *immunis*, *is*, *e.* Dienstvrijheid, *immunitas*, *atis*, *f. vacatio*, *onis*, *f.* bij *Tacitus.* Dienstwillig, *officioſus*, *a*, *um*, bij *Cicero* Dienstig, *utilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n. commodus*, *a*, *um*; *aptus*, *a*, *um*, bij *Cicero.*

Diep, bijv. n. *profundus*, *altus*, *depreſſus*, *a*, *um*, bij *Cic.* ook *demiſſus*, *a*, *um.* Voor hol, *cavus*, *a*, *um.* Diepe gedachten, *meditatio*, *onis*, *f.* Diepe geleerdheid, *profunda eruditio*; bijw. *profunde*, *alte*, *depreſſe*, *demiſſe.* Diepst, *imus*, *a*, *um*, bij *Cic.*

Diep, o. *profunditas*, *atis*, *f. profundum et altum*, *i*, *n.* B. v. wij zijn af in het diep, *jam in altum ſumus provecti.*

Diepen, b. w. *profundum reddo*, *didi*, *ditum*, *ere.* Voor hol maken, *excavo*, *avi*, *atum*, *are.* In de ſchilderkunst: dit ſchilderſtuk is ſterk gediept, *colores hujus picturæ auſteri ſunt*, bij *Plinius.*

Dieplood, o. *bolis*, *idis*, *f. cataperatur*, *eris*, *m.* bij *Lucil.*

Diepte, v. *profunditas*, *atis*, *f. cavum*, *i*, *n.* bij *Vitr. cavus*, *i*, *m.* bij *Hor. depreſſio*, *onis*, *f.* bij *Vitr. altitudo*, *inis*, *f.* bij *Cicero.* Verders hetzelfde als het diep.

Dier, o. *animal*, *alis*, *n.* Ieder levendig dier of ſchepſel, *animans*, *antis*, *omn. g.* Een wild dier, *fera*, *æ*, *f.* Een groot dier, *bellua*, *æ*, *f. beſtia*, *æ*, *f.* bij *Cicero.* Een dier uit twee dieren van een verſchillend ſoort geſproten, *ibrida*, *æ*, *f.* bij *Plin.* verkl. *animalculum*, *i*, *n. beſtiola*, *æ*, *f.* bij *Cicero.* Ook wordt het van menſchen die ſlecht leven gezegt: b. v. hij leeft als een beest, *more ferae vivit.* Zamenſtellingen: dierenriem, *circulus zodiacus.* Diergaard, *vivarium*, *ii*, *n.* Dierkring, hetzelfde als dierenriem. Dierlijk, *animalis*, *e*; *beſtialis*, *e.* Dierperk, hetzelfde als diergaard. Dierrijk of dierenrijk, *regnum animale vel claſſis animalium.*

Dierenhuid, *pellis ferina.* Dierengevecht, *pugna beſtiaria.*

Dier, bijv. n. van grooten prijs, *carus*, *a*, *um*, bij *Cicero*; *percarus*, *a*, *um.* Zeer dier, *ſumtuoſus*, *a*, *um.* Zeer dier te ſtaan komen, *magno ſtare pretio*, bij *Hor.* Van hier: dierkoop, *carus*, *a*, *um.* Dierte, *caritas*, *atis*, *f.* B. v. de dierte der eetwaren, *caritas annonae.* Bij ons is hier voor duur en duurte meer in gebruik.

Dierbaar, bijv. n. is eigenlijk iets dat dier of hoog in prijs is, *carus*, *a*, *um*; *acceptus*, *amatus*, *dilectus*; zie Bemind. Ook voor kostelijk, *pretioſus*, *ſumtuoſus*, *a*, *um*, bij *Cic.* Van hier: dierbaarheid, *pretioſitas*, *atis*, *f.*

Diergelijk, zie Dergelijk.

Dies, zie Des.

Dieshalve, zie Derhalve.

Diets, diets maken, b. w. *perſuadeo*, *uaſi*, *uaſum*, *ere aliquid alicui*; *os alieni ſublinere*, bij *Plaut.* Dietsgemaakt, v. d. *perſuaſus*, *a*, *um*, bij *Cicero.* Dat men iemand dietsmaken kan, *perſuaſibilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* bij denzelfden.

Dieven, b. w. in het gewone leven, voor ſtelen, *furor*, *atus ſum*, *ari*, bij *Cicero*; *ſuffurari*, *et ſubripio*, *ui*, *eptum*, *ipere*, bij *Cicero.*

Dieverij, v. diefſtal, *furtum*, *i*, *n. direptio*, *onis*, *f. compilatio*, *detractio alieni*, bij *Cic.* zie verder op diefſtal.

Diggel, v. *pars*, *artis*, *f. minutia*, *æ*, *f.* bij *Seneca*; *testa*, *æ*, *f.*

Digt, bijv. n. *denſus*, *a*, *um*; bij *Cicero.* Als een digt bosch, *denſa ſylva.* Voor in een gedrongen, *ſpiſſus*, *a*, *um*; *compactus*, *a*, *um*; bij *Plaut. ſolidus*, *a*, *um*, bij *Virg.* Voor nabij, *citimus*, *a*, *um*, bij *Cicero.* Voor iets dat niet lek is: b. v. een digt vat, *dolium rimis carens.* Digt bij een gevoegd: b. v. gelederen, *ordines denſi*, ook *creber*, *ra*, *um.* Digtbij, bijw. *cominus*, *propinque*, *propter*, *praep.* B. v. digt bij het land, *propter humum*, bij *Ovid.* Digt

Digitized by Google

bij zijn, *proximo, avi, atum, are*, bij *Cicero*. Van hier: digtheid, *denſitas, atis, f. ſpiſſitas, crebritas, propinquitas, proximitas, atis, f.*

Digten, b. w. *denſo, avi, atum, are; addenſare, condenſare, conſolidare*, bij *Vitr.*

Bij of dije, v. *femur, oris, n.* bij *Cic. coxa, ae, f. coxendix, icis, f.* bij *Varro.*

Dijden, dijen of dijnen, *turgeo, ere; turgesco, escere; tumeo, ui, ere; extumere, intumere, intumesco, escere; extumesco, et obtumesco, fermentisco, iscere*, bij *Plin.* Dijing, v. *tumor, oris, m. fermentatio, onis, f.*

Dijk, m. *agger, eris, m. ſeptio, onis, f. cumulus, i, m. moles, is, f. clauſtrum, i, n.* bij *Hor.* Fig. dat brengt geene zoden aan den dijk: voor, dat brengt geen voordeel aan, *hoc non prodeſt.* Iemand op den dijk zetten, *ad incitas aliquem redigere, vel aggravare aliquem inopid*, bij *Liv.* Zamenſtell. dijkaarde, *terra aggeri ſtruendo inſerviens.* Dijkbaas, *opifex aggerum.* Dijkbreuk, *ruptura aggeris, vel ruptio aggeris.* Dijkgeld, *vectigal; quod pro conſtructione aggerum ſolvitur.* Dijkgraaf, *aggerum praefectus.* Dijkgraafſchap, *praefectura aggerum.* Dijkheemraad, *curator aggerum.* Dijkheemraadſchap, *munus aggerum curandorum.* Dijkmeester, *magiſter aggerum.* Dijkmeesterſchap, *magiſterium vel tutela aggerum.* Dijkpaal, *ſublica aggeribus conſervandis inſerviens.* Dijkpligtig, *qui vectigal aggeribus conſervandis ſolvere debet.* Dijkregt, *jus aggerum.* Dijkſchouw, *aggerum inſpectio.* Dijkſchrijver, *qui aggerum praefecto ab actis eſt.* Dijkwerker, *aggerum conſtructor.* Dijkwezen, *jurisdictio aggerum.*

Dijken, b. w. zie Bedijken.

Dijning, v. van het water, *aeſtuatio, onis, f.*

Dik, bijv. n. *craſſus, a, m; ſpiſſus, a, m*, bij *Cic. condenſus et condenſatus, a, m*, bij *Columella. concretus*, bij *Cic.* Van de lucht. Dik voor lijvig, *corpulentus, a, m; plenus, a, m*, bij *Celſus.* Voor ſchaduwachtig, *opacus, a, m; patulus, a, m.* Voor onklaar, *turbidus, a, m; turbulentus, a, m*, bij *Phaedrus?* Van etter, *pus feculentum.* Dikke melk, *lac concretum*, ook *coactum.* Ook wordt het zelfſtandig genomen: b. v. het dik van het been, *ſura, ae, f.* Dik wierd oudtijds ook voor dikwijls gebezigd en daarvoor is in Geluerland duk nog in gebruik, *ſaepe, frequenter.* Zamenſtellingen: dikachtig, *ſubcraſſus, a, m.* Dikbast, dikbuik, dikpens, *obeſus, ventricoſus, ventrioſus, abdomine tardus*, bij *Juven.* Dikkop, *capito, onis, m.* Diklip, *labeo, onis, m. chilo, onis, m.* bij *Feſtus.* Diklijvig, *corpulentus, a, m; plenus, a, m*; bij *Plin.* Diklijvigheid, *corpulentia, ae, f. plenitudo, inis, f.*

Dikheid of dikte, v. *denſitas, atis, f. condenſitas, craſſitudo, inis, f. craſſities, iei, f. ſpiſſitudo, inis, f. ſpiſſitas, atis, f. craſſamentum, i, n.* bij *Gell.*

Dikken, b. en o. w. voor dik maken, *denſo, avi, atum, are; condenſare, addenſare, ſpiſſare, conſpiſſare, ſtipare et conſtipare.* Doen ſtremmen, *cogo, coegi, coactum, cogere*, bij *Celſus*; *coagulo, avi, atum, are*, bij *Plin.* Dik worden, *denſeo, ere*, bij *Virg. denſeſcere et craſſeſcere*, bij *Plin. ſpiſſeſcere*, bij *Lucr.* Voor zwellen, *extumeo, tumui, mere.* Stremmen, *concreſco, creui, cretum, creſcere*, bij *Cicero.* Dik gemaakt, v. d. *conſpiſſatus, denſatus, condenſatus, a, m.* Dik geworden, v. d. *coactus, a, m*, bij *Ovidius*; bijw. *denſe, ſpiſſe, craſſe, adv.*

Dikmaals, dikwerf, dikwijls, bijw. *ſaepe, ſaepenumero, frequenter, crebro, crebre, creberrime, aſſidue, aſſidue, identidem, adv.* bij *Cicero.* Zeer dikwijls, *perſaepe, ſaepiſſime, frequentiſſime, creberrime, adv.*

Digitized by Google

Dille, v. zeker welriekend kruid, *anethum, i, n.* bij *Virg.*

Ding, o. *res, rei, f. negotium, ii, n.* Ook gebruikt men ding voor geding, *judicium, ii, n. causa, ae, f.* zie Geding.

Dingen, b. w. iemand minder voor iets bieden, dan hij eischt, *minus offerre alicui pro aliqua re*; ook *pacisci cum aliquo mercede*; ook *liceor, itus sum, eri, et licitor, atus sum, ari cum ablativo pretii.* Voor pleiten, *causam dicere, orare*, bij *Cic.* Naar iets staan, *peto, ivi, itum, ere*; *affector, atus sum, ari aliquid*, bij *Varro*; *spiro, avi, atum, are aliquid*, bij *Liv. aspirare aliquid*, bij *Cic. ambio, ivi, itum, ire.* Van hier dinging, v. *petitio, onis*, bij *Cicero.*

Dingsdag, m. *dies Martis.*

Dingtaal, v. eigenlijk pleittaal, *formula forensis.* Fig. eene gegronde redenering, *oratio ponderosa, verba ponderosa.* Een brief, die dingtaal bevat, is, *epistola ponderosa*, bij *Cic.*

Disch, m. *mensa, ae, f.* Aan den disch, *inter coenam.* De zamenstellingen van dit woord als dischdoek, dischgeregt, dischlaken en andere zijn niet meer in gebruik, maar wel:

Dischgenoot, m. *convivа, ae, m. convictor, oris, m.* bij *Cic.*

Disfel, m. zeker kuipers gereedschap, *dolabra, ae, f. asciae genus.*

Disfel, m. ook zegt men disfelboom, *temo, onis, m.* bij *Ovid.*

Distel, v. *carduus, i, m.* bij *Virgilius.* Zamenstellingen: distelbloem, *pappus, m.* Distelkruid, *crocodilium, ii, n.* bij *Plin. chamaeleon, ontis, m.* bij *Cels.* Distelveld, *cardetum, i, n.* Distelvink, *carduelis, is, f.* bij *Plin. acanthis, idis, f.*

Dit, het onz. geslacht van het aanwijzende voornaamw. deze, zie Hetzelve.

Dobbel, m. *alea, ae, f.* Eenen goeden of kwaden dobbel hebben, *secundâ vel adversâ fortunâ uti.* Dat is een dobbel, *hoc omnino incertum est.*

Dobbelaar, m. *aleator, oris, m.* bij *Cicero*; *alea, onis, m.* bij *Festus.*

Dobbelen, b. w. *ludere alea*, bij *Gell. ludere talis*, bij *Cic. ludere tesseris*, bij *Ter.* Zamenstellingen: dobbelkroes of dobbelhoorn, *fritillus, i, m.* bij *Juven. pyrgus, i, m.* bij *Hor.* Dobbelspel, *lusus aleatorius*; ook *alea* alleen, bij *Cic.* Dobbelsteen, *alea, ae, f. tessera, ae, f.* bij *Cicero* en *tesserula, ae, f.* bij *Varro*; *talus, i, m.* bij *Propert.* Dobbelziek, *aleâ ludendi cupidus.*

Dobberen, o. w. *fluctuo, avi, atum, are, et fluctuor, atus sum, ari*; *confluctuare*; bij *Seneca*; *fluito, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Van hier: dobbering, v. *fluctuatio, onis, f.* bij *Plin. volutatio, onis, f.* bij *Seneca*; *volutatus, us, m.* bij *Plin.* Ook zegt men tusschen hoop en vrees dobberen, *inter spem metumque versari.*

Doch, voegw. hetzelfde als maar.

Dodderig, bijv. n. *somnolentus, a, um*, bij *Apul. somniculosus, a, um*, bij *Cic.*

Dodderigheid, v. *somnolentia, ae, f.* bij *Sidon.*

Dodoor, m. *somnium, ii, n.* bij *Ter.* om een slaperig mensch aan te duiden.

Doedelzak, m. *tibia utricularis.* Een doedelzakspeler, m. *utricularius, ii, m.* bij *Suet.*

Doek, o. en m. *linteum, ei, n. pannus, i, m.* Fijn doek, *byssus, i, f.* bij *Plin. carbasus, i, f.* bij *Virg.* Ook zegt men, *carbasa, orum, n. plur.* Van doek gemaakt, *linteus, a, um*; *carbasinus, a, um*; verkl. *panniculus, i, m. linteolum, i, n.* Van hier: een kind in de doeken winden, *fasciis infantem involvere.* Als ook van het verkl. doekje: het is maar een doekje voor het bloeden, *falsum solummodo effugium est.* Zamenstelling: doekmaker, *textor panni, vel lintео, onis, m.* bij *Plaut.* Doekhandel doen, *negotiationem lintearium exercere*, bij *Ulp.*

Doeken, b. w. zie Bedriegen.

Doel,

Digitized by Google

Doel, o. *scopus*, *i*, *m.* bij *Cicero*; *scopulus*, *i*, *m.* bij *Sueton.* *album*, *i*, *n.* bij *Virg.* *meta*, *ae*, *f.* bij *Hor.*

Doelen, o. w. *collineo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*. Ook zegt men: hij doelt op geheel iets anders, *longe aliud quid meditatur.*

Doelwit, o. is eigenlijk hetzelfde als doel, doch wordt meest voor bedoeling zoo veel als oogmerk gebruikt, *voluntas*, *atis*, *f.* *propositum*, *i*, *n.* *institutum*, *i*, *n.* *mens*, *entis*, *f.* *finis*, *is*, *m.* *et f.* *determinatio*, *onis*, *f.* alle bij *Cicero*; *intentio*, *onis*, *f.* bij *Quint.*

Doemen, b. w. *damno*, *avi*, *atum*, *are*, *et condemnare*, *cum acc.* bij *Cicero*. Van hier: doemer, m. *condemnator*, *oris*, *m.* bij *Tacit.* Gedoemd, v. d. *damnatus et condemnatus*, *a*, *m.* Ter dood gedoemd, *damnatus capite*, bij *Cic.* *morti*, bij *Lucret.* Zamenstelling: doemenswaardig en doemwaardig, welk laatste meer in gebruik is, *damnatione vel condemnatione dignus*, *vel damnandus et condemnandus*, *a*, *m.*

Doen, b. w. *facio*, *feci*, *factum*, *facere*; *ago*, *egi*, *actum*, *agere*; *patro*, *avi*, *atum*, *are*, *praesto*, *stiti*, *stitum*, *stare.* Menigvuldig zijn de overdragtige beteekenissen van dit woord: eene goede daad doen, *beneficio aliquem adficere.* Wat hebt gij hier te doen? *quid tibi hic rei est?* Zijnen pligt doen, *officio vel munere fungi.* Een gebed doen, *precari*, *vel preces fundere.* Onregt doen, *injuriam adficere alicui.* Aalmoezen doen, *stipem praebere.* Iemands zin doen, *voluntati alicujus obsequi vel alicui morem gerere*, *vel obtemperare.* Iemand doen betalen, *cogere aliquem ad debita solvenda.* Van doen hebben, *egeo*, *vel indigeo*, *ui*, *ere.* Van zich doen, *depello*, *uli*, *ulsum*, *ellere.* Doen weten, *certiorem reddere.* In iets doen, voor handel drijven, *negotior*, *atus sum*, *ari.* Bescheid doen, *renuntio*, *avi*, *atum*, *are.* Ook in eene drinkpartij, *propino*, *avi*, *atum*, *are.* Rekening doen, *rationem reddere.* Met iemand te doen hebben, *agere cum aliquo.* Met eene vrouw te doen hebben, *consuetudinem stupri habere cum aliquâ*, bij *Sallust.* Ik wil met die zaken niet te doen hebben, *nolo me illis immiscere.* Wat heb ik met u te doen? *quid mihi negotii tecum est?* bij *Plautus.* Wat is daar te doen? *quid illic accidit?* Ik heb er veel mede te doen, *hoc vehementer doleo.* Hij heeft niets te doen, *otiosus est.* Zijn zoon geeft hem veel te doen, *filius illi multas molestias parit.* Dat doet mij goed, *hoc mihi placet*, *prodest*, *proficit vel utile est.* Dat is mijn doen voor gewoonte, *illorum morum sum.* Hij is daar doen en laten, *cuncta illic pro subitu agit.* Op iemands doen en laten letten, *ad vitam alicujus attendere.* Hij zit in een goed doen, *artem pecuniosam exercet*, bij *Mart.* Dikwijls doen, *agito*, *avi*, *atum*, *are*; *factitare*, bij *Terent.* en *Cicero*; *actitare*, bij *Gellius.* Doenlijk, *possibilis*, *is*, *m.* *et f.* *le*, *n.* bij *Quint.* doch hier voor zegt men liever: *quod fieri potest vel quod in nostram cadit potestatem*, bij *Cicero.*

Doenlust, m. *homo otio tabescens*, bij *Cicero.*

Dof, m. *ictus*, *us*, *m.* B. v. het doffen der riemen, *remorum ictus.* Iemand eenen dof geven, *ictum infligere alicui.*

Dof, bijv. n. en bijw. *surdus*, *a*, *m*, *et subsurdus*, *a*, *m*, bij *Quint.* *vox subsurda*, *surde* et *subsurde*, *adv.* Van hier: dofheid en doffigheid, v. *surditas*, *atis*, *f.*

Doffen, b. w. zoo veel als slaan, *ico*, *ici*, *ictum*, *icere*; *pulso*, *avi*, *atum*, *are.* Van hier: doffing, *ictus*, *us*, *m.* *pulsatio*, *onis*, *f.* *et pulsus*, *us*, *m.*

Doffer, m. *columbus*, *i*, *m.* Van een doffer, *columbaris*, *is*, *m.* *et f.* *re*, *n.* *columbinus*, *a*, *m*, bij *Horat.*

Doft, v. zoo veel als roeibank, *ju-*

Digitized by Google

jugum, i, n. bij *Cicero*; *transtrum, i, n.* bij *Hor.*

Dog, m. ieder groote hond, naar mijn oordeel, als zijnde een zuiver Engelsch woord, *dog*, in het algemeen eenen hond beteekenende; hiervoor gebruikten de Romeinen het woord *molossus, i, m*; zijnde een soort van groote honden uit Molossiën, een gedeelte van Epirus, afkomstig.

Dogen, zie Gedogen.

Dochter, v. *filia, ae, f.* bij *Cic. gnata, ae, f.* bij *Terent. nata, ae*, bij *Hor. puera, ae, f.* bij *Varro*; verkl. *filiola, ae, f. puella, ae, f.* bij *Cic. adolescentula, ae, f.* bij *Terent.* Een kinds dochter, *neptis, is, f.* bij *Cic.* Een ooms dochter, *consobrina, ae, f.* bij denzelfden. Dochters man, *gener, eri, m.* bij *Cicero.* Dochter van een kinds kind, *abneptis, is, f.* Een dochters zoon, *ex filia nepos*, bij *Cicero.*

Dojer, m. *vitellus, i, m.* bij *Cicero*; *luteum, ei, n.* bij *Plin.* Wij zeggen meestal bij zamentrekking een door; van hier: zoo geel als een door, *luteus, a, um, vel colorem vitello similem habens.*

Dok, o. eene beslotene plaats, waar men de schepen bergt, *navale, is, n.*

Dokken, b. w. zie Geven.

Dol, m. een houten pen, waaraan de riemen vast zijn, *impages remorum, vel cultellus ligneus, cui remus affigitur vel alligatur.*

Dol, bijv. n. *amens, entis, omn. g. demens, insanus, a, um*; *vesanus, vecors, ordis, omn. g. rabidus, rabiosus, furiosus, furens, entis omn. g. furibundus, a, um*; *lymphatus*, bij *Virgilius*; *mentis inops, et mente captus*, bij *Cicero.* Dol zijn of dol worden, *insanio, ivi, itum, ire*; *velanio, ire*; *furo, furere, saevio, ii, itum, ire*; *lymphor, atus sum, ari*; *praefurere et perfurere*, bij *Lucretius*; *raho, rabere*, bij *Varro*; *flagrare amentiâ*, bij *Cic. furiis agitari*, bij *Virg.* Dol maken, *furio, avi, atum, are*, bij *Hor. dementio, avi, atum, are*, bij *Apulejus*; *ad insaniam redigere*, bij *Terent. lympho, avi, atum, are*, bij *Val. Flaccus.* Van hier:

Dolheid, v. *amentia, ae, f. dementia, insania*, bij *Cicero*; *vesania*, bij *Hor. vecordia*, bij *Terentius*; *lymphatio, onis, f.* bij *Plin. phrenesis, is, f.* bij *Juvenalis*; *phrenitis, idis, f.* bij *Celsus*; *furor, oris, m. rabies, iei, f.*

Dolhuis, o. *gyrgathus, i, m. et morbotrophium, ii, n.*

Dolkop, dolleman, *homo qui foenum habet in cornu*, bij *Hor.*

Dolen, o. w. hetzelfde als dwalen, doling en doolweg, zie dwaling en dwaalweg.

Dole, eene stad in Bourgogne, *Dola, ae, f*

Dolfar, eene stad in het gelukkig Arabiën, *Dolfarum, i, n.*

Dolfyn, m. *delphin, inis, m. delphinus, i, m.* bij *Ovidius en Cicero.* Ook wordt deze naam voorheen aan den oudsten zoon des konings van Vrankrijk gegeven.

Dolik, zeker onkruid, *lolium, ii, n.* Van dolik, *loliaceus, a, um*, bij *Varro*; *loliarius*, bij *Colum.*

Dolk, m. *pugio, onis, m. fica, ae, f.* bij *Cicero*; *machaerium, ii, n.* bij *Plautus*; *cestrum, i, n.* bij *Plin. gladiolus, i, m*, bij denzelfden. Verkl. dolkje, *pugiunculus. i, m.* bij *Cicero*; *ficula, ae, f.* bij *Catull.*

Dolkruid, o. *fabulum, i, n.* bij *Gellius*; ook *solanum mortale vel letale.*

Dom, m. zoo veel als hoofdkerk, *templum cathedrale, aedes cathedralis.* Domdeken, *decanus collegii canonicorum.* * Domheer, *canonicus.* * Domheerschap, *canonicatus.* * Domkapittel, *collegium canonicorum, vel capitulum.* * Domkerk, hetzelfde als dom. Domklok, *campana templi cathedralis* * Domkoster, *custos templi cathedralis.* *

Dom, bijv. n. en bijw. *hebes, etis, omn. g. rudis, is, m. et f. de, n. incrs, ertis, omn. g.* in-

Digitized by Google

insitus, a, um; stupidus, a, um; stolidus, a, um; bijw. *insitè, stupidè, stolidè, adv.* Van hier: domheid en dommigheid, v. *inertia, æ; f. insitia, stupor et stupiditas, atis, f. stoliditas, atis, f.* Domkop, domoor, *homo stupidus*; ook *stipes, itis, m.*

Dommekracht, v. *machina, quâ maxima onera minimo labore sublevantur*; waarvoor men het woord *fucula, æ, f.* bij *Vitr* voorkomende mogelijk gebruiken kan.

Dommelen, o. w gonzen gelijk de bijen, *bombilo, as, are*, bij *Auct. Phil.* Ook wordt het van de menschen gebruikt in den zin van mompelen, *murmuro, avi, atum, are*; *stirpo, stirpere.* Van hier: dommeling, v. *bombus, i, m.* bij *Varro.* En in den tweeden zin, *murmur, uris, n. murmuratio, onis, f. stirpitus, us, m.* Ook beteekent dommelen zoo veel als vermengen, *misceo, miscui, mixtum et mistum, miscere*; *commiscere. permiscere* Van hier: gedommeld, *mixtus et mistus, commixtus et commistus, permixtus et permistus, a, um.*

Dompelen, b. w. *mergo, mersi, mersum, mergere*; *demergere et immergere*, bij *Cicero.* Gedompeld, v. d. *mersus, demersus, immersus, a; m.* Dompeling, v. *mersio, demersio et immersio, onis, f.* Dikwijls dompelen, *mersо, avi, atum, are et mersitare.* Dompelaar, meest bij ons duiker genoemd: een soort van watervogel, *mergus, i, m.* Van hier: ook dompeldoop, *baptisma, atis, n. baptismus, i, m. baptismum, i, n, per immersionem*

Dompen, hetzelfde als dompelen; in de krijgskunst zegt men: het geschut dompen, dat is: van voren laten zakken om leger te kunnen schieten, *tormentorum partem anteriorem demittere ut ictus minus alte feriant.* Ook wordt dompen voor dempen, uitdooven, gebruikt, *exstinguo, inxi, inctum, inguere.* Van hier: domper, waarmede men eene kaars uit doet, *exstinctorium, ii, n.*

Dompig, bijv n. *humidus, a, um, vel humorem redolens.* Wanneer het voor benompt genomen wordt, zoo zegt men ook eene bedompte stem, *vox rauca.* Dompneus, *nasus obtusus.*

Donauw, eene rivier in Duitschland, *Ister, tri, m. Danubius, ii, m.* bij *Ovid.* en *Plin.*

Donder, m. *tonitru, u, n* bij *Cicero*; *tonitrus, us, m* bij *Ovidius*; *tonitruum, ui, n.* bij *Seneca.* Zamenstellingen: donderbui, *tempestas tonitralis*, volgens *Scheller.* Dondergod, *Jupiter tonans.* Donderlucht, *cœlum tonitrale*, volgens *Scheller.* Mijns oordeels zou men beter kunnen zeggen, *cœlum tonitru grave vel gravatum.* Donderslag, *ictus fulminis.* Spreekw. het klonk mij als een donderslag in de ooren, *animus mihi gravissime commovebatur.* Dondersteen, *belemnites, ce, aunia, æ, f. brontia, æ, f.* bij *Plin.*

Donderdag, m. *dies jovis.* Groene donderdag, *dies viridium* of *dies Jovis antepaschalis.*

Donderen, o. w. *tono, ui, itum, are*; *intonare*, bij *Cicero*; *pretonare*, bij *Vitr. detonare*, bij *Val. Flaccus.* Ook wordt het onpersoonlijk gebruikt: het dondert, enz. *tonat etc.* Van boven donderen, *superintono, ui, itum, are*, bij *Virg.* Rondom donderen, *circumtono, ui, itum, are*, bij *Horatius.* Figuurlijk een verschrikkelijk, den donder gelijk, leven maken: b. v. eene donderende stem, *vox tonans vel fulminans.* Tegen iemand donderen, *intonare alicui* Dreigementen tegen iemand uitdonderen, *minas intonare*, bij *Ovid.*

Donker, bijv. n. is eigenlijk zwartachtig, *fuscus, a, um*; *nigrans, antis, omn. g.* bij *Virg nigricans*, bij *Plin. subniger, ra, rum*, bij *Varro.* Van hier de zamenstellingen: donkerblaauw, *cœruleum subnigrum.* Donkergeel, *fulvum subnigrum.* Donkergroen, *viride subnigrum vel ni-*

Digitized by Google

nigricans. Donkerrood, *rubrum subnigrum etc.* Fig. van licht ontbloot: b. v. eene donkere slaapkamer, *cubiculum obscurum.* Het is hier altijd donker, *hic semper tenebrae habitant.* Tusschen licht en donker, *crepusculo.* Voor betrokken: b. v. eene donkere lucht, *coelum obnubilum.* Donkere dagen, *nubili dies*, bij *Cicero.* Voor onzeker: b. v. de donkere toekomst, *futurum incertum.* Donkere woorden, *verba obscura.* Eene donkere rede, *oratio obscura.* Voor stuursch: b. v. een donker gezigt, *vultus torvus vel austerus.* Voor onvoordeelig: b. v. het ziet er donker uit, *res non prospere cedunt.* Voor dubbelzinnig: b. v. het is eene donkere zaak, *res ambigua vel in ambiguo est.* Donker wordt ook zelfstandig gebruikt: b. v. in het donker ronddwalen, *in tenebris oberrare.* Van hier: donkerachtig, *subobscurus, a, m.* Donkerachtigheid, *subobscuritas, atis, f.* Donkerlijk, bij *Weiland, obscure, adv. tenebrose, caliginose.* Schoon ik niet geloove, dat dit bijnaamwoord veel gebruikt wordt.

Dons, o. *lanugo, inis, f.* bij *Plin.* Vol dons, *lanuginosus, a, m*, bij denzelfden.

Dood, m. *mors, ortis, f. obitus, us, m. letum, i, n. occasus, us, m. interitio, onis, f. exstinctio, onis, f.* alle bij *Cicero; funus, eris, n.* bij *Virg. Libitina, ae, f.* bij *Hor. excessus vel excessus e vitâ, exitus vel exitus vitae, exitium, ii, n. mortalitas, atis, f.* bij *Ulpian. dissolutio naturae, discessus et discessio e vitâ*, bij *Cic. discessus animi e corpore*, bij denzelfden. Een geweldige dood, *nex, necis, f.* ook *fatum, i, n.* bij *Tacitus*; doch dit laatste wordt ook dikwijls voor eenen natuurlijken dood genomen. Een dood ligchaam, *cadaver, eris, n.* Spreekw. den dood onder de oogen zien, *provocare mortem.* Den dood op de lippen hebben, *in extremo vitae periculo versari, morihundum esse.* In zijnen dood loopen, *sese morti ultro offerre.* Zamenstell. doodaas, *esca mortis.* Doodbaar, *feretrum, i, n.* Doodbed, *lectus mortualis.* Doodsangst, *angor mortis.* Doodboek, *album mortuorum.* Doodbus, *urna, ae, f.* Doodceel, *tabella mortualis.* Doodgraver, *vespillo, onis, m.* Doodkist, *sandapila, ae, f.* Doodkistmaker, *sandapilarius, ii, m.* Doodkleed of doodhemd, *indusium mortuale.* Doodlied, *nenia, ae, f. hymnus mortualis, vel in honorem mortuorum.* Doodmaal, *epulum mortuale.* Doodoffer, *inferiae, arum, f. plur.* Doodsbeen, *os mortui.* Doodschrik, *terror mortis.* Doodsbeenhuis, *osfuarium, ii, n.* Doodschuld, *crimen capitale.* Doodschuldig, *capitalis, lis, m. et f. le, n.* Doodsgevaar, *periculum mortis.* Doodshoofd, *calva, ae, f. cranium, ii, n.* Doodslag, *homicidium, ii, n.* Doodslager, *homicida, ae, m.* Doodsnik, *extremus vitae spiritus.* Doodsnood en doodstrijd, *agon, onis, m.* Doodverw, *color lividus.* Doodvijand, *acerbissimus hostis, infensissimus.* Doodvonnis, *sententia mortis.* Doodwond, *vulnus letale vel mortiferum.* Doodziekte, *morbus letalis.* Doodzonde, *peccatum letale.* Doodzweet, *sudor letalis.*

Dood, b. n. *mortuus, a, m; emortuus, demortuus, exanimatus, exstinctus*, bij *Cic. exanimis, mis, m. et f. me, n.* bij *Livius; defunctus vel vitâ defunctus*, bij *Plin. immortuus, a, m*, bij *Florus; ademptus*, bij *Hor. raptus* en *ereptus*, bij *Ovidius; pastus*, bij *Virg. cassus lumine*, bij denzelfden; *fato perfunctus*, bij *Liv. functus fato*, bij *Quint.* Half dood, *semianimis, is, e*, bij *Liv.* en *semianimus, a, m*, bij *Cicero, semivivus, a, m*, bij *Nepos; semimortuus, a, m*, bij *Cat. semineces in etc.* bij *Liv. semi-*

Digitized by Google

mineres, *nom. et acc. plur.* bij *Ovid.* Ik ben dood, *occidi*, *perii*, *disperii*, *interii*, *nullus sum*, alle bij *Terent.* *sepultus sum*, bij *Phaedrus.* Overdragt. dit doet mij den dood, *hoc me mactat.* Die zaak is al dood, *res refrixit*, bij *Terent.* Het is dood uit met deze zaak, *occisa est haec res*, bij *Plautus.* Zich dood eten, drinken, hongeren, loopen, werken of zingen, *edendo*, *bibendo*, *inediâ*, *currendo*, *laborando aut cantando mortem sibi consciscere.* Fig. de doode zee, *mare mortuum*, *pigrum*, *vel glaciale.* Een doode tijd voor de kooplieden, *tempus mercatoribus otiosum.* Hij is een dood ligchaam, *stipes est.* Zamenstell. doodarm, *ad incitas redactus.* Doodkoud, *mortui instar frigidus.* Doodkrank en doodziek, *morbo exitiali laborans.* Dood moede, *ad mortem usque fatigatus.* Ook wordt het als zelfstandig gebruikt: de dooden begraven, *sepelio*, *ivi*, *ultum*, *ire.* Een offerande voor eenen dooden doen, *inferias ferre*, bij *Virg.* *adferre*, bij *Cicero*; als ook *dare*, bij denzelfden; *inferias mittere*, bij *Ovidius.* Eenen dooden eer aandoen, *effundere honores in mortuum*, bij *Cicero.* Eenen dooden lasteren, *laedere manes*, bij *Tibull.*

Dooden, b. w. *interficio*, *ci*, *ectum*, *icere*; *occido*, *idi*, *cisum*, *cidere*; *interimo*, *emi*, *emtum*, *imere*; *macto*, *avi*, *atum*, *are*; *evitare*, *necare*, alle bij *Cicero*; *enecare*, bij *Plautus*; *caedo*, *cecidi*, *caesum*, *caedere*; *exanimo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Caesar*; *affligo*, *xi*, *ictum*, *igere*, bij *Seneca*; *de medio tollere*, bij *Cicero*; *e medio tollere*, bij *Liv.* *Inimina morte resignare*, bij *Virg.* *finire vitam alicui*, bij *Ovid.* *mortem inferre*, bij *Plinius*; *morti dare*, bij *Ovid.* Voor vermoorden, *trunco*, *obtrunco*, *trucido*, *contrucido*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic.* Met beuls folteringen dooden, *carnifico et excarnifico*, *avi*, *atum*, *are.* Fig. zijne lusten dooden, *lubidines compescere.* Iemand met zijn eigen woorden dooden, *jugulare aliquem verbis suis*, bij *Terent.* Gedood, v. d. *interfectus*, *occisus*, *interemtus*, *mactatus*, *evitatus*, *necatus*, *enecatus*, *caesus*, *examinatus*, *efflictus*, *a*, *m*; *morti datus*, *truncatus*, *obtruncatus*, *trucidatus*, *contrucidatus*, *excarnificatus*, *a*, *m.* Dooding, v. *homicidium*, *ii*, *n*, *caedes*, *is*, *f.* *occisio*, *onis*, *interemtio*, *onis*, *f.* *mactatio*, *necatio et nex*, *ecis*, *f.* *enecatio*, *onis*, *f.* *interfectio*, *occidio*, *onis*, *f.* bij *Liv.* Dooder, m. *homicida*, *ae*, *m.* *ficarius*, *ii*, *m.* *percussor*, *interemptor*, *interfector*, *mactator*, *necator*, *oris*; *carnifex*, *cis*, *m.* Van zijne ouders, *parricida*, *ae*, *m.* Van zijnen vader, *patricida*, *ae*, *m.* Van zijne moeder, *matricida*, *ae*, *m.* Van zijnen broeder, *fratricida*, *ae*, *m.* Van zijne zuster, *sororicida*, *ae*, *m.* bij *Cicero.*

Doodelijk, bijv. n. voor den dood onderworpen, *mortalis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* bij *Cic.* *commortalis*, bij *Colum*; *internecinus*, *vel internecivus*, *a*, *m*, bij *Liv.* Dat den dood veroorzaakt, *mortifer et mortiferus*, *a*, *m*, bij *Lucret.* *letalis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* *letifer*, *era*, *erum*; *letificus*, *a*, *m*; *fatifer*, *era*, *erum*, bij *Virg.* *feralis*, *lis*, *le*, bij *Lucanus.* Voor schadelijk, *funestus*, *a*, *m*; *pestifer*, *era*, *erum*, bij *Cicero*; *pestiferus*, *a*, *m*, bij *Celsus.* Eene doodelijke haat, *odium aeternum vel implacabile*; bijw. *letaliter*, *pestifere.*

Doodsch, bijv. n. eene doodsche kleur, *color pallidus vel lividus*, *a*, *m.* Doodsche lippen, *labia livida*, *lurida*, *pallida.* Voor, naar, eenzaam, *solitarius*, *a*, *m*; *segrex*, *egis*, *omn. g.* bij *Seneca.* Doodsche plaatsen, *loca sola*, bij *Nepos.* Van hier: doodschheid, v. *solitudo*, *inis*, *f.*

Dood-

Digitized by Google

Doodsteek, m. *ictus vel transfossio mortem adferens.*

Doodsteken, b. w. *transfodio, fodi, fossum, fodere aliquem,* bij *Livius.*

Doodstuip, v. *convulsio mortem antecedens, vel indicans.*

Doodverw, v. zie op Dood. Van hier: doodverwen, *colore livido perfundere.* In de schilderkunst is doodverwen, *primos picturae colores adponere vel imponere.* Ook fig. iemand met een post doodverwen, *destinare aliquem muneri alicui.*

Doodvijand, m. zie op Dood.

Doof, bijv. n. *surdus, a, m; captus auribus,* bij *Cic.* Eenweinig doof, *surdaster, ra, rum,* bij *Cicero; subsurdus, a, m,* bij *Quint.* Voor zonder geluid, *disſonans, antis, omn. g.* Doof zijn, *surdeo, ui, ere.* Geen geluid geven, *disſono, ui, itum, are,* bij *Vitr.* Doof worden, *obsurdesco, surdui, surdescere,* bij *Cicero.* Doof maken, *exsurdo, avi, atum, are,* bij *Plin. aures alicujus surdas reddere,* bij *Ter. hebetare aures,* bij *Celsus.* Doof gemaakt, v. d. *exsurdatus, a, m,* bij *Seneca.* Doofheid, v. *surditas, atis, f.* Zamentell. doofhout, *lignum carioſum.* Doofpot, *vas carbonibus extinguendis inſerviens.* Doovekool, *carbo exſtinctus.* Doove noot, *nux carinſa.* Doove ook doffe stem, *vox rauca;* bijw. *surde.*

Doogen, zie Gedoogen.

Dooi, m. *actio regelandi.*

Dooijen, b. w. *regelo, avi, atum, are.* Ook wordt het onpersoonlijk gebruikt, *regelat, regelavit, regelare.* Het geen doet dooijen, *egelidus, a, m.* B. v. dooi weder, *tempus egelidum, vel coelum egelidum.*

Doop, m. *baptiſma, atis, n. baptismus, i, m. baptismum, i, n.* ook voor *ſaus, intinctus, us, m. embamma, atis, n.* bij *Colum.* Van hier: eijerdoop, *intinctus ex ovis confectus.* Zuurdoop, *intinctus ex aceto confectus.* De zamenstellingen van het eerste zijn: doopbekken en doopvonte, *baptisterium, ii, n. ſacer lustrandorum fons, ſacra lustralium initiorum piſcina, fons lustralis.* Doopceel of doopcedel, *testimonium baptismi.* Doopdag, *dies baptismalis vel baptismi.* Doopeling, *baptizandus.* Doopgetuige, *testis baptismi.* Doophek of doophuis, *ſepimentum, intra quod, baptisma infantibus administratur.* Doopkleed, *vestis baptismalis.* Doopmaal, *epulum baptismale.* Doopnaam, *praenomen, inis, n.* bij *Cic.* Doopsel, zoo veel als doop. Doopsgezind, *anabaptista, ae, m.* Doopvader, *aliquis, qui in baptismate locum patris obtinet.* Doopwater, *aqua baptismalis vel baptismati destinata.*

Doopen, b. w. eigenlijk zoo veel als dompelen; verder, met water besprengen, *baptizo, avi, atum, are; ſacro baptiſmate initiare.* Fig. noemen, eenen naam geven, *nomen indere, nominare, appellare.* In water of saus doopen, *imbuere aliquid aquâ, et intingo, inxi, inctum, ingere.* Gedoopt, v. d. *baptizatus, a, m; nominatus, appellatus, imbutus, intinctus, a, m.* Van hier: dooper, *baptiſta, ae, m. baptizans, antis.*

Door, zie Dojer.

Door, voorz. *per, praep. reg. acc. ex, praep. reg. abl.* Ook is *door* veeltijds een bewijs van den *ablativus caſus* in het Latijn. Door en door, *plane, prorſus, omnino, totus.* B. v. dit is een door en door ongelukkig mensch, *totus infelix est.* Ik ben door en door nat, *totus madeo.* Daar door of langs dien weg, *isthac, adv.* Ook wordt *door* voor versleten genomen: b. v. mijne schoenen zijn door, *calceï mei lacerati ſunt.*

Doorbakken, b. w. *percequo, exi, octum, equere.* Ook beteekent het voortgaan met bakken, *coquendo continuare.* Doorbakken ook doorgebakken, v. d. *percoctus, a, m.*

Digitized by Google

Doorbedelen, b. w. b. v. het land doorbedelen, *mendicando regionem peragro, avi, atum, are.*

Doorbersten, o. w. *perrumpo, upi, uptum, umpere, et disrumpere.* Doorgebórsten, v. d. *perruptus et disruptus, a, m.* Doorbersting, v. *perruptio et disruptio, onis, f.*

Doorbijten, b. w. *morsu penetro, avi, atum, are.* Ook zegt men: ik zal er wel doorbijten, *rem quidem perficiam vel ad finem perducam.*

Doorbladeren, b. w. *pervolvo, volvi, utum, olvere; percurro, curri, cursum, currere, et perlustro, avi, atum, are.* Doorbladering, v. *percursio, onis, f.*

Doorblazen, b. w. *perflo, avi, atum, are.* Blazend van een scheiden, *flando aliquid separare.* Ook aanhouden met blazen, *flando continuare.* Doorgeblazen, v. d. *perflatus, a, m.*

Doorblinken, o. w. *perluceo et transluceo, luxi, lucere,* bij *Plin.* Doorblinkend, *perlucidus, perlucidulus et translucidus, a, m, et translucens, entis.* Doorblinkenheid, *perluciditas, atis, f.* bij *Vitr.*

Doorboren, b. w. *perforo, avi, atum, are; perterebro, ravi, ratum, are; transforo,* bij *Seneca.* Ook aanhouden met boren, *terebrando continuare.* Fig. een schip doorboren, *mergere navem.* Voor doorsteken, *transverberare, transfigere, transfodere, confodere, percutio, ussi, ussum, utere.* Van hier: doorboord, v. d. *perforatus, a, m.* In den tweeden zin, *mersus, a, m; transverberatus, transfixus, transfossus, confossus, percussus, a, m.* Doorboring, v. *percussio, onis, f.* Ook in den eersten zin, *terebratio, onis, f.* bij *Vitr.*

Doorbouwen, b. w. *peraedifico, avi, atum, are,* bij *Colum;* ook *aedificando continuare.*

Doorbraden, b. w. *plane assо, avi, atum, are;* ook *assando continuare.* B. v. dat vleesch is doorgebraden, *caro ista plane assata est.*

Doorbranden, b. w. *peruro, ussi, ustum, urere.* Doorgebrand, v. d. *perustus, a, m.* Doorbranding, v. *perustio, onis, f.* Ook brandend iets doordringen, *urendo penetrare vel perrumpere.* B. v. het vuur doorbrandt de muren, *ignis parietes perrumpit.* Ook gebruikt men het voor, door het vuur verteerd zijn: b. v. het hout is bijna doorgebrand, *lignum fere igni consumtum est.*

Doorbreken, b. en o. w. bed. *perrumpo, upi, uptum, umpere; perfringo, egi, actum, ingere,* bij *Liv.* onz. *prorumpo, upi, uptum, umpere et irrumpere.* B. v. de vijanden zoeken door te breken, *hostes irrumpere tentant.* De zon breekt door, *sol lucescit.* De zweet zal zoo doorbreken, *ulcus mox rumpet.* De dijk is doorgebroken, *agger ruptus est.* Doorgebroken, v. d. *perruptus, perfractus, proruptus, a, m.* Van hier: doorbraak of doorbreking, v. *ruptio, onis, f. ruptura, ae, f. irruptio, onis, f.*

Doorbrengen, b. w. *pervoho, exi, ectum, ehere,* bij *Cicero.* Voor verkwisten, *dilapido, avi, atum, are.* Verslijten: den tijd, dag of het leven doorbrengen, *terere tempus, diem vel aetatem;* ook *degere vitam.* Doorgebragt, *pervectus, dilapidatus, tritus, a, m.* Doorbrenger, m. *pervector, oris, m.* bij *Symmachus; dilapidator, decoctor, oris, m.* Doorbrenging, v. *pervectio, dilapidatio, decoctio, onis, f.*

Doorbuidelen, b. w. *per incerniculum transmittere vel percribrare.*

Doordansen, b. w. zijne schoenen doordansen, *calceos saltando lacerare;* ook *saltando continuare*

Doordenken, b. w. *perpendo, di, ensum, endere; considero, avi, atum, are; percurrere mente vel animo.* Doordacht, v. d. *perpensus, consideratus, a, m.* B. v. een wel doordachte raad, *consilium bene perpensum.*

Door-

Digitized by Google

Doordien, voegw. *siquidem*, *conjunctio.*

Doordoen, b. w. *transfire facio.* Ook voor uitwisselen: b. v. eene schuld doordoen, *delere debitum.* Doordedaan, v. d. *deletus*, *a*, *m.*

Doordouwen, b. w. *pertundo*, *udi*, *usum*, *undere*; *perterebro*, *avi*, *atum*, *are*; Doordedouwd, *pertusus et protusus*, *a*, *m.*

Doordragen, b. w. *transfero et perfero*, *tuli*, *latum*, *ferre*, *et perveho*, *exi*, *ectum*, *ehere.* Doordedragen, v. d. *trans et tralatus*, *perlatus et pervectus*, *a*, *m.* Een doordrager, m. *translator et pervector*, *oris*, *m.* Ook zegt men: b. v. het water is te diep, laat ik er u doordragen, *aqua nimis alta est*, *sine*, *ut te trajiciam.* Voor aanhouden met dragen: b. v. zij dragen altijd maar door, *portando*, *vel ferendo continuant.*

Doordrijven, b. w. *perpello*, *uli*, *ulsum*, *ellere.* Eene zaak doordrijven, *urgere rem aliquam.* Ook aanhouden met drijven, *fluitando continuare.*

Doordringelijk, bijv. n. *penetrabilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n.* bij *Virg.*

Doordringen, b. en o. w. *perrumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere*; *pervado*, *vasi*, *vasum*, *vadere*; *penetro*, *avi*, *atum*, *are.*

Doordringend, voor krachtig, *nervosus*, *a*, *m*, *adv. nervose.* Voor schrander, *sagax*, *acis*, *omn. g.* Van gezigt, *perspicax*, *acis*, *omn. g.* bij *Cic.* Van hier: Doordringendheid, van eene redevoering, *nervi orationis*, bij *Cicero.* Voor schranderheid, *sagacitas*, *atis*, *f.* Van gezigt, *perspicacia*, *ae*, *f. perspicacitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero.* Van de koude, *vis frigoris.* (*m*, bij *Celsus.*

Doordroog, bijv. n. *perficcus*, *a*,

Doordruipen, o. w. *perstillo*, *avi*, *atum*, *are.* Ook zegt men: hij is stilletjes doorgedropen, *clam evasit*, *se subripuit.*

Doordrukken, b. w. *premendo transmitto*, *isi*, *issum*, *ittere.* Door drukken verbreken, *premendo frangere.* Door drukken eene wond toebrengen, *premendo vulnerare.* Ook met drukken aanhouden, *premendo continuare*

Doordouwen, b. w. zie Doordouwen.

Dooreten, b. w. *peredo*, *isi*, *esum*, *edere.* Doorgegeten, v. d. *peresus*, *a*, *m.* Ook aanhouden met eten, *edendo continuare.*

Doorgaan, o. w. *transeo*, *ivi*, *itum*, *ire*; *pertransire*, *transgredior*, *essus sum*, *edi*; *permeo*, *avi*, *atum*, *are*; *pertendo*, *asi*, *asum*, *adere.* Stilletjes doorgaan, *proripere se*, bij *Plautus.* Voor gelukken: b. v. die zaak zal niet doorgaan, *res ista non prospere cedet.* Dit zal zijn niet doorgaan, *hoc sic non abibit*, bij *Ter.* Fig. vluchtig doorlezen: b. v. ik heb het boek gens doorgegaan, *obiter librum perlegi.* Voor onderzoeken: b. v. ik heb de rekening doorgegaan, *rationem examinavi.* Ik heb mijne voeten doorgegaan, *nimis ambulando pedes mihi laceravi.*

Doorgaans, bijw. *passim*, *vulgo*, *fere*, *ferme*, *assidue*, *assiduo*, *continue*, *continenter.*

Doorgalmen, o. w. *persono*, *nui*, *nitum*, *nare.*

Doorgang, m. *transitus*, *us*, *m. transitio*, *onis*, *f. meatus*, *us*, *m.* bij *Cic.* en *Liv.*

Doorgieten, b. w. *perfundo*, *udi*, *usum*, *undere*; *perstillo*, *avi*, *atum*, *are.* Doorgegoten, v. d. *perfusus*, *a*, *m.* Doorgieting, v. *perfusio*, *onis*, *f.*

Doorgooijen, b. w. *perjicio et transjicio*, *jeci*, *ectum*, *icere.* Ook door gooijen breken, *jaciando vel jactu rumpere*; ook *jaciendo continuare.*

Doorgraven, b. w. *perfodio*, *fodi*, *fossum*, *fodere*; *perforo*, *avi*, *atum*, *are*; ook *fodiendo continuare.* Doorgegraven, v. d. *perfossus*, *perforatus*, *a*, *m.*

Doorgrieven, b. w. *confodio*, *di*, *fum*, *odere*; *trajicio*, *eci*, *ectum*, *icere*; *transfigo*, *ixi*, *ixum*, *igere*, *et transfodere*, *configere et transfigere.*

Doorgroeijen, o. w. voor wel opgroeijen: b. v. die jonge begint goed door te groeijen, *puer iste bene adolescit*, *accrescit*, *pubescit.*

Doorgronden, b. w. *penetro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic. cognosco*,

co, ovi, itum, escere; scrutor, perscrutor, atus sum, ari; pertento, avi, atum, are. Voor grondig kennen, calleo, ui, ere. Iemand, die de zaken wel doorgrondt, callidus rerum. Doorgronding, v. perscrutatio, onis, f.

Doorhakken, b. w. intercido, cidi, cisum, cidere, bij Caesar. Doorhakking, v. intercisio, onis, f. bij Plin. ook caedendo continuare.

Doorhalen, b. w. pertraho, axi, actum, ahere. Fig. ik zal er de zaak wel doorhalen, rem quidem expediam, vel ita agam, ut res prospere cedat. Voor herstellen: die man zal het er doorhalen, homo iste revalescet. Voor doorstrijken, extergeo, tersi, tersum, ere et extergo. Voor bekijven, bestraffen, increpo et increpito, avi, atum, are aliquem, bij Suet. en Caesar. Voor nat maken: b. v. papier doorhalen, humectare chartam. Voor stijven: b. v. linnen doorhalen, amylo indurare.

Doorheet, bijv. n. praefervidus, a, m. Doorheet maken, percandefacio, eci, actum, acere. Doorheet worden, percaleo, ui, ere, et percalesco, calui, calescere.

Doorhekelen, b. w. omnino carminare. Ook voortgaan met hekelen, carminando continuare. Iemand doorhekelen, perstringere aliquem.

Doorhelpen, b. w. iemand ergens doorhelpen, expedire aliquem aliquâ re. Voor doorbrengen, verkwisten: b. v. hij heeft er al het zijne doorgeholpen, omnia sua dilapidavit.

Doorhouwen, zie Doorhakken.

Doorjagen, b. w. perpello, puli, pulsum, pellere; ook venando continuare; pervenor, atus sum, venari. Voor verkwisten, dilapido, avi, atum, are; abligurio, ivi, itum, ire; nepotor, atus sum, ari; abedo, edi, esum, ere. Doorgejaagd, v. d. perpulsus, dilapidatus, abesus, a, m.

Doorkerven, b. w. persaco, secui, sectum, secare, bij Cic. perscindo, scidi, scissum, scindere, bij Liv. ook secando vel scindendo continuare. Doorgekorven, v. d. persectus et perscisus, a, m.

Doorkijken, b. w. perspicio, exi, actum, icere, bij Cicero; perlustro, avi, atum, are, bij Livius.

Doorkleinzen, ook zegt men doorklenzen, colo et percolo, avi, atum, are. Doorkleinzing of doorklenzing, v. percolatio, onis, f.

Doorklieven, ook doorkloven, b. w. perscindo, scidi, scissum, scindere, bij Liv. perseco, secui, sectum, secare, bij Cic. diffindo, idi, issum, indere, bij Cic. intercido, cidi, cisum, idere. Doorklieving, v. intercisio, onis, f.

Doorklinken, o. w. persono, ui, itum, are, bij Cic. Doorklinkend, personus, a, m.

Doorkloppen, b. w. pertundo, tudi, tusum, tundere, bij Colum; ook verberando vel tundendo continuare.

Doorknabbelen en doorknagen, b. w. perrodo, rosi, rosum, rodere aliquid. Doorgeknabbeld en doorgeknaagd, v. d. perrosus, a, m.

Doorkneden, b. w. perdepso, sui, sere, bij Catullus; ook despendo continuare. Ook zegt men: een doorkneed man, homo acutus; vir naris emunctae. Eene doorkneedde redevoering, oratio elaborata.

Doorkoken, b. w. percoquo, coxi, coctum, coquere cum acc. bij Pliu. Doorkoken is ook het eene onder het andere koken, concoquo, coxi, coctum, coquere.

Doorkomen, o. w. transeo, ii, itum, ire. B. v. die weg is naauwelijks te doorkomen, via ista vix pervia est. Voor opkomen of herstelt worden: de zieke is er gelukkig doorgekomen, aeger feliciter evasit. Zijn goed en vermogen verspillen: b. v. hij leeft, als of er geen doorkomen aan ware, vivit, quasi divitiae illi essent inexhaustae.

Ik

Ik kan er niet doorkomen, *rem istam absolvere nequeo.*

Doorkoud, bijv. n. *perfrigidus, a, m*, bij *Cic.* Doorkoud zijn, *perfrigeo, ui, ere.* Doorkoud worden, *perfrigesco, frixi, frigescere*, bij *Celsus.* Doorkoud maken, *perfrigefacio, feci, factum, facere cum acc.* bij *Plaut.*

Doorkrabbelen en doorkrabben, b. w. *perfrico, icui, ictum, icare*, bij *Cic.* Ook zegt men: hij is er eveuwel doorgekrabbeld, *re tamen ista se expedivit.* Eene wonde doorkrabben, *fricando aperire vulnus.* Ook aanhouden met krabben, *fricando continuare.*

Doorkruipen, o. w. *perrepo, repsi, reptum, repere*, bij *Colum*; *perrepto, tavi, tatum, tare*, bij *Ter.* Fig. voor iets naauwkeurig onderzoeken: hij heeft alles doorkropen, *omnia perscrutatus est.*

Doorkruisen, b. w. *pererro, avi, atum, are*; *peragrare, pervagor, atus sum, ari.* In den zeetrant, *pernavigo, avi, atum, are.* Doorkruisend, *pervagus, a, m*, bij *Ovid.*

Doorkuijeren, o. w. *perambulo, avi, atum, are*, bij *Horat.*

Doorlaten, b. w. voor binnen laten, *intromitto, misi, missum, mittere*, bij *Cicero*; *admitto*, bij denzelfden.

Doorleeren, b. w. *perdisco, didici, discere*, bij *Cicero*; ook *discendo continuare.* Doorleerd, *perdoctus, peruditus, a, m*, bij *Cicero.*

Doorleiden, b. w. *perduco, duxi, ductum, ducere*, bij *Cic.* Doorgeleid, v. d. *perductus, a, m.* Doorleiding, v. *perductio, onis, f.* bij *Vitr.*

Doorleven, o. w. *pervivo, vixi, victum, vivere*, bij *Plaut.*

Doorlezen, b. w. *perlego, legi, lectum, legere cum acc.* bij *Cic.* *pervolvo, volvi, volutum, volvere et evolvere librum*, bij *Liv.* *percurrere*, bij *Cic.* ook *legendo continuare.*

Doorlichten, b. w. *perlucco, luxi, lucere*, bij *Plin.*

Doorloop, m. *transcursus, us, m.* bij *Seneca.*

Doorloopen, o. en b. w. *percurro, curri et cucurri, cursum, currere*, bij *Caesar*; *percurso, avi, atum, are*, bij *Liv.* Ook aanhouden met loopen, *currendo continuare.* Door veel loopen verslijten: b. v. hij heeft zijne schoenen doorgeloopen, *calceos currendo laceravit.* De gansche stad doorloopen, *tota urbe vagari, pervagari, pererrare, pervolgare*, bij *Lucretius.* Voor doorstroomen, *perfluo, uxi, uxum, uere.* B. v. de rivier loopt door de stad, *flumen perfluit urbem.* Vluchtig doorvliegen, *pervolitare*, bij *Virg.* Vluchtig alle deelen beschouwen: b. v. eene rekening doorloopen, *obiter rationem examinare.* Doorloopende, *pervagus, a, m.* Doorlooping, v. *percursatio, percursio, onis, f. pustratio*, bij *Cicero.* Doorloopen, v. d. *decursus, a, m.*, bij *Cic.* *emensus, perlectus.*

Doorlouteren, b. w. *perpurgo, avi, atum, are*, bij *Cic.* Doorlouterd, v. d. *perpurgatus, a, m.*

Doorluchtig, bijv. n. zoo veel als doorschijnend, *pellucidus, perlucidus*, bij *Cicero*; *pertranslucidus*, bij *Plin.* Voor vermaard, *clarus, a, m*; *illustris, nobilis, lis, e, m. f. et n.* Voor voornaam, heerlijk, *serenus, a, m.* Wij zeggen nu: een zeer doorluchtig vorst, *serenissimus princeps.* Een doorluchtig man, *heros, oïs, m.* Eene doorluchtige vrouw, *heroina, ae, f. vel hereis, idis, f.* bij *Ovidius.*

Doormager, bijv. n. *permacer, a, m*, bij *Plinius.* Doormager zijn, *corpore vesco esse*, bij *Plinius.*

Doormaken, b. w. *perficio, eci, ectum, icere.* Voor ontsnappen, *evado, si, sum, ere.* Voor verkwisten, *dilapido, avi, atum, are.*

Doormarsch, m. *transitus exercitus*

Doormengen, b. w. *permisceo, miscui, mistum et mixtum, iscere, cum acc.* bij *Cic.* Doormen-

menging, v. *permistio, onis, f.* Doormengd, v. d. *permistus, a, m.* Ook wordt het gebruikt, voor behoorlijk onder een mengen: b. v. meel, *subigere farinam*; v. d. *subactus, a, m*, bij *Cicero.*

Doormesten, b. w. *fagino, avi, atum, are.* Doormest, v. d. *faginatus, a, m*, bij *Liv.* Een doormest mensch, *homo curata cute*, bij *Hor.*

Doorn, m. *spina, ae, f. dumus, i, m. carduus, i, m. sentis, is, m. et f.* Spreekw. er is geene roos zonder doornen, *nihil est ab omni parte beatum.* Iemand eenen doorn uit den voet trekken, *difficultate aliquem liberare.* Dat is hem een doorn in het oog, *hoc illi tolerandum non est.* Zamenstell.

Doornachtig, bijv. n. *sentus, a, m*, bij *Virg. spinosus, a, m*, bij *Catull. spineus, dumosus.*

Doornboom, m. *sentes, plur. m.* Vol doornboomen, *senticosus, a, m*, bij *Lucil.*

Doornbosch, o. doornhaag, v. doornheg, v. *dumetum, i, n. spinetum, i, rubetum, i, sentinetum, i, vepretum, i, lumectum, i*, bij *Varro.*

Doornaaijen, b. w. *transuo, sui, sutum, suere*, bij *Celsus*; ook *suendo continuare.*

Doornagelen, b. w. eigenlijk met nagels doorboren, *transfigere clavis*; ook *suffigo, ixi, ixum, igere cum acc.* bij *Hor.* Doornageld, v. d. *suffixus, a, m.*

Doornatten, b. w. *irrigo, avi, atum, are*, bij *Cic. irrorare*, bij *Colum.* Doornat, v. d. *irriguus, a, m*; *permadidus, a, m.* Doornat zijn, *permadeo, dui, dere.* Doornat worden, *permadesco, ui, escere.* Doornat maken, *permadefacio, eci, actum, acere, cum acc.* bij *Plautus.* Doornatting, v. *irrigatio, onis, f.*

Doornemen, b. w. voor iemand bespispen, bestraffen, *reprehendo, di, sum, ere*; *arguo, ui, utum, uere.* Ook voor aanhouden, met nemen, *accipienda vel capienda continuare.*

Doornik, eene stad in Vlaanderen, *Tornacum, i, n.*

Doornvink, zoo veel als distelvink, *carduelis, lis, f.* bij *Plin.*

Doornvisch, m. *balanus, i, m.* bij *Plautus.* (bij *Plin.*

Doornzwijn, m. *hystrix, cis, f.*

Doorperfen, b. w. door iets heen perfen, *colo, avi, atum, are, et percolare*, bij *Colum*; *per primo, esse, esfum, imere.*

Doorpriemen, b. w. *pertundo, udi, usum, undere, cum acc.* bij *Colum.* Doorpriemd, v. d. *pertusus, a, m.*

Doorraken, b. w. voor wegraken, *evado, si, sum, ere.* Voor zijn kost winnen, *sustento, avi, atum, are se.* Voor verkwisten, *dilapido, avi, atum, are.*

Doorregenen, o. w. *perpluo, pluí, plutum, pluere*, bij *Quintil.* ook *pluendo continuare.*

Doorreiken, b. w. *porrigo, exi, ectum, igere aliquid alicui per aliquem locum.* B. v. iets door een venster doorreiken, *porrigere aliquid per fenestram.*

Doorreizen, b. en o. w. *peragro, avi, atum, are*; *pererrare, permeare, cum acc.* bij *Plin.* Onz. zijne reis voortzetten, *exsequi iter*, bij *Plaut.* Nacht en dag doorreizen, *die ac nocte continuare iter*, bij *Caesar.* Doorreis, v. *transitus, us, m.* S. v. ik zal in mijne doorreis met u spreken, *in transitu tecum loquar.*

Doorrennen, b. w. *percurro, curri, cursum, currere*, bij *Caesar*; *percurso, avi, atum, are*, bij *Liv.* Ook aanhouden met rennen, *currendo continuare.*

Doorrijden, b. w. *perequito, avi, atum, are*, bij *Caesar.* Door rijden eene wond veroorzaken: b. v. hij heeft zijn paard doorgereden, *nimio cursu equum suum vulneravit.* Ook aanhouden, met rijden, *equitando continuare.*

Doorrijgen, b. w. *configo, ixi, ixum, igere, cum acc.* bij *Cicero*; *transfodio, di, ossum, odere et subfodere*, bij *Caesar.* Doorregen, v. d. *confixus, transfossus, subfossus, a, m.*

Door-

Doortijd, bijw. n. *permaturus, a, um*, bij *Colum.* Doorrijp worden, *permaturesco, ui, escere*, bij *Celsus.*

Doorroeijen, b. w. *eremigo, avi, atum, are.* B. v.: wij zijn behouden door de klippen geroeid, *salvi inter scopulos eremigavimus.* Door eene plaats doorroeijen, *remigare per aliquem locum.* Ook aanhouden met roeijen, *remigando continuare.* Ook snel aanroeijen: b. w. wij hebben goed doorgeroeid, *remigando festinavimus.*

Doorroeren, *permisceo, iscui, ixtum; et istum, iscere.* Doorgeroerd, v. d. *permixtus et permistus, a, um.* Doorroering, v. *permistio, onis, f.*

Doorrollen, b. w. *pervolvo, vi, utum, olvere.* Onz. hij zal er wel doorrollen, *feliciter se expediet.* Doorgerold, v. d. *pervolutus, a, um.*

Doorrooken, b. w. *suffitu impleo, evi, etum, ere; suffire, vaporare.* Ook met rook doordringen: b. v. dit spek is genoeg doorgerookt, *lardum hocce fume satis est induratum.*

Doorrukken, b. w. *vi pertrahe, axi, actum, ahere.* Door rukken kwetzen: b. v. ik heb mijne handen doorgerukt, *trahendo manus vulneravi vel laceravi.* Fig. snel voortrekken: b. v. het leger is doorgerukt, *exercitus perrupit.* Ook aanhouden met rukken, *trahendo continuare.*

Doorschaven, b. w. *perdolo, avi, atum, are.* Ook, door schaven kwetsen, *fricando lacerare.* B. v. mijne handen zijn doorgeschaafd, *manus meae fricando sunt laceratae.* Ook, aanhouden met schaven, *delando continuare.*

Doorscheuren, b. w. *perrumpo, rupi, ruptum, rumpere; perscindo, idi, issum, indere*, bij *Liv.* en *Tibull.* ook *rumpendo vel scindendo continuare.*

Doorschieten, b. w. *trajicio, eci, ectum, icere, cum acc.* bij *Cicero; transadigo, adegi, adactum, adigere*, bij *Virgilius; transfigo, ixi, ixum, igere*, bij *Livius; transfodio, fodi, fossum, fodere; transforo, avi, atum, are; transfigo, egi, actum, igere*, bij *Tacit.* Voor mengen: b. v. de kaarten doorschieten, *miscere chartas lusorias.* Voor doorvaren: b. v. het schip is door de brug geschoten, *navis pontem pernavigavit.* Voor losgaan: b. v. het kabelkouw schiet door, *rudens elabitur.* Fig. een boek doorschieten: b. v. met wit papier, *chartam album inserere libro.* Eenen muur doorschieten, *murum ictu penetrare.* Het geen men doorschieten kan, *penetrabilis, lis, le, m. f. & n.* Doorschoten, v. d. *transfixus, transfossus, transforatus, a, um.* Met pijlen doorschoten, *confixus telis.*

Doorschijnen, o. w. *pelluceo (perluceo), interluceo, transluceo, luxi, lucere*, bij *Plinius.* Doorschijnend, v. w. *pellucidus (perlucidus), interlucens, omn. g.* Als glas, *vitreus, a, um.*

Doorschoppen, b. w. b. v. ik heb hem door de deur geschopt, *pedibus vel pede illum per portam contrusi; vel foras extrusi.* Ook aanhouden met schoppen, *calcando, vel pedibus trudendo continuare.*

Doorschrabben, b. w. *deleo, evi, etum, ere; expungo, unxi, unctum, ungere; exscalpo, alpsi, alptum, alpere cum acc.* bij *Nepos.* Dat uitgeschrabd kan worden, *delebilis, lis, e.*

Doorschreeuwen, b. w. *clamando continuare.*

Doorschuiven, b. w. *leniter pertrudere aliquid.*

Doorschuren, b. w. *perfrico, cui, ictum, care.* Ook door veel schuren bederven: b. v. de ketel is doorgeschuurd, *lebes fricando rimas egit.*

Doorschutten, b. w. de schepen door middel van eene sluis van het eene vaarwater naar het andere overbrengen, *navigia per emissarium trantmittere.*

Doorslaan, b. en o. w. *pertundo, tudi, tusum, tundere; percudo, udi, usum, udere*, bij *Co-*

Digitized by Google

lum. Door den vijand slaan, *perrumpere exercitum hostis.* Voor verkwisten: b. v. hij heeft al zijn goed er doorgeslagen, *omne patrimonium profudit.* Voor iets schielijk afdoen: b. v. ik zal er maar wat doorslaan, *rem solummodo obiter conficiam.* Voor doordringen: b. v. de inkt slaat door, *atramentum perfluit.* Ook laten doordringen: b. v. dit papier slaat door, *charta haecce bibit, vel transmittit.* Het deelw. doorslaand is ook in gebruik voor duidelijk: b. v. een doorslaand bewijs, *exemplum vel argumentum manifestum.*

Doorslapen, o. w. *perdormisco, iscere*; ook *consumere somno.* B. v. den dag, *diem.*

Doorslepen, b. w. voor doortrekken, *pertraho, traxi, tractum, trahere*, bij *Liv. perduco, uxi, uctum, ucere.*

Doorslijpen, b. w. b. v. dit glas is bijna doorgeslepen, *vitrum hocce nimis levigando fere extenuatum est.* Het v. d. doorslepen, komt in den zin van loos, als door slijpen gescherpt, voor, doch meest in eenen kwaden zin: *astutus, callidus, versutus, fraudulentus, a, m; vafer, a, m; versipellis, lis, le.* Somtijds ook in eenen goeden zin: zoo veel als scherpzinnig, *acutus, ingeniosus, argutus, a, m; sagax, acis, omn. g. solers, ertis.* Doorslepenheid, v. *astutia, ae, f. callliditas, atis, f. fraus, dis, f.* In eenen goeden zin, *acumen ingenii, ingenium, ii, n. argutiae, arum, plur. f. sagacitas, atis, f. solertia, ae, f.*

Doorslijten, b. en o. w. *contero, trivi, tritum, terere*; ook *terendo lacero, avi, atum, are.*

Doorsluipen, o. w. *perlabor et elabor, lapsus sum, labi.* Voor stilletjes doorkruipen, *perrepo, repsi, reptum, repere.*

Doorsmakken, b. w. iemand door het venster smakken, *projicere aliquem vi per fenestram.*

Doorsmelten, b. w. onder elkander smelten, *colliquesco, licui, liquescere*, bij *Varro.*

Doorsmijten, zie Doorsmakken.

Doorsneeuwen, o. w. het heeft hier doorgesneeuwd, *nix hic loci penetravit*; ook *ningendo continuare*; ook *nive complere.*

Doorsnijden, b. w. *perseco, cui, ctum, care*; *persecindo, idi, isum, indere*; *prosecindo*, bij *Varro*; *transscindo*, bij *Plaut. diffindo, idi, isum, indere*, bij *Cic. rescindo, discindo*, bij denzelfden; *intercido, idi, isum, idere*, bij *Caesar.* Doorsnijding, v. *sectio, onis, f. sectura, ae, f. interciso, onis, f. desectio, onis, f.* bij *Colum.* Doorsnijder, m. *secter, eris, m.* Doorsnijdbaar, bijv. n. *sectilis, lis, le*; *sectivus, a, m*; bij *Colum.* Fig. zegt men: de lijn doorsnijdt den driehoek, *linea triangulum secat.*

Doorsnuffelen, o. w. *rimor, atus sum, ari*, bij *Cicero*; *perscrutor, atus sum, ari*, bij *Seneca.* Doorsnuffelend, deelw. *rimabundus, a, m*, bij *Apulejus.* Doorsnuffelaar, m. *scrutator, oris, m.* Doorsnuffeling, v. *perscrutatio, onis, f.* bij *Seneca.*

Doorspekken, b. w. overal met spek besteken: b. v. eenen haas doorspekken, *lardo totum leporem trajicere.*

Doorspelen, b. w. zoo veel als tot het einde toe spelen: b. v. een muzijkstuk doorspelen, *carmen musicum absolvere.* Ook met spelen doorbrengen: b. v. hij heeft den geheelen nacht doorgespeeld, *ludendo totam consumsit noctem*; ook *ludendo continuare.* Door het spel verliezen: b. v. hij heeft er alles doorgespeeld, *omnia lusu perdidit.*

Doorspeten, b. w. *transfigo, ixi, ixum, igere cum acc.* waarbij men *veru vel verubus* voegen kan.

Doorspitten, b. w. *confindo, idi, isum, indere et diffindere.*

Doorspoelen, b. w. *perluo, ui, utum, uere et proluere.* Doorspoeling, v. *proluvies, iei, f.* bij *Cicero.*

Doorspreken, o. w. *fine intermissione loqui vel loquendo continuare.*

Door-

Digitized by Google

Doorſpringen, b. w. *tranſilio, ui, ultum, ire, vel ſaltu tranſeo, ii, itum, ire.*

Doorſtaan, o. w. *patior, paſſus ſum, pati; perpetior, eſſus ſum; etis, foro, tuli, latum, ferre; perferre et ſufferre; tolero, avi, atum, are,* allen bij *Cicero; ſuſtineo, ui, entum, inere,* bij *Terentius; perduro, avi, atum, are,* bij *Plautus.* Voor doorworſtelen, *exantlo, avi, atum, are,* bij *Cicero.*

Doorſtampen, b. w. *contundo, tudi, tuſum, tundere, cum acc.* bij *Varro;* ook *tundendo continuare.*

Doorſtappen, b. w. *gradior, greſſus ſum, gradi per locum aliquem.* Ook aanhouden met ſtappen, *fine intermiſſione incedere.* Ook zijne ſtappen verhaasten, *celerare gradum,* bij *Virg.*

Doorſteken, b. w. *tranſigo, ixi, ixum, igere,* bij *Liv. tranſfodio, odi, oſſum, odere,* bij denzelfden; *perfodere, confodere, configere, tranſverbero, avi, atum, are; percutio, cuſſi, cuſſum, cutere; tranſigo, egi, actum, igere; trajicio, eci, ectum, icere,* bij *Cicero.* Door ſteken eene opening maken, *perforo, avi, atum, are.* Eenen dijk doorſteken, *rumpere aggerem.* Zich zelven doorſteken, *incumbere gladio vel in gladium;* bij *Cicero.* Dat men doorſteken kan, *penetrabilis, lis, le.* Dat men niet doorſteken kan, *impenetrabilis, lis, le,* bij *Livius.* Het verl. d. doorgeſtoken komt meest in eenen kwaden zin voor: b. v. het is een doorgeſtoken zaak, *res fallaciter est conſtituta.* Onz. b. v. zijne voeten ſteken door zijne ſchoenen, *pedes e calceis exſtant.* Doorſtoken, v. d. *tranſixus, tranſfoſſus, perfoſſus, confoſſus, confixus, tranſverberatus, percuſſus, tranſactus, trajectus, ruptus.* Doorſteking, *tranſfoſſio, perfoſſio, confoſſio, percuſſio, onis, f. ruptio, onis, f.* Een doorſteker, m. *percuſſor, oris, m.*

Doorſtikt, zoo veel als doorſtoken: b. v. met goud en zilver doorſtikt, *auro argentoque contextus.*

Doorſtooten, b. w. zie Doorſteken en Doordouwen.

Doorſtorten, b. w. *perfundo, fudi, uſum, undere, aliquid per aliquod.*

Doorſtralen, o. w. *perluceo, uxi, ucere,* bij *Plin. tranſradio, avi, atum, are, vel radiis penetrare.* B. v. de zon kan niet door de wolken ſtralen, *ſol radiis nubes penetrare non potest.*

Doorſtrijken, b. w. voor uitvegen, *deleo, levi, letum, lere.* B. v. ik zal zijnen naam doorſtrijken, *nomen ejus delebo.* Fig. berispen, beſtraffen, *objurgo, avi, atum, are; reprehendo, di, ſum, ere.* Zich wegpakken: hij is heimelijk doorgeſtreken, *clam evaſit.*

Doorſtrikken, b. w. *internodiis inter ſe conjungere.*

Doorſtrooijen, b. w. *perſpergo, ſi, ſum, ere,* bij *Cicero.* Ook het eene onder het andere ſtrooijen, *interſpergere.*

Doorſtroomen, o. w. *perfluo, uxi, uxum, uere; perfluctuo, avi, atum, are,* beide bij *Lucret. permano, avi, atum, are,* bij *Cicero.*

Doorſtroopen, b. v. *infesto, avi, atum, are; populor et depopulor, atus ſum, ari.* Een land doorſtroopen, *regionem populationibus vel populando infeſtare.*

Doorſtuiven, o. w. b. v. het meel ſtuift door den zak, *farina ſaccum penetrat, vel perfluit.* Ook van ſtof doordrongen worden: b. v. de muur ſtuift door, *pulvis murum penetrat.* Ook zich met drift wegpakken: b. v. hij ſtoof er als een wind door, *celerrime ſe propripiebat.*

Doorſturen, b. w. *rego, rexi, rectum, egere; guberno, avi, atum, are.* B. v. hij heeft het ſchip midden tuſſchen de rotzen doorgeſtuurd, *navem per medios rupes rexit.*

Doortasten, b. w. *pertento, avi, atum, are;* ook *fine intermiſ-*

Digitized by Google

ſione tentare. Fig. het wordt tijd om door te tasten, *tempus est totis viribus agendi.* Ook voor doorzoeken, *perquiro, ſivi, ſitum, ere.*

Doortillen, b. w. *tollo, et ſuſtollo, ſuſtuli, ſublatum, ſuſtollere.* B. v. wij hebben hem door het venſter getild, *per fenestram illum ſuſtulimus.*

Doortogt, m. *tranſitus, us, m.* bij *Cicero; commeatus, us, m.* bij *Caeſar.* Door eene plaats, *peragratio, nis, f.* bij *Cicero.* Een enge doortogt, *claustra, orum, n. plur.* Iemand den doortogt banen, *aperire viam alicui,* bij *Virg.* Het water kan geenen doortogt vinden, *aqua ſibi viam aperire nequit.*

Doortrappen, b. w. door trappen breken: b. v. hij heeft het ijs doorgetrapt, *glaciem calcando fregit, vel rupit.* Ook behoorlijk overal met de voeten treden: b. v. het meel is wel doorgetrapt, *farina rite ſubacta est;* ook *calcando continuare.* Doortrapt, v. d. zoo veel als loos, en wordt altijd in eenen kwaden zin genomen, *callidus, astutus, a, m; vafer, ra, rum; doloſus, verſutus, fraudulentus, a, m.* Van hier: doortraptheid, v. *calliditas, atis, f. astutia, ae, f.*

Doortreden, zie Doorgaan.

Doortrekken, b. w. *pertraho, axi, actum, ahere;* onz. *permeo, avi, atum, are; peragrare, tranſire, iter facere per aliquem locum.* B. v. de troepen zijn maar doorgetrokken, *exercitus ſolummodo tranſiit.* Voor, door iets heen dringen: b. v. de inkt trekt door het papier, *atramentum chartam perſluit.*

Doortuimelen, o. w. b. v. ga van het venſter af op dat gij er niet doortuimelt, *fenestra abſcede, ne per illam devolvaris.*

Doorvaart, zie Doorvogt.

Doorvallen, o. w. *perlabor, apſus ſum, abi,* bij *Cicero;* ook *cadere vel decidere per aliquid.*

Doorvaren, o. en b. w. *pernavigo, avi, atum, are,* bij *Plin.* In ſtukken varen: b. v. hij heeft zijn ſchip doorgevaren, *navigando navem laceravit;* ook *ſine intermiſſione navigare.*

Doorvegen, b. w. *verrere per aliquem locum, vel verrendo pellere per aliquem locum;* ook *ſine intermiſſione verrere.* Ook voor uitdoen, *deleo, levi, letum, lere.* Voor berispen, *arguo, ui, utum, uere; reprehendo, di, ſum, dere.*

Doorvijlen, b. w. *elimo, avi, atum, are.* Doorgevijld, v. d. *elimatus, a, m;* ook *ſine intermiſſione limare.*

Doorvlammen, o. w. *flammando continuare.* B. v. de Etna vlamt ſteeds door, *Ætna ſine intermiſſione flammas eructat.*

Doorvlechten, b. w, *perplecto, xi, xum, ctere; pertexo, ui, extum, exere.* Doorvlochten, v. d. *perplexus et pertextus, a, m.* Doorvlechting, v. *nexus, us, m. et textus, us, m.*

Doorvliegen, o. w. *pervolo et pervolito, avi, atum, are,* beide bij *Virg. tranſvolare,* volgens *Scheller.*

Doorvlieten, o. w. *perfluo, uxi, uxum, uere; permano, avi, atum, are.*

Doorvlijmen, zie Doorſnijden.

Doorvloeijen, hetzelfde als Doorvlieten.

Doorvochtigen, b. w. *permadefacio, eci, actum, acere, cum acc.* bij *Plaut.*

Doorvoeden, b. w. *ſuſtento, avi, atum, are; enutrio, ivi, itum, ire; alo, alui, altum et alitum, alere; ſagino, avi, atum, are.* Doorvoed, v. d. *ſaginatus, a, m; enutritus, altus;* ook *ſine intermiſſione ſuſtentare, enutrire, alere et ſaginare;* het geen men ook doorvoederen noemt. Een wel doorvoed man, *homo curatâ cute,* bij *Hor.*

Doorvoeren, b. w. *pervehо, vexi, vectum, vehere,* bij *Livius; tranſvehere, ducere per locum, traducere, tranſfero, tuli, latum, ferre.* Doorgevoerd, v. d. *pervectus, tranſvectus, ductus, traductus, a, um.* Doorvoering, v. *traductio, onis, f.*

Doorvreten, b. w. *peredo, edi, eſum,*

Digitized by Google

esum, edere; perrodo, osi, esum, odere; ook *rodendo sibi viam aperire.*

Doorvrijven, hetzelfde als doorwrijven.

Doorwaaijen, o. w. *perflo, avi, atum, are*; ook *flando continuare.*

Doorwaden, o. w. *vado et pervado, avi, atum, are*, bij *Veget. vado transire*, bij *Caesar.* Van hier: doorwaadbaar, bijv. n. *vadosus, a, m.* bij *Liv. quod vado transiri potest*, bij *Caesar.*

Doorwaken, b. w. *pervigilo, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Alle menschen hebben doorgewaakt, *ab omnibus pervigilatum est*, bij *Frontinus.* Doorwaking, v. *pervigilium, ii, n.*

Doorwandelen, b. w. *perambulo, avi, atum; are*, bij *Hor. peragrare, obire, emetiri*; ook *sine intermissione ambulare.*

Doorwarm, bijv. n. *fervidus, a, m.* bij *Cicero*; *percalidus, a, m.* Doorwarm maken, *percandefacio, eci, actum, acere*, bij *Vitr.* Doorwarm worden, *percaleo, ui, ere*; en *percalesco, lui, lescere*, bij *Ovid.* Doorwarmd, v. d. *percalefactus, a, m*, bij *Lucret.*

Doorwas, o. zoo heeten vier planten, *perfoliata*, bij *Dodon.* ook *bupleurum rotundifolium*, bij *Linn. caprifolium vel lonicera caprifolium, vinca*, bij *Linn. et ophrys*, bij denzelfden; *cerion, ii, n.* bij *Plin.*

Doorwasschen, b. w. *perluo, lui, lutum, luere.*

Doorwassen, o. w. *nascer, natus sum, nasci; cresco, evi, etum, escere per rem*; ook *internasci.* Aanhouden met wassen, *sine intermissione crescere.* Van vleesch, wanneer vet en mager door een gewassen zijn, *distinctus vel intermixtus, a, m.*

Doorweeken, o. en b. w. *omnino mollio, ivi, itum, ire*; *neutrum, omnino molliri*; ook *insucco, avi, atum, are*, bij *Colum.* Van hier: doorweekt, v. d. *mollitus, emollitus, a, m.* Doorweeking, v. *mollitio et emollitio, onis, f.*

Doorweg, zie Doortogt.

Doorwerken, b. w. *elaboro, avi, atum, are*; ook *sine intermissione laborare.* Het eene door het andere werken, *intertexo, xui, xtum, exere, et pertexere.* Bij de bakkers voor kneden, *perdepso, sui, sere.*

Doorwerpen, b. w. *trajicio, eci, ectum, icere*; ook *jaciendo continuare.*

Doorweven, b. w. *pertexo et intertexo, exui, extum, exere*; ook *sine intermissione texere.*

Doorwijs, bijv. n. *perspiens, tis, omn. g.* bij *Cic.*

Doorwinden, b. w. *torqueo, si, tum, quere, aliquid per aliquam rem.* Ook voor uitredden: b. v. hij zal er zich wel doorwinden, *se quidem expediet.*

Doorwindig, bijv. n. *perflabilis, lis, m. f. le, n. vento pervius, a, m.*

Doorwischen, zoo veel als doorvegen.

Doorwoeden, o. w. *interfuro, furere*, bij *Statius*; ook *sine intermissione furere.*

Doorwoelen, o. w. *percurso, avi, atum, are*; ook *sine intermissione cursare, everto, inverto, perverto.*

Doorwonden, b. w. *vulnero, avi, atum, are*; *undique vulnerare.*

Doorworstelen, b. w. *eluctor et perluctor, atus sum, ari*; *exantlo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero.* Doorworstelend, *eluctans, antis, omn. g.* bij *Tacitus.* Dat men doorworstelen kan, *eluctabilis, lis, le*, bij *Seneca.* Dat men doorworstelen moet, *eluctandus, a, m*, bij *Liv.*

Doorwrijven, b. w. *perfrico, cui, ctum, care*; ook *sine intermissione fricare.* Door wrijven openen of kwetzen, *fricando lacerare vel vulnerare.* Ook voor uitwischen: b. v. ik heb alle uwe schulden doorgewreven, *omnia tua debita delevi.*

Doorwrocht, bijv. n. zijnde het oude verl. d. van doorwerken, *elaboratus, a, m.* bij *Cicero*, Niet doorwrocht, *inelaboratus, a, m*, bij *Quint.*

Doorwroeten, b. w. *perfodio, odi-*

Digitized by Google

osſum, *odere*. Doorwroeting, v. *perfoſſio*, *onis*, *f.*

Doorzagen, b. w. *ſerro*, *avi*, *atum*, *are*; *ſerra perſecare vel penetrare*. Doorzaging, v. *ſectura*, *ae*, *f.* bij *Plin.* *ſectio*, *onis*, *f.* bij *Varro.*

Doorzaaijen, b. w. het eene door het andere zaaijen, *ſemen ſemini interminiſcere*. Ook aanhouden met zaaijen, *ſeminando continuare*. In den dichterlijken ſtijl: voor vervuld, *impletus*, *a*, *m*; *refertus*, *a*, *m*.

Doorzakken, o. w. *pando*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin.* en *pandor*, *atus ſum*, *ari*, bij denzelfden en bij *Vitr.* Doorgezakt, v. d. *pandus*, *a*, *m*. Doorzakking, v. *pandatio*, *onis*, *f.* bij *Vitruvius.*

Doorzeilen, b. w. *pernavigo*, *avi*, *atum*; *are*, bij *Plin.* ook *ſine intermiſſione navigare*. Ook door zeilen verbreken: b. v. hij heeft zijn ſchip doorgezeild, *navigando navem ſuam rupit vel laceravit.*

Doorzetten, b. w. eene zaak doorzetten, *rem ad finem perducere*, *propero*, *avi*, *atum*, *are*; *accelerare*, *urgere*. B. v. de paarden doorzetten, *urgere equos.*

Doorzien, b. en o. w. *oculis aliquid penetrare*, *perſpicio*, *exi*, *ectum*, *icere cum acc.* bij *Cic.* *tranſpicere*, bij *Lucr.* *perſpecto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Suet.* Van hier: doorzigt, o. *tranſpectus*, *us*, *m.* bij *Lucr.* Ik heb geen doorzigt in die zaak, *res iſta me latet.* Doorzigtbaar, *perſpicibilis*, *lis*, *le*, bij *Vitr.* Ondoorzigtbaar, *inperſpicuus*, *a*, *m*, bij *Plin.* Doorzigtbaarheid, *perſpicibilitas*, *atis*, *vox pravae notae.* Doorzigtig, *perſpicax*, *acis*, *omn. g.* bij *Cic.* Doorzigtigheid, v. *perſpicacia*, *ae*, *f.* et *perſpicientia*, *ae*, *f.* beide bij *Cicero.*

Doorziften, b. w. *percribro* et *ſubcribro*, *avi*, *atum*, *are.*

Doorzijgen, b. w. *percolo*, *avi*, *atum*, *are*, *vel per colum transmittere.*

Doorzijn, o. w. b. v. door een land, *tranſeo*, *ivi*, *itum*, *ire.* Ik ben het boek door, *perlegi librum vel abſolvi lectionem libri.*

Doorzijpen ook doorzijpelen of doorzijperen, *perſtillo*, *lavi*, *latum*, *lare*; *ſtillatim penetrare*, *ſenſim permanare.*

Doorzinken, o. w. *fido*, *idi*, *idere per aliquid.*

Doorzitten, b. w. *perſideo*, *edi*, *eſſum*, *idere*, bij *Plin.* *perſedere*, bij *Vitr.* Door veel zitten verſlijten: b. v. hij heeft zijne kleederen doorgezeten, *veſtimenta ſua ſedendo conſumſit vel laceravit vel perdidit.*

Doorzoeken, b. w. *perquiro*, *ſivi*, *ſitum*, *irere*; *ſcrutor* et *perſcrutor*, *atus ſum*, *ari*; *rimor*, *atus ſum*, *ari.* Doorzoeking, v. *ſcrutatio*, *f.* Doorzoeker, m. *ſcrutator*, *oris*, *m.*

Doorzouten, b. w. *probe ſalio*, *ivi*, *itum*, *ire vel probe ſale condire*, bij *Cicero.*

Doorzulten, hetzelfde als doorzouten.

Doorzwerven, o. w. *pervagor*, *atus ſum*, *ari*, bij *Cicero*; *pererro*, *avi*, *atum*, *are*; bij *Virg.* *pervolgo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Lucr.* Doorzwervend, v. d. *pervagus*, *a*, *m*, bij *Ovid.*

Doos, b. v. *capſa*, *capſula*, *ae*, *pyxis*, *idis*, *f.* *ciſtella*, *ae*, *f.* bij *Terent.* *loculamentum*, *i*, *n.* bij *Vitruvius.* Eene doos om ringen in te bergen, *dactyliotheca*, *ae*, *f.* bij *Plin.* verkl. *pyxidicula*, *ae*, bij *Celſus.* Eene doos, waarin men blanketſel of reukwerk bergt, *orca*, *ae*, *f.* bij *Plin.*

Dooven, b. w. *exſtinguo*, *inxi*, *inctum*, *inguere*, b v. *ignem.* Ook den glans benemen, *hebeto*, *avi*, *atum*, *are*; *obſcuro*, *avi*, *atum*, *are.*

Dop, m. *putamen*, *inis*, *n.* Van een ei, *teſta*, *ae*, *f.* bij *Hor.* *putamen ovi*, bij *Plin.* *cortex ovi*, bij *Vitr.*

Doppen, b. w. *decortico*, *avi*, *atum*, *are*; *putamen detrahere vel exuere.* Oudtijds wierd doppen ook voor doopen, indoopen en dompen gebezigd.

Dor, bijv. n. en bijw. *aridus*, *a*, *m*,

Digitized by Google

a; *ficcus*, *torridus*, *exilis*, *lis*, *le*; *fiticulosus*, *a*, *m*, bij *Hor.* Van den grond ſprekende: eenigſins dor, *aridulus*, *a*, *m*, bij *Catull.* Zeer dor, *peraridus*, *a*, *m*, bij *Colum.* Dorheid, v. *ariditas*, *atis*, *f.* bij *Plin.* *ficcitas*, bij *Varro*; *aritudo*, *inis*, *f.* bij denzelfden; *macritas*, *atis*, *f.* bij *Vitr.* bijw. *aride*, *ficce*, *torride*, *adv.* Dor zijn, *areo*, *ui*, *ere*; *fitio*, *ivi*, *itum*, *ire.* B. v. de grond is dor, *terra fitit.* Dor worden, *aresco*, *exaresco*, *arui*, *escere.* Dor maken, *arefacio*, *feci*, *factum*, *facere*, bij *Plin.* *exficco*, *avi*, *atum*, *are*, bij denzelfden.

Dordrecht, o. *Dordrechtum*, *Dordaracum*, en *Dordracum*, *i*, *n.* Voorheen de voorzittende ſtad van Holland.

Dorp, o. *pagus*, *i*, *m.* *vicus*, *i*, *m.* bij *Cicero.* Zamenſtellingen: dorpachtig, b. v. leven, *more pagano vivere*; ook *rustice vivere.* Dorpeling, m. *paganus*, *i*, *m* bij *Cicero*; die ook dorper genoemd wordt. Dorpgeeſtelijke, *ecclesiasticus paganus.* Dorphuis, *domus pagana.* Dorpkermis, *paganalia*, *plur. n.* Dorpklok, *cam ana pagana.* * Dorpluiden, *pagani*, *orum*, *m. plur.* Dorppredikant, *minister paganus.* Dorpregt, *jus paganum.* Dorpſch, *paganus*, *a*, *m.* Dorpſchool, *ſchola pagana.* Dorpſchuit, *navigium paganum.* Dorpswijze, *more pagano.* Van dorp tot dorp, *pagatim*, bij *Liv.* *vicatim*, bij *Plin.*

Dorpel, m. *limen*, *inis*, *n.* bij *Cicero* en *Terentius.* Tot den dorpel behoorende, *liminaris*, *is*, *e*, bij *Vitruvius.* Van hier: dorpelbewaarder en dorpelwachter, *liminis custos*, *odis*, *m.*

Dorper, m. een bewoner van een dorp, *paganus*, *i*, *m.* *vicanus*, bij *Cicero*; *rusticus*, *i*, *m.* Eertijds zeide men ook dorpman, voor het tegenwoordig in gebruik zijnde landman; dit dorper is ook als bijvoeglijk in gebruik geweest, voor: lomp, onbeſchaafd, onwellevend; van hier: bij *Vondel*, het zelfſt. dorperheid, *rusticitas*, *atis*, *f.* *inurbanitas.*

Dorren, oudtijds zoo veel als durven.

Dorren, o. w. *areo*, *ui*, *ere*; *ficco*, *avi*, *atum*, *are*, *arescere et exarescere.*

Dorſchen, b. w. *ventilo*, *avi*, *atum*, *are*; *vanno et evanno*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Varro*; ook *terere.* Van hier: dorſching, v. *tritura*, *ae*, *f* Dorſcher, m. *areator*, *oris*, *m.* Dorſchvlegel, m. *tribulum*, *i*, *n.* Dorſchvloer, *area*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Dorſchwagen, *tribula*, *ae*, *f.* bij *Colum*, *tribulum*, bij *Varro.*

Dorst, m. *fitis*, *is*, *f.* bij *Cicero.* Dorsten, o. w. *fitio*; *ivi*, *itum*, *ire.* Dorstig, bijv. n. *fitiens et fiticulosus*, *a*, *m.* Dorstleſſing, *fitis exſtinctio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.*

Dos, m. *vestimentum*, *i*, *n.* en *vestis*, *is*, *f.* beide bij *Cic.*

Dosſen, b. w. *vestio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *induere vestes.* Mogelijk van het Griekſche woord δυσαι aandoen.

Dot, v. *glomus fili vel lanae intricatae.* Ook wordt het in Friesland ſchertſend voor een partuik gebruikt.

Dotten, veroud. w. voor bedotten, zie dat woord.

Douai, eene ſtad in Vlaanderen, *Duacum*, *i*, *n.* Van Douai, *Duacenſis*, *is*, *e.*

Douw, m. *ictus*, *us*, *m.* *pulſus*, *us*, *m.* Thans is duw meer in gebruik.

Douwen, b. w. *ico*, *ici*, *ictum*, *icere*; *pello*, *pepuli*, *pulſum*, *pellere*; *impellere et propellere.*

Doux, eene rivier in het Franſche Comté, *Dubis*, *is*, *m.* bij *Caeſar.*

Dozijn, o. *duodecim*, *indecl.* Bij dozijnen, *duodeni*, *ae*, *a*, *pl.* bij *Cicero.* Dozijnwerker, m. zoo veel als iemand die gebrekkig en ſlecht werkt, *rhyparographus*, *i*, *m.* bij *Plin.*

Dra, bijw. zoo veel als ſchielijk, *cito*, bij *Terent.* *celeriter*, *confeſtim*, *ſtatim*, *adv.*

Draad, m. *filum*, *i*, *n.* bij *Cicero.* *linum*, *i*, *n.* bij *Celſus*; *linea*, *ae*, *f.* bij *Colum.* Levensdraad, *fatum*, *i*, *n.* De draad van ge-

Digitized by Google

ne rede, *filum orationis*, bij *Cicero*, *et contextus orationis*, bij denzelfden. Van draad tot draad, *filatim*, bij *Lucret.* Spreekw. mijn leven hangt aan een zijden draad, *vita mea in dubio est*, bij *Terent.* Hij gelijkt u op een draad, *tui probe similis est*, bij denzelfden.

Draagbaar, v. *feretrum*, *i*, *n.*

Draagbaar, bijv. n. dat gedragen kan worden, *portabilis*, *lis*, *le*, bij *Sidon.*

Draagband, m. *balteus*, *ei*, *m.* bij *Plinius*; *balteum*, *ei*, *n.* bij *Caesar.*

Draagbed, o. *lectica*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Draagbedtje, *lecticula*, *ae*, *f.* bij denzelfden.

Draagboom, m. *vectis*, *is*, *m.* bij *Terent. asser*, *eris*, *m.* bij *Sust.*

Draagloon, o. *merces bajulo solvenda*, *comistrum*, *i*, *n.* bij *Jun.*

Draagster, v. *gestatrix*, *icis*, *f.* bij *Val. Flaccus.*

Draagstoel, m. *gestatorium*, *ii*, *n.* bij *Suet. arcera*, *ae*, *f.* bij *Cic. sella gestatoria*, bij *Suet.*

Draagstok, m. *asser*, *eris*, *m.* bij *Suet. fericulum*, *i*, *n.* bij *Petr. jerculum*, *i*, *n.* bij *Liv.*

Draagzetel, m. zoo veel als draagstoel.

Draai, m. *flexus*, *us*, *m.* bij *Cic. gyrus*, *i*, *m.* bij *Ovid. sinus*, *us*, *m.* Fig. de zaken nemen eenen anderen draai, *res alio se vertunt vel alium habent exitum.* Voor listige toeleg, *artificium*, *ii*, *n.* bij *Cic.* Voor slag: b. v. ik gaf hem eenen draai, *alapam illi infligebam.*

Draaibank, m. *tornus*, *i*, *m.* bij *Vitruvius.*

Draaiboom, m. *claustrum*, *i*, *n.* bij *Horatius.*

Draaijen, b. en o. w. *torqueo*, *torsi*, *tortum*, *torquere*, bij *Liv. distorquere*, bij *Ovid. detorquere*, bij *Cicero.* Op eene draaibank draaijen, *torno*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero.* Stijf draaijen, *obtorquere*, bij *Plin.* Draaijen als een wiel, *roto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Colum.* Voor buigen, *flecto*, *flexi*, *flexum*, *flectere*, *et inflectere*, bij *Cic.* Voor omkeeren, *verto et converto*, *ti*, *sum*, *ere*; *versо*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic.* Rondom draaijen, *circumvertere*, *circumago*, *egi*, *actum*, *agere*, bij *Liv.* Ergens heen draaijen, *vergo*, *ere*; *obverto*, *erti*, *ersum*, *ere.* Voor kronkelen, *sinuo*, *avi*, *atum*, *are.* Voor rollen, *volvo*, *volvi*, *volutum*, *volvere*; *voluto*, *avi*, *atum*, *are*; *volutor*, *atus sum*, *ari*, bij *Propert.* Fig. het rad draaijen, *principem agere.* Van hier: raddraaijer: hij is de raddraaijer, *ille auctor est.* Iemand een rad voor de oogen draaijen, *fallere aliquem.* B. v. gij zoekt mij te draaijen, *fallere me tentas.* Zich draaijen en wenden, *se ubique vertere.* Zich uitredden: hij heeft er zich behendig uitgedraaid, *astute se expedivit.* Zich draaijen, *consilio vel partibus mutare.* Voor duizelig worden: b. v. mijn hoofd draait, *vertigine laboro.* Voor gedurig bewegen: b. v. hoe staat gij zoo te draaijen? *quid te agitas?* Voor talmen: b. v. men moet zoo lang niet draaijen, *non tam diu cunctandum est.* Van hier: draaijer, *cunctator*, *oris*, *m.* Draaijing, *cunctatio*, *onis*, *f.* het geen men ook draaijerij noemt. Ook is draaijerij, *fraus*, *audis*, *f. astutia*, *ae*, *f. artificium*, *ii*, *n.* Draaijende, *conversans*, *antis*, *omn. g.* bij *Cicero.* Al draaijende, *volutatim*, *flexuose*, *sinuose*, *adv.* Draaijer, *tornio*, *onis*, *m. tornator*, *oris*, *m.* Draaijing, v. *torsio*, *tionis*; *rotatio*, *onis*; *flexio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *flexus*, *us*, *m. flegmen*, *inis*, *n.* bij *Plaut.* Van het hoofd, *vertigo*, *inis*, *f.* bij *Plin.* Draaijingen, *inversurae*, *arum*, *f. plur.* bij *Vitr.* Vol draaijen, *flexuosus*, *sinuosus*, *a*, *m*, bij *Plinius.* Van hier ook: draaikolk, m. *gurges*, *itis*, *m. vortex*, *icis*, *m.* bij *Virg. vortex*, bij *Livius*; *turbo*, *inis*, *m.* bij *Cicero*; het welk ook draaitol en draaiwind is. Gedraaid, v. d. *tortus*, *distortus*, *detortus*, *tornatus*, bij *Horatius*; *rotatus*, *flexus*, *inflexus*,

Digitized by Google

flexus, *versus*, *conversus*, *versatus*, *circumversus*, *circumactus*, *obversus*, *sinuatus*, *volutus*, *volutatus*, *mutatus*, *a*, *m*.

Draak, m. *draco*, *onis*, *m*. In den gemeenen spreektrant: hij is een draak van een mensch, *iracundus*, *morosus est*. Zij is een draak, *Xantippe est*. Den draak met iemand steken, *ludibrio aliquem habere*. Zamenstellingen: drakenbloed, *sanguis draconis* Drakenboom, *dracaena draco*. drakenkop in de astronomie, *caput draconis*. Drakenkruid, *agrimonia*. Drakenplant, *dracaena*. Drakenslang, *draco alatus vel serpens alatus*. Van eenen draak, *serpentinus*, *a*, *m*, bij *Suid*. Van eenen draak geboren, *serpentigenae*, *arum*, *m. plur.* bij *Ovid*.

Drab, v. *faex*, *aecis*, *f. spurcitia*, *ae*, *f. spurcities*, *iei*, *f.* Drabbig, bijv. n. *turbidus et turbulentus*, *a*, *m*; *spurcus*, *a*, *m*.

Drachme, v. het zesde deel van een once: zoo veel als zes *oboli* of een schelling bij ons, *drachma*, *ae*, *f.* bij *Plin*. Het gewigt van twee drachmen, *scilicum*, *i*, *et scilicus*, *i*, *m*. bij denzelfden.

Draf, m. van een paard, *succussio*, *onis*, *f.* bij *Seneca*.

Draf, m. het overblijfsel van gekookt of afgetrokken graan, *siliquae excoctae*, *furfur excoctum vel gluma grani decocti*.

Dragelijk, bijv. n. *ferendus*, *a*, *m*; *tolerandus*, *a*, *m*; *tolerabilis*, *lis*, *le*, bij *Cic. tolerabiliter*, *adv.* bij *Colum*; *tolerabilius* vindt men ook bij *Cic*.

Dragen, b. w. *fero*, *tuli*, *latum*, *ferre*; *gero*, *gessi*, *gestum*, *gerere*, *porto*, *avi*, *atum*, *are*; *gesto*, *avi*, *atum*, *are*, alle bij *Cicero*, *veho*, *vexi*, *vectum*, *vehere*. Op de schouders dragen, *bajulo*, *avi*, *atum*, *are*; *succollo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Quint*. en *Suet*. Voor dulden, *sufferro*, *sufferre*, *sustinco*, *ui*, *entum*, *inere*; *tolero*, *avi*, *atum*, *are*. Zich dragen, *gerere vel ostendere se*. Voor zwanger zijn, *gravidam esse*. Voor vruchtbaar zijn, *ferre fructus*. Voor etteren, *suppuro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Celsus*. Spreekw. eene zaak dragende houden, *trahere rem*. Van hier: drager, m. *lator*, *oris*, *m*. bij *Seneca*; *gero*, *onis*, *m. gerulus*, *i*, *m. gestator*, *oris*, *m. bajulus*, *i*, *m. dossuarius*, *ii*, *m*. bij *Varro*. Draagster, v. *gestatrix*, *icis*, *f.* bij *Varro*.

Dragon; o. zeker kruid, *dracontium*, *ii*, *n*. bij *Plin*.

Dragonders, m. soldaten die te paard en te voet dienen, *dimachae*, *arum*, *m. plur.* bij *Curt*.

Dragt, v. *onus*, *eris*, *n*. Voor kleeding, *habitus*, *us*, *m. vestitus*, *us*, *m. cultus*, *us*, *m*. Voor zwangerheid, *praegnatio*, *onis*, *f.* Der dieren, *foetus*, *us*, *m. foetura*, *ae*, *f.* bij *Varro* en *Cicero*. Voor de etter van eene wonde, *pus*, *uris*, *n. suppuratio*, *onis*, *f.* Der oogen, *delacrymatio*, *onis*, *f.* en *gramiae*, *arum*, *f. plur*.

Dralen, o. w. *moror*, *commoror*, *demoror*, *atus sum*, *ari*, bij *Cicero* en *Plautus*; *cesso*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *cunctor*, *atus sum*, *ari*, bij *Tacit*. *tergiversor*, *atus sum*, *ari*. Van hier: draler, *morator*, *oris*, *m. cessator*, *cunctator*, *oris*. Draling, v. *mora*, *ae*, *f. cessatio*, *onis*, *f. cunctatio*, *onis*, *f. tergiversatio*, *onis*, *f.* Dralend; *cunctanter*, *tergiversanter*, bij *Vell. Pat. adv.* ook bijv. *cunctabundus*, *a*, *m*.

Drang, m. *vis*, *vim*, *vi*, *f. robur*, *oris*, *m*. Ook voor eene digt bij een staande menigte, *turba*, *ae*, *f*.

Drangreden, v. *argumentum*, *i*, *n*. bij *Cicero*.

Drank, m. *potus*, *us*, *m*. Van kleine kinderen, *bua*, *ae*, *f.* bij *Varro*. Van wijn en honig, *mulsum*, *i*, *n*. Van water en honig, *promulsis*, *idis*, *f.* bij *Cic*. Van water, honig en azijn, *oxymeli*, *n. indecl.* Een apothekers drank, *potio*, *onis*, *f. decoctum*, *i*, *n. decoctus*, *us*, *m.* bij *Plin. catapotium*, *ii*, *n*. bij denzelfden; *sorbitio*, *onis*, *f.* Een drankje

Digitized by Google

ingeven, *potiono, avi, atum, are*, bij *Suet. potui dare medicamentum*, bij *Celsus*. Godendrank, *nectar, aris, n.* Liefdedrank, *philtrum, i, n.* Drankoffer, *libamen, inis, n.*

Dras, v. *uligo, inis, f.* bij *Varro*. Drasſig, bijv. n. *uliginoſus, a, m.*

Draven, o. w. *ſuccuſo, avi, atum, are*, bij *Nonius*. Een draver, m. *ſuccuſarius, ii, m.* bij denzelfden; *ſuccuſator, oris, m.* bij *Lucilius; ſuccuſator equus*, bij denzelfden. Ook wordt draven voor hard loopende menſchen gebruikt, *curſu feſtinare*.

Drecht, zoo veel als overvaart, *trajectus, us, m. trajectio, onis, f. trajectum, i, n.* Van hier: mijns oordeels Drechter-Frieſen, *Friſii transpaludes vel flumina habitantes*.

Dreef, v. eene laan van boomen, *tractus arborum*. Ook een drijfpad, waardoor de oſſen trokken, nu vore genoemd, *actus, us, m.* bij *Plin. ſulcus, i, m.* Van hier: op zijne dreef zijn, *rite agere*. Op zijne dreef helpen, *impellere aliquem*. Ook komt het voor in de beteekenis van eenen ſlag: b. v. ik gaf hem eene dreef om zijne ooren, *alapam illi infligebam*. Ook voor eene menigte beesten: waarvoor men ook drift gebruikt, *agmen, inis, n.*

Dreet, v. van drijten, *caco, avi, atum, are; ſtercus, oris, n.* Het is geene dreet waardig, *ne flocci quidem eſt*.

Dreg, v. *anchora parva tribus vel quatuor manibus inſtructa*. Van hier: dreggen, *anchora tali alligare*. Dregtouw, *anchorale, is, n.*

Dreigen, b. en o. w. *minor et minitor, atus ſum, ari*, bij *Cicero; interminari*, bij *Terent. jactare minas*, bij *Cicero; comminari*, bij *Liv.* Met eene ſterke ſtem dreigen, *minas intonare*, bij *Ovid. eminari*, bij *Plautus*. Dreigend, bijv. n. en bijw. *minax, acis, omn. g.* bij *Cic. minitabundus, a, m.* bij *Liv. minaciter et minanter*, adv. bij *Cicero* en *Ovid*. Dreiging, v. dreigement, o. *minatio, commination, eminatio, onis, f. minae, arum, f. plur.* bij *Cicero; minaciae, arum, f. plur.* bij *Plautus*.

Drek, m. *ſtercus, oris, n. excrementum, i, n.* Voor ſlijk, *limus, i, m.* Vuiligheid, *colluvies, iei, f.* Zamenſtellingen: drekgod, *deus ſtercoreus*. Drekgoot, *ſentina, ae, f.* Drekvarken, *porcus colluviaris*.

Drempel, hetzelfde als dorpel.

Drenkeling, m. *ſubmerſus, a, m.* Van het oude woord drenken, zoo veel als verdrinken: doch thans is

Drenken, b. w. zoo veel als te drinken geven, *adaquo, avi, atum, are*. Van hier: drenkplaats of drenkwed, *aquarium, ii, n.* bij *Cato*.

Drentelen, o. w. *trepidanter incedo, eſſi, eſſum, edere*.

Dreum, m. *fila, quae poſt texturam finitam reſtant*.

Dreun, m. *tremor, oris, m.* Ook zegt een dreun voor een onaangenaam eentoonig liedtje, *cantilena ruſtica*. Een boerendreun, dreunen, b. w. *tremo, ui, ere*. Doen dreunen, *tremefacio, feci, factum, facere*, bij *Ovid.* ook *trepida voce et ruſtice canere*, met eene bevende ſtem al zingende dreunen.

Dreutel, m. *merda; ae, f. ſtercus, oris, n.* Ook voor een kleine mannetje: hij is een regte dreutel, *verus homuncio eſt*.

Drevel, m. *inſtrumentum ferreum, quo clavi impelluntur vel adiguntur*.

Dribbelen, o. w. dribbelende of ſpringende loopen, *ſubſultim vel ſaltuatim incedere*, bij *Suetonius* en *Gell*.

Drie, *tres, m. et f. tria, n. pl.* Drie aan drie, *trini et terni, ae, a*. Van drie, *ternarius, a, m.* In drieën gedeeld, *tripartitus, a, m; tripartito, adv.* ook *trifariam*; welk woord ook op drie manieren beteekent. Van drie tot drie dagen, *tertio quoque die*, bij *Cicero*. Zamenſtellingen: driebeenig, *tripes, edis*,

Digitized by Google

dis, *omn. g.* Driedekker, *navis trium tabulatorum.* Driederhand of driederlei, *triformis*, *is*, *e.* Driedraadsch, *tergemina fila habens.* Driedubbel, *triplus*, *a*, *m*; *triplex*, *icis*, *omn. g. tergeminus*, *a*, *m*, bij *Livius.* Drieëenig, *trinus*, *a*, *m.* Drieëenigheid, *trinitas*, *atis*, *f.* * Driehoofdig, driekoppig, *triceps*, *ipis.* Driejarig, *trimus*, *a*, *m*; *triennis*, *is*, *e.* Driehoek, *triangulum*, *i*, *n. triquetrum*, *i*; *trigonus*, *i*, bij *Vitr.* Driehoekig, *triangularis*, *e*; *triangulus*, *a*, *m*; *triquetrus*, *a*, *m*; *trigonius*, *a*, *m*; *trigonalis*, *lis*, *e.* Driehonderd, *trecenti*, *trecenti*, *tercenti*, *tricenteni*, *ae*, *a*; *tercentum*, bij *Virg.* Driehonderdmaal, *trecenties et tercenties.* Driehoornig, *tricornis*, *nis*, *e*, bij *Plinius.* Drielijvig, *tricorpor*, *oris*, *omn. g.* bij *Virg.* * Driekloot, eene soort van havik, *buteo*, *triorches*, *is*, *m.* bij *Plin.* Drielingen, *tergemini*, *orum*; *trigemini*, *orum*, *m. plur.* bij *Colum.* Driemaal, *ter*, *adv.* Driemaal dubbel, *triplicatus*, *a*, *m.* Driemaal grooter, *triplo major et majus.* Driemaal kleiner, *triplo minor et minus.* Driemaandig, *trimestris*, *is*, *e.* Driemanman, *triumvir et tresvir*, *iri*, bij *Plaut.* Driemanschap, *triumviratus*, *us*, *m.* Driemast, *navis tribus insructa malis.* Drienachtig, *trinoctialis*, *lis*, *e*, bij *Martialis.* Driepondig, *trilibris*, *bris*, *bre*, bij *Hor.* Een drieponder, *tormentum globum trium librarum vibrans.* * Drieklank, *trias harmonica.* Driepuntig, *tricuspis*, *idis*, *m. et f.* bij *Ovid.* Driesprong, *trivium*, *ii*, *n.* Driestal, *mensa tripes*, bij *Horat.* Drietal, *ternio*, *onis*, *m.* bij *Gell.* Drietand, *tridens*, *tis*, *e.* Drietongig, *trilingais*, *is*, *e.* Drievoet, waarop de priesteresse van Apollo zittende godspraken gaf, *sertina*, *ae*, *f.* bij *Virg.* *tripus*, *odis*, *m.* bij *Cicero.* Drievoetig, zoo veel als driebeenig, ook voor drie voeten dik of lang, *tripedalis*, *lis*, *e*, bij *Liv.* *tripedaneus*, *a*, *m*, bij *Colum.* Driewerf, zoo veel als driemaal; drieweg, zoo veel als driesprong.

Driest, bijv. n. en bijw. *fidens*, *entis*; *confidens*, *entis*, *omn. g.* *impavidus*, *a*, *m*; *intrepidus*, *fortis*, *is*, *e*; *liber*, *era*, *erum*; *audax*, *acis*, *omn. g.* bijw. *fidenter*, *confidenter*, *impavide*, *intrepide*, *fortiter*, *libere*, *audaciter et audacter.* Van hier: driestheid, *fidentia*, *ae*; *confidentia*, *audacia*, *fortitudo*, *inis*, *f.*

Drift, v. voor een aantal vee: eene drift schapen, osfen enz. *agmen*, *inis*, *n.* Eene drift dikke wolken, *nubes coactae.* Voortgang van een schip, *cursus navis.* Ook de stroom van het water, *fluxus*, *us*, *m.* Van het volk, *aestuatio*, *onis*, *f.* bij *Plinius.* Voor hartstogt, *cupiditas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *cupide*, *inis*, *f.* bij *Liv.* *animi motio et motus*, bij *Cicero*; als ook *ardor animi.* Voor neigingstrek, *proclivitas*, *atis*, bij *Cic.* *pronitas*, *atis*, bij *Seneca*; *desiderium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* *aviditas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *appetentia*, *ae*, *f.* *appetitio*, *onis*, *f.* bij denzelfd. Sterke drift, *ardor*, *oris*, *m.* en *furor*, *cupiditas flagrans*, bij *Cic.* als ook *incendium animi*; *impetus animi*, *libido*, *inis*, *f.* *iracundia*, *ae*, *f.*

Driftig, bijv. n. en bijw. *iracundus*, *incitatus*, *cupidus*, *calidus*, *animosus*, *impetuosus*, *a*, *m*; *ardens*, *flagrans*, *tis*, *omn. g.* *avidus*, *a*, *m*; *appetens*, *entis*, *omn. g.* *immodicus*, *a*, *m*; *pertinax*, *acis*, *omn. g.* Van hier: driftigheid, hetzelfde als drift. Driftig, bijw. *iracunde*, *cupide*, *calide*, *animose*, *impetuose vel impete*, *avide*, *ardenter*; *fervide*, *flagranter.* Ook zegt men: het schip wordt driftig, voor vlot, *navis fluctuat.*

Drijten, b. w. *exonerare alvum.*

Drijven, b. w. *age*, *egi*, *actum*, *agere.* Voor jagen, verdrijven, *abigo*, *egi*, *actum*, *igere*, *pello*, *pepuli*, *pulsum*, *pellere*, *propellere.* Koophandel drijven,

Digitized by Google

agere mercaturam. Voor beeldwerk op zilver of goud maken, *caelo, avi, atum, are; scalpo, alpsi, alptum, ere; sculpo, ulpsi, ulptum, ere.* Doorzetten, b. v. eene zaak, *urgere rem.* Schieten, werpen, *jaculor, atus sum, ari.* Op het water, *fluito, avi, atum, are*, bij *Cic. innato, avi, atum, are*, bij *Virg.* Eene zaak laten drijven, *rem relinquere.* Onder water liggen: b. v. de landen drijven, *agri submersi sunt.* De vloer drijft van wijn, *pavimentum vino tinctum est.* Voor verzekeren: b. v. gelijk sommigen drijven, *ut nonnulli adseverant, vel affirmant.* Van hier: drijver, m. *actor, oris, m. pulsor, oris; caelator, sculptor, jaculator.* Drijfster, v. *actrix, icis, f. jaculatrix, cis, f.* Drijving, v. *actio, onis; pulsio, onis, f.* Op het water, *fluitatio et fluctuatio, onis, f.* Zamenstellingen: drijfbeitel, *cuneus caelatorius.* Drijfhamer, m. *marculus, i, m.* bij *Mart.* Drijfhout, *lignum fluctuans.* Drijfijs, *glacies fluctuans.* Drijfijzer, *ferrum caelatorium.* Drijfland, *insulae fluctuantes.* Drijfsteen, *saxa natantia.* Drijftol, *turbo versatilis.* Drijfton, *cadus fluctuans.* Drijfveer, *auctor, oris.* Drijfzand, *glarea, ae, f.* Vol drijfzand, *glareosus, a, um*, bij *Liv.* ook wordt hetzelve drijzand genoemd.

Dril, m. *terebra quaedam versatilis, qua saxa, ferrum, aliaque corpora durissima perforantur.*

Drillen, b. w. *terebra tali corpora duriora perforare.* Eigenlijk ronddraaijen; van hier: het krijgsvolk drillen, voor in den wapenhandel oefenen, *exercere milites.* Voor schudden, beven, *tremo, ui, ere; trepido, avi, atum, are*; in welken zin men ook trillen zegt. Van hier: drilboor, hetzelfde als dril. Drilkonst, zoo veel als graveerkonst, *ars caelandi*; in welken zin men ook drillen, *caelo, avi, atum, are*, zegt. Drilmeester, *campidoctor, oris, m.* bij *Lamp.* en *Ammianus.* Drilplaats, *locus exercitii militaris.*

Dringen, o. en b. w. *penetro, avi, atum, are; irrumpo, rupi, ruptum, rumpere; irruo, ui, uere.* Ergens naar toe dringen, *impetu ferri in aliquem locum, vel impetu adpropinquare.* Op iemand dringen, *instare alicui.* Op iets dringen, *urgere rem, instare de aliqua re.* Voor aandrijven, *impello, uli, ulsum, ellere.* Te zamen persen, *premo, pressi, pressum, premere.* Het verl. d. gedrongen voor kort, *pressus, a, m.* Met geweld zoeken te verkrijgen: b. v. in een ambt zich dringen, *ingerere se vel obtrudere se muneri vel invadere munus.* Voor noodzaken: de tijd en omstandigheden dringen mij om, *tempus et res me cogunt, ut.* De nood heeft mij daartoe gedrongen, *necessitas me eo impulit.* Van hier: dringende nood, *necessitas urgens.* Van hier: dringer, m. *impulsor, oris, m.* Dringing, v. *impulsio, onis, f. impulsus, us, m.*

Drinken, b. en o. w. *bibo, bibi, itum, ere, cum acc.* bij *Cicero; poto, avi, atum, are*, bij denzelfden; *imbibere*, bij *Plinius; debibere*, bij *Solinus.* Uitdrinken, *ebibere*, bij *Terent. haurio, hausi, haustum, haurire*, bij *Cic.* en *Liv.* Zamendrinken, *combibere, compoto, avi, atum, are.* Een weinig drinken, *gusto, avi, atum, are; modicam sumere potiunculam*, bij *Suet.* Sterk, gedurig, onmatig drinken, *perpoto, avi, atum, are*, bij *Cicero; more Graeco bibere; pergraecor, atus sum, ari*, bij *Plaut.* Ook beteekent drinken, iemand te drinken geven, zie drenken. Van hier: drinkbaar, *potulentus, a, um.* Drinker, m. *potor et potator, oris, m.* Drinkster, v. *potrix, cis, f.* bij *Phaedrus.* Drinkerij en drinking, v. *potio, potatio, onis, f. potatus, us, m.* Zamenstellingen: drinkbak, *piscina, ae, f.* Drinkbeker, *poculum, i, n. crater, eris, m. patera et crater, ae, f.* verkl. *poculum,*

lum, *i*, *n.* bij *Cicero.* Drinkgelag, *compotatio*, *onis*, *f.* Drinkgeld, *congiarium*, *cerollarium*, *ii*, *n.* Drinkgezel, *compotor*, *oris*, *m. combibo*, *onis*, *m.* Drinkglas of drinkkop, *scyphus vitreus*, *cyathus vitreus.* Drinkhoorn, *cornu potorium.* Drinkhuis, *taberna*, *ae*, *f. caupona*, *ae.* Drinkkan, *cullullus*, *i*, *m. culigna*, *ae*, *f.* Drinkkop of drinkpot, *potorium*, *ii*, *n.* bij *Plaut. potorium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* Drinklust, *desiderium bibendi*, *fitis*, *is*, *f.* Drinkpenning, zie drinkgeld. Drinkplaats of drinkwinkel, *taberna*, *ae*, *f. popina*, *ae*; *oenopolium*, *ii*, *taberna vinaria*, bij *Nonius.* Drinkschaal, *cymbium*, *ii*, *n.* Drinklied, *cantilena potoria.* Drinkwater, *aqua potoria*, *vel potui apta.* Drinkwinkeltje, *campenula*, *ae*, bij *Cicero.*

Droef, zoo veel als droevig; van hier: droefheid, *tristitia*, *ae*, *f. dolor*, *oris*, *m. luctus*, *us*, *m. moeror*, *oris*, *m. moestitia*, *ae*, *f. moestitudo*, *inis*, *f. aerumna*, *ae*, *f. aegrum*, *i*, *n.* bij *Plaut.*

Droes, m. eene ziekte der paarden, *gravedo*, *inis*, *f.* Een droesig paard, *equus gravedinosus vel potius frigore captus.*

Droesfem, m. *fex*, *fecis*, *f. faecula*, *ae*, *f. crassamen*, *inis*, *n. crassamentum*, *i*, *n.* bij *Columella.* Van geperste druiven, *vinacea*, *orum*, *n. plur. vinacei*, *orum*, *m. plur.* bij *Cicero.* Van olie, *amurca*, *ae*, *f. retrimentum*, *i*, *n.* bij *Varro*; *fraces*, *ium*, *f. plur.* bij *Varro.* Van olijven, *famfa*, *ae*, *f.* bij *Colum.* Vol droesfem, *faculentus*, *a*, *m.* Droesfemwijn, *vinum fecatum.*

Droevig, bijv. n. en bijw. *tristis*, *is*, *e*, *m. f. et n. moestus*, *a*, *um*; *flebilis*, *lugubris*, *is*, *e*, bij *Cic. illaetabilis*, *lis*, *le*, bij *Virg. tetricus*, *a*, *um*, bij *Cic. tristitiâ affectus*, bij denzelfden. Verkl. een weinig droevig, *subtristis*, *is*, *e*; *tristiculus*, *a*, *um*, bij *Cicero.* Droefheid verwekkende, *tristificus*, *a*, *um.* Het geen een droevig geluid maakt, *luctisonus*, *a*, *um*, bij *Ovid.* Voor lastig, ongeschikt, *molestus*, *a*, *um*; *difficilis*, *lis*, *le*; bijw. *moeste*, *flebiliter*, *lugubriter*, *dolenter*, *ferale.* Ook zegt men droeviglijk. Droevig zijn, *moereo*, *ui*, *ere*; *fleo*, *flevi*, *fletum*, *flere*; *lugeo*, *uxi*, *uctum*, *ugere*; *jacere in luctu*, *vel in moerore*, bij *Cicero.* Droevig maken, *contristo*, *avi*, *atum*, *are*; *affligo*, *ixi*, *ictum*, *igere*; *tristitiâ vel moerore afficere aliquem.*

Drog, een verouderd woord: zoo veel als bedrog; het geen bij ons nog behouden is in de woorden: droglicht, *lumen fallax.* Droggrond, *terra fallax.* Drogrede, *argumentum fallax.*

Drok, bijv. n. ook druk, *occupatus*, *a*, *um*; *impeditus*, *distentus*, *districtus*, bij *Cic.* Voor veel spreken: hij heeft het zeer drok, *quamplurima disserit*, *sine intermissione loquitur.* Hij heeft het daar zeer drok mêe, *multus in ea re est*, bij *Cicero.* Voor daar is veel volk: b. v. het is drok op die plaats, *locus iste frequentatur*, *vel frequens est.* Van hier: drokte, v. *occupatio*, *onis*, *f. impedimentum*, *i*, *n. frequentia*, *ae*, *f.*

Drol, m. zie Dreutel. Drollig, zie Boertig.

Drom, m. *turba*, *ae*, *f. caterva*, *ae*; *f. cohors*, *ortis*, *f. turma*, *ae*, *f.* als men van ruiterij spreekt.

Drome, v. eene rivier in het Dauphinesche, *Druma*, *ae*, *f. et Druna*, *ae*, *f.* bij *Ausonius.*

Dromedaris, *dromas*, *adis*, *f.* bij *Liv. dromas camelus*, bij *Curt.*

Drommel, m. hetzelfde als drom: eene menigte: in eenen drommel verzamelen, bij *Vondel*, *in unum cogere*, *coagminare*, *conglomero.* In den gemeenen spreektrant: zie daar al den drommel! *en omnia!* Voor een kwaden geest, *cacodaemon*, *onis*, *m.* bij *Val. Max.*

Dronk, m. *potus*, *us*, *m. haustus*, *us*, *m.* bij *Ovid.* Ook wordt het voor dronkenschap gebruikt: b. v. hij heeft het in zijnen dronk gedaan, *ebrius hoc fecit.* De

dronk

Digitized by Google

dronk heeft hem hiertoe gebragt, *vinum persuasit*, bij *Ter.*

Dronkaard, m. *potator, oris, m.* bij *Plaut potor, oris, m.* bij *Hor. vinipotor, oris, m. ebriosus, a, m* bij *Cic. gluto, onis, m.* bij *Perſius.*

Dronken, bijv. n. *ebrius, vinolentus, temulentus, potulentus, madidus, a, m; oneratus vino*, bij *Liv. gravis vel plenus vino*, bij *Liv. bene potus*, bij *Cic.* Dikwijls dronken, *ebriosus, a, m*, bij *Cic.*

Dronkenſchap, v. *ebrietas, atis, f. vinolentia, ae, f.* bij *Cic. temulentia, ae, f.* bij *Plinius*; *crapula, ae, f.* bij *Liv.* Een dronkenwijf, v. *ebriola, ae, f.* bij *Plaut.*

Droog, bijv. n. *ſiccus, a, m*; *aridus, a, m.* Het droge, *ſiccum, i, n. aridum, i, n.* Op het droge zitten, *in ſicco vel in arido haerere.* Droog brood, *panis ſiccus, vel panis ſolus.* Tropisch, van eene redevoering: voor mager, ſchraal, *arida vel ſicca oratio.* Van een mensch: b. v. hij is een droge vent, *languidus homo est.* Voor ernſtig: b. v. hij zegt het maar droog weg, *ſerio et ſimpliciter ille dicit, adv. ſicce aride, languide, dure et duriter.*

Droogen, b. en o. w. *ſicco, avi, atum, are*; *arefacio, feci, factum, facere.* Te droogen hangen: b. v. in den rook, *infumo, avi, atum, are.* In de zon, *inſolo, avi, atum, are*, bij *Plinius* en *Colum.* Onz. voor droog worden, *aresco, arui, arescere.* Van hier: droogheid, v. *ſiccitas, atis, ariditas, atis, f. exilitas, tis, f.* Drooging, v. *ſiccatio, onis, f.* Zamenſtellingen: droogmonds, *jejuno ore, ſicco ſtomacho.* Droogſcheren, b. w. *tondere pannum.* Droogſcheerder, m. *panni tonſor, oris, m.* Droogvoets, *ſicco pede.*

Drooger ij, v. *pharmaca, orum, n. plur.* bij *Cicero*; *aromata, um, n. plur.* bij *Colum.* Een koopman in droogerijen, *pharmacopola, ae, m.* bij *Cicero*; *aromatarius, ii, m. aromatopola, ae, m.* Droogerijwinkel, m. *pharmacopolium, ii, n. aromatopolium, ii, n.*

Droogte, v. *ariditas, atis, f. ſiccitas, atis, f. aritudo, inis, f.* bij *Varro.* Voor dorheid, *macritas, atis, f.* bij *Vitr.* Van boomen en planten, *uredo, inis, f. et urigo*, bij *Plin.* In het water, *vadum, i, n. pulvinus, i, m.* bij *Varro.* In zee of rivieren, *brevia, um, n. plur.* bij *Tacitus.*

Droom, m. *ſomnium, ii, n. inſomnia, orum, n. plur.* bij *Cic.* Voor onzekerheid, *incertitudo, inis, f.* Zamenſtellingen: droomachtig, *ſomnioſus et ſomniculoſus, a, m*, bij *Cicero*; bijw. *ſomniculoſe.* Droombeduider en droomuitlegger, *explanator, conjector et interpres ſomniorum*, bij *Quint.* vrouwelijk, *conjectrix, icis*, f. bij *Plaut.* Droomgezigt, *phantasma, atis, n.* bij *Plin. phantaſia, ae, f.* bij *Cicero*; *viſio, onis, f.* bij *Quint.* meerv. *tortuoſa viſa*, bij *Cicero.*

Droomen, b. en o. w. *ſomnio, avi, atum, are*, bij *Ter. conſomnio, avi, atum, are*, bij *Plaut.* Van hier: droomende, *ſomnians, antis, omn. g.* bij *Cic.* Droomer, *ſomniator, oris, m.*

Drop of droppel, m. *gutta, ae, f. ſtilla, ae, f.* bij *Cicero*; *ſtiria, ae, f.* bij *Plin.* Ook voor het afdruipen van het water: b. v. in den drop ſlaan, *ſtillicidio expoſitum eſſe.* Ook een gebrek in de borsten der vrouwen: zij heeft een drop in hare borsten, *mammae ejus lac guttatim emittunt.* Voor den drank: hij houdt van den drop, *potus amat.* Verkl. dropje en droppeltje, *guttula, ae, f.* bij *Plaut.*

Droppelen, o. w. ook, droppen, druipen en druppen, *ſtillo, avi, atum, are*, bij *Plin. mane, avi, atum, are*; *dimanare*, bij *Cicero.* Iets ergens bij druppen ingieten, *inſtillo, avi, atum, are*; *lacrymo et ſuperlacrymo, avi, atum, are*, bij *Colum.* Ingedropen, v. d. *ſtillatus et lacrymatus, a, m*, bij *Ovidius.*

Spreekw.

Digitized by Google

Spreekwijs: door den mand druipen, *confiteri rem.* Hij is gedropen: zegt men van iemand, die bij het onderzoek naar zijne bekwaamheden, te kort geschoten is, *examini succubuit.* Bij druppels, *guttatim, stillatim, adv.* Druppeling, v. *subtillum, i, n.* bij *Festus.*

Drosfaard of drost, m. *praefectus, i, m. satrapes, ae, et is, m.* bij *Terent.*

Drosfaardschap, drostambt, drostschap, o. *praefectura, ae, f. satrapia, ae, f.* bij *Plin.*

Druiden, priesters der oude Gaulen, *druidae, arum,* m. bij *Caesar*; ook *druides, um, m. pl.*

Druif, v. *uva, ae, f.* bij *Cicero*; *racemus, i,* m. bij *Virg.* Muskadelle druif, *uva apiana.* Eene in de zon gedroogde druif, *uva passa.* Eene zure druif, *uva acerba*, bij *Phaedrus.* Eene vaste en harde druif, *uva duracina*, bij *Plin.* Rijpe druiven, *uvae mites*, bij *Virg.* Geperste druiven, *brisa, ae, f.* bij *Colum.* Gekonfijte druiven, *astaphis, idis, f.* bij *Plin.* Zamenstellingen, druivenbloed, overdr. wijn, *liquor vitigenus, vel vinum* Druivendrager, *uvifer, eri,* m. Druivenkorlen, *vinacea, orum,* n. *plur.* Druivenkruid, *botrys, yos, f.* Druivenoogst, *vindemia, ae, f.* Druivenpers, *calcatorium, ii,* n. Druivenperser, *vindemiator, calcator, oris,* m. Druivenpersing, *vindemia, ae, f. calcatio, onis, f.* Hiertoe behoorende, *vindemiatorius, a, um; vindemialis, lis, le.* Druivenplukker, *vinitor, oris,* m. Druivenrank, *botryon, onis,* m. bij *Martialis.* Druivensap, *uvarum succus*; overdr. *vinum, musum, i,* n. Druivenschil, *cutis uvae*, bij *Plin.* Druivenstoel, *scopus uvae*, bij *Varro.* Druivenvreder, *calcator uvarum.* Druiventros, *botryon, onis,* m. Druivenvocht, *succus vel liquor vitigenus.*

Druilen, o. w. *cesso, avi, atum, are; cunctor, atus sum, ari.* Een druiloor, *cessator, cunctator, oris,* m. Druiloorig, *cunctabundus, a, um.* Druiloorigheid, *cessatio, cunctatio, onis, f.*

Druipen, zie Droppelen; hier van komt: druipert, *gonorrhaea, ae, f.* Druipneus, *nasus stillans.* Stilletjes wegdruipen, *clam evadere, se furripere.* Druipoog, *lippus, i, m et lippus, a, um.*

Druipstaart, m. eigenlijk een hond of ander dier, dat uit vrees den staart laat hangen, *proprie canis vel aliud animal, cui metu cauda demissa est.* Van hier: een mensch, die wegens schaamte over zijn misdrijf, heimelijk wegsluipt, *homo, qui pudore facinoris correptus clam evadit.* Van hier: het werkwoord druipstaarten, *clam evadere, clam se furripere.*

Druischen, o. w. zoo veel als ruischen, maar is in dezen zin niet meer in gebruik; thans wordt het alleen gebezigd in den zin, van zich ergens tegen verzetten, *obstrepo, ui, itum, ere.*

Druk, m. *pressus, us, m pressura, ae, f.* bij *Cicero* en *Colum.* Fig. nood, ellende, *miseria, ae, f. calamitas, atis, f. aerumna, ae, f. necessitas, atis, f. necessitudo, inis, f.* Druk van een boek: b. v. de eerste druk, *editio princeps.* Een boek in druk geven, *edere librum.*

Drok, zoo veel als bezig, zie Drok.

Drukken, b. w. *premo, pressi, pressum, premere; comprimere*, bij *Cicero*; *presso, avi, atum, are*, bij *Virg. imprimo, essi, essum, imere*, bij *Cicero.* Sterk drukken, *perprimere*, bij *Hor.* In elkander drukken, *constipo, avi, atum, are.* Voor verdrukken, *opprimere.* Voor kommer en bezwaren veroorzaken: b. v. de nood drukt mij, *necessitas me urget.* Door armoede gedrukt worden, *urgeri paupertate.* Iemands woorden in zijn gemoed drukken, *dicta alicujus mente notare*, bij *Ovid.* Iets tegen iets anders drukken, *apprimere aliquid alicui rei, vel ad alteram rem*, bij *Plin.* Iets ergens op drukken;

Digitized by Google

ken: b. v. een zegel op eenen brief, *signo, avi, atum, are.* In het licht geven, *excudo, udi, usum, udere*; *emittere aliquid*, bij *Cicero.* Van hier: drukker, *typographus, i, m.* *excusor, oris, m.* bij *Quint.* Drukkerij, *typographia, ae, f.* Voor plaatdrukkerij, *chaleographia, ae, f.* Drukking, *pressus, us, m.* *pressura, ae, f.* Drukfel, *signum, i, n.* *imago, inis, f.* *expressum vel expressa.* Zamenstellingen: drukfeil, *vitium typographium.* Drukinkt, *atramentum librarium.* Drukkonst, *ars typographica.* Drukletters, *characteres typographici.* Drukpapier, *charta typographiae apta.* Drukpers, *praelum, i, n.* Drukproef, *specimen vel exemplum typographicum.*

Drup en druppel, zie Drop en droppel. Druppen, zie Druipen.

Dubbel, bijv. n. en bijw. *duplex, icis, omn. g. duplus, a, m*; *duplaris, is, e*; *geminus, a, m*, bij *Cic. geminatus, a, m*; *duplicatus, a, m*, bij *Cicero.* Het dubbel, *duplio, onis, f.* bij *Plin.* Voor een afschrift, *apographum, i, n.* bij *Cicero*; *exemplum, i, n.* *exemplar, aris, n.* *descriptio, onis, f.* bij *Cic.* Een dubbel van iets maken, *describo, ipsi, iptum, ere* *aliquid*; bijw. *duplicite geminate.* Zamenstellingen: dubbelhartig, *fucatus et fucosus, a, m*; *duplex, icis, omn. g.* bij *Horat.* Dubbelhartigheid, *fucus, i, m.* *duplicitas, atis, f.* Een dubbeltje, *nummus quatuor fere obolorum.* Dubbeltongig, *bilinguis, is, e.* Dubbeltop, bij de dichters voor den berg Parnasfus, *Parnasfus bifidus.* Dubbelzinnig, *ambiguus, a, m*; *perplexus, anceps, itis, omn. g.* *ambifarius, a, m.* Dubbelzinnigheid, *ambiguitas, atis, f.* Dubbelzinniglijk, *ambigue, perplexe.* Dubbelen, b. w. *duplico, gemino, avi, atum, are*; *ingeminare et congeminare.* Van hier: dubbeling, v. *duplicatio, onis, f.* *geminatio, onis, f.*

Dubben, o. w. *haesito, dubito, fluctuo, avi, atum, are*; *cunctor, atus sum, ari*; *haereo, aesi, sum, ere.* Van hier: dubber, m. *cunctator, oris, m.* Dubbing, v. *haesitatio, onis*; *dubitatio, onis*; *fluctuatio, cunctatio, onis, f.*

Duchten, b. w. *timeo, ui, ere*; *metuo, ui, uere*; *vereor, itus sum, reri.* Van hier: duchtig, *metuendus, timendus, verendus, a, m.* Duchting, v. *timor, oris, m.* *metus, us, m.*

Duf, bijv. n. *humidus, a, m*; *humorem redolens.* Een duf ei, *ovum humore corruptum.*

Duffteen, ook duiffteen, m. *tephus, i, m.*

Duidelijk, bijv. n. *clarus, explicatus, explicitus, explanatus, a*; *m.* Duidelijk schrift, *scriptura lecta facilis*; bijw. *clare, explicate, dilucide.* Van hier: duidelijkheid, v. *claritas, atis, f.*

Duiden, b. w. met den vinger wijzen, *notare vel monstrare digito.* Maar in dezen zin begint dit woord reeds te verouderen. Verklaren, uitleggen, *denoto, significo, avi, atum, are*; *explicare, interpretari.* Iets ten kwaden duiden, *rapere aliquid in pejorem partem*, bij *Terent.* *peperam interpretari aliquid*, bij *Liv.* Iets ten goeden duiden, *accipere aliquid in bonam partem, aequi bonique aliquid dictare*, bij *Terent.* *mollius aliquid accipere*, bij *Tacit.*

Duif, v. *columba*; *ae, f.* *columbus, i, m.* bij *Cicero* en *Hor.* Eene jonge duif, *columbulus, i, m.* bij *Plin.* Eene wilde duif, *palumbes, is, f.* *palumba, ae, f.* *palumbus, i, m.* *columbus agrestis vel saratilis*, bij *Varro.* Zamenstellingen: duifhuis, duivenhok, duivenkot, duivenslag, duiventil, duivenvlugt, *columbarium, ii, n.* *cellula, ae, f.* *peristereon, onis, m.* en *peristerotrophium, ii, n.* bij *Varro.* Duivenboon, *faba columbis alendis inserviens, ciceris, eris.* Duivendrek, *fimus columbinus vel stercus columbinum.* Duivenei, *ovum columbinum.* Duiven-

venmarkt, *forum columbare.* Duivenmest, zie Duivendrek.

Duig, v. *asula, ae, f.* In duigen vallen, *collabor, lapsus sum, labi.* Voor mislukken: b. v. deze aanslag is in duigen gevallen, *inceptum hocce in auras abiit.* Eenen aanslag in duigen smijten, *consilium vanum reddere vel eludere.*

Duikelaar, m. *urinator, oris, m.* bij *Liv.* Ook duiker genoemd: een zeker soort van vogel, *mergus, i, m.*

Duiken, o. w. ook duikelen, *urinor, atus sum, ari; mergo, ersi, ersum, ergere.* Duiken, is ook voor over bukken, *inclino, incurvo, avi, atum, are se, et proclinare.* Duiker, is ook eene onder water of onder den grond bedekte opening der sluizen om water door te laten, *emisfarium, ii, n.*

Duim, m. *pollex, icis, m.* Een twaalfde deel van een voet, *uncia, ae, f.* bij *Plin.* Het geen een duim breed is, *uncialis, lis, le;* ook *latitudinem digiti pollicis habens,* bij *Cicero.* Ook wordt een hengsel, waarop eene deur draait, duim genoemd, *cardo, inis, m.* In den gemeenen trant wordt duimkruid voor geld gebruikt. Eenen duim breed, *pollicaris, is, e,* bij *Plinius.* Spreekwijs: iemand onder den duim krijgen, *in potestatem redigere aliquem.* Iemand onder den duim houden, *in potestate retinere.* Van hier: duimelen, zoo veel als ontvangen; gij zult daar niet veel van duimelen, *non multum inde lucraberis.* Ook beduimelen voor veel behandelen, *manibus frequenter tractare.*

Duin, o. *tumulus arenarius.*

Duinkerken, eene stad in Vlaanderen, *Dunquerca, ae, f.*

Duist, o. zoo veel als stof van meel of stuifmeel, *farina, quae ex incerniculo huc illuc disjicitur.*

Duister, bijv. n. *obscurus,* bij *Virg. tenebrosus,* bij *Varro; tenebricosus,* bij *Cicero; tenebricus, caliginosus,* bij denzelfden; *opacus, furvus, a, m; fuscus, a, m; ater, tra, trum,* bij *Gellius.* Van hier: duisterachtig, *subobscurus, a, m.* Duisterheid en duisternis, *obscuritas, atis; tenebrae, arum, f. plur. caligo, inis, f. opacitas, atis, f.* Van hier: duisteren, het geen nog in den zin van verduisteren overig is, *obscuro, avi, atum, are; inobscuro, opaco, inopaco,* bij *Cicero; fuscare,* bij *Ovidius; effuscare,* bij *Justin.* Duisterlijk, *obscure, tenebricose, caliginose.* Eenigsins duisterlijk, *subobscure.*

Duit, m. *chalcus, i, m. quarta oboli pars.* Spreekw. ik heb hem tot eenen duit toe betaald, *omnia persolvi.* Ik ben hem geenen duit schuldig, *nihil illi debeo.* Ik zal er geenen duit voor geven, *ne hilum quidem dabo.* Hij heeft geenen duit in de wereld, *nihil possidet vel Iro est pauperior.* Hij gelijkt hem op eenen duit, *illi est simillimus;* het welk volgens *Weiland* eene verbastering is van, op ende uit. Hij heeft niet eenen duit gekregen, *ne nummum quidem attigit,* bij *Cicero.* Drie duiten, *sembella, ae, f.* bij *Varro.* Omtrent negen duiten waardig, *dipolaris, is, e,* bij *Plaut.*

Duitsch, bijv. n. en bijw. *Germanus, a, m.* B. v. duitsch geld, *moneta Germana.* Duitsche zeden, *mores Germani;* bijw. *Germane et Germanice.* Ook wordt het als zelfst. gebruikt: voor de duitsche taal, *lingua Germana.* Van hier: duitscher, *Germanus.* Duitschland, *Germania, ae, f.*

Duivel, m. *diabolus, i, m. daemon, onis, m.* Duivelsch, bijv. n. *diabolicus, a, m; daemoniacus, a, m.* * Zamenstellingen: duivelbanner, duivelbezwerer, *exorcista, ae, m.* Duivelbannerij of duivelbezwering, *exorcismus, i, m.* Duivelsbrood, *fungus, i, m. boletus, i, m.* bij *Plinius.* Duivelerij of duivelskonstenarij, *praestigiae, arum, f. plur.* Duivelskonstenaar, *praestigiator, oris, m.*

Digitized by Google

Duivelsdrek, *assa foetida*. Duivelsch wordt bij ons ook gebruikt voor alles wat verfoeijelijk en overgroot is: b. v. dat is een duivelsch werk, *opus infandum vel difficillimum*. Een duivelsche leugen, *mendacium exsecrandum*.

Duizelen, o. w. *vertigine laborare*. Van hier: duizeling, *vertigo, inis, f.* Van hier: duizelig, *vertigine laborans*.

Duizend, telw. *mille, indecl. in plur. millia, millium, millibus, decies centena*, bij *Hor. chilias, adis, f.* Zamenstellingen: duizendbeen, *millipeda, ae, f.* bij *Plin.* Duizendblad, *millefolia, ae, f. millefolium, ii, n. myriophyllon, i, n.* alle bij *Plinius*. Duizenderlei, duizenderhande, *millefarius, a, m.* Duizendjarig, *mille annorum*. Duizendmaal, *millies, adv.* Duizendschoon, een soort van bloemen, *amarantus, i, m.* Duizendste, *millesimus, a, m.* Duizendwerf, *millies*.

Dukaat, m. een gouden munt van vijf guldens en vijf stuivers bij ons; dus genoemd, om dat een hertog van Ferrara dezelve het eerst heeft laten slaan, *ducatus, i, m.*

Dukaton, m. *ducatus minor vel ducatus argenteus*.

Dukdalf, m. eenige in het water geheide en te zamen gevoegde palen, dienende om de schepen daaraan vast te leggen, *trabes nonnullae conjunctae et aquae infixae navibus alligandis inservientes*. Daar deze zeer lomp en onverzettelijk zijn, is het niet onmogelijk, dat zij den naam van den onverbiddelijken en bij ons te zeer bekenden *Duc d'Alba*, ontleend hebben.

Dul, zie Dol.

Duldelijk, bijv. n. *tolerandus, a, m; tolerabilis, lis, le; quod ferri potest; toleranter, tolerabiliter, adv.*

Duldeloos, bijv. n. *quod ferri non potest, intolerandus, a, m; intolerabilis, lis, le; impatibilis, lis, le*, bij *Plaut.* als bijw. *intolerabiliter et intoleranter*, bij *Cic.*

Dulden, o. w. *patior, passus sum, pati; perpetior, pessus sum, peti; tolero, avi, atum, are; fero, tuli, latum, ferre; perfero, tuli, latum, ferre*. Van hier: dulding, v. *patientia, ae, f. tolerantia, ae, f. toleratio, onis, f.*

Dun, bijv. n. *exilis, lis, le; tenuis, is, e; gracilis, lis, le*, bij *Terentius* en *Horatius*. Fig. voor versleten: b. v. dit kleed is reeds dun, *vestis haecce jam trita est*. Uit weinig en ver van elkander verwijderde deelen bestaande, *rarus, a, rum*. B. v. hij heeft dun haar, *rari illi capilli sunt*. Van hier, *raripilus, a, m*, bij *Colum*. Zeer dun, *perexilis, pergracilis, lis, le*, bij *Colum. perrarus, a, m*, bij *Cicero*. Eenigsins dun, *subtenuis, is, e; tenuiculus, a, m*, bij *Cicero*. Zeer dun, *praetenuis, is, e*; b. v. *filum praetenue*, bij *Plin*. Zamenstellingen: dunbuik en dunbuikig, *ventrem exilem habens*. Dunharig, *raripilus, a, m*. Dunhuidig, *tenuem cutem habens*. Dunheid, dunnigheid en dunte, *tenuitas, gracilitas, exilitas, raritas, atis, f.* Dunlijvig, *alvum resolutum habens*. Dunlijvigheid, *alvi resolutio*, bij *Celsus*; bijw. *tenuiter, exiliter, raro, adv.*

Dunk, m. *opinio, onis, f. judicium, ii, n*. B. v. ik heb daarvan eenen anderen dunk, *alia in eo sum opinione*. Men zegt meer, naar mijn dunken, *meo judicio, sententia med.*

Dunken, o. w. doch wordt ook gebruikt voor denken, *cogito, avi, atum, are*; maar komt in dezen zin zelden voor. Meestal voor schijnen, voorkomen, *videor, visus sum, videri*.

Dunnen, b. w. *tenuo, et attenuo, avi, atum, are, et extenuare; rarefacio, eci, actum, acere; liquidum reddo et liquefacio, feci, factum, facere*. Voor verminderen, *diminuo, ui, utum, uere*. Van hier: dunning, *extenuatio, onis, f. diminutio, onis, f.*

Du-

Durance, eene rivier in Frankrijk, *Druentia, ae, f. Druentius, ii, m.* bij *Plinius.*

Durasso, eene stad in Macedonien, *Dyrrachium, ii, n.* bij *Caesar.*

Duren, o. w. *duro, avi, atum, are; perduro, avi, atum, are; continuare, perpetuare, maneo, anſi, anſum, anere, et permanere; perenno, avi, atum, are.* Voor buiten bederf blijven, *eduro, avi, atum, are.* Het duurde niet lang: zoo veel als, er verliep niet veel tijd, *prope aderat.* Van hier: duurzaam, *diuturnus, diutinus, perpetuus, continuus, a, m; jugis, gis, ge; durabilis, lis, le; inveteratus, a, m;* bij *Cicero; conſtans, antis, omn. g. tenax, acis, omn. g. perennis, is, e.* Duurzaamheid, v. *diuturnitas, atis, f. perpetuitas, atis; perennitas,* bij *Cic.*

Durfal, m. *audax, acis; temerarius, a, m; intrepidus, imperterritus, qui omnia audet, ad omnia paratus.*

Durfniet, m. *imbellis, timidus, trepidus, perterritus, qui nihil audet, nulli rei aptus.*

Durk, m. *ſentina, ae, f.* Eene plaats in een ſchip, waar zich het vuil vergadert.

Durven, o. w. *audeo, auſus ſum, audere; auſim, is, it et auſint.* Zoo gij maar durft, *ſodes,* bij *Cicero.*

Dus, bijw. *ſic, ita, proinde, adverbia.* Ook voor derhalven, *itaque, ergo, eamobrem.*

Dusdanig, bijv. en bijw. *talis, lis, e; ejusmodi, ejusdemmodi, hujusmodi, hujuscemodi, taliter, adv.* bij *Cicero.*

Dut, m. ligte ſlaap, *ſomnus levis.* Een dut of dutje doen, *ſomnum levem capere.* Het geen wij ook dutten noemen: ook is

Dutten, o. w. *deſipio, ui, ipere; deliro, avi, atum, are.* Voor ſuffen of mijmeren.

Duur, zie Dier.

Duur, m. het voortduren van iets: b. v. kort van duur, *fugax, acis, omn. g. fugitivus, a, m; brevis aevi.* Op den duur, *continuo, adv.*

Duurbaar, duurkoop, duurte, zie op Dier.

Duw en duwen, zie op Douw en douwen.

Dwaal, zoo veel als dweil.

Dwaas, bijv. n. *ſtultus, ſtolidus, inſanus, veſanus, faruus, a, m; demens, deſipiens, amens, inſipiens, vecors, ordis, omn. g. delirus, a, m;* bijw. *ſtulte, ſtolide, inſane, veſane, fatue, dementer, amenter, inſipienter, adv.* Van hier: dwaasheid, *ſtultitia, ae, f. inſania, veſunia, fatuitas, atis, f. dementia, deſipientia, inſipientia, amentia, ae, f. vecordia, deliramentum, i, n. deliratio, onis, f.* bij *Cicero.*

Dwalen, o. w. *erro, avi, atum, are; aberrare, deërrare, vagor, atus ſum, ari; evagari, palari,* bij *Liv. discurrere,* bij denzelfden; *devio, avi, atum, are,* bij *Macrobius.* Zamenſtellingen: dwaallicht, *lumen erraticum.* Dwaalſter, *planeta, ae, f. planetes, is, m. ſtella erratica,* bij *Seneca.* Dwaler, m. zoo veel als een landlooper, *erro, onis, m.* bij *Cicero.* Dwaling, v. *error, oris, m. erratum, i, n. evagatio et vagatio, onis, f. errantia, ae, f.* bij *Accius.*

Dwang, m. *coactus, tus, m. coercitio, onis, f.* bij *Liv. vis, vim, vi, f.* Door dwang, *invite, adv.* Zonder dwang, *ſua ſponte et ſponte, adv.* bij *Cic.*

Dwarlen, o. w. *huc illuc ferri, turbine quodam agitari.* Van hier: dwarrelwind, m. *turbo, inis, m.*

Dwars, bijv. n. *obliquus, a, m; transverſus, a, m; obſtitus, a, m,* bij *Lucretius;* bijw. *oblique, transverſe, transverſo,* bij *Cicero.* Zamenſtellingen: dwarsbalk, *vara, ae, f. transtrum, i, n.* beide bij *Vitruv.* Dwarsfluit, *tibia transverſa.* Dwarshout, *impages, is,* bij *Vitruvius.* Dwarslijn, *linea transverſa, vel obliqua.* Dwarspad, *limes vel ſemita transverſa.* Dwarsſloot, *foſſa transverſa.* Dwarsſtraat, *platea transverſa.* Dwarsſtroom, *fluctus transverſus.*

Digitized by Google

ſus. Dwarsweg, *via transverſa.* Dwarsheid, v. *obliquitas, atis, f.*

Dwarsdrijven, o. w. *repugno, avi, atum, are; tendere contra.* Dwarsdrijvend, *repugnax, acis, omn. g.* bij *Cicero; pervicax, acis, omn. g.* Dwarsdrijver, hetzelfde als dwarsdrijvende. Dwarsdrijving, v. *pervicacia, ae, f.* bij *Cicero.*

Dweepen, o. w. *ſomnio, avi, atum, are.* Dweeper, m. *ſomniator, oris, m.* Dweeperij, v. *ſomniatio, onis, f. et ſomnia, orum, n. pl.*

Dweil, v. *peniculus, i, m.* Dweilen, b. w. zoo veel als met eene dweil afvegen, *peniculo abſtergere vel purgare.*

Dwerg, m. *pomilio, onis, m.* bij *Plinius; pumilio, onis,* bij *Colum. nanus, i, m.* bij *Gell.*

Dwijnen, o. w. zoo veel als verdwijnen, *evanesco, ui, escere.*

Dwingeland, m. *tyrannus, i, m.* Van hier: dwingelandij, v. *tyrannis, idis, f.* Als een dwingeland, *tyrannice.* Een vermoorder van eenen dwingeland, *tyrannicida, ae, m.* De daad zelve, *tyrannicidium, ii, n.*

Dwingen, b. w. *cogo, coëgi, coactum, cogere, adigere, compello, uli, ulſum, ellere; coerceo, cui, itum, ere; perpello, puli, pulſum, pellere.* Voor temmen, *domo, ui, itum, are.* Gedwongen, v. d. *coactus, adactus, impulſus, perpulſus, domitus, a, m. coërcitus.* Dwinger, m. *coactor, oris; impulſor, coercitor, domitor, oris, m.* Dwinging, v. zoo veel als dwang. Ook noemt men in de krijgskunde: eenen dwinger, eene vierkante verſchanſing overal met geſchut verzien, *munitio quadrangula tormentis undique inſtructa.*

E.

EB

E, de vijfde letter van ons Abc, en de tweede van de klinkletters, *e, litera alphabeti quinta, et vocalium ſecunda.*

Eb, ebbe, v. *receſſus maris, aeſtuum receſſus.* Ebbe en vloed, *receſſus, et accesſus aestus,* bij *Cicero; maris curſus et recurſus,* bij *Seneca.* Van hier: het werkw. ebben: de zee begint te ebben, *mare coepit reciprocare,* bij *Curtius.*

Ebbenhout, o. *ebenum, i, n.* Ebbenhouteboom, *ebenus, i, f.* bij *Lucanus.* Een ebbenhouten ſtok, *baculum ex ebeno factum.*

Echo, *echo, imago vocis, vox reſonans.*

Echt, m. *matrimonium, ii, n. conjugium, ii, n. connubium, ii, n.* bij *Cicero; foedus conjugiale,* bij *Ovidius.* Zamenſtellingen: echtbreken, *adultero, avi, atum, are; et adulteror, atus ſum, ari.* Echtbreker, m. *adulter, eri, m.* Echtbreekſter, v. *adultera, ae, f.* Echtbreuk, m. *adulterium, ii, n.* Echtebed, *thalamus, i, m. lectus conjugalis.* Echtelijk, bijw. *legitime.* Echteloos, *illegitimus, a, m.* Echteſtaat, zoo veel als echt. Echtgemaal, echteman, echtgenoot, *conjux, ugis; maritus, i, m.* Echtgenoote, *conjux, ugis, f. marita, ae, f. uxor, oris, f.* Echtkoets: bij de dichters zoo veel als echtebed. Echtſcheiden, *reſcindere matrimonium.* Echtſcheiding, v. *divortium, ii, n. diſcidium, ii,* bij *Cic. reſciſſio matrimonii,* bij *Ulp.*

Echt, bijv. n. *legitimus, a, m.* Voor onvervalſcht, *merus, purus, verus, ſincerus, putus, a, m,* bij *Gellius.*

Echter, voegw. *tamen, attamen, veruntamen, conj.* bij *Cic. nihilo.*

Digitized by Google

dominus, *adv. atqui*, *autem*, *conj.* bij *Cic.* (*onis*. *f.*

Eclips, v. *eclipsis*, *is*, *f. defectio*,

Edel, bijv. n. *nobilis*, *lis*, *e*; *generosus*, *a*, *m*; *illustris*, *is*, *e*, bij *Cicero*; *clarus*, *a*, *m*. Ook wordt edel gebruikt van levenlooze dingen, die zich door voortreffelijkheid van andere onderscheiden: b. v. edele gesteenten, *gemma*, *ae*, *f*. Voor lekker, *gratus*, *a*, *m*. bij *Sen*. Van wijn en andere vruchten, *generosus*, *a*, *m*, bij *Horat*. Ook zegt men: edele ziel, *animus excelsus*. Edele gedachten, *cogitationes sublimes*. Edel handelen, *generose agere*. Zamenstellingen: edeldom, waarvoor men nu adeldom gebruikt, *nobilitas*, *atis*, *f*. Edelgeboren, *genere nobilis*, *nobilis natu*. Edelheid, *nobilitas*, *claritas*, *atis*, *f*. *claritudo*, *inis*, *f*. Edellieden, *nobiles*, *ium*, *m. plur*. Edelman, *nobilis*, *is*. Edelmoedig, bijv. n. *generosus*, *altus*, *animosus*, *a*, *m*, *f*. bij *Cicero*; Voor milddadig, *liberalis*, *le*; *munificus*, *a*, *m*. Edelmoedigheid, v. *generositas*, *animositas*, *atis*, *f*. bij *Cic. magnitudo animi*, *celsitas animi*, *amplitudo animi*, *altitudo animi*, *elatio animi*, allen bij *Cic*. Edelmoedigliik, bijw. *animose*, *generose*, *nobiliter*, *large*, *largiter*, *liberaliter*, *adverbia*.

Edik, m. zie Azijn, ook zegt men bij verkorting eek.

Edoch, voegw. zie doch.

Eed, m. *jusjurandum*, *jurisjurandi*, *juramentum*, *i*, *n*. *jurandum*, *i*, *n*. bij *Plaut*. *juratio*, *onis*, *f*. bij *Macrobius*. Van de krijgslieden, *sacramentum*, *i*, *n*. Een valsche eed, *perjurium*, *ii*, *n*. bij *Cicero*. Eenen eed doen, *juro*, *avi*, *atum*, *are*; *adjurare*, *jurare jusjurandum*, bij *Cicero*; *jurejurando affirmare*, *jusjurandum interponere*, bij *Liv*. Eenen zwaren eed doen, *dejero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Terentius*. Door eenen eed ontkennen, *ejero et ejuro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*. Zich onderling door eenen eed verbinden, *conjuro*, *avi*, *atum*, *are*. Eenen valschen eed doen, *pejerare*, bij *Cicero*; *perjurare*, bij *Horatius*; *jurare falsum*, bij *Cicero*; *perfidum sacramentum facere*, bij *Horatius*. Den eed weigeren, *detrectare sacramentum*, bij *Tacitus*. Eenen eed aanbieden, *offerre jusjurandum*, bij *Quint*. Houden, *conservare jusjurandum*, bij *Cic*. Van den eed bevrijden, *disolvere perjurium*, bij *Cicero*; *gratiam facere alicui jurisjurandi*, bij *Plautus*. Van den eed ontslaan, *solvere aliquem jurejurando*, bij *Cicero*. Zamenstellingen: eedbreuk, *perjurium*, *ii*, *n. violatio jurisjurandi*. Eedbreker, *perjurus et violator jurisjurandi*. Eedgenoot, *socius vel particeps sacramenti*, *jurisjurandi*, *foederis*, *vel conjurationis*, *conjuratus*. Eedgenootschap, *conjuratio*, *onis*, *f. foedus*, *eris*, *societas*, *atis*; *jurejurando inita*. Eedgespan, *conjuratio*, *conspiratio*, *coitio*, *onis*, *f*. bij *Cicero*. Eedverwant en eedverwantschap: hetzelfde als eedgenoot en eedgenootschap. Eedzweerder, *jurator*, *oris*, *m*. bij *Seneca*.

Eek, zie Eik. Eekel, zie Eikel.

Eekelaar of eikelaar, m. *quercus*, *us*, *f*.

Eekhoren, eikhoren, inkhoren, m. Eel, zie Edel. (*sciurus*, *i*, *m*.

Eelt, o. *callum*, *i*, *n*. bij *Cicero*.

Eeltachtig, bijv. n. *callosus*, *a*, *m*. Eeltig zijn, *calleo*, *ui*, *ere*. Eeltig worden, *callesco*, *ui*, *escere*.

Eems, eene rivier in Duitschland, *Amisia*, *ae*, *f*. bij *Tacit*.

Een, eene, een, niet bepalend lidwoord en telwoord: als het eerste bij de woorden gevoegd zijnde, wordt het niet overgezet: b. v. een man, eene vrouw, een schip, *vir*, *mulier*, *navis*. Voor de eigennamen dient het overal om de uitmuntendheid der personen uittedrukken: b. v. een Demosthenes, een Socrates, een Plato, een Seneca. Ook wordt het voor iemand genomen: b. v. dit heeft een man, eene vrouwe ge-

Digitized by Google

gezegd, *dixit vir aliquis, femina aliqua.* Ik heb een schilderstuk gezien, *picturam aliquam vidi.* Telwoord, *unus, a, m.* B. v. een man, *unus homo.* Er is niet één man gebleven, *ne unus quidem periit.* Waarbij ook ter meerdere bepaling van de eenheid, dikwerf het woord eenig gevoegd wordt: b. v. dit alles is door eene eenige vrouwe verrigt, *haec omnia ab una sola muliere gesta sunt.* De een en ander, *unus et alter*, ook *alter et alter.* Een van beiden, *alteruter, alius et alius.* b. v. de een ging hier en de andere daar heen, *alius huc, alius illuc ibat.* Een voor iemand, *aliquis, aliqua, aliquid, quisquam, quispiam, ullus, a, m.* Voor hetzelfde: dat is een, *hoc idem est.* Een kan niet rijk en arm zijn, *idem non potest divus et pauper esse.* Een iegelijk, *unusquisque, unaquaeque, unumquodque, quilibet, quaelibet, quodlibet, vel quidlibet.* Een van hen, *unus ex his*, bij *Cicero.*

Eenblad, o. *unifolium, ii, n. monophyllum, i, n.*

Eend, ook end of eendvogel of endvogel, *anas, atis, f.* Een wilde eend, *anas agrestis.* Een tamme eend, *anas domestica.* Van een eend, *anatinus et anatarius, a, m.* Een oppasser der eenden, *anatarius, ii, m*; verkl. *anaticula, ae, f.* Zamenstellingen: eendenei, *ovum anatinum.* Eendenkooi: dit woord heeft twee beteekenissen, voor eerst: de plaats, waar eenden gemest worden, *nessotrophium, ii, n.* bij *Colum.* Ten tweeden, waar men ze vangt, *locus ubi anates capiuntur.* Eendengroen, *lemna minor.* Eendengras, *festuca fluitans.* Eendengebraad, *assum anatinum.* Eendenhond, *canis anatarius.* Eendenkom of eendenpoel, *palus anataria.* Eendenvleugel, *ala anatina.* Eendensneb of eendenbek, *rostrum anatinum.* Eendenvoet, *pes anatinus.* Ook eene plant, *podophyllum, i, n.*

Eenderhande, eenerhande, eenerlei, *ejusdem generis, ejusdem modi, compar, aris, omn. g.* bij *Liv. uniusmodi*, bij *Terent. uniformis, is, e*, bij *Jul. Firm.*

Eendragt, v. *concordia, ae, f.* bij *Cicero*; *pax, acis, f. pacificatio, onis*, bij *Cicero*; *unanimitas, atis, f.* bij *Plautus.* Van hier: eendragtig, *concors, ordis, omn. g.* bij *Cicero*; *unanimis, is, e*; *unanimus, a, m*, bij *Livius.* Eendragtig zijn, *concordo, avi, atum, are.*; *conspiro, avi, atum, are.* bij *Cicero*; *concordes esse*, bij *Terentius.* Eendragtigheid, v. zoo veel als eendragt. Eendragtiglijk, bijw. *concorditer, concordius, concordissime*, bij *Cicero*; *conjuncte, adv.*

Eengrepig, bijv. n. en bijw. *monosyllabo constans, monosyllabus, a, m*, bij *Plin. monosyllabatim, adv.*

Eenheid, v. *unitas, atis, f.* bij *Colum.* ook wordt het voor eendragt gebruikt.

Eenhoorn, m. *unicornis, is, m. monoceros, otis, m.* beide bij *Plinius.*

Eenig, bijv. n. *unicus, a, m*, bij *Cicero.* Voor iemand, *aliquis, qua, quod vel quid*; *quidam, quaedam, quoddam vel quiddam, ullus, a, m*; *nonnullus, a, m*; *non nemo*, bij *Cicero.* Voor eenvoudig, *singularis, is, e.* Voor eenzaam, *solus, a, m*; *solitarius, a, m*; *devius, a, m.* Van hier: eenige, *aliquantus, a, m*; *aliquot.* Eenigheid: zoo veel als eenheid, ook als eendragt. Eeniglijk, bijw. *unice, adv.* Eenigste, *unica, ae, f.* bij *Cicero.* Eenigerhande, eenigerlei, zoo veel als eenerhande en eenerlei. Eenigermaten, *quodammodo.* Eenigsins, *paululum.*

Eenmaal, ook eens, bijw. *semel.* Ook voor eertijds, *olim, adv.*

Eenmoedig, bijv. n. *unanimis, is, e*; *unanimus, a, m.* Eenmoedigheid, v. *unanimitas, atis, f.* bij *Plaut.*

Eenoog, m. *luscus, i, m.* bij *Cicero.* Eenoogig, *unoculus, a,*

Digitized by Google

a, m, bij *Varro*; *uniocalus, a, m*, bij *Plautus*.

Eenparig, bijv. n. *compar, aris, omn. g. similis, lis, le*; *consimilis*. Voor alle, *cunctus, a, m*. Standvastig, *constans, antis, omn. g. firmus, a, m*. Voor gerust, *securus, a, m*. Voor eendragtig, zie op eendragt.

Eenparigheid, v. *similitudo, inis, f. constantia, ae, f. firmitas, atis, f. firmitudo, inis, f. securitas, atis, f. concordia, ae, f. consensus, us, m*. Eenpariglijk, bijw. *similiter, constanter, firme et firmiter, secure, consensim, adv*.

Eensdeels, bijw. *partim, adv*.

Eensgezind, bijv. n. *unanimis et unanimus*, bij *Liv*. Eensgezindheid, v. *unanimitas, atis, f*. bij *Plaut*.

Eensklaps, bijw. *inopinato, repente, improviso, adv*.

Eensluidend, bijv. n. *eumdem sonum edens, consonus, a, m*.

Eenstemmig, bijv. n. *harmonicus, a, m*, bij *Plinius*; *consonus, a, m*, bij *Cicero*; *consonans, antis, omn. g*. bij *Vitr*. Eenstemmigheid, v. *harmonia, ae, f. symphonia, ae, f*. bij *Cicero*; *consonantia, ae, f*. bij *Vitr*.

Eentijdig, bijv. n. *coaevus*, bij *Cicero*; *coaetaneus, a, m*; *aequalis, lis, le*; *contemporaneus, a, m*.

Eenverwig, bijv. v. *unicolor et concolor, oris, omn. g*. bij *Plin*.

Eenvormig, bijv. n. *uniformis, is, e*, bij *Jul. Firm*.

Eenvoud, o. *singularis casus*, bij de spraakkundigen.

Eenvoudig, bijv. n. *simplex, icis, omn. g*. In de spraakkunst, *singularis, is, e*. Overdr. opregt, ongeveinsd, *sincerus, candidus, purus, apertus, a, m*; *integer, ra, rum*; *inaffectatus, a, m*, bij *Quintil. innocens, entis, omn. g*. Van hier: eenvoudigheid, *simplicitas, atis, f. sinceritas, candor, oris, m. paritas, integritas, atis, f. innocentia, ae, f*. Eenvoudiglijk, bijw. *simpliciter, singulariter, sincere, candide, vere, pure, aperte, integriter, innocenter, innocue, adv*.

Eenzaam, zie Eenig.

Eenzaamheid, v. *solitudo, inis, f*. bij *Cicero*; *secessus, us, m*. bij *Seneca*; *secretum, i, n*. bij *Plin*.

Eenzijdig, bijv. n. *praestudio iniquus, unius partis, ab una parte*. Eenzijdigheid, v. *studium unius partis*.

Eer, bijw. van tijd, *ante, antea, prius, antequam, priusquam, citius, maturius, adv*. Zamenstellingen: eergisteren, *nudius tertius*. Eerlang en eerstdaags, *propediem, adv*. Eerstelijk, *primo et primum*. Eerstelingen, *primitiae, arum, f. plur*. Eerstgeboren, *primogenitus, a, m, natu maximus*, bij *Ter*.

Eer, v. *laus, audis, f. honor et honos, oris, m gloria, ae, f. fama, ae, f. decus, oris, n. dignitas, atis, f. dignatio, onis, f. existimatio, onis, honestas, atis, f*. Zijne eer ophouden, *consulere dignitati suae*. Tot eer strekken, *honori esse*. Iemands eer ophouden, *servare dignitatem vel famam alicujus*. Eer bewijzen, *honorem habere alicui*. Eershalven, *honoris causa*. Voor aanzien, *dignitas, atis, f. auctoritas*. Voor eerbaarheid, *pudicitia, ae, f. pudor, oris, m*. Voor sieraad, *ornamentum, i, n*. Bij mijne eer! *ita vir probus habear!* Met eeren gezegd, *sit venia verbis*. Iemand de laatste eer bewijzen, *supremum alicui solvere*. Van iemand met eer gewagen, *mentionem honorificam facere alicujus vel de aliquo*. Zamenstellingen: eerambt, *honor, oris et honores, um, m. pl. fasces, ium, m. pl. ornamenta, orum, n. pl*. bij *Cicero*. Eerbaar, bijv. n. *honestus, pudicus, castus, verecundus, probus, laudatus, a, m*; *integer, ra, um*; *verecundus, ingenuus, decorus, a, m*; *pudens, entis*; *pudibundus, a, m*, bij *Plinius*. Eerbaarheid, v. *continentia, ae, f. castimonia, ae, f. castitas, atis, f.*

Digitized by Google

bij *Cicero*; *verecundia*, *pudicitia*, *ae*, *f. pudor*, *oris*, *m. honestas*, *atis*, *f. integritas*, *probitas*, *decus*, *oris*, *n. decor*, *oris*, *m. decorum*, *i*, *n. condecentia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*. Eerbaarlijk, bijw. *continenter*, *caste*, *verecunde*, *pudice*, *probe*, *honeste*, *integre*, *pudenter*, *decore*, *condecore*, *condecenter*, *honorifice*, *adverbia*. Eerbeeld, o. *statua in honorem alicujus erecta*; ook alleen *statua*, *ae*, *f.* bij *Nepos*. Eerbewijs, o. met handgeklap, *plausus*, *us*, *m*. Eerbied, m. *veneratio*, *pietas*, *atis*, *f. dignatio*, *onis*, *f. verecundia*, *ae*, *f. reverentia*, *ae*, *f. observantia*, *ae*, *f. observatio*, *onis*, *f.* bij *Val. Max*. Eerbiedig, *venerans*, *dignans*, *reverens*, *observans*, *pius*, *a*, *m*. Eerbiedigheid, hetzelfde als eerbied. Eerbiedigen, b. w. *veneror*; *atus sum*, *ari*; *dignari*, *vereri*, *revereri*, *observare*, *colere*. Eerbiedig lijk, *pie*, *reverenter*, *veneranter*, *venerabunde*. Eerboog, *arcus triumphalis*. Eerbaan, *curriculum honoris*. Eerdief, *oppugnator vel ereptor famae*, *sycophanta*, *ae*, *m.* bij *Plautus*. Eerdienst, *officium honoris causa*. Eergierig, bijv. n. *sitiens honoris*, *avidus honoris*, *laudis cupidus*, *ambitiosus*, *ambitiose*, *adv.* zoo veel als eergierigheid, bijw. Eergierigheid, v. *sitis honoris*, *aviditas honoris*, *cupiditas laudis*, *ambitio*, *onis*, *f.* Eergraf, *monumentum in honorem alicujus exstructum*, *cenotaphium*, *ii*, *n.* bij *Ulp*. Eerkrans en eerkroon, *corona honoris causa alicui donata*. Eerkriegelheid, bij *Hooft*, *ambitio*, *onis*, *f.* Eerloos, bijv. n. *infamis*, *is*, *e*; *famosus*, *defamatus*, *probrosus*, *spurcus*, *inhonestus*, *foedus*, *pudendus*, *ignominiosus*, *repudiosus*, bij *Plautus*; *maculosus*, *a*, *m*; *dehonestus*, *a*, *m*. Eerloosheid, v. *infamia*, *ae*, *f. probrum*, *bri*, *n. spurcitia*, *ae*, *f. propudium*, *ii*, *n.* bij *Plautus*; *dedecus*, *oris*, *n. foeditas*, *atis*, *f. dehonestamentum*, *i*, *n.* bij *Seneca*; *deformatio*, *onis*, *f. deformitas*, *atis*, *f.* bij *Quint*. Eerlooslijk, bijw. *foede*, *spurce*, *probrose*, *inhoneste*, *ignominiose*. Eernaam, m. *titulus*, *i*, *m*. Eerpoort, *arcus vel porta triumphalis*. Eerpost, hetzelfde als eerambt. Eerprijs, *honoris praemium*. Eerteeken, *insigne*, *is*, *n*. Eertitel, zoo veel als eernaam. Eerpenning, *nummus honorarius*, volgens *Scheller*. Eertrap, *gradus honoris*. Eertempel, *templum honoris*. Eerschender, *violator*, *ereptor*, *oppugnator pudicitiae vel honoris*. Eerwijn, *vinum honorificum*. Eerwaardig, bijv. n. *venerabilis*, *lis*, *le*; *venerandus*, *a*, *m*; *reverendus*, *verendus*, *honorandus*. Eerwaardigheid, *veneratio*, *dignitas*, *atis*, *f. reverentia*, *ae*, *f.* Eerwaardiglijk, *reverenter*, *veneranter*, *adv.* Eerzaam, zoo veel als eerwaardig. Eervergeten, *inhonorus*, *a*, *m*; *honore carens*. Eerzucht, *ambitio*, *onis*, *f. ambitus*, *us*, *m.* bij *Cicero*; *aestus gloriae*, *amor acer gloriae*, *ardor ad gloriam*, *cupiditas honoris*, *aviditas gloriae*, allen bij *Cicero*. Eerzuchtig, bijv. n. *ambitiosus*, *a*, *m*; *avidus vel cupidus gloriae*. Eerzuchtiglijk, *ambitiose*, *adv.* Eerzuil, *monumentum*, *i*, *n*.

Eeren, b. w. *honoro*, *honesto*, *cohonesto*, *observo*, *avi*, *atum*, *are*, *cum acc. colo*, *lui*, *ultum*, *lere*; *veneror*, *adveneror*, *deveneror*, *atus sum*, *ari*; *percolo*, *lui*, *ultum*, *lere*; *excolere*, bij *Cicero*. Eertijds was het ook zoo veel als poegen; en in dezen zin zegt men in de Betuw noch het land eeren, *agrum colere*. Ook komt het in dezen zin bij *Vondel* voor.

Eerlijk, bijv. n. *honestus*, *probus*, *bonus*, *a*, *m*; *integer*, *ra*, *um*. Van hier: eerlijkheid, v. *honestas*, *probitas*, *bonitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *integritas*, *atis*, *f. fides*, *ei*, *f*.

Eerst, *modo*, *nunc*, *adv*. Voor-

Digitized by Google

eerst, *primo*, *primum*. Nu eerst, *nunc demum*. De eerſte, bijv. n. *primus*, *a*, *m*. Voor de voornaamſte, *princeps*, *ipis*, *m. primates*, *primores*, *ſummates*, *um*, *m. plur. optimates*, *ium*, *et um*, *m. pl.*

Eertijds, bijw. *quondam*, *olim*, *pridem*, bij *Cic.*

Eest, m. de plaats, waar het graan gedroogd wordt, *focus frumento torrendo vel exſiccando idoneus.*

Eeuw, v. *ſeculum*, *i*, *n. aetas*, *atis*, *f. aevum*, *i*, *n.* Van eene eeuw, *ſecularis*, *ris*, *re*, bij *Plin.* Van dezelfde eeuw, *coaevus*, *a*, *m*, bij *Cicero.* Zamenſtellingen: eeuwfeest, *feſtum ſeculare.* Eeuwſpel, *ludus ſecularis.* Eeuwzang, *carmen ſeculare.*

Eeuwig, bijv. n. *aeternus*, *ſempiternus*, *perpetuus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *aeviternus*, *a*, *m*, bij *Varro*; *perennis*, *is*, *e*; *perpetualis*, *is*, *e*, bij *Quint.* Van hier: eeuwigdurend, hetzelfde als eeuwig. Eeuwigheid, v. *aeternitas*, *ſempiternitas*, *perpetuitas*, *perennitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero.* Eeuwiglijk, *ſemper*, *ſempiterno*, *perpetuo et perpetuum*, *perpetim*, *aeternum*, *aeterno*, *ſine fine*, *in perpetuum*, bij *Cicero.*

Effen, bijv. n. *planus*, *a*, *m*; *aequus*, *a*, *m*; *levis*, *is*, *omn. g.* Overdr. voor vereffende: nu zijn wij effen, *rationem nunc computavimus.* Op eenen effen bodem zijn, *debita non habere*; *nihil debere.* Een effen gelaat, *vultus gravis*, *auſterus.* Effen, *par*, *aris*, *omn. g.* Van hier: effenheid, *planities*, *iei*, *f. aequalitas*, *atis*, *f.* bij *Cic.* Zoo veel als gladheid, *levitas*, *atis*, *f. levor*, *oris*, *m.* bij *Plin.*

Effenen, b. w. *complano*, *deplano*, *explano*, *avi*, *atum*, *are*; *aequo*, *adaequo*, *coaequo*, *exaequo*, *avi*, *atum*, *are.* Voor glad maken, *polio*, *expolio*, *perpolio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *limo*, *et levigo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Varro* en *Plin.* Voor afrekenen, *computo*, *avi*, *atum*, *are.* Van hier: effening, *computatio*, *onis*, *f.*

Ega, v. *uxor*, *oris*, *f. conjux*, *ugis*, *f. marita*, *ae*, *f.* Door anderen wordt ega ook voor eenen man genomen en dus mannelijk, *conjux*, *ugis*, *m. maritus*, *i*, *m.*

Egel, m. ook ſtekelvarken genoemd, *eres*, *is*, *et heres*, *is*, *m.* bij *Plaut. ericius*, *ii*, *m.* bij *Varro*; *erinaceus*, *ei*, *m.* bij *Plinius*; *echinus*, *i*, *m.* bij *Mart.*

Egelantier, m. *ſantis-canis*, bij *Colum. cynosbatos*, *i*, *f.* bij *Plin.* Van hier: egelantierbloem, *flos cynosbati.* Egelantierknop, *calyx floris cynosbati.*

Egge, v. *raſtrum*, *i*, *n. crates*, *is*, *f.* bij *Virg. crates dentatae*, bij *Plinius*; *crates occatoria*, bij *Colum.* Het meerv. van *raſtrum*, is *raſtra*, *rorum et raſtri*, *orum*, *m.* bij *Terent.* verkl. *raſtellum*, *i*, *n.* bij *Sust. ſarculum*, *i*, *n.*

Eggen, b. w. *cratio*, *ſarrio*, *ivi*, *itum*, *ire*, bij *Plin. pectino*, *avi*, *atum*, *are*; *occare*, *deoccare*, *inoccare*; *liro*, *avi*, *atum*, *are*; *ſarculo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Colum.* Van hier: egger, m. *ſarritor*, *oris*, *m. ſartor*, *occator*, *oris*, *m.* Ook is egger eene groote boor, *terebra*, *ae*, *f.* Egging, v. *ſarculatio*, *ſarritio*, *onis*, *f.* bij *Colum. ſarritura*, *ae*, *f. ſartura*, *ae*, *f.* bij *Plin.*

Eggerig, bijv. n. *acidus*, *a*, *m*; *acerbus*, *a*, *m.* Eggerigheid, v. *acor*, *oris*, *m. acerbitas*, *atis*, *f.*

Eggig, bijv. n. ſtomp, *retuſus*, *a*, *m*; *obtuſus.*

Ei, o. *ovum*, *i*, *n.* Van hier: zijn verſcheidene ſpreekw. ontleend: b. v. zij gelijken malkander als het eene ei het andere, *ex omni parte ſimiles ſunt.* Hij ſlaat er na, als een blinde naar het ei, *vanam facere conjecturam.* Hij gaat als op eijeren, *prudenter et tarde incedit.* Zamenſtell. dodei, *ovum putidum.* Paaschei, *ovum paſchale.* Slorpei, *ovum ſorbile.* Windei, *zephirinum*, *i*, *n. ovum zephyrium*, bij

Digitized by Google

bij *Plin.* Eijerdoop, *intinctus ex ovis factus.* Eijerdoor, *luteum, ei, n. vitellus, i, m.* Eijerdop of eijerschaal, *testa ovi, putamen ovi, cortex ovi.* Eijerkoek of eijerstruff, *liba ex ovis confecta.* Eijerbrood, *panis crocatus.* Eirond, *ovatus, a, m.* Eivormig, *oviformis, is, e.* Eiwit, *albugo, inis, f. albumen, inis, n. album vel candidum ovi*, alle bij *Plin.*

Eigen, bijv. n. en bijw. *proprius, a, m;* waarbij ook somtijds, *meus, tuus, suus, noster, vester etc.* gevoegd wordt. B. v. met eigen hand, *manu meâ etc. vel meâ propriâ manu.* Uit eigen beweging, *sponte meâ, tuâ, suâ.* Door mijn eigen schuld, *meâ ipsius culpâ.* Zich iets eigen maken, *facere sibi aliquid proprium*, bij *Scheller.* Eigenbelang, wanneer het tegen dat van den staat overstaat, *privatum commodum.* Voor hetzelfde, dat zijn zijne eigene woorden, *haec ipsa illius verba sunt.* Ook wordt het in dezen zin ook in *superl.* gebruikt: b. v. hij is de eigenste man, dien ik gisteren zag, *ille ipse est, quem heri videbam.* Zamenstell. eigenaartig, *innatus, insitus, a, m.* Eigenbaat, *commodum, i, n.* Eigenbatig, *commodo suo serviens.* Eigenbehagelijk, *sibi ipse placens.* Eigendom, *dominium, ii, n.* bij *Livius*; *privatus census*, bij *Horat. possessio, onis, f.* Eigengeleerde, *autodidactus, i, m.* Eigendunkelijk, *qui suo proprio agit judicio.* Eigenhandig, *propriâ manu scriptus, a, m.* Eigenliefde, *philautia, ae, f.* bij *Cicero*; *amor sui.* Eigenlijk, bijw. *proprie, adv.* Eigennaam, *nomen proprium.* Eigenschap, *proprietas, atis, f. conditio, onis, f. habitus, us, m. natura, ae, f. efficacia, ae, f. virtus, utis, f.* Eigenwijs, *autosophus, i, m.* Eigenwillig en eigenzinnig, *morosus, obstinatus, a, m; pervicax, acis, gen. g. contumax, pertinax.* Eigenzinnigheid, *morositas, obstinatio, onis, f. pervicacia, contumacia, pertinacia, ae, f.* bij *Cicero.* Eigenzinniglijk, *morose, obstinate, pervicaciter, contumaciter, pertinaciter.*

Eigenaar, m. *dominus, i, m. possessor, oris*, beide bij *Cic.*

Eigenen, b. w. *sumo, sumsi, sumtum, sumere vel adsumere, sibi aliquid, arrogo, avi, atum, are; vindicare.* Ook zegt men iets aan iemand eigenen, *dedicare aliquid alicui.*

Eik of eikenboom, m. *quercus, us, f. robur, oris, n. esculus, i, f. ilex, icis, f.* Zamenstell. eikenbast, *cortex, querneus.* Eikenbosch, *quercetum, i, n. ilicetum, i; esculetum, i; sylva glandaria*, bij *Varro.* Eikenhout, *lignum quernum, ilicetum, ilignum et iligneum.* Eikenkrans, *corona quercica et querna*, bij *Suet.* en *Ovidius.* Eiken, zoo veel als van eikenhout gemaakt: b. v. een eiken tafel, *mensa querna, esculea, iligneа.*

Eikel, zie Akel.

Eiker, m. *navigii genus e robore factum.*

Eilaas, ook helaas, *hei, interj.* bij *Ter. Ah. Plautus.*

Eiland, o. *insula, ae, f.* Een drijvend eiland, *insula, erratica*, bij *Ovid.* Een eilander, *insulanus, i, m.* Tot een eiland behoorende, *insularis, is, e.* Tot een eiland gemaakt, *insulatus, a, m*, bij *Apul.* Een schiereiland, *peninsula, ae, f.*

Eind, o. *finis, is, m. et f. terminus, i, m.* bij *Cicero*; *meta, ae, f. exitus, us, m.* Figtot wat einde hebt gij dit gezegd? *quo consilio hoc dixisti?* Zoo ook, ten einde, voor, opdat, *ut, conj.* Overeinde zijn, *sto, steti, statum, stare.* Ten dien einde, *eo, adv.* Verkl. een eindje: b. v. een eindje touw, *funiculus, i, m.* Zamenstell. achtereinde, *pars posterior.* Boveneinde, *caput alicujus rei vel pars superior.* Hoofdeinde, *pars capitalis.* Oppereinde, *suprema pars.* Ondereinde, *pars inferior.* Voeteneinde, *pars in-*

Digitized by Google

inferior lecti. Vooreinde, *pars anterior.* Westeinde, *pars occidentalis.* Zuideinde, *pars australis.* Van hier: eindelijk, bijw. *tandem, demum, denique, aliquando, tandem aliquando, extremo, extremum, ad extremum, postremo, postremum, supremo, ultimo, noviſſime.* Eindeloos, *infinitus, a, m.* bij *Cicero.* Eindeloosheid, v. *infinitas, atis, f. infinitio, onis, f.* bij *Cicero.* Eindig, *finitivus, a, m; circumſcriptus, finalis, lis, le,* bij *Papinius.* Eindpaal, *terminus, i, m; limes, itis, m.* Eindvonnis, *ſententia rem dijudicans.* Ook voor doodvonnis, *ſententia capitalis.*

Einden en eindigen, b. en o. w. *finio, ivi, itum, ire; termino, avi, atum, are; conſummare, perpetrare, abſolvere, perficere, tranſigere, perducere ad finem.* Geeindigd, v. d. *finitus, conſummatus, terminatus, perpetratus, abſolutus, perfectus, transactus, a, m.* Van hier: eindiging, v. *finis, terminus, conſummatio, perpetratio.*

Eisch, m. *petitio, onis, f. rogatio, onis, f. rogatum, i, n. postulatio, onis, f. et postulatum, i, n.* Voor vereisch: b. v. naar eisch der omſtandigheden, *ut res tempusque monent vel postulant.*

Eischen, b. w. *peto, ivi, itum, ere; rogo, avi, atum, are; postulo, avi, atum, are; posco, popoſci, poscere.* Voor uitdagen: iemand tot het gevecht eischen, *provocare aliquem ad pugnam.* Van hier: eischer, m. *rogator, oris; petitor, oris; m.* Eischster of eischerse, *petitrix, cis, f.* In den regtstijl.

Ekster, v. *pica, ae, f.* bij *Plin.* Van hier: ekſteroog, *acrochordon, onis, f.* bij *Cic. gemurſa, ae, f.* bij denzelfden; *clavus, i, m.* bij *Celſus.*

El, elle, v. *ulna, ae, f.* bij *Virg.*

Eland, m. *alces, is, f. et alce, es, f.* bij *Caeſar* en *Plin.*

Elboog of elleboog, m. *cubitum, i, n. cubitus, i, m.* bij *Plin.* en *Virg.* Spreekw. tot de elbogen in het geld tasten, *abundare divitiis.* Zamenstell. elboogspier, *nervus cubitalis.*

Elders, bijw. zoo veel als ergens anders, *alibi, adv.* Elders van daan, *aliunde.* Elders naar toe, *alio et aliorſum, adv.*

Elefant, olifant, m. zie dat woord.

Element, o. *elementum, i, n.*

Elf, telw. *undecim, omn. g. indecl.* Elf aan elf, *undeni, ae, f.* Elfmaal, *undecies, adv.* De elfde, *undecimus, a, m.*

Elft, m. *aloſa, ae, f. alauſa, ae, f.* bij *Auſonius; clupea, ae, f.* bij *Plin.*

Elger, zie Aalspeer.

Elk, *unusquisque, unaquaeque, unumquodque vel unumquidque, quisque, quaeque, quodque vel quidque,* bij *Cicero; quilibet, quaelibet, quodlibet vel quidlibet,* bij *Hor.*

Elkander, voorn. *invicem, mutuo, adv.*

Ellende, v. *aerumna, ae, f. calamitas, atis, f. miſeria, ae, f.* alle bij *Cicero.* Voor ongeluk, *infortunium, ii; infortunitas, atis, f.* bij *Gell.* Voor armoede, *egestas, paupertas, atis, f.* Ook zegt men de ellende der tijden, *iniquitas, tristitia temporum,* beide bij *Cicero.* Ellendigheid, hetzelfde als ellende, het geen komt van ellendig, bijw. n. *aerumnoſus, calamitoſus, a, m; miſer, era, um; infortunatus, egens, entis; iniquus, a, m; tristis, is, e; miſerabilis, miſerandus, a, m.* Ellendiglijk, bijw. *aerumnoſe, calamitoſe, miſere, miſeriter, egenter, infortunate, inique.* Overdr. wordt ellendig ook voor slecht, gering, genomen.

Elpenbeen, o. *ebur, oris, n.* bij *Cicero.* Van elpenbeen gemaakt, *eburnus, et eburneus, eboreus, a, m,* bij *Cicero.* Elpenbeenwerker, m. *eboris faber,* bij *Hor.*

Els, m. *alnus, i, f.* Van elzenhout gemaakt, *alneus, a, m,* bij *Vitr.* Zamenstell. elzenblad, *folium alni.* Elzenboom, het zelfd-

Digitized by Google

zelfde als els. Elzenbosch, *fylva alnea.* Elzenhout, *lignum alneum.* Elzenstaak, *ſtipes alneus.* Elzenstam, *truncus alneus.* Elzentak, *ramus alni.*

Els, v. een scherpgepunt schoenmakers werktuig, *ſubula, ae, f.* Met een els doorboren, *deſubulo, avi, atum, are,* bij *Varro.* Van hier: het spreekw. scherper dan eene els, *ſubulâ acutior.*

Elsenburg, *Aliſo, onis, m.* bij *Tacit.* Op de rivier de Lippe bij Paderborn.

Elve, een rivier in Duitschland, *Albis, is, m.* bij *Tac.*

Embrun, eene stad in het voormalig Dauphiné, *Ebrodunum, i, n.* Van Embrun, *Ebrodunenſis, is, e.*

Emmer, m. *ſtitula, ae, f. urna, ae, f.* bij *Cicero* en *Colum.* Zamenstell. brandemmer, *urna vel ſtitula incendiaria vel ad incendium extinguendum adhiberi ſolita* Melkemmer, *ſtitula lacti ferendo adaptata.* Vischemmer, *ſtitula piſcibus portandis inſerviens.* Wateremmer, *hydria, ae, f.* bij *Cic.*

En, voegw. *et, ac, atque, que, conj.* Het laatste wordt altijd achter een woord gevoegd.

End of ende, zie Eind en einde.

End of endvogel, zie Eend en eendvogel.

Ende, voegw. zie En.

Endeldarm, m. *intestinum rectum.* Zijnde een darm, die regt door het ligchaam loopt, en aan het achterste eindigt: doch *Kilian* zegt: enteldarm, komt van het oude entel, zoo veel als stront of drek; in dien zin zoude men moeten zeggen: *intestinum ſtercoreum, vel per quod ſtercus emittitur.*

Endyvie, zie Andyvie.

Eng, bijv. n. *arctus, a, um; angustus, a, um; preſſus, a, um;* bijw. *arcte, anguste, preſſe.* Eng maken, *arcto, coarcto, angusto, avi, atum, are; premo et comprimo, eſſi, eſſum, imere.* Engte, *angor, oris, m. angustia, ae, f. angustum, n.* Van hier: engborstig, bijv. n. *asthmaticus, a, um; aegre ſpiritum ducens, ſpiritus angustia laborans.* Engborstigheid, *asthma, atis, n. angustia ſpiritus.* Van hier: iemand in de engte brengen, *adducere aliquem in angustias.* Zamenstell. landengte, v. *isthmus, i, m.*

Engel, m. *angelus, i, m. ſpiritus coelestis.* Zamenstell. engelachtig, *angeli formam habens, angelicus, a, m.* Engelenkoor, *angelorum chorus.* Engelenschaar, *turba angelorum.* Beschermengel, schutsengel, *genius, ii, m.*

Engeland, o. *Albion, ii, n.* bij *Plin. Britannia, ae, f.* bij *Caeſar; Anglia, ae, f.* Engelander of Engelschman, *Britannus, i; Anglus, i, m. et Britannus; Anglus, a, m.* Het engelsch, *lingua Anglica.* Op zijn engelsch, *Anglice, adv.*

Enkel, enklaauw, m. *talus, i, m.* Een kleed dat tot op de enkels hangt, *veſtis talaris.*

Enkel, bijv. en bijw. zoo veel als ongemengd, eenvoudig, *purus, a, m; ſincerus, a, m; ſimplex, icis, omn. g.* Voor één, *unus, a, m; ſolus, a, m.* Voor eenig, *ſingularis, is, e.* Voor bijzonder, *privatus, et privus, a, m, adv. pure, ſincere, ſimpliciter, unice, ſolum, ſingulariter, privatim, et prive.* Het geen ook enkellijk bij *Weiland* heet.

Ent, ente, v. *ſurculus, i, m. oculus, i, m. inſitum, i, n.* Van hier: enter, m. *ſurcularius, ii, m. inoculator, oris, m. et inſitor, oris, m.* bij *Plinius.* Enterij, *ſurcularium, ii, n.* Enting, v. *inoculatio, onis, f. et inſitio.* Enten, *inoculo, avi, atum, are,* bij *Colum. inſero, ſevi, ſitum, erere,* bij *Hor.* Geënt, v. d. *inſitus, a, um.*

Enteren, b. w. *navem anchoris parvis inſcendendi cauſa ad ſe trahere, cominus aggredi.* Van hier: entering, v. *inſcenſio in navem hostilem.* Zamenstell. enterbijl, *ſecuris in inſcenſione navis adhiberi ſolita.* Enterdreg, *anchora parva in inſcen-*

ſi-

Digitized by Google

sione navis adhibita et qua navis hostium adtrahitur.

Eppe, v. *apium*, *ii*, *n.* bij *Hor.*

Erachten, veroud. w. *cogito*, *judico*, *avi*, *atum*, *are.* Waarvan alleen maar in gebruik gebleven zijn: mijnes, zijnes, onzes erachtens, *meo*, *suo*, *nostro judicio.*

Erbarmelijk, bijv. en bijw. *miserabilis*, *lis*, *le*; *miserandus*, *a*, *m*; *mijer*, *era*, *erum*, *adv. misere et miserabiliter.* In eenen ruimeren zin: erbarmelijk schrijven, *pessime scribere.* Eene erbarmelijke redevoering, *oratio jejuna.*

Erbarmen, wederk. w. *misereor*, *sertus sum*, *sereri*; *commiseror*, *atus sum*, *ari*; *commiserasco*, *rescere.* Van hier: erbarming, v. *commiseratio*, *onis*, *f.* bij *Cic.*

Erf, o. *praedium*, *ii*, *n. fundus*, *i*, *m*, bij *Cicero.* Ook eene ledige plaats, *area*, *ae*, *f.* Ook zegt men:

Erf voor erfenis, v. *hereditas*, *atis*, *f. hereditium*, *ii*, *n. patrimonium*, *ii*, *n.* Een erfenisje, o. *hereditolum*, *i*, *n.* bij *Colum.* Zameustell. erfbezit, o. *possessio hereditate parta.* Erfdeel, *portiolve pars hereditatis.* Erfelijk, bijv. n. *hereditarius*, *a*, *m.* Erfgaaf, *donum hereditate partum.* Erfgeld, *pecunia hereditate parta.* Erfgift, zoo veel als erfgaaf, erfgoed, *bonum hereditarium.* Erfgraf, *sepulcrum hereditarium.* Erfgrond, *fundus paternus.* Erfgrondregt, *jus fundi paterni.* Erfhuis voor verkooping, *hasta publica.* Erfkoning, *rex hereditarius.* Erfkoningrijk, *regnum hereditarium.* Erfland, *ager hereditate partus*, *saltus*, bij *Catull.* Erflating of erfmaking, *legatum*, *i*, *n.* Erfmaker, *legator*, *oris*, *m.* Erfpacht, *emphyteusis*, *is*, *f. Digest.* Erfpachter, *emphyteusa*, *ae*, *m. Digest.* Erfpachtgoed, *ager emphyteuticus.* Erfcijns, *census perpetuus.* Erfprins, *princeps hereditarius*; vrouwel. *princeps hereditaria.* Erfregt, *jus hereditatis*; ook *usus fructus hereditarius.* Erfschuld, *debitum hereditarium.* Erfrogt, hetzelfde als erfregt.

Erfrente, *usus perpetuus.* Erfvijand, *acerbissimus ac perpetuus hostis.*

Erfgenaam, m. erfgename, v. *heres*, *edis*, *m. et f.* bij *Cic.*

Erg, bijv. n. *malus*, *improbus*, *a*, *m.* Erger, *pejor*, *deterior*, *nequior*, *sequior*, *oris*, *m. et f.* bij *Seneca*, *adv. pejus*, *deterius*, *nequius.* Ergst, *pessimus*, *deterrimus*, bij *Tacit. nequissimus*, bij *Cicero.* Van hier: ergeren voor slechter maken, doch hiervoor gebruikt men nu meest verergeren. Ergeren komt thans bijna alleen voor in de beteekenis, van iemand aanstoot geven, *offendere aliquem aliqua re.* Ook ergernis hebben: b. v. die zaak ergert mij, *ea res me offendit.* Van hier: ergerlijk, bijv. n. *offensam pariens.* Ergernis, *offensio*, *onis*, *f. offensa*, *ae*, *f. offensum*, *i*, *n.* alle bij *Cic.*

Ergens, bijw. *alicubi*, *uspiam et usquam*, bij *Cicero.* Ergens heen, *quoquam et quopiam*, *adv.* bij *Ter.* Ergens door, *aliqua*, *adv.* bij *Cicero.* Ergens van daan, *alicunde*, *adv.* bij *Cic.* Indien ergens, *si cubi.* Indien ergens van daan, *si cunde*, bij denzelfden. Op dat niet ergens, *necubi*, *adv.* In den dagelijkschen trant wordt ergens ook voor iets gebruikt: b. v. ergens naar zoeken, *quaerere aliquid.*

Erinneren, zie Herinneren.

Erkennen, b. w. *agnosco*, *novi*, *nitum*, *noscere*, bij *Cic.* Voor bekennen voor het geen het is: b. v. zijne handteekening erkennen, *manum suam profiteri.* Voor dankbaarheid betoonen, *aliquid acceptum ferre alicui.* Van hier: erkenning, v. *agnitio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.* Erkentelijk: voor dankbaar, *gratus*, *a*, *m*, *adv. grate.* Erkentenis, v. *gratia*, *ae*, *f. gratus animus*, bij *Cicero.*

Erlangen, b. w. *adipiscor*, *eptus sum*, *ipisci*; *nanciscor*, *nactus sum*, *nanciscì*; *adjequor*, *utus sum*, *equi*, *et consequi*; *potior*, *itus sum*, *iri*; *compotem fieri.* Van hier: erlanging, *adeptio*, *f.*

Erneren, zie Generen.

Digitized by Google

Ernst, m. *ferium*, *ii*, *n.* het onzijdige van het bijv. n. *ferius*, *a*, *m*; waarvan geen zelfstandig naamwoord, zoo veel ik weet, bij de Latijnen voorkomt. In eene bepaaldere beteekenis is het zoo veel als gestrengheid: b. v. zoo gij niet van gedrag verandert zal ik ernst gebruiken, *si vitam non mutet*, *severitate utar*. Van hier: ernstig, *ferius*, *a*, *m*, bij *Cicero*. Ernstelijk, *extra jocum*, *serio*; het geen men ook ernstiglijk zegt. Ernshaftig, *severus*, *austerus*, *a*, *m*; *gravis*, *is*, *e*. Ernsthaftigheid, v. *austeritas*, *severitas*, *gravitas*, *tis*, *f.* Ernsthaftiglijk, bijw. *austere*, *graviter*, *serio*, *adv.*

Erts, m. *metallum*, *i*, *n.* Allerlei steen, welke eenig metaal in zich bevat, *saxa quaelibet metalli particulas continentia.*

Ervaren, b. w. *experior*, *ertus sum*, *iri*; *comperio*, *i*, *ertum*, *erire*; *cognosco*, *ovi*, *itum*, *oscere*; *disco*, *didici*, *discere*. Van hier: ervaring, v. *experientia*, *ae*, *f.* *usus*, *us*, *m.* *experimentum*, *n.* bij *Cicero*; *expertio*, *onis*, *f.* bij *Vitr. periculum*, *i*, *n.* bij *Ter.*

Ervaren, bijv. n. eigenlijk het verl. d. van het voorgaande werkw. *peritus*, *expertus*, *experiens*, *subactus*, *a*, *m*, bij *Livius*; *exercitatus*, *a*, *m*; *exercitus*, *gnarus*; *instructus*, *versatus*, *usu edoctus*, *a*, *m.* Van hier: ervarenheid, v. *peritia*, *ae*, *f.* *experientia*, *ae*, *f.* *prudentia*, *ae*, *f.* *scientia*, *ae*, *f.*

Erve, zie Erf.

Erven, b. w. *hereditatem consequi*, bij *Nepos*; *adire*, *vel cernere*, bij *Cicero*; *obire*, *tenere*, *capere*, bij denzelfden.

Erwt, erwet en ert, v. *pisum*, *i*, *n.* *ervum*, *i*, *n.* bij *Horat.* en *Plin.* Wilde erwten, *astragalus*, *i*; *Plinius*. Platte erwten, *cicer*, *eris*, *m.* bij *Hor.* verkl. *cicercula*, *ae*, *f.* bij *Colum.*

Esch, m. zoo veel als esschenboom, *fraxinus*, *i*, *f.* bij *Vitr.* Van esschenhout gemaakt, *fraxinus et fraxineus*, *a*, *m.* Een wilde esch, *ernus*, *i*, *f.* Van wild esschenhout gemaakt, *orneus*, *a*, *m*, bij *Colum.*

Esmeraud, m. *smaragdus*, *i*, *m.* Esmeraudkleurig, *smaragdinus*, *a*, *m.*

Espe of espenboom, *populus tremula*, *vel populus Lybica*, bij *Plin.* Espenloof *frons populea.* Espenhout, *lignum populeum.*

Estrik, m. *later coctus quadratus pavimentis faciendis inserviens.*

Eten, b. w. *edo*, *edi*, *esum*, *edere et esse*; *comedere et comesse*; *capere vel sumere cibum*; *curare corpus*, bij *Liv.* Des morgens eten, *jento*, *avi*, *atum*, *are.* Des middags eten, *prandeo*, *di*, *ansum*, *prandere.* Des avonds eten, *coeno*, *avi*, *atum*, *are.* Van het morgeneten of ontbijt, *jentaculum*, *i*, *n.* Middagmaal, *prandium*, *ii*, *n.* Avondeten of avondmaal, *coena*, *ae*, *f.* Zamenstell. eetbaar, *edulis*, *lis*, *e.* Eetkamer, eetplaats, eetzaal, *coenaculum*, *i*; *n.* Etensbakje, *caniculus*, *i*, *m*, bij *Vitruvius.* Eetlust, *cupiditas*, *aviditas cibi.* Eetmaat, *diaeta*, *ae.* Etenstafel of eettafel, *mensa cibaria.* Eetwaar, *edulium*, *ii*, *n.* bij *Varro.* Etenskas, *armarium cibarium.* Etenstijd, *tempus cibum capiendo destinatum.* Eetwaren, zijn: *cibaria*, *orum*, *n. plur.* bij *Cic.*

Etgroen, o. *herba secundaria*, *armentis pascendis destinata.* Zoo veel als eetgroen.

Etmaal, b. *viginti quatuor horarum spatium vel unius diei noctisque.* Dit schijnt te zien op de gewoonte der ouden, die maar eens in de vierentwintig uren eene hoofdmaaltijd deden: doch federt de eetbeurten verdubbeld zijn, inzonderheid bij den arbeidsman, die den dag in vier schoften afdeelt; zoo is hiervan etmaal of eetmaal, bij *Kiliaan*, *pastio diurna quatuor vicibus.*

Etsen, b. w. met sterk water iets in eenig metaal laten inbijten, *aqua forti aliquid in aes inscribere vel incidere.*

Ettelijk of etlijk, bijv. n. *aliquot*, *nonnulli*, *ae*, *a*; *quidam*, *quaedam*,

dam; *quoddam*; zie verder op Eenige.

Etter, m. *pus*, *puris*, *n.* *tabum*, *i*, *n.* *fanies*, *iei*, *f.* bij *Celsus*. Van hier: etterachtig en etterig, *purulentus*, *a*, *m*; *fanioſus*, *a*, *m*, bij *Plin.* *ſuppuratus*, *a*, *m*, bij denzelfden. Tot etter worden, *ſuppuro*, *avi*, *atum*, *are*. Etteren of etter uitwerpen, *exfanio*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Celsus*. Zamenſtell. etterbuil, *ulcus*, *eris*, *n.* *ulceratio*, *onis*, *f.* *exulceratio*, *onis*, *f.* *apoſtema*, *atis*, *n.* bij *Plinius*. Ettergezwel, hetzelfde. Ettergat, of etterholte, *ſinus*, *us*, *m.* bij *Celsus*. Etterpuisje, *ulcuſculum*, *i*, *n.* bij *Virg.* Van het werkw. etteren, komt ettering, v. *ſuppuratio*, *onis*, *f.* *ſuppuratum*, *i*, *n.* bij *Plin.*

Eunjer, bijv. n. en bijw. *venuſtus*, *a*, *m.* Eunjerheid, v. *venuſtas*, *atis*, *f.* Ook wordt eunjer bij onze oude ſchrijvers genomen, voor *maleficus*, *diaboli-cus*. Ook voor een ſpook, *ſpectrum*, *i*, *n.* In het dagelijkſche leven, zegt men ook noch: dat is eunjer, *venuſtum est hoc est*.

Europa, o. *Europa*, *ae*, *f.* bij *Cicero*. Van hier: Europeaan, Europeër, Europeesch, *Europaeus*, *a*, *m*.

Eurotas, eene rivier in Lacedemoniën, *Eurotas*, *ae*, *m.* bij *Cic.*

Euvel, o. *malum*, *i*, *n.* *morbus*, *i*, *m.* ook bijv. *malus*, *a*, *m*; *morbidus et morboſus*, *a*, *m*. Doch in den eigenlijken zin is het niet meer in gebruik, dan in de zamenſtellingen: handeuvel, *chirágra* en voeteuvel, *podagra*. Voor nadeel of onheil, *incommodum*, *i*, *n.* *calamitas*, *atis*, *f.* Ook voor kwaadaardig, *inimicus*, *a*, *m*; *noxilis*, *lis*, *le*. B. v. in euvelen moede, *malo et inimico animo*. Ook voor, niet van zoo groot gewicht. *Non tanti momenti est*, het is zoo euvel niet, bij *Hoofd*. Van hier: euveldaad, *maleficium*, *ii*, *n.* *ſcelus*, *eris*, *n.* *facinus*, *oris*, *n.* Euvel, bijw. *male*, *aegre*. B. v. iets euvel opnemen, *male vel aegre ferre aliquid*.

Evangelie, o. een onduitſch woord, *euangelium*, *ii*, *n.* Van het Grieksch Εὐαγγελίον, eene blijde boodſchap. Van hier: evangelisch, *euangelicus*, *a*, *m.* Evangelist, *euangeliſta*, *ae*, *m.* *euangeliſtes*, *is*, *m.* Zamenſtell. evangeliedienaar, *euangelii miniſter*. Evangeliedienst, *miniſterium euangelicum*. Evangelieleer, *doctrina evangelica*. Evangeliepredikel, *euangelii conciſinator*.

Even, bijw. gelijk beteekenende: bij een zelfſt. n. dit was even het dier, *hoc ſimile vel idem animal erat*. Bij een: b. v. even hoog, even dik, *ejusdem altitudinis*, *craſſitudinis*. Even eens, *idem*. Het is mij even eens, *ſusquedaque habeo*. Waarvoor men eertijds ook eveleens en eveneens ſchreef. Eveneens als, *perinde ac*. Voor weinig: ik raakte hem even of eventjes aan, *pauxillum ſolummodo illum tangebam*. Ter bepaling van eenen tijd: gij waart even vertrokken, of *vix abieràs*, *quùm* Zoo even ontving ik uwen brief, *modo epiſtolam tuam recipiebam*. Van hier: de zamenſtell. evengelijk, *aequalis et aequabilis*, *lis*, *le*; *aſſimilis*, *lis*, *le*; *par*; *paris*, *omn. g.* Evengelijkheid, *aequalitas*, *aequabilitas*, *atis*, *f.* bij *Cic.* *aſſimilatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.* Evenbeeld, *imago*, *inis*, *f.* Evenoud, *aequaevus*, *a*, *m.* Evennacht, *aequinoctium*, *ii*, *n.* Evennachtslijn, *linea aequinoctialis*. Evenredig, *proportionalis*. * Evenredigheid, *proportio*, *onis*, *f.* Evenveel, *tantus*, *a*, *m.* Evenwel, *tamen*, *attamen*. Evenwigt, *aequilibrium*, *ii*, *n.* *aequilibritas*, *atis*, *f.* Eenzinnig, *unanimis et unanimus*, *a*, *m.* Evenzoo, *aſſimiliter*, *adv.* bij *Plautus*. Evenzooveel, *tantundem*, *tantidem et totidem*, bij *Cicero*.

Evenaar, m. van eene weegſchaal, *examen*, *inis*, *n.* *ſcapus*, *i*, *m.* bij *Vitr.* *libramen*, *inis*, *n.* De middellijn in de aardrijkskunde, *aequator*, *oris*, *m.*

Digitized by Google

Evenaardig, bijv. n. *ejusdem indolis vel ingenii.* Van zaken, *ejusdem naturae.*

Evenaren, b. w. voor gelijk maken, zie Effenen. Doch in het gebruik is iemand evenaren, aan iemand gelijk zijn, *aequiparo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero.* Van hier: evenaring, v. *aequiparatio, onis, f.*

Evenen, zie evenaren en effenen. Van hier: evening, zoo veel als evenaring. Nachtevening, zoo veel als evennacht.

Everzwijn, o. *aper, ri*; *m.* bij *Varro.*

Ezel, m. *asinus, i, m. cillus,* bij *Petronius*; *auriculus,* bij *Phaedrus*; dus genoemd om zijne kleine oortjes. Een wild- of woud-ezel, *onager, gri, m.* bij *Plinius.* Muilezel, *mulus, i*; vr. *mula, ae, f.* zoo ook eene ezelin. *asina, ae, f.* bij *Varro*; verkl. *asellus, i, m.* Ezelinnetje, *asella, ae, f.* bij *Ovidius.* Ezelachtig, *asinalis, lis, le,* bij *Apulejus*; *asininus, a, m.* Ezelshoofd, wordt ook aan boord der schepen een zeker stuk hout genoemd, het geen op de mast rust en waarin de steng vastgesloten wordt, *lignum quoddam asini capitis figuram habens, cui secundus malus inseritur.* Ezelzadel, *clitellae, arum, f. plur.* bij *Phaedrus.* Van hier ook overdr. voor een stomp mensch, *stupidus*, zoo veel als ezelachtig. Ezelachtigheid, *stupiditas, atis, f.* Ezelen, b. w. voor zwaren arbeid doen, *gravem laborem subire.* Ezelswerk, *labor gravis ac molestus.* (b. v. het schrijven, zetten en drukken van een woordenboek). Ezelsbrug, *subsidium pigrorum, vel pons asinorum.* Ezelshuid, *pellis asinina.* Ezelshoef, *ungula asinina.* Ezelsoor, *auris asinina.* Ezellinnemelk, *lac asininum.* Ezeldrijver, *asinarius, ii, m. agaso, onis, m.* bij *Plautus*; *agitator aselli,* bij *Virg.*

F.

FAA

F, de zesde letter van het ABC, *F, sexta litera alphabeti.*

Faal, zie Falen en Feil.

Faam, v. *fama, ae, f.* Hier van komt: befaamd, *famosus, a, m.* Faamloos, *infamis, is, e.* Faamloosheid, *infamia, ae, f.* Faamroovend, faamroover, faamschender, *detractor, oris, m,* bij *Cicero.*

Fabel, v. *fabula, ae, f.* verkl. *fabella, ae, f. figmentum, i, n. commentum, i, n.* bij *Terent.* Van hier: fabelachtig, *fabulosus, a, m.* Zamenstell. fabeldichter, fabelschrijver, *fabularum scriptor.* Fabelkunde, fabelleer, *mythologia, ae, f.* Fabelkundig, *mythologus, i, m.* Fabelwerk, *res fabularis vel res commenticia.*

Fabrijk, v. *fabrica, ae, f.* ook *officina in quâ aliquid fabricatur.* Ook wordt het in den gemeenen omgang voor eigene uitvinding gebruikt: b. v. dat is een woord van zijn fabrijk, *haec vox illi uni est propria, vel ab illo inventa, fabricata.* Van hier: fabrikeur, m. *fabricator, oris, m. opifex, icis, m.*

FAA FAI

Fayance, er zijn drie steden van dien naam: een in Italien, een in Spanjen en een in Frankrijk, *Faventia, ae, f.* bij *Liv. Plin.* en *Ptolomaeus.*

Faizant of fazant, m. *phasianus, i, m. phasiana avis, f.* Zamenstell. faizanthok, *phasianotrophium, ii, n.* Faizanthouder, *phasianarius, ii, m.* bij *Plautus.* Faizantjagt, *venatio phasianaria.* Faizantwachter, *phasianotrophus, i, m. vel phasianorum custos.* Men gist dat deze vogel van de rivier de Phasis, van waar hij naar

Digitized by Google

over Europa overgebragt is, den naam ontleend heeft.

Fakkel, v. *fax; actis, f. taeda, ae, f. fumale, is, n. lampas, adis, f.* bij *Plaut.* Fig een zeer geleerd man, *fax eruditionis.* Overdr. iemand ergens in voorgaan, *facem praeferre alicui.* iemand tot iets aanhitsen, *facem subdere;* verkl. *facula, ae,* f. Zamenstell. fakkeldrager, *facifer, eri; taedifer, eri,* m. Fakkeljagt, *venatio nocturna lumine facum fieri solita.*

Faktoor, m. of die de zaken voor eenen koopman waarneemt, *factor, oris, actor, oris,* m. bij *Plinius.*

Falen of feilen, het voorgestelde doel missen, *hallucinor, atus sum, ari; a scopo aberrare.* Ook voor dwalen, *errо, avi, atum, are.* Voor bankeroet gaan, *cedere foro, creditores fraudare, debitis non fare, solvendo non esse,* bij *Cicero.* Voor ontbreken, *egere, deësse.* ß. v. het faalt hem aan geld, *aget pecunia vel pecunia illi deëst.*

Falie, v. *pallolum, i, n. peplum, i, n. peplus, i, f. cyclas, adis et palla, ae, f.* bij *Cicero.* Met eene falie gekleed, *palliolatus, a, um,* bij *Sueton. adv. palliolatim,* bij *Plautus.* Van hier: falievouwen, zoo veel als vleijen, *adulor, atus sum, ari.* Falievouwer, m. *adulator, oris,* m.

Faliekant, bijv. n. en bijw. verkeerd, anders dan men verwacht had: b. v. die zaak is geheel faliekant uitgekomen, *illa res secus, contra spem, vel longe aliter ac speraveram, evenit.* Dat komt faliekant uit, *hoc male vertit.*

Farizeër, m. zekere aanhang onder de Joden, die zich door eene gemaakte geftrengheid van de anderen onderscheidden: waarom men nog Farizeër voor huichelaar gebruikt, *simulator, oris, hypocrita, ae,* m. bij *Suet. hypocrites, is,* bij *Quint.*

Fatsoen, o. *forma, ae, f. figura, ae, f.* Fig. aanzienlijke geboorte en opvoeding: een man van fatsoen, *vir genere et educatione honestus, vir bene moratus.* Eene fatsoenlijke wijze van handelen, *mos honestus agendi.* Van hier: fatsoenlijk, *honestus, moratus, a, um.* Fatsoenlijkheid, *honestas, atis, f.* Van dit fatsoen komt het basterd werkw. fatsoeneren, *formo, avi, atum, are; fingo, inxi, ictum, ingere;* bij *Cicero; conformare,* bij *Horat.*

Februarij, m. de tweede maand van het jaar, van *Februa,* zuiveringsfeest, dewijl men in die maand een feest ter zuivering van menschen en vee vierde; waarom dezelve mogelijk eertijds bij ons sporkelmaand, nu sprokkelmaand genoemd wordt, om zekere feesten, *spurcalia* genoemd, die in deze maand gevierd werden, *Februarius, ii, m.*

Feeks, v. *mulier callida, fallax, perfida, maligna, Xanthippe.*

Feest, o. *festum, i, n. convivium celebre.* Van hier een feest vieren of feesten, *festum celebrare, vel convivari.* Zamenstell. feestdag, *dies festus.* Feestkleed, *vestis festa, vel solennis.* Feestlied, *carmen festum vel solenne.* Feestoffer, *sacrificium solenne.* Feestzang, zoo veel als feestlied. Bruiloftsfeest of huwelijksfeest, *festum nuptiale.* Geboortefeest, *festum natale.* Kermisfeest, *festum nundinale.* Kersfeest, *festum nativitatis Christi.* Paaschfeest, *festum Paschale.* Pinksterfeest, *Pentecoste, es, f.* Verjaarfeest, zie Geboortefeest, enz. Feestdagen, *festae luces, feriae, arum, f. plur.* Latijnsche feestdagen, *feriae Latinae,* bij *Cicero.* Voor de dooden, *feralia, ium, n.* Voor Bacchus, *Dionysia, orum, n. plur.* bij *Ter.* Voor de vergadering der gilden te Romen, *dies curiae,* bij *Cicero.* Voor de vruchtbaarheid der landen, *ambarvalia, orum, n. plur.*

Feil, v. *error, oris, m. erratum, i, n. delictum, i, n. peccatum, i, n.*

Feit, o. *factum, i, n. facinus, oris.* In eenen kwaden zin, *fla-*

Digitized by Google

gitium, ii; scelus, eris, n. Iemand op het feit betrappen, *flagrante delicto deprehendere aliquem.* Feitelijk, *vi factum, violentus, a, m.* Feitelijkheid, *violentia, ae, f.*

Feitel, v. *fascia, ae, f.*

Fel, bijv. n. en bijw. *malus, furibundus, furiosus, a, m;* maar in deze beteekenis wordt het zelden gebruikt. Wreed, onmedogend, *crudelis, lis, le; immisericors, ordis.* Hard, *durus, a, m.* Sterk, b. v. een felle winter, *rudis hiems.* Felle wind, *ventus saevus.* Voor raw, onbeschoft: een fel antwoord geven, *dure respondere, dura responsa reddere,* bij *Eutropius.* Van hier: felheid, v. *malitia, ae, f. furor, oris, m. crudelitas, atis, f. immisericordia, ae, f. duritas, atis, f. rudistas, atis, f. saevitia, ae, f. adv. male, furibunde, furiose, crudeliter, dure, saeve.*

Feniks, m. een door de ouden verdichte vogel, van welke men zeide, dat er altijd maar één in de wereld was, en derhalve zonder wedergade: van hier is dit woord in gebruik voor eenig, *unicus, a, m.* Alleruitmuntendst, *omnium praestantissimus.*

Feppen, b. w. voor veel en dikwijls drinken, *perpoto, avi, atum, are.* Aan den drank zijn, *potui deditum esse.* Van hier: fepper, *potor, oris, m.* Fepster, *potrix, cis,* bij *Cicero.* Hij is aan den fep, *Bacchi sacerdotio fungitur.*

Festoen, v. *corollae, folia, aliaque ornamenta muris aut columnis annexa.*

Fezikken, o. w. *garrio, ivi, itum, ire; fabulo, avi, atum, are; fabulor, atus sum, ari.* Fezikker, *garritor, oris, m. garrulus, fabulator, oris, m.* Fezikster, *anus garrula.*

Fielt, m. *homo malus, improbus, scelestus, vilis; nebulo, onis, m. nequam, ignavus, sordidus.* Van hier: fielterij, *malitia, improbitas, scelus, nequitia, ae, f.* Fieltenstuk, hetzelfde bijna als fielterij.

Fier, bijv. n. en bijw. *magnanimis, is, e; magnanimus, a, m; animosus, a, m; ferox, ocis, omn. g. superbus, a, m; elatus, a, m.* Van hier: fierheid, *magnanimitas, atis, f. animositas, atis, f. ferocia, et superbia, ae, f.* bijw. *magnanime et magnanimiter, animose, ferociter, superbe, elate, adv.*

Figuur, v. *figura, ae, f. forma, ae, f. species, ēi, f.* Eene wonderlijke figuur maken, *ridiculum se gerere.* Veel figuur maken, *conspiciendum se dare, conspicuum se reddere.* Slechte figuur maken, *tenui specie esse,* volgens *Scheller.* Van hier: figuurlijk, *figuratus, tropicus, a, m, adv. figurate, tropice.*

Fijmelen, b. w. eigenlijk wol kaarden en de noppen afpluizen, *carpere lanam vel linum.* Verder futselen: zich met geringe dingen bezig houden, *nugor, atus sum, ari.* Den heilig spelen, *religiosum agere.* Ook voor sammelen, *cunctor, atus sum, ari.* Waarom legt gij weer te fijmelen? *cur iterum tam cunctanter agis?* Van hier: fijmelaar, *carptor lanae vel lini, nugator, oris, m. hypocrita, ae, m. cunctator, oris, m.* Fijmelerij, *carptio vel carptura lanae vel lini, nugae, arum, f. plur. hypocrisis, f. cunctatio, onis, f.*

Fijn, bijv. n. en bijw voor bevallig, *venustus, a, m.* In tegenoverstelling van grof, *tenuis, subtilis, gracilis, lis, le.* Voor zuiver, fijn goud, fijn zilver, *aurum et argentum purum.* Voor schraader, *fugax, acis, omn. g.* B. v. een fijn antwoord, *responsum fugax;* ook *acutus, a, m.* Een fijne smaak, *acutus sapor.* Fijne beoordeeler, *acutus judex.* Voor listig, *astutus, a, m.* B. v. hij heeft mij fijntjes bedrogen, *astute me fefellit.* Nog is dit woord bij ons in gebruik voor iemand, die ten aanzien van den godsdienst gezet is, *religionem scrupulose et accurate colens, illiqua addictus.* Maar inzonderheid noemt men iemand, die uit-

Digitized by Google

terlijk godsdienstig, schijnheilig is, fijn, *hypocrita*. Van hier: fijnheid, fijnigheid, v. *vanustas, atis*; *tenuitas, subtilitas, gracilitas, atis*, f. *puritas, sagacitas, acumen judicii, astus, us*; *astutia, ae*, f. *religio, hypocrisis, simulatio, onis*, f. Fijntjes, *venuste, tenuiter, subtiliter, graciliter, pure, sagaciter, acute, astute, religiose, simulate, adv.*

Fikfakken, o. w. iets doen als niet doende, *quasi nihil agens aliquid agere*; ook *agendo nihil agere*. Van hier: fikfakker, bijv. gij zijt een regte fikfakker, *semper agendo nihil agis*. Fikfakkerij, *nugae, arum*, f. *plur. negotium nihili*.

Fiksch, bijv. n. en bijw. *promptus, a, m*; *expeditus, alacer, cris, e*. Wel, volmaakt wel, *perfectus, a, m*. Zeer ervaren, *peritissimus*. B. v. hij verstaat die kunst fiksch, *artis istius est peritissimus, adv. prompte, expedite, alacriter, perfecte, peritissime, adv.*

Filosoof, m. *philosophus, i, m*; *scientiae ac doctrinae amans*.

Fiool, v. *ampulla, ae*, f. bij *Cicero*; *phiala, ae*, f. bij *Juv.*

Flaauw, bijv. n. *languidus, a, m*, bij *Cicero*; *fluidus, a, m*, bij *Livius*; *frigidus, defunctorius, frivolus, a, m*, bij *Plinius*. Flaauw zijn, *langueo, ere*. Flaauw worden, *languesco, escere*. Flaauw maken, *languefacio, feci, factum, facere*. Flaauw vallen, *fatisco, tiscere*, bij *Plinius*. Van hier: flaauwte en flaauwheid, *languor, oris*, m. *frigus, oris*; m. *deliquium, ii*, n. Flaauw, flaauwelijk, *languide, fluide, frigide, frivole, adv.* Flaauwtjes, een weinig flaauw, *languidulus, a, um*; *languidule, adv.* Van hier: flaauwhartig, bijv. n. *defectus animo, ignavus, a, m*. Flaauwhartigheid, v. *defectio animi, ignavia, ae*, f. *adv. ignave, ignaviter*.

Fladderen, b. w. *movere alas, vel pennas, volare, volitare, plaudere alis*.

Flakkeren, o. w. zoo veel als flikkeren, *mico, micui, micare*; *trepidare, tremo, ui, ere*; *lucem tremulam edere*. Dit woord is reeds eenigsins verouderd.

Flambouw, v. zie Fakkel.

Flank, v. *latus, eris, n.* Krijgswoord: den vijand in de flank vallen, *hostes a latere aggredi*. De flanken dekken, *latera munire*.

Flanfen, b. w. *festinanter et incuriose aliquid agere*. Meest gebruikelijk met voorzetsels; b. v. zamenflanfen: ik heb die redevoering maar zamengeflansd, *orationem istam festinanter et incuriose composui*.

Flap, m. zoo veel als slag of klap: eenen flap aan de oren geven, *alapam infligere alicui*.

Flarden, meerv. *frusta, orum*, *segmenta, orum*; *segmina, um, n. plur. fragmenta, orum, n. plur.*

Fledermuis, zie Vledermuis.

Fleemen, b. w. *blandior, itus sum, iri*; *adulor, atus sum, ari*. Van hier: fleemer, *adulator, oris, m. blandiloquus, a, m*; *blandidicus, a, m*, bij *Plaut.* Fleemster, v. *blanda vel blandiloqua mulier*. Fleemerij, *adulatio, onis*, f. *blanditiae, arum*, f. *plur. blandimentum, i, n.*

Fleer, v. is bij *Kiliaan, femina vilis, pigra*. Wij gebruiken het zelve thans nog met eene kleine verandering: b. v. wat heb ik met zulk eene fleerijtje doen? *quid mihi cum tali obsoleta?*

Fleers, m. *ictus, us*; *pulsus, us, m. alapa, ae*, f.

Flenters, stukken en brokken, zie Flarden.

Flerecyn, o. zoo veel als jicht, *arthritis, idis*, f. bij *Varro*. Aan de handen, *chiragra, ae*. Aan de voeten, *podagra, ae*, f. Aan het flerecyn stukkelende, *arthriticus, a, m.*

Flesch, v. *lagena, ae*, f. anderen schrijven, *lagona*; *ampulla, ae*, f. Zamenstell. fleschkelder of fleschenkelder, *cavea ubi lagenae vel amphorae condunter*. Fleschblazer, fleschmaker, *ampullarius, ii*, m. bij *Plautus*. Fleschje, *laguncula, ae*, f. bij

Digitized by Google

Doorbedelen, b. w. b. v. het land doorbedelen, *mendicando regionem peragra, avi, atum, are.*

Doorbersten, o. w. *perrumpo, upi, uptum, umpere, et disrumpere.* Doorgeborsten, v. d. *perruptus et disruptus, a, m.* Doorbersting, v. *perruptio et disruptio, onis, f.*

Doorbijten, b. w. *morsu penetro, avi, atum, are.* Ook zegt men: ik zal er wel doorbijten, *rem quidem perficiam vel ad finem perducam.*

Doorbladeren, b. w. *pervolvo, volvi, utum, olvere; percurro, curri, cursum, currere, et perlustro, avi, atum, are.* Doorbladering, v. *percursio, onis, f.*

Doorblazen, b. w. *perflo, avi, atum, are.* Blazend van een scheiden, *flando aliquid separare.* Ook aanhouden met blazen, *flando continuare.* Doorgeblazen, v. d. *perflatus, a, m.*

Doorblinken, o. w. *perlucco et translucco, luxi, lucere*, bij *Plin.* Doorblinkend, *perlucidus, perlucidulus et translucidus, a, um, et translucens, entis.* Doorblinkenheid, *perluciditas, atis, f.* bij *Vitr.*

Doorboren, b. w. *perforo, avi, atum, are; perterebro, ravi, ratum, are; transforo*, bij *Seneca.* Ook aanhouden met boren, *terebrando continuare.* Fig. een schip doorboren, *mergere navem.* Voor doorsteken, *transverberare, transfigere, transfodere, confodere, percutio, ussi, ussum, utere.* Van hier: doorboord, v. d. *perforatus, a, m.* In den tweeden zin, *perfus, a, um; transverberatus, transfixus, transfossus, confossus, percussus, a, m.* Doorboring, v. *percussio, onis, f.* Ook in den eersten zin, *terebratio, onis, f.* bij *Vitr.*

Doorbouwen, b. w. *peraedifico, avi, atum, are*, bij *Colum*; ook *aedificando continuare.*

Doorbraden, b. w. *plane assо, avi, atum, are*; ook *assando continuare.* B. v. dat vleesch is doorgebraden, *caro ista plane assata est.*

Doorbranden, b. w. *perure, ussi, ustum, urere.* Doorgebrand, v. d. *perustus, a, m.* Doorbranding, v. *perustio, onis, f.* Ook brandend iets doordringen, *urendo penetrare vel perrumpere.* B. v. het vuur doorbrandt de muren, *ignis parietes perrumpit.* Ook gebruikt men het voor, door het vuur verteerd zijn: b. v. het hout is bijna doorgebrand, *lignum fere igni consumtum est.*

Doorbreken, b. en o. w. bed. *perrumpo, upi, uptum, umpere; perfringo, egi, actum, ingere*, bij *Liv.* onz. *prorumpo, upi, uptum, umpere et irrumpere.* B. v. de vijanden zoeken door te breken, *hostes irrumpere tentant.* De zon breekt door, *sol lucescit.* De zweer zal zoo doorbreken, *ulcus sic rumpet.* De dijk is doorgebroken, *agger ruptus est.* Doorgebroken, v. d. *perruptus, perfractus, prorupta, a, m.* Van hier: doorbraak of doorbreking, v. *ruptio, onis, f. ruptura, ae, f. irruptio, onis, f.*

Doorbrengen, b. w. *pervcho, exi, ectum, ehere*, bij *Cicero.* Voor verkwisten, *dilapido, avi, atum, are.* Verslijten: den tijd, dag of het leven doorbrengen, *terere tempus, diem vel aetatem*; ook *degere vitam.* Doorgebragt, *pervectus, dilapidatus, tritus, a, m.* Doorbrenger, m. *pervector, oris, m.* bij *Symmachus*; *dilapidator, decoctor, oris, m.* Doorbrenging, v. *pervectio, dilapidatio, decoctio, onis, f.*

Doorbuidelen, b. w. *per incerniculum transmittere vel percribrare.*

Doordansen, b. w. zijne schoenen doordansen, *calceos saltando lacerare*; ook *saltando continuare*

Doordenken, b. w. *perpendo, di, ensum, endere; confidero, avi, atum, are; percurrere mente vel animo*: Doordacht, v. d. *perpensus, consideratus, a, m.* B. v. een wel doordachte raad, *consilium bene perpensum.*

Door-

Digitized by Google

Doordien, voegw. *siquidem*, *conjunctio*.

Doordoen, b. w. *transire facio*. Ook voor uitwisselen: b. v. eene schuld doordoen, *delere debitum*. Doorgedaan, v. d. *deletus*, *a*, *m*.

Doordouwen, b. w. *pertundo*, *udi*, *usum*, *undere*; *pertrudo*, *usi*, *usum*, *udere*. Doorgedouwd, *pertusus et protusus*, *a*, *m*.

Doordragen, b. w. *transfero et perfero*, *tuli*, *latum*, *ferre*, *et perveho*, *exi*, *ectum*, *ehere*. Doorgedragen, v. d. *trans et tralatus*, *perlatus et pervectus*, *a*, *m*. Een doordrager, m. *translator et pervector*, *oris*, *m*. Ook zegt men: b. v. het water is te diep, laat ik er u doordragen, *aqua nimis alta est*, *sine*, *ut tetrajiciam*. Voor aanhouden met dragen: b. v. zij dragen altijd maar door, *portando*, *vel ferendo continuant*.

Doordrijven, b. w. *perpello*, *uli*, *ulsum*, *ellere*. Eene zaak doordrijven, *urgere rem aliquam*. Ook aanhouden met drijven, *fluitando continuare*.

Doordringelijk, bijv. n. *penetrabilis*, *lis*, *m. et f. le*, *n*. bij *Virg*.

Doordringen, b. en o. w. *perrumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere*; *pervado*, *vasi*, *vasum*, *vadere*; *penetro*, *avi*, *atum*, *are*.

Doordringend, voor krachtig, *nervosus*, *a*, *m*, *adv. nervose*. Voor schrander, *sagax*, *acis*, *omn. g*. Van gezigt, *perspicax*, *acis*, *omn. g*. bij *Cic*. Van hier: Doordringendheid, van eene redevoering, *nervi orationis*, bij *Cicero*. Voor schranderheid, *sagacitas*, *atis*, *f*. Van gezigt, *perspicacia*, *ae*, *f*. *perspicacitas*, *atis*, *f*. bij *Cicero*. Van de koude, *vis frigoris*. (*m*, bij *Celsus*.

Doordroog, bijv. n. *persiccus*, *a*,

Doordruipen, o. w. *perstillo*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zegt men: hij is stilletjes doorgedropen, *clam evasit*, *se subripuit*.

Doordrukken, b. w. *premendo transmitto*, *isi*, *issum*, *ittere*. Door drukken verbreken, *premendo frangere*. Door drukken eene wond toebrengen, *premendo vulnerare*. Ook met drukken aanhouden, *premendo continuare*

Doorduwen, b. w. zie Doordouwen.

Dooreten, b. w. *peredo*, *esi*, *esum*, *edere*. Doorgegeten, v. d. *peresus*, *a*, *m*. Ook aanhouden met eten, *edendo continuare*.

Doorgaan, o. w. *transeo*, *ivi*, *itum*, *ire*; *pertransire*, *transgredior*, *essus sum*, *edi*; *permeo*, *avi*, *atum*, *are*; *pervado*, *asi*, *asum*, *adere*. Stilletjes doorgaan, *proripere se*, bij *Plautus*. Voor gelukken: b. v. die zaak zal niet doorgaan, *res ista non prospere cedet*. Dit zal zoo niet doorgaan, *hoc sic non abibit*, bij *Ter*. Fig. vluchtig doorlezen: b. v. ik heb het boek eens doorgegaan, *obiter librum perlegi*. Voor onderzoeken: b. v. ik heb de rekening doorgegaan, *rationem examinavi*. Ik heb mijne voeten doorgegaan, *nimis ambulando pedes mihi laceravi*.

Doorgaans, bijw. *passim*, *vulgo*, *fere*, *ferme*, *assidue*, *assiduo*, *continue*, *continenter*.

Doorgalmen, o. w. *persono*, *nui*, *nitum*, *nare*.

Doorgang, m. *transitus*, *us*, *m*. *transitio*, *onis*, *f*. *meatus*, *us*, *m*. bij *Cic*. en *Liv*.

Doorgieten, b. w. *perfundo*, *udi*, *usum*, *undere*; *perstillo*, *avi*, *atum*, *are*. Doorgegoten, v. d. *perfusus*, *a*, *m*. Doorgieting, v. *perfusio*, *onis*, *f*.

Doorgooijen, b. w. *perjicio et transjicio*, *jeci*, *ectum*, *icere*. Ook door gooijen breken, *jaciendo vel jactu rumpere*; ook *jaciendo continuare*.

Doorgraven, b. w. *perfodio*, *fodi*, *fossum*, *fodere*; *perforo*, *avi*, *atum*, *are*; ook *fodiendo continuare*. Doorgegraven, v. d. *perfossus*, *perforatus*, *a*, *m*.

Doorgrieven, b. w. *confodio*, *di*, *sum*, *odere*; *trajicio*, *eci*, *ectum*, *icere*; *transfigo*, *ixi*, *ixum*, *igere*, *et transfodere*, *configere et transfigere*.

Doorgroeijen, o. w. voor wel opgroeijen: b. v. die jonge begint goed door te groeijen, *puer iste bene adolescit*, *accrescit*, *pubescit*.

Doorgronden, b. w. *penetro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic*. *cognosco*,

Digitized by Google

menging, v. *permistio, onis, f.* Doormengd, v. d. *permistus, a, um.* Ook wordt het gebruikt, voor behoorlijk onder een mengen: b. v. meel, *subigere farinam*; v. d. *subactus, a, um*, bij *Cicero.*

Doormesten, b. w. *fagino, avi, atum, are.* Doormest, v. d. *fuginatus, a, um*, bij *Liv.* Een doormest mensch, *homo curatæ cutis*, bij *Hor.*

Doorn, m. *spina, æ, f. dumus, i, m. carduus, i, m. sentis, is, m. et f.* Spreekw. er is geene roos zonder doornen, *nihil est ab omni parte beatum.* Iemand eenen doorn uit den voet trekken, *difficultate aliquem liberare.* Dat is hem een doorn in het oog, *hoc illi tolerandum non est.* Zamenstell.

Doornachtig, bijv. n. *sentus, a, um*, bij *Virg. spinosus, a, um*, bij *Catull. spineus, dumosus.*

Doornboom, m. *sentus, plur. m.* Vol doornboomen, *senticosus, a, um*, bij *Lucil.*

Doornbosch, o. doornhaag, v. doornheg, v. *dumetum, i, n. spinetum, i; rubetum, i; sentinicetum, i; vepretum, i; lumectum, i*, bij *Varro.*

Doornaaijen, b. w. *transuo, sui, sutum, suere*, bij *Celsus*; ook *suendo continuare.*

Doornagelen, b. w. eigenlijk met nagels doorboren, *transfigere clavis*; ook *suffigo, ixi, ixum, igere cum acc.* bij *Hor.* Doornageld, v. d. *suffixus, a, um.*

Doornatten, b. w. *irrigo, avi, atum, are.*, bij *Cic. irrorare*, bij *Colum.* Doornat, v. d. *irriguus, a, um*; *permadidus, a, um.* Doornat zijn, *permadeo, dui, dere.* Doornat worden, *permadesco, ui, escere.* Doornat maken, *permadefacio, eci, actum, acere, cum acc.* bij *Plautus.* Doornatting, v. *irrigatio, onis, f.*

Doornemen, b. w. voor iemand bespisen, bestraffen, *reprehendo, di, sum, ere; arguo, ui, utum, uere.* Ook voor aanhouden, met nemen, *accipiendo vel capiendo continuare.*

Doornik, eene stad in Vlaanderen, *Tornacum, i, n.*

Doornvink, zoo veel als distelvink, *carduelis, lis, f.* bij *Plin.*

Doornvisch, m. *balanus, i, m.* bij *Plautus.* (bij *Plin.*

Doornzwijn, m. *hystrix, cis, f.*

Doorperſen, b. w. door iets heen perſen, *colo, avi, atum, are, et percolare*, bij *Colum*; *perprimo, essi, essum, imere.*

Doorpriemen, b. w. *pertundo, udi, usum, undere, cum acc.* bij *Colum.* Doorpriemd, v. d. *pertusus, a, um.*

Doorraken, b. w. voor wegraken, *evado, si, sum, ere.* Voor zijn kost winnen, *sustento, avi, atum, are se.* Voor verkwisten, *dilapido, avi, atum, are.*

Doorregenen, o. w. *perpluo, plui, plutum, pluere*, bij *Quintil.* ook *pluendo continuare.*

Doorreiken, b. w. *porrigo, exi, ectum, igere aliquid alicui per aliquem locum.* B. v. iets door een venſter doorreiken, *porrigere aliquid per fenestram.*

Doorreizen, b. en o. w. *peragro, avi, atum, are*; *pererrare, permeare, cum acc.* bij *Plin.* Onz. zijne reis voortzetten, *exsequi iter*, bij *Plaut.* Nacht en dag doorreizen, *die ac nocte continuare iter*, bij *Cæsar.* Doorreis, v. *transitus, us, m.* B. v. ik zal in mijne doorreis met u ſpreken, *in transitu tecum loquar.*

Doorrennen, b. w. *percurro, curri, cursum, currere*, bij *Cæsar*; *percurso, avi, atum, are*, bij *Liv.* Ook aanhouden met rennen, *currendo continuare.*

Doorrijden, b. w. *perequito, avi, atum, are*, bij *Cæsar.* Door rijden eene wond veroorzaken: b. v. hij heeft zijn paard doorgereden, *nimio cursu equum suum vulneravit.* Ook aanhouden, met rijden, *equitando continuare.*

Doorrijgen, b. w. *configo, ixi, ixum, igere, cum acc.* bij *Cicero*; *transfodio, di, ossum, odere et subfodere*, bij *Cæsar.* Doorregen, v. d. *confixus, transfossus, subfossus, a, um.*

Door-

Doorrijp, bijv. n. *permaturus, a, um*, bij *Colum.* Doorrijp worden, *permaturesco, ui*, *escere*, bij *Celsus.*

Doorroeijen, b. w. *eremigo, avi, atum, are*, B. v. wij zijn behouden door de klippen geroeid, *salvi inter scopulos eremigavimus.* Door eene plaats doorroeijen, *remigare per aliquem locum.* Ook aanhouden met roeijen, *remigando continuare.* Ook snel aanroeijen: b. w. wij hebben goed doorgeroeid, *remigando festinavimus.*

Doorroeren, *permisceo, iscui, ixtum*; *et istum, iscere.* Doorgeroerd, v. d. *permixtus et permistus, a, um.* Doorroering, v. *permistio, onis, f.*

Doorrollen, b. w. *pervolvo, vi, utum, olvere.* Onz. hij zal er wel doorrollen, *feliciter se expediet.* Doorgerold, v. d. *pervolutus, a, um.*

Doorrooken, b. w. *suffio impleo, evi, etum, ere*; *suffire, vaporare.* Ook met rook doordringen: b. v. dit spek is genoeg doorgerookt, *lardum hocce fumo satis est induratum.*

Doorrukken, b. w. *vi pertraho, axi, actum, ahere.* Door rukken kwetzen: b. v. ik heb mijne handen doorgerukt, *trahendo manus vulneravi vel laceravi.* Fig. snel voortrekken: b. v. het leger is doorgerukt, *exercitus perrupit.* Ook aanhouden met rukken, *trahendo continuare.*

Doorschaven, b. w. *perdolo, avi, atum, are.* Ook, door schaven kwetsen, *fricando lacerare.* B. v. mijne handen zijn doorgeschaafd, *manus meae fricando sunt laceratae.* Ook, aanhouden met schaven, *dolando continuare.*

Doorscheuren, b. w. *perrumpo, rupi, ruptum, rumpere*; *perscindo, idi, issum, indere*, bij *Liv.* en *Tibull.* ook *rumpendo vel scindendo continuare.*

Doorschieten, b. w. *trajicio, eci, ectum, icere, cum acc.* bij *Cicero*; *transadigo, adegi, adactum, adigere*, bij *Virgilius*; *transfigo, ixi, ixum, igere*, bij *Livius*; *transfodio, fodi, fossum, fodere*; *transforo, avi, atum, are*; *transfigo, egi, actum, igere*, bij *Tacit.* Voor mengen: b. v. de kaarten doorschieten, *miscere chartas lusorias.* Voor doorvaren: b. v. het schip is door de brug geschoten, *navis pontem pernavigavit.* Voor losgaan: b. v. het kabeltouw schiet door, *rudens elabitur.* Fig. een boek doorschieten: b. v. met wit papier, *chartam album inserere libro.* Eenen muur doorschieten, *murum ictu penetrare.* Het geen men doorschieten kan, *penetrabilis, lis, le, m. f. & n.* Doorschoten, v. d. *transfixus, transfossus, transforatus, a, um.* Met pijlen doorschoten, *confixus telis.*

Doorschijnen, o. w. *pelluceo (perluceo), interluceo, translucco, luxi, lucere*, bij *Plinius.* Doorschijnend, v. w. *pellucidus (perlucidus), interlucens, omn. g.* Als glas, *vitreus, a, um.*

Doorschoppen, b. w. b. v. ik heb hem door de deur geschopt, *pedibus vel pede illum per portam contrusi*; *vel foras extrusi.* Ook aanhouden met schoppen, *calcando, vel pedibus trudendo continuare.*

Doorschrabben, b. w. *deleo, evi, etum, ere*; *expungo, unxi, unctum, ungere*; *exscalpo, alpsi, alptum, alpere cum acc.* bij *Nepos.* Dat uitgeschrabd kan worden, *delebilis, lis, e.*

Doorschreeuwen, b. w. *clamando continuare.*

Doorschuiven, b. w. *leniter pertrudere aliquid.*

Doorschuren, b. w. *perfrico, cui, ictum, care.* Ook door veel schuren bederven: b. v. de ketel is doorgeschuurd, *lebes fricando rimas egit.*

Doorschutten, b. w. de schepen door middel van eene sluis van het eene vaarwater naar het andere overbrengen, *navigia per emissarium transmittere.*

Doorslaan, b. en o. w. *pertundo, tudi, tusum, tundere*; *percudo, udi, usum, udere*, bij *Co-*

lum.

lum. Door den vijand slaan, *perrumpere exercitum hostis.* Voor verkwisten: b. v. hij heeft al zijn goed er doorgeslagen, *omne patrimonium profudit.* Voor iets schielijk afdoen: b. v. ik zal er maar wat doorslaan, *rem solum modo obiter conficiam.* Voor doordringen: b. v. de inkt slaat door, *atramentum perfluit.* Ook laten doordringen: b. v. dit papier slaat door, *charta haecce bibit, vel transmittit.* Het deelw. doorslaand is ook in gebruik voor duidelijk: b. v. een doorslaand bewijs, *exemplum vel argumentum manifestum.*

Doorslapen, o. w. *perdormisco, iscere*; ook *consumere somno.* B. v. den dag, *diem.*

Doorslepen, b. w. voor doortrekken, *pertraho, traxi, tractum, trahere*, bij *Liv. perduco, uxi, uctum, ucere.*

Doorslijpen, b. w. b. v. dit glas is bijna doorgeslepen, *vitrum hocce nimis leviganda fere extenuatum est.* Het v. d. doorslepen, komt in den zin van loos, als door slijpen gescherpt, voor, doch meest in eenen kwaden zin: *astutus, callidus, versutus, fraudulentus, a, m; vafer, a, m; versipellis, lis, le.* Somtijds ook in eenen goeden zin: zoo veel als scherpzinnig, *acutus, ingeniosus, argutus, a, m; sagax, acis, omn. g. solers, ertis.* Doorslepenheid, v. *astutia, ae, f. calliditas, atis, f. fraus, dis, f.* In eenen goeden zin, *acumen ingenii, ingenium, ii, n. argutiae, arum, plur. f. sagacitas, atis, f. solertia, ae, f.*

Doorslijten, b. en o. w. *contero, trivi, tritum, terere*; ook *terendo lacero, avi, atum, are.*

Doorsluipen, o. w. *perlabor et elabor, lapsus sum, labi.* Voor stilletjes doorkruipen, *perrepo, repsi, reptum, repere.*

Doorsmakken, b. w. iemand door ... ister smakken, *projicere ... per fenestram.*

... b. w. onder elkander ... *liquesco, licui, li- Varro.*

Doorsnijden, zie Doorsmakken.

Doorsneeuwen, o. w. het heeft hier doorgesneeuwd, *nix hic loci penetravit*; ook *ningendo continuare*; ook *nive complere.*

Doorsnijden, b. w. *perseco, cui, ctum, care*; *perscindo, idi, issum, indere*; *prosciudo*, bij *Varro*; *transscindo*, bij *Plaut. diffindo, idi, issum, indere*, bij *Cic. rescindo, discindo*, bij denzelfden; *intercido, idi, issum, idere*, bij *Caesar.* Doorsnijding, v. *sectio, onis, f. sectura, ae, f. intercisio, onis, f. desectio, onis, f.* bij *Colum.* Doorsnijder, m. *secter, oris, m.* Doorsnijdbaar, bijv. n. *sectilis, lis, le*; *sectivus, a, um*; bij *Colum.* Fig. zegt men: de lijn doorsnijdt den driehoek, *linea triangulum secat.*

Doorsnuffelen, o. w. *rimor, atus sum, ari*, bij *Cicero*; *perscrutor, atus sum, ari*, bij *Seneca.* Doorsnuffelend, deelw. *rimabundus, a, um*, bij *Apulejus.* Doorsnuffelaar, m. *scrutator, oris, m.* Doorsnuffeling, v. *perscrutatio, onis, f.* bij *Seneca.*

Doorspekken, b. w. overal met spek besteken: b. v. eenen haas doorspekken, *lardo totum leporem trajicere.*

Doorspelen, b. w. zoo veel als tot het einde toe spelen: b. v. een muzijkstuk doorspelen, *carmen musicum absolvere.* Ook met spelen doorbrengen: b. v. hij heeft den geheelen nacht doorgespeeld, *ludendo totam consumsit noctem*; ook *ludendo continuare.* Door het spel verliezen: b. v. hij heeft er alles doorgespeeld, *omnia lusu perdidit.*

Doorspeten, b. w. *transfigo, ixi, ixum, igere cum acc.* waarbij men *vero vel verubus* voegen kan.

Doorspitten, b. w. *confodio, idi, issum, idere et diffindere.*

Doorspoelen, b. w. *perluo, ui, utum, uere et proluere.* Doorspoeling, v. *proluvies, iei, f.* bij *Cicero.*

Doorspreken, o. w. *fine intermissione loqui vel loquendo continuare.*

Door-

Digitized by Google

Doorſpringen, b. w. *tranſilio, ui, ultum, ire, vel ſaltu tranſeo, ii, itum, ire.*

Doorſtaan, o. w. *patior, paſſus ſum, pati; perpetior, eſſus ſum; eti; fero, tuli, latum, ferre; perferre et ſufferre; tolero, avi, atum, are,* allen bij *Cicero; ſuſtineo, ui, entum, inere,* bij *Terentius; perdure, avi, atum, are,* bij *Plautus.* Voor doorworſtelen, *exantlo, avi, atum, are,* bij *Cicero.*

Doorſtampen, b. w. *contundo, udi, uſum, undere, cum acc.* bij *Varro;* ook *tundendo continuare.*

Doorſtappen, b. w. *gradior, greſſus ſum, gradi per locum aliquem.* Ook aanhouden met ſtappen, *ſine intermiſſione incedere.* Ook zijne ſtappen verhaasten, *celerare gradum,* bij *Virg.*

Doorſteken, b. w. *tranſfigo, ixi, ixum, igere,* bij *Liv. tranſodio, odi, oſſum, odere,* bij denzelfden; *perfodere, confodere, configere, tranſverbero, avi, atum, are; percutio, cuſſi, cuſſum, cutere; tranſigo, egi, actum, igere; trajicio, eci, ectum, icere,* bij *Cicero.* Door ſteken eene opening maken, *perforo, avi, atum, are.* Eenen dijk doorſteken, *rumpere aggerem.* Zich zelven doorſteken, *incumbere gladio vel in gladium;* bij *Cicero.* Dat men doorſteken kan, *penetrabilis, lis, le.* Dat men niet doorſteken kan, *impenetrabilis, lis, le,* bij *Livius.* Het verl. d. doorgeſtoken komt meest in eenen kwaden zin voor: b. v. het is een doorgeſtoken zaak, *res fallaciter eſt conſtituta.* Onz. b. v. zijne voeten ſteken door zijne ſchoenen, *pedes e calceis exſtant.* Doorſtoken, v. d. *tranſfixus, tranſfoſſus, perfoſſus, confoſſus, confixus, tranſverberatus, percuſſus, tranſactus, trajectus, ruptus.* Doorſteking, *tranſfoſſio, perfoſſio, confoſſio, percuſſio, onis, f. ruptio, onis, f.* Een doorſteker, m. *percuſſor, oris, m.*

Doorſtikt, zoo veel als doorſtoken: b. v. met goud en zilver doorſtikt, *auro argentoque contextus.*

Doorſtooten, b. w. zie Doorſteken en Doordouwen.

Doorſtorten, b. w. *perfundo, udi, uſum, undere, aliquid per aliquod.*

Doorſtralen, o. w. *perluceo, uxi, ucere,* bij *Plin. tranſradio, avi, atum, are, vel radiis penetrare.* B. v. de zon kan niet door de wolken ſtralen, *ſol radiis nubes penetrare non potest.*

Doorſtrijken, b. w. voor uitvegen, *deleo, levi, letum, lere.* B. v. ik zal zijnen naam doorſtrijken, *nomen ejus delebo.* Fig. beſtrijden, beſtraffen, *objurgo, avi, atum, are; reprehendo, di, ſum, ere.* Zich wegpakken: hij is heimelijk doorgeſtreken, *clam evaſit.*

Doorſtrikken, b. w. *internodiis inter ſe conjungere.*

Doorſtrooijen, b. w. *perſpergo, ſi, ſum, ere,* bij *Cicero.* Ook het eene onder het andere ſtrooijen, *interſpergere.*

Doorſtroomen, o. w. *perfluo, uxi, uxum, uere; perfluctuo, avi, atum, are,* beide bij *Lucret. permano, avi, atum, are,* bij *Cicero.*

Doorſtroopen, b. v. *infeſto, avi, atum, are; populor et depopulor, atus ſum, ari.* Een land doorſtroopen, *regionem populationibus vel populando infeſtare.*

Doorſtuiven, o. w. b. v. het meel ſtuift door den zak, *farina ſaccum penetrat, vel perfluit.* Ook van ſtof doordrongen worden: b. v. de muur ſtuift door, *pulvis murum penetrat.* Ook zich met drift wegpakken: b. v. hij ſtoof er als een wind door, *celerrime ſe proripiebat.*

Doorſturen, b. w. *rego, rexi, rectum, egere; guberno, avi, atum, are.* B. v. hij heeft het ſchip midden tuſſchen de rotzen doorgeſtuurd, *navem per mediæ rupes rexit.*

Doortasten, b. w. *pertento, avi, atum, are;* ook *ſine intermiſ-*

Digitized by Google

sione tentare. Fig. het wordt tijd om door te tasten, *tempus est totis viribus agendi.* Ook voor doorzoeken, *perquiro, isivi, isitum, irere.*

Doortillen, b. w. *tollo, et fustollo, fustuli, sublatum, fustollere.* B. v. wij hebben hem door het venſter getild, *per fenestram illum fustulimus.*

Doortogt, m. *transitus, us, m.* bij *Cicero; commeatus, us, m.* bij *Caeſar.* Door eene plaats, *peragratio, nis, f.* bij *Cicero.* Een enge doortogt, *claustra, orum, n. plur.* Iemand den doortogt banen, *aperire viam alicui,* bij *Virg.* Het water kan geenen doortogt vinden, *aqua sibi viam aperire nequit.*

Doortrappen, b. w. door trappen breken: b. v. hij heeft het ijs doortrapt, *glaciem calcando fregit, vel rupit.* Ook behoorlijk overal met de voeten treden: b. v. het meel is wel doortrapt, *farina rite subacta est;* ook *calcando continuare.* Doortrapt, v. d. zoo veel als loos, en wordt altijd in eenen kwaden zin genomen, *callidus, astutus, a, m; vafer, ra, rum; dolosus, versutus, fraudulentus, a, m.* Van hier: doortraptheid, v. *calliditas, atis, f. astutia, ae, f.*

Doortreden, zie Doorgaan.

Doortrekken, b. w. *pertraho, axi, actum, ahere;* onz. *permeo, avi, atum, are; peragrare, transire, iter facere per aliquem locum.* B. v. de troepen zijn maar doorgetrokken, *exercitus solummodo transiit.* Voor, door iets heen dringen: b. v. de inkt trekt door het papier, *stramentum chartam perstuit.*

Doortuimelen, o. w. b. v. ga van het venſter af op dat gij er niet doortuimelt, *fenestra abscede, ne per illam devolvaris.*

Doorvaart, zie Doorgang.

Doorvallen, o. w. *perlabor, apsus sum, abi,* bij *Cicero;* ook *cadere vel decidere per aliquid.*

Doorvaren, o. en b. w. *pernavigo, avi, atum, are,* bij *Plin.* In ſtukken varen: b. v. hij heeft zijn ſchip doorgevaren, *navigando navem laceravit;* ook *sine intermissione navigare.*

Doorvegen, b. w. *verrere per aliquem locum, vel verrendo pellere per aliquem locum;* ook *sine intermissione verrere.* Ook voor uitdoen, *deleo, levi, letum, lere.* Voor berispen, *arguo, ui, utum, uere; reprehendo, di, sum, dere.*

Doorvijlen, b. w. *elimo, avi, atum, are.* Doorgevijld, v. d. *elimatus, a, um;* ook *sine intermissione limare.*

Doorvlammen, o. w. *flammando continuare.* B. v. de Etna vlamt ſteeds door, *Ætna sine intermissione flammas eructat.*

Doorvlechten, b. w. *perplecto, xi, xum, ectere; pertexo, ui, extum, exere.* Doorvlochten, v. d. *perplexus et pertextus, a, m.* Doorvlechting, v. *nexus, us, m. et textus, us, m.*

Doorvliegen, o. w. *pervolo et pervolito, avi, atum, are,* beide bij *Virg. transvolare,* volgens *Schneller.*

Doorvlieten, o. w. *perfluo, uxi, uxum, uere; permano, avi, atum, are.*

Doorvlijmen, zie Doorſnijden.

Doorvloeijen, hetzelfde als Doorvlieten.

Doorvochtigen, b. w. *permadefacio, eci, actum, acere, cum acc.* bij *Plaut.*

Doorvoeden, b. w. *fustento, avi, atum, are; enutrio, ivi, itum, ire; alo, alui, altum et alitum, alere; fagino, avi, atum, are.* Doorvoed, v. d. *faginatus, a, m; enutritus, altus;* ook *sine intermissione fustentare, enutrire, alere et faginare;* het geen men ook doorvoederen noemt Een wel doorvoed man, *homo curatè cute,* bij *Hor.*

Doorvoeren, b. w. *pervehо, vexi, vectum, vehere,* bij *Livius; transvehere, ducere per locum, traducere, transfero, tuli, latum, ferre.* Doorgevoerd, v. d. *pervectus, transvectus, ductus, traductus, a, um.* Doorvoering, v. *traductio, onis, f.*

Doorvreten, b. w. *pereдo, edi, esum,*

Digitized by Google

esum, edere; perrodo, osi, osum, odere; ook *rodendo sibi viam aperire.*

Doorvrijven, hetzelfde als doorwrijven.

Doorwaaijen, o. w. *perflo, avi, atum, are*; ook *flando continuare.*

Doorwaden, o. w. *vado et pervado, avi, atum, are*, bij *Veget. vado transire*, bij *Caesar.* Van hier: doorwaadbaar, bijv. n. *vadosus, a, m*, bij *Liv. quod vado transiri potest*, bij *Caesar.*

Doorwaken, b. w. *pervigilo, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Alle menschen hebben doorgewaakt, *ab omnibus pervigilatum est*, bij *Frontinus.* Doorwaking, v. *pervigilium, ii, n.*

Doorwandelen, b. w. *perambulo, avi, atum; are*, bij *Hor. peragrare, obire, emetiri*; ook *sine intermissione ambulare.*

Doorwarm, bijv. n. *fervidus, a, m*, bij *Cicero*; *percalidus, a, m.* Doorwarm maken, *percandefacio, eci, actum, acere*, bij *Vitr.* Doorwarm worden, *percaleo, ui, ere*; en *percalesco, lui, lescere*, bij *Ovid.* Doorwarmd, v. d. *percalefactus, a, m*, bij *Lucret.*

Doorwas, o. zoo heeten vier planten, *perfoliata*, bij *Dodon.* ook *bupleurum rotundifolium*, bij *Linn. caprifolium vel lonicera caprifolium, vinca*, bij *Linn. et ophrys*, bij denzelfden; *cerion, ii, n.* bij *Plin.*

Doorwasschen, b. w. *perluo, lui, lutum, luere.*

Doorwassen, o. w. *nascer, natus sum, nasci; cresco, evi, etum, escere per rem*; ook *internasci.* Aanhouden met wassen, *sine intermissione crescere.* Van vleesch, wanneer vet en mager door een gewassen zijn, *distinctus vel intermixtus, a, m.*

Doorweeken, o. en b. w. *omnino mollio, ivi, itum, ire; neutrum, omnino molliri*; ook *insucco, avi, atum, are*, bij *Celum.* Van hier: doorweekt, v. d. *mollitus, emollitus, a, m.* Doorweeking, v. *mollitio et emollitio, onis, f.*

Doorweg, zie Doortogt.

Doorwerken, b. w. *elabero, avi, atum, are*; ook *sine intermissione laborare.* Het eene door het andere werken, *intertexo, xui, xtum, exere, et pertexere.* Bij de bakkers voor kneden, *perdepso, sui, sere.*

Doorwerpen, b. w. *trajicio, eci, ectum, icere*; ook *jaciende continuare.*

Doorweven, b. w. *pertexo et intertexo, exui, extum, exere*; ook *sine intermissione texere.*

Doorwijs, bijv. n. *persapiens, tis, omn. g.* bij *Cic.*

Doorwinden, b. w. *torqueo, si, tum, quere, aliquid per aliquam rem.* Ook voor uitredden: b. v. hij zal er zich wel doorwinden, *se quidem expediet.*

Doorwindig, bijv. n. *perflabilis, lis, m. f. le, n. vento pervius, a, m.*

Doorwisschen, zoo veel als doorvegen.

Doorwoeden, o. w. *interfuro, furere*, bij *Statius*; ook *sine intermissione furere.*

Doorwoelen, o. w. *percurso, avi, atum, are*; ook *sine intermissione cursare, everto, inverto, perverto.*

Doorwonden, b. w. *vulnero, avi, atum, are; undique vulnerare.*

Doorworstelen, b. w. *eluctor et perluctor, atus sum, ari; exantlo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero.* Doorworstelend, *eluctans, antis, omn. g.* bij *Tacitus.* Dat men doorworstelen kan, *eluctabilis, lis, le*, bij *Seneca.* Dat men doorworstelen moet, *eluctandus, a, m*, bij *Liv.*

Doorwrijven, b. w. *perfrico, cui, ctum, care*; ook *sine intermissione fricare.* Door wrijven openen of kwetzen, *fricando lacerare vel vulnerare.* Ook voor uitwisschen: b. v. ik heb alle uwe schulden doorgewreven, *omnia tua debita delevi.*

Doorwrocht, bijv. n. zijnde het oude verl. d. van doorwerken, *elaboratus, a, m.* bij *Cicero*, Niet doorwrocht, *inelaboratus, a, m*, bij *Quint.*

Doorwroeten, b. w. *perfodio, odi-*

Digitized by Google

esum, *edere*. Doorwroeting, v. *perfosio*, *onis*, *f.*

Doorzagen, b. w. *serro*, *avi*, *atum*, *are*; *serra perfecare vel penetrare*. Doorzaging, v. *sectura*, *ae*, *f.* bij *Plin. sectio*, *onis*, *f.* bij *Varro*.

Doorzaaijen, b. w. het eene door het andere zaaijen, *semen semini intermiscere*. Ook aanhouden met zaaijen, *seminando continuare*. In den dichterlijken ſtijl: voor vervuld, *implens*, *a*, *m*; *refertus*, *a*, *m*.

Doorzakken, o. w. *pando*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin.* en *pandor*, *atus sum*, *ari*. bij denzelfden en bij *Vitr.* Doorgezakt, v. d. *pandus*, *a*, *m*. Doorzakking, v. *pandatio*, *onis*, *f.* bij *Vitruvius*.

Doorzeilen, b. w. *pernavigo*, *avi*, *atum*; *are*, bij *Plin.* ook *sine intermissione navigare*. Ook door zeilen verbreken: b. v. hij heeft zijn ſchip doorgezeild, *navigando navem suam rapis vel laceravit*.

Doorzetten, b. w. eene zaak doorzetten, *rem ad finem perducere*, *propere*, *avi*, *atum*, *are*; *accelerare*, *urgere*. B. v. de paarden doorzetten, *urgere equos*.

Doorzien, b. en o. w. *oculis aliquid penetrare*, *perſpicio*, *exi*, *ectum*, *icere cum acc.* bij *Cic. transpicere*, bij *Lucr. perſpecto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Suet.* Van hier: doorzigt, o. *transpectus*, *us*, *m.* bij *Lucr.* Ik heb geen doorzigt in die zaak, *res ista me latet*. Doorzigtbaar, *perſpicibilis*, *lis*, *le*, bij *Vitr.* Ondoorzigtbaar, *inperſpicuus*, *a*, *m*, bij *Plin.* Doorzigtbaarheid, *perſpicibilitas*, *atis*, *vox pravae notae*. Doorzigtig, *perſpicax*, *acis*, *gen. g.* bij *Cic.* Doorzigtigheid, v. *perſpicacia*, *ae*, *f.* *et perſpicientia*, *ae*, *f.* beide bij *Cicero*.

Doorziften, b. w. *percribro et ſubcribro*, *avi*, *atum*, *are*.

Doorzijgen, b. w. *percolo*, *avi*, *atum*, *are*, *vel per colum transmittere*.

Doorzijn, o. w. b. v. door een land, *tranſeo*, *ivi*, *itum*, *ire*. Ik ben het boek door, *perlegi librum vel abſolvi lectionem libri*.

Doorzijpen ook doorzijpelen of doorzijperen, *perſtillo*, *lavi*, *latum*, *lare*; *ſtillatim penetrare*, *ſenſim permanare*.

Doorzinken, o. w. *fido*, *idi*, *idere per aliquid*.

Doorzitten, b. w. *perſideo*, *edi*, *eſſum*, *idere*, bij *Plin. perſedere*, bij *Vitr.* Door veel zitten verſlijten: b v. hij heeft zijne kleederen doorgezeten, *veſtimenta ſua ſedendo conſumſit vel laceravit vel perdidit*.

Doorzoeken, b. w. *perquiro*, *ſivi*, *ſitum*, *irere*; *ſcrutor et perſcrutor*, *atus ſum*, *ari*; *rimor*, *atus ſum*, *ari*. Doorzoeking, v. *ſcrutatio*, *f.* Doorzoeker, m. *ſcrutator*, *oris*, *m*.

Doorzouten, b. w. *probe ſallo*, *ivi*, *itum*, *ire vel probe ſale condire*, bij *Cicero*.

Doorzulten, hetzelfde als doorzouten.

Doorzwerven, o. w. *pervagor*, *atus ſum*, *ari*, bij *Cicero*; *pererro*, *avi*, *atum*, *are*; bij *Virg.* *pervolgo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Lucr.* Doorzwervend, v. d. *pervagus*, *a*, *m*, bij *Ovid*.

Doos, b. v. *capſa*, *calſula*, *ae*, *pyxis*, *idis*, *f.* *ciſtella*, *ae*, *f.* bij *Terent. loculamentum*, *i*, *n.* bij *Vitruvius*. Eene doos om ringen in te bergen, *dactyliotheca*, *ae*, *f.* bij *Plin.* verkl. *pyxidicula*, *ae*, bij *Celſus*. Eene doos, waarin men blanketſel of reukwerk bergt, *orca*, *ae*, *f.* bij *Plin.*

Dooven, b. w. *exſtinguo*, *inxi*, *inctum*, *inguere*, b v. *ignem*. Ook den glans benemen, *hebeto*, *avi*, *atum*, *are*; *obſcuro*, *avi*, *atum*, *are*.

Dop, m. *putamen*, *inis*, *n.* Van een ei, *teſta*, *ae*, *f.* bij *Hor.* *putamen ovi*, bij *Plin. cortex ovi*, bij *Vitr.*

Doppen, b. w. *decortico*, *avi*, *atum*, *are*; *putamen detrahere vel exuere*. Oudtijds wierd doppen ook voor doopen, indoopen en dompen gebezigd.

Dor, bijv. n. en bijw. *aridus*, *a*, *m*,

Digitized by Google

a; *ficcus*, *torridus*, *exilis*, *lis*, *le*; *fistuloſus*, *a*, *um*, bij *Hor.* Van den grond ſprekende: eenigſins dor, *aridulus*, *a*, *um*, bij *Catull.* Zeer dor, *peraridus*, *a*, *um*, bij *Colum.* Dorheid, v. *ariditas*, *atis*, *f.* bij *Plin.* *ficcitas*, bij *Varro*; *aritudo*, *inis*, *f.* bij denzelfden; *macritas*, *atis*, *f.* bij *Vitr.* bijw. *aride*, *ficce*, *torride*, *adv.* Dor zijn, *areo*, *ui*, *ere*; *fitio*, *ivi*, *itum*, *ire*. B. v. de grond is dor, *terra ſtit.* Dor worden, *aresco*, *exaresco*, *arui*, *escere*. Dor maken, *arefacio*, *feci*, *factum*, *facere*, bij *Plin.* *exſicco*, *avi*, *atum*, *are*, bij denzelfden.

Dordrecht, o. *Dordrecstum*, *Dordracum*, en *Dordracum*, *i*, *n.* Voorheen de voorzittende ſtad van Holland.

Dorp, o. *pagus*, *i*, *m.* *vicus*, *i*, *m.* bij *Cicero.* Zamenſtellingen: dorpachtig, b. v. leven, *more pagano vivere*; ook *ruſtice vivere.* Dorpeling, m. *paganus*, *i*, *m* bij *Cicero*; die ook dorper genoemd wordt. Dorpgeeſtelijke, *eccleſiaſticus paganus.* Dorphuis, *domus pagana.* Dorpkermis, *paganalia*, *plur. n.* Dorpklok, *cam ana pagana.* * Dorpluiden, *pagani*, *orum*, *m. plur.* Dorpprediker, *miniſter paganus.* Dorpregt, *jus paganum.* Dorpsch, *paganus*, *a*, *um.* Dorpſchool, *ſchola pagana.* Dorpſchuit, *navigium paganum.* Dorpswijze, *more pagano.* Van dorp tot dorp, *pagatim*, bij *Liv.* *vicatim*, bij *Plin.*

Dorpel, m. *limen*, *inis*, *n.* bij *Cicero* en *Terentius.* Tot den dorpel behoorende, *liminaris*, *is*, *e*, bij *Vitruvius.* Van hier: dorpelbewaarder en dorpelwachter, *liminis cuſtos*, *odis*, *m.*

Dorper, m. een bewoner van een dorp, *paganus*, *i*, *m.* *vicanus*, bij *Cicero*; *ruſticus*, *i*, *m.* Eertijds zeide men ook dorpman, voor het tegenwoordig in gebruik zijnde landman; dit dorper is ook als bijvoeglijk in gebruik geweest, voor: lomp, onbeſchaafd, onwellevend; van hier: bij *Vondel*, het zelfſt. dorperheid, *ruſticitas*, *atis*, *f.* *inurbanitas.*

Dorren, oudtijds zoo veel als durven.

Dorren, o. w. *areo*, *ui*, *ere*; *ficco*, *avi*, *atum*, *are*, *arescere* *et exarescere.*

Dorſchen, b. w. *ventilo*, *avi*, *atum*, *are*; *vanno et evanno*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Varro*; ook *terere.* Van hier: dorſching, v. *triſura*, *ae*, *f.* Dorſcher, m. *areator*, *oris*, *m.* Dorſchvlegel, m. *tribulum*, *i*, *n.* Dorſchvloer, *area*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Dorſchwagen, *tribula*, *ae*, *f.* bij *Colum*, *tribulum*, bij *Varro.*

Dorst, m. *ſitis*, *is*, *f.* bij *Cicero.* Dorsten, o. w. *ſitio*; *ivi*, *itum*, *ire.* Dorstig, bijv. n. *ſitiens et ſiticuloſus*, *a*, *um.* Dorstlesſing, *ſitis exſtinctio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.*

Dos, m. *veſtimentum*, *i*, *n.* en *veſtis*, *is*, *f.* beide bij *Cic.*

Dosſen, b. w. *veſtio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *induere veſtes.* Mogelijk van het Griekſche woord ὀυσαι aandoen.

Dot, v. *glomus fili vel lanae intricatae.* Ook wordt het in Friesland ſchertſend voor een pannik gebruikt.

Dotten, veroud. w. voor bedotten, zie dat woord.

Douai, eene ſtad in Vlaanderen, *Duacum*, *i*, *n.* Van Douai, *Duacenſis*, *is*, *e.*

Douw, m. *ictus*, *us*, *m.* *pulſus*, *us*, *m.* Thans is duw meer in gebruik.

Douwen, b. w. *ico*, *ici*, *ictum*, *icere*; *pello*, *pepuli*, *pulſum*, *pellere*; *impellere et propellere.*

Doux, eene rivier in het Franſche Comté, *Dubis*, *is*, *m.* bij *Caeſar.*

Dozijn, o. *duodecim*, *indecl.* Bij dozijnen, *duodeni*, *ae*, *a*, *pl.* bij *Cicero.* Dozijnwerker, m. zoo veel als iemand die gebrekkig en slecht werkt, *rhyparographus*, *i*, *m.* bij *Plin.*

Dra, bijw. zoo veel als ſchielijk, *cito*, bij *Terent.* *celeriter*, *conſeſtim*, *ſtatim*, *adv.*

Draad, m. *filum*, *i*, *n.* bij *Cicero.* *linum*, *i*, *n.* bij *Celſus*; *linea*, *ae*, *f.* bij *Colum.* Levensdraad, *fatum*, *i*, *n.* De draad van ge-

Digitized by Google

-ne rede, *filum orationis*, bij *Cicero*, *et contextus orationis*, bij denzelfden. Van draad tot draad, *filatim*, bij *Lucret.* Spreekw. mijn leven hangt aan een zijden draad, *vita mea in dubio est*, bij *Terent.* Hij gelijkt u op een draad, *tui probe similis est*, bij denzelfden.

Draagbaar, v. *feretrum*, *i*, *n.*

Draagbaar, bijv. n. dat gedragen kan worden, *portabilis*, *lis*, *le*, bij *Sidon.*

Draagband, m. *balteus*, *ei*, m. bij *Plinius*; *balteum*, *ei*, *n.* bij *Caesar.*

Draagbed, o. *lectica*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Draagbedtje, *lecticula*, *ae*, *f.* bij denzelfden.

Draagboom, m. *vectis*, *is*, m. bij *Terent.* *asser*, *eris*, m. bij *Sust.*

Draagloon, o. *merces bajulo solvenda*, *comistrum*, *i*, *n.* bij *Jun.*

Draagster, v. *gestatrix*, *icis*, *f.* bij *Val. Flaccus.*

Draagstoel, m. *gestatorium*, *ii*, *n.* bij *Sust.* *arcera*, *ae*, *f.* bij *Cic.* *sella gestatoria*, bij *Sust.*

Draagstok, m. *asser*, *eris*, m. bij *Sust.* *fericulum*, *i*, *n.* bij *Petr.* *ferculum*, *i*, *n.* bij *Liv.*

Draagzetel, m. zoo veel als draagstoel.

Draai, m. *flexus*, *us*, m. bij *Cic.* *gyrus*, *i*, *m.* bij *Ovid.* *finis*, *us*, *m.* Fig. de zaken nemen eenen anderen draai, *res alio se vertunt vel alium habent exitum.* Voor listige toeleg, *artificium*, *ii*, *n.* bij *Cic.* Voor slag: b. v. ik gaf hem eenen draai, *alapam illi infligebam.*

Draaibank, m. *tornus*, *i*, m. bij *Vitruvius.*

Draaiboom, m. *claustrum*, *i*, *n.* bij *Horatius.*

Draaijen, b. en o. w. *torqueo*, *torsi*, *tortum*, *torquere*, bij *Liv.* *distorquere*, bij *Ovid.* *detorquere*, bij *Cicero.* Op eene draaibank draaijen, *torno*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero.* Stijf draaijen, *obtorquere*, bij *Plin.* Draaijen als een wiel, *roto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Colum.* Voor buigen, *flecto*, *flexi*, *flexum*, *ere*, *et inflectere*, bij *Cic.* — omkeeren, *verto et converto*, *ti*, *sum*, *ere*; *verso*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic.* Rondom draaijen, *circumvertere*, *circumago*, *egi*, *actum*, *agere*, bij *Liv.* Ergens heen draaijen, *verge*, *ere*; *obverto*, *erti*, *ersum*, *ere.* Voor kronkelen, *sinuo*, *avi*, *atum*, *are.* Voor rollen, *volve*, *volvi*, *volutum*, *volvere*; *voluto*, *avi*, *atum*, *are*; *volutor*, *atus sum*, *ari*, bij *Propert.* Fig. het rad draaijen, *principem agere.* Van hier: raddraaijer: hij is de raddraaijer, *ille auctor est.* Iemand een rad voor de oogen draaijen, *fallere aliquem.* B. v. gij zoekt mij te draaijen, *fallere me tentas.* Zich draaijen en wenden, *se ubique vertere.* Zich uitredden: hij heeft er zich behendig uitgedraaid, *astute se expedivit.* Zich draaijen, *consilio vel partibus mutare.* Voor duizelig worden: b. v. mijn hoofd draait, *vertigine laboro.* Voor gedurig bewegen: b. v. hoe staat gij zoo te draaijen? *quid te agitas?* Voor talmen: b. v. men moet zoo lang niet draaijen, *non tam diu cunctandum est.* Van hier: draaijer, *cunctator*, *oris*, m. Draaijing, *cunctatio*, *onis*, *f.* het geen men ook draaijerij noemt. Ook is draaijerij, *fraus*, *audis*, *f.* *astutia*, *ae*, *f.* *artificium*, *ii*, *n.* Draaijende, *conversans*, *antis*, *omn. g.* bij *Cicero.* Al draaijende, *volutatim*, *flexuose*, *sinuose*, *adv.* Draaijer, *tornio*, *onis*, m. *tornator*, *oris*, m. Draaijing, v. *torsio*, *onis*; *rotatio*, *onis*; *flexio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *flexus*, *us*, *m.* *flegmen*, *inis*, *n.* bij *Plaut.* Van het hoofd, *vertigo*, *inis*, *f.* bij *Plin.* Draaijingen, *inversurae*, *arum*, *f. plur.* bij *Vitr.* Vol draaijen, *flexuosus*, *sinuosus*, *a*, *m*, bij *Plinius.* Van hier ook: draaikolk, m. *gurges*, *itis*, m. *vortex*, *icis*, *m.* bij *Virg.* *vortex*, bij *Livius*; *turbo*, *inis*, m. bij *Cicero*; het welk ook draaitol en draaiwind is. Gedraaid, v. d. *tortus*, *distortus*, *detortus*, *tornatus*, bij *Horatius*; *rotatus*, *flexus*, *inflexus*,

Digitized by Google

flexus, versus, conversus, versatus, circumversus, circumactus, obversus, flexatus, volutus, volutatus, mutatus, a, m.

Draak, m. *draco, onis, m.* In den gemeenen spreektrant: hij is een draak van een mensch, *iracundus, morosus est.* Zij is een draak, *Xantippe est.* Den draak met iemand steken, *ludibrio aliquem habere.* Zamenstellingen: drakenbloed, *sanguis draconis.* Drakenboom, *dracaena draco.* drakenkop in de astronomie, *caput draconis.* Drakenkruid, *agrimonia.* Drakenplant, *dracaena.* Drakenslang, *draco alatus vel serpens alatus.* Van eenen draak, *serpentinus, a, um*, bij *Just.* Van eenen draak geboren, *serpentigenae, arum, m. plur.* bij *Ovid.*

Drab, v. *faex, aecis, f. spurcitia, ae, f. spurcities, iei, f.* Drabbig, bijv. n. *turbidus et turbulentus, a, um; spurcus, a, um.*

Drachme, v. het zesde deel van een once: zoo veel als zes *oboli* of een schelling bij ons, *drachma, ae, f.* bij *Plin.* Het gewigt van twee drachmen, *scilicum, i, et scilicus, i, m.* bij denzelfden.

Draf, m. van een paard, *succussio, onis, f.* bij *Seneca.*

Draf, m. het overblijfsel van gekookt of afgetrokken graan, *siliquae excoctae, furfur excoctum vel gluma grani decocti.*

Dragelijk, bijv. n. *ferendus, a, um; tolerandus, a, um; tolerabilis, lis, le*, bij *Cic. tolerabiliter, adv.* bij *Colum*; *tolerabilius* vindt men ook bij *Cic.*

Dragen, b. w. *fero, tuli, latum, ferre; gero, gessi, gestum, gerere, porto, avi, atum, are; gesto, avi, atum, are*, alle bij *Cicero, veho, vexi, vectum, vehere.* Op de schouders dragen, *bajulo, avi, atum, are; succollo, avi, atum, are*, bij *Quint.* en *Suet.* Voor dulden, *sufferre, sufferre, sustineo, ui, entum, inere; tolero, avi, atum, are.* Zich dragen, *gerere vel ostendere se.* Voor zwanger zijn, *gravidam esse.* Voor vruchtbaar zijn, *ferre fructus.* Voor etteren, *suppuro, avi, atum, are*, bij *Celsus.* Spreekw. eene zaak dragende houden, *trahere rem.* Van hier: drager, m. *lator, oris, m.* bij *Seneca*; *gero, onis, m. gerulus, i, m. gestator, oris, m. bajulus, i, m. dossuarius, ii, m.* bij *Varro.* Draagster, v. *gestatrix, icis, f.* bij *Varro.*

Dragon, o. zeker kruid, *dracontium, ii, n.* bij *Plin.*

Dragonders, m. soldaten die te paard en te voet dienen, *dimachae, arum, m. plur.* bij *Curt.*

Dragt, v. *onus, eris, n.* Voor kleeding, *habitus, us, m. vestitus, us, m. cultus, us, m.* Voor zwangerheid, *praegnatio, onis, f.* Der dieren, *foetus, us, m. foetura, ae, f.* bij *Varro* en *Cicero.* Voor de etter van eene wonde, *pus, uris, n. suppuratio, onis, f.* Der oogen, *delacrymatio, onis, f.* en *gramae, arum, f. plur.*

Dralen, o. w. *moror, commoror, demoror, atus sum, ari*, bij *Cicero* en *Plautus*; *cesso, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *cunctor, atus sum, ari*, bij *Tacit. tergiversor, atus sum, ari.* Van hier: draler, *morator, oris, m. cessator, cunctator, oris.* Draling, v. *mora, ae, f. cessatio, onis, f. cunctatio, onis, f. tergiversatio, onis, f.* Dralend, *cunctanter, tergiversanter*, bij *Vell. Pat. adv.* ook bijv. *cunctabundus, a, um.*

Drang, m. *vis, vim, vi, f. robur, oris, n.* Ook voor eene digt bij een staande menigte, *turba, ae, f.*

Drangreden, v. *argumentum, i, n.* bij *Cicero.*

Drank, m. *potus, us, m.* Van kleine kinderen, *bua, ae, f.* bij *Varro.* Van wijn en honig, *mulsum, i, n.* Van water en honig, *promulsis, idis, f.* bij *Cic.* Van water, honig en azijn, *oxymeli, n. indecl.* Een apothekers drank, *potio, onis, f. decoctum, i, n. decoctus, us, m.* bij *Plin. catapotium, ii, n.* bij denzelfden; *sorbitio, onis, f.* Een drankje

Digitized by Google

ingeven, *potione, avi, atum, are*, bij *Suet. potui dare medicamentum*, bij *Celsus*. Godendrank, *nectar, aris, n.* Liefde drank, *philtrum, i, n.* Drankoffer, *libamen, inis, n.*

Dras, v. *aliga, inis, f.* bij *Varro.* Drasſig, bijv. n. *aliginoſus, a, um.*

Draven, o. w. *ſuccuſſo, avi, atum, are*, bij *Nonius*. Een draver, m. *ſuccuſſarius, ii, m.* bij denzelfden; *ſuccuſſator, oris*, m. bij *Lucilius*; *ſuccuſſator equus*, bij denzelfden. Ook wordt draven voor hard loopende menſchen gebruikt, *curſu feſtinare.*

Drecht, zoo veel als overvaart, *trajectus, us, m. trajectio, onis, f. trajectum, i, n.* Van hier: mijns oordeels Drechter-Frieſen, *Friſii transpaludes vel flumina habitantes.*

Dreef, v. eene laan van boomen, *tractus arborum.* Ook een drijfpad, waardoor de oſſen trokken, nu vore genoemd, *actus, us, m.* bij *Plin. ſulcus, i, m.* Van hier: op zijne dreef zijn, *rite agere.* Op zijne dreef helpen, *impellere aliquem.* Ook komt het voor in de beteekenis van eenen ſlag: b. v. ik gaf hem eene dreef om zijne ooren, *alapam illi infligebam.* Ook voor eene menigte beesten: waarvoor men ook drift gebruikt, *agmen, inis, n.*

Dreet, v. van drijten, *caco, avi, atum, are; ſtercus, oris, n.* Het is geene dreet waardig, *ne flocci quidem eſt.*

Dreg, v. *anchora parva tribus vel quatuor manibus inſtructa.* Van hier: dreggen, *anchora tali alligare.* Dregtouw, *anchorale, is, n.*

Dreigen, b. en o. w. *minor et minitor, atus ſum, ari*, bij *Cicero; interminari*, bij *Terent. jactare minas*, bij *Cicero*; *comminari*, bij *Liv.* Met eene ſterke ſtem dreigen, *minas intonare*, bij *Ovid. eminari*, bij *Plautus.* Dreigend, bijv. n. en bijw. *minax, acis, omn. g.* bij *Cic. minitabundus, a, um.* bij *Liv. minaciter et minanter, adv.* bij *Cicero* en *Ovid.* Dreiging, v. dreigement, o. *minatio, commination, eminatio, onis, f. minae, arum, f. plur.* bij *Cicero*; *minaciae, arum, f. plur.* bij *Plautus.*

Drek, m. *ſtercus, oris, n. excrementum, i, n.* Voor ſlijk, *limus, i, m.* Vuiligheid, *colluvies, ēi, f.* Zamenſtellingen: drekgod, *deus ſtercorarius.* Drekgoot, *ſentina, ae, f.* Drekvarken, *porcus colluviaris.*

Drempel, hetzelfde als dorpel.

Drenkeling, m. *ſubmerſus, a, um.* Van het oude woord drenken, zoo veel als verdrinken: doch thans is

Drenken, b. w. zoo veel als te drinken geven, *adaquo, avi, atum, are.* Van hier: drenkplaats of drenkwed, *aquarium, ii, n.* bij *Cato.*

Drentelen, o. w. *trepidanter incedo, ēſi, eſſum, edere.*

Dreum, m. *fila, quae post texturam finitam reſtant.*

Dreun, m. *tremor, oris, m.* Ook zegt een dreun voor een onaangenaam eentoonig liedtje, *cantilena ruſtica.* Een boerendreun, dreunen, b. w. *tremo, ui, ere.* Doen dreunen, *tremefacio, feci, factum, facere*, bij *Ovid.* ook *trepida voce et ruſtice canere*, met eene bevende ſtem al zingende dreunen.

Dreutel, m. *merda, ae, f. ſtercus, oris, n.* Ook voor een klein mannetje: hij is een regte dreutel, *verus homuncio eſt.*

Drevel, m. *inſtrumentum ferreum, quo clavi impelluntur vel adiguntur.*

Dribbelen, o. w. dribbelende of ſpringende loopen, *ſubſultim vel ſaltuatim incedere*, bij *Suetonius* en *Gell.*

Drie, *tres, m. et f. tria, n. pl.* Drie aan drie, *trini et terni, ae, a.* Van drie, *ternarius, a, um.* In drieën gedeeld, *tripartitus, a, um*; *tripartito, adv.* ook *trifariam*; welk woord ook op drie manieren beteekent. Van drie tot drie dagen, *tertio quoque die*, bij *Cicero.* Zamenſtellingen: driebeenig, *tripes, -edis,*

Digitized by Google

dis, *omn. g.* Driedekker, *navis trium tabulatorum.* Driederhand of driederlei, *triformis*, *is*, *e.* Driedraadsch, *tergemina fila habens.* Driedubbel, *triplus*, *a*, *m*; *triplex*, *icis*, *omn. g. tergeminus*, *a*, *m*, bij *Livius.* Drieëenig, *trinus*, *a*, *m.* Drieëenigheid, *trinitas*, *atis*, *f.* * Driehoofdig, driekoppig, *triceps*, *ipis.* Drievarig, *trimus*, *a*, *m*; *triennis*, *is*, *e.* Driehoek, *triangulum*, *i*, *n. triquetrum*, *i*; *trigonus*, *i*, bij *Vitr.* Driehoekig, *triangularis*, *e*; *triangulus*, *a*, *m*; *triquetrus*, *a*, *m*; *trigonius*, *a*, *m*; *trigonalis*, *lis*, *e.* Driehonderd, *srecani*, *trecenti*, *tercenti*, *tricentesimus*, *a*, *a*; *tercentum*, bij *Virg.* Driehonderdmaal, *trecensies et tercenties.* Driehoornig, *tricornis*, *nis*, *e*, bij *Plinius.* Drielijvig, *tricorpor*, *oris*, *omn. g.* bij *Virg.* * Driekloot, eene soort van havik, *buteo*, *trierches*, *is*, *m.* bij *Plin.* Drielingen, *tergemini*, *orum*; *trigemini*, *orum*, *m. plur.* bij *Colum.* Driemaal, *ter*, *adv.* Driemaal dubbel, *triplicatus*, *a*, *m.* Driemaal grooter, *triplo major et majus.* Driemaal kleiner, *triplo minor et minus.* Driemaandig, *trimestris*, *is*, *e.* Drieman, *trimvir et tresvir*, *iri*, bij *Plaut.* Driemanschap, *trimviratus*, *us*, *m.* Driemast, *navis tribus instructa malis.* Drienachtig, *trinoctialis*, *lis*, *e*, bij *Martialis.* Driepondig, *trilibris*, *bris*, *bre*, bij *Hor.* Een drieponder, *tormentum globum trium librarum vibrans.* * Drieklank, *trias harmonica.* Driepuntig, *tricuspis*, *idis*, *m. et f.* bij *Ovid.* Driesprong, *trivium*, *ii*, *n.* Driestal, *mensa tripes*, bij *Horat.* Drietal, *ternio*, *onis*, *m.* bij *Gell.* Drietand, *tridens*, *tis*, *e.* Driétonig, *trilinguis*, *is*, *e.* Drievoet, waarop de priesteresse van Apollo zittende godspraken gaf, *cortina*, *æ*, *f.* bij *Virg.* *tripus*, *odis*, *m.* bij *Cicero.* Drievoetig, zoo veel als driebeenig, ook voor drie voeten dik of lang, *tripedalis*, *lis*, *e*, bij *Liv. tripedaneus*, *a*, *m*, bij *Colum.* Driewerf, zoo veel als driemaal; drieweg, zoo veel als driesprong.

Driest, bijv. n. en bijw. *fidens*, *entis*; *confidens*, *entis*, *omn. g. impavidus*, *a*, *m*; *intrepidus*, *fortis*, *is*, *e*; *liber*, *era*, *erum*; *audax*, *acis*, *omn. g.* bijw. *fidenter*, *confidenter*, *impavide*, *intrepide*, *fortiter*, *libere*, *audaciter et audacter.* Van hier: driestheid, *fidentia*, *æ*; *confidentia*, *audacia*, *fortitudo*, *inis*, *f.*

Drift, v. voor een aantal vee: eene drift schapen, ossen enz. *agmen*, *inis*, *n.* Eene drift dikke wolken, *nubes coactae.* Voortgang van een schip, *cursus navis.* Ook de stroom van het water, *fluxus*, *us*, *m.* Van het volk, *aestuatio*, *onis*, *f.* bij *Plinius.* Voor hartstogt, *cupiditas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *cupido*, *inis*, *f.* bij *Liv. animi motio et motus*, bij *Cicero*; als ook *ardor animi.* Voor neiging, trek, *proclivitas*, *atis*, bij *Cic. pronitas*, *atis*, bij *Seneca*; *desiderium*, *ii*, *n.* bij *Plin. aviditas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *appetentia*, *æ*, *f. appetitio*, *onis*, *f.* bij denzelfd. Sterke drift, *ardor*, *oris*, *m.* en *fervor*, *cupiditas flagrans*, bij *Cic.* als ook *incendium animi*; *impetus animi*, *libido*, *inis*, *f. iracundia*, *æ*, *f.*

Driftig, bijv. n. en bijw. *iracundus*, *incitatus*, *cupidus*, *calidus*, *animosus*, *impetuosus*, *a*, *m*; *ardens*, *flagrans*, *tis*, *omn. g. avidus*, *a*, *m*; *appetens*, *entis*, *omn. g. immodicus*, *a*, *m*; *pertinax*, *acis*, *omn. g.* Van hier: driftigheid, hetzelfde als drift. Driftig, bijw. *iracunde*, *cupide*, *calide*, *animose*, *impetuose vel impete*, *avide*, *ardenter*; *fervide*, *flagranter.* Ook zegt men: het schip wordt driftig, voor vlot, *navis fluctuat.*

Drijten, b. w. *exonerare alvum.*

Drijven, b. w. *ago*, *egi*, *actum*, *agere.* Voor jagen, verdrijven, *abigo*, *egi*, *actum*, *igere*, *pello*, *pepuli*, *pulsum*, *pellere*, *propellere.* Koophandel drijven,

Digitized by Google

agere mercaturam. Voor beeldwerk op zilver of goud maken, *caelo, avi, atum, are; scalpo, alpsi, alptum, ere; sculpo, ulpsi, ulptum, ere.* Doorzetten, b. v. eene zaak, *urgere rem.* Schieten, werpen, *jaculor, atus sum, ari.* Op het water, *fluito, avi, atum, are,* bij *Cic. innato, avi, atum, are,* bij *Virg.* Eene zaak laten drijven, *rem relinquere.* Onder water liggen: b. v. de landen drijven, *agri submersi sunt.* De vloer drijft van wijn, *pavimentum vino tinctum est.* Voor verzekeren: b. v. gelijk sommigen drijven, *ut nonnulli adseverant, vel affirmant.* Van hier: drijver, m. *actor, oris, m. pulsor, oris; caelator, sculptor, jaculator.* Drijfster, v. *actrix, icis, f. jaculatrix, cis, f.* Drijving, v. *actio, onis; pulsio, onis, f.* Op het water, *fluitatio et fluctuatio, onis, f.* Zamenstellingen: drijfbeitel, *cuneus caelatorius.* Drijfhamer, m. *marculus, i, m.* bij *Mart.* Drijfhout, *lignum fluctuans.* Drijfijs, *glacies fluctuans.* Drijfijzer, *ferrum caelatorium.* Drijfland, *insulae fluctuantes.* Drijfsteen, *saxa natantia.* Drijftol, *turbo versatilis.* Drijfton, *cadus fluctuans.* Drijfveer, *auctor, oris.* Drijfzand, *glarea, ae, f.* Vol drijfzand, *glareosus, a, m,* bij *Liv.* ook wordt hetzelve drifzand genoemd.

Dril, m. *terebra quaedam versatilis, qua saxa, ferrum, aliaque corpora durissima perforantur.*

Drillen, b. w. *terebra tali corpora duriora perforare.* Eigenlijk ronddraaijen; van hier: het krijgsvolk drillen, voor in den wapenhandel oefenen, *exercere milites.* Voor schudden beven, *tremo, ui, ere; trepido, avi, atum, are;* in welken zin men ook trillen zegt. Van hier: drilboor, hetzelfde als dril. Drilkonst, zoo veel als graveerkonst, *ars caelandi;* in welken zin men ook drillen, *caelo, avi, atum, are,* zegt. Drilmeester, *campidoctor, oris, m.* bij *Lamp.* en *Ammianus.* Drilplaats, *locus exercitii militaris.*

Dringen, o. en b. w. *penetro, avi, atum, are; irrumpo, rupi, ruptum, rumpere; irruo, ui, uere.* Ergens naar toe dringen, *impetu ferri in aliquem locum, vel impetu adpropinquare* Op iemand dringen, *instare alicui.* Op iets dringen, *urgere rem, instare de aliqua re.* Voor aandrijven, *impello, uli, ulsum, ellere.* Te zamen persſen, *premo, pressi, pressum, premere.* Het verl. d. gedrongen voor kort, *pressus, a, m.* Met geweld zoeken te verkrijgen: b. v. in een ambt zich dringen, *ingerere se vel obtrudere se muneri vel invadere munus.* Voor noodzaken: de tijd en omstandigheden dringen mij om, *tempus et res me cogunt, ut.* De nood heeft mij daartoe gedrongen, *necessitas me eo impulit.* Van hier: dringende nood, *necessitas urgens.* Van hier: dringer, m. *impulsor, oris, m.* Dringing, v. *impulsio, onis, f. impulsus, us, m.*

Drinken, b. en o. w. *bibo, bibi, itum, ere, cum acc.* bij *Cicero; poto, avi, atum, are,* bij denzelfden; *imbibere,* bij *Plinius; debibere,* bij *Solinus* Uitdrinken, *ebibere,* bij *Terent. haurio, hausi, haustum, haurire,* bij *Cic.* en *Liv.* Zamendrinken, *combibere, compoto, avi, atum, are.* Een weinig drinken, *gusto, avi, atum, are; modicam sumere potiunculam,* bij *Suet.* Sterk, gedurig, onmatig drinken, *perpoto, avi, atum, are,* bij *Cicero; more Graeco bibere; pergraecor, atus sum, ari,* bij *Plaut.* Ook beteekent drinken, iemand te drinken geven, zie drenken. Van hier: drinkbaar, *potulentus, a, m.* Drinker, m. *potor et potator, oris, m.* Drinkster, v. *potrix, eis, f.* bij *Phaedrus.* Drinkerij en drinking, v. *potio, potatio, onis, f. potatus, us, m.* Zamenstellingen: drinkbak, *piscina, ae, f.* Drinkbeker, *poculum, i, n. crater, eris, m patera et cratera, ae, f.* verkl. *pocillum,*

lum, *i*, *n.* bij *Cicero.* Drinkgelag, *compotatio*, *onis*, *f.* Drinkgeld, *congiarium*, *cerollarium*, *ii*, *n.* Drinkgezel, *compotor*, *oris*, *m. combibo*, *onis*, *m.* Drinkglas of drinkkop, *scyphus vitreus*, *cyathus vitreus.* Drinkhoorn, *cornu potorium.* Drinkhuis, *taberna*, *ae*, *f. caupona*, *ae.* Drinkkan, *culullus*, *i*, *m. culigna*, *ae*, *f.* Drinkkop of drinkpot, *poterium*, *ii*, *n.* bij *Plaut. potorium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* Drinklust, *desiderium bibendi*, *fitis*, *is*, *f.* Drinkpenning, zie drinkgeld. Drinkplaats of drinkwinkel, *taberna*, *ae*, *f. popina*, *ae*; *cenopolium*, *ii*, *taberna vinaria*, bij *Nonius.* Drinkschaal, *cymbium*, *ii*, *n.* Drinklied, *cantilena potoria.* Drinkwater, *aqua potoria*, *vel potui apta.* Drinkwinkeltje, *cauponula*, *ae*, bij *Cicero.*

Droef, zoo veel als droevig; van hier: droefheid, *tristitia*, *ae*, *f. dolor*, *oris*, *m. luctus*, *us*, *m. moeror*, *oris*, *m. moestitia*, *ae*, *f. moestitudo*, *inis*, *f. aerumna*, *ae*, *f. aegrum*, *i*, *n.* bij *Plaut.*

Droes, m. eene ziekte der paarden, *gravedo*, *inis*, *f.* Een droesig paard, *equus gravedinosus vel potius frigore captus.*

Droesem, m. *fex*, *fecis*, *f. faecula*, *ae*, *f. crassamen*, *inis*, *n. crassamentum*, *i*, *n.* bij *Columella.* Van geperste druiven, *vinacea*, *orum*, *n. plur. vinacei*, *orum*, *m. plur.* bij *Cicero.* Van olie, *amurca*, *ae*, *f. retrimentum*, *i*, *n.* bij *Varro*; *fraces*, *ium*, *f. plur.* bij *Varro.* Van olijven, *famsa*, *ae*, *f.* bij *Colum.* Vol droesem, *faeculentus*, *a*, *um.* Droesemwijn, *vinum fecatum.*

Droevig, bijv. n. en bijw. *tristis*, *is*, *e*, *m. f. et n. moestus*, *a*, *um*; *flebilis*, *lugubris*, *is*, *e*, bij *Cic. illaetabilis*, *lis*, *le*, bij *Virg. tetricus*, *a*, *um*, bij *Cic. tristitiâ affectus*, bij denzelfden. Verkl. een weinig droevig, *subtristis*, *is*, *e*; *tristiculus*, *a*, *um*, bij *Cicero.* Droefheid verwekkende, *tristificus*, *a*, *um.* Het geen een droevig geluid maakt, *luctificus*, *a*, *um*, bij *Ovid.* Voor lastig, ongeschikt, *molestus*, *a*, *um*; *difficilis*, *lis*, *le*; bijw. *moeste*, *flebiliter*, *lugubriter*, *dolenter*, *female.* Ook zegt men droevig lijk. Droevig zijn, *moereo*, *ui*, *ere*; *fleo*, *flevi*, *fletum*, *flere*; *lugeo*, *uxi*, *uctum*, *ugere*; *facere in luctu*, *vel in moerore*, bij *Cicero.* Droevig maken, *contristo*, *avi*, *atum*, *are*; *affligo*, *ixi*, *ictum*, *igere*; *tristitiâ vel moerore afficere aliquem.*

Drog, een verouderd woord: zoo veel als bedrog; het geen bij ons nog behouden is in de woorden: droglicht, *lumen fallax.* Droggrond, *terra fallax.* Drogrede, *argumentum fallax.*

Drok, bijv. n. ook druk, *occupatus*, *a*, *um*; *impeditus*, *distentus*, *districtus*, bij *Cic.* Voor veel spreken: hij heeft het zeer drok, *quamplurima disseris*, *sine intermissione loquitur.* Hij heeft het daar zeer drok mêe, *multus in ea re est*, bij *Cicero.* Voor daar is veel volk: b. v. het is drok op die plaats, *locus iste frequentatur*, *vel frequens est.* Van hier: drokte, v. *occupatio*, *onis*, *f. impedimentum*, *i*, *n. frequentia*, *ae*, *f.*

Drol, m. zie Dreutel. Drollig, zie Boertig.

Drom, m. *turba*, *ae*, *f. caterva*, *ae*; *f. cohors*, *ortis*, *f. turma*, *ae*, *f.* als men van ruiterij spreekt.

Drome, v. eene riviér in het Dauphinesche, *Druma*, *ae*, *f. et Druna*, *ae*, *f.* bij *Ausonius.*

Dromedaris, *dromas*, *adis*, *f.* bij *Liv. dromas camelus*, bij *Curt.*

Drommel, m. hetzelfde als drom: eene menigte: in eenen drommel verzamelen, bij *Vondel*, *in unum cogere*, *coagminare*, *conglomere.* In den gemeenen spreektrant: zie daar al den drommel! *en omnia!* Voor een kwaden geest, *cacodaemon*, *onis*, *m.* bij *Val. Max.*

Dronk, m. *potus*, *us*, *m. haustus*, *us*, *m.* bij *Ovid.* Ook wordt het voor dronkenschap gebruikt: b. v. hij heeft het in zijnen dronk gedaan, *ebrius hoc fecit.* De dronk

Digitized by Google

dronk heeft hem hiertoe gebragt, *vinum persuasit*, bij *Ter.*

Dronkaard, m. *potator, oris*, m. bij *Plaut. potor, oris*, m. bij *Hor. vinipotor, oris*, m. *ebriosus, a*, m bij *Cic. gluto, onis*, m. bij *Perfius.*

Dronken, bijv. n. *ebrius, vinolentus, temulentus, potulentus, madidus, a*, m; *oneratus vino*, bij *Liv. gravis vel plenus vino*, bij *Liv. bene potus*, bij *Cic.* Dikwijls dronken, *ebriosus, a*, m, bij *Cic.*

Dronkenſchap, v. *ebrietas, atis, f. vinolentia, ae, f.* bij *Cic. temulentia, ae, f.* bij *Plinius*; *crapula, ae, f.* bij *Liv.* Een dronkenwijf, v. *ebriola, ae, f.* bij *Plaut.*

Droog, bijv. n. *ficcus, a, um*; *aridus, a, um.* Het droge, *ficcum, i, n. arilum, i, n.* Op het droge zitten, *in ficco vel in arido haerere* Droog brood, *panis ficcus, vel panis ſolus.* Tropiſch, van eene redevoering: voor mager, ſchraal, *arida vel ficca oratio.* Van een mensch: b. v. hij is een droge vent, *languidus homo est.* Voor ernſtig: b. v. hij zegt het maar droog weg, *ſerio et ſimpliciter ille dicit, adv. ficce aride, languide, dure et duriter.*

Droogen, b. en o. w. *ſicco, avi, atum, are; arefacio, feci, factum, facere.* Te droogen hangen: b. v. in den rook, *infumo, avi, atum, are.* In de zon, *inſolo, avi, atum, are*, bij *Plinius* en *Colum.* Onz. voor droog worden, *aresco, arui, arescere.* Van hier: droogheid, v. *ficcitas, atis, ariditas, atis, f. exilitas, tis, f.* Drooging, v. *ficcatio, onis, f.* Zamenſtellingen: droogmonds, *jejuno ore, ficco ſtomacho.* Droogſcheren, b. w. *tondere pannum.* Droogſcheerder, m. *panni tonſor, oris, m.* Droogvoets, *ficco pede.*

Droogerij, v. *pharmaca, orum, n. plur.* bij *Cicero*; *aromata, um, n. plur.* bij *Colum.* Een koopman in droogerijen, *pharmacopola, ae, m.* bij *Cicero*; *aromatarius, ii, m. aromatopolα, ae, m.* Droogerijwinkel, m. *pharmacopolium, ii, n. aromatopolium, ii, n.*

Droogte, v. *ariditas, atis, f. ficcitas, atis, f. aritudo, inis, f.* bij *Varro.* Voor dorheid, *macritas, atis, f* bij *Vitr.* Van boomen en planten, *uredo, inis, f. et urigo*, bij *Plin.* In het water, *vadum, i, n. pulvinus, i, m.* bij *Varro.* In zee of rivieren, *brevia, ium, n. plur.* bij *Tacitus.*

Droom, m. *ſomnium, ii, n. inſomnia, orum, n. plur.* bij *Cic.* Voor onzekerheid, *incertitudo, inis, f.* Zamenſtellingen: droomachtig, *ſomnioſus et ſomniculoſus, a, um*, bij *Cicero*; bijw. *ſomniculoſe.* Droombeduider en droomuitlegger, *explanator, conjector et interpres ſomniorum*, bij *Quint.* vrouwelijk, *conjectrix, icis, f* bij *Plaut.* Droomgezigt, *phantasma, atis, n.* bij *Plin. phantaſia, ae, f.* bij *Cicero*; *viſio, onis, f.* bij *Quint.* meerv. *tortuoſa viſa*, bij *Cicero.*

Droomen, b. en o. w. *ſomnio, avi, atum, are*, bij *Ter. conſomnio, avi, atum, are*, bij *Plaut.* Van hier: droomende, *ſomnians, antis, comm. g.* bij *Cic.* Droomer, *ſomniator, oris, m.*

Drop of droppel, m. *gutta, ae, f. ſtilla, ae, f.* bij *Cicero*; *ſtiria, ae, f.* bij *Plin.* Ook voor het afdruipen van het water: b. v. in den drop ſtaan, *ſtillicidio expoſitum eſſe.* Ook een gebrek in de borsten der vrouwen: zij heeft een drop in hare borsten, *mammae ejus lac guttatim emittunt.* Voor den dronk: hij houdt van den drop, *potum amat.* Verkl. dropje en droppeltje, *guttula, ae, f.* bij *Plaus.*

Droppelen, o. w. ook, droppen, druipen en druppen, *ſtillo, avi, atum, are*, bij *Plin. mano, avi, atum, are*; *dimanare*, bij *Cicero.* Iets ergens bij druppen ingieten, *inſtillo, avi, atum, are*; *lacrymo et ſuperlacrymo, avi, atum, are*, bij *Colum.* Ingedropen, v. d. *ſtillatus et lacrymatus, a, m*, bij *Ovidius.*

Spreekw.

Digitized by Google

Spreekwijs: door den mond druipen, *confiteri rem.* Hij is gedropen: zegt men van iemand, die bij het onderzoek naar zijne bekwaamheden, te kort geschoten is, *examini succubuit.* Bij druppels, *guttatim, stillatim, adv.* Druppeling, v. *substillum, i, n.* bij *Festus.*

Drosaard of drost, m. *praefectus, i, m. satrapes, ae, et is, m.* bij *Terent.*

Drosaardschap, drostambt, drostschap, o. *praefectura, ae, f. satrapia, ae, f.* bij *Plin.*

Druiden, priesters der oude Gaulen, *druidae, arum, m.* bij *Caesar*; ook *druides, um, m. pl.*

Druif, v. *uva, ae, f.* bij *Cicero*; *racemus, i, m.* bij *Virg.* Muskadelle druif, *uva apiana.* Eene in de zon gedroogde druif, *uva passa.* Eene zure druif, *uva acerba*, bij *Phaedrus.* Eene vaste en harde druif, *uva duracina*, bij *Plin.* Rijpe druiven, *uvae mites*, bij *Virg.* Geperste druiven, *brisa, ae, f.* bij *Columella.* Gekonfijte druiven, *astaphis, idis, f* bij *Plin.* Zamenstellingen, druivenbloed, overdr. wijn, *liquor vitigenus, vel vinum* Druivendrager, *uvifer, eri, m.* Druivenkorlen, *vinacea, orum, n. plur.* Druivenkruid, *botrys, yos, f.* Druivenoogst, *vindemia, ae, f.* Druivenpers, *calcatorium, ii, n.* Druivenperser, *vindemiator, calcator, oris, m.* Druivenpersing, *vindemia, ae, f. calcatio, onis, f.* Hiertoe behoorende, *vindemiatorius, a, um; vindemialis, lis, le.* Druivenplukker, *vinitor, oris, m.* Druivenrank, *botryon, onis, m.* bij *Martialis.* Druivensap, *uvarum succus*; overdr. *vinum, mustum, i, n.* Druivenschil, *cutis uvae*, bij *Plin.* Druivenstoel, *scopus uvae*, bij *Varro.* Druivenvreder, *calcator uvarum.* Druiventros, *botryon, onis, m.* Druivenvocht, *succus vel liquor vitigenus.*

Druilen, o. w. *cesso, avi, atum, are; cunctor, atus sum, ari.* Een druilloor, *cessator, cunctator; oris, m.* Druiloorig, *cunctabundus, a, um.* Druiloorigheid, *cessatio, cunctatio, onis, f.*

Druipen, zie Droppelen; hier van komt: druipert, *gonorrhaea, ae, f.* Druipneus, *nasus stillans.* Stilletjes wegdruipen, *clam evadere, se furripere.* Druipoog, *lippus, i, m et lippus, a, um.* Druipstaart, m. eigenlijk een hond of ander dier, dat uit vrees den staart laat hangen, *proprie canis vel aliud animal, cui metu cauda demissa est.* Van hier: een mensch, die wegens schaamte over zijn misdrijf, heimelijk wegsluipt, *homo, qui pudore facinoris correptus clam evadit.* Van hier: het werkwoord druipstaarten, *clam evadere, clam se furripere.*

Druischen, o. w. zoo veel als ruischen, maar is in dezen zin niet meer in gebruik; thans wordt het alleen gebezigd in den zin, van zich ergens tegen verzetten, *obstrepo, ui, itum, ere.*

Druk, m. *pressus, us, m pressura, ae, f.* bij *Cicero* en *Columella.* Fig. nood, ellende, *miseria, ae, f. calamitas, atis, f. aerumna, ae, f. necessitas, atis, f. necessitudo, inis, f.* Druk van een boek: b. v. de eerste druk, *editio princeps.* Een boek in druk geven, *edere librum.*

Drok, zoo veel als bezig, zie Drok.

Drukken, b. w. *premo, pressi, pressum, premere; comprimere*, bij *Cicero; pressio, avi, atum, are*, bij *Virg. imprimo, essi, essum, imere*, bij *Cicero.* Sterk drukken, *perprimere*, bij *Hor.* In elkander drukken, *constipo, avi, atum, are.* Voor verdrukken, *opprimere.* Voor kommer en bezwaren veroorzaken: b. v. de nood drukt mij, *necessitas me urget.* Door armoede gedrukt worden, *urgeri paupertate.* Iemands woorden in zijn gemoed drukken, *dicta alicujus mente notare*, bij *Ovid.* Iets tegen iets anders drukken, *apprimere aliquid alicui rei, vel ad alteram rem*, bij *Plin.* Iets ergens op drukken;

ken: b. v. een zegel op eenen brief, *signo, avi, atum, are.* In het licht geven, *excudo, udi, usum, udere; emittere aliquid*, bij *Cicero.* Van hier: drukker, *typographus, i, m. excusor, oris, m.* bij *Quint.* Drukkerij, *typographia, ae, f.* Voor plaatdrukkerij, *chaleographia, ae, f.* Drukking, *pressus, us, m. pressura, ae, f.* Drukfel, *signum, i, n. imago, inis, f. expressum vel expressa.* Zamenstellingen: drukfeil, *vitium typographium.* Drukinkt, *atramentum librarium.* Drukkonst, *ars typographica.* Drukletters, *characteres typographici.* Drukpapier, *charta typographiae apta.* Drukpers, *praelum, i, n.* Drukproef, *specimen vel exemplum typographicum.*

Drup en druppel, zie Drop en droppel. Druppen, zie Druipen.

Dubbel, bijv. n. en bijw. *duplex, icis, omn. g. duplus, a, um; duplaris, is, e; geminus, a, um*, bij *Cic. geminatus, a, um; duplicatus, a, um*, bij *Cicero.* Het dubbel, *duplio, onis, f.* bij *Plin.* Voor een afschrift, *apographum, i, n.* bij *Cicero; exemplum, i, n. exemplar, aris, n. descriptio, onis, f.* bij *Cic.* Een dubbel van iets maken, *describo, ipsi, iptum, ere* of *aliquid*; bijw. *dupliciter geminate.* Zamenstellingen: dubbelhartig, *fucatus et fucosus, a, um; duplex, icis, omn. g.* bij *Horat.* Dubbelhartigheid, *fucus, i, m. duplicitas, atis, f.* Een dubbeltje, *nummus quatuor fere obolorum.* Dubbeltongig, *bilinguis, is, e.* Dubbeltop, bij de dichters voor den berg Parnasus, *Parnassus bifidus.* Dubbelzinnig, *ambiguus, a, um; perplexus, anceps, itis, omn. g. ambifarius, a, um.* Dubbelzinnigheid, *ambiguitas, atis, f.* Dubbelzinniglijk, *ambigue, perplexe.*

Dubbelen, b. w. *duplico, gemino, avi, atum, are; ingeminare et congeminare.* Van hier: dubbeling, v. *duplicatio, onis, f. geminatio, onis, f.*

Dubben, o. w. *haesito, dubito, fluctuo, avi, atum, are; cunctor, atus sum, ari; haereo, aesi, sum, ere.* Van hier: dubber, m. *cunctator, oris, m.* Dubbing, v. *haesitatio, onis; dubitatio, onis; fluctuatio, cunctatio, onis, f.*

Duchten, b. w. *timeo, ui, ere; metuo, ui, uere; vereor, itus sum, eri.* Van hier: duchtig, *metuendus, timendus, verendus, a, um.* Duchting, v. *timor, oris, m. metus, us, m.*

Duf, bijv. n. *humidus, a, um; humorem vetolens.* Een duf ei, *ovum humore corruptum.*

Dufsteen, ook duifsteen, m. *tophus, i, m.*

Duidelijk, bijv. n. *clarus, explicatus, explicitus, explanatus, a, um.* Duidelijk schrift, *scriptura lecta facilis*; bijw. *clare, explicate, dilucide.* Van hier: duidelijkheid, v. *claritas, atis, f.*

Duiden, b. w. met den vinger wijzen, *notare vel monstrare digito.* Maar in dezen zin begint dit woord reeds te verouderen. Verklaren, uitleggen, *denoto, significo, avi, atum, are; explicare, interpretari.* Iets ten kwaden duiden, *rapere aliquid in pejorem partem*, bij *Terent. perperam interpretari aliquid*, bij *Liv.* Iets ten goeden duiden, *accipere aliquid in bonam partem, aequi bonique aliquid dicere*, bij *Terent. mollius aliquid accipere*, bij *Tacit.*

Duif, v. *columba; ae, f. columbus, i, m.* bij *Cicero* en *Hor.* Eene jonge duif, *columbulus, i, m.* bij *Plin.* Eene wilde duif, *palumbes, is, f. palumba, ae, f. palumbus, i, m. columbus agrestis vel saratilis*, bij *Varro.* Zamenstellingen: duifhuis, duivenhok, duivenkot, duivenslag, duiventil, duivenvlugt, *columbarium, ii, n. cellula, ae, f. peristereon, onis, m.* en *peristerotrophium, ii, n.* bij *Varro.* Duivenboon, *faba columbis alendis inserviens, cicer, eris*, Duivendrek, *fimus columbinus vel stercus columbinum.* Duivenei, *ovum columbinum.* Duiven-

Digitized by Google

venmarkt, *forum columbare.* Duivenmest, zie Duivendrek.

Duig, v. *asſula, ae, f.* In duigen vallen, *cellabor, lapſus ſum, labi.* Voor mislukken: b. v. deze aanſlag is in duigen gevallen, *inceptum hocce in auras abiit.* Eenen aanſlag in duigen ſmijten, *conſilium vanum reddere vel eludere.*

Duikelaar, m. *urinator, oris, m.* bij *Liv.* Ook duiker genoemd: een zeker ſoort van vogel, *mergus, i, m.*

Duiken, o. w. ook duikelen, *urinor, atus ſum, ari; mergo, erſi, erſum, ergere.* Duiken, is ook voor over bukken, *inclino, incurvo, avi, atum, are ſe, et proclinare.* Duiker, is ook eene onder water of onder den grond bedekte opening der ſluizen om water door te laten, *emiſſarium, ii, n.*

Duim, m. *pollex, icis, m.* Een twaalfde deel van een voet, *uncia, ae, f.* bij *Plin.* Het geen een duim breed is, *uncialis, lis, le;* ook *latitudinem digiti pollicis habens,* bij *Cicero.* Ook wordt een hengſel, waarop eene deur draait, duim genoemd, *cardo, inis, m.* In den gemeenen trant wordt duimkruid voor geld gebruikt. Eenen duim breed, *pollicaris, is, e,* bij *Plinius.* Spreekwijs: iemand onder den duim krijgen, *in poteſtatem redigere aliquem.* Iemand onder den duim houden, *in poteſtate retinere.* Van hier: duimelen, zoo veel als ontvangen; gij zult daar niet veel van duimelen, *non multum inde lucraberis.* Ook beduimelen voor veel behandelen, *manibus frequenter tractare.*

Duin, o. *tumulus arenarius.*

Duinkerken, eene ſtad in Vlaanderen, *Dunquerca, ae, f.*

Duist, o. zoo veel als ſtof van meel of ſtuifmeel, *farina, quae ex incernículo huc illuc diſjicitur.*

Duister, bijv. n. *obſcurus,* bij *Virg. tenebroſus,* bij *Varro; tenebricoſus,* bij *Cicero; tenebricus, caliginoſus,* bij denzelfden; *opacus, furvus, a, m; fuſcus, a, m; ater, tra, trum,* bij *Gellius.* Van hier: duisterachtig, *ſubobſcurus, a, m.* Duisterheid en duisternis, *obſcuritas, atis; tenebrae, arum, f. plur. caligo, inis, f. opacitas, atis, f.* Van hier: duisteren, het geen nog in den zin van verduisteren overig is, *obſcuro, avi, atum, are; inobſcuro, opaco, inopaco,* bij *Cicero; fuſcare,* bij *Ovidius; offuſcare,* bij *Justin.* Duisterlijk, *obſcure, tenebricoſe, caliginoſe.* Eenigſins duisterlijk, *ſubobſcure.*

Duit, m. *chalcus, i, m. quarta oboli pars.* Spreekw. ik heb hem tot eenen duit toe betaald, *omnia perſolvi.* Ik ben hem geenen duit ſchuldig, *nihil illi debeo.* Ik zal er geenen duit voor geven, *ne hilum quidem dabo.* Hij heeft geenen duit in de wereld, *nihil poſſidet vel Iro eſt pauperior.* Hij gelijkt hem op eenen duit, *illi eſt ſimillimus;* het welk volgens *Weiland* eene verbastering is van, op ende uir. Hij heeft niet eenen duit gekregen, *ne nummum quidem attigit,* bij *Cicero.* Drie duiten, *ſembella, ae, f.* bij *Varro.* Omtrent negen duiten waardig, *diſpolaris, is, e,* bij *Plaut.*

Duitsch, bijv. n. en bijw. *Germanus, a, m.* B. *v.* duitsch geld, *moneta Germana.* Duitsche zeden, *mores Germani;* bijw. *Germane et Germanice.* Ook wordt het als zelfſt. gebruikt: voor de duitsche taal, *lingua Germana.* Van hier: duitscher, *Germanus.* Duitschland, *Germania, ae, f.*

Duivel, m. *diabolus, i, m. daemon, onis, m.* Duivelsch, bijv. n. *diabolicus, a, m; daemoniacus, a, m.* * Zamenſtellingen: duivelbanner, duivelbezwerer, *exorciſta, ae, m.* Duivelbannerij of duivelbezwering, *exorciſmus, i, m.* Duivelsbrood, *fungus, i, m. boletus, i, m.* bij *Plinius.* Duivelerij of duivelskonſtenarij, *praeſtigiae, arum, f. plur.* Duivelskonſtenaar, *praeſtigiator, oris, m.*

Digitized by Google

Duivelsdrek, *asa foetida*. Duivelsch wordt bij ons ook gebruikt voor alles wat verfoeijelijk en overgroot is: b. v. dat is een duivelsch werk, *opus infandum vel difficillimum*. Een duivelsche leugen, *mendacium exsecrandum*.

Duizelen, o. w. *vertigine laborare*. Van hier: duizeling, *vertigo, inis, f.* Van hier: duizelig, *vertigine laborans*.

Duizend, telw. *mille, indecl. in plur. millia, millium, millibus, decies centena*, bij *Horchilias, adis, f.* Zamenstellingen: duizendbeen, *millipeda, ae, f.* bij *Plin.* Duizendblad, *millefolia, ae, f. millefolium, ii, n. myriophyllon, i, n.* alle bij *Plinius*. Duizenderlei, duizenderhande, *millefarius, a, m.* Duizendjarig, *mille annorum*. Duizendmaal, *millies, adv.* Duizendschoon, een soort van bloemen, *amarantus, i, m.* Duizendste, *millesimus, a, m.* Duizendwerf, *millies*.

Dukaat, m. een gouden munt van vijf guldens en vijf stuivers bij ons; dus genoemd, om dat een hertog van Ferrara dezelve het eerst heeft laten slaan, *ducatus, i, m.*

Dukaton, m. *ducatus minor vel ducatus argenteus*.

Dukdalf, m. eenige in het water geheide en te zamen gevoegde palen, dienende om de schepen daaraan vast te leggen, *trabes nonnullae conjunctae et aquae infixae navibus alligandis inservientes*. Daar deze zeer lomp en onverzettelijk zijn, is het niet onmogelijk, dat zij den naam van den onverbiddelijken en bij ons te zeer bekenden *Duc d'Alba*, ontleend hebben.

Dul, zie Dol.

Duldelijk, bijv. n. *tolerandus, a, m; tolerabilis, lis, le; quod ferri potest; toleranter, tolerabiliter, adv.*

Duldeloos, bijv. n. *quod ferri non potest, intolerandus, a, m; intolerabilis, lis, le; impatibilis, lis, le*, bij *Plaut.* als bijw. *intolerabiliter et intolerauter*, bij *Cic.*

Dulden, o. w. *patior, passus sum, pati; perpetior, pessus sum, peti; tolero, avi, atum, are; fero, tuli, latum, ferre; perfero, tuli, latum, ferre*. Van hier: dulding, v. *patientia, ae, f. tolerantia, ae, f. toleratio, onis, f.*

Dun, bijv. n. *exilis, lis, le; tenuis, is, e; gracilis, lis, le*, bij *Terentius* en *Horatius*. Fig. voor versleten: b. v. dit kleed is reeds dun, *vestis haeccejam trita est*. Uit weinig en ver van elkander verwijderde deelen bestaande, *rarus, a, rum*. B. v. hij heeft dun haar, *rari illi capilli sunt*. Van hier, *raripilus, a, m*, bij *Colum*. Zeer dun, *perexilis, pergracilis, lis, le*, bij *Colum. perrarus, a, m*, bij *Cicero*. Eenigsins dun, *subtenuis, is, e; tenuiculus, a, m*, bij *Cicero*. Zeer dun, *praetenuis, is, e*; b. v. *filum praetenue*, bij *Plin*. Zamenstellingen: dunbuik en dunbuikig, *ventrem exilem habens*. Dunharig, *raripilus, a, m*. Dunhuidig, *tenuem cutem habens*. Dunheid, dunnigheid en dunte, *tenuitas, gracilitas, exilitas, raritas, atis, f.* Dunlijvig, *alvum resolutum habens*. Dunlijvigheid, *alvi resolutio*, bij *Celsus*; bijw. *tenuiter, exiliter, raro, adv.*

Dunk, m. *opinio, onis, f. judicium, ii, n.* B. v. ik heb daarvan eenen anderen dunk, *aliâ in eo sum opinione*. Men zegt meer, naar mijn dunken, *meo judicio, sententiâ med.*

Dunken, o. w. doch wordt ook gebruikt voor denken, *cogito, avi, atum, are*; maar komt in dezen zin zelden voor. Meestal voor schijnen, voorkomen, *videor, visus sum, videri*.

Dunnen, b. w. *tenuo, et attenuo, avi, atum, are, et extenuare; rarefacio, eci, actum, acere; liquidum reddo et liquefacio, feci, factum, facere*. Voor verminderen, *diminuo, ui, utum, uere*. Van hier: dunning, *extenuatio, onis, f. diminutio, onis, f.*

Du-

Digitized by Google

Durance, eene rivier in Frankrijk, *Druentia, ae, f. Druentius, ii, m.* bij *Plinius.*

Durasso, eene ſtad in Macedonien, *Dyrrachium, ii, n.* bij *Caeſar.*

Duren, o. w. *duro, avi, atum, are; perduro, avi, atum, are; continuare, perpetuare, manco, anſi, anſum, anere, et permanere; perenno, avi, atum, are.* Voor buiten bederf blijven, *eduro, avi, atum, are.* Het duurde niet lang: zoo veel als, er verliep niet veel tijd, *prope aderat.* Van hier: duurzaam, *diuturnus, diutinus, perpetuus, continuus, a, m; jugis, gis, ge; durabilis, lis, le; inveteratus, a, m;* bij *Cicero; conſtans, antis, omn. g. tenax, acis, omn. g. perennis, is, e.* Duurzaamheid, v. *diuturnitas, atis, f. perpetuitas, atis f. perennitas,* bij *Cic.*

Durfal, m. *audax, acis; temerarius, a, m; intrepidus, imperterritus, qui omnia audet, ad omnia paratus.*

Durfniet, m. *imbellis, timidus, trepidus, perterritus, qui nihil audet, nulli rei aptus.*

Durk, m. *ſentina, ae, f.* Eene plaats in een ſchip, waar zich het vuil vergadert.

Durven, o. w. *audeo, auſus ſum, audere; auſim, is, it et auſint.* Zoo gij maar durft, *ſodes,* bij *Cicero.*

Dus, bijw. *ſic, ita, proinde, adverbia.* Ook voor derhalven, *itaque, ergo, eamobrem.*

Dusdanig, bijv. en bijw. *talis, lis, e; ejusmodi, ejusdemmodi, hujusmodi, hujuscemodi, taliter, adv.* bij *Cicero.*

Dut, m. ligte ſlaap, *ſomnus levis.* Een dut of dutje doen, *ſomnum levem capere.* Het geen wij ook dutten noemen: ook is

Dutten, o. w. *deſipio, ui, ipere; deliro, avi, atum, are.* Voor ſuffen of mijmeren.

Duur, zie Dier.

Duur, m. het voortduren van iets: b. v. kort van duur, *fugax, acis, omn. g. fugitivus, a, m; brevis aevi.* Op den duur, *continuo, adv.*

Duurbaar, duurkoop, duurte, zie op Dier.

Duw en duwen, zie op Douw en douwen.

Dwaal, zoo veel als dweil.

Dwaas, bijv. n. *ſtultus, ſtolidus, inſanus, veſanus, fatuus, a, m; demens, deſipiens, amens, inſipiens, vecors, ordis, omn. g. delirus, a, m;* bijw. *ſtulte, ſtolide, inſane, veſane, fatue, dementer, amenter, inſipienter, adv.* Van hier: dwaasheid, *ſtultitia, ae, f. inſania, veſunia, fatuitas, atis, f. dementia, deſipientia, inſipientia, amentia, ae, f. vecordia, deliramentum, i, n. deliratio, onis, f.* bij *Cicero.*

Dwalen, o. w. *erro, avi, atum, are; aberrare, deërrare, vagor, atus ſum, ari; evagari, palari,* bij *Liv. discurrere,* bij denzelfden; *devio, avi, atum, are,* bij *Macrobius.* Zamenſtellingen: dwaallicht, *lumen erraticum.* Dwaalſter, *planeta, ae, f. planetes, is, m. ſtella erratica,* bij *Seneca.* Dwaler, m. zoo veel als een landlooper, *erro, onis, m.* bij *Cicero.* Dwaling, v. *error, oris, m. erratum, i, n. evagatio et vagatio, onis, f. errantia, ae, f.* bij *Actius.*

Dwang, m. *coactus, tus, m. coercitio, onis, f.* bij *Liv. vis, vim, vi, f.* Door dwang, *invite, adv.* Zonder dwang, *ſua ſponte et ſponte, adv.* bij *Cic.*

Dwarlen, o. w. *huc illuc ferri, turbine quodam agitari.* Van hier: dwarrelwind, m. *turbo, inis, m.*

Dwars, bijv. n. *obliquus, a, m; transverſus, a, m; obſtitus, a, m,* bij *Lucretius;* bijw. *obliquе, transverſe, transverſo,* bij *Cicero.* Zamenſtellingen: dwarsbalk, *vara, ae, f. transtrum, i, n.* beide bij *Vitruv.* Dwarsfluit, *tibia transverſa.* Dwarshout, *impages, is,* bij *Vitruvius.* Dwarslijn, *linea transverſa, vel obliqua.* Dwarspad, *limes vel ſemita transverſa.* Dwarsloot, *foſſa transverſa.* Dwarsſtraat, *platea transverſa.* Dwarsſtroom, *fluctus transver-*

Digitized by Google

sus. Dwarsweg, *via transversa.* Dwarsheid, v. *obliquitas, atis, f.*

Dwarsdrijven, o. w. *repugno, avi, atum, are; tendere contra.* Dwarsdrijvend, *repugnax, acis, omn. g.* bij *Cicero; pervicax, acis, omn. g.* Dwarsdrijver, hetzelfde als dwarsdrijvende. Dwarsdrijving, v. *pervicacia, ae, f.* bij *Cicero.*

Dweepen, o. w. *somnio, avi, atum, are.* Dweeper, m. *somniator, oris, m.* Dweeperij, v. *somniatio, onis, f. et somnia, orum, n. pl.*

Dweil, v. *peniculus, i, m.* Dweilen, b. w. zoo veel als met eene dweil afvegen, *peniculo abstergere vel purgare.*

Dwerg, m. *pomilio, onis, m.* bij *Plinius; pumilio, onis,* bij *Colum. nanus, i, m.* bij *Gell.*

Dwijnen, o. w. zoo veel als verdwijnen, *evanesco, ui, escere.*

Dwingeland, m. *tyrannus, i, m.* Van hier: dwingelandij, v. *tyrannis, idis, f.* Als een dwingeland, *tyrannice.* Een vermoorder van eenen dwingeland, *tyrannicida, ae, m.* De daad zelve, *tyrannicidium, ii, n.*

Dwingen, b. w. *cogo, coëgi, coactum, cogere, adigere, compello, uli, ulsum, ellere; coerceo, cui, itum, ere; perpello, puli, pulsum, pellere.* Voor temmen, *domo, ui, itum, are.* Gedwongen, v. d. *coactus, adactus, impulsus, perpulsus, domitus, a, m. coërcitus.* Dwinger, m. *coactor, oris; impulsor, coercitor, domitor, oris, m.* Dwinging, v. zoo veel als dwang. Ook noemt men in de krijgskunde: eenen dwinger, eene vierkante verschansing overal met geschut verzien, *munitio quadrangula tormentis undique instructa.*

E.

E B

E, de vijfde letter van ons Abc, en de tweede van de klinkletters, *e, littera alphabeti quinta, et vocalium secunda.*

Eb, ebbe, v. *recessus maris, aestuum recessus.* Ebbe en vloed, *recessus, et accessus aestus,* bij *Cicero; maris cursus et recursus,* bij *Seneca.* Van hier: het werkw. ebben: de zee begint te ebben, *mare coepit recipere,* bij *Curtius.*

Ebbenhout, o. *ebenum, i, n.* Ebbenhouteboom, *ebenus, i, f.* bij *Lucanus.* Een ebbenhouten stok, *baculum ex ebeno factum.*

Echo, *echo, imago vocis, vox resonans.*

Echt, m. *matrimonium, ii, n. conjugium, ii, n. connubium, ii, n.* bij *Cicero; foedus conjugiale,* bij *Ovidius.* Zamenstellingen: echtbreken, *adultero, avi, atum, are, et adulterer, atus sum, ari.* Echtbreker, m. *adulter, eri, m.* Echtbreekster, v. *adultera, ae, f.* Echtbreuk, m. *adulterium, ii, n.* Echtebed, *thalamus, i, m. lectus conjugalis.* Echtelijk, bijw. *legitime.* Echteloos, *illegitimus, a, m.* Echtestaat, zoo veel als echt. Echtgemaal, echteman, echtgenoot, *conjux, ugis; maritus, i, m.* Echtgenoote, *conjux, ugis, f. marita, ae, f. uxor, oris, f.* Echtkoets: bij de dichters zoo veel als echtebed. Echtscheiden, *rescindere matrimonium.* Echtscheiding, v. *divortium, ii, n. discidium, ii,* bij *Cic. rescisio matrimonii,* bij *Ulp.*

Echt, bijv. n. *legitimus, a, m.* Voor onvervalscht, *merus, purus, verus, sincerus, putus, a, m,* bij *Gellius.*

Echter, voegw. *tamen, attamen, verumtamen, conj.* bij *Cic. nihilo*

Digitized by Google

leminus, adv. atqui, autem, conj. bij *Cic.* (*onis. f.*

Eclips, v. *eclipsis, is, f. defectio,*

Edel, bijv. n. *nobilis, lis, e; generosus, a, m; illustris, is, e,* bij *Cicero; clarus, a, m.* Ook wordt edel gebruikt van levenlooze dingen, die zich door voortreffelijkheid van andere onderscheiden: b. v. edele gesteenten, *gemma, ae, f.* Voor lekker, *gratus, a, m.* bij *Sen.* Van wijn en andere vruchten, *generosus, a, m,* bij *Horat.* Ook zegt men: edele ziel, *animus excelsus.* Edele gedachten, *cogitationes sublimes.* Edel handelen, *generose agere.* Zamenstellingen: edeldom, waarvoor men nu adeldom gebruikt, *nobilitas, atis, f.* Edelgeboren, *genere nobilis, nobilis natu.* Edelheid, *nobilitas, claritas, atis, f. clarizudo, inis, f.* Edellieden, *nobiles, ium, m. plur.* Edelman, *nobilis, is.* Edelmoedig, bijv. n. *generosus, altus, animosus, a, m, f.* bij *Cicero;* Voor milddadig, *liberalis, le; munificus, a, m.* Edelmoedigheid, v. *generositas, animositas, atis, f.* bij *Cic. magnitudo animi, celsitas animi, amplitudo animi, altitudo animi, elatio animi,* allen bij *Cic.* Edelmoedigliik, bijw. *animose, generose, nobiliter, large, largiter, liberaliter, adverbia.*

Edik, m. zie Azijn, ook zegt men bij verkorting eek.

Edoch, voegw. zie doch.

Eed, m. *jusjurandum, jurisjurandi, juramentum, i, n. jurandum, i, n.* bij *Plaut. juratio, onis, f.* bij *Macrobius.* Van de krijgslieden, *sacramentum, i, n.* Een valsche eed, *perjurium, ii, n.* bij *Cicero.* Eenen eed doen, *juro, avi, atum, are; adjurare, jurare jusjurandum,* bij *Cicero; jurejurando affirmare, jusjurandum interponere,* bij *Liv.* Eenen zwaren eed doen, *dejero, avi, atum, are,* bij *Terentius.* Door eenen eed ontkennen, *ejero et ejuro, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Zich onderling door eenen eed verbinden, *conjuro, avi, atum, are.* Eenen valschen eed doen, *pejerare,* bij *Cicero; perjurare,* bij *Horatius; jurare falsum,* bij *Cicero; perfidum sacramentum facere,* bij *Horatius.* Den eed weigeren, *detrectare sacramentum,* bij *Tacitus.* Eenen eed aanbieden, *offerre jusjurandum,* bij *Quint.* Houden, *conservare jusjurandum,* bij *Cic.* Van den eed bevrijden, *dissolvere perjurium,* bij *Cicero; gratiam facere alicui jurisjurandi,* bij *Plautus.* Van den eed ontslaan, *solvere aliquem jurejurando* bij *Cicero.* Zamenstellingen: eedbreuk, *perjurium, ii, n. violatio jurisjurandi.* Eedbreker, *perjurus et violator jurisjurandi.* Eedgenoot, *socius vel particeps sacramenti, jurisjurandi, foederis, vel conjurationis, conjuratus.* Eedgenootschap, *conjuratio, onis, f. foedus, eris, societas, atis; jurejurando inita.* Eedgespan, *conjuratio, conspiratio, coitio, onis, f.* bij *Cicero.* Eedverwant en eedverwantschap: hetzelfde als eedgenoot en eedgenootschap. Eedzweerder, *jurator, oris,* m. bij *Seneca.*

Eek, zie Eik. Eekel, zie Eikel.

Eekelaar of eikelaar, m. *quercus, us, f.*

Eekhoren, eikhoren, inkhoren, m.

Eel, zie Edel. (*sciurus, i, m.*

Eelt, o. *callum, i, n.* bij *Cicero.*

Eeltachtig, bijv. n. *callosus, a, m.* Eeltig zijn, *calleo, ui, ere.* Eeltig worden, *callesco, ui, escere.*

Eems, eene rivier in Duitschland, *Amisia, ae, f.* bij *Tacit.*

Een, eene, een, niet bepalend lidwoord en telwoord: als het eerste bij de woorden gevoegd zijnde, wordt het niet overgezet: b. v. een man, eene vrouw, een schip, *vir, mulier, navis.* Voor de eigennamen dient het overal om de uitmuntendheid der personen uittedrukken: b. v. een Demosthenes, een Socrates, een Plato, een Seneca. Ook wordt het voor iemand genomen: b. v. dit heeft een man, eene vrouwe

Digitized by Google

gezegd, *dixit vir aliquis, femina aliqua.* Ik heb een ſchilderſtuk gezien, *picturam aliquam vidi.* Telwoord, *unus, a, m.* B. v. een man, *unus homo.* Er is niet één man gebleven, *ne unus quidem periit.* Waarbij ook ter meerdere bepaling van de eenheid, dikwerf het woord eenig gevoegd wordt: b. v. dit alles is door eene eenige vrouwe verrigt, *haec omnia ab una fola muliere gesta sunt.* De een en ander, *unus et alter*, ook *alter et alter.* Een van beiden, *alteruter, alius et alius.* D. v. de een ging hier en de andere daar heen, *alius huc, alius illuc ibat.* Een voor iemand, *aliquis, aliqua, aliquid, quisquam, quispiam, ullus, a, m.* Voor hetzelfde: dat is een, *hoc idem est.* Een kan niet rijk en arm zijn, *idem non potest divus et pauper esse.* Een iegelijk, *unusquisque, unaquaeque, unumquodque, quilibet, quaelibet, quodlibet, vel quidlibet.* Een van hen, *unus ex his*, bij *Cicero.*

Eenblad, o. *unifolium, ii, n. monophyllum, i, n.*

Eend, ook eend of eendvogel of eendvogel, *anas, atis, f.* Een wilde eend, *anas agrestis.* Een tamme eend, *anas domestica.* Van een eend, *anatinus et anatarius, a, m.* Een oppasſer der eenden, *anatarius, ii, m*; verkl. *anaticula, ae, f.* Zamenſtellingen: eendenei, *ovum anatinum.* Eendenkooi: dit woord heeft twee beteekenisſen, voor eerst: de plaats, waar eenden gemest worden, *nesſotraphium, ii, n.* bij *Colum.* Ten tweeden, waar men ze vangt, *locus ubi anates capiuntur.* Eendengroen, *lemna minor.* Eendengras, *feſtuca fluitans.* Eendengebraad, *aſſum anatinum.* Eendenhond, *canis anatarius.* Eendenkom of eendenpoel, *palus anataria.* Eendenvleugel, *ala anatina.* Eendenſneb of eendenbek, *roſtrum anatinum.* Eendenvoet, *pes anatinus.* Ook eene plant, *podophyllum, i, n.*

Eenderhande, eenerhande, eenerlei, *ejusdem generis, ejusdem modi, compar, aris, omn. g.* bij *Liv. uniusmodi*, bij *Terent. uniformis, is, e*, bij *Jul. Firm.*

Eendragt, v. *concordia, ae, f.* bij *Cicero*; *pax, acis, f. pacificatio, onis*, bij *Cicero*; *unanimitas, atis, f.* bij *Plautus.* Van hier: eendragtig, *concors, ordis, omn. g.* bij *Cicero*; *unanimis, is, e*; *unanimus, a, m.*, bij *Livius.* Eendragtig zijn, *concordo, avi, atum, are*; *conſpiro, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *concordes eſſe*, bij *Terentius.* Eendragtigheid, v. zoo veel als eendragt. Eendragtiglijk, bijw. *concorditer, concordius, concordiſſime*, bij *Cicero*; *conjuncte, adv.*

Eengrepig, bijv. n. en bijw. *moneſyllabe conſtans, moneſyllabus, a, m*, bij *Plin. moneſyllabatim, adv.*

Eenheid, v. *unitas, atis, f.* bij *Colum.* ook wordt het voor eendragt gebruikt.

Eenhoorn, m. *unicornis, is, m. monoceros, otis, m.* beide bij *Plinius.*

Eenig, bijv. n. *unicus, a, m.*, bij *Cicero.* Voor iemand, *aliquis, qua, quod vel quid*; *quidam, quaedam, quoddam vel quiddam, ullus, a, m*; *nonnullus, a, m*; *non nemo*, bij *Cicero.* Voor eenvoudig, *ſingularis, is, e.* Voor eenzaam, *ſolus, a, m*; *ſolitarius, a, m*; *devius, a, m.* Van hier: eenige, *aliquantus, a, m*; *aliquot.* Eenigheid: zoo veel als eenheid, ook als eendragt. Eenigſins, bijw. *unice, adv.* Eenigſte, *unica, ae, f.* bij *Cicero.* Eenigerhande, eenigerlei, zoo veel als eenerhande en eenerlei. Eenigermaten, *quodammodo.* Eenigſins, *paulum.*

Eenmaal, ook eens, bijw. *ſemel.* Ook voor eertijds, *olim, adv.*

Eenmoedig, bijv. n. *unanimis, is, e*; *unanimus, a, m.* Eenmoedigheid, v. *unanimitas, atis, f.* bij *Plaut.*

Eenoog, m. *luscus, i, m.* bij *Cicero.* Eenoogig, *unoculus, a,*

Digitized by Google

o, *m*, bij *Varro*; *unicolatus*, *a*, *m*, bij *Plautus*.

Eenparig, bijv. n. *compar*, *aris*, *omn. g. similis*, *lis*, *le*; *consimilis*. Voor alle, *cunctus*, *a*, *m*. Standvastig, *constans*, *antis*, *omn. g. firmus*, *a*, *m*. Voor gerust, *securus*, *a*, *m*. Voor eendragtig, zie op eendragt.

Eenparigheid, v. *similitudo*, *inis*, *f.* bij *Cicero*; *constantia*, *ae*, *f. firmitas*, *atis*, *f. firmitudo*, *inis*, *f. securitas*, *atis*, *f. concordia*, *ae*, *f. consensus*, *us*, *m*.

Eenpariglijk, bijw. *similiter*, *constanter*, *firme et firmiter*, *secure*, *consensim*, *adv*.

Eensdeels, bijw. *partim*, *adv*.

Eensgezind, bijv. n. *unanimis et unanimus*, bij *Liv*. Eensgezindheid, v. *unanimitas*, *atis*, *f.* bij *Plaut*.

Eensklaps, bijw. *inopinato*, *repente*, *improviso*, *adv*.

Eensluidend, bijv. n. *eumdem sonum edens*, *consonus*, *a*, *m*.

Eenstemmig, bijv. n. *harmonicus*, *a*, *m*, bij *Plinius*; *consonus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *consonans*, *antis*, *omn. g.* bij *Vitr*. Eenstemmigheid, v. *harmonia*, *ae*, *f. symphonia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *consonantia*, *ae*, *f.* bij *Vitr*.

Eentijdig, bijv. n. *coaevus*, bij *Cicero*; *coaetaneus*, *a*, *m*; *aequalis*, *lis*, *le*; *contemporaneus*, *a*, *m*.

Eenverwig, bijv. v. *unicolor et concolor*, *oris*, *omn. g.* bij *Plin*.

Eenvormig, bijv. n. *uniformis*, *is*, *e*, bij *Jul. Firm*.

Eenvoud, o. *singularis casus*, bij de spraakkundigen.

Eenvoudig, bijv. n. *simplex*, *icis*, *omn. g*. In de spraakkunst, *singularis*, *is*, *e*. Overdr. opregt, ongeveinsd, *sincerus*, *candidus*, *purus*, *apertus*, *a*, *m*; *integer*, *ra*, *rum*; *inaffectatus*, *a*, *m*, bij *Quintil*. *innocens*, *entis*, *omn. g*. Van hier: eenvoudigheid, *simplicitas*, *atis*, *f. sinceritas*, *candor*, *oris*, *m. puritas*, *integritas*, *atis*, *f. innocentia*, *ae*, *f*. Eenvoudiglijk, bijw. *simpliciter*, *singulariter*, *sincere*, *candide*, *vere*, *pure*, *aperte*, *integriter*, *innocenter*, *innocue*, *adv*.

Eenzaam, zie Eenig.

Eenzaamheid, v. *solitudo*, *inis*, *f.* bij *Cicero*; *secessus*, *us*, *m*. bij *Seneca*; *secretum*, *i*, *n*. bij *Plin*.

Eenzijdig, bijv. n. *praestudio iniquus*, *unius partis*, *ab una parte*. Eenzijdigheid, v. *studium unius partis*.

Eer, bijw. van tijd, *ante*, *antea*, *prius*, *antequam*, *priusquam*, *citius*, *maturius*, *adv*. Zamenstellingen: eergisteren, *nudius tertius*. Eerlang en eerstdaags, *propediem*, *adv*. Eerstelijk, *primo et primum*. Eerstelingen, *primitiae*, *arum*, *f. plur*. Eerstgeboren, *primogenitus*, *a*, *m*, *natu maximus*, bij *Ter*.

Eer, v. *laus*, *audis*, *f. honor et honos*, *oris*, *m gloria*, *ae*, *f. fama*, *ae*, *f. decus*, *oris*, *n. dignitas*, *atis*, *f. dignatio*, *onis*, *f. existimatio*, *onis*, *honestas*, *atis*, *f*. Zijne eer ophouden, *consulere dignitati suae*. Tot eer strekken, *honori esse*. Iemands eer ophouden, *servare dignitatem vel famam alicujus*. Eer bewijzen, *honorem habere alicui*. Eershalven, *honoris causa*. Voor aanzien, *dignitas*, *atis*, *f. auctoritas*. Voor eerbaarheid, *pudicitia*, *ae*, *f. pudor*, *oris*, *m*. Voor sieraad, *ornamentum*, *i*, *n*. Bij mijne eer! *ita vir probus habear!* Met eeren gezegd, *sit venia verbis*. Iemand de laatste eer bewijzen, *supremum alicui solvere*. Van iemand met eer gewagen, *mentionem honorificam facere alicujus vel de aliquo*. Zamenstellingen: eerambt, *honor*, *oris et honores*, *um*, *m. pl. fasces*, *ium*, *m. pl. ornamenta*, *orum*, *n. pl.* bij *Cicero*. Eerbaar, bijv. n. *honestus*, *pudicus*, *castus*, *verecundus*, *probus*, *laudatus*, *a*, *m*; *integer*, *ra*, *um*; *verecundus*, *ingenuus*, *decorus*, *a*, *m*; *pudens*, *entis*; *pudibundus*, *a*, *m*, bij *Plinius*. Eerbaarheid, v. *continentia*, *ae*, *f. castimonia*, *ae*, *f. castitas*, *atis*, *f*.

Digitized by Google

bij *Cicero*; *verecundia, pudicitia, ae, f. pudor, oris, m. honestas, atis, f. integritas, probitas, decus, oris, n. decor, oris, m. decorum, i, n. condecentia, ae, f.* bij *Cicero*. Eerbaarlijk, bijw. *continenter, caste, verecunde, pudice, probe, honeste, integre, pudenter, decore, condecore, condecenter, honorifice, adverbia.* Eerbeeld, o. *ſtatua in honorem alicujus erecta*; ook alleen *ſtatua, ae, f.* bij *Nepos*. Eerbewijs, o. met handgeklap, *plauſus, us, m.* Eerbied, m. *veneratio, pietas, atis, f. dignatio, onis, f. verecundia, ae, f. reverentia, ae, f. obſervantia, ae, f. obſervatio, onis, f.* bij *Val. Max.* Eerbiedig, *venerans, dignans, reverens, obſervans, pius, a, m.* Eerbiedigheid, hetzelfde als eerbied. Eerbiedigen, b. w. *veneror; atus ſum, ari; dignari, vereri, revereri, obſervare, colere.* Eerbiedelijk, *pie, reverenter, veneranter, venerabunde.* Eerboog, *arcus triumphalis.* Eerbaan, *curriculum honoris.* Eerdief, *oppugnator vel ereptor famae, ſycophanta, ae, m.* bij *Plautus.* Eerdienst, *officium honoris cauſa.* Eergierig, bijv. n. *ſitiens honoris, avidus honoris, laudis cupidus, ambitioſus, ambitioſe, adv.* zoo veel als eergierieglijk, bijw. Eergierigheid, v. *ſitis honoris, aviditas honoris, cupiditas laudis, ambitio, onis, f.* Eergraf, *monumentum in honorem alicujus exſtructum, cenotaphium, ii, n.* bij *Ulp.* Eerkrans en eerkroon, *corona honoris cauſa alicui donata.* Eerkriegelheid, bij *Hooft, ambitio, onis, f.* Eerloos, bijv. n. *infamis, is, e; famoſus, defamatus, probroſus, ſpurcus, inhonestus, foedus, pudendus, ignominioſus, repudioſus*, bij *Plautus; maculoſus, a, m; dehonestus, a, m.* Eerloosheid, v. *infamia, ae, f. probrum, bri, n. ſpurcitia, ae, f. propudium, ii, n.* bij *Plautus; dedecus, oris, n. foeditas, atis, f. dehonestamentum, i, n.* bij *Seneca; deformatio, onis, f. deformitas, atis, f.* bij *Quint.* Eerlooslijk, bijw. *foede, ſpurce, probroſe, inhoneste, ignominioſe.* Eernaam, m. *titulus, i, m.* Eerpoort, *arcus vel porta triumphalis.* Eerpost, hetzelfde als eerambt. Eerprijs, *honoris praemium.* Eerteeken, *inſigne, is, n.* Eertitel, zoo veel als eernaam. Eerpenning, *nummus honorarius*, volgens *Scheller.* Eertrap, *gradus honoris.* Eertempel, *templum honoris.* Eerſchender, *violator, ereptor, oppugnator pudicitiae vel honoris.* Eerwijn, *vinum honorificum.* Eerwaardig, bijv. n. *venerabilis, lis, le; venerandus, a, m; reverendus, verendus, honorandus.* Eerwaardigheid, *veneratio, diguitas, atis, f. reverentia, ae, f.* Eerwaardiglijk, *reverenter, veneranter, adv.* Eerzaam, zoo veel als eerwaardig. Eervergeten, *inhonorus, a, m; honore carens.* Eerzucht, *ambitio, onis, f. ambitus, ui, m.* bij *Cicero; aestus gloriae, amor acer gloriae, ardor ad gloriam, cupiditas honoris, aviditas gloriae*, allen bij *Cicero.* Eerzuchtig, bijv. n. *ambitioſus, a, m; avidus vel cupidus gloriae.* Eerzuchtiglijk, *ambitioſe, adv.* Eerzuil, *monumentum, i, n.*

Eeren, b. w. *honoro, honesto, cohonesto, obſervo, avi, atum, are, cum acc. colo, lui, ultum, lere; veneror, adveneror, deveneror, atus ſum, ari; percolo, lui, ultum, lere; excolere*, bij *Cicero.* Eertijds was het ook zoo veel als poegen; en in dezen zin zegt men in de Betuw noch het land eeren, *agrum colere.* Ook komt het in dezen zin bij *Vondel* voor.

Eerlijk, bijv. n. *honestus, probus, bonus, a, m; integer, ra, um.* Van hier: eerlijkheid, v. *honestas, probitas, bonitas, atis, f.* bij *Cicero; integritas, atis, f. fides, ei, f.*

Eerst, *modo, nunc, adv.* Voor-eerst,

Digitized by Google

eerst, *primo*, *primum*. Nu eerst, *nunc demum*. De eerste, bijv. n. *primus*, *a*, *m*. Voor de voornaamste, *princeps*, *ipis*, *m*. *primates*, *primores*, *summates*, *um*, *m*. *plur*. *optimates*, *ium*, *et um*, *m*. *pl*.

Eertijds, bijw. *quondam*, *olim*, *pridem*, bij *Cic*.

Eest, m. de plaats, waar het graan gedroogd wordt, *focus frumento torrendo vel exficcando idoneus*.

Eeuw, v. *seculum*, *i*, *n*. *aetas*, *atis*, *f*. *aevum*, *i*, *n*. Van eene eeuw, *secularis*, *ris*, *re*, bij *Plin*. Van dezelfde eeuw, *coaevus*, *a*, *um*, bij *Cicero*. Zamenstellingen: eeuwfeest, *festum seculare*. Eeuwspel, *ludus secularis*. Eeuwzang, *carmen seculare*.

Eeuwig, bijv. n. *aeternus*, *sempiternus*, *perpetuus*, *a*, *um*, bij *Cicero*; *aeviternus*, *a*, *um*, bij *Varro*; *perennis*, *is*, *e*; *perpetualis*, *is*, *e*, bij *Quint*. Van hier: eeuwigdurend, hetzelfde als eeuwig. Eeuwigheid, v. *aeternitas*, *sempiternitas*, *perpetuitas*, *perennitas*, *atis*, *f*. bij *Cicero*. Eeuwiglijk, *semper*, *sempiterne*, *perpetuo et perpetuum*, *perpetim*, *aeternum*, *aeterne*, *sine fine*, *in perpetuum*, bij *Cicero*.

Effen, bijv. n. *planus*, *a*, *um*; *aequus*, *a*, *um*; *levis*, *is*, *omn*. *g*. Overdr. voor vereffende: nu zijn wij effen, *rationem nunc computavimus*. Op eenen effen bodem zijn, *debita non habere*; *nihil debere*. Een effen gelaat, *vultus gravis*, *austerus*. Effen, *par*, *aris*, *omn*. *g*. Van hier: effenheid, *planities*, *iei*, *f*. *aequalitas*, *atis*, *f*. bij *Cic*. Zoo veel als gladheid, *levitas*, *atis*, *f*. *levor*, *oris*, *m*. bij *Plin*.

Effenen, b. w. *complano*, *deplano*, *explano*, *avi*, *atum*, *are*; *aequo*, *adaequo*, *coaequo*, *exaequo*, *avi*, *atum*, *are*. Voor glad maken, *polio*, *expolio*, *perpolio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *limo*, *et levigo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Varro* en *Plin*. Voor afrekenen, *computo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: effening, *computatio*, *onis*, *f*.

Ega, v. *uxor*, *oris*, *f*. *conjux*, *ugis*, *f*. *marita*, *ae*, *f*. Door anderen wordt ega ook voor eenen man genomen en dus mannelijk, *conjux*, *ugis*, *m*. *maritus*, *i*, *m*.

Egel, m. ook stekelvarken genoemd, *eres*, *is*, *et heres*, *is*, *m*. bij *Plaut*. *ericius*, *ii*, *m*. bij *Varro*; *erinaceus*, *ei*, *m*. bij *Plinius*; *echinus*, *i*, *m*. bij *Mart*.

Egelantier, m. *fantis-canis*, bij *Colum*. *cynosbatos*, *i*, *f*. bij *Plin*. Van hier: egelantierbloem, *flos cynosbati*. Egelantierknop, *calyx floris cynosbati*.

Egge, v. *rastrum*, *i*, *n*. *crates*, *is*, *f*. bij *Virg*. *crates dentatae*, bij *Plinius*; *crates occatoria*, bij *Colum*. Het meerv. van *rastrum*, is *rastra*, *rorum et rastri*, *orum*, *m*. bij *Terent*. verkl. *rastellum*, *i*, *n*. bij *Suet*. *farculum*, *i*, *n*.

Eggen, b. w. *cratio*, *farrio*, *ivi*, *itum*, *ire*, bij *Plin*. *pectino*, *avi*, *atum*, *are*; *occare*, *devoccare*, *inoccare*; *liro*, *avi*, *atum*, *are*; *farcula*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Colum*. Van hier: egger, m. *farritor*, *oris*, *m*. *farsor*, *occator*, *oris*, *m*. Ook is egger eene groote boor, *terebra*, *ae*, *f*. Egging, v. *farculatio*, *farritio*, *onis*, *f*. bij *Colum*. *farritura*, *ae*, *f*. *farsura*, *ae*, *f*. bij *Plin*.

Eggerig, bijv. n. *acidus*, *a*, *um*; *acerbus*, *a*, *um*. Eggerigheid, v. *acor*, *oris*, *m*. *acerbitas*, *atis*, *f*.

Eggig, bijv. n. stomp, *retusus*, *a*, *um*; *obtusus*.

Ei, o. *ovum*, *i*, *n*. Van hier: zijn verscheidene spreekw. ontleend: b. v. zij gelijken malkander als het eene ei het andere, *ex omni parte similes sunt*. Hij slaat er na, als een blinde naar het ei, *vanam facere conjecturam*. Hij gaat als op eijeren, *prudenter et tarde incedit*. Zamenstell. dodei, *ovum putidum*. Paaschei, *ovum paschale*. Slorpei, *ovum sorbile*. Windei, *urinum*, *i*, *n*. *ovum zephyrium*, bij

bij *Plin.* Eijerdoop, *intinctus ex ovis factus.* Eijerdoor, *luteum, ei, n. vitellus, i, m.* Eijerdop of eijerschaal, *testa ovi, putamen ovi, cortex ovi.* Eijerkoek of eijerstruif, *liba ex ovis confecta.* Eijerbrood, *panis crocatus.* Eirond, *ovatus, a, m.* Eivormig, *oviformis, is, e.* Eiwit, *albugo, inis, f. albumen, inis, n. album vel candidum ovi*, alle bij *Plin.*

Eigen, bijv. n. en bijw. *proprius, a, m;* waarbij ook somtijds, *meus, tuus, suus, noster, vester etc.* gevoegd wordt. B. v. met eigen hand, *manu meâ etc. vel meâ propriâ manu.* Uit eigen beweging, *sponte meâ, tuâ, suâ.* Door mijn eigen schuld, *meâ ipsius culpâ.* Zich iets eigen maken, *facere sibi aliquid proprium*, bij *Scheller.* Eigenbelang, wanneer het tegen dat van den staat overstaat, *privatum commodum.* Voor hetzelfde, dat zijn zijne eigene woorden, *haec ipsa illius verba sunt.* Ook wordt het in dezen zin ook in *superl.* gebruikt: b. v. hij is de eigenste man, dien ik gisteren zag, *ille ipse est, quem heri videbam.* Zamenstell. eigenaartig, *innatus, insitus, a, m.* Eigenbaat, *commodum, i, n.* Eigenbatig, *commodo suo serviens.* Eigenbehagelijk, *sibi ipse placens.* Eigendom, *dominium, ii, n.* bij *Livius; privatus census*, bij *Horat. possessio, onis, f.* Eigengeleerde, *autodidactus, i, m.* Eigendunkelijk, *qui suo proprio agit judicio.* Eigenhandig, *propriâ manu scriptus, a, m.* Eigenliefde, *philautia, ae, f.* bij *Cicero; amor sui.* Eigenlijk, bijw. *proprio, adv.* Eigennaam, *nomen proprium.* Eigenschap, *proprietas, atis, f. conditio, onis, f. habitus, us, m. natura, ae, f. efficacia, ae, f. virtus, utis, f.* Eigenwijs, *autosophus, i, m.* Eigenwillig en eigenzinnig, *morosus, obstinatus, a, m; pervicax, acis, omn. g. contumax, pertinax.* Eigenzinnigheid, *morositas, obstinatio, onis, f. pervicacia, contumacia, pertinacia, ae, f.* bij *Cicero.* Eigenzinniglijk, *morose, obstinate, pervicaciter, contumaciter, pertinaciter.*

Eigenaar, m. *dominus, i, m. possessor, oris*, beide bij *Cic.*

Eigenen, b. w. *sumo, sumsi, sumtum, sumere vel adsumere, sibi aliquid, arrogo, avi, atum, are; vindicare.* Ook zegt men iets aan iemand eigenen, *dedicare aliquid alicui.*

Eik of eikenboom, m. *quercus, us, f. robur, oris, n. esculus, i, f. ilex, icis, f.* Zamenstell. eikenbast, *cortex, querneus.* Eikenbosch, *quercetum, i, n. ilicetum, i; esculetum, i; sylva glandaria*, bij *Varro.* Eikenhout, *lignum quernum, iliceum, ilignum et iligneum.* Eikenkrans, *corona quercica et querna*, bij *Suet.* en *Ovidius.* Eiken, zoo veel als van eikenhout gemaakt: b. v. een eiken tafel, *mensa querna, esculea, ilignea.*

Eikel, zie Akel.

Eiker, m. *navigii genus e robore factum.*

Eilaas, ook helaas, *hei, interj.* bij *Ter. Ah. Plautus.*

Eiland, o. *insula, ae, f.* Een drijvend eiland, *insula, erratica*, bij *Ovid.* Een eilander, *insulanus, i, m.* Tot een eiland behoorende, *insularis, is, e.* Tot een eiland gemaakt, *insulatus, a, m*, bij *Apul.* Een schiereiland, *peninsula, ae, f.*

Einde, o. *finis, is, m. et f. terminus, i, m.* bij *Cicero; meta, ae, f. exitus, us, m.* Fig. tot wat einde hebt gij dit gezegd? *quo consilio hoc dixisti?* Zoo ook, ten einde, voor, op dat, *ut, conj.* Overeinde zijn, *sto, steti, statum, stare.* Ten dien einde, *eo, adv.* Verkl. een eindje: b. v. een eindje touw, *funiculus, i, m.* Zamenstell. achtereinde, *pars posterior.* Boveneinde, *caput alicujus rei vel pars superior.* Hoofdeinde, *pars capitalis.* Oppereinde, *suprema pars.* Ondereinde, *pars inferior.* Voeteneinde, *pars in-*

Digitized by Google

inferior lecti. Vooreinde, *pars anterior.* Westeinde, *pars occidentalis.* Zuideinde, *pars australis.* Van hier: eindelijk, bijw. *tandem, demum, denique, aliquando, tandem aliquando, extremo, extremum, ad extremum, postremo, postremum, supremo, ultimo, novissime.* Eindeloos, *infinitus, a, m.* bij Cicero. Eindeloosheid, v. *infinitas, atis, f. infinitio, onis,* f. bij *Cicero.* Eindig, *finitivus, a, m; circumscriptus, finalis, lis, le,* bij *Papinius.* Eindpaal, *terminus, i, m; limes, itis, m.* Eindvonnis, *sententia rem dijudicans.* Ook voor doodvonnis, *sententia capitalis.*

Einden en eindigen, b. en o. w. *finio, ivi, itum, ire; termino, avi, atum, are; consummare, perpetrare, absolvere, perficere, transigere, perducere ad finem.* Geeindigd, v. d. *finitus, consummatus, terminatus, perpetratus, absolutus, perfectus, transactus, a, um.* Van hier: eindiging, v. *finis, terminus, consummatio, perpetratio.*

Eisch, m. *petitio, onis, f. rogatio, onis, f. rogatum, i, n. postulatio, onis, f. et postulatum, i, n.* Voor vereisch: b. v. naar eisch der omstandigheden, *ut res tempusque monent vel postulant.*

Eischen, b. w. *peto, ivi, itum, ere; rogo, avi, atum, are; postulo, avi, atum, are; posco, popoſci, poscere.* Voor uitdagen: iemand tot het gevecht eischen, *provocare aliquem ad pugnam.* Van hier: eischer, m. *rogator, oris; petitor, oris; m.* Eischster of eischerse, *petitrix, cis, f.* In den regtstijl.

Ekster, v. *pica, ae, f.* bij *Plin.* Van hier: ekstervoog, *acrochordon, onis, f.* bij *Cic. gemursa, ae, f.* bij denzelfden; *clavus, i, m.* bij *Celsus.*

El, elle, v. *ulna, ae, f.* bij *Virg.*

Eland, m. *alces, is, f. et alce, es, f.* bij *Caesar* en *Plin.*

Elboog of elleboog, m. *cubitum, i, n. cubitus, i, m.* bij *Plin.* en *Virg.* Spreekw. tot de elbogen in het geld tasten, *abundare divitiis.* Zamenstell. elboogspier, *nervus cubitalis.*

Elders, bijw. zoo veel als ergens anders, *alibi, adv.* Elders van daan, *aliunde.* Elders naar toe, *alio et aliorsum, adv.*

Elefant, olifant, m. zie dat woord.

Element, o. *elementum, i, n.*

Elf, telw. *undecim, omn. g. indecl.* Elf aan élf, *undeni, ae, f.* Elfmaal, *undecies, adv.* De elfde, *undecimus, a, m.*

Elft, m. *alosa, ae, f. alausa, ae, f.* bij *Ausonius; clupea, ae, f.* bij *Plin.*

Elger, zie Aalspeer.

Elk, *unusquisque, unaquaeque, unumquodque vel unumquidque, quisque, quaeque, quodque vel quidque,* bij *Cicero; quilibet, quaelibet, quodlibet vel quidlibet,* bij *Hor.*

Elkander, voorn. *invicem, mutuo, adv.*

Ellende, v. *aerumna, ae, f. calamitas, atis, f. miseria, ae, f.* alle bij *Cicero.* Voor ongeluk, *infortunium, ii; infortunitas, atis, f.* bij *Gell.* Voor armoede, *egestas, paupertas, atis, f.* Ook zegt men de ellende der tijden, *iniquitas, tristitia temporum,* beide bij *Cicero.* Ellendigheid, hetzelfde als ellende, het geen komt van ellendig, bijw. n. *aerumnosus, calamitosus, a, um; miser, era, um; infortunatus, egens, entis; iniquus, a, um; tristis, is, e; miserabilis, miserandus, a, m.* Ellendiglijk, bijw. *aerumnose, calamitose, misere, miseriter, egenter, infortunate, inique.* Overdr. wordt ellendig ook voor slecht, gering, genomen.

Elpenbeen, o. *ebur, oris, n.* bij *Cicero.* Van elpenbeen gemaakt, *eburnus, et eburneus, eboreus, a, um,* bij *Cicero.* Elpenbeenwerker, m. *eboris faber,* bij *Hor.*

Els, m. *alnus, i, f.* Van elzenhout gemaakt, *alneus, a, um,* bij *Vitr.* Zamenstell. elzenblad, *folium alni.* Elzenboom, het zelfd-

Digitized by Google

zelfde als els. Elzenbosch, *sylva alnea.* Elzenhout, *lignum alneum.* Elzenstaak, *stipes alneus.* Elzenstam, *truncus alneus.* Elzentak, *ramus alni.*

Els, v. een scherpgepunt schoenmakers werktuig, *subula, ae, f.* Met een els doorboren, *desubulo, avi, atum, are,* bij *Varro.* Van hier: het spreekw. scherper dan eene els, *subulâ acutior.*

Elsenburg, *Alisо, onis, m.* bij *Tacit.* Op de rivier de Lippe bij Paderborn.

Elve, een rivier in Duitschland, *Albis, is, m.* bij *Tac.*

Embrun, eene stad in het voormalig Dauphiné, *Ebrodunum, i, n.* Van Embrun, *Ebrodunensis, is, e.*

Emmer, m. *fistula, ae, f. urna, ae, f.* bij *Cicero* en *Colum.* Zamenstell. brandemmer, *urna vel fistula incendiaria vel ad incendium extinguendum adhiberi solita* Melkemmer, *fistula lacti ferendo adaptata.* Vischemmer, *fistula piscibus portandis inserviens.* Wateremmer, *hydria, ae, f.* bij *Cic.*

En, voegw. *et, ac, atque, que, conj.* Het laatste wordt altijd achter een woord gevoegd.

End of ende, zie Eind en einde.

End of endvogel, zie Eend en eendvogel.

Ende, voegw. zie En.

Endeldarm, m. *intestinum rectum.* Zijnde een darm, die regt door het ligchaam loopt, en aan het achterste eindigt: doch *Kiliaan* zegt: enteldarm, komt van het onde entel, zoo veel als stront of drek; in dien zin zoude men moeten zeggen: *intestinum stercoreum, vel per quod stercus emittitur.*

Endyvie, zie Andyvie.

Eng, bijv. n. *arctus, a, um; angustus, a, um; pressus, a, um;* bijw. *arcte, anguste, presse.* Eng maken, *arcto, coarcto, angusto, avi, atum, are; premo et comprimo, essi, essum, imere.* Engte, *angor, oris, m. angustia, ae, f. angustum, n.* Van hier: engborstig, bijv. n. *asthmaticus, a, um; aegre spiritum ducens, spiritus angustiâ laborans.* Engborstigheid, *asthma, atis, n. angustia spiritus.* Van hier: iemand in de engte brengen, *adducere aliquem in angustias.* Zamenstell. landengte, v. *isthmus, i, m.*

Engel, m. *angelus, i, m. spiritus coelestis.* Zamenstell. engelachtig, *angeli formam habens, angelicus, a, um.* Engelenkoor, *angelorum chorus.* Engelenschaar, *turba angelorum.* Beschermengel, schutsengel, *genius, ii, m.*

Engeland, o. *Albion, ii, n.* bij *Plin. Britannia, ae, f.* bij *Caesar; Anglia, ae, f.* Engelander of Engelschman, *Britannus, i; Anglus, i, m. et Britannus, Anglus, a, um.* Het engelsch, *lingua Anglica.* Op zijn engelsch, *Anglice, adv.*

Enkel, enklaauw, m. *talus, i, m.* Een kleed dat tot op de enkels hangt, *vestis talaris.*

Enkel, bijv. en bijw. zoo veel als ongemengd, eenvoudig, *purus, a, um; sincerus, a, um; simplex, icis, omn. g.* Voor één, *unus, a, um; solus, a, um.* Voor eenig, *singularis, is, e.* Voor bijzonder, *privatus, et privus, a, um, adv. pure, sincere, simpliciter, unice, solum, singulariter, privatim, et prive.* Het geen ook enkellijk bij *Weiland* heet.

Ent, ente, v. *surculus, i, m. oculus, i, m. insitum, i, n.* Van hier: enter, m. *surculârius, ii, m. inoculator, oris, m. et insitor, oris, m.* bij *Plinius.* Enterij, *surculârium, ii, n.* Enting, v. *inoculatio, onis, f. et insitio.* Enten, *inoculo, avi, atum, are,* bij *Colum. insero, sevi, situm, erere,* bij *Hor.* Geënt, v. d. *insitus, a, um.*

Enteren, b. w. *navem anchoris parvis insecendendi causa ad se trahere, cominus aggredi.* Van hier: entering, v. *insensio in navem hostilem.* Zamenstell. enterbijl, *securis in insensione navis adhiberi solita.* Enterdreg, *anchora parva in insen-*

si-

Digitized by Google

fiens navis adhibita et qua navis hostium adtrahitur.

Eppe, v. *apium*, *ii*, *n.* bij *Hor.*

Erachten, vergroud. w. *cogito*, *judico*, *avi*, *atum*, *are.* Waarvan alleen maar in gebruik gebleven zijn: mijnes, zijnes, onzes erachtens, *meo*, *suo*, *nostro judicio.*

Erbarmelijk, bijv. en bijw. *miserabilis*, *lis*, *le*; *miserandus*, *a*, *um*; *mijer*, *era*, *erum*, *adv. misere* et *miserabiliter.* In eenen ruimeren zin: erbarmelijk schrijven, *pessime scribere.* Eene erbarmelijke redevoering, *oratio jejuna.*

Erbarmen, wederk. w. *miseror*, *fortus sum*, *fori*; *commiseror*, *atus sum*, *ari*; *commiseresco*, *rescere.* Van hier: erbarming, v. *commiseratio*, *onis*, *f.* bij *Cic.*

Erf, o. *praedium*, *ii*, *n. fundus*, *i*, *m.* bij *Cicero.* Ook eene ledige plaats, *area*, *ae*, *f.* Ook zegt men:

Erf voor erfenis, v. *hereditas*, *atis*, *f. heredium*, *ii*, *n. patrimonium*, *ii*, *n.* Een erfenisje, o. *hereditolum*, *i*, *n.* bij *Colum.* Zamenstell. erfbezit, o. *possessio hereditate parta.* Erfdeel, *portiolve pars hereditatis.* Erfelijk, bijv. n. *hereditarius*, *a*, *m.* Erfgaaf, *donum hereditate partum.* Erfgeld, *pecunia hereditate parta.* Erfgift, zoo veel als erfgaaf, erfgoed, *bonum hereditarium.* Erfgraf, *sepulcrum hereditarium.* Erfgrond, *fundus paternus.* Erfgrondregt, *jus fundi paterni.* Erfhuis voor verkooping, *hasta publica.* Erfkoning, *rex hereditarius.* Erfkoningrijk, *regnum hereditarium.* Erfland, *ager hereditate partus*, *saltus*, bij *Catull.* Erflating of erfmaking, *legatum*, *i*, *n.* Erfmaker, *legator*, *oris*, *m.* Erfpacht, *emphyteusis*, *is*, *f. Digest.* Erfpachter, *emphyteusa*, *ae*, *m. Digest.* Erfpachtgoed, *ager emphyteuticus.* Erfcijns, *census perpetuus.* Erfprins, *princeps hereditarius*; vrouwel. *princeps hereditaria.* Erfregt, *jus hereditatis*; ook *usus fructus hereditarius.* Erfschuld, *debitum hereditarium.* Erftogt, hetzelfde als erfregt.

Erfrente, *usus perpetuus.* Erfvijand, *acerbissimus ac perpetuus hostis.*

Erfgenaam, m. erfgename, v. *heres*, *edis*, *m.* et *f.* bij *Cic.*

Erg, bijv. n. *malus*, *improbus*, *a*, *m.* Erger, *pejor*, *deterior*, *nequior*, *sequior*, *oris*, *m.* et *f.* bij *Seneca*, *adv. pejus*, *deterius*, *nequius.* Ergst, *pessimus*, *deterrimus*, bij *Tacit. nequissimus*, bij *Cicero.* Van hier: ergeren voor slechter maken, doch hiervoor gebruikt men nu meest verergeren. Ergeren komt thans bijna alleen voor in de beteekenis, van iemand aanstoot geven, *offendere aliquem aliqua re.* Ook ergernis hebben: b. v. die zaak ergert mij, *ea res me offendit.* Van hier: ergerlijk, bijv. n. *offensam pariens.* Ergernis, *offensio*, *onis*, *f. offensa*, *ae*, *f. offensum*, *i*, *n.* alle bij *Cic.*

Ergens, bijw. *alicubi*, *ubiam* et *usquam*, bij *Cicero.* Ergens heen, *quoquam* et *quopiam*, *adv.* bij *Ter.* Ergens door, *aliqua*, *adv.* bij *Cicero.* Ergens van daan, *alicunde*, *adv.* bij *Cic.* Indien ergens, *sicubi.* Indien ergens van daan, *sicunde*, bij denzelfden. Op dat niet ergens, *necubi*, *adv.* In den dagelijkschen trant wordt ergens ook voor iets gebruikt: b. v. ergens naar zoeken, *quaerere aliquid.*

Erinneren, zie Herinneren.

Erkennen, b. w. *agnosco*, *novi*, *nitum*, *noscere*, bij *Cic.* Voor bekennen voor het geen het is: b. v. zijne handteekening erkennen, *manum suam profiteri.* Voor dankbaarheid betoonen, *aliquid acceptum ferre alicui.* Van hier: erkenning, v. *agnitio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.* Erkentelijk: voor dankbaar, *gratus*, *a*, *m*, *adv. grate.* Erkentenis, v. *gratia*, *ae*, *f. gratus animus*, bij *Cicero.*

Erlangen, b. w. *adipiscor*, *eptus sum*, *ipisci*; *nanciscor*, *nactus sum*, *nanciscí*; *adsequor*, *utus sum*, *equi*, *et consequi*; *potior*, *itus sum*, *iri*; *compotem fieri.* Van hier: erlanging, *adeptio*, *f.*

Erneren, zie Generen.

Digitized by Google

Ernst, m. *serium*, *ii*, *n.* het onzijdige van het bijv. n. *serius*, *a*, *um*; waarvan geen zelfstandig naamwoord, zoo veel ik weet, bij de Latijnen voorkomt. In eene bepaaldere beteekenis is het zoo veel a's geestrenpheid: b. v. zoo gij niet van gedrag verandert zal ik ernst gebruiken, *si vitam non mutes*, *severitate utar*. Van hier: ernstig, *serius*, *a*, *um*, bij *Cicero*. Ernstelijk, *extra jocum*, *serio*; het geen men ook ernstiglijk zegt. Ernshaftig, *severus*, *austerus*, *a*, *um*; *gravis*, *is*, *e*. Ernshaftigheid, v. *austeritas*, *severitas*, *gravitas*, *tis*, *f.* Ernsthaftiglijk, bijw. *austere*, *graviter*, *serio*, *adv.*

Erts, m. *metallum*, *i*, *n.* Allerlei steen, welke eenig metaal in zich bevat, *saxa quaslibet metalli particulas continentia*.

Ervaren, b. w. *experior*, *ertus sum*, *oriri*; *comperio*, *i*, *ertum*, *erire*; *cognosco*, *ovi*, *itum*, *oscere*; *disco*, *didici*, *discere*. Van hier: ervaring, v. *experientia*, *ae*, *f.* *usus*, *us*, *m.* *experimentum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; *expertio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.* *periculum*, *i*, *n.* bij *Ter*

Ervaren, bijv. n. eigenlijk het verl. d. van het voorgaande werkw. *peritus*, *expertus*, *experiens*, *subactus*, *a*, *um*, bij *Livius*; *exercitatus*, *a*, *um*; *exercitus*, *gnarus*; *instructus*, *versatus*, *usu edoctus*, *a*, *um*. Van hier: ervarenheid, v. *peritia*, *ae*, *f.* *experientia*, *ae*, *f.* *prudentia*, *ae*, *f.* *scientia*, *ae*, *f.*

Erve, zie Erf.

Erven, b. w. *hereditatem consequi*, bij *Nepos*; *adire*, *vel cernere*, bij *Cicero*; *obire*, *tenere*, *capere*, bij denzelfden.

Erwt, erwet en ert, v. *pisum*, *i*, *n.* *ervum*, *i*, *n.* bij *Horat.* en *Plin.* Wilde erwten, *astragalus*, *i*; *Plinius*. Platte erwten, *cicer*, *eris*, *m.* bij *Hor.* verkl. *cicercula*, *ae*, *f.* bij *Colum.*

Esch, m. zoo veel als esschenboom, *fraxinus*, *i*, *f.* bij *Virg.* Van esschenhout gemaakt, *fraxineus* *et fraxinus*, *a*, *um*. Een wilde esch, *ernus*, *i*, *f.* Van wild esschenhout gemaakt, *ernus*, *a*, *um*, bij *Colum.*

Esmeraud, m. *smaragdus*, *i*, *m.* Esmeraudkleurig, *smaragdinus*, *a*, *um*.

Espe of espenboom, *populus tremula*, *vel populus Lybica*, bij *Plin.* Espenloof *frons populea.* Espenhout, *lignum populeum.*

Estrik, m. *later coctus quadratus pavimentis faciendis inserviens.*

Eten, b. w. *edo*, *edi*, *esum*, *edere et esse*; *comedere et comesse*; *capere vel sumere cibum*; *curare corpus*, bij *Liv.* Des morgens eten, *jento*, *avi*, *atum*, *are.* Des middags eten, *prandeo*, *di*, *ansum*, *prandere.* Des avonds eten, *coeno*, *avi*, *atum*, *are.* Van het morgeneten of ontbijt, *jentaculum*, *i*, *n.* Middagmaal, *prandium*, *ii*, *n.* Avondeten of avondmaal, *coena*, *ae*, *f.* Zamenstell. eetbaar, *edulis*, *lis*, *e.* Eetkamer, eetplaats, eetzaal, *coenaculum*, *i*; *n.* Etensbakje, *caniculus*, *i*, *m*, bij *Vitruvius.* Eetlust, *cupiditas*, *aviditas cibi.* Eetmaat, *diaeta*, *ae.* Etenstafel of eettafel, *mensa cibaria.* Eetwaar, *edulium*, *ii*, *n.* bij *Varro.* Etenskas, *armarium cibarium.* Etenstijd, *tempus cibum capiendo destinatum.* Eetwaren, zijn: *cibaria*, *orum*, *n. plur.* bij *Cic.*

Etgroen, o. *herba secunderia*, *armentis pascendis destinata.* Zoo veel als eetgroen.

Etmaal, o. *viginti quatuor horarum spatium vel unius diei noctisque.* Dit schijnt te zien op de gewonte der ouden, die maar eens in de vierentwintig uren eene hoofdmaaltijd deden: doch sedert de eetbeurten verdubbeld zijn, inzonderheid bij den arbeidsman, die den dag in vier schoften afdeelt; zoo is hiervan etmaal of eetmaal, bij *Kiliaan*, *passio diurna quatuor vicibus.*

Etsen, b. w. met sterk water iets in eenig metaal laten inbijten, *aquâ forti aliquid in aes inscribere vel incidere*

Ettelijk of etlijk, bijv. n. *aliquot*, *nonnulli*, *ae*, *a*; *quidam*, *quaedam*,

dam; *quoddam*; zie verder op Eenige.

Etter, m. *pus*, *puris*, *n.* *tabum*, *i*, *n.* *fanies*, *iei*, *f.* bij *Celsus*. Van hier: etterachtig en etterig, *purulentus*, *a*, *um*; *fanioſus*, *a*, *um*, bij *Plin.* *ſuppuratus*, *a*, *um*, bij denzelfden. Tot etter worden, *ſuppuro*, *avi*, *atum*, *are*. Etteren of etter uitwerpen, *exfanio*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Celsus*. Zamenſtell. etterbuil, *ulcus*, *eris*, *n.* *ulceratio*, *onis*, *f.* *exulceratio*, *onis*, *f.* *apoſtema*, *atis*, *n.* bij *Plinius*. Ettergezwel, hetzelfde. Ettergat, of etterholte, *ſinus*, *us*, *m.* bij *Celsus*. Etterpuisje, *ulcuſculum*, *i*, *n.* bij *Virg.* Van het werkw. etteren, komt etterig, v. *ſuppuratio*, *onis*, *f.* *ſuppuratum*, *i*, *n.* bij *Plin.*

Eunjer, bijv. n. en bijw. *venuſtus*, *a*, *um*. Eunjerheid, v. *venuſtas*, *atis*, *f.* Ook wordt eunjer bij onze oude ſchrijvers genomen, voor *maleficus*, *diabolicus*. Ook voor een ſpook, *ſpectrum*, *i*, *n.* In het dagelijkſche leven, zegt men ook noch: dat is eunjer, *venuſtum et hoc eſt*.

Europa, o. *Europa*, *ae*, *f.* bij *Cicero*. Van hier: Europeaan, Europeër, Europeesch, *Europaeus*, *a*, *um*.

Eurotas, eene rivier in Lacedemoniën, *Eurotas*, *ae*, *m.* bij *Cic.*

Euvel, o. *malum*, *i*, *n.* *morbus*, *i*, *m.* ook bijv. *malus*, *a*, *um*; *morbidus*, *et morboſus*, *a*, *um*. Doch in den eigenlijken zin is het niet meer in gebruik, dan in de zamenſtellingen: handeuvel, *chiragra* en voetenuvel, *podagra*. Voor nadeel of onheil, *incommodum*, *i*, *n.* *calamitas*, *atis*, *f.* Ook voor kwaadaardig, *inimicus*, *a*, *um*; *noxiſus*, *lis*, *le*. B. v. in euvelen moede, *male et inimico animo*. Ook voor, niet van zoo groot gewicht. *Non tanti momenti eſt*, het is zoo euvel niet, bij *Hoofd*. Van hier: euveldaad, *maleficium*, *ii*, *n.* *ſcelus*, *eris*, *n.* *facinus*, *oris*, *n.* Euvel, bijw. *male*, *aegre*. B. v. iets euvel opnemen, *male vel aegre ferre aliquid*.

Evangelie, o. een onduitsch woord, *euangelium*, *ii*, *n.* Van het Grieksch Εὐαγγέλιον, eene blijde boodſchap. Van hier: evangelisch, *euangelicus*, *a*, *um*. Evangelist, *euangeliſta*, *ae*, *m.* *euangeliſtes*, *is*, *m.* Zamenſtell. evangeliedienaar, *euangelii miniſter*. Evangeliedienst, *miniſterium euangelicum*. Evangelieleer, *doctrina evangelica*. Evangeliepredikel, *euangelii concionator*.

Even, bijw. gelijk beteekenende: bij een zelfst. n. dit was even het dier, *hoc ſimile vel idem animal erat*. Bij een: b. v. even hoog, even dik, *ejuſdem altitudinis*, *craſſitudinis*. Even eens, *idem*. Het is mij even eens, *fuſque deque habeo*. Waarvoor men eertijds ook eveleens en eveneens ſchreef. Eveneens als, *perinde ac*. Voor weinig: ik raakte hem even of eventjes aan, *pauxillum ſolummodo illum tangebam*. Ter bepaling van eenen tijd: gij waart even vertrokken, of *vix abieràs*, *quùm* Zoo even ontving ik uwen brief, *modo epiſtolam tuam recipiebam*. Van hier: de zamenſtell. evengelijk, *aequalis et aequabilis*, *lis*, *le*; *aſſimilis*, *lis*, *le*; *par*, *paris*, *omn. g.* Evengelijkheid, *aequalitas*, *aequabilitas*, *atis*, *f.* bij *Cic.* *aſſimilatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.* Evenbeeld, *imago*, *inis*, *f.* Evenoud, *aequaevus*, *a*, *um*. Evennacht, *aequinoctium*, *ii*, *n.* Evennachtslijn, *linea aequinoctialis*. Evenredig, *proportionalis*. * Evenredigheid, *proportio*, *onis*, *f.* Evenveel, *tantus*, *a*, *um*. Evenwel, *tamen*, *attamen*. Evenwigt, *aequilibrium*, *ii*, *n.* *aequilibritas*, *atis*, *f.* Evenzinnig, *unanimis et unanimus*, *a*, *um*. Evenzoo, *aſſimiliter*, *adv.* bij *Plautus*. Evenzooveel, *tantumdem*, *tantidem et totidem*, bij *Cicero*.

Evenaar, m. van eene weegſchaal, *examen*, *inis*, *n.* *ſcapus*, *i*, *m.* bij *Vitr. libramen*, *inis*, *n.* De middellijn in de aardrijkskunde, *aequator*, *eris*, *m.*

Digitized by Google

Evenaardig, bijv. n. *ejusdem indolis vel ingenii.* Van zaken, *ejusdem naturæ.*

Evenaren, b. w. voor gelijk maken, zie Effenen. Doch in het gebruik is iemand evenaren, aan iemand gelijk zijn, *æquiparo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Cicero.* Van hier: evenaring, v. *æquiparatio, onis, f.*

Evenen, zie evenaren en effenen. Van hier: evening, zoo veel als evenaring. Nachtevening, zoo veel als evennacht.

Everzwijn, o. *aper, ri*; m. bij *Varro.*

Ezel, m. *asinus, i, m. cillus*, bij *Petronius*; *auriculus*, bij *Phædrus*; dus genoemd om zijne kleine oortjes. Een wild- of woudezel, *onager, gri*, m. bij *Plinius.* Muilezel, *mulus, i*; vr. *mula, æ, f.* zoo ook eene ezelin, *asina, æ, f.* bij *Varro*; verkl. *asellus, i*, m. ezelinnetje, *asella, æ, f.* bij *Ovidius.* Ezelachtig, *asinalis, lis, le*, bij *Aanleiding asininus, a, um.* Ezelshoofd, wordt ook aan boord der schepen een zeker stuk hout genoemd, het geen op de mast rust en waarin de steng vastgesloten wordt, *lignum quoddam asini capitis figuram habens, cui secundus malus inseritur.* Ezelzadel, *clitellæ, arum, f. plur.* bij *Phædrus.* Van hier ook overdr. voor een stomp mensch, *stupidus*; zoo veel als ezelachtig. Ezelachtigheid, *stupiditas, atis, f.* Ezelen, b. w. voor zwaren arbeid doen, *gravem laborem subire.* Ezelswerk, *labor gravis ac molestus* (b. v. het schrijven, zetten en drukken van een woordenboek). Ezelsbrug, *subsidium pigrorum, vel pons asinorum.* Ezelshuid, *pellis asinina.* Ezelshoef, *ungula asinina.* Ezelsoor, *auris asinina.* Ezelinnemelk, *lac asininum.* Ezeldrijver, *asinarius, ii*, m. *agaso, onis*, m. bij *Plautus*; *agitator aselli*, bij *Virg.*

F.

FAA

F, de zesde letter van het ABC, *F, sexta litera alphabeti.*

Faal, zie Falen en Feil.

Faam, v. *fama, æ, f.* Hier van komt: befaamd, *famosus, a*, m. Faamloos, *infamis, is, e.* Faamloosheid, *infamia, æ, f.* Faamroovend, faamroover, faamschender, *detractor, oris*, m, bij *Cicero.*

Fabel, v. *fabula, æ, f.* verkl. *fabella, æ, f. figmentum, i, n. commentum, i*, n. bij *Terent.* Van hier: fabelachtig, *fabulosus, a, um.* Zamenstell. fabeldichter, fabelschrijver, *fabularum scriptor.* Fabelkunde, fabelleer, *mythologia, æ, f.* Fabelkundig, *mythologus, i*, m. Fabelwerk, *res fabularis vel res commenticia.*

Fabrijk, v. *fabrica, æ, f.* ook *officina in quâ aliquid fabricatur.* Ook wordt het in den gemeenen omgang voor eigene uitvinding gebruikt: b. v. dat is een woord van zijn fabrijk, *hoc vox illi suni est propria, vel ab illo inventa, fabricata.* Van hier: fabrikeur, m. *fabricator, oris, m. opifex, icis*, m.

Fayance, er zijn drie steden van dien naam: een in Italien, een in Spanjen en een in Frankrijk, *Faventia, æ, f.* bij *Liv. Plin.* en *Ptolomæus.*

FAI

Faizant of fazant, m. *phasianus, i, m. phasiana avis, f.* Zamenstell. faizanthok, *phasianostrophium, ii, n.* Faizanthouder, *phasianarius, ii, m.* bij *Plautus.* Faizantjagt, *venatio phasianaria.* Faizantwachter, *phasianostrophus, i, m. vel phasianorum custos.* Men gist dat deze vogel van de rivier de Phasis, van waar hij naar

naar Europa overgebragt is, den naam ontleend heeft.

Fakkel, v. *fax*; *acis*, *f.* *taeda*, *ae*, *f.* *funale*, *is*, *n.* *lampas*, *adis*, *f.* bij *Plaut.* Fig. een zeer geleerd man, *fax eruditionis.* Overdr. iemand ergens in voorgaan, *facem praeferre alicui.* Iemand tot iets aanhitsen, *facem subdere*; verkl. *facula*, *ae*, *f.* Zamenstell. fakkeldrager, *facifer*, *eri*; *taedifer*, *eri*, *m.* Fakkeljagt, *venatio nocturna lumine facum fieri solita.*

Faktoor, m. of die de zaken voor eenen koopman waarneemt, *factor*, *oris*, *actor*, *oris*, *m.* bij *Plinius.*

Falen of feilen, het voorgestelde doel missen, *hallucinor*, *atus sum*, *ari*; *a scopo aberrare.* Ook voor dwalen, *erro*, *avi*, *atum*, *are.* Voor bankeroet gaan, *cedere foro*, *creditores fraudare*, *debitis non stare*, *solvendo non esse*, bij *Cicero.* Voor ontbreken, *egere*, *deësse.* B. v. het faalt hem aan geld, *eget pecunia vel pecunia illi deëst.*

Falie, v. *pallidum*, *i*, *n.* *peplum*, *i*, *n.* *peplus*, *i*, *f.* *cyclas*, *adis et pallia*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Met eene falie gekleed, *palliolatus*, *a*, *um*, bij *Sueton.* *adv.* *palliolatim*, bij *Plautus.* Van hier: falievouwen, zoo veel als vleijen, *adulor*, *atus sum*, *ari.* Falievouwer, m. *adulator*, *oris*, *m.*

Faliekant, bijv. n. en bijw. verkeerd, anders dan men verwacht had: b. v. die zaak is geheel faliekant uitgekomen, *illa res foeda*, *contra spem*, *vel longe aliter ac speraveram*, *evenit.* Dat komt faliekant uit, *hoc male vertit.*

Farizeër, m. zekere aanhang onder de Joden, die zich door eene gemaakte gestrengheid van de anderen onderscheidden: waarom men nog Farizeër voor huichelaar gebruikt, *simulator*, *oris*, *hypocrita*, *ae*, *m.* bij *Suet.* *hypocrites*, *is*, bij *Quint.*

Fatsoen, o. *forma*, *ae*, *f.* *figura*, *ae*, *f.* Fig. aanzienlijke geboorte en opvoeding, een man van fatsoen, *vir genere et educatione honestus*, *vir bene moratus.* Eene fatsoenlijke wijze van handelen, *mos honestus agendi.* Van hier: fatsoenlijk, *honestus*, *moratus*, *a*, *um.* Fatsoenlijkheid, *honestas*, *atis*, *f.* Van dit fatsoen komt het basterd werkw. fatsoeneren, *formo*, *avi*, *atum*, *are*; *fingo*, *inxi*, *ictum*, *ingere*; bij *Cicero*; *conformare*, bij *Horat.*

Februarij, m. de tweede maand van het jaar, van *Februa*, zuiveringsfeest, dewijl men in die maand een feest ter zuivering van menschen en vee vierde; waarom dezelve mogelijk eertijds bij ons sporkelmaand, nu sprokkelmaand genoemd wordt, om zekere feesten, *lupercalia* genoemd, die in deze maand gevierd werden, *Februarius*, *ii*, *m.*

Feeks, v. *mulier callida*, *fallax*, *perfida*, *maligna*, *Xanthippe.*

Feest, o. *festum*, *i*, *n.* *convivium celebre.* Van hier een feest vieren of feesten, *festum celebrare*, *vel convivari.* Zamenstell. feestdag, *dies festus.* Feestkleed, *vestis festa*, *vel solemnis.* Feestlied, *carmen festum vel solenne.* Feestoffer, *sacrificium solenne.* Feestzang, zoo veel als feestlied. Bruiloftsfeest of huwelijksfeest, *festum nuptiale.* Geboortefeest, *festum natale.* Kermisfeest, *festum nundinale.* Kersfeest, *festum nativitatis Christi.* Paaschfeest, *festum Paschale.* Pinksterfeest, *Pentecoste*, *is*, *f.* Verjaarfeest, zie Geboortefeest, enz. Feestdagen, *festae luces*, *feriae*, *arum*, *f. plur.* Latijnsche feestdagen, *feriae Latinae*, bij *Cicero.* Voor de dooden, *feralia*, *ium*, *n.* Voor Bacchus, *Dionysia*, *orum*, *n. plur.* bij *Ter.* Voor de vergadering der gilden te Romen, *dies curiae*, bij *Cicero.* Voor de vruchtbaarheid der landen, *ambarvalia*, *orum*, *n. plur.*

Feil, v. *error*, *oris*, *m.* *erratum*, *i*, *n.* *delictum*, *i*, *n.* *peccatum*, *i*, *n.*

Feit, o. *factum*, *i*, *n.* *facinus*, *oris.* In eenen kwaden zin, *fla-*

Digitized by Google

gitium, ii; scelus, eris, n. iemand op het feit betrappen, *flagrante delicto deprehendere aliquem.* Feitelijk, *vi factum, violentus, a, m.* Feitelijkheid, *violentia, ae, f.*

Feitel, v. *fascia, ae, f.*

Fel, bijv. n. en bijw. *malus, furibundus, furiosus, a, m;* maar in deze beteekenis wordt het zelden gebruikt. Wreed, onmedogend, *crudelis, lis, le; immisericors, ordis.* Hard, *durus, a, m.* Sterk, b. v. een felle winter, *rudis hiems.* Felle wind, *ventus saevus.* Voor raw, onbeschoft: een fel antwoord geven, *dure respondere, dura responsa reddere,* bij *Eutropius.* Van hier: felheid, v. *malitia, ae, f. furor, oris, m. crudelitas, atis, f. immisericordia, ae, f. duritas, atis, f. ruditas, atis, f. saevitia, ae, f. adv. male, furibunde, furiose, crudeliter, dure, saeve.*

Feniks, m. een door de ouden verdichte vogel, van welke men zeide, dat er altijd maar één in de wereld was, en derhalve zonder wedergade: van hier is dit woord in gebruik voor eenig, *unicus, a, m.* Alleruitmuntendst, *omnium praestantissimus.*

Feppen, b. w. voor veel en dikwijls drinken, *perpoto, avi, atum, are.* Aan den drank zijn, *potui deditum esse.* Van hier: fepper, *potor, oris, m.* Fepster, *potrix, cis,* bij *Cicero.* Hij is aan den fep, *Bacchi sacerdotio fungitur.*

Feuroen, v. *corollae, folia, aliaque ornamenta muris aut columnis annexa.*

Fezikken, o. w. *garrio, ivi, itum, ire; fabulo, avi, atum, are; fabulor, atus sum, ari.* Fezikker, *garritor, oris, m. garrulus, fabulator, oris, m.* Fezikster, *anus garrula.*

Fielt, m. *homo malus, improbus, scelestus, vilis; nebulo, onis, m. nequam, ignavus, fordidus.* Van hier: fielterij, *malitia, improbitas, scelus, nequitia, ae, f.* Fieltenstuk, hetzelfde bijna als fielterij.

Fier, bijv. n. en bijw. *magnanimis, is, e; magnanimus, a, m; animosus, a, m; ferox, ocis, omn. g. superbus, a, m; elatus, a, m.* Van hier: fierheid, *magnanimitas, atis, f. animositas, atis, f. ferocia, et superbia, ae, f.* bijw. *magnanime et magnanimiter, animose, ferociter, superbe, elate, adv.*

Figuur, v. *figura, ae, f. forma, ae, f. species, ei, f.* Eene wonderlijke figuur maken, *ridiculum se gerere.* Veel figuur maken, *conspiciendum se dare, conspicuum se reddere.* Slechte figuur maken, *tenui specie esse,* volgens *Scholier.* Van hier: figuurlijk, *figuratus, tropicus, a, m, adv. figurate, tropice.*

Fijmelen, b. w. eigenlijk wol kaarden en de noppen afpluizen, *carpere lanam vel linum.* Verder futselen: zich met geringe dingen bezig houden, *nugor, atus sum, ari.* Den heilig spelen, *religiosum agere.* Ook voor sammelen, *cunctor, atus sum, ari.* Waarom legt gij weer te fijmelen? *cur iterum tam cunctanter agis?* Van hier: fijmelaar, *carptor lanae vel lini, nugator, oris, m. hypocrita, ae, m. cunctator, oris, m.* Fijmelerij, *carptio vel carptura lanae vel lini, nugae, arum, f. plur. hypocrisis, f. cunctatio, onis, f.*

Fijn, bijv. n. en bijw voor bevallig, *venustus, a, m.* In tegenoverstelling van grof, *tenuis, subtilis, gracilis, lis, le.* Voor zuiver, fijn goud, fijn zilver, *aurum et argentum purum.* Voor schraander, *fugax, acis, omn. g.* B. v. een fijn antwoord, *responsum fugax;* ook *acutus, a, m.* Een fijne smaak, *acutus sapor.* Fijne beoordeeler, *acutus judex.* Voor listig, *astutus, a, m.* B. v. hij heeft mij fijntjes bedrogen, *astute me fefellit.* Nog is dit woord bij ons in gebruik voor iemand, die ten aanzien van den godsdienst gezet is, *religionem scrupulose et accurate colens, illique addictus.* Maar inzonderheid noemt men iemand, die uit-

Digitized by Google

terlijk godsdienstig, schijnheilig is, fijn, *hypocrita*. Van hier: fijnheid, fijnigheid, v. *venustas, atis; tenuitas, subtilitas, gracilitas, atis, f. puritas, fagacitas, acumen judicii, acus, us; astutia, ae, f. religio, hypocrisis, simulatio, onis, f.* Fijntjes, *venuste, tenuiter, subtiliter, graciliter, pure, fagaciter, acute, astute, religiose, simulate, adv.*

Fikfakken, o. w. iets doen als niet doende, *quasi nihil agens aliquid agere*; ook *agendo nihil agere*. Van hier: fikfakker, bijv. gij zijt een regte fikfakker, *semper agendo nihil agis*. Fikfakkerij, *nugae, arum, f. plur. negotium nihili*.

Fiksch, bijv. n. en bijw. *promptus, a, m; expeditus, alacer, cris, e*. Wel, volmaakt wel, *perfectus, a, m*. Zeer ervaren, *peritissimus*. B. v. hij verstaat die kunst fiksch, *artis istius est peritissimus, adv. prompte, expedite, alacriter, perfecte, peritissime, adv.*

Filosoof, m. *philosophus, i, m; scientiae ac doctrinae amans*.

Fiool, v. *ampulla, ae, f.* bij *Cicero*; *phiala, ae, f.* bij *Jus*.

Flaauw, bijv. n. *languidus, a, m*, bij *Cicero*; *fluidus, a, m*, bij *Livius*; *frigidus, defunctorius, frivolus, a, m*, bij *Plinius*. Flaauw zijn, *languco, ere*. Flaauw worden, *languesco, ere*. Flaauw maken, *languefacio, feci, factum, facere*. Flaauw vallen, *fatisco, tiscere*, bij *Plinius*. Van hier: flaauwte en flaauwheid, *languor, oris, m. frigus, oris, m. deliquium, ii, n.* Flaauw, flaauwelijk, *languide, fluide, frigide, frivole, adv.* Flaauwtjes, een weinig flaauw, *languidule, adv.* Van hier: flaauwhartig, bijv. n. *defectus animo, ignavus, a, m*. Flaauwhartigheid, v. *defectio animi, ignavia, ae, f. adv. ignave, ignaviter*.

Fladderen, b. w. *movere alas, vel pennas, volare, volitare, plaudere alis*.

Flakkeren, o. w. zoo veel als flikkeren, *mico, micui, micare; trepidare, tremo, ui, ere; lucem tremulam edere*. Dit woord is reeds eenigsins verouderd.

Flambouw, v. zie Fakkel.

Flank, v. *latus, eris, n*. Krijgswoord: den vijand in de flank vallen, *hostes a latere aggredi*. De flanken dekken, *latera munire*.

Flansen, b. w. *festinanter et incuriose aliquid agere*. Meest gebruikelijk met voorzetsels; b. v. zamenflansen: ik heb die redevoering maar zamengeflansd, *orationem istam festinanter et incuriose composui*.

Flap, m. zoo veel als slag of klap: eenen flap aan de ooren geven, *alapam infligere alicui*.

Flarden, meerv. *frusta, orum, segmenta, orum; segmina, um, n. plur. fragmenta, orum, n. plur.*

Fledermuis, zie Vledermuis.

Fleemen, b. w. *blandior, itus sum, iri; adulor, atus sum, ari*. Van hier: fleemer, *adulator, oris, m. blandiloquus, a, m; blandidicus, a, m*, bij *Plaut*. Fleemster, v. *blanda vel blandiloqua mulier*. Fleemerij, *adulatio, onis, f. blanditiae, arum, f. plur. blandimentum, i, n*.

Fleer, v. is bij *Kiliaan, famina vilis, pigra*. Wij gebruiken het zelve thans nog met eene kleine verandering: b. v. wat heb ik met zulk eene flerrijte doen? *quid mihi cum tali obsoleta?*

Fleers, m. *ictus, us; pulsus, us, m. alapa, ae, f.*

Flenters, flukken en brokken, zie Flarden.

Flerecyn, o. zoo veel als jicht, *arthritis, idis, f.* bij *Varro*. Aan de handen, *chiragra, ae*. Aan de voeten, *podagra, ae, f.* Aan het flerecyn lukkelende, *arthriticus, a, m*.

Flesch, v. *lagena, ae, f.* anderen schrijven, *lagona; ampulla, ae, f.* Zamenstell. fleschkelder of fleschekelder, *cavea ubi lagenae vel amphorae condentur*. Fleschblazer, fleschmaker, *ampullarius, ii, m.* bij *Plautus*. Fleschje, *laguncula, ae, f.* bij

Cicero; *utriculus*, *i*, *m.* bij *Celsus*.

Fleur, zoo veel als bloei, *flos*, *floris*. B. v. in fleur zijn, *in flore esse*. Van hier: fleurig, bijv. n. *floridus*, *a*, *m*.

Flikflooijen, b. w. herzelfde als fleemen; zoo ook flikflooijer, flikflooister, flikflooijerij, hetzelfde als fleemer, fleemster en fleemerij.

Flikken, b. w. zoo veel als herstellen, *reficio*, *feci*, *fectum*, *ficere*; *reparo*, *avi*, *atum*, *are*. Thans wordt het meest voor opschikken gebruikt, *orno*, *exorno*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: Flikker, *ornator*, *oris*, *m*. Flikkerij, *ornatio*, *f. ornamentum*, *i*, *n*. Flikster, *ornatrix*, *cis*, *f*.

Flikkeren, o. w. *coruscо*, *avi*, *atum*, *are*; *scintillare*, bij *Plautus*. Flikkerend, *coruscans*, *antis*, *omn. g. coruscus*, *a*, *m*; ook *micо*, *cui*, *care*. Van hier: flikkering, v. *scintillatio*, *onis*, *f*.

Flink, bijw. wordt thans alleen gebruikt voor zeer wel: b. v. gij hebt dat flink geschreven, *optime hoc scripsisti*.

Flits, m. *telum*, *i*, *n. jaculum*, *i*, *n*. Van hier: flitsboog, *arcus jaculatorius*; nog bij de Friesen in gebruik.

Flodderen, o. w. eene losse beweging maken, wapperen, *fluito*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Tacitus*. Sprekende van de kleederen der oude Bataven. Ook voor doorloopen: b. v. door het water flodderen, *percurrere per aquam*. Van hier: floddermoer, vooreen slordig wijf, *mulier sordida*. Floddérende kleederen, *vestimenta fluxa*.

Flonkeren, o. w. hetzelfde als flikkeren.

Flouw, v. een net om snippen te vangen, *rete aliquod ad rusticulas capiendas adaptatum*.

Fluim, v. *pituita*, *ae*, *f. phlegma*, *atis*, *n*. Van hier: fluimen, *pituitam vel phlegmasa emittere*. Fluimerig, *pituitosus*, *a*, *m*; *phlegmaticus*, *a*, *m*.

Fluisteren, b. w. *fusurro*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: gefluister, *fusurrus*, *i*, *m*.

Fluit, v. *tibia*, *ae*, *f*. Op de fluit spelen: de fluit blazen, *tibia canere*. Ook eene soort van schip fluit genoemd, *navis quaedam longa*, *cui ob longitudinem tibiae nomen inditum est*. Van hier: ook fluitglas, *poculum longum et arctum*, *propter similitudinem tibia dictum*. Zamenstell. Fluitenmaker, *tibiarius fc. artifex*. Fluitmeester, *artis tibiа canendi magister*. Fluitspeler, *tibicen*, *inis*, *m*. Fluitspeelster, *tibicina*, *ae*, *f*.

Fluiten, b. w. *tibia canere*. Met den mond fluiten, *sibilo*, *avi*, *atum*, *are*. Iemand fluiten, *sibilando aliquem vocare*. Van de vogelen, *cano*, *cecini*, *tantum*, *canere*. Bij *Kiliaan* is fluiten ook bedriegen; van hier: zijn verscheidene spreekwijzen ontleend, als: hoor hem eens lieffelijk fluiten! *en verba ejus mollita!* Ik zal hem maar laten fluiten, *nequidem exaudiam*. Gij kunt op uwen duim fluiten, *evades ut poteris*. Vergeefs gesloten, als het paard niet pissen wil, *oleum et operam perdere*. Op iets fluiten: heimelijk naar iets trachten, *clam aliquid moliri*. Zamenstell. aanfluiten, zie iemand fluiten, uitfluiten *sibilis aliquem conscindere*, bij *Cic*.

Fluks, bijw. *mox*, *statim*, *cito*, *incontinenter*, *sine mora*, *modo*, *jamjam*, *adv*.

Fluksch, bijv. n. *paratus*, *a*, *m*; *alacer*, *ris*, *e*; *citus*, *citatus*, *a*, *m*; *agilis*, *lis*, *lus velox*, *ocis*, *omn. g*. Flukschheid, v. *promtitudo*, *inis*, *f. alacritas*, *atis*; *agilitas*, *atis*; *velocitas*, *atisg f.* bijw. *parate*, *promte*, *alacriter*, *velociter*, *cito et citatim*, *adv*.

Fluweel, o. *holoserieum*, *i*, *n*. Van hier: fluweelen of van fluweel gemaakt, b. v. *vestis holoserica*. Overdr. fluweelen woorden, *verba mollia et mollita*. Fluweelen ledigheid, *molle otium*. Fluweelwerker, *opifex holoserici*.

Fnuiken, b. w. eigenlijk de slagpennen uittrekken, *pennas majores avibus extrahere*. Fig. vernie-

Digitized by Google

zwakken: b. v. iemands magt fnuiken, *potentiam alicujus attenuare, vel diminuere.* Van hier: fnuiking, *attenuatio, diminutio, onis, f.*

Foelie, v. *macis, is, f.* bij *Juv.* Ook is foelie een blad van het een of ander metaal, dat men onder een edelgeſteente of ſpiegel legt, om meer te doen ſchitteren, *folium cujusdam metalli, gemmae vel ſpeculo ſubjectum, quo magis ſplendeat.* Van hier: verfoelien, foelien, *folio tali inducere.*

Fok, v. *velum artemonis, dolon, onis, m.* bij *Livius.* Zamenſtell. fokkemast, *malus artemonis.* Ook is fok in den gemeenen trant een bril, *conſpicillum, i, n.* Van hier: fokken, eenen bril gebruiken, *conſpicillo uti.* Waarſchijnlijk om dat men den bril voor op den neus plaatst gelijk de fok voor op een ſchip.

Fokken, b. w. *alo, alui, altum, alere; nutrio, ivi, itum, ire; educo, avi, atum, are et educere; alumnor, atus ſum, ari.* Ook zegt men in den gemeenen trant: fokken, altijd op denzelfden trant voortgaan: b. v. hij fokt maar altijd voort, *ſemper eodem gressu procedit.* Van hier: fokker, m. *altor, oris; nutritor, oris, m., educator, oris, m.* Vooral zegt men: paardenfokker, *altor vel nutritor equorum.* Paardenfokkerij, *locus ubi equi aluntur, nutriuntur, educantur.*

Folteren, b. w. *excrucio, avi, atum, are; excarnificare,* bij *Suetonius.* Foltering, v. *excruciatio, excarnificatio, onis, f.* Folteraar, m. *excruciator, et carnifex, icis.* Gefolterd, v. d. *excruciatus, excarnificatus, a, um.* Zamenſtell. folterbank, *carasta, ae, f.* bij *Prud.*

Fommelen, b. w. *negligenter agere, negligenter tractare aliquid.*

Fondament, o. *fundamentum, i, n.*

Fonkelen, o. w. *radio, corusco, avi, atum, are; micо, cui, are; emicare.* Van hier: fonkelnieuw, zoo nieuw dat er de glans nog opligt, *recens, entis, omn. g. plane novus, a, um.*

Fontein, v. *fons, fontis, m.* bij *Cicero.* Zamenſtell. fonteinader, *fontis ſcatebra,* bij *Plinius; ſcaturigo,* bij *Livius; caput fontis,* bij *Virg.* Fonteinbak, *crater, eris, m.* bij *Plinius; labrum, i, n.* bij *Cicero.* Fonteinbuis, *tubus, i, m. tubulus, i, m.* bij *Plinius.* Fonteinfeesten, *fontanalia, ium, n.* Fonteinmeester, *aquilex, egis, m.* Fonteinpijp, zie Fonteinbuis. Fonteinwater, *aqua fontana.* Fonteinwerk, *opus fontanum.*

Fooi, v. zoo veel als affcheidsmaal, *convivium viaticum vel ante discesſum.* Ook eene kleine gift, *munuſculum, i, n.* het geen men meer fooitje noemt.

Foppen, b. w. *ludificor, atus ſum, ari; irrideo, iſi, iſum, ere; illudo, uſi, uſum, udere.* Voor bedriegen, *fallo, fefelli, falſum, fallere; impono, oſui, ſitum, onere.* Van hier: fopper, *irriſor, oris, m.* Voor bedrieger, *impoſtor, oris, m.* Fopperij, v. *ludificatio, irriſio, illuſio, nis, f.* Voor bedrog, *fraus, audis, f. impoſtura, ae, f.*

Form, v. *forma, ae, f. figura, ae, f. ſpecies, iei, f.* Formulier, o. *formula, ae, f.* bij *Cicero.* Formaat, *forma, ae, f.*

Fornuis, o. *fornax, acis, f. furnus, i, m.* waarvan ons lasterd woord misſchien ontleend is, vooral dewijl ſommigen furnuis ſchrijven.

Forſch, bijv. n. *fortis, is, e; robuſtus, a, um.* Van hier: forſchheid, *fortitudo, inis, f. robur, oris, n.* Iemand een forſch antwoord geven, *dura reſponſa dare alicui.*

Fort, o. *munitio, onis, f. munimentum, i, n. caſtellum, i,* bij *Caeſar.*

Fortuin, v. *fortuna, ae, f. alea, f. ſors, ortis, f.* Goed fortuin, als onz. *fortuna ſecunda.* Slecht fortuin, *fortuna adverſa.* Zoo ook fortuin zoeken, *committere ſe fortunae.* Spreekwijs, hij is een man van het fortuin, *repentinus homo est,* bij *Cicero.*

Fout, v. *vitium, ii, n. error, oris,*

Digitized by Google

ris, *n.* *erratum*, *i*, *n.* *peccatum*, *i*, *n.* *delictum*, *i*, *n.* Zamenſtell. drukfout, *vitium typographicum.* Schrijffout, *error calami.* Spelfout, *vitium vel error ortographicus.*

Fraai, bijv. n. *pulcher*, *ra*, *um*; *formolus*, *a*, *m*; *bellus*, *a*, *m*, bij *Cicero.* Zeer fraai, *perpulcher*, *perbellus.* Fraaitjes, bijv. n. *pulchellus*, *a*, *m.* Voor net, *nitidus*, *a*, *m*; *praenitidus*; *elegans*, *antis*, *omn. g.* *venustus*, *concinnus*, *ſcitus*, *ſcitulus*, *lepidus*, *lautus*, *limatus*, *ſpecioſus*, *decorus*, *ſpectabilis*, *lis*, *le.* Fraai en fraaitjes, bijw. *pulchre*, *formoſe*, *belle*, *perpulchre*, *perbelle*, *nitide*, *praenitide*, *eleganter*, *venuste*, *concinne*, *ſcite*, *lepide*, *laute*, *ſpecioſe.* Ook bezigt men het woord fraai, om de grootheid of uitgeſtrektheid van iets aan te duiden: b. v. die berg is al fraai hoog, *mons iste admodum excelſus est.* Die man is al fraai oud, *vir iste jam provecta aetate est*, enz. Van hier fraaiheid, v. *pulchritudo*, *inis*, *f.* *formoſitas*, *atis*, *f.* *nitor*, *oris*, *m.* *elegantia*, *ae*, *f.* *venuſtas*, *atis*, *f.* *concinnitas*, *lepor et lepos*, *oris*, *m.* *lautitia*, *ae*, *f.* *ſpecies*, *iei*, *f.* *decor*, *oris*, *m.*

Frambozen, v. *rubus*, *i*, *m.* en niet *rubum*, *i*, *n.* dewijl men *ne fraga rubosque coligerem*, bij *Calpurnius*, vindt Frambozenboom, *rubus*, *i*, *f* Frambozenkoekjes, *crustula e rubis confecta.*

Franje, v. *lemnisci*, *orum*, *m.* bij *Plautus*; *cirri vestis*, bij *Phaedrus.* Met franjen verſierd, *lemniscatus*, *a*, *m*, bij *Cicero.* Spreekwijs: dat zijn maar enkel franjes, *haec merae ſunt quisquiliae.*

Frank, m. *Francus et Franco*, *onis*, *m.* Frankenland, *Francia*, *ae*, *f.* Van Frankenland, *Franconicus*, *a*, *m.* De Frankiſche kreits, *circulus Franconicus.* Frankiſche wijn, *vinum Franconicum.* Op zijn Frankisch, *Franconice*, *adv.*

Frank, bijv. n. *liber*, *era*, *um.* Een Basterdw. van het Franſche *franc.* Men zegt meest door een, *pleonasmus*, frank en vrij.

Frankfort, er zijn twee ſteden van dien naam, Frankfort aan den Mein, *Francofurtum ad Moenum*, en aan den Oder, *Francofurtum ad Oderam vel ad Viadrum.*

Frankrijk, o. *Francia*, *ae*; *Gallia*, *ae*, *f.* Fransch, bijv. n. *Gallicus*, *a*, *m*; *Gallicanus*, *a*, *m*, bij *Cicero.* Een Franschman, *Gallus*, *i*, *m.* bij *Cicero.* Op zijn Fransch, *Gallice*, *adv.*

Franſijn, o. *pergamentum*, *i*, *n.* *charta pergamena*, bij *Kiliaan*; *membrana Francica.*

Fratſen, meerv. *facetiae*, *arum*, *f. plur.* bij *Cicero*; ook *ineptiae*, *arum*; *nugae*, *arum*, *f. plur.* Thans wordt het meest voor kluchtige bedrijven gebruikt, *ſcurrilitas*, *atis*, *f.* Van hier: fratſen maken, *ſcurror*, *atus ſum*, *ari.* Fratſig, bijv. n. *ſcurrilis*, *lis*, *le.* Fratſenmaker, *ſcurra*, *ae*, *m.* Fratſenmaakſter, v. *femina ſcurrilis.* Op eene fratſige wijs, *ſcurriliter*, *adv.*

Fregat, o. een zeker klein ſoort van oorlogſchip; dat men dit woord niet goed overzetten kan, ſpreekt van zelfe, vermits dit ſoort bij de Romeinen geheel onbekend was: dan daar de voornaamſte eigenſchap der fregatten in ſnel zeilen beſtaat, zoude miſſchien het woord *celox*, *ocis*, *f.* bij *Varro*, best geſchikt zijn: als afkomſtig van *celer*, ſnel.

Frejus, eene ſtad in Provence, *Forum Julii.*

Fret, o. een diertje, dat men gebruikt om de konijnen uit de holen te jagen, *viverra*, *ae*, *f.* *mustela*, *ae*, *f.* bij *Plin.* Ook zekere kleine boor, *parva quaedam terebra*, *fres dicta.*

Frevel, zie Wrevel.

Fries, een woord in de bouwkunde gebruikelijk: een gedeelte van eenen zuil, *columnae pars*; *zopherus*, *i*, *m.* bij *Vitruv.*

Fries, m. een inboorling van Friesland, *Frisius*, *ii*, *m* Fries and, *Frisia*, *ae*, *f.* andere ſchrijven Vries en Vriesland, mijns oordeels ongegrond.

Frij-

Digitized by Google

Frijten, zie Fruiten.

Frikkedil, *m. offa, ae, f.* verkl. *offula et offella, ae, f.*

Frisch, bijv. n. en bijw. eigenlijk, *frigidus et frigidulus, a, m* Frisſche lucht, *aër purus.* Fig. gaaf, onbedorven, een frisſche tak, *ramus viridans* Frisſche rozen, *rosae recentes, floridae.* Frisch vleesch, *caro incorrupta, recens.* Lustig, moedig, *vigens, entis, omn. g. virens, entis; vividus, a, m; alacer, cris, e.* Voor gezond, *sanus, a, m; validus, a, m.* Frisſche kleur, *color vegetus.* Ook om iemand aan te moedigen: frisch op! *animose! vegete!* bijw. *frigide, pure, viride et viridanter, floride, incorrupte, recenter, vivide, alacriter, sane, valide.* Van hier: frischheid, v. *frigus, oris, n. puritas, atis; viriditas, vigor, oris, m. alacritas, atis, f.*

Frommelen, b. w. onachtzaam oprollen. *negligenter ac incuriose plicare.* Ook wordt het voor wegfrommelen gebruikt, *clam celare, abscondere aliquid, subfurar, atus sum, ari.*

Frons, v. *ruga, ae, f.* bij *Cicero.* Van hier: fronſen, *rugo, avi, atum, are; corrugare, capero, avi, atum, are;* het geen eigenlijk fronsneuzen is, zoo veel als den neus rimpelen, zoo als de bokken. Van hier: fronzing, *contractio frontis*, bij *Cicero; caperatio, onis, f.* Gefronsd, v. d. *rugatus, corrugatus, caperatus, a, m.* Vol fronſen, *rugosus, a, m.*

Fronſel en fronſelen, hetzelfde als Frons en Fronſen.

Frontieren en frontierplaatſen, zie Grens.

Fruit, o. *pomum, i, n.* Zamenſtell. fruitbeen, *corbis pomaria.* Fruitboom, *pomus, i, f.* Fruitkelder, *cavea pomaria.* Fruitkooper, *pomi coëmtor.* Fruitkoopſter *pomi coemtrix.* Fruitmarkt, *forum pomarium.* Fruitſchaal, *libra pomaria* Fruitſchilder, *pictor pomum pingendo peritus.* Fruitſchotel, *catinus pomarius.* Fruitſtuk, *pictura pomaria.* Fruitverkooper, *pomarius. ii m* vrouwel. *pomaria, ae, f.* Fruitzolder, *pomarium, ii, n.*

Fruiten, b. w. *frigo, ixi, ictum, igere, aliquid, et infrigere,* bij *Plin. torreo, ui, ostum, rere.* Van hier: fruiting, *frictio, infrictio, onis, f.* bij *Celſus.* Zamenſtell. fruitpan, *ſartago, inis, f.* bij *Plin.*

Fuik, v. *naſſa, ae, f.* bij *Cic.*

Fulp of fulp, hetzelfde als flauweel, ook een bijv. n. zoo veel als zacht van aard, *benignus, indulgens, entis, omn. g. placidus, pacificus, a, m.*

Fust, o. zoo veel als een vat, *cadus, i, m.*

Futſelen, b. w. *tarde aliquid agere;* ook *nugor, atus ſum, ari.* Van hier: futſelaar, m. *cunctator, oris, m. nugator, oris, m.*

G.

GAA

G, de zevende letter van het ABC, en volgens de gewone rangſchikking de vijfde der medeklinkers, *g, alphabeti littera ſeptima et ſecundum ordinem ſolitum conſonantium quinta.*

Gaaf, bijv. n. *integer, ra, rum; ſoſpes, itis, omn. g. ſortuste-*

GAA

tus, a, m; bij *Cicero; ſolidus, ſincerus, intactus,* bij *Livius; illaeſactus, a, m.* bij *Ovid.* Van hier: gaafheid, v. *integritas, ſoliditas, ſinceritas, atis, f.*

Gaaf, v. *donum, i, n. munus, eris; datum, i, n.* bij *Cicero; donatio, condonatio, onis, f.* bij

Digitized by Google

bij denzelfden; *datio, onis, f.* bij *Varro.* Van verſtand, *facultas ingenii.* Gave Gods, zegt *Kiliaan*, is ook *peſtis vel alia lues a Deo inmiſſa.* Zamenſtell. afgaaf, *redditio, onis, f.* Opgaaf, b. v. van de ſchulden, *aeris alieni profeſſio.* Overgaaf, *traditio et redditio, onis, f.* Uitgaaf, *expenſum, i, n.*

Gaal, v. eene kale ſtreep in laken, *particula panni lana orbata.* Gale is bij *Kiliaan, ſcabies, macula.* Ook is ſchurfd, of ſchurfdigheid bij de Franſchen *la gale.* Van hier, gallig of gallig laken, *pannus hic et illic tenuis.*

Gaan, o. w. *eo, ivi, itum, ire; ambulo, avi, atum, are; vado, vadere; tendo, tetendi, tenſum vel tentum, tendere; peto, ivi, itum, ere; meo, avi, atum, are; incedo, ceſſi, ceſſum, cedere; gradior, greſſus ſum, gradi,* alle bij *Cicero.* Het beduidt in het algemeen van plaats veranderen. Langzaam gaan, *tarde ire; lento gradu procedere,* bij *Val. Max.* Raſch gaan, *properare, feſtinare, citato greſſu procedere.* Regtop gaan, *recto incedere.* Gebukt gaan, *curve incedere, ſuccumbere.* Mank gaan, *claudum eſſe; claudico, avi, atum, are.* Van hier: onder de ellenden gebukt gaan, *miſeriis fere ſuccumbere.* Dit bewijs gaat mank, *argumentum hocce claudicat.* Om de betrekking van dit werkwoord op andere voorwerpen uit te drukken, gebruikt men allerlei voorzetſels: b. v. aan de deur gaan, *adire januam.* Door het huis gaan, *percurrere domum.* In de kerk, *intrare domum domini.* Met een ſtok gaan, *baculo uti vel niti.* Naar boven gaan, *adſcendo, di, ſum, endere.* Naar beneden gaan, *deſcendere.* Op zolder gaan, *tabulatum petere, caenaculum, i, n.* bij *Vitruvius.* Over eene brug gaan, *tranſire pontem.* Onder dak gaan, *ſubire tectum.* Uit huis gaan, *exire domo.* Voor reizen: hij gaat naar Duitſchland, *in Germaniam proficiſcitur.* Hij gaat daar heen te voet, *pede eo proficiſcitur.* Ook zegt men: hij gaat met de ſchuit, *nave proficiſcitur, vel iter facit.* Met den wagen, *curru.* Te land-, te water gaan, *terrâ vel mari iter facere.* Van levenloozé dingen: de ſchepen gaan naar zee, *naves altum petunt.* Het ſchip-, de wagen gaat raſch, *navis vel currus volat.* Het uurwerk gaat langzaam, *horologium retardat.* Voor anker gaan, *anchoram jacere.* Aan eene zijde gaan, *ſecedere.* In zwang gaan, *more, de more et ex more eſſe.* Te boven gaan, *ſupero, avi, atum, are; anteire, antecellere, praecellere, praeſtare, eminere.* Zich te buiten gaan, *excedere modum.* Te gronde gaan, *mergor, erſus ſum, ergi.* Met groote dingen zwanger gaan, *magna agitare, meditari, animo volvere.* Ter harte gaan, *cordi eſſe.* Te werk gaan, *ago, egi, actum, agere.* Achter uit gaan, *perdo, didi, ditum, dere.* Zijne zaken gaan achter uit, *opes illius diminuuntur.* Voorts heeft dit woord ook vele oneigenlijke beteekenisſen: als van bevatten; *contineo, ui, entum, inere.* Twee halve gaan in een geheel, *totum duo continet dimidia.* Voor ſtrekken: het water gaat hem tot aan de lippen, *aqua ſe usque ad labia extendit.* Die weg gaat naar Haarlem, *via ista Harlemum ducit, vel tendit.* Voor betreffen: b. v. dat gaat mij aan, *hoc ad me pertinet.* Gelukken: het gaat niet, *res non procedit vel ſuccedit, vel non proſpere cedit.* In omloop zijn: die munt gaat hier niet, *moneta ista hic loci non accipitur.* In eenen zekeren ſtand zijn: hoe gaat het? *quomodo vales?* Hoe gaat het met het huwelijk? *quomodo res nuptiales ſitae ſunt.* Ook om het begin van eene werking te kennen te geven: hij gaat loopen, *curſum incipit.* Hij gaat zoo vertrekken, *mox proficiſcitur.* Ik ga ſlapen, *dormitum eo.* Ook word gaan als bedr. gebruikt: b. v. eenen ſtijven tred gaan, *pres-*

Digitized by Google

presso gradu incedere, bij *Liv.* Eenen langen weg gaan, *magnum iter conficere.* Duizend schreden gaan, *iter mille passuum progredi.* Ook zegt men voor verdragen, dulden: iets over zich laten gaan, *tolerare vel perferre aliquid, pati, perpeti.* Het gaat hier op leven en dood, *vita morsque hic agitur.* Van hier: gaande, deelw. *iens, ambulans, incedens*, etc. Vooruitgaande, *praevius, a, m.* Voorbijgaande, *praeteriens.* Af en aangaande, *discursans.* Te rug gaande, *rediens.* Gaande zijn, *turbas movere.* Gaande worden, *incendi, accendi, commoveri, irasci.* Iemand gaande maken, *incendere, accendere, commovere, incitare, stimulare, excitare aliquem.* Het schip is door het geweld van den storm gaande geraakt, *navis ob vim tempestatis in anchoris non stetit.* Wat is er gaande? *quid illuc negotii?*

Gaar, bijv. n. *coctus, excoctus et percoctus, a, m*, bij *Terent.* Spreekw. die man is er gaar voor, *homo iste ad rem aptissimus est.* Zamenstell. gaarkok, *coquus, ui, m.* Gaarkeuken, *popina, ae, f.* Gaarmaken, *coquo, oxi, octum, oquere; excoquere, percoquere*, bij *Plin.*

Gaard, m. zoo veel als *locus septus, septum, i, n.* Van hier: diergaard, *vivarium, ii, n. theriotrophium, ii, n.* bij *Varro.* Wijngaard, *vinea, et vinetum*, bij *Cicero.* Wijngaardenier, *vinitor, m.* Boomgaard, *arboretum, i, n.* Rozengaard, *rosetum, i, n.* Ook beteekent gaard, *hortus, i, m.* Van hier: gaardenier, *hortulanus, i, m.*

Gaarder, m. *exactor, oris, m.* bij *Cicero.*

Gaarn, bijw. *voluntarie, libenter, lubenter, non gravate, haud gravatim*, bij *Livius; cupide, avide, gratanter, adv.*

Gaas, o. *textum subtile et perlucidum*, Gaas *nominatum.*

Gaauw, bijv. n. *celer, alacer et alacris, is, e*, bij *Cicero; velox, ocis, omn. g.* bij *Hor. pernix, icis, omn. g.* bij *Virgilius, a, m*, bij *Cic. agilis, lis, le*, bij *Hor. promtus, a, m.* Voor schrander, *ingeniosus, argutus, callidus, versutus, consultus, a, m*, bij *Cicero; sagax, acis, solers, ertis, omn. g. dexter, era, erum.* Zoo veel als gaauw ter hand, handig, voor leerzaam, *docilis, lis, le*; bijw. *celeriter, alacriter, velociter, cito, promte, ingeniose, argute, callide, versute, sagaciter, solerter, dextre, agiliter.* Gaauwheid, v. *celeritas, alacritas, velocitas, agilitas, atis, f. promtitudo, inis; f. ingenium, ii, n. argutia, ae, f. calliditas, atis, f. versutia, ae, f. sagacitas, atis, f. solertia, ae, f. dexteritas, atis, f.* bij *Livius.* Gaauwdief, *fur callidus, astutus etc.* Van hier ook: gaauwerd, *aliquis, qui clam, callide, alacriter aliquid agit.*

Gade, v. *cura, f. sollicitudo, inis, f. vigilantia, ae, f. custodia, ae, f.* doch wordt thans niet meer gebruikt dan in de spreekwijs van gadeslaan, op iets acht geven, voor iets of iemand zorg dragen. Van hier: gadeloos, *incuriosus, incautus; a, m; negligens, entis, omn. g.* Eigenlijk is gadeloos, *viduus, a, m*; doch dit laatste behoort eer tot

Gade, v. *socia, ae, f. compar, aris, omn. g. conjux, jugis, m. et f.*

Gaderen, b. w. *colligo, egi, ectum, igere; redigo, egi, actum, igere; conjungo, unxi, unctum, ungere.* Van hier: gader, bijw. *simul, una, conjunctim, pariter*, bij *Cicero.* Zamenstell. gadergeld, *pecunia collecticia.* Gadermeester, *collector, oris, redactor, oris, m.*

Gadeslaan, b. w. *servo, avi, atum, are; asservare*, bij *Cicero; observare*, bij *Virgilius.* Voor opletten, *animadverto, verti, versum, vertere; attendo, endi, entum, endere*, bij *Cicero.* Iemand gadeslaan,

custodio, ivi, itum, ire, aliquem; speculor, atus sum, ari; specto, avi, atum, are, bij *Cicero; asservo, avi, atum, are,* bij *Terentius; advigilare alicui,* bij *Tibullus.* Iets naauwkeurig gadeslaan, *stricte observare,* bij *Cicero.*

Gading, v. *animus, i, m. lubido, inis, f.* bij *Plautus; libentia, ae, f.* bij *Gellius.*

Gaffel, v. eene tweetandige vork, *furca bidens;* ook *bidens, entis, m.* alleen. Verkl. gaffeltje, *furcellula bidens, et furcula, ae, f.* Zamenstell. hooigaffel, *furca foeno tollendo inserviens.* Vleeschgaffel, *furca carnaria.*

Gagel, m. een welriekende heester, *myrica, ae, f.*

Gagelen of gaggelen, zoo als de ganzen, *gingrio, gingrire,* bij *Festus.*

Gal, v. *bilis, lis, f. fel, fellis, n.* bij *Cicero,* Overloop van gal, *cholera, ae, f.* Boosheid, *iracundia, ae, f.* B. v. zijne gal uitbraken, *evomere iram,* bij *Terentius; effundere bilem,* bij *Juvenalis.* Zijn hart is vol van gal, *pectora felle virent.* Bitter als gal, *amarus, a, m.* Zwarte gal, *atra bilis,* bij *Cicero.* Zwartgalligheid, *melancholia, ae, f.* Een zwartgallig mensch, *homo melancholicus, vel atrâ bile percitus.* Een duifje zonder gal, wordt iemand genoemd, die alles zonder list of arg doet, *ingenuus, a, m; innocens, entis; incallidus, a, m,* bij *Tacitus.* Een scherpe en bitse schrijver wordt gezegd, zijne pen in gal gedoopt te hebben, *auctor mordax, cujus calamus felle tinctus est.* Zamenstell. galachtig, gallig, *felleus, a, m; biliosus, a, m,* bij *Celsus.* Galblaas, *vesica fellea, cystis fellea.* Galnoot, *galla, ae, f.* Galziek, *morbo biliosо laborans.* Galziekte, *morbus biliosus.*

Galeas ook galjas genoemd, een soort van Venetiaansch vaartuig met drie masten en somtijds twee en dertig roeibanken, *navigii genus Veneti, tribus malis et triginta transtris instructum.* Galjas, *dictum.*

Galei, *actuarium, ii, n. navis actuaria, vel navis bellica, remis agitari solita.* Eene galei met elf reijen riemen, *undeciremis,* bij *Plinius.* Met tien, *deciremis.* Met zeven, *hepteris,* bij *Livius.* Met zes, *hexeris.* Met vijf, *quinqueremis, pentiremis.* Met vier, *quadriremis.* Met drie, *triremis.* Met twee, *biremis,* bij *Cicero.* Van het maaksel dezer vaartuigen der ouden is ons geen duidelijk denkbeeld overgebleven: want het algemeene denkbeeld dat deze reijen van riemen, *ordines remorum,* boven malkander geplaatst geweest zijn, zoo als sommigen willen, komt mij ongegrond voor. Immers zouden op een schip van elf en zelfs van zeventien reijen, zoo als het schip van *Perseus* verhaald wordt geweest te zijn; de bovenste riemen van eene zoo verbazende lengte en zwaarte hebben moeten zijn, dat dezelve door geen menschenkracht geregeerd konden worden: zouden de ouden om de grootte der schepen te bepalen, ook de grootheid der riemen gebruikt hebben? b. v. van een schip van *septemdecim ordinum remorum,* zouden zij daar door ook verstaan hebben, dat de riemen zoo zwaar waren, dat tot derzelver werking zeventien man noodig waren? en zoo vervolgens: uit welk getal van manschappen men alsdan de grootte van het roeischip eenigsins afleiden kon. Het is eene bloote gissing, die ik alleen voorstel en gaarne weder verwerpen wil, zoo men eene meer geschikte uitlegging hiervan geven kan. Van hier: galeibank, *transtrum, i, n.* Galeiboef, *ergustularius remex, scalmo addictus, ad remos damnatus.* Galeivoogd, *triērachus, i, m.* bij *Cicero.*

Galerij, v. *porticus, us, f.* bij *Cicero; ambulatio, onis, f. ambulacrum, i, n. xystum, i, n. xystus, i, m.* bij *Vitr. atrium,*

Digitized by Google

um, *ii*, *n.* verkl. *porticula*, *ae*, *f.* bij *Cicero*.

Galg, v. *patibulum*, *i*, *n. gabalus*, *i*, *m.* bij *Varro*. Aan de galg hangen, *suspendi patibulo*. Die aan de galg genangen is, *patibulatus*, *a*, *m*, bij *Plautus*. Loop naar de galg! *abi in malam crucem!* Boter aan de galg smeren, *oleum et operam perdere*. Van dit galg heeft men ook het werkw. galgen gevormd: b. v. in de spreekw. het zal beter met hem galgen dan burgemeesteren, *patibulo potius quam honore dignus erit*, *vel evadet*. Zamenstell. galgenaas, galgenbrok, *furcifer*, *carcer*, *eris*, *cruciarius*, *i*, *m. suspendiosus*, bij *Plautus*. Driedubbeld galgenbrok, *trifurcifer*, *i*, *m.* bij *Plautus*. Galgladder, *scala patibuli*. Galgpaal, *lignum patibuli*. Galgenveld, *campus*, *ubi patibulum erectum est*. Galgvogel, hetzelfde als galgenbrok.

Galjoen, o. *prora*, *ae*, *f. rostrum navis*, *pars anterior navis*; ook *navis quaedam Hispanica prora excelsa praedita vel instructa*.

Gallen, b. w. *fel exuere*; *felle privo*, *avi*, *atum*, *are*.

Galm, m. *sonus*, *i*, *sonitus*, *us*, *m. resonantia*, *ae*, *f. echo*, *f.* Zamenstell. galmgat, *apertura resonans*. Vreugdegalm, *jubilatio*, *onis*, *f.*

Galmen, o. w. *sono*, *ui*, *itum*, *are*; *resonare*, *jubilare*; ook *cantando laudem Dei celebrare*, van Gods lof galmen.

Galop, m. *cursus equi incitatus*. Op een galop rijden, *cursu incitato vehi*. Van hier: galoppen en met eenen basterduitgang galopperen, *citato cursu ferri*, *equo admisso vehi*, *equum admittere*.

Galpen, o. w. *gannio*, *ivi*, *itum*, *ire*; vooral van de vosfen.

Gang, m. *incessus*, *us*, *m. gradus*, *us*, *m. gressus*, *us*, *m.* bij *Cicero*; *ingressio*, *onis*, *f. ingressus*, *us*, *m.* bij *Cicero*. Voor streek van het schip in het laveren, *mutatio cursus*. B. v. dat schip moet nog drie gangen doen, *navis ista ter adhuc cursum mutare vel vertere debet*. Gang in een huis, *angon*, *onis*, *m.* bij *Vitruvius*. Eene enge straat, *angiportus*, *us*, *m. angiportus*, *i*, *m. angiportum*, *i*, *n.* bij *Ter*. Eene mijn onder de aarde, *caniculus*, *i*, *m.* bij *Caes.* Gang, is ook een bedrijf: b. v. kwade gangen gaan, *malis moribus esse*. Zijnen gang gaan: b. v. ieder gaat zijnen gang, *quisque viam suam sequitur*, *vel quisque suo more vivit*. Ook zegt men aan den gang komen, *incipio*, *epi*, *eptum*, *ipere aliquid*. Den ouden gang gaan, *inhaerere vestigiis prioribus*, bij *Colum*. Die zaak neemt eenen geheel anderen gang, *res ista longe aliter procedit*. Zamenstell. achtergang, *angon posterior*. Doorgang, *transitus*, *us*, *m.* Ingang, *introitus*, *us*, *m.* Omgang, *circuitus*, *us*, *et circuitio*, *onis*, *f.* Ook voor verkeering, *convictus*, *us*, *m. conversatio*, *onis*, *f.* Ondergang, *occasus*, *us*, *m.* Opgang, *ortus*, *us*, *m.* Stoelgang, *evacuatio alvi*, *exoneratio alvi dejectio*, *onis*, *f.* bij *Celsus*. Uitgang, *exitus*, *m.* Van hier: ook gangboord, *fori*, *fororum*, *m. pl.* bij *Cicero*. Gangpad, *semita*, *ae*, *f. trames*, *itis*, *m.*

Gangbaar, bijv. n. eigenlijk, *quod iniri potest*, *pervius*, *a*, *m*; *meabilis*, *lis*, *le*, bij *Plinius*. Gangbaar geld, *pecunia usitata vel quae in usu est*.

Ganger, m. hij is een goed ganger, *pede promtus est*. Zamenstell. kostganger, *convictor*, *oris*, *m. contubernalis*, *lis*, *e*, bij *Cicero*. Pasganger, *qui aequo passu incedit*. Telganger, *gradarius*, *ii*. Voor een paard, *equus gradarius*, bij *Lucil*.

Ganges, m. eene rivier in Indien, *Ganges*, *is*, *m.* Volken bij de rivier de Ganges wonende, *Gangarides*, *um*, *m. plur. Gangaridae*, *arum*, *m. plur. Val. Flaccus*.

Gans, v. *anser*, *eris*, *m.* Eene tamme gans, *anser domesticus*

Digitized by Google

Eene wilde gans, *anser agrestis*. Een jonge gans, *anserculus, i, m.* Zamenstell. ganzenbloem, *flos anserinus*. Ganzenbord, *tabula ludi anserini*. Ganzendrek, *stercus anserinum*. Ganzenkieken, *pullus anserinus*. Ganzenkroos, *ulva anserina*. Ganzenhok, *hara, ae, f.* bij *Varro*; *chenobosciúm, ii, n.* bij *Colum*. Ganzenhoeder, *anserarius, ii, m.* Ganzenmarkt, *forum anserinum*. Ganzenpen, *penna anserina vel calamus anserinus*. Ganzenpoot, *pes anserinus*. Ganzenvoet, zeker kruid, *atriplex sylvestris*.

Gansch, bijv. n. *integer, gra, grum*; *solidus, a, m*; *totus, a, m*; *omnis, is, e*; *cunctus, a, m*. Van hier: ganschelijk, bijw. *integre, solide, plane, omnino, prorsus, penitus*. Gansch niet, bijw. *neutiquam, minime, minime gentium, minime vero*, bij *Cicero*; *nihil quidquam, nihil prorsus*.

Gapen, o. w. *hio, avi, atum, are*, bij *Plinius*. Voor splijten, *hisco, hiscere, dehiscere, hiascere, fatiscere*. Gapen om te eten, *inhio, avi, atum, are*. Spreekw. dat gaapt als een oven, *hoc manifesto falsum est*. Tegen eenen oven staan te gapen, *oleum atque operam perdere*. Voor gretig begeeren, is het ook *inhiare*. Van hier: gaper, *hiator, oris, m. hiulcus, a, m*. Gaping, v. *hiatus, us, m*.

Gaps, v. wordt in Groningerland nog gebruikt in den zin van, een handvol: b. v. eene gaps geld, *pugnus aeris*, bij *Seneca*; *non ita magna copia, exigua manus*.

Garde, v. zoo veel als roede, *virga, ae, f.* bij *Cicero*; *flagrum, i, n.* bij *Juven*. Gardje, *virgula, ae, f.* bij *Cicero*.

Gareel, o. de touwen, waarin de paarden gespannen zijn om te trekken, *helcium, ii, n.* bij *Celsus*. Ook overdr. voor een gespan paarden: b. v. de gareelen der zon, *solis equi*. Ook zegt men: die twee loopen in hetzelfde gareel, *semper una sunt*

Garen, o. *linum, i, n*. Voor een net: b. v. hij spant het garen, *tendit retia*. Hij was vlak voor het garen, beteekent zoo veel, als: hij was in gevaar van gegrepen te worden, *jam jam capiendus erat*. Ook is garen, *casßs, plaga, laqueus, ei, m*. Zamenstell. bindgaren, *filum ligando inserviens*. Naaigaren, *filum sartorium*. Pakgaren, *filum sarcinis conficiendis inserviens*.

Garf, v. zoo veel als schoof, *merges, itis*, bij *Plinius*; *manipulus, i, m*. Garven binden, *nectere vel colligare manipulos*.

Garnaal, garneel, garnaat, v. *squilla, ae, f.* bij *Horatius*. Van hier: garnaalmarkt, *forum squillarium*. Garnaalwijf, *squillaria, ae, f.*

Garonne, eene rivier in Frankrijk, *Garumna, ae, f.* bij *Caesar*.

Garstig, bijv. n. *rancidus, a, m*; *rancens, entis, opm. g. fracidus, a, m*; verkl. *subrancidus*, bij *Cicero*; *rancidulus, a, m*, bij *Juven*. Garstigheid, v. *rancor, oris, m*. Garstig worden, *fracesco*, bij *Varro*.

Gast, m. *hospes, itis, m. convíva, ae, m*. Bij iemand te gast zijn, *coenare apud aliquem, convivio alicujus interesse*. Te gast gaan, *ad coenam vel convívium ire*. Ook wordt gast voor knecht gebruikt, *operarius, ii, m*. Om iemands vlugheid in iets aan te duiden, zegt men: hij is een gast, *hac vel illa re excellit*. Voor iets dat groot is: b. v. dat is een gast van een visch, *piscis magnitudinis eximiae*. Voor dartel, stout: b. v. die jonge is een gast, *puer audax, contumax, temerarius*. Van hier: gasterij, *convivium, ii, n*. Gasthouder, *hospes publicus*. Gastmaal, hetzelfde als gasterij. Gastheer, *convivator, oris, m. dominus convivii*, bij *Gellius*. Gastvrij, *hospitus, a, m*; *hospitalis, lis, le*. Gastvrijheid, *hospitalitas, atis, f*. Gasthuis, *xenodochium, ii, n*. Voor ziekenhuis, *nosocomium, valetudinarium, ii, n.* bij *Seneca*. Van gast, zegt men in onduitsch: gastereren, gastreren,

voor

Digitized by Google

voor gastmaal houden, *convivor, atus sum, ari; epulor, atus sum, ari.*

Gat, o. *foramen, inis, n.* In het gemeen elke opening: b. v. daar is een gat in het dak, *tectum apertum est.* Een gat boren, *foramen facere terebrando, terebrare foramen*, bij *Vitruv.* In de gemeene volkstaal, wordt het ook voor aars gebruikt, *anus, i, m. podex, icis, m.* Van hier: de onbeschaafde uitdrukkingen: iemand eenen voet onder het gat geven, *expellere aliquem domo.* Hij zuipt zijn gat altijd vol, *semper ebrius est.* Iemand in het gat kruipen, *humilem et fordidum alicujus adulatorem agere.* Iemand achter het gat loopen, *adulandi gratia aliquem ubique sectari.* Voor gevangenis, *carcer, eris, m.* Bij *Cicero.* Voor slecht, gering: b. v. het is een gat van een huis, *domus humilis et obscura est.* Voor eene opene wond: hij heeft een gat in het hoofd gevallen, *eadendo caput rupit.* In den dagelijkschen trant: iemand een gat in den arm steken, *venam alicui secare.* Het hol van eenig dier, *caverna, ae, f. cavum, i, n.* ook *lustrum, i, n.* Het gat van eene haven, *ostium portus.* Hiervan binnen en buiten gaats, *intra vel extra portum.* Voor vertering of verkwisting: b. v. hij zal er wel een gat in maken, *brevi dilapidabit.* Brand ik mijn gat, ik zal ook op de blaren zitten, *mihi dolebit, si quid stulte fecero*, bij *Plautus.* Men bezigt ook nog dit woord in de volgende spreekwijzen: een gat in den dag slapen, *ad multum usque diem dormire.* De nering gaat op haar gat zitten, *mercatura languescit.* Hij ziet door een plank zonder gat, *Argus est.* Ik zie er geen gat in, *consilii inops sum.* Een gat stoppen, *debitum solvere.* Hij heeft voor ieder gat eenen spijker, *semper se expedit.* Hij is voo een gat niet te vangen, *non facile illum capias.* Ik weet niet in welk gat ik het gelden zal, *nescio quo me vertam.* Zamenstell. aarsgat, *apertura ani.* Armgat, *apertura manicae.* Ademgat, *spiraculum, i, n.* Keelgat, *ingluvies, iei, f.* Neusgat, *nares, ium, plur.* Regengat of regenhoek, *plaga coeli pluviosa.* Rookgat, *fumarium, ii, n.* bij *Columella.* Schietgat, *fenestra, ae, f.* Schijtgat, zoo veel als aars. Slotgat, *apertura claustri, vel serae.* Smookgat, zie Rookgat. Snotgat, zie Neusgat. Spiegat, *foramen speculatorium*, enz. Van hier: gaten, b. w. voor doorboren, *foro et perforo, avi, atum, are*, volgens *Weiland.* Ook gatlikken, *adulor, atus sum, ari.* Gatlikker, *adulator, oris, m. parasitus, i, m.* Gatlikkertje, *adulatorculus, i, parasitaster parvulus*, bij *Terentius.* Gatlikkerij, *adulatio, onis, f.*

Geaard, v. d. van aarden, *adfectus, a, m.* Ik was toen kwalijk geaard, *male tunc adfectus eram*

Gebaar, m. *gestus, us, m.* Sommige spellen het met eene *d* en zeggen in het meerv. gebaarden, doch tegen de afleiding van het woord baren. Die leeraar maakt schoone gebaren, *concionator iste bene vel pulchre gesticulatur.* Gebaarmaking, v. *gesticulatio, onis, f.* De andere beteekenis is geraas, getier, *tumultus, us, m. strepitus, us.* Van hier: gebaarmaken, *strepitum edere, turbas movere.* Gebaarmaker, *turbulentus, homo.* Misbaar, *clamor dissonus, vociferatio, onis, f.* Uit droetheid, *plangor, oris, m.* Misbaar maken, *vocifero, avi, atum, are; plango, anxi, anctum, angere.* Vreugdegebaar, *clamor festus, adclamatio, onis, f. jubila, orum, n. plur.* Van hier: het oude woord gebaren, zoo veel als zich houden. Hij gebaart zich vrolijk, *se laetum simulat.* In Friesland zegt men beeren: hij beert maar zoo, *simulat modo.*

Gebaard, bijv. n. met eenen baard verzien, *barbatus, a, m.*, bij

Digitized by Google

Cicero; *barbiger*, *era*, *erum*, bij *Lucretius*. Klein gebaard, *barbatulus*, *a*, *m*. Men onderscheide dit woord wel van verl. deelw. gebaard van baren: het gebaarde kind is, *partus infans*. De gebaarde jongeling, *barbatus juvenis*.

Gebabbel, o. *garrulitas*, *atis*, *f.* *loquacitas*, *multiloquium*, *ii*, *n.* *loquentia*, *ae*, *f.* bij *Sall.*

Gebaf, o. *latratus*, *us*, *m.* Een groot gebaf, *latratus vastus*, bij *Colum.*

Gebak, o. de daad van bakken, *actio pistoria*. Ook het geen gebakken is, *opus pistorium*.

Gebakend, *designatus*, *distinctus*, *indicatus*. B. v. het is daar anders gebakend, *res illic aliter indicata est*.

Gebas, zie Gebaf.

Geballast, v. d. van ballasten, *saburratus*, *a*, *m*, bij *Plaut.*

Gebed, o. *preces*, *cum*, *f. plur.* *precatio*, *onis*, *f.* bij *Liv.* *imploratio*, *deprecatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *oratum*, *i*, *n.* Openbaar gebed, *supplicatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *supplicium*, *ii*, *n.* bij *Sall.* Een gebed ter verkrijging van iets, *impetratum*, *i*, *n.* bij *Val. Max.* Door gebed verkregen, *precarius*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *precario*, *adv.*

Gebedel, o. *mendicatio*, *onis*, *f.* zie Bedelen.

Gebeef, o. *tremor*, *oris*, *m.* *trepidatio*, *onis*, *f.* *trepidantia*, *ae*, *f.*

Gebeente, o. *ossa*, *ium*, *n. plur.* Zonder gebeente, *exos*, *ossis*, *omn. g.* Het gebeente uitnemen, *exosso*, *avi*, *atum*, *are*; verl. deelw. *exossatus*, *a*, *m*, bij *Lucret.*

Gebekt, b. n. *rostratus*, *a*, *m*, bij *Cicero*. Dat wijf is spits gebekt, *mulier ista contumeliosa est.*

Gebelgd, v. d. van belgen, *iratus*, *a*, *m*; *offensus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *stomachosus*, bij *Hor.* *indignatus*, bij *Virg.* *indignabundus*, bij *Livius*. Gebelgdheid, v. *ira*, *ae*, *f.* *offensa*, *ae*, *f.* *stomachus*, *i*, *m.* bij *Cicero*; *indignatio*, *onis*, *f.* *indignantia*, *ae*, *f.*

Gebergte, o. *montes*, *ium*, *m. plur.* bij *Cicero*; *montana*, *orum*, *n. plur.* bij *Plinius*; *continuum jugum montium*.

Gebeten, v. d. van bijten, *morsus*, *admorsus*, *a*, *m*. Voor afgebeten, *demorsus*, *a*, *m*. Op iemand; *iratus*, *infensus*, *offensus*, *infestus*, *a*, *m*; *inimicus*.

Gebeuk, o. *pulsus*, *us*, *m.* *pulsatio*, *onis*, *f.*

Gebeuren, onpers. w. *accidit*, *accidere*, *contingit*, *obvenit*, *confit*, *obtingit*. Geschieden, voorvallen, *accido*, *di*, *idere*; *fio*, *factus sum*, *fieri*; *evenio*, *provenio*, *incido*. Voor te beurte vallen, *obtingo*, *obtigi*, *obtingere*. Van hier: gebeurtenis, v. *fatum*, *i*, *n.* *accidentia*, *ae*, *f.* bij *Plinius*; *eventus*, *us*, *m.* bij *Cicero*; *eventum*, *i*, *n.* bij denzelfden. Voor verhaal, *historia*, *ae*, *f.* Gebeurlijk, *quod fieri potest*. Gebeurlijkheid, v. *possibilitas*, *atis*, *f.*

Gebied, o. *imperium*, *ii*, *n.* *dicio*, *onis*, *f.* *dominatio*, *onis*, *f.* *dominatus*, *us*, *m.* *dominium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; *fasces*, *ium*, *m. plur.* *regnum*, *i*, *n.* *potestas*, *atis*, *f.* Van hier: grondgebied, *territorium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*. Regtsgebied, *jurisdictio*, *onis*, *f.* Rijksgebied, *jurisdictio imperialis*. Stadsgebied, *jurisdictio urbana*.

Gebieden, b. w. *impero*, *avi*, *atum*, *are*; *regno*, *avi*, *atum*, *are*; *jubeo*, *jussi*, *jussum*, *jubere*; zie verder op bevelen. Van hier: gebiedenis, *missio salutis*. Iemand de gebiedenis doen, *mittere alicui salutem*, bij *Cic.* *salutem dicere alicui*, bij *Plautus*. Gebieder, *dominator*, *oris*, *m.* *imperator*, *regnator*. Gebieding, *jussus*, *us*, *m.* *jussum*, *i*, *n.* Gebiedster, *regnatrix*, *icis*; *dominatrix*, *icis*, *f.* bij *Cic.* Gebiedvoeren, zoo veel als gebieden. Gebiedzuchtig, *imperiosus*, *a*, *m*; *nimius imperii*, bij *Liv.*

Gebit, o. het vermogen der tanden, om wel te kunnen bijten;

Digitized by Google

en van hier: de tanden zelve, *dentes, ium*, bij *Virgilius*. Het mondstuk van een paard, anders ook bit genoemd, *orea, ae, f. frenum, i, n. frena, orum, n. plur.* en *freni, orum, m. plur.*

Geblaard, bijv. n. b. v. eene geblaarde koe, *vacca maculam albam in fronte gerens.*

Geblaas, o. *flatus, us, m.* bij *Cicero*; *flabra, orum, n. plur. Virg.* Van eenen slang, *sibilus, i, m. Virg.*

Geblaat, geblaar en gebleek, o. van de schapen, *balatus, us, m.*

Geblaf, o. zie Gebaf.

Geblik, o. *nutus, us, m.* Voor flikkering, zie dat woord.

Geblikstem, v. d. van blikstemen, *fulmina ictus vel tactus, a, m.*

Gebloemd, bijv. n. *florens, a, m, floribus ornatus vel instructus, a, m.*

Gebloemte, o. *flores, um, m. pl.*

Gebod, o. *jussum, i, n. jussus, us, m. imperium, ii, n. edictum, i, n. praeceptum, i, m.* De tien geboden, *decem praecepta Dei vel decalogus, i, m.* Voor afkondiging van een aanstaande huwelijk, *promulgatio, denuntiatio matrimonii futuri.*

Geboefte, o. ook geboeft, *colluvies sceleratorum.*

Geboert, o. *rustici, orum; pagani, agricolae, arum, m. pl.*

Gebom, o. *sonus surdus.*

Gebons, o. *pulsus, us, m. pulsatio, onis, f. impactio, onis, f.* bij *Seneca.*

Geboomte, o. *arbores, um, f. plur. arbustum, i, n.* bij *Col.*

Geboord, v. d. van boorden, *fimbriatus, marginatus, a, m.* Van boren, *foratus, a, m; perforatus, a, m.*

Geboorte, v. *partus, us, m; partio, onis, f. partura, ae, f.* Voor afkomst, *sanguis, inis, m. ortus, us, m. origo, inis, f. genus, eris, n.* Voor oorsprong of begin, *initium, ii; incunabula, orum.* B. v. van de geboorte af, *a primis incunabulis.* Van hier: geboortig, *natus, a, m; ortus, oriundus.* Zamenstell. misgeboorte, *abortus, us, m.* Nageboorte, *secundae, scilicet partes, partus*; ook *secundae* alleen. Geboortebrief, *literae honestatem generis testantes.* Geboortedag, *dies natalis.* Geboortedicht, *carmen natalitium.* Geboorte godin, *Lucina, ae, f.* Geboortehelper, *adjutor partus.* Geboortehulp, *adjumentum partus.* Geboortejaar, *annus natalis.* Geboortelied, zie Geboortedicht. Geboortefeest, *festum natale.* Geboortemaal, *convivium natalitium.* Geboorteplaats, *locus natalis.* Geboortestad, *urbs natalis.* Geboortestar, *natale astrum*, bij *Hor. sidus natalitium*, bij *Cicero.* Geboortestond, *genitalis hora*; bij *Plinius*; zoo ook geboortenur. Geboren, zie hier boven geboortig. Geboren worden, *nascor, orior, provenio, inorior, fio, generasco.*

Geborrekik, o. klanknabootsend woord, *coaxatio, onis, f.*

Geborst, bijv. n. *pectorosus, a, m; mammosus*, bij *Mart.*

Geborsteld, bijv. n. *setosus, a, m*, bij *Celsus*; *hispidus, a, m*, bij *Hor.*

Geborsten, v. d. *diruptus, disploſus, a, m*, bij *Hor.*

Geborstharnast, bijv. n. *thoracatus, a, m*, bij *Plinius*; *thorace indutus.*

Gebotst, v. d. van botsen, *illisus, collisus, a, m, Silius.*

Gebouw, o. *aedificium, ii, n.* bij *Cicero*; *structura, ae, f.* bij *Vitr.* zie verder op Bouwen.

Gebraad, o. *assum, i, n. assa, orum, n. plur.* bij *Varro.*

Gebrabbel, o. voor verwarring, *implexus, us, m. implicatio, onis, f. confusio, onis, f.* bij *Cicero.* Voor gesnap, *blaeratio, onis, f.*

Gebras, o. *epulatio, onis*; *convivatio, onis, f.* zie verder op brasserij, bij brasfen.

Gebrek, o. *defectus, us, n. inopia, ae, f. indigentia, ae, f.* Allerlei ongemak, *vitium, ii, n. menda, ae, f. et mendum, i, n.* Eindelijk wordt het gebruikt voor niet hebben: b. v.

Digitized by Google

bij gebrek aan wijn, drink ik water, *vinum non habens, aquam bibo.* Ook zegt men: waters gebrek, *aqua carens.* Van hier: gebrekig, gebrekkig, gebrekkelijk, *pauper, inops, indigens, indigus, a, m; vitiosus, mendosus, a, m; debilis, lis, le.* Gebrekkelijkheid, v. *debilitas, infirmitas, vitiositas, atis, f.*

Gebreken, onp. w. waarvoor men meer ontbreken gebruikt, *deficio, eci, ectum, icere, defum, fui, esse; indigeo, ui, ere; careo, ui, ere.*

Gebriesch, o. zie Briesch.

Gebroed, o. *foetura, ae, f. progenies, iei, f.* bij *Virgilius; foetus, us, m.* Ook voor kwaadaardige menschen, dat is een vuil gebroed, *sordidum hoc genus est.*

Gebroeders, m. *fratres, um, m. plur.* Van hier: gebroederlingen, *fratrum filii.* Gebroederschap, *fraternitas, atis, f.*

Gebroekt, bijv. n. *braccatus, a, m.* B. v. de gebroekte Galliers, *Galli braccati.*

Gebrom, o. een dof geluid, *fremitus, us, m; murmur, uris, n. sonus surdus.*

Gebrui, o. *strepitus, us, m.* zie Brui en Bruijen.

Gebruik, o. *usus, us, m.* Gebruik maken, *utor, usus sum, uti, usurpo, avi, atum, are.* Een goed gebruik maken, *re bene vel recte uti.* Een slecht gebruik maken, *abutor, usus sum, uti, re male uti, rem male usurpare.* Waarvan men gebruik of geen gebruik maken kan, *utilis aut inutilis, lis, le.* Voor gewoonte, *consuetudo, inis, f. mos, oris, m.* Het is hier het gebruik, *hic loci mos est, vel mos ita fert, consuetudo fert.* In gebruik komen, *in consuetudinem venire, in morem abire.* Uit het gebruik raken, *abolescere vel in desuetudinem abire.* Uit het gebruik brengen, *aboleo, evi, etum, ere.* Ten opzigte van den godsdienst, *ritus, us, m.* Dienst, *facultas, atis, f.* B. v. hij heeft het gebruik van de spraak verloren, *facultatem linguae perdidit.* Van hier: vruchtgebruik, *ususfructus.* Gebruikelijk, *usitatus, solitus, consuetus, more receptus, a, m; tritus, a, m; vulgaris, is, e.*

Gebruiken, b. w. *utor, usus sum uti aliqua re; usurpare aliquam rem.* Voor aanwenden, *adhibeo, ui, itum, ere.* Overnemen: ik zal dezelfde woorden gebruiken, *eadem verba describam vel iisdem verbis utar.* Zich laten gebruiken, *voluntati alicujus obnoxium esse.* Iets tot iets anders gebruiken: b. v. wij zullen dat geneesmiddel voor die ziekte gebruiken, *morbo isti istud applicabimus remedium.*

Gebruis, o. *fremitus, us, m. fervor, oris, m. ferveſcentia, ae, f.*

Gebrul, o. *mugitus, us, m. rugitus, us, m.*

Gebulder, o. *fremitus, us, m. fremor, oris, m.*

Gebulk, o. *mugitus, us, m. boatus, us, m.* van osſen en koeijen.

Gebuur, m. zie Buurman.

Gedaan, v. d. van doen, *factus, a, m; perpetratus, a, m; actus, a, m.* Voor geeindigd: het spel is gedaan, *fabula peracta est.* Het is met hem gedaan, *actum de eo est.* Het is met hun gedaan, *ad paupertatem redacti sunt.* Zij ziet er vrij wel gedaan uit, *non adeo deformis illa est.*

Gedaante, v. *figura, ae, f. forma, ae, f. species, iei, f.* bij *Cicero; effigies, iei, f. facies, iei, f.* bij *Varro.* Een nagemaakt afbeeldsel, *imago, inis, f.* Ontwerp, *idea, ae, f.* bij *Cicero.* Verandering van gedaante, *transfiguratio, onis, f.* bij *Plinius.* De zaken veranderen van gedaante, *res aliter se vertunt.* Eene gedaante aan iets geven, *formo, avi, atum, are aliquid,* bij *Cicero; configurare aliquid,* bij *Colum. conformare, Auctor ad Her. fingo, inxi, ictum, ingere; effingere, defingere.*

Gedachte, v. *cogitatio, onis, f.* Dat gedacht wordt, *cogitatum, i, n.* Voor overleg, *consilium, ii, n.* Voornemen, *mens, mentis,*

Digitized by Google

tis, f. animus, i, m. B. v. ik ben van gedachte om te gaan wandelen, *animus mihi est ambulandi.* Voorſtelling aan het verſtand, *contemplatio, onis, f.* Voor beraad, *deliberatio, onis, f.* Diepe gedachte, *meditatio, onis, f.* Die zaak zinkt mij diep in de gedachte, *res ista in animum penetrat.* Begrip, *ſenſus, us, m.* Wat gedachte zal ik daarvan maken? *quid de eo ſentiam?* Gevoelen, *ſententia, ae, f.* Ik ben van die gedachte, *eâ ſum ſententiâ.* Vermoeden, *opinio, onis, f.* Ik was van gedachte, *in illa ſemper verſabar opinione.* Peinzing, *meditatio, onis, f.* Iemand die veel in gedachte zit, *homo meditabundus.* Afgetrokkenheid: b. v. ik deed dat in gedachte, *incogitate, incogitate, incogitanter hoc faciebam.* Gedachtenis, *recordatio, onis, f. memoria, ae, f.* Gedachtig, *memor, oris, omn. g.*

Gedans, o. *ſaltatio, onis, f. ſaltus, us, m.* bij *Cicero; ſaltatus, us, m.* bij *Livius; tripudium, ii, n.* bij denzelfden.

Gedarmte, o. *intestina, orum, n. plur.* bij *Cicero; ile, lis, n.* bij *Plin.*

Gedaver, o. *tremor, oris, m. trepidatio, onis, f.*

Gedeelte, o. *portio, onis, f. pars, artis, f.* bij *Cicero;* verkl. *portiuncula, ae, f. particula, ae, f.* bij *Cic.* Van hier: gedeeltelijk, bijw. *partim, adv.* bij *Cicero.*

Gedenken, b. w. *memini, meminiſſe; recordor, atus ſum, ari,* bij *Cicero; recogito, avi, atum, are,* bij *Plautus.* Voor melding maken, *mentionem facere alicujus.* Voor hopen: ik gedenk nog aan die erfenis te komen, *ſpero me heredem fore.* Een voornemen hebben: b. v. ik gedenk dat niet te doen, *illud faciendi mihi mens non est;* doch in de meeste ſpreekwijzen gebruikt men meer het enkele denken. Zamenſtell. gedenkboek, *commentarium, ii, n. commentarius, ii, m. commentarii, orum, m. plur.* bij *Cicero; liber memorialis,* bij *Suetonius;* verkl. *commentariolum, i, n.* bij *Cicero.* Gedenkgraf, *monumentum ſepulcrale.* Gedenkpenning, *numisma, atis.* Gedenkrol, *album, i, n.* Gedenkſchrift, *libellus, i, m.* bij *Suetonius.* Gedenkſchrijver, *historicus, i, m.* Gedenkſpreuk, *ſententia, ae, f.* Gedenkteeken, *mnemoſynon, i, n.* bij *Catullus.* Gedenkzuil, *cippus, i, m.* bij *Horat.* Van hier ook: gedenkwaardig, *memorabilis et commemorabilis, lis, le; memorandus et commemorandus, a, m,* bij *Cic.*

Gedicht, o. *carmen, inis, n. poëma, atis, n. verſus, us, m.* bij *Cicero* en *Virg. fabula, ae, f.* bij *Horatius.* Van een gedicht, *metricus, a, m,* bij *Quintil.* Een gedicht maken, *contexere carmen,* bij *Cicero; condere carmen,* bij *Horatius; deducere verſus,* bij *Virg. verſificare, ludere, fundere, pangere, facere, ſcribere verſus, componere carmen.* Een gedicht opzinnijden, *carmina geſticulari,* bij *Suetonius; carmen recitare.* Het maken van een gedicht, *verſificatio, onis, f.* Een maker van een gedicht, *verſificator, oris, m.* bij *Quintil.* Gedichtmaat, *metrum, i, n.* Gedichtſel, doch men zegt meest verdichtſel, *figmentum, i, n. fictio, onis, f. commentum, i, n. fabula, ae, f.*

Gedienſtig, bijv. n. *obſequioſus, a, m,* bij *Plautus.* Gedienſtigheid, v. *obſequium, ii, n.* Gedienſtiglijk, *obſequenter,* bij *Livius.*

Gedierte, o. *animalia, ium, n. plur. animans, antis, omn. g.*

Gedijen, o. voor toenemen, *cresco, evi, etum, escere.* Verſtrekken: deze zaak zal hem tot eer gedijen, *haec res illi honori erit.* Voordeelig zijn, *proſum, fui, deſſe.* Het zal gedijen, *proderit utile, ſalutare, ſalubre eſſe.* Eene uitkomst hebben, *evenire.* B. v. alles gedijt hem wel, *omnia illi proſpere eveniunt, omnia illi bene cedunt.*

Digitized by Google

Geding, o. *lis, itis; f. causa, ae, f. dica, ae, f.* bij *Cicero; litigium, ii, n.* bij *Plautus; condictio, onis, f.* bij *Ulpian. disceptatio forensis,* bij *Cicero.* Zamenstell. gedingbezorger, *causidicus, i, m. advocatus, patronus, i, m.* Gedingzaal, *forum, i, n.* Gedingzuchtig, *litigiosus, a, m,* bij *Cicero.*

Gedoen, o. in den lagen stijl, voor getier, *tumultus, strepitus, fremitus, us, m. fremor, oris, m. stridor, clamor.* Gedoen maken, *tumultuor, atus sum, ari; strepo, ui, itum, ere; fremo, stridor, clamo, turbas edo.* ß. v. wat is daar voor een gedoen op de markt? *quid turbae est apud forum?* bij *Terentius.* Voor bezitting: b. v. hij zit in een goed gedoen, *multas possessiones habet vel multa possidet.*

Gedoen, wederk. werkw. in den lagen stijl: voor zich vergenoegen, *contentum esse.*

Gedogen, b. w. *permitto, isi, issum, ittere; sino, sivi, situm, sinere; tolero, avi, atum, are; quiesco, evi, etum, escere; patior, passus sum, pati; fero, tuli, latum, ferre,* alle bij *Cicero.*

Gedommel, o. een klanknabootsend woord van het dof geluid der klokken, *bombus, i, m.* bij *Varro*, die hetzelve voor het gegons der bijen gebruikt.

Gedonder, o. *tonitru, u, n. tonitrus, us, m. tonitruum, ui, n.* bij *Cicero; tonatio, onis, f.* bij *Seneca.*

Gedrag, o. iemands openbare levenswijs, *vita, ae, f.* bij *Sall. cultus, us, m.* Een onberispelijk gedrag, *vita irreprehensa.* Van hier:

Gedragen, wederk. w. *vivo, ixi, ictum, ivere.* Zich wel gedragen, *bene vivere.* Zich van zijnen pligt kwijten, *bene se gerere.* ß. v. het leger heeft zich dapper gedragen, *exercitus fortiter se gessit.* Zich onderwerpen, *obsequor, cutus sum, sequi.* B. v. ik gedraag mij naar uw oordeel: *judicio tuo obsequor, vel judicio tuo me submitto.* Oudtijds zeide men: zich op iemand gedragen, voor verlaten, *confidere alicui.*

Gedrang, o. *stipatio, onis, f. turba, ae, f.* bij *Plin.* en *Ovid.*

Gedreig, o. zie Dreigement.

Gedrogt, o. *monstrum, i, n. miraculum, i, n. bellua, ae, f.* bij *Cicero.* Van hier: schrikgedrogt, *monstrum terrificum, terriculum, i, n.* Wangedrogt *monstrum deforme.* Gedrogtelijk, *monstrosus, a, m; monstrose, adverbium.*

Gedruisch, v. *fremitus, us, m. fremor, oris, m. strepitus, us, m. murmur, uris, n. turba, ae, f. clamor, oris, m.*

Geduld, o. *patientia, ae, f. tolerantia, ae, f. toleratio, onis, f.* bij *Cicero.* Geduld nemen, *tolerare, ferre, perferre, perdurare, pati, perpeti.* Van hier: geduldig, *patiens, entis, omn. g. patibilis, lis, le; placatus, a, m,* bij *Cicero; patienter, toleranter, placate et placide adverbia,* bij *Cic.*

Geduren, o. w. hetzelfde als duren, doch is in onbruik geraakt, behalven het deelwoord gedurende: b. v. gedurende dezen winter, *durante hacce hieme vel per hanc hiemem.* Van hier: geduurzaam, bijv. n. *diuturnus,* bij *Cicero; assiduus, continuus, a, m,* bij *Plinius; perpetuus, a, m; perennis, is, e; tenax, acis, omn. g. durabilis, lis, le,* bij *Plinius.* Geduurzaamheid, v. *diuturnitas, assiduitas, perpetuitas, perennitas, atis, f.* bij *Cicero; continuatio, onis, f.* bij denzelfden; *duramen, inis, n. duramentum, i, n.*

Gedurig, bijv. n. *perpetuus, a, m; assiduus, perennis, is, e; perpes, etis, omn. g.* bij *Plaut.* Van hier: gedurigheid, v. zoo veel als geduurzaamheid, zie boven. Van hier het bijw. geduriglijk, *assidue,* bij *Cicero; assiduo,* bij *Plautus; perpetim,* bij *Plin. perpetuo et perpetuum,* bij *Terentius; etiam atque etiam, perenne, jugiter, identidem, con-*

Digitized by Google

continenter, *continue*, *indefinenter*.

Gedwee, bijv. n. *mollis*, *lis*, *le*; *lenis*, *nis*, *e*; *lentus*, *a*, *m*. Voor zachtmoedig, *tener*, *era*, *um*; *flexibilis*, *lis*, *le*; *manfuetus*, *a*, *m*; *obediens*, *entis*, *omn. g. tractabilis*, *lis*, *e*. Gedweeheid, v. *lenitas*; *atis*, *f.* bij *Plinius*; *mollitudo*, *inis*; *mollitia*, *ae*, *f. mollities*, *ëi*. In den tweeden zin, *manfuetudo*, *inis*, *f. obedientia*, *ae*, *f. lentitia*, *ae*, *f. facilitas*, *atis*, *f.* Gedwee maken, *mollio*, *livi*, *litum*, *lire*; *emollire*, *praemollire*, *remollire*, *lento*, *avi*, *atum*, *are*.

Geel, bijv. n. *fulvus*, *a*, *m*; *flavus*; *gilvus*, *luteus*. Het geel van een ei, *vitellus*, *i*, *m*. Zamenstell. geelbes, *bacca Rhamni infectorii*. Geelbeen of geelpoot, een zeevogel, *glareola*, *ae*, *f.* Geelborstje, *luscinia pectore flavo*. Geelvink, *emberiza flava*. Geelgieter, m. *aurichalcarius*, *ii*, *m*. bij *Scheller*. Geelgroen, *flavescens e viridi*. Geelkop, *passer Bengalensis*. Geelneus, *glareola aegocephalus*. Geelrood, *fulvus aut flavescens e rubro*. Geelzucht, v. *icterus vel icterus flavus*; *arquatus*, *us*, *m*. bij *Celsus*. Geelzuchtig, bijv. n. *ictericus*, *a*, *m*; *arquatus*, *a*, *m*. bij *Colum*. Ook gebruikt men het woord *geluw* voor geelzucht. Geelachtig, *subflavus*, *a*, *m*.

Geen, een ontkennend bijv. n. en bijw. hij heeft geen geld in de kas, *nihil nummorum in arca illi est*. Hij heeft geen schoenen aan de voeten, *ne quidem calceatus est*. Geen de minste schaduw bedekte ons, *ne minima quidem umbra nos tegebat*. Om de ontkenning nog sterker te maken, voegt men er het lidwoord één bij. Die boom heeft geen eenen appel, *arbor ista ne unicum fert pomum*. Het wordt ook zelfstandig gebruikt. Geen van beiden, *neuter*, *ra*, *rum*, *gen. neutrius*, *dat. neutri*. Bijw. met geen gedachten, *minime*, bij *Cicero*; *minime gentium*, *minime vero*, *nequaquam*, *nullo modo*, *nullo pacto*, *neutiquam*. Welke ook door geenszins uitgedrukt worden. Geen, is ook *nullus*, *a*, *m*. Dit voornaamwoord gebruikt men dikwijls met het lidwoord *de* en *het*. De geen, de gene, het geen, *qui*, *quae*, *quod*. De geen die mij eert, *ille*, *qui me honorat*. Het geen dat ik wil, *illud*, *quod volo*. De gene, die mij hooren, *illi*, *qui me audiunt*. Somtijds gebruikt men het ook voor de andere: b. v. dees was vlug en geen was langzaam, *hic alacer*, *ille tardus erat*. Eindelijk wordt het ook bijv. gebruikt: het schip lag aan gene zijde der rivier, *navis in altera fluminis ripa vel trans flumen erat*. Van hier: geenerhande en geenerlei, bijv. n. en bijw. *nullius modi*, *nullius generis*. Op geenerhande of geenerlei wijze, *nullo modo*, *nulla ratione*. Het geenerlei geslacht, *genus neutrum*; een woord der spraakkunst.

Geep, v. *parvum piscium genus colore coeruleo*, *capite longo et acuto praeditum*, *quod hamis affixum magnis piscibus capiendis est ſerviens*.

Geern, zie Gaarn.

Geers, zie Giers.

Geesel, m. *flagellum*, *i*, *n. virga*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *flagrum*, *i*, *n.* bij *Livius*; *verber*, *eris*, *n.* bij *Cicero*. Van hier: geeselaar, *virgator*, *oris*, *m.* bij *Plautus*. Geeselbrok, *verbero*, *onis*, *m. verbereus*, *a*, *m*; *verbereum caput*, bij *Plautus*. Geeselen, b. w. *flagello*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plinius*; *verberare*, bij *Livius*; *flagellis faevire*, bij *Juv. flagellis caedere*, *caedere vel concidere virgis*, bij *Cicero*; *castigare verberibus*, bij denzelfden. Van hier: geeseling, v. *flagellatio*, *verberatio*, *onis*, *f.* Zamenstell. geeselenswaardig, *verberabilis*, *et verberalis*, *lis*, *le*; *mastigius*, *ii*, *m. mastigia*, *ae*, *m. flagrio*, *onis*, *m*.

Geest, m. *ſpiritus*, *us*, *m*. Adem,

Digitized by Google

anima, ae, f. Geest van wijn, *spiritus vini.* Levensgeesten, *spiritus vitales.* Het leven, *anima, ae; vita, ae, f.* Den geest geven, *vitam ponere, animam deponere, edere et efflare.* Voor kracht, *vis, vim, vi; vigor, oris, m. efficacia, ae, f.* Voor verstand, vernuft, *ingenium, ii, n. vigor ingenii.* B. v. een kloeke, schrandere, wakkere geest, *vegeta mens*, bij *Cicero; ingenium fortunatum*, bij *Hor. foecundum pectus*, bij *Cicero; animus ferax*, bij *Ovidius; mens erecta;* bij *Celsus.* Een verheven geest, *altus animus, vasta mens, alta mens.* De Heilige Geest, *spiritus sanctus.* Ook een spook, *larva, ae, f. spectrum, i, n.* Ook de verstorvene, *manes, ium, plur. umbra, ae, f.* Ook is geest, *daemon, onis, m.* bij *Cicero.* Een booze geest, *daemon, onis.* Van den boozen geest bezeten, *daemoniacus, a, m.* Van den boozen geest, *daemonicus, a, m.* Doch dit woord wordt alleen door de kerkelijke schrijvers gebruikt. Van hier: geestader, *arteria aspera.* Geestdrijver, *aliquis qui se numine divino afflatum praedicat.* Geestdrijverij, *afflatus divinus*, bij *Cic.*

Geestachtig, bijv. n. waarin veel geest is: b. v. wijn, *vinum vigens.*

Geestelijk, bijv. n. onligchamelijk, *incorporeus, a, m. spiritalis, lis, le*, bij *Tertull.* Voor godvruchtig, *pius, a, m; religiosus, a, m.* Eene geestelijke dochter, *virgo religioni sacrata.* Geestelijken, *clerici, ecclesiastici, cleri.* Kerkelijk, b. v. een geestelijk gewaad, *vestimentum ecclesiasticum, vel certo religiosorum ordini proprium.* Geestelijke goederen, *possessiones ad ecclesiam pertinentes.* Geestelijk regt, *jus ecclesiasticum.* Geestelijke gaven, *dona afflatu divino acquisita.* Dat tot den godsdienst betrekking heeft: b. v. een geestelijk lied, *hymnus religionem spectans.* Geestelijkheid, v. *conditio incorporea vel spiritualis.* Ook hetzelve als Geestelijken, zie boven.

Geestig, bijv. n. *venustus, a, m; ingeniosus, scitus, argutus, a, m.* Van hier: geestigheid, zie bij Geest, zoo veel als verstand en vernuft.

Geeuwen, o. w. *oscito, avi, atum, are*, bij *Gellius; oscitor, atus sum, ari*, bij *Plautus; hio, avi, atum, are*, bij *Plinius.* Van hier: geeuwaard of geeuwer, *oscitator, oris, m.* Geeuwster, *oscitans femina.* Geeuwing, *oscitatio, onis, f.* bij *Plinius.* Geeuwzucht, *oscedo, inis, f.* bij *Gell.* Gegeeuw, hetzelfde als Geeuwing.

Gefleem, o. hetzelfde als Fleemerij, zie op Fleemen.

Geflonker, o. hetzelfde als Flikkering, zie op Flikkeren.

Gefluit, o. *sibilatio, onis, f. sibilus, i, m. sibilatus, us, m.*

Gegluur, o. *jactatio oculorum.*

Gegolf, o. *undatio, onis, f. undarum motus;* ook *motus undans.*

Gegooi, o. *jactus, us, m. jaculatio, onis, f.*

Gehakkel, o. *haesitantia, ae, f. haesitantia linguae, titubatio, onis, f.* bij *Cicero; oris titubantia, ae, f.* bij *Sueton.*

Gehalte, o. *pretium, ii, n.*

Geheel, bijv. n. en bijw. *totus, a, m; cunctus, a, m; omnis, is, e; universus, a, m.* Voor ongeschonden, *integer, ra, um; sincerus, illibatus, indelibatus, sartus tectus, intactus, incorruptus, inviolatus, illabefactus, a, m.* Van hier: het geheelal ook wel heelal gezegd, *mundus, i, m. creatio, onis, f. omnia creata;* bijw. *omnino, prorsus, prorsum, plane, funditus, penitus, stirpitus, radicitus, adv.*

Geheim, bijv. n. en bijw. *arcanus, a, m; celatus, occultus, conditus, absconditus, reconditus, sepositus, involutus, a, m; secretus, suppressus, mysticus, tacitus; abstrusus, a, m;* bijw. *arcane, clam, clanculum, secreto, clandestino, adv.*

Ge-

Geheim, o. *arcanum, i, n. Curtius; secretum, i, n.* bij *Ovidius.* Zamenstell. geheimbewaarder, *arcanorum custos.* Geheimkamer, *pars domus, ubi arcana servantur.* Geheimraad, *membrum consilii secreti.* Geheimschrift, *litterae secretae, arcanae.* Geheimschrijver, *qui a secretis, ab actis vel tabulis publicis est, vel literis secretioribus scribendis servit.*

Geheimenis, v. *arcanum, i, n. mysterium, ii, n.*

Geheimhouden, b. w. *celo, avi, atum, are; occulo, lui, ultum, ulere, occultare, recondere, seponere, involvere, concelare, reticere, rem aliquam obtendere velis,* bij *Cic.*

Gehemelte, o. *palatum, i, n.* bij *Horat. palatus, i, m.* bij *Cicero.* Ook voor gewelf, *camera, ae, f. laquear, aris, n.* bij *Virg. curvatura, ae, f. concameratio, onis, f.* bij *Vitr.*

Gehengen, b. w. *permitto, isi, issum, ittere; sino, sivi, situm, sinere,* bij *Cicero; tolero, avi, atum, are; quiesco, evi, etum, escere; patior, passus sum, pati; fero, tuli, latum, ferre.* Van hier: gehenging, v. *permissio, onis, f. permissus, us, m. consensus, m. indulgentia, ae, f.* bij *Cicero; venia, ae, f.*

Geheugen, o. *memoria, ae, f. mens, entis, f. recordatio, onis, f. ruminatio, recognitio,* bij *Cicero.*

Geheugen, b. w. *memini, isse; recordor, atus sum, ari; ruminare, recognoscere, in memoriam sibi revocare.* Van hier: geheugenis, hetzelfde als geheugen. Zamenstell. geheugenisboekje, *chartula, ae, f.* bij *Cicero; pugillares, ium, m. plur.* bij *Plin.* Geheugenisgeschrift, *libellus, i, m.* Geheugenisleeringen, *mnemonica, orum, n. pl. Auctor ad Her.*

Gehinnik, o. *hinnitus, us, m.*

Gehoekt, bijv. n. *angulatus, a, m; angulosus, a, m,* bij *Cic.* Met eenen hoek of haak verzien, *hamatus, a, m,* bij *Cic.*

Gehoetel, o. *cunctatio, onis, f. mora, ae, f. tergiversatio, onis, f. ignavia, ae, f.*

Gehoor, o. *auditio, onis, f. auditus, us, m.* Een goed gehoor hebben, *bono auditu esse instructum vel explorata aure esse,* bij *Gell.* Gehoor geven, *audientiam dare vel praebere;* ook *potestatem sui facere,* bij *Cicero; commodare aures alicui.* Gehoor bij iemand krijgen, *admitti ad aliquem.* Voor geld gehoor bij eenen vorst krijgen, *aditum principis emercari,* bij *Tacit.* Voor aandacht, *attentio, onis, f.* B. v. hij geeft mijne lessen gehoor, *praeceptis meis attentionem adhibet.* Eindelijk wordt *gehoor* ook gebruikt voor eene menigte om te hooren zamengevloeid: er is een schoon gehoor, *concio frequens est.* Van hier: gehoorig, b. v. het is een gehoorig huis, *vox ubique per domum auditur.* Gehoorplaats, gehoorzaal, *concio, onis, f. acroasis, is, f.* bij *Cicero; auditorium, ii, n.* bij *Quintil. prosencha, ae, f.* bij *Juven. auditio, onis, f.* bij *Gellius.*

Gehoorzaam, bijv. n. en bijw. *obediens, obtemperans, obsequens, entis, omn. g. morigerus, a, m,* bij *Terent. dicto audiens.* Ook eene uitdrukking van wellevendheid: ik ben uw gehoorzaamste dienaar, *tibi addictissimus sum;* bijw. *obedienter, adv.*

Gehoorzaamheid, v. *obedientia, ae, f. obtemperatio, is, f. obsequium, ii, n. subjectio, onis, f.* bij *Cic.*

Gehoorzamen, o. w. *obedio, ivi, itum, ire alicui; obtempero, avi, atum, are; obsequor, cutus sum, equi; pareo, ui, ere; morigeror, atus sum, ari,* bij *Cicero; morem gerere alicui; temperare alicui, cedere alicui,* bij *Cicero; auscultare alicui,* bij *Terent. capessere jussa alicujus; imperata vel jussa facere, audientem esse.*

Gehugt, zie Dorp.

Gehuil, o. *fletus, us; ploratus, ejulatus, us, m. ejulatio, onis, f.*

Digitized by Google

f. lacrimatio, quiritatio, onis, f. bij *Liv.* Van wolven en andere dieren, *ululatus, us, m.* bij *Plin.*

Gehuisd, bijv. n. *habitans, antis, omn. g.* Wel of slecht gehuisd, *bene vel male habitans.* Ook voor zich gedragen: b. v. de vijand heeft in dat land wreedelijk gehuisd, *hostis in ista regione crudeliter se gesit.* Eng en naauw gehuisd zijn, *anguste habitare*, bij *Front.*

Gehunker, o. *cupiditas, atis, f. mendicatio, onis, f. desiderium, ii, n.*

Gehuppel, o. *tripudiatio, onis, f. tripudium, ii, n.*

Gejaag, o. *venatio, onis, f. venatus, us, m.* Ook voor sterke aandrijving, *festinatio, onis, f.*

Gejammer, o. zie Gehuil, in de eerste beteekenis.

Gejank, o. *latratus, us, et gannitus, us, m.*

Geijen, b. w. in Friesland schrijft men gijen, *contrahere vela.* B. v. gij de zeilen op, *contrahe vela.* Van hier: geitouwen of gijtouwen, *funes ad vela contrahenda servientes.*

Gejok, o. zoo veel als jok, *jocus, i, m. risus, us, m.* bij *Cic.*

Geil, bijv. n. *impudicus, libidinosus, venereus, a, m,* bij *Cicero; petulans, antis, omn. g. salax, acis, omn. g.* Eigenlijk beteekent het iets dat door al te groote vetheid walging veroorzaakt: b. v. geil spek, *laridum vel lardum praepingue.* Van hier: wanneer de aarde door te veel mest aangezet wordt, noemt men ze geil, *luxurians humus.* Ook noemt men de gewassen, daardoor te schielijk opgroeijende: geil: b. v. het koorn staat geil, *luxuriat seges.* Van hier: geilheid, v. *impudicitia, ae, f. libido, inis, f. petulantia, ae, f. salacia, ae, f. nimia pinguedo, luxuries, iei, f.*

Geinster, m. *scintilla, ae, f.* doch dit woord wordt niet veel gebruikt.

Geit, v. *capra, ae, f.* verkl. *capella, ae.* Eene wilde geit, *rupicapra, ae; f.* bij *Plin. caprea, ae, f.* bij *Horat.* Van eene geit, *caprinus, a, m.* Zamenstell. steengeit, *caprea, ae, f.* Geitenbaard, *raribarbius, ii, m.* Ook een zeker kruid, *aruncus, i, m.* bij *Plin.* Geitenblad, *periclymenon, i, n.* bij *Plin.* Geitenhoeder, *caprarius, ii, m.* Geitenmelk, *lac caprinum.* Geitenmelker, *caprimulgus, i, m.* Geitenstal, *caprile, is, n, hoedile, is, n.* Geitenvel, *nebris, idis, f.*

Gejuich, o. *festus clamor,* bij *Plin. adclamatio, onis, f.*

Gejuweeld, bijv. n. *gemmatus, a, m,* bij *Liv.*

Gek, bijv. n. *stultus, insipiens, stolidus, insanus, fatuus, vesanus, a, m; demens, amens, desipiens, entis; excors, vecors, ordis, omn. g. male sanus, delirus, a, m.* Voor hoogmoedig, *arrogans, tumidus, a, m; insolens, entis; fastosus, a, m.* Voor verkeerd: b. v. een gek stuk, *absurdum factum.* Een zotskap, *morus, i; fungus, i, m. baceolus, i, m.* bij *Suet.* Een hansworst, *scurra, rae, m. fannio, onis, m.* bij *Cicero; morio, onis, m.* bij *Mart. ludio, onis, m.* bij *Liv.* Voor onvoorzichtig, *inconsideratus,* bij *Cicero; inconsultus, a, m;* bij *Quint.* Iemand voor den gek houden, *ludificor, atus sum, ari; illudo, usi, sum, udere.* Gek zijn, *insanio, et vesanio, ire; fatuor, ari; flagrare amentiâ,* bij *Cicero; lymphor, atus sum, ari,* bij *Plin.* Gek maken, *infatuo, avi, atum, are;* bij *Seneca; adigere aliquem ad insaniam,* bij *Terent. excutere alicui sensum,* bij *Seneca; adv. stulte, insipide, stolide, insane, vesane, dementer, amenter, arroganter, tumide, insolenter, absurde.* Gekheid, *stultitia, amentia, dementia, insania, ae, f.* bij *Cicero; vecordia, ae, f.* bij *Sallust. vesania, ae, f.* bij *Horat. desipientia, ae, f.* bij *Lucret. insipientia,* bij *Plaut. stupiditas, fatuitas, insulsitas, perversitas,* bij *Cicero; deliramen-*

Digitized by Google

mentum, *i*, *n. deliratio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.* Gekkenhuis, *hospitium vesanorum.* Gekskap, *cucullus sannionum.*

Gekakel, o. *glocitus*, *us*, *m.* Van menschen, *loquacitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *garrulitas*, bij *Quint. loquentia*, *ae*, *f.* bij *Sallust. multiloquium*, *ii*, *n.* bij *Plaut.*

Gekal, o. *garritus*, *us*, *m. blateratio*, *onis*, *f. loquacitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *garrulitas*, *atis*; *argutiae*, *arum*, *f. plur.*

Gekamd, bijv. n. *cristatus*, *a*, *m*; *crista instructus.* Ook is gekamd het verl. d. van kammen, *pexus*, *depexus*, *propexus*, *pectitus*, *a*, *m.*

Gekast, bijv. n. *cistae vel cistulae inclusus.*

Gekef, o. *latratus*, *us*, *m.*

Gekerm, o. *gemitus*, *us*; *ploratus*, *us*, *m. lamentatio*, *onis*, *f. lamenta*, *orum*, *n. pl. querela*, *ae*, *f. querimonia*, *ae*, *f. comploratio*, *onis*, *f. moeror*, *oris*, *m. moestitia*, *ae*, *f.* bij *Cic.*

Gekijf, o. *altercatio*, *onis*, *f. jurgium*, *ii*, *n. rixa*, *ae*, *f. adjurgium*, *ii*, *n. contentio*, *onis*, *f. disceptatio*, *onis*, *f.*

Gekijk, o. *actio videndi*, *visio*, *onis*, *f.*

Gekir, o. het geluid der tortelduiven, *minurritus*, *us*, *m. gemitus*, *us*, *m.*

Gekittel, o. *titillatio*, *onis*, *f.*

Gekken, v. w. *jocor*, *atus sum*, *ari*; *nugor*, *atus sum*, *nugari*; *illudo*, *usi*, *usum*, *udere.* Zonder gekken, zoo veel als in ernst, *extra jocum*, bij *Cicero*; *remoto joco*, *serio*, bij denzelfden. Van hier: gekker, *jocator*, *oris*, *m.* Gekkernij, *jocus*, *i*, *m. nugae*, *arum*, *f. pl.*

Geklag, o. *questus*, *us*, *m. querimonia*, *ae*, *f. querela*, *ae*, *f.*

Geklank, o. *sonus*, *i*, *m. sonitus*, *us*, *m. clangor*, *oris*, *m.*

Geklap, o. hetzelfde als gekal; ook voor het geluid, dat de vogels met hunne wieken maken, *plausus*, *us*, *m.* bij *Cicero.* Geklap eener zweep, *flagellorum ictus* ook *sonitus.* Het open en toeslaan eener deur, *pulsus*, *us*, *m. pulsatio*, *onis*, *f.*

Geklapper, o. *plausus continuus*, *flagellorum ictus continuus*, *pulsus continuus*, *pulsatio continua.* (zegt men gekletter.

Geklater, o. *crepitus*, *us*, *m.* ook

Geklep, o. *signum incendii male sonante campanâ indicatum vel datum.* Ook het geklep van eenen ooijevaar, *glotoratio*, *onis*, *f.*

Geklets, o. *verberatus*, *us*, *m. fragor*, *oris*, *m. ictus*, *us*, *m.*

Geklink, o. *tinnimentum*, *i*, *n.* bij *Plaut. tinnitus*, *us*, *m.* bij *Plinius.* (*Colum.*

Geklok, o. *singultus gallinae*, bij

Geklop, o. *pulsus*, *us*, *m. pulsatio*, *onis*, *f.* bij *Cic.*

Geklots, o. *illisus*, *us*, *m.* bij *Plin.*

Geknars, o. *stridor*, *oris*, *m.*

Geknor, o. *murmuratio*, *onis*, *f.* Van een varken, *grunnitus*, *us*, *m.* bij *Cicero.*

Gekook, o. zie Kookfel.

Gekor, o. zie Gekir.

Gekout, o. *sermo*, *onis*, *m.* bij *Cic. sermo non interruptus.*

Gekraai, o. *gallorum cantus*, *gallicinium*, *ii*, *n.*

Gekraak, o. *stridor*, *oris*, *m.* bij *Cic.*

Gekras, o. het geluid eener raaf, *crocatio*, *onis*, *f. crocitus*, *us*, *m. Cic. fragor*, *oris*, *m.* bij *Virg. crepitus*, *us*, *m.* bij *Ter. gemitus*, *us*, *m.*

Gekrijsch, o. van eenen ezel, *ruditus*, *us*, *m.* bij *Apul. stridor*, *oris*, *m.* B. v. van de touwen, *stridor rudentum*, bij *Virg.* Ook gezegd, *vociferatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *vociferatus*, *us*, *m.* bij *Plin.*

Gekrijt, o. *ploratus*, *us*, *m. lamentatio*, *onis*, *f. ejulatus*, *m. ejulatio*, *onis*; *lacrimatio*, *onis*, *f.*

Gekrikkrak, o. een klanknabootsend woord; hetzelfde als gekraak.

Gekrioel, o. *turba confusa hominum huc illuc currentium.*

Gekristend, bijv. n. *more vere Christiano compositus.*

Gekscheren, o. w. zie Gek.

Gekuch, o. *tussis continua.*

Gekus, o. *exosculatio*, *onis*, *f. suaviatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.* en *Gell.*

Digitized by Google

Gekwaak, o. *coaxatio, onis; f. garritus, us, m. gingritus, us, m. clangor, oris, m.* ook gekweek.

Gekweek, zie het vorige woord; doch het wordt ook in eene ruimere beteekenis van menschen gezegd en beteekent zoo veel als gebabbel, gekakel, *blateratio, onis, f. loquacitas, atis; garrulitas, atis, f.*

Gekwoel, o. *modulatio, onis, f.*

Gekwel, o. *vexatio, onis, f. affictatio, onis, f.* bij *Cicero; cruciatus, us, m. anger, oris, m. aerumna, ae, f. molestia, ae, f. inquietatio, onis, f.* bij *Liv.*

Gekwijl, o. *salivatio, onis, f.*

Gekwijn, o. *languor, oris, m. angor, oris, m.* bij *Cicero; aegritudo, inis, f.* bij *Terent. aegror, oris, m.* bij *Lucret.*

Gelaarsd, bijv. n. *ocreatus, a, m,* bij *Hor.*

Gelaat, o. is eigenlijk de glans van het aangezigt, *splendor vultus.* Doch het wordt meestal voor het aangezigt zelve genomen, *vultus, us, m. facies, iēi, f. os, oris, n.* Wijders voor houding; b. v. een droevig gelaat, *habitus moestus vel tristis; tristi supercilium; frons moesta.* Oneigenlijk zegt men ook: het gelaat des aardrijks, *terrae natura, figura vel facies;* verkl. *vulticulus, i, m.* bij *Cicero.* Zamenstell. gelaatkenner, *physiognomon, onis, m.* bij *Cicero.* Gelaatkunde, *physiognomia, ae, f.*

Gelach, o. *risus, us, m. risio, onis,* bij *Plaut.*

Gelag, o. *compotatio, onis, f.* bij *Cicero; symbola, ae, f.* Iemand vrij gelag geven, *aſsymbolum habere aliquem.* Het gelag betalen, wil. ook zeggen; voor iets opdraaijen of voor anderen gestraft worden, *pro aliis poenam luere.* Dat is een hard gelag, *molestum ac grave negotium est.*

Gelang, o. dit woord komt meest alleen voor in de beteekenis van omstandigheden: b. v. naar gelang der zaken, *uti res tempusque postulant, vel pro re ac tempore.*

Gelasten, b. w. *jubeo, jussi, jussum, jubere; mando, avi, atum, are, aliquid alicui,* bij *Cicero* en *Liv.* Verl. d. gelast, *jussus et mandatus, a, m.*

Gelaten, wederk. w. *simulo, avi, atum, are,* bij *Terent. fingere vultum,* bij *Caesar.*

Gelaten, bijv. n. voor bezadigd, *modestus, aequus, tranquillus, quietus, moderatus, a, m.* Gelatenheid, v. *modestia, ae, f. moderatio, onis, f. aequitas animi, tranquillitas, atis, f. patientia, ae, f.* bijw. *modeste, moderate, aequo, tranquille, quieste, patienter, adv.*

Geld, o. *pecunia, ae, f. argentum, i, n. nummi, orum, m. plur.* Veel geld, *multum pecuniae vel nummorum.* Weinig geld, *parva pecunia, pauci nummi, parum pecuniae vel parum nummorum.* Voor prijs: b. v. van hoe veel geld is het? *quanti pretii est? vel quantum constat?* Iets voor veel geld koopen, *magno pretio emere, magna pecunia comparare.* Te geld maken, *vendo, didi, dātum, dere.* Van erfdeel: hij heeft er zijn geld doorgelapt, *patrimonium suum dilapidavit.* Een stuk geld, *nummus, i, m. moneta, ae, f.* Eene som geld, *summa pecuniae.* Baar geld, *pecunia praesens vel numerata.* Geld slaan, *nummos ferire, cudere; percutere, signare.* Valsch geld, *nummi adulterini.* Voor geld en goede woorden, *pretio ac precibus.* Zijn geld uitzetten, *collocare pecuniam, ponere nummos in foenore,* bij *Horatius.* Goed geld naar kwaad geld gooijen, *Caesar aut nihil!* zoo veel als alles te wagen, om te herwinnen; het geen reeds verloren is. Fig. voor rijkdom, *divitiae, arum, f. pl. opes, um, f. pl.* Zamenstell. armengeld, *pecunia pauperibus vel in usum pauperum destinata.* Bankgeld, *pecunia mensae publicae,* bij *Cicero.* Bodengeld, *merces famulitia;* ook *pecunia pro numero famulorum aerario solvenda.* Hardsteden-

geld,

Digitized by Google

geld, *caminorum cenſus.* Hoofdgeld, *capitis cenſus.* Hoorngeld, *armentorum cenſus.* Marktgeld, *vectigal forenſe.* Paardegeld, *vectigal vel tributum pro numero equorum unicuique impoſitum.* Poortgeld, *portorium, ii, n.* Schoolgeld, *minerval, alis, m.* Tolgeld, *vectigal, alis, n.* Veergeld, *vectoria, ae, f.* bij *Caeſar.* Weggeld, *viaticum, i, n.* Geldbank, *taberna argentaria.* Geldbeurs, *crumena, ae, f. marſupium, ii, n.* Geldeloos, *inops, carens pecunia.* Geldboete, *multa, ae, f.* bij *Cicero; clarigatio, onis, f.* bij *Liv.* Gelddief, *averſor pecuniae*, bij *Cicero.* Geldgierig, bijv. n. *avarus, a, m; avidus in pecuniis*, bij *Cicero; avidus ad rem*, bij *Terent. nimis attentus*, bij *Hor.* Geldgierigheid, v. *avaritia, ae, f. amor auri, auri fames.* Geldgierigelijk, *avare*, adv. Geldhandel, *collybus, i, m.* bij *Suet.* Geldkas of geldkist, *theca nummaria, arca nummaria, aerarium, ii, n.* Geldmiddel, *res nummaria.* Geldhonger, *fames pecuniae, auri fames.* Geldhongerig, *auri fame laborans, ſitiens pecuniae.* Geldmakelaar, *nummarius, ii, m.* Geldpost, *ſumma pecuniae*; ook *nomen, inis, n.* Geldrekening, *ratio nummaria.* Geldſchuld, *pecunia debita.* Geldſtraf, *multa nummaria vel pecuniaria.* Geldag, *dies nummarius vel dies ſolvendis ſtipendiis conſtitutus*; aan boord der oorlogſchepen noemt men denzelven Jantjes dag. Geldmunter, *monetalis, lis, m.* bij *Cicero; monetarius, ii, m. et cuſor, oris, m.* bij *Liv.* Geldrijk, *pecuniоſus, nummatus, a, m*, bij *Cicero; nummoſus*, bij *Gell.* Geldzucht, geldzuchtigheid, *aviditas pecuniae, avaritia, ae, f.* Geldzuchtig, *avarus, a, m; avidus pecuniae, auri cupidus, a, m.*

Gelden, o. w. *valeo, ui, ere; in pretio eſſe; pretium habere.* Veel gelden, *multum valere, in magno pretio eſſe vel magni pretii.* Niets gelden, *nihil valere, nihili eſſe, nullo pretio eſſe.* Voor kosten, *eſſe, licere, conſtare, ſtare.* B. v. het koorn gelt thans niets, *frumentum vili venditur.* Kracht hebben, *polleo, lui, lere.* Die rede gelt niet, *nihil pollet oratio iſta.* Betreffen, aangaan, *ſpecto, avi, atum, are; pertineo, ui, ere.* B. v. dat gelt mij! *hoc me ſpectat! hoc ad me pertinet!* Het gelt die zaak, *ea res agitur.* Het gelt het leven, *vita agitur vel agitur de vita.*

Geldig, bijv. n. voor duur, *carus, a, m; pretioſus, a, m.*

Geleden, bijv. n. *praeteritus, a, m.* Lang geleden, *dudum*, adv. Niet lang geleden, *haud ita pridem, nuper.* Al lang geleden, *jam dudum.* Twee dagen geleden, *pronuper*, adv. bij *Plaut.* Ook is geleden het verl. d. van lijden, verdragen; zie die woorden.

Geleerd, bijv. n. en bijw. *doctus, eruditus, a, m; peritus, litteratus, inſtructus.* Van hier: geleerdheid, *doctrina, ae, f. eruditio, onis, f. peritia, ae, f. intelligentia, ae, f. litterae, arum; ſcientia, ae, f.* bij *Cicero*; bijw. *docte, erudite, perite, inteiligenter, ſcienter, literate*, bij *Cicero.* Zamenſtell. godgeleerde, *theologus, i, m.* Godgeleerdheid, v. *theologia, ae, f.* Regtsgeleerde, *juriſperitus, juriſconſultus, i, m jurisprudens, tis.* Regtsgeleerdheid *juriſprudentia, ae, f. juriſperitia, ae, f.* Schoolgeleerde, *ſcholaſticus, i, m.* Schriftgeleerde, *literatus*, bij *Cicero.* Wetgeleerde, *legum peritus.*

Gelegen, v. d. van liggen, *ſitus, a, m; poſitus, a, m.* Mijne vrouwe heeft in de kraam gelegen, *uxor mea partum edidit.* Er is aangelegen, *refert, interest, impersonalia.* Ook gefteld zijn: b. v. hoe is het met de zaak gelegen? *quomodo res ſe habet?* voor behoorlijk, *aptus, commodus; oppoſitunus, a, m.*

B. v. een gelegen tijd, *tempus opportunum.*

Gelegenheid, v. *situs, us, m; positio, onis, f.* Bekwame tijd, *occasio, onis, f. opportunitas, atis, f. et opportunitas temporis*, bij *Cicero*; *inclinatio temporum*, bij denzelfden; *habitus temporis et conveniencia temporum*, bij *Celsus.* Gelegenheid tot schelmstukken geven, *aperire locum crimini*, bij *Cicero*; *ansam praebere*; kan men ook gebruiken voor gelegenheid geven. Kene goede gelegenheid krijgen, is bij de zeevarenden: *ventum et aestum secundum nancisci*, bij *Caesar.* Voor stand van eene plaats, *habitus loci, conditio loci*, bij *Tac.*

Geleide, o. *comitatus, us, m. socii, orum, m. pl.* Vrijgeleide, *reditus tutus.* B. v. iemand vrij geleide geven, *reditum tutum concedere alicui*; of het geen mijns oordeels beter is, *fidem publicam dare alicui de reditu.* Geleide of trein, *assectatio, onis, f.* bij *Plinius.* Van hier: geleibrief, *commeatus, us, m.* bij *Liv. syngraphus liberi itineris.* Geleigeest, *genius, ii, m.* Geleigeld, *portorium, ii, n.*

Geleiden, b. w. vergezelschappen, *comitor, atus sum, ari; assectari et prosequor, cutus sum, equi; duco, uxi, uctum, ucere.* Geleider, *comes, itis, m. assecla, ae, m.* Geleiding, *comitatus, us, m.* bij *Cicero*; *assectatio, onis, f. ductus, us, m. deductio, onis, f.* bij *Cicero.* Geleidsman, *deductor, oris, m. dux, ducis, m.* Geleidster, *dux, ducis, f.*

Geleidelijk, bijw. *ordine, ordinatim, adv.*

Gelid, o. waarvoor men meer lid gebruikt, *articulus, i, m.* Uit het gelid raken, *recedo, essi, essum, edere*, bij *Celsus.* Uit het gelid of lid brengen, *luxo, avi, atum, are.* Uit het lid geraakt, *luxatus et luxus, a, m*, bij *Sall.* Eene rei van opeen geslotene soldaten wordt ook gelid genoemd, *ordo, inis, m.*

B. v. de vijandelijke gelederen doorbreken, *ordines hostium perrumpere.* Zamenstell. gelidknoop, *nodus articularis.* Gelidwervel, *vertebra articularis.* Gelidsluiter, *miles, qui agmen cogit.*

Gelieven, m. zonder eenv. *paramans vel amantum.*

Gelieven, o. w. *indulgeo, si, tum, ere*; *morigeror, atus sum, ari*; *obsequor, ecutus sum, equi*; *assentor, atus sum, ari.* Onperf. indien het u belieft, *si tibi placet.* Met u gelieven, *veniâ tuâ.*

Gelijk, bijv. n. bijw. en voegw. *similis, lis, le*; *adsimilis, consimilis, aequalis, aequabilis*, bij *Cicero*; *parilis*, bij *Ovid. comparabilis, aequiparabilis, compar*, bij *Cicero.* Voor vlak, effen: eene gelijke weg, *via plana vel aequa.* Als zelfst. iemands gelijk, *compar alicujus.* Gij hebt gelijk, *justa vel vera dicis.* Iemand in het gelijk stellen, *cedere alicui in aliqua re*; bijw. *similiter, aequaliter, aeque, pariter, instar.* Te zamen, *una, simul*; *eodem tempore.* B. v. wij zijn te gelijk gekomen, *una vel simul venimus.* Ik speel gelijk op, *nihil lucri aut damni feci.* Voor aanstonds: hij komt zoo gelijk, *statim vel mox aderit*; voegw. *velut, veluti, uti, ut*; *tanquam, instar, ceu, sicut, sicuti, prout, qualiter, nonaliter quam, haud secus quam, haud secus ac*; *quasi, proinde, perinde ac si.* Van hier: gelijkheid, v. *similitudo, inis, f.* bij *Cicero*; *similitas, atis, f.* bij *Vitr.* Voor vlakte, *planities, iei, f. planitiae, arum, f. pl.* bij *Vitruv. aequatio, onis, f.* Gelijk maken, *adsimilo, avi, atum, are aliquid alicui rei.* Voor effen maken, *aequo, avi, atum, are*; *adaequare, coaequare, exaequare, inaequare*; *complano, avi, atum, are*; *complanare et deplanare.* Gelijkmaking, v. *asfimilatio, onis, f. aequatio, exaequatio, onis, f.* bij *Vitr.* Zamenstell. gelijkaardig,

Digitized by Google

dig, *ejusdem ingenii vel indolis.* Gelijkerhand, *una, simul, pariter, conjunctim, copulate, adv.* bij *Gell.* Gelijkerwijs, *eodem modo, ejusdem modi.* Gelijkflachtig, *ejusdem generis.* Gelijkflatig, *ejusdem figurae.* Gelijkjarig, *aequaevus, a, m.* Gelijkluidend, *consonus, a, m; consonans, tis.* Gelijkmatig, *conveniens, congruus, a, m;* ook *consonus, a, m.* Gelijkmatigheid, v. *convenientia, ae, f.* bij *Cicero; congruentia, ae, f.* bij *Plin. parilitas, atis, f.* bij *Gell. proportio, onis, f. commensus, us, m.* bij *Vitruv. symmetria, ae, f.* Gelijkmoedig, *aequanimus, a, m.* Gelijkvormig, *aequiformis, is, e; analogicus et analogus, a, m,* bij *Varro.*

Gelijken, o. w. *aequo, avi, atum, are aliquem; aequiparare aliquem, parem vel similem esse alicui.* Oudtijds bereekkende het ook behagen: b. v. dat gelijkt mij: waarvoor men in den dagelijkschen omgang zegt: dat lijkt mij, *hoc mihi placet, hoc mihi convenit.*

Gelijkenis, v. *similitudo, inis, f. effigies, iei, f. simulacrum, i, n. imago, inis, f. facies, iei, f. simulatio, onis, f. simulamen, inis, n.* bij *Ovid.* Voor vergelijking, *comparatio, onis, f. collatio, contentio,* bij *Cicero; parabola, ae, f.* bij *Quint. aequiparatio, onis, f.* bij *Gell.*

Gelletje, o. *fabula, ae, f.* Voor een gelletje loopen, *fabulam esse vel fieri,* bij *Her.* Iemand tot een gelletje maken, *aliquem in fabulas mittere,* bij *Quint.* Men zegt in den dagelijkschen omgang een relletje: b. v. hij is het relletje van de gansche stad, *totius urbis fabula est.*

Gellig, bijv. n. *biliosus, a, m; bile laborans.* B. v. een gellig schaap, *ovis biliosa.* Ik geloof achter dat gallig veel beter is.

Geloei, o. *mugitus, us, m.* bij *Virg. boatus, us, m.*

Gelofte, v. *votum, i, n.* Geloften aan God doen, *vota Deo facere, Cic.*

Geloi, o. *cantus vel cantilena anilis.* Lollen, is eigenlijk volgens *Kiliaan: numeros, non verba canere.*

Geloof, o. *fides, ei, f. fidentia, ae, f.* bij *Cicero.* Geloof aan iemand slaan, *fidem habere alicui.* Ik heb het u op uw geloof verkocht, *fide tuâ hoc tibi vendidi.* In den koophandel: hij heeft geen geloof (credit) meer, *fides illi periit vel concidit.* In het stuk van godsdienst, *fides, ei.* B. v. in God, *fides in Deum.* Voor vertrouwen, *fiducia, ae, f. Dei.* Voor geloofsleer, *doctrina, ae, f. doctrina sacra vel formula doctrinae sacrae;* ook *religio, is, f.* B. v. het christelijk geloof, *religio christiana.* Van welk geloof is hij? *cujusnam religionis est? vel cujusnam doctrinae addictus est?* Zamenstell. geloofsgenoot, *religionis socius.* Geloofsleus, *formula doctrinae sacrae; symbolum, i, n.* Geloofstuk, *dogma, atis, n.* Geloofwaardig, bijv. n. *credibilis, lis, le.* Geloofwaardigheid, *auctoritas, atis, f.* bij *Cicero.*

Geloofbaar, bijv. n. *fide dignus.*

Geloofljk, bijv. n. *credibilis, lis, le; probabilis;* bijw. *credibiliter, probabiliter, adv.* Geloofljkheid, *probabilitas, atis, f.*

Geloop, o. *cursitatio et concursitatio, onis, f. discursus, us, m.* bij *Caesar.*

Gelooven, b. w. *credo, didi, ditum, dere, cum dat. pers. et acc. rei,* bij *Cicero; adcredere,* bij *Lucret. fido, fisus sum, fidere.* Voor meenen, *opinor, atus sum, ari.* B. v. zoo als ik geloof, *ut opinor.* Iemand iets doen gelooven, *persuadeo, si, sum, ere alicui aliquid.* Ook zegt men in de gemeenzame verkeering: hij moet er aan gelooven, *actum est de illo.*

Geloovig, bijv. n. *fiduciam in deo ponens;* volgens *Scheller, deo confidens, in rebus religionem spectantibus recte sentiens.*

Gelt, bijv. n. *sterilis, is, e; infoecundus, a, m.*

Digitized by Google

Gelui, o. *continuus campanarum sonitus vel tinnitus.*

Geluid, o. *sonus, i, m. sonitus, us, m. sonor, oris, m. crepitus, us, m. strepitus,* bij *Cicero; plausus, us, m. bombus, i, m. clangor, oris, m. stridor, fragor, tinnimentum, i, n. tinnitus, us, m. clamor, oris, m.* Geluid geven, *sono, ui, itum, are; crepare, plaudere, clango, anxi, anctum, angere; strepo, ui, itum, ere; sonitum efficere, sonitum reddere, aera reddere,* bij *Varro.* Geluid slaan, *emittere vocem,* bij *Cicero; verba proferre, loquor, utus sum, loqui.* Een helder geluid geven, *tinnio, ivi, itum, ire; tintinnare et tintinare,* bij *Catullus; acute sonare,* bij *Cicero.* Geluidgevend, *resonans, antis, comp. g. resonus, a, m; resonabilis, lis, le; sonorus, a, m; vocalis, lis, le; consonus, personus, a, m; sonabilis, lis, le.* Zamenstell. spraakgeluid, *sonus vocis.* Tegengeluid, *resonantia, ae, f. echo, f.* Trompetgeluid, *tuharum clangor.* Geluidbreker, *lignum quoddam sono diminuendo inserviens.* Geluidletter, zoo veel als klinkletter, *vocalis litera.* Geluidteeken, *accentus, us, m.* verkl. *accentiuncula, ae, f.* bij *Gell.*

Geluk, o. *fortuna, ae, f. sors, sortis, f. casus, us, m.* bij *Cicero; felicitas, atis, f. prosperitas, res secundae, faustitas, atis, f.* bij *Horat.* Een vol geluk, *flos fortunae,* bij *Curt.* Onzekere uitkomst: hij doet een reisje op geluk, *forte fortuna iter facit.* Bij geluk, *fortuito, adv.* Goede uitslag, *successus, us.* B. v. gij hebt in alles geluk, *omnia tibi prospere succedunt.* Voorspoed: ik wensch u geluk, *bonam tibi fortunam vel omnia fausta tibi adprecor.* Geluk er mêe! *prospere tibi cedat! bonis avibus utere!* Een gewaand of valschelijk ingebeeld geluk, *persŏnata vel bracteata felicitas,* bij *Seneca.* Met gelijk geluk, *paribus auspiciis,* bij *Virg.* Meer geluk dan wijsheid, *felicius quam sapientius.* Van hier: gelukkig, *felix, cis, omn. g. fortunatus, a, m; prosper, era, erum.* Gelukkiglijk, *feliciter, prospere, fortunate, adv.* Zamenstell. gelukwensch en gelukwensching, *gratulatio et congratulatio, onis, f.* Gelukwenschen, *gratulor, gratior et congratulor, atus sum, ari,* bij *Cicero* en *Liv.* Gelukwenschende, *gratans, antis, omn. g.* bij *Tacitus; gratabundus, a, m,* bij denzelfden; *gratulabundus, a, m,* bij *Gell.* Gelukwenscher, *gratulator, oris, m.* bij *Cicero.*

Gelukken, o. w. *succedo, procedo, essi essum, edere,* bij *Terent.* en *Cicero; prospere vel feliciter evenire,* bij *Cicero; prospere cedere.* Zeer wel gelukken, *belle cadere,* bij *Cic.*

Gelukzalig, bijv. n. *beatus, a, m.* Gelukzalig maken, *beo, avi, atum, are; asserere aliquem coelo, arcem coeli annuere alicui,* bij *Virg.* Gelukzaligheid, v. *beatitas, atis, f. beatitudo, inis, f.* bij *Cicero.* Gelukzaligelijk, *beate,* bij denzelfden.

Gelusten, onpers. werkw. zoo veel als lusten, behagen: het gelust mij niet, *non libet, non placet.* Zoo het u gelust, *si libet, si tibi placet.*

Gemaakt, v. d. van maken, *factus, formatus, fabricatus, conformatus, confectus, a, m.* Voor geschikt, *aptus, a, m; habilis, lis, le.* B. v. hij is tot dat ambt niet gemaakt, *muneri isti aptus non est.* Voor onnatuurlijk, *factitius, a, m; affectatus, a, m.* Voor geveinsd, *assimulatus, a, m; fucatus, fucosus.* Van hier: gemaaktheid, v. *assimulatio, affectatio, onis, f.* beide bij *Cicero.*

Gemaal, m. en v. *conjux, conjugis, m. et f.* doch voor het vrouwelijke zegt men meest gemalin.

Gemaal, o. alles wat gemalen wordt, *molitum, i, n.* komt bij *Plautus* voor. In de lage taal is gemaal ook zoo veel als een lasmaal

Digitized by Google

tig gedruisch: wat maakt hij een gemaal! *quem strepitum! vel quas turbas edit! vel quam turbulentus est.*

Gemaauw, o. *vox ficta a sono vocem felium exprimens.*

Gemacht, o. *naturale et naturalia, ium, n.* bij *Celsus; membrum genitale, pars genitalis.*

Gemak, o. *commodum, i, n. commoditas, atis, f.* Voor rust, *requies, etis, f.* Van hier: zijn gemak nemen, *requiesco, evi, etum, escere.* B. v. neem uw gemak, *quiesce vel requiesce.* Op zijn gemak, *lente, leniter.* B. v. hij gaat op zijn gemak voort, *pedetentim incedit.* Ik zal dat boek op mijn gemak door lezen, *librum hunccc, quando mihi otium erit, perlegam.* Op zijn gemak leven, *otiose vivere.* Betaal dat op uw gemak, *solve commode tuo*, bij *Cicero.* Ook noemt men de gerijselijke plaatsen van een huis gemakken, *loca opportuna domus.* Ook is gemak, *latrina, ae, f.*

Gemakkelijk, bijv. n. *commodus, a, m; oppartunus, facilis, lis, le; promtus, a, m; prosus,* bij *Plin. expeditus.* B. v. een gemakkelijke weg, *via expedita.* In den dagelijkschen omgang zegt men: ik kan dat gemakkelijk op, *hic cibus me non gravabit;* bijw. *commode, opportune, facile, expedite, adv.* Hij zal er niet gemakkelijk afkomen, *hoc male illi vertet.* Van hier: gemakkelijkheid, in vele opzigten hetzelfde als gemak.

Gemal, o. *lasciva, ae, f. petulantia, ae, f. protervitas, atis, f.* bij *Cic.*

Gemanierd, bijv. n. een onduitsch woord, *moratus, a, m.* Welgemanierd, *bene moratus,* bij *Cicero.*

Gematigd, v. d. van matigen, *moderatus, a, m; modicus, a, m; modestus, a, m; temperatus, a, m; temperans, antis, omn. g. sedatus, a, m.* Van hier: gematigheid, v. *moderatio, onis, f. modestia, ae, f. temperantia, ae, f. temperies, iei, f.*

Gember, v. *gingiber* of *gingiberi, zingiber* of *zingiberi, indecl.*

Gemeen, bijv. n. en bijw. *generalis, lis, le; universalis, universus, a, m,* bij *Cicero; promiscuus, a, m; publicus, a, m.* B. w. de gemeene weg, *via publica, via regia, communis, is, e;* is zoo veel als waaraan allen deel hebben: b. v. mijne koeijen loopen op de gemeene weide, *vaccae meae in communi prato gramina carpunt.* Dat tusschen beiden in staat: bijv. eene gemeene muur, *paries communis,* bij *Ovid.* In menigte voor handen, *frequens, entis, omn. g.* B. v. dit is het gemeene praatje, *frequens hic sermo est.* Voor openbaar, *vulgatus, detectus, editus, a, m,* bij *Cicero* en *Liv. manifestatus, a, m.* Voor gewoon, *solitus, a, m; consuetus, tritus, a, m.* Al te vertrouwelijk, *nimis familiaris.* B. v. ik vreés, dat die jongeling zich al te gemeen zal maken, *vereor, ne juvenis iste nimia usurus sit familiaritate.* Slecht, gering, *vilis, lis, le; humilis,* bij *Cicero.* Een gemeen soldaat, *miles gregarius.* Ondeugend, *improbus, scelestus, a, m.* B. v. hij heeft het gemeen laten leggen, *improbe vel scelestе se gessit.* Het tegendeel van aanzienlijken, *vulgus, i, n.* ook bij sommigen *m. plebs, plebis, f. plebecula, ae, f. popullus, i, m. popellus, i, m.* Van hier: gemeen, *vulgaris, is, e; trivialis, plebejus, a, m; popularis, is, e,* bij *Horat.* bijw. *generaliter, universe, promiscue, publice, communiter, frequenter, vulgo, plerumque, familiariter, humiliter, viliter;* doch over dit laatste woord wordt getwist, *improbe, scelestе, vulgariter,* bij *Cicero.* Van hier: gemeenheid, *vilitas, atis; humilitas, atis, f.* Gemeen maken, b. w. *divulgo, evulgo et vulgo, avi, atum, are; aperio, ui, ertum, perire; manifesto, avi, atum, are; edo, didi, dition,*

Digitized by Google

tum, dere; detego, exi, ectum, egere; publico, avi, atum, are. Gemeenmaking, v. *publicatio, onis, f. editio, onis, f. manifestatio, onis, f.* Gemeenmaker, *vulgator; oris; editor, oris, m.*

Gemeenebest, o. *salus publica, commodum publicum, res publica, rei publicae.*

Gemeenschap, v. *communio, onis, f. societas, atis, f.* Overeenkomst: b. v. luiheid kan geene gemeenschap hebben met werkzaamheid, *pigritiae cum labore nihil commune esse potest.* Vriendschappelijke verkeering, *consuetudo, inis, f. socialitas, atis, f. consortium, ii, n.* Voor gezindte, *secta, ae, f.* bij *Cicero.* In de laatste tijden heeft men uit het Hoogduitsch het woord gemeenschappelijk aangenomen, *sovius, a, m, adv. junctim, communiter.*

Gemeensman, m. *tribunus plebis;* ook *tribunus, i, m,* alleen bij *Cicero.* Van hier: gemeensmans ambt, *tribunatus, us, m.* bij *Cicero.*

Gemeente, v. *corpus civitatis,* bij *Cicero; universi cives.* Gemeente beteekent ook, allen die tot eene gezindte behooren, *secta, ae, f.* Ook het gansche christendom: b. v. Christus is het hoofd der gemeente, *Christus ecclesiae caput est.* Gemeente is ook de openlijke weide, *pratum commune vel publicum.* In Gelderland zegt men ook meente en noch bedorvener, meen.

Gemeenzaam, bijv. n. *familiaris, civilis, popularis, comis, is, e, et affabilis.*

Gemeenzaamheid, v. *familiaritas, civilitas, societas, socialitas, communitas, atis, f. communio, onis, f. commercium, ii, n. consuetudo, inis, f.* alle bij *Cicero; convictio, onis, f. convictus, us, m. congressio, onis, f. congressus, us, m. comitas, atis, f. affabilitas, atis, f.* bij *Cicero.*

Gemeenzamelijk, bijw. *familiariter, civiliter, populariter, comiter,* bij *Cic.*

Gemelijk, bijv. n. *morosus, a, um; fastidiosus, difficilis, lis, le.* Van hier: gemelijkheid, *morositas, atis, f. fastidium, ii, n. difficultas, atis,* f. bijw. *morose, fastidiose, difficulter, adverbia.*

Gemerkt, als voegw. *quum, cum, siquidem, quandoquidem, conj.*

Gemet, o. eene zekere maat lands, *mensura quaedam agri, dimensio, onis, f.*

Gemetsel, o. *structura, ae, f. constructio et exstructio, onis, f. e lapidibus.*

Gemijmer, o. *deliramentum, i, n. delirium, ii, n. deliratio, onis, f.* bij *Cic.* en *Celsus.*

Gemijterd, bijv. n. *mitram gerens;* ook *mitratus, a, um,* bij *Propert.*

Gemoed, o. *animus, i, m. mens, entis, f.* bij *Cicero; conscientia, ae, f.* ook *sententia, ae, f.* B. v. de gemoederen waren verdeeld, *sententiae variae erant.*

Gemoedig, bijv. n. en bijw. *pacatus, placidus, mansuetus, a, um; mollis, lis, le;* bijw. *pacate, placide, mansuete, molliter.*

Gemoet, o. is niet anders in gebruik, dan in de spreekwijs: iemand te gemoet gaan, *obviam vel obviam ire alicui.* Te gemoet komen, *venire obviam, occurre, curri, cursum, crrere, alicui; incidere in aliquem.* Voor helpen, *alleve, avi, atum, are.* Voor toegeven, *indulgeo, si, tum, ere.* Te gemoet zien: voor hopen, *spero, avi, atum, are.* B. v. iets goeds van iemand te gemoet zien, *bene sperare de aliquo,* bij *Nepos.*

Gemompel, o. *murmuratio, onis, f. murmur, uris, n. strepitus, us, m. fremitus, us, m.* bij *Cicero.*

Gemor, o. hetzelfde als Gemompel.

Gemorsch, o. *squalor continuus, sordes continuae, immunditia continua.*

Gemuit, o. *seditio, onis, f. turba, ae, f. tumultus, us, m. tumultuatio, rebellatio, rebellio, onis, f. rebellium, ii, n.* bij *Liv.*

Gemurmel, o. *susurrus, i, m* ook.

Digitized by Google

ook *murmur et murmuratio, onis, f.*

Genade, v. *gratia, ae, f. clementia, ae, f. misericordia, ae, f.* bij *Cicero.* Voor goeddadigheid, *benevolentia, ae, f.* Zich op genade overgeven, *permittere se arbitrio victoris,* bij *Liv.* Voor vergiffenis, *venia, ae, f.* Zamenstell. genadebrief, *literae veniam continentes.* Genadebrood, *victus gratuitus.* Genadebrood eten, *vivere beneficio alterius.* Genadebron, *fons gratiae.* Genadekruid, *gratiola,* bij *Linn.* Genadeslag, *ictus gratiae.* Genadetroon, *solium gratiae.* Genadeteeken, *signum veniae vel gratiae.* Genadewerk, *opus gratiosum.* Genadezon, *sol gratiae.*

Genadig, bijv. n. en bijw. *clemens, entis,* omn. g. *misericors, dis, omn. g. benevolus, benignus, a, um; propitius, a, um;* bijw. *clementer, benevole, benigne,* bij *Cicero.* Zoo ook genadiglijk en genadelijk.

Genaken, o. w. *accedo, essi, essum, edere, cum praep. ad, vel sine praepositione, cum dativo,* bij *Liv. propinquo, avi, atum, are; adpropinquare.* Iemand genaken, *aggredior, essus sum, edi.* Genaking, *accessio, onis, f. appropinquatio,* bij *Cicero.*

Genant, m. men bezigt dit woord vooral in Noordholland van bekende vrienden, die denzelfden doopnaam voeren, *cognominis, is, e.* B. v. goeden dag genant, *salve cognominis mi.*

Genebd, bijv. n. *rostratus, a, um.* Van hier: genebde schepen, *naves rostratae;* dus genoemd van de lange scherpe punt, die aan de voorsteven vast was en de gedaante van eenen langen spitsen vogelbek had.

Geneesheer, m. *medicus, i, m.* bij *Cicero; clinicus, i, m.* bij *Martialis.* Een geneesheer die zijne kunde alleen door ondervinding verkregen heeft, *empiricus, i, m.* bij *Cicero.* Geneesdrank, zie op Drank.

Geneeskonst, *v. medicina, ae, f. ars medicinalis,* bij *Celsus; ars medica, ars medendi,* bij *Ovid. clinice, es, f.* bij *Plin.* Geneeskunde, door ondervinding, *empirice, es, f.* bij *Plin.* De geneeskunde oefenen, *exercere medicinam,* bij *Plin. facere medicinam,* bij *Phaedrus.*

Geneesmeester, zie Geneesheer.

Geneesmiddel, o. *medicamen, inis, n. medicamentum, i, n. medicina, ae, f.* bij *Cicero; medela, ae, f. remedium, ii, n.* Geneesmiddelen, *pharmaca, orum, n. plur.* bij *Cicero.* Tegen de vermoeidheid, *acopa, orum, n. plur.* bij *Plin. acopum, i, n.* bij *Celsus.* Heete geneesmiddelen, *medicamenta causticа,* bij *Plin.* Pijnstillende, *anodina, orum, n. pl.* bij *Celsus.* Van hier: geneesmiddelwinkel, *medicinae, arum, f. pl.* bij *Plautus; pharmacopolium, ii, n.* Geneesmiddelverkooper, *pharmacopola, ae, m.* bij *Cicero.* Geneeswortel, *radix utilis medendi,* bij *Ovid.*

Genegen, v. d. van nijgen, volgens *Weiland, inclinatus, a, um.* Ook wordt het als een bijv. n. gebruikt, en beteekent: gunstig, vriendelijk, *favens, entis, omn. g. favorabilis, lis, e; deditus, a, um; amicus, a, um; propensus, a, um; benevolus, bonus, a, um.* Voor begeerig, *cupidus, a, um.* Van hier: genegenheid, *favor, oris, m. benevolentia, ae, f. amor, oris, m. studium, ii, n. cupiditas, tis, flagrantia, ae, f. aviditas, f.*

Geneigd, v. d. van neigen: die woord kan men niet gebruiken voor genegen, zoo als men somtijds doet, *inclinatus, propensus, pronus, a, um; proclivis, is, e; proclivus, a, um; acclinis, is, e.* Van hier: geneigdheid, v. *inclinatio, onis, f. propensio, onis; pronitas, atis, f. proclivitas, atis, f. acclivitas, atis, f.*

Generaal, m. een basterdwoord: hier door verstaat men thans den genen, die een geheel leger gebiedt, *imperator, oris, m. sum-*

mus

-mus militum dux. Van hier: generaalschap, *munus imperatoris, summum militum imperium.*

Generen, wederk. werkw. *contentum esse, se contentum habere.* B. v. zich met een beetje generen, *parvo contentum esse.* Den kost winnen, *victito, avi, atum, are; victum quaerere; quaestum facere; vitam tolerare*, bij *Caesar.* Zich armoedig generen, *duriter vitam agere, duriter se habere*, bij *Terent.*

Genet, o. *equus Hispanicus.*

Geneugelijk, bijv. n. *amoenus, jucundus, laetus, voluptuarius, voluptuosus, a, m*, bij *Cicero; voluptabilis, lis, le*, bij *Plautus; delectabilis*, bij *Tacitus.* Van hier: geneugelijkheid, *amoenitas, jucunditas, atis, f. laetitia, ae, f. voluptas, atis, f. delectatio, onis, f. delectamentum, i, n.* Ook wordt een geneugelijk mensch genoemd, *festivus, a, m; facetus, ridiculus.* Het zelfstand. woord is, *festivitas, atis; facetiae, arum, f. plur.* bijw. *amoene, jucunde, laete, voluptuose, festiviter, ridicule, delectabiliter, adv.* bij *Gell.*

Geneugte, hetzelfde als geneugelijkheid.

Geneve, eene stad op de rivier de Rhone, *Geneva, ae, f. Caesar.*

Genever, ook jenever genoemd, *spiritus juniperi.*

Geneverboom, m. *juniperus, i, f.* bij *Horat.*

Geneusd, bijv. n. *nasutus, a, m*, bij *Horat.*

Genezen, b. en o. w. *medeor, eri cum dat. medico, avi, atum, are; medicor, atus sum, ari cum acc. sano, avi, tum, are; consanare, curare, auxilior, atus sum, ari alicui*; onz. *sanesco, consanesco, sanui, sanescere, convalescere, revalescere, curari.* Genezende, *medicinalis et medicabilis, lis, le.* Genezing, v. *sanatio, onis, f. curatio, medicatio*, bij *Colum.* Ook zegt men iemands dwalingen genezen, *corrigere errores alicujus.*

Genies, o. *sternutatio, onis, f. sternutamentum, i, n.* beide bij *Cicero.*

Genieten, b. w. *fruor, uitus et uctus sum, rui; utor, usus sum, uti.* Voor verkrijgen, *consequor, ecutus sum, equi aliquid.* Voor bezitten, *possideo, edi, essum, idere aliquid.* Spijs genieten, *edo, edi, esum, ere; comedere, cibo frui vel uti.* Voor iets ter ondersteuning ontvangen, *fustentor, atus sum, ari.*

Genoeg, bijw. *sat, satis, admodum, affatim*, bij *Cicero; sufficienter, Digest.*

Genoegen, o. *satisfactio, onis, f.* Voor vermaak, *delectatio, onis, f. delectamentum, i, n.* bij *Cicero; oblectamen, inis, n. oblectatio, onis, f. oblectamentum, i, n.* bij *Cicero; lubido, inis, f.* bij *Plautus; libentia, ae, f.* bij *Gell. voluptas, atis, f.*

Genoegelijk, bijv. n. zie Geneugelijk.

Genoegen, wederk. w. *contentum se habere, contentum esse.* Iemand genoegen, *commodare alicui*, bij *Cicero; satisfacio, feci, factum, facere.* Dit genoegt mij niet, *hoc mihi non placet.*

Genoegzaam, bijv. n. *sufficiens, entis, omn. g.* zie verder op genoeg. Voor bijna, *fere, ferme.* Van hier: genoegzaamheid, *sufficientia, ae, f. abundantia, ae, f.* doch het eerste woord is Latijn van later tijd.

Genoot, m. en o. volgens *Weiland:* maar ik geloof dat het alleen m. en het vr. genoote zij, *socius, ii, m. particeps, ipis, omn. g. consors, ortis, omn. g.* Het is meest in de zamenstelling gebruikelijk: als ambtgenoot, *collega, ae, m.* Bedgenoot, *lecti particeps.* Eedgenoot, *conjuratus vel eodem sacramento obstrictus.* Echtgenoot, *maritus, i, m.* Geloofsgenoot, *ejusdem sectae.* Speelgenoot of speelnoot, *collusor, oris, m.* Bij het huwelijk, *auspex, icis, m. Val. Max.* Stadgenoot, *conjuvis, m. Tert.* Genootschap, o. *societas, atis, f.* bij *Cicero; consortium, ii,*

Digitized by Google

n. Van hier: bondgenootschap, *societas foederis.* Kerkgenootschap, *societas, ecclesiastica.* Eedgenootschap, *conjuratorum societas, &c.*

Genot, o. *usus, us, m. usura, ae, f.* bij *Cicero; fructus, us, m. commodum, i, n. utilitas, atis, f.* Van hier: vruchtgebruik, *ususfructus, us, m.*

Gent, eene stad in Vlaanderen, *Gandavum, i, n.* Van Gent, *Gandavensis, is, e.*

Genua, eene stad aan de Middelandsche Zee, *Genua, ae, f.* De zee bij Genua, was bij de ouden, *Mare Ligusticum.*

Geoogd, bijv. n. *oculatus, a, m; vel oculis instructus, praeditus.*

Geoord, bijv. n. *auritus, a, m; vel auribus instructus, praeditus.* Ook zegt men voor met een handvat verzien, *ansatus, a, m.*

Gepaard, bijv. n. eigenlijk het verl. d. van paren, *conjugus, a, m,* bij *Plin.*

Gepaarld, bijv. n. *gemmatus, a, m.*

Gepeesd, bijv. n. *nervosus, a, m.*

Gepeins, o. *meditatio, onis, f. cogitatio, onis, f.* In gepeins, *meditabundus, a, m.*

Gepeupel, o. *populus, i, m. plebs, plebis, f. plebecula, ae, f. faex populi, vulgus, i.*

Gepeuter, o. *non intermissa vellicatio, rimatio, vel fodicatio digitis vel instrumento quodam.*

Gepeuzel, o. *non intermissa digitis contrectatio.*

Gepiep, o. *pipiatus, us, m.* Van den wind, *sibilus, i, m.*

Gepijnd, v. d. van pijnen, *pressus, a, m,* bij *Cicero; mel pressum.*

Gepoch, o. *jactantia, ae, f. gloriatio, onis, f. magniloquentia, ae, f.*

Gepoorterd, bijv. n. *civis, is, comm. g. civitate donatus, a, m.*

Gepopel, o. *palpitatio, onis, f.* doch vooral, *palpitatio cordis metu accelerata.*

Gepraat, o. *loquacitas, atis, f.* bij *Cicero; garrulitas, atis, f.* bij *Quint. loquentia, ae, f.* bij *Sall. sermo effutitus.*

Gepreutel of gepruttel, *murmur, uris, n. murmuratio, onis, f.*

Geprevel, o. *susurrus, i, m. et susurratio, onis, f.*

Geprikkel, o. *punctio, onis, f.* bij *Celsus; punctus, us, m.* bij *Plin. stimulus, i, m; stimulatio, onis, f. irritatio, onis, f. irritamentum, i, n.*

Gepurperd, bijv. n. *purpuratus, a, m; purpureus, a, m.*

Geraadzaam, zie Raadzaam.

Geraakt, v. d. van raken, geraken, zie op die beide woorden: ook beteekent het zoo veel als beroerd, zie dat woord, ook voor beleedigd, zie beleedigen.

Geraamte, o. *sceletus, i, m;* komt zeer dikwijls bij *Apulejus* voor. Voor een uitgeteerd, mager mensch, zegt men ook: he is een geraamte: *larva est.* Hij is maar een geraamte, *nil praeter ossa habet.*

Geraas, o. *tumultus, us, m. strepitus, fremitus, fremor, oris, m. stridor, fragor, clamor, clamatio, onis, f. tumultuatio, vociferatio,* bij *Cicero; vociferatus, us, m.* bij *Plin. turba, ae, f.* bij *Ter.*

Gerabbel, zie Gepraat.

Geraden, v. d. van raden: ook een bijv. n. voor raadzaam, *consultus, a, m.* Voor nuttig, *utilis, le.* Ik vind het niet geraden, *mihi non videtur!*

Gerak, o. *officium, ii, n. beneficium, ii, n. obsequium, benefactum, gratia, ae, f.* bij *Cic.*

Geraken, o. voor verkrijgen, *comparo, avi, atum, are; adsequor et consequor, cutus sum, equi,* bij *Cicero.* Spreekw. die waren zijn aan den man geraakt, *merces istae emtorem invenerunt.* Dat meisje geraakt nog wel eens aan den man, *puella ista maritum inveniet.* Voor komen: hij is in ongunst geraakt, *in invidiam incidit.* Voor vervallen: b. v. dus doende zal hij aan den drank geraken, *ita vivendo ebriosus fiet.* Op eene droogte geraken, *inhaerere vado.* Uit zijn doen geraken, voor arm worden, *male res agere, ad paupertatem redigi.*

Gerammel, o. zie Geraas.

Geratel, o. *crepitus, us, m. strepi-*

Digitized by Google

pirus, us, m. Geratel maken, *crepo, ui, itum, are et crepitare.*

Geraw, eene landſtreek in Duitschland, *Gerexia, ae, f.*

Gered, v. d. van redden, *ſervatus, a, m; ſospes, itis, omn. g. incolumis, is, e.*

Gereed, bijv. n. en bijw. *paratus, a, m; inſtructus, promptus, expeditus, accinctus, apparatus, praeparatus,* bij *Cicero; praeſentarius, a, m,* bij *Plautus; praeſens, entis, omn. g.* bij *Colum.* Van hier: gereed ſtaan, *in procinctu ſtare,* bij *Quint.* Zijn verſtand gereed hebben, *ingenium in promtu habere,* bij *Sallust.* Van hier: gereedheid, *promtitudo, inis, f.* bijw. *parate, inſtructe, prompte, expedite, ſtatim, mox, ſtante pede.*

Gereedſchap, o. voor gereedmaking, *paratio, onis; paratus et adparatus, us, m, inſtructio, onis, f.* B. v. van een leger om zich marschvaardig te houden, *inſtructio exercitus.* Voor werktuig, *machina, ae, f. inſtrumentum, i, n.* bij *Cicero; armamenta, orum, n. plur.* bij *Plaut.* Zamenſtelling. bouwgereedſchap, *inſtrumenta conſtructioni inſervientia.* Krijgs of oorlogsgereedſchap, *inſtrumenta bellica.* Scheepsgereedſchap, *inſtrumenta nautica, &c.* Van hier: gereedſchapmaker, *machinarius, ii; machinator, oris, m.* bij *Liv.* Gereedſchapmaking, v. *machinatio, onis, f.* bij *Vitr.*

Geregt, o. *ferculum, i, n. guſtatorium, ii, n.* bij *Plin.* Een gevegt van drie ſchotels, *tripatinum, i, n.* bij *Plin.* Het tweede gerecht, *ſecunda menſa,* bij *Cicero.* Het laatſte geregt, *bellaria, orum, n. plur.* bij *Varro.* Het beste geregt, *caput coenae,* bij *Cicero;* bij ons de hoofdſchotel genoemd. Een lekker geregt, *daps, dapis, f.* bij *Liv.* doch hiervoor wordt meer het *plur. dapes, ium, f.* gebruikt. Van hier: geregtbank en geregttafel, *repoſitorium, ii, n.* bij *Plin. abacus, i, m.*

Geregt of gerigt, o. *judicium, ii, n.* bij *Cicero.* Geregt houden, *judicium exercere.* Voor het geregt komen, *in judicium venire.* Voor het geregt roepen, *in jus vocare.* Voor het geregt verſchijnen, *in judicio apparere.* Geregt doen, *poena vel ſupplicio adficere.* De regters, *viri ad judicium pertinentes vel judices.* Het volle geregt, *frequentes judices.* Regtsgebied, *jurisdictio, onis, f.* Van hier: gerigtelijk, *e judicio, ſecundum jus;* ook volgens de regels des regts. Zamenſtell. geregtsbank, *judicium, locus judicii.* Geregtsbode, *viator* of *apparitor, oris, m.* Geregtsdag, *dies judicii, dies judiciales.* Geregtsheer, *dynaſta, ae, m.* Geregtshof, *curia judiciaris.* Geregtskosten, *ſumtus vel impenſae judiciales.* Geregtsplaats, *locus judicii.* Geregtsſchrijver, *qui judicibus ab actis eſt, &c.*

Geregt, bijv. n. alleen gebruikelijk in de volgende ſpreekw. geregte helft, *verum dimidium.* Geregte deel, *juſta pars.* Somtijds wordt geregt voor geregtig, zoo veel als regtvaardig, verkeerdelijk gebruikt.

Geregtig, bijv. n. *juſtus, a, m.* Eene geregtige zaak, *cauſa juſta, adv. juſte.* Van hier: geregtigheid, v. *juſtitia, ae, f. aequum, i,* bij *Cicero;* zoo ook *aequitas, atis, f. veritas, atis, f.* bij denzelfden; *ſanctitas, atis, f.* bij *Nepos.*

Gereide of gerei, o. allerlei gereedſchap, *utenſilia, ium, n. pl.* Keukengerei, *utenſilia culinaria.* Schrijfgerei, *utenſilia ſcriptoria, &c.*

Gerel, o. *ſtrepitus, us, m.* ook *deliratio, onis, f. delirium, ii, n.*

Gerevel en gereutel, o. *ſtultiloquentia, ae, f. ſtultiloquium, ii, n.* bij *Plaut.*

Gerfkamer, volgens den Geld. tongval garfkamer, v. zekere kleine zijverrrekken, aan het koor der

ker-

Digitized by Google

ken aangebouwd, die men in Gelderland meest overal vindt, die eertijds tot kleederkamers voor de priesters dienden, *vestiarium, ii, n.* Gaerven is bij *Kiliaan praeparare.*

Gerffchaaf, v. *dolabra poligndo ligno inserviens.*

Gerijf, o. *usus, us, m.* Dienst, *utilitas, atis, f.* Voor gemak, *commodum, i, n. opportunitas, atis, f.* Van hier: gerijven, *efficium praestare, utilem esse, commodare alicui, obsequor, eutus sum, equi,* bij *Terent.* Iemand met geld gerijven, *opitulari aliquem re,* bij denzelfden. Gerijfelijk, *obsequiosus, a, m; commodus, opportunus, utilis, lis, le.* Een gerijfelijk meisje: een zachte uitdrukking, voor onkuisch, *filia impudica, obnoxia,* bij *Sall.* Ook zegt men een gerijfelijk huis, *domus opportuna.* Gerijfelijkheid, v. *opportunitas, commoditas, atis, f.* bij *Cic.*

Gerijm, o. *rythmus, i, m; versus similiter cadentes.*

Gerikkekik, o. *coaxatio, onis, f. ranarum.*

Gering, bijv. n. *vilis, lis, le; vulgaris, communis, vulgarius, a, m; divulgatus, obscurus,* bij *Cicero; gregalis, lis, le,* bij *Seneca; futilis,* bij *Virg. trivialis,* bij *Suet. frivolus, a, m,* bij *Plin.* Voor onaanzienlijk, *ignobilis, lis, le,* bij *Cicero; degener, eris, omn. g.* bij *Plin. humilis, lis, le,* bij *Cicero; incelebris, is, e; Silius Ital.* Voor klein, *parvus, a, m; exiguus, tenuis, uis, ue; exilis, lis, le.* Voor arm, *pauper, eris; inops, opis, indigens, entis, omn. g. indigus, a, m.* Een gering man, een man van weinig beduiden, *homo tenuis, terrae filius,* bij *Cicero; homo futilis,* bij *Terzir communis,* bij *Suet. cibarius homo, pullatus, a, m,* bij *Suet. nemo, inis, m.* bij *Cicero.* Geringe menschen, *scopae dissolutae,* bij denzelfden. Geringe zaken, *frivola negotia;* bijw. *viliter, vulgariter, communiter, obscure, gregaliter, futiliter, trivialiter, frivole, humiliter, ignobiliter, parve, exigue, tenuiter, exiliter,* bij *Cicero.* Geringheid, v. *vilitas, atis, f. obscuritas, futilitas, ignobilitas, humilitas, incelebritas, parvitas, exiguitas, tenuitas, exilitas; paupertas, atis, f. inopia, ae, f. indigentia, ae, f.*

Geringd, bijv. n. *annulatus, a, m,* bij *Plaut.*

Gerist, bijv. n. *in fasciculos vel manipulos colligatus, a, m;* bijw. *manipulatim, adv.*

Geritsel, o. *susurrus, i, m. susurratio, onis, f. strepitus foliorum vento motorum.*

Geroep, o. *clamor, oris, m. vociferatio, onis, f.*

Gerommel, o. van den donder, *fragor, oris, m.* Van de bijen, *bombus, i, m.* Van de ingewanden, *viscerum strepitus.*

Geronk, o. *ronchus, i, m.* bij *Mart.*

Gerst, ook garst, *hordeum, ei, n.* Gepelde gerst, *hordeum delibratum.* Zamenstel. zomergerst, *hordeum aestivum.* Wintergerst, *hordeum hybernum.* Gerstebrood, *panis hordeaceus.* Gerstebier, *cerevisia hordeacea.* Gerstebrij, *puls hordeacea.* Gerstegort of gerstegrut, *hordeum minutatim molitum.* Gerstemeel, *far hordeaceum.* Gerste pruim, *prunum hordeaceum.* Gerstedrank, *potio hordeacea.* Gerstewater, *aqua hordeacea.*

Gerucht, o. *rumor, oris, m. fama, ae, f. sermo, onis, m.* alle bij *Cicero.* Er loopt een gerucht, *sermo, rumor vel fama est.* Geruchten uitstrooijen, *rumores divulgare;* verkl. *sermunculus, i, m. rumusculus, i, m.* Het gerucht verspreidt zich, *vagatur fama,* bij *Virg. manat fama,* bij *Cicero; fama traditur,* bij *Liv. prodit fama,* bij *Celsus; rumor incedit,* bij *Tac. fama fert.* Het gerucht loopt door de gansche stad, *fama tota urbe discurrit,* bij *Curt. fama urbem pervadit, Liv.* Hij is in een goed of kwaad gerucht,

bene vel male audit, famosus est, bonâ vel malâ famâ est. Het gerucht neemt toe, *fama gliscit, Tac.* Gerucht voor geraas, getier: b. v. gerucht maken, *turbas edere.* Ook voor geschreeuw, *clamor, oris, m. vociferatio, onis, f.* Losse geruchten, *auditiones leves.* Valsche geruchten, *auditiones fictae vel falsae.* Vaste geruchten, *rumores constantes*, bij *Cicero.* Van hier: geruchtmaker, *clamator, oris, m.* ook *inventor rumorum.*

Geruim, bijv. n. *diuturnus, a, m.* Doch men bezigt het enkel om eene langdurigheid aan te duiden: b. v. het is reeds een geruime tijd, *jam diu est.*

Geruisch, o. *susurrus, i, m. susurratio, onis, f. murmur, uris, n.* bij *Cicero*; *sibilus, i, m.* Van den wind, bij *Virg. strepitus, us, m.* Van wapenen, *sonitus, us, m.* Van de bijen, *bombus, i, m. bombilatio, onis, f.* bij *Festus.* Een klein geruisch, *murmurillum, i, n.* bij *Plautus.* Gerusch onder de aarde, *mugitus, us, m.* Geruisch in de ooren, *tinnitus aurium.*

Gerust, bijv. n. *quietus, a, m*; *requietus*, bij *Liv. otiosus*, bij *Ter. pacatus, placidus, placatus*, bij *Cicero*; *sedatus, tranquillus, inturbidus, a, m*, bij *Tac. securus, cum gen. aut praep. a vel ab, serenus, a, m*; ook *tutus, a, m.* B. v. daar kunnen wij gerust wonen, *tuto illic habitare nobis licet.* Van hier: gerustheid, v. *quies, etis, f. requies, otium, ii, n. tranquillitas, atis, f. securitas, serenitas.* Geruststelling, b. v. *sedatio, onis, f.* bij *Cic.*

Gerw, een zeker kruid: ook duizendblad genoemd, *stratiotis, idis, f.* bij *Plin. millefolia, ae, f. et millefolium, ii, n.* bij denzelfden.

Gesammel, o. *mora, ae, f. cunctatio, onis, f.* bij *Cicero*; *tarditas, atis, f.*

Geschal, o. zie Geraas; ook *sonus, i, m. sonus canorus, canor, oris, m.* bij *Virg.*

Geschageher, o. *lucrum inhonestum.* Hetzelfde als schagcherij.

Geschapen, v. d. van scheppen, *creatus, a, m.* Voor schoon: die man is welgeschapen, *homo iste formosus vel bene formatus est.* Hoe staat het geschapen? *in quem statum res adducta est?* Het staat slecht met hem geschapen, *male se habet, in angustias redactus est.* Van hier: geschapenheid, v. *status, us, m. conditio, onis, f. fortuna, ae, f.* ook, *conformatio, onis, f.* bij *Cic.*

Gescharmutsel ook geschermutsel, o. *velitatio non intermissa vel continua.*

Gescharrel, o. *trepidus incessus, trepidatio, onis, f.*

Geschater, o. *cachinnus, i, m. cachinnatio, onis, f.* Ook van de vogels, *clangor avium.*

Geschenk, o. *donum, i, n. munus, eris, n.* Een geschenk geven, *donum vel munus dare.* Ten geschenk geven, *dono dare vel muneri.*

Gescherm, o. *gladiatura, ae, f.* bij *Tacitus.* Ook is gescherm, de oefening in het schermen, *exercitium gladiatorium.*

Geschertz, o. *irrisio, onis, f.* bij *Cicero.*

Geschetter, zoo veel als geschater.

Geschetst of geschaduwd, v. d. *adumbratus, informatus, a, m*, bij *Cicero*; *monogrammus, a, m*, bij denzelfden; *lineatus, a, m*; bij *Solinus.* Eene ruw geschetste zaak, *res informis.*

Gescheurd, v. d. van scheuren, *scissus, consissus et persissus, a, m*; *distractus*, bij *Cicero*; *diruptus, discerptus, lancinatus, a, m.* bij *Plin. laceratus*, bij *Liv. lacer, era, erum*; *fractus, a, m*, bij *Hor.* Met gedruisch van een gescheurd, *displosus, a, m.* Een mensch, die gescheurd is, zoo veel als gebroken, *hernio sus, a, m*; *ramicosus et enterocelicus, i, m*, bij *Plin.* Van hier: gescheurdheid, v. zoo veel als eene breuk, *hernia, ae, f. ramex, icis, m. enterocele, es, f.* bij *Plin.*

Geschicht, v. *historia, ae, f. anna-*

Digitized by Google

nales, *ium*. Van hier: de zamenstell.

Geschichtboek, o. *historia*, *ae*, en meerv. *annales*, *ium*, plur. *liber historicus*.

Geschichtkennis, *historiarum vel historiae cognitio*; ook *historice*, *es*, *f.* bij *Quint.*

Geschiohtkundig, *historiae peritus*; *historialis*, *lis*, *le*, bij *Plin.*

Geschichtschrijver, *historicus*, *i*, *m.* bij *Cicero*; *chronographus*, *i*, *m.* *historiographus*, *i*, *m.* voor deze woorden zijn verkieslijker: geschiedenis, geschiedboek, geschiedkundig, geschiedschrijver.

Geschieden, o. w. *fio*, *factus sum*, *fieri*. Wedervaren, *evenio*, *eni*, *entum*, *enire*. B. v. u zal niets geschieden, *nihil tibi eveniet*. Voor gebeuren, *accidit*, *ere*. Tot dadelijkheid gebragt worden of voleind worden, *peragi*, *perfici*, *effici*. Iets geschieden laten, *concedo*, *esi*, *esum*, *edere*; *permitto*, *isi*, *isum*, *ittere*, *patior*, *passus sum*, *pati*.

Geschik, o. een reeds eenigsins verouderd woord, *ordo*, *inis*, *m.* ook wierd het voor *sors*, *ortis*, *f.* *fatum*, *i*, *n.* gebruikt.

Geschikt, bijv. n. *aptus*, *a*, *m*; *idoneus*, *accommodatus*, *congruens*, *entis*, *omn. g. congruus*, *a*, *m*; *conveniens*, *entis*, *omn. g. accommodus*, *a*, *m*; *habilis*, *lis*, *le*. Voor geplaatst, *dispositus*, *a*, *m*. In orde geschikt, *digestus*, *a*, *m*; *ordinatus*; *compositus*, *a*, *m*, bij *Cicero*. Die zich zedig gedraagt: b. v. een geschikt jongeling, *juvenis ornatus*. Voor vereffend: b. v. de zaken zijn eindelijk geschikt, *res tandem compositae sunt*. Voor gezonden: de bode is naar den koning geschikt, *nuntius ad regem missus est*; bijw. *apte*, *idonee*, *accommodate*, *congruenter*, *congrue*, *conveniente*r, bij *Cicero*; *ordinate*, *dispositè*, *compositè*, *adverbia*. Van hier: geschiktheid, v. *ordo*, *inis*, *m.* *convenientia*, *ae*; *habilitas*, *atis*; *dispositio*, *onis*, *f.* *congruentia*, *ae*, *f.* *congruitas*, *atis*, *f.* Geschiktelijk, bijw. zoo als het bijw. geschikt.

Geschil, o. *lis*, *litis*, *f.* bij *Cicero*; *litigium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*; *controversia*, *ae*, *f.* *discordia*, *ae*, *f.* *contentio*, *certatio*, *decertatio*, *disceptatio*, *altercatio*, *dissensio*, *onis*, *f.* alle bij *Cicero*; *dissensus*, *us*, *m.* *certamen*, *inis*, *n.* *jurgium*, *ii*, *n.* bij denzelfden. Voor pleitgeding, *causa*, *ae*, *f.* Vraagstuk, *quaestio*, *onis*, *f.* Een geschil voor de vierschaar, *pugna forensis*, bij *Quint.* Geschil hebben, *litigo*, *avi*, *atum*, *are*; *delitigare*, *controversor*, *atus sum*, *ari*; *discordare ab aliquo*, *cum aliquo*, *alicui*, *adversus aliquem*; *contendere cum aliquo vel contra aliquem*; *altercor*, *atus sum*, *ari cum aliquo*, *decertare et disceptare*, *jurgor*, *atus sum*, *ari*. Een geschil bijleggen, *componere lites*; *decidere cum aliquo*, bij *Cicero*. Beslissen, *dijudicare controversiam*, bij *Cicero*; *controversiam transigere*, bij denzelfden. In geschil trekken, *ponere aliquid in contentionem*; *facere contentionem alicujus rei*.

Geschimmeld, v. d. van schimmelen, *mucidus*, *a*, *m*; *mucore obsitus*.

Geschimp, o. *convicium*, *ii*, *n.* *contumelia*, *ae*, *f.* *opprobrium*, *ii*, *n.* *derisio*, *onis*, *f.* *dicteria*, *orum*, *n. plur.*

Geschok, o. *concussio*, *onis*, *f.* bij *Seneca*; *succussio*, *onis*, *f.* *succussus*, *us*, *m.* *jactatus et jactatio*, *onis*, bij *Cicero*.

Geschongel, o. *oscillatio*, *onis*, *f.* bij *Petr.*

Geschoor, o. *plebecula*, *ae*, *f.* *faex populi*; *proletarii*, *orum*, *n. pl.*

Geschoren, v. d. *tonsus*, *a*, *m*; *adtonsus*, *detonsus*, *rasus et derasus*, *a*, *m*, bij *Celsus*. Met iets geschoren, voor belemmerd, zijn, *implicitum esse cum re aliquâ*, bij *Cic.*

Geschreeuw, o. *clamor*, *oris*, *m.* *clamatio*, *inis*, *f.* *ad vel acclamatio*, *conclamatio*, *exclamatio*, bij *Cicero*; *clamitatio*, bij *Plaut.* doch dit beteekent eer

Digitized by Google

een gedurig of herhaald geſchreeuw, *vociferatio, onis, f. vociferatus, us, m.* Geſchreeuw maken, *clamare, ad vel acclamare, conclamare, exclamare, vociferare et vociferari, clamorem tollere*, bij *Cicero*. Zamenſtell. krijgsgeſchreeuw, *clamor bellicus*. Vreugdegeſchreeuw, *jubilum, i, n. jubila orum, n. plur.* bij *Silius*. Groot geſchreeuw van iets maken, *ostento, avi, atum, are; jacto, avi, atum, are; glorior, atus ſum, ari.*

Geſchrei, o. *lacrimatio, onis, f. delacrimatio*, bij *Plin. ploratus, us, m. ejulatus, luctus, queſtus, gemitus, planctus, ululatus, plangor, oris, m.* Van de kinderen, *vagitus, us, m.*

Geſchrift, o. *ſcriptum, i, n. ſcriptura, ae, f.* ſchrift alleen. is gebruikelijker.

Geſchrijf, o. *ſcriptio, onis, f.* bij *Cicero*.

Geſchrok, o. de daad van gulzig eten, *edacitas, atis, f. gula, ae, f. voratio, onis, f. helluatio, onis, f.* bij *Cicero; ingluies, ïi, f.* bij *Ter.*

Geſchrol, o. *murmuratio vel reprehenſio, onis, f. non intermiſſa moroſitas continua.*

Geſchubd of geſchobd, bijv. n. *ſquamoſus, a, m; ſquameus, ſquamiger, era, erum*; bij *Ovid.*

Geſchuifel, o. *ſibilus, i, m. ſibilatio, onis, f.* Van de ſlangen, ook *ſuſurrus, us, m. ſuſurratio, is, f.*

Geſchut, o. *tormentum, i, n.* Een geſchut laden, *onerare tormentum pulvere nitrato.* Afſteken of losſen, *exonerare tormentum.* Het geſchut branddelos, *tormenta exonerabantur.* Zamenſtell. geſchutgieter, *tormentorum fuſor.* Geſchutgieterij, *fabrica fuſioni tormentorum deſtinata.* Geſchutmeester, *tormentorum magiſter.* Geſchutperk, *campus ubi tormenta ſervantur.* Geſchutgat, *feneſtra, ae, f.* bij *Caeſar.*

Geſlachte, o. *genus, eris.* In het algemeen van al het geſchapene: van menſchen, *genus humanum.* Van dieren, *genus animantium.* Viſſchen, *piſcium.* Vogels, *avium, &c.* Zoo heet ook een volk ſchoon het vele geſlachten onder zich heeft, een geſlacht, en is alsdan *gens, gentis, f. populus, i, m.* bijv. *Gens Iſraëlitica.* Dit volk verdeelt zich weder in zijne eigene geſlachten, die *tribus, uum, m. pl.* genoemd worden; ook *familia, ae, f.* Zoo dat een enkel huisgezin een geſlacht wezen kan: b. v. hij is van een zeer aanzienlijk geſlacht, *familiae amplisſimae est.* Ook voor huisgezin, *familia, ae, f. domus, us, f.* bij *Cicero.* Voor kunne, *ſexus, us, m.* Bij de ſpraakkundigen zijn drie geſlachten van woorden: het mannelijke, *masculinum.* Het vrouwelijke, *femininum.* En het onzijdige geſlacht, *genus neutrum.* Ook is geſlacht, *ſtirps, pis, f. progenies, ïëi. f. ſoboles, is, f. ſanguis, inis, m. ortus, us, m. ſemen, inis, n. propago, inis, f. origo, inis, f.* Zamenſtell. geſlachtboom, *arbor genealogica.* Geſlachtbrief, *literae genealogicae.* Geſlachtlijst, *album genealogicum.* Geſlachtnaam, *nomen gentilitium.* Geſlachtregister, geſlachtrekening, geſlachtrei, *genealogia vel tabula genealogica.* Geſlachtrekenaar, *genealogus, i, m.* bij *Cicero.* Geſlachtwapen, *inſigne gentilitium.* Nageſlacht, *poſteritas, atis, f.*

Geſlagen, v. d. van ſlagen nu ſlaan, *verberatus, a, m.* Geſlagen geld, *argentum cuſum.* Hij is tot ridder geſlagen, *equo donatus est.* Een geſlagen vijand, *acerrimus et implacabilis hoſtis.*

Geſlagt, o. waarvoor men thans bij verkorting ſlagt zegt: b. v. is de ſlagt goed uitgevallen, in plaats van het o. het ſlagt, *anne mactatio bene evenit?* Wij hebben ons ſlagt al te huis, *mactata jam intus ſumt.*

Geſleep, o. voor ſtoet, *comitatus, us, m.* Voor het lang uitrekken van iets, *ductio, onis, f.* bij *Cicero.* Geſleep der vogels als zij nestelen, *congestus avium*, bij.

Digitized by Google

bij *Cicero*. Voor langzame gang, *tardus incessus*.

Geslecht, v. d. van slechten, *aequatus et exaequatus*, *a*, *m*. Voor verwoesten, *dirutus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *demolitus*, bij *Ulp*.

Geslemp, o. *bacchatio*, *onis*, *f.* *helluatio*, *comessatio*, *luxuritio*. In kroegen, *popinatio*, *onis*, *f.*

Geslepen, v. d. van slijpen, *acutus*, *a*, *m*; *exacutus*. Voor glad gemaakt, *politus et perpolitus*, *a*, *m*. Voor loos, slim, *callidus*, *a*, *m*; *astutus*, *sagax*, *acis*, *omn. g.* Van hier: geslepenheid, v. *acumen*, *inis*, *n.* *politio*, *onis*, *f.* *calliditas*, *atis*, *f.* *astutia*, *ae*, *f.* *sagacitas*, *atis*, *f.*

Geslof, o. *incessus negligens et incuriosus*.

Gesloopt, v. d. van sloopen, *solutus*, *dissolutus*, *a*, *m*. B. v. een gesloopt schip, *dissoluta navis*; ook *dirutus*, *demolitus*, *a*, *m*.

Gesloten, v. d. van sluiten, *clausus*, *a*, *m*; *clusus*, *conclusus*, *occlusus*, *inapertus*, *a*, *m*. Voor kort in een gevoegd: b. v. met gesloten geledéren, *junctis ordinibus*.

Gesmaal, o. *derisio et irrisio*, *onis*, *f.* *convicium*, *ii*, *n*.

Gesmeek, zie Gebed.

Gesmijde, o. *ornamenta quaevis e metallo quodam fabricata*; doch dit is een verouderd woord.

Gesmijdig, bijv. n. alles wat zich smeden laat, *tractabilis*, *lis*, *le*. Wat zich behandelen laat, *homo tractabilis*; ook *mollis*, *lis*, *le*; *tener*, *era*, *erum*; *lenis*, *is*, *e*; *lentus*, *a*, *m*, volgens *Scheller*. Het enkele smijdig is gebruikelijker.

Gesnaard, v. d. van snaren, *corda vel chordae operatentus*, *a*, *m*.

Gesnap, o. *loquacitas*, *garrulitas*, *loquentia*, *ae*, *f.* *dicacitas*, *atis*, *f.* *multiloquium*, *ii*, *n*.

Gesnater, o. hetzelfde als gesnap.

Gesneden, v. d. van snijden, *sectus*, *confectus*, bij *Cicero*; *desectus*, bij *Liv.* *concisus*, bij *Ovid.* *recisus*, *scissus*, bij *Liv.* *consissus*, *a*, *m*, bij *Plaut.* Een gesnedene, zelfst. *spado*, *onis*; *eunuchus*, *i*, *m*. Voor gegraveerd, *caelatus*, *sculptus*, *scalptus*, *exsculptus*, *incisus*, *a*, *m*, bij *Ovid.*

Gesnik, o. *singultus*, *us*, *m*.

Gesnipper, o. *segmen*, *inis*, *n.* *praesegmen*, *resegmen*, bij *Plin.*

Gesnoef, o. *venditatio*, *jactatio*, *onis*, *f.* *jactantia*, *ae*, *f.*

Gesnoeid, v. d. van snoeijen, *amputatus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *resectus*, bij *Ovid.* *interlucatus*, bij *Plin.* *detonsus*, bij *Ovid.* *caesus*, *a*, *m*, bij *Plin.*

Gesnork, o. *rhonchus*, *i*, *m*. bij *Mart.* Ook zoo veel als gepoch, *venditatio*, *jactantia*, *jactatio*, *onis*, *f.*

Gesold, v. d. van solfen, *agito*, *avi*, *atum*, *are*; *agitatus*, *a*, *m*; *vexatus*, *jactatus*, *quassatus*.

Gesp, m. *fibula*, *ae*, *f.* Zamensteller, gespenmaker, *fibularius*, *ii*, *m.* Broekgesp, *fibula bracis alligandis inserviens*. Schoengesp, *fibula calcearia*.

Gespalk, o. *actio diffindendi vel discindendi*, *diffissio*, *discissio*, *diductio*, *onis*, *f.* ook *hiatus*, *us*, *m*. Ook voor stenning, *actio sustendandi*, *sustentatio*, *onis*, *f.*

Gespan, o. *jugum*, *i*, *n*. Een gespan paarden, *jugum equorum vel equi juncti*. Ook voor de vereenigde balken en sparren van het dak, *contignatio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.* Voor de daad van spannen: b. v. het gespan der tenten, *tensio*, *onis*, *f.* bij *Hyginus*. Gespan wordt ook in eenen kwaden zin voor een zamengespannen rot gebruikt, in deze zamenvoegingen: eedgespan, *conjuratorum turba*. Vloekgespan, *conjuratio*, *societas*; *conjuratorum manus*. Men zegt ook nog, het gespan van een gewelf, *lacunar*, *aris*, *n.* bij *Cicero*; *laquear*, *aris*, *n.* bij *Virg.*

Gespartel, o. *luctatio*, *onis*; *colluctatio et reluctatio*, *renisus*, *us*, *m*.

Gespeel, o. *lusio*, *onis*; *lusus*, *us*, *m*. *ludus*, *i*, *m*. Ook is

Digitized by Google

geſpeel, m. zoo veel als ſpeelmakker, *colluſor, oris, m. ſodalis, is, m. ſocius, ii, m.*

Geſpen, b. w. *fibulo, avi, atum, are*, bij *Colum. adfibulare et infibulare*, bij *Celſus.*

Geſpens, o. *ſpectrum, i, n. larva, ae, f. viſum, i, n. phantasma, atis, n.*

Geſpin, o. *actio nendi.* Ook wordt het voor geſponnen werk genomen, *opus netum.* Welk deelw. voorkomt in de *pandecten.*

Geſpook, o. zoo veel als geſpens: en daar men de ſpoken als onſtuimige buldergeesten voorſtelt, beteekent geſpook: zoo als een groot geraas, *ſtrepitus, us, m. turba, ae, f.* B. v. wat maakt gij een geſpook? *quem ſtrepitum vel quantas turbas edis?*

Geſpoord, bijv. n. een geſpoorde haan, *gallus gallinaceus radiatus*; ook *calcaribus inſtructus.* Ook het v. d. van ſporen, *ſtimulatus, accenſus, incitatus, a, m*; doch hiervoor wordt aangeſpoord meer gebruikt.

Geſpot, o. *deriſio, onis, f. deriſus, us, m.* bij *Seneca*; *dicteria, orum, n. pl. illuſio, onis, f.* Voor beuzelingen, *nugae, arum, f. pl.* bij *Cicero*; *nugamenta, orum, n. pl.* bij *Apulejus.*

Geſpraakzaam, bijv. n. *affabilis, lis, le*; *comis, is, e*, bij *Cicero*; bijw. *affabiliter, comiter.* Van hier: geſpraakzaamheid, *affabilitas, comitas, atis, f.* het eerſte bij *Cicero.*

Geſpreeuw, o. zoo veel als geſpot.

Geſpreid, *ſtratus et inſtratus, a, m*, bij *Plin.*

Geſprek, o. *ſermo, onis, m. collocutio, onis, f. locutio, loquela, ae, f. colloquium, ii, n.* bij *Cicero*; *ſermocinatio, onis, f.* volgens *Quint. rumor, oris, m.* B. v. er is een geſprek, *rumor est.* Met iemand in geſprek zijn, *loqui cum aliquo de aliquâ re*, bij *Cic.*

Geſprenkel, o. *ſparſio, adſperſio et conſperſio, onis, f. ſuperſperſio, onis, f.* Met zout, *conditio et conditus, us, m. ſale.*

Geſprenkeld, v. d. *ſparſus, ſuſperſus, conſperſus, ſuperſperſus, conditus, a, m.* Ook voor bont, *varius, a, m.* Van hier het ſpreekw. hij is een geſprenkelde vogel; zoo veel als: hij is bij allen bekend, *omnibus notus est.*

Geſpring, o. *ſaltus, us, m*; *ſaltatio, onis, f.* bij *Cicero*; *tripudium, ii, n. tripudiatio, onis, f.*

Geſproet, bijv. n. vol ſproeten, *lentiginoſus, a, m*, bij *Plin.*

Geſproken, v. d. *locutus, a, m*, bij *Hor. dictus, a, m*, bij *Plaut. conventus, a, m*, bij *Cicero.* Daar niet van geſproken wordt, *inoratus, intractatus*, bij *Cicero*; *immemoratus*, bij *Horat. indictus, a, m, Ter.*

Geſproten, zie Afkomſtig.

Geſpuis, o. *colluvies ſceleratorum, faex populi, plebecula, ae, f.* Ook voor geraas, *ſtrepitus, us, m.* B. v. gróot geſpuis maken, *multos edere ſtrepitus.* Eertijds was het ook zoo veel als geſpens of ſpook.

Geſpuwd, v. d. *conſputus, a, m*, bij *Plaut.* ſchoon dit mogelijk beter door beſpuwd over te zetten zij.

Gest of gist, v. *fermentum, i, n.* bij *Virg. fex, fecis, f.* bij *Seneca*; *ſpuma, ae, f.* volgens *Scheller*; maar dit laatſte ſchijnt mij te algemeen, dewijl het alleen eene uitwerking der gesting of gisting, die ſchuim voortbrengt, aanduidt; van hier: gesten of gisten, *fermento, avi, atum, are.* Gesting of gisting, v. *fermentatio, onis, f.* Daar gest of gist in is, *fermentatus, a, m*; b. v. *panis fermentatus*, bij *Plin.* Zamenſtell. gestkooper, *fermenti venditor*; in plaats van gestverkooper. Gestemmer, *urna fermentum excipiens.* Gestvloot, *vas fermento excipiendo destinatum.*

Geſtaafd, v. d. van ſtaven, *firmatus, a, m*; *ſtabilitus, ſancitus*, bij *Cicero.*

Geſtaakt, v. d. van ſtaken, *ſuſpenſus, intermiſſus, interruptus, a, m*, bij *Cicero.*

Geſtaald, b. n. *ferrum igne duratum*

Ge-

Gestadig, bijv. n. *perpetuus, continuus, firmus, a, m; constans, antis, omn. g. perennis, is, e;* bijw. *perpetuo, continue; firme et firmiter, constanter.* Gestadigheid, v. *perpetuitas, atis, f. continuatio, onis, f. continuitas, atis,* bij *Plin. firmitas, atis, f. firmitudo, inis, f. constantia, ae, f. perennitas, atis, f.* Gestadigen wordt ook gebruikt en is *firmo, avi, atum, are;* zoo veel als bevestigen.

Gestalte, v. *imago, inis, f. species, iëi, f. forma, ae, f. facies, iëi. f. figura, ae, f.* Eene gestalte geven, *formo, avi, atum, are; figurare et fingo, finxi, ictum fingere.* Eene gestalte krijgen, *formam, speciem, faciem vel figuram accipere;* ook *formari vel fingi;* ook *induere se formâ.* De gestalte van iemand aannemen, *mentiri formam alicujus, ad vel assimilare se alicui.* Voor gestaltheid des gemoeds, in eenen godgeleerden zin, *ad vel affectus animi.* Zamenstell. gestaltewisseling, v. *metamorphosis, is, vel eos, f. transfiguratio, onis, f.*

Gestand, bijw. niet anders gebruikelijk dan in deze spreekwijzen: zijne belofte of woord gestand blijven, *promissis, pacto vel verbis stare.*

Gesteck, o. *compunctio, onis, f. punctio, onis; continua vel non interrupta punctum, i, n.* bij *Cels.*

Gesteen, o. *suspiratio, onis, f.* bij *Seneca; suspiratus, us, m.* bij *Ovid. suspirium, ii, n.* en *gemitus, us, m.* beide bij *Cic.*

Gesteenigd, v. d. *lapidatus, a, m,* bij *Suet. compertus lapidibus,* bij *Cic. obrutus lapidibus.*

Gesteente, o. *iris, idis, f.* bij *Plin. gemma, ae, f.* bij *Cicero.* Ook wordt het voor eene vereeniging van steenen genomen, *lapis, idis, m.* bij de dichters; ook *lapides, um, pl. monumentum lapideum.*

Gesteken, v. d. *compunctus, a, m,* bij *Cic.*

Gestel, o. de schikking van de deelen van het geheel, *fabrica, ae, f.* B. v. het menschelijke ligchaam is een kunstig gestel, *corpus humanum fabrica est artificiosa.* Bijzondere geaardheid, *animus, i, m. animi affectus.*

Gesteld, v. d. *positus, a, m; locatus,* bij *Cicero; compositus, dispositus, constructus, conformatus.* Over iets gesteld, *praepositus, a, m,* bij *Cicero.* In eens anders plaats gesteld, *suppositus, supposititius, a, m,* bij *Varro; suffectus, a, m,* bij *Tac.* Het is anders met hem gesteld, *causa ejus alia est,* bij *Cicero.* Van een gesteld, *sejunctus, sejugatus, separatus, sepositus, a, m,* alle bij *Cicero.* Wel gesteld, *bene animatus, a, m; affectus, a, m,* bij *Cic.*

Gesteldheid, v. de staat waarin iets gesteld is, *positio, onis; dispositio, constructio, conformatio.* Ook van het gemoed, *adfectio animi.*

Gesteldtenis, v. *natura, ae, f.* Tot iets, *proclivitas, atis, f.* bij *Cicero.* Van het ligchaam, *temperamentum corporis,* bij *Seneca.* Van de lucht, *caeli temperantia,* bij *Cicero; temperatura caeli,* bij *Varro; temperies caeli,* bij *Ovid.* Voor houding of gestalte, *habitus, us, m.* Voor gezondheid, *constitutio firma corporis; bona corporis habitudo,* bij *Cicero.*

Gestemd, v. d. vast gesteld, *dictus, constitutus, a, m.*

Gesten, o. w. *fermento, avi, atum, are.* Gesting, v. *fermentatio, onis, f.*

Gesternte, o. *stella, ae, f. sidus, eris, n. astrum, i, n.* Gesternd, *stellatus, a, m; stellifer, era, erum; sidereus, a, m.*

Gesticht, o. *domus, us, et i, f. aedificium, ii, n. structura, ae, f.* verl. d. *aedificatus, aedificatus, structus, constructus, exstructus, a, m.*

Gestikt, v. d. van stikken, *acu pictus, a, m.* Een gestikt kleed, *gausapa, orum, n. pl.* bij *Petr. gausapina, ae, f.* bij *Mart.* Voor gesmoord, *suffocatus, a, m.*

Gestild, v. d. van stillen, *sedatus, pacatus, mitigatus, a, m,* bij *Cic.*

Digitized by Google

Geſſoei, o. *colluſie, onis, f. petulantia, ae, f.*

Geſtoelte, o. *ſeaile, is, n.* bij *Virg. ſubſellium, ii, n.* bij *Cicero*; *cathedra, ae, f.* bij *Hor. ſedes, is, f.*

Geſtof, o. *actio verrendi.* Met eenen zaehten klank van O beteekent het gepoch, *jactantia, ae, f. jactatio, onis, f. venditatie, onis, f. gloriatio.*

Geſtoken, hetzelfde als Geſteken.

Geſtolen, v. d. *furatus, a, m*; *furtivus, direptus, compilatus, a, m.*

Geſtold, v. d. *concretus, a, m*; *congelatus, a, m.*

Geſtommel, o. *ſtrepitus, us, m. crepitus, fremitus, tumultuatio, onis, f.*

Geſtompt, v. w. *mutilus, a, m*, bij *Liv. mutilatus, a, m*, bij *Cicero.*

Geſtoofd, v. d. *fotus, a, m*, bij *Cicero.*

Geſtoord, v. d. *turbatus, a, m*; *motus et commotus.* Voor gebelgd, *offenſus, a, m*; *infenſus, iratus*; *indignatus, indignabundus*, bij *Liv. ſtomachoſus, a, m*, bij *Horat.* Van hier: geſtoordheid, v. *offenſio, onis, f. indignatio*; *ira, ae, f.*

Geſtoot, o. *pulſus, us, m. pulſatio, onis, f.* beide bij *Cicero*; ook *pulſatio continua.*

Geſtooten, v. d. *pulſatus, a, m*; *tuſus, contuſus, colliſus, concuſſus, quaſſatus.*

Geſtopt, v. d. *obſtructus, a, m*; *obturatus.* Vol geſtopt, *fartus, a, m.* Geſloten, *interclufus.*

Geſtort, v. d. *fuſus, a, m*; *diffuſus, effuſus*, bij *Cicero.*

Geſtorven, v. d. *mortuus, a, m*; *demortuus, emortuus, exanimatus*, bij *Cicero*; *defunctus vitâ*; ook *defunctus* alleen; *perfunctus fato*, bij *Liv. functus fato*, bij *Quint. exanimis, is, e et exanimus, a, m.*

Geſtraat, v. d. *pavitus, a, m*, bij *Colum. pavimentatus, a, m*, bij *Cicero.*

Geſtraft, v. d. *caſtigatus, a, m*; *mulctatus*, bij *Cicero.* Geſtraft worden, *luere vel ſolvere poenam, defungi poenâ*; *pendere poenas, dare poenas, caſtigari, mulctari.*

Geſtreel, o. *blandiciae, arum, f. pl. blandimentum, i, n. lenocinium, ii, n. mulcedo, inis, f.* bij *Gell.*

Geſtreept, bijv. *virgatus, a, m*; *virgulatus*, bij *Plin.* Voor bont, *varius, a, m.* B. v. een geſtreept kleed, *veſtis varia.*

Geſtremd, v. d. van ſtremmen, *concretus, gelatus, congelatus, conſtrictus, coactus, a, m.* B. v. geſtremde melk, *lac coactum.*

Geſtreng, bijv. n. eigenlijk dat ſterk geſpannen is, *ſtrictus, diſtrictus, reſtrictus, a, m*, bij *Tac.* Voor ſtraf, *auſterus, a, m*; *ſeverus, a, m.* Een man van eenen ſtraffen inborst, *homo acerbus*, bij *Cicero.* Ook zoo veel als deftig, *gravis, is, e*, bij *Cicero.* Bijw. geſtreng en geſtrengelijk, *ſtricte, diſtricte, reſtricte, auſtere, ſevere, acerbe, graviter, ady.* Van hier: geſtrengheid, v. *reſtrictio, onis, f. auſteritas, ſeveritas, atis, f. acerbitas, gravitas.*

Geſtrikt, v. d. met eenen ſtrik gevangen, *illaqueatus, a, m, vel laqueo captus.* Ook met eenen ſtrik vast gemaakt, *illigatus nodo, ſubſtrictus, a, m.*

Geſtrook, o. zie Geſtreel.

Geſtrooid, v. d. *ſparſus, a, m*, bij *Virg. inſperſus*, bij *Hor.*

Geſtroopt, v. d. *direptus, populatus, a, m.* bij *Cic.*

Geſtruikeld, v. d. *lapſus pede*, bij *Horat.*

Geſtuit, v. d. *retentus, a, m*, bij *Cicero*; *retardatus*, bij *Suet. inhibitus, repreſſus*, bij *Cic.*

Geſtut, v. d. *fultus, a, m*, bij *Cic. ſtabilitus, a, m*, bij *Sen.*

Geſtuurd, v. d. *miſſus, a, m*; *legatus vel ablegatus, a, m.*

Geſukkel, o. draling, *mora, ae, f. cunctatio, onis, f. ceſſatio, onis, f.* bij *Cicero.* Voor ongeluk, *dura vitae conditio.* Voor kwijning, *languor, oris, m. valetudo lenta.*

Getaand, v. d. van tanen, *rava colore indutus vel ravus, a, m*, alleen. Hoogſtraten heeft *im-*

plu-

Digitized by Google

pluviatus, *a*, *m*; het geen eigenlijk die geelachtige kleur beteekent, die door het beregenen op iets, dat wit is, komt.

Getabberd, bijv. n. *tunicatus*, *a*, *m*; *tunicâ indutus*, *a*. *m*.

Getakeld, v. d. van takelen, *instructus*, *a*, *m*; *paratus*. B. v. een getakeld schip, *navis omnibus rebus necessariis instructa*.

Getakt, v. d. *ramosus*, *a*, *m*, bij *Plin*.

Getal, o. *numerus*, *i*, *m*. Bij getal, *numero*. B. v. die goederen worden bij het getal verkocht, *bona ista numero venduntur*. Eene zamenvoeging van eenige talletters, *summa*, *ae*, *f*. Een overschietend getal, *summa excurrens*, *in Digest*. Spraakkunstenaars kennen het eenvoudig en meervoudig getal, *numerus singularis et pluralis*. In groot getal, *numerosus*, *a*, *m*, *adv*. *numerose*. Zonder getal, *innumerabilis*, *lis*. *le*, *adv*. *innumerabiliter*, bij *Lucret*. Van hier: de zamenstell. getalletter, *litera numeralis*. Getalklank, *rhythmus*, *i*, *m*, bij *Quint*.

Getalm, o. *mora*, *ae*, *f*. *cessatio*, *onis*, *f*. *cunctatio*, *onis*, *f*. Deze zaak lijdt geen getalm, *res ista non fert moram*.

Getand, bijv. n. *dentatus et denticulatus*, *a*, *m*, bij *Plin*. Als een kam, *pectinatus*, *a*, *m*, bij *Festus*.

Getapt, v. d. van tappen, *haustus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *promtus*, *a*, *m*. bij *Hor*.

Getard, v. d. van tarten, *lacessitus*, *a*, *m*; *irritatus*, *a*, *m*; *provocatus*, *a*, *m*; *irritatus*.

Getast, v. d. van tasten, *tactus*, *a*, *m*, bij *Cicero*.

Geteekend v. d. van teekenen, *notatus*, *a*, *m*; *consignatus*, *insignitus*, *deformatus*, bij *Mart*.

Geteeld, v. d. van telen, *genitus*, *progenitus*, *generatus*, *creatus*, *procreatus*, *prognatus*, *a*, *m*; *satus*, *a*. *m*. Uit een wild en tam beest geteeld, *hibris*, *idis*. *m*. *et f*. bij *Plin*.

Geteem, o. zie Getalm.

Geteemsd, zoo veel als gezift, *excretus*, *a*, *m*; bij *Colum*. *incretus*, bij *Hor*.

Geteisterd, v. d. van teisteren, *male habitus*, *male tractatus*, *vexatus*, *cruciatus*, *a*, *m*.

Geteld, v. d. d. van tellen, *numeratus*, *a*, *m*; *enumeratus*, *putatus*, *computatus*, *reputatus*, bij *Ulp*.

Getemd, v. d. van temmen, *domitus et mansuefactus*, *a*, *m*, bij *Cicero*.

Getemperd, v. d. van het basterdwoord temperen, *temperatus*, *moderatus*, *sedatus*, *a*, *m*, bijw. *temperate*, *temperanter*, *moderate*. Van hier: het basterdwoord getemperdheid, *temperantia*, *ae*, *f*. *temperies*, *iëi*, *f*. *modestia*, *abstinentia*, *ae*; *continentia*, *ae*, *f*. bij *Cicero*.

Getergd, zie Getard.

Geteugeld, v. d. van teugelen, *frenatus*, *a*, *m*, bij *Virg*. B. v. de paarden zijn geteugeld, *equi frenati sunt*.

Getier, o. *clamor*, *oris*, *m*. *vociferatio*, *onis*, *f*. *strepitus*, *us*, *m*. *tumultus*, *us*, *m*. *fremor*, *oris*, *m*. *fremitus*, *us*, *m*. *stridor*, *oris*, *m*. waarbij men ter versterking *inconditus*, *a*, *m*, voegen kan.

Getjeuter, o. het geluid van sommige vogels, *stridor*, *oris*, *m*. Ook wordt het in Friesland van de kinderen gebruikt: b. v. die jonge heeft veel getjeuter, *puer iste multum strepitum edit*.

Getij, o. *aestus maris*; *fluxus et refluxus maris*, *accessus et recessus*. Van hier de spreekwoorden: tegen het getij opwerken, *adverso flumine ire*. Het getij is verloopen, *occasio elapsa est*. Elk visch op zijn getij, *quisque sibi consulit vel suis inservit commodis*. Getij is ook een boek, dat den roomschen kerkendienst behelst en op gezette tijden gelezen wordt, *breviarium*, *ii*, *n*. ook *liber precum*. Getijgebeden, *preces horariae vel canonicae*, *quae certis temporibus vel horis recitantur*.

Getij, o. voor jaargetij, *pars anni*. De vier jaargetijden, *cardines temporum*, bij *Plin*. Van hier ge-

getijdig: waarvoor men meer tijdig gebruikt, *tempestivus, a, m.*

Getijgerd, bijv. n. *tigrinus, a, m*, bij *Plin.* die gevlakte tafels, *mensae tigrinae*, noemt. Een getijgerde hond, *canis tigrinus.* Een getijgerd paard of tijgerpaard, *equus tigrinus vel maculis tigridis instar distinctus.*

Getjilp of getjelp, o. het geluid van eene musch, *pipiatus, us, m.* bij *Varro.*

Getild, v. d. van tillen, *sublatus, sublevatus, a, m.*

Getimmer, o. *aedificatio, onis; structura, ae, f. constructio, onis, f.* Ook wordt het niet alleen voor de daad van timmeren, maar ook voor het getimmerde en dus voor een gebouw genomen, dan is het *aedificium, ii, n. aedes, is, f. domus, us & i, f.*

Getoet, o. het geluid van eenen horen, *vox ficta a sono, sonitus vel sonus cornu.*

Getokkel, o. het gedurig aanraken met de vingers, *pulsus vel pulsatio digitorum.* Ook getokkel van de visschen, *mordax prehensio.*

Getommel, o. zoo veel als gedommel.

Getoomd, v. d. van toomen, *frenatus, a, m; frenis instructus.*

Getoond, v. d. van toonen, *ostentatus, a, m*, bij *Cicero*; *monstratus, prolatus, probatus, a, m.*

Getoornd, bijv. n. *turritus, a, m; turribus instructus vel munitus, a, m.*

Getouw, o. *textrina, ae, f.* bij *Vitruv.*

Getralied, bijv. n. *clathratus, a, m; vel clathris instructus aut munitus*, bij *Cat.* en *Plaut.*

Getrappel, o. hetzelfde als getrippel, *tripudium, ii, n. tripudiatio, onis, f.*

Getrapt, bijv. n. met trappen verzien, *gradatus, a, m*, bij *Plin.* Verl. d. van trappen, *calcatus, a, m; obtritus, protritus*, bij *Cic.* en *Liv.*

Getreden, v. d. van treden, hetzelfde als getrapt.

Getreur, o. *luctus, questus, gemitus, planctus, ploratus, ejulatus, fletus, us, m.* bij *Cic.*

Getrippel, zie Getrappel.

Getroffen, v. d. van treffen, *ictus, a, m; percussus, perculsus, commotus.* Voor gewond, *vulneratus, a, m; laesus, saucius et sauciatus*, bij *Cicero* en *Celsus.*

Getrokken, v. d. van trekken, *tractus, a, m.* Voor gehaald, *depromptus, a, m*, bij *Cicero.* In een getrokken, *contractus*, bij denzelfden. Voor te ver gezogt, *contortulus, a, m*, bij *Cicero.* Ter zijde getrokken, *abductus in secretum*, bij *Liv. seductus in secretum*, bij *Phaed.*

Getrommel, o. *assidua tympanorum pulsatio; tympanorum pulsus vel sonitus non intermissus*; ook alleen *tympanorum pulsus vel sonitus.*

Getroost, v. d. van troosten, *securus, quietus, sedatus, tranquillus, contentus, a, m.* B. v. ik ben in mijn lot getroost, *contentus sum sorte meâ*; ook *fidens, intrepidus, audax, acis.*

Getroosten, zie Troosten.

Getrouw, bijv. n. *fidus, a, m; fidelis, lis, le*, bij *Cicero*; *constans fidei*, bij *Tac.* Volkomen overeenstemmend met de waarheid, *verus, a, m; verax, acis, omn. g.* Zeer getrouw, *perfidelis*, bij *Cicero.* Getrouw blijven, *fide stare*, bij *Cicero*; *in fide stare*, bij *Liv.* bijw. *fide, fideliter, constanter, vere, adv.* Van getrouwheid, v. *fides, ei, f. fidelitas, atis, f.*

Getrouwd, v. d. van trouwen, *nuptus, a, m*, bij *Cicero*; *junctus matrimonio*, bij *Liv.* Nieuw-getrouwd, *neogamus, i, m.* Een nieuw getrouwde vrouw, *nova nupta*, bij *Plaut. nupta, ae, f.* alleen bij *Cic.*

Getuigd, bijv. n. *omnibus rebus necessariis instructus.* B. v. een getuigd schip, *navis omnibus rebus instructa*; derhalven, *navis parata*, ook bij *Caesar*; *navis instructa*; ook is

Getuigd, v. d. van getuigen, *testatus, a, m; testificatus*, bij *Cicero*; *attestatus*, bij *Plin.*

Getuige, m. en v. *testis, is, m. & f. attestator, oris, m.* bij *Plin.*

Digitized by Google

Plin. arbiter, ri, m. bij *Liv. arbitra, ae, f.* bij *Hor.*

Getuigen, b. w. *testor, atus, sum, ari; attestari, testificari*, bij *Cicero; profiteor, essus sum, fiteri*, bij denzelfden; *testimonium perhibere*, bij *Varro; testimonium dicere*, bij *Cicero*. Ter goeden trouw, *religiose testimonium dicere*, bij denzelfd.

Getuigenis, v. *testimonium, ii, n. testificatio, onis, f.* attestatio, *onis, f.* ook *indicium, ii, n. significatio, onis, f.* beide bij *Cicero*. Van een schrijver, *auctoritas, atis, f.* Onbekwaam om getuigenis te geven, *intestabilis, lis, le*, bij *Plaut. cui testimonii dictio non est*, bij *Terent.* Voor bewijs, *argumentum, i, n. documentum, i, n.* beide bij *Cicero*.

Getuimel, o. *volutatio, onis, f. volutatus, us, m.*

Getuinte, o. *fepimentum, i, n.* bij *Varro*.

Getulband, bijv. n. *fasciatus, a, m; diademate ornatus vel instructus, a, m.*

Geus, m. een basterdwoord van het fransche *gueux*: eenen bedelaar, *mendicus, i, m.*

Gevaar, o. *periculum, i, n. discrimen, inis, n.* bij *Cicero*. In gevaar zijn, *periclitor. atus sum, ari*, bij *Plin. defungi periculis*, bij *Cicero; periculà obire*, bij *Liv.* In gevaar komen of zich begeven, *periculum subire*, bij *Cicero; committere se in discrimen*, bij *Liv. committere se periculo*, bij *Cic. periculo depacisci*, bij denzelfden; *facere periculose, adire discrimen vel periculum*, bij *Ter. vel ad periculum*, bij *Caesar; accedere ad periculum*, bij *Cicero; aleam adire*, bij *Seneca; ire in dubiam aleam*, bij *Liv.* In gevaar brengen, *aliquem vocare in discrimen; periculum creare vel facere alicui*, bij *Cicero; facesfere alicui periculum*, bij *Tacitus*. Iemand uit het gevaar redden, *eripere aliquem periculis vel ex periculo*, bij *Cicero*. Het gevaar vermijden, *subterfugere periculum*, bij *Cicero; transmittere discrimen*, bij *Plin. discutere periculum*, bij *Cicero; amolire periculum*, bij *Plin.* Het gevaar tarten, *obiam ire periculis, Sall.*

Gevaar, o. afgeleid van varen, *vectio, onis, f. vectura, ae, f.*

Gevaarlijk, bijv. n. en bijw. *periculosus, a, m; anceps, itis, omn. g. dubius, a, m.* Eene gevaarlijke reis, *periculosum iter vel iter discriminis plenum*. Eene gevaarlijke ziekte, *morbus gravis*. Een gevaarlijk mensch, *exitiabilis homo*, bij *Vell. Pat.* Eene gevaarlijke zaak, *suspiciosum negotium*, bij *Cic.* bijw. *periculose, dubie, adv.*

Gevaarte, o. *moles, is, f.* Zamenstell. berggevaarte, *montium moles*. Schietgevaarte, *balista, ae, f. tormenta, orum, n. pl.*

Gevader, m. *arbiter initiationis, Bud.* of liever *qui in baptizatione patris locum obtinet.*

Geval, o. *fors, fortis, f. fatum, i, n.* Voor noodlot: b. v. de schepping is aan het geval niet toeteschrijven, *creatio non forti vel fato adtribuenda est*. De gantsche toedragt eener zaak, *historia, ae, f.* B. v. ik zal u het geheele geval vertellen, *totam tibi narrabo historiam* of *fabulam*. Voorkomende omstandigheden, *casus, us, m. accidentia, ae, f.* bij *Plin. accidens, entis, omn. g.* bij *Quint.* Voor droevige gebeurtenis, *casus tristis vel iniquus*, bij *Virg.* Bij geval, *casu, fortuito, forte*, bij *Cicero; forsan, forsitan, fortasis et fortasse*, bij *Ter. fortuito, fortuitu et forte fortunâ*, bij denzelfd. *adv.* In geval, wordt ook als een voegwoord gebezigd, voor indien, *si, conj.*

Gevallen, o. w. zie Behagen, be-

Gevallen, v. d. van vallen, *lapsus, a, m; collapsus, delapsus, illapsus, prolapsus, a, m.*

Gevallig, bijv. n. en bijw. *fortuitus, a, m; fatalis, lis, le*, bij *Cicero; fortuito, fataliter, adv.* Voor zeldzaam, *rarus, a, m; infrequens, entis, omn. g.* ook voor bevallig, zie dat woord.

Digitized by Google

Gevangen, v. d. van vangen, *captus, a, um; apprehensus, comprehensus*, bij *Cicero*. Iemand gevangen nemen, *capio, cepi, captum, capere; prehendo, comprehendo, apprehendo, di, sum, ere*. Gevangen houden, *detineo, ui, entum, inere aliquem*, bij *Cicero; custodio, ivi, itum, ire*, bij *Suet*. Iemand gevangen zetten, *circumdare alicui custodias, abripere aliquem in vinculo*, bij *Cicero; in tarcerem compingere aliquem*, bij *Plaut. in vincula, Aur. Vict. conjicere aliquem in vincula*, bij *Nepos*. Ik geef mij gevangen; een spreekw. zoo veel als: ik geef het gewonnen, *victus do manus*. Van hier:

Gevangenhuis of gevangenis, het eerste o. en het tweede v. *carcer, is, m. custodia, ae, f.* bij *Cicero; latomiae, arum, f. pl.* bij denzelfd. *vinculum, i, n.* bij *Plin.* ook *ergastulum, i, n.* bij *Cicero*. Maar dit woord is bij ons geschikter overgezet door werkhuis. Iemand in het gevangenhuis zetten, *condere, conjicere, ducere vel mittere aliquem in carcerem*, bij *Cicero; cohibere aliquem vinculis*, bij *Curt. custodiae tradere*; bij *Colum. includere in carcere vel in carcerem*, bij *Cicero*. Iemand uit de gevangenis laten, *emittere aliquem e carcere, educere aliquem e custodiâ, eximere aliquem vinculis vel ex vinculis*, alle bij *Cicero*. De gevangenis openbreken, *refringere carcerem*, bij *Livius*. Openzetten, *solvere ergastula*, bij *Cicero*. Van hier: gevangenschap, *captivitas, atis, f.* Zamenstell. krijgsgevangen, *bello captus, vel captivus, a, um*. Gevangenhoeder, *ergastularius, ii, m.* bij *Colum*. Gevangenneming, v. *comprehensio, nis, f.* bij *Cicero*. Gevangenzetting, v. *inclusio, onis, f.* bij denzelfden.

Gevankelijk, bijw. *captivorum instar*. B. v. de Joden zijn gevankelijk naar Babel gevoerd, *Judaei captivorum instar Babylonia deducti sunt*. Gevankelijkheid, v. *captivitas, atis, f.*

Gevat, v. d. van vatten, *comprehensus, a, m*, bij *Cicero; apprehensus, prehensus, arreptus, correptus, deprehensus, captus, a, um; attactus*.

Gevaudan, eene landstreek in Languedok, *provincia Gabalensis*. De inwoners zijn, *Gabali, orum*, bij *Caesar*.

Gevecht, o. *proelium, ii, n. pugna, ae, f. certamen, inis, n.* bij *Cicero; actio, ōnis, f. concertatio, decertatio, onis, f. contentio, certio, onis, f. congressus, us, m. certatus, us, m.* bij *Suet. conflictatio, onis, f.* bij *Gell*. Het gevecht beginnen, *committere proelium, concurrere, inire proelium*. Na het gevecht, *commisso proelio*. Zamenstell. lijfgevecht, *certamen de vita*. Speelgevecht, *certamen ludicrum*. Spiegelgevecht, *simulacrum pugnae*; ook *decursio, onis, f.* Stierengevecht, *certamen taurorum*. Tweegevecht, *monomachia, ae, f.*

Gevederd, bijv. n. *pennatus, a, um*, bij *Plin. plumatus, a, um*, bij *Cicero*.

Geveegd, v. d. van vegen, *versus, a, um; everrus, a, um*, bij *Cic.* en *Plaut*.

Geveinsd, v. d. van veinzen, *simulatus, a, m*, bij *Ovid. dissimulatus, tectus*, bij *Cicero; fictus, a, m*, bij *Hor. obsequens sui*, bij *Tacit. duplex, icis, omn. g.* bij *Hor. dissimulatus, a, um*. Een geveinsde, m. *simulator, oris, m. dissimulator, oris, m.* bij *Cicero; hypocrita, ae, m.* bij *Suet. hypocrites, is, m.* bij *Quint. bilinguis, is*, bij *Virg. homo obscurus et homo varia multiplicique natura*, beide bij *Cicero*. Van hier: geveinsdelijk, *simulate, dissimulanter, ficte*, bij *Cicero, perplexe et perplexim, adv.* Geveinsdheid, v. *simulatio, onis, f. dissimulatio et dissimulantia, ae, f.* bij *Cicero; hypocrisis, is, f.* Zonder geveinsdheid, *sine fuco*, bij *Cicero*.

Ge-

Digitized by Google

Gevel, m. eigenlijk de bovenſte ſpits van iets, in het bijzonder de ſpits van den voormuur van een huis en van daar de geheele muur, *faſtigium*, *ii*, *n.* bij *Liv.* Een halve gevel, *ſemifaſtigium*, bij *Vitr.* Fig. zegt men gevel voor het titelblad eens boeks, *titulus*, *i*, *m.* Schertſend zegt men ook: die man heeft eenen goeden gevel, van iemand die eenen grooten neus heeft, *vir iſte naſutus eſt.* Zamenſtell. achtergevel, *faſtigium poſterius.* Bovengevel, *faſtigium ſuperius.* Oppergevel, *ſummum faſtigium.* Voorgevel, *faſtigium anterius.* Zijgevel, *faſtigium laterale.* Gevellijst, *lorica vel margo faſtigii*, bij *Vitr.* Geveltop, *faſtigii apex.* Ook wordt gevellijst bij *Vitr. prothyris*, *idis*, *f.* genoemd. Volgens *Hoogſtraten*, alhoewel ik geloove, dat men hier door beter de lijst boven eene deur of ook wel eene luif of luifel uitdrukken kan.

Geveld, v. d. van vellen, *proſtratus*, *a*, *um*; bij *Cicero.*

Geven, b. w. *do*, *dedi*, *datum*, *dare*; *praeſto*, *ſtiti*, *ſtitum*, *ſtare*, bij *Cicero*; *dono*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Caeſar*; *impertior*, *itus ſum*, *iri*; *tribuo*, *ui*, *utum*, *uere*, bij *Cicero*; *pertribuere*, bij *Plin.* Voor het overige wordt dit werkwoord in vele gevallen gebruikt; als: voor overreiken, *praebeo*, *ui*, *itum*, *ere*; *ſubminiſtro*, *avi*, *atum*, *are*; *trado*, *didi*, *ditum*, *dere*; *porrigo*, *exi*, *ectum*, *igere*, bij *Cicero.* b. v. geeft mij de leutels, *trade vel porrige mihi claves.* Schenken, *munero*, *avi*, *atum*, *are*; *munereor*, *atus ſum*, *ari aliquem aliquâ re*; *munificare*, bij *Lucret.* *inlargie*, *ire*, bij *Non.* Voor toeſteken: b. v. het paard de ſporen geven, *calcaria equo ſubdere.* Verleenen: b. v. gehoor geven, *audientiam facere*, bij *Liv.* Gehoor geven, is ook naar iemands raad luisteren, *conſilio alicujus audientem eſſe.* Toeſtaan of inwilligen, *concedo*, *eſſi*, *eſſum*, *edere liquid alicui.* Ik heb hem een uitſtel van een jaar gegeven, *anni moram vel dilationem illi conceſſi.* Mededeelen, *impertio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *et impertiri*, *dep. communico*, *avi*, *atum*, *are.* B. v. ik zal u de geheele zaak mededeelen, *totam tibi rem impertiar.* Toezeggen, *promitto*, *iſi*, *iſum*, *ittere.* B. v. gisteren heb ik mijnen vriend mijn woord gegeven, *heri amico meo promiſi.* Aanbevelen, *commendo*, *avi*, *atum*, *are.* B. v. bij mijn vertrek heb ik hem het beſchik van mijne zaken gegeven, *proficiſcens illi res meas commendavi.* Opdragen, *mando*, *avi*, *atum*, *are*; *demando*, *id.* Voor opbrengen, *contribuo*, *ui*, *utum*, *uere*, bij *Cicero.* Rekenſchap geven, *rationem reddere.* Veroorzaken: b. v. iemand de handen vol werks geven, *multum negotii faceſſere alicui.* Dat zal hem moeijelijkheid geven, *hoc illi moleſtiam parict.* Eenen wenk geven, *admuo*, *ui*, *utum*, *uere vel nuere.* Wenken, geloof geven, *adhibere fidem*, *credere*, gelooven. Met den vierden naamval, gelijk geven, *ſonum edere.* Verwekken: b. v. door zijnen moed gaf hij overal den braafſten naijver, *virtute ſua fortiſſimos ubique ad aemulationem incitabat.* Eenen zucht geven, *ſuſpirium ducere.* Voor houden: een gastmaal geven, *praebere epulum.* Eene proef van geleerdheid geven, *ſpecimen doctrinae exhibere vel dare.* Uitblazen: b. v. den geest geven, *effiare animam.* Uitſtorten: b. v. die wolk geeft veel regen, *nubes iſta multam effundit pluviam.* Doorlaten: b. v. die venſters geven weinig licht, *fenestrae illae non multum luminis admittunt.* Voortbrengen: b. v. Spanje geeft de beſte wol, *Hiſpania optimam profert lanam.* Dragen: b. v. de boomen geven weinig, *arbores pauca ferunt fructus*, enz. Van hier: gever, m. *dator*, *oris*, *m.* bij *Plautus*; *largitor*, *oris*, *m.* bij *Caeſar*; *praebitor*, *oris*,

Digitized by Google

m. bij *Cicero*, Geeffter, v. *dopatrix, icis, f.* Geving, v. *datio, onis, f. donatio, onis, f. praebitio*, bij *Ulp. largitio, onis, f.* Gegeven, v. d. *datus, a, m; donatus, praebitus*, bij *Cicero*.

Gevenſterd, bijv. n. *fenestratus, a, m*, bij *Varro*.

Gevergd, v. d. van vergen, *requiſitus, a, m*, bij *Cicero; repetitus, a, m*, bij *Ovid*.

Geverwd, v. d. van verwen, *coloratus, a, m; tinctus, continctus; intinctus, infectus, imbutus*.

Gevest, o. *capulus, i, m*, bij *Cic.*

Gevezeld, bijv. n. *fibratus, a, m*, bij *Plin.*

Gevierendeeld, bijv. n. *quadripartitus, a, m*, bij *Cic.*

Gevierd, v. d. van vieren, *celebratus, a, m*.

Gevijld, v. d. van vijlen, *limatus, a, m; elimatus, delimatus*, bij *Plin.* Een weinig gevijld, *limatulus, a, m*, bij *Cic.*

Gevild, v. d. van villen, *decoriatus, a, m*.

Gevlakt, bijv. n. *maculoſus, a, m*, bij *Cicero; maculatus, a, m*; beter zegt men gevlekt.

Gevlamd, bijv. n. *flammeus, a, m*.

Gevleescht, bijv. n. *carne inſirmatus*. Wel gevleescht, *carneoſus, a, m*; bij *Plin.*

Gevlei, o. *adulatio, onis, f. aſſentatio*, bij *Cicero; blanditia, ae, f. blanditiae, arum, f. pl. blandimentum, i, n. blanditas, atis, f. deliniamentum, i, n.* bij *Liv. mulcedo, inis, f.* bij *Gellius*.

Gevlerkt, bijv. n. *alatus, a, m*, bij *Ovid. pliger, era, erum; ales, itis, omn. g. pennatus, a, m; penniger*, bij *Cic.*

Gevleugeld, bijv. n. hetzelfde als gevlerkt: ook is het ſterk gebonden, *conſtrictus, a, m.* Iemand vleugelen, *manus alicui in tergo religare*.

Gevlieg, o. *volatus, us, m. volatura, ae, f.* beide bij *Cic.* Ook onſtuimig gewoel, *ſtrepitus, a, m. turba, ae, f.*

Gevlochten, v. d. van vlechten, *textus, contextus, intextus*, bij *Cicero; innexus*, bij *Virg. plexus, a, m*, bij *Lucr.*

Gevloek, o. *exſecratio, onis, f. detestatio, onis, f.* bij *Plin. devotio, onis, f.*

Gevloekt, v. d. van vloeken, *devotus, a, m; detestatus, a, m*, bij *Horat.*

Gevoed, v. d. van voeden, *pastus, a, m*, bij *Cicero; nutritus, a, m*, bij *Ovid*.

Gevoeg, o. *commodum, i, n.* Ook is het eene beſchaafde uitdrukking: zijn gevoeg doen, om de natuurlijke ontlasting van het ligchaam uit te drukken, *deſino, edi, idere*, bij *Cicero; cacare*, bij *Vlor. exonerare ventrem*, bij *Seneca*.

Gevoegd, v. d. *junctus, a, m; annexus, additus*, bij *Cicero; coalitus*, bij *Gellius*. Voor gepast, *aptus, a, m; aptatus, applicitus*, bij *Plin.*

Gevoegelijk, bijv. n. *aptus, idoneus, commodus, adcommodus, appoſitus, a, m, cum praep. ad*, bij *Cicero*. Voor overeenkomend, *conveniens, entis, omn. g. congruus, a, m; congruens, entis, omn. g.* bij *Cicero*. Voor betamelijk, *decens, entis, omn. g. decorus; honeſtus, a, m*, bij *Cicero*. Voor iemand die zich voegen wil, *obſequioſus, a, m; habilis, lis, e; tractabilis, lis, le*; bijw. *apte, idonee, commode, appoſite, convenienter, congruenter, decenter, decore, honeſte*. Van hier:

Gevoegelijkheid, v. *commodum, i, n. convenientia, ae, f.* bij *Cicero; congruentia, ae, f.* bij *Plin. decentia, ae, f. concentia, ae, f. decor, oris, m. decorum, i, n.* alle bij *Cicero; honeſtas, atis, f.* bij denzelfd. *obſequium, ii, n.* bij *Ter.*

Gevoel, o. *ſenſus, us, m ſenſum, i, n.* beide bij *Cicero*. Beraking, *tactus, us, m. tactio, onis, f.* bij denzelfden. Gevoelige gewaarwording, *affectio, onis, f.* Smeltelijke aandoening, *dolor, oris, m.* bij *Cicero*. Gevoel is eindelijk een teeder zielsgeſtel, hetwelk uit hoofde der ligt aandoenlijke zenuwen, ſterk

Digitized by Google

en ligt getroffen worde, *sensibilitas, atis, f.* doch dit woord is geen zuiver latijn. Zamenstell. gevoelloos, *sensu carens, hebes, stupidus, a, m.* Gevoelvol, *sensu plenus.* Gevoelloosheid, v. *apathia, ae, f.* bij *Gellius.*

Gevoelen, o. *sententia, ae, f.* opinie, *onis, f.* *opinatio, onis, f.* *existimatio, onis, f.* bij *Cicero*; *sensus, us, m.* *arbitrium, ii, n.* *trutina, ae, f.* *judicium, ii, n.* bij denzelfden. Voor toorn of gramschap, *ira, ae, f.* *iracundia, ae, f.*

Gevoelen, b. en o. *sentio, si, sum, ire.* Bevatting van iets hebben, *intelligere aliquid, opinor, atus sum, ari de aliqua re*; *cogito, avi, atum, are.* Wederkeerig, voor: zich bevinden: ik gevoel mij niet wel, *male me habeo.*

Gevoelig, bijv. n. *sensilis, lis, le et sensibilis, lis, le,* bij *Virg.* doch het eerste is een oud woord en komt bij *Lucretius* voor. Dat sterk op het gevoel werkt: b. v. eene gevoelige wond, *grave vulnus vel vulnus acerbissimos dolores adferens.* Hij heeft den vijand eene gevoelige neep gegeven, *hostem maximâ vel gravissimâ clade adfecit.* Voor medelijdend: b. v. wie zoude aan dat ongeluk niet gevoelig zijn? *quis infortunio isto non moveretur?* Moeijelijk: b. v. wie zoude zich daar niet gevoelig over toonen? *quis hoc non graviter ferret?* Dit trof mij gevoelig, *hoc me angustrabat,* bij *Tac.* Van hier:

Gevoeligheid, v. *offensio, onis, f.* Ik zal in mijne gevoeligheid toonen, *offensionem meam indicabo.* Ook voor ziels aandoening: b. v. dat boek is zoo geschreven, dat het de gevoeligheid van den lezer geweldig gaande maakt, *liber iste ita est scriptus, ut animum lectoris vehementer moveat.*

Gevoerd, v. d. van voeren, *ductus, a, m.* *vectus,* bij *Cicero*; *delatus,* bij *Virg.* *invectus,* bij *Cicero*; *pervectus,* bij *Plin.*

Gevogelte, o. *paeus volatile,* bij *Colum.* *volucres, cum, f. pl.* bij *Cicero*; *alites, um, f. plur.* bij *Hor.* *aves, ium, f. plur.* bij *Cicero.*

Gevolg, o. al, wat uit eene zaak voortvloeit, *consequens, entis, n.* *consequentia, ae, f.* *consecutio, onis, f.* alle bij *Cicero*; *sequela, ae, f.* bij *Gellius*; *conclusio, onis, f.* bij *Cicero.* Voor bijvoegsel, *adjunctio, onis, f.* bij *Cicero*; *additamentum, i, n.* Vervolg, *progressus, us, m.* *continuatio, onis, f.* bij *Plin.* Voor belang: b. v. eene zaak van groot gevolg, *res magni ponderis vel momenti.* Voor uitslag, *eventus, us, m.* B. v. die zaak zal kwade gevolgen hebben, *res ista malum habebit eventum, vel male eveniet.* Bij gevolg, *consequenter, ergo, itaque.* In gevolge: b. v. in gevolge van mijne belofte, *secundum promissum meum, vel e promisso meo.* Gevolg beteekent ook eenen stoet, *comitatus, us, m.* bij *Tac.* *stipatio, onis, f.* bij *Cicero*; *cohors, ortis, f.* bij denzelfden. Van hier: gevolgelijk, voegw. *consequenter, per consequentiam, Auct. ad Heren. ergo, itaque.*

Gevolgd, v. d. van volgen, *secutus, a, m,* bij *Cicero*; *comitatus, a, m,* bij *Virg.*

Gevolmagtigde, *procurator, oris, m.* bij *Cic.*

Gevonden, v. d. van vinden, *inventus, a, m*; *repertus, a, m,* bij *Tac.* en *Virg.*

Gevonnisd, v. d. van vonnisden, *judicatus et dijudicatus, a, m,* beide bij *Cicero.*

Gevorderd, v. d. van vorderen, *progressus, a, m,* bij *Cicero*; *promotus, a, m,* bij *Tac.* *provectus, a, m,* bij *Cicero.*

Gevormd, v. d. van vormen, *formatus et conformatus*; *fictus, a, m,* alle bij *Cicero.*

Gevouwd of gevouwen, v. d. van vouwen, *flexus, a, m*; *plicatus, a, m*; *inflexus et implicitus.* Iets dat gevouwd kan worden, *plicatilis, lis, le,* bij *Plin.*

Gevraagd, v. d. van vragen *rogatus,*

sus, interrogatus, a, m; requisitus, alle bij *Cic.*

Gevreesd, v. d. van vreezen, *formidatus, a, m*, bij *Virg. formidolosus, a, m*, bij *Cic.*

Gevrozen, v. d. van vriezen, *gelatus, congelatus, gelidus, glaciatus, conglaciatus, a, m*, bij *Plinius.*

Gevuld, v. d. van vullen, *impletus, oppletus, repletus*, bij *Cicero; effertus, offertus, suffertus, a, m*, bij *Sen.*

Geur, m. *odor, oris, m. fragrantia, ae, f.* bij *Cicero.* Van gebraad enz. *nidor, oris, m.* bij *Virg.* Voor smaak, *sapor, oris, m.* bij *Plin.* Van den wijn, *anima vini*; bij *Phaedrus.* Aangenaamheid van geur, *odoris suavitas, jucundus odor, suavis anima.* Geur geven, *olere, ui, itum, ere; redolere*; bij *Cic. halo, avi, atum, are*, bij *Lucret. spiro, avi, atum, are odorem; fragro, avi, atum, are; odoro, avi, atum, are*, bij *Colum.* Eenen geur van iets hebben, *sapio, ivi vel ui, ere; respiro, ui, ere*, bij *Plin.* Van hier: geurig, *odorus, a, m; odoratus, a, m*, bij *Virg. fragrans, antis, omn. g.* bij *Virg.* Zonder geur, *inodorus, a, m; insolens, entis, omn. g.* bij *Lucret. insipidus, a, m*, bij *Gell.*

Gewaad, o. in den verhevenen stijl: zoo veel als kleed, *vestis, is, f. vestimentum, i, n.* B. v. een koninklijk gewaad, *vestis regia, vestimentum regium.* Prachtgewaad, *vestis ornata.* Priestergewaad, *vestis sacerdotalis.* Rijksgewaad, *vestimentum imperiale.* Rouwgewaad, *vestis lugubris, vel luctum indicans.* Triomfgewaad, *vestis triumphalis.*

Gewaagd, v. d. van wagen, *periclitatus, a, m*, bij *Cic.*

Gewaak, o. *vigilia, ae, f.* bij *Cicero; vigilium, ii, n.* bij *Varro.*

Gewaand, v. d. van wanen, *subditus, a, m*; bij *Cicero, et subditivus, a, m.*

Gewaar, bijw. dat slechts met het hulpwoord worden gebruikt wordt, *sentio, sensi, sensum, sentire; sentisco, sticere, cognosco, ere, vi, itum, vere*, bij *Cicero; experior, pertus sum, iri; oleo, ui, ere; obolere et subolere; animadvertere, cognoscere*, observare.

Gewaardeerd, v. d. van waarderen, *aestimatus, a, m*, bij *Nepos.*

Gewaarschuwd, v. d. van waarschuwen, *monitus, admonitus, a, m*, bij *Cic. editus, a, m*, bij denz.

Gewaarwording, v. *sensus, us, m.* B. v. eene gewaarwording van liefde, *sensus amoris*, bij *Cic. ad affectus mentis, animi*; ook *affectus* alleen, bij denzelfden.

Gewag, o. *mentio, onis, f. commemoratio, ae commemoratum, i, n. narratio, onis, f.*

Gewagen, o. w. *memoro, avi, atum, are; commemorare, narrare, denarrare, enarrare, mentio, ire alicujus rei, mentionem facere alicujus, vel de aliquo*, beide bij *Cicero.* Ook zegt men hier voor gewag maken. Van hier: gewager, m. *memorator, oris, m.* bij *Prop.*

Gewaggel, o. *vacillatio, onis, f.* bij *Quint.*

Gewapend, v. d. van wapenen, *armatus, a, m; instructus armis.*

Gewarmd, v. d. van warmen, *calefactus, a, m.*

Gewas, o. *planta, ae, f. fructus, us, m.* Aan het menschelijk ligchaam, *tuber, eris; tuberculum, i, n.* Bij nieuwere schrijvers vindt men ook *excrescentia, ae, f.* doch ik geloof niet dat het bij de oude gevonden wordt. Zamenstell. aardgewas, *planta terrestris.* Veldgewas, *planta campestris.* Zeegewas, *planta marina.*

Gewasschen, v. d. van wasschen, *lavatus, a, m*, bij *Cicero; lotus, a, m*, bij *Statius; elotus, Celsus; dilutus, elutus, a, m*, bij *Colum.*

Gewast, bijv. n. *cerarus, a, m, et inceratus*, bij *Celsus; cera obductus vel illinitus.*

Gewaterd, v. d. van wateren, *irrigatus, a, m*, bij *Plin.*

Geweef, o. *textus, us, m. textura, ae, f.* Het geen geweven wordt, *tela, ae, f.*

Geweekt, v. d. van weeken, *macera-*

Digitized by Google

tatus, *a*, *m*; *Colum. maceratus*, *Plaut. dilutus*, *a*, *m*; *Celsus*.

Geween, o. *fletus*, *us*, *m*. *ploratus*, *ejulatus*, *luctus*, *questus*, bij *Cicero*; *gemitus*, *planctus*, *ululatus*, *querela*, *ae*, *f*. *querimonia*, *ae*, *f*. *lamenta*, *orum*, *n. plur.* bij *Cicero*; *lamentatio*, *onis*, *f*. *lacrimatio*, *onis*, *f*. *delacrimatio*, *comploratio*, *quisitatio*, bij *Liv*. *moestitia*, *ae*, *f*. *squalor*, *oris*, *m*. *moeror*, *oris*, *m*. *moestitia*, *ae*, *f*. *moestitudo*, *inis*, *f*.

Geweer, o. *tela*, *orum et arma*, *orum*, *n. plur. ferrum*, *i*, *n*. allerlei wapentuig, waarmede men zich verweert. Van hier: geweerhuis, *armamentarium*, *i*, *n*. bij *Cicero*. Zamenstell. geweerfabrijk, *fabrica armorum*. Geweermaker, *armorum faber*. Schietgeweer, *telum ignivomum vel arma ignifera*. Werpgeweer, *tela vel arma jaculatoria*.

Geweid, v. d. van weiden, *pastus et depastus*, *a*, *m*, bij *Cic*. en *Virg*.

Geweide, ook gewei, het ingewand der beesten, *exta*, *orum*, *n. pl.* Van hier: ontweiden of het ingewand uitdoen, *exentero*, *avi*, *atum*, *are*. De ontweiding, v. *exenteratio*, *onis*, *f*.

Geweken, v. d. van wijken, *vitatus*, *a*, *m*, bij *Ovid*. Voor iemand geweken, *digressus*, *a*, *m*, bij *Cicero*.

Gewekt, v. d. van wekken, *expergefactus*, *a*, *m*, bij *Justinus*; *expergectus*, *a*, *m*, bij *Cic*.

Geweld, o. *vis*, *vim*, *vi*, *f*. *potestas*, *atis*, *f*. *potentia*, *ae*, *f*. *impetus*, *us*, *m*. *manus*, *us*, *f*. Eene onregtvaardige aanwending van zijne meerdere magt: b. v. geweld plegen, *vim facere*. Geweld aandoen, *inferre vim*, *Vellejus*; *vim afferre*, bij *Cicero*; *impetum facere*, *audere vim alicui*, bij *Tac*. Een dochter geweld aan doen, *stuprare virginem*. Voor hevigheid, *vehementia*, *ae*, *f*. Met geweld, *vehementer*. Met alle geweld, *omnibus viribus*. Iemand in zijn geweld hebben, *habere aliquem in potestate*. Hij deed alle geweld om te bewijzen, *omnes nervos intendebat ut probaret*. Eene groote kracht, die men niet wederstaan kan: b. v. het schip is door het geweld der baren gebroken, *navis nimio undarum impetu fracta est*. Een vermogen om iets te doen of te laten, *potestas*, *atis*, *f*. Dood en leven zijn in het geweld der tong, *mors et vita in potestate linguae sunt*, *vel lingua vitae necisque potestatem habet*. Voor gebaar of getier, *strepitus*, *fremitus*, *us*, *m*. B. v. maakt daar zoo een geweld niet! *ne tantum strepitum edas*! Eene overtreffende maat van iets: b. v. dat is met geweld duur, *nimis carum vel extra modum carum est*. Zamenstell. geweldbrief, *literae plenae potestatis*; ook *literae jus vim adhibendi tribuentes*. Gewelddaad, *factum violentum vel res violenta*. Gewelddadig, bijv. n. en bijw. *violentus*, *a*, *m*, *et violenter*, *adv*. Gewelddadigheid, v. *violentia*, *ae*, *f*. Geweldenaar, *tyrannus*, *i*, *m*. Geweldenarij, *tyrannis*, *idis*, *f*. bij *Cicero*.

Geweldig, bijv. n. *validus*, *robustus*, *a*, *m*; *ingens*, *entis*, *omn. g. permagnus*, *a*, *m*; *praegrandis*, *is*, *e*, *et pergrandis*, *immensus*, *a*, *m*; *immanis*, *is*, *e*, alle bij *Cicero*; *horrendus*, *a*, *m*; *impensus*, bij *Gellius*; *immodicus*, bij *Hor*. *vehemens*, *entis*, *omn. g. incitatus*, *impetuosus*, *a*, *m*; *incitus*, bij *Liv*. *torrens*, *entis*, bij *Plin*. *violens*, *entis*, bij *Hor*. *fervens*, *entis*, *omn. g. furens et furiosus*, *a*, *m*; *acer*, *acris*, *cre*; *pergravis*, *is*, *e*; *praevalidus*, *a*, *m*; *adverbia*, *valide*, *robuste*, *immense*, *immaniter*, *horrende*, *immodice*, *vehementer*, *impete*, *violenter*, *furenter et furiose*, beide bij *Cicero*; *acriter*, *pergraviter*, bij *Cicero*; *praevalide*, bij *Plin*. welke woorden ook door geweldiglijk over te zetten zijn. Geweldige of geweldiger wordt ook als zelfstandig gebruikt: b. v. kapitein geweldiger, *custodiae militum rerum praepositus vel mi-*

militibus reis custodiendis praefectus. Van hier: is de plaats, waar misdadige soldaten gevangen gehouden worden, geweldige genoemd, *carcer militaris.*

Gewelf ook gewulf, o. *fornix, icis, f.* bij *Cicero*; *camera et camara, ae, f. lacunar et laquear, aris, n.* bij *Cicero* en *Virg. abſis, idis, f.* bij *Plin. arcuatio, onis, f.* bij *Front. curvatura, ae, f.* bij *Vitr. concameratio, onis, f. testudo, inis, f.* bij denzelfden. Het gewelf van den hemel, ook ſtargewelf genoemd, *convexitas coeli*, bij *Plin.* Een gewelf maken, *fornico, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *lacuno, avi, atum, are*, bij *Ovid. concamerare*, bij *Vitruv.*

Gewelfd, v. d. of bijv. n. *fornicatus, a, m*, bij *Cicero*; *fornicaceus*, bij *Plin. laquearis et arcatus*, bij *Ovid. arcuatus*, bij *Liv. convexus, concameratus, testudinatus*, bij *Vitr. testudineus*, bij *Plaut. cameratus, in Digest. in abſida curvatus*, bij *Plinius.*

Gewemel, o. *motio, onis, f. agitatio, onis, f. agitatus, ue, m. motus, us, m. commotio, onis, f.* ik zoude er liefst het bijv n. *confuſus, a, m.* bij gebruiken, dewijl gewemel eigenlijk eene verwarde beweging aanduidt.

Gewend, v. d. van wennen, *ſuetus, adſuetus, conſuetus*, bij *Cicero*; *ſolitus, quotidianus, a, m; ordinarius, inſuefactus*, bij *Caeſar.* Gewend zijn, *ſolco, ſolitus ſum, ſolere, ſolito, avi, atum, are*, bij *Gellius*; *fuesco, ſui, ſuevi, ſuetum, fuescere*, bij *Cicero.* Voor geoefend, *exercitus et exercitatus, a, m*, bij *Cicero.* Voor gekeerd, *verſus, inverſus, obverſus, voluatus, a, m*; zijnde het verl. d. van wenden.

Gewennen, b. w. voor gewend worden, *aſſuesco, evi, etum, escere, alicui rei; conſuescere.* Iemand gewennen, *aſſuefacio, eci, actum, acere aliquem alicui rei vel ad aliquam rem*, bij *Cicero*; *conſuefacere*, bij *Ter.* Voor tam maken, *domo, ui, itum, are; manſuefacio, eci, actum, acere.*

Gewenscht, v. d. van wenſchen, *optatus, a, m; deſideratus, capitus, concupitus, petitus, a, m; expetitus, exſpectatus, ſperatus.*

Gewenteld, v. d. van wentelen, *volutus, a, m*, bij *Virg. voluſtatus*, bij *Cicero*; *pervolutus*, bij *Tac.*

Gewerkt, v. d. van werken, *laboratus, elaboratus, factus, a, m.*

Gewest, o. *regio, onis, f. ora, ae, f. plaga, ae, f. terra, ae, f. tractus, us, m. clima, atis, n.* bij *Vitr.* Van geweat tot gewest, *regionatim, adv.* Zamenſtell. luchtgewest, *plaga coeli.* Wingewest, *provincia, ae, f.*

Gewet, v. d. van wetten, *acutus, a, m*, bij *Plaut. exacutus, a, m*, bij *Plin.*

Geweten of gewiſſe, *religio, onis, f. conſcientia, ae, f.* bij *Cicero.* Een blank geweten, *animus nullius delicti ſibi conſcius.* Een goed geweten, *conſcientia bona, vel recta*, bij *Cicero.* Een knagend geweten, *conſcientia mordax, vel anxia.* Toegeſchroeid geweten, *conſcientia compreſſa*, bij *Cicero.* Zijn geweten ontlasten, *exonerare conſcientiam*, bij *Curt.* Tegen zijn geweten ſpreken, *mala fide loqui.* Handelen, *agere.* Volgens zijn geweten handelen, *bona fide vel religioſe vel ex animi ſententiâ agere.* Zamenſtell. gewetenloos, *religione carens, irreligioſus, impius, a, m.* Gewetensangst, *angor conſcientiae.* Gewetensdwang, *neceſſitas agendi contra conſcientiam.* Gewetenshalve, *religionis cauſa.* Gewetenspligt, *officium conſcientiae.* Gewetensproef, *explorata conſcientiae.* Gewetensrust en gewetensvrede, *tranquillitas et pax conſcientiae.* Gewetensvraag, *quaeſtio religioſa.*

Geweven, v. d. van weven, *textus, a, m; contextus, textilis, le*, bij *Cicero.* Met eenen dubbelen draad geweven, *bilix, icis*, bij

tis, *omn. g.* bij *Virg.* Geweven werk, *textum*, *i*, *m.* bij denz.

Gewezen, v. d. van wijzen, *monstratus*, *ostentatus*, *a*, *m.* bij *Cicero*. Ook verl. d. van wezen, *qui*, *quae vel quod fuit*; ook *praeteritus*, *a*, *m.*

Gewiekt, bijv. n. *alatus*, *a*, *m*; *ales*, *itis*, *aliger*, *era*, *erum*; *pennatus*, *pennifer et penniger*. Ook voor snel of schielijk: b. v. snel uitgesprokene woorden, *verba alata*, bij *Hom.* ἔπεα πτερόεντα.

Gewigt, o. *pondus*, *eris*, *n.* *libramentum*, *i*, *n.* Voor zwaarte, *gravitas*, *atis*, *f.* Voor pond, *pondo*, *indecl.* zijnde een gewigt van eene zekere zwaarte. Gewigt wordt ook voor de schaal zelve genomen, dan is het: *libra*, *ae*, *f.* Voor belang of aangelegenheid, *momentum*, *i*, *n.* B. v. eene zaak van groot gewigt, *res magni momenti*, *res magni consilii*, bij *Cicero*; om dat eene zaak van groot gewigt, veel beraad vereischt. Het gewigt der zaken, *summa rerum*. Zamenstell. gewigtmaker, *ponderum confector*.

Gewigtig, bijv. n. *ponderosus*, *a*, *m*; *gravis*, *is*, *e*. Van gewigt, *momentosus*, *a*, *m*, bij *Quint.* B. v. hij is een gewigtig man, *homo magni ponderis vel probatae fidei est*.

Gewijd, v. d. *sacratus*, *consecratus*, *auspicatus*, *augustus*, *a*, *m*, bij *Cic.* *augustatus*, *Macrob.*

Gewijfd, bijv. n. zoo veel als een wijf hebbende, *uxorem habens*.

Gewijsde, o. *sententia*, *ae*, *f.* *judicium*, *ii*, *n.* *judicatum*, *i*, *n.* *decretum*, *i*, *n.* *judicatio*, *onis*, *f.* *arbitrium*, *ii*, *n.* alle bij *Cicero*.

Gewijze, van wijs, wijze, men gebruikt dit woord alleen achter andere naamwoorden: b. v. trapsgewijze, *gradatim*. Kringsgewijze, *in modum circuli*. Kruisgewijze, *in formam crucis*; ook bezigt men hier voor wijze: als trapswijze, enz.

Gewild, bijv. n. zijnde eigenlijk het verl. d. van willen, *quaesitus*, *a*, *m.* B. v. die boeken zijn thans zeer gewild, *libri isti ubique quaeruntur*. Ook voor aangenaam: b. v. die man is overal zeer gewild, *homo iste ubique valde acceptus est vel gratissimus est*.

Gewillig, bijv. n. *voluntarius*, *a*, *m*; *promptus*, *libens*, *entis*, *omn. g.* bij *Cicero*; *lubens*, bij *Plaut.* *volens*, bij *Liv.* *spontaneus*, *a*, *m.* bij *Seneca*; *ultroneus et incoactus*, bij denzelfden; bijw. *voluntarie*, *prompte*, *libenter*, *lubenter*, *volenter*, *sponte*, *ultro*, *adv.* het geen ook gewilliglijk is. Van hier:

Gewilligheid, v. *voluntas*, *atis*, *f.*

Gewin, o. *lucrum*, *i*, *n.* *commodum*, *i*, *n.* *emolumentum*, *i*, *n.* *compendium*, *ii*, *n.* *quaestus*, *us*, *m.* bij *Cicero*; verkl. *lucellum*, *i*, *n.* *quaesticulus*, *i*, *m.* bij *Cicero*. Van hier: gewinzaam volgens *Weiland*; voor voordeelig, *lucrosus*, *a*, *m*; *lucrificus*, *a*, *m*; *lucrificabilis*, *lis*, *le*; *lucrativus*, *a*, *m*, bij *Quint.* Zamenstell. gewinziek, *avidus lucri*. Gewinzoeker, *lucripeta*, *ae*, *m.* Gewinzucht, *cupiditas vel studium lucri*. Gewinzuchtig, *quaestuosus*, *a*, *m*; *flagrans cupiditate lucri vel quaestus*. Van hier:

Gewinnen, b. w. *lucror*, *atus sum*, *ari*, bij *Cicero*; *lucrifacio*, *eci*, *actum*, *acere*, *Mart.* *compendifacio*, *eci*, *actum*, *acere*, bij *Suet.* Voor telen, voortbrengen, *gigno*, *genui*, *itum*, *ignere*; *genero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*. Van hier: gewinner, m. *genitor et generator*, *oris*, *m.* bij *Cicero*. Gewinning, v. *genitura*, *ae*, *f.* *generatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.*

Gewis, bijv. n. *certus*, *a*, *m*; *exploratus*, *compertus*, *manifestus*, *ratus*, *verus*, *testatus*, alle bij *Cicero*; *indubius*, *indubitatus*, *a*, *m*; *indubitabilis*, *lis*, *le*, bij *Quint.* Bijw. zoo veel als gewisselijk, *certe*, *certo*, *explorate*, *utique*, *non dubie*, *haud dubie*, *sine dubitatione*, *sine dubio*, *proculdubio*, *pla*

plane, omnino, profecto, comperte, indubitate, indubitanter, adv.

Gewisheid, v. *certitudo, inis, f. veritas, atis, f.*

Gewisse, zie Geweten.

Gewit, v. d. van witten, *dealbatus, a, m,* bij *Cicero.*

Gewoel, o. *turba, ae, f.* bij *Cic.*

Gewogen, v. d. van wegen, *pensus, a, m,* bij *Ovid. libratus,* bij *Cicero; appensus et expensus,* bij denzelfden.

Gewold, bijv. n. met wol verzien, *lanatus, a, m;* bij *Colum.*

Gewolkt, bijv. n. *nubilus et obnubilus, a, m.*

Gewond, v. d. van wonden, *vulneratus, a, m; saucius et sauciatus,* bij *Cicero; laesus, a, m,* bij *Plin.*

Gewonden, v. d. van winden, *tortus et contortus, a, m,* bij *Sen.*

Gewonnen, v. d. van winnen, *lucrifactus, a, m,* bij *Cicero; quaesitus.* Voortgeteeld, *genitus, generatus, a, m.* Gewonnen geven, *cedo, cessi, cessum, cedere; victas dare manus, causam tradere,* bij *Ter.* De zaak is gewonnen: zoo veel als buiten gevaar, *res in vado est,* bij *Terent. in portu est,* bij *Plaut.*

Gewoon, zie Gewend.

Gewoonlijk, bijw. *communiter, usitate, solenniter,* bij *Liv. vulgariter, fere et ferme, adv.*

Gewoonte, v. *mos, oris, m. assuetudo, consuetudo, inis, f. usus, us, m. ritus, us, m.* bij *Cicero; habitus, us, m.* Voor oefening, *exercitium, ii, n. exercitatio, onis, f.* bij *Cic.*

Geworden, o. w. b. v. dat geld zal mij geworden, *pecunia istu ad me veniet vel pecuniam istam adquiram.* Laat mij geworden, *mitte me,* bij *Ter.*

Gewormte, o. *vermes, ium, m. plur.* zoo veel als wormen.

Geworpen, v. d. van werpen, *jactus, a, m,* bij *Cicero; missus, a, m,* bij *Ovidius; contortus, vibratus.* Voor geboren: b. w. een nieuw geworpen jong, *pulsus recens natus.*

Geworteld, v. d. van worteles, *radicatus, a, m,* bij *Colum.*

Geworven, v. d. van werven, *lectus, delectus, conscriptus, conductitius, a, m.*

Gewoud, zie Geweld.

Gewricht, o. *artus, uum, m. pl. articulus, i, m.* Voor den zamenloop van tijdsomstandigheden: b. v. in dit tijdsgewricht, *in hoc tempus articulo.* Zamenstell. gewrichtziekte, *morbus articularis.*

Gewrocht, o. zoo veel als uitwerksel, *efficacia, ae, f.* bij *Plin. efficacitas, atis, f.* bij *Cicero.* Ook wordt het voor een verl. d. genomen: zoo veel beteekende als gewerkt, gemaakt, *factus, a, m; fabricatus,* bij *Liv. laboratus, a, m,* bij *Cic.*

Gewroet, o. *suffossio, onis, f.*

Gewroken, v. d. van wreken, *ultus, a, m.*

Gewrongen, v. d. van wringen, *contortus et intortus, a, m,* bij *Cicero* en *Plin.*

Gewulf en gewulfd, zie Gewelf en gewelfd.

Gezaai, o. *seges, etis, f.* bij *Cicero; sata, orum, n. plur.* bij *Virg. sementis, is, f.* bij *Caes. seminium, ii, n.* bij *Colum.*

Gezaaid, v. d. van zaaijen, *satus, a, m, desitus, us,* bij *Varro.*

Gezabber, o. *salivatio, onis, f.*

Gezaffraand, bijv. n. *crocatus, a, m,* bij *Plin.*

Gezag, o. *auctoritas, atis, f. dignitas,* bij *Cicero; amplitudo, inis, f.* bij *Cicero; imperium, ii, n.* bij *Tacit. dignatio, onis, f.* bij *Cicero.* Voor ontzag, *respectus, us, m.* bij *Cic.* als ook *aestimatio, onis, f. existimatio, ratio,* bij denzelfden. Voor achtbaarheid, *gravitas, nobilitas, claritas, atis, f. claritudo, inis, f. gloria, ae, f. decus, oris, n. fama, ae, f. opinio, onis, f. nomen, inis, n.* Voor vermogen, *potentia, ae, f. pondus, eris, n.* Zamenstell. oppergezag, *summum imperium vel summa auctoritas.* Rijksgezag, *imperium, ii, n.* Gezaghebber, *imperator, oris, m.* Gezaghebster, v. *imperatrix, icis, f.* Gezagvoerer, *imperator vel praefectus, i, m.*

Ge-

Digitized by Google

Gezagtigen, b. w. *communire auctoritatem alicujus, augere dignitatem vel nomen alicujus*, bij *Cic.*

Gezakt, v. d. van zakken, *pandus, a, um.* B. v. een gezakte balk, *trabs panda*, bij *Vitr.*

Gezalfd. v. d. van zalven, *unctus, a, um; delibutus*, beide bij *Cic. inunctus, a, um*, bij *Plin.*

Gezamenderhand en gezamenlijk, bijw. *simul, una, pariter, conjunctim, communiter*, bij *Cic. insimul, copulate adverbia*, bij *Gellius.*

Gezang, o. *cantus, us, m. cantio, onis, f. cantatio, onis, f.* Zijnde de daad van zingen: ook is gezang een lied dat gezongen wordt, *cantilena, ae, f. canticum, i, n. ode vel oda, ae, f. hymnus, i, m. medulamentum, i, n.* bij *Gellius; harmonia, ae, f.* bij *Cic.* Zamenstell. Gezangboek, *liber canticorum vel liber cantica continens.* Feestgezang, *canticum festum vel hymnus, i, m.* Kerkgezang, *canticum religiosum.* Lofgezang, *hymnus, i, m.* Psalmgezang, *psalmodia, ae, f. vel psalmorum cantus.* Snaargezang, *fidicinium, ii, n.* Veldgezang, *musa rustica, cantilena pagana.*

Gezant, m. *legatus, i, m. orator, oris, m. administer, ri, m.* alle bij *Cic. angelus, i, m.*

Gezantschap, o. *legatio, onis, f. allegatio*, bij *Cic. allegatus, us, m.* bij *Gell.* Een gezantschap bekleeden, *allegationem fungi*, bij *Cicero.* Een gezantschap op zich nemen, *legationem suscipere*, bij *Caesar.*

Gezeeld, bijv. n. zoo veel als gebonden, *vinctus, nexus, ligatus, alligatus, illigatus, constrictus, adstrictus, substrictus, a, um.*

Gezeet, o. een woord, dat reeds begint te verouderen: zoo als gewaad, *vestis, is, f. vestimentum, i, n. vestitus, us, m.* Ook gebruikt *Kiliaan* hetzelve voor leene zitplaats, *sedes, is, f.* Ook voor aars, *anus*; als het deel des ligchaams ter nedermitsing geschikt.

Gezeg, o. *dictio, onis, f. sermo, onis, m. rumor, oris, m. dictum, i, n. sententia, ae, f.* voor spreuk.

Gezegd, v. d. van zeggen, *dictus, a, um.* Niet gezegd of ongezegd, *indictus, a, um.* Te voren gezegd, *praedictus*, bij *Quintil. supradictus*, bij *Plin.*

Gezegeld, v. d. van zegelen, *signatus et obsignatus, a, um*, bij *Cic. exsignatus*, bij *Liv.*

Gezegend, v. d. van zegenen, *beatus, a, um; felix, icis, omn. g.* beide bij *Cic.*

Gezeggen, o. w. het zelve is alleen in de onbepaalde wijs gebruikelijk: b. v. ik liet mij maar gezeggen, *dicto solummodo audiens eram.*

Gezeggelijk, bijv. n. *facilis, is, le.* Voor vriendelijk, *comis, is, e; tractabilis, is, le*, bij *Plin.* van hier bijw. *faciliter, comiter, adv.*

Gezeggelijkheid, v. *facilitas, atis, f.* En in den tweeden zin, *comitas, atis, f.* bij *Cic.*

Gezel, m. eigenlijk iemand, die met eenen anderen eenerlei reis doet, *comes, itis, m. socius itineris, consors, ortis, omn. g. contubernalis, lis, le; sodalis, is, m.* Ook worden gezellen vooral de knechts, die in eene munt werken, genoemd, *monetarii, orum, m.* bij *Cicero.* Voorts gebruikt men het ook, in het algemeen, voor eenen jongman, *juvenis, is, m. adolescens, entis, m.* Het vrouwelijke is: gezellinne of gezelle; welk laatste *Huidecoper* beter keurt, *socia, ae, f.* Zamenstell. ambachtsgezel, *ejusdem fabricae socius.* Bootsgezel, *socius navalis, classiarius, ii, m.* Handwerksgezel, *cooperarius, ii, m.* Reisgezel, *socius itineris.* Rotgezel, *commiliso, onis, m. vel socius manipularis.* Leer of schoolgezel, *condiscipulus, i, m.* Vrijgezel, *juvenis, adolescens.*

Gezellig, bijv. n. *socialis, lis, le*, bij *Cic. sociabilis, lis, le*, bij *Plin.*

Gezelschap, o. *collegium, ii, n. societas, atis, f. consortio, onis, f. consociatio, congressio,*

Digitized by Google

et congressus, us, m. alle bij *Cicero.* Voor verzelling, *comitatus, us, m.* Gezelschap maken, *societatem inire cum aliquo.* In gezelschap, *simul, una, pariter cum.* bij v. met iemand in gezelschap eten, *convivere una cum aliquo*; alwaar men *una* ook weglaten kan. Ik ging in het gezelschap van uwen broeder, *iham comitante fratre tuo.* Voor omgang, *usus, us, m. consuetudo, inis, f.* Voor eene bijeenkomst van verscheidene menschen, *conventus, us, m; coetus, us, m.* B. v. hij heeft zulks in een gezelschap gezegd, *dixit id in conventu vel coetu.* In gezelschap zijn, *in conventu vel inter homines esse.* Wij hebben van daag gezelschap, *hodie coetus hominum apud nos est*, volgens *Scheller.* Ook wordt het voor tegenwoordigheid genomen: b. v. hij zeide het in mijn gezelschap, *me praesente, hoc ajebat.* In gezelschap van zulke mannen, *talibus viris praesentibus.* Ook is gezelschap, *sodalitas, atis, f. sodalitium, ii, n. corpus, oris, n. chorus, i, m.* alle bij *Cicero*; *circulus, i, m.* bij denzelfden; *grex, egis, m.* bij *Ter.* doch dit woord wordt alleen in den lagen stijl gebruikt. Van hier: gezelschapachtig, voor iemand, die veel van gezelschap houdt, *homo aliorum appetentissimus*, bij *Plin.* Gezelschappelijk, *socius, a, m; sociabilis, is, le, et sociabilis, is, le*; bijw. *socialiter, adv.* Gezelschap houden, *comitor, atus sum, ari; assectari*, beide bij *Cicero.*

Gezengd, v. d. van zengen, *tostus, ustus, torridus, a, m.*

Gezet, v. d. van zetten, *locatus, a, m; positus*, bij *Cicero*; *collocatus, dispositus*, bij denzelfden. Ook wordt het als een bijvoegw. gebruikt en gebogen: dan gebruikt men het voor vet. Zwaarlijvig, *crassus, corpulentus, a, m; plenus*, bij *Cels.* Voor genegen: b. v. hij is op zijn vermaak gezet, *voluptati obsequens est*, bij *Terent.* Vastgesteld, bepaald, *status, a, m; constitutus, a, m.* Op eenen gezetten tijd, *tempore statu vel constituto.* Bedaard, *compositus, a, m.* Ook zegt men: de vrucht is gezet, wanneer de knopjes der vruchten na het afvallen des bloesems, zich vertoonen, *fructus jam formatus est.* Voorheen wierdt gezet ook zelfstandig gebruikt voor inzetting, wet, *lex, legis, f. institutum, i, n.*

Gezetheid, v. *crassitudo, inis, f.* bij *Cic. crassities, iei, f.* bij *Plin. corpulentia, ae, f. plenitudo, inis, f.* bij denz.

Gezeur, o. *murmur, uris, n. bombus, i, m. bombilatio, onis, f.* bij *Fest.*

Gezien, v. d. van zien, *visus, spectatus, conspectus, visitatus.* Voor geacht, *aestimatus, honoratus*; In welken zin men het woord *spectatus* ook gebruiken kan.

Gezift, v. d. van ziften, *excretus, a, m*, bij *Colum. increatus*, bij *Horat.*

Gezigt, o. het vermogen of vatbaarheid om te zien, *visus, us, m. oculi, orum, m. plur. acies oculorum*; ook *acies, iei, f.* alleen; *lumina, um, n. pl.* bij *Virg.* Een scherp gezigt hebben, *lynceos oculos habere.* Een zwak gezigt, *hebes oculorum acies*, bij *Cicero.* Zijn gezigt verliezen, *oculis privari, excaecor, atus sum, ari; elucificari*, bij *Gell.* Iemand van het gezigt berooven, *privare aliquem oculi*; *excaecare*, bij *Plin. elucificare.* De dadelijke gewaarwording door middel van het gezigt, *conspectus, us, m.* B. v. de vloot is al buiten het gezigt, *classis non ampliur in conspectu est.* In het gezigt van het vijandelijk leger, *in conspectu exercitus hostium.* In de dagelijksche taal: gij zit mij in het gezigt, *prospectum mihi adimis.* Voor uitzigt, *despectus, us, m.* bij *Caesar.* Voor aangezigt, *vultus, us, m. facies, iei, f. os, oris, n. aspectus, us, m.* B. v. een afschuwelijk gezigt, *nauseabundus aspectus,*

Digitized by Google

tus, bij *Plin. vultus deformis.* Hij maakt allerlei gezigten, *vultum vario modo deformat.* Een aangenaam gezigt, *vultus benignus*, bij *Liv.* Een eerlijk gezigt, *facies ingenua*, bij *Plaut.* Een stuursch gezigt, *frons caperata*, bij *Varro.* Trotsch van gezigt, *superciliosus, a, m*, bij *Sen.* Zwak van gezigt, *lusciosus, a, m*, bij *Plin. caeculus*, bij *Plaut.* Kort van gezigt, *myops, opis, m.* bij *Ulpian.* Een blikkemend gezigt, *oculi fulminantes.* Iemand een vriendelijk gezigt toonen, *ridere alicui*, bij *Virg.* In het gezigt van ieder, *palam, propalam, manifesto et manifeste, in propatulo, adv.* Een gezigt, dat men zich inbeeldt te zien, *visum, i, n.* Van eene stad, *facies urbis*, bij *Sall. species urbis*, bij *Plautus.* Voor schouwspel, *spectaculum, i, n. spectamen, inis, n* bij *Plaut.* Verkl. gezigtje, *vulticulus, i, m.* Zamenstell. gezigteinder, *finitor, oris, m. finiens, entis, m.* bij *Seneca; horizon, ontis, m.* bij *Vitruv.* Gezigtkunde, *optice, es, f.* bij *Vitr.* Gezigtkunst, hetzelfde. Gezigtzenuw, *nervus opticus.* Gezigtkunde, *physiognomia, ae, f.* Gezigtkenner, *physiognomon, onis, m. interpres vultuum humanorum*, volgens *Scheller.*

Gezijssel, o. *sibilus, i, m.* ook zegt men *sibila, orum, n. plur.*

Gezin, o. *familia, ae, f. famuli, orum, m. plur. famulitium, ii, n. servitium, ii, n. ministerium, ii, n.* Zamenstell. huisgezin, *familia, ae, f. domus, us, f.* Hofgezin, *comitatus regius, vel imperialis, vel principis* of *comitatus aulicus.*

Gezind, bijv. n. *animatus, adfectus, a, m.* Gezind zijn, *sentio, si, sum, tire.* Wel of kwalijk gezind zijn, *bene vel male sentire.* Hij is anders gezind, *aliter sentit.* Zamenstell. aardsgezind, *res terrestres amans.* Eensgezind, *concors, ordis, omn. g. unanimus, a, m.* Hemelsgezind, *rebus coelestibus deditus.* Keizersgezind, Prinsgezind, *partem imperatoris vel principis sequens.* Roomschgezind, *religioni romanae addictus.*

Gezindheid, v. *animus, i, m. mens, entis, f.* bij *Cicero; propensio, onis, f. propensus animus.* Eene goede gezindheid is zoo veel als vriendschap, *amicitia, ae, f. amor, oris, m.* Kwade gezindheid, zoo veel als haat of vijandschap, *inimicitia, ae, f. odium.* Gezindheid voor besluit of voornemen, *consilium, ii, n. sententia, ae, f.* Gezindheid voor leer, *doctrina, ae, f. religio, onis, f. disciplina, ae, f. secta, ae, f. haeresis, is, f.* welk laatste thans meestal in eenen hatelijken zin gebruikt wordt, daar het echter van het Grieksch afkomstig, niets anders dan eenen aanhang of gezindheid aanduidt.

Gezindte, v. hetzelfde als gezindheid, in den laatsten zin, van dat woord.

Gezocht, v. d. van zoeken, *quaesitus, a, m.* Te ver gezocht, zoo veel als onnatuurlijk, *adfectatus, compositus, a, m.*

Gezoek, o. *quaesitio, onis, f.* bij *Plaut. quaesitus, us, m.* bij *Plin. quaestio, onis, f.*

Gezoen, o. *basiatio, onis, f.* bij *Catull. exosculatio*, bij *Plin. suaviatio, onis, f.* bij *Gell.*

Gezoend, v. d. van zoenen, *basiatus, exosculatus, a, m*, bij *Sallust.*

Gezolderd, v. d. van zolderen, *contabulatus, a, m; tabulatus, a, m*, beide bij *Plin.*

Gezond, bijv. n. *sanus, a, m; incolumis, is, e; integer, ra, rum; valens, entis, omn. g. vegetus, a, m*, alle bij *Cicero; salvus, a, m*, bij *Ter. veges, etis, omn. g.* bij *Liv. sospes, itis, omn. g.* bij *Horat.* Dat den staat der gezondheid onderhoudt, wordt ook gezond genoemd, *saluber, ris, re; salutaris, is, e; saluber, era, erum; salutifer, era, erum.* Onverdorven: b. v. een gezond oordeel, *judicium integrum.* Een gezond gedeelte, *pars integra*, bij *Ovid.* Voor dik, lijvig,

Digitized by Google

vig: hij is een gezonde broeder, *vir corpulentior est*, bij *Plautus*. Een gezond ligchaam, *corpus sincerum*, bij *Ovid.* bijw. *sane, incolume, integre, salubriter, salutariter, adv.* hetzelfde als gezondelijk. Van hier: gezondheid, v. *sanitas, atis, f. valetudo, inis, f. salus, utis, f.* alle bij *Cicero*. Eene sterke, onafgebroken gezondheid, *incorrupta sanitas, integra valetudo; firma corporis affectio, explorata salus*, alle bij *Cicero; sanitas inconcussa*, bij *Seneca; commoda valetudo*, bij *Celsus; prospera valetudo*, bij *Suet.* Eene gezondheid instellen, *propino, avi, atum, are.* Op iemands gezondheid drinken, *propinare, alicui salutem, vel libare in salutem alicujus*, volgens *Scheller*. De gordel, welke sommige menschen ter bewaring van de gezondheid dragen, wordt ook gezondheid genoemd, *cingulum sanitati conservandae inserviens*. Zamenstell. gezondheidsdrank, *potus salutaris*. Gezondheidspas, *literae sanitatis testes*. Gezondheidsraad, *consilium sanitatis vel collegium sanitatis.*

Gezongen, v. d. van zingen, *cantatus*, bij *Ovid. modulatus, a, m*, bij *Quint.*

Gezonken, v. d. van zinken, *mersus, a, m; demersus, demersus in aquam, depressus*, alle bij *Cicero; submersus*, bij *Virg. suppressus*, bij *Just.*

Gezoomd, v. d. van zoomen, *fimbriatus, a, m; marginatus, a, m*, bij *Plin.*

Gezopen, v. d. van zuipen, *potus, a, m*, bij *Ter.* Ook iemand, die veel gezopen heeft, *bene potus*, bij *Cic.*

Gezouten, v. d. van zouten, *salsus, a, m*, bij *Virg. salitus, a, m*, bij *Sever. conditus sale.*

Gezucht, o. *suspiratio, onis, f.* bij *Seneca; suspirium, ii, n.* bij *Cicero*. Voor gekerm, *gemitus, us, m.*

Gezuip, o. *potatio et perpotatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Gezuis, o. *fremitus, us, m. strepitus, us, m.*

Gezuiverd, v. d. van zuiveren, *purgatus, a, m*, bij *Horat. lustratus*, bij *Liv. defecatus*, bij *Plaut. everſus, a, m; vacuefactus, mundatus.*

Gezult, zie Gezouten.

Gezuster, zie Zuster.

Gezuurd, v. d. van zuren, *acidus, a, m; fermentatus*, bij *Plin.*

Gezwaaid, v. d. van zwaaijen, *vibratus, a, m; jaculatus*, bij *Ovid.*

Gezwadder, zie Zwadder.

Gezwager, zie Zwager; het meerv. is meest in gebruik: gezwagers zijn, *affines, cognati.*

Gezwaveld, v. d. van zwavelen, *sulphuratus, sulphuroſus, a, m; vel sulphure illitus.*

Gezweept, v. d. van zweepen, *tortus verberibus*, bij *Cic. fectus flagellis*, bij *Hor.*

Gezweer, o. *juratio, onis, f.* bij *Macrob.* waarbij men zeer wel *continua* voegen kan; ook beduidt gezweer zoo veel als:

Gezwel, o. *aposthema, atis, n.* bij *Plin. vomica, ae, f.* bij *Celsus.* Iedere onnatuurlijke opzwelling der vleezige deelen des ligchaams, *tumor, oris, m. tuber, eris, n. abscesſus, us, m.* bij *Celſ. cerium, ii, n.* bij *Plinius; extuberatio, onis, f.* bij denzelfden. In de ooren, *parotis, idis, f.* bij *Celſus*. In het oog, *aegilopa, ae, f. aegilops, opis, m.* bij *Plin.* Een verhard gezwel, *ſcirrhus, i, m. ſcirrhoma, atis, n.* bij *Plin.* In de beenen, *boa, ae, f.* bij *Fest.* In de keel, *glandulae, arum, f. plur. ſtruma, ae, f.* bij *Celſ. tonſillae, arum, f. pl.* bij *Cic.* verkl. *tuberculum, i, n.* bij *Celſ.*

Gezwerm, o. het gedurig zwermen, *examinatio, onis, f.* Maar of dit woord wel gevonden wordt, weet ik niet: men vindt wel bij *Colum. alvi examinant* en *apes examinant*, de bijen zwermen.

Gezwets, o. *venditatio, onis, f.* bij *Cicero; jactantia, ae, f. grandiloquentia, ae, f.*

Gezwijg, o. *taciturnitas, atis silentium, ii, n.*

Ge-

Digitized by Google

Gezwind, bijv. n. *celer, celeris, celere; alacer, cris, cre; alacris, is, e; rapidus, a, m; velox, ocis, omn. g. pernix, icis, omn. g.* Voor handig, *dexter, era, erum;* bijw. *celeriter, alacriter, agiliter, rapide, velociter, perniciter,* bij Liv. *dextre, celere et celeratim, adv.* Van hier: gezwindelijk, hetzelfde als het bijw. gezwind. Gezwindheid, *celeritas, atis, f. alacritas, agilitas, rapiditas, velocitas, pernicitas, dexteritas,* bij *Liv.*

Gezwollen, v. d. van zwellen, *turgidus, a, m; tumidus, a, m; inflatus,* alle bij *Cicero; extumidus,* bij *Varro; tumore praeditus, Auct. ad Her.* Eenigsins gezwollen, *turgidulus, a, m,* bij *Catull.* Gezwollen zijn, *turgeo, ursi, urgere; tumeo, ui, ere.* Gezwollen worden; zoo veel als beginnen te zwellen, *tumesco, escere,* bij *Virg.*

Gezwollenheid, v. zoo veel als gezwel.

Gezworen, v. d. van zweren, *juratus, a, m.*

Gheil, een foort van watergewas, *filer, leris, n.* bij *Celf.*

Gibraltar, o. eene ſtad in Spanjen, *Calpe, es, f.* bij *Plin.* De ſtraat van Gibraltar, *fretum Herculeum, fretum Gaditanum, Hesperium fretum,* bij *Ovid.*

Gids, m. en v. *dux, ducis, m. et f. ductor, oris, m. deductor, oris, m.* alle bij *Cic.*

Giegagen, o. w. een klanknabootſend woord om het geſchreeuw van den ezel uittedrukken, *rudo, dere.*

Gier, m. *vultur, uris, m.* bij *Plin. vulturnius, ii, m.* bij *Phaed.* Een jonge gier, *immusſulus, i, m.* bij *Plin.* Van eenen gier, *vulturinus, a, m,* bij denzelfden. Zamenſtell. giervalk, *gyrofalco, onis, vel gyrofalcus, i, m.* Gierwolf, *lycaon, onis, m.* Gierzwaluw, *cypſelus, i, m.* bij *Plin.* Ook is gier zoo veel als draf, *gluma grani decocti.*

Gierzug, v. *pons navigiis impoſitus et fluminis impetu ad unam alteramve ripam adpellens.*

Gieren, o. w. *huc illuc jactari.* B. v. het ſchip gierde heen en weer, *navis nunc huc, nunc illuc jactabatur.* Ook gebruikt men het voor eenen waggelenden gang: b. v. hij giert, *titubante greſſu incedit.* Gieren, wordt ook gezegd voor een ſterk doordringend geluid maken: b. v. de wind giert geweldig, *ventus vehementer ſtrepit.* Ook wordt het in Friesland voor huilen gebruikt, *ploro, avi, atum, are.* B. v. dat kind giert nacht en dag, *infans iste interdiu noctuque plorat.* Gieren, is ook bijeenſchrapen: hij giert veel gelds bij één, *multam pecuniam corradit.* Naar iets gieren, *avide cupere aliquam rem.* Hiervan komt:

Gierig, bijv. n. *cupidus, a, m; avidus, avarus, parcus, ſordidus, tenax, acis, omn. g. reſtrictus, immunificus, malignus, parcipromus, aeruginis intentus, contractus, diligens de ſuo,* bij *Plin.* bijw. *cupide, avide, avare, avariter, parce, ſordide, tenaciter, reſtricte, immunifice, maligne, diligenter.* Zamenſtell. eergierig, *ambitioſus, a, m; honoris avidus vel cupidus.* Geldgierig, *homo aeruginis intentus.* Roofgierig, *praedae avidus, rapax, acis, omn. g.* Wraakgierig, *vindictae vel ultionis appetens.* Van hier:

Gierigheid, v. *cupiditas, atis, f. aviditas, avaritia, ae, f. parcitas, atis, f.* bij *Seneca; tenacitas, atis, f. ſordes, ium, f. plur.* bij *Cicero; aerugo, inis, f.* bij *Horat. diligentia, ae, f. malignitas, atis, f.* bij *Liv. pecuniae vel auri cupiditas,* bij *Suet. auri ſacra fames,* bij *Virg.*

Gierſt, v. *milium, ii, n.* Van gierſt, *miliarius, a, m.* B. v. Gierſtenbrij, *polenta miliacia.*

Gieteling, m. een inlandſche lieſelijk fluitende vogel, *picus Torquilla.*

Gieten, b. w. *fundo, fudi, fuſum,*

ſum, fundere. Ingieten, *infundere.* Te zamen gieten, *confundere, miſceo, miſcui, miſtum, miſcere aliquid cum aliquo, admiſcere et commiſcere.* Overgieten, *transfundere.* Rondom gieten, *circumfundere*, bij *Plinius; offundere*, bij *Plaut.* Begieten, *affundere;* ook *rigo, avi, atum, are, irrigare; Hooft* gebruikt gietelijk voor vloeibaar, *fuſilis, lis, le.* Van hier: gieting, *fuſio, onis, f.* Zamenſtell. gietemmer, *vas fuſarium, vas rigationi vel irrigationi inſerviens, naſiterna*, volgens *Scheller.* Gietbuis, *donus fuſoria, vel fuſioni inſerviens.* Gieterij, *officina fuſoria.* Van hier: geſchutgieterij, *tormentorum officina fuſoria.* Klok gieterij, *campanarum officina fuſoria.* Gieting van metaal, *fuſura, ae; f.* bij *Plin. conflatio, onis, f. conflatura, ae, f.* bij denzelfd. Gieter, m. iemand die iets giet, *fuſor, oris, m.* Van hier: geelgieter, kopergieter, *faber aerarius.* Loodgieter, *faber plumbarius.* Potgieter, *faber ollarius.* Tinnegieter, *faber ſtannarius.* Ook is gieter, *rigator, oris, m.* Ook een vat, waarmede men giet, *hauſtrum, i, n. vel vas rigationi inſerviens.*

Gietlogen, m. *mendax, acis, omn. g. qui mendacia quaſi abunde effundit.*

Gift, o. *venenum, i, n.* bij *Cic. virus, us, n.* bij denzelfd. *toxicum, i, n.* bij *Plin. helleborus, i, m.* Giftig, *veneficus, a, m*, bij *Plin. venenoſus, a, m*, bij *Cicero; virulentus, a, m*, bij *Gell.* Het zamengeſtelde, vergift en vergiftig, zijn meer in gebruik. Zamenſtell. tegengift, *antidotus, i, f.* bij *Quint. antidotum, i, n.* bij *Celſus; alexipharmacon, i, n.* bij *Plin.*

Gift, v. *donum, i, n. donatio, onis, f. munus, eris, n. datum, i, n. datus, us, m. datio, onis, f.* bij *Varro, charisma, atis, n.* verkl. *munuſculum, i, n.* bij *Cicero.* In Noordholland gebruikt men het woord gift voor een handvol: b. v. de koeijen eene gift hooi geven, *vaccis faſciculum foeni praebere.*

Gij, perſ. voorn. *tu, tui, tibi, te;* meerv. *vos, veſtrum, vobis, vos.*

Gijk, ook wel giek, v. een ſpriet, waarmede men de zeilen uitzet, *antenna, qua vela extenduntur vel panduntur.*

Gijl, o. maagſap, *chylus, i, m.* Ook is gijl bij de brouwers, *cremor cereviſiae.* Van hier: gijlkuip, *vas, in quo cereviſia ſervatur, donec cremorem, vel ſpumam ejecerit.* Van hier, gijlen, *cremorem vel ſpumam ejicere.* Oneigenlijk: driftig haken: naar iemands goud gijlen, *inhiare auro alicujus.*

Gijpen, o. w. volgens *Weilands* verklaring, zoo als met opgeſperden mond naar den adem ſnakken, *ore hiuleo aegre ſpiritum ducere vel captare auram.* Van hier: in den gemeenen ſpreektrant: hij ligt op het gijpen, *jam jam moriturus est.*

Gijzelaar, m. *obſes, idis, m. et f.* bij *Cicero; pignus, oris, n.* bij *Front. arrhabo, onis, m.* bij *Gell.*

Gijzelen, b. w. iemand om ſchulden vaszetten, *apprehendere aliquem*, bij *Ulpian.* Zamenſtell. gijzelbrief, *literae apprehenſionis.* Gijzelkamer, die ook gijzeling genoemd wordt, *locus vel carcer, ubi obaerati ſervantur vel cuſtodiuntur.* Gijzelplaats, *locus apprehenſionis.* Gijzelregt, *jus apprehenſionis.*

Gil, m. *vociferatio, onis, f. clamor, oris, m.* B. v. hierop gaf hij eenen ijſelijken gil, *dein vehementem edebat clamorem;* ook *ſtridor, oris, m.*

Gild, o. *ſocietas, atis, f. ſodalitas; corpus, oris, n. collegium, ii, n. claſſis, is, f.* bij *Cicero.* Van hier: ſmidsgild, *collegium fabrorum.* Bakkersgild, *ſodalitas piſtorum.* Schippersgild, *ſocietas nautica vel nautarum.* Zamenſtell. gildebier, *cereviſia ſodalitia.* Gildebode,

Digitized by Google

accenſus cujusdam collegii. Gildehuis, *collegium, ii, n.* bij *Plin.* Gildebrief, *literae ſodalitatis testes.* Gildebroeder, *artifex collegiatus, vel ejusdem collegii ſocius.* Gildeknecht, *famulus collegii.* Gildemeester, *magister collegii*, volgens *Scheller.* Gildepenning, *numisma ſodalitatem testans, vel ſodalitium.* Gilderegt, *jus ſodalitium.*

Gildos, m. een groote vette os, die, als het ware voor eenen gildemaaltijd gemest is, *bos praegrandis et praepinguis, quaſi epulo cujusdam collegii opimatus.*

Gillen, o. w. *vociferor, atus ſum, ari et vociferare; clamo, avi, atum, are; ſtrido; dere, ſtridorem edere.* Gillen, is bij de ſcheepstimmerlieden, het hout ſchuins afzagen, *lignum oblique diſſecare.*

Ginder, bijw. van plaats, *illic, adv.* Zamenſtell. ginderheen, *illuc, istuc, illorſum, adv.* bij *Cicero.*

Ginds, bijw. van plaats, met de zamenſtell. gindsheen en gindswaart, hetzelfde als ginder.

Gindsch, bijv. n. iets dat ginder is: b. v. ik bedoel dat gindſche geſticht, *aedificium illic poſitum innue.*

Gingber, zie Gengber.

Ginnegaffen of ginnegappen, o. w. zoo veel als onbeſchoft lagchen, *cachinnor, atus ſum, ari.*

Ginniken, o. w. *hinnio, ivi, itum, ire.* Van de paarden: ook gebruikt men het voor: ſpottend grimlagchen, *ironice ſubridere.*

Gips, o. *gypſum, i, n.* Van hier: gipſen, bijv. n. b. v. gipſen beelden, *imagines e gypſo fictae.* Van hier:

Gipſen, b. w. *gypſo, avi, atum, are, vel gypſo obducere.*

Gis, v. *conjectura, ae, f. ſuſpicio, onis, f.* bij *Cicero*; *conjectatio, onis, f.* bij *Plin. aeſtimatio, onis, f.* bij *Cicero.* Het gaat mij uit de gis, *res me fallit.*

Gisp, v. *virga, ae, f.* bij *Cicero*; *flagrum, i, n.* bij *Liv.*

Gispen, b. w. *flagello, avi, atum, are*; *caedere aliquem flagellis*, bij *Hor. verberibus*, bij *Terent. ſecare aliquem flagellis, caedere aliquem virgis*, bij *Cicero.* Overdr. voor hekelen, *perſtringo, inxi, ictum, ingere aliquem vel carpere aliquem.*

Gisfen, b. w. *conjecto, avi, atum, are*, bij *Tacit. conjicio, eci, ectum, icere*, bij *Cicero*, *divino, avi, atum, are*; *auguror, atus ſum, ari*; *ſuſpicari*, bij *Cicero*; *conjecturo, avi, atum, are*, bij *Sen.* Van hier:

Gisfer, m. *conjector, oris, m.* bij *Cicero.*

Gisling, v. hetzelfde als Gis.

Gist, zie Gest.

Gisten, zie Gesten.

Gisteren, bijw. van tijd, *here, adv.* bij *Terent. heri, adv.* bij *Cic.* Gisteren morgen, *heri mane.* Gisteren avond, *heri veſperi*, bij *Cicero.* In de dagelijkſche uitſpraak zegt men meest: gister morgen enz. Van gisteren, *heſternus, a, m.* ß. v. de dag van gisteren, *dies heſternus*, bij *Cicero*; *heſterna lux*, bij *Ovid.* Zamenſtell. eergisteren, *nudius tertius*, bij *Plaut.* waarſchijnlijk te zamen getrokken uit: *nunc dies tertius.* Zoo ook voor eergisteren, *nudius quartus.* Eergisteren avond, *pridie veſperi.*

Git, o. een zekere zwarte blinkende ſteen: waarvan men ſieraden maakt, *gagathes, ae, m.* bij *Plin.* volgens *Weiland* naar *Gaga*, eene ſtad in Lycie, waarmen voorheen hetzelve groef.

Gittegom, ook Guttegom, v. eene harsachtige gom uit Indie, *gummi guttae, gummi gutta, gummi gamba, cambogia gutta*, bij *Linn.*

Glaasje, o. verkl. w. van glas, *caliculus, i, m. pocillum, i, n.* bij *Cato.* Het glaasje ligten, wordt ook gebruikt voor drinken, *poto, avi, atum, are.* Ook gebruikt men het voor een glazen venſtertje, *fenestella vitrea.* Onder een glaasje, *inter pocula, inter vinum, inter bibendum.*

Glaaskruid, o. *parietaria, ae, f. ſiderilis, idis, f.* bij *Plin.*

Digitized by Google

Glad, bijv. n. het tegenovergestelde van ruw, *limatus, elimatus, a, m; politus, expolitus, depolitus.* Voor glibberig, *lubricus, a, m.* B. v. glad ijs, *glacies lubrica.* Blinkend, *laevis, is, e; laevigatus, a, m; lucidus, lucens, entis, omn. g.* Voor vlak, *planus, aequus, a, m.* B. v. eene gladde zee, *mare aequum, vel aequor planum.* Voor kaal, *calvus, a, m; glaber, bra, brum*, bij *Varro.* Voor net: b. v. een gladde schrijftrant, *stilus terfus vel limatus.* Voor geheel en al, daar niets van overblijft, *omnino, prorſus, plane, adv.* bijw. *limate, elimate, polite, expolite, depolite, lubrice, lucide, plane, aequo, calve, adv.* Ook zegt men als een spreekwoord: ik ben zoo glad als een aal, *iro pauperior ſum.* Van hier: gladmaken, b. w. *limo et elimo, avi, atum, are; polio, expolio, ivi, itum, ire; laevigo, avi, atum, are; lubrico, avi, atum, are*, bij *Juv. dedolo, perdolo, deglabro, avi, atum, are; aequo, avi, atum, are; exaequare, complanare, explanare.*

Gladheid, v. *lubricum, i, n.* bij *Tacit. laevor, oris, m. laevitas, atis, f.* beide bij *Plin. planities, iēi, f. calvities, iēi, calvitium, ii, n. glabritas, atis, f.*

Gladmaking, v. *limatio, elimatio, onis, f. politio, onis, f. politura, ae, f.* bij *Vitr. expolitio, exaequatio, onis, f.* bij denzelfden; *complanatio, explanatio.*

Gladſchaaf, v. *runcina laevigans, runcina laevigatoria, runcina laevigando inſerviens.*

Gladſteen, m. *lapis laevigans, laevigatorius vel laevigando inſerviens.*

Glans, m. *ſplendor, oris, m. fulgor, oris, m.* bij *Cicero; nitor, oris, m.* Voor helderheid, *luminare, is, n.* bij *Cicero; claritudo, inis, f.* bij *Tac. claror, oris, m.* bij *Plaut.* Voor luister, is het ook *ſplendor, fulgor, nitor, lux, lucis*, bij *Cicero.* Glans van de zon, *jubar, aris, n.* bij *Virg.* Den glans verliezen, *flaccesco, flaccui, flaccescere.* Van hier:

Glanſig, bijv. n. *ſplendidus, fulgens, entis, omn. g. nitidus, a, m; luminoſus, clarus, lucidus, a, m.*

Glansrijk, bijv. n. *ſplendore, nitore, lumine, clarore, luce plenus, a, m.* Ik vind niet, waarom men glanzig, in plaats van glanſig, volgens *Weiland* zeggen moet; maar laat zulks ter beoordeeling van taalkundigen over: vooral daar hij zegt:

Glanſen of glanzen, b. en o. w. ik beſchouw dit woord alleen in den bedrijvenden zin: van glans of luister bijzetten, *ſplendorem, nitorem vel fulgorem addo vel fulgere, ſplendere vel nitere facio.*

Glas, o. eigenlijk elk glansgevend ligchaam: doch in eenen ergeren zin, een fijn, glanſig, doorſchijnend ligchaam, *vitrum, i, n.* bij *Cicero; hyalus, i, f.* bij *Virg.* Van hier: glasblazen, *flare vitrum.* Glas ſlijpen, *tornare vitrum.* Glas ſnijden, *ſcalpere vitrum*, volgens *Scheller.* Zamenſtell. brilglas, *vitrum inſtrumenti ocularis vel conſpicilli.* Kijkglas, *vitrum ſpeculatorium.* Spiegelglas, *vitrum ſpeculare.* Spietsglas, *antimonium, ii, n.* Uurglas of zandglas, *clepsydra, ae, f.* Wijnglas, *poculum, i, n. ſcyphus, i, m.* verkl. *pocillum, i, n. ſcyphulus, i, m.* Glasasch, *cinis vitrarius, vel cinis vitro componendo inſerviens.* Glasblazer, *ampullarius, ii, m. vitrarius, ii, m.* bij *Seneca.* Glasblazerij, *officina vitraria, vel officina, ubi vitrum conflant.* Glasgordijn, *velum fenestrale.* Glashuis, *aedificium vitreum*, volgens *Scheller.* Glashonig, *mel vitreum*, volgens denzelfden. Glaskruid, *herba vitraria vel muralis*, bij *Linn.* Glasraam, *fenestra vitrea.* Glasſchilder, *pictor vitrarius.* Glasſchilderij, *pictura vitrea.* Glasuit, *rhombus vitreus.* Glasſchijf,

Digitized by Google

ſchijf, *orbis vitreus*. Glaswinkel, *officina vel taberna vitraria*. Glazenmaker, *vitriarius, ii, m.* bij *Seneca*. Glazenwaſcher, *peniculus vitrarius*, volgens *Scheller*, enz.

Glazen, bijv. n. *vitreus, a, m.* B. v. eene glazen kroon, *corona vitrea*. Ook wordt dit woord zamengeſteld, als: glazendeur, *porta vitrea*. Glazenkas, *ſcrinium vitreum, vel portas vitreas habens.*

Glibberen, o. w. *lapſo, avi, atum, are; prolabor, apſus, ſum, abi.* Van hier: glibberig, bijv. n. *labidus*, bij *Vitr. lubricus, a, m.* Glibberigheid, *lubricum, i, n.* bij *Tac.*

Glidkruid, o. *millefolium, ii, n.* anders duizendblad geheeten.

Glijden, o. w. hetzelfde als glibberen.

Glimlagch, m. *lenis et compoſitus vel fictus riſus.*

Glimmen, o. w. *mico, cui, atum, are.* Ook inwendig en flaauw branden, *glisco, gliscere.*

Glimp, m. *color, oris, m.* bij *Quint. obtentus, us, m.* bij *Tac. ſpecies, ēi, f.*

Glimpen, o. w. zie Blinken.

Glimpig, bijv. n. *ſpecioſus, a, um*; Dus gebruikt *Hooft* dit woord: glimpige gezantſchappen, *legationes falſae et ſpecioſae.*

Glimworm, m. *vermis lucens vel micans, nitedula, ae, f.* bij *Cicero.*

Glinſter, m. *ſplendor, oris, m. ſcintillatio, onis, f.*

Glinſteren, o. w. *ſplendeo, dui, dere; ſcintillo, avi, atum, are; coruſco, avi, atum, are; luceo, ere; allucere, collucere, elucere, fulgeo, ſi, ere; affulgere, confulgere, effulgere; nico, cui, catum, care; emicare, niteo, ui, ere; enitere.* Van hier het tegenwoordig deelw.

Glinſterend, *fulgens, entis, omn. g. nitens, coruſcus, ſplendidus, lucidus, nitidus luculentus, a, um; ſplendens, ſcintillans, radians, micans, emicans, antis, omn. g. radioſus, a, um*, bij *Cicero*; *gemmans, antis*, bij *Lucr.* Voor dit glinſterend: gebruikt men ook het bijv. n. glinſterig.

Glinſtering, v. *ſplendor, oris, m. nitor fulgor, ſcintillatio, onis, f.* bij *Plin. radiatio*, bij denzelfden; *lumen, inis, n.* bij *Ovid.* Zamenſtell. glinſterworm, zie Glimworm.

Glint of glinting, v. *ſepes, is, f.* bij *Cicero, ſepimentum, i, n.* bij *Varro.*

Glip, m. *fiſſura, ae, f.* B. v. de glip van eene pen, *fiſſura calami.*

Glippen, b. w. wegens gladdigheid ontglippen: b. v. het is mij uit de handen geglipt, *id mihi e manibus elapſum est.* Ook is glippen zoo veel als ſtruikelen, *prolabor, apſus ſum, abi; lapſo, avi, atum, are;* dus zoo veel als glibberen. Glippen, is ook *clam evadere*, wegſluipen.

Glipperig, bijv. n. zoo veel als glibberig.

Glipping, v. *prolapſio, onis, f.* bij *Cicero.*

Glisſen, o. w. zoo veel als glijden.

Gloed, m. *pruna, ae, f.* Fig. voor de hevigheid der hartstogten, *ardor, oris, m. feryor, oris, m. aestus, us, m. excandeſcentia, ae, f.*

Gloeijen, o. eene ſterke hitte van zich geven, *candeo, ui, ere.* B. v. die kolen gloeijen nog onder de asch, *prunae istae adhuc ſub cinere candent.* Gloeijend zijn, *candeo, ui, ere.* Gloeijend worden, *candesco, ui, escere; excandescere, recandescere, ignescere.* Gloeijen, b. w. zoo veel als gloeijend maken, *candefacio, eci, actum, acere.* B. v. het ijzer gloeijen, *candefacere ferrum.* Voor rood zijn, eene vurige kleur hebben: b. v. de oogen gloeijen, *oculi ardent.* Voor eene levendige gewaarwording gevoelen: b. v. door liefde voor het vaderland gloeijen, *flagrare amore patriae.*

Gloor, m. *ſplendor, oris, m. nitor, fulgor.* Overdr. voor eer, luister, *honor, oris, m. laus, audis, f. fama, ae, f. gloria, ae, f.*

Glop, o. een naauw ſtraatje, *angi-*

Digitized by Google

giportus, *i*, *m.* *angiportus*, *us*, *m.* *angiportum*, *i*, *n.* Een glop, dat dood loopt, *fundula*, *ae*, *f.* bij *Varro*.

Gloren, o. w. eigenlijk glimmen, zie dat woord; fig. zich met luister vertoonen of pralen, *emicare*, *enitere*. Bij *Kiliaan* heet het ook: verkwikken, *refocillo*, *avi*, *atum*, *are*; *reficio*, *eci*, *ectum*, *icere*; en verkwikt worden, *refocillari*, *refici*.

Glorie, v. *gloria*, *ae*, *f.* waarvan ons Nederduitsch woordt afstamt. Zamenstell. glorierijk, *gloriosus*, *a*, *m.* Gloriezucht, *ambitio*, *onis*, *f.* *gloriae cupido*.

Gluip, v. bij *Kiliaan* wordt dit woord gebruikt voor eene vogelknip, *decipulum*, *i*, *n.* Ook gebruikt men het voor eene kleine opening: b. v. de deur staat op de gluip, *porta semi aperta est*. Ook voor heimelijk, *clam*, *furtim*. B. v. hij komt ter gluips, *clam vel furtim venit*.

Gluipen, o. w. *speculor*, *atus sum*, *ari*; *insidior*, *atus sum*, *ari*. Ook voor heimelijk weg gaan: b. v. hij is er door gesluipt, *clam evasit*. Ook, met den hoed over de oogen getrokken gaan, *vultum pileo celare*. Van hier: gluiper, m. *aliquis*, *qui vultu pileo celato incedit*. Van hier:

Gluipsch, bijv. n. die iemand op eene onverwachte wijs eene gevoelige neep wil geven, *insidiosus*, *a*, *m*; *latebricola*, *ae*, *m*; bijw. *insidiose*, *adv.*

Gluren, o. w. *speculor*, *atus sum*, *ari*; *clam prospicere*. Gluren, is ook *conniveo*, *ixi*, *ivere*.

Gniffelen, o. w. *subrideo*, *risi*, *sum*, *ere*; *clam ridere*.

God, m *Deus*, *i*, *m.* Een halve God, *semideus*, *ei*, *m.* bij *Ovid.* Van hier: afgod, *idolum*, *i*, *n.* Berggod, *deus montanus*. Boschgod, *deus sylvestris*. Haardgoden, *lares*, *ium*, *plur.* Huisgoden, *penates*, *ium*, *pl.* Mingod, *deus amoris*. Stroomgod, *deus fluviatilis*. Veldgod, *numen rusticum*, bij *Ovid.* Wijngod, *bacchus*, *liber*, *bromius*, *ii*, *m. etc.* *deus vini*. Woudgod, *deus sylvestris*. Zeegod, *deus maris*. Ook neemt het eenen vrouwelijken uitgang aan: Godes, Godin, *dea*, *ae* *f.* *diva*, *ae*, *f.* bij *Virg.* Van hier: de zamenstell. schikgodin, *parca*, *ae*, *f.* Toovergodin, *praestigiatrix dea*. Veldgodin, *dea rustica*. Zanggodin, *musa*, *ae*, *f.* *camoena*, *ae*, *f.* Zeegodin, *dea maris*, *thetys*, enz. Van hier verder Goden en Godinnendom, *tota deorum dearumque cohors*; *Vondel* zegt hier voor godenschap. Hiertoe behooren ook de zamengestelde fabelwoorden, godendrank, *nectar*, *aris*, *n.* Godenspijs, *ambrosia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*. Zamenstell. goddelijk of godlijk, bijv. n. *divinus*, *a*, *m*; *divus*, *a*, *m*; *dius*, *a*, *m.* Op goddelijk bevel, *divinitus*, *adv.* Goddelijkheid, v. *divinitas*, *atis*, *f.* Godgeleerde, *theologus*, *i*, *m.* *rerum divinarum peritus*. Godgeleerdheid, v. *theologia*, *ae*, *f.* Godgeleerdelijk, *theologice*, *adverbium*. God gewijd, bijv. n. *Deo sacer vel sacratus*. Godlievend, bijv. n. *Deum vel Deï amans*. Godloochenaar, m. *infitiator vel negator Deï*; *atheus*, *ei*, *m.* *vel qui negat esse Deum*. Godloochenarij, v. *negatio vel infitiatio Deï*. Goddeloos of godloos, *impius*, *nefarius*, *sceleratus*, *scelestus*, *sceleros*us, *improbus*, *sacrilegus*, *irreligiosus*, *a*, *m.* Goddeloosheid, *impietas*, *nefas*, *scelus*, *eris*, *n.* *improbitas*, *atis*, *f.* *irreligio*, *onis*, *f.* Goddelooslijk, bijw. *impie*, *nefarie*, *scelerate*, *sceleste*, *scelerose*, *improbe*, *irreligiose*, *adv.* Godsbode, m. *angelus*, *i*, *m.* *nuntius Deï*. Godslasteraar, m. *blasphemus*, *i*, *m.* *maledicus in Deum*. Godslastering, v. *blasphemia*, *ae*, *f.* *vel maledictum in Deum*. Godslasterlijk, bijw. *maledice in Deum*; *blasphemice*; ook *impie*, *adv.* Godspenning: in het gemeen goospenning, *arrhabo*, *onis*, *m.* *et arrha*, *ae*, *f.* *auctoramentum*, *i*, *n.* bij *Quint.* Godsregering, *imperium vel regnum Deï*; *theocratia*,

Digitized by Google

tia, ae, f. Godspraak, v. *oraculum, i, n. effatum, i, n. responsum, i, n. dictio, onis, f.* bij *Liv.* Godverloochenaar, zie Godloochenaar. Godverachter, m. *contemtor dei.* Godverachtster, v. *contemtrix dei.* Godverzaker, godverzaking, zijn het zelfde als godloochenaar en godloochenarij. Godvreezend, *deum timens, reverens.* Godvreezendheid, v. *timor vel reverentia dei.* Godzalig, bijv. n. *pius, beatus, a, m.* Godzaligheid, v. *pietas, atis, f. beatitas, atis, f. vox eccles. beatitudo, inis, f.* Godzoekend, *deum quaerens vel sectans* enz. *Kiliaan* gebruikt gods akker, voor kerkhof, *sepulcretum publicum, coemeterium publicum.*

Godheid, v. *numen, inis, divinitas, atis, f.* beide bij *Cic.*

Godist, m. *qui secundum praecepta rationis vel religionem naturalem deum colit, deista, ae,* onzuiver latijn; *fautor religionis naturalis,* zoude beter zijn.

Godsdienst, m. *religio, onis, f.* bij *Cicero; cultus, us, m.* bij denzelfden; *pietas, atis, f. sacra, orum, n. plur. sacrum, i, n.* bij *Liv.* Den godsdienst bijwonen, *adsistere divinis,* bij *Hor. adesse ad rem divinam,* bij *Cato.* Eenen godsdienst aannemen, *ad vel assumere sacra,* bij *Cicero.* Ook voor de aangenomene regels van eene zekere gezindheid, *doctrina, ae, f. secta, ae, f.* B. v. hij is den christelijken godsdienst toegedaan, *doctrinae christianae addictus est.* Van hier:

Godsdienstig, bijv. n. *religiosus, pius, a, m;* bijw. *religiose, pie, adverbia.* Godsdienstigheid en godsdienstiglijk hebben dezelfde beteekenis.

Godshuis, o. een huis waar uit liefde tot God, armen en bejaarden onderhouden worden: b. v. een godshuis voor oude lieden, *gerontocomium, ii, n.* Voor oude mannen, *coenobium, ii, n.* bij *Isid.* Voor zieken, *nosocomium, ii, n.* bij *Junius.* Voor vreemdelingen, *xenodochium, ii, n.* Gods huis, als twee woorden geschreeven, is eene plaats om God te eeren geschikt, *aedes, is, f. templum, i, m. domus dei.*

Godsvrucht, v. *pietas, reverentia, timor dei vel erga deum.* Van hier: godsvruchtig, bijv. n. *pius, religiosus, deum reverens, vel timens;* bijw. *pie, religiose, reverenter, adv.* Godsvruchtigheid en godsvruchtiglijk beteeken hetzelfde.

Godvergeten, bijv. n. *immemor dei, impius, improbus, a, m;* bijw. *impie, improbe, adv. deum vel dei oblitus.*

Goed, bijv. n. het wordt in vele beteekenisfen gebruikt, die meest op eene volmaaktheid uitkomen: b. v. aangenaam, bevallig; dat meisje ziet er goed uit, *puella vel virgo ista jucunda ac decorâ facie est.* Vruchtbaar, *fertilis, lis, le.* B. v. deze zomer is goed, *fertilis haecce aestas est.* Dat aan het oogmerk beantwoord, *bonus, rectus, justus, a, m.* Dit is goed, *bonum hoc est.* God heeft den mensch goed geschapen, *rectum justumque deus creavit hominem.* Nuttig, heilzaam, *salutaris, is, e; utilis, lis, le.* Een goede raad, *utile vel salutare consilium.* Gemakkelijk: hij heeft een goed leven, *commodam agit vitam.* Ik zal er hem goed door helpen, *facile vel sine negotio illum expediam.* Het is hier goed wonen, *jucunde vel commode hic vivitur.* Goed hebben: ik heb het hier goed, *bene me hic habeo.* Voor aangenaam zijn, *placere, jucundum, gratum vel acceptum esse.* B. v. dit doet mij goed, *hoc mihi placet, jucundum, gratum vel acceptum est.* Gij hebt goed troosten, *facile tibi est solari.* Deugdzaam, *probus, a, m.* B. v. een goed hart, *animus probus.* Gunnend, welwillend, *favens, entis, omn. g. benevolus, a, m.* B. v. hij droeg hem een goed hart toe, *favebat, vel illi benevolus erat.* Zachtzinnig, *mansuetus.* Ook

Digitized by Google

voor handelbaar: b. v. hij is een goed mensch, *manſuetus ille et habilis vel tractabilis est.* Bekwaam, *aptus, a, m.* Hij is niet goed voor dien post, *muneri isti aptus non est.* Goed met iemand handelen, *amice vel bene ſe gerere erga aliquem.* Goede vrijdag, *dies veneris antepaſchalis.* Goede week, *ultima jejunii ſeptimana.* Goed rond, goed zeeuwsch, *omni fide.* Het wordt ook als zelfſtandig gebruikt, in het meerv. de goeden, *boni, orum, m. plur. probi, integri, virtuti addicti, ſinceri, ſc. homines.* Van het goede, o. g. *bonum, i, n. virtus, utis, f. integritas, atis, f.* B. v. doe het goede, *virtutem ſectare.* Ook zegt men: zich goed aanſtellen of houden, *bonam ſpeciem habere,* volgens *Scheller.* Ik zou liever zeggen, *bene ſe oſtendere, vel gerere.* Iets goed heeten, *probo, avi, atum, are; adjicere calculum.* Pligt, b. v. hij kent goed en kwaad, *officium noſcit.* Goederhand: b. v. ik weet het van goederhand, *pro certo ſcio.* Ter goeder trouw, *bona fide, integre et integriter.* Ter goeder uur, *opportune, adv.* Goedemannen, *arbitri, orum, m. pl.* Op goedemannen zeggen, *fide arbitrorum.* Bij de ſcheepslieden is ook in gebruik: zij hebben het ſchip op goedemannen zeggen binnen gebragt, *nautae fide data navem in portum deduxerunt.* Ook zegt men een goed gedeelte, *magna pars.* Een goede honderd gulden, *plus centum florenis.* Goed doen, is ook nog, *profum, fui, deſe.* B. v. de vrede doet den koophandel goed, *pax mercaturae prodeſt.* Goed maken, voor kunſtig maken: b. v. dat is zeer goed gemaakt, *affabre hoc factum eſt.* In een woord, goedmaken voor betalen: ik zal het wel goedmaken, *ego quidem ſolvam.* Voor verbeteren: ik zal uwen misſlag wel goedmaken, *erratum tuum ego quidem corrigam.* Goedvinden, *adnuo, ui, utum, uere, ad vel approbo, avi, atum, are.* Te goede houden voor borgen, *credo, didi, ditum, dere.* Dit moet men wel onderſcheiden, van ten goede houden: zoo veel als niet euvel opnemen, *in bonam accipere partem, bene ferre.* Te goede hebben, voor, intevorderen hebben: b. v. ik heb dat nog bij hen te goede, *hoc mihi inſuper debent.* Zich te goed doen, *ſibi indulgere, curare pelliculam,* bij *Horat.* Iemand goed doen, *benefacere alicui;* bijw. *bene, recte, juſte probe, integre, integriter, jucunde, commode, placenter, grate, faciliter, benevole, manſuete, apte, ſincere, benevole, benefice.* Van hier: goedheid, v. *bonitas, atis, f.* b. v. *bonitas naturae,* bij *Cicero; benignitas, humanitas, comitas, liberalitas,* volgens *Scheller.* Verder goedig: overhellend om goedheid te bewijzen, *obſequens, entis, omn. g. proclivis vel propenſus ad benitatem.* Goedigheid, v. *obſequium, ii, n. proclivitas vel propenſitas ad bonitatem.* Goedlijk, bijw. *procliviter, propenſe.* Zamenſtell. goedaardig, bijv. n. *bonus, a, m; probus, liberalis, is, e; bonae indolis.* Goedaardigheid, v. *bonitas, atis; probitas, liberalitas.* Goedaardiglijk, bijw. *probe, liberaliter.* Goeddadig, bijv. n. *beneficus, a, m; benignus, liberalis, is, e;* bijw. *benefice, benigne, liberaliter.* Goeddadigheid, v. *beneficentia, ae, f. benignitas, atis, f. liberalitas, atis, f.* Goedertieren, bijv. n. *clemens, entis, omn. g. miſericors, ordis, omn. g. mitis, is, e.* Goedertierenheid, v. *clementia, ae, f. miſericordia, ae, f.* Goedertierenlijk, *clementer, mite, adv.* Goedgunner, m. *fautor, oris, m.* Goedgunſtig, bijv. n. *favorabilis, lis, e; favens, entis, omn. g. propitius, benignus, propenſus, benevolus, a, m; benevolens, entis, omn. g.* Goedgunſtigheid, v. *favor, oris, m. benignitas, atis, f. propenſitas, benevolentia,*

Digitized by Google

tia, ae, f. Goedgunſtiglijk, bijw. *benigne, propenſe, benevole, adv.* Goedhartig, bijv. n. *man, ſuetus, placidus, placatus, a-m.* Goedhartigheid, v. *manſue, tudo, inis, f.* Goedhartiglijk, *placide, placate, manſuete adv.* Goedwillig, bijv. n. *benevolus, a, m; benevolens, entis, omn. g.* Goedwilligheid, v. *benevolentia, ae, f.* Goedwilligliјk, bijw. *benevole.*

Goed, o. *bonum, i, n.* B. v. God is het hoogſte goed, *Deus ſummum bonum est.* Bezitting, *bona, bonorum, n. plur. commoda, orum, n. plur. res, reï, f. poſſeſſio, onis,* alle bij *Cicero.* B. v. roerende goederen, *res moventes,* bij *Liv. res mobiles,* bij *Ulpian. omnia, quae moveri poſſunt,* bij *Nepos.* Onroerende of vaste goederen, *res immobiles, in digestis.* Geld of rijkdom, *divitiae, arum, f. pl. pecuniae, arum, f. plur. facultates, um, f. plur. copia, ae, f. fortuna, ae, f.* bij *Cicero.* B. v. iemands goed aantasten, *fortunas alicujus invadere,* bij *Cicero.* Iemand uit zijn goed zetten, *evertere aliquem bonis,* bij *Cicero.* Voor koopwaren, *merx, ercis, f.* Het meerv. *merces* is meer in gebruik. Voor kleederen, *vestis, is, f.* of liever *vestes, ium, f. plur. veſtimenta, orum, n. plur.* B. v. hij heeft bijna geen goed aan het lijf, *ferme investis est,* bij *Pallad.* Ook wordt het genomen voor iets, waarvan men den naam niet weet of niet noemen wil: b. v. wat voor goed is dat? *quidnam reï hoc est?* Zamenſtell. aardengoed, *fictilia, ium, n. plur.* Beddegoed, *ſtragula, orum,* bij *Cicero.* Kindergoed, *cunae, arum, f. plur.* Roofgoed, *bona rapta;* bij *Ovidius* vindt men ook *raptum, i, n. vivitur ex rapto.* Men leeft van roofgoed: ten zij men hier liever *bene* of *negotio,* onder verſtaande, dit woord voor het verl. d. van *rapio,* nemen wil. Rouwgoed, *veſtes lugubres.* Scheergoed, *inſtrumenta tonſoria.* Speelgoed, *crepundia, orum, n. plur.* Stukgoederen, *merces, ium, f. plur.* Linnengoed, *veſtes linteae.* Tafelgoed, *apparatus menſae* enz.

Goedkoop, bijv. n. niet hoog in prijs, *vilis pretii, levis pretii,* volgens *Scheller;* ook alleen *vilis, le;* bijw. *viliter, adv.* B. v. dat zijn goedkoope waren, *hae ſunt merces viles, vel vilis pretii.* Gij hebt dat goedkoop gekocht, *bene illud emisti.* Men zegt: goedkooper, *vilior, or, us.* Goedkoopst, *vilisſimus, a, m;* bijw. *viliter, vilius, viliſſime, adv.* Sommigen, zegt de geleerde *Weiland* verdenken deze buiging en zeggen beter koop, best koop: doch met ongelijk, vermits men ook zegt goedgunſtiger, goedgunstigst en niet beter gunstig en best gunstig.

Goelijk, bijv. n. ſchoon, *formoſus, a, m; bellus, pulcher, ra, rum; venuſtus, a, m; gratioſus.* Ook gebruikt men het in den zin van goedhartig: b. v. het is een meisje van eenen goelijken aard, *puella est bonae indolis.* Van hier:

Goelijkheid, v. *formoſitas, atis, f. pulchritudo, inis, f. forma, ae, f.* alle bij *Cicero.*

Golf, v. *unda, ae, f. fluctus, us, m.* bij *Cicero.* De dichters gebruiken het ook voor de zee zelve, *mare, aequor, pelagus.* Het beduidt ook eenen zeeboezem, *ſinus, us, m.* zijnde een inham der zee tusſchen twee in zee uitſtekende landen of bergſchakels. De golf van Venetien, *ſinus Hadriaticus, mare Hadriaticum;* ook *Hadria, ae, f.* alleen. In dezen zin komt het met het Griekſche κόλπος zeer overéén. Verkl. golfje, *undula, ae, f.* bij *Cicero; fluctiſculus, i, m.* bij *Apul.* Van hier: golfachtig, *fluctuoſus, a, m,* bij *Plin.*

Golven, o. w. *undo, avi, atum, are,* bij *Claud. fluctuo, avi, atum, are,* bij *Plaut.* Golving, v. *fluctuatio, onis, f.*

Gom, m. *gummi, indecl.* en *gummis, is, f.* bij *Colum.* Van hier:

Digitized by Google

gomachtig, gommig, *gummatus, a, m.* Gomrijk, *gummosus, a, m.* Waaavoor eenige handschriften *gumminosus, a, m*, hebben. Van hier:

Gommen, b. w. *gummino, avi, atum, are*, bij *Pall.* Van hier: gommer, m. *gumminator, oris, m.* Gomming, *gummitio, onis, f.* bij *Colum.*

Gondel, v. een vaartuig, waarvan men zich in Italie en vooral te Venetie veel bedient, *gaulus, i, m.* bij *Plaut.*

Gons, m. een dommelend gebrom, *bombus, i, m. bombilatio, onis, f. strepitus, us, m. murmur, n.*

Gonst, v. een woord op de Veluw in gebruik, om de kracht der mest van het vorig jaar uittedrukken: hier voor vind ik geen woord, mogelijk komt het *laetamen, inis, n.* bij *Plin.* hier mee best overéén.

Gonzen, o. w. *bombilo, avi, atum, are; strepo, ui, itum, ere; murmuro, avi, atum, are.*

Goochelen, o. w. *praestigiatorem ago, egi, actum agere.* Van hier, goochelaar, m. *praestigiator, oris, m.* Goochelares, v. *praestigiatrix, cis, f.* Goochelarij, v. *praestigiae, arum, f. plur.* Zamenstell. goochelspel, o. *chironomia, ae, f.* bij *Quint.* Goochelkas, v. *marsupium praestigiatorium;* of zoo dit woord niet voorkomt, kan men *praestigiatoris* gebruiken.

Gooi, v. *jactus, us, m.* Eene gooi met dobbelsteenen, *jactus aleae.* Eene gooi van zes oogen, *senio, onis, m.* bij *Persius.* Hooft gebruikt het voor verwerping: b. v. burgerregt en handvesten kregen de gooi, *civium jura et privilegia contemnebantur vel pro nihilo ducebantur.*

Gooijen, b. w. *jacio, jeci, jactum, jacere cum acc. jacto, avi, atum, are; conjicio, eci, ectum, icere*, alle bij *Cicero; projicere*, bij *Virg.* Met eenen pijl, *jaculor, atus sum, ari.* Van hier:

Gooijing, v. *jactus, us, m. conjectio, onis, f. conjectus, us, m.* bij *Cicero.* Met eenen pijl, *jaculatio, onis, f.*

Goor, bijv. n. dat door eene soort van gisting zuur begint te worden, *acidus, a, m; subacidus, a, m*, bij *Plin.* Goore melk, *oxygala, ae, f. oxygalum, i, n.* bij denzelfden. Goor spek, *lardum rancidum.* Goor, heet bij *Kiliaan*, mest, *fimus, i, m.* Van hier: noemen wij nog goor land, een land, dat zonder bemest te worden, vrucht draagt, *ager, qui ad fructus faciendos fimo non indiget.* Van hier: goorachtig, *acidulus, a, m.* Als ook het werkwoord gooren, voor zuur worden, *acesco, cui, cescere.* Zamenstell. goornat, *liquor acidus.* In den dagelijkschen omgang zegt men ook goor voor onaangenaam, afschuwelijk: b. v. een goor gezigt, *aspectus rancidus*, bij *Plin.* Een goore oude vent, *senex rancidus*, bij *Apulejus;* het geen mij verwondert dat door den geleerden *Weiland* niet aangeteekend is.

Goot, v. eene houten of looden buis, *fistula, ae, f.* bij *Cicero; alveolus, i, m.* bij *Liv. cloaca, ae, f. canalis, is, m.* of *f.* bij *Vitr. modiolus, i, m. colluviaria, orum, n. plur.* bij denzelfden; *aquarum ductus*, bij *Cicero.* Verkl. gootje, *canaliculus, i, m.* bij *Celsus; canalicula, ae, f.* bij *Gell.* Van hier: gooteling; een klein soort van geschut, *parvum tormenti genus.* Goteling, is in Friesland ook een koperen ketel, *vas aeneum.* Ook was voorheen aan boord der schepen het woord gotelingschoot of schoot in gebruik, om zulken afstand aan te duiden, als men met een klein kanon beschieten kan, *tantum spatii, quantum explosione parvi tormenti attingi potest.* Zamenstell. gootsteen, *emissarium, ii, n.* bij *Plin.* Gootwater, *aqua canalitia, canalienfis*, bij *Plin. cloacaria*, bij *Ulp.* Goten van een huis, *deliquiae, arum, f.* bij *Vitr.*

Gord, v. *cinctura, ae, f.* bij

Digitized by Google

Suetonius; *cinctus*, *us*, *m.* bij *Plinius*; *cingulum*, *i*, *n.* bij *Varro*; *cingulus*, *i*, *m.* bij *Cicero*. Ook eene rib van een schip, *costa*, *ae*, *f. navis*. Ook zegt men de gording of gordings, *costae navis*. Gordriem, *corrigia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*.

Gordel, m. *fascia*, *ae*, *f. cingulum*, *i*, *n. zona*, *ae*, *f.* Iemand een hart onder den gordel steken, *animum subdere alicui*. Ook wordt de draagband van een zwaard, gordel, genoemd, *balteus*, *ei*, *m.* bij *Plin.* Van hier: gordelmaker, m. *zonarius*, *ii*, *m.* bij *Cicero*. Gordelzwaard of gordelpook, *parazonium*, *ii*, *n.* bij *Mart.* Verkl. gordeltje, *zonula*, *ae*, *f.* bij *Cat. cinciculus*, *i*, *m.* bij *Plautus*.

Gorden, b. w. *cingo*, *cinxi*, *cinctum*, *cingere*; *accingere*. B. v. het zwaard aangorden, *accingere gladium*, *vel cingere se gladio*.

Gordijn, o. het geen hier meest mede overeenkomt, is: *cortina*, *ae*, *f.* bij *Virg.* Schoon de geleerde *Weiland* zegt, dat dit een woord van de middeleeuw is. Ook is *cortina* in den vestingbouw een gedeelte van den wal tusschen de zijdevleugels, bij de Franschen *la courtine* genoemd: voor het overige is gordijn ook *velum*, *i*, *n. velamen*, *inis*, *n. velamentum*, *i*, *n.* bij *Cicero* en *Liv. sparium*, *ii*, *n.* is bij *Cicero* het gordijn, om het tooneel af te schieten. Zamenstell. gordijnring, *annulus velaris*. Gordijnroede, *lamina annulorum velarium*.

Gorgel, m. *guttur*, *uris*, *n. jugulum*, *i*, *n. jugulus*, *i*, *m. gula*, *ae*, *f. gurgulio*, *onis*, *m.* Iemand den gorgel afsteken, *jugulo*, *avi*, *atum*, *are aliquem*, bij *Cicero*. Door den gorgel jagen, *dilapidare*, *profundere*, *luxu perdere*, *ventri donare*. Ook zegt men den gorgel reppen, *altâ voce canere*. Zamenstell. gorgelpijp, *gurgulio*, *onis*, *m.* bij *Varro*.

Gorgelen, o. w. een volmaakt klankbootsend woord, *gargarizo*, *avi*, *atum*, *are*; *gargaridio*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Varro*. Van hier:

Gorgeling, v. *gargarizatio*, *onis*, *f. gargarizatus*, *us*, *m.* bij *Celsus*. Zamenstell. zijn: gorgeldrank, *potio gargarizanda*, bij *Plin. vel potio gargarizationi inserviens*. Gorgelwater, *aqua gargarizanda vel gargarizationi inserviens*. Het Griekssche woord Γαργαλιζειν en het Fransche *gargariser*, komen hiermede overeen.

Gors, v. aangeslibd land: *Weiland* zegt, aangeslibt: doch naar mijn oordeel is aangeslibd het verl. d. van aanslibben; zoo veel als door aangespoelde slib veroorzaakt, *ad vel alluvio*, *onis*, *f.* Het geen niet alleen de aanspoeling, maar ook het aangespoelde land beduidt, volgens den grooten *Ruhnkenius*.

Gort, v. *hordeum delibratum*; zoo veel als gepelde garst of gerst. Zamenstell. gortenbrij, *puls ex hordeo delibrato confecta*. Gortbeuling, *farcimen ex hordeo delibrato confectum*. Gortmaker, *hordei delibrator*. Gortmolen, *chondrocopium*, *ii*, *fun. mola hordeo delibrando inserviens*. Gortworm, *vermis hordearia*. Gortworst, zie Gortbeuling. Gortenteller of gortentelder, *homo admodum avarus*, *perparcus*, *aerugini intentus*; ook *homo nugacissimus*.

Gortig, bijv. n. zie Garstig. In den dagelijkschen omgang zegt men ook van iemand, die zich niet wel gedraagt: hij maakt het gortig, *male se gerit*.

Got, m *Gothus*, *i*, *m.* Gotland, o. *Gothia*, *ae*, *f.*

Goud, o. *aurum*, *i*, *n.* Goud dat door het vuur gezuiverd is, *obrizum*, *i*, *n.* bij *Plin.* Van goud, *aureus*, *a*, *m.*, bij *Cicero*; *aureolus*, *a*, *m.*, bij *Catull.* Naar goud gelijkende of daartoe behorende, *aurarius*, *a*, *m.* Met goud overtrokken, *inauratus*, *a*, *m.* Onbewerkt goud, *aurum infectum vel illaboratum*. Toegewogen goud, *aurum appensum*,

Digitized by Google

sum, bij *Liv.* Zamenstell. goudader, *vena auri.* Goudberg, *mons aurum in se continens.* Goudbeurs, *crumena auro servando destinata.* Goudbloem of goudsbloem, *chrysocome, es, f. bellio, onis, m.* bij *Plinius; caltha, ae, f.* bij *Virgil.* Goudbrasem, *aurata, ae, f.* bij *Mart. sparus aurata*, bij *Linn.* Gouddraad, *filum tortum aureum*, volgens *Scheller.* Goudgeel, *aureus, a, m; fulvus, a, m; flavus, rutilus.* Goudgeel zijn, *flaveo, ere.* Goudgeel worden, *flavesco, escere.* Goudgeel maken, *rutilo, avi, atum, are.* Goudgeld, *nummus aureus.* Goudgewigt, *statera aurania.* Goudglid, *lithargyrium auri.* Goudgroef, *aurifodina, ae, f.* bij *Plin.* Goudgulden, *florenus aureus.* * Goudgier, *vultur aureus.* Goudglans, *splendor auri.* Goudkever, *scarabaeus auratus.* Goudklomp, *massa aurea.* Goudkust, *ora aurifera.* Goudlak, *viola lutea, flos cheiri* of *leucorum aureum.* Goudlaken, *pannus auro textus, durum textile*, bij *Plin.* Goudlakensche fazant, *phasianus auratus.* Goudleer, *corium auratum.* Goudlijm, *amphitane, es, f. chrysocolla, ae, f.* bij *Plinius.* Goudmijn, *vena auri, aurifodina, ae, f.* of in het meerv. *auariae, arum, f. plur.* bij *Tacitus.* Goudmunt, *moneta aurea.* Goudschuim, *chrysitis, idis, f.* bij *Plin.* Goudslager, *bracteator, oris, m. bractearius, ii*, volgens *Scheller.* Goudsmid, *aurifex, icis, m.* bij *Cicero.* Goudsteen, *lapis aurosus, lapis aurum continens, chrysolithes.* Goudtrekker, *deductor auri in fila.* Goudverw, *color aureus, fulvus.* Goudverwig, *colorem auri habens.* Goudvink, *fringilla aurata vel rubicilla, ae, f.* volgens *Scheller.* Goudvinger, anders ringvinger, *digitus annularius.* Goudvisch, *piscis auratus.* Goudvlieg, *chrysis aurata*, bij *Linn.* Goudworm, *nitedula, ae, f.* bij *Cicero.* Goudwortel, *chelidonium majus, asphodelus luteus*, volgens *Linn.* Goudzand, *arena aurefa vel aurata, baluca, ae*, bij *Just.* Goudzucht, *auri fames.* Goudzuiger, *exesor populi*

Gouw, v. een oud woord, zeker hetzelfde als het Hoogduitsche *gau, terra, pagus, ager, regio*, zoo als het ook door *Kiliaan* vertaald wordt. Volgens den geleerden *Weiland* is dit woord nog in gebruik in Noordholland, alwaar men zegt: hij woont op de gouw; dat is: aan eenen zekeren hoogen weg, waar lange eene waterleiding gegraven is. Ook wordt de Friesche benaming van de landstreken Oostergoo en Westergoo, door denzelfden geleerden hiervan afgeleid; hetwelk nog meer blijkt, dewijl men in sommige oude Friesche boeken en papieren de spelling Oostergouw en Westergouw vindt, als zijnde: *regio orientalis et occidentalis Frisiae.* Gouw, is ook bij ons de naam van eene plant: groote gouw, *chelidonium majus.*

Graad, m. *gradus, us, m.* Ook gebruikt men het om eene hoegrootheid aanteduiden: b. v. hij is in den hoogsten graad gierig, *avarissimus est*, bij *Cicero.* Van hier: graadboog, *arcus in 160 gradus divisus, radius, ii, m.* bij *Virg. dioptra, ae, f.* bij *Vitr.* zijnde een werktuig om de hoogte der zon te bepalen. In den hoogsten graad, is ook *summopere, maximopere, summe, quammaxime, adv.*

Graaf, v. *batillum, i, n. batillus, i, m. vel pala fossioni inserviens, marra, ae, f.* bij *Colum.*

Graaf, m. dit is een zeer oud woord en men verstond er iemand door, die over eene zekere zaak het oppertoezigt had, *praefectus, i, m.* In den middeleeuw noemde men hem, *comes, itis, m.* Dus noemde men toen den oppertoezigter van des konings stallen in Frankrijk, *comes stabuli*; waarvan het Fransche woord, *connestable* thans *connetable* gespeld, afkomstig is. In het bijzonder wa

was een graaf, *comes*, een regter over eenen zekeren oord, *regioni cuidam praefectus vel praepositus*. In dien zin is bij ons in gebruik: dijkgraaf, *aggerum praefectus, vel aggeribus curandis praepositus*. Pluimgraaf, *curator gallinarius*, bij *Varro*. Zandgraaf, *tumulorum arenariorum praefectus*. Naderhand wierd in eenen voortreffelijkeren zin Graaf genoemd, die over eenen oord als keizerlijk landregter aangesteld was, *comes, itis, m. judex imperialis*; deze waardigheid erfelijk wordende is de ambtsnaam in eenen eernaam verwisfeld en veradeld. Gravin, v. *comes, itis, f.* Zamenstell. burggraaf, *castelli praefectus*. Landgraaf, *provinciae praefectus*. In flecht latijn, *landgravius*. Markgraaf, m. *marchio, onis, m.* * Markgrafelijk, *marchionalis*. * Markgraafschap, *marchionatus, us*. Paltsgraaf, *comes palatinus*. Rijksgraaf, *comes imperialis*. Voorts komt van graaf, grafelijk, *comitalis, lis, le*. * Grafelijkheid of graafschap, *comitatus, us, m*. *

Graag, bijv. n. *avidus, a, m*. B. v. bij is graag in het eten, *avidus cibi est vel avide cibo fruitur*. Een graag kostje, *cibi acuti*, bij *Plin*. Voor gaarne, *libens, cupidus, a, m*. Ik zal hem dezen dienst graag bewijzen, *libenter illi officium hocce praestabo*. Die of dat koopers vindt: b. v. de boter is heden niet graag, *butyrum hodie malo venit vel venditur*. De waren willen niet graag aan den man, *merces exactu carent*, bij *Quint*. bijw. *avide, libenter, cupide*. Van hier: graagte en graagheid, v. *aviditas, cupiditas, atis, f. desiderium, ii, n*. Voor honger, *fames, is, f. esuries, iei, f*. bij *Cicero*.

Graan, o. allerhande koren, *frumentum, i, n. quasi fruimentum* van *fruor*, volgens *Ruhnkenius*. Zamenstell. graanhandel, *mercatura frumentaria*. Graankooper en graanverkooper, *frumentarius, ii, m*. Eigenlijk is het een bijv. n. en er wordt *homo* onder verstaan; doch het is door *Cicero* en *Liv*. als zelfst. gebruikt. Graanmarkt, *forum frumentarium*. Graanvloot, *classis transportando frumento destinata*. Graanzolder, *granarium, ii, n*. bij *Varro*.

Graat, v. *ossa piscium vel spinae piscis*. De graten uitdoen, *exosso, avi, atum, are piscem*, bij *Terent*. In menschen en dieren wordt het rugbeen, ruggraat genoemd.

Graauw, bijv. n. zoo veel als grijs, aschverwig, *canus, a, m*; *cineritius, a, m*. B. v. graauwe haren, *capilli cani*. De lucht staat graauw, *coelum nubibus est obscuratum, vel obnubilum*. Van hier: graauwheid, v. *canities, iei, f*. Graauwachtig, bijv. n. *subcanus, a, m*. Zamenstell. appelgraauw; is volgens *Scheller*, *canus cum maculis malorum figuram habentibus*. Aschgraauw, *cinereum colorem habens*. Donkergraauw, *pullus, a, m*. IJzergraauw, *ferrugineus, a, m, vel ferrugineum colorem habens*. Lichtgraauw, *candicans e glauco*, zegt *Scheller*. Muisgraauw, *colore murino praeditus*. Graauwbroeder of graauwmunnik, *frater minor, monachus ordinis sancti Francisci vel Franciscanus, i*.

Graauw, o. *populus, i, m. vulgus, i, n. plebecula, ae, f. fex populi, sordes urbis*, bij *Cicero*.

Graauw, m. *verba aspera, mordacia, dura*. B. v. iemand eenen graauw geven, *aspere, mordaciter, dure aliquem alloqui*. Het geen ook graauwen heet.

Graauwen, o' w. beteekent ook nog grijs worden, *canesco, escere*.

Grabbel, v. eene opraping van allerlei kleine dingen door elkander, *sublatio promiscua rerum nihili vel parvi pretii*. Te grabbel gooijen, *promiscue projicere in publicum*. Grabbelgeschenken, *munuscula missilia*. Van hier: het

Digitized by Google

werkwoord grabbelen, *promiscue tollere vel arripere.*

Gracht, zie Graft.

Graf, o. *ſepulcrum, i, m. tumulus, i, m. conditivum, i, n.* bij *Seneca.* Een man die met den eenen voet in het graf gaat, wordt gezegd voor een zeer bejaard man, *ſenex capularis.* De dood: aan gene zijde van het graf, *post mortem.* Hunne vriendſchap is hun tot aan het graf bijgebleven, *amicitia illorum ad mortem usque manſit.* Zamenſtell. grafſchrift, *epitaphium, ii, n. inſcriptio vel titulus ſepulcralis.* Grafdief, *fur ſepulcralis.* Grafkelder, *cavea ſepulcralis, hypogaeum, i, n.* Grafkuil, *foſſa ſepulcralis.* Grafлied, *naenia, ae, f. hymnus ſepulcralis vel carmen ſepulcrale.* Grafmaker of gravenmaker, *cavator ſepulcrorum.* Grafnaald, *pyramis, idis, f.* bij *Cicero; cippus, i, m.* Graffteen, *ſaxum ſepulcrale.* Graftombe, *monumentum ſepulcrale* enz.

Graft, v. *foſſa, ae, f.* Eene doove graft, eene graft tuſſchen twee bolwerken, *foſſa caeca;* ook kan men dezelve *foſſa ſicca* noemen, om dat dezelve in vredenstijd zonder water is. Eene graft vullen of dempen, *complere foſſam.* Menſchen, die op eene graft wonen, zijn: *vicini, orum, m. plur.* Hier van kan men in ſommige gevallen graft, door *vicinia, ae, f. vicinitas, atis, f.* overzetten. Zamenſtell. ſtadsgraft, *foſſa urbis;* enz. verklein. *foſſula, ae, f.* bij *Colum.*

Gram, bijv. n. *iratus, a, m; indignatus, inimicus, infeſtus, infeſtus.* Op iemand gram zijn, *iracor, atus ſum, asci alicui; indignor, atus ſum, ari.* Tegen iemand gram worden, *ſuccenſeo, ui, ere alicui; intumescere alicui; erigi in aliquem, accendi in aliquem,* bij *Sallust.* Iemand gram aanzien, *irate et torve adſpicere vel intueri aliquem.* Iemand gram maken, *exaspero, avi, atum, are aliquem; facere alicui ſtomachum, calefacere aliquem,* bij *Cicero; acerbare aliquem; exasperare animum alicujus,* bij *Liv.* bijw. *irate, indignanter, inimice, infeſte, adv.* Van hier: gramſchap, v. *ira, ae, f. indignatio, onis, f. ſtomachus, i, m.* bij *Cicero; bilis, is, f.* bij *Horat. ardor animi,* bij *Cicero.* Zeer hevige gramſchap, is ook *furor, oris, m. rabies, iëi, f.* Vervoerd door gramſchap, *irâ permotus, incitatus irâ,* bij *Cicero; incenſus furiis, accenſus irâ,* bij *Virg. irâ ſuccenſus, fervidus irâ, irâ flagrans.* Zamenſtell. grammoedig, bijv. n. *asper, era, erum; moroſus, a, m;* truculentus, *a, m;* bijw. *aspere, moroſe, adv.* Grammoedigheid, v. *asperitas, atis, f. truculentia, ae, f.* Gramſtorig, bijv. n. *iracundus, a, m,* bij *Cicero; ſtomachoſus,* bij *Hor. biliosus,* bij *Celſus; immodicus irae,* bij *Statius;* bijw. *iracunde, irate, ſtomachoſe,* bij *Cicero, adv.* Gramſtorigheid, v. *iracundia, ae, f.* enz.

Granaat, m. is het de granaatboom, *malus punica,* bij *Celſus.* Vrouwelijk is het de vrucht, *granatum, i, n.* bij *Plin. malum granatum,* bij *Colum. malum puniceum,* bij denzelfden. Granaat, v. is ook een oorlogstuig, dat aangeſtoken en met de hand weggeworpen wordt, *glans ſignifera manu emiſſa, globus pyrobolus,* volgens *Scheller.* Van hier: granadier, m. *miles globos pyrobolos jaciens;* ſommigen ſpellen ook hier voor grenaat en grenadier. Zamenſtell. granaatappel, *malum punicum.* Granaatbloem, *balaustium, ii, n.* of *flos mali punicae.* Granaatboom, *malus punica.* Granaatkern, *capitulum mali punici,* bij *Celſus.* Granaatſchil, *cortex mali punici.*

Granaat, m. is een edelgeſteente, *lapis granatus.* Zamenſtell. granaatberg, *mons lapides granatos continens.* Granaatarts, *aes lapides granatos continens,* volgens *Scheller.*

Graniet, m. *granites, it, m.*

Grap, v. *jocus, i, m. jocatio, onis,*

Digitized by Google

nis, *f.* bij *Cicero*; *ludus*, *i*, *m. lusus*, *us*, *m.* bij *Ovidius*; *ludibrium*, *ii*, *n. dissimulatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *facetiae*, *arum*, *f. pl.* bij denzelfden. B. v. het is maar uit de grap geschied, *joco*se, *jocularite*r *vel joco factum est*. Van hier: grappig, bijv. n. *jocosus*, *a*, *um*; *jocularius* et *jocularis*, *is*, *e*; *facetus*, *a*, *m.* Grappigheid, zoo veel als Grap. Grappenmaker, m. *ludius*, *ii*, *m. fannio*, *histrio*, *onis*, *m. scurra*, *ae*, *m. facetus*, *i*, *m.* bij *Plaut.*

Gras, o. *gramen*, *inis*, *n. herba*, *ae*, *f. Cic.* Groen gras, *herba virens*. Gras maaijen, *fenum secare*, bij *Cicero*. Spreekw. bij hooi en bij gras: voor zelden, *raro*, *interdum*, *adv.* Iemand het gras voor de voeten wegmaaijen, *scripere alicui occasionem*; *nihil reliquum facere alicui*. Dit is reeds lang met gras begroeid, *res ea jam dudum refrixit*, bij *Terent.* Gras over iets laten groeijen, *differre vel trahere aliquid*, *vel oblivioni tradere*. Van hier: grazig, vol gras, *herbidus* et *herbosus*, *gramineus* et *graminosus*, *a*, *um*. Ook dat naar gras smaakt: b. v. grazige boter, *butyrum herbae saporem habens*. Grasboter, *butyrum e lacte vaccarum viridi gramine pascentium*, *butyrum aestivum*. Voorts grasachtig, b. n. *herbaceus*, *a*, *m*, bij *Plin. herbeus*, *a*, *m*, bij *Plaut.* Grasangelier, *dianthus pratensis*. Grasbloem, *flos pratensis*. Grasgroen, *graminei coloris vel colorem graminis habens*. Grasharing, *halex prope litus capta*. Grashupper, *gryllus*, *i*, *m.* Grasiook, *schoenopr*asum of *allium schoenoprasum*. Grasmaaijer, *fenisex*, *icis*, *m. fenisec*a, *ae*, *m.* bij *Plin.* Grasmaand, *Aprilis*, *lis*, *m.* Grasmusch, *curruca*, *ae*, *f.* bij *Juven.* Grasspecht, *picus viridis*. Grasworm, *eruca*, *ae*, *f.* bij *Colum.* enz. Hiertoe behoort ook het woord grasduinen: zijnde duinen met gras bewassen, *colles graminosi*; waarvan de gemeenzame spreekwijs ontleend is: in grasduinen gaan, *luxurio*, *avi*, *atum*, *are*; *luxuriose vivere*; ontleend van het vee dat in eene versche weide graast en dartelt.

Gratig, bijv. n. *spinosus*, *a*, *m.* B. v. gratige visch, dat is: die vele graten heeft, *piscis spinosus*.

Gratig, zie Gretig.

Gratz, eene stad in Duitschland, de hoofdstad van Stiermark, *Graecium*, *ii*, *n.*

Grave of de Graaf, eene stad in het tegenwoordig koningrijk Holland, *Gravia*, *ae*, *f.*

Graveel, o. *glarea*, *ae*, *f. calculus*, *i*, *m.* bij *Celsus*. Hij heeft het graveel, *calculorum valetudine laborat*. Van hier: graveelachtig en gravelig, *calculosus*, *a*, *m*, bij *Plin. glareosus*, *a*, *m*, bij *Colum.* Oneigenlijk zegt men: dat is gravelig voor de beurs: dat kost te veel, *hoc nimis carum est*. Hij maakt het al te graveelijk, *nimis immoderate se geris*.

Graven, b. w. *fodio*, *fodi*, *fossum*, *fodere*, *cum acc.* Uitgraven of uitsteken, *effodio*, *odi*, *ossum*, *ere*. B. v. turf, *effodere cespites*. Van hier: graver, m. *fossor*, *oris*, *m.* Graving, v. *fossio*, *onis*, *f. fossura*, *ae*, *f.*

Graveren, b. w. *scalpo*, *alpsi*, *alptum*, *alpere* et *sculpere*, *caelo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *insculpere* et *insculpere*, *incido*, *cidi*, *cisum*, *idere*; *interfece*, *auctor ad Her.* Van hier: graveerbeitel of graveerijzer, *scalprum*, *i*, *n. caelum*, *i*, *n.* Graverer of graveerder, m. *caelator*, *oris*, *m. scalptor* et *sculptor*. Gravering, v. *caelatio*, *onis*, *f. incisio*, *onis*, *f.* Graveersel, o. *caelamen*, *inis*, *n. caelatura*, *ae*, *f. sculptura* et *sculptura*, *ae*, bij *Plin.* Graveerstaal zie Graveerijzer. Graveerwerk, zie Graveersel; dit woord heeft veel overeenkomst met het Grieksche woord Γλυφεῖον.

Grazen, o. w. *pasco*, *pavi*, *pastum*, *pascere*; ook *pasci gramine*, *pascito*, *avi*, *atum*, *a-*

Digitized by Google

re, bij *Varro*; *pabulor, atus sum, ari*, bij *Colum.*

Greb, v. *incile, is, n. Colum. scrobiculus, i, m*, bij denzelfd. *striga, ae, f. Hyg. sulcus, i, m. Cicero.*

Greel, zamengetr. uit Gareel, zie dat woord.

Gref, v. om te enten, *surculus, i, m.* bij *Cicero.*

Greenen, bijv. n. van green, eene soort van den, waarvoor men zegt: greenenboom, *supinus, i, f.* bij *Plin.* Greenenhout, *lignum supineum.*

Greep, o. zoo veel men met de vingers of hand grijpen kan, *carptus, us, m. manipulus, i, m.* bij *Plin.* Voor geoefendheid, *exercitatio, onis, f.* Ik heb er de greep nog niet van, *nondum in ea re exercitatus sum.* Behendigheid, *ars, artis, f.* doch in dezen zin gebruikt men meest het meerv. *artes, ium, f. plur.* Dat aangegrepen wordt: b. v. de greep van eenen degen, *manubrium, ii, n. vel capulus, i, m.* In Gelderland word ook eene vork, die de tuinlieden gebruiken, greep genoemd, *furca, ae, f.* Eene greep met twee tanden, *bidens, entis.* Met drie, *tridens, entis, m.* Zamenstell. handgreep, *manubrium, ii, n. manipulus, i, m.* Lettergreep, *syllaba, ae, f.* Misgreep, *erratum, i; vitium, ii; peccatum, i, n. error, oris, m.*

Grein, o. *panni genus, e caprino pilo et serico vel lanâ confectum.* Grein is ook het kleinste gewigt eens apothekers: zijnde het 576ste gedeelte van een pond, *granum, i, vel granulum, i, n.* Ook is grein een korreltje, *mica, ae, f.* verkl. *micula, ae, f.* bij *Celsus.* Overdr. om zeer weinig te kennen te geven: b. v. hij heeft geen grein verstand, *homo sine ullo acumine est*, bij *Cicero.* Verkl. een greintje is in dezen zin: zeer weinig, *perpaulum, perpaululum, perpauxillum*, bij *Plautus.*

Grendel, m. *pessulus, i, m.* bij *Terent. obex, icis, m. Virg.* Van hier: grendelen, b. w. *obdere pessulum*, bij *Ter.* Gegrendeld, v. d. *oppessulus, a, m*, bij *Plaut.* Zamenstell. grendelboom, *vectis, is, m. Cicero*; *repagulum, i, n.* doch men vindt meest: *repagula, orum, n. pl.* Grendelslot, *sera pessulo instructa.*

Greniken, zie Grinniken.

Grenoble, eene stad in Frankrijk, *Gratianopolis, is, f.* Een inwoner van Grenoble, *Gratianopolitanus, i, m.*

Grens, v. *limes, itis, m. terminus, i, m. confinium, ii, n. finis, is, m. et f. Cic.* Overdr. hij is de grenzen der eerlijkheid te buiten gegaan, *fines honestatis superavit*, volgens *Scheller*; *vel transiit.* Zamenstell. grenspaal, *palus limitaris vel palus finibus constituendis serviens*, volgens *Scheller.* Grensplaats, *locus limitaris.* Grensscheiding, *finium directio vel definitio.* Ook voor de plaats der scheiding, *confinium, ii, n.* Grenssoldaat, *miles limitaneus vel miles in confinio*, volgens *Scheller*; ik zou liever zeggen: *miles in confinio stationem habens.* Grensstad, *urbs in confinio sita.* Grenssteen, *saxum limitare, terminale vel finibus designandis inserviens.* Grensweg, *via limitaris.* Grenswater, *aqua limitaris, vel aqua limites dirimens.* Grenszuil, *cippus vel columna finibus designandis inserviens, vel cippus vel columna limitaris.*

Grenzen, o. w. *finitimum, conterminum, confinem, vicinum esse alicui.* B. v. zijn land grenst aan het mijne, *ager illius meo est finitimus, conterminus, confinis vel vicinus.* Overdr. de droomen grenzen aan logen, *somnia mendaciis proxima sunt.*

Greppel, Grippel en Gruppel, zie Greb.

Gretig, bijv. n. *avidus, a, m, cupidus, a, m.* Naar spijs, *gulosus, a, m.* Zeer gretig naar iets, *hians, antis, omn. g.* bij *Cicero!* Naar geld, *pecuniae appetens*; bijw. *avide, cupide, gulose, appetenter, adv.* Van hier:

Digitized by Google

hier: gretigheid, v. *aviditas, atis, f. cupiditas, cupido, inis, f. sitis, is, f. liguritio, onis, f. Cicero; avaritia, ae, f. Cicero; avarities, iëi, f. Lucret.* Voor gretig gebruikt *Vondel* ook gratig.

Gravelingen, eene stad in Vlaanderen, *Gravelina, ae, f.*

Gridselen, zie Griesselen.

Grief, v. *moeror, oris, m. moestitia, ae, f. Cicero; moestitudo, inis, f.* bij *Plaut. aegritudo, inis, f. aerumna, ae, dolor, oris, m. Cic.*

Griek, m. *graecus, grajus, grajugena, ae, m.* In den gemeenzamen stijl zegt men: hij is een oude Griek, *vulpes astuta est.* Hij is een regte Griek, *facetus scurra est.* Ook zegt men het in eenen kwaden zin, voor zeer gierig, *aerugini omnino intentus est.* Van hier: grieksch, *graecus, a, m. grajus, a, m, graecanicus, a, m,* bij *Plin.* Griekje, een woord van verstmading, *Graeculus, i, m.* Van hier: het verachtelijk spreekw. *Graeculus esuriens in coelum jusseris, ibit,* een hongerig Griekje, men bevele slechts, zal voor u naar den hemel gaan, dat is: alles zonder onderscheid gaarne doen. Griekenland, *Graecia, ae, f.*

Griel, v. hetzelfde als grabbel. Bij dit woord, zegt de geleerde *Weiland: Vondel* bezigt grielen voor vergieten, doen stroomen, wanneer hij zegt: de dood is al gereed, om *Isaks* bloed te grielen. Ik ben onder verbetering gezegd, van gevoelen: dat de groote *Vondel* hier het woord grielen genomen heeft in den zin, boven aan het woord grabbelen gegeven, *corripere ad vel arripere, promiscue tollere.*

Griend, v. een wilgenwaard, *salictum, i, n. salicetum, i, n.* bij *Cicero.*

Gries, zie Griezeltje.

Griet, v. zekere soort van visch, *passer, eris, m,* bij *Plin.*

Grietenij, v. *dominium, ii, n. jurisdictio, onis, f.*

Grietman, m. *dominus, i, m. judex, icis, m. praefectus jurisdictionis.*

Grieve, zie Griefe.

Grieven, b. w. is eigenlijk met een scherp werktuig in iets steken, *acutum aliquid infigere.* Van hier: beleedigen, diep treffen, *laedo, laesi, laesum, laedere, opprimo, essi, essum, imere; faucio, avi, atum, are; moerore, moestitia, vel dolore afficere.* Ook wordt het voor treffen gebruikt, *percutio, ussi, ussum, utere.*

Griezelen, o. w. *horreo, ui, ere;* B. v. van vrees griezelen, *horrere metu.* Van koude, *horrere frigore.* Van hier: griezeling, v. *horror, oris, m.*

Griezeltje, o. *micula, ae, f. perpaulum, perpaululum, perpauxillum, adv.*

Grif, bijw. *dextre, apte, prompte, adv.*

Griffel, v. *stilus, i, m.* bij *Cicero; graphium, ii, n.* bij *Sen.*

Griffelen, b. w. *infodio, di, ossum, ere; imprimo, essi, essum, imere; insculpo, ulpsi, ulptum, ere.* B. v. die woorden zijn in mijn hart gegriffeld, *verba ista animo meo impressa sunt.* Ook wordt griffelen voor enten gebruikt, *insero, evi, itum, erere; inoculo, avi, atum, are,* bij *Colum.*

Griffie, v. hetzelfde als Griffel. Ook beteekent griffie, eene plaats alwaar de geheimschrijvers hunnen post waarnemen, *abdita pars curiae actuariis destinata.* Van hier: het onduitsche woord griffier, zoo veel als geheimschrijver bij de geregtshoven, *qui judicibus ab actis est.* Met een grieksch woord zoude men kunnen zeggen, *graphiarius, ii, m.* schoon eigenlijk *graphiarius* bij de ouden als een bijv. n. voorkomt, doch daar *Martialis* het onz. *graphiarium, ii, n.* als zelfst. gebruikt, of liever er *instrumentum* onder verstaat, zoude men ook onder *graphiarius,* als griffier genomen, *vir vel homo,* kunnen verstaan of het woord als zelfst. kunnen beschouwen. Griffie-

Digitized by Google

fierschap, o. *munus graphiarii vel graphiarium.*

Griffoen ook Griffioen, m. *gryps, gryphis, m. gryphus, i, m.* bij *Plinius.*

Grift, v. eene gegravene waterleiding, hetzelfde als graft.

Grijn, m. iemand die van eenen knorrigen aard is, *homo morosus, torvus, illaetabilis, lis, le.*

Grijnen, o. w. dit heet eigenlijk uit ontevredenheid den mond vertrekken, *ringo, rinxi, rictum, ringere.* Van hier: gebruikt men het voor schreijen, *ploro, avi, atum, are.* Wij gebruiken het woord ook voor gemelijk zijn, *animo esse exasperato,* bij *Livius; abrupto ingenio,* bij *Silius Ital.* Van hier: grijnig, hetzelfde als grijn, en voor schreijend, *ploraus, antis, omn. g.*

Grijns, v. eigenlijk een vertrokken aangezigt, *vultus obtortus, obductus, caperatus, a, m; frons caperata.* Van hier: een masker, eene mom, *vultus falsus, Sen. persona, ae, f.* bij *Phaedrus; larva, ae, f.* bij *Plaut.* Voor eenen schijn, *species, iëi, f.* B. v. onder de grijns van vreeze, bij *Hooft, sub specie vel praetextu metus.* Van hier: grijnsaard, *hypocrita, ae, m;* en het o. w. grijnzen, *ringo, rinxi, rictum, ringere et ringor, ringi,* bij *Terentius; obducere frontem,* bij *Juven. corrugare frontem,* bij *Horat capero, avi, atum, are.* Van hier: grijnzing, *rictus, us, m. corrugatio vel caperatio frontis.*

Grijp, m. zie Grijpvogel, bij Grijpen.

Grijpen, b. w. *capio, cepi, captum, capere; prehendo, endi, ensum, endere; tango, tetigi, tactum, tangere.* B. v. naar den degen grijpen, *capere gladium.* De hand uitsteken, om iets te vatten, *adpetere aliquid manu vel manibus, manu prehendere.* B. v. hij greep het kind, eer het viel, *puerum vel infantem, antequam caderet, manu prehendebat.* Hij greep naar den vogel, *avem manu adpetebat.* Vangen, vasthouden, *comprehendo, di, sum, dere.* B. v. de geregtsdienaars grepen hem terstond, *lictores illum statim comprehendebant.* Voor hebben, plaats grijpen, *locum habere.* Zoo ook stand grijpen, *consistere.* Moed grijpen, *animum capesfere.* Van hier: grijping, v. *prensatio, onis, f. prehensatio et comprehensio,* bij *Cicero.* Van hier: grijpvogel, *vultur gryps vel vultur gryphus,* bij *Linn.* Ook noemt men dus eenen gierigaard, *avarus, hiulcus,* bij *Plautus.*

Grijs, bijv. n. *canus, a, m; incanus, albus,* bij *Ovidius;* b. v. *albi capilli.* Grijs zijn, *caneo, ui, ere.* Grijs worden, *canesco et incanesco, nui, nescere,* bij *Virg.* Van hier: grijsaard, *senex senis, m. decrepitus.* Grijsachtig, *subcanus, a, m.* Grijsheid, ook grijzigheid, v. *canities, iëi, f. canitudo, inis, f. Plautus; cani, orum, m. plur. Cicero; nives capitis, Horatius.* Ook is bij ons het werkw. grijzen, voor grijs worden, in gebruik. Eindelijk is grijskruid, eene zekere welriekende plant, *polion, ii, n.* bij *Plinius.*

Grijzelen, zie Griezelen.

Gril, v. voor eene beuzeling, *nugae, arum, f. plur. ineptiae, arum, f. plur.* beide bij *Cicero.* Voor eigenzinnigheid, *morositas, atis, f. Cicero.* Herfsenschim, *inepta opinio.* B. v. hij is op die gril gekomen, *inepta ista opinio mentem ejus subiit.* Belagchelijke poets, *jocus, i, m. joci, orum, m. plur. joca, orum, n. plur.* bij *Cicero; res ridicula, Catull.* Van hier: grillig, bijv. n. *nugax, acis, omn. g. nugatorius, a, m,* bij *Cicero; nugalis, lis, le,* bij *Gellius; ineptus, morosus, a, m; jocosus.* Grilligheid, v. *jocatio, onis f. morositas, atis, f.* Grilziek, bijv. n. *jocularis, is, e; joculatorius, a, m; ineptiarum, jocorum vel joci cupidus, morositate laborans.*

Gril, v. is ook eene huivering of rilling, *trepidatio, onis, f. horror,*

Digitized by Google

ror, oris, m. Grillig zijn, *trepido, avi, atum, are; horreo, ui, ere; horresco, horrui, horrescere.* Ook dat huivering verwekt: b. v. grillig weêr, *tempus horridum vel horrere faciens.* Van hier: ook grilling, hetzelfde als gril.

Grim en grimmigheid, v. zoo veel als gramschap.

Grimlach, m. *risus fictus vel compositus.*

Grimlagchen, o. w. *componere ridere, vultum ad risum componere; falso vultu renidere,* bij *Tacitus.*

Grimmelen, o. w. zoo veel als wriemelen, krielen: in eenen grooten overvloed of menigte zijn, *redundo, avi, atum, are,* bij *Cicero.* B. v. het grimmelt er van mieren, *formicae illic loci redundant.*

Grimmen, o. w. oorspronkelijk het zelfde als grijnen. Vervolgens om dat de gelaatstrekken door woedende gramschap zeer sterk veranderen, heet het woeden, *saevio, ii, itum, ire,* bij *Livius.* Van woede op de tanden knarsen, *frendo, ere et frendeo, ui, ere,* heide bij *Plautus.* Van hier: grimmig, bijv. n. *saevus, truculentus, a, m; trux, ucis, omn. g.* B. v. een grimmig wezen, *vultus saevus, truculentus, trux.* Iemand grimmig aanzien, *vultu saevo, truculento vel truci aliquem adspicere.* Iemand grimmig maken, *saevum reddere vel efferare aliquem,* volgens *Scheller*; bijw. *saeve, truculenter, adverbia.* Grimmigheid, v. *saevitia, ae, f. iracundia, ae, f. truculentia, ae, f.* Grimmen, wordt ook van eenen leeuw, die den bek opspert gebruikt, *ringo vel ringor*; waarvan grimming, *rictus, us, m.* ook voor huilen, *ploro, avi, atum, are.*

Grindkruid, o. *senecio, onis, f.* bij *Plin. erigeron, ontis,* bij denzelfden; *scabiosa,* bij *Linn.*

Grinniken, zie Ginniken.

Grint, v. in Gelderland zegt men grinte, *frumentum farraceum fecundo cribratum, vel farina secundaria frumenti farracei.*

Grippel, zie Greb.

Grobbelen, zie Grabbelen.

Groef, v. zie Graf en Graft. Groef is ook de langwerpige holligheid in eenen pilaar, *stria, ae, f.* bij *Vitr.* Groeven, b. w. *stria, avi, atum, are.* Gegroefd, v. d. *striatus, a, m.* Groeving, v. of het maken van groeven, *striatura, ae, f.* alle bij *Vitr.* Zamenstell. groefijzer, *instrumentum ferreum vel scalprum striaturae inserviens.* Groefwerk, *opus striatum.* Verder steengroef, *lapicidina, ae, f. Cic.* Zandgroef, *arenaria, orum; n. pl. arenariae, arum, f. pl. Cicero* en *Vitr.* Zoutgroef, *salifodina, ae, f. Vitr.*

Groei, v. *incrementum, i, n. ad. vel accrementum, augmen, inis, n.* bij *Cicero* en *Lucret. augmentum, i, n. auctus, us, m.* Van hier: groeizaam, *fertilis, lis, le.* Groeizaamheid, *fertilitas, atis, f.*

Groeijen, o. w. *cresco, crevi, cretum, crescere, accrescere,* bij *Cicero; procrescere, Lucr. adolesco, evi, etum, escere; pubesco, escere; surgo, surrexi, surrectum, surgere.* Voor vermeerderen, *augesco, escere,* bij *Plin.* Voor opzwellen, *extumescere.* B. v. de vruchten groeijen, *fructus extumescunt,* bij *Plin.* Voor vet worden, *alescere,* bij *Varro.* Voor toenemen, *gliscere.* B. v. het onroer groeit, *tumultus gliscit.* Voor opschieten, *confurgere, Virg. adsurgere.* Voor ergens wassen, *innascor, atus sum, asci,* ook *nasci,* alleen. Beginnen op te groeijen, *suborior, ortus sum, oriri, Plin.* In het wild groeijen, *supervagor, atus sum, ari,* bij *Colum.* Rondom groeijen, *circumnasci,* bij *Plin.* Op nieuw groeijen, *renasci et recrescere.* Ook zegt men: in eens anders leed groeijen, *laetari malo alieno.* Groeijing, het zelfde als groei. Groeisel, *furculus, i, m.* Groeisteen, *saxum vivum.*

Groen, bijv. n. *viridis, is, e, fo.* Voor versch, *recens, entis, omn.*

Digitized by Google

omn. g. B. v. groene haring, *halex recens.* Voor onrijp, *immitis, is, e; immaturus, a, m.* B. v. groene vruchten, *fructus immites, immaturi.* Voor jeugdig, *juvenilis, lis, le.* B. v. eene groene vrijer, *procus juvenilis.* Voor onbeschaafd: b. v. hij is nog groen, *male adhuc moratus est.* Het wordt mij groen en geel voor de oogen, *oculi mihi caligant.* Ook wordt het zelfst. gebruikt: b. v. hij verkoopt spaansch groen, *vitriolum vendit.* Voor groene kleur: b. v. hij is in het groen gekleed, *veste colore viridi indutus est.* Groente of kruid, *olus, vel herba recens.* Overdr. zegt *Hooft*, in het groenste zijner jeugd, *viridi in flore juventae.* Verkl. een groentje, voor eenen nieuweling of onbedrevenen, *novitius, hospes, itis, m. peregrinus.* Een sappig groentje, *pirum bergamicum succulentum.* Van groen is groenachtig, *subviridis, is, e, Plin.* Groenigheid, v. *viriditas, atis, f.* Groente, *olus, eris.* Zamenstell. Groenland, *Groenlandia (terra viridis vel virens).* Groenlandsvaarder, *navis balaenis circa Groenlandiam capiendis destinata.* Groenling, zekere vogel, *vireo, onis, m.* bij *Plin.* Groenman, *olitor, oris, m.* Groenmand, *corbis oleribus portandis propria.* Groenmarkt, *forum olitorium.* Groenmeisje of groenwijf, *olitrix, tis, f.* Groenmoes, *olus viride* of *olus, eris,* alleen. Groentuin, *hortus olitorius.* Groenverkooper, zie Groenman. Voorts, appelgroen, *viriditatem malorum habens,* volgens *Scheller.* Berggroen, *ochra veneris.* Bleekgroen, *galbinus, a, m, Juven.* Donkergroen, *viride fuscum.* Grasgroen, *coloris graminei vel colorem graminis habens.* Wintergroen, eene zekere plant, *pyrola, ae, f. Linn. sempervivum majus.* Zeegroen, *glaucus, a, m,* enz. Van hier:

Groenen, o. w. voor groen zijn, *vireo, ui, ere.* Groen worden, *viridor, ari, Ovid. virere; escere; verno, navi, natum, nare.* Loof krijgen, *frondesco, frondui, frondescere,* bij *Cicero.* Van landen, *herbesco, escere,* bij denzelfden. Eenigsins groen zijn, *subvireo, ui, ere,* bij *Claud.*

Groep, v. zoo veel als Groef, Graft. Ook eene goot achter de koeijen, waarin de drek valt, *scrobiculus stercori recipiendo adaptatus.* De groep uitmesten, *scrobiculum purgare.* Groep heet ook in de teekenkunde eene vereeniging van beelden, *conjunctio vel junctio imaginum,* volgens *Scheller.* In den laatsten zin, geloof ik, dat het, een basterdwoord is van het fransche *groupe.*

Groet, m. *salus, utis, f. Cicero; salutatio, onis, f.* bij denzelfden. Van hier:

Groeten, b. w. *saluto, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Heil toewenschen, geluk wenschen, *adscribere alicui salutem, salutem dicere alicui, salutem alicui annuntiare, Cicero; salutem alicui mittere, Ovid. donare aliquem salute, impertiri aliquem salute, Terent.* Met eenen groet afscheid nemen: ik groet u, *jubeo te salvere, Cicero.* Van hier: groetenis, zie Groet en Groeter, m. *salutator, oris, m.*

Groeven, zie Groef.

Grof, bijv. n. groot, zwaar: b. v. grof geschut, *tormenta, orum, n. pl.* Grof geld, *pecunia major;* bij *Scheller.* Grove pij, *pannus rudis vel densus.* Grof zand, *sabulo, onis, m.* bij *Varro; glarea, ae, f. Cicero.* Voor plomp, bot, *retusus, a, m; incultus, rusticus, inhumanus, agrestis, is, e.* Voor hard, *gravis, is, e.* B. v. eene grove stem, *vox gravis.* Grove handen voor ruwe handen, *manus crassae vel rudes vel asperae.* Een grove leugen, *mendacium manifestum.* Zich grof vergissen, *summopere errare.* Grof spelen: b. v. gij speelt te grof, *aleâ te nudas.* Gij maakt het te grof, *nimis petulanter vel insolenter*

Digitized by Google

is garis; bijw. *denſe*, *incultè*, *ruſtice*, *inhumanè*, *graviter*, *craſſe aspere*, *adverbia*. Van hier: grofdradig *craſſo filo*. B. v. grofdradig linnen, *linteum craſſo filo*, volgens *Scheller*.

Grofheid, v. *craſſitudo*, *inis*, *f. denſitas*, *atis*, *f. ruſticitas*, *atis*, *f. inhumanitas atis*, *f. gravitas*, *atis*, *f. asperitas*, *atis*, *f.* De grofheid van eenen leugen, *evidentia*, *ae*, *f.*

Grovelijk, bijw. zoo veel als het bijw. Grof. Zamenſtell. groflijvig, *corpulentus*, *a*, *um*; *craſſus*, *ſaginatus*, *Livius*.

Groflijvigheid, v. *corpulentia*, *ae*, *f. Plinius*; *craſſities*, *iëi*, *f.* bij denzelfden; *craſſitudo*, *inis*, *f. ſagina*, *ae*, *f.* beide bij *Plautus*.

Groſſmid, m. *faber ferramentorum majorum*, bij *Schell*.

Grol, v. *res nihili*, *nugae*, *arum*, *f. plur. ineptiae*, *tricae*. Gij verhaalt niets dan loutere grollen, *nil niſi meras nugas narras*. Grollen maken, *nugor*, *atus ſum*, *ari*; hetwelk men ook als een werkw. grollen heet. Van hier: grollig, *nugax*, *acis*, *omn. g. ineptus*, *a*, *um*. Grollen is ook zoo veel als lollen, *felis inſtar gannire*; het geen men ook wel krollen noemt.

Grom, o. *viscus*, *eris*, *n. Celſus*; doch het meerv. is meest in gebruik, *viſcera*, *um*, *n. plur. intestinus*, *i*, *m. Plin. intestinum*, *i*, *n. Cicero*; maar meest *intestina*, *orum*, *n. plur.* Van hier: grommen, zoo veel als het ingewand uitnemen, *eviſcero*, *avi*, *atum*, *are*, *Virg.* Te Utrecht zegt men nog vischgrommers voor vischſchoonmakers, *eviſceratores piſcium vel qui piſces eviſcerant*.

Grommelen, o. w. zoo veel als wentelen, *voluto*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: grommeling, v. *volutatio*, *onis*, *f.*

Grommen, o. w. *rudo*, *rudi* en *rudivi*, *ruditum*, *rudere*; welk woord door *Claudianus* voor de beeren die gezegd worden te grommen, gebruikt wordt. Het gegrom, o. *ruditus*, *us*, *m.*

Grond, m. de oppervlakte van den aardbodem, *terra*, *ae*, *f. ſuperficies terrae*. Hij boog zich op den grond, *proſternebat ſe in terram*. Een vette grond, *pinguis humus*, *terra pinguis*. Onderſte bodem, *fundus*, *i*, *m.* B. v. de grond der zee, *fundus maris*. Van eene valei, *fundus vallis vel ima vallis*. Het ſchip ſtiet aan den grond, *navi fundo maris allidebatur*. Den grond peilen, *bolide fundum ſcrutari*; ook *fundum tangere*. B. v. de zeelieden zeggen: ik peil grond, *bolide fundum tango*. Een ſchip in den grond boren, *mergare navem*. Iemand in den grond helpen *perdere vel peſſum dare aliquem*. Te gronde gaan, *peſſum ire*, *perire*, *interire*. In den gemeenen ſpreektrant zeggt men: ik voel grond, voor ik heb mijne bekomst, *ſatiatus ſum*. Grond is ook een zandbank in zee, *vadum*, *i*, *n.* men zegt ook *brevia*, *ium*; alhoewel volgens den grooten *Ruhnkenius* het zelfſt. woord *vada* verſtaan wordt. Hij is op de gronden vervallen, *in vada incidit*. Hij is een kenner der gronden, *vada noſcit*. Voor eene zekere uitgeſtrektheid lands, *terrenum*, *i*, *n. Vitruv.* Een geheide grond, *ſolum ſtipatum*, bij *Plinius*. Een opgeruimde grond, *ſolum eruderatum*. Een veel beloopen en daar door vaste grond, *ſolum denſatum*, bij *Livius*. Voor grondvest, *fundamentum*, *i*, *n. fundamen*, *inis*, *n. baſis*, *is*, *f.* Hij heeft de gronden van zijn geluk gelegd, *fundamenta fortunae ſuae poſuit*. In den grond, geeft ook de eerſte beſtanddeelen van iets te kennen: b. v. zijne ziel is in den grond woest, *animus illi naturâ ferox eſt*, *Salluſtius*, Eene ziekte in den grond genezen, *radicitus mederi*. Voor geneegenheid: b. v. er is tusſchen hen geen goede grond, *nullus inter illos affectus est*. De ware geſteldheid van iets, *veritas*, *atis*, *f. verum*, *i*, *n.* B. v ik kan achter den grond der zaak niet komen, *veritatem illius rei eruere vel indagare non poſſum*.

Digitized by Google

sum. De grond van het geschil, *stirps quaestionis*, bij *Cicero.* Voor gansch, geheel: hij is in den grond bedorven, *plane, omnino, penitus corruptus est.* Dit wensch ik u uit den grond van mijn hart; *hoc tibi sincere vel toto animo opto.* Welke gronden hebt gij voor uwe stelling? *quibus fundamentis tua nititur opinio?* Voor gevoelen: hij heeft schadelijke gronden omtrent den Godsdienst, *perniciose de religione sentit.* Eerste beginsels, *elementa, orum, n. plur.* Hij verstaat zelfs de eerste gronden niet, *ne prima quidem scit elementa.* Eene zaak uit den grond ophalen, *a primis exordiis rem repetere.* Van hier: de bijw. grondig, grondelijk, grondiglijk, *funditus, radicitus, vere, stirpitus, plane, omnino, prorsus, penitus, adverbia.* Zamenstell. achtergrond, *recessus, us, m.* volgens *Scheller.* Ankergrond, *fundus anchoralis vel statio nautica.* Veengrond, *terra cespititia vel cespitibus effodiendis apta.* Voorgrond, is bij de schilders het voorste gedeelte in eene schilderij, *anterior tabulae pictae pars;* om dat dit gedeelte allereerst in het oog valt, zoude men ook kunnen zeggen, *primus adspectus;* b. v. op den voorgrond zijn twee fraaije koeijen, *in primo adspectu sunt duae vaccae affabre pictae.* Zandgrond, *terra arenosa.* Grondeigenaar, grondheer, *dominus fundi.* Grondgebied, *jurisdictio, onis, f. vel dominium, ii, n.* Grondgetal, *numerus cardinalis.* Grondhaak, *harpago, inis, m. contus, i; lupus, i, m. Livius.* Grondijs, *glacies e fundo maris vel fluminis emergens.* Grondkundig, *locorum peritus;* ook bij de zeelieden, *vada noscens.* Grondleen, *feudum primarium, vel feudum agris impositum.* Grondleer, *doctrina primaria,* volgens *Scheller.* Grondlegger, *fundator, oris, m.* Grondlegster, *fundatrix, icis, f.* Grondles, *praeceptum primarium.* Grondeloos, *fundo carens, immensus, a, m.* Grondoorzaak, *causa primaria.* Grondregel, grondwet, *lex primaria;* ook *canon, onis, m. dogma, atis, n.* bij *Cicero.* Grondregt, *jurisdictio fundi;* ook is het *judicium de agris.* Grondrent, *solarium, ii, n. Ulpianus.* Grondschatting, *tributum agris impositum.* Grondscheiding, *confinium, ii, n.* Grondslag, *fundamentum, i, n.* Voor vastigheid, *firmamen, inis, n. firmamentum, i, n.* bij *Caesar.* Grondsap, *crassamen, inis; crassamentum, i, n. fex, fecis, f.* Grondsteen, *lapis primarius vel fundamentis inchoandis inserviens.* Grondstem, *vox gravissima,* bij *Scheller; vel vox e terra surgens.* Grondstof, *principium, ii, n.* Grondtaal, *lingua scriptoris, lingua scripteris vernacula.* Grondtekst, *verba scriptoris ipsa.* Grondvest, zie Grondslag. Grondwet, zie bij Grondregel. Grondwoord, *vocabulum primitivum.* Grondwater, *aqua subterranea,* enz.

Grondel of Grondeling, m. een zekere rivier visch: eenigen noemen denzelven, *aphya, ae, f. aphye, es, et apua, ae,* bij *Linn. cyprinus gobio.*

Gronden, b. w. *fundo, avi, atum, are; firmo, avi, atum, are.* Verl. d. gegrond, *fundatus, firmatus, a, m.* Ook grond voelen: b. v. ik kan hier niet gronden, *fundum hic sentire non possum.*

Grondvesten, b. w. *fundare et fundamenta jacere.*

Groot, bijv. n. *magnus, a, m; grandis, is, e; ingens, entis, omn. g. amplus, laxus, a, m; spatiosus, numerosus, altus, vastus, arduus, celsus; impensus, gravidus, a, m; longus, a, m.* Een groote stad, *magna vel spatiosa urbs.* Een groot huis, *domus ampla vel spatiosa.* De groote teen, *digitus pedis maximus.* Uitgestrekt in de lengte: een groote weg, *longum, iter.* Voor hoog: een groote berg, *mons altus, excelsus,*

Digitized by Google

tus. Volwassen, *adultus, a, m.* B. v. mijne kinderen zijn nog niet volwassen, *liberi mei nondum adulti sunt.* Kinderen groot brengen, *educare liberos.* Voor zwanger, *gravidus, a, m.* Uit eene menigte bestaande: een groot aantal, *magnus numerus.* Een groote maaltijd, *convivium frequens.* Een groot gevolg, *comitatus frequens vel numerosus.* De groote hoop, *turba, multitudo, vulgus, i; plebs, ebis, f. populus, i, m.* Een groot geschrei aanheffen, *altum clamorem tollere.* Grooten dorst lijden, *vehementer sitire.* Een groot leugenaar, *mendacissimus.* Een groote geleerde, *doctissimus.* Voor gewigtig, *praecipuus, a, m.* B. v. des menschen groote bestemming is voor de eeuwigheid, *homo praecipue aeternitati est destinatus, vel aeternitas praecipua hominis est destinatio.* Aanzienlijk, *insignis, is, e.* Een groot man, *vir insignis, gloriosus.* De groote wereld, *homines summi, principes, proceres, um, m. plur.* Hij is een man van de groote wereld, *homo elegantior est.* Van de groote wereld zijn, *inter principes versari.* Groot maken, *augeo, auxi auctum, augere; levare, efferre aliquem vel tollere.* Groot zijn, *excello, lui, lere; magnum esse,* volgens *Scheller.* Groot worden, *augesco, escere; cresco; crevi, cretum, crescere; excrescere, adolesco, adolevi et adolui, adultum adolescere.* Groote oogen maken, *miror, atus sum, ari; stupeo, ui, ere.* Hoe groot, *quantus, a, m.* Hoe groot is die man niet? *quantus iste vir?* Eens zoo groot, *duplo major.* Zoo groot, *tantus, a, m.* Voortreffelijk: de groote Schepper, *summus creator.* Een eertitel: de groote Heer, *Turcarum imperator.* Zelfsst. een groot. *obolus, i, m.* Volgens de meesten: drie groot, *triobolus, i, m.* Een driegroot mannetje, *homo trioboli.* Het verkleinw. is: grootje voor grootmoeder, *avia, ae, f.* Ook zegt men in het algemeen grootje voor oude vrouw, *anicula, ae, f.* Van hier: grootheid, v. *magnitudo, inis, f. Cicero; amplitudo, inis, f. spatium, ii, n. vastitas, atis, f. celsitas, atis, f. celsitudo, inis, f. granditas, atis, f.* beide bij *Cicero; splendor, oris, m. decus, oris, n. Cic.; claritas, atis, f. claritudo, inis, f. Tac. laxitas, atis, f.* bij *Seneca; fastigium, ii, n. majestas, atis, f.* Grootelijks, *magnopere, summopere, ample, laxe, spatiose, alte, vaste, ardue, celse, maximopere, maxime, admodum, enormiter, impense, oppido, amplifice, adverbia.* Zamenst. groot achtbaar, *gloriosus, a, m; insignis, is, e; honoratus,* bij *Cicero; amplissimus, a, m.* Grootbek, *loquax, acis, omn. g.* Grootadmiraal, *summus classium praefectus, archithalassus, i, m.* Grootdadig, *magnificus, a, m.* Van hier: grootdadigheid, v. *magnificentia, ae, f.* Grootdadiglijk, bijw. *magnifice, adv.* Grooter, *major, oris et us, m. f. & n. amplior, adultior, laxior, vastior, longior, comp.* Groothartig, *magnanimus, a, m, et magnanimis, is, e.* Groothartigheid, v. *magnanimitas, atis, f.* * Groothartiglijk, *magnanimiter, adv.* * Groothertog, *magnus dux.* * Groothertogdom, *magnus ducatus.* * Groothofmeester, *summus aulae praefectus.* Grootkop, *capito, onis, m.* ook een zekere visch dus genoemd, bij *Plinius.* Grootlip, *labeo, onis, m. Plinius.* Grootmagtig, *potentissimus, a, m.* Grootmarschalk, *magnus aulae marschalcus.* * Grootmeester, *magnus magister.* * Grootmoeder, *avia, ae, f.* Grootmoeders-moeder, *proavia, ae, f. Tacitus.* Eene grootmoeders moeders moeder, *abavia, ae, f.* En nog eenen graad verder of bet-over-oud grootmoeder, *tritavia, ae, f.* Grootmoedig, grootmoedigheid en grootmoediglijk, zie op Groothartig. Groot-

mogend, *praepotens, entis, omn. g.* Grootmond, zie Grootbek. Grootneus, *nasutus, a, m.* Grootoor, *auritus, a, m.* Grootſpraak, *magniloquentia, ae, f. Cicero.* Grootſpreker, *magniloquus, a, m; magnidicus, i, m. Tacitus* en *Plaut.* Grootſpreking zoo veel als grootſpraak. Grootte zoo veel als grootheid. Grootte wordt evenwel meer gebruikt in den zin van *ſtatura, ae, f. Cicero.* Onmatige grootte, *immanitas, immenſitas, vaſtitas, atis, f. celſitudo corporis, Vell. Pat.* Grootvader, *avus, i, m.* Even als bij grootmoeder vindt men dezelfde trappen, *proavus, atavus et tritavus, i, m.* Grootvaderlijk, *avitus, a, m,* enz. Eene vergrootende wijze van ſpreken heet bij de redenaars, *hyperbole, es, f. hyperbola, ae, f.* bij *Cicero* en *Seneca.* Grootſte, *maximus, a, m; ſummus, a, m; ſupremus, a, m.*

Grootsch, bijv. n. *ſuperbus, a, m; vanus, a, m; ſupercilioſus, a, m; glorioſus, faſtoſus.* Voor ſchoon: b. v. een grootsch gebouw, *aedificum ſplendidum.* Een grootsch denkbeeld, *opinio vel cogitatio, vel idea ſublimis.* Van hier: grootsheid, *ſuperbia, ae, f. vanitas, atis, f. gloria, ae, f. faſtus, us, m. animus, i, m. Cicero. Vondel* gebruikt grootzig en grootzigheid, bijw. *vane, ſuperbe, glorioſe, ſplendide, animoſe, adverbia.*

Grop, zie Greb.

Gros, o. *totum, i, n.* zoo veel als geheel. Ook is gros, twaalf dozijn, *duodecies duodecim.* Waren in het gros gekocht, *merces averſione emptae,* bij *Ulpianus.* Een werk in het gros aanbeſteed, *opus averſione locatum.* Zie *Digestis.* Ook voor het grootſte gedeelte, *maxima pars.* B. v. het gros van het leger, *maxima pars exercitus.* In het gros: voor in het algemeen, *generatim et generaliter,* bij *Cicero.* Van hier: grosſier, m. *magnarius, ii, m.* bij *Apulejus.*

Grot, v. *antrum, i, n.* Grotwerk is ook een kunſtſtuk van oude boomwortels met mos en koralen en ſchelpen ingelegd, *opus vel antrum artificioſum e radicibus et muſco confectum corallio conchisque incruſtatum.*

Grouwel en Grouwelen, zie Gruwel en Gruwelen.

Grouwen, zie Gruwen.

Gruis, v. verbrijzeld puin, *rudus, eris, n.* Verkl. gruisje, *pars minuta vel corpuſculum,* bij *Plinius.* Van hier: gruisachtig of vol van ſcherp gruis, *centroſus, a, m,* bij denzelfden. Gruizig is hetzelfde. Gruiszand, *ſabulo, onis, m. glarea, ae, f.* Gruizen voor vergruizen, *affrio, avi, atum, are,* bij *Varro.*

Gruit, v. is bij *Kiliaan, fex, fecis, f.*

Grut, zie Gort.

Gruwzaam, b. n. ook gruwelijk, *horribilis, terribilis, Cicero; abominabilis, Plinius; deteſtabilis, Gellius; exſecrabilis, lis, le, Livius; horridus, horrendus, horrificus, a, m; horrifer, era, erum; horrens, entis, omn. g. nefarius et nefandus, a, m.*

Gruwel, m. *horror, oris, m. terror, oris, m. abominatio, onis, f. exſecratio, onis, f. nefas. indeclin.*

Gruwelen, Gruwen en Grouwen, o. w. eenen ſterken afkeer van iets hebben, *horreo, ui, ere; abhorrere, inhorrere, cohorrere, horrescere, coharrescere, inhorrescere, abominor, atus ſum, ari; exſecro, avi, atum, are; deteſtor, atus ſum, ari.*

Guds, v. *cuneus concavus.* Van het bedr. w. gudſen, *cuneo excavare;* en het onz. w. gudſen, taplings afloopen, *impetu effundi.* B. v. het bloed gudst hem uit de wonden, *ſanguis impetu per vulnera effunditur.*

Guf, bijv. n. en bijw. is bij *Kiliaan, largus, a, m; prodigus, liberalis, lis, le.* Van hier: gufheid, v. *largitio, onis, f. liberalitas, atis, f. prodigentia, ae, f.* bij *Tac.* bijw. *large, liberaliter, prodige adverbia.*

Guis

Guichelen, zie Goochelen.

Guig, v. *irrisio, onis, f. sanna, ae, f.* Iemand de guig naſteken, *irrideo, isi, isum, ere; subsanno; avi, atum, are.*

Guil, v. *equa, quae numquam pullos edidit.* Ook voor een onwetend mensch, *inscius, a, m; imperitus, iners, ertis, omn. g. insciens, tis, omn. g.* bij *Cicero.*

Guit, m. *sannio, onis, m. irrisor, oris, m.* Doch het wordt meer in eenen kwaden zin genomen en is zoo veel als een deugniet, *nebulo, onis, m. Cicero; nequam homo, Plautus; vappa, ae, f. vel homo perditus;* ook vindt men *perditus* alleen bij *Sall.* waaronder dan *vir* of *homo* verſtaan wordt. Van hier: guitachtig, *irrisorius, a, m.* In eenen kwaden zin, *sceleratus, scelestus, probrosus, a, m.* Guiterij, guitenſtuk, guitenwerk en guitwerk, *scelus, eris, n. facinus, oris, n. probrum, ri, n. fraus, audis, f.* alle bij *Cicero.* Ook vindt men het werkwoord guiten voor ſpotten, *irridere, deridere, ludibrio habere.*

Gul, v. een jonge kabbeljauw, *asellus paryus.* Het verkl. gulletje is veel meer in gebruik.

Gul, b. n. zoo veel als zacht, *mollis, lis, le.* B. v. het gulle zand, *mollis arena.* Voor dun, *tenuis, is, e; extenuatus.* B. v. gulle brij, *pulsextenuata.* Voor openhartig, *sincerus, a, m; candidus, integer, ra, rum;* bijw. *sincere, candide, integre.* Van hier: gulheid, v. *sinceritas, atis, f. candor, oris, m. integritas, atis, f.* Zamenſtell. gulaardig, gulhartig, gulhartighe.d, en gulhartiglijk, hetzelfde beteekenende als gul, gulheid en gul, bijw.

Gulden, onverb. b. n. *aureus, a, m.* Het gulden vlies, *vellus aureum.* Het gulden getal, *numerus aureus.* Het woord als zelfſt. m. gebruikt beteekent eene bekende munt van twintig ſtuivers, *florenus, i, m.*

Gulp, v. *ingens unda maris.* Ook een groote teug, *haustus ingens.* Eindelijk: eene opening in het voorſte gedeelte van den broek, *fisſum in anteriore braccarum parte.* Verkl. gulpje, *fisſum parvum.* Van hier: het onz. w. gulpen: dat dan eens onmatig zwelgen, *ingurgito, avi, atum, are, vel bibere morsu;* dan eens, eene opening hebben, *fisſum vel fisſuram habere,* beteekent.

Gulzig, b. n. *guloſus, a, m; vorax, edax, acis, omn. g.* Van hier: gulzigaard, m. *helluo, onis, m. aſotus, i, m. Cicero; comesſator, oris, m.* bij denzelfden; *comedo, onis, m.* bij *Varro.* Gulzigheid, v. *gula, ae, f. edacitas, atis, f. helluatio, onis, f.* Gulziglijk, *guloſe, voraciter, adv.*

Gunnen, b. w. *faveo, avi, autum, avere, alicui; ſtudeo, ui, ere, alicui; cupio, ivi, itum, ere alicui.* Voor toeſtaan, *permitto, iſi, iſum, ere.* Van hier: gunner, m. *fautor, oris, m. Cicero.* Gunning, v. *permiſſio, onis, f. venia, ae, f.*

Gunſt, v. *favor, oris, m. benevolentia, ae, f. benefactum, i, n. beneficium, ii, n. gratia, ae, f. amicitia, ae, f.* Iemands gunſt begeeren, *captare benevolentiam alicujus, vel gratiam aucupari, ſequi,* bij *Cicero* en *Caeſar.* Eene weldaad uit gunſt bewezen: eene gunſt van iemand genieten, *beneficium ab aliquo accipere, Terent. beneficium habere,* bij *Cicero; beneficio affici,* bij denzelfden. Iemand gunſt betoonen, *praestare alicui benevolentiam et navare,* bij *Cicero; complecti aliquem benevolentiâ, Cicero; bene aliquid facere alicui, Terent.* Van hier: gunſtig, *favens, entis, omn. g. faustus, a, m, Cicero; favorabilis, lis, le,* bij *Livius; benevolus, a, m; propitius, amicus, beneficus, a, m,* bijw. *favorabiliter,* bij *Suetonius; benevole, benefice, benigne, amice, fauste, adverbia.* Gunſtling of gunſteling, m. *cliens, entis, m. gratioſus apud aliquem vel deliciae alicujus,* volgens *Scheller.* Zamenſtell.

Digitized by Google

ſtell. gunſtbetoon, gunſtbewijs, *ſignum favoris vel benevolentiae, gratificatio, onis, f.* bij *Cicero.* Gunſtbrief, *litterae permittentes*, bij *Scheller.* Gunſteloos, *favore carens.* Gunſtgenoot, *favoris vel benevolentiae particeps.* Gunſtgodinnen, *Charites, um, f. plur.* Gunſtjagt, *captatio favoris vel aurae.* Gunſtrijk, *gratia abundans.* Gunſtwoord, *bonum verbum, vel benignum; Hooft* gebruikt ook gunſtvaardig, *promptus ad benevolentiam praestandam, vel ad beneficia praestanda.* (zie Geen.

Gunt, het gunt, voor het geen, Gunſt, bijv. n. *ſterilis, lis, le; infecundus, a, m.* B. v. eene guste koe, *vacca ſterilis.*

Guur, bijv. n. *rudis, is, e; horridus, a, m.* B. v. guur weer, *tempus vel coelum horridum.* Voor ſtuursch, *asper, era, erum; austerus; torvus, a, m.* Van hier: guurheid, v. *asperitas, atis, f. austeritas, atis, f.* bijw. *horride, aspere, austere, torve, adv.*

H.

H, in de gewone rangſchikking van het Abe de achtſte letter, *in ordine alphabeti ſolito litera octava.*

Ha! een tusſchenwerpſel, *ha! vel ah! vel he!*

Haag, v. *ſepes, is, f. ſepimentum, i, n. Varro; ſeps, epis, f. Plinius; ſepta, orum, n. plur. Cicero.* In den naam van de bekende plaats Haag, wordt dit woordt meest mannelijk gebruikt, *Haga, ae, f. vel Haga Comitum.* 's Gravenhaag: b. v. hij woont in den Haag, *Hagam Comitum inhabitat.* Zamenſtell. bremhaag, *ſepes ſpartea.* Braamhaag, *ſepes rubea.* Doornhaag, *ſepes ſpinea.* Tuinhaag, *ſepimentum horti.* Haagappel, *arbutum, i, n.* Haagappelboom, *arbutus, i, f.* Haagbes, *rubus, i, m.* Haagbeuk, *ornus, i, f.* Haagdoorn, *dumus, i, m.* Haagdoornbosch, *dumetum, i, n.* Haageik, *robur, oris, n.* Haagmes, *culter ſepimentis amputandis ſerviens.*

Haai, m, een verſlindende zeevisch, *galeus, ei, m.* bij *Plin.*

Haak, m. voor eenen ſchippersboom, *harpago, onis, m. contus, i, m.* Een vischhoek, *hamus, i, m.* Van een anker, *manus anchorae.* Alle werktuig, waaraan men iets ophangt, *uncus, i, m.* Een zetters werktuig, *norma, ae, f. regula, ae, f.* Van hier: de ſpreektrant: het is niet in den haak, *ordinem excedit.* Het is buiten den haak: voor, het past niet, *non decet.* De pleitzaak hangt nog aan den haak, *cauſa ad hucdum indicta est.* Het zijn maar haken en oogen, *merae tricae ſunt.* Verkl. haakje, *uncinulus, i, m. hamulus, i, m.* Van hier: haakachtig, hakig, *uncinatus, a, m*, volgens *Scheller; hamatus, a, m; uncus, a, m; aduncus, a, m*, beide bij *Livius.* Zamenſtell. haakswijs, *modo unci vel hami.* Bierhaak, *uncus dolio, cerevisiae pleno, portando inſerviens.* Bootshaak, *harpago, onis, m.* Brandhaak, *uncus incendiarius.* Enterhaak, *uncus adſcenſioni in navem hostilem ſerviens.* Puthaak, *uncus aquae hauriendae ſerviens.* Vischhaak, *hamus, i, m.* Weerhaak, *uncus recurvus.*

Haal, m. zoo veel als trek, *linea, ae, f.* Bijw. hij maakte die letter in eenen haal, *literam istam una formabat vel pingebat lineâ.* Teug, *haustus, m.* Die leegde den beker in eenen haal, *uno haustu poculum evacuabat vel exhauriebat.* Zamenſtell. haal-

Digitized by Google

haalbier, *cerevisia tenuis*. Haalkan, *cantharus acceptorius*; het woord *acceptarius* komt bij *Frontinus* voor. Haalmaat, *modulus acceptorius*. Haalwijn, *vinulum*, *i*, *n*. een gering soort van wijn, die men in de kroegen haalt.

Haal, v. *instrumentum ferreum*, *cui olla vel ahenum super ignem suspenditur*, *quod demitti ac tolli potest*, *climacter*, *eris*, *m*. bij *Gellius*.

Haam, o. *jugum*, *e corio vel ligno factum*, *quod collo equi imponitur*, *tractumque reddit commodiorem*.

Haan, m. *gallus*, *i*, *m*. ook *gallus gallinaceus*. Een gesneden haan, *capo*, *onis*, *m*. De haan van een schietgeweer, *retinaculum pyritae*. Van hier de gemeenzame spreekwijzen: zijn haan kraait altijd koning, *ubique primas partes agit*. Hij speelt den gebraden haan, *magnum se facit*, bij *Plautus*. Hij is een haan op zijn eigen mesthoop, *domi suae solus regnat*. Er zal geen haan naar kraaijen, *nemo obloquetur vel nemo laborabit*, *Scheller*. Hij is een haan of liever hij is een haantje, *audax*, *temerarius*, *iracundus homo est*. Den haan spannen, *tendere retinaculum pyritae*. Ontspannen, *detendere*, *vel laxare*. De roode haan: voor brandende lont: *igniarium*, *ii*, *n*. *funiculus ignifer*. De schepelingen, een schip in brand willende steken, zeggen: wij zullen den rooden haan laten kraaijen, *navem incendemus*. Van hanig, voor oploopend, *iracundus*, *a*, *m*; *biliosus*. Voor geil, wellustig, *libidinosus*, *a*, *m*. Zamenstell. knorhaan, zekere zeevisch, *cottus cataphractus*, *Linn*. Korhaan, *tetrao*, *onis*, *m*. bij *Plinius*. Snoeshaan, *jactator*, *oris*, *m*. ook snoeshaan genoemd. Springhaan, *locusta*, *ae*, *f*. Hanebalk, *tignum*, *i*, *n*. bij *Vitr*. Hanekam, *crista*, *ae*, *f*. Haneklauw, *calcaria*, *orum*, *n. pl*. bij *Colum*. hetzelfde als hanespoor. Hanenmat, *gallinarium*, *ii*, *n*. Hanepoot, *pes galli*. Hanepooten voor krabbelschrift, *literae inepte pictae*. Hanetred, *semen galli*. Haneveer, *pluma galli*. Overdr. voor eene fecks, *Xanthippe*. Hanevoet, eene bloem, *batrachium*, *ii*, *n*. bij *Plinius*. Hanengekraai, *gallicinium*, *ii*, *n*. Van hier: ook weerhaan, *figura galli aeneа ad cardines ventorum indicandos turri vel excelso aedificio superimposita*.

Haander, m. *canistrum fructibus colligendis inserviens*.

Haar, pers. voorn. vr. van zij, *sua*, *illa*. Het drukt den tweeden naamval uit: het is eene zuster van haar, *sua soror est vel illius soror est*. Den derden naamval: ik geef haar gelijk, *illi concedo*. Zeg het haar, *illi dic*. Den vierden naamval: bind haar vast, *liga illam*. Haar, hare en haar is ook een bezittelijk voornaamw. de vrouw heeft haren man verloren, *uxor maritum suum perdidit*.

Haar, o. *pilus*, *i*, *m*. *crinis*, *is*, *m*. bij *Cicero*. In het bijzonder het hoofdhaar, *capillus*, *li*, *m*. *capilli*, *orum*; *coma*, *ae*, *f*. bij *Cicero*; *capillitium*, *ii*, *n*. bij *Celsus*. Het eerste haar van den baard, *lanugo*, *inis*, *f*. Aan de schaamdeelen, *pubes*, *is*, *f*. bij *Celsus*. Het haar, dat over het voorhoofd van eenen bok enz. hangt, *capronae*, *arum*, *f. plur*. bij *Festus*. Het halshaar van de leeuwen, paarden enz. *juba*, *ae*, *f*. Van de varkens, *seta*, *ae*, *f*. Van beestevellen, *villus*, *i*, *m*. bij *Cicero*. Lang hoofdhaar, *caesaries*, *iei*, *f*. Valsch of geleend haar (een pruik), *capillamentum*, *i*, *n*. bij *Plinius*; *caliendrum*, *i*, *n*. bij *Horatius*. Grijze haren, *cani*, *orum*, *m. plur*. Van hier de overdr. spreekwijzen: het scheelde geen haar of ik was gevallen, *parum aberat quin caderem vel fere*, *propemodum*, *ferme*, *paene cecidissem*. Hij heeft geen goed haar aan zijn geheele lijf, *ne unum quidem pilum viri boni habet*; *nihil omnino boni in eo est*, *vel totus ma-*

Digitized by Google

malus est. Hij gelijkt zijnen vader op een haar, *patri similimus est.* Hij mikt op een haar, *accurate collineat.* De haren rijzen mij te berge, *capilli mihi rigent vel horrent.* Om ergernis uittebeelden: hij zal er geen grijze haren van zetten, *hoc illum non excruciabit, de illa re non laborabit.* Ik geef er geen haar om, *minime vel omnino non curo.* Ik schat het geen haar, *ne pili vel flocci quidem facio.* Hij is geen haar beter, *nihilo melior.* Het is geen haar anders, *nihilo differt.* Ik zal er hem bij de haren bijllepen, *vi illum cogam.* Zij zitten elkander altijd in het haar, *semper discordes sunt.* Van een bits wijf zegt men: zij heeft haar op de tanden, *saeva femina vel Xanthippe est.* Het haar kammen, *pectere comam.* Scheren, *radere, glabrare*, bij *Colum.* Snijden, *detondere capillos*; bij *Mart.* Opknoopen, *nodo cohibere capillos.* Vlechten, *obliquare crinem*, bij *Tacit.* Krullen, *calamistro, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Ohtwarren, *explicare capillum*, bij *Varro.* Het haar valt uit, *defluit capillus*, bij *Plinius.* Het haar dikker doen groeijen, *densare capillum*, bij *Plinius.* Het haar lang laten worden, *alere capillos*, bij denzelfden; *submittere capillum*, bij *Suetonius.* Van hier het onverbuigbare bijvoeglijk naamwoord, haren: b. v. een haren ring, *annulus e capillis confectus*, bij *Ulpianus*; *ciliciis, a, m*; om dat men, zegt *Varro*, in Cilicien vele soortgelijke werken van haar maakte. Haarachtig, *capillaris, is, e*; *crinalis, is, e*; *comatorius, a, m*, bij *Petronius.* Harig, *pilosus, a, m*; *comosus*, bij *Plinius*; *hirsutus, a, m*; *setosus, a, m*; *capillatus, a, m*; *hispidosus*, bij *Catullus.* Zamenstell. haarband, *fasciola, ae, f.* bij *Varro*; *taenia, ae, f. vitta, ae, f.* beide bij *Virgilius.* Haarbosch, *crinis copiosus vel copia crinis.* Haarkrul, *capillus crispus, cincinnus, i.* Haarlok, *cincinnus; i, m.* Op het voorhoofd der vrouwen, *antiae, arum, f. plur.* bij *Festus.* Haarnaald, *discerniculum, i, n.* bij *Varro.* Haarpleister, *dropax, acis, m.* bij *Martialis*, Haarijzer, *calamistrum, i, n.* bij *Cicero.* Haarsierfel, *crinale, is, n.* Haarkruller, *concinnator capillorum*, bij *Colum.* Haarsnijder of haarscherer, *tonsor capillorum.* Haarscheerster, v. *tonstricula, ae, f.* bij *Cicero*; *tonstrix, icis, f.* bij *Plautus.* Haartrekker, *volsella, vel vulsella, ae, f.* bij *Celsus.* Haartuit, *nodus crinium*, bij *Tacitus.* Haarvlecht, hetzelfde. Haarwrong, *spira, ae, f.* bij *Plinius.* Haarworm, *impetigo, inis, f.* bij *Plinius*; *lichen, enis, m. herpes, etis, m.* bij *Celsus.* Van hier ook: haarklooven, *altercor, atus sum, ari*; *vitilitigo, avi, atum, are.* Haarkloover, *altercator, oris, m. vitilitigator, oris, m.* bij *Plinius*; *argutator, oris, m.* bij *Gellius.* Haarklooverij, *altercatio, onis, f. vitilitigatio, onis, f. argutiae, arum, f. plur.* bij *Cicero*; *cavillatio, onis, f.* bij *Quint.* Verkl. *capillulus, i, m.*

Haard, m. *focus, i, m. lar, laris, m. caminus, i, m.* Hij zit bij den haard, *foco adsidet.* Bij den haard zitten is ook, *apud carbones assidere*, bij *Plautus.* Er is geen vuur op den haard, *focus friget.* Haard noemt men ook een vertrek, alwaar ieder zonder onderscheid komen kan: b. v. de algemeene haard: *cubiculum, vel pars aedium, ubi cuique venire licet.* Wijders beteekent het eigendommelijke bezitting: *fundus, i, m.* B. v. van haard en erf beroofd, *laris et fundi inops.* Van hier de spreekwijs: eigen haard is goud waard, *fundus proprius auro melior.* In dezen zin zegt men ook, voor haardstede en altaren vechten, *pro focis et aris certare*; zoo veel als voor burgerlijke en godsdienstige voorregten strijden. Haard is ook een ijzeren werktuig, waar in

Digitized by Google

in men ſtookt, *focus*, *i*, *m*. Verkl. een haardje, *foculus*, *i*, *m*. Zamenſtell. haardgod, *Lar*, *Laris*, *m*. Haardijzer, haardplaat, *ferrea foci lamina*. Haardſtede, hetzelfde als Haard. Haardſtedegeld, *tributum focis impoſitum*.

Haarlem, eene zeer bekende ſtad in Holland, *Harlemum*, *i*, *n*.

Haas, m. *lepus*, *oris*, *n*. bij *Cicero*; *daſypus*, *odis*, *m*. bij *Plin*. Spreekw. vele honden zijn des hazen dood, *unus facile a multis peſſum datur*, *vel multis facile ſuccumbit*; of eigenlijk *lepus a canibus multis facile interficitur*, volgens *Scheller*. Zamenſtell. hazenjagt, *venatio leporaria*. Hazekop, *caput leporinum*. Ook zegt men hij is een regte hazekop, *homo ineptiſſimus est*. Hazelip, *labium leporinum*, *vel labium fiſſum leporini labii inſtar*. Hazenmond, *os leporinum*. Hazenpad, b. v. hij kiest het hazenpad, *ſalutem fuga petit*. Hazenoot, *nux avellana*. Hazenhart, *cor leporinum*. Van een bang mensch zegt men: hij heeft een hazenmoed of hazenhart, *animus illi leporinus est*. Hazepeper, *intestina leporina cum extremitatibus jure nigro*, volgens *Scheller*. Hazenpastei, *artocreas leporinum*. Hazepoot, *pes leporinus*. Hazevoet, eene zekere plant, *trifolium aryenſe*. Hazenſpoor, *vestigium leporinum*. Hazenſlaap, *ſomnus leporinus*. Hazenwind, *canis leporarius*, enz.

Haast, v. *feſtinatio*, *onis*, *f*. *properatio*, *celeritas*, *atis*, *f*. *properantia*, *ae*, *f*. bij *Sall*. *properatus*, *us*, *m*. bij *Gellius*; *maturatio*, *onis*, *f*. *auctor ad Heren*. Al te groote haast, *immaturitas*, *atis*, *f*. bij *Cicero*; *praecipitatio*, *onis*, *f*. bij *Seneca*. Het wordt ook als een bijwoord gebruikt: ik zal haast komen, *brevi vel mox veniam*. Voor bijna: haast even groot, *aequalis fere magnitudinis*. Achter zoo neemt het de beteekenis van zoodra aan: zoo haast, als hij gekomen zal zijn, zal ik het u zeggen, *ſimul ac venerit*, *tibi dicam*. Van hier haastelijk: zoo veel als haastiglijk, zie bij haastig. Zoo haast als, *ſimul*, *ſimul ut*, *ſimul ac*, bij *Cic*.

Haasten, (zich) wederk. werkw. *feſtino*, *avi*, *atum*, *are*; *propero*, *avi*, *atum*, *are*; *approperare*, *moram tollere*, *eripere ſe morae*, *moras rumpere*, *pellere moram*, *citare gradum*, *proferre gradum*, *feſtinationem adhibere*; de woorden *celero*, *avi*, *atum*, *are*, en *accelerare*, zijn *activa* en *neutra*. Zich zeer haasten, *depropero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plautus*. Zich al te veel haasten, *praefeſtinare*, bij denzelfden. Met loopen zich haasten, *curro*, *cucurri*, *curſum*, *currere*; *curſo*, *avi*, *atum*, *are*, *et convolare*, alle bij *Cicero*. Zich haastende, *properus*, *a*, *m*. Zich te veel haastende, *praeproperus*, *a*, *m*, bij *Cicero*.

Haastig, bijv. n. en bijw. voor driftig, *calidus*, *a*, *m*, bij *Cicero*. Spoedig, *citus*, *a*, *m*; *ſubitus*, *a*, *m*; *ſubitaneus*, *ſubitarius*, *celer*, *eris*, *ere*, bij *Cic*. Voor onverwacht, *repentinus*, *a*, *m*; *repens*, *entis*, *omn. g*. bij *Cicero*; *feſtinatus*, *a*, *m*, bij *Tacitus*. Al te haastig, *praeceps*, *itis*, *omn. g*. Ontijdig, *immaturus*. Voor oploopend, *iracundus*, *a*, *m*. Van hier: haastigheid, v. *iracundia*, *ae*, *f*. Bijw. haastig, zoo veel als haastiglijk, *cito*, *ſubito*, *repente*, *repentino*, *derepente*, *feſtinanter*, *feſtinatim*, *feſtinato*, *feſtine*, *propere*, *properatim*, *properanter*, *properiter*, *properato*, *curſim*, *mature*, *maturate*. Al te haastig, *properantius*, *praefeſtine*, *praefeſtinanter*, *praepropere*, *praeproperanter*, *praecipitanter*. Voor driftig, *calide*. Oploopend, *iracunde*. Haastiger, bijw. *celerius*, bij *Gellius*, *adverbium*.

Haat, m. eene ſterke afkeerigheid van iets, *averſatio*, *onis*, *f*. bij *Quintilianus*; *odium*, *ii*, *n*. *invidia*, *ae*, *f*. bij *Cicero* en *Tacitus*; *malevolentia*, *ae*, *f*.

Digitized by Google

Voor vijandſchap, *inimicitia, ae, f.* bij *Cicero*; waarvan het meerv. gebruikel jker is. Een oude haat, *vetus odium.* Een heimelijke haat, *ſimultas, atis, f.* Een doodelijke haat, *inexpiabile odium*, bij *Livius.* Van hier: haatlijk of hatelijk, bijv. n. en bijw. *odioſus, a, m; invidus, a, m; invidioſus, a, m; malevolus, inimicus.* Bijw. hatelijk, *odioſe, invide et invidioſe, malevole, inimice, adverbia.* Haat tegen iemand opvatten, *odium concipere in aliquem.* Haat tegen iemand hebben, *odio habere aliquem vel odium in aliquem.* Haat verwekken, *concitare odium*; ook *creare vel movere.* In haat komen, *venire in odium.* In haat zijn, *odio vel in odio eſſe.* Haat op zich laden, *odium ſuſcipere*, volgens *Scheller.* Ik zoude hier voor liever zeggen: *contrahere odium*, bij *Cicero*; *cumulare ſibi invidiam*, bij *Livius.* Iemand haat toedragen, *invideo, vidi, viſum, videre alicui.* Iemand in haat brengen, *conflare invidiam alicui, vel adducere aliquem in invidiam*, beide bij *Cicero.* Van hier ook haatdragend, *malevolus, a, m; malevolens, entis, omn. g. male animatus erga aliquem*, bij *Cicero.* Ik zoude liever door haatdragend verſtaan, iemand, die den haat niet gemakkelijk aflegt, *qui odium non facile deponit vel reponit*, bij *Tacitus*, *vel cujus menti odium inustum eſt*, bij *Cicero.* Maar ik laat de beſliſſing hiervan aan de geleerden over.

Habſakken, o. w. *objurgo, avi, atum, are*; *increpo, ui, itum, are*; *caſtigo, avi, atum, are aliquem.*

Hach, v. *conamen periculi plenum, periclitatio, onis, f. periculum, i, n.* De zaak in de hach ſtellen, *rem in diſcrimen adducere.* Ook zegt men: ik heb er de hach van, *non perichitabor, non me diſcrimini committam.* Ook gebruikt men dit ſpreekw. voor: ik zal het zeker niet doen, *pro certo illud non committam.* Van hier: hachelijk, bijv. n. en bijw. *periculoſus, a, m.* Ook voor onzeker, *incertus, varius.* B. v. de hachelijke oorlogskans, *varia vel incerta belli fortuna.* Het is een hachelijk geval, *caſus periculi plenus.* Van hier: hachelijkheid, v. *periculum, i, n.* Ook voor onzekerheid, *incertitudo, inis, f.* Verkl. hachje beteekent iemand, die zich uit losheid aan gevaar bloot ſtelt, *qui proterve ſe periculo objicit.* Ook noemt men in den gemeenen ſpreektrant eenen matroos van een oorlogſchip: oorlogshachje, *claſſiarius, ii, m. vel nauta claſſicus*; om dat dezelve meestal losbandig en baldadig zijn.

Hacht, m. in eenige oorden van ons land gebruikt men dit woord voor een dik ſtuk, *frustum craſſum.* B. v. geeft mij eenen hacht brood, *da mihi craſſum panis frustum.* Ook wordt hier voor het woord homp gebruikt: b. v. een homp vleesch, *craſſum carnis frustum.*

Hadijk, m. *chamaeactes, is, m.* en *actaea, ae, f.* bij *Plinius*; de wilde vlier.

Haft, o. een gekorven diertje, dat in den avond van den dag, zijn huidje afſtroopt, *ephemera, ae, f.* bij *Linn.* Ook zegt men: het is er zoo dik als haft: voor eene groote menigte, *magna multitudo est.*

Hagedis, v. *lacertus, i, m. lacerta, ae, f.* beide bij *Cicero.* Eene geſtippelde hagedis, *ſtellio, onis, m.* Die zich gewoonlijk in de heggen ophoudt, *ſaura, ae, f.* bij *Iſid.*

Hagel, m. *grando, inis, f.* bij *Cicero.* Ook zegt men de hagel zal daar naar ſlaan, zoo veel, als: de ſtraf zal volgen, *poena ſequetur.* Om de gelijke gedaante, heet men, van lood gegotene korreltjes, hagel, *grando plumbea*, volgens *Scheller.* Van hier: ganzenhagel, muſſchenhagel, *grando plumbea anſeribus vel paſſeribus feriendis apta.* Hagelachtig, bijv. b. *grandinoſus, a, um,*

Digitized by Google

m, bij *Colum*. Hagelbui, *tempestas grandinosa*. Eene hagelbui van steenen, *magnus lapidum numerus*. Hagelgans, *anser grandinis*, *Klein*. Hagelslag, *tempestas grandinea*, bij *Scheller*. Hagelsteen, *grandinis particula*. Hageltas, *marsupium in quo venatores grandinem plumbeam servant*. Hagelwit, *coloris grandinis vel grandinis alborem habens*.

Hagelen, onperf. werkw. *grandinare*. Het hagelt enz. *grandinat etc.* Overdr. zegt men, het geweldig hagelen der pijlen, *infinitus telorum jactus*.

Hagen, onperf. werkw. het haagt, *placet*. Het haagde, *placebat*. Hier voor gebruikt men meer het woord behagen. Hiervan gelooft men, dat de lage uitdrukking van hagendeveld afkomstig is, voor iets dat in zijne soort uitmuntend is, *eximius*, *a*, *m*; *egregius*, *a*, *m*. B. v. hagendeveld van neuten (noten)! *nuces eximiae!* Het is een hagendeveld: voor overvlieger, *supereminet omnes! fert primas*, bij *Cicero*.

Hak, v. *talus*, *i*, *m*. *calx*, *calcis*, *f*. lemand op de hakken zitten, *premo*, *pressi*, *pressum*, *premere*, *incito*, *avi*, *atum*, *are*; *instimulare aliquem*, *sine intermissione exhortari*. De hakken laten zien, *fugere*, *terga vertere*. Ook wordt het achterstuk onder eenen schoen en van eenen kous hak genoemd, *talus*, *i*, *m*. Doch hiel is meer in gebruik.

Hak, v. een houweel met twee tanden, *bidens*, *entis*, *m*.

Hak, m. *ictus*, *us*, *m*, B. v. hij heeft hem eenen hak in den schouder gegeven, *ictu illi humerum percussit*. De tijd, wanneer het hout gehakt wordt, draagt ook den naam, van hak, *lignatio*, *onis*, *f*. B. v. het is thans in den hak, *nunc lignationis tempus est*. Overdr. nijd, haat, *invidia*, *ae*, *f*. B. v. eenen hak op iemand hebben, *invidere alicui*, *invidum esse*, *malo animo esse in aliquem*. Zamenstell. hakbank of hakbord, *tabula secandis cibis serviens*, volgens *Scheller*. Hakmes, *culter sectorius*, bij denzelfden; *clunaculum*, *i*, *n*, bij *Gellius*. Hakmoes, *olus concisum*. Hakloon, *merces pro sectione ligni*. Haksel, *stramentum concisum*.

Haken, bedr. en o. w. *ad vel affigo*, *ixi*, *ixum*, *igere*, waarbij men *unco* voegen kan. Met eenen haak aanhalen, *harpago*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plautus*. In verwarring zijn, *implicitum*, *implicatum*, *intricatum esse*. Begeeren, hevig verlangen, *petere*, *ad vel appetere*, *cupere*, *desiderare*, *ardenter petere*. Van hier: haking, *desiderium*, *ii*, *n*. *ardor*, *oris*, *m*. *concupiscentia*, *ae*, *f*. Haker, m. *concupitor*, *oris*, *m*. *Firm*. Hakig, *uncinatus*, *a*, *m*, *Scheller*.

Hakkelen, bedr. en o. w. is eigenlijk het voortdurend woord van hakken, *sine intermissione caedere*. Bedr. in stukken scheuren, *lacero*, *ravi*, *atum*, *are*. Waarvan het deelw. gehakkeld, *lacératus*, *a*, *m*; *lacer*, *era*, *erum*. B. v. gehakkelde kleederen, *vestes lacerae*. Onz. eigenlijk aan kleine stukjes hakken, *in minutas partes caedere vel dissecare*. Oneigenlijk stamelen, *titubo*, *avi*, *atum*, *are*; *balbutio*, *ivi*, *itum*, *ire*, om dat een stamelaar de woorden, als het ware, aan stukjes hakt. Voor oneenig zijn, *rixor*, *atus sum*, *ari*; *discepto*, *avi*, *atum*, *are*; *controversor*, *atus sum*, *ari*. Hakkelaar, m. *bamblio*, *onis*, *m*. *et balbus*, bij *Cicero*. Hakkeling, v. *titubatio*, *onis*, *f*. *titubantia*, *ae*, *f*. *haesitantia linguae*, bij *Cicero*. Hakkelend spreken, *titubanter loqui*, bij *Cicero*; *linguâ titubante loqui*, bij *Ovidius*. Een hakkelaar in het lezen is bij *Quint*. *offensator*, *oris*, *m*.

Hakken, b. w. *caedo*, *caedi*, *caesum*, *caedere*; *vulnerare gladio*. B. v. hij heeft hem in de schouder gehakt, *humerum illi gladio vulneravit*. In stukken klooven, *disseco*, *ecui*, *ectum*, *ecare*. Een leger in de pan hakken,

ken, *concidere exercitium*, bij *Cicero*. Midden door hakken, *intercidere*, bij *Caesar*. Een hakker: b. v. van hout, *lignator, oris, m.* Hakking, v. *incisio, onis, f.* bij *Cicero*. Hakmes en Hakfel, zie bij Hak.

Hakkenei, v. een telpaard, *equus gradarius, ii, m.*

Hal, o. *rigor terrae frigore concretae*. Het hal zit nog in den grond, *terra adhuc frigore riget*.

Hal, v. een zeer oud woord in het gemeen, eene overdekte plaats beduidende, *porticus, us, m.* In welken zin hetzelve bij de Duitschers nog gebruikt wordt. Bij ons is het vooral in gebruik om eene plaats aan te duiden, waar vleesch of lakens verkocht worden: b. v. vleeschhal, *macellum, i, n.* Lakenshal, *aedificium mercaturae pannariae*, volgens *Scheller*. Saalhal, *aula, ubi panni importati metiuntur ac adprobantur*.

Halderboom, m. zoo veel als vlierboom, *sambucus, i, f.* Van dien boom, *sambuceus, a, m*, bij *Plinius*.

Halen, b. w. in het algemeen eene overbrenging van iets op eene plaats, die nader bij ons is, *peto, ivi, itum, ere, quaerere, vel affero, tuli, latum, ferre, ad vel apporto, avi, atum, are; arcesso, ivi, itum, cesfere*. B. v. haal mij die boeken, *adfer mihi istos libros*. De boot naar zich halen, *cymbam vel lembum adtrahere*. Turf halen, *adportare cespites*. Van een schip, *advehere cespites*. Ik heb de brieven gehaald, *literas attuli*. Voor ontbieden: zij haalden den geneesheer, *medicum arcesfebant*. Met geweld ontnemen: ik haalde hem het boek uit de handen, *librum e manibus illi eripiebam*. Voor winnen: daar is niets te halen, *illic nil lucrandum est*. Voor verooraaken: door dien arbeid heeft hij zich eene ziekte op den hals gehaald, *labor iste morbum illi concitavit*. Ter wereld brengen: kinderen halen, *pario, peperi, partum, parere*. Opwegen: het kan geen honderd pond halen, *non centum librarum pondus aequa*. Door trekken naar boven brengen: b. v. adem halen, *ducere spiritum vel spirare*. In vergelijking komen: uw ongeluk kan bij het mijne niet halen, *calamitas tua meae non comparanda est*.

Half, halve, eigenlijk een zelfst. n. voorheen een deel beteekenende, *pars, partis, f.* Van hier: allenthalve, *ab omni parte, plane, omnino*. B. v. allenthalve gelukkig, *ab omni parte beatus*. Het is ook gebruikelijk voor om, wegens, *causâ, propter*. B. v. uwenthalve, *tui causâ, propter te*. B. v. ik heb dit uwenthalve gedaan, *tui causâ vel propter te hoc feci*. Ook wordt halve achter de aanwijzende en betrekkelijke voornaamwoorden geplaatst: b. v. derhalve, dierhalve, dieshalve, deshalve, *ob eam rem, ideo, ergo, igitur*. Weshalve, *quare, quam obrem*. Behalve, is een voorzetsel, *praeter*. B. v. de Gallen hebben de gehecle stad behalve het kapitool ingenomen, *totam urbem Galli praeter capitolium, vel excepto capitolio, ceperunt*. Zij waren er alle behalve bij, *praeter eum omnes aderant*. Half is ook een bijv. n. *medius, dimidius, dimidiatus, a, m*. Om in alles een deel van twee gelijke deelen uittedrukken: b. v. een half brood, *panis dimidius vel dimidiatus*. Het halve geld, *dimidia pecunia*. Een halve dag, *dimidium diei*. Half September komt hij wederom, *medio mensis Septembris redibit*. Half één, *horâ primâ dimidiatâ*. Voorheen zeide men ook half iets voor de helft van iets, *dimidium vel medium alicujus rei*. Halverweg, *dimidium viae vel itineris*. Half en half zegt men voor middelmatig, *mediocriter, non plane, non omnino, non prorsus*. Ook voor bijna, *fere, propemodum fere*. B. v. hij heeft het mij half en half beloofd, *fere mihi promisit*. Ik had er half en half toe beloten, *propemodum hocce consilium*

Digitized by Google

um ceperam. Ook gebruikt men voor half, *semis, indeclin.* bij *Varro*; doch *semi* is in de zamenſtell. meer in gebruik: b. v. een half uur, *semihora, ae, f.* Halfman, *semivir, iri, m.* Halfmensch, *semihomo, inis, m.* Halfgeleerd, *semidoctus, a, m.* Halfſevendig, *semivivus, a, m*; *semianimis, is, e*; *semianimus, a, m.* Halfgek, *semistultus* of *poene ſtultus, a, m.* Halfvol, *semiplenus, a, m*, bij *Cicero.* Halfvrij, *semiliber, era, erum*, bij denzelfden. Halfzat, *semigravis vino*, bij *Livius.* Een halfjaar, *semestrium, ii, n.* bij *Celum.* Halfpint, *hemina, ae, f.* bij *Plin.* Een half pints maat, *menſura heminaria.* Halfrond, *hemiſphaera, ae, f. ſemiorbis*, bij *Seneca*; *hemicyclus, i, m.* bij *Vitruvius.* Van hier ook: halvezuster, *ſoror e patre vel matre.* Halve broeder, *frater e patre vel matre.* In Gelderland bezigt men het woord halfſcheid voor de helft, *pars dimidia, vel dimidium, ii, m.*

Halfter, m. *capiſtrum, i, n.* ook zegt men halster en halter. Van hier: halftergeld, *pecunia capiſtraria vel pro capiſtro.*

Halm, m. *culmus, i, m. calamus, i, m.* bij *Cicero* en *Plinius*; *culmen, inis, n.* bij *Ovidius.* Ook wordt het voor ſtoppel genomen, *ſtipula, ae, f.* bij *Terentius.* Voor riet, *avena, ae, f.* bij *Virg.* Rietland of halmland, *calametum, i, n.* bij *Columm.* Zamenſtell. halmknoop, *geniculum, i, n.* bij *Plin.* Halmſpits, *urruncum, i, n.* bij *Varro.* Halmſuit of halmpijp, *fiſtula arundinea.*

Hals, m. *collum, i, n. cervix, icis, f.* van menſchen en dieren. Iemand om den hals vallen, *invadere in collum*; zoo veel als *amplecti.* Den hals affnijden, *jugulo, avi, atum, are*; *collum ſecare*, volgens *Scheller.* Iemand den hals omdraaijen, *obtorquere vel torquere collum alicui.* Den hals breken, *cervicem, collum vel guttur vellam : frangere alicui.* Iemand iets op den hals ſchuiven, *obtrudere aliquid alicui.* Iets van den hals ſchuiven, *amovere, removere, amoliri aliquam rem.* Om hals raken, *perire.* Iemand om hals brengen, *necare vel interficere aliquem.* Voor doorbrengen: b. v. hij brengt groote ſchatten om hals, *magnas opes dilapidat.* Vele woorden den hals breken, *multa verba perdere.* Voor het leven: het komt op den hals aan, *de vitâ agitur.* Met den hals betalen, *capite ſolvere.* Op den hals gevangen zitten, *ob rem capitalem in vinculis eſſe.* Het zal hem den hals koſten, *hoc illi conſtabit vita*, volgens *Scheller.* Op den hals nemen of dragen, *ſuccollo, avi, atum, are*, bij *Suetonius.* Iets op den hals verbieden, *ſub poenâ mortis interdicere aliquid.* Hals over hoofd, *praeceps, itis, omn. g.* bijw. *praecipitanter.* Dat is een regte hals, voor onnoozele bloed, *demiſſus homo eſt*, bij *Hor.* De hals van een varken, *glandium, ii, n.* bij *Plaut. glandula, ae, f.* bij *Martialis.* Zamenſtell. halsader, *vena collaris vel jugularis.* Halsſlagader, *arteria collaris vel jugularis.* Halsband, *collare, is, n. faſcia vel vitta collaris.* Halsdoek, *velamen collare.* Halsgeregt, *judicium capitale*; ook *judicium capitis.* Halshaar, *pili collares.* Halsijzer, *ferrum collare.* Halskraag, *limbus collaris*, volgens *Scheller*; ik zou liever *collare* zeggen, welk woord alles aanduidt, wat men gewoonlijk om den hals draagt of den hals omringt. Halsregt, *jus vitae ac necis.* Halsregter, *judex jus vitae necisque habens.* Halsſtraf, *poena capitalis.* Halsvriend, *amicus ſummus et intimus.* Halszaak, *res capitalis.* Halsſieraad, *monile, is, n.* Halsboeijen, *numellae, arum, f. plur.* bij *Plautus.* Halsgevaar, *periculum capitale.* Verkl. halsje, *cerviculа, ae, f.* bij *Cic.*

Halsſtarrig, bijv. n. *contumax, acis, omn. g. pertinax, pervicax,*

Digitized by Google

cax, obſtinatus, a, m; cervicoſus, a, m, bij *Plautus; capito, onis, m.* bijw. *contumaciter, pertinaciter, pervicaciter, obſtinate, adv.* Van hier: halsſtarrigheid, v. *contumacia, ae, f. pertinacia, pervicacia, obſtinatio, onis, f.*

Halſter, zie Halfter.

Halte, v. een krijgswoord, *mora, ae, f.* Halte houden, *ſiſtere gradum, conſiſtere* en *ſubſiſtere.* Een leger halte doen houden, *ſiſtere exercitum ſubſiſtere, gradum ſiſtere vel conſiſtere.*

Halve, zie Half.

Halveren, b. w. *dimidio, avi, atum, are,* bij *Tert. vel in duas partes dividere.* Gehalveerd, v. d. *dimidiatus, a, m,* bij *Cicero; partitus, a, m.* Ten halve, *dimidiatim, adv.* bij *Plaut.*

Halzen, o. w. in den lagen ſpreektrant, voor, zijn uiterſte best doen, *nitor et enitor, enisus & enixus ſum, eniti; conor, atus ſum, ari,* bij *Cicero.* Bij de ſcheepvarenden zegt men: voor den wind afhalzen, *ventis vela dare.*

Ham, v. *perna, ae, f.* bij *Horatius; petaſo, onis, m.* bij *Mart. petaſio, onis, m.* bij *Varro.* Verkleinw. een hammetje, *petasunculus, i, m.* bij *Juv.*

Hamburg, eene voorname koopſtad op de rivier de Elve, *Hamburgum, i, et Hameburgum, i, n.* Een Hamburger, *Hamburgenſis, is, e; vel Hamburgicus, a, m.*

Hamei, v. het buitenſte hek van eene ſtadspoort, *ſepimenta portae exteriora. Vondel* neemt het voor den ſluitboom, gelijk ook *Kiliaan*, die het dus vertaalt, *lignum transverſum, quod oſtiis opponitur.*

Hamel, m. *vervex, ecis, m.* Van eenen hamel, *vervecinus, a, m.* B. v. zamenſtell. hamelbout, *armus vervecinus.* Hamelvleesch, *caro vervecina.* Zamenſtell. belhamel, is eigenlijk, de hamel die met eenen bel om den hals voor uitgaat en de ganſche kudde leidt, *ſectarius vervex,* bij *Plautus.* Van hier: overdr. iemand, die zich in alles het meest laat zien en hooren, *conciter, oris, m.* bij *Livius; exſtimulator, oris, m.* bij *Tacitus; hortator, oris, m. impulſor, oris, m.* bij *Cicero; coryphaeus, aei, m.* bij denz. *vel qui aliis facem praefert.*

Hamer, m. *malleus, ei, m. martulus, i, m. et marculus, i,* bij *Plinius.* Verkl. hamertje, *malleolus, i, m.* Spreekw. hij is tuſſchen den hamer en het aanbeeld, *undique periculum illum, urget; in ancipiti periculo verſatur.* In het gemeene leven wordt het ook als eene uitroeping gebruikt: b. v. wat hamer is daar weer te doen? *per Jovem! quid illic turbae eſt?* Zamenſtell. hamerbijl, *malleus ſecuriger, vel malleus ſecuri inſtructus,* bij *Scheller.* Hamerſlag, *ictus mallei vel pulſus malleorum.* Ook is hamerſlag dat geen, welk onder het ſmeden van het ijzer afſpat, *ramenta ferri.* Ook zegt men: hamerſlag houden, *ad numeros malleos vibrare.* Sommigen verwerpen *martulus;* het Franſche woord *marteau* ongetwijffeld hiervan afkomſtig, overreedt mij, dat de ouden *martulus,* gebruikt hebben. Hamerſteel, *anſa vel manubrium mallei.*

Hand, v. *manus, us, f.* bij *Cicero.* De regter, *manus dextra;* ook *dextra* alleen. De ſlinkerhand, *manus ſinistra vel laeva;* ook *ſinistra vel laeva* alleen. De vlakte van de hand, *palma, ae, f.* De holte van de hand, *vola, ae, f.* In de handen nemen, *in manus ſumere.* In de hand nemen, *in manum ſumere.* In de hand houden, *tenere manu, vel in manu.* Uit de handen leggen, *de manibus deponere.* De hand op den mond leggen, *manum ori imponere.* Voor doen zwijgen, *ſilere facere, vel ſilentium imponere.* Uit de handen vallen; *excidere e manibus.* De handen uitſtekken, *tendere manus.* De handen zamenſlaan, *collidere manus.* Vouwen, *jungere, complica-*

Digitized by Google

cere. Ten hemel heffen, *tollere manus ad coelum.* Iemands hand onder het schrijven leiden, *ducere vel regere manum alicujus.* Met beide handen, *utraque manu.* In de handen zijn, *in manibus esse.* Hebben, *habere in manibus vel tenere in manibus* of *manibus.* Bij de hand zijn: ook zegt men in den dagelijkschen tránt, bij der hand, *praesto esse, ad manum esse;* ook *sub manu.* Ook gebruikt men deze woorden om eene bekwaamheid aan te duiden: b. v. hij is wat bij de hand, *manu promtissimus est, peritissimus alicujus rei.* Met eigen hand, *manu meâ, tuâ vel suâ.* Iets op zijn eigen hand doen, *proprio motu aliquid facere, vel sponte sua.* Ter regterhand, *ad dextram.* Van de eene hand in de andere geven, *de manu in manum tradere.* Met volle hand, *plenâ manu;* zoo veel als *abunde.* Met handen en voeten, *manibus pedibusque;* zoo veel als *tota vi, omni vi, omnibus vel totis viribus.* Van hand tot hand, *de manu in manum, per manus.* Iets bij de hand nemen, *suscipere vel aggredi aliquid.* Iemand iets op de hand geven, *arrhae loco aliquid dare alicui.* De handen aan iemand slaan, *manus adferre vel inferre alicui.* Aan iets slaan, *aggredi rem.* Iemand in hand komen: zoo veel als behulpzaam zijn, *auxilio esse alicui, adjuvare aliquem.* Elkander de hand bieden, *adjuvare se invicem.* Onder de handen wegraken, *inter manus amitti.* Veel bij de hand hebben, *multis negotiis distineri.* Onder de hand, *clam, secreto aliquid facere.* Het gaat bij hun uit de hand in den mond, *vix quotidianum victum habent, vel victus quotidianus illis vix suppetit.* Met de handen over elkander zitten, *otiosum esse, nihil agere,* bij *Tacitus.* De handen ergens in steken, *se immiscere alicui rei.* De handen in het spel hebben, *regere vel adjuvare rem,* bij *Scheller.* Op handen zijn, *ad, appropinquo, avi, atum, are.* De dag is op handen, *dies adpropinquat.* De milde hand opendoen, *beneficum esse.* De hand van iemand aftrekken, *deserere aliquem.* Iemand de hand boven het hoofd houden, *fulcire aliquem,* bij *Cicero;* ook *defendere, vel patrocinari.* Iemand iets aan de hand geven, *subjicere, suggerere vel suppeditare aliquid alicui.* Met handen grijpen, *manibus prehendere.* De handen in den schoot leggen, *otio se tradere.* Ook, voor, allen moed verliezen, *frangi animo.* De eene hand wascht de andere: dat is: de eene weldaad is de andere waardig, *manus manum lavat.* De laatste hand aan een werk leggen, *polire vel perficere opus.* Iemand op zijne hand hebben, *habere aliquem ad manum,* bij *Tacitus.* Iemand de handen binden, *circumscribere aliquem vel coercere potestatem alicui.* De handen zijn mij gebonden, *mihi non est integrum, vel non plane in mea potestate est.* Iemand op de handen dragen, *diligere vel in oculis ferre aliquem, unice fovere.* Iemand op de handen zien, *manus alicujus observare.* Voor de hand iets verkoopen, *promiscue vendere.* Uit de hand, *inter se, non publice.* B. v. een huis uit de hand verkoopen, *domum non publice sed inter se vendere.* De schrijfwijs van iemand, wordt ook hand genoemd, *manus, us, f.* bij *Sallustius.* Eigen hand, *chirographium, i, n.* Zijne hand bewijst het, *chirographium vel manus ipsius probat vel docet.* Van goederhand, *certe.* B. v. ik weet het van goederhand, *certe scio.* De hand ergens mede ligten, *vilius vendere.* De handen te huis houden, *prudentem esse, de aliqua re non laborare, abstinere manus.* Hij kan zijne handen niet te huis houden, *ubique rapit.* Ik wasch er mijne handen af, *rem istam non curo.* De handen uit de mouw steken,

Digitized by Google

omnem diligentiam adhibere. Handen aan het lijf hebben, *labori aptum esse.* Nu wil ik er geen hand meer aanzetten, *nihil amplius conabor.* Ik wil er geen hand of vinger om verroeren, *ne flocci quidem pendeo.* Het is met hun twee handen op eenen buik, *toti consentiunt.* Van de hand in den tand, *male parta male dilabuntur*, bij *Cicero*; dewijl zulks volgens den geleerden *Weiland* hetzelfde is, als: zoo gewonnen zoo geronnen. Aan de winnende hand zijn, *incipere luerari.* Aan de betere hand zijn, *convalescere, revalescere.* Ik heb nog eenig geld achter de hand, *peperci aliquid.* In de hand vallen, *exspectationem vel spem superare.* Aan iemands hand gaan: zoo veel als zich naar iemand voegen, *accommodare se alicui, facilem se alicui praebere.* Iemand naar zijne hand zetten, *accommodare sibi aliquem.* Iemand onder handen nemen, *reprehendere aliquem, castigare.* Voor de hand, *in praesenti.* Ik heb een glaasje op mijn eigen hand, *extraordinarium quid bibo.* Op zijn eigen hand, *propriâ auctoritate.* Het werk loopt mij over de hand, *labore sum obrutus.* Hand over hand, *raptim, celeriter, notabiliter*, bij *Plinius.* Het oproer neemt hand over hand toe, *tumultus glifcit.* Iemand van de hand wijzen, *recusare, inauditum aliquem dimittere.* Daar is nog koren genoeg voor handen, *commeatus adhuc abunde est.* Ik zit voor de hand, *lusus a me incipit vel ineipio lusum.* Men moet het voor de hand opnemen, *eligere non licet.* Iemand de handen vullen, *pacare aliquem pecunia.* Zijde of kant: naar de regter of linker hand, *dextrorsum, sinistrorsum vel in dextram vel sinistram partem.* Hand wordt ook genomen: voor eene menigte, of magt, *manus, us, f.* B. v. de menigte van zamengezworenen, *manus conjuratorum.* Hij heeft met eene kleine magt of hand vol volks groote vijandelijke benden geslagen, *parva manu magnas hostium copias fudit.* Handje verkl. wordt ook gebruikt in dezen zin: hij heeft er regt een handje van, *optime istam rem callet; vel veï itius est peritissimus.* Van hier: het onperf. werkw. handen, in den dagelijkschen trant: b. v. het handt mij niet, *hoc mihi commodum non est.* Voorts handig: bijv. n. *dexter, dextra et dextera, dextrum*; bijw. *dextere et dextre* Handigheid, b. v. *dexteritas, atis, f.* bij *Livius.* Zamenstell. handbekken, *malluvium, ii, n.* Handboei, *manicae, arum, f. plur.* Handblaker, *candelabrum manuale.* Handboek, *liber manualis, vel enchiridium, ii, n.* Handboog, *manubalista, ae, f.* bij *Veget. arcus manualis.* Handboom, *vectis, is, m.* Handbreed, *latus manûm*; zelfst. *latitudo manus*, hetwelk men ook handbreedte zegt. Handdadig, *particeps, ipis, omn. g.* Handdoek, *mantele, is, n. mantile, is, n. mantelium, ii, n. et mantilium*, volgens *Ruhnkenius.* Handenloos, *manibus carens.* Handeuvel, *chiragra, ae, f.* Handgaauw, *promptus manu.* Handgebaar, *gestus, us, m. gesticulatio, onis, f.* Handgeklap, *plausus, us, m.* Handgeld, *arrha, ae, f. arrhabo, onis, m. auctoramentum, i*, in den krijgsdienst. Handgemeen, *pugnans, antis, omn. g.* Van hier: handgemeen worden, *ad manus venire, concurrere*, bij *Cicero.* Handgemeen zijn, *pugnare, certare, dimicare, confligere, manum conferre cum hoste, manum conferere*, bij *Cicero*; *congredi cum hoste*, bij *Caesar.* Bij *van Moonen*, vinde men handgetrouw, *datione dextrae obligatus vel obstrictus.* Handgift, *strena, ae, f.* Handgreep, *ansa, manubrium*; ook wel *artificium.* Handgrenaat, *globus pyrobolus manualis.* Handgeweer, *telum manuale.* Handkusch, *osculum manu jactum.* Handkusschen geven,

Digitized by Google

is bij *Tacitus*: *jacere oscula.* Handlangen, *administro, avi, atum, are.* Handlang of handlanging, *administratio, onis, f.* Handlanger, *administrator, oris, m.* Handligting, *restitutio possessionis bonorum.* Handmolen, *mola manuaria.* Handpaard, *equus, qui manu ducitur vel ad manum.* Handschoen, *chirotheca, ae, f. manica, ae, f.* bij *Juven.* Van ijzer of lood, waarvan de kampvechters zich bebienden, *caestus, us, m.* bij *Cicero.* Handschrift, *chirographum, i, n. liber vel codex manu scriptus.* Ik heb het met mijn handschrift onderteekend, *manu mea signavi.* Handvatsel, zie Handgreep. Handverdraai, *distorsio, onis, f. manuum,* bij *Cicero.* Handwagen of kinderwagen, *chiramaxium, ii, n.* Handwater, *aqua manuaria,* bij *Gellius.* Ook zeggen wij voor een spreekwoord: het heeft er geen handwater bij, *nullatenus huic conferri vel comparari potest,* bij *Cicero.* Handwerk, *ars manuaria,* of alleen *ars, artis, f.* volgens *Scheller.* Handwerksborst, zegt men nog in sommige oorden van ons land, zóo veel als: *adolescens vel juvenis artem quandam manuariam profitens.* Handwerksman, *opifex, icis, m. operarius, ii, m.* Handzaag, *serra manualis.* Handzaam, *facilis, lis, le; tractabilis, lis, le.* Handdwaal, was voorheen in gebruik voor handdoek

Handel, m. allerlei bedrijf om aan de kost te komen, *quaestus, us, m. res, rei, f. negotium, ii, n.* Bij uitstek beteekent het koophandel, *mercatura, ae, f.* Handel drijven, *mercaturam facere negotior, atus sum, ari.* Elke onderhandeling, *pactio, onis, f.* lemands handel en wandel, zegt men: voor levensgedrag, *vita, ae, f. mores, um, m. pl.* Zamenstell. handelrijk, *mercatura abundans.* Handelplaats, *mercatus, us, m. forum, i, n.* Handelregt, *jus negotiandi.* Voor het regt in handelzaken, *jus negotiatorium,* bij *Scheller* Handelzaak, *res mercatoria, vel ad mercaturam pertinens.* Handelstad, *emporium, ii, n. vel urbs mercatoria.*

Handelen, b. w. *tracto, avi, atum, are; habeo, ui, itum, ere, aliquem; ago egi, actum agere cum aliquo.* B. v. hij heeft hem goed gehandeld, *bene illum tractavit, habuit, vel cum illo egit.* Iets bij wijze van koop verruilen, *muto, avi, atum, are.* Is er wat te handelen? *anne mutandum quid?* Koopmanschap drijven, *negotiari, mercaturam facere.* Voor leven: b. v. hij heeft altijd eerlijk gehandeld, *omnem suam vitam honeste vixit.* Gewagen, *dicere, mentionem facere, agere vel exponere,* volgens *Scheller.* Wederzijds eene zaak onder handen nemen, *paciscor, pactus sum, pacisci.* Van hier: handelaar, voor koopman, *negotiator, oris, m. pactor, oris, m.* zoo veel als onderhandelaar. Handelbaar, bijv. n. *facilis, lis, le; tractabilis, lis, le; indulgens, entis, omn. g. obsequens, entis, omn. g.* bij *Cicero.* Handeling, *actio, onis, f. actus, us, m. opus, eris, n. factum, i, n.* volgens *Scheller.* Onze handelingen, zegt men, *ea, quae agimus.* Ook voor koopmanschap, *mercatura, ae, f.*

Handgebaar, zie bij Hand.

Handhave, v. een woord dat reeds begint te verouderen, *ansa, ae, f. manubrium, ii, n.* Van hier: is het bedr. werkw. handhaven, met magt verdedigen, *tueor, tuitus sum, tueri, defendo, di, sum, ere.* Ook voor uitoefenen: b. v. de geregtigheid handhaven, *administrare justitiam.* Van hier: handhaver, *vindex, icis, m. defensor, oris, m. tutor, oris, m. patronus, i, m.* Handhaving, *defensio, onis, admi-nistratio, onis, f.*

Handreiken, b. w. *juvo, juvi, jutum, juvare, adjuvare; auxilior, atus sum, ari; operam alicui dare, officium praestare, ministrare,* volgens *Scheller.* Van hier: handreiker, *ministrator.*

Digitized by Google

tor, oris; minister, ri, m. adjutor, oris, m. auxiliator, oris, m. Handreiking, *ministratio, opera, ae, f. officium, ii, n.* volgens *Scheller.*

Handvest, v. *privilegium, ii, n.*

Handvol, v. *manipulus, i, m.* Eene geringe menigte: eene handvol volks, *parva manus.*

Hanekraai, m. *gallicinium, ii, n.*

Hang, m. *omne lignum vel funis, cui aliquid suspenditur.* In het bijzonder eene plaats, waar men vleesch of visch te rooken hangt, *locus ubi caro vel piscis fumo duratur.* Zamenstell. bokkinghang, *locus, ubi haleces fumum bibunt.* Doch de uitdrukking *bibere fumum* is alleen bij de dichters in gebruik.

Hangel en Haugelen, zie Hengel en Hengelen.

Hangen, b. en o. w. bedr. *suspendo, di, sum, ere.* B. v. aan eenen boom, *suspendere arbori, de arbore, ex arbore,* bij *Cicero; ad vel appendo, di, sum, ere; infigo et adfigo, fixi, ixum, igere.* Overdr. zijn hart aan iemand hangen, *deamare aliquem;* onz. *pendeo, pependi, pensum pendere.* B. v. aan de galg hangen, *pendere patibulo.* Spreekw. tusschen hangen en worgen zijn, *in ancipiti periculo esse.* Het voorkomen van hangen hebben: daar hangen dikke wolken aan de lucht, *nubes piceae coelo pendent.* Overdr. hem hangt een zwaar onheil over het hoofd, *magna illi imminet calamitas.* Op zijde hellen, *inclino, avi, atum, are.* B. v. die toren hangt, *turris ista inclinat.* Ergens aan blijven hangen, *haereo, aesi, aesum, aerere; adhaerere, inhaerere, haerescere, adhaerescere, inhaerescere.* Te zamen hangen, *cohaerere et cohaerescere.* Spreekw. van hangen: zijn leven hangt aan eenen zijden draad, *vita ejus in summo discrimine versatur, vel pendet perlevi momento, vel tenui pendet filo,* bij *Ovidius.* Naar beneden laten hangen, *demitto, isi, issum, ittere.* B. v. de ooren, *demittere aures.* Voorts wordt het werkw. hangen in de volgende spreekwijzen gebruikt: aan de lippen van den leermeester hangen, *pendere ab ore praeceptoris.* Zijn hart hangt aan het goud, *totus auro deditus est.* De vrede hangt aan den uitslag van dien krijg, *pax ab eventu proelii istius dependet.* Deze dingen hangen aan elkander, *haec invicem conjuncta sunt.* Die zaak hangt nog aan den spijker, *causa ista adhuc indicta est.* In twijfel hangen, *in dubio esse, haerere.* Van hier het deelw. hangende: met hangende pootjes bij iemand komen, *submisse ad aliquem venire.* Met hangende wieken te huis komen, *pudibunde domum reverti.* Zelfst. het hangen van den berg, *dejectus, us, m.* bij *Cicero; proclivium, ii, n.* bij *Front. devexitas, atis, f.* bij *Plinius; decursus montis.* Zamenstell. hangbast, *furcifer, suspendiosus, i, m.* bij *Plin.* Hangblaker, *candelabrum pensile.* Hangdief en hangman, zoo veel als beul, *carnifex, icis, m.* Hanggat, *cunctator, oris, m.* Hangmat, *lectus pensilis.* Hangoor, *flaccus, a, um. Vondel* zegt ook hangwieken, *demittere alas.*

Hanover, eene stad in Duitschland, *Hanovera, ae, f.* Een Hanoveraan, *Hanoveranus, i, m. & us, a, m.*

Hans, een verkorte mansnaam van Hannes zoo veel als Johannes; het beteekent ook eenen heer, *dominus, i, m.* B. v. ik zal voor eenen grooten hans spelen, *magnum me faciam,* bij *Plautus.* Ook voor eenen iegelijken persoon: b. v. in den keizerlijken artikelbrief staat: niemand, hij zij wie hij zij, klein- of groothans, mag eenen kwaaddoener aanhouden, *nemini cuilibet, seu pauperi seu divitis, maleficum prehendere licitum est.* Het gebruik heeft er een soort van verachting mede verknocht, zoo zeggen wij: b. v. een pochhans, *jactator, oris, m. magniloquus, a, um; vaniloquens,* en-

Digitized by Google

entis, omn. g. vaniloquus, a, m. Een ſmalhans, is bij ons iemand, die eene ſchrale keuken houdt: armmoedig, *indigus, a, m; egeus, entis, omn. g. egenus, a, m; pauper, eris, omn. g.* Van hier het ſpreekwoord: ſchraalhans is bij hem keukenmeester! *illi res angusta domi est!* Van hier: hansworst, *fannio, onis, m. ſcurra, ae, m.* Het verkleinw. hansje is bij ons nog in den ſchertſenden ſpreektrant in gebruik: hansje in den kelder! *infans in utero adhuc latens!*

Hanteren, b. w. eigenlijk, *tractare manibus*; zie Behandelen. Van hier hantering: voor kostwinning, *quaestus, us, m.*

Hanze, v. een verouderd woord, zoo veel als een verbond beteekenende, *foedus, eris, n. ſocietas, atis, f.* Het is nog overig in het woord hanzeſteden, *civitates foederatae, vel amicitia conjunctae.* Hansbeker is ook nog, *poculum amicitiae.*

Hap, m. zoo veel als men met den mond grijpen kan, *buccea, ae, f.* bij *Suetonius.* Een hapje, *buccella, ae, f.* bij *Martialis.* Van hier: happen, *hio, avi, atum, are*; zoo veel als gapen. Happig is ook gretig opſlokken, *avide devorare vel deglutire.* Van hier: happig, *avidus, cupidus, a, um; hians, antis, omn. g.* Happigheid, v. *aviditas, atis; cupiditas, atis, f.* bijw. Happig, *avide, cupide.*

Haperen, o. w. *haereo, haeſi, haeſum, haerere; haesito, avi, atum, are.* Voor ſtamelen, *balbutio, ivi, itum, ire.* Te kort ſchieten of ontbreken, *deſum, defui, deëſſe.* B. v. het haapert hem aan geld, *pecunia illi deest.* Voor vaſtzitten: b. v. het ſchip haapert, *navis in vado haeret.* Voor beletten: b. v. wat haapert u? *quid tibi impedimento est?*

Hard, bijv. n. *durus, a, m.* B. v. hard brood, *panis durus.* Harde vorst, *gelu acerbum.* Harde winter, *hiems aspera.* Harde krijg, *bellum ſaevum.* Harde koorts, *febris vehemens.* Van iets dat ons zeer treft: b. v. harde taal, *amarae voces.* Harde antwoorden, *dura reſponſa.* Dat eene zekere ruwheid heeft: harde ſtijl, *ſtilus rudis.* Dat iets uitſtaan kan: een hard paard, *equus fortis vel labori aptus.* Eene hevigheid aanduidende, b. v. hard loopen, *celeriter vel citato gradu currere.* Hard roepen, *alta voce clamare.* Hard ziek zijn, *graviter aegrotare.* Het is hard koud, *frigus acerbum vel gelu acutum est*, beide bij *Horatius.* Een harde ſtem, *vox gravis vel alta.* Voor ſtreng, *ſeverus, a, um; acerbus.* B. v. iemand hard behandelen, *ſevere vel acerbe habere aliquem.* Onbuigzaam, *rigidus, a, m.* Voor moeijelijk, *molestus, a, m.* B. v. dat valt mij zeer hard, *hoc mihi valde molestum est.* Die man heeft het hard, *homo iste duram agit vitam, vel multis magnisque affligitur calamitatibus*; bijw. *dure, acerbe, aspere, ſaeve, vehementer, amare, fortiter, celeriter, alte, graviter, ſevere, rigide, adverbia.* Van hier: hardachtig, *duriusculus, a, m.* Hardheid en hardigheid, *duritas, atis, f. duritia, ae, f. durities, iëi, f. acerbitas, atis, f. asperitas, atis, f. ſaevitia, ae, f. vehementia, ae, f. amaror, oris, m. amaritudo, inis, f. fortitudo, inis, f. celeritas, atis, f. gravitas, atis, f. ſeveritas, atis, f. rigor, oris, m.* Zamenſtell. hardebol: voor ſtijfhoofd, *contumax, pertinax, pervicax, acis; omn. g. obſtinatus, a, um; morosus, durus, capito, onis, m.* Hardhoorend en hardhoorig, *furdaster, ra, rum, vel furdus, a, m.* Hardhoorigheid, v. *furditas, atis, f. gravitas auditus; vel audiendi*, bij *Plinius*; ook *gravitas aurium.* Hardlijvig, *cui alvus est coacta*, bij *Celſus.* Hardharig, *duros pilos habens vel duris pilis aut crinibus.* Hardhandig, *manus calloſas habens, rudis, is, e.* Hardleerig, *parum docilis, indocilis, lis, le.*

Hardbastig, *duri corticis vel durum corticem habens.* Hardlooper, *cursor, oris, m.* Hardnekkig, *pertinax, acis, omn. g. contumax, pervicax, obstinatus.* Hardnekkigheid, *pertinacia, ae, f. contumacia, pervicacia, obstinatio, onis, f. animi;* ook zonder *animi.* Hardhartig, *durus, ferreus, a, m.* Hardvochtig, hetzelfde als hardhartig.

Harddraven, o. w. *cursum festinare, citato gradu currere.* Van hier: harddraver, *equus succusfator*, bij *Lucilius.* Harddraverij, *certamen cursus equorum.* Harddraving, *actio citato gradu currendi, festinatio cursus.*

Hardebollen, o. w. *obdurato capite se invicem collidere, contumaciter se invicem gerere.* Overdr. iets hevig uitftaan: b. v. het fchip moet met vele ftormen hardebollen, *navi multae tempestates perferendae sunt.* In den gemeenzamen trant zegt men: zij waren braaf aan het hardebollen, *vehementer inter se disceptabant.*

Harden, b. en o. w. *duro, avi, atum, are; indurare, obdurare, solidare et persolidare, acc.* Voor uitftaan, *fero, tuli, latum, ferre, perferre, perdurare, tolero, avi, atum, are.* Van iemand, die een gemakkelijk leven leidt, zegt men: gij kunt het daar wel harden, *commode illic res tuas agis.*

Harder, zie Herder.

Harderwijk, eene ftad in Gelderlasd, *Hardervicum vel Harderoyicum, i, n.*

Harem, o. een gebouw, waarin de vrouwen afzonderlijk van de mannen leven, *gynaeceum, ei, n.*

Harig, bijv. n. *pilosus, a, m; crinitus, capillaris, ris, re; capillatus, a, m.* Eene harige lucht is: *coelum urens.*

Haring, m. volgens de meest aangenomene gedachte, *alec, ecis; alex, ecis; halec, cis; halex, ecis; hallex, ecis, m. et f.* fchoon men ook door dit woord, eene ſaus uit het ingewand van zekere visſchen toebereid, verſtaan kan. *Linnaeus* geeft hem den naam van *clupea harengus;* of volgens *Scheller: harengus, i, m.* alleen. Spreekw. ik zal er haring of kuit van hebben, *hoc vel illud saltem obtinebo.* Zijn haring braadt daar niet, *res sua illic non agitur, vel non amice illic excipitur.* Zamenſtell. haringbuis, *navigium capiendis halecibus destinatum.* Haringdrooger of haringrooker, *infumator halecum.* Haringjager, *navigium halecibus celerrime adportandis inservieni.* Haringpakker, *constipator halecum.* Haringpakkerij, *locus, ubi haleces constipantur.* Harington, *cadus halecarius*, volgens *Scheller.* Haringvanger, *piscator halecum.* Haringvangst, *captura halecum.* Haringvisſcherij, *piscatio halecum.* Haringwijf, *harengaria vel alecaria, ae, f. * vel femina haleces vendens.*

Hark, v. *pecten, inis, m. rastrum, i, n. urpex, icis, m.* bij *Columella.* Verkl. harkje, *rastellum, i, n.* bij *Suet.*

Harlech, eene ſtad in Engeland, *Harlecum, i, n.*

Harmonie, v. een onduitsch woord, doch thans in onze taal bijna met het burgerregt beſchonken en veel in gebruik, *harmonia, ae, f. concentus, us, m. consensus, us, m. consensio, onis, f.* Zoo begint men ook het bijv. n. harmonisch, te gebruiken, *harmonicus, a, m; consonus, consentaneus, congruus, conveniens, entis, omn. g.* bijw. *harmonice, congruenter, convenienter, adverbia.*

Harnas, o. *lorica, ae, f. cataphracta, ae, f. thorax, acis, m.* Een harnas aangespen, *loricо, avi, atum, are*, bij *Plin. cataphractam vel thoracem induere.* Overdr. ik zal daarover het harnas niet aangespen, *hoc mihi stomachum non movebit.* Geharnast, v. d. *loricatus, a, m; cataphractatus, a, m*, bij *Livius.* Van hier: harnasdans, *pyrrhicha, ae, f.* bij *Plinius.* Harnasmaker, m. *opifex thoracarius vel*

Digitized by Google

vel loricarius; of het geen mogelijk beter is, *opifex loricarum vel thoracum.*

Harp, v. volgens *Scheller*, *harpa*, *ae*, *f. psalterium*, *ii*, *n. barbitos*, *i*, *n.* Van hier: harpslager, harpspeler, oudtijds harpenaar, *harpicen*, *inis*, *m.* doch dit is mijns oordeels, even als *harpa*, geen Latijn; *feriens chelyn*, bij *Seneca* voorkomende, *vel psallere doctus*, bij *Sallustius*, geloof ik, dat eer te verkiezen is. Harp is ook eene koperen zeef, waarover men de granen stort, om die te zuiveren, *cribrum*, *i*, *n.* Van hier het bedr. w. harpen, *excerno*, *crevi*, *cretum*, *cernere.* Het geen door de harp van het goede afgezonderd is, als stoppels, enz. *excrementum*, *i*, *n.*

Harpij, v. *harpya*, *ae*, *f.* bij *Virgilius*, dit woord is inzonderheid bij de dichters in gebruik, om de onheilen van den twist krachtig voor te stellen.

Harpluis, o. *funium nauticarum particulae*, *pice oblitae ad aperturas navium obstruendas inservientes.* Ook bij ons geteerd werk genoemd, welk men in de reten van de schepen inbreeuwt.

Harpoen, m. *jaculum uncinatum.* Van hier: harpoenen, b. w. *jaculo uncinato ferire vel vulnerare.* Harpoenier, *jaculator cetarius*, volgens *Scheller.* Harpoenstok, *hastile*, *is*, *n.* Harpoenwond, *vulnus jaculo uncinato illatum.*

Harpuis, o. *pulvis quidam resinosus*, *quo naves illinuntur.* Van hier het bedr. w. harpuizen, *pulvere resinoso illinere.*

Harre, v. *cardo*, *inis*, *m.* Eene deur die op eene harre staat, *janua semiaperta*, bij *Livius.* De harrestijlen van eene deur, zijn: *scapi cardinales*, bij *Vitr.*

Harrewarren, o. w. *tricor*, *atus sum*, *ari*, *cum aliquo*; *delitigo*, *avi*, *atum*, *are.* Van hier: harrewarrerij, *tricae*, *arum*, *f. plur.*

Hars, v. *resina*, *ae*, *f.* In de meeste streken van ons land zegt men: onz. het hars. Van hier: harsachtig, *resinosus*, *a*, *um.* Harsboom, *arbor resinae*, *vel resinosa.*

Harst, m. *frustum dorsi bovini*; dan daar men dit woord van harsten, bij *Kiliaan*, *asfare* afleidt, dunkt mij dat men er, *asfatum*, bijvoegen moet.

Hart, o. *cor*, *cordis*, *n.* bij *Cicero.* Ook het midden, *medium*, *ii*, *n. pars intima.* B. v. in het hart van de zee, *medio maris*, *vel medio mari.* In het hart van het land doordringen, *in intimam regionem penetrare.* Voor ziel, gemoed, *animus*, *i*, *m. pectus*, *oris*, *n.* B. v. die woorden drongen hem diep in het hart, *verba ista dicta in animum vel pectus illi penetrabant*, *vel descendebant*, bij *Sallust.* Voor inwendige kracht: b. v. wijn versterkt het hart, *vinum vires alit.* Voor een inwendig voornemen: b. v. ik heb al lang in mijn hart gehad, *jam diu in animo habui.* Hij draagt het hart op de tong, *nil aliud in pectore clausum*, *quam in lingua promtum habet.* Het geweten: b. v. uw hart veroordeelt u, *conscientia tua te condemnat.* Lust en trek naar iets: b. v. hij heeft zijn hart aan die dingen opgehaald, *rebus istis se explevit*, bij *Curtius.* Zijn hart ophalen, *genio indulgere*, *curare genium*, bij *Horat.* Moed: b. v. de vijand had het hart niet, *hosti animus non erat*, *vel non tam audax erat.* Iemand een hart onder den riem steken, *animum addere alicui.* Liefde of genegenheid: b. v. iemands hart stelen, *adrepere animo alicujus*, bij *Tacitus*; *furtum facere affectibus alicujus*, bij *Seneca.* Hiertoe behooren de spreekwijzen: het hart beroeren, *conturbare animum.* Bewegen, *commovere.* Breken, *frangere vel infringere.* Zijn hart voor iemand sluiten, *benevolentiam alicui denegare.* Van harte voor opregtelijk: b. v. iemand van harte liefhebben, *sincere diligere aliquem*, *toto corde aliquem ama-*

Digitized by Google

amare. Ter harte: b. v. niets gaat mij meer ter harte, *nihil mihi magis cordi est, vel nihil antiquius habeo*, bij *Cicero*. Van harte, gaarne, *libenter, libentissime, non gravate, et non gravatim, propensè, adv.* Met een opregt hart, *integriter, caste*. Verkleinw. hartje: het geen dikwijls voor een troetelwoord gebruikt wordt: mijn hartje! *mea vita! corculum meum*, bij *Plautus*; *meum delicium, meum suavium, mea voluptas unica, mel meum*, bij denzelfden; *animulus, i, m.* Ook zegt men: in het hartje van den zomer, *adulta aestate*. In het hartje van den nacht, *mediâ nocte vel intempestâ nocte*. Van hier: hartelijk, *cordatus, a, m.* Voor vurig, *ardens, entis, omn. g.* B. v. hartelijke gebeden, *ardentes preces, vel fervidae*. Voor genegen, *propensus, a, m; benevolus, benignus, amicus, sincerus*. Hartelijkheid, v. *propensitas, atis, f. ardor, oris, m. benevolentia, ae, f. benignitas, atis, f. amicitia, ae, f. sinceritas, atis, f.* Bijw. hartelijk, *cordatè, ardenter, propensè, benevolè, benignè, amicè, sincerè, adverbia*. Hartig, hetzelfde als hartelijk, doch in den gemeenen trant noemt men ook hartig, iets, dat sterk gezouten is: b. v. dat vleesch is vrij hartig, *caro ista satis salita, vel salsa est, caro salita*, staat bij *Fabianus*. Zamenstell. hartader, *arteria, ae, f.* Harteleed, *dolor, aegritudo, molestia animi, cordolium, ii, n.* bij *Plautus*. Harteloos, *fractus animo*. Hartelust, *vera vel summa animi oblectatio*. Hartklopping, v. *palpitatio cordis*. Hartklep, *valvula cordis*. Hartbeen, *os pectoris, vel os sterni*. Hartekamer, *ventriculus cordis*. Hartkoorts, *febris cardiaca*. Hartlapje, *auricula cordis*. Hartenet, *reticulum pectorale*. Hartzak, *pericardium, ii, n.* Hartslag, *pulsus cordis*. Hartspanning, *morbus cardiacus*, zegt *Scheller*; ik zoude liever zeggen: *morbus e nimia tensione cordis oriens*; of enkels *tensio cordis*. Hartewee, *cardialgia, ae, f.* Hartevriend, *suavis amicus ex animo*, bij *Cicero*; *intimus*. Hartvriendschap, *interior amicitia*, bij *Livius*. Hartzeer, *dolor, oris, m. aegrimonia, ae, f. angor animi*; zie verder droefheid. Hartgewas, *polypus cordis*.

Hartstogt, m. *affectio animi*, bij *Cicero*; *affectus, us, m. animi motio, motus animi, commotio animi*, alle bij *Cicero*. Voor drift, *fervor, oris, ardor, oris, m.* Genegenheid, *cupido, inis, f. cupiditas, atis, f. libido, inis, f.* Voor aandoening, neemt men de eerste beteekenissen van hartstogt: zijne hartstogten waren in beweging, *animus illi commotus erat*. Zijne hartstogten bedwingen, *compescere vel constringere mentem, animo moderari*, bij *Cicero*; *imperare cupiditatibus, infrenare impetus*, bij *Plin.*

Haspel, m. *rhombus, i, m.* bij *Ovidius*. Het spreekwoord op den haspel passen, is: *omnia accurate curare et examinare*. Dat is een haspel van een mensch, zegt men in den gemeenen spreektrant, een sukkel, *homo nihili*. Van hier het bedr. w. haspelen, *ducere filain rhombum*, volgens *Scheller*. Ook beteekent haspelen zoo veel als verwarren, *turbo, avi, atum, are; commisceo, iscui, istum vel ixtum, iscere*. B. v. alles door elkander haspelen, *omnia commiscere*. Ook over eene zaak haspelen of twisten, *altercor, atus sum, ari; disceptо, avi, atum, are; de aliqua re*. Van hier: haspeler (haspelaar), *turbator, oris, m. disceptator, oris, m. altercator, oris, m.* bij *Quintilian*. Haspeling, v. *turba, ae, f. disceptatio et altercatio, onis, f.* Haspelwerk, *opus sordidum, imperfectum*.

Hasfebasfen, o. w. *tumultuor, atus sum, ari; strepo, ui, itum, ere; oblatro, avi, atum, are*; ook *altercor, atus sum*,

Digitized by Google

ari, cum aliquo. Hasfebasseerij: ook zegt men in Friesland gehasfebas, *tumultus, strepitus, us, m. oblatratus, us, m. altercatio, onis, f.*

Haten, b. w. *odi, odisse, verbum defectivum.* Iemand haten, *ferri odio in aliquem, odio persequi aliquem*, het *futurum participii, osurus*, komt bij *Cicero* voor; *osus, a, m*, bij *Plautus*, waarvoor meer *exosus, a, m*, gebruikt wordt. Doodelijk hatende, *perosus, a, m*, bij *Livius*. Van hier: hater, *osor, oris, m.* Haatster, v. *femina quae odit.* Hatelijk: waarvoor eertijds hatig in gebruik was, *odiosus, a, um; turpis, is, e; dysformis, is, e; foedus, a, um*; bijw. *odiose, turpiter, deformiter, foede, adverbia.* Hatelijkheid, v. *turpitudo, inis, f. deformitas, atis, f. foeditas, atis, f.* ook komt *invidia facti* zeer fraai in dezen zin bij *Sall.* voor.

Have, v. zoo veel als goederen, middelen, bezittingen, van het oude haven, hebben, *facultates, um, f. plur. opes, um, f. plur. fortunae, arum, f. plur. supellex, ectilis, f. possessio, onis, f.* Zoo zegt men ook varende have voor roerende goederen, *res mobiles.* Van hier: haveloos, dat bij ons gemeenlijk voor flordig genomen wordt, het is eigenlijk arm, behoeftig, die geene have heeft, *pauper, inops, egens, egenus, indigus.* Maar in den tweeden zin beteekent het flordig, om dat een arm mensch door gebrek aan het benoodigde natuurlijk een flordig aanzien hebben moet, dan is het: *sordidus, a, m, et sordidatus, a, m*, bij *Terentius.* Voorts, van hier: havezaat, avesate en avesathe, *villa, ae, f. praedium, ii, n.*

Haven, v. *portus, us, m.* In de haven leggen, *premere portum*, bij *Ovidius.* In de haven komen, *intrare portum.* Uit de haven loopen, *solvere e portu, prodire ex portu*, bij *Caesar.* Voor de haven ten anker komen, *facere anchoras ante portum*, bij *Livius.* De mond van eenen haven, *ostium vel introitus, aditus portus*, bij *Cic.* Een land waar vele havens zijn, *portuosa regio.* Daar geene havens zijn, *importuosus, a, um*, bij *Tacit.* Spreekw. in behouden haven zijn, *periculis liberum esse* Fig. hij is in de haven zijner begeerte, *scopum suum attigit vel voti compos factus est.* Van hier: havencijns of havengeld, *pecunia, quae pro usu portus solvitur.* Havenmeester, *praefectus vel magister portus; limenarcha, ae, m.* in de pandecten. Havenregt, *jus portus.* Havenvuur, *lucerna portus vel pharus, i, m.*

Havenen, b. en o. w. eigenlijk in de haven komen: doch het komt meest voor in den zin van reinigen, *munde, avi, atum, are; lustrare, purgare.* Ook behandelen: iemand wakker havenen, *male accipere aliquem.* Iemand naar zijne verdiensten havenen, *ornare aliquem ex virtutibus suis*, bij *Terentius.* Gehavend, v. d. ik ben daar slecht gehavend, *male me acceperunt.* Hoe zijt gij weer gehavend! *quam male ornatus es!* Voor afrossen, *depexum aliquem dare, vel deverberare.* B. v. hij heeft hem deerlijk gehavend, *miserrimum in modum exornatum dedit*, bij *Terent.*

Haver, v. *avena, ae, f.* Van haver, *avenaceus et avenarius, a, m*, bij *Plinius.* Zamenstell. haverbrij, *puls avenaria.* Havergort, *avena semimolita.* Havermeel, *farina avenacea.* Haverpap, zie Haverbrij. Haverstroo, *stramentum avenarium.* Haverveld, *ager avenarius.* Haverbier, *cerevisia ex avena cocta.* Havergras, *gramen avenaceum.* Haverroos, *rosa spinosissima*, bij *Linnaeus.* Haverkaf, *palea avenacea.* Haverstoppel, *stipula avenacea.* Haverdrank, *decoctum avenaceum.* Haverwortel, *scorzonera vel scorzonera Hispanica*, bij *Linn.*

Haverij, v. schade of verlies, *damnum, i, n. jactura, ae, f.* Ook is

is haverij, schavergoeding, *compensatio damni.*

Haveres, m. zoo veel als een wilde esseboom, *ornus, i, f.*

Havik, m. *accipiter, tris, m.* bij *Cicero; cenchris, idis, f.* bij *Plinius.* Zamensteld. haviksbruid, *accipitrina, ae, f.* bij *Apul. hieratium, ii, n.* bij *Plinius.* Havikneus, *nasus aquilinus sive aduncus.*

Havre, of ook Havre de Grace, eene zeestad in Frankrijk, *Gratiae-portus.*

Hazelaar, m. *corylus, i, f.* bij *Virgilius.* Hazelnoot, *nux avellana.* Hazelhoen, *attagen, enis, m. lagopus; podis, m.* Hazelmuis, *mus avellanarum.* Hazelwortel, zeker kruid, *asarum, i, n. perpensa, ae, f.* beide bij *Plinius.*

Hebben, b. w. *habeo, ui, itum, ere.* Voor houden, *teneo, ui, entum, enere.* B. v. ik heb eenen stok in de hand, *baculum manu teneo.* Bezitten, *possideo, edi, essum, ere.* B. v. die man heeft veel goed, *vir iste magnas opes possidet.* Verzien zijn met iets, *praeditum vel instructum esse aliqua re.* B. v. die man heeft vele deugden, *vir iste multis praeditus, instructus vel ornatus est virtutibus.* Voor iets, dat wij ondervinden: b. v. dorst hebben, *sitio, ivi, itum, ire.* Honger hebben, *esurio, ivi, itum, ire.* De koorts hebben, *laborare febri.* Ook voor weten: b. v. nu hebt gij mijn besluit, *nosti, tenes, habes meum consilium.* Voor verkrijgen, *accepio, epi, eptum, ipere.* B. v. morgen zult gij het geld hebben, *cras pecuniam accipies.* Bevoordeelen, *commodum creare.* B. v. wat hebt gij daaraan? *quod commodum res ista tibi creat?* Bekleeden: b. v. een groot gezag hebben, *magnae esse auctoritatis vel in magna auctoritate.* Voor toelaten: b. v. mijne ouders willen het niet hebben, *parentes mei non sinunt.* Voor moeten: doch dan volgt er de onbepaalde wijs achter: b. v. ik heb mij voor alle ondeugden te wachten, *debeo vitare omnia vitia;* of het geen beter is, *omnia vitia evitanda sunt mihi.* Ik heb zeer veel te doen, *valde occupatus sum, vel obrutus sum negotio.* In de gemeenzame verkeering zegt men ook: ik heb veel nering, *multum vendo.* Iemand bedriegen, doch dan voegt ment er ook wel beet, bij: ik heb hem beet gehad, *illum fefelli.* Van hier: hebachtig, bijv. n. *cupidus, a, m; avidus, a, m.* Hebbelijk, bijv. n. *aptus, a, m; habilis, lis, le; idoneus, a, m.* Hebbelijkheid, *aptitudo, inis, f. habilitas, atis, f.* Hebbelijkheid wordt ook voor gewoonte gebruikt, *consuetudo, inis, f. mos, oris, m.* Hebzucht, *avaritia, ae, f.* Hebzuchtig, *avarus, a, m.*

Hebreër, m. een afstammeling van Heber, *Hebraeus, i, m. Hebraeus, a, m.* Van hier het bijv. n. Hebreeuwsch, *Hebraïcus, a, m.* B. v. de Hebreeuwsche taal, *lingua Hebraica.* In welken zin men Hebreeuwsch ook zelfstandig gebruikt.

Hecking, eene stad in Duitschland, *Hechinga, ae, f.*

Hecht, bijv. n. *solidus, a, m; firmus, a, m,* bij *Cicero* en *Ovidius.* B. v. een hecht werk, *opus solidum.* Fig. voor duurzaam, *durabilis, lis, le.* Hecht maken, *solido, avi, atum, are; firmare, consolidare, confirmare.* Van hier bedr. en onz. w. hechten, *ad vel alligo, avi, atum, are, illigare; figo, ixi, ixum, igere, ad vel affigere; adstringo, inxi, ictum, ingere; devincio, inxi, inctum, incire; connecto, exui, exum, ectere; conjungo, unxi, unctum, ungere; committo, isi, issum, ittere; adtexo, exui, extum, exere, et contexere,* alle bij *Cicero.* Zich sterk aan iets hechten, *deditum esse alicui rei.* Gehecht, v. d. *alligatus, a, m; fixus, affixus, adstrictus, devinctus, deditus,* Van hier: hechtenis, *detentio, onis, f.* zie verder op Gevankenis. Hechting, *conjunctio, onis, f.* com-

commissura, ae; f. nexus, us, m. compactio, onis, f. In de bouwkunde, *jugamentum, i, n.*

Hechtsel, is hetzelfde. Hechtbalkjes, *capreoli, orum, m. plur.* bij *Vitruvius.*

Hechtheid, *solidites, atis, f. firmitas.* Hechtmaking, *solidatio, onis, f.* bij *Vitruvius.*

Hede, v. *vita cannabis crassiora.* In Friesland zegt men hiede.

Heden, een bijw. van tijd, *hodie, adv. hodierno tempore, die hodierno;* het is ook zoo veel als *nunc, in praesentia,* bij *Nepos. in praesentia,* bij denzelfden. Tot heden toe, *usque ad diem hodiernum, vel usque ad hunc diem.* Van heden af, *a die hodierno vel ab hoc die.* Heden ten dage, *hodie, hoc die, hoc tempore, nunc.* Van hier het bijw. hedendaags, zoo veel als heden ten dage, en het bijv. n. hedendaagsch, *hodiernus, a, um;* waarvoor *Hooft* ook hedensch gebruikt.

Heef, zie Hef.

Heel, bijv. n. en bijw. is in de dagelijksche taal meest gebruikelijk voor geheel, zie dat woord; als bijwoord beeft het de beteekenis van zeer: b. v. hij is heel ziek, *vehementer vel valde aegrotat.* Ik zoude er nog al heel wat tegen in kunnen brengen, *omnino multa objicere possem.* Het is heel wel, *rectissimum vel optimum est.* Heel en al, *sine exceptione.* Heel heeft ook de beteekenis van genezen, *sanatus, a, m.* B. v. de wond is heel, *vulnus sanatum est.* Niet gebroken, *infractus, a, m; vel non fractus, non laceratus.* B. v. mijne schoenen zijn nog heel, *calcei mei nondum sunt laceri.*

Heel, bijv. n. en bijw. voor achterhoudend, *obscurus, a, m,* bij *Cicero.* Hij is niet heel voor zijne vrienden, *non integer vel sincerus in amicos est.* Van hier heelheid, v. *reticentia, ae, f. obscuritas, atis, f.* Van hier: helen voor verbergen, zie helen.

Heelen, b. en o. w. heel maken, genezen, *curo, avi, atum, are; sanare, medeor, eni, dep.* B. v. ik zal die wond rasch heelen, *brevi vulnus hocce sanabo.* Onz. heel worden, *sanesco, ui, escere et consanescere.* Van hier: heeling, *sanatio, onis, f. cura, ae, f. medela, ae, f.* Heelbaar, *sanabilis, lis, e.* Onheelbaar, *insanabilis, is, le.* Zamenstell. heelloon, *merces medendi.* Heelkunst, *ars medica, ars medendi.* Heelkruid, *herba medica.* Heelmeester, *medicus, i, m.* Heelkracht, *vis sanandi, vis salutaris, vis medendi.* Heelkunde, *scientia medendi.* Heelmiddel, *remedium, ii, n. medicamentum, i, n.* Heelpleister, *emplastrum sanatorium* of liever *medicamentum sanationi inserviens.* Heelvleesch, *caro sanata.*

Heem, o. *domus, us, f. regio, onis, f. patria, ae, f. locus natalis.* De overblijfsels zijn nog in de woorden: inheemsch, *patrius, a, m; domesticus, a, m;* en uitheemsch, *externus, a, m; peregrinus, a, m,* te vinden. *Kiliaan* noemt het heim, even als de Hoogduitschers; van waar ook heimelijk en geheim: hetwelk dus eigenlijk is: *quod inter parietes vel in secreta aedium parte fit.* Van heem stamt het woord heemraad en heemraadschap af, zijnde bij ons: *praefectus et praefecturà aggerum,* dewijl bij ons het behoud van den vaderlandschen grond, voornamelijk in de dijken bestaat. Van hier ook het bekende woord: heemwee of heimwee, *desiderium patriae.* B. v. hij heeft het heimwee, *desiderio patriae laborat;* het geen mij verwondert, dat door den grooten *Weiland* niet aangeteekend is.

Heen, een bijw. van plaats; de rigting naar eene plaats aanduidende: b. v. daar heen, *eo.* Ergens heen, *quoquam et quopiam.* Ginds heen, *illuc, istuc, illorsum.* Hierheen, *huc.* Nergens heen, *nusquam.* Waarheen? *quo? vel quorsum?* Ook wordt het voor werkwoorden geplaats, die eene begonnene verwijdering aanduiden:

Digitized by Google

den: b. v. heengaan, *abire*, *proficisci*. Heenkomen, *advenire*, *adpropinquare*. Ook geeft het voor andere geplaatst eene voortduring te kennen: b. v. heenpraten, heenbabbelen, *fine intermissione loqui*. Ook bij uitdrukkingen van hartstogten geeft het den dood te kennen: b. v. ellendige, ik wil heen! *me miserum*, *mortem exopto!* Van hier waarschijnlijk het woord henekleed, *vestis mortuaria*. Schoon de afleiding van dit laatste woord verkiesselijker zij, volgens *Weiland* van het oude Friesche woord, hune of hunne, den dood beteekenende: van waar het woord hune of hunnebedden, *sepulcra*, *orum*, *n. plur.* afteleiden is.

Heep, v. zoo veel als een hakmes, *machaera*, *ae*, *f.* bij *Suet.* *clunaculum*, *i*, *m.* bij *Gell.* *falx arborea*, bij *Scheller*.

Heer, o. het geen volgens *Weiland* zeer verkeerdelijk heir gespeld wordt, is eene groote menigte van dingen, *copia*, *ae*, *f.* Gemeenlijk nemen wij het woord voor eene tot den krijg uitgeruste menigte, *exercitus*, *us*, *m.* *copiae*, *arum*, *f. plur.* Zamenstell. heerbaan, *via regia vel publica*. Heerhamer, *malleus militaris*. Heerbijl, *fecuris militaris*. Heerkracht, *vis vel robur exercitus*. Heerleger, *exercitus*, *vel castra*, *orum*, *n. plur.* Heerschouw, *lustratio copiarum*. Heerspits, *acies*, *iei*, *f.* Heertogt, *agmen*, *inis*, *n.* Heervaart, *iter*, *ineris*, *n.* *exercitus*.

Heer, m. *dominus*, *i*, *m.* Heer over iemand, *potens alicujus*, volgens *Scheller*. Ten opzigt van de bedienden, *herus*, *i*, *m.* Een voornaam heer, *princeps*, *ipis*, *m.* ook *vir illustris*. Heer van den huize, *paterfamilias*, *a*, *m.* Voor heer spelen, *dominor*, *atus sum*, *ari*; *dominum agere*. Zijn eigen heer, *homo sui juris*. De jonge heer, *filius familias*. Heer of bezitter, *possessor*, *oris*, *m.* ook *dominus*, *i*, *m.* Heer Κατ' ἐξοχὴν is, God, *Deus*, *i*, *m.* In des heeren naam, *in nomine Dei*. In den heere ontslapen, *pie mori*. De Romeinen gebruikten nooit dit woord als eenen eernaam, maar alleenlijk *vir*; waarbij een *adjectivum*, *clarus*, *illustris vel amplus*, voegden. Groote heer wordt bij ons ook de Turksche keizer genoemd, *Summus Turcarum imperator*. De vergadering van regters wordt ook, door het woord heeren aangeduidt: b. v. de heeren zijn vergaderd, *judices convenerunt vel frequens senatus est*. Van daar onze spreekwijs: het zal wat wezen, als het voor de heeren komt, *nil valebit in judicio*. Van hier: heerlijk, bijv. n. *egregius*, *augustus*, *amplus*, *splendidus*, *magnificus*, *a*, *m.* Voor aanzienlijk, *praestans*, *antis*, *omn. g. excellens*, *praeclarus*, *a*, *m.* Voor prachtig, *lautus*, *a*, *m*; bijw. *egregie*, *augusto*, *ample*, *splendide*, *praeclare*, *magnifice*, *laute*, *adverbia*. Heerlijkheid, *pompa*, *ae*, *f.* *gloria*, *ae*, *f.* *splendor*, *oris*, *m.* *magnificentia*, *ae*, *f.* *majestas*, *atis*, *f.* Ook is heerlijkheid, *dominium*, *ii*, *n.* *dynastia*, *ae*, *f.* Zamenstell. ambachtsheer, *toparcha*, *ae*, *m.* *dynastes*, *is*, *vel dynasta*, *ae*, *m.* *satrapes vel satrapa*. Ambachtsheerlijkheid, *toparchia*, *ae*, *f.* *dynastia*, *ae*, *f.* Betaalsheer, *solutor*, *oris*, *m.* Geneesheer, *medicus*, *i*, *m.* enz. Voorts: heerendienst, *servitium domini*. Heerenhuis, *domus domini*, *sedes*, *domicilium vel habitatio domini*, bij *Scheller*. Heerenknecht, *servus vel famulus*, *i*, *m.* Heerenloon, *merces domini*. Heerenwoning, zie Heerenhuis. Heerenzondag, *dies solis ante diem cinerum*, *vel dies dominica*, *esto mihi*. *Vondel* zegt heerin in het vrouwhera, *ae*, *f.* bij *Ter*.

Heerd, zie Haard.

Heerschap, o. is eigenlijk: magt, gebied, doch het is in dezen zin niet meer in gebruik, en wordt alleen, onder den boerenstand vooral, voor een enkel persoon, heer, gebruikt. Van hier:

Heer-

Digitized by Google

Heerſchappij, v. zie Gebied.

Heerſchen, o. w. *impero, avi, atum, are; regnare, rego, exi, ectum, egere; dominor, atus ſum, ari*, bij *Cicero; guberno, avi, atum, are; jura dare*, bij de dichters. Heerſchen is ook, in zwang zijn, *in uſu eſſe, graſſor, atus ſum, ari.* B. v. eene heerſchende ziekte, *morbus graſſans.* Heerſchende, *dominans, antis, omn. g. imperioſus, a, m.* Van hier: heerſchachtig, *imperioſus, a, m: ſuperbus, altus.* Heerſchachtigheid, *ſuperbia, ae, f.* Heerſcher, m. *dominus, i, m. moderator, oris, m. potens, entis, omn. g.* Heerſcheres, *domina, ae, f. imperatrix, icis, f. moderatrix, dominatrix.* bij *Cicero.* Heerſching, *imperium, ii, n. dominatio, moderatio, onis, f. moderamen, inis, n.* Zamenſtell. heerschlust, *cupido dominandi, imperandi, regnandi.* Heerschzucht en heerschzuchtigheid, hetzelfde. Heerschzuchtig, *cupidus dominandi, imperandi, regnandi, imperioſus*, volgens *Scheller*

Heesch, bijv. n. *raucus, a, m*, bij *Cicero; rauciſonus, a, m*, bij *Catullus.* Heesch zijn, *ravio, ire; rauceo, ui, ere*, bij *Plinius.* Heesch worden, *raucesco, ere.* Van hier: heeschachtig, *ſubraucus, a, m; raviſcellus, a, m*, bij *Plautus.* Heeschheid, *raucitas, atis, f.* bij *Plinius; ravis, is, f.* bij *Plautus.*

Heester, m. *frutex, icis, m.* Eene plaats vol heesters, *frutetum, i, et fruticetum, i, n.*

Heet, bijv. n. *calidus, a, m; fervidus, ardens, entis, omn. g.* B. v. heet water, *aqua calida.* Heete zomer, *aestas fervida.* Heet ijzer, *ferrum ardens.* Eene heete koorts, *febris ardens*, bij *Celſus; febris fervida*, bij *Lucretius.* Dat ſterk de zenuwen prikkelt, *acer, acris, acre.* Zeer gezet op iets: b. v. hij is zeer heet op het ſpel, *aleae deditus est.* Hij is heet om te vechten, *flagrat cupidine pugnae.*

Ridſig, *laſcivus, libidinoſus, a, m.* Driftig, *ardens, entis, omn. g.* B. v. in zijne begeerten, *ardens in cupiditatibus*, bij *Sallustius.* Spreekw. het ging er heet van den rooster, *ſummo ardore res agebatur.* Het is een heet hangijzer, *res est periculi plena.* Smeed het ijzer, wanneer het nog heet is, *utendum est occaſione.* Hij is op heeter daad betrapt, *in flagranti delicto deprehenſus est.* Heet zijn, *caleo, calui, calitum, calere, ferveo, bui, vere, flagro, avi, atum, are.* Heet of ridſig zijn, *catulio, ivi, itum, ire*, bij *Varro.* Heeten of heet maken, *calefacio, eci, actum, acere; concalefacere*, bij *Cicero; calefactare*, bij *Plautus; ferveſacere et conferveſacere.* Heet gemaakt, v. d. *calefactus, concalefactus, ferveſactus, a, m*, bij *Caeſar.* Zeer heet maken, *percandefacio, eci, actum, acere*, bij *Vitruvius.* Zeer heet gemaakt, *percandefactus, a, m.* Een weinig heet maken, *ſufferveſacere*, bij *Plinius.* Een weinig heet gemaakt, *ſufferveſactus, a, m.* Heet worden, *calefio*, bij *Plinius; concalefio, actus ſum, ieri*, bij *Varro; calesco, ui, escere, concalescere, incalescere, conferveſcere, candesco, ui, escere.* Zeer heet worden, *percaleo, percalesco, excandesco, recandesco et recandeo, ui, ere; incandesco, exardesco.* Weder heet worden, *recaleo, recalesco, referveo et refervesco*, bij *Cicero.* Bijw. heet, *calide, fervide, ferveſer, ardenter, flagranter, laſcive, libidinoſe.* Heet makende, *excalfactorius, a, m*, bij *Plinius.* Heetmaking, *excalfactio, onis, f.* bij denz. Zamenſtell. heethoofd en heethoofdig, *pronus ad iram.*

Hef, v. *amurca, ae, f. faex. faecis, f.* Oneigenlijk, ſlechtheid: b. v. de hef des volks, *fex populi, plebecula, ae, f.*

Heffen, b. w. *tollo, ſuſtuli, ſublatum, tollere, attollere, extollere, ſuſtollere, levo, avi,*

Digitized by Google

atum, are; allevare, elevare, sublevare, erigo, rexi, rectum, rigere aliquid. Ten doop heffen, *sponsorem in baptismo esse.* Met gezag eischen, *summa auctoritate, i, e; vi poscere;* ook *extorquere.* Van hier: heffer, *extortor, oris, m.* bij *Terentius.* Heffing, *levatio, sublatio, concussio, onis, f.* bij *Ulpianus; impositio census.* Zamenstell. hefboom, *vectis, is, f.* bij *Cicero.* Hefdeeg, *fermentum, i, n.* bij *Plin.*

Heft, o. *ansa, ae, f. manubrium, ii, n.* Ook schrijft men hecht.

Heftig, zie Hevig.

Heg, v. *sepes, is, f.* bij *Cicero; sepimentum, i, n.* bij *Varro; seps, sepis, f.* bij *Plinius; septa, orum, n. plur.* bij *Cic.*

Hei! een tusschenwerpsel om stilte houden, *heus, hei, ohe! interjectiones.*

Hei, v. *fistuca, ae, f.* bij *Vitr. scapus, i, m.* bij *Plinius.* Van hier: heijen, zoo veel als door middel van eene hei indrijven, *fistuco, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Geheid, v. d. *fistucatus, a, m.* bij *Vitr.* Heijing, v. *fistucatio, onis, f.* bij *Vitr.* Heiblok, *truncus, i, m.*

Hei of heide, v. *erica, es, f.* bij *Plinius;* bij nieuwere schrijvers als *Linnaeus* en andere wordt dezelve ook *erica, ae, f.* genoemd. Eene dorre landstreek, waar niets dan heide groeit, wordt ook heide geheeten, *ericetum, i, n.* Van het onverbuigb. bijv. n. heiden, van heide gemaakt, *ericeus, a, m.* B. v. een heiden bezem, in de wandeling heibezem, *scopae ericeae.* Zamenstell. heidebloem, *flos ericae.* Heidestruik, *frutex, ericae.* Heikrekel, *cicada in ericeto vivens.* Heidekruid, *erice, es, f.* ook *empetrum nigrum.* Heideeuwrik, *alauda sylvestris,* bij *Klein.*

Heidelberg, eene stad in Duitschland, *Heidelberga, ae, f.*

Heiden, m. iemand, die buiten kennis van den waren God leeft, *ignarus veri Dei, alienus a vera ecclesia,* volg. *Scheller.* Bij de kerkelijke schrijvers, *paganus, ethnicus, gentilis.* Van hier: heidendom, *paganismus, i, m. gentilismus, gentilitas, atis, f.* * Heidensch, bijv. n. *paganus, a, m; gentilitius, ethnicus.* * Spreekw. zij leiden daar een heidensch leven, *more Graeco illic vivitur, vel Graecantur illic.*

Heil, o. *salus, utis, f. felicitas, atis, f. fortuna, ae, f.* volgens *Scheller.* Zamenstell. heilbegeerig, *cupidus salutis.* Heilbegeerte, *cupido vel cupiditas salutis.* Heilbron en heilfontein, *fons salutis.* Heilrijk, *salute dives.* Heilweg, *via salutis.* Heilwensch, *votum salutis vel gratulatio.* Iemand heil wenschen, *gratulor, atus sum, ari alicui.* Heilzaam, *salutaris, ris, e; salubris, ris, e; salutifer, era, erum;* bijw. *salubriter, salutariter, feliciter, adv.* Heil wenschende, *gratulabundus, a, m.* Heilmaand, *mensis Decembris.*

Heiland, m. *servator, oris; liberator, oris, m.*

Heilbot, v. zekere groote platvisch, *passer, eris, m.* bij *Plin.*

Heilig, bijv. n. *sanctus, a, m; sacer, cra, crum.* Voorheen beteekende dit woord zoo veel als heilaanbrengende, doch in deze beteekenis is het verouderd en komt thans alleen in den zedelijken zin voor. Zoo is het opperwezen in nadruk heilig, *sanctum numen, deus sanctus.* Een mensch, die de deugd bemint en uitoefent, is: *probus, pius, religiosus;* ook *sanctus, a, m.* De heilige schrift, *scriptura sacra.* Eene heilige plaats, *locus sacer, vel sacratus.* Uwe vriendschap is mij heilig, *amicitia tua mihi sacra est;* bijw. *sancte, probe, pie, religiose, adv.* Verkleinw. heiligje, wordt gebruikt voor eene prent, waarop de beeldtenissen van eenige heiligen gedrukt zijn, *tabella, in qua imagines quorumdam sanctorum impressae sunt.* Van hier: heiligdom, *sacrarium, ii, n. locus sacer, sanctuarium, ii, n. sanctuaria,*

Digitized by Google

ria, orum, n. plur. bij *Plinius.* Heiligheid, *sanctitas, atis, f. sanctimonia, ae, f. sanctitudo, inis, f.* alle bij *Cicero.* Heiliglijk, zoo veel als het bijw. heilig. Zamenstell. heiligavend, *vigilia, ae, f.* ook een tijd, waarin men niet werkt, *feriae, arum, f. plur.* Een heilige dag, *dies festus, festum, i, n.* Van eenen heiligen dag, *festus, a, m,* bij *Cicero.* Heiligendag houdend, *feriatus, a, m.* Eenen heiligen dag houden, *ferior, atus sum, ari; agere festum.* Heiligbitter, *amarum salutare.* Heiligmaker, *sanctitatis effector;* of bij de kerkvaders, *sanctificator, oris, m.* Heiligmaking, *sanctificatio, onis, f.* Heiliging is hetzelfde. Van hier:

Heiligen, b. w. *sacro, avi, atum, are,* bij *Plinius; consecro, avi, atum, are,* bij *Cicero; sanctifico, avi, atum, are;* bij de kerkvaders. Deze dag zij door mij geheiligd! *hicce dies mihi festus sit!* Tot een heilig gebruik afzonderen, is: *consecro, avi, atum, are.* In dezen zin is heiliging ook: *consecratio, onis, f.*

Heilloos, bijv. n. *salute carens; funestus, a, m; infelix, icis, omn. g.* B. v. deze dag zal heilloos voor hem zijn, *dies hicce illi funestus erit.* Zeer snood, *improbus, perditus, sceleratissimus, a, m;* bijw. *funeste, infeliciter, improbe, sceleratissime, adv.*

Heilover, m. *ciconia, ae, f.* Uit bijgeloof zegt de geleerde *Weiland,* kan de vogel dien naam dragen, als bragte hij door zijn nestelen heil aan, doch zoo de oorsprong van dezen naam in *heil* te zoeken zij, geloof ik onder verbetering, dat men *heillover,* bij verkorting zoo veel als *heilbelover* schrijven moet en niet met eene *l, heilover.*

Heim, zie Heem. Van hier: bij *Hooft,* heimwaart, *domum, vel domum versus.*

Heimelijk, bijv. n. is mijns oordeels, *domesticus, a, m; quod inter parietes fit.* En van hier: zoo veel als verborgen, *secretus, arcanus, absconditus, abditus, clandestinus, occultus, tectus, obscurus, a, m;* celatus, *furtivus, a, m;* bijw. *secrete, arcane, abscondite, abdite, clam, elanculum, clandestine, arcane et arcano, furtim, latebrose, latenter, intus domique,* bij *Cicero; celate,* bij *Gellius, adverbia.* Van hier: heimelijkheid, v. *arcanum, secretum, mysterium, ii,* volg. *Scheller.*

Heimpje, o. verk. eene soort van krekels, die men in de huizen op warme plaatsen vindt, *gryllus, i, m.* volgens *Linnaeus; gryllus domesticus.*

Heimswortel, m. *altkaea, ae, f.* bij *Plin.*

Heimraad, zie bij Heem.

Heinde, bijw. van plaats, zoo veel als nabij, *prope, adv.*

Heinen, b. w. *sepio, epsi & ivi, eptum, ire; sepimento aliquid vallare,* bij *Cicero.* Van hier: heining, v. *septa, orum, n. pl. sepes, is, f.* bij *Cicero; sepimentum, i, n.* bij *Varro; seps, sepis, f.* bij *Plin.* Heinsloot, *fossa agrum sepiens.*

Heir; zie Heer.

Heister, zie Heester.

Hek, o. een gerralied afschuttsel, *clathri, orum, m. plur.* bij *Colum.* Met een hek afgesloten, *clathratus, a, m,* bij *Plautus.* Spreekw. de hekken zijn verhangen, *rerum facies mutata est.* Het hek sluiten, *claudere agmen.* Het hek is van den dam, *domini absunt.* Ook is het achterste van een schip deszelfs hek, *puppis, is, f. postica pars navis.*

Hekel, m. een zeker werktuig, door welks scherpe tanden het vlas of de hennep enz. gekkt worden, *carmen, inis, n. pecten, inis, m.* Figuurlijk: iemand over den hekel halen, *reprehendo, di, sum, dere, aliquem; castigo, avi, atum, are.* Met het hoofd tegen den hekel loopen, *frustari incoepto.* Van hier: hekelen, b. w. *carmino, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Hekelaar, *carminator, oris, m.* Hekeling, *carminatio, onis, f.*

Digitized by Google

kelster, *carminatrix*, *icis*, *f.* of zoo dit woord niet voorkomt, *femina carminans*. Iemand sterk doorhalen, *acriter alicui incumbere*, bij *Tacitus*. Door ieder over den hekel gehaald worden, *omnium sermonibus vapulare*. Zamenstell. hekeldicht, *carmen famosum vel criminosum*, bij *Horatius*; *satyra*, *ae*, *f.* Hekeldichter, *satyrarum scriptor*, *scriptor satyricus*. Hekelschrift, *charta dentata*, bij *Cicero*; *libellus famosus*, bij *Suetonius*. Hekelvijl, *lima censoria*, bij *Mart.*

Heks, v. in het gemeene leven eene tooveres, *saga*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *percantatrix*, *icis*, *f. praestigiatrix*, *praecantatrix*; *praecantrix*, bij *Varro*. Ook is het een scheldnaam, om de listigheid uittedrukken: b. v. eene heks van een wijf, *mulier astuta*, *callida*. Van dit woord is een onz. w. heksen, *fascino*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Gellius*; *effascinare*, bij *Plinius*; *canto*, *avi*, *atum*, *are*; bij *Virg.* Van hier het zelfst. w. hekserij, *cantio*, *onis*, *f. cantus*, *us*, *m. incantamentum*, *i*, *n. praecantatio*, *onis*, *f. fascinatio*, *effascinatio*.

Hel, v. eigenlijk eene verborgene plaats, *caverna*, *ae*, *f.* In dien zin heet nog een verborgen onderruim in een schip, waar men touwen, zeilen en ander scheepstuig bergt: de hel, *locus*, *ubi funes*, *vela*, *vel alia instrumenta nautica servantur*. Dit woord is bij de kleermakers voor al bekend, voor de plaats, alwaar zij gestolen lappen bergen, *locus*, *ubi panni furto ablati conduntur*. De gewone beteekenis ondertusschen, die men aan dit woord hecht, is die van de verblijfplaats der verdoemden, *tartarus*, *i*, *m. tartara*, *orum*, *n. plur. orcus*, *i*, *m. sedes improborum post mortem*, *locus post mortem improbis destinatus*. Eene hel op aarde hebben, *miserrimam vitam degere*, *vel miserrime vivere*. De hel bouwen, *litem ac discordiam ubique alere*. Ook wordt hel in den bijbel voor graf genomen, *sepulcrum*, *i*, *n.* B. v. hij is ter helle nedergedaald, *descendit in sepulcrum*. Van hier: heldonker of helduister, bijv. n. *perobscurus*, *a*, *m.* Van hier: helsch, bijv. n. *Tartareus*, *Stygius*, *a*, *m*; *infernalis*, *lis*, *le*. Een helsch gezigt, *adspectus furialis*, *terribilis*, *horrendus*, *horibilis*, *lis*, *le*. Helsche pijn, *dolor vel cruciatus immensus*, *horrendus*, *horribilis*. Bijw. helsch; *horrendum in modum*, *summopere*, *vehementissime*, *adverbia*. Zamenstell. helangst, *summus pavor*. Hellebrand, voor een goddeloos mensch, *homo poenâ infernâ dignus*, *vel sceleratissimus*. Helhond, *cerberus*, *i*, *m.* Hellewachter, *custos orci*. Helleveeg, *Xanthippe*, *es*, *f. oblatratrix*, *icis*, *f.* bij *Plautus*. Hellewicht, hetzelfde als: hellebrand, hellevorst, *rex Tartari*, *vel Tartareus vel infernus*; dien de ouden *Pluto*, *onis*, *m.* noemden.

Hel, bijv. n. en bijw. *clarus*, *sonorus*, *a*, *m*; *clarisonus*, *a*, *m*, bij *Cicero*. B. v. eene helle stem, *vox clara vel sonora*. Eene groote maat van licht hebbende, *lucidus*, *a*, *m*; *perlucidus*, *splendidus*; bijw. *clare*, *sonore*, *lucide*, *perlucide*, *splendide*, *adverbia*.

Helaas! een tusschenwerpsel van klagen, *hei! vae!* met den *dativus*; van het Grieksch ἐλεεῖν.

Held, m. *vir fortis*, *heros*, *oïs*, *m. vir strenuus*, *vel pugnax*, *acis* In den dagelijkschen stijl, is held, ieder, die in iets uitmunt, *qui in aliqua re excellit*. Zamenstell. helddadig, *audax*, *acis*, *omn. g. animosus*, *a*. *m.* Heldenbloed, *sanguis heroïcus*. Heldendaad, *factum forte*, *facinus heroïcum*. Heldendeugd, *virtus heroïca*. Heldenmoed, *animus heroicus*. Heldendicht, *carmen heroicum*, *carmen epicum*, *carmen heroum*. Heldendichter, *poëta epicus*. Heldenleger, *exercitus heroum*. Helden-

denſtuk, zoo veel als heldendaad. *facinus praeclarum.* Heldentijden, *heroïca tempora vel aetates heroïcae*, beide bij *Cicero.* Heldin, v. *heroïna, ae, f. heroïs, idis, f.*

Helder, bijv. n. *clarus, a, m, illustris, is, e; lucidus, a, m; perlucidus, perſpicuus, fulgidus, ſplendidus, a, m.* Voor klaar, *ſerenus, a, m; purus, a, m; innubilus, a, m.* B. v. helderweer, *coelum innubilum.* Een heldere bron, *fons illimis.* Van hier: helder zijn, *luceo, luxi, lucere, niteo, ui, ere; fulgeo, ſi, ere.* Helder worden, *lucesco, escere, et illucescere;* bijw. *clare, lucide, perlucide, perſpicue, ſplendide, ſerene, pure, adv.* Van hier: helderheid, v. *ſplendor, oris, m. fulgor, claritas, atis, f. claritudo, inis, f. ſerenitas, atis, f. perluciditas, atis, f.* bij *Vitr. limpitudo, inis, f.* bij *Plin.* Van den dag, *hilaritas diei.* Met grootere helderheid, *luciditus, adv.* bij *Seneca.* Voor glans, *luminare, is, n.* bij *Cic.* Helder voor welklinkend, is: *ſonorus, a, m.* Voor helder maken en helder worden gebruikt men ook:

Helderen, b. en o. w. *claro et clarifico, avi, atum, are; ſereno, avi, atum, are; illuſtro, avi, atum, are.* Iets dat onklaar is helder maken, *deliquo et eliquo, avi, atum, are.* Onz. voor helder worden, *lucesco et illucesco, rarefco, este're; rarefio, factus ſum, fieri.* B. v. de lucht helderd op, *nubes rarescunt.* Zamenſtell. ophelderen, *illustro, avi, atum, are; illumino, avi, atum, are.* Wijn helderen, is: *defaeco, avi, atum, are.*

Heldhaftig, bijv. n. *fortis, is, e; magnanimus, bellicoſus, animoſus, impavidus, Martius, a, m.* Heldhaftige daden, *ſplendida facta, fortia facta.* Van hier: heldhaftigheid, v. *fortitudo, inis, f. virtus, utis, f. animoſitas, atis, f. ſtrenuitas, atis, f.* bijw. *fortiter, bellitu-ſe, animoſe, ſtrenue, impavide, adverbia.*

Helen, b. w. zoo veel als verbergen, *condo, idi, itum, ere; abſcondere; celo, avi, atum, are; occultare.* Van hier: heler, m. *celator, oris, m.* Heling, v. *celatio, occultatio, onis, f.*

Helft, v. *dimidium, ii, n. medietas, atis, f.* bij *Cicero; ſemis,* bij *Varro; ſemi* is meer in gebruik; doch alleen voor andere woorden geplaatst. Voor de helft, *dimidiatim, adv.*

Helikon, m. een beroemde berg in Phocis aan Apollo en de zanggodinnen toegewijd, *Helicon, onis, m.* Van den Helikon, *Heliconius, a, m.*

Hellebaard, m. *bipennis, is, f.* Van hier: hellebaardier, m. *bipennifer, era, erum; doryphorus, i, m.* bij *Cicero.*

Hellen, o. w. *clino, avi, atum, are; acclinare, inclinare, proclinare, reclinare, prominео, ui, ere; immineo, propendeo, pendi, penſum, pendere; vergo, ere; proclivor, atus ſum, ari,* alle bij *Cicero.* Voor geneigd zijn, *propenſum eſſe.* Van hier: helling, *dejectus, us, m.* bij *Caeſar; proclivium, ii, n. declivitas, atis, f. decurſus, us, m. devexitas, atis, f. inclinatio, onis, f. proclinatio,* bij *Vitr. devergentia, ae, f.* bij *Gellius.* Helling, is ook een ſcheepswerf, *locus proclivis navibus reficiendis adaptatus, ve navale, is, n.* Hellende, *acclivis, reclinis, declivis, proclivis, reclivis, is, e; proclivus, a, m; devexus, reclinatus, prorus, a, m; pendulus, inclinatus,* bij *Cicero.*

Heller, m. de kleinſte koperen munt, en dus wordt dit woord gebruikt om iets van zeer geringe waarde uitteedrukken: b. v. bij de *Becker*, de vorst zal na den ſlaap niet eenen heller geven, *poſt ſomnum princeps ne hilum quidem dabit.* Heller is dus: *numulus, obolus, teruncius, nihili.*

Hellespont, f. eene zeeengte, die Aſia van Europa ſcheidt: thans de

Digitized by Google

Glad, bijv. n. het tegenovergestelde van ruw, *limatus, elimatus, a, m; politus, expolitus, depolitus.* Voor glibberig, *lubricus, a, m.* B. v. glad ijs, *glacies lubrica.* Blinkend, *laevis, is, e; laevigatus, a, m; lucidus, lucens, entis, omn. g.* Voor vlak, *planus, aequus, a, m.* B. v. eene gladde zee, *mare aequum, vel aequor planum.* Voor kaal, *calvus, a, m; glaber, bra, brum*, bij *Varro.* Voor net: b. v. een gladde schrijfstrant, *stilus tersus vel limatus.* Voor geheel en al, daar niets van overblijft, *omnino, prorsus, plane, adv.* bijw. *limate, elimate, polite, expolite, depolite, lubrice, lucide, plane, aequo, calve, adv.* Ook zegt men als een spreekwoord: ik ben zoo glad als een aal, *ire pauperior sum.* Van hier: gladmaken, b. w. *limo et elimo, avi, atum, are; polio, expolio, ivi, itum, ire; laevigo, avi, atum, are; lubrico, avi, atum, are*, bij *Juv. dedolo, perdolo, deglabro, avi, atum, are; aequo, avi, atum, are; exaequare, complanare, explanare.*

Gladheid, v. *lubricum, i, n.* bij *Tacit. laevor, oris, m. laevitas, atis, f.* beide bij *Plin. planities, iei, f. calvities, iei, calvitium, ii, n. glabritas, atis. f.*

Gladmaking, v. *limatio, elimatio, onis, f. politio, onis, f. politura, ae, f.* bij *Vitr. expolitio, exaequatio, onis, f.* bij denzelfden; *complanatio, explanatio.*

Gladschaaf, v. *runcina laevigans, runcina laevigatoria, runcina laevigando inserviens.*

Gladsteen, m. *lapis laevigans, laevigatorius vel laevigando inserviens.*

Glans, m. *splendor, oris, m. fulgor, oris, m.* bij *Cicero; nitor, oris, m.* Voor helderheid, *luminare, is, n.* bij *Cicero; claritudo, inis, f.* bij *Tac. claror, oris, m.* bij *Plaut.* Voor luister, is het ook *splendor, fulgor, nitor, lux, lucis,* bij *Cicero.* Glans van de zon, *imbar, aris, n.* bij *Virg.* Den glans verliezen, *flaccesco, flaccui, flaccescere.* Van hier:

Glanzig, bijv. n. *splendidus, fulgens, entis, omn. g. nitidus, a, m; luminosus, clarus, lucidus, a, m.*

Glansrijk, bijv. n. *splendore, nitore, lumine, clarore, luce plenus, a, m.* Ik vind niet, waarom men glanzig, in plaats van glansig, volgens *Weiland* zeggen moet; maar laat zulks ter beoordeeling van taalkundigen over: vooral daar hij zegt:

Glanzen of glauzen, b. en o. w. ik beschouw dit woord alleen in den bedrijvenden zin: van glans of luister bijzetten, *splendorem, nitorem vel fulgorem addo vel fulgere, splendere vel nitere facio.*

Glas, o. eigenlijk elk glansgevend ligchaam: doch in eenen ergeren zin, een fijn, glanzig, doorschijnend ligchaam, *vitrum, i, n.* bij *Cicero; hyalus, i, f.* bij *Virg.* Van hier: glasblazen, *flare vitrum.* Glas slijpen, *tornare vitrum.* Glas snijden, *scalpere vitrum*, volgens *Scheller.* Zamenstell. brilglas, *vitrum instrumenti ocularis vel conspicilli.* Kijkglas, *vitrum speculatorium.* Spiegelglas, *vitrum speculare.* Spiersglas, *antimonium, ii, n* Uurglas of zandglas, *clepsydra, ae, f.* Wijnglas, *poculum, i, n. scyphus, i, m.* verkl. *pocillum, i, n. scyphulus, i, m.* Glasasch, *cinis vitrarius, vel cinis vitro componendo inserviens.* Glasblazer, *ampullarius, ii, m. vitrarius, ii, m.* bij *Seneca.* Glasblazerij, *officina vitraria, vel officina, ubi vitrum conflant.* Glasgordijn, *velum fenestrale.* Glashuis, *aedificium vitreum*, volgens *Scheller.* Glashonig, *mel vitreum*, volgens denzelfden. Glaskruid, *herba vitraria vel muralis*, bij *Linn.* Glasraam, *fenestra vitrea.* Glasschilder, *pictor vitrarius.* Glasschilderij, *pictura vitrea.* Glasuit, *thombus vitreus.* Glasschijf,

Digitized by Google

schijf, *orbis vitreus.* Glaswinkel, *officina vel taberna vitraria.* Glazenmaker, *vitrarius, ii, m.* bij *Seneca.* Glazenwasscher, *peniculus vitrarius,* volgens *Scheller*, enz.

Glazen, bijv. n. *vitreus, a, m.* B. v. eene glazen kroon, *corona vitrea.* Ook wordt dit woord zamengesteld, als: glazendeur, *porta vitrea.* Glazenkas, *scrinium vitreum, vel portas vitreas habens.*

Glibberen, o. w. *lapso, avi, atum, are; prolabor, apsus, sum, abi.* Van hier: glibberig, bijv. n. *labidus,* bij *Vitr. lubricus, a, m.* Glibberigheid, *lubricum, i, n.* bij *Tac.*

Glidkruid, o. *millefolium, ii, n.* anders duizendblad geheeten.

Glijden, o. w. hetzelfde als glibberen.

Glimlagch, m. *lenis et compositus vel fictus risus.*

Glimmen, o. w. *mico, cui, atum, are.* Ook inwendig en flaauw branden, *glisco, gliscere.*

Glimp, m. *color, oris, m.* bij *Quint. obtentus, us, m.* bij *Tac. species, iëi, f.*

Glimpen, o. w. zie Blinken.

Glimpig, bijv. n. *speciosus, a, um;* Dus gebruikt *Hooft* dit woord: glimpige gezantschappen, *legationes falsae et speciosae.*

Glimworm, m. *vermis lucens vel micans, nitedula, ae, f.* bij *Cicero.*

Glinster, m. *splendor, oris, m. scintillatio, onis, f.*

Glinsteren, o. w. *splendeo, dui, dere; scintillo, avi, atum, are; coruſco, avi, atum, are; lucco, ere; allucere, collucere, elucere, fulgeo, ſi, ere; affulgere, confulgere, effulgere; mico, cui, catum, care; emicare, niteo, ui, ere; enitere.* Van hier het tegenwoordig deelw.

Glinsterend, *fulgens, antis, omn. g. nitens, coruſcus, ſplendidus, lucidus, nitidus luculentus, a, um; ſplendans, ſcintillans, radians, micans, emicans, antis, omn. g. radiosus, a, um,* bij *Cicero; gemmeus, antis,* bij *Lucr.* Voor dit glinsterend: gebruikt men ook het bijv. n. glinsterig.

Glinstering, v. *splendor, oris, m. nitor fulgor, scintillatio, onis, f.* bij *Plin. radiatio,* bij denzelfden; *lumen, inis, n.* bij *Ovid.* Zamentell. glinsterworm, zie Glimworm.

Glint of glinting, v. *sepes, is, f.* bij *Cicero, sepimentum, i, n.* bij *Varro.*

Glip, m. *fisſura, ae, f.* B. v. de glip van eene pen, *fisſura calami.*

Glippen, b. w. wegens gladdigheid ontglippen: b. v. het is mij uit de handen geglipt, *id mihi e manibus elapsum est.* Ook is glippen zoo veel als struikelen, *prolabor, apsus sum, abi; lapso, avi, atum, are;* dus zoo veel als glibberen. Glippen, is ook *clam evadere,* wegsluipen.

Glipperig, bijv. n. zoo veel als glibberig.

Glipping, v. *prolapsio, onis, f.* bij *Cicero.*

Glisten, o. w. zoo veel als glijden.

Gloed, m. *pruna, ae, f.* Fig. voor de hevigheid der hartstogten, *ardor, oris, m. fervor, oris, m. aestus, us, m. excandescentia, ae, f.*

Gloeijen, o. eene sterke hitte van zich geven, *candeo, ui, ere.* B. v. die kolen gloeijen nog onder de asch, *prunae istae adhuc ſub cinere candent.* Gloeijend zijn, *candeo, ui, ere.* Gloeijend worden, *candesco, ui, escere; excandescere, recandescere, ignescere.* Gloeijen, b. w. zoo veel als gloeijend maken, *candefacio, eci, actum, acere.* B. v. het ijzer gloeijen, *candefacere ferrum.* Voor rood zijn, eene vurige kleur hebben: b. v. de oogen gloeijen, *oculi ardent.* Voor eene levendige gewaarwording gevoelen: b. v. door liefde voor het vaderland gloeijen, *flagrare amore patriae.*

Gloor, m. *ſplendor, oris, m. nitor, fulgor.* Overdr. voor eer, luister, *honor, oris, m. laus, audis, f. fama, ae, f. gloria, ae, f.*

Glop, o. een nauw straatje, *angi-*

Glad, bijv. n. het tegenovergestelde van ruw, *limatus, elimatus, a, m; politus, expolitus, depolitus.* Voor glibberig, *lubricus, a, m.* B. v. glad ijs, *glacies lubrica.* Blinkend, *laevis, is, e; laevigatus, a, m; lucidus, lucens, entis, omn. g.* Voor vlak, *planus, aequus, a, m.* B. v. eene gladde zee, *mare aequum, vel aequor planum.* Voor kaal, *calvus, a, m; glaber, bra, brum*, bij *Varro.* Voor net: b. v. een gladde schrijftrant, *stilus tersus vel limatus.* Voor geheel en al, daar niets van overblijft, *omnino, prorsus, plane, adv.* bijw. *limate, elimate, polite, expolite, depolite, lubrice, lucide, plane, aeque, calve, adv.* Ook zegt men als een spreekwoord: ik ben zoo glad als een aal, *ivo pauperior sum.* Van hier: gladmaken, b. w. *limo et elimo, avi, atum, are; polio, expolio, ivi, itum, ire; laevigo, avi, atum, are; lubrico, avi, atum, are*, bij *Juv. dedolo, perdolo, deglabro, avi, atum, are; aequo, avi, atum, are; exaequare, complanare, explanare.*

Gladheid, v. *lubricum, i, n.* bij *Tacit. laevor, oris, m. laevitas, atis, f.* beide bij *Plin. planities, iëi, f. calvities, iëi, calvitium, ii, n. glabritas, atis, f.*

Gladmaking, v. *limatio, elimatio, onis, f. politio, onis, f. politura, ae, f.* bij *Vitr. expolitio, exaequatio, onis, f.* bij denzelfden; *complanatio, explanatio.*

Gladschaf, v. *runcina laevigans, runcina laevigatoria, runcina laevigando inserviens.*

Gladsteen, m. *lapis laevigans, laevigatorius vel laevigando inserviens.*

Glans, m. *splendor, oris, m. fulgor, oris, m.* bij *Cicero; nitor, oris, m.* Voor helderheid, *luminare, is, n.* bij *Cicero; claritudo, inis, f.* bij *Tac. claror, oris, m.* bij *Plaut.* Voor luister, is het ook *splendor, fulgor, nitor, lux, lucis*, bij *Cicero.* Glans van de zon, *jubar, aris, n.* bij *Virg.* Den glans verliezen, *flaccesco, flaccui, flaccescere.* Van hier:

Glansig, bijv. n. *splendidus, fulgens, entis, omn. g. nitidus, a, m; luminosus, clarus, lucidus, a, m.*

Glansrijk, bijv. n. *splendore, nitore, lumine, clarore, luce plenus, a, m.* Ik vind niet, waarom men glanzig, in plaats van glansig, volgens *Weiland* zeggen moet; maar laat zulks ter beoordeeling van taalkundigen over: vooral daar hij zegt:

Glanzen of glanzen, b. en o. w. ik beschouw dit woord alleen in den bedrijvenden zin: van glans of luister bijzetten, *splendorem, nitorem vel fulgorem addo vel fulgere, splendere vel nitere facio.*

Glas, o. eigenlijk elk glansgevend ligchaam: doch in eenen ergeren zin, een fijn, glansig, doorschijnend ligchaam, *vitrum, i, n.* bij *Cicero; hyalus, i, f.* bij *Virg.* Van hier: glasblazen, *flare vitrum.* Glas slijpen, *tornare vitrum.* Glas snijden, *scalpere vitrum*, volgens *Scheller.* Zamenstell. brilglas, *vitrum instrumenti ocularis vel conspicilli.* Kijkglas, *vitrum speculatorium.* Spiegelglas, *vitrum speculare.* Spietsglas, *antimonium, ii, n* Uurglas of zandglas, *clepsydra, ae, f.* Wijnglas, *poculum, i, n. scyphus, i, m.* verkl. *pocillum, i, n. scyphulus, i, m.* Glasasch, *cinis vitrarius, vel cinis vitro componendo inserviens.* Glasblazer, *ampullarius, ii, m. vitrarius, ii, m.* bij *Seneca.* Glasblazerij, *officina vitraria, vel officina, ubi vitrum conflant.* Glasgordijn, *velum fenestrale.* Glashuis, *aedificium vitreum*, volgens *Scheller.* Glashonig, *mel vitreum*, volgens denzelfden. Glaskruid, *herba vitraria vel muralis*, bij *Linn.* Glasraam, *fenestra vitrea.* Glasschilder, *pictor vitrarius.* Glasschilderij, *pictura vitrea.* Glasuit, *rhombus vitreus.* Glasschijf,

Digitized by Google

schijf, *orbis vitreus.* Glaswinkel, *officina vel taberna vitraria.* Glazenmaker, *vitriarius, ii, m.* bij *Seneca.* Glazenwasscher, *peniculus vitrarius,* volgens *Scheller*, enz.

Glazen, bijv. n. *vitreus, a, m.* B. v. eene glazen kroon, *corona vitrea.* Ook wordt dit woord zamengesteld, als: glazendeur, *porta vitrea.* Glazenkas, *scrinium vitreum, vel poritas vitreas habens.*

Glibberen, o. w. *lapso, avi, atum, are; prolabor, apsus, sum, abi.* Van hier: glibberig, bijv. n. *labidus,* bij *Vitr. lubricus, a, m.* Glibberigheid, *lubricum, i, n.* bij *Tac.*

Glidkruid, o. *millefolium, ii, n.* anders duizendblad geheeten.

Glijden, o. w. hetzelfde als glibberen.

Glimlagch, m. *lenis et compositus vel fictus risus.*

Glimmen, o. w. *nico, cui, atum, are.* Ook inwendig en flaauw branden, *glisco, gliscere.*

Glimp, m. *color, oris, m.* bij *Quint. obtentus, us, m.* bij *Tac. species, iëi, f.*

Glimpen, o. w. zie Blinken.

Glimpig, bijv. n. *speciosus, a, m;* Dus gebruikt *Hooft* dit woord: glimpige gezantschappen, *legationes falsae et speciosae.*

Glimworm, m. *vermis lucens vel micans, nitedula, ae, f.* bij *Cicero.*

Glinder, m. *splendor, oris, m. scintillatio, onis, f.*

Glinsteren, o. w. *splendeo, dui, dere; scintillo, avi, atum, are; coruſco, avi, atum, are; lucco, ere; allucere, collucere, elucere, fulgeo, ſi, ere; affulgere, confulgere, effulgere; nico, cui, catum, care; emicare, niteo, ui, ere; nitere.* Van hier het tegenwoordig deelw.

Glinsterend, *fulgens, entis, omn. g. nitens, coruſcus, splendidus, lucidus, nitidus luculentus, a, m; splendens, scintillans, radians, micans, emicans, antis, omn. g. radiatus, a, m,* bij *Cicero; gemmeus, antis,* bij *Lucr.* Voor dit glinsterend: gebruikt men ook het bijv. n. glinsterig.

Glinstering, v. *splendor, oris, m. nitor fulgor, scintillatio, onis, f.* bij *Plin. radiatio,* bij denzelfden; *lumen, inis, n.* bij *Ovid.* Zamenstell. glinsterworm, zie Glimworm.

Glint of glinting, v. *sepes, is, f.* bij *Cicero, sepimentum, i, n.* bij *Varro.*

Glip, m. *fisſura, ae, f.* B. v. de glip van eene pen, *fisſura calami.*

Glippen, b. w. wegens gladdigheid ontglippen: b. v. het is mij uit de handen geglipt, *id mihi e manibus elapsum est.* Ook is glippen zoo veel als struikelen, *prolabor, apsus sum, abi; lapso, avi, atum, are;* dus zoo veel als glibberen. Glippen, is ook *clam evadere,* wegsluipen.

Glipperig, bijv. n. zoo veel als glibberig.

Glipping, v. *prolapſio; onis, f.* bij *Cicero.*

Glisten, o. w. zoo veel als glijden.

Gloed, m. *pruna, ae, f.* Fig. voor de hevigheid der hartstogten, *ardor, oris, m. fervor, oris, m. aestus, us, m. excandeſcentia, ae, f.*

Gloeijen, o. eene sterke hitte van zich geven, *candeo, ui, ere.* B. v. die kolen gloeijen nog onder de asch, *prunae istae adhuc ſub cinere candent.* Gloeijend zijn, *candeo, ui, ere.* Gloeijend worden, *candesco, ui, escere; excandescere, recandescere, ignescere.* Gloeijen, b. w. zoo veel als gloeijend maken, *candefacio, eci, actum, acere.* B. v. het ijzer gloeijen, *candefacere ferrum.* Voor rood zijn, eene vurige kleur hebben: b. v. de oogen gloeijen, *oculi ardent.* Voor eene levendige gewaarwording gevoelen: b. v. door liefde voor het vaderland gloeijen, *flagrare amore patriae.*

Gloor, m. *ſplendor, oris, m. nitor, fulgor.* Overdr. voor eer, luister, *honor, oris, m. laus, audis, f. fama, ae, f. gloria, ae, f.*

Glop, o. een nauw straatje, *angi-*

giportus, *i*, *m.* *angiportus*, *us*, *m.* *angiportum*, *i*, *n.* Een glop, dat dood loopt, *fundula*, *ae*, *f.* bij *Varro.*

Gloren, o. w. eigenlijk glimmen, zie dat woord; fig. zich met luister vertoonen of pralen, *emicare*, *enitere.* Bij *Kiliaan* heet het ook: verkwikken, *refocillo*, *avi*, *atum*, *are*; *reficio*, *eci*, *ectum*, *icere*; en verkwikt worden, *refocillari*, *refici.*

Glorie, v. *gloria*, *ae*, *f.* waarvan ons Nederduitsch woordt afstamt. Zamenstell. glorierijk, *gloriosus*, *a*, *m.* Gloriezucht, *ambitio*, *onis*, *f.* *gloriae cupido.*

Gluip, v. bij *Kiliaan* wordt dit woord gebruikt voor eene vogelknip, *decipulum*, *i*, *n.* Ook gebruikt men het voor eene kleine opening: b. v. de deur staat op de gluip, *porta semi aperta est.* Ook voor heimelijk, *clam*, *furtim.* B. v. hij komt ter gluips, *clam vel furtim venit.*

Gluipen, o. w. *speculor*, *atus sum*, *ari*; *insidior*, *atus sum*, *ari.* Ook voor heimelijk weg gaan: b. v. hij is er door gefluipt, *clam evasit.* Ook, met den hoed over de oogen getrokken gaan, *vultum pileo celare.* Van hier: gluiper, m. *aliquis*, *qui vultu pileo celato incedit.* Van hier:

Gluipsch, bijv. n. die iemand op eene onverwachte wijs eene gevoelige neep wil geven, *insidiosus*, *a*, *m*; *latebricola*, *ae*, *m*; bijw. *insidiose*, *adv.*

Gluren, o. w. *speculor*, *atus sum*, *ari*; *clam prospicere.* Gluren, is ook *conniveo*, *ixi*, *ivere.*

Gniffelen, o. w. *subrideo*, *risi*, *sum*, *ere*; *clam ridere.*

God, m *Deus*, *i*, *m.* Een halve God, *semideus*, *ei*, *m.* bij *Ovid.* Van hier: afgod, *idolum*, *i*, *n.* Berggod, *deus montanus.* Boschgod, *deus sylvestris.* Haardgoden, *lares*, *ium*, *plur.* Huisgoden, *penates*, *ium*, *pl.* Mingod, *deus amoris.* Stroomgod, *deus fluviatilis.* Veldgod, *numen rusticum*, bij *Ovid.* Wijngod, *bacchus*, *liber*, *bromius*, *ii*, *m. etc. deus vini.* Woudgod, *deus sylvestris.* Zeegod, *deus maris.* Ook neemt het eenen vrouwelijken uitgang aan: Godes, Godin, *dea*, *ae* *f.* *diva*, *ae*, *f.* bij *Virg.* Van hier: de zamenstell. schikgodin, *parca*, *ae*, *f.* Toovergodin, *praestigiatrix dea.* Veldgodin, *dea rustica.* Zanggodin, *musa*, *ae*, *f.* *camoena*, *ae*, *f.* Zeegodin, *dea maris*, *thetys*, enz. Van hier verder Goden en Godinnendom, *tota deorum dearumque cohors*; *Vondel* zegt hier voor godenschap. Hiertoe behooren ook de zamengestelde fabelwoorden, godendrank, *nectar*, *aris*, *n.* Godenspijs, *ambrosia*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Zamenstell. goddelijk of godlijk, bijv. n. *divinus*, *a*, *m*; *divus*, *a*, *m*; *dius*, *a*, *m.* Op goddelijk bevel, *divinitus*, *adv.* Goddelijkheid, v. *divinitas*, *atis*, *f.* Godgeleerde, *theologus*, *i*, *m.* *rerum divinarum peritus.* Godgeleerdheid, v. *theologia*, *ae*, *f.* Godgeleerdelijk, *theologice*, *adverbium.* God gewijd, bijv. n. *Deo sacer vel sacratus.* Godlievend, bijv. n. *Deum vel Dei amans.* Godloochenaar, m. *infitiator vel negator Dei*; *atheus*, *ei*, *m. vel qui negat esse Deum.* Godloochenarij, v. *negatio vel infitiatio Dei.* Goddeloos of godloos, *impius*, *nefarius*, *sceleratus*, *scelestus*, *sceleroſus*, *improbus*, *sacrilegus*, *irreligiosus*, *a*, *m.* Goddeloosheid, *impietas*, *nefas*, *scelus*, *eris*, *n.* *improbitas*, *atis*, *f.* *irreligio*, *onis*, *f.* Goddelooslijk, bijw. *impie*, *nefarie*, *scelerate*, *sceleste*, *scelerose*, *improbe*, *irreligiose*, *adv.* Godsbode, m. *angelus*, *i*, *m.* *nuntius Dei.* Godslasteraar, m. *blasphemus*, *i*, *m.* *maledicus in Deum.* Godslastering, v. *blasphemia*, *ae*, *f.* *vel maledictum in Deum.* Godslasterlijk, bijw. *maledice in Deum*; *blasphemice*; ook *impie*, *adv.* Godspenning: in het gemeen goospenning, *arrhabo*, *onis*, *m.* *et arrha*, *ae*, *f.* *auctoramentum*, *i*, *n.* bij *Quint.* Godsregering, *imperium vel regnum Dei*; *theocratia*,

Digitized by Google

tia, ae, f. Godspraak, v. *oraculum, i, n. effatum, i, n. responsum, i, n. dictio, onis, f.* bij *Liv.* Godverloochenaar, zie Godloochenaar. Godverachter, m. *contemtor dei.* Godverachtster, v. *contemtrix dei.* Godverzaker, godverzaking, zijn het zelfde als godloochenaar en godloochenarij. Godvreezend, *deum timens, reverens.* Godvreezendheid, v. *timor vel reverentia dei.* Godzalig, bijv. n. *pius, beatus, a, m.* Godzaligheid, v. *pietas, atis, f. beatitas, atis, f. vox eccles. beatitudo, inis, f.* Godzoekend, *deum quaerens vel sectans* enz. *Kiliaan* gebruikt gods akker, voor kerkhof, *sepulcretum publicum, coemeterium publicum.*

Godheid, v. *numen, inis, divinitas, atis, f.* beide bij *Cic.*

Godist, m. *qui secundum praecepta rationis vel religionem naturalem deum colit, deïsta, ae,* onzuiver latijn; *fautor religionis naturalis,* zoude beter zijn.

Godsdienst, m. *religio, onis, f.* bij *Cicero; cultus, us, m.* bij denzelfden; *pietas, atis, f. sacra, orum, n. plur. sacrum, i, n.* bij *Liv.* Den godsdienst bijwonen, *adsistere divinis,* bij *Hor. adesse ad rem divinam,* bij *Cato.* Eenen godsdienst aannemen, *ad vel assumere sacra,* bij *Cicero.* Ook voor de aangenomene regels van eene zekere gezindheid, *doctrina, ae, f. secta, ae, f.* B. v. hij is den christelijken godsdienst toegedaan, *doctrinae christianae addictus est.* Van hier:

Godsdienstig, bijv. n. *religiosus, pius, a, m;* bijw. *religiose, pie, adverbia.* Godsdienstigheid en godsdienstiglijk beboben dezelfde beteekenis.

Godshuis, o. een huis waar uit liefde tot God, armen en bejaarden onderhouden worden: b. v. een godshuis voor oude lieden, *gerontocomium, ii, n.* Voor oude mannen, *coenobium, ii, n.* bij *Isid.* Voor zieken, *nosocomium, ii, n.* bij *Junius.* Voor vreemdelingen, *xenodochium, ii, n.* Gods huis, als twee woorden geschreeven, is eene plaats om God te eeren geschikt, *aedes, is, f. templum, i, m. domus dei.*

Godsvrucht, v. *pietas, reverentia, timor dei vel erga deum.* Van hier: godsvruchtig, bijv. n. *pius, religiosus, deum reverens, vel timens;* bijw. *pie, religiose, reverenter, adv.* Godsvruchtigheid en godsvruchtiglijk beteeken hetzelfde.

Godvergeten, bijv. n. *immemor dei, impius, improbus, a, m;* bijw. *impie, improbe, adv. deum vel dei oblitus.*

Goed, bijv. n. het wordt in vele beteekenisfen gebruikt, die meest op eene volmaaktheid uitkomen: b. v. aangenaam, bevallig; dat meisje ziet er goed uit, *puella vel virgo ista jucunda ac decorâ facie est.* Vruchtbaar, *fertilis, lis, le.* B. v. deze zomer is goed, *fertilis haecce aestas est.* Dat aan het oogmerk beantwoord, *bonus, rectus, justus, a, m.* Dit is goed, *bonum hoc est.* God heeft den mensch goed geschapen, *rectum justumque deus creavit hominem.* Nuttig, heilzaam, *salutaris, is, e; utilis, lis, le.* Een goede raad, *utile vel salutare consilium.* Gemakkelijk: hij heeft een goed leven, *commodam agit vitam.* Ik zal er hem goed door helpen, *facile vel sine negotio illum expediam.* Het is hier goed wonen, *jucunde vel commode hic vivitur.* Goed hebben: ik heb het hier goed, *bene me hic habeo.* Voor aangenaam zijn, *placere, jucundum, gratum vel acceptum esse.* B. v. dit doet mij goed, *hoc mihi placet, jucundum, gratum vel acceptum est.* Gij hebt goed troosten, *facile tibi est solari.* Deugdzaam, *probus, a, m.* B. v. een goed hart, *animus probus.* Gunnend, welwillend, *favens, entis, omn. g. benevolus, a, m.* B. v. hij droeg hem een goed hart toe, *favebat, vel illi benevolus erat.* Zachtzinnig, *mansuetus.* Ook

Digitized by Google

voor handelbaar: b. v. hij is een goed mensch, *manſuetus ille et habilis vel tractabilis eſt.* Bekwaam, *aptus, a, um.* Hij is niet goed voor dien post, *muneri iſti aptus non eſt.* Goed met iemand handelen, *amice vel bene ſe gerere erga aliquem.* Goede vrijdag, *dies veneris antepaſchalis.* Goede week, *ultima jejunii ſeptimana.* Goed rond, goed zeeuwsch, *omni fide.* Het wordt ook als zelfſtandig gebruikt, in het meerv. de goeden, *boni, orum, m. plur. probi, integri, virtuti addicti, finceri, ſc. homines.* Van het goede, o. g. *bonum, i, n. virtus, utis, f. integritas, atis, f.* B. v. doe het goede, *virtutem ſectare.* Ook zegt men: zich goed aanſtellen of houden, *bonam ſpeciem habere,* volgens *Scheller.* Ik zou liever zeggen, *bene ſe oſtendere, vel gerere.* Iets goed heeten, *probo, avi, atum, are; adjicere calculum.* Pligt, b. v. hij kent goed en kwaad, *officium noſcit.* Goederhand: b. v. ik weet het van goederhand, *pro certo ſcio.* Ter goeder trouw, *bona fide, integre et integriter.* Ter goeder uur, *opportune, adv.* Goedemannen, *arbitri, orum, m. pl.* Op goedemannen zeggen, *fide arbitrorum.* Bij de ſcheepslieden is ook in gebruik: zij hebben het ſchip op goedemannen zeggen binnen gebragt, *nautae fide data navem in portum deduxerunt.* Ook zegt men een goed gedeelte, *magna pars.* Een goede honderd gulden, *plus centum florenis.* Goed doen, is ook nog, *proſum, fui, deſſe.* B. v. de vrede doet den koophandel goed, *pax mercaturae prodeſt.* Goed maken, voor kunſtig maken: b. v. dat is zeer goed gemaakt, *affabre hoc factum eſt.* In een woord, goedmaken voor betalen: ik zal het wel goedmaken, *ego quidem ſolvam.* Voor verbeteren: ik zal uwen misſlag wel goedmaken, *erratum tuum ego quidem corrigam.* Goedvinden, *adnuo, ui, utum, uere, ad vel approbo, avi, atum, are.* Te goede houden voor borgen, *crede, didi, ditum, dere.* Dit moet men wel onderſcheiden, van ten goede houden: zoo veel als niet euvel opnemen, *in bonam accipere partem, bene ferre.* Te goede hebben, voor, intevorderen hebben: b. v. ik heb dat nog bij hen te goede, *hoc mihi inſuper debent.* Zich te goed doen, *ſibi indulgere, curare pelliculam,* bij *Horat.* Iemand goed doen, *benefacere alicui;* bijw. *bene, recte, juſte probe, integre, integriter, jucunde, commode, placenter, grate, faciliter, benevole, manſuete, apte, ſincere, benevole, benefice.* Van hier: goedheid, v. *bonitas, atis, f.* b. v. *bonitas naturae,* bij *Cicero; benignitas, humanitas, comitas, liberalitas,* volgens *Scheller.* Verder goedig: overhellend om goedheid te bewijzen, *obſequens, entis, omn. g. proclivis vel propenſus ad benitatem.* Goedigheid, v. *obſequium, ii, n. proclivitas vel propenſitas ad bonitatem.* Goedigelijk, bijw. *procliviter, propenſe.* Zamenſtell. goedaardig, bijv. n. *bonus, a, um; probus, liberalis, is, e; bonae indolis.* Goedaardigheid, v. *bonitas, atis; probitas, liberalitas.* Goedaardigelijk, bijw. *probe, liberaliter.* Goeddadig, bijv. n. *beneficus, a, um; benignus, liberalis, is, e;* bijw. *benefice, benigne, liberaliter.* Goeddadigheid, v. *beneficentia, ae, f. benignitas, atis, f. liberalitas, atis, f.* Goedertieren, bijv. n. *clemens, entis, omn. g. miſericors, ordis, omn. g. mitis, is, e.* Goedertierenheid, v. *clementia, ae, f. miſericordia, ae, f.* Goedertierenlijk, *clementer, mite, adv.* Goedgunner, m. *fautor, oris, m.* Goedgunſtig, bijv. n. *favorabilis, lis, e; favens, entis, omn. g. propitius, benignus, propenſus, benevolus, a, um; benevolens, entis, omn. g.* Goedgunſtigheid, v. *favor, oris, m. benignitas, atis, f. propenſitas, benevolentia,*

Digitized by Google

tia, ae, f. Goedgunſtiglijk, bijw. *benigne, propenſe, benevole, adv.* Goedhartig, bijv. n. *man, ſuetus, placidus, placatus, a-m.* Goedhartigheid, v. *manſue-tudo, inis, f.* Goedhartiglijk, *placide, placate, manſuete adv.* Goedwillig, bijv. n. *benevolus, a, m; benevolens, entis, omn. g.* Goedwilligheid, v. *benevolentia, ae, f.* Goedwilliglijk, bijw. *benevole.*

Goed, o. *bonum, i, n.* B. v. God is het hoogſte goed, *Deus ſummum bonum est.* Bezitting, *bona, bonorum, n. plur. commoda, orum, n. plur. res, rei, f. poſſeſſio, onis,* alle bij *Cicero.* B. v. roerende goederen, *res moventes,* bij *Liv. res mobiles,* bij *Ulpian. omnia, quae moveri poſſunt,* bij *Nepos.* Onroerende of vaste goederen, *res immobiles, in digestis.* Geld of rijkdom, *divitiae, arum, f. pl. pecuniae, arum, f. plur. facultates, um, f. plur. copia, ae, f. fortuna, ae, f.* bij *Cicero.* B. v. iemands goed aantasten, *fortunas alicujus invadere,* bij *Cicero.* Iemand uit zijn goed zetten, *evertere aliquem bonis,* bij *Cicero.* Voor koopwaren, *merx, ercis, f.* Het meerv. *mercès* is meer in gebruik. Voor kleederen, *vestis, is, f.* of liever *vestes, ium, f. plur. veſtimenta, orum, n. plur.* B. v. hij heeft bijna geen goed aan het lijf, *ferme invеstis est,* bij *Pallad.* Ook wordt het genomen voor iets, waarvan men den naam niet weet of niet noemen wil: b. v. wat voor goed is dat? *quidnam rei hoc est?* Zamenſtell. aardengoed, *fictilia, ium, n. plur.* Beddegoed, *ſtragula, orum,* bij *Cicero.* Kindergoed, *cunae, arum, f. plur.* Roofgoed, *bona rapta;* bij *Ovidius* vindt men ook *raptum, i, n. vi-vitur ex rapto.* Men leeft van roofgoed: ten zij men hier liever *bene* of *negotio,* onderverſtaande, dit woord voor het verl. d. van *rapio,* nemen wil. Rouwgoed, *vestes lugubres.* Scheergoed, *inſtrumenta tonſoria.* Speelgoed, *crepundia, orum, n. plur.* Stukgoederen, *merces, ium, f. plur.* Linnengoed, *vestes linteae.* Tafelgoed, *apparatus menſae* enz.

Goedkoop, bijv. n. niet hoog in prijs, *vilis pretii, levis pretii,* volgens *Scheller;* ook alleen *vilis, le;* bijw. *viliter, adv.* B. v. dat zijn goedkoope waren, *haec ſunt merces viles, vel vilis pretii.* Gij hebt dat goedkoop gekocht, *bene illud emisti.* Men zegt: goedkooper, *vilior, ius.* Goedkoopst, *vilisſimus, a, m;* bijw. *viliter, vilius, viliſſime, adv.* Sommigen, zegt de geleerde *Weiland* verdenken deze buiging en zeggen beter koop, best koop: doch met ongelijk, vermits men ook zegt goedgunſtiger, goedgunſtigst en niet beter gunstig en best gunstig.

Goelijk, bijv. n. ſchoon, *formoſus, a, m; bellus, pulcher, ra, rum; venustus, a, m; gratioſus.* Ook gebruikt men het in den zin van goedhartig: b. v. het is een meisje van eenen goelijken aard, *puella est bonae indolis.* Van hier:

Goelijkheid, v. *formoſitas, atis, f. pulchritudo, inis, f. forma, ae, f.* alle bij *Cicero.*

Golf, v. *unda, ae, f. fluctus, us, m.* bij *Cicero.* De dichters gebruiken het ook voor de zee zelve, *mare, aequor, pelagus.* Het beduidt ook eenen zeeboezem, *ſinus, us, m.* zijnde een inham der zee tusſchen twee in zee uitſtekende landen of bergſchakels. De golf van Venetien, *ſinus Hadriaticus, mare Hadriaticum;* ook *Hadria, ae, f.* alleen. In dezen zin komt het met het Griekſche κόλπος zeer overéén. Verkl. golfje, *undula, ae, f.* bij *Cicero; fluctiсulus, i, m.* bij *Apul.* Van hier: golfachtig, *fluctuoſus, a, m,* bij *Plin.*

Golven, o. w. *undo, avi, atum, are,* bij *Claud. fluctuo, avi, atum, are,* bij *Plaut.* Golving, v. *fluctuatio, onis, f.*

Gom, m. *gummi, indecl.* en *gummis, is, f.* bij *Colum.* Van hier:

gomachtig, gommig, *gummatus, a, m.* Gomrijk, *gummoſus, a, m.* Waaavoor eenige handſchriften *gumminoſus, a, m*, hebben. Van hier:

Gommen, b. w. *gummino, avi, atum, are*, bij *Pall.* Van hier: gommer, m. *gumminator, oris, m.* Gomming, *gummitio, onis, f.* bij *Colum.*

Gondel, v. een vaartuig, waarvan men zich in Italie en vooral te Venetie veel bedient, *gaulus, i, m.* bij *Plaut.*

Gons, m. een dommelend gebrom, *bombus, i, m. bombilatio, onis, f. ſtrepitus, us, m. murmur, n.*

Gonst, v. een woord op de Velnw in gebruik, om de kracht der mest van het vorig jaar uittedrukken: hier voor vind ik geen woord, mogelijk komt het *laetamen, inis, n.* bij *Plin.* hier mee best overéén.

Gonzen, o. w. *bombilo, avi, atum, are; ſtrepo, ui, itum, ere; murmuro, avi, atum, are.*

Goochelen, o. w. *praeſtigiatorem ago, egi, actum agere.* Van hier, goochelaar, m. *praeſtigiator, oris, m.* Goochelares, v. *praeſtigiatrix, cis, f.* Goochelarij, v. *praeſtigiae, arum, f. plur.* Zamenſtell. goocheiſpel, o. *chironomia, ae, f.* bij *Quint.* Goochelas, v. *marſupium praeſtigiatorium*; of zoo dit woord niet voorkomt, kan men *praeſtigiateris* gebruiken.

Gooi, v. *jactus, us, m.* Eene gooi met dobbelſteenen, *jactus aleae.* Eene gooi van zes oogen, *ſenio, onis, m.* bij *Perſius. Hooft* gebruikt het voor verwerping: b. v. burgerregt en handvesten kregen de gooi, *civium jura et privilegia contemnebantur vel pro nihilo ducebantur.*

Gooijen, b. w. *jacio, jeci, jactum, jacere cum acc. jacto, avi, atum, are; conjicio, eci, ectum, icere*, alle bij *Cicero*; *projicere*, bij *Virg.* Met eenen pijl, *jaculor, atus ſum, ari.* Van hier:

Gooijing, v. *jactus, us, m. conjectio, onis, f. conjectus, us, m.* bij *Cicero.* Met eenen pijl, *jaculatio, onis, f.*

Goor, bijv. n. dat door eene ſoort van gisting zuur begint te worden, *acidus, a, m*; *ſubacidus, a, m*, bij *Plin.* Goore melk, *oxygala, ae, f. oxygalum, i, n.* bij denzelfden. Goor ſpek, *lardum rancidum.* Goor, heet bij *Kiliaan*, mest, *ſimus, i, m.* Van hier: noemen wij nog goor land, een land, dat zonder bemest te worden, vrucht draagt, *ager, qui ad fructus faciendos ſimo non indiget.* Van hier: goorachtig, *acidulus, a, m.* Als ook het werkwoord gooren, voor zuur worden, *acesco, cui, cescere.* Zamenſtell. goornat, *liquor acidus.* In den dagelijkſchen omgang zegt men ook goor voor onaangenaam, afſchuwelijk: b. v. een goor gezigt, *aſpectus rancidus*, bij *Plin.* Een goore oude vent, *ſenex rancidus*, bij *Apulejus*; het geen mij verwondert dat door den geleerden *Weiland* niet aangeteekend is.

Goot, v. eene houten of loeden buis, *fiſtula, ae, f.* bij *Cicero*; *alveolus, i, m.* bij *Liv. cloaca, ae, f. canalis, is, m.* of *f.* bij *Vitr. modiolus, i, m. colluviaria, orum, n. plur.* bij denzelfden; *aquarum ductus*, bij *Cicero.* Verkl. gootje, *canaliculus, i, m.* bij *Celſus*; *canalicula, ae, f.* bij *Gell.* Van hier: gooteling; een klein ſoort van geſchut, *parvum tormenti genus.* Goteling, is in Friesland ook een koperen ketel, *vas aeneum.* Ook was voorheen aan boord der ſchepen het woord gotelinesſchoot of ſchot in gebruik, om zulken affland aan te duiden, als men met een klein kanon beſchieten kan, *tantum ſpatii, quantum exploſione parvi tormenti attingi potest.* Zamenſtell. gootſteen, *emiſſarium, ii, n.* bij *Plin.* Gootwater, *aqua canalitia, canalienſis*, bij *Plin. cloacaria*, bij *Ulp.* Goten van een huis, *deliquiae, arum, f.* bij *Vitr.*

Gord, v. *cinctura, ae, f.* bij *zee*

Digitized by Google

Suetonius; cinctus, us, m. bij *Plinius; cingulum, i, n.* bij *Varro; cingulus, i, m.* bij *Cicero.* Ook eene rib van een ſchip, *costa, æ, f. navis.* Ook zegt men de gording of gordings, *costæ navis.* Gordriem, *corrigia, æ, f.* bij *Cicero.*

Gordel, m. *fascia, æ, f. cingulum, i, n. zona, æ, f.* Iemand een hart onder den gordel ſteken, *animum subdere alicui.* Ook wordt de draagband van een zwaard, gordel, genoemd, *balteus, ei, m.* bij *Plin.* Van hier: gordelmaker, m. *zonarius, ii, m. bij Cicero.* Gordelzwaard of gordelpook, *parazonium, ii, n.* bij *Mart.* Verkl. gordeltje, *zonula, æ, f.* bij *Cat. cincticulus, i, m.* bij *Plautus.*

Gorden, b. w. *cingo, cinxi, cinctum, cingere; accingere.* B. v. het zwaard aangorden, *accingere gladium, vel cingere se gladio.*

Gordijn, o. het geen hier meest mede overeenkomt, is: *cortina, æ, f.* bij *Virg.* Schoon de geleerde *Wetlond* zegt, dat dit een woord van de middeleeuw is. Ook is *cortina* in den vestingbouw een gedeekte van den wal tusſchen de zijdevleugels, bij de Franſchen *la courtine* genoemd: voor het overige is gordijn ook *velum, i, n. velamen, inis, n. velamentum, i, n.* bij *Cicero* en *Liv. ſparium, ii, n.* is bij *Cicero* het gordijn, om het tooneel af te ſchieten. Zamenſtell. gordijnring, *annulus velaris.* Gordijnroede, *lamina annulorum velarium.*

Gorgel, m. *guttur, uris, n. jugulum, i, n. jugulus, i, m. gula, æ, f. gurgulio, onis, m.* Iemand den gorgel afſteken, *jugulo, avi, atum, are aliquem,* bij *Cicero.* Door den gorgel jagen, *dilapidare, profundere, luxu perdere, pensri donare.* Ook zegt men den gorgel reppen, *altâ voce canere.* Zamenſtell. gorgelpijp, *gurgulio, onis, m.* bij *Varro.*

Gorgelen, o. w. een volmaakt klankabootſend woord, *gargarizo, avi, atum, are; gargaridio, avi, atum, are,* bij *Varro.* Van hier:

Gorgeling, v. *gargarizatio, onis, f. gargarizatus, us, m.* bij *Celſus.* Zamenſtell. zijn: gorgeldrank, *potio gargarizanda,* bij *Plin. vel potio gargarizationi inſervieus.* Gorgelwater, *aqua gargarizanda vel gargarizationi inſervieus.* Het Griekſche woord Γαργαρίζειν en het Franſche *gargariſer,* komen hiermede overéén.

Gors, v. aangeſlibd land: *Weiland* zegt, aangeſlibt: doch naar mijn oordeel is aangeſlibd het verl. d. van aanſlibben; zoo veel als door aangeſpoelde ſlib veroorzaakt, *ad vel alluvio, onis, f.* Het geen niet alleen de aanſpoeling, maar ook het aangeſpoelde land beduidt, volgens den grooten *Ruhnkenius.*

Gort, v. *hordeum delibratum;* zoo veel als gepelde garst of gerst. Zamenſtell. gortenbrij, *puls ex hordeo delibrato confecta.* Gortbeuling, *farcimen ex hordeo delibrato confectum.* Gortmaker, *hordeî delibrator.* Gortmolen, *chondrocopium, ii, Jun. mola hordeo delibrando inſervieus.* Gortworm, *vermis hordearius.* Gortwórst, zie Gortbeuling. Gortenteller of gortentelder, *homo admodum avarus, perparcus, aerugini intentus;* ook *homo nugacissimus.*

Gortig, bijv. n. zie Garstig. In den dagelijkſchen omgang zegt men ook van iemand, die zich niet wel gedraagt: hij maakt het gortig, *male ſe gerit.*

Got, m *Gothus, i, m.* Gotland, o. *Gothia, æ, f.*

Goud, o. *aurum, i, n.* Goud dat door het vuur gezuiverd is, *obrizum, i, n.* bij *Plin.* Van goud, *aureus, a, um,* bij *Cicero; aureolus, a, um,* bij *Catull.* Naar goud gelijkende of daartoe behoorende, *aurarius, a, um.* Met goud overtrokken, *inauratus, a, um.* Onbewerkt goud, *aurum infectum vel illaboratum.* Toegewogen goud, *aurum appen-*

Digitized by Google

ſum, bij *Liv.* Zamenſtell. goudader, *vena auri.* Goudberg, *mons aurum in ſe continens.* Goudbeurs, *crumena auro ſervando destinata.* Goudbloem of goudsbloem, *chryſocome, es, f. bellio, onis, m.* bij *Plinius; caltha, ae, f.* bij *Virgil.* Goudbraſem, *aurata, ae, f.* bij *Mart. ſparus aurata*, bij *Linn.* Gouddraad, *filum tortum aureum*, volgens *Scheller.* Goudgeel, *aureus, a, m; flavus, rutilus.* Goudgeel zijn, *flaveo, ere.* Goudgeel worden, *flavesco, escere.* Goudgeel maken, *rutilo, avi, atum, are.* Goudgeld, *nummus aureus.* Goudgewigt, *ſtatera auraria.* Goudglid, *lithargyrium auri.* Goudgroef, *aurifodina, ae, f.* bij *Plin.* Goudgulden, *florenus aureus.* Goudgier, *vultur aureus.* Goudglans, *ſplendor auri.* Goudkever, *ſcarabaeus auratus.* Goudklomp, *marſa aurea.* Goudkust, *ora aurifera.* Goudlak, *viola lutea, flos cheiri* of *leucorum aureum.* Goudlaken, *pannus auro textus, durum textile*, bij *Plin.* Goudlakenſche fazant, *phaſianus auratus.* Goudleer, *corium auratum.* Goudlijm, *amphitane, es, f. chryſocolla, ae, f.* bij *Plinius.* Goudmijn, *vena auri, aurifodina, ae, f.* of in het meerv. *auriariae, arum, f. plur.* bij *Tacitus.* Goudmunt, *moneta aurea.* Goudſchuim, *chryſitis, idis, f.* bij *Plin.* Goudſlager, *bracteator, oris, m. bractearius, ii*, volgens *Scheller.* Goudſmid, *aurifex, icis, m.* bij *Cicero.* Goudſteen, *lapis aureſus. lapis aurum continens, chryſolithes.* Goudtrekker, *deductor auri in fila.* Goudverw, *color aureus, fulvus.* Goudverwig, *colorem auri habens.* Goudvink, *fringilla aurata vel ſubicilla, ae, f.* volgens *Scheller.* Goudvinger, anders ringvinger, *digitus annularius.* Goudvisch, *piscis auratus.* Goudvlieg, *chryſis aurata*, bij *Linn.* Goudworm, *nitedula, ae, f.* bij *Cicero.* Goudwortel, *chelidonium majus, asphodelus luteus*, volgens *Linn.* Goudzand, *arena aureſa vel aurata, baluca, ae*, bij *Just.* Goudzucht, *auri fames.* Goudzuiger, *exeſor populi*

Gouw, v. een oud woord, zeker hetzelfde als het Hoogduitſche *gau, terra, pagus, ager, regio*, zoo als het ook door *Kiliaan* vertaald wordt. Volgens den geleerden *Weiland* is dit woord nog in gebruik in Noordholland, alwaar men zegt: hij woont op de gouw; dat is: aan eenen zekeren hoogen weg, waar lange eene waterleiding gegraven is. Ook wordt de Frieſche benaming van de landſtreken Oostergoo en Westergoo, door denzelfden geleerden hiervan afgeleid; hetwelk nog meer blijkt, dewijl men in ſommige oude Frieſche boeken en papieren de ſpelling Oostergouw en Westergouw vindt, als zijnde: *regio orientalis et occidentalis Friſiae.* Gouw, is ook bij ons de naam van eene plant: groote gouw, *chelidonium majus.*

Graad, m. *gradus, us, m.* Ook gebruikt men het om eene hoegrootheid aanteduiden: b. v. hij is in den hoogſten graad gierig, *avariſiſimus est*, bij *Cicero.* Van hier: graadboog, *arcus in 360 gradus diviſus, radius, ii, m.* bij *Virg. dioptra, ae, f.* bij *Vitr.* zijnde een werktuig om de hoogte der zon te bepalen. In den hoogſten graad, is ook *ſummopere, maximopere, ſumme, quammaxime, adv.*

Graaf, v. *batillum, i, n. batillus, i, m. vel pala foſſioni inſerviens, marra, ae, f.* bij *Colum.*

Graaf, m. dit is een zeer oud woord en men verſtond er iemand door, die over eene zekere zaak het oppertoezigt had, *praefectus, i, m.* In den middeleeuw noemde men hem, *comes, itis, m.* Dus noemde men toen den oppertoezigter van des koning ſtallen in Frankrijk, *comes ſtabuli*; waarvan het Franſche woord, *connestable* thans *connetable* geſpeld, afkomſtig is. In het bijzonder

Digitized by Google

wes een graaf, *comes*, een regter over eenen zekeren oord, *regioni cuidam praefectus vel praepositus*. In dien zin is bij ons in gebruik: dijkgraaf, *aggerum praefectus, vel aggeribus curandis praepositus*. Pluimgraaf, *curator gallinarius*, bij *Varro*. Zandgraaf, *tumulorum arenariorum praefectus*. Naderhand wierd in eenen voortreffelijkeren zin Graaf genoemd, die over eenen oord als keizerlijk landregter aangesteld was, *comes, itis, m. judex imperialis*; deze waardigheid erfelijk wordende is de ambtsnaam in eenen eernaam verwisseld en veradeld. Gravin, v. *comes, itis, f.* Zamenstell. burggraaf, *castelli praefectus*. Landgraaf, *provinciae praefectus*. In slecht latijn, *landgravius*. Markgraaf, m. *marchio, onis, m.* * Markgrafelijk, *marchionalis*. * Markgraafschap, *marchionatus, us*. Paltsgraaf, *comes palatinus*. Rijksgraaf, *comes imperialis*. Voorts komt van graaf, grafelijk, *comitalis, lis, le*. * Grafelijkheid of graafschap, *comitatus, us, m*. *

Graag, bijv. n. *avidus, a, m*. B. v. hij is graag in het eten, *avidus cibi est vel avide cibo fruitur*. Een graag kostje, *cibi acuti*, bij *Plin*. Voor gaarne, *libens, cupidus, a, m*. Ik zal hem dezen dienst graag bewijzen, *libenter illi officium hocce praestabo*. Die of dat koopers vindt: b. v. de boter is heden niet graag, *butyrum hodie male venit vel venditur*. De waren willen niet graag aan den man, *merces exactu carent*, bij *Quint*. bijw. *avide, libenter, cupide*. Van hier: graagte en graagheid, v. *aviditas, cupiditas, atis, f. desiderium, ii, n*. Voor honger, *fames, is, f. esuries, iei, f*. bij *Cicero*.

Graan, o. allerhande koren, *frumentum, i, n. quasi fruimentum* van *fruor*, volgens *Ruhnkenius*. Zamenstell. graanhandel, *mercatura frumentaria*. Graankooper en graanverkooper, *frumentarius, ii, m*. Eigenlijk is het een bijv. n. en er wordt *homo* onder verstaan; doch het is door *Cicero* en *Liv*. als zelfst. gebruikt. Graanmarkt, *forum frumentarium*. Graanvloot, *classis transportando frumento destinata*. Graanzolder, *granarium, ii, n*. bij *Varro*.

Graat, v. *ossa piscium vel spina piscis*. De graten uitdoen, *exeso, avi, atum, are piscem*, bij *Terent*. In menschen en dieren wordt het rugbeen, ruggraat genoemd.

Graauw, bijv. n. zoo veel als grijs, aschverwig, *canus, a, m; cinereitius, a, m*. B. v. graauwe haren, *capilli cani*. De lucht staat graauw, *coelum nubibus est obscuratum, vel obnubilum*. Van hier: graauwheid, v. *canities, iei, f*. Graauwachtig, bijv. n. *subcanus, a, m*. Zamenstell. appelgraauw, is volgens *Scheller*, *canus cum maculis malorum figuram habentibus*. Aschgraauw, *cinereum colorem habens*. Donkergraauw, *pullus, a, m*. IJzergraauw, *ferrugineus, a, m, vel ferrugineum colorem habens*. Lichtgraauw, *candicans e glauco*, zegt *Scheller*. Muisgraauw, *colore murino praeditus*. Graauwbroeder of graauwmunnik, *frater minor, monachus ordinis sancti Francisci vel Franciscanus, i*.

Graauw, o. *populus, i, m. vulgus, i, n. plebecula, ae, f. fex populi, sordes urbis*, bij *Cicero*.

Graauw, m. *verba aspera, mordacia, dura*. B. v. iemand eenen graauw geven, *aspere, mordaciter, dure alicuem alloqui*. Het geen ook graauwen heet.

Graauwen, o' w. beteekent ook nog grijs worden, *canesco, escere*.

Grabbel, v. eene opraping van allerlei kleine dingen door elkander, *sublatio promiscua rerum nihili vel parvi pretii*. Te grabbel gooijen, *promiscue projicere in publicum*. Grabbelgeschenken, *munuscula missilia*. Van hier: het

Digitized by Google

werkwoord grabbelen, *promiscue tollere vel arripere.*

Gracht, zie Graft.

Graf, o. *sepulcrum, i, n. tumulus, i, m. conditivum, i, n.* bij *Seneca.* Een man die met den eenen voet in het graf gaat, wordt gezegd voor een zeer bejaard man, *senex capularis.* De dood: aan gene zijde van het graf, *post mortem.* Hunne vriendschap is hun tot aan het graf bijgebleven, *amicitiæ illorum ad mortem usque manſit.* Zamenstell. grafschrift, *epitaphium, ii, n. inſcriptio vel titulus ſepulcralis.* Grafdief, *fur ſepulcralis.* Grafkelder, *cavea ſepulcralis, hypogæum, i, n.* Grafkuil, *foſſa ſepulcralis.* Grafлied, *naenia, æ, f. hymnus ſepulcralis vel carmen ſepulcrale.* Grafmaker of gravenmaker, *cavator ſepulcrorum.* Grafnaald, *pyramis, idis, f.* bij *Cicero*; *cippus, i, m.* Graftteen, *ſaxum ſepulcrale.* Graftombe, *monumentum ſepulcrale* enz.

Graft, v. *foſſa, æ, f.* Eene doove graft, eene graft tusschen twee bolwerken, *foſſa cæca*; ook kan men dezelve *foſſa ſicca* noemen, om dat dezelve in vredenstijd zonder water is. Eene graft vullen of dempen, *complere foſſam.* Menschen, die op eene graft wonen, zijn: *vicini, orum, m. plur.* Hier van kan men in sommige gevallen graft, door *vicinia, æ, f. vicinitas, atis, f.* overzetten. Zamenstell. stadagraft, *foſſa urbis*; enz. verklein. *foſſula, æ, f.* bij *Colum.*

Gram, bijv. n. *iratus, a, m*; *indignatus, inimicus, infeſtus, infeſtus.* Op iemand gram zijn, *iraſcor, atus ſum, asci alicui*; *indignor, atus ſum, ari.* Tegen iemand gram worden, *ſuccenſeo, ui, ere alicui*; *intumeſcere alicui*; *erigi in aliquem, accendi in aliquem*, bij *Sallust.* Iemand gram aanzien, *irate et torve adſpicere vel intueri aliquem.* Iemand gram maken, *exaſpero, avi, atum, are aliquem*; *facere alicui ſtomachum, calefacere aliquem*, bij *Cicero*; *acerbare aliquem*; *exaſperare animum alicujus*, bij *Liv.* bijw. *irate, indignanter, inimice, infeſte, adv.* Van hier: gramschap, v. *ira, æ, f. indignatio, onis, f. ſtomachus, i, m.* bij *Cicero*; *bilis, is, f.* bij *Horat. ardor animi*, bij *Cicero.* Zeer hevige gramschap, is ook *furor, oris, m. rabies, iëi, f.* Vervoerd door gramschap, *irâ permotus, incitatus irâ*, bij *Cicero*; *incenſus furiis, accenſus irâ*, bij *Virg. irâ ſuccenſus, fervidus irâ, irâ flagrans.* Zamenstell. grammoedig, bijv. n. *asper, era, erum*; *moroſus, a, m*; *truculentus, a, m*; bijw. *aspere, moroſe, adv.* Grammoedigheid, v. *asperitas, atis, f. truculentia, æ, f.* Gramstorig, bijv. n. *iracundus, a, m*, bij *Cicero*; *ſtomachoſus*, bij *Hor. biliſus*, bij *Celſus*; *immodicus iræ*, bij *Statius*; bijw. *iracunde, irate, ſtomachoſe*, bij *Cicero, adv.* Gramstorigheid, v. *iracundia, æ, f.* enz.

Granaat, m. is het de granaatboom, *malus punica*, bij *Celsus.* Vrouwelijk is het de vrucht, *granatum, i, n.* bij *Plin. malum granatum*, bij *Colum. malum puniceum*, bij denzelfden. Granaat, v. is ook een oorlogstuig, dat aangestoken en met de hand weggeworpen wordt, *glans ignifera manu emiſſa, globus pyrobolus*, volgens *Scheller.* Van hier: granadier, m. *miles globos pyrobolos jaciens*; sommigen spellen ook hier voor grenaat en grenadier. Zamenstell. granaatappel, *malum punicum.* Granaatbloem, *balaustium, ii, n.* of *flos mali punicæ.* Granaatboom, *malus punica.* Granaatkern, *capitulum mali punici*, bij *Celsus.* Granaatschil, *cortex mali punici.*

Granaat, m. is een edelgesteente, *lapis granatus.* Zamenstell. granaatberg, *mons lapides granatos continens.* Granaaterts, *æs lapides granatos continens*, volgens *Scheller.*

Graniet, m. *granites, is, m.*

Grap, v. *jocus, i, m. jocatio, onis,*

Digitized by Google

nis, *f.* bij *Cicero*; *ludus*, *i*, *m. lusus*, *us*, *m.* bij *Ovidius*; *ludibrium*, *ii*, *n. dissimulatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *facetiae*, *arum*, *f. pl.* bij denzelfden. B. v. het is maar uit de grap geschied, *focose*, *joculariter vel joco factum est*. Van hier: grappig, bijv. n. *jocosus*, *a*, *m*; *jocularius* et *jocularis*, *is*, *e*; *facetus*, *a*, *m.* Grappigheid, zoo veel als Grap. Grappenmaker, m. *ludius*, *ii*, *m. fannio*, *histrio*, *onis*, *m. scurra*, *ae*, *m. facetus*, *i*, *m.* bij *Plaut.*

Gras, o. *gramen*, *inis*, *n. herba*, *ae*, *f. Cic.* Groen gras, *herba virens*. Gras maaijen, *fenum secare*, bij *Cicero*. Spreekw. bij hooi en bij gras: voor zelden, *raro*, *interdum*, *adv.* Iemand het gras voor de voeten wegmaaijen, *eripere alicui occasionem*; *nihil reliquum facere alicui*. Dit is reeds lang met gras begroeid, *res ea jam dudum refrixit*, bij *Terent.* Gras over iets laten groeijen, *differre vel trahere aliquid*, *vel oblivioni tradere*. Van hier: grazig, vol gras, *herbidus et herbosus*, *graminetus et graminosus*, *a*, *m.* Ook dat naar gras smaakt: b. v. grazige boter, *butyrum herbae saporem habens*. Grasboter, *butyrum e lacte vaccarum viridi gramine pascentium*, *butyrum aestivum*. Voorts grasachtig, b. n. *herbaceus*, *a*, *m*, bij *Plin. herbeus*, *a*, *m*, bij *Plaut.* Grasangelier, *dianthus pratensis*. Grasbloem, *flos pratensis*. Grasgroen, *graminei coloris vel coloremgraminis habens*. Grasharing, *halex prope litus capta*. Grashupper, *gryllus*, *i*, *m.* Grasiook, *schoenoprasum* of *allium schoenoprasum*. Grasmaaijer, *fenisex*, *icis*, *m. fenisca*, *ae*, *m.* bij *Plin.* Grasmaand, *Aprilis*, *lis*, *m.* Grasmusch, *curruca*, *ae*, *f.* bij *Juven.* Grasspecht, *picus viridis*. Grasworm, *eruca*, *ae*, *f.* bij *Colum.* enz. Hiertoe behoort ook het woord grasduinen: zijnde duinen met gras bewassen, *colles graminosi*; waarvan de gemeenzame spreekwijs ontleend is: in grasduinen gaan, *luxurio*, *avi*, *atum*, *are*; *luxuriose vivere*; ontleend van het vee dat in eene verscha weide graast en dartelt.

Gratig, bijv. n. *spinosus*, *a*, *m.* B. v. gratige visch, dat is: die vele graten heeft, *piscis spinosus*.

Gratig, zie Gretig.

Gratz, eene stad in Duitschland, de hoofdstad van Stiermark, *Graecium*, *ii*, *n.*

Grave of de Graaf, eene stad in het tegenwoordig koningrijk Holland, *Gravia*, *ae*, *f.*

Gravecl, o. *glarea*, *ae*, *f. calculus*, *i*, *m.* bij *Celsus*. Hij heeft het graveel, *calculorum valetudine laborat*. Van hier: graveelachtig en gravelig, *calculosus*, *a*, *m*, bij *Plin. glareosus*, *a*, *m*, bij *Colum.* Oneigenlijk zegt men: dat is gravelig voor de beurs: dat kost te veel, *hoc nimis carum est*. Hij maakt het al te graveelijk, *nimis immoderate se gerit*.

Graven, b. w. *fodio*, *fodi*, *fossum*, *fodere*, *cum acc.* Uitgraven of uitsteken, *effodio*, *odi*, *ossum*, *ere*. B. v. turf, *effodere cespites*. Van hier: graver, m. *fossor*, *oris*, *m.* Graving, v. *fossio*, *onis*, *f. fossura*, *ae*, *f.*

Graveren, b. w. *scalpo*, *alpsi*, *alptum*, *alpere* et *sculpere*, *caelo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *insculpere* et *insculpere*, *incido*, *cidi*, *cisum*, *idere*; *interseco*, *auctor ad Her.* Van hier: graveerbeitel of graveerijzer, *scalprum*, *i*, *n. caelum*, *i*, *n.* Graverer of graveerder, m. *caelator*, *oris*, *m. scalptor* et *sculptor*. Gravering, v. *caelatio*, *onis*, *f. incisio*, *onis*, *f.* Graveersel, o. *caelamen*, *inis*, *n. caelatura*, *ae*, *f. scalptura* et *sculptura*, *ae*, bij *Plin.* Graveerstaal zie Graveerijzer. Graveerwerk, zie Graveersel; dit woord heeft veel overeenkomst met het Grieksche woord Γραφειον.

Grazen, o. w. *pasco*, *pavi*, *pastum*, *pascere*; ook *pasci gramine*; *pascito*, *avi*, *atum*, *a-*

Digitized by Google

re, bij *Varro*; *pabulor*, *atus sum*, *ari*, bij *Colum.*

Greb, v. *intile*, *is*, *n. Colum. scrobiculus*, *i*, *m*, bij denzelfd. *striga*, *ae*, *f. Hyg. sulcus*, *i*, *m. Cicero.*

Greel, zamengetr. uit Gareel, zie dat woord.

Gref, v. om te enten, *furculus*, *i*, *m.* bij *Cicero.*

Greenen, bijv. n. van green, eene soort van den, waarvoor men zegt: greenenboom, *fupinus*, *i*, *f.* bij *Plin.* Greenenhout, *lignum fapineum.*

Greep, o. zoo veel men met de vingers of hand grijpen kan, *carpus*, *us*, *m. manipulus*, *i*, *m.* bij *Plin.* Voor geoefendheid, *exercitatio*, *onis*, *f.* Ik heb er de greep nog niet van, *nondum in ea re exercitatus fum.* Behendigheid, *ars*, *artis*, *f.* doch in dezen zin gebruikt men meest het meerv. *artes*, *ium*, *f. plur.* Dat aangegrepen wordt: b. v. de greep van eenen degen, *manubrium*, *ii*, *n. vel capulus*, *i*, *m.* In Gelderland word ook eene vork, die de tuinlieden gebruiken, greep genoemd, *furca*, *ae*, *f.* Eene greep met twee tanden, *bidens*, *entis.* Met drie, *tridens*, *entis*, *m.* Zamenstell. handgreep, *manubrium*, *ii*, *n. manipulus*, *i*, *m.* Lettergreep, *fyllaba*, *ae*, *f.* Misgreep, *erratum*, *i*; *vitium*, *ii*; *peccatum*, *i*, *n. error*, *oris*, *m.*

Grein, o. *panni genus*, *e caprino pilo et ferico vel lanâ confectum.* Grein is ook het kleinste gewigt eens apothekers: zijnde het 576ste gedeelte van een pond, *granum*, *i*, *vel granulum*, *i*, *n.* Ook is grein een korreltje, *mica*, *ae*, *f.* verkl. *micula*, *ae*, *f.* bij *Celsus.* Overdr. om zeer weinig te kennen te geven: b. v. hij heeft geen grein verstand, *homo fine ullo acumine est*, bij *Cicero.* Verkl. een greintje is in dezen zin: zeer weinig, *perpaulum*, *perpaululum*, *perpauxillum*, bij *Plautus.*

Grendel, m. *pesfulus*, *i*, *m.* bij *Terent. obex*, *icis*, *m. Virg.* Van hier: grendelen, b. w. *obdere pesfulum*, bij *Ter.* Gegrendeld, v. d. *oppesfulus*, *a*, *m*, bij *Plaut.* Zamenstell. grendelboom, *vectis*, *is*, *m. Cicero*; *repagulum*, *i*, *n.* doch men vindt meest: *repagula*, *orum*, *n. pl.* Grendelsloot, *fera pesfulo instructa.*

Greniken, zie Grinniken.

Grenoble, eene stad in Frankrijk, *Gratianopolis*, *is*, *f.* Een inwoner van Grenoble, *Gratianopolitanus*, *i*, *m.*

Grens, v. *limes*, *itis*, *m. terminus*, *i*, *m. confinium*, *ii*, *n. finis*, *is*, *m. et f. Cic.* Overdr. hij is de grenzen der eerlijkheid te buiten gegaan, *fines honestatis superavit*, volgens *Scheller*; *vel tranfiit.* Zamenstell. grenspaal, *palus limitaris vel palus finibus conftituendis ferviens*, volgens *Scheller.* Grensplaats, *locus limitaris.* Grensscheiding, *finium directio vel definitio.* Ook voor de plaats der scheiding, *confinium*, *ii*, *n.* Grenssoldaat, *miles limitaneus vel miles in confinio*, volgens *Scheller*; ik zou liever zeggen: *miles in confinio ftationem habens.* Grensstad, *urbs in confinio fita.* Grenssteen, *faxum limitare*, *terminale vel finibus defignandis inferviens.* Grensweg, *via limitaris.* Grenswater, *aqua limitaris*, *vel aqua limites dirimens.* Grenszuil, *cippus vel columna finibus defignandis inferviens*, *vel cippus vel columna limitaris.*

Grenzen, o. w. *finitimum*, *conterminum*, *confinem*, *vicinum esse alicui.* B. v. zijn land grenst aan het mijne, *ager illius meo est finitimus*, *conterminus*, *confinis vel vicinus.* Overdr. de droomen grenzen aan logen, *somnia mendaciis proxima sunt.*

Greppel, Grippel en Gruppel, zie Greb.

Gretig, bijv. n. *avidus*, *a*, *m*, *cupidus*, *a*, *m.* Naar spijs, *guloſus*, *a*, *m.* Zeer gretig naar iets, *hians*, *antis*, *omn. g.* bij *Cicero!* Naar geld, *pecuniae appetens*; bijw. *avide*, *cupide*, *guloſe*, *appetenter*, *ady.* Van hier:

Digitized by Google

hier: gretigheid, v. *aviditas, atis, f. cupiditas, cupido, inis, f. fitis, is, f. liguritio, onis, f. Cicero; avaritia, ae, f. Cicero; avarities, iei, f. Lucret.* Voor gretig gebruikt *Vondel* ook gratig.

Gravelingen, eene ſtad in Vlaanderen, *Gravelina, ae, f.*

Gridſelen, zie Grieſelen.

Grief, v. *moeror, oris, m. moeſtitia, ae, f. Cicero; moeſtitudo, inis, f.* bij *Plaut. aegritudo, inis, f. aerumna, ae, dolor, oris, m. Cic.*

Griek, m. *graecus, grajus, grajugena, ae, m.* In den gemeenzamen ſtijl zegt men: hij is een oude Griek, *vulpes astuta est.* Hij is een regte Griek, *facetus ſcurra est.* Ook zegt men het in eenen kwaden zin, voor zeer gierig, *aerugini omnino intentus est.* Van hier: grieksch, *graecus, a, m. grajus, a, m, graecanicus, a, m,* bij *Plin.* Griekje, een woord van verſmading, *Graeculus, i, m.* Van hier: het verachtelijk ſpreekw. *Graeculus eſuriens in coelum juſſeris, ibit*, een hongerig Griekje, men bevele ſlechts, zal voor u naar den hemel gaan, dat is: alles zonder onderſcheid gaarne doen. Griekenland, *Graecia, ae, f.*

Griel, v. hetzelfde als grabbel. Bij dit woord, zegt de geleerde *Weiland: Vondel* bezigt grielen voor vergieten, doen ſtroomen, wanneer hij zegt: de dood is al gereed, om *Iſaks* bloed te grielen. Ik ben onder verbetering gezegd, van gevoelen: dat de groote *Vondel* hier het woord grielen genomen heeft in den zin, boven aan het woord grabbelen gegeven, *corripere ad vel arripere, promiscue tollere.*

Griend, v. een wilgenwaard, *ſalictum, i, n. ſalicetum, i, n.* bij *Cicero.*

Gries, zie Griezeltje.

Griet, v. zekere ſoort van viſch, *paſſer, eris, m,* bij *Plin.*

Grietenij, v. *dominium, ii, n. jurisdictio, onis, f.*

Grietman, m. *dominus, i, m. judex, icis, m. praefectus jurisdictionis.*

Grieve, zie Grief.

Grieven, b. w. is eigenlijk met een ſcherp werktuig in iets ſteken, *acutum aliquid infigere.* Van hier: beleedigen, diep treffen, *laedo, laeſi, laeſum, laedere, opprimo, eſi, eſum, imere; faucio, avi, atum, are; moerore, moeſtitia, vel dolore afficere.* Ook wordt het voor treffen gebruikt, *garcutie, uſi, uſum, utere.*

Griezelen, o. w. *horreo, ui, ere;* B. v. van vrees griezelen, *horrere metu.* Van koude, *horrere frigore.* Van hier: griezeling, v. *horror, oris, m.*

Griezeltje, o. *micula, ae, f. perpaulum, perpauiulum, perpauxillum, adv.*

Grif, bijw. *dextre, apte, prompte, adv.*

Griffel, v. *ſtilus, i, m.* bij *Cicero; graphium, ii, n.* bij *Sen.*

Griffelen, b. w. *infodio, di, oſſum, ere; imprimo, eſi, eſſum, imere; inſculpo, ulpſi, ulptum, ere.* B. v. die woorden zijn in mijn hart gegriffeld, *verba iſta animo meo impreſſa ſunt.* Ook wordt griffelen voor enten gebruikt, *inſero, evi, itum, erere; inoculo, avi, atum, are,* bij *Colum.*

Griffie, v. hetzelfde als Griffel. Ook beteekent griffie, eene plaats alwaar de geheimſchrijvers hunnen post waarnemen, *abdita pars curiae actuariis deſtinata.* Van hier: het onduitſche woord griffier, zoo veel als geheimſchrijver bij de geregtshoven, *qui judicibus ab actis est.* Met een grieksch woord zoude men kunnen zeggen, *graphiarius, ii, m.* ſchoon eigenlijk *graphiarius* bij de ouden als een bijv. n. voorkomt, doch daar *Martialis* het onz. *graphiarium, ii, n.* als zelfſt. gebruikt, of liever er *inſtrumentum* onder verſtaat, zoude men ook onder *graphiarius,* als griffier genomen, *vir vel homo,* kunnen verſtaan of het woord als zelfſt. kunnen beſchouwen. Grif-

Digitized by Google

sum. De grond van het geschil, *stirps quaestionis*, bij *Cicero.* Voor gansch, geheel: hij is in den grond bedorven, *plane, omnino, penitus corruptus est.* Dit wensch ik u uit den grond van mijn hart; *hoc tibi sincere vel toto animo opto.* Welke gronden hebt gij voor uwe stelling? *quibus fundamentis tua nititur opinio?* Voor gevoelen: hij heeft schadelijke gronden omtrent den Godsdienst, *perniciose de religione sentit.* Eerste beginsels, *elementa, orum, n. plur.* Hij verstaat zelfs de eerste gronden niet, *ne prima quidem scit elementa.* Eene zaak uit den grond ophalen, *a primis exordiis rem repetere.* Van hier: de bijw. grondig, grondelijk, grondiglijk, *funditus, radicitus, vere, stirpitus, plane, omnino, prorsus, penitus, adverbia.* Zamenstell. achtergrond, *secessus, us, m.* volgens *Scheller.* Ankergrond, *fundus anchoralis vel statio nautica.* Veengrond, *terra cespititia vel cespitibus effodiendis apta.* Voorgrond, is bij de schilders het voorste gedeelte in eene schilderij, *anterior tabulae pictae pars;* om dat dit gedeelte allereerst in het oog valt zoude men ook kunnen zeggen, *primus adspectus;* b. v. op den voorgrond zijn twee fraaije koeijen, *in primo adspectu sunt duae vaccae affabre pictae.* Zandgrond, *terra arenosa.* Grondeigenaar, grondheer, *dominus fundi.* Grondgebied, *jurisdictio, onis, f. vel dominium, ii, n.* Grondgetal, *numerus cardinalis.* Grondhaak, *harpago, inis, m. contus, i; lupus, i, m. Livius.* Grondijs, *glacies e fundo maris vel fluminis emergens.* Grondkundig, *locorum peritus;* ook bij de zeelieden, *vada noscens.* Grondleen, *feudum primarium, vel feudum agris impositum.* Grondleer, *doctrina primaria,* volgens *Scheller.* Grondlegger, *fundator, oris, m.* Grondlegster, *fundatrix, icis, f.* Grondles, *praeceptum primarium.* Grondeloos, *fundo carens, immensus, a, m.* Grondoorzaak, *causa primaria.* Grondregel, grondwet, *lex primaria;* ook *canon, onis, m. dogma, atis, n.* bij *Cicero.* Grondregt, *jurisdictio fundi;* ook is het *judicium de agris.* Grondrent, *solarium, ii, n. Ulpianus.* Grondschatting, *tributum agris impositum.* Grondscheiding, *confinium, ii, n.* Grondslag, *fundamentum, i, n.* Voor vastigheid, *firmamen, inis, n. firmamentum, i, n.* bij *Caesar.* Grondstap, *crassamen, inis; crassamentum, i, n. fex, fecis, f.* Grondsteen, *lapis primarius vel fundamentis inchoandis inserviens.* Grondstem, *vox gravissima,* bij *Scheller; vel vox e terra surgens.* Grondstof, *principium, ii, n.* Grondtaal, *lingua scriptoris, lingua scriptoris vernacula.* Grondtekst, *verba scriptoris ipsa.* Grondvest, zie Grondslag. Grondwet, zie bij Grondregel. Grondwoord, *vocabulum primitivum.* Grondwater, *aqua subterranea,* enz.

Grondel of Grondeling, m. een zekere rivier visch: eenigen noemen denzelven, *aphya, ae, f. aphye, es, et apua, ae,* bij *Linn. cyprinus gobio.*

Gronden, b. w. *fundo, avi, atum, are; firmo, avi, atum, are.* Verl. d. gegrond, *fundatus, firmatus, a, m.* Ook grond voeden: b. v. ik kan hier niet gronden, *fundum hic sentire non possum.*

Grondvesten, b. w. *fundare et fundamenta jacere.*

Groot, bijv. n. *magnus, a, m; grandis, is, e; ingens, entis, omn. g. amplus, laxus, a, m; spatiosus, numerosus, altus, vastus, arduus, celsus; impensus, gravidus, a, m; longus, a, m.* Een groote stad, *magna vel spatiosa urbs.* Een groot huis, *domus ampla vel spatiosa.* De groote teen, *digitus pedis maximus.* Uitgestrekt in de lengte: een groote weg, *longum, iter.* Voor hoog: een groote berg, *mons altus, excelsus,*

Digitized by Google

jus. Volwassen, *adultus, a, um.* B. v. mijne kinderen zijn nog niet volwassen, *liberi mei nondum adulti sunt.* Kinderen groot brengen, *educare liberos.* Voorzwanger, *gravidus, a, um.* Uit eene menigte bestaande: een groot aantal, *magnus numerus.* Een groote maaltijd, *convivium frequens.* Een groot gevolg, *comitatus frequens vel numerosus.* De groote hoop, *turba, multitudo, vulgus, i; plebs, ebis, f. populus, i, m.* Een groot geschrei aanheffen, *altum clamorem tollere.* Grooten dorst lijden, *vehementer sitire.* Een groot leugenaar, *mendacissimus.* Een groote geleerde, *doctissimus.* Voor gewigtig, *praecipuus, a, um.* B. v. des menschen groote bestemming is voor de eeuwigheid, *homo praecipue aeternitati est destinatus, vel aeternitas praecipua hominis est destinatio.* Aanzienlijk, *insignis, is, e.* Een groot man, *vir insignis, gloriosus.* De groote wereld, *homines summi, principes, proceres, um, m. plur.* Hij is een man van de groote wereld, *homo elegantior est.* Van de groote wereld zijn, *inter principes versari.* Groot maken, *augeo, auxi auctum, angere; levare, efferre aliquem vel tollere.* Groot zijn, *excello, lui, lere; magnum esse,* volgens *Scheller.* Groot worden, *augesco, escere; cresco; crevi, cretum, crescere; excrescere, adolesco, adolevi et adolui, adultum adolescere.* Groote oogen maken, *miror, atus sum, ari; stupeo, ui, ere.* Hoe groot, *quantus, a, um.* Hoe groot is die man niet? *quantus iste vir?* Eens zoo groot, *duplo major.* Zoo groot, *tantus, a, um.* Voortreffelijk: de groote Schepper, *summus creator.* Een eertitel: de groote Heer, *Turcarum imperator.* Zelfst. een groot, *obelus, i, m.* Volgens de meesten: drie groot, *triobolus, i, m.* Een driegroot mannetje, *homo triboli.* Het verkleinw. is: grootje voor grootmoeder, *avia, ae, f.* Ook zegt men in het algemeen grootje voor oude vrouw, *anicula, ae, f.* Van hier: grootheid, v. *magnitudo, inis, f. Cicero; amplitudo, inis, f. spatium, ii, n. vastitas, atis, f. celsitas, atis, f. celsitudo, inis, f. granditas, atis, f.* beide bij *Cicero; splendor, oris, m. decus, oris, n. Cic.; claritas, atis, f. claritudo, inis, f. Tac. laxitas, atis, f.* bij *Seneca; fastigium, ii, n. majestas, atis, f.* Grootelijks, *magnopere, summopere, ample, laxe, spatiose, alte, vaste, ardue, celse, maximopere, maxime, admodum, enormiter, impense, oppido, amplifice, adverbia.* Zamenst. groot achtbaar, *gloriosus, a, um; insignis, is, e; honoratus,* bij *Cicero; amplissimus, a, um.* Grootbek, *loquax, acis, omn. g.* Grootadmiraal, *summus classium praefectus, archithalassus, i, m.* Grootdadig, *magnificus, a, um.* Van hier: grootdadigheid, v. *magnificentia, ae, f.* Grootdadiglijk, bijw. *magnifice, adv.* Grooter, *major, oris et us, m. f. & n. amplior, adultior, laxior, vastior, longior, comp.* Groothartig, *magnanimus, a, um, et magnanimis, is, e.* Groothartigheid, v. *magnanimitas, atis, f.* * Groothartiglijk, *magnanimiter, adv.* * Groothertog, *magnus dux.* * Groothertogdom, *magnus ducatus.* * Groothofmeester, *summus aulae praefectus.* Grootkop, *capito, onis, m.* ook een zekere visch dus genoemd, bij *Plinius,* Grootlip, *labeo, onis, m. Plinius.* Grootmagtig, *potentissimus, a, um.* Grootmarschalk, *magnus aulae marschalcus.* * Grootmeester, *magnus magister.* * Grootmoeder, *avia, ae, f.* Grootmoeders-moeder, *proavia, ae, f. Tacitus.* Eene grootmoeders moeders moeder, *abavia, ae, f.* En nog eenen graad verder of bet-over-oud grootmoeder, *tritavia, ae, f.* Grootmoedig, grootmoedigheid en grootmoedigelijk, zie op Groothartig. Groot-

mogend, *praepotens, entis, comm. g.* Grootmond, zie Grootbek. Grootneus, *nasutus, a, m.* Grootoor, *auritus, a, m.* Grootſpraak, *magniloquentia, ae, f. Cicero.* Grootſpreker, *magniloquus, a, m; magnidicus, i, m. Tacitus* en *Plaut.* Grootſpreking zoo veel als grootſpraak. Grootte zoo veel als grootheid. Grootte wordt evenwel meer gebruikt in den zin van *ſtatura, ae, f. Cicero.* Onmatige grootte, *immanitas, immenſitas, vaſtitas, atis, f. celſitudo corporis, Vell. Pat.* Grootvader, *avus, i, m.* Even als bij grootmoeder vindt men dezelfde trappen, *proavus, atavus et tritavus, i, m.* Grootvaderlijk, *avitus, a, m,* enz. Eene vergrootende wijze van ſpreken heet bij de redenaars, *hyperbole, es, f. hyperbola, ae, f.* bij *Cicero* en *Seneca.* Grootſte, *maximus, a, m; ſummus, a, m; ſupremus, a, m.*

Grootsch, bijv. n. *ſuperbus, a, m; vanus, a, m; ſupercilioſus, a, m; glorioſus, faſtoſus.* Voor ſchoon: b. v. een grootsch gebouw, *aedificum ſplendidum.* Een grootsch denkbeeld, *opinio vel cogitatio, vel idea ſublimis.* Van hier: grootschheid, *ſuperbia, ae, f. vanitas, atis, f. gloria, ae, f. faſtus, us, m. animus, i, m. Cicero. Vondel* gebruikt grootzig en grootzigheid, bijw. *vane, ſuperbe, glorioſe, ſplendide, animoſe, adverbia.*

Grop, zie Greb.

Gros, o. *totum, i, n.* zoo veel als geheel. Ook is gros, twaalf dozijn, *duodecies duodecim.* Waren in het gros gekocht, *merces averſione emptae,* bij *Ulpianus.* Een werk in het gros aanbeſteed, *opus averſione locatum, in Digestis.* Ook voor het grootſte gedeelte, *maxima pars.* B. v. het gros van het leger, *maxima pars exercitus.* In het gros: voor in het algemeen, *generatim et generaliter,* bij *Cicero.* Van hier: grosſier, m. *magnarius, ii, m.* bij *Apulejus.*

Grot, v. *antrum, i, n.* Grotwerk is ook een kunsthol van ondo boomwortels met mos en koralen en ſchelpen ingeleed, *opus vel antrum artificioſum e radicibus et muſco confectum coralliis conchisque incruſtatum.*

Grouwel en Grouwelen, zie Gruwel en Gruwelen.

Grouwen, zie Gruwen.

Gruis, v. verbrijzeld puin, *rudus, eris, n.* Verkl. gruisje, *pars minuta vel corpuſculum,* bij *Plinius.* Van hier: gruisachtig of vol van ſcherp gruis, *centroſus, a, m,* bij denzelfden. Gruizig is hetzelfde. Gruiszand, *ſabulo, onis, m. glarea, ae, f.* Gruizen voor vergruizen, *affrio, avi, atum, are,* bij *Varro.*

Gruit, v. is bij *Kilianen, fex, fecis, f.*

Grut, zie Gort.

Gruwzaam, b. n. ook gruwelijk, *horribilis, terribilis, Cicero; abominabilis, Plinius; deteſtabilis, Gellius; exſecrabilis, lis, le, Livius; horridus, horrendus, horrificus, a, m; horrifer, era, erum; horrens, entis, comm. g. nefarius et nefandus, a, m.*

Gruwel, m. *horror, oris, m. terror, oris, m. abominatio, onis, f. exſecratio, onis, f. nefas. indeclin.*

Gruwelen, Gruwen en Grouwen, o. w. eenen ſterken afkeer van iets hebben, *horreo, ui, ere; abhorrere, inhorrere, cohorrere, horreſcere, exhorreſcere, inhorreſcere, abominer, atus ſum, ari; exſecro, avi, atum, are; deteſtor, atus ſum, ari.*

Guds, v. *cuneus concavus.* Van het bedr. w. gudſen, *cuneo excavare;* en het onz. w. gudſen, taplings afloopen, *impetu effundi,* B. v. het bloed gudst hem uit de wonden, *ſanguis impetu per vulnera effunditur.*

Guf, bijv. n. en bijw. is bij *Kilianen, largus, a, m; prodigus, liberalis, lis, le.* Van hier: gufheid, v. *largitio, onis, f. liberalitas, atis, f. prodigentia, ae, f.* bij *Tac.* bijw. *large, liberaliter, prodige adverbia.*

Guis

Digitized by Google

Guichelen, zie Goocheleu.

Guig, v. *irrisio, onis, f. fanna, æ, f.* lemand de guig nasteken, *irrideo, isi, isum, ere; subfanno, avi, atum, are.*

Guil, v. *equa, quæ numquam pullos edidit.* Ook voor een onwetend mensch, *inscius, a, m; imperitus, iners, ertis, omn. g. inscient, tis, omn. g.* bij *Cicero.*

Guit, m. *fannio, onis, m. irrisor, oris, m.* Doch het wordt meer in eenen kwaden zin genomen en is zoo veel als een deugniet, *nebulo, onis, m. Cicero; nequam homo, Plautus; vappa, æ, f. vel homo perditus;* ook vindt men *perditus* alleen bij *Sall.* waaronder dan *vir* of *homo* verstaan wordt. Van hier: guitacht ig, *irrisorius, a, m.* In eenen kwaden zin, *sceleratus, scelestus, probrosus, a, m.* Guiterij, guitenstuk, guitenwerk en guitwerk, *scelus, eris, n. facinus, oris, n. probrum, ri, n. fraus, audis, f.* alle bij *Cicero.* Ook vindt men het werkwoord guiten voor spotten, *irridere, deridere, ludibrio habere.*

Gul, v. een jonge kabbeljauw, *asellus parvus.* Het verkl. gulletje is veel meer in gebruik.

Gul, b. n. zoo veel als zacht, *mollis, lis, le.* B. v. het gulle zand, *mollis arena.* Voor dun, *tenuis, is, e; extenuatus.* B. v. gulle brij, *pulsextenuata.* Voor openhartig, *sincerus, a, m; candidus, integer, ra, rum;* bijw. *sincere, candide, integre.* Van hier: gulheid, v. *sinceritas, atis, f. candor, oris, m. integritas, atis, f.* Zamenstell. gulaardig, gulhartig, gulhartighe.d, en gulhartiglijk, hetzelfde beteekenende als gul, gulheid en gul, bijw.

Gulden, onverb. b. n. *aureus, a, m.* Het gulden vlies, *vellus aureum.* Het gulden getal, *numerus aureus.* Het woord als zelfst. m. gebruikt beteekent eene bekende munt van twintig stuivers, *florenus, i, m.*

Gulp, v. *ingens unda maris.* Ook een groote teug, *haustus ingens.*

Gindelijk: eene opening in het voorste gedeelte van den broek, *fisfum in anteriore braccarum parte.* Verkl. gulpje, *fisfum parvum.* Van hier: het onz. w. gulpen: dat dan eens onmatig zwelgen, *ingurgito, avi, atum, are, vel bibere morsu;* dan eens, eene opening hebben, *fisfam vel fisfuram habere,* beteekent.

Gulzig, b. n. *gulosus, a, m; vorax, edax, acis, omn. g.* Van hier: gulzigaard, m. *helluo, onis, m. asotus, i, m. Cicero; comesfator, oris, m.* bij denzelfden; *comedo, onis, m.* bij *Varro.* Gulzigheid, v. *gula, æ, f. edacitas, atis, f. helluatio, onis, f.* Gulziglijk, *gulose, voraciter, adv.*

Gunnen, b. w. *faveo, avi, autum, avere, alicui; studeo, ui, ere, alicui; cupio, ivi, itum, ere alicui.* Voor toestaan, *permitto, isi, issum, itt re.* Van hier: gunner, m. *fautor, oris, m. Cicero.* Gunning, v. *permissio, onis, f. venia, æ, f.*

Gunst, v. *favor, oris, m. benevolentia, æ, f. benefactum, i, n. beneficium, ii, n. gratia, æ, f. amicitia, æ, f.* Iemands gunst begeeren, *captare benevolentiam alicujus, vel gratiam aucupari, sequi,* bij *Cicero* en *Cæsar.* Eene weldaad uit gunst bewezen: eene gunst van iemand genieten, *beneficium ab aliquo accipere, Terent. beneficium habere,* bij *Cicero; beneficio affici,* bij denzelfden. Iemand gunst betoonen, *præstare alicui benevolentiam et navare,* bij *Cicero; complecti aliquem benevolentiâ, Cicero; bene aliquid facere alicui, Terent.* Van hier: gunstig, *favens, entis, omn. g. faustus, a, m, Cicero; favorabilis, lis, le,* bij *Livius; benevolus, a, m; propitius, amicus, beneficus, a, m,* bijw. *favorabiliter,* bij *Suetonius; benevole, benefice, benigne, amice, fauste, adverbia.* Gunstling of gunsteling, m. *cliens, entis, m. gratiosus apud aliquem vel deliciæ alicujus,* volgens *Scheller.* Zamen-

Digitized by Google

ſtell. gunſtbetoon, gunſtbewijs, *ſignum favoris vel benevolentiae, gratificatio, onis, f.* bij *Cicero.* Gunſtbrief, *litterae permittentes*, bij *Scheller.* Gunſteloos, *favore carens.* Gunſtgenoot, *favoris vel benevolentiae particeps.* Gunſtgodinnen, *Charites, um, f. plur.* Gunſtjagt, *captatio favoris vel aurae.* Gunſtrijk, *gratia abundans.* Gunſtwoord, *bonum verbum, vel benignum; Hooft* gebruikt ook gunſtvaardig, *promptus ad benevolentiam praestandam, vel ad beneficia praestanda.* (zie Geen.

Gunt, het gunt, voor het geen, Gunſt, bijv. n. *ſterilis, lis, le; infecundus, a, um.* 8. v. eene guste koe, *vacca ſterilis.*

Guur, bijv. n. *rudis, is, e; horridus, a, um.* B. v. guur weer, *tempus vel coelum horridum.* Voor ſtuursch, *asper, era, erum; austerus; torvus, a, um.* Van hier: guurheid, v. *asperitas, atis, f. austeritas, atis, f.* bijw. *horride, aspere, austere, torve, adv.*

H.

HAA

H, in de gewone rangſchikking van het Abe de achtſte letter, *in ordine alphabeti ſolito littera octava.*

Ha! een tusſchenwerpſel, *ha! vel ah! vel he!*

Haag, v. *ſepes, is, f. ſepimentum, i, n. Varro; ſeps, epis, f. Plinius; ſeptae, orum, n. plur. Cicero.* In den naam van de bekende plaats Haag, wordt dit woordt meest mannelijk gebruikt, *Haga, ae, f. vel Haga Comitum.* 't Gravenhaag: b. v. hij woont in den Haag, *Hagam Comitum inhabitat.* Zamenſtell. bremhaag, *ſepes ſpartea.* Braamhaag, *ſepes rubea.* Doornhaag, *ſepes ſpinea.* Tuinhaag, *ſepimentum horti.* Haagappel, *arbutum, i, n.* Haagappelboom, *arbutus, i, f.* Haagbes, *rubus, i, m.* Haagbeuk, *ornus, i, f.* Haagdoorn, *dumus, i, m.* Haagdoornbosch, *dumetum, i, n.* Haageik, *robur, oris, n.* Haagmes, *culter ſepimentis amputandis ſerviens.*

Haai, m, een verſlindende zeevisch, *galeus, ei, m.* bij *Plin.*

Haak, m. voor eenen ſchipperboom, *harpago, onis, m. contus, i, m.* Een vischhoek, *hamus, i, m.* Van een anker, *manus anchorae.* Alle werktuig, waaraan men iets ophangt, *uncus, i, m.* Een zetters werktuig, *norma, ae, f. regula, ae, f.* Van hier: de ſpreektrant: het is niet in den haak, *ordinem excedit.* Het is buiten den haak: voor, het past niet, *non decet.* De pleitzaak hangt nog aan den haak, *causa ad hucdum indicta est.* Het zijn maar haken en oogen, *meras tricae ſunt.* Verkl. haakje, *uncinulus, i, m. hamulus, i, m.* Van hier: haakachtig, hakig, *uncinatus, a, um*, volgens *Scheller; hamatus, a, um; uncus, a, um; aduncus, a, um*, beide bij *Livius.* Zamenſtell. haakswijs, *modo unci vel hami.* Bierhaak, *uncus dolio, cerevisiae pleno, portando inſerviens.* Bootshaak, *harpago, onis, m.* Brandhaak, *uncus insendiarius.* Enterhaak, *uncus adſcenſioni in navem hostilem ſerviens.* Puthaak, *uncus aquae hauriendae ſerviens.* Vischhaak, *hamus, i, m.* Weerhaak, *uncus recurvus.*

Haal, m. zoo veel als trek, *linea, ae, f.* Bijw. hij maakte die letter in eenen haal, *literam istam una formabat vel pingebat lineâ.* Teug, *haustus, m.* Die leegde den beker in eenen haal, *uno haustu poculum evacuabat vel exhauriebat.* Zamenſtell. haal-

Digitized by Google

haalbier, *cerevisia tenuis.* Haalkan, *cantharus acceptorius*; het woord *acceptarius* komt bij *Frontinus* voor. Haalmaat, *modulus acceptorius.* Haalwijn, *vinulum, i, n.* een gering foort van wijn, die men in de kroegen haalt.

Haal, v. *instrumentum ferreum, cui olla vel ahenum super ignem suspenditur, quod demitti ac tolli potest, climacter, eris, m.* bij *Gellius.*

Haam, o. *jugum, e corio vel ligno factum, quod collo equi imponitur, tractumque reddit commodiorem.*

Haan, m. *gallus, i, m.* ook *gallus gallinaceus.* Een gesneden haan, *capo, onis, m.* De haan van een schietgeweer, *retinaculum pyritae.* Van hier de gemeenzame spreekwijzen: zijn haan kraait altijd koning, *ubique primas partes agit.* Hij speelt den gebraden haan, *magnum se facit*, bij *Plautus.* Hij is een haan op zijn eigen mesthoop, *domi suae solus regnat.* Er zal geen haan naar kraaijen, *nemo obloquetur vel nemo laborabit, Scheller.* Hij is een haan of liever hij is een haantje, *audax, temerarius, iracundus homo est.* Den haan spannen, *tendere retinaculum pyritae.* Ontspannen, *detendere, vel laxare.* De roode haan: voor brandende lont: *igniarium, ii, n. funiculus ignifer.* De schepelingen, een schip in brand willende steken, zeggen: wij zullen den rooden haan laten kraaijen, *navem incendemus.* Van hanig, voor oploopend, *iracundus, a, m; bilioſus.* Voor geil, wellustig, *libidinoſus, a, m.* Zamenstell. knorhaan, zekere zeevisch, *cottus cataphractus, Linn.* Korhaan, *tetrao, onis, m.* bij *Plinius.* Snoeshaan, *jactator, oris, m.* ook snoefhaan genoemd. Springhaan, *locusta, ae, f.* Hanebalk, *tignum, i, n.* bij *Vitr.* Hanekam, *crista, ae, f.* Haneklauw, *calcaria, orum, n. pl.* bij *Colum.* hetzelfde als hanespoor. Hanenmat, *gallinarium, ii, n.* Hanepoot, *pes galli.* Hanepooten voor krabbelschrift, *literae inepte pictae.* Hanetred, *semen galli.* Haneveer, *pluma galli.* Overdr. voor eene feeks, *Xanthippe.* Hanevoet, eene bloem, *batrachium, ii, n.* bij *Plinius.* Hanengekraai, *gallicinium, ii, n.* Van hier: ook weerhaan, *figura galli aeneа ad cardines ventorum indicandos turri vel excelso aedificio superimpoſita.*

Haander, m. *canistrum fructibus colligendis inserviens.*

Haar, pers. voorn. vr. van zij, *ſua, illa.* Het drukt den tweeden naamval uit: het is eene zuster van haar, *ſua ſoror est vel illius ſoror est.* Den derden naamval: ik geef haar gelijk, *illi concedo.* Zeg het haar, *illi dic.* Den vierden naamval: bind haar vast, *liga illam.* Haar, hare en haar is ook een bezittelijk voornaamw. de vrouw heeft haren man verloren, *uxor maritum ſuum perdidit.*

Haar, o. *pilus, i, m. crinis, is, m.* bij *Cicero.* In het bijzonder het hoofdhaar, *capillus, li, m. capilli, orum; coma, ae, f.* bij *Cicero; capillitium, ii, n.* bij *Celſus.* Het eerste haar van den baard, *lanugo, inis, f.* Aan de schaamdeelen, *pubes, is, f.* bij *Celſus.* Het haar, dat over het voorhoofd van eenen bok enz. hangt, *capronae, arum, f. plur.* bij *Festus.* Het halshaar van de leeuwen, paarden enz. *juba, ae, f.* Van de varkens, *ſeta, ae, f.* Van beestevellen, *villus, i, m.* bij *Cicero.* Lang hoofdhaar, *caeſaries, iei, f.* Valsch of geleend haar (een pruik), *capillamentum, i, n.* bij *Plinius; caliendrum, i, n.* bij *Horatius.* Grijze haren, *cani, orum, m. plur.* Van hier de overdr. spreekwijzen: het scheelde geen haar of ik was gevallen, *parum aberat quin caderem vel fere, propemodum, ferme, paene cecidiſſem.* Hij heeft geen goed haar aan zijn geheele lijf, *ne unum quidem pilum viri boni habet; nihil omnino boni in eo est, vel totus*

Digitized by Google

malus est. Hij gelijkt zijnen vader op een haar, *patri similimus est.* Hij mikt op een haar, *accurate collineat.* De haren rijzen mij te berge, *capilli mihi rigent vel horrent.* Om ergernis uittebeelden: hij zal er geen grijze haren van zetten, *hoc illum non excruciabit, de illa re non laborabit.* Ik geef er geen haar om, *minime vel omnino non curo.* Ik schat het geen haar, *ne pili vel flocci quidem facio.* Hij is geen haar beter, *nihilo melior.* Het is geen haar anders, *nihil differt.* Ik zal er hem bij de haren bijsleepen, *vi illum cogam.* Zij zitten elkander altijd in het haar, *semper discordes sunt.* Van een bits wijf zegt men: zij heeft haar op de tanden, *faeva femina vel Xanthippe est.* Het haar kammen, *pectere comam.* Scheren, *radere, glabrare*, bij *Celum.* Snijden, *detondere capillos*; bij *Mart.* Opknoopen, *nodo cohibere capillos.* Vlechten, *obliquare crinem*, bij *Tacit.* Krullen, *calamistro, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Ontwarren, *explicare capillum*, bij *Varro.* Het haar valt uit, *defluit capillus*, bij *Plinius.* Het haar dikker doen groeijen, *densare capillum*, bij *Plinius.* Het haar lang laten worden, *alere capillos*, bij denzelfden; *submittere capillum*, bij *Suetonius.* Van hier het onverbuigbare bijvoeglijk naamwoord, haren: b. v. een haren ring, *annulus e capillis confectus*, bij *Ulpianus*; *ciliceus, a, um*; om dat men, zegt *Varro*, in Cilicien vele soortgelijke werken van haar maakte. Haarachtig, *capillaris, is, e*; *crinalis, is, e*; *comatorius, a, um*, bij *Petronius.* Harig, *pilosus, a, um*; *comosus*, bij *Plinius*; *hirsutus, a, um*; *setosus, a, um*; *capillatus, a, um*; *hispidosus*, bij *Catullus.* Zamenstell. haarband, *fasciola, ae, f.* bij *Varro*; *taenia, ae, f. vitta, ae, f.* beide bij *Virgilius.* Haarbosch, *crinis copiosus vel copia crinis.* Haarkrul, *capillus crispus, cincinnus, i.* Haarlok, *cinnus, i, m.* Op het voorhoofd der vrouwen, *antiae, arum, f. plur.* bij *Festus.* Haarnaald, *discerniculum, i, n.* bij *Varro.* Haarpleister, *dropax, acis, m.* bij *Martialis*, Haarijzer, *calamistrum, i, n.* bij *Cicero.* Haarsierfel, *crinale, is, n.* Haarkruller, *cincinnator capillorum*, bij *Colum.* Haarsnijder of haarscherer, *tonsor capillorum.* Haarscheerster, v. *tonstricula, ae, f.* bij *Cicero*; *tonstrix, icis, f.* bij *Plautus.* Haartrekker, *vellella, vel vullella, ae, f.* bij *Celsus.* Haartuit, *nodus crinium*, bij *Tacitus.* Haarvlecht, hetzelfde. Haarwrong, *spira, ae, f.* bij *Plinius.* Haarworm, *impetigo, inis, f.* bij *Plinius*; *lichen, enis, m. herpes, etis, m.* bij *Celsus.* Van hier ook: haarklooven, *altercor, atus sum, ari*; *vitilitigo, avi, atum, are.* Haarkloover, *altercator, oris, m. vitilitigator, oris, m.* bij *Plinius*; *argutator, oris, m.* bij *Gellius.* Haarklooverij, *altercatio, onis, f. vitilitigatio, onis, f. argutiae, arum, f. plur.* bij *Cicero*; *cavillatio, onis, f.* bij *Quinct.* Verkl. *capilluli, i, m.*

Haard, m. *focus, i, m. lar, laris, m. caminus, i, m.* Hij zit bij den haard, *foco adsidet.* Bij den haard zitten is ook, *apud carbones assidere*, bij *Plautus.* Er is geen vuur op den haard, *focus friget.* Haard noemt men ook een vertrek, alwaar ieder zonder onderscheid komen kan: b. v. de algemeene haard: *cubiculum, vel pars aedium, ubi cuique venire licet.* Wijders beteekent het eigendommelijke bezitting: *fundus, i, m.* B. v. van haard en erf beroofd, *lari et fundi inops.* Van hier de spreekwijze: eigen haard is gond waard, *fundus proprius aure melior.* In dezen zin zegt men ook, voor haardstede en altaren vechten, *pro focis et aris certare*; zoo veel als voor burgerlijke en godsdienstige voorregten strijden. Haard is ook een ijzeren werktuig, waar in

Digitized by Google

in men ſtookt, *focus*, *i*, *m*. Verkl. een haardje, *foculus*, *i*, *m*. Zamenſtell. haardgod, *Lar*, *Laris*, *m*. Haardijzer, haardplaat, *ferrea foci lamina*. Haardſtede, hetzelfde als Haard. Haardſtedegeld, *tributum focis impoſitum*.

Haarlem, eene zeer bekende ſtad in Holland, *Harlemum*, *i*, *n*.

Haas, m. *lepus*, *oris*, *n*. bij *Cicero*; *daſypus*, *odis*, *m*. bij *Plin*. Spreekw. vele honden zijn den hazen dood, *unus facile a multis peſſum datur*, *vel multis facile ſuccumbit*; of eigenlijk *lepus a canibus multis facile interficitur*, volgens *Scheller*. Zamenſtell. hazenjagt, *venatio leporaria*. Hazekop, *caput leporinum*. Ook zegt men hij is een regte hazekop, *homo ineptiſſimus est*. Hazelip, *labium leporinum*, *vel labium fiſſum leporini labii inſtar*. Hazenmond, *os leporinum*. Hazenpad, b. v. hij kiest het hazenpad, *ſalutem fuga petit*. Hazenoot, *nux avellana*. Hazenhart, *cor leporinum*. Van een bang mensch zegt men: hij heeft een hazenmoed of hazenhart, *animus illi leporinus est*. Hazepeper, *intestina leporina cum extremitatibus jure nigro*, volgens *Scheller*. Hazenpastei, *artocreas leporinum*. Hazepoot, *pes leporinus*. Hazevoet, eene zekere plant, *trifolium arvenſe*. Hazenſpoor, *vestigium leporinum*. Hazenſlaap, *ſomnus leporinus*. Hazenwind, *canis leporarius*, enz.

Haast, v. *feſtinatio*, *onis*, *f*. *properatio*, *celeritas*, *atis*, *f*. *properantia*, *ae*, *f*. bij *Sall*. *properatus*, *us*, *m*. bij *Gellius*; *maturatio*, *onis*, *f*. *auctor ad Heren*. Al te groote haast, *immaturitas*, *atis*, *f*. bij *Cicero*; *praecipitatio*, *onis*, *f*. bij *Seneca*. Het wordt ook als een bijwoord gebruikt: ik zal haast komen, *brevi vel mox veniam*. Voor bijna: haast even groot, *aequalis fere magnitudinis*. Achter zoo neemt het de beteekenis van zoodra aan: zoo haast, als hij gekomen zal zijn, zal ik het u zeggen, *ſimul ac venerit*, *tibi dicam*. Van hier haastelijk: zoo veel als haastiglijk, zie bij haastig. Zoo haast als, *ſimul*, *ſimul ut*, *ſimul as*, bij *Cic*.

Haasten, (zich) wederk. werkw. *feſtino*, *avi*, *atum*, *are*; *propero*, *avi*, *atum*, *are*; *approperare*, *moram tollere*, *eripere ſe morae*, *moras rumpere*, *pellere moram*, *citare gradum*, *proferre gradum*, *feſtinationem adhibere*; de woorden *celero*, *avi*, *atum*, *are*, en *accelerare*, zijn *activa* en *neutra*. Zich zeer haasten, *deproperо*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plautus*. Zich al te veel haasten, *praefeſtinare*, bij denzelfden. Met loopen zich haasten, *currere*, *cucurri*, *curſum*, *currere*; *curſo*, *avi*, *atum*, *are*, *et convolare*, alle bij *Cicero*. Zich haastende, *properus*, *a*, *um*. Zich te veel haastende, *praeproperus*, *a*, *um*, bij *Cicero*.

Haastig, bijv. n. en bijw. voor driftig, *calidus*, *a*, *um*, bij *Cicero*. Spoedig, *citus*, *a*, *um*; *ſubitus*, *a*, *um*; *ſubitaneus*, *ſubitarius*, *celer*, *eris*, *ere*, bij *Cic*. Voor onverwacht, *repentinus*, *a*, *um*; *repens*, *entis*, *omn. g*. bij *Cicero*; *feſtinatus*, *a*, *um*, bij *Tacitus*. Al te haastig, *praeceps*, *itis*, *omn. g*. Ontijdig, *immaturus*. Voor oploopend, *iracundus*, *a*, *um*. Van hier: haastigheid, v. *iracundia*, *ae*, *f*. Bijw. haastig, zoo veel als haastiglijk, *cito*, *ſubito*, *repente*, *repentino*, *derepente*, *feſtinanter*, *feſtinatim*, *feſtinato*, *feſtine*, *propere*, *properatim*, *properanter*, *properiter*, *properato*, *curſim*, *mature*, *maturate*. Al te haastig, *properantius*, *praefeſtine*, *praefeſtinanter*, *praepropere*, *praeproperanter*, *praecipitanter*. Voor driftig, *calide*. Oploopend, *iracunde*. Haastiger, bijw. *cautius*, bij *Gellius*, *adverbium*.

Haat, m. eene ſterke afkeerigheid van iets, *averſatio*, *onis*, *f*. bij *Quintilianus*; *odium*, *ii*, *n*. *invidia*, *ae*, *f*. bij *Cicero* en *Tacitus*; *malevolentia*, *ae*, *f*.

Digitized by Google

Voor vijandſchap, *inimicitia, ae, f.* bij *Cicero*; waarvan het meerv. gebruikel jker is. Een oude haat, *vetus odium.* Een heimelijke haat, *fimultas, atis, f.* Een doodelijke haat, *inexpiabile odium*, bij *Livius.* Van hier: haatlijk of hatelijk, bijv. n. en bijw. *odioſus, a, m; invidus, a, m; invidioſus, a, m; malevolus, inimicus.* Bijw. hatelijk, *odioſe, invide et invidioſe, malevole, inimice, adverbia.* Haat tegen iemand opvatten, *odium concipere in aliquem.* Haat tegen iemand hebben, *odio habere aliquem vel odium in aliquem.* Haat verwekken, *concitare odium*; ook *creare vel movere.* In haat komen, *venire in odium.* In haat zijn, *odio vel in odio eſſe.* Haat op zich laden, *odium ſuſcipere*, volgens *Scheller.* Ik zoude hier voor liever zeggen: *contrahere odium*, bij *Cicero*; *cumulare ſibi invidiam*, bij *Livius.* Iemand haat toedragen, *invideo, vidi, viſum, videre alicui.* Iemand in haat brengen, *conflare invidiam alicui, vel adducere aliquem in invidiam*, beide bij *Cicero.* Van hier ook haatdragend, *malevolus, a, m; malevolens, entis, omn. g. male animatus erga aliquem*, bij *Cicero.* Ik zoude liever door haatdragend verſtaan, iemand, die den haat niet gemakkelijk aflegt, *qui odium non facile deponit vel reponit*, bij *Tacitus*, *vel cujus menti odium inuſtum eſt*, bij *Cicero.* Maar ik laat de beſliſſing hiervan aan de geleerden over.

Habſakken, o. w. *objurgo, avi, atum, are*; *increpo, ui, itum, are*; *caſtigo, avi, atum, are aliquem.*

Hach, v. *conamen periculi plenum, periclitatio, onis, f. periculum, i, m.* De zaak in de hach ſtellen, *rem in diſcrimen adducere.* Ook zegt men: ik heb er de hach van, *non perichitabor, non me diſcrimini committam.* Ook gebruikt men dit ſpreekw. voor: ik zal het zeker niet doen, *pro certo illud non committam.* Van hier: hachelijk, bijv. n. en bijw. *periculoſus, a, um.* Ook voor onzeker, *incertus, varius.* B. v. de hachelijke oorlogskans, *varia vel incerta belli fortuna.* Het is een hachelijk geval, *caſus periculi plenus.* Van hier: hachelijkheid, v. *periculum, i, n.* Ook voor onzekerheid, *incertitudo, inis, f.* Verkl. hachje beteekent iemand, die zich uit losheid aan gevaar bloot ſtelt, *qui proterve ſe periculo objicit.* Ook noemt men in den gemeenen ſpreekstrant eenen matroos van een oorlogſchip: oorlogshachje, *claſſiarius, ii, m. vel nauta claſſicus*; om dat dezelve meestal losbandig en baldadig zijn.

Hacht, m. in eenige oorden van ons land gebruikt men dit woord voor een dik ſtuk, *frustum craſſum.* B. v. geeft mij eenen hacht brood, *da mihi craſſum panis frustum.* Ook wordt hier voor het woord homp gebruikt: b. v. een homp vleesch, *craſſum carnis frustum.*

Hadijk, m. *chamaeactes, is, m.* en *actaea, ae, f.* bij *Plinius*; de wilde vlier.

Haft, o. een gekorven diertje, dat in den avond van den dag, zijn huidje afſtroopt, *ephemera, ae, f.* bij *Linn.* Ook zegt men: het is er zoo dik als haft: voor eene groote menigte, *magna multitudo est.*

Hagedis, v. *lacertus, i, m. lacerta, ae, f.* beide bij *Cicero.* Eene geſtippelde hagedis, *ſtellio, onis, m.* Die zich gewoonlijk in de hegeen ophoudt, *ſaura, ae, f.* bij *Iſid.*

Hagel, m. *grando, inis, f.* bij *Cicero.* Ook zegt men de hagel zal daar naar ſlaan, zoo veel, als: de ſtraf zal volgen, *poena ſequetur.* Om de gelijke gedaante, heet men, van lood gegotene korreltjes, hagel, *grando plumbea*, volgens *Scheller.* Van hier: ganzenhagel, muſtchenhagel, *grando plumbea anſeribus vel paſſeribus feriendis apta.* Hagelachtig, bijv. n. *grandinoſus, a, um.*

Digitized by Google

m, bij *Colum.* Hagelbui, *tempestas grandinosa.* Eene hagelbui van steenen, *magnus lapidum numerus.* Hagelgans, *anser grandinis, Klein.* Hagelslag, *tempestas grandinea*, bij *Scheller.* Hagelsteen, *grandinis particula.* Hageltas, *marsupium in quo venatores grandinem plumbeam servant.* Hagelwit, *coloris grandinei vel grandinis alborem habens.*

Hagelen, onpers. werkw. *grandinare.* Het hagelt enz. *grandinat etc.* Overdr. zegt men, het geweldig hagelen der pijlen, *infinitus telorum jactus.*

Hagen, onpers. werkw. het haagt, *placet.* Het haagde, *placebat.* Hier voor gebruikt men meer het woord behagen. Hiervan gelooft men, dat de lage uitdrukking van hagendeveld afkomstig is, voor iets dat in zijne soort uitmuntend is, *eximius, a, m; egregius, a, m.* B. v. hagendeveld van neuten (noten)! *nuces eximiae!* Het is een hagendeveld: voor overvlieger, *supereminet omnes! fert primas*, bij *Cicero.*

Hak, v. *talus, i, m. calx, calcis, f.* Iemand op de hakken zitten, *premo, pressi, pressum, premere, incito, avi, atum, are; instimulare aliquem, sine intermissione exhortari.* De hakken laten zien, *fugere, terga vertere.* Ook wordt het achterstuk onder eenen schoen en van eenen kous hak genoemd, *talus, i, m.* Doch hiel is meer in gebruik.

Hak, v. een houweel met twee tanden, *bidens, entis, m.*

Hak, m. *ictus, us, m.* B. v. hij heeft hem eenen hak in den schouder gegeven, *ictu illi humerum percussit.* De tijd, wanneer het hout gehakt wordt, draagt ook den naam, van hak, *lignatio, onis, f.* B. v. het is thans in den hak, *nunc lignationis tempus est.* Overdr. nijd, haat, *invidia, ae, f.* B. v. eenen hak op iemand hebben, *invidere alicui, invidum esse, malo animo esse in aliquem.* Zamenstell. hakbank of hakbord, *tabula sectandis cibis serviens*, volgens *Scheller.* Hakmes, *culter sectorius*, bij denzelfden, *clunaculum, i, n.* bij *Gellius.* Hakmoes, *olus concisum.* Hakloon, *merces pro sectione ligni.* Haksel, *stramentum concisum.*

Haken, bedr. en o. w. *ad vel affigo, fixi, ixum, igere*, waarbij men *unco* voegen kan. Met eenen haak aanhalen, *harpago, avi, atum, are*, bij *Plautus.* In verwarring zijn, *implicitum, implicatum, intricatum esse.* Begeeren, hevig verlangen, *petere, ad vel appetere, cupere, desiderare, ardenter petere.* Van hier: haking, *desiderium, ii, n. ardor, oris, m. concupiscentia, ae, f.* Haker, m. *concupitor, oris, m. Firm.* Hakig, *uncinatus, a, m, Scheller.*

Hakkelen, bedr. en o. w. is eigenlijk het voortdurend woord van hakken, *sine intermissione caedere.* Bedr. in stukken scheuren, *lacero, ravi, atum, are.* Waarvan het deelw. gehakkeld, *lacratus, a, m; lacer, era, erum.* B. v. gehakkelde kleederen, *vestes lacerae.* Onz. eigenlijk aan kleine stukjes hakken, *in minutas partes caedere vel discecare.* Oneigenlijk stamelen, *titubo, avi, atum, are; balbutio, ivi, itum, ire*, om dat een stamelaar de woorden, als het ware, aan stukjes hakt. Voor oneenig zijn, *rixor, atus sum, ari; disceptо, avi, atum, are; controversor, atus sum, ari.* Hakkelaar, m. *bamblio, onis, m. et balbus*, bij *Cicero.* Hakkeling, v. *titubatio, onis, f. titubantia, ae, f. haesitantia linguae*, bij *Cicero.* Hakkelend spreken, *titubanter loqui*, bij *Cicero; linguâ titubante loqui*, bij *Ovidius.* Een hakkelaar in het lezen is bij *Quint. offensator, oris, m.*

Hakken, b. w. *caedo, caedi, caesum, caedere; vulnerare gladio.* B. v. hij heeft hem in de schouder gehakt, *humerum illi gladio vulneravit.* In stukken klooven, *discedo, scidi, scissum, ecare.* Een leger in de pan hakken,

Digitized by Google

cax, obſtinatus, a, um; cervicoſus, a, um, bij *Plautus; capite, onis, m.* bijw. *contumaciter, pertinaciter, pervicaciter, obſtinate, adv.* Van hier: halsſtarrigheid, v. *contumacia, ae, f. pertinacia, pervicacia, obſtinatio, onis, f.*

Halſter, zie Halfter.

Halte, v. een krijgswoord, *mora, ae, f.* Halte houden, *ſiſtere gradum, conſiſtere* en *ſubſiſtere.* Een leger halte doen houden, *ſiſtere exercitum ſubſiſtere, gradum ſiſtere vel conſiſtere.*

Halve, zie Half.

Halveren, b. w. *dimidio, avi, atum, are*, bij *Tert. vel in duas partes dividere.* Gehalveerd, v. d. *dimidiatus, a, um*, bij *Cicero; partitus, a, um.* Ten halve, *dimidiatim, adv.* bij *Plaut.*

Halzen, o. w. in den lagen ſpreektrant, voor, zijn uiterſte doen, *nitor et enitor, enisus & enixus ſum, eniti; conor, atus ſum, ari*, bij *Cicero.* Bij de ſcheepvarenden zegt men: voor den wind afhalzen, *ventis vela dare.*

Ham, v. *perna, ae, f.* bij *Horatius; petaſo, onis, m.* bij *Mart. petaſio, onis, m.* bij *Varro.* Verkleinw. een hammetje, *petasunculus, i, m.* bij *Juv.*

Hamburg, eene voorname koopſtad op de rivier de Elve, *Hamburgum, i, et Hameburgum, i, n.* Een Hamburger, *Hamburgenſis, is, e; vel Hamburgicus, a, um.*

Hamel, v. het buitenſte hek van eene ſtadspoort, *ſepimenta portae exteriora. Vondel* neemt het voor den ſluitboom, gelijk ook *Kilianen*, die het dus vertaalt, *lignum transverſum, quod ostiis opponitur.*

Hamel, m. *vervex, ecis, m.* Van eenen hamel, *vervecinus, a, um.* B. v. zamenſtell. hamelbout, *armus vervecinus.* Hamelvleesch, *caro vervecina.* Zamenſtell. belhamel, is eigenlijk, de hamel die met eenen bel om den hals vooruitgaat en de ganſche kudde leidt, *ſectarius vervex*, bij *Plautus.* Van hier: overdr. iemand, die zich in alles het meest laat zien en hooren, *conciter, eris, m.* bij *Livius; exſtimulator, oris, m.* bij *Tacitus; hortator, oris, m. impulſor, oris, m.* bij *Cicero; coryphaeus, ei, m.* bij denz. *vel qui aliis facem praefert.*

Hamer, m. *malleus, ei, m. martulus, i, m. et marculus, i*, bij *Plinius.* Verkl. hamertje, *malleolus, i, m.* Spreekw. hij is tusſchen den hamer en het aanbeeld, *undique periculum illum, urget; in auciſpiti periculo verſatur.* In het gemeene leven wordt het ook als eene uitroeping gebruikt: b. v. wat hamer is daar weer te doen? *per Jovem! quid illic turbae est?* Zamenſtell. hamerbijl, *malleus ſecuriger, vel malleus ſecuri inſtructus*, bij *Scheller.* Hamerſlag, *ictus mallei vel pulſus malleorum.* Ook is hamerſlag dat geen, welk onder het ſmeden van het ijzer afſpat, *rementa ferri.* Ook zegt men: hamerſlag houden, *ad numeros malleos vibrare.* Sommigen verwerpen *martulus*; het Franſche woord *martean* ongetwijfeld hiervan afkomſtig, overreedt mij, dat de ouden *martulus*, gebruikt hebben. Hamerſteel, *anſa vel manubrium mallei.*

Hand, v. *manus, us, f.* bij *Cicero.* De regter, *manus dextra*; ook *dextra* alleen. De ſlinkerhand, *manus ſinistra vel laeva*; ook *ſinistra vel laeva* alleen. De vlakte van de hand, *palma, ae, f.* De holte van de hand, *vola, ae, f.* In de handen nemen, *in manus ſumere.* In de hand nemen, *in manum ſumere.* In de hand houden, *tenere manu, vel in manu.* Uit de handen leggen, *de manibus deponere.* De hand op den mond leggen, *manum ori imponere.* Voor doen zwijgen, *ſilere facere, vel ſilentium imponere.* Uit de handen vallen, *excidere e manibus.* De handen uitſtrekken, *tendere manus.* De handen zamenſlaan, *collidere manus.* Vouwen, *jungere, complica-*

Digitized by Google

cere. Ten hemel heffen, *tollere manus ad coelum.* Iemands hand onder het schrijven leiden, *ducere vel regere manum alicujus.* Met beide handen, *utraque manu.* In de handen zijn, *in manibus esse.* Hebben, *habere in manibus vel tenere in manibus* of *manibus.* Bij de hand zijn: ook zegt men in den dagelijkschen trant, bij der hand, *praesto esse, ad manum esse;* ook *sub manu.* Ook gebruikt men deze woorden om eene bekwaamheid aan te duiden: b. v. hij is wat bij de hand, *manu promtissimus est, peritissimus alicujus rei.* Met eigen hand, *manu mea, tua vel sua.* Iets op zijn eigen hand doen, *proprio motu aliquid facere, vel sponte sua.* Ter regterhand, *ad dextram.* Van de eene hand in de andere geven, *de manu in manum tradere.* Met volle hand, *plena manu;* zoo veel als *abunde.* Met handen en voeten, *manibus pedibusque;* zoo veel als *tota vi, omni vi, omnibus vel totis viribus.* Van hand tot hand, *de manu in manum, per manus.* Iets bij de hand nemen, *suscipere vel aggredi aliquid.* Iemand iets op de hand geven, *arrhae loco aliquid dare alicui.* De handen aan iemand slaan, *manus adferre vel inferre alicui.* Aan iets slaan, *aggredi rem.* Iemand in hand komen: zoo veel als behulpzaam zijn, *auxilio esse alicui, adjuvare aliquem.* Elkander de hand bieden, *adjuvare se invicem.* Onder de handen wegraken, *inter manus amitti.* Veel bij de hand hebben, *multis negotiis distineri.* Onder de hand, *clam, secreto aliquid facere.* Het gaat bij hun uit de hand in den mond, *vix quotidianum victum habent, vel victus quotidianus illis vix suppetit.* Met de handen over elkander zitten, *otiosum esse, nihil agere,* bij *Tacitus.* De handen ergens in steken, *se immiscere alicui rei.* De handen in het spel hebben, *regere vel adjuvare rem,* bij *Scheller.* Op handen zijn, *ad, appropinquo, avi, atum, are.* De dag is op handen, *dies adpropinquat.* De milde hand opendoen, *beneficum esse.* De hand van iemand aftrekken, *deserere aliquem.* Iemand de hand boven het hoofd houden, *fulcire aliquem,* bij *Cicero;* ook *defendere, vel patrocinari.* Iemand iets aan de hand geven, *subjicere, suggerere vel suppeditare aliquid alicui.* Met handen grijpen, *manibus prehendere.* De handen in den schoot leggen, *otio se tradere.* Ook, voor, allen moed verliezen, *frangi animo.* De eene hand wascht de andere: dat is: de eene weldaad is de andere waardig, *manus manum lavat.* De laatste hand aan een werk leggen, *polire vel perficere opus.* Iemand op zijne hand hebben, *habere aliquem ad manum,* bij *Tacitus.* Iemand de handen binden, *circumscribere aliquem vel coercere potestatem alicui.* De handen zijn mij gebonden, *mihi non est integrum, vel non plane in mea potestate est.* Iemand op de handen dragen, *diligere vel in oculis ferre aliquem, unice fovere.* Iemand op de handen zien, *manus alicujus observare.* Voor de hand iets verkoopen, *promiscue vendere.* Uit de hand, *inter se, non publice.* B. v. een huis uit de hand verkoopen, *domum non publice sed inter se vendere.* De schrijfwijs van iemand, wordt ook hand genoemd, *manus, us, f.* bij *Sallustius.* Eigen hand, *chirographium, i, n.* Zijne hand bewijst het, *chirographium vel manus ipsius probat vel docet.* Van goederhand, *certe.* B. v. ik weet het van goederhand, *certo scio.* De hand ergens mede ligten, *vilius vendere.* De handen te huis houden, *prudentem esse, de aliqua re non laborare, abstinere manus.* Hij kan zijne handen niet te huis houden, *ubique rapit.* Ik wasch er mijne handen af, *rem istam non curo.* De handen uit de mouw steken,

Digitized by Google

omnem diligentiam adhibere. Handen aan het lijf hebben, *labori aptum esse.* Nu wil ik er geen hand meer aanzetten, *nihil amplius conabor.* Ik wil er geen hand of vinger om verroeren, *ne flocci quidem pendeo.* Het is met hun twee handen op eenen buik, *toti consentiunt.* Van de hand in den tand, *male parta male dilabuntur*, bij *Cicero*; dewijl zulks volgens den geleerden *Weiland* hetzelfde is, als: zoo gewonnen zoo geronnen. Aan de winnende hand zijn, *incipere luerari.* Aan de betere hand zijn, *convalescere, revalescere.* Ik heb nog eenig geld achter de hand, *peperci aliquid.* In de hand vallen, *exspectationem vel spem superare.* Aan iemands hand gaan: zoo veel als zich naar iemand voegen, *accommodare se alicui, facilem se alicui praebere.* Iemand naar zijne hand zetten, *accommodare sibi aliquem.* Iemand onder handen nemen, *reprehendere aliquem, castigare.* Voor de hand, *in praesenti.* Ik heb een glaasje op mijn eigen hand, *extraordinarium quid bibo.* Op zijn eigen hand, *propriâ auctoritate.* Het werk loopt mij over de hand, *labore sum obrutus.* Hand over hand, *raptim, celeriter, notabiliter*, bij *Plinius.* Het oproer neemt hand over hand toe, *tumultus glisscit.* Iemand van de hand wijzen, *recusare, inauditum aliquem dimittere.* Daar is nog koren genoeg voor handen, *commeatus adhuc abunde est.* Ik zit voor de hand, *lusus a me incipit vel ineipio lusum.* Men moet het voor de hand opnemen, *eligere non licet.* Iemand de handen vullen, *pacare aliquem pecunia.* Zijde of kant: naar de regter of linker hand, *dextrorsum, sinistrorsum vel in dextram vel sinistram partem.* Hand wordt ook genomen: voor eene menigte, of magt, *manus, us, f.* B. v. de menigte van zamengezworenen, *manus conjuratorum.* Hij heeft met eene kleine magt of hand vol volks groote vijandelijke benden geslagen, *parva manu magnas hostium copias fudit.* Handje verkl. wordt ook gebruikt in dezen zin: hij heeft er regt een handje van, *optime istam rem callet, vel rei istius est peritissimus.* Van hier: het onpersl. werkw. handen, in den dagelijkschen trant: b. v. het handt mij niet, *hoc mihi commodum non est.* Voorts handig: bijv. n. *dexter, dextra et dextera, dextrum*; bijw. *dextere et dextre* Handigheid, b. v. *dexteritas, atis, f.* bij *Livius.* Zamenstell. handbekken, *malluvium, ii, n.* Handboei, *manicae, arum, f. plur.* Handblaker, *candelabrum manuale.* Handboek, *liber manualis, vel enchiridium, ii, n.* Handboog, *manubalista, ae, f.* bij *Veget. arcus manualis.* Handboom, *vectis, is, m.* Handbreed, *latus manum*; zelfst. *latitudo manus*, hetwelk men ook handbreedte zegt. Handdadig, *particeps, ipis, omn. g.* Handdoek, *mantele, is, n. mantile, is, n. mantelium, ii, n. et mantilium*, volgens *Ruhnkenius.* Handenleos, *manibus carens.* Handeuvel, *chiragra, ae, f.* Handgaauw, *promptus manu.* Handgebaar, *gestus, us, m. gesticulatio, onis, f.* Handgeklap, *plausus, us, m.* Handgeld, *arrha, ae, f. arrhabo, onis, m. auctoramentum, i*, in den krijgsdienst. Handgemeen, *pugnans, antis, omn. g.* Van hier: handgemeen worden, *ad manus venire, concurrere*, bij *Cicero.* Handgemeen zijn, *pugnare, certare, dimicare, confligere, manum conferre cum hoste, manum conferere*, bij *Cicero*; *congredi cum hoste*, bij *Caesar.* Bij *van Moonen*, vindt men handgetrouw, *datione dextrae obligatus vel astrictus.* Handgift, *strena, ae, f.* Handgreep, *ansa, manubrium*; ook wel *artificium.* Handgrenaat, *globus pyrobolus manualis.* Handgeweer, *telum manuale.* Handkusch, *osculum manu jactum.* Handkuschen geven,

Digitized by Google

is bij *Tacitus*: *jacere oscula*.
Handlangen, *administro, avi, atum, are*. Handlang of handlanging, *administratio, onis, f.* Handlanger, *administrator, oris, m.* Handligting, *restitutio possessionis bonorum*. Handmolen, *mola manuaria*. Handpaard, *equus, qui manu ducitur vel ad manum*. Handschoen, *chirotheca, ae, f. manica, ae, f.* bij *Juven*. Van ijzer of lood, waarvan de kampvechters zich bebienden, *caestus, us, m.* bij *Cicero*. Handschrift, *chirographum, i, n. liber vel codex manu scriptus*. Ik heb het met mijn handschrift onderteekend, *manu mea signavi*. Handvatsel, zie Handgreep. Handverdraai, *distorsio, onis, f. manuum*, bij *Cicero*. Handwagen of kinderwagen, *chiramaxium, ii, n.* Handwater, *aqua manuaria*, bij *Gellius*. Ook zeggen wij voor een spreekwoord: het heeft er geen handwater bij, *nullatenus huic conferri vel comparari potest*, bij *Cicero*. Handwerk, *ars manuaria*, of alleen *ars, artis, f.* volgens *Scheller*. Handwerksborst, zegt men nog in sommige oorden van ons land, zóo veel als: *adolescens vel juvenis artem quandam manuariam profitens*. Handwerksman, *opifex, icis, m. operarius, ii, m.* Handzaag, *serra manualis*. Handzaam, *facilis, lis, le; tractabilis, lis, le*. Handdwaal, was voorheen in gebruik voor handdoek
Handel, m. allerlei bedrijf om aan de kost te komen, *quaestus, us, m. res, rei, f. negotium, ii, n.* Bij uitstek beteekent het koophandel, *mercatura, ae, f.* Handel drijven, *mercaturam facere negotior, atus sum, ari*. Elke onderhandeling, *pactio, onis, f.* lemands handel en wandel, zegt men: voor levensgedrag, *vita, ae, f. mores, um, m. pl.* Zamenstell. handelrijk, *mercatura abundans*. Handelplaats, *mercatus, us, m. forum, i, n.* Handelregt, *jus negotiandi*. Voor het regt in handelzaken, *jus negotiatorium*, bij *Scheller* Handelzaak, *res mercatoria, vel ad mercaturam pertinens*. Handelstad, *emporium, ii, n. vel urbs mercatoria*.
Handelen, b. w. *tracto, avi, atum, are; habeo, ui, itum, ere, aliquem; ago egi; actum agere cum aliquo*. ß. v. hij heeft hem goed gehandeld, *bene illum tractavit, habuit, vel cum illo egit*. Iets bij wijze van koop verruilen, *muto, avi, atum, are*. Is er wat te handelen? *anne mutandum quid?* Koopmanschap drijven, *negotiari, mercaturam facere*. Voor leven: b. v. hij heeft altijd eerlijk gehandeld, *omnem suam vitam honeste vixit*. Gewagen, *dicere, mentionem facere, agere vel exponere*, volgens *Scheller*. Wederzijds eene zaak onder handen nemen, *pacisor, pactus sum, pacisci*. Van hier: handelaar, voor koopman, *negotiator, oris, m. pactor, oris, m.* zoo veel als onderhandelaar. Handelbaar, bijv. n. *facilis, lis, e; tractabilis, lis, le; indulgens, entis, omn. g. obsequens, entis, omn. g.* bij *Cicero*. Handeling, *actio, onis, f. actus, us, m. opus, eris, n. factum, i, n.* volgens *Scheller*. Onze handelingen, zegt men, *ea, quae agimus*. Ook voor koopmanschap, *mercatura, ae, f.*
Handgebaar, zie bij Hand.
Handhave, v. een woord dat reeds begint te verouderen, *ansa, ae, f. manubrium, ii, n.* Van hier: is het bedr. werkw. handhaven, met magt verdedigen, *tueor, tuitus sum, tueri, defendo, di, sum, ere*. Ook voor uitoefenen: b. v. de geregtigheid handhaven, *administrare justitiam*. Van hier: handhaver, *vindex, icis, m. defensor, oris, m. tutor, oris, m. patronus, i, m.* Handhaving, *defensio, onis, administratio, onis, f.*
Handreiken, b. w. *juvo, juvi, jutum, juvare, adjuvare; auxilior, atus sum, ari; operam alicui dare, officium praestare, ministrare*, volgens *Scheller*. Van hier: handreiker, *minister*,

Digitized by Google

tor, oris; minister, ri, m. adjutor, oris, m. auxiliator, oris, m. Handreiking, *ministratio, opera, ae, f. officium, ii, n.* volgens *Scheller.*

Handvest, v. *privilegium, ii, n.*

Handvol, v. *manipulus, i, m.* Eene geringe menigte: eene handvol volks, *parva manus.*

Hanekraai, m. *gallicinium, ii, n.*

Hang, m. *omne lignum vel funis, cui aliquid suspenditur.* In het bijzonder eene plaats, waar men vleesch of visch te rooken hangt, *locus ubi caro vel piscis fumo duratur.* Zamenstell. bokkinghang, *locus, ubi haleces fumum bibunt.* Doch de uitdrukking *bibere fumum* is alleen bij de dichters in gebruik.

Hangel en Hangelen, zie Hengel en Hengelen.

Hangen, b. en o. w. bedr. *suspendo, di, sum, ere.* B. v. aan eenen boom, *suspendere arbori, de arbore, ex arbore,* bij *Cicero; ad vel appendo, di, sum, ere; infigo et adfigo, ixi, ixum, igere.* Overdr. zijn hart aan iemand hangen, *deamare aliquem;* onz. *pendeo, pependi, pensum pendere.* B. v. aan de galg hangen, *pendere patibulo.* Spreekw. tusschen hangen en worgen zijn, *in ancipiti periculo esse.* Het voorkomen van hangen hebben: daar hangen dikke wolken aan de lucht, *nubes piceae coelo pendent.* Overdr. hem hangt een zwaar onheil over het hoofd, *magna illi imminet calamitas.* Op zijde hellen, *inclino, avi, atum, are.* B. v. die toren hangt, *turris ista inclinat.* Ergens aan blijven hangen, *haereo, aesi, aesum, aerere; adhaerere, inhaerere, haerescere, adhaerescere, inhaerescere.* Te zamen hangen, *cohaerere et cohaerescere.* Spreekw. van hangen: zijn leven hangt aan eenen zijden draad, *vita ejus in summo discrimine versatur, vel pendet perlevi momento, vel tenui pendet filo,* bij *Ovidius.* Naar beneden laten hangen, *demitto, isi, isum, ittere.* B. v. de ooren, *demitte re aures.* Voorts wordt het werkw. hangen in de volgende spreekwijzen gebruikt: aan de lippen van den leermeester hangen, *pendere ab ore praeceptoris.* Zijn hart hangt aan het goud, *totus auro deditus est.* De vrede hangt aan den uitslag van dien krijg, *pax ab eventu proelii istius dependet.* Deze dingen hangen aan elkander, *haec invicem conjuncta sunt.* Die zaak hangt nog aan den spijker, *causa ista adhuc indicta est.* In twijfel hangen, *in dubio esse, haerere.* Van hier het deelw. hangende: met hangende pootjes bij iemand komen, *submisse ad aliquem venire.* Met hangende wieken te huis komen, *pudibunde domum reverti.* Zelfst. het hangen van den berg, *dejectus, us, m.* bij *Cicero; proclivium, ii, n.* bij *Front. devexitas, atis, f.* bij *Plinius; decursus montis.* Zamenstell. hangbast, *furcifer, suspendiosus, i, m.* bij *Plin.* Hangblaker, *candelabrum pensile.* Hangdief en hangman, zoo veel als beul, *carnifex, icis, m.* Hanggat, *cunctator, oris, m.* Hangmat, *lectus pensilis.* Hangoor, *flaccus, a, um.* Vondel zegt ook hangwieken, *demittere alas.*

Hanover, eene stad in Duitschland, *Hanovera, ae, f.* Een Hanoveraan, *Hanoveranus, i, m. & us, a, m.*

Hans, een verkorte mansnaam van Hannes zoo veel als Johannes; het beteekent ook eenen heer, *dominus, i, m.* B. v. ik zal voor eenen grooten hans spelen, *magnum me faciam,* bij *Plautus.* Ook voor eenen iegelijken persoon: b. v. in den keizerlijken artikelbrief staat: niemand, hij zij wie hij zij, klein- of groothans, mag eenen kwaaddoener aanhouden, *nemini cuilibet, seu pauperi seu diviti, maleficum prehendere licitum est.* Het gebruik heeft er een soort van verachting mede verknocht, zoo zeggen wij: b. v. een pochhans, *jactator, oris, m. magniloquus, a, um; vaniloquens, an-*

Digitized by Google

entis, omn. g. vaniloquus, a, m. Een ſmalhans, is bij ons iemand, die eene ſchrale keuken houdt: armmoedig, *indigus, a, m; egens, entis, omn. g. egenus, a, m; pauper, eris, omn. g.* Van hier het ſpreekwoord: ſchraalhans is bij hem keukenmeester! *illi res angusta domi est!* Van hier: hanswors, *fannio, onis, m. ſcurra, ae, m.* Het verkleinw. hansje is bij ons nog in den ſchertſenden ſpreektrant in gebruik: hansje in den kelder! *infans in utero adhuc latens!*

Hanteren, b. w. eigenlijk, *tractare manibus;* zie Behandelen. Van hier hantering: voor kostwinning, *quaestus, us, m.*

Hanze, v. een verouderd woord, zoo veel als een verbond bereekenende, *foedus, eris, n. ſocietas, atis, f.* Het is nog overig in het woord hanzeſteden, *civitates foederatae, vel amicitia conjunctae.* Hansbeker is ook nog, *poculum amicitiae.*

Hap, m. zoo veel als men met den mond grijpen kan, *buccea, ae, f.* bij *Suetonius.* Een hapje, *buccella, ae, f.* bij *Martialis.* Van hier: happen, *hio, avi, atum, are;* zoo veel als gapen. Happig is ook gretig opſlokken, *avide devorare vel deglutire.* Van hier: happig, *avidus, cupidus, a, um; hians, antis, omn. g.* Happigheid, v. *aviditas, atis; cupiditas, atis, f.* bijw. Happig, *avide, cupide.*

Haperen, o. w. *haereo, haeſi, haeſum, haerere; haesito, avi, atum, are.* Voor ſtamelen, *balbutio, ivi, itum, ire.* Te kort ſchieten of ontbreken, *deſum, defui, deëſſe.* B. v. het hapert hem aan geld, *pecunia illi deest.* Voor vastzitten: b. v. het ſchip hapert, *navis in vado haeret.* Voor beletten: b. v. wat hapert u? *quid tibi impedimento est?*

Hard, bijv. n. *durus, a, m.* B. v. hard brood, *panis durus.* Harde vorst, *gelu acerbum.* Harde winter, *hiems aspera.* Harde krijg, *bellum ſaevum.* Harde koorts, *febris vehemens.* Van iets dat ons zeer treft: b. v. harde taal, *amarae voces.* Harde antwoorden, *dura reſponſa.* Dat eene zekere ruwheid heeft: harde ſtijl, *ſtilus rudis.* Dat iets uitſtaan kan: een hard paard, *equus fortis vel labori aptus.* Eene hevigheid aanduidende, b. v. hard loopen, *celeriter vel citato gradu currere.* Hard roepen, *alta voce clamare.* Hard ziek zijn, *graviter aegrotare.* Het is hard koud, *frigus acerbum vel gelu acutum est,* beide bij *Horatius.* Een harde ſtem, *vox gravis vel alta.* Voor ſtreng, *ſeverus, a, um; acerbus.* B. v. iemand hard behandelen, *ſevere vel acerbe habere aliquem.* Onbuigzaam, *rigidus, a, m.* Voor moeijelijk, *molestus, a, m.* B. v. dat valt mij zeer hard, *hoc mihi valde molestum est.* Die man heeft het hard, *homo iste duram agit vitam, vel multis magnisque affligitur calamitatibus;* bijw. *dure, acerbe, aspere, ſaeve, vehementer, amare, fortiter, celeriter, alte, graviter, ſevere, rigide, adverbia.* Van hier: hardachtig, *durisculus, a, m.* Hardheid en hardigheid, *duritas, atis, f. duritia, ae, f. durities, iei, f. acerbitas, atis, f. asperitas, atis, f. ſaevitia, ae, f. vehementia, ae, f. amaror, oris, m. amaritudo, inis, f. fortitudo, inis, f. celeritas, atis, f. gravitas, atis, f. ſeveritas, atis, f. rigor, oris, m.* Zamenſtell. hardebol: voor ſtijfhoofd, *contumax, pertinax, pervicax, acis; omn. g. obſtinatus, a, um; morosus; durus, capito, onis, m.* Hardhoorend en hardhoorig, *ſurdaster, ra, rum, vel ſurdus, a, um.* Hardhoorigheid, v. *ſurditas, atis, f. gravitas auditus; vel audiendi,* bij *Plinius;* ook *gravitas auriuum.* Hardlijvig, *cui alvus est coacta,* bij *Celſus.* Hardharig, *duros piles habens vel duris pilis aut crinibus.* Hardhandig, *manus calloſas habens, rudis, is, e.* Hardleerig, *parum docilis, indocilis, lis, le.*

Digitized by Google

Hardbastig, *duri corticis vel durum corticem habens.* Hardlooper, *cursor, oris*, m. Hardnekkig, *pertinax, acis, omn. g. contumax, pervicax, obstinatus.* Hardnekkigheid, *pertinacia, ae, f. contumacia, pervicacia, obstinatio, onis, f. animi*; ook zonder *animi*. Hardhartig, *durus, ferreus, a, m.* Hardvochtig, hetzelfde als hardhartig.

Harddraven, o. w. *cursum festinare, citato gradu currere.* Van hier: harddraver, *equus succussator*, bij *Lucilius*. Harddraverij, *certamen cursus equorum.* Harddraving, *actio citato gradu currendi, festinatio cursus.*

Hardebollen, o. w. *obdurato capite se invicem collidere, contumaciter se invicem gerere.* Overdr. iets hevig uitstaan: b. v. het schip moet met vele stormen hardebollen, *navi multae tempestates perferendae sunt.* In den gemeenzamen trant zegt men: zij waren braaf aan het hardebollen, *vehementer inter se disceptabant.*

Harden, b. en o. w. *duro, avi, atum, are; indurare, obdurare, solidare et perfolidare, acc.* Voor uitstaan, *fero, tuli, latum, ferre, perferre, perdurare, tolero, avi, atum, are.* Van iemand, die een gemakkelijk leven leidt, zegt men: gij kunt het daar wel harden, *commode illic res tuas agis.*

Harder, zie Herder.

Harderwijk, eene stad in Gelderlasd, *Hardervicum vel Harderoyicum, i, n.*

Harem, o. een gebouw, waarin de vrouwen afzonderlijk van de mannen leven, *gynaeceum, ei, n.*

Harig, bijv. n. *pilosus, a, m; crinitus, capillaris, ris, re; capillatus, a, m.* Eene harige lucht is: *coelum urens.*

Haring, m. volgens de meest aangenomene gedachte, *alec, ecis; alex, ecis; halec, cis; halex, acis; hallex, ecis, m. et f.* schoon men ook door dit woord, eene soort uit het ingewand van zekere visschen toebereid, verstaan kan. *Linnaeus* geeft hem den naam van *clupea harengus*; of volgens *Scheller: harengus, i, m.* alleen. Spreekw. ik zal er haring of kuit van hebben, *hoc vel illud saltem obtinebo.* Zijn haring braadt daar niet, *res sua illic non agitur, vel non amice illic excipitur.* Zamenstell. haringbuis, *navigium sapiendis halecibus destinatum.* Haringdrooger of haringrooker, *infumator halecum.* Haringjager, *navigium halecibus colligendis apertandis inservieni.* Haringpakker, *constipator halecum.* Haringpakkerij, *locus, ubi haleces constipantur.* Haringtonder, *cadus halecarius*, volgens *Scheller.* Haringvanger, *piscator halecum.* Haringvangst, *captura halecum.* Haringvisscherij, *piscatio halecum.* Haringwijf, *harengaria vel alecaria, ae, f.* * *vel femina haleces vendens.*

Hark, v. *pecten, inis, m. rastrum, i, n. urpex, icis, m.* bij *Columella.* Verkl. harkje, *rastellum, i, n.* bij *Suet.*

Harlech, eene stad in Engeland, *Harlecum, i, n.*

Harmonie, v. een onduitsch woord, doch thans in onze taal bijna met het burgerregt beschonken en veel in gebruik, *harmonia, ae, f. concentus, us, m. consensus, us, m. consensio, onis, f.* Zoo begint men ook het bijv. n. harmonisch, te gebruiken, *harmonicus, a, m; consonus, consentaneus, congruns, conveniens, entis, omn. g.* bijw. *harmonice, congruenter, convenienter, adverbia.*

Harnas, o. *lorica, ae, f. cataphracta, ae, f. thorax, acis, m.* Een harnas aangespen, *lorico, avi, atum, are*, bij *Plin. cataphractam vel thoracem induere.* Overdr. ik zal daarover het harnas niet aangespen, *hoc mihi stomachum non movebit.* Geharnast, v. d. *loricatus, a, m; cataphractatus, a, m*, bij *Livius.* Van hier: harnasdans, *pyrrhicha, ae, f.* bij *Plinius.* Harnasmaker, m. *opifex thoracarius vel*

Digitized by Google

vel loricarius; of het geen mogelijk beter is, *opifex loricarum vel thoracum*.

Harp, v. volgens *Scheller*, *harpa*, *ae*, *f. psalterium*, *ii*, *n. barbitos*, *i*, *n.* Van hier: harpslager, harpspeler, oudtijds harpenaar, *harpicen*, *inis*, *m.* doch dit is mijns oordeels, even als *harpa*, geen Latijn; *foriens chelyn*, bij *Seneca* voorkomende, *vel psallere doctus*, bij *Sallustius*, geloof ik, dat eer te verkiezen is. Harp is ook eene koperen zeef, waarover men de granen stort, om die te zuiveren, *cribrum*, *i*, *n.* Van hier het bedr. w. harpen, *excerno*, *crevi*, *cretum*, *cernere*. Het geen door de harp van het goede afgezonderd is, als stoppels, enz. *excrementum*, *i*, *n.*

Harpij, v. *harpya*, *ae*, *f.* bij *Virgilius*, dit woord is inzonderheid bij de dichters in gebruik, om de onheilen van den twist krachtig voor te stellen.

Harpluis, o. *funium nauticarum particulae*, *pice oblitae ad aperturas navium obstruendas inservientes*. Ook bij ons geteerd werk genoemd, welk men in de reten van de schepen inbreeuwt.

Harpoen, m. *jaculum uncinatum*. Van hier: harpoenen, b. w. *jaculo uncinato ferire vel vulnerare*. Harpoenier, *jaculator cetarius*, volgens *Scheller*. Harpoenstok, *hastile*, *is*, *n.* Harpoenwond, *vulnus jaculo uncinato illatum*.

Harpuis, o. *pulvis quidam resinosus*, *quo naves illinuntur*. Van hier het bedr. w. harpuizen, *pulvere resinoso illinere*.

Harre, v. *cardo*, *inis*, *m.* Eene deur die op eene harre staat, *janua semiaperta*, bij *Livius*. De harrestijlen van eene deur, zijn: *scapi cardinales*, bij *Vitr.*

Harrewarren, o. w. *tricor*, *atus sum*, *ari*, *cum aliquo*; *delitigo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: harrewarrerij, *tricae*, *arum*, *f. plur.*

Hars, v. *resina*, *ae*, *f.* In de meeste streken van ons land zegt men: onz. het hars. Van hier: harsachtig, *resinosus*, *a*, *um*. Harsboom, *arbor resinae*, *vel resinosa*.

Harst, m. *frustum dorsi bovini*; dan daar men dit woord van harsten, bij *Kiliaan*, *asfare* afleidt, dunkt mij dat men er, *asfatum*, bijvoegen moet.

Hart, o. *cor*, *cordis*, *n.* bij *Cicero*. Ook het midden, *medium*, *ii*, *n. pars intima*. B. v. in het hart van de zee, *medio maris*, *vel medio mari*. In het hart van het land doordringen, *in intimam regionem penetrare*. Voor ziel, gemoed, *animus*, *i*, *m. pectus*, *oris*, *n.* B. v. die woorden drongen hem diep in het hart, *verba ista illi in animum*, *vel pectus illi penetrabant*, *vel descendebant*, bij *Sallust*. Voor inwendige kracht: b. v. wijn versterkt het hart, *vinum vires alit*. Voor een inwendig voornemen: b. v. ik heb al lang in mijn hart gehad, *jam diu in animo habui*. Hij draagt het hart op de tong, *nil aliud in pectore clausum*, *quam in lingua promtum habet*. Het geweten: b. v. uw hart veroordeelt u, *conscientia tua te condemnat*. Lust en trek naar iets: b. v. hij heeft zijn hart aan die dingen opgehaald, *rebus istis se expleyit*, bij *Curtius*. Zijn hart ophalen, *genio indulgere*, *curare genium*, bij *Horat.* Moed: b. v. de vijand had het hart niet, *hosti animus non erat*, *vel non tam audax erat*. Iemand een hart onder den riem steken, *animum addere alicui*. Liefde of genegenheid: b. v. iemands hart stelen, *adrepere animo alicujus*, bij *Tacitus*; *furtum facere affectibus alicujus*, bij *Seneca*. Hiertoe behooren de spreekwijzen: het hart beroeren, *conturbare animum*. Bewegen, *commovere*. Breken, *frangere vel infringere*. Zijn hart voor iemand sluiten, *benevolentiam alicui denegare*. Van harte voor opregtelijk: b. v. iemand van harte liefhebben, *sincere diligere aliquem*, *toto corde aliquem*

amare. Ter harte: b. v. niets gaat mij meer ter harte, *nihil mihi magis cordi est, vel nihil antiquius habeo*, bij *Cicero.* Van harte, gaarne, *libenter, libentissime, non gravate, et non gravatim, propense, adv.* Met een opregt hart, *integriter, caste.* Verkleinw. hartje: het geen dikwijls voor een troetelwoord gebruikt wordt: mijn hartje! *mea vita! corculum meum*, bij *Plautus*; *meum delicium, meum suavium, mea voluptas unica, mel meum*, bij denzelfden; *animulus, i, m.* Ook zegt men: in het hartje van den zomer, *adulta aestate.* In het hartje van den nacht, *medio nocte vel intempesta nocte.* Van hier: hartelijk, *cordatus, a, m.* Voor vurig, *ardens, entis, comm. g.* B. v. hartelijke gebeden, *ardentes preces, vel fervidae.* Voor genegen, *propensus, a, m; benevolus, benignus, amicus, sincerus.* Hartelijkheid, v. *propensitas, atis, f. ardor, oris, m. benevolentia, ae, f. benignitas, atis, f. amicitia, ae, f. sinceritas, atis, f.* Bijw. hartelijk, *cordate, ardenter, propense, benevole, benigne, amice, sincere, adverbia.* Hartig, hetzelfde als hartelijk, doch in den gemeenen trant noemt men ook hartig, iets, dat sterk gezouten is: b. v. dat vleesch is vrij hartig, *caro ista satis salita, vel salsa est, caro salita*, staat bij *Fabianus.* Zamenstell. hartader, *arteria, ae, f.* Harteleed, *dolor, aegritudo, molestia animi, cordolium, ii, n.* bij *Plautus.* Harteloos, *fractus animo.* Hartelust, *vera vel summa animi oblectatio.* Hartkloppping, v. *palpitatio cordis.* Hartklep, *valvula cordis.* Hartbeen, *os pectoris, vel os sternì.* Hartekamer, *ventriculus cordis.* Hartkoorts, *febris cardiaca.* Hartlapje, *auricula cordis.* Hartenet, *reticulum pectorale.* Hartzak, *pericardium, ii, n.* Hartslag, *pulsus cordis.* Hartspanning, *morbus cardiacus*, zegt *Scheller*; ik zoude liever zeggen: *morbus e nimia tensione cordis oriens*; of enkels *tensio cordis.* Hartewee, *cardialgia, ae, f.* Hartevriend, *suavis amicus ex animo*, bij *Cicero*; *intimus.* Hartvriendschap, *interior amicitia*, bij *Livius.* Hartzeer, *dolor, oris, m. aegrimonia, ae, f. angor animi*; zie verder droefheid. Hartgewas, *polypus cordis.*

Hartstogt, m. *affectio animi*, bij *Cicero*; *affectus, us, m. animi motio, motus animi, commotio animi*, alle bij *Cicero.* Voor drift, *furor, oris, ardor, oris, m.* Genegenheid, *cupido, inis, f. cupiditas, atis, f. libido, inis, f.* Voor aandoening, neemt men de eerste beteekenissen van hartstogt: zijne hartstogten waren in beweging, *animus illi commotus erat.* Zijne hartstogten bedwingen, *compescere vel constringere mentem, animo moderari*, bij *Cicero*; *imperare cupiditatibus, infrenare impetus*, bij *Plin.*

Haspel, m. *rhombus, i, m.* bij *Ovidius.* Het spreekwoord op den haspel pasen, is: *omnia accurate curare et examinare.* Dat is een haspel van een mensch, zegt men in den gemeenen spreektrant, een sukkel, *homo nihili.* Van hier het bedr. w. haspelen, *ducere fila in rhombum*, volgens *Scheller.* Ook beteekent haspelen zoo veel als verwarren, *turbo, avi, atum, are; commiscco, iscui, istum vel ixtum, iscere.* B. v. alles door elkander haspelen, *omnia commiscere.* Ook over eene zaak haspelen of twisten, *altercor, atus sum, ari; disceptо, avi, atum, are; de aliqua re.* Van hier: haspeler (haspelaar), *turbator, oris, m. disceptator, oris, m. altercator, oris, m.* bij *Quintilian.* Haspeling, v. *turba, ae, f. disceptatio et altercatio, onis, f.* Haspelwerk, *opus sordidum, imperfectum.*

Haspelen, o. w. *tumultuor, atus sum, ari; strepo, ui, itum, ere; oblatro, avi, atum, are*; ook *altercor, atus sum,*

a-

ert, cum aliquo. Hasselbasserij: ook zegt men in Friesland gehasselbas, *tumultus, strepitus, us, m. oblatratus, us, m. altercatio, onis, f.*

Haten, h. w. *odi, odisse, verbum defectivum.* Iemand haten, *ferri odio in aliquem, odio persequi aliquem*, het *futurum participii, osurus*, komt bij *Cicero* voor; *osus, a, m*, bij *Plautus*, waarvoor meer *exosus, a, m*, gebruikt wordt. Doodelijk hatende, *perosus, a, m*, bij *Livius.* Van hier: hater, *osor, oris, m.* Haatster, v. *femina quae odit.* Hatelijk: waarvoor eertijds hatig in gebruik was, *odiosus, a, m; turpis, is, e; deformis, is, e; foedus, a, um*; bijw. *odiose, turpiter, deformiter, foede, adverbia.* Hatelijkheid, v. *turpitudo, inis, f. deformitas, atis, f. foeditas, atis, f.* ook komt *invidia facti* zeer fraai in dezen zin bij *Sall.* voor.

Have, v. zoo veel als goederen, middelen, bezittingen, van het oude haven, hebben, *facultates, um, fs plur. opes, um, f. plur. fortunae, arum, f. plur. supellex, ectilis, f. possessio, onis, f.* Zoo zegt men ook varende have voor roerende goederen, *res mobiles.* Van hier: haveloos, dat bij ons gemeenlijk voor slordig genomen wordt, het is eigenlijk arm, behoeftig, die geene have heeft, *pauper, inops, egens, egenus, indigus.* Maar in den tweeden zin beteekent het slordig, om dat een arm mensch door gebrek aan het benoodigde natuurlijk een slordig aanzien hebben moet, dan is het: *sordidus, a, m, et sordidatus, a, m*, bij *Terentius.* Voorts, van hier: havezaat, avesate en avesathe, *villa, ae, f. praedium, ii, n.*

Haven, v. *portus, us, m.* In de haven leggen, *premere portum*, bij *Ovidius.* In de haven komen, *intrare portum.* Uit de haven loopen, *solvere e portu, prodire ex portu*, bij *Caesar.* Voor de haven ten anker komen, *facere anchoras ante portum*, bij *Livius.* De mond van eenen haven, *ostium vel introitus, aditus portus*, bij *Cic.* Een land waar vele havens zijn, *portuosa regio.* Daar geene havens zijn, *importuosus, a, m*, bij *Tacit.* Spreekw. in behouden haven zijn, *periculis liberum esse* Fig. hij is in de haven zijner begeerte, *scopum suum attigit vel voti campos factus est.* Van hier: havencijns of havengeld, *pecunia, quae pro usu portus solvitur.* Havenmeester, *praefectus vel magister portus; limanarcha, ae, m.* in de pandecten. Havenregt, *jus portus.* Havenvuur, *lucerna portus vel pharus, i, m.*

Havenen, b. en o. w. eigenlijk in de haven komen: doch het komt meest voor in den zin van reinigen, *mundo, avi, atum, are; lustrare, purgare.* Ook behandelen: iemand wakker havenen, *male accipere aliquem.* Iemand naar zijne verdiensten havenen, *ornare aliquem ex virtutibus suis*, bij *Terentius.* Gehavend, v. d. ik ben daar slecht gehavend, *male me acceperunt.* Hoe zijt gij weer gehavend! *quam male ornatus es!* Voor stroosen, *depexum aliquem dare, vel deverberare.* B. v. hij heeft hem deerlijk gehavend, *miserrimum in modum exornatum dedit*, bij *Terent.*

Haver, v. *avena, ae, f.* Van haver, *avenaceus et avenarius, a, um*, bij *Plinius.* Zamenstell. haverbrij, *puls avenaria.* Havergort, *avena semimolita.* Havermeel, *farina avenacea.* Haverpap, zie Haverbrij. Haverstroo, *stramentum avenarium.* Haverveld, *ager avenarius.* Haverbier, *cerevisia ex avena cocta.* Havergras, *gramen avenaceum.* Haverroos, *rosa spinosissima*, bij *Linnaeus.* Haverkaf, *palea avenacea.* Haverstoppel, *stipula avenacea.* Haverdrank, *decoctum avenaceum.* Haverwortel, *scorzonera vel scorzonera Hispanica*, bij *Linn.*

Haverij, v. schade of verlies, *damnum, i, n. factura, ae, f.* Ook is

den: b. v. heenkan, *abire, proficisci.* Heenkomen, *advenire, adpropinquare.* Ook geeft het, voor andere geplaatst eene voortduring te kennen: b. v. heenpraten, heenbabbelen, *fine intermissione loqui.* Ook bij uitdrukkingen van hartstogten geeft het den dood te kennen: b. v. ellendige, ik wil heen! *me miserum, mortem exopto!* Van hier waarschijnlijk het woord henekleed, *vestis mortuaria.* Schoon de afleiding van dit laatste woord verkiesselijker zij, volgens *Weiland* van het oude Friesche woord, hune of hunne, den dood beteekenende: van waar het woord hune of hunnebedden, *sepulcra, orum, n. plur.* afteleiden is.

Heep, v. zoo veel als een hakmes, *machaera, ae, f.* bij *Suet. clunaculum, i, n.* bij *Gell. falx arborea,* bij *Scheller.*

Heer, o. het geen volgens *Weiland* zeer verkeerdelijk heir gespeld wordt, is eene groote menigte van dingen, *copia, ae, f.* Gemeenlijk nemen wij het woord voor eene tot den krijg uitgeruste menigte, *exercitus, us, m. copiae, arum, f. plur.* Zamenstell. heerbaan, *via regia vel publica.* Heerhamer, *malleus militaris.* Heerbijl, *securis militaris.* Heerkracht, *vis vel robur exercitus.* Heerleger, *exercitus, vel castra, orum, n. plur.* Heerschouw, *lustratio copiarum.* Heerspits, *acies, iei, f.* Heertogt, *agmen, inis, n.* Heervaart, *iter, ineris, n. exercitus.*

Heer, m. *dominus, i, m.* Heer over iemand, *potens alicujus,* volgens *Scheller.* Ten opzigt van de bedienden, *herus, i, m.* Een voornaam heer, *princeps, ipis, m.* ook *vir illustris.* Heer van den huize, *paterfamilias, a, m.* Voor heer spelen, *dominor, atus sum, ari; dominum agere.* Zijn eigen heer, *homo sui juris.* De jonge heer, *filius familias.* Heer of bezitter, *possessor, oris, m.* ook *dominus, i, m.* Heer Κατ' ἐξοχὴν is, God, *Deus, i, m.* In dees heenen naam, *in nomine Dei.* In den heere ontslapen, *pie mori.* De Romeinen gebruikten nooit dit woord als eenen eernaam, maar alleenlijk *vir;* waarbij een *adjectivum, clarus, illustris vel amplus,* voegden. Groote heer wordt bij ons ook de Turksche keizer genoemd, *summus Turcarum imperator.* De vergadering van regters wordt ook, door het woord heeren aangeduidt: b. v. de heeren zijn vergaderd, *judices convenerunt vel frequens senatus est.* Van daar onze spreekwijs: het zal wat wezen, als het voor de heeren komt, *nil valebit in judicio.* Van hier: heerlijk, bijv. n. *egregius, augustus, amplus, splendidus, magnificus, a, um.* Voor aanzienlijk, *praestans, antis, omn. g. excellens, praeclarus, a, um.* Voor prachtig, *lautus, a, um* bijw. *egregie, auguste, ample, splendide, praeclare, magnifice, laute, adverbia.* Heerlijkheid, *pompa, ae, f. gloria, ae, f. splendor, oris, m. magnificentia, ae, f. majestas, atis, f.* Ook is heerlijkheid, *dominium, ii, n. dynastia, ae, f.* Zamenstell. ambachtsheer, *toparcha, ae, m. dynastes, is, vel dynasta, ae, m. satrapes vel satrapa.* Ambachtsheerlijkheid, *toparchia, ae, f. dynastia, ae, f.* Betaalsheer, *solutor, oris, m.* Geneesheer, *medicus, i, m.* enz. Voorts: heerendienst, *servitium domini.* Heerenhuis, *domus domini, sedes, domicilium vel habitatio domini,* bij *Scheller.* Heerenknecht, *servus vel famulus, i, m.* Heerenloon, *merces domini.* Heerenwoning, zie Heerenhuis. Heerenzondag, *dies solis ante diem cinerum, vel dies dominica, esto mihi. Vondel* zegt heerin in het vrouwhera, *ae, f.* bij *Ter.*

Heerd, zie Haard.

Heerschap, o. is eigenlijk: magt, gebied, doch het is in dezen zin niet meer in gebruik, en wordt alleen, onder den boerenstand vooral, voor een enkel persoon, heer, gebruikt. Van hier:

Heer-

Digitized by Google

Heerſchappij, v. zie Gebied.

Heerſchen, o. w. *impero, avi, atum, are; regnare, rego, exi, ectum, egere; dominor, atus ſum, ari*, bij *Cicero; guberno, avi, atum, are; jura dare*, bij de dichters. Heerſchen is ook, in zwang zijn, *in uſu eſſe, graſſor, atus ſum, ari*. B. v. eene heerſchende ziekte, *morbus graſſans*. Heerſchende, *dominans, antis, omn. g. imperioſus, a, m*. Van hier: heerschachtig, *imperioſus, a, m; ſuperbus, altus*. Heerschachtigheid, *ſuperbia, ae, f.* Heerſcher, m. *dominus, i, m. moderator, oris, m. potens, entis, omn. g.* Heerſcheres, *domina, ae, f. imperatrix, icis, f. moderatrix, dominatrix*. bij *Cicero*. Heerſching, *imperium, ii, n. dominatio, moderatio, onis, f. moderamen, inis, n.* Zamenſtell. heerschlust, *cupido dominandi, imperandi, regnandi*. Heerschzucht en heerschzuchtigheid, hetzelfde. Heerschzuchtig, *cupidus dominandi, imperandi, regnandi, imperioſus*, volgens *Scheller*

Heesch, bijv. n. *raucus, a, m*, bij *Cicero; rauciſonus, a, m*, bij *Catullus*. Heesch zijn, *rayio, ire; rauceo, ui, ere*, bij *Plinius*. Heesch worden, *raucesco, ere*. Van hier: heeschachtig, *ſubraucus, a, m; rayiſcellus, a, m*, bij *Plautus*. Heeschheid, *raucitas, atis, f.* bij *Plinius; rayis, is, f.* bij *Plautus*.

Heester, m. *frutex, icis, m*. Eene plaats vol heesters, *frutetum, i, et fruticetum, i, n.*

Heet, bijv. n. *calidus, a, m; fervidus, ardens, entis, omn. g.* B. v. heet water, *aqua calida*. Heete zomer, *aestas fervida*. Heet ijzer, *ferrum ardens*. Eene heete koorts, *febris ardens*, bij *Celſus; febris fervida*, bij *Lucretius*. Dat sterk de zenuwen prikkelt, *acer, acris, acre*. Zeer gezet op iets: b. v. hij is zeer heet op het spel, *aleae deditus est*. Hij is heet om te vechten, *flagrat cupidine pugnae*.

Ridſig, *laſcivus, libidinoſus, a, m*. Driftig, *ardens, entis, omn. g.* B. v. in zijne begeerten, *ardens in cupiditatibus*, bij *Salluſtius*. Spreekw. het ging er heet van den rooster, *ſummo ardore res agebatur*. Het is een heet hangijzer, *res est periculi plena*. Smeed het ijzer, wanneer het nog heet is, *utendum est occaſione*. Hij is op heeter daad betrapt, *in flagranti delicto deprehenſus est*. Heet zijn, *caleo, calui, calitum, calere, ferveo, bui, vere, flagro, avi, atum, are*. Heet of ridſig zijn, *catulio, ivi, itum, ire*, bij *Varro*. Heeten of heet maken, *calefacio, eci, actum, acere; concalefacere*, bij *Cicero; calefactare*, bij *Plautus; ferveſacere et conferveſacere*. Heet gemaakt, v. d. *calefactus, concalefactus, ferveſactus, a, m*, bij *Caeſar*. Zeer heet maken, *percandefacio, eci, actum, acere*, bij *Vitruvius*. Zeer heet gemaakt, *percandefactus, a, m*. Een weinig heet maken, *ſufferveſacere*, bij *Plinius*. Een weinig heet gemaakt, *ſufferveſactus, a, m*. Heet worden, *calefio*, bij *Plinius; concalefio, actus ſum, ieri*, bij *Varro; calesco, ui, escere, concalescere, incalescere, conferveſcere, candesco, ui, escere*. Zeer heet worden, *percaleo, percalesco, excandesco, recandesco et recandeo, ui, ere; incandesco, exardesco*. Weder heet worden, *recaleo, recalesco, referveo et referveſco*, bij *Cicero*. Bijw. heet, *calide, fervide, ferventer, ardenter, flagranter, laſcive, libidinoſe*. Heet makende, *excalfactorius, a, m*, bij *Plinius*. Heetmaking, *excalfactio, onis, f.* bij denz. Zamenstell. heethoofd en heethoofdig, *pronus ad iram*.

Hef, v. *amarca, ae, f. faex. faecis, f.* Oneigenlijk, slechtheid: b. v. de hef des volks, *fex populi, plebecula, ae, f.*

Heffen, b. w. *tollo, ſuſtuli, ſublatum, tollere, attollere, extollere, ſuſtollere, levo, avi, Bb a-*

atum, are; allevare, elevare, sublevare, erigo, rexi, rectum, rigere aliquid. Ten doop heffen, *sponsorem in baptismo esse.* Met gezag eischen, *summa auctoritate, i, e; vi poscere;* ook *extorquere.* Van hier: heffer, *extortor, oris, m.* bij *Terentius.* Heffing, *levatio, sublatio, concussio, onis, f.* bij *Ulpianus; impositio census.* Zamenstell. hefboom, *vectis, is, f.* bij *Cicero.* Hefdeeg, *fermentum, i, n.* bij *Plin.*

Heft, o. *ansa, ae, f. manubrium, ii, n.* Ook schrijft men hecht.

Heftig, zie Hevig.

Heg, v. *sepes, is, f.* bij *Cicero; sepimentum, i, n.* bij *Varro; seps, sepis, f.* bij *Plinius; septa, orum, n. plur.* bij *Cic.*

Hei! een tusschenwerpsel om stil te houden, *heus, hei, ohe! interjectiones.*

Hei, v. *fistuca, ae, f.* bij *Vitr. scapus, i, m.* bij *Plinius.* Van hier: heijen, zoo veel als door middel van eene hei indrijven, *fistuco, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Geheid, v. d. *fistucatus, a, m.* bij *Vitr.* Heijing, v. *fistucatio, onis, f.* bij *Vitr.* Heiblok, *truncus, i, m.*

Hei of heide, v. *erica, es, f.* bij *Plinius;* bij nieuwere schrijvers als *Linnaeus* en andere wordt dezelve ook *erica, ae, f.* genoemd. Eene dorre landstreek, waar niets dan heide groeit, wordt ook heide geheeten, *ericetum, i, n.* Van het onverbuigb. bijv. n. heiden, van heide gemaakt, *ericeus, a, m.* B. v. een heiden bezem, in de wandeling heibezem, *scopae ericeae.* Zamenstell. heidebloem, *flos ericae.* Heidestruik, *frutex, ericae.* Heikrekel, *cicada in ericeto vivens.* Heidekruid, *ericae, es, f.* ook *empetrum nigrum.* Heileeuwrik, *alauda sylvestris,* bij *Klein.*

Heidelberg, eene stad in Duitschland, *Heidelberga, ae, f.*

Heiden, m. iemand, die buiten kennis van den waren God leeft, *ignarus veri Dei, alienus a vera ecclesia,* volg. *Scheller.* Bij de kerkelijke schrijvers, *paganus, ethnicus, gentilis.* Van hier: heidendom, *paganismus, i, m. gentilismus, gentilitas, atis, f.* * Heidensch, bijv. n. *paganus, a, m; gentilitius, ethnicus.* * Spreekw. zij leiden daar een heidensch leven, *more Graeco illic vivitur, vel Graecantur illic.*

Heil, o. *salus, utis, f. felicitas, atis, f. fortuna, ae, f.* volgens *Scheller.* Zamenstell. heilbegeerig, *cupidus salutis.* Heilbegeerte, *cupido vel cupiditas salutis.* Heilbron en heilfontein, *fons salutis.* Heilrijk, *salutifer.* Heilweg, *via salutis.* Heilwensch, *votum salutis vel gratulatio.* Iemand heil wenschen, *gratulor, atus sum, ari alicui.* Heilzaam, *salutaris, ris, e; salubris, ris, e; salutifer, era, erum;* bijw. *salubriter, salutariter, felicter, adv.* Heil wenschende, *gratulabundus, a, m.* Heilmaand, *mensis Decembris.*

Heiland, m. *servator, oris; liberator, oris, m.*

Heilbot, v. zekere groote platvisch, *passer, eris, m.* bij *Plin.*

Heilig, bijv. n. *sanctus, a, m; sacer, cra, crum.* Voorheen beteekende dit woord zoo veel als heilaanbrengende, doch in deze beteekenis is het verouderd en komt thans alleen in den zedelijken zin voor. Zoo is het opperwezen in nadruk heilig, *sanctum numen, deus sanctus.* Een mensch, die de deugd bemind en uitoefent, is: *probus, pius, religiosus;* ook *sanctus, a, m.* De heilige schrift, *scriptura sacra.* Eene heilige plaats, *locus sacer, vel sacratus.* Uwe vriendschap is mij heilig, *amicitia tua mihi sacra est;* bijw. *sancte, probe, pie, religiose, adv.* Verkleinw. heiligje, wordt gebruikt voor eene prent, waarop de beeldtenissen van eenige heiligen gedrukt zijn, *tabella, in qua imagines quorundam sanctorum impressae sunt.* Van hier: heiligdom, *sacrarium, ii, n. locus sacer, sanctuarium, ii, n. sanctuaria,*

Digitized by Google

ria, orum, n. plur. bij *Plinius.* Heiligheid, *sanctitas, atis, f. sanctimonia, ae, f. sanctitudo, inis, f.* alle bij *Cicero.* Heiliglijk, zoo veel als het bijw. heilig. Zamenstell. heiligavond, *vigilia, ae, f.* ook een tijd, waarin men niet werkt, *feriae, arum, f. plur.* Een heilige dag, *dies festus, festum, i, n.* Van eenen heiligen dag, *festus, a, m,* bij *Cicero.* Heiligendag houdend, *feriatus, a, m.* Eenen heiligen dag houden, *ferior, atus sum, ari; agere festum.* Heiligbitter, *amarum salutare.* Heiligmaker, *sanctitatis effector;* of bij de kerkvaders, *sanctificator, oris, m.* Heiligmaking, *sanctificatio, onis, f.* Heiliging is hetzelfde. Van hier:

Heiligen, b. w. *sacro, avi, atum, are,* bij *Plinius; consecro, avi, atum, are,* bij *Cicero; sanctifico, avi, atum, are;* bij de kerkvaders. Deze dag zij door mij geheiligd! *hicce dies mihi festus sit!* Tot een heilig gebruik afzonderen, is: *consecro, avi, atum, are.* In dezen zin is heiliging ook: *consecratio, onis, f.*

Heilloos, bijv. n. *salute carens; funestus, a, m; infelix, icis, omn. g.* B. v. deze dag zal heilloos voor hem zijn, *dies hicce illi funestus erit.* Zeer snood, *improbus, perditus, sceleratissimus, a, m;* bijw. *funeste, infeliciter, improbe, sceleratissime, adv.*

Heilover, m. *siconia, ae, f.* Uit bijgeloof zegt de geleerde *Weiland,* kan de vogel dien naam dragen, als bragte hij door zijn nestelen heil aan, doch zoo de oorsprong van dezen naam in *heil* te zoeken zij, geloof ik onder verbetering, dat men *heillover,* bij verkorting zoo veel als *heilbelover* schrijven meet en niet met eene *l, heilover.*

Heim, zie Heem. Van hier: bij *Ilooft,* heimwaart, *domum, vel domum versus.*

Heimelijk, bijv. n. is mijns oordeels, *domesticus, a, m; quod inter paricles fit.* En van hier: zoo veel als verborgen, *secretus, arcanus, abseonditus, abditus, clandestinus, occultus, tectus, obscurus, a, m;* *celatus, furtivus, a, m;* bijw. *secrete, arcane, abscondite, abdite, clam, clanculum, clandestine, arcane et arcane, furtim, latebrose, latenter, intus domique,* bij *Cicero; celate,* bij *Gellius, adverbia.* Van hier: heimelijkheid, v. *arcanum, secretum, mysterium, ii,* volg. *Scheller.*

Heimpje, o. verk. eene soort van krekels, die men in de huizen op warme plaatsen vindt, *gryllus, i, m.* volgens *Linnaeus; gryllus domesticus.*

Heimswortel, m. *altkaea, ae, f.* bij *Plin.*

Heimraad, zie bij Heem.

Heinde, bijw. van plaats, zoo veel als nabij, *prope, adv.*

Heinen, b. w. *sepio, epsi & ivi, eptum, ire; sepimento aliquid vallare,* bij *Cicero.* Van hier: heining, v. *septa, orum, n. pl. sepes, is, f.* bij *Cicero; sepimentum, i, n.* bij *Varro; seps, sepis, f.* bij *Plin.* Heinvoet, *fossa agrum sepiens.*

Heir; zie Heer.

Heister, zie Heester.

Hek, o. een geralied afschutsel, *clathri, orum, m. plur.* bij *Columella.* Met een hek afgesloten, *clathratus, a, m,* bij *Plautus.* Spreekw. de hekken zijn verhangen, *rerum facies mutata est.* Het hek sluiten, *claudere agmen.* Het hek is van den dam, *omnia absunt.* Ook is het achterste van een schip deszelfs hek, *puppis, is, f. postica pars navis.*

Hekel, m. een zeker werktuig, door welks scherpe tanden het vlas of de hennep enz. gekrookken worden, *carmen, inis, n. pecten, inis, m.* Figuurlijk: iemand over den hekel halen, *reprehendo, di, sum, dere, aliquem; castigo, avi, atum, are.* Met het hoofd tegen den hekel loopen, *frustari incoepto.* Van hier: hekelen, b. w. *carmino, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Hekelaar, *carminator, oris, m.* Hekeling, *carminatio, onis, f.* He-

Digitized by Google

kelſter, *carminatrix, icis, f.* of zoo dit woord niet voorkomt, *femina carminans.* Iemand ſterk doorhalen, *acriter alicui incumbere*, bij *Tacitus.* Door ieder over den hekel gehaald worden, *omnium ſermonibus vapulare.* Zamenſtell. hekeldicht, *carmen famoſum vel criminoſum*, bij *Horatius; ſatyra, ae, f.* Hekeldichter, *ſatyrarum ſcriptor, ſcriptor ſatyricus.* Hekelſchrift, *charta dentata*, bij *Cicero; libellus famoſus*, bij *Sueſonius.* Hekelvijl, *lima cenſoria*, bij *Mart.*

Heks, v. in het gemeene leven eene tooveres, *ſaga, ae, f.* bij *Cicero; percantatrix, icis, f. praeſtigiatrix, praecantatrix; praecantrix*, bij *Varro.* Ook is het een ſcheldnaam, om de listigheid uittedrukken: b. v. eene heks van een wijf, *mulier astuta, callida.* Van dit woord is een onz. w. hekſen, *faſcino, avi, atum, are*, bij *Gellius; effaſcinare*, bij *Plinius; canto, avi, atum, are;* bij *Virg.* Van hier het zelfſt. w. hekſerij, *cantio, onis, f. cantus, us, m. incantamentum, i, n. praecantatio, onis, f. faſcinatio, effaſcinatio.*

Hel, v. eigenlijk eene verborgene plaats, *caverna, ae, f.* In dien zin heet nog een verborgen onderruim in een ſchip, waar men touwen, zeilen en ander ſcheepstuig bergt: de hel, *locus, ubi funes, vela, vel alia inſtrumenta nautica ſervantur.* Dit woord is bij de kleermakers voor al bekend, voor de plaats, alwaar zij geſtolen lappen bergen, *locus, ubi panni furto ablati condunturi.* De gewone beteekenis onder tusſchen, die men aan dit woord hecht, is die van de verblijfplaats der verdoemden, *tartarus, i, m. tartara, orum, n. plur. orcus, i, m. ſedes improborum post mortem, locus post mortem improbis deſtinatus.* Eene hel op aarde hebben, *miſerrimam vitam degere, vel miſerrime vivere.* De hel bouwen, *litem ac diſcordiam ubique alere.* Ook wordt hel in den bijbel voor graf genomen, *ſepulcrum, i, n.* B. v. hij is ter helle nedergedaald, *deſcendit in ſepulcrum.* Van hier: heldonker of heldunſter, bijv. n. *perobſcurus, a, um.* Van hier: helſch, bijv. n. *Tartareus, Stygius, a, um; infernalis, lis, le.* Een helſch gezigt, *adſpectus furialis, terribilis, horrendus, horibilis, lis, le.* Helſche pijn, *dolor vel cruciatus immenſus, horrendus, horribilis.* Bijw. helſch; *horrendum in modum, ſummopere, vehementiſſime, adverbia.* Zamenſtell. helangſt, *ſummus pavor.* Hellebrand, voor een goddeloos mensch, *homo poenâ infernâ dignus, vel ſceleratiſſimus.* Helhond, *cerberus, i, m.* Hellewachter, *cuſtos orci.* Helleveeg, *Xanthippe, es, f. oblatratrix, icis, f.* bij *Plautus.* Hellewicht, hetzelfde als: hellebrand, hellevorst, *rex Tartari, vel Tartareus vel infernus;* dien de ouden *Pluto, onis, m.* noemden.

Hel, bijv. n. en bijw. *clarus, ſonorus, a, um; cliriſonus, a, um*, bij *Cicero.* B. v. eene helle ſtem, *vox clara vel ſonora.* Eene groote maat van licht hebbende, *lucidus, a, um; perlucidus, ſplendidus;* bijw. *clare, ſonore, lucide, perlucide, ſplendide, adverbia.*

Helaas! een tusſchenwerpſel van klagen, *hei! vae!* met den *dativus;* van het Grieksch ἀλαῖ.

Held, m. *vir fortis, heros, ōis, m. vir ſtrenuus, vel pugnax, acis* In den dagelijkſchen ſtijl, is held, ieder, die in iets uitmunt, *qui in aliqua re excellit.* Zamenſtell. helddadig, *audax, acis, omn. g. animoſus, a, um.* Heldenbloed, *ſanguis heroïcus.* Heldendaad, *factum fortè, facinus heroïcum.* Heldendeugd, *virtus heroïca.* Heldenmoed, *animus heroïcus.* Heldendicht, *carmen heroïcum, carmen epicum, carmen heroum.* Heldendichter, *poëta epicus.* Heldenleger, *exercitus heroum.* Helden-

Digitized by Google

denſtuk, zoo veel als heldendaad. *facinus praeclarum.* Heldentijden, *heroïca tempora vel aetates heroïcae*, beide bij *Cicero.* Heldin, v. *heroïna, ae, f. heroïs, idis, f.*

Helder, bijv. n. *clarus, a, m, illustris, is, e; lucidus, a, m; perlucidus, perſpicuus, fulgidus, ſplendidus, a, m.* Voor klaar, *ſerenus, a, m; purus, a, m; innubilus, a, m.* B. v. helderweer, *coelum innubilum.* Een heldere bron, *fons illimis.* Van hier: helder zijn, *luceo, luxi, lucere, niteo, ui, ere; fulgeo, ſi, ere.* Helder worden, *lucesco, escere, et illucescere;* bijw. *clare, lucide, perlucide, perſpicue, ſplendide, ſerene, pure, adv.* Van hier: helderheid, v. *ſplendor, oris, m. fulgor, claritas, atis, f. claritudo, inis, f. ſerenitas, atis, f. perlucidi tas, atis, f.* bij *Vitr. limpitudo, inis, f.* bij *Plin.* Van den dag, *hilaritas diëi.* Met grootere helderheid, *luctdius, adv.* bij *Seneca.* Voor glans, *luminare, is, n.* bij *Cic.* Helder voor welklinkend, is: *ſonorus, a, m.* Voor helder maken en helder worden gebruikt men ook:

Helderen, b. en o. w. *claro et clarifico, avi, atum, are; ſereno, avi, atum, are; illuſtro, avi, atum, are.* Iets dat onklaar is helder maken, *deliquo et eliquo, avi, atum, are.* Onz. voor helder worden, *lucesco et illucesco, raresco, escere; rarefio, factus ſum, fieri.* B. v. de lucht heldert op, *nubes rarescunt.* Zamenſtell. ophelderen, *illustro, avi, atum, are; illumino, avi, atum, are.* Wijn helderen, is: *defaeco, avi, atum, are.*

Heldhaftig, bijv. n. *fortis, is, e; magnanimus, bellicoſus, animoſus, impavidus, Martius, a, m.* Heldhaftige daden, *ſplendida facta, fortia facta.* Van hier: heldhaftigheid, v. *fortitudo, inis, f. virtus, utis, f. animoſitas, atis, f. ſtrenuitas, atis, f.* bijw. *fortiter, bellitvſe, animoſe, ſtrenue, impavide, adverbia.*

Helen, b. w. zoo veel als verbergen, *condo, idi, itum, ere; abſcondere; celo, avi, atum, are; occultare.* Van hier: heler, m. *celator, oris, m.* Heling, v. *celatio, occultatio, onis, f.*

Helft, v. *dimidium, ii, n. medietas, atis, f.* bij *Cicero; ſemis*, bij *Varro; ſemi* is meer in gebruik; doch alleen voor andere woorden geplaatst. Voor de helft, *dimidiatim, adv.*

Helikon, m. een beroemde berg in Phocis aan Apollo en de zanggodinnen toegewijd, *Helicon, onis, m.* Van den Helikon, *Heliconius, a, um.*

Hellebaard, m. *bipennis, is, f.* Van hier: hellebaardier, m. *bipennifer, era, erum; doryphorus, i, m.* bij *Cicero.*

Hellen, o. w. *clino, avi, atum, are; acclinare, inclinare, proclinare, reclinare, prominco, ui, ere; inminco, propendeo, pendi, penſum, pendere; vergo, ere; proclivor, atus ſum, ari*, alle bij *Cicero.* Voor geneigd zijn, *propenſum eſſe.* Van hier: helling, *dejectus, us, m.* bij *Caeſar; proclivium, ii, n. declivitas, atis, f. decurſus, us, m. deyexitas, atis, f. inclinatio, onis, f. proclinatio*, bij *Vitr. devergentia, ae, f.* bij *Gellius.* Helling, is ook een scheepswerf, *locus proclivis navibus reficiendis adaptatus, ve navale, is, n.* Hellende, *acclivis, reclinis, declivis, proclivis, reclivis, is, e; procliyus, a, m; deyexus, reclinatus, pronus, a, m; pendulus, inclinatus*, bij *Cicero.*

Heller, m. de kleinſte koperen munt, en dus wordt dit woord gebruikt om iets van zeer geringe waarde uitteedrukken: b. v. bij de *Becker*, de vorst zal na den slaap niet eenen heller geven, *poſt ſomnum princeps nihilum quidem dabit.* Heller is dus: *numulus, obolus, teruncius, nihili.*

Hellespont, f. eene zeeengte, die Afia van Europa ſcheidt: thans de

Digitized by Google

ſtraat van Gallipoli **genoemd**, *Hellespontus, i, m.*

Hellig, zoo veel als Helsch.

Helm, m. eene rietachtige grasſoort, waarmede men de duinen beplant om het verſtuiven te beletten, *arundo arenaria, inis, ae, f.* Zamenſtell. helmplant, *planta arundinis arenariae.* Helmſtruik, *frutex arundinis arenariae.*

Helm, m. *galea, ae, f. caſſis, idis, f. caſſida, ae, f.* komt bij de dichters voor. Eenen helm opzetten, *induere galeam.* Gehelmd, *galeatus, a, m; indutus galea.* Met eenen helm geboren, *diadematus, a, m;* zijnde helm in dezen zin, een vlies, waarmede ſommige kinderen ter wereld komen. Ook het dekſel van eenen ketel, waarin men ſterke wateren ſtookt, *operculum, i, n.* ook *galea,* bij *Scheller.* Zamenſtell. helmgat, *bucculn, ae, f.* Helmkam, *criſta galeae.* Helmſpits, *conus galeae.* Helmteeken, *ornatus, vel ornamentum galeae.* Helmdekſel, *tegumentum galeae.* Helmviſier, *cancelli galeae,* bij *Scheller.*

Helmet, o. dit woord wordt door de dichters in denzelfden zin als helm gebruikt.

Helmſtad, eene ſtad in Duitschland, *Helmſtadium, ii, n.* Van Helmſtad, *Helmſtadienſis, is, e.*

Helvetiën, o. zoo veel als Zwitſerland, *Helvetia, ae, f.* Van Helvetiën, *Helveticus, a, m.*

Helmſtok, m. *clavus, i, m. vel clavus gubernaculi;* ook wel de roerpen genoemd.

Helmtje, o. *galeola, ae, f.*

Helpen, b. w. *medeor, eri, alicui; ſano, avi, atum, are aliquem; conſule, lui, ultum, ulere.* B. v. hij weet zich niet te helpen, *neſcit, quomodo ſibi conſulat.* Ook beteekent helpen zoo veel als doen, *ago, egi, actum, agere.* Ik weet mij niet te helpen, *neſcio quid agam.* Bijſtaan, *auxilior, atus ſum, ari; ſuccurro, urri, urſum, urrere; obſecundo, avi, atum, are; opitulor, atus ſum, ari; ſubſidiari, adſiſtere alicui, prodeſſe vel utilem eſſe.* B. v. dat helpt mij niet, *hoc mihi non prodeſt vel utile non eſt,* Ik kan het niet helpen, *rem mutare nequeo, vel res mutari non poteſt.* Verder: daar helpt niets, *fruſtra vel irrita omnia ſunt.* Iemand iets in het geheugen brengen, *ſubjicere vel ſuggerere alicui aliquam rem.* Iemand op een paard helpen, *ſubjicere aliquem in equum vel adjuvare aliquem in equo conſcendendo,* bij *Scheller.* Zijne kracht tot voordeel van anderen aanwenden: b. v. iemand aan een ambt helpen, *adjuvare aliquem ad munus obtinendum.* Eene maagd aan den man helpen, *elocare virginem;* ook *collocare,* bij *Caeſar.* In eenen kwaden zin: iemand in den grond helpen, *peſſum dare aliquem, perdo, didi, ditum, dere, aliquem.* Van hier: helper, m. *adjutor, oris, m. auxiliator, oris, m.* Helpſter, v. *adjutrix, icis, f.* bij *Cic.*

Hem, een tusſchenwerpſel en roepwoordje, *heus, ohe, hem! interjectiones.*

Hemd, o. een linnen dekkleed, dat men op het bloote lijf draagt, *tunica lintea corpus proxime tangens,* volgens *Scheller; vel induſium, ii, n.* Spreekw. iemand tot op het hemd uitſchudden, *omnibus rebus aliquem ſpoliare.* Het hemd is nader dan de rok, *induſium togâ propius, egomet mihi proximus ſum.* Hij heeft geen hemd aan het lijf, *Iro pauperior eſt.* Een wollen hemd, *induſium laneum.* Die een hemd aan heeft, *induſiatus, a, m,* bij *Plinius.* Zamenſtell. hemdendoek, *linteum induſiis conficiendis aptum.* Hemdennaaister, *induſiaria, ae, f.* waarvan het mannel. *induſiarius, ii, m.* bij *Plautus,* voorkomt. Hemdknoop, *globulus induſio fibulando ſerviens,* volgens *Scheller.* Hemdrok, *veſtis induſio ſuperinducta.* Hemdſlip, *margo induſii.*

Hemel, m. dit woord beteekende eertijds een gewelfd dak: in dezen zin noemen wij nog eenen hemel, een dekſel van koſtelijke ſtof, welk men boven het hoofd van

Digitized by Google

van vorstelijke personen stelt, *conopeum, ei, n. vel conopium, ii, n.* bij *Varro* en *Propertius*. De hemel van een bed, enz. heet: *coelum, i, n.* Meest beteekent het, dat ronde en blaauwe gewelf voor het gezigt, dat boven de oppervlakte der aarde verheven is en dezelve als bedekt, *coelum, i, n.* Onder den blooten hemel slapen, *dormire sub dio.* Wat onder den blooten hemel is, *subdialis, lis, le.* Een heldere hemel, *coelum serenum.* Een bewolkene hemel, *coelum obnubilum.* Ook neemt men het voor de verblijfplaats der vromen na dit leven, *sedes beatorum.* B. v. in den hemel komen, *ad sedem beatorum pervenire, aeterna felicitate potiri.* Ook voor geluk: b. v. ik ben hier als in den hemel, *summâ hic fruor felicitate, vel hic quasi in coelo sum.* Een hemel op aarde hebben, *in summo fortunae fastigio versari.* Voor het opperwezen zelf, *Deus, i, m.* B. v. goede hemel wat is dit? *bone Deus quid hoc est?* Om des hemels wil! *per Deum!* Ik bid er u om in 's hemels naam! *rogo te per Deum!* De ouden zeiden ook: *pro! vel proh Deus! vel proh Deûm atque hominum fidem!* ook *proh sancte Jupiter!* Ook voor, *tandem.* B. v. hoe komt het om 's hemels wil dat gij zulks doet? *qui tandem fit, ut talia facias?* Van hier: het o. w. hemelen: naar den hemel vliegen, *tollere se in coelum.* Hemelen, heet ook schoonmaken, reinigen, *purgare, lustrare, purificare, componere, concinnare, ornare.* Van hier: hemelsch, *coelestis, is, e; aethereus et aetherius, a, m; felicissimus, beatissimus, a, m;* bijw. *beatissime, felicissime, caeleste, tanquam in coelo, adverbia.* Zamenstell. hemelboog, *arcus coelestis.* Hemelbed, *conopeum, a, n.* volg. *Scheller.* Hemeldauw, *ros coeli.* Hemelbrood, *panis coeli, manna.* Hemelheer, *exercitus coelestis.* Hemelhof, *aula coeli, regia coeli.* Hemelhoog, *altitudinem coeli habens, vel immensae altitudinis.* Hemelkloot, *sphaera vel globus coelestis.* Hemellicht, *lumen coeleste.* Hemelling, *caelicola, a, m.* Hemelloop, *motus coeli vel siderum.* Hemelrijk, *regnum coeleste.* Hemelblaauw, *colorem coeli habens, caeruleus, a, m.* Hemelligchaam, *sidus, eris, n. vel corpus coeleste.* Hemellengte, *longitudo coeli.* Hemelsgezind, *devotus, pius, religiosus, caelo deditus.* Hemeldrank, *potus coelestis, nectar, aris, n.* Hemelvaart, *adscensus vel adscensio in coelum.* Hemelvaartsdag, *dies festus vel festum adscensionis Christi in coelum.* Hemelvaartslied, *canticum in adscensionem Christi in coelum.* Hemelvreugd, *gaudium coeleste.* Hemelwaart, *coelum versus vel in coelum.* Hemelsteeken, *signum coeleste.* Hemelstreek, *coeli* ook *plaga coeli.* Hemelwagen, *plaustrum vel arctos.* Hemelweg, *via ad coelum vel ad felicitatem aeternam.* Hemelsbreedte, *latitudo coeli.* Hemelswijd, zoo veel als overgroot, *immanis, is, e.* B. v. een hemelswijd of breed onderscheid, *immane discrimen.*

Hemmen, b. w. iemand door het uitroepen van hem te rug doen keeren, *revocare aliquem.* Ook is het zegt *Weiland: emutire, simplicem vocem edere.*

Hen, v. *gallina, ae, f.* Eene broeiesche hen, *gallina incubans.* Zamenstell. hennenei, *ovum gallinaceum.* Heunegat, eene opening boven in het roer, waar in de roerpen vastgemaakt wordt, *apertura in superiore gubernaculi parte, cui clavus inseritur.* Hennetaster, zoo veel a's albedil, *ardelio, onis, m.* Jan hen, *homo effeminatus, imbellis, mulebri animo.*

Henen, zoo veel als Heen.

Henegouwen, eene landstreek in Braband, *Hannonia, ae, f.* Van Henegouwen, *Hannonicus, a, m.* en Henegouwer, *homo ex Hannonia oriundus.*

Heng, v. zoo veel als het hengsel

Digitized by Google

waar aan de vensters hangen, *cardo, inis, m.*

Hengel, m. *arundo piscatoria, i-nis, ae, f.* ook *arundo*, alleen bij *Tibullus*. Van hier:

Hengelen, b. w. *pisces arundine captare*, bij *Ovidius*. Hengelen is ook een voortd. werkw. van hangen, *super haereo, haesi, haesum, haerere*. Naar iets hengelen, *cupio et concupisco*. Om iemands deur hengelen, *oberrare januam*. Van hier: hengelaar, *hamiota, ae, m.* bij *Plautus*; *vel qui pisces arundine captat*. Hengelroede, *arundo, inis, f.*

Hengsel, o. *ansa, ae, f. manubrium, ii, n.* Het hengsel van eenen emmer, *ansa urnae*. Zamenstell. hengselkorf, hengselmand, *corbis ansatus*. Hengselpot, *olla ansata*. Hengselstoof, *suppedaneum ansatum*.

Hengst, m. *equus non castratus, equus, ui, m. vel equus mas*. Een springhengst, *equus admissarius vel admissurius, ii, m.* alleen. Eene hengstige merrie, *equa catuliens*. Van hier; hengstebron, *fons caballinus, Aganippe, es; Hippocrene, es, f.* bij *Plinius*. Hengsteman, *curator admissionis equi, peroriga, ae, m.* bij *Varro*. Hengsteloon, *equimentum, i, n.* bij denz.

Henker, m. *carnifex, icis, m.* Henker, is ook een gemeen woord, om te zweren: b. v. de henker! wat is dat? *papae! quid malum hoc est?*

Hennep, (hennip) *cannabis, is, f.* Men vindt ook: *cannabum, i, n.* Van hennep gemaakt, *cannabinus, a, um*, bij *Colum.* Hennep plukken, *carpere cannabum*. Hennep braken, *conterere cannabum*. Zamenstell. hennepäkker, *arvum cannabium*. Hennep of vlasvink, *linaria* ook *fringilla cannabina*, bij *Linn.* Hennephaan, *cannabis mas*. Hennepten, *cannabis femella*. Hennepmelk, *emulsio cannabis*, bij *Scheller*. Hennepplumen, *linteum cannabinum*. Hennepstok, *calamus cannabinus*. Hennepmolen, *mola cannabi conterendae inserviens*. Hennepzaad, *semen cannabinum*. Hennepwerk, *stupa cannabina*. Hennepzeel, *Sulcium cannabinum*. Hennepen, bijv. n. *cannabinus, a, um*. Door een hennepen venster kijken, *fuspendi patibulo*.

Her, een bijw. van plaats, eene toenadering beduidende, *huc*. Van lange tijden her, *a priscis inde temporibus*. In de zamenstelling is het ook gebruikelijk: b. v. heroomloopen, *discurrere*. Herom of omherwandelen, *obambulare*. Ook is het een voorzetsel voor sommige werkwoorden om eene herdoening aan te duiden; zoo als in:

Herademen, o. w. *respiro, avi, atum, are*.

Heraut, m. *caduceator, oris, m. praeco, onis, m. legatus, i, m.* Van hier: een herautstaf, *caduceus, ei, m. caduceum, ei, n.*

Herbaren, b. w. *regenero, avi, atum, are*. Van hier het onde v. d. herboren, *regeneratus, a, um*. Waarvan herboorte, *regeneratio, onis, f.* Het wordt ook voor weder ontstaan gebruikt: b. v. zoo worde de gulde vree herboren, *sic aurea pax renascitur*.

Herberg, v. *caupona, ae, f. diversorium, ii, n.* bij *Cicero*; *diverticulum, i, n.* bij *Livius*; *hospitium, ii, n.* bij denz. *popina, ae, f.* bij *Cicero*; *mansio, onis, f.* bij *Suetonius*. Eigenlijk is herberg alleen eene plaats, waar men zich tegen het gure weder bergt: hierom zegt *Weiland*, is eene haven bij de Engelschen *harbour*. Verkleinw. herbergje, *cauponula, ae, f. diversoriolum, i, n.* beide bij *Cicero*; *hospitiolum, i, n.* bij *Ulpidnus*. Van het werkw.

Herbergen, b. en o. w. *accipere, excipere aliquem hospitio*, bij *Cicero*; *facere hospitium cum aliquo*, bij denz. Van hier: herbergier, *hospes, itis, m. caupo, onis, m.* bij *Cicero*; *taberna-rius, ii, m.* bij *Caesar*; *popinarius, ii, m.* Herbergierster, *hospita, ae, f.* bij *Cicero*. Herbergzaam, *hospitalis, lis, le*; *hospitus, a, um*. Onherbergzaam,

zaam, *inhospitalis*, *inhospitus*, *a*, *m.* Zeer herbergzaam, *perhospitalis*, *lis*, *le*, bij *Cicero*. Herbergzaamheid, *hospitalitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*. Onherbergzaamheid, *inhospitalitas*, *atis*, *f.* bij denz.

Herbinden, b. w. *religo*, *avi*, *atum*, *are*; *revincio*, *inxi*, *inctum*, *incire*.

Herblinken, o. w. *resplendeo*, *ui*, *ere*; *relucesco*, *escere*.

Herbloeijen, o. w. *refloreo*, *ui*, *ere*; *refloresco*, *escere*.

Herbouwen, b. w. *reaedifico*, *avi*, *atum*, *are*.

Herbrengen, b. w. *refero*, *retuli*, *relatum*, *referre*; *reporto*, *avi*, *atum*, *are*. Ook vindt men herbrengen, gebruikt in den zin van naar ons toe brengen, *ad vel affero*, *attuli*, *allatum*, *ad vel afferre*, *adportare*, *advehi*, *adducere*. B. v. hergebragte gewoonte, *mos aliunde adductus*.

Herdagen, b. w. iemand andermaal dagvaarden, *iterum citare aliquem*, *vel in jus vocare*. Onz. is het weder dag worden, *relucesco*, *escere*.

Herdenken, b. w. *recogito*, *avi*, *atum*, *are*; *recordor*, *atus sum*, *ari*; *reminiscor*, *isci aliquid vel de aliqua re*, bij *Cic.* Van hier: herdenking, *recordatio*, *onis*, *f.*

Herder, m. *pastor*, *oris*, *m.* *pecuarius*, *ii*, *m.* Zamenstell. herderloos, *pastore carens*. Herdersdicht, *carmen pastorale*. Herdersfluit, *tibia vel avena pastoralis*. Herdershuis, *domus pastoralis*. Herdershut, *casa pastoralis*. Herderskont, *sermo pastoralis*. Herderslied, *cantilena pastoralis*. Herderspijp, *arundo pastoralis*. Herderspel, *lusus pastoralis*. Herdersstaf, *pedum*, *i*, *n.* Herderstas, *pera pastoralis*. Herderszang, *cantus pastoralis*.

Herdoen, b. w. *reficio*, *eci*, *ectum*, *icere*. Herdoening, v. *refectio*, *onis*, *f.* Herdaan, v. d. *refectus*, *a*, *m*, bij *Cic.*

Herdooperen, b. w. *iterum baptizare*; *secundo aliquem baptismo initiare*. Ook is herdooperen eenen anderen naam geven, *alio nomine insignire*. Van hier: herdooper, *anabaptista*, *ae*, *m.* Herdooping, *baptismus secundus*.

Herdruk, m. *secunda impressio*, *ae*, *onis*, *f.* *repetitio impressionis libri*. Van hier:

Herdrukken, b. w. *repetere impressionem*, *vel iterum*, *vel de novo imprimere*. Herdrukking, zoo veel als herdruk.

Hereenen, b. w. *reconcilio*, *avi*, *atum*, *are*. Het geen ook hereenigen is. Van hier: hereend en hereenigd, v. d. *reconciliatus*, *a*, *m.* Hereeniging, *reconciliatio*, *onis*, *f.* Hereeniger, m. *reconciliator*, *oris*, *m.* bij *Liv.*

Hereerlijken, b. w. *denuo honestum declarare aliquem*.

Hereischen, b. w. *reposco*, *repoposci*, *reposcere*, *et repetoo*, *ivi et ii*, *itum*, *ere*, beide bij *Cicero*. Van hier: hereischer, m. *repetitor*, *oris*, *m.* bij *Ovidius*. Hereisching, v. *repetitio*, *onis*, *f.* bij *Sen.* Hereischt, v. d. *repetitus*, *a*, *m*.

Herfst, m. *autumnus*, *i*, *m.* De herfst onzer jaren, *autumnus aetatis*. Ook gebruikt men dit woord om den wijnoogst aan te duiden, *vindemia*, *ae*, *f.* Zamenstell. herfstachtig, *autumnalis*, *lis*, *le*. Herfstboter, *butyrum autumnale*. Herfstbrief, *edictum de vindemia incipienda*. Herfstbloem, *colchicum*, *i*, *n.* Herfstdag, *dies autumnalis*. Herfstdraad, *filum sereno coelo in aëre textum*, zeg *Maagdendraden*; beter is, dunkt mij, *filum autumni tempore sereno*, *per aëra fluitans*. Herfstevening, *aequinoctium autumnale*, bij *Varro*. Herfshooi, *foenum autumnale*. Herfsthiacint, *hyacinthus autumnalis*. Herfstkaas, *caseus autumnalis*. Herfsmaand, *mensis autumnalis*, *September*, *ris*, *m.* bij *Cicero*. Herfsttijd, *tempus autumnale*. Herfstlucht, *aura autumnalis*. Herfstvermaak, *oblectatio autumnalis*. Herfstvrucht, *fructus autumnalis*. Herfstweder, *tempus autumnale*

Digitized by Google

le vel tempestas autumnalis, enz. Ook is herfst, *messis*, *is*, *f.* bij *Cicero.*

Hergieten, b. w. *refundo*, *udi*, *usum*, *undere.* Hergieting, v. *refusio*, *onis*, *f.* Hergoten, v. d. *refusus*, *a*, *m.*

Hergrijpen, b. w. *reprehendo*, *di*, *sum*, *ere*, *recipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*; *recipero*, *et recupero*, *avi*, *atum*, *are.*

Hergroeijen, o. w. *recresco*, *evi*, *etum*, *escere*; *renascor*, *atus sum*, *asci.*

Herhalen, b. w. *repeto*, *ivi*, *itum*, *ere.* Herdoen, *itero*, *avi*, *atum*, *are.* B. v. dit moet herhaald worden, *iterandum hoc est.* Voor verdubbelen, *gemino*, *avi*, *atum*, *are.* B. v. de slagen herhalen, *geminare ictus.* Herzeggen, *dictito*, *avi*, *atum*, *are.* Hervatten, *integro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Virg.* Voor herroepen, *retracto*, *avi*, *atum*, *are*; *revocare.* Van hier: herhaald, v. d. *repetitus*, *iteratus*, *geminatus*, *revocatus*, *a*, *m*, Herhaler, *repetitor*, *oris*, *m.* *revocator.* Herhaling, v. *repetitio*, *iteratio*, *geminatio*, *retractatio*, *revocatio*, *onis*, *f.*

Herheffen, b. w. *relevo*, *avi*, *atum*, *are.* Van hier: verheffing, v. *relevatio*, *onis*, *f.*

Herhouden, b. w. *retineo*, *ui*, *entum*, *inere.*

Herhuwen, b. w. *novas inire nuptias*, *de novo nubere.*

Herinneren, b. w. *revocare in memoriam.* Zich iets herinneren, *sibi aliquid in memoriam revocare*, *reminisci aliquid vel alicujus rei*, *recordor*, *atus sum*, *ari.* Herinnering, v. *recordatio*, *onis*, *f.*

Herk, zie Hark.

Herkaauwen, b. w. *ruminо*, *avi*, *atum*, *are*; *remando*, *di*, *sum*, *ere*, bij *Plin.* Voor herdenken, *recogito.* Herkaauwing, v. *ruminatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.*

Herkammen, b. w. *repecto*, *exi*, *exum*, *ectere*, bij *Statius.* Herkamd, v. d. *repexus*, *a*, *m*, *Ovid.*

Herkeeren, b. w. *redeo*, *ii*, *itum*, *ire*; *revertor*, *sus sum*, *verti* et *reverto*, *ti*, *sum*, *ere.*

Herkennen, b. w. *recognosco*, *ovi*, *itum*, *oscere*; *agnosco*, *ovi*, *itum*, *oscere aliquem.* Herkend, v. d *recognitus* et *agnitus*, *a*, *m.* Herkenning, v. *agnitio*, *onis*, *f.*

Herkneden, b. w. *iterum depsere.*

Herknoopen, b. w. *iterum nodare*, *vel nodo adstringere*; volgens de gewone regel zoude men zeggen: *renodare*; doch dit wordt zoo veel ik weet niet in den zin van herknoopen gevonden, maar wel van ontknoopen. De vriendschap herknoopen, is dus mijne oordeels, *renovare dextras*, bij *Tacitus.* Eene herknoopte vriendschap, *dextrae renovatae*, *vel amicitiae renovatum foedus.* Van hier: herknooping, v. *renovatio*, *onis*, *f.*

Herkoken, b. w. *recoque*, *oxi*, *ctum*, *oquere*, bij *Cicero.* Van hier: herkoking, *recoctio*, *onis*, *f.* Herkookt, v. d. *recoctus*, *a*, *m.*

Herkomen, o. w. zoo veel als wederkomen, *redeo*, *ii*, *itum*, *ire*, *revertor*, *sus sum*, *ti.* Van hier: herkomst, *reditus*, *us*, *m.* ook *origo*, *inis*, *f.* Herkomstig, bijv. n. *ortus*, *a*, *m*; *oriundus*, *a*, *m*, bij *Liv.*

Herkoop, m. *redemtio*, *onis*, *f.*

Herkoopen, b. w. *redimo*, *emi*, *emtum*, *imere.* Herkooping, het zelfde als herkoop.

Herkrijgen, b. w. *recipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*; *recipero et recuperо*, *avi*, *atum*, *are.* Iemands gunst herkrijgen, *recuperare favorem alicujus.* Herkrijging, v. *recuperatio*, *onis*, *f.*

Herkruisen, b. w. *iterum crucifigere.* Van hier: herkruisling, v. *crucifixio iterata vel repetita.*

Herkusen, b. w. *iterum basiare*, *osculari.*

Herladen, b. w. *de novo onerare*, *novum onus imponere.* Herlading, v. *actio novum onus imponendi.*

Herleeren, b. w. *de novo discere* (*vel addiscere.*

Herleven, o. w. *reviviscо*, *ixi*, *ctum*, *ivere*; *denuo vivere*, *in vitam redire*, *reviviscо*, *ixi*, *ictum*, *iscere.* Van hier: herleving, v. *reditus in vitam.* Herlevend, *redivivus*, *a*, *m.*

Her-

Herleveren, b. w. zoo veel als wederleveren, *reddo, didi, ditum, dere; restituo, ui, utum, uere.* Van hier: herlevering, v. *redditio, onis, f. restitutio, onis, f.*

Herlezen, b. w. *relego, egi, ectum, egere,* bij *Cicero.* Van hier: herlezing, v. *relectio, onis, f. lectio repetita.*

Hermaken, b. w. *reficio, eci, ectum, icere; reparo, avi, atum, are.* Hermaakt, v. d. *refictus, a, m,* bij *Cicero; reparatus, a, m,* bij *Ovidius.* Van hier: hermaker, *refector et reparator, oris, m.* bij *Statius.* Hermaking, v. *refectio, onis, f.* bij *Colum. reparatio, onis, f.* bij *Sall.*

Hermalen, b. w. *iterum vel denuo molere.*

Hermansberg, eene kleine stad in het Waldekſche, *Hermannibergum, i, n.*

Hermanſtad, eene stad in Zevenbergen, *Cibinium, ii, n. vel Hermannopolis, is, f.* volg. *Schell.*

Hermanen, b. w. *denuo confectari debita vel flagitare debitum,* bij *Cicero* en *Phaedrus.* Van hier: hermaning, *confectatio debitorum repetita, vel repetita coactio.*

Hermelijn, (armelijn en armijn), o. *mustela erminea vel armellina, armellinus vel mus albus.* Sommigen denken dat het de *mus Ponticus* is, waarvan *Plin.* gewag maakt.

Hermeten, b. w. *remetior, ensus sum, etiri,* bij *Virg.* Van hier: hermeting, v. *remensio, onis, f.*

Hermuuten, b. w. *iterum vel denuo signare;* ook *recudo, udi, usum, udere.* Hermuut geld; *moneta recusa.*

Hernaaijen, b. w. *resuo, ui, utum, uere.* Hernaaid, v. d. *resutus, a, m.*

Hernemen, b. w. *recipio, epi, eptum, iperc; recipero, et recupero, avi, atum, are.* Hernemiug, v. *receptio, onis, f.* Zonder geweld hernemen, *resumo, umfi, umtum, umere.*

Hernieuwen, b. w. *renovo, avi, atum, are,* bij *Cicero; renovellare,* bij *Colum.* Hernieuwd, v. d. *renovatus, a, m.* Van hier: hernieuwing, v. *renovatio, onis, f.* bij *Cicero; renovamen, inis, n.* bij *Ovid.*

Hernoemen, b. w. *denuo nomino, avi, atum, are.* Hernoemd, *iterum nominatus, a, m.* Van hier: hernoeming, v. *repetita nominatio.*

Heropkomen, b. w. *iterum oriri, renascor, atus sum, asci.* Van hier: heropkomst, *repetitio ortus.*

Heroptooijen, b. w. *reconcinno, avi, atum, are,* bij *Plautus* en *Cicero.*

Heroveren, zie *Hernemen,* in den eersten zin. Heroveraar, *recuperator, oris, m.* Heroverd, v. d. *receptus et recuperatus, a, m.*

Herpachten, b. w. *reconduco, uxi, uctum, ucere,* bij *Ulpianus; denuo redimo, emi, emtum, imere.* Van hier: herpachting, v. *iterata vel repetita redemtio.*

Herpakken, b. w. *iterum vel denuo compingo, egi, actum, ingere; vel colligere vasa,* bij *Cicero.* Van hier: herpakking, *collectio vasorum repetita.*

Herparen, b. w. *iterum copulo, avi, atum, are;* ook *secundas uxori jungi, vel se jungere.*

Herpasſen, b. w. *denuo apto, avi, atum, are; adaptare, accommodare.*

Herpekken, b. w. *denuo pice oblinere, vel denuo picare, impicare, oppicare, vel pice saturare.*

Herperſen, b. w. *iterum praelo subjicere, de novo premere vel presſare.*

Herplanten, b. w. *de novo planto, avi, atum, are; rebango, ere,* bij *Colum.* Herplanting, v. *plantatio iterata vel repetita.*

Herpoten, b. w. hetzelfde als herplanten.

Herproeven, b. w. *regusto, avi, atum, are,* bij *Cic.* Van hier: herproeving, v. *regustatio, onis, f.*

Herre, zie *Har,* of Harre.

Herrekenen, b. w. *de novo calculo,*

le, avi, atum, are, vel calculum inire vel rationem.

Herroepen, b. w. *revoco, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *derogare et antiquare*, bij denz. Zijn gezegde herroepen, *dicta retractare*, bij *Virg.* Van hier: herroeping, v. *revocatio, onis, f. revocamen, inis, n.* bij *Ovidius*; *derogatio, onis, f. antiquatio*, bij *Gellius*; *retractatio*, bij *Cicero.* Herroepelijk, bijv. n. *revocabilis, lis, le*, bij *Ovidius.* Onherroepelijk, bijv. n. *irrevocabilis, lis, le.*

Herrollen, b. w. *revolvo, volvi, volutum, volvere.* Herrold, v. d. *revolutus, a, m.* Herrolling, v. *revolutio, onis, f.*

Herscheppen, b. w. *de novo navi imponere.* Herscheping, v. *repetitio oneris navi imponendi.*

Herscheppen, b. w. *recreo, avi, atum, are*; *refingo, inxi, ictum, ingere.* Van hier: herschepping, v. *nova creatio, ae, onis, f. vel recreatio, onis, f.*

Herschijnen, o. w. *reluceo, uxi, cere*; *relucesco, cescere, resplendeo, ui, ere.* Van hier: herschijning, v. *nova lux, nova splendor.*

Herschikken, b. w. *de novo dispono, sui, situm, ere*; *digero, essi, estum, ere*; *de novo in ordinem redigere.* Van hier: herschikking, v. *nova dispositio, digestio, onis, f. novus rerum ordo.*

Herschouwen, b. w. *recognosco, ovi, itum, oscere.* Van hier: herschouwing, v. *recognitio, onis, f.* bij *Cic.*

Herschrijven, b. w. *rescribo, ipsi, iptum, ibere.* Van hier: herschrijving, v. *rescriptio, onis, f.*

Hersen, (harsen), v. *cerebrum, i, n.* Iemand de hersenen inslaan, *cranium alicui collidere.* Zijne hersenen loopen door, *cerebrum illi excussum est, vel mente turbatus est.* Het scheelt hem in de hersenen, *male sanus est*, bij *Cicero.* Kleine hersenen ook bijhersenen genoemd, *cerebellum, i, n.* Ontleed van hersenen, *cerebrosus, a, m*, volgens *Ruhnkenius.* Zamenstell. hersenbeeld, *phantasia, ae, f.* bij *Cicero*; *phantasma, atis, n.* bij *Plinius.* Hersenbekken, *pelvis cerebri.* Hersenklier, *glandula cerebri.* Hersenloos, *cerebro carens, cerebrum non habens, fatuus, a, m.* Hersenpan, *calva, ae, f.* bij *Plinius*; *calvaria, ae, f.* bij *Celsus*; *cranium, ii, n.* Hersenschim, *imaginatio, onis, f.* Hersenwoede, *rabies e cerebro orta.* Hersenziekte, *phrenesis, is, f phrenitis, idis, f.* bij *Celsus.*

Hersmeden, b. w. *recudo, di, sum, ere*, bij *Varro*; *incudi reddere*, bij *Horatius.*

Hersmelten, b. w. *refundo, udi, sum, ere, vel de novo fundere.* Hersmelting, v. *fusura repetita.*

Hersnijden, b. w. *recido, idi, isum, idere.* Hersneden, v. d. *recisus, a, m*, bij *Horatius.* Hersnijding, v. *recisio, onis, f.* bij *Plin.*

Herspaden en herspitten, b. w. *repastino, avi, atum, are.* Herspaad en herspit, v. d. *repastinatus, a, m.* Herspading en herspitting, v. *repastinatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Herspelden, b. w. *de novo aciculis aliquid figere.*

Herspelen, b. w. *ludum retractare vel de novo ludere.*

Herspellen, b. w. *recolligere litteras, vel de novo appellare literas*, bij *Cicero.* Van hier: herspelling, v. *recollectio literarum, vel appellatio literarum repetita.*

Herspreken, b. w. *iterum vel de novo verubus affigere.*

Herstekken, b. w. *de novo vel denuo pungo, pupugi, punctum, pungere*, ook *repungere.*

Herstellen, b. w. op de vorige plaats stellen, *repono, sui, situm, nere*; *restituo, ui, utum, uere.* Lappen, *farcio, farsi farcire et refarcire.* Voor hermaken, *reficio, eci, ectum, icere*; *restauro, avi, atum, are*; *reparo, avi, atum, are.* Tot den ouden stand terugbrengen, is ook *restituere, ad pristinum statum redigere.* Voor verbeteren, *emendo, avi, atum, are*, bij *Cicero.*

Digitized by Google

ro. Wederom gezond maken, *medeor, eri; auxilior, atus sum, ari cum dat.* bij *Ovidius.* De soldaten herstellen, *conglobare milites*, bij *Livius.* Van hier: het commando in de wapenoefening: herstelt u, *conglobate vos!* Herstelt, v. d. *repostus, restitutus, refectus, restauratus, reparatus, ad pristinum statum redactus, emendatus, sanatus, conglobatus.* Van hier: herstelbaar, bijv. n. *reparabilis, lis, le; emendabilis, lis, le*, bij *Livius.* Hersteller, m. *restitutor, oris; m.* bij *Cicero; reparator, oris. m.* bij *Statius; emendator*, bij *Cicero.* Herstelling, v. *restitutio, onis, f. interpolatio, onis, f.* bij *Plin. reparatio, instauratio*, bij *Cicero; emendatio*, bij denzelfd. Herstelster, v. *emendatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Herstichten, b. w. *reaedifico, avi, atum, are.* Herstichting, v. *reaedificatio, onis, f.*

Hert, o. *cervus, i, m.* Een vliegend hert of hertkever, *cervus volans vel lucanus cervus.* Van een hert, *cervinus, a, m.* B. v. hertevleesch, *caro cervina.* Zamenstell. hertshoorn, *cornu cervinum.* Hertstong ook mildkruid genoemd, *scolopendrium, ii, n.* ook is hertin, *cerva, ae, f.* voorheen in gebruik geweest, volgens *Weiland.* Hertsvanger, *cultor venaticus, vel venatorius.* Hertswolf, *lupus vervarius*, bij *Plin.* Hertshoorngeest, *spiritus cornu cervini.* Hertshoornolie, *oleum cornu cervini, vel oleum e cornu cervi.* Hertshoornzout, *sal volatile cornu cervi.* Hertehond, *canis cervarius.* Hertejaget, *venatio cervaria.* Hertekalf, (dus noemt men het jong van een hert) *catulus, pullus vel vitulus cervinus.* Hertehout, *femur cervinum.* Verkleinw. hertje, *hinnulus, i, m.*

Herteekenen, b. w. *de novo designare, delineare, depingere, describere;* ook *notare*, voor weder aanteekenen. Herteekening, *designatio, delineatio, descriptio repetita.*

Hertelen, b. w. *regenero, avi, atum, are.* Van hier: herteling, v. *regeneratio, onis, f.*

Hertellen, b. w. *renumero, avi, atum, are; transnumerare, Auct. ad Her.* Van hier: hertelling, v. *renumeratio, onis, f.* Herteld, v. d. *renumeratus et trantnumeratus, a, um.*

Hertimmeren, zie Herstichten. Hertimmering, zie Herstichting.

Hertog, m. in oude tijden noemde men dus eenen aanvoerder van een krijgsheer, om dat hij aan het leger (heer) vooruittrok (toog), gelijk bij de Latijnen, *dux, ucis, m. qui exercitum ducit ac praeït.* Van hier: hertogdom, *ducatus, us, m.* Hertogin, *dux, ucis, f.*

Hertogenbosch, eene stad in Braband, *Sylvaducis, Sylvaeducis, f.*

Hertogt, m. *remeatus, us, m.* Eenen hertogt doen, *remeo, avi, atum, are*, bij *Plaut.*

Hertred, m. *regressio, onis, f.* bij *Cicero; regressus, us, m.* bij *Livius.*

Hertrouwen, b. en o. w. *secundum matrimonium inire.* Hertrouwd, v. d. *secundae uxori junctus.*

Hervallen, o. w. *recido, cidi, casum, cidere, vel iterum cadere; relabor, apsus sum, abi.* Hervallene, v. d. *relapsus, a, m.*

Hervatten, b. w. *reassumo, sumpsi, sumptum, sumere*, bij *Plinius; itero, avi, atum, are, repeto, ivi vel ii, itum, ere.* B. v. den oorlog hervatten, *repetere bellum vel arma; geminare, avi, atum, are.* In dagelijksche stijl, zegt men ook: ik zal het eens hervatten, *alio tempore reveniam.* Van hier: hervatting, *iteratio, onis, f. repetitio, onis, f. geminatio, onis, f.* Ook is hervatten een spreekwijze in de *rhetorica*, wanneer een redenaar iets, te voren gezegd, herhaat en verbetert, *corrigo, rexi, rectum; igere*, dan is het zelfst. Hervatting, *correctio, onis, f.*

Herverwen, b. w. *retingo, tinxi, tinctum, tingere aliquid.* Herverwd, v. d. *retinctus, a, m.*

Digitized by Google

Hervoegen, b. w. *resarcio, arsi, artum, ire.*

Hervoeren, b. w. *reveho, exi, ectum, ehere; reduco, uxi, uctum, ucere.* Van hier: hervoering, v. *revectio, onis, f. reductio, onis, f.*

Hervoortbrengen, b. w. *produco, uxi, uctum, ucere; regenero, avi, atum, are,* beide bij *Plinius.* Hervoortgebragt, v. d. *productus, a, m; renatus, regeneratus.* Hervoortbrenging, v. *productio, onis, f.*

Hervormen, b. w. *reformo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Ovid.* Van hier: hervormer, m. *reformator, oris, m.* bij *Plinius.* Hervorming, v. *reformatio, onis, f.* bij *Seneca.* Hervormd, v. d. *reformatus, a, m.*

Hervouwen, b. w. *replico, avi, atum, are,* bij *Cato.* Van hier: hervouwing, v. d. *replicatio, onis, f.* Hervouwd, v. d. *replicatus, a, m,* bij *Vitr. replictus, a, m,* bij *Statius.*

Hervragen, b. w. *iterum quaero, quaesivi, quaesitum, quaerere, vel quaestionem iterare.*

Herwaart, bijw. van plaats, *huc, adv.* bij *Cicero; horsum, adv.* vindt men bij *Plaut.*

Herwannen, b. w. *de novo vel iterum vannere vel eventilare.*

Herwapenen, b. w. *arma recipere, vel iterum capere. vel induere, vel iterum armare.* Van hier: herwapening, v. bij *Hooft* voorkomende, *armatus, us, m. repetitus,* bij *Liv.*

Herwarmen, b. w. *iterum calefacere, calfacere et concalefacio, eci, actum, acere; refocillor, atus sum, ari.* Van hier: herwarming, v. *refocillatio, onis, f.*

Herwasschen, b. w. *relavo, avi, atum, are,* bij *Lucr.*

Herwassen, o. w. *recresco, evi, etum, escere; renascor, atus sum, asci.*

Herwegen, b. w. *rependo, di, sum, edere.* Herwogen, v. d. *repensus, a, m.*

Herwentelen, b. w. *revolvo, volvi, volutum, olvere.* Herwenteling, v. *revolutio, onis, f.* Herwenteld, v. d. *revolutus, a, m.*

Herwerven, b. w. *recipio, epi, eptum, ipere; recipero et recupero, avi, atum, are; redipiscor, isci.*

Herwijden, b. w. *refacro, avi, atum, are, vel de novo consecrare.* Van hier: herwijding, v. *consecratio repetita, vel refocratio, onis, f.*

Herwinnen, b. w. *reportare, recuperare, recuperare, recipere, reconciliare,* alle bij *Cicero.* Van hier: herwinning, v. *reportatio, recuperatio, reconciliatio, onis, f.* Herwinner, m. *recuperator, oris, m.* bij *Ter.* Herwonnen, *reportatus, recuperatus, receptus, reconciliatus, a, m.*

Herwitten, b. w. *iterum vel de novo albare vel dealbare.*

Herwrijven of hervrijven, b. w. *refrico, cui, ictum, are.*

Herzaaijen, b. w. *resemino, avi, atum, are,* bij *Ovidius; refero, fevi, ferre,* bij *Plin.*

Herzamelen, b. w. *recolligo, egi, ectum, igere, cum acc,* bij *Colum.* Ook gebruikt *Hooft* hier voor herzamen.

Herzegenen, b. w. *refecre, avi, atum, are; expio, avi, atum, are,* bij *Livius;* van eenen tempel sprekende.

Herzeggen, b. w. *repeto, ivi vel ii, itum, ere,* bij *Cicero; replico, avi, atum, are.* Van hier: herzegging, v. *repetitio, onis, f.* bij *Cicero.*

Herziedeu, b. w. *recoquo, xi, octum, oquere.* Van hier: herzieding, v. *recoctio, onis, f.*

Herzien, b. w. *denuo vel rursus videre vel cernere; revisere, revidere, recognesco, ovi, itum, oscere.* Van hier: herziening, v. *revisio, onis, f. repetita visio, recognitio, onis, f.* bij *Cicero.*

Herzingen, b. w. *recano, ere,* bij *Plinius; recino, ui, ere,* bij *Cicero; recanto, avi, atum, are,* bij *Mart.*

Herzoeken, b. w. *requiro, sivi, situm, rere,* volgens *Scheller.* Herzoeking, v. *requisitio, onis, f.*

Hesp, v. het achterste van eene ham, *posterior pars petasonis.* Ook

Ook gebruikt *Kiliaan* dit woord voor de ham zelve, *petaſo, onis, m.* bij *Mart.* verkl. *petaſunculus, i, m.* bij *Juv.*

Heſſen, een Graafſchap in Duitſchland, *Haſſia, ae, f. vel Heſſia, ae, f.* Een hes, *Heſſiacus, i, m. vel aliquis e Heſſia oriundus.*

Hesterboom, m. een ſoort van eikenboom, *cerrus, i, f.* bij *Vitruvius.* Van zulk hout gemaakt, *cerrinus, a, m.* B. v. hesterboomen heften, *manubria cerrina*, bij denz.

Heeten, b. en o. w. eenen naam geven, *voco, avi, atum, are; nomino, avi, atum, are;* ook *adpello, avi, atum, are;* met twee *accuſativi.* B. v. de menſchen heeten hem een geleerd man, *homines illum adpellant virum doctum.* Welkom heeten, *dicere alicui ſalve, vel ſalutare aliquem.* Iets goed heeten, *probo, avi, atum, are; adprobare, calculum adjicere alicui rei.* B. v. dat kan men niet goed heeten, *hoc probari non potest.* Voor gebieden, *jubeo, juſſi, juſſum, jubere.* B. v. vader heeft het mij geheeten, *pater me juſſit, vel mihi mandavit.* Onz. voor genoemd worden, *appellari, vocari, nominari.* Hij heet Jacob, *nomen illi Jacobus est.* Voor beduiden: hoe heet dit in het Latijn? *quid hoc Latine ſignificat?* Wat zal dat heeten? *quid hoc ſignificabit?* Of nog korter, *quid hoc?* zoo veel als, waarom geſchiedt dit? In verwondering: dat heet eerst vriendſchap! *ea demum vera est amicitia!* Dat heet ik ſlapen! *hoc dormire dico!* volgens *Scheller.* Dat heet ik eerst verſtandig handelen, *hoc dico prudenter agere! vel hoc mihi est prudenter agere!*

Hetrurien, eene landſtreek in Italien, *Hetruria, ae, m; Tuscia, ae, f.* Van Hetrurien, *Hetruscus, vel Tuscus, a, m.* Thans is het, het koningrijk van Toskanen, *Tusciae vel Hetruriae regnum.*

Hette, zie *Hitte.*

Hetzij, voegwoord, *ſive, ſeu*, bij *Ter.* en *Cicero, conj.*

Heu, v. eene ſoort van koopvaardijſchip, *corbita, ae, f.* bij *Cic.*

Heug, eigenlijk een zelfſt. n. bij *Kiliaan, mens, intellectus, ſenſus, conſolatio, ſpes, delectatio, voluptas, laetitia.* Het is bij ons in de beteekenis van genoegen, nog in gebruik: b. v. hij doet het tegen heug en meug, *invitus vel contra animi libidinem id facit.*

Heugel, m. hetzelfde als haal.

Heugelijk, bijv. n. en bijw. dat ons verheugt, *laetificus, a, m.* Ook voor blij, vrolijk, *laetus, a, m.* *Laetus* wordt ook in den zin van heugelijk bij de Latijnen gebruikt: b. v. een heugelijke dag, *laetus vel laeta dies*, zoo veel als *laetitiam afferens.* Van hier: heugelijkheid, *laetitia, ae, f. gaudium, ii, n. delectatio, onis, f. voluptas, atis, f.* bijw. *laete, laetifice, adv.*

Heugen, onp. w. *memini, iſſe, cum acc. et gen. recordor, atus ſum, ari; memoria teneo.* Het heugt mij nog, *memini adhuc, vel adhuc memor ſum istius rei.* Van hier ook heugenis voor het geheugen, *memoria, ae, f. recordatio, onis, f.* Heugen, is ook in gebruik geweest voor verblijden, *laetor, atus ſum, ari; delectare ſe, vel delector, atus ſum, ari; voluptatem capere.* Zoo ook heugenis voor blijdſchap, *laetitia, ae, f. delectatio, onis, f. voluptas, atis, f.*

Heuker, m. een kruidenier in het klein, *aromatopola, minutatim vendens.* In Groningerland is dit woord veelal in gebruik, volgens *Weiland.*

Heul, m. *papaver, eris, n.* bij *Plinius.* Het uittrekſel hiervan heet: heulſap, *ſuccus papaveris.* Van hier: heulbloem, *flos papaveris.* Heulzaad, *ſemen papaveris.*

Heul, v. *auxilium, ii, n. praeſidium, adjutorium*, bij *Cicero; ſubſidium, ii, n.* bij *Caesar.* Van hier het onz. w. heulen, *colludere cum aliquo, conſpiro, avi, atum, are.* Van hier: heu-

ling, v. *colluſio, onis, f.* bij *Cicero; colluſum, ii, n.* bij *Ulp.*

Heul, v. een houten bruggetje, *ponticulus ligneus, i, ei, m.* Van hier het onz. w. heulen: b. v. wij heulden bij alle bruggen, *juxta omnes ponticulos oscula dabamus;* bij elken brug kusten wij elkander, volgens *Weiland.*

Heup, v. *coxa, ae, f.* bij *Celſus; coxendix, icis, f.* bij *Sueton. iſchium, ii, et iſchion.* Van hier: heupader, *vena vel arteria iſchiaca.* Heupbeen, *os coxae, coxendicis vel iſchii, os ileum vel ilium;* doch dit laatſte wordt ook darmbeen genoemd. Heupbreuk, *hernia iſchiadica, vel iſchiocele.* Heuplam, *elumbis, bis, be.* Heuppan, *acetabulum coxae;* volgens *Scheller.* Heupjicht, *iſchias, adis, f.* bij *Plinius; dolor iſchiadicus*, bij denzelfden. Heupwee, *malum iſchiadicum, morbus iſchiadicus.* Aan heupwee ſukkelende, *iſchiadicus, i, m.* bij *Cato.*

Heusch, bijv. n. en bijw. het woord is verbaſterd uit hofſch, hoofſch, hovisch, heuvisch, heusch, en is dus eigenlijk: *aulicus, a, m;* en daar de beleefdheid gewoonlijk aan de hoven heerscht, heeft heusch de beteekenis aangenomen van *humanus, a, m; civilis, lis, le; officioſus, a, m; bene moratus, a, m;* bijw. *humane, civiliter, officioſe, adverbia.* Van hier: heuschheid, *humanitas, atis, f. civilitas, comitas.* Heuſchelijk, is zoo veel als het bijw. heusch.

Heusden, eene ſtad in Zuidholland, *Heuſda, ae, f. Heſdenium, ii, Hueſetum, i, n.*

Heuvel, m. *collis, is, m. clivus, i, m. tumulus, i, m.* verkleinw. *colliculus, i, m. clivulus, i, m.* bij *Colum.* Heuvelachtig, *cliveſus, a, m*, bij *Virg. tumuloſus, a, m*, bij *Sallustius.* Van eenen heuvel, *collinus, a, m*, bij *Colum.* Heuvelſpits, *faſtigium collis, jugum, n.*

Hevel, m. een houten handſpaak om iets mede op te heffen, *vectis ligneus.* Ook eene pijp om wijn of iets anders af te tappen, *ſiphon, onis, m.* bij *Colum.* Verkleinw. heveltje, *ſiphunculus, i, m.* bij *Plin.* Hevel beteekende eertijds ook, *fermentum, i, n.* Van hier, geheveld brood, *panis fermentatus.*

Hevig, bijv. n. en bijw. voor jagtig: b. v. hevig bloed, *ſanguis calidus, ferviduſ, a, m; incitatus et incitus.* Hevige toorn, *impetuoſa ira, ira rabida.* Een hevig gemoed, *animus ardens.* Eene hevige aandoening, *affectus animi vehemens.* Voor geweldig: een hevige wind, *ventus impetuoſus.* Voor ſnel: b. v. een hevige ſtroom, *fluxus rapidus, citus, curſus aquae citatus.* Dat met drift en gramſchap vergezeld is: b. v. een hevig gevecht, *proelium atrox.* Schielijk, *praeceps, itis, omn. g.* Voor oploopend, *iracundus, a, m.* Iemand hevig beſchuldigen, *atrociter accuſare aliquem.* Zij kregen hevige woorden, *triſtibus invehebantur verbis;* bijw. *calide, ferviде, impetuoſe, rabide, ardenter, vehementer, incitate, impete et impetuoſe, rapide, cito, atrociter, adverbia;* zoo veel als heviglijk. Hevigheid, v. *calor, oris, m. fervor, impetus, us, m. rabies, iëi, f. ardor, oris, m. rapiditas, f. vehementia, ae, f. atrocitas, tatis, f.* Hevig worden, *incalesco, ui, escere, ardescere, exardescere, candescere, incandescere, crudescere, Virg.* en *Stat.*

Hexham, eene kleine ſtad in Engeland, *Axellodunum, i, n.*

Hiacint, m. een edelgeſteente en ook eene bloem, *hyacinthus, i, m.*

Hiel, m. *talus, i, m.* bij *Plinius; calx, calcis, f.* bij *Cicero.* Spreekw. iemand op de hielen zitten, *urgere aliquem ſubſequi vel premo eſſi, eſſum, emere aliquem.* De hielen toonen of ligten *terga dare*, en *terga vertere* bij *Livius.* Zij is nog zoo jong en begint al naar hare hielen om te zien, *tam tenera adhuc aetate eſt et jam veneri ſervire incipit.* Van hier: hielrond, o. b. v. het hielrond van eenen pilaar, *calces ſcaporum*, bij *Vi-*

Digitized by Google

truvius. Zamenstell. kakhiel, *pernio, enis, m.* Kakhieltje, *perniunculus, i, m.* Van hiel komt het zeemanswoord, hielen, zoo veel als achteroverhangen, *reclino, avi, atum, are.* Eene hieling, v. is het achterste van kiel, *carinae pars posterior.*

Hier, een bijw. van plaats, zoo wel in den stand van beweging, als in dien van rust: b. v. kom hier, *huc veni huc ades.* Ik ben hier, *hic vel hoc in loco, hic loci sum.* Hij ligt hier, *hic jacet.* Daar de plaats of oord, waar men is, zeer onbepaald kan zijn, heeft het bijw. hier ook eene meer of min uitgestrekte beteekenis: hier (in deze stad) zijn veel inwoners, *hac in urbe multi sunt incolae.* Hier (in dit land) vriest het nooit, *hac in regione numquam gelat.* Men spreekt er hier en daar van, *passim loquuntur.* Hier (in deze zaak), *hic, hac in re.* Hier en daar, *passim, adv.* Hier (op deze wereld, *hic, hoc in mundo, hac in terra, in hac vita.* Hier ben ik, *hic sum*, ook *ecce me.* Hier is het boek, *ecce librum.* Van hier, *hinc, adv.* Hieraan, *ad hoc.* B. v. hier aan stiet ik mij, *ad hoc offendebam.* Hieraan twijfel ik, *de hoc dubito.* Hieraan ken ik hem, *ex hoc signo, vel hoc signo illum agnosco.* Wat legt mij hier aan? *quid mea interest?* Ik vind hier vermaak aan, *voluptatem ex hac re capio, vel delector hac re.* Hierna, *dein, deinde, post, postea, posthac, tum, adverbia.* Hierna, is ook *hoc facto.* Hierlangs, *hac.* Hierin, *hac in re.* Hier mede, *cum hac re.* Hier nevens, *juxta vel juxta hoc.* Hierom, *hanc ob causam, hanc ob rem, ob hoc.* Hierop, *ad hoc.* Hierover, *hac de re.* Hier door, *per hunc locum, hac via, hac parte, hoc, hoc modo, hac virtute.* Hierover, *trans hunc locum.* B. v. kom hier over! *hac transi!* ook *de hoc.* B. v. hierover zal ik naderhand spreken, *de hoc postea dicam.* Hieronder, *hic subtus, hic subter, infra hic, sub hoc.* Hieronder is een groot onderscheid, *magnum inter has res discrimen est.* Hiervan, *hinc, adv.* hiervan komt *hinc venit.* Hiervan is veel te zeggen, *hac de re multa dicenda sunt.* Vele hiervan, *multi ex his, multi horum, multi de his, multi inter hos.* Hieruit, *hinc, inde, ex eo.*

Hij, een persoonlijk voornaamwoord mannelijk, meerv. zij, *ille, a, ud; is, ea, id; iste, a, ud.* Hij tegen zij overgesteld, beteekent onder de dieren, zoo veel als het mannetje, *mas, aris, m.*

Hijgen, o. w. *anhelo, avi, atum, are*, bij *Terentius*; *ducere ilia*, bij *Horatius*; *trahere illia*, bij *Plinius.* Naar iets hijgen is ook zoo veel als hevig begeeren, *ardenter cupere vel concupiscere aliquid.* Van hier: hijger, m. *anhelator, oris, m.* bij *Plinius*; *anhelus, i, m. subst.* bij *Virgilius.* Hijging, v. *anhelatio, onis, f.* bij *Plinius*; *anhelitus, us, m.* bij *Cicero.* Hijgende, *anhelanter, adv.*

Hijlik, o. zoo veel als huwelijk: en is alleen in den gemeenen spreektrant gebruikelijk; van hier: hijlikmaken, zoo veel als koppelen, *copulo, avi, atum, are.* Hijlikmaker, m. *copulator, oris, m.* Hijlikmaakster, v. *copulatrix, icis, f.* Hijlikmaker, is ook een soort van koek, die men bij het voltrekken van een huwelijk ten beste gaf, *placenta nuptialis.*

Hijmen, o. w. hetzelfde als hijgen, in Groningen wordt dit woord volgens *Weiland*, veel gebruikt.

Hijrkanien, een gewest in Perzie, *Hyrcania, ae, f.* Van Hijrkanien, *Hyrcanus, a, m.*

Hijs of hijze, v. een stuk rookvleesch, *carnis portio exossis fumo durata*, bij *Kiliaan.*

Hijschen, b. w. *in altum ducere vel tollere aliquid*; ook *subduco, uxi, uctum, ucere.* De zeilen ophijschen, *tendere vela.* Zamenstell. hijschblok, *trochlea vel diabetes tollendo vel subducendo oneri inserviens.* Hijschtouw, *funis subductioni oneris cujusdam inserviens*; ook *funis ductarius*, bij *Vitruvius*; zoo

zoude men mogelijk ook voor hijschblok, *trochlea ductaria*, kunnen gebruiken.

Hijzop, m. *hyssopum*, *i*, *n.* bij *Plinius*; *hyssopus*, *i*, *f.* bij *Columella*.

Hik, m. een onwillige ſtootende zucht, *ſingultus*, *us*, *m.* bij *Cicero*. Den hik hebben, *ſingultio*, *ivi*, *itum*, *ire et ſingulto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Virgilius*. Al hikkende, *ſingultim*, *adv.*

Hikken, o. w. hetzelfde als den hik hebben; dit woord is even als het voorgaande naar den klank gevormd.

Hild, v. *locus in ſtabulo*, *ubi foenum vel pabulum ſervatur*; dus *foenile*, *is*, *n. pabulatorium*, *ii*, *n.* bij *Kiliaan*. In Friesland is hild of hilde, *ditie*, *onis*, *f. territorium*, *ii*, *n.*

Hilletje, o. het klepje in eene pomp, *oxis*, *is*, *m.* bij *Vitruvius*.

Hiltik, hiltikken en hiltikſpel, zie Bikkel, bikkelen en bikkelſpel.

Hinde, v. *cerva*, *ae*, *f.*

Hinder, een veroudend woord waarvan de overtreffende trap nog gebruikt wordt; het hinderſte voor het achterſte, *pars posterior*, *anus*, *i*, *m. nates*, *ium*; *clunes*, *ium*, *m. et f.* Het is ook nog overig in de zamenſtell. hinderhoede voor achterhoede, *agmen noviſſimum*, bij *Hooft*. Zoo ook hinderlaag, eene plaats, waar de vijand zich verſchuilt, *inſidiae*, *arum*, *f. plur.* bij *Cicero*; *obſidiae*, *arum*, *f. plur.* bij *Columella*. Van hier: hinderlagen leggen, *inſidior*, *atus ſum*, *ari*, bij *Cicero*; *ſubſideo*, *ſedi*, *ſeſſum*, *ſidere*, bij denz. *inſidias collocare*, *inſtruere*, *facere*, *comparare*, *ſtruere*, *tendere*, *locare*, *ponere*, bij *Livius*. In hinderlagen vervallen, *intrare inſidias*, bij *Caesar*. Zich uit hinderlagen redden, *exuere ſe laqueis*, *evolare ex inſidiis*, beide bij *Cicero*. De hinderlagen verijdelen, *intervenire inſidiis*, bij *Sallustius*. Ook gebruikt men nog het zelfſt. w.

Hinder, m. voor beletſel, *impedimentum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; *obſtaculum*, *i*, *n.* bij *Plautus*; *praepedimentum*, *i*, *n.* bij derzelfden; *offendiculum*, *i*, *n.* bij *Plinius*; *objectaculum*, *i*, *n.* bij *Varro*; *remora*, *ae*, *f.* bij *Plautus*; *obſtantia*, *ae*, *f. impeditio*, *onis*, *f. offenſio*, *onis*, *f.* bij *Vitruvius*. Ook beteekent het ſchade, nadeel, *noxa*, *ae*, *f. damnum*, *i*, *n.* Iemand hinder doen, *noxam vel damnum afferre alicui*; verder, *detrimentum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; *jactura*, *ae*, *f. incommoditas*, *atis*, *f. incommodum*, *i*, *n. amiſſio*, *onis*, *f.* alle bij denz. *praejudicium*, *ii*, *n.* bij *Ulpianus*. Van hinder in de eerſte beteekenis komt hinderen, zoo veel als beletten, *impedio et praepedio*, *ivi*, *itum*, *ire*, bij *Cicero*; *obſto*, *ſtiti*, *ſtitum*, *ſtare*, *cum dat.* bij *Terentius*. In de tweede beteekenis is hinderen, zoo veel als nadeel of ſchade doen, *noceo*, *cui*, *itum*, *ere*; *officio*, *eci*, *icere*, bij *Cicero*; *obſum*, *fui*, *eſſe*, *dare alicui damnum*, *afficere damno aliquem*. Van hier: hindering, hindernis en hinderpaal; hetzelfde als hinder, in de eerſte beteekenis. Hinderlijk, bijv. n. *obſtans*, *antis*, *omn. g.* In de tweede beteekenis is het: *noxius*, *a*, *um*; *nocens*, *entis*, *omn. g. damnoſus*, *a*, *um*; *detrimentoſus*, bij *Caesar*; *adverſus* en *alienus*, *a*, *um*.

Hinken, o. w. *claudico*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *claudum eſſe*. Figuurlijk zegt men: op beide zijden hinken, voor onzeker zijn, *in incerto eſſe*, *vel ancipitem ſe gerere*. Niemand hinkt aan een anders zeer, *ſuum quemque premit malum*. De hinkende bode, *nuntius injucundus*. Het hinkende paard komt achter aan, *finis rei peſſimus eſt*. Het is met hem aan het hinken, *res ejus vacillant*. Doen hinken, *claudicationem afferre*, bij *Colum.* Van hier: hinking, v. *claudicatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*. Hinneken, zie Ginneken.

Hippen, o. w. het voortdurende hippelen is veel meer in gebruik, *ſalio*, *ii*, *altum*, *alire*; *ſubſilio*, *ii* of *ui*, *ultum*, *ire*; *ſuk-ſul-*

Digitized by Google

fulto, avi, atum, are, bij *Plautus*; zie verder bij huppelen.

Historie, v. *historia, ae, f.* In den deftigen stijl gebruikt men liever het woord geschiedenis in den dagelijkschen omgang gebruikt men het voor eene netelige zaak: b. v. dat is eene heele historie, *aspera res est.* Van hier: historisch, *historicus, a, um*; bijw. *historice, adv.* Historieschilder, m. *pictor historiarum, pictor historias pingens vel depingens, pictor operam dans historiis pingendis vel depingendis, pictor historicus*, volgens *Scheller.* Historieschilderkunst, *ars historias depingendi.* Historieschrijver, m. *historicus, i, m.* Historiekunde, *historica, es, f.* bij *Quint.*

Hit, m. eigenlijk: een Hitlander, *Hitlandicus, i, m.* Van het Noordsche eiland Hitland afkomstig, *ex Hitlandia oriundus.* In den gemeenen spreekstraat is hit, een klein paard, *equulus, i; mannulus, i, m.* om dat het rasder Hitlandsche paarden klein valt.

Hitsen, b. w. eigentlijk: door vuur heet maken, *fervefacio et calefacio, feci, factum, facere*; *calorem creare vel concitare.* Doch het wordt gebruikt voor sterk aanzetten, *concito, avi, atum, are*; *incitare*; *instimulare, impello, uli, ulsum, ellere*; *instigo, avi, atum, are.*

Hitsig, bijv. n. *calens, entis, omn. g. calidus, a, um*; *fervens, entis, omn. g. fervidus, a, um*; *ardens, entis, omn. g.* Voor ridsig, *cupiditate veneris flagrans*; bijw. *ardenter aestuose, ferventer, fervide, calide, cupide*, adverbia. Hitsig zijn, *calere, ui, ere*; *ferbere vel fervere*; *ardere, arsi, arsum, ere*; *flagro, avi, atum, are*, (*cupidine*) *aestuo, avi, atum, are.* Van hier: hitsigheid, v. *calor, oris, m. fervor, ardor, aestus, us, m.*

Hitte, v. sommigen zeggen hette, *calor, oris, m.* bij *Cicero*; *fervor, ardor*, bij denz. *aestus, us, m.* bij *Virgilius*; *excandescentia, ae, f.* bij *Cicero.* Ook wordt hitte voor toorn gebruikt, *ira, ae, f.* Voor geweldige vervolging, wordt het bij *Hooft* gebruikt: b. v. de Spaansche hitte, *vexatio Hispanorum.* Van hier: hitsig, hitsigheid en hitsiglijk, hetzelfde als hitsig, hitsigheid.

Hobbel, m. eene oneffene hoogte, *salebra, ae, f.* de *plur. salebrae, arum, f.* is meer in gebruik; *asperitas loci*, bij *Cicero.* Ook is hobbel zoo veel als knobbel, *tuber, eris*; *tumor, oris, m.* Men zegt ook de boter is in den hobbel, wanneer de melk door onweder of andere oorzaken, niet meer geschikt is, om er boter uit te trekken, *lac butyro faciendo aptum non est vel turbatum est.* Van in dengemeenen spreekstraat: het is alles in den hobbel, *omnia turbata sunt.* Van hier: hobbelig, *fragosus, confragosus, iniquus, salebrosus, a, um*; *asper, era, erum*; *scaber, bra, brum*; *scabrosus, a, um*, bij *Plinius*; *inaequalis, lis, le.* Hobbeligheid, v. *scabritia, ae, f.* bij *Plinius*; *scabrities, iei, f.* bij *Calum, scabrum, i, n. inaequalitas, atis, f. asperitas, atis, f.* Van hier het onz. w. hobbelen, *fluctuo, avi, atum, are*; *huc illuc agi.* B. v. het schuitje hobbelt, *navigiolum fluctuat vel huc illuc agitur.* Van hier ook hobbelpaard, *equus ligneus mobilis.* Hobbelen wordt ook gebruikt voor stamelen, *titubo, avi, atum, are*; *balbutio, ivi, itum, ire*; *titubanter loqui.* Van hier een hobbel, ook hobbelbek, *titubator, oris, m. balbus, a, m.* Oneigenlijk zegt men ook hobbelen, voor traag voortgaan, *cunctor, atus sum, ari*; *tergiversor, atus sum, ari*; *haereo, haesi, haesum, haerere.* B. v. die zaak hobbelt jaar en dag, *res ista diutissime haeret, vel in incerto est.*

Hobben, o. w. *huc illuc agitari.* Na lang hobben en tobben ben ik in de haven gekomen, *inter avi portum ventis agitatus et undis.* Ook zoude men na lang hobben en tob-

Digitized by Google

ben kunnen overzetten, *post tot discrimina rerum.*

Hoe, een bijwoord van ondervraging, *quomodo, quemadmodum, quo pacto, quid, quâ ratione; quâ viâ.* B. v. hoe kunt gij dat uitstaan? *quomodo hoc tolerare potes?* Hoe kunnen die dingen te zamen gaan? *quo pacto haecce concilianda sunt?* Hoe staan de zaken? *quid agitur?* Hoe staat het? voor hoe vaart gij? *quomodo vales?* Hoe heeft mijn zoon zich gedragen? *qua via filius meus usus est?* Hoe zal zich die knoop ontwikkelen? *qua ratione nodum hunc extricabimus? vel solvemus?* Van bevestiging met verwondering gepaard: hoe troostrijk is de ware godsdienst? *quantum solatii vera religio adfert?* Van uitroeping, *quam, conj.* Hoe schoon! *quam pulchre!* Ook is het zoo veel, als, zeer, dan volgt er een *subjunctivus* op: gij weet, hoe ik u bemind heb! *scis, quantopere, quantum te amaverim!* Van toegeving: hoe sterk de stad ook zij, zij zal zich overgeven, *urbs licet fortissima vel munitissima se reddet.* Hoe het ook zij, *quomodocunque*, bij *Cicero; quoquomodo*, bij *Plautus; ut ut est*, bij *Cicero.* Hoe dan? *quidni?* Hoe kan het zijn? *qui pote? adverbia.* Hoe lang? *quamdiu?* Hoewel? *quamvis, licet, quamquam, tametsi, etiamsi;* meest met eenen *subjunctivus*, somtijds met eenen *indicativus.* Hoeneer, voorwanneer, zegt *Weiland*, was eertijds in gebruik, doch in Friesland gebruikt men het nog in dien zin, *quando? quo tempore?* Hoe eer hoe beter, *quamprimum.* Hoe gaauwer hoe liever, *quo celerius, eo melius, vel quam celerius tam melius.* Eindelijk wordt hoe ook als een zelfstandig woord gebruikt: ik wil het hoe er van weten, *rem funditus noscere volo, conditio, onis, f. verus status alicujus rei.*

Hoed, m. *pileus, ei, m. pileum, ei, n. causia, ae, f.* Hoedje, *pileolus, i, m.* Eenen hoed optoomen, *concinnare pileum.* Omboorden, *marginare.* Den hoed opzetten, *pileum imponere capiti.* Den hoed afnemen, *demere pileum de capite*, Eenen hoed dragen, *pileum gestare vel pileo uti.* Veel hoofden onder eenen hoed brengen, *multos in unam sententiam conjungere.* Het schort hem onder den hoed, *male sanus vel mentis non compos est.* Iemand den rooden hoed opzetten, *archiepiscopum creare aliquem.* Hoed, is ook eene zekere groote maat van steenkolen, kalk enz. *mensura quaedam* hoed *nomen gerens.* Eenen hoed dragende, *pileatus, a, m*, bij *Livius.* Zamenstell. jagthoed, *pileus venaticus.* Reishoed, *petasus, i, m.* Stormhoed, *pileus ad tempestatem perferendam aptus;* ook *galea, ae, f. cassis, sis, f.* Vingerhoed, *digitabulum, i, n.* Hoedband, *fascia, ae, f. vel vinculum, i, n. pilei.* Hoedenkramer, *pileorum venditor.* Hoedenmaker, *opifex pileorum*, volgens *Scheller.* Hoedemakerij, *fabrica pileorum.* Hoedenwinkel, *officina ubi pilei veneunt.*

Hoedanig, vragend voorn. *qualis, lis, le? quis, qui, quae, quid vel quod? cujusmodi? adv.* bijw. *qualiter, adv.* Van hier: hoedanigheid, v. *qualitas, atis, f.* bij *Cicero.* Hoedanigheid van iemand, *titulus, i, m. dignitas, atis, f.* Van eenen grond, *species soli.* Ook wordt het voor soort gebruikt, *genus, eris, n.*

Hoede, v. *tutela, ae, f. cautio, onis, f.* Iets onder zijne hoede nemen, *rem aliquam tuendam vel custodiendam suscipere.* Op zijne hoede zijn, *cavere sibi*, bij *Cicero; vigilo, avi, atum, are.* Iemand, die op zijne hoede is, *cautus, a, m; vigilans, antis, omn. g.* bij *Cicero; praecautor, oris, m.* bij *Plautus.* Die niet op zijne hoede is, *incautus, a, m; negligens, antis, omn. g.* In alle voorvallen op zijne hoede zijn, *cavere omnia*, bij *Cicero.*

Hoeden, b. w. *tueor, nitus sum, ueri; custodio, ivi; itum, ire.*

re. Zich hoeden, *cavere sibi.* B. v. hoed u tegen dien hond, *cave canem istum.* Van dit hoeden of bewaren beteekent het in den tweeden zin weiden, *pasco, pavi, pastum, pascere, custodire pecus.* Van hier: hoeder, *custos, odispecoris, pastor, oris, m. tutor, oris, m.* Hoederin of hoedster, v. *custos, odis, f.* Hoederij, v. *pastio, onis, f.*

Hoef, m. het hoornachtige gedeelte aan den voet van een paard en andere dieren, *ungula, ae, f.* Een gantsche hoef, *ungula solida.* Een gespleten hoef, *ungula bifida.* Zamenstell. hoefijzer, *solea ferrea.* Hoefblad, *tussilago, inis, f. persolata, ae, f.* bij *Plinius.* Hoefkruid, *beta, ae, f.* Hoefmes, *culter solearis vel soleae.* Hoefhamer, *malleus solearis vel soleae vel soleae inducendae serviens.* Hoefnagel, *clavus solearis vel soleae.* Hoefsmid, *faber ferrarius soleas equi inducens, ungulis.* Hoefslag, *calcitratio, onis, f.* Hoefstal, *locus ubi soleae ferreae equis inducuntur.*

Hoef, (hoeve), v. *villa, ae, f. praedium, ii, n.* beide bij *Cicero.* Van hier: hoevenaar, m. *vilicus, i, m.* Hoefhurer, m. *conductor villae.* Hoefwachter, m. *custos villae;* verkl. *villula, ae, f.* Op eene hoef of hoeve wonen, *villico et villicor, atus sum, ari,* bij *Plinius.* Van eene hoef, *villaris, ris, re,* bij denzelfd. *villaticus, a, m.* bij *Columella.*

Hoegrootheid, v. *quantitas, atis, f.*

Hoek, m. *angulus, i, m.* bij *Vitruvius.* Eene tafel met vier hoeken, *mensa quadrangularis vel quadrangula.* Het uiterste van iets: bij woont op den hoek van de straat, *in ultima domo plateae habitat, vel ultimam plateae domum inhabitat.* Eene kaap of een uitstekende hoek, *promontorium, ii, n.* B. v. de hoek van Afrika omzeilen, *superare promontorium Africae.* Dewijl zulke kapen of hoeken zeer gevaarlijk zijn voor de zeelieden; zegt men: hij is den hoek of het hoekje al te boven, *periculum jam effugit, vel jam in tuto est.* Eene afgelegene plaats, wordt ook hoek genoemd, *angulus reconditus;* ook *latibulum, i, n.* B. v. uit den hoek komen, *e latibulo prodire.* Gewest of streek, *regio, onis, f. plaga, ae, f.* B. v. uit dien hoek voorzie ik eenen storm, *ex ista plaga (coeli) tempestatem provideo.* De trekken van eenen hoek, *ancones, um, m. plur.* bij *Vitr.* De hoek der oogen, *hirquus, ui, m.* bij *Suetonius.* Van den eenen hoek naar den anderen getrokken, *diagonalis, lis, le; diagonicus, a, m,* bij *Vitr.* Eene streep van den eenen hoek naar den anderen, *diagonios* alleen, ook wel *lineae diagonios,* bij denz. In den volksstraat zegt men: hij is den hoek om, zoo veel als hij is overleden, *mortuus est, obiit.* Iemand in eenen hoek trekken, *abducere aliquem in secretum,* bij *Livius.* Voor weerhaak, waarmede men vischt, *hamus, i, m.* Hij heeft den hoek al uitgeworpen, *hamum jam ejecit.* Hij heeft den hoek al in de koel, *jam captus est.* Met eenen hoek verzien, *hamatus, a, m.* Van hier: hoekachtig, *angularis, is, e.* Hoekig, *angulosus, a, m.* Zamenstell. hoekbank, *scamnum angulare.* Hoekboot, *cymba piscatoria.* Hoekhuis, *domus angularis vel domus ad angulum viae sita.* Hoekkeper, (een balk, die den hoek verbindt) *trabs angularis.* Hoekman, (een beeld dat tot sieraad aan den hoek van iets geplaatst is) *imago angularis.* Hoekmeting, *dimensio diagonalis.* Hoekmeetkunde, *geometria diagonalis.* Hoeksteen, *lapis angularis.* Hoekswijs, *angulatim, adv.* Hoektand, *dens angularis.* Hoekwant, *funiculi hamati.* Hoekzuil, *columna angularis.* Van hier:

Hoeker, m. *navigium piscationi cum hamis destinatum et instructum.*

Hoeksch, bijv. n. een naam in de vaderlandsche geschiedboeken bekend.

Digitized by Google

kend, *partibus hamaterum addictus.*

Hoen, o. men neemt het gemeenlijk zoo wel voor eenen haan als voor eene hen: zie die woorden. In het bijzonder beteekent het een jong van eene hen, *pullus gallinaceus.* Spreekw. hij slaat er in, als malle Jan onder de hoenderen; zoo veel als: hij spreekt er onbedachtelijk van, *inconsulte verba jacit.* Zamenstell. hoenderbout, *femur gallinaceum.* Hoenderdief, *milvus, i, m. fur gallinarius.* Hoenderei, *oyum gallinaceum.* Hoenderhok, *gallinarium, ii, n.* Hoenderkooper, *gallinarius, ii, m. vel gallinarum venditor.* Hoendermelker, zoo veel als liefhebber van hoenders, *pullarius, ii, m.* bij *Cicero; vel pullorum amantissimus, curator gallinarius,* bij *Varro.* Hoendernest, *nidus gallinarius.* Hoendermand, *fiscina gallinaria,* volgens *Scheller.* Hoenderpastei, *panis carne gallinacea fartus.* Hoenderpoot, *pes gallinaceus.* Hoenderladder, *scala gallinaria.* Hoendermest, *stercus gallinaceum.* Hoenderspoep, *jusculum gallinaceum,* enz. Verkl. hoentje, *pullastra, ae, f.* bij *Varro.*

Hoep, m. *annulus, i, m.* Ook een band om vaatwerk, *circulus, i, m. vinculum, i, n.* Zamenst. hoephout, *lignum circulis fasiendis aptum.* Hoepkooper, *circulorum negotiator.* Hoepmaker, *circulorum confector.* Hoepring, *annulus circularis.* Hoepstok, *lignum trocho volvendo aptum.* Ook zegt men in de laatste beteekenis hoepel: hoepel is *trochus, i, m. vel circulus ligneus.* Van hier het bed. w. hoepelen, *trocho vel circulo ligneo ludere.* Verkl. hoepeltje, *trochulus, i, m.* bij *Plautus.* Hoepelrok, *circulus ad vestes muliebres expandendas serviens.*

Hoer, v. eigenlijk, ieder vrouwmensch, dat zich aan elken manspersoon, om loon, prijs geeft, *meretrix, icis, f. prostibulum, i, n. prostibula, ae, f.* bij *Plautus; prostituta, ae, f.* bij *Seneca; mulier, quae pudicitiam in prostibulo habet,* bij *Sallustius; scortum, i, n.* bij *Cicero;* als ook *lupa, ae, f.* Wijders, eene ongehuwde maagd, die zich bezwangeren laat, *virgo extra conjugium virum passa.* Eindelijk eene getrouwde vrouw, die de huwelijks wetten schendt, *adultera, ae, f. virum alienum passa, concubitu vetito fruens.* Tot eene hoer maken, *stuprare, vitiare aliquam.* Een scheldwoord: b. v. hij is eene oude hoer, *mulier ille est.* B. v. hij gedraagt zich als eene oude hoer, *muliebriter agit vel se gerit.* Van hier: hoerachtig, bijw. *meretricius, a, um,* bij *Cicero;* bijw. *meretricie, adv.* bij *Plautus.* Hoerdom, *pellicatus, us, m.* Hoererij, *meretricium, ii, n. consuetudo, inis, f. vel consuetudo stupri,* bij *Suetonius; concubinatus, us, m.* bij denz. *impudicitia, ae, f.* Van eene getrouwde vrouw, *adulterium, ii, n.* Hoersch, *impudicus, a, um;* bijw. *impudice, adv.* Zamenstell. hoerhuis, *lupanar, aris, n.* bij *Quint. genea, ae, f.* bij *Sallustius; prostibulum, i, n.* bij *Plautus; fornix, icis, f.* bij *Petron.* Hoerhuishouder, *leno, onis, m.* Hoerhuishouden, b. w. *lenocinor, atus sum, ari.* Hoerekind, *spurius, ii, m. nothus, i, m.* Hoerendop, *geneo, onis, m. scortator, oris, m.* Hoerengewaad, *vestis meretricia vel impudica.* Hoerenjager, *sectator impudicarum.* Hoerenkot, zoo veel als hoerhuis. Hoerenlied, *cantilena meretricia vel impudica.* Hoerenloon, *merces stupri, captura, ae, f.* bij *Suetonius.* Hoerenpol, zoo veel als hoerendop. Hoerenpraat en hoerentaal, *sermo impudicus, verba impudica.* Hoerenlied, *carmen meretricium vel cantilena impudica.* Hoerenvoogd en hoerenwaard, *leno, onis, m.* Hoerenwaardin, v. *lena, f.* bij *Plautus.* Hoerenwerk, *opus meretricium.* Hoerenwinkel, hetzelfde als hoerhuis. Verkleinw. hoertje, *meretricula, ae, f.* bij

Ci-

Digitized by Google

Cicero; scortillum, i, n. bij *Catullus.*

Hoereren, o. w. eigenlijk zoude men hoeren moeten zeggen: zoo veel als hoererij bedrijven, *moechor, atus sum, ari; confuetudine impudica uti, impudice vivere cum aliquo, vel aliqua, rem habere cum aliquo vel aliqua.* Van mansperſonen, *scorter, atus sum, ari.*

Hoest, m. een klanknabootſend woord, wanneer de lucht met geweld uit de long geſtooten wordt, *tusſis, is, f. tuſſedo, inis, f.* bij *Apulejus.* Een kleine hoest, *tuſſicula, ae, f.* bij *Plinius.* Een zware hoest, *tuſſis anhela,* bij *Virgilius.* Een aanhoudende hoest, *tuſſis frequens.* Spreekw. Hij had er den hoest van, zoo veel als: hij bekreunde er zich weinig om, volgens *Weiland, parum curabat, non illi cordi erat.* Ik meen, dat men ook de ſpreekwijs, ik heb er den hoest van, gebruikt in den zin, van: ik wil volſtrekt niet, *omnino nolo, totis viribus me oppono.* Van hier de zamenſt. hoestkoorts, *febris tuſſiculoſa.* Hoestkruid, *tuſſilago, inis, f.*

Hoesten, o. w. *tuſſio, ivi, itum, ire*, bij *Plinius.* Uithoesten, of hoestende uitwerpen, *extuſſio, ivi, itum, ire*, bij denz. In den gemeenzamen ſtijl zegt men: ik hoest hem wat! voor: ik ſla zijn verzoek af, *rogatum ſuum omnino reſpuo.*

Hoetelen, o. w. *nugor, atus ſum, ari.* Hoetelaar, m. *nugator, oris*, m. volg. *Kiliaan* is het: *homo nihili, vel inanis.* Hoetelaarſter, *n. nugatrix, icis*, f. Hoetelarij, *nugae, arum, f. pl.* Hoetelwerk, *opus nugatorium.*

Hoeven, b. en o. w. zoo veel als noodig hebben, is hetzelfde als behoeven, welk laatſte gebruikelijker is.

Hoewel, bijv. w. *quamquam, ſicet, quamvis, etſi, tametſi, etiamſi, conjunctiones*; meest bij eenen *ſubjunctivus*, ſomtijds ook bij eenen *indicativus.*

Hof, m. *hortus, i, m.* bij *Cicero; viridarium, ii, n. viretum, i, n.* Zamenſtell. hofbed, *area, ae, f.* Hofbloem, *flos hortenſis.* Hofgewas, *fructus hortenſis.* Hofhuisje, *domuncula hortenſis.* Hofgras, *gramen hortenſe.* Hofluſt, *oblectatio hortenſis.* Hofdief, *fur hortenſis.* Hofſtede, *villa, ae, vel praedium, ii, n.* Van den hof, *hortenſis, is, e; hortenſius, a, m*, bij *Plin.*

Hof, o. eens vorsten woonplaats, *aula, ae, f. regia, ae, f.* bij *Cicero; curia, ae f.* bij denz. *palatium, ii, n.* Van het hof, *aulicus, a, m; regius, a, m; curialis, lis, le*, bij *Cicero.* Zijn hof bij iemand maken, *prehenſo, avi, atum, are aliquem*, bij *Cicero; captare aliquem, ſervire alicui.* Verder is het de plaats, waar men pleit, *forum, i, n.* Ook de regters, die daar vergaderen, *judices cum, m. pl.* Iemand voor het hof dagvaarden, *in forum vel in jus vocare aliquem.* Het hof heeft het vonnis reeds geſtreken, *judices ſententiam jam tulerunt.* Zamenſtell. hofbarbier, *tonſor aulicus.* Hofbediende, *minister aulicus.* Hofbediening, *ministerium vel officium aulicum*, volg. *Scheller.* Hofkapellaan, *diaconus aulicus vel capellanus aulicus*, volgens *Scheller.* Hofgeregt, *judicium aulicum, curia aulica*, volgens denz. Hofgezin, *famulitium aulicum, ministri vel famuli aulici.* Hofhouding, *res familiares principis.* Ook is hofhouding zoo veel als hofgezin. Hofhond, van eenen boer, *canis cohortalis.* Van eenen vorst, *canis aulicus*, bij *Scheller.* Hofjager, *venator aulicus.* Hofjagermeester, *magister rei venaticae aulicus.* Hofjuffer, *puella nobilis aulica.* Hofjonker, *puer nobilis aulicus.* Hofmeester, *magister aulae*, volgens *Scheller.* Hofmeestersambt, *magisterium aulae.* Hofkerk, *aedes aulica, templum aulicum.* Hofkeuken, *culina aulica.* Hofkeukenmeester, *magister rei culinariae aulicae.* Hofkok, *coquus aulicus.* Hofleven, *vita au-*

aulica. Hofleen, *feudum aulicum.* Hoflieden, *aulici, orum, m. plur.* zoo veel als hovelingen. Hofraad, *conſiliarius aulicus;* ook *concilium aulicum.* Hofuur, *ſcurra aulicus, morio, onis, m.* bij *Martialis.* Hofpoort, *porta aulica.* Hofprediker, *concionator aulicus, vel interpres divinorum oraculorum aulicus.* Hofregt, *judicium aulicum.* Hofregter, *judex aulicus.* Hofſleep, *comitatus aulicus.* Hofſtad, *ſedes aulae.* Hofſtoet, hetzelfde als Hofſleep. Hofwacht, *praeſidium aulae*, of volgens *Nepos, milites, qui regiam tuentur.* Van hier ook hoveling, *aulicus, i, m.* ook *verſutus, a, m.* In den derden zin, *comis, is, e.* In den vierden en ſlechten zin, *falſus, a, m*, volgens *Scheller.* Hofvriendſchap, *amicitia ſimulata vel ficta*, bij derz. Van hier:

Hofſelijk, bijv. n. *aulicus, a, m;* ook *humanus, a, m.* Voor gedienſtig, *officioſus, a, m; facilis, lis, le.* Welgemanierd, *bene moratus, a, m; civilis, lis, le.* Voor prachtig, *amplus, ſplendidus, magnificus, venustus, a, m;* bijw. *aulice, humane, officioſe, faciliter, civiliter, ample, ſplendide, magnifice, venuste, adv.* Van hier:

Hofſelijkheid, v. *humanitas, atis, f. officium, ii, n. facilitas, amplitudo, inis, f. ſplendor, oris, m. magnificentia, ae, f. venustas, atis, f.*

Hohenlo, een graafſchap in Duitschland, *Holachia, ae, es Holla, ae, f.* volg. *Scheller.*

Hok, o. *cavea, ae, f.* bij *Cicero.* Bij iemand het hok inkrijgen, *fiduciam alicujus poſſidere.* Zamenſtell. duivenhok, *columbarium, ii, n.* Ganzenhok, *chenoboscium, ii, n.* bij *Varro.* Hondenhok, *cavea canina.* Hoenderhok, *gallinarium.* Schapenhok, *ovile, is, n.* Varkenshok, *hara, ae, f.* enz. Hok, is te Amſterdam ook de plaats, alwaar van ſtadswege de nog overig zijnde goederen van die gene, geborgen worden, die hunne ſchulden niet kunnen betalen, *locus ubi per magiſtratum reliquiae bonorum conduntur illorum, qui ſolvendo non ſunt.* Ook eene bergplaats voor ontakelde ſchepen, ook wel dok genoemd, *navale, is, n.*

Hokkeling, m. en v. *vitulus unius anni, junix, icis, f.* bij *Plautus; juvencus, i, m. et juvenca, ae, f.* Boertenderwijs wordt een vroeg opgeſchoten knaap en meisje ook hokkeling genoemd, zoo als bij de Romeinen, *juvencus et juvenca*, ook meermalen voorkomen.

Hokken, o. w. waar voor thands hurken, nederhurken gebruikt worden: ook op de hurken gaan zitten, *conquiniſco, quexi, quiniſcere*, bij *Plautus.*

Hol, bijv. n. en bijw. *cavus, a, m; concavus.* B. v. een holle boom, *arbor cava.* In het midden ingebogen, *concavus, a, m.* De holle hand, *cava manus.* Diep als uit een hol opkomend, *fuſcus, a, m.* B. v. eene holle ſtem, *vox fuſca*, bij *Scheller.* Onſtuimig, *aeſtuoſus, agitatus, a, m.* B. v. eene holle zee, *mare agitatum vel aeſtuans.* Het zal er hol afloopen, *calide res agetur.* Hol over hol en in den gemeenen ſpreektrant holder de bolder, *praeceps, ipitis, omn. g.* bijw. *praecipitanter, adverbium.* Ook is hol over bol, *permixtus, a, m.* B. v. hier is alles hol over bol, *omnia hic permixta ſunt.* Van hier: holachtig, *ſubcavus, a, m*, bij *Lucr.* Holligheid, *cavitas, atis, f.* Van de zee, *aeſtus, us, m.* Holte, *cavitas, atis, f. convexitas, atis, f.* Van de hand, *vola, ae, f.* Zamenſt. holblok of holsblok, *ſculponea, ae, f.* bij *Varro.* Holboor, *terebra cavatoria*, of *terebra excavando inſerviens.* Holbuik (vraat), *helluo, onis, m. edo, onis, m.* bij *Varro.* Holbuikte, vindt men bij *Hooft* voor honger, *fames, is, f.* Holijzer, *ferrum excavationi ſerviens.* Holoogig, *cavis oculis vel cavos oculos habens.* Holrond, *convexus, a, um.* Holwortel,

Digitized by Google

tel, *famaria bulbosa; radix cava major*; bij *Dodonaeus*.

Van hier:

Hol, o. *spelunca, ae, fl spelaeum, aei, n. specus, us, m. caverna, ae, f. cavea, ae, f. cavum, i, n. cavus, i, m. cavamen, inis, n. antrum, i, n.* Het nest van roofdieren, *fovea, ae, f. lustram, i, n.* De buik van het vaartuig wordt ook het hol genoemd, *alvus, i, f.* B. v. hij is in het hol neergevallen, *in alvum navis decidit.* Het hol van de hand, *vola, ae, f.* Van den mond, *bucca, ae, f.* Van een gezwel, *sinus, us, m.* Hol wordt ook in eenen geheel anderen zin gebruikt: de paarden zijn op hol, *equi frenis non obediunt, vel effreni ruunt.* Zijne zinnen zijn op hol, *mentis compos non est.* Iemand op den hol helpen, *a vero aliquem abducere tramite.* Verkl. *cavernula, ae, f.* bij *Plin.*

Holen, b. w. *cavo, avi, atum, are*, bij *Virgilius; concavare*, bij *Ovidius; excavare*, bij *Plinius; incavare*, bij *Colum. sinuare cum acc.* bij *Celsus.* Van hier: holing, *cavatio, onis, f. concavatio, excavatio, sinuatio*; bijw. *cave, concave, aestuose, convexe.*

Holescow, eene stad in Duitschland, *Holescovia, ae, f.*

Holy, een eiland in de Noordzee, *insula Sacra.* Bij de Engelschen *Holy Island* genoemd.

Holla, een tusschenwerpsel, om iemand stil te doen staan, *heus! interj. hem! ehem!* Om te doen zwijgen, *tace! silentium!*

Holland, o. *Hollandia, ae, f. Batavia, ae, f.* Een Hollander, *Hollandus, i, m. Batavus, i, m.* Hollandsch, bijv. n. *Hollandicus, Batavus, a, m.* Op zijn Hollandsch, *Batavice*; ook *Hollandice, adv.*

Hollen, o. w. *ruo, rui, ruere; exspatior, atus sum, ari*; voornaal van paarden. Ook van menschen, *nepotor, atus sum, tari; bacchor, atus sum, dari; bacchanalia agere*; ook *exercere.*

Holstein, *Holsatia, ae, f.* Holsteinsch, *Holsaticus, a, m.* B. v. een Holsteiner of Holsteinsch paard, *equus Holsaticus.* Op zijn Holsteinsch, *Holsatice, adv.*

Holster, m. dit woord beteekent den knapzak van eenen soldaat, *mantica, ae, f. vel pera, ae, militaris.* Ook den koker van eene pistool, *theca teli manuarii igniyomi.* Hier van de zamenstell. holsterkap, *tegumentum thecae.* Holstermaker, *perarum vel thecarum teli manuarii igniyomi confector.*

Hom, v. *lactis, is, f. et lactes, ium, f. plur.* Zamenstell. hombaars, *perca lactaria.* Hombokking, *hulex fumata lactaria.*

Hommel, v. *fucus, i, m.* Van hier het onz. w. hommelen, *bombilo, avi, atum, are.* Van hier: hommeling, *bombus, i, m.* bij *Varro*; *bombilatio, onis, f.* bij *Festus.*

Homp, v. *crassum et incondituum frustum.*

Hompelen, o. w. *vacillo, avi, atum, are.* B. v. hij heeft zoo lang gehompeld tot dat hij voor over viel, *tam diu vacillavit, donec procideret.* Van hier: hompelaar, m. *homo vacillans.* Hompeling, v. *vacillatio, onis, f.* Hompelvoet, *pes vacillans.*

Hond, m. *canis, is, m. et f.* Spreekw. hij is bekend als de bonte hond, *ob facinora, ubique male audit.* Slapende honden wakker maken, *spontaneam sibi parere molestiam.* Kom ik over den hond, ik kom ook over den staart, *maria si trajecerim, flumina me non morabuntur.* Als men eenen hond wil slaan, vindt men gemakkelijk eenen stok, *injuriam facere volenti, occasio sese facillime offert.* De hond is ook de naam van eene ster, *canicula, ae, f.* bij *Cicero.* De groote en kleine hond, twee gesternten, *canis major vel Icarius et canis minor vel Erigoneius.* Verkl. hondje, *catulus, i, m. catellus et catella, ae.* Spreekw. hij is ligt van het hondje gebeten, *facillime irascitur.* Hij is van het hondje gebeten,

Digitized by Google

wordt ook gebruikt, voor: bij is grotesch, *altos spiritus gerit.* Een wolfhond, *lyciſca, ae, f.* bij *Virg.* Een hond die aan de ketting legt, *catenarius, ii, m.* Zamenſtell. hondenbrood, *panis caninus.* Hondenhok, *cavea canina.* Hondenkot, *hara canina.* Hondennest, *nidus caninus vel lustrum caninum.* Hondenvel, *pellis canina.* Hondsdagen, *dies caniculares.* Hondsdistel, *carduus caninus.* Hondsgras, *dactylis vel triticum repens.* Hondshonger, *fames canina, fames ardens.* Hondſter, *ſirius, ii, m.* Hondstand, *dens caninus;* ook eene plant, *erythronium, ii, n.* Hondstong, *lingua canina.* Eene plant, *cynoglosſus,* bij *Plinius.* Hondsvot, *homo nequam, nebulo, onis, m.* Hondsworm, *vermis caninus, lytta, ae, f.* Hondsmelk, *lac caninum.* Eene plant, *eſula, ae, f.* Hondskruid, *canaria, ae, f.* bij *Plinius.* Hondskers, *bryonia alba,* bij *Linnaeus.* Hondsluis, *ricinus, i, m.* bij *Colum.* Hondsroos, *roſa canina,* bij *Linn.* Hondsvlieg, *cynips, ſphis, m.* enz.

Honderd, een grondgetal van tienmaaltien eenheden, *centum, indeclinabile et centeni, ae, a, n. pl.* Het honderdgetal, *numerus centenarius.* Iemand die honderd jaren oud is, *centenarius, ii, m.* Over de honderd jaar, *centenario major, vel amplius quam centum annos natus.* Honderdjaar, *centum anni;* ook *ſaeculum, i, n.* Honderd duizend, *centum millia vel centena millia.* Honderdmaal, *centies, adv.* Bij honderden, *centuriatim, adv.* bij *Cicero.* Honderd ten honderd of honderd per cent, *alterum tantum.* Alle honderd jaar, *centeſimo quoque anno, ſaecularis, is, e.* Honderdman, *centumvir, iri, m.* zijnde een lid van den raad te Romen die uit honderd mannen beſtond. Het ambt van honderdman, *centumviratus, us, m. vel centuriatus, us, m.* Een honderdtal, *centuria, ae, f.* Van hier: honderdſte, *centeſimus, a, m.* Honderd wordt ook voor eene onbepaalde menigte genomen: b. v. dat boek heeft honderden van fouten, *liber iſte vitiis ſcatet.* Zamenſtell. honderdbladig, *centifolius, a, m, vel centum folia habens.* Honderderlei, *centum vel multorum generum, varius, a, m.* Honderddubbel, *centuplex, icis, omn. g. centuplus, a, m;* bijw. *centuplitter, adv.* het geen ook honderdvoudig is. Honderdjarig, *centenarius, a, m.* Honderdkop, eene plant, *eryngium, ii, n.* Honderdkoppig, *centiceps, pis, omn. g.* Honderdhandig, *centimanus, a, m.* Honderdoogig, *centum oculos habens.* Honderdvoud, *centies.* Honderdwerf, hetzelfde. Honderdvoet, *centipeda, ae, f.* bij *Plinius.* Van de ſpreekwijs: alles is hier in het honderd, *omnia hic promiſcua ſunt.* Voor verward, bijw. *promiſcue, adv.*

Hondsch, bijv. n. *caninus, a, m.* Zeer onbeleefd, *inurbanus, incultus, impolitus.* B. v. het zijn hondſche menſchen, *plane inurbani ſunt.* Voor vuil, onrein, *ſordidus, impurus, a, m;* bijw. *inurbane, inculte, ſordide, impure.*

Honfleur, eene ſtad in Frankrijk, *Juliobona, ae, f.*

Hongaryen, *Hungaria, ae, et Hungria, ae, f. Panonia, ae, f.* Van hier: Hongaar, *Hungarus, Hungrus, Pannonicus.*

Honen, b. w. oudtijds beteekende dit woord bedriegen, *fallo, fefelli, falſum, fallere.* Doch thans met verachting behandelen, *contumelia afficere aliquem, contumeliam alicui imponere,* bij *Cicero; contumelia inſequi aliquem;* ook *vexo, avi, atum, are.* Beleedigen, *laedo, laeſi, laeſum, laedere aliquem.* Voor lasteren, *calumnior, atus ſum, ari.* Voor ongelijk aandoen, *afficere aliquem injuria, laceſſere aliquem injuria, inferre injuriam alicui.* Ook is honen, *cavillor, atus ſum, ari; ludificari, ludibrio habere.* Van hier: honer, m. *contumeliaſus ho-*

Digitized by Google

homo, calumniator, oris, m. cavillator, oris, m. Zamenſtell. hoonſpraak, *verba contumeliosa.*
Honger, m. *fames, is, f. desiderium cibi vel desiderium edendi.* Honger hebben, *esurio, ivi, itum, ire.* Door honger geplaagd worden, *laborare fame, vel cruciari fame.* Den honger ſtillen, *expleo, evi, etum, ere famem*; ook *levo, avi, atum, are et sedare.* Honger lijden, *fame premi.* Den honger verdrijven, *pello, pepuli, pulsum, pellere et expellere famem*; ook *exstinguere famem*, bij *Seneca.* Den honger boeten, *latrantem stomachum lenire; famem solari.* Van honger blaffen, *latrare fame.* Van hier: een blaffende honger, *latrans stomachus.* Van honger ſterven, *fame confici, absumi vel interire*, bij *Cicero.* Den honger voorkomen, *famem antecapere.* Spreekw. honger is de beste ſaus, *fames pulpamentum optimum*, bij *Cicero.* Van hier: hongersnood, *fames, is, f. inedia, ae, f.* bij *Cicero.* Groote hongersnood, *fames dominans*, bij *Cicero.* Hongerig, bijv. n. *esuriens, entis, omn. g. amelicus, a, m.* Hongerigheid, *esuries, iei, f. esuritio, onis, f. esurigo, inis, f.* bij *Karro.* Zamenſtell. geeuwhonger, of hondshonger, *fames canina.* Veehonger, *inopia pabuli.* Hongerbloempje, *draba, ae.*
Hongeren, o. w. zoo veel als honger hebben, *esurire, fame laborare, vel vexari.* Ook is hongeren: iets ſterk begeeren, *avidum esse alicujus rei.* Ook wordt het bedrijvend gebruikt. Zich dood hongeren, *cibi abstinentia se enecare.* Dood gehongerd, v. d. *necatus inedia*, bij *Cicero.*
Honig, m. *mel, mellis, n.* Honig maken, *mel facere, mel conficere, mellificare.* Het honig maken, *mellificium, ii, n.* Van honig, *melleus, a, m.* Met honig gemengd, *mellitus, a, m.* Het ſap waaryan de bijen den honig maken, *melligo, inis, f.* bij *Plinius.* Honig voortbrengende, *mellifer, era, erum*, bij *Ovidius.* Iemand honig om den mond ſmeren, zoo veel als vleijen, *sublinere os alicui*, bij *Plautus.* Van hier: honigachtig, *melli similis, lis, le*; ook *mellis saporem habens.* Zamenſtell. maagdenhonig, zoo veel als de eerſte honig, *mel virgo.* Rozenhonig, *mel rosarum.* Honigbij, *apis, is, f.* verkl. *apicula, ae, f.* Honigbloem, *flos mellarius*, volgens *Scheller.* Honigdauw, *ros melleus.* Honigdrank, *mulsum, i, n.* Honigkoek, *placenta mellita*; ook wordt een honigſchijf, honigkoek genoemd, dan is het *favus, i, m.* Honigkruid, *hedysarum, i, n.* Honigſap, *melligo, inis, f. vel succus melleus.* Honigverw, *color melleus.* Honigverwig, *colorem mellis habens.* Honigmaker, *mellarius, ii, m. melitargus, i, m.* bij *Varro.* Honigmaking, *mellificium, ii, n.* bij *Varro*; *opus mellificum*, bij *Colum.* *opus mellarium*, bij *Plinius.* Honigpuist, *melicertis, idis, f.* bij *Celsus.* Honigvat, *vas mellarium.* Honigwater, *hydromeli, indeclinabile.* Honigwijn, *mulsum, i, n.* Honigzoet, *dulcedinem mellis habens*, ook *mellillus, a, m.* bij *Plautus.* Honigrijk, *melliosus, a, m*, volg. *Scheller.*
Honigraat, v. *favus, i, m.*
Honigzeem, o. *mel sponte sua e favo defluens.*
Honk, o. een woord in ſommige kinderſpelen gebruikelijk, beduidende zoo wel de plaats van waar men loopende begint, als het einde, waarnaar men ſtreeft, dus: *meta, ae, f.* Van hier de ſpreekwijs: bijhonk blijven, *ad metam consistere*; overdr. *manere domi.* Loop niet van honk, *hic remane.* ook *domum ne relinquas.* Van honk gaan is ook, *relinquere.* B. v. al gaat de vrée van honk zij kan noch wederkeren, *pax licet nos relinquat, redire tamen potest.*
Honkeren, zie Hunkeren.
Hoofd, o. het bovenſte deel des

Digitized by Google

menſchelijken lighaams, *caput, itis, n.* Iemand het hoofd afſlaan, *abſcindere cervicibus caput*, bij *Cicero*; *caput enſe decutere*, bij *Ovidius*. De deelen van het hoofd, als de kruin: b. v. iemand eenen ſlag op het hoofd geven, *verticem alicui obtundere*. Een kaal hoofd, *vertex calvus*. Het aangezigt, *vultus, us, m. es, eris, n.* B. v. toen hij dit zeide, wierd hij rood om het hoofd, *hoc dicente, erubuit illi vultus*. Het inwendige gedeelte: b. v. ik heb pijn in het hoofd, *caput mihi dolet*. De herſenpan: b. v. iemand het hoofd klooven, *elidere caput alicui*. De wijn is hem naar het hoofd gevlogen, *vinum illi ſenſum turbavit, vel mentem*. Verſtandige vermogens: b. v. hij is niet wel in het hoofd, *mentis compos non est*. Het hoofd loopt hem om, *ſenſu omnino turbatus est*. Het hoofd bij iets hebben, *attente agere, attentione uti*. Voor geheugen: het is mij door het hoofd gegaan, *mihi excidit memoria*. Ik kan dat zoo ſchielijk niet in het hoofd krijgen, *non tam brevi temporis ſpatio illud memoriae mandare poſſum*. Hij heeft het al in het hoofd, *jam memoria tenet*. Van voornemen zijn: b. v. ik heb in het hoofd, om dit of dat te doen, *conſilii ſum hoc vel illud faciendi*. Voor eigenzinnigheid: b. v. ik leef naar mijn eigen hoofd, *more meo vivo*. Koppigheid, *obſtinatio, onis, f.* Hij is nog zoo jong en reeds heeft hij een hoofd, *tam teneraे aetatis jam obſtinatus est*. Verbeelding: b. v. niemand kan hem zulks uit het hoofd praten, *nemo imaginationem illius mutare valet*. Het leven: b. v. dat zal hem het hoofd kosten, *hoc capite vel vita luet*. Hij verbeurde er zijn hoofd onder, *capite ſuo decernebat*, bij *Cicero*. De gantſche perſoon: b. v. gekroonde hoofden, *capita coronata*. Zoo veel hoofden zoo veel zinnen, *quot capita tot ſenſus*. Daar zullen hoofden vallen, *multi cadent*. Hoofd voor hoofd, *ſingulatim, viritim, adverbia*. Voorts wordt hoofd in de volgende ſpreekwijzen gebruikt: handen op het hoofd krijgen, *male evadere*. Ik ſta voor het hoofd geſlagen, *obſtupeo, obmutesco*. Iemand voor het hoofd ſtooten, *offundere aliquem*. Het hoofd opbeuren, *tollere caput, animo augeri*. Laten hangen, *demittere caput, animo minui*. Zijn hoofd krabben, *ſcabere caput, ſollicitum eſſe, ſollicitudine angi*. Iemand het hoofd warm maken, *ſtomachum movere alicui*. Den vijand het hoofd bieden, *reſiſtere hosti*. De hoofden bij elkander ſteken, *conſentire, conjurare, conſpirare*. Iemand het hoofd waſchen, *reprehendere, castigare aliquem*. Over het hoofd hangen, *immineo, ui, ere*. Het hoofd ſtaat hem dwars, *moroſus est*. Het zijn twee hoofden onder eene kaproen, *in omnibus plane conſentiunt*. Waarheen hangt u het hoofd? *quod conſilium cepisti?* Ik zal er mijn hoofd niet mede breken, *rem istam non curabo*. Zijn hoofd rusten, *quietum eſſe*. Ook wordt dit woord gebruikt om den voornaamſten uittedrukken: b. v. Christus is het hoofd der kerk, *Christus caput eccleſiae est*. Het hoofd van het eed geſpan, *caput conjurationis*. Voor opperhoofd, *princeps, is, m. primarius, primus, praecipuus, a, um*. De aanzienlijkſte plaats: hij zit aan het hoofd der vergadering, *in conſilio, vel ſenatu primus est, vel praeſidet*. Hij trok aan het hoofd des legers, *praeibat exercitui*. Hij vogt voor aan het hoofd van het leger, *in prima acie certabat*. De voorſteven van een vaartuig, *prora, ae, f.* Een gevaarte om het geweld des waters te breken, *moles, is, f.* B. v. wij lagen voor het hoofd, ten anker, *ante molem in anchoris ſtabamus*. Een uitſtekend gebergte in zee heet ook hoofd, *promontorium, ii, n.* Het hoofd van eenen brief, *initium epistolae*. Het hoofd van een boek, *titulus libri*.

Hij

Hy leest op het hoofd, *inverso ordine legit*. Voor oorzaak of rede: uit dien hoofde, *hanc ob causam*. Men gebruikt dit woord in vele zamenstell. alwaar het oneigenlijk genomen wordt, om de voornaamheid eener zaak uit te drukken: b. v. hoofdbegrip, *notio primaria*. Hoofddeel, *pars primaria*. Hoofdgeregt, *forum primarium*. Hoofdgeschil, *quaestio primaria*. Hoofdgetal, *numerus cardinalis*. Hoofdeigenschap, *virtus primaria vel praecipua*, ook *vitium praecipuum*. Hoofdkerk, *aedes primaria*. Hoofdketter, *haereticorum princeps*. Hoofdkwartier, *principia, orum, n.* Hoofdleer, *doctrina primaria*. Hoofdletter, *litera majuscula vel capitalis*. Hoofdman, *centurio, onis, m. praefectus, i, m.* Hoofdmanschap, *centuriatus, us, m. praefectura, ae, f.* Hoofdmisdaad, *praecipuum crimen*. Hoofdofficier, *primi ordinis centurio*. Hoofdpunt, *caput primarium*, volgens *Scheller*. Hoofdrigter, *judex capitalis*. Hoofdschout, *praetor, oris, m.* Hoofdschuld, *debitum maximum*. Hoofdsom, *summa, ae, f.* bij *Livius*. Hoofdspaansel, *diadema, atis, n.* Hoofdspil, *cardo praecipuus*. Hoofdstad, *metropolis, is, f. caput, itis, n.* bij *Horatius*. Hoofdstof, *elementum, i, n.* bij *Sen. principium, ii, n.* bij *Cicero*. Hoofdstuk, *caput, itis, n.* Hoofdtak, *ramus primarius vel praecipuus*. Hoofdtoon, *tonus vel sonus primarius*, bij *Scheller*. Hoofdtouw, *funis primarius*. Hoofdbetreffen, *proelium de summa rei*; ook *proelium gravissimum*. Hoofdvonnis, *judicium capitale*. Hoofdvijand, *acerbissimus hostis*. Hoofdwacht, *excubiae primariae*, ook *aedificium excubiis primariis agendis inserviens*. Hoofdwerk, *opus praecipuum*. Hoofdwet, *lex primaria*. Hoofdzaak, *caput rei, et res omnium maxima, summarium, ii, n.* ook *praecipua res*. Hoofdzakelijk, *praecipuus, a, um*, bijw. *praecipue, summatim, adverbia*. Hoofdgetal, *sedes praecipua*. Hoofdzonde, *crimen vel peccatum capitale*. In andere zamenstell. drukt het den persoon uit, als: lichthoofd, *nepos, otis, m. dissolutus homo*, bij *Cicero*; ook *qui nihil curat, negligens, entis, omn. g. incuriosus, a, um*. Snaakshoofd, *homo facetus*. Zwaarhoofd, *homo morosus, melancholicus, qui nodum in scirpo quaerit*. Manshoofd, *maritus, i, m. conjux, igis, m.* Verkl. hoofdje, *capitulum et capitellum, i, n.* bij *Plinius*. Voorts hoofdig, *contumax, pervicax, acis, omn. g. inflexibilis, lis, le*; *obstinatus, a, um*. Hoofdigheid, v. *contumacia, ae, f. pervicacia, ae, f. obstinatio, onis, f.* Zamenstell. hoofdader, *vena capitis*. Hoofdslagader, *arteria capitis*. Hoofdband, *vitta vel fascia capitis vel cephalica*, bij *Scheller*. Hoofddeksel, *tegumentum capitis*. Hoofddoek, *velum capitis, mitella, ae, f.* bij *Cicero*. Hoofddraaijing, en hoofdduizeling, *vertigo, inis, f.* bij *Plinius*. Hoofdeneinde: b. v. van een bed, *caput lecti*. Hoofdgat, *apertura capitis*. Hoofdgeld, *census capitis*. Hoofdhaar, *capilli, orum, m. plur. caesaries, iei, f.* Hoofdkleed, *rediculum capitis*. Hoofdkussen, *cervical, alis, m. pulvinus, i, m.* Hoofdkussentje, *pulvillus, i, m.* Hoofdluis, *pediculus cephalicus*. Hoofdpeuluw, hetzelde als hoofdkussen. Hoofdpijn, *dolor capitis, cephalalgia, ae, f.* Scheele hoofdpijn, *heterocrania, ae, f.* bij *Plinius*. Hoofdpijn door overdaad veroorzaakt, *crapula, ae, f.* Hoofdpijn hebben, *laborare cephalalgia vel dolore capitis*; ook *laborare ex capite*, bij *Cicero*. Hoofdschedel of hoofdscheel, *calva, ae, f. calvaria, ae, f.* bij *Celsus*. Hoofdsluijer, *velum capitis, vitta, ae, f. mitella, ae, f.* Hoofdtop, of hoofdkruin, *vertex capitis*. Hoofdvleesch, *minutal e particulis carnis capitis confectum*. Hoofdvloed, *rheuma ce-*

Digitized by Google

phalicum, vel rheumatismus capitis. Hoofdwindsel, zie Hoofdband. Hoofdwind, *ventus cardinalis.* Hoofdworm, *vermis cephalicus.* Hoofdzweer, *ulcus cephalicum.* Ook zegt men: van het hoofd tot de voeten, *ab imis unguibus usque ad verticem summum, vel a vertice ad imos talos.*

Hoofsch. zie bij Hof.

Hoog, bijv. n. en bijw. *celsus, a, m; excelsus, arduus, sublimis, is, e.* Een hooge boom, *arbor excelsa, vel celsa.* Een hooge berg, *mons arduus vel excelsus.* Hoog water, *fluxus, us,* Zij is hoog zwanger, *partui proxima est.* Oneigenlijk van kleuren gesproken, als een woord, hoogbruin, *fuscus, a, m.* Hooggroen, *viride nigricans, vel subnigrum.* Van het geluid: een hooge stem, *alta vox.* Van den tijd: het is hoog tijd, *tempus summum est;* of het welk minis oordeels beter is: *tempus urget.* Hij heeft eenen hoogen onderdom, *provecta est aetate.* Hoog in jaren, *provectus aetate.* Van iets dat het gewone begrip te boven gaat, *sublimis, is, e.* B. v. daar worden de hooge wetenschappen geleerd, *illic sublimiores docentur scientiae.* Dat is mij te hoog, *hic ingenium meum claudicat.* Van den prijs, *magnus, a, m.* B. v. het koorn wordt hoog verkocht, *frumentum magni venit, vel magno pretio.* Van waarde: b. v. de hooge goden, *superi, orum, m. plur.* Ook hemelsch of goddelijk, *caelestis, is, e; divinus, a, m.* B. v. de hooge oorspronk onzer ziel, *divina animi nostri origo.* De hooge overheid, *summus magistratus.* Trotsch, *superbus, arrogans, antis, omn. g. superciliosus, altus, a, m.* Het is een hoog man, *vir altus est.* Gewijd, heilig, zwaar: een hooge eed, *grave jusjurandum.* Een hooge tijd, *tempus festum.* Hiertoe behoort de spreekwijs, het hooge woord moet er uit, *veritas fatenda est.* Van vorderen: het is reeds hoog genoeg gekomen, *res jam satis longe processit, vel provecta est.* Het is op het hoogste gekomen, *res ad summum pervenit, processit, progressa est.* Hoog, voor in de hoogte, opgeschoten, *procerus, a, m.* Voor zwaar, *gravis, is, e.* Iets hoog opnemen, *graviter ferre aliquid.* Voor opgezwollen, *tumidus, a, m.* De zee is hoog, *mare tumet, vel tumidum est.* Dat eene inwendige sterkte heeft: b. v. hooge woorden, *altercatio, onis, f. rixa, ae, f.* De hoogste straf, *gravissimum supplicium.* Het hoogste goed, *summum bonum.* De ziekte is thans op haar hoogste, *morbus nunc est gravissimus.* Ik ben ten hoogste verwonderd, *summopere miror* De hooge, wordt door sommige dichters voor den hemel genomen: b. v. uit of van den hoogen, *coelitus, adverbium;* bijw. *celse, excelse, ardue, divine, summe, superbe, arroganter, superciliose, alte, graviter, precere, tumide, adverbia.* Hoog wordt in de zamenstell. ook voor zeer gebruikt: b. v. hoogachtbaar, *amplissimus, a, m,* volgens *Scheller.* Hoogbejaard, *aetate maxime provectus, longaevus, a, m.* Hoogbejaardheid, v. *longaevitas, atis, f.* bij *Macrobius.* Hoogberoemd, *celeberrimus, a, m; magni nominis, vel magnae famae.* Hoogdringend, *summopere urgens.* Hoogmoedig, *quam maxime necessarius, a, m.* Hoogmogend, *potentissimus, a, m.* Hoogmuttig, *utilissimus, a, m.* Hoogprijselijk, *summe laudandus, vel celebrandus.* Hoogwaardig, *dignissimus, a, m; summe venerabilis, vel reverendus.* Hoogwaardigst, in het gemeen, *reverendissimus, a, m.* Hoogwigtig, *gravissimus, a, m.* Hoogedel, *nobilissimus, a, m.* Hooggeleerd, *perdoctus, pereruditus, doctissimus, eruditissimus, a, m,* enz. Van hoog is hoogheid, v. *celsitas, atis, f.* bij *Cicero; celsitudo, inis, f.* bij *Vellejus, sublimitas, atis, f.* bij *Plinius; eminentia, ae, f.*

Digitized by Google

f. bij *Cicero.* Voor aanzienlijkheid, *amplitudo, inis, f.* bij *Plinius.* Hoogheid van gemoed, *celsitas vel excelsitas animi*, bij *Cicero.* Ook wordt hoogheid voor trotschheid gebruikt, *superbia, ae, arrogantia, ae, f.* Hooglijk, zoo veel als het bijw. hoog. Hoogte, *altitudo, inis, f. excelsitas, atis, f. proceritas, atis, f.* bij *Cicero*; *ârduitas, atis, f.* bij *Varro.* Voor heuvel, *collis, is, m. tumulus, i, m.* Van aarde, *agger, eris, m.* Ook is eene hoogte, *clivus, i, m.* b. v. *clivus capitolinus*; de ouden zeiden ook: *cliyum, i, n.* volgens den grooten *Ruhnkenius.* Ik denk, dat ons woord klif of clif, ook eene hoogte te kennen gevende, hiermede veel gemeenschap heeft. Van hier: poolshoogte, *altitudo Poli.* Hooger, *celsior, excelsior, sublimior, altior, superior, ius*, bij *Cicero.* Hoogst, *celsissimus, excelsissimus, altissimus, supremus, a, um.* Ten hoogsten, bijw. *summe, summopere, maxime, maximopere*, adv. bij *Cicero.* Zamenstell.

Hoogachten, b. w. *magni facere, magni aestimare, magno vel magni pendere, observare*, bij *Cicero*; *colere aliquem.* Van hier: hoogachting, v. *cultus, us, m. observantia, ae, f.* Hoogachter, m. *observans, antis*; *cultor, oris, m.*

Hoogbeenig, bijv. n. *altis pedibus vel altos pedes habens.*

Hoogboord, m. *margo altus.* Van hier: hoogboordig, b. v. een schip, *navis alto margine instructa.*

Hoogbootsman, m. *prior praefectus sociorum navalium*, volgens *Schneller.*

Hoogborstig, bijv. n. *alto pectore, vel altum pectus habens, vel gerens*, bij *Schneller.*

Hoogduitsch, bijv. n. *Germaniae superioris, Germanicus, a, um.* Het Hoogduitsch, *lingua Germaniae superioris.* Hoogduitsch spreken, *lingua Germaniae superioris uti.* Hoogduitschland, *Germania superior.*

Hoogdravend, bijv. n. *altus, a, um; grandis, is, e; magniloquus, a, um; altus, cothurnatus, a, um.* B. v. hoogdravende woorden, *verba magnifica, genus dicendi magnificum*, bij *Cicero*; bijw. *sublate*, bij *Cicero.* Hoogdravendheid, v. *elatio, onis, f. granditas, atis, f.* bij *Cic. magniloquentia, ae, f. splendor verborum, altitudo orationis, nitor eloquii*, bij denzelfden; als ook *magnificentia verborum*; *granditas verborum*; bijw. *elate, alte, magnifice, splendide, nitide*, adv.

Hoogerhand, v. *dextera, ae, f.* eigenlijk is het een bijv. n. waaronder men het zelfst. *manus* verstaat. Aan de hoogerhand, *ad dextram vel a dextra*, bij *Cicero.* Het geen aan de hoogerhand is, *dextimus, a, um*, bij *Sallust.* Naar de hoogerhand, *dextrorsum*, adv. bij *Cicero*; *dextroversum*, adv. bij *Plaut.*

Hoogerhuis, o. *concilium supremum, senatus supremus, vel superior.*

Hoogeschool, v. ook wel o. *academia, ae, f. ephebeum, ei, n.* bij *Vitruvius*; *diatriba, ae, f.* bij *Gellius*; *schola ubi sublimiores docentur scientiae.*

Hooggezaghebber, m. *summus imperator, vel qui summam habet auctoritatem.*

Hoogland, o. *terra superior*, bij *Schneller.* Van hier: hooglander, m. *terras superioris incola.*

Hoogleeraar, m. *professor, oris, m. sublimiorum scientiarum doctor.* Van eenen hoogleeraar, *professorius, a, um*, bij *Tacitus.* Hoogleeraarsambt, *munus professoris.* In de regten worden de hoogleeraars ook *antecessores, um, m. plur.* genoemd, bij *Hirtius.*

Hooglied, o. *canticum, i, n.* B. v. het hooglied Salomons, *canticum Salomonis*, ook *canticum, canticorum.*

Hoogmis, v. *sacrum summum*; ook *administratio sacrae coenae ad altare primarium.* Hoogmis houden, *celebrare, vel administrare sacram coenam ad altare primarium*, bij *Schneller.*

Digitized by Google

Hoogmoed, m. *superbia, ae, f. arrogantia, ae, f. fastus, us, m. spiritus, us, m. insolentia, ae, f. ferocitas, atis, f. animus, i, m.* bij *Cicero.* Van hier: hoogmoedig, bijv. n. *superbus, a, m; arrogans, antis, omn. g. fastosus, a, m; sumidus, insolens, ensis; ferox, ocis, omn. g. inflatus, a, m;* bijw. *superbe, arroganter, insolenter, ferociter, sublate, sumide, adverbia.* Van hier: hoogmoedig zijn, *superbio, ivi, itum, ire; exsulto, avi, atum, are; ampullesco, escere,* bij *Gellius; ferocio, ire,* bij denzelfden; *tumeo, ui, ere,* bij *Plinius.* Hoogmoedig worden, *tumesco, ui, escere,* bij *Quintilianus; insolescere,* bij *Sallustius; spiritus sibi sumere,* bij *Caesar; animos tollere,* bij *Prop. inflare animum, se insolenter gerere;* ook *elatius,* bij *Nepos.*

Hoogmuil, m. wordt gezegd van iemand, die te veel vooruitstekende tanden heeft, *brotchus, brochus, bronchus, bromcus* en *broccus, a, m,* bij *Festus.* Het gebrek zelve wordt *brocchitas* of *brochitas, atis, f.* genoemd, bij *Plinius.*

Hoogrug, m. *gibbus, i, m. dorsum altum.* Van hier: hoogrugg ig, bijv. m. *gibber, era, erum,* bij *Varro, gibbosus, a, m;* bij *Celsus.*

Hoogtijd, m. *solemnitas, atis, f. solemne festum, festum, i, n. dies festus; vel solemnis.* Van hoog komt:

Hoogen, b. w. *aggero, avi, atum, are; exalto, avi, atum, are.* Meer bieden, *plus liceor, licitus sum, liceri,* bij *Caesar.* Den prijs doen klimmen, *augere pretium.* Van hier: hooging, v. *aggeratio, onis, f. exaltatio, onis, f. auctus pretii;* ook *auctio, onis, f. augmentum, i, n.*

Hoogepriester, m. *pontifex maximus, icis; imi, m. summus sacerdos, i; otis, m.* bij *Schaller.* Van eenen hoogenpriester, *pontificalis, is; pontificius, a, m,* beide bij *Cic.* Het ambt van hoogepriester, *pontificatus, us, m. summum sacerdotium, n.* De boeken die de hoogepriester bij de Romeinen gebruikte noemt *Cicero: pontificii orum, n. plur.*

Hooi, o. *foenum, i, n.* Van hooi, *foeneus, a, m.* Tot het hooi behoorende, *foenarius, a, m.* Hooi voortbrengende, *foeniculapius, a, m,* bij *Cicero.* Hooi winnen, *colligere foenum,* bij *Plinius; caedere foenum, vel demetere,* bij *Colum.* Hooi eten, *foenum esse,* bij *Cicero.* Hooi omkeeren, *foenum versare,* bij *Varro; movere vel convertere,* bij *Colum.* Spreekwoord, bij hooi en gras *rarissime.* Zamenstell. hooiakker en hooiland, *ager foenarius.* Hooiberg en hooischuur, *foenile, is, ne* dit woord als een zelfst. naamw. in gebruik, is eigenlijk een bijv. n. waaronder *stabulum* verstaan wordt. Hooiboter, *butyrum hiemale.* Hooibouw en hooitijd, *foenisicia, ae, f. et foenisicium, ii, n.* volgens *Ruhnkenius.* Hooigaffel, *furca foenagia.* Hooikaas, *caseus hiemalis.* Hooikar, *carrus foenarius.* Hooimaand, *mensis Julius vel Quintilis.* Hooimaaijer, *foenisex, icis, m* bij *Plinius; foenisesa, ae, m. foenisector, oris, m.* bij *Colum.* Hooimarkt, *forum foenarium.* Hooimijt en hooiroek, *meta foeni,* bij *Colum.* Hooiopper, hetzelfde. Hooischuur, *foenile, is, n.* Hooivork, zie Hooigaffel. Hooiwagen, *vehes, is, f.* bij *Columella; plaustrum foenarium,* bij *Scheller.* Hooizeisen, *falx foenaria,* bij *Varro.* Hooizolder, *foenile, is, n.*

Hooijen, b. w. *foenum colligo, egi, ectum, igere;* ook *foenum portare domum.*

Hoomoed, volgens *Weiland*, hetzelfde als hoogmoed.

Hoon, m. *ignominia, ae, f. dedecus, oris, n. contumelia, ae, f. injuria, ae, f. offensa, ae, f. vituperatio, onis, f.* Voor verachting,

Digitized by Google

ting, *despectus, us, m. despectio, onis, f. despicatio, onis, f. despicatus, us, m. despicientia, ae, f.* alle bij *Cicero.* Voor lastering, *suggillatio, onis, f.* bij *Plinius.* Honend, *ignominiosus, contumeliosus, injuriosus, a, um*, bijw. *ignominiose, contumeliose, injuriose, adverbia.* Voorheen beteekende hoon ook bedrog, *dolus, i, m. fraus, audis, f.* zoo als wij reeds bij het werkw. honen aangemerkt hebben.

Hoop, m. *acervus, i, m. cumulus, i, m.* bij *Cicero* en *Livius; strues, is, f.* bij *Livius; congeries, iei, f. congestus, us, m. aggestus, us, m.* bij *Tacitus.* Eene verzamelde menigte van dingen: b. v. een hoop houts, *strues vel congeries ligni.* Hij zette het geld bij hoopjes op de tafel, *pecuniam acervatim vel cumulatim mensae imponebat.* Iets op den hoop toegeven, *summae aliquid addere.* Bij den hoop koopen, *promiscue vel acervatim emere.* Een hoop volks, *examen, inis, n.* Een kleine hoop, *parva manus.* Een talrijke hoop, *magna manus vel vis, copia, ae, f.* De gemeene hoop, *plebs, ebis, f. plebecula, ae, f. multitudo, inis, f.* Een hoop volks is ook: *frequentia, ae, f. turba, ae, f. coetus, us, m. caterva, ae, f. turma, ae, f.* bij *Vellejus; grex hominum.* B. v. zij kwamen te hoop, *frequenter, catervatim, vel gregatim accurrebant.* Van over al te hoop, *undique gregatim.* Te hoop roepen in bij *Vondel, convoco, avi, atum, are.* Een hoop of klomp, *moles, is, f. massa, ae, f.* verkl. *massula, ae, f.* Een ronde hoop, *globus, i, m. glomeramen, inis, n.* bij *Lucretius.* Een hoop aarde, *agger, eris, m. gramus, i, m.* bij *Cato.* verkl. *grumulus, i, m.* Een hoop vee, *grex, gregis, m. armentum, i, n.* Wanneer men het in het gemeene leven voor eene menigte gebruikt, dan duidt het hoopen: b. v. een hoopen menschen, *multi homines.* Een hoopen volk, *turba hominum.* Een hoopen leugens, *cumulata mendacia.* Zamenstell. overhoop, *confuse, promiscue.* Overhoop vallen, *procidere, prolabor, apsus sum, abi.* Alles over hoop halen, *omnia miscere vel turbare.* Overhoop stooten, *confodere gladio.* Overhoop schieten, *occidere jaculando.* Van hier:

Hoopen, b. w. *cumulo, avi, atum, are; ad vel accumulo, avi, atum, are*, bij *Cicero; acervare, coacervare, aggerare, exaggerare, adaggerare, struo, uxi, uctum, uere; congero, essi, estum, erere; glomero, avi, atum, are.* Bij hoopen, *acervatim, cumulatim, conglobatim, gregatim, agminatim, confertim, adverbia.* Gehoopt, meest gebruikt men opgehoopt, v. d. *cumulatus, a, um; accumulatus, acervatus, coacervatus, congestus, glomeratus, aggeratus, exaggeratus, adaggeratus.* Van hier: hooping, v. de daad van hoopen of ophoopen, *cumulatio, onis, f. accumulatio, aggeratio, exaggeratio, congestio.*

Hoop, (hope), v. *spes, spei, f.* De verwachting van een toekomend mogelijk goed: hoop hebben, *habere spem, spe teneri;* ook *spero, avi, atum, are; in spe esse.* Buiten hoop zijn, *spe carere.* Geen hoop hebben, *nullam spem habere, nulla spe teneri, non spero, despero, avi, atum, are.* Iemand in zijne hoop bedriegen, *fallere spem alterius.* Zich zelf in zijne hoop bedriegen, *falli spe vel falsa spe teneri.* Ik heb mij in mijne hoop niet bedrogen, zegt men, *spes me non fefellit.* Hoop krijgen, *mancisci spem, in spem venire, in spem adduci, incipere sperare.* Tegen mijne hoop, *contra spem meam;* ook kan men *meam* weglaten. Iemand hoop geven, *spem dare alicui, facere spem, spem ostendere, vel afferre, excitare vel erigere aliquem ad spem.* Iemand de hoop benomen, *praecidere vel eripere spem alli-*

Digitized by Google

licui. De hoop varen laten, *deponere vel abjicere spem.* De hoop verliezen, *decidere spe*, bij *Suetonius*; *a spe*, bij *Livius*; *de spe*, bij *Terentius*. Iemand met eene ijdele hoop paaijen, *vana spe lactare aliquem, vel ducere.* Eene vaste hoop hebben, *certo sperare, certam spem habere*; het geen ook zoo veel is als vertrouwen, *confidere.* Van hoop leven, *spe ali, spe sustentari*; *vel spese sustentare.* Zijne hoop op iemand zetten, *ponere spem in aliquo vel in aliquem*, volgens *Scheller.* Mijne hoop rust op God, *spes mea in Deo nititur, vel spes mea in Deo posita est*; ook *spem in Deo pono.* Mijne hoop is weg, *occidit spes mea*, bij *Horatius.* Van hier: hopeloos, *exspes, spe carens, spem non habens, destitutus spe, desperatus, desperans, deploratus, derelictus, insperabilis, lis, le*, bij *Terentius*; *diffidens, entis, omn. g.* bij *Cicero.* Hopelooze zaken, *res fessae*, bij *Tacitus.* Hopeloosheid, *destitutio spei, desperatio, onis, f. diffidentia, ae, f.*

Hoor, een tusschenwerpsel van roepen, *heus! interj.* bij *Cicero*; *eho!* bij *Plautus.* Hoor eens gij, *heus tu!*

Hooren, o. en b. w. *audio, ivi, itum, ire*; *auribus accipere*; ook alleen *accipere.* Van of betreffende iemand iets hooren, *audire aliquid de aliquo.* Van of uit den mond van iemand iets hooren, *audire aliquid ex aliquo vel ab aliquo.* Toeluisteren: b. v. hoor naar het gene ik u zeggen zal, *audi vel ausculta, quod tibi dicam.* Voor gehoorzamen, *obedio, ivi, itum, ire.* B. v. Hij wilde mijnen raad niet hooren, *consilio meo obedire nolebat.* Zich hooren laten, *loquor, locutus sum, loqui.* Wanneer zulks dreigende geschiedt, is het: *jactare minas, vel minor, atus sum, ari.* Iets door het gehoor vernemen: b. v. ik heb hem hooren zeggen, *audivi eum dicere.* Voor goed of afkeuren: dit hoor ik gaarne, *hoc summopere probo.* Hier mag ik niet van hooren, *hoc omnino improbo.* Voor iets dat nog al te dulden is, zegt men: dat laat zich hooren, *tolerabile vel tolerandum hoc est, hoc non plane respuendum est, vel hoc quodammodo probandum est.* Somtijds beteekent hooren zoo veel als verstaan: hebt gij het niet gehoord? *nonne intellexisti?* Ook wordt het voor verhooren genomen, vooral in den bijbelstijl, *exaudio, ivi, itum, ire.* B. v. klagten of gebeden hooren, *exaudire querelas vel preces.* Aandachtig zijn: b. v. hoor die zaak, *attende rem istam vel ad rem istam*, bij *Scheller.* Van hier: hoorer of hoorder, *auditor, oris, m.* bij *Cicero*; *auscultator, oris, m.* Hoorplaats voor gehoorplaats, *auditorium, ii, n.* Van hier ook hoorbaar, *qui, quae vel quod audiri potest.*

Hoorn, zie Horen.

Hoos, v. eene waterhoos, *exhaustus aquae, vi venti turbulenti.* Eene windhoos, *turbo, inis*; zoo vindt men bij *Lucret. venti rotanti turbine torquent.* Het woord is afkomstig van het werkw. hoozen, *exhaurire.*

Hoos, v. dit woord wordt in Friesland en elders voor kous gebruikt. Bij de Romeinen waarschijnlijk niet in gebruik, doch daar zij ook om de warmte de scheenbeenen omwonden en bedekten, kan men hier voor zeggen: *tibiale, lis, n.* het geen eigenlijk een bijv. n. is en waaronder *vinculum vel tegumentum*, verstaan of ook bijgevoegd wordt; zoo als men bij *Suetonius* in het leven van *Augustus* vindt. In de pandecten komt het als zelfst. voor, b. v. *si miles tibiale vel humerale alienavit*, enz. Zamenstell. hoozeband, *vinculum tibialibus adstringendis serviens.* Hoozevoeteling, *pars inferior tibialium, cui pes inseritur.*

Hoozen, b. w. *haurio, hausi, haustum, haurire et exhaurire.* Van hier: hoozer, *qui exhaurit aquam, haustor, oris, m.* bij *Lucanus.* Hoozing, *haustus, us,*

ut, m. vel actio hauriendi, vel exhauriendi. Hoosvat, *haustrum, i, n.*

Hop, (hoppe), v. eene bekende plant in de bierbrouwerijen noodig, *lupus, i, m.* bij *Plinius*; in het gemeen *lupulus, i, m.* bij *Scheller*; *Linnaeus* zegt *humulus*, of *humulus lupulus*. Wilde hop, *lupus salictarius*. Zoo ligt als hop, *lupulo levius*. Hop plukken, *calligere lupulum*. Hop droogen, *siccare lupulum*. Van hier: hopachtig, *lupulo similis, lis, le*. Zamenstell. hopakker, *ager cultui lupi, lupuli, vel humuli inserviens*. Hopbol, *flos lupi, lupuli vel humuli*. Hopeest, *furnus lupo, lupulo vel humulo torrefaciendo inserviens*, bij *Scheller*. Hopketel, *ahenum humulo coquendo inserviens*. Hopkooper, *humuli, lupi vel lupuli negotiator*. Hopland, hetzelfde als hopakker. Hopbouw, *cultus, lupi, lupuli vel humuli*. Hopplant, *planta humuli*. Hopkiem of hopspruit, *cyma humuli, lupi vel lupuli, asparagus vel turio lupi, lupuli vel humuli*, bij *Scheller*. Hoppestaak, *pertica humulo sustentando serviens*, bij denzelfden. Hoppezak, *saccus humulo servando serviens*. Van hier ook het bedr. w. hoppen: b. v. het bier hoppen, *cerevisiam humulo lupo vel lupulo condire*. (*as, f.* bij *Plin.*

Hop, m. een zeltere vogel, *upupa*,

Hopen, b. w. *spero, avi, atum, are; exspecto, avi, atum, are*. Voor vertrouwen, *confido, isus sum, idere alicui vel aliquo*. B. v. op God hopen, *confidere Deo*. Het beste hopen, *sperare recte*, bij *Cicero*. In het gemeene leven neemt men het ook voor wenschen; ik hoop dat dit gebeuren zal! *spero eonfore*.

Hopman, m. *dux, ducis, m. centurio, onis, m.* (dit is eigenlijk een hoofdman over honderd) *praefectus multitudinis*, bij *Weiland*; doch, dit dunkt mij, is geen goed latijn.

Hopperd, m. *cerevisia, adhuc cum lupo, lupulo vel humulo mixta*.

Hor, v. *lignum quoddam funi alligatum, quod, a quaesitis circumactum, strepitum edit*.

Horb, eene kleine stad in Duitschland, *Herba, ae, f.*

Horde, v. een Tartarisch woord, volgens het zeggen van den grooten *Weiland*; ik durf dit niet bevestigen, noch ontkennen, als zijnde in die taal geheel onkundig: hetwelk gebruikt wordt, zegt *Weiland*, van een zwervend herderleger van volken, die hun leven lang in zulke horden omtrekken; het zoude dus zijn: *cohors Sarmatarum vel Scytharum, pastoralem vitam agens, in plaustris habitans et circumvaga*.

Horde, v. een stuk werks van teen gevlochten, *crates, is, f.* bij *Caesar*; *Varro* zegt *cratis, is, f.* Verkleinw. hordetje, *cratincula, ae, f.* bij *Cato*. Van horden gemaakt. *cratitius, a, m.* bij *Vitr.* Zamenstell. hordenmaker, *confector cratium*. Hordenvlechter, *contextor cratium*. Hordenwand, *paries cratitius vel e cratibus confectus*.

Horen, (ook hoorn), m. *cornu, u, n. inde lin. in singulari numero, in plur. cornua, uum, ibus, ua*, enz. verkleinw. *corniculum, i, n*. Van hier de spreekwijs: iets op zijne horens nemen, *opus difficile perficiendum suscipere*. De horens afstooten, is zoo veel als zijn aanzien of vermogen verliezen, *auctoritatem vel vim suam perdere*. Zijne horens opsteken, *irascor, atus sum, asci, vel auctoritate sua uti*. Iemand horens opzetten, *dedecore aliquem adficere*; ook *valorem alicujus adulterare*, bij *Scheller*. Van horen gemaakt, *corneus, a, m.* B. v. een hôrenen kam, *pecten corneus*. Ook de spitse hoeken van iets: b. v. horenen of hoornen des altaars, *cornua altaris*. Tot horen worden, *cornesco, escere*, bij *Plinius*. De horen des overvloeds, *cornu copiae, benignum cornu*, bij *Horat*. Ook een werktuig om op te blazen, *cornu, buccina, ae, f. et buccinum, i, n.* bij *Plinius*. Op den horen blazen

cor-

Digitized by Google

cornu canere; ook *buccino*, *āvi*, *atum*, *are*, bij *Varro*. Een horen om dobbelſteenen mede te werpen, *loculus*, *i*, *m.* bij *Varro*; *pyrgus*, *i*, *m.* bij *Horatius*; *orca*, *ae*, *f.* bij *Perſius*. Van hier; blaashoorn en toethoorn, ook kinkhoren genoemd, *buccina*, *ae*, *f.* bij *Ovidius*. Horenachtig, bijv. n. *cornu ſimilis*, *lis*, *le*. Horen is ook de hoef van een paard en andere beesten, zie Hoef. Zamenſtell. horenbeest, *bestia cornibus armata*, bij *Cicero*. Horenblazer, *cornicen*, *icinis*, *m. buccinator*, *oris*, *m.* Horenblad, *ceratophyllum*, *i*, *n.* bij *Linnaeus*. Horendier, *rhinocerós*, *otis*, *m.* bij *Plinius*. Horendrager, *corniger*, *era*, *erum*; *cornutus*, *a*, *m.* Van eenen man zoude men kunnen zeggen, *arrhenonis inſtar coronatus*. Horengeld, *cenſus armentis impoſitus*. Horenloos, *cornibus carens*. Horenſlak, *cochlea*, *ae*, *f.* bij *Cicero*. Horenſlang, *cerastes*, *ae*, *m.* bij *Plinius*. Horenparkement, *membrana vitulina*. Horenvee, *pecus cornigerum*, *armenta*, *orum*, *n. plur.* bij *Ovidius*. Horenwerk, *brachia munitionis*, bij *Scheller*; ik zoude verkiezen, *cornua vel anguli extremi munitionum*. Horentoren, heeft *Kiliaan* mogelijk voor horentor, *vespa*, *ae*, *f. crabro*, *bronis*, *m.* Horenvoetig, *cornipes*, *edis*, *omn. g.* Horenworm, een worm, die zich in de bladeren windt, *involvulus*, *i*, *m.* Horenziek of horendol, *petulcus*, *a*, *m.* Horenſteen, *lapis corneus*, bij *Scheller*.

Horizon, (horizont), m. dit is eigenlijk een Grieksch woord ὁρίζων gezigteinder, *terminus visus vel oculorum*, *horizon*, *finitor*, *oris*, *m.* volgens *Scheller*. Overdragtig wordt het ook gebruik voor begrip, *intellectus*, *us*, *m. captus*, *us*, *m. ingenium*, *ii*, *n.* B. v. dit is buiten mijnen horizon, *hoc est ſupra captum meum*, *vel hoc ingenium meum ſuperat*, *vel hic ingenium meum claudicat*.

Horn, m. eigenlijk eene ſpits uitſtekende hoek, hetzelfde als horen beteekenende. Van hier: is de benaming van verſcheidene plaatſen op uitſtekende hoeken aangelegd, afkomſtig: b. v. in Friesland vindt men dijkshorn, *vicus vel pagus in extremo agri angulo ſitus*.

Hornalb, eene kleine ſtad in Wurtemberg, *Hornalba*, *ae*, *f.*

Horoskoop, o. zegt *Weiland*, zeker volgens het voorbeeld van *Vondel*, door hem aangehaald: ik zoude dit woord anders liever mannelijk veronderſtellen, naar de afkomst van het Griekſche woord en het latijnſche daarvan ontleend, *horoscopus*, *i*, *m.* Men zegt ook, zoo ik mij niet vergiſſe, in den gemeenen trant: den horoskoop trekken en niet het horoskoop. Wij verſtaan voor het overige thans door dat woord, *fatum genitali hord alicui haece in terra praeſcriptum*. Iemand, die daarin kundig is, of horoskooptrekker, is bij *Gellius*, *genethliacus*, *i*, *m.* De ervarenheid daarin of de horoskooptrekkunde, is *genethlialogia*, *ae*, *f.* bij *Vitr.*

Horrel, m. zoo veel als een ſtoot, *offenſatio*, *onis*, *f.* bij *Quint. concuſſio*, bij *Colum.* en *concuſſus*, *us*, *m.* bij *Plinius*. In het gemeene leven gebruikt men dit woord voor eene kleine onenigheid, *altercatio*, *onis*, *f.* Van hier: horrelvoet, *pes mutilus*. B. v. die man heeft eenen horrelvoet, *homo iste pede mutilus est*.

Hort, m. *ictus*, *us*, *m. pulſus*, *us*, *m.* bij *Cicero*. Iemand eenen hort geven, *ictum vel pulſum inferre alicui*; ook *impellere aliquem*. Ook voor eene hapering, *offendiculum*, *i*, *n.* Met horten en ſtooten, *cunctanter*, *oscitanter*, *pedetentim*, *adv.* bij *Cicero*. Van hier:

Horten, o. w. *pedetentim incedere*. Voor bonzen of aanſtooten, zegt men ook horten, het geen veel overeenkomst met het Franſche woord *heurter* heeft, *pulſo*, *āvi*, *atum*, *are*. Van hier: hor-

ting,

Digitized by Google

ting, v. *incurſus, us, m. incurſio, onis, f.* bij *Cicero; pulſatio, onis, f.* Zamenſtell. hortwinden, *repercuſſus ventorum.*

Horton, eene kleine ſtad in Engeland, *Hortonia, ae, f.*

Horzel, v. de grootſte ſoort van wespen, *crabro, onis, m.* bij *Plautus; tabanus, i, m.* bij *Plinius.* Van hier: horzelen, *bombylo, avi, atum, are; ſtrepitum edere;* ook *rixor, atus ſum, ari; litigo, avi, atum, are.* Horzeling; v. *bombylus, i, m. ſtrepitus, us, m.* ook *rixa, ae, f. litigatio, onis, f.* en *litigium, ii, n. lis, litis, f.*

Hosſebosſen, o. w. *ſuccutio, cuſſi, cuſſum, cutere; quaſſo, avi, atum, are.* Het hosſebosſen, *ſuccuſſio, onis, f. ſuccuſſus, us, m. quaſſatio, onis, f.*

Hot, v. het dik van geſchifte melk, *craſſamen vel craſſamentum lactis coagulati.* Het verkleinw. hotje wordt in ſommige oorden van ons land voor een klein oogenblik gebruikt, doch in den laagſten ſtijl, *paryum temporis momentum.*

Hotſen, o. w. bijna hetzelfde als hosſebosſen, *quatio, quaſſi, quaſſum, quatere.*

Hotten, o. w. *coagulo, avi, atum, are.* B. v. de melk is gehot, *lac coagulatum eſt.* Ook voor gaan, voortgaan, gelukken, *procedo, ceſſi, ceſſum, cedere.* B. v. de zaak wil niet hotten, *res non procedit.* Dat zal niet hotten, *hoc non bene evenier.*

Hou, een tuſſchenwerpſel, om ſtil te houden, *eho! ohe! vel heus! int.*

Houden, b. w. eigenlijk iets met de hand of op dergelijke wijs, aanvatten, *teneo, tenui tentum tenere, habere.* Dit woord heeft een uitgeſtrekt gebied in vele ſpreekwijzen: het papier tegen het licht houden, *chartam luci opponere.* Den zak open houden, *aperire ſaccum.* Iemand den toom kort houden, *coerceo, cui, citum, ere, vel cohibere aliquem.* De vork bij den ſteel houden, *rem bene arripere.* Iemand in het oog houden, *obſervo, avi, atum, are aliquem.* Voor inhouden, bevatten, *contineo, ui, entum, inere.* B. v. die zak houdt twee mudden, *ſaccus iſte duos modios continet.* Voor vallen bewaren, *ſuſtento, avi, atum, are.* Ook wederkeerend: houd u vast, *retinete.* Op iets betrouwen: b. v. ik houd mij aan Gods woord, *confido verbo Dei.* De vlugt beletten: b. v. wij konden hem met ons tienen niet houden, *nos decem illum retinere non poteramus, vel illi fugam impedire non poteramus.* Hierheen behoort de ſpreekwijs: het uitgeworpen anker hield het ſchip, *anchora ejecta navem retinebat vel ſtare faciebat.* Den mond houden, *taceo, cui, citum, cere.* Door dwang de beweging ſtuiten, *coercere.* B. v. het paard in toom houden, *freno equum coercere.* Voor ophouden, *moror, atus ſum, ari.* B. v. ik zal u niet langer houden, *non diutius te morabor.* Zich wel houden, *bene ſe gerere; fortem ſe praestare.* Zijn woord houden, *ſtare promiſſis, ſolvere fidem, exhibere vocis fidem,* bij *Phaedrus.* Iemand vrij houden, *ſolvere pro aliquo.* Het met iemand houden, *ſtare ab vel cum aliquo,* bij *Cicero; facere cum aliquo, rebus alicujus ſtudere, deſcendere ad partes alicujus,* bij *Tacitus; pro aliquo ſtare,* bij *Ovidius.* Het met eene vrouw houden, *conſuetudinem ſtupri habere cum aliqua.* Zich bij zijn beſluit houden, *tenere propoſitum,* bij *Nepos.* Voor oordeelen, *judico, avi, atum, are.* B. v. waar houdt gij mij voor? *qualem me judicas?* of *qualis tibi videor?* Voor gelooven, *credo, didi, ditum, ere.* Waar voor houdt gij dat? *quid de illo credis, putas, vel arbitraris?* Voor ſchatten, *aeſtimo, avi, atum, are, habere.* Ik houd hem in hooge waarde, *magni illum aeſtimo, in magna pretio illum habeo, vel magni facio.* Ik houd u voor een geleerd man, *doctum te habeo,* bij *Scheller; vel videris mihi doctus.* Koers houden, *petere, tendere, dirigere ſurſum.* Voor gebruiken: b. v.

Digitized by Google

hij houdt koets en paarden, *curru equisque uti solet*. Voor onderhouden: b. v. paarden honden, *alere equos*. Van hier: paarde of stalhouder, *equorum altor vel qui equos mercede locat*. Een feest houden is zoo veel als vieren, *agere vel celebrare festum*. Voor gewennen zegt men: iemand ergens aan of bij houden, *adsuefacere aliquem alicui rei*. Ik houd mij bij mijne oude gewoonte, *vitam meam vivo* Iemand aan zijn woord houden, *obstringere vel obligare aliquem promissis*. Van hier het verl. d. gehouden, *obstrictus, obligatus, a, m*. Ook zegt men: ik ben gehouden dit te doen, *debeo hoc vel illud facere*. Voor blijven: b. v. hij houdt zich te huis, *domi manet vel tenet se domi*. Voor stil blijven, *consistere, vel subsistere*. B. v. houd daar! *subsiste vel consiste illic!* Voor ongemakkelijk zijn: b. v. dat zal sterk of hard houden, *hoc difficile erit, res ista difficultate non carebit*. Voor duren, b. v. dat kleed houdt zich goed, *vestis ista durat*. Voor, niet veranderen: b. v. die kleur houdt, *color iste non mutat*. Wederkeerend zegt men: zich houden, voor, niet sterven, niet bankeroet gaan, *sustentare se, vel sustinere*. B. v. hij houdt het nog al! *adhuc se sustinet*. Voor veinzen, *simulare*. B. v. hij hield zich doof, *surdum se simulabat*. Voor beminnen, *amare*. Van iemand houden, *amare, diligere aliquem*. Ook gebruikt men het voor uithouden: b. v. de stad zal het niet uithouden, *oppidum obsessionem non sustinebit, vel non se sustentabit*. Het ijs kan niet houden, *glacies portando non est (scilicet apta)*. Die kalk houdt niet, *calx ista decidit*. Hier heen behoort de spreekwijs: dit bewijs houdt geen steek, *argumentum hocce falsum est, vel non sufficit*. Proef houden, *experimento satisfacere*, volgens *Scheller*. Zich bij iets houden: b. v. ik houde mij bij deze kost, *huicce cibo inhaereo*, bij denz. Ook zegt men: tegen iemand houden, *aequare aliquem vel parem esse alicui*. Voor sparen: b. v. die man houdt zijn geld, *homo iste pecuniae parcit, vel parcus est*. Zich reisvaardig houden, *paratum esse itineri*. Van hier: houding, *facies, ei, f. habitus, us, m.* bij *Cicero*. Zamenstell. houkind, *alumnus, i, m.* zoo veel als voedsterling.

Hout, o. *lignum, i, n*. In het algemeen, om te bouwen, zegt men: *materia, ae, f.* bij *Caesar*; ook *materies, ei, f*. Van hout of houten, bijv. n. *ligneus, a, m*; ook vindt men *ligneolus, a, m*. B. v een houten mes, *cultor lignens*. Hout schaven, *runcino, avi, atum, are*, bij *Varro*. Hout zagen, *lignum serra secare vel dividere*. Hout kappen, *lignum caedere*, bij *Plautus*. Om werken te maken voor een leger is het: *materior, atus sum, ari*, bij *Cicero*. Hout halen, *lignor, atus sum, ari*, bij *Livius*. Uitgaan om hout te halen, *lignatum ire*, bij *Caesar*. Talhout zoo veel als telhout, *lignum dissectum quod numero venit*. Voor de takken van eenen boom, *ramus, i, vel rami, orum, m. plur*. B. v. die boom heeft te veel hout, *arbor ista nimis ramosa est*. Hout uit den boom nemen, *concidere arborem*. In het hout schieten, *effundi in materiam vel sylvescere*, bij *Scheller*. Hout wordt ook voor bosch genomen, *sylva, ae, f*. B. v. men vindt daar veel hout, *multae illic sylvae sunt, vel loca ista sylvestria sunt*. Hout, is ook een houten beeld: b. v. een hout aanbidden, *ligneam colere imaginem vel statuam*. In de beteekenis van bosch zegt men nog: de Haarlemer hout, *sylva vel nemus Harlemensis vel Harlemense*. Een boom of stuk ten aanzien van de gesteldheid zijns houts: b. v. brazilienhout, *ligum acanthinum*. Eikenhout, *lignum quercum*, enz. Verkl. houtje, *parvum lignum*. Spreekw. op zijn eigen houtje, *propria auctoritate*. Van hieri houtachtig en

Digitized by Google

en houtig, *ligneus et lignosus, a, um.* Houting, m. een soort van visch, *thymaris, idis, f.* bij *Plinius.* Zamensteller, hontakker, *ager lignarius.* Houtbeitel, *cuneus lignarius.* Houtboer, *rusticus lignarius.* Houtbok, *vara ferrando ligno inserviens.* Houtdief, *fur lignarius.* Houtdraaijer, *tornator lignarius.* Houtgerigt, *jus sylvaticum.* Houtgraaf, *judex de rebus ad sylvam pertinentibus.* Houthakker, *lignicida, ae, m.* bij *Scheller.* Houthouwer, *concisor lignorum.* Houtkloover, *disfector lignarius.* Houtkooper, *emtor lignorum, negotiator lignarius.* Houthandel, *negotiatio lignaria,* bij *Scheller.* Houthandelaar, hetzelf de als houtkooper, in de tweede beteekenis. Houthaas, *lepus sylvester vel sylvaticus.* Houthoop, *strues lignaria.* Houtkraai, *picus niger maximus nostras,* bij *Klein.* Houtkever, *scarabaeus lignarius.* Houtmade, *i termes vel teredo, inis.* Houtmarkt, *forum lignarium.* Houtmeter, *mensor lignarius.* Houtmijt, *pyra, ae, f. rogus, i, m.* Houtschild, volgens *Weiland,* zoo veel als kruijer, *bajulus, i. gero, onis, m. gerulus, i, m.* Houtschuur, *apotheca lignaria,* dewijl *apotheca* niets anders dan eene bergplaats beteekent. Houtslang, *coluber sylvestris.* Houtsnip, *rusticula, ae, f.* Houtstapel, *strues vel congeries ligni; rogus, i, m.* Van eenen houtstapel, *rogalis, lis, le,* bij *Ovidius.* Houtskool, ook wel houtkool genoemd, *carbo, onis, m.* bij *Cicero.* Houtteller of houttelder, *homo, qui lignum numerat.* Houttuin, *hortus lignarius.* Houtvester, *sylvarum nemorumque praefectus.* Houtvlot, *rates, is, f.* Houtwachter, *sylvarum custos.* Houtwagen, *plaustrum lignarium.* Houtwerk, *opus ligneum.* Houtwinkel, *officina lignaria,* enz.

Houvast, o. alles wat dient om vast te houden, *retinaculum, ri, n. fibula, ae, f. catena, ae, f. anteris, idis,* bij *Vitruvius.* Ook zijn houvasten in de bouwkunde, het geen wij ankers noemen, *ancones, um, m. plur.* bij denzelfden. Eigenlijk moet het zijn houdvast, naar het gebruik: *quem penes arbitrium est et jus et norma loquendi,* heeft te onregt, de *d* weggeworpen.

Houw, bijv. n. en bijw. *submissus, a, um, adv. submisse.* Het is alleen gebruikelijk in de spreekwijs: houw en getrouw zijn, *submisse et fideliter se gerere, vel submissum et fidelem esse.*

Houw, v. is in Gelderland een hard vliesje aan de oogen van paarden en andere beesten, zich uit den hoek van het oog over den appel heentrekkende, bij *Kiliaan, unguis, membranula quaedam in oculo.*

Houw, m. een slag door houwen veroorzaakt, *ictus vel vulnus caedendo allatus vel allatum;* ook *plaga caedendo allata.* Houw is ook de hakking van een bosch, *caedes, is, f.* bij *Gellius.* B. v. dat is hout van den tweeden houw, *lignum hoc caedis secundariae est.* Vrijheid om in een bosch te hakken: elk mag op zijne beurt den houw doen, *unicuique sua vice lignum caedere licet.* Ergens den vollen houw vinden, *abunde alicubi grassari.*

Houweel, o. *ligo, onis, m. rutrum, i, n.* bij *Plinius,* zoo ook *runcina; ae, f. pastinum, i, n. bipalium, ii, n. capreolus, i, m.* bij *Colum.*

Houwen, b. w. *caedo, cecidi, caesum, caedere,* bij *Caesar; concido, idi, isum, idere,* bij *Colum.* Van een houwen, *intercidere,* bij *Caesar.* Uithouwen, *excidere, et incidere,* bij *Cicero.* Hout houwen, *caedere vel secare lignum.* Beeldhouwen, *lapideas vel ligneas fingere statuas.* Steenhouwen, *caedere lapides.* Van hier: steenhouwer, *lapicida, ae, m.* Er op in houwen, *promiscue ferire.* Van hier: houwer, *caesor, oris, m. percusor, oris, m.* bij *Scheller.* Voor zwaard, *ensis, is, m. machaera, ae, f.* bij

Digitized by Google

Plautus. Houwing, *caedes, is, f, percussio, onis, f.* Van het hout, *fectio, onis, f.* bij *Scheller.* Houwer is ook eene plaats, waar men de visch in bewaart, *ichthyotrophium, ii, n.* bij *Col. piscina, ae, f.* bij *Cicero.* Ook ieder plaats waar men iets bergt, *receptaculum, i, n.* bij denzelfden. Zamenstell. houwbijl, *securis ad caedendum.* Houwblok, *stipes, itis, m. truncus, i, m. ad caedendum.* Houwbosch, *sylva caedua.* Houwdegen, *ensis ad caedendum,* bij *Scheller.* Houwhamer, *malleus ad caedendum.* Houwmes, *culter ad caedendum,* enz.

Hovaardig, bijv. n. zie Hoogmoedig, als ook hovaardigheid en hovaardij.

Hoven, b. en o. w. *convivio excipere aliquem, vel regio more excipere aliquem;* onz. *convivor, atus sum, ari; epulor, atus sum, ari; more Graeco vivere.* Spreekw. daar geen brood is, is het kwaad hoven, *ubi panis deest, male convivamur.*

Hovenier, m. *hortulanus, i, m. mercenarius, a, m.* In het gemeene leven is hovenieren, *hortum laborare, colere.* Hij is aan het hovenieren, *hortum laborat, vel colit.* Vrouwel. hovenierster, *cultrix horti.*

Hozel of paardevlieg, v. *asilus, i, m.* bij *Virg.*

Hucheu, eene stad in China, *Hucheia, ae, f.*

Huds, v. eene slet, een versleten kleedje, *pannus, i, m. vilis; panniculus tritus et lacer.*

Hui, v. zoo veel als wei, *serum, i, n.* Tot hui worden, *feresco, escere,* bij *Plinius.*

Huichelen, o. w. *simulo et dissimulo, avi, atum, are; dissimulare sensus suos,* bij *Scheller.* Van hier: huichelachtig, *dissimulatus, a, m; falsus, a, m.* Huichelaar, *simulator, oris, m. dissimulator, hypocrita, ae, m. hypocrites, ae, m.* Huichelaarster en huichelares, *femina dissimulans, falsa.* Huichelarij, *dissimulantia, ae, f. et dissimulatio, onis.* Huichelij en huicheling, zija hetzelfde. Huichelchristen, *simulator probitatis Christianae, solam Christiani speciem habens.* Huichelgeloof, *fides ficta, simulata, falsa.* Huichelsch, bijw. *dissimulanter, simulate, falsè, ficte, adv.*

Huid, v. *cutis, is, f.* ook *pellis, is, f. corium, ii, n.* bij *Cicero;* verkleinw. *cuticula, ae, f.* bij de geneeskundigen wordt *cuticula* meest genomen voor de opperhuid, ook *epidermis* of *cutis superior* genoemd. Eene schape huid, *vellus, eris, n.* Van eenen os of eene koe, *tergus, oris, n.* bij *Plinius.* De afgetrokkene huid van eenen leeuw, *exuviae, arum, f. plur.* Het geen tusschen de huid en het vleesch is, *intercus, utis, omn. g.* Eene ruauwe huid, *crudum corium,* bij *Vitruvius.* Met huid en haar, *totus, a, m; universus, a, m, omnino, adverbium.* Spreekw. ik ben er met de heele huid afgekomen, *incolumis evasi.* In de gemeene taal zegt men ook, de dingen door de huid zien, *penetrare rem vel penitus perspicere.* Iets op de huid krijgen, *vapulo, avi, atum, are.* Met de huid betalen, *luere poenas capite, vel capite mulctari.* De huid wagen, *omnia periclitari.* Zijne huid ten duurste verkoopen, *non inultum perire,* bij *Sallust. vel vitam suam care vendere,* bij *Scheller.* Ook worden de buitenste planken, waarmede een schip betimmerd is, huid genoemd, *tabulatio navis exterior.* Zamenstell. aalshuid, *pellis anguillae.* Beerenhuid, *pellis ursina, vel exuviae ursi.* Huidenkooper, *pellium negotiator.* De huid afdoen, *pellem exuere;* ook *excorio, avi, atum, are.* [illegible] (als heden.

Huiden, bijw. van tijd, zoo veel

Huidvetten, o. w. *pelles conficere, corium parare;* hetzelfde als leertouwen. Van hier: huidvetter, *coriarius, ii, m. pellium confector.* Huidvetterij, *officina coriaria vel locus ubi pelles paruntur.*

Huif, v. *velum, i, n. velamen, inis, n. velamentum, i, n.* Iemand

maud de huif afligten, *denudare mentem alicujus, cogitata alicujus patefacere*, bij *Nepos.* Huif wordt ook voor hulfel gebruikt, *capitium, ii, n.* bij *Varro.* Het linnen overdek van een rijdtuig wordt ook huif genoemd en is: *penula, ae, f.* bij *Vitruvius.* Dus zoude een huifkar, *carrus penulatus*, zijn. Ook is huif de tweede maag der dieren, *stomachus secundus.*

Huig, v. de lel, het tapje achter de tong aan den ingang der keel, *columella, ae, f.* bij *Cicero.* De huig hangt, *columella pendet.* De huig ligten door zout, *sale columellam relevare.* Figuurlijk: iemand de huig ligten, *clam subripere alicui aliquid.* De huig wordt ook gebruikt voor eene keelontsteking, *angina, ae, f.* B. v. hij is aan de huig gestorven, *anginâ mortuus est.*

Huik, v. *calantica, ae, f.* bij *Cicero; mitra, ae, f. vitta, ae, f. capitium, ii, n.* bij *Varro.* De huik naar alle winden hangen, *scenae vel tempori servire*, bij *Cicero; uti foro*, bij *Terentius; se ad omnia adcommodare.* Eene huik noemde men ook een dekkleed, waarmede een kind in onecht geteeld, bedekt wierd en door de ouders bij het trouwen als het hunne erkend wierdt, *peplum, i, n.* Van hier: onder de huik trouwen, *post infantem natum matrimonio jungi, infanti, peplo involuto, praesente.* Huik is ook een geheel ander woord, eene nedergebukte houding beteekenende: op de huik zitten, anders ook op de hurken zitten, *conquinisco, iscere.* Van huik in de eerste beteekenis is: huikmaker, *mitrarum, vittarum, calanticarum, peplorum confector.* Verkl. huikje, *mitella, ae, f.* bij *Cic. vittila, ae, f.*

Huiken, o. w. zoo veel als nederbukken, hurken, *inclinatis clunibus desidere, conquinisceré.* Het is ook een woord in de zeevaart gebruikelijk en is wanneer men met ingegijpte zeilen zeilt, *velis quodammodo contractis navigare.*

Huilen, o. een klanknabootsend werkwoord, *ululo, avi, atum, are.* Wanneer het van honden, wolven enz. gezegd wordt. Van de winden zegt men ook: *stridere.* Van menschen, *ejulo, avi, atum, are.* Met eene luide en klagelijke stem weenen, meest met het denkbeeld van iets laags: B. v. de man huilde als een kind, *vir infantis instar plorabat*; ook is het *lamentor, atus sum, ari; lacrymo, avi, utum, are; fleo, flevi, fletum, flere.* Van hier: het gehuil, o. *ululatus, us, m. ejulatus, us, m. stridor, oris, m. ploratus, us, m. lacrymatio, onis, f. fletus, us, m. lamentatio, onis, f.*

Huis, o. *domus, us, f.* bij *Cicero; domicilium, ii, n. aedes, ium, f. plur. aedificium, ii, n. sedes, is, f.* en *tectum, i, n.* alle bij denzelfden; verkleinw. *domuncula, ae, f. nedicula, ae, f.* bij *Cicero.* Een huis bouwen, *aedifico, avi, atum, are domum.* Van huis tot huis, *circum domos vel ostiatim, adv.* B. v. van huis tot huis bedelen, *ostiatim mendicare.* In huis, te huis, *domi*; wanneer men er de *pronomina* mijn, uw, zijn, enz. voorzet, staan dezelve in den tweeden naamval: b. v. in mijn, uw, of zijn huis, *meae, tuae vel suae domi*; ook kan men zeggen, *in mea, tua vel sua domo.* Te huis blijven, *manere domi, non prodire in publicum, abstinere publico.* Te huis hooren, *habitare, natum vel ortum esse.* B. v. waar hoort gij te huis? *ubi habitas? ubi natus es?* Naar huis gaan, *ire domum.* Van huis, *domo.* Van huis gaan, *exire domo, prodire in publicum.* Iemand te huis brengen, *comitari aliquem domum.* Ook gebruikt men deze spreekwijs om te zeggen: het is mij ontgaan, wie hij is, *quis sit, memoria mea excidit.* Waar zal men dat te huis brengen? *quomodo hoc explicandum?* De vloot komt te huis, *classis portum instrat.* Ik ben daarvan niet te huis, *hoc meis moribus contrarium*

Digitized by Google

amare. Ter harte: b. v. niets gaat mij meer ter harte, *nihil mihi magis cordi est, vel nihil antiquius habeo*, bij *Cicero*. Van harte, gaarne, *libenter, libentissime, non gravate, et non gravatim, propensè, adv.* Met een opregt hart, *integriter, caste*. Verkleinw. hartje: het geen dikwijls voor een troetelwoord gebruikt wordt: mijn hartje! *mea vita! corculum meum*, bij *Plautus*; *meum delicium, meum suavium, mea voluptas unica, mel meum*, bij denzelfden; *animulus, i, m.* Ook zegt men: in het hartje van den zomer, *adulta aestate*. In het hartje van den nacht, *mediâ nocte vel intempestâ nocte*. Van hier: hartelijk, *cordatus, a, m.* Voor vurig, *ardens, entis, omn. g.* B. v. hartelijke gebeden, *ardentes preces, vel fervidae*. Voor genegen, *propensus, a, m*; *benevolus, benignus, amicus, sincerus*. Hartelijkheid, v. *propensitas, atis, f. ardor, oris, m. benevolentia, ae, f. benignitas, atis, f. amicitia, ae, f. sinceritas, atis, f.* Bijw. hartelijk, *cordatè, ardenter, propensè, benevolè, benignè, amicè, sincerè, adverbia*. Hartig, hetzelfde als hartelijk, doch in den gemeenen trant noemt men ook hartig, iets, dat sterk gezouten is: b. v. dat vleesch is vrij hartig, *caro ista satis salita, vel salsa est, caro salita*, staat bij *Fabianus*. Zamenstell. hartader, *arteria, ae, f.* Harteleed, *dolor, aegritudo, molestia animi, cordolium, ii, n.* bij *Plautus*. Harteloos, *fractus animo*. Hartelust, *vera vel summa animi oblectatio*. Hartklopping, v. *palpitatio cordis*. Hartklep, *valvula cordis*. Hartbeen, *os pectoris, vel os sterni*. Hartekamer, *ventriculus cordis*. Hartkoorts, *febris cardiaca*. Hartlapje, *auricula cordis*. Hartenet, *reticulum pectorale*. Hartzak, *pericardium, ii, n.* Hartslag, *pulsus cordis*. Hartspanning, *morbus cardiacus*, zegt *Stheller*; ik zoude liever zeggen: *morbus e nimia tensione cordis oriens*; of enkels *tensio cordis*. Hartewee, *cardialgia, ae, f.* Hartevriend, *suavis amicus ex animo*, bij *Cicero*; *intimus*. Hartvriendschap, *interior amicitia*, bij *Livius*. Hartzeer, *dolor, oris, m. aegrimonia, ae, f. angor animi*; zie verder droefheid. Hartgewas, *polypus cordis*.

Hartstogt, m. *affectio animi*, bij *Cicero*; *affectus, us, m. animi motio, motus animi, commotio animi*, alle bij *Cicero*. Voor drift, *fervor, oris, ardor, oris, m.* Genegenheid, *cupido, inis, f. cupiditas, atis, f. libido, inis, f.* Voor aandoening, neemt men de eerste beteekenissen van hartstogt: zijne hartstogten waren in beweging, *animus illi commotus erat*. Zijne hartstogten bedwingen, *compescere vel constringere mentem, animo moderari*, bij *Cicero*; *imperare cupiditatibus, infrenare impetus*, bij *Plin.*

Haspel, m. *rhombus, i, m.* bij *Ovidius*. Het spreekwoord op den haspel passen, is: *omnia accurate curare et examinare*. Dat is een haspel van een mensch, zegt men in den gemeenen spreektrant, een sukkel, *homo nihili*. Van hier het bedr. w. haspelen, *ducere filain rhombum*, volgens *Scheller*. Ook beteekent haspelen zoo veel als verwarren, *turbo, avi, atum, are*; *commisceo, iscui, istum vel ixtum, iscere*. B. v. alles door elkander haspelen, *omnia commiscere*. Ook over eene zaak haspelen of twisten, *altercor, atus sum, ari*; *disceptо, avi, atum, are*; *de aliquâ re*. Van hier: haspeler (haspelaar), *turbator, oris, m. disceptator, oris, m. altercator, oris, m.* bij *Quintilian*. Haspeling, v. *turba, ae, f. disceptatio et altercatio, onis, f.* Haspelwerk, *opus sordidum, imperfectum*.

Haspelbasen, o. w. *tumultuor, atus sum, ari*; *strepo, ui, itum, ere*; *oblatro, avi, atum, are*; ook *altercor, atus sum*,

Digitized by Google

ari, cum aliquo. Hasſebasſerij: ook zegt men in Friesland gehasſebas, *tumultus, ſtrepitus, us, m. oblatratus, us, m. altercatio, onis, f.*

Haten, b. w. *odi, odiſſe, verbum defectivum.* Iemand haten, *ferri odio in aliquem, odio perſequi aliquem*, het *futurum participii, oſurus*, komt bij *Cicero* voor; *oſus, a, m*, bij *Plautus*, waarvoor meer *exoſus, a, m*, gebruikt wordt. Doodelijk hatende, *peroſus, a, m*, bij *Livius*. Van hier: hater, *oſor, oris, m.* Haatſter, v. *femina quae odit.* Hatelijk: waarvoor eertijds hatig in gebruik was, *odioſus, a, m; turpis, is, e; deformis, is, e; foedus, a, m*; bijw. *odioſe, turpiter, deformiter, foede, adverbia.* Hatelijkheid, v. *turpitudo, inis, f. deformitas, atis, f. foeditas, atis, f.* ook komt *invidia facti* zeer fraai in dezen zin bij *Sall.* voor.

Have, v. zoo veel als goederen, middelen, bezittingen, van het oude haven, hebben, *facultates, um, f. plur. opes, um, f. plur. fortunae, arum, f. plur. ſupellex, ectilis, f. poſſeſſio, onis, f.* Zoo zegt men ook varende have voor roerende goederen, *res mobiles.* Van hier: haveloos, dat bij ons gemeenlijk voor ſlordig genomen wordt, het is eigenlijk arm, behoeftig, die geene have heeft, *pauper, inops, egens, egenus, indigus.* Maar in den tweeden zin beteekent het ſlordig, om dat een arm mensch door gebrek aan het benoodigde natuurlijk een ſlordig aanzien hebben moet, dan is het: *ſordidus, a, m, et ſordidatus, a, m*, bij *Terentius.* Voorts, van hier: havezaat, aveſate en aveſathe, *villa, ae, f. praedium, ii, n.*

Haven, v. *portus, us, m.* In de haven leggen, *premere portum*, bij *Ovidius.* In de haven komen, *intrare portum.* Uit de haven loopen, *ſolvere e portu, prodire ex portu*, bij *Caeſar.* Voor de haven ten anker komen, *facere anchoras ante portum*, bij *Livius.* De mond van eenen haven, *oſtium vel introïtus, aditus portus*, bij *Cic.* Een land waar vele havens zijn, *portuoſa regio.* Daar geene havens zijn, *importuoſus, a, m*, bij *Tacit.* Spreekw. in behouden haven zijn, *periculis liberum eſſe* Fig. hij is in de haven zijner begeerte, *ſcopum ſuum attigit vel voti compos factus eſt.* Van hier: havencijns of havengeld, *pecunia, quae pro uſu portus ſolvitur.* Havenmeester, *praefectus vel magiſter portus; limenarcha, ae, m.* in de pandecten. Havenregt, *jus portus.* Havenvuur, *lucerna portus vel pharus, i, m.*

Havenen, b. en o. w. eigenlijk in de haven komen: doch het komt meest voor in den zin van reinigen, *mundo, avi, atum, are; luſtrare, purgare.* Ook behandelen: iemand wakker havenen, *male accipere aliquem.* Iemand naar zijne verdienſten havenen, *ornare aliquem ex virtutibus ſuis*, bij *Terentius.* Gehavend, v. d. ik ben daar ſlecht gehavend, *male me acceperunt.* Hoe zijt gij weer gehavend! *quam male ornatus es!* Voor afroſſen, *depexum aliquem dare, vel deverberare.* B. v. hij heeft hem deerlijk gehavend, *miſerrimum in modum exornatum dedit*, bij *Terent.*

Haver, v. *avena, ae, f.* Van haver, *avenaceus et avenarius, a, m*, bij *Plinius.* Zamenſtell. haverbrij, *puls avenaria.* Havergort, *avena ſemimolita.* Havermeel, *farina avenacea.* Haverpap, zie Haverbrij. Haverſtroo, *ſtramentum avenarium.* Haverveld, *ager avenarius.* Haverbier, *cereviſia ex avena cocta.* Havergras, *gramen avenaceum.* Haverroos, *roſa ſpinoſiſſima*, bij *Linnaeus.* Haverkaf, *palea avenacea.* Haverſtoppel, *ſtipula avenacea.* Haverdrank, *decoctum avenaceum.* Haverwortel, *ſcorzonera vel ſcorzonera Hiſpanica*, bij *Linn.*

Haverij, v. ſchade of verlies, *damnum, i, n. jactura, ae, f.* Ook

Digitized by Google

is haverij, schavergoeding, *compensatio damni.*

Haveres, m. zoo veel als een wilde esfenboom, *ornus, i, f.*

Havik, m. *accipiter, tris, m.* bij *Cicero; cenchris, idis, f.* bij *Plinius.* Zamenstell. havikskruid, *accipitrina, ae, f.* bij *Apul. hieratium, ii, n.* bij *Plinius.* Havikneus, *nasus aquilinus sive aduncus.*

Havre, of ook Havre de Grace, eene zeestad in Frankrijk, *Gratiae-portus.*

Hazelaar, m. *corylus, i, f.* bij *Virgilius.* Hazelnoot, *nux avellana.* Hazelhoen, *attagen, enis, m. lagopus; podis, m.* Hazelmuis, *mus avellanarum.* Hazelwortel, zeker kruid, *asarum, i, n. perpensa, ae, f.* beide bij *Plinius.*

Hebben, b. w. *habeo, ui, itum, ere.* Voor houden, *teneo, ui, entum, enere.* B. v. ik heb eenen stok in de hand, *baculum manu teneo.* Bezitten, *possideo, edi, essum, ere.* B. v. die man heeft veel goeds, *vir iste magnas opes possidet.* Verzien zijn met iets, *praeditum vel instructum esse aliqua re.* B. v. die man heeft vele deugden, *vir iste multis praeditus, instructus vel ornatus est virtutibus.* Voor iets, dat wij ondervinden: b. v. dorst hebben, *sitio, ivi, itum, ire.* Honger hebben, *esurio, ivi, itum, ire.* De koorts hebben, *laborare febri.* Ook voor weten: b. v. nu hebt gij mijn besluit, *nosti, tenes, habes meum consilium.* Voor verkrijgen, *accepio, epi, eptum, ipere.* B. v. morgen zult gij het geld hebben, *cras pecuniam accipies.* Bevoordeelen, *commodum creare.* B. v. wat hebt gij daaraan? *quod commodum res ista tibi creat?* Bekleeden: b. v. een groot gezag hebben, *magnae esse auctoritatis vel in magna auctoritate.* Voor toelaten: b. v. mijne ouders willen het niet hebben, *parentes mei non sinunt.* Voor moeten: doch dan volgt er de onbepaalde wijs achter: b. v. ik heb mij voor alle ondeugden te wachten, *debeo vitare omnia vitia;* of het geen beter is, *omnia vitia evitanda sunt mihi.* Ik heb zeer veel te doen, *valde occupatus sum, vel obrutus sum negotio.* In de gemeenzame verkeering zegt men ook: ik heb veel nering, *multum venio.* Iemand bedriegen, doch dan voegt men er ook wel beet, bij: ik heb hem beet gehad, *illum fefelli.* Van hier: hebachtig, bijv. n. *cupidus, a, m; avidus, a, m.* Hebbelijk, bijv. n. *aptus, a, m; habilis, lis, le; idoneus, a, m.* Hebbelijkheid, *aptitudo, inis, f. habilitas, atis, f.* Hebbelijkheid wordt ook voor gewoonte gebruikt, *consuetudo, inis, f. mos, oris, m.* Hebzucht, *avaritia, ae, f.* Hebzuchtig, *avarus, a, m.*

Hebreër, m. een afstammeling van Heber, *Hebraeus, i, m. Hebraeus, a, m.* Van hier het bijv. n. Hebreeuwsch, *Hebraicus, a, m.* B. v. de Hebreeuwsche taal, *lingua Hebraica.* In welken zin men Hebreeuwsch ook zelfstandig gebruikt.

Hecking, eene stad in Duitschland, *Hechinga, ae, f.*

Hecht, bijv. n. *solidus, a, m, firmus, a, m,* bij *Cicero* en *Ovidius.* B. v. een hecht werk, *opus solidum.* Fig. voor duurzaam, *durabilis, lis, le.* Hecht maken, *solido, avi, atum, are; firmare, consolidare, confirmare.* Van hier bedr. en onz. w. hechten, *ad vel alligo, avi, atum, are, illigare; figo, ixi, ixum, igere, ad vel affigere; adstringo, inxi, ictum, ingere; devincio, inxi, inctum, incire; connecto, exui, exum, ectere; conjungo, unxi, unctum, ungere; committo, isi, issum, ittere; adtexo, exui, extum, exere, et contexere,* alle bij *Cicero.* Zich sterk aan iets hechten, *deditum esse alicui rei.* Gehecht, v. d. *alligatus, a, m; fixus, affixus, adstrictus, devinctus, deditus.* Van hier: hechtenis, *detentio, onis, f.* zie verder op Gevangenis. Hechting, *conjunctio, onis, f.* com-

commissura, ae; f. mentis, us, m. compactio, onis, f. In de bouwkunde, *fugamentum*, i, n. Hechtsel, is hetzelfde. Hechtbalkjes, *capreoli, orum, m. plur.* bij *Vitruvius.* Hechtheid, *soliditas, atis, f. firmitas.* Hechtmaking, *solidatio, onis, f.* bij *Vitruvius.*

Hede, v. *fila cannabis crassiora.* In Friesland zegt men hiede.

Heden, een bijw. van tijd, *hodie, adv. hodierno tempore, die hodierno*; het is ook zoo veel als *nunc, in praesentiâ*, bij *Nepos. in praesentid*, bij denzelfden. Tot heden toe, *usque ad diem hodiernum, vel usque ad hunc diem.* Van heden af, *a die hodierno vel ab hoc die.* Heden ten dage, *hodie, hoc die, hoc tempore, nunc.* Van hier het bijw. hedendaags, zoo veel als heden ten dage, en het bijv. n. hedendaagsch, *hodiernus, a, m*; waarvoor *Hooft* ook hedensch gebruikt.

Heef, zie Hef.

Heel, bijv. n. en bijw. is in de dagelijksche taal meest gebruikelijk voor geheel, zie dat woord; als bijwoord beeft het de beteekenis van zeer: b. v. hij is heel ziek, *vehementer vel valde aegrotat.* Ik zoude er nog al heel wat tegen in kunnen brengen, *omnino multa objicere possim.* Het is heel wel, *rectissimum vel optimum est.* Heel en al, *sine exceptione.* Heel heeft ook de beteekenis van genezen, *sanatus, a, m.* B. v. de wond is heel, *vulnus sanatum est.* Niet gebroken, *infractus, a, m*; *vel non fractus, non lacerutus.* B. v. mijne schoenen zijn nog heel, *calcei mei nondum sunt laceri.*

Heel, bijv. n. en bijw. voor achterhoudend, *obscurus, a, m*, bij *Cicero.* Hij is niet heel voor zijne vrienden, *non integer vel sincerus in amicos est.* Van hier heelheid, v. *reticentia, ae, f. obscuritas, atis, f.* Van hier: helen voor verbergen, zie helen.

Heelen, b. en o. w. heel maken, genezen, *curo, avi, atum, are; sanare, medeor, eni, dep.* B. v. ik zal die wond rasch heelen, *brevi vulnus hocce sanabo.* Onz. heel worden, *sanesco, ui, escere et consanescere.* Van hier: heeling, *sanatio, onis, f. cura, ae, f. medela, ae, f.* Heelbaar, *sanabilis, lis, e.* Onheelbaar, *insanabilis, lis, le.* Zamenstell. heelloon, *merces medendi.* Heelkunst, *ars medica, ars medendi.* Heelkruid, *herba medica.* Heelmeester, *medicus, i, m.* Heelkracht, *vis sanandi, vis salutaris, vis medendi.* Heelkunde, *scientia medendi.* Heelmiddel, *remedium, ii, n. medicamentum, i, n.* Heelpleister, *emplastrum sanatorium* of liever *medicamentum sanationi inserviens.* Heelvleesch, *caro sanata.*

Heem, o. *domus, us, f. regio, onis, f. patria, ae, f. locus natalis.* De overblijffels zijn nog in de woorden: inheemsch, *patrius, a, m*; *domesticus, a, m*; en uitheemsch, *externus, a, m*; *peregrinus, a, m*, te vinden. *Kiliaan* noemt het heim, even als de Hoogduitschers; van waar ook heimelijk en geheim: hetwelk dus eigenlijk is: *quod inter parietes vel in secreto aedium parte fit.* Van heem stamt het woord heemraad en heemraadschap af, zijnde bij ons: *praefectus et praefecturà aggerum*, dewijl bij ons het behoud van den vaderlandschen grond, voornamelijk in de dijken bestaat. Van hier ook het bekende woord: heemwee of heimwee, *desiderium patriae.* B. v. hij heeft het heimwee, *desiderio patriae laborat*; het geen mij verwondert, dat door den grooten *Weiland* niet aangeteekend is.

Heen, een bijw. van plaats; de rigting naar eene plaats aanduidende: b. v. daar heen, *eo.* Ergens heen, *quoquam et quopiam.* Ginds heen, *illuc, istuc, illorsum.* Hierheen, *huc.* Nergens heen, *nusquam.* Waarheen? *quo? vel quorsum?* Ook wordt het voor werkwoorden geplaats, die eene begonnene verwijdering aanduiden:

den: b. v. heengaan, *abire*, *proficisci*. Heenkomen, *advenire*, *adpropinquare*. Ook geeft het, voor andere geplaatst eene voortduring te kennen: b. v. heenpraten, heenbabbelen, *fine intermissione loqui*. Ook bij uitdrukkingen van hartstogten geeft het den dood te kennen: b. v. ellendige, ik wil heen! *me miserum, mortem exopto!* Van hier waarschijnlijk het woord henekleed, *vestis mortuaria*. Schoon de afleiding van dit laatste woord verkiesselijker zij, volgens *Weiland* van het oude Frieſche woord, hune of hunne, den dood beteekenende: van waar het woord hune of hunnebedden, *sepulcra, orum, n. plur.* afteleiden is.

Heep, v. zoo veel als een hakmes, *machaera, ae, f.* bij *Suet. clunaculum, i, m.* bij *Gell. falx arborea*, bij *Scheller*.

Heer, o. het geen volgens *Weiland* zeer verkeerdelijk heir geſpeld wordt, is eene groote menigte van dingen, *copia, ae, f.* Gemeenlijk nemen wij het woord voor eene tot den krijg uitgeruſte menigte, *exercitus, us, m. copiae, arum, f. plur.* Zamenſtell. heerbaan, *via regia vel publica*. Heerhamer, *malleus militaris*. Heerbijl, *ſecuris militaris*. Heerkracht, *vis vel robur exercitus*. Heerleger, *exercitus, vel castra, orum, n. plur.* Heerſchouw, *lustratio copiarum*. Heerſpits, *acies, iei, f.* Heertogt, *agmen, inis, n.* Heervaart, *iter, ineris, n. exercitus*.

Heer, m. *dominus, i, m.* Heer over iemand, *potens alicujus*, volgens *Scheller*. Ten opzigt van de bedienden, *herus, i, m.* Een voornaam heer, *princeps, ipis, m.* ook *vir illustris*. Heer van den huize, *paterfamilias, a, m.* Voor heer ſpelen, *dominor, atus ſum, ari; dominum agere*. Zijn eigen heer, *homo ſui juris*. De jonge heer, *filius familias*. Heer of bezitter, *poſſeſſor, oris, m.* ook *dominus, i, m.* Heer Κατ' ἐξοχήν is, God, *Deus, i, m.* In des heeren naam, *in nomine Dei*. In den heere ontſlapen, *pie mori*. De Romeinen gebruikten nooit dit woord als eenen eernaam, maar alleenlijk *vir*; waarbij een *adjectivum, clarus, illustris vel amplus*, voegden. Groote heer wordt bij ons ook de Turkſche keizer genoemd, *ſummus Turcarum imperator*. De vergadering van regters wordt ook, door het woord heeren aangeduidt: b. v. de heeren zijn vergaderd, *judices convenerunt vel frequens ſenatus est*. Van daar onze ſpreekwijs: het zal wat wezen, als het voor de heeren komt, *nil valebit injudicio*. Van hier: heerlijk, bijv. n. *egregius, augustus, amplus, ſplandidus, magnificus, a, um*. Voor aanzienlijk, *praeſtans, antis, comm. g. excellens, praeclarus, a, um*. Voor prachtig, *lautus, a, um*; bijw. *egregie, auguſte, ample, ſplendide, praeclare, magnifice, laute, adverbia*. Heerlijkheid, *pompa, ae, f. gloria, ae, f. ſplendor, oris, m. magnificentia, ae, f. majeſtas, atis, f.* Ook is heerlijkheid, *dominium, ii, n. dynaſtia, ae, f.* Zamenſtell. ambachtsheer, *toparcha, ae, m. dynaſtes, is, vel dynaſta, ae, m. ſatrapes vel ſatrapa*. Ambachtsheerlijkheid, *toparchia, ae, f. dynaſtia, ae, f.* Betaalsheer, *ſolutor, oris, m.* Geneesheer, *medicus, i, m.* enz. Voorts: heerendienst, *ſervitium domini*. Heerenhuis, *domus domini, ſedes, domicilium vel habitatio domini*, bij *Scheller*. Heereuknecht, *ſervus vel famulus, i, m.* Heerenloon, *merces domini*. Heerenwoning, zie Heerenhuis. Heerenzondag, *dies ſolis ante diem cinerum, vel dies dominica, esto mihi*. *Vondel* zegt heerin in het vrouwe*hera, ae, f.* bij *Ter*.

Heerd, zie Haard.

Heerſchap, o. is eigenlijk: magt, gebied, doch het is in dezen zin niet meer in gebruik, en wordt alleen, onder den boerenſtand vooral, voor een enkel perſoon, heer, gebruikt. Van hier:

Heer-

Digitized by Google

Heerschappij, v. zie Gebied.

Heerschen, o. w. *impero, avi, atum, are; regnare, rego, exi, ectum, egere; dominor, atus sum, ari*, bij *Cicero; guberno, avi, atum, are; jura dare*, bij de dichters. Heerschen is ook, in zwang zijn, *in usu esse, grassor, atus sum, ari*. B. v. eene heerschende ziekte, *morbus grassans*. Heerschende, *dominans, antis, omn. g. imperiosus, a, m*. Van hier: heerschachtig, *imperiosus, a, m: superbus, altus*. Heerschachtigheid, *superbia, ae, f*. Heerscher, m. *dominus, i, m. moderator, oris, m. potens, entis, omn. g*. Heerscheres, *domina, ae, f. imperatrix, icis, f. moderatrix, dominatrix*, bij *Cicero*. Heersching, *imperium, ii, n. dominatio, moderatio, onis, f. moderamen, inis, n*. Zamenstell. heerschlust, *cupido dominandi, imperandi, regnandi*. Heerschzucht en heerschzuchtigheid, hetzelfde. Heerschzuchtig, *cupidus dominandi, imperandi, regnandi, imperiosus*, volgens *Scheller*

Heesch, bijv. n. *raucus, a, m*, bij *Cicero; raucisonus, a, m*, bij *Catullus*. Heesch zijn, *ravio, ire; rauceo, ui, ere*, bij *Plinius*. Heesch worden, *raucesco, ere*. Van hier: heeschachtig, *subraucus, a, m; ravi-scellus, a, m*, bij *Plautus*. Heeschheid, *raucitas, atis, f*. bij *Plinius; ravis, is, f*. bij *Plautus*.

Heester, m. *frutex, icis, m*. Eene plaats vol heesters, *frutetum, i, et fruticetum, i, n*.

Heet, bijv. n. *calidus, a, m; fervidus, ardens, entis, omn. g*. B. v. heet water, *aqua calida*. Heete zomer, *aestas fervida*. Heet ijzer, *ferrum ardens*. Eene heete koorts, *febris ardens*, bij *Celsus; febris fervida*, bij *Lucretius*. Dat sterk de zenuwen prikkelt, *acer, acris, acre*. Zeer gezet op iets: b. v. hij is zeer heet op het spel, *aleae deditus est*. Hij is heet om te vechten, *flagrat cupidine pugnae*. Ridsig, *lascivus, libidinosus, a, m*. Driftig, *ardens, entis, omn. g*. B. v. in zijne begeerten, *ardens in cupiditatibus*, bij *Sallustius*. Spreekw. het ging er heet van den rooster, *summo ardore res agebatur*. Het is een heet hangijzer, *res est periculi plena*. Smeed het ijzer, wanneer het nog heet is, *utendum est occasione*. Hij is op heeter daad betrapt, *in flagranti delicto deprehensus est*. Heet zijn, *caleo, calui, calitum, calere, ferveo, bui, vere, flagro, avi, atum, are*. Heet of ridsig zijn, *catulio, ivi, itum, ire*, bij *Varro*. Heeten of heet maken, *calefacio, eci, actum, acere; concalefacere*, bij *Cicero; calefactare*, bij *Plautus; fervefacere et confervefacere*. Heet gemaakt, v. d. *calefactus, concalefactus, fervefactus, a, m*, bij *Caesar*. Zeer heet maken, *percandefacio, eci, actum, acere*, bij *Vitruvius*. Zeer heet gemaakt, *percandefactus, a, m*. Een weinig heet maken, *suffervefacere*, bij *Plinius*. Een weinig heet gemaakt, *suffervefactus, a, m*. Heet worden, *calefio*, bij *Plinius; concalefio, actus sum, ieri*, bij *Varro; calesco, ui, escere, concalescere, incalescere, confervescere, candesco, ui, escere*. Zeer heet worden, *percaleo, percalesco, excandesco, recandesco et recandeo, ui, ere; incandesco, exardesco*. Weder heet worden, *recaleo, recalesco, referveo et refervesco*, bij *Cicero*. Bijw. heet, *calide, fervide, ferventer, ardenter, flagranter, lascive, libidinose*. Heet makende, *excalfactorius, a, m*, bij *Plinius*. Heetmaking, *excalfactio, onis, f*. bij denz. Zamenstell. heethoofd en heethoofdig, *pronus ad iram*.

Hef, v. *amurca, ae, f. faex. faecis, f*. Oneigenlijk, slechtheid: b. v. de hef des volks, *fex populi, plebecula, ae, f*.

Heffen, b. w. *tollo, sustuli, sublatum, tollere, attollere, extollere, sustollere, levo, avi, a-*

atum, are; allevare, elevare, fubleyare, erigo, rexi, rectum, rigere aliquid. Ten doop heffen, *fponforem in baptismo esse.* Met gezag eifchen, *fumma auctoritate, i, e; vi poscere;* ook *extorquere.* Van hier: heffer, *extortor, oris, m.* bij *Terentius.* Heffing, *levatio, fublatio, concuſſio, onis, f.* bij *Ulpianus; impoſitio cenſus.* Zamenſtell. hefboom, *vectis, is, f.* bij *Cicero.* Hefdeeg, *fermentum, i, n.* bij *Plin.*

Heft, o. *anſa, ae, f. manubrium, ii, n.* Ook ſchrijft men hecht.

Heftig, zie Hevig.

Heg, v. *ſepes, is, f.* bij *Cicero; ſepimentum, i, n.* bij *Varro; ſeps, ſepis, f.* bij *Plinius; ſepta, orum, n. plur.* bij *Cic.*

Hei! een tuſſchenwerpſel om ſtilte houden, *heus, hei, ohe! interjectiones.*

Hei, v. *fiſtuca, ae, f.* bij *Vitr. ſcapus, i, m.* bij *Plinius.* Van hier: heijen, zoo veel als door middel van eene hei indrijven, *fiſtuco, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Geheid, v. d. *fiſtucatus, a, m.* bij *Vitr.* Heijing, v. *fiſtucatio, onis, f.* bij *Vitr.* Heiblok, *truncus, i, m.*

Hei of heide, v. *erica, es, f.* bij *Plinius;* bij nieuwere ſchrijvers als *Linnaeus* en andere wordt dezelve ook *erica, ae, f.* genoemd. Eene dorre landſtreek, waar niets dan heide groeit, wordt ook heide geheeten, *ericetum, i, n.* Van het onverbuigb. bijv. n. heiden, van heide gemaakt, *ericeus, a, m.* B. v. een heiden bezem, in de wandeling heibezem, *ſcopae ericeae.* Zamenſtell. heidebloem, *flos ericae.* Heideſtruik, *frutex, ericae.* Heikrekel, *cicada in ericeto vivens.* Heidekruid, *ericae, es, f.* ook *empetrum nigrum.* Heilceuwrik, *alauda ſylveſtris,* bij *Klein.*

Heidelberg, eene ſtad in Duitſchland, *Heidelberga, ae, f.*

Heiden, m. iemand, die buiten kennis van den waren God leeft, *ignarus veri Dei, alienus a vera eccleſia,* volg. *Scheller.* Bij de kerkelijke ſchrijvers, *paganus, ethnicus, gentilis.* Van hier: heidendom, *paganismus, i, m. gentilismus, gentilitas, atis, f.* * Heidensch, bijv. n. *paganus, a, m; gentilitius, ethnicus.* * Sprcekw. zij leiden daar een heidensch leven, *more Graeco illic vivitur, vel Graecantur illic.*

Heil, o. *ſalus, utis, f. felicitas, atis, f. fortuna, ae, f.* volgens *Scheller.* Zamenſtell. heilbegeerig, *cupidus ſalutis.* Heilbegeerte, *cupido vel cupiditas ſalutis.* Heilbron en heilfontein, *fons ſalutis.* Heilrijk, *ſalute dives.* Heilweg, *via ſalutis.* Heilwensch, *votum ſalutis vel gratulatio.* Iemand heil wenſchen, *gratulor, atus ſum, ari alicui.* Heilzaam, *ſalutaris, ris, e; ſalubris, ris, e; ſalutifer, era, erum;* bijw. *ſalubriter, ſalutariter, felicſter, adv.* Heil wenſchende, *gratulabundus, a, m.* Heilmaand, *menſis Decembris.*

Heiland, m. *ſervator, oris; liberator, oris, m.*

Heilbot, v. zekere groote platvisch, *paſſer, eris, m.* bij *Plin.*

Heilig, bijv. n. *ſanctus, a, m; ſacer, cra, crum.* Voorheen beteekende dit woord zoo veel als heilaanbrengende, doch in deze beteekenis is het verouderd en komt thans alleen in den zedelijken zin voor. Zoo is het opperwezen in nadruk heilig, *ſanctum numen, deus ſanctus.* Een mensch, die de deugd bemind en uitoefent, is: *probus, pius, religioſus;* ook *ſanctus, a, m.* De heilige ſchrift, *ſcriptura ſacra.* Eene heilige plaats, *locus ſacer, vel ſacratus.* Uwe vriendſchap is mij heilig, *amicitia tua mihi ſacra est;* bijw. *ſancte, probe, pie, religioſe, adv.* Verkleinw. heiligje, wordt gebruikt voor eene prent, waarop de beeldtenissen van eenige heiligen gedrukt zijn, *tabella, in qua imagines quorumdam ſanctorum impreſſae ſunt.* Van hier: heiligdom, *ſacrarium, ii, n. locus ſacer, ſanctuarium, ii, n. ſanctuaria,*

Digitized by Google

via, orum, n. plur. bij *Plinius*. Heiligheid, *sanctitas, atis, f. sanctimonia, ae, f. sanctitudo, inis, f.* alle bij *Cicero*. Heiliglijk, zoo veel als het bijw. heilig. Zamenſtell. heiligavond, *vigilia, ae, f.* ook een tijd, waarin men niet werkt, *feriae, arum, f. plur.* Een heilige dag, *dies festus, festum, i, n.* Van eenen heiligen dag, *festus, a, m*, bij *Cicero*. Heiligendag houdend, *feriatus, a, m.* Eenen heiligen dag houden, *ferior, atus ſum, ari; agere festum.* Heiligbitter, *amarum ſalutare.* Heiligmaker, *ſanctitatis effector*; of bij de kerkvaders, *ſanctificator, oris, m.* Heiligmaking, *ſanctificatio, onis, f.* Heiliging is hetzelfde. Van hier:

Heiligen, b. w. *ſacro, avi, atum, are*, bij *Plinius; conſecro, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *ſanctifico, avi, atum, are*; bij de kerkvaders. Deze dag zij door mij geheiligd! *hicce dies mihi feſtus ſit!* Tot een heilig gebruik afzonderen, is: *conſecro, avi, atum, are.* In dezen zin is heiliging ook: *conſecratio, onis, f.*

Heilloos, bijv. n. *ſalute carens; funeſtus, a, m; infelix, icis, omn. g.* B. v. deze dag zal heilloos voor hem zijn, *dies hicce illi funeſtus erit.* Zeer ſnood, *improbus, perditus, ſceleratiſſimus, a, m*; bijw. *funeſte, infeliciter, improbe, ſceleratiſſime, adv.*

Heilover, m. *iconia, ae, f.* Uit bijgeloof zegt de geleerde *Weiland*, kan de vogel dien naam dragen, als bragte hij door zijn nestelen heil aan, doch zoo de oorſprong van dezen naam in *heil* te zoeken zij, geloof ik onder verbetering, dat men *heillover*, bij verkorting zoo veel als *heilbelover* ſchrijven meet en niet met eene *l*, *heilover*.

Heim, zie Heem. Van hier: bij *Hooft*, heimwaart, *domum, vel domum verſus.*

Heimelijk, bijv. n. is mijns oordeels, *domeſticus, a, m; quod inter parietes fit.* En van hier: zoo veel als verborgen, *ſecretus, arcanus, abſconditus, abditus, clandeſtinus, occultus, tectus, obſcurus, a, m*; *celatus, furtivus, a, m*; bijw. *ſecrete, arcane, abſcondite, abdite, clam, elanculum, clandeſtine, arcane et arcane, furtim, latebroſe, latenter, intus domique*, bij *Cicero*; *celate*, bij *Gellius, adverbia.* Van hier: heimelijkheid, v. *arcanum, ſecretum, myſterium, ii*, volg. *Scheller.*

Heimpje, o. verk. eene ſoort van krekels, die men in de huizen op warme plaatſen vindt, *gryllus, i, m.* volgens *Linnæus*; *gryllus domeſticus.*

Heimswortel, m. *altheea, ae, f.* bij *Plin.*

Heimraad, zie bij Heem.

Heinde, bijw. van plaats, zoo veel als nabij, *prope, adv.*

Heinen, b. w. *ſepio, epſi & ivi, eptum, ire; ſepimento aliquid vallare*, bij *Cicero*. Van hier: heining, v. *ſepta, orum, n. pl. ſepes, is, f.* bij *Cicero*; *ſepimentum, i, n.* bij *Varro*; *ſeps, ſepis, f.* bij *Plin.* Heinhoot, *foſſa agrum ſepiens.*

Heir, zie Heer.

Heister, zie Heester.

Hek, o. een gerralied afſchutſel, *clathri, orum, m. plur.* bij *Columella*. Met een hek afgeſloten, *clathratus, a, m*, bij *Plautus.* Spreekw. de hekken zijn verhangen, *rerum facies mutata eſt.* Het hek ſluiten, *claudere agmen.* Het hek is van den dam, *domini abſunt.* Ook is het achterſte, van een ſchip deszelfs hek, *puppis, is, f. poſtica pars navis.*

Hekel, m. een zeker werktuig, door welks ſcherpe tanden, het vlas of de hennep enz. gekokken worden, *carmen, inis, n. pecten, inis, m.* Figuurlijk: iemand over den hekel halen, *reprehendo, di, ſum, dere, aliquem; caſtigo, avi, atum, are.* Met het hoofd tegen den hekel loopen, *frustari incoepto.* Van hier: hekelen, b. w. *carmino, avi, atum, are*, bij *Plinius*. Hekelaar, *carminator, oris, m.* Hekeling, *carminatio, onis, f.* Hekel-

kelſter, *carminatrix, icis, f.* of zoo dit woord niet voorkomt, *femina carminans.* Iemand ſterk doorhalen, *acriter alicui incumbere*, bij *Tacitus.* Door ieder over den hekel gehaald worden, *omnium ſermonibus vapulare.* Zamenſtell. hekeldicht, *carmen famoſum vel criminoſum*, bij *Horatius; ſatyra, ae, f.* Hekeldichter, *ſatyrarum ſcriptor, ſcriptor ſatyricus.* Hekelſchrift, *charta dentata*, bij *Cicero; libellus famoſus*, bij *Suetonius.* Hekelvijl, *lima cenſoria*, bij *Mart.*

Heks, v. in het gemeene leven eene tooveres, *ſaga, ae, f.* bij *Cicero; percantatrix, icis, f. praeſtigiatrix, praecantatrix; praecantrix*, bij *Varro.* Ook is het een ſcheldnaam, om de listigheid uittedrukken: b. v. eene heks van een wijf, *mulier astuta, callida.* Van dit woord is een onz. w. hekſen, *faſcino, avi, atum, are*, bij *Gellius; effaſcinare*, bij *Plinius; canto, avi, atum, are*; bij *Virg.* Van hier het zelfſt. w. hekſerij, *cantio, onis, f. cantus, us, m. incantamentum, i, n. praecantatio, onis, f. faſcinatio, effaſcinatio.*

Hel, v. eigenlijk eene verborgene plaats, *caverna, ae, f.* In dien zin heet nog een verborgen onderruim in een ſchip, waar men touwen, zeilen en ander ſcheepstuig bergt: de hel, *locus, ubi funes, vela, vel alia inſtrumenta nautica ſervantur.* Dit woord is bij de kleermakers voor al bekend, voor de plaats, alwaar zij geſtolen lappen bergen, *locus, ubi panni furto ablati conduntur.* De gewone beteekenis ondertusſchen, die men aan dit woord hecht, is die van de verblijfplaats der verdoemden, *tartarus, i, m. tartara, orum, n. plur. orcus, i, m. ſedes improborum post mortem, locus post mortem improbis destinatus.* Eene hel op aarde hebben, *miſerrimam vitam degere, vel miſerrime vivere.* De hel bouwen, *litem ac diſcordiam ubique alere.* Ook wordt hel in den bijbel voor graf genomen, *ſepulcrum, i, n.* B. v. hij is ter helle nedergedaald, *deſcendit in ſepulcrum.* Van hier: heldonker of heldnister, bijv. n. *perobſcurus, a, um.* Van hier: helsch, bijv. n. *Tartareus, Stygius, a, um; infernalis, lis, le.* Een helsch gezigt, *adſpectus furialis, terribilis, horrendus, horibilis, lis, le.* Helſche pijn, *dolor vel cruciatus immenſus, horrendus, horribilis.* Bijw. helsch; *horrendum in modum, ſummopere, vehementiſſime, adverbia.* Zamenſtell. helangst, *ſummus pavor.* Hellebrand, voor een goddeloos mensch, *homo poenâ infernâ dignus, vel ſceleratiſſimus.* Helhond, *cerberus, i, m.* Hellewachter, *custos orci.* Helleveeg, *Xanthippe, es, f. oblatratrix, icis, f.* bij *Plautus.* Hellewicht, hetzelfde als: hellebrand, hellevorst, *rex Tartari, vel Tartarus: vel infernus;* dien de ouden *Pluto, onis, m.* noemden.

Hel, bijv. n. en bijw. *clarus, ſonorus, a, um; clariſonus, a, um*, bij *Cicero.* B. v. eene helle ſtem, *vox clara vel ſonora.* Eene groote maat van licht hebbende, *lucidus, a, um; perlucidus, ſplendidus;* bijw. *clare, ſonore, lucide, perlucide, ſplendide, adverbia.*

Helaas! een tusſchenwerpſel van klagen, *hei! vae!* met den *dativus;* van het Grieksch ἀλάη.

Held, m. *vir fortis, heros, ōis, m. vir ſtrenuus, vel pugnax, acis* In den dagelijkſchen ſtijl, is held, ieder, die in iets uitmunt, *qui in aliqua re excellit.* Zamenſtell. helddadig, *audax, acis, omn. g. animoſus, a, um.* Heldenbloed, *ſanguis heroïcus.* Heldendaad, *factum forte, facinus heroïcum.* Heldendeugd, *virtus heroïca.* Heldenmoed, *animus heroïcus.* Heldendicht, *carmen heroïcum, carmen epicum, carmen heroum.* Heldendichter, *poëta epicus.* Heldenleger, *exercitus heroum.* Helden-

Digitized by Google

denstuk, zoo veel als heldendaad. *facinus praeclarum*. Heldentijden, *heroïca tempora vel aetates heroïcae*, beide bij *Cicero*. Heldin, v. *heroïna, ae, f. heroïs, idis, f.*

Helder, bijv. n. *clarus, a, m, illustris, is, e; lucidus, a, m; perlucidus, perspicuus, fulgidus, splendidus, a, m.* Voor klaar, *serenus, a, m; purus, a, m; innubilus, a, m.* B. v. helderweer, *coelum innubilum*. Een heldere bron, *fons illimis*. Van hier: helder zijn, *luceo, luxi, lucere, niteo, ui, ere; fulgeo, si, ere*. Helder worden, *lucesco, escere, et illucescere*; bijw. *clare, lucide, perlucide, perspicue, splendide, serene, pure, adv.* Van hier: helderheid, v. *splendor, oris, m. fulgor, claritas, atis, f. claritudo, inis, f. serenitas, atis, f. perluciditas, atis, f.* bij *Vitr. limpitudo, inis, f.* bij *Plin.* Van den dag, *hilaritas diëi*. Met grootere helderheid, *lucidius, adv.* bij *Seneca*. Voor glans, *luminare, is, n.* bij *Cic.* Helder voor welklinkend, is: *sonorus, a, m.* Voor helder maken en helder worden gebruikt men ook:

Helderen, b. en o. w. *claro et clarifico, avi, atum, are; sereno, avi, atum, are; illustro, avi, atum, are.* Iets dat onklaar is helder maken, *deliquo et eliquo, avi, atum, are.* Onz. voor helder worden, *lucesco et illucesco, raresco, escere; rarefio, factus sum, fieri.* B. v. de lucht heldert op, *nubes rarescunt*. Zamenstell. ophelderen, *illustro, avi, atum, are; illumino, avi, atum, are.* Wijn helderen, is: *defaeco, avi, atum, are.*

Heldhaftig, bijv. n. *fortis, is, e; magnanimus, bellicosus, animosus, impavidus, Martius, a, m.* Heldhaftige daden, *splendida facta, fortia facta*. Van hier: heldhaftigheid, v. *fortitudo, inis, f. virtus, utis, f. animositas, atis, f. strenuitas, atis, f.* bijw. *fortiter, bellitose, animose, strenue, impavide, adverbia.*

Helen, b. w. zoo veel als verbergen, *condo, idi, itum, ere; abscondere; celo, avi, atum, are; occultare.* Van hier: heler, m. *celator, oris, m.* Heling, v. *celatio, occultatio, onis, f.*

Helft, v. *dimidium, ii, m. medietas, atis, f.* bij *Cicero*; *semis*, bij *Varro*; *semi* is meer in gebruik; doch alleen voor andere woorden geplaatst. Voor de helft, *dimidiatim, adv.*

Helikon, m. een beroemde berg in Phocis aan Apollo en de zanggodinnen toegewijd, *Helicon, onis, m.* Van den Helikon, *Heliconius, a, m.*

Hellebaard, m. *bipennis, is, f.* Van hier: hellebaardier, m. *bipennifer, era, erum; doryphorus, i, m.* bij *Cicero*.

Hellen, o. w. *clino, avi, atum, are; acclinare, inclinare, proclinare, reclinare, promineo, ui, ere; immineo, propendeo, pendi, pensum, pendere; vergo, ere; proclinor, atus sum, ari*, alle bij *Cicero*. Voor geneigd zijn, *propensum esse*. Van hier: helling, *dejectus, us, m.* bij *Caesar*; *proclivium, ii, n. declivitas, atis, f. decursus, us, m. devexitas, atis, f. inclinatio, onis, f. proclinatio*, bij *Vitr. devergentia, ae, f.* bij *Gellius*. Helling, is ook een scheepswerf, *locus proclivis navibus reficiendis adaptatus, venavale, is, n.* Hellende, *acclinis, reclinis, declivis, proclivis, reclivis, is, e; proclivus, a, m; devexus, reclinatus, pronus, a, m; pendulus, inclinatus*, bij *Cicero*.

Heller, m. de kleinste koperen munt, en dus wordt dit woord gebruikt om iets van zeer geringe waarde uittedrukken: b. v. bij de *Decker*, de vorst zal na den slaap niet eenen heller geven, *post somnum princeps ne hilum quidem dabit*. Heller is dus: *numulus, obolus, teruncius, nihili.*

Hellespont, f. eene zeeengte, die Asia van Europa scheidt: thans de straat

ſtraat van Gallipoli genoemd, *Hellespontus, i, m.*

Hellig, zoo veel als Helsch.

Helm, m. eene rietachtige grasſoort, waarmede men de duinen beplant om het verſtuiven te beletten, *arundo arenaria, inis, ae, f.* Zamenſtell. helmplant, *planta arundinis arenariae.* Helmſtruik, *frutex arundinis arenariae.*

Helm, m. *galea, ae, f. casſis, idis, f. casſida, ae, f.* komt bij de dichters voor. Eenen helm opzetten, *induere galeam.* Gehelmd, *galeatus, a, m; indutus galea.* Met eenen helm geboren, *diadematus, a, m;* zijnde helm in dezen zin, een vlies, waarmede ſommige kinderen ter wereld komen. Ook het dekſel van eenen ketel, waarin men ſterke wateren ſtookt, *operculum, i, n.* ook *galea,* bij *Scheller.* Zamenſtell. helmgat, *bucculn, ae, f.* Helmkam, *crista galeae.* Helmſpits, *conus galeae.* Helmteeken, *ornatus, vel ornamentum galeae.* Helmdekſel, *tegumentum galeae.* Helmviſier, *cancelli galeae,* bij *Scheller.*

Helmet, o. dit woord wordt door de dichters in denzelfden zin als helm gebruikt.

Helmſtad, eene ſtad in Duitſchland, *Helmſtadium, ii, n.* Van Helmſtad, *Helmſtadienſis, is, e.*

Helvetiën, o. zoo veel als Zwitſerland, *Helvetia, ae, f.* Van Helvetiën, *Helveticus, a, m.*

Helmſtok, m. *clavus, i, m. vel clavus gubernaculi;* ook wel de roerpen genoemd.

Helmtje, o. *galeola, ae, f.*

Helpen, b. w. *medeor, eri, alicui; ſano, avi, atum, are aliquem; conſulo, lui, ultum, ulere.* B. v. hij weet zich niet te helpen, *neſcit, quomodo ſibi conſulat.* Ook beteekent helpen zoo veel als doen, *ago, egi, actum, agere.* Ik weet mij niet te helpen, *neſcio quid agam.* Bijſtaan, *auxilior, atus ſum, ari; ſuccurro, urri, urſum, urrere; obſecundo, avi, atum, are; opitulor, atus ſum, ari; ſubſidiari, adſistere alicui, prodeſſe vel utilem eſſe.* B. v. dat helpt mij niet, *hoc mihi non prodeſt vel utile non est,* Ik kan het niet helpen, *rem mutare nequeo, vel res mutari non potest.* Verder: daar helpt niets, *frustra vel irrita omnia ſunt.* Iemand iets in het geheugen brengen, *ſubjicere vel ſuggerere alicui aliquam rem.* Iemand op een paard helpen, *ſubjicere aliquem in equum vel adjuvare aliquem in equo conſcendendo,* bij *Scheller.* Zijne kracht tot voordeel van anderen aanwenden: b. v. iemand aan een ambt helpen, *adjuvare aliquem ad munus obtinendum.* Eene maagd aan den man helpen, *elocare virginem;* ook *collocare,* bij *Caeſar.* In eenen kwaden zin: iemand in den grond helpen, *peſſum dare aliquem, perdo, didi, ditum, dere, aliquem.* Van hier: helper, m. *adjutor, oris, m. auxiliator, oris, m.* Helpſter, v. *adjutrix, icis, f.* bij *Cic.*

Hem, een tuſchenwerpſel en roepwoordje, *heus, ohe, hem! interjectiones.*

Hemd, o. een linnen dekkleed, dat men op het bloote lijf draagt, *tunica lintea corpus proxime tangens,* volgens *Scheller; vel induſium, ii, n.* Spreekw. iemand tot op het hemd uitſchudden, *omnibus rebus aliquem ſpoliare.* Het hemd is nader dan de rok, *induſium togâ propius, egomet mihi proximus ſum.* Hij heeft geen hemd aan het lijf, *Iro pauperior eſt.* Een wollen hemd, *induſium laneum.* Die een hemd aan heeft, *induſiatus, a, m,* bij *Plinius.* Zamenſtell. hemdendoek, *linteum induſiis conficiendis aptum.* Hemdennaaiſter, *induſiaria, ae, f.* waarvan het mannel. *induſiarius, ii, m.* bij *Plautus,* voorkomt. Hemdknoop, *globulus induſio fibulando ſerviens,* volgens *Scheller.* Hemdrok, *veſtis induſio ſuperinducta.* Hemdſlip, *margo induſii.*

Hemel, m. dit woord beteekende eertijds een gewelfd dak: in dezen zin noemen wij nog eenen hemel, een dekſel van koſtelijke ſtof, welk men boven het hoofd van

Digitized by Google

van vorstelijke perſonen ſtelt, *conopeum, ei, n. vel conopium, ii, n.* bij *Varro* en *Propertius*. De hemel van een bed, enz. heet: *coelum, i, n.* Meest beteekent het, dat ronde en blaauwe gewelf voor het gezigt, dat boven de oppervlakte der aarde verheven is en dezelve als bedekt, *coelum, i, n.* Onder den blooten hemel ſlapen, *dormire ſub dio.* Wat onder den blooten hemel is, *ſubdialis, lis, le.* Een heldere hemel, *coelum ſerenum.* Een betrokkene hemel, *coelum obnubilum.* Ook neemt men het voor de verblijfplaats der vromen na dit leven, *ſedes beatorum.* B. v. in den hemel komen, *ad ſedem beatorum pervenire, aeterna felicitate potiri.* Ook voor geluk: b. v. ik ben hier als in den hemel, *ſummâ hic fruor felicitate, vel hic quaſi in coelo ſum.* Een hemel op aarde hebben, *in ſummo fortunae faſtigio verſari.* Voor het opperwezen zelf, *Deus, i, m.* B. v. goede hemel wat is dit? *bone Deus quid hoc eſt?* Om des hemels wil! *per Deum!* Ik bid er u om in 's hemels naam! *rogo te per Deum!* De ouden zeiden ook: *pro! vel proh Deus! vel proh Deûm atque hominum fidem!* ook *proh ſancte Jupiter!* Ook voor, *tandem.* B. v. hoe komt het om 's hemels wil dat gij zulks doet? *qui tandem fit, ut talia facias?* Van hier: het o. w. hemelen: naar den hemel vliegen, *tollere ſe in coelum.* Hemelen, heet ook ſchoon maken, reinigen, *purgare, luſtrare, purificare, componere, concinnare, ornare.* Van hier: hemelsch, *coelestis, is, e; aethereus et aetherius, a, m; felicisſimus, beatisſimus, a, m;* bijw. *beatisſime, felicisſime, caeleste, tanquam in coelo, adverbia.* Zamenſtell. hemelboog, *arcus coelestis.* Hemelbed, *conopeum, a, m,* volg. *Scheller.* Hemeldauw, *ros coeli.* Hemelbrood, *panis coeli, manna.* Hemelheer, *exercitus coelestis.* Hemelhof, *aula coeli, regia coeli.* Hemelhoog, *altitudinem coeli habens, vel immenſae altitudinis.* Hemelkloot, *ſphaera vel globus coelestis.* Hemellicht, *lumen coeleste.* Hemelling, *caelicola, ae, m.* Hemelloop, *motus coeli vel ſiderum.* Hemelrijk, *regnum coeleste.* Hemelblaauw, *colorem coeli habens, caeruleus, a, m.* Hemelligchaam, *ſidus, eris, n. vel corpus coeleste.* Hemellengte, *longitudo coeli.* Hemelsgezind, *devotus, pius, religioſus, caelo deditus.* Hemeldrank, *potus coelestis, nectar, aris, n.* Hemelvaart, *adſcenſus vel adſcenſio in coelum.* Hemelvaartsdag, *dies feſtus vel feſtum adſcenſionis Christi in coelum.* Hemelvaartslied, *canticum in adſcenſionem Christi in coelum.* Hemelvreugd, *gaudium coeleste.* Hemelwaart, *coelum verſus vel in coelum.* Hemelsteeken, *ſignum coeleste.* Hemelſtreek, *coelum* ook *plaga coeli.* Hemelwagen, *plauſtrum vel arctos.* Hemelweg, *via ad coelum vel ad felicitatem aeternam.* Hemelsbreedte, *latitudo coeli.* Hemelswijd, zoo veel als overgroot, *immanis, is, e.* B. v. een hemelswijd of breed onderſcheid, *immane diſcrimen.*

Hemmen, b. w. iemand door het uitroepen van hem te rug doen keeren, *revocare aliquem.* Ook is het zegt *Weiland: emutire, ſimplicem vocem edere.*

Hen, v. *gallina, ae, f.* Eene broeiſche hen, *gallina incubans.* Zamenſtell. hennenei, *ovum gallinaceum.* Hennegat, eene opening boven in het roer, waar in de roerpen vastgemaakt wordt, *apertura in ſuperiore gubernaculi parte, cui clavus inſeritur.* Hennetaster, zoo veel als albedil, *ardelio, onis, m.* Jan hen, *homo effeminatus, imbellis, muliebri animo.*

Henen, zoo veel als Heen.

Henegouwen, eene landſtreek in Braband, *Hannonia, ae, f.* Van Henegouwen, *Hannonicus, a, m.* en Henegouwer, *homo ex Hannonia oriundus.*

Heng, v. zoo veel als het hengſel waar

Digitized by Google

waar aan de vensters hangen, *cardo, inis, m.*

Hengel, m. *arundo piscatoria, inis, ae, f.* ook *arundo*, alleen bij *Tibullus*. Van hier:

Hengelen, b. w. *pisces arundine captare*, bij *Ovidius*. Hengelen is ook een voortd. werkw. van hangen, *semper haereo, haesi, haesum, haerere*. Naar iets hengelen, *cupio et concupisco*. Om iemands deur hengelen, *oberrare januam*. Van hier: hengelaar, *hamiota, ae, m.* bij *Plautus; vel qui pisces arundine captat*. Hengelroede, *arundo, inis, f.*

Hengsel, o. *ansa, ae, f. manubrium, ii, n.* Het hengsel van eenen emmer, *ansa urnae*. Zamenstell. hengselkorf, hengselmand, *corbis ansatus*. Hengselpot, *olla ansata*. Hengselstoof, *suppedaneum ansatum*.

Hengst, m. *equus non castratus, equus, ui, m. vel equus mas*. Een springhengst, *equus admissarius vel admissurius, ii, m.* alleen. Eene hengstige merrie, *equa catuliens*. Van hier; hengstebron, *fons caballinus, Aganippe, es; Hippocrene, es, f.* bij *Plinius*. Hengsteman, *curator admissionis equi, peroriga, ae, m.* bij *Varro*. Hengsteloon, *equimentum, i, n.* bij denz.

Henker, m. *carnifex, icis, m.* Henker, is ook een gemeen woord, om te zweren: b. v. de henker! wat is dat? *papae! quid malum hoc est?*

Hennep, (hennip) *cannabis, is, f.* Men vindt ook: *cannabum, i, n.* Van hennep gemaakt, *cannabinus, a, m*, bij *Colum*. Hennep plukken, *carpere cannabum*. Hennep braken, *conterere cannabum*. Zamenstell. hennepākker, *arvum cannabium*. Hennep of vlasvink, *linaria* ook *fringilla cannabina*, bij *Linn*. Hennephaan, *cannabis mas*. Hennepkeu, *cannabis femella*. Hennepmelk, *emulsio cannabis*, bij *Scheller*. Hennepplimen, *linteum cannabinum*. Hennepstok, *calamus cannabinus*. Hennepmolen, *mola cannabi conterendae inserviens*. Hennepzaad, *semen cannabinum*. Hennepwerk, *stupa cannabina*. Hennepzeel, *velum cannabinum*. Hennepen, bijv. n. *cannabinus, a, m*. Door een hennepen venster kijken, *fuspendi patibulo*.

Her, een bijw. van plaats, eene toenadering beduidende, *hic*. Van lange tijden her, *a priscis inde temporibus*. In de zamenstelling is het ook gebruikelijk: b. v. heromloopen, *discurrere*. Herom of omherwandelen, *obambulare*. Ook is het een voorzetsel voor sommige werkwoorden om eene herdoening aan te duiden; zoo als in:

Herademen, o. w. *respiro, avi, atum, are*.

Herant, m. *caduceator, oris, m. praeco, onis, m. legatus, i, m*. Van hier: een herautstaf, *caduceus, ei, m. caduceum, ei, n.*

Herbaren, b. w. *regenero, avi, atum, are*. Van hier het onde v. d. herboren, *regeneratus, a, m*. Waarvan herboorte, *regeneratio, onis, f.* Het wordt ook voor weder ontstaan gebruikt: b. v. zoo wordt de gulde vree herboren, *sic aurea pax renascitur*.

Herberg, v. *caupona, ae, f. diversorium, ii, n.* bij *Cicero; diverticalum, i, n.* bij *Livius; hospitium, ii, n.* bij denz. *popina, ae, f.* bij *Cicero; monsio, onis, f.* bij *Suetonius*. Eigenlijk is herberg alleen eene plaats, waar men zich tegen het guie weder bergt: hierom zegt *Weiland*, is eene haven bij de Engelschen *harbour*. Verkleinw. herbergje, *cauponula, ae, f. diversoriolum, i, n.* beide bij *Cicero; hospitiolum, i, n.* bij *Ulpianus*. Van het werkw.

Herbergen, b. en o. w. *accipere, excipere aliquem hospitio*, bij *Cicero; facere hospitium cum aliquo*; bij denz. Van hier: herbergier, *hospes, itis, m. caupo, onis, m.* bij *Cicero; tabernarius, ii, m.* bij *Caesar; popinarius, ii, m.* Herbergierster, *hospita, ae, f.* bij *Cicero*. Herbergzaam, *hospitalis, lis, le; hospitus, a, m*. Onherbergzaam,

Digitized by Google

zaam, *inhospitalis*, *inhospitus*, *a*, *m.* Zeer herbergzaam, *perhospitalis*, *lis*, *le*, bij *Cicero*. Herbergzaamheid, *hospitalitas*, *atis*; *f.* bij *Cicero*. Onherbergzaamheid, *inhospitalitas*, *atis*; *f.* bij denz.

Herbinden, b. w. *religo*, *avi*, *atum*, *are*; *revincio*, *inxi*, *inctum*, *inxire*.

Herblinken, o. w. *resplendeo*, *ui*, *ere*; *relucesco*, *escere*.

Herbloeijen, o. w. *refloreo*, *ui*, *ere*; *refloresco*, *escere*.

Herbouwen, b. w. *reaedifico*, *avi*, *atum*, *are*.

Herbrengen, b. w. *refero*, *retuli*, *relatum*, *referre*; *reporto*, *avi*, *atum*, *are*. Ook vindt men herbrengen, gebruikt in den zin van naar ons toe brengen, *ad vel affero*, *attuli*, *allatum*, *ad vel afferre*, *adportare*, *advehi*, *adducere*. Z. v. hergebragte gewoonte, *mos aliunde adductus*.

Herdagen, b. w. iemand andermaal dagvaarden, *iterum citare aliquem*, *vel in jus vocare*. Onz. is het weder dag worden, *relucesco*, *escere*.

Herdenken, b. w. *recogito*, *avi*, *atum*, *are*; *recordor*, *atus sum*, *ari*; *reminiscor*, *isci aliquid vel de aliqua re*, bij *Cic.* Van hier: herdenking, *recordatio*, *onis*, *f.*

Herder, m. *pastor*, *oris*, *m.* *pecuarius*, *ii*, *m.* Zamenstell. herderloos, *pastore carens*. Herdersdicht, *carmen pastorale*. Herdersfluit, *tibia vel avena pastoralis*. Herdershuis, *domus pastoralis*. Herdershut, *casa pastoralis*. Herderskout, *sermo pastoralis*. Herderslied, *cantilena pastoralis*. Herderspijp, *arundo pastoralis*. Herderspel, *lusus pastoralis*. Herdersstaf, *pedum*, *i*, *n.* Herderstas, *pera pastoralis*. Herderszang, *cantus pastoralis*.

Herdoen, b. w. *reficio*, *eci*, *ectum*, *icere*. Herdoening, v. *refectio*, *onis*, *f.* Herdaan, v. d. *refectus*, *a*, *m*, bij *Cic.*

Herdoopen, b. w. *iterum baptizare*; *secundo aliquem baptismo initiare*. Ook is herdoopen eenen anderen naam geven, *alio nomine insignire*. Van hier: herdooper, *anabaptista*, *ae*, *m.* Herdooping, *baptismus secundus*.

Herdruk, m. *secunda impressio*, *ae*, *onis*, *f.* *repetitio impressionis libri*. Van hier:

Herdrukken, b. w. *repetere impressionem*, *vel iterum*, *vel de novo imprimere*. Herdrukking, zoo veel als herdruk.

Hereenen, b. w. *reconcilio*, *avi*, *atum*, *are*. Het geen ook hereenigen is. Van hier: hereend en hereenigd, v. d. *reconciliatus*, *a*, *m.* Hereeniging, *reconciliatio*, *onis*, *f.* Hereeniger, m. *reconciliator*, *oris*, *m.* bij *Liv.*

Hereerlijken, b. w. *denuo honestum declarare aliquem*.

Hereischen, b. w. *reposco*, *repoposci*, *reposcere*, *et repetv*, *ivi et ii*, *itum*, *ere*, beide bij *Cicero*. Van hier: hereischer, m. *repetitor*, *oris*, *m.* bij *Ovidius*. Hereisching, v. *repetitio*, *onis*, *f.* bij *Sen.* Hereischt, v. d. *repetitus*, *a*, *m.*

Herfst, m. *autumnus*, *i*, *m.* De herfst onzer jaren, *autumnus aetatis*. Ook gebruikt men dit woord om den wijnoogst aan te duiden, *vindemia*, *ae*, *f.* Zamenstell. herfstachtig, *autumnalis*, *lis*, *le*. Herfstboter, *butyrum autumnale*. Herfstbrief, *edictum de vindemia incipienda*. Herfstbloem, *colchicum*, *i*, *n.* Herfstdag, *dies autumnalis*. Herfstdraad, *filum sereno coelo in aëre textum*, zeg. *Vlaogdraden*; beter is, dunkt mij, *filum autumni tempore sereno*, *per aëra fluitans*. Herfstevening, *aequinoctium autumnale*, bij *Varro*. Herfshooi, *foenum autumnale*. Herfsthiacint, *hyacinthus autumnalis*. Herfskaas, *caseus autumnalis*. Herfsmaand, *mensis autumnalis*, *September*, *ris*, *m.* bij *Cicero*. Herfsttijd, *tempus autumnale*. Herfstlucht, *aura autumnalis*. Herfstvermaak, *oblectatio autumnalis*. Herfstvrucht, *fructus autumnalis*. Herfstweder, *tempus autumnale*

Digitized by Google

le vel tempestas autumnalis, enz. Ook is herfst, *messis*, *is*, *f.* bij *Cicero*.

Hergieten, b. w. *refundo*, *udi*, *usum*, *undere*. Hergieting, v. *refusio*, *onis*, *f.* Hergoten, v. d. *refusus*, *a*, *m.*

Hergrijpen, b. w. *reprehendo*, *di*, *sum*, *ere*, *recipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*; *recipero*, *et recupero*, *avi*, *atum*, *are*.

Hergroeijen, o. w. *recresco*, *evi*, *etum*, *escere*; *renascor*, *atus sum*, *asci*.

Herhalen, b. w. *repeto*, *ivi*, *itum*, *ere*. Herdoen, *itero*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. dit moet herhaald worden, *iterandum hoc est*. Voor verdubbelen, *gemino*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. de slagen herhalen, *geminare ictus*. Herzeggen, *dictito*, *avi*, *atum*, *are*. Hervatten, *integro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Virg.* Voor heroepen, *retracto*, *avi*, *atum*, *are*; *revocare*. Van hier: herhaald, v. d. *repetitus*, *iteratus*, *geminatus*, *revocatus*, *a*, *m*, Herhaler, *repetitor*, *oris*, *m.* *revocator*. Herhaling, v. *repetitio*, *iteratio*, *geminatio*, *retractatio*, *revocatio*, *onis*, *f.*

Herheffen, b. w. *relevo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: verheffing, v. *relevatio*, *onis*, *f.*

Herhouden, b. w. *retineo*, *ui*, *entum*, *inere*.

Herhuwen, b. w. *novas inire nuptias*, *de novo nubere*.

Herinneren, b. w. *revocare in memoriam*. Zich iets herinneren, *sibi aliquid in memoriam revocare*, *reminisci aliquid vel alicujus rei*, *recordor*, *atus sum*, *ari*. Herinnering, v. *recordatio*, *onis*, *f.*

Herk, zie Hark.

Herkaauwen, b. w. *ruminо*, *avi*, *atum*, *are*; *remando*, *di*, *sum*, *ere*, bij *Plin.* Voor herdenken, *recogito*. Herkaauwing, v. *ruminatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.*

Herkammen, b. w. *repecto*, *exi*, *exum*, *ectere*, bij *Statius*. Herkamd, v. d. *repexus*, *a*, *m*, *Ovid.*

Herkeeren, b. w. *redeo*, *ii*, *itum*, *ire*; *revertor*, *sus sum*, *verti* of *revorto*, *ti*, *sum*, *ere*.

Herkennen, b. w. *recognosco*, *ovi*, *itum*, *oscere*; *agnosco*, *ovi*, *itum*, *oscere aliquem*. Herkend, v. d *recognitus et agnitus*, *a*, *m*. Herkenning, v. *agnitio*, *onis*, *f.*

Herkneden, b. w. *iterum depsere*.

Herknoopen, b. w. *iterum nodare*, *vel nodo adstringere*; volgens de gewone regel zoude men zeggen: *renodare*; doch dit wordt zoo veel ik weet niet in den zin van herknoopen gevonden, maar wel van ontknoopen. De vriendschap herknoopen, is dus mijns oordeels, *renovare dextras*, bij *Tacitus*. Eene herknoopte vriendschap, *dextrae renovatae*, *vel amicitiae renovatum foedus*. Van hier: herknooping, v. *renovatio*, *onis*, *f.*

Herkoken, b. w. *recoquo*, *exi*, *ectum*, *oquere*, bij *Cicero*. Van hier: herkoking, *recoctio*, *onis*, *f.* Herkookt, v. d. *recoctus*, *a*, *m.*

Herkomen, o. w. zoo veel als wederkomen, *redeo*, *ii*, *itum*, *ire*, *revertor*, *sus sum*, *ti*. Van hier: herkomst, *reditus*, *us*, *m.* ook *origo*, *inis*, *f.* Herkomstig, bijv. n. *ortus*, *a*, *m*; *oriundus*, *a*, *m*, bij *Liv.*

Herkoop, m. *redemtio*, *onis*, *f.*

Herkoopen, b. w. *redimo*, *emi*, *emtum*, *imere*. Herkooping, het zelfde als herkoop.

Herkrijgen, b. w. *recipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*; *recipero et recupero*, *avi*, *atum*, *are*. Iemands gunst herkrijgen, *recuperare favorem alicujus*. Herkrijging, v. *recuperatio*, *onis*, *f.*

Herkruisen, b. w. *iterum crucifigere*. Van hier: herkruising, v. *crucifixio iterata vel repetita*.

Herkusten, b. w. *iterum basiare*, *osculari*.

Herladen, b. w. *de novo onerare*, *novum onus imponere*. Herlading, v. *actio novum onus imponendi*.

Herleeren, b. w. *vel addiscere*. *de novo discere*

Herleven, o. w. *revivo*, *ixi*, *ictum*, *ivere*; *denuo vivere*, *in vitam redire*, *reviviscо*, *ixi*, *ictum*, *iscere*. Van hier: herleving, v. *reditus in vitam*. Herlevend, *redivivus*, *a*, *m*.

Her-

Digitized by Google

Herleveren, b. w. zoo veel als wederleveren, *reddo, didi, ditum, dere; restituo, ui, utum, uere.* Van hier: herlevering, v. *redditio, onis, f. restitutio, onis, f.*

Herlezen, b. w. *relego, egi, ectum, egere*, bij *Cicero.* Van hier: herlezing, v. *relectio, onis, f. lectio repetita.*

Hermaken, b. w. *reficio, eci, ectum, icere; reparo, avi, atum, are.* Hermaakt, v. d. *refectus, a, m*, bij *Cicero; reparatus, a, m*, bij *Ovidius.* Van hier: hermaker, *refector et reparator, oris, m.* bij *Statius.* Hermaking, v. *refectio, onis, f.* bij *Colum. reparatio, onis, f.* bij *Sall.*

Hermalen, b. w. *iterum vel denuo molere.*

Hermansberg, eene kleine ſtad in het Waldekſche, *Hermannibergum, i, n.*

Hermanſtad, eene ſtad in Zevenbergen, *Cibinium, ii, n. vel Hermannopolis, is, f.* volg. *Schell.*

Hermanen, b. w. *denuo conſectari debita vel flagitare debitum*, bij *Cicero* en *Phaedrus.* Van hier: hermaning, *conſectatio debitorum repetita, vel repetita coactio.*

Hermelijn, (armelijn en armijn), *o. mustela erminea vel armellina, armellinus vel mus albus.* Sommigen denken dat het de *mus Ponticus* is, waarvan *Plin.* gewag maakt.

Hermeten, b. w. *remetior, enſus ſum, etiri*, bij *Virg.* Van hier: hermeting, v. *remenſio, onis, f.*

Hermunten, b. w. *iterum vel denuo ſignare*; ook *recudo, udi, uſum, udere.* Hermunt geld; *moneta recuſa.*

Hernaaijen, b. w. *reſuo, ui, utum, uere.* Hernaaid, v. d. *reſutus, a, m.*

Hernemen, b. w. *recipio, epi, eptum, ipere; recipero et recupero, avi, atum, are.* Herneming, v. *receptio, onis, f.* Zonder geweld hernemen, *reſumo, umſi, umtum, umere.*

Hernieuwen, b. w. *renovo, avi, atum, are*, bij *Cicero; renovellare*, bij *Colum.* Hernieuwd, v. d. *renovatus, a, m.* Van hier: hernieuwing, v. *renovatio, onis, f.* bij *Cicero; renovamen, inis, n.* bij *Ovid.*

Hernoemen, b. w. *denuo nomino, avi, atum, are.* Hernoemd, *iterum nominatus, a, m.* Van hier: hernoeming, v. *repetita nominatio.*

Heropkomen, b. w. *iterum oriri, renascor, atus ſum, asci.* Van hier: heropkomst, *repetitio ortus.*

Heroptooijen, b. w. *reconcinno, avi, atum, are*, bij *Plautus* en *Cicero.*

Heroveren, zie Hernemen, in den eerſten zin. Heroveraar, *recuperator, oris, m.* Heroverd, v. d. *receptus et recuperatus, a, m.*

Herpachten, b. w. *reconduco, uxi, uctum, ucere*, bij *Ulpianus; denuo redimo, emi, emtum, imere.* Van hier: herpachting, v. *iterata vel repetita redemtio.*

Herpakken, b. w. *iterum vel denuo compingo, egi, actum, ingere; vel colligere vaſa*, bij *Cicero.* Van hier: herpakking, *collectio vaſorum repetita.*

Herparen, b. w. *iterum copulo, avi, atum, are*; ook *ſecundae uxori jungi, vel ſe jungere.*

Herpaſſen, b. w. *denuo apto, avi, atum, are; adaptare, accommodare.*

Herpekken, b. w. *denuo pice oblinere, vel denuo picare, impicare, oppicare, vel pice ſaturare.*

Herperſen, b. w. *iterum praelo ſubjicere, de novo premere vel preſſare.*

Herplanten, b. w. *de novo planto, avi, atum, are; rebango, ere*, bij *Colum.* Herplanting, v. *plantatio iterata vel repetita.*

Herpoten, b. w. hetzelfde als herplanten.

Herproeven, b. w. *regusto, avi, atum, are*, bij *Cic.* Van hier: herproeving, v. *regustatio, onis, f.*

Herre, zie Har, of Harre.

Herrekenen, b. w. *de novo calculo,*

le, avi, atum, are, vel calculum inire vel rationem.

*H*erroepen, b. w. *revoco, avi, atum, are*, bij *Cicero; derogare et antiquare*, bij denz. Zo ja gezegde herroepen, *dicta retractare*, bij *Virg.* Van hier: herroeping, v. *revocatio, onis, f. revocamen, inis, n.* bij *Ovidius; derogatio, onis, f. antiquatio*, bij *Gellius; retractatio*, bij *Cicero.* *H*erroepelijk, bijv. n. *revocabilis, lis, le*, bij *Ovidius.* Onherroepelijk, bijv. n. *irrevocabilis, lis, le.*

*H*errollen, b. w. *revolvo, volvi, volutum, volvere.* *H*errold, v. d. *revolutus, a, m.* *H*errolling, v. *revolutio, onis, f.*

*H*erſcheepen, b. w. *de novo navi imponere.* *H*erſcheping, v. *repetitio oneris navi imponendi.*

*H*erſcheppen, b. w. *recreo, avi, atum, are; refingo, inxi, ictum, ingere.* Van hier: herſchepping, v. *nova creatio, ae, onis, f. vel recreatio, onis, f.*

*H*erſchijnen, o. w. *reluceo, uxi, cere; relucesco, cescere, resplendeo, ui, ere.* Van hier: herſchijning, v. *nova lux, novus ſplendor.*

*H*erſchikken, b. w. *de novo dispono, ſui, ſitum, ere; digero, eſſi, eſtum, ere; de novo in ordinem redigere.* Van hier: herſchikking, v. *nova diſpoſitio, digeſtio, onis, f. novus rerum ordo.*

*H*erſchouwen, b. w. *recognosco, ovi, itum, oscere.* Van hier: herſchouwing, v. *recognitio, onis, f.* bij *Cic.*

*H*erſchrijven, b. w. *reſcribo, ipſi, iptum, ibere.* Van hier: herſchrijving, v. *reſcriptio, onis, f.*

*H*erſen, (harſen), v. *cerebrum, i, n.* Iemand de herſenen inſlaan, *cranium alicui collidere.* Zijne herſenen loopen door, *cerebrum illi excuſſum est, vel mente turbatum est.* Het ſcheelt hem in de herſenen, *male ſanus est*, bij *Cicero.* Kleine herſenen ook bijherſenen genoemd, *cerebellum, i, n.* Ontſteld van herſenen, *cerebroſus, a, m*, volgens *Ruhnkenius.* Zamenſtell. herſenbeeld, *phantaſia, ae, f.* bij *Cicero; phantasma, atis, n.* bij *Plinius.* *H*erſenbekken, *pelvis cerebri.* *H*erſenklier, *glandula cerebri.* *H*erſenloos, *cerebro carens, cerebrum non habens, fatuus, a, m.* *H*erſenpan, *calva, ae, f.* bij *Plinius; calvaria, ae, f.* bij *Celſus; cranium, ii, n.* *H*erſenſchim, *imaginatio, onis, f.* *H*erſenwoede, *rabies e cerebro orta.* *H*erſenziekte, *phreneſis, is, f phrenitis, idis, f.* bij *Celſus.*

*H*erſmeden, b. w. *recudo, di, ſum, ere*, bij *Varro; incudi reddere*, bij *Horatius.*

*H*erſmelten, b. w. *refundo, udi, ſum, ere, vel de novo fundere.* *H*erſmelting, v. *fuſura repetita.*

*H*erſnijden, b. w. *recido, idi, iſum, idere.* *H*erſneden, v. d. *reciſus, a, m*, bij *Horatius.* *H*erſnijding, v. *reciſio, onis, f.* bij *Plin.*

*H*erſpaden en herſpitten, b. w. *repaſtino, avi, atum, are.* *H*erſpaad en herſpit, v. d. *repaſtinatus, a, m.* *H*erſpading en herſpitting, v. *repaſtinatio, onis, f.* bij *Cicero.*

*H*erſpelden, b. w. *de novo acicularis aliquid figere.*

*H*erſpelen, b. w. *ludum retractare vel de novo ludere.*

*H*erſpellen, b. w. *recolligere litteras, vel de novo appellare literas*, bij *Cicero.* Van hier: herſpelling, v. *recollectio literarum, vel appellatio literarum repetita.*

*H*erſpeten, b. w. *iterum vel de novo verubus affigere.*

*H*erſteken, b. w. *de novo vel denuo pungo, pupugi, punctum, pungere*, ook *repungere.*

*H*erſtellen, b. w. op de vorige plaats ſtellen, *repono, ſui, ſitum, nere; reſtituo, ui, utum, uere.* Lappen, *ſarcio, ſarſi ſarcire et reſarcire.* Voor hermaken, *reficio, eci, ectum, icere; reſtauro, avi, atum, are; reparo, avi, atum, are.* Tot den ouden ſtand terugbrengen, is ook *reſtituere, ad priſtinum ſtatum redigere.* Voor verbeteren, *emendo, avi, atum, are*, bij *Cicero.*

Digitized by Google

re. Wederom gezond maken, *medeor, eri; auxilior, atus sum, ari cum dat.* bij *Ovidius.* De soldaten herstellen, *conglobare milites*, bij *Livius.* Van hier: het commando in de wapenoefening: herstelden, *conglobate vos!* Hersteld, v. d. *repositus, restitutus, refectus, restauratus, reparatus, ad pristinum statum redactus, emendatus, sanatus, conglobatus.* Van hier: herstelbaar, bijv. n. *reparabilis, lis, le; emendabilis, lis, le*, bij *Livius.* Hersteller, m. *restitutor, oris*, m. bij *Cicero; reparator, oris*, m. bij *Statius; emendator*, bij *Cicero.* Herstelling, v. *restitutio, onis, f. interpolatio, onis, f.* bij *Plin. reparatio, instauratio*, bij *Cicero; emendatio*, bij denzelfd. Herstelster, v. *emendatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Herstichten, b. w. *reaedifico, avi, atum, are.* Herstichting, v. *reaedificatio, onis, f.*

Hert, o. *cervus, i, m.* Een vliegend hert of hertkever, *cervus volans vel lucanus cervus.* Van een hert, *cervinus, a, m.* B. v. hertevleesch, *caro cervina.* Zamenstell. hertshoorn, *cornu cervinum.* Hertstong ook mildkruid genoemd, *scolopendrium, ii, n.* ook is hertin, *cerva, ae, f.* voorheen in gebruik geweest, volgens *Weiland.* Hertsvanger, *culter venaticus, vel venatorius.* Hertswolf, *lupus cervarius*, bij *Plin.* Hertshoorngeest, *spiritus cornu cervini.* Hertshoornolie, *oleum cornu cervini, vel oleum e cornu cervi.* Hertshoornzout, *sal volatile cornu servi.* Hertehond, *canis cervarius.* Hertejaget, *venatio cervaria.* Hertekalf, (dus noemt men het jong van een hert) *catulus, pullus vel vitulus cervinus.* Hertebout, *femur cervinum.* Herteskleinw. hertjes, *hinnulus, i, m.*

Herteekenen, b. w. *de novo designare, delineare, depingere, describere*; ook *notare*, voor weder aanteekenen. Herteekening, *designatio, delineatio, descriptio repetita.*

Hertelen, b. w. *regenero, avi, atum, are.* Van hier: herteling, v. *regeneratio, onis, f.*

Hertellen, b. w. *renumero, avi, atum, are; transnumerare, Auct. ad Her.* Van hier: hertelling, v. *renumeratio, onis, f.* Herteld, v. d. *renumeratus et transnumeratus, a, m.*

Hertimmeren, zie Herstichten. Hertimmering, zie Herstichting.

Hertog, m. in oude tijden noemde men dus eenen aanvoerder van een krijgsheer, om dat hij aan het leger (heer) vooruittrok (toog), gelijk bij de Latijnen, *dux, ucis, m. qui exercitum ducit ac praeit.* Van hier: hertogdom, *ducatus, us, m.* Hertogin, *dux, ucis, f.*

Hertogenbosch; eene stad in Braband, *Sylvaducis, Sylvaeducis, f.*

Hertogt, m. *remeatus, us, m.* Eenen hertogt doen, *remeo, avi, atum, are*, bij *Plaut.*

Hertred, m. *regressio, onis, f.* bij *Cicero; regressus, us, m.* bij *Livius.*

Hertrouwen, b. en o. w. *secundum matrimonium inire.* Hertrouwd, v. d. *secundae uxori junctus.*

Hervallen, o. w. *recido, cidi, casum, cidere, vel iterum cadere; relabor, apsus sum, abi.* Hervallene, v. d. *relapsus, a, m.*

Hervatten, b. w. *reassumo, sumpsi, sumptum, sumere*, bij *Plinius; itero, avi, atum, are, repeto, ivi vel ii, itum, ere.* B. v. den oorlog hervatten, *repetere bellum vel arma; gemino, avi, atum, are.* In den dagelijkschen stijl, zegt men ook: ik zal het eens hervatten, *alio tempore reveniam.* Van hier: hervatting, *iteratio, onis, f. repetitio, onis, f. geminatio, onis, f.* Ook is hervatten een spreekwijze in de *historica*, wanneer een redenaar iets, te vooren gezegd, herhaalt en verbetert, *corrigo, exi, ctum, igere*, dan is het zelfst. Hervatting, *correctio, onis, f.*

Herverwen, b. w. *retingo, tinxi, tinctum, tingere aliquid.* Herverwd, v. d. *retinctus, a, m.*

Digitized by Google

Herveegen, b. w. *resarcio, arsi, artum, ire.*

Hervoeren, b. w. *reveho, exi, ectum, ehere; reduco, uxi, uctum, ucere.* Van hier: hervoering, v. *revectio, onis, f. reductio, onis, f.*

Hervoortbrengen, b. w. *produco, uxi, uctum, ucere; regenero, avi, atum, are,* beide bij *Plinius.* Hervoortgebragt, v. d. *productus, a, m; renatus, regeneratus.* Hervoortbrenging, v. *productio, onis, f.*

Hervormen, b. w. *reformo, avi, atum, are, cum acc.* bij *Ovid.* Van hier: hervormer, m. *reformator, oris, m.* bij *Plinius.* Hervorming, v. *reformatio, onis, f.* bij *Seneca.* Hervormd, v. d. *reformatus, a, m.*

Hervouwen, b. w. *replico, avi, atum, are,* bij *Cato.* Van hier: hervouwing, v. d. *replicatio, onis, f.* Hervouwd, v. d. *replicatus, a, m,* bij *Vitr. replicius, a, m,* bij *Statius.*

Herwagen, b. w. *iterum quaero, quaesivi, quaesitum, quaerere, vel quaestionem iterare.*

Herwaart, bijw. van plaats, *huc, adv.* bij *Cicero; horsum, adv.* vindt men bij *Plaut.*

Herwannen, b. w. *de novo vel iterum vannere vel eventilare.*

Herwapenen, b. w. *arma recipere, vel iterum capere, vel inducre, vel iterum armare.* Van hier: herwapening, v. bij *Hooft* voorkomende, *armatus, us, m. repetitus,* bij *Liv.*

Herwarmen, b. w. *iterum calefacere, calfacere et concalefacio, eci, actum, acere; refocillor, atus sum, ari.* Van hier: herwarming, v. *refocillatio, onis, f.*

Herwasschen, b. w. *relavo, avi, atum, are,* bij *Lucr.*

Herwassen, o. w. *recresco, evi, etum, escere; renascor, atus sum, asci.*

Herwegen, b. w. *rependo, di, sum, edere.* Herwogen, v. d. *repensus, a, m.*

Herwentelen, b. w. *revolvo, volvi, volutum, olvere.* Herwenteling, v. *revolutio, onis, f.* Herwenteld, v. d. *revolutus, a, m.*

Herwerven, b. w. *recipio, epi, eptum, ipere; recipero et recupero, avi, atum, are; redipiscor, isci.*

Herwijden, b. w. *resecro, avi, atum, are, vel de novo consecrare.* Van hier: herwijding, v. *consecratio repetita, vel resecratio, onis, f.*

Herwinnen, b. w. *reportare, recuperare, recuperare, recipere, reconciliare,* alle bij *Cicero.* Van hier: herwinning, v. *reportatio, recuperatio, reconciliatio, onis, f.* Herwinner, m. *recuperator, oris, m.* bij *Ter.* Herwonnen, *reportatus, recuperatus, receptus, reconciliatus, a, m.*

Herwitten, b. w. *iterum vel de novo albare vel dealbare.*

Herwrijven of hervrijven, b. w. *refrico, cui, ictum, are.*

Herzaaijen, b. w. *resemino, avi, atum, are,* bij *Ovidius; reseco, sevi, erere,* bij *Plin.*

Herzamelen, b. w. *recolligo, egi, ectum, igere, cum acc,* bij *Cor. Ium.* Ook gebruikt *Hooft* hier voor herzamen.

Herzegenen, b. w. *resecro, avi, atum, are; expio, avi, atum, are,* bij *Livius;* van eenen tempel sprekende.

Herzeggen, b. w. *repeto, ivi vel ii, itum, ere,* bij *Cicero; replico, avi, atum, are.* Van hier: herzegging, v. *repetitio, onis, f.* bij *Cicero.*

Herzieden, b. w. *recoquo, oxi, octum, oquere.* Van hier: herzieding, v. *recoctio, onis, f.*

Herzien, b. w. *denuo vel rursus videre vel cernere; revisere, revidere, recognosco, ovi, itum, oscere.* Van hier: herziening, v. *revisio, onis, f. repetita visio, recognitio, onis, f.* bij *Cicero.*

Herzingen, b. w. *recano, ere,* bij *Plinius; recino, ui, ere,* bij *Cicero; recanto, avi, atum, are,* bij *Mart.*

Herzoeken, b. w. *requiro, sivi, situm, rere,* volgens *Scheller.* Herzoeking, v. *requisitio, onis, f.*

Hesp, v. het achterste van eene ham, *posterior pars petasonis.*

Ook

Ook gebruikt *Kiliaan* dit woord voor de ham zelve, *petaſo, onis, m.* bij *Mart.* verkl. *petaſunculus, i, m.* bij *Juv.*

Heſſen, een Graafſchap in Duitſchland, *Haſſia, ae, f. vel Heſſia, ae, f.* Een hos, *Heſſiacus, i, m. vel aliquis e Heſſia oriundus.*

Hesterboom, m. een ſoort van eikenboom, *cerrus, i, f.* bij *Vitruvius.* Van zulk hout gemaakt, *cerrinus, a, m.* B. v. hesterbooneu heften, *manubria cerrina*, bij denz.

Heeten, b. en o. w. eenen naam geven, *voco, avi, atum, are; nomino, avi, atum, are;* ook *adpello, avi, atum, are;* met twee *accuſativi.* B. v. de menſchen heeten hem een geleerd man, *homines illum adpellant virum doctum.* Welkom heeten, *dicere alicui ſalve, vel ſalutare aliquem.* Iets goed heeten, *probo, avi, atum, are; adprobare, calculum adjicere alicui rei.* B. v. dat kan men niet goed heeten, *hoc probari non potest.* Voor gebieden, *jubeo, juſſi, juſſum, jubere.* B. v. vader heeft het mij geheeten, *pater me juſſit, vel mihi mandavit.* Onz. voor genoemd worden, *appellari, vocari, nominari.* Hij heet Jacob, *nomen illi Jacobus est.* Voor beduiden: hoe heet dit in het Latijn? *quid hoc Latine ſignificat?* Wat zal dat heeten? *quid hoc ſignificabit?* Of nog korter, *quid hoc?* zoo veel als, waarom? geſchiedt dit? In verwondering: dat heet eerst vriendſchap! *ea demum vera est amicitia!* Dat heet ik ſlapen! *hoc dormire dico!* volgens *Scheller.* Dat heet ik eerst verſtandig handelen, *hoc dico prudenter agere! vel hoc mihi est prudenter agere!*

Hetrurien, eene landſtreek in Italien, *Hetruria, ae, f; Tuscia, ae, f.* Van Hetrurien, *Hetruscus, vel Tuscus, a, m.* Thans is het, het koningrijk van Toskanen, *Tusciae vel Hetruriae regnum.*

Hette, zie *Hitte.*

Hetzij, voegwoord, *ſive, ſeu*, bij *Ter.* en *Cicero, conj.*

Heu, v. eene ſoort van koopvaardijſchip, *corbita, ae, f.* bij *Cic.*

Heug, eigenlijk een zelfst. n. bij *Kiliaan, mens, intellectus, ſenſus, conſolatio, ſpes, delectatio, voluptas, laetitia.* Het is bij ons in de beteekenis van genoegen, nog in gebruik: b. v. hij doet het tegen heug en meug, *invitus vel contra animi libidinem id facit.*

Heugel, m. hetzelfde als haal.

Heugelijk, bijw. n. en bijw. dat ons verheugt, *laetificus, a, m.* Ook voor blij, vrolijk, *laetus, a, m.* *Laetus* wordt ook in den zin van heugelijk bij de Latijnen gebruikt: b. v. een heugelijke dag, *laetus vel laeta dies*, zoo veel als *laetitiam afferens.* Van hier: heugelijkheid, *laetitia, ae, f. gaudium, ii, n. delectatio, onis, f. voluptas, atis, f.* bijw. *laete, laetifice, adv.*

Heugen, onp. w. *memini, iſſe, cum acc. et gen. recordor, atus ſum, ari; memoria tenere.* Het heugt mij nog, *memini adhuc, vel adhuc memor ſum istius rei.* Van hier ook heugenis voor het geheugen, *memoria, ae, f. recordatio, onis, f.* Heugen, is ook in gebruik geweest voor verblijden, *laetor, atus ſum, ari; delectare ſe, vel delectori, atus ſum, ari; voluptatem capere.* Zoo ook heugenis voor blijdſchap, *laetitia, ae, f. delectatio, onis, f. voluptas, atis, f.*

Heuker, m. een kruidenier in het klein, *aromatopola, minutatim vendens.* In Groningerland is dit woord veelal in gebruik, volgens *Weiland.*

Heul, m. *papaver, eris, n.* bij *Plinius.* Het uittrekſel hiervan heet: heulſap, *ſuccus papaveruin.* Van hier: heulbloem, *flos papaveris.* Heulzaad, *ſemen papaveris.*

Heul, v. *auxilium, ii, n. praeſidium, adjutorium*, bij *Cicero; ſubſidium, ii, n.* bij *Caesar.* Van hier het onz. w. heulen, *colludere cum aliquo, conſpiro, avi, atum, are.* Van hier: heu-

ling, v. *colluſio, onis, f.* bij *Cicero; colluſum, ii, n.* bij *Ulp.*

Heul, v. een houten bruggetje, *ponticulus ligneus, i, ei, m.* Van hier het onz. w. heulen: b. v. wij heulden bij alle bruggen, *juxta omnes ponticulos oscula dabamus;* bij elken brug kusten wij elkander, volgens *Weiland.*

Heup, v. *coxa, ae, f.* bij *Celſus; coxendix, icis, f.* bij *Sueton. iſchium, ii, et iſchion.* Van hier: heupader, *vena vel arteria iſchiaca.* Heupbeen, *os coxae, coxendicis vel iſchii, os ileum vel ilium;* doch dit laatſte wordt ook darmbeen genoemd. Heupbreuk, *hernia iſchiadica, vel iſchiocele.* Heuplam, *elumbis, bis, be.* Heuppan, *acetabulum coxae;* volgens *Scheller.* Heupjicht, *iſchias, adis, f.* bij *Plinius; dolor iſchiadicus,* bij denzelfden. Heupwee, *malum iſchiadicum, morbus iſchiadicus.* Aan heupwee ſukkelende, *iſchiadicus, i, m.* bij *Cato.*

Heusch, bijv. n. en bijw. het woord is verbasterd uit hofsch, hoofsch, hovisch, heuvisch, heusch, en is dus eigenlijk: *aulicus, a, m;* en daar de beleefdheid gewoonlijk aan de hoven heerscht, heeft heusch de beteekenis aangenomen van *humanus, a, m; civilis, lis, le; officioſus, a, m;* bene *moratus, a, m;* bijw. *humane, civiliter, officioſe, adverbia.* Van hier: heuschheid, *humanitas, atis, f. civilitas, comitas.* Heuſchelijk, is zoo veel als het bijw. heusch.

Heusden, eene ſtad in Zuidholland, *Heusda, ae, f. Hosdenium, ii, Huesſetum, i, n.*

Heuvel, m. *collis, is, m. clivus, i, m. tumulus, i, m.* verkleinw. *colliculus, i, m. clivulus, i, m.* bij *Colum.* Heuvelachtig, *elivoſus, a, m,* bij *Virg. tumuloſus, a, m,* bij *Sallustius.* Van eenen heuvel, *collinus, a, m,* bij *Colum.* Heuvelſpits, *faſtigium collis, jugum, n.*

Hevel, m. een houten handſpaak om iets mede op te heffen, *vectis ligneus.* Ook eene pijp om wijn of iets anders af te tappen, *ſiphon, onis, m.* bij *Colum.* Verkleinw. heveltje, *ſiphunculus, i, m.* bij *Plin.* Hevel beteekende eertijds ook, *fermentum, i, n.* Van hier, geheveld brood, *panis fermentatus.*

Hevig, bijv. n. en bijw. voor jagtig: b. v. hevig bloed, *ſanguis calidus, fervidus, a, m; incitatus et incitus.* Hevige toorn, *impetuoſa ira, ira rabida.* Een hevig gemoed, *animus ardens.* Eene hevige aandoening, *affectus animi vehemens.* Voor geweldig: een hevige wind, *ventus impetuoſus.* Voor ſnel: b. v. een hevige ſtroom, *fluxus rapidus, citus, curſus aquae citatus.* Dat met drift en gramſchap vergezeld is: b. v. een hevig gevecht, *proelium atrox.* Schielijk, *praeceps, itis, omn. g.* Voor oploopend, *iracundus, a, m.* Iemand hevig beſchuldigen, *atrociter accuſare aliquem.* Zij kregen hevige woorden, *triſtibus invehebantur verbis;* bijw. *calide, fervide, impetuoſe, rabide, ardenter, vehementer, incitate, impete et impetuoſe, rapide, cito, atrociter, adverbia;* zoo veel als heviglijk. Hevigheid, v. *calor, oris, m. fervor, impetus, us, m. rabies, iëi, f. ardor, oris, m. rapiditas, f. vehementia, ae, f. atrocitas, tatis, f.* Hevig worden, *incalesco, ui, escere, ardescere, exardescere, candescere, incandescere, crudescere, Virg.* en *Stat.*

Hexham, eene kleine ſtad in Engeland, *Axellodunum, i, n.*

Hiacint, m. een edelgeſteente en ook eene bloem, *hyacinthus, i, m.*

Hiel, m. *talus, i, m.* bij *Plinius; calx, calcis, f.* bij *Cicero.* Spreekw. iemand op de hielen zitten, *urgere aliquem ſubſequi vel premo eſſi, eſſum, emere aliquem.* De hielen toonen of ligten *terga dare,* en *terga vertere* bij *Livius.* Zij is nog zoo jong en begint al naar hare hielen om te zien, *tam tenera adhuc aetate eſt et jam veneri ſervire incipit.* Van hier: hielrond, o. b. v. het hielrond van eenen pilaar, *calces ſcaporum,* bij *Vi-*

Digitized by Google

truvius. Zamenstell. kakhiel, *pernio, onis, m.* Kakhieltje, *perniunculus, i, m.* Van hiel komt het zeemanswoord, hielen, zoo veel als achteroverhangen, *reclino, avi, atum, are.* Eene hieling, v. is het achterste van kiel, *carinae pars posterior.*

Hier, een bijw. van plaats, zoo wel in den stand van beweging, als in dien van rust: b. v. kom hier, *huc veni huc ades.* Ik ben hier, *hic vel hoc in loco, hic loci sum.* Hij ligt hier, *hic jacet.* Daar de plaats of oord, waar men is, zeer onbepaald kan zijn, heeft het bijw. hier ook eene meer of min uitgestrekte beteekenis: hier (in deze stad) zijn veel inwoners, *hac in urbe multi sunt incolae.* Hier (in dit land) vriest het nooit, *hac in regione numquam gelat.* Men spreekt er hier en daar van, *passim loquuntur.* Hier (in deze zaak), *hic, hac in re.* Hier en daar, *passim, adv.* Hier (op deze wereld, *hic, hoc in mundo, hac in terra, in hac vita.* Hier ben ik, *hic sum*, ook *ecce me.* Hier is het boek, *ecce librum.* Van hier, *hinc, adv.* Hieraan, *ad hoc.* B. v. hier aan stiet ik mij, *ad hoc offendebam.* Hieraan twijfel ik, *de hoc dubito.* Hieraan ken ik hem, *ex hoc signo, vel hoc signo illum agnosco.* Wat legt mij hier aan? *quid mea interest?* Ik vind hier vermaak aan, *voluptatem ex hac re capio, vel delector hac re.* Hierna, *dein, deinde, post, postea, posthac, tum, adverbia.* Hierna, is ook *hoc facto.* Hierlangs, *hac.* Hierin, *hac in re.* Hier mede, *cum hac re.* Hier nevens, *juxta vel juxta hoc.* Hierom, *hanc ob causam, hanc ob rem, ob hoc.* Hierop, *ad hoc.* Hierover, *hac de re.* Hier door, *per hunc locum, hac via, hac parte, hoc, hoc modo, hac virtute.* Hierover, *trans hunc locum.* B. v. kom hier over! *hoc transi!* ook *de hoc.* B. v. hierover zal ik naderhand spreken, *de hoc postea dicam.* Hieronder, *hic subtus, hic subter, infra hic, sub hoc.* Hieronder is een groot onderscheid, *magnum inter has res discrimen est.* Hiervan, *hinc, adv.* hiervan komt *hinc venit.* Hiervan is veel te zeggen, *hac de re multa dicenda sunt.* Vele hiervan, *multi ex his, multi horum, multi de his, multi inter hos.* Hieruit, *hinc, inde, ex eo.*

Hij, een persoonlijk voornaamwoord mannelijk, meerv. zij, *ille, a, ud; is, ea, id; iste, a, ud.* Hij tegen zij overgesteld, beteekent onder de dieren, zoo veel als het mannetje, *mas, aris, m.*

Hijgen, o. w. *anhelo, avi, atum, are*, bij *Terentius*; *ducere ilia*, bij *Horatius*; *trahere illia*, bij *Plinius.* Naar iets hijgen is ook zoo veel als hevig begeeren, *ardenter cupere vel concupiscere aliquid.* Van hier: hijger, m. *anhelator, oris, m.* bij *Plinius*; *anhelus, i, m. subst.* bij *Virgilius.* Hijging, v. *anhelatio, onis, f.* bij *Plinius*; *anhelitus, us, m.* bij *Cicero.* Hijgende, *anhelanter, adv.*

Hijlik, o. zoo veel als huwelijk: en is alleen in den gemeenen spreektrant gebruikelijk; van hier: hijlikmaken, zoo veel als koppelen, *copulo, avi, atum, are.* Hijlikmaker, m. *copulator, oris, m.* Hijlikmaakster, v. *copulatrix, icis, f.* Hijlikmaker, is ook een soort van koek, die men bij het voltrekken van een huwelijk ten beste gaf, *placenta nuptialis.*

Hijmen, o. w. hetzelfde als hijgen, in Groningen wordt dit woord volgens *Weiland*, veel gebruikt.

Hijrkanien, een gewest in Perzie, *Hyrcania, ae, f.* Van Hijrkanien, *Hyrcanus, a, m.*

Hijs of hijze, v. een stuk rookvleesch, *carnis portio exossis fumo durata*, bij *Kiliaan.*

Hijschen, b. w. *in altum ducere vel tollere aliquid*; ook *subduco, uxi, uctum, ucere.* De zeilen ophijschen, *tendere vela.* Zamenstell. hijschblok, *trochlea vel diabetes tollendo vel subducendo oneri inserviens.* Hijschtouw, *funis subductioni oneris cujusdam inserviens*; ook *funis ductarius*, bij *Vitruvius*; zoo zou

zoude men mogelijk ook voor hijschblok, *trochlea ductaria*, kunnen gebruiken.

Hijzop, m. *hyssopum, i, n.* bij *Plinius*; *hyssopus, i, f.* bij *Columella.*

Hik, m. een onwillige ſtootende zucht, *ſingultus, us, m.* bij *Cicero.* Den hik hebben, *ſingultio, ivi, itum, ire et ſingulto, avi, atum, are*, bij *Virgilius.* Al hikkende, *ſingultim, adv.*

Hikken, o. w. hetzelfde als den hik hebben; dit woord is even als het voorgaande naar den klank gevormd.

Hild, v. *locus inſtabulo, ubi foenum vel pabulum ſervatur*; dus *foenile, is, n. pabulatorium, ii, n.* bij *Kiliaan.* In Friesland is hild of hilde, *ditio, onis, f. territorium, ii, n.*

Hilletje, o. het klepje in eene pomp, *oxis, is, m.* bij *Vitruvius.*

Hiltik, hiltikken en hiltikſpel, zie Bikkel, bikkelen en bikkelſpel.

Hinde, v. *cerva, ae, f.*

Hinder, een veroudend woord waarvan de overtreffende trap nog gebruikt wordt; het hinderſte voor het achterſte, *pars posterior, anus, i, m. nates, ium; clunes, ium, m. et f.* Het is ook nog overig in de zamenſtell. hinderhoede voor achterhoede, *agmen noviſſimum*, bij *Hooft.* Zoo ook hinderlaag, eene plaats, waar de vijand zich verſchuilt, *inſidiae, arum, f. plur.* bij *Cicero*; *obſidiae, arum, f. plur.* bij *Columella.* Van hier: hinderlagen leggen, *inſidior, atus ſum, ari*, bij *Cicero*; *ſubſideo, ſedi, ſeſſum, ſidere*, bij denz. *inſidias collocare, inſtruere, facere, comparare, ſtruere, tendere, locare, ponere*, bij *Livius.* in hinderlagen vervallen, *intrare inſidias*, bij *Caesar.* Zich uit hinderlagen redden, *exuere ſe laqueis, evitare ex inſidiis*, beide bij *Cicero.* De hinderlagen verijdelen, *antevenire inſidias*, bij *Sallustius.* Ook gebruikt men nog het zelfde w.

Hinder, m. voor beletſel, *impedimentum, i, n.* bij *Cicero*; *obſtaculum, i, n.* bij *Plautus*; *praepedimentum, i, n.* bij derzelfden; *offendiculum, i, n.* bij *Plinius*; *objectaculum, i, n.* bij *Varro*; *remora, ae, f.* bij *Plautus*; *obſtantia, ae, f. impeditio, onis, f. offenſio, onis, f.* bij *Vitruvius.* Ook beteekent het ſchade, nadeel, *noxa, ae, f. damnum, i, n.* iemand hinder doen, *noxam vel damnum afferre alicui*; verder, *detrimentum, i, n.* bij *Cicero*; *jactura, ae, f. incommoditas, atis, f. incommodum, i, n. amiſſio, onis, f.* alle bij denz. *praejudicium, ii, n.* bij *Ulpe.* Van hinder in de eerſte beteekenis komt hinderen, zoo veel als beletten, *impedio et praepedio, ivi, itum, ire*, bij *Cicero*; *obſto, ſtiti, ſtitum, ſtare, cum dat.* bij *Terentius.* In de tweede beteekenis is hinderen, zoo veel als nadeel of ſchade doen, *noceo, cui, itum, ere*; *officio, eci, icere*, bij *Cicero*; *obſum, fui, eſſe, dare alicui damnum, afficere damno aliquem.* Van hier: hindering, hindernis en hinderpaal; hetzelfde als hinder, in de eerſte beteekenis. Hinderlijk, bijv. n. *obſtans, antis, omn. g.* In de tweede beteekenis is het: *noxius, a, um*; *nocens, entis, omn. g. damnoſus, a, um*; *detrimentoſus*, bij *Caesar*; *adverſus* en *alienus, a, um.*

Hinken, o. w. *claudico, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *claudum eſſe.* Figuurlijk zegt men: op beide zijden hinken, voor onzeker zijn, *in incerto eſſe, vel ancipitem ſe gerere.* Niemand hinkt aan een anders zeer, *ſuum quemque premit malum.* De hinkende bode, *nuntius injucundus.* Het hinkende paard komt achter aan, *finis rei peſſimus eſt.* Het is met hem aan het hinken, *res ejus vacillant.* Doen hinken, *claudicationem afferre*, bij *Colum.* Van hier: hinking, v. *claudicatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Hinneken, zie Ginneken.

Hippen, o. w. het voortdurende hippelen is veel meer in gebruik, *ſalio, ii, altum, alire*; *ſubſilio, ii* of *ui, ultum, ire*; *ſuk-ſul-*

Digitized by Google

sulto, avi, atum, are, bij *Plautus*; zie verder bij huppelen.

Historie, v. *historia, ae, f.* In den deftigen stijl gebruikt men liever het woord geschiedenis. In den dagelijkschen omgang gebruikt men het voor eene netelige zaak: b. v. dat is eene heele historie, *aspera res est.* Van hier: historisch, *historicus, a, m*; bijw. *historice, adv.* Historieschilder, m. *pictor historiarum, pictor historias pingens vel depingens, pictor operam dans historiis pingendis vel depingendis, pictor historicus*, volgens *Scheller.* Historieschilderkunst, *ars historias depingendi.* Historieschrijver, m. *historicus, i, m.* Historiekunde, *historice, es, f.* bij *Quint.*

Hit, m. eigenlijk: een Hitlander, *Hitlandicus, i, m.* Van het Noordsche eiland Hitland afkomstig, *ex Hitlandia oriundus.* In den gemeenen spreektrant is hit, een klein paard, *equulus, i; mannulus, i, m.* om dat het ras der Hitlandsche paarden klein valt.

Hitsen, b. w. eigenlijk door vuur heet maken, *fervefacio et calefacio, eci, actum, acere; calorem creare vel concitare.* Doch het wordt gebruikt voor sterk aanzetten, *concito, avi, atum, are; incitare; instimulare, impello, uli, ulsum, ellere; instigo, avi, atum, are.*

Hitsig, bijw. n. *calens, entis, omn. g. calidus, a, m; fervens, entis, omn. g. fervidus, a, m; ardens, entis, omn. g.* Voor ridsig, *cupiditate veneris flagrans*; bijw. *ardenter aestuose, ferventer, fervide, calide, cupide, adverbia.* Hitsig zijn, *caleo, ui, ere; ferbere vel fervere; ardeo, arsi, arsum, ere; flagro, avi, atum, are, (cupidine) aestuo, avi, atum, are.* Van hier: hitsigheid, v. *calor, oris, m. fervor, ardor, aestus, us, m.*

Hitte, v. sommigen zeggen hette, *calor, oris, m.* bij *Cicero*; *fervor, ardor*, bij denz. *aestus, us, m.* bij *Virgilius*; *excandescentia, ae, f.* bij *Cicero.* Ook wordt hitte voor toorn gebruikt, *ira, ae, f.* Voor geweldige vervolging, wordt het bij *Hooft* gebruikt: b. v. de Spaansche hitte, *vexatio Hispanorum.* Van hier: hittig, hittigheid en hittiglijk, hetzelfde als hitsig, hitsigheid.

Hobbel, m. eene oneffene hoogte, *salebra, ae, f.* de *plur. salebrae, arum, f.* is meer in gebruik; *asperitas loci*, bij *Cicero.* Ook is hobbel zoo veel als knobbel, *tuber, eris; tumor, oris, m.* Men zegt ook de boter is in den hobbel, wanneer de melk door onweder of andere oorzaken, niet meer geschikt is, om er boter uit te trekken, *lac butyro faciendo aptum non est vel turbatum est.* Van in den gemeenen spreektrant: het is alles in den hobbel, *omnia turbata sunt.* Van hier: hobbelig, *fragosus, confragosus, iniquus, salebrosus, a, m; asper, era, erum; scaber, bra, brum; scabrosus, a, m*, bij *Plinius*; *inaequalis, lis, le.* Hobbeligheid, v. *scabritia, ae, f.* bij *Plinius*; *scabrities, iei, f.* bij *Colum. scabrum, i, n. inaequalitas, atis, f. asperitas, atis, f.* Van hier het onz. w. hobbelen, *fluctuo, avi, atum, are; huc illuc agi.* B. v. het schuitje hobbelt, *navigiolum fluctuat vel huc illuc agitur.* Van hier ook hobbelpaard, *equus ligneus mobilis.* Hobbelen wordt ook gebruikt voor stamelen, *titubo, avi, atum, are; balbutio, ivi, itum, ire; titubanter loqui.* Van hier een hobbel, ook hobbelbek, *titubator, oris, m. balbus, a, m.* Oneigenlijk zegt men ook hobbelen, voor traag voortgaan, *cunctor, atus sum, ari; tergiversor, atus sum, ari; haereo, haesi, haesum, haerere.* B. v. die zaak hobbelt jaar en dag, *res ista diutissime haeret, vel in incerto est.*

Hobben, o. w. *huc illuc agitari.* Na lang hobben en tobben ben ik in de haven gekomen, *intravi portum ventis agitatus et undis.* Ook zoude men na lang hobben en tobben

ben kunnen overzetten, *post tot discrimina rerum.*

Hoe, een bijwoord van ondervraging, *quomodo, quemadmodum, quo pacto, quid, quâ ratione; quâ viâ.* B. v. hoe kunt gij dat uitstaan? *quomodo hoc tolerare potes?* Hoe kunnen die dingen te zamen gaan? *quo pacto haecce concilianda sunt?* Hoe staan de zaken? *quid agitur?* Hoe staat het? voor hoe vaart gij? *quomodo vales?* Hoe heeft mijn zoon zich gedragen? *qua via filius meus usus est?* Hoe zal zich die knoop ontwikkelen? *qua ratione nodum hunc extricabimus? vel solvemus?* Van bevestiging met verwondering gepaard: hoe troostrijk is de ware godsdienst? *quantum solatii vera religio adfert?* Van uitroeping, *quam, conj.* Hoe schoon! *quam pulchre!* Ook is het zoo veel, als, zeer, dan volgt er een *subjunctivus* op: gij weet, hoe ik u bemind heb! *scis, quantopere, quantum te amaverim!* Van toegeving: hoe sterk de stad ook zij, zij zal zich overgeven, *urbs licet fortissima vel munitissima se reddet.* Hoe het ook zij, *quemodocunque*, bij *Cicero*; *quoquomodo*, bij *Plautus*; *ut ut est*, bij *Cicero.* Hoe dan? *quidni?* Hoe kan het zijn? *qui potest? adverbia.* Hoe lang? *quamdiu?* Hoewel? *quamvis, licet, quamquam, tametsi, etiamsi*; meest met eenen *subjunctivus*, somtijds met eenen *indicativus.* Hoeneer, voor wanneer, zegt *Weiland*, was eertijds in gebruik, doch in Friesland gebruikt men het nog in dien zin, *quando? quo tempore?* Hoe eer hoe beter, *quamprimum.* Hoe gaauwer hoe liever, *quo celerius, eo melius, vel quam celerius tam melius.* Eindelijk wordt hoe ook als een zelfstandig woord gebruikt: ik wil het hoe et van weten, *rem funditus noscere volo, conditio, onis, f: verus status alicujus rei.*

Hoed, m. *pileus, ei, m. pileum, ei, n. cassis, ae, f.* Hoedje, *pileolus, i, m.* Eenen hoed optoomen, *concinnare pileum.* Omboorden, *marginare.* Den hoed opzetten, *pileum imponere capiti.* Den hoed afnemen, *demere pileum de capite*, Eenen hoed dragen, *pileum gestare vel pileo uti.* Veel hoofden onder eenen hoed brengen, *multos in unam sententiam conjungere.* Het schort hem onder den hoed, *male sanus vel mentis non compos est.* Iemand den rooden hoed opzetten, *archiepiscopum creare aliquem.* Hoed, is ook eene zekere groote maat van steenkolen, kalk enz. *mensura quaedam* hoed *nomen gerens.* Eenen hoed dragende, *pileatus, a, m*, bij *Livius.* Zamenstell. jagthoed, *pileus venaticus.* Reishoed, *petasus, i, m.* Stormhoed, *pileus ad tempestatem perferendam aptus*; ook *galea, ae, f. cassis, sis, f.* Vingerhoed, *digitabulum, i, n.* Hoedband, *fascia, ae, f. vel vinculum, i, n. pilei.* Hoedenkramer, *pileorum venditor.* Hoedenmaker, *opifex pileorum*; volgens *Scheller.* Hoedemakerij, *fabrica pileorum.* Hoedenwinkel, *officina ubi pilei veneunt.*

Hoedanig, vragend voorn. *qualis, lis, le? quis, qui, quae, quid vel quod? cujusmodi? adv.* bijw. *qualiter, adv.* Van hier: hoedanigheid, v. *qualitas, atis, f.* bij *Cicero.* Hoedanigheid van iemand, *titulus, i, m. dignitas, atis, f.* Van eenen grond, *species soli.* Ook wordt het voor soort gebruikt, *genus, eris, n.*

Hoede, v. *tutela, ae, f. cautio, onis, f.* Iets onder zijne hoede nemen, *rem aliquam tuendam vel custodiendam suscipere.* Op zijne hoede zijn, *cavere sibi*, bij *Cicero*; *vigilo; avi, atum, are.* Iemand, die op zijne hoede is, *cautus, a, um*; *vigilans, antis, vmn. g.* bij *Cicero*; *praecautor, oris, m.* bij *Plautus.* Die niet op zijne hoede is, *incautus, a, um*; *negligens, entis, omn. g.* In alle voorvallen op zijne hoede zijn, *cavere omnia*, bij *Cicero.*

Hoeden, b. w. *tueor, situs sum, ueri; custodio, ivi, itum, ire*

vt. Zich hoeden, *cavere sibi.* B. v. hoed u tegen dien hond, *cave canem istum.* Van dit hoeden of bewaren beteekent het in den tweeden zin weiden, *pasco, pavi, pastum, pascere, custodire pecus.* Van hier: hoeder, *custos, odis pecoris, pastor, oris,* m. *tutor, oris, m.* Hoederin of hoedster, v. *custos, odis, f.* Hoederij, v. *pastio, onis, f.*

Hoef, m. het hoornachtige gedeelte aan den voet van een paard en andere dieren, *ungula, ae, f.* Een ganzesche hoef, *ungula solida.* Een gespleten hoef, *ungula bifida.* Zamenstell. hoefijzer, *solea ferrea.* Hoefblad, *tussilago, inis, f. persolata, ae, f.* bij *Plinius.* Hoefkruid, *beta, ae, f.* Hoefmes, *culter solearis vel soleae.* Hoefhamer, *malleus solearis vel soleae vel soleae inducendae serviens.* Hoefnagel, *clavus solearis vel soleae.* Hoefsmid, *faber ferrarius soleas equi inducens, ungulis.* Hoefslag, *calcitratio, onis, f.* Hoefstal, *locus ubi soleae ferreae equis inducuntur.*

Hoef, (hoeve), v. *villa, ae, f. praedium, ii, n.* beide bij *Cicero.* Van hier: hoevenaar, m. *villicus, i, m.* Hoefhurer, m. *conductor villae.* Hoefwachter, m. *custos villae;* verkl. *villula, ae, f.* Op eene hoef of hoeve wonen, *villico et villicor, atus sum, ari,* bij *Plinius.* Van eene hoef, *villaris, ris, re,* bij denzelfd. *villaticus, a, m,* bij *Columella.*

Hoegrootheid, v. *quantitas, atis, f.*

Hoek, m. *angulus, i, m.* bij *Vitruvius.* Eene tafel met vier hoeken, *mensa quadrangularis vel quadrangula.* Het uiterste van iets: bij woont op den hoek van de straat, *in ultima domo plateae habitat, vel ultimam plateae domum inhabitat.* Eene kaap of een uitstekende hoek, *promontorium, ii, n.* B. v. de hoek van Afrika omzeilen, *superare promontorium Africae.* Dewijl zulke kapen of hoeken zeer gevaarlijk zijn voor de zeelieden; zegt men: hij is den hoek of het hoekje al te boven, *periculum jam effugit, vel jam in tuto est.* Eene afgelegene plaats, wordt ook hoek genoemd, *angulus recenditus;* ook *latibulum, i, n.* B. v. uit den hoek komen, *e latibulo prodire.* Gewest of streek, *regio, onis, f. plaga, ae, f.* B. v. uit dien hoek voorzie ik eenen storm, *ex ista plaga (coeli) tempestatem provideo.* De trekken van eenen hoek, *anconcs, um, m. plur.* bij *Vitr.* De hoek der oogen, *hirquus, ui, m.* bij *Suetonius.* Van den eenen hoek naar den anderen getrokken, *diagonalis, lis, le, diagonicus, a, m,* bij *Vitr.* Eene streep van den eenen hoek naar den anderen, *diagonios* alleen, ook wel *lineae diagonios,* bij denz. In den volkstrant zegt men: hij is den hoek om, zoo veel als hij is overleden, *mortuus est, obiit.* Iemand in eenen hoek trekken, *abducere aliquem in secretum,* bij *Livius.* Voor weerhaak, waarmede men vischt, *hamus, i, m.* Hij heeft den hoek al uitgeworpen, *hamum jam ejecit.* Hij heeft den hoek al in de keel, *jam captus est.* Met eenen hoek verzien, *hamatus, a, m.* Van hier: hoekachtig, *angularis, is, e.* Hoekig, *angulosus, a, m.* Zamenstell. hoekbank, *scamnum angulare.* Hoekboot, *cymba piscatoria.* Hoekhuis, *domus angularis vel domus ad angulum viae sita.* Hoekkeper, (een balk, die den hoek verbindt) *trabs angularis.* Hoekman, (een beeld dat tot sieraad aan den hoek van iets geplaatst is) *imago angularis.* Hoekmeting, *dimensio diagonalis.* Hoekmeetkunde, *geometria diagonalis.* Hoeksteen, *lapis angularis.* Hoekswijs, *angulatim, adv.* Hoektand, *dens angularis.* Hoekwant, *funiculi hamati.* Hoekzuil, *columna angularis.* Van hier:

Hoeker, m. *navigium piscationi cum hamis destinatum et instructum.*

Hoeksch, bijv. n. een naam in de vaderlandsche geschiedboeken bekend,

kend, *partibus hamaterum addictus.*

Hoen, o. men neemt het gemeenlijk zoo wel voor eenen haan als voor eene hen: zie die woorden. In het bijzonder beteekent het een jong van eene hen, *pullus gallinaceus.* Spreekw. hij slaat er in, als malle Jan onder de hoenderen; zoo veel als: hij spreekt er onbedachtelijk van, *inconsulte verba jacit.* Zamenstell. hoenderbout, *femur gallinaceum.* Hoenderdief, *milvus, i, m. fur gallinarius.* Hoenderei, *ovum gallinaceum.* Hoenderhok, *gallinarium, ii, n.* Hoenderkooper, *gallinarius, ii, m. vel gallinarum venditor.* Hoendermelker, zoo veel als liefhebber van hoenders, *pullarius, ii, m.* bij *Cicero; vel pullorum amantissimus, curator gallinarius,* bij *Varro.* Hoendernest, *nidus gallinarius.* Hoendermand, *fiscina gallinaria,* volgens *Scheller.* Hoenderpastei, *panis carne gallinacea fartus.* Hoenderpoot, *pes gallinaceus.* Hoenderladder, *scala gallinaria.* Hoendermest, *stercus gallinaceum.* Hoendersoep, *jusculum gallinaceum,* enz. Verkl. hoentje, *pullastra, ae, f.* bij *Varro.*

Hoep, m. *annulus, i, m.* Ook een band om vaatwerk, *circulus, i, m. vinculum, i, n.* Zamenst. hoephout, *lignum circulis faciendis aptum.* Hoepkooper, *circulorum negotiator.* Hoepmaker, *circulorum confector.* Hoepring, *annulus circularis.* Hoepstok, *lignum trocho volvendo aptum.* Ook zegt men in de laatste beteekenis hoepel: hoepel is *trochus, i, m. vel circulus ligneus.* Van hier het bed. w. hoepelen, *trocho vel circulo ligneo ludere.* Verkl. hoepeltje, *trochulus, i, m.* bij *Plautus.* Hoepelrok, *circulus ad vestes muliebres expandendas serviens.*

Hoer, v. eigenlijk, ieder vrouwmensch, dat zich aan elken manspersoon, om loon, prijs geeft, *meretrix, icis, f. prostibulum, i, n. prostibula, ae, f.* bij *Plautus; prostituta, ae, f.* bij *Seneca; mulier, quae pudicitiam in prostibulo habet,* bij *Sallustius; scortum, i, n.* bij *Cicero;* als ook *lupa, ae, f.* Wijders, eene ongehuwde maagd, die zich bezwangeren laat, *virgo extra conjugium virum passa.* Eindelijk eene getrouwde vrouw, die de huwelijks wetten schendt, *adultera, ae, f. virum alienum passa, concubitu vetito fruens.* Tot eene hoer maken, *stuprare, vitiare aliquam.* Een scheldwoord: b. v. bij is eene oude hoer, *mulier ille est.* B. v. hij gedraagt zich als eene oude hoer, *muliebriter agit vel se gerit.* Van hier: hoerachtig, bijw. *meretricius, a, um,* bij *Cicero;* bijw. *meretricie, adv.* bij *Plautus.* Hoerdom, *pellicatus, us, m.* Hoererij, *meretricium, ii, n. consuetudo, inis, f. vel consuetudo stupri,* bij *Suetonius; concubinatus, us, m.* bij denz. *impudicitia, ae, f.* Van eene getrouwde vrouw, *adulterium, ii, n.* Hoersch, *impudicus, a, um;* bijw. *impudice, adv.* Zamenstell. hoerhuis, *lupanar, aris, n.* bij *Quint. ganea, ae, f.* bij *Sallustius; prostibulum, i, n.* bij *Plautus; fornix, icis, f.* bij *Petron.* Hoerhuishouder, *leno, onis, m.* Hoerhuishouden, b. w. *lenocinor, atus sum, ari.* Hoerekind, *spurius, ii, m. nothus, i, m.* Hoerendop, *ganeo, onis, m. scortator, oris, m.* Hoerengewaad, *vestis meretricia vel impudica.* Hoerenjager, *sectator impudicarum.* Hoerenkot, zoo veel als hoerhuis. Hoerenlied, *cantilena meretricia vel impudica.* Hoerenloon, *merces stupri, captura, ae, f.* bij *Suetonius.* Hoerenpol, zoo veel als hoerendop. Hoerenpraat en hoerentaal, *sermo impudicus, verba impudica.* Hoerenlied, *carmen meretricium vel cantilena impudica.* Hoerenvoogd en hoerenwaard, *leno, onis, m.* Hoerenwaardin, v. *lena, f.* bij *Plautus.* Hoerenwerk, *opus meretricium.* Hoerenwinkel, hetzelfde als hoerhuis. Verkleinw. hoertje, *meretricula, ae, f.* bij

Ce-

Digitized by Google

Cicero; scortillum, i, n. bij *Catullus.*

Hoereren, o. w. eigenlijk zoude men hoeren moeten zeggen: zoo veel als hoererij bedrijven, *moechor, atus sum, ari; consuetudine impudica uti, impudice vivere cum aliquo, vel aliqua, rem habere cum aliquo vel aliqua.* Van mansperſonen, *scorter, atus sum, ari.*

Hoest, m. een klanknabootſend woord, wanneer de lucht met geweld uit de long geſtooten wordt, *tusis, is, f. tusſedo, inis, f.* bij *Apulejus.* Een kleine hoest, *tusicula, ae, f.* bij *Plinius.* Een zware hoest, *tusis anhela,* bij *Virgilius.* Een aanhoudende hoest, *tusis frequens.* Spreekw. hij had er den hoest van, zoo veel als: hij bekreunde er zich weinig om, volgens *Weiland, parum curabat, non illi cordi erat.* Ik meen, dat men ook de ſpreekwijs, ik heb er den hoest van, gebruikt in den zin, van: ik wil volſtrekt niet, *omnino nolo, totis viribus ne oppono.* Van hier de zamenſt. hoestkoorts, *febris tusſiculoſa.* Hoestkruid, *tusſilago, ginis, f.*

Hoesten, o. w. *tusſio, ivi, itum, ire,* bij *Plinius.* Uithoesten, of hoestende uitwerpen, *extusſio, ivi, itum, ire,* bij denz. In den gemeenzamen ſtijl zegt men: ik hoest hem wat! voor: ik ſla zijn verzoek af, *rogatum ſuum omnino reſpuo.*

Hoetelen, o. w. *nugor, atus ſum, ari.* Hoetelaar, m. *nugator, oris, m.* volg. *Kiliaan* is het: *homo nihili, vel inanis.* Hoetelaarſter, v. *nugatrix, icis, f.* Hoetelarij, *nugae, arum, f. pl.* Hoetelwerk, *opus nugatorium.*

Hoeven, b. en o. w. zoo veel als noodig hebben, is hetzelfde als behoeven, welk laatſte gebruikelijker is.

Hoewel, bijv. w. *quamquam, ſicet, quamvis, etſi, tametſi, etiamſi, conjunctiones;* meest bij eenen *ſubjunctivus*, ſomtijds ook bij eenen *indicativus.*

Hof, m. *hortus, i, m.* bij *Cicero; viridarium, ii, n. viretum, i, n.* Zamenſtell. hofbed, *area, ae, f.* Hofbloem, *flos hortenſis.* Hofgewas, *fructus hortenſis.* Hofhuisje, *domuncula hortenſis.* Hofgras, *gramen hortenſe.* Hoflust, *oblectatio hortenſis.* Hofdief, *fur hortenſis.* Hofſtede, *villa, ae, vel praedium, ii, n.* Van den hof, *hortenſis, is, e; hortenſius, a, m,* bij *Plin.*

Hof, o. eens vorsten woonplaats, *aula, ae, f. regia, ae, f.* bij *Cicero; curia, ae f.* bij denz. *palatium, ii, n.* Van het hof, *aulicus, a, m; regius, a, m; curialis, lis, le,* bij *Cicero.* Zijn hof bij iemand maken, *prehenſo, avi, atum, are aliquem,* bij *Cicero; captare aliquem, ſervire alicui.* Verder is het de plaats, waar men pleit, *forum, i, n.* Ook de regters, die daar vergaderen, *judices cum, m. pl.* Iemand voor het hof dagvaarden, *in forum vel in jus vocare aliquem.* Het hof heeft het vonnis reeds geſtreken, *judices ſententiam jam tulerunt.* Zamenſtell. hofbarbier, *tonſor aulicus.* Hofbediende, *minister aulicus.* Hofbedieninq, *ministerium vel officium aulicum,* volg. *Scheller.* Hofkapellaan, *diaconus aulicus vel capellanus aulicus,* volgens *Scheller.* Hofgeregt, *judicium aulicum, curia aulica,* volgens denz. Hofgezin, *famulitium aulicum, ministri vel famuli aulici.* Hofhouding, *res familiares principis.* Ook is hofhouding zoo veel als hofgezin. Hofhond, van eenen boer, *canis cohortalis.* Van eenen vorst, *canis aulicus,* bij *Scheller.* Hofjager, *venator aulicus.* Hofjagermeester, *magister rei venaticae aulicus.* Hofjuffer, *puella nobilis aulica.* Hofjonker, *puer nobilis aulicus.* Hofmeester, *magister aulae,* volgens *Scheller.* Hofmeestersambt, *magisterium aulae.* Hofkerk, *aedes aulica, templum aulicum.* Hofkeuken, *culina aulica.* Hofkeukenmeester, *magister rei culinariae aulicus.* Hofkok, *coquus aulicus.* Hofleven, *vita au-*

Digitized by Google

aulica. Hofleen, *feudum aulicum.* Hoflieden, *aulici, orum, m. plur.* zoo veel als hovelingen. Hofraad, *conſiliarius aulicus;* ook *concilium aulicum.* Hofvar, *ſcurra aulicus, morio, onis, m.* bij *Martialis.* Hofpoort, *porta aulica.* Hofprediker, *concionator aulicus, vel interpres divinorum oraculorum aulicus.* Hofregt, *judicium aulicum.* Hofregter, *judex aulicus.* Hofſleep, *comitatus aulicus.* Hofſtad, *ſedes aulae.* Hofſtoet, hetzelfde als hofſleep. Hofwacht, *praeſidium aulae*, of volgens *Nepos, milites, qui regiam tuentur.* Van hier ook hoveling, *aulicus, i, m.* ook *verſatus, a, m.* In den derden zin, *comis, is, e.* In den vierden en ſlechten zin, *falſus, a, m*, volgens *Scheller.* Hofvriendſchap, *amicitia ſimulata vel ficta*, bij denz. Van hier:

Hofſelijk, bijv. n. *aulicus, a, m;* ook *humanus, a, m.* Voor gedienſtig, *officioſus, a, m; facilis, lis, le.* Welgemanierd, *bene moratus, a, m; civilis, lis, le.* Voor prachtig, *amplus, ſplendidus, magnificus, venustus, a, m;* bijw. *aulice, humane, officioſe, faciliter, civiliter, ample, ſplendide, magnifice, venuste*, adv. Van hier:

Hofſelijkheid, v. *humanitas, atis, f. officium, ii, n. facilitas, amplitudo, inis, f. ſplendor, oris, m. magnificentia, ae, f. venustas, atis, f.*

Hohenlo, een graafſchap in Duitschland, *Holachia, ae, et Holla, ae, f.* volg. *Scheller.*

Hok, o. *cavea, ae, f.* bij *Cicero.* Bij iemand het hok inkrijgen, *fiduciam alicujus poſſidere.* Zamenſtell. duivenhok, *columbarium, ii, n.* Ganzenhok, *chenoboscium, ii, n.* bij *Varro.* Hondenhok, *cavea canina.* Hoenderhok, *gallinarium.* Schapenhok, *ovile, is, n.* Varkenshok, *hara, ae, f.* enz. Hok, is te Amſterdam ook de plaats, alwaar van ſtadswege de nog overig zijnde goederen van die gene, geborgen worden, die hunne ſchulden niet kunnen betalen, *locus ubi per magiſtratum reliquiae bonorum conduntur illorum, qui ſolvendo non ſunt.* Ook eene bergplaats voor onttakelde ſchepen, ook wel dok genoemd, *navale, is, n.*

Hokkeling, m. en v. *vitulus unius anni, junix, icis, f.* bij *Plautus; juvencus, i, m. et juvenca, ae, f.* Boertenderwijs wordt een vroeg opgeſchoten knaap en meisje ook hokkeling genoemd, zoo als bij de Romeinen, *juvencus et juvenca*, ook meermalen voorkomen.

Hokken, o. w. waar voor thands hurken, nederhurken gebruikt worden: ook op de hurken gaan zitten, *conquiniſco, quexi, quiniſcere*, bij *Plautus.*

Hol, bijv. n. en bijw. *cavus, a, m; concavus.* B. v. een holle boom, *arbor cava.* In het midden ingebogen, *concavus, a, m.* De holle hand, *cava manus.* Diep als uit een hol opkomend, *fuscus, a, m.* B. v. eene holle ſtem, *vox fuſca*, bij *Scheller.* Onſtuimig, *aeſtuoſus, agitatus, a, m.* B. v. eene holle zee, *mare agitatum vel aeſtuans.* Het zal er hol afloopen, *calide res agetur.* Hol over bol en in den gemeenen ſpreektrant holder de bolder, *praeceps, ipitis, omn. g.* bijw. *praecipitanter, adverbium.* Ook is hol over bol, *permixtus, a, m.* B. v. hier is alles hol over bol, *omnia hic permixta ſunt.* Van hier: holachtig, *ſubcavus, a, m*, bij *Lucr.* Holligheid, *cavitas, atis, f.* Van de zee, *aeſtus, us, m.* Holte, *cavitas, atis, f. convexitas, atis, f.* Van de hand, *vola, ae, f.* Zamenſt. holblok of holsblok, *ſculponea, ae, f.* bij *Varro.* Holboor, *terebra cavatoria*, of *terebra excavando inſerviens.* Holbuik (vraat), *helluo, onis, m. edo, onis, m.* bij *Varro.* Holbuikte, vindt men bij *Hoofs* voor honger, *fames, is, f.* Holijzer, *ferrum excavationi ſerviens.* Holoogig, *cavis oculis vel cavos oculos habens.* Holrond, *convexus, i, m.* Holwortel,

Digitized by Google

tel, *fumaria bulbosa; radix cava major*; bij *Dodonaeus*. Van hier:

Hol, o. *spelunca, ae, f. spelaeum, aei, n. specus, us, m. caverna, ae, f. cavea, ae, f. cavum, i, n. cavus, i, m. cavamen, inis, n. antrum, i, n.* Het nest van roofdieren, *fovea, ae, f. lustrum, i, n.* De buik van het vaartuig wordt ook het hol genoemd, *alvus, i, f.* B. v. hij is in het hol neergevallen, *in alvum navis decidit.* Het hol van de hand, *vola, ae, f.* Van den mond, *bucca, ae, f.* Van een gezwel, *sinus, us, m.* Hol wordt ook in eenen geheel anderen zin gebruikt: de paarden zijn op hol, *equi frenis non obediunt, vel effreni ruunt.* Zijne zinnen zijn op hol, *mentis compos non est.* Iemand op den hol helpen, *a vero aliquem abducere tramite.* Verkl. *cavernula, ae, f.* bij *Plin.*

Holen, b. w. *cavo, avi, atum, are*, bij *Virgilius; concavare*, bij *Ovidius; excavare*, bij *Plinius; incavare*, bij *Colum. sinuare cum acc.* bij *Celsus.* Van hier: holing, *cavatio, onis, f. concavatio, excavatio, sinuatio*; bijw. *cave, concave, aestuose, convexe.*

Holescow, eene stad in Duitschland, *Holescovia, ae, f.*

Holy, een eiland in de Noordzee, *insula Sacra.* Bij de Engelschen *Holy Island* genoemd.

Holla, een tusschenwerpsel, om iemand stil te doen staan, *heus! interj. hem! ehem!* Om te doen zwijgen, *tace! silentium!*

Holland, o. *Hollandia, ae, f. Batavia, ae, f.* Een Hollander, *Hollandus, i, m. Batavus, i, m.* Hollandsch, bijv. n. *Hollandicus, Batavus, a, m.* Op zijn Hollandsch, *Batavice*; ook *Hollandice, adv.*

Hollen, o. w. *ruo, rui, ruere; exspatior, atus sum, ari*; voornaal van paarden. Ook van menschen, *nepotor, atus sum, tari; bacchor, atus sum, ari; bacchanalia agere*; ook *exsertare.*

Holstein, *Holsatia, ae, f.* Holsteinsch, *Holsaticus, a, m.* B. v. een Holsteiner of Holsteinsch paard, *equus Holsaticus.* Op zijn Holsteinsch, *Holsatice, adv.*

Holster, m. dit woord beteekent den knapzak van eenen soldaat, *mantica, ae, f. vel pera, ae, militaris.* Ook den koker van eene pistool, *theca teli manuarii igniyomi.* Hier van de zamenstell. holsterkap, *tegumentum thecae.* Holstermaker, *perarum vel thecarum teli manuarii igniyomi confector.*

Hom, v. *lactis, is, f. et lactes, ium, f. plur.* Zamenstell. hombaars; *pecca lactaria.* Hombokking, *hulex fumata lactaria.*

Hommel, v. *fucus, i, m.* Van hier het enz. w. hommelen, *bombilo, avi, atum, are.* Van hier: hommeling, *bombus, i, m.* bij *Varro*; *bombilatio, onis, f.* bij *Festus.*

Homp, v. *crassum et inconditum frustum.*

Hompelen, o. w. *vacillo, avi, atum, are.* B. v. hij heeft zoo lang gehompeld tot dat hij voor over viel, *tam diu vacillavit, donec procideret.* Van hier: hompelaar, m. *homo vacillans.* Hompeling, v. *vacillatio, onis, f.* Hompelvoet, *pes vacillans.*

Hond, m. *canis, is, m. et f.* Spreekw. hij is bekend als de bonte hond, *ob facinera, ubique male audit.* Slapende honden wakker maken, *spontaneam sibi parere molestiam.* Kom ik over den hond, ik kom ook over den staart, *maria si trajecerim, flumina me non morabuntur.* Als men eenen hond wil slaan, vindt men gemakkelijk eenen stok, *injuriam facere volenti, occasse sese facillime offert.* De hond is ook de naam van eene ster, *canicula, ae, f.* bij *Cicero.* De groote en kleine hond, twee gesternten, *canis major vel Icarius et canis minor vel Erigonius.* Verkl. hondje, *catulus, i, m. catellus et catella, ae.* Spreekw. hij is lijk van het hondje gebeten, *facillime irascitur.* Hij is van het hondje gebeten,

Digitized by Google

wordt ook gebruikt, voor: bij is rotsch, *altos spiritus gerit.* Een wolfhond, *lyciſca, ae, f.* bij *Virg.* Een hond die aan de ketting legt, *catenarius, ii, m.* Zamenſtell. hondenbrood, *panis caninus.* Hondenhok, *cavea canina.* Hondenkot, *hara canina.* Hondennest, *nidus caninus; vel lustrum caninum.* Hondenvel, *pellis canina.* Hondsdagen, *dies caniculares.* Hondsdistel, *carduus caninus.* Hondsgras, *dactylis vel triticum repens.* Hondshonger, *fames canina, fames ardens.* Hondſter, *ſirius, ii, m.* Hondstand, *dens caninus;* ook eene plant, *erythronium, ii, n.* Hondstong, *lingua canina.* Eene plant, *cynogloſſus,* bij *Plinius.* Hondsvot, *homo nequam, nebulo, onis, m.* Hondsworm, *vermis caninus, lytta, ae, f.* Hondsmelk, *lac caninum.* Eene plant, *eſula, ae, f.* Hondskruid, *canaria, ae, f.* bij *Plinius.* Hondskers, *bryonia alba,* bij *Linnaeus.* Hondsluis, *ricinus, i, m.* bij *Colum.* Hondsroos, *roſa canina,* bij *Linn.* Hondsvlieg, *cynips, ipſis, m.* enz.

Honderd, een grondgetal van tienmaaltien eenheden, *centum, indeclinabile; et centeni, ae, a, n. pl.* Het honderdgetal, *numerus centenarius.* Iemand die honderd jaren oud is, *centenarius, ii, m.* Over de honderd jaar, *centenario major, vel amplius quam centum annos natus.* Honderdjaar, *centum anni;* ook *ſaeculum, i, n.* Honderd duizend, *centum millia vel centena millia.* Honderdmaal, *centies, adv.* Bij honderden, *centuriatim, adv.* bij *Cicero.* Honderd ten honderd of honderd per cent. *alterum tantum.* Alle honderd jaar, *centeſimo quoque anno, ſaecularis, is, e.* Honderdman, *centumvir, iri, m.* zijnde een lid van den raad te Romen die uit honderd mannen beſtond. Het ambt van honderdman, *centumviratus, us, m. vel centuriatus, us, m.* Een honderdtal, *centuria, ae, f.* Van hier: honderdſte, *centeſimus, a, m.* Honderd wordt ook voor eene onbepaalde menigte genomen: b. v. dat boek heeft honderden van fouten, *liber iſte vitiis ſcatet.* Zamenſtell. honderdbladig, *centifolius, a, m, vel centum folia habens.* Honderderlei, *centum vel multorum generum, varius, a, m.* Honderddubbel, *centuplex, icis, omn. g. centuplus, a, m;* bijw. *centuplititer, adv.* het geen ook honderdvoudig is. Honderdjarig, *centenarius, a, m.* Honderdkop, eene plant, *eryngium, ii, n.* Honderdkoppig, *centiceps, pis, omn. g.* Honderdhandig, *centimanus, a, m.* Honderdoogig, *centum oculos habens.* Honderdvoud, *centies.* Honderdwerf, hetzelfde. Honderdvoet, *centipeda, ae, f.* bij *Plinius.* Van de ſpreekwijs: alles is hier in het honderd, *omnia hic promiſcua ſunt.* Voor verward, bijw. *promiſcue, adv.*

Hondsch, bijv. n. *caninus, a, m.* Zeer onbeleefd, *inurbanus, incultus, impolitus.* B. v. het zijn hondſche menſchen, *plane inurbani ſunt.* Voor vuil, onrein, *ſordidus, impurus, a, m;* bijw. *inurbane, inculte, ſordide, impure.*

Honfleur, eene ſtad in Frankrijk, *Juliobona, ae, f.*

Hongaryen, *Hungaria, ae, et Hungria, ae, f. Pannonia, ae, f.* Van hier: Hongaar, *Hungarus, Hungrus, Pannonicus.*

Honen, b. w. oudtijds beteekende dit woord bedriegen, *fallo, fefelli, falſum, fallere.* Doch thans met verachting behandelen, *contumelia afficere aliquem, contumeliam alicui imponere,* bij *Cicero; contumelia inſequi aliquem;* ook *vexo, avi, atum, are.* Beleedigen, *laedo, laeſi, laeſum, laedere aliquem.* Voor lasteren, *calumnior, atus ſum, ari.* Voor ongelijk aandoen, *afficere aliquem injuria, laceſſere aliquem injuria, inferre injuriam alicui.* Ook is honen, *cavillor, atus ſum, ari; ludificari, ludibrio habere.* Van hier: honer, m. *contumelioſus ho-*

Digitized by Google

homo, *calumniator, oris, m. cavillator, oris, m.* Zamenſtell. hoonſpraak, *verba contumeliosa.*

Honger, m. *fames, is, f. desiderium cibi vel desiderium edendi.* Honger hebben, *esurio, ivi, itum, ire.* Door honger geplaagd worden, *laborare fame, vel cruciari fame.* Den honger ſtillen, *expleo, evi, etum, ere famem*; ook *levo, avi, atum, are et sedare.* Honger lijden, *fame premi.* Den honger verdrijven, *pello, pepuli, pulsum, pellere et expellere famem*; ook *extinguere famem*, bij *Seneca.* Den honger boeten, *latrantem stomachum lenire; famem solari.* Van honger blaffen, *latrare fame.* Van hier: een blaffende honger, *latrans stomachus.* Van honger ſterven, *fame confici, absumi vel interire*, bij *Cicero.* Den honger voorkomen, *famem antecapere.* Spreekw. honger is de beſte ſaus, *fames pulpamentum optimum*, bij *Cicero.* Van hier: hongersnood, *fames, is, f. inedia, ae, f.* bij *Cicero.* Groote hongersnood, *fames dominans*, bij *Cicero.* Hongerig, bijv. n. *esuriens, entis, omn. g. amelicus, a, m.* Hongerigheid, *esuries, iei, f. esuritio, onis; f. esurigo, inis, f.* bij *Varro.* Zamenſtell. geeuwhonger, of hondshonger, *fames canina.* Veehonger, *inopia pabuli.* Hongerbloempje, *draba, ae.*

Hongeren, o. w. zoo veel als honger hebben, *esurire, fame laborare, vel vexari.* Ook is hongeren: iets ſterk begeeren, *avidum esse alicujus rei.* Ook wordt het bedrijvend gebruikt. Zich dood hongeren, *cibi abstinentia se enecare.* Dood gehongerd, v. d. *necatus inedia*, bij *Cicero.*

Honig, m. *mel, mellis, n.* Honig maken, *mel facere, mel conficere, mellificare.* Het honig maken, *mellificium, ii, n.* Van honig, *melleus, a, m.* Met honig gemengd, *mellitus, a, m.* Het ſap waarvan de bijen den honig maken, *melligo, inis, f.* bij *Plinius.* Honig voortbrengende, *mellifer, era, erum*, bij *Ovidius.* Iemand honig om den mond ſmeren, zoo veel als vleijen, *sublinere os alicui*, bij *Plautus.* Van hier: honigachtig, *melli similis, lis, le*; ook *mellis saporem habens.* Zamenſtell. maagdenhonig, zoo veel als de eerſte honig, *mel virgo.* Rozenhonig, *mel rosarum.* Honigbij, *apis, is, f.* verkl. *apicula, ae, f.* Honigbloem, *flos mellarius*, volgens *Scheller.* Honigdauw, *ros melleus.* Honigdrank, *mulsum, i, n.* Honigkoek, *placenta mellita*; ook wordt een honigſchijf, honigkoek genoemd, dan is het *fayus, i, m.* Honigkruid, *hedysarum, i, n.* Honigſap, *melligo, inis, f. vel succus melleus.* Honigverw, *color melleus.* Honigverwig, *colorem mellis habens.* Honigmaker, *mellarius, ii, m. meliturgus, i, m.* bij *Varro.* Honigmaking, *mellificium, ii, n.* bij *Varro*; *opus mellificum*, bij *Colum. opus mellarium*, bij *Plinius.* Honigpuist, *melicertis, idis, f.* bij *Celsus.* Honigvat, *vas mellarium.* Honigwater, *hydromeli, indeclinabile.* Honigwijn, *mulsum, i, n.* Honigzoet, *dulcedinem mellis habens*, ook *mellillus, a, m.* bij *Plautus.* Honigrijk, *mellosus, a, m*, volg. *Scheller.*

Honigraat, v. *fayus, i, m.*

Honigzeem, o. *mel sponte sua e favo defluens.*

Honk, o. een woord in ſommige kinderſpelen gebruikelijk, beduidende zoo wel de plaats van waar men loopende begint, als het einde, waarnaar men ſteeft, dus: *meta, ae, f.* Van hier de ſpreekwijs: bijhonk blijven, *ad metam consistere*; overdr. *manere domi.* Loop niet van honk, *hic remane*; ook *domum ne relinquas.* Van honk gaan is ook, *relinquere.* B. v. al gaat de vree van honk zij kan noch wederkeren, *pavor licet nos relinquat, redire tamen potest.*

Honkeren, zie Hunkeren.

Hoofd, o. het bovenſte deel des men-

menſchelijken lighaams, *caput, itis, n.* Iemand het hoofd afſlaan, *abſcindere cervicibus caput*, bij *Cicero*; *caput enſe decutere*, bij *Ovidius*. De deelen van het hoofd, als de kruin: b. v. iemand eenen ſlag op het hoofd geven, *verticem alicui obtundere*. Een kaal hoofd, *vertex calvus*. Het aangezigt, *vultus, us, m. es, eris, n.* B. v. toen hij dit zeide, wierd hij rood om het hoofd, *hoc dicente, erubuit illi vultus*. Het inwendige gedeelte: b. v. ik heb pijn in het hoofd, *caput mihi dolet*. De herſenpan: b. v. iemand het hoofd klooven, *elidere caput alicui*. De wijn is hem naar het hoofd gevlogen, *vinum illi ſenſum turbavit, vel mentem*. Verſtandige vermogens: b. v. hij is niet wel in het hoofd, *mentis compos non eſt*. Het hoofd loopt hem om, *ſenſu omnino turbatus eſt*. Het hoofd bij iets hebben, *attente agere, attentione uti*. Voor geheugen: het is mij door het hoofd gegaan, *mihi excidit memoria*. Ik kan dat zoo ſchielijk niet in het hoofd krijgen, *non tam brevi temporis ſpatio illud memoriae mandare poſſum*. Hij heeft het al in het hoofd, *jam memoria tenet*. Van voornemen zijn: b. v. ik heb in het hoofd, om dit of dat te doen, *conſilii ſum hoc vel illud faciendi*. Voor eigenzinnigheid: b. v. ik leef naar mijn eigen hoofd, *more meo vivo*. Koppigheid, *obſtinatio, onis, f.* Hij is nog zoo jong en reeds heeft hij een hoofd, *tam tenerae aetatis jam obſtinatus eſt*. Verbeelding: b. v. niemand kan hem zulks uit het hoofd praten, *nemo imaginationem illius mutare valet*. Het leven: b. v. dat zal hem het hoofd kosten, *hoc capite vel vita luet*. Hij verbeurde er zijn hoofd onder, *capite ſuo decernebat*, bij *Cicero*. De gantſche perſoon: b. v. gekroonde hoofden, *capita coronata*. Zoo veel hoofden zoo veel zinnen, *quot capita tot ſenſus*. Daar zullen hoofden vallen, *multi cadent*. Hoofd voor hoofd, *ſingulatim, viritim, adverbia*. Voorts wordt hoofd in de volgende ſpreekwijzen gebruikt: handen op het hoofd krijgen, *male evadere*. Ik ſta voor het hoofd geſlagen, *obſtupeo, obmutesco*. Iemand voor het hoofd ſtooten, *offendere aliquem*. Het hoofd opbeuren, *tollere caput, animo augeri*. Laten hangen, *demittere caput, animo minui*. Zijn hoofd krabben, *ſcabere caput, ſollicitum eſſe, ſollicitudine angi*. Iemand het hoofd warm maken, *ſtomachum movere alicui*. Den vijand het hoofd bieden, *reſiſtere hoſti*. De hoofden bij elkander ſteken, *conſentire, conjurare, conſpirare*. Iemand het hoofd waſchen, *reprehendere, caſtigare aliquem*. Over het hoofd hangen, *imminee, ui, ere*. Het hoofd ſtaat hem dwars, *morboſus eſt*. Het zijn twee hoofden onder eene kaproen, *in omnibus plane conſentiunt*. Waarheen hangt u het hoofd? *quod conſilium capiſti?* Ik zal er mijn hoofd niet mede breken, *rem iſtam non curabo*. Zijn hoofd rusten, *quietum eſſe*. Ook wordt dit woord gebruikt om den voornaamſten uittedrukken: b. v. Christus is het hoofd der kerk, *Chriſtus caput eccleſiae est*. Het hoofd van het eed geſpan, *caput conjurationis*. Voor opperhoofd, *princeps, is, m. primarius, primus, praecipuus, a, um*. De aanzienlijkſte plaats: hij zit aan het hoofd der vergadering, *in conſilio, vel ſenatu primus eſt, vel praeſidet*. Hij trok aan het hoofd des legers, *praeibat exercitui*. Hij vogt voor aan het hoofd van het leger, *in prima acie certabat*. De voorſteven van een vaartuig, *prora, ae, f.* Een gevaarte om het geweld des waters te breken, *moles, is, f.* B. v. wij lagen voor het hoofd, ten anker, *ante molem in anchoris ſtabamus*. Een uitſtekend gebergte in zee heet ook hoofd, *promontorium, ii, n.* Het hoofd van eenen brief, *initium epiſtolae*. Het hoofd van een boek, *titulus libri*.

Hij

Hy leest op het hoofd, *inverso ordine legit.* Voor oorzaak of rede: uit dien hoofde, *hanc ob causam.* Men gebruikt dit woord in vele zamenſtell. alwaar het oneigenlijk genomen wordt; om de voornaamheid eener zaak uit te drukken: b. v. hoofdbegrip, *notio primaria.* Hoofddeel, *pars primaria.* Hoofdgeregt, *forculum primarium.* Hoofdgeſchil, *quaestio primaria.* Hoofdgetal, *numerus cardinalis.* Hoofdeigenſchap, *virtus primaria vel praecipua*, ook *vitium praecipuum.* Hoofdkerk, *aedes primaria.* Hoofdketter, *haereticorum princeps.* Hoofdkwartier, *principia, orum, n.* Hoofdleer, *doctrina primaria.* Hoofdletter, *litera majuscula vel capitalis.* Hoofdman, *centurio, onis, m. praefectus, i, m.* Hoofdmanſchap, *centuriatus, us, m. praefectura, ae, f.* Hoofdmisdaad, *praecipuum crimen.* Hoofdofficier, *primi ordinis centurio.* Hoofdpunt, *caput primarium*, volgens *Scheller. Hoofdrigter, judex capitalis.* Hoofdſchout, *praetor, oris, m.* Hoofdſchuld, *debitum maximum.* Hoofdſom, *ſumma, ae, f.* bij *Livius.* Hoofdſpanſel, *diadema, atis, n.* Hoofdſpil, *cardo praecipuus.* Hoofdſtad, *metropolis, is, f. caput, itis, n.* bij *Horatius.* Hoofdſtof, *elementum, i, n.* bij *Sen. principium, ii, n.* bij *Cicero.* Hoofdſtuk, *caput, itis, n.* Hoofdtak, *ramus primarius vel praecipuus.* Hoofdtoon, *tonus vel ſonus primarius*, bij *Scheller.* Hoofdtouw, *funis primarius.* Hoofdbetreffen, *proelium de ſumma rei*, ook *proelium graviſſimum.* Hoofdvonnis, *judicium capitale.* Hoofdvijand, *acerbiſſimus hostis.* Hoofdwacht, *excubiae primariae*, ook *aedificium excubiis primariis agendis inſerviens.* Hoofdwerk, *opus praecipuum.* Hoofdwet, *lex primaria.* Hoofdzaak, *caput rei, res omnium maxima, ſummarium, ii, n.* ook *praecipua res.* Hoofdzakelijk, *praecipuus, a, um*, bijw. *praecipue, ſumma-*

rim, adverbia. Hoofdzetel, *ſedes praecipua.* Hoofdzonde, *crimen vel peccatum capitale.* In andere zamenſtell. drukt het den perſoon uit, als: lichthoofd, *nepos, otis, m. diſſolutus homo*, bij *Cicero*; ook *qui nihil curat, negligens, entis, omn. g. incurioſus, a, um.* Snaakshoofd, *homo facetus.* Zwaarhoofd, *homo moroſus, melancholicus, qui nodum in ſcirpo quaerit.* Manshoofd, *marius, i, m. conjux, igis, m.* Verkl. hoofdje, *capitulum et capitellum, i, n.* bij *Plinius.* Voorts hoofdig, *contumax, pervicax, acis, omn. g. inflexibilis, lis, le.* bij *obſtinatus, a, um.* Hoofdigheid, v. *contumacia, ae, f. pervicacia, ae, f. obſtinatio, onis, f.* Zamenſtell. hoofdader, *vena capitis.* Hoofdſlagader, *arteria capitis.* Hoofdband, *vitta vel faſcia capitis vel cephalica*, bij *Scheller.* Hoofddekſel, *tegumentum capitis.* Hoofddoek, *velum capitis, mitella, ae, f.* bij *Cicero.* Hoofddraaijing, en hoofdduizeling, *vertigo, inis, f.* bij *Plinius.* Hoofdeinde: b. v. van een bed, *caput lecti.* Hoofdgat, *apertura capitis.* Hoofdgeld, *cenſus capitis.* Hoofdhaar, *capilli, orum, m. plur. caeſaries, iei, f.* Hoofdkleed, *redimiculum capitis.* Hoofdkuſſen, *cervical, alis, m. pulvinus, i, m.* Hoofdkuſſentje, *pulvillus, i, m.* Hoofdluis, *pediculus cephalicus.* Hoofdpeluw, hetzelde als hoofdkuſſen. Hoofdpijn, *dolor capitis, cephalalgia, ae, f.* Scheele hoofdpijn, *heterocrania, ae, f.* bij *Plinius.* Hoofdpijn door overdaad veroorzaakt, *crapula, ae, f.* Hoofdpijn hebben, *laborare cephalalgia vel dolore capitis*; ook *laborare ex capite*, bij *Cicero.* Hoofdſchedel of hoofdſcheel, *calva, ae, f. calvaria, ae, f.* bij *Celſus.* Hoofddoek, *velum capitis, vitta, ae, f. mitella, ae, f.* Hoofdtop, of hoofdkruin, *vertex capitis.* Hoofdvleesch, *minutal e particulis carnis capitis confectum.* Hoofdwond, *rhuma, ce-*

Digitized by Google

phalicum, vel rheumatismus capitis. Hoofdwindsel, zie Hoofdband. Hoofdwind, *ventus cardinalis.* Hoofdworm, *vermis cephalicus.* Hoofdzweer, *ulcus cephalicum.* Ook zegt men: van het hoofd tot de voeten, *ab imis unguibus usque ad verticem summum, vel a vertice ad imos talos.*

Hoofsch, zie bij Hof.

Hoog, bijv. n. en bijw. *celsus, a, m; excelsus, arduus, sublimis, is, e.* Een hooge boom, *arbor excelsa, vel celsa.* Een hooge berg, *mons arduus vel excelsus.* Hoog water, *fluxus, us,* Zij is hoog zwanger, *partui proxima est.* Oneigenlijk van kleuren gesproken, als een woord, hoogbruin, *fuscus, a, m.* Hooggroen, *viride nigricans, vel subnigrum.* Van het geluid: een hooge stem, *alta vox.* Van den tijd: het is hoog tijd, *tempus summum est;* of het welk mijns oordeels beter is: *tempus urget.* Hij heeft eenen hoogen ouderdom, *provecta est aetate.* Hoog in jaren, *provectus aetate.* Van iets dat het gewone begrip te boven gaat, *sublimis, is, e.* B. v. daar worden de hooge wetenschappen geleerd, *illic sublimiores docentur scientiae.* Dat is mij te hoog, *hic ingenium meum claudicat.* Van den prijs, *magnus, a, m.* B. v. het koorn wordt hoog verkocht, *frumentum magni venit, vel magno pretio.* Van waarde: b. v. de hooge goden, *superi, orum, m. plur.* Ook hemelsch of goddelijk, *caelestis, is, e; divinus, a, m.* B. v. de hooge oorsprong onzer ziel, *divina animi nostri origo.* De hooge overheid, *summus magistratus.* Trotsch, *superbus, arrogans, antis, omn. g. superciliosus, altus, a, m.* Het is een hoog man, *vir altus est.* Gewijd, heilig, zwaar: een hooge eed, *grave jusjurandum.* Een hooge tijd, *tempus festum.* Hiertoe behoort de spreekwijs, het hooge woord moet er uit, *veritas fatenda est.* Van vorderen: het is reeds hoog genoeg gekomen, *res jam satis longe processit, vel provecta est.* Het is op het hoogste gekomen, *res ad summum pervenit, processit, progressa est.* Hoog, voor in de hoogte opgeschoten, *procerus, a, m.* Voor zwaar, *gravis, is, e.* Iets hoog opnemen, *graviter ferre aliquid.* Voor opgezwollen, *tumidus, a, m.* De zee is hoog, *mare tumet, vel tumidum est.* Der eene inwendige sterkte heeft: b. v. hooge woorden, *altercatio, onis, f. rixa, ae, f.* De hoogste straf, *gravissimum supplicium.* Het hoogste goed, *summum bonum.* De ziekte is thans op haar hoogste, *morbus nunc est gravissimus.* Ik ben ten hoogste verwondert, *summopere miror* De hooge, wordt door sommige dichters voor den hemel genomen: b. v. uit of van den hoogen, *coelitus, adverbium;* bijw. *celse, excelse, arduе, divine, summe, superbe, arroganter, superciliose, alte, graviter, procere, tumide, adverbia.* Hoog wordt in de zamenstell. ook voor zeer gebruikt: b. v. hoogachtbaar, *amplissimus, a, m,* volgens *Scheller.* Hoogbejaard, *aetate maxime provectus, longaevus, a, m.* Hoogbejaardheid, v. *longaevitas, atis, f.* bij *Macrobius.* Hoogberoemd, *celeberrimus, a, m; magni nominis, vel magnae famae.* Hoogdringend, *summopere urgens.* Hoogmoedig, *quam maxime necessarius, a, m.* Hoogmogend, *potentissimus, a, m.* Hoognuttig, *utilissimus, a, m.* Hoogprijselijk, *summe laudandus, vel celebrandus.* Hoogwaardig, *dignissimus, a, m; summe venerabilis, vel reverendus.* Hoogwaardigst, in het gemeen, *reverendissimus, a, m.* Hoogwigtig, *gravissimus, a, m.* Hoogedel, *nobilissimus, a, m.* Hooggeleerd, *peradoctus, pereruditus, doctissimus, eruditissimus, a, m,* enz. Van hoog is hoogheid, v. *celsitas, atis, f.* bij *Cicero; celsitudo, inis, f.* bij *Vellejus, sublimitas, atis, f.* bij *Plinius; eminentia, ae, f.*

Digitized by Google

f. bij *Cicero.* Voor aanzienlijkheid, *amplitudo, inis, f.* bij *Plinius.* Hoogheid van gemoed, *celsitas vel excelsitas animi,* bij *Cicero.* Ook wordt hoogheid voor trotschheid gebruikt, *superbia, ae, arrogantia, ae, f.* Hooglijk, zoo veel als het bijw. hoog. Hoogte, *altitudo, inis, f. excelsitas, atis, f. proceritas, atis, f.* bij *Cicero; arduitas, atis, f.* bij *Varro.* Voor heuvel, *collis, is, m. stimulus, i, m.* Van aarde, *agger, eris, m.* Ook is eene hoogte, *clivus, i, m.* b. v. *clivus capitolinus;* de ouden zeiden ook: *clivum, i, n.* volgens den grooten *Ruhnkenius.* Ik denk, dat ons woord klif of clif, ook eene hoogte te kennen gevende, hiermede veel gemeenschap heeft. Van hier: poolshoogte, *altitudo Poli.* Hooger, *celsior, excelsior, sublimior, altior, superior, us,* bij *Cicero.* Hoogst, *celsissimus, excelsissimus, altissimus, supremus, a, um.* Ten hoogsten, bijw. *summe, summopere, maxime, maximopere, adv.* bij *Cicero.* Zamenstell.

Hoogachten, b. w. *magni facere, magni aestimare, magno vel magni pendere, observare,* bij *Cicero; colere aliquem.* Van hier: hoogachting, v. *cultus, us, m. observantia, ae, f.* Hoogachter, m. *observans, antis; cultor, oris, m.*

Hoogbeenig, bijv. n. *altis pedibus vel altos pedes habens.*

Hoogboord, m. *margo altus.* Van hier: hoogboordig, b. v. een schip, *navis alto margine instructa.*

Hoogbootsman, m. *prior praefectus sociorum navalium,* volgens *Scheller.*

Hoogborstig, bijv. n. *alto pectore, vel altum pectus habens, vel gerens,* bij *Scheller.*

Hoogduitsch, bijv. n. *Germaniae superioris, Germanicus, a, um.* Het Hoogduitsch, *lingua Germaniae superioris.* Hoogduitsch spreken, *lingua Germaniae superioris uti.* Hoogduitschland, *Germania superior.*

Hoogdravend, a bijv. n. *altus, a, m; grandis, is, e, magniloquus, a, um; altus, cothurnatus, a, m.* B. v. hoogdravende woorden, *verba magnifica, genus dicendi magnificum,* bij *Cicero;* bijw. *sublate,* bij *Cicero.* Hoogdravendheid, v. *elatio, onis, f. graviditas, atis, f.* bij *Cic. magniloquentia, ae, f. splendor verborum, altitudo orationis, nitor eloquii,* bij denzelfden; als ook *magnificentia verborum; graviditas verborum;* bijw. *elate, alte, magnifice, splendide, nitide, adv.*

Hoogerhand, v. *dextra, ae, f.* eigenlijk is het een bijv. n. waaronder men het zelfst. *manus* verstaat. Aan de hoogerhand, *ad dextram vel a dextra,* bij *Cicero.* Het geen aan de hoogerhand is, *dextinus, a, um,* bij *Sallust.* Naar de hoogerhand, *dextrorsum, adv.* bij *Cicero; dextroversum, adv.* bij *Plaut.*

Hoogerhuis, o. *concilium supremum, senatus supremus, vel superior.*

Hoogeschool, v. ook wel o. *academia, ae, f. epheboeum, ei, n.* bij *Vitruvius; diatriba, ae, f.* bij *Gellius; schola ubi sublimiora docentur scientiae.*

Hooggezaghebber, m. *summus imperator, vel qui summam habet auctoritatem.*

Hoogland, o. *tegra superior,* bij *Scheller.* Van hier: hooglander, m. *terrae superioris incola.*

Hoogleeraar, m. *professor, oris, m. sublimiorum scientiarum doctor.* Van eenen hoogleeraar, *professorius, a, um,* bij *Tacitus.* Hoogleeraarsambt, *munus professoris.* In de regten worden de hoogleeraars ook *antecessores, um, m. plur.* genoemd, bij *Hirtius.*

Hooglied, o. *canticum, i, n.* B. v. het hooglied Salomons, *canticum Salomonis,* ook *canticum, canticorum.*

Hoogmis, v. *sacrum summum;* ook *administratio sacrae coenae ad altare primarium.* Hoogmis houden, *celebrare, vel administrare sacram coenam ad altare primarium,* bij *Scheller.*

Digitized by Google

Hoogmoed, m. *superbia, ae, f. arrogantia, ae, f. fastus, us, m. spiritus, us, m. insolentia, ae, f. ferocitas, atis, f. animus, i, m.* bij *Cicero*. Van hier: hoogmoedig, bijv. n. *superbus, a, m; arrogans, antis, omn. g. fastosus, a, m; tumidus, insolens, entis; ferox, ocis, omn. g. inflatus, a, m;* bijw. *superbe, arroganter, insolenter, ferociter, sublate, tumide, adverbia.* Van hier: hoogmoedig zijn, *superbio, ivi, itum, ire; exsulto, avi, atum, are; ampullesco, escere,* bij *Gellius; ferocio, ire,* bij denzelfden; *tumeo, ui, ere,* bij *Plinius.* Hoogmoedig worden, *tumesco, ui, escere,* bij *Quintilianus; insolescere,* bij *Sallustius; spiritus sibi sumere,* bij *Caesar; animos tollere,* bij *Prop. inflare animum, se insolenter gerere;* ook *elatius,* bij *Nepos.*

Hoogmuil, m. wordt gezegd van iemand, die te veel vooruitstekende tanden heeft, *brocchus, brochus, bronchus, broncus* en *broccus, a, m,* bij *Festus.* Het gebrek zelve wordt *brocchitas* of *brochitas, atis, f.* genoemd, bij *Plinius.*

Hoogrug, m. *gibbus, i, m. dorsum altum.* Van hier: hoogruggig, bijv. n. *gibber, era, erum,* bij *Varro, gibbosus, a, m;* bij *Celsus.*

Hoogtijd, m. *solemnitas, atis, f. solemne festum, festum, i, n. dies festus, vel solemnis.* Van hoog komt:

Hoogen, b. w. *aggero, avi, atum, are; exalto, avi, atum, are.* Meer bieden, *plus liceor, licitus sum, liceri,* bij *Caesar.* Den prijs doen klimmen, *augere pretium.* Van hier: hooging, v. *aggeratio, onis, f. exaltatio, onis, f. auctus pretii;* ook *auctio, onis, f. augmentum, i, n.*

Hoogepriester, m. *pontifex maximus, icis, imi, m. summus sacerdos, i; otis, m.* bij *Scheller.* Van eenen hoogenpriester, *pontificalis, lis, le; pontificius, a, m,* beide bij *Cic.* Het ambt van hoogepriester, *pontificatus, us, m. summum sacerdotium, n.* De boeken die de hoogepriester bij de Romeinen gebruikte noemt *Cicero: pontificia orum, n. plur.*

Hooi, o. *foenum, i, n.* Van hooi, *foeneus, a, m.* Tot het hooi behoorende, *foenarius, a, m.* Hooi voortbrengende, *foenicularius, a, m,* bij *Cicero.* Hooi winnen, *colligere foenum.* Hooi maaijen, *secare foenum,* bij *Plinius; caedere foenum, vel demetere,* bij *Colum.* Hooi eten, *foenum esse,* bij *Cicero.* Hooi omkeeren, *foenum versare,* bij *Varro; movere vel convertere,* bij *Colum.* Spreekwoord, bij hooi en gras *rarissime.* Zamenstell. hooiakker en hooiland, *ager foenarius.* Hooiberg en hooischuur, *foenile, is, n.* dit woord als een zelfst. naamw. in gebruik, is eigenlijk een bijv. n. waaronder *stabulum* verstaan wordt. Hooiboter, *butyrum hiemale.* Hooibouw en hooitijd, *foenificia, ae, f. et foenificium, ii, n.* volgens *Ruhnkenius.* Hooigaffel, *furca foenaria.* Hooikaas, *caseus hiemalis.* Hooikar, *carrus foenarius.* Hooimaand, *mensis Julius vel Quintilis.* Hooimaaijer, *foenisex, ecis, m.* bij *Plinius; foeniseca, ae, m. foenisector, oris, m.* bij *Colum.* Hooimarkt, *forum foenarium.* Hooimijt en hooirook, *meta foeni,* bij *Colum.* Hooiopper, hetzelfde. Hooischuur, *foenile, is, n.* Hooivork, zie Hooigaffel. Hooiwagen, *vehes, is, f.* bij *Colum. plaustrum foenarium,* bij *Scheller.* Hooizeisen, *falx foenaria,* bij *Varro.* Hooizolder, *foenile, is, n.*

Hooijen, b. w. *foenum colligo, egi, ectum, igere;* ook *foenum portare domum.*

Hoomoed, volgens *Weiland,* hetzelfde als hoogmoed.

Hoon, m. *ignominia, ae, f. dedecus, oris, n. contumelia, ae, f. injuria, ae, f. offensa, ae, convicium, ii, n.* Voor verachting,

ting, *despectus, us, m. despectio, onis, f. despicatio, onis, f. despicatus, us, m. despicientia, ae, f.* alle bij *Cicero.* Voor lastering, *suggillatio, onis, f.* bij *Plinius.* Honend, *ignominiosus, contumeliosus, injuriosus, a, um,* bijw. *ignominiose, contumeliose, injuriose, adverbia.* Voorheen bereekende hoon ook bedrog, *dolus, i, m. fraus, audis, f.* zoo als wij reeds bij het werkw. honen aangemerkt hebben.

Hoop, m. *acervus, i, m. cumulus, i, m.* bij *Cicero* en *Livius*; *strues, is, f.* bij *Livius*; *congeries, iei, f. congestus, us, m. aggestus, us, m.* bij *Tacitus.* Eene verzamelde menigte van dingen: b. v. een hoop houts, *strues vel congeries ligni.* Hij zette het geld bij hoopjes op de tafel, *pecuniam acervatim vel cumulatim mensae imponebat.* Iets op den hoop toegeven, *summae aliquid addere.* Bij den hoop koopen, *promiscue vel acervatim emere.* Een hoop volks, *examen, inis, n.* Een kleine hoop, *parva manus.* Een talrijke hoop, *magna manus vel vis, copia, ae, f.* De gemeene hoop, *plebs, ebis, f. plebecula, ae, f. multitudo, inis, f.* Een hoop volks is ook: *frequentia, ae, f. turba, ae, f. coetus, us, m. caterva, ae, f. turma, ae, f.* bij *Vellejus*; *grex hominum.* B. v. zij kwamen te hoop, *frequenter, catervatim, vel gregatim accurrebant.* Van over al te hoop, *undique gregatim.* Te hoop roepen: in bij *Vondel*, *convoco, avi, atum, are.* Een hoop of klomp, *moles, is, f. massa, ae, f.* verkl. *massula, ae, f.* Een ronde hoop, *globus, i, m. glomeramen, inis, n.* bij *Lucretius.* Een hoop aarde, *agger, eris, m. gramus, i, m.* bij *Colum.* verkl. *grumulus, i, m.* Een hoop vee, *grex, gregis, m. armentum, i, n.* Wanneer men het in het gemeene leven voor eene menigte gebruikt, dan luidt het hoopen: b. v. een hoopen menschen, *multi homines.* Een hoopen volk, *turba hominum.* Een hoopen leugens, *cumulata mendacia.* Zamenstell. overhoop, *confuse, promiscue.* Overhoop vallen, *procidere, prolabor, apsus sum, abi.* Alles over hoop halen, *omnia miscere vel turbare.* Overhoop stooten, *confodere gladio.* Overhoop schieten, *occidere jaculando.* Van hier:

Hoopen, b. w. *cumulo, avi, atum, are; ad vel accumulo, avi, atum, are,* bij *Cicero*; *acervare, coacervare, aggerare, exaggerare, adaggerare, struo, uxi, uctum, uere; congero, essi, estum, erere; glomero, avi, atum, are.* Bij hoopen, *acervatim, cumulatim, congiobatim, gregatim, agminatim, confertim, adverbia.* Gehoopt, meest gebruikt men opgehoopt, v. d. *cumulatus, a, um; accumulatus, acervatus, coacervatus, congestus, glomeratus, aggeratus, exaggeratus, adaggeratus.* Van hier: hooping, v. de daad van hoopen of ophoopen, *cumulatio, onis, f. accumulatio, aggeratio, exaggeratio, congestio.*

Hoop, (hope), v. *spes, spei, f.* De verwachting van een toekomend mogelijk goed: hoop hebben, *habere spem, spe teneri*; ook *spero, avi, atum, are*; *in spe esse.* Buiten hoop zijn, *spe carere.* Geen hoop hebben, *nullam spem habere, nulla spe teneri, non spero, despero, avi, atum, are.* Iemand in zijne hoop bedriegen, *fallere spem alicujus.* Zich zelf in zijne hoop bedriegen, *falli spe vel falsa spe teneri.* Ik heb mij in mijne hoop niet bedrogen, zegt men, *spes me non fefellit.* Hoop krijgen, *nancisci spem, in spem venire, in spem adduci, incipere sperare.* Tegen mijne hoop, *contra spem meam*; ook kan men *meam* weglaten. Iemand hoop geven, *spem dare alicui, facere spem, spem ostendere, vel afferre, excitare vel erigere aliquem ad spem.* Iemand de hoop benomen, *praecidere vel eripere spem alicui.*

Digitized by Google

ticui. De hoop varen laten, *deponere vel abjicere spem.* De hoop verliezen, *decidere spe*, bij *Suetonius*; *a spe*, bij *Livius*; *de spe*, bij *Terentius.* Iemand met eene ijdele hoop paaijen, *vana spe lactare aliquem, vel ducere.* Eene vaste hoop hebben, *certo sperare, certam spem habere*; het geen ook zoo veel is als vertrouwen, *confidere.* Van hoop leven, *spe ali, spe sustentari*; *vel spese sustentare.* Zijne hoop op iemand zetten, *ponere spem in aliquo vel in aliquem*, volgens *Scheller.* Mijne hoop rust op God, *spes mea in Deo nititur, vel spes mea in Deo posita est*; ook *spem in Deo pono.* Mijne hoop is weg, *occidit spes mea*, bij *Horatius.* Van hier: hopeloos, *exspes, spe carens, spem non habens, destitutus spe, desperatus, desperans, deploratus, derelictus, insperabilis, lis, le*, bij *Terentius*; *diffidens, entis, omn. g.* bij *Cicero.* Hopelooze zaken, *res fessae*, bij *Tacitus.* Hopeloosheid, *destitutio spei, desperatio, onis, f. diffidentia, ae, f.*

Hoor, een russchenwerpsel van roepen; *heus! interj.* bij *Cicero*; *eho!* bij *Plautus.* Hoor eens gij, *heus tu!*

Hooren, o. en b. w. *audio, ivi, itum, ire*; *auribus accipere*; ook alleen *accipere.* Van of betreffende iemand iets hooren, *audire aliquid de aliquo.* Van of uit den mond van iemand iets hooren, *audire aliquid ex aliquo vel ab aliquo.* Toeluisteren: b. v. hoor naar het gene ik u zeggen zal, *audi vel ausculta, quod tibi dicam.* Voor gehoorzamen, *obedio, ivi, itum, ire.* B. v. hij wilde mijnen raad niet hooren, *consilio meo obedire nolebat.* Zich hooren laten, *loquor, locutus sum, loqui.* Wanneer zulks dreigende geschiedt, is het: *jactare minis, vel minor, atus sum, ari*: iets door het gehoor vernemen; b. v. ik heb hem hooren zeggen, *audivi eum dicere.* Voor goed of afkeuren: b. v. dit hoor ik gaarne, *hoc sumopere probo.* Hier mag ik niet van hooren, *hoc omnino improbo.* Voor iets dat nog al te dulden is, zegt men: dat laat zich hooren, *tolerabile vel tolerandum hoc est, hoc non plane respuendum est, vel hoc quodammodo probandum est.* Somtijds beteekent hooren zoo veel als verstaan: hebt gij het niet gehoord? *nonne intellexisti?* Ook wordt het voor verhooren genomen, vooral in den bijbelstijl, *exaudio, ivi, itum, ire.* B. v. klagten of gebeden hooren, *exaudire querelas vel preces.* Aandachtig zijn: b. v. hoor die zaak, *attende rem istam vel ad rem istam*, bij *Scheller.* Van hier: hoorer of hoorder, *auditor, oris, m.* bij *Cicero*; *auscultator, oris, m.* Hoorplaats voor gehoorplaats, *auditorium, ii, n.* Van hier ook hoorbaar, *qui, quae vel quod audiri potest.*

Hoorn, zie Horen.

Hoos, v. eene waterhoos, *exhaustus aquae, vi venti turbulenti.* Eene windhoos, *turbo, inis*; zoo vindt men bij *Lucret. venti rotanti turbine torquent.* Het woord is afkomstig van het werkw. hoozen, *exhaurire.*

Hoos, v. dit woord wordt in Friesland en elders voor kous gebruikt. Bij de Romeinen waarschijnlijk niet in gebruik, doch daar zij ook om de warmte de scheenbeenen omwonden en bedekten, kan men hier voor zeggen: *tibiale, lis, n.* het geen eigenlijk een bijv. n. is en waaronder *vinculum vel tegumentum*, verstaan of ook bijgevoegd wordt; zoo als men bij *Suetonius* in het leven van *Augustus* vindt. In de pandecten komt het als zelfst. voor, b. v. *si miles tibiale vel humerale alienavit*, enz. Zamenstell. hoozeband, *vinculum tibialibus adstringendis serviens.* Hoozevoetling, *pars inferior tibialium, cui pes inseritur.*

Hoozen, b. w. *haurio, hausi, haustum, haurire et exhaurire.* Van hier: hoozer, *qui exhaurit aquam, haustor, oris, m.* bij *Lucanus.* Hoozing, *haustus, us,*

us, m. vel actio hauriendi, vel exhauriendi. Hoosvat, *haustrum, i, n.*

Hop, (hoppe), v. eene bekende plant in de bierbrouwerijen noodig, *lupus, i, m.* bij *Plinius*; in het gemeen *lupulus, i, m.* bij *Scheller*; *Linnaeus* zegt *humulus*, of *humulus lupulus*. Wilde hop, *lupus salictarius*. Zoo ligt als hop, *lupulo levius*. Hop plukken, *colligere lupulum*. Hop droogen, *siccare lupulum*. Van hier: hopachtig, *lupulo similis, lis, le*. Zamenstell. hopakker, *ager cultui lupi, lupuli, vel humuli inserviens*. Hopbol, *flos lupi, lupuli vel humuli*. Hopeest, *furnus lupo, lupulo vel humulo torrefaciendo inserviens*, bij *Scheller*. Hopketel, *ahenum humulo coquendo inserviens*. Hopkooper, *humuli, lupi vel lupuli negotiator*. Hopland, hetzelfde als hopakker. Hopbouw, *cultus, lupi, lupuli vel humuli*. Hopplant, *planta humuli*. Hopkiem of hopspruit, *cyma humuli, lupi vel lupuli, asparagus vel surio lupi, lupuli vel humuli*, bij *Scheller*. Hoppestaak, *pertica humulo sustentando serviens*, bij denzelfden. Hoppezak, *saccus humulo servando serviens*. Van hier ook het bedr. w. hoppen: b. v. het bier hoppen, *cerevisiam humulo lupo vel lupulo condire. (ae, f.* bij *Plin.*

Hop, m. een zekere vogel, *upupa*,

Hopen, b. w. *spero, avi, atum, are; exspecto, avi, atum, are*. Voor vertrouwen, *confido, isus sum, idere alicui vel aliquo*. B. v. op God hopen, *confidere Deo*. Het beste hopen, *sperare recte*, bij *Cicero*. In het gemeene leven neemt men het ook voor wenschen: ik hoop dat dit geheuren zal! *spero confore*.

Hopman, m. *dux, ducis, m. centurio, onis, m.* (dit is eigenlijk een hoofdman over honderd) *praefectus multitudinis*, bij *Weiland*; doch, dit dunkt mij, is geen goed latijn.

Hopperd, m *cerevisia, adhuc cum lupo, lupulo vel humulo mixta*.

Hor, v. *lignum quoddam funi alligatum, quod a pueris circumactum, strepitum edit*.

Horb, eene kleine stad in Duitschland, *Horba, ae, f.*

Horde, v. een Tartarisch woord, volgens het zeggen van den grooten *Weiland*; ik durf dit niet bevestigen, noch ontkennen, als zijnde in die taal geheel onkundig: hetwelk gebruikt wordt, zegt *Weiland*, van een zwervend herderleger van volken, die hun leven lang in zulke horden omtrekken; het zoude dus zijn: *cohors Sarmatarum vel Scytharum, pastoralem vitam agens, in plaustris habitans et circumvaga*.

Horde, v. een stuk werks van teen gevlochten, *crates, is, f.* bij *Caesar*; *Varro* zegt *cratis, is, f.* Verkleinw. hordetje, *cratincula, ae, f.* bij *Cato*. Van horden gemaakt, *cratitius, a, m.* bij *Vitr.* Zamenstell. hordenmaker, *confector cratium*. Hordenvlechter, *contextor cratium*. Hordenwand, *paries cratitius vel e cratibus confectus*.

Horen, (ook hoorn), m. *cornu, u, n. inde lin. in singulari numero, in plur. cornua, uum, ibus, ua*, enz. verkleinw. *corniculum, i, n*. Van hier de spreekwijs: iets op zijne horens nemen, *opus difficile perficiendum suscipere*. De horens afstooten, is zoo veel als zijn aanzien of vermogen verliezen, *auctoritatem vel vim suam perdere*. Zijne horens opsteken, *irascor, atus sum, asci, vel auctoritate sua uti*. Iemand horens opzetten, *dedecore aliquem adficere*; ook *valorem alicujus adulterare*, bij *Scheller*. Van horen gemaakt, *corneus, a, m*. B. v. een hoornen kam, *pecten corneus*. Ook de spitse hoeken van iets: b. v. horenen of hoornen des altaars, *cornua altaris*. Tot horen worden, *cornesco, escere*, bij *Plinius*. De horen des overvloeds, *cornu copiae, benignum cornu*, bij *Horat*. Ook een werktuig om op te blazen, *cornu, buccina, ae, f. et buccinum, i, n.* bij *Plinius*. Op den horen blazen, *cor-*

Digitized by Google

cornu canere; ook *buccino*, *āvi*, *ātum*, *āre*, bij *Varro*. Een horen om dobbelsteenen mede te werpen, *loculus*, *i*, *m.* bij *Varro*; *pyrgus*, *i*, *m.* bij *Horatius*; *orca*, *ae*, *f.* bij *Persius*. Van hier: blaashoorn en toethoorn, ook kinkhoren genoemd, *buccina*, *ae*, *f.* bij *Ovidius*. Horenachtig, bijv. n. *cornu similis*, *lis*, *le*. Horen is ook de hoef van een paard en andere beesten, zie Hoef. Zamenstell. horenbeest, *bestia cornibus armata*, bij *Cicero*. Horenblazer, *cornicen*, *cinis*, *m. buccinator*, *oris*, *m.* Horenblad, *ceratophyllum*, *i*, *n.* bij *Linnaeus*. Horendier, *rhinocerōs*, *ōtis*, *m.* bij *Plinius*. Horendrager, *corniger*, *era*, *erum*; *cornutus*, *a*, *m.* Van eenen man zoude men kunnen zeggen, *actaeonis instar coronatus*. Horengeld, *census armentis impositus*. Horenloos, *cornibus carens*. Horenslak, *cochlea*, *ae*, *f.* bij *Cicero*. Horenslang, *cerastes*, *ae*, *m.* bij *Plinius*. Horenparkement, *membrana vitulina*. Horenvee, *pecus cornigerum*, *armenta*, *orum*, *n. plur.* bij *Ovidius*. Horenwerk, *brachia munitionis*, bij *Scheller*; ik zoude verkiezen, *cornua vel anguli extremi munitionum*. Horentoren, heeft *Kiliaan* mogelijk voor horentor; *vespa*, *ae*, *f. crabro*, *bronis*, *m.* Horeuvoetig, *cornipes*, *edis*, *omn. g.* Horenworm, een worm, die zich in de bladeren windt, *involvulus*, *i*, *m.* Horenziek of horendol, *petulcus*, *a*, *m.* Horensteen, *lapis corneus*, bij *Scheller*.

Horizon, (horizont), m. dit is eigenlijk een Grieksch woord ὁρίζων gezigteinder, *terminus visus vel oculorum*, *horizon*, *finitor*, *oris*, *m.* volgens *Scheller*. Overdragtig wordt het ook gebruik voor begrip, *intellectus*, *us*, *m. captus*, *us*, *m. ingenium*, *ii*, *n.* B. v. dit is buiten mijnen horizon, *hoc est supra captum meum*, *vel hoc ingenium meum superat*, *vel hic ingenium meum claudicat*.

Horn, m. eigenlijk eene spits uitstekende hoek, hetzelfde als horen beteekenende. Van hier: is de benaming van verscheidene plaatsen op uitstekende hoeken aangelegd, afkomstig: b. v. in Friesland vindt men dijkshorn, *vicus vel pagus in extremo ageris angulo situs*.

Hornalb, eene kleine stad in Wurtemberg, *Hornalba*, *ae*, *f.*

Horoskoop, o. zegt *Weiland*, zeker volgens het voorbeeld van *Vondel*, door hem aangehaald: ik zoude dit woord anders liever mannelijk verondersteilen, naar de afkomst van het Griekesche woord en het latijnsche daarvan ontleend, *horoscopus*, *i*, *m.* Men zegt ook, zoo ik mij niet vergisse, in den gemeenen trant: den horoskoop trekken en niet het horoskoop. Wij verstaan voor het overige thans door dat woord, *fatum genitali hordi alicui haecce in terra praescriptum*. Iemand, die daarin kundig is, of horoskooptrekker, is bij *Gellius*, *genethliacus*, *i*, *m.* De ervarenheid daarin of de horoskooptrekkunde, is *genethlialogia*, *ae*, *f.* bij *Vitr.*

Horrel, m. zoo veel als een stoot, *offensativ*, *onis*, *f.* bij *Quint. concussio*, bij *Colum.* en *concussus*, *us*, *m.* bij *Plinius*. In het gemeene leven gebruikt men dit woord voor eene kleine onechtheid, *altercatio*, *onis*, *f.* Van hier: horrelvoet, *pes mutilus*. B. v. die man heeft eenen horrelvoet, *homo iste pede mutilus est*.

Hort, m. *ictus*, *us*, *m. pulsus*, *us*, *m.* bij *Cicero*. Iemand eenen hort geven, *ictum vel pulsum inferre alicui*; ook *impellere aliquem*. Ook voor eene hapering, *offendiculum*, *i*, *n.* Met horten en stooten, *cunctanter*, *oscitanter*, *pedetentim*, *adv.* bij *Cicero*. Van hier:

Horten, o. w. *pedetentim incedere*. Voor bonzen of aanstooten, zegt men ook horten, het geen veel overeenkomst met het Fransche woord *heurter* heeft, *pulso*, *āvi*, *ātum*, *āre*. Van hier: horting,

Digitized by Google

ting, v. *incurſus*, *ûs*, m. *incurſio*, *onis*, f. bij *Cicero*; *pulſatio*, *onis*, f. Zamenſtell. hortwinden, *repercuſſus ventorum*.

Horton, eene kleine ſtad in Engeland, *Hortonia*, *ae*, f.

Horzel, v. de grootſte ſoort van wespen, *crabro*, *onis*, m. bij *Plautus*; *tabanus*, *i*, m. bij *Plinius*. Van hier: horzelen, *bombylo*, *avi*, *atum*, *are*; *ſtrepitum edere*; ook *rixor*, *atus ſum*, *ari*; *litigo*, *avi*, *atum*, *are*. Horzeling; v. *bombylus*, *i*, m. *ſtrepitus*, *ûs*, m. ook *rixa*, *ae*, f. *litigatio*, *onis*, f. en *litigium*, *ii*, n. *lis*, *litis*, f.

Hosſebosſen, o. w. *ſuccutio*, *cuſſi*, *cuſſum*, *cutere*; *quaſſo*, *avi*, *atum*, *are*. Het hosſebosſen, *ſuccuſſio*, *onis*, f. *ſuccuſſus*, *ûs*, m. *quaſſatio*, *onis*, f.

Hot, v. het dik van geſchiſte melk, *craſſamen vel craſſamentum lactis coagulati*. Het verkleinw. hotje wordt in ſommige oorden van ons land voor een klein oogenblik gebruikt, doch in den laagſten ſtijl, *parvum temporis momentum*.

Hotſen, o. w. bijna hetzelfde als hosſebosſen, *quatio*, *quaſi*, *quaſſum*, *quatere*.

Hotten, o. w. *coagulo*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. de melk is gehot, *lac coagulatum est*. Ook voor gaan, voortgaan, gelukken, *procedo*, *ceſſi*, *ceſſum*, *cedere*. B. v. de zaak wil niet hotten, *res non procedit*. Dat zal niet hotten, *hoc non bene eveniet*.

Hou, een tuſſchenwerpſel, om ſtil te houden, *eho! ohe! vel heus! int.*

Houden, b. w. eigenlijk iets met de hand of op dergelijke wijs, aanvatten, *teneo*, *tenui tentum tenere*, *habere*. Dit woord heeft een uitgeſtrekt gebied in vele ſpreekwijzen: het papier tegen het licht houden, *chartam luci opponere*. Den zak open houden, *aperire ſaccum*. Iemand den toom kort houden, *coerceo*, *cui*, *citum*, *ere*, *vel cohibere aliquem*. De vork bij den ſteel houden, *rem bene arripere*. Iemand in het oog houden, *obſervo*, *avi*, *atum*, *are aliquem*. Voor inhouden, bevatten, *contineo*, *ui*, *entum*, *inere*. B. v. die zak houdt twee mudden, *ſaccus iſte duos modios continet*. Voor vallen bewaren, *ſuſtento*, *avi*, *atum*, *are*. Ook wederkeerend: houd u vast, *retine te*. Op iets betrouwen: b. v. ik houd mij aan Gods woord, *confido verbo Dei*. De vlugt beletten: b. v. wij konden hem met ons tienen niet houden, *nos decem illum retinere non poteramus*, *vel illi fugam impedire non poteramus*. Hierheen behoort de ſpreekwijs: het uitgeworpen anker hield het ſchip, *anchora ejecta navem retinebat vel ſtare faciebat*. Den mond houden, *taceo*, *cui*, *citum*, *cere*. Door dwang de beweging ſtuiten, *coercere*. B. v. het paard in toom houden, *freno equum coercere*. Voor ophouden, *moror*, *atus ſum*, *ari*. B. v. ik zal u niet langer houden, *non diutius te morabor*. Zich wel houden, *bene ſe gerere*; *fortem ſe praestare*. Zijn woord houden, *ſtare promiſſis*, *ſolvere fidem*, *exhibere vocis fidem*, bij *Phaedrus*. Iemand vrij houden, *ſolvere pro aliquo*. Het met iemand houden, *ſtare ab vel cum aliquo*, bij *Cicero*; *facere cum aliquo*, *rebus alicujus ſtudere*, *deſcendere ad partes alicujus*, bij *Tacitus*; *pro aliquo ſtare*, bij *Ovidius*. Het met eene vrouw houden, *conſuetudinem ſtupri habere cum aliquâ*. Zich bij zijn beſluit houden, *tenere propoſitum*, bij *Nepos*. Voor oordeelen, *judico*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. waar houdt gij mij voor? *qualem me judicas?* of *qualis tibi videor?* Voor gelooven, *credo*, *didi*, *ditum credere*. Waar voor houdt gij dat? *quid de illo credis*, *putas*, *vel arbitraris?* Voor ſchatten, *aestimo*, *avi*, *atum*, *are*, *habere*. Ik houd hem in hooge waarde, *magni illum aestimo*, *in magno pretio illum habeo*, *vel magni facio*. Ik houd u voor een geleerd man, *doctum te habeo*, bij *Scheller*; *vel videris mihi doctus*. Koers houden, *petere*, *tendere*, *dirigere ſursum*. Voor gebruiken: b. v.

hij houdt koets en paarden, *currū equisque uti solet.* Voor onderhouden: b. v. paarden houden, *alere equos.* Van hier: paarde of ſtalhouder, *equorum altor vel qui equos mercede locat.* Een feest houden is zoo veel als vieren, *agere vel celebrare festum.* Voor gewennen zegt men: iemand ergens aan of bij houden, *adſuefacere aliquem alicui rei.* Ik houd mij bij mijne oude gewoonte, *vitam meam vivo* Iemand aan zijn woord houden, *obſtringere vel obligare aliquem promiſſis.* Van hier het verl. d. gehouden, *obſtrictus, obligatus, a, m.* Ook zegt men: ik ben gehouden dit te doen, *debeo hoc vel illud facere.* Voor blijven: b. v. hij houdt zich te huis, *domi manet vel tenet ſe domi.* Voor ſtil blijven, *conſiſtere, vel ſubſiſtere.* B. v. houd daar! *ſubſiſte vel conſiſte illic!* Voor ongemakkelijk zijn: b. v. dat zal ſterk of hard houden, *hoc difficile erit, res ista difficultate non carebit.* Voor duren, b. v. dat kleed houdt zich goed, *veſtis ista durat.* Voor, niet veranderen: b. v. die kleur houdt, *color iſte non mutat.* Wederkeerend zegt men: zich houden, voor, niet ſterven, niet bankeroet gaan, *ſuſtentare ſe, vel ſuſtinere.* B. v. hij houdt het nog al! *adhuc ſe ſuſtinet.* Voor veinzen, *ſimulare.* B. v. hij hield zich doof, *ſurdum ſe ſimulabat.* Voor beminnen, *amare.* Van iemand houden, *amare, diligere aliquem.* Ook gebruikt men het voor uithouden: b. v. de ſtad zal het niet uithouden, *oppidum obſeſſionem non ſuſtinebit, vel non ſe ſuſtentabit.* Het ijs kan niet houden, *glacies portando non eſt (ſcilicet apta).* Die kalk houdt niet, *calx iſta decidit.* Hier heen behoort de ſpreekwijs: dit bewijs houdt geen ſteek, *argumentum hocce falſum eſt, vel non ſufficit.* Proef houden, *experimento ſatisfacere*, volgens *Scheller.* Zich bij iets houden: b. v. ik houde mij bij deze koſt, *huicce cibo inhaereo*, bij denz.

Ook zegt men: tegen iemand houden, *aequare aliquem vel parem eſſe alicui.* Voor ſparen: b. v. die man houdt zijn geld, *homo iſte pecuniae parcit, vel parcus eſt.* Zich reisvaardig houden, *paratum eſſe itineri.* Van hier: houding, *facies, iei, f. habitus, us, m.* bij *Cicero.* Zamenſtell. houkind, *alumnus, i, m.* zoo veel als voedſterling.

Hout, o. *lignum, i, n.* In het algemeen, om te bouwen, zegt men: *materia, ae, f.* bij *Caeſar*; ook *materies, iei, f.* Van hout of houten, bijv. n. *ligneus, a, m*; ook vindt men *ligneolus, a, m.* B. v een houten mes, *cultor ligneus.* Hout ſchaven, *runcino, avi, atum, are*, bij *Varro.* Hout zagen, *lignum ſerra ſecare vel dividere.* Hout kappen, *lignum caedere*, bij *Plautus.* Om werken te maken voor een leger is het: *materior, atus ſum, ari*, bij *Cicero.* Hout halen, *lignor, atus ſum, ari*, bij *Livius.* Uitgaan om hout te halen, *lignatum ire*, bij *Caeſar.* Talhout zoo veel als telhout, *lignum diſfectum quod numero venit.* Voor de takken van eenen boom, *ramus, i, vel rami, orum, m. plur.* B. v. die boom heeft te veel hout, *arbor iſta nimis ramoſa eſt.* Hout uit den boom nemen, *concidere arborem.* In het hout ſchieten, *effundi in materiam vel ſylveſcere*, bij *Scheller.* Hout wordt ook voor bosch genomen, *ſylva, ae, f.* B. v. men vindt daar veel hout, *multae illic ſylvae ſunt, vel loca iſta ſylveſtria ſunt.* Hout, is ook een houten beeld: b. v. een hout aanbidden, *ligneam colere imaginem vel ſtatuam.* In de beteekenis van bosch zegt men nog: de Haarlemer hout, *ſylva vel nemus Harlemenſis vel Harlemenſe.* Een boom of ſtruik ten aanzien van de geſteldheid zijns houts: b. v. brazilienhout, *ligum acanthinum.* Eikenhout; *lignum quercum*, enz. Verkl. houtje, *parvum lignum.* Spreekw. op zijn eigen houtje, *propria auctoritate.* Van hier: houtachtig en

Digitized by Google

en houtig, *ligneus et lignosus, a, um.* Houting, m. een soort van visch, *smaris, idis, f.* bij *Plinius.* Zamenstell. houtakker, *ager lignarius.* Houtbeitel, *cuneus lignarius.* Houtboer, *rusticus lignarius.* Houtbok, *vara serrando ligno inserviens.* Houtdief, *fur lignarius.* Houtdraijer, *tornator lignarius.* Houtgerigt, *jus sylvaticum.* Houtgraaf, *judex de rebus ad sylvam pertinentibus.* Houthakker, *lignicida, ae, m.* bij *Scheller.* Houthouwer, *concisor lignorum.* Houtkloover, *disfector lignarius.* Houtkooper, *emtor lignorum, negotiator lignarius.* Houthandel, *negotiatio lignaria,* bij *Scheller.* Houthandelaar, hetzelfde als houtkooper, in de tweede beteekenis. Houthaas, *lepus sylvester vel sylvaticus.* Houthoop, *strues lignaria.* Houtkraai, *picus niger maximus nostras,* bij *Klein.* Houtkever, *scarabaeus lignarius.* Houtmade, *termes vel teredo, inis.* Houtmarkt, *forum lignarium.* Houtmeter, *mensor lignarius.* Houtmijt, *pyra, ae, f. rogus, i, m.* Houtschild, volgens *Weiland,* zoo veel als kruijer, *bajulus, i; gero, onis, m. gerulus, i, m.* Houtschuur, *apotheca lignaria,* dewijl *apotheca* niets anders dan eene bergplaats beteekent. Houtslang, *coluber sylvestris.* Houtsnip, *rusticula, ae, f.* Houtstapel, *strues vel congeries ligni; rogus, i, m.* Van eenen houtstapel, *rogalis, lis, le,* bij *Ovidius.* Houtskool, ook wel houtkool genoemd, *carbo, onis, m.* bij *Cicero.* Houtteller of houttelder, *homo, qui lignum numerat.* Houttuin, *hortus lignarius.* Houtvester, *sylvarum nemorumque praefectus.* Houtvlot, *rates, is, f.* Houtwachter, *sylvarum custos.* Houtwagen, *plaustrum lignarium.* Houtwerk, *opus ligneum.* Houtwinkel, *officina lignaria,* enz.

Houvast, o. alles wat dient om vast te houden, *retinaculum, ri, n. fibula, ae, f. catena, ae, f. anteris, idis,* . bij *Vitruvius.* Ook zijn houvasten in de bouwkunde, het geen wij ankers noemen, *ancones, um, m. plur.* bij denzelfden. Eigenlijk moet het zijn houdvast, maar het gebruik: *quem penes arbitrium est et jus et norma loquendi,* heeft te onregt, de *d* weggeworpen.

Houw, bijv. n. en bijw. *submissus, a, m, adv. submisse.* Het is alleen gebruikelijk in de spreekwijs: houw en getrouw zijn, *submisse et fideliter se gerere, vel submissum et fidelem esse.*

Houw, v. is in Gelderland een hard vliesje aan de oogen van paarden en andere beesten, zich uit den hoek van het oog over den appel heentrekkende, bij *Kiliaan, unguis, membranula quaedam in oculo.*

Houw, m. een slag door houwen veroorzaakt, *ictus vel vulnus caedendo allatus vel allatum;* ook *plaga caedendo allata.* Houw is ook de hakking van een bosch, *caedes, is, f.* bij *Gellius.* B. v. dat is hout van den tweeden houw, *lignum hoc caedis secundariae est.* Vrijheid om in een bosch te hakken: elk mag op zijne beurt den houw doen, *unicuique sua vice lignum caedere licet.* Ergens den vollen houw vinden, *abunde alicubi grassari.*

Houweel, o. *ligo, onis, m. rutrum, i, n.* bij *Plinius,* zoo ook *runcina; ae, f. pastinum, i, n. bipalium, ii, n. capreolus, i, m.* bij *Colum.*

Houwen, b. w. *caedo, cecidi, caesum, caedere,* bij *Caesar; concido, idi, isum, idere,* bij *Colum.* Van een houwen, *intercidere,* bij *Caesar.* Uithouwen, *excidere, et incidere,* bij *Cicero.* Hout houwen, *caedere vel secare lignum.* Beeldhouwen, *lapideas vel ligneas fingere statuas.* Steenhouwen, *caedere lapides.* Van hier: steenhouwer, *lapicida, ae, m.* Er op in houwen, *promiscue ferire.* Van hier: houwer, *caesor, oris, m. percussor, oris, m.* bij *Scheller.* Voor zwaard, *ensis, is, m. machaera, ae, f.* bij *Plau-*

Plautus. Houwing, *caedes, is, f. percussio, onis, f.* Van het hout, *fectio, onis, f.* bij *Scheller.* Houwer is ook eene plaats, waar men de visch in bewaart, *ichthyotrophium, ii, n.* bij *Col. piscina, ae, f.* bij *Cicero.* Ook ieder plaats waar men iets bergt, *receptaculum, i, n.* bij denzelfden. Zamenstell. houwbijl, *securis ad caedendum.* Houwblok, *stipes, itis, m. truncus, i, m. ad caedendum.* Houwbosch, *sylva caedua.* Houwdegen, *ensis ad caedendum,* bij *Scheller.* Houwhamer, *malleus ad caedendum.* Houwmes, *culter ad caedendum,* enz.

Hovaardig, bijv. n. zie Hoogmoedig, als ook hovaardigheid en hovaardij.

Hoven, b. en o. w. *convivio excipere aliquem, vel regio more excipere aliquem;* onz. *convivor, atus sum, ari; epulor, atus sum, ari; more Graeco vivere.* Spreekw. daar geen brood is, is het kwaad hoven, *ubi panis deest, male convivamur.*

Hovenier, m. *hortulanus, i, m. mercenarius, a, m.* In het gemeene leven is hovenieren, *horum laborare, colere.* Hij is aan het hovenieren, *hortum laborat, vel colit.* Vrouwel. hovenierster, *cultrix horti.*

Hozel of paardevlieg, v. *asilus, i, m.* bij *Virg.*

Huchen, eene stad in China, *Huchevia, ae, f.*

Huds, v. eene slet, een versleten kleedje, *pannus, i, m. vilis; panniculus tritus et lacer.*

Hui, v. zoo veel als wei, *serum, i, n.* Tot hui worden, *seresco, escere,* bij *Plinius.*

Huichelen, o. w. *simulo et dissimulo, avi, atum, are; dissimulare sensus suos,* bij *Scheller.* Van hier: huichelachtig, *dissimulatus, a, um; falsus, a, um.* Huichelaar, *simulator, oris, m. dissimulator, hypocrita, ae, m. hypocrites, ae, m.* Huichelaarster en huichelares, *femina dissimulans, falsa.* Huichelarij, *dissimulantia, ae, f. et dissimulatio, onis.* Huichelij en huicheling, zijn hetzelfde. Huichelchristen, *simulator probitatis Christianae, solam Christiani speciem habens.* Huichelgeloof, *fides ficta, simulata, falsa.* Huichelsch, bijw. *dissimulanter, simulate, false, ficte, adv.*

Huid, v. *cutis, is, f.* ook *pellis, is, f. corium, ii, n.* bij *Cicero;* verkleinw. *cuticula, ae, f.* bij de geneeskundigen wordt *cuticula* meest genomen voor de opperhuid, ook *epidermis* of *cutis superior* genoemd. Eene schape huid, *vellus, eris, n.* Van eenen os of eene koe, *tergus, oris, n.* bij *Plinius.* De afgetrokkene huid van eenen leeuw, *exuviae, arum, f. plur.* Het geen tusschen de huid en het vleesch is, *intercus, utis, omn. g.* Eene raauwe huid, *crudum corium,* bij *Vitruvius.* Met huid en haar, *totus, a, m; universus, a, m, omnino, adverbium.* Spreekw. ik ben er met de heele huid afgekomen, *incolumis evasi.* In de gemeene taal zegt men ook, de dingen door de huid zien, *penetrare rem vel penitus perspicere.* Iets op de huid krijgen, *vapulo, avi, atum, are.* Met de huid betalen, *luere poenas capite, vel capite multari.* De huid wagen, *omnia periclitari.* Zijne huid ten duursten verkoopen, *non inultum perire,* bij *Sallust. vel vitam suam care vendere,* bij *Scheller.* Ook worden de buitenste planken, waarmede een schip betimmerd is, huid genoemd, *tabulatio navis exterior.* Zamenstell. aalshuid, *pellis anguillae.* Beerenhuid, *pellis ursina, vel exuviae ursi.* Huidenkooper, *pellium negotiator.* De huid afdoen, *pellem exuere;* ook *excorio, avi, atum, are.* (als heden.

Huiden, bijw. van tijd, zoo veel

Huidvetten, o. w. *pelles conficere, corium parare;* hetzelfde als leertouwen. Van hier: huidvetter, *coriarius, ii, m. pellium confector.* Huidvetterij, *officina coriaria, vel locus ubi pelles parantur.*

Huif, v. *velum, i, n. velamen, inis, n. velamentum, i, n.* le-

mand

Digitized by Google

maud de huif afligten, *denudare mentem alicujus, cogitata alicujus patefacere*, bij *Nepos.* Huif wordt ook voor hulfel gebruikt, *capitium, ii, n.* bij *Varro.* Het linnen overdek van een rijdtuig wordt ook huif genoemd en is: *penula, ae, f.* bij *Vitruvius.* Dus zoude een huifkar, *carrus penulatus*, zijn. Ook is huif de tweede maag der dieren, *ſtomachus ſecundus.*

Huig, v. de lel, het tapje achter de tong aan den ingang der keel, *columella, ae, f.* bij *Cicero.* De huig hangt, *columella pendet.* De huig ligten door zout, *ſale columellam relevare.* Figuurlijk: iemand de huig ligten, *clam ſubripere alicui aliquid.* De huig wordt ook gebruikt voor eene keelontſteking, *angina, ae, f.* B. v. hij is aan de huig geſtorven, *anginâ mortuus est.*

Huik, v. *calantica, ae, f.* bij *Cicero; mitra, ae, f. vitta, ae, f. capitium, ii, n.* bij *Varro.* De huik naar alle winden hangen, *ſcenae vel tempori ſervire*, bij *Cicero; uti foro*, bij *Terentius; ſe ad omnia accommodare.* Eene huik noemde men ook een dekkleed, waarmede een kind in onecht geteeld, bedekt wierd en door de ouders bij het trouwen als het hunne erkend wierdt, *peplum, i, n.* Van hier: onder de huik trouwen, *post infantem natum matrimonio jungi, infanti, peplo involuto, praeſente.* Huik is ook een geheel ander woord, eene nedergebukte houding beteekenende: op de huik zitten, anders ook op de hurken zitten, *conquiniſco, iſcere.* Van huik in de eerſte beteekenis is: huikmaker, *mitrarum, vittarum, calanticarum, peplorum confector.* Verkl. huikje, *mitella, ae, f.* bij *Cic. vittila, ae, f.*

Huiken, o. w. zoo veel als nederbukken, hurken, *inclinatis clunibus deſidere, conquiniſcere.* Het is ook een woord in de zeevaart gebruikelijk en is wanneer men met ingegijpte zeilen zeilt, *velis quodammodo contractis navigare.*

Huilen, o. een klanknabootsend werkwoord, *ululo, avi, atum, are.* Wanneer het van honden, wolven enz. gezegd wordt. Van de winden zegt men ook: *ſtridere.* Van menſchen, *ejulo, avi, atum, are.* Met eene luide en klagelijke ſtem weenen, meest met het denkbeeld van iets laags: B. v. de man huilde als een kind, *vir infantis inſtar plorabat*; ook is het *lamentor, atus ſum, ari; lacrymo, avi, atum, are; fleo, flevi, fletum, flere.* Van hier: het gehuil, o. *ululatus, us, m. ejulatus, us, m. ſtridor, oris, m. ploratus, us, m. lacrymatio, onis, f. fletus, us, m. lamentatio, onis, f.*

Huis, o. *domus, us, f.* bij *Cicero; domicilium, ii, n. aedes, ium, f. plur. aedificium, ii, n. ſedes, is, f.* en *tectum, i, n.* alle bij denzelfden; verkleinw. *domuncula, ae, f. aedicula, ae, f.* bij *Cicero.* Een huis bouwen, *aedifico, avi, atum, are domum.* Van huis tot huis, *circum domos vel oſtiatim, adv.* B. v. van huis tot huis bedelen, *oſtiatim mendicare.* In huis, te huis, *domi*; wanneer men er de *pronomina* mijn, uw, zijn, enz. voorzet, ſtaan dezelve in den tweeden naamval: b. v. in mijn, uw, of zijn huis, *meae, tuae vel ſuae domi*; ook kan men zeggen, *in mea, tua vel ſuâ domo.* Te huis blijven, *manere domi, non prodire in publicum, abſtinere publico.* Te huis hooren, *habitare, natum vel ortum eſſe.* B. v. waar hoort gij te huis? *ubi habitas? ubi natus es?* Naar huis gaan, *ire domum.* Van huis, *domo.* Van huis gaan, *exire domo, prodire in publicum.* Iemand te huis brengen, *comitari aliquem domum.* Ook gebruikt men deze ſpreekwijs om te zeggen: het is mij ontgaan, wie hij is, *quis ſit, memoria mea excidit.* Waar zal men dat te huis brengen? *quomodo hoc explicandum?* De vloot komt te huis, *claſſis portum intrat.* Ik ben daarvan niet te huis, *hoc meis moribus contrarium*

Digitized by Google

est. Bij iemand te huis liggen, *desidere apud aliquem*, bij *Suetonius.* Fig. hij ligt bij zijne vrouw te huis, *uxor dominatur.* Al de personen, die in een huis wonen, worden ook het huis genoemd: het heele huis is derwaards verrokken, *omnis vel tota familia eo profecta est.* Elk moet voor zijn huis zorgen, *quisque uxorem liberosque suos curare debet.* Een geslacht, *domus, familia, gens, stirps.* B. v. hij is van hoogen huize, *generosa stirpe natus est.* Een kantoor van koopmandel: b. v. een zeer voornaam hnis, *negotiator celeberrimus.* Van hier: huiselijk, *domesticus, a, m; familiaris, is, e.* Te huis wordt ook als een bijw. gebruikt, voor van zelf, *sponte, adv.* B. v. het geluk komt mij te huis, *fortuna sponte mihi advenit.* Zamenstell. huisarmen, *pauperes domi suae beneficia accipientes*, bij *Scheller.* Huisbakken: b. v. brood, *panis domi vel in usum domesticum coctus.* Huisarrest, een onduitsch, maar veel gebruikt woord, *custodia intra parietes suos, custodia domestica.* Huisbediende, *servus vel famulus domesticus*; ook in het vrouwelijke, *famula, serva, vel ancilla domestica.* Huisbeleid, *ordo domesticus.* Huisbestier, *administratio domestica.* Huisbewarer of huisbewaarder, *custos domus.* Huisbewind, *imperium domesticum.* Huisbezoeking, *examen domesticum a verbi divini ministro institutum et religionem spectans*, het geen men ook huisbezoek noemt; zoo men bezoeking voor ongeluk of ramp neemt, dan is huisbezoeking, ook *malum vel calamitas domestica et domesticum.* Huisblad, of vischlijm, *ichthyocolla, ae, f.* bij *Plinius.* Huisbraak, *effractura, ae, f.* bij Paul. J. C. Huisbreker, *effractor, oris, m. effractarius, ii, m.* bij *Senecu.* Huisdeur, *janua vel fores aedium vel domus.* Huisgenoot, *convictor, oris, m. domesticus, a, m*, beide bij *Cicero*; *contubernalis, familiaris.* Huisgezin, *familia, ae, f.* Huisgoden, *lares, numina domestica, penates, ium, m. plur.* bij *Cicero.* Huisheer, *herus, i, m. dominus aedium, pater familias*; ook *familiae.* Huishond, *canis domesticus.* Huishoog, *altitudinem domus habens.* Huishoogte, *altitudo domus.* Huishuur, *locarium, ii, n.* bij *Varro.* Huiskraap, *adolescens in domo alicujus habitans*, bij *Scheller.* Huiskapel, *sacrarium, ii, n.* bij *Sallustius.* Huisknecht, *famulus vel servus domesticus.* Huiskrakeel, *rixa vel lis domestica.* Huislook, *sedum, i, n. semperviyum, i, n.* bij denzelfden; *semperviyam tectorum*, bij *Linnaeus.* Huisman, *rusticus, i, m. agricola, ae, m.* Huismoeder, *mater familias vel familiae.* Huistwist, zie Huiskrakeel. Huisvader, zie Huisheer. Huisvrouw, *uxor, oris, f. conjux, ugis, f.* verkl. *uxorcula, ae, f.* bij *Plautus.* Huiszorg, *cura domestica*, bij *Liv.* enz.

Huishonden, o. w. *constituere rem familiarem, administrare rem familiarem*, bij *Cicero*; *curare res familiares.* Voor verkeeren of leven, *vivo, vixi, victam, vivere.* B. v. men kan met hem niet huishonden, *cum illo vivendum non est.* Voor razen, tieren, *turbas edere, omnia miscere.* B. v. wie heeft hier zoo huis gehouden? *quis tantas hic edidit turbas? quis omnia hic miscuit.* Het wordt ook zelfst. gebruikt: b. v. die man heeft een zwaar huishouden, *homo iste vix familiam sustentare potest, vel difficultate in re familiari premitur.* Van hier: huishouder, *administrator rei familiaris, oeconomus, i, dispensator, oris, m.* bij *Cicero.* Huishouding, *administratio rei familiaris, oeconomia, ae, f.* bij *Quint.* Huishoudig, bijv. n. komt bij den grooten *Weiland* niet voor: mij dunkt evenwel dat het in het gemeene leven, gebezigd wordt, voor zuinig, spaarzaam, *diligens rei familiaris, par-*

Digitized by Google

parcus, a, um; frugalis, lis, le. B. v. hij of zij is een huishoudig mensch, *frugalis ille vel illa est, diligens est rei familiaris.* Ook meen ik gebruikt men in denzelfden zin huishoudelijk. Huishoudster, *administratrix rei familiaris, dispensatrix, icis, f.* bij *Scheller.*

Huisraad, o. *supellex, ectilis, f.* zonder meerv. *utensile, is, n.* bij *Varro*; doch het meerv. *utensilia* is meer in gebruik.

Huisvesten, b. en o. w. iemand een verblijf bezorgen, *excipere aliquem hospitio*, bij *Plinius*; *recipere*, bij *Cicero*; onz. *divertere ad aliquem*, bij *Cicero*; Zoo veel als bij iemand huisvesten, *apud aliquem*, bij *Plautus*; *desidere apud aliquem*, bij *Suetonius*; *habitare cum aliquo*; ook *mbror, atus sum, ari.* B. v. hoe lang zal hij daar huisvesten? *quamdiu illic morabitur?* In de magt zijn, *penes aliquem esse.* B. v. de opperste magt huisvest bij den koning, *suprema vel summa potestas penes regem est.* Van hier: huisvesting, *hospitium, ii, n. habitatio, onis, f. diversorium, ii, n.* bij *Cic.*

Huiveren, o. w. *tremo, ui, ere*; *horresco, ui, escere*; *algeo, algere, frigeo, igere.* Van hier: huiverig, *algidus, a, um*; *frigore horrens.* Ook beteekent het tegen zijnen zin, *invitus, a, um.* B. v. ik ben huiverig om dat te doen, *invitus hoc faciam vel facio.* Huiverigheid en huivering, *horror, oris, m. frigus, oris, n. tremor, oris, m.* B. v. de huiverigheid van de koorts, *frigus, oris, n.* bij *Celsus.*

Huizen, b. en o. w. *domo accipere aliquem*; onz. *habito, avi, atum, are*; *incolo, lui, ultum, olere.* Voor, wreed handelen: b. v. de vijand heeft hier slecht gehuisd, *hostis hic vehementer saeviit.* Van hier: huizing, v. *domicilium, ii, n. pars domus.*

Hukken, hetzelfde als huiken, ook is hukken zoo veel als gaan zitten, *desidere.* (*Hulla, ae, f.* Hul, eene kleine stad in Engeland,

Hul, v. *velamen, inis, v. velamentum, i, n. tegumentum, i, n.* Verkl. hullertje, *parvum velamentum, velamen* of *tegumentum, involucrum, i, n.*

Hulde, v. *obsequium, ii, n.* Iemand hulde doen, *obsequium praestare alicui.* Niet geen men ook hulden en huldigen noemt, *fidem alicui jurejurando promittere*; *sacramentum dicere alicui*; ook *inauguro, avi, atum, are.* Van hier: huldiging, v. *promissio fidei jurejurando interposito, sacramenti dictio, inauguratio, onis, f.* Gehuldigd, v. d. *inauguratus, a, um.* Zamenstelling: huldegift, *coronarium, ii, n.*

Hulk, v. *navis quaedam oneraria* hulk *dicta*; waarschijnlijk van het Grieksch: ὁλκας een lastschip beteekenende.

Hullen, b. w. eigenlijk is hullen, zoo veel, als bedekken, *velare, contegere, operire, involvere.* B. v. zijn gezicht hullen, *involvere os linteo.* Iemand de hul opzetten, wordt ook genomen, voor opschikken, *como, comis, comtum, comere*; *orno, avi, atum, are*; *exornare, adornare.* Van hier: huller, *ornator, oris, m.* Hulster, v. *ornatrix, icis, f.* Hulsel, hoofddekscl, *capitium, ii, n.* bij *Varro*; *ornamentum, i, n.*

Hulp, v. *auxilium, ii, n. praesidium, ii, n.* bij *Cicero*; *opis, opem, ope, f. adjamentum, i, n. alleyamentum, i, n. allevatio, onis, f.* bij denzelfden; *adminiculum, i, n.* bij *Quint. suppetiae, arum, f. plur. auxiliatio, onis, f.* bij *Livius*; *auxiliatus, us*, bij *Lucretius.* Redding uit eene verlegenheid: iemand te hulp komen, *juvare, adjuvare aliquem, auxilium ferre alicui.* Voor bijstand, *opera, ae, f.* Hulp zoeken bij iemand, *implorare auxilium alicujus, petere auxilium ab aliquo.* Te hulp nemen, *uti auxilio.* Te hulp roepen, *vocare auxilio vel subsidio, implorare auxilium alicujus.* Door mijne hulp, *ope mea, virtute mea*;

Digitized by Google

ook *me adjuvante.* Door Gods hulp, *Deo adjuvante, dante Deo; auxiliante Deo vel auxilio Dei.* B. v. ik zal u door Gods hulp, genezen, *Deo juvante te sanabo.* Iemand zijne hulp aanbieden, *offerre operam alicui*, bij *Livius.* Zijne hulp toezeggen, *profiteri operam alicui*, bij *Cicero.* Van hulp berooven, *spoliare auxilio aliquem*, bij denzelfden. Van hier: hulpzaam, *auxiliaris, is, e.* Zamenstell. hulpbende, *cohors auxiliaris;* in het meerv. *copiae auxiliares, auxilia, orum, n.* bij *Caesar.* Hulpeloos en hulploos, *inops vel carens auxilio.* Hulpmiddel, *remedium, ii, n. subsidium, ii, n. medicamentum, i, n. adjumentum, i, n. auxilium, ii, n.* noodhulp, *subsidium in malis;* ook *subsidium* alleen; *subsidium utile, quo necessitatis causa utimur, subsidium necessarium temporis causa;* ook misschien, *subsidium temporarium*, bij *Scheller.* Wij gebruiken ook noodhulp in de beteekenis van eenen man of eene vrouw, waarvan wij ons uit nood bedienen, *adjutor vel adjutrix, quo vel qua necessitatis causa utimur.*

Hulst, m. *aquifolia, ae, f. aquifolium, ii, n.* beide bij *Plinius.* Hulstboom, *ilex aquifolia.* Van hulst, *aquifolius, a, m.* ook zegt men hulzenboom voor hulstboom. Hulzebosch, *ilicetum aquifolium.*

Hulze, v. de bast van schilgewassen, als boonen, erwten enz. *siliqua, ae, f. folliculus, i, m. gluma, ae, f.* verkl. *filicula, ae, f.* bij *Varro;* het komt van hullen, zoo veel als bedekken.

Humeur, een onduitsch maar zeer veel gebruikt woord, *natura, ae, f. indoles, is, f. animus, i, m.* B. v. een ongemakkelijk humeur, *natura difficilis, animus asper*, bij *Liv.*

Hunkeren, o. w. dit woord beteekent eigenlijk zijne begeerte op eene bedelachtige wijze te kennen geven, *humili modo desiderium suum indicare.* Het wichtje hunkert naar de borst, *infans humili ore vel modo ubera quaerit.* Voorts is het: haken, begeeren, *cupere, desiderare, adpetere.* B. v. hij hunkert naar eer, *gloriae adpetens est.* Om een ambt hunkeren, *adpetere, desiderare;* ook *emendicare munus.* Van hier: hunkering, *cupido, inis, f. desiderium, ii, n. ad vel appetitio, onis, f. ad vel appetitus, us, m.*

Hunnebed, o. meest in het meerv. gebruikelijk, hunnebedden: zoo worden de groote steenboopen genoemd, die men in het Landschap Drenth en elders in ons land vindt, die waarschijnlijk tot begraafplaatsen van de oude bewoners dezer landen gestrekt hebben, en niets anders dan begraafplaatsen beteekenen, van het oude Friesche woord, hunne, een lijk beduidende, zoo als nog in Groningerland hunnekleeden voor doodkleeden gebezigd wordt. Hunnebed is dus eenvoudig, *lectus mortuarius, sepulcrum, i, n. tumulus, i, m.*

Huppelen, o. w. *salio, ii, altum, alire; exsilire, subsilire, subsulto, avi, atum, are, et exsultare.* Ook is huppelen, *tripudio, avi, atum, are.* Van hier: huppelend, *saliens, exsultans, antis; subsiliens, entis, omn. g.* bijw. *assultim et exsultim, adv.* Huppeling, *exsultatio, onis, f. tripudium, ii, n.*

Hupsch, bijv. n. en bijw. *lepidus, a, um; venustus, a, um; gratiosus, a, um*, bij *Cicero.* B. v. een hupsch meisje, *venusta vel gratiosa puella.* Wij gebruiken dit woord vooral om iets van eene goede gesteldheid uit te drukken, iets minder dan dat, welk men anders schoon heet. Hupsch beteekent ook iemand, die zich naar het uitwendige wel gedraagt, *homo bonis moribus, comis, is, e, affabilis, is, e.* Dat kind begint hupsch te lezen, *puer vel puella promte legere incipit;* bijw. *lepide, venuste, gratiose, comiter, affabiliter.* Van hier hupschheid, *lepor, oris, m. venustas, atis, f.*

Digitized by Google

f. gratia, ae, f. comitas, atis, f. affabilitas, atis, f. promtitudo, inis, f.

Hurken, zie Hukken.

Hut, v. *casa, ae, f. tugurium, ii, n.* bij *Virg. aedicula, arum, f. plur.* bij *Terentius; gurgustrum, i, n.* bij *Cicero.* Van dit laatſte is het Franſche woord, *gargotte*, afkomſtig. Verkleinw. *caſula, ae, f.* bij *Plinius; gurgustiolum, i, n.* bij *Apul. tuguriolum, i, n.* Hutbewaarſter, v. *caſaria, ae, f.*

Hutſen, b. w. *agitando permiſceo, cui, istum & ixtum, cere vel miscere.* Van hier: hutspot, *caro in minutas partes diſſecata vel diſſecta ac dein permixta. Hoogſtraten*, noemt het *caro jurulenta, vel jusculenta.* Het voortdurend woord hutſelen is veel meer in gebruik, zoo veel als ſchuddende door een mengen. Van hier: hutſeling, *permixtio et permiſtio, onis, f.* Hutſelbeker, *orea, ae, f. vel loculus, in quo teſſerae ante factum agitantur.*

Hutten, v. meerv. *mapalia, ium, n. plur. attegiae, arum, f. pl.* bij *Juv.*

Huur, v. loon der dienſtboden, *merces, edis, f.* bij *Cicero; ſalarium, ii, n.* bij *Plinius.* De tijd van zich te verhuren, *tempus ſe locandi.* Voor dienst, *ſervitium, ii, n.* De meiden gaan in de huur, *ancillae vel famulae ſervitium ineunt.* Uit de huur gaan, *exire ſervitio*, bij *Virg.* Geld, dat van verhuurde goederen inkomt, *pretium conducti*, bij *Scheller.* B. v. gij verwoont eene groote huur, *magni habitas.* Hoe veel huur betaald gij? *quanti habitas? vel quantum pecuniae pro habitatione ſolvis?* De huur is verſchenen, *tempus locationis elapſum eſt.* Zamenſtell. huurbrief, *pactum locationis vel conductionis.* Huurceel, *tabula locatoria.* Huurgeld, *pretium locationis.* Huurhuis, *domus, conducta vel locata.* Huurloon, *merces famularis*, ook *merces* alleen. Huurkamer, *cubiculum aere locatum vel conductum.* Huurkoets, *rheda mercenaria, vel meritoria*, bij *Scheller.* Huurpenning, *arrha, ae, f. arrhabo, onis.* Van huur is ook het bedr. w. huren, *conduco, uxi, uctum, ucere*; waarbij men ook wel *mercede* voegt. Van hier: hurer of huurder, m. *conductor, oris, m.* Huurſter, v. *femina, quae aliquem, aliquam vel aliquid conducit.* Huurling, *mercenarius, ii, m.* bij *Cicero; conductitius, a, m*, bij *Varro; ſcilicet homo.*

Huwelijk, o. *nuptiae, arum, f. plur. conjugium, ii, n. matrimonium, ii, n.* Een huwelijk maken, *conciliare nuptias vel conjugium*, bij *Justinus.* Koppelen, *efficere alicui nuptias*, bij *Terentius.* Ten huwelijk nemen, *ducere uxorem.* Van eene vrouw, *nubo, nupſi, nuptum, nubere; marito, avi, atum, are*, bij *Tacitus.* Een huwelijk aangaan, *contrahere matrimonium, inire conjugium.* Voltrekken, *conficere nuptias.* Sluiten, *conditiones conjugii paciſci.* Van hier: huwelijken, b. w. *inire conjugium, nuptias facere, conjugio jungi; conjuges fieri, contrahere matrimonium vel facere nuptias.* Van mansperſonen is het *ducere uxorem, ducere in matrimonium*, ook *ducere* alleen, waaronder *domum* verſtaan wordt; om dat het bij de Romeinen gebruikelijk was, de bruid naar het huis van den bruidegom te brengen. Van eene vrouw zegt men, *nubere alicui.* Van hier: huwelijksch, bijv. n. *nuptialis, lis, e*, bij *Cicero; conjugalis*, bij *Sen. conjugialis*, bij *Ovid. connubialis*, bij *Stat. ſocialis*, bij *Ovidius; matrimonialis*, bij *Virg.* Zamenſtell. huwelijksband, *vinculum conjugiale, nuptiale*, enz. Huwelijksbrief, *epiſtola conjugialis, literae conjugiales.* Huwelijksbelofte, *promiſſum conjugiale.* Huwelijksfeest, *feſtum nuptiale, vel conjugiale.* Huwelijksgoed, *dos, dotis, f.* bij *Cicero.* Huwelijksgoed geven, *doto, avi,*

Digitized by Google

vi, atum, are, cum acc. bij *Suetonius.* Huwelijksgoden, *dii conjugales*, bij *Seneca.* Huwelijksverbond, *pactum conjugiale.* Huwelijkswetten, *leges conjugiales.* Huwelijksvers, *carmen nuptiale.* Huwelijksvoorwaarden, *sponsalia, ium et orum, n. pl.* bij *Cicero.*

Huwen, b. w. zoo veel als ten huwelijk geven, *loco, avi, atum, are et collocare*, bij *Cicero*; ook *nuptum locare*, bij *Caesar*; *in matrimonium*, bij *Cicero*; *spondeo, spopondi, sponsum, spondere vel despondere filiam alicui, jungere vel conjungere matrimonio.* Gehuwd, *nuptus, a, m; conjugis vel matrimonio junctus, a, m.* Van hier: huwbaar, *nubilis, lis, le*, bij *Cicero.* Huwbaarheid, v. *aetas nubilis.* Huwen, wordt door de dichters zeer dikwijls gebruikt voor, zeer naauw verecnigd zijn, *arctissime cohaerere, vel jungi.*

I.

JA

I, is de derde klinkletter en de negende letter van ons Abe, *I, tertia litera vocalis et in ordine alphabetico nona est.*

Ja, bijw. *imo vel imme, conj. ita, recte, certe, adv. imo vero, imo certe, etiam, sic est.* Kent gij hem? ja! *nostine illum? imo!* beter is te antwoorden, *novi!* Hebt gij hem gezien? ja! *vidistine? vidi!* enz. Ik geloof van ja! *certe credo!* Ik zeg van ja, *adnuo, ui, utum, nere*; *adfirmo, avi, atum, are*; *aio!* Na een verzoek: ja, ik zal komen, *certe veniam! vel me venturum promitto!* Om eenen wensch uittedrukken, ja! kom toch, *o utinam venias!* Voor immers: ik ben ja geen kind, *scilicet non infans sum!* Als een voegwoord van bevestiging: ja dezelfde, *certe idem! vel certe ille ipse!* Van versterking, *quin etiam.* B. v. hij verjoeg ja doodde hem, *fugabat, quin etiam occidebat illum.* Dus ook: ja, dat meer is, *quin etiam!* Ja zelfs, *quin imo, conj.* bij *Cicero.* Somtijds wordt het zelfstandig gebruikt: b. v. mijn ja is zoo goed als zijn neen! *adfirmatio mea negationem ejus aequat!* Zij liet het jawoord slippen, *assensio illi elapsa est.*

JAA

Welk laatste onder de zamenstell. behoort: als ook jabroeder en jabroer, *homo, qui omnibus assentitur, in omnibus cum aliis consentit.*

Jaap, m. een verbasterd woord van den naam Jakob, *Jacobus, i, m.* In de straattaal is Jaap, eene snede, *incisura, ae, f. plaga in vultu; crena, ae, f.* Verkl. jaapje, *parva incisura, plagula, ae, f.*

Jaar, o. *annus, i, m.* ook *spatium anni.* Voor een jaar, *in annum.* B. v. dit is mij voor een jaar genoeg, *hoc mihi in annum sufficit.* Zij maken zich voor het volgende jaar tot den oorlog gereed, *bellum in proximum annum parant.* In twee jaar, *in annos duos vel in biennium.* Over een jaar of in een jaar, *ad annum; anno post vel anno proximo.* Voor een jaar, *ante annum, anno elapso.* Een jaar te voren, *uno anno ante. ante annum unum.* Een jaar lang, *per annum, vel per anni spatium.* Over een jaar, *amplius anno.* Het is al over het jaar, *amplius anno est.* Een jaar oud, *unum annum natus, anniculus, a, m; unius anni, annotinus, a, m.* Twee jaar, *duo anni, vel biennium.* Drie jaar of drie jaren,

Digitized by Google

ren, *tres anni, vel triennium, ii, n.* Vier jaren, *quatuor anni, vel quadriennium, ii, n.* Vijf, *quinque anni vel quinquennium, ii, n.* Zes jaren, *sex anni vel sexennium, ii, n.* Zeven, *septem anni vel septennium, ii, n* bij *Prudentius.* Acht jaren, *octo anni.* Negen jaren, *novem anni.* Tien jaren, *decem anni vel decennium, ii, n.* Twee jaren oud, *bimus, a, m,* en *bimulus.* Drie, *trimus et trimulus.* Vier, *quadrimus et quadrimulus.* Bij de overige is de uitgang op *ennis.* Van vijf jaren, *quinquennis, is, e.* Zes, *sexenni, is, e.* Zeven, *septuennis.* Tienjarig, *decennis, is, e.* Van twintig jaren, *vicenarius, a, m.* Dertig, *tricenarius, a, m.* B. v. hij is over de twintig of dertig jaren, *vicenario vel tricenario major est.* Alle jaren, *singulis annis, vel quotannis, adv.* Het geen alle jaren geschiedt of jaarlijksch, *annuus, a, m.* Om de drie of vier jaren, *tertio vel quarto quoque anno,* enz. Een jaar beginnen of intreden, *inire annum.* Ik treed in mijn vijftigste jaar, *annum quinquagesimum ingredior* Ik ben in mijn vijftigste jaar, *quinquagesimum vitae annum ago.* Ik ben vijftig jaren oud, *quinquaginta annos natus sum.* Ik ben volle vijftig jaren, *quinquaginta annorum spatium explevi.* Ten opzigt der weersgesteldheid: een droog jaar, *annus siccus* Een nat jaar, *annus humidus.* Een goed jaar, *annus fertilis, vel annus frugibus locuples,* bij *Horatius.* Een misjaar, *annus sterilis.* Jaar en dag, *annus integer, annus totus.* Ook voor langen tijd: b. v. ik heb u in jaar en dag niet gezien, *per longissimum temporis spatium te non vidi.* De beste jaren, *flos aetatis.* Een jaar meer, *anno plus.* Twee jaren minder, *duobus annis minus.* Een jaar meer of minder, *uno anno plus minusve.* Voor ouderdom: een man van die jaren, *homo istius aetatis, vel ea aetate.* Die man heeft reeds zijne jaren, *homo iste jam annosus vel aetate provectus est.* Hij is al over die jaren, *aetatem istam jam excessit.* De jaren komen, *anni accedunt.* Voor de jaren, *ante tempus.* B. v. het verstand komt niet voor de jaren, *nemo ante tempus sapit, vel sapientia venit cum annis.* Gij zult mij binnen jaar en dag betalen, *intra annum vel anni spatium mihi solves.* Hij heeft zijne jaren uitgeleerd, *tempus legitimum vel annos suos didicit,* bij *Scheller.* Ik ben in de jaren om dit of dat te doen, *id aetatis vel ea aetate sum, ut hoc vel illud faciam.* Een man in het best van zijne jaren, *homo florens aetate.* Iemands jaren hebben, *aequare aliquem aetate.* Tot jaren komen: zoo veel als, oud worden, *in aetatem venire,* bij *Livius; senem fieri, aetate provehi.* Van hier: jaarlijksch, bijw. *quotannis, adv.* Jaarlijksch, bijv. n. *annuus, a, m; anniversarius, a, m.* Jarig, bijv. n. *anniculus, a, m; annotinus, a, m.* Hij is van daag jarig, is ook: *hodie dies suus natalis est.* Zamenstelling. leerjaar, *annus discendi, annus disciplinae vel annus discendo destinatur.* Maanjaar, *annus lunaris.* Moordjaar, *annus climactericus,* bij *Gellius; sexagesimus tertius vitae annus.* Jaarboek, *liber annalis;* ook *annales, ium, pl.* alleen. Jaardicht, *carmen anniversarium.* Jaargedachtenis, *memoria annua,* bij *Scheller.* Jaargeld, *stipendium annuum, pecunia annua.* Jaargetij of jaargetijde, *tempus anni.* Jaarkring, *orbis annuus.* Jaarloon, *merces annua.* Jaarmarkt, *mercatus, us, m. nundinae, arum, f. plur.* Jaarmarktsgeschenk, *donum nundinarium vel nundinale,* bij *Scheller.* Jaarpacht, *conductio annua;* ook *in certos annos.* Jaarrekening, *ratio annua, rationes annuae, computatio annorum;* ook *aera, ae, f.* Jaarsluiting, *finis rationum annuarum.* Jaarfeest, *festum annuum.*

Jaar-

Jaargetal, *numerus annorum.* Jaarweek, zoo veel als zeven jaren, *hebdomas annorum vel numerus annorum septenarius.* Jaarblafferts wordt bij *Oudaan* voor jaarboeken gevonden, *annales.* Jaartand, *gnomon, onis,* bij de beesten. Jaarschaar, *messis annua.* Van jaar, *annus,* en scharen, *colligere.* Jaarwet, *lex annalis vel annua.*

Jadder, o. in Friesland trekt men dit woord te zamen in jaar, *uber, eris, n. mamma, ae, f. ramis, is, f.* bij *Varro.* Volle jadders, *uberagravida,* bij *Cic.*

Jaden, b. w. in Noordholland wordt dit woord gebruikt, volgens den geleerden *Weiland*, om het bezorgen van de koeijen op den stal uittedrukken, *armentum curo, avi, atum, are.*

Jagen, b. en o. w. *venor, atus sum, ari; deponens, feras sectari, ago, egi, actum, agere; agito, avi, atum, are.* ß. v. een paard jagen, *agitare equum.* Onz. hard jagen, *vehi citato equo.* De beesten in de weide jagen, *pecus in pascua agere.* Met geweld ergens van daan jagen, *abigo, egi, actum, igere.* Iemand uit het huis jagen, *elimino, avi, atum, are,* bij *Varro; ejicere aliquem foras,* bij *Terentius; extrudere aliquem de vel ex aedibus,* bij *Plautus.* Jaag hem hier van daan, *facesse hinc illum,* bij *Livius; expellere aliquem domo.* Met kracht indrijven: b. v. iemand het zwaard door het lijf jagen, *transigere aliquem gladio.* Door het keelgat jagen, *abligurio, ivi, itum, ire.* Ergens van daan jagen, *movere aliquem loco,* bij *Cicero; exturbare aliquem loco vel ex loco,* bij *Plautus; pellere aliquem loco,* bij *Terentius.* Den vijand op de vlucht jagen, *fugare hostem.* Voor aanzetten, *impello, uli, ulsum, ellere; incitare, aliquem, urgeo.* B. v. niemand jaagd u! *nemo te urget!* Eene trekschuit door middel van een paard doen voortgaan heet ook jagen, dit zoude men waarlijk *lente festinare*-kunnen noemen. De pols jaagt hevig, *pulsus venarum vehemens, vel agitatus est.* Van hier: jaagster, *venatrix, icis, f.* Jager, *venator, oris, m. vestigator, oris, m.* bij *Colum.* Zamenstell. jaagland, *ager venationi aptus.* Jaagpaard, *equus ad navigium protrahendum destinatus.* Jaagpad, *trames tali equo praescriptus.* Jaagschuit, *navigium equo protractum.* Jagermeester, *magister rei venaticae,* volg. *Scheller; praefectus rei venaticae.* Opperjagermeester, *summus praefectus rei venaticae.* Jagersch, bijv. n. *venatorius, a, m; more venatorum,* op zijn jagersch. Jagerstuk, *pars leporis vel cuniculi caudae proxima.*

Jagt, v. *actio venandi, venatio, onis, f. venatus, us, m. venatura, ae, f.* Jagt maken op iets, *venari aliquid.* Op dieven, *persequor, cutus sum, equi fures.* De kaper maakte geweldig jagt op ons, *pirata vehementer nos persequebatur.* Op de jagt zijn, *in venatione esse,* bij *Tacit.* Van de jagt leven, *venando vivere;* bij de ouden *alimenta arcu expedire,* bij *Tacit.* De kunst van jagen: b. v. hij legt zich veel op de jagt, *saepe artem venatoriam exercet.* De jagt verstaan, *artem venatoriam callere.* Het regt om te jagen, wordt ook jagt genoemd: b. v. de jagt verpachten, *jus venandi vel venationis locare.* Voor den tijd om te jagen: de jagt is open, *venationis tempus adest, vel venari nunc licet.* Het is besloten jagt, *tempus venandi praeteriit, vel clapsum est;* ook *non amplius venari licet:* Voor haast, *festinatio, onis, f.* Groote jagt hebben, *festino, avi, atum, are.* Zamenstell. hazenjagt, *venatio leporina.* Hartenjagt, *venatio cervina.* Zwijnen jagt, *venatio aprina;* ook noemt de groote jagt, *venatio ferarum magnarum.* De kleine jagt, *venatio ferarum minorum.* Jagtbosch, *sylva venatica.* Jagtduivel, is in den gemeenen spreekwrant iemand, die

Digitized by Google

die geheel aan de jagt overgegeven is, *aliquis venationi totus deditus.* - Ook is jagtduivel iemand die nooit tijd geeft, *aliquis qui semper et nimis alios urget.* Jagtgaren, *cassis venaticus*; hetzelfde als jagtnet. Jagtgeregt of jagtgerigt, *judicium venaticum.* Jagtgeweer, *arma venatica.* Jagtgezel, *venationis socius.* Jagtgodin, *Dea venationis, Diana.* Jagthoed, *pileus venatorius.* Jagthond, *canis venaticus, vertagus, i, m,* bij *Martialis.* Jagthoren, *lituus, ui, m. cornu venaticum.* Jagthuis, *domus venatica.* Jagtkleed, *vestis venatica.* Jagtpaard, *equus venaticus,* volgens *Scheller*; bij *Claudianus* vindt men *equus venator.* Jagtregt, *jus venationis.* Jagtroer, *telum igniyomum venaticum vel venatorium,* volgens *Scheller.* Jagtsneeuw, *nix tenuis, quae facile huc et illuc agitur.* Jagtspiets en jagtspriet, *venabulum, i, n.* Jagtstrik, *cassiculum, i, n.* Jagttijd, *tempus venationis.* Jagtvang, *praeda, ae, f.* bij *Tacitus*; *captura, ae, f.* Jagtvogel, *avis venationi serviens, ut falco,* enz. Jagtwarande, *vivarium, ii, n.* bij *Celum.* Jagtwagen, *rheda venatica vel currus venatorius.* Jagtwezen, *res venatica.*

Jagt, o. het komt van jagen en beteekent een snel zeilend vaartuig, bij de Romeinen komt *dromas, adis, f.* bij *Livius*, van het Grieksch afkomstig, en *celox, ocis, f.* bij *Varro*, hier mede overeen, *liburna, ae, f.* bij *Horatius*; *liburnica, ae, f.* bij *Suetonius*; *phaselus, i, m.* bij *Cicero.* Zamenstell. advijsjagt, *navis speculatoria.* Oorlogsjagt, *celox armata vel bellica.* Speeljagt, *celox animi recreandi causa instructa.* Trekjagt, *navigium equo tractum.* Zeiljagt, *celox velis instructa.*

Jagten, o. en b. w. *celere, avi, atum, are,* bij *Cicero*; *accelero, avi, atum, are, neutrum et activum*; onz. is het ook *festinare, properare, moram tollere, moras rumpere, pellere moram, festinationem adhibere, praefestinare*; bedr. *impellere vel urgere aliquem.* Jagten, is ook drijtig haken, *inhio, avi, atum, are.* Van hier: jagtige gierigheid, *avaritia inhians.*

Jak, o. een oud woord, een pansier beteekenende, *lorica, ae, f. therax, acis, f.* nu een kort vrouwenkleed, *tunicula, ae, f.* In de gemeene taal, zegt men: iemand wat op het jak geven, *verberibus caedere aliquem, depexum aliquem dare.*

Jakhals, m. eene soort van vos of wilden hond, van eenen allerstoutsten aard, die men in het Oosten vindt, *vulpes orientalis vel canis orientalis ferocissimae indolis*; in dezen zin komt het volgens den geleerden *Weiland* van het Oostersch, *schagel* af. Doch bij ons geeft jakhals iets geheel anders te kennen, namelijk, een schraal, arm en ook een schurkig mensch, *pauper, inops, aerumnosus, homo malae fidei, fraudulentus, dolosus.* Ook wordt jakhals voor een slecht paard genomen, *equus strigosus*, bij *Gellius.* Van hier het o. w. jakhalzen, *equo strigoso uti*; het geen ook zoo veel als in het gemeen rijden beteekent; b. v. ik jakhalsde er naar toe, *illuc equitabam.*

Jakken, o. w. een paard met de knappende zweep voortjagen, *equum crepitante flagello incitare.*

Jakob, een mansnaam, *Jacobus, i, m.* vrouwel. *Jacoba, ae, f.* Zamenstell. Jakobsbloem, *flos sancti Jacobi.* Jakobskruid, *herba Jacobi, Jacobaea of senecio Jacobaea, senecio elegans*, bij *Linnaeus.* Jakobsbroeder, *frater vel monachus Jacobaeus vel ex ordine sancti Jacobi.*

Jaloersch, bijv. n. een onduitsch woord van het Fransche *jaloux* afkomstig, naijverig, *aemulus, a, m, et aemulus, i, m. aemulator, oris, m.* bij *Cicero*; *invidus, a, m*; *zelotypus, i, m,* bij *Quint.* dit laatste is een Grieksch woord. Van hier: jaloerschheid en jaloezij, v. *aemulatio, onis, f. invidia, ae, f.*

Digitized by Google

f. zelotypia, ae, f. concertatio animorum, bij *Cicero*.

Jambij, eene ſtad in Oostindien, *Jambia, ae, f.*

Jammer, o. *miſeratio, onis, f. ejulatio, onis, f. ejulatus, us, m.* Ook voor ellende, *miſeria, ae, f. calamitas, atis, f.* B. v. het jammer van den ſtaat, *calamitas reipublicae*, bij *Cicero*. In het gemeene leven zegt men: dat is jammer, voor dat is te betreuren, *hoc miſerandum vel dolendum est*. Van hier: jammerlijk, bijv. n. en b jw, *miſer, era, erum; miſerabilis, lis, le, et miſerandus, a, m*, bij *Cicero; dolendus, a, m; calamitoſus, a, m*; bijw. *miſere, miſerabiliter, calamitoſe*; bij *Cicero*; ook *miſerandum in modum*. Zamenſtell. jammerdaad, *factum miſerandum vel dolendum*. Jammergeſchrei, *clamor miſerabilis*, bij *Scheller*. Jammerklagt, *ejulatio, onis, ejulatus, us, m. gemitus miſerabilis*. Jammerklagtig, *miſerum in modum querulus, a, m*. Jammerzang, *carmen miſerabile*, zoo veel als klaaglied, *naenia, ae, f. flebiles modi*, bij *Cicero*. Bij de dichters vindt men jammerdal, zoo veel als het verblijf der ellendigen op aarde, *vallis miſeriarum*. Jammerrijk, *regnum miſeriarum, orcus, i, ſ, m. inferi, orum, m. pl.*

Jammeren, o. w. *ejulo, avi, atum, are; lamentor, atus ſum, ari; gemo, ui, itum, ere; ingemiscere, ingemiscere*. Over iets jammeren, is: *miſeror, atus ſum, ari*. Over het ongeluk jammeren, *miſerari fortunam*; bij *Sallust*. Ook onperſoonlijk, het jammert mij, *miſeret* of *miſeretur*. B. v. het jammert mij over dien man, *miſeret vel miſeretur me hominis istius, miſereor hominis istius vel hominem istum, doleo vicem istius hominis*. Jammernis, wordt bij *Vondel* gevonden, *lamentatio, ejulatio, miſeratio, onis, f.* Jammervol, *miſeriarium plenus, a, m; lamentationis plenus*, bij *Scheller*.

Jan, een mansnaam: bij verkorting voor Johan, en dit weder voor Johannes, *Johannes, vel Joannes* en van hier: *Janus*. Van hier: Jan Trijntjes, Jan hen, Jan de wasſcher, voor een laf, verwijfd mansperſoon, *homo effeminatus, eviratus, mollis, femineus, eviratus*, komt in dezen zin alleen bij de dichters voor. Jan alleman, ook Jan en alleman, *omnes universi, vel ad unum omnes, promiscue universi*. Janhagel, *fex plebis, plebecula, ae, f. ſordes populi*.

Jangelen, zie Janken.

Janitſaar, m. *miles, qui Janitſaar vocatus, vel miles Turcicus, miles pedester Turcicus*, volgens *Scheller*.

Janken, o. w. *gannio, ivi, itum, ire*, bij *Varro*; van vosſen. Van honden is het, *latro, avi, atum, are*, bij *Cicero*. Van menſchen, *lamentor, atus ſum, ari; gemo, ui, itum, ere*. Oneigenlijk zegt men: om een ambt janken, *ambire munus*. Kijven, razen, *altercor, atus ſum, ari; turbas edere*. Van hier: janker, *latrator, oris, m*. Janking of gejank, o. *gannitus, ns, m. lamentatio, onis, f. gemitus, us, m. altercatio, onis, f.*

Januarij, m. *Januarius, ii, m. vel mensis Januarius*.

Japon, m. eene lange tot op de voeten nederhangende kleeding, van Japan afkomſtig, *vestis Japonica, vel vestis talaris Japonica*. Van hier: Japonsch of Japaneſch, *Japonicus, a, m*. Een Japonſche rok, *vestis Japonica*. Een japonſche of japanſche deken, *ſtragulum Japonicum*.

Jas, m. *amiculum, i, n. ſuperindumentum, i, n.* bij *Scheller*.

Jasmijn, m. een boompje, dat welriekende bloemen draagt, *jasminum, i, n.* bij *Linnaeus*; ook *Philadelphus coronarius*.

Jaspis, m. *Jaspis*. Van jaspis, *Jaſpicus, a, m*. Van hier: jaspisagaat, *Jaſpachates*. Jasponijx, *Jaſponyx, ygis*, bij *Scheller*.

Javelijn, v. dit woord is mogelijk van het Franſche *javelot* afkomſtig, *jaculum, i, n. miſſile, is, n.*

Ja-

Digitized by Google

Jawoord, o. *consensio, onis, f. consensus, us, m.* Het jawoord geven, *adnuere, consentire.* Het jawoord van iemand hebben, *consensum alicujus habere.* Hij heeft mij het jawoord gegeven, *mihi consensum dedit vel consensit*, bij *Schelter.*

Iber, eene rivier in Spanje, *Iberus, i, m.* bij *Liv.*

Je, in het gemeene leven als een tusschenwerpsel gebruikelijk, om eene soort van verwondering uittedrukken, *o! ah! hem! ohe! ahem!* Ook gebruikt men: jemij en jemenij, *papae! hui! babae! interjectio admirationis.*

Jebenboom, m. *taxus, i, f.* Van jebenhout, *taxeus, a, m.* bij *Statius.*

Ieder, iedere, bijv. perf. voorn. eigenlijk algemeen telwoord, zoo veel als elk, *omnis, quisque, quilibet, quivis.* Ook met het lidwoord een: een ieder, *unusquisque, unus quilibet, unus vis.* Ieder ziet, *quisque vel unusquisque videt, nemo est, quin videat.* Een ieder onzer, *quisque nostrum.* Ieder een is ook in gebruik: b. v. ieder een zegt het, *omnes dicunt.* Iegelijk is hetzelfde als een ieder.

Jegen en jegens, voorzetsel beheerschende den vierden naamval, *erga, praep. reg. acc. in praep. cum eodem casu.* Liefde jegens ouders, *amor erga vel in parentes.* Eerbied jegens God, *reverentia erga vel in Deum*; ook zegt men: *reverentia Dei.* Van hier: jegenwoordig en jegenswoordig, *praesens, entis, omn. g.* welke woorden men thans met eene *t* schrijft.

Iemand, een perf. voorn. *aliquis, quae, quod vel quid; unus aliquis, nonnullus, a, m; quidam, quaedam, quoddam vel quiddam, quispiam, quisquam, aliquispiam, quis*, alle bij *Cicero.*

Jenever, m. wordt meest genomen voor sterke drank uit koren en jeneverbezien gestookt, *vinum vel spiritus juniperi.* Jeneverbes, *bacca juniperi.* Jeneverboom, *juniperus, i, f.*

Jengelen, o. w. dikwijls, bewegen, *agito, avi, atum, are*; ook *itо, avi, atum, are.*

Jenoffel, m. bij *Kiliaan*, ghenoffel, gheroffel, zoo veel als kruidnagel beteekenende, komt ook bij *Vondel* voor, *caryophillus, i, m.* De geleerde *Weiland* zegt, het is vermiukt van het woord *caryophyllum.* Mij dunkt evenwel, dat gheroffel van *Kiliaan* naauwer aan het Fransche *giroste* verwandt is.

Ier, m. een inboorling uit Ierland, *Hibernid oriundus.* Ierland, *Hibernia, ae, f.*

Jeremias, m. *Jeremias, ae, m.* De klaagliederen van Jeremias, *threni Jeremiae.*

Jericho, eene stad in het Joodsche land, *Hiericho, untis.* Van daar geboortig, *Hierichuntinus, a, m*, volgens *Scheller.* De roos van Jericho, *rosa Hierichuntica, anastatica Hieruntica*; ook *caprifolium, vel Lonicera caprifolium*, bij *Linn.*

Jeruzalem, de hoofdstad van Judea, *Hierosolyma, orum, n. plur.* bij *Cicero.* Van Jeruzalem, *Hierosolymitanus, a, m.*

Iets of iet, *aliquid, aliquid res, aliquod negotium, quid* en *quidpiam*; in welken zin men: *aliquid*, als een zelfstandig woord gebruikt. Het heeft dikwijls den tweeden naamval achter zich: b. v. iets nieuws, *aliquid novi.*

Jeugd, v. *pueritia, ae, f. juventa, ae, f. juventus, utis, f adolescentia, ae, f. ver, veris, n.* bij *Cicero.* Van de eerste jeugd, *a prima adolescentia, ab ineunte adolescentia*, beide bij *Cicero.* De jeugd, die na de kindschheid komt, *pubertas, atis, f. pubes, is, f.* Voor jonge lieden, *juventus, utis, f.* Van hier: jeugdig, bijv. n. en bijw. *puerilis, lis, le*; *juvenilis, lis, le*; bijw. *juveniliter, pueriliter, adv.* ook is jeugdig, *vegetus, a, m*, bij *Cicero*; *veges, etis, omn. g.* bij *Liv.* Die man ziet er nog jeugdig uit, *homo iste adhuc vegetus est.* Jeugdigheid, v. *flos, floris, m. vigor, oris, m.* We-

Digitized by Google

der jeugdig worden, *repubescere*, bij *Colum.*

Jeuken, o. w. *prurio, ivi, itum, ire*, bij *Plaut. formico, avi, atum, are*, bij *Plinius.* Zeer jeuken, *perpruriscere*, bij *Plautus.* Van hier: jeuking en jeukte, ook jeukfel, *prurigo, inis, f. pruritus, us, m.* Jeukerig, *pruriginosus, a, m.*

Iewers, een bijw. van plaats, *usquam, alicubi, adv.* zie verder bij Ergens. Ook zegt men in Friesland en elders niewers, *nusquam, nullibi, adv.* zie verder op Nergens.

Jezus, *Jesus.* Van hier: Jesuit, *Jesuita, ae, m. vel e societate Jesu.*

Ige, eene kleine stad in Duitschland, *Igga, ae, f.*

IJ, o. een bekende inham op de Zuiderzee, *Ta, Tae, f.* het geen men verkeerdelijk dikwijls het Tij noemt, zijnde eene bedorvene benaming, zamengetrokken uit het IJ of 't IJ.

Jicht, v. *arthritis, idis, f.* bij *Varro.* Aan de handen, *chiragra, ae, f.* Aan de voeten, *podagra.* aan de heup, *ischias, adis, f.* Van hier: jichtig, bijv. n. *arthriticus, a, m.* bij *Cicero; articularius, ii, m.* bij *Plautus.* Zamenstell. handjicht, zie boven; zoo ook heupjicht en voetjicht. Darmjicht, *ileos vel ileus, ei, m. coeliacus, i, m.* bij *Celsus.* Nierjicht, *nephritis, idis, f.*

IJdel, bijv. n. en bijw. *vacuus, a, m; inanis, is, e; vanus, a, m; futilis, lis, le; levis, is, e; otiosus, a, m.* Voor vergeefsch, *irritus, a, m.* Vergankelijk, *evanidus, a, m.* Voor verwaand, *jactant, antis, omn. g.* bij *Quint.* In de wijsbegeerte zegt men: het ijdel, *spatium vacuum.* Waar tusschen ledige plaatsen zijn, doch dan wordt het meest in ijl zamengetrokken: b. v. ijl haar, *rari capilli.* IJl laken, *pannus hic illic tenuis.* Anders wordt het meest figuurlijk gebruikt: als ontbloot van waarheid, *falsus, a, m.* B. v. hij vleit zich met ijdele hoop, *falsa se lactat spe.* Ontbloot van duurzaamheid: ijdele eer, *honor evanidus.* Zonder nut, ijdele dingen, *res futiles et utilitate carentes.* Ledig van deugd en vroomheid: b. v. ijdele menschen, *homines irreligiosi.* Ledig van ernst: b. v. de ijdele jeugd, *lasciva juventas.* Voor een oogenblik beroofd van vermogen, *delirus, a, m.* Hier gebruikt men weder meest ijl, waar van het o. w. ijlen, *deliro, avi, atum, are.* IJdelen, was voorheen ook in gebruik voor ledig maken, *vacuo, avi, atum, are; evacuare, inanire, exinanire, exhaurire, deplere*, bij *Statius.* Zamenstell. ijdeldarm, *helluo, onis, m.* bij *Terent. epulo, onis, m. edo, onis, m. comedo, onis, m.* bij *Varro; barathrum, i, n.* bij *Horatius; comessator, oris, m.* bij *Cicero; edax, vorax, omn. g.* IJdeltuit, ijltuit, *homo vanus, futilis, vel levis, is, e.* IJdelheid, v. *inanitas, atis, f. vanitas, atis, f. vanitudo, inis, f.* bij *Plautus; futilitas, et vacuitas*, bij *Vitr.* Voor verwaandheid, *jactantia, ae, f.* bij *Quintil.* IJdel of ijdellijk, bijw. *vacue, inaniter, vane, futiliter, leviter, otiose, irrite, evanide, jactanter, adv.* Voor te vergeefs, *nequidquam*, bij *Cicero; supervacuo*, bij *Ulpianus.* IJdelsprekend, *vanidicus et vaniloquus, ua, um*, bij *Livius. Hooft* gebruikt ook het zelfst. w. ijdelsprekendheid, v. *vaniloquentia, ae, f.*

IJf, m. *taxus, i, f.*

IJk, m. *definitio mensurae vel ponderis, signum mensurae vel ponderi impressum.* Van hier het b. w. ijken, *mensurae vel ponderis justum modum statuere*; ook *signum mensurae vel ponderi imponere.* IJker, *signator mensurae vel ponderis.* IJkmaat, *mensura archetypa, vel archetypon mensurae*, bij *Hoogstraten.* IJkmerk, *signum definitionis mensurae vel ponderi impressum.*

IJl, v. zoo veel als haast, spoed, *festinatio, onis, f. properatio, onis,*

Digitized by Google

onis, *f.* In der ijl, *festinanter*, *propere*, *adverbia*, en *properiter*. B. v. ik heb dit in der ijl geschreven, *festinanter vel propere hoc scripsi*; ook *volante calamo*. In aller ijl, *valde festinanter*, *vel festinans*; het geen men ook ijlings noemt. Van hier:

IJlen, o. w. *festino*, *avi*, *atum*, *are*; *propero*, *avi*, *atum*, *are*; *adcelerare*, *maturare*, bij *Sall.*

IJm, v. ook imme, zoo veel als eene honigbij, vooral in Gelder land gebruikelijk, *apis*, *is*, *f.* Van hier: imker, m. *apiarius*, *ii*, *m.* IJmenstal, *apiarium*, *ii*, *n.*

IJp, (iep), m. eene soort van olmboom, *ulmi genus*. Van ijpen, bijv. n. *ulmeus*, *a*, *m.* IJpenbosch, *ulmarium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*. IJpenlaan, *ambulatio ulmea*.

IJs, m. *glacies*, *iei*, *f.* *gelu*, *lu*, *indeclinabile*. Tot ijs maken, *glacio*, *avi*, *atum*, *are*; *vertere in glaciem*. Tot ijs worden, *glacior*, *atus sum*, *ari*, bij *Plinius*. Spreekw. op glad ijs staan, *periclitor*, *atus sum*, *ari*; *in lubrico versari vel esse*. Het ijsbreken, *viam aperire*, *vel munire*, bij *Scheller*. Van hier het onz. werkw. ijzen, *glaciem caedere*, *concidere*, *aperire*. Zamenstell. ijsbaan, *planities glacialis*, *vel glaciata*. IJsbeer, *moles vel agger glaciei arcendae inserviens*. IJsbreker, *navigium glaciei rumpendae inserviens*. IJsdam, *glaciei aggeratio*, *vel moles*. IJsgang, *fluxus glaciei*, *vel violenta glaciei impulsio*. IJsdrup of ijskegel, *stiria*, *ae*, *f.* IJskelder, *cavum glaciei servandae inserviens*. IJskond, *gelidissimus*, en *frigidissimus*. IJskrap, *retinaculum glaciale vel uncus glacialis*; ook ijspoor genoemd. IJsschol en ijsschots, *abruptum glaciei fragmentum*. IJslede, *traha glacialis*. IJsvogel, *alcedo*, *inis*, *f.* *cyppilus*, *i*, *m.* bij *Plin.* *alcyon*, *onis*. IJszee, *mare glaciale*.

IJshond, m. *canis Islandicus*.

IJsland, *Islandia*, *ae*, *f.* een eiland in de Noordzee.

IJssel, m. *Isala*, *ae*, *f.* Eene bekende rivier in ons land. Overijssel, *Transisalania*, *ae*, *f.* Overijssselsman, *Transisalanicus*, *i*, *m.* eigenlijk een bijv. n. waar onder *homo* verstaan wordt.

IJsselijk, bijv. n. *horridus*, *a*, *m*, bij *Virgilius*; *horrendus*, *a*, *m*; *horribilis*, *lis*, *le*, bij *Cic.* *horrens*, *entis*, *omn. g.* *terribilis*, *lis*, *le*, bij *Cicero*; *terrificus*, *a*, *m*, bij *Virg.* *tremendus*, *a*, *m*, bij *Hor.* *nefandus et nefarius*, *a*, *m*, bij *Cic.* *atrox*, *ocis*, *omn. g.* bij *Sall.* bijw. *horride*, *horrifice*, *nefarie*, *atrociter*, *adv.* Van hier: ijsselijkheid, *horror*, *oris*, *m.* *terror*, *oris*, *m.* *atrocitas*, *atis*, *f.*

IJver, m. eigenlijk de inbijtende of invretende gestheldheid eener zaak, doch in deze beteekenis is het geheel verouderd: men gebruikt het thans alleen oneigenlijk voor verscheide onrustige gemoedsbewegingen, *vehemens animi affectus*. B. v. voor toren, *ira*, *ae*, *f.* *iracundia*, *ae*, *f.* *f.* *indignatio*, *onis*, *f.* ook voor ijverzucht, *aemulatio*, *onis*, *f.* *nimia suspicio*, *zelus*, *i*, *m.* Voor nijd, *invidia*, *ae*, *f.* Sterke begeerte en drift, *ardor*, *oris*, *m.* *fervor*, *oris*, *m.* *calor*, *oris*, *m.* *impetus animi*, *cupiditas*, *atis*, *f.* Hevig ongenoegen, *ira vel indignatio vehemens*, bij *Scheller*. B. v. ik heb het in mijnen eersten ijver gedaan, *primo impetu animi hoc feci*; ook *studium*, *ii*, *n.* *diligentia*, *ae*, *f.* *industria*, *ae*, *f.* Met ijver, *iracunde*, *indignanter*, *invide*, *ardenter*, *ferventer*, *fervide*, *calide*, *cupide*, *studiose*, *diligenter*, *industrie*, *adverbia*. Van hier: ijverig, *iratus*, *a*, *m*; *iracundus*, *aemulus*, *suspiciosus*, *a*, *m*, *saspicax*, *acis*, *omn. g.* *invidus*, *a*, *m*; *ardens*, *entis*, *omn. g.* *fervidus*, *calidus*, *cupidus*, *studiosus*, *diligens*, *entis*, *omn. g.* *industrius*, *a*, *m*. IJvergloed en ijverhitte, *excandescentia*,

Digitized by Google

ab; *f.* IJverzucht, zie bij dit woord. Naijver is hetzelfde. Van hier:

IJveren, o. w. toornig zijn, *irascor, atus sum, asci; indignor, atus sum, ari; aemulor, atus sum, ari; invidere, ardeo, arsi, arsum, ardere; ferveo, calere, cupere, studere, diligentiam magnam, studium magnum declarare*, bij *Scheller*; *operam dare. Vondel* zegt met den zwaarde ijveren, *operam dare gladio, pro, pugnare, sedulum, gnavum, navum vel industrium esse.* Van hier: ijveraar, m. *aemulus, i, m.* bij *Cicero*; zoo veel als naijveraar; ook zegt men: hij is een groote ijveraar in die zaak, *totus illi rei intentus est, vel omnibus viribus isti rei incumbit.* IJvering, v. zoo veel als ijver.

IJzegrim, m. *puer morosus et indolis difficilis.*

IJzel, m. *pluvia tenuis congelata*; ook *gelu canum*, bij *Ovid.* Van hier: ijzelen, *glacior, atus sum, ari; leviter congelare.* IJzeling, *levis congelatio.*

IJzen, o. w. *horreo, ui, ere; abhorreo, cohorreo, exhorreo, cum acc.* alle bij *Cicero*; ook *horrescere, abhorrescere, cohorrescere, exhorrescere.* IJzing, v. *horror, oris, m.*

IJzer, o. *ferrum, i, n.* bij *Cicero.* Een staaf ijzer, *lamina ferri vel ferrea.* Gloeijend ijzer, *ferrum candens.* IJzer smeden, *cudere ferrum.* Spreekw. men moet het ijzer smeden terwijl het heet is, *occasione utendum est.* Voor dingen die uit ijzer gemaakt zijn. Hoefijzer, *solea ferrea.* Haardijzer, *ferrum focarium.* Voor kluisters, *vincula, orum, n. plur. compedes, uum, m. pl. manicae, arum, f. plur.* B. v. iemand de ijzers aandoen, *vincula, compedes vel manicas alicui injicere.* Een hoofdsierfel der vrouwen, wordt ook hoofdijzer genoemd en bestond eertijds uit glad ijzer, *bractea ferri politi*, doch de rijkdom en weelde toenemende is het naderhand van zilver en goud gemaakt, maar heeft altijd den ouden naam behouden, met bijvoeging van gouden en zilveren, *bractea auri vel argenti ornando capiti serviens.* Zoo gebruikt men de zamenstell. strijkijzer, *ferreum instrumentum laevigationi serviens.* Een koperen strijkijzer, *aeneum instrumentum*, enz. Van hier het bijv. n. ijzeren, *ferreus, a, m, vel e ferro confectus, a, m.* Voorts ijzerachtig, *ferri naturam habens, ferro similis, lis, le.* In de zamenstell. ijzerdraad, *filum ferreum.* IJzergraauw, *ferrugineus, a, m; colorem ferri habens.* IJzerhard, *duritiem ferri habens.* IJzerkoek, *placenta striata vel tessellata*, bij *Scheller.* IJzerkraam, *taberna ferraria.* IJzerkramer, *negotiator ferrarius*, bij *Scheller.* IJzerkruid, *verbena, ae, f.* bij *Linnaeus.* IJzermijn, *ferraria, ae, f.* ook *fodina ferraria.* IJzeroest, *ferrugo, inis, f.* IJzerslag, *ramentum vel scobs ferri.* IJzersmet, *nota vel macula ferruginea.* IJzersmid, *faber ferrarius.* IJzerkooper en ijzerverkooper, hetzelfde als IJzerkramer. IJzervlek, zie IJzersmet. IJzerwerk, *ferramenta* en *opus ferreum.* IJzerwinkel, zie IJzerkraam. IJzervitriool, *vitriolum Martis.* IJzerstroop, *syrupus Martis.* IJzerwortel, *centaurea scabiosa*, bij *Linnaeus.* IJzerwater, *aqua ferrata*, bij *Scheller*; mij dunkt dat men even goed, zoo niet beter, zeggen kan: *aqua particulas ferri continens*, enz.

IJzig, bijv. n. en bijw. *frigidus, a, um; glacialis, lis, le*; bijw. *frigide, gelide.*

Ik, perf. voorn. *ego, mei, mihi, me; &c. pronomen.* Ik zelf, *egomet*, bij *Terentius*; *ego ipse*, bij *Cicero.*

Ikarien, een eiland in de Egeesche zee, *Icaria, ae, f.* thands bedorven *Nicaria* genoemd.

Iler, eene rivier in Duitschland, *Ilera, ae, f.*

Iliat, v. het is eigenlijk een Grieksch woord door *Homeer* gevormd en gebruikt om de lotgevallen van

Troe-

Trojen (*Ilium, ii, n.*) te bezingen, *Ilias, adis, f.* Onze grootſte dichters hebben dit woord overgenomen, om eene lange reeks uittedrukken: b. v. *longa ſeries, ēi, f.* B. v. eene Ilias van ongelukken, *longa malorum ſeries.* De bloedige Ilias der orelogen, bij *Antonides, cruenta bellorum ſeries.*

Immer, bijw. van tijd, *umquam, adv.* Telkens, *identidem, de die in diem.* In de dagelijkſche taal zegt men: immer of ooit, *umquam.* B. v. zoo dit immer of ooit geſchiedt, *ſi hoc umquam fit!* Immer en altoos, *ſemper, ſine exceptione.* Van hier het zamengeſtelde: immermeer, *umquam.*

Immers, bijw. en voegw. van bevestiging, *ſaltem, certe, adverbia*, bij *Cicero; equidem.* B. v. ik heb het u immers gezegd, *tibi equidem dixi.* Immers ben ik bij hem veilig, *certe apud illum tutus ſum.*

Impost, m. een onduitsch woord, zoo veel als belasting, *vectigal, alis, n. tributum, i, n.* bij *Cicero.* Van het oude Fransche woord: *impost* nu *impot*, dit weder van het Latijnſche *impoſitum, vel impoſitio.*

In, een voorz. *in praepoſitio*, die eene beweging naar eene plaats beteekenende den *accuſativus*, en eenen ſtand van rust beteekenende den *ablativus*, bij zich heeft. Met bijv. naamw. geeft het eene verſterking te kennen: b. v. inbitter, *peramarus.* Inbijde, *perlaetus.* Inzoet, *perdulcis* of *dulciſſimus, a, m.*

Inademen, b. w. *inhalo, avi, atum, are; ſpirando vel ſpiritu ducere vel haurire.* Van hier: inademing, *inhalatus, us, m.* bij *Scheller; ſpiritus, us, m. haustus coeli.*

Inbakeren, b. w. *involvere faſciis.*

Inbakken, b. w. onder het bakken inkrimpen, *coquendo diminui.* Vastkleven in den lagen ſtijl: b. v. de morfigheid bakt er in, *ſordes adhaerent.*

Inbalſemen, b. w. *inungo, unxi, unctum, ungere, et perungere*, bij *Scheller.* Van hier: inbalſeming, *unctio, inunctio et perunctio, onis, f.*

Inband, m. voor beſnoeijing, *reſtrictio, onis, f. conditio, onis, f. diminutio, onis, f.* bij *Hooft.*

Inbedelen, b. w. *mendicando colligere;* ook *precario ſe ingerere.* B. v. hij heeft er zich ingebedeld, *precario ſe ingeſſit.* Dit woord komt bij *Weiland* niet voor: het is, mijns dunkens, toch in gebruik.

Inbeelden, b. w. *imaginor, atus ſum, ari; deponens; cogitare, in animum inducere, animo rem concipere, opinor, atus ſum, ari; credere.* Voor inprenten, *perſuadeo, ſi, ſum, ere aliquid alicui.* Zich veel inbeelden, *magnam de ſe opinionem habere, ſibi placere*, bij *Schelter*; ook *ſuperbire vel ſuperbum eſſe.* Ingebeeld, v. d. *vanus, a, m; fictus, a, m.* Inbeelden is ook een beeld van iets ergens indrukken, *ſignum quoddam alicui rei imprimere.* Van hier: inbeelding, v. *imaginatio, onis, f.* bij *Tacitus; cogitatio, opinio.* B. v. die zaak beſtaat in de inbeelding, *res eſt in opinione*, bij *Scheller; ſuperbia, ae, f. vanitas, atis, f. fictio, onis, f.* Inbeeldingskracht, *phantaſia, ae, f. facultas imaginandi*, bij *Scheller.*

Inbellen, b. w. *tintinnabuli ſono adpellare vel vocare aliquem.*

Inbergen, b. w. *condere aliquid alicubi vel in aliquo loco.*

Inbeuken, b. w. *infigo, ixi, ixum, igere; incutio, uſſi, uſſum, utere; vi adigo, egi, actum, igere.* Ingebeukt, v. d. *infixus, incuſſus, vi adactus, a, m;* dit woord komt bij *Weiland* niet voor.

Inbeuren, b. w. *accipio, epi, eptum, ipere.* B. v. ik heb heden nog niets ingebeurd, *ne obolum quidem hodie accepi vel ne hilum quidem hodie vendidi.* Ook is inbeuren, *ſubleyando vel tollendo aliquid in aliquem locum inferre.* B. v. ik zal hem wel in het ſchip inbeuren, *ſubleyando illum quidem navi imponam.*

Digitized by Google

Inbijt, o. dit woord komt bij *Kiliaan* en *Brune* voor, *jentaculum, i, n.* Men zegt nu ontbijt.

Inbijten, b. w. *admordeo, mordi, morsum, mordere cum acc.* bij *Plautus.* Inbijten, is ook, een schip na het breken van het ijs binnen brengen, *navem, glacie rupta, in portum adducere.*

Inbikken, b. w. *incido, idi, isum, idere.* B. v. eene groef in eenen steen bikken, *incidere striam lapidi.*

Inbinden, b. w. *illigo, avi, atum, are.* Een boek inbinden, *compingere librum.* Iets in iets anders binden, *colligo, avi, atum, are;* ook *involvo, olvi, olutum, olvere.* B. v. jonge telgen in stroo inbinden, *surculos stramento involvere.* Naauwer binden of toehalen, *contraho, axi, actum, ahere.* B. v. de zeilen, *contrahere vela.* Oneigenlijk, intoomen: zijne lusten inbinden, *libidines compescere, moderari, continere, infraenare.* Zich inbinden, *constringo, inxi, ictum, ingere se.*

Inbitter, zie bij het voorz. in.

Inblazen, b. w. *inflo, avi, atum, are; inspiro, avi, atum, are, insibilo, avi, atum, are,* bij *Ovidius.* Ook voor inluisteren, *suggerere aliquid alicui; clam monere aliquem.* Van hier: inblazing, v. *inflatio, onis, f. inflatus, us, m.* bij *Cic. inspiratio, onis, f. monitus, us, m.* bij *Scheller.*

Inblijd, zie bij het voorz. in.

Inblinken, o. w. *in vel illucesco, uxi, ucere, et illucescere.*

Inboedel of inboel, m. *tota supellex, ectilis.*

Inboezemen, b. w. eigenlijk: in den boezem steken, *insinuo, avi, atum, are,* bij *Caesar; imprimo, essi, essum, imere,* bij *Cicero; defigere aliquid in animo alicujus, inculcare aliquid alicui,* bij denz. *infigere animo,* bij *Plinius.* Van hier: inboezeming, v. *insinuatio, onis, f.*

Inbonzen, b. w. *ictu irrumpere.*

Inboomen, b. w. *cautis vel trudibus intrare facere vel introducere.* B. v. zij hebben het schip in de haven geboomd, *contis navem intra portum duxerunt.*

Inboorling, m. *indigena, ae, m.* bij *Tac.* en *Liv.*

Inboren, b. w. *inforo, avi, atum, are,* bij *Plin.*

Inborst, zie Aard.

Inbraak, v. *irruptio, onis, f. effractio, onis, f.* en *effractura aedium;* in de pandecten.

Inbouwen, b. w. *inaedifico, avi, atum, are,* bij *Caesar.*

Inbranden, b. en o. w. *inuro, ussi, ustum, urere;* onz. *inardeo, arsi, arsum, ere et inardesco, escere.* Ingebrand, v. d. *inustus, a, m.* B. v. ingebrande letters, *literae inustae.* Ook is inbranden, *urendo penetrare;* ook *coquendo minui.*

Inbreijen, b. w. *intexo, exui, extum, exere, et innecto, nexui, nexum, nectere,* beide bij *Virg.* Door breijen tusschen inhechten is ook inbreijen, *intertexere et internectere.*

Inbrek, zie Inbraak.

Inbreken, o. w. *irrumpo, upi, uptum, umpere; irruo, ui, uere; invadere, effringo, egi, actum, ingere,* bij *Cicero; irruptionem facere,* bij *Cicero* en *Livius.* Voor bezwijken: b. v. de dijk zal inbreken, *agger cedet vel succumbet.* Van hier: inbreker, m. *effractor, oris, m.* Inbreking, v. *effractio, effractura aedium.*

Inbrengen, b. w. *importo, avi, atum, are sinveho, exi, ectum, here; infero, tuli, latum, ferre,* alle bij *Cicero.* Winst aanbrengen, *adferre.* B. v. dit brengt mij weinig in, *hoc mihi parum adfert.* Geld bijschieten, *suppeditare pecuniam.* Met woorden aanhalen, *allego, legavi, legatum, legare.* B. v. wat brengt gij hier tegen in? *quid ad hoc allegas? quid ad hoc respondes?* Voor inleiden, *induco, uxi, uctum, ucere; introducere et intromittere,* bij *Cic.* Van hier: inbrenging, v. *importa-*

Digitized by Google

ratio, onis, f. invectio, illatio, suppeditatio. Ingebragt, v. d. *importatus, a, m; illatus, invectus; ad vel allatus, suppeditatus, allegatus.*

Inbreuk, v. *irruptio, onis, f.* B. v. van water, *irruptio aquae.* Voor schending, b. v. inbreuk op de wetten, *violatio legum.*

Inbrokkelen en inbrokken, b. w. kleine ſtukjes door breking indoen, *intero, trivi, tritum, terere,* bij *Varro; infrio, avi, atum, are,* bij *Scheller.* Overdragtig: wat in de melk te brokken hebben, *pecuniosum esse.* Hij zal er het zijne bij inbrokken, *hoc modo opes suas conteret.* Den moed inbrokken, *animum perdere.* Van hier: inbrokking, v. *infriatio, onis, f.* of zoo dat niet voorkomt, zegt *Scheller injectio rei per tritum.* Het ingebrokte, *intrita, ae, f.* b. v. *intrita panis,* bij *Plinius.*

Inbruiſen, o. w. *ſpumam agens advenire;* ook *impetu advenſtus ſpumam movere.* B. v. de zee bruist er in, *mare illuc ſpumas agit, vel violenter irruit.*

Inbuigen, b. en o. w. *inflecto, exi, exum, edere; incurvo, avi, atum, are;* onz. *pando, avi, atum, are,* en *pandor, atus ſum, ari,* bij *Vitr.* B. v. de lat buigt in, *aſser pandat.* Van hier: inbuiging, *inflexio, onis, f, incurvatio, et pandatio, onis, f.* bij *Vitr.* Ingebogen, v. d. *inflexus, a, m; incurvus, a, m; pandus, a, m.*

Indachtig, b. n. *memor, oris, omn. g.* Indachtig zijn, *meminiſſe, cum gen. et acc. commeminiſſe, recordor, atus ſum, ari,* bij *Cicero; recogitare,* bij *Plautus; aliquid memoria cuſtodire,* bij *Cicero.* Iemands daden indachtig zijn, *facta alicujus memoriæ conſequi.* Indachtig worden, *reminiscere,* bij *Cicero; reminiscor, iſci,* bij *Plautus; recognosco, recolo, ſuccurro et occurro,* alle bij *Cicero.* Bij iemand indachtig worden, *redire in memoriam alicujus.* Indachtig maken, *ſuggero, eſſi, eſtum, erere; commemoro, avi, atum, are; in memoriam rediucere, in memoriam revocare; commovere memoriam alicui, admonere aliquem,* alle bij *Cicero; mentem alicui objicere,* bij *Livius; redigere aliquid alicui in memoriam,* bij *Terentius.* Van hier: indachtigmaking, v. *commemoratio, onis, f. admenitio, onis, f.* bij *Cicero.*

Indagen, b. w. *conſtituto die aliquem in jus vocare; cito, avi, atum, are.* Van hier: indaging, v. *citatio, onis, f. in jus, vocatio in jus ſtatuto die.*

Indalen, o. w. *descendo, di, ſum, dere.* Van hier, indaling, *deſcenſus, us, m. deſcenſio, onis, f.*

Indammen, b. w. *aggere vel ſepimento includere.* Van hier: indamming, v. *incluſio aggere vel ſepimento, ſeptio, onis, ſepes, is, f.* Ingedamd, *aggere ſeptus, vel ſepimento incluſus.*

Indauwen, o. w. *roris modo incidere, vel deſcendere.*

Indelven, b. w. *infodio, odi, oſſum, odere,* bij *Catull. interfodere,* bij *Lucr.*

Indenken, b. w. *rumino, avi, atum, are; de novo examinare, ponderare, perpendere.*

Indie, o. eene groote landtſtreek in de oude en nieuwe wereld, *India, ae, f.* Oostindie, *India orientalis.* Westindie, *India occidentalis.* Nederlandsch Indie, *India Bataya.* Van hier: Indiaan, *India oriundus.* Indiaansch en Indisch, *Indicus, a, m;* dus genoemd naar den ſtroom Indus, *Indus, i, m.*

Indien, voorwaardelijk voegw. *ſi conjunctio.* Indien ooit, *ſi quando.* Indien niet, *ni et niſi.* Indien iemand of iets, *ſi quis, qua, quid vel quod.* Indien anders, *ſin aliter.* Indien ergens, *ſicubi.* Indien ergens van daan, *ſicunde, adv.* bij *Cic.*

Indijken, b. w. *aggere includere, aggere circumdare, aggere munire.* Van hier: indijking, v. *aggere incluſio.*

Indigo, m. *indicum, i, n.* bij *Plin.* Indigoplant, *planta indigofera,* bij *Linn.* ook *iſatis Indica.*

Indoen,

Digitized by Google

Indoen, b. w. *indo, didi, ditum, dere; infero, erui, ertum, erere; ingero, esſi, estum, erere.* Voor mengen, *immisceo, iscui, ixtum, iscere.*

Indompelen, b. w. *immergo, erſi, erſum, ergere.* Van hier: indompeling, v. *immerſio, onis, f.*

Indoopen, b. w. *imbuo, ui, utum, uere*, bij *Catullus; intingo, inxi, inctum, ingere*, bij *Plin.* Ingedoopt, v. d. *imbutus, a, m; intinctus, a, m.* Indooping, v. *actio imbuendi vel intingendi.*

Indouwen, of induwen, b. w. *intrudo, truſi, truſum, trudere*, bij *Cicero.* Van hier: indouwing of induwing, v. *intruſio, onis, f.*

Indraaijen, b. w. *intorqueo, orſi, ortum, orquere*, bij *Colum.* Zich indraaijen, *clam ſe ingerere.* Door draaijen iets maken: b. v. hij heeft er eenige figuren ingedraaid, *tornando aliquot figuras addidit*; onz. *divertere.* B. v. hij heeft dat ingedraaid, *illuc divertit.*

Indragen, zie Inbrengen; van hier: indraging, v. *illatio, onis, f.*

Indragt, v. *vis, vim, vi, f. violatio, onis, f. detrimentum, i, n.*

Indrang, zoo veel als inbreuk.

Indrijven, b. en o. w. *inigo, egi, actum, igere*, bij *Varro.* B. v. het vee indrijven, *inigere pecus.* Met geweld inſlaan, *infigo, ixi, ixum, igere; impello, uli, ulſum, ellere; adigo, egi, actum, igere; incutio, uſſi, uſſum, utere; pango, pepigi, pactum, pangere*, bij *Plin.* Voor graveren, *caelo, avi, atum, are; inſculpo, ulpſi, ulptum, ulpere*; onz. *fluctuans intro, avi, atum, are.* B. v. het ſchip is in de haven ingedreven, *navis fluctuans portum intravit.* Van hier: indrijving, *impulſio, onis, f. impulſus, us, m. incuſſus, us, m. caelatura, ae, f. fluctuatio, onis, f.* Ingedreven, v. d. *infixus, a, m; impulſus, adactus, incuſſus, pactus, caelatus.*

Indrillen, b. w. *terebra verſatili aliquid perforare*, zoo veel als door eenen dril een gat in iets boren.

Indringen, b. en o. w. *penetro, avi, atum, are; invado, aſi, aſum, adere; irruo, irrui, uere; irrumpo, upi, uptum, umpere.* Zich indringen, *ſe ingerere vel ſe obtrudere et intrudere*, bij *Cicero.* Van hier: indringing, *invaſio, onis, f. irruptio, onis, f. impreſſio, onis, f.* dit laatſte volg. *Schell.*

Indrinken, b. w. *imbibo, bibi, bibitum, bibere*, bij *Plinius; haurire*, bij *Cicero; abſorbere*, bij *Plinius.*

Indroevig, bijv. n. en bijw. *triſtiſſimus, a, m, et moeſtiſſimus*; bijw. *moeſtiſſime et triſtiſſime, adv.*

Indroog, bijv. n. *perſiccus, a, m.*

Indroogen, o. w. *inaresco, ui, escere*, bij *Vitruv.* Ook door droogen verminderen, of inkrimpen, *ſiccando diminui, vel contrahi.* B. v. die pruimen zijn door de zon ingedroogd, *pruna ista ardore ſolis contracta ſunt.*

Indruipen, indroppen en indruppen, b. en o. w. *inſtillo, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Van hier: indruiping, v. *inſtillatio, onis, f.* bij *Plin.*

Indruiſchen, o. w. *magno cum ſtrepitu intrare, invadere, irruere, irrumpere.*

Indruk, m. voor aandrang, *impetus, us, m. vis, vim, vi.* Voorts wordt het meest figuurlijk gebruikt, voor de werking eener zaak op ons gemoed, *impreſſio, vis, pondus, eris, n.* B. v. die zaak maakt ſterken indruk op hem, *hoc apud illum magni ponderis eſt, vel res iſta illum vehementer movet vel commovet.* Iemand eenen kwaden indruk geven, *perverſe aliquid inculcare alicui*, bij *Cicero; male inſinuare.*

Indrukken, b. w. door drukking induwen, *infigo, ixi, ixum, igere.* B. v. iemand eenen dolk in het hart drukken, *pugionem cordi alicujus infigere, imprimo, eſſi, eſſum, imere.* B. v. ik heb mijn zegel in het was ingedrukt, *ſigillum meum cerae impreſſi.* Ook overdragtig: in het geheugen indrukken, *imprimere*

Digitized by Google

memoriæ. Iemand lesſen indrukken, *inculcare præcepta alicui, vel infigere animo alicujus.* Van hier: indrukking, v. *impreſſio, onis, f.* Ook zegt men iets in een boek indrukken, *inſerere aliquid libro ope typorum.*

Induiken, b. en o. w. *inclino, avi, atum, are.* Voort: zich verbergen, *abſcondo, didi, ditum, ere, ſe.* Ook onder water dompelen, *urinor, atus ſum, ari.*

Ineen, bijw. zoo veel als in elkander, te zamen, doch is bniten zamenſtelling niet in gebruik.

Ineigenen, b. w. *recipio, epi, eptum, ipere; recupero, avi, atum, are; de novo ſibi vindicare.*

Inenten, b. w. *inoculo, avi, atum, are,* bij *Colum. infero, ſevi, ſitum, ſerere.* In de kinderziekte zegt men ook inenten, *inoculare.* Eigenlijk, *veneno variolarum ſanguinem inficere.* Van hier: inenter, *inoculator vel inſitor, oris, m.* Inenting, *inoculatio vel inſitio, onis, f.* bij *Cicero; inſitus, us, m.* bij *Plinius.*

Ineten, b. en o. w. *devoro, avi, atum, are.* B. v. de roest eet het ijzer in, *ferrugo ferrum devorat vel corrodit, vel conſumit.* De kanker eet in, *cancer rodendo penetrat.* Geldzucht is een inetend kwaad, *auri fames inſatiabilis eſt, vel inſanabile malum.* Het water eet de muur in, *aqua murum ſubedit.*

Ineten, b. w. *inſculpo, ulpſi, ulptum, ulpere.*

Ineteren, o. w. *ſanie corrodi.* B. v. de wond is ingeëtterd, *vulnus ſanie corroſum eſt.*

Inflanſen, b. w. *promiscue et ſine ordine inſicere, inferre, addere, adferre.* Een en hetzelfde gezegde overal inflanſen, *verbum omnibus locis infulcire.*

Inflikken, b. w. *inferoire, ingerere, immiſcere, inſerere, interponere.* Overdragtig: hij flikt zich overal in, *ſe ubique ingerit.*

Influisteren, b. w. *inſuſurro, avi, atum, are aliquid alicui.* Van hier: influistering, v. *inſuſurratio, onis, f.*

Infraai, bijv. n. en bijw. zoo veel als zeer fraai.

Infruiten, b. w. *infrigo, ixi, ictum, igere,* bij *Plin.*

Ingaan, b. en o. w. *ingredior, eſſus ſum; edi; ineo, ivi, ii, itum, ire; intro, avi, atum, are,* alle bij *Cicero.* Iemand ingaan zoo veel als inhalen, *ad vel aſſequor, cutus ſum, equi aliquem,* bij *Livius.* Een verdrag met iemand ingaan, *foedus cum aliquo facere vel inire;* doch aangaan wordt in dezen zin meer gebruikt. *Hooft* bezigt het voor behagen: dit ging den volke wel in, *hoc plebi vel populo placebat.* Voor uitmaken: b. v. twintig ſtuivers gaan in eenen gulden, *viginti oboli florenum efficiunt.* Die les gaat er moeijelijk in, *lectionem istam aegre disco.* Aanvangen: onze ſlaverij gaat in, *ſervitudo nostra incipit.* Het jaar gaat in, *annus incipit.*

Ingaderen, b. w. *colligo, egi, ectum, igere; cogo, coegi, coactum, cogere.* Van hier: ingaderer, (ingaarder), *coactor, oris, m.* Ingadering, v. *collectio, onis, f. collecta, ae, f.* bij *Varro.*

Ingang, m. *introitus, us, m. ingreſſio, onis, f. ingreſſus, us, m.* bij *Cicero.* De plaats waardoor men ingaat, *aditus, us, m. limen, inis, n. oſtium, ii, n. janua, ae, f. porta, ae, f.* Voor begin, *initium, ii, n. exordium, ii, n. principium, ii.* Werking op den wil: die woorden vinden geenen ingang, *verba iſta efficacia carent.* De ingang van eenen tempel, *veſtibulum, i, n.* Een kleine ingang, *oſtiolum, i, n.* bij *Plinius.* Iemand den ingang beletten, *excludere aliquem aliquo loco.*

Ingebeeld, v. d. van inbeelden, *imaginatus, a, m; imaginatrius, a,* bij *Liv.*

Ingeblazen, v. k. van inblazen, *inflatus, a, m,* bij *Cic. inſpiratus, a, m,* bij *Colum.*

In-

Digitized by Google

Ingebogen, v. d. van inbuigen, *pandus, a, m*, bij *Vitr.*

Ingebonden, v. d. van inbinden, *illigatus, a, m*, bij *Liv. innexus, a, m*, bij *Virg. constrictus, a, m*, bij *Cic.*

Ingebondenheid, v. *continentia, ae, f.* bij *Caesar.*

Ingeboren, v. d. van in en geboren, *innatus, a, m.* Het wordt ook zelfstandig gebruikt voor inboorling, *indigena, ae, m.*

Ingebouwd, v. d. van inbouwen, *inaedificatus, a, m*, bij *Cic.*

Ingebragt, v. d. van inbrengen, *invectus, a, m; importatus, a, m; importatitius et invectitius*, bij *Plin. inductus, a, m*, bij *Cic.*

Ingebrand, v. d. van inbranden, *inustus, a, m*, bij *Ovid.*

Ingebreid, v. d. van inbreiden, *innexus, a, m; intextus, a, m*, bij *Virg.*

Ingebrokt, v. d. van inbrokken, *intritus, a, m*, bij *Varro.*

Ingedolven, v. d. van indelven, *infossus, a, m*, bij *Plin.*

Ingedoopt, v. d. van indoopen, *imbutus, a, m*, bij *Cic. intinctus, a, m*, bij *Ovid.*

Ingedraaid, v. d. van indraaijen, *intortus, a, m*, bij *Plin.* ook *tornando adjunctus vel additus.*

Ingedragen, v. d. van indragen, *illatus, importatus, ingestus*, bij *Lucanus.*

Ingedreven, v. d. van indrijven, *infixus, a, m; incussus, impulsus*, bij *Cicero*; ook *coelando additus vel injunctus.*

Ingedroogd, v. d. van indroogen, *inarefactus, a, m*, bij *Plin.* ook *andere imminutus, a, m.*

Ingedropen, v. d. van indruipen, *instillatus, a, m*, bij *Ovid.*

Ingedrukt, v. d. van indrukken, *impressus, a, m*, bij *Cicero*; *inculcatus, a, m*, bij *Plin.*

Ingeduwd, v. d. van induwen, *infixus, insertus, inditus, a, m*, bij *Tac.*

Ingeërfde, m. en v. *jure hereditario possessor, oris, m.*

Ingeesten, b. w. doch weinig in gebruik, *inspiro, avi, atum, are.* Van hier: ingeesting, *instinctus, us, m.*

Ingegaan, v. d. van ingaan, *ingressus, a, m*, bij *Virg. introitus, a, m*, bij *Ulp.*

Ingegoten, v. d. van ingieten, *infusus, a, m.*

Ingegraven, v. d. van ingraven, *infossus, a, m.*

Ingegroeid, v. d. van ingroeijen, *innatus, et obnatus, a, m*, bij *Livius.*

Ingehaald, v. d. van inhalen, *inductus et introductus, a, m*, bij *Festus.*

Ingehecht, v. d. van inhechten, *infixus, defixus*, bij *Cicero*; *adactus, a, m*, bij *Plin.*

Ingejaagd, v. d. van injagen, *impulsus, a, m; inactus, a, m.*

Ingekankerd, v. d. van inkankeren, *corrosus, a, m; inveteratus, a, m.* Een ingekankerde kwaal, *malum inveteratum.*

Ingekocht, v. d. van inkoopen, *coemtus, a, m; emtus, et redemtus.*

Ingekookt, v. d. van inkoken, *incoctus, a, m*, bij *Sil. Ital.*

Ingekrompen, v. d. van inkrimpen, *contractus, a, m*, bij *Cic.*

Ingekruimeld, v. d. van inkruimelen, *intritus, a, m*, bij *Varro.*

Ingeland, m. *possessor portionis agri aggere incluſi vel septi.*

Ingelapt, v. d. van inlappen, *consarcinatus, a, m*, bij *Gellius.* In eene rede ingelapt, *sermoni consertus*, bij *Liv.*

Ingelaten, v. d. van inlaten, *intromissus, a, m*, bij *Nepos*; *admissus, a, m*, bij *Virg.*

Ingelijfd, v. d. van inlijven, *institivus, a, m*, bij *Cicero.*

Ingemengd, v. d. van inmengen, *immixtus, a, m, alicui rei.*

Ingenaaid, v. d. van innaaijen, *insutus, a, m*, bij *Cic.*

Ingenomen, v. d. van innemen, voor veroverd, *captus, a, m.* Voor doorgezwolgen, *haustus, a, m.* B. v. een ingenomen middel, *remedium haustum.*

Ingeoogst, v. d. van inoogsten, *perceptus, a, m*, bij *Ovid.*

Ingeperst, v. d. van inpersen, *inculcatus, a, m*, bij *Plin.*

Ingeplant en ingepoot, v. d. van inplanten en inpoten, *insitus, a, m; interſitus, a, m*, bij *Colum.*

In-

Digitized by Google

Ingeprent, v. d. van inprenten, *impressus, a, m.*

Ingerold, v. d. van inrollen, *involutus, a, m.*

Ingerookt, v. d. van inrooken, *infumatus, a, m*, bij *Plaut.*

Ingeschapen, v. d. van het onbruikbare werkw. inscheppen, *innatus, ingeneratus, ingenitus, nativus, a, m*, bij *Plin.*

Ingeschonken, v. d. van inschenken, *infusus, a, m*, bij *Virg.*

Ingeslagen, v. d. van inslaan, *infixus, a, m; incusfus, a, m*, bij *Virg.*

Ingesleept, v. d. van inslepen, *vi inductus, a, m.*

Ingesloopen, v. d. van insluipen, *suggressus, a, m*, bij *Tacit. clam ingressus.*

Ingesloten, v. d. van insluiten, *inclusus. a, um; et conclusus, a, m*, bij *Cicero.*

Ingesneden, v. d. van insnijden, *incisus, a, m; insectus*, bij *Liv. caelatus, a, m.*

Ingespannen, v. d. van inspannen, *intensus, a, m.* Van paarden, *junctus, a, m, scilicet currui.* Van gedachten, *intentus, a, m.*

Ingespen, b. w. *insibulo, avi, atum, are*, bij *Celsus.* Ingegespt, v. d. *insibulatus, a, m.*

Ingespreid, v. d. van inspreiden, *insparsus, a, m*, bij *Hor.*

Ingestampt, v. d. van instampen, *inculcatus, a, m*, bij *Plin.*

Ingestapt, v. d. van instappen, *ingressus, a, m*, bij *Cic.*

Ingesteken ook ingestoken, v. d. v. insteken, *infixus, defixus, fixus, insertus, inditus, impactus, a, m.*

Ingesteld, v. d. van instellen, *impositus, a, m; statutus, a, m; constitutus, institutus.*

Ingestikt, v. d. van instikken, *intextus et intertextus, a, m; vel textura interjunctus*, bij *Quint.*

Ingestooten, v. d. van instooten, *impulsus, a, m; impactus, a, m*, bij *Liv.*

Ingestort, v. d. van instorten, *infusus, a, m.* Voor ingevallen, *lapsus, a, m*, bij *Cic. sublapsus, a, m*, bij *Virg.*

Ingestrooid, v. d. van instrooijen, *insparsus, a, m.*

Ingeteugeld, v. d. van inteugelen, *refrenatus, a, m.*

Ingetogen, bijv. n. en bijv. die zich van alle buitensporigheid onthoudt, *modestus, a, m; parcus, restrictus, sobrius, abstinens, entis, et continens, entis, omn. g. moderatus, verecundus*; bijw. *modeste, parce, restricte, sobrie, abstinenter, continenter, moderate, verecunde adverbia.* Van hier: ingetogenheid, v. *modestia, ae, f. parcimonia, ae, f. restrictio, onis, f. sobrietas, atis, f. abstinentia, ae, f. continentia, ae, f. moderatio, onis, f. verecundia, ae, f.* Ingetogen is ook het verl. d. van het oude b. w. intijgen: te zamentrekken, *contractus, a, m.*

Ingetoomd, v. d. van intomen, *repressus, a, m*, bij *Cicero; refrenatus, a, m*, bij *Lucr.*

Ingeven, b. w. *do, dedi, datum, dare.* B. v. iemand een geneesmiddel ingeven, *potionem dare alicui*; ook *praebeo, ui, itum, ere.* Inleveren, *trado, didi, ditum, ere.* B. v. een verzoekschrift ingeven, *libellum supplicem tradere.* Inruimen of afstaan is bij *Hooft* ook ingeven: b. v. ingegeven steden, *urbes traditae.* Voor tusschenvoegen, *immitto, isi, issum, ittere*, zoo zegt *Vondel:* toen het gesternte den hemel ingegeven wert, *immisso sidere coelo.* Voor inboezemen, in den zin geven, *subjicere, monere, suggerere.* B. v. wie heeft u dit ingegeven? *quis te hoc monuit? quis tibi hoc suggessit vel subjecit?* Van hier: ingeving, v. *medicatio, onis, f.* in den eersten zin, bij *Colum. traditio, onis, f. immissio, onis, f. monitus, us, m.* Bij de kerkelijken, *inspiratio, onis.* Ingegeven, v. d. *datus, a, m; traditus, immissus, monitus, inspiratus, a, m.*

Ingevlochten, v. d. van invlechten, *innexus, a, m.*

Ingevoegd, v. d. van invoegen *insertus, a, m; inditus, in*

Digitized by Google

junctus, *interjunctus*, bij *Livius*.

Ingevoerd, v. d. van invoeren, zie Ingebragt.

Ingevolge, voorz. *secundum*, *praep. cum acc. ex vel e*, *praep. cum abl.*

Ingevouwen, v. d. van invouwen, *implexus*, *a*, *m*, bij *Plinius*; *implicatus et implicitus*, bij *Cic.*

Ingewand, o. *exta*, *orum*, *n. pl.* bij *Cicero*; *viscus*, *eris*, *n.* In het enkelv. vindt men alleen den eersten naamval bij *Celsus*, in den zesden, *viscere*, bij *Suetonius*; anders gebruikt men meest het meerv. *viscera*, *um*, *n. plur.* *intestinus*, *i*, *m.* bij *Plinius*; *intestinum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; anders meest, *intestina*, *orum*, *n. plur.* *ilia*, *ium*, *n. plur.* bij *Horatius*. Het ingewand uitnemen, *eviscero*, *avi*, *atum*, *are*. Het ingewand van een hoen, *gigeria*, *orum*, *n. plur.* Een bekijker der ingewanden, *extispex*, *icis*, *m.* Ook wordt het voor het binnenste van iets gebruikt: b. v. de ingewanden der aarde, *viscera terrae*, bij *Ovidius*. De ingewanden van Azie, heeft *Bogaert*, *interiores Asiae partes*. Dat van eigene inwoners en landgenooten is, *intestinus*, *a*, *m*. Van hier wordt een binnenlandsche oorlog, *bellum intestinum*, genoemd. In eigen ingewand woeten, is: *discordia intestina perire*, *vel debilitari*. Ook worden de kinderen het ingewand der ouders geheeten, bij de dichters, *liberi*, *orum*, *m. plur.*

Ingeweide, o. is het ingewand van vogelen, visschen en andere dieren.

Ingeweekt, v. d. van inweeken, *infuscatus*, *a*, *m*, bij *Colum.*

Ingeweven, v. d. van inweven, *intextus*, *a*, *m*, bij *Virg.* *intertextus*, bij *Quint.*

Ingewijd, v. d. van inwijden, *consecratus*, *devotus*, *initiatus*, *auguratus*, *a*, *m*, bij *Cicero*. In heilige dingen ingewijd, *mysta*, *ae*, *m.* bij *Sen.*

Ingewilligd, v. d. van inwilligen, *assensus*, *a*, *m*, bij *Cic.*

Ingewonden, ook ingewikkeld, v. d. van inwinden en inwikkelen, *involutus*, *a*, *m*; *obvolutus*, *a*, *m*; *intricatus*, *a*, *m*, bij *Plautus*.

Ingeworpen, v. d. van inwerpen, *injectus*, *a*, *m*; *interjectus*, bij *Cicero*.

Ingeworteld, v. d. van inwortelen, *radicatus*, *a*, *m*; *corroboratus*, *radicibus defixus*, bij *Cic.*

Ingewreven, v. d. van inwrijven, *infricatus*, *a*, *m*, bij *Plin.*

Ingezaaid, v. d. van inzaaijen, *inseminatus*, *a*, *m*, bij *Vitr.*

Ingezameld, v. d. van inzamelen, *collectus*, *a*, *m*; *perceptus*, *a*, *m*, bij *Ovid.*

Ingezet, v. d. van inzetten, *impositus*, *statutus*, *constitutus*, *jussus*, *insertus*, *inditus*, *a*, *m.*

Ingezeten, m. die eene vaste woonplaats ergens heeft, *incola*, *ae*, *m.* bij *Cicero*. Van een land, *indigena*, *ae*, *m.* bij *Tac.* Van eene stad, *civis*, *is*, *m. & f.* *oppidanus*, *i*, *m.* bij *Caesar*.

Ingezijpt, v. d. van inzijpen, *instillatus*, *a*, *m*, bij *Ovid.*

Ingezoden, v. d. van inzoden, *incoctus*, *a*, *m*, bij *Hor.*

Ingezouten, v. d. van inzouten, *sale adspersus vel conditus*, *a*, *m*; *muria conditus.*

Ingezult, v. d. van inzulten, hetzelfde als ingezouten, alles wat ingezult is, *salgama*, *orum*, *n. plur.* bij *Colum.*

Ingezwolgen, v. d. van inzwelgen, *devoratus*, *a*, *m*; *haustus*, *a*, *m*, bij *Tacit.*

Ingierig, bijv. n. en bijw. *avarissimus*, *sordidissimus*, *a*, *m*; bijw. *avarissime*, *sordidissime*, *adverbia.*

Ingieten, b. w. *infundo*, *udi*, *usum*, *undere*, *defundere*, *suffundere*, *invergere*, *ingerere*, bij *Colum.* Van hier: ingieting, v. *infusio*, *onis*, *f.* *infusus*, *us*, *m.* beide bij *Plin.*

Ingijpen, b. w. een zeemanswoord, *contraho*, *axi*, *actum*, *ahere.* B. v. de zeilen ingijpen, *contrahere vela.*

Inglijden, o. w. *illabor*, *apsus sum*, *labi*, bij *Cicero*; *inserpo*, *serpsi*, *serptum*, *serpere*, bij *Statius*. Van hier: inglijding,

Digitized by Google

ding, v. *illapſus, us, m.* bij *Colum.*

Inglippen en inglipping, hetzelfde als de voorgaande.

Ingloed, m. *vehemens ardor, tis, oris, m.* Van in, dat den zin verſterkt, en gloed.

Ingoed, bijv. n. en bijw. zoo veel als doorgoed, zeer goed.

Ingolpen ook ingulpen, b. w. *ingurgito, avi, atum, are.*

Ingooijen, b. w. *injicio, eci, ectum, icere; interjicere,* bij *Colum.* Ook beduidt ingooijen, door inſmijten breken: b. v. zij hebben de venſters ingegooid, *fenestras jaciendo ruperunt.*

Ingorden, b. w. *ſubſtringo, inxi, ictum, ingere,* bij *Quintilian.* Ingegord, v. d. *ſubſtrictus, a, m.*

Ingraven, b. w. *infodio, edi, oſſum, odere,* bij *Catull.* Van hier: ingraving, v. *infoſſio, onis, f.*

Ingreep, v. *injuſta poſſeſſio, uſurpatio, onis, f.*

Ingriffelen en ingriffen, zie Inenten.

Ingrijpen, o. w. *capio, epi, aptum, ere; prehendo, di, ſum, ere.* B. v. de kammen van het rad grijpen niet goed in, *dentes rotae non bene capiunt vel prehendunt vel mordent.*

Ingroeijen, o. w. *inoleſco, evi, etum, escere.* Door groeijen onder elkander vereenigd worden, *coalesco, alui, alescere.*

Ingroen, bijv. n. en bijw. *viridiſſimus, a, m; viridiſſime, adv.*

Ingroeven, b. w. *inſulpo, ulpſi, ulptum, ulpere; ſtrio, avi, atum, are.*

Inhaken, b. w. *unco affigere aliquid;* ook zegt *Scheller; infibulo, avi, atum, are.* Met de nagels, *unguibus inhaerescere, tenere vel implicari.*

Inhakken, b. w. *incido, idi, iſum. idere.*

Inhalen, b. w. door halen indragen, *importo, avi, atum, are; infero, tuli, latum, ferre.* Naar zich halen, *referre et reducere.* B. v. haal uwe handen in, *refer manus tuas.* Intrekken, *contrahere vel ſubſtringere.* Voor inzuigen, *ſpiritu introducere.* B. v. hij heeft het door den adem ingehaald, *ſpiritu illud introduxit.* Voor vergaderen, *colligo, egi, ectum, igere.* B. v. geld inhalen, *colligere pecuniam.* Over zich brengen: b. v. *Hooft* zegt: voraten uitſtooten, is oorlog inhalen, *principum effectio bellum parit.* Plegtig verwelkommen, *ſolenniter vel curatiſſime recipere,* bij *Salluſt.* Inwinnen, b. v. ik zal die ſchade wel inhalen, *damnum illud reſarciam.* In ſnelheid overtreffen, *aſſequor, cutus ſum, ſequi,* bij *Livius; celeritate ſuperare.* Inhalen, is ook ſchraapzuchtig zijn, *rapere, corripere, corradere, iuhio, avi, atum, are.* Het deelw. inhalend en het bijv. n. inhalig, wordt ook in dien zin gebruikt, *inhians, antis, omn. g. hiulcus, a, m,* bij *Plautus; avarus, a, m.* zoo ook inhaligheid, *avaritia, ae, f. rapacitas, atis, f.* Van hier: inhaling, v. *importatio, illatio, relatio, contractio, ſubſtrictio, introductio ſpiritus, collecta, ae, ſolennis receptio, reparatio damni.*

Inham, m. *ſinus, us, m.* bij *Cicero; euryamen, inis, n.* bij *Ovid. curvatura portus,* bij *Vitruvius.*

Inhandelen, b. w. *parare pretio, emo, emi, emtum, emere.* Ook door verruiling verkrijgen, *permutatione adipisci.*

Inhangen, b. w. ook o. *inhaereo, aeſi, aeſum, aerere, et inhaerescere,* beide bij *Cicero.* Een deur of venſter inhangen: *januam vel fenestram cardinibus injungere.*

Inhebben b. w. *poſſideo, edi, eſſum, idere; obtineo, ui, entum, inere.* Voor bevatten, *continco, ui, entum, inere.* B. v. die woorden hebben veel in, *verba ista multa continent.* Voor beteekenen: wat heeft dit in? *quid hoc ſignificat?* Die boodſchap zal niet veel inhebben, *nuntius hicce non magni ponderis erit.*

Inhechten, b. w. *infigo, ixi, ixum.*

Digitized by Google

xum, igere; pango, panxi, pactum, pangere, bij *Liv.*

Inhcemsch, bijv. n. *patrius, a, m; intestinus, a, m*, bij *Cic. domesticus, et internus, a, m.*

Inheet, bijv. n. en bijw. *ardentissimus, flagrantissimus, calidissimus, a, m;* bijw. *ardentissime, flagrantissime, calidissime, adverbia.*

Inheijen, b. w. *fistuco, avi, atum, are*, bij *Plin. intrudo, usi, usum, udere.*

Inheiligen, b. w. *sacro et consecro, avi, atum, are; initio, avi, atum; are*, bij *Cic.* Van hier: inheiliging, v. *sacratio, consecratio, initiatio, onis, f.*

Inhijschen, b. w. *induco, uxi, uctum, ucere.*

Inhollen, o. w. *in vel irruo, ui, utum, uere, vel ruentem intrare.*

Inhoud, m. *argumentum, i, n.* bij *Cicero.* Dat gene, welk een ruim bevatten kan, *continentia, ae, f.* bij *Macr.* Van hier:

Inhouden, b. w. *servo, avi, atum, are; teneo, enui, entum, enere.* In zijne ligchamelijke ruimte bevatten, *contineo, ui, entum, ere; capio, cepi, captum, capere.* Binnen houden, *retinere.* Bedwingen, *inhibeo, ui, itum, ere; coercere.* Het inhouden als zelfst. *inhibitio, coercitio, onis, f.* bij *Scheller.*

Inhout, o. het meerv. inhouten is meest in gebruik: b. v. de inhouten van een schip, *compages vel costae navis.* Ook zegt men in den gemeenen spreektrant, hij is goed van inhouten, van iemand, die zeer gezond en van ligchaam wel gesteld is, *cui corpus sincerum et bene constitutum est*, bij *Cicero.*

Inhuldigen, b. w. *inauguro, avi, atum, are aliquem; obsequium praestare alicui.* Van hier: inhuldiging, v. *inauguratio, onis, f.*

Inhuren, b. w. iets dat men in huur heeft, voor het vervolg huren, *reconduco, uxi, uctum, ucere*, bij *Ulpian.* Van hier: inhuring, v. *reconductio, onis, f.*

Injagen, b. w. *inigo, egi, actum, igere*, bij *Varro; impello, uli, ulsum, ellere*, bij *Cicero.* Van hier: injaging, v. *impulsio, onis, f. impulsus, us, m.*

Inkankeren, o. w. *invetero, avi, atum, are.* Van hier: inkankering, v. *inveteratio, onis, f.* Ingekankerd, v. d. *inveteratus, a, m.*

Inkarnaat, bijv. n. *colore rubro, qualis est balaustii, vel floris granatorum*, volg. *Scheller.*

Inkeep, v. zoo veel als inkerving, *incisio, onis, f. incisura, ae, f.* bij *Plin. stria, ae, f. striatura, ae, f.* bij *Vitr.*

Inkeer, m. *poenitentia, ae, f.*

Inkeeren, o. w. van den weg af bij iemand ingaan, *diverto, ti, sum, ere; diversor, atus sum, ari, apud aliquem.*

Inkelderen, b. w. *in cella condere, vel reponere.*

Inkepen, b. w. *scrio, avi, atum, are*, bij *Vitr.* Ingekeept, v. d. *striatus, a, m*, bij denz.

Inkerven, b. w. *incido, idi, isum, idere.* Van hier: inkerving, v. *incisio, onis, f. et incisura, as, f.*

Inkhorentje, o. *sciurus, i, m.*

Inkijken, o. w. *inspicio, exi; ectum, icere; inspecto, avi, atum, are; introspicere*, bij *Cic.*

Inkijpen, hetzelfde als inkepen.

Inklampen, b. w. *infibulo, avi, atum, are, vel retinaculis adfigere vel illigare.* Hooft gebruikt het voor bijvoegen, *adjungere, vel inserere.*

Inkleeden, b. w. een plegtig gewaad aantrekken, *habitum solennem induere*, bij *Livius.* Oneigenlijk: bedekken, opsieren, *involvo, olvi, olutum, olvere; orno vel exorno, avi, atum, are.* B. v. de schoonste lesfen in fabelen inkleeden, *praecepta pulcherrima fabulis involvere vel exornare investire.*

Inkleppen, b. w. door kleppen indagen, *campanae sonitu aliquem in jus vocare.* (dere.

Inklimmen, o. w. *inscendo, di, sum*,

Inklinken, b. w. *impello, uli, ulsum, ellere; incutio, ussi, ussum, utere*, bij *Livius; adigo, egi, actum, igere*, bij *Caesar; impingo, egi, actum, ingere*, bij *Livius.* Onz. met ge-

druisch

Digitized by Google

druisch inrijden, wordt ook inklinken genoemd, *magno cum sonitu ineqvitare, vel equo intrare.*

Inkloppen, b. w. *infigo, ixi, ixum, igere*, bij *Cicero*; zoo ook, *intrudere, incutere, adigere, pulsando intrudere*, bij *Scheller*. Ook door kloppen dunner worden, *tundendo minui.*

Inknagen, b. w. *corrodo, osi, sum, odere.* Van hier: inknaging, v. *corrosio, onis, f.*

Inknarsen, o. w. *cum stridore intrare.* Dat de schicht inknarst in het brein, zegt *Vondel, ut sagitta cum stridore cerebrum collidat.*

Inknoopen, b. w. *innecto, exui, exum, ectere; innodo, avi, atum, are*, bij *Ammianus*. Inknoopen is ook in den gemeenen spreekkrant, ernstig aanbevelen of inprenten: b. v. ik heb het hem ter dege ingeknoopt, *alte in animis ejus defixi*, bij *Cicero*; *vel animo illius infixi*, bij *Plin.*

Inkoken, b. en o. w. *incoquo, oxi, octum, oquere aliquid alicui rei.* B. v. brood in water inkoken, *panem aquae incoquere.* Door koken veroorzaken, *coquendo efficere.* B. v. ik heb er die roode kleur ingekookt, *coquendo rubrum istum colorem effeci.* Onz. door koken verminderen, *decoquo, oxi, octum, oquere, vel coquendo minui.* B. v. het water is op de helft ingekookt, *aqua ad dimidium decocta est*; doch hier voor gebruikt men meest verkoken.

Inkomeling, m. *advena, ae, m. peregrinus, a, m*, bij *Cic.*

Inkomen, o. w. *ineo, introeo, ivi, itum, ire; intro, avi, atum, are; advenio, eni, entum, enire; ingredior, essus sum, edi.* Wanneer men van geld spreekt, zegt men ook: er komt niet veel in, *non multum pecuniae redit.* Voor inzeilen, is het: *advenire.* B. v. de schepen komen maar eens in het jaar in, *naves solummodo semel per annum adveniunt.* Ingebragt worden: b. v. die waren mogen niet inkomen, *merces illae importare non licet.* Van hier het declw. inkomende: b. v. inkomende en uitgaande schepen, *naves advenientes et proficiscentes, vel intrantes et exeuntes.* Inkomende en uitgaande regten, *vectigal mercibus importandis vel exportandis impositum.* Ook wordt inkomen zelfstandig gebruikt voor rent, baat, *reditus, us, m.* Van geld, *fetura vel fetus pecuniae*, bij *Gellius*; *quaestus, us, m. vectigal, alis*, bij *Scheller*; *proventus, us, m.* bij *Plinius.*

Inkomst, v. *introitus, us, m. adventus, us, m. ingressio, onis, f. ingressus, us, m.* bij *Cicero.* Ook voor rent, baat, zie op inkomen. Inkomst van landerijen enz. *census, us, m.* bij *Cicero.* Van ambten enz. *fructus, us, m. in Digestis.*

Inkoop, m. *emtio, onis, f.* bij *Cic.*

Inkoopen, b. w. *emo, emi, emtum, emere.* Door geld huwoning en kost verwerven, is ook inkoopen, *cibum domicilium que pretio quodam emere, vel sibi comparare.* Van hier: inkooper, m. *emtor, oris, m.*

Inkorten, b. w. *contraho, axi, actum, ahere.* B. v. kort het touw in, *contrahe funem, breviare, curtare, decurtare*, bij *Cicero.* Beteugelen, *compesco, cui, citum, escere; coercere, retinere.* Betalen: b. v. eene schuld allengs inkorten, *paulatim debitum solvere.* Verminderen: b. v. iemands geza; inkorten, *diminuere auctoritatem alicujus.* Ook onz. dat kort in, *hoc diminuitur.* Van hier inkorting, v. *contractio, onis, f. brevitio, onis, f.* bij *Scheller*; *coercitio, onis, f. diminutio, onis, f.*

Inkorven, b. w. in eenen korf doen, *in corbe, cista, calatho, canistro, cophino, vel sirpea condere vel reponere.* Onregtmatig gebruikt men het woord, voor de maag te vullen en wel op eene onbeschoofde wijze, *in ventrem immittere vel devorare*, bij *Kilianen.*

Inkostelijk, zoo veel als zeer kostelijk

Digitized by Google

Inkoud', zoo veel als zeer koud, ſtreng of fijn koud.

Inkramen, b. w. *merces reponere*, bij *Scheller*.

Inkrijgen, o. w. *in ſe recipere*; ook *haurire*. B. v. het ſchip krijgt water in, *navis aquam haurit, vel bibit, vel aqua ſe implet*. Ook voor ontvangen, *accipio, epi, eptum, ipere*. B. v. ik heb veel geld ingekregen, *magnam vel multam pecuniam accepi*.

Inkrimpen, b. en o. w. *contraho, axi, actum, ahere*. Zoo veel als door krimpen digter maken: b. v. ik heb het laken ingekrompen, *pannum contraxi*. Het verſpreidde vereenigen, *diſperſum colligere*. Van hier: inkrimping, v. *contractio, onis, f.* bij *Plin*.

Inkroppen, b. w. eigenlijk, in den krop induwen, *in ingluviem immittere aliquid*. Doch het word: meest figuurlijk gebruikt: b. v. haat of toorn inkroppen, *concoquere odium vel iram*; ook *devoro, avi, atum, are*.

Inkruipen, o. w. *irrepo, epſi, eptum, epere*. Voor ongemerkt toenemen, *ſuccresco, evi, etum, escere*.

Inkt, m. *atramentum, i, n.* bij *Cicero*. Zamenſtell. inktkoker en inktpot, *atramentarium, ii, n*. Inktvlak, *macula atramenti*, bij *Scheller*. Inktvlesch, *lagena vel ampulla atramento ſervando inſerviens*.

Inkuilen, b. w. *in foveam immittere, vel condere in foveâ*.

Inkuipen, b. w. *in dolio aliquid condere*.

Inkwakken, b. w. *magna vi illido, iſi, iſum, idere*.

Inkwartieren, b. w. *collocare milites*, bij *Cicero, apud aliquem; in loco, in hybernis, habitationem alicui adſignare*. Van hier: inkwartiering, v. *collocatio militum apud aliquem, in hybernis, in loco*.

Inlaag, v. van geld, *pecunia poſita vel quae ponitur*. Ook noemt men eenen ingeſlotenen brief, eene inlaag, *literae incluſae vel inſertae*.

Inladen, b. w. *onus impono, oſui, itum, onere*. Van hier: inlading, v. *impoſitio oneris*.

Inlander, m. *domeſticus, vernaculus, indigena, ae, m. patrius, ſcil. vir vel homo*, bij *Cicero*: Van hier: inlandsch, *domeſticus, a, m; vernaculus, a, m; patrius, a, m*. Van oorlog ſprekende is het ook: *internus, a, m*.

Inlappen, b. w. *inſero, ui, ertum, erere; interjicio, eci, ectum, icere*. Voor inzwelgen, *deglutire, ingurgitare*, en *degulo, avi, atum, are*, bij *Plautus*.

Inlasſchen, b. w. *interjicio, eci, ectum, icere; intertexo, ui, extum, exere*. Van hier: inlaſſching, v. *interjectus, us, m.* bij *Cicero; interjectio, onis, f.* bij *Quint*.

Inlaten, b. w. *immitto, iſi, iſſum, ittere; intromittere*. Voor achter laten, *relinquo, iqui, ictum, inquere*. B. v. hij dronk den wijn uit, dien ik er ingelaten had, *vinum, quod reliquum feceram vel reliqueram, ebibebat*. Voor invoegen, *injungo, unxi, unctum, ungere*. Zich met iemand inlaten, *colloqui cum aliquo*. Zich in eene zaak inlaten, *deſcendere in rem*, bij *Scheller*; *committere ſe in rem*. Zich al te diep inlaten, *nimis longe progredi*.

Inlaveren, b. w. *curſum identidem mutando portum vel locum intrare*. B. v. ik ben de haven ingelaveerd, *curſum identidem mutans portum intravi*.

Inleg, zoo veel als inlaag.

Inlegering, v. *collocatio militum apud aliquem vel in urbe aliquâ*, volgends *Scheller*.

Inleggen, b. w. *impono, ſui, ſitum, nere*. Voor inmaken, *condio, ivi, itum, ire*. Voor inlijmen, *ope glutinis inſerere*. Enger maken, *arcto, avi, atum, are; contrahere, arctiorem reddere*; b. v. *veſtem*. Koopwaren inleggen, *colligere vel reponere merces*. Te zamen brengen, *confero tuli, collatum, conferre*. B. v. hoe veel moeten wij inleggen? *quantum nobis con-*

Digitized by Google

conferendum est? Voor behalen: b. v. eer of ſchande, *decus vel dedecus conſequi, comparare auferre*, bij *Scheller*. Tegen iemand inleggen, *ſe opponere alicui*. Van hier: inlegging, *impoſitio, conditus, us, arctatio, contractio, collectio, collatio*. Inlegſel, o. *opus caelatum vel teſſellatum*; in dezen laatſten zin zoude men voor inleggen, *teſſello, avi, atum, are*, kunnen gebruiken, wanneer de inlegging met kleine vierkante ſtukjes geſchiedt. Inleggen in eene loterij, is: *committere pecuniam ſorti*.

Inleiden, b. w. *introduco, xi, ctum, cere*, bij *Cicero*; *intromitto, iſi, iſſum, ittere*, bij denzelfden; *induco, xi, ctum, cere*, bij *Tert*. Vandhier: inleiding, v. *introductio, onis, f.* bij *Cicero*. Ook voor begin, *initium, ii, n. principium, ii, n.* Ook het onderrigt in eene zaak, *inſtitutio ad rem, vel iſagoge*, bij *Scheller*.

Inlekken, b. w. *inſtillo, avi, atum, are*. (als zeer leelijk.

Inleelijk, bijv. n. en bijw. zoo veel

Inleveren, b. w. *exhibeo, ui, itum, ere; tradere, reddere, dedere*. Van hier: inleveraar, m. *exhibitor, oris, m.* en inlevering, v. *exhibitio, onis, f. traditio, redditio, deditio*.

Inlezen, b. w. *colligo, egi, ectum, igere*. Van hier: inlezing, v. *collectio, onis, f.*

Inlichten, o. en b. w. met zijn licht in eene plaats dringen, *lumine ſuo in aliquem locum penetrare*. Bedr. voor opheldering geven, *collustro et illustro, avi, atum, are*, bij *Varro*; *illumino, avi, atum, are*, bij *Cicero*. Van hier: inlichting, v. *illustratio, onis, f.*

Inliggen, o. w. *incubo, avi, et ubui, itum, bare*, bij *Plaut. incubito, avi, atum, are, Plin.*

Inlijmen, b. w. *ope glutinis inſero, erui, ertum, erere*.

Inlijsten, b. w. *pluteo inſerere* of *margini inſerere. Pluteus* wordt in dezen zin bij *Ulpian.* gebruikt: welk woord volgens het woordenboek van *Ruhnkenius*, alles beteekent, dat van hout of iets anders gemaakt is, om iets te dekken of daar tegen te leunen. Fig. wordt inlijsten ook genomen, voor op eene lijst opſchrijven, *albo vel catalogo inſcribere*.

Inlijven, b. w. eigenlijk, *corpori alicui aliquid inſerere, concorporo, avi, atum, are*, bij *Plinius*. Van hier: inlijving, *inſertio, onis, f.* Ingelijfd, v. d. *concorporatus, a, m; inſertus, a, m*.

Inlogen, b. w. in Friesland zoo veel als opſtapelen, *cumulo, avi, atum, are; in cumulos componere*. B. v. turf, *componere cespites in cumulos*.

Inlokken, b. w. *illicio, exi, ectum, icere*. Van hier: inlokking, *illectatio vel inlectatio, onis, f.* bij *Gellius*; *in vel illectus, us, m.* bij *Plaut*.

Inlooden, o. w. een ſcheepswoord, door middel van het dieplood binnenzeilen, *ope bolidis intrare*.

Inloodien, b. w. *navem in portum conducere*.

Inloogen, b. w. *lixivia oblino, evi, itum, inere*, of volgens *Scheller*, *ponere in lixivio, lixivo, vel lixivia, vel imponere in lixivo, vel lixivium, in lixivia vel lixiviam*. Van hier: inlooging, v. *impoſitio vel poſitio in lixivia vel lixiviam*.

Inloop, m. *incurſus, us, m. introitus, ingreſſus*.

Inloopen, b. en o. w. bedr. iemand inloopen, *curſu aliquem adſequi*; onz. *incurro, curri, curſum, currere; intro, avi, atum, are; ingredior, eſſus ſum, edi*, Inloopen, is bij de drukkers ook een zetterswoord: b. v. dat ſchrift loopt in, *ſcriptura iſta imprimendo contrahitur, vel minus loci occupat*.

Inloſen, b. w. door loſgeld in zijn bezit brengen, *redimo, emi, emtum, imere*. Van hier: inloſſing, o. *redemtio, onis, f.*

Inluiden, b. w. *campanae vel campanarum ſono ſignificare vel indicare aliquam rem*. B. v. de kermis inluiden, *nundinarum initium campanae ſono indicare*. Door gelui inroepen, *cam-*

panae sono citare vel in jus vocare aliquem. Ook voor bedriegen, *fallo, fefelli, falsum, fallere, decipio, epi, eptum, ipere.* Mij dunkt echter dat de groote *Weiland*, de nitdrukking van *Hooft* in zijnen *Tacitus*, niet wel gevat heeft, dewijl inluiden hier niet de beteekenis heeft van bedriegen maar verlokken, de woorden zijn: daarna *Antonius* door het Tarentijnsch en Brunduijns verdragen en met huwelijk zijner zuster ingeluidt, enz. *post, Antonium Tarentino Brundusinoque foedere et nuptii sororis illectum*, & volgens welken zin, inluiden, hier is: *illicio, exi, ectum, icere.* Van hier: inluiding, v. *campanae sono significatio alicujus rei.*

Inluisteren, b. w. *insusurro, avi, atum, are, in aurem, suggero, essi, estum, erere aliquid alicui*, bij *Cicero*; *garrire alicui in aurem*, bij *Mart.*

Inmanen, b. w. *flagitare aliquid ab aliquo; exigo, egi, actum, igere aliquid ab aliquo.* Van hier: inmaner, m. *flagitator, oris, m. exactor, oris, m.* Inmaning, v. *flagitatio, onis, f. exactio, onis, f.*

Inmelken, b. w. *inmulgeo, mulxi vel mulsi, mulctum, mulgere*, bij *Plin.*

Inmengen, b. w. *immisceo, miscui, mistum vel mixtum, miscere, aliquid alicui rei; admiscere.* Zich ergens inmengen, *admiscere se alicui*, bij *Terent.* Van hier: inmenging, v. *admixtio, onis, f.* bij *Scheller.* Inmengsel, *mixtura, ae, f.*

Inmennen, b. w. b. v. eenen wagen, *aurigando curram inducere in aliquem locum.*

Inmeten, b. w. *ad mensuram infundere*, bij *Scheller.* Ook onder het meten verminderen, *metiendo minuere.* Ook verminderd worden: b. v. dat laken meet in, *pannus iste metiendo minuitur.*

Inmetselen, b. w. *ope calcis et laterum inserere aliquid.*

Inmiddels, bijw. van tijd, *interim, interea*, bij *Cicero*; *interibi*, bij *Gellius, adv.*

Inmijnen, b. w. *publice vel sub hasta aliquid emere.*

Inmonden, b. w. *extrema rerum sibi invicem inserere.*

Innaaijen, b. w. *insuo, sui, sutum, suere.* Van hier: innaaijer, m. *insutor, oris, m.* * Innaaijing, v. *insutio, onis, f.* * Door naaijen insluiten of verbergen, *suendo absconder.* Door naaijen enger maken, *suendo arctare.* B. v. ik zal mijne mouwen wat innaaijen, *manicas meas suendo contraham vel quodammodo arctiore reddam.* Hij had zijn geld in zijne kleederen genaaid, *pecuniam suum vestibus insuerat*, bij *Livius.*

Innagelen, b. w. *clavis infigo, ixi, ixum, igere aliquid, vel inserere aliquid alicui rei.*

Innemen, b. w. door opnemen inbrengen of bergen, *conde, idi, itum, ere* B. v. het regent, neem alles in! *pluit, omnia conde!* Voor intrekken, *contraho, axi, actum, ahere.* B. v. het dondert, neem de zeilen in! *tonat, contrahe vela!* Voor in huis nemen, *recipio; epi, eptum, ipere.* In zich nemen, *sumo, sumsi, sumtum, sumere; utor, usus sum, uti.* B. v. ik kan dien bitteren drank niet innemen, *potione ista amara uti non possum.* Fig. goeden raad innemen, *bono uti consilio.* Met geweld innemen, ook zonder geweld, *expugnare; capio, cepi, captum, capere; occupo, avi, atum, are; potior, potitus sum, potiri*; b. v. *urbem, vel urbe*, bij het laatste. *Hooft* bezigt innemen, voor verstaan, *intelligo, exi, ectum, igere; percipio, epi, eptum, ipere.* B. v. hij neemt mijne meening zeer wel in, *opinionem meam plane intelligit vel percipit.* Voor genegenheden winnen, *demereri aliquem, amicitiam alicujus consequi*; bij *Cicero*; *comparare, conciliare*, bij denzelfd. *fartum facere affectibus alicujus*, bij *Seneca.* Van hier: innemend, voor bevallig, zie dat woord.

Digitized by Google

woord. *Innemer*, m. *expugnator, oris, m.* Inneming, v. *expugnatio, onis, f. occupatio, onis, f. usus, us, m.* Ook door een werkwoord: b. v. ter inneming der geneesmiddelen, *ad sumenda medicamenta, vel ad utendum medicamentis.* Ter inneming der ſtad, *ad urbem capiendam vel occupandam vel expugnandam.* Door inneming der gemoederen, *animis capiendis.* Door inneming der vreemdelingen, *peregrinis excipiendis.*

Innen, b. w. zoo veel als invorderen, *exigo, egi, actum, igere.* De ſchulden innen, *debita conſectari vel exigere nomina*, beide bij *Cicero.* Van hier, inning, *exactio, onis, f.*

Innerlijk, bijv. n. en bijw. *internus, a, m.* B. v. hitte, *calor internus*; bijw. *intra, intrinſecus et intus, adverbia.*

Innestelen, b. w. *nidum facere, ponere, conſtruere, fingere alicubi, nidifico, avi, atum, are; nidulor, atus ſum, ari*; Van menſchen zegt men: *ſedem ponere vel collocare, ponere, figere, conſidere*; Ook kan men op eene lage wijs ſprekende de eerſte woorden gebruiken. Ook zegt men: hij heeft er zich heimelijk ingenesteld, *clam ſe ingeſſit.* Van hier: innesteling, v. *nidificatio, onis, f. nidulatio*; doch zoo deze niet voorkomen, *conſtructio nidi*, zegt *Schell.* Voor menſchen, *collocatio ſedis.* Tuſſchen iets innestelen, is bij *Plin. internidifico, avi, atum, are.*

Innig, bijv. n. en bijw. zoo veel als inwendig, *intimus, a, m.* B. v. innige vriendſchap, *amicitia intima.* Innige blijdſchap, *gaudium intimum.* Meest gebruikt men het om eenen hoogen graad van inwendig gevoel aan te duiden, *ſincerus, a, m; verus, a, m; vehemens, ardens, entis, omn. g.* B. v. hij is een innig Christen, *verus Chriſtianus eſt, vel ſincere Chriſti praeceptis addictus eſt.* Ik heb vele achting voor innige godsvrucht, *ſinceram pietatem magni aeſtimo.* Een innig gebed, *preces ardentes*; bijw. *intimè, penitus, vere, ſincere, vehementer, ardenter, adv.* inniglijk is hetzelfde. Van hier ook innigheid, v. *ſinceritas, tatis, veritas, vehementia, ae, f. ardor, oris, m.* Met innigheid, is het zelfde als het bijwoord innig en inniglijk.

Inoogſten, b. w. *colligo, egi, ectum, igere.* Vruchten in den oogst inzamelen, *colligere fruges.* Fig. in eene groote maat verkrijgen: b. v. lof, *auferre laudem*; ook *conſequi, colligere.* B. v. ſchande voor lof inoogſten, *pro decore dedecus conſequi.* Van hier: inoogſting, v. *collectio, onis, f.* Ook met een *verbum* b. v. naar de inoogſting der vruchten, *frugibus collectis, Schell.*

Inpakken, b. w. *illigo, avi, atum, are*; *colligare res, farcinas.* Bij een leger, *colligere vaſa*, bij *Caeſar*; ook *convaſare res*, bij *Scheller.* In eenen kast, *imponere in arcam vel injicere in arcam.* Van hier: inpakking, v. *impoſitio, onis, f. injectio, collectio*; ook *collectio farcinarum vel vaſorum.*

Inpalmen, b. w. *paulatim manu vel palma ad ſe trahere.* Fig. eene ſchuld inpalmen, *paulatim credita recipere.* Het meeste deel van het bewind inpalmen, *maximam imperii vim vel auctoritatem ſibi vindicare, vel paulatim vindicare.*

Inpaſſen, b. w. *menſura aliquid alicui rei aptare, vel inſerere*; ook onz. *congruo, ui, uere, apte inſeri.* B. v. dit paste er eertijds in, *hoc olim congruebat, conveniebat, vel apte inſerebatur.*

Inpekelen, b. w. *muria, ſalſilagine vel ſalſugine condire.*

Inpeperen, b. w. *piperi condire vel piperi infundere.* In den gemeenen ſpreektrant zegt men: iemand iets inpeperen, voor iets ten duurſte, betaald zetten: b. v. ik zal hem dit inpeperen, *hoc illi magno ſtabit pretio*, bij *Hor. vel plurimo hoc illi vendam.*

Inperſen, b. w. *imprimo, eſſi, eſſum, imere*; ook *premendo inſerere.*

In-

Inpijpen, b. w. zoo veel als pijpend inblazen, *sibilans insto, avi, atum, are.* Doch het wordt meest fig. gebruikt, voor wijs maken: b. v. iemand iets inpijpen, *persuadere aliquid alicui.* Bij de *Brune*, men zal niemand licht inpijpen, enz. *nemini facile persuadebitur.*

Inpisſen, o. w. *inmejo, minxi, mictum, mejere cum dativo*, bij *Perſius.*

Inplaatſen, b. w. *impono, oſui, oſitum, onere.* Van hier: inplaatſing, v. *impoſitio, onis, f.*

Inplanten, b. w. *immitto, iſi, iſſum, ittere, ponere*, bij *Scheller*; *infero, ſevi, ſitum, ſerere et interſerere, ingigno, genui, genitum, gignere*, bij *Cicero.* Iemand iets in het gemoed inplanten, *inſerere vel infigere aliquid animo alicujus.*; ook zegt men: *ingenero, avi, atum, are.* Men gebruikt inplanten ook voor inſlaan: b. v. ik zal er eenen ſpijker inplanten, *clavum infigam.* Verl. d. ingeplant, *ingeneratus, inſitus, innatus, immiſſus, infixus, a, m.* Van hier: inplanting, v. *immiſſio, onis, f. inſitio, infixio.*

Inplengen, b. w. *infunde, udi, uſum, undere, ingero, eſſe, estum, erere.*

Inploegen, b. w. *inaro, avi, atum, are.* Van hier: inploeging, v. *inaratio, onis, f.*

Inplukken, b. w. zoo veel als trekkend inhalen, *contraho, axi, actum, ahere.*

Inpompen, b. w. *antliae ope infundere*, volg. *Scheller.*

Inpoten, zie *Inplanten.*

Inpraten, b. w. *loquendo perſuadere.*

Inprangen, b. w. *inſtringo, inxi, ictum, ingere.* Van hier: inpranging, v. *inſtrictus, us, m.* bij *Scheller.*

Inpreken, b. w. *feriis verbis infigere aliquid animo alicujus, inculcare, ſaepius ingerere.*

Inprenten, b. w. *imprimo, eſſi, eſſum, imere*, bij *Cic. inſinuare.* Van hier: inprenting, v. *impreſſio, onis, f. inſinuatio, onis, f.* beide bij *Cicero.*

Inpreſſen, b. w. *vi indere vel imprimere.* Met alle kracht inbrengen: b. v. ik moet hem dien drank inpreſſen, *vi illum cogere debeo, ut potione ista utatur, vel potio ista vi illi intruderida est.*

Inprikken, b. w. *impungo, ere.* B. v. een gat inprikken, *aperturam facere pungendo.*

Inproppen, b. w. *inſerere, immittere, imponere*; ook *inculco, avi, atum, are.* Van hier: inprepping, v. *inculcatio, onis, f.*

Inpuilen, o. w. het tegendeel van uitpuilen, *decido, idi, idere.* inpuilende oogen, *oculi cavi.*

Inputten, b. w. *inhaurio, auſi, auctum, aurire.* Van hier: inputting, v. *inhaustio, onis, f.*

Inregenen, o. w. *impluo, ui, utum, uere*, bij *Colum.*

Inrekenen, b. w. door ſommige ſchrijvers wordt het gebruikt in den zin van toeſellen, *adnumero, avi, atum, are.* In dezen zin, zegt de geleerde *Weiland*, is het verouderd: thans gebruikt men het meest, voor, onder de asch verbergen, *cineri ſupponere.* B. v. ik heb het vuur al inregekend, *ignem cineri jam ſuppoſui.*

Inrennen, b. en o. w. *curſu citato adſequi aliquem.* Voor iemand inrennen: enz. eene ſtad inrennen, *curſu citato urbem intrare.*

Inrid, m. *inequitatio, onis, f. invectio, onis, f. ingreſſus in equo*, volg. *Schelier.*

Inrigten, b. w. *inſtituo, ui, utum, uere*; *conſtituere, compono, oſui, oſitum, onere*; *inſtruo, uxi, uctum, uere.* Zich naar iets inrigten, *parare ſe ad aliquam rem*; ook *accommodare.* B. v. ik zal mij naar uwe leſſen inrigten, *accommodabo me ad praecepta tua, vel ſequar praecepta tua.* Van hier: inrigting, v. *inſtitutio, onis, f. conſtitutio.* Naar iets, *accommodatio rei ad &c.* bij *Scheller.* Voor geſteldheid of toeſtand, *conditio, onis, f. ſtatus, us, m. ratio, onis, f. ordo, inis, m.* Voor gewoonte, *inſtitutum,*

Digitized by Google

i, n. consuetudo, inis, f. mos, oris, m.

Inrijden, b. en o. w. *equitando aliquem adsequi*, is iemand inrijden. Door rijden doen inbuigen, *equitando curvare.* Onz. rijdend inkomen, *equo vel curru intro, avi, atum, are.*

Inrijgen, b. w. in eene rij vereenigen. *in unam seriem redigere.* Koralen inrijgen, *coralia filo inserere.* Ook is het met een rijgsnoer intrekken, *fascia contrahere vel arctare,*

Inrijten, b. en o. w. *inscindo, idi, issum, indere*; onz. *scindi, passivum.* B. v. het zeil rijt in, *velum scinditur.*

Inroeijen, b. en o. w. *remigando intro, avi, atum, are, ingredi, invehi.* Bedr. is het zoo veel als met roeijen inhalen, *remigando assequi.*

Inroepen, b. w. *introveco, avi, atum, are.* Fig. voor veroorzaken, *produco, uxi, uctum, ucere.* De dorheid der woestijnen roept den honger in, *aviditas desertorum famem producit.* Voor openlijk judgen, *publice citare vel in jus vocare.* Door een geroep den aanvang van iets te kennen geven: b. v. de kermis inroepen, *nundinarum initium per praeconem publicum indicare.* Van hier: inroeper, m. *introvocator, oris, m. citator, oris, m. praeco, onis, m.* Inroeping, v. *introvocatio, onis, f. citatio vel vocatio in jus, praeconium, ii, n.* bij *Cicero.*

Inroeren, b. w. *admiscere, immiscere, permiscere, vel admixtione, immixtione, permixtione inserere.* Van hier: inroering, v. *admixtio, onis, f. permixtio et immixtio.* Inroerfel, o. *admixtura, ae, f. immixtura, permixtura.*

Inroesten, o. w. *aerugine vel ferrugine corrodi.* B. v. de degen is inroest, *gladius ferrugine corrosus est.* Ook wegens den roest klemmen, *aerugine vel ferrugine infixum haerere.* B. v. de spijker is er ingeroest, *clavus aerugine vel ferrugine infixus haeret.* Ook voor verroesten, *aeruginem vel ferruginem ducere.*

Inrollen, b. w. *involvo, olvi, olutum, olvere, obvolvere*, bij *Cicero* en *Horatius.* Voor te zamen rollen: b. v. rol dat papier in, *convolve chartam istam.* Door rollen dunner maken, *volvendo attenuare.* B. v. rol dat pak in, *farcinam istam volvendo attenua*; ook *farcinam istam arctius convolve.* Rollend inbrengen, *volvendo inferre.* Van zelf inrollen, *sua sponte involvere vel involvi.*

Inrond, o. *circulus internus.*

Inrooken, b. w. *infumo, avi, atum, are*, bij *Plin.*

Inroosten, b. w. *infrigo, ixi, ictum, igere*, bij *Plin.*

Inrosfen, o. w. *citato cursu invehi vel inequito, avi, atum, are.*

Inruilen, b. w. *permuto, avi, atum, are*; *permutatione ascipere, compotem fieri.*

Inruimen, b. w. *evacuo, avi, atum, are*; *evacuando dedo, dedidi, deditum, dedere, cum acc. rei et dat. pers. Vondel* gebruikt het voor toelaten, *indulgeo, alsi, ltum, ulgere.* Van hier: inruiming, v. *evacuatio, onis, f. deditio, onis, f. indulgentia, ae, f.*

Inrukken, o. w. *irrumpo, upi, uptum, umpere*; *irruo, ui, uere*, beide bij *Cicero*; *invado, asi, asum, adere*; *irruptionem facere.* Van hier: inrukking, v. *irruptio, onis, f.*

Insbrug of Inspruk, eene stad in Duitschland, *Oenopontium, ii, n. Oenopons, ontis, m. Pons Oeni.*

Inschellen, b. w. *tintinnabuli sono aliquem vocare.*

Inschenken, b. w. *infundo, udi, usum, undere.* Een glas inschenken, *temperare poculum, implere poculum potu*, volgens *Scheller.* Van hier: inschenking, v. *infusio, onis, f. temperatio poculi, expletio poculi*, bij denzelfden; *infusus, us, m.* bij *Plinius.*

Inscheepen, b. w. *navi impono, osui, ositum, onere.* Zich inscheepen,

Digitized by Google

pen, *se in navem conferre; conscendere navem.* Van hier: inscheping, v. *impositio in navem, conscensio in navem.*

Inscheppen, b. w. *inhaurio, ausi, austum, aurire;* of zoo men dit niet vindt, *haustu infundere.*

Inscheppen, b. w. door de natuur ingeven, *ingigno, genui, genitum, gignere.*

Inscherpen, b. w. *inculco, avi, atum, are; diligenter commendare.* Inscherping, v. *diligens commendatio;* ook met een werkwoord: door inscherping der lessen, *praeceptis inculcandis vel diligenter commendandis.*

Inscheuren, b. en o. w. *scindo, idi, issum, indere; inscindere, agere rimam,* bij *Cicero.* Ingescheurd, v. d. *scissus, inscissus, descissus, rimosus, a, m.*

Inschieten, b. en o. w. *injicio, eci, ectum, icere; infero, ui, ertum, erere.* Onder andere dingen inschieten, *interserere, interjicere.* Voor verwielen, *perfringere, diruere tormentis.* B. v. zij hebben den toren ingeschoten, *tormentis turrim diruerunt.* De vijand heeft de stads muren ingeschoten, *hostis oppidi muros tormentis perfregit.* Voor diep ingaan, *penetro, avi, atum, are.* B. v. die balk schiet diep in, *trabs ista alte penetrat.* Voor verliezen, *perdo, didi, ditum, dere.* B. v. het leven inschieten, *perdere vitam.* In het geheugen vallen, *redire in memoriam.* B. v. dit hoorende schoot mij juist in, *mihi hoc audienti in memoriam redibat.*

Inschijnen, o. w. *illuceo, uxi, ucere, lumen vel splendorem immittere.* B. v. de zon schijnt hier in, *sol splendorem suum huc immittit vel splendore suo penetrat.*

Inschikken, b. w. *dispono, sui, situm, ere; accommodo, avi, atum, are; indulgeo, ulsi, ultum, ulgere.* Van hier: inschikking, v. *dispositio, accommodatio, onis, f. indulgentia, ae, f.* Inschikkelijk, bijv. n. *tractabilis, habilis, is, e; commodus, a, m; indulgens, entis, omn. g.*

Inschokken, b. w. *devore, avi, atum, are.*

Inschooijen, o. w. *mendicorum more intrare.*

Inschoon, zoo veel als zeer schoon.

Inschoppen, b. w. *inculco, avi, atum, are; intrudo, usi, usum, udere.* Overdr. bij is in dat ambt ingeschopt, *illegitime munus hocce illi datum est.*

Inschrapen, b. w. *corrado, asi, asum, adere.* B. v. geld, *corradere pecuniam.*

Inschrijven, b. w. *inscribo, ipsi, iptum, ibere; inferre literis aliquem vel nomen alicujus.* Zich laten inschrijven, *se inscribendum curare, vel nomen suum profiteri, vel dare.* Iemand tot den krijgsdienst opschrijven, is: *auctoro, avi, atum, are aliquem.* Van hier: inschrijving, v. *inscriptio, onis, f. consignatio, onis, f,* volg. *Scheller.*

Inschroeven, b. w. *trochleae ope inserere, intorquendo immittere,* volg. *Scheller.* Van hier: inschroeving, v. *immissio rei ope trochleae.*

Inschrokken, zoo veel als inschokken.

Inschudden, b. w. *quatiendo infundere, vel ingerere; incutio, ussi, ussum, utere,* bij *Hor.*

Inschuiven, b. w. *intrudo, usi, usum, udere.*

Inschuld, v. *debitum, i, n. debitio, onis, f.* bij *Cicero; nomen, inis, n. creditum, i, n.* bij *Seneca.* Inschulden maken, *nomina facere,* bij *Cicero.*

Insgelijks, voegw. en bijw, *etiam, conj. itidem, adv. item, adv. similiter, adv.* bij *Cic.*

Inslaan, b. w. *infigo, ixi, ixum, igere; incutio, ussi, ussum, utere, et defigere.* Met eenen slag inbreken, *ictu perrumpere, vel frangere.* Omslaan, omvouwen, *complico, icui, icitum, icare, et complico, avi, atum, are.* Eenen draad inslaan, *injicere, immittere vel inserere filum.* Ombuigen, *inflecto, flexi, flexum, flectere, intus flectere,* bij *Scheller.* Voor naar binnen slaan, *intus penetrare.* B. v. de pokken zijn ingeslagen, *varioli intus penetrayerunt.* Zoo ook van

Digitized by Google

van den blikſem, *fulmen ingruit vel tangit locum aliquem, vel decidit.* Voor verzamelen, *colligo, egi, ectum, igere.* B. v. koopwaren inſlaan, *colligere vel comparare merces.* Voor opzuipen, *ebibo, ibi, ibitum, ibere.* B. v. hij heeft al den wijn ingeſlagen, *omne ebibit vinum.* Eenen weg inſlaan, *calcare, ingredi, inire vel ſequi viam.* Eenen anderen weg inſlaan, *divertere via*, bij *Plin.*

Inſlag, m. de inſlag van koopwaren, *collectio vel comparatio mercium.* Inweeffel, *trama, ae, f. ſubtemen, inis, n.* Den inſlag maken, is ook: *ordiri telam*, bij *Plin.* Voor zoom, *margo, inis, m. & f.* Zamenſtell. inſlagcedel, *chirographum quoddam, quo comparatio mercium permittitur.* Inſlagſpoel, *radius, ſubtemini intexendo ſerviens.*

Inſlapen, o. w. *indormio, ivi, itum, ire*, bij *Horatius*; *obdormiscere.*

Inſlepen, b. w. *induco, uxi, uctum, ucere*; beter zoude het zijn, dunkt mij, om er *vi* bij te voegen.

Inſlikken, b. w. *deglutio, ivi, itum, ire; absorbeo, orpſi, orptum, orbere.*

Inſlingeren, b. w. *injicio, eci, ectum, icere.* Voor opeten, *devoro, avi, atum, are.* B. v. hij ſlingert alles maar in, *omnia modo devorat.*

Inſlippen, o. w. *irrepo, epſi, eptum, epere; clam intro, avi, atum, are.*

Inſlokken, b. w. *devoro, avi, atum, are*; inſlokken, is ook, zich door ouregt iets toeeigenen, *injuste ſibi aliquid vindicare.* Van hier: inſlokking, v. *devoratio, onis, f.* bij *Tert.*

Inſlorpen of inſlurpen, b. w. *ſorbere, absorbere et ſorbillo, avi, atum, are, Ter.* Van hier: inſlorping, v. *ſorbitio, absorbitio, onis, f.* het eerſte bij *Perſius.*

Inſluimeren, o. w. *obdormiscere, et indormio, ivi, itum, ire.*

Inſluipen, o. w. *inſerpere*, bij *Statius*; *obrepto, avi, atum, are*, bij *Plautus*; *obrepere, ſurrepere, irrepere, inreptare, influo, uxi, uxum, uere*, bij *Cicero*; *illabor, apſus ſum, abi*, bij denz.

Inſluiten, b. en o. w. achter een ſlot bewaren, *ſeram immittere, ope ſerae custodire.* Onz. het ſlot ſluit er niet in, *ſera immitti non potest, vel non apta, non idonea est.* In eenen algemeenen zin, *includo, intercludo, concludo, uſi, uſum, udere; circumvenio, eni, entum, enire.* B. v. een leger, eene ſtad, *includere vel circumvenire exercitum, vel oppidum.* Eenen brief, *inſerere epistolam.* Eene ſtad met muren inſluiten, *oppidum muris cingere; circumdare, includere, concludere.* Begrijpen of in zich bevatten, *continere, comprehendere, complecti.* Voor prangen, *comprimo, eſſi, eſſum, imere.* Met eenen heg inſluiten, *ſepio, ivi vel epſi, ſeptum, ſepire.* Van hier: inſluiting, v. *immiſſio, onis, f. inſertio, incluſio, concluſio, comprehenſio, complexio*, volgens *Scheller*; *ſeptio, onis, f. ſepimentum, i, n. compreſſio, onis, f.* bij *Vitr.* Van eene ſtad, *obſidium, ii, n. obſeſſio, onis, f. obſidio, onis, f.*

Inſmakken, b. w. *in vel illido, iſi, iſum, idere; vi injicio, eci, ectum, icere.*

Inſmelten, b. w. *infundo, udi, uſum, undere; conflo, avi, atum, are.* Verliezen, *perdo, didi, ditum, dere.* Voor vereenigen, *confundo, udi, uſum, undere.* Door ſmelten verminderd worden, *minui vel abſumi igne.* Van hier: inſmelting, v. *infuſio, onis, f. conflatio, onis, f. conflatura, ae, f.* bij *Scheller*; *abſumptio igne.*

Inſmeren, b. w. *inungo, unxi, unctum, ungere*, bij *Plinius*; *illino, evi, itum, inere.* Van hier: inſmering, v. *inunctio, onis, f.* bij denz.

Inſmijten, b. w. *injicio, eci, ectum, icere*; ook *pulſando, jaciendo, vel jactu rumpere, vel perfringere.* Van hier: inſmij-

Digitized by Google

ting, v. *infractio, vel ruptio per jactum.* (*atum*; *are.*

Inſnakken, b. w. *ingurgito, avi,*

Inſnappen, o. w. *ſe intro proripio, ui, eptum, ipere*; *celeriter irrepere.*

Inſnijden, b. w. *incido, idi, iſum, idere.* Ergens iets inſnijden, *minutatim concidere et inſerere.* B. v. brood in de ſoep ſnijden, *panem minutatim conciſum in jusculum immittere.* Ook door inſnijding graveren, *inciſione caelare. Hooft* zegt ook eenen dijk inſnijden, *perrumpere aggerem.* Van hier: inſnijding, v. *inciſio, onis, f. inciſura, ae, f. inciſus, us, m.* bij *Plin. inſectura, ae, f.* bij *Sen. immiſtio panis in jusculum ope conciſionis.*

Inſnorren, o. w. met geſnor invliegen, *cum ſtrepitu involare.*

Inſnuiven, b. w. *naribus ducere, inducere, haurire.*

Inſoppen, b. w. *jusculo infingere*; ook *jusculo vel jure condire.*

Inſpannen, b. w. *tendere vel intendere.* B. v. alle krachten inſpannen, *omnes vires intendere.* In eenen kwaden zin, zegt men: met iemand inſpannen, *conſpirare cum aliquo.* Ook is inſpannen, zoo veel als voor den wagen ſpannen, *equos currui jungere.* Hier van inſpanning, v. *intentio, conſpiratio, junctura equorum.*

Inſparen, b. w. *parcendo acquirere.* B. v. ik heb in deze twee jaren nog al wat ingeſpaard, *duobus hisce annis aliquantum pecuniae parcendo acquiſivi.*

Inſpatten, b. w. *inſpergo, erſi, erſum, ergere*; ook onz. *adſpergi.* B. v. het ſpat het geheele huis in, *tota domus adſpergitur.* Ook met geweld indruiſchen, *vi irrumpere vel irruere.* Bij *Hooft*, de ſoldaten ſpatten t' zijnen herbergh in, *milites in diverſorium ejus vi irrumpebant vel irruebant.* Voor inpuilen, *intus vergere.* B. v. het onderſte van den muur ſpat in, *inferior pars muri intus vergit.*

Inſpijkeren, b. w. *clavi vel clavorum ope infigere vel adfigere.*

Inſpinnen, b. w. het eigenlijke woord zonde zijn, *inneo, evi, etum, ere?* doch dit wordt mijns wetens niet gevonden: dus *nendo inſerere, immiscere, implicare.* B. v. als eene rups, *filis ſuis involvi, tegi, vel abdi.* Van hier: inſpinning, v. *implicatio nendo.* Van eene rups, *implicatio vel involutio eruca fui in ſuis filis.*

Inſpitten, b. w. *infodio, odi, oſſum, odere*, bij *Catull. fodiendo penetrare*; ook *fodiendo inſerere.*

Inſpoegen, o. w. *inſpuo, ui, utum, uere*, bij *Plin.*

Inſpoelen, b. en o. w. *illuo, lui, lutum, luere*; *fluctuando advenire vel intrare.* B. v. wij zijn de haven ingeſpoeld, *fluctuando portum intravimus vel venimus in portum.*

Inſpraak, zie Ingeving; ook wordt het voor tegenſpraak gebezigd, *interceſſio, interpellatio, obloquutio, onis, f.*

Inſpreken, b. w. b. v. moed, *animum verbis addere, confirmare verbis aliquem, vel animum alicujus.* Voor tegenſpreken, *obloquor, utus ſum, oqui.*

Inſprengen, b. w. *adſpergere, conſpergere vel inſpergere.* B. v. vleesch met zout inſprengen, *carnem ſale adſpergere.* Het linnen met water inſprengen, *linteа aqua conſpergere.* Van hier: inſprenging, *adſperſio, conſperſio, inſperſio, onis, f.*

Inſpringen, o. w. *inſilio, ui, ei ii, ultum, ilire*; *inſulto, avi, atum, are*, bij *Virg.* Ook door ſpringen breken, *ſaliendo perfringere vel frangere.*

Inſpugen, zie Inſpoegen.

Inſtaan, o. w. *ſtare in aliquo loco vel inſtere.* Borg zijn, *praeſtare rem*, volg. *Scheller.*

Inſtallig, bijv. n. en bijw. zoo veel als van eenen ſlechten naam, *infamis, is, e*; *famoſus, a, m*; *dehonestatus, a, m*; bijw. *famoſe, adv.*

Inſtampen, b. w. voor fijn maken, *contero, trivi, tritum, tererе.* Door ſtampen inſtooten, *instudo, uſi, uſum, udere? fiſtuco,*

Digitized by Google

co, avi; atum, are, bij *Plin. profubigo, egi, actum, igere*, bij *Virg.* Met moeite inprenten, *inculco, avi, atum, are.* Door ſtampen in eene engere ruimte brengen, *contrudo, uſi, uſum, udere.* Van hier: inſtamping, v. *contritio, intruſio, fiſtucatio, inculcatio, contruſio, onis, f.*

Inſtappen, b. en o. w. met ſtappen inhalen, *greſſu aliquem adſequi*; onz. *ingredior, eſſus ſum, edi*, bij *Cicero.* B. v. in huis ſtappen, *domum ingredi.*

Inſteigeren, o. w. *ſe in altum tollendo intrare.* B. v. het paard ſteigerde ter poort in, *equus in altum ſe tollens portam intrabat.*

Inſteken, b. w. *indere, inſerere, immittere, injicere.* Voor verbergen, *condo, didi, ditum, dere.* B. v. in den zak, *in crumenam*; ook *abdere.* B. v. hij heeft er den degen tot het gevest toe ingeſtoken, *capulo tenus abdidit enſem.* Oneig. zich in eene zaak inſteken, *intrudere ſe alicui rei*, bij *Cicero.* Inluisteren, *ſuggerere aliquid alicui.* Bevatten, *contineo, ui, entum, ere.* Er ſteekt niets geestigs in, *nihil leporis continet.* Achterblijven, *haereo, aeſi, aeſum, acrere.* B. v. de taal was blijven inſteken, bij *Hoogvliet, haeſerat ore ſonus*, bij *Ovid.* Van hier: inſteking, *immiſſio, onis, f. injectio.*

Inſtellen, b. w. *impono, oſui, oſitum, onere, vel interponere*, bij *Cicero*; *inſtituo, conſtituo, ui, utum, uere*; zoo veel als bevelen. Eene gezondheid inſtellen, *propino, avi, atum, are.* Zich inſtellen, zoo veel als beginnen, *ordior vel exordior, ortus ſum, iri*; *incipere, initium capere.* B. v. dat ſpel ſtelt zich wel in, *luſus iste bene orditur.* Met gezag invoeren: b. v. eene wet, *inſtituere legem*; ook *ſtatuere.* Zich gedragen, *ſe gerere.* Hij kan zich niet gelaten inſtellen, *modeſte vel continenter ſe gerere non poteſt.* Van hier: inſteller, m. *auctor, oris*, m. B. v. van eene wet, *auctor legis*, bij *Cicero.* Van eene gezondheid, *propinator, oris*, m. bij *Ovid.* Inſtelling, v. *inſtitutio, onis, f. inſtitutum, i*, n. *propinatio, onis, f.* bij *Sen.*

Inſtemmen, b. w. *conſentio, ſenſi, ſenſum, ſentire, et adſentior, ſenſus ſum, iri cum dat.* ook *calculum adjicere ſententiae alicujus.* Van hier: inſtemming, *conſenſus et adſenſus, us, m.*

Inſtendiglijk, bijw, met ſterken aandrang, *inſtanter, adv.*

Inſtieren, b. w. *inducere et introduco, uxi, uctum, ucere.* B. v. een ſchip de haven inſtieren, *navem introducere in portum, vel inducere in portum.*

Inſtijgen, o. w. *inſcendo, di, ſum, ere.*

Inſtikken, b. w. *intexo, exui, extum, exere*, bij *Virgil. acu pingere in re, pingendo acu inſerere, acus ope inſerere*; volgens *Scheller.*

Inſtippen, b. w. *leviter intingere*, zoo veel als even indoopen.

Inſtommelen, o. w. met geſtommel inkomen, *cum ſtrepitu intrare.*

Inſtooten, b. w. *impello, uli, ulſum, ellere*; *intrudo, uſi, uſum, udere*, beide bij *Cicero.* Aan ſtukken ſtooten, *pulſando vel trudendo frangere vel perfringere.* B. v. hij heeft het venſter ingeſtooten, *pulſando feneſtram fregit.* Voor verpletteren, *elido, iſi, iſum, idere*; *diſſicio, eci, ectum, icere*; *contundo, udi, uſum, undere.* B. v. de herſens inſtooten, *elidere cerebrum.* Van hier: inſtooting, *impulſio, onis, f. impulſus, us*, m. bij *Cic. contuſio, eliſio, is, f.*

Inſtoppen, b. w. *infarcio, arſi, artum, ircire*; ook *infercire*, bij *Plin. inculco, avi, atum, are.*

Inſtormen, o. w. *irruo, ui, utum, uere*; *irrumpo, upi, uptum, umpere, cum impetu invadere, impetum facere*, bij *Scheller.* Van hier: inſtorming, *irruptio, onis, f.*

Inſtorten, b. en o. w. *infundo, udi, uſum, undere aliquid in aliquid vel alicui rei*; onz. *ruo, ui,*

Digitized by Google

ui, utum, uere; labor, lapſus ſum, labi; collabi; concido, cidi, ciſum, idere; corruere. Van eene rivier, *influo, uxi, uxum, uere.* B. v. de Rijn ſtort in de Noordzee, *Rhenus in Oceanum influit*, bij *Tacitus.* In eene vorige ziekte vallen is ook inſtorten, *relabi in morbum, eodem iterum morbo corripi.* Van hier: inſtorting, v. *infuſio, onis, f. ruina, ae, f. lapſus, us, m.* Van eene ziekte, *relapſio, onis, onis, f.*

Inſtouwen, ook inſtuwen, b. w. *intrudo et contrudo, uſi, uſum, udere; impello, uli, ulſum, ellere; vi adigo, egi, actum, igere.*

Inſtreven, o. w. *ingredior, eſſus ſum, edi; introco, ivi et ii, itum, ire.*

Inſtrijken, b. w. *illino, evi, itum, inere; ingero, eſſi, eſtum, ere; indo, didi, ditum, dere*, volg. *Scheller.* Onz. voor ſchielijk inkomen, *illabor, apſus ſum, abi.*

Inſtrooijen, b. w. *inſperge, erſi, erſum, ergere*, bij *Cicero; interſpergere; ſpargendo immiſcere.*

Inſtroomen, o. w. *influo, uxi, uxum, uere.* Van hier: inſtrooming, v. *influxio, onis, f. influxus, us, m.*

Inſtrument, onduitsch woord, o. *inſtrumentum, i, n.*

Inſtuiven, o. w. *pulvere inſpergi, conſpergi.* Met geweld inkomen, *vi intrare.* B. v. de vloed ſtuift hevig in, *aestus magna vi intrat.*

Inſturen, zie Inſtieren.

Inſtuwen, zie Inſtouwen.

Inſuikeren, b. w. *condire ſaccharo.* Van hier: inſuikering, *conditus ſaccharo.*

Inſullen, o. w. *illabor, apſus ſum, abi.*

Intappen, b. w. *promendo aliquid ingerere.* Ook wordt het in den dagelijkſchen ſtijl genomen voor inſchenken, *infundo, udi, uſum, undere; fundere.* B. v. tap in! *funde vinum! imple poculum!*

Inteekenen, b. w. *conſigno, avi, atum, are; inſcribo et perſcribo, ipſi, ipſum, ibere*, volg. *Scheller;* mijns oordeels is *ſubſcribere*, ook goed. Van hier: inteekenaar, m. *conſignator, oris, m. inſcriptor, perſcriptor et ſubſcriptor.* Inteekening, v. *conſignatio, onis, f. inſcriptio, perſcriptio, ſubſcriptio.*

Interdeel, o. zoo veel als nadeel, ſchade, *noxa, ae, f. damnum, i, n. detrimentum, i, n.*

Interen, b. w. *abſumendo minuere;* onz. *abſumendo minui.*

Inteugelen, b. w. *infreno, avi, atum, are; refrenare.* Meest wordt dit woord overdragtig gebruikt voor matigen, bedwingen, wederhouden, *moderor, atus ſum, ari*, bij *Cicero; admoderari*, bij *Plautus; coërcere*, bij *Cicero; continere, cohibere*, bij denz. *reprimere et comprimere.* B. v. iemands fierheid inteugelen, *comprimere ferociam alicujus*, bij *Cicero.* Van hier: inteugelaar, m. *frenator, oris, m.* bij *Plinius; repreſſor, oris, m.* bij *Cicero.* Inteugeling, v. *infrenatio, onis, f. refrenatio, moderatio, moderamen, inis, n. coercitio, onis, f. repreſſio et compreſſio.*

Intiegen, intijgen, een verouderd woord, *intrare, introire, ingredi.* Het verl. d. ingetogen is nog in gebruik: b. v. hij is zoo maar ingetogen, *ſic modo intravit, introiit, ingreſſus est.* Intogeling, m. vindt men ook voor *advena, ae, m.* Van hier: intogt, m. *introitus, us, m. ingreſſus, us, m. ingreſſio, onis, f. adventus, us, m.* bij *Cic.*

Intillen, b. w. *levando vel tollendo inferre.*

Intoeven, b. w. *exſpecto, avi, atum, are aliquem.*

Intoomen, b. w. zie Inteugelen.

Intooveren, b. w. *clam vel artificioſe vel magice inducere, inferre, ingerere.* Ook zoo iets in iets anders vast maken, dat het met groote moeite los gemaakt worden kan, *aliquid alicui rei ita inſerere, ut vix ac ne vix quidem extricari poſſit.*

Intrappen, b. w. *inculco, avi, atum, are.* Door trappen breken, *calcando rumpere vel frangere.*

B.

Digitized by Google

B. v. hij heeft de deur ingetrapt, *januam calcando rupit, fregit, perfregit.*

Intrede, intred, v. *introitus, us, m. ingressus, us, m.* B. v. eene plegtige intrede, *introitus solennis.*

Intreden, b. en o. w. *inculco, avi, atum, are, cum acc.* onz. *ingredior, essus sum, edi; introeo, ivi & ii, itum, ire; intro, avi, atum, are.* Met treden inhalen, *gressu adsequi vel aequare.*

Intrek, m. zoo veel als intrede: doch het beteekent ook eene plaats, waar men zich eene wijl ophoudt, *domicilium, ii, n.* B. v. zijnen intrek ergens hebben, *per aliquod temporis spatium domicilium habere vel domicilio alicubi uti.*

Intrekken, b. en o. w. met trekken inhalen, *ad vel attraho, axi, actum, ere; trahendo ad se ducere.* In eene zaak betrekken, *implico, avi, & icui, atum & icitum, care.* B. v. ik zal u in die zaak intrekken, *implicabo te reï isti.* Voor affchaffen, *abrogo, avi, atum, are.* B. v. eene wet intrekken, *abrogare legem.* Naauwer maken, *adstringo, inxi, ictum, ingere; artiorem reddere.* Verminderen, *contraho, axi, actum, ahere.* De zeilen intrekken, *contrahere vela;* onz. *inire, intrare, introire, ingredi.* Inkrimpen, *contrahi.* B. v. dat hout trekt door de zonnehitte in, *lignum istud ardore solis contrahitur, vel se contrahit.* Van hier: intrekking, v. *adtractio, onis, f. implicatio, abrogatio, adstrictio, contractio.*

Intuimelen, o. w. *involvor, utus sum, olvi.* B. v. hij is er hals over hoofd ingetuimeld, *praeceps involutus est, vel incidit.*

Intusschen, voegw. en bijw. *interim, interea, adv.* eigenlijk is *interea*, het voorzetsel *inter* met den vierden naamval *ea.*

Inval, m. eene onverwachte aanrandering met stroowing vergezeld, *excursio, onis, f.* bij *Cic. decursio, onis, f.* bij denz. *excursus, us, m.* bij *Caesar; incursus, us, m. decursatio, onis, f.* bij *Val. Max.* Eene invallende gedachte, is ook een inval, *cogitatio subito surgens,* bij *Virgilius.* Ook eene plaats daar men dikwijls en gaarne komt, *hospitium, ii, n.* bij *Livius.* Hier is de zoete inval! *hic amoenum est hospitium.*

Invallen, o. en b. w. *incido, incidi, incasum, incidere; illabor, apsus sum, abi,* bij *Cicero.* Instorten, *ruere et corruere.* Eenen inval doen, *invado, asi, asum, adere; irruere, irrumpere, irruptionem facere.* In de gedachten schieten, *in mentem venire.* B. v. het is mij toen ingevallen, *tunc mihi in mentem venit, occurrit vel succurrit.* Voor vermageren, *marcesco, macesco, macui, macescere, macerare, tenuare.* B. v. zijne kaken zijn ingevallen, *buccae illius cavae vel marcidae sunt,* volg. *Scheller.* Ingevallen oogen, *oculi latentes vel abditi.* In iemands rede vallen, *interpellare aliquem.* Schielijk tusschenkomen in de muzijk, *accedere, se jungere, se immiscere,* volg. *Scheller.*

Invaren, b. en o. w. door middel van een schip invoeren, *nave infero, intuli, illatum, inferre, importare, invehi.* Vareud inhalen, *navigando adsequi.* B. v. wij kunnen dien kaper niet inhalen, *navem istam piraticam vel praedatoriam navigando adsequi non possumus.* Onz. met een schip inkomen, *nave intrare.* Met der woon betrekken, *occupo, avi, atum, are.* B. v. dit huis is te huur en met November intevaren, *domus haecce locanda et Kalendis Novembris occupanda.* Inrijden, *equo vel curru invehi in aliquem locum.* Tegenspreken, *obloquor, utus sum, oqui.* B. v. hij voer hem met volle kaken in, *buccis inflatis illi obloquebatur.* De dichters gebruiken het woord invaren voor zich stout naar boven verheffen, *audacter se in altum tollere;* ook *in auras tollere,* bij *Horatius*

Digitized by Google

tius. Invaren, is ook nog *immeare.*

Invaten, b. w. *doliis vel cadis condere, servare;* ook *infundere.* B. v. den wijn invaten, *vinum doliis infundere.*

Invatten, b. w. *circumdo, dedi, datum, are; cingo, cinxi, cinctum, cingere; includo, usi, usum, udere.* B. v. eenen steen met goud invatten, *gemmam auro includere.*

Invegen, b. w. *verrendo inferre, vel indo, didi, ditum, dere.*

Inventaris, m. *index, icis, m.* volg. *Scheller; inventarium, ii, n. in pandectis.*

Invergift, bijv. n. en bijw. *admodum virulentus vel venenatus, a, m,* bij *Cic.* en *Gell.*

Investen, b. w. *fundo, avi, atum, are, solidis fundamentis imponere.* In de bijbeltaal zegt men: al eer de bergen ingevestet waren, *antequam montes solidis fundamentis erant impositi vel fundati.*

Invijlen, b. w. door vijlen inwerken, *limando vel ope limae efficio, eci, ectum, icere, vel incido, idi, isum, idere,* volg. *Scheller.* Ook door vijlen kwetsen, *limando vulnero, avi, atum, are.*

Invlammen, b. w. volgends *Weiland* zoo veel als inbranden, *inuro, ussi, ustum, urere.* Ook door middel van de vlam opsieren, *flammae ope ornare.* B. v. een zwaard invlammen, *ensem vel gladium ope flammae aureis vel argenteis figuris ornare.*

Invlechten, b. w. *innecto, nexui, nexum, nectere.* Tot eene vlecht inbinden, *in nexum colligere;* ook *connecto, xui, xum, ectere.*

Invliegen, o. en b. w. *involo, avi, atum, are.* Ook, met alle snelheid naderen, *omni celeritate advenire vel adpropinquare, advolare.* Tegen iemand invliegen, *vi adversari alicui, vel obloqui.* Bedr. door vliegen breken, *volando frangere, rumpere, perfringere.* B. v. de vogel heeft de glazen ingevlogen, *avis volando vitra rupit, fregit, perfregit.*

Invlieten, o. w. *influo, xi, xum, uere; fluendo intrare.*

Invlijen, b. w. *injungo et interjunge, unxi, unctum, ungere; inserere, intexere.* B. v. bij *Wagenaar*, en zoo bekwaam niet in 't lighaam der historie kon ingevlijd worden, *et non tam apte corpori historiae injungi, interjungi vel inseri poterat.*

Invloed, m. *influvium, ii, n.* Ook neemt men het voor den mond van eene rivier, *ostium, ii, n.* Oneigenlijk wordt het voor de werking eener zaak op eene andere genomen, *vis, momentum, pondus.* Zijnen invloed gebruiken is ook: *potentia sua uti, aut viribus suis uti.* Dit heeft grooten invloed, *hoc magni momenti vel ponderis est, multum valet.*

Invloeijen, o. w. *influo, xi, xum, uere; illabor, apsus sum, abi,* bij *Cicero.* Laten invloeijen voor tusschenvoegen, *insero, ui, ertum, erere; interpono, osui, ostum, onere,* bij denzelfden.

Invlugten, o. w. *fuga se recipere;* ook *confugio, ugi, ugitum, ugere.*

Invoege, voegw. *adee ut, regens subjunctivum.*

Invoegen, b. w. *injungo, unxi, unctum, ungere; inserere, immiscere, infuere aliquid alicui rei,* bij *Liv.* Van hier: invoeging, v. *injunctio, onis, f. insertio, immixtio et immistio.*

Invoer, m. *invectio, onis, f.* bij *Cic. illatio, onis, f.* bij *Ulp. importatio.* Schatting op den invoer, *vectigal mercibus importandis impositum.*

Invoeren, b. w. *inferre, importare, invehi,* bij *Cicero* en *Caesar.* In zwang brengen, *induco, xi, uctum, ucere,* bij *Cicero.* B. v. eene wet, *inducere legem.* Eene wet op nieuws invoeren, *novare legem,* bij *Cicero.* Iemand sprekende invoeren, *inducere aliquem commemorantem,* bij *Nepos.* Van hier: invoering, v. *illatio, onis, f. importatio, invectio, introductio, inductio.* B. v. invoering van soldaten,

Digitized by Google

ren, *inductio armaturum*, bij *Livius*.

Involgen, b. w. volgend inhaalen, *adsequor, utus sum, equi*, bij *Livius*. Aanstonds achter iemand volgen, *subsequi*, bij *Caesar*. Believen, *obsequor, utus sum, equi*. Van hier: involging, v. *obsequium, ii, n.*

Invorderen, b. w. *exigo, egi, actum, igere; cogo, coegi, coactum, cogere*, volgens *Scheller*. Van hier: invorderaar, m. *exactor, oris, m. coactor*. Invordering, v. *exactio, onis, f.* Ook door een werkw. b. v. door invordering van geld, *pecuniis exigendis*.

Invouwen, b. w. *implico, cui & avi; citum & atum, are*, bij *Cicero*. Van hier: invouwing, v. *implicatio, onis, f.*

Invreten, b. w. zoo veel als met geweld inslokken, *devoro, avi, atum, are*. Met geweld ineten of knagen, *rodendo penetrare*. B. v. die zweer vreet geweldig in, *ulcus rodendo penitus penetrat vel alte penetrat*. Overdragtig: voor sterk toenemen, zoo zegt *Vondel*, de burgertwist vreet in, *dissensus civium glisscit, vel discordia civilis glisscit*.

Invrijven, hetzelfde als inwrijven.

Invullen, b. w. *impleo, evi, etum, ere, aliquid*; ook *supplere*, bij *Cicero*; *infarcio, farsi, fartum, farcire*. Van hier: invulling, v. *supplementum, i, n.*

Inwaaijen, o. w. *influo, avi, atum, are; inspiro, avi, atum, are*. Ook kan het bedr. gebruikt worden: b. v. de wind heeft de glazen ingewaaid, *ventus vehementiâ flatus vitra perfregit, fregit, vel rupit*.

Inwaart, bijw. van plaats, *intus, adv.* bij *Cicero; introrsus et introrsum*, bij *Livius*.

Inwachten, b. w. *exspecto, avi, atum, are*. Van hier: inwachting, v. *exspectatio, onis, f.* Bij *Cicero*.

Inwarren, b. w. *implico, cavi & cui, catum & citum, care; intrico, avi, atum, are*, bij *Ulpianus*. Van hier: inwarring, v. *implicatio, onis, f.* bij *Cicero; implexus, us, m.* bij *Plin.*

Inwasseu, o. w. *innascor, atus sum, asci; increscо, evi, etum, escere*; bij *Virg.*

Inwateren, o. w. b. v. dit huis watert in, *aqua in hanece domum penetrat*. Ook voor inpissen, *immejo, minxi, minctum, mejere, cum dat.* bij *Persius*.

Inweeken, b. w. *infucco, avi, atum, are*, bij *Colum. macero, avi, atum, are*. Van hier: inweeking, v. *maceratio, anis, f.* bij *Scheller*.

Inwellen, o. w. *propter fontem vel scaturiginem subjacentem immergi*. B. v. het schip is in het zand ingeweld, *navis arenae immersa est*.

Inwendig, bijv. n. *internus, a, m; intestinus, a, m; intrarius, a, m*, bij *Plautus; intraneus*, bij *Solinus*; bijw. *introrsus, penitus, adverbia, et introrsum*. Inwendiger, *interior, us*. Inwendigst, *intimus, a, m.*

Inwentelen, b. w. *involvo, olvi, olutum, olvere aliquid*, bij *Plinius*. Van hier: inwenteling, v. *involutio, onis, f.* bij *Vitr.*

Inwerken, b. w. *multa opera inducere*; ook *multo labore*. B. v. eenen steen met groote moeite inwerken, *multo labore saxum inducere*; ook *injungo, unxi, unctum, ungere*. B. v. ik heb er dat ingewerkt, *operi illud injunxi*.

Inwerpen, b. w. *inficio, eci, ectum, icere; immitto, isi, issum, ittere; interjicere*. Door werpen breken, *jaciendo vel jactu frangere, rumpere, perfringere*. B. v. de glazen inwerpen, *vitra jactu frangere*. Met geweld inbrengen, *vi injicere vel ingerere*. B. v. soldaten, *milites vi ingerere, injicere*. Onverwachts doen ontstaan: iemand eene twijfeling inwerpen, *scrupulum injicere alicui*. Van hier: inwerping, v. *injectio, onis, f.* bij *Quint. injectus, us, m.* bij *Plinius; immissio, onis, f.* bij *Cicero; interjectio, onis, f.* bij *Quinte interjectus, us, m.* bij *Cicero*;

Digitized by Google

fractio vel ruptio per factum alicujus rei. Inwerpsel, zoo veel als tusschenwerpsel, *interjectio, onis, f.*

Inweven, b. w. *intexo, exui, extum, exere*, bij *Virg.* Van hier: inweving, v. *intextus, us, m.* bij *Scheller.* Inweefsel, o. *trama, ae, f.* volgens *Hoogstraten.*

Inwijden ook inwijen, b. w. *inauguro, avi, atum, are; consecro, avi, atum, are; initio, avi, atum, are; devoveo, vovi, votum, vovere*, alle bij *Cicero.* Van hier: inwijding of inwijing, v. *inauguratio, is, f. consecratio, devotio*, bij *Cicero; initiatio, onis, f.* bij *Suet.*

Inwijk, v. *recessus, us, m. receptaculum, i, n. sinus, us, m.*

Inwijken, b. w. *recipio, epi, eptum, ipere se.*

Inwikkelen, b. w. *implico, cui, & avi, citum & catum, care; involvo, olvi, olutum, olvere.* Men gebruikt het meest fig. zich in eene zaak inwikkelen, *intrudere se in aliquid, vel interponere*, beide bij *Cicero.* Van hier: inwikkeling, v. *implicatio, onis, f. involutio, intrusio, interpositio.*

Inwilligen, b. w. *consentio, sensi, sensum, sentire in aliquam rem; probo, avi, atum, are rem; assentior, itus sum, iri alicui rei*, bij *Scheller.* Van hier: inwilliging, v. *consensus, us, m. consensio, onis, f. approbatio, onis, f. assensus, us, m. assensio, onis, f.* bij *Cic.*

Inwinden, b. w. *implicare, obvolvo, vi, utum, vere*, bij *Cicero; involvere*, bij *Plin.* Van hier: inwinding, v. *implicatio, onis, f. implexus, us, m.* bij *Plin. involutio, onis, f.* bij *Vitruvius.* Inwindsel, o. *involucrum, i, n.* bij *Cicero.* Inwinden is ook, door middel van schijven binnen brengen, *trochlearam ope inducere.* B. v. zij hebben het schip in de haven gewonden, *navem trochlearum ope in portum induxerunt.*

Inwinnen, b. w. *recipero vel recupero, avi, atum, are; perditum recipere.* Getuigen inwinnen of opzoeken, *conquirere testes, vel comparare sibi testes.* Van hier: inwinning, v. *conquisitio, onis, f.*

Inwippen, b. en o. w. iets met eene wip inwerpen, *trochleae vel tollonis ope injicere.* Onz. ergens schielijk inkomen, *cito illabi in aliquem locum.*

Inwoekeren, b. w. *fenerando acquiro, sivi, situm, irere.* Onz. wordt het ook gebruikt voor in zwang raken, *glisco, iscere; in consuetudinem abire.*

Inwoelen, b. w. zoo veel als inwinden of inwikkelen.

Inwonen, o. w. *inhabito, avi, atum, are*, bij *Livius; incolo, lui, ultum, lere*, bij *Cicero.* Inwoner, m. *habitator, oris, m. incola, ae, m.* Van eene stad, *oppidanus, i, m.* Van een dorp, *paganus, i, m. vicanus, i, m. incola pagi*, volgens *Scheller.* Van de bergen, *montanus, i, m. monticola, ae, m.* Inwoning, *inhabitatio, onis, f.* bij denz. Inwoonster, v. *incola, ae, f.*

Inwortelen, o. w. *radices agere, radicescere et radicari*, bij *Scheller; inveterasco, avi, ascere.* Doch het wordt meest in eenen kwaden zin gebruikt: b. v. eene ingewortelde ziekte, gewoonte of kwaad, *morbus inveteratus, consuetudo inveterata, malum inveteratum.* Van hier: inworteling, *actio radicum*, bij *Scheller; inveteratio, onis, f.*

Inwrijven, b. w. *infrico, icui, ictum & icatum, icare*, bij *Colum.* Van hier: inwrijving, v. *infrictio, onis, f.*

Inwringen, b. w. *intorqueo, orsi, ortum, orquere, vel torquendo inserere.*

Inzaaijen, b. w. *insemino, avi, atum, are*, bij *Gellius; inserro, sevi, situm, serere et interserere*, bij *Colum.*

Inzaat, m. zoo noemt men op de Veluwe het hoogste bod, *licitatio summa vel maxima.*

Inzage, v. *inspectio, onis, f.* ook

Digitized by Google

neemt men het voor kundigheid, *intelligentia, ae, f. perſpicientia, ae, f. peritia, ae, f.* volg. *Scheller.*

Inzagen, b. w. aanvangen met zagen, *ſerrationem incipere.* Ook eene ſnede met eene zaag maken, *ſerra incidere.*

Inzakken, b. en o. w. in eenen zak doen, *in ſaccum condere, vel ingerere;* onz. *pando, avi, atum, are,* bij *Quint. pandor, atus ſum, ari,* bij *Vitr.* Van hier: inzakking, v. *ingeſtio in ſaccos;* in den tweeden zin, *pandatio, onis, f.* bij *Vitr.*

Inzamelen, b. w. *colligo, egi, ectum, igere cum acc.* bij *Cic. congero, eſſi, eſtum, erere,* volg. *Scheller.* Van hier: inzameling, v. *collecta, ae, f.* bij *Varro; collectio et congeſtio, onis, f.* bij *Scheller.* Inzamelaar, m. *coactor, oris, m.*

Inzeepen, b. w. *ſapone illinere, inungere, perungere,* volgens *Scheller.* Van hier: inzeeping, v. *illitus, inunctio, perunctio alicujus rei ſapone.*

Inzegenen, b. w. *benedicendo conſecrare, inaugurare.* Eenen ſtervenden inzegenen, *moribundum Deo commendare,* bij *Scheller.* Van hier: inzegening, *conſecratio, inauguratio, commendatio, onis, f. Dec.*

Inzeilen, b. en o. w. *navigando intrare, innavigare.* Zeilend inhalen, *navigando adſequi, vel aequare.*

Inzenden, b. w. *immitto, iſi, iſſum, ittere, intromittere.*

Inzetten, b. w. *impono, ſui, itum, ere;* ook *inſerere, immittere.* B. v. tanden inzetten, *inſerere dentes.* Geld inzetten: b. v. in eene loterij, *ſorti pecuniam conſidere;* ook *includo.* B. v. ſteenen in eenen ring zetten, *gemmas annulo includere.* Bij verkoop het eerſte bod doen is ook inzetten, *primum licitari.* Voor verordenen, *inſtituo, vel conſtituo, ui, utum, uere.* B. v. eene wet, *inſtituere vel conſtituere legem.* Iemands gezondheid inzetten, *propinare alicui.* Oudtijds wierd het ook voor opleggen, *impono, ſui, ſitum, onere,* gebruikt. Van hier: inzetting, v. *impoſitio, inſitio, immiſſio, incluſio, liciſatio prima, inſtitutio, onis, f. inſtitutum, i, n. propinatio, onis, f.*

Inzieden, b. w. *incoquo, oxi, ectum, oquere,* bij *Ovid.* Door zieden minder laten worden, *decoquo, oxi, octum, oquere.* Minder worden, *decoqui,* bij *Scheller.* Van hier: inzieding, *incoctio et decoctio, onis, f.* Inziedſel, o. *decoctum, i, n.* het geen echter meer afkookſel beduidt.

Inzien, b. w. *inſpicio, exi, ectum, icere; introſpicere,* bij *Cicero; intro ſpectare,* volg. *Scheller.* Met verſtand beſchouwen, *contemplor, atus ſum, ari; intelligo, exi, ectum, igere; comprehendere, intueor, uitus ſum, ueri; perſpicio, exi, ectum, icere.* De onbepaalde wijs des werkwoords wordt ook zelfſtandig gebruikt, voor oordeel, bevatting, *judicium, ii, n. arbitrium, ii.* B. v. naar mijn inzien, *meo judicio, meo arbitrio, vel me judice vel arbitro.* Na inzien der zaak, *re perſpectâ.* Van hier: inzigt, o. *inſpectio, onis, f. intelligentia, peritia, ae, f. judicium, ii, n. arbitrium, ii, n.* B. v. hij heeft geen inzigt in die zaak, *rem istam non intelligit;* wanneer het voor doorzigt genomen wordt, zoo als *Hooft* hetzelve gebruikt.

Inzijn, o. w. *inſum, infui, inesſe,* bij *Cic.*

Inzijpen, o. w. *inſtillo, avi, atum, are,* bij *Cic. guttatim incidere vel penetrare.* Inzijping, v. *inſtillatio, onis, f.*

Inzinken, o. w. *deſido, di, ere, et conſidere; labor, apſus ſum, labi, et collabi,* volg. *Scheller.* Van hier: inzinking, v. *ruina, ae, f. lapſus, us, m.*

Inzoet, zoo veel als zeer zoet.

Inzonderheid, bijw. *praeſertim, praecipue, imprimis, adv.*

Inzout, zoo veel als zeer zout.

Inzouten, b. w. *ſale condire, et ſa-*

Digitized by Google

ſolio, ire. Van hier: inzouting, *ſalſura, ae, f.* bij *Plaut.*

Inzuigen, b. w. *imbibo, bibi, bibitum, bibere; ſugo, uxi, uctum, ugere; ſugendo ducere vel haurire.* Van hier inzuiging, v. *ſuctus, us, m.* volg. *Schell.*

Inzuipen, b. w. *ingurgito, avi, atum, are; deglutio, ivi, itum, ire; immodice bibendo degulo, avi, atum, are.*

Inzulten en inzulting, zoo veel als inzouten en inzouting.

Inzwachtelen, b. w. *faſciis involvo, volvi, volutum, volvere, vel illigare.* Van hier: inzwachteling, v. b. v. van een kind, *involutio infantis faſciis*, volg. *Scheller.*

Inzwart, zoo veel als zeer zwart.

Inzwelgen, b. w. *voro, avi, atum, are; devorare, ingurgitare, glutio, ivi, itum, ire et deglutire.* Van hier: inzwelging, v. *devoratio, onis, f.* bij *Tertull. ingurgitatio, onis, f.* bij *Jul. Firm.*

Inzwemmen, o. w. *inno et innato, avi, atum, are,* beide bij *Cic.*

Inzweren, o. w. *ulcerando penetrare.* B. v. het is tot op het been ingezworen, *ulcerando ad os usque penetravit, vel ulceratio ad os usque penetravit.*

Inzweven, o. w. *vagantem intrare.* Eigenlijk zoude het zijn, *invagari;* doch dit vindt men, geloof ik, niet; ook *vagari in aliquo loco.*

Inzwieren, o. w. *eleganti greſſu intrare vel ingredi.* Ook zegt men inzwieren van een dronken mensch die dan naar den eenen dan naar den anderen kant slingerende, inkomt, *titubante greſſu intrare vel ingredi.* B. v. hij is het huis ingezwierd, *titubante greſſu domum intravit.*

Joelen, o. w. *gaudium ſuum clamore quodam indicare vel ſignificare.*

Jok, m. *jocus, i, m. joci, orum, m.* en *joca, orum, n. plur. jocatio, onis, f. ludus, i, m. cavilla, ae, f. cavillum, i, n. cavillatio, onis, f. cavillatus, us, m.*

Joken, o. w. ook zegt men jeuken, *prurio, ivi, itum, ire.* Ook ſterk begeeren of verlangen, *prurire in aliquam rem,* bij *Mart.* De paarden joken naar den ſtal, *equi pruriunt in ſtabulum vel ſtabulum deſiderant.* Van hier: gejeuk, *pruritus, us, m.* Eene brandende jeukte, *uredo, inis, f.* Ook is jeukte, *prurigo, inis, f.* bij *Colum. ſcalpurigo, inis, f.* bij *Solinus.* Jokerig of jeukerig, bijv. n. *pruriginoſus, a, um.*

Jokken, o. w. zie Boerten; ook is jokken eene verzachtende uitdrukking van liegen; met dit onderſcheid, dat jokken, liegen is, zonder iemand te benadeelen en het laatſte altijd anderen nadeel aanbrengt: het zoude dus vertaald kunnen worden, *innocue mentiri vel innoxie mentiri.*

Jol, v. *ſcapha, ae, f. cymba, ae, f.* verkl. jolletje, *cymbula, ae, f. ſcaphula, ae, f.*

Jollen, o. w. *gemebundum edere ſonitum, lugubriter mugire.*

Jong, bijv. n. en bijw. het tegengeſtelde van oud, *novus, a, um; recens, entis, omn. g.* Een jonge boom, *arbor nova.* Jonge wijn, *vinum recens.* Van dieren en menſchen: een jonge leeuw, *pullus leoninus.* Een jonge ezel, *pullus aſininus.* Een jong paard, *pullus equinus.* Een jonge duif, *pullus columbinus,* enz. Van menſchen, *puer, eri, m. puerulus, i, m. puella, ae, f. puellula, ae, f. puera, ae, f.* doch dit laatſte komt zelden voor. Een jonge vrouw, *juvenis, is, f. nova nupta.* Jong, is ook *adoleſcens, entis, omn. g. non multorum annorum, aetatis tenerae.* Een jong kind, namelijk dat nog niet ſpreken kan, *infans, antis.* Een nieuwe wijnſtok, *vitis novella.* Van jongs af aan, *a teneris annis, a prima infantia, ab incunabulis, a teneris unguiculis, a tenera aetate.* De jonge leeftijd, *aetas puerilis, infantia, ae, f. puericia, ae, f. adoleſcentia, ae, f. juventus, utis, f. juventa, ae, f.* Te jong, *immaturus, a, um.* Jong zijn, *florere aetate.* Jong zijn heet ook in ſommige oor-

Digitized by Google

porden van ons land, ter wereld komen, *nascor, natus sum, nasci.* B. v. hij is in Mei jong geweest, *mense Majo natus est.* Jong worden, *juvenescere, repubescere, puellascere*, bij *Varro.* Ook hebben wij de onbeschaafde uitdrukking: zij is met jong, *gravida est.* Jongen wordt ook in het meerv. voor knechten gebruikt, *famuli, orum, m. ministri, servi.* Jongens en vrouwen, *pueri virginesque.* De vergelijkende trap jonger, wordt door *Bake* voor krijgsknecht gebezigd, *miles, itis, m.* De overtreffende jongste wordt voor laatste genomen: b. v. den jongsten adem uitblazen, *extremum ducere spiritum.* Het laatste oordeel, *supremum judicium*, enz. Van hier: jongheid, v. zie hier voor de jonge leeftijd, bijw. *nove, recenter, pueriliter, teneriter, juveniliter.* Te jong, *immature, adv.* Zamenstell. leerjongen, *discipulus, i, m.* Legerjongen, *calo, onis, m.* Koksjongen, *puer coquinarius*, volg. *Schellier.* Postjongen, *auriga in rheda cursus publici*; ook *veredarius, ii, m.* bij *Schell.* Scheepsjongen, *puer nauticus.* Winkeljongen, *puer tabernarius*; verkleinw. *puellus, i, m. puerulus, i, m.* Nog zijn van jong de zamenstell. jonggezel, *caelebs, ibis, m.* Ook bij de handwerkslieden, *novissimus sociorum laboris mercenariorum*, volgens *Scheller.* Jongman zoo veel als jongeling, *adolescens, entis*; *juvenis, is, m.* bij *Cicero*; verkleinw. *adolescentulus, i, m.* Van hier: jongelingschap, v. *adolescentia, ae, f. juventus, utis, f.* bij *Cicero*; *juventa, ae, f.* bij *Virg.* Jongvrouw, (ongetrouwde maagd) *virgo, inis, f.* Ook is voorheen jongwijf in gebruik geweest voor dienstmaagd, *famula, ministra, ancilla, ae, f.*

Jongen, o. w. *feto, avi, atum, are*, bij *Colum. fetifico, avi, atum, are*, bij *Plin. excludere pullos*; ook *pario, peperi, partum, parere.*

Jonk, o. *navigium Indicum* jonk *dictum.*

Jonker, (jonkheer) *puer nobilis, adolescens nobilis.* Zamenstell. ambtsjonker, *nobilis praefectus agri.* Landjonker, *nobilis rure degens.* Hofjonker, *nobilis aulicus*, om dat velen, die den naam van jonker voeren, weinig doen, zegt men: het jonkeren handwerk leeren, zoo veel als ledig gaan, *otiose tempus terere; otior, atus sum, ari*; *otium sequi*; bij *Cicero.* Van hier: jonkerachtig, *more juvenis nobilis, vel juveni nobili similis.* Uit scherts zegt men jonkerachtig van het wild, dat naar verrotting ruikt, *putredinem sentiens.*

Jonkheer, zie Jonker.

Jonnen, zie Gunnen. Jonst, zie Gunst.

Jood, m. *Judaeus, aei, m.* Vrouwelijk, jodin, *Judaea, ae, f. scilicet femina.* Van hier: jodendom, *Judaismus, i, m.* Joodsch, *Judaeus, a, m*; *Judaicus.* Joodschap, hetz. als Jodendom. *Judaei universi.* Zamenst. jodengenoot, *proselytus Judaismi, religionem Judaïcam amplexus.* Jodenkerk, *templum Judaïcum, synagoga, ae, f.* Jodenkriek, eene zekere vrucht, *physalis vel bacca Alkekengi.* Jodenlijm, *bitumen, inis, n. asphaltus, i, m.*

Joel, m. *semistultus homo, vel homo ingenii imbecillis, vel ignavus.*

Joop, v. *malum rubrum subnigrum.* Joop, *dictum.* Van hier: Jopenbier, *cerevisia e malis ejusmodi cocta.*

Jordaan, v. eene bekende rivier in Palestine, *Jordanus, i, m.*

Jouw, v. *clamor continuus derisum, illusionem, ludibrium, vel insultationem indicans.* Van hier:

Jouwen, o. w. *clamore ejusmodi deridere, illudere, ludibrio habere, ludificare, insultare.* Van hier: uitjouwen, hetzelfde beteekenende.

Iris, v. een wortel ook een bloem, *iris, idis, f.*

Isheid, v. een woord door *Vondel* gevormd, om het zijn eener

zaak

zaak aan te duiden, *existentia, ae, f.*

Ismarie, eene ſtad in Thracie, *Ismara, ae, f.* bij *Virg.* Van Ismarie, *Ismarius, a, m.*

Ispahan, de hoofdſtad van Perzie, *Haspahanum, i, n.* volgens *Hoogſtraten.*

Israeliten, *Israelitae, arum, m. plur.* Van de Israeliten, *Israeliticus, a, m.*

Istrie, een gewest in Italie, *Istria vel Histria, ae, f.*

Italie, een bekend land in Europa, *Italia, ae, f.* Van Italien, *Italus, Italicus, a, m.* Op zijn Italiaansch, *Italice, adverb.*

Itten, b. w. een Zeeuwsch woord, zoo veel als overhalen, *adduco, uxi, uctum, ucere aliquem; perſuadeo, aſi, aſum, adere alicui.*

Jubeljaar, o. *annus jubilaeus.* Van hier ook jubelfeest, *feſtum jubilaeum vel ſemiſacculare.* Jubellied, *carmen jubilaeum.*

Jucht, o. *corium Ruſſicum rubrum.*

Juffer, (joffer) eene verbastering van jongvrouw, *virgo, inis, f.* Juffertje, jufferken en jofferken, *virguncula, ae, f.*

Jugche, v. bij *Kiliaan, jus, uris et jusculum, i, n.* In Groningerland, zegt *Weiland*, is dit woord nog in gebruik.

Juichen, o. w. *jubilo, avi, atum, are; gaudio clamare, plaudere, ovo, avi, atum, are,* bij *Liv.*

Juilen, o. w. *ſtridere* ook *ſtrepo, pui, itum, ere.*

Juist, bijv. n. en bijw. *aptus, a, m.* De juiste groote, *ipſa vel exacta magnitudo.* Juist zoo veel, juist dezelfde, *idem ipſe.* Juist van pas, *commodo tempore.* Juist op denzelfden tijd, *eodem ipſo tempore.*

Juk, (jok), o. *jugum, i, n.* bij *Plin.* Een jok osſen, *jugum boum.* Ook zegt men, *jugum* of *jugerum, i, n.* voor zoo veel lands als twee osſen in eenen dag kunnen beploegen: fig. een ſtaat van drukkende dienstbaarheid: een volk onder het juk brengen, *gentem ſub jugum mittere, ſubjugo, avi, atum, are,* bij *Claud.* Het juk afschudden, *dejicere vel exuere jugum,* bij *Liv. vindicare ſe in libertatem.* Het juk van eene brug, is ook: *jugum, i, n. contabulatio, onis, f.* volgens *Schell.* Van hier: het b. w. jukken, *jugum imponere.* Gejukt wordt ook gebruikt voor beladen, *oneratus, a, m; onere preſſus, a, m.* Zamenſtell. jukbeen, *os malae, os jugale, os zygomaticum.* Jukſpier, *musculus jugalis.*

Julij, m. de vijfde maand bij de oude Romeinen en daarom *Quintilis*, genoemd: naderhand *Julius, ii, m.* naar *Julius Caeſar.* In den deftigen ſtijl wordt deze maand, hooimaand genoemd, *menſis foenilis, vel in quo foenum colligitur.*

Junij, m. *Junius, ii, m.* de Romeinſche naam der zesde maand des jaars, anders ook zomermaand geheeten. De oorſprong van de benaming is duister, ſommigen leiden dien van *Juno*, anderen van den Romeinſchen conſul *Junius Brutus*, af.

Jurk, v. *ſuperindumentum, i, n.* volgens *Scheller (infantium).*

Jut, een verbasterde naam, zegt de geleerde *Weiland* van den beruchten paus *Johannes* de achtſte; waarvan de ſpreekwijs ontleend is: te ſint Jutmis, voor nooit, *numquam;* b. v. hij zal te ſint Jutmis komen, *numquam veniet;* om dat men ter eer van dezen paus nooit mis gevierd heeft.

Jut, m. is ook een inwoner van Jutland, *Jutiacus, Jutlandicus;* ook *incola Cherſoneſi Cimbricae.*

Jutland, *Jutia, ae, f. Jutlandia, ae, f.* voorheen *Cherſoneſus Cimbrica.*

Juweel, o. *gemma, ae, f. margarita et margarites, unio,* ook *adamas, antis,* in het algemeen allerlei geſlepen edelgeſteente. Overdragtig, voor uitmuntend: b. v. voor zeer ſchoon, zij is een juweel, *formoſiſſima illa eſt.* Hij is een juweel van een mensch, *eximius vel praeclarus ille homo eſt.* Juweelen, onverb. bijv. n. *gemmeus, a, m; adamantinus, a, m.*

Digitized by Google

manteus, *a*, *m*. Van hier: juweelier, *negotiator gemmarius*, bij *Scheller*. Zamenſtell. pronkjuweel, *gemma ornatui ſerviens*. Puikjuweel, *gemma princeps*. Juweelkoffer, *cimeliarchium*, *ii*, *n*, bij *Hoogſtraten*; *vel ciſtula gemmis ſervandis inſerviens*.

Ivoor, o. *ebur*, *oris*, *n*. Van hier: het onverb. n. ivoren, *eboreus et eburneus*, *a*, *m*.

K.

KAA

K, de tiende letter in de rangſchikking van het Abe, *litera in ordine alphabeti decima*.

Ka of Kauw, v. een zekere vogel naar zijn geluid aldus genoemd, *gracus*, *i*, *m*. *graculus*, *i*, *m*. bij *Varro*.

Kaag, v. een zeker binnenlandsch vaartuig, *navigii genus in mari interno in uſu* kaag *dictum*. Kaagman of kaagſchipper, *ejusmodi navigii nauta vel praefectus*.

Kaai, v. *crepido*, *inis*, *f*. bij *Cicero*; *moles*, *is*, *f*. *portus*, *us*, *m*. Zamenſtell. winterkaai, *navale hiemale*, *vel ſtatio navium per hiemem*. Zomerkaai, *navale aeſtivum*, *vel ſtatio navium tempore aeſtivo*. Kaaiboef, *gerulus navium adventum*, *vel appulſum exſpectans*. Kaaidijk ook kadijk, *agger moli vel portui adjacens*. Kaaimeester, *praefectus molis vel portus*.

Kaaijen, b. w. een ſcheepsword, zoo veel beduidende als de nok van de ra naar beneden trekken, *extremam antennae partem detrahere*, *et malo alligare*. Ook noemt men dit aan boord toppen.

Kaak, v. *maxilla*, *ae*, *f*. Ook beteekent kaak eene ſoort van taart, *crustum*, *i*, *n*. en het verkl. kaakje, *crustulum*, *i*, *n*. Hierheen behooren de ſpreekwijzen: ſtijf in de kaken zijn, *audacter et impudenter loqui*. Door de kaken jagen, *abligurio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *dilapido*, *avi*, *atum*, *are*; *degulo*, *avi*, *atum*, *are*; *ingurgitare*. Uit de kaken des doods redden, *eripere aliquem faucibus orci*. Met ſtijve kaken, *impudenter*, *audacter*. De kieuwen der viſchen noemt men ook kaken, *branchiae*, *arum*, *f. pl.* Van hier heet men het uitſnijden van de kieuwen der haringen kaken, *exſecare branchias*. Van hier: kaker, m. *exſector branchiarum*. Kaakmes, *culter branchiis exſecandis adaptatus*. Voorts is kaak, eene wang, *mala*, *ae*, *f*. *gena*, *ae*, *f*. Zamenſtell. kaakbeen, *maxilla*, *ae*, *f*. *os malae*. Kaakſlag, *alapa*, *ae*, *f*.

Kaak, v. eene openbare plaats, waar misdadigers te pronk ſtaan, *cataſta*, *ae*, *f*. bij *Plin*. Aan de kaak zetten, *catamidio*, *avi*, *atum*, *are*; *ludibrio publice exponere*.

Kaal, bijv. n. en bijw. kaler, kaalder, kaalst, zonder haar, *calvus*, *a*, *m*; *depilatus*, *a*, *m*, bij *Mart*. Zonder veren, *implumis*, *is*, *e*. Zonder loof, *fronde carens*; ook volgens *Scheller*, *calvus*, *i*, *m*. Een kale berg, *mons nudus*. Kaal of geldeloos, *nudus nummis*. Kale keuken, *tenuis culina*. Een kale uitvlugt, *miſerum refugium*. Zoo kaal als een neet, *paxillo nudior*. Kaal zijn, *calvum eſſe*, *calvere*, *glabrum eſſe*, *glabrere*, volgens *Scheller*. Kaal worden, *calvum fieri*, *calvescere*, *glabrescere*. Iemand kaal maken, *glabro*, *avi*, *atum*, *are*, *deglabrare et depilare*, bij *Suet*. *disperdere aliquem*, bij *Cicero*; *carpere aliquem vel opes alicujus*, *effligere aliquem*, bij *Plautus*; *pervertere aliquem*, bij *Tacitus*. Slecht van waarde: b. v. een kale maal-

Digitized by Google

maaltijd, *tenue convivium.* In zijne bedoeling te leur geſteld: b. v. bij is er kaal afgekomen, *a ſcopo plane aberravit, vel ſcopum non attigit;* bijw. *calve, nude, tenuiter, miſere, adv.* Van hier: kaalheid, *calvities, ſiei, f. calvitium, ii, n. glabritas, atis; f.* volgens *Schell. nuditas, miſeria, ae, f. tenuitas, atis, f.* Zamenſtell. kaalkin, *imberbis, bis, be.* Kaalkop, *calvus, recalvus, a, m; depilis, lis, le; defloccatus, a, m,* bij *Plautus.* Van dit kaal heeft men een zelfſtandig woord kalis gemaakt, iemand beduidende, die niet veel bezit, *inops, pauper, miſer, nudus nummis.*

Kaam, v. *mucor, oris, m ſitus, us, m.* zoo veel als ſchimmel. Van hier: kaamachtig en kamig, *mucidus, a, m; ſitu obſitus, a, m, vel inductus* Kamig worden, *mucesco, mucui, mucescere mucidum fieri vel mucorem ducere.*

Kaan, v. *cymba, ae, f. linter, eris, f. ſcapha, ae, f.* verkl. kaantje, *cymbula, lintriculus, ſcaphula.* Kaanſchipper, *lintrarius, ſcapharius, ii, m.* volg. *Scheller.*

Kaan, v. ſtukjes van allerlei uitgeſmolten vet, worden in Gelderland en elders kanen genoemd, *reliquiae arvinae excoctae; Kiliaan* noemt het, *arvina vilior ex balaenis.*

Kaap, v. vrijbuit op zee, *praedatio maritima.* Te kaap varen, *piratam agere, praedationem exercere maritimam.*

Kaap, v. een hoog ſtuks lands, dat als een hoofd, in zee uit ſteekt, waarſchijnlijk van het Latijnſche *caput, promontorium, ii, n.* ook ſchrijven ſommige, *promuntorium.*

Kaar, v. eene vischkaar, *alveus ſervandis piſcibus inſerviens;* bij *Hoogſtraten* is het *vivarium, ii, n.*

Kaarde, v. eene diſtel in het gemeen, *carduus, ui, m.* In het bijzonder eene diſtel met zeer ſcherpe punten, die men in ſommige oorden van Europa gebruikt, om de wol te hekelen: waarom dan ook het gerande ijzeren werktuig, waarmede men de wol kamt, dienzelfden naam draagt, *carmen, inis, n.* bij *Lucr. pecten, inis, m.* bij *Ovid.* Zamenſtell. kaardendiſtel, *carduus, ui, dipſacus, vel dipſacus fullonum,* bij *Linnaeus.* Kaardenmaker, *carminum vel pectinum confector.* Kaardenſteker, *exſector carduorum.*

Kaarden, b. w. *carmino, avi, atum, are; pectino, avi, atum, are.* Van hier kaarding, v. *carminatio, onis, f.* bij *Plin.* Kaarder, m. zoude moeten zijn, *carminator vel pectinator;* doch deze woorden vind ik niet, dus: *qui vel quae carminat.* Kaardſel, *lana carminata vel pectinata;* ook *earminanda vel pectinanda.* Ook is kaardſel de vuiligheid die door het kaarden van de wol geſcheiden wordt, *ſordes carminatione ejectae.*

Kaars en keers, v. *candela, ae, f.* bij *Plin.* Bij de kaars werken, *ad lumen candelae lucubrare.* De kaars loopt, *candela defluit;* het geen wij ook zeggen: er is een dief aan de kaars. De kaars ſnuiten, *emungere candelam.* Van iemand, die op het punt is, van zich te bederven, zegt men: hij vliegt al om de kaars, *jam jam peribit vel ſe perdet.* Hij gaat uit als eene kaars, *tranquille omnino animam efflat.* Zamenſtell. nachtkaars, *candela nocturna.* Smeerkaars, *candela e ſebo confecta.* Stalkaars, *candela qua in ſtabulis utuntur.* Waskaars, *candela cerea;* ook *cereus, ei, m.* Kaarsbak, Kaarskist, kaarslade, *arcula vel ciſtula candelaria vel candelis ſervandis ſerviens.* Kaars lemmet, *ellychnium, ii, n.* Kaarsongel, kaarsſmeer of kaarsvet, *ſebum, i, n.* Kaarsſnuiter, *emunctorium, ii, n.* Kaarsſnuitſel, *ſordes emungendo candelae demptae;* ook *fungus candelae.* Kaarſenmaker, *candelarum confector.* Kaarſemakerij, *fabrica candelaria.* Kaarſenſcherm, *umbraculum candelarium,* enz.

Kaart, v. *charta, ae, f.* verkl. *chartula, ae, f.* Speelkaarten, *char-*

chartae, scidae vel chartulae luforiae, volgens *Scheller*. Op kaarten of met de kaart ſpelen, *ludere chartis luforiis, tempus fullere chartis luforiis*. De kaarten doorſchieten, *permiſcere chartas luforias*. De kaarten geven, *diſtribuere chartas luforias*. De kaart vergeven, *male diſtribuere*, &c. Iemand in de kaart kijken, zoo veel als deszelfs geheime aanſlagen beſpieden, *ſecreta alicujus ſpeculari, vel rimari*. De gekken krijgen de kaart, *ſtultos fortuna juvat*. Van hier: landkaart, v. *tabula vel mappa geographica*. Het onverb. bijv. n. is kaarten, *chartaceus, a, m.* B. v. een kaarten huis, *domus chartacea*. Zamenſtell. kaartgeld, *pecunia pro chartis luforiis*; ook *pecunia ludendo chartis luforiis ſoriens*. Ook geld, dat met het kaartenſpel gewonnen is, *pecunia adquiſita per ludum chartarum luforiarum, vel pecunia ludendo chartis luforiis adquiſita*, volgens *Scheller*. Kaartkooper, m. *chartarum luforiarum mercator, vel negotiator*. Kaartpapier, *charta chartis luforiis conficiendis apta*. Kaartſpel, *luſus chartarum luforiarum*. Kaartſpeler, *luſor chartis luforiis*. Kaartwinkel, *officina vel taberna chartarum luforiarum*.

Kaas, v. *caſeus, ei, m.* bij *Plin. Navius* en *Plautus* hebben *caſeum, ei, n.* Nieuwe kaas, *caſeus recens, muſteus*, bij *Plinius*; *mollis*, bij *Plautus*. Kaas vol oogen, *caſeus fiſtuloſus*, bij *Colum*. Hoofdkaas, *caro capitis bovini in modum caſei confecta*. Kaas maken, *facere figurare, vel formare caſeos*. Zamenſtell. kaasboer, *ruſticus caſearius*, volgens *Scheller*. Kaasbord, *tabula caſearia*. Kaasjager, *caſeorum vector, vel vector caſearius*. Overdr. noemt men dus, eenen ouden man, die nog naar de meisjes omziet, *annoſus veneris ſacerdos*. Kaaskamer, *caſeale, is, n.* bij *Colum*. Kaaskooper, *caſearius, ii, m.* Kaasleb, *coagulum, i, n. Plinius*. Kaaslucht, *odor caſei*. Kaasmarkt, *forum caſearium*. Kaasnap, *catinus caſearius*. Kaasvat, *vas caſearium*. Kaasvorm, *forma caſearia*. Kaaswei, *ſerum, i, n.* Kaaswinkel, *taberna caſearia*. Kaasworm, *teredo caſearia*. Kaaswrongel, *maſſa lactis coacti*, bij *Ovidius*. Kaasje, verkl. *caſeolus, i, m.* Van hier: kaasjeskruid, *malva ſylvestris*.

Kaats, v. *locus ubi pila post primum ictum decidit*. B. v. de kaats teekenen, *dare pilam*, bij *Plautus*; ook *notare locum, ubi pila decidit*. Fig. de kaats wel teekenen, is zoo veel, als tot zijn eigen voordeel rekenen, *rite ſe curare, in ſuum commodum rationem ſubducere*. Zamenſtell. kaatsbaan, *ſphaeriſterium, ii, n.* bij *Plin*. Kaatsbal, *pila, ae, f.* Kaatsdak, *ſphaeriſterium tectum*. Kaatsmeester, *luſionis pilaris magiſter*, bij *Statius*. Kaatsnet, *reticulum, i, n.* bij *Ovidius*. Kaatsſpel, *luſio pilaris*. Van hier:

Kaatſen, b. w. *ludere pila*, bij *Cicero*; *datatim ludere*, bij *Plautus*. Van hier de ſpreekwijzen: elkander den bal toekaatſen, *operas mutuas tradere*, bij *Terentius*. Die kaats moet de bal wachten, *par pari refertur*. Van hier: kaatſer, *luſor pilaris*.

Kaauw en kauw, *gracus, i, m. graculus, i, m.* bij *Varro*; *pyrrocorax, acis, m.* bij *Plin*.

Kaauwen, b. w. *mando, andi, anſum, andere, et manduco, avi, atum, are*. Van hier: kaauwing, v. *manducatio, onis, f.* ook is kaauwen, *conficere alia quid dentibus*, bij *Plin*.

Kabaal of kabale, een onduitsch woord van het Fransch *cabale*, zoo veel als aanhang, *factio, onis, f.* Van hier: kabalist, m. *factioſus, i, m.* bij *Cic*.

Kabaris, v. zoo veel als kroeg, *caupona, ae, f.* waarvan het Franſche woord *cabane* en van dit woord ons onduitsch kabanis af te leiden is. Voor hut, *caſa, ae, f.* Voor hoerhuis, *ganea, ae, f. proſtibulum, i, n. lu-*

Digitized by Google

panar, aris, n. bij *Quintilianus.*

Kabas, v. een korfje, *cistula vel cistella, ae, f. corbula, ae, f. sportula, ae, f. fiscella, ae, f. fiscellus, i, m. quasillum, i, m. sirpicula, ae, f. sirpiculus, i, m. sirpiculum, i, n. sportella, ae, f.*

Kabasten, b. w. zoo veel als behendig ſtelen, *subripio, ipui, eptum, ere*, bij *Cicero, suppilo, avi, atum, are*, bij *Plautus; suffuror, atus sum, ari*, bij denzelfden; *subtraho, axi, actum, ahere, aliquid alicui*, bij *Perſius.*

Kabbelen, o. w. *fluctuo, avi, atum, are, fluctibus alludo, usi, usum, udere.* Van hier: kabbeling, v. *fluctuatio, onis, f.*

Kabel, m. *rudens, entis, f.* bij *Virg.* Den kabel inſteken, *inſerere rudentem.* Den kabel vieren, *laxare rudentem.* Er is eene kink in den kabel, *res ista difficultate laborat.* Zamenſtell. kabelgaren, *fila rudentum.* Kabelgat, *apertura per quam rudens emittitur.* Kabelkleed, *obvolucrum rudentis.* Kabeltouw, hetzelfde als kabel.

Kabeljaauw, m. *aſellus major*, bij *Linnæus; morhua vel gadus morhua.*

Kabinet, o. een ondnitsch woord van het Franſche *cabinet*, zoo veel als eene kas, *armarium, ii, n.* bij *Cicero*; verkl. *armariolum, i, n.* bij *Plautus.* Kabinet wordt ook gebruikt voor eene verzameling zelve: b. v. het kabinet bevat vele rare ſtukken, *collectio multas continet raritates.* Een geheim vertrek, *cubiculum ſecretum.* Eene kamer van kunſtzaken, *muſeum, i, n.* Zamenſtell. kabinetsminiſter, *miniſter interioris admiſſionis.* Kabinetsorde, *edictum ipſius regis vel principis, vel ab ipſo rege vel principe profectum.* Kabinetsraad, *conſiliarius interioris admiſſionis*, alle deze laatſte woorden volg. *Schell.*

Kabouter, m. een kleine knaap, *puerulus, i, m. adoleſcentulus, i, m.* Kabouter of liever kaboutermannetje, was in de tijden des bijgeloofs, *Daemon ſubterraneus, vel Daemonum genus, qui nocte ſub imagine nanorum apparentes domeſtica praeſtebant officia.* Ook is het zoo veel als een dwerg, *nanus, i, m. pumilio, onis, f.*

Kabuis, v. een klein vertrek om voorraad te bergen, *cellula, ae, f.* Ook eene ſcheepskeuken, anders kombuis genoemd, *culina navalis.*

Kade, v. *moles, is, f.* zie Kaai.

Kadraai, v. een vaartuig, waarmede men bij de ſchepen op de reede liggende, allerhande waren uitvent, *navigii genus, quo navibus in ſtatione poſitis omnigenae offeruntur merces.* Van hier: het werkw. kadraaijen, dat bij ons meest in den zin van bedriegen gebezigd is: b. v. gij zult mij niet kadraaijen, *non me decipies vel falles.* Ook gebruikt men het voor rondzwerven, *circumerro, avi, atum, are.* Wat ligt hij hier te kadraaijen? *cur hic circumerrat?* Van hier: kadraaijer, *nauta ejusmodi navigii*; ook *deceptor, oris, m.* Ook iemand die uitvlugten zoekt, wordt kadraaijer genoemd, *dilator, oris, m.* bij *Horat. tergiverſator, oris, m.* Kadraaijerij, *dilatio, onis, f. tergiverſatio, onis, f. effugium, ii, n.* Dat is maar louter kadraaijerij, *hoc merum eſt effugium.*

Kaf, o. *palea, ae, f.* bij *Cicero; acus, eris, n.* bij *Varro; ſtipulae, arum, f. plur.* Met kaf vermengd, *paleatus, a, um*, bij *Colum. acerosus, a, um*, bij *Feſtus Lucil. aceratus, a, um.* Spreekw. kaf dorſen, *oleum et operam perdere*; ook *arare litora.* Zamenſtell. kafkist, *palearium, ii, n.* bij *Colum.*

Kaffa, o. zekere ſtof, ook trijp genoemd, *pannus holoſericus*, volg. *Hoogſtraten.*

Kagchel, v. *hypocauſis, is, f.* bij *Vitr.* en *hypocauſtum, i, n.* De kagchel ſtoken, *accendere hypocauſtum.*

Kajuit, v. *tectum, i, n. tugurium, ii, n. caſa, ae, f.* Daar de

de kajuit eene verblijfplaats op het achterſchip is, zoude men in de of uit de kajuit kunnen overzetten, door *in vel e puppi*. Zamenſtell. kajuitjongen, *famulus tugurii*. Kajuitwachter, *cuſtos tugurii*.

Kak, m. *ſtercus, oris, m. merda, ae, f.* bij *Horat. egestus, us, m.* bij *Seneca*. Met eene lage uitdrukking zegt men: kak maken voor veel geraas maken, *turbas edere*.

Kakelen, o. w. een klanknabootſend woord om het geluid der hoenderen uit te drukken, *glocio, ivi, itum, ire; cicurio, ire*. Ook wordt het voor ſnappen gebruikt, *garrio, ivi, itum, ire; blatero, avi, atum, are; effutio, ivi, itum, ire; nugor, atus ſum, ari*. Van hier: kakelaar en kakeler, *gerro, onis, m.* bij *Terent. congerro*, bij *Plautus; balatro, onis, m. nugator, oris, m.* Kakelarij, v. *garritus, us, m. loquacitas, atis, f. loquentia, ae, f. nugae, arum, f. plur.* Kakelſter, v. *lingulaca, ae, f. et dicacula*, bij *Plaut.* Zamenſtell. kakelbont, *varius, a, m.*

Kakken, o. en b. w. *caco, avi, atum, are; faturitatem emittere, evacuare alvum*, beide bij *Plin.* Van hier: kakker, *qui cacat vel faturitatem emittit vel evacuat alvum*. Kakkerij, *actio evacuandi alvum, cacandi vel faturitatem emittendi*. Kakſel, o. *excrementum, i, n. ſtercus, merda, egeſtus*. Kakſter, v. *quae cacat*, &c. Zamenſtell. kakhiel, *pernio, onis, f.* bij *Plin.* verkl. kakhieltje, *perniunculus, i, m.* bij denzelfden. Kakhuis, *latrina, ae, f. forica, ae, f.* Kakhuisbril, *apertura latrinae, ſedes latrinae vel foramen latrinae*. Kakkebed, *aliquis, qui lectum conſpurcat*. Kakpot, *lasanum, i, n.* Kakſchool, *ſchola infantibus deſtinata*. Kakſtilletje, *ſella familiarica*, bij *Varro*. Kakſtoel, *ſedes familiarica*.

Kakkeflak, m. *blatta, ae, f.* volg. *Schéller*.

Kakketoe, v. *pſittacus albus criſtatus*, of bij *Linn. pſittacus criſtatus*, alleen.

Kalabas ook kalbas, v. een ſoort van pompoenen, *cucurbita, ae, f.* bij *Plin.*

Kalabrie, voorheen groot Griekenland, *Calabria, ae, f. Graecia magna*.

Kalais, volgens het oordeel van ſommigen zou het de *Portus Iccius* van *Caeſar* zijn.

Kalamijnſteen, m. *cadmia, ae, f.* bij *Plin.*

Kalamink, kalmink of kallemink, o. *panni lanei genus* kalamink *dictum*.

Kalander, v. een zwart wormpje, dat het koren verſlindt, *curculio granarius*, bij *Linnaeus*. Zoo noemt men ook den glans, door drukking op eenige ſtof gemaakt, *ſplendor, fulgor vel nitor preſſione alicui rei inditus*, Van hier het bedr. w. kalanderen of klanderen, *ſplendorem, fulgorem vel nitorem preſſione alicui rei indere vel imprimere*. Van hier: kalanderij, v. *officina ubi nitoris fit impreſſio*. Kalanderer of klanderer, kalanderſter of klanderſter, *qui vel quae nitorem alicui rei imprimit*. Zamenſtell. kalander- of klandermolen, *mola levigatoria, vel mola, cujus ope nitor alicui rei imprimitur*.

Kalant of klant, m. en v. van het Franſche woord *chaland, emptor addictus, vel quotidianus*. Kalanten of klanten krijgen, *emptores quotidianos ſibi conciliare vel emptores ſibi parare*. Kalanten of klanten verliezen, *emptorum infrequentiâ laborare, emptorum aſſiduitate deſtitui*. Iemand de klanten onttrekken, *privare aliquem emptoribus, vel emptores ad ſeſe allicere*. Van hier het basterwoord: kalandiſe, klandiſie, van het Franſche *chalandiſe, aſſiduitas vel frequentia emptorum*.

Kalefateren, kalfateren en kalfaten, b. w. het wordt voornamelijk van de ſchepen gebruikt en is zoo veel als herſtellen, *reſicio, ecſi, ectum, icere; reparo, avi, atum, are*. In den dagelijkſchen

wandel zegt men ook: ik zal dat wel kalefateren, *rem istam quidem componam vel in ordinem redigam.* Van hier: kalefatering, *refectio, onis, f. reparatio, onis, f.*

Kales, v. een onduitsch woord, met den klemtoon op de laatste lettergreep, mijns oordeels afstammende van het Fransche *caleche*, beteekenende eene zekere opene koets, *cisium, ii, n. rheda, ae, f.* volg. *Scheller; carruca, ae, f.* Van eene kales, *carrucarius, a, m,* bij *Ulpian.* Zamenstell. reiskales, *carruca vel rheda itineraria.*

Kalf, o. een jong van sommige dieren, vooral van een rund, *vitulus, i, m.* Een jong kalf, *vitellus, i, m.* De jagers noemen ook het jong van een hert een kalf, *pullus cervinus.* Een nuchteren kalf, *vitulus nuper natus.* Een gemest kalf, *vitulus saginatus.* Een zoogkalf, *vitulus lactans.* Van hier de spreekwijzen: als de kalvers op het ijs dansen, dat is: nooit, *ad Kalendas Graecas, vel Kalendis Graecis, i, e; nunquam.* Hij dempt den put, als het kalf verdronken is, *nimis sero auxilium adfert.* Hoe komt het kalf bij zijnen maat? *quomodo par pari?* Met iemands kalf ploegen, *consilio alicujus uti,* bij *Tacitus.* Een zeekalf, *vitulus marinus.* Oneigenlijk noemt men een jong, kinderachtig mensch, een kalf, *homo puerilis;* alwaar men ook *vitulus* gebruiken kan. Dit v. bij is nog een regt kalf, *vere adhuc vitulus est.* Ook zegt men een kalf maken, voor braken, *vomo, ui, itum, ere.* Timmerlieden noemen den bovendrempel eener deur, een kalf, *trabs januae superior;* en de drukkers den onderste balk eener pers, *trabs praeli inferior.* Zamenstell. kalfkoe, *vacca foeta.* Kalfsborst, *pectus vitulinum.* Kalfshoofd of kalfskop, *caput vitulinum;* dat ook als een schimpnaam gebruikt wordt. Kalfshuid, *pellis vitulina.* Kalfskruid, eene plant, *aron, i, n.* bij *Plinius.* Kalfsleer, *corium vitulinum.* Kalfsmelk, *thymus vitulinus.* Kalfsnat, *jus vitulinum.* Kalfsoogen, *oculi vitulini vel protuberantes.* Kalfsrib, *costa vitulina.* Kalfschinkel, *crus vitulinum.* Kalfsvel, eigenlijk, *pellis vitulina;* oneigenlijk, *tympanum militare.* Van hier: het kalfsvel volgen, *sequi militiam.* Ook voor soldaat worden, *militem fieri.* Kalfsvleesch, *caro vitulina.* Kalverachtig, *vitulinus, a, m.* Van hier: kalverachtig zijn, *vituli more lascivire;* hier van daan is kalverachtig, *lascivus, a, m; petulans, antis, omn. g.* Kalverkniën, zijn kniën, die naar binnen gebogen zijn, *clunes vitulinae.* Kalverliefde, *primi amoris vel veneris affectus.*

Kaliber, v. een onduitsch woord, van het Fransche *calibre, modus, i, m. magnitudo, inis, f. amplitudo, inis, f.* volgens *Scheller.*

Kalis, zie Kaal; ook is Kalis eene stad in Zuidpruisen, *calisia, ae, f.* van die stad, *Calisiensis, is, e.*

Kalk, m. *calx, calcis, f.* Ongebluschte of levende kalk, *calx viva.* Gebluschte of geleschte kalk, *calx extincta vel macerata.* Kalk blusschen of leschen, *extinguere vel macerare calcem.* Kalk branden, *coquere calcem.* Kalk beslaan, *calcem aqua miscere.* Zamenstell. kalkbak, *alveus calcarius.* Kalkbrander, *calcarius, ii, m. coctor calcis vel coquens calcem,* volgens *Scheller.* Kalkbranderij, *locus coquendae calci inserviens.* Kalkgruis, *rudus, eris, n.* bij *Vitr.* Kalkgroeve, *calcaria, ae, f.* Kalkoven, *fornax calcaria.* Kalkpot, *olla calcaria.* Kalkput, *locus calci extinctae servandae inserviens, vel puteus calcarius.* Kalktob, *cupa calcaria.* Kalkwater, *aqua calcaria, vel aqua calcem continens.* Kalkzout, *sal calcis;* ook *nitrum calcarium.* Van hier: kalkig en kalkachtig, *calcem continens;* ook *calce oblitus.*

Digitized by Google

Kalken, b. w. *calce illinere, oblinere, vel inducere.*

Kalkoen, m. de naam van dezen vogel is afgeleid van Calicut, van waar hij eerst in ons land overgebragt is, *gallopavo*; of *Meleagris gallopavo*, bij *Linnaeus*; *gallus Indicus, vel calecuticus sic dictus.* Eene kalkoensche hen, *gallina Indica, vel calecutica, vel gallina e genere meleagridum.* De punten onder de hoefijzers der paarden, dragen ook den naam van kalkoenen, *extremitates recurvatae calceorum ferreorum equorum*; *Kiliaan* zegt, *cornu pedis equini.*

Kallemink, zie Kalamink.

Kallen, b. w. in Gelderland bezigt men dit woord voor zamenpraten, *confabulor, atus sum, ari*; *colloquor, collocutus sum, colloqui.* Ook voor zeggen: b. v. wat kalt ge? *quid dicis?* De eerste grondbeteekenis is roepen en heeft zeer veel overeenkomst met het Grieksche καλεῖν, het oude Latijnsche woord *kalare* en het Engelsche *to-call. Hooft* gebruikt het voor vertellen, *narro, avi, atum, are.* Thans wordt het meest in den zin van veel praten of snappen gebruikt, *garrio, ivi, itum, ire*; *effutio, ivi, itum, ire*; *blatero, avi, atum, are.* Van hier: kaller, *garrulus, a, m*; *blatero, onis, m. loquax, acis, omn. g. loquaculus, a, m*; *gerro, onit, m. congerro, onis, m. multiloquus, largiloquus, linguax, acis*, bij *Gell. balatro, onis, m.* Kalling, v. *loquacitas, atis, f. garrulitas, loquentia, ae, f. multiloquium, ii, n.* Kalster, v. *lingulaca, ae, f. dracula, ae, f.* Zamenstell kallemoer en kalmoer, hetzelfde als kalster; kallevaar, zoo veel als kaller.

Kalm, bijv. n. en bijw. *tranquillus, a, m*; *serenus, quietus, placatus, inturbidus, sedatus, securus, paratus.* Van hier: kalmte, v. *tranquillitas, atis, f. quies, etis, f. securitas, atis, f. serenitas* en *serenum, i, n.* van de zee, *malacia, ae, f.* bij *Caesar.*

Kalmink, zie Kalamink.

Kalmus, m. een welriekende inlandsche wortel van eene rietsoort, *acoron, i, n.* en *acorus, i, m.* bij *Plin.* Gemeene kalmus, *acorus calamus*, bij *Linnaeus*, in onderscheiding van den Aziatischen, *acorus verus* of *acorus odoratus Indicus.* Zamenstell. kalmuswortel, *radix acori.*

Kalot, v. een hoofddeksel, een mutsje, *tegumentum capitis, galerus, i, m.* bij *Varro*; verkleinw. kalotje, *galerulus, i, m.* of zoo men dat woord niet vindt, *parvus galerus.* Ons woord komt van het Fransche *calotte* en dit heeft weder veel overeenkomst met het Grieksche καλύπτειν, zoo veel als dekken beteekenende.

Kalven, o. w. *foetifico, avi, atum, are*, bij *Plin. parere vitulum*, volg. *Schell.*

Kalveren, o. w. een kalf maken, zoo veel als door zeeziekte braken, *nauseâ vomo, ui, itum, ere*; ook alleen *nauseo, avi, atum, are*, volgens den grooten *Ruhnkenius.* Iemand die neiging tot kalveren gevoelt, *nauseabundus, a, m.*

Kam, m. een zeer oud woord, dat het bovenste van iets aanduidt, als het te gelijk iets uitsteekt, *apex, icis, m. crista, ae, f.* bij *Plin.* Van eenen haan sprekende: den kam opsteken, *subrigere cristam*, bij denz. Van menschen, is het *animosum esse.* Hij heeft eenen rooden kam, *iratus est.* Iemand in den kam zitten, *carpere aliquem.* Het uitstekende deel van eenen helm, *crista, ae, f. juba, ae, f. coma, ae, f.* Een werktuig, waarmede men de haren reinigt, is ook een kam, *pecten, inis, m.* Een horen kam, *pecten corneus*, enz. Een werktuig om de wol te reinigen, *hamus ferreus*, bij *Plin.* Allen over eenen kam scheren, *omnes eodem modo tractare, vel omnes eodem pede metiri*,

ri, bij *Scheller*. Zamenstelling. kamborstel, *scopae pectinariae*. Kamhuis, *involucrum pectinarium*, *vel theca pectinaria*, bij *Scheller*. Helmkam, *crista vel juba galeae*. Paardenkam, *pecten equis pectendis inserviens*. Roskam, *strigilis*, *lis*, *f.* bij *Plautus*. Wolkam, *carmen*, *inis*, *n.* bij *Lucretius*. Kamrad, *rota pectinata*.

Kameel, kemel, m. *camelus*, *i*, *m.* Op de zuiderzee noemt men ook kameelen, zekere platboomde kisten, die men door middel van ze met water te vullen, eerst vrij diep doet gaan, en ze vervolgens onder tegen de zware schepen voegt; dan weder ledig pompt en door derzelver rijsing de zware schepen opligt en over de ondieptens brengt. Zamenstellingen, kameeldrijver, *camelorum actor*. Kameelshaar of kemelshaar, *pilus camelinus*. Kameelsrug, *dorsum camelinum*. Kemelshooi of stroo, *schoenanthus*, *i*, *m.* bij *Linn. schoenanthum*, *i*, *n.* bij *Hoogstrat.* Kemelgaren, *fila e pilis caprae Ancyranae*, volg. *Schell.*

Kameleon, m. eene soort van hagedis, zich op de boomen ophoudende, *chamaeleon*, *ontis*, *m.* bij *Plinius*. Men droomde eertijds van dit dier, dat het allerlei kleuren van de ligchamen, waar op het lag, aannam en dat het van de lucht leefde: beide is valsch bevonden. Het vangt met zijne lange tong gekorvene diertjes en de verscheidenheid van kleuren vloeit uit de onderscheidene gesteldheid zijner driften voort.

Kamelot, o. *pannus quidam tenuis e pilis cameli vel caprae Ancyranae confectus*. Ook uit wol, naar het vorige gelijkende, *pannus laneus tenuis et rasus*. Gewaterd kamelot, is bij *Hoogstraten*, *textile silicium undulatum*.

Kamen, o. w. *mucesco*, *escere*; *muceo*, *ui*, *ere*, bij *Cat.*

Kamenier, v. *famula vel ministra cubicularia*, volg. *Scheller*; *ornatrix*, *icis*, *f.* bij *Sueton.* Van hier: het bedr. w. kamenieren, zoo veel als optooijen, *orno*, *avi*, *atum*, *are*.

Kamer, v. in den eigenlijken zin is elke holle ruimte, *cavum*, *i*, *n. caverna*, *ae*, *f. cella*, *ae*, *f.* In welke beteekenis het nog in enkele gevallen gebruikt wordt, als: de kamer van het hart, *ventriculus*, *i*, *m.* De achterste holte van een stuk geschut, heet ook kamer, *cavum inferius tormenti*, *vel interior tormenti cavitas*. Het komt waarschijnlijk van het Latijnsche woord, *camera*, *ae*, *f.* eene verwelfde plaats beteekenende. Oudtijds wierd het ook voor een geheel huis genomen, zoo als nog uit het woord statenkamer te Utrecht blijkt, en het geen *aula vel collegium procerum vel ordinum*, is. In eenen engeren zin beteekent het ieder vertrek van een huis, *quaeque pars domus separata et habitationi inserviens*. Verder is kamer, *cubiculum*, *i*, *n.* het geen achter, geloof ik, eigenlijk eene slaapkamer is, *aedicula*, *ae*, *f.* bij *Plautus*; *aediculae*, *arum*, *f. plur.* bij *Cicero*; *diaeta*, *ae*, *f.* bij *Plin.* Eene kamer, daar alleen mannen waren, *andron*, *onis*, *m.* bij *Vitr. andronitis*, *idis*. *f.* bij denzelfd. Eene kamer, daar alleen vrouwen waren, *gynaeconitis*, *idis*, *f.* bij *Nepos*; *gynaeceum*, *ei*, *n.* bij *Terent.* Eene warme kamer, *caldarium*, *ii*, *n.* bij *Vitruv.* Tot kamer behooren ook de zamenstelling. aalmoezenierskamer, *praepositorum stipi erogandae collegium*. Gildekamer, *collegium tribunitium*. Leenkamer, *collegium foedale*. Pleitkamer, *collegium forense*, ook alleen *forum*, *i*, *n.* Raadkamer, *senatus*, *us*, *m.* bij *Cicero*; *senaculum*, *i*, *n.* bij *Varro*. Regtkamer, *judicium*, *ii*, *n.* ook *collegium judiciale*. Kunstkamer, *museum*, *ei*, *n.* Schatkamer, *aerarium*, *ii*, *n.* Geweerkamer, *armamentarium*, *ii*, *n.* Muntkamer, *moneta*, *ae*, *f.* Voorts zijn hier van de zamenstell. achterkamer, *cubiculum posticum*,

Digitized by Google

n. Benedenkamer, *cubiculum inferius*, *n.* Binnenkamer, *conclave*, *is*, *n.* Bovenkamer, *cubiculum superius.* Hangkamer, *cubiculum pensile.* Kelderkamer, *cubiculum cellae superimpositum.* Kraamkamer, *cubiculum puerperae.* Opkamer, *cubiculum superius.* Slaapkamer, *cubiculum vel dormitorium*, *ii*, *n.* Een vertrek om iets te bergen of te verrigten: broodkamer, *panarium*, *ii*, *n.* Kaaskamer, *caseale*, *is*, *n.* Mangelkamer, *cubiculum linteo levigando destinatum.* Poeijerkamer, *cubiculum crines pulvere adspergendo aptum.* Schrijfkamer, *cubiculum scriptorium.* Kinderkamer, *cubiculum infantibus curandis destinatum*, enz. Voorts zijn van hier de zamenstell. kamerdienaar, m. *minister cubicularius*; ook *cubicularius*, alleen bij *Cicero*; *a cubiculis*, bij denzelfden; *atrienſis*, *is*, m. *atriarius*, *ii*, m. bij *Ulp.* Kamerbewarer of kamerbewaarder, *cubiculi custos.* Kamerbezem, *scopae cubiculariae.* Kamerdeur, *janua cubiculi.* Kamergang, *alvi solutio*, *alvus soluta.* Kamerhuur, *locarium*, *ii*, bij *Varro.* Kamerkat, zoo veel als gekamerd meisje, *pellex reclusa.* Kamergemak, *sella familiaris vel familiarica*, beide bij *Varro.* Kamerheer, *cubiculo praepositus*, bij *Suetonius*; *cubicularius generoſus primi ordinis*, volgens *Scheller.* Kamerpot, *matula*, *ae*, *f.* *matellio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *matella*, *ae*, *f.* *trulla*, *ae*, *f.* *laſanum*, *i*, *n.* bij *Horatius.* Kamerrok, *gauſapila*, *ae*, *f.* bij *Petronius*; *penula gauſapina*, bij *Martial.* volgens *Hoogſtraten*, enz. alhoewel dit woord vr. is, wordt het in een enkel geval manuel. gebruikt: b. v. binnens kamers, *intra parietes*; verkl. kamertje, *cellula*, *ae*, *f.* bij *Ter.*

Kameraad, m. en v. is eigenlijk iemand, die met ons in eene kamer of ten minſten onder een dak woont, *contubernalis*, *is*, *m.* & *f.* Verders: een bediende, *famulus*, *minister*, *ſervus domeſticus.* Wijders maat, makker, medgezel, *ſocius*, *ii*, *n.* *comes*, *itis*, *m.* & *f.* *ſodalis*, *lis*, *m.* & *f.* Dikwijls wordt nog een ſoldaat, wiens naam men niet kent, kameraad genoemd, *commilito*, *onis*, *f.*

Kameren, b. w. op eene kamer houden, *aſſervare in cubiculo*, *vel recludere.*

Kamfer, v. hars van den kamferboom in Japan groeijende, *camphora*, *ae*, *f.* *vel reſina arboris camphorae.* Kamfergeest, *ſpiritus vini camphoratus*; ook *ſpiritus camphorae.* Kamferplant, *camphorosma*, bij *Linn.*

Kamille, v. eene bekende plant met welriekende bloemen, *anthemis*, *idis*, *f.* bij *Plin.* *chamaemelum*, *i*, *n.* *chamomillum*, *i*, *n.* et *chamomilla*, *ae*, *f.*

Kamizool, o. *colobium*, *ii*, *n.* *ſubucula*, *ae*, *f.* *interula*, *ae*, *f.* volgens *Scheller*, *indula*, *ae*, bij *Plautus*, volgens *Hoogſtraten.* Voorts komt dit woord van het Franſche *camiſole* in den middeneeuw, *camiſia*, *ae*, *f.* waarvan weder het Fr. *chemiſe* een hemd, bij *Suidas* καμισιον.

Kammeling, v. *lana brevior depexa.*

Kammen, b. w. *pecto*, *pexui*, *pexum*, *pectere*; *pectino*, *avi*, *atum*, *are.* B. v. het haar kammen, *pectere capillos.* Ook met den kam reinigen, *pectine purgare.* In orde maken, *pectinis ope in ordinem redigere.* Met den kam vangen: b. v. luizen kammen, *pectinis ope capere pediculos.* Eſſen of glad maken en opſieren, *como*, *compſi*, *comptum*, *comere*; vooral van het haar ſprekende. Gekamd, v. d. *pexus*, *a*, *um*; *depexus*, *comptus.* Van hier: kammer, *qui pectit*, *pectinat vel comit.*

Kamoesleer ook kamuisleer, o. *corium nigrum e pelle rupicaprae confectum.*

Kamp, m. *agri vel campi pars foſſa vel aggere circumdata vel ſepta*; ons woord komt waarſchijnlijk van het Latijnſche *campus.*

Kamp,

Digitized by Google

Kamp, m. een dadelijke ſtrijd, waar man tegen man vecht, *pugilatus, us*, *m. lucta, ae*, *f. luctatio, onis*, *f. certamen, inis*, *n. pugna, ae*, *f. proelium, ii*, *n.* Den kamp gewonnen geven, *victas dare manus.* Ook wordt het voor effen in het ſpel gebezigd, *par, paris, omn. g.* Wij zijn kamp, *pares ſumus.* Kamp op, *pariter.* Van hier het bedr. w. kampen, *luctor, atus ſum, ari; certo, avi, atum, are; pugno, avi, atum, are; proelior, atus ſum, ari.* Van hier: kampgevecht, *lucta, ae*, zoo veel als kamp. Kamphaan, bij ons ook kemphaan genoemd, *gallus pugnax, glareola pugnax vel tringa pugnax*, bij *Linn.* Kampvechten, hetzelfde als kampen. Kampvechter, kamper en het oude kampioen, *pugil, ilis, m. luctator, oris, m. certator, pugnator, athleta, ae, m.* bij *Cicero; pycta, ae, m.* bij *Plinius; confertor, oris, m.* bij denzelfden. De kunst van het kampvechten, *athletica, ae, f.* bij *Plin.* Als een kampvechter, *pugilice, athletice adverb.* bij *Plaut.* Kampregter, *brabeuta, ae, m. arbiter certaminis & praemii.*

Kamperfoelie, v. de eigenlijke naam is: geitenblad, daar deze van het Latijnſche woord verbasterd is, *caprifolium, ii, n.*

Kampernoelie, v. *fungus, i, m.* bij *Horatius; boletus, i, m.* bij *Plinius*; ook wordt het duivelsbrood of paddeſtoel genoemd. Een jonge kampernoelie, *infans boletus*, bij *Plinius.* Van kampernoelie, *funginus, a, m*, bij *Plinius.*

Kampferſteur, m. eene zekere ſpijs, die, zoo men zegt, bij de Kampenaars de plaats van ſteur zoude vervangen, beſtaande in harde eijeren met mosterd, *ova dura ſinapi commixta.*

Kamuis, bijv. n. en bijw. komt geloof ik van het Franſche woord, *camus*, en dit weder van het Latijnſche, *camurus, a, m.* Binnenwaarts gebogen, *cornua camura*, vindt men bij *Virg.* Ook wordt **kamuis**, door **platneus**, bij *Weiland*, verklaard, *ſimus, a, m.* Kamuize geitjes, zijn bij *Vondel*, *ſimae capellae.* Het heeft veel overeenkomſt met het Griekſche **καμος**, van het werkw. **καμῶ**, krommen of ombuigen.

Kamuisleer, zie Kamoesleer.

Kan, v: *cantharus, i, m. capedo, inis, f.* bij *Cicero.* Eene zekere gelijke maat voor wijn, ſterkendrank enz. eene halve ſtoop houdende, *hemina, ae, f.* bij *Plinius.* Van de kan houden, *vino deditum eſſe.* Hij heeft te diep in de kan gekeken, *vino madidus est.* Hij wil het onderſte uit de kan hebben, *nimis cupidus est.* Zamenſtell. azijnskan, *acetabulum, i, n.* Bierkan, *vas cerevisiarium.* Drinkkan, *vas potorium.* Koffijkan, *cantharus coffeaticus*, dat echter bij de ouden nimmer voorkomt, enz. Kan behoort even als het Latijnſche woord *canna* tot het groote geſlacht dier woorden, die in het gemeen eene holle ruimte beteekenen. Tot de zamenſtell. behoort ook nog het woord kannegieter, *cantharorum opifex.*

Kanaal, o. van het Latijnsch *canalis*, afkomſtig; ook eene zeeengte, *fretum, i, n. hosporus, i, m.* B. v. het kanaal van Conſtantinopolen, *bosporus Thracius.* Ook zegt men oneigenlijk: ik heb het uit een goed kanaal, *certo ſcio, vel a certis auctoribus audivi.* Ook wij zullen door dat kanaal ons oogmerk niet bereiken, *ea via ſcopum non attingemus.*

Kanalje, o. van het Franſche woord *canaille*, *fex plebis, plebecula, ae, f.* Als een ſcheldwoord tegen iemand, *ſcelestus, nebulo, furcifer, &c.*

Kanarie, v. een bekende vogel, *paſſer Canarius vel Canarienſis, fringilla Canaria*, bij *Linnaeus.* Zamenſtell. kanariezuiker, *ſaccharum Canarienſe.* Kanarievogel, *avis Canarienſis.* Kanariezaad, *phalaris, idis, f.* bij *Plinius; Linnaeus* voegt er *canariensis* bij. Deze vogel is o-

Digitized by Google

ver-

vergebragt van de Kanarische eilanden, *insulae Canariae.*

Kanaster, knaster, kanasser, knasser, kannasser, eigenlijk de naam van eene uit riet gevlochtene kist, waarin eenige voortbrengsels van vreemde landen, inzonderheid rooktabak, tot ons overgevoerd worden: mij dunkt dat het veel overeenkomst met het Latijnsche, *canistrum*, *i*, *n.* heeft. Ook draagt die tabak zelf in de dagelijksche taal, dezen naam, *herbae nicotianae genus*, *quod kanaster vocatur*, volgens *Scheller.*

Kancelarij, v. *tabularium*, *ii*, *n.* bij *Scheller* heet het *cancellaria*, *ae*, *f.* van het Fransche woord *chancellerie*, naar mijn oordeel, waarom ik ook liever de *c* behoude, daar de groote *Weiland* hetzelve van ons woord kansel afleidt. Kancelier, *cancellarius*, *ii*, *m.* volg. *Scheller.*

Kandeel, v. *potio miscellanea e vino*, *saccharo*, *cinnamomo et ovis confecta.*

Kandeelmaat, o. *repotia*, *orum*, *n. pl.* bij *Hor.*

Kandelaar, o. *candelabrum*, *i*, *n.* bij *Cic.* Zamenstell. kandelaarspijp, *tubus candelabri*, *vel scapus candelabri.*

Kandij of kandijsuiker, *saccharum crystalliforme vel crystallaceum.* In de apotheken noemen zij dezelve, *saccharum candum.* B. v. witte, bruine kandij, *saccharum candum album vel rubrum.* Zamenstelling, kandijpot, *vas*, *in quo saccharum crystallaceum formatur.* Kandijsiroop, *sirupus e saccharo crystalli formam induente destillans.*

Kaneel, o. *cinnamum*, *i*, *n.* *cinnamomum*, *i*, beide bij *Plin.* Zamenstell. kaneelbloem, *flos cinnamomi.* Kaneelboom, *arbor cinnami.* Kaneelkoekje, *crustulum e cinnamomo confectum.* Kaneelsuiker, *saccharum cinnamomi.* Kaneelwater, *aqua cinnamomi.* Kaneelwijn, *vinum cinnamomi.*

Kanefas, o. een soort van ruw linnen, *linteï genus cannabini*, *rudius tela*, bij *Hoogstraten*, in welken zin *tela* waarschijnlijk voor *texela* volgens den grooten *Ruhnkenius* genomen wordt: ook *tela cannabina spissor.* In de middeleeuwen, zegt de geleerde *Weiland*, gebruikte men het woord, *canevasium*, *ii*, *n.* van het Fransche *canevas*; welk woord *Briste*, in zijn woordenboek in 8o3 te Parijs uitgegeven, door *cannabis* vertaalt.

Kanker, m. *cancer*, *eri*, *m.* *ulcus phagedaenicum*, *carcinoma*, *atis*, *n.* volgens *Scheller.* Een verborgen kanker, *cancer occultus.* Een bloedende kanker, *cancer apertus.* Van hier: kankerachtig, *cancerarticus*, *a*, *m*; *cancrosus*, *a*, *m*; inkankeren, b. w. *invetero*, *avi*, *atum*, *are.* B. v. het is eene ingekankerde kwaal, *malum inveteratum est.* De kanker staat *stat cancer*, bij *Celsus.* Zamenstellingen, kankerbloem, *aphace*, *es*, *f.* bij *Cicero.* Kankerkruid, *heliotropium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*; volgens *Hoogstraten*, zoude *herba cancro sanando inserviens* ook beter zijn?

Kanon, o. *tormentum*, *i*, *n.* Het kanon laden, *pulverem nitratum tormentis immittere.* Het kanon losfen, *globos tormenti mittere*; of zoo het alleen met los kruid geschiedt, *facere ut vi pulveris nitrati tormenta sonitum edant*, volgens *Scheller.* Het kanon op de wallen planten, *tormentis propugnacula munire vel propugnaculis tormenta imponere.* Van hier: kanonier, m. *tormenta emittens*, bij denzelfden. Kanonskogel, m. *globus vel globulus tormentis emittendus.*

Kanonik ook kanunnik, m. *canonicus*, *i*, *m.* *

Kanoniseren, b. w. *consecro*, *avi*, *atum*, *are*; *in numerum sanctorum referre.* Van hier: kanonisering, v. *consecratio*, *onis*, *f.* relatio inter *sanctas.* Gekanoniseerd, v. d. *consecratus*, *a*, *m*; *in numerum sanctorum relatus.*

Kans, v. *fortuna*, *ae*, *f.* *alea*, *ae*, *f.* Den kans wagen, *aleam a-*

Digitized by Google

adire, bij *Seneca*; *experiri fortunam*. De kans is verkeerd, *fortuna versa est*. De kans verkijken, *occasionem perdere*. Iemand de kans afzien, *occasionem alicui eripere*. De kans begint te keeren, *fortuna dubitat*, bij *Livius*. Zamenstell. kramerskans, *fortuna commercii*. Krijgskans, *fortuna proelii*.

Kanſel, m. eigenlijk eene, door hekwerk afgeſlotene plaats, van *cancellus*, *i*, *m*. dat bijzonder het koor der kerk te kennen gaf. In dat koor bragt men gewoonlijk den ſpreekſtoel, waarvan het woord bij ons thans een verheven geſtoelte aanduidt, van welk re devoeringen tot het volk gehouden worden, *cathedra*, *ae*, *f*. *ſuggestum*, *i*, *n*. *vel ſuggestus*, *us*, *m*. Den kanſel beklimmen, *adſcendere vel conſcendere cathedram*. Zamenſtell. kanſelrede, *oratio quae in cathedra vel ſuggestu habetur*. Kanſelſtijl, *ſtilus oratorius*.

Kant, m. eigenlijk de ſcherpe zijde van iets, *angulus*, *i*, *m*. *latus*, *eris*, *n*. *crepido*, *inis*, *f*. bij *Cicero*. Wijders de uiterſte zijde of rand, *margo*, *inis*, *f*. *ripa*, *ae*, *f*. *ora*, *ae*, *f*. Eene zijde in het algemeen, *pars*, *partis*, *f*. Ook voor gewest, *regio*, *onis*, *f*. B. v. het is eene vrugtbare kant, *regio fertilis est*. Naar den kant, is ook *in vel verſus*, *praep*. *reg*. *acc*. B. v. hij is naar den kant van Frankrijk vertrokken, *Galliam verſus profectus est*. Aan alle kanten, *ubique*, *omni ex parte*. Aan dezen kant, *cis*, *citra*, *praep*. *reg*. *acc*. *citro*, *adv*. bij *Cicero*. Aan den anderen kant, *citra*, *ultra*, *praep*. *reg*. *acc*. Aan welken kant, *ultro*, *adv*. Aan den eenen en den anderen kant, *ultro citroque*, bij *Liv*. Aan dezen nog genen kant, *neutro*, *adv*. *neutrubi*, bij *Plaut*. Van den anderen kant, *altrinſecus*, *adv*. Naar den anderen kant, *altiorſum et altroverſum*, bij *Plaut*. Zich aan eenen kant begeven, *abdere ſe vel latito*, *avi*, *atum*, *are*. Aan eenen kant leggen, *ſegrego*, *avi*, *atum*, *are*. *ſegregare et ſejungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere*; *ſemoveo*, *ovi*, *otum*, *overe*; *ſepono*, *oſui*, *oſitum*, *onere*, *et ſeparo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*. Aan eenen kant gelegd, v. d. *ſejugatus*, *ſejunctus*, *ſeparatus*, *a*, *m*; *ſegregatus*, *ſepoſitus*, *a*, *m*. Dat werk moet aan eenen kant, *opus iſtud abſolvendum est*. Het vaatje op zijnen kant zetten, *ſiccare cadum*, bij *Hor*. zoo veel als uitdrinken. Voor bijna, omtrent, *fere*, *circiter*. B. v. het kost aan den kant van duizend gulden, *conſtat circiter mille florenis*. Overal, *undique*. B. v. ik zal het over alle kanten bezien, *undique examinabo*. Het ſtaat op zijnen kant, *jam res inclinat*. Het is een ſtuivertje op zijnen kant, zoo veel als, het gebeurt niet ligt, *non facile evenit vel accidit vel fit*. Van kant raken, *pereo*, *ii*, *ire*; *e medio tolli*. Iemand van kant helpen, *interficere*, *occidere vel tollere aliquem e medio*. Van weerskanten, *utrimque*. Verkl. kantje: om het kantje heen praten, *multa loqui*, *ſed rem ipſam non tangere*. Van hier: kantig, *anguloſus*, *a*, *m*. Voorts, vierkantig, *quadrangulus*, *a*, *m*; *quadrangularis*, *is*, *e*. Driekantig, *triangulus et triangularis*, *&c*. Kantig, bijw. *angulatim*, *adverbium*. Zamenſtell. binnenkant, *pars exterior*. Buitenkant, *pars interior*. Duinkant, *plaga arenaria*. Stootkant, *inſtita*, *ae*, *f*. bij *Ovid*. Zelfkant, *pars perpera*. Kantbeitel, *cuneus ad angulos formandos aptus*. Kantteekening, *adnotatio marginalis*, *gloſſa*, *ae*, *f*.

Kant, bijv. n. en bijw. eigenlijk dat nette hoeken heeft, *bene angulatus*, *pulcros angulos habens*. Voorts zoo veel als fraai, *pulcher*, *ra*, *rum*; *pulchellus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *elegans*, *antis*, *omn*. *g*. *concinnus*, *a*, *m*; *nitidus*, *mundus*, B. v. alles is kant en klaar, *omnia concinna et apta ſunt*. Dat naar den kant ſmaakt: b. v. die wijn is kant, *hocce vinum cadum redolet*.

Bijw.

Digitized by Google

Bijw. kant, *anguloſe et angulatim, pulchre, eleganter, concinne, belle, nitide, munde, adverbia.* Ook word kant nog genomen voor dwars, *traverſus vel transverſus, a, m.* Voorts is dit bijv. n. gebruikelijk in de zamenſtell. driekant, *triangulus et triangularis, is, e;* vierkant, *quadratus, a, m; quadrangulus et quadrangularis, is, e.*

Kant, v. *denticuli, orum, m. plur.* bij *Vitr. limbus linteus angulatus,* volg. *Scheller; denticulata fimbria vel limbus denticulatus,* bij *Hoogſtraten.* Zamenſtell. kantboordſel, *fimbria denticulata.* Kantdoos, *capſa denticulis ſervandis inſerviens.* Kantwerk, *opus denticulatum.*

Kanteel, m. *propugnaculum undiquaque tormentorum aperturis inſtructum. Hooft* zegt: eenen kanteel der vestingen inkrijgen, *unum munitionum propugnaculum expugnare.*

Kanten, b. w. eenen kant aan iets maken, *margino, avi, atum, are; angulatum vel anguloſum reddere aliquid.* Oneigenlijk: zich kanten met tegen, *adverſor, atus ſum, ari, cum dat.* bij *Cicero; intercedere contra aliquem,* bij *Plinius; repugnare vel ſe opponere alicui,* bij *Nepos.* Het voortdurend werkwoord is: kantelen ook kenteren gezegd, *verto, ti, ſum, ere.* B. v. eenen balk kantelen, *vertere trabem.*

Kantoor, o. *tablinium, ii, n.* bij *Vitr.* Van eenen koopman, *cubiculum rationarium,* volgens *Scheller.* Een openbaar gebouw, waar 's lands geld ligt, ontvangen en uitgegeven wordt, *aedificium publicum, ubi pecuniam publicam ſervant, accipiunt et ſolvunt.* Zamenſt. kantoorknecht, *famulus mercaturae mercenarius;* kantoorknechtſchap hetzelfde.

Kaos, (Chaos) waarom de groote *Weiland* in dit woord de *k* en niet de *ch* gebruikt, weet ik niet, dewijl het een zuiver Grieksch woord is: Χαος. In het Latijn, *chaos;* of volgens *Ovidius, rudis indigeſtaque moles;* een ongevormde mengelklomp.

Kap, v. een oud woord, dat in den uitgebreidſten zin, de bedekking, de uiterſte bekleeding van iets te kennen geeft, *velamen, inis, n. tegumen, inis, tegmen, inis, n. tegmentum, i, n.* Van het hoofd, *velamen capitis, capitium, ii, n.* Voor de vrouwen, *rica, ae, f. recinium, ii, n. vel ricinium, ii, n. recinus, i, vel ricinus, i, m.* bij *Varro.* Voorts de opperſte bedekking, *tectum, i, n.* Verder een deel der kleeding als eenen mantel, *penula, ae, f.* Ook eene monnikskap, *cucullio, onis, f. cucullus, i, m.* Zich in de kap steken, *monachismo ſe conſecrare.* De kap op den tuin hangen, *monachismum ejurare, monachum exuere.* In de kap geleid, zoo veel als, bedrogen worden, *falli, decipi.* De kap trekken, *illudo, uſi, uſum, udere, aliquem, deludere; tragulam in aliquem injicere,* bij *Plautus.* Ook in den gemeenen trant, voor stout, onrustig zijn, vooral van kleine kinderen: b. v. hij heeft van nacht de kap getrokken, *infans hac nocte turbulentus fuit.* Iemand de kap verzetten, *carminare aliquem.* Het verkleinw. kapje is zoo veel als kalotje, *galerulus, i, m.* of *galerus parvus.* Kapje is ook het teeken van zamentrekking, boven de woorden, *ſignum contractionis.* Zamenſtell. kapraaf of dakſpar, *cantherius, ii, m.* bij *Vitr.* Kapvenſter, *fenestra in tecto domus.*

Kapel, v. eene kleine kerk, *aedicula, ae, f. ſacellum, i, n. ſacrarium, ii, n.* bij *Sallust.* Een afgeſchotene hoek in eene kerk is, *cella minor,* bij *Vitr.* Van hier: het onduitſche kapellaan of bijpriester, *capellanus, i, m. * ſacerdos ſecundus.* Kapelmeester, *magiſter concentus aulici,* volgens *Scheller.* Kapelmeesteres, *magiſtra concentus aulici;* verkl. kapelletje, *aedicula, ae, f. lararium, ii, n.* Ook draagt zeker diertje dien naam, *papilio, onis, m.* bij *Ovid.*

Digitized by Google

Kapen, b. w. *praedor, atus sum, ari; praedonem agere maritimum, piraticam exercere.* Van hier, kaper, m. *praedo maritimus, pirata, ae, m. vel praedator maritimus.* Kaperij, *praedatio maritima.* Ook wordt het schip kaper genoemd, *navis praedatoria vel piratica, paro, onis, m.* bij *Festus.*

Kaper, eene soort van vrouwen hoofddeksel in Noordholland, zie bij kap.

Kapitaal, o. een onduitsch woord van het Latijnsche *capitalis.* Eene hoofdsom, *summa capitalis.* En vooral waaruit men gewin of renten maakt, *pecunia in foenore posita.* Hij heeft veel kapitaal, *nummosus est vel dives positis in foenore nummis.* In het gemeen, eene som gelds: ik heb hem een kapitaal van duizend guldens gegeven, *summam mille florenorum illi dedi.* Van zijn kapitaal leven, *vivere de foenore.* Als bijw. wordt kapitaal voor groot genomen: b. v. kapitale letters, *literae majusculae vel capitales.* Schoon, fraai: b. v. dat is een kapitaalhuis, *splendida, egregia, eximia, elegans ista domus est.* Van hier: kapitalist, *bene nummatus, magna pecunia instructus.*

Kapiteel, o. in de bouwkunst heet dus het bovenste deel van eene zuil, *pulvinus, i, m. apistylium, ii, n.* beide bij *Vitr.* ook *corona, ae, f.* bij denzelven.

Kapitein, m. *centurio, onis, f. ordinum ductor,* volgens *Scheller.* De voornaamste van een schip, het zij oorlogschip, ander schip of schuit, wordt ook kapitein genoemd, *praefectus navis vel navi.* De aanvoerder eener roofbende is ook kapitein, deze wordt bij *Tacitus, caput,* geheeten. Zamenstell. zeekapitein, *praefectus navis.* Kapitein generaal, *summus exercitus imperator vel dux.* Kapiteinluitenant, *subcenturio vel succenturio, onis, m.* bij *Scheller.* Kapiteinschap of kapiteinsplaats, *centuriatus et centurionatus, us, m.* bij *Tac.* op zee, *praefectura navis*

Kapitool, o. *capitolium, ii, n.* eene vesting van het oude Rome, dus genoemd, zegt men, om dat men bij het uitgraven, een menschenhoofd vond. Zoude het niet mogelijk zijn, dat men het dus genoemd heeft, om dat hetzelve de hoofdvesting was? zoo *caput imperii,* doorgaans de hoofdstad van een rijk genoemd wordt.

Kapittel, o. dit woord is uit de middeleeuw, *capitulum,* een verkleinw. van *caput.* Wij verstaan daar door een deel, hoofddeel of hoofdstuk, *caput, itis, n.* bij *Cicero; capitulum, i, n.* bij denz. *capitellum, i, n.* bij *Plinius; sectio, onis, f.* Voor verwijt: b. v. iemand het kapittel voorlezen, *objurgare aliquem.* Van hier beteekent kapittel nog, de verzameling van zulke personen, in welke hunne verordende regels voorgelezen worden, *conventus, us, m.* B. v. domkapittel, *conventus canonicorum;* ook *collegium canonicorum.* Ook de plaats, *cubiculum conventus,* bij *Scheller.* Van hier het b. w. kapittelen, *objurgo, avi, atum, are; perstringere aliquem.* Zamenstell. kapitteldag, *dies conventui canonicorum constitutus.* Kapittelstok, *festuca saccharo oblita.*

Kapitteken, o. *additamentum portorii pacti, vel praemium portorio pacto superadditum;* zijnde eene vereering, die een schipper boven de bedongene vracht van eenen koopman krijgt.

Kapmes, o. *culter conciforius.*

Kapoen, m. *capo, onis, m.* bij *Mart. capus, i, m.* bij *Varro.*

Kapot, v. een wapenrok, *sagum, i, n.* van het Fransche *capot,* volgens *Boisse* en niet van *capotte,* zoo als *Weiland* zegt. Voor een vrouwen overkleed zegt men: *amiculum, i, n.* en dit is in het Fransch *capotte.*

Kapot, bijw. slechts in het gemeene leven, gebruikelijk: zoo veel als in stukken, *fractus, raptus, laceratus, a, um.* Kapot is ook verslagen, *stupefactus, a, um; adnixus.* Hij is kapot, *periit.* Iemand kapot maken, *perdere alli-*

Digitized by Google

alignem, volgens *Scheller*. In het spel zegt men kapot maken, als men alle trekken haalt, *omnes tollere chartas lusorias.*

Kappelen, o. w. *coagulo, avi, atum, are.* Van hier: kappeling, v. *coagulatio, onis, f.*

Kappen, b. w. *caedo, cecidi, caesum, caedere, cum acc.* bij *Cic. incidere, concidere, conscindere, amputo, avi, atum, are; putare, consecare, secare.* Kappen heet ook met opzet verminken, *de industria mutilare.* Van hier: kapper, *caesor, oris, m. concisor, putator*, bij *Virgilius; secator; oris, m.* Kapping, v. *caesura, ae, f. incisio, onis, f. concisio, consciſio, amputatio, putatio, consectio.* Kapsel, o. *segmen, inis, n. segmentum, i, n.* Zamenstell. kaphamer, *malleus inciſorius.* Kapmes, *cultet conciſorius.*

Kappen, b. w. eigenlijk met eene kap verzien, *velamento inſtruere*, volgens *Scheller.* Van hier: het haar optooijen, *ornare vel comere capillos*, ook *concinnare.* Van hier: kapper, *ornator, oris*, m. Kapping, *ornatio, concinnatio, f. comtus, us, m.* Kapsel, *ornamentum, i, n. comtus, us, m.*

Kapper, v. een heestergewas, *capparis, is, f. cappar, in nominativo*, bij *Palladius.* Zamenstell. kapperboom, *cappari, n. indeclinabile* en *capparis, is, f.* bij *Plin.* Kapperskool ook kappertjeskool genoemd, *brasica capitata.* Kappertjesdnif, *columba domestica cucullata.*

Kaproen of kapruin, v. *cucullus, i, m. cucullio, onis, f. capitium, ii, n. calantica, ae, f.* bij *Cicero.*

Kapuitsmuts, v. ook spreekt men het kapoetsmuts en karpoetsmuts uit, zoo dezelve van beestenvel gemaakt is, *cude, onis, m.* bij *Sil. Ital.* Van trijp, *pileus holosericus.*

Kar, v. zeker rijtuig met twee wielen, *carrus birotus vel duabus rotis praeditus.* Elders ook een wiet, anders kruikar genoemd, *currus unius rotae truſatilis.*

In de kaartteekeningen vindt men *pabo, onis.* Zamenstell. karreman, *auriga carri.* Karrepaard, *equus carro trahendo inſerviens.* Aschkar, *carrus cineribus colligendis ſerviens.* Drekkar, *carrus immunditiis colligendis ſerviens.* Hooikar, *carrus foeno vehendo aptus.* Mestkar, *carrus ſimo vehendo destinatus;* verkl. karretje, *carrulus, i, m.*

Karaak, v. *navigii genus Hiſpanici, tam bello gerundo quam mercibus transportandis inſerviens.*

Karaat, o. een klein gewigt om goud en edelgesteenten te wegen, *Schellar* leidt het van *gradus, us, m.* af, waardoor hij zegt, dat men het ook overzetten kan.

Karabijn, v. *equestre ſclopetum carabinum, carabinus vel carabina, dictum*, volgens *Scheller*, uit het Fr. *carabine.*

Karakter, o. *character, eris, m.* van het Grieksch Χαρακτήρ Ook beduidt het zoo in het meerv. als letters, *literae, characteres, um, m. pl.* Zoo als kenteeken, *ſignum, i, n. nota, ae.* Voor uiterlijke waarde, *dignitas, atis, f.* Hij is een man van een zeer hoog karakter, *vir ſummae dignitatis est.* Zoo veel als ambt, *munus, eris, n.* Van wat karakter is die man? *quonam munere vir iſte fungitur?* Voor inborst, *indoles, is, f. ingenium, ii, m. mores, um, m. plur. vita, ae*, f. Een man van een braaf karakter, *homo probae indolis, ingenii boni, probis moribus, vitae integrae.*

Karavaan, v. van het Arabisch *karravan, ſocietas mercatorum una iter facientium.* Ook bezigt men het voor eene menigte, *multitudo, inis, f. turba, ae, f.* De geheele karavaan kwam bij mij, *omnis turba ad me confluebat.*

Karbats, v. en niet karwats zegt *Weiland, flagellum e corio confectum;* van het oude kar leder en baten, *flan*, te zamengesteld.

Karbeel, m. *lignum ſuſtentando aliud*

Digitized by Google

aliud lignum ſerviens; vel ſuſtentaculum ligneum.

Karbonkel, m. een naam van een edelgeſteente, *carbunculus, i, m. apyretes, is, m.* bij *Plin.* Ook een zweer van dien naam, *carbunculus, i, m. morbus campanus*, is bij *Horatius*, een ongemak door zuipen veroorzaakt en van roode puisten in het aangezicht verzeld; waarvan de inwoners van Kampanie, wegens hunnen overdaad in het drinken zeer onderhevig waren.

Kardeel, o. touwwerk, waarmede men iets ophijst, *funis ductorius.* Zamenſtell. kardeelblok, *trochlea.*

Kardinaal, m. de voornaamſte geeſtelijke naast den paus, *cardinalis, is, m. pater cardinalis.* Van hier: kardinaalſchap, *dignitas cardinalis.* Kardinaalshoed, *pileus cardinalis.* Kardinaalbiſchop, *episcopus cardinalis.* Kardinaal diaken, *diaconus cardinalis.* Kardinaal priester, *presbyter cardinalis.* Verkleinw. kardinaaltje, een zeker vogeltje, *fringilla purpurea.* Kardinaalsbloem, *lobelia cardinalis.*

Kardobenedict, o. een zeker kruid, *centaurea benedicta, vel carduus benedictus.*

Kardoes, v. *forma chartacea pulvere nitrato impleta.* Ook een plankje om eene andere plank te onderſteunen, *tabella lignea alteri ſuſtentandae ſerviens.* Zamenſtell. kardoesgaren, *filum formis chartaceis ligandis inſerviens.* Kardoeskist, *cista, ubi tales formae ſervantur.* Kardoeskoker, *theca ubi ſervantur.* Kardoes naald, *acus, qua formae chartaceae pulvere nitrato impletae atque tormentis ingeſtae perforantur.* Kardoesſtok, *lignum, cujus ope formae tales tormentis induuntur.* Kardoestas, hetzelfde als kardoeskoker.

Kareelſteen, m. *later, eris, m.* bij *Cicero.* Verkl. kareelſteentje, *laterculus, i, m.* bij *Caeſar.* Van kareelſteen, *lateritius, a, m*, bij denzelfden. Zamenſtelling, kareelſteenbakkerij, *lateraria, ae, f.* bij *Plin.*

Karel, m. een mansnaam, *Carolus, i, m.* Van hier: karelsbad, *thermae Carolinae.* Karelſtad, *Caroloſtadium.* Het beduidt eigenlijk eenen man in het algemeen, zijnde een zeer oud woord, voor al wordt hier door een ſterk en dapper man, ook een getrouwd man aangeduid, *vir fortis, ſtrenuus, heros;* ook *maritus, i, m.* In deze beduidenisſen is het in den deftigen ſtijl bijna verouderd, doch in den vertrouwelijken ſtijl nog in gebruik: b. v. dat is een braaf en eerlijk karel, *probus honeſtusque ille homo eſt.* In den lagen ſtijl, zegt men nog: dat is mijn karel, *meus iſte maritus eſt.* Ook in eenen ſlechten zin: loop heen karel! *abi nebule vel nequam!*

Karig, bijv. n. en bijw. *parcus, a, m; tenax, acis, omn. g. avarus, a, m.* Ook ſchraal, mager, *aridus, a, m; tenuis, is, e.* Bijw. karig en kariglijk, *parce, tenaciter, avare, aride, tenuiter.* Van hier: karigheid, v. *parcimonia, ae, f. tenacitas, atis, f. avaritia, ae, f. ariditas, atis, f. tenuitas, atis, f.*

Karkant, m. een halsſnoer, *monile, is, n.*

Karkas, v. *filum aeneum ſerico, vel filo circumvolutum carcaſis dictum.*

Karmezijn of karmozijn, o. *coccinum, i, n.* volg. *Scheller.*

Karmijn, o. *pigmentum carmini gerens nomen vel carminum, i, n.* volg. *Scheller.*

Karn, zie Kern; karn noemt men ook een vat Moskoviſche talk, *dolium ſebo Moſcovitico impletum.*

Karnoffelen, b. w. *diverbero, avi, atum, are; contundo, udi, uſum, undere.* Eigenlijk zoo ſlaan dat het vel gekwetst worde, *eum in modum verberare ut cutis vulneretur, vel laceretur.* Van het oude woord karnoffel, bij *Kiliaan*, eene breuk, *hernia, ae, f.* beteekenende.

Karonje, v. een onduitsch woord, een ſcheldnaam zoo veel als kreng, *cadaver, eris, n.* beteekenende; *brutus, ſcordalus, i, m.* bij

Se

Seneca. Meest bestempelen slechte vrouwlieden elkander met dien naam, *scortum*, *i*, *n. meretrix*, *icis*, *f. lupa*, *ae*, *f. limax*, *acis*, *f.* Het komt veel met het Grieksche καρωνεια, *cadaver* overeen.

Karoot, v. in het gemeene leven kroot, beetwortel, *beta vulgaris*, *daucus carota*, bij *Linn.*

Karos, v. van het Fransche woord *carosse*, *carruca*, *ae*, *f.* bij *Plin.* waarvan mogelijk het Fransche woord afkomstig is; volg. *du Cange*, *vehicula honoratorum* en *vehicula suspensa*.

Karper, m. een riviervisch, *cyprinus*, *i*, *m.* bij *Plin. carpio*, *onis*, *m.* vindt men bij latere schrijvers.

Karsaai of karsei, o. *pannus quidam laneus*. Bijv. n. karsaaijen, is: *e panno quodam laneo confectus*, *a*, *m.*

Kartel, m. *incisio marginalis alicujus rei*. Van hier: kartelig, *incisuris marginalibus instructus*. Kartelige melk is geheel iets anders, *lac coagulatum*.

Kartelen, b. en o. w. *marginem undequaque incidere*. Thans wordt het onz. meest gebruikt, zoo veel als schiften beteekenende, *coagulo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: karteling, v. *coagulatio*, *onis*, *f.*

Kartets, v. is niet wel overtezetten, als zijnde een kardoes van bordpapier of blik, gevuld met kogels, spijkers enz. *involucrum globulorum ferreorum*, *clavorum aliarumque rerum similium*, *vi ignis simul ejiciendarum*, *vel explosione pulveris nitrati simul ejiciendarum*.

Kartouw, v. *tormenti genus majus*, *aliis brevius*, volg. *Weiland*; *tormentum*, *quod kartouw vocatur*, volg. *Scheller*, die er bijvoegt, dat men hetzelve van *quartana*, met sommige afleidende, ook door *quartana* vertalen kan, als zijnde een stuk van de vierde grootte; bij *Hoogstraten*, *bombarda major*.

Karveel, o. *navigii quoddam rotundi genus caravala dictum*, *in Lusitania usitatum*. In het Portugeesch *caravala* en in het Fransch *caravelle* genoemd.

Karviel, o. een blok van het groote marszeil, *trochlea veli majoris karviel dicta*.

Karwei, v. een windbrekend kruid, *careum*, *ei*, *n.* bij *Plin. cuminum agreste*, volg. *Boiste*.

Karwei, v. zoo noemt men de inwendige deelen of ingewanden der beesten, *exta*, *orum*, *n. plur.* Kerveijen, van kerven, zegt *Weiland*, is inscheuren, bij *Kiliaan*, dit zoo zijnde zoude men karwei, door *prosecta*, *orum*, *n. plur.* bij *Ovid.* voorkomende, kunnen vertalen.

Karwei, v. is ook nog *opus laboriosum difficile et quaestuosum*. Ook een buitengewoon werk, dat de werklieden tusschen de schoftijden verrigten, *opus subcisivum*. Ons woord heeft met het Fransche *corvée* zeer veel overeenkomst.

Kas of kast, v. *cista*, *ae*, *f. theca*, *ae*, *f. capsa*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *armarium*, *ii*, *n.* bij *Plautus*, *loculamentum*, *i*, *n.* bij *Vitr. arca*, *ae*, *f.* De kas, waarin de steen van eenen ring gezet wordt, *pala*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *funda*, *ae*. *f.* bij *Plinius*. Landskas, *aerarium*, *ii*, *n. fiscus*, *i*, *m.* zoo veel als geld, *pecunia*, *ae*, *f. nummi*, *orum*, *m. plur.* B. v. hij heeft eene goede kast, *nummosus vel pecuniosus est*. Ik ben slecht bij kas, *parum nummorum in arca servo*. Kas is ook een zilverwinkel, *officina vel taberna argentaria*. Kas houden, *argentariam exercere*, bij *Ulpianus*. Eene geldsom tot zeker gebruik bestemd wordt ook kast genoemd: b. v. de armenkas, *pecunia pauperibus distribuenda*. Bij iemand in de kas zijn, zegt men, voor in iemands gunst staan, *bene audire apud aliquem*, *in alicujus favore esse*. Verkl. kasje, *cistula*, *ae*, *f. cistella*, *ae*, *f. capsula*, *ae*, *f. armariolum*, *i*, *n. arcula*, *ae*, *f. foruli*, *orum*, *n. pl.* bij *Sueton*, Ook zegt men: hij zit in het kasje, voor in de ge-

vangenis, *carceri inclusus est.* Zamenstell. kasboek, *codex dati, accepti et expensi*, bij *Cicero.* Kasgeld, *pecunia aerarii.* Kasrekening, *aerarii ratio.* Boekenkas, *bibliotheca, ae, f. librarium, ii, n. armarium librorum*, bij *Ulpian.* Tinnekas, *armarium ubi vasa stanneа conduntur.* Zilverkas, *taberna argentaria*; ook *armarium argentarium.* Etenskas, *penarium, ii, n.* bij *Varro, pennarium, ii, n.* bij *Festus*; *cella penuaria*, bij *Sueton. cella penaria*, bij *Cicero.* Kasfier, *exactor, oris, m. dispensator, oris, m. praepositus pecuniae, mensarius, ii, m.*

Kaskien of kaskijn, m. van het Fransche woord *casaquin, vestimenti feminini genus quoddam kaskien vel kaskyn dictum.* Hetzelve is volgens *Weiland* een pronkjak met eenen zeer langen schoot, bij de Noordhollandsche boerinnen in gebruik.

Kassen, b. w. in eene kas zetten, *includere cistae, areae, theсae, armario, loculamento &c.* bij de juweliers. Eenen steen kassen, *gemmam auro vel argento circumdare.*

Kassie, v. een uitlandsche boom, *cassia, ae, f.* bij *Virg.* en *Plin.*

Kastanje, v. *castanea, ae, f.* bij *Plinius*; *Virgilius* zegt: *nux castanea.* Zamenstell. kastanjeboom, bij *Vondel.*, kastanjekaar, *fagus castanea*, bij *Linnaeus.* Wilde kastanjeboom, *castanea equina, vel hippocastanum vulgare.* Kastanjebosch, *castunetum, i, n.* Kastanjebruin, *badius vel spadix, icis, m.* bij *Virg.* Kastanjekleur, *color castaneus.* Kastanjepan, *sartago castaneis torrendis apta.* Kastanjeverwig, *colorem castaneum habens.* Men meent, dat zij haren naam naar Castana, eene stad in Magnesie, waar zij in menigte groeiden, ontvangen hebben.

Kasteel, o. van het Latijnsche woord *castellum, i, n.* bij *Caesar*, eigenlijk een klein slot of kleine vesting beteekenende, *arx, arcis, f.* Spreekw. kasteelen in de lucht bouwen, *magna sed irrita moliri.*

Kastelein, m. is eigenlijk iemand, die op een kasteel het bevel voert, *castelli praefectus, castellanus, i, m.* bij *Sallust.* Verder een oppasser van een huis, *custos domi.* Ook een waard, *hospes, itis, m. caupo, onis, m. taberнarius, ii, m.* Van hier: kastelenij, *domus vel habitatio praefecti castelli.*

Kastijden, b. w. *castigo, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *punio, ivi, itum, ire*; *animadvertere in aliquem*, bij *Cicero*; *advertere in aliquem*, bij *Tacitus*; *depexum dare alicui.* Van hier: kastijder, m. *castigator, oris, m. punitor, animadversor*, bij *Cicero.* Kastijding, v. *castigatio, onis, f. poena, ae, f. animadversio, f.* bij *Cicero.* Gekastijd, v. d. *castigatus, a, m.*

Kastoor, m. *fiber, ri, m. castor, oris, m.* Hiervan noemt men eenen hoed uit het haar dezes diers gemaakt: een kastoor ook eenen kastorenhoed, *pileus e pilis fibrinis confectus.* Van hier het bijv. n. kastoren, *castoreus, a, m, et castorinus, a, m*; *fibrinus, a, m*; volg. *Scheller.*

Kastrol, v. *sartago manubriata*; van het Fransche woord *casserole* afkomstig.

Kasuifel, v. een priesterlijk manteltje, *casula, ae, f.* volg. *Boiste*, van het Fransche *chasuble.* Een kasuifelmaker of verkooper, *casularius, ii, m.* bij denz.

Kat, v. *feles* en *felis, is, f. aelurus, i, m. catus, i, m.* bij *Pallad.* Een wilde kat, *melis, is, f.* bij *Varro.* Eene Cijprische kat, *felis Cyprina.* Spreekw. zij leven als katten en honden, *male inter illos convenit.* Hij gaat met hem om als de hond met de kat, *male illum tractat, vel male cum illo agit.* Bij nacht zijn alle katten graauw, *nocte deformes ipsae veneres sunt.* Hij loopt als de kat om den heeten brij, *quo se vertat, in incerto est*; ook *caute rem tractat.* Eene kat in de zak koopen, *promissae aliquid emere*, ook *incon-*

Digitized by Google

ſideratum aliquid emere. De kat de bel aanbinden, *primas agere partes.* Der kat de haas bevelen, *lupum praeficere ovibus.* Hij is geene kat om zonder handſchoenen aan te tasten, *foenum habet in cornu.* De kat uit den boom kijken, *omnibus rebus intentum eſſe.* Als men de kat op het ſpek bindt, wil zij niet vreten, *beneficia obtruſa ingrata ſunt.* Van een vinnig meisje ook van eene hoer, zegt men, zij is eene kat, *amara puella, meretrix eſt.* Als men het mannetje bedoelt, zegt men kater, *catus, i, m. feles mas.* Verkl. katje, *felicula, ae, f.* doch zoo dit niet voorkomt, *felis parva.* Spreekw. bij is het katje van de baan, *omnium primus eſt.* Zamenſtell. meerkat, *cercopitheeus, i, m. ſimia cauda felina.* Zeekat, *felis marina.* Kataal, *anguilla vilior, felibus deſtinata.* Kataas, *esca felina.* Overdragtelijk: een ſlecht mensch, *homo, vilis.* Kattekruid, *marum vel marum verum, marum Teucrium.* Kattengeſlacht, *genus felinum.* Kattegeſchreeuw, *clamor felinus.* Kattegezigt, *vultus felinus, facies felina.* Katteglas, *argyrolithus.* Kattegoud, *mica flava, mica aurea vel aurea colore, aurum felium, ammochryſos.* Kattehaar, *pilus felinus.* Kattekervel, *fumaria, ae, f.* Katteklaver, *trifolium aryenſe.* Kattekop, *caput felinum;* ook *homo ſtupidus.* Kattemof, *manica e pelle felina confecta.* Kattenoogen, *oculi felini, vel glauci.* Kattepis, *urina felina.* Kattespel, *jurgium, rixa, altercatio.* Kattestront, *ſtercus felinum.* Kattestaart, *cauda felina.* Ook een zeker kruid, *ſtaphis, is, f.* bij *Plinius; caturus, i,* bij *Linnaeus.* Katvisch, *alburnus, i, m.* of liever *piscis vilior felibus alimento ſerviens.* Katzwijn, *deliquium, ii, n.* zoo veel als, flaauwte. Verkl. katjes, is zoo veel als de wol of ruigte aan de boomen, *ſuli, orum, m. pl. mucamenta, orum, n. pl. Plin.*

Kat, v. een klein werpanker, dat voor een grooter geworpen wordt om deszelfs kracht te vermeerderen, *anchora miſilis minor anchoras primariae alligata.* Kat, is aan boord der ſchepen ook nog de haak, waaraan het anker, na dat men het opgewonden heeft, hangt, *unus, cui anchora ſuſpenditur.* Van hier het ouz. w. katten, *anchoram unco ſuſpendere.* Ook in den eerſten zin, *anchoram miſilem minorem primariae anchorae addere.* Zamenſtell. katteblok, *trochlea, cui uncus ejusmodi eſt affixus.*

Kat, v. *navigii genus, ob celeritatem forte kat dictum.*

Kat, v. eer het buskruid uitgevonden was, wierd een ſtormtuig om muren om te werpen enz. eene kat genoemd, *aries, ietis, m. machina muralis, machina arietaria,* bij *Vitruvius; tormentum murale.* Naderhand was eene kat een groot ſtuk geſchut om ſteenen te werpen, *tormentum majus lapidibus vel ſaxis jaciendis aptum.* In de vestingbouw is kat een bolwerk, waarop men geſchut plant, *propugnaculum, i, n.* Ook eene hoogte om van ver iets te ontdekken, *ſpecula, ae, f.*

Kateel, o. *ſupellex, ectilis, f. bona, orum, n. plur. poſſeſſio, onis, f.* zoo veel als eigendommelijke bezitting. Het beste katheil, is bij *Kiliaan, pretioſiſſimum pecus domeſticum aut aliud ornamentum.*

Kater, m. in Overijſsel heet men eene kleine boerenplaats, bij welke weinig land is, eene katersplaats, *villula, ae, f.* In Groningerland is koterboer, een boer, die weinig land en vee heeft, *ruſticus, cui parum agrorum et pecoris eſt.*

Katern, v. *chartulae nonnullae ſeu ſcriptae ſeu impreſſae conjunctae;*

Kathalzen, o. w. *oleum et operam perdere,* zoo veel als tobben, te vergeefs moeite doen; voors *pugnare;* ook *altercor, atus ſum, ari*

Katijvig, bijv. n. en bijw. *infelix, icis, omn. g. miſer, era, erum, aerumnoſus, a, um;* bijw. *infeliciter, miſere, aerumnoſe, ad-*

Digitized by Google

verbia. [Van hier: katijvigheid, v. *infelicitas, atis, f. miseria, ae, f. aerumna, ae, f.*

Katrol, v. *artemon, onis, m. carchesium, ii, n. trochlea, ae, f.* alle bij *Vitr.* Verkl. katrolletje, *orbiculus, i, m,* bij *Cat.* Zamenstell. katrolschijf, *rechamus, i, m.* bij *Vitr.*

Kattegat, o. ook schagerrak genoemd, *sinus Codanus vel sinus Scagensis.*

Katten, een ónd vermaard volk, *Catti, orum, m. pl.* bij *Tac.*

Kattoen ook katoen, o. *gossypium, ii, n.* bij *Plinius; bombyx gossypii vel xyli,* bij denzelfden. Het ódek uit die stof geweven, *pannus gossypinus vel xylinus.* Oostindisch katoen, *pannus gossypinus Indicus.* Een gedraaid lemmet van katoen, *ellychnium gossypinum.* Zamenstell. katoenbaal, *farcina gossypina.* Katoenboom, *gossypinus, i, m. gossypium, ii, n. xylon, i, n.* bij *Plinius,* andere zoo als *Ruhnkenius* lezen, *gossampinus,* en *gossympinus.* Katoendraad, *filum gossypinum.* Katoendrukker, *pingens vel variegans pannos xylinos,* volg. *Scheller.* Katoendrukkerij, *officina ubi pannus xylinus pingitur.* Katoenwinkel, *taberna ubi panni veneunt gossypini.* Katoene kousen, *tibialia gossypina.*

Kaunitz, eene kleine stad in Duitschland, ook een vorstendom van dien naam, *Caunutium, ii, n. Conisia, ae, f.*

Kauw, v. een zekere vogel, ook naar zijn geluid Ka genoemd, *gracus, i, m.*

Kauwoerde, v. zeker gewas, *cucurbita, ae, f.*

Kavalje, o. eigenlijk een oude knol, *caballus, i, m.* Voors gebruikt men dit woord om een oud rompslomping ding te beteekenen: b. v. een oud kavalje van een huis, *domus vetustate semi collapsa.*

Kavel, m. *sors, sortis, f.* Ik heb eenen goeden kavel getrokken, *bona pars sorte mihi obtigit, vel bonam partem fortitus sum.* Kavel is ook een afgeperkt deel, *portio, onis, f.* Van duinkavel, *tumulorum arenariorum portio.*

Kavelen, b. en o. w. *sorte partior, itus sum, iri; sortior, itus sum, iri.* Voorts juist berekenen, *rite calculo, avi, atum, are.* Van hier de spreekwijzen: tijd en tij kavelen, *tempore et occasione uti.* Maat kavelen, *mensuram observare.* Van hier: kaveling, v. *sors, sortis, f. sortitio, onis, f.* ook *portio, onis, f.* Zamenstell. redekavelen, *ratiocinor, atus sum, ari.* Redekaveling, v. *ratiocinatio, onis, f.* Redekaveler, m. *ratiocinator, oris, m.*

Kaviar, v. *ova piscium sale condita.*

Kawaan, v. *testudo vitis;* eene slechte soort van schildpad.

Kazemat, v. zoo veel als een hutje, *casa, ae, f.* In de vestingbouw, eene verwelfde kelder onder den wal, waarin schietgaten zijn, *cella tormentaria,* volg. *Schell.*

Kazen, o. w. *densor, atus sum, ari, coagulo, avi, atum, are.* Gekaasd, v. d. *densatus, a, m; coagulatus, a, m.* B. v. de melk is gekaasd, *lac coagulatum vel densatum, est.*

Kazernen of casernen, *domicilia militum juncta,* volg. *Schell.*

Kazijn of kozijn, o. *postes vel antae januae vel fenestrae conjunctae, quibus januae vel vitra inseruntur.*

Ked, kedde of kid, *parvum equi genus, e plagis septentrionalibus oriundum.*

Kedel, zameng. keel, gemeenlijk kiel genoemd, *superindumentum linteum.*

Keel, v. *gula, ae, f. guttur, uris, n. jugulum, i, n. jugulus, i, m.* bij *Quint. gluto, onis, m. glutus, i, m.* bij *Pers.* Eene kwade of zere keel, *angina, ae, f. synanche, es, f.* bij *Celsus.* De keel affmijden, *incidere gulam.* Iemand bij de keel vatten, *premere fauces alicui.* Iemand het mes op de keel zetten, *ad angustias redigere aliquem.* De keel smeren, *genio indulgere.* Alles door de keel lappen, *deglutire, abligurio, ivi,*

ivi, itum, ire. Dat geld bijt hem de keel af, *deſiderio flagrat dilapandi pecuniam istam.* Voor ſtem, *vox, vocis,* ſ. B. v. Hij heeft eene heldere keel, *clarisſima voce praeditus est.* Eene groote keel opzetten, *vocem altisſime tollere.* Van hier: luidkeels, *clarisſima vel altisſima voce.* In den vertrouwelijken ſtijl gebruikt men keel voor leven: b. v. ik zweer u bij mijne keel! *per vitam vel caput meum tibi juro!* Zamenſtell. keelader, *vena jugularis.* Keelband, *ſtria, ae, f.* bij *Vitruvius.* Keelgat, *ingluvies, iëi, f.* Keelkruid, *ligustrum, i, n. uvularia, ae, f.* Keelletter, *litera gutturalis.* Keellapje, *uva, ae, f. columella, ae, f.* Keellapklier, *glottis, idis, f.* bij *Plinius.* Keelziekte, *anginа, ae, f.*

Keen, v. kloof of ſpleet, *fiſſum, i, n. fiſus, us, m. fiſura, ae, f. ſcisſus, us, m. ſcisſura, ae, f. conſcisſura, ae, f.* bij *Plinius.* Ook de eerſte aanvang eener zaak, *primordium, ii, n.*

Keep, v. eene kerf, *crena, ae, f.* bij *Plin.* Verkl. keepje, *crenula, ae, f.* In eene zuil, *ſtria, ae, f. ſtriatura, ae, f.* bij *Vitruvius.* Keepen, *ſtrio, avi, atum, are.* Het zamengeſtelde w. inkeepen is meer in gebruik. Spreekw. hij houdt zijne keep, *conſilio non mutat.* Keep houden, *mordicus tenere.*

Keer, m. eigenlijk de daad van keeren, *actio vertendi.* Men gebruikt dit woord voor omwending, verandering, *converſio, onis, f. commutatio et immutatio, onis, f. flexus, us, m.* Voor reis, *iter, ineris, n.* Eenen keer doen, *iter facere.* Verandering van reis: een anderen keer nemen, *alio ſe flectere.* Voor keus, *electio, onis, f.* B. v. het ſcheelt mij zoo veel in den keer, *tantum nihil in electione differt.* Omloop, *ambitus, us, m. periodus, i, f.* bij *Cicero.* Voor beurt, *vicis, vici, vicem, vice, f.* Op mijnen keer, *mea vice.* Een keer, *ſemel.* Twee keeren, *bis.* Drie keeren, *ter,* &c. In eenen keer, *una, ſimul, adv.* Te keer gaan, *obſistere, reſistere, obſtare.* Zamenſtell. keerweer, m. eene blinde ſtraat, *fundula, ae,* bij *Varro; angiportum impervium,* bij *Ter.*

Keeren, b. en o. w. bedr. heeft dit woord twee verſchillende hoofdbeteekenisſen, doch die in den grond, zeer na aan elkander komen, even als in het Latijn, *vertere* en *evertere.* Voor eerst reinigen, *verro, verri, verſum, everrere et everrere,* volgens *Scheller.* B. v. de kamer keeren, of uitkeeren, *everrere cubiculum.* Ten tweeden eene andere rigting aan iets geven: het onderſte boven keeren, *omnia miſcere vel perturbare, ima miſcere ſummis.* Onz. zich tot iemand keeren, *convertere ſe ad aliquem.* Naar eene plaats keeren, *deflectere in aliquem locum.* Wederkeeren, *remeo, avi, atum, are.* Naar huis keeren, *reverti vel redire domum.* Ook voor veranderen, *muto, commuto, immuto, avi, atum, are.* Voor draaijen, *flecto, exi, exum, ectere; torquere et contorquere ea.* Voor draaijen, *roto, avi, atum, are; volvo, olvi, olutum, olvere.* Voor te rug drijven of tegenhouden, *repellere, continere, retinere.* Voor hoeden, beletten, *averto, ti, ſum, ertere.* God keere het! *Deus avertat!* ſtieren, is ook *vertere.* God keere dit ten beste! *Deus hoc bene vertat! vel huic rei bonum det exitum!* Voor duiden, *interpretor, atus ſum, ari.* Iets ten beste keeren, *in meliorem partem interpretari.* Zich aan iets keeren, *rationem alicujus rei habere,* bij *Hooft:* die zich, nocht aan 't ontzagh des koninx, nocht aan de vreeze des allerhoogſten gekeert hebben, *qui numquam auctoritatis regis, neque timoris Dei ullam habuere rationem.* Van hier: keering, *verſio, onis, f. converſio, flexus, us, m. rotatio, onis, f. repulſio, onis, f. flexio, onis, f.* bij *Cicero; reditus, us, m. Vitruvius* gebruikt voor kee-

Digitized by Google

keering, *versatio, onis, f.* Zamenstelling: keerkring, *circulus tropicus.*

Keers, zie Kaars.

Kees, zie Kaas.

Kees, m. een verkorting van Kornelis, *Cornelius, ii, m.* Voor keeshond, *canis Islandicus.* Zamenstelling: keeshond, *canis Islandicus.*

Keest, m. pit of merg: b. v. van noten, *nucleus, ei, m. medulla, ae, f.* Voor het binnenste van iets, *intima, orum, n. pl.* bij *Cicero.*

Keet, v. eene plaats, waar men het zout bereidt, *locus ubi sal praeparatur, salina, ae, f.* welk woord bijv. schijnt te zijn; zoo dat men eigenlijk zeggen moet, *officina salinae;* doch het gebruik heeft er een zelfst. w. van gemaakt. Keet, is eigenlijk eene hut, *casa, ae, f.* zoo dat *Scheller,* keeten door *casae salinariae vel salariae* overzet. *Ten Kate,* brengt het tot het oude woord keeten, zuiveren, zoo dat keet zoude zijn, *locus, ubi sal immunditiis purgatur.*

Keeten, zie Keten.

Keffen, o. w. *latro, avi, atum, are; gannio, ivi, itum, ire.* Fig. voor snappen, babbelen, *garrio, ivi, itum, ire; blatero, avi, atum, are.* Tegen iemand keffen, *oblatrare aliquem,* bij *Sil. Ital.* Van hier: keffer, m. *latrator, oris, m. oblatrator,* bij *Plautus.* Keffing, v. *latratus, us, m. gannitus, us, m.* Kefster, v. *garrula, scil. femina.*

Keg of kegge, w. zoo veel als wig, *cuneus, ei, m.* Verkl. keggetje, *cuneolus, i, m.* bij *Cic.*

Kegel, m. *conus, i, m.* bij *Cic. conum, i, n.* bij *Varro.* De kegels opzetten, *statuere conos.* De kegels omgooijen, *dejicere vel everterе conos.* Van hier het bedr. w. kegelen, zoo veel als met kegels spelen, *ludere conis.* Ook noemt men om de gelijkheid eens lange straal gevrozen water, kegel of ijskegel, *stiria, ae, f.* Van hier: kegelaar of kegeler, *conorum lusor.* Kegelbaan, *area ubi conis luditur.* Kegelbal, *pila lusui conorum inservions.* Kegelsnede of kegelsnee, *sectio conica.* Kegelspel, *conorum lusus.* Kegelspeler, hetzelfde als Kegelaar. Kegelvormig, *similis cono, vel coniformis vel figuram coni referens.*

Kei, m. een keisteen, *silex, icis, m.* bij *Virg.* Verkl. keitje of keiken, *calculus, i, m.* bij *Cicero.* Keiachtig, bijv. n. *siliceus, a, m.* Overdr. wordt het voor eene groote stompheid van verstand gebruikt: hij is met den kei gebruid, *stupidus est.* Hij heeft eenen kei in het hoofd, *cerebro laborat, vel semistultus est.* Ik zal u wel van de kei snijden, *stultitiam tuam quidem sanabo.* Dat is een kei van eenen vent, *siliceus iste homo est.*

Keilen, o. w. *lapillis rotundis jacio, jeci, jactum, jacere, vel jactare.* Elders wordt het ook bedr. gebruikt: iets tegen de grond keilen, *conjicere vel projicere aliquid in terram.*

Keizel ook keezel, m. hetzelfde als kei, in Friesland is keizel zoo veel als puin of steengruis, *rudera, um, n. pl.* bij *Livius.* Keizel of puin om holligheden mede te stoppen is, *fartura, ae, f.* bij *Vitr.*

Keizer, m. *imperator, oris, m. Caesar, aris, m. Augustus, i, m.* bij *Scheller.* Vrouwel. keizerin, *imperatrix, icis, f. Augusta, ae, f.* bij denzelfden. Van hier: keizersch, *imperatorius, a, m; Caesareus, a, m; Augustalis,* bij denzelfden. Keizersgezind, *imperatori, Caesari vel Augusto addictus.* Keizerdom, *imperium, ii, n.* Zamenstell. keizershof, *aula imperatoria, Caesarea, Augustalis.* Keizerskroon, *corona imperatoria.* Voor eenen bloem, *corona imperialis.* Keizerrijk, *imperium, ii, n.* Van hier ook keizerlijk, bijv. n. en bijw. *imperatorius, a, m, ad imperatorem pertinens;* bijw. *imperatorie, ady.* Als zelfst. zegt men de keizerlijken, *milites imperiales, milites imperii.*

Ke-

Digitized by Google

Kekelen, zie Kakelen.

Keker, v. eene soort van driekantige erwten, *cicer, eris, n. cicera, ae, f.* verkl. *cicercula, ae, f.*

Kekeren, o. w. *balbutio, ivi, itum, ire; balbucinor, atus sum, ari; titubo, avi, atum, are; haesitare lingua*, alle bij *Cicero.*

Kel, bijv. n. en bijw. *perterritus, a, m; pavidus, a, m;* bijw. *pavide, adv.* Kel worden, *horrescere, cohorrescere, exhorrescere, aliquid;* dit woord is in Friesland in gebruik.

Kelder, m. *cella subterranea* ook *cella, ae, f.* alleen volg. *Scheller; cavea, ae, f.* In den lagen stijl zegt men: naar den kelder gaan, voor zinken: b. v. het schip gaat naar den kelder, *navis mergitur.* Verkl. keldertje, *cellula, ae, f.* bij *Terentius.* Zamenstellingen: bierkelder, *cella vereviſiaria.* Fruitkelder, *cella pomaria.* Grafkelder, *hypogaeum, aei, n.* IJskelder, *cella vel cavea, ubi glacies ſervatur.* Scheepskelder, *cella nautica.* Wijnkelder, *cella vinaria*, bij *Cicero.* Voorts keldergat, *columnarium, ii, n.* bij *Vitruvius*, zoo veel als een luchtgat beteekenende. Keldergraf zoo veel als grafkelder. Kelderhals, eene plant, *thymelaea, chamelaea Germanica, daphnoides, daphne, mezereum*, ook *daphne mezereum*, bij *Linnaeus.* Kelderhouder, *oenopola, ae, m.* Kelderkamer, *cubiculum cellae ſuppoſitum.* Kelderkenken, *culina cellaria.* Kelderknecht, *ſervus cellarius*, bij *Scheller.* Kelderkoorts, *crapula, ae, f.* bij *Livius.* Keldermeester, *cellarius, ii, m. magiſter rei cellariae*, bij *Scheller.* Keldertrap, *ſcala cellaria vel gradus cellarius*, enz.

Kelderen, b. w. *condere in cella, reponere in cella.*

Kelen, b. w. *jugulo, avi, atum, are aliquem*, bij *Cicero; gulam incidere alicui*, bij *Schell.*

Kelk, m. *calix, icis, m.* bij *Cic.*

Verkleinw. kelkje, *calicnlus, i, m.* bij *Celſus.*

Kemburg, eene stad in Saxen, *Cemburgum, i, n.*

Kemel, zie Kameel.

Kemmen, zie Kammen.

Kemphaan, zie Kamphaan, bij het woord Kamp.

Kendal, eene stad in Engeland, *Concangum, i, m.*

Kenen, o. w. *findi, conſcindi.* B. v. mijne handen kenen door de koude, *manus meae frigore ſunt fiſſae.* Ook voor dik worden, zwellen, *turgere, tumere.* Ook is kenen, *germino, avi, atum, are.* B. v. de gerst is al gekeend, *hordeum jam germinavit.*

Kennen, b. w. *ſcio, ivi, itum, ire; noſco, novi, notum, noſcere;* ook *novi, iſſe, cognoſcere, dignoscere, internoscere, intelligere, callere.* B. v. ik ken zijne hand, *ſcripturam vel manum ejus noſco, vel novi.* Ik ken hem aan zijnen gang, *agnoſco vel cognoſco eum ex incеſſu.* Het kind kend de letters al, *infans jam literas ſcit.* Eene duidelijke kennis van iets hebben: b. v. God kend het hart, *Deus perſpicit cor.* Zoo veel als erkennen, *agnoſco, ovi, itum, oscere.* Nu hij rijk is kent hij zijne vrienden niet, *dives factus amicos ſuos non agnoſcit.* Voor achten, *puto, avi, atum, are; aeſtimare.* B. v. hij kent mij zijner vriendschap waardig, *me dignum putat vel aeſtimat amicitia ſua.* Van iemand, die door gramschap of hoogmoed vervoerd is, zegt men, hij kent zich zelf niet meer, *ſui oblivi ſcitur vel ſui memor non eſt*, bij *Scheller*; ook *non eſt compoſ mentis.* Ook wordt het met andere woorden gebruikt: iemand door en door kennen, *perноſcere vel probe noſcere aliquem.* Van buiten kennen, *memoria tenere.* Op zijn duimpje kennen, *ad unguem callere.* Te kennen geven, *indico, avi, atum, are.* Van hier: kenbaar, *notus, manifeſtus.* Voor openbaar: *patens, entis, omn. g. planus, a, m*, bij *Cicero; notorius, a, m,*

Digitized by Google

m, bij de regtgeleerden. Kenbaar zijn, *pateo, ui, ere*, *clareo, ui, ere*, beide bij *Cicero*. Kenbaar maken, *manifesto, avi, atum, are*; *detego, exi, ectum, egere*. Het is kenbaar, *conſtat*. Kennelijk, dat ligt te kennen is, *facile noscendus, a, um*; voor het overige is het zoo veel als kenbaar. Kenner, m. *intelligens, entis, m. peritus, gnarus, a, m.* Zamenſtell. kenletter, *litera characteriſtica*. Kenmerk, *nota, ae, f. ſignum, i, n. indicium, ii, n. ſignificatio, onis, f.* alle bij *Cicero*; *character, eris, m.* bij *Colum. inſigne, is, n.* bij *Cicero*. Kenteeken is hetzelfde; van hier het bedr. w. kenteekenen, *noto, avi, atum, are*; *indicare, ſignificare, inſignio, ivi, itum, ire*. Kenzaad, *primum germen*. B. v. de eerſte kenzaden der deugd, *prima virtutis germina vel ſemina*; welk woord e venwel liever tot kenen, *germinare*, te brengen is.

Kennip, hetzelfde als Hennip.

Kennis, v. *ſcientia, ae, f. prudentia, doctrina, notitia, peritia, intellectus, us, m. notio, onis, f.* zoo veel als oordeel eener zaak, *judicium, ii, m. cognitio, onis, f.* bij *Cicero*. Duidelijke kennis, *deprehenſio, onis, f.* bij *Cicero*. Voor bewustheid, *conſcientia, ae, f. gnaritas, atis, f.* bij *Sallust*. Voor denkbeeld, *agnitio, onis, f.* Voor omgang, *conſuetudo, inis, f.* Kennis met iemand maken, *in conſuetudinem alicujus ſe dare, vel conſuetudinem jungere cum aliquo*, bij *Cicero*. Hij is buiten kennis: zegt men van eenen kranken, die zich niets voorſtellen kan, *mens illi labat*, bij *Celſus*. Met kennis, *docte, perite, ſcienter, conſulto, adv.* Zonder kennis, *inſcienter, inconſulto, adv.* Voor onkundig, *ineruditè*, bij *Gellius*. Buiten kennis, *clam, clanculum et clandeſtino, adv.* Kennis van iets krijgen, *comperire de aliqua re*, bij *Nepos*. Kennis geven, *admonere*. In iemands kennis komen, *venire in notitiam alicui*, bij *Ovidius*. Die zaak is tot mijne kennis gekomen, *res iſta ad aures meas accidit*, bij *Liv*. Overdragtig gebruikt men het woord kennis voor eenen vriend of eene vriendin, *familiaris, is, m. et f. amicus, i, m. amica, ae, f.* Hij is mijne oude kennis, *vetus mihi cum illo conſuetudo eſt*. Zamenſ. ſchepenkennis, *hypotheca, ae, f.*

Kent, een graafſchap in Engeland, *antium, ii, n.*

Kenteren, b. en o. w. *in latus vertere, vel lateri imponere*. Eenen balk kenteren, *vertere trabem*. Onz. de ſtroom kentert, *aestus mutat, vel in aliam partem vertit*. Ook beteekent kenteren zoo veel als hellen, *vergo, ere*. B. v. kenterende ſchepen, *navis vergentes*.

Keper, v. *texturae genus, ubix trama nonnullis ſubteminis filis injicitur, epuſque bene compactum ſolidius ac firmius fit*. Iets op den keper beſchouwen, *aliquid accurate examinare*. Keper is ook een winkelhaak, *norma, ae, f. amuſſis, is, f. gnomon, onis, m.* bij *Vitruv*. Ook een hoekbalk, *trabs, trabis, f.* B. v. een hoepkeper, *trabs angularis, vel angulus aedificii continens*. Van hier het bedr. w. keperen, *fila conglomerare*.

Kerel, zie Karel.

Kerf, v. *ſtria, ae, f.* bij *Schell. inciſio, onis, f. inciſura, ae, f.* Zamenſ. kerfbijl, *ſecuris inciſoria*. Kerfſtok, een ſtok, waar op elke kerf, een gekocht ſtuk, dat nog te betalen is, aanduidt, *Scheller*, zegt, *talea, ae, f.* Van hier: de kerfſtok loopt te hoog, *debita nimis accrescunt*. De kerfſtok is vol, *non amplius fides est*. De kerfſtok afbetalen, *debita ſolvere*. Ook zegt men: het gaat uit de kerf, *modum excedit*. Kerfwerk, voor randwerk van pilaren, *interfectio, onis, f.* bij *Vitr*.

Kerk, v. een gebouw, dat aan den openbaren godsdienst gewijd is, *aedes, is, f. templum, i, n.*

Kene

Digitized by Google

Eene kerk bouwen, *aedificare templum.* Eene kerk inwijden, *consecrare templum.* De godsdienstoefening in zulk een gebouw, *sacra publica.* B. v. de kerk is uit, *sacra publica sunt finita.* De kerk gaat aan, *sacra publica initium capiunt.* Ook voor de bijeenkomst in de kerk, *conventus in aede vel templo, conventus religiosus, conventus sacer* of *ecclesia*, volgens *Scheller.* B. v. in de kerk gaan, *in ecclesiam ire, sacra publica adire vel obire, ire in conventum sacrum.* Voor de gezindheid eener kerk, *secta, ae, f.* ook *ecclesia.* Het gansche kristendom, *christianus orbis* of *omnes christiani simul sumti.* Van hier kerkachtig, kerkelijk, *ecclesiasticus, a, m; more ecclesiastico, ecclesiastice, adv.* Kerkeling, *ecclesiasticus, i, m.* Kerksch, bijv. n. *religiosus, a, m.* Zamenstell. kerkbeeld, *imago templi.* Kerkbelofte, *votum, i, n. promissum ecclesiasticum, vel in templo factum, vel pronunciatum.* Kerkbesluit, *consilium ecclesiae vel ecclesiasticum.* Kerkbewarer, kerkbewaarder, *custos templi, aedituus, ui, m. aeditimus, i, m.* Kerkboek, *acta ecclesiastica;* ook wordt bij ons de bijbel zoo genoemd, *biblia, orum, n. pl.* Kerkdag, *dies ecclesiae*, volg. *Scheller;* ook kan men zeggen, *dies cultui divino sacratus.* Kerkdief, kerkroover, *sacrilegus, i, m.* Kerkdieverij, kerkroof, *sacrilegium, ii, n.* Kerkedienaar, *diaconus, i, m.* Kerkekamer, *cubiculum ecclesiasticum, vel ecclesiae.* Kerkeordening, *ritus ecclesiasticus.* Kerkeraad, *senatus ecclesiasticus, vel consilium ecclesiasticum.* Kerkgang, *iter in aedem, templum, vel ecclesiam, vel itio, onis, f. in aedem,* &c. alle bij *Scheller.* Kerk gebaar, *clamor, strepitus, vel tumultus ecclesiasticus, vel in templo ortus.* Kerk gebod, *denunciatio ecclesiastica, edictum publice in templo factum vel proclamatio pro suggestu facta.* Kerk gebruik, *ceremonia, ae, f. ritus, us, m. ecclesiae.* Kerkgenoot, *consors vel socius ecclesiae.* Kerkgenootschap, *consortium vel societas ecclesiae, ae.* Kerkgewelf, *curvatura, ae, f. concameratio, onis, f. templi,* bij *Vitruvius; tholus, i, m.* bij *Virg.* Kerkgemeenschap, *communio ecclesiastica.* Kerkgezag, *auctoritas ecclesiae.* Kerkgezang, *cantus, us, m. cantio, onis, f. canticum, i, n. ecclesiasticus, a, m.* Kerkglas, *vitrum ecclesiasticum.* Kerkgoed, *vasa ecclesiastica, supellex ecclesiastica.* In het meerv. kerkgoederen zijn, *bona vel possessiones ecclesiae.* Kerkgeschenk, *donum vel donarium ecclesiasticum.* Kerkhof, *area circa aedem, coemeterium, i, n. sepulcretum, i, n.* Kerkkoster of kerkkosterin, *custos, odis, m. et f. templi vel aedis.* Kerkkroon, *candelabra pensilia ecclesiae.* Kerkkapel, *cella minor templi.* Kerkleer, *doctrina ecclesiastica vel ecclesiae.* Kerkleeraar, *doctor ecclesiasticus.* Kerklicht om eenen uitmuntenden leeraar aan te duiden, *splendor vel lux vel jubar ecclesiae.* Kerkmeester, *templi vel aedis magister vel praefectus.* Kerkmeesterschap, *praefectura aedis.* Kerkmis, *sacrum solenne annuum in memoriam aedis aedificatae, vel conditae, festum, annuum in memoriam* &c. *encaenia aedis vel templi.* Kerkmismaal, *epulae encaeniales, vel convivium encaeniale.* Kerkpilaar, *columna aedis vel templi.* Kerkportaal, *profanum, i, n.* bij *Varro; pronaum, i, n.* bij *Vitr.* Kerkregel, *canon ecclesiasticus vel ecclesiae.* Kerkschender, *violator templi vel aedis.* Kerkschenderij, kerkschennis, *violatio aedis vel templi,* ook *sacrilegium, ii, n.* Kerkspits, *culmen aedis.* Kerkstijl, *columen ecclesiae,* ook *stilus ecclesiasticus vel ecclesiae.* Kerkstoel, *sella in aede, templo, ecclesia vel sedes ecclesiastica.* Kerkstraf, *poena ab ecclesia im-*

Digitized by Google

posita vel imponi solita. Kerktijd, *tempus conventus in templum.* Kerktoren, *turris templi vel aedis.* Kerkuil, *bubo, onis, m. ulula, ae, f. asio, onis, m.* bij *Plinius.* Kerkvergadering, *conventus ecclesiasticus, concilium ecclesiasticum.* Kerkvader, *pater ecclesiasticus.* Kerkvoogd, kerkvoogdes, *antistes, itis, f.* komt bij *Val. Max.* voor; *antistes, itis, m. praesules, itis, m.* bij *Ovid. praesul, ulis, m.* bij *Livius.* Kerkwijding, *inauguratio templi vel aedis.* Kerkzwaluw, *hirundo muraria, apus, i, m.* ook *hirundo apus*, enz. Verkl. kerkje, *aedicula, ae, f. sacrarium, ii, n. sacellum, i, n.* bij *Plin.*

Kerker, m. zoo veel als gevangenhuis, van het Latijnsche woord: *carcer, eris, n.* Van hier het b. w. kerkeren, zoo veel als in den kerker zetten, sluiten of werpen, *condere, mittere, ducere, conjicere aliquem in carcerem;* zie verder bij Gevangenhuis.

Kermen, o. w. op eenen zachten toon klagen, *lamentor, atus sum, ari; gemo, ui, itum, ere; lacrymo et lacrymor, atus sum, ari.* Van hier: kerming en gekerm, *lamentatio, onis, f. gemitus, us, m. lacrymatio, onis, f.*

Kermis, v. dit woord is uit, kerkmis, hier boven verbasterd, zie aldaar. Van de vrolijkheden, die bij zulke kerkmissen, die jaarlijks gevierd wierden, plaats hadden, is het tot de beteekenis van jaarmarkt, overgegaan en thans in gebruik, men neemt hier voor het woord *nundinae, arum, f. pl.* zeker oneigenlijk, dewijl *nundinae* de markten waren, die alle negen dagen te Romen gehouden wierden. Men zoude beter kunnen zeggen, *tempus constitutum, quo merces quotannis publice prostant.* De kermis inluiden, *nundinarum initium sono campanae indicare.* Ook de plaats, alwaar de kermis gehouden wordt, *forum, i, n.* De kermis rondgaan, *obambulare forum,* Ook een geschenk, welk men iemand op eene jaarmarkt koopt, *donum nundinale.* B. v. iemand eene kermis geven, *dono nundinali aliquem donare.* Zamenstell. kermisbier, *cerevisia nundinalis.* Kermisdicht, *carmen nundinale.* Kermisgast, *hospes nundinalis.* Kermiskoek, *libum nundinale.* Kermispop, *pupa nundinalis;* ook beteekent dit woord eene juffer, die altijd net gekleed is, *puella semper belle exornata.* Kermisspel, *ludus nundinalis.* Kermiswerk, *merces quaecunque;* ook *res quaevis negligenter confectae.*

Kern, v. zoo veel als korrel, *granum, i, n.* Eene kern zout, *mica salis.* Het inwendige of beste van iets, *nucleus, ei, m.* B. v. van noten, *nucleus, ei, m.* Van hout, *medulla, ae, f.* B. v. het kern van hout, *medulla ligni.* Van citroenen, vijgen enz. *acinus, i, m.* bij *Plinius; acinum, i, n.* bij *Colum.* Voor het beste of puik, *flos, oris, m. robur, oris, n.* B. v. de kern der jonge manschap, *flos juventutis.* De kern van het leger, *robur exercitus,* ook *optimum vel pars optima,* bij *Scheller.* Vol kernen, *granosus, a, m; acinosus, a, m.* Kernhuis, *volva, ae, f.* Kernspreuk, *sententia praeclara, vel optima.*

Kern, meer zegt men: karn, v. *vas butyro conficiendo inserviens.* Van hierk kernen of karnen, *conficere butyrum.* Zamenstell. kerne of karnemelk, *lac post confectionem butyri restans.* Kerne of karnemelksbrij of pap, *puls, e lacte post confectionem butyri restante, cocta.*

Kerper, zie Karper.

Kerrel, zie Korrel.

Kers of kars, v. *cerasum, i, n.* De boom zelf, *cerasus, i, f.* De kleur van kersen hebbende, *cerasinus, a, m.* Zure kersen, ook morellen genoemd, *cerasa aproniana.* Kleine wilde kersen aan struiken wassende, *fructus Lonicerae alpigenae,* bij *Linn.* Zamenstell. meikers, *cerasa mense Majo matura.* Tuinkers, *cerasum hortense.* Kersevreeter, een

Digitized by Google

een vogeltje, *coccothraustes*; ook wordt dat vogeltje bij ons kerſepikker geheeten. Kerſeſteen, *os ceraſi*. Kerswater, *liquor vel ſpiritus ceraſinus*. Kersversch, een woord in de dagelijkſche taal, *admodum recens, nuperrime, adv.* B. v. hij is zoo kersversch aangekomen, *nuperrime advenit.*

Kers of kors, v. eene plant, *lepidium, ii, n. nasturtium, ii, n.* Zamenſtell. bitterkers, *lepidium vel nasturtium amarum.* Bergkers, *cardamine*, bij *Linn.* Oostindiſche kers of Indiſche kers, *lepidium vel nasturtium Indicum ſive Tropaeclum, i, n* Spaanſche kers, *lepidium Cardamines bellidis folio*, bij *Linnaeus.* Turkſche kers, *nasturtium Turcicum vel Arabis Alpina*, bij denzelfden. Tuin of hofkers, *lepidium ſativum vel naſturtium hortenſe.* Winterkers, *barbarea vel eryſimum barbarea*, bij denzelfden. Waterkers, *lepidium aquaticum.*

Kersavond, m. *dies ante feſtum natale Chriſti, pridie feſtum Chriſti nati, vigiliae feſti Chriſti nati.* Ook noemt men kersavond of kersavondje, een geſchenk, welk op dien tijd gegeven of ontvangen wordt, *donum tempore natalis Chriſti datum vel acceptum.* Zamenſtell. kersdicht, *carmen natalitium Chriſti.* Kersfeest, *feſtum in honorem Chriſti nati celebratum.* Kerskoek, *libum tempore natalis Chriſti fieri ſolitum.* Kerslied, *canticum in honorem Chriſti nati.* Kersmis, *miſſa ad natalem Chriſti celebrandum adaptata.* Kersnacht, *nox ipſa, qua Chriſtus natus eſt.*

Kerſpel, o. bij *Kiliaan*, is de eerſte beteekenis van dit woord, eene doopvonte, *baptiſterium, ii, n.* Thans verſtaat men door dit woord, eene wijk, *curia, ae, f. tribus, us, m.* ook *corpus civium vel multitudo hominum, qui eadem eccleſiâ vel aede utuntur*; ook *parochia, ae, f.* bij *Hieron.*

Kerſpendoek, m. een doorſchijnende fluijer, *velum pellucidum ac tenue, peplum, i, m.*

Kerst, een oud woord, de eigendommelijke naam van den Verlosſer, door overzetting van het Latijnſche *Chriſtus.* Een kersten, *Chriſtianus, i, m.* De woorden hier van zamengeſteld en nog in gebruik, zijn hier boven aangeteekend, zie Kersavond. Van hier:

Kerstenen, b. w. eigenlijk tot eenen Kristen maken, dit door den doop geſchiedende, is het zoo veel als doopen, *baptizo, avi, atum, are, vel baptiſmo Chriſtianae religioni addicere.*

Kervel, v. een bekend kruid, *caerefolium, ii, n.* bij *Plinius*; *chaerephyllum, i, n. ſcandix caerefolium*, bij *Linn.* Spaanſche kervel, *ſcandix odorata*, bij denzelfden, ook *caerefolium Hiſpanicum.* Wilde kervel, *lentice; es, f. conila, ae, f. conile, es, f.* bij *Plinius.* Dulle kervel, *cicuta, ae, f.* bij denzelfden. Zamenſtell. tuinkervel, *caerefolium hortenſe.* Kervelkoek, *libum vel placenta e caerefolio comparata.* Kervelmelk, *lac cum caerefolio concoctum.* Kervelmoes, *jusculum caerefolio conditum.*

Kerven, b. w. *ſtrio, avi, atum, are; incido, idi, iſum, ere.* Fijn ſnijden, *in minutas partes caedere.* Omhakken, *caedo, cecidi, caeſum, caedere.* Onz. b. v. dat laken begint te kerven, *pannus iſte ſtrias agere incipit.* Van hier: kerver, *inciſor, oris, m. caeſor, oris, m.* Kerving, *caeſio, onis, f. inciſio, onis, f. inciſura, ae, f. ſtriatura, ae, f.* Gekorven, v. d. *ſtriatus, a, m. caeſus, a, m, et inciſus.*

Ket, zoo veel als Keten.

Ketel, m. *lebes, etis, m. cacabus, i, m.* Een koperen ketel, *ahenum, i, n.* bij *Vitr.* Om water in te koken, *cucuma, ae, f.* bij *Petron. ahenum caldarium*, bij *Vitr.* Een groote ketel, *cortina, ae, f. crater, eris, m.* bij *Scheller*; *chytra, ae, f.* bij *Cato.* Zamenſtell. aschketel, *ahenum in quo conduntur cineres.*

Digitized by Google

Brouwketel, *certina cerevisiaria*. Viſchketel, *ahenum inque pisces coquuntur*. Ketelboeter of ketellapper, *refector ahenorum*, bij *Schell*. Ketelſtrom, *tympanum ſemirotundum muſicum*, bij denz. Keteltje, *cucumella*.

Ketelen, hetzelfde als Kittelen. Ketelig, zoo veel als Kittelig.

Keten, v. *catena*, *ae*, *f*. Verkl. ketentje, *catella*, *ae*, *f*. *et catellus*, *i*, *m*. beide bij *Livius*. Een keten om den hals, *torques*, volgens *Scheller*. Ook noemt men de boeijens ketenen, *vincula*, *orum*, *n. plur*. Iemand in ketenen ſlaan, *conjicere aliquem in vincula*; ook kan men hier *catenas*, behouden. Eene lange reeks van aan elkander ſtootende bergen noemt *Scheller*: *catena montium*, of *jugum montium*; het eerſte is bij mij twijfelachtig. De ſchering op het weefgetouw draagt ook dien naam, *ſubtemen*, *inis*, *n*. bij *Virg*. Eene ſchakel van onmiddelijk aan elkander hangende dingen. *ſeries*, *iei*, *f*. B. v. eene keten van rampen, *ſeries malorum*. Zamenſtell. armketen, *brachiale*, *is*, *n. ſpathalium*, *ii*, *n*. beide bij *Plin*. Halsketen, *collaria*, *ae*, *f*. bij *Plaut*. Kinketen, *catella maxillaris*. Lutketen, *catena pulcalis*. Ketenſchakel, *annulus catenae*.

Ketenen, b. w. *cateno*, *avi*, *atum*, *are*; *Coel. ad Ciceronem*. Van hier: ketening, *catenatio*, *onis*, *f*. Geketend, v. d. *catenatus*, *a*, *m*.

Ketſen, o. w. dit woord wordt gebruikt, wanneer een ſchietgeweer weigert af te gaan: b. v. mijn geweer heeft geketst, *bombarda mea exploſionem non fecit*. Ook voor mislukken: b. v. die zaak is geketst, *res iſta male evenit*, *ſiniſtre ſucceſſit*, *infeliciter cecidit vel male*, *optato caruit ſucceſſu*.

Ketter, m. *haereticus*, *i*, *m. vel prave ſentiens in dogmatibus eccleſiae*, bij *Scheller*; *ſocus ſentiens de rebus fidei*. Van hier: ketterij, *haereſis*, *is*, *f*. bij *Cicero*; *prava opinio de dogmatibus eccleſiae*, bij *Scheller*. Ketterdom, *haereticé*, *orum*, *n. plur. vel facta haereticorum*. Van ketterij, is het ſpreekwoord afkomſtig: hij zal geene ketterij in de wereld brengen, *ingenii non admodum acuti est*. Kettersch, bijv. n. en bijw. *haereticus*, *a*, *m*; bijw. *haeretice*, *adv*. bij *Scheller*. Zamenſtell. aartsketter, *archihaereticus*. Hoofdketter, *haereticorum princeps vel caput*. Kettermaker, *opifex haereticorum vel effector haereticorum*, bij *Scheller*; ik zoude liever zeggen: *auctor haereſis*. Kettermeester, zoo veel als geloofsonderzoeker, *fidei inquiſitor*.

Ketting, zoo veel als keten, verkl. kettingje, zoo veel als ketentje: van hier de zamenſtell. kettinghond, *canis catenatus vel catenarius*, *a*, *m*. Kettingkogels, *globuli catenati*. Kettingſteek, *ſutura catenae ſimilis*, bij *Scheller*. Kettingwerk, *opus concatenatum*. Kettingrekening, *ratio catenata vel continua*. Kettingſlot, *ſorites*, *ae*, *m*. Kettingſmit, *faber catenarius*, *Schell*.

Keuken, v. *culina*, *ae*, *f*. bij *Cicero*; *coquina*, *ae*, *f*. bij *Plautus*. Voor toebereiding der ſpijzen, *adparatus ciborum*. B. v. de keuken bezorgen, *adparatum ciborum curare*. De ſpijs zelve, eene koude keuken, *cibus frigidus vel cibus calore carens*. B. v. wij hebben de koude keuken medegenomen, *adportavimus cibum frigidum*. Voor de maaltijd, *coena*, *ae*, *f*. B. v. de keuken is bezorgd, *coena proviſa est*. Voor huishouding; b. v. eene vette keuken, *uncta popina*, bij *Horatius*. Tot de keuken behoorende, *culinarius* of *coquinarius*, *a*, *m*. Zamenſtell. achterkeuken, *culina posterior*. Gaarkeuken, *popina*, *ae*, *f*. Kelderkeuken, *culina cellaria*. Zomerkeuken, *culina, qua aestive tempore utimur*. Keukendeur, *janua culinaris vel culinaria*. Keukengereedſchap, *vaſa culinaria*. Keukenbediende, *minister culinarius*. Keukenhaard, *focus culinae vel culinarius vel is*

Digitized by Google

culina, bij *Scheller*. Keukenjonge, *puer coquinarius vel culinarius*. Keukenlatijn, *Latinitas nequam*, *Latinitas culinaria vel culinis digna*, bij *Scheller*. Keukenlepel, *cochlear culinarium vel coquinarium*. Keukenmeid, *ancilla culinaria vel coquinaria*. Keukenmeester, *magister rei culinariae*. Keukenmes, *culter culinarius*. Keukenrook, *fumus culinae vel culinaris*. Keukenzout, *ſal coquinaris*, *coquinarius vel culinarius*, volg. *Scheller*, enz.

Keule, v. anders boonenkruid genoemd, *cunila*, *ae*, *f.* bij *Plinius*; *conila*, *ae*, *f. conile*, *es*, *f.* Wilde keule, *cunilago*, *inis*, *f.* bij *Plin.*

Keulen, o. eene bekende ſtad aan den Rijn, *Colonia Agrippina*, *vel Agrippina*, *ae*, *f.* bij *Tac.* Van hier: Keulsch, *Colonienſis*, *is*, *e*, *vel Agrippinenſis*.

Keur, v. zoo veel als verkiezing, *lectio*, *electio*, *optio*, *cooptatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*. ß. v. dat ſtaat aan uwe keur, *tibi optio est*. Menigte, waaruit men kiezen kan, *abundantia rerum*, *equibus eligi potest*. B. v. daar is keur van goed, *est*, *e quo eligatur*. Het beste wordt ook keur genoemd, *optimus*, *a*, *m*; *exquiſitiſſimus*, *lectiſſimus*, *a*, *m*. Eene verkiezing of aanſtelling, *electio*, *onis*, *f. creatio*, *onis*, *f.* Vrije keur, *liberum arbitrium*. Zoo wordt dit woord nog gebruikt van de vrije verkiezing van een hoofd in ſommige landen des Duitſchen rijks: ook het land, dat zulk een regt heeft b. v. Keurbrandenburg, *Electoratus Brandenburgicus*, *&c.* Voorts den vorst, die dit regt bezit: b. v. Keurbrandenburg heeft den oorlog verklaard, *Elector Brandeburgicus bellum indixit*. Ook beteekend het een wet of bevel, *jusſum*, *i*, *n. mandatum*, *edictum*, *lex*, *legis*, *f.* Eindelijk een geſtempeld merk op goud of zilver, *nota*, *ae*, *f. ſignum*, *probitatis cauſa*, *auro argentove impreſſum*. Van hier: keurig voor kiesch, *delicatus*, *a*, *m*, bij *Cic.* Voor ſchoon, *pulcher*, *ra*, *rum*; *exquiſitus*, *a*, *m.* Keurlijk, *electilis*, *lis*, *le*, *Plaut. elegans*, *antis*, *omn. g. equiſitus*, *a*, *m.* Keurlijkheid, v. *elegantia*, *ae*, *f.* Keurling, *vir lectus vel miles delectus*. Zamenſtell. keurbende, *legio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; verkl. *legiuncula*, *ae*, *f.* bij *Livius*. Keurbendeling, *legionarius*, *ii*, *m.* Keurboon, *calculus*, *i*, *m. lapillus*, *i*, *m.* Keurhuis, voor keurvorstelijkhuis, *domus electoralis*. Keurmeester, *cenſor*, *oris*, *m.* Keurmuts, *pileus electoralis vel pileum electorale*. Keurprins, *princeps electoralis*. Keursman, *arbiter*, *ri*, *m.* Keurſtem, *ſuffragium*, *ii*, *n.* Keurteeken, *nota*, *ae*, *f.* waarbij men ook *probitatis* voegen kan. Keurvorst, *elector*, *oris*, *m.* * Keurvorſtelijk, *electoralis*, *lis*, *le.* * Keurvorſtendom, *electoratus*, *us*, *m.* *

Keuren, b. w. *tento*, *avi*, *atum*, *are*; *pertentare*, *explore*, *avi*, *atum*, *are*. Zamenſtell. goedkeuren, *probo*, *avi*, *atum*, *are*; *ad vel approbare*, *comprobare*. Kwaadkeuren, *improbo*, *avi*, *atum*, *are*.

Keus, zie Keur, in de beteekenis van verkiezing.

Keutel, v. *pilula ſtercorea compacta*. Zamenſtell. paardekeutel, *ſtercus equinum*. Muizekeutel, *ſtercus murinum*. Rottekeutel, *ſtercus ſoricinum*.

Keuvel, v. *cucullio*, *onis*, *f.* bij *Cato*; *cucullus*, *i*, *m.* ook *capitium*, *ii*, *n.*

Keuvelen, zie Kevelen.

Keuzelen, o. w. voor vleijend ſpreken, *blandior*, *itus ſum*, *iri*. Van hier: keuzelaar, m. *blandiloquus*. Ook gebruikt men keuvelen in dezen zin.

Kevel, m. *maxilla*, *ae*, *f.* Het woord duidt bij ons het tandvleesch zonder tanden aan: van hier kevelen, zoo veel als de kevels gedurig bewegen, *maxillas movere*; en oneigentlijk babbelen, *blatero*, *avi*, *atum*, *are*; *verba incondita jacere*. Zamenſt. kevelkin, *mentum oblongum et latum*.

Kever, m. eene algemeene benaming van gevleugelde gekorvene dieren met harde dekschilden: in het bijzonder de Spaansche vlieg, *cantharis*, *idis*, *f.* bij *Cicero*. De algemeene benaming is: *scarabaeus*, *aci*, *m.* bij *Plinius*. Zamenstell. goudkever, *scarabaeus auratus*. Keverbek, zoo veel als diklip, *mento*, *onis*, *m.*

Kevie, v. *cavea*, *ae*, *f.* het geen ook eene boeren etenskas met eene getraliede deur beteekend. Voor eene vogelkouw of kooi, zegt men ook: *aviarium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; *cors*, *cortis*, *f.* bij *Varro*.

Kevis, v. *concubina*, *ae*, *f.* *pellex*, *icis*, *f.* Zamengestelt: keviskind, *infans e concubina vel pellice natus*.

Kib, kibbe, ook kub, kubbe, *posterior pars nassae sive retis, qua anguillae capiuntur*. Bij *Kiliaan* is kip en knippe, *decipula*, *ae*, *f.*

Kibbelen, o. w. *altercor*, *atus sum*, *ari*; *disceptо*, *avi*, *atum*, *are*; *rixor*, *atus sum*, *ari*, bij *Cicero*. Zamenstelling: kibbelkunst, *ars disceptandi*. Van hier: gekibbel, *altercatio*, *disceptatio*, *onis*, *f.*

Kibbeling, v. dit woord komt niet van het voorgaande kibbelen; maar van kippen, kippelen, kibbelen, zoo veel als kappen, en is zoo veel als afval, iets dat afgesneden wordt: b. v. van de beesten, *trunculi*, *orum*, *m. plur.* bij *Celsus*; *destrigmentum*, *i*, *n.* bij *Plin. recisamentum*, *i*, *n.* bij denzelfden.

Kich, kigchen, zie Kuch en Kugchen.

Kid, kidde en ked, v. een klein soort van paarden, *mannulus*, *i*, *m.* bij *Plin.*

Kidzen, b. w. *liquorem vel aquam*, *labiis clausis*, *vi ejicere ex ore*.

Kieft, zie Kievit.

Kieken of kuiken, o. *pullus*, *i*, *m.* Een jong kieken, *pullus infans*, bij *Plin.* Kieken is in het algemeen de jongen van eene hen, eend, gans of zwaan: zamenstell. kiekendief, *milvus*, *i*, *m.* Kiekendiefsklaauw, *pes milvinus*, bij *Colum.* Kiekenpastei, *pasta pullorum carne farta*. Kiekenwichelaar, *pullarius*, *ii*, *m.* bij *Cicero*. Ook was *pullarius* iemand, die de kiekens, tot het wichelen dienende, oppaste.

Kiel, m. een linnen overrok, zie Kedel of Keel.

Kiel, eene stad in het hertogdom Holstein, *Chilonium*, *ii*, *n.* *Kilia*, *ae*, *f.*

Kiel, m. de lange bodembalk van een schip, *carina*, *ae*, *f.* bij *Cicero*. Van hier het bedr. w. kielen, *carino*, *avi*, *atum*, *are*; bij *Plin.* Zamenstell. kielkeper, *trabs carinae*. Kielwater, dit woord heeft twee beteekenissen, de eerste duidt het water aan, dat zich bij de kiel binnen in een schip verzamelt, *sentina*, *ae*, *f.* B. v. het kielwater uitpompen, *sentinam exhaurire*. De tweede, het water, het welk een schip doorstevenende achter zich laat, dus: *iter navis*. Van hier de spreekwijs: iemand in het kielwater volgen, *subsequi aliquem*.

Kielhalen, b. w. b. v. een schip kielhalen, *flectere navem ad carinam reficiendam*. Iemand kielhalen, eene scheepsstraf, wanneer een misdadiger door middel van een touw, aan de nok van de groote ra vast gemaakt, onder het schip doorgehaald wordt, *aliquem sub carina per aquam trahere*.

Kiem, v. het eerste uitspruitsel van het zaad, *germen*, *inis*, *n.* Verkleinw. kiempje, *parvum germen*. Het is ook voor kaam, *mucor*, *oris*, *m.* in gebruik geweest. Van hier bij *Hooft*, kiemig, *mucidus*, *a*, *m.*

Kiemen, o. w. *germino*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: kieming of het kiemen, *germinatio*, *onis*, *f.* *et germinatus*, *us*, *m.* bij *Plinius*.

Kiepekorf, m. *fiscina e vimine texta*.

Kier, m. als eene deur even open staat, zegt men: de deur staat op eenen kier, *janua vix ac ne vix quidem aperta est*. In Friesland zegt men: de deur op het kier

kier zetten, *pauliſper aperire januam.* Kier, zelfſt. zoude dus zijn, *parva januae apertura.*

Kies, v. *molaris, is, m. genuinus, i, m.* beide bij *Juven. Celſus* zegt, *dens maxillaris*; en Cicero, *dens genuinus.* Holle kies, *dens molaris concavus.* Kwade kies, *dens molaris corruptus.* Pijn in de kiezen hebben, *laborare dentibus molaribus.* Zamenſtell. kiespijn, *dolor dentium molarium*, of *odontalgia, ae, f.* Kiezentrekker, *evulſor dentium molarium.*

Kiesch, bijv. n. en bijw. *qui accurate aliquid eligit.* Kiesch in het eten, *delicatus, a, m.* Voor net, naauwkeurig, *elegans, anſis, comm. g. accuratus, a, m*; *nitidus, decorus, terſus, curioſus, a, m*, bij *Cicero*; bijw. *delicate, eleganter, accurate, nitide, decore, terſe, curioſe, adverbia.* Van hier: kieschheid, *elegantia, ae, f. accuratio, onis, f. nitor, oris, m. decor, oris, m.* bij *Cic.*

Kieskaauwen, o. w. *lente et ſe invito aliquid mandere.*

Kieuw, v. voor kaakbeen, *maxilla, ae, f.* Van de viſſchen, *branchia, ae, f.* bij *Scheller.*

Kievit, m. *vanellus, i, m.* Zamenſtell. kievitschei, *ovum vanelli.*

Kiezen, b. w. zoo veel als verkiezen, eene keus doen, *legere, eligere*; *opto, avi, atum, are.* Iemands partij kiezen, *partes alicujus ſequi.* De vlugt kiezen, *fugae ſeſe mandare, terga vertere.* In de ſcheepvaart, zegt men: zee kiezen, voor in zee ſteken, *altum petere, portum relinquere, vela ventis dare, ſolvere navem.* Van hier: kiezer, m. *elector, oris, m.* Kiezing, v. *electio, lectio, onis, f. optio, onis, f.* Kiesbaar, *legendus, eligendus, optandus, a, m.* Kiesheer, *arbiter, ri, m.*

Kif, o. *cortex coriarius molitus*, volg. *Scheller.*

Kijf, v. zoo veel als geſchil, twist, *lis, litis, f. controverſia, ae, f. contentio, onis, f. diſceptatio, onis, f. certatio, concertatio, et deſertatio*, alle bij *Cicero.* Zamenſtell. kijflust, *amor litis, controverſiae, contentionis, &c.* Kijfwoord, *verbum litigioſum.* Kijfachtig, *litigioſus, contentioſus, a, m.*

Kijken, o. w. *ſpecto, avi, atum, are*; *adſpicio, exi, ectum, icere*; *conſpicere, inſpicere, tueor, tuitus ſum, tueri*; *contueri, intueri*, bij *Cic.* Spreekwoord: op zijnen neus kijken, *ſtupefactum eſſe.* Met zijnen mond vol tanden ſtaan te kijken, *neſcire quo ſe vertere.* Van hier: kijker, *ſpectator, oris, m.* Ook zijn in den ſchertſenden ſtijl, de kijkers, zoo veel als de oogen, *oculi, orum, m. plur. Hoofe* gebruikt in dezen zin het verkleinw. oogje, *ocellus, i, m.* Kijker is ook, een verrekijker, *conſpicillum, i, n.* Zamenſtell. handkijker, *qui e lineamentis manuum futura praedicit.* Piskijker, *uroscopus, i, m.* bij *Hoogſtraten.* Sterrenkijker, *aſtrologus, i, m.* Voorts, kijking, *adſpectus, us, m. conſpectus, ſpectatio, onis, f. intuitus, us, m. contuitus.* Ook is het verkl. kijkje bij ons in gebruik: b. v. bij gaat om een kijkje, *ſpectatum it.* Zamenſtell. kijkduin, *tumulus arenarius ſpeculatorius.* Kijkgat, *rima ſpeculatoria.* Kijkglas, *conſpicillum, i, n.* Kijktoren, *turris ſpeculatoria*; ook *ſpecula, ae, f.* Kijkuit, *locus ſpeculatorius.* Kijkvenſter, *fenestra ſpeculatoria.*

Kijnen, zie Kiemen.

Kijt, v. zoo veel als, de kuit der viſſchen, *ova piſcium.*

Kijven, o. w. *litigo, jurgo, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *jurgor, atus ſum, ari*; *rixor, atus ſum, ari*; *certo, concerro, deserto, avi, atum, are*, bij *Horatius.* Van hier: kijvaadje, *jurgium, ii, n. rixa, ae, f. litigium, ii, n. lis, litis, f. certatio, concertatio, decertatio, onis, f.* Kijver, m. *rixator, oris, m. homo jurgioſus*, bij *Gell. litigioſus, a, m.* Kijverig, hetzelfde als Kijvaadje.

Digitized by Google

Kikken, o. w. *musso, avi, atum, are; mutio, ivi, itum, ire*, bij *Virg.* en *Ter.* Niet een woord kikken, *obmutescere.* Ik durf geen woord kikken, *non audeo mutire*, bij *Ter.* Van hier kikker, zoo veel als kikvorsch, *rana, ae, f.* Kikkerrid, *ova ranarum.* Kikhalzen, *suffocor, atus sum, ari; strangulari.*

Kikvorsch, m. zie Kikken, verkl. kikvorschje, *ranunculus, i, m.* bij *Cicero; agredulae, arum, f. plur.*

Kil, v. *profunditas inter duo brevia.* Ook bed van eene rivier, *alveus, ei, m. Livius* voegt er *fluminis*, bij. Ook het stroomend water, *fluentum, i, n.* bij *Virg.*

Kil, v. zoo veel als koude, *frigus, oris, n. frigedo, inis, f.* bij *Varro.* Het is ook een bijv. n. *frigidus, a, m; gelidus, a, m.* Van hier kilheid, hetzelfde als het zelfst. kil. Killig, hetzelfde als het bijv. n. kil.

Killen, o. w. eene koude veroorzaken, *algorem efficere.* Killende, *algificus, a, m.* Eene koude gevoelen, *algeo, alsi, algere.* Mijne voeten killen mij, *pedes mihi algent. Hooft* gebruikt het voor dooden, *interficere occidere.* Van het woord in de eerste beteekenis is killing, v. *algor, oris, frigus, oris, n.*

Kim, v. de bovenste rand van iets, *extremus vel extrema margo alicujus rei.* Ook draagt de gezigteinder dien naam, *horizon, ontis, m.* bij *Vitr. finitor, oris, m. finiens, entis, m.* beide bij *Seneca.*

Kimmen, zie Kiemen.

Kin, v. *mentum, i, n.* bij *Cicero.* Zamenstell. kaalkin, *mentum calvum, imberbis, is, e.* Kevelkin, *mentum oblongum et latum.* Kloofkin, *mentum fissum*, ook *quimentum fissum habet.* Langkin, *mentum longum*; ook *qui mentum longum habet, mento, onis, m.* Spitskin, *qui mentum acutum habet.* Zamenstell. kinlijzer, *postomis, idis, f.* Kinketting, *catella maxillaris.* Kinzeer, *mentagra, ae, f.* bij *Plin.*

Kind, o. met de betrekking tot de ouders, *proles, is, f. liberi, orum, m. plur.* Is het een zoon, *filius, ii, m. natus, i, m.* Eene dochter, *filia, ae, f. gnata vel nata, ae, f.* Een kind van den huize, *filius vel filia familiae.* Een kind dat nog niet spreken kan, *infans, antis, m. & f.* Kinderen krijgen, *acquirere infantes.* Hij heeft een kind gekregen, *natus est ei infans, donatus vel auctus est infante, puero vel puella, filio vel filia, filiolo vel filiola.* Van eene vrouw, zegt men: *pario, peperi, partum, parere.* Zij heeft een kind gekregen, *illa peperit, vel donata, vel aucta est infante.* Een kind bij iemand krijgen, *parere ex aliquo*, bij *Terentius.* Zusters en broerskind, *filius, ii, m. et filia, ae, f. sororis.* Zoons of dochterskind, *nepos, otis, m. neptis, is, f.* Een kind, dat niet voldragen is, *embryon, ii, n.* Een kind, dat uit het ligchaam van de moeder gesneden is, *caeso, onis, m.* bij *Plin.* Een kind dat na des vaders dood geboren is, *posthumus, i, m.* bij *Cicero.* Een aangenomen kind, *adoptivus, i, m.* of liever, *adoptivus, a, m*, te weten, *filius vel filia.* Iemand tot kind aannemen, *adopto, avi, atum, are, aliquem.* Een stads of stedekind, is iemand, die wegens verkwisting onder voogdij gesteld wordt, *prodigus, i, m.* Van hier: kinderachtig, *puerilis, lis, le*, bij *Cicero; ineptus, a, m; infantilis*, bij *Justinus*, bijw. *pueriliter, adv. inepte*, bij *Cicero.* Kinderachtigheid, v. *puerilitas, atis, f.* bij *Seneca; ineptia, ae, f. ineptiae; arum, f. plur.* Kinderlijk, zie Kinderachtig. Kindsch, *despiens senectute*, bij *Cicero.* Van kindsbeen, *ab ineunte aetate, a puero, a pueritia, a paryulo, a paryulis, ab infantia, a teneris, a teneris unguiculis*, alle bij *Cicero; a cunabulis vel a primis cunabulis*, bij *Plaut.* Kindschap en kindschheid, *pueritia, infantia, aetas*

Digitized by Google

tas puerilis. Zamenſtell. kinderbed, *lectus puerperae*; ook *puerperium, ii, n.* Kinderbedvrouw vindt men bij *Kiliaan* voor kraamvrouw, *puerpera, ae, f.* Kinderbel, *crepitaculum puerile, vel infantile.* Kinderbier, in Groningen zegt men: kindelbier, *cervisia baptismalis*, volgens *Scheller.* Kinderdoop, *baptismus infantium*, of *paedobaptismus*, bij denz. Kinderbaren, b. w. *pario, peperi, partum* of *paritum, parere, cenitor, itus ſum, iti.* Van hier: kinderbaring, v. *partus, us, m. partio, onis, f. et puerperium, ii, n.* Kinderdrank, *bua, ae, f.* bij *Varro.* Kindergeld, *pecunia liberorum*, ten opzigt van ouders. Van voogden is het *pecunia pupillaris*, bij *Schell.* Kindergeſchrei, *vagitus, us, m.* Kindergoed, *cunae, arum, f. plur.* bij *Cicero*; ook *ſupellex infantium.* Kinderhuis, *orphanotrophium, ii, n.* Kinderhuisraad, *ſupellex infantium.* Kinderjaren, *aetas puerilis vel infantilis.* Kinderkamer, *paedagogium, ii*, bij *Plin. conclave parvorum, parvulorum, puerorum*, bij *Scheller.* Kinderkost, *cibus infantibus utilis.* Kinderluren, *cunae, arum, f. pl.* Kinderloos, *orbus liberis, ſine liberis, liberis carens.* Kinderloosheid, *orbitas, atis, f.* bij *Cicero.* Kindermaal, *coena baptismalis.* Kindermeester, *paedagogus, i, m.* bij *Cic.* Kindermeid, *ancilla parvulos curans*, bij *Scheller*; *puerorum pedisequa, auctor ad Herenn.* Kindermoord, *infanticidium, ii, n.* bij *Tertull. vel caedes infantium.* Kindermoorder, *infanticida, ae, m. interfector infantium*; of zoo het eigene kinders zijn, *liberorum.* Kindermoordſter, *interfectrix infantium* of *liberorum.* Kindergek, *amantiſſimus infantium, parvulorum, puerorum vel liberorum.* Kindermuts, *pileus puellaris vel pileum infantile.* Verkleinw. kindermutsje, *pileolus infantilis.* Kinderpap, *puls infantibus nutriendis apta.* Kinderpokken of kinderpokjes, *ecthymata, um, n. plur. variolae, arum, f. plur.* Kinderpokſtof, *materies venefica variolarum, vel pus variolarum contagioſum.* Kinderpop, *pupa delectationi infantium ſerviens.* Kinderpraat, *ſermo puerilis, nugae, arum, f. plur. ineptiae, arum, f. plur.* Kinderrijk, *liberis dives.* Kinderſchoenen, *calcei infanti apti*; ook zegt men de kinderſchoenen uittrekken, of afleggen, voor, uit zijne kinderſchheid gaan, *excedere ex ephebis, vel e pueris*, bij *Cicero*; als een ſpreekwoord zegt men: *relinquere nuces.* Kinderſchool, *paedagogium, ii, n. ludus infantibus docendis inſtitutus.* Kinderſpel, *luſus vel ludus puerilis*; ook *nugae vel ineptiae, arum, f. plur.* Kinderſpreukje, *ſententiola puerilis, merae ineptiae.* Kindertucht, *diſciplina puerorum.* Kindervraag, *rogatiuncula, interrogatiuncula, quaeſtiuncula puerilis vel nugatoria.* Kinderwerk, *apinae, arum, f. pl.* Kinderzalig, *fertilis vel abundans liberis.* Kinderzaligheid, *fertilitas vel liberorum abundantia.* Kindsdochter, *neptis, is, f.* Kindszoon, *nepos, otis, m.* Kindskindsdochter, *pronaptis, is, f.* Kindskindszoon, *pronepos, otis, m.* Kindsdeel, *pars vel portio legitima*, ook *legitima* alleen.

Kinderen, o. w. zoo veel als kinders krijgen, *pario, peperi, partum, parere.*

Kink, v. *turbo, inis, m. tortus, us, m. ſpira, ae, f.* Fig. er is eene kink in den kabel: voor, eene belemmering in iets, *impedimentum, i, n. res est impedita vel difficultate laborat.* Uit de kinke blijven, *impedimentum vel periculum evitare.* Hij is al uit de kinke, *periculum jam evaſit.*

Kinkel, m. *hebes, etis, m. ruſticus, i, m. frutex, icis, m.* bij *Plautus.*

Kinken, o. w. *acumine leviter ita*

Digitized by Google

ita aliquid ferire, ut ſonum edat et repellatur.

Kinkhoest, m. *tuſis anhela vel ſuffocans;* ook *tuſis ferina*, bij *Scheller.*

Kinkhoren, m. *concha, ae, f.* als een zeegewas. Eigenlijk is kinkhoren een blaaswerktuig, waar uit een ſcherp geluid gewrongen wordt, *buccina, ae, f. et buccinum, i, n. Vondel* gebruikt kinkklaroen.

Kinnebakken, o. *maxilla, ae, f.* Van het kinnebakken, *maxillaris, is, e.* Zamenſtell. kinnebaksklier, *glandula maxillaris.* Kinnebaksham, *petaſo maxillaris.* Kinnebakſlag, *alapa, ae, f. colaphus, i, m.* Kinnebakſpier, *musculus maxillaris.* Kinnebakskramp, *ſpasmus maxillae.*

Kinnetje, o. *doliolum, i, n.* bij *Livius;* ook een achtendeel genoemd.

Kip, v. een band of hoepel om eene rol ſtokvisch, *vinculum, i, n. circulus, i, m. aſſellis majoribus arefactis colligandis inſerviens.* Kip is ook zoo veel als keep, ook als knip of val, *decipula, ae, f. decipulum, i, n.* Ook een hoofddekſel voor kinderen, in Gelderland kips of kipſe, *capitium infantile.* In de dagelijkſche taal is kip, een jong hoen, *pullus gallinaceus*, en in het gemeen zijn kippen, hoenders.

Kippen, b. w. is eigenlijk, de ſchaal van een ei doorpikken, *ovi teſtam roſtro perfringere.* Het beteekend ook met eene kip vangen, *decipula capere.* Wegſteelen, *furor, atuſ ſum, ari.* Ook uitkiezen, *eligo, egi, ectum, igere;* waar men meer uitkippen gebruikt.

Kirren, o. w. *ſonum edere ſono turturis ſimilem, gemo, ui, itum, ere.* Van hier: het gekir, *gemitus, us, m.*

Kisſen, o. en b. w. een ſisſend geluid maken: b. v. van gloeijend ijzer in het water gedoopt, *ſibilo, avi, atum, are*, bij *Ruhnkenius.* Bedr. ophitſen, *incito, avi, atum, are.* B. v. eenen hond tegen den dief kisſen, *canem contra furem vel in furem incitare.*

Kist, v. *cista, ae, f. arca, ae, f.* Verkl. kistje, *ciſtula vel ciſtella, ae, f. arcula, ae, f.* bij *Cicero.* Zamenſtell. appelkist, *cista pomaria.* Doodkist, *arca vel cista mortualis.* Haverkist, *cista avenaria.* Geldkist, *arca nummaria.* Kleerkist, *arca vel cista veſtiaria.* Kruidkist, *cista pulveri nitrato ſervando apta vel ſerviens.* Pakkist, *cista ſerviens rebus componendis.* Schatkist, *aerarium, ii, n.* Kistdekſel, *operculum ciſtae.* Het kistmaken, *ars ciſtas conficiendi.* Kist of kistenmaker, *opifex ciſtarum*, bij *Schell.* Kistenpand, een ontilbaar onderpand bij *Weiland, pignus mobile.*

Kisten, b. w. *arcae vel ciſtae includo, uſi, uſum, udere.*

Kit, v. *amphora, ae, f. olla, ae, f.* volg. *Kiliaan.* Ook een gemeen huis, waar men veel zuipt, wordt bij ons kit genoemd, *popina, ae, f. caupona, ae, f.*

Kitſen, b. en o. w. met een zeker geluid afſchieten, *cum ſtrepitu quodam emittere, vel jaculari.* Onz. zoo veel als uitbraken, *evomo, ui, itum, ere.*

Kittelen, b. w. *titillo, avi, atum, are.* Van eenen aangenamen drank zegt men ook kittelen: b. v. die wijn kittelt de tong, *vinum iſtud palatum mulcet.* Iemands ooren kittelen, *grata alicui narrare.* Zich kittelen, is zoo veel als zich innerlijk verheugen, *in ſinu gaudere.* Van hier: kittelaar, in de ontleedkunde, *clitoris, idis, f.* bij *Celſus.* Kitteling, *titillatio, onis, f. titillatus, us, m.* Kittelachtig en kittelig, *titillationi obnoxius, vel proclivis ad ſentiendam titillationem*, bij *Scheller.* Kitteligheid, v. *proclivitas ad titillationem ſentiendam.* Zamenſt. kittelhoest, *tuſis cum titillatione conjuncta.* Kitteloorig, *irritabilis, lis, e*, bij *Cicero; iracundus, a, um.* Kitteloorigheid, v. *iracundia, ae, f.*

Kittig, bijv. n. en bijw. *decorus, a,*

a, *m*; *terſus*, *a*, *m*. In de volkstaal beteekend een kittig meisje, *puella laſciva*, *ardens*. Ook afgeregt, *callidus*, *a*, *m*; bijw. *decore*, *terſe*, *laſcive*, *ardenter*, *callide*, *adv*.

Klaar, bijv. n. en bijw. *clarus*, *a*, *m*; *perlucidus*, *perſpicuus*. Het tegendeel van troebel is ook *clarus*, *a*, *m*; *limpidus et liquidus*, *illimis*, *is*, *e*. Van de lucht zegt men, *coelum illustre*, *vel ſerenum*. Voor openbaar of zeker, *manifeſtus*, *apertus vel certus*, *exploratus*, *a*, *m*. Voor vaardig of gereed, *paratus vel promtus*, *a*, *m*; *vel expeditus*. Geene hinderpalen hebbende, *explanatus*, *a*, *m*. Voor helder, *clarus*, *a*, *m*. B. v. eene klare ſtem, *vox clara*. Een klaar geluid, *ſonus clarus*, *vel ſonorus*, *a*, *m*. Voor net, *ornatus*, *decorus*, *a*, *m*; bijw. *clare*, *perlucide*, *perſpicue*, *limpide*, *liquide*, *ſerene*, *manifeſto*, *aperte*, *certe*, *parate*, *promte*, *expedite*, *ſonore*, *adv*. Van hier: klaarheid, v. *claritas*, *perſpicuitas*, *ſerenitas*, *atis*, *f*. *lumen*, *inis*, *n*. *ſplendor*, *oris*, *m*. ook *fulgor*, *diſtincte*. B. v. iets klaar ſpreken, *diſtincte loqui*; ook *articulate*, bij *Cic*. Zamenſtell. klaarblijkelijk, *manifeſtus*, *a*, *m*; *evidens*, *entis*, *omn*. *g*. bijw. *manifeſte*, *evidenter*, *adv*. Klaarblijkelijkheid, v. *evidentia*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Klaarſchijnend, *per vel pellucidus*, *a*, *m*. Klaarziend, *perſpicax*, *acis*, *omn*. *g*.

Klaaroog, v. een zeker kruid, *euphraſia*, *ae*, *f*. bij *Jun*.

Klaas, m. een mans naam, *Nicolaus*, *ai*, *m*. Een bot, lomp mensch, noemt men eenen houten Klaas, *homo hebes*, *ruſticus*, *ſtipes*, *itis*, *m*. bij *Plaut*.

Klaauw, m. *ungula*, *ae*, *f*. *unguis*, *is*, *m*. Van hier: de klaauwen ergens aanſlaan, *injicere ungulas*, van menſchen, *injicere ungues vel manus alicui rei*, doch dit wordt alleen met verachting gebruikt. De ankerhand wordt ook klaauw genoemd, *manus anchorae vel uncus anchorae*.

Klaauw, is ook een tuingereedſchap, *raſtrum*, *i*, *n*. *pecten*, *inis*, *m*. Verkl. klaauwtje, *unguiculus*, *i*, *m*. Van de wijngaardranken, *viticula*, *ae*, *f*. bij *Plinius*.

Klaauwen, b. w. *ſcabo*, *abi*, *abere*, *cum acc*. bij *Varrò*; *ſcalpo*, *ſcalpſi*, *ſcalptum*, *ſcalpere*, bij *Horatius*. Iemand met de nagels klaauwen, *appetere aliquem unguibus*, bij *Livius*. Zijn hoofd klaauwen, zegt men voor verlegen zijn, *in angustiis verſari*, *haerere in ſulebra*, beide bij *Cicero*.

Klaauwier, (klavier) m. *clavus adunctus*. Klaauwieren of klavieren van een ſpeeltuig, *manubria*, *orum*, *n*. *plur*. Verkl. klaauwiertje, *clavicula*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Ook wordt het woord onz. gebruikt: b. v. op het klavier ſpelen, *clavicordium tractare vel clavichordio canere*, volg. *Scheller*.

Klad, v. vuiligheid, vlak, *ſordes*, *ium*, *f*. *macula*, *ae*, *f*. Lasterende beſchuldiging, *calumnia*, *ae*, *f*. Iemand eene klad aanwrijven, *maculam adſpergere alicui*. Eene klad uitwiſſchen, *emaculo*, *avi*, *atum*, *are*. Klad of kladboek, *breviarium rationum adverſaria*, *orum*, *n*. *plur*. bij *Cicero*. De klad in iets brengen, *infra pretium conſtitutum vendere*. Klad, voor kladpapier, *charta bibula*. Eindelijk is de geſloten knop van klisſenkruid, ook eene klad, *lappa*, *ae*, *f*. *lappago*, *inis*, *f*. *aparine*, *es*, *f*. *asperugo*, *inis*, *f*. alle bij *Plinius*; deze wordt ook kladde of klisſe genoemd. Een morſig wijf heet ook eene kladde, *mulier ſordida*. Van hier: kladdig en kladderig, *maculatus*, *maculoſus*, *ſordidus*, *a*, *m*; *maculis contaminatus vel inquinatus*. Kladdigheid, *ſorditudo*, *inis*, *f*. bij *Plautus*. Zamenſtell. kladdeboter, *butyrum male praeparatum*, *ut infra pretium vendatur*; ook geeft men dezen naam aan een morſig wijf. Voorts kladpapier, zie boven. Kladſchilder, *rhyparographus*,

Digitized by Google

phus; vilis et imperitus pictor. Kladſchilderen, *ſine arte coloribus induere.* Kladſchilderij, *tabula male picta.* Kladſchuld, *parvum debitum.*

Kladden, b. w. *maculo, avi, atum, are; commaculare aliquid, inquinare.* Ook wordt het onz. gebruikt: b. v. het papier zal kladden, *charta maculabitur vel inquinabitur.* Van hier: kladder, m. *aliquis, qui infra pretium vendit.* Kladei, zoo veel als een morſig wijf, *ſordida mulier vel femina.*

Klage, v. *questus, us, m. querela, ae, f. querimonia, ae, f. conquestio, onis, f.* bij *Cicero.* Van hier: klaaglijk of klagelijk, *lugubris, is, e; lamentabilis, is, e; flebilis, lis, e,* bij *Cic.* bijw. *flebiliter, adv.*

Klagen, o. en b. w. *queror, questus ſum, queri, et conqueri, de aliquâ re.* Ook bij iemand, *apud aliquem.* Ik kan niet klagen, *non est, quod querar.* Over iemand bij de overheid klagen, *aliquem deferre ad magiſtratum.* Dat zij God geklaagd! *Deo relinquendum est! vel Deo ſit curae!* volg. *Scheller.* Ook wordt het voor aanklagen gebruikt, *incuſo, avi, atum, are.* Van dit klagen is het zelfſt. w. klager, *accuſator, actor, petitor, oris, m.* Van het eerſte *querulus, i, m. querens, entis, m.* Klaagſter, *accuſatrix, actrix, petitrix, icis, f.* en in den eerſten zin, *querula, ae, f. querens, entis, f.* volgens *Scheller.* Zamenſtell. klaaglied, *nenia, ae, f.* bij *Cicero; ferale carmen,* bij *Virg. elegia, ae, f. flebiles modi,* bij *Cicero.* De klaagliederen van Jeremias, *threni vel lamentationes Jeremiae.* Klaagrede, *oratio lugubris.* Klaagſchrift, *literae accuſatoriae.* Klaagſtem, *vox querula.* Klaagtoon, *tonus querulus.* Klaagvrouw, *praefica, ae, f.*

Klagt, v. zoo veel als geween, *ejulatio, onis, f. ejulatus, us, m. gemitus, us, m.* alle bij *Cicero;* ook *questus, querela vel querimonia, ae, f.* Zijne klagten uitſtorten, *questus ſuos effundere.* Voor beſchuldiging, *incuſatio, onis, f.* Eene klagt tegen iemand hebben, *dicam ſcribere alicui.* Van hier: klagtig, *qui queritur de aliquo vel incuſat aliquem.* Over iemand klagtig vallen, *conqueri de aliquo, vel incuſare aliquem.* Zamenſtell. jammerklagt, *ejulatio, onis, f. ejulatus, us, m. querela miſerabilis,* bij *Scheller.* Lijkklagt, *comploratus, us, m.* bij *Livius.* Rouwklagt, is hetzelfde. Minneklagt, *querela amatoria.*

Klak, v. *macula, ae, f.* Klak is ook *ſtrepitus exploſione quadam factus.* Van hier:

Klakken, b. en o. w. *maculo, avi, atum, are; maculas imponere alicui rei,* bij *Scheller; inquino, avi, atum, are.* Ook is klakken, zoo ſchieten, dat het eene klak geeft, *cum ſtrepitu quodam explodere.*

Klam, bijv. n. en bijw. *humidus, a, m.* Ook voor iets dat kleeft. *glutinoſus, a, m.* Dat aan alles vast blijft, *ſequax, acis, omn. g.* bij *Plin.* b. v. pik, *pix ſequax.* Klamme handen, *manus ſudore humidae;* bijw. *humide, glutinoſe, ſequaciter, adv.* Van hier: klamheid, *humiditas, atis, f. adhaeſio, onis, f. lentitia, ae, f.* bij *Plin.* Klamachtig, *humidulus, a, m,* bij *Ovid. ſubglutinoſus, a, m, vel quodammodo glutinoſus.*

Klamp, m. *retinaculum, i, n.* Een houten klamp, *retinaculum ligneum, ſubſcus, udis, f.* bij *Vitruv.* Een klamp hooi is: *meta foeni.* Ook is bij *Scheller,* een klamp, *fibula, ae, f.* Van hier:

Klampen, b. w. *retinacula alicui rei ſubdere, fibula conſtringere.* Voor hechten, *adnexere et contexere, conjungere.* Voor vatten, *prehendo, di, ſum, ere.* Ik zal hem klampen, als ik hem vind, *prehendam, ſi invenero.* Iemand aan boord klampen, *adorior, ortus ſum, iri aliquem.* Klampen, is bij *Vondel*

Digitized by Google

del, zoo veel als ſtapelen, *cumulo, avi, atum, are.*

Klank, *clamor, oris, m. ſonus, i, m. vox, vocis, f.* Een doove klank, *ſonus ſurdus.* Eenen klank geven, *ſonum, vel vocem edere*, bij *Scheller.* Overdr. voor naſpraak: b. v. hem ging een leelijke klank na, *adſpergebatur infamia*, bij *Nepos.* Ons klank, het Latijnſche *clangor* en het Griekſche κλαγγη ſchijnen veel overeenkomst te hebben.

Klap, m. *ictus ſonorus*, of *plauſus, us, m.* bij *Scheller*; ook *alapa, ae, f.* Oneigenlijk voor beuzelarij of geſnap, *nugae, arum, f. plur. garritus, us, m. garrulitas, atis, f. vaniloquentia, ae, f.* Voorts ſommige dingen, die eenen klap geven: b. v. een gereedſchap der nachtwacht, *crepitaculum, i, n. ſiſtrum, i, n. crotalum, i, n.* Met de klap loopen, is zoo veel als bedelen, *mendico, avi, atum, are.* Op de klap loopen is geheel iets anders, en duidt aan, dat men ongenoodigd bij anderen zijnen honger gaat ſtillen, *paraſitum agere.* De klap van eenen kelder, *valva caveae.* De klap van eenen hoed, *lacinia pilei replicabilis*, volg. *Schell.* De klap van eenen ader, *valvula, ae, f.* ook wordt zulks klèp genoemd. Van eene pomp, *axis, is, m.* bij *Vitr.* Van hier: klapachtig, *nugax, acis, m. nugatorius, a, m*; *garrulus, a, m*; *delatorius, a, m.* Zamenſtell. klapgeld, loon der nachtwacht, *vigilum merces.* Klaphout, *lignum doliis conficiendis aptum.* Ook ſpaanders, *ſchidiae, arum, f. plur.* Klaphout verkoopen is zoo veel als beuzelen, *nugor, atus ſum, ari.* Klaplooper, *paraſitus, i, m.* Klapmuts, *capitium replicabile.* Klapnoot of klappernoot, *ſtaphylea vel ſtaphylea pinnata*, bij *Linnaeus.* Klaproos of klapperroos, *rhoeas* of *papaver rhoeas.* Klapſpaan, *delator, oris, m.* Klapwaker, *vigil, ilis, m.* Klapwieken, *tundere vel plaudere alis.*

Klappei, v. *femina garrula*; ook *garrula*, alleen.

Klappeijen, zie

Klappen, o. en b. w. voor geluid geven, *crepo, ui, itum, are*; *crepitare, ſtrepo, ui, itum, are*; *ſtrepitum, edere.* Ook zegt men: met of in de handen klappen, *plaudo, ſi, ſum, ere.* Voor ſnappen, *nugor, atus ſum, ari*; *garrio, ivi, itum, ire.* Voor belijden, *fateor, faſſus ſum, fateri, et confiteor, eſſus ſum, eri.* B. v. de gevangene wil niet klappen, *captivus confiteri non vult.* Overbrengen, *vulgare ſecreta.* Van hier: klapper, *nugator, oris, m. garrulus.* Ook is klapper, *chartula plicata pulvere nitrato impleta, cujus explosio ſtrepitum quemdam edit.* Klappen, beteekent ook nog lasteren, *calumnior, atus ſum, ari.* Van hier: klappernij, *calumnia, ae, f.* Zamenſtell. klapperkruid, *dracunculus, vel calla palustris, vel aquatilis.* Klapperman, *nocturnus vigil, qui ad ſonum crepitaculi horam indicat.* Klapperolie, *oleum papaveris.* Klappertanden, zegt men: wanneer de tanden van koude op malkander klappen, *horrere frigore.* Van dit klappen, is ook gevormd het zelfſt. woord klappei, v. *garrula, ae, f.* Klapping, v. *plauſus, us, m.*

Klaren, b. w. ſchoon maken, *purgo, avi, atum, are.* Voor helder maken, *claro, avi, atum, are.* B. v. den wijn, *clarare vinum, vel claritatem vino reddere*, bij *Scheller.* Eene rekening klaren, *rationem in ordinem redigere.* Eene pleitzaak klaren, voor voldingen, *conteſtari litem*, bij *Cicero.* Voorts beteekent klaren, in den lagen ſtijl, iets behendig doen, *aſtute aliquid agere, vel perficere.*

Klaroen, v. een basterdwoord van het Franſche *clairon, tuba, ae, f.* Zamenſtell. kinkklaroen, *cornu aeris flexi*, bij *Ovid.* Krijgsklaroen, *tuba bellica.* Bloedklaroen, *tuba, qua ſignum caedis datur.*

Klas, zie Klad.

Digitized by Google

Klasſen, klesſen, klätſen, klerſen, o. w. *ſono, ui, itum, are, & inſonare, ſonitum edere.*

Klater, v. *crepitaculum, i, n.* zoo veel als ratel.

Klateren, o. w. *crepo, ui, itum, are; ſtrepere vel ſtrepitum edere.* De donder klatert, *tonitru crepat.* Van hier: klatergond, *bracteola aurata ſtrepitum edens;* overdr. *aurum adulterinum.*

Klanteren, o. w. *pedibus manibusque ſcandere.* Van hier: klauteraar, *qui pedibus manibusque ſcandit.* Klautering, *ſcanſio vel adſcenſio ope pedum manuumque.*

Klavaatshamer of breeuwhamer, m. *malleus, cujus ope ſtupa aperturis navium impingitur.*

Klavecim, klavecimbaal, klavecimbel, v. *clavicordium, ii, n.* bij *Scheller.*

Klaver, v. *trifolium, ii, n.* bij *Plinius.* Breede klaver, *trifolium latifolium.* Roode en witte klaver, *trifolium flore rubro vel albo.* Van hier: klaverenaas, *unitas ſub figura trifolii in chartae luſoriae impreſſa, &c.* Zamenſtell. klaverblad, *trifolium, ii, n.* Klaverveld, *campus trifolio conſitus.* Klaverweide, *pascuum trifolio conſitum.* Klaverzaad, *ſemen trifolii.* Klaverzode, *cespes trifolii,* enz.

Kleed, o. *veſtis, is, f. veſtimentum, i, n.* bij *Cicero.* Een nieuw kleed, *veſtis nova.* Kleederen verſtellen, *reficere veſtes.* Een oud kleed, *veſtis trita vel obſoleta,* bij *Livius.* Een grof wollen kleed, *gauſapa, orum, n. plur.* Met zulk een kleed verzien, *gauſapatus, a, m.* bij *Seneca.* Een doorſchijnend kleed, *multitia, orum, n. plur.* bij *Juvenalis.* Een kleed van verſchillende lappen gemaakt, *cento, onis, m.* bij *Colum.* Een kleed aandoen, *induere veſtem.* Een kleed uitdoen, *exuere veſtem.* Een kleed afleggen, *ponere veſtem.* Een kind in de kleederen of kleeren ſteken, *veſtes infanti induere.* Iemand in de kleeren ſteken, *fallere vel deludere aliquem.* Dat komt mij aan mijne koude kleeren niet, *hoc mea nihil refert.* Alles, waarmede iets omhangen of bedekt wordt, is ook een kleed, *velum, i, n. velamen, inis, n. velamentum, i, n.* Hierheen behooren de zamenſtell. altaarkleed, *linteum altari tegendo inſerviens;* ook *veſtis ſacerdotalis.* Beddekleed, *ſtratum lecti.* Dekkleed, *tegmen, inis, n. tegumen, inis, n. tegmentum, i, n. et tegumentum, i, n.* bij *Cicero.* Kabelkleed, *tegumentum funis ancoralis.* Paardekleed, *ſtratum equi;* bij *Seneca.* Regenkleed, *lacerna, ae; penula, ae, f.* bij *Cic.* Schanskleed, *propugnaculi tegmen.* Schoorſteenkleed, *linteum camino obductum.* Stoelkleed, *tegmentum ſedis.* Tafelkleed, *tapetum menſarium.* Vloerkleed, *pavimenti tapetum;* ook *tapetum, i, n.* Wagenkleed, *linteum currui tegendo inſerviens.* Wiegekleed, *cunarum tegmen, vel linteum cunis tegendis inſerviens.* Voorts zijn de zamenſtell. kleerbezem, *ſcopae veſtiariae.* Kleerborſtel, *ſcopula veſtiaria vel peniculus veſtiarius.* Kleerkamer, *veſtiarium, ii, n.* bij *Plin.* Kleerkas, *arca veſtiaria.* Kleerkist, *cista veſtiaria.* Kleerkooper of kleerverkooper, *veſtiarius, ii, m.* ook *negotiator veſtiarius,* volg. *Scheller.* Het kleermaken, *confectio veſtium.* Kleermaker, *ſartor, oris, m.* Kleerlapper, *ſarcinator, oris, m.* bij *Lucilius.* Kleerlapſter, *ſarcinatrix, icis, f.* bij *Varro.* Kleermand, *calathus veſtiarius.* Kleerſtok, *pertica linteatia.* Kleerwinkel, *taberna veſtiaria.* Kleerworm, *tinea, ae, f. teredo, inis, f.* waarbij men *veſtiaria* voegen kan. Kleervouwſter, *veſtiplica, ae, f.* bij *Quintil.* Eindelijk oude kleerverkooper of ouds te koop, *mango, onis, m.* bij *Sueton.* Kleeropziener, b. v. in de ſchouwburgen, *veſtiſpicus, i, m.* Kleeropzienſter, *veſtiſpica, ae, f.* beide bij *Plautus.* Verklein-

Digitized by Google

woord: kleedje, *vestícula, æ, f.* bij *Scheller.*

Kleeden, b. w. *vestio, ívi, ítum, íre,* bij *Cicero; amicio, ícui & íxi, ictum, íre,* bij *Suet. induere vestem.* Voor bedekken, *velo, ávi, átum, áre.* Zich in het nieuw kleeden, *vestem novam fibi parare.* Iemand van top tot teen kleeden, *totum vestire aliquem,* volg. *Schell.* Zich prachtig kleeden, *magnifice fe vestire, vel ornare fe vestitu magnífico.* Als een koning, *vestitu regio, &c.* Van kleedaadje, kleedij en kleeding, *vestítus, us, m. vestimentum, i, n.*

Kleef, eene bekende ſtad in Weſtphalen, *Clívia, æ, f.* Van Kleef of Kleefſch, *Clivienſis, is, e.* B. v. Kleefſch geld, *moneta Clivienſis.*

Kleemſch, bijv. n. pappig, dat niet gaar genoeg is: b. v. dat brood is kleemſch, *panis iste non ſatis coctus eſt.*

Kleen, zie Klein.

Klei, klai, v. *lutum, i, n. argilla, æ, f.* Kleiakker of kleiland, *ager argillóſus.* Kleigrond, *humus argillóſa.* Kleiweg, *via argillóſa.* Spreekw. de klei rijden, *periculo vel calamitate obrui.* Kleiachtig, *limárius vel limóſus, a, m.* Zamenſtell. behalven de reeds gemelde zijn kleiaarde, *terra argillóſa.* Kleiboer, *ruſticus agrum argillóſum inhabitans.* Kleiſpoor, *orbita per terram argillóſam ducta.* Het woord geeft ook eene ongevoelige logheid te kennen: b. v. hij heeft eene ziel van klei, *anima illi ignóbilis, vilis, vel e luto ficta eſt.*

Kleije, v. *furfur, uris, acus, eris, n. palea, æ, f.* volgens *Kiliaan.* In Gelderland, zegt *Weiland,* wordt dit woord nog voor zemelen van boekweit gebruikt.

Klein, kleen, bijv. n. en bijw. kleiner, naar ſommiger tongval kleinder en kleinſt, *parvus, a, m; minor, or, us, et minimus, a, m;* ook *minutus, a, m; exíguus, a, m.* In het algemeen, dat eene geringere maat van uitgebreidheid heeft, dan andere dingen: Europa is kleiner dan Azia, *Europa Aſia minor eſt.* Ook wordt het dikwijls door het verkleinw. overgezet: b. v. eene kleine ſtad, *oppídulum, i, m.* Een kleine berg, *monticulus, i, m. vel collis, is.* Klein, voor verbrijzeld: b. v. klein gemaakt, *contritus et detritus, a, m.* Klein malen, *in minutas partes molere.* De kleine profeten, *prophetæ minores.* De mensch heet de kleine wereld, *homo microcosmus vocatur.* Ook als een naamw. in het klein verkoopen, *minútim vendere.* Dat in de lengte korter is, *curtus, a, m.* Voor laag, *humilis, is, e.* Een kleine hut, *humilis caſa.* Ten opzigt der hoogte, *improcerus, a, m.* Klein vee, *armentum improcerum,* bij *Tacitus.* Voor dun, *tenuis, is, e; gracilis, lis, le.* B. v. klein bier, *cerevíſia tenuis.* Oneigenl. zijn kleinen onvolwaſſen kinderen, *parvi vel parvuli, orum, m. plur.* Kleinſte wordt ook voor jongſte gebruikt, *minimus, a, m,* waar bij ſomtijds *natu* gevoegd wordt. Hierheen behoort het verkleinw. kleintje, *infantulus, i, m. parvulus, i, m.* Kleintje is ook; dat weinig is, *paucus, a, m.* Ik zal mij met een kleintje vergenoegen, *pauco contentus ero;* ook zegt men: *parvo,* bij *Horatius.* Voorts ten opzigt der during: een kleine tijd, *breve tempus.* Ten opzigt der menigte, *parvus, a, m; infrequens, entis, omn. g.* B. v. een klein aantal, *numerus parvus.* In het gemeene leven zegt men: eene kleine honderd boomen, *ad centum fere arbores.* Als een bijwoord, *paululum et paullo.* Te klein, *nimis parvus;* ook *minor, or, us.* B. v. dat kleed is te klein voor mij, *veſtis iſta quam pro me minor eſt,* volg. *Schell.* Weinig waard, *vilis, lis, le.* B. v. hij is klein in mijne oogen, *mihi vilis eſt.* Voor verachtelijk, *contemnendus vel ſpernendus, a, m.* ſt. v.

Digitized by Google

een niet kleine vijand, *hostis non contemnendus*. Onvermogend, *non sufficiens*. B. v. zijne krachten zijn te klein, *vires illi non sufficiunt*. Ten opzigt der wigtigheid, *parvus, a, m.* Een klein begin, *initium parvum*, bij *Sallust*. Een klein verstand, *ingenium absurdum*, bij denz. *ingenium pingue*, bij *Cicero*. Ten opzigt van aanzien, *ignobilis, lis, le*. B. v. hij is bij grooten en kleinen bemind, *nobilibus ignobilibusque carus est*. Hoe klein, *quantulus, a, m*, bij *Cicero*. Hoe klein het ook zij! *quantuluscunque, lacunque, lumcunque*, bij denz. Zoo klein, *tantulus, a, m, et tantillus, a, m*, bij *Cic*. Van hier: het werkw. kleinen, b. en o. bedr. *attenuo, avi, atum, are; extenuare;* onz. voor verminderen, *minuo et diminuo, ui, utum, uere*. Ook is het bedr. w. met eenen basterd uitgang kleineren in gebruik, zoo veel als iemands achting benemen, *famam alicujus laedere vel inquinare, existimationem alicujus violare, offendere*, bij *Cicero*; *famam alicujus atterere*, bij *Sallust*. Voorts kleinheid, *parvitas, atis, f. exiguitas, humilitas, tenuitas, gracilitas, brevitas, paucitas, ignobilitas;* kleinigheid en kleinte, worden veelal in denzelfden zin gebruikt. Kleinachtig, bijv. n. *quodammodo parvus, a, m;* welk woord men voor alle andere zetten kan om den eenigsins verkleinenden trap aan te duiden, bijv. *parve, minus, minime, exigue, humiliter, tenuiter, breviter, pauco, ignobiliter*. Zamenstell. kleinachter, *contemptor, oris, m. spretor, bris, m.* bij *Ovidius; vituperator*, bij *Cicero; despector, aspernator*. Kleinachting, v. *contemptio, spretio, vituperatio, despectio, aspernatio, onis, f.* bij *Cicero*. Kleinachten, b. w. *contemno, empsi, emptum, emnere, sperno, sprevi, spretum, spernere, vitupero, avi, atum, are; despicio, exi, ectum, icere; asperner, atus sum, ari; parvi habere, ducere vel aestimare*. Kleingeloovig, *parum fidei habens, parum fidens vel parum credens*, bij *Scheller*. Kleinhartig, *diffidens, entis, omn. g. pusillanimus, a, m; infirmus, imbellis, is, abjectus animo*, bij *Cicero*. Kleinhartigheid, v. *diffidentia, ae, f. abjectio animi, defectio vel demissio animi*, bij *Cicero; debilitas et debilitatio animi*, bij denzelfd. Kleinhartiglijk, *diffidenter, abjecte, debiliter, adv*. Kleinmoedig, is hetzelfde. Kleinsmid, zoo veel als slotsmid, *faber serarius* of *faber seris faciendis operam dans*, bij *Scheller*. Kleinzerig, *sensilis et sensibilis, lis, e*. Kleinzerigheid, v. *sensibilitas, atis, f.* bij *Non*.

Kleinood, o. *praemium, ii, n. brabeum, ei, n*. Voor sieraad, *ornamentum, i, n*. Rijkskleinood, *insigne imperii*. Overdr. eene schoone zaak, *ornamentum vel res pulcherrima*. Voor edelgesteente, *gemma, ae, f.* ook *res magni pretii*. Ook voor vrouwen sieraad, *mundus muliebris*, volg. *Scheller*. Alles wat ons dierbaar is, draagt ook dien naam, *omnia quae nobis sunt carissima*.

Kleins en Kleinzen, zie op Klens en Klenzen.

Klem, zie Klam.

Klem, v. eigenlijk eene zaak, waardoor iets tegengehouden wordt, *retinaculum, i, n*. Zoo veel als engte, *angustum et angustia, ae, f.* bij *Scheller*. In de klem zijn, *esse in angustia vel angustiis*. Iemand in de klem brengen, *deducere aliquem in angustias*. Ook voor verdrukking, *oppressio, onis, f*. Voor nadruk, *verborum vis, pondus vel robur, significantia, ae, f.* bij *Quintil*. Kracht en sterkte, *summa vis*. B. v. de klem der regering, *summa imperii vis, robur imperii*. Klem is ook een zeker ongemak, als de mond zich niet openen kan, *tetanus maxillae;* ook somtijds *spasmus cynicus*

Digitized by Google

eus genoemd, doch het eerſte is beter, daar het laatſte eer op het ongemak past, hetwelk men *riſus ſardonius* noemt, volgens den geleerden *van Maanen*.

Klemmen, b. en o. w. *premo, preſſi, preſſum, premere.* B. v. hij heeft zijnen voet geklemd, *pedem ſuum preſſit.* Met alle kracht aanzetten, *urgeo, urſi, urgere.* Voor benaauwen, *angusto, avi, atum, are; ango, anxi, angere.* Zamenſtell. klemgrond, *fundus vel yada maris, ubi naves haerent.* Klemhaak, waar tuſſchen de timmerman, de planken, die hij ſchaven zal, klemt, *firmator*, bij *Tacitus*, waarbij men ook *uncus* voegen kan. Klemrede, *argumentum validum.* Klemſpreuk, *ſententia, ae, f. apophthegma, atis, n.* bij *Cicero.* Klemvogel, *accipiter, ris, m.* Klemwoord, *verbum ſententioſum.* Voorts klemmerkruid of klemmerblad, *clematis, idis, f.* bij *Plinius; hedera, ae, f.*

Klens of kleins, *colum, i, n.* Van hier: klenſen of kleinſen, *colo, avi, atum, are, et percolare.* Van hier: klenſing of kleinſing, *colatio et percolatio, onis, f.*

Klep, zie Klap.

Klepel, n. *piſtillum, i, n. tudes, is, f. tudicula, ae, f.* volgens *Schellér.* De bek van een ooijevaar wordt ook klepel genoemd, *roſtrum ciconiae.* Voorheen wierdt de klopper aan de deur ook klepel genoemd, *cornix, icis, f. vel malleus vel malleolus oſtii.*

Kleppel, m. klapſpaan aan de treem eens molens, *tudicula, ae, f.*

Kleppen, o. en b. w. *ſtrepo vel crepitaculo ſonare.* Bedr. de klokken kleppen, *campanam ita movere ut una illius pars ſonum edat.* Het ſlaan der ooijevaren heet ook kleppen, *glotero, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Van hier: klepper, klepperman, *vigil, illis, m.* In den dichterlijken ſtijl heet een paard, klepper, *equus, i; m. caballus, i, m.* Verkl. kleppertje, *tudicula, ae, f.* Voor een paardje, *mannulus, i, m.* Van hier het voortdurend werkwoord klepperen, van de ooijevaren, *gloterare.* Klepperen is ook zoo veel als klappertanden.

Klerk, m. een onduitſch woord van *clericus*, of geeſtelijke, in tegenoverſtelling van de leeken: daar nu in de middeleeuwen, de weteuſchappen en kundigheden bij de geeſtelijken bijna alleen gevonden wierden en dezen het lezen en ſchrijven best verſtonden, gebruikte men dezelve tot openbare ſchrijvers, waarom het woord klerk bij ons den naam van ſchrijver behouden heeft, *ſcriba, ae, m.* bij *Cicero; a manu, a manibus*, bij *Suetonius*, die ook het woord *amanuenſis, is, m.* gebruikt; *commentarienſis*, bij *Bud.* Van hier het klerkſchap, *munus ſcribae.*

Klesſen, zie Klasſen of Kleisſen.

Klets, v. een woord, dat een ſnerpend geluid nabootst, *ictus ſonorus.* Voor ſchuld, *debitum, i, n.* Iemand eene klets aanzetten, *debitum adſcribere alicui.* Iets op de klets halen, *mutuor, atus ſum, ari; mutuo ſumere.*

Kletſen of klesſen, o. w. *ſtrepitum edere, vel ſono, ui, itum, are, vel ſtrepo, ui, itum, ere;* bedr. *facio, feci, factum, facere* of *facto, avi, atum, are.* Iemand tegen de muur kletſen, *allidere aliquem parieti.*

Kletteren, zie Klateren.

Kleumen, o. w. ſtijf van koude zijn, *rigeo, ui, ere; frigere.* Van hier: verkleumd, *frigore rigidus.* Kleumer, m. *frigoris non patiens.* Kleumsch, hetzelfde. Van hier: verkleumen, *frigore interire, vel pene redigi ad mortem.*

Kleunen, b. w. *verbero, avi, atum, are.* Het Griekſche κλονεῖν, ſlaan of kloppen, ſchijnt hiermede over een te komen.

Kleur, v. *color, oris*, ook *colos, oris, m.* De blos op het aangezigt, is ook *color, oris, m.* Eene kleur krijgen, *ducere colorem.* Voor glimp, *ſpecies, iei, f.* De kleur verliezen, *amittere vel*

Digitized by Google

vel perdere colorem. Kleür houden, *retinere vel ſervare colorem.* Kleur, om mede te ſchilderen, is *pigmentum, i, n.* Van dezelfde kleur zijn, *earumdem partium eſſe vel easdem partes ſequi.* Eene kleur geven, het geen men ook kleuren noemt, b. w. *coloro, avi, atum, are.* Gekleurd, v. d. *coloratus, a, m.*

Kleuter, v. *puellula, ae, f.* Zamenſtelling: kleutergeld, *pecunia minuta.*

Kleven, o. en b. w. *haereo, haeſi, haeſum, haerere.* Voor over gegeven zijn, *deditum eſſe.* B. v. hij kleeft aan de wereld, *mundo deditus est.* In den vertrouwelijken ſpreektrant zegt men: dat kleeft aan de ribben, *hoc bene nutrit;* bedr. *lino, levi, litum, linere, ad vel allinere vel illinere aliquid alicui rei.* Van hier: kleving, v. *adhaeſio, onis, f.* Kleverig, *glutinoſus, a, m; ſequax, acis, omn. g.* Kleverigheid, *lentor, oris, f. lentitia, ae, f.* bij *Plin.* Klevig, hetzelfde als Kleverig.

Klibber, o. bij *Kiliaan, gutta viſcoſa ex arboribus defluens.*

Klief, v. *rima, ae, f.* zie verder bij Kloof.

Kliek, v. *analecta, orum, n. pl.* bij *Mart.* Verkl. kliekjes is meer in gebruik.

Klieken, o. w. *frusta cibi relinquere.* Ook voor ſpugen, rogchelen, *ſpuo, ui, utum, uere; exſpuere, exſcreo, avi, atum, are.* Van hier: klieker, *ſputator, oris,* bij *Plautus; exſcreator, vel ſcreator, oris, m.* bij denz. Zamenſtell. kliekpotje, kwispedoor, *ollula ſcreatoria.* Kliekſchuld, *debitum minutum, vel paruum.*

Klier, v. *glans, andis, f.* bij *Cicero; glandium, ii, n.* bij *Plinius.* De klieren, *glandes, ium, f. plur.* Aan de hals, *tonſillae, arum, f. plur.* Verkl. kliertje, *glandula, ae,* bij *Celſus.* Van hier: klierachtig, vol klieren, *glanduloſus, a, m.* Zamenſtell. Keelklier, *glans gutturalis.* Traanklier, *glandula lacrimalis.* Kliergezwel, *ſtruma, ae, f.* ook *ſtrumae, arum, f. plur.* bij *Celſus.* Aan kliergezwellen kwijnende, *ſtrumoſus, a, m,* bij *Colum.*

Klieven, b. w. *findo, idi, iſſum, indere; ſeco, ui, ectum, ecare; ſcindo, idi, iſſum, indere.* De zee of lucht klieven, *findere aequor, mare vel fretum vel aëra,* volgens *Scheller.* Gekliefd, v. d. *fiſſus vel ſciſſus, a, m.*

Klif, o. eene ſterkte, *clivus, i, m.* waarvan ons woord waarſchijnlijk af te leiden is.

Klijf, o. zoo veel als klimop, *hedera, ae, f.*

Klik, m. *pars inferior clavae ex aere vel ferro confecta.* Ook de kolf zelve, *clava, ae, f.* bij *Cicero.*

Klikken, b. w. zoo veel als verklikken, *defero, detuli, delatum, deferre,* bij *Cicero.* Van hier, klikker, m. *delator, oris, m.* bij *Tac.*

Klikklakken, o. w. *ſonitum, ſtrepitum vel fragorem edere, ſono, ui, itum, are; ſtrepo, ui, itum, ere.* Geklikklak, *ſonitus, ſtrepitus, us, m. fragor, oris, m.*

Klikſpillen, o. w. zoo veel als lanterfanten, *ceſſo, avi, atum, are; otior, atus ſum, ari.*

Klim, m. *hedera, ae, f.* bij *Virgilius.*

Klimaat, v. *clima, atis, n.* bij *Vitruv. coelum, i, n. regio, onis, f.*

Klimmen, o. w. *ſcando, di, ſum, ere; adſcendere, eſcendere,* volg. *Scheller; enitor, iſus vel ixus ſum, iti.* De zon is aan het klimmen, *ſol oritur;* ook *ſurgo, ſurrexi, ectum; urgere.* Voor toenemen, *cresco, evi, etum, escere, et ad vel accreſcere.* B. v. in het klimmen der jaren, *creſcentibus annis.* Met de ſtem klimmen, *exaltare vocem.* In geluk toenemen: b. v. hij is in het klimmen, *fortuna illi arridet.* Toenemen, *augeor, auctus ſum, augeri;* ook *augescere.* Van hier: klimming, v. *ſcanſio, onis, f. incrementum, i, n. augmentum, i, n.*

Klim-

Digitized by Google

Klimop, o. *hedera, ae, f.* bij *Virg.* en *Plin. clematis, idis, f.* bij denz. Van klimop, *hederaceus, a, m.* Vol klimop, *hederosus, a, m.* Klimopdragende, *hederifer, era, erum*, bij *Catullus.*

Kling, v. het blanke lemmer van eenen degen, *lamina gladii nudata.* Iemand voor de kling eischen, *provocare aliquem in pugnam vel certamen.* Zich op de kling verlaten, *peritia sua artis gladiatoriae fidere.* Over de kling jagen, *interficere, occidere, caedere, exfoindere ferro*, bij *Virg.* Kling is ook zoo veel als een klif, *clivus, i, m.* Ook worden dorre duinen klingen genoemd, *tumuli arenarii steriles et aridi.*

Klink, m. *ictus resonans, vel sonorus, a, m.* Doch, eene klink vrouwel. is een werktuig, dat door zijn nedervallen, de deur vasthoudt, *Schéller* noemt het *repagulum versatile.* Eene klink is ook een omgeklonken spijker, *clavus adunctus.* In den dagelijkschen omgang zegt men insgelijks van klink voor, van belang, van gewigt: b. v. dat is een bewijs van klink, *argumentum hocce magni ponderis est.* Zamenstell. klinkdeur, zoo veel als klinket, *portula, ae, f.* want wij verstaan er door een klein deurtje in eene groote poortdeur, eigenlijk komt het van het Fransche woord *cliquet*, zoo veel als klink beteekenende. Klinkklaar, *purus, a, m; limpidus, clarus, merus, a, m.* Ook voor enkel, *solus, a, m; unicus, a, m.* Klinkletter, *litera vocalis.* Klinkwerk, *opus compactile.*

Klinken, b. en o. w. *sono, ui, itum, are; tinnio, ivi, itum, ire.* Klinkende munt, *pecunia parata.* Klinkende rede, *oratio ponderosa.* Klinken bedr. voor vasthechten, *affigo, ixi, ixum, igere; compingo, egi, actum, ingere.* Op iets of met iets klinken, *crepito, avi, atum, are.* Voor vastmaken: b. v. iemand in de ketenen klinken, *nectere vel conjungere aliquem catenis*, bij *Cicero.* Fig. zijn volle beslag krijgen: b. v. het oproer was geklonken, *seditio parata erat*, bij *Tacitus.* Van hier: klinker, *litera vocalis.* Ook een soort van baksteen, *later coctus.* Sommigen spellen klinkerd of klinkert.

Klinket, zie bij Klink.

Klip, v. eene val om vogels te vangen wordt ook knip genoemd, *decipula, ae, f.*

Klip, v. *rupes, is, f.* bij *Caesar; scopulus, i, m. cautes, is, f.* bij denz. *saxum, i, n.* bij *Cic. petra, ae, f.* bij *Curtius.* Het is van scherpe spitsen in zee meest gebruikelijk, schoon men het ook voor rotsen op het land bezigen kan. Het zamengestelde klipgeit, *rupicapra, ae, f.* bij *Plinius*, bevestigt zulks. Eene blinde klip, welker kruin onder water staat, *scopulus, cujus cacumen undis tegitur, vel sub undis latet.* Spreekwoord: hij zal die klip niet te boven zeilen, voor, hij zal dat gevaar niet ontkomen, *periculum hocce illud non evadet.* Hij liegt tegen de klippen aan, *impudenter mentitur.* Zamenstell. Steenklip, *saxum, vel rupes saxosa.* Zeeklip, *scopulus, i.* Klipachtig, *saxosus, a, m; scopulosus, a, m*, bij *Cicero; petrosus, a, m*, bij *Plinius.* Klippig, *confragus et confragosus, a, m.*

Klippel, zie Kluppel.

Klippertanden, zie Kleppertanden, bij Kleppen.

Klis of klisse, klit of klitte, v. *lappa, ae, f. aparine, es, f.* bij *Plinius; asperugo, inis, f.* bij denz. Het plantgewas zelf is: *lappago, inis, f.* bij *Plinius*; hetwelk bij ons ook door kliskruid of klisskruid uitgedrukt wordt. Van klissen, *lappaceus, a, m.* Van hier het spreekw.: zij hield hem zoo vast, als eene klis, *lappae instar illi adhaerebat.* Van hier:

Klissen, o. w. *confuse haerere.* Het deelwoord is meest in gebruik: b. v. bij *Vondel*, zijn haar geklist van bloed, *concretos sanguine crines*, bij *Virg.*

Digitized by Google

Klisteer, v. darmſpoeling, *clyſter, eris, m. clyſterium, ii, n. clysmus, i, m.* volg. *Scheller.* Eene klisteer zetten, *clysterizare aliquem, alvum clysmo purgare vel ducere,* bij denz. Zamenſtelling: klisteerſpuit, *ſipho clyſterio inſerviens.*

Klits, v. zoo veel als eene teef, *canis, is, f. vel canis femina.* Oneigenl. *mulier impudica vel ſcortum, lupa, ae, f.* welk laatſte naast bij teef komt.

Kloek, bijv. n. en bijw. gaauw, verſtandig, ſchrander, *alacer, cris, e; promptus, a, m; peritus, a, m; expertus, a, m,* bij *Livius; prudens, entis, omn. g.* Voor dapper, *fortis, is, e; validus, animoſus, a, m.* Kloek van verſtand, *mentis compos, ſanus, a, m; ingenioſus, a, m; ingenium in promtu habens,* bij *Sallustius.* Een kloek kind, *infans vel puer obediens, diligens, ſubmiſſus.* Ook zoo veel als groot, lang: b. v. een kloek man, *vir vel homo procerus.* Kloek worden heeft twee beteekenisſen, eerst *reſpiſcere;* en ten tweeden groot worden, *adoleſcere;* bijw. *alacriter, prompte, perite, prudenter, fortiter, animoſe, ſane, ingenioſe, obedienter, diligenter, ſubmiſe;* het geen ook bij ons kloekelijk gezegd wordt. Kloekheid, v. *alacritas, atis, promptitudo, inis, f. peritia, experientia, ae, f. prudentia, ae, f. audacia. ae, f. fortitudo, inis, f. ſanitas mentis, ingenium, ii, n. obedientia, diligentia, ae, f. ſubmiſſio, onis, f.* Zamenſtell. kloekaard, *diligens, entis, omn. g. induſtrius, a, m,* bij *Plaut.* Kloekhartig, *intrepidus, imperterritus, a, m.* Kloekhartigheid, *intrepiditas, atis, f.* Kloekhartiglijk, *intrepide, non trepidanter.* Kloekmoedig, *fortis, is, e; ſtrenuus, a, m; animoſus, a, m; audens, entis, omn. g. impavidus, a, m; bellicoſus, a, m.* Kloekmoedigheid, v. *fortitudo, inis, f. ſtrenuitas, atis, f. animoſitas, atis, f.* bij *Cicero; audacia, ae, f. audentia, ae, f.* bij *Tacit. animus, i, m. virtus, utis, f.* Kloekmoedigliik, bijw. *fortiter, audacter, audaciter, ſtrenue, animoſe, intrepide, impavide, adv.* Kloekzinnig, *prudens, entis, omn. g. ſapiens, entis, omn. g, callidus, a, m; aſtutus, verſutus, ingenioſus, plenus conſilii.* Kloekzinnigheid, v. *prudentia, ae, f. ſapientia, ae, f. calliditas, atis, f. aſtutia, ae, f. verſutia, ae, f. ingenium, ii n. conſilium, ii, n.* Kloekzinniglijk, bijw. *prudenter, ſapienter, callide, aſtute, verſute, ingenioſe, adv.*

Kloeken, b. w. *corroboro, avi, atum, are; confirmare et addere animum alicui.*

Kloen, o. hetzelfde als kluwen, *glomus, i, m.* men heeft reden om te gelooven, dat *glomus, eris,* of *glomer, eris,* in gebruik geweest is, om den *ablativus, glomere,* die bij *Lucr.* gevonden wordt.

Kloet, m. een ſcheepsboom, *contus, i, m.* Ook neemt men het voor eenen rafelſtof, *rutabulum, i, n.* bij *Colum.* Voor plompaard, *bare, onis, m. ſtipes, itis,* bij *Plautus.* Daar zit klei aan de kloet, zoo veel als daar ſchort iets, *res ista claudicat.* Hij ſlaat zijnen kloet in alles, *omnibus ſe admiſcet,* bij *Ter.*

Kloeten, b. w. *conto protrudere.*

Klok, v. eene hen, die te broeijen zit, *gallina nutrix,* in den deftigen ſtijl zegt men klokhen.

Klok, m. eigenlijk een zeker geluid, dat men bij het doorzwelgen van eenig vocht, met de keel maakt: van hier een teug zelf, *haustus, us, m.* B. v. een klok bier, *haustus ceresiſiae.* Verkl. klokje, *paryus haustus.*

Klok, v. *campana, ae, f.* * Eene klok gieten, *fundere campanam.* Eene klok doopen, *nomen indere campanae.* De klok treden, *pedibus campanam movere.* De klok trekken, *ope funis campanam movere.* De klok luiden, *movere campanam.* De klok kleppen, *campanam ita movere, ut una*

Digitized by Google

ima illius pars ſonum edat. Aan de klokreep raken, is zoo veel als ruchtbaar worden, *vulgari, divulgari, evulgari.* Eene zaak ruchtbaar maken, noemt men: aan de klok hangen, *vulgare, divulgare, evulgare, palam aliquid facere,* bij *Ter.* Ook zegt men eene klok opſteken, voor luid ſchreeuwen, *alta voce clamare.* Eenige dingen naar eene klok gelijkende worden ook met dien naam beſtempeld: b. v. eene glazen klok, *clibanus, i, m.* bij *Colum.* Met een onlatijnſch woord, *alembicum, i, n.* Voor eene vuurſtulp, *turbo focarius,* bij *Hoogſtrat.* Klok of dekſel van eenen helm, *galeae operculum.* Verkl. klokje, *campanula, ae, f.* Als bloem, *convolvulus, i, m.* bij *Plinius.* Zamenſtell. boomklok, *campana, cujus ſono tempus repagulis portus claudendis destinatum, indicatur.* Brandklok, *campana incendiaria, vel incendium indicans.* Poortklok, *campana ad cujus ſonum portae clauduntur.* Klokgieter, *fuſor campanarum.* Klokgieterij, *officina campanaria vel ubi campanae funduntur.* Klokhuis, *pars turris ubi campanae ſuſpenduntur.* In de vruchten, *volva, ae, f.* Klokhuisje, *volvula, ae, f.* Klokkenmaker, *faber campanarius.* Klokkenſpel, *ſymphonia campanaria, vel ſymphonia campanarum.* Klokſpeler, ook met eenen basterd uitgang, klokkenist, *muſicus campanarius vel peritus arte campanas pulſandi.* Klokklepel, *tudes, is, f. tudicula, ae, f.* Klokluider, *pulſator vel agitator campanarum.* Klokreep of kloktouw, *funis, quo campana movetur.* Klokſlag, *pulſus horologii, ſonus horologii.* Met klokſlag zal hij komen, *veniet, dum hora auditur.* Met klokſlag was hij hier, *hora vix dum audita hic aderat.* Klokſpijs, metaal, waarvan men klokken giet, *aes campanarium, vel aes campanis efficiendis inſerviens.* Kloktoren, *turris campanaria, vel turris praedita campanis, vel turris ſerviens campanis ferendis, vel geſtandis,* bij *Schell.*

Klokken, o. w. *ſingultim bibere.* Gelijk eene hen, *glocio, ivi, itum, ire.* Het klokken als zelfſt. *ſingultus gallinae.*

Klommer, m. leugen of uitvlugt, *mendacium, ii, n. effugium, ii, n.*

Klomp, m. *moles, is, f. maſſa, ae, f. pondus, eris, n. globus, i, m. gleba, ae, f.* verkl. *glebula, ae, f. globulus, i, m.* Hieraeen behoort mengelklomp, *chaos, rudis indigeſtaque moles.* Om de lompe gedaante noemt men houten ſchoenen klompen, *calones, um, m. plur.* bij *Feſtus; ſolea lignea,* bij *Cicero.* Spreekw. met de klompen op het ijs komen, *imprudenter rem aliquam ſuſcipere.* Van hier: klompachtig en klompig, *globoſus, a, m.* Zamenſtelling: aardklomp, *moles terrae.* Klompzak voor ſlaag: iemand klompzak geven, *depexum aliquem dare.*

Klongel, v. *meretrix, icis, f. ſcortum, i, n.* Van hier: klongelachtig, *meretricius, a, m.* Ook het bedr. w. klongelen, *inepte tempus terere.* Ook gebruikt men het voor zijn geld te zoek maken, *dilapidare bona ſua.*

Klont, v. dit woord wordt in de beteekenis dikwijls met klomp verwiſſeld, waarmede het zeer naauw verwantſchapt is, alleenlijk gebruikt men klont van ſtukken van kleinere hoegrootheid, *maſſula, ae, f. glebula, ae, f. globulus, i, m.* Verkl. klontje, b. v. ſuiker, *globulus ſacchari.* Van hier: klontig, *globoſus, a, m; concretus, a, m.*

Klonter, klonterig, zijn even als klont en klontig.

Klonteren, o. w. tot klonters worden, *globoſum fieri, globeſcere et globeſcere, concreſcere,* bij *Scheller.*

Kloof, v. *rima, ae, f.* bij *Ter. fiſſum, i, n.* bij *Cicero; fiſſura, ae, f.* bij *Plin. ſciſſura, ae, f.* bij denz. *ſciſſus, us, m.* bij *Varro; fiſſus, us, m.* bij *Cicero, hiatus, m.* Verkl. kloofje,

Digitized by Google

je, *rimula*, *ae*, *f.* bij *Celsus.* Zamenstell. kloofbijl, *fecuris fissoria.* Kloofhamer, *malleus fissorius.* Kloofhout, *lignum fissile.* Kloofkin, *mentum fissum*, *vel qui mentum fissum habet.*

Klooster, o. *monasterium*, *ii*, *n.* *coenobium*, *ii*, *n.* *monachium*, *ii*, *n.* volg. *Scheller.* Een mannenklooster, *andron*, *onis*, *m.* bij *Vitruvius*; *monasterium.* Vrouwenklooster, *monasterium feminarum.* In een klooster gaan, *vitam amplecti monachicam*, *religioni se dicare.* In een klooster werpen, *conjicere in monasterium.* Een zekere soort van rotteval, waarin een aantal celletjes zijn, wordt ook een klooster genoemd, *muscipula*, *ae*, *f.* Van hier: kloosterachtig, *monasterialis*, *is*, *e*; *monachicus*, *a*, *m*; *coenobialis*, *lis*, *e*, bij *Scheller.* Kloosterling, m. *monachus*, *i*, *m.* *coenobita*, *ae*, *m.* Zamenstell. kloosterbroer, m. *frater monasticus.* Kloostergaren, *filum quod in monasteriis praeparatur.* Kloostergelofte, v. *votum de vita monastica vel de vitâ in monasterio degenda*, volgens *Scheller.* Kloostergoed, *possessiones monasteriales.* Kloosterjuffer, v. *monacha*, *ae*, *f.* *monastria*, *ae*, *f.* *nonna*, *ae*, *f.* bij *Scheller.* Kloosterkerk, v. *templum monasterii.* Kloosterlatijn, *latinitas monastica sive barbara.* Kloosterleven, o. *vita monastica vel monasterialis*, *coenobialis*, volgdenz. *vel vita in monachio*, *monasterio vel coenobio.* Kloosterlieden, *omnes qui in monasterio sunt.* Kloostermoeder, v. *mater monasterii*, *vel nonnarum princeps.* Kloosterregel of kloosterwet, *lex vel regula monasterii.* Kloostertucht, *disciplina monasterialis.* Kloostervader, *pater vel princeps monasterii.* Kloostervolk, *turba monasterii.* Kloostervoogd, *juridicus monasterialis*; ook *judex monasterii vel coenobii.* Kloostervoogdij, *jurisdictio monasterialis*, *vel monasterii.*

Kloostervrouw, v. *monacha*, *monastria*, *nonna*, *ae*, *f.* ik zoude verkiezen, *femina*, *quae se religioni vel vitae monasteriali dicavit.* Kloosterwet, *lex monasterii.* Kloosterzuster, *soror monastica*, *virgo religioni sacra.*

Kloosteren, b. w. *monasterio*, *coenobio vel monachio includere aliquem.* Van hier: kloostering, v. *inclusio in monasterio*, *&c.*

Kloot, m. *pila*, *ae*, *f.* *globus*, *i*, *m.* *sphaera*, *ae*, *f.* *orbis*, *is*, *m.* alle bij *Cic.* *glans*, *andis*, *f.* Met klooten spelen, *ludere pilis.* De kloot-rolt nog, *res nondum ad finem perducta est*, *causa nondum perorata est.* De kloot der aarde, *orbis terrarum.* De teelballen, *testes et testiculi*, *orum*, *m. plur.* Van hier: klootachtig, *globosus*, *a*, *um*, bij *Cicero.* Zamenstell. aardkloot, *orbis terrestris.* Buskloot, *globus e tormentis explosus*, *vel globulus tormentarius.* Donderkloot, *ceraunia*, *ae*, *f.* *vel brontia*, *ae*, *f.* bij *Plinius.* Hemelkloot, *sphaera coeli vel coelestis.* Vuurkloot, *globus ignitus.* Werelddkloot, *globus terrestris.* Klootboog, *arcus*, *us*, *m.* volg. *Hoogstraten.* Klootjesvolk, *plebs proletaria*, *plebecula*, *ae*, *f.* *faex populi.* Klootspel, *lusus pilaris*, *vel sphaerae.* Klootvormig, *sphaeriformis*, *is*, *e.* Klootzak en klootzakje, *scrotum*, *i*, *n.* bij *Celsus.*

Klooven, b. w. *findo*, *idi*, *issum*, *indere*; *confindere*, *diffindere*, *infindere*, *profindere*, *seco*, *ui*, *ectum*, *are*; *consecare*, *dissecare*; *scindo*, *idi*, *issum*, *indere*; *discindere*, *perscindere*, *caedo*, *cecidi*, *caesum*, *caedere*, *intercidere*, *ceruncino*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plautus*; *asscio*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Vitruvius.* Met eenen beitel klooven, *cuneo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin.* Klooven in de handen, lippen enz. door koude, *rhagades*, *um*, *m. plur.* *rhagadia*, *ae*, *f.* beide bij *Plin.* Van hier: klootbaar, bijv. n. *fissilis*, *lis*, *le*

Digitized by Google

lis, scissilis, vel sectilis. Klooving, v. *fissio, onis, f. intercisio, sectio*, bij *Varro; confossura, ae, f.* bij *Plin.*

Klop, m. *ictus, us, m. pulsus, us, n. pulsio, onis, f. pulsatio, onis, f.* Voor-slaag, *verbera, um, n. plur.* Iemand klop geven, *verbera infligere alicui, verberare aliquem.* Een klop is ook een geslagen teeken op iets, *nota, ae, f.*

Klop, v. *virgo sacra, caelibatum professa amore religionis; Kiliaan* legt het dus uit, *virgo castrata, quae se propter regnum coelorum castravit.*

Klophengst, m. *equus castratus.* Kloppen is bij *Kilaan castro, avi, atum, are.*

Kloppen, b. en o. w. *ico, ici, ictum, icere; ferio, ii, ire; pulso, avi, atum, are; tundo, tutudi, tunsum, tundere*, cum acc. tuditare, bij *Lucr. pello, pepuli, pulsum, pellere*; onz. *palpito, avi, atum, are*, bij *Cic.* B. v. het hart klopt, *cor palpitat.* Van hier: klopper, *pulsator, oris, m.* bij *Val. Flacc.* Van eene deur, *cornix, icis, f.* Klopping, v. *pulsatio, onis, f. pulsus, us, m. ictus, us, m.* Van het hart, *palpitatio, onis, f. palpitatus, us, m.* beide bij *Plinius.*

Klos, m. een garenklos, *lignum filo glomerando destinatum*; ook *pila, ae, f. globus, i, m. sphaera, ae, f.* Zamenstell. klosbaan, *sphaeristerium, ii, n.* Klosbeitel, *vela, ae, f.* bij *Hoogstraten.* Klosbeugel, *annulus sphaeristerii.* Klosring, hetzelfde. Klospoort, *portula sphaeristerii.* Verkl. klosje, *globulus, i, m.*

Klosfen, b. w. *glomero, avi, atum, are*; ook *ludere sphaera.*

Klotsen, o. w. *allido, allisi, allisum, allidere.* Zoo veel als tegen aanslaan: de baren klotsen tegen het schip, *undae navi alliduntur*; ook *impingo, egi, actum, ingere.* Van hier: klotsing, *impactio, onis, f.*

Klouteren, zie Klauteren.

Klouwen, zie Kluwen.

Klouwen, b. w. zoo veel als breeuwen, *aperturas navis stupa claudere.* Van hier klouwer, zoo veel als kalefaathamer, *malleus, cujus ope stupa in aperturas inducitur.* Klouwen, is bij *Hoogstraten*, ook zoo veel als eggen, *cratio, ivi, itum, ire*, bij *Plinius.* Eene klouw, *rastrum, i, n.* ook *crates, is, f.* ook slaan, afrossen, volgens *Weiland, verbero, avi, atum, are*; *batuo, uere, depexum dare.* Men gebruikt ook het zelfst. klouwer, om op eene boertige wijs, iets zeer groot uittedrukken: b. v. een klouwer van eenen os, *bos quadratus*, bij *Colum.* Voorts zegt men: zijn hoofd klouwen, voor in verlegenheid zijn, *in angustiis versari.*

Klub, v. *conventus sodalium, sodalitium, ii, n. circulus, i, m.* volg. *Scheller.*

Klucht, v. *res ridicula, jocus, i, m. joci, orum, m. plur. et joca, orum, n. plur.* alle bij *Cicero.* Een spel op het tooneel om te doen lagchen, *fabula, ae, f. comoedia, ae, f.* Een kluchtje, *fabella, ae, f. joculus, m.* bij *Plautus.* Zoete kluchtjes verhalen, *dicere dicta vel bona dicta*, bij *Cicero; delicias dicere*, bij *Catullus.* Kluchten voor kluchten bedrijven, heeft *Brune, jocor, atus sum, ari*, bij *Cicero; facere et mittere ridiculum*, bij denzelfden. Van hier: kluchtig, bijv. n. *jocularis, is, e; jocularius et joculatorius, a, um; fabulosus, facetus, festivus, lepidus.* Kluchtigheid, v. *facetiae, arum, f. plur. festivitas, atis, f. lepor, oris, m.* bij *Cicero.* Kluchtig of kluchtiglijk, bijw. *jocose, joculariter, lepide, facete, festive, adv.* Ook wordt de *ablat. joco*, als een bijwoord gebruikt. Zamenstell. kluchtmaker, *fannio, onis, m. histrio, ludio, ludius, ii, m.* bij *Cicero; gelasmus, i, m.* bij *Plaut. scurra, ae, m.* bij *Cicero; facetus, i, m. morio, onis, m.* bij *Martialis; mimus, i, m.* Kluchtspel, co-

Digitized by Google

comoedia, ae, f. Kluchtspeler, *comoedus, i, m,* deze beide laatste woorden komen dikwijls in den zin van klucht en kluchtmaker voor.

Kluft, v. eigenlijk zoo veel als kloof, *rima, ae, f. hiatus, us, m.* zie dat woord. Ook wordt het genomen voor eene afgedeelde wijk eener stad, dan is het, *tribus, us, m.* In Groningerland noemt men nog den opziener van eene wijk, kluftheer, *tribunus, i, m.* ook wordt aldaar, volgens *Weiland*, eene afhellende schuinte, eene kluft genoemd, *clivus, i, m. locus declivis*, en heeft dus veel overeenkomst met het zelfst. klif; *Kiliaan* noemt het ook *caverna, ae, f.* in welke beteekenis het bij de Hoogduitschers ook in gebruik is, volgens *Scheller*. Zamenstelling: kluftspredikant, *minister cujusdam, tribus urbis, vel minister tribunitius;* sommigen zeggen, *tribunicius.*

Kluif, v. in den eersten zin beteekent het zoo veel als klaauw; zie dat woord: in de gemeenzame verkeering wordt het voor een zot babbelend wijf gebezigd, *femina nugax ac garrula.* Het verkl. kluifje, is een beentje om af te kluiven, *morsuncula, ae, f.* bij *Plautus.*

Kluiffok, v. *velum navis anterius kluiffok dictum.* Kluiffokschoot, *funis, quo velum anterius attrahitur.*

Kluifhout, o. *antenna, quo velum anterius extenditur.*

Kluis, v. eigenlijk eene naauwe, beslotene plaats, en komt naar mijn oordeel volkomen met het Latijnsche woord, *clausum, i, n.* bij *Virgilius* voorkomende, overeen; vooral daar men mogelijk ook *clusum* gebruikt heeft, zoo als *cludo* voor *claudo*; voornal wordt het gebruikt voor het hol van eenen kluizenaar, *caverna incluſi vel anachoretae.* Kluizen zijn ook twee gaten voor aan den boeg van het schip, waar door de ankertouwen gewierd worden, *aperturae, per quas ancheralia tenduntur.* Zamenstell. kluisgat, hetzelfde als kluis in den laatsten zin. Kluishout, *trabs, in qua aperturae, per quas extenduntur ancheralia, inveniuntur.*

Kluister, v. *vinculum, i, n.* In kluisters sluiten, *vincio, vinxi, vinctum, vincire*, het geen men ook kluisteren, bedr. w. noemt. Van hier: gekluisterd, v. d. *vinctus, a, m.* Kluistering, v. *vinctio, onis, f.* bij *Cic. vinctura, ae, f.* bij *Plin.*

Kluit, v. *gleba, ae, f.* Verkleinw. kluitje, *glebula, ae, f.* bij *Columella.* Hierheen behoort de lage spreekwijs, uit de kluiten gegroeid zijn, *procerae esse staturae.* Hij komt op de kluiten, *fortuna illi arridet, vel opes illi augentur.* Iemand op de kluiten helpen, *favore opibusve juvare vel adjuvare aliquem.* Van hier: kluitachtig en kluitig, *glebosus, a, m.* Een kluitje, is ook een stukje kandijsuiker, *frustulum sacchari crystallizati.* Ook een brokje turf, *pars minuta cespitis.* Van hier het spreekw. die een kluitje heeft, heeft er graag een turfje bij, *quisque res suas familiares augere studet.*

Kluiven, b. w. *abrodo, corrodo, derodo, praerodo, osi, osum, edere. Hooft* gebruikt het voor verteren, *consumo, umpsi, umptum, umere.* Van hier kluiver, voor eenen gierigaard, *corrosor, oris, m.*

Kluizen, o. w. op de wijs van eenen kluizenaar leven, *solitariam vel segregem vitam ducere*, bij *Seneca.* Kluizen wordt ook genomen, zegt de geleerde *Weiland*, voor veel en laf praten, *ineptio, ire; nugor, atus sum, ari; garrio, ivi, itum, ire.*

Kluizenaar, m. *anachoreta, ae, m. incluſus, i, m.* bij *Hoogstraten; solitarius, ii, m. segregem vitam ducens*, bij *Sen.* Het vrouwel. is: kluizenaarsche of kluizenaarster, *incluſa, ae, f.*

Klunderen, o. w. *pulso, avi, atum, are*, bij *Kiliaan*; *strepitum sonorum edere, clango, anxi, anctum, angere.*

Klup-

Digitized by Google

Kluppel, knuppel, kneppel, *fustis, is, m.* Van hier het bedr. w. kluppelen, *fustibus caedere aliquem; fustem impingere alicui.* Gekluppeld worden, *fustigor, atus sum, ari*, bij *Papinius.* Van hier: kluppelvers, een regel van een vers, die op het einde even eens luidt als de vorige regel, *carmen homoeoteleuton*, bij *Hoogſtraten.*

Klutſen, b. w. *ſtrepitu quodam commiſcere.* Alles door elkander klutſen, *omnia miſcere vel permiſcere.*

Kluwen, kloen of klouwen, *glomus, i, m.* ook waarſchijnlijk *glomus vel glomer, eris, n.* Van eene zaak die zich van zelve ontwikkelt, zegt men: hoe zal dat kluwen afloopen, *quomodo res istæ ſe enodabit.* Van hier is het bedr. w. kluwenen, *glomero, avi, atum, are, et ad vel agglomerare.*

Knaap, m. *puer, eri, m.* Verkl. knaapje, *puerulus, i, m.* volg. *Schelleri; et puellus, i, m.* Naardien nu jongere perſonen, gewoonelijk, den onden dienen, heeft dit woord de beteekenis van eenen knecht, bediende en eenen ſlaaf aangenomen, *famulus, i, m. minister, ri, m. ſervus, i, m.* Vooral in de zamenſtell. als herdersknaap, *pastor, oris, m. custos pecoris.* Lijfknaap, *adminiſter, ri, m.* bij *Cicero.* Altaarknaap, *puer ad altare ſerviens.* Van hier is knaapſchap voor dienstbaarheid, *famulatus, us, m. famulitium, ii, n. famulatio, onis, f. ſervitium, ii, n. ſervitus, utis, f. ſervitudo, inis, f.* Ook is het tot eene waardigheid overgegaan in het woord ſchildknaap, *armiger, eri, m.* zijnde eigenlijk een jonker, die nog geen ridder zijnde voor eenen ridder de wapens droeg. Ook is het tot andere dingen, de plaats van eenen bedienenden knaap vervangende, overgegaan: zoo noemen wij eenen lichtſtander, knaap, *lychnuchus, i, m.* Eindelijk wordt het voor dartel gebruikt: b. v. hij is een knaap, *petulans ille eſt.*

Knaauwen, b. w. *manduco, avi, atum, are; rodo, roſi, roſum, rodere.* Van hier: knaauwing, *manducatio, onis, f. roſio, onis, f.* bij *Plinius.* Van het Griekſche κνα'ω.

Knabbelen, b. w. *rodo, roſi, roſum, rodere, ad vel arrodere* bij *Scheller.* Van hier: knabbelaar, *qui rodit.* Knabbelaarſter *quae rodit.* Knabbeling, v. *roſio, onis, f.*

Knagen, b. en o. w. *rodo, roſi, roſum, rodere, ad vel arrodere, corrodere;* ook *mordeo, morſi, morſum, mordere.* B. v. de kanker knaagt, *cancer corrodit.* Voorts bedr. voor wroegen, *ango, anxi, anctum, angere; crucio, avi, atum, are.* Van hier: knaging, *roſio, onis, f.* voorts *angor, oris, m. cruciatus, us, m.* Van het geweten, *morſus conſcientiae*, bij *Hoogſtraten;* doch hiervan weet ik geen voorbeeld. Voor groote droefheid, *aculeus, ei, m. aculeus conſcientiae*, zoude dus mijns oordeels beter zijn, dan *morſus conſcientiae.*

Knak, m. *crepitus, us, m. crepitatio, onis, f.* volg. *Schelleri.* Voor breuk, *abruptio, vel diſruptio, onis, f.* bij *Seneca.* Fig. nadeel, *damnum, i, n.* In het ſtuk van vriendſchap, *diſjunctio, onis, f.* of *diſjunctio animorum*, bij *Cicero.* Ook gebruikt men het bijvoeglijk: b. v. hij is knak, *iratus est.*

Knakken, o. en b. w. eenen knak geven, *crepare, ſonare, fragorem vel crepitum edere, rumpi;* bedr. *rumpo, rupi, ruptum, rumpere.* Overdragtig: voor nadeel toebrengen: iemand knakken, *damnum adferre alicui.* Het gezag knakken, *auctoritatem infringere.* Iemands lof knakken, *detrahere laudem alicui.* Zamenſtell. knakhamer, *malleus, cujus ope aliquid rumpimus.*

Knap, v. *crepitus, us, m. fragor, oris, m.* Eenen knap geven, *crepitum vel fragorem edere.* In de dagelijkſche taal is het ook zoo veel als ſpijs, *cibus, i, m.*

Digitized by Google

B. v. lekkere knap, *cibus delicatus*. Hij houdt veel van de knap, *gulo est*.

Knap, bijv. n. en bijw. vast sluiten, *adſtrictus vel arctus, a, m; ſedens, entis, omn. g.* dit laatſte volgens *Schelier*. Voor handig, *habilis, lis, le; promptus, a, m; peritus*. B. v. knap ter pen, *ſcribendi peritus*; ook *alacer, cris, e*. Voor net, *elegans, antis, omn. g. concinnus, a, m*. Voor zindelijk, *mundus, a, m*. B. v. een knap meisje, *puella munda*. Zamenſtell. knaphandig, *promptus manu, dexter, era, ra, erum, rum*. Knaphandigheid, *dexteritas, atis, f*. Knaphandiglijk, *dextre et dextere, adv*. bijw. *adſtricte, arcte, prompte, perite, alacriter, eleganter, concinne, adv*.

Knappen, o. en b. w. *crepo, ui, itum, are; fragorem edere*. Met de vingers knappen, *crepare digitis*. Met eenen knap breken, *ſtrepitu quodam crepare, vel rumpi*. Bedr. voor eten, *edo, edi, eſum, edere*; zie verder op eten. Voor knaphandig grijpen, *dextre vel callide prehendo, di, ſum, endere*. Zamenſtell. knapbus, *ſtopus ſtrepitum edens*. Knapkoek, *libum durum*. Knapzak, *mantica, ae, f. aſcopera, ae, f*. bij *Suet*.

Knarſen of knerſen, o. w. *ſtrido, di, dere et ſtrideo, ſtridi, ſtridere*; ook *ſtridorem edere; frendeo, ui, ere, et frendo, frendere*. Met de tanden knarſen, *crepitare dentibus, ſtridere dentibus*, bij *Celſus*; *frendere dentibus* bij *Plaut*. Een knarſende ſtem, *vox ſtridula*. Van hier: knarſing, v. *ſtridor, oris, m. crepitus, us, m*. bij *Cicero*. Zamenſtell. knarsbeen, *cartilago, inis, f*. bij *Plinius*. Knarsbeenig, *cartilaginoſus, a, m; et cartilagineus, a, m*, bij *Celſus* en *Plin*. Knarſetanden, zie boven, met de tanden knarſen.

Knecht, m. eigenlijk een jong mansperſoon; een jong gezel, *juvenis, is, m. adoleſcens, antis, m*. ook *puer, eri, m*. In dezen zin zegt men nog in Noordholland. bij verkleining, knechtjes en meisjes, *pueri et puellae*. Eigenlijk is het verkleinw. *puerulus et puellus, i, m*. Daar jongere lieden gewoonlijk onderen ten dienſte ſtaan, heeft dit woord de beteekenis van eenen dienaar gekregen, *miniſter, ri, m. famulus, i, m*. en in eenen lageren zin, *ſervus, i, m*. Voorts in bepaalderen zin: een ſoldaat, *miles, itis, m*. Hier van de zamenſtell. krijgsknecht, *miles, itis, m*. Voetknecht, *pedes, itis, m*. Voor knecht dienen, *ſervio, ivi, itum, ire; famulor, atus ſum, ari*. Sommige handwerkslieden noemen hunne dienaars met dien naam: b. v. bakkersknecht, *focius piſtoris mercenarius*; zoo dar in dezen zin knecht, *focius mercenarius*, zij. Zamenſtell. huisknecht, *ſervus vel famulus domeſticus*. Lijfknecht, *ſervus vel famulus peculiaris*. Stalknecht, *agaſo, onis, m*. bij *Livius; ſtabularius, ii, m*. bij *Colum*. enz. Knechtelijk en knechts, *ſervilis, lis, le; famularis, is, e*; bijw. *ſerviliter, et famulanter, adv*. doch dit laatſte is een verouderd woord. Knechtſchap, o. *ſervitus, utis, f. ſervitium, ii, n*. Knechtsloon, *ſervi vel famuli merces*. Knechtswijze, *ſerviliter et famulanter, adv*.

Kneeden, b. w. *depſo, ui, ere*, bij *Cato*; *ſubigo, egi, actum, igere*, bij denzelfden. In den dichterlijken ſtijl wordt het ook gebruikt in de beteekenis van vermurwen, *mulcere, mollire, mitigare*. Voor ineendringen, *comprimo, eſſi, eſſum, imere*. Leiden of buigen, de ſtem kneeden, *flectere vocem, vel modulor, atus ſum, ari*. Van hier: kneeding, v. *ſubactio, onis, f*. bij *Vitr*. en *ſubactus, us, m*. bij *Plinius*.

Kneep, v. een overblijvend indrukſel door knijping veroorzaakt, *nota vel indicium vellicationis*. Voor eene plooi, *ruga, ae, f*. Kneep of neep is ook, *vel-*

Digitized by Google

vellicatio, onis, f. Voor drukkend onheil, *calamitas, atis, f.* De kneep des oorlogs, *calamitas belli urgens*, bij *Hooft.* Looze streek, *dolus, i, m. astutia, ae, f. insidiae, arum, f. plur.*

Knekel, zie Kneukel.

Knel, v. *compressio, onis, f. constrictio, onis, f.* Ook voor val, *pedica, ae, f.* B. v. een vossekunel, *pedica vulpina.* Figuurl. voor verlegenheid: b. v. hij is in de knel, *in angustiis versatur.*

Knellen, b. w. van alle kanten drukken, *undique comprimo, essi, essum, imere; constringo, inxi, ictum, ingere.* Voor prangen, *arcto et coarcto, avi, atum, are.* Voor benauwen, *ango, anxi, angere.* B. v. de vrees knelt mij, *metus me angit.* Gekneld, v. d. *compressus, a, m; constrictus, arctatus, coarctatus, anxius, a, m.*

Kneppel of knepel, hetzelfde als kluppel, van hier het bedr. w. kneppelen in Friesland gebruikelijk, *fustibus ferire.*

Knersen, zie Knarsen.

Knetteren, o. w. eigenlijk het geluid door het spatten der vonken veroorzaakt aanduidende, *crepito, avi, atum, are.* B. v. de vonken knetteren, *scintillae crepitant.* Ook wordt het genomen voor verpletteren, *confringo, egi, actum, ingere.*

Kneu, v. een zekere zangvogel, een vlasvink, *linaria, ae, f.* ook *fringilla linaria.* ook wordt dezelve kneuter genoemd. Zamenstell. kneunest, *nidus fringillae linariae.* Oneigenl. een spaarpot, *repositorium pecuniae.* Kneubeurs, *marsupium repositorium.* Spaarpenning, *pecunia repositа.*

Kneukel, knekel, knokel en knokkel, m. *articulus, i, m.* bij *Cicero;* dit is eigenlijk het uitstekende been in de gebogene gewrichten der vingeren. De kneukel aan de voeten is, *talus, i, m. malleolus, i, m.* De kneukels der leden zijn, *articulorum nodi,* bij *Plinius.* Ook zegt men figuurl. iemand op de kneukels geven, *perstringere aliquem.* Zoo ik hem maar in de kneukels krijge, *si modo in manus meas venerit.* Ook voor allerlei beenderen, *ossa, ium, n. plur.* bij *Cicero.* Van hier: knekel of kneukelhuis, *ossuarium, ii, n.* bij *Celsus.* Zamenstelling, kneukelsoep, voor slagen, *verbera, um, n. plur.* Kneukelpijn, *articulorum dolor,* bij *Cicero.* Ik meen dat men ook in den lagen stijl kneukelig bijv. n. gebruikt: b. v. hij is een kneukelige vent, *vir robustus est.* Hij ziet er kneukelig uit, *viri robusti prae se speciem fert.*

Kneuter, knoter, v. hetzelfde als kneu: van hier kneuteren en knoteren, bij *Kiliaan, fringillae instar canere.* Men gebruikt het ook voor stamelen, *balbutio, ivi, itum, ire.* Insgelijks voor mompelen uit verdriet, *musito, avi, are,* waarbij men *dolore* voegen kan; *murmurillare* vindt men in dien zin bij *Plautus.* Ook voor knorrig zijn, *morosum esse.* Van hier: kneutering, v. *murmuratio, onis, f. murmillum, i, m.* bij *Plautus.* Kneuterig, bijv. n. *morosus, a, m;* bijw. *morose, adv.* B. v. eene kneuterige ouderdom, *morosa senectus.*

Kneuzen, b. w. *contundo, udi, usum, undere.* Overdragtig: den moedkneuzen, *animum frangere, vel infringere.* Van hier: kneuzing, v. *contusio, onis, f. infractio, onis, f.* Gekneusd, v. d. *contusus, fractus, infractus, a, m.*

Knevel, m. schijnt hetzelfde woord te zijn als kneppel, zijnde een korte dikke knuppel, welke men sommige dieren dwars in den bek doet, bij *Scheller* is het, *lignum obliquum.* Knevel wordt ook het haar van de bovenlip genoemd, dat aan beide zijden van den mond uitsteekt, even als had iemand een dwarsstokje in den mond, *barbula labii superioris, mystax, acis, m.* Ook is knevel zoo veel als band, *vinculum, i, n.* Van hier: knevelen, *vincio, vinxi,*

Digitized by Google

vinxi, *vinctum*, *vinctre*. Ook zegt men: dat is een knevel, *facetus ille est*. Ook voor sterk, *robustus*, *lacertosus*, *a*, *m*. Knevelen wordt ook gebruikt, voor: onbillijke lasten opleggen, *tributo injusto premere*, *vel tributa injusta imponere*. Ook voor rooven, *rapio*, *ui*, *aptum*, *ere*; *corrado*, *avi*, *tum*, *ere*. Van hier: knevelaar, *raptor*, *corrasor*, *oris*, *m*. Knevelarij, knevelerij en kneveling, v. *compilatio*, *onis*, *f*. *fraus*, *audis*, *f*.

Knibbelen, b. w. *circumrodo*, *osi*, *osum*, *odere*. Van den prijs, door naauw dingen, iets afrekken, is ook knibbelen, *minus semper licitando aliquid pretio solito detrahere*. Eindelijk gebruikt men het ook voor haarkloven om beuzelingen, waarin men niet toegeven wil, twisten, *altercor*, *atus sum*, *ari*; *vitilitigo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cato*. Hiervan knibbelaar, *detractor*, *oris*, *m*. *altercator*, *oris*, *m*. *vitilitigator*, *oris*, *m*. Knibbelarij, v. *altercatio*, *onis*, *f*. bij *Cicero*. Knibbeling, hetzelfde als knibbelarij. Zamenstell. knibbelziek, *contentiosus*, *tricosus*, *discordiosus*, *a*, *m*, bij *Sall*. Knibbelzucht, *amor discordiae*. Knibbelzuchtig, hetzelfde als Knibbelziek.

Knie, v. *genu*, *indeclinabile in singulari numero*, *n*. in het *pl*. vindt men *genua*, *uum*, *ibus*, en nu en dan *genubus*. De knien buigen, *flectere genua*. Ik heb mijne knien nog niet gebogen, is in het dagelijksche leven: ik heb altijd doorgewerkt, *hactenus indefinenter laboravi*. Op de knien liggen, *jacere genibus flexis vel inniti genibus*, volg. *Scheller*. Op de knien bidden, *genibus flexis fundere preces*. Op de knien vallen, *in genua se devolvere*, *accidere genibus*, bij *Hooft* vindt men: aan iemand te knie vallen, *provolvi genibus alicujus*. Iets onder de knie hebben, *habere aliquid in potestate sua*. Volken onder de knie brengen, *subigere nationes vel populos*. Een kromhout van een schip wordt ook eene knie genoemd, *statumen*, *inis*, *n*. Zamenstell. knieband, *vinculum genuale*, ook *genuale* alleen, bij *Scheller*. Kniebankje, *scabellum genuale*. Knieboog, *suffrago*, *inis*, *f*. bij *Colum*. Kniebuiging, *flexio genuum*. Knievers, *carmen ex tempore factum*. Kniegesp, *fibula genualis*. Knielap, *pannus*, *qui genibus obtenditur*, *vel pannus genualis*. Knieschijf, *poples*, *itis*, *m*. bij *Cicero*. Kniestuk, *pars armorum genualis*. In de schilderkunst is het, *imago ad genua usque expressa*. Ook komt in den eersten zin, *tibiulia*, *um*, *n*. *pl*. bij *Suet*. voor.

Knielen, o. w. *flectere genua*, *submittere genua*, bij *Plinius*; *ingeniculo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Hyginus*; *in genua se demittere*, *in genua provolvi*, bij *Scheller*. Voor iemand knielen, *accidere genibus alicujus*, *ad genua alicujus provolvi*. Hij legt geknield, *jacet genibus flexis vel nititur genibus*. Van hier: knieling, *flexio genuum*. Knieler, een hemelsteeken, *ingeniculatus et geniculatus*, *i*, *m*. bij *Vitr*.

Knijf, o. *scalprum*, *i*, *n*. bij *Scheller*. Ook is het bij ons een mes, dat men toebuigen kan, *culter plicatilis*. Zamenstelling knijfmes, *culter plicatilis*. Knijfmesje, *cultellus plicatilis*.

Knijn, zie Konijn.

Knijp, v. *angustia*, *ae*, *f*. Hij is in de knijp, *in angustiis versatur*, *vel in angustias redactus est*.

Knijpen, b. w. *ex utraque parte premere*, *constringo*, *inxi*, *ictum*, *ingere*. Met den duim en vinger of met eene scherpe tang sterk drukken, *vellico*, *avi*, *atum*, *are*. Voor afperfen, *extorqueo*, *orsi*, *ortum*, *orquere*. Ook in het gemeene leven zegt men: het zal er knijpen, wanneer iets ongemakkelijk geschiedt, *vix ac ne vix quidem fiet*. Ook als het op het knijpen komt: waarvoor men ook nijpen zegt, *ne-*

Digitized by Google

necessitate urgente. Het was op het knijpen of nijpen af, *vix ac ne vix quidem factum est.* Knijpen wordt ook voor uitpersen gebruikt, *exprimo, essi, essum; imere.* Van hier: knijper, *aliquis qui vellicat.* Ook voor eenen gierigaard, *avarus, i, m. vel homo avarus.* Eindelijk iets waarmede men knijpt, waarom de scharen der kreeften ook knijpers genoemd worden, *forceps, ipis, f.* bij *Plin.* die dezelve ook *forfex, icis, f.* heet. Zamenstell. knijptang, *forceps, ipis, f.* Knijptangje, *volsella, ae, f.* volg. *Schell.*

Knijzen of kniezen, o. w. *dolore sabesco, ui, escere; ldnguo, ui, uere; tabeo, ui, ere.* Kniezen is ook, *avaritia consumi.* Van hier: kniesoor, *avarus.* Knijzig of kniezig, *languidus, a, m.* Knijzing of kniezing, *dolor consumens, languor, oris, m. tabes, is, f. angor, oris, m. aegritudo, inis, f.*

Knik, m. *fissum, i, n. rima, ae, f. vitium, ii, n.* bij *Scheller.* Overdr. tegenspoed, *calamitas, atis, f.* Een wenk, *nutus, us, m.*

Knikken, o. en b. w. *nuo, ui, utum et uitum, uere;* doch dit schijnt zegt de groote *Ruhnkenius* niet voor te komen, dat het in gebruik geweest zij, bewijst, *nutus, us, m.* van het *supinum nutum* afkomstig. Men zegt nu, *nuo, ui, utum, are.* Voorts val neigen zegt men ook knikken, *nuto, ui, utum, are.* Een halve breuk krijgen is ook knikken, *fere rumpi.* Ook gebruikt men in den eersten zin, *ad vel annuere et innuere.* Van hier: knikker, *globulus, i, m.* Knikkeren, o. w. *globulis ludere.* Zamenstell. knikkebeenen en knikkebollen, *nimio somno capite nutare.*

Knip, m. een knipslag, *talitrum, i, n.* bij *Suetonius.* Iemand eenen knip geven, *stricto acutoque articulo aliquem percutere,* bij *Petron.* In het gemeen, een slag: b. v. knip krijgen, *vapulo, avi, atum, are.* Een knip met de schaar, *incisura, ae, f. incisio, onis, f. et incisus, us, m.* waarbij men, *ope forficis,* duidelijkheidshalve voegen kan: Knipje, *parvum talitrum.* Ook noemt men dus een knipbeursje, *marsupium plicatile, vel marsupium quod inter claudendum sonitum aliquem edit.* Voorts is knip, een vogelknip, *decipula, ae, f.* Ook een bordeel, *lupanar, aris, n.* Zamenstell. knipbeugel, hetzelfde als Knipbeursje. Knipluis, een scheldnaam voor eenen kleermaker, *sartor, oris, m. pediculorum interfector.* Knipmes, *culter plicatilis.* Knipmesje, *cultellus plicatilis.* En het o. w. knipoogen, *oculis nutare vel nutum dare.* Knipslag, *talitrum, i, n.* Knipslot, *serra, imtar claudendum strepitum quemdam edens.* Knipschaartje, *forficula, ae, f.* bij *Plin.*

Knippen, b. w. iemand eenen knip geven, *talitrum infligere alicui vel stricto acutoque articulo aliquem percutere.* Met eenen knip vangen, *decipula capere;* ook *decipio, epi, eptum, ipere,* alleen. Met list vangen, *callide vel astute capere.* Luizen knippen, *interficire pediculos.* Met eene schaar snijden, *forfice vel forficula secare, dividere, incidere.* Van hier: knipsel, *praesegmen vel resegmen, inis, n.* bij *Hoogstraten;* ook *figura forficis ope expressa.*

Knispen, b. w. hetzelfde als Knippen, zegt *Weiland.*

Knitteren, knetteren, o. w. *crepare, crepitare, strepere, stridere,* volgens *Scheller;* zie op Knetteren.

Knobbel, m. *nodus, i, m.* bij *Vitruvius;* van eenen boom sprekende. Van eenen wijngaard, *furunculus, i, m.* Een knobbel aan de keel, *frumen, inis, n.* bij *Donatus.* Vereelde harde knobbel, *clavus, i, n.* bij *Plin.* ook *callum, i, n.* Van hier: knobbelachtig en knobbelig, *nodosus, a, m; callosus, a, m,* bij *Columella; tuberosus, a, m,* bij *Schell.*

Digitized by Google

Knod of knodde, v. zoo veel als knobbel: in Geiderland zegt men knoddeſtok, een ſtok van onderen met eenen dikken knoop, *fustis vel baculum in parte inferiori nodoſum.*

Knods, v. *clava, ae, f.* Met eene knods gewapend, *armatus clava, claviger, era, erum*, bij *Ovidius; clavator, oris, m.* bij *Plautus.* Als eene knods gemaakt, *clavatus, a, m*, bij *Plinius.* Zamenſtell. knodsdrager, m. *claviger, eri, m.* Knodsſlag, *ictus clavae.*

Knoeijen, ook elders knoeijen, b. en o. w. *ſordide vel negligenter opus aliquod perficere*; onz. *ineptio, ivi, itum, ire.* Van hier: knoeijerij, *negligentia, ae, f. ineptiae, arum, f. plur.* Knoeijer, *opifex ſordidus vel negligens.* Zamenſtell. knoeiwerk, *opus ſordidum.*

Knoest, m. *nodus, i, m.* Vol knoesten, *nodoſus, a, m.* B. v. dat hout is vol knoesten, *lignum istud nodoſum est.* Spreekw. tot eenen harden knoest moet een ſcherpe beitel zijn, *contra pervicaciam vi opus est.* Van hier: knoestig, *nodoſus, a, m.* Ook gebruikt men het in den lagen ſtijl voor ſterk: b. v. het is een knoestige vent, *homo lacertoſus est.*

noet, m. een lomp of plomp mensch, *homo tardus*, bij *Cicero; truncus, i, m. lapis, idis, m. ſtipes, itis, m. Abderitanus*, bij *Martialis; bucco, onis, m.* bij *Plautus; caprimulgus, i, m.* bij *Colſus; bardus, i, m.* bij *Plautus; baro, onis, m.* Knoetachtig, dit woord kan men mijns oordeels best uitdrukken door het bijv. n. *ſimilis* bij de vorigen te zetten, dezelve in *gen.* of *dat.* ſtellende.

Knoffelen, knuffelen, b. w. *Weiland* zegt: drukken; in Friesland noemt men knoffelen, zacht aanraken, vleijen, *leniter tractare, adulari, vel leniter tangere*; zijnde als dan een troetelwoord. Ook zegt men, in eenen ſterken zin: knoffelen, *depexum dare*; ook *arcte et ſevere aliquem habere.* Van hier: knoffelig, zoo veel als ſtram van koude, *rigens frigore*; ook *rigidus, a, m*, alleen.

Knoflook, knooplook, knoplook, o. *allium, ii, n.* De bol van knoflook, *allii caput.* Iemand knoflook geven, zegt men ſchertſend: voor afroſſen, *verberare aliquem, ferire, percutere, depexum dare aliquem.*

Knok, m. *os, oſſis, g.* De knokken, *oſſa, um, n. plur.* Iemand de knokken breken, *oſſa confringere vel frangere alicui.*

Knokkel, m. zoo veel als knenkel, ook zoo veel als knoet: van hier knokkelachtig, zoo veel als knoetachtig.

Knol, m. eigenlijk een rondachtig vast ligchaam, *corpus quoddam rotundum ac ſolidum.* In het bijzonder eene raap, *rapa, ae, f.* bij *Colum. rapum, i, n.* bij *Plin. rapus, i, m.* bij *Colum.* Iemand knollen voor citroenen verkoopen, *fallere aliquem*; zie op bedriegen. Een ſlecht paard wordt ook een knol genoemd, *equus male habitus, deformis, ſtrigoſus*, bij *Gellius.* Een knol van een vent, *homo incallidus, inargutus, demisſus*, bij *Hor.* Verkl. knolletje, *rapulum, i, n.* bij *Horatius.* Zamenſtelling. knolakker en knolland, *rapina, ae, f. napina, ae, f. Colum.* Knolradijs, *raphanus globoſus.* Knolrond, *globoſus, a, m; vel rapi formam rotundam habens.* Verkl. knolletje, *rapulum, i, n.* bij *Hor.*

Knook, m. hetzelfde als knok, bij *Hooft* komt het oneigenlijk voor: b. v. de ſterkſte knook der vestinge, *praecipuum munitionis robur.*

Knoop, m. het is in het gemeen een klein rond ligchaam, *corpusculum quodvis rotundum, globulus, i, m. orbiculus, i, m.* Een rokknoop, *globulus fibulationi vestis inſerviens*, bij *Scheller.* Men gebruikt het ook voor verband, zamenhang, *copula, ae, f. vinculum, i, n. nexus, us, m. nodus, i, m.* Eenen

Digitized by Google

nen knoop leggen, *nodo, avi, atum, are.* Ontbinden, *denodo et enodo, avi, atum, are.* De knoop van eene zaak, *cardo rei vel causae.* Van hier: knoopig, bijv. n. *globosus, a, m; nodosus, a, m.* Zamenstell. knoopgat of knoopsgat, *fissum globulo fibulatorio recipiendo inserviens*, bij *Scheller.* Knoopgras ook knopgras genoemd, *schoenus, i, m.* bij *Linnaeus; mariscus, i, m.* bij *Haller.* Knoopmaker of knoopenmaker, *opifex globulorum fibulatorium.* Knoopgieter, *fusor globulorum fibulatoriorum.* Knoopwinkel, *officina vel taberna globulorum fibulatoriorum.* Verkl. knoopje, *nodulus, i, m.* bij *Plin.*

Knoopen, b. w. *nodo, avi, atum, are; globulos fibulatorios inserere fissuris vestis.* Voor vastmaken, *necto, nexui, nexum, nectere; vincio, vinxi, vinctum, vincire; adstringere et alligare.* Geknoopt, v. d. *nodatus, a, m; globulis fibulatoriis insertus, nexus, a, m; vinctus, adstrictus, alligatus.* Van hier: knooping, v. *nodatio, insertio globulorum fibulatoriorum, nexus, us, m. alligatio, onis, f. alligatura, ae, f.* bij *Columella.*

Knop, m. dit woord grenst zeer na aan knoop, en beteekent dikwijls het bovenste en ronde einde van iets, *globulus, i, m.* B. v. van eenen degen, *globulus gladii.* In het bijzonder beteekent dit woord in het plantenrijk, de botten, waarin de jonge bladeren en bloesems opgesloten liggen, *oculus, i, m. germen, inis, n.* bij *Plinius; gemma, ae, f. gemmula, ae, f.* bij *Cicero.* Van bloemen is het, *calyx, ycis, f.* bij *Plinius.* De knop of knoop van de steel der kruiden, *genu, n. indeclinabile.* Van knop tot knop, *geniculatim, adv.* bij *Plinius.* Verkl. knopje, *parvus globulus*, bij *Scheller; gemmula, ae, f. geniculum, i, n. calyculus, i, m.* bij *Plin.* Van hier: knodachtig of knoppig, *nodosus, geniculatus, a, m*, bij *Cicero, gemmatus, a, m.*

Knoppen, o. w. zoo veel als knoppen krijgen, *gemmo, avi, atum, are; progemmare, et gemmascere*, bij *Colum. germino, avi, atum, are*, bij *Plin.*

Knor, m. *nodus, i, m. tuber, eris, n.* Van hier het zamengestelde knorbeen, *cartilago, inis, f.* Knorvleesch, *caro nervosa.*

Knorf, m. zoo veel als knoop, *nodus, i, m. Hooft* zegt: knorven in biezen zoeken, *nodos quaerere in scirpis.*

Knorren, o. w. het geluid van varkens en honden, *grunnio, ivi, itum, ire.* In het gemeene leven gebruikt men het voor kijven, *objurgo, avi, atum, are.* Voor morren, *murmuro, avi, atum, rre.* Voor preutelen, *musso, avi, atum, are; mussito, avi, atum, are; mutio, ivi, itum, ire.* Gemelijk zijn, *morosum esse.* Van hier: knorrig, *morosus, a, m.* Zamenstell. knorrepot, *homo morosus.* Van hier: knorring, *murmuratio, onis, f.*

Knot, v. bijna hetzelfde als knod. Ook een ineengedraaid bosje vlas, *fasciculus lini contortus*; het geen men ook verkleinend knotje noemt in Friesland knutje. De vlasknoppen of zaadhuisjes van het vlas noemt men ook knotten, *pericarpium.* Van hier het bedr. w. knotten hetgeen beteekent: het vlas tot knotten binden, *linum in fasciculos colligare.* Ook de zaadhuisjes afplukken van het vlas, *lini pericarpia carpere vel decerpere vel semen lini colligere.* Men zegt ook de boomen knotten, hetgeen zoo veel is als de kroon afhouwen, *decacumino, avi, atum, are*; bij *Columella.* Fig. de kragt of werking van iets verhinderen of verminderen, *infringere vires.*

Knoter, zie Kneuter.

Knuffelen, zie Knoffelen.

Knuidelen, in Gronigerland zegt men knoedelen, bedr. w. iets in kronkelige en wanstaltige vouwen maken, *tortis ac deformibus ru-*

gis implere aliquid, ook volgens *Scheller*; *turpiter finuare*.

Knuist, m. hetzelfde gemeenlijk als knoest. Ook in den lagen spreekrrant zoo veel als vuist, hand, *pugnus, i, m, manus, us, f.*

Knuiven, zie Kluiven.

Knuppel, zie Kluppel.

Knuren, bedr. w. *cunctor, atus, sum, ari; cesso, avi, atum, are*, bij *Cicero*; ook voor beuzelen, *nugor, atus, sum, ari.*

Knut, zie Knot.

Knutselen, bedr. w. *quisquiliis, nugis, ineptiis, affaniis tempus terere, vel rebus nihili componendis tempus terere.* Van hier knutselaar, *nugator, oris, m.* Knutselarij, *quisquiliae, nugae, ineptiae, affaniae, arum, f. plur.*

Kodde, v. dit woord is weinig meer in gebruik, het is zoo veel als snakerij, aardigheid, *jocus, i, m. salina, ae, f.* bij *Cicero, facetiae, arum, f. plur. lepor, oris, m.* Ondertusschen is het nog overig in het woord koddenaar, zoo veel als kneu, *linaria, ae, f.* of *fringilla linaria.* Voorts in het verkleinw. kodderijtje, *joculus, i, m.* bij *Plautus.* Van hier: koddig, bijv. n. en bijw. *jocosus, a, m. facetus et facetosus, a, m. lepidus, a, m*; bijw. *jocose, facete, lepide adverbia.* Koddigheid, schijnt de beteekenis van het oude kodde aangenomen te hebben.

Koddebeijer, m. *venatui ac piscatui praefectus.*

Kodsen, onz. w. zoo veel als braken, *vomo, ui, itum, ere.*

Koe, v. ook zegt men koei, *vacca, ae, f.* bij *Cicero.* Een kalfdragende koe, *forda, ae, f. horda, ae, f.* bij *Varro.* Verkleinw. koetje, *vaccula, ae, f.* bij *Virgilius, bucula* bij *Cicero, juvenca, ae, f.* bij *Ovidius*; dat van eene koe is, *vaccinus, a, m.* bij *Plinius*; wanneer men het zwaarste eener zaak te boven is zegt men: ik heb de koe al bij de horens, *difficultates maximas parte superavi*, ook is bij ons in gebruik: ik heb mijne koetjes op het drooge, *abunde habeo, quo vivam.* Zamenstell. zeekoe, *vacca marina.* Koebrug, *pons, quo boves in naves admittuntur vel e navibus emittuntur.* Aan boord der schepen is de koebrug, *tabulatum quoddam, quo pontis instar utimur.* Koedief, *abactor, oris, m.* bij *Apul. abigeus, ei, m.* bij *Ulpianus.* Koedille, *chamaemelum foetidum, cotula foetida, cotula alba, anthemis cotula*, bij *Linn.* Koedrek, *stercus vaccinum*, volgens *Scheller.* Koedrijver, *bubulcus, i, m.* bij *Cicero.* Koehaar, *pilius vaccinus.* Koeherder, *bubulcus, i, m.* Koehoren, *cornu vaccinum.* Koeijenkaas, *caseus vaccinus.* Koeijenmelk, *lac vaccinum.* Koeijenvleesch, *caro vaccina.* Koeijenuijer, *uber vaccae.* Koeijenhuid, *pellis vaccina.* Koekamp, *pascuum vaccis destinatum.* Koemelk, *lac vaccinum.* Koemelker en koemelkster, *qui vel quae vaccas mulget.* Koemest, *fimus vaccinus* ook *lastamen, inis, n.* Koepok, *variola vaccina.* Koepokstof, *materies variolae vaccinae.* Koeslede, *traha rustica.* Koestaart, *cauda vaccina.* Koestal, *bovile, is, n.* Koestront, *stercus vaccinum.* Koevlieg, *musca vaccina.* Koevoet, *pes vaccinus.* Ook een ijzeren handspaak, *vectis ferreus.* Koeweide hetzelfde als koekamp, enz.

Koek, m. *placenta, ae, f. libum, i, n.* bij *Virgilius, crustum, i, n. collyra, ae, f.* bij *Plautus, laganum, i, n.* bij *Horatius.* Van meel, *farreum, ii, n.* bij *Plinius.* Van tarwemeel met water, *mola, ae, f.* Van boonen, *fabacia, ae, f.* bij *Plinius.* Een koek of uitgewas in het ligchaam, *scirroma, atis, n. scirrus, i, m.* bij *Plinius.* Een koekje, *crustulum, i, n.* Wij zeggen ook: het zal dezen nacht een koekje bakken, *nox haecce gelidissima erit*; dat wegens de ronde gedaante naar eenen koek gelijkt, b. v. een koek gesmolten metaal, *massa rotun-*

da

Digitized by Google

da aeris fusi. Van hier noemen wij ook het geld: koeken, *pecunia, ae, f. nummi orum, m. plur.* B. v. ik heb geene koeken, *pecunia mihi deest.* Bij de vroedkundigen hoort men van den moederkoek, *placenta uterina*; ook *placenta* alleen. Zamenstell. honigkoek, *placenta mellita.* IJzerkoek, *massa rotunda ferri fusi vel ferri fusi massa placentae formam habens.* Koekenbakker of koekbakker, *libarius, ii, m. crustularius, ii, m.* Koekendeeg of koekdeeg, *masa libaria.* Koekenkraam of koekkraam, *taberna libaria.* Koekepan, *sartago, inis, f.* enz.

Koekeloeren, onz. w. *vitam agere solitariam, sedere domi*, bij *Plautus*; *cochleae vitam agere.* Ook beteekent het loeren, zoo veel als bespieden, *speculor, atus, sum, ari.*

Koekoek, m. *cuculus, i, m. cuculus, i, m. coccyx, ygis, m.* bij *Plinius.* Eene soort van uitstekende venster, *fenestra quaedam eminens* koekoek *dicta.* Ook zoo veel als horendrager, *corniger, eri, m.* Zamenstell. koekoeksbloem, *lychnis flos cuculi.* Koekoekszang, *cantus cuculi*; zoo veel als *repetitio infinita.* Ook gebruikt men dit woord als eene verwensching, b. v. loop naar den koekoek, *abi in malam rem*; ook voor eene uitroeping: wat koekoek is dat, *euge, papae, quid hoc rei est?*

Koel, bijv. n. en bijw. een weinig koud, *subfrigidus, a, um, frigidiusculus, a, um, paululum frigidus.* Een koele wind, *aura refrigerans.* Koele schaduw, *umbra refrigerans.* Koele drank, *potio, subfrigida.* Voor onverschillig, *tepidus, a, um.* bij *Plautus, alienatus, a, um.* bij *Cicero, frigidiusculus, a, um.* bijw. *subfrigide, paululum frigide adverbia.* Tot driften betrekkelijk: koel van zinnen, *sedatus animo.* Verkl. bijw. koeltjes, *frigidiuscule, adv.* Van hier: koelheid, *frigus, oris, n. tepor, oris, m. alienatio, onis, f.* Zamengesteld, labberkoeltje, *aura aestiva.* Zamenstellingen, koelbak of koelvat, *lacus refrigeratorius vel vas refrigeratorium.* Koeldrank, *potio refrigeratoria vel potio refrigerando serviens*, bij *Scheller, frigidarium*, bij *Vitruv.* Koelkelder, *cella refrigeratoria.* Koelketel, *ahenum vel vas aeneum refrigeratorium.* Koelkuip, *lacus refrigeratorius.* Koeloven, *fornax refrigeratoria.* Koelmoedig en koelzinnig ook koelmoeds, bijw. *moderatus, temperatus, sedatus, a, m.* bijw. *moderate, temperate, sedate, adv.*

Koelen, bedr. en onz. w. *frigere, refrigero, avi, atum, are*, bij *Cicero, frigidefactare, frigefactare, reddere vel facere frigidum*, bij *Scheller.* Fig. gebruikt men het van driften en gemoedsbewegingen en dan is het zoo veel als voldoen, beteugelen, doen ophouden, *explere, satisfacere, compescere.* B. v. zijne lusten koelen, *libidini suae satisfacere vel obtemperare.* Zijnen moed koelen, *explere animum.* Onz. voor koel worden, *frigescere et refrigescere.* Het begint te koelen, is ook bij *Hooft*, de wind begint te wakkeren, *ventus crescit.* Van hier: koeling en koelnis, bij *Vondel, refrigeratio, onis, f.* Van vriendschap, *alienatio, onis, f. expletio animi.*

Koelte, v. *aura, ae, f. frigus, oris, n.* Eene frissche of stijve koelte, *aura fortior*, bij *Ovidius.* De koelte van de lommer, *frigus opacum*, bij *Virgilius.* De koelte zoeken, *captare frigus.* Voor iemand die in zijne voort een kruk is, wordt het ook gebruikt, b. v. een dichter in de koelte, *poëtaster, versificator imperitus.*

Koen, bijv. n. en bijw. *audax, acis, omn. g. imperterritus, impavidus, a, m. fortis, is, e.* Bijw. koen en koenlijk, *audacter et impavide, fortiter.* Van hier: koenheid, *audacia, ae, f. fortitudo, inis, f.*

Koenraad, een mansnaam, *Conradus*,

Digitized by Google

dus, i, m. Thrasybulus, i, m. Is een Grieksch woord, en is zoo veel als koen van raad.

Koepel, m. *tectum hemicycli vel hemisphaerii formam habens.*

Koer, m. *speculator, oris, m.* Zamenstell. koertoren, *specula, ae, f. turris speculatoria.* Koer is eigenlijk: zegt *Weiland* eene hoogte om te verspieden, *tumulus speculationi aptus.*

Koeren, onz. w. een klanknabootsend woord, om het geluid der duiven uittedrukken, *minurrio, ivi, itum, ire, et minurrizo, avi, atum, are.*

Koers, m. loop of vaart, *cursus, us, m.* Koers houden, *tenere cursum*, bij *Cicero.* Koers zetten, *advertere proram.* Van koers veranderen, *mutare cursum.* Voor wending, *flexio, onis, f. versio, onis, f.* bij *Cicero.* B. v. wat koers zullen de zaken nemen? *quo res sese vertent?* Koers is in den koophandel, *pretium usitatum.*

Koesteren, bedr. w. *foveo, fovi, fotum, fovere, cum acc. mulceo, mulsi, mulsum, mulcere.* Zich in de zon koesteren, *apricor, atus sum, ari.* Voor opvoeden, *nutrio, ivi, itum, ire.* Aankweeken, veel met iets ophebben, is ook *nutrire.* B. v. hij koesterde de hoop, *spem nutriebat*, ook *alo, alui, alitum et altum alere.* Ook voor toegeven, *indulgeo, ulsi, ultum, ulgere.* B. v. zijne begeerlijkheden koesteren, *libidinibus suis indulgere.* Van hier, koesteraar, m. *qui fovet, aut mulcet, nutritor, oris, m. altor, oris, m. qui indulget.* Koestering, v. *fomentum, i, n. fotus, us, m. fomentatio, onis, f. apricatio, onis, f. nutritio, onis, f. indulgentia, ae, f.*

Koet, v. *anaticula nigricans.*

Koeteren, onz. w. *male articulate vel inarticulate loqui.* Van hier: koeteraar, m. *qui inarticulate loquitur.*

Koets, v. *pilentum, i, n. carpentum, i, n;* doch *rheda, ae, f;* schijnt eene reiskoets te zijn, zegt *Scheller.* Voor de koets spannen, *jungere pilento, carpento vel rhedae.* Met de koets rijden, *vehi pilento, carpento, vel rheda.* Ook wordt eene zagte bedekte koets genoemd, *lectus, i, m. lectulus, i, m.* Ook om in gedragen te worden, *lectica, ae, f.* beide bij *Cicero.* Voorts een huwelijksbed, wordt, in den dichterlijken stijl koets genoemd, *thalamus, i, m.* Hiertoe behooren de zamengestelde woorden: bruiloftskoets, echtkoets, trouwkoets, *lectus vel thalamus nuptialis.* Rouwkoets, *currus mortuarius.* Eindelijk eene gemeene slaapplaats, *cubile, is, n.* Van hier het onduitsche woord koetsier, *esedarius, ii, m. auriga, ae, m. aurigarius, ii, m. aurigator, oris, m. agitator, oris, m.* Zamenstell. koetsenmaker, *carpentarius, ii, m. clinopegus, i, m*, bij *Junius.* Koetshuis, *aedificium vel stabulum carpentarium vel carpento servando serviens*, volgens *Schell.* Koetspaard, *equus rhedarius vel carpentarius*, bij denzelfd. Koetspoort, *valva stabuli carpentarii.* Koetsslede, *traha carpentaria.* Koetswagen, *currus aut vehiculum carpenti formam habens*, enz.

Koetsen of koezen, onz. w. dit onduitsch woord geloof ik dat eene verbastering is van het Fransche woord *coucher, jacere humi, procumbere.* Koes daar, *illic jace!*

Koever, bijv. n. bij *Kiliaan* is het *abundans, antis, omn. g. copiosus, a, um.* Van dit koever is bij *Kiliaan* het werkwoord koeveren en koevereren, *paro, avi, atum, are, acquiro, sivi, itum, irere.* In de gemeenzame verkeering wordt het nog gebruikt, schoon men dan veelal keuvereren gebruikt, *lucror, abus sum, ari, augeri opibus vel possessionibus.* In Gronjngen zegt men in dezen zin keuvereu.

Kof, v. *navigium quoddam duobus malis instructum, kof dictum.* Het schijnt met het Griek-

sche

sche woord κυπη van *Hesychius* eenige overeenkomst te hebben.

Koffer, m. eene soort van kist, *riscus, i, m*; of *riscus pelle tectus*; of *cista pellita* of *cista, cujus operculum convexum et pelle inductum est*, volgens *Scheller*. Verkleinw. *cistula, ae, f. et cistella, ae, f.* Ook voor een stilletje, *sella familiarica* bij *Vitruvius*. Zamenstell. kofferdekstel, *operculum risci vel cistae pellitae*. Koffermaker, m. *cistularius, ii, m. arcularius, ii, m.* bij *Plautus*, die echter alleen het meervoudige gebruikt. Kofferslot, *sera risci*.

Kofferen, bedr. w. *cistae pellitae vel risco pelle tecto includere vel condere*.

Koffertorie, o. men vindt dit onduitsche woord bij *Kiliaan*, en men spreekt het verschillend uit, als kaffetorie, kappetorie en kappetoris, *involucrum, i, n*. Het is van het middeleeuwsche *coopertorium, ii, n.* afkomstig, volgens *Weiland*.

Koffij, v. *coffea, ae, f. fructus vel faba coffeae*. Dit is een nieuw woord, als zijnde deze drank in het jaar 1652 door een koopman uit Smyrna, *Daniel Edwards* in dit werelddeel bekend gemaakt, na dat men dezelve wel acht honderd jaar vroeger, in Arabien gedronken had, de drank zelf, *potus coffeae*. Koffij drinken, *potu coffeae uti*. Koffij malen, *fabas coffeae in pulverem redigere*. Gemalen koffij, *fabarum coffeae pulvis vel fabae coffeae, in pulverem redactae*. Koffij branden, *igne torrere, frigere, vel urere fabas coffeae*. Gebrande koffij, *faba coffeae igni tostae*. Zamenst. koffijbaal, *fascis vel farcina coffeae*. Koffijbak, *abacus cui potus coffeae imponitur*. Koffijboon, *faba coffeae*. Koffijgeld, *pretium pro potu coffeae solutum vel solvendum*. Koffijhuis, *thermopolium, ii, n.* bij *Scheller*. Koffijmaker, *qui coffeam parat*. Koffijkan, *cantharus coffeaticus*. Koffijketel, *ahenum coffeaticum*. Koffijkleur, *colorem coffeae habens*. Koffijkopje, *scutella caldaria*, bij *Scheller*. Koffijmelk, *lac cum coffea commixtum*. Koffijmolen, *mola fabis coffeae conterendis serviens*. Koffijpot, *ola coffeatica*. Koffijschenker, *thermopola, ae, m.* bij *Scheller*. Koffijwater, *aqua potui e fabis coffeae parando serviens*.

Kog, v. *navigium quoddam, kog dictum*.

Kogchel, m. zoo veel als hoerenwaard, *leno, onis, m.* bij *Ter.* Zamenstell. kogchelhuis, *lenocinium, ii. n.* bij *Cicero, prostibulum, i, n.* bij *Plautus, lupanar, aris, n.* bij *Quint*.

Kogel, m. voorheen schreef men koegel, zoo als men nog in Friesland spreekt, *globus, i, m. sphaera, ae, f.* ook *glans, andis*; schoon deze laatste langwerpig rond zij. Verkleinw. kogeltje, *globulus, i, m. spaerion, ii, n. sphaerula, ae, f.* bij *Schell.* Iemand eenen kogel geven of schenken, *globo ferire aliquem*. Eenen kogelwisselen, *se invicem globo salutare*. Kogel is ook eene geheel ander woord, eenen bijenkap beteekende, in Gelderland ijmkogel genoemd, *cucullus, i, m.* Zamenstell. der eerste beteekenissen: kettingkogel, *globus catenatus*. Kogelbak, *theca globularia*. Kogelbloem, *globularia*, bij *Linn.* Kogelbus, *telum igniferum globis emittendis serviens*. Kogelvorm, *forma globi vel sphaerae*. Kogelvormig, *globosus, rotundus, sphaericus, a, m.* Van hier het werkwoord kogelen, *globis ferire*.

Kok, m. *coquus, ii, m. victus quotidiani administer*, bij *Cicero*. Eerste kok, *archimagirus, i, m.* bij *Juv.* volg. *Hoogstraten*. Spreekw. het zijn allen geen koks, die lange messen dragen, *species fallit*. De honger is de beste kok, *fames optima coqua vel optimum condimentum est*. Kokin, *coqua, ae, f.* bij *Plaut.* Zamenstell. manskok, *coquus, ii, n.* Scheepskok, *coquus nauticus*. Koksjongen, *puer coquinarius vel culinarius*, bij *Scheller*.

Digitized by Google

ler; fur, furis, m. bij *Terentius.* Koksgereedſchap, *arma coquinaria*, bij *Plin.* Koksmaat, *puer coquinarius*, enz.

Koken, o. en b. w. *ferveo, fervi, forvere, inferyere, fervefcere, inferveſcere et bullio, ivi, itum, ire*, bij *Celſus.* Het onz. koken beteekent ook braken, *vomo, ui, itum, ere*; bedr. is het *coquo, coxi, coctum, sequere.* Fig. zegt men: de maag kookt de ſpijs, *ſtomachus cibum concoquit.* Iets behoorlijk koken, is ook, *ſana mente vel conſilio aliquid tractare vel dijudicare.* Van hier: kookbaar, *coquibilis, lis, le*, bij *Scheller*, *vel aptus coquendo.* Kookvaten, *vaſa coquinaria*, bij *Plin.* Kokaadje, *coctura, ae, f.* Koker, m. zoo veel als zoutmaker, *ſalinator, oris, m.* Koking, *coctio et concoctio, onis, f.* Zamenſtell. kookfornuis, *fornax coquinaria.* Kookhuis, *domus coquinaria.* Kookkunst, *ars coquinaria vel ars coquendi cibos.* Kookpan, *vas coquinarium.*

Koker, m. in het gemeen een hol langwerpig ligchaam om er iets in te bewaren, *theca, ae, f.* In het bijzonder, is het een pijlkoker, *pharetra, ae, f.* Met eenen pijlkoker verzien, *pharetratus, a, m.* Zamenſtellingen: breikoker, *theca textoria.* Inktkoker, *atramentarium, ii, n.* Pijlkoker, *pharetra, ae, f.* Zandkoker, *theca arenaria.* Kokermaker, *thecarum faber vel confector.* Pennekoker, *theca calamaria*, enz.

Kokeren, b. w. *theca condere.* In den gemeenen tranat gebruikt men dit woord ook voor bedriegen, *fallere, decipere.* Gij zult mij zoo ligt niet kokeren, *non tam facile me decipies.*

Kokermuilen, o. w. zoo veel als grimlagchen, *ſubrideo, iſi, iſum, ere*, bij *Cicero*; *ridere ſemihiante labello*, bij *Catull.*

Koket, o. *omne quod coctum eſt.*

Kokinje, v. *ſaccharum contortum.*

Kokkelen, o. w. geluid maken als een haan, *cucurrio, ivi, itum, ire.* Van dit kokkelen is ook het woord kokkeloeren, bij *Kiliaan*, *canere inſtar gallinacei*, volg. *Weiland.*

Kokosboom, m. *cocos nucifera*, bij *Linnaeus.* Zekere Indiaanſche vruchtboom, wiens vrucht kokosnoot heet, *cocos* of *cocus* of *nux Indica.*

Kol, v. *macula alba in fronte equi vel bovis.* Ook wordt dit woord genomen voor eene tooveres, *ſaga, ae, f. percantatrix, icis, f. praeſtigiatrix, icis, f.* bij *Plautus.* Op kol rijden, is zoo veel als tooveren, *faſcino, avi, atum, are*; *incanto, avi, atum, are.* Kol is ook een ſlag voor den kop, doch dan is het mannel. *ictus mallei in fronte.* Van hier het bedr. w. kollen, zoo veel als voor den kop ſlaan, *malleo vel ſecuri frontem ferire.* Van het eerſte komt kolachtig, bijv. n. *more ſagae.* Zamenſtell. kolbijl, *ſecuris, cujus ictu boves interficiuntur.* Kolrijder, *magus, i, m.* Kolrijdſter, zoo veel als kol in de beteekenis van tooveres. Tooverkol is hetzelfde.

Kolder, (koller), m. *lorica, ae, f. e corio confecta, thorax, acis, m.* Zamenſtell. ringkolder, *collare, is, n.* anders ringkraag genoemd. Malienkolder, *lorica annulata.* Kolder is ook eene ziekte onder de dieren, bijzonder onder de paarden, die derzelver dierlijk verſtand beneemt: *furor vel ſtupor equinus.* Eindelijk draagt een papieren vlieger ook dien naam, *draco, onis, m. chartaceus*, volg. *Hoogſtraten.* Den kolder hebben, *furo, furere.*

Kolen, o. w. een woord in Gelderland gebruikelijk: beteekenende met gloeijende asch heet maken, *favilla calefacere.*

Koleur, zie Kleur.

Kolf, v. *clava, ae, f.* Het onderſte van een roer, *pars inferior et craſſior ſclopi ignivomi.* Een ſtok waarmede men den kolfbal ſlaat, is ook, *clava, ae, f.* Spreekw. de kolf naar den bal gooijen, *ob parvum infortunium animum perdere.* In de ſchei-

Digitized by Google

ſcheikunde worden glazen, met eenen ronden buik in eenen engen hals kolven genoemd, *vas bulboſum*, *vas capitatum*, *vel cucurbita*, volgens *Scheller*. Verkleinw. kolfje, *clava parva*. Spreekw. het is een kolfje naar zijne hand, *res illi prorſus opportuna est*, bij *Tacitus*. Zamenſtell. kolfbaan, *ſphaeriſtaerium*, *ii*, *n*. Kolfbal, *pila clavaria*. Kolfhout, zoo veel als dikzak of bot mensch, *obeſus*, *a*, *m*; *ſtipes*, *itis*, *m*. Kolfoog, een visch, *leuciscus*, *i*, *m*. bij *Junius*.

Koliants, eene ſtad in Slavonie, *Coliantia*, *ae*, *f*.

Kolibrietje of kolobrietje, o. een bont Amerikaansch vogeltje, de kleinſte van alle bekende vogeler, *mellisuga*, bij *Klein*; *trochilus colubris*, *Linn*.

Kolijk, o. een onduitsch woord, in zuiver Nederduitsch zegt men: darmwee of darmpijn, *colon*, *i*, *n*. *vel colum*, *i*, *n*. bij *Plin*. *dolor colicus vel paſſio colica*, zegt *Scheller*.

Kolk, v. *gurges*, *itis*, *m*. *lacus*, *us*, *m*. *palus*, *udis*, *f*. bij *Scheller*. Zamenſtell. aschkolk, ook haardkolk genoemd, *receptaculum cinerum*. In het bijzonder beteekent het eene draaikolk, *vorago*, *inis*, *f*. Voorts eene grondelooze diepte, waarom men het duistere ſchimmenrijk dus noemt: *inferi*, *orum*, *m*. *plur*. Zamenſtell. draaikolk, *gurges*, *itis*, *m*. *vorago*, *inis*, *f*. Slindkolk, *vorago*, *inis*, *f*. Vuurkolk, *gurges igniyomus*.

Kolken, o. w. *vertigine quadam in altum tolli*. In de gemeene taal is het ook een klanknabootſend woord, *palpitare*. B. v. het hart kolkt, *cor palpitat*.

Kollebloem, v. anders korenroos genoemd, *cyanus*, *i*, *m*. bij *Meier*.

Kolokwint, m. eene uitlandſche zeer bittere vrucht, *colocynthis*, *idis*, *f*. bij *Plin*. *cucumis colocynthis*, bij *Linn*.

Kolom, v. *columna*, *ae*, *f*. Mogelijk ſtamt ons woord daarvan af, zoo ook vuurkolom, *columna ignita*. Wolkkolom, *opaca nubium columna*, of *nubium columna*, alleen. Bij de boekdrukkers is de halve zijde van een gedrukt blad kolom, *pagina*, *ae*, *f*. of volg. *Scheller*, *pagina ſecta*.

Koloriet, o. een onduitsch woord, van het Franſche *coloris*, *colores*, *um*, *m*. *plur*. *colorum temperatio*, bij *Scheller*.

Kolos, m. eigenlijk de naam van een reusachtig koperen ſtandbeeld op het eiland Rhodus, *Colosſus*, *i*, *m*. Men gebruikt het nog om eenig werk uit te drukken, dat de natuurlijke grootte overtreft. Ook gebruiken wij het bijv. n. Kolosſaal, *Coloſſeus*, *et Coloſſinus*, *a*, *m*; *admodum ingens*.

Kolven, o. w. *ludere clava*. Van hier: kolver, m. *luſor clavarius*. Het kolven, *luſus clavarius*.

Kolvenier, m. *jaculator*, *oris*, *m*. *ſagittarius*, *ii*, *m*. *vel qui telo*, *glandibus plumbeis vi igniferi pulveris emittendis ferit vel jaculatur*, anderen ſchrijven klovenier. Van hier kolveniers of kloveniersdoele, *locus ubi jaculatores vel ſagittarii ſe exercebant*.

Kom, v. *gabata*, *ae*, *f*. bij *Martialis*; *crater*, *eris*, *m*. *catinus*, *i*, *m*. bij *Vitruvius*. Om uit te eten, *vas eſcarium*, bij *Plin*. Verkl. kommetje, *catillus*, *i*, *m*. *vasculum*, *i*, *n*. Ecne waterkom, *receptaculum aquae*. Ook om visſchen in te bewaren, *vivarium*, *ii*, *n*. Ook eene plaats om ſchepen te bergen, *navale*, *is*, *n*. Kleine binnenlandſche zeeën dragen ook dien naam, *lacus*, *us*, *m*. Zamenſtell. melkkom, *vas lactarium*. Papkom, *vas pultarium*. Spoelkom, *labrum*, *i*, *n*. Vischkom, *vivarium*, *ii*, *n*. enz.

Kombaars, v. een ſcheepsdeken, *ſtragulum nauticum*.

Komhof, v. zoo noemt men in Gelderland eene hut, *cava*, *ae*, *f*. *culinae loco ſerviens*.

Kombuis, v. *culina nautica*, *promptuarium navis*, volgens *Hoogſtraten*. Ik geloof dat men het

Digitized by Google

het laatſte beter door bottelarij overzetten kan.

Komedie, v. *comoedia, ae, f.* Komedie ſpelen, *agere comoediam.* In de komedie gaan, *ire ſpectatum comoediam.* In de komedie zijn, *intereſſe comoediae.* Ook wordt dit woord dikwijls voor de plaats genomen, daar geſpeeld wordt, *theatrum, i, n.* zie Schouwburg.

Komeet, v. eene ſtaartſter, *comeſtes, ae, m.* bij *Cicero*; ook *ſtella crinita.*

Komen, o. w. *venio, veni, ventum, venire, et advenire*, bij *Cicero.* Dikwijls komen, *ventito, avi, atum, are*; ook *frequentare.* De aard en wijs, waar op men komt worden dikwijls door het deelw. uitgedrukt: b. v. hij kwam ſpringend aan, *ſaltans adveniebat*, Het oogmerk, waartoe men komt wordt dus uitgedrukt: hij komt om toe te hooren, *auditum venit.* De plaats wordt met allerhande voorzetſels uitgedrukt: aan land komen, *attingere terram, pervenire in terram.* Na iemand komen, *venire post aliquem vel ſequi aliquem.* Buiten deur komen, *prodire foras.* In huis komen, *intrare domum.* In de wereld komen, *venire in vitam, edi in lucem, naſcor, natus ſum, naſci.* In den weg komen, *obſto, ſti, itum, are.* Te huis komen, *adventare, redire domum.* De wijs, op welke men komt: te paard of te ſcheep komen, *equo vel nave advehi vel advenire.* De tijd wanneer men komt: hij kwam om een uur: *hora prima adveniebat.* Bij nacht komen, *venire nocte.* Men plaats bij dit werkwoord allerlei bijwoorden: ik zal dra komen, *mox veniam.* Kom hier, *huc veni.* Hij kwam binnen, *intrabat.* Hij komt weinig, *raro venit.* Steelswijze komen, *adrepere, clam vel furtim venire.* Oneigenl. wordt het met allerlei voorzetſels en bijwoorden, in vele gevallen gebruikt: aan een ambt komen, *potiri munere vel accipere munus.* Hij kwam met zijn twintigſte jaar aan de regering, *imperio vigeſimo aetatis anno potitus eſt, vel ad imperium pervenit.* Hij kan niet aan den gang komen, *proficere non potest.* Iemand aan het leven komen, *inſidiari vitae alicujus.* Iets te weten komen, *ſentio, ſenſi, ſenſum, ſentire ſentiſcere, comperio, ui, ertum, erire aliquid.* Achter de waarheid komen, *detegere vel eruere veritatem.* In de kraam komen, *pario, peperi, partum, parere.* In verzoeking komen, *incidere in tentationem.* In den hemel of hel komen, *post mortem vita beata vel aerumnoſa frui.* In gevaar komen, *in periculum venire.* Verder komen, *meliore ſucceſſu uti, melius ſuccedere.* Met eene zaak te regt komen, *bene agere rem aliquam.* In de gedachten komen, *in mentem venire.* Hij kwam er niet op, *memor illius rei non erat.* Overeenkomen, *convenire, conſentire.* Ik kan uit dat ſchrift niet komen, *ſcripturam istam legere non valeo.* Uit de ſchulden komen, *ſolvere debita.* Iemand te gemoet komen, *occurrere vel venire obviam alicui.* Bij eene zaak te kort komen, *perdere aliqua re.* Tot zich zelven komen, *ad ſanam mentem redire.* Tot nadenking komen, *ſedate cogitare.* Van ſcheldwoorden tot ſlagen komen, *ab opprobriis ad verbera tranſire.* Nu kom ik tot de zaak, *nunc ad rem venio.* Hij zal nog tot uiterſten komen, *deſperabit ad hoc.* Ik kan er niet toe komen, *conſilium hocce capere nequeo.* Om hals komen, *perire, interfici.* Om het leven komen, *perdere vitam, perire, mori.* De brief is met de ſchuit gekomen, *literae navigio ſunt adlatae.* De tijd komt, *tempus venit vel adpropinquat.* Hij ſpreekt al wat hem in den mond komt, *omnia promiſcue effutit.* Oneigenl. voor ontſtaan: b. v. er komt een ſtorm, *tempeſtas oritur.* Er zal dierte komen, *caritas erit.* In iets anders gegrond zijn: hoe komt het, dat enz. *unde vel quomodo*

Digitized by Google

modo fit, *ut etc.* Geſchieden of gebeuren, *evenire*. B. v. het kome, hoe het wille, *ut ut eveniat*. Voor kosten: hoe hoog komt u dat? *quanto vel quanti tibi illud conſtat?* Het komt mij hoog, *magni vel magno mihi conſtat*. Voorts met vele voorzetſels: ter ooren komen, *pervenire ad aures*. Te pas komen, *uſui venire*. Aan den dag komen, *pateo, ui, ere*. Dat komt niet aan mijne koude kleeren, *hoc mea nihil refert, hoc me non tangit*. Het huis kwam in den brand, *domus igne corripiebatur*. Op het hoogſte komen, *ad extremum venire*. Van iets komen, *derivari ab aliquo*. Voor toekomen, *pertinere*. B. v. aan u komt dit geſchenk, *ad te donum hocce pertinet, vel donum hocce tibi eſt*. Achter iets komen, *reſciscere rem*. Onder de menſchen komen, *vulgari, divulgari, in vulgus exire*, zoo veel als bekend worden. Op den adem komen, *recipere ſpiritum*. Onder het ſchrijven ergens opkomen, *incidere in mentionem alicujus rei*. Op zijnen ouden dreef komen, *redire ad ingenium ſuum*. Te ver komen, *longius progredi, vel provehi*, volg. *Scheller*. Op het ſpoor komen, *veſtigia adſequi vel incidere in veſtigia*. Bij zijne zinnen komen, *mentis compotem fieri*. Iemand van pas komen, *commode offerri alicui*. Hoe veel komt mij? *quantum adcipio pro rata?* waar voor men evenwel meer zegt: hoe veel komt mij toe? Ongelegen komen: b. v. gij komt mij ongelegen, *injucundus vel molestus mihi eſt, intempeſtive, vel non in tempore te mihi offers*. Ergens aankomen: zoo veel als iets verkrijgen, *pervenire ad aliquam rem, accipere vel nanciſci aliquid*. Verder wordt in het Latijn ook het *perfectum* en *plusquamperfectum paſſivi* gebruikt: b. v. het is zoo ver gekomen, *eo ventum eſt*. Het was reeds zoo ver gekomen, *jam eo ventum erat*, waarop als dan *ut* volgt. Toen het zoo ver gekomen was, *cum eo ventum eſſet*; het welk men echter ook door het *activum* uitdrukken kan, waarbij het zelfſtandig *res* gevoegd wordt: bij voorb. *res eo venit, res eo venerat, cum res eo veniſſet*. Tot een proces komen, *venire ad litem*. Aan den ſlag komen, *venire ad manum*. Het deelwoord komende wordt ook gebruikt: b. v. op komende wege zijn, *adpropinquare vel in itinere eſſe*. De gaande en komende man, *venientes et abeuntes*. Het komen, *ventio, onis, f. et adventus, us, m.* volg. *Scheller*.

Komenij, v. kruidenierswinkel, *aromatopolium, ii, n. vel taberna aromataria*. Zamenſtell. komenijspraat, *ſermo vulgaris vel vulgi*.

Komfoor, o. *ignitabulum, i, n.* bij *Kiliaan* is het *foculus, i, m.* bij *Plautus* voorkomende. Zamenſtell. tabakskomfoor, *ignitabulum herbae Nicotianae incendendae ſerviens*. Tafelkomfoor, *ignitabulum menſale, vel quod menſae imponitur*.

Komijn, m. zekere plant, *cuminum, i, n.* bij *Horat.* *carum carvi*, bij *Linn.* Witte komijn, *carreum, ei, n.* bij *Plin.* Zamenſtell. komijnkaas, anders komijnde kaas genoemd, *caſeus cuminatus*. Komijnzaad, *carvi ſemina*. Komijnbrood, *panis cuminatus*. Komijnſoep, *juſculum cuminatum*, volg. *Schell.*

Komkommer, m. *cucumer, eris, m.* bij *Varro*; *cucumis, is, m.* bij *Plin.* doch het meerv. van het eerſte *cucumeres, um*, is alleen in gebruik, dewijl men *cucumes*, zoo veel ik wete, niet vindt. Wilde komkommers zijn, *anguinei cucumeres*, volgens *Hoogſtrat.* Zamenſtell.

Kommer, m. zoo veel als beſlag op tilbare of ontilbare goederen, *detentio vel retentio bonorum mobilium aut immobilium*. Drukkende woeker, *uſura urgens, vel premens*. De geleerde *Weiland* zegt, dat *kummer* eigenlijk in het Hoogduitsch beteekent,

Digitized by Google

kent, vasthouding, bemagtiging en inneming. In *Scheller* wordt dit woord in dien zin niet gevonden; maar wel:

Kommer, m. angst of hartzeer, bekommering, *angor, oris, m. cura, ae, f. dolor, oris, m. aegritudo, inis, f. follicitudo, inis, f.* Eigenlijk zegt de groote *Weiland* is het een luid geſteen, gezucht, gejammer, *gemitus, us, m. ſuſpirium, ii, n. ſuſpiratio, onis, f. ploratus, us, m. ſuſpiratus, us, m.* ſchijnt er ook geweest te zijn, dewijl men den zesden naamval, *ſuſpiratu*, bij *Ovidius*, vindt. Voorts beteekent het gebrek aan de noodwendigheden des levens, *egestas, atis, f. inopia, ae, f. angustia, ae, f.* B. v. kommer lijden, *egestate, inopia, vel angustia premi.* Iemand kommer baren, *ſollicitudinem creare alicui.* Kommer, is ook een jagerswoord, zoo veel als drek afgang der hazen beteekende, *ſtercus leporinum.* Ook zegt men kommer over of voor iets hebben, *ſollicitum eſſe, angi aliqua re, laborare de aliqua re vel curare aliquam rem*, het zelfde als zich bekommeren. Van hier: kommerlijk, *anxius, a, um; curioſus, aeger, ra, um; ſollicitus;* bijw. *anxie, curioſe, aegre, ſollicite, adv.* Kommerloos, *ſecurus, a, um; incurioſus vel ſine cura;* bijw. *ſecure, incurioſe, adv.* Kommering en Kommernis zijn hetzelfde als kommer, doch komen minder dikwijls voor. Zamenſtell. kommerrijp, dit woord wordt gebruikt van vruchten, die uit armoede rijp worden, *fructus praematuri, vel praecoces, vel quibus tempus maturescendi deſuit.* Kommervol, *ſollicitudinis, aegritudinis vel curarum plenus*, bij *Scheller. Hoogſtraten* zegt: dat kommer ook beteekent ſchade, *damnum, i, n. noxa, ae, f. detrimentum, i, n.*

Kompas, o. *pyxis nautica, vel index magneticus venti.* Mij dunkt dat dit laatſte beter zoude zijn. Zamenſtell. kompasnaald, *acus pyxidis nauticae.* Keerkompas, is hetzelfde als Kompas. Kompashuis, *locus pyxidis nauticae.* Kompasdoos, *capſula pyxidis nauticae.* Spreekw. zijn kompas is verdraaid, zoo veel als het hoofd ſtaat hem niet wel, *moroſus eſt.*

Kompost, v. mengelſpijs, *farrago ciborum. Kiliaan* noemt het *muria, ae, f. conditus, us, m. conditura, ae, f. ſulgama, orum, n. plur.*

Komst, v. *ventio, onis, f. adventus, us, m.*

Koncilie, o. een woord waardoor men eene kerkvergadering verſtaat, *concilium, ii, n.*

Kond, bijw. van kennen, *palam, adverbium;* men voegt er gewoonlijk doen of maken bij, dan is het *palam facere, aperire, indicare alicui aliquid, notum facere, vulgare, divulgare, certiorem aliquem reddere alicujus rei.* Van hier: kondſchap, elders kundſchap, v. *notitia, ae, f. ſcientia, ae, f. cognitio, onis, f.* bij *Scheller.* Kondſchap van iets hebben, *notitiam rei habere.* Kondſchap krijgen, *comperio, ui, ertum, ire aliquid, certiorem fieri de aliqua re, notitiam rei conſequi, accipere, nancisci.* Op kondſchap uitgaan, *ſtudere conſequi, accipere vel nancisci notitiam.* Kondſchap wordt ook voor getuigenis gebruikt, *teſtimonium, ii, n.* Kondſchap geven, *teſtimonium dare, teſtor, atus ſum, ari.* Van hier: kondſchapper, *teſtis, is, m. & f.* en het werkw. kondſchappen, *notum vel palam facere;* ook *teſtimonium praebere vel teſtor, atus ſum, ari.*

Konfijt, v. *condimentum ſaccharo vel ſaccharo conditus, a, um.* Van hier: konfijten zoo veel als in ſuiker inleggen, *condire ſaccharo.* In het gemeene leven zegt men: in eene zaak gekonfijt zijn, voor, in den grond iets verſtaan, *rite callere vel probe intelligere aliquid.* Van hier het onduitsch woord konfijturier, *conditor, oris, m.* bij *Cic.*

Kon-

Digitized by Google

Konfilje, v. zeker kruid, *melissa*, *ae*, *f.* bij *Plin.*

Konfoor, zie Komfoor.

Kongeraal, m. *conger*, *ri*, *m.* bij *Terent.* en *Ovidius*; een foort van aal.

Konijn, o. *cuniculus*, *i*, *m.* bij *Plin.* Verkl. konijntje, *cuniculus*, *i*, *m. parvus cuniculus.* Zamenftell. konijnenbosch, *fylva cunicularis.* Konijnenhok, *cavea cunicularis.* Konijnenberg, *collis cunicularis.* Konijnenhol, *caverna vel antrum cuniculare.* Konijnenjagt, *venatio cunicularis.* Konijnenkooi, *cavea cunicularis.* Konijnenkruid, *cicerbita*, *ae*, *f.* bij *Junius*; *fonchos vel fonchus*, *i*, *m.* Konijnenpastei, *panis carne cuniculari fartus.* Konijnshaar, *pilus cunicularis.*

Koning, m. *rex*, *regis*, *m.* Verkl. koningje, *regulus*, *i*, *m.* bij *Sallust.* Koningin, *regina*, *ae*, *f.* Het woord Koning is ook een woord der fcheikunst, als het metaal van alle andere deelen gezuiverd is, *regulus*, *i*, *m.* bij *Scheller.* Koningje is ook een klein vogeltje, *regulus*, *i*, *m.* Van hier: koningdom en koningfchap, *dignitas*, *potestas regis vel regnum.* Koninklijk, *regius*, *a*, *m*; *regalis*, *is*, *e.* Zamenftell. koningrijk, *regnum*, *i*, *n.* Koningsgezind, *regi favens vel regis partibus addictus.* Koningshuis, *regia*, *ae*, *f.* Koningskleur, *color regius.* Koningskruid, *agrimonia*, *agrimonia cupatoria vel cupatorium cannabinum*, bij *Linn.* Koningskroon, een bloem, *fritillaria regia*, bij *Linnaeus*; ook *corona regalis.* Koningskomijn, *ammi majus*, bij *Linnaeus.* Koningslelij, *corona imperialis*, volg. *Scheller.* Koningsmoord, *caedes regis* of *caedes regia.* Koningsmoordet, *interfector vel percusfor regis*, bij *Scheller.* Ik geloof echter met *Servius* en *Pitiscus*, dat men koning ook door *tyrannus* overzetten kan, als alleen eenen beheerfcher beteekenende, doch welk woord naderhand, toen de koningen een kwaad gebruik van hunne magt maakten, in eenen kwaden zin gebruikt is geworden, dit zoo zijnde, zoude men koningsmoord, door *tyrannicidium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*, en koningsmoorder, door *tyrannicida*, *ae*, *m.* bij *Nepos* voorkomende, kunnen overzetten. Koningsroos, *paeonia*, *ae*, *f.* Koningsflang, *boa conftrictor*, bij *Linnaeus.* Koningsftaf, *fceptrum regium.* Koningswater, *aqua regia vel aqua regis*, bij *Scheller.* Koningszeer, *malum regium.* Koningszoon, *filius regis.*

Koningsbergen, eene ftad in Pruisfen, *Regiomontium*, *Regiomontum vel Mons regius.* Een Koningsberger, *Regiomontanus*, volg. *Scheller.*

Konkel, v. is bij *Kiliaan* eene draaikolk, *gurges*, *itis*, *m. turbo*, *inis*, *m. vortex*, *icis*, *m.* Wijders om de draaijing en rondheid is bij denzelfden ook fpinrokken, *colus*, *i*, *f.* Ook wierd het woord konkelen wel eer voor fpinnen gebruikt, *neo*, *nevi*, *netum*, *nere.* Van hier is bij de Hoogduitfchers nog in gebruik: te konkel gaan, *nendi causa coire.* Wegens de praatzucht van het jonge vrouwvolk op deze fpinpartijtjes bijeenkomende heeft het woord konkelen ook eene onaangenomen, deels van babbelen, *garrio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *effutire.* Deels van in het geheim overleggen, fmeden, brouwen, *clam conflium capere*, *clam aliquid machinari*, *vel ftruere aliquid*, *in fecreto aliquid volutare*, bij *Livius.* Ook is konkelen in den lagen fpreektrant: op eenen fluiptijd koffij drinken, *clam bibendo caffeam tempus perdere.* Dit is de rede, dat men een lui, ledig en flordig vrouwmensch, den naam van konkel geeft, *femina pigra*, *otiosa*, *fordida.* Ook noemt men vodden, konkels, *fcruta*, *orum*, *n. pl.* bij *Plautus*; *friyola*, *orum*, *n. plur.* bij *Juvenalis.* B. v. gij laat uwe konkels overal liggen, *fcruta tua ubique errant vel vagantur*

Digitized by Google

tur, vel huc et illuc jacent dispersa. Zamenſtell. konkelpot, *olla caffearia vel vas caffearium.*

Konne, zie Kunne.

Konnen, zie Kunnen.

Konst: zie Kunst.

Konſtabel of Konſtapel, m. een bediende bij het krijgsvolk, die de Kanonniers ten dienſte ſtaat, *administer tormentarius*; ook *tormentarius* alleen, bij *Scheller*. Zamenſtell. konſtabelskamer, *locus in nave ubi tormentarii degunt*; ook *locus, ubi inſtrumenta ad tormenta pertinentia ſervantur*. Konſtabelsmaat, *ſocius tormentarius*. Voorts was Konſtabel ook de eerſte hooge ambtenaar van de Franſche kroon, *ſummus exercituum dux*. In het Fransch, *connetable*, verbasterd uit *comes ſtabuli* of opperſtalmeester.

Kont, v. de aars, het achterſte, *anus, i, m.* bij *Cicero*; *podex, icis, m.* Verkl. kontje, *parvus anus vel podex.*

Konterfeiten, b. w. *depingo, inxi, ictum, ingere*; *figuro, avi, atum, are.* Konterfeitſel, *pictura, ae, f. figura, ae, f. imago, inis, f.* dit woord is weinig meer in gebruik.

Konzenilje of cochenilje, v. een gekorven diertje, dat men veel in Mexiko vindt; van deze gedroogde diertjes komt de ſcharlaken verw, *cochenilla, ae, f. coccinella, coccinilla*, van het Spaanſche *cochinillas*, een ſoort van piſſebed beteekenende.

Kooi, v. in het gemeen eene plaats, waar men zich ter ruste nederlegt, *cubile, is, n.* Vooral wordt dus eene ſlaapplaats aan boord der ſchepen dus genoemd, *cubile nauticum vel lectus nauticus.* Ook eene hangmat, *lectus penſilis.* Eene plaats waar men de ſchapen opſluit, wordt ook kooi genoemd: *ovile, is, n.* Eene kouw voor vogelen, *cavea, ae, f.* Eene plaats, waar men eenden vangt, *decipula anataria.* Die de eenden vangt heet kooiman, *anatum captor.* Bij *Hooft* wordt ook een bijenkorf, eene kooi genoemd, *alveare, is, n.* Bij de drukkers zijn de korte ſluithouten, die men gebruikt om den vorm vast te zetten, kooijen, *cuneoli, orum, m. pl. vel parvi cunei.* Zamenſtell. konijnenkooi, *cavea cuniculoris.* Ligtekooi, *ambubaja, ae, f.* bij *Horat. ſcortum, i, n. meretrix, icis, f.* Schaapskooi, *ovile, is, n.* Het woord heeft veel overeenkomſt met het Griekſche κοιτη *cubile*, beteekenende.

Kooijen, b. w. in eene kooi zetten, *includere cavea, in cavea vel in caveam.* Voor bijſlapen, *coïre.* Ook in ontucht leven, *conſuetudinem illicitam habere.*

Kook, v. de toeſtand van eene zaak, als dezelve dadelijk kookt, *ſtatus coctionis.* B. v. het water is aan de kook, *aqua bullit, vel fervet.* Water aan de kook maken, *fervefacio, eci, actum, acere aquam.* Het water is van de kook, *aqua defervet.*

Kool, v. *carbo, onis, m.* Gloeijende kool, *carbo candens*, ook *pruna, ae, f.* Eene doove kool, *carbo extinctus.* Een huis in kolen leggen, *ignem domui ſubjicere.* Op heete kolen zitten, *urgeri tempore*; *Scheller* zegt: *aestuare vel tanquam in prunis ſedere.* Met eene zwarte kool teekenen, *atro carbone notare.* Het vurige gezwel eener pestbuil heet men ook kool, *carbunculus, i, m anthrax, acis, m.* beide bij *Plinius.* Verkl. kooltje, *carbunculus, i, n.* Zamenſtell. ſmidskool, *carbo fabricae ferrariae inſerviens.* Steenkool, *carbo foſſilis.* Koolaarde, *terra carbonaria.* Koolbak, *pelvis carbonaria.* Kool of kolenbrander, *coctor carbonum*, volgens *Scheller.* Kooldrager, *carbonum lator.* Koolhaler of koolhaalder, *auriga carbonarius*, zoo het met eene wagen geſchiedt. Een ſchip, noemt men ook koolhaler, *navis carbonaria vel carbones advehens.* De ſchipper van zulk een ſchip heet ook Koolhaler, *nauta carbonarius.* Koolkrabber,

Digitized by Google

ber, *pecten carbonarius*. Koolmees, *parus carbonarius*; zoo heet men ook boertende eenen koopman in kolen, *carbonarius, ii, m.* Koolschip, *navis carbonaria*. Koolzak, *faccus carbonarius*. Koolmijn of koolgroef, *fodina carbonaria, &c.*

Kool, v. een bekend gewas, *brassica, ae, f. crambe, es, f.* bij *Plinius*. Roode kool, *brassica rubra*. Witte kool, *brassica alba*. Zamenstell. bloemkool, *brassica cauliflora, brassica botrytis vel brassica oleracea botrytis*. Savooische kool, *brassica Sabauda, vel brassica alba crispa, vel brassica oleracea Sabauda*. Boerenkool, *brassica laevis*. Sluitkool, *brassica capitata*. Winterkool, *brassica hiemalis*. Kooiblad, *folium brassicae*. Koolhaas, *lepus brassicâ nutritus vel pastus*. Koolshoofd, *caput brassicae*. Koolhof, *hortus olitorius*, bij *Scheller*; mij dunkt dat *hortus brassicis colendis aptus vel destinatus* wel zoo goed zoude zijn. Koolluis, *aphis brassicae*, bij *Linnaeus*. Koolmoes, *jusculum brassicae*. Koolplant, *planta brassicae*. Koolspruit, *germen brassicae*. Koolstronk, *cyma, ae, f.* bij *Plin. cyma, atis, n.* bij *Columella*. Kooltuin, *cauletum, i, n.* Koolraap, *napobrassica, ae, f. vel brassica oleracea napobrassica*, bij *Linnaeus*. Koolworm, *eruca brassicae*, bij *Scheller*. Koolzaad, *semen brassicae*. In de dagelijksche verkeering zegt men voor iemand bedriegen: iemand kool verkoopen, *fallere vel decipere aliquem verbis ineptis*. Spreekw. het sop is de kool niet waard, *operae pretium non est*. Iemand eene kool stoven, *illudere alicui*, bij *Livius*; *tragulam injicere*, bij *Plaut*.

Koon, v. *mala, ae, f. gena, ae, f. bucca, ae, f.* Eene dikke koon hebben, *buccam habere inflatam vel tumidam*. Verkl. koontje, *buccula, ae, f.* bij *Suetonius*. Zamenstell. koonslag, *alapa, ae, f.*

Koop, m. *emtio, onis, f.* bij *Cicero*. Eenen koop doen, *emo, emi, emtum, ere*; ook vindt men bij *Cicero, emtione facta*, zoo dat men ook *emtionem facere*, zeggen kan. Eenen goeden of slechten koop doen, *bene vel male emere*. Op den koop, *venalis, lis, le*, bij *Scheller*. Te koop zijn, *veneo, venire*. Te koop stellen of zetten, *venale aliquid proponere*, bij *Cicero*; *vel veno exercere*, bij *Tacit*. Op den koop iets aan iemand geven, *in emtionem vel venditionem vel vendendi causa aliquid dare alicui*. De eer te koop dragen, *pudicitiam in propatulo habere*, bij *Sallust*. Voor het koopverdrag zeive, *pactum, i, n.* Eenen koop treffen, *pacisci de emtione vel transigere emtionem, vel de emtione*. Eenen koop breken, *solvere emtionis pactum, vel emtionem irritam reddere*. Den koop opzeggen, *tollere, vel rescindere emtionem, vel emtionis pactum*. Koopgeven, *cedo, cessi, cessum cedere vel concedere*. Ook voor voorwaarde: b. v. op dien koop zal ik het doen, *faciam ea conditione*. De prijs, wanneer het als een bijv. woord gebruikt wordt: goedkoop, *vilis, lis, le*. Dierkoop, *carus, a, m.* Als een bijwoord, *vile vel care* Gij komt er goedkoop af, *facillime evadis*. Verkl. koopje: ik heb een koopje aan dat boek, *librum istum bene emi, vel parvo mihi paravi pretio*. Ik heb er een koopje aan, zoo veel als: ik ben er wakker mede aangehaald, *aqua mihi haeret*. Zamenstell. aankoop en inkoop, *emtio, onis, f.* bij *Scheller*. Verkoop, *venditio, onis, f.* Koopal, m. en v. *emax, acis, m. et f.* Koopbrief, *literae emtoriae, vel literae emtionem testantes*. Koopceel, *pactum emtionis*. Koopdag, *dies emtioni constitutus, vel dies emtionis*. Koopgierig, *emax, acis*. Koopgoed, *merx, mercis, f.* Koophandel, *mercatura, ae, f.* Kooplieden, *mercatores vel negotiatores, um, plur. m.* Koop-

Digitized by Google

lust, *capiditas. vel ſtudium emendi*, *emacitas*, *atis*, *f.* Koopman, *mercator*, *negotiator*, *oris*, *m.* zoo het iemand is die koopt, zegt men: *emtor*, *oris*, *m.* Koopmanſchap, *mercatura*, *ae*, *f.* *mercatus*, *us*, *m.* ook *merx*, *mercis*, *f.* en het werkwoord koopmanſchappen zegt de groote *Weiland*, *mercaturam facere*, *negotior*, *atus ſum*, *ari*. Koopenningen, *pretium emtionis*, *vel pretium reï venalis*, *vel pecunia pro emtione ſoluta vel ſolvenda*; ook *pretium* alleen, zegt *Scheller*. Koopſtad, *emporium*, *ii*, *n.* Koopvaarder, *praefectus navis onerariae*. Koopvaardijſchip, *navis oneraria* (*mercibus transportandis ſerviens*). Koopvrouw of koopwijf, *emtrix*, *icis*, *f.* Koopwaar, *merx*, *mercis*, *f.*

Koopen, b. w. *emo*, *emi*, *emtum*, *emere*; *mercor*, *atus ſum*, *ari* bij *Cicero*; *emercor*, *atus ſum*, *ari*, bij *Tacitus*. Goedkoop koopen, *parvo emere*. Dier-koopen, *magno emere*. Voor baar geld koopen, *parata pecunia emere*. Gaarn koopen, *emturio*, *ire*, bij *Virgilius*. Alles te zamen koopen, *rem univerſam emere*, *per averſionem vel averſione emere*, bij *Scheller*. In het ſpel zegt men kaarten koopen, *ſumo*, *ſumſi*, *ſumtum*, *ſumere chartas*. Waren op tijd en dag koopen, *merces ita emere*, *ut tempore vel die conſtituto pretium ſit ſolvendum*. Van hier: kooper, m. *emtor*, *oris*, *m.* Koopſter, v. *emtrix*, *icis*, *f.* Zamenſtell. boterkooper, *emtor butyri*; ook *aliquis*, *qui butyrum vendit*. Kleerkooper, *negotiator veſtiarius*, bij *Scheller*.

Koor, o. een rei van dansende of zingende perſonen, *chorus*, *i*, *m.* Hier heen behooren de zamenſtell. engelenkoor, *chorus angelorum vel angelicus*. Hemelkoor, *chorus coelestis*. Het achterſte gedeelte eener kerk, waar het altaar bij de roomſchen is, wordt ook het koor genoemd, *pars aedis ad altare primarium koor dicta*, volg. *Scheller*; *archium*, *ii*, *n.* bij *Hoogſtrat.* Ook eene verhevene plaats in eene kerk of in een ander gebouw, waar van gezongen wordt, *pars editior aedis vel cujusvis domus cantoribus destinata*. Zamenſtell. koordeken, *canonicus*. Koorjongen, *puer ad altare primarium ſerviens*. Koorkind, hetzelfde. Koorkleed, *amiculum album ſacerdotale*, volg. *Scheller*. Koorknaap, zie Koorjongen. Kooraltaar, *altare primarium*. Koorzang, *chorea*, *ae*, *f.* *vel cantus chori*. Koorzangor, *cantor chori*.

Koord, v. *chorda*, *ae*, *f.* *funus*, *is*, *tortus vel torta*. Verkleinw. koordje, *funiculus*, *i*, *m.* Met de koord geſtraft worden, *ſuſpendi patibulo*. Iemand aan zijne koord rijgen, *aliquem participem reddere alicujus rei*, *vel aliquem in ſuas partes perducere*. Zamenſtelling. koordedanſer, *funambulus*, *i*, *m.* Koordendanſter, *funambula*, *ae*, *f.*

Koorn, zie Koren.

Koorts, v. *febris*, *is*, *f.* Alledaagſche koorts, *febris quotidiana*. Anderdaagſche koorts, *febris ſemitertiana*. Derdendaagſche koorts, *febris tertiana*. De vierdendaagſche koorts, *febris quartana*. Afgaande koorts, *febris intermittens*. Slepende koorts, *febris lenta*. Heete of brandende koorts, *febris ardens*. Rotkoorts, *febris putrida*. De koorts hebben, *laborare febri*, *febricito*, *avi*, *atum*, *are*; *febrio*, *ire*, bij *Celſus*; *febrim habere*, bij *Cicero*. Vierdendaagſche koortſen genezen, *quartanas excutere*, bij *Plin.* Eene ongeſtadige koorts, *febris intervallata*, bij *Gellius*; *febris errans*, *febris inordinata*, bij *Celſus*. De koorts krijgen, *in febrem incidere*. De koorts koms, *febris accedit*. De koorts gaat af, *febris decedit*. Van hier: koortsachtig en koortſig, *febriculoſus*, *a*, *m*; *febrilis*, *lis*, *e*, volg. *Scheller*. Zamenſtell. koortsbast, *cortex Peruvianus*, *vel cortex febrifugus*. Koortsdrank, *decoctio corticis Pe-*

Digitized by Google

Peruviani. Koortsmiddel, *remedium antifebrile.* Verkleinw. koortsje, *febricula, ae, f.* Binnenkoorts, *febris interna.* Bluts-koorts, *febris fervida, vel ardens,* bij *Celsus.*

Koot, v. *talus, i, m.* bij *Celsus* en *Plin.* Voor de beenen van menschen in de gemeenzame verkeering: b. v. fris op de koten ſtaan, *recto talo ſtare,* volgens *Scheller.* Zamenſtell. kootſpel, *talorum luſus.* Koottijd, *tempus ludendi talis.* Kootſpelen, o. w. *ludere talis,* bij *Cic.*

Kop, m. een ligchaam, dat eenige diepte heeft, inzonderheid een werktuig om uit te drinken, in welke beteekenis men het verkl. kopje meest gebruikt, *ſcutella, ae, f.* Voor beker zegt men ook kop, *crater, eris, m. poculum, i, n. ſcyphus, i, m. cupa, ae, f.* bij *Hor.*

Kop, m. het ronde bovenſte deel van een ding, *caput, itis, n.* Het hoofd van een dier, ook van eenen menſch, doch in den vertrouwelijken ſpreektrant en wel van zoodanig eenen welken men geene uitſtekende achting meent ſchuldig te zijn. Iemand den kop voor de voeten leggen, *amputare caput alicujus, demere caput alicui, decollo, avi, atum, are.* Hals over kop uit de deur ſtooten, *praecipitem aliquem protrudere foras.* Dat zal hem op den kop druipen, *aliquando poenas luet.* De kop ſtaat hem niet goed, *moroſus ille est.* Voor geheugen, *memoria, ae, f.* B. v. hij heeft het al in den kop, *jam memoria tenet.* Voor vatbaarheid, *ingenium, ii, n.* Een ſchrandere kop, *ingenium acutum.* De geſteldheid des gemoeds, *pertinacia, contumacia, ae, f.* B. v. hij heeft eenen onverzettelijken kop, *pertinaciae, vel contumaciae rigidae, vel inflexibilis est.* Voor het leven, *vita, ae, f.* ook het woord *caput* zelfs. Het zal hem den kop kosten, *capite hoc luet.* Voor de perſoon zelf: b. v. eene bende van honderd koppen, *cohors centum militum.* Eindelijk beteekent kop, een werktuig om iemand bloed af te trekken, *cucurbita, ae, f. cucurbitula, ae, f.* bij *Celſus.* Van hier: koppig, *pertinax, acis, omn. g. contumax, acis, omn. g.* Koppige wijn is wijn die ligt naar het hoofd vliegt, *vinum fumoſum,* bij *Tibullus.* Koppiglijk, *pertinaciter, contumaciter, adv.* Zamenſtell. kopſtuk, *pars capitis.* Ook noemt men eenen geſchilderden kop, een kopſtuk, *figura capitis depicta.*

Koper, o. een bekend metaal, *cuprum, i, n.* bij *Plinius; aes Cyprium,* bij denz. Rood koper, *aes rubrum.* Geel koper, *aes fulvum,* bij *Ovidius.* In koper ſnijden of etſen, *aeri incidere.* Koper ſmelten, *fundere aes.* Dat uit koper gemaakt is, *cupreus, a, m; aeneus, ea, um; aheneus, ea, um.* Wijders het bedrijv. werkw. koperen, *aere obducere.* B. v. een ſchip koperen, *navem obducere aere.* Koperachtig, *aeri ſimilis;* ook *particulas cupri continens.* Koperig, is hetzelfde. Zamenſtell. koperberg of kopermijn, *fodina cupri.* Koperdraad, *filum cupreum.* Kopererts, *minera cuprina,* volg. *Scheller.* Kopergeld, *pecunia cuprina, aenea vel ex aere vel e cupro.* Kopergeel, *flavum vel fulvum aeris colorem habens.* Kopergieter, *fuſor aeris.* Kopergroen of Spaansch groen genoemd, *aerugo, inis, f.* Kopermijn, *aeraria, ae, f.* bij *Plinius; aerifodina, ae, f.* bij *Varro.* Kopermolen, *mola cuprara.* Kopermunt, *nummus cuprinus vel aeneus.* Koperroest, *aerugo, inis, f.* Koperrood, *chalcanthum, i, n.* bij *Plinius; vel ruborem cupri vel aeris habens.* Koperſlager, *aerarius, ii, n. faber aerarius vel excuſor aeris,* bij *Quintilianus.* Koperſlagerswinkel, *aeraria officina,* bij *Plinius.* Koperſnee, *opus aliquod aeri inciſum.* Het koperſteken, *caelatura, ae, f. et caelamen, inis, n. inciſio aeri.* Koperwerk, *opus*

Digitized by Google

opus aeneum, vel omnia quae ex aere sunt confecta vasa aenea. Kopervoetig, *aeripes, edis, m.* bij *Ovidius.*

Kopij, v. zoo veel als affchrift, *exemplum, i, n. apographum, i, n.* volgens *Scheller.* Van hier: de basterdwoorden: kopieren, *describo, ipsi, iptum, ibere.* Kopijist, *descriptor, oris, m.* Het kopieeren, *descriptio, onis, f.*

Koppel, o. eigenlijk een band, *copula, ae, f. vinculum, i, n.* Voorts, een paar, dat door eenen band gebonden is of gebonden kan worden, *par, paris, n.* bij *Cicero.* Een paar duiven, *par columbarum*, bij *Ovidius.* Een paar osfen, *jugum, i, n.* bij *Varro.* Een paar getrouwden, *conjugium, ii, n.* bij *Plinius.* Eindelijk, eene vereenigde menigte, *turba, caterva, ae, f. globus, i, m. grex, egis, f.* waarbij men *hominum* voegt, zoo men van menfchen fpreekt, *cohors, ortis, f.*

Koppelen, b. w. met een koppel of band binden, *copulo, avi, atum, are; convincire, conjungere.* Eene verbinding tusfchen twee perfonen maken, *concilio, avi, atum, are.* B. v. een huwelijk koppelen, *conciliare nuptias.* Van hier: koppelaar, m. *conciliator, oris, m.* Ook is het zoo veel als hoerenwaard, *leno, onis, m.* Koppelaarfter, *copulatrix, icis, f. conciliatrix*, die men ook koppelares noemt. Koppelarij en koppeling, *copulatio, onis, f. conciliatio, onis, f. concilliatura, ae, f.* bij *Seneca.* Koppelwoord, *conjunctio, onis, f.*

Koppen, b. w. door middel van een kop bloed aftrekken, *cucurbitam ope fanguinem elicere, fcarifico, avi, atum, are*, bij *Plinius; cucurbitulas defigere*, ij *Celfus.* Door koppen de pijn verminderen, *fcarificare dolorem*, bij *Plinius.* Van hier: kopping, v. *fcarificatio, onis, f.* bij *Columella.* Kopper en kopfter bij den grooten *Weiland*, *fcarificator, oris, m. fcarificatrix, icis, f.* *

Koppermaandag, koppertjes of koppeltjesmaandag, m. de tweede maandag in het nieuwe jaar, die in fommige oorden van ons land, vooral door de ambachtslieden in vrolijkheid doorgebragt wordt, dus: *bacchanalia opificum.* Kopperen is bij *Kiliaan*, *agere festum.*

Koraal, v. *coralium* of *corallium, ii, n. curalium, ii, n. coralum, i, n. gorgonia, ae, f.* alle bij *Plinius.* Een fteenachtig gewas in de gedaante eens booms, dat op den grond der zee gevonden wordt, en van kleine wormen ontftaat, die het tot hunne woning bouwen, volgens *Weiland.* Zamenftell. koraalagaat, *coralloachates*, volg. *Scheller; corallachates, ae, m.* volgens *Hoogftraten.* Koraalboom, *erythrina, ae, f. erythrina corallodendrum.* De bonte koraalboom, *erythrina picta.* Koraalboompje, *pfeudocapficum*, bij *Linn.* Koraaldraaijer, *tornarius corallorum*, bij *Scheller.* Koraalhiacint, *hyacinthus monftrofus*, bij *Linnaeus.* Koraalkruid, *erythrina herbacea.* bij *Linn.* Koraalwerker, *opifex vel artifex corallorum*, bij *Scheller.*

Koran, m. *coranus, i, m.* ook voegt men er het artikel *al* bij, *alcoranus, i, m.*

Korbeel, m. een fteen, die in eenen muur uitfteekt en waarop een balk rust, *mutrilus, i, m.* bij *Varro, Vitr.* en *Colum.*

Kordelier, m. een minderbroeder, *Franciscanus, i, m.*

Kordewagen, m. zoo veel als krsiwagen, *farratum, i, n.* bij *Vitruv.*

Koren of koorn, o. allerlei graan, *triticum, i, n. frumentum, far, farris, n.* bij *Livius; res frumentaria*, bij *Caefar.* Allerlei te velde ftaande koren, *feges, etis, f.* bij *Cicero; fruges, um, f. plur.* Turksch koren, *triticum Indicum, frumentum Turcicum, zea vel zea Mays*, bij *Linnaeus.* Het koren dat op de markt gebragt wordt, kan,

Digitized by Google

kan men door *annona, ae, f.* overzetten. B. v. het koren is dier, *annona cara est.* In den dagelijkschen ſtijl, komt het voor als een weinigje, *pauxillum.* Geen koren, *nihil, nil, ne hilum quidem.* Men zegt elders, en mijns oordeel beter: geen korrel, zijnde korrel, *granum, i, m. mica, ae, f.* Zamenſtell. korenaar, *ſpica, ae, f.* Korenakker of korenland, *ager frumento colendo destinatus, ager frumentarius,* bij *Colum.* Korenberg, *meta frumenti.* Korenbeurs, *peristylium frumentarium.* Korenbijter, ook wel korenjood of korenſmous genoemd, *dardanarius, ii, m.* bij *Ulpian. acerbus frumenti negotiator, flagellator annonae.* Korenbloem, *cyanus vel cyanus ſegetum,* ook *flos cyani,* bij *Linn.* Korenbrander, *ficerae coctor,* bij *Scheller.* Korenbrandewijn, *ficera, ae, f.* Korendorſcher, *areator, oris, m.* Korendrager, *portator frumenti.* Korengarf of korenſchoof, *merges, itis, f.* bij *Plinius.* Korenhalm, *calamus, i, m. ſpica, ae, f.* ook wordt hiervoor bij de dichters, *arista, ae, f.* gebruikt. Korenharp, *cribrum, i, n.* waarbij men *frumentarium* voegen kan. Korengaffel of korenvork, *merga, ae, f.* Korenhoop, heeft twee beteekenisſen, de eerſte is een ſtapel koren, *meta frumenti;* de tweede hoop op een goed gewas, *ſpes laetae ſegetis.* Korenkooper, *frumentarius, ii, m.* Korenligter, *navis frumentaria.* Korenmaat, *menſura frumentaria.* Korenmolen, *mola frumentaria.* Korenroos, *rhoeas, papaver rhoeas, vel papaver agreſte.* Korenſchop, *palea frumentaria, rutellum, i, n.* Korenſchuur, *horreum frumentarium.* Korenworm, *curculio, onis, m.* waarbij *Linn. granarius* of *frumentarius* voegt. Korenzolder, *granarium, ii, n. farrarium, ii, n.* bij *Varro; horreum, ei, n.* bij *Cic.* Korenwan, *ventilabrum, i, n.*

Koren, b. w. braken, *vomo, ui, itum, ere.* Van hier: koring, v. *vomitus, us, m. vomitio, onis, f.*

Korent, zie Korint.

Korf, m. *corbis, is, f. qualus, i, m. ſporta, ae, f. fiscina, ae, f.* bij *Cicero; fiscus, i, m. cophinus, i, m. ſirpea, ae, f. cista viminea.* Verkl. korfje, *corbula, ae, f. cistula, ae, f. cistella* en *cistellula, calathiscus, i, m. ſportula, ae, f. fiſcella, fiſcellus, i, m. fiſcellum, i, n. quaſillum, i, n. ſirpicula, ae, f. ſirpiculus, i, m. ſirpiculum, i, n.* Door den korf vallen, *examini ſuccumbere, vel muneri alicui imparem inveniri.* Zamenſtell. bijenkorf, *alveare, is, n.* Broodkorf, *panarium, ii, n.* Broodkorfje, *panariolum, i,* Schanskorf, *crates, is, f. gerrae, arum, f. plur.* bij *Feſtus.* Vischkorf, *naſſa, ae, f. &c.* Korfdrager, *ciſtophorus, i, m.* bij *Cic.*

Korhaan, m. eene ſoort van vogel, *attagen, inis, m.* Korhoen, v. *attagena, ae, f.*

Koriander, m. het welriekend zaad eener plant, *coriandrum, i, n. vel ſemen coriandri.*

Korint of korent, in het dagelijkſche leven, krint of krent, *uvula Corinthiaca, bacca uvae paſſae minor,* bij *Scheller;* anderen zeggen: *paſſula minor Corinthiaca.* De boompjes, waaraan dezelve groeijen, noemt men *vitis vinifera Apyrena.* Zamenſtell. korinthen ook krentenbrood, *panis uvulis Corinthiacis refertus.* Korintenkakker, *homo avarus.*

Kornel, m. van het Franſche *colonel, praefectus militum.*

Kornelle, zie Kornoelje.

Kornet, v. een krom horen *lituus, ui, m.* bij *Virg. buccina, ae, f. cornu aeris flexi.* Ook een ſtandaard der ruiterbenden, *vexillum, i, n.* Ook de ſtandaarddrager zelf, *vexillarius, ii, m.* Eindelijk is kornet of kornetmuts, *capitii muliebris genus kornet dictum.*

Kornikkelhuis, zie Knekelhuis.

Kor-

Digitized by Google

Kornis, v. kroonlijst, *cornis, idis, f.* bij *Vitr.*

Kornoelje, v. *cornum, i, n.* bij *Virgilius.* De boom heet kornoeljeboom, *cornus, i, f. cornus, us, f.*

Kornuit, m. in het gemeene leven verſtaan wij hier door eenen makker van eenen jongen losbol, *ſocius petulantiae.* Het woord ſchijnt verbasterd te zijn uit keurnoot, en zoude dus eigenlijk *ſocius delectus* beteekenen.

Korporaal, m. *decurio, onis, m.* volg. *Scheller.* Eigentlijk diende men kaporaal te ſchrijven, als zijnde van het Franſche *caporal* afkomſtig. Van hier: korporaalſchap, *decuriatus, us, m.*

Korre, v. eene ſoort van ſleepnet, waarmede men oesters vangt, *ſagena, ae, f.* bij *Martial.* Van hier: het bedr. w. korren, *piscari ſagena.* Van hier: koroester, *ostrea ſagena capta.* Oesterkor, *ſagena ostrearia.*

Korrel, v. *granum, i, n. mica, ae, f.* Eene korrel in de vruchten, *acinum, i, n. acinus, i, m. acina, ae, f. vinacea, ae, f.* Verkl. korreltje, *micula, ae, f.* bij *Celſus.* Van hier: korrelig, bijv. n. *granoſus, a, m; acinoſus, a, m,* bij *Plin.* Korrel is ook *globulus, i, m.* b. v. kruid.

Korrelen, b. w. *in micas abire.* Van buskruid, *in globulos abire.* Van hier: korrelhuis, *aedificium, ubi pulvis nitratus in globulos redigitur.*

Korren, o. w. een gelnid maken als de duiven, *minurrio, ivi, itum, ire et minurrizo, avi, atum, are.*

Kors, zie Kers.

Korſet, o. een ſlap rijglijf, *tunica muliebris korſet dicta,* volg. *Scheller.* Verkl. korſetje, *tunicula, ae, f. &c.* van het Franſche woord *corſet.*

Korst, v. de harde, drooge oppervlakte van een weekachtig ligchaam, *crusta, ae, f.* Verkl. korstje, *crustula, ae, f.* bij *Plinius.* Zich tot eene korst zetten, *obduci crusta.* Eene korst maken, *crusto, avi, atum, are,* bij denzelfden. Met een korst bedekken, *inerusto, avi, atum, are.* In het gemeene leven gebruikt men ook het onz. werkw. korsten, *obduci crusta, vel contrahere crustam.* B. v. de wonde korst nog niet, *vulnus nondum contrahit crustam, vel nondum crusta obducitur.* Verkleinw. korstje, *crustula, ae, f.* Van hier: korstachtig en korstig, *crustoſus, a, m,* bij *Plinius.* Zamenſtell. korstpastei, *artocreas crustulatum,* anderen zeggen, *artocrea crustulata, f.* bij *Hoogſtraten; placenta crustulata.* Korstjesbakker, *crustularius, ii, m.* bij *Plin.*

Kort, bijv. n. en bijw. het tegendeel van lang, *brevis, is, e; curtus, a, m.* Een korte rok, *vestis brevis, vel curta.* Den kortſten weg gaan, *brevisſimum ire iter.* Een kort gezigt, *acies oculorum hebes, vel oculi hebetes.* Zeer kort, *perbrevis, is, e; brevisſimus, a, m.* Voor malsch, *tener, era, erum.* B. v. kort vleesch, *caro tenera.* De kortſte dag, *brevisſimus anni dies;* ook met een woord, *bruma, ae, f.* Te kort ſchieten, *vinci, ſuperari, inferiorem diſcedere.* Te kort komen, *damnum facere.* Iemand te kort doen, *damnum adferre vel adficere alicui,* ook *adficere aliquem damno.* Eene korte wijl, *breve tempus, parvum temporis ſpatium.* Een kort begrijp, *epitome, es, f. compendium, ii, n.* Een korte klinker, *vocalis brevis.* Een korte lettergreep, *ſyllaba brevis.* Hij kwam kort na mij, *paulo post me veniebat.* Kort voor mij, *paulo ante me.* Kort voorheen, *nuper, adv.* Kort daarop, *mox, adv.* Binnen kort, *breyi vel breyi tempore.* Kort maken, *breve facere, vel aliquid contrahere, compendioſe aliquid dicere.* Met eenige werkwoorden gebruikt men het op de volgende wijs: iemand kort houden, *adſtricte vel arete tenere vel habere aliquem.* Kort aanbinden, *arete adligare.* Hij is kort aangebonden: hij is kort van hoofd

hoofd of kort van ſtof, *proclivis est ad iram, iracundus vel promptus est ad iram.* Kort van beraad zijn, *promptum esse consilio.* Iemand een kop korter maken, *ſpithama breviorem aliquem reddere, vel capite privare.* Ik zal het kort maken of ik zal kort zijn, *brevis ero, paucis absolvam, paucis rem expediam, in pauca conferam.* Kort en bondig, *breviter et bene.* Kortom, *uno verbo vel verbo* alleen; *denique adverb.* Van hier: korts voor korteling, bijw. *nuper, adv.* Van hier: kortheid, v. *brevitas, atis, f. exiguitas, atis, f.* bij *Livius.* Ook wordt kortheid voor ſchaarſchheid gebruikt, *inopia, ae, f.* Kortachtig, bijv. n. *breviusculus, a, m.* Kortelijk, bijw. *breviter, adverbium; ſtrictim, circumſcripte, conciſe, praeciſe, preſſe, compreſſe, obiter, carptim, compendiario,* bij *Seneca.* Zamenſtell. kortademig of kortaſemig, *asthmaticus, a, m.* Men gebruikt meer het zamengetrokkene: kortâmig. Van hier: kortamigheid, *asthma, atis, n.* Kortbondig, *conſtrictus, a, m;* bijw. *conſtrictim, adv.* Kortborſtig en Kortborſtigheid, zie Kortamig en Kortamigheid. Kortzigt, *hebetudo oculorum.* Kortzigtig, *aciem oculorum obtuſam habens.*

Kortaadje, v. loon van eenen makelaar, *proxeneticum, i, n. in Digeſtis.*

Kortegaard ook kortegard, van het Franſche *corps de garde, cuſtodia, ae, f.*

Korten, b. en o. w. bedr. korter maken, *brevio, avi, atum, are,* bij *Quintilian. curtare,* bij *Horat. decurtare,* bij *Cicero.* De vleugels korten, *praecidere alas.* Iemand de vleugels korten, *auctoritatem alicujus diminuere* Het anker of den kabel korten, *navem anchorae admodum propinquare.* Met opzigt op den tijd: den tijd korten, *tempus brevius reddere, tempus terere.* Voor verminderen: iemands vreeze korten, zegt *Hooft, diminuere metum alicui, eximere alicui metum.* Onz. zoo veel als korter worden, *corripere ſe.* B. v. de dagen korten, *dies ſe corripiunt.* Van hier: kortinge der dagen, *correptio dierum,* bij *Vitr.* Voor aftrekken, *deduco, uxi, uctum, ucere.* Van hier: korting, *deductio, onis, f. deciſio, onis, f.* bij *Cic.*

Kortswijl, v. vrolijkheid, boert, tijdverdrijf, *jocus, i, m. ludibrium, ii, n.* volg. *Scheller* Uit kortswijl, *per jocum, joco* en *joculo,* bij denzelfden. Van hier: kortswijlen, *jocor, atus ſum, ari.*

Kortwieken, b. w. *praecidere alas, vel alas breviores reddere.* Overdr. iemand kortwieken, *compeſcere aliquem, modum ponere alicui, auctoritatem alicujus diminuere.*

Korzel, bijv. n. en bijw. *proclivis ad iram, iracundus, moroſus, a, m;* ook *contumax, acis, omn. g. pertinax, acis; rebellis, lis, le.* Van hier: korzelig, hetzelfde. Korzelheid en korzeligheid, *proclivitas ad iram, iracundia, ae, f. moroſitas, atis, f. contumacia, ae, f. pertinacia, ae, f. rebellio, onis, f.* bijw *iracunde, moroſe, contumaciter et pertinaciter, adverbia.*

Kosſem, m. de halskwab der runderen, *palear, aris, n.* bij *Colum.*

Kost, m. *cibus, i, m. victus, us, m. eſca, ae, f. alimentum, i, m.* De vrije kost, *victus gratuitus.* Iemand den kost geven, *victum praebere* of *dare alicui.* Iemand in de kost nemen, *ſumere aliquem alendum.* In den kost doen of beſtellen, *locare vel tradere aliquem alendum.* Bij iemand in den kost gaan, *ali ab aliquo.* Om den kost arbeiden, *laborando victum quaerere.* Hij is goed voor zijnen kost, *victum bene meret, vel cibo dignus est.* Den kost voor zijn huisgezin winnen, *ſuſtentare familiam.* Zamenſtell. kostganger, *convivа, ae, m; convictor, oris, m. contubernalis, is,*

Digitized by Google

is, *m.* bij *Cic.* Kostgangster, *conviva*, *ae*, *f.* *contubernalis*, *is*, *f.* Kostgeld, *pecunia*, *quae pro alimento solvitur.* Kostkind, *puer educandus alicui traditus.* Kostschool, *curotrophium*, *ii*, *n.* bij *Just.* Kostwinning, *victus*, *us*, *m.*

Kost, m. *sumtus*, *us*, *m.* *impensa*, *ae*, *f.* *impensae*, *arum*, *f. plur.* Men gebruikt evenwel het meerv. kosten: kosten doen, of maken, *impensas vel sumtus facere.* Te kost leggen, *impendere vel insumo*, *umsi*, *umtum*, *umere*, bij *Cicero.* Ten mijnen koste, *meo sumtu vel meis impensis.* Op zijne kosten, *de suo*, bij *Cicero.* De kosten vergoeden, *sarcire sumtus*, *resarcire vel reficere*, bij *Scheller.* Voor schade, *damnum*, *i*, *n.* *detrimentum*, *i*, *n.* Ten koste van de gezondheid, *cum damno sanitatis*, bij *Scheller.* Ten koste der waarheid, *cum detrimento veritatis.* Zonder kosten, *sine damno vel detrimento.* Hij is er zonder kosten afgekomen, *salvus evasit.* Zamenstell. kosteloos, *salvus*, *a*, *m*; *immunis*, *is*, *e.* Kostvrij, *liber a sumtibus.*

Kostbaar, bijv. n. en bijw. *sumtuosus*, *a*, *m*; *carus*, *a*, *m*; *pretiosus*, *a*, *m*; bijw. *sumtuose*, *care*, *pretiose*, *adv.* Kostbaarheden, meerv. *res pretiosae vel magni pretii.*

Kostelijk, bijv. n. en bijw. *carus*, *a*, *m*; *magno constans*, *magni pretii*, *sumtuosus*, *a*, *m.* Dat eene groote waarde heeft, *pretiosus*, *a*, *m.* B. v. kostelijke juweelen, *gemmae pretiosae.* Een kostelijk huis, *domus splendida.* Eene kostelijke maaltijd, *convivium lautum vel magnificum.* Kostelijk weêr, *tempus perpulchrum.* Voor uitgelezen, *exquisitus*, *a*, *m.* Voor overvlodig, *opiparus*, *a*, *m.* Voor rijk, *opulentus*, *a*, *m*; *opulens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *care*, *sumtuose*, *pretiose*, *splendide*, *laute*, *magnifice*, *pulchre*, *exquisite*, *opipare*, *opulenter*, *praeclare*, *praestanter*, *egregie*, *adverbia.* Van hier: kostelijkheid, *caritas*, *atis*, *f.* *pretiositas*, *lautitia*, *magnificentia*, *opulentia*, *pompa*, *ae*, *f.* bij *Cic.*

Kosten, o. w. op baar geld te staan komen, *sto*, *steti*, *statum*, *stare*, bij *Virg.* *consto*, *stiti*, *stitum*, *stare*, bij *Cicero*, De persoon, die de kosten doet, staat in den derden naamval: b. v. dat land kost mij honderd guldens, *ager iste mihi constat centum florenis.* Dat kost veel, *id magno constat.* Dit kost niets, *nihilo stat*, *vel constat*, *vel haec res est gratuita.* Het kost mij veel of weinig, *stat vel constat mihi magno vel paryo pretio*; ook *magni vel parvi.* Meer of minder, *pluris vel minoris.*

Koster, m. opzigter of bewarer van eene kerk, *custos aedis vel templi*, *aedituus*, *ui*, *m.* *aeditimus*, *i*, *m.* Vrouwel. kosteres of kosterin, *custos aedis*, *f.* Van hier: kosterschap, *munus custodis templi.* Domkoster, *custos templi cathedralis.*

Kot, o. een ellendig, slecht huis, *casa*, *ae*, *f.* *domuncula vilis ac sordida*, *gurgustium*, *ii*, *n.* bij *Cicero.* Verkl. kotje, *casula*, *ae*, *f.* bij *Plinius.* Zamenstell. duivenkot, *columbarium*, *ii*, *n.* Hoerenkot, *lupanar*, *aris*, *n.* *fornix*, *icis*, *f.* bij *Horat.* *prostibulum*, *i*, *n.* *lenocinium*, *i*, *n.* *ganea*, *ae*, *f.* bij *Cic.* Hoenderkot, *gallinarium*, *ii*, *n.* bij *Varro.* Varkenskot, *hara*, *ae*, *f.* bij *Ovid.* *suile*, *is*, *n.* enz.

Koten, o. w. *ludere talis.*

Kotter, m. *paryum navis bellicae genus kotter dictum.*

Koud, bijv. n. en bijw. *frigidus*, *gelidus*, *algidus*, *a*, *m*; *rigidus*, *a*, *m.* Zeer koud, *perfrigidus*, *praefrigidus*, *praegelidus*, *a*, *m.* Eenigzins koud, *subfrigidus*, *a*, *m.* Van menschen, die van warm gevoel ontbloot zijn, *frigidus*, *lentus*, *tepidus*, volg. *Scheller*; bijw. *frigide*, *gelide*, *algide*, *rigide*, *perfrigide*, *praefrigide*, *praegelide*, *subfrigide*, *lente*, *tepide*, *adverbia.* Koudvuur,

een

een gebrek des ligchaams, *gangraena, ae, f.* bij *Celsius*. Koudschaal, *intrita frigida*, bij *Scheller*. Koud zijn, *frigeo, ere; algeo, alsi, algere*, bij *Cicero*. Zeer koud zijn, *perfrigeo, ere*, bij *Martialis; rigere*, bij *Cicero*. Koud worden, *frigesco, escere; defrigescere, refrigescere, algescere, inalgescere*, bij *Celsus*. Zeer koud worden, *perfrigescere*, bij denzelfden. Koud maken, *frigefactare, refrigerare*, bij *Cicero*. Zeer koud maken, *perfrigefacio, eci, actum, are*, bij *Plautus*. Van hier het zelfst. n. koude, v. *frigus, oris, n. gelu, u, n. indecl. algor, oris, m.* Van menschen die koel zijn, is het: *lentitudo, inis, f.* volg. *Scheller*. In het gemeene leven zegt men ook kouw: b. v. in de kouw slapen, *dormire in frigido*. Van hier: koudachtig, *frigidulus, frigidiusculus, subfrigidus, a, m;* bijw. *subfrigide, adv.* Koudelijk en koudjes, zijn hetzelfde. Koudheid, zoo veel als koude. Zamenstell. koudepis, *stranguria, ae, f.* bij *Cicero*. Koudslagter, zoo veel als vilder; *excoriator morticinorum*, of *detractor pellis pecoris morticini*, volgens *Scheller*. Koudvochtig, *frigidus, lentus, negligens, entis, omn. g.* bij *Scheller*. Koudvochtigheid, *frigus, oris, m. lentitudo, inis, f. lentus animus, negligentia, ae, f.* bij denzelfden.

Kous, v. *tibiale, is, n.* Onderkousen, *tibialia inferiora*. Bovenkousen, *tibialia superiora*. Kousenbreijen, *tibialia nectere*. Kousen weven, *texere tibialia*. Kousen stoppen, *resarcire tibialia*. Kousen aantrekken, *induere tibialia*. Zamenstell. kousenband, *vinculum tibiale, fascia tibialis, periscelis*, bij *Scheller*. Kousenbreijer, *textor, tibialium acutarius*, bij denzelfden. Kousenbreister, *textrix tibialium acutaria*. Kousenlapper of kousenstopper, *tibialium sartor*. Kousenstopster, *femina tibialia resarciens*. Kousenverkooper, *qui tibialia vendit*. Het kousenweven of breijen, *textura tibialium*. Kousenwever, *textor tibialium*. Kousenweverij, *textoria officina tibialium*. Kousenwinkel, *officina ubi tibialia prostant, vel veneunt*.

Kout, m. *sermo, onis, m. confabulatio, onis, f. colloquium, ii, n.* Den tijd met kouten slijten, *sermone vario tempus terere*. Zamenstell. herderskout, *sermo pastoritius, vel pastoralis*. Ook wordt dit voor herderslied gebruikt, *carmen pastorale*. Van hier:

Kouten, b. w. *sermocinor, atus sum, ari; confabulor, atus sum, ari; colloquor, cutus, sum, equi; garrio, ivi, itum, ire*. Van hier: kouter, *homo loquax, vel garrulus*. Koutster, *mulier loquax, vel garrula*.

Kouter, o. zoo veel als ploegijzer, *vomer, eris, m.* en *vomis, eris, m. dens aratri*.

Kouw, v. *cavea, ae, f.*

Kraag, m. *collare, is, n.* bij *Varro*. In het gemeene leven wordt het voor hals genomen: iemand bij de kraag vatten, *collum alicujus arripere, vel arripere aliquem collo*. Voor het leven, *vita, ae, f.* B. v. het zal hem den kraag kosten, *vita vel capite hoc luet*. Zamenstell. halskraag, *collare, is, n.* Hemdskraag, *collare indusii*. Mantelkraag, *pallii collare*. Ringkraag, *collare thoracis*.

Kraai, v. *cornix, icis, f.* Verkl. *cornicula, ae, f.* Zamenstell. bontekraai, *cornix varia*. Houtkraai, *picus niger*, bij *Linn*. Kraaijenest, *nidus cornicis*. Kraaijenvoet, een zeker kruid, *coronopus, odis, m.* ook *cochlearia conopus*. Eigentlijk ook *pes cornicis*. Kraaipeer, *fructus empetri*. Kraaipen, *penna cornicis*.

Kraaijen, o. en b. w. *cicurio* en *cucurio, ivi, itum, ire; canere et cantare*. Spreekw. daar zal geen haan naar kraaijen, *nemo de ea re laborabit, vel nemo id curabit*. Te vroeg kraaijen, *triumphare ante victoriam*.

Digitized by Google

am. Voor ſchreeuwen, *clamare et clamitare.* Verklikken, *defero, detuli, delatum, deferre, vulgare, evulgare, divulgare.* Van hier: kraaijer, m. *delator, oris, m.*

Kraak of karaak, een verbasterd woord van het Spaanſche *caraqua, navigii quoddam genus.* In Friesland en elders noemt men dus eene zoldering, of eene verhevene plaats in eene kerk, *locus in templo editus.*

Kraakbeen, o. *cartilago, inis, f.* bij *Plin.* Kraakbeenig, *cartilagineus, a, m.* Vol kraakbeen, *cartilaniginoſus, a, m.*

Kraal, zie Koraal.

Kraam, v. koopwaren waarmede men in het kleine handelt, *merces minutae.* Voddekraam, *merces viles.* De kraam opſchikken, *merces exornare.* Dat dient niet in mijne kraam, *hoc mihi non convenit.* Elke handel of bezigheid, *negotium, ii, n. res, rei, f.* Ook eene opgeſlagene winkel, *domus circumforanea,* bij *Apulejus; velabrum, i, n.* bij *Horatius.* Voor al wat er is, alles zamengenomen, zegt men, de heele ſantekraam, *omnia promiſcua.* Kraam is ook *taberna, ae, f.* B. v. de zamenſtell. boekenkraam, *taberna libraria.* IJzerkraam, *taberna ferraria.*

Kraam, v. bevalling van een kind, *partus, us, m. puerperium, ii, n.* In de kraam komen of bevallen, *pario, peperi, partum, parere.* In de kraam moeten, *gravidam eſſe.* Zamenſtell. miskraam, *abortio, onis, f.* Voor het wanſchapen kind, *abortus, us, m.* bij *Cicero; abortivum, i, n.* bij *Plinius.* Kraambed, *lectus puerperae.* Kraambevalling, *puerperium, ii, n.* Kraambewaarſter, *mulier puerperam curans.* Kraamkind, *infans recens natus.* Kraammaal, *epulum natalitium.* Kraamvrouw, *puerpera, ae, f. enixa, ae, f.* bij het laatſte wordt ook wel *mulier* gevoegd.

Kraan, v. een kraanvogel, *grus, uis, f.* Ook draagt een gevaarte om zware lasten uit ſchepen te hijſchen bij ons dien naam en bij *Vitruvius* ook dien van *grus, gruis, f.* Ook is kraan, een tap met eenen ſleutel, *ſiphon, onis, m. epistomium, ii, n,* bij *Vitr.* Verkl. kraantje, in de eerſte beteekenis, *vipio, onis, m.* bij *Plin.* In de derde, *ſiphunculus, i, m.* Zamenſtell. kraanbalk, *trabs, cui anchora ſuspenditur.* Kraanmeester, *praefectus gruis, vel ſuculae,* volgens *Scheller.* Kraanoog, bekend wegens zijne doodende kracht voor vele dieren, *nux vomica, ſtrychnus, i, m.* Kraanrad, *ſuculae rota.* Kraanzomer, *extrema aeſtas.* Kraaubek, zeker kruid, *gruinaria, ae, f.*

Kraauw, v. krab, *vulnus unguibus factum.* Iemand eenen kraauw geven, *carpere aliquem.*

Kraauwaadje, v. *ſcabies, iei, f. ſcalpurigo, inis, f. impetigo, inis, f.* bij *Plin.*

Kraauwel, m. *harpago, inis, m.* Ook wordt een vleeschvork dus genoemd, *creagra, ae, f.* bij *Scheller.* Ook de nagel der dieren, *ungula, ae, f.* Van de menſchen, *unguis, uis, f.* In eenen lagen zin zegt men: blijſt er met de kraauwels af, *ne manus adjicias, vel ne tangas.*

Kraauwen, krouwen, b. w. *frico, cui, ictum, icare; ſcabo, ere; ſcalpo, ſcalpſi, ſcalptum, ſcalpere.* Zijne ooren kraauwen, *ſcabere aures.* Den kop kraauwen, *ſcabere caput.* Overdr. voor, in verlegenheid zijn, *in angustiis verſari, inopem eſſe conſilii.* Iemand kraauwen, *carpere aliquem.* Ook ſchrapen, *corrado, ſi, ſum, ere.* Van hier: kraauwer, *corraſor, oris, m.* Kraauwerij, *corraſio, onis, f.*

Krab, v. *araneus, ei, m.* Mij dunkt dat men er best *maritimus* bijvoegen kan, zoo als de Franſchen *araignée de mer,* hier voor gebruiken.

Krabbelen, o. w. voortd. w. van krabben, *ſine intermiſſione fricare, ſcabere vel ſcalpere.* Overdr. beteekent het ſlordig ſchrijven, *inepte et inſolite vel ſordide literas pingere.* Van hier:

krab,

Digitized by Google

krabbelaar of krabbelaarſter, *qui vel quae inepte literas pingit.* Krabbeling, *ſcriptura ſordida et inepta.* Zamenſtell. krabbelvuisten, zoo veel als met de vuisten vechten, *certare vel contendere pugnis.*

Krabben, b. w. zoo veel als kraauwen; van hier: krabber, m. *ſcalptor, oris, m.* Ook een werktuig om te krabben, *rutrum, i, n.* Ook eene ſchuit om krabben te vangen, *navigium piscatui araneorum maritimorum deſtinatum.*

Kracht, v. voorheen ſckreef men ook kraft, *vis, vim, vi,* en *vires, ium, f. plur.* Voor ſterkte, *robur, oris, m.* Met alle kracht, *omni vi, omnibus viribus, ſumma vi.* Kracht hebben, *vires habere, valeo, ui, ere.* Voor werking, *vis, efficacia, ae,* of *efficientia, ae, f.* bij *Cicero.* B. v. dit middel heeft geene kracht, *remedium hocce efficacia vel efficientia caret.* Voor vermogen, *potentia, ae, f.* B. v. Gods kracht, *potentia Dei.* Voor gezag, *auctoritas, atis, f.* B. v. de kracht der wetten, *auctoritas legum.* Overlast, *vis, vim, vi.* B. v. iemand kracht aandoen, *vim adferre alicui.* Voor een groot aantal, *copia, ae, f. multitudo, inis, f. turba, ae, f.* B. v. eene kracht van menſchen, *turba hominum.* Eene opgetaste hoop, *cumulus, acervus, i, m.* B. v. zoo groot een kraft van goud, zegt *Hooft, tantus auri acervus.* Uit kracht, is zoo veel als uit hoofde, *ex, ſecundum, pro.* B. v. uit kracht van uiterſten wil, *ex testamento vel ſecundum testamentum.* Voor gewigt, *pondus, eris, n. robur, oris, n.* B. v. kracht van woorden, *pondera verborum,* bij *Cicero; verborum robur,* bij *Quint.* Van hier: krachtig, bijv. n. *fortis, is, e; robuſtus, a, um; potens, entis, omn. g. efficax, acis, omn. g. ponderoſus, validus, a, um; firmus, a, um.* Bijw. krachtig en krachtiglijk, *valide, potenter, efficienter, robuste, fortiter, adverbia.* Zamenſtell. inbeeldingskracht, *vis imaginandi vel imaginationis, phantaſia, ae, f.* volg. *Scheller.* Zegging of zeggingskracht, *vis dictionis vel dicendi, pondus orationis, ſignificantia verborum.* Krachtdadig, krachtdadigheid en krachtdadiglijk, als kracht, krachtig en krachtiglijk. Krachteloos, *viribus carens, infirmus, languidus, invalidus, a, um; inefficax, acis, omn. g. imbecillis et imbecillus, a, um;* bijw. *infirme, languide, invalide, inefficaciter, imbecilliter.* Krachteloosheid, *languor, oris, m. imbecillitas, atis, f. infirmitas, atis, f. inopia virium.*

Krak, m. *crepitus, us, m.* Eenen krak geven, *crepo, ui, itum, are.* Voor ſcheur, *rima, ae, f. fiſſum, i, n. fiſſura, ae, f.* Voor verzwakking en vermindering, *debilitatio, onis, f. diminutio, onis, f. imminutio, onis, f.* Een krak van een huis, zegt men voor een oud bouwvallig huis, *domus caduca vel ruinam minitans.*

Krakeel, v. *rixa, ae, f. pugna, ae, f. vehemens altercatio, contentio, onis, f. lis, litis, f.* Krakeelachtig en krakeelig, *rixoſus, pugnax, contentioſus, litigioſus, a, um; altercator, oris, m.* Zamenſtell. krakeellust, krakeelzucht, *amor vel ſtudium rixae, pugnae, litis, altercationis.* Krakeelzuchtig, hetzelfde als krakeelig.

Krakeelen, o. w. *rixor, atuſum, ari; pugno, avi, atum, are; altercor, atus ſum, ari; litigo, avi, atum, are; contendo, di, tentum, endere.* Krakeeler, *rixator, oris, m. pugnator, altercator, litigator, oris, m.*

Krakeling, m. *ſpira, ae, f. collyra, ae, f.* bij *Plautus,* volg. *Hoogſtraten.*

Kraken, b. en o. w. *cum crepitu quodam frangere, confringere vel conficere.* B. v. noten kraken, *frangere vel conficere nuces.* Kwade noten kraken, *infauſta praedicere.* Dat is eene harde noot om te kraken, *res molesta est.* Zijne nootjes wel kra-

Digitized by Google

kraken, *sese curare*. Voor ledigen, *vacuo, avi, atum, are*. Verslinden, *devorare*. Krenken of verzwakken, *nocere vel debilitare*; onz. *crepo, ui, itum, are*; *concrepare* en *crepitare*. *Hooft* zegt, krakende tijden, *tempora angusta et urgentia*. Van hier: kraker, notenkraker, *nucifrangibulum, i, n.* bij *Scheller*. Kraking, v. *crepitus, us, m. confractus, us, m.* Kraaksteen, *os cerasi, vel pruni*.

Krakken, o. w. zoo veel als eenen krak (vermindering) krijgen, *diminui, debilitari*.

Krakouw, de hoofdstad van Polen, *Cracovia, ae, f.*

Kram, v. *uncus, i*, m. Verkleinw. krammetje, *uncinulus, i, m.*

Kramen, o. w. *pario, peperi, partum, parere*; *partum edere*. Van hier: kramerij, *puerperium, ii, n.*

Kramer, m. *propola, ae*, m. *tabernarius, mercator minutus*, volgens *Scheller*; ook *mercator* en *negotiator, oris*, m. alleen. Van hier: kramerij, *merces viles vel minutae*. Zamenstell. benzelkramer, *negotiator rerum viliorum*. Marktkramer, *negotiator nundinalis*, bij *Scheller*. Marskramer, *negotiator obambulans*. Kramersgewigt en kramerspond, *pondus tabernarium et pondo tabernarium*. Kramerslatijn, *Latinitas barbara*.

Krammen, b. w. met eene kram vast maken, *unci ope vel unco adfigere*.

Kramp, v. eene snelle en geweldige zamentrekking der spieren, *spasmus, i*, m. *convulsio, onis, f.* De kramp hebben, *convelli*, volgens *Scheller*. Die aan de kramp onderhevig is, *spasticus, a, m*, bij *Plinius*. Zamengesteld: krampader, *varix, icis, f.* bij *Celsus*. Verkleinw. krampadertje, *varicula, ae, f.* Krampaderbreuk, *hernia varicosa*. Krampadernavelbreuk, *hernia varicosa umbilici*. Die vele krampaders heeft, *varicosus, a, m*; welke zamenstellingen bij den geleerden *Weiland* niet voorkomen.

Krank, bijv. n. en bijw. de eerste beteekenis van dit woord is dun, slank, *tenuis, is, e*; *exilis, lis, le*. Bij *Killaan* vindt men krank bier, *cervisia tenuis*; *vilis*. In het gemeene leven zegt men nog, een kranke draad, *filum tenue*. Voor zwak, *languidus, a, m*. B. v. eene kranke hoop, *spes languida*. Een kranke schip, *navis fragilis*. In den oneigenlijken zin gebruiken wij het meest voor het tegendeel van gezond, *aeger, ra, um*; *aegrotus, a*, m. Krank zijn, *aegrotare, avi, atum, are*; *aegrum vel aegrotum esse*. Krank worden, *aegrescere, escere*; *aegrum vel aegrotum fieri, incidere vel implicari in morbum*. Van hier: krankachtig, *valetudinarius, a, um*. Krankheid en kranke, *aegrotatio, onis*; *f. morbus, i, m.* Zamenstell. krankbed, *lectus aegroti*. Krankenbewarer, *curator aegrotantium*. Krankenbewaarster, *curatrix aegrotantium*. Krankenbezoeker, *visitator aegrotantium*. Krankzinnig, *vesanus et insanus*. Krankzinnigheid, *vesania et insania*. Krankzinniglijk, *vesane et insane, adverbia*. Bijw. krank, *tenuiter, exiliter, languide, aegre, aegrote, aegrotanter, adverbia*.

Krans, m. *corona, ae, f. sertum, i, n.* Een rozenkrans, *corona rosea*. Bij den roomschen godsdienst is rozenkrans, *corona orbicularum precatoriorum, vel corona rosacea religiosa*, bij *Scheller*. Verkl. kransje, *corolla, ae, f.* In eene engere beteekenis is krans een rond sieraad om den rand van iets, *coronis, idis, f.* bij *Vitr.* Eene krans vlechten, *nectere sertum vel coronam*. In het gemeen, een van groene bladen gemaakte krans: goede wijn behoeft geenen krans, *vino vendibili non opus est hedera suspensa*. Ook wordt het bij *Hooft* voor luister genomen, *splendor, decus, gloria*. Zamenstell. bloemkrans, *sertum floreum, vel corona florea*. Eikenkrans, *corona querceae*. Loofkrans, *corona hederacea*. Lauwer

wer of laurierkrans; *corona laurea.* Letterkrans, *corona literaria.* Kransader, *vena coronaria*, bij *Scheller.* Kranskruid, *oreoſelinum, i, n.* bij *Plin.* Kranswerk, *opus coronaceum.* Kranswijze, *more coronae.* Het verkl. kransje wordt ook gebruikt voor een vast gezelſchap van vrienden, *orbis amicorum.*

Krap of meekrap, v. eene plant, waarmede men rood verwt, *rubia tinctorum*, bij *Linn. erytrodanus, i, m.* bij *Plin.*

Krap, v. zoo veel als krammetje, *uncinulus, i, m.*

Krap, v. zoo veel als een afgeſneden ſtuk, bij *Kiliaan*, *frustum decerptum.*

Krap, bijw. zoo veel als naauwelijks, *vix, aegre, adv.*

Kras, m. bij *Hooft*, *crepitus, us, m. ſtridor, oris, m.*

Kras, bijv. n. en bijw. in de dagelijkſche taal voor ſterk, *robuſtus, a, um; animoſus, alacer, ris, e; fortis, is, e;* bijw. *robuſte, animoſe, alacriter, fortiter, adv.*

Kras, v. zoo veel als ſchrap, door iets ſcherps veroorzaakt, *fricatio, onis, f. frictio, fricatus, us, m. et fricatura, ae, f. ſtria, ae, f. ſcalptura, ae, f.* Van hier:

Krasſen, b. en o. w. *rado, raſi, raſum, radere; ſcabo, bi, bere; ſcalpo, alpſi, alptum, alpere.* Onz. een raauw geluid ſlaan, *raucum edere ſonitum.* Van hier: krasſer, een werktuig om te krasſen, *radula, ae, f.* volg. *Scheller.* Krasſing, *raſio, onis, f.* ook *ſonitus raucus.*

Krat, o. *poſtica pars currus.* In Noordholland noemt men ook dus de voorbank, waarop de voerman zit, *ſella aurigae.*

Kreb, zie Krib.

Kreeft, m. *cancer, cri, cammarus, i, m.* bij *Plinius.* Den Kreeftengang gaan, *dedisco, dedidici, dediſcere.* Ook voor achter uitgaan, *ire retro; Scheller* zegt *irritum fieri, ad irritum cadere.* Zamenſtell. rivierkreeft, *cancer fluviatilis.* Kreeftsoog, *oculus cancri*, of *oculus cancrinus*; doch dit laatſte woord, geloof ik niet dat bij de oude ſchrijvers gevonden wordt. Kreeftſchaar, *brachium cancri, vel forceps cancri.*

Kreek, v. *rivus, i, m.* zijnde een ſmalle vliet. Verkl. kreekje, *rivulus, i, m.*

Kreel of kriel, v. *margo angustus vel angusta.* Van hier: kreelen of krielen, *anguste margino, avi, atum, are, vel angusto, vel angusta margine inſtruere.*

Kreet, m. een groot geſchreeuw, *clamor vehemens*; ook *clamor, oris, m.* alleen. De kreet der overwinning, *clamor victoriae indicium.* Zamenſtell. moordkreet, *clamor initium caedis indicans.* Oorlogskreet, *clamor bellicus.* Wapenkreet, *clamor milites ad arma ciens.*

Kreeuwen, o. w. bij *Weiland* zoo veel als ſchreeuwen, *clamo, avi, atum, are.* In de dagelijkſche verkeering is het zoo veel als kibbelen, twisten, *altercor, atus ſum, ari.*

Kreits, m. zoo veel als een kring, *circus, i, m. circulus, i, m. orbis, is, m.* Binnen den kreits der ſtads vesten, *intra moenierum ambitum.* Afdeeling van een land, is ook *circulus, i, m.* In de ſterrekunde is kreits de loop der hemelligchamen, *curſus, us, m.* B. v. de kreits der maan, *lunae curſus vel via.* Zamenſtell. kreitsbrief, *literae circulares, epiſtola circularis*, bij *Scheller.*

Krekel, m. *cicada, ae, f. gryllus, i, m.* Van hier: krekelen, *cicadae inſtar canere.* Voorts zegt *Weiland* is hiervan krekelig, zoo veel als gemelijk, *moroſus, a, m.*

Krekt, bijv. n. en bijw. *juſtus, a, m; accuratus, a, m;* bijw. *juſte, accurate, adv.*

Kremer, zie Kramer.

Kreng, o. *cadaver, eris, n. homo malignus ac ſordidus.* Van hier: krengachtig, *cadaveroſus, a, m.*

Krengen, b. en o. w. in het rijden eenen draai maken: eenen wagen krengen, *flectere currum.*

Een ſchip op zijde leggen is ook krengen, *vergere navem.* Van hier: krenging, *flexus, us, m. flexio, onis, f.*

Krenken, b. w. *noceo, cui, citum, ere; laedo, ſi, ſum, ere; damnum vel damno adficere; noxam adferre.* Ook voor verzwakken, *debilito, avi, atum, are.* Van hier: krenking, v. *noxa, ae, f. damnum, i, n. laeſio, onis, f.*

Krenſelen, b. w. een Geldersch woord, de korenwan links en regts ſchudden, *ventilabrum ad dextram ac ſiniſtram agitare.*

Krent, zie Korint.

Krep, v. een zeker ſoort van gaas, *textum quoddam nomen gerens* Krep, een basterdwoord van het Franſche *crêpe.*

Kreppen, b. w. *crispo, avi, atum, are.* Het haar kreppen, *criſpare capillos.*

Kret, zie Krat.

Kreuk, v. *ruga, ae, f.* Oneigenl. vlek, *macula, ae, f.* B. v. zijn goede naam heeft eene kreuk gekregen, *fama ſua macula fuit adſperſa.* Van hier: kreukelig en kreukig, *rugoſus, a, m.*

Kreuken, b. en o. w. eigenlijk zoude het zijn, *rugo, avi, atum, are;* doch dit vindt men niet in den bedrijvenden zin, maar wel *corrugo, avi, atum, are; rugis implere.* Kreuken, is ook zoo veel als buigen, *inflecto, exi, exum, ectere cum acc.* Van hier: kreuking, v. *inflexio, onis, f. inflexus, us, m.* bij *Plinius.* Verlies toebrengen, *noceo, cui, citum, ere.* Voor den moed op geven, *deficio, eci, ectum, icere.* Ook gebruikt men in den eersten zin kreukelen.

Kreunen, o. w. *gemebunde queror, queſtus ſum, queri.* Ook zuchten, *gemo, ui, itum, ere.* Het Latijnſche *grunnire* ſchijnt hiermede eenigzins overeenkomſtig. Voorts wordt dit werkw. ook nog gebruikt, voor zich iets aantrekken, *curo, avi, atum, are aliquid; laborare de aliqua re.* B. v. ik kreun mij weinig aan die leugens, *mendacia ista parum curo, vel parum de mendaciis istis laboro.*

Kreupel, bijv. n. en bijw. *claudus, a, m; mancus, a, m.* Ook van zaken, waarin eene gebrekkelijkheid plaats heeft: b. v. een kreupel antwoord, *reſponſum claudum.* Eene kreupele redé, *oratio claudа.* Een kreupel dichter, *poëtaſter, ri, m.* Kreupel ſchrift, *literae male pictae.* Van hier: kreupel gaan, *claudico, avi, atum, are; claudum eſſe.* Voor traag, *lentus, a, m; tardus, a, m.* B. v. onze betaling gaat kreupel, *tarde nobis ſolvunt argentum.* Van hier: kreupelheid, *claudicatio, onis, f. clauditas, atis, f.* Zamenſtell. kreupelbosch, *dumetum, i, n. fruticetum, i, n.* Kreupelgras, *polygonus, i, f.* bij *Plin. centinodia, ae, f.* bij denz. Kreupelhout, *arbuſta, orum, n. pl.* bij *Sall.*

Kreus, v. *inciſura, ae, f.* zoo veel als inkerving. Het werktuig, waarmede zulks geſchiedt wordt ook de kreus genoemd, *inſtrumentum inciſorium.*

Krevel of krievel, v. *pruritus, us, m.* De krevel hebben, *prurire alicui.* Ook is krevel, *titillatio, onis, f.* Van hier het onz. werkw. krevelen of krievelen, *titillando vel titillatione pruritum evocare.* Het krevelt of krievelt mij aan den hals, *collum mihi prurit.* Van hier: kreveling, *pruritus, us, m.* Zamenſtell. krevelkruid of krevelzaad, *alumen plumoſum.*

Krib ook kreb en krub, v. *praeſepe, is, n.* bij *Virgilius; praeſepis, is, f. et praeſepium, ii, n.* bij *Colum.* Daar *Jezus* terſtond na zijne geboorte in eene krib of voederbak der beesten gelegd wierd, is dit woord nog in gebruik gebleven voor de slaapplaats der kinderen, als zijnde in de gedaante van eenen voederbak, zoo zegt men van zijne krib tot aan het graf, *ab incunabulis ad mortem usque, vel per totam ſuam vitam.* Het meerv. kribben gebruikt men voor gevlochten werk aan de oevers der ri-

Digitized by Google

tivieren, om de dijken te beveiligen, *munimenta aggerum e vimine contexta vel munimenta viminea.* Zamenſtell. kribbebijter, *equus qui ſemper praeſepe rodit.* Ook is kribbebijter een netelig, bits mensch, *homo moroſus, acer, iracundus.* Krib is ook een boos wijf, *mulier ſaeva, Xanthippe.* Van hier: kribbig, *moroſus, iracundus, ſaevus, malignus.* Kribbigheid, *moroſitas, atis, f. ſaevitia, ae, f. malignitas, atis, f.* Kribbekat, een vuilaardig meisje, *puella moroſa, iracunda, vel ſaeva.*

Kribbelen, b. w. *male literas pingere*, ook zegt men krabbelen; *ſine intermiſſione altercari*, waarvan kribbeling, v. *altercatio non intermiſſa vel continua.*

Kribben, o. w. *altercor, atus ſum, ari.* Van hier: kribberij, *altercatio, onis, f.*

Kriebelen, zie Kriewelen.

Kriek, v. *cicadae genus, gryllus, i, m.*

Kriek, v. zekere kleine kers, *ceraſum nigrum.* Kriekje, *ceraſum nigrum minus.* Zamenſtell. kriekenboom, *ceraſus, i, f.*

Krieken, o. w. *crepo, ui, itum, are*; ook *cicadae inſtar canere vel pipiare*, volgens *Weiland.* Ook wordt krieken in de onbepaalde wijs, als een zelfſt. n. gebruikt: het krieken van den dag, *prima lux, aurora, ae, f.* De dag kriekt, *illucſcit; Kiliaan* zet het over door *rutilo, avi, atum, are*, zoo veel als ſchijnen, flikkeren.

Kriel, o. eigenlijk iets dat zich altijd beweegt, *aliquid, quod ſe ſemper movet, ac ſerpit.* Voorts klein goed, uitſchot, *merx rejectanea vel rejicula, orum, n. plur.* Een kriel, m. is een klein ventje, *homuncio, onis, m.* Zamenſtell. krielhaan, *gallus Hiſpanicus.* Krielhen, *gallina Hiſpanica.* Bij ons ook Spaanſch haantje en hennetje genoemd.

Kriel, bijv. n. en bijw. *laſcivus, voluptuoſus, libidinoſus, a, m.* Van hier: krielheid, v. *laſcivia, ae, f. voluptas, atis, f. libido, inis, f.* bijw. *laſcive, voluptuoſe, libidinoſe, adv.*

Krielen, o. w. *abundo, avi, atum, are, ſcatere.* Ook zegt men in de dagelijkſche zamenleving: krioelen.

Kriemelen, o. w. zoo veel als talmen, *ceſſo, avi, atum, are; cunctor, atus ſum, ari.* Van hier: kriemelig, *cunctabundus, a, m.*

Kriewelen, krielen en krevelen, o. w. *ſine intermiſſione ſe movere.* Kriewelen is zoo veel als jeuken, *prurio, ivi, itum, ire.* Van hier: krieweling, *pruritus, us, m.*

Kriezel, v. *frustum decerptum.* Het verkl. kriezeltje, is meer in gebruik, *frustulum decerptum.* Voor het geringſte: b. v. gij zult er geen kriezeltje van hebben, *ne hilum quidem habebis.*

Krijg, m. eigenlijk een kreet, *clamor, oris, m.* Men vindt het nog bij de oude ſchrijvers in dien zin: thans gebruikt men het voor twist, ſtrijd, hevige oneenigheid, *jurgium, ii, n. lis, itis, f. rixa, ae, f. altercatio, onis, f. pugna, ae, f.* Meest echter voor eenen openbaren oorlog, *bellum, i, n.* Eenen krijg voeren, *gerere bellum, bellare, belligerare, bellum agere.* Zeekrijg, *bellum maritimum, bellum navale.* Te land, *bellum terreſtre.* Den krijg beginnen, *bellum movere, ordiri, incipere.* Den krijg beſtieren, *adminiſtrare bellum.* Den krijg vernieuwen, *inſtaurare bellum*, ook *rebello, avi, atum, are.* Den krijg eindigen, *debello, avi, atum, are; bellum finire, bellum conficere, bello finem imponere.* Den krijg volgen, *militiam vel bellum ſequi.* Spreekw. hij kan den krijg niet volgen, *par on est militiae.* In den krijg gaan, *militem fieri, ire militatum.* Ten krijg gaan, *proficiſci ad bellum.* Van hier: krijgsch, bijv. n. en bijw. *bellicoſus, a, m; pugnax, acis, omn. g.* bijw. *bellicoſe; pugnaciter, adv.* Van dit woord zijn vele zamenſtell. als: krijgsba-

Digitized by Google

banier, *ſignum* of *vexillum militare*. Krijgsartikel, *lex bellica vel militaris*. Krijgsbedrijf, *factum militare*. Krijgsbende, *copia vel multitudo, militum, caterva, ae, f.* Krijgsbode, *nuntius militaris*. Krijgsdaad, *res bellica vel res in bello geſta*. Krijgsbouwkunde, *architectura militaris*. Krijgsbouwmeeſter, *architectus militaris*. Krijgsbehoeften, *neceſſitates bellicae*. Krijgsdeugd, *virtus bellica*. Krijgsdienſt, *militia, ae, f. munus militiae*. Krijgsgebruik, *mos bellicus*. Krijgsgevangen, *bello captus*, of *captivus, a, m*. Krijgsgevangenſchap of krijgsgevangenis, *captivitas bellica*; ook alleen *captivitas, atis, f.* Krijgsgereedſchap, *apparatus bellicus*, Krijgsgeregt, *judicium militare*. Krijgsgerucht, *rumor* of *fama belli*. Krijgsgeſchrei, *clamor bellicus*. Krijgsgeluk, *fortuna belli*. Krijgsgeweer, *arma bellica*. Krijgsgezel, *ſocius militiae, commilito, onis, m*. Krijgsgezind, *belli appetens* of *cupidus bellandi, bellum amans*. Krijgsgod, *Mars, artis, deus belli, vel deus bellicus*. Krijgsgodin, *Bellona, ae, f. vel dea belli* of *dea bellica*. Krijgshaftig, *bellicoſus, a, m; fortis, ſtrenuus, bonus*. Krijgshaftigheid, *virtus bellica, fortitudo, inis, f.* Krijgshandel, *tractatio artis militaris, vel bellicae*, ook *res militaris* en *militia*. Krijgsheer of heir, *exercitus, us, m. copiae, arum, f. plur.* Krijgsheld, *bellator, oris, m. fortis, ſtrenuus, heros, ois, m*. Krijgsheldin, *bellicoſa, bellatrix, cis, f. heroina, ae, f. et heroïs, idis, f.* Krijgsinſtrument, *inſtrumentum bellicum*. Krijgskoofd, *dux vel imperator exercitus vel belli*. Krijgskans, *fortuna belli*. Krijgsknecht, *miles, itis, m*. Krijgskleed, *veſtis militaris*. Van eenen overſten is het, *paludamentum, i, n*. Krijgskosten, *ſumtus vel impenſae belli*. Krijgskunst, *ars bellica, ſcientia rei militaris*. Krijgslast, *onus belli vel incommodum belli*. Krijgslist, *dolus bellicus, ſtratagema, atis, n*. Krijgsloon, *ſtipendium, ii, n*. Krijgsmagt, *vis militum*. Krijgsman, *miles, itis, m. bellator, oris, m*. Krijgsmanier, *mos belli*. Krijgsmantel, *paludamentum, i, n*. Krijgsorde, *ordo militaris, lex bellica*. Krijgsoverſte, *dux vel imperator exercitus*. Krijgsraad, *ſenatus bellicus* of *concilium militare*. Krijgsregt, *jus bellicum, jus belli, judicium militare*. Krijgsroem, *gloria bellica*, of liever *gloria bello parta*. Krijgsrusting, *apparatus bellicus*, of *belli*. Krijgstogt, *expeditio, onis, f.* waarbij men ook *bellica* voegen kan. Krijgstucht, *diſciplina militaris*. Krijgsverbond, *pactum vel foedus bellicum*. Krijgsvolk, *copiae militares, copiae, exercitus*. Krijgsvoorraad, *copia bellica*. Krijgswapen, *telum bellicum*; het meerv. *arma bellica*. Krijgstrompet, *tuba, ae, f. bellica*, ook *tuba*, alleen. Krijgswet, *lex belli, lex militaris*. Krijgswoord, *dictio militaris*. Krijgszuchtig, *belli cupidus vel appetens*, enz.

Krijgel, kriegel en kregel, bijv. n. en bijw. waarvan het laatſte meest in gebruik is, zoo veel als onbuigzaam, hardnekkig, gramſtorig, *inflexibilis, is, e; durus, contumax, pervicax, acis, omn. g. iracundus, morosus, a, m*; bijw. *dure, contumaciter, pervicaciter, iracunde, meroſe, adv.* Van hier: kriegelheid, v. *duritia, ae; duities, ei, f. contumacia, pervicacia, iracundia, ae, f. moroſitas, atis, f.*

Krijgen, b. en o. w. *bellare, belligerare, bellum gerere, bellum agere*. Van hier: krijger, m. zoo veel als krijgsman, doch dit woord begint reeds te verouderen.

Krijgen, b. w. *adcipio, epi, eptum, ipere; nanciſcor, nactus ſum, nanciſci aliquid*. Kinderen krijgen, *pario, peperi, partum, parere*. Weder krijgen, *recipio, epi, eptum, ipere;* re-

Digitized by Google

recupero, *avi*, *atum*, *are*. Spreekw. hij zal er van krijgen, *malum habebit*, *vel res male illi cedet*. Ik zal u krijgen, *non impune feres*. Voor in zijne magt krijgen, *capio*, *cepi*, *captum*, *capere*; *prehendo*, *di*, *sum*, *ere*. B. v. de dief is gekregen, *fur prehensus est*, *vel prensus*, ook *captus*. Ontvangen of bekomen: b. v. hij krijgt de koorts, *febris illi accedit*, bij *Celsus*. Eene bediening krijgen, *adipisci munus*. Slagen krijgen, *vapulo*, *avi*, *atum*, *are*. Verstand krijgen, *incipere*, *sapere*: iemand lief krijgen, *amore amplecti aliquem*, enz.

Krijschen, o. w. een luid geschreeuw van menschen en dieren: van menschen, *vociferor*, *atus sum*, *ari*; *alta voce clamare*. Van dieren: b. v. van ezels, *rudere*. Van hier: krijschen, zoo veel als knarsen, *stridere*; het geen men ook krijseltanden noemt, *stridere dentibus*. Van krijschen is het naamwoord krijsching, v. meer zegt men gekrijsch, *vociferatio*, *onis*, *f. clamor*, *oris*, *m. stridor*, *oris*, *m.* Van eene raaf, zegt men, *crocitare*; en het zelfst. n. *crocitatio*, *onis*, *f. crocitus*, *us*, *m.*

Krijt of Krijd, o. eene witte kalkachtige aarde, *creta*, *ae*, *f.* Een stukje krijt, *frustulum cretae*, ook *cretula*, *ae*, *f.* Met krijt iets aanschrijven, *creta notare aliquid*. In het krijt geraken, *aes alienum contrahere*. Bij iemand in het krijt staan, *obaeratum esse alicui*. Met krijt wit maken, *increto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Petron*. Van hier: krijtachtig, *cretaceus*, *a*, *um*. Zamenstell. krijtberg of krijtgroeve, *cretifodina*, *ae*, *f.* Krijtgebergte, *montes cretosi*. Hoerenkrijt, *fraus in ratione* Met hoerenkrijt rekenen, *duplo plus perscribere vel ponere*, volg. *Schell.*

Krijten, o. w. *ejulo*, *avi*, *atum*, *are*; *ploro*, *avi*, *atum*, *are*. Spreekw. het waait dat het krijt, *venti stridunt*. Krijtende dwarrelwinden, *turbines stridentes*. De krijtendste onregtvaardigheid, *summa injustitia*. Van hier: krijter, *plorator*, *oris*, *m.*

Krijzeltanden, zie bij Krijschen.

Kril, zie Kriel.

Krim, een schiereiland in de zwarte zee, *Chersonesus Taurica*.

Krimp, v. eigenlijk krimping, *contractio*, *onis*, *f.* Oneigenl. gebrúikt men het voor nood, gebrek, *inopia*, *ae*, *f.* Van hier: krimpig voor huiverig, *gelidus*, *a*, *m.* Zamenstell. krimpdarm, *vermina*, *um*, *n. plur.* Krimpkousch, iemand die kleumsch is, *frigoris impatiens*. Krimpvisch, *piscis*, *qui aquae salsae impositus*, *se contrahit*. Ook is het een eigennaam, *torpedo*, *inis*, *raja torpedo*, bij *Linn.*

Krimpen, b. en o. w. *contraho*, *axi*, *actum*, *ahere*, *aliquid*. B. v. de kleermaker heeft het laken gekrompen, *sartor pannum contraxit*. Onz. het laken krimpt, *pannus se contrahit*. Korter worden, *diminuor*, *utus sum*, *ui*; *breviorem fieri*. B. v. de dagen krimpen, *dies breviores fiunt*. Ingetrokken worden, *contrahi*. B. v. door pijn krimpen, *contrahi dolore*. Minder gunstig worden: b. v. de wind krimpt, *ventus minus favet*. Onz. van de konde krimpen, *contrahi frigore*. *Hooft* gebruikt het voor toegeven, *indulgeo*, *si*, *sum*, *ere*. Van hier: krimperd, *frigoris non patiens*. Krimpster, v. *femina frigoris non patiens*. Krimping, v. *contractio*, *diminutio*, *onis*, *f. spasma*, *atis*, *n. spasmus*, *i*, *m.* bij *Plinius* *tormina* of *vermina*, *um*, *n. plur.* Die aan krimping onderworpen is, *spasticus*, *a*, *m.*

Kring, m. een ronde omtrek, *circulus*, *i*, *m. orbis*, *is*, *m.* bij *Cicero*; *spira*, *ae*, *f.* bij *Plin.* Voor de loopbaan der hemellichamen, *abšis*, *idis*, *f. cursus*, *us*, *m. conversio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*. Iemands stand of beroep, *conditio vitae*, ook *conditio* alleen; *status*, *us*, *m.* Kring is in de bouwkunst, *annulus*, *i*, *m.* Voor omtrek, *circumferentia*, *ae*, *f.* bij *Apulejus*. Eenen kring maken, *circino*, *avi*, *atum*, *are*.

Digitized by Google

re. Zijnen kring voltrekken: b. v. van eene ſter, *lustrare orbem*, bij *Cicero*. Eenen kring rondom iemand maken, *circumſcribere aliquem virgula*, bij denzelfden. Verkl. kringetje, *orbiculus, i, m.* bij *Plin.* Van hier: kringachtig, *orbicus, a, m*, bij *Varro*. Kringswijze, bijw. *in formam vel modum circuli, circulatim* en *orbiculate, adv.* Zamenſtell. dier of dierenkring, *circulus Zodiacus*. Jaarkring, *circulus anni*. Maankring, *orbis lunae vel lunaris*. Omkring, *ambitus, us, m.* Zonnekring, *circulus ſolaris*; ook *annulus ſolaris*.

Krinkel, m. *ſpira, ae, f. turbo, inis, m. orbis, is, m. gyrus, i, m. volumen, inis, n.* Zamenſtell. krinkelvloed, *turbo, inis, m.* Van eenen ſlang zegt een dichter zeer fraai, *ſinuoſa volumina torquet*.

Krinkelen, o. w. *criſpo, avi, atum, are; concriſpare et ſinuare*, bij *Virg.* *Vondel* zegt, gekrinkeld haar, *capilli criſpi*.

Krinſen, b. w. zoo veel als zuiveren, *purgo, avi, atum, are*. *Kiliaan* verklaart het door zuiveren van granen, *vanno, ere; et ventilo, avi, atum, are*.

Krioel, v. *turba, f. multitudo confuſa, concurſus, us, m.*

Krioelen, o. w. zie Krieleu.

Krip, zie Krep.

Krippeltje, o. *micula, ae, f.* bij *Celſus*.

Kriſſen, o. w. *ſcintillo, avi, atum, are; ſternuo, ui, uere*. Het licht krist, *ſternuit et lumen*, bij *Ovidius*.

Kristal, o. *cryſtallus, i, m. cryſtallum, i, n.* Van hier: kristallig, *cryſtallinus, a, m.* Zamenſtell. kristalagaat, *cryſtalachates*. Bergkristal, *cryſtallum montanum*. Kristalſchieting, in de ſcheikunde, *cryſtalliſatio, onis, f.*

Kristaliju, o. hetzelfde als het voorgaande, van hier: kristalijnen glazen, *vitra cryſtallina*. Het kristalijnen vocht in het oog, *humor cryſtallinus, vel ſuccus cryſtallinus*.

Kristus, m. eene benaming van den Verloſſer, *Chriſtus, i, m* van het Griekſche Χριστος of gezalfden. Van hier: Kristen, *Chriſtianus, i, m.* Kristensch, *Chriſtianus, a, m.* Kristelijk, *Chriſtianorum more*. Van hier: Kristendom, *doctrina Chriſtiana*. Kristenheid, v. *univerſitas Chriſtianorum, univerſi Chriſtiani*. Zamenſtell. Kristengeloof, *fides Chriſtiana*. Kristenleer, *doctrina Chriſtiana*. Kristenrijk, *regnum Chriſtianum*, enz.

Krits, hetzelfde als kreits, in zijnen krits zijn, *gaudeo, gavisus ſum, gaudere; gessio, ivi, itum, ire; gaudere in ſinu, belle ſe habere*.

Kroeg, v. eene ſlechte herberg, waar men drinkgelagen maakt, *caupona, ae, f. popina, ae, f.* bij *Cicero*; *taberna vinaria*. Zamenſtell. bierkroeg, *taberna cereviſiaria*. Jeneverkroeg, *taberna, in qua ſpiritus juniperi proſtat*. Kroeghouder, *tabernarius, popinarius, ii, m.* Kroeglooper, *popino, onis, m.* bij *Horatius*; *popinator, oris, m.* Kroegvlieg, hetzelfde. Kroegwaard, hetzelfde als Kroeghouder, ook *hospes popinalis*. Verkl. kroegje, *caupenula, ae, f.*

Kroegen, o. w. *popinor, atus ſum, ari*, bij *Capitolin*.

Kroes, zoo veel als beker, zie dat woord.

Kroes, bijv. n. en bijw. *criſpus, a, m.* Kroes haar, *capilli criſpi*. Fig. barsch, *ferox, ocis, omn. g. asper, era, erum*. Voor wrevelmoedig, *exasperatus, a, m; efferatus, a, m*, bij *Tacit.* Zamenſtell. kroesharig, *criſpis capillis praeditus*. Kroeskop, *criſpus, a, m; et criſpos capillos habens*.

Kroezen, o. w. *criſpum eſſe*.

Kroft, v. is bij *Kiliaan* een bedekte gang onder den grond, *crypta, ae, f. Hooft* gebruikt het voor eene uitſtekende hoogte, *tumulus, i, m*.

Krok, v. eene ſoort van wilde wikken, *aracus, i, m*.

Krokodil, m. *crocodilus, i, m.*

Van

Digitized by Google

Van den krokodil, *crocodilinus, a, m.* Zamenſt. krokodille traan, *lacryma crocodilina*, of *lacryma falſa, vel ſimulata.*

Krol, o. een klein huisje, *domuncula, ae, f.*

Krollen, o. w. *felis inſtar gannire*, bij *Hoogſtraten.* Van hier: krölsch, *catuliens, entis, omn. g.*

Krom, bijv. n. en bijw. het tegendeel ven regt, *curvus, a, m; incurvus, recurvus, pandus, repandus, obuncus, aduncus, reduncus, enormis, is, e.* Van eenen weg, b. v. *via enormis*, zoo veel als *via quae extra normam est.* Voor verdraaid, *tortus, tortuoſus, a, m; contortus, detortus, intortus.* Kromme horens, *cornua ramura.* Krom of gebogen, *flexus* en *inflexus, a, m*, bij *Livius.* Oneigenlijk: voor ongeoorloofd, kwaad, *illicitus, pravus, a, m.* Het kromme regt maken, *prava recta facere*, bij *Terentius.* Kromme wegen gaan, *prave vivere.* Kromme ſprongen, *flexuoſae artes, artes obliquae;* bijw. *torte, tortuoſe, curve, illicite, prave, adv.* Van hier: kromachtig, *ſubcurvus, a, m.* Kromheid, v. *curvitas, atis, f. curvatura, ae, f. curvamen, inis, n. flexus, us, m. ſinus, us, m, ſinuoſitas, atis, f. pravitas, atis, f. pravum, i, n. tortus, us, m.* Van eenen weg, *anfractus, us, m.* doch voor alle deze beteekenisſen gebruikt men liever het zelfſtandig w. kromte. Zamenſtell. krombeen, *varus, a, m; ſcambus, i, m. loripes, ipedis, omn. g. valgus, i, m.* bij *Plinius.* Krombogtig, *flexuoſus, ſinuoſus, tortuoſus, a, m.* Kromgevingerd, *digitos curvos habens.* Kromgevingerde handen zijn handen, die naar het ſtelen ſtaan, *manus furtificae*, bij *Plautus.* Kromhals, *collum curvum habens*, bij *Scheller*; *obſtipus, a, m*, bij *Hoogſtrat.* Kromhoren, *buccina, ae, f. buccinum, i, n.* bij *Plin. cornu aeris flexi*, bij *Ovid.* Kromhout, *lignum incurvum.* Van een ſchip, *coſta navis, vel ſtatumen, inis, n.* bij *Columella.* Kromhouwer, *acinaces, is, m.* Krommes, *culter falcatus.* Kromneus, *naſum aquilinum habens.* Kromtaal, *barbaries, iei, f.* bij *Cicero.* Kromtong, *qui barbare loquitur.* Kromtongig, *barbarus, a, m.* Kromvoet, zie Krombeen. Kromweg, *anfractus, us, m. iter flexuoſum.* Kromwelf, *arcuatio, onis, f. curvatura, ae, f.* bij *Vitruvius.* Kromijzer, *furca, ae, f.* bij *Hoogſtrat.*

Krom, eene ſtad in Rusland, *Crema, ae, f.*

Krommen, b. en o. w. *curvo, avi, atum, are; incurvare*, bij *Cic. flectere, deflectere, et inflecto, exi, exum, ectere; obliquo, avi, atum, are; ſinuo, avi, atum, are; torqueo, torſi, tortum, uere.* Het regt krommen, *flectere jus*, of *violare jus*, volgens *Scheller.* Onz. zich krommen, *arcuor, atus ſum, ari*, bij *Plinius; curvare ſe, flectere ſe.* Zich in alle bogten krommen, *in omnes partes ſe vertere.* Van hier: gekromd, v. d. *curvatus, a, m; flexus, a, m; inflexus, a, m.* Kromming, v. *curvatio, onis, f. flexio, onis, f. flexura, ae, f. flexus, us, m.* Door kromming, *curvando, flectendo, inflectendo, Schell.*

Kronijk, v. *annalis, lis, m.* Het is eigenlijk een bijv. n. waaronder *liber* verſtaan wordt, *liber chronicus*, volgens *Scheller.* Beter zegt men hier voor tijd of jaarboek.

Kronkel, v. zoo veel als kreuk of plooi, *ruga, ae, f. ſpira, ae, f.* van eenen ſlang. Van hier: kronkelig, bijv. n. *rugoſus, a, m.* Van eenen ſlang, *multiplicabilis, lis, le*; ook *criſpus, a, m.*

Kronkelen, b. w. *corrugo, avi, atum, are; criſpo, avi, atum, are, et concriſpare, ſinuo, avi, atum, are.* Van hier: kronkeling, v. *turbo, inis, f. flexus, us, m. flexio, onis, f.* Van eenen ſlang, *nodi, orum, m. plur. corrugatio, onis, f.*

Kroon, v. eigenlijk: een kreits of

kring, *circulus*, *i*, *m*. Zoo als blijkt uit de zamenſtelling: kroonlijſt, *peristylium*, *ii*, *n*. Voornamelijk heeft eene ſoort van hoofdſieraad al lang dien naam gedragen, zijnde een band of krans, tot een teeken van waardigheid, *corona*, *ae*, *f*. *diadema*, *atis*, *n*. Daarom beteekent het figuurlijk, eer, roem, luister, *honor*, *decus*, *gloria*, *ſplendor*, *laus*. Om dat men naar de kroon in de wedſpelen dong, heeft het woord ook de beteekenis van loon aangenomen, *merces*, *edis*, *f*. *praemium*, *ii*, *n*. Hierheen behooren de ſpreekwijzen: de kroon ſpannen, *alios ſuperare*, *prae aliis excellere*. Iemand eene kroon opzetten, *honori eſſe alicui*; ook *laude vel gloria cumulare aliquem*. Iemand de kroon van het hooſd ſtelen, *dedecorare aliquem vel aliquem adſicere dedecore*, *famam alicui detrahere*. Dat uitmunt, wordt ook kroon genoemd: b. v. hij is de kroon van zijn geſlacht, *ornamentum*, *honor*, *gloria*, *vel decus est generis ſui*. Oneigenlijk de waardigheid aan het dragen eener kroon verknocht, *regnum*, *i*, *n*. *imperium*, *ii*, *n*. *potestas ſumma*. B. v. de kroon van Engeland, *regnum Angliae*. Eene bol met uitſtekende armen waarop kaarſen branden, wordt ook kroon genoemd, *lychnuchus*, *i*, *m*. bij *Cicero*. Eene glazen of kristallen kroon, *lychnuchus vitreus*, *vel cryſtallinus*. De horens van een beest heeten ook de kroon, *gloria vel honor frontis*, bij *Tacitus*. Verkl. kroontje, *corolla*, *ae*, *f*. Zamenſtell. gloriekroon, *corona gloriae*. Lauwerkroon, *corona laurea*. Burgerkroon, *corona civica*, die te Romen aan iemand wegens het behouden van eenen burger geſchonken wierdt. Muurkroon, *corona muralis*. Wallkroon, *corona vallaris*, bij *Livius*; die gegeven wierden aan hem, die den wal of muur der vijanden eerst beklom. Rijkskroon, *corona imperialis*. Kroongoud, *aurum coronarium*. Kroonkoper, *aes coronarium*. Kroonmaker, *coronarius*, *ii*, *m*. Kroonmaakſter, *coronaria*, *ae*, *f*. bij *Plinius*. Kroonprins, *heres regni*. Kroonprinſes, *conjux heredis regni*; ook *filia regis natu maxima*. Kroontjeskruid, *oroſelinum*, *i*, *n*. bij *Plinius*. Kroonwerk, *opus coronaceum*, * *propugnaculum coronaceum*, * bij *Scheller*. Kroonvogel, *taurazo*, *onis*, *m*.

Kroonen, b. w. *corono*, *avi*, *atum*, *are*; *corona tegere vel ornare*. Den prijs toekennen is: *laurea donare*, om dat men eertijds met laurier kroonde, den genen, wien men den prijs toekende. Een gekroond dichter, *poëta laureatus*. Kroonen is ook zoo veel als bekroonen, *remunerari*, *praemio adficere*.

Kroosje, o. een klein pruimpje, *parvum prunorum genus*.

Kroost ook kroos, o. *ulva*, *ae*, *f*.

Kroost, o. zoo veel als kinderen, *proles*, *is*, *f*. *ſoboles* et *ſuboles*, *is*, *f*. *progenies*, *iei*, *f*. *genus*, *eris*. B. v. adderenkroost, *genus viperinum*, *vel progenies viperina*.

Kroot, zie Karoot.

Krop, m. *ingluvies*, *iei*, *f*. *rumen*, *inis*, *n*. bij *Festus*. Zijnde de voormaag in de graanetende dieren, waar de korrels, eer zij in de maag komen geweekt worden. Ook is het een verhard gezwel onder de kin, *ſtruma*, *ae*, *f*. Verkl. kropje, *ſtrumella*, *ae*, *f*. bij *Donatus* vindt men *frumen*. Voor gemoed, *animus*, *i*, *m*. *pectus*, *oris*, *n*. B. v. dit ſteekt hem in den krop, *hoc illi in pectore ſedet*, *vel in animo haeret* of *manet altâ mente repoſtum*, bij *Virgilius*. De krop van de blaas, *collum veſicae*. Zamenſtell. kropdeeg, *far ſaginarium*; ook *turunda*, *ae*, *f*. bij *Varro*. Kropeend, *anas ſylveſtris vera*, bij *Linnaeus*. Kropduif of kropper, *columba gutturata*. Kropgans, *pelecanus*, *i*, *m*. of *onocrotalus*, of *pelecanus onocrotalus*, bij *Linnaeus*; *planeus gula*, bij *Klein*. Kropgezwel,

zwel en kropzweer, *ſtruma, ae, f.* Kroplap, *ſtrophium, ii, n.* Kroplapmaker, *ſtrophiarius, ii, m.* bij *Plautus.* Kropſalaad, *lactuca capitata.*

Kroppen, b. en o. w. door eten te geven den krop vullen, *ſaginare aves.* Ook wordt het van andere dingen gebruikt: voor ſtoppen, *obſtruo, uxi, uctum, nere; intercludo, ſi, ſum, dere.* Voor opkroppen, *devoro, avi, atum, are; concoquo, xi, octum, oquere.* B. v. leed kroppen, *devorare molestiam.* Van hier: kropper, zoo veel als kropſalaad, *lactuca capitata.* Kroppersch, *gutturatus, a, m.* Kropperſche duiven, *columbae gutturatae.*

Krot, krotte, v. een klein gering huisje, *caſa, ae, f. domuncula, ae, f.* Verkl. krotje, *caſula, ae, f.*

Krugchen, o. w. *ſuſpiro, avi, atum, are; gemo, ui, itum, ere.*

Kruid, o. een gewas of eene plant, die niet onder de heesters geteld kan worden, *gramen, inis, n. herba, ae, f.* Eetbare kruiden, *olus, eris, n.* Voor ſpecerijen, *aromata, um, n. plur.* Hierheen behooren de zamenſtell. kruiddoos, *aromatotheca, ae, f.* Kruidnagel, *caryophyllum, i, n.* Kruidnagelboom, *arbor caryophylli.* Kruidnagelhout, *lignum caryophylli.* Kruidnoot, *nux myriſtica.* Kruidwinkel, *aromatopolium, ii, n.* Kruidenier, *aromatopola, ae, m.* Kruidig of kruiderig, bijv. n. *aromaticus, a, m.* Voor heelkruid, *herba medica, medicinalis, herba ſalutaris.* Verkl. kruidje, *herbula, ae, f.* bij *Cicero.* Kruidje roer mij niet, een zeker kruid, *noli me tangere;* bij *Hoogſtraten* heet het, *perſicaria, ae, f. filiquoſa, ae, f.* Ook neemt men het voor iemand, die ligt kwaad wordt, *proclivis ad iram, iracundus, moroſus, a, m.* Ook zegt men een kruidig meisje, voor net, zwierig, *puella elegans, concinna, bella, pulchella,* waarvoor men ook kruiderig zegt. Zamenſtell. adderkruid, *lingulaca, ae, f.* bij *Plinius.* Bloedkruid, *pentaphyllon, i, n.* bij *Plinius; herba ſanguinaria vel ſanguinalis,* bij *Colum.* en *Celſus.* Boonkruid of boonenkruid, *ſatureia,* bij *Linnaeus.* Citroenkruid, *citrago, citreago, vel melisſa citrata.* Duizendkruid, *millefolium, ii, n. myriophyllon, i, n.* Kruidbed, *area olearia.* Kruidboek, *liber herbarius.* Kruidhof, *hortus olitorius.* Kruidkoek, *libum conditum.* Kruidkaas, *caſeus herbis ſalutaribus conditus.* Kruidkenner, *intelligens herbarum, rei herbariae peritus.* Kruidkunde, *ars vel ſcientia herbaria,* bij *Plinius; botanica, ae, f.* en *botanice, es, f.* Kruidrijk, o. *regnum herbarum.* Kruidrijk, bijv. n. *dives herbis, herbis abundans.* Kruiderazijn, *acetum herbis ſalutaribus conditum,* Kruiderwijn, *vinum herbis conditum.* Van hier:

Kruiden, b. w. *aromatibus adſpergere vel condire.*

Kruid, o. buspoeder, *pulvis pyrius, pulvis nitratus ignifer vel ignivomus.* Spreekw. hij heeft al zijn kruid verſchoten, *omnes vires ſuas conſumſit.* Zamenſtell. kruidbus, *capſa pulveris pyrii.* Kruidflesch, *lagena pulveris nitrati igniferi.* Kruidhoren, *cornu pulveri nitrato ignivomo ſervando ſerviens.* Kruidkamer, *cella pulveris pyrii.* Kruidwagen, *currus pulveri pyrio transportando ſerviens.* Kruidkorrel, *granum pulveris pyrii.* Kruidlepel, *cochlear pulveris pyrii.* Kruidmaat, *menſura pulveris pyrii.* Kruidmolen, *mola pulveris nitrati igniferi.* Kruidmagazijn, *horreum pulveri pyrio ſervando ſerviens.* Kruidvaatje, *doliolum pulverem pyrium continens.* Kruidtoren, *turris pulveri pyrio ſervando ſerviens,* enz.

Kruideren, b. w. een hoefſmidswoord: nieswortel op de borst van een paard leggen, om het van eenig ongemak te genezen,

Digitized by Google

veratrum vel helleborum pectori equi adplitare.

Kruijen, b. en o. w. *ope vehiculi trusatilis transferre aliquid.* Fig. iemand tot een ambt kruijen, *clitellas bovi imponere.* Onz. het ijs kruit, *glacies provolvitur.* Van hier: kruijer, m. *qui aliquid vehiculo trusatili transfert;* ook *gero, onis, m. bajulus, i, m. gerulus, i, m. gestator, oris, m.* om dat de kruijers ook lastdragers zijn. Zamenstell. kruijersgild, *corpus vel collegium bajulorum.* Kruijersloon, *merces bajulorum.* Kruijerswerk, *opus difficile, laboriosum ac vile.* Kruiwagen, *vehiculum trusatile.*

Kruik, v. een aarden waterflesch, *urceus, ei, m. fidelia, ae, f. testa, ae, f.* bij *Horatius; lagena, ae, f. hydria, ae, f.* bij *Cicero; urna, ae, f. amphora, ae, f. capedo, inis, f. ampulla, ae, f. cantharus, i, m.* Spreekw. de kruik gaat zoo lang te water, dat zij breekt, *omnium rerum tandem finis est.* Verkl. kruikje, *urceolus, i, m. lagunçula, urnula, ae, f.* Zamenstell. lijkaschkruik, *urna feralis.* Bierkruik, *amphora cerevisiaria.* Inktkruik, *lagena atramentaria.* Oliekruik, *urceus olearius,* volg. *Scheller*, enz.

Kruim, v. het binnenste van het brood, *medulla panis.* Overdr. verstand, *ingenium, ii, n.* Verkleinw. kruimpje en kruimeltje, *mica, ae, f. et micula, ae, f.* bij *Celsus.*

Kruimel, v. *mica, ae, f.* Verkl. kruimeltje, *micula, ae, f.* Spreekwoord: de broodkruimels steken hem, *nimis lasciyit.* Ook gebruikt men het voor weinig, geef mij een kruimeltje, *da mihi pauxillum.* Gij zult er geen kruimeltje van hebben, *ne hilum quidem accipies.* Van hier: kruimelig, bijv. n. zoo veel als karig, gierig, *tenax, acis, omn. g. avarus, a, m.*

Kruimelen, b. en o. w. *frio, avi, atum, are; contero, trivi, tritum, terere*, bij *Plinius* en *Varro.* Van hier: kruimeling, v. *friatio, onis, f.* Kruimelig, bijv. n. *friabilis, lis, le.*

Kruin, v. eigenlijk een ronde kring, zegt *Weiland*, uit eene bron met kroon, waarom men de rondgeschoren kring op het hoofd van eenen geestelijken kruin, in het latijn *corona* noemt. Van hier is het woord overgegaan tot de beteekenis om den hoofdschedel uit te drukken, *vertex capitis, calva, ae, f. calvaria, ae, f.* Ook het hoofd in het gemeen, *caput, itis, n.* Spreekw. het schort hem in de kruin, *mente alienatus est.* Voorts het uitstekende toppunt, *apex, icis, m. cacumen, inis, n.* Van de bergen, *jugum, i, vel summum jugum.* Zamenstell. kruinpunt, bij *Hoofd* kruinstip genoemd, *punctum verticale.* Kruinscheren, *tondere caput.*

Kruipen, o. w. *repo, epsi, eptum, epere; repto, avi, atum, are; serpo, serpsi, serptum, serpere.* Van hier: kruipende, *repens, entis, omn. g. reptabundus, a, m; serpens, entis, omn. g. reptilis, lis, le; reptitius, a, m.* Naar toe kruipen, *adrepere et adreptare, vel rependo accedere.* Rondom kruipen, *circumrepere.* Overal rondkruipen, *ubique circum repere vel omnia perreptare.* Voortkruipen, *prorepere et proserpere.* Kruipende aankomen, *adrepere et adreptare.* Overdr. is kruipen zoo veel als nederig zijn, *humilem esse, humilem se gerere*, ook kan men hier voor *repere* gebruiken. Van eene langzame vordering eener zaak zegt men: dat werk gaat kruipende voort, *opus istud lente peragitur.* Spreekw. hij kruipt in zijne schulp, *verbo stare non audet.* Iemand in het gat kruipen, *serviliter adulari*, bij *Tacitus.* Voorts kruipelings is zoo veel als kruipende: b. v. kruipelings aankomen, *adrepere vel rependo accedere.* Van hier: kruiper, *vilis adulator, homo animi serviliter demissi.* Kruiping, *reptatio, onis, f. reptatus, us, m. Plin.* en *Quintil.* Kruiphen,

part

Digitized by Google

paryum gallinae genus. Kruiphol, *lantrum vel cavum demissum.*

Kruis, o. een regt ligchaam op welks boveneinde een ander ligchaam zich dwars uitstrekt in de gedaante van T; een Sint Andries kruis, *decussis, is, m.* Als een Sint Andries kruis maken, *decusso, avi, atum, are.* Iets zoo plaatsen, dat het die gedaante hebbe, heet ook *decussare.* Kruiselings, *in formam decussis, decussatim.* Van hier wordt de naam kruis aan vele dingen gegeven: b. v. het kruis van den rug, *postrema pars dorsi.* Het kruis in een venster, *crux lignea vel decussis fenestrae,* bij *Scheller.* Een nieuw kruis in eene broek zetten, *renovare postremam partem braccae.* In eene naauwere beteekenis, is het een werktuig, waarop men eertijds, boosdoeners eene smadelijke doodstraf aandeed, *crux, crucis, f.* Voor het lijden: b. v. het lijden van Christus, *crux Christi, vel mors Christi.* De leer van den gekruisigden, *doctrina Christi.* Het lijden, *malum, i, n. incommodum, i, n.* B. v. zijn kruis op zich nemen, *mala ob Christi doctrinam subire,* volgens *Scheller.* Een kruis maken, *crucem facere.* Onder het kruis zijn, *persecutionem pati.* Allerlei wederwaardigheden, *molestia, ae, f. aerumna, ae, f.* Ik heb veel kruis, *aerumnosus sum.* Huiselijk kruis, *malum domesticum.* Kruis van het geld, *nota crucis vel decussis nummis impressa.* Van hier: kruis nog munt hebben, *inopem esse.* Kruis of munt spelen, *sortiri nummis.* Zamenstelling. huiskruis, *malum domesticum.* Kruisbeeld, *imago Christi cruci affixi.* Kruisbeting of kruishout, *lignum crucis transversum.* Kruisberg, *mons Calvaria.* Kruisbezie, *bacca spinae cervinae.* Kruisbezienboom, *rhamnus catharticus, vel rubus caesius,* bij *Linnaeus.* Kruisbloempje, *polygala, ae, f.* kruisboog, *arcus perpetuus.* Kruisboom, *arbor in confinio posita crucis formam habens.* Kruisbroeder, eene soort van geestelijken, *frater cruciatus,* bij *Scheller.* Kruisdagen, *feriae rogationum, triduum solenne ante ladscensionem Christi in coelum.* Kruisdistel of kruisdoorn, *spina cervina, vel rhamnus catharticus.* Kruisdood, *mors crucis.* Kruisgalg, *crux, ucis, f.* Kruisgetuige, *testis mortis Christi.* kruisgezant, *legatus Christi, apostolus; i, m.* Kruisgulden, *decem floreni.* Kruishout, *impages media,* bij *Vitruvius.* Kruisklamp, hetzelfde. Kruiskerk, *templum in formam crucis aedificatum.* Kruiskazijn, in een dak, *tertiarium tecti,* bij *Vitruvius.* Kruisleer, *doctrina Christi.* Kruisbeen, *os sacrum.* Kruispad, *compitum, i, n. trivium, quadrivium.* Kruissteng, *antenna transversa cui velum alligatur.* Kruistogt, *expeditio adversus hostes religionis Christianae.* Kruisvaarder, *miles, qui in bello contra haereticos suscepto militat.* Kruisvaart, hetzelfde als Kruistogt. Kruisverheffing, de veertiende van herfstmaand, *festum erectae crucis Christi.* Kruisvinding, *dies inventae crucis Christi.* Kruisweg, zoo veel als Kruispad. Kruiswijze, *in formam crucis.* Kruiswortel, *phyteuma spicata, senecio vulgaris,* ook *senecio viscosus.* Kruiszeil, *velum transversum mali postici.* Kruisvaan, *vexillum forma crucis insignitum.*

Kruisen, b. en o. w. *huc illuc cursum dirigendo mare perscrutari.* Ook in het kruis leggen, *decusso, avi, atum, are.* Aan een kruis hechten, *cruci affigere, vel fussigere,* bij *Cicero; agere vel tollere in crucem, crucifigo, ixi, ixum, igere,* bij *Plinius; crucio, avi, atum, are,* bij *Lactantius.* Het teeken van het kruis maken, *crucis signo notare.* Leed, hartzeer, verwekken, *dolore, molestia afficere, vel dolorem adferre.* Van hier: kruiser, *navis ad praedones maritimos consectandos servions.*

Kruisigen, b. w. aan een kruis klinken, zie bij Kruisen. Van hier:

Digitized by Google

hier: kruisiging, v. *adfixio crucí, sublatio in crucem, supplicium crucis.*

Kruiwagen, m. *vehiculum trusatile.* Overdr. een goeden kruiwagen hebben, *patrocinio potentum uti.*

Kruizemunt, v. *menthae, ae, f.*

Kruk, v. *scipio, onis, m.* bij *Livius; baculum, i, n.* Overdr. noemt men dus eenen broddelaar of knoeijer, *ineptus sepifex, vel imperitus, a, m.*

Krukken, o. w. *scipionum ope incedere.* Ook voor sukkelen, *valetudinarium esse.*

Krul, v. affchaaffel van hout, *assula, ae, f.* bij *Plautus.* Voornamelijk wordt het genomen voor haarlokken, die door natuur of kunst omgebogen worden, *cinnus, i, m. et cincinnus, i, m.* Spreekw. hij heeft altijd een krul meer dan een ander, *semper primas agit partes.* Voor koddigheid, *facetia, ae, f.* Van hier: krullig, *facetus, a, m.* Zamenftell. krul of krullebol, *crispus, i, m. cincinnatus.* Door kunst, *calamistratus, a, m.* Krulijzer, *calamistrum, i, n.* Krulkool, *brassica crispata, vel apiana.* Krullenjongen ook krulraper, *puer assulas colligens.* Krulpriem, *calamistrum, i, n.* Krultabak, *herba Nicotiana crispans.*

Krullen, b. en o. w. *crispo, avi, atum, are; concrispare et intorqueo, torsi, tortum, torquere.*

Kuch, v. *tussis ficca et continua.* Verkl. kuchje, *tussicula, ae, f.*

Kudde, v. *grex, gregis, m.* bij *Cicero; agmen, inis, n.* Van vee is het voornamelijk, *pecus, oris, m. armentum, i, n. pecuaria, orum, n. plur.* bij *Virgilius.* Bij kudden, *gregatim, adverbium.*

Kuf, v. *caupona vel popina vilis et sordida.* Men zoude ook *lustrum, i, n.* kunnen zeggen.

Kugchen, kigchen, knogchen en knugchen, o. w. *tussio, ivi, itum, ire; tusito, avi, atum, are.* Van hier: kugchende en kugcher, *tusse laborans.* Kugching, v. *tussis, is,* waarbij men ook *continua* zetten kan.

Kuif, v. een vedertop, *crista, ae, f.* Verkl. kuifje, *cristula, ae, f.* bij *Colum.* Ook een zeker vrouwenhulfel, *capitium muliebre.* Van hier: kuivig of gekuifd, *cristatus, a, m.* Zamenftelling: kuifhen, *gallina cristata.*

Kuijer, m. *ambulatio, onis, f.* Verkl. kuijertje, o. *ambulatiuncula, ae, f.* Van hier:

Kuijeren, o. w. *ambulo, avi, atum, are; obambulare, et deambulare.* Van hier: kuijering, v. hetzelfde als Kuijer.

Kuiken, zie Kieken.

Kuil, m. *cavea, ae, f. caverna, cavum, i, n. antrum, i, n. cavus, i, m. cavamen, inis, n. crypta, ae, f. scrobs, obis, m. fovea, ae, f. antrum, i, n. spelunca, ae, f. spelaeum, ei, n. specus, us, m.* Met verachting noemt men een graf, ook, eenen kuil, *sepulcrum, i, n.* Ook zegt men de kuil van een visschers net, *postica pars retis piscatorii.* Kuilen in de aarde zijn, *convexa terrae.* Verkleinw. kuiltje, *cavernula, ae, f.* bij *Plinius.* Van hier: kuilig, *cavus, a, m; convexus, a, m.*

Kuilen, b. w. eigenlijk *fodere foveam.* Verder in eenen kuil leggen, *condere foveam.* In eenen verachtelijken zin, zoo veel als begraven, *sepelio, livi, ultum, ire.*

Kuip, v. *cupa, ae, f.* zijnde een wijd houten vat, dat van boven open is, om allerlei vocht in te doen. Zamenftell. baskuip, *solium, ii, n.* bij *Celsus.* Doopkuip, *baptisterium, ii, n.* Spekkuip, vischkuip, vleeschkuip, *cupa, in qua lardum, caro aut piscis sale conditur.* Waschkuip, *labrum, i, n.* Wijnkuip, *lacus, us, m.* bij *Ovidius.* Verkleinw. kuipje, *cupella, ae, f. labellum, i, n.*

Kuipen, b. en o. w. vaten binden, *vieo, evi, etum, ere.* Het kuipen, zelfft. *munus vietoris.* Onzijdig: rondloopen om iets te krijgen, *ambire vel petere aliquid.* Van hier: kuiper, in den eerften zin, *vietor, oris, m. doliarius, ii, m.* bij *Plin.* In den

Digitized by Google

den tweeden zin, *petitor, oris,* m. bij *Cicero.* Kuiperij, *munus victoris aut doliarii.* In den tweeden zin, *petitio, onis, f. ambitus, us, m. ambitio, onis, f.* bij *Cicero.* Zamenſtell. kuiphout, *lignum cupis faciendis aptum.* Kuiphuis, *aedificium ubi cupae conſtruuntur.* Kuiploon, *merces vietoris.*

Kuis, v. hetzelfde als Kies.

Kuis, v. een Geldersch woord, hetzelfde als Knods. Van hier: kuiſen, *clava interficere vel occidere.*

Kuisch, bijv. n. en bijw. *purus, a, m; mundus, castus, a, m.* B. v. kuiſche ooren, *aures caſtae;* bijw. *pure, caste, adv.* Van hier: kuischheid, *puritas, atis, f. castitas, atis, f.*

Kuiſchen, b. w. *purgo, avi, atum, are,* bij *Plinius;* ook *luſtro, avi, atum, are.* Kuischboom, *agnus castus,* of *vitex,* bij *Linnaeus,* zeker heestergewas.

Kuit, v. *ſura, ae, f.* het vleeschachtige gedeelte van het been.

Knit, v. zaad van de moedervisſchen, *lacteum piscium intestinum.* Spreekw. daar wil ik kuit of haring van hebben, *aut ſcire aut neſcire hoc volo,* bij *Ter.*

Kuitjebuiten, o. w. in ſommige oorden van ons land voor ruilebuiten, *permutatione mercium negotiari.*

Kul, v. *mentula, penis, virga, haſta.* Eigenlijk beteekent het woord zegt *Kiliaan* lang en rond, *longum et rotundum.* Voorheen beteekende het ook de teelballen, *testiculi, orum, m. plur.* Hier van beverskullen, *caſtorea, orum, n. plur.* bij *Plinius.* Van hier: kulbaars, *cernus, i, m. cernus fluviatilis,* of *perca cernus,* bij *Linn.* dus genoemd wegens den ronden kop. Van hier:

Kullen, b. w. een gemeen ſtraatwoord, voor bedriegen, *fallo, fefelli, falſum, fallere, decipio, epi, eptum, ipere.*

Kunde, v. *ſcientia, ae, f. notitia, ae, f. cognitio, onis, f. intelligentia, ae, f. peritia, ae, f.* bij *Plinius.* Van hier: kundig, bijv. n. *ſciens, entis, omn. g. intelligens, entis, omn. g. peritus, a, m; gnarus.* Kundigheid, v. hetzelfde als Kunde.

Kunne, v. *ſexus, us, m.* De vrouwelijke en mannelijke kunne, *ſexus muliebris et virilis.*

Kunnen, konnen, o. w. *poſſum, potui, poſſe,* bij *Cicero; queo, quivi, quire; valeo, ui, ere; polleo, ere.* Kunnen, wordt dikwijls door het woord *licet* overgezet: b. v. ik kan het zoo niet zeggen, *ita palam dicere mihi non licet.* Gij kunt heen gaan, *licet tibi abire.* Men kan niemand vinden, *neminem invenire licet.* Is het zoo veel als over zijn hart krijgen, dan gebruikt men ook *ſuſtineo.* B. v. ik konde het hem niet weigeren, *non ſuſtinui negare.* Voor al of niet betalen kunnen, zegt men: *ſolvendo eſſe vel ſolvendo non eſſe.* Voor verſtaan, *calleo, ere.* B. v. hij kan Grieksch, *linguam Graecam callet.* Voor van buiten weten, *tenere memoria.* B. v. ik kan de les, *lectionem memoria teneo.* Ook voor niet hebben, *non habere.* B. v. ik kan u niets ſchrijven, *non habeo, quod tibi ſcribam.* Voor vermogen, *valeo, ui, ere.* B. v. hij kan veel, *multum ille valet vel poſſet,* enz.

Kunst of konst, v. *ars, artis, f. artificium, ii, n.* Dat is kunst, *hoc artis eſt,* volgens *Scheller.* In tegenoverſtelling van de natuur, *manus, us, f.* B. v. eene plaats door kunst en natuur verſterkt, *locus manu et natura munitus;* ook zonde men hier *arte* kunnen zeggen. Vrije kunſten, *artes liberales.* Eene kunst leeren, *ediſcere artem,* bij *Cicero; artem aliquam perſequi,* of *amplecti,* bij denzelfden. Eene kunst oefenen, *exercere artem aliquam,* of *tractare.* Van hier: kunſtelijk, bijv. n. en bijw. *artificialis, is, e;* bijw. *artificioſe, artificialiter, adv.* ook zegt men hier voor: *arte vel artificio.* Kunſteloos, bijv. n. en bijw. *artis expers, ſimplex, i-*

Digitized by Google

eis, *omn. g.* bijw. *simpliciter*, *adverbium.* Kunsteloosheid, v. *simplicitas*, *atis*, *f.* Kunstenaar, *artifex*, *icis*, *m.* Kunstenarij, *artificium*, *ii*, *n.* Kunstig en kunstiglijk, hetzelfde als Kunstelijk. Zamenstelling. kunstgenoot, *consors artis.* Kunstgenootschap, *consortium artificum.* Kunstgreep, *ars*, *artis*, *f. artificium*, *ii*, *n.* Kunstkamer, *museum serviens rebus artificiosis servandis.* Kunstkooper, *negotiator operum artis.* Kunstlievend, *amans artis.* Kunstredenaar, *orator technicus.* Kunstregel, *regula artis.* Kunststuk, *opus artificiale vel artificiosum.* Kunstvuur, *ignis artificialis vel artificiosus.* Kunstwerk, zie Kunststuk. Kunstwerktuig, *machina artificiosa.* Kunstwoord, *vox technica.* Kunstzweer, *fonticulus*, *i*, *m. fontanella*, *ae*, *f.* bij *Scheller.*

Kuren, o. w. zoo veel als met de oogleden wenken, *nicto*, *avi*, *atum*, *are*, en *nictor*, *atus sum*, *ari*, en *nuto*, *avi*, *atum*, *are.*

Kurk of kork, o. en v. de zwamachtige schors des kurkbooms, *cortex subereus.* Eene kurk, *obturamentum subereum.* Zamenstell. kurkboom, *suber* of *quercus suber*, bij *Linn.*

Kurkuma of kurkema, v. zoo veel als geelzuchtwortel, *curcuma*, *ae*, *f.* bij *Linn.*

Kus, m. *osculum*, *i*, *n. basium*, *ii*, *n. suavium*, *ii*, *n.* Eenen kus geven, *osculum*, *basium*, *vel osculum dare.* Kusfen toewerpen, *jactare oscula*, bij *Tacitus.* Verkleinw. kusje, *basiolum*, *suaviolum*, *i*, *n.* Zamenstell. kushand, *manus basiata*, volg. *Scheller.*

Kusfen, b. w. *osculor*, *atus sum*, *ari*, *basio*, *avi*, *atum*, *are*, *suaviari* en *saviari.* Kusfen als de duiven, *columbor*, *atus sum*, *ari.*, bij *Sen.* Iemand eenen kus geven, *dare osculum alicui.* Elkander kusfen, *jungere oscula.*

Kusfen, o. *pulvinar*, *aris*, *n. pulvinarium*, *ii*, bij *Cicero*, *culcita*, *ae*, *f.* Verkl. kusfentje, *pulvillus*, *i*, *m.* bij *Hor.* Zamenstell. hoofdkusfen, *cervical*, *alis*, *n.* Naaikusfen, *pulvillus sartorius.* Speldekusfen, *pulvillus acicularius.* Stoelkusfen, *pulvillus sedis.* Op het kusfen raken, *ad magistratum pervenire.* Op het kusfen zijn, *magistratu fungi.* Kusfensloop, *tegumentum vel tegmentum calcitae vel cervicalis.*

Kust, v. *ora*, *ae*, *f.* Zeekust, *ora maritima*, *litus*, *oris*, *n.* Tot de kust behoorende, *orarius*, *a*, *m.* bij *Plin. litoralis*, *lis*, *le.* Langs de kust varen, *legere litus.* Zamenstell. kustbewarer of kustbewaarder, *custos orae maritimae.* Kustwachter, *episcopus orae maritimae*, bij *Cicero.* Kustvarer of kustvaarder, *navis oraria*, volg. *Schell.*

Kut, v. eigenlijk eene snede, *incisio*, *onis*, *f. incisura*, *ae*, *f.* Van het verouderde kutten zoo veel als snijden. Bij het onbeschaafde graauw, wordt het vrouwelijk schaamdeel hier door uitgedrukt, *pudenda muliebria*, *cunnus*, *i*, *m. vulva*, *ae*, *f. concha*, *ae*, *f.*

Kuun, v. anders keule genoemd, *thymbra*, *ae*, *f. alum*, *i*, *n.* bij *Plinius*, *conila*, *ae*, *f. satureia*, *ae*, *f.* bij *Col.* Een toekruid, welk men bij tuinboonen gebruikt.

Kuur, v. *jocus*, *i*, *m. joci*, *orum*, *m. plur. joca*, *orum*, *n. plur. jocatio*, *onis*, *f.* Belagchelijke kuren aanregten, *ridiculas agere partes.* Kuur is ook de genezing van eene wonde of ziekte, *sanatio*, *onis*, *f. cura*, *ae*, *f. curatio*, *onis*, *f.*

Kw, een zamengesteld letterteeken, waarvoor in de schriften van vroegere tijden: *qu* gevonden wordt. Men heeft thans vastgesteld, zegt de groote *Weiland*, om *qu* te laten varen en uit te roeijen, en met algemeene toestemming daar voor *kw* te gebruiken, naardien dit letterteeken veel juister den klank uitdrukt, dan *qu.* Dien geleerden letterheld volgende heb ik ook in

Digitized by Google

in dit woordenboek de woorden met *qu* beginnende bij deze letter *k* gerangſchikt.

Kwaad, bijv. n. en bijw. *malus, a, m.* Kwader of erger, *pejor* en *pejus.* Kwaadſt of ergſt, *peſſimus, a, m; malignus, malitioſus, pravus, improbus, perverſus, a, m.* Voor leelijk, *deformis;* b. v. zij ziet er zoo kwaad niet uit, *non adeo deformis eſt.* Voor verderfelijk, *pernicioſus, a, m.* Ongemakkelijk: eene kwade tijd, *tempus difficile.* Ongeneesſelijk, *inſanabilis, lis, le.* B. v. hij zukkelt aan een kwade koorts, *febri inſanabili laborat.* Toornig, geſtoord, *iratus, a, m.* Kwaad worden, *iraſcor, atus ſum, asci.* Iemand kwaad doen, *malefacere alicui, laedere aliquem vel officere alicui, Cic.* Iemand kwaad maken, *calefacere aliquem, aliquem provocare ad iram.* Kwaad keuren, *improbo, avi, atum, are, reprobare, abdicere, refellere.* Iemand iets kwaads brouwen, *tudiculare malla alicui*, bij *Varro, excoquere malum alicui* Kwaad ſpreken, *maledico, ixi, ictum, icere*, bij *Cic.* Kwaadſprekende, *maledicus, a, m.* Zeer kwaad ſprekende, *maledicentiſſimus, a, m*, bij denz. bijw. *maledice, adv.* Ramp aanbrengend, *calamitoſus, a, m.* Kwade tijden, *tempora calamitoſa.* Het al te kwaad krijgen, *laboro, avi, atum, are.* Te kwaad hebben, zoo veel als ſchuldig zijn, *debeo, ui, itum, ere.* Ter kwader uur, *infeliciter, infauste, adv.* Ter kwader trouw, *perfide*; bijw. *male, maligne, malitioſe, prave, improbe, perverſe, deformiter, pernicioſe, difficulter, malefice, adv.* Van hier: kwaadheid, v. *ira, ae, f.* Zamenſt. kwaadaardig, b. n. eigenlijk, *indolis pravae vel ingenii pravi, maligaus, malitioſus, pravus, improbus*, volg. *Schell.* Kwaadaardigheid, *maliguitas, atis, f. malitia, ae, f. pravitas, atis, f. perverſitas, improbitas, ſiniſteritas*, bij *Plinius.* Kwaadaardiglijk, bijw. *maligne malitioſe, prave, improbe, nequiter, depravate, perverſe, vitioſe, adv.* Kwaaddoener of kwaaddoender, m. *maleficus, i, m. nebulo, onis, m. homo nequam, ſcelestus, a, m; ſceleratus, conſceleratus, improbus.* Kwaadgezind, *mali animi*, en ook *proclivis ad malum.* Kwaadgunſtig, *iniquus, a, m.* Kwaadſchik, *contumax, acis, omn. g. vel invitus, a, m.* Zoo zegt men: goedſchiks of kwaadſchiks hij zal het doen, *ſponte vel invite faciet.* Kwaadſprekend, *malliloquax, acis, omn. g. maledicus, a, m*, bij *Cicero*; bijw. *maledice, adv.* Zeer kwaadſprekend is, *maledicentiſſimus*, bij denz. Kwaadſprekendheid, v. *maledicentia, ae, f. maledictum, ii*, bij *Cicero, maledictio, onis, f.* Kwaadſpreker, *maledicus, i, m; detractor*, bij *Cicero, detractator, oris, m.* bij *Livius.* Kwaadſpreking, v. *calumnia, ae, f. contumelia, ae, f. morſus, us, m. convicium, ii, n. opprobrium, ii, n. maledicentia, ae, f.* Kwaadſpreekſter, v. *contumelioſa mulier vel femina mordax.* Kwaadwillig, *malevolus, a, m.* bij *Cicero, malevolens, entis, omn. g.* bij *Plautus.* Kwaadwilligheid, v. *malevolentia, ae, f.* bij *Cicero.* Kwaadwilliglijk, *malevole, adv.* Kwadertieren, *inclemens, entis, omn. g. molestus, a, m;* is voorheen in gebruikt geweest, voor het tegendeel van goedertieren.

Kwaad, v. *malum, i, n. error, oris, n. erratum, i, n. vitium, ii, n. peccatum, ii, n.* Kwaad doen, *noceo, cui, citum, ere.* Kwaad bedrijven, *pecco, avi, atum, are.* Voor laster, *contumelia, ae, f.* Hij heeft kwaad van mij geſproken, *dente maledico me carpſit vel petiit.* Voor ramp, *infortunium, ii, n. calamitas, atis, f.* Beleediging, *offenſa, ae, f.* Wat kwaad heeft hij u gedaan? *quo te offendit?* Schade, *noxa, ae, f.* Ziekte, *morbus i, m.* Hij heeft

kwaad

kwaad onder de leden, *morbus illi imminet.* Booze toeleg, b. v. kwaad brouwen, *tudiculare malum.* Kwaadſtoken, *inſtigo, avi, atum, are.* Kwaadſtoker, *inſtinctor, oris, m.* bij *Tacit.* Kwaadſtoking, v. *inſtigatio, onis, f. auctor ad Herennium.*

Kwaal, v. aanhoudende ziekte, zegt *Weiland, cauſatio, onis, f.* bij *Pallad. morbus tenax,* bij *Suet.* Gemoedsſmert, *aegritudo animi.*

Kwaart, v. in Groningen, eene maat, zijnde een vierdedeel van eene grootere maat, *quarta pars menſurae.*

Kwab, v. eene ſoort van visch die men op ſtrand aantreft, *holothurium, ii, n.* bij *Plin.*

Kwab of kwabbe, v. *grumus, i, m.* bij *Vitr.* Van eenen os, *palear, aris, n.*

Kwak, m. *ictus resonans.* Iets dat overblijft heet ook kwak. B. v. Een kwak hout, *reliquiae ligni. Kiliaan* vertaalt het ook door *res frivola,* en *Cats* gebruikt het voor eenen beuzelaar, *homo qui res frivolas narrat, nugator, oris, m.* Ook wordt het genomen voor vertelſeltje, *fabella, ae, f.* waarvoor men liever het verkl. kwakje gebruikt.

Kwaken, o. w. gelijk de ganzen en eenden, *clango, anxi, anctum, angere.* Van hier is het tot de menſchen overgebragt, en beteekent zoo veel als babbelen, *garrio, ivi, itum, ire, effutio, ivi, itum, ire.*

Kwaker, m. iemand, die tot de gezindte der kwakers behoort. Deze gezindte wierdt in Engeland door *John Fox* geſticht en beroemde zich op Goddelijke ingevingen, terwijl zij in onnatuurlijke zenuwtrekkingen vervielen en ſterk trilden, dus van het Engelsch woord *quake* of *trillen*, kwakers genoemd, *tremulus*, bij *Scheller*, en bij de Franſchen, *trembleur.* Men zoude het kunnen overzetten, *qui ſe divinitus inflatum praedicat;* ook *fanaticus.* Kwaker is ook eene ſoort van vogel, *fringilla montana*, of *montifringilla*, bij *Linn.*

Kwakkel, ook kwartel, m. *coturnix, icis, f. ortyx, ygis, f.* bij *Plin.* Zamenſt. kwakkel of kwartelbeentje, *fistula aucupatoria vel fistula coturnicibus capiendis ſerviens.* Kwakkel of kwartelbesſen, *bryonia, ae, f.* bij *Plinius.* Kwakkelnet, *reticulum coturnicibus capiendis ſerviens.*

Kwakkelen, o. w. in Groningen gebruikt men dit woord voor bewogen worden, *moveri.* Fig. zegt men ook kwakkelen van den winter, wanneer het nu eens vriest, dan eens dooit. Een kwakkelwinter, *hiems inconſtans.* Men gebruikt het voor eene ongeſtadige gezondheid genieten, *valetudine varia uti.* Van hier: kwakkelziekte, *valetudo inconſtans et varia.* Kwakkelen is bij *Kiliaan* ook zoo veel als: onnut verdoen, *dilapido, avi, atum, are.* Kwakkelgeld noemt men kleingeld, *pecunia minuta.* Eindelijk is kwakkelen ook, *ſonum coturnicis edere.*

Kwakken, o. en b. w. een geluid maken als een kikvorsch, *coaxo, are.* Met eenen kwak nederploffen, *cum ſtrepitu quodam decidere.* Bedr. is kwakken, *vi allidere.* B. v. iemand tegen muur kwakken, *vi aliquem parieti allidere.* Kwakken zegt *Hoogſtraten* is ook bedriegen, *decipere, fallere.* Van kwakken in den laatſten zin geloof ik, komt het eerſte gedeelte van het woord.

Kwakzalver, m. eigenlijk *qui homines medicamentis vel unguentis efficacia carentibus decipit, circulator, oris, m. circumforaneus pharmacopola*, beide bij *Cicero.* Kwakzalven, o. w. *circulor, atus ſum, ari, circumforaneum agere, agyrticas vendere medicinas.* Kwakzalverij, *medicina agyrtica*, bij *Hoogſtraten.* Ook wordt kwakzalverij voor bedrog genomen, *fraus, audis, f. dolus, i, m.* Kwakkelen wordt ook voor zukkelen gebruikt, *inſtabili valetudine uti.*

Kwa-

Digitized by Google

Kwalijk, bijv. n. en bijw. doch meest wordt het als bijwoord gebruikt, *male*, *prave*, *perverse*, *perperam*, *adv.* alle bij *Cicero*. Voor, niet goed: b. v. gij hebt kwalijk gedaan, *perperam egisti*. Ten kwade: iets kwalijk duiden, *in malam accipere partem*, *aegre ferre*, *male vel perperam interpretari*. Neem het niet kwalijk, *aequi bonique fac vel consule*. Hij is den vaderlande kwalijk gezind, *male animatus est in patriam*, *vel male in patriam sentit*. Verkeerd: eene zaak kwalijk begrijpen, *male vel perperam capere aliquam rem*. Niet wel: kwalijk te vreden zijn, *contentum non esse*. Ongelukkig: het gaat hun kwalijk, *aerumnis vel infortunio adflictantur*. Lasterlijk: nooit heeft men kwalijk van hem gesproken, *numquam male audivit*, bij *Tac.* Bezwaarlijk, moeijelijk: men kon het kwalijk lezen, *vix vel aegre legi poterat*. Kwalijk hooren of zien, *quodammodo auribus vel oculis captum esse*. Die last is kwalijk te dragen, *onus istud portatu est difficile*. Ziekelijk, hij bevindt zich kwalijk, *male se habet*, bij *Ter.* Misselijk, flaauw, kwalijk zijn, *male esse animo*, bij *Plautus*. Ter naauwer nood: b. v. hij was er kwalijk, of, *vix aderat*, *quin*. Lastig, b. v. hij is daar kwalijk gezien, *molestus illic est*. Van hier: kwalijkheid, zoo veel als flaauwte, *animae defectus*, bij *Celsus*. Kwalijk vaart, *res adversae*, *infortunium*, *ii*, *n.*

Kwalm, m. *vapor*, *oris*, *m.* Ook zegt men in Groningen kwalmen, o. w. *vaporo*, *avi*, *atum*, *are*.

Kwalster, m. *sputum spissum et lentum*, *pituita*, *ae*, *f.* doch dit is alleen een straatwoord. Van hier: kwalsteren, *screo* en *exscreo*, *avi*, *atum*, *are*.

Kwalster, m. *ornus*, *i*, *f. sorbus aucuparia*, bij *Scheller*. Kwalsterbes, *amelanchie*, bij *Linnaeus*.

Kwansuis, kwanswijs, zie bij Kwant, m. zoo veel als snaak, schalk, *fraudator*, *oris*, *m.* bij *Cicero*, *callidus*, *a*, *m. versutus*, *simulator*, *oris*, *m.* Van hier is het bijw. kwantswijs, zegt de geleerde *Weiland*, zoo veel als op de wijs van eenen kwant, dat is geveinsdelijk, naar den schijn, *simulate*, *pro specie*, *sub specie* ook *specie* alleen, *dicis causa*, bij *Cicero*. Kwant is ook een ruilebuiter, *negotiator mercium permutatione*. Waarvan het werkw. kwanselen, *muto* en *permuto*, *avi*, *atum*, *are*. Kwantselaar, m. *mutator* en *permutator*. Kwantseling, *mutatio*, en *permutatio*, *onis*, *f.* waarvoor men meer gekwantsel gebruikt.

Kwaps, bijv. n. en bijw. zoo veel als ziekelijk, *morbidus*, *a*, *m. insalubris*, *is*, *e*. Bijw. *insalubriter*, *adv.*

Kwarrel, m. *res tortuosa et deformis*. Vooral gebruikt men dit woord van de vruchten. Kwarrelige peeren, *pira tortuosa vel deformia*.

Kwart, o. een onduitsch woord van het Latijnsche *quartus*, *pars quarta alicujus rei*. Verkleinw. kwartje, *particula quarta*.

Kwartaal, o. *quarta pars anni*, *spatium trimestre*. Welk woord door den grooten *Weiland* niet aangeteekend is.

Kwarteel, o. *quarta pars mensurae majoris liquidorum*, mogelijk kan men hiervoor *quadrans antis* gebruiken.

Kwartel, zie kwakkel.

Kwartier, v. *quarta pars*, *quadrans antis*. Een kwartier duim, *quarta pars pollicis crassitudinis*. Een vierde verdeeling van den maneschijn, heet ook kwartier. B. v. eerste kwartier, *luna crescens*. Het laatste kwartier, *luna decrescens* of *luna cava*, bij *Plin.* Het vierde gedeelte van eene stad, *quarta pars urbis*. Dit woord blijft, schoon eene stad in meer dan vier wijken verdeeld zij. B. v. in wat kwartier woont gij? *in qua parte urbis habitas? vel quam*

Digitized by Google

m *partem habitat?* Wijders
oord, eene ſtreek, *regio*,
s, *f. tractus*, *us*, *m.* Za-
ſtell. Achterkwartier, *pars*
tica. Voorkwartier, *pars an-*
a. Kwartierſchout, *praetor*
ionis cujusdam. Kwartier-
, *dies conventus legatorum*
ionis cujusdam. Kwartiers-
gadering, *conventus*, *us*, *m.*
artieren van wapens, *teſſerae*
dratae inſignium, zegt *Hoog-*
ſten.

tier, o. dit woord heeft eene
eel andere beteekenis en be-
dt eene plaats, waar men zich
e wijl ophoudt, *habitatio*,
s, *f. hospitium*, *ii*, *Schell.*
zonder gebruikt men het van
ſoldaten, zijn kwartier hebben
iemand, bij iemand in kwar-
leggen, *hospitio alicujus*
. Bij iemand in kwartier plaat-
, *collocare milites apud ali-*
m. Zijn kwartier nemen, *lo-*
habitationis ſumere, *im-*
ro, *avi*, *atum*, *are.* Ook
t men de kwartieren betrek-
, *in hybernis collocari.* Som-
s wordt het voor eene tent
omen, *tentorium*, *ii*, *n.*
: hoofdkwartier in een leger,
torium praetorium. Figuurl.
mt men het in den krijg voor
genade, om kwartier roepen,
recari vitam. Geen kwartier
en, *nulli parcere*, *omnes nul-*
iſcrime habito vel promiſcue
are. Zamenſt. kwartiermaker en
rtiermeester, *magiſter*, *cu-*
or vel deſignator hospitio-
s, bij *Schell.*

:s, v. een woord in de berg-
kunde voorkomende, zijnde
e glasachtige, zeer harde en
doorzichtige ſteenſoort, *quar-*
n, *i*, *n.* bij *Schell.* Van hier:
rtsachtig, *quarzo ſimilis* ook
inens quarzum.

ie of kwasſiehout, *quaſſia*,
f. lignum quaſſiae. Eene
t van bitter hout in Amerika,
eenen ſlaaf, *quasje* genoemd,
dat die in Suriname hetzelve
t ontdekt heeft.

, m. zoo veel als knoest,
us, *i*, *m.* Ook gebruikt men
voor een niets beduidend
mensch, *fatuus*, *a*, *m.* Ook voor koppig, bij *Hooft*, *homo contu-*
max, *acis*, *omn. g. moroſus*,
a, *m.* Van hier: kwastig, bijv.
n. *nodoſus*, *a*, *m.* B. v. kwas-
tig hout, *lignum nodoſum.*
Kwastigheid, *contumacia*, *ae*,
f. moroſitas, *atis*, *fatuitas*,
atis, *f.* Verkl. kwastje, *nodulus*,
i, *m.*

Kwast, m. zamengebondene bors-
tels, *penicillus*, *i*, *m.* vooral
wanneer men van ſchilders of
verwers ſpreekt; wanneer het een
kwast is om te vegen, kan men
peniculus, *i*, *m.* bij *Terentius*
voorkomende, gebruiken. Men
neemt het ook voor franjen tot
ſieraad dienende, dan is het *fim-*
bria, *ae*, *f.* Spreekw. dat hebt
gij aan uwen kwast, *damnum*
hocce in te cadit, *vel hoc tibi*
damno eſt.

Kwe voor kweder, v. zekere vrucht,
cydonium vel cotoneum. Zamen-
ſtell. kweappel, *malum cydoni-*
um vel cotoneum. Kweappel-
boom, *malus cydonia.* Kwepeer,
pirum cydonium. Kwepeeren-
boom, *pirus cydonia vel coto-*
nea. Kwemoes, *puls e malis vel*
piris cydoniis confecta. Kwe-
vleesch, *mala vel pira cydonia*
ſaccharo condita, volg. *Wei-*
land. Kwewijn, *vinum e malis*
vel piris cydoniis vel cotoneis
confectum.

Kweek, v. *gramen vel triticum*
repens, bij *Linn.* ook *gramen*
caninum arvenſe.

Kweeken, b. w. *foveo*, *ovi*, *otum*,
overe; *nutrio*, *ivi*, *itum*, *ire*;
educo, *uxi*, *uctum*, *ucere*, *et*
educo, *avi*, *atum*, *are.* Voed-
ſel aan iets geven, *alo*, *alui*,
alitum et altum, *alere*; *ali-*
mentum praebere. Zijne trotsch-
heid kweeken, *alimentum prae-*
bere ſuperbiae ſuae. Hoop kwee-
ken, *alere ſpem*, *nutrire ſpem.*
Voor begunſtigen, *faveo*, *favi*,
fautum, *favere*; ook gebruikt
Tacitus in dien zin, *foveo*, *i*,
otum, *ere.* Van hier: kweekerij,
plantarium, *ii*, *n.* bij *Plinius.*
Boomkweekerij, entkweekerij en
telgkweekerij, hetzelfde. Kwee-
king, *nutritio*, *onis*, *f. educa-*
tio,

Digitized by Google

to, onis, *f.* Kweeker, *altor*, ris, *m.* Kweekſter, *v. altrix*, cis, *f.* Zamenſtell. kweekhof, kweekſchool, kweektuin, *ſeminarium*, *ii*, *n.*

kween, v. is bij *Kiliaan*, *vacca taura* of *vacca ſterilis*; ook *mulier vana*, *meretrix*, *icis*, *f.* Bij ons neemt men kween voor eene koe, die onvruchtbaar is, en wordt met verachting op een onvruchtbaar vrouwmensch toegepast. Ook neemt men het voor eene afgebruikte hoer, *meretrix obſoleta*.

Kweer, bijv. n. zoo veel als walgelijk zoet, *ita dulcis ut faſtidium pariat*.

Kweern, v. *mola manualis*, *vel manuaria*.

Kweken, hetzelfde als Kwaken.

Kwel, v. zoo veel als kwelling, *cura*, *ae*, *f. molestia*, *ae*, *f. aerumna*, *ae*, *f. vexatio*, *onis*, *f.* Van hier: kwellig, *curioſus*, *molestus*, *aerumnoſus*, *a*, *m.* Kwel komt ook voor wel voor, *fons*, *fontis*, *m.*

Kwelder, v. zoo veel als buitendijksch land, *ager citra aggerem ſitus prope mare*. Het komt eigenlijk van kwel zoo veel als wel, en zoude dus zijn, *ager ſcaturiginoſus*, *regio uliginoſa*.

Kwelen, o. w. *dulce cano*, *cecini*, *cantum*, *canere*, *vel canto*, *avi*, *atum*, *are*. Ook voor niets beduidende dingen ſpreken, *garrio*, *ivi*, *itum*, *ire*.

Kwelen, o. w. zoo veel als kwijnen, *langueo*, *ui*, *uere*; *languescere*, *marceo*, *ui*, *ere*; *marcescere*, *tabeo*, *ui*, *ere*, *et tabescere*; *flacceo*, *cere*, *et flaccescere*.

Kwellen, b. w. *vexo*, *avi*, *atum*, *are*, *et divexare*, *afflictare*, *cruciare*, *ſollicitare*, *ad vel affligo*, *ixi*, *ictum*, *igere*; *torqueo*, *torſi*, *tortum*, *torquere*; *ango*, *anxi*, *angere*, alle bij *Cicero*. Wederkeerig zegt men: zich kwellen, *ad vel afflictare ſe*, bij *Sallustius*. Iemand zeer kwellen, *excarnificare aliquem*, bij *Terentius*. Van hier: kwellandje, *anger*, *eris*, *m. molestia*, *aegrimonia*, *ae*, *f. inquietatio*, *onis*, *f.* bij *Liv. mentis perturbatio*, *acerbitas*, *atis*, *f. cruciatus animi*, bij *Cicero*. Voorts kweller, *vexator*, *oris*, *m. afflictor*, *oris*, *m.* bij *Cicero*. Kwelling, v. *afflictatio et afflictio*, *onis*, *f. vexatio*, *onis*, *f.* Zamenſtelling. kwelbast, kwelduivel en kwelgeest, deze hebben dezelfde beteekenis als kweller.

Kwendel, v. wilde thijm, *thymus ſerpyllum*, *thymus vulgaris*, ook *ſerpyllum* alleen, bij *Linn.*

Kwengelen, o. w. zoo veel als water ſtorten, *diffundere aquam*.

Kwern, zie Kweern.

Kwetelen, zie Kwetteren.

Kwets, v. eene bekende pruim, *prunum domeſticum*, bij *Linn.* Kwetsboom, *prunus domeſtica*.

Kwets, v. *vulnus*, *eris*, *n. noxa*, *ae*, *f. damnum*, *i*, *n.* Men gebruikt hier voor meer kwetſing.

Kwetſen, b. w. *laedo*, *aeſi*, *aeſum*, *aedere*; *noceo*, *cui*, *citum*, *ere*. Voor wonden of bezeeren, *ſaucio*, *vulnero*, *avi*, *atum*, *are*. Straffen, *punio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *caſtigo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: kwetſing, v. *vulneratio*, *onis*, *f. ſauciatio*, *laeſio*, *onis*, *f.* Kwetſuur, *vulnus*, *eris*, *n. plaga*, *ae*, *f.* Vol kwetſuren, *plagoſus*, *a*, *m.* Gekwetst, v. d. *vulneratus*, *ſauciatus*, *laeſus*, *a*, *m.*

Kwetteren, b. w. *premo*, *eſſi*, *eſſum*, *emere*; *contundo*, *udi*, *uſum*, *undere*. Van hier: kwetterig, *preſſus et contuſus*, *a*, *m.* Kwettering, *preſſio*, *onis*, *et contuſio*, *onis*, *f.* zoo ook kwetterigheid.

Kwetteren, o. w. *garrio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *blatero*, *avi*, *atum*, *are*; *nugor*, *atus ſum*, *ari*; *ineptio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Van hier: kwetteraar, *blatero*, *onis*, *m.* bij *Gellius*; *nugator*, *oris*, *m.*

Kwezel, v. *nugae*, *arum*, *f. pl. ineptiae*, *arum*, *f. plur. apinae*, *arum*, *f. plur.* Van hier is het overgegaan tot de benaming van eene geestelijke dochter, *devota*, *ae*, *f.* of *virgo religioni addicta*. Misſchien om

dat zij veel belang ſtellen op godsdienſtige dingen, die in de daad beuzelingen zijn; en om dat ſchijnheiligheid zich juist daardoor kenmerkt, is een kwezel bij ons voor een ſchijnheilige in gebruik, *hypocrita, ae, m.* Van hier: kwezelen, *nugor, atus ſum, ari; ineptio, ivi, itum, ire.* Kwezelaar, *nugator, oris,* m. Kwezelarij, zoo veel als ſchijnheiligheid, *falſa devotionis vel pietatis ſpecies.* Kwezelachtig, *nugatorius, a, m;* ook *falſam pietatis ſpeciem praeſe ferens.*

Kwijl, v. *ſaliva, ae, f. Plinius.* Kwijlbal, kwijlband en kwijldoek, *ſalivarium, ii, n.* Kwijldrank, *ſalivatum, i, n.* bij *Scheller.* Kwijlig, *ſaliviſus, a, m.*

Kwijlen, o. w. *ſaliva, avi, atum, are.* Van hier: kwijling, *ſalivatio, onis, f.*

Kwijn, m. zoo veel als kwijning, *languor, oris, m. tabes, is, f. angor, oris, m. aegritudo, inis, f. dolor, oris, m.*

Kwijnen, o. w. ſlap hangen, verwelken, *flacceo, ere; marceo, ui, ere,* en *marcescere,* van boomen ſprekende. Voor langzaam uitteren, *languo, ui, languere; tabeo, ui, ere.* Door droefheid kwijnen, *dolore tabeſcere, collabi dolore.*

Kwijt, bijv. n. *liber, era, rum; liberatus, a, m; amiſſus, a, m; perditus, a, m.* Men gebruikt het met den vierden naamval: b. v. hij is zijnen hoed kwijt, *pileum ſuum amiſit.* Hij raakt al zijn goed kwijt, *omnia ſua perdit.* Zich van iemand kwijt maken, *relinquere aliquem.* Voor ontlasten, *libero, avi, atum, are.* B. v. ik zal u dat pak kwijt maken, *onere isto te liberabo.* Voor verliezen, *perdo, didi, itum, ere,* zoo veel als, kwijt raken.

Kwijten, wederk. w. zich kwijten, *operam navare, vires ſuas intendere.* Zich van zijne belofte kwijten, *fidem ſuam liberare,* bij *Cicero; ſtare promiſſi, liberare promiſſa,* bij denz.

Kwijtſchelden, b. w. *remitto, iſi, iſſum, ittere, cum acc. rei et dat. perſ. ignoſco, ovi, otum ere, alicui aliquid.* Geleend geld kwijt ſchelden, *pecuniam creditam condonare,* bij *Cicero.* Van hier: kwijtſchelding, v. *remiſſio, onis, f. abolitio, onis, f. ignoſcentia, ae, f.* bij *Gellenius, ae, f.* bij *Quint. acceptilatio, onis, f.* bij *Ulp.*

Kwik, bijv. n. en bijw. beduidt eigenlijk, bewegelijk, *mobilis, lis, le.* Vlug, *alacer, promptus, a, m.* Aardig, *facetus, a, m.* Gaauw, *celer.* Levendig, *vegetus et vividus, a, m,* bij *Scheller.* In de dagelijkſche zamenleving zegt men: het is maar kwik, *merae nugae ſunt.* Thans gebruikt men het woord kwik voor kwikzilver, dus genoemd om deszelfs vlugheid, *argentum vivum, mercurius, ii, m. hydrargyrium, ii, n.* bij *Plin.* Levendig kwik, *mercurius vivus.* Zoete kwik, *mercurius dulcis.* Kwikzilverolie, *oleum vitrioli mercuriale.* Zamenſtell. kwikkebil, eene loopſter, *femina errabunda et obſcoena.* Kwikpil, *pilula mercurialis.* Kwikſtaart, een ſoort van vogeltje, *motacilla, ae, f.*

Kwinkeleren, o. w. *canto, avi, atum, are; cano, cecini, cantum, canere.* Het kwinkeleren, *cantus, us, m.*

Kwinkſlag, m. *cavillatio, onis, f. cavilla, ae, f. cavillatus, us, m. cavillum, i, n.* bij *Plautus.* Vrijpostige kwinkſlagen, *ſales liberi.* Beleefde kwinkſlagen, *ſales urbani,* bij *Seneca.* Zamenſtell. kwinkſlag maker, *homo facetus, cavillator, oris, m.*

Kwint, v. eene looze ſtreek, *dolus, i, m. aſtutia, ae, f. ars, artis, f.* Van hier: kwintig, *doloſus, aſtutus, artificioſus, a, m; cavillator, oris, m.* Kwint is ook, de dunſte ſnaar van eene viool, *chorda tenuiſſima vel ultima,* bij *Scheller.*

Kwipsch, zie Kwaps.

Kwispedoor, v. en o. *ſalivatorium, ii, n.* * Een verbasterd woord van het Spaanſche, *escupidero.*

Kwispel, m. het harige uiteinde van

Digitized by Google

van den ſtaart, bij *Kil. cauda, ae, f.* het zoude eigenlijk zijn, *extremitas caudae piloſa.* Zie verder op kwast, waarvoor het dikwijls gebruikt wordt.

Kwispelen, b. en o. w. eigenlijk *penicillo vel peniculo fricare.* Oneigenlijk, *verberare, verberibus adficere.* Onzijdig, is kwispelen, *cauda mulcere, cauda ludere.* Van hier: kwispelbies, *juncus bombycinus.*

Kwispelſtaarten, o. w. *caudam movere vel cauda ludere.* Figuurl. voor vleijen, *blandior, itus ſum, iri; adulor, atus ſum, ari.*

Kwisten, b. w. *dilapido, avi, atum, are, luxurio, avi, atum, are, et luxurior, atus ſum, ari,* bij *Plinius.* Van hier: kwistig, *prodigus, a, um; luxurioſus, a, um,* bij *Cicero.* Zamenſtell. kwistgeld, kwistgoed of kwistpenning, *profligator, oris, m. barathrum, i, n. everſor patrimonii.* Kwistiglijk, *luxurioſe, adv.* Kwisting, v. *dilapidatio, onis, f. luxus, m. luxuria, ae, luxuries, iei, f.* bij *Cicero; prodigentia, ae, f.* bij *Tacitus.*

L.

LAA

L, is de elfde letter van het gewone Nederduitſche Ab, de achtſte der medeklinkers, *L, eſt undecima litera in alphabeti ordine ſolito, octava conſonantium.*

Laag, bijv. n. en bijw. lager, laagſt, het tegendeel van hoog, *humilis, is, e; improcerus, a, um.* De gewone ſtand van de afgeloopene zee, de eb, *reflu-xus, us, m.* Toen het laag water was, *tempore reflux.* Gering: b. v. een man van lagen ſtaat, *ex humili genere natus.* Voor nederig, is het ook *humilis.* B. v. zich laag gedragen, *humilem ſe gerere.* Voor ondeugend, flecht, *vitioſus, a, um; vilis, lis, e.* B. v. eene lage ziel, *homo vitioſus, vel vilis;* ook *anima vilis.* Voor verachtelijk, *contemnendus, aſpernandus, abjectus, a, um;* bijw. *humiliter, adv.* Van hier: laagheid, v. zoo veel als flechtheid, *improbitas, atis; nequitia, ae, f. facinus abjectum, vel contemnendum.* Laagte, eene plaats die niet hoog is, *humilitas, atis, f. vallis et convallis, depreſſio, onis, f.* bij *Vitr. locus depreſſus.* Fig. armoedige ſtaat, *inopia, ae, f. indigentia, ae,*

LAA

f. res angusta, difficultas, atis, f. tenuitas, atis, f. beide bij *Cicero.* Naar de laagte gaan, zegt men van iemand wiens zaken achter uitgaan, *ire peſſum.* Om laag wordt ook als een bijw. gebruikt, *infra, deorſum, peſſum, demiſſe, adv.* Laagſt, *imus,* bij *Cicero; infimus, a, um.* Zamenſtell. lagerhand, *manus ſiniſtra.*

Laag of lage, v. eene rei naast of op elkander liggende dingen, *ſeries, iëi, f.* Eene laag ſteenen, *cubile, is, n.* bij *Vitruvius; ſtratum, i, n. tabulatum, i, n.* bij *Scheller.* Een aantal ſtukken op een ſchip noemt men ook eene laag, *ſeries tormentorum.* De volle laag geven, *totam tormentorum ſeriem ſimul explodere.* Eene bedekte plaats, om iemand onverhoeds te beſpringen, *locus inſidiarum;* ook kan men hier voor gebruiken, *inſidiae, arum, f. plur.* Iemand lagen leggen, *ſtruere inſidias alicui, vel inſidiari.* Zamenſtell. ribbenlaag, *ſeries coſtarum.* Winterlaag, *hyberna navalia.* Hinderlaag, *dolus, i, m. inſidiae, arum, f. plur.* Nederlaag, *clades, is, f. ſtrages, is, f. internecio, onis, f.* Lageloos, in-

Digitized by Google

insidiis vel dolo carens, simplex, icis, omn. integer, ra, rum; sincerus, a, m.

Laai, v. een reeds verouderd woord, *splendor ignis.* Het is nog overig in het zamengestelde lichtelaai en lichterlaai: b. v. een lichtelaaije gloed, *incendium fulgens, vel splendorem emittens.*

Laan, v. is eigenlijk: eene wandeldreef wederzijds met boomen beplant, *ambulatio ex utraque parte consita arboribus, diverticulum, i, n.* bij *Vitr. ambulacrum, i, n.* bij *Plaut.*

Laar, bijv. n. bij *Kiliaan, vacuus, a, m; inanis, is, e.* Wij gebruiken het voor dun, schraal, *tenuis, is, e; exilis, lis, le.* B. v. lare melk, *lac tenue.* Een laar in een bosch, is eene plaats daar geen boomen staan, *hiatus, us, m. locus arboribus carens. Kiliaan* zegt ook, *terra inculta.*

Laars of leers, *ocrea, ae, f. caliga, ae, f.* Verkl. laarsje, halve laars, *caligula, ae, f.* Van hier: laarzen, b. w. *ocreas vel caligas induere. Poot* zegt: gelaarsd voor hoogdravend, *cothurnatus, a, m;* van *cothurnus, i, m.* zijnde eene soort van hooge laars voorheen in de treurspelen gebruikt.

Laat, bijv. n. en bijw. *serus, a, m; tardus, a, m.* Late vruchten zijn vruchten, die laat rijp worden, *fructus serotini.* Laat op den avond, *sero, adv.* Het wordt laat, *vesperascit, vesper surgit.* Laat in het jaar, *anno jam labente vel senescente.* Laat komen, *tarde venire.* Het laatste van het jaar, *finis anni.* De laatste, *ultimus, postremus, supremus, novissimus. a, m.* Laatst voor uiterst, *extremus, a, m.* Laatst, onlangs, *proxime, adv.* bij *Cicero.* Laatstelijk, bijw. *postremo, postremum, ultimum, ultimo, supremo, novissime,* bij *Cicero.* Ten laatsten, *tandem, denique, demum, extremo, extremum, ad extremum.* Iemand de laatste eer aandoen, *supremum honorem afficere alicui.* Ten opzigt van het slot der eeuwen: het laatste oordeel, *novissimum judicium.*

Laatdunkend en laatdunkenheid, zie bij Laten.

Laauw, bijv. n. en bijw. *tepidus, a, m; egelidus, a, m,* bij *Sueton.* Laauw zijn, *tepeo, ui, ere; tepidum esse.* Laauw maken, *tepefacio, eci, actum, ere; teporo, avi, atum, are,* bij *Plinius; tepidare,* bij denzelfden. Laauw worden, *tepesco et intepesco, escere.* Laauw gemaakt, *teporatus, a, m.* Eene laauwe badstoof, *tepidarium, ii, n.* Van hier: laauwachtig, *tepidulus, a, m.* Laauwelijk, *tepide, adv.* Laauwheid, v. *tepor, oris, m.* Het werkw. laauwen, is meer in gebruik.

Laauwdaat, v. *mulier pigra,* bij *Kiliaan, mulier facto sive opere tepida.*

Labaar, v. eene groote linnen halsdoek, *linteum amictorium grande.*

Labbei, v. zoo veel als snapster, *lingulaca, ae, f.* bij *Plautus; dicacula, ae, f. garrula, ae, f.* Van hier het w. labeijen, *garrio, ivi, itum, ire.*

Labben, o. w. zoo veel als snappen, *vana loqui, blaterare, garrire.* Klappen, *divulgo et evulgo, avi, atum, are.* Van hier het woord labbekak, m. en v. *garrulus et garrula, vaniloquus et vaniloqua,* en het werkw. labbekakken, hetzelfde beteekenende als labben. Van hier ook labber, van den wind gebruikelijk: b. v. een labber koeltje, *aura, ae, f.*

Labberdaan, m. *gadus morhua salitus,* volgens *Scheller.*

Labberlot, m. *balatro, onis, m. largiloquus, a, m.*

Lach, m. *risus, us, m.* bij *Cicero; risio, onis, f.* is ook bij *Plautus* in gebruik. Een luide lach, *cachinnatio, onis, f.*

Lacedemon, eene stad in Peloponnesus, ook Sparta genoemd, *Lacedaemon, onis; Sparta, ae, f.* Van Lacedemon, *Lacedaemonius, Spartanus, a, m.* Op zijn Spartaansch, *Spartane, adverbium.*

Lad,

Digitized by Google

Lad, eene kleine ſtad in Bohemen, *Lada, ae, f.*

Ladder, ledder, leeder en leer, v. *ſcala, ae, f.* volg. *Scheller*; doch men vindt ook bij goede ſchrijvers, *ſcalae, arum, f. pl.* Eene ſtad met ladders beſtormen, *ſcalas admovere muris*, bij *Caeſar.* Van eene leer, *ſcalaris, is, e.* Verkl. laddertje, *parva ſcala*; *climacis, idis, f.* bij *Vitruv.* Zamenſtell. boomladder, *ſcala arboraria.* Brandladder, *ſcala incendiaria.* Galgeladder, *ſcala patibuli.* Stormladder, *ſcala oppugnatoria.* Ladderſprong, *ſuſpenſio, onis, f.*

Lade, in het gemeen la, v. *capſa, ae, f. theca, ae, f.* bij *Cicero.* Verkl. laadje, *capſula, ae, f.* Ook wordt bij de wevers, de kam, waarmede zij den inſlag vast ſlaan, lade genoemd, *pecten, inis, m.* Zamenſ. latafel, *menſa loculata.* Tafellade, *loculus menſae.*

Laden, b. w. *onus vel aliquam rem imponere, cum dat. onerare aliquem vel aliquid aliqua re.* B. v. een ſchip met hout laden, *ligno navem onerare.* De maag laden, *ſatiare ventrem.* Voorts is laden, wanneer men het noodige kruid en lood in een ſchietgeweer doet, *pulvere pyrio et glande inſtruere telum vel onerare.* Van hier: lader: m. *qui tormenta onerat.* Voor reeder van een ſchip, *exercitor navis*, bij *Ulpianus.* Lading, v. *onus, eris, n.* Zamenſtell. ſcheepslading, *onus navis.* Laadlepel, *cochlear pulveri nitrato in tormenta immittendo ſerviens.* Laadſtok, *virga pulveri nitrato adigendo ſerviens.*

Laf, bijv. n. en bijw. *inſulſus, a, m*; zoo veel als onzout en hierom ſmakeloos, *inſipidus, a, m*, bij *Gellius. Kiliaan* geeft het ook de beteekenis van loom, laauw, ſlap, *torpidus, a, m*, bij *Livius*; *tardus, a, m*; *ſpiſſus, a, m*; *languidus, a, m*; *remiſſus, a, m.* Wij zeggen nog: het is laf weder, *coelum ſpiſſum eſt.* Oneigenlijk dwaas, zonder verſtand, *fatuus, a, m*; *ſtolidus, inſulſus.* Van hier: laf-

heid, *inſulſitas, atis, f. torpor, oris, m. languor, oris, m. tarditas, atis, f. fatuitas, atis, f.* Laf of laffelijk, bijw. *inſulſe, tarde, fatue, languide, adv.* Zamenſtell. lafbek, *juvenis impudens et inſulſus.* Lafhartig, bijv. n. en bijw. *ſocors, ordis, omn. g. ignavus, a, m*; *ſegnis, is, f.* bij *Livius*; *ignave, ignaviter, ſegniter, effeminatus, eviratus, a, m*; bij *Plautus*; bijw. *ſocorditer*, bij *Liv. ignave, ignaviter, ſequiter, effeminate*, bij *Cicero, adverbia*, hetzelfde als lafhartiglijk, bijw. Lafhartigheid, v. *ſocordia, ae, f. ſegnities, iei, f. inertia, ae, f.* Lafmoedig, *mollis, diſſolutus, demiſſus, remiſſus, abjectus animo.* Lafmoedigheid, v. *mollitia, diſſolutio, demiſſio, remiſſio et abjectio animi*, alle bij *Cic.*

Lagchen, o. w. *rideo, riſi, riſum, ridere.* Sterk lagchen, *vehementer ridere.* Luidkeels lagchen, *cachinno, avi, atum, are*; *cachinnor, atus ſum, ari*; *cachinnum tollere, vel tollere riſum.* Om iets lagchen, *ridere de aliqua re, vel aliquam rem.* Om iemand lagchen, *ridere aliquem vel de aliquo.* Zich dood of halfdood lagchen, *riſu fere mori vel prope corruere.* Zich te berſten lagchen, *ridendo fere rumpi.* In de vuist lagchen, *gaudere in ſe vel in ſinu*, beide bij *Cicero.* In de dagelijkſche taal zegt men: ik lach er wat om, *ne flocci quidem facio, non curo.* In den verhevenen ſchrijftijl gebruikt men het van iets, dat ons een ſtrelend genoegen geeft, dan is het *renideo, ere.* B. v. de lagchende leute, *ver renidens.* Stille vreugde lachte op zijn gelaat, *gaudio tranquillo ac ſereno vultus ejus renidebat.* Al lagchende, *jocoſe, vel joco.* Ook wordt het zelfſt. genomen, het lagchen, *riſus, us, m. cachinnus, i, m.* Van hier: lagchelijk, *ridiculus, a, m.* et *ridendus, a, m.* Lagcher, *riſor, oris, m. cachinno, onis, m.* bij *Perſius.* Lacherij, *jocus, i, m.* Lachſpier, *musculus riſorius.* Lachrim

Digitized by Google

rimpel, *ruga risoria, gelasmus, i, m.* bij *Heogstraten.*

Lagen of legen, *diminuo, ui, utum, uere.* Voor vernederen, *humilio, avi, atum, are; deprimo, essi, essum, imere.*

Lak, bijv. n. en bijw. zoo veel als weelderig, dartel, wellustig, *luxuriosus, a, m; procax, acis, omn. g. voluptuosus, a, m.* Op de Veluw gebruikt men het nog in den eigenlijken zin, wanneer men zegt: het koorn staat lak, *seges luxuriat.* Ook zegt men daar lak voor laf, *insulsus, a, m;* bijw. *luxuriose, procaciter, voluptuose, insulse, adverbia.*

Lak, o. doorzigtige gom uit Oostindie komende, *gummi laccae vel lacca, ae, f.* alleen. Voorts zegellak, *cera vel lacca signatoria,* bij *Scheller.* Zamenstelling. lakwerk, *opus gummi laccae obductum.* Verlakken, b. w. *gummi laccae obducere.*

Lak, o. een stilstaand water, *lacus, us, m.* door *Hooft* gebruikt, het Latijnsche *lacus* en het Grieksche λακκος schijnen van denzelfden oorsprong te zijn.

Lak, m. *criminatio falsa, calumnia, ae, f.* bij *Kiliaan; defectus, vitium, vituperium, probrum, ignominia.* Van hier belakken iemand belakken, *calumnior, atus sum, ari; ignominiae macula adspergere aliquem.* Iets lakschouwen, *vilipendere aliquid.*

Laken, b. w. *vitupero, avi, atum, are; contemno, emsi, emtum, emnere, despicio, exi, ectum, icere; sperno, evi, etum, ere; aspernor, atus sum, ari; dedignor, atus sum, ari; despuo, ui, utum, uere.* Van hier: laakbaar, *vituperandus, a, m; vituperabilis, lis, le; contemnendus, a, m; contemptibilis, lis, le,* bij *Ulpianus; aspernandus, a, m; aspernabilis, lis, le.* Laakster, *contemtrix, icis, f.* Laker, m. *vituperator, oris, m. contemtor, spretor, despector, aspernator, oris, m.* Laking, v. *vituperatio, onis, f. contemtio, onis, f. contemtus, us, m. despectio, onis, f. spretio, aspernatio, dedignatio, despicientia, ae, f. despicatus, us, m. et despectus, us, m.* Zamenstell. laakziek, bijv. n. *cupidus, avidus, studiosus vituperandi, cupiditate vituperandi flagrans, proclivis ad vituperationem.* Laakzucht, *aviditas, cupiditas, libido vel studium vituperandi.*

Laken, o. dikke wollen stof, *pannus laneus densior vel generis densioris,* bij *Scheller.* Laken weven, *texere pannum laneum densiorem.* Bereiden, *parare.* Verwen, *inficere, vel induere colore.* Ook voor linnen, lijnwaad, *pannus linteus, vel linteum, ei, n.* Onder een laken liggen, *concordo, avi, atum, are; unanime agere.* Voor het laken hebben of krijgen, *ventum secundum nancisci.* Van hier: lakensch, bijv. n. *panneus, a, m.* Zamenstell. lakenbereider, *confector panni densioris,* volgens *Scheller; pannifex, icis, m.* * Lakenhal, *aedificium mercaturae panni densioris inserviens.* Lakenkooper, *negotiator panni densioris.* Lakenkoopmanschap en lakenhandel, *mercatura vel negotiatio panni lanei densioris, mercatura pannaria.* Lakenmaker, zie Lakenbereider. Lakenpers, *praelum pannarium.* Lakenraam, *tendicula pannaria.* Lakenverwer, door den grooten *Weiland* vergeten, *infector panni lanei densioris.* Lakenverwerij, *aedificium pannis inficiendis servieus.* Lakenvolder of lakenvoller, *fullo, onis, m.* Lakenwever, *textor pannarius.* Lakenweverij, *fabrica panni textoria.* Lakenscherer of lakenscheerder, *tonsor pannarius.* Lakenscheerderswol, *tomentum, i, n. lana pannis detonsa.* Lakenwinkel, *taberna pannaria vel taberna, in qua pannus densior vel generis densioris venalis est.*

Lakkei, m. een voetknecht, *pedisequus, i, m. asfecla, ae, m.* bij *Cic. latere, enis, m,* bij *Tac.*

Lak-

Lakken, b. w. met zegellak ſluiten, *cera ſigillari claudere.* Toelakken is meer in gebruik.

Lakkris of lakkeris, v. *glycyrrhiza, ae, f.* bij *Linn.* Wilde lakkris, *aſtragalus glycyphyllus* of *glycyrrhiza ſylveſtris.*

Lakmoes, v. *color coeruleus ſubniger, e ſucco plantae cujusdam, calce et urina confectus.*

Laland, *inſula Daniae, Lalandia, ae, f.*

Lalinde, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Lalinda, ae, f.*

Lam, bijv. n. en bijw. *claudus, a, m; debilis, lis, e; mancus, a, m.* Voor beroerd, *apoplecticus, paralyticus, a, m.* B. v. eene lamme hand, *manus paralytica.* Van waarheid ontbloot, *falſus, a, m.* B. v. een lam bewijs, *argumentum falſum.* Dat al de noodige deelen niet heeft, *claudus, a, m.* B. v. een lam vers, *verſus claudus vel claudicans.* Dat beeld is lam geſchilderd, *imago iſta male vel imperfecte picta eſt.* Zamenſtell. lendenlam, *delumbis vel elumbis, is, e.* Lamgat of lampoot, *ceſator, oris, m. piger, iners.* Lam zijn, *claudum eſſe, vel claudice, avi, atum, are.* Lamheid, *claudicatas, atis, f. paralyſis, is, f.*

Lam, o. een jong ſchaap, *agnus, i, m. agna, ae, f.* Verkl. lammetje, *agnellus, i, m.* Van een lam, *agninus, a, m.* Als een lam leven, *tranquille vivere.* Een man als een lam, *homo manſuetus, pacis amans.* Een zoet lam, voor een lief kind, *infans lenis, mitis, lepidus.* Zamenſtell. melklam, *agnus vel agna lactens, agnus ſubrumus, vel agna ſubruma.* Ooilam, *agna, ae, f.* Paaschlam, *agnus vel agna paſchalis.* Zuig of zooglam, hetzelfde als melklam, Lammekensoor, zeker gewas, *chenopodium bonus Henricus,* bij *Linnaeus.* Lammetjes of lammertjespap, *puls farinacea.* Lamsgebraad, *aſſum agninum,* bij *Schellèr.* Lamshoofd, *caput agninum.* Lamsvacht, *vellus agninum.* Lamsvel, *pellis agnina.* Lamsvleesch, *caro agnina.*

Lamballé, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Lamballa, ae, f.*

Lambrizering, v. een timmermanswoord, *ora lignea, vel limbus ligneus.*

Lamego, eene ſtad van Portugal, *Lameca, ae, f.*

Lamfer, v. *velum vel linteum tenue, luctus indicium.* Zamenſtell. lamferwerker, *velorum talium confector.*

Lammeren, o. w. voor lammeren werpen, *parere agnos.*

Lammert, m. een mansnaam, *Lambertus, i, m.*

Lamoen, zie Limoen, ook zegt men lamoen voor diſsel, *temo, onis, m.* Van het franſche *limon.*

Lamp, v. *lampas, adis, f. lychnus, i, m. lucerna, ae, f.* Eene hangende lamp, *lychnus pendens,* bij *Lucretius.* Verkleinw. lampje, *lucernula, ae, f.* De lampen gaan uit, *occidunt lucernae,* bij *Petron.*

Lampet, o. *aqualis, is, m. guttus, i, m* bij *Hor. guttum, i, n.* bij *Varro, gutturnium, ii, n.* bij *Feſtus.* Zamenſtell. lampetkan, *urna aqualis.* Lampetſchotel, *gabbata aquali ſuppoſita.*

Lamprei, v. een jong konijn, *lampetra, ae, f.* bij *Junius.* Ook eene ſoort van visch, *petromyzon marinus,* bij *Linn.*

Lancet, o. uit het franſche *lancetta, ſcalpellum, i, n.* en *ſcalpellus, i, m.*

Lanciano, eene ſtad in het koningrijk van Napels, *Anxanum, i, n.*

Land, v. het vaste deel van den aardbol in tegenoverſtelling van het water, *terra, ae, f. tellus uris, f.* Land zien, *videre terram.* Het vaste land, *continens, entis, ſcil. terra.* Te water en te land, *terra marique.* Landtroepen, *exercitus terreſtris, copiae terreſtres.* Effen land, *terra aequa vel plana, campus, i, m.* Iemand aan land zetten, *exponere aliquem in terram.* Aan land komen, *appellere, vel adpelli.* Van land ſteken, *in altum provehi, pande-*

Digitized by Google

vela. Men kan geen land met
m bezeilen, *cum illo vivere*
n est. Land peilen, *bolidis*
e sentire fundum. Met opzigt
t den akkerbouw, *ager, ri,*
rus ruris, n. solum, i, n.
rra en *tellus.* Het land bou-
en, *colere agrum.* Op het land
onen, *habitare rure, vel es-*
rure. Land verhuren, *locare*
rum, bij *Plinius.* Zich op het
nd begeven, *rus se abdere*,
Terentius. Onbebouwd land,
er rudis, bij *Columella.* Het
nd leven, *vita rustica.* Bui-
n 's lands gaan, *peregre pro-*
fisci. Ten opzigt van vrucht-
arheid, mager, dor, schraal
nd, *terra jejuna, famelico-*
, effoetus ager, deformis a-
r. Een deel des aardbodems,
gio, onis, f. B. v. Frankrijk
een vruchtbaar land, *Gallia*
gio fertilis vel foecunda est.
mand uit het land uitbannen,
pellere aliquem patria, ex-
rminare vel ejicere aliquem
ibus. Uit het land gaan, *fo-*
m vertere. Hier te lande, *hic*
corum. Achter land sukkelen,
torrem patria vagari. Voor
e inwoners: b. v. het ganſche
nd treurt, *omnes vel univer-*
lugent. De ſtaat, met betrek-
ng tot de openbare kas, *aera-*
um, ii, n. Het land benadee-
n, *frandare aerarium vel fis-*
m. Dikwijls voegt men dit woord
hter den naam van een volk: b. v.
apland, Griekenland, Moo-
land, *Lapporum Graecorum*
l Maurorum terra, Lappo
ia, Graecia, Mauritania. De
ornaamſte zamenſtellingen zijn:
ndaart, *gens, entis, f. natio,*
is, f. ook *indoles genti pro-*
ia. Landadel, *nobilitas rure*
gens. Landbedrieger, *fraude-*
r aerarii. Landbeſchrijver,
ographus, i, m. Landbeſchrij-
ng, *geographia, ae, f.* Land-
ſtier, *adminiſtratio provin-*
ae. Landbouw, *agricultura,*
, *f. agricolatio, onis, f.* bij
olumella, aratio, onis, f.
j *Apulejus.* Landbouwer, *agri-*
la, ae, m. rusticus, i, m.
ndbouwing, *aratio, cultio,*
agricultio, onis, f. bij *Cicero, rusticatio, onis, f.* bij *Columella.* Landbouwkunde, *agriculturae vel rerum rusticarum peritia.* Landdag, *comitia, orum, n. plur.* bij *Caeſar.* Landeken, *decanus ruralis.* Landdief, *peculator, oris, m.* bij *Cicero.* Landdier, *animal terrenum vel terrestre.* Landdieverij, *peculatus, us, m.* Landdrost, *praeſes vel praefectus provinciae*, bij *Scheller.* Landdrostenambt, *praefectura provinciae*, bij denzelfden. Landedelman, *nobilis rure degens.* Landgenoot, *popularis, is, m.* Landgeregt, *judicium provinciale.* Landgoed, *praedium, ii, n. fundus, i, m.* Landgoedje, *praediolum, i, n.* Landgraaf, *comes provinciae.* In hedendaagsch latijn, *landgravius.* Landheer, in Gelderland lanter, *dominus agri.* Landhoef, *villa. ae, f.* Landgod, *deus indigena*, bij *Ovidius*; ook *numen rusticum* bij denz. Landhuis, *domus rusticana, villa, ſedes ordinum provinciae.* Landhuur, *penſio agrorum, vel ſumtus agrorum annuus.* Landkaart, *mappa, ae, f.* Landleven, *vita rustica*, bij *Cicero.* Landlieden, *rustici, orum, m. plur. rusticani, orum, m. plur.* bij *Schell.* Landlooper, *circulator, oris, erro, onis, m. vagans vel vagus per terram*, dit laatſte bij *Scheller.* Landloopſter, *circulatrix, icis, f. vaga per terram, ſc. femina.* Landmagt, *copiae terrestres.* Landman, *ruſticus, agricola, ae, m; colonus, i, m. cultor, oris, m. agricultor, oris, m.* Landmeter, *geometres, ae, m.* bij Cicero, *finitor, oris, m. decempedator, oris, m.* bij denzelfden. Landmeetkunde, *geometria, ae, f.* Landpaal, *terminus, i, m. limes, itis, m. confinium, ii, n.* Landpacht, *reditus fundi.* Landpachter, *villicus, i, m. colonus, i, m. mercenarius, ii, m.* bij *Seneca.* Landplaag, *peſtis provinciae, malum totius provinciae vel*

Digitized by Google

calamitas provincialis, bij *Scheller*. Landregt, zie Landgeregt, ook *jus agrorum*. Landreis, *iter terrestre*. Landrijk, *dives agris*. Landſchap, *regio, onis, f. plaga, ae, f. ora, ae, f. tractus, us, m.* Landſchapshuis, *ſedes ordinum provinciae*. Landſcheiding, *confinium, ii*. Landseigen, *vernaculus, a, m*. Landſchool, *ſchola publica*. Landſchrijver, *ſcriba vel ſecretarius provincialis*, volgens *Scheller*. Landsknecht, *miles, itis, m*. Lands lasten, *onera publica, vectigalia terrae*. Landslieden, *populares, um, m. plur*. onze *nostrates*; uwe *vestrates*. Landsman, *popularis, is, m. conterraneus*, bij *Plin*. Landſpraak, *lingua vernacula, ſermo patrius*. Landſtad, *oppidum ſoli principi parens*, bij *Scheller*. Landſtreek, zie Landſchap. Landswijze, *more gentilitio, vel more genti proprio, adverbialiter*: zelfſt. is het, *mos gentilitius, mos genti proprius*. Landvlugtig, *profugus, a, m*. Landvolk, *gens, entis, f. natio, onis, f*. ook *rustici, orum, m. plur*. Landvoogd, *praefectus, i, m. ſatrapes, ae, m. toparcha, ae, m*; *toparchus, i, m*. Landvoogdij, *praefectura, ae, f. ſatrapia, ae, f*. bij *Plinius*. Landvorst, *princeps provinciae vel regionis cujusdam*. Landvorstin, *femina princeps regionis cujusdam*. Landvrouw, *domina agri, epistata villica*, bij *Cato*. Landsvrucht, *fructus terrestris*; ook *reditus agrorum*. Landweer: zoo veel als borstwering, *propugnaculum, i, n. munimentum terrae*, bij *Scheller*. Men gebruikt dit woord in de noordelijke landen ook voor krijgsbenden ter verdediging van het vaderland op den been gebragt, *copiae ad patriam defendendam conſcriptae*. Landweg, *iter terrestre*. Landwerk, *cultura, ae, f. opus agreste, opus rusticum*. Landwijf, *colona, ae, f. rustica, ae, f*. Landzaat, *indigena, ae, m*; *inquilinus, i, m*. bij *Sall*. Landzaten, *gentiles nationes*, bij *Tacitus aborigenes, um, m*. geloof ik? dat ook goed is. Landziekte? *morbus regioni cuidam proprius*. En meer andere.

Landen, o. en b. w. *adpellere navem terrae, adplicare navem terrae, exſcenſionem facere*. Bedr. voor aan land zetten, *exponere in terram*. Van hier; landing, *appulſus, us, m. exſcenſio, onis, f*. bij *Livius*, *expoſitio e navibus*.

Landerij, v. meest gebruikt men landerijen, *pascua, orum, n. plur. agri, orum, n. plur*.

Landouw, v. *campus, i, m. ager fertilis, regio aqua abundans*.

Lang, bijv. n. en bijw. integeno. verſtelling van kort, *longus, a, m*. Van den mensch, *homo longus*. Lange tijd, *tempus longum*. Lange weg, *iter longum*. Van het haar of den baard, *capillus promiſus, barba promiſa*. Iets op de lange baan ſchuiven, *de tempore in tempus differre*, ook *differre* of *trahere* alleen. Met betrekking tot de hoogte van eenen mensch, *procerus, a, m*. Met opzigt tot eene menigte: het is al lange jaren geleden, *jam multi abhinc anni ſunt*. Vooral gebruikt men dit woord ten opzigt der during. De dagen worden lang, *dies ſiunt longiores vel crescunt* of met een oud woord, *longiscunt*. De langſte dag, *dies ſolſtitialis*. Lange dagen of nachten, *dies tardi vel noctes tardae*. Eene lange rede, *oratio prolixa*. Eene lange wijl, *longum temporis ſpatium*; als een bijw. *longe, longius, longiſſime, tarde, tardius, tardiſſime, diu, diutius, diutiſſime, dudum adverbia*. B. v. het is lang geleden, *jam diu est*. Ik zal het niet lang maken, *paucis abſolvam*. In de dagelijkſche taal zegt men: hij zal het niet lang meer maken, *brevi morietur*. Ik zal u niet langer ophouden, *non diutius te morabor*. Hoe lang? *quamdiu*? Zoo lang? *tamdiu*? In vergelijking: hij is lang zoo geleerd niet als gij

Digitized by Google

gij, *multo vel longe indoctior est te.* Gij zijt lang zoo sterk niet, *viribus longe inferior es.* Lang daarna, *multo post, longe post*, bij *Cicero.* Zoo lang te voren, *tanto ante.* Over lang, *jamdudum.* Overlang, aan een geschreven is zoo veel als zeer lang, *diutissime.* Ook zegt men een overlange tijd, *tempus longissimum.* Lang maken, *prolongo, avi, atum, are, produco, uxi, uctum, ucere, prolixo, avi, atum, are*, bij *Columella.* Zeer lang maken, *praelongo, avi, atum, are*, bij *Plinius.* Van hier: lange, langte nu lengte, v. *longitudo, inis, f. prolixitas, atis, f. proceritas, atis, f. longinquitas, diuturnitas;* langheid is hetzelfde. Langachtig, *oblongus, a, m; longiusculus, a, m.* Zamenstell. langbaard, *barbatus, a, m; qui barbam habet promissam.* Langbeen, *longipes, edis, m. longos pedes habens*, bij *Scheller.* Langhals, *longum collum habens vel longo collo praeditus.* In de dagelijksche zamenleving verstaat men door een fleschje langhals, *vinumoptimae notae.* Langkin, *mento, onis, m. et f.* Langlip, *labeo, onis, m. et f.* bij *Plinius.* Langmuil, *brocchus vel broncus, i, m.* Langneus, *naso, onis, m.* en *nasutus, a, m.* Langoor, *auritus, a, m.* Langtong, *loquax, acis, linguax, acis, omn. g.* bij *Gellius.* Voorts: langdradig, *tardus, lentus, a, m.* Langdradigheid, *tarditas, atis, f. lentitudo, inis, f.* Langdurig, *longinquus, diuturnus, diutinus, durabilis, lis, le.* Zeer langdurig, *perdiuturnus, a, m;* bij *Cicero.* Langdurigheid, v. *diuturnitas, atis, f. longinquitas, atis, f. longitudo, inis, f.* Langharig, *comatus, a, m; capillatus*, bij *Cicero, caesariatas*, bij *Plautus.* Langlevend, *vivax, acis, omn. g.* bij *Colum*, Langslevend, *superstes, itis, omn. g.* Langmoedig, *patiens, entis, clemens, lentus ad iram.* Lankmoedigheid, *patientia, ae, lenitas, atis, f. clementia, ae, f. lentitudo ad iram.* Langwerpig, *oblongus, a, m.* Langwerpigrond, *ovatus vel ovi similitudinem habens*, bij *Scheller.* Langwijlig, *longinquus, a, m; longus, lentus, adverb. longinque, longe, lente, adv.* Langwijligheid, *longinquitas, atis, f.* bij *Schellor.*

Langedok, eene provintie van Frankrijk, *Languedocia, ae, f.* Langedeksch, *Languedocensis, is, e.*

Langen, b. w. dit woord wordt alleen in het gemeene leven gebruikt in den zin van iets toereiken, *porrigo, exi, ectum, igere, aliquid alicui, praebeo, ui, itum, ere.*

Langres, eene stad in Frankrijk, *Anclomantunum, i n.* volgens *Scheller;* ook *Lingones, um, m. plur.*

Langs, voorzetsel, met betrekking op eene plaats beteekent de strekking nevens de lengte van iets, *juxta; praep. cum acc.* B. v. langs den berg, *juxta montem.* Ook eene voortdurende beweging, *per. praep. cum acc.* Langs de straat, *per plateam.* Langs het pad der deugd, *per viam virtutis.* Langsdezen weg, *hac, adv.* Langs dien weg, *illac vel isthac adv.* Overal langs, *qualibet, adv.*

Langzaam, bijv. n. en bijw. *tardus, lentus, serus, a, m;* bij *Scheller.* B. v. langzaam loopen, *tarde ire.* Langzaam arbeiden, *lento laborare.* Laat, spade, *serus, a, m;* bijw. *tarde, lente, sero.* B. v. de hulpbenden komen langzaam, *auxilia sero adveniunt.* Van hier: langzaamerhand, *pedetentim adv.* Langzaamheid, v. *tarditas, atis, f. lentitudo, inis, f.*

Lanhaden, eene kleine stad in Engeland, *Lanhadenum, i, n.*

Lankaster, een hertogdom in Engeland; *Lancastria, ae, f.*

Lans, v. eene spiets of speer, *lancea, ae, f. hasta, ae, f.* Bij de oude Baravieren, *framea, ae, f.* bij *Tacitus.* Zamenstell.

lans-

Digitized by Google

lansknecht, de groote *Weiland* zegt, beter landsknecht. Het ſta mij vrij, van dien grooten man te verſchillen! Lansknecht is, *haſtatus miles* of alleen *haſtatus*, een ſoldaat met eene lans gewapend, zoo vindt men: b. v. *prima acies erat haſtata*, bij *Tacitus*. Daar landsknecht, *miles gregarius* of *miles ſerviens reipublicae*, zij. Trouwens, zegt de geleerde *Weiland*, eene lans was geen geweer voor een gemeen ſoldaat te voet, maar voor eenen ridder; gaarn had ik hier de bewijzen uit oude ſchrijvers gezien: ik geloof eer, dat het woord lans een onduitsch woord zij, van het Franſche *lance* afkomſtig van *lancer*, werpen, beteekenende, en dat men lans dus best door *jaculum*, *i*, *n.* vertalen kan, bij ons werpſpiets, zoo als de geleerde *Weiland* ook daarna aangeteekend heeft.

Lantaarn, lanteern, v. *laterna*, *ae*, *f.* bij *Cicero*, *cornu*, *u.* bij *Plautus*. Een lijvige karel zonder verſtand wordt eene lantaarn zonder licht genoemd, *homo craſſus et ingenii expers*. Lantaarn is ook een glazen dak, *tholus*, *i*, *m.* bij *Vitruvius*. Voor eene vuurbaak is het, *pharus*, *i*, *m.* Zamenſtell. lantaarndrager, *laternarius*, *ii*, *m.* zegt *Hoogſtraten*. Lantaarngeld, *vectigal pro laternarum uſu ſolvendum*. Lantaarnmaker, *faber laternarius*, bij *Scheller*. Lantaarnopſteker, *accenſor laternarum publicus*. Lantaarnpaal, *palus laternarius*, *vel pertica*, *cui laterna imponitur*. Lantaarnvulder, *qui laternam oleo implet*.

Lanterfant, m. *ceſſator*, *oris*, *m.* *homo otioſus*. Van hier: lanterfanten, *ceſſo*, *avi*, *atum*, *are*, *otioſum eſſe*. Lanterfanterij, *ceſſatio*, *onis*, *f.* *otium*, *ii*.

Laon, eene ſtad in Frankrijk, *Laodunum*, *i*, *n.* Van Laon, *Laodunenſis*, *is*, *e*.

Lap, m. *pannus*, *i*, *m.* *lacinia*, *ae*, *f.* *fruſtum*, *i*, *n.* *ſegmentum*, *i*, *n.* Verkl. lapje, *fruſtulum*, *pannulus*, *i*, *m.* Van hier het zamengeſtelde oorlapje, *lobus auris*. Vol lappen, *pannoſus*, *a*, *m*; *pannuceus*, *a*, *m*; en *pannucius*, *a*, *m*; bij *Perſius*. Een lap is ook een dronkaard, *ebrioſus*, *a*, *m.* Kleine ſtukken van linnen, wollen of leder worden ook lappen genoemd, *lacinïae lineae*, *laneae vel corii*. Een lap is ook een oorvijg, *alapa*, *ae*, *f.* Lappen en lorren, *ſcruta*, *orum*, *n. plur.* *frivola*, *orum*, *n. plur.* Zamenſtell. borſtlap, *mammillare*, *is*, *n.* *ſtrophium*, *ii*, *n.* *pectoralia*, *ium*, *n. plur.* Lapkiſt, *arca vel ciſta*, *ubi laciniae ſervantur*. Lapmarkt, *forum frivolorum*, *ſcrutorum vel laciniarum*. Lapſnijder, *ſarcinator*, *oris*, *m.* Lapwerk, *opus interpolatum conſutum*, *imperfectum aut male compoſitum*. Lapwoord, *vox inutilis et metri cauſa inverſum intruſa*. Lapzalf, *unguentum nihili vel vile*. Lapzalven, *male mederi*. Lapzalver, *medicus imperitus*. Ook zegt men: een ſchip lapzalven, *male reficere navem*.

Lapland, o. een land onder de kroon van Zweden, *Laponia*, *ae*, *f.* Een Laplander of ook een Lap, *Laponicus*, *i*, *m.* Van Lapland of Laplandſch, *Laponicus*, *a*, *m.* Op zijn Laplandſch, *Laponice*, *adv.*

Lappen, b. w. *reſarcio*, *arſi*, *artum*, *ire*, *interpolo*, *avi*, *atum*, *are*, *laciniam imponere*, volgens *Scheller*. Schoenen lappen, *reficere calceos*. Ongepaſt zamenvoegen, *male componere vel conjungere*. Hier van de ſpreekwijs: door de billen lappen, *dilapido*, *avi*, *atum*, *are*. Alles in zijn gat lappen, *omnia abligurio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Van hier: lapper, *refector*, *oris*, *m.* Kleerlapper, *ſarcinator*, *oris*, *m.* *interpolator* en *ſartor*. Kleerlapſter, v. *ſarcinatrix*, *icis*, *f.* bij *Varro* en *interpolatrix*, *cis*, *f.* Scheepslapper, *refector navium*. Schoenlapper, *cerdo*, *onis*, *m.* *ſutor veteramentarius*, bij *Sueton*. Lapverſen, *centones*, *um*, *m. pl.*

Lar-

Digitized by Google

Larderen, zie Doorſpekken, dit woord van het franſche *larder* afkomſtig, heeft zich in de dagelijkſche taal ingedrongen, *adipo, avi, atum, are.* Zamenſtell. lardeerpriem, *creacentrum, i, n. acus adipationi ſerviens.* Lardeerſpek, *lardum adipando ſerviens.*

Larie, v. *Kiliaan* zegt, *mulier inculta, inepta, ſtolida, vaniloqua.* In dezen zin ſchijnt het thans buiten gebruik; bij ons beteekent het beuzelingen, gekſcheering, *nugae, arum, f. plur. jocus, i, m.* Het is alles larie, *merae nugae ſunt.* Van hier: larien, o. w. *nugor, atus ſum, ari, jocor, atus ſum ari.* Lariemoer, is bij het lage gemeen nog in gebruik voor *mulier ſordida ac pigra.*

Lariksboom, m. *larix* of *pinus larix*, bij *Linnaeus.* Van den lariksboom of lariksbout, *larignus, a, m;* bij *Schell.*

Larp of lerp, v. een werktuig om mede te ſlaan, *flagellum, i, n.* Ook een lap om de ooren, *colaphus, i, m.* Ook een dorſchvlegel, *tribulum, i, n.*

Larpen of lerpen, b. w. *flagello, avi, atum, are.* Ook zoo veel als dorſchen, *evanno, avi, atum, are.*

Lasch, v. zoo veel als lies, *inguen, inis, n.* bij *Liv.*

Lasch, v. een ſtrik dat ergens aan of ingevoegd wordt, *lacinia, ae, f.* Eenen lasch in eenen rok zetten, *laciniam imponere veſti.* Het kenteeken waar iets aangelascht is, *nota juncturae* ook *juncturа, ae, f.* alleen. B. v. dat ijzer heeft eene lasch, *ferrum illud juncturam habet, vel conjunctum est.*

Laſchen, b. w. *laciniam imponere, conjungo, unxi, unctum, ungere.* Van hier: laſsching, *conjunctio, onis, f.* Zamenſtell. laschwoord, *conjunctio, onis, f.*

Last, m. *pondus, eris, n. onus, eris, n. moles, is, f.* Iemand eenen last opleggen, *imponere onus alicui.* Het is mij tot last, *oneri mihi est, vel molestum mihi est.* Iemand iets te last leggen, *accuſare aliquem alicujus rei;* ook *exprobro, avi, atum, are, aliquid alicui.* Bezwarenis moeijelijkheid, *difficultas, atis, f.* Hij heeft mij eenen grooten last bezorgd, *multam mihi peperit molestiam.* Eenen zwaren last op zich nemen, *duram capere provinciam,* bij *Terentius:* Last lijden, *in periculo esſe, periclitari.* Last lijden, is ook *injuriam pati, opprimi.* Het lijdt geenen last, zegt *Weiland* is, het vereischt zulken ſpoed niet, *non periculum in mora est.* Last is ook, *mandatum, i, n.* B. v. eenen last volvoeren, *perficere mandatum vel jusſum.* Iemand last geven tot iets, *mandare aliquid alicui.* In last hebben, *habere in mandatis.* Last is ook zoo veel als ſchattinge, *impoſitio, collatio, onis, f.* Zamenſtell. achterlast, *onus poſteriori navis parti impoſitum.* Bovenlast, *onus navi ſuperimpoſitum.* Dorplasten, *vectigalia pagana.* Landslasten, *vectigalia publica.* Lastbeest, *jumentum onerarium* ook *jumentum, i, n.* alleen. Lastdier, hetzelfde. Lastdrager, *bajulus, i, m. gero, onis, m. gerulus, i, m. gestator, oris, m.* bij *Plinius.* Lastpaard, *vectarius equus,* bij *Varro, jumentum ſarcinarium,* bij *Caeſar.* Lastſchip, *navis oneraria,* ſomtijds *oneraria* alleen, *navigium vectorium,* bij *Caeſar.* Lastwagen, *plaustrum, i, n. ſarracum, i, n.* bij *Vitruvius.*

Lastaadje, v. *nomen loci ubi naves onerantur et exonerantur.* Ook eene werf, *locus ad naves reficiendas aptus.*

Lasten, bedr. en onz. w. belasten is meer in gebruik, *mando, avi, atum, are, jubeo, jusſi, jusſum, jubere.* Onz. *portare onus vel onera.*

Laster, m. *vitium, ii, n. ſcelus, eris, m. flagitium, ii, n.* Het wordt thans meestal gebruikt voor eene zware beleediging van iemands eer, *maledictio, onis, f. maledictum, i, n. contumelia, ae, f. convicium, ii, n.*

Digitized by Google

morſus, us, m. opprobrium, ii, n. alle bij *Cicero, maledicentia, ae, f.* bij *Gellius, calumnia, ae, f.* Van hier: lasterachtig, bijv. n. en bijw. *vitioſe, ſceleste, ſceleratè, ſceleroſe, flagitioſe.* In den tweeden zin, *maledicus, contumelioſus, criminoſus, calumnioſus*; bijw. *maledicè, contumelioſè, criminoſè, flagitioſè, adv.* Zamenſtell. lasterdigt, *carmen famoſum, famoſi verſus*, bij *Horatius.* Lasterdaad, *ſcelus, eris, flagitium, ii, n.* bij *Scheller.* Lastermond, *lingua maledica, criminoſa.* Lasterpen, *calamus bile tinctus.* Lasterrede, *ſermo injurioſus, contumelioſus, maledicus, criminoſus, calumnioſus, oratio maledica, convitium, ii, n.* volgens *Scheller.* Lasterſchrift, *literae contumelioſae*, bij *Cicero.* Lasterſmet, *macula contumelioſa.* Lasterſtuk, *facinus contumelioſum.* Lastertaal, *verba maledica, contumelioſa, criminoſa, calumnioſa*, enz. Lastertong, *lingua maledica vel criminoſa.* Lasterziek, *proclivis ad contumeliam, calumniam, maledicentiam.* Lasterzucht, *ſtudium vel amor contumeliae, calumniae, maledicentiae.*

Lasteren, b. w. *maledico, xi, ctum, icere, alicui, obtracto, avi, atum, are, convicior, atus ſum, ari, cum dat. mordere aliquem, infamare, defamare* en *diffamare aliquem*, bij *Tacitus*: *probris incesſere, lacerare aliquem, inſectari aliquem maledictis*, bij *Cic. conviciis proſcindere*, bij *Sueton. inſequi aliquem contumelia, contumelias jacere in aliquem, ignominia aliquem notare, vellere aliquem, emittere maledicta in aliquem, conscindere aliquem; detrahere de aliquo alicui, vel de fama alterius, aliquem fama ſpoliare, voce, maledictis*; alle bij *Cicero, convicia ingerere alicui*, bij *Hovatius, calumniam imponere alicui*, bij *Sallustius, ſiniſtris ſermonibus carpere aliquem*, bij *Plinius, detrectare aliquem*, bij *Tacitus.* Van hier: lasteraar, m. *calumniator, oris, m. conviciator, obtrectator, detrectator, detractator, maledicus.* Lastering, v. zie Laster in de tweede beteekenis.

Lastig, bijv. n. en bijw. *ponderoſus, a, um; oneroſus, importunus, incommodus, laborioſus graviſ, is, e; difficilis, lis, le.* B. v. een lastig pak, *pondus oneroſum, onus ponderoſum.* Eene lastige zaak, *res molesta, gravis vel difficilis.* Een lastig menſch, *homo importunus, incommodus.* Een lastig werk, *opus laborioſum.* Zeer lastig, *permolestus, perincommodus*, bij *Livius; praegravis, is, e*, bij *Plinius.* Een weinig lastig, *ſubmolestus*, bij *Cicero*; bijw. *ſubmoleste* bij denzelfden. Iemand lastig vallen, *laborioſe eſſe alicui*, bij *Cicero*; *molestum eſſe alicui.*

Lat, v. *aſſer, eris, m.* bij *Scheller.* In het gemeene leven zegt men, die lieden hangen aan de latten, wanneer zij bankbreukig zullen worden, *mox ſolvendo non erunt.* Verkl. latje, *aſſerculus, i, m.* of *aſſerculum, i, n.* Zamenſtell. latwerk, *opus ex aſſeribus confectum.* Van hier het b. w. latten, *aſſeribus tegere.*

Laten, onz. en bedr. w. zoo veel als, door woorden, bevel of zorg veroorloven, *ſino, ſivi, ſitum, ſinere, patior, aſſus ſum, ati.* Door bevel, *jubeo, juſſi, juſſum, jubere.* B. v. ik zal hem het laten doen, *jubebo illum hoc facere.* Door zorg, *cure, avi, atum, are.* B. v. laat den man daar heen gaan, *cura hominem illuc ire, vel cura ut homo eo eat.* Voor nalaten, *mittere* en *omittere aliquid.* B. v. laat dat huilen, *mitte plorare.* Voor ophouden iets te doen zegt men ook: laten of laten staan, *deſinere, deſiſtere, ceſſare*, bij *Cicero.* Leggen, laten, *ſinere vel pa-*

Digitized by Google

ook *subere face-*
hem op den grond
illum dormire hu-
ere ut faceat hu-
ren, *relinque*, *i-*
inquere. Laten we-
ui, *itum*, *ere*;
ddere. Ook wordt
laten gebruikt, *in-*
, *ultum*, *ulgere*,
, *isſum*, *ittere*.
d wordt het gebe-
laten. B. v. iemand
ſecare alicui. le-
is ook iemand met
laten, *linquere*
e aliquem. B. v.
rede, *linque me*.
bezit laten, b. v.
ek, *cede mihi li-*
Zijn leven laten,
imum, bij *Teren-*
vitam, dunkt mij
Van hier: lating,
ſio vel detractio
nae ſectio, onis,
laatband, *fascia*,
ken, *excipulum*,
inius. Laatijzer,
m. en *ſcalpellum*,

boom tot affchut-
en, *repagulum*,

ijnſche taal, *Lati-*
ſermo Latinus,
o. Het meerv. de
de inwoners van
i, *orum*, *m. pl.*
ers die in het La-
hebben, *ſcripto-*
an hier: Latijnsch,
m. De Latijnſche
Latina.
dſchap van Italie,
s. Van Latium, *La-*
, *Latius*, *a*, *m*;
, *m*.
kostelijk metaal,
goud geſchat, *o-*
, *n*. Wij noemen
r dat geel gemaakt
het franſche *lai-*
m.
rior braccarum
cula, *ae*, volg.

v. *lactuca*, *ae*, *f.* bij *Plinius*. Veldlatuw, *lactuca agrestis*. Zamenſtelling latuwzaad, *ſemen lactucae*.

Laurier, m. zoo veel als laurierboom, *laurus*, *i*, *f.* bij *Plin.* In den verheven ſtijl, is laurier ook laurierkrans, *laurea corona*, ook *laurea*, *ae*, *f.* alleen. Van hier het bedr. w. laurieren, *laurea coronare*. Het verl. d. gelauwrierd vindt men bij *Hooft*, *laureatus*, *a*, *m*; bij *Cicero*.

Lauwer, m. hetzelfde als laurier. Van lauwer, zegt *Weiland*, die geene zamenſtellingen bij het woord laurier aangeteekend heeft, zijn de volgende zamenſtellingen lauwerbezie, *bacca lauri*. Lauwerblad, *folium laureum et laurinum*. Lauwerboom, *laurus*, *i*, *f. laurus nobilis*, bij *Linn.* Lauwerbosch, *lauretum*, *i*, *n.* Lauwerkrans, *corona laurea* en *laurea*, *ae*, *f.* alleen. Lauwerkroon, hetzelfde. Lauwerolie, *oleum laurinum*. Lauwertak, *ramus lauri*. Lauwerkruid, *laureola*, of *laureola ſemper virens*. Lauwerroos, *nerion vel rhododaphne vel oleander*.

Lava, v. is de gloeijende ſtof, die uit brandende bergen uitgeworpen wordt, beſtaande uit een mengſel van ſteenen, zand, aarde, mijnſtoffen en zouten, die door de kracht van het vuur te zamen geſmoken en in glas veranderd worden, *lava*, *materies est, quam montes igniyomi ejiciunt, constans e lapidibus, arena, terra, mineralibus et ſalibus commixtis, vi ignis concoctis et in vitrum redactis*.

Lavas, v. eene ſterkriekende plant, *olus atrum*, *eris*, *i*, *n*. Ook met een woord, *olusatrum*, *i*, *n.* bij *Plinius*; ook *ligusticum* en *libysticum*, *i*, *n.* bij denz. *ligusticum levisticum*, bij *Linnaeus*. De drank uit deze plant getrokken heet ook lavas, *ſpiritus ligustici*.

Lavei, v. vrijheid van het werk, *ceſſatio ab opere*, *vacatio*, *onis*, *f. miſſio*, *onis*, *f.* Van hier: laveijen, zoo veel als ophouden te werken, ſchoften, *ceſſare ab opere*; *vacare*, bij *Kilianus*;

Digitized by Google

etior, *atus sum*, *ari*. Rendorp gebruikt het van het wild, in landen ter laveije gaan, *erro*, *avi*, *atum*, *are*; *palor*, *atus sum*, *ari*; *pastum ire*, welk laatste mij best voorkomt, om dat de werklieden gewoonlijk dezen tijd gebruiken om voedsel te nemen.

Laven, b. w. eigenlijk *labia recreationis causa humore aliquo illinere*. De dorst laven, *exstinguere vel sedare sitim*. in het gemeen verkwikken, *recreare*, *reficere*. Zich laven, *recreari*, *refici*. Van hier: laving, v. *recreatio* en *refectio*, *onis*, *f*. Hier voor gebruikt men liever, laafnis of lafenis.

Lavendel, v. eene plant met welriekende bloemen, *lavendula*, *ae*, *f*. Zamenstell. lavendelbloem, *flos lavendulae*. Lavendelolie, *oleum lavendulae*.

Laveren, b. w. tegen den wind opzeilen, *obliquare cursum*, *captare ventum*. Ook zegt men laveren van menschen, die door den drank bevangen, heen en weder slingeren, *titubo*, *avi*, *atum*, *are*, *titubante gressu incedere*, *gradu ebrio incedere*, bij *Seneca*.

Lavoor, o. zoo veel als waschkan, *lavacrum*, *i*, *n*.

Lazaret, o. *nosocomium*, *ii*, *n*. *locus serviens aegrotis curandis*, *aedificium vel domus serviens recipiendis et curandis aegrotis*, volgens *Scheller*. Oorspronkelijk beteekent het een huis geschikt om melaatschen te genezen, *aedificium leprosis curandis serviens*. Het woord is afkomstig van den heiligen *Lazarus*, aan wien een gebouw van dien aard voor Jeruzalem liggende toegewijd was. Van hier zeggen wij noch: hij is lazarus, in plaats van lazerig, *leprosus est*. Van hier ook lazarij, *leprae*, *arum*, *f. plur.* bij *Plin.*

Lazuur, zie Azuur.

Leb of lebbe, in het gemeen dat gene, dat vloeibare ligchamen doet runnen of verdikken, *coagulum*, *i*, *n*. bij *Plinius*. Van hier: lebbig, bijv. n. *coagulum gustum prae se ferens*. Figuurl. zegt men een lebbig wijf, *mulier sordida*, *foeda*. Een lebbig beschreid, *responsum morosum*, *vel foedum*. Van hier: lebbigheid, v. *coagulatio*, *onis*, *f*. En in den oneigenlijken zin, *foeditas et morositas*, *atis*, *f*. In den eersten zin heeft het veel overeenkomst met het Latijnsche woord *lapire*, bij *Nonius* voorkomende en zoo veel als verdikken beteekenende.

Ledebraak, v. zware arbeid, die als het ware de leden breekt, *labor gravis*, *qui membra quasi frangit*. Van hier: ledebrakig of ledebreukig, *labor gravis et membra quasi frangens*. Ledebreuk, *fractura membri*.

Ledekant, v. *lectus mobilis*, of *cubile mobile*. Het is waarschijnlijk van het Fransche *lit de camp*, zegt de groote *Weiland*, verbasterd. Zamenstell. ledekantbehanger, *clinopegus*, *i*, *m*. bij *Junius*, die ook ledekantmaker genoemd worden kan.

Ledemaat, zie Lidmaat.

Leder of leer, o. *corium*, *ii*, *n*. bij *Cicero*. Verkl. leertje, *parva corii pars*. Spreekw. uit eens anders leer is het goed riemen snijden, *de alieno facile est sumtum facere*. Leer om leer, *par pari*. Van leer trekken, *gladium distringere*, *gladium e vagina educere*, *stringere*, *nudare*, *evaginare gladium*. Van hier: lederen, bijv. n. *coriaceus*, *a*, *m*; *vel e corio confectus*, *a*, *m*. B. v. een lederen gordel, *cingulum coriaceum*. Zamenstell. bovenleer, *corium superius*. Geitenleer, *corium caprinum*. Kalfsleer, *corium vitulinum*. Paardeleer, *corium equinum*. Schoenleer, *corium calceis conficiendis aptum*, enz. Leder of leerbereider, *coriarius*, *ii*, *m*. Leder of leerkooper, *negotiator coriarius*. Leder of leerhandel, *negotiatio coriaria*, bij *Scheller*. Leder of leerlijm, *gluten e segmentis corii confectum*.

Leder of leerlooijen, o. w. *corium efficere*, *conficere*, *perficere*,

Digitized by Google

re, effingere, parare. Van hier: leder of leertouwer, coriarius, ii, m. Leder of leertouwerij, effectio corii, ook officina, ubi coria parantur vel conficiuntur.

Ledig, bijv. n. en bijw. vacuus, a, m; vacivus, a, m; bij Scheller, inanis, is, e. Zonder bepaalde bezigheid, otiosus, a, m; met eenen abl. en bij inanis ook eenen gen. Ledig maken, vacuefacio, ci, actum, acere, evacuo, avi, atum, are, vacuum vel inanem reddere, inanio, ivi, itum, ire, en exinanire. Ledig zijn, vacare, vacuum vel inanem esse. Zonder bezigheden zijn, otior, atus sum, ari. Ledig voor vrij, ongebonden, liber, era, erum, solutus, a, m. Ledig weggaan, vacuum vel inanem discedere, nil accipere. Bijw. vacue, inaniter, otiose, libere, solute, adv. Van hier: ledigheid, v. vacuitas, atis, f. inanitas, bij Cicero; otium, ii, n. Lediglijk hetzelfde als het bijw. ledig: Zamenstell. ledigganger en ledigloopper, sequens otium, bij Nepos.

Ledigen, b. w. evacuo, avi, atum, are, vocuefacio, eci, actum, acere, inanire. Een fles ledigen, exhaurire vel exsiccare lagenam, bij Cicero. Van hier: lediging, v. exhaustio, exsiccatio, onis, f.

Leed, o. malum, damnum, i, n. noxa, ae, f. injuria, ae, f. Voor droefheid, luctus, us, m. dolor, oris, m. tristitia, ae, f. angor, oris, m. moestitia, ae, f. moeror, oris, m. afflictatio, onis, f. en afflictio, bij Cicero. Voor berouw, poenitentia, ae. B. v. ik heb leed over mijne zonden, poenitet me peccatorum.

Leeg, zie Laag.

Leeg, zie Ledig.

Leek, m. laicus, a, m; en laicus, i, m. bij Tertullianus. Van hier: leekebroeder, frater monasticus. Leekezuster, soror monastica. Ook is leek, een ongeleerden, rudis, dis, de, indoctus, a, m; hospes, bij Scheller.

Leelijk, bijv. n. en bijw. dit woord beteekent eigenlijk de boosheid en toornigheid des gemoeds door de trekken des gelaats uitgedrukt, malitia et iracundia animi lineamentis vultus expressa. Van hier zegt men nog in Friesland, leelijk of met den Friesschen tongval, lilk op iemand zijn, iratum esse alicui. Iemand leelijk aankijken, iratis aliquem adspicere oculis, torvo aliquem intueri vultu. Iemand leelijk bejegenen, dure aliquem accipere vel habere. Van hier: kwaad, boos: b. v. dat is eene leelijke daad, pravum hocce factumest. Een leelijk stuk, maleficium, ii, n. vel malefactum, i, n. Iemand leelijk bedriegen, turpiter aliquem decipere. Hij is er maar leelijk aan, in molestiis vel in periculis versatur, ook infelix vel miser est. Voor affschuwelijk, foedus, a, m; spurcus, a, m. B. v. eene leelijke hoer, meretrix spurca vel foeda. Van ligchaam, informis en deformis, is, e. Voor flordig, sordidus, a, m. B. v. leelijke manieren, sordidi vel pravi mores. Voor onaangenaam, inamoenus, a, m. B. v. leelijk weer, tempus inamoenum. Voor onaardig, invenustus, a, m. B. v. Een leelijke jonge, puer invenustus Van hier: leelijkheid, v. ira, ae, f. pravitas, atis, f. turpitudo, inis, f. spurcitia, ae, f. deformitas, atis, f. inamoenitas, atis, f. invenustas, atis, f. Bijw. irate, prave, foede, turpiter, spurce, deformiter, inamoene, invenuste, adv.

Leem, o. lutum, i, n. Van hier: leemachtig, luto similis. Leemen, luteus, a, m. B. v. eenen leemen hut, tugurium luteum. Leemig, lutosus, a, m. Zamenstell. leemwerk, opus luteum, bij Scheller; die ook lutamentum, i, n. zegt. Van hier: leemen, zoo veel als met leem bestrijken, luto, et deluto, avi, a-

Digitized by Google

atum, are, of *luto illinere*, de eerste bij *Scheller*.

Leeman, zamengetrokken uit ledeman, m. een beeld, dat bewegelijke leden heeft, *figura vel statua articulata et mobilis, ex arbitrio pictoris.*

Leemte, bij *Kiliaan* lemte, laemte, v. zoo veel als ongemak, kwaal, gebrek, verminktheid, *incommodum, malum, vitium, defectus, us, m. mutilatio, onis, f.* Van hier ook lemtig voor gebrekkig, *vitiosus, mutilus, a, m.* Leemtig schuim is bij *Vondel, faex plebis.*

Leen, o. zoo veel als leening, *mutuum, ui, n.* bij *Cicero.* Iets te leen hebben, *mutuo* en *mutuum aliquid habere.* Te leen ontvangen, *mutuum aliquid accipere*, ook *mutuo.* Een boek te leen geven, *librum dare mutuum vel mutuo.* Ter leen, *precario.* Eene leen, is ook een goed, dat op zeker voorwaarden, aan anderen tot vruchtgebruik wordt afgestaan, ook leengoed genoemd, *feudum, i, n. praedium clientelare, fundus clientelaris, praedium beneficiarium, clientelaris juris praedium, Hoogstrat.* Zamenstell. leenboek, *liber feudalis.* Leenbrief, *litterae feudales.* Leendienst, *servitium vel officium feudale.* Leengoed, zoo veel als leen. Leenheer, *patronus, i, m. dominus feudi.* Leenhof, *curia feudalis.* Leenhouder, *possessor feudi*, ook *cliens, entis, m. beneficiarius, ii, m.* bij *Cicero.* Leenman, hetzelfde, dien *Scheller* ook *vasallus, i, m.* noemt. Leenpligt, *officium feudale.* Leenregt, *jus feudale.* Leenregter, *judex feudalis.* Leenrent, *reditus feudi.* Leenroerig, *feudalis, lis, le.* Leenschrijver, *scriba feudalis.* Leenspreuk, *metaphora, ae, f.* Leenspreukig, bijv. n. en bijw. *metaphoricus, a, m.* Bijw. *metaphorice, adv.* Leenvrouw, *patrona, ae, f. domina feudi.* Ook eene vrouw, die een leen van iemand heeft, *vasalla, ae, f.* bij *Schelle.*

Leenen, b. w. *usum alicujus rei concedere alicui, credere aliquid alicui, copiam facere alicujus rei, mutuum dare alicui.* Te leen ontvangen of nemen, *mutuor, atus sum, ari, mutuum sumere ab aliquo.* Van hier: leener, *qui mutuum dat vel sumit.* Leening, v. *mutuatio, onis, f.* bij *Cicero.* Bank van leening, *domus publica feneratoria*, anders lombard genoemd.

Leep, bijv. n. en bijw. *lippus, a, m.* Leepe oogen hebben, *lippio, ivi, itum, ire*, bij *Cic.* Leep is ook bij ons, loos doorslepen, *callidus, astutus, a, m.* Iemand leep aanzien, *transverse intueri aliquem*, bij *Virgilius.* Van hier: leepheid en lepigheid in beide betekenissen, *lippitudo, inis, f. gramia, ae, f.* bij *Plinius, calliditas, atis, f. astutia, ae, f.* Zamenstell. leepoog en leepoogig, *lippus, a, m.* Leepoogigheid, v. *lippitudo, inis, f.* bij *Plinius.* Bijw. *lippe * callide, astute, adverbia.*

Leep, v. dit woord, zegt *Weiland*, is alleen gebruikelijk in de spreekwijs: van de leep krijgen, *vapulo, avi, atum, are.*

Leer, zie Ladder.

Leer, zie Leden.

Leer, v. zoo veel als een regel van gedrag of de voordragt van eene waarheid, *norma, ae, f. praeceptum, i, n. admonitum, i, n. admonitio, onis, f. admonitus, us, m.* Voor onderwijs, *doctrina, ae, f. eruditio, onis, f. institutio, onis, f. disciplina, ae, f.* bij *Scheller.* Voor een bijzonder stelsel, *dogma, atis, n.* Ook de toestand eens onderwezenen, *disciplina, ae, f.* In de leer zijn, *in disciplina esse.* Zamenstell. leerbegeerte, *cupiditas discendi.* Leerbegrip, *summa doctrinae.* Leerdicht, *carmen praecepta continens, carmen praeceptivum*, volgens *Scheller.* Leergast, *discipulus, i, m.* Leergeld, *merces disciplinae, vel docendi*, ook *minerval, alis, n.* Leergezel, *condiscipulus, i, m.* Leergierig, *cupidus discendi.* Leer-

Digitized by Google

gierigheid, *cupiditas discendi*, *studium discendi*. Leergieriglijk, zegt *Scheller*, *cum cupiditate discendi*. Leerjaren, *tempus discendi*, *disciplinae vel discendo destinatum*. Leerjongen, *discipulus*, *i*, *m*. Leerkind en leerknaap, hetzelfde. Leermeester, *magister*, *ri*, *m*. *doctor*, *oris*, *m*. Leermeesteres, *magistra*, *ae*, *f*. Leermeesterschap, *magisterium*, *ii*, *n*. *praeceptoratus*, *us*, *m*. * *munus magistri vel praeceptoris*. Leermeisje, *discipula*, *ae*, *f*. Leerrede, *oratio vel sermo praecepta continens*. Leerschool, *locus docendi vel disciplinae*, *schola*, *ae*, *f*. Leerspreuk, *sententia dogmatica*. Leerstuk, *dogma*, *atis*, *n*. bij *Cicero*, *disciplina*, *ae*, *f*. *documentum*, *i*, *n*. Leertijd, *tempus discendi vel docendi*. Leerzaam, *docilis*, *lis*, *le*. Leerzaamheid, v. *docilitas*, *atis*, *f*. bij *Cicero*. Leerzuchtig, *cupidus vel avidus discendi*.

Leeraren, z. Leeren.

Leeren, bedr. en onz. w. iemand leeren, *doceo*, *ui*, *ctum*, *ocere aliquem aliquid*, *equidio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *instituo*, *ui*, *utum*, *uere*, *aliquem aliqua re*, *trado*, *idi*, *itum*, *ere*, *aliquid alicui*. B. v. iemand eene kunst leeren, *tradere artem alicui*. Fig. zegt men ook de tijd zal het leeren, *tempus docebit velostendet*. Onz. is leeren, *disco*, *didici*, *discere*, *addiscere*, *perdipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*. Van buiten leeren, *edisscere*, *memoriae mandare*. Van te voren leeren, *praedisscere*. Volkomen leeren, *perdiscere*. Te zamen leeren, *condiscere*. Verleeren, *dediscere*. Iemand leeren kennen, *cognoscere aliquem*. Eene kunst of taal leeren, *discere artem vel linguam*, *combibere artem*, bij *Cicero*. Iets van alles leeren, *libare aliquid ex omnibus disciplinis*, bij denzelfden. Van hier: leeraar, *doctor*, *praeceptor*, *magister*, *i*, *m*. Leerares, *magistra*, *ae*, *f*. Leeraarschap, *magisterium*, *ii*, *n*. Leering, *doctrina*, *ae*, *f*. *institutio*, *onis*, *f*. Leerling, *discipulus*, *i*, *m*. Leerlingschap, *tirocinium*, *ii*, *n*. Verder leerzaam en leerzaamheid zie op leer. Zamenstell. leeraarsambt, *munus doctoris vel praeceptoris*. Leeraarsstoel, *cathedra docentis*. Leerwijs, *methodus*, *i*, *f*.

Leers, zie Laars.

Leesbaar, zie Lezen.

Leest, m. en v. *forma*, *ae*, *f*. bij *Horatius*, waarbij men *lignea* voegen kan. Schoenmaker houd u bij uwe leest, *ne sutor ultra crepidam*. Het lijf op de leest zetten, *immodice vesci*. Iets op eene hupsche leest vormen, *bonum exemplum imitari*. Op eene andere leest schoeijen, *resscere vel recudere aliquid*. Die dingen zijn op eene leest geschoeid, *nihil differunt*, *nihil discriminis inter illas resintercedit*. Op eene leest schoeijen, *eodem modo tractare*, *nullo discrimine habere*, bij *Virg*.

Leeuw, m. *leo*, *onis*, *m*. Vrouwelijk, leeuwin, *lea*, *ae*, *f*. *leaena*, *ae*. *f*. Verkl. leeuwtje, *scymnus*, *i*, *n*. Als een leeuw vechten, *leonis instar vel fortissime pugnare*. Hij zag er uit als een leeuw, *ferocissimus erat vultu*, ook *leoninum vultum gerebat*. Zamenstell. leeuwendaler of leeuwendaalder, *nummus leonis*, *imagine insignitus*. Leeuwenhol, *antrum leonis*. Leeuwenhuid, *exuviae leonis*. Leeuwenjong, *catulus leoninus*. Leeuwenkop, *caput leonis vel leoninum*. Leeuwenblad, *leontopetalon*, *i*, *n*. bij *Plin*. *leontice*, bij *Linnaeus*. Leeuwenkuil, *fovea leonina*. Leeuwenmanen, *jubae leonis*. Leeuwenmoed, *animus leoninus*, bij *Scheller*. Leeuwenvoet, zeker kruid, *leontopodium*, *ii*, *n*. bij *Plinius*, *alchemilla vulgaris*, bij *Linn*.

Leeuwaarden, de Hoofdstad van Friesland, *Leovardia*, *ae*, *f*.

Leeuwerik, lewerik, leeuwrik en leeuwerk, een bekende en aangenaam zingende vogel, *alauda*, *ae*, *f*

Lef, v. zoo veel als eene zotte snapster, *stolida nugatrix*, *garrula*, *inepta femina*.

Lef-

Digitized by Google

Lefter, zegt men in sommige oorden van ons land voor linker, *sinister, ra, rum.* B. v. de lefterhand, *manus sinistra*, bij de Engelschen *the left hand.*

Leg, m. voor het leggen, *partus ovorum*, ook *partitudo, inis*, f. en *partura, ae, f. ovorum.*

Leg, v. *locus, ubi in corpore gallinae ova formantur.* Leg is in Gelderland ook zoo veel als eene laag, *ordo, inis, m.*

Legende, v. een boek waarin het leven van heiligen beschreven is, *legenda, ae, f.* Eigenlijk zoude het moeten zijn, *vita legenda*, om dat zulke verhalen op gezette tijden voorgelezen worden, *vita sanctorum.* Spreekw. ik zal hem eens braaf de legenden voorlezen, *acerbissime illum increpabo.* Zamenstell. leugenlegende, *series mendaciorum.*

Leger, o. de plaats waar men ligt, *cubile, is, n.* Van de dieren zegt men het leger, in het Latijn ook *cubile, is, n. lustrum, i, n.* De plaats onder den bloozich onder tenten legert, *castra, orum, n. plur.* Een leger nederslaan, *ponere castra.* Een leger nederbreken, *castra movere.* In het leger gemeen een krijgsheer, *exercitus, us, m. copiae, arum, f. plur. copia, ae, f. in sing.* komt in dien zin niet dikwijls voor. Een leger op de been brengen, *conscribere vel cogere milites, copias, vel exercitum.* Een leger in het veld brengen, *castra facere*, bij *Nepos.* Het leger volgen, zoo veel als in dienst zijn, *militiam sequi.* Een leger afmeten of afsteken, *castrametor, atus sum, ari*, bij *Livius militaria*; ook *exercitus* of *copiae.* Veldleger, *castra campestria.* Winterleger, *castra hiberna*; ook *hiberna, orum, n. plur.* alleen. Legerbijl, *bipennis, is, f.* Legerbode, *nuntius castrensis.* Legerbrood, *panis castrensis, vel militaris.* Legerhoer, *scortum militare.* Legerhoofd, *dux, ducis, m. imperator militum.* Ook ten opzigt van de legerplaats, *castrorum praefectus.* Legerjongen, *calo, onis, m.* in het meerv. *lixae, arum, m.* Legerknecht, is hetzelfde, *servus militaris*, komt ook bij *Sallustius* voor. Legerkost, *cibus militaris.* Legerlasten, *onera militaria.* Legermagt, *exercitus vel copiae, vis militum.* Legerkroon, *corona castrensis.* Legermeter, *dimensor castrorum.* Legermeting *castrametatio, onis, f. vel dimensio castrorum* Legermeten, *castrametor, atus sum, ari.* Legerplaats, *locus castrorum, locus castris idoneus*; ook wel *castra, orum, n. plur.* alleen. Legerscharen, *copiae, arum, f. plur.* Legertent, *tabernaculum, i, n. tentorium, ii, n.* Legertucht, *disciplina castrensis vel militaris.* Legertuig, *impedimenta, orum, n. plur. vasa militaria.* Legerwagen, *currus castrensis, vel militaris.* Legervleugel, *ala, ae, f. vel cornu, u, n. indecl.* Legerwacht, *statio castrensis vel excubiae castrenses.* Legerziekte, *morbus castrensis.*

Legeren, b. en o. w. *cubitum collocare.* Wederkeerig: zich legeren, *castra facere vel ponere.* Zich rondom eene stad legeren, *urbem exercitu cingere, urbem circumdare copiis.*

Leggen, b. w. zoo veel als doen liggen, *pono, sui, situm, onere; loco, avi, atum, are; collocare.* B. v. een boek op de tafel leggen, *ponere vel collocare librum in mensa vel in mensam*, bij *Scheller*; ook *imponere mensae.* Bezetting in de stad leggen, *milites vel praesidium imponere urbi.* Vuur onder den ketel leggen, *ignem supponere aheno.* Bijleggen, *ad vel appono, osui, ositum, onere.* In orde leggen, *dispono, sui, itum, ere; digero, essi, estum, erere.* Afleggen, *depono, ui, situm, ere.* B. v. eenen last, *onus, eris.* Eijeren leggen, *ova ponere*, bij *Columella*; *ova parere, gignere, facere, edere.* Den grond leggen, *fundamenta ponere alicujus rei* of *jacer*

Digitized by Google

fundamenta. Strikken of netten leggen, *ponere vel tendere laqueos vel retia.* Aardbezien leggen, *plantare vel serere fraga.* Ter zijde leggen, *seponere.* Klaar eggen, *parare vel expedire.* Op den grond leggen, *sternere humi.* Aan de ketting leggen, *catena vincire vel alligare.* De schuld op iemand leggen, *culpam imponere alicui.* Een stad in kolen leggen, *urbem in cineres vertere.* Te bed leggen, *decumbere.* Lagen leggen, *struere vel parare insidias alicui.* Een schip voor anker leggen, *statuere navem ancoris, ancoram jacere; vel tenere navem in ancoris* Ergens op liggen, *niti aliqua re, incumbere alicui rei.* De laatste hand aan iets leggen, *imponere manum extremam operi alicui vel absolvere opus.* Aan den dag leggen, *ostendere, declarare, significare, vel prae se ferre.* iemand de woorden in den mond leggen, *subjicere vel suggerere verba alicui.* Iemand iets te last leggen, *vertere vitio alicui, aliquid dare crimini.* Ergens op toe leggen, *agere vel moliri aliquid.* Iemand iets in den weg leggen, *prohibere vel impedire aliquem.* Te koste leggen, *impendere.* Voor verminderen: de wind legt zich, *ventus diminuitur, ventus decrescit, ventus requiescit.* Zamenstell. legdagen, *temporis spatium navis profectionem tardans.* Leghen, *gallina ova ponens, gignens, pariens, faciens,* bij *Scheller.* Legplaats, *locus appulsui navium destinatus.* Van leggen is het zelfst. n. legging, *positio, onis, f. collocatio, onis, f.*

Legpenning, *calculus, i, m.*

Legioen, o. een onduitsch woord, *legio, onis, f.*

Legnano, eene kleine stad van Italie, *Liniacium, ii, n.*

Lei, v. dunne, platte, blauwachtige steen, *lapis schistus vel foliatus.* Eene lei om op te schrijven, *tabula e lapide sciste vel foliato.* Een huis met leijen dekken, *domum tegere lapide schisto.* Zamenstell. leidak, *tectum e lapide schisto.* Leidekker, *tegens tecta lapide schisto.* Leigroeve, *fodina lapidum schistorum.*

Leicester, de hoofdstad van het Graafschap van dien naam, *Leicestria, ae, f.*

Leide, o. zegt *Weiland*, het gebruik dunkt mij vereischt eer Leiden, eene bekende stad in Holland, *Lugdunum, i, n. Lugdunum Batavorum*, ook *Leida, ae, f.*

Leiden, b. w. de beweging van iemand of iets rigten, *duco, xi, ctum, cere*, bij *Cicero; ducto, avi, atum, are.* Water leiden, *ducere aquam.* Water afleiden, *derivo, avi, atum, are.* Leiden, zoo veel als mennen, *mino, avi, atum, are.* Bij den neus leiden, voor bedriegen, *aucupo, avi, atum, are; aucupor, atus sum, ari,* bij *Cicero.* Leiden is ook *ago, egi, actum, agere; dego, degere.* Het leven leiden, *agere vitam vel aetatem, degere vitam;* ook *flecto, flexi, flexum, flectere.* B. v. de stem leiden, *flectere vocem.* Van hier: leider, *ductor, oris, m. dux, ducis, m.* Leiding, *ductio, onis, f. ductus, us, m.* Leidsel of leisel, *ductorius funis, habena, ae, f.* Zamenstell. leidsman, *dux, ducis, m.* Leidsvrouw, *dux, ducis, f.* Leireep en leiseel, *habena, ae, f.*

Leis, v. *laqueus, ei, m. copula, ae, f. habena, ae, f.*

Lek, v. eene rivier in ons land, *Lecca, ae, f.* Lekdijk, *agger Leccae.* Leksmond, *Leccae ostium;* ook voor de plaats, *Laxmunda, ae, f.* Lekzand, *arena Leccae.*

Lek, bijv. n. en bijw. *rimosus, a, um.* Een lek schip, *navis rimosa.* Een lek vat, *dolium rimosum.* Lek worden, *rimas ducere vel agere*, bij *Cicero; hiscere*, bij *Tacitus.* Lek zijn, *rimosum esse, rimas habere, perfluo, xi, xum, ere.*

Lek, o. *rima, ae, f. hiatus, us, m.*

Lekken, o. w. *stillo, avi, atum, are*, bij *Plinius; distillo, avi, atum,*

Digitized by Google

atum, *are*, bij denzelfden. Van hier: lekking, o. *fubſtillum*, *i*, *n.* bij *Feſtus.* Zamenſtell. ekſteen, *lapis ſtillatorius.* Lekton, *delium aquam excipiens.* Lekvat, *excipulum*, *i*, *n.* Lekwater, *aqua diſtillans.* Lekwijn, *vappa*, *ae*, *f.*

Lekken, zie Likken.

Lekker, bijv. n. en bijw. zeer ſmakelijk, *delicatus*, *a*, *m*; *dapſilis*, *lis le*; *gratus*, *a*, *m*; *lautus*, *a*, *m*; bijw. *delicate*, *laute*, *grate*, *adverbia.* Van hier: lekkerheid, v. *cupedia*, *ae*, *f.* *ſtudium cupediorum.* Zamenſtell. lekkerbek, *delicatus homo*, *liguritor*, *oris*, *m.* *homo palati deliceti.* Lekkerbekken, *ligurio*, *ivi*, *itum*, *ire.* Lekkerbekkigheid, *liguritio*, *onis*, *f.* Lekkernij, *deliciae*, *arum*, *f. pl.* *delicium*, *ii*, *n.* bij *Sen.*

Lel, v. *membranula quaecumque*, *quae facillime moveatur.* Men gebruikt het veel van het oorlapje, *lobus auris.* Voor het nederhangende vlies onder den bek eens haans, *palea*, *ae*, *f.* bij *Varro.* Voor de huig, *uva*, *ae*, *f.* Voor de kwab van eenen os, *palear*, *aris*, *n.* Voor de keelklapklier, *epiglottis*, *idis*, *f.* Verkl. lelletje, *uvula*, *ae*, *f.* *auricula*, *ae*, *f.* *imula oricilla*; bij *Catull.* Klapkliertje, *glottis*, *idis*, *f.* bij *Plin.* De lelletjes aan de halzen der geiten, *laciniae*, *arum*, *f.* bij *Var.*

Lelie, v. eene bekende bloem, *lilium*, *ii*, *n.* Eene witte lelie, *lilium album vel candidum.* Gele lelie, *lilium fulvum.* Krullelie, *lilium criſpum.* Lelie van dalen, *lilium convallis*, *vel in vallibus creſcens.* Van lelien, *liliaceus*, *a*, *m*, *vel e liliis factus*, *a*, *m.* Zamenſtell. lelieblad, *folium lilii.* Lelieboom, *arbor liliifera*, *lilifera* alleen en *liriodendron*, bij *Linnaeus.* Leliebol, *caput lilii.* Lelieolie, *oleum liliaceum vel e liliis confectum.* Lelieveld, *campus liliorum*, *vel lilliis conſitus.* Leliewit, *candorem lilliorum habens.* Leliënhof, *lilietum*, *i*, *n.* bij *Plin.*

Lellen, o. w. zoo veel als ſnappen, *gannio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *blatero*, *avi*, *atum*, *are.* Ook wordt het van kleine kinderen gebruikt, die beginnen te ſpreken, *lallo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Perſius.* Iemand aan het oor lellen, *obgannio*, *ivi*, *itum*, *ire alicui.* Van hier: lelling, v. *gannitus*, *us*, *m.* *garrulitas*, *atis*, *f.*

Lemberg, eene ſtad in Polen, *Leopolis vel Lemberga.* Van Lemberg, *Leopolitanus vel Lembergenſis*, *is*, *e.*

Lemmer, o. *lamina*, *ae*, *f.* bij *Cicero.*

Lemmet, o. pit van eene kaars of lamp, *ellychnium*, *ii*, *n.* *linamentum*, *i*, *n.* *myxos*, *i*, *m.* bij *Mart.*

Lemte, zie Leemte.

Lende, v. *lumbus*, *i*, *m.* Pijn in de lenden hebben, *lumbagine laborare.* Iemand de lenden zwakken, zoo veel als de kracht benemen, *delumbo*, *avi*, *atum*, *are aliquem*, bij *Plinius.* Iemand eenen ſtok in de lenden leggen, *depexum dare aliquem.* Zwak van lenden, *delumbatus*, *a*, *m*; *delumbis et elumbis*, *is*, *e.* Ook gebruikt men het voor kant of zijde, *latus*, *eris*, *m.* B. v. de lenden der ſteenrots, *latera rupis*, bij *Vondel.* Zamenſtell. Lendenader, *vena vel arteria lumbaris*, *lumbalis*, of het geen beter is, *lumbi.* Lendenbreuk, *hernia lumborum*, *lumbifragium*, *ii*, *n.* bij *Plautus*, doch dit laatſte komt meer met lendenbreking overeen. Lendenbreukig, *hernia lumborum laborans.* Lendendarm, *inteſtinum lumbale vel lumborum.* Lendenkuſſen, *pulvinar lumbale vel lumbis ſuppoſitum.* Lendenkruid, *hippolapathum*, *i*, *n.* bij *Plinius.* Lendenloos, *delumbis et elumbis*, *is*, *e.* Lendenpijn, *lumbago*, *inis*, *f.* bij *Feſtos.* Lendenwervel, *vertebra lumbaris*, *lumbalis vel lumborum.*

Lene, v. zoo veel als leuning, *adminiculum*, *i*, *n.* *ſuſtentaculum*, *i*, *n.*

Lenen, zie Leunen.

Digitized by Google

Leng, v. ſoort van langen en ſmallen kabeljaauw, *banchus aſellus*, bij *Plinius*, volgens *Hoogſtraten*. Ook een lang touw heet leng, *funis lengus*.

Lengen, b. en o. w. langer maken, *longiorem reddere; prolongo, avi, atum, are; extendo, endi, enſum, endere; dilato, avi, atum, are*. B. v. den tijd lengen, *dilatare diem vel tempus*. Voor dunner maken, *attenuo, avi, atum, are; tenuiorem reddere*. De ſop lengen, *jusculum attenuare, vel tenuius reddere*. Onz. langer worden, *cresco, evi, etum, escere*. De dagen lengen, *dies crescunt*. Van hier, lenging, *prolongatio, onis, f. dilatatio, onis, f. extenſio, onis, f.* Van de dagen, *creſcentia, ae, f.*

Lengte, v. *longitudo, inis, f.* zie verder bij Lang. Van getal, zegt men: *numerus magnus, multitudo, inis, f. turba, ae, f. cohors, ortis, f. ſeries, iei, f.* B. v. eene lengte van vrijers, *cohors, turba vel ſeries proorum*.

Lenig, bijv. n. en bijw. *mollis, lis, le; lenis, is, e; flexibilis et flexilis, lis, le; ductilis, lis, le*. Ook wordt het voor zachtzinnig gebruikt, *manſuetus, a, m; mitis, is, e*. Van hier: lenigheid, v. *mollitia, ae, f. mollities, ei, f. mollitudo, inis, f. lenitas, atis, f. lenitudo, inis, f. flexibilitas, atis, f.* In den tweeden zin, *manſuetudo, inis, f.*

Lenigen, b. w. *mollio, ivi, itum, ire; lenio, ivi, itum, ire*. In den tweeden zin, *manſuefacio, eci, actum, acere; mitigo, avi, atum, are*.

Leuing, zie Leuning.

Lennep, eene kleine ſtad in Duitschland, *Lennepum, i, n.*

Lens, eene kleine ſtad in Nederlund, *Lendium, ii, n. Nimacum, i, n. et Nimacum, i, n.*

Lens of luns, v. *clavus axis*, bij *Scheller; retinaculum rotae*.

Lens, bijv. n. en bijw. *inanis, is, e; vacuus, a, m; expers, ertis, emn. g.* Bij de zeevarenden is het veel in gebruik: b. v. de pomp is lens, *antlia aquae vacua est*. Het ſchip lens pompen, *ope antliae aquam e navi exhaurire*. Ook zegt men in de dagelijkſche zamenleving: ik ben lens, voor, ik heb geen geld, *inanis ſum*, bij *Plautus*; bijw. *inaniter, vacue, adv.*

Lens, (lans) v. een woord in de walvischvangst gebruikelijk, *lancea, ae, f. harpago, inis, f. manus ferrea*.

Lenſen, b. w. *lancea transfigere*; b. v. *balaenam*, eenen walvisch.

Lente, v. *ver, veris, n. tempus vernum*. Van de lente, *vernus, a, m*, het geen ook lentig genoemd wordt. Zamenſtell. lentebloem, *flos vernus*. Lentetijd, *tempus vernum*; ook overdr. *flos aetatis*. Lenteklokje, een zekere bloem, *campanula verna*. Lentedag, *dies vernus*. Lentemaand, *menſis veris, menſis vernus, menſis Martius*, bij *Plin.*

Lenteren, o. w. *ceſſo, avi, atum, are; cunctor, atus ſum, ari; moror, atus ſum, ari*.

Lenzen, b. w. lens maken, *vacuo et evacuo, avi, atum, are; ſicco et exſicco, avi, atum, are*.

Lenzen, o. w. wegens ſtorm voor den wind met klein zeil zeilen, *tempeſtate coactum vento cedere ac vela contracta ventis dare*.

Leon, een koningrijk in Spanje, *Legio ſeptima gemina*. Zie mijne leſſen over de aardrijkskunde bladz. 20, als ook eene ſtad van denzelfden naam, de groote *Danville* is van hetzelfde gevoelen, en hoe de geleerde *Scheller* van deze woorden in *Tacitus* zoo dikwijls voorkomende, *Legio ſeptima Germanica* gemaakt hebbe, begrijp ik niet.

Lep, m. *ictus, us, m. alapa, ae, f.* Iemand eenen lep geven, *alapam infligere alicui*.

Lepanto, eene ſtad van Etolie in Griekenland, *Naupactus, i, f.* bij *Caeſar*.

Lepe, eene kleine ſtad in Spanje, *Lepa, ae, f.*

Le-

Digitized by Google

Lepel, m. *cochlear, aris, n. cochleare, is, n.* bij *Martialis; cochlearium, ii, n.* bij *Plinius.* Verkl. lepeltje, *parvum cochlear.* Een houten, tinnen, zilveren lepel, *cochlear ligneum, stanneum, argenteum.* Een loodlepel, *cochleor plumbo fundendo serviens.* Een lepel vol, *cochlear cumulatum, vel plenum.* De jagers noemen het oor van eenen haas eenen lepel, *auris leporina vel leporis.* Zamenstell. lepelblad, blad van eenen lepel, *cavum cochlearis.* Ook is lepelblad een geneeskruid, *cochlearia, ae, f.* bij *Linn.* ook lepelkruid genoemd. Lepelboom een Amerikaansche boom, *kalmia, ae, f.* bij *Linn.* Lepeleend, *anas latirostra.* Lepelgans, *platea* of *platalea.* Lepelaar, *ciconia, ae, f.* Lepelspijs, *cibus cochleari sumendus.* Lepelsteel, *manubrium cochlearis.* Lepelstuk, zeker geschut, *tormenti genus, cui ope cochlearii pulvis nitratus infunditur.* Liepelzucht, is een spotwoord: b. v. het kind is aan de lepelzucht gestorven, *infans inopia cibi periit.*

Leppen, b. w. met den voet voor uitschoppen, *pede aliquid protrudere.* Ook is leppen, met het uiterste der lippen proeven, *summis vel extremis labiis gustare, vel bibere.* Zamenstell. leplam, *agnus, qui alieno lacte alitur.*

Leproos, bijv. n. een onduitsch woord van het Latijnsche *leprosus, a, um.* Zamenstell. leproosheid, leprozenheid, leproosdij geheten, *nosocomium, in quo leprosi curantur.*

Lerida, eene stad in Katalonie, thans bij omzetting van letters, *Ilerda, ae, f.* geheten, *Lerida, ae, f.*

Lers, eene rivier in Frankrijk, *Lersius, ii, m.*

Les, v. *lectio, onis, f.* Zijne les leeren, *lectionem memoriae mandare.* Opzeggen, *recito, avi, atum, are lectionem.* Voorts onderwijs geven, les geven, *doceo, cui, ctum, ere.* Les nemen, *disco, didici, discere.*

Lesring, vermaning, *praeceptum, i, n. admonitum, i, n. admonitus, us, m. admonitio, onis, f.*

Lesbos, een eiland in den Archipel, thans *Metelino* geheten, *Lesbos, i, f.*

Lesschen, b. w. *extinguo, inxi, inctum, inguere.* Den brand lesschen, *exstinguere incendium.* Oneigenlijk: den dorst lesschen, *sedare sitim,* ook *explere sitim,* bij *Scheller.* Van hier: lesching, v. *exstinctio, sedatio, expletio, onis, f.* Zamenstell. leschbak, zoo veel als smids koelbak, *lacus, us, m.* Leschgereedschap, *vasa incendiaria,* bij denzelfden. Leschwater, *aqua igni exstinguendo serviens.*

Lesfenaar, m. *pluteus, ei, n.* bij *Persius; pulpitum, i, n. Plin.*

Lest, zie Laatst.

Letsel, o. *mora, ae, f. remora, ae, f. impedimentum, i, n. incommodum, i, n.* Schade of nadeel, *noxa, ae, f. damnum, i, n.*

Letten, b. en o. w. *moror, atus sum, ari; impedio, ivi, itum, ire; retineo, ui, entum, inere.* Onz. zoo veel als deren, ontbreken, *indigeo, ui, ere; egeo, ui, egere.* Hem let niets, *nihil indiget vel eget.* Dit onz. w. zegt *Weiland* met het voorzetsel *op* wordt gebruikt voor acht slaan, *attendere animum;* ook *attendere* alleen; *animum advertere, animadvertere* en *animadvertere, antique.* Op het tegenwoordige letten, *quod ante pedes est videre,* bij *Terentius.*

Letter, v. *littera, ae, f.* Verkl. lettertje, *litterula, ae, f.* bij *Cic.* Het meerv. letteren is even als bij de Romeinen ook bij ons voor eenen brief gebruikelijk, *litterae, arum, f. plur.* B. v. ik heb uwe letteren ontvangen, *litteras tuas ad me venerunt vel litteras tuas accepi.* Lettertje voor briefje, *litterulae, arum, f. plur.* Voor geleerdheid: hij is een man van letteren, *litteratus est.* Hij heeft letteren gegeten, *multum lucubra-*

bravit; multos libros evolvit. Van hier: letterlijk, *ad litteram*, bij *Quintil.* Eene schrijfletter, *character, eris, m.* bij *Cicero.* Eene gegotene letter, *littera fusa, vel typus fusus litterae.* Letters op een hemd zetten, *indusium notare litteris.* Zamenstellingen: letterbaas, *litteris tinctus*, bij *Cicero; in re literaria princeps.* Letterblokken, o. w. *studeo, ui, ere; dedere se literis, evigilare in studio*, alle bij *Cicero.* Letterblokkende, *studiosus, a, um*, bij *Cicero; deditus studiis.* Letterblokking, v. *studium, ii, n.* Het lettergieten, *fusio literarum typographicarum.* Lettergieter, *literarum fusor typographicarum.* Lettergieterij, *officina fusoria literarum typographicarum.* Lettergreep, *syllaba, ae, f.* Van eenen lettergreep, *monosyllabus, a; um.* Bij lettergrepen, *syllabatim, adv.* Een vers van elf lettergrepen, *versus hendecasyllabus.* Letterhout, dus genoemd, om dat men er zich eertijds van bediende om letterblokjes te maken, hetzelfde als ebbenhout, *lignum ebeni.* Eene letterhouten tafel, *mensa ebenea.* Letterheld, *heros literarius.* Letterkas, *loculus vel capsa typothetarum.* Letterkloek, *peritus literarum.* Letterkrans, *corona literaria.* Letterkunde, *litteratura, ae, f.* bij *Cicero.* Letterkunst, *grammatica, ae, f.* wrs *grammatica, grammatica, orum, n. pl.* bij *Cicero.* Letterkunstenaar, *grammaticus, i, m.* bij *Cicero; grammatista, ae, m.* bij *Suetonius; litterator, oris, m.* welke woorden ook eenen letterkundigen beteekenen. Letterkunstriglijk, *grammatice, adverb.* Letterloos, *illiteratus, a, um*, in tegenstelling van geletterd. Lettermeester, *magister abecedarius.* In eenen hoogeren zin, *literarum humaniorum professor vel doctor.* Letternieuws, *nuntia literaria, n. plur. vel novum literarium.* Letteroefening, *exercitium literarium.* Letterstijder, *literarum sculptor.* Letterteeken, *accentus, us, m.* bij *Quintilian.* Letterwijs, *doctus literas.* Letterwijsheid, *doctrina literaria.* Letterzetten, *typos literarum conjungere vel in ordinem redigere.* Letterzetter, *typotheta, ae, m. contextor literarum.* Letterzetting, *contextus literarum*, bij *Quintil.* Letterziften, *censere libros*, volgens *Hoogstraten; artum exercere criticam.* Letterzifter, *censor libri, criticus, i, m.* welk laatste in eenen gunstigeren zin, eenen oordeelkundigen in het vak der letteren beteekent.

Letteren, b. w. *signare vel notare litteris.* Het deelw. geletterd wordt, zoo als wij hier boven zeiden voor geleerd gebruikt, *litteratus, a, um.*

Leugen, zie logen.

Leuk, bijv. n. en bijw. zoo veel als laauw, een weinig warm, *tepidus, a, um.* Leuk water, *aqua tepida.* Leuk zijn, *tepeo ere.* Ook is het gebruikelijk in de gemeenzame spreekwijs: zich leuk houden, zich onverschillig toonen, *indifferenter se gerere; tepidum se praebere*, bij *Plautus* in denzelfden zin. Zich stil houden, *quietum esse vel quiescere.* Zich onkundig houden, *ignorantiam simulare*, bijw. *tepide, indifferenter, adv.* ook *quiete, tranquille.*

Leunen, lenen, o. w. *incumbo, ui, itum, ere, clinare vel acclinare se, vel acclinem esse alicui rei.* B. v. tegen eenen boom, *adclinare se vel incumbere arbori.* Op iets leunen, *niter vel innitor, isus vel ixus sum, inniti aliqua re.* B. v. op eenen stok leunen, *inniti baculo.* Op de magt zijner vrienden leunen, *potentia amicorum niti.* Iets aan zich laten leunen, *vindicare sibi aliquid.* Van hier: leuning, *actio incumbendi vel se adclinandi.* Ook iets waarop men leunt, *sustentaculum, i, n. adminiculum, i, n. nixus, us, m.* bij *Virgilius*, en *nisus, us, m.* bij *Horatius.* Zamenstell. leunstoel, leenstoel, en leu-

Digitized by Google

leuningstoel, *sella reclinatoria*, bij *Hoogstraten*. *Scheller* zegt, *sella brachiata vel brachiis instructa*.

Leur, v. dit woord beteekent eigenlijk eenen drank, dien men uit reeds gepetste druiven krijgt, door er op nieuws water bij te gieten en te laten persen, *lora*, *ae*, *f.* bij *Varro*. Waarvoor men nog het woord leurwijn gebruikt: daar deze wijn zeer slecht ware, is de beteekenis, naar mijn oordeel, overgegaan tot niets beduidende en slechte zaken, vodden, prullen, *scruta*, *orum*, *n. plur.* *frivola*, *orum*, *n. plur.* *res nihili*. Van hier: leurverkooper, *scrutarius*, *ii*, *m.* Van hier: iemand te leur stellen, *falsa spe aliquem lactare vel decipere*. Alles te leur laten gaan, *omnia perdere*. Te leur komen, *perditum ire*. Het zij mij dus vrij, in dit woord van den grooten *Weiland* eenigzins te verschillen. Van hier: leurkramer, *scrutarius*. Leurwerk, *opus frivolum*, *nullius pretii*, *nihili*.

Leus, leuze, loze, v. *tessera*, *ae*, *f.* bij *Tacitus*, *signum*, *i*, *n.* bij *Caesar*, *symbolum*, *i*, *n.* en *symbolus*, *i*, *m.* bij *Plaut.* Iets waarvan ieder den mond vol heeft, wordt ook leus genoemd, *sermo vulgaris*. Iets dat alle dagen te pas komt en onontbeerlijk is, heet ook leus, b. v. het geld is de leus, *pecunia carendum non est*. De leus geven, *signum dare*, bij *Sallustius*. De leus veranderen, *mutare signum vel tesserам*. Het wachtwoord of in onduitsch parool is ook leus, *tessera*, *ae*, *f.* Leushaler of leushaalder, *tesserarius*, *ii*, bij *Tac.*

Leuteren, o. w. los zitten, wankelbaar zijn, *vacille*, *avi*, *atum*, *are*, *in periculo esse*, *periclitor*, *atus sum*, *ari*, *facile moveri*. Het leutert hem in den bol, dat is zijne hersens zijn los, *vesanus est*, *mens non facit satis officium suum*, bij *Terentius*. Van hier: talmen, *moror*, *atus sum*, *ari*, *cesso*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: leuterig, dat ligt bewogen wordt, *mobilis*, *lis*, *le*. B. v. leuterig riet, bij *Hooft*, *canna mobilis*. Voorts leutering, *vacillatio*, *onis*, *f.* *motus facilis*, *mora*, *ae*, *f.* *cessatio*, *onis*, *f.* Leuteraar, *cessator*, *oris*, *m.* Leuterwerk, *opus incertum*, ook waaraan ieta hapert, *opus imperfectum*.

Leuven, eene stad in Braband, *Levanium*, *ii*, *n.* Van hier: Leuvenaar, *Levanicus*, *i*, *m.* Leuvensch, *Levanicus*, *a*, *m.*

Leuzig, bijv. n. en bijw. *lentus*, *a*, *m*; *tardus*, *a*, *m*; bijw. *lente*, *tarde*, *adv.*

Levant, een onduitsch woord, *Weiland* zegt, uit het Italiaansch *levante*, het oosten, ontleend: waarom niet van het Fransche *levant*, deelw. van *lever*, hetzelfde beteekenende? dan behoeft men de letter *e* niet wegtedoen. Men beoogt er mede de landen ten oosten van de Middenlandsche zee gelegen. Griekenland, *Graecia*, *ae*, *f.* Romanie (Roumelien) *Romania*, *ae*, *f.* *Natolie*, zegt *Weiland*, (dit moet zijn, *Anatolie*, zoo als ik in mijne geographische werken aangetoond heb, als zijnde af komstig van het Griek sche woord ἀνατολὴ het oosten beteekenende, eenige Franschen in het Griekch onervaren, hebben dit woord verkeerd gespeld, zij vonden *Lanatolie* en hebben uit onkunde naderhand gezet, *La Natolie*, daar het zijn moest, *L' Anatolie*.) Sijrien, *Syria*, *ae*, *f.* Een deel van Egijpten en Arabie, *partem Aegypti et Arabiae*. Levant is dus eenvoudig het oosten, *orions*, *entis*, *m.* *scilicet sol*. Of de Oosterssche landen, *regiones orientales*. Levant is ook de oostewind, *ventus ex oriente flans*. In Friesland noemt men ook een lang overkleed, levant, *vestis orientalis*. Waarschijnlijk om dat zij, als de Oosterssche kleeden, lang zijn. Wijders levantsch, *orientalis*, *lis*, *le*. Levantsche handel, *negotiatio orientalis*, *vel cum regionibus ad orientem sitis*. Van hier ook levantijn, eene geweldige stormwind uit het

Digitized by Google

oosten komende, *tempestas vehemens ex oriente orta.*

Leven, o. w. *vivo, vixi, victum, vivere, in vita esse, vita frui, in vivis esse.* Het leven leiden, is ook leven, *vitam agere, degere vitam, vivere vitam.* B. v. ellendig leven, *vitam miseram degere, agere vel vivere.* Bij de vraag hoe lang, staat meest de *accusativus.* B. v. een jaar leven, *vivere annum.* Ook somtijds de *ablativus.* B. v. drie jaar, *tribus annis.* In leven blijven, *in vita manere*, ook *manere vivum.* Voor zich zelven leven, *vivere sibi.* Voor zijne vrienden of vaderland leven, *vivere amicis vel patriae.* Met iemand omgaan is, *vivere secum.* Bij den dag: dat is onbezorgd heen leven, *vivere in diem, in horam vel temere.* Door genade leven, *de lucro vivere*, bij *Scheller*, *vitam precariam degere.* Zoo waar ik leve, *ita vivam.* Hij heeft geleefd, voor: hij is gestorven, *vixit.* Hij heeft dertig jaar geleefd, *vixit triginta annos, vitam perduxit ad annum tricesimum, vixit ad annum tricesimum.* Herleven, *revivisco, iscere, vitam recipere.* Ook wordt herleven genomen voor herstellen van eene ziekte, *sanari.* Voor verkwikken, *recreari vel reficî.* Leven laten, *donare vitam.* Leven en laten leven, *vivere et aliis concedere, unde vivant, non modo suae sed et aliorum vitae consulere non solum sua sed et aliarum commoda curare.* Van planten, boomen, beesten, schilderijen zegt men ook leven, *vivere, vividum esse*, bij *Scheller.* Fig. van den aard en wijs: wij leven hier goed, *hic bene vivitur.* Hij leeft deugdzaam, *probe vivit.* Op zijne gezondheid leven, *sanitati consulere.* Met betrekking op de wijs: waar op men het leven onderhoudt. Van zijne inkomsten leven, *reditibus suis vivere.* Op het land leven, *vivere rure vel rure.* Ik kan met hem niet leven, *non possum vivere cum ille.* In hoop leven, *in spe vivere.* Van hier: levend, iets dat leeft, *vivus, a, um; vivens, entis, omn. g.* Onderscheiden van levendig, iets dat vol beweging is, *frequens, entis, omn. g.* B. v. eene levendige stad, *urbs frequens.* Ook zegt men levendig voor wakker, frisch, kloek, *vividus, a, um; vivax, acis, omn. g. vegetus, a, um; vigens, entis, omn. g. alacer, cris, e.* Levendig zijn, is in dezen zin, *vigeo, ui, ere.* Levendigheid, *vigor, oris, m. alacritas, atis, f. vivacitas, atis, f.* Bijw. levendig, *vivaciter, alacriter, adverb.* Leefbaar, *vitalis, lis, le.* B. v. leefbare geesten, *spiritus vitales.* Zamenstell. leefdag, *dies vitae.* Leefmiddelen, *victus, us, m. alimentum, i, n.* Leeftijd, *tempus vitae.* Leeftogt, *victus, us, m. alimentum, i, n.* Leewijs, *vitae genus, meres, um, m. pl.*

Leven, o. geraas, getier, *rumor, oris, m. strepitus, us, m. clamor, oris, m. rixa, ae, f. turba, ae, f.* In den dagelijkschen stijl: leven maken, *strepitum edere, turbas movere, rixari.* Beweging, gekrioel, *frequentia, ae, f. motus, us, m.* In eenen bepaalderen zin, de toestand der willekeurige bewegingen, het vermogen om eigene veranderingen te veroorzaken, zelf die te bestemmen, met de voortduring van dien toestand, zegt *Weiland, vita, ae, f.* Iemand het leven benemen, *privare aliquem vitâ.* Het leven verliezen, *amittere vel perdere vitam, mori, obire, perire.* In leven blijven, *manere in vita, vivum manere vel in vivis manere.* Het leven behouden, *retinere vitam, non mori.* Iemand nog in leven vinden, *invenire aliquem adhuc viventem, vivum vel in vita, Schall.* Iemand om het leven brengen, *interficere vel occidere aliquem.* Zich zelf het leven benemen, *sibi vitam auferre, se vita privare, se ipsum interficere, sibi mortem consciscere, violenta* ma-

manus sibi inferre. Iets met het leven boeten, *morte vel capite luere vel persolvere.* Iemand naar het leven staan, *insidiari vitae alicujus, insidias struere vitae alicujus.* iemand naar het leven schilderen of treffen, *aliquem tam vere pingere, ut vivere videatur.* Bij mijn of uw leven, *me vel te vivente, vel vivo.* Het leven verbeuren, *committere scelus capitale, rem capitalem patrare, poenam mortis mereri.* Een leven leiden, *agere vitam*, ook *agere* alleen. Aard van leven, *vitae genus*, ook *vita* alleen. B. v. landleven, *vita rustica.* Voor zeden, *mores, um, plur. m.* Een eerlijk leven, *mores probi et honesti.* Voor het grootste vermaak, zegt men ook leven, *vita, ae, f.* B. v. de boeken zijn mijn leven, *libri mihi vita sunt*, bij *Scheller.* Om eene teedere liefde uit te drukken zegt men ook: mijn leven! *mea vita! anima mea! lux mea!* Voor levensloop, *vita, ae, f.* Tot het leven toe afsnijden, *ad vivum secare vel resecare.* Zamenstell. levenloos, *vita carens, inanimis, is, e; mortuus, exscisus, interfectus, a, um; vita privatus.* Ook zegt men, *inanimans antis, omn. g. inanimus, a, um; inanimatus, a, um.* Levensuder, *fons vitae.* Levensbeschrijving, v. *descriptio vel narratio vitae.* Levensbron, *fons vitalis vel vitae.* Levensgeest, *spiritus vitalis vel animalis.* Levensgrootte, *statura, ae, f.* Levensgroot, *totus, a, um.* Iemand levens groot schilderen, *totum pingere aliquem vel staturam alicujus*, bij *Scheller.* Levenskracht, *vis vitae vel vis vitalis.* Levenslicht, *lux vitae vel lux vitalis.* Levenslang, *per omnem vitam, per omne vitae tempus vel spatium, per totam vitam, in tota vita.* Levenslengte, *longitudo vitae, cursus vitae.* Levensmiddelen, *victus, us, m. opes, um, f. plur. vitae curriculum*, bij *Cicero.* Levensmanier, *mos, moris, m.* ook *mores, um, m. plur.* Levensstraf, *poena capitis vel capitalis.* Levenstijd, *aetas, atis, f. aevum, i, n.* bij *Cicero, tempus vitae, spatium vitae.* Levensstaat of levensstand, *fors, ortis, f. conditio vitae*, bij *Sallustius*; ook *vita, ae, f.* alleen. Levenswandel, *vita, ae, f.*

Levendig, bijv. n. en Bijw. *vivax, acis, omn. g.* Vol beweging, *frequens, entis, omn. g.* B. v. eene levendige stad, *urbs frequens.* Vlug, vaardig, *alacer, promptus, vegetus, expeditus, a, um.* Levendig voor dartel, *petulans, antis, omn. g.* Ook zegt men eene zaak levendig vertoonen, *depingere aliquid vivis coloribus.* Levendig van iets overtuigd zijn, *plane vel plene persuasum esse.* Van hier het bijw. *vivaciter, vivide, alacriter, prompte, vegete, expedite, adverbia.* Levendigheid, v. *vivacitas, atis, f. frequentia, ae, f. alacritas, atis, f. promptitudo, inis, f. petulantia, ae, f.*

Lever, v. *hepar, atis, n. jecus, oris, n. jecinoris* en *jecineris*, bij *Plinius.* Levertje, *jecusculum, i, n.* bij *Cicero.* Spreekw. hij heeft eene heete lever, *potum amat.* Long en lever verteren, *omnia dilapidare.* De lever schudden, *immodice ridere.* Van de lever eten, *aere alieno obrutum esse.* Van hier: leverachtig en leverig, *hepatarius, a, um.* Zamenstell. leverbeuling, *farcimen hepaticum, vel ex hepate confectum.* Leverkleur, *color hepaticus.* Leverkleurig, *colore hepatico vel colorem hepaticum habens.* Leverkruid, *herba hepatica, agrimonia, ae, f. parnassia palustris, trifolium hepaticum, Eupatoria, ae, f. vel Eupatorium, ii, n.* bij *Plinius.* Leverloop, *ductus hepaticus*, bij *Scheller* Leverpuist, *macula hepatica, lentigo, inis, f. ephelis, idis, f.* Levervlood, *fluxus hepaticus, diarrhoea hepatica.* Leverworst, zie Leverbeu-

Digitized by Google

beuling, Leverzucht, *morbus hepatarius*, bij *Plaut.* Leverzuchtig, *hepaticus, a, m.*

Leveren, b. w. *praebeo, ui, itum, ere, exhibeo, ui, itum, ere, suppedito, avi, atum, are.* Fig. flag leveren, *committere proelium.* Iemand aan de regters leveren, *tradere aliquem judicibus.* Van hier: leveraar, onduitsch leverancier, *redemtor vel conductor, oris;* bij *Scheller, traditor, oris, m.* bij *Tacitus.* Leverbaar, *exhibendus, suppeditandus, tradendus, a, m.* Levering, v. onduitsch leverantje, *exhibitio, suppeditatio, praebitio, onis, f.* bij *Scheller.* Ook wanneer men voor zeker geld aangenomen heeft iets te leveren, *redemtio, onis, f. redemtura, ae, f. conductio, onis, f.* bij denz. Zamenst. overleveren, *trado, didi, ditum, dere.*

Lewerik, zie Leeuwerik.

Lewis, eene kleine stad in Engeland, *Lewia, ae, f.*

Lezen, b. w. het beteekent, in het algemeen, van gelijksoortige dingen het een na het ander opnemen, *lego, legi, lectum, legere.* Aren lezen, *legere spicas.* Bloemen lezen, *carpere vel legere flores.* Wijn lezen, *vindemio, avi, atum, are, legere uvas.* Lezen of verlezen zegt men ook voor reinigen, *purgo, avi, atum, are, vel deligendo purgare.* Van hier: lezing, *carptura, ae, f.* Lezer, *carptor, oris, m.* Zamenstell. wijnlezing, *vindemia, ae, f.* Wijnlezer, *vindemiator* en *vindemitor, oris, m.*

Lezen, b. w. eigenlijk luid opzeggen, *recito, avi, atum, are.* B. v. de mis lezen, *recitare missam.* Wij nemen het ook nog voor leeren of onderwijs geven, *doceo, ui, ctum, ere.* B. v. de hoogleeraar leest over de wiskunde, *professor mathesin docet.* In eenen bepaalderen zin, de teekens der woorden en gedachten kennen, her zij men die door klanken uitdrukke of in stilte naga, *lego, legi, lectum, legere.* B. v. een boek, *legere librum.* Uit een brief iets lezen, *certiorem fieri alicujus vel rei literis,* bij *Caesar.* Ik kan den brief niet lezen, *epistolam istam legere vel explicare non valeo.* Iemand zijn planeet lezen, *futura alicui ex astris praedicere.* Iets uit iemands oogen lezen, *e vultu alicujus cognoscere aliquid.* Ter loops lezen, *perlegere.* Herlezen, *relegere.* Doorlezen, *perlegere.* Dikwijls lezen, *lectito, avi, atum, are,* bij *Cic.* Van hier: leesbaar, *facilis legi,* bij *Gellius; legibilis, lis, le,* bij *Ulpianus.* Lezer, m. *lector, oris, m. praelector, recitator.* Lezing, *lectio, praelectio, recitatio, onis, f.* Zamenstellingen leesbeurt, *vices vel vices legendi.* Leesplaats, *locus legendi.* Leesloon, *merces pro lectione,* ook *merces pro colligendis uvis.* Leesschool, *schola ubi discitur legere, vel ubi initium fit legendi,* bij *Scheller.* Leesoefening, *exercitatio legendi, vel lectionis.* Leestijd, *tempus legendi vel lectioni destinatum.* Leesuur, *hora lectionis.* Leeswijs, *methodus legendi.*

Lianne, eene kleine rivier in Frankrijk, *Liannus, i, m.*

Libaard, m. *lee, leonis, m.* doch dit woord is geheel verouderd.

Libourne, eene kleine stad in Frankrijk, *Liburna, ae, f.*

Licht, zie Ligt.

Licht, bijv. n. en bijw. *lucidus, a, m; clarus, a, m; illustris, is, e.* Voor witachtig, *candicans, antis, omn. g.* Zeer licht, *praelucidus, a, m.* Het is licht, *lucidum est.* Het wordt licht, *lucescit, illucescit.* Licht maken, *lucidum reddere.* Bijw. *lucide, clare, candide, adverbia.* Ook zegt men met eene overtolligheid: helderlicht, *lumen lucidum, lux lucida.* Op klaar lichten dag, *multa luce,* bij *Caes. clara luce.*

Licht, o. het woord drukt deels uit de lichtende zaak, de lichtstof, deels iets dat met licht verzien is. In den eersten zin is het, *lux, lucis, f. lumen, inis, n.* Vol licht, *luminosus, a, m.* Oneigenlijk zegt men: iemands licht betimmeren, *detrectare a-*

Digitized by Google

liquem, *vel laudem alicujus.* Iemand in het licht ſtaan, *nocere alicui*, *officere alicui.* Het licht breekt aan, *illucescit*, *vel lucescit.* Een valſch licht, *lux maligna.* Het is licht, *lucet*, bij *Plautus.* Een zeer omaangenaam licht, *multo gravissima lux*, bij *Horatius.* Voor eene lamp of kaars, *lumen*, *inis*, *f.* *candela*, *ae*, *f.* *lucerna*, *ae*, *f.* Bij het licht arbeiden, *lucubro*, *avi*, *atum*, *are.* Iets bij het licht bezien, *diligenter vel accurate aliquid considerare.* Licht aanſteken, *lumen vel candelam accendere.* Licht brengen, *lumina vel candelas apponere*, bij *Scheller.* Voor levenslicht, *lux*, *lucis*, *f.* B. v. het licht aanſchouwen, voor geboren worden, *adspicere lucem*, bij *Cicero*; *in hanc lucem edi*, of *nasci*, bij *Scheller.* Met het aanbreken van het licht, *prima luce vel cum prima luce.* Iets in het licht brengen, *in appertum proferre*, bij *Cicero*; of *vulgo ferre*, bij *Livius*; ook *illustrare*, *illuminare*, *perspicuum vel clarum reddere.* Iets in het licht geven, *excudere aliquid*, *in lucem adspectumque reddere*, beide bij *Cicero.* In het licht komen, *venire vel prodire in lucem.* Licht krijgen, *perspicere*, *intelligere rem aliquam.* Het licht ſchuwen, *evitare lucem*, *lucem fugere.* Iemand licht in eene zaak geven, *lumen accendere alicui*, *vel docere aliquem aliquid*, bij *Scheller.* Iemands licht uitblazen, *interficere vel necare aliquem.* Voor perſonen, die in de eene of andere zaak veel licht verſpreid hebben, *lux*, *lucis*, *f.* Een troetelwoord, mijn licht, mijn leven! *mea lux! mea vita!* Verkl. lichtje, *parvum lumen*, *lucernula*, *ae*, *f.* bij *Scheller.* Zamenſtell. daglicht, *lux diei* of *lux* alleen. Dwaallicht, *lumen erroneum.* Flonkerlicht, *lumen micans.* Maanlicht, *splendor vel lumen lunae.* Lichtdrager, zoo veel als morgen- en avondſter, *lucifer*, *eri*, *m.* Lichthater, *lucis exosus*, *diem vitans.* Lichthout, *lignum micans.* Lichtſchuw, *lucifugus*, *a*, *m.* Lichtſtraal, *radius lucis vel luminis.*

Lichten, bedr. en onz. w. iemand lichten, *praelucere alicui*, bij *Suetonius*; onz. *luminare*, *lumen spargere vel emittere.* Voor dag worden, het begint te lichten, *illucescit vel lucescit.* In het gemeene leven is lichten zoo veel als weerlichten, *fulgurare.* Van hier: lichter, *lychnuchus*, *i*, *m.* *candelabrum*, *i*, *n.*

Lichtmis, v. *festum purificationis Mariae*, dus genoemd naar de kaarſen of lichten, die dan gewijd worden en waarmede men de omdragt doet, *missa candelaria* of *candelarum.* Om de ongebondenheid door zedenlooze menſchen, bij deze gelegenheid, gepleegd, neemt men het woord in het mann. geſlacht, voor eenen rinkelrooijer, *homo dissolutus*, *perditus*, *nepos*, *otis*, *m.* *balatro*, *onis*, *m.* bij *Varro*; *asotus*, *i*, *m.* bij *Cicero*; *bacchator*, *oris*, *m.* Van hier het o. w.

Lichtmiſſen, *nepotor*, *atus sum ari*, *Bacchanalia facere*, *exercere*, *vivere*, *se ipsum corrumpere*, bij *Juvenalis.* Van hier: lichtmiſſerij, *bacchatio*, *onis*, *f.* *nepotatus*, *us*, bij *Plinius*; *propinatio*, *onis*, *f.* bij *Gell.*

Lid, o, de eerſte beteekenis ſchijnt die van bedekken te zijn, *operculum*, *i*, *n.* Hierom ook oog-lid, om dat hetzelfde het oog bedekt, *palpebra*, *ae*, *f.* Voorts een gewricht of plaats, waar twee beenderen in elkander ſluiten, *membrum*, *i*, *n.* *articulus*, *i*, *m.* Uit het lid raken, *luxo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin.* Uit het lid gemaakt, *luxatus* en *luxus*, *a*, *m.* Van lid tot lid, *membratim*, *articulatim* et *articulatim*, *adverb.* Lid bij lid voegen, *articulo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Livius.* Weder in het lid zetten, *compellere in suam sedem*, bij *Celsus.* In het lid houden, *cogere assuescere sedi suae*, bij denzelfden. Voor verdeeling, *pars*, *partis*, *f.* *festio*,

Digitized by Google

onis, *f.* Spreekw. er ligt mij wat op de leden, *malum quoddam praesantio.* Het leidt mij op de leden, *vereor*, *timeo*, *metuo*, *suspicor*, *praesantio.* Zamenstell. leebreken of ledenbreken, *opus lumbifragum vel laboriosissimum*, *difficultate plenum.* Ledenzetter, *ossa vel membra in suam sedem compellens.* Lid of ledgras, *sideritis vel sideritis scordioïdes*, bij *Linnaeus.* Lidteeken ook lijkteeken, *cicatrix*, *icis*, *f.* Lidteekentje, *cicatricula*, *ae*, *f.* Lidwater, leewater of ledewater, *axungia articulorum*, *liquor articularis*, bij *Scheller.* Lidwoord, *articulus*, *i*, *m.*

Lidmaat, ledemaat, v. en m. *socius*, *ii*, *sodalis*, *is*, *m. consors*, *ortis*, *omn. g. particeps*, *ipis*, *omn. g.* ook *membrum*, *i*, *n.* Zamenstell. lidmaatschap, *societas*, *atis*, *f. sodalitium*, *consortium*, *ii*, *n.*

Lidzaard, m. een woord bij *Hooft* voorkomende, *callidus*, *astutus*, *vafer*, *ra*, *rum*, *versipellis*, *is*, *e.*

Lied, o. *carmen*, *inis*, *n. oda*, *ae*, *f. cantio*, *onis*, *f. canticum*, *i*, *n. cantilena*, *ae*, *f. hymnus*, *i*, *m.* Een ontuchtig lied, *cantio cinaedica.* Dat is het einde van het lied, *hocce ultimum verbum est.* Zijn hoogste lied zingen, *gaudere animo*, ook *summis viribus niti.* Zamenstell. boerenlied, *cantilena rustica.* Bruiloftslied, *epithalamium*, *ii*, *n.* Hooglied, *carmen solenne canticum vel hymnus in laudem dei.* Verkleinw. liedje, *cantilena*, *cantiuncula*, *ae*, *f.*

Lieden of luiden, zoo veel als menschen of personen in het algemeen, *homines*, *um*, *m. plur.* Onder de lieden zijn, *inter homines esse.* Dat gerucht is al onder de lieden, *rumor iste jam in ore vulgi est.* In het gemeene leven, voor menschen, die tot een huisgezin behooren, *familiae*, *f.* Jonge lieden, *adolescentes*, *juvenes*, *um*, *plur.* Oude lieden, *senes*, *um*, *plur.* Veel of weinig lieden, *multi vel pauci.* Er zijn lieden, die zeggen, *sunt*, *qui dicant.* De lieden zeggen, is zoo veel als men zegt, *dicunt*, *ajunt*, *ferunt*, *perhibent.* Onze lieden of onze lui, *nostri*, *orum*, *m. plur.* Koop die lieden hier! *huc voca homines istos!* In de zamenstell. gebruikt men lieden voor mannen: b. v. ambachtslieden, *opifices.* Kooplieden, *mercatores*, *negotiatores*, enz.

Liederlijk, bijv. n. en bijw. dit woord schijnt uit het Hoogduitsch ontleend te zijn: wij gebruiken het voor slecht, armoedig, *pauper*, *inops*, *miser*, *a*, *um.* Een liederlijk leven, *vita misera.* Wijders voor ongebonden, *dissolutus*, *a*, *m.* B. v. een liederlijk mensch, *homo dissolutus.* Een liederlijk leven leiden, *dissolutis moribus esse*, *sordide vivere*, *nepotor*, *atus sum*, *ari.* Bijw. *paupere*, *misere*, *dissolute.* Van hier: liederlijkheid, *paupertas*, *inopia*, *miseria*, *ae*, *f. pravitas*, *atis*, *f. dissolutio*, *onis*, *f.* waarbij men *morum* voegen kan.

Lief, bijv. n. en bijw. liever, liefst, aangenaam, *jucundus*, *a*, *um*; *amoenus*, *gratus*, *acceptus*, *suavis*, *is*, *e*; *dulcis*, *is*, *e*; *venustus*, *a*, *m. amabilis*, *lis*, *le*, *carus*, *bellus*, *a*, *m.* Eene lieve vrouw, *eonjux amabilis*, *venusta*, *bella.* Lief weêr, *tempus amoenum*, *jucundum.* Lief zijn, *gratum esse.* Iets voor lief nemen, *carum acceptumque habere aliquid.* Uw dienst is mij lief, *officium tuum mihi jucundum vel gratum est*, *amo tuum officium*, *officium tuum mihi placet.* Liever, *jucundior*, *gratior*, *amoenior*, *amabilior*, *acceptior*, *suavior*, *dulcior*, *m.* en *ius*, *n. carior*, *us.* Bijw. *libentius*, *potius*, *magis*, *adverb.* B. v. liever willen, *magis velle* of *malo*, *malui*, *malle.* B. v. ik had liever dat het anders ware, *mallem*, *aliter res se haberet.* Iets dat men hoog schat, *carus*, *a*, *m.* B. v. mijn lieve broeder, *carus frater.* De lieve deugd, *virtus amabilis.* Ei lieve! een tusschenwenpsel, *quaeso!* Ei lie-

tus-

Digitized by Google

ve zeg mij! *quaeso, dic mihi!* Of dat beter is, *dic mihi, quaeso.* Het is mij lief dat gij gekomen zijt, *gaudeo te venisse.* Het zal mijn lief zijn, *gaudebo, gratum mihi accidet.* Voor vrijer of vrijster, zegt men ook lief, wanneer het zelfst. en onzijdig blijft, *amator, oris, m. amasius, ii, m. amicus, i, m. amica, ae, f.* Liefst, *jucundissimus, amoenissimus, gratissimus, acceptissimus, suavissimus, dulcissimus, venustissimus, amabilissimus, carissimus, libentissimus, a, m.* Bijw. liefst, *jucundissime, amoenissime, gratissime, acceptissime, suavissime, dulcissime, venustissime, amabilissime, carissime, libentissime, adv.* ook *potissimum.* Onze lieve vrouw, *mater Jesu, virgo Maria,* bij de Roomsche kerk. Verkl. liefje, *amicula, animula mea, corculum, i, n. meum basium vel suavium, mel meum,* enz. Zamenstell. liefdadig, *amans, antis, omn. g. studiosus, a, m.* Liefdadigheid, *amor, oris, m. studium, ii, n.* Liefdadiglijk, *amanter, studiose, adv.* Lieftalig, (lieftallig,) *suavidicus, a, m; suaviloquus, a, m; suavis, is, e. amabilis, amatorius, a, m; formosus, lepidus, a, m.* Lieftaligheid, *suaviloquentia, ae, f. suavitas, atis, f. amabilitas, tis, f. formositas, atis, f. forma, ae, f. lepor, oris, m.* Bijw. *suavidice, suaviloquenter, suaviter, amabiliter, amatorie, formose, lepide, adverbia.*

Liefde, v. de toestand des gemoeds, wanneer men uit het genot of bezit van iets, genoegen schept, *amor, amoris, m.* B. v. liefde tot de deugd, *amor virtutis, in vel erga virtutem.* In bepaaldere beteekenis, die toestand des gemoeds, wanneer men vergenoegen schept in iemand, of deszelfs welvaart met genoegen bevordert: b. v. liefde tot God of onders, *pietas, atis, f.* Iets uit liefde van iemand doen, *gratia alicujus aliquid facere.* Liefde voor iemand, *adfectio vel adfectus erga aliquem,* bij *Plinius.* Eene reine, onschuldige liefde, *amor purus, ingenuus, innoxius.* Eene blinde liefde, *amor coecus.* Iemand hartelijke liefde toedragen, *magno amore complecti aliquem, carissimum aliquem habere,* bij *Cic.* Werken der liefde doen, *misericordem esse, misericordiam exercere.* In dezen zin is liefde zoo veel als barmhartigheid, *misericordia, ae, f.* In den engsten zin, de betrekking van twee personen van onderscheidene kunne, *amor, oris, m. venus, eris, f.* Van liefde branden, *uri amore, flagrare amore vel venere.* De liefde is blind, *amor caecutit.* De godin der liefde, *Venus, eris, f. dea Cypria, Cypris, idis, f.* De god der liefde, *Cupido, inis, m.* Zamenstell. kalverliefde, *primus amor, amor recens; prima Venus.* Wederliefde, *amor mutuus, vel reciprocatio amoris.* Eigenliefde, *amor sui.* Liefdebeeld, *imago amoris.* Liefdeblik, *adspectus amatorius vel amoris vel amore plenus.* Liefdebrief, *epistola amatoria.* Liefdebrand, *ardor amoris.* Liefdedrank, *potio amatoria, philtrum, i, n.* Liefdegift, *donum amatorium.* Liefdegloed, *ardor amoris.* Liefdeloos, *impius, pietate vel amore carens, amoris expers, immisericors, dis, omn. g. durus, inhumanus.* Liefdeloosheid, *immisericordia, ae, f. impietas, inhumanitas, atis, f.* Liefdehandel, *res amatoria.* Liefdepand, *pignus amoris.* Liefdepijl, *telum cupidineum vel sagitta cupidinea,* bij *Ovidius.* Liefderijk, *amore abundans, amantissimus, a, m; benignus, comis,* bij *Scheller;* bijw. *amantissime, benigne, comiter, adv.* Liefdetaal, *verba amatoria, sermo amatorius.* Liefdevlam, *flamma, amoris,* bij *Schell.* Liefde waardig, *amore dignus, amandus, a, m; amabilis, lis, le.*

Liefhebben, b. w. *amo, avi, atum, are, diligo, exi, ectum, igere, carum habere,* bij *Ci-*

Digitized by Google

cero; habere aliquem in amore, complecti aliquem amore, flagrare amore alicujus vel erga aliquem, prosequi amore aliquem, teneri amore alicujus. Van hier: liefhebber, m. *amator, oris, m.* B. v. van de studien, *amans literas, studiosus, philomusus, i, m.* bij *Martialis, philologus, i, m.* bij *Suetonius.* Liefhebberij, v. *amor, studium,* bij *Scheller.* Liefhebster, v. *femina amans, studiosa, amatrix, icis, f.* bij *Schell.*

Liefkozen, b. w. *amorem suum verbis blandis indicare, blandior, itus sum, iri, blanditiis uti vel blanditias adhibere,* bij *Scheller.* Van hier: liefkozend, *blandus, a, m.* Liefkozer, *blanditor, oris, m.* Liefkozerij, *blandimentum, i, n.* Liefkozing, *blanditia, ae, f. blanditus, us, m.*

Lieflijk of lieffelijk, bijv. n. en bijw. *amabilis, lis, le, jucundus, a, m; suavis, is, e; dulcis, is, e; amoenus, a, m; bellus, a, m;* bijw. *amabiliter, jucunde, suaviter, amoene, dulciter, belle, adverbia.* Van hier: lieffelijkheid, *amabilitas, jucunditas, suavitas, amoenitas, atis, f. dulcedo, inis, f.*

Lieflokken, b. w. *eblandior, itus sum, iri.* Zoo veel als door vleijen tot zijnen wil overhalen, *blanditia aliquem movere.*

Liefoogen, o. w. *amatoriis oculis vel amatoris vultu aliquem adspicere vel intueri.*

Liegen, o. w. *mentior, itus sum, iri, dementiri, ementiri, dicere falsum,* bij *Ter. dicere mendacium,* bij *Plautus.* Met stoute of onbeschaamde kaken liegen, *impudenter mentiri.* Stoutelijk liegen, *gloriose mentiri,* bij *Cicero.* In eene zaak liegen, *mendacem esse in re vel de re,* volgens *Schell.* Iemand heten liegen, *mendacii accusare vel arguere aliquem.* Iets valsch voor geven, *fingo, finxi, fictum, fingere, comminiscor, commentus sum, comminisci.* Ook voor liegen, *fallo, fefelli, falsum, fallere.* B. v. het gelaat liegt dikwijls, *vultus saepe fallit.* Van hier: lieger, logenaar en leugenaar, *mendax (scilicet homo.)* Voor lieging, zegt men, het liegen, *mendacium, ii, n. dictio mendacii.* Zamenstelling. liegbeest, liegvarken, *mendax impudens, mendaciloquus, ui, m.* bij *Plautus.*

Lier, v. een zeker speeltuig der ouden, eene soort van harp, die volgens *Weiland* eerst drie snaren had, welke naderhand tot zestien vermeerdert zijn, *lyra, ae, f.* Van eene lier, *lyricus, a, m.* Wegens eenige gelijkheid heet een gesternte van dertien sterren ook de lier, *lyra, ae, f. fidicula, ae, f.* bij *Plinius.* Zamenstell. lierdicht, *carmen lyricum.* Lierdichter, *poëta lyricus.* Lierspeler, *lyricen, icinis, m. lyrista, ae, m.* Lierspeelster, *lyricina, ae, f.* Lierzang, *cantio lyrica, carmen lyricum, oda, ae, f.* Onze lier is een snaarspeeltuig, dat door een rondgedraaid rad gespeeld wordt, dus is lierman of liereman; *lyrae motor.* Van hier:

Lier, eene stad in Oostfriesland, *Lira, ae, vel Lera, ae, f.*

Lieren, o. w. op de lier spelen, *ferire lyram, pellere lyram,* bij *Ovidius, increpare lyram,* bij denz.

Lierlaauw, bijv. n. en bijw. even laauw, *subtepidus, a, m.* Bijw. *subtepide, adv.* Van hier het b. w. lierlaauwen, *subtepidum reddere.*

Lies of liesch, v. *inguen, inis, n.* bij *Livius.* Zamenstell. liesbreuk, *hernia inguinalis.* Liesgezwel, *ulcus inguinale.* Liesklier, *glandula inguinalis.* Pijn in de liezen hebben, *dolore inguinum laborare.*

Liese of lies, is in de looijerijen het dunne leer aan den buik, *corium ventris tenue.*

Lieven, zoo veel als liefhebben. Van hier: lieveling, *amantissimus, dilectissimus, carissimus, a, m; prae aliis carus.* Mijn lieveling, *deliciae meae, amor meus.* Hij is mijn lieveling, *mihi in deliciis est.*

Lie-

Lieven, zie Lief.

Lieverlede, bijw. *membratim, articulatim, pedetentim, gradatim, adv.*

Lievertje, o. een troetelwoord: mijn lievertje, *corculum meum! animula mea! deliciae meae!*

Liflaf, bijv. n. en bijw. *insulsus, a, m; fatuus, a, m, insipidus, a, m.* Liflaffe kost, *cibus insipidus vel insulsus.* Van hier: liflafferij, v. *cibus insulsus, insipidus. blandimentum vel blanditia fatua, insulsa, fastidiosa.* Ongezouten praat, *verba insulsa, fatua.* Bijw. *insulse, fatue, insipide, fastidiose, adv.*

Liflaffen, o. w. *insipide, fatue, insulse, fastidiose blandiri.*

Ligchaam, o. *corpus, oris, n.* Lengte of dikte van ligchaam, *corporatio, onis, f.* bij *Colum.* Een ligchaam krijgen, *corporor, atus sum, ari*, bij *Plinius.* In een ligchaam brengen, anders inlijven, *incorporo, avi, atum, are*, bij denzelfden. Een vast ligchaam, *corpus solidum.* Een vloeibaar ligchaam, *corpus fluidum.* Een doorschijnend ligchaam, *corpus perlucidum.* Een schoon ligchaam, *egregium corpus.* Een sterk ineengedrongen ligchaam, *corpus compactum*, bij *Plinius.* Een lang ligchaam, *corpus procerum*, bij *Lucr.* Een slordig ligchaam, *corpus sordidum.* Zijn ligchaam goed doen, *servire vel deservire corpori; curare corpus vel pelliculam*, bij *Horat.* Zijn ligchaam verzwakken, *attenuare corpus.* Een dood ligchaam, is, *cadaver, eris, n.* Verkl. ligchaamtje, *corpusculum, i, n.* Ligchaam wordt ook genomen voor eene vereenigde menigte, b. v. het ligchaam van den staat, *corpus reipublicae vel respublica universa.* Vanhier: ligchaamdom, bij *Vondel, regnum omnium corporalium.* Ligchamelijk, *corporalis, lis, le, corporeus, a, m; corporatus, a, m;* bij *Cicero.* Ligchamelijkheid, v. *corporalitas, atis, f.* bij *Tertull.* Zamenstell. ligchaamkunde, *notitia corporis vel corporum.* Ligchaamloos, *incorporeus, a, m;* bij *Cicero; incorporalis, lis, le*, bij *Sen expers corporis*, bij *Cic.*

Liggen, o. w. *jaceo, acui, acere*, bij *Cicero; cubo, avi*, en *ui, itum, are; positum vel situm esse.* In de kraam liggen, *cubare puerperio*, bij *Plautus.* Met iemand liggen, *cubare cum aliquo.* Alleen liggen, *secubare.* Op de knien liggen, *genibus niti.* De slijm ligt mij op de borst, *pituita pectori meo inhaeret.* Liggen laten, *sino vel patior jacere*, ook *omitto, isi, issum, ittere.* B. v. een begonnen werk laten liggen, *opus inceptum omitto.* Alles liggen laten, *omnia mittere vel negligere, nihil curare, non attingere.* B. v. hij laat de boeken liggen, *non attingit libros.* Liggen hebben, *repositum vel conditum habere.* Ziek liggen, *aegrotum esse vel aegrotare.* Op dezelfde plaats blijven liggen, *moror* en *commoror, atus sum, ari.* B. v. de soldaten liggen voor de stad, *milites ad urbem morantur.* Zoo veel als *obsident urbem.* Voor berusten, *nitor, nisus vel nixus sum; niti aliqua re, positum esse.* Alles is in de vlijt gelegen, *omnia in industria posita sunt.* Het zal aan mij niet liggen, *ego rem non morabor vel non impediam, vel in me mora non erit ulla.* Aan wien ligt het? *per quem stat? vel quis est impedimento?* Het ligt aan mij niet, *per me non stat, non impedimento sum, non impedio.* Voor zich bevinden, *esse, versari in loco.* Ten anker liggen, *stare in anchoris.* In verschil liggen, *in lite versari vel implicatum esse lite.* In het veld liggen, *versari in bello, vacare bello, in castris esse.* Al tijd te huis liggen, *semper se tenere domi, vel se abstinere publico.* Te zieltogen liggen, *animam agere, ultimos ducere spiritus.* In het geheugen liggen, *haerere memoria vel animo.* Na aan het hart liggen, *curae vel cordi esse.* Het ligt er al toe,

Digitized by Google

toe, *alea jam jacta est.* De wind gaat liggen, *ventus sedatur vel quiescit.* Gelegen liggen, *interesse, referre*; wanneer de persoon in *genitivo* gesteld wordt behalven, *meâ, tuâ, suâ, vestra, nostra.* B. v. er ligt mij meer aangelegen als u, *mea pluris quam tua interest, vel refert.* Er ligt mij veel aan gelegen, *multum, valde vel magni mea interest vel refert.* Weinig, *parum vel parvi.* Meer, *pluris.* Zoo veel, *tanti.* Daar ligt niets aan, *nihil interest, vel, nihil refert.* Het deelwoord liggend, *jacens, entis, omn. g.* Liggend geld, *pecunia sine reditu jacens.* Liggende renten, vast inkomen, *certi reditus.* Van hier: ligger, een waker op een schip, *vigil nauticus.* Een boek dat niet verkocht wordt, heet ook ligger, *liber emtore carens.* Een watervat, *dolium in quo servatur aqua.* Ligging, v. *cubitus, us, m. cubatus, us, m.* bij *Plinius*; *cubatio, onis, m.* Zamenstelling: ligdagen, *tempus morae vel dies commorationis.*

Ligny, eene kleine stad in Frankrijk, *Lignia, ae, f.*

Ligt, bijv. n. en bijw. ligter, ligtst, niet zwaar, *levis, is, e.* B. v. het zilver is ligter dan goud, *argentum auro levius est.* Ligt is ook dat zijne behoorlijke zwaarte niet heeft, *ponderis injusti vel iniqui.* B. v. ligt geld, *pecunia ponderis iniqui.* Ten opzigte van moeite, *facilis, lis, le.* B. v. ligt om te doen, *facile factu.* Ten opzigt der beweging, *celer, agilis, pernix, promtus, rapidus, expeditus, a, m; citus, a, m.* B. v. een ligte gang, *incessus citus, pernix.* Ligt voetvolk, *milites levis armaturae, vel milites expediti.* Een ligt schip, *celox, ocis.* Ligt over iets heen loopen, *incuriose aliquid tractare.* Hij wordt ligt toornig, *ad iram promptus vel proclivis est.* Niet streng, *levis, is, e.* B. v. eene ligte straf, *poena levis.* Voor duizelig zegt men: ligt in het hoofd, *vertigine laborans.* Ligt van voeten, *levipes, edis, omn. g.* bij *Varro.* Voor hoerachtig, oneerlijk, *meretricius, a, m; parum honestus vel inhonestus.* B. v. een ligt vrouwmensch, *femina parum honesta vel impudica.* Voor ligtzinnig, *inconstans, mobilis, varius, temerarius.* B. v. ligt volk, *plebs mobilis, inconstans, varia.* Een ligt mensch, *homo vel vir temerarius, inconsideratus.* Verkleinw. ligties, *levinsculus, a, m*; bijw. *leviter, facilitèr, inique, injuste, celeriter, agiliter, perniciter, promptè, rapidè, expeditè, impudicè, inhonestè, inconstanter, mobiliter, varie, temerè, inconsideratè, perfunctoriè, obiter, intransitu*, behalven het laatste, alle *adv.* Van ligtte of ligtheid, *levitas, atis, f. facilitas, iniquitas, injustitia, ae, f.* b. v. *ponderis, celeritas, agilitas, pernicitas, promptitudo, inis, f. rapiditas, atis, f. expeditio, onis, f. impudicitia, ae, f. inconstantia, ae, f. mobilitas, atis, f. varietas, atis, f. temeritas, inconsiderantia, ae, f.* Ligtelijk, hetzelfde als het bijw. ligt. Zamenstell. ligtekooi, *ambubaja, ae, f. femina prona ad concubitum.* Ligtgeloovig, bijv. n. en bijw. *credulus, a, m*; bijw. *credulè adv.* Ligtgeloovigheid, v. *credulitas, atis, f.* Ligt geraakt, *iracundus, proclivis ad iram*; *pronus ad iram.* Ligtgeraaktheid, v. *iracundia, ae, f. proclivitas ad iram.* Ligt hart, *animus levis, mobilis, inconstans, varius.* Ligthartig, bijv. n. *levis animo, mobilis, inconstans, varius, a, m.* Ligthartigheid, v. *levitas animi, mobilitas, atis, f. inconstantia, ae, f. varietas, atis, f.* Ligthoofd, *homo inconsideratus, temerarius, audax, acis, omn. g.* Ligthoofdigheid, v. *temeritas, atis, f. audacia, ae, f.* ook is ligthoofdigheid, *delirium, ii, n. vertigo, inis, f.* Ligtvaar-

Digitized by Google

vaardig, *temerarius, a, um*; eigenlijk *ad omnia facile paratus*. Ligtvaardigheid, v. *temeritas, atis, f.* Ligtvaardiglijk, *temere, adv.* Ligtvink, zoo veel als ligthoofd. Ligtzinnig, *levis animo, vel levi animo, inconstans.* Ligtzinnigheid, v. *levitas animi, inconstantia, ae, f.* bijw. *leviter, inconstanter*, enz.

Ligten, b. en o. w. ligter maken, *leve, avi, atum, are.* B. v. een schip ligten, *deonerare vel exonerare navem.* Iemands beurs ligten, *marsupium subripere alicui.* In de hoogte heffen, *tollo, sustuli, sublatum, tollere.* B. v. het anker ligten, *tollere anchoram.* Zich van iemand op eene heimelijke en meestal gedwongene wijs, meester maken, heet ook iemand ligten, *arripere aliquem*, bij *Cicero.* Volk ligten, *clam cogere milites vel copias.* Iemand uit het nest ligten, *decipere vel fallere aliquem.* Iemand den voet ligten, *supplantare aliquem.* De hielen ligten, *fugere vel tergum vertere.* De hand ligten, *tollere manum.* Op iemand de hand ligten, *minari verbera alicui.* Met iets de hand ligten, *minore pretio aliquid vendere.* Den beker ligten, *evacuare scyphum.* Van hier: ligtenis bij *Hooft* in plaats van ligting, *levamen, inis, n. levamentum, i, n.* levatio, onis, f. Ligter, m. een klein vaartuig om groote schepen te ligten, *navis deoneraria vel exoneraria*, hetwelk men mogelijk niet bij de ouden vindt, *nadae servient.* Ligter, is ook eene band, die over de schouders loopende dient, om den broek op te houden, *retinaculum braccarum.*

Ligurien, eene streek in Italien, *Liguria, ae, f.*

Liguster, m. mondhout, keelkruid, een heestergewas, *ligustrum, i, n.*

Lijden, o. w. een verouderd woord, voorbijgaan beteekenende, *praeterire.* Het zamengestelde, overlijden, *morior, ortuus sum, oris; obire diem supremum*, ook *obire* alleen, is hiervan afkomstig. Wij gebruiken dit woord thans, om eene during uit te drukken, *duro, avi, atum, are.* Het lijdt lang, *diu durat.* Het leed niet lang of, *non diu durabat, quin, non diu erat, quin.* Het is bijna eene eeuw geleden, *fere saeculum inde est.* Het leed zeven jaren, *septem elabebantur anni.* Het zal niet lang lijden, *prope adest.*

Lijden, b. w. iets met of tegen zin dulden, *patior, passus sum, pati; perpetior, essus sum, eti; fero, tuli, latum, ferre; perferre*, en *tolero, avi, atum, are.* Smart lijden, *doleo, ui, ere; dolorem sentire vel pati.* Schade lijden, *damnum, detrimentum vel jacturam facere.* B. v. ik heb veel daardoor geleden, *magnum damnum vel jacturam eo feci, vel id me magno damno vel magna jactura adfecit, magnum damnum, vel jacturam mihi attulit.* Iemand kunnen lijden, *probare vel amare aliquem.* Zonder onlust zegt men, kunt gij het wel lijden, *an tolerare potes?* Onregt lijden, *accipere injuriam vel injuria affici.* Schipbreuk, *naufragium facere, vel pati.* Gaarne mogen lijden, *libenter pati vel ferre.* Nood lijden, *malis premi, incommodis conflictari, vel laborare.* Honger lijden, *fame laborare, vel premi.* Lijden wordt ook zelfstandig gebruikt, *passio, perpessio, onis, f. tolerantia, ae, f. toleratio, onis, f. malum, i, n. incommodum, i, n. dolor, oris, m.* B. v. het lijden van Christus, *passio Christi vel mors Christi cum doloribus conjuncta.* Van hier: lijder, m. *patiens, entis; perpetiens.* Lijding, v. zie lijden, als zelfstandig beschouwd. Lijdbaar, dat het lijden onderworpen is, *dolori, damno vel detrimento obnoxius*, volgens *Weiland.* Lijdelijk, *ferendus, perferendus, tolerandus, a, um; tolerabilis, lis, e*; bijw. *tolerabiliter*-

Digitized by Google

adv. Lijdzaam, *patiens, entis, omn. g. placidus, placatus*, bij *Cicero.* Lijdzaamheid, v. *patientia, tolerantia, ae, f. toleratio, onis, f.* Lijdzamelijk, *patienter, placide, placate, tolerantes, adv.*

Lijdig, bijv. n. en bijw. *miser, era, erum; infelix, icis, omn. g. foedus, a, um; horrendus, a, um; turpis, is, e*, bijw. *misere, infeliciter, foede, horrendum, turpiter, adv.* Voor groot, bij *Hooft, magnus, a, um; vehemens, entis, omn. g.* Ook zeer: b. v. die ſtraf is lijdig groot, *poena ista extra modum magna est vel modum superat.*

Lijf, o. *corpus, oris, n.* Verkl. lijfje, *corpusculum, i, n.* Zonder lijf, *sine corpore, corpore carens, non praeditus corpore, corpus non habens, incorporeus.* Een lijf hebbende, *corpore praeditus, corpus habens, corporeus, a, um*; en *corporatus, a, um.* Iemand te lijf komen, *invadere vel aggredi aliquem.* Om of aan het lijf hebben, *gesto, avi, atum, are.* Een in het lijf hebben, *consulere, vel servire famae vel existimationi, famae vel existimationis rationem habere.* Blijf van mijn lijf, *apage te! face se hinc! ne me tangas!* Lijf en goed, *vita et fortunae.* Aan den lijve geſtraft worden, *affici supplicio, corpore mulctari.* Ook noemt men lijf, het gedeelte van het ligchaam tuſſchen armen en beenen, de romp, *truncus, i, m.* Het lijf van een hemd is ook *truncus, i, m.* bij *Scheller.* Een lijfje is in dezen zin, *truncus, i, m.* Het heeft niet veel om het lijf, *parvum est, res parva vel parvi momenti est.* Het onderlijf, de buik, *alvus, i, f. venter, ris, m.* Open lijf houden, *ducere vel aperire alvum.* Voor baarmoeder, *uterus, i, m.* Van moeders lijf af, *ab utero usque.* Te lijf zijn, ook in levende lijve zijn, *vivere, vita frui, in vivis esse.* Zijn lijf wagen, *exponere vitam periculo.* Voor de maag, *stomachus, ventriculus, i, m.* B. v. hij heeft het lijf vol, *stomachus vel ventriculus illi repletus est.* Van hier: lijffelijk, *corporeus, a, um; corporalis, lis, e; corporatus, a, um*, bij *Cicero* Lijvig, *corpulentus, a, um, obesus, a, um; crassus, a, um, saginatus, a, um*, bij *Cicero.* Lijvigheid, v. *crassitudo, inis. f. crassities, iei, f. sagina, ae, f. corpulentia, ae, f. obesitas, atis, f.* bij *Suetou.* Zamenſtell. lijfband, *cingulum ventris, cingulum ventrale, is, n.* bij *Scheller.* Lijfeigen, bijv. n. *servus, a, um.* Een lijfeigene, *servus, i, m. mancipium, ii, n.* Lijfeigendom, *mancipium, ii, n.* bij *Schell.* Lijfgarde, een onduitsch woord, *custos corporis, stipator, oris, m.* bij *Sall.* Lijfkleur, *candicans e rubro, vel colorem carnis habens.* Lijfmoeder, *uterus, i, m. matrix, icis, f.* Lijfjager, *venator peculiaris vel proprius.* Lijfknegt, *servus peculiaris vel famulus proprius.* Lijfkok, *coquus peculiaris vel proprius.* Lijfkoetſier, *auriga peculiaris vel proprius.* Lijfſakei, *pedisequus peculiaris vel proprius.* Lijfoefening, *exercitium corporis.* Lijfrent, *reditus ad vitae finem durantes*, bij *Scheller.* Lijfrok, *tunica sacra vel sacerdotalis.* Lijfsbeſcherming, *salus vitae, vel salus, utis, f.* alleen. Lijfsgeſtalte, *statura, ae, f.* Lijfsgevaar, *periculum vitae.* Lijfſtraf, *supplicium, ii, n. poena mortis, poena capitis.* Lijfſtraffelijk, *capitalis, is, e.* Lijfsonderhoud, *victus, us, m. alimentum, i, n.* Lijftogt is bij *Hoogſtraten* zoo veel, als leeftogt, *victus, us, m.* bij *Weiland* zoo veel als vruchtgebruik van goederen, *usus fructus, us, m.* De vrouw is van haren man gelijftogt, *maritus uxori usumfructum concessit.* Lijftogtenaar, *usufructuarius, ii, m.* Lijftogtenaarſche of lijftogtenares, *femina usum et fructum habens, vel alteri cedens.* Lijfverw, hetzelfde als

lijf-

lijfkleur. Lijftrawant, *satelles, itis, m. latero, onis, m.* bij *Tacitus; stipator, oris, m.* Lijfvrij, *liber, era, erum;* ook *salvo corpore, vel salva vita.* Lijfvrijheid, *libertas, atis, f.* Lijfwacht, zie Lijfgarde. Lijfwapen, *lorica, ae, f. armatura corporis.* Lijfzaak, *res capitalis, crimen capitale.* Lijfzakelijk, *capitalis, is, e.* Lijveloos, is eigenlijk *incorporeus, a, m;* verder, *mortuus, a, m; inanimis, is, e; inanimus, a, m; exanimatus, exanimis, is, e; exanimus, a, m; exstinctus, a, m.*

Lijfland, een landschap aan de Russische kroon onderworpen, *Livonia, ae, f.*

Lijk, o. dit woord beduidde voorheen, een ligchaam in het algemeen, zegt *Weiland, corpus, oris, n.* welke oude beteekenis nog blijkbaar is in de dagelijksche taal, wanneer wij zeggen, een dood lijk, *corpus mortuum.* Thans verstaan wij er alleen door het ligchaam eens onlangs verstorvenen, *cadaver, eris, n. corpus exanime vel exanimum, funus, eris, n.* bij *Schell.* Hij is een lijk, *mortuus est.* Een lijk volgen, *funus vel exsequias sequi,* bij *Terentius, prosequi,* bij *Cicero; comitari,* bij *Plin.* Een lijk ter aarde bestellen, *deducere funus,* bij *Plinius; corpus mittere sepulcro,* bij *Suetonius.* Een lijk opdragen, *efferre cadaver,* bij *Cicero.* Zamenstell. lijkbegraver, *vespillo, onis, m.* doch dit woord wierdt eigenlijk bij de Romeinen gebruikt van iemand, die de lijken van arme lieden, die niet in staat waren de gewone onkosten tot eene begraving vereischt goed te maken, bij nacht begroef. Lijkbegraving, *sepultura, ae, f.* bij *Cicero.* Lijkbus, *urna, ae, f.* Lijkdienst bij de Roomschen, *servitium funebre, vel cultus religiosus in honorem mortui.* Lijkdicht, *carmen funebre, elegia, ae, f.* bij *Statius, carmen exsequiale,* bij *Ovidius.* Lijkdoorn, *clavus pedis,* ook *clavus, i, m.* alleen bij *Celsus.* Lijkdrager, *gestator funeris vel gestans funus,* bij *Scheller; clinicus, i, m. vespillo, onis, m.* bij *Hoogstraten.* Lijkgebaar, *fletus funebris.* Lijkgenoot, *comes funeris, prosecutor exsequiarum,* bij *Schell.* Lijkfeest, *epulae feriales,* bij *Plinius; funereae,* bij *Seneca; festum funebre;* de Romeinen noemden zulke feesten, *parentalia, ium,* en *orum, n. plur.* bij *Cicero,* dewijl dezelve ter gedachtenis van verstorvene nabestaanden gehouden wierden. Lijkhof, *sepulcretum, i, n. cymeterium, ii, n.* bij *Hieronymus.* Lijkhuis, *domus funebris.* Lijkgezang of lijklied, *monodia, ae, f.* bij *Junius; epicedium, ii, n. ferale carmen.* Lijkklagt, *lesus, i, m. lesus, us, m.* of *lesum, i, n.* dit in onzeker, dewijl men alleen den vierden naamval, *lesum,* vindt. Lijkkleed, *vestis funebris.* Lijkkosten, *sumtus sepulturae.* Lijklaken, *pannus funebris.* Lijkkoffer, *sacrificium funebre.* Lijkpligt, *officium funebre.* Lijkpracht, *pompa funebris.* Lijkrede, *oratio funebris.* Lijkschulden, *debita funebria.* Lijkstapel, *rogus, i, m.* Lijkstaatsie, *pompa funebris.* Lijkspelen, *ludi funebres,* bij *Vell. Paterc.* Lijkstoet, hetzelfde als lijkstaatsie. Lijktoorts, *fax funebris.* Lijkvuur, *rogus, i, m.* Lijkzang, *carmen funebre.* Lijkzalver, *pollinctor, oris, m.* bij *Plautus* en *Hoogstraten.* Men zoude beter *pollinctor* door lijkbezorger, lijkbereider, kunnen overzetten; dewijl het iemand was, die de lijken tot den houtstapel bereidde. Van een lijk of tot een lijk behoorende, *funebris, is, e; funereus, a, m; feralis, lis, e.* Naar een lijk gelijkende, *cadaverosus, a, m,* bij *Ter.*

Lijk, v. is een touw, dat rondom de zeilen vastgenaaid wordt, om dezelve meer sterkte te geven, *funis crassior, quo vela marginantur, quique illa corroborat, vel ad impetum venti ferendum aptiora reddit.* Van hier:

Digitized by Google

hier, dunkt mij, kan men de spreekwijzen, bij ons gebruikelijk, zeer wel uitleggen, dewijl de sterkte der zeilen in de lijken bestaat en zeilen van lijken beroofd zeer zwak zijn, is de spreekwijs: iemand uit de lijken slaan, niets anders als: iemand zijne kracht benemen, *vires adimere alicui*. De geleerde *Weiland* zegt: dat het woord lijk, schijnt gebragt te moeten worden, tot het geslacht der woorden *licia*, *lice* In het Fransch enz. waarom niet tot het Hoogduitsch, *Leich*, *terminus*, volgens *Scheller*, zoo veel als het uiterste van iets beteekenende? daar de lijken der zeilen de uiterste landen derzelver zijn.

Lijken, b. w. in sommige oorden van ons land gebruikelijk voor, effen maken, *aequo*, *avi*, *atum*, *are*; *aequum vel planum reddere*. Van hier: lijking, *aequatio*, *onis*, *f.*

Lijken, o. w. voor gelijken, *similem esse*. B. v. zij lijkt niets op u, *in nullis re tibi similis est*, *in omnibus tecum differt*. Hij lijkt u zeer veel, *tibi simillimus est*. Dat lijkt er niet naar, *non adpropinquat*, *longissime abest*. Voor schijnen, *videri*. Gij lijkt boos te zijn, *iratus videris*. Het lijkt mij zoo, *mihi ita videtur*.

Lijkeveel, bijw. evenveel, *todidem*, *adverbium*.

Lijkewel, voegw. evenwel, *tamen vel attamen*, *conjunctiones*.

Lijm, v. *gluten*, *tnis*, *n.* bij *Plinius*, *colla*, *ae*, *f.* Van hier: lijmig, *glutinosus*, *a*, *m.* Ook Fig. voor langzaam, *tardus*, *a*, *m*; *lentus*, *a*, *m.* B. v. lijmig spreken, *tarde vel lente loqui*. Zamenstell. jodenlijm, *bitumen*, *tnis*, *n.* Vol jodenlijm, *bituminosus*, *a*, *m.* Kalklijm, *gluten calcarium vel e calce confectum*. Meellijm, *gluten e farina confectum*. Steenlijm, *gluten lapidum*. Vischlijm, *ichthyocolla*, *ae*, *f.* bij *Scheller*. Vogellijm, *viscus*, *i*, *m. viscum*, *i*, *n.* bij *Plinius*. Lijmachtig, *glutinis naturam habens*, *glutini similis*, *lis*, *le*. Lijmkoker, *coctor glutinis*, *vel coquens gluten*, bij *Schell.* Lijmkokerij, *aedificium*, *in quo gluten paratur*, *vel coquitur*. Lijmkwast, *penicillum glutinarium*, *penicillus glutinarius*, *vel penicillus glutini adhibendo serviens*. Lijmpot, *olla glutinaria vel gluten continens*. Lijmroede, lijmstang en lijm stok, *virga vel virgula aucupatoria viseo illita*. Lijmziederij, hetzelfde als lijmkokerij.

Lijmen, bedr. en o. w. *glutino* en *conglutino*, *avi*, *atum*, *are*; *glutine conjungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere*. Fig. zegt men: lijpjes aan lijpjes lijmen, *conglutinare labia*, *arcte conjungere*. Onz. is lijmen, *se conglutinare*. Fig. slepend spreken, *trahere verba*. Hij lijmt geweldig, *longissimus*, *lentissimus ac tardissimus est*. Van hier: lijmer, *glutinator*, *oris*, *m.* bij *Plin.* Lijmerij, *sermo tardus ac lentus*, *tarditas*, *atis*, *f. lentitudo*, *inis*, *f.* Ook is lijmerij in de dagelijksche taal, zoo veel als lijmkokerij. Lijming, v. *glutinatio*, *onis*, *f.* bij *Celsus*; *conglutinatio*, bij *Cic. glutinamentum*, *i*, *n.* bij *Celsus*.

Lijn, v. *funis tenuis et longus*. Eigenlijk beteekent lijn: zoo veel als vlas, *linum*, *i*, *n.* Zoo als uit de afstammende woorden, *lynolie* enz. blijkt. De lijn losmaken, *solvere funem*. De lijn inhalen: *contrahere funem*. Eene lijn trekken, *plane consentire cum aliquo*, *easdem partes sequi*. Eene streep, *linea*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *ductus*, *us*, *m.* bij *Plin.* Ook waarnaar men iets afmeet, *regula*, *ae*, *f. amussis*, *is*, *f. norma*, *ae*, *f.* bij *Vitruvius*. B. v. boomen naar de lijn planten, *arbores secundum normam ordine plantare*. Het hout of werktuig, waarmede men zulks doet, behoudt denzelfden naam, *regula*, *ae*, *f. norma*, *ae*, *f. amussis*, *is*, *f.* Verkleinwoord lijntje, *funiculus*, *i*, *m. lineola*, *ae*, *f.* Spreekw. ik zal aan dat lijntje, niet trekken, *rem istam non tangam*. Zamenstelling. lijnbaan, *officina restiaria*. Lijndraaijen, con-

Digitized by Google

centorquere funes conficere funes, parare funes. Lijndraaijer, *restio, onis, m.* Lijnpen, *calamus lineis ducendis aptus.* Lijnslager, hetzelfde als lijndraaijer. Van lijn, zoo veel als vlas, *linum, i, n.* komt, lijnolie ook lijnzaadolie, *oleum lini.* Lijnzaadkoek, *placenta lineiseminis*, ook lijnkoek genoemd. Lijnzaad, *semen lini.* Ook voor eenen akker met lijnzaad bezaaid, *seges lini.* B. v. het lijnzaad staat goed, *seges lini luxuriat.* Evennachtslijn, *linea aequinoctialis.*

Lijnen, b. n. *lineus, a, m; linteus, a, m.* Doch hiervoor zegt men thans, linnen, b. n.

Lijnen, b. w. *lineo, avi, atum, are, ducere lineas*, bij *Plinius*, ook *linea signare. Hooft* gebruikt het voor, met eene lijn voortrekken, *funis ope protrahere.*

Lijnolie, zie Lijn.

Lijnwaad, o. *linteum, ei, n. vel lintea, orum, n. plur.* bij *Schell.*

Lijons, eene groote stad in Frankrijk, *Lugdunum, i, n. (pondus*

Lijspond, o. *quindecim librarum*

Lijst, v. een woord, dat in het algemeen het denkbeeld insluit van iets, dat lang, dun of smal is. Wij gebruiken dit woord voor eenen zoom of boordsel aanteduiden, *margo, inis, f.* en *m. fimbria, ae, f. limbus, i, m.* Lijst van een schilderstuk, *pluteus, ei, m.* Lijst van loofwerk, *lorica, ae, f.* bij *Vitruvius.* Lijst van eene deur, *jugamentum, i, n.* Van den voorgevel, *prothyris, idis, f.* bij *Vitruv.* Uitstekende lijsten in de bouwkunde zijn, *scamilli, orum, m. plur.* bij denz. Zamenstelling. schilderijlijst, *margo vel pluteus tabulae pictae.* Spiegellijst, *margo speculi.* Lijstenmaker, *pluteorum confector.* Lijstwerk, *antepagmentum, i, n. annae, arum, f. plur.* beide bij *Vitr.*

Lijst, v. eigenlijk eene lange smalle streep, het zij van papier of perkament, om iets op aan te teekenen, *album, i, n. tabula, ae, f. catalogus, i, m. nomenclator, oris, m. index, cis, repertorium, ii, n.* bij *Ulp.* Zamenstell. geslachtlijst, *tabula genealogica.* Naamlijst, *nomenclator, oris, m.*

Lijsten, b. w. *margine circumdare, margivare, vel pluteo munire vel includere.*

Lijster, v. een bekende vogel, *turdus, i, m.* bij *Plin.* Verkl. lijstertje, *turdulus, i, m.* bij denzelfden. Zamenstell. lijsterbessen, *baccae juniperi*, bij *Schell.* Lijsterstrik, *laqueus turdis capiendis serviens.*

Likken ook lekken, b. w. *lambo, ere, lingo, linxi, linctum, lingere.* Aflikken, *delambere* en *delingere*, bij *Celsus.* Rondom likken, *circumlambere*, bij *Plin.* Ergens aanlikken of belikken, *adlambere.* Lustig likken is, *llgurio, ivi, itum, ire.* Van hier: likker, *linctor, oris, m.* of *lingens, entis.* In de zamengestelde woorden: gatlikker, *vilis adulator.* Panlikker, *parasitus, i, m.* Zamenstelling. likkebaard, *qui os fuum lambit.* Likkebaarden, *os fuum delambere.* Likkebroer, *ligurltor, oris, m. homo delicatus.*

Likken, b. w. voor glad maken, *polio, ivi, itum, ire, levigo, avi, atum, are.* Van hier: likhout, schoenmakers gereedschap, *lignum poliendo inserviens.* Liksteen, *lapis levigando serviens*; dewijl men hiertoe ook den puimsteen gebruikt, is *pumex, icis, m.* ook een liksteen.

Lil, o. gestold kalfsnat, *jus vitulinum coagulatum.*

Lillebeenen, o. w. *pedibus tremere.* Het dier lillebeende, bij *Vond. animal tremebat pedibus.*

Lillen, o. w. *tremo, ui, ere, contremere, tremisco, iscere*, en *contremiscre, trepido, avi, atum, are.* Van koude lillen, *trepidare frigore.* Van vrees, *trepidare metu.*

Limoen, m. *Weiland* zegt, de ingezoutene vrucht van den citroenboom, *malum citreum sale conditum.* Zamenstelling. limoenboom, *citrus, i, f. citrea, ae, f. citrea medica*, bij *Linnaeus.* Limoendrank, *potio, e succo mali citrei cum aqua mixto cons-*

Digitized by Google

ns. Limoensap, *succus citri.* Uit dit alles zoude
aken, dat limoen en citroen
fde beteekenen, behalven
moen een jonge en onvoi-
citroen zij, *limonium, citrium minus.*
, eene ſtad in Frankrijk,
ricum, i, n. bij *Caeſar.*
eene ſtad in Ierland, *Li-*
um, i, n.
, eene ſtad in het Graaf-
van dien zelven naam,
lnia, ae, f.
v. een beroemde boom, *ti-*
ae, f. Van hier: linden,
baar b. n. *tiliaceus, a,*
bij *Columella.* Zamenſtell.
blad, *folium tiliae.* Linden-
el, *flos tiliae.* Lindenboom,
ae, f. Lindenloof, *frons*
Lindenſchors, *cortex ti-*
Lindenhout, *lignum tilia-*

o. onduitsch woord, *re-*
ae, f. lineis ducendis
ns.
v. *linea, ae, f.* Eene rij
en, *ordo militum.* De vij-
ak door de linien heen, *hos-*
dines perrumpebat. Insge-
chepen in eene ſlagorde naast
er liggende: ook in het
n, orde van bataille ge-
, *ordo pugnae navalis,*
rdo navium bellicarum ad
m paratarum. Van hier een
van linie, *navis bellica*
ntorum numero ad pug-
pta, et in ordine ad pug-
m poni ſolita. Sterkte, om
heel land te dekken, *to-*
regionis munimenta vel
nacula. Linie in een ge-
, *linea, ae, f.* In eene
of bijzijdige linie, *in linea*
vel collaterali.
ijv. n. en bijw. het tegen-
e van regter. Het gebruik
ms, dat men linker zegge,
r, ra, rum, laevus, a,
linkerhand, *manus ſini-*
el laeva. De linker voet,
iſter vel laevus. Van hier:
of linkerd, *qui ſinistra*
xtra manu utitur, ook
allidus, verſutus, astutus,
Links, *ſinistrorſus, ad*
laevam vel ſinistram manum vel
a laeva, vel a ſinistra alleen.
Links afdraaijen, *ſinistrorſus abire vel diſcedere.* Zamenſtelling
linksom, *ſinistrorſum, vel ad*
ſinistram vel laevam manum.

Linksch, b. n. *ſinister, ra, um, laevus, a, um; vel quod ad manum vel partem ſinistram vel laevam pertinet.* Linksch werkman, *opifex, qui manu ſiniſtra pro dextra utitur.* Linkſche treken, *ſcelera, um, n. plur. flagitia, orum, n. facinora, um, n. pl. astus pravae, f. pl.*

Linnen, o. *linteum, i, n.* Zeer fijn linnen, *ſindon, onis, f. byſſus, i, f.* bij *Plin.* Linnen, *linum byſſinum*, bij denz. *carbaſus, i, f.* in het meerv. zegt men, *carbaſa, orum, n. pl.* Van linnen, *lineus* en *linteus, a, um. linteārius, a, um;* bij *Ulpian.* Van fijn linnen, *carbaſeus, carbaſinus* en *carbaſineus, a, um.* Zamenſtell. linnendoek, *linteolum, i, n.* bij *Plin.* Linnekas, *arca linteāria.* Linnenkist, *ciſta lintearia.* Linnenkraam, *taberna lintearia.* Linnenkooper, *linteo, onis, m.* bij *Plautus; linearius, ii, m.* bij *Juvenalis.* Linnenaald, *acus linteāria.* Linnenaalſter, *ſutrix lintearia.* Linnenwever, *textor linteārius.* Linnenweverij, *ars lintearia, ars texendi linteo, textrinum linteārium.* De plaats wordt ook linneweverij genoemd, *officina lintearia, textrinum linteārium*, bij *Cic.*

Lint, o. *taenia, ae.* Een wollen, linnen of zijden lint, *taenia, lanea, linea, vel ſerica.* Verkl. lintje, *taeniola, ae, f.* bij *Col.* Linten, *lemniſci, orum, m. pl.* Met linten verſierd, *lemniſcatus, a, um;* bij *Cicero.* Zamenſtelling. lintmolen, *mola cujus ope taeniae parantur.* Lintouw, *textrinum, quo taeniae fabricantur.* Lintwerker, *taeniārius, ii, m. taeniarum opifex vel confector.* Lintwever, *taeniarum textor.* Lintweverij, *taeniarum officina textoria.* Lintworm, *taenia, ae, f.* bij *Plin.*

Linze, ook liazerd, eene bekende
peul-

Digitized by Google

penlvrucht, *lens, lentis, f.* bij *Plinius.* Van hier het onverbuigbare linzen, *e lentibus confectus, a, m.* Zamenſ. lenzeſoep, *jus e lentibus confectum.*

Linzenboom, m. een heesterachtige boom, die zaad als linzen heeft, *colutea, æ, f.* bij *Linn.*

Lintz, eene ſtad in Duitschland, *Lentia, vel Lintia, æ, f.*

Lip, eene rivier in Westphalen, *Luppia, æ, f.* Het graafſchap van de Lip of Lippe, *comitatus Luppiensis.*

Lip, v. *labrum, i, n. labium, ii, n.* Verkl. lipje, *labellum, i, n.* Iemand die groote lippen heeft, *labrosus* en *labiosus, a, m; labeo, onis, m. chilo, onis, m.* bij *Festus*, dit is een Grieksch woord. Met de lippen proeven, *delibo, avi, atum, are*, bij *Claudianus.* De lippen laten hangen, *demittere labia.* Voorniet te vreden zijn, *contentum non esse, morosum esse.* Lip is ook de rand van iets, *margo, inis, f.* Zamenſtell. diklip, *labeo, onis, m.* Hanglip, *qui labra demissa habet.* Lipletter, *litera labialis*, vel *litera labiorum ope efferenda.* Lippenzalf, *unguentum labiale.*

Lis of lits, lus of luts, v. *funiculus, i, m.* Zamenſtell. ſtriklis, *funiculus nexilis.* Van hier: lisſen, b. w. zoo veel als lisſen aanzetten, *funiculos adjungere.*

Lisch, lis of lies, zeker gewas, *gladiolus, i, m.* bij *Plinius.*

Liskerd, eene kleine ſtad in Engeland, *Licerda, æ, f.*

Lismore, eene kleine ſtad in Ierland, *Lismoria, æ, f.*

Lisneux, eene kleine ſtad in Normandye, *Lexovium, ii, n.*

Lispen en lispelen, o. w. lispend ſpreken, *blæsum esse.* Eene valſche en zwakke *s* uitbrengen. Ook wordt dit woord van eenen zacht ruiſchenden wind gebruikt, *stridere, insufurrare, murmurare.* Van hier: lisper, *blæsus, a, m; vel blæsus, i, m.* Lisping, v. *blæsitas, atis, f.* Lispſter, v. *blæsa, æ, f. vel femina blæsa.*

Lisſabon, de hoofdſtad van Portugal, *ulyssippo, onis, f.*

List, v. *calliditas, atis, f. versutia, æ, f. astutia, æ, f. astus, us, m. dolus, i, m. consilium, ii, n.* Van hier: listig, b. n. *callidus, a, m; versutus, astutus, dolosus, consilii plenus.* Listigheid, hetzelfde als list. Listiglijk, bijw. *callide, versute, astute, dolose.*

Litauwen, een gedeelte van Polen, *Lithuania, æ, f.* Van Litauwen, *Lithuanicus, a, m;* bij *Schell.*

Littel, zie Luttel.

Liverei, v. waarſchijnlijk van het Franſche *livrée, vestitus famularis*, volg. *Scheller; insigne quoddam familiæ tesseræ vestium expressum, vestis quædam familiæ propria, vestis famularis gentilitia.* Ook wordt het voor kenmerk gebruikt, *insigne, is, n. symbolum, i, n. character, eris, m.* B. v. het liverei der deugd, *insigne virtutis.*

Lob of lub, v. eene halskraag, *collare, is, n.* waarbij men best *lineum vel linteum* voegt. Ook eene handlub, *additamentum linteum*, lub *dictum.* Van hier: lobbig, ſlap neerhangende, *flaccidus, a, m; flaccus, a, m.* Van hier: loboor, *flaccus, i, m. qui aures flaccas habet.* In het gemeene leven, noemt men ook eenen lobbes, iemand die goedaardig is: b. v. het is een lobbes van een jonge, *puer benignus, mansuetus, facilis ductu.*

Lobberen, o. w. een woord deels van den klank gevormd, deels eene ſlappe beweging uitdrukkende: men gebruikt het, voor langzaam in het water heen en weder waden, *huc illuc lento passu per aquam curritare.*

Loch, o. gat of opening beduidende, *foramen, inis, n. apertura, æ, f. Hooft* gebruikt het voor den mond eener rivier, *ostium, ii, n.* Een gat in den grond, *fovea, æ, f. caverna, æ, f. cavum, i, n. antrum, i, n. spelunca, æ, f.* ook *rima, æ, f. hiatus, us, m. Hooft* gebruikt dit woord ook voor. bres, *apertura murorum tormentorum ope dirutorum. Vondel* voor nederlaag, *clades, is, f.*

Digitized by Google

Loochenen, b. w. zoo veel als ontkennen, *nego, avi, atum, are, denegare, inficior, atus sum, ari; diffiteor, esfus sum, iteri,* bij *Cicero; inficias ire aliquid.* Van hier: loochenaar, *negator, oris, m. negabundus homo.* Loochenaarster, *negatrix, cis, f.* bij *Prud.* Loochenbaar, *negandus, a, m.* Loochening, *negatio, onis, f. negantia, ae, f* bij *Cicero.* Loochenachtig, *negatorius, a, m; negativus, a, m.* Bijw. *negatorie, negative.* Zamenst. Godloochenaar, m. *qui negat esse Deum.*

Lodder, m. de eerste beteekenis van dit woord schijnt die van eene snelle en ligte beweging te zijn, *motus celer, pernix ac levis* Van hier is het overgegaan tot weelderige dartelheid, *libido, inis, f.* Als uit geile drift oogen en het geheele ligchaam in beweging is: dus wordt het ook in den zin van wellusteling gebruikt, *homo libidinosus, venereus, a, m.* Wij gebruiken het meest in eenen zachteren zin, voor iemand, die uit liefde vriendelijk lonkt, *qui amatoriis oculis aliquem vel aliquam adspicit.* Van hier het zamengestelde loddergezigt, *vultus amatorius.* Lodderoog, *oculus amatorius.* Lodderoogen, o. w. *oculis amatoriis aliquem vel aliquam intueri.* Lodderoogig, *qui amatorios oculos habet;* bijw. *amatorie, adv.* Voorts lodderig, *amatorius, a, m; blandus, a, m.*

Lodderen, o. *molliter ac libidinose se movere.*

Lodzig, bijv. n. en bijw. onwillig, *invitus, a, m;* bijw. *invite, adv.*

Loef, v. de windzijde van het schip, *latus navis, in quod ventus flat.* Van hier iemand de loef afwinnen is bij de zeelieden, *ventum alicujus intercipere, vento uti.* Figuurl. iemand de loef afsteken, *superare aliquem, antecellere, praecellere alicui, palmam praeripere alicui.* Loef is ook zoo veel als: rocipen of dol, *scalmus, i, m.* bij *Cic.*

Loegen, b. w. in orde plaatsen of schikken, *in ordinem redigere, ponere, collocare.* Bij lagen op elkanden vlijen, *ordines ordinibus imponere.* Hooi loegen, *foenum in metas componere,* vooral wordt het in Friesland van de turven gezegd, van hier loeger, *cespitum in ordinem collocator.* Loegster, *femina, cespites in ordinem collocans.*

Loeijen, o. w. het natuurlijke geluid van osen en koeijen, *mugio, ivi, itum, ire, emugire, boo, avi, atum, are.* Het loeijen, zelfst. zoo veel als geloei beteekenende, *mugitus, us, m.* bij *Virg. boatus, us, m.*

Loensch, bijv. n. en bijw. eenigzints scheel, *limus, a, m.* Iemand loensch aankijken, *limis aliquem adspicere oculis.* Bijw. *lime, adv.*

Loer, m. *bardus, a, m; brutus, stolidus, truncus, i, m. baro, onis, m.* Zoo veel als plomperd beteekenende. Ook is loer een ruw mensch, die iemand ruw en hard behandelt, *homo rudis, durus, asper, inurbanus, inhonestus, barbarus,* alle bij *Cic.* Van hier zeggen wij in de dagelijksche zamenleving, loeris: b. v. hij is één regte loeris, *verus stipes est.*

Loer, m. de daad van loeren, *speculatus, us, m.* Op den loer liggen, *speculor, atus sum, ari.* Op de loer liggende, *speculabundus, a, m.*

Loeren, o. en b. w. *speculor, atus sum, ari, scrutor, atus sum, ari, rimor, atus sum, ari.* In eenen slechten zin is het zoo veel als belagen, *insidior, atus sum, ari,* en *obsidiari.* Ook bedriegen, *fallo, fefelli, falsum, fallere, decipio, epi, eptum, ipere.* Van hier: loering, v. *speculatus, us, m. deceptio, onis, f. insidiae, arum, f. plur.* Zamenstell. loerhuisje, *specula, ae, f. conspicillum, i, n.* bij *Plautus.* Loermoorder bij *Hooft* voorkomende, is iemand, die op eens anders leven loert, *sicarius, ii, m.* Loerplaats, *conspicillum, i, n. specula, ae, f. locus insidiarum.* Het zamengestelde werkw. omloeren, komt bij *Anton.* voor, *circumspicio, exi, ectum, icere*

Loe-

Digitized by Google

Loeven, o. w. *navem in medio cursu quodammodo contra ventum flectere.* Een zeemanswoord, zoo veel als zoo veel mogelijk tegen den wind inkrimpen, dus geheel iets anders als *Hoogstrat.* zegt, die het door *navem deflectere vel declinare* overzet.

Loof, zie Loof.

Lof, m. en o. *laus, laudis, f. gloria, ae, f.* Lof behalen, *consequi laudem, consequi famam, auferre laudem, excipere laudem*, alle bij *Cicero*; *trahere laudem*, bij *Ovidius*. Iemand lof geven, *tribuere vel impertire laudem alicui*, bij *Cic.* Iemands lof bevorderen, *favere laudi alicujus*, bij denzelfd. Iemands lof verhalen, *celebrare laudem, alicujus* ook alleen, *celebrare aliquem*. Uitgalmen, *tonare laudes alicujus*, bij *Plin.* Iemands lof hemelhoog verheffen, *laudes alicujus in astra vel ad coelum ferre*, bij *Cicero*; *ferre aliquem laudibus ad coelum*, bij *Liv. laudibus ad coelum tollere aliquem*, bij *Cicero.* Iemands lof verduisteren, bezwalken of verminderen, *adferre obscuritatem laudibus alicujus, delibare aliquid de laude vel gloria alterius, detrectare laudes alicujus*, alle bij *Cicero.* Tot lof verstrekken, *esse laudi vel adferre laudem.* Iets tot iemands lof zeggen, of iemand iets tot zijnen lof nageven, *aliquid alicui laudi tribuere, vel aliquid laudare in aliquo.* God lof! eene wijs van spreken, zoo veel als, God zij geloofd! *Deo laus!* Van hier: loflijk, *laudabilis, lis, le, laudandus* en *laude dignus, a, m*; bijw. *laudabiliter, adverb.* Loffelijkheid, *laudabilitas, atis, f. cod. theod.* of *conditio vel natura laudabilis.* Zamenst. lofbazuin, *fama laudis.* Lofdicht, *carmen laudativum vel carmen in laudem alicujus, carmen laudes continens*, bij *Schell.* Lofgalm, *laudis.* Lofgerucht, *rumor vel fama laudis.* Lofgesprek, *sermo laudativus vel sermo laudem continens.* Lofgezang, *carmen panegyricum.* Lofgierig, *cupidus gloriae vel avidus vel appetens laudis.* Lofgierigheid, *cupiditas, aviditas vel appetentia laudis vel gloriae.* Loflied, *cantio laudativa*, ook *hymnus, i, m.* Lofoffer, *oblatum vel oblatio laudis.* Lofpsalm, *psalmus laudes Dei continens vel in laudem Dei compositus.* Lofrede, *laudatio, oratio laudativa, oratio laudes alicujus continens, vel serviens laudi alicujus, oratio honora*, bij *Tacitus*; *panegyricus, i, m.* bij *Cicero.* Lofspraak is hetzelve. Lofsprekken, *celebrare laudes alicujus.* Loftitel, *titulus laudis, vel honoris ergo alicui datus.* Loftuiten, zegt *Weiland* is zoo veel als vleijen, *adulor, atus sum, ari.* Ik geloof echter dat loftuiten, ook wel in eenige gevallen, *laudare, celebrare, praedicare* beteekent. Loftuiter, m. in de eerste betcekenis van den geleerden *Weiland, adulator, oris, m.* In de tweede, *laudator, oris, m. celebrator, oris, m.* Loftuiterij en loftuiting. Eerst, *adulatio, onis, f.* Ten tweeden, *praedicatio, onis, f.* bij *Cicero*; *laus, laudis, f.* B. v. iemand met loftuiterij strelen, *laudibus aliquem mulcere.* Ijdele loftuitingen, *plausus vel strepitus inanes*, bij *Claudianus.* Lofwaard of lofwaardig, *laudabilis, lis, le*; *laudandus, a, m*; *laude dignus.* Lofzang, *hymnus, i, m. canticum, i, n. carmen laudativum*, zegt *Scheller.* Lofzanger, *cantor hymnorum.* Lofzegger, *laudator, oris, m. celebrator, oris, m. commendator, oris, m.* bij *Plinius.* Lofzingen, *canere laudes alicujus, laudes alicujus carminibus celebrare, hymnum canere in laudem alicujus.* B. v. in de bijbelvertaling: lofzingt den Heere, *hymnum canite in laudem Dei vel hymno laudes Dei celebrate.*

Log, bijv. n: en bijw. logger, logst, *gravis, is, e*; *ponderosus, a, m.* Log als lood, bij *Hooft gravitatem vel pondus*

Digitized by Google

plumbi habens. Langzaam, traag, *lentus, a, m; iners, ertis, omn. g. tardus, a, m.* Een log mensch, *homo lentus, tardus, iners.* Van hier: logheid, *gravitas, atis, f. onus, eris, n. pondus, eris, n. inertia, ae, f. tarditas, atis, f.* Zamenstell. loggat, zoo veel als een onbezeild schip, *navis tarda.*

Logchem, m. eene dompige vlam, *flamma vapida vel magnam vaporem emittens.* In Groningen is dit woord volgens *Weiland* in gebruik.

Logen of leugen, v. *mendacium, ii, n. commentum, i, n. falsitas, atis, f. falsum, i, n. mentitio, onis, f.* Verkl. logentje, *mendaciunculum, i, n.* bij *Cicero.* Eene stoute logen, *mendacium audax.* Eene logen zeggen, *mendacium dicere;* ook *mentior, itus sum, iri.* Eene logen uit gunst, *mendacium misericors,* bij *Cicero.* Logens verzinnen, *fingere mendacia.* Logens uitstrooijen, *falsa divulgare.* Van hier: logenaar, *mendax, acis, omn. g. falsiloquus, a, m,* waarbij men best *homo* voegen kan. Logenaarster, v. *femina mendax* of *falsiloqua.* Logenachtig, *mendax, omn. g. fallax, acis, omn. g.* Logenachtigheid, v. *falsiloquentia, ae, f. mendacitas, atis, f.* bij *Tertull.* Zamenstell. logensmid of logensmeder, *mendaciorum fictor vel effictor, excogitator, oris, m.* Logentaal, *mendacium, ii, n. verba falsa vel ficta.* Logentijding, *nuncius falsus, mendax.* Logenverdichtsel, *fictio mendax vel falsa.* Logenvertelling, *narratio falsa vel mendax, vel enarratum falsum, fabula, ae, f.* Logentap, *qui mendacia promit vel profert.* Logenzak, *mendacissimus vel mendaciis refertus.*

Logenstraffen, b. w. *arguere aliquem mendacii, vel convincere aliquem mendacii, illique ob eam causam silentium imponere.*

Logger, m. eene soort van Fransch vaartuig met eenen platten bodem, *navigii genus Gallici carina plana,* logger *dictum.*

Loing, eene rivier in Frankrijk, *Longus, i, m.*

Loire, eene groote rivier in Frankrijk, *Liger, eris, m.* bij *Caesar.*

Lok, hetzelfde als loch.

Lok, v. haarlok, *cinnus, i, m. cincinnus, i, m.*

Loken, zie Luiken.

Lokken, b. w. *allicio, exi, ectum, icere; illicere, invito, avi, atum, are.* Van hier: lokker, m. *allector, oris, m. invitator, oris, m.* Lokkig, *illecebrosus, a, m; blandus, m; invitabilis, lis, le.* Lokking, *adlectatio, onis; invitatio, onis, f.* Lokspel, *invitamentum, i, n. illecebrae, arum, f. pl. illecebra, ae, f. adjectamentum, i.* Zamenstell. lokaas, *esca, ae, f. invitamentum, i, n.* Lokazen, met aas lokken, *esca adlicere, inesco, avi, atum, are,* bij *Terentius.* Lokbrood, *panis inescans.* Lokduif, *columba allectrix.* Lokeend, *anas illex.* Lokfluitje, *fistula aucupatoria.* Lokgeld, *pecunia alliciendo serviens.* Lokgift, *donum alliciendo inserviens.* Lokmees, *parus allector.* Loktrek, *ars ad aliquem illiciendum excogitata.* Lokvink, *fringilla allectrix.* Lokvogel, *avis illex.* Lokwoord, *verbum blandum vel illiciendo serviens.*

Lollen, o. w. *felix instar gannire,* dit schijnt eenigszins niets anders te zijn, dan een ongeregeld geluid maken, zoo als hallen, lellen enz. *lalo, avi, atum, are.* Lollen is ook nog, zich boven eene stoof warmen, *focillor, atus sum, ari,* bij *Varro.* Van hier het zamengestelde lollepot, *foculus, i, m. batillus, i, m. batillum, i, n. ignitabulum, i, n.*

Lombard, lomberd, lommerd, m. *domus publica feneratoria,* volgens *Scheller; officina usurarii,* bij *Hoogstraten.* Van hier het werkw. lombarden, *feneror, atus sum, ari,* en *fenero, avi, atum, are.* Zamenstell. lombard-

Digitized by Google

briefje, *cautio foeneratoris publici.* Lombardhouder of lombardier, *foenerator publicus.* Lombardvrouw, *foeneratrix publica.* De naam is afkomſtig, zegt de geleerde *Weiland*, om dat eenige kooplieden meest uit Lombardye afkomſtig zich in de dertiende eeuw naar Frankrijk en ons Vaderland begaven, met oogmerk, om tegen zware renten, op onroerende en vooral roerende goederen geld te ſchieten; waarom zij dus lombarden heten, welke benaming daar na tot de huizen van beleening overgegaan is.

Lombardyen, zekere landſtreek in Italie, *Longobardia, ae, f.* Van hier: Lombardyer, *Longobardus, i, m.* Lombardisch, *Longobardicus, a, m.*

Lombez, eene ſtad in Frankrijk, *Lombarium, ii, n.*

Lommer, v. *umbra, ae, f.* doch het wordt meest gebruikt voor de ſchaduw van bosſchen, boomen, hoven, wandeldreven enz. *opacitas, atis, f.* Oneigenlijk beteekent het ook beſcherming, *tutela, ae, f.* Van hier: lommerachtig, *umbroſus, a, m; opacus, a, m.* Zamenſtell. lommerlust, *amoenitas umbrae.* Lommerrijk, *umbroſus, a, m.*

Lomp, bijv. n. en bijw. *invenustus, absurdus, a, m; inconcinnus.* In eenige oorden van ons land heeft het den zin van groot, *ingens, entis, omn. g.* B. v. een lomp paard, *equus ingens.* Onbeſchoft, *incivilis, lis, le; inurbanus, rusticus, a, m.* Voor moeijelijk, *gravis, is, e; difficilis, lis, le.* B. v. een lomp geval, *res vel caſus difficilis.* In de dagelijkſche taal gebruikt men het, om iets verachtelijks aan te duiden: b. v. hij is een lompe hond, *ſtipes, truncus, lapis, Abderitanus est;* bijw. *invenuste, absurde, inciviliter, inurbane, rustice, inconcinne, graviter, difficulter, adv.* Van hier: lomperd, *homo invenustus, rusticus, absurdus, craſſus, male moratus, ſqualidus,* bij *Hoogſtrat.*

Lompheid, *invenuſtas, absurditas, inconcinnitas, inurbanitas, rusticitas, gravitas, difficultas, atis, f.* Lompigheid, hetzelfde. Lompelijk hetzelfde als lomp, bijw.

Lomp, v. een verſletene lap, *pannus obſoletus, lacinia, ae, f.* ook *pannus, i, m.* alleen; *panniculus, i, m.* bij *Scheller.* Zamenſtell. lompenkramer, *pannicularum venditor vel emtor.*

London, de hoofdſtad van Engeland, *Londinium, ii, n.* Van hier: Londenaar, *Londinienſis, is, m.* Londensch, bijv. n. *Londinienſis, is, e.*

Loneberg, eene kleine ſtad in het Nasſauwſche, *Loneberga, ae, f.*

Long, v. een inwendig deel van het ligchaam van mensch en dier, tot ademhaling dienende, *pulmo, onis, m.* daar dezelve uit twee deelen beſtaat, vindt men ook bij de ouden, *pulmones, um, m. plur. ramices, um, m. plur.* bij *Plaut.* Long en lever uitſpugen, zegt men, voor hevig braken, *totis viribus vomere.* Zamenſtell. longader, *vena pulmonalis.* Longſlagader, *arteria pulmonalis.* Longekruid of longerkruid, *herba pulmonacea vel pulmonaria, lichen pulmonarius,* bij *Linn.* Longpijp, *aspera arteria.* Longklepje, *epiglosſis, idis, f.* bij *Plinius.* Longziekte, *peripneumonia, ae, f.* Longzucht, *phthiſis pulmonum, pulmonaria* en *pulmonalis.* Longzuchtig, *phthiſicus, a, m; pulmonarius, a, m; phthiſis pulmonum laborans vel adfectus, a, m.*

Longeford, een Graafſchap in Ierland, *Lonfordia, ae, f.*

Longwy, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Lonvigia, ae, f.*

Lonk, m. *nutus blandus et limus.* Iemand eenen lonk toewerpen, *nutum jacere alicui, adnuo, ui, utum, uere; jactare oculos,* bij *Ovidius.* Verkl. lonkje, *ocellus illecebroſus.*

Lonken, o. w. *nutare oculis, ad, vel annuo, ui, utum, uere; jactare nutus vel oculos,* ook alleen, *nuo, ui, nutum,* nu-

Digitized by Google

nuere. Lonken, is ook loensch zien, *limis oculis intueri.* B. v. hij lonkt mij aan, *limis et blandis oculis me intuetur.* Van hier: lonkaard en lonkerd, *jactator oculorum, blanditor, oris, m. blandus, a, m.* Lonker, wordt ook bij de dichters genomen, voor oog, *oculus, i, m. ocellus, i, m.* Lonking, v. *jactatio oculorum, blandimentum, i, n. nutus oculorum.* Lonkster, *jactatrix oculorum, femina vel puella blanda.*

Lont, v. *funiculus, qui semel igne captus, semper ardet, aliisque rebus incendendis servit, igniarium, ii, n.* bij *Plinius; funiculus incendiarius,* bij *Scheller.* Met de brandende lont bij de stukken staan, *funiculis incendiariis accensis tormentis adsture;* of *ad pugnam paratum esse.* Van hier het spreekwoord: lont ruiken, *subolere dolum, sentire periculum, vel olfacere periculum.* Hij heeft lont geroken, *in bello fuit, hostem experius est.* Zamenstell. lontstok, *lignum, cui funiculus incendiarius alligatus est.* Liefdelont vindt men ook bij de dichters, *fax amoris.*

Lood, o. een bekend, zwaar metaal, *plumbum, i, n.* bij *Plin.* Lood gieten, *fundere plumbum.* Zoo zwaar als lood, *pondus plumbi habens.* Voor zwaarte, *onus, eris, n. pondus, eris, n.* B. v. hij heeft lood in den aars, *ponderosus ille est.* Dat van lood gemaakt is: looden, bijv. n. *plumbeus, a, m.* B. v. een looden merk aan de lakens, *signum plumbeum pannis adnexum.* Dieplood, *bolis, idis, f.* B. v. het lood werpen, *bolide fundum maris tentare* of *bolidem facere.* Paslood, *norma, ae, f. amussis, is, f.* Lood, wordt ook genomen voor eenen looden kegel, *glans plumbea.* Iemand een lood schenken, bij *Weiland, glande plumbea aliquem ferire.* Hij heeft het lood al in de billen, *glande plumbea jam vulneratus est.* Een twee en dertigste deel van een pond, wordt ook een lood genoemd, *semuncia, ae, f.* bij *Scheller.* Verkl. loodje, een stukje gemerkt lood, *lamella plumbi signo quodam notata.* Het loodje leggen, is volgens *Weiland*, schade lijden, *damnum ferre.* Ik zal er nog een loodje opleggen, *rem insuper gravabo.* Van hier: loodachtig, *plumbeus, a, m.* Loodachtige kleur, *livor, oris, m.* Loodig, *ponderosus, a, m.* Zamenstell. dieplood of peillood, *bolis, idis, f.* Meetlood of paslood, *norma, ae, f. amussis, is, f. perpendiculum, i, n.* Potlood, *stilus recusatus,* zegt *Scheller.* Peillood, *plumbum exploratorium.* Schietlood, *glans plumbea.* Werplood, *bolis, idis, f.* Loodgieter, *plumbarius, ii, m.* Loodgieterij, *officina plumbaria.* Loodlepel, *cochlear plumbarium.* Loodkolijk, *colica saturnina, morbus saturninus.* Loodmelk, *lac saturni.* Loodlijn, *perpendiculum, i, n.* bij *Scheller.* Loodmijn, *galena, ae, f.* Loodregt, *perpendicularis, is, e.* Loodschuim, *molybditis.* Loodverw, *livor, oris, m.* Loodverwig, *lividus, a, um.* Loodwit, *cerussa, ae, f.* Loodwitmaker, *cerussarius, ii, m.* Loodwitmakerij, *officina cerussaria.*

Looden, b. w. *plumbeum signum adjicere.* Van hier het zamengestelde: loodhal ook loohal genoemd, *aedificium in quo signa plumbea pannis adjiciuntur.* Voor, in het lood zetten, *plumbo includere.* Onz. is looden zoo veel als het dieplood werpen, *bolide fundum explorare.*

Loods of loots, m. *brevium, syrtium ac vadorum peritus;* ook *qui bolidis ope navem in portum deducit.* Zamenstell. binnenloots, *brevium ac vadorum fluminum peritus.* Buitenloots, *syrtium ac brevium in mari occurrentium peritus.* Loodsman, *fundi explorator;* ook *brevium peritus.* Loodsmansboot, *navigium exploratorium.* Loodsmanswater, *cursus vel iter navium syrtium, peritis, notum.*

Loods,

Digitized by Google

Loods, v. eene houten hut, *casa lignea.*

Loodsen, b. w. *ope holidis navem in portum adducere;* ook *in mare.*

Loof, bijv. n. en bijw. *fessus, a, m; defessus, fatigatus, defatigatus, lassus* en *lassatus, a, m.*

Loof, o. de groene bladen van boomen, struiken en gewassen, *frons, ondis, f. folium, ii, n.* Van hier: loofachtig, *frondis instar.* Van loof, *frondeus, a, m.* Vol loof, *frondosus, a, m.* Zamenstell. loofhut, *casa frondea* ook *umbraculum, i, n.* bij *Schell.* Loofhuttenfeest, *festum umbraculorum.* Loofhuttenzetting, *erectio umbraculorum.* Loofrijk, *frondosus, a, m.* Loofvorsch, *calamites vel rana arborea,* bij *Linn.* Loofwerk, *opus frondeum,* ook *frondes, ium,* in de bouwkunst, *cymatium, ii, n.* bij *Vitruvius; folium, ii, n.* bij denzelfden; boven de kapiteelen, *encarpus, i, m. unda, ae, f.* bij denzelfden. Men zegt gemeenlijk: lofwerk. Loofworm, *campe, es,* en *campa, ae, f.* bij *Colum.* Loofvink, *pyrrhula, ae, f.* bij *Linn.*

Loog, v. vlam, *flamma, ae, f. incendium, ii, n.*

Loog, v. scherp water, dat eenen tijd lang op asch gestaan heeft en waarin de zoutdeelen der asch opgelost zijn, *lixivia, ae, f. lixivium, ii, lixivum, i, n.* Loogachtig, *lixivio similis, alcalinus, a, m.* Zamenstell. loogasch, *cinis lixivius.* Loogzout, *sal alcalinum,* bij *Scheller;* eigenlijk *sal alcalinus.* Loogwater, *aqua lixivia.*

Loogen, b. w. *lixiviae ope mundare.*

Looi, v. zoo veel als run, *cortex coriarius.* Van hier: looijen, *pelles ope corticis coriarii parare.* Looijer, m. *pellium confector.* Looijerij, *officina coriaria.*

Look, o. *porrum, i, n. porrus, i, m. cepa, ae, f.* Zamenstell. bieslook, *caepula, ae, f. caepina, ae, f. ascalonia, ae, f.* bij *Plinius.* Graslook, *porrum herbaceum.* Knoflook, *allium, ii, n.* Lookbol, *caput allii,* bij *Plinius.* Lookkleur, *color porraceus,* bij *Plinius.* Huislook, *sedum, i, n. semperviyum, i, n.* bij *Plin.*

Loom, bijv. n. en bijw. *piger, ra, um; iners, ertis, omn. g. lentus, a, m; tardus, a, m.* Loom door de leden, *torpidus, a, m.* Loom van gang, *spissigradus, a, m,* bij *Plautus.* Loom zijn, *pigrum, inertem, lentum vel tardum esse; torpeo, ui, ere.* Van hier: loomheid of loomigheid, *pigritia, ae, f. inertia, ae, f. tarditas, atis, f. torpor, oris, m. torpedo, inis, f.* bij *Sallustius;* bijw. *pigre, lente, tarde, adv.*

Loon, m. en o. *meritum, i, n. praemium, ii, n.* bij *Cicero; remuneratio, onis, f. merces, edis, f.* bij denzelfden; *salarium, ii, n.* bij *Plinius; stipendium, ii, n.* bij *Cicero,* doch dit laatste wordt van de soldij der krijgslieden gebruikt. Jaarlijksch loon, *annua, orum, n. plur. Ulpianus* gebruikt ook in dien zin, *annuum, ui, n.* Zamenstell. arbeidsloon, *merces, edis, f.* Dagloon, *diurnum, i, n.* Huurloon, *pretium locationis.* Leerloon, *minerval, alis, n.* Loontrekker, *mercenarius, ii, m.* bij *Seneca.* Loondag, *dies stipendii.*

Loonen, b. w. zoo veel als vergelden, *remunero, avi, atum, are; remuneror, atus sum, ari; praemior, atus sum, ari,* bij *Suetonius; rependo, di, sum, ere.* Betalen met loon, *mercedem solvere alicui.* Zijnen knecht loonen, *famulo mercedem solvere.* Van hier looner en looning, waarvoor men meest belooner en belooning gebruikt, zie bij Beloonen.

Loop, v. eene soort van Friesche maat, zegt *Weiland.* Ik heb altijd in mijn vaderland gehoord een loopen, maar niet eene loop, *mensura genus Frisiis usitatum, quatuer modios continens.* B.

V.

Digitized by Google

v. een loopen tarw, *quatuor modii tritici.*

Loop, m. de daad van loopen, *actio currendi, cursus, us, m.* Het paard is op den loop, *equus ruit.* Hij is altijd op den loop, *raro domi est.* Zijne zinnen zijn op den loop, *mentis compos non est, insanit, mente captus est.* Voor vlugt, *fuga, ae, f.* De vijand ging op den loop, *hostis fugam capessebat.* Op den loop tijen, *terga vertere.* Mijn hoed is in den loop gebleven, *pileum meum perdidi.* Ik heb het ter loops gedaan, *obiter vel in transitu hoc feci.* Voor het bed eener rivier, *alveus, ei, m.* Voor den stroom, *cursus, us, m. impetus fluminis.* De loop der starren, *cursus, us, m.* bij *Cicero; circulatio, onis, f.* bij *Vitruv.* Voor sterke stoelgang, *diarrhoea, ae, f. fluxus ventris.* Aan den loop sukkelen of den loop hebben, *diarrhoea vel fluxu ventris laborare.* Roode loop, *dysenteria, ae, f.* Het beloop, de gang, *vicissitudo.* Prijs, *pretium, ii, n.* B. v. wat is de loop van de markt? *quodnam pretium in foro est? vel quanti in publico stat?* Voor trek, bezoek, *frequentatio, onis, f.* B. v. die man heeft veel loop, *frequentes illum adeunt.* De buis van een geweer heet ook, loop, *canalis, is, m. tubus, i, m.* B. v. de loop is geborsten, *tubus displosus vel ruptus est.* Eene laag: b. v. een loop van buskruid, *pulveris nitrati quantitas certa in ordinem porrectum posita.* Verkl. loopje, *cavillulus, i, m.* bij *Plautus; curriculum, i, n.* Voor eene list, *artificium, ii, n. ars, artis, f. dolus, i, m. insidiae, arum, f. plur. astutia, ae, f.* B. v. ik ken uwe loopjes, *artes tuas novi.* Een spotwoord, *cavillatio, onis, f. cavilla, ae, f. cavillum, i, n.* Aardige loopjes, *facetiae, arum, f. pl.* Van hier: loopsch, *catuliens, entis, omn. g.* Eene loopsche teef, *canis catuliens, entis, f.* Een loopsch wijf, *femina impudica, veneris appetens, subans, antis, f.* Zamenstell. aanloop, *accursus, us, m. accursatio, onis, f.* Afloop, *decursus, us, m.* Beloop, *vicissitudo, inis, f.* ook *summa, ae, f.* Doorloop, *percursus, us, m. transcursus, us, m.* Omloop, *ambitus, us, m. vertigo, inis, f. periodus, i, f.* bij *Cicero; circuitio, onis, f. circuitus, us, m.* Uitloop, *exitus, us, m. excursio, onis, f. excursus, us, m.* bij *Caesar.* Voortloop, *procursus, us, m. progressus, us, m. progressio, onis, f.* Zamenloop, *concursus, us, m.* en *concursio, onis, f. concursatio, onis, f.* Loopachtig, *cursum amans.* Loopbaan, *curriculum, i, n. spatium, ii, n.* B. v. des levens loopbaan, *curriculum vel spatium vitae.* Loopgraaf, *fossa oppugnatoria;* ook *cuniculus, i, m.* Looplens, *signum obiter datum et intellectum ab omnibus.* Loopmaar, *rumor, oris, m.* Loopmeisje, *ancillula huc illuc currendo mandata efficiens.* Loopperk, *spatium, ii, n. catadromus, i, m. stadium, ii, n.* bij *Cicero.* Loopplaats, *locus vel campus ubi milites congregantur.* Loopprijs, *praemium cursus.* Loopschans, *propugnaculum, i, n.* bij *Nepos.* Loopstag, *funis per quem nautae malum adscendunt.* Looptijd, *tempus veneris vel coïtus.* Loopstrijd, *certamen cursus.* Loopveld, zie Loopplaats.

Loopen, o. w. *curro, cucurri, cursum, currere; curso, avi, atum, are.* Dikwijls loopen, *cursito, avi, atum, are,* bij *Terentius.* Overal loopen, *vagor, atus sum, ari; evagari,* en *pervagari,* bij *Cicero.* Heen en wederloopen, *concurso, avi, atum, are,* bij *Cicero; palor, atus sum, ari,* bij *Livius.* Met grooten haast loopen, en als het ware, vliegen, *volo, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Met grooten haast doorloopen, *pervolo, avi, atum, are,* bij *Livius.* Toeloopen, *adcurrere vel accurrere.* Zich moe loopen, *currendo fatigari.*

Digitized by Google

tigari. Voor den dag loopen, *procurrere.* Wegloopen, *aufugere.* Inloopen, *incurrere* ook *intrare.* B. v. het ſchip is in de haven geloopen, *navis intravit portum.* Uitloopen, *excurrere* en *exire.* Tegenloopen, *occurrere, obviam ire, vel procedere.* Overloopen, *transcurrere, curſu ſuperare.* Loopen laten, *finere vel pati currere,* bij *Scheller; dimitto, iſi, iſſum, ittere.* B. v. zij hebben hem ongeſtraft laten loopen, *impunitum illum dimiſerunt.* Iemand laten loopen, *non curare aliquem, de aliquo non laborare.* Zoo veel als vloeijen, *fluere vel manare.* Gevaar loopen, *periculum ſubire vel in periculum incidere, in periculo eſſe vel verſari.* Ergens tegen inloopen, *repugnare alicui rei.* Met het hoofd tegen den muur loopen, *frustra reluctari vel frustra in adverſum niti.* Het loopende jaar, *annus vertens,* bij *Cicero.* De loopende maand, *menſis vertens.* Looping, v. zoo veel als loop.

Looper, m. iemand, die zijne gewoonte van loopen maakt, *curſor, oris, m.* bij *Cicero.* Een postlooper of daglooper, *hemerodromus, i, m.* bij *Nepos.* In eenen molen, *meta, ae, f.* Een looper is bij de ſchippers een takeltouw, *funis, cujus ope merces in navem imponuntur vel e navi exonerantur.* Looper is ook een zwerver, *erro, onis, m.* Ook een uurglas, *clepſydra, ae, f.* Ook een gemeene ſleutel, waarmede men alle deuren openen kan, *clavis, cujus ope omnes feras reſerantur.* Ook een brief, die men overal rondzend, *literae circulatoriae.* Verkl. loopertje, een zeker vogeltje, *trochilus, i, m.* bij *Plin.* Zamenſtell. hardlooper, *curſor, oris, m.* Hoetenlooper, *ſectator, oris, m. ganeo, onis, m. ſemitarius, ii, m.* bij *Cicero.* Kroeglooper, *popino, onis, m. popinator, oris, m.* Voorlooper, *praecurſor, oris, m.*

Loor, zie Leur.

Loos, zie Leus.

Loos, bijv. n. en bijw. *aſtutus, callidus, doloſus, verſutus, fraudulentus, ſubdolus, a, m; vafer, fra, frum,* bij *Cicero;* bijw. *callide, aſtute, verſute, fraudulenter, ſubdole, doloſe, vafre, adv.* Van hier: loosheid, v. *aſtutia, ae, f. calliditas, atis, f. dolus, i, m. fraus, audis, f. vaframentum, i, n.* bij *Valerius Maximus,* en *vafrities, iëi, f.* bij *Ulp.*

Loos, b. n. dat niet wezenlijk is, *falſus, a, m.* B. v. eene looze deur, *janua falſa.* Eene looze kiel, *carina falſa vel ſecunda.* Een looze kreet, *rumor vel clamor falſus.* Looze hoop, *ſpes falſa vel inanis.* Looze noot, *nux caſſa.*

Loos, v. is aan boord der ſchepen een los touw, *funis ſolutus.*

Loot, v. eene ſcheut van eenen boom, *ſurculus, i, m.*

Loover, hetzelfde als loof. Verkl. loovertje, *bracteola, ae, f.*

Lor, v. hetzelfde als leur, in de beteekenis van vodden en prullen.

Lording, *v. funiculi pice obliti, quibus anchoralia obducuntur.*

Loredo, eene kleine ſtad in Italie, *Loredum, i, n.*

Lorkenboom, *pinus larix, Linnaeus,* of *larix, icis, f.* bij *Plin.* Van lorkenhout, *larignus, a, m.*

Lorren, b. w. bedriegen, ontfutſelen, *decipio, epi, eptum, ipere, fallo, fefelli, falſum, fallere, ſuffuror, atus ſum, ari, clam ſurripere, intervertó, erti. erſum, ertere.*

Lorrendraaijen, o. w. dit woord wordt gebruikt in den zin van ſluikhandel te drijven, *cum damno vectigalium publicorum negotiari vel merces vectigali publico non ſoluto transportare.* Gemeenelijk noémt men het voo bedriegen, met draaijerijen omgaan, *fraudulenter ago, egi, actum, agere* en *fraudo, avi, atum, are.* Van hier: lorrendraaijer, *nauta merces vectigali publico non ſoluto transportans, fraudator, oris, m. impoſtor, oris, m.* Lorrendraaijerij, *fallacia, ae, f. fraudatio, onis, f*

Digitized by Google

Lors, v. *femina ſordida, ſqualida, incurioſa.*

Los, bijv. n. en bijw. *ſolutus, a, m; diſſolutus, irreligatus, laxus, relaxus, paſſus, a, m; liber, era, erum, dimiſſus, a, m.* Bijw. *ſolute, diſſolute, laxe, relaxe, libere, adv.* B. v. de gevangene is los, *captivus ſolutus, liber vel dimiſſus est.* Hij is een losſe knaap, *diſſolutus ille homo est.* Mijn kleed is los, *vestis mea laxa est.* Hij ſmeekte mij met losſe haren, *paſſis orabat crinibus vel capillis.* Los kruid, *pulvis nitratus non compactus vel vi adactus.* Niet ſtijf, ongedwongen, *levis, is, e.* bijw. *leviter, adv.* B. v. los ſchilderen, *leviter pingere.* Onzeker, *incertus, a, m;* ook *levis.* B. v. een los gerucht, *rumor levis vel incertus.* Voor ongeſtadig, *inconſtans, antis, omn. g. varius, a, m.* B. v. het losſe fortuin, *fortuna inconſtans.* Los weêr, *tempus varium.* Onbedachtzaam, *incogitatus, a, m; incogitans.* B. v. losſe woorden, *verba incogitata.* Los ſpreken, *incogitate loqui.* Voor ongeregeld, *diſſolutus, a, m.* B. v. losſe zeden, *mores diſſoluti.* Los leven, *liberius vivere*, bij *Nepos.* Iemand die los leeft, is bij *Cicero; licentior, or, us, licentioſus, a, m;* bij *Tac.* Van hier: losheid, v. en losſigheid, *ſolutio, onis, f. laxitas, atis, f. dimiſſio, onis, f. levitas, atis, f. inconſtantia, ae, f. varietas, atis, f. incogitantia, ae, f.* bij *Plaut. licentia, ae, f.* bij *Cicero.* Dit woordje wordt voor vele werkwoorden geplaatst en wil aaneengeſchreven worden: b. v. losbinden, *ſolvo, ſolvi, ſolutum, ſolvere.* Losbreken, *effringo, egi, actum, ingere*, bij *Sall.* Losbranden, *emittere ictum*, bij *Schell.* Losdraaijen, *detorqueo, torſi, torſum, torquere, vel torquendo ſolvere aliquid.* Losgespen, *reſibulo, avi, atum, are.* Losbouwen, *caedendo ſolvere* Losgaan, *v. ſolvor, utus ſum, ſolvi.* Op iemand losgaan, *petere vel aggredi aliquem, impetum facere in aliquem.* Losgorden, *diſcingo, inxi, inctum, ingere.* Loshelpen, *adjuvare ſolutionem alicujus*, bij *Schell. vindicare aliquem in libertatem, liberare aliquem.* Loskoopen, *redimo, emi, emtum, imere, pretio ſolvere.* Loskomen, *ſolvi, liberari.* Loslaten, *mittere, dimittere, emittere.* Losmaken, *ſolvere, exſolvere, liberare, expedire.* Losrukken, *avellere, revellere.* Losſchieten, *emittere ictum.* Losſnijden, *ſecando ſolvere.* Losſpannen, *ſolvere, abjungere.* B. v. paarden, *equos.* De boog, *remittere arcum, vel relaxare arcum.* Losſtormen, ergens op los ſtormen, *impetum facere, irruere.* ‡ Loswikkelen, *explicare, ſolvere, expedire.* Loswinden, hetzelfde, enz. Voorts zijn de zamenſtellingen van los. Losbandig, bijv. n. en bijw. *diſſolutus, a, m; effrenis, is, e. effrenus, a, m; effrenatus, a, m.* Bijw. *diſſolute, adv.* Losbandigheid, v. *diſſolutio, onis, f. effrenatio, onis, f.* bij *Cicero.* Losbol, loshoofd en loskop, *homo inconſideratus vel inconſtans, varius, mobilis.* Ook voor ligtmis, *nepos, otis, m.* Losgeld, *pretium redemtionis.* Loslijvig, *alvinus, a, m;* bij *Plin.* Iemand loslijvig maken, *alvum mollire, ſolvere, movere, ducere*, bij *Celſus; citare alvum*, bij *Columella.* Loslijvig zijn, *alvum liquidum habere*, bij *Celſ.* Loslijvigheid, v. *diarrhoea, ae, f.* bij *Cicero; lienteria, ae, f.* bij *Celſus; fluxio alvi, fluxus vel fluor ventris*, bij *Celſus.* De loslijvigheid ſtoppen, *continere alvum, cohibere, firmare, emendare, contrahere*, bij *Plin.* Lostoomig, *effrenis, is, e, effrenus, a, m, effrenatus, a, m.* Loszinnig, *mobilis, levis, is, e*, ook *ingenii mobilis*, bij *Sall.* ook *mobilis ingenio.*

Losch, m. *lynx, lyncis, f.* Van eenen losch, *lynceus, a, m.*

Losſen, b. en o. w. *ſolvo, olvi, olutum, olvere, diſſolvo, laxare, relaxare.* Dat geſpannen is los

los maken, *detendere*. B. v. de boog, *detendere arcum*. Ook het geſchut losſen, *displodere tormenta*. Vrijmaken, *libero, avi, atum, are*. Door middel van geld, *redimo, emi, emtum, imere*. Voor ontſchepen, *exonero, avi, atum are*. Eenen wind losſen, *pedo, pepedi, pedere*, bij *Horat*. Van hier: losſer, m. *liberator, oris, m. redemtor, oris, m. exoneratior, oris, m.* Losſing, v. *ſolutio diſſolutio, relaxatio, diſplosio, liberatio, redemtio, onis, f.*

Lot, zie Loot.

Lot, o. *ſors, ſortis, f.* Een briefje in een loterij noemt men ook een lot, *ſortes, ium, f. plur.* bij *Cicero*. Voor een aandeel, *pars, artis, f. portio, onis, f.* Eene beſchikking der voorzienigheid, *fatum, i, n.* Iemands ſtaat in dit leven, *conditio, onis, f.* Met zijn lot te vreden, *contentus conditione ſua*. Nog wordt lot bij ons gebruikt van ſchatting, belasting, *tributum, i, n. vectigal, alis, n.* B. v. ſchot en lot betalen, *tributum pendere publicum*. Zamenſtell. lotboek, *liber fatalis*. Zoodanige waren bij de Romeinen, *libri ſibyllini*; waarin men geloofde dat het toekomſtig lot van Rome voorſpeld wierdt, en die in hoogen nood geraadpleegd wierden. Lotbriefje, *portio, onis, f.* Lotbus, *urna, ae, f. ſitella, ae, f.* bij *Cicero*. Lotgemeen, *conſors, ortis, omn. g.* Lotgemeenſchap, o. *conſortium, ii, n.* Lotſpel, *alea ſortium, luſus ſortium*. Lotſpraak, *oraculum, i, n.* Lotverwiſſeling, *mutatio conditionis, viciſſitudo, inis, f.* Lottrekket, *ſortitor, oris, m.* Lottrekking, v. *ſortitio, onis, f.* Lotwigchelaar, m. *ſortilegus, i, m.* Lotwigchelarij, *ſortilegium*. Lotwiſſel, *viciſſitudo, inis, f.* Lotzegger, hetzelfde als Lotwigchelaar.

Loten, o. w. *ſortior, itus ſum iri*. Van hier: loter, *ſortitor, oris, m.* Loting, *ſortitus, us, m. ſortitio, onis, f.* bij loting, *ſortito, adv.*

Loteren, zie leuteren.

Lotteringen, een hertogdom in Frankrijk, *Lotharingia, ae, f.*

Loudun, eene ſtad van Poitou in Frankrijk, *Juliodanum i, n.*

Lourde, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Lorda, ae, f.*

Louter, bijv. n. en bijw. louteren of louterder. Louterſt, de eerſte beteekenis is volgens den grooten *Weiland*, die van helder, *ſerenus, a, m.* De hemel is louter, *coelum ſerenum est*. Wij gebruiken het voor zuiver: onvervalscht, *purus, a, m; merus, a, m; verus, a, m:* bij *Cicero*. B. v. louter zilver, *argentum purum*. Louter goud, *aurum purum*. Loutere wijn, *merum, i, n.* bij *Hor.* hetgeen eigenlijk een bijv. n. is, waaronder *vinum* verſtaan wordt. Bijw. *ſerene, pure, mere, vere, adv.* Van hier: louterheid, in de eerſte beteekenis, *ſerenitas, atis, f.* In de tweede, *puritas, atis, f.* Zamenſt. louterſtal of koude pis, *ſtranguria, ae, f.*

Louteren, b. w. *purgo, avi, atum, are, purifico, avi, atum, are, luſtrare*. Van wijn, zegt men, *liquo, avi, atum, are*. Van hier: loutering, v. *purgatio, onis, f.* Van den wijn, enz. *liquatio, onis, f.* bij *Schell*. Gelouterd, v. d. *purgatus, purificatus, luſtratus, liquatus, a, um*.

Louw, v. zoo noemt men in het kwartier van Nijmegen, eenen viſch, elders zeelt genoemd, *tinea, ae, f.* bij *Auſonius*.

Louwmaand, de eerſte maand van het jaar, *Januarius, ii, m.* Misſchien naar louwe zoo veel als wet beteekenende, bij de Engelſchen *law*, omdat in dezen maand oudtijds hier te lande meest overal de wethouders of regering veranderd wierdt.

Loven, b. w. op prijs zetten, *aeſtimo, avi, atum, are*. B. v. hoe veel looft gij dit, *quanti hoc aeſtimas?* In deze beteekenis wordt het thans niet veel meer gebruikt: nu is het meest zoo veel als prijzen, *laudo, avi, atum, are, collaudare, celebrare laudes alicujus*. Ook voor goedkeuren, *probo, avi, atum,*

Digitized by Google

are. Ook voor aanbevelen, *commendo, avi, atum, are.* B. v. het werk looft den meester, *opus artificem commendat*, bij *Scheller.* Oudtijds gebruikte men het voor beloven, zoo als het nog, zegt *Weiland*, in de dagelijksche taal gebruikt wordt, *polliceor, icitus sum, iceri; promitto, isi, issum, ittere.* Van hier: lover, *laudator, oris, m. probator, oris, m.* Loving, v. *laudatio, onis, f. probatio, onis, f. approbatio*, bij *Ciccro.*

Lozen, b. w. zich van iets ontdoen, zie Losſen.

Lub, zie Lob.

Lubben, b. w. *eyiro, avi, atum, are; eunucho, avi, atum, are*, bij *Varro; castro, avi, atum, are*, bij *Plinius; emasculo, avi, atum, are*, bij *Apulejus.* Oneigenlijk: verminken, *mutilo, avi, atum, are.* Voor bedriegen, *fallere vel decipere aliquem.* Van hier: lubbeling, bij *Vondel, eunuchus, i, m. spado, onis, m. castratus, eviratus.* Lubber, m. *castrator, oris, m.* bij *Plinius.* Lubbing, v. *eviratio, onis, f. castratio, onis, f.* bij *Colum.*

Lubben, eene kleine ſtad in Luſatie, *Lubbenum, i, n.*

Lubek, eene ſtad in de kreits van Nederſakſen, *Lubeca, ae, f.* Lubeksch, *Lubecenſis, is, e.*

Lucht, v. dat vloeibare ligchaam, welk ons omringt en welk men telkens in- en uitademt, *aër, aëris, m. coelum, i, n. anima, ae, f. aura, ae, f.* bij *Schell.* Eene dikke of dunne lucht, *coelum crassum, aër crassus, coelum tenue, aër tenuis.* Lucht inademen, *coelum vel animam ducere ſpiritu*, bij denzelfden. Voor den adem zelfs is het, *anima, ae, f. ſpiritus, us, m.* Lucht ſcheppen, *animam vel ſpiritum ducere*; ook *ſpirare, reſpirare.* Weder lucht ſcheppen, *ſpiritum vel animam recipere, reſpirare.* Vrije of opene lucht, *coelum apertum, aër apertus.* Friſſche lucht, *aër frigidus.* Nieuwe lucht, *aër recens.* Friſſche lucht ſcheppen, *haurire aërem recentem, aëre recente vel libero frui.* Aan de lucht blootſtellen, *exponere aëri liberiori, vel coelo aperto.* In de lucht hangen, *pendere in aëre.* Van de lucht leven, *paſci aëre.* Kasteelen in de lucht bouwen, *arces imponere aëri*, bij *Scheller; irrita capere conſilia; vana moliri.* In de lucht vliegen, *in ſublime ferri.* Iemand de lucht misgunnen, *ſpiritum, coelum vel animam invidere alicui*, bij *Scheller.* Lucht maken, *ventulum facere*, bij denzelfden. Lucht geven, *aditum aëris curare.* Iemand lucht geven, *viam aperire alicui.* In de lucht zetten, *eventilare*, bij *Plinius.* De lucht van iets krijgen, *ſubolere vel ſubſentire aliquid.* De lucht klieven, *aëra findere*, bij *Ovidius.* Friſſche lucht ſcheppen, *captare frigus*, bij *Virgilius.* Eenen vogel in de lucht koopen, *ſpem pretio emere*, bij *Terentius.* In de lucht ſpringen, *pulvere nitrato diſrumpi.* Voor gewest, *plaga coeli, regio, onis, f.* Voor aangename tijding, *nuntius laetus. Vondel* zegt: ik heb er geen lucht op, zoo veel als: die zaak behaagt mij niet, *res iſta mihi displicet.* Kindelijk is lucht bij de wijnkoopers, *linteum ſulphuratum vel ſulphure illitum.* Verkl. luchtje, *aura, ae, f.* Voor verlichting, *levamen, inis, n. levamentum, i, n. laxamentum, i, n.* bij *Scheller.* Om een luchtje gaan, *ambulo, avi, atum, are.* Dit zal om een luchtje gaan, *res iſta ſe perdet, vel perditum ibit.* Zamenſtell. luchtader, *arteria, ae*, Luchtbewoner, *aëricola, ae, a*, *vis, is, f.* Luchtbol, *aërostata, ae, f. pila aetheria*, bij *Scheller.* Luchtgat, *columnarium, ii, n. ſpiraculum, i, n. ſpiramentum, i, n meatus aëris.* Luchtgezigt, *proſpectus aërius.* Luchthartig, *laetus, hilaris, hilarus, feſtivus, a, um.* Luchthartigheid, v. *laetitia, ae, f. hilaritas, atis, f. feſtivitas, atis, f.* Luchthartiglijk, bijw. *laete, hilare, hilariter, feſtive.* Luchtkreits, *circulus vel*

Digitized by Google

vel ambitus coeli. Luchtkunde, *scientia aëris vel cognitio aëris*, bij *Scheller.* Luchtledig, *aëre vacuus.* Luchtmeter, *instrumentum aëri dimetiendo inserviens*, *aërometer*, *ri*, *m.* Luchtpijp, *pulmo*, *onis*, *m.* Luchtpomp, *antlia pneumatica*, Luchtspringer, *petauristа*, *ae*, *m.* bij *Scheller.* Luchtsprong, *saltus per aërem.* Luchtstreek, *coelum*, *i*, *n.* *ora*, *ae*, *f.* *plaga*, *ae*, *f.* *zona*, *ae*, *f.* *fidus*, *eris*, *n.* bij *Plinius*; *cardo*, *inis*, *m.* bij *Hor.* *clima*, *atis*, *n.* bij *Vitruvius.* Luchtschip, *navis per aërem vehens*, *navis aetheria*, bij *Scheller.* Luchtzwaarte, *gravitas aëris.* Luchtzwavel, *sulphur aëris*, *sulphur aeri admistum.* Luchtwater, *aqua antiasthmatica*, bij denzelfden. Luchtreiziger, *qui per aërem iter facit*, *viator aërius.*

Lucht, bijv. n. en bijw. *apertus*, *a*, *m*; *illustris*, *is*, *e*; *aëri pervius*, *a*, *m.* Ligt, snel, *agilis*, *lis*, *le*; *celer*, *velox*, *pernix*; bijw. *aperte*, *agiliter*, *celeriter*, *velociter*, *perniciter*, *adv.*

Lucht of luft, oudtijds en nog in sommige oorden van ons land, zoo veel als linker.

Luchten, b. en o. w. *coelo liberi ori exponere*, *vel coelo aperto exponere*, *ventulum facere*, bij *Scheller*; *aëri pervium reddere.* Wijn luchteren, *linteo sulphurato vinum infumare.* Voor verdragen of dulden, *patior*, *passus sum*, *pati.* Ik kan dien vent niet luchten, *fastidio hominis istius*, *vel homo iste mihi praegravis est.* Onz. gen verspreiden, *odorem spargere*, *oleo*, *ui*, *ere.* Luchten zegt men ook van de jagthonden, als zij de lucht van het wild krijgen, *odoror*, *atus sum*, *ari*, *aliquid.* Van hier: luchter voor lichter, *lampas*, *adis*, *f.* *candelabrum*, *i*, *n.* zoo veel als kandelaar.

Luchtig, bijv. n. en bijw. *apertus*, *a*, *m*; *aeri et vento pervius.* Voor heldér, *illustris*, *is*, *e.* Een luchtige wolk, *nubes illustris.* Dun, *levis*, *is*, *e.* B. v. een luchtig kleed, *vestis levis.* Voor luchthartig, *hilarus*, *laetus*, *a*, *m.* Ook voor gezwind, *celer*, *velox*, *agilis*, *pernix*, ook *levis* in dezen zin. B. v. een luchtige sprong, *saltus levis.* Ook voor dun, *rarus*, *a*, *m.* B. v. het koren staat luchtig, *seges rarus est.* Van hier: luchtigheid, v. *levitas*, *atis*, *f.* *hilaritas*, *laetitia*, *ae*, *f.* *celeritas*, *velocitas*, *pernicitas*, *atis*, *f.* Bijw. *aperte*, *leviter*, *hilare*, *laete*, *velociter*, *agiliter*, *celeriter*, *perniciter*, *rare et raro*, *adverbia.*

Luft, zie Lucht.

Lui, bijv. n. en bijw. luijer, luist, *piger*, *ra*, *um*; *tardus*, *lentus*, *ignavus*, *desidiosus*, *segnis*, *is*, *e*; *socors*, *ordis*, *omn. g.* *iners*, *ertis*, *omn. g.* *defessus*, *idis*, *omn. g.* *torpidus*, *a*, *m*; *remissus*, *indiligens*, *entis*, *omn. g.* Op sommige plaatsen van de Veluwé is lui zoo veel als vermoeid, *lassus*, *fessus*, *fatigatus*, *a*, *m.* Een weinig lui of luiachtig, *tardiusculus*, *a*, *m*; bij *Terentius.* Lui zijn, *pigror*, *atus sum*, *ari*; *desideo*, *edi*, *idere*, bij denzelfd. Ook *pigrum esse*, enz. Lui worden, *pigresco*, *escere*, *tardescere*, *torpescere*, bij *Sallust.* Bijw. *pigre*, *tarde*, *lente*, *ignave*, *desidiose*, *socorditer*, *ignaviter*, *segniter*, *torpide*, *remisse*, *indiligenter*, *adverbia.* Van hier: luiaard, *homo piger* enz, bij alle woorden kan men *homo* zetten. Luiaardig, v. heeft *Hooft* zoo veel als luiheid betoonende, *pigritia*, *ae*, *f.* *tarditas*, *atis*, *f.* *tarditudo*, *tardities*, *iei*, *f.* *pigritudo*, *inis*, *f.* *pigritas*, *atis*, *f.* *ignavia*, *ae*, *f.* *desidia*, *ae*, *f.* *socordia*, *ae*, *f.* *inertia*, *ae*, *f.* *torpor*, *oris*, *m.* *remissio*, *onis*, *f.* *indiligentia*, *ae*, *f.* Zamenstell. luibak, luibuis, luilak, *cessator*, *oris*, *m.* Luibuizen, *pigror*, *atus sum*, *ari*; *tempus per otium perdere.* Luiledig, *otiosus*, *a*, *m.* Luiwagen, *penticulus*, *i*, *m.* Ook

Digitized by Google

een dwarshout op een schip, dienende om door middel van eenen ring en blok de schoot van het zeil vast te houden, *lignum traversum ope annuli et trochleae velum retinens.*

Luid, bijv. n. en bijw. luider, luidst, *clarus, a, m.* Met luider stem, *clara voce.* Luid roepen, *clara voce clamare.* Als een zelfst. w. heeft het den naam van inhoud, *argumentum, i, n. sonsus, us, m.* Zamenstelling. luidkeels, bijw. *elate, clamose.* B. v. luidkeels schreeuwen, *totis viribus clamare.* Luidkeels lagchen, *cachinnor, atus sum, ari.* Luidruchtig, *multisonus, a, m; multisonorus,* bij *Claud. clamosus, a, m.* Bijw. luidruchtiglijk, *clamose, sonore.* Luidruchtigheid, *clamor ingens.*

Luiden, luijen, o. w. zoo veel als klinken, *sono, ui, itum, are.* B. v. dat luidt niet wel, *id male sonat, non decet.* De woorden luiden dus, *verba ita sonant.* Of het geen beter is, *verba ita se habent.* Dat luidt anders, *hoc aliter sonat, vel hoc aliter se habet.* Voor de klok trekken, *campanam movere.* B. v. over eenen dooden luiden of luijen, *in honorem mortui campanam movere.* Voor getrokken worden, zegt men ook luiden: b. v. de klok luidt, *campana sonat, sonum edit vel movetur.* Spreekw. Hij heeft wel hooren luiden, maar weet niet waar de klok hangt. Ook zegt men: hij heeft de klok hooren luijen, maar weet niet waar de klepel hangt, *auditu solummodo rem imperfecta percepit.* Behelzen, van inhoud zijn, *contineo, ui, entum, inere.* B. v. de brief luidt dus, *epistola haec continet.* Wel luiden, met braafheid en goede zeden overeenkomen, *bene audire.* Kwalijk luiden, *male audire,* beide bij *Cicero.* Van hier: luiden of luijer, *campanarum pulsator, insonans campanis,* of *campanae,* volgens *Schellen.* Luiding of luijing, *sonus vel pulsatio campanae.* Men zegt meer gelui. Onder het gelui der klokken, *inter sonum campanarum, vel dum campanae sonant.* Zamenstell, eensluidend, *consonans, antis, omn. g.* ook *consonsus, a, m.* Welluidend, *suaviter sonans vel bene sonans,* bij *Schellen.* Zoetluidend, *dulcisonus, a, m; suaviter sonans.*

Luiden, zie Lieden.

Luif, v. ook luifel, *prominentia, ae, f.* bij *Vitruvius, projecturae, ae, f.* bij denzelfden, *protectum, i, n. in Digestis.*

Luijen, zie Luijeren.

Luijer, zie Luur. In de gemeene taal gebruikt men dit woord voor eenen lap, *alapa, ae, f.* Iemand eenen luijer om de ooren geven, *alapam infligere alicui.*

Luijeren, o. w. zich lui aanstellen, *pigror, atus sum, ari,* bij *Cic. tergiversari* en *cessare,* bij denzelfden.

Luik, eene stad in een prinsdom in Westphalen, *Leodium, ii, n.* Luiksch, *Leodiensis, is, e.* Men denkt dat deze de *Eburones, um, m. plur.* van *Caesar* zijn.

Luik, o. *operculum, i, n. claustrum, i, n.* Voor eene blind, *fenestra, ae, f.* bij *Hoogstrat.* Een luikje, *fenestella, ae, f.* bij denzelfden. Zamenstell. kelderluik, *claustrum cellarium;* mogelijk is, *janua vel ostium cellae* wel zoo goed. Zolderluik, *janua tabulati domus superioris.*

Luiken, loken, b. w. zoo veel als sluiten, *claudo, ansi, ausum, audere.* Men gebruikt het voornamelijk voor de oogen: b. v. de oogen luiken, *claudere oculos.* Vooral van eene gewoonte der ouden om den stervenden de oogen te sluiten, *comprimere oculos,* bij *Ovid.*

Luim, v. wij gebruiken het voor de gesteldheid des gemoeds, zoo wel tot vrolijkheid als tot verdriet: b. v. eene goede luim, *hilaritas, atis, f.* Eene kwade luim, *morositas, atis, f.* Van hier: op zijne luimen liggen, *in insidiis esse, consilio nocendi aliquid explorare.*

Luimen, o. w. *insidior, atus sum,*

Digitized by Google

ari, in insidiis esse, speculor, atus sum, ari.

Luip, m. *insidiae, arum, f. pl.* Op zijne luipen liggen, *in speculis esse*, bij *Ovidius*. Op iemands verderf op zijne luipen liggen, *incumbere ad pernicieem alicujus*, bij *Cicero*.

Luipaard, m. *leopardus, i, m. pardus, i, m. panthera, ae, f.* Van eenen luipaard, *pantherinus, a, m.*

Luipen, o. w. *speculor, atus sum, ari; insidior, atus sum, ari; malignis oculis intueri.* Van hier luiperd, m. *insidiator, oris, m.* Zamenstell. luipmoorder, m. bij *Hooft, sicarius, ii, m.*

Luis, v. *pediculus, i, m.* Men heeft van dit diertje eenige spreekwijzen ontleend: b. v. uit de luizen zijn, *molestiis carere.* Hij staat zoo veeg als eene luis op den kam, *in summo versatur periculo.* Luizen in den pels zetten, *molestias sibi ipsi creare vel parere.* Er kan geene luis over zijne lever loopen, *facillime ad iram concitatur, vel irascitur.* Hij heeft eene luis in het oor, *cogitabundus est, vel conscientia vexatur.* Vertrek met uwe luizen, *apage, vel collige vasa.* Verkl. luisje, *parvus pediculus.* Van hier: luizig, bijv. n. en bijw. vol luizen, *pediculosus, a, um*: Ook is luizig zoo veel als slecht, gering, donker, *vilis, tenuis, is, e; obscurus, a, um; malus, a, um* bijw. *vilitèr, tenuiter, obscure, male.* De lamp brandt luizig, *lampas male ardet, of nullum lumen spargit.* Voorts luisachtig, *pediculi naturam habens.* Zamenstell. luisbosch, luizebosch, luishond, luiskop, luisnek, alle scheldwoorden, zoo veel als *homo nihili, nequam, nebulo, onis, m.* Luizenei, *lens, lendis, f.* bij *Plinius.* Luiskruid, *staphis agria*, bij *Plinius*; *delphinum staphis agria*, bij *Linn. herba pedicularis, herba pedicularia* of *pediculariа, ae, f.* alleen. Luisjonge, *puer pediculosus*, ook *nequam.* Luiszak, hetzelfde. Luiziekte, *phthiriasis vel pediculatio, vel morbus pedicularis*, volgens *Scheller.* Luizenjagt, *venatio pedicularia.* Luizenkam, *pecten pedicularius.* Luizenknipper of luizenvanger, *qui pediculos pollice interficit*; ook *homo sordidus, avarus, tenax, nimis parcus.* Luizenzalf, *unguentum pedicularium.* Knipluis, *pollex, icis, m.* Ook is het als een scheldwoord, *sartor, oris, m.* zoo veel als eenen kleermaker beduidende.

Luister, m. *splendor, oris, m. fulgor, oris, m. nitor, oris, m. lux, lucis, f.* alle bij *Cicero.* Voortreffelijkheid, roem, eer, *eminentia, ae, f. dignitas, atis, f. gloria, ae, f. laus, audis, f. honor, oris, m. decus, oris, m. magnitudo, inis, f.* bij *Livius.* Luister aanbrengen, *decoro, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Iemands luister verdooven, *gloriam alicujus refringere*, bij *Cicero*; *officere nomini alicujus*, bij *Liv.* Zoo noemt men ook eenen luister, in het gemeene leven een armblaker, *lychnuchus, i, m.* Zamenstell. luisterrijk, *splendidus, fulgidus vel fulgens, nitidus, luculentus, eminens, dignus, gloriosus, laudatus, laudabilis, lis, e; honorus, a, um; decorus, magnus.* Luisterloos, *obscurus, luce carens, ignobilis, lis, le.* Bijw. luisterrijk, *splendide, nitide, digne, gloriose, adverb.* Van hier:

Luisteren, b. en o. w. *splendidum reddo, splendorem vel fulgorem adfero.* Onz. *splendeo, ui, ere, fulgere, nitere, coruscare.*

Luisteren, bedr. en onz. w. iemand iets luisteren, *insusurrare aliquid, alicui, summonere aliquem.* Naar iemand luisteren, *alicui temperare*, bij *Cicero*; *obtemperare, obedire, auscultare alicui*, bij *Terentius.* Toeluisteren, *arrigere aures, bibere auribus*, bij *Ovid.* Van dieren, het peerd luistert naar den toom, *equus freno obedit.* Van werktuigen, het schip luistert naar het roer, *navis ad motum guber-*

Digitized by Google

naculi flectitur, vel gubernaculo obedit. Van hier: luisteraar, m. *auscultator, oris, m. speculator, oris; m. explorator, oris, m. auditor, oris, m.* Luistering, v. *auscultatio, onis, f. auditio, onis f. speculatio, onis, f. exploratio, is, f.* ook *obedientia, ae, f. obtemperatio, onis, f.* Zamenstell. luisterscherp, *atuta aure praeditus.* Luistervink, *speculator, oris, m.* Luistervinken, *speculor, atus sum, ari; rimor, atus sum, ari.*

Luit, v. zeker snaarspeeltuig, dat met beide handen geslagen wordt, *cithara, ae, f. testudo, inis, f. chelys, yis vel yos, f. barbitos vel lyra, ae, f.* Op de luit spelen, *citharizare*, bij *Nepos; pulsare citharam*, bij *Virgil. ferire chelyn*, bij *Seneca; movere barbiton.* Zamenstell. luitmaker, *lyrifex, icis*, bij *Scheller; testudinum, citharorum, vel lyrarum opifex, artifex, vel effector.* Luitslager of luitspeler, *citharista, ae, m. citharoedus, i, m. lyristes* en *lyricen, inis, m.* bij *Scheller; fidicen, inis, m.* bij *Horatius.* Luitslageres of luitspeelster, *citharistria, ae, f.* bij *Terentius.* Luitspel, *cantus testudinis, pulsus lyrae, vel pulsatio citharae.*

Luitenant, m. een onduitsch woord van het Fransche *lieutenant*, zijnde eigenlijk twee woorden, lieu-tenant, iemand die in het afzijn van eenen anderen deszelfs plaats bekleedt, of bekleden moet, doch het is thans overgegaan om eenen zekeren rang in den krijgsdienst aan te duiden. Het is dus eigenlijk, *suffectus in alterius locum, vel qui aliquo ob morbum vel aliam causam absente munere illius fungitur.* Het wordt door eenigen, *optio, onis, m.* bij *Plautus* voorkomende overgezet. Zamenstell. luitenant-generaal, is bij hun, *legatus, i. m.*

Luitersch of Lutersch, *Religioni Lutheri addictus, Lutheranus, a, m.* De Lutherſche kerk, *templum Lutheranum.* Als zelfst. naamwoord zegt men, de Lutersche, *Lutherani, orum, m. pl.*

Luizen, b. w. luizen zoeken, *pediculos capere, legere, venari.* In den lagen stijl zegt men, iemand de beurs luizen, *emungere aliquem pecunia*, bij *Ter.*

Luk voor Geluk, o. zie Geluk.

Lukken zie Gelukken.

Lul, v. *velum, navis triangulum prorae adnexum* lul *dictum sparum vel sparum, i, n.* bij *Hoogstraten.* Lul is ook, *tubus ligneus antliae per quem aqua effunditur, epistomium, ii, n.* ook *tubus antliae incendiariae.* Een pijpkan, wordt ook een lul genoemd, *vasculum stanneum tubulo instructum, infantibus nutriendis inservient.* Lul is ook in de gemeene straattaal de benaming van de mannelijke roede, *penis, is, m. mentula, ae, f. virilia, ium, n. plur. virilitas, atis, f. cauda, ae, f.* bij *Horatius; veretrum, i, n.* bij *Suetonius, mutto, onis, m.* bij *Juvenalis; verpa, ae, f.* bij *Catullus.*

Lullen, zie Lollen.

Lullen, onz. en bedr. w. *vasculi stannei, tubulo instructi ope, bibere vel sugere.* Het schijnt den klank der lippen onder het zuigen na te bootsen. Lullen is ook den tijd met zotte taal doorbrengen, *nugas effutiendo tempus terere.* Wat staat gij te lullen? *quid nugaris?*

Lummel, m. een onbeschoft mensch, *homo rusticus, male moratus.* Ook een onnoozele hals, *longurio, onis, m. longurius, ii, m.* bij *Scheller.* In Groningerland is lummel, *placentae cujusdam genus.*

Lunderen, lenteren, lunteren, o. w. *moror, atus sum, ari; cunctor, atus sum, ari; tardo, avi, atum, are; cesso, avi, atum, are.* Van hier: lundering, v. *mora, ae, f. commoratio, onis, f. cunctatio, onis, f. tarditas, atis, f. tardities, iei, f. tarditudo, inis, f. cessatio, onis, f.*

Lunel, eene kleine stad in Frankrijk, *Lunellum, i, n.*

Lunenburg, de hoofdstad van het hertogdom van dien naam, *Lu-*

Digitized by Google

neburgum en *Lunaeburgum*, *i*, *n.* bij *Scheller.* Lunenburgsch, *Luneburgicus*, *a*, *m.* Op zijn Lunenburgsch, *Lunaeburgice*, *adverb.*

Luns ook lens, v. *clavus axis*, bij *Schell.*

Lunzen, b. w. *clavo axis rotam firmare, vel clavi ope rotam axi conjungere.*

Lurf, v. *lignum parvum incisum, fringillis capiendis inserviens.*

Lurken, o. w. *fine intermissione vel adsidue fugo, fugi, fugitum, fugere*, bij *Cic. lacteo, ui, ere*, bij *Varro.*

Lus, zie Lis.

Lust, m. *voluptas, atis, f. lubido* en *libido, inis, f.* Voor neiging of begeerte, *studium, ii, n. cupiditas, atis, f. desiderium, ii, n.* De lust vergaat mij, *voluptas me fugit, non libet mihi.* Lust hebben, *lubidinem habere, velle, desiderare, cupere.* Ik heb geenen lust, *non libet mihi, non me juvat.* Ik heb lust, *libet mihi, juvat me.* Ergens lust toe hebben, *cupidum esse alicujus rei, cupere aliquam rem, studio vel cupiditate alicujus rei teneri.* Lust in iets hebben, *delectari, oblectari aliqua re, voluptatem capere ex aliqua re.* Den lust verliezen, *amittere libidinem, cupiditatem, studium*, bij *Scheller.* Iemand eenen lust gunnen, *concedere alicui oblectationem.* De lust ziet hem de oogen uit, *hilaritas in oculis ejus adparet, vel hilaritatem animi vultus indicat.* Schandelijke lust, *libido tetra*, bij *Horat.* Eene verkeerde begeerte, *falsa cupido.* Tomeloozelust, *dominans libido*, bij *Cicero.* Zijnen lust den teugel vieren, *morem gerere animo, explere se, explere animum suum, obsequi vel indulgere animo, exaturare animum, explere desiderium*, bij *Livius.* Het geen men ook zijnen lust boeten noemt, den lust boeten wordt ook in eenen kwaden zin genomen. Voor zich te wreken, *ulciscor, ultus sum, ulcisci, vindicare, expetere, poenas.* Zamenstell, landlust, *hilaritas rustica*, bij *Scheller.* Mij dunkt dat het ook beteekent, *cupido vitae rusticae, desiderium villae.* Jagtlust, *studium venationis.* Lustprieel, *umbraculum voluptarium.* Lustbosch en lustwoud, *nemus voluptarium vel voluptati serviens*, ook *nemus, oris, n.* alleen. Lusthof, *hortus voluptarius vel voluptati serviens, paradisus, i, m.* bij *Isidorus.* Lusthuis, *villa voluptaria vel voluptati serviens*, ook *domus hortensis*, bij *Scheller.* Buiklust, *appetentia vel appetitio cibi.* Eetlust is hetzelfde. Heblust, *amor habendi, avaritia, ae, f. studium alicujus rei.* Heerschlust, *regnandi vel dominandi cupido.* Onlust, *taedium, ii, n. inimicitia, ae, f. disidium, ii, n. aegror, oris, m. fastidium, ii, n.* Wellust, *libido, onis, f. luxuria, ae, f. luxuries, ei, f.* bij *Cicero; delicium, ii, n. deliciae, arum, f. plur. delectatio, onis, f. delectamentum, i, n.* alle bij *Cicero.* Lusteloos, *injucundus, inamoenus, ingratus, a, m; hilaritate carens, tristis, is, e; cupiditate vel appetentia carens.* Lusteloosheid, *injucunditas, inamoenitas, atis, f. tristitia, ae, f. defectus cupidinis vel adpetentiae*, bij *Scheller.* Lustrijk, *jucunditate, deliciis, voluptate, hilaritate abundans vel dives.*

Lusten, onpers. w. *libet, libit, vel itum est, ere.* Het lust mij, *libet mihi vel juvat me.* Ook bezigt men dit woord, in de dagelijksche verkeering als bedrijvend: b. v. ik lust dit of dat niet, *hoc vel illud mihi displicet, vel hujus vel illius rei fastidio, non amare.* Ik lust geen brood, *non amo panem.*

Lustig, bijv. en bijw. *hilaris, is, e; hilarus, a, m; laetus, a, m.* Iemand lustig maken, *exhilarare aliquem.* Zich lustig maken, *delectari, voluptatem capere.* Lustig is ook, *festivus lepidus, a, m; facetus, a, m.* Lustig is ook zeer veel, *quam-plu-*

Digitized by Google

plurimum, *adv.* Ook een woord van aanwakkering, *eja*, *adv.* bij *Plautus*. Lustig kinderen! *eja pueri!* bijw. *hilare* en *hilariter*, *laete*, *voluptuose*, *festive*, *lepide*, *facete*, *adverbia*. Van hier: lustigheid, v. *hilaritas*, *atis*, *f. laetitia*, *ae*, *f. delectatio*, *onis*, *f. deliciae*, *arum*, *f. plur. delectamentum*, *i*, *n. voluptas*, *atis*, *f. festivitas*, *atis*, *f. lepor*, *oris*, *m. facetiae*, *arum*, *f. plur.* Lustiglijk, hetzelfde als lustig, bijw.

Lutersch, zie Luitersch.

Luts, zie Lis.

Luttel, bijv. n. en bijw. *parvus*, *a*, *m*; *paucus*, *a*, *m*; bij *Hyginus*; anders vindt men meest *pauci*, *ae*, *a*. Het bijw. wordt meest gebruikt, *parum*. Luttel tijds, *parum temporis*. Ook kan men hier zeggen, *parvum temporis spatium*. Luttel wijsheid, *parum sapientiae*. In het gemeene leven gebruikt men ook lutje als een bijv. n. b. v. een lutje kind, *parvulus infans*.

Luur of luijer, v. *fascia*, *ae*, *f. involucrum*, *i*, *n*. B. v. eene linnen luur, *fascia linea*. Eene wollen luur, *fascia lanea*. Het wichtje in de luren winden, *infantem fasciis involvere*. Iemand in de luren leggen, *fallere vel decipere aliquem*. Zamenst. luurgoed, *fasciae*, *arum*, *f. pl. vel omnia*, *quae infanti fasciis involvendo serviunt*. Luurmand, *corbis*, *omnia continens*, *quae*, *ad infantem fasciis involvendum*, *serviunt*. Luijermand is hetzelfde.

Luuw, bijv. n. en bijw. *vento minus pervius*, *a*, *m*. B. v. eene luwe plaats, *locus vento minus pervius*, *placidus*, *tranquillus*, *a*, *m*. Van hier: luuwte, *locus transquillus*, *vel placidus*. Voorts luwen, o. w. *placidum vel tranquillum fieri*, ook *sedo*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. de wind luuwt, *ventus cadit*. Onwind luuwt, *ventus cadit*. Oneigenlijk: het begint te luwen, *difficultates evanescunt paulatim*.

Luxemburg, de hoofdstad van een hertogdom van dien naam, *Luxemburgum*, *i*, *n*.

M.

M, de twaalfde letter in de rangschikking van ons Ab, *M*, *litera in ordine alphabeti nostri duodecima*.

Maag, v. zeker inwendig deel des ligchaams, waarin de spijzen opgenomen en verteerd worden, *stomachus*, *i*, *m*. bij *Cicero*; *ventriculus*, *i*, *m*. bij *Celsus*; *venter*, volgens *Scheller*. Een slappe maag, *stomachus marcens*, bij *Suetonius*. Zijne maag overladen, *gravare stomachum*. Zijne maag ontlasten, *exonerare stomachum*, bij *Petronius*. De maag graag maken, *exacuere stomachum*, bij *Plin*. Zijne maag te kort doen, *fraudare saturitatem*, bij denzelfden. Zamenstell. maagader, *vena gastrica*, bij *Scheller*. Maagdarm, *intestinum primum*. Maagdrukking, *cardialgia*, *ae*, *f*. Maagbrand, *ardor stomachi vel aestus ventriculi*. Maaghuid, *tunica stomachalis*. Maaghoest, *tussis stomachica*. Maagkoekje, *placentula stomacho corroborando inserviens*. Maagkramp, *spasmus stomachi*. Maagkransader, *vena coronaria stomachalis*. Maagmiddel, *remedium stomachicum*. Maagmond, *orificium stomachi*. Maagpijn, *dolor stomachi*. Maagpoeder, *pulvis medicus stomacho roborando serviens*. Maagsap, *liquor gastricus*, *succus stomachicus*. Maagwater, *aqua vitae stomachica*, bij *Scheller*. Maagziekte, *morbus stomachicus*,

Digitized by Google

cus, bij denzelfden. Maagwortel, *arum maculatum*, bij *Linnaeus*.

Maag, m. en v. *consanguineus*, *propinquus*, *a*, *m*; *cognatus*, *sanguine conjunctus*, *necessarius*. Van hier: maagschap, o. *consanguinitas*, *atis*, *f. propinquitas*, *atis*, *f. cognatio*, *onis*, *f. conjunctio sanguinis*, bij *Cicero*; *necessitudo*, *inis*, *f. necessitas*, *atis*, *f.* bij *Caesar*; *proximitas*, *atis*, *f.* bij *Ovidius*; *parentelà*, *ae*, *f.* bij *Julius Capitolinus*. Zamenstell. maagscheiding, v. *divisio haereditatis*. Maagtaal, *enumeratio consanguineorum*. Man en maag, gebruikte men voorheen voor elkeen, *universi omnes*. Nog zegt men: man en maag te hulp roepen, *universos omnes in auxilium vocare*. Het geen dikwijls, in man en maagd verbasterd wordt.

Maagd, v. ieder ongehuwd vrouwspersoon, *femina coelebs*. Wij nemen het thands in eenen bepaalderen zin voor iemand, die nog geene vleeschelijke verkeering met eenen man gehad heeft, *virgo*, *inis*, *f. puella*, *ae*, *f.* bij *Varro*. Eene maagd onteeren, *dejungo*, *avi*, *atum*, *are*; *vinum*, *virginis pudicitiae vitium adferre*, *virginem violare*, *attaminare virginem*. Zij is nog hier: maagdelijk, *virgineus*, *a*, *m*; *virginalis*, *lis*, *le*. Maagdom, *virginitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*. Zamenstell. moedermaagd voor de moeder van Jezus, *virgo mater*. Maagdenbloem, *chamomilla*, *ae*, *f. matricaria chamomilla*, bij *Linnaeus*. Maagdenblos, *flos virgineus*, *ruhor virgineus*. Maagdeboom, *sabina*, *ae*, *f. juniperus sabina*, bij *Linnaeus*. Maagdenhart, *cor virgineum*. Maagdenhonig, *mel virgo*. Maagdenmelk, een zeker water, *lac virginale*. Maagdenpalm, *daphnoides*, bij *Plinius*; *chamaedaphne*, *es*, *f.* bij denzelfden. Maagdenroof, *raptus virginum*. Maagdenroover, *raptor virginis*. Maagdenschender, *vitiator*, *oris*, *m.* bij *Seneca*. Maagdenschending en maagdenschennis, *vitiatio*, *onis*, *f.* Maagdenschaar, *turba vel coetus virginum*. Maagdenstaat, *virginitas*, *atis*, *f.* ook *status vel conditio virginalis*. Maagdenvlies, *pellicula quaedam virginitatis index*. Maagdenziel, *anima pura casta et innocua*. Maagdenzwier, *habitus corporis virginem decens*. Wijders beteekent maagd, eene dienstmaagd, *ancilla*, *famula*, *ministra*, *serva*, *ae*, *f.* doch hiervoor bezigt men thans, meid. Verkleinw maagdje, voorheen maagdeke, *virgunculà*, *ae*, *f. puellula*, *ae*, *f.* als meid, *ancillula*, *ae*, *f.* Maagdelijk of maagdlijk, bijw. *puellariter*, bij *Plin.*

Maagdenburg, eene stad in Duitschland, *Magdeburgum*, *i*, *m. Parthenopolis*, *is*, *f.* Van Maagdenburg of Maagdenburgsch, *Magdeburgicus*, *a*, *m*; en *Magdeburgensis*, *is*, *e*.

Maaijen, b. w. *meto*, *ui*, *essum*, *etere*; *demetere*, beide bij *Cicero*; *emetere*, bij *Horatius*; *messem facere*, bij *Cato*; *seco*, *ui*, *ectum*, *are*. Gras maaijen, *secare foenum*. Koren maaijen, *metere vel demetere fruges*. De landen maaijen, *messere arva*, *caedere prata*. Van hier: maaijer, *messor*, *oris*, *m.* Maaijing, v. *messis*, *is*, *f. messio*, *onis*, *f.* bij *Scheller*. Zamenstell. maailand, *pratum vel arvum foenum secando aptum*. Maaitijd, *messis*, *tempus messionis*, *sementis*, *is*, *f. Gellius*. Door den geleerden *Weiland* zijn de zamenstellingen, niet aangeteekend van grasmaaijer, *foenisex*, *icis*, *m. foeniseca*, *ae*, *m.* Grasmaaijing, v. *foeniscium*, *ii*, *n.* Korenmaaijer, *messor frugum*, ook *messor*, *oris*, *m.* alleen.

Maak, v. een zelfst. w. van maken ontleend en slechts in eenige gemeenzame spreekwijzen in gebruik: b. v. een kleed in de maak doen, *vestem curare faciendam*. Mijne schoenen zijn in de maak, *calcei mei conficiuntur vel parantur*.

Maal,

Digitized by Google

Maal, zelfst. n. reeds verouderd, eene vereeniging beteekenende, *conjunctio, onis, f.* Van het oude malen, *conjungere, vel matrimonio jungere.* Ons gemaal en gemaalinne zijn hier van afkomstig, *matrimonio junctus et juncta, conjux, ugis, m. et f.*

Maal, zelfst. n. mede reeds verouderd, beteekenende eene verzameling of openlijke volksvergadering, *concio, onis, f. conventus, m.* In de Veluw was het voorheen zoo veel als de plaats waar regt gehouden wierdt, *tribunal, alis, n. locus judicii, forum, i, n.* Hiertoe moet men het woord maalman in Gelderland gebruikelijk brengen; het geen thans nog gebruikt wordt voor iemand, die een eigendom en regt op een der Veluwsche bosschen heeft, *particeps sylvae;* ook *rei sylvestris praefectus et judex.*

Maal, een verouderd zelfst. n. in de beteekenis van den tijd, hoe dikwerf eene zaak geschiedt, wordende alleen nog in sommige spreekwijzen, onz. en vr. gebezigd, *vicis, vicem, vice, f. vices, vicibus in plur.* Ditmaal, *hac vice*, ook *nunc.* De eerste maal, *prima vice, primo vel primum.* De laatste maal, *postremum vel postremo.* Onz. een maal, *semel.* Twee maal, *bis.* Drie maal, *ter.* Honderd maal, *centies*, enz. Ook wordt maal verbogen: b. v. verscheidene malen, *aliquoties.* Menige malen, *saepe*, ook menigmaal. Andere malen, *aliis temporibus, in aliis casibus.* Ook wordt het aan andere woorden vastgehecht, als eenmaal, *semel.* Andermaal, *iterum.* Namaals, *postea.* Toenmaals, *tunc.* Veelmaals, *saepe*, enz. Zoo ook allemaal en altemaal, *omnes universi, vel ad unum omnes*, enz.

Maal, o. *coena, ae, f. prandium, ii, n.* Verkl. maaltje, *caenula, ae, f.* bij *Cicero; epulum, i, n. epulae, arum, f. plur. conyivium, ii, n.* Een maal houden, *coeno, avi, atum, are; conyivor, atus sum, ari*, bij *Cicero; epulor, atus sum, ari.* Een maal tusschen beiden, *antecoenium, ii, n.* bij *Apulejus.* Een treffelijk maal, *charistia, orum, n. plur.* bij *Ovidius.* Tot een maal behoorende, *epularis, is, e; conyivalis, lis, le*, bij *Cicero* en *Livius.* Zamenstell. maaltijd, hetzelfde als maal. Afscheidsmaal, *conyivium viaticum, coena viatica vel ante discesum.* Avondmaal, *coena, ae, f.* Bruiloftmaal, *conyivium nuptiale.* Doodmaal, *conyivium mortuarium, vel funebre.* Doopmaal, *conyivium baptismale* of *post baptismum.* Etmaal, *viginti quatuor horarum spatium.* Galgemaal, *conyivium viaticum.* Geboortemaal, *conyivium natalitium.* Gastmaal, hetzelfde als maal. Kandeelmaal, *conyivium, in quo potio ex aqua, vino, saccharo et cinnamomo confecta offertur.* Hoogstraten noemt het *repotia, orum, n. plur.* mijns oordeels niet naauwkeurig genoeg den waren zin aanduidende. Kindermaal, *conyivium post infantem natum.* Kraammaal, *conyivium post puerperium.* Lijkmaal, *conyivium funebre.* Middagmaal, *coena meridiana, cibus meridianus*; mogelijk zegt *Scheller* is *prandium*, ook goed. Morgenmaal, *jentaculum, i, n.* Nachtmaal, *coena vespertina.* Het heilige nachtmaal, *coena sacra.* Noenmaal, hetzelfde als middagmaal. Ochtendmaal, hetzelfde als morgenmaal. Offermaal, *conyivium sacrificale.* Rouwmaal, *conyivium funebre.* Scheidmaal, hetzelfde als afscheidsmaal. Trouwmaal, *conyivium nuptiale.* Verjaarmaal, *conyivium natalitium.* Vischmaal, *conyivium piscarium.* Vriendenmaal, *conyivium amicorum*, enz.

Maal, v. een vlakje, *macula, ae, f. nota, ae, f.*

Maal, v. kofferzak, *mantica, ae, f. bulga, ae, f.* bij *Lucilius; coactilia, um, n. plur.* bij *Ulpianus.* Ook voor knapzak, *pera, ae, f.*

Maalstroom, m. zoo veel als drasse kolk,

Digitized by Google

kolk, *vortex*, *icis*, *m.* bij *Virgilius*. Fig. neemt men dit woord voor verwarring, *confusio*, *onis*; *f. conturbatio* en *perturbatio*. B. v. een maalstroom van gedachten, *confusio vel perturbatio mentis*.

Maan, v. de lange haren aan den hals van sommige dieren, *juba*, *ae*, *f. seta*, *ae*, *f. coma*, *ae*, *f.* Het meervoudig is bij ons meest in gebruik. Ook wordt het in den lagen stijl voor het hoofdhaar gebezigd, *capilli*, *orum*, *m. plur.* Met manen verzien, *jubatus*, *a*, *m*; *comatus*, *a*, *m*; *setiger*, *era*, *erum*.

Maan, v. *luna*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *noctiluca*, *ae*, *f* bij *Horatius*. Volle maan, *luna plena*, *plenilunium*, *ii*, *n.* Nieuwe maan, *luna nova*, *interlunium*, *ii*, *n.* Bij nieuwere schrijvers vindt men ook, *novilunium*, *ii*, *n.* De tijd van de nieuwe maan is bij *Virgilius*; *silentium lunae*. Donkere maan, *luna silens*, bij *Plinius*. De afnemende maan, *luna decrescens*, *luna deficiens*, *senium lunae*. De maan gaat op, *luna oritur*. Onder, *luna occidit*. Lichte maan, *luna pernox*. In de gemeene straattaal, zegt men, naar de maan zijn, *perditum esse*. Fig. zeker teeken in de gedaante van eene halve maan, *insigne lunae dimidiatae vel falcatae formam habens*. De Turken dragen eene halve maan op hunnen tulband, waarom men het Turksche rijk, de halve maan noemt, *luna falcata*, *dimidiata vel imperium ottomannicum*. Verkl. maantje, *lunula*, *ae*, *f.* Wijders draagt in den vestingbouw een zeker soort van werken den naam van halve maan, *munitio falcata*, *vel lunae falcatae formam habens*. Zamenst. maandag, *dies lunae*. Maanjaar, *annus lunaris*. Maankeering, *immutatio*, *vicissitudo*, *vel versio lunae*. Maankring, *lunae orbis vel circulus*. Maankrnid, *lunaria*, *ae*, *f.* Maanlicht, *splendor*, *fulgor*, *fax*, *lumen lunae*. Maanloop, *cursus lunae*. Maanoog, eene ziekte, *pterygium*, *ii*, *n.* Maansverduistering, *defectus vel eclipsis lunae*. Maanvlekken, *maculae lunares*. Maanziek, *lunaticus*, *a*, *m.* Maanziekte, *morbus lunaticus*. Maneschijn, zie Maanlicht. Bovenmaansch, *superlunaris*, *coelestis*, *is*, *e*, *aetherius*, *a*, *m.* Benedenmaansch, *sublunaris*, *ris*, *re*, *terrestris*, *is*, *e*, *mundanus*, *a*, *m.* Ondermaansch is hetzelfde.

Maand, v. *mensis*, *is*, *m.* bij *Cicero*. De tijd van eene maand, *unius mensis spatium*. Van twee *bimestre*, van drie, vier, vijf, zes, enz. *trimestre*, *quadrimestre*, *quinquemestre*, *semestre spatium* enz. Van hier: maandelijksch, *menstruus*, *a*, *m.* Bijw. maandelijks, *singulis mensibus*. Zamenstell. maandbrief, *epistola menstrua*, *vel epistolium*, *in quo solutio stipendii menstrua*, *fociis navalibus promittitur*. Maandceel hetzelfde. Maandduiven, *columbae singulis mensibus ova parientes*. Maandgeld, *stipendium menstruum*. Maandstaat, *ratio menstrua*. Maandwijzer, *index mensis*. Maandstonden, door anderen maanstonden geheten, *menses*, *ium*, *m. pl.* bij *Plin. menstrua*, *orum*, *n. plur.* bij *Colum*; *purgatio mulierum*, bij *Seneca*.

Maankop, zie Mankop.

Maar, bijw. en voegw. bijw. voor alleenlijk slechts, *solum*, *modo*, *adv.* Ook in een woord, *solummodo*, *adv.* Voegw. *sed*, *sed enim*, *verum*, *vero*, *enimvero*, *autem conj. ast.* Voor nogtans, *tamen*, *attamen*, *verumtamen*, *atqui*. Maar voorzeker, *atenim*, *certe*, *enim*, *verum enim*. Maar wordt ook zelfstandig gebruikt, voor zwarigheid, bedenkelijkheid, *difficultas*, *atis*, *f.* B. v. die zaak heeft een maar, *res ista una difficultate laborat*.

Maar of mare, v. *fama*, *ae*, *f. rumor*, *oris*, *m. sermo*, *onis*, *m.* zoo veel als gerucht beteekenende. Zamenstell. blijmaar, *fama prospera*, *nuntius laetus*. Nieuwmaar, *nuntius*, *ii*, *m.* pas-

Digitized by Google

nuntium, *ii*, *n.* Stadmaar, *rumor vulgi.*

Maarſchalk, m. een zeer oud woord, *Scheller* vertaald het door *ſummus dux.* Van hier: maarſchalkſtaf, *ſcipio ſummi ducis. Weiland* brengt het tot het oude mar, maar zoo veel als paard beteekenende en hier oude ſchalk, een knecht, eigenlijk is het dus, *agaſo*, *-onis*, *m. equarius*, *ii*, *m.* bij *Solinus.*

Maart, m. *menſis Martius* ook *Martius*, *ii*, *m.* alleen. Zamenſtell. maartsbier, *cereviſia Martia.* Maartsbloem, *flos Martius*, *leucoium vernum*, bij *Linnaeus.* Maartſneeuw, *nix Martia.* Maartviool, *viola Martis.*

Maas, v. zoo veel als ſteek, *nodus*, *i*, *m. vinculum*, *i*, *n. nexus*, *us*, *m.* Verkl. maasje, *nodulus*, *i*, *m.* Van hier het b. w. mazen, *necto*, *exi*, *exum*, *ectere.*

Maas, v. een bekende rivier, *Moſa*, *ae*, *f.* bij *Tacit.* Van hier het zelfſt. overmaas, *regio trans Moſam ſita.* Overmaasch, b. v. mooglijk, *transmoſanus*, *a*, *m.*

Maastrigt, eene zeer bekende ſtad, *Trajectum ad Moſam.*

Maat, v. *menſura*, *ae*, *f*, *modus*, *i*, *m.* De maat van iets nemen, *menſuram facere alicujus rei*, bij *Scheller.* Onder de maat zijn, is zoo veel als te klein zijn, *infra menſuram eſſe*, *nimis parvum eſſe.* De naar de natuur der zaak bepaalde grootte is, *modus*, *i*, *m.* De maat houden, *obſervare modum*, *ſervare modum*, *modum adhibere.* De maat te boven of te buiten gaan, *excedere modum*, *ſuperare modum.* Somtijds ook in het meerv. b. v. boven maten, *extra*, *praeter vel ſupra modum.* Uitermaten, *extra modum*, *immodicus*, *a*, *m*; en *immodice adv.* Eene maat van iets dat men halen moet, *modulus acceptorius*, bij *Front.* Iets bij de kleine maat verkoopen, *minutatim vel per modulum vendere.* Iets naar of op de maat doen, *emodulor*, *atus ſum*, *ari.* De juiste maat, *modus aequus vel juſtus vel legitimus.* Maat in de zangkunst, *numerus*, *i*, *m.* Hij ſpeelt in de maat, *judit in numerum*, bij *Ovidius.* Buiten de maat ſpelen, *transire numerum.* De maat ſlaan, *indicare numerum.* Niets buiten de maat doen, *nihil extra modum numerumque facere*, bij *Hor.* Zich eene maat ſtellen, *cancellos ſibi circumdare*, bij *Cicero.* De woorden in maat ſtellen of op de maat brengen, *extruere verba in numerum*, bij *Cic.* De maat nemen, *metior*, *menſus ſum*, *ixi*, *demetiri* en *metor*, *atus ſum*, *ari.* Zamenſtell. hoorenmaat, *menſura falſa.* Korenmaat, *modius*, *ii*, *m.* Ook kan men er *frumentarius* bijvoegen, *demenſum*, *i*, *n.* bij *Terent.* Melkmaat, *menſura lactaria.* Rondemaat, is bij ons zoo vegl, als korenmaat. Scheepsmaat, *menſura nautica.* Wijnmaat, *menſura vinaria*, bij *Scheller.* Maatjespeer, *pirum dictum bergamotta.* Dichtmaat, *menſura*, *ae*, *f. dimenſio verſuum*, *numerus*, *i*, *m.* Maatgezang, *concentus*, *us*, *m. concentio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *modulatio*, *onis*, *f.* bij *Plin. melos*, *i*, *n. ſymphonia cantus*, bij *Cicero.* Maatklank, *rhythmus*, *i*, *m. conſonantia*, *ae*, *f. nota muſica*, bij *Quint.* Maatregel, *ratio*, *onis*, *f. conſilium*, *ii*, *n.* Maatnemer, *menſor*, *oris*, *m.* Maatſlag, *percuſſio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.* Maatzanger, *modulator*, *oris*, *m.* bij *Hor.* Kleermakersmaat, *norma vel menſura ſartoria.* Schoenmakersmaat, *norma vel menſura ſutrina.* Voetmaat, *menſura pedis*, ook *pes*, *edis*, *m.* alleen bij *Vitruv.* Maatſtok, *virga menſoria*, bij *Scheller.* Verkl. maatje, *modiolus*, *i*, *m.*

Maat, m. zoo veel als medgezel, makker, *ſocius*, *ii*, *m. ſodalis*, *is*, *m.* De maats zijn bij ons het bootsvolk, *nautae*, *arum*, *ſocii navales.* Met iemand maats zijn, *amicitia junctum eſſe alicui*, *amicum eſſe alicujus.* Zamenſt. bootsmansmaat, *rebus nauticis curandis praefecto adjunctus*, *vel additus.* Koksmaat, *coquus ſecundarius.* Ledemaat of lidmaat,

Digitized by Google

maat, *membrum, i, n.* Schippersmaat, *nauta secundarius.* Verkl. maatje, dit wordt meest in eenen vriendelijken zin gebruikt, *amiculus, a, m;* bij *Catull.*

Maatschappij, v. *societas, atis, f. sodalitium, ii, n. consortium, ii, n. communio, onis, f. communitas, atis, f. consociatio, onis, f.* Van hier: maatschappen, *socio, avi, atum, are, societatem contrahere vel jungere.* Maatschappijelijk, waarvoor men meer maatschappelijk gebruikt, *socius, a, m; sociabilis, is, le, consors, ortis, omn. g. communis, is, e, sodalitius, a, m;* bijw. *communiter.*

Maauwen, o. w. *felis instar gannio, ivi, itum, ire.* Het maauwen als zelfst. anders gemaauw, *gannitus, us, m. felis.* Het is een klanknabootsend woord.

Macedonie, een gedeelte van Griekenland, *Macedonia, ae.* Macedonisch, *Macedonicus, a, m.* Op zijn Macedonisch, *Macedonice.* Een Macedonier, *Macedo, onis, m.*

Machault, eene kleine stad in Frankrijk, *Machultia, ae, f.*

Machecou, insgelijks eene kleine stad in Frankrijk, *Macollum, i, n.*

Madagaskar, een eiland en stad van denzelfden naam op de Afrikaansche kust, *Madagascaria, ae, f.*

Made of maai, v. zekere klein wormpje, *vermis, is, m. vermiculus, i, m. teredo, inis, f.* bij *Plin.* Van hier: madig, *verminosus, a, m;* volgens *Scheller.* Ook zegt men maaijig: b. v. maaijige kaas, *caseus verminosus.* Zamenstell. houtmade, *teredo, inis, f.* Spekmade, *vermiculus lardum corrodens.* Vleeschmade, *vermiculus carnivorus.*

Madelief, v. zekere bloem, *corinthe, is, f. bellis, idis, f.* bij *Plin.* Het is eigenlijk eene veldbloem van het oude made, *pratum, i. flos pratensis, vel flos prati amans, vel flos saepissime in pratis nascens.*

Madera, een eiland op de Afrikaansche kust in de oceaan, *Cerne, es, f.* bij *Plin. Madera, ae, f.* Van hier: Madera wijn, *vinum Madericum.*

Madrepore, eene foort van worm, *madrepora, ae, f.*

Madrid, de hoofdstad van Spanje, *Madritum, i, n. Madridum, i, n.* Van Madrid, *Madritanus, a, m; Madritensis* en *Madridensis, is, e.*

Madrigal, eene foort van vaers, *carmen madrigale vel carmen madrigal dictum.*

Maf, bijv. n. en bijw. *insulsus, a, m.* Ook voor mat, *fessus, a, m.* Vadzig, *iners, ertis, omn. g.* B. v. een maffe kerel, *homo insulsus, fatuus.* Maf door de warmte, *calore fessus.* Ik ben van daag maf, *hodie iners sum.* Het verkl. mafje wordt in de volgende spreekwijzen gebruikt. Voor het mafje loopen, *ludibrio esse, fabulam esse.* Voor het mafje houden, *ludibrio habere.* Zij is een regt mafje, *insulsissima illa est.*

Magazijn, o. eene bewaarplaats, *receptaculum, i, n. vel conceptaculum, i, n.* Het is volgens *Weiland* een Oostersch woord het zij door de kruistogten of den koophandel naar Europa gekomen. In het Perfisch is het magzen eene voorraadsplaats beteekenende. Fig. beteekent het eene menigte, *multitudo, inis, f. copia, ae, f.* B. v. ik heb er een magazijn van, *illarum rerum mihi copia est.* Zamenstell. houtmagazijn, *lignile, is, n.* Hooimagazijn, *foenile, is, n.* Korenmagazijn, *horreum, ei, n.* Kruidmagazijn, *aedificium pulveri nitrato servando inserviens.* Wapenmagazijn, *armamentarium, ii, n.* bij *Cicero* en *Liv.*

Mager, bijv. n. en bijw. *macer, cra, um,* bij *Cicero; macilentus, a, m;* bij *Fest.* Ook zegt men zoo wel van menschen als van dieren, *strigosus, a, m.* Fig. schraal, *gracilis, lis, e, exilis, is, e, tenuis, is, e, n. aridus, a, m; infructuosus, a, m; sterilis, lis, le.* B. v. magere grond, *terra sterilis vel infructuosa.* Magere maaltijd, *con-*

Digitized by Google

convivium tenue vel jejunum. Eene magere rede, *oratio exsucca, vel jejuna.* Een mager bewijs, *argumentum leve, vel pondere carens, vel futile.* Van hier: mager worden, *macrescere vel macrum fieri, macere* en *macescere, emacrescere, gracilescere*, bij *Plinius.* Mager maken, *macero, avi, atum, are*; bijw. *macre, macilente, tenuiter, graciliter, strigose, jejune, adverbia.* Magerheid, *macies, iei, f. macritudo, inis, f. macritas, atis, f. gracilitas, tenuitas, exilitas, jejunitas*; ook vindt men magerte in denzelfden zin. Magertjes is zoo veel als het bijw. mager. Mageren als mager worden, waar voor wij meestal vermageren gebruiken.

Maggelen, o. w. in Groningen beduidt het haken en oogen met de pen op het papier brengen, *informes pingere literas.*

Magistraat, m. een onduitsch woord, *magistratus, us, m.* Het beteekent zoo wel de persoon, die in de regering is, als het overheids ambt zelf, voor het laatste vindt men magistraatschap, bij *Hooft.*

Magneet, m. *magnes, etis, m.* bij *Lucretius, Propertius* enz. *Cicero* en *Plinius* voegen er *lapis*, bij. Het is een zekere ijzersteen, die het ijzer aantrekt en zich bestendig naar het noorden draait; om deze hoedanigheid, wordt de kompasnaald met denzelven bestreken, welke dient om den zeevarenden den windstreek aan te duiden en hierom is de magneet ook met den naam van zeilsteen bestempeld. Eene naald aan den magneet strijken, *acui vim magneticam imprimere, vel acum vi magnetica munire.* Magnetisch, bijv. n. en bijw. *magneticus, a, m; magnetice, adv.* ook *vim attractitiam magnetis habens, vel vi adtrahendi praeditus.* Zamenstell. magneetnaald, *acus magnetica.* Magneetsteen, *lapis magneticus*, ook *lapis magnes.*

Magt, v. zoo veel als sterkte, *vis, vim, vi.* Is het zoo veel als eene werkzaamheid, dan zegt men ook *potentia, ae, f.* Als kracht, *vires, ium, f. plur.* ook *vis, vim, vi.* B. v. zoo veel als in mijne magt is, *quantum in viribus meis situm est; quantum possum, vel pro meis viribus.* Uit alle zijne magt loopen, *totis viribus currere, vel omni vi currere.* Voor vermogen om iets te doen, *potentia, ae, f. potestas, atis, f.* B. v. het staat in zijne magt, *in sua potestate est*; ook *opes, um, f. plur.* Hij heeft groote magt, *opes illi magnae sunt.* Voor rijkdom, is het ook *opes, um, f. plur. divitiae, arum, f. plur.* Voor gezag, *auctoritas, atis, f.* Die man heeft groote magt, *homo iste magna auctoritate est praeditus, vel auctoritate pollet.* Menigte, veelheid, *copia, ae, f. multitudo, inis, f. turba, ae, f.* B. v. eene magt van volk, *turba populi, multitudo hominum, magnus numerus.* Ook zegt men magt voor leger, *copiae, arum, f. plur. exercitus, us, m. armatorum copiae; Livius* gebruikt ook in dezen zin, *vires, ium, f. plur.* Voor de mogelijkheid om iets te doen, *facultas, atis, f.* B. v. iemand magt geven, *facultatem alicui praebere vel munire aliquem facultate.* Iets in zijne magt hebben, *in manu esse.* Het meerv. magten wordt ook gebruikt voor, magtige volken, zoo zegt men: de magten van Europa, *nationes Europae potentissimae.* De magten der aarde, *nationes terrae potentissimae.* Ook wel voor koningen, *reges terrae.* Ook vindt men hemelsche en helsche magten, *illi, qui in coelo vel apud inferos plurimum pollent.* Van hier: magteloos, *inops, opis, omn. g. infirmus, a, m; viribus carens.* Magteloosheid, *inopia, ae, f. infirmitas, atis, f.* bij *Scheller.* Zamenstell. magtbrief, *diploma, atis, n.* bij *Cicero; literae auctoritate aliquem munientes.* Magtspreuk, *sententia definitiva, sententia rem decernens vel definiens*, bij

Digitized by Google

Scheller; ook hetzelfde als magtſpreuk. Volmagt, *plena vel absoluta auctoritas.*

Magtig, bijv. n. en bijw. *potens, entis, omn. g. pollens, entis, omn. g.* ook *fortis, is, e; validus, a, m.* Een magtige vriend, *amicus pollens*, ook *potens.* Een magtige vijand, *inimicus fortis vel validus.* Een magtig rijk, *regnum potens, pollens vel validum.* Fig. gebruikt men magtig voor groot, *vastus, a, m; ingens, entis, omn. g.* B. v. een magtig huis, *vasta domus, aedificium ingens.* Zoo ook eene magtige menigte volks, *ingens hominum turba.* Magtig zijn, *posſum, potui, posſe, potentem esſe, valeo, ui, ere; aptum esſe.* B. v. hij is niet magtig om te betalen, *ſolvendo aptus non est.* Iets magtig worden, *potior, itus ſum, iri aliqua re*, ook *aliquid.* B. v. een land in zijne magt krijgen, *potiri regione aliqua vel regionem aliquam.* Iets in zijne magt brengen, *redigere aliquid in ſuam potestatem.* Zijns verſtands magtig zijn, *compotem esſe mentis.* Vele talen magtig zijn, *callere linguas multas, intelligere, cognoscere, nosſe.* Magtig wordt ook gebruikt voor ſpijzen, die men niet verteren kan: b. v. die ſpijs is mij te magtig, *cibus iste ſtomacho meo aptus vel utilis non est.* Ook in de dagelijkſche verkeering voor te vet, *nimis pinguis.* Ook voor te duur, *nimis carus, nimii pretii.* B. v. ik zoude het wel gekogt hebben, maar de prijs was mij te magtig, *emiſſem quidem, ſed nimii erat pretii, vel ſed ſolvendo non eram aptus.* Magtig wordt ook gebruikt om den overtreffenden trap te vormen: b. v. magtig rijk, *ditiſſimus, vel ſupra modum dives.* Magtig ſchoon, *pulcherrimus, a, m, vel ſupra modum pulcher.* Magtig veel geld, *ingens pecuniae ſumma.* Hij beeldt zich magtig veel in, *altiſſimos gerit ſpiritus*; bijw. *potenter, pollenter, fortiter, valide, valenter, vehementer, ady*

Magtigen, b. w. *potentem reddere, potestate, facultate vel auctoritate aliquem munire.* Van hier: magtiging, v. *actio auctoritatem alicui praebendi.*

Mai, zie Mei.

Majeſteit, v. een onod. woord van het Latijnsch, *majestas, atis, f.* De majeſteit beleedigen of kwetſen, *minuere vel laedere majestatem.* Hier van de misdaad van gekwetſte majeſteit, *crimen laeſae majestatis.* Majeſteit is ook, *imperium ſummum et abſolutum.* Ook de uiterlijke glans daaraan verbonden, *gloria, ae, f. magnificentia, ae, f.* Van de zon wordt ook de glans en pracht, majeſteit genoemd, *nitor vel ſplendor ſolis.* Ook een perſoon met de hoogſte magt bekleed, *majestas, atis, f.* Zijne keizerlijke of koninklijke majeſteit, *rex, regis, m. imperator, oris, m. Augustus, i, m. Caeſar, aris, m.* Zamenſtell. majeſteitsſchennis, *crimen laeſae majestatis, vel laeſae majestatis.* Majeſteitsſchender, *reus criminis laeſae majestatis vel laeſor majestatis.*

Majoor, m. een onduitsch woord van het Latijnſche *major.* Wij verſtaan er door een zekere bevelhebber in den krijgsdienst boven anderen verheven, *praefectus ſuperior.* Ook gebruikte men het woord meijer in denzelfden zin, van hier: majorij en meijerij, *praefectura, ae, f.* B. v. de meijerij van den Bosch, *praefectura Sylvae Ducis.* Zamenſtell. majoorsplaats, *munus praefecti vel praefectura, ae, f.* Plaatsmajoor, *urbis vel oppidi praefectus*, bij *Sallustius.* Tamboermajoor, *tympanistis vel tympanistarum praefectus.*

Majorka, een eiland in de Middenlandſche zee, thans *Majorca, ae, f.* bij de ouden was het *Balearis Major vel Balearidum Major*; het andere *Balearidum Minor* wordt thans *Minorca* genoemd.

Maijer volgens *Hoogſtraten* een zeker kruid, *blitum, i, n.*

Mak, bijv. n. en bijw. *mansuetus, a, m; mitis, is, e, placidus, a,*

a, m. Mak maken, *mitigare, domo, ui, itum, are; mansuefacio, eci, actum, acere.* Mak worden, *mansuesco, evi, etum, escere; mansuefieri.* Hij is ook zoo mak als een schaap, *ove lenior est vel mitior.* Er gaan vele makke schapen in een hok, *inter bene moratos altercatio nulla est.* (*i, n.*

Makao, eene stad in China, *Macaum,*

Makelaar, m. *proxeneta, ae, m. pararius, ii, m. interpres, etis, m.* Vrouw. makelares, makelaarster en makelster, *interpres, etis, f.* bij *Scheller.* In de huwelijkszaken, *copulatrix, icis, f.* Van hier: makelarij, *munus, opus vel actio proxeneticae.* Makelaarsloon, *proxeneticum, i, n. in Digestis; merces interpretis,* bij *Schell.*

Makelen, b. w. voortdurend werkw. van maken, *actito, avi, atum, are,* waarvan het voorgaande woord afkomstig is.

Maken, b. w. dit woordt schijnt oorspronkelijk bewegen beteekent te hebben, waarvan men de overblijfsels nog ontdekt in sommige spreekwijzen als: maak u van hier, *apage te hinc!* Zich weg maken, *abire, discedere, proripere se.* Zich uit de voeten maken, *decedere de via,* ook *secedere* alleen. Zich van den berg afmaken, *relinquere montem vel descendere de monte.* Zich te zoeken maken. Men zegt meer: zich te zoek maken, ook zich zoek maken, *abscondere se.* Voort maken, *festino, avi, atum, are.* In eene meer gewone beteekenis beduidt het handelen, *facio, feci, factum, facere, ago, egi, actum, agere,* ook *efficio, eci, ectum, icere,* en *perficere.* B. v. ik zal maken dat, *faciam vel efficiam ut.* Hij heeft het wel met mij gemaakt, *bene mecum egit.* Ik weet niet hoe ik het maken zal, *quid agam nescio.* Hij zal het niet lang meer maken, *brevi actum erit de eo, vel, mox moritur.* Met uitdrukkelijke melding van het geen gemaakt wordt. Een bestaan aan iets geven: b. v. God heeft den hemel en de aarde gemaakt, *Deus creavit coelum et terram.* Een kunststuk maken, *opus artificiosum elaborare.* Kleederen maken, *farcire vestes.* Schoen, hoeden, enz. maken, *conficere, calceos, vel conficere pileos,* enz. Versen maken, *scribere versus.* Een gedicht maken, *componere carmen vel pangere.* Eene redevoering maken, *componere orationem.* Boter maken, *conficere butyrum.* Vuur maken, *suscitare vel accendere ignem.* Iemand plaats maken, *locum cedere alicui,* ook *cedere loco alicui.* Een beschrijving maken van iets, *describere aliquid.* Twee maal twee maakt vier, *bis duo efficiunt quatuor.* Op iets rekening maken, *sperare aliquid.* Geweld maken, *turbas edere.* Veel ophef maken, *celebrare, laudibus in coelum tollere, laudare.* Eene wet maken, *constituere; ferre, sancire legem.* Zich een denkbeeld maken, *concipere mente, vel animo.* Zoo zegt men een boek maken, *componere vel scribere librum;* doch men kan niet zeggen, een huis, tuin of klokken maken, dan gebruikt men: bouwen, aanleggen en gieten. In eene uitgestrektere beteekenis geeft het de beweegoorzaak eener werking te kennen: b. v. iemand tot koning maken, *creare aliquem regem.* Een koningrijk tot een wingewest maken, *regnum in formam provinciae redigere,* iemand voogd maken, *tutorem aliquem vocare vel instituere.* Erfgenaam maken, *heredem facere aliquem.* Schulden maken, *aes alienum contrahere.* Eenen koopman van iemand maken of willen maken, *addicere vel destinare aliquem mercaturae.* Zijn goed aan iemand maken, *sua alicui legare.* Een verbond maken, *pangere vel icere foedus.* Vrede maken, *facere pacem.* Zich iemand tot vriend maken, *conciliare sibi amicitiam alicujus.* Zich eenen naam maken, *celebrem se reddere.* Een begin met iets maken, *moliri aliquid vel aggredi aliquam rem.* Indruk maken, *movere, commovere.* Dat maakt bij mij niets of weinig uit, *nihili vel*

Digitized by Google

vel parvi facio istam rem. Kennis met iemand maken, *notum se reddere alicui.* Een einde aan iets maken, *finem alicui rei imponere vel dare*, ook alleen *finire.* Water aan de kook maken, *fervefacere aquam.* Zich iets tot eenen pligt maken, *imponere sibi legem.* Iets tot geld maken, *vendere aliquid.* Zijn geluk maken, *bene procedere vel succedere.* Zijn water maken, *mejere.* Iemand aan het lagchen of schreijen maken, *risum vel lacrimas movere alicui.* Zoo ook met bijwoorden, schoon maken, *purgo, avi, atum, are, purificare, purum reddere.* Iets vast maken, *aliquid firmum reddere*, ook *firmo, avi, atum, are.* Vrij maken, *liberum reddere vel liberare.* Kleiner maken, *minorem reddere vel minuere.* Gezond maken, *sanum reddere, sanitati restituere, sano, avi, atum, are.* Vrij maken, *in libertatem vindicare, liberum reddere, liberare.* Duidelijk maken, *perspicuum reddere vel declarare*, bij *Scheller.* Iemand uitmaken, *invehi in aliquem.* Iemand voor eenen schelm uitmaken, *sceleratum aliquem vocare, vel scelerati nomine insignire aliquem.* Zich bekwaam maken, *idoneum se reddere.* Iemand zwart maken, *atro carbone notare aliquem.* Iemand klein maken, *vituperare aliquem, reprehendere, detrahere de aliquo.* Iemand wakker maken, *expergefacere aliquem.* Iemand dronken maken, *inebriare aliquem.* Insgelijks met het voegwoord dat, maak dat hij kome, *fac veniat! cura, ut veniat!* Het woord maken heeft eene zoo algemeene beteekenis dat het ook van alle levenloze dingen gebruikt worden kan. B. v. de zon maakt het wasch week, *sol mollit. ceram.* Opregt berouw maakt alles weder goed, *poenitentia sincera omnia reparat*, enz. Figuurl. wordt maken gebruikt voor bereiden of klaar maken. B. v. het bed maken, *sternere lectum.* Voorstellen, *proponere.* B. v. gij maakt het te zwaar, *nimis grave proponis.* Hij is zoo arm niet als de menschen het wel maken, *non tam pauper est quam perhibent.* Iemand iets ligt of zwaar maken, *adlevare vel adgravare alicui aliquam rem.* Voor vertoonen, verbeelden of verwijzen, den zot maken, *simulare stultum, stultum agere.* B. v. den schouwspeler maakt den *Gesar, actor Caesaren agit, vel fingit.* Van hier het verl. d. gemaakt voorgeveinsd, *fictus, falsus, simulatus et dissimulatus, a, m.* Van hier:

maker, m. iemand die iets maakt, *factor, oris, m.* bij *Palladius.* *auctor, oris, m. actor, fictor, fabricator, molitor, formator, scriptor, opifex.* Van erfgoed, *legator, oris, m.* bij *Suetonius.* Zoo ook making voor erfmaking, *legatio, onis, f. legatum, i, n.* De zamenstell. van maker, zijn bij ieder woord te vinden, en dus overtollig om die menigte hier aan te halen. Zoo als die van making, *factio, onis, f.* welke alle bij gelegenheid voorkomen. Met makerij, *fabrica, ae, f.* is het even zoo gesteld. Maaksel is eindelijk, *factum, i, n. opus, eris, n. creatura, ae, f. effectio, fabricatio, formatio, onis, f.* Maaksel is ook de wijs, waarop iets gemaakt wordt, *mos, moris, m. forma, ae, f.* Zamenstell. maakloon, *pretium manus, vel, manupretium.* Maaksellooss, *informis, is, e.*

Makkelijk, zie Gemakkelijk.

Makker, m. *socius, ii, m. sodalis, is, m.* Van hier: makkerij, bij *Hooft, collegium, ii, conventus, us, m.* Makkerschap, *societas, atis, f. sodalitas, atis, f. sodalitium, ii, n.* Zamenstell. schoolmakker, *condiscipulus, i, m.* Speelmakker, *collusor, oris, m.* enz.

Makon of liever Macon, eene stad in Bourgonje, *Matisco, onis, f.* bij *Caesar.*

Makreel, m. zekere visch, *scomber, ri. m.* bij *Plin.*

Mal, v. een voorbeeld in het klein, *modulus, i, m.* bij *Vitr.* waarnaar men iets in het groot maakt.

Mal, bijw. n. en bijw. *stultus, in-*

Digitized by Google

fipidus, *vefanus*, *inſanus*, *a*, *um*; *mentis impos*, *mentis non compos*, *mente parum validus*, bij *Sallustius*. In de verkeering zegt men: hij is een malle gek, *ſtultiſſimus eſt*. Hij is tusſchen mal en vroed, *ſemiſtultus eſt*. Spreekw. mal moertje mal kindje, *mimia indulgentia matris liberorum eſt pernicies*. Ook wordt mal als zelfſt. gebruikt, voor zotheid, kinderachtigheid, *ſtultitia*, *ae*, *f. puericia*, *ae*, *f. infantia*, *ae*, *f.* Spreekw. het mal is bij hem over, *ex ephebis jam exceſſit*, bij *Terentius*. Van hier: malheid en malligheid, v. *ſtultitia*, *veſania*, *inſania*, *ae*, *f.* Wijders het o. w. mallen, *ſtulte ſe gerere*, ook *nugor*, *atus ſum*, *ari*, *inania effutire*, *lascivire*.

Malabar, een gewest in Oostindie, *Malabaria*, *ae*, *f.*

Malakke, de hoofdſtad van eene landſtreek van dien naam in Oostindie, *Malaca*, *ae*, *f.*

Malaga, eene ſtad in Spanjen, *Malaga*, *ae*, *f. Malaca*, *ae*, *f.* Malagawijn, *vinum Malagenſe vel Malacenſe*.

Mallorca, hetzelfde als Majorca.

Malo, (ſint) eene ſtad in Frankrijk, *Maclovium*, *ii*, *n. vel Maclopolis*, *is*, *f.* volg. (*Schell.*

Malder, v. eene ſoort van koornmaat, in middeleeuwſch Latijn vindt men, *malter*, *maltra*, *maltrum*, *maldrum* en *maldaris*, volg. *Scheller*; *menſura quaedam frumenti malder dicta*.

Male, zie Maul.

Malen, b. w. *molo*, *molui*, *molitum*, *molere*, bij *Plin.* Eigenlijk beteekent malen zich in eenen kring bewegen, ronddraaijen. In eenen bepaalderen zin door heen en weer bewegen verbrijzelen, *pretero*, *rivi*, *itum*, *erere*, *perterere* en *ſubterere*. Van hier: maler, *molitor*, *oris*, *m.* Maling, v. *molitura*, *ae*, *f.* bij *Plin.* Ook noemt men de tanden, malers en maalſters, *dentes*, *ium*, *f. plur.* Malen is ook een o. w. zoo veel als zich heen en weer bewegen, *hnc illuc ac ſine intermiſſione ſe movere*. B. v. hoe ſtaat gij zoo te malen? *quid te contuto moves? quid te agitas?* Van hier ook gemaal voor gedurige beweging, *motus non intermiſſus*, *ſtrepitus*, *us*, *m.* Malen is overdragtelijk ook zoo veel als mijmeren, *deliro*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. zij begint te malen, *delirare incipit*. Van hier: malerij, maalderij en maling, *delirium*, *i*, *n. deliramentum*, *i*, *n. deliratio*, *onis*, *f.* Gij zijt in de maling *deliras*. In de maling komen is zoo veel als door het gemeene volk op ſtraat omſingeld en hier en daar geſtoten worden, *a plebe circumveniri ac huc illuc agitari*. Hier mede komt ook onze gemeene ſpreekwijs overeen. Hij loopt met molentjes, *mentis parum compos eſt*, *vel animi parum validi eſt*. Ook zegt men: er maalt mij iets in het hoofd, *mente aliquid contecto*, *Cic. vel animo volvo*.

Malen, is ook een oud werkwoord, zoo veel als vereenigen, huwelijken beteekenende, *matrimonio conjungere*; waaryan ons woord gemaal, *conjux*, *ugis*, *m.* nog overig is.

Malen, b. w. is ook zoo veel als ſchilderen, *pingo*, *pinxi*, *pictum*, *pingere*, *depingere*. Welk laatſte ook afmalen heet. Van hier: maler en maalder, voor ſchilder, *pictor*, *oris*, *m.* Malerij komt bij *Kiliaan* voor als ſchilderij, *pictura*, *ae*, *f.*

Malie, v. *annulus*, *i*, *m. ligula*, *ae*, *f. taenia*, *ae*, *f.* Ook wordt de malie van eenen wapenrok of kolder, *ſquama*, *ae*, *f.* waarbij men *lorica* voegen kan genoemd. Van hier de zamenſtell. maliehemd of malienkolder, *lorica ſquamoſa*.

Malie, v. eene kolf, waarmede men in de maliebaan ſpeelt, *malleus luſorius*, anders maliekolf genoemd. Zamenſtell. maliebaan, *ſphaeriſterium*, *ii*, *n.* Maliehuis, *diverſorium juxta ſphaeriſterium poſitum*. Malien, ov. w. *ludere ſphaera*.

Malkander, voorn. onbuigbaar, behalve in den tweeden naamval, malkanders, hetzelfde als elkander, *ſe invicem*, *ſeſe*, Malkander beminnen, *ſe invicem amare*. Met malkander, *una*, *ſimul*. B.

Digitized by Google

v. zij gingen met malkander, *una vel simul ibant.* Bij malkander komen, *convenio, eni, entum, enire.* Onder malkander, *invicem, vel inter se.* B. v. zij hebben het onder malkander geschikt, *inter se constituerunt.* Ook o. verhoop, verward, *confusus, a, m.* B. v. het ligt hier alles onder malkander, *omnia hic confusa sunt.* Onder malkander roeren, *commiscere* en *permiscere* Door malkander, *permiste et permistim, adv.* bij *Cicero.* Van malkander doen, *sejungo, unxi, unctum, ungere.* Bij malkander zijn, *simul esse*, bij *Cicero.* Aan malkander, *confinis, is, e. conterminus, a, m.* B. v. die landen liggen aan malkander, *regiones istae confines vel conterminae sunt.*

Malkruid of dolkruid, *altercum, i, n.* bij *Plin.*

Mallen, o. w. *stulte se gerere, stultum agere*, ook *nugor, atus sum, ari, lascivio, ivi, itum, ire.*

Malling, eene kleine stad in Engeland, *Mallinga, ae, f.* bij *Hoogst.*

Malloot, v. *inepta et insulsa mulier*, bij *Kiliaan; delira, stolida, cerebri parum sani.*

Mallote, n. zekere soort van steenklaver, *melilotos, i, n. melilotum, i, n.* beide bij *Plin.* Ook is er nog een ander kruid van dien naam, *fertula campana*, bij *Plin.*

Malsch, bijv. n. en bijw. *mollis, lis, le, lenis, is, e, tener, era, erum.* Voor zoet, *dulcis, is, e.* B. v. malsche kusjes, *oscula dulcia* ook *tenera.* Een malsch vers, *carmen deductum*, bij *Horat. carmen bene, molliter vel leniter fluens vel facile.* Bijw. *molliter, leniter, tenere, dulciter, faciliter, adverb.* Van hier: malschheid, *mollitia, ae, f. mollities, iei, f. mollitudo, inis, f. teneritas, atis, f. teneritudo, inis, f. facilitas, atis, f.* bij *Quintilianus; dulcedo, inis, f. dulcor, oris, m.*

Malta, een eiland tusschen Afrika en Sicilie, *Melita, ae, f.* Malteesch, *Melitensis, is, e.* Malteesche ridders, *equites Melitenses.*

Malvazei, eene zekere soort van zoeten wijn, die rondom de stad *Napoli di Malvasia* en *Morea*, gelegen groeit, waarvan dezelve zijn naam ontleent, *vinum Malvasiense.*

Maluwe, malwe of melde, een zeker kruid, *malva, ae, f.* bij *Plin. Linn.* zegt, *lavatara, ae, f.* Groote maluwe, *malope, es, f. malope malva.* Witte maluwe, *hibiscum, i, n.* bij *Plin.* Wilde maluwe, *malva agrestis vel sylvestris, althaea, ae, f.* bij *Plin.* Van maluwe, *malvaceus, a, um;* bij denz.

Mam, v. de borst eener vrouw, *mamma, ae, f.* Het kind de mam geven. *mammam infanti praebere.* Van hier in den gemeenen spreektrant het o. w. mammen, *lacteo, ere.* Van hier is mam of mamme, bij *Kiliaan; nutrix, icis, f. mater, ris, f.* waarvoor men in Friesland nog het woord mem gebruikt. Verkl. memke, *parva mater, matercula, ae, f.* bij *Cic.* Verkleinw. mammetje, *mammula, ae, f. mamilla, ae, f.*

Mammeluk, m. een Arabisch woord, zoo veel als slaaf beteekenende, *servus, i, m.* Men verstaat er door iemand, die den Christelijken godsdienst verlaat en den Turkschen omhelst dus eenen afvalligen, *apostata, ae, m.* Ook wordt het overgezet, *Mameluchus vel Mamaluchus, i, m.*

Mammon, m. tijdelijk vermogen, *divitiae, arum, f. plur.* Van hier: Mammonsknecht, *servus vel cultor divitiarum, vel, divitiarum nimis appetens.* Den Mammon dienen. *divitiis servire vel nimis appetere divitias.* Het is afkomstig van het Griekssche woord μαμωνᾶς *cupide vel ardenter appetere, inhiare.*

Man, m. is in de eerste beteekenis niets anders dan een mensch, *homo, inis, m.* en *f.* Zonder onderscheid van geslacht, *Morhof, Ihre*, en anderen hebben in het brede getoond, dat de tweede lettergreep in *homo*, bij de oude Latijnen *homon, homon* en *hu-mon, in humanus, nemo* en *im-*

Digitized by Google

manis, niets anders dan ons man is. In deze beteekenis is het bij ons verouderd, sedert het daarvan afgeleide mensch in gebruik gekomen is. Evenwel zijn ons onbepaald voorwoord men en het zamengestelde iemand en niemand daar nog overblijfsels van. Zoo zegt men nog zonder onderscheid van geslacht: de gemeene man, *vulgus*, *i*, *m. plebs*, *bis*, *f.* Door een derden man, *per alium vel per alium hominem.* Aan den man brengen, *vendo*, *idi*, *itum*, *ere.* De nood komt aan de man, *necesitas urget.* Den derden man zijn, *tertium esse.* Alleman, *universi omnes* ook *universi* alleen. Ik ken mijnen man, *novi eum*, *cum quo mihi res est.* Ik zal u mijnen man noemen, *auctorem tibi memorabo.* Een man, een man *in bonum virum non cadit mentiri*, volg. *Scheller.* Eene dochter aan den man helpen, *collocare filiam*, bij *Caesar.* Zijnen man staan, *stare contra adversarium. fortiter se gerere*, *non fugere.* Ieder mansperfoon heet ook een man, dan is het, *vir*, *viri*, *m.* Ook wordt het voor echtgenoot gebruikt, *vir*, *viri*, *m. maritus*, *i*, *m. conjux*, *ugis*, *m.* B. v. waar is uw man? *ubi est vir, maritus vel conjux tuus?* bij *Scheller.* Zich als een man gedragen, *praestare se virum.* Ook neemt men man voor een soldaat, *miles*, *itis*, *m. homo*, *inis*, *m.* B. v. een leger van twintig duizend man, *exercitus viginti mille hominum.* Een man te voet, *pedes*, *itis*, *m.* Te paard, *eques*, *itis*, *m.* Het vrouwelijke zelfstn. is mannin, *virago*, *inis*, *f. femina*, *ae*, *f.* Verkl. mannetje, is *homuncio*, *onis*, *m. homulus*, *i*, *m.* beide bij *Cicero*; als ook, *homunculus*, *i*, *m.* Ook een dier van het mannelijk geslacht, *mas*, *aris*, *m.* Het mannetje van eene kudde, *vir gregis*, bij *Virg.* Mannetje na mannetje, *accurate*, *exacte*, *adv.* Van hier: manachtig, *vira similis*, *similtudinem viri habens*, *viri natura praeditus.* Manheid, v. *virilitas*, *atis*, *f.* Manlieden, manluiden en manlui, *viri*, *orum*, *m. pl.* Mannensch, *homo*, *inis*, *m. vir*, *viri*, *m.* Manmoedig, bijv. n. *virilis*, *lis*, *le*; *masculus*, *a*, *m*; *fortis*, *is*, *e*; *strenuus*, *a*, *m*; *animosus*, *intrepidus*, *Martius*, *ferox*, *ocis*, *omn. g.* Manmoedigheid, v. *virilitas*, *fortitudo*, *inis*, *f. strenuitas*, *atis*, *f. animositas*, *atis*, *f. ferocia*, *ae*, *f. virtus*, *utis*, *f.* Manmoedigheid, bijw. *fortiter*, *strenue*, *animose*, *ferociter*, *viriliter*, *adverbia.* Mannenhuis, *andron*, *onis*, *m.* Mannenmoed, hetzelfde als manmoedigheid. Mannenstand, *status virilis*, ook *virilitas.* Mansbeeld, *imago vel status viri vel totum virorum genus vel universum genus humanum.* Manschap, *copiae*, *arum*, *f. plur. exercitus*, *us*, *m. manus*, *us*, *f. milites*, *um*, *m. plur. homines*, *um*, *m. plur.* Jonge manschap, *juventus*, *utis*, *f.* Manshoog, *altitudine hominis vel longitudinem hominis aequans.* Manshoogte, *altitudo viri vel statura hominis.* Manskleed, *vestis virilis.* Mansklee ding, *vestitus virilis*, Mansklooster, *coenobium virile*, *monasterium vel monachium virile*; ook zegt men mannenklooster. Manslag, *homicidium*, *ii*, *n.* Manshoofd, *vir*, *iri*, *m. homo*, *inis*, *f.* ook *caput hominis.* Manslengte, *altitudo*, *statura*, *vel longitudo viri*, ook *hominis.* Mansleen, *feudum virile*, bij *Scheller.* Mansmoeder of mansmoer, *socrus*, *us*, *f.* Mansmuts, *pileus virilis.* Mansnaam, *nomen virile vel masculinum.* Mansoor, *progenies masculina.* Ook zeker kruid, *asarum*, *i*, *n. perpensa*, *ae*, *f.* bij *Plin.* Mansperfoon, *mas*, *aris*, *m. vir*, *viri*, *m.* Mansrok, *toga virilis.* Manszuster, *glos*, *oris*, *f.* bij *Festus.* Mansvolk, *viri*, *orum*, *m. plur.* Manwijf, *hermaphroditus*, *i*, *m.* bij *Plin.* Manziek, *viro sa nimis appetens vel cupida viri*, *furens cupiditate viri vel virorum.* Manziekte, *pruritus venereus*, *nimia appetentia viri*, *nimia*

Digitized by Google

cupiditas virorum, furor uterinus. Manbaar, bijv. n. en bijw. manbarer, manbaarder en manbaarst, wordt inzonderheid van het vrouwelijk geſlacht gebruikt, *viripotens, entis. f. nubilis, lis, le; matura viro*, bij *Virg. puber, eris.* Van hier: manbaarheid, *pubertas, atis, f.*

Manchester, eene ſtad in Engeland, *Manduesſedum, i, n.* volgens *Hoogſtraten.*

Mand of mande, v. *corbis, is, f. qualus, i, m. ſporta, ae, f. ſiſcina, ae, f. ſiſcus, i, m. cophinus, i, m. calathus, i, m. cister viminea.* Verkl. mandje, *corbula, ae, f. ſiſcella, ae, f. ſiſcellus, i, m. ſiſcellum, i, n. quaſillum, i, m. calathiscus, i, m.* bij *Catull. cistula, ciſtella et cistellula, ae, f.* Spreekw. door de mand vallen, zoo veel als bekennen, *confiteor, eſſus ſum, iteri*, ook *victas dare manus.* Zamenſtell. appelmand, *corbis pomaria.* Broodmand, *corbis panaria.* Fruitmand, *corbis pomaria.* Kleermand, *corbis veſtiaria.* Naaimand, *corbis ſutoria.* Turfmand, *corbis cespitibus portandis apta.* Vuurmand, *corbis linteis calefaciendis inſerviens.* Wijnmand, *corbis vinaria*, enz. Mandemaken, zelfſt. *ars corbaria*; doch dit woord geloof ik niet dat voorkomt, *ars corbes conficiendi vel texendi*; ook *confectio corbium.* Mandenmaker, *confector vel textor corbium.* Mandemakerij, *aedificium vel locus, in quo corbes texuntur.* Mandenwerk, *opus e vimine contextum.* Mandenwinkel, *officina vel taberna, ubi corbes proſtant.*

Manen, b. w. ter vervulling van zekeren pligt aanhonden, waar voor wij gemeenlijk, aanmanen of vermanen gebruiken; wij gebruiken het thans bijzonderlijk voor, ter betaling van eene ſchuld aanſporen, *conſectari debita*, bij *Cicero; flagitare debitum*, bij *Phaedrus.* Van hier: maner en maander, *flagitator, oris, m. coactor, oris, m.*

Mangel, o. *egestas, atis, f. inopia, ae, f. defectus, us, m. indigentia, ae, f.* Ook voor feil, *vitium, i, n.* zoo zegt *Hooft*; om dit mangel te boeten, *ad vitium hocce reficiendum.* Een ſchaap zonder eenig mangel, *ovis vitio carens.* Mangel aan geld, *inopia, ae, f. egestas, atis, f. pecuniae defectus.*

Mangel, m. *machina linteis laevigandis ſerviens.* Den mangel trekken, *ducere vel movere machinam laevigandis linteis ſervientem.* Het linnen onder den mangel doen, *lintea machinae laevigatoriae ſubdere.* Van hier het bedr. w. mangelen, *machinae ope lintea laevigare.*

Mangelen, o. w. voor ontbreken, *deſum, defui, deeſſe, deficio, eci, ectum, icere; careo, ui, itum, ere; egeo et indigeo, ui, ere.* 3. v. de zaak zoude afgedaan geweest zijn, maar het geld mangelde, *res jam peracta fuiſſet, ſed pecuniae deërat.* Ook gebruikt men dit woord met een voorzetſel aan: het mangelt overal aan geld, *ubique pecunia deficit.* Fig. zegt men: het mangelt niet aan mij, *in me mora nulla eſt, vel ago non moror rem.*

Manhaft, manhaftigheid en manhaftiglijk, zijn even veel als: manmoedig, manmoedigheid en manmoediglijk, zie onder het woord Man.

Manheim, eene voorname ſtad in den Palts, *Manhemium, ii, n.* Een Manheimer, *Manhemienſis Manhemicus.* Manheimsch, *Manhemicus, a, m.* Op zijn Manheimsch, *Manhemice, adverbium.*

Manier, v. *ratio, onis, f. modus, i, m. mos, moris, m. conſuetudo, inis, f.* Manier van ſpreken, *dicendi ratio, loquendi modus, formula, ae, f.* Op deze manier, *hoc modo, hac ratione, hujusmodi et hujuscemodi, adverbia.* Op die manier, *eo pacto, ejusmodi, adv.* Op dezelfde manier, *ſimiliter, aeque, adverbia.* Op eene andere manier, *aliaſ, aliter, adverb.*

Digitized by Google

aliusmodi, *adv.* Naar de oude manier, *antique*, *antiquo*, *adv. moribus antiquis*, *more majorum*, *prisce*, *adv.* Naar onze manier, *nostris moribus*, bij *Nepos*. Op welke of op wat manier? *quomodo? quemodonam? qui? quemadmodum? cujus modi? qualiter? adverbia.* Op de manier van eenen gek, *stulti instar*. Op welke manier het ook zij, *cujusmodicunque*, *cujus cunquemodi*, *quomodocunque*, *quoquomodo*, *ut ut est*, *utcunque*, *qualitercunque*, *adverb.* Volgens de manier, *more*, *de more*, *ex more*, *ut mos est*, bij *Cicero*. Het meerv. manieren, zijn, *mores*, *um*, *m. plur.* Bedorvene manieren, *mores corrupti*, bij *Sall.* Zotte manieren, *fatui mores*, bij *Plaut.* Wilde of woeste manieren, *feri cultus*, bij *Horat. mores agrestes*, *inconcinni*, *graves*. Goede, beschaafde manieren, *mores probi*. Verwijfde manieren, *gestus feminei*, bij *Claudian*. Goedaardige, inschikkelijke manieren, *mores commodi*, bij *Cicero*. Van hier het bedr. w. manieren, *formare mores alicujus*, bij *Liv.* Van hier: manierlijk, *moralis*, *lis*, *le*; *moratus*, *a*, *m*, beide bij *Cicero*; *modestus*, *a*, *m.* Manierlijkheid, *modestia*, *probitas morum*. Van hier ook gemanierd, *moratus*, *a*, *m.* Welgemanierd, *bene moratus*. Ongemanierd, *male moratus*, *a*, *m*; *immodestus*. Ongemanierdheid, *immodestia*, *ae*, *f. fatuitas*, *atis*, *f.*

Manifest, o. een onduitsch woord, *edictum*, *i*, *n.* volgens *Schell.*

Mank, bijv. n. en bijw. *mancus*, *a*, *m*; *claudus*, *a*, *m*, beide bij *Cicero*. Mank gaan, *claudico*, *avi*, *atum*, *are*; *claudum vel mancum esse*. Mank maken, *emanco*, *avi*, *atum*, *are*. Spr. aan het zelfde euvel mank gaan, *eodem malo laborare*. Gij kunt voor mij niet mank gaan, *me te celare non potes*. Een mank bewijs, *argumentum invalidum*. Dat vers gaat mank, *versus iste claudicat*. Van hier: mankheid, *claudicatio*, *onis*, *f.*

Mankop, o. anders ook heul, *ceratitis*, *idis*, *f.* bij *Plinius*; *papaver*, *eris*, *n.* Zamenstell. mankopolie, *oleum papavereum*. Mankopstroop, *siropus papaverum*. Mankopzaad, *semen papaverum*.

Manlieden, zie bij Man.

Manmoedig, zie bij Man.

Manna, o. *manna*, *ae*, *f.* ook *manna*, *n. indeclinabile*, *panis coelestis*, *mel roscidum*, *vel ros mellens*. Het manna der apotekeren is eene soort van dauw, die in Kalabrien, op zekere tijden des jaars, op de bladen der boomen gevonden wordt; volgens anderen de verharde zoete sap van zekeren boom, *manna Calabrina*.

Mannegeld of mangeld, o. de waarde van een gedood mensch, welke in oude tijden hier te lande de nabestaanden vorderden voor eenen begaanen moord, *mulcta homicidii*; waarvan *Tacitus* melding maakt met deze woorden, *luitur etiam homicidium certo armentorum ac pecorum numero*, enz.

Mannelijk, bijv. n. en bijw. *virilis*, *lis*, *e*, *masculus*, *a*, *m*; *masculinus*, *a*, *m.* Het mannelijk geslacht, *genus masculinum*. Het manuelijke lid, *pars virilis*, *pudendum virile*, bij *Scheller*. Mannelijk is ook den mannen passende: b. v. een mannelijk kleed, *vestis virum decens*. Ook voor deftig, krachtig, *gravis*, *is*, *e*, *masculus*, *a*, *m.* B. v. mannelijke deugd, *mascula virtus*. Mannelijk worden, *masculesco*, *escere*, bij *Plinius*. Van hier: mannelijkheid, *virilitas*, *atis*, *f.* ook voor het mannelijke schaamdeel, zie mannelijk lid hierboven, bijw. *viriliter*, *mascule*, *graviter*, *adv.*

Mannen, o. w. zoo veel als eenen man nemen, *nubere viro*; dit woord is buiten het gebruik en alleen overgebleven in de zamenstell. bemannen, *instruere viris*. B. v. eene vloot, *classem*. Ontmannen, *adimere virilitatem*, *eviirare*, *castrare*. Overmannen, *su-*

Digitized by Google

superare, avi, atum, are, superiorem esse.

Manschap, zie bij Man.

Manslag, zie bij Man.

Mantel, m. *mantelum, i, n. pallium, ii, n. amiculum, i, n.* bij *Cicero.* Van dit woord zijn eenige spreekwijzen ontleend, als: iets met den mantel der liefde bedekken, *amoris peplo aliquid involvere, aliquid in bonam vertere partem.* Den mantel naar den wind hangen, *tempori servire.* Den mantel op den tuin hangen, *deponere munus.* Een ruwe mantel, *palliastrum, i, n.* bij *Apul.* Een leeren mantel, *scorteum, ei, n.* bij *Sen.* Een mantel met eene kap, *bardocucullus, i, m.* Een zeer korte mantel, *calthula, ae,* bij *Varro.* Zamenstell. dekmantel, *praetextus, us, m. obtentus, us, m.* Krijgsmantel, *chlamys, idis, f. lena, ae, f.* bij *Cic.* Nachtmantel, *pallium vel amiculum nocturnum,* bij *Schell.* Rouwmantel, *pallium funebre.* Schoudermantel, *palium humerale.* Mantelhuis, *domus, ubi pallia locantur.* Mantelkraag, *amiculi vel pallii collare.* Mantelverhuurder, *palliorum vel amiculorum locator.* Mantelzak, *mantica, ae, f.* Mantel is in de vestingbouw, *vallus, i, m.* Van hier: bemantelen, *vallo circumdare.* Eene stad ontmantelen, *urbem vallis privare.* Verkl. manteltje, *palliolum, i, n.* Eene zaak een manteltje omhangen, *colorare rem,* bij *Schetler.*

Mantua, eene stad in Italie, de geboorteplaats van den dichter *Virgilius, Mantua, ae, f.*

Maras, zie Moeras.

Marber, zie Marmer.

Marche, eene stad in het Brabandsche, *Marchia, ae, f. Marche d'Ancona.* Een gewest in Italie, *Marchia Anconitana.*

Marder, een zeker dier, zie Sabel. Ook zegt men Marter.

Mare, v. eertijds gebruikt voor water, *aqua, ae, f.*

Maren, zie Marren.

Marg, zie Merg.

Margen, zie Morgen.

Maria, een vrouwennaam, *Maria, ae, f.* Ook bij uitzondering, *Mater Maria, Mater Jesu.*

Mariaasbad, o. *balneum Mariae,* bij *Schetler.*

Mariaasbeeld, o. *imago Mariae, simulacrum Mariae,* bij denz.

Mariaasbloem, m. *bellis vel bellis minor,* bij *Linn.*

Mariaasdistel, zeker kruid, *chamelion niger, carduus Mariae, carduus Marianus,* bij *Linn.*

Mariaasfeest, o. *festum Mariae vel dies sanctae Mariae,* bij *Schetler.*

Mariaasklokje, o. eene zekere bloem, *campanula hertensiifolio et flore oblongo, viola Mariana, medium,* of *campanula medium,* bij *Linn.*

Mariaaskever, m. *cocinella, ae, f.* bij *Linn.*

Mariaasmantel, m. *alchemilla vel alchemilla vulgaris,* bij *Linn.* ook *aphanes,* bij denz.

Mariaasmunte, v. *Mentha mariana.*

Mariaasroos, v. *bellis, bellis minor, bellis perennis, rosa canina, rosa eglanteria,* bij *Linnaeus.*

Marine, v. een onduitsch en wel een Fransch woord, doch bijna met het burgerregt van onze taal beschonken, *res navalis, vel, res maritima.* Van hier: marinier, *classiarius, ii, m. miles classicus,* bij *Cicero* en *Tacit.*

Marionetten, *neurospasta, orum, n. plur.* bij *Plin.* Zamenstelling. marionettenspel, *ludus neurospastorum.* Marionettenspeler, *tractator neurospastorum.*

Mark, v. eigenlijk een teeken, wij gebruiken hier voor merk, zie dit woord. Markt beteekent ook eene grenscheiding, *limes, itis, m. terminus, i, m.* Ook een geheel land, zoo als bij de Latijnen, *fines, ium, f. plur.* ook dikwijls een land beteekent. Van hier onze woorden op mark eindigende als Denemark of Denemarken, *Danorum fines vel regio, Dania, ae, f.* Finmark, *Finnorum, fines vel regio, Finlandia, ae, f.* Van hier de zamen-

Digitized by Google

menſtell. markgraaf, *Marchio, onis, m.* * Markgraaflijk, *marchionalis, is, e.* * Markgraafſchap, *marchionatus, us, m.* * Markpaal, *terminus, i, m. limes, itis, m.* Markregter, *judex limitaneus.* Markſteen, *ſaxum fines indicans, cippus terminalis*, bij *Schell.*

Mark, v. bij de goud- en zilverſmeden een teeken of ſtempel op het goud of zilver geſlagen, *ſignum, i, n. nota, ae, f. teſſera, ae, f.* Ook is markt een gewigt van zestien lood, *pondus octo unciarum, ſelibra, ae, f. bes, besſis, f.*

Marketenter, m. een zoetelaar, die den ſoldaten in het leger levensmiddelen of drank verkoopt, *lixa, ae, m. nundinator caſtrenſis*, bij *Scheller*; *venditor alimentorum in caſtris.* Marketentſter, v. *venditrix alimentorum in caſtris* bij denz. Marketenterij, *nundinatio caſtrenſis.*

Markt, v. *forum, i, n. mercatus, us, m.* bij *Cicero*; *conciliabulum, i, n.* bij *Livius* en *Feſtus.* Ook zegt men markt van den tijd, wanneer de markt gehouden wordt, *nundinae, arum, f. pl.* B. v. het zal haast markt zijn, *nundinae adſunt.* Ook de prijs der waren, *pretium forenſe, vel in foro conſtitutum.* B. v. de markt liep op en af, *pretium augebatur minuebaturque.* Onder de markt, *infra pretium.* Boven de markt, *ſupra pretium vel nimis care.* Ook bezigt men het woord markt in de volgende ſpreekwijzen, zijne huid zelf ter markt brengen, *ſummet cauſam dicere.* Hij is van alle markten weder gekomen, *vafer, callidus, doloſus, astutus est.* Zamenſtell. kalvermarkt, *forum vitulinum.* Oſſenmarkt, *forum bubulum.* Paardenmarkt, *forum equinum.* Varkenmarkt, *forum ſuillum.* Veemarkt of beestenmarkt, *forum armentarium.* Vischmarkt, *forum piscarium.* Insgelijks hooimarkt, *forum foenarium.* Houtmarkt, *forum lignarium.* Turfmarkt, *forum, ubi cespites venuunt.* Botermarkt, *forum ubi butyrum venditur.* Groenmarkt, *forum olitorium*, bij *Varro.* Kaasmarkt, *forum caſearium.* Vlasmarkt, *forum linarium.* Voddenmarkt, *forum ſcrutarium.* Zoo ook marktdag, de dag waarop de markt plaats heeft, *nundinum, i, n.* bij *Livius.* Wijders marktgang, *itio in forum.* Eindelijk eenige andere zamenſtell. als marktemmer, *urna forenſis.* Marktkraam, *taberna nundinalis.* Marktkramer, *mercator vel negotiator nundinalis.* Marktmeester, *magiſter nundinarum vel rerum nundinalium*, ook *praefectus fori vel foro, Agoranomus, i, m.* bij *Plaut.* Marktplaats, *forum, i, n.* Marktprijs, *pretium forenſe.* Marktregt, *jus forenſe.* Marktreizer, *circitor, oris, m. circuitor, oris, m. circumforaneus, ei, m.* Marktſchip, *navis nundinalis.* Marktſchipper, *nauta nundinalis, vel nundinarius.* Marktſchuit, *navigium nundinale.* Marktſchreeuwer, *circumforaneus, ei, m.* bij *Schell.*

Markten, o. w. voor ter markt gaan, *ire in forum.* Voor verkoopen, *vendo, didi, ditum, dere.* Ook wordt het in de dagelijkſche verkeering bedr. gebruikt voor koopen, *emo, emi, emtum, emere.* B. v. wat hebt gij van daag gemarkt? *quid hodie emisti?*

Marlen, b. w. een ſcheepswoord, beteekenende zoo veel als de zeilen met een dun touw aan de zeilen vastmaken, *funem marginalem funiculo tenuiori velis adſuere.* Zamenſtell. marlpriem, *inſtrumentum ferreum acutum funis marginalis adſutioni ſerviens.* Marltouw, *funiculus alligatorius.*

Marmel, m. *globulus marmoreus.*

Marmelade, een onduitsch woord, *pama ſaccharo condita.* In het bijzonder kwevleesch, *cidonium, i, n.*

Marmeldier, o. ook marmotje, *glis marmota, mus Alpinus*; *mus montanus, marmota Alpina.*

Marmelen, ook marmeren, b. w. *marmoreo colore induere, ad marmoris inſtar pingere.* Van hier:

Digitized by Google

hier: marmelaar, *marmorator, oris, m.* Marmeling, *marmoratio, onis, f.* bij *Schell.*

Marmer, m. en o. *marmor, oris, n.* bij *Cicero.* Witmarmer, *marmor caroliticum*, bij *Hoogstrat.* Groen marmer, *marmor Laconicum.* Graauw gestreept marmer, *marmor Tiberium*, bij denzelfd. Paarsch marmer, *marmor Parium, lapis Parius*, omdat de marmer zeer veel op het eiland Paros gevonden wierdt. Van marmer, *marmoreus* en *marmoratus, a, um*; bij *Varro.* Van marmer maken, *marmoro, avi, atum, are*, bij *Lampridius.* Zamenstell. marmerbeeld, *signum marmoreum*, bij *Scheller*; *imago vel statua marmorea* is, dunkt mij, wel zoo goed. Marmerblok, *massa rudis marmoris.* Marmerlelie, *lilium marmoreum, meleagris* of *fritillaria meleagris*, bij *Linn.* Marmermijn, *fodina marmoris*, bij *Scheller.* Marmermolen, *molo marmoraria vel mola serviens marmori in pulverem redigendo.* Marmerplaat, *lamina marmorea.* Marmersteen, *lapis marmoreus*, ook *marmor, oris, n.* alleen. Marmersteenhouwer, *sector marmoris, marmorearius*, bij *Vitr.* Marmerzuil, *columna marmorea.* Van hier ook marmeren, o. bijw. *marmoreus, a, m.* B. v. een marmeren zuil, *columna marmorea vel e marmore facta.* Marmeren, is hetzelfde als Marmelen.

Marne, eene rivier in Frankrijk, *Matrona, ae, f.*

Marot, een ondnitsch woord, zoo veel als eene speelpop, *pupa, ae, f.* Spreekw. elke zot heeft zijn marot, *trahit sua quemque voluptas.* In het Engelsch, *every body has his hobby-horse.*

Marren, maren, meren, merren, bedr. en onz. w. *ligo* en *ad vel allige, avi, atum, are.* Onz. beteekent het talmen, *moror, atus sum, ari, cunctor, atus sum, ari, cessi, avi, atum, are.* Waar mart Gods wraak? *ubi ira Dei moratur?*

Mars, m. de naam van den krijgsgod, *Mars, tis, m.* Eene der dwaalsterren draagt dienzelfden naam, en het ijzer of staal wordt door de scheikundigen ook met den naam van *Mars, tis, m.* bestempeld. Een kind van Mars wordt ook voor, *miles, itis, m. bellator, oris, m.* gebruikt.

Mars, v. is aan boord der schepen, eene ronde houten zoldering om den mast, *galea, ae, f.* bij *Caesar.* Zoo is de groote mars, *galea mali magni.* Fokkemars, *galea mali antici.* Andere zamenstellingen zijn: marsklimmer, *nauta galeam adscendere solitus.* Marslantaarn, *laterna galeae suspensa.* Marszeil, *velum galeae annexum.* Mars is ook een kooptuig eens kramers, hetwelk hij op den rug of voor het lijf draagt, *taberna portabilis.* Marsdrager, marskramer, marsman, *tabernarius obambulans.*

Marsch, m. *Halma* stelt het vr. een onduitsch woord uit Fransche *marche* ontleend, *iter, itineris, n.* bij *Caesar*; ook *profectio, onis, f. abitus, us, m. discessus, us, m.* Op marsch, *in itinere.* Op marsch gaan, *iter vel viam ingredi, movere castra*; ook *movere* alleen. Eenen marsch doen, *iter facere.* Den marsch ergens heen rigten, *iter intendere vel contendere aliquo*, bij *Scheller.* Marsch! een bevelwoord, om de soldaten te doen voortgaan, *in viam ingredere! proficiscere!* Iemand den marsch afwinnen, *anticipare iter, antevenire aliquem, antevertere alicui, praevenire aliquem, vincere aliquem itinere.* Ook wordt het woord marsch gebruikt voor eene dagreis van een leger, *iter unius diei*; ook *castra, orum, n. plur.* B. v. wij zijn daar in drie marschen gekomen, *tribus castris pervenimus, vel itineribus trium dierum.* In vier, vijf marschen en zoo voorts, *quaternis, quinis castris etc.* Marsch is eindelijk ook nog een teeken, dat de marsch beginnen moet, *signum itineris, vel profectionis, classicum, i, n.* Den marsch blazen,

Digitized by Google

classicum canere, signum itineris tuba dare. Den marsch slaan, *tympani sono iter indicere, tympanis pulsare classicum.* Van hier het werkw. marscheren, *iter facere*, ook *profisisci, ire, abire, discedere.* Zamenstelling. marschcommissaris, *curator itinerum militarium.* Marschveerdig, *paratus itineri.* Zich marschveerdig maken, *se parare itineri.* Marschroute, een onduitsch woord, *iter, itineris, n.*

Marseille, eene voorname stad in Frankrijk, *Massilia, ae, f.* Van Marseille, *Massiliensis, is, e.*

Marsepein, *panis, saccharatus, crustulum, i, n.* bij *Hoogstrat.* Zamenstell. marsepeinbakker, *crustularius, ii, m.* bij denz.

Marte, merte, merteken, martin, v. bij *Kiliaan* is het *simius, ii, m.*

Martelaar, m. een bloedgetuige, *martyr, yris, m.* Ook een talmer, knoeijer, *cessator, oris, m. opifex imperitus, ineptus.* Van hier: martelarij, *martyrium, ii, n. excruciatio, onis, f.* Het martelaarschap, *status vel conditio martyris.* Marteldom, *martyres universi.* Zamenstell. martelboek, *liber nomina martyrum continens.* Martelaarslijst, *album martyrum.* Marteldood, *martyrium, ii, n. mors martyris.* Martelgereedschap, *tormentum, i, n.* Martelkamer, *loous torquendo vel excruciando serviens.* Martelkroon, *corona martyrii.* Martelzaar, *carmen in honorem martyris compositum.* Martelweek, *hebdomas praetedens Paschа.*

Martelen, b. en o. *w. torqueo, torsi, tortum, torquere, cruciа, et excrucio, avi, atum, are; ook curas et sollicitudines alicui movere.* Onz. is het talmen, knoeijen, *moror, atus sum, ari; cesso, avi, atum, are; cunctor, atus sum, ari; negligenter, sordide, inepte aliquid facere, ineptio, ivi, itum, ire.*

Marter, m. een fabeldier, *martes, is, f.* bij *Martial. mus Ponticus vel Sarmaticus;* ook *martes Scythica.* Op de Veluwe noemt men een soort van wezeltje eenen mater, *ictis, idis, f.*

Mas, v. eene menigte, eene hoop, *multitudo, inis, f. copia, ae, f. turba, ae, f. massa, ae, f.* bij *Ovidius;* waarvan ons woord waarschijnlijk afkomt.

Mask, maske of masker, v. *persona, ae, f.* bij *Phaedrus; larva, ae, f.* bij *Horatius.* Ook glimp of schijn, *species, ei, f.* B. v. onder het masker van vriendschap, *specie amicitiae, sub persona amicitiae.* Het masker afdoen, *exuere personam.* Iemand het masker afligten, *detrahere personam alicui.* Een masker aannemen, *induere personam.*

Maskeren, b. w. *larvam vel personam induere, personâ vel larvâ tegere, tegere sub specie vel velare.* Gemaskerd, v. d. *personatus, a, um.* Een gemaskerd bal, *saltatio personata vel personatorum, scil. hominum.* Maskerade, een onduitsch woord, *conventus personatorum.*

Masjepein, zie Marsepein.

Mast, m. een scheepsmast, *malus, i, m.* bij *Cicero; abies, etis, f.* doch dit laatste is alleen bij de dichters in gebruik. Aan den mast binden, *alligare malo.* Den mast kappen, *caedere malum.* De groote mast, *malus primarius vel princeps.* Fokkemast, *malus anterior.* Bezaansmast, *malus posterior.* Hiervan zijn eenige spreekwoorden ontleend: b. v. varen, waar de groote mast vaart, *oblique navigare.* Er kunnen geen twee groote masten op een schip zijn, *unus sit dominus, rex vel princeps.* Hij moet voor den mast, *castigandus ille est, vel puniendus.* Hij zal den mast wel op krijgen, *ille quidem se expediet.* Ook noemt men mast eenen langen paal, schoon dezelve niet op de schepen gebruikt wordt, *palus, i, m. pertica, ae, f.* Zamenstell. mastbloem, bedorven van damastbloem, *flos Damascenus.* Mastboom, *abies, ietis, f.* Mastbosch, *sylva abietaria.* Bij de dichters is mastbosch ook, *immensa navium multitudo.*

Digitized by Google

do. Masteloos, *malorum vel mali expers.* Mastenmaker, *malorum confector.* Masthout, *lignum malo conficiendo aptum.* Mastklimmer, *mali adscensor*, ook *nauta, ae, m.* Mastkoker, *theca mali.* Mastligter, *instrumentum malo tollendo serviens.* Mastspoor, zoo veel als mastkoker. Een driemastschip, *navis tribus malis instructa.*

Masteluin of mastelein, o. *farrago farinae e tritico et secali constans.* Ook draagt een brood hier van gebakken denzelfden naam, *panis e tritico et secali coctus.*

Mastik of mastiks, m. de welriekende harst van den mastiksboom, *mastiche, es, f.* bij *Plinius*; *mastichum, masticum*; ook *lentiscum, i, n.* bij *Scheller.* Zamenstelling: mastiksboom, *lentiscus, i, f.* ook *pistacia lentiscus.* De Indiaansche mastiksboom, *schinus molle*, bij *Linn. lentiscus Peruviana.* Mastikskruid, *marum, i, n. marum verum, marum Tenuerium*, of *thymus mastichina*, bij *Linn.* Mastiksolie, *oleum mastichinum*, bij *Scheller.*

Mat, o. eigenlijk grasland, *terra pratensis*, bij *Scheller.* Ook eene zekere hoegrootheid lands. Zamenstelling: dermat of dagmat, *tantum prati, quantum quis uno die demetere potest.*

Mat, v. *numus quidam argenteus Hispanicus*, mat, *dictus.*

Mat of matte, een woord dat reeds verouderd is, zoo als geronnene melk beteekenende, *lac coactum, vel coagulum lactis*, bij *Schell.* Het zamengest. kaasmat voor kaasvorm is nog in gebruik, *forma casei*

Mat, v. eene mat om iets te dekken, *teges, etis, f.* bij *Colum. matta, ae, f.* bij *Ovidius.* Zamenstell. hangmat, *lectus pensilis.* Bakermat, *crates infantibus fovendis serviens.* Mattebies, *juncus tegetibus nectendis aptus vel serviens.* Mattenkramer, *tegetum negotiator.* Mattenmaker, *tegetum confector.* Verkl. matje, *tegeticula, ae, f. Varro.*

Mat, o. bij overgang gebruikelijk in de spreekwijs: iemand op het mat komen, *reprehendere aliquem*

Mat, bijv. n. en bijw. oudtijds had dit woord de beteekenis van dood, *mortuus, a, m.* En in die beteekenis heeft het veel overeenkomst met het Latijnsche, *macto, avi, atum are.* Voorts heeft het nog eene andere beteekenis, zijnde zoo veel als overwonnen, in zulke engte gebragt, dat men zich niet redden kan, *victus, a, m; ad incitas redactus, ita victus et obsessus ut effugium pateat nullum*, en in dezen zin komt het nog in het schaakspel voor. Thans beteekent het bij ons meestal: vermoeid, *lassus, a, m; fessus, a, m; fatigatus, a, m; defessus, defatigatus, languidus, a, m.* Ook uitgedroogd, *siccus, a, m; exsiccatus, a, m.* Voor dof, weinig glans hebbende, *splendore vel nitore carens, impolitus, a, m.* B. v. mat zilver, *argentum impolitum.* Van hier: matheid en mattigheid, *lassitudo, inis, f. languor, oris, m.* bijw. *languide, adv.*

Matadoor, een onduitsch woord, dat in het gemeene leven gebruikt wordt van iemand van groot vermogen en gezag, *homo potens et summae auctoritatis.* In het ombersspel worden de hoogste kaarten met dien naam bestempeld, *chartae luforiae principes.*

Matelieve, zie Madelieve.

Matelijk, zie Matiglijk.

Mater, zie Marter.

Materie, v. een onduitsch woord, van het Latijnsche, *materia, ae, f. materies, iei, f* zoo veel als stof tot iets beteekenende. In het dagelijksche leven gebruikt men her voor etter, *pus, puris, n.*

Mathoen, o. zoo veel als turelurr, een zekere vogel, *haematopus, odis, m.*

Matig, bijv. n. en bijw. matiger, matigst, *modicus, a, m; modestus, a, m; mediocris, is, e; temperans, antis, omn. g. sobrius, a, m; continens, entis, omn. g. frugalis, lis, le.* In het gemeen zoo als het met de maat en gesteldheid der din-

Digitized by Google

gen overeenkomt, in welke beteekenis het in de zamenstellingen alleen, voorkomt: b. v. pligtmatig, *secundum officium, vel ex officio, officio conveniens.* Regtmatig, *justus, a, m; rectus, a, um; secundum justitiam, vel e justitia.* Regelmatig, *secundum regulam vel normam.* Wetmatig, *legitimus, a, m; secundum legem vel e lege*, ook *lege* alleen. Matig weer, *tempus temperatum.* Van hier: matigheid, *modus, i, m. modestia, ae, f. mediocritas, atis, f. temperantia, ae, f. sobrietas, atis, f. continentia, ae, f. frugalitas, atis, f.* bijw. *modeste, moderate, mediocriter, temperate et temperanter, sobrie, continenter, frugaliter, adverbia.* Matiglijk hetzelfde als het bijw. matig. Van hier:

Matigen, b. w. *contineo, ui, entum, inere; moderor, atus sum, ari; tempero, avi, atum, are*, ook *freno, avi, atum, are, et refrenare*, bij *Cicero; compesco, ui, itum, ercere.* Veel wordt het wederkeerig gebruikt, zich matigen, *continere se, temperare sibi.* Van hier: matiging, v. *continentia, ae, f. moderatio, onis, f. modestia, ae, f. sedatio animi*, alle bij *Cicero; temperatio, onis, f. refrenatio*, bij *Cic.*

Matras, z. *fagum, i, n. fragulum, i, n. culcita, ae, f.* de twee eerste volgens *Schell.* Verkleinw. matrasje, *culcitula, ae, f.* bij *Plautus.* Zamenstell. matrasmaker, *culcitarius, ii, m. Jun.*

Matres, v. een verbasterd woord van het Fransche *maitresse*; eene meesteres, *domina, ae, f.* Ook eene minnares, *amans, antis, f. amica, ae, f.* dit woord wordt alleen in het dagelijksche leven gebruikt.

Matroos, m. *nauta, ae, m. nauticus (navalis.*

Matschudding, v. gruis en vuiligheid van allerhande dingen, *excrementum, i, n.* bij *Colum.* als zijnde iets dat van het goede afgezonderd en weggeworpen wordt.

Matsen, b. w. zoo veel als doodslaan, *interficio, eci, ectum, icere; occido, idi, isum, ere.* Zamenstelling: matshamer, *clava, ae, f.* bij *Cic.*

Matten, b. w. *juncis obtegere, vel obtexere.* Van hier: matter: *juncorum textor.* Matster, v. *juncorum textrix.*

Matten, b. w. mat maken, *fatigo, avi, atum, are; defatigare; vexo, avi, atum, are.* Afmatten is meest in gebruik.

Matteren, b. w. met eenen basterduitgang, is hetzelfde als het voorgaande, matten.

Matsvot, m. een scheldnaam voor iemand, die niet durft en darbij dom en onnoozel is, *homo timidus, imbecillus, pusillanimus, meticulosus, imbellis, iners, effeminatus.*

Mazelen, v. het eenvoudig is niet in gebruik: eene ziekte, waardoor de opperhuid met kleine roode vlakken uitslaat, *boa, ae, f.* Aan de mazelen liggen, *laborare boa.* Verkl. mazeltjes, zijn bij *Junius ecthymata, um, n. pl.*

Meander, eene rivier in Azie, *Maeander, ri, m.*

Meaux, eene bisschoppelijke stad in Frankrijk: men denkt dat het *Meldae, arum, f. pl.* is, bij *Caes. Jatinum, i, n.* bij *Hoogstrat.*

Mechelen, een aartsbisschoppelijke stad in Braband, *Mechlinia ae, f.*

Medaille, v. een Fransch woord, *nummus memorialis.*

Mede of mee, v. een drank, die door gesting uit honig en water gemaakt wordt, *hydromel, ellis, n. et hydromeli, n. indeclinabile.* Van hier: medig, *hydromellis instar.* Medig bier, *cerevisia mulsa*, bij *Schell.*

Mede, mee, een bijwoord van verzameling, *simul, pariter, una.* Voor insgelijks, *etiam, quoque.* Van hier bij *Kiliaan*, medaam voor meedzaam *conveniens, entis, omn. g.* Meedzaamheid, v. *convenientia, ae, f.*

Medearbeider, m. *consors operis, socius operis*; ook wel *collega, ae, m.*

Medebegeerer of medebegeerder, m. *aemulus, i, m. concupitor, oris, m. competitor, oris, m.*

Medeboeler, m. voor medevrijer, zie

rivalis, is, m. bij *Cicero*; *competitor, oris, m. aemulus, i, m. corrivalis, is, m.*

Medeborg, m. die met eenen anderen borg is, *consponsor, oris, m.* bij *Cicero*; *confidejussor, oris, m. in Digestis*; *compraes, aedis, m.* bij *Festus.*

Medebrengen, b. w. *confero, contuli, collatum, conferre, adferre, conduco, uxi, uctum, ucere, secum portare, secum ducere, secum adducere, secum adferre, secum vehere vel advehere*, bij *Scheller.* In zich behelzen, *continere.* Wat nieuws brengt de brief mede? *quid novi epistola continet?* Voor veroorzaken, *adferre.* B. v. de vrede brengt alle heil mede, *pax omnia bona adfert.* Voor vereischen, *jubere, velle, ferre.* B. v. de gewoonte brengt het mede, *consuetudo, vult, jubet, vel ferr.* Van hier: medebrenging, v. *asportatio, onis, f.* bij *Hoogstraten.*

Medebroeder, m. *frater, ris, m. collega, ae, m.* volg. *Scheller.*

Medeburger, m. *civis, is, m.* bij *Cic. Tertullian.* gebruikt ook het woord, *concivis, is, m.*

Medecijn, m. een onduitsch woord, zie Arts.

Mededeelen, b. w. *communico, avi, atum, are aliquid cum aliquo, impertio, ivi, itum, ire aliquid alicui of aliquem re*; *tribuere aliquid alicui*, bij *Scheller.* Van hier: mededeelbaar, *qui, quae vel quod communicari potest vel impertiri, aptus vel idoneus, a, m communicationi vel communicando.* Mededeeler, *communicator, oris, m. impertitor, oris, m.* Mededeeling, v. *communicatio, is, f.* Mededeelgenoot, *consors, ortis, omn. g.* Mededeelhebber, *particeps, ipis, omn. g.* Mededeelzaam, *liberalis, is, e*; *misericors, ordis, omn. g.* Mededeelzaamheid, *liberalitas, is, f. misericordia, ae, f.*

Mededienstbaarheid, v. *conservitium, ii*, bij *Plaut.*

Mededienstknecht, m. *conservus, i, m.* bij *Cicero.*

Mededienstmeid, v. *conservus, ae, f.* bij *Varro* en *Cic.*

Mededinger, m. *aemulus, i, m. rivalis, is, m. competitor, oris, m.* Mededingster, v. *aemula, ae, f. competitrix, icis, f.*

Mededogen, o. *misericordia, ae, f. miseratio, onis, f.* Eigenlijk is het een werkw. dat zelfstandig gebruikt wordt, *Rodenburg* gebruikt het nog in dien zin volgens, *Weiland, misereor, ertus, sum, ereri alicujus.* Van hier: mededogend, *misericors, ordis, omn. g.* Mededogendheid en mededogenheid, v. *misericordia, ae, f.* Mededoogzaam hetzelfde als mededogend.

Mededragen, zie Medebrengen.

Mededrinken, o. w. *combibo, bibi, itum, ere*; *compoto, avi, atum, are.* Van hier: mededrinker, *combibo, onis, m. compotator, oris, m.*

Medeeten, o. w. *una vel simul edere.* Van hier: medeëter, *conviva, ae, m. convictor, oris, m.* bij *Scheller.*

Medeerfgenaam, m. *cohaeres, edis, m.* bij *Cic.*

Medeeuwig, bijv. n. *coaeternus, a, m*; of liever *aeternitatis una cum alio particeps.*

Medegaan, o. w. *una cum aliquo ire*; ook zomtijds *sequor, secutus sum, sequi.* Van hier: medeganger, *socius itineris.*

Medegenoot, m. *consors, ortis, m. socius, ii, m.* bij *Schell.*

Medegespan, o. *conspiratio, onis, f. conjuratio, onis, f. consortium, ii, n. factio, onis, f.*

Medegetuigen, b. w. *una cum aliis testor, atus sum, ari.* Van hier: medegetuige, *qui una cum alio testimonium praebet.* Medegetuigen, o. *testimonium simul cum aliis depositum.*

Medegevangen, m. *captivitatis socius, vel una, aut simul captivus, a, m*, bij *Scheller.*

Medegewisse, o. *conscientia, ae, f.*

Medegezel of medgezel, m. *socius, ii, m. comes, itis, m. et f. sodalis, is, m.* In een ambt, *collega, ae, f.* In den krijg, *commilito, onis, m. contubernalis, is, m.*

Digitized by Google

Vrouw. mede of medgezelinne, *socia, ae, f.* bij *Ovidius.* Van hier: medegeselschap, o. *societas, atis, f. consortium, ii, n. comitatus, us, m.* bij *Tacitus; sodalitas, atis, f. sodalitium, ii, n.*

Medehelper, m. *adjutor, oris, m. socius in juvando*, bij *Scheller.* In latere tijden heeft men ook het woord, *coadjutor, oris, m.* gebruikt.

Medehulp, v. *auxilium a nonnullis simul allatum.* Van hier: medehulpig en medehulpzaam, *paratus ad opem una cum aliis ferendam, auxilio paratus.*

Medeingezeten, m. *civis, is, m. et f. concivis, m. et f.* bij *Tertullianus.*

Medekennis, v. *conscientia, ae, f. cognitio, onis, f.*

Medekiezer, m. *qui una cum aliis eligit.*

Medeklank, m. *sonus cum alio sono commixtus, sonus consonus.*

Medeklinken, o. w. *consono, ui, itum, are*, bij *Virgilius.* Van hier, medeklinker, *litera consonans*, ook *consonans, antis, f.* alleen, bij *Quintilianus.* Medeklinking, v. *consonantia, ae, f.* bij *Vitr.*

Medeknecht, m. *conservus, i, m.*

Medekomen, o. w. *una vel simul venire*, bij *Scheller.*

Medekouter, m. *congerro, onis, m.* bij *Plautus.*

Medekrijgsknecht of medekrijgsman, m. *commilito, onis, m. commiles, itis, m.* bij *Caesar.*

Medekristen, m. *consors sacrorum Christianorum, aliquis una cum aliis religioni Christi addictus, vel qui una cum aliis religionem profitetur Christianam.*

Medeleeraar, m. *consors vel socius docendi*; men vindt *condoctor, oris, m.* bij *August.*

Medeleerling, m. *condiscipulus, i, m.* bij *Nepos.*

Medeleiden, b. w. *conduco, uxi, uctum, ucere, cum acc.* bij *Cicero.*

Medelijden, o. *misericordia, ae, f. miseratio, onis, f.* Medelijden met iemand hebben, *misereor, ertus sum, reri, alicujus, misericordiam adhibere vel impertire alicui.* Ook zegt men: ik heb medelijden met hem, *misereor illius et miseret me illius.* Iemand tot medelijden bewegen, *misericordiam alicujus movere.* Van hier: medelijdend, *misericors, ordis, omn. g. et miserens, entis, omn. g.* bij *Scheller*; bijw. *misericorditer, adv.* Medelijdendheid, v. hetzelfde als medelijden. Medelijdzaam, hetzelfde als medelijdend.

Medeloopen, b. w. *una currere, vel simul currere*, bij *Scheller.*

Medeluiden, zie Medeklinken.

Medemaat, m. *socius, ii, m. sodalis, is, m. consors, ortis, omn. g.*

Medemakker, m. hetzelfde als medemaat.

Medemensch, m. *homo, inis, m. socius humanae naturae.* Medemenschen, *alii homines, proximi.*

Medeminnaar, m. *rivalis, lis, m. aemulus, i, m.*

Medenblik, eene stad in Noordholland aan de Zuiderzee, *Medenblicum, i, n. Medemelaca, ae, f.*

Medenemen, b. w. *secum sumere, secum ducere, abducere, secum vehere vel portare, vel ferre.* Voor stelen, *furor, atus sum, ari; aufero, abstuli, ablatum, auferre.* Fig. iemand bedriegen, *fallo, fefelli, falsum, fallere; decipio, epi, eptum, ipere.* B. v. hij heeft mij deerlijk medegenomen, *miserum in modum me decepit.*

Medepleger, m. *facti alicujus*, ook *criminis vel facinoris alicujus particeps, socius vel consors.*

Medepligtig, bijv. n. *conscius, a, m, alicujus rei; facinoris vel facinori affinis*, bij Cic. *culpae socius*, bij denz. *correus, ei, m. in Pandectis.*

Medepraater, m. *congerro, onis, m.* bij *Plautus.*

Mederukken, b. w. *rapio, ui, raptum, rapere; corripio, ui, eptum, ipere.*

Medeschepsel, o. *creatura, ae, f.*

Digitized by Google

f. rat nobiscum creationis particeps, aliquis una cum aliis creatus.

Medeschuldig, zoo veel als medepligtig.

Medeslaaf, m. *conservus, i, m.* bij *Cicero.*

Medeslavin, v. *conserva, ae, f.* bij denzelfden.

Medeslepen, b. w. hetzelfde als mederukken. Ook beteekent het somtijds: overhalen, *persuadeo, asi, asum, ere; in suas partes adducere.*

Medespreken, o. w. *colloquor, utus sum, i, qui cum aliquo.* Het is ook zoo veel als medestemmen, *consentio, ensi, ensum, ire. Halma* gebruikt het ook voor begunstigen, *faveo, favi, fautum, favere.*

Medestander, m. *socius, ii, m. consors, ortis, omn. g. particeps, ipis, omn. g. sodalis, is, m. subscriptor, oris, m.* bij *Cicero; conscius alicui in aliquare.*

Medestemmen, o. w. *una cum aliis suffragari, vel sententiam ferre.* Ook zijne stem geven, *consentio, ensi, ensum, entire.*

Medestrijder, m. *aemulus, i, m.* ook *aliquis, qui eadem partes sequitur.*

Medetorschen, b. w. *aufero, abstuli, ablatum, auferre, secum ferre; absporto, avi, atum, are; secum portare.*

Medeverwant, bij *Hooft* medverwant, m. *cognatus, i, m. affinis, is, m. sanguine conjunctus.*

Medevoeren, b. w. *una portare, ferre vel vehi;* ook *secum portare, ferre, vehi.* Van hier bij *Hooft* medevoerte, voor leestogt, *commeatus, us, m.*

Medevoogd, m. *contutor, oris, m.* bij *Ulpianus.*

Medevrijer, m. *rivalis, is, m. aemulus, i, m. competitor, oris, m.* bij *Cicero.*

Medevrijster, v. *competitrix, icis, f.* bij *Cicero; aemula, ae, f.* bij denzelfden.

Medewarig of meewarig, bijv. n. en bijw. zie Mededogend.

Medewerken, b. w. *collaboro, avi, atum, are; una laborare, adjuvo, uvi, utum, are; particeps esse laboris.* Van hier: medewerker, *collaborator, oris, m. adjutor, oris, m. laboris particeps.* Medewerking, *adjumentum, i, n.*

Medeweten, o. *notitia, ae, f. cognitio, onis, f. conscientia, ae, f.* bij *Sallustius.* Van hier: medeweter en medweter, *conscius, ii, m.* Medewetenschap, *conscientia, ae, f.* Ook medeweweten, o. w. *conscium esse, conscire.*

Medewillen ook meêwillen, o. w. *faveo, avi, autum, avere; E partibus alicujus stare.*

Medezuigeling, m. *collactaneus, i, m.* bij *Scheller;* ook *infans, qui eodem tempore uberibus est admotus.*

Mediaan, bijv. n. een woord uit Latijn ontleend, *medius, a, m; medianus, a, m.* Hetzelve is alleen in de zamenstellingen gebruikelijk, als mediaanader, *vena mediana,* zijnde de ader, die tusschen de hoofdader en leverader ligt. Mediaanpapier, *charta mediana.* Zamenstellingen: groot mediaan, *forma maxima media, vel forma maxima eaque media, forma maxima medii generis.* Klein mediaan, *forma maxima media generis minoris.*

Medicyn, v. een woord van het Latijn afkomstig, *medecina, ae, f. medicamentum, i, n. remedium, ii, n.* Het meerv. beteekent ook de wetenschap van de geneesmiddelen, *medicina, ae, f. ars medendi.* Medicyn als mannelijk gebruikt, beteekent eenen geneesheer, *medicus, i, m. medens, entis, m. medicinam faciens.* Van hier: medicynsch, bijv. n. *medicus, a, m.* Zamenstell. medicyndrank, *potio medica.* Medicynmeester, *medicus, i, m. artis medicae magister.*

Mee, zie Mede.

Mee, zie Mede. In den dagelijkschen stijl zegt men: daarmêe voor aanstonds, *max, adv.* B. v. ik zal daarmêe komen, *mox veniam.*

Meed, mede of mee, v. eene bekende plant, anders meekrap genoemd, *rubia, ae, f. erythrodamus.*

Digitized by Google

damus, *i*, *f.* beide bij *Plinius*; *rubia tinctorum*, bij *Linnaeus*. Zamenstell. meemaler, *rubiae molitor*. Meestamper, *tudicula rubiae*. Meestoof, *hypocaustum rubiae*. Meevat, *dolium rubiae condendae aptum vel destinatum*. Meeverw, *color rubiae*.

Meed, meede, meet, v. een woord, dat slechts in eenige gevallen gebruikt wordt: het beteekent eigenlijk eene gaaf, *donum*, *i*, *n.* *donatio*, *onis*, *f.* *donativum*, *i*, *n.* Het is nog overig in het woord meede of meedpenning: eene gift, welke men aan dienstboden geeft, na dat zij zich verhuurd hebben, *arrha*, *ae*, *f.* Het werkwoord meden vindt men bij *Kil.* zoo veel beduidende als huren, *conduco*, *uxi*, *uctum*, *ucere*. En het verouderde mededeling, *mercede conductus*. In Twente zegt men nog, zich vermeeden, voor, zich verhuren, *se locare*.

Meegaande of medegaande, eigenlijk *facilis*, *lis*, *le*; *tractabilis*, *lis*, *le*. Ook die met eens anders ongeluk deernis heeft, *misericors*, *ordis*, *pronus ad misericordiam*. Van hier: meegaandheid, v. *facilitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *misericordia*, *ae*, *f.*

Meel, o. *far*, *farris*, *n.* bij *Horatius*; *farina*, *ae*, *f.* bij *Varro*. Fijn meel, *pollen*, *inis*, *n.* Gerstenmeel, *polenta*, *ae*, *f.* Meel van boonen, *lomentum*, *i*, *n.* bij *Plinius*. Zoo zegt men ook zaagmeel voor zaagsel, *scobis et scobs*, *scobis*, *f.* Van meel is het onverand. bijv. n. melen: zoo veel als van meel, *farinarius*, *a*, *m.* Van hier: meelachtig, *farinae similis*, *vel farinae naturam habens*. Melig, *farinosus*, *a*, *m.* B. v. eene melige peer, *pirum farinosum*. Zamenstelling. bloemmeel, *pollen*, *inis*, *n.* hetzelfde als meelbloem. Boekweitenmeel, *farina frumenti saraceni*. Boonenmeel, *lomentum*, *i*, *n.* Meelbloem, hetzelfde als bloemmeel, ook eene zekere plant dus genoemd, *eclipta*, *ae*, *f.* bij *Linnaeus*. Meelboom, *crataegus aria*, bij denz. Meelbuil, *incerniculum*, *i*, *n.* bij *Schell.*

Meelkalk, *calx in pulverem redacta*. Meelkist, *arca vel cista farinaria*. Meelkooper, *farinae venditor*. Meellijm, *gluten e farina confectum*. Meelmees, *parus palustris*, *fuscus*, *cinereus*, *atricapillus*. Meelpap, *puls farinacea*. Meelkruid, *barba caprae*, *ulmaria*, ook *spiraea ulmaria*, bij *Linn.* Meelsuiker, *saccharum in pulverem redactum*. Meelstof, *pulvis farinae*. Meelsoep of meelsop, *jusculum farreum vel e farina confectum*. Meelton, *dolium farinae servandae serviens*. Meelworm, *vermiculus farinae*, of *tenebrio*, *onis*, bij *Scheller*. Meelzak, *saccus farinarius*. Meelzeef, *cribrum farinarium*.

Meen of mein, m. een verouderd woord, hetzelfde als meening beduidende.

Meenen of meinen, b. en o. w. *cogito*, *puto*, *avi*, *atum*, *are*, *opinor*, *atus sum*, *ari*; *existimo*, *avi*, *atum*, *are*; *credo*, *didi*, *ditum*, *dere*; *censeo*, *ui*, *um*, *ere*; *arbitror*, *atus sum*, *ari*; *reor*, *atus sum*, *reri*. Voornemen hebben, *consilio vel sententia esse*. B. v. ik meen dit of dat te doen, *consilio sum*, *vel stat mihi sententia hoc vel illud facere*. Eene zekere genegenheid voor iemand hebben, *affectum esse in aliquem vel erga aliquem*. B. v. uw vader meent het goed met u, *pater tuus bene erga te affectus est*. Ook worden meenen somtijds door *videri* overgezet: b. v. ik meen dat die zaak goed zij, *res ista mihi videtur bona*. Naar ik meen, *ut mihi videtur*. Voor bedoelen, *indico*, *dixi*, *dictum*, *dicere*; *intelligo*, *exi*, *ectum*, *igere*. B. v. ú meen ik, *te dico*, *te intelligo*. Ik meen die plaats, *locum istum intelligo*; ook *annuo*, *ui*, *utum*, *uere*. B. v. welke plaats meent gij? *quem locum ad vel annuis?* Van hier: meening, *cogitatio*, *onis*, *f.* *opinio*, *onis*, *f.* bij *Valer. Maximus*; *sententia*, *ae*, *f.* *judicium*, *ii*, *n.* *arbitrium*, *ii*, *n.* *arbitratus*, *us*, *m.* bij *Cicero*; die zegt *ar-*

Digitized by Google

bittata meo, naar mijne meening. Voor voornemen, *animus*, *i*, *m*.

Meente of meent, zie bij het woord Gemeente.

Meepsch, bijv. n. en b'jw. zoo veel als zwak of ziekelijk, *debilis*, *lis*, *le*; *infirmus*, *a*, *m*; *languidus*, *fluidus*, *impotens*, *flaccidus*, *invalidus*, *aeger*, *a*, *m*; bijw. *debiliter*, *infirme*, *languide*, *fluide*, *impotenter*, *flaccide*, *invalide*, *aegre*, *adverb*. Van hier: meepschheid, v. *debilitas*, *atis*, *f. infirmitas*, *atis*, *f. languor*, *oris*, *m. impotentia*, *ae*, *f. aegritudo*, *inis*, *f. aegrimonia*, *ae*, *f.*

Meer, zie Merrie.

Meer, (meir), o. *lacus*, *us*, *m. ſtagnum*, *i*, *n.* Van een meer, *ſtagninus*, *a*, *m.* De ſpelling van meir is oud en niet na te volgen, even min als die van heir, doir, voir enz. Zamenſtell. meeraal, *conger*, *ri*, *m.* bij *Plinius*. Meerbaars, *perca ſtagnina*. Meerblad, *nymphaea*, *ae*, *f.* Meerkol, *fulix*, *icis*, *f.* bij *Cicero*; *fulica*, *ae*, *f.* bij *Virg.* Meerkrab, *cancer ſtagninus*. Meermin, *ſiren*, *enis*, *f.* bij *Virgil.* Meerſpin, *araneus ſtagninus*; ook *cancer ſtagninus*. Meervisch, *piscis ſtagninus*. Meerwater, *aqua ſtagnina*. Meerwortel, *eryngе*, *es*, *f. eryngium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*.

Meer, bijv. n. en bijw. de vergelijkende trap van het oude mee, veel beteekende, waarvan de overtreffende trap meest is, *plus*, *uris*, *omn. g.* Men gebruikt het zelve meest als bijw. b. v. dat is meer dan ik eischte, *hoc plus est quam postulabam*. Ook is meer, *amplius*, *magis* et *magis*, *ſupra*, *ultra*; *adverbia*. Een weinig meer, *paulo plus*, *pluſculum* et *pluſcule*, bij *Plautus*. Voor meer dingen zegt men, *plura*, *n. plur.* ook *res plures*. Ook gebruikt men *plus* met eenen tweeden naamval: b. v. meer geld, *plus pecuniae*. Meer mannen, *plus hominum*; ook *plures milites*. Een weinig meer geld, *paulo plus pecuniae*. Is meer zoo veel als grooter dan gebruikt men *major*, *us*. B. v. met meer ijver, *majori ſtudio*. Met meer geweld, *vi majori*. Ook gebruikt men het als een veranderlijk naamwoord in den zin van eene grootere menigte: b. v. het meerdere deel, *major pars*. Van grootere voortreffelijkheid, is ook *major*, b. v. een koning is meer dan zijne onderdanen, *rex ſubditis ſuis major est* vel *ſupra ſubditos ſuos est*. Meer zijn, is ook *ſuperiorem eſſe*. Wanneer het eenen prijs te kennen geeft, gebruikt men den tweeden naamval *pluris*. B. v. meer ſchatten, *pluris aestimare*. Meer en meer, *magis ac magis*, *magis magisque*, beide bij *Cicero*. Meer dan genoeg, *affatim*, *plus ſatis*, bij *Terenz.* Niets meer, *nihil amplius*, bij *Cic.* Nog meer boven dit, *hoc amplius*, bij *Cicero*; *huc adde*, bij *Livius*. Wat nog meer is, *adde quod &c.* Van hier: meerderheid, v. *major pars*, *major numerus*. Zamenſtell. meerderjarig, *pubes* et *puber*, *eris*. *m.* et *f.* Meerderjarigheid, v. *pubertas*, *atis*, *f.* Meerendeel, *major pars*. Meerendeels, *majorem partem*. B. v. hij heeft zijne boeken meerendeels verkogt, *majorem librorum partem vendidit*. Meermaal, *repetitus*, *a*, *m*; *creber*, *ra*, *um*; *crebrior*, *us*. Meermaals, *crebro*, *ſaepius*, *non ſemel*, *pluries*, *compluries aliquoties*, *adv.* Meermalen, is hetzelfde. Meervoudig, *pluralis*, *lis*, *le*. Meervoudiglijk, *pluraliter*, *adverbium*. De overtreffende trap is meest, dat als een bijv. n. en bijw. gebruikt wordt, *plurimus*, *a*, *m*; *maximus*, *a*, *m*; *plerique*, *pleraeque*, *pleraque*, de meeste menſchen zeggen *plurimi vel plerique dicunt*. Het meeste geld, *plurima pecunia*, *vel maxima pecuniae ſumma*. Het meeste deel, *maxima pars*; als bijw. *plurimum*, *potiſſimum*, *ſummum*, *adv.* bij *Cicero*; *plerumque*. B. v. hij houdt zich meest te Amſterdam op, *plerumque Amſteledami degit*. Zamenſtelling: meestendeels, *ma-*

Digitized by Google

maximam partem, ook *plerumque*, *plurimum*, *fere*, *adv.* volgens *Scheller*.

Meerderen, b. en o. w. *augeo*, *auxi*, *auctum*, *augere aliquid*; onz. *cresco*, *crevi*, *cretum*, *crescere*, of *augeri*, men zegt meest vermeerderen. Van hier: meerderaar, m. *qui auget*, bij *Scheller*. Meerdering, v. *auctus*, *us*, *m. incrementum*, *i*, *n.*

Meerle, maarle of merel, v. *merula*, *ae*, *f.* een zekere zangvogel.

Meerling, zie bij Marlen.

Meerpaal, m. *palus*, *ad quem navis adligatur.*

Meers, bij anderen meersch, v. zoo veel als koopwaar, *merx*, *mercis*, *f.* Ook het kooptuig eens kramers, zie het woord Mars.

Meersch, maarsch, mersch, v. zoo veel als eene waterrijke plaats beteekenende, *locus irriguus vel aqua abundans.* Van dit woord zegt de groote *Weiland*, is de naam van het Merschdiep of Marschdiep, tusschen Tesfel en Huisduinen afkomstig. Het zij mij geoorlofd van dien geleerden man te verschillen en te gelooven, dat dit vaarwater niet Marschdiep, maar Marsdiep heet en zijnen naam ontleent van de oude Marsacen, die in oude tijden op de hoogte van het tegenwoordig Tesfel woonden. De kundige *St. Simon* is ook van dit gevoelen, daar hij op pag. 34 van zijne *histoire de la guerre des Batayes et des Romains* zegt: *le* Marsdiep *conserve encore le souvenir des* Marsaces, *ainsi que leur nom aupres du Texel.*

Meertouw, o. *funis alligatorius vel funis cujus ope navis ripae alligatur.*

Mees, v. eene kleine zangvogel, *parus*, *i*, *m.* Zamenstellingen: meesfluitje, *fistula paris capiendis inserviens.* Meesknip, *decipula paris capiendis serviens.* Meeskoning, *troglodytes vel motacilla troglodytes*, bij *Linn.* Koolmees, *parus carbonarius.* Men vindt de groote, *parus carbonarius major*, en de kleine, *parus carbonarius minor*, die ook *parus sylvaticus* heet. Lokmees, *parus ablector.* Meelmees, *parus cinereus*, *fasciis five palustris.* Pimpelmees, *parus coeruleus.*

Meesmuilen, o. w. zoo veel als grimlagchen, *subrideo*, *isi*, *isum*, *idere.* Ook met geflotene lippen eten, *labiis clausis manducare vel edere.* Van hier: meesmuiler, *subrisor*, *oris*, *m.* ook *qui labiis clausis edit.*

Meest, zie Meer.

Meester, m. een oud woord, *dat* in het algemeen iemand beteekent, die eenige waarde, rang, magt en opzigt over personen of zaken heeft. Aanmerkelijk is het, dat het Latijnsche *magister*, *ri*, *m.* van het bijv. *magis*, even als het Duitsche meester van meest afkomt. De eerste beteekenis is nog overig in de zamenstelling. hofmeester, *praefectus aulae*, *magister aulae.* Burgemeester, *castelli praefectus*, of volgens anderen, *civibus praefectus.* Bouwmeester, *aedibus praefecti*, *aedilis.* Muntmeester, *monetae praefectus*, *&c.* In tegenoverstelling van de leerling is meester, *magister*, *ri*, *m. doctor*, *oris*, *m. praeceptor*, *oris*, *m.* In engeren zin verstaan wij door dit woord iemand die magtiger en sterker is, *viribus superior*, *potentior.* B. v. hij heeft zijnen meester gevonden, *aliquem viribus superiorem invenit.* Zich van iets meester maken, *potior*, *itus sum*, *iri aliqua re.* Meester van iets zijn, *in manibus tenere*, *possidere.* Meester zijn, *dominor*, *atus sum*, *ari*; ook *vincere vel superare.* B. v. gij zijt mij in het schrijven meester, *arte scribendi me vincis vel superas.* Hij is zijn eigen meester, *nemini obnoxius est.* Wijders beteekent het iemand, die boven anderen in kundigheden uitmunt, *peritissimus*, *a*, *um.* B. v. *dit stuk is van een groot meester, opus istud a peritissimo artifice fabricatum est.* Hierheen behoort, een meester in de vrije kunsten, *artium liberalium magister.* In de dagelijksche taal is meester ook zoo veel als wondhee-

heeler, *chirurgus, i, m.* Ook is meester in het dagelijkſche leven de baas en huisheer, *dominus, i, m. herus, i, m.* Een bezitter, *poſſeſſor, oris, m.* B. v. wie is meester van dat huis? *quis domus istius poſſeſſor est?* Eindelijk is meester iemand, die een werk voortgebragt heeft, *faber, ri, m. artifex, icis, m. auctor, oris, m.* Vrouw. meesteres, *magistra, ae, praeceptrix, icis, f.* bij *Plautus.* Van hier: meesterachtig en meesterlijk, *artificioſus, a, m; fabrilis, lis, le; egregius, a, m; adfabre factus, a, m; eximius, a, m;* bijw. *artificioſe, fabriliter, egregie, adfabre, eximie, adverbia.* Meesterſchap, *magisterium, ii, n.* Zamenſtell. meesterknecht, *ſocius operis vice magistri fungens; vel ſocius operis mercenarius post magiſtrum primus.* Meestergeld, *pecunia pro magisterio vel pecunia magistralis,* bij *Scheller.* Meesterloos, *magistro carens.* Meesterſtuk, *opus artificioſum, res adfabre facta, egregia, eximia,* ook *ſpecimen vel documentum artis. ad jus magisterii conſequendum.* Meesterwortel, *imperatoria oſtruthium,* bij *Linnaeus; aſtrantia major vel nigra, helleborus niger, veratrum nigrum,* bij *Dodon.*

Meesteren, b. en o. w. zoo veel als genezen, heelen, *curo, avi, atum, are; ſano, avi, atum, are; medicor, atus ſum, ari; medeor, eri.* Zoo veel als den meester ſpelen, *dominum agere, dominor, atus ſum, ari; primas partes agere.*

Meesterij, v. *ars vel actio magiſtri.* In het bijzonder, heelkunst, genezing, *ars chirurgica, chirurgia, ae, f. ars ſanandi, medendi vel medica, medicina, ae, f.*

Meesterknaap, m. *rerum ad venationem vel ſylvas pertinentium judex.*

Meet, v. *Kiliaan* verklaart het door kerf, *crena, ae, f. inciſio, onis, f. inciſura, ae, f.* Meet is bij ons het begin van een ſpeelperk, *limes initialis,* ook *initium, ii, n.* B. v. van meet af aan, *a primis initiis.* Het heeft veel overeenkomst met het Latijnſche *meta, ae, f.* alhoewel dit laatſte de eindpaal van eene renbaan zij.

Meeuw, v. zekere zeevogel, *larus, i, m.* bij *Linnaeus; gavia, ae, f.* bij *Hoogſtraten.*

Meeuwen, hetzelfde als Maauwen.

Meewes, een mansnaam, verbasterd uit *Bartholomeus,* zegt *Weiland.* Van hier de ſpreekwijs: hij weet van Teeuwes (*Matheus, i, m.*) noch Meewes, *neque litteras neque natare novit.*

Mei, Maai, Mai, m. de vijfde maand van het jaar, *menſis Maius* of alleen *Maius.* De eerſte Mei, *primus dies Maii* of bij de Latijnen, *calendae Maiae;* zoo ook de zevende, *nonae Maiae;* de vijftiende, *idus Maiae.* Figuurl. wordt het woord Mei voor bloei genomen bij de dichters, *flos, oris, m. vigor, oris, m.* Zamenſtell. meibloem, *lilium convallium, convallaria Maialis;* ook wordt de *ranunculus acris* door eenigen Meibloem genoemd. Meiboom, *feſta arbor Maiae.* Ook een zeker kruid, *betula alba* of *betula* alleen. Meiboter, *butyrum vernum, vel butyrum menſe Maiae confectum.* Meidoorn, *oxyacantha, ae, f.* of *ſpina acuta.* Meidrank, *potus menſe Maiae ſumi ſolitus.* Meikaas, *caſeus Maialis; Hoogſtraten* zegt *coagulum, i, n.* Meikers, *cerafum Maiale* of liever *cerafum tempore Maii matureſcens.* Meikever, *melolontha,* of *ſcarabaeus melolontha,* bij *Linnaeus.* Meimaand, *menſis Maius.* Meilust, *oblectatio tempore Maii.* Meitijd, *tempus menſis Maii.* Meivisch, *clupea alosa, cyprinus dobula,* bij *Linnaeus.* Meivogel, *avis tempore Maii adveniens,* ook *aliquis menſe Maio natus.* Meiboom, is ook nog eene bladerrijke tak, die men boven op de vorst van het huis zet, wanneer het gebind klaar is, *ramus viridis tecti compagibus abſolutis, laetitiae cauſa im-*

Digitized by Google

positus. Meivorst, *gelu tempore Maii*. Meivuur, *ignis, Maio ineunte, laetitiae ergo incensus*.

Meid, v. zoo veel als dienstmeid, *ancilla, ae, f. famula, ae, f. serva, ae, f.* In den vertrouwelijken stijl gebruikt men het voor eene dochter, *filia, ae, f.* B. v. lieve meid! *filia cara!* Het verkl. is meisje, *ancillula, ae, f. servula, ae, f.* In den tweeden zin, *filiola, ae, f.* bij *Cicero*. Het eigenlijke verkl. is meidje, nog in Noordholland in gebruik. Meisje wordt ook in den dagelijkschen omgang voor vrijster genomen, *amica, ae, f.* Zamenst. dienstmeid, *famula, ae, f. serva, ae, f.* Keukenmeid, *coqua, ae, f.* Kindermeid, *serva infantes curans, &c.*

Meijer, m. een zeer oud woord, beteekenende in het algemeen, iemand, die voor andere personen of zaken gesteld is, en zeer veel overeenkomst heeft met het woord majoor, zie hetzelve.

Meineed, m. *perjurium, ii, n.* Eenen meineed doen, *pejero, avi, atum, are, et perjurare*, bij *Horatius*. Dikwijls beteekent het ook eene vrijwillige schending van eene zaak en dus trouweloosheid, *perfidia, ae, f.* Van hier: meineedig, *perjurus, a, m; perjuriosus, a, m.* En in den tweeden zin, *perfidus et perfidiosus, a, m.* Meineedigheid, o. hetzelfde als Meineed.

Meinen, zie Meenen.

Meir, zie Meer.

Meisje, zie Meid.

Mejuffer, v. *virgo, inis, f.* zie Juffer.

Melaatsch, bijv. n. en bijw. *leprosus, a, m; bijw leprose, adv.* Van hier: melaatschheid, *lepra, ae, f.* Zamenstell. melaatshuis, *nosocomium leprosorum, vel aedificium, ubi lepra sanatur.*

Melde, v. een zeker kruid, *atriplex, icis, n*, bij *Col.* Stinkende melde, *atriplex foetida, vulvaria, ae, f. chenopodium vulvaria*, bij *Linnaeus*. Wilde melde, *atriplex sylvestris*, ook roode melde genoemd, *chenopodium rubrum*, bij denz. Witte melde, *chaenopodium album*, bij denz.

Melden, b. w. *nuntio, avi, atum, are; indicare, significare, aperio, ui, tum, ire, vel notum facere aliquid*, bij *Scheller*. Iemands aankomst melden, *adventum alicujus indicare vel significare*, dan gebruikt men echter meer aanmelden. Zich melden, *indicare vel significare praesentiam suam vel aliquem praesentiae suae reddere certiorem*. Voor openbaren, *aperire*. B. v. ik zal u de geheele zaak melden, *omnem tibi rem aperiam*. Iets aan de overheid melden, *deferre aliquid ad magistratum vel indicare aliquid magistratui*. Gewag maken, *memoro et commemoro, avi, atum, are; mentionem facere vel injicere*. B. v. ik zal het kortelijk melden, *paucis commemorabo, vel paucis dicam*. De bovengemelde zaak, *res supra memorata*. Voor roemen, prijzen, verkondigen, *laudo, avi, atum, are; celebrare, laudibus efferre*; in dit geval is het zamengestelde vermelden meer in gebruik. Van hier: melder, *nuntius, ii, m. index, icis, m. delator, oris, m. laudator, oris, m.* Melding, v. *mentio, onis, f. nuntium, ii, n. indicium, ii, n. delatio, onis, f. laudatio, onis, f.* Zamenstell. meldenswaardig, *mentione dignus, memorabilis, lis, le, et memorandus, laudandus, a, m, et laude dignus, a, m.*

Meldorp, eene kleine stad in Duitschland, *Meldorpia, ae, f.*

Melis of melisse, eene welriekende plant, v. *melissa, ae, f.* Turksche melisse, *melissa Moldavica*. Molukksche melisse, *Moluccella, ae, f.* bij *Linn.* Syrische melisse, *Moluccella laevis*, bij denzelfden. Zamenstell. melissekruid, *melittis*, bij *Linn.* Melissegeest, *spiritus melissae.* Melissewater, *aqua melissae.*

Melizoen, o. zoo veel als bloedgang, *dysenteria, ae, f. tormina, um, n. plur.*

Melk,

Digitized by Google

Melk, v. *lac*, *lactis*, *n.* bij *Cic.* De eerste-melk in de borsten na de geboorte van een kind, *colostrum*, *i*, *n.* bij *Scheller.* Zoete melk, *lac dulce.* Zure of goore melk, *oxygala*, *ae*, *f.* *oxygalum*, *i*, *n.* bij *Plinius.* Geschifte melk, *lac concretum.* Gewrongen melk, *lac coactum.* Spreekw. hij ziet er uit als melk en bloed, *vultu lacteo ac rubro est*, bij *Schell.* Die neigingen heeft hij reeds met de moeder melk ingezogen, *eo jam a teneris unguiculis inclinavit.* Van hier: melkachtig, *lacti similis*, *lactis naturam habens*, Melkig, *lacteus*, *a*, *m.* Melkgevend, *lactarius*, *a*, *m.* Zamenstell., melkader, *vena lactea*, *vas lacteum.* Melkbaard, *lanugo*, *inis*, *f.* Melkboer, *rusticus lac vendens*, mogelijk zoude men des noods, *lactarius*, *ii*, *m.* kunnen gebruiken. Melkboerin, *rustica lac vendens*, *lactaria*, *ae*, *f.* van hier ook het Fransche woord *laitière.* Melkbuik, *lactis amantissimus.* Melkemmer, *mulctrum*, *i*, *n.* *mulctrale*, *is*, *n.* Melkboom, *acer platanoïdes*, bij *Linnaeus.* Melkcter, *ejor lactis.* Melkflesch, *lagena lactaria.* Melkgeld, *pecunia pro lacte*, is het geld, dat men voor de melk betaalt, *pecunia in lac*, om melk te koopen, ook *pecunia lacti emendo destinata.* Melkhaar, *prima lanugo.* Melkhuis, *domus lactaria.* Melkkan, *cantharus lactarius.* Verkl. melkkannetje, *cantharulus lactarius*, bij *Schell.* Melkkelder, *cella subterranea lactaria.* Melkkaas, *caseus e lacte confectus.* Melkjuk, *jugum mulctris portandis serviens.* Melkkern, *vas in quo tundendo butyrum conficitur.* Melkkoe, *vacca vel bos lactaria.* Melkkom, *gabata lactaria.* Melkkost, *cibus lactarius vel lacteus*, bij *Scheller.* Melkkruid, *polygala*, *ae*, *f.* bij *Linnaeus.* Melkkruik, *urna lactaria.* Melklam, *agnus lactens.* Melkmaat, *mensura lactaria.* Melkmarkt, *forum lactarium.* Melkmeid, *ancilla lactaria.* Melkmeisje, *ancillula lactaria.* Melkmouw, *sinus*, *i*, *m.* *sinum*, *i*, *n.* *aveus*, *ei*, *m.* Melkmuil, eigenlijk, *os lacteum*, *vel lactarium*; ook *amans lactis* en eindelijk, *imberbis*, *bis*, *be*; *impuber*, *eris*, *et impubes*, *is*, *m.* Melknap, *sinum lactis.* Melknapje, *paryum sinum lactis*; eigenlijk, *sinulum*, *i*, *n.* doch dit woord komt mogelijk niet voor. Melkplaats, *locus mulgendo destinatus.* Melkpot, *olla lactaria.* Melkrunsel, *coagulum*, *i*, *n.* waarbij men *lactis* voegen kan. Melkschuit, *cymbula lactaria vel lac advehens.* Melkspijs, zie Melkkost. Melkspinde, *cellæ lactaria.* Melktanden, *dentes lactarii vel primi dentes.* Melkvat, *vas lactarium*, *sinum*, *i*, *n.* Melkvaalt, *locus mulctrae destinatus.* Melkvrouw, *femina quae mulget*, *vel lac fert*, *vel vendit.* Melkweg, *orbis lacteus*, *circus candens*, bij *Cicero*; *via lactea*, bij *Ovidius*; zijnde eene breede melkwitte streep aan den hemel, die uit eene ontelbare menigte van sterretjes bestaat. Ook is het zoo veel als melkpad, *semita*, *quae ad locum mulctrae ducit.* Melkwei, *serum*, *i*, *n.* Ook een zeker kruid van dien naam, *cicerbita*, *ae*, *f.* *sonchus*, *i*, *m.* bij *Plinius.* Melkwijf, zie Melkvrouw. Melkwit, *candorem lactis habens.* Melkzak, *lactis amantissimus.* Melkzuiger, *hirundo caprimulga*; ook *caprimulgus*, *i*, *m* alleen bij *Linnaeus.* Melkvee, *pecus mulctrarium vel lac praebens*, bij *Scheller.*

Melken, b. w. *mulgeo*, *mulsi*, *mulctum*, *mulgere.* Zelden vindt men in het *perf.* *mulxi* en in het *supinum*, *mulsum*, *emulgere.* Koeijen, schapen of geiten melken, *boves vel vaccas*, *oves vel capras mulgere.* Duiven melken, *columbas alienas allicere.* Oneigenlijk zegt men: iemand melken, *emungere aliquem pecuniâ*, bij *Terentius.* Van hier: melker, *mulgens*, *entis*, *m.* Melkster, *mulgens*, *entis*, *f.* Mel-

Digitized by Google

Melking, *mulctra*, *ae*. *f.* *mulctus*, *us*, *m.* bij *Varro*.

Melle, eene kleine ſtad in Duitſchland, *Mella*, *ae*, *f.*

Melm, zie Molm.

Meloen, m. *melo*, *onis*, *m.* *melo vulgaris*, *cucumis melo*, *pepo*, *onis*, *m.* bij *Plinius*. Watermeloen, *citrullus*, *i*, *m.* *cucurbita citrullus*, bij *Linnaeus*; ook *anguria*, *ae*, *f.* Suikermeloen, *melo gustum ſacchari habens*. Zamenſtell. meloenbed, *area melonibus apta vel deſtinata*. Meloenenkern, *ſemen melonum vel peponum*. Meloenſchil, *cortex melonis*. Meloenveld, *campus melonibus conſitus*.

Melos, een eiland in den Archipel, *Melos*, *i*, *f.* bij *Plin.*

Melt, m. *far tostum*. Van hier: meltbak, *lacus farri torrendo inſerviens*. Melter, m. *operam praeſtans farri torrendo*. Melterij, v. *locus farri torrendo deſtinatus*.

Mem, zie Mam.

Memelig, bijv. n. *acaro corroſus*. B. v. memelige kaas, *caſeus acaris corroſus*.

Memorie, v. een onduitsch woord, geheugen beduidende, *memoria*, *ae*, *f.* Zamenſtell. memorieboek o. *liber memorialis*, *commentarius*, *ii*, *m.* *commentaxium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; *breviarium rationum*, bij *Suetonius*, Memorieboekje, *commentariolum*, *i*, *n.* Memorieſtof, *materies commentariorum*. Memoriewerk, *opus memoriale*.

Mengel of mingel, o. *hemina*, *ae*, *f.* zijnde de helft van eene kan.

Mengelen, b. w. het voortdurende werkw. van mengen, *ſine intermiſſione miſcere*, *continuo miſcere vel permiſcere*. Van hier: mengelerij, *farrago*, *inis*, *f.* *res promiſcuae*. Mengeling, *farrago*, *inis*, *f.* Mengelings, bijw. *promiſcue*. Zamenſtell. mengeldichten, *carmina miſcellanea*. Mengelklomp, *chaos*, *n.* *indeclinabile*, *congeries*, *iēi*, *f.* *moles indigeſta*, bij *Ovidius*. Mengelmoes, *farrago*, *inis*, *f.* Mengelſtof, *materies miſcellanea*. Mengelwerk, *opus miſcellaneum*.

Mengen, b. w. *miſceo*, *cui*, *ictum*, *iscere*; *commiſcere*, *admiſcere*, *permiſcere*, *immiſcere*. *intermiſcere aliquod aliquare vel cum aliqua re*. Tot andere als natte dingen overgebragt zijnde beteekent het vereenigen, *conjungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere*, *interpono*, *oſui*, *oſtum*, *onere*, *et apponere*. Wederk. zich mengen, *admiſcere ſe*. B. v. zich in eene zaak mengen, *admiſcere ſe alicui negotio*. Ik meng mij in de zaken der Romeinen, *me interpono Romanis*, bij *Florus*. Van hier: menging, *miſtio*, *commiſtio*, *permiſtio*, *confuſio*, *onis*, *f.* Mengſel, *miſtura vel mixtura*, *ae*, *f.* Zamenſtell. venijnmenger, *veneficus*, *i*, *m.* Venijnmengſter, *venefica*, *ae*, *f.* &c.

Menie, eene zekere roode verwſtof, *minium*, *ii*, *n.* Van menie of meniekleurig, *mineus*, *a*, *m*, bij *Ruhnkenius*, bij *Apulejus*. *Weiland* zegt van het Lat. *menium*, doch ik vind wel *minium*, maar nergens *menium*. Zamenſtell. meniemijn, *fodina minii vel miniaria*, bij *Scheller*.

Menig, bijv. n. dat bij de zelfſt. n. gevoegd wordt, om eene zekere veelheid, een onbepaald getal uittedrukken, *nonnulli*, *ae a*, B. v. menige dingen, *res nonnullae*. Niet weinige, *non pauci*, *ae*, *a*. B. v. menig krijgsheld is in dien veldtogt gesneuveld, *non pauci heroes in eo proelio ceciderunt*. Ook voor veel, *multus*, *a*, *m*. B. v. menig mensch, *multi homines*. Het wordt ook als een zelfſt. n. gebruikt: menig is er, *multi ſunt*, *qui &c.* Ook voegt men er *een* achter: b. v. menig een zal zeggen, *multi dicent*. Van hier: menigte, v. *multitudo*, *inis*, *f.* *copia*, *ae*, *f.* *numerus*, *i*, *m.* *affluentia*, *ae*, *f.* *crebritas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*; *examen*, *inis*, *n.* Van menſchen ſprekende zegt men ook, *turba*, *ae*, *f.* *coetus*, *us*, *m.* *frequentia*, *ae*, *f.* *caterva*, *turma*, *ae*, *f.* *cohors*, *ortis*, *f.* *globus*, *i*, *m.* *ſti-*

Digitized by Google

stipatio, onis, f. copia hominum, bij *Livius*; *grex hominum*, bij *Terentius*; *agmen, inis, n.* bij *Livius*. Zamenstell. menigerhande en menigerlei, *multiplex, icis, omn. g. multigenus, a, um*, bij *Plinius*; *varius, a, um*; *non unus, varii generis*, bij *Scheller*; *multifarius, a, um*, bij *Gellius*. Op menigerhande of menigerlei wijs, *multifariam et multifarie, adverbia*. Menigmaal en menigreis, *saepe, saepenumero, frequenter, crebro, crebro, crebriter, assidue, assiduo, identidem, plus semel*. Ook is menigmaal zoo veel als somtijds, *nonnumquam, interdum, adv.* Menigvuldig, is zoo veel als Veel. Menigvuldigheid, v. zoo veel als menigte. Menigvuldiglijk en menigwerf, zoo veel als menigmaal of menigreis. Menigvoud, *multiplex, icis, omn. g.* bijw. *multipliciter, adv.* In eenige oorden van ons land zegt men: mennig.

Menizoen, zie Melizoen.

Menk, zie Mink.

Mennen, b. w. *mino, avi, atum, are*, bij *Festus*; *moderor, atus sum, ari*; *ago, egi, actum, agere*; *duco, uxi, uctum, ucere*; *flecto, flexi, flexum, flectere*. Ook voor bestieren, *rego, rexi, rectum, regere*. *Westerbaan* zegt: een leven mennen voor leiden, *agere vitam*. Eenen wagen mennen, *aurigo, avi, atum, are, et aurigor, atus sum, ari*, bij *Varro*. Van hier: menner, *moderator, oris, m. dux, ducis, m. actor, oris, m. rector, oris, m. auriga, ae, m.* Menning, v. *regimen, inis, n. moderamen, inis, n. aurigatio, onis, f.* bij *Suet.*

Mensch, m. en v. *homo, inis, m.* bij *Cicero*; *mortalis, is, m. et f.* Een klein mensch, *homo parvus, homullus, homulus, homuncio, onis, m. homunculus, i, m.* Onder de menschen zijn, *inter homines esse*. Dikwijls wordt het woord menschen in de overzetting weggelaten: b. v. veel menschen zeggen het, *multi dicunt, ajunt, ferunt, perhibent*. Een mensch, *nemo, inis, m. nemo homo, nullus*. Een schoon mensch, *pulcher, formosus*. Een jong mensch, *adolescens, entis, m. et f.* Er zijn menschen die gelooven, *sunt, qui credant*. Ik heb menschen gezien, *vidi ego, qui &c.* In het onzijdige zegt men: het manmensch, *vir, viri, m.* Het vrouwmensch, *femina, ae, f.* Van hier: menschdom, o. *genus humanum, gens humana et gens hominum*, bij *Cicero*. Menschelijk, *humanus, a, um*; *mortalis, lis, le*; bijw. *humane*. Menschelijkheid, *humanitas, atis, f.* bij *Cicero*. Verkl. menschje, zie een klein mensch. Zamenstell. menschenbehager, *hominibus placere studens*. Menschenarm, *brachium humanum*. Menschenbloed, *sanguis humanus*. Menschendief, *raptor hominum vel plagiarius*. Menschendieverij, *raptus hominum vel plagium, ii, n.* Menscheneter, *anthropophagus, i, m. comesor hominum vel carnem humanam edens*. Menschenhater, *misanthropus, i, m. osor hominum*. Menschenliefde, *amor hominum, philanthropia, ae, f.* Menschlievend, *hominum amans*; *philanthropus, i, m.* ook *humanus, a, um*. Menschenmin, *amor erga homines, humanitas, atis, f.* Menschenvriend, *amicus hominum, hominum amans*. Menschenvriendschap, *humanitas, comitas, atis, f. benignitas, atis, f.* Menschenmoorder, *homicida, ae, m.* Menschenmoord, *homicidium, ii, n.* Menschenkunde, *cognitio hominum*. Menschschuwend, *horrens praesentiam hominum, vel horrens homines*. Menschwording, v. *adsumtio corporis, adventus corporalis Jesu Christi in mundum*. Van hier ook:

Menschheid, v. *humanitas, atis, f. humana natura*. Bij v. de menschelijkheid afleggen, *exuere naturam humanam, vel humanitatem*. Ook voor het menschelijke geslacht, *genus humanum, vel homines*, alleen.

Digitized by Google

Mentz, eene keurvorstelijke stad in Duitschland, *Moguntiacum, i, n.* bij *Tac. Moguntia, ae, f.*

Menton, eene kleine stad in Italie, *Mentum, i, n.*

Mëonie, eene landstreek in klein Azie, *Maeonia, ae, f.*

Mep, m. zoo veel als een slag, *ictus, us, m. alapa, ae, f.* Van hier het b. w. meppen, *ico, ici, ictum, icere; alapam infligere*

Merel, zie Meerle. *(alicui.*

Meren, zie Marren.

Merg of murg, o. de zachte en vette zelfstandigheid binnen in de beenderen van mensch en dier, *medulla, ae, f.* Het merg uit een been zuigen, *medullam ossi exsugere.* Hij heeft merg in de pijpen, *robustus ille est.* Vol merg, *medullosus, a, um.* Tot aan het merg toe, *medullitus, adverbium.* Van hier: mergachtig, bijv. n. *similis medullae, medullae naturam habens.* Zamenstell. mergbeen, *os medullosum.* Mergpijp, *tibia medullosa.* Ook zeggen wij murgpijp, murgtrekker, *instrumentum medullae ossi extrahendae serviens.*

Mergel, m. zekere soort van vette aarde, waarmede men de landen mest, *marga, ae, f.* bij *Plin.* Witte mergel, *laucargillon, i, n.* bij *Plinius.* Roode mergel, *marga rufa.* Van hier: mergelachtig, *margae naturam habens, margae similis.* Zamenst. mergelaarde, *terra margosa.* Mergelkuil, *fovea margosa, vel fodina margae.*

Mergelen, zie Uitmergelen.

Mergen, zie Morgen.

Meridiaan, m. een onduitsch woord, zoo veel beteekenende als middagslijn, *linea meridiana*, eene denkbeeldige lijn, om de graden der lengte te vinden.

Merk, o. *signum, i, n. nota, ae, f. tessera, ae, f.* Zamenstelling. merkijzer, *cauterium, ii, n. ferrum notae vel tesserae imponendae vel signo imponendo serviens.* Merkpaal, *limes, itis, m. terminus, i, m.* Merksteen, *lapis terminalis vel terminos notans*; ook *lapis* alleen. Merkstok, *baculus rei alicui notandae serviens.* Merkteeken, *signum, i, n. nota, ae, f. character, eris, m. sigillum, i, n.* Merkwaardig, *notabilis, lis, le; notandus, a, um; notatu dignus, a, um; insignis, is, e; memorabilis, lis, le*, bij *Schelder.* Merkwaardigheid, v. *insignis vel notabilis conditio vel natura*, bij denz. bijw. merkwaardig, *notabiliter, insigniter, adverbia.* Brandmerk, *causterium, ii, n.* Oogmerk, *finis, is, m. et f. praepositum, i, n. consilium, ii, n.* Scheidmerk, *limes, itis, m. terminus, i, m. &c.* Van hier:

Merkelijk, bijv. n. en bijw. *notabilis, lis, le; insignis, conspicuus, a, um*; bijw. *notabiliter, insigniter, conspicue, adverbia.*

Merken, b. en o. w. met een merk teekenen, *noto, avi, atum, are; signo, avi, atum, are.* Fig. gewaar worden, *animadverto, ti, sum, ere; observo, avi, atum, are; sentio, si, sum, ire.* B. v. een bedrog merken, *sentire dolum.* Voor oordeelen, *judico, avi, atum, are.* B. v. ik heb gemerkt, dat er niets beters ware, *nihil melius judicavi.* Voor acht geven, *attendo, di, entum, ere.* B. v. merk op mijne woorden, *attende ad verba mea*, waarvoor men anders opmerken gebruikt. Het deelw. gemerkt, wordt als een redegevend voegwoord gebruikt, *quia, quoniam, conjunctiones.* Van hier: merker, die een merk zet, *notator, oris, m. signator, oris, m.* Merking, *notatio, signatio, onis, f.* In de andere beteekenissen gebruikt men bemerking en opmerking. Zamenstelling: brandmerken, *inurere notam alicui rei, canterio notare.*

Merkt, zie Markt.

Merren, zie Marren.

Merrie, v. het wijfje van een paard, *equa, ae, f. in dativo et ablativo plur.* vindt men *equabus et equis.* Verkl. merretje, *equula, ae, f.* bij *Varro.*

Mersburg, eene stad in Duitschland, *Merseburgum, i, n.* ook *Mer-*

seia

tisburgum, *i*, *n*. Mersburgsch, *Merſeburgicus*, *a*, *m*; *Merſeburgenſis*, *is*, *e*; *Martisburgenſis*, *is*, *e*. Op zijn Mersburgsch, *Marſeburgice*, vel *Martisburgice*, *adv*. bij *Schell*.

Mers, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Marsum*, *i*, *n*.

Mes, o. *culter*, *tri*, *m*. Verkl. mesje, *cultellus*, *i*, *m*. Een mes ſlijpen, wetten, aanzetten, *acuere*, *exacuere cultrum*. Met het mes ſnijden, *ſecare cultro*. Iemand het mes op de keel zetten, *cultrum imponere jugulo alicui*. Oneigenlijk: iemand in den uitersten nood brengen, *ad incitas redigere aliquem*. Iemand het mes in den buik laten, *ſummo diſcrimini aliquem tradere*. Iemand het mes door de ribben jagen, *confodere aliquem cultro*. Er is wat voor het mes, *ciborum copia eſt*. Zijn mes ſnijdt aan twee zijden, *ubique lucratur*. Ook, hij heeft eene kwaadſprekende tong, *maledicus eſt*. Op zijn mesje ſpreken, *arroganter loqui*. Een werktuig om te ſcheren, *novacula*, *ae*, *f*. Onder het mes zitten, *tonderi*. Zamenſtell. mesſenkoker, *theca cultri*. Mesſenkraam, *taberna cultraria*. Mesſenmaker, *faber cultrarius*, *opifex cultrorum*, bij *Scheller*. Mesſenmakerij, *fabrica cultraria*. Mesſenſlijper, *cultres exacuens*. Mesſenwinkel, *taberna cultraria*. Mesheft of meshecht, *manubrium cultri*. Meslemmer, meslemmet of meslem, *lamina cultri*. Mesſchede, *vagina cultri*. Mespunt, *cuſpis cultri*.

Meſchede, eene kleine ſtad in Duitschland, *Meſcheda*, *ae*, *f*. bij *Hoogſtraten*.

Meſopotamie, een land in Azie, *Meſopotamia*, *ae*, *f*. bij *Plin*.

Meſſine, de hoofdſtad van het eiland Sicilie, *Meſſina*, *ae*, *f*. bij *Cicero*.

Meſſias, *Meſſias*, *ae*, *m*. Van den Messias, *Meſſianus*, *a*, *m*, bij *Scheller*, welk woord door den geleerden *Weiland* niet gemeld is.

Meſſing, v. in ſommige oorden des vaderlands: mesk, o. *aurichalcum*, *i*, *n*. *orichalcum*, *i*, *n*. Zamenſtell.. meſſingdraad, *filum aurichalci*. Meſſinghamer, *malleus aurichalcarius* of *malleus aurichalco ducendo inſerviens*. Meſſingfabrijk, *fabrica aurichalci*. Meſſingwinkel, *officina aurichalci*. Meſſingplaat, *lamina aurichalci*. Meſſingſmid, *faber aurichalcarius*..

Mest of mist, m. *fimus*, *i*, *m*. *ſtercus*, *oris*, *n*. ook gebruikt *Columella*, *fimum*, *i*, *n*. Paardenmest, *ſtercus equinum*. Koemest, *bolbitum*, *i*, *n*. bij *Plinius*. Duivenmest, *ſtercus columbinum*. Schapenmest, *ſtercus ovium vel ovillum*. Allerhande mengſel van drek van dieren, ſtroo, bladeren, die te zamen verrot tot bemesting der landen dienen, *laetamen*, *inis*, *n*. Volmest, *ſtercoroſus*, *a*, *m*. Van mest, *ſtercoreus*, *a*, *m*. Zamenſtell. mestgaffel, *furca ſtercoraria*. Mesthoop, *ſterquilinium*, *ii*, *n*. *fimetum*, *i*, *n*. bij *Plin*. Mestkar, *carrus ſtercorarius vel fimarius*, *benna*, *ae*, *f*. bij *Cato*. Mestkot, *colluvies*, *iei*, *f*. Mestpoel, *fovea ſtercoraria vel fimaria*. Mestput, *puteus ſtercorarius vel fimarius*. Mestſchot, *fimetum*, *i*, *n*. *ſterquilinium*, *ii*, *n*. Mestſtal, *ſtabulum ſtercorarium vel fimarium*. Mestwagen, *carrus ſtercorarius &c*.

Mesten of misten, b. w. *ſtercoro*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. het land, *ſtercorare agrum*, bij *Schellers*; *vbero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plinius*; *ſolum ſimo ſaturare*, bij *Virgilius*. Ook beteekent het den mest uit den ſtal enz. wegnemen, *purgare ſtabulum*, *ſtercore purgare*, doch het gebruik wil hier liever misten; ook onz. *ſtercus facere*. Van hier: mesting, v. *ſtercoratio*, *onis*, *f*.

Mesten, b. w. vet maken, door veel voedſel vleesch en vet veroorzaken, *ſagino*, *avi*, *atum*, *are*; *obeſare et opimare*, bij *Columella*; *ſarcio*, *ſarſi*, *ſartum*, *ſarcire*, bij *Cato*; *pinguefacio*, *eci*, *actum*, *acere*. Wederkeerig: zich mesten, *pingueſcere*.

Digitized by Google

guesco, pinguescere. Van hier: mester, *fartor, oris, m.* bij *Columella.* Mesting, *fugina, ae, f. et faginatio, onis, f.* Zamenstell. mestbeer, een scheldnaam van een heel vet mensch, *homo lobesus, faginâ gravis.* Mestbeest, *animal faginarium*, ook *faginatum.* Het eerste wanneer het gemest wordt, en het tweede, wanneer het reeds gemest is, en dus ook in de volgende zamenstell. mesthoen, *gallina faginaria* of *faginata.* Mestkalf, *vitulus faginarius* of *faginatus.* Mestkoe, *vacca vel bos faginaria* of *faginata.* Mestvarken, *porcus faginarius* of *faginatus.* Mestvoeder, *alimentum faginationi inserviens.* Mestvogel, *avis faginaria vel faginata.*

Met, een voorz. *cum, praepositio, regens, ablativum.* B. v. met genoegen, *cum voluptate*, ook alleen *voluptate.* Met nut, *cum utilitate.* Met schade, *cum damno.* Ook zegt men: met alle krachten, *ex summis opibus aut viribus.* Ook blijft de *praep. cum* dikwijls weg, wanneer men den *ablativus* gebruikt, en wanneer het een middel beteekent: b. v. met Gods hulp, *auxilio Dei, vel Deo juvante.* Ook wanneer het eene stof aanduidt: b. v. met hout beschoten, *obductus ligno.* Met rozen bekroond, *coronatus rosis.* Men gebruikt het weder als men zegt: met iemand spreken, *colloqui cum aliquo.* Met meer lieden te doen hebben, *cum compluribus res agere.* Ook gebruikt men somtijds het voorzetsel *ab*: b. v. het is met hem gedaan, *actum est de illo.* In gezelschap van iemand is ook met, *una, simul, cum.* B. v. met iemand gaan, *una cum aliquo ire.* Met iemand reizen, *iter facere cum aliquo.* Met zich nemen, *sumere secum.* Zoo zet men ook *cum* altijd achter de volgende woorden: met mij, *mecum.* Met u, *tecum.* Met zich, *secum.* Met ons, *nobiscum.* Met u, *vobiscum.* Met hun of zich, *secum.* Met welken, zegt men ook meest, *quibuscum.* Wanneer het een voorwerp van bezitting is wordt het meest weggelaten: b. v. met een vrolijk gezigt, *vultu hilari.* Ook wanneer het eenen tijd te kennen geeft: met het opkomen der zon, *sole oriente.* Ook kan men het dan door de *praep. sub*, vertalen, *sub ortum solis.* B. v. met den morgenstond uitgaan, *sub ortum solis exire, vel exire sole oriente.* Als bijw. wordt het gebruikt voor mede, zie dit woord. Hiertoe behoort het zamengestelde, temet, temets, altemet, altemets, *interdum, aliquando.* B. v. ik sta temets in twijfel, *interdum dubito.* Het is hetzelfde als het Grieksche *μετα*, en wanneer er eene klinkletter volgt *μετ'*.

Met, o. gehakt vleesch, in het bijzonder varkenvleesch, *caro fusilla minutatim concisa.* Ook in een woord, *minutal, alis, n.* Van hier: metworst, *farcimen carnosum*, bij *Scheller.* Ik zoude liever zeggen, *farcimen e carne fusilla minuta confectum.*

Met of mette, v. bij *Kiliaan*, *capra, ae, f. capella, ae, f.* Ook voor een vadzig wijf, *mulier ignava.*

Metaal, v. *metallum, i, n. aes, aeris, n.* Van metaal of metalen, bijv. n. *metallicus, a, m; aeneus, a, m.* Stukken van metaal gieten, *tormenta ex aere fundere, vel fusione formare.* Een metalen stuk, *tormentum aeneum.* Oneigenlijk beteekent het bij de dichters sterk, *fortis, is, e; robustus, validus, a, um.* Met haar metalen vuist, *valida sua manu.* Zamenstell. metaalgieter, *fusor aeris, vel metallis.* Metaalkunde, *metallurgia, ae, f. scientia metallorum.*

Metelino, een eiland in den Archipel, voorheen Lesbos genoemd, *Lesbos, i, f.* bij *Plin.*

Meten, b. w. *metior, mensus sum, metiri, commetiri, demetiri, emetiri; metor, atus sum, ari.* Naauwkeurig meten, *permetiri*, bij *Cicero.* Toemeten, *adm metiri.* Hermeten, *rometiri.* Iemand

mand den rug meten, *depexum aliquem dare.* Meten is ook, *mensuro, avi, atum, are,* bij *Scheller.* Van hier: meter, m. *mensor, oris, m.* Meting, v. *mensio, onis, f. mensuratio, onis, f.* bij *Scheller.*

Meter, v. *mulier, quae in baptismo matris munere fungitur. Hoogstraten* zegt, *susceptrix, icis, f. mater initialis vel lustrica.*

Mets, de hoofdstad van het bisdom van dien naam, *Metae, arum, f. plur. Metis, Mettis,* bij *Schell.* Van Mets, *Metiacus, a, m.*

Metselen, b. w. dit is eigenlijk het voortdurende werkwoord van metsen, dat eertijds, snijden, bouwen, hakken beteekende, doch in onze taal, het leggen van steenen in kalk of sement, ook stichten aandpidt, *silices vel lapides coctiles calci vel caemento includere,* ook *struo, uxi, uctum, uere; construere, exstruere.* Oneigenlijk, vast leggen, gronden, *firmo, avi, atum, are fundo.* Van hier: metselaar, *caementarius, ii, m. structor, constructor et exstructor, oris, m.* Metseling, v. *structio, f. exstructio, constructio, onis, f.* Zamenstell. metselkalk, *calx muro, parieti struendo inserviens.* Metselsteen, *silices, um, m. pl.* bij *Vitruvius; lateres cocti structurae cuidam destinati.* Metselwerk, *structura, ae, f. opus e silicibus vel lateribus exstructum.*

Metten, v. de morgendienst in de Roomsche kloosters, *sacra antelucana,* bij *Scheller.* Ter metten luiden, *sacra antelucana campanae sono indicare.* Overdragtig: iemand de metten lezen of voorlezen, *castigare vel reprehendere aliquem dictis.* Zamenstell. mettentijd, *tempus sacrorum antelucanorum.* Mogelijk komt het woord van het Latijnsche *matutinus,* van *Matuta, ae, f.* de Godin des morgenstonds.

Meubel, o. een onduitsch woord van het Fransche *meuble, vas, vasis, n.* Het meerv. is meest in gebruik: meubelen, *vasa, orum, n. plur. supellex, ectilis, f.* Oneigenlijk noemt men een nuteloos mensch: een meubel, *homo nihili.* Ook gebruikt men in het dagelijksche leven het basterdwerkwoord: meubileren, *instruere supellectile.*

Meug, v. bij *Kiliaan, potentia, ae, f. appetentia, ae, f. appetitus, us, m.* Wij gebruiken het nog in de dagelijksche taal: tegen hêug en meug iets doen, *se invito aliquid facere.* Hij is over zijne meug, *plus quam repletus est.*

Meuk, v. eigenlijk zoo veel als in de week, en wordt gebruikt in de spreekwijs: het staat nog in de meuk, zoo veel als de zaak wacht naar een rijp beraad, *res nondum concocta est.* Van hier:

Meuken, b. en o. w. *mollio, ivi, itum, ire; emollire;* onz. *molliri et emolliri.*

Meurs, eene stad in Duitschland, *Mursia, ae, f. Meursia, ae, f.* bij *Schell.*

Meuzelen, o. w. lekkere beetjes proeven, *pulpamenta gustare.* Van hier: meuzelaar, *liguritor, oris, m.*

Meuzelen ook mozelen, o. w. *caeno inquinare, illimare et oblinare.*

Mevrouw, v. titel eener aanzienlijke getrouwde vrouw, *matrona, ae, f.*

Meulan, eene kleine stad in Frankrijk, *Mellentum, i, n.*

Meuwelkruid, o. *rumex, icis, f. bulapathum, i, n.* bij *Plin.*

Mexiko, een koningrijk in Noord-amerika, *Mexicana, ae, f.* bij *Hoogstraten.*

Miaauw, een woord, het geluid der katten nabootsende, *gannitus felium.*

Middag, m. eigenlijk het midden van den dag, *dies medius,* bij *Ovidius; meridies, iei, m.* bij *Cicero; dies dimidiatus,* bij *Plautus.* Op den middag, *meridie; tempore meridiano.* Omtrent den middag, *circa meridiem, vel circiter meridiem; ad meridiem,* bij *Plautus.* Des middags, *meridie, tempore meri-*

ridiano. Ook wordt het genomen voor den tijd van het midden des daags tot zonsondergang, *tempus pomeridianum ad occasum solis usque.* B. v. hij blijft den gantschen middag bij mij, *a meridie ad occasum solis mecum erit.* Hij blijft den gantschen middag uit, *a meridie usque ad occasum solis abest.* Zamenstelling. voormiddag, *ante meridiem vel tempus antemeridianum.* Namiddag, *post meridiem vel tempus pomeridianum.* Middageten, *caena meridiana, vel cibus meridianus.* Velen denken dat men ook *prandium, ii, n.* gebruiken kan. Middagklaar, *luce meridiana clarius.* Middaglijn, *circulus meridianus,* bij *Seneca.* Middagmaaltijd, zie Middageten. Middagslaapje, *meridiatio, onis, f. quies meridiana, somnus meridianus.* Een middagslaapje houden, *meridiari* en *meridiare, somno meridiano uti, quiete meridiana frui.* Middaguur, *hora meridiana.* Middagzon, *sol meridianus.* Hierheen behooren andere zamenstellingen, die meest verouderd zijn. Midlandsch, thans Middelandsch of Middenlandsch, *Mediterraneus, a, m.* Midlent, *medium veris.* Midmaand, *medium mensis.* Midmaart, *medium mensis Martii.* Midnacht, *medium noctis, nox media.* Midpunt, *centrum, i, n. meditullium, ii, n. umbilicus, i, m.* Midrif of midrift, *diaphragma, atis, n.* bij *Celsus;* thans middelrif genoemd. Midvasten, *dies Mercurii post diem dominicam oculi,* of *medium temporis jejunalis quadraginta dierum ante Pascha.* Midweek, *dies Mercurii, vel dies septimanae medius.* Midweg, *via media.* Ook zoo veel als middelmaat, *mediocritas, atis, f.* Midwinter, beteekenende zoo veel als kerstijd, *natalis Christi.* Midzomer, *medium aestatis vel aestas media.*

Middel, bijv. n. en bijw. middeler, middelst, het woord is reeds ten deele verouderd, daar de overtreffende trap alleen nog in zwang is. De stellende trap is overig in de zamenstellingen hier boven gemeld, als middelpunt, middelrif enz. De vergelijkende trap is nog bij ons overig in twee zamengestelde woorden, in den zin van ondertusschen, middelertijd en middelerwijl, *interea, interim, medio tempore.* De overtreffende trap, middelste is alleen nog in gebruik, maar in eenen stellenden zin, *medius, a, m.* B. v. de middelste vinger, *digitus medius.* Het middelste huis, *domus media.*

Middel, v. het middellijf, *medium corpus vel corporis medium.* Iemand bij de middel vatten, *intercarpere aliquem, amplecti aliquem medium.* Iemand die dun van middel is, *cingulus, i, m.* bij *Fest.*

Middel, m. en o. eigenlijk iets dat in het midden is, *medium, ii, n. media pars.* Fig. beteekent het eene werkende oorzaak en met het einde van iets verbonden, *ratio, onis, f. modus, i, m. via, ae, f.* Zoo veel als gelegenheid, *occasio, onis, f. commoditas, atis, f.* beide bij *Cicero; copia, ae, f.* B. v. er is geen middel om er uit te komen, *evadendi copia non est.* In bepaalderen zin, een middel, om de verlorene gezondheid te herstellen, *remedium, ii, n. medicamentum, i, n.* Verkl. middeltje, *remedium parvum.* In het meerv. getal beteekent middelen zoo veel als vermogen, goederen, rijkdom, *opes, um, f. plur. bona, orum, n. plur. pecuniae, arum, f. plur. facultates, um, f. plur. divitiae, arum, f. pl. res, rei, f. copia, ae, f. fortuna, ae, f. opulentia, ae, f. commoda, orum, n. pl.* alle bij *Cicero.* Van hier: middelbaar, zoo veel als matig, *mediocris, is, e; modicus, a, m; intermedius, a, m,* bij *Cicero.* Ook beteekent middelbaar, het geen door een middel geschiedt, *non rectus, indirectus, a, m;* volgens *Scheller.*

Middelaar, m. ook middeler, *mediator, oris, m.* bij *Sidonius;* as-

Digitized by Google

arbiter, ri, m. conciliator, oris, m. disceptator, oris, m. deprecator, oris, m. sequester, ris, m. bij *Cicero.* Vrouwelijk, middelares, v. *conciliatrix, icis, f. disceptatrix, icis, f. deprecatrix, icis, f.* Zamenit. middelaarsambt en middelaarschap, *munus arbitri, munus mediatoris, officium deprecatoris vel conciliatoris, conciliatura, ae, f.* bij *Sen.*

Middelburg, eene bekende ſtad in ons land, *Medioburgum, i, n.*

Middeldeur, v. *janua intermedia vel media.*

Middeleeuw, v. door dit woord verſtaat men in het algemeen dien tijd, die ſedert de verbanning der wetenſchappen en de toenemende verbastering van het christendom tot op de hervorming daarvan verloopen is, *tempus barbariae, tempus ignorantiae vel tempus medium inter literas neglectas illarumque instaurationem elapsum.*

Middelen, b. w. *interçesſu vel interventu conciliare, reconciliare.* Ook voor vereffenen, *compono, ſui, itum, ere.* B. v. een verſchil middelen, *componere litem.*

Middelertijd, zie bij Middel, zoo ook Middelerwijl.

Middelkamer, v. *conclave, is, n. pars domus interior vel cubiculum domus interius.*

Middellandsch, b. n. *mediterraneus, a, m.* Een woord, dat van dien, boezem der Atlantiſche zee bijzonder gebruikt wordt, die tuſſchen Europa, Azija en Afrika ligt, de Middellandſche zee, *mare mediterraneum.* Ook bij de Romeinen onder den naam van *mare nostrum* bekend.

Middellijf, o. *corpus medium, vel media corporis pars.* Men verſtaat hierdoor het lijf tuſſchen de borst en den buik.

Middellijn, v. eene lijn die midden door iets loopt, *diameter, tri, m. diametros, i, m.* bij *Vitruvius; axon, onis, m.* bij denzelfden. In het bijzonder de evenaar, de linie in de aardrijkskunde, *aequator, oris, m. linea aequinoctialis.*

Middelmaat, v. *mediocritas, atis, f. medium, ii, n. modus, i, m.* Van hier: middelmatig, bijv. n. *mediocris, is, e. medius, a, m; modicus, a, m.* Middelmatigheid, v. hetzelve als middelmaat. Middelmatiglijk, bijw. *mediocriter, medie, modice, adverbia.*

Middelmeester, m. *ſubmagister, ri, m. magister ſecundarius.*

Middelmuur, m. *paries intergerinus,* bij *Festus; paries intermedius.*

Middeloorzaak, v. *cauſa media vel intermedia.* Ook werkende oorzaak, *cauſa efficiens.*

Middelpad, o. *ſemita media vel intermedia.*

Middelpunt, o. *centrum i, n.* bij *Plinius.* Van de aarde, *umbilicus, i, m. medium, ii, n.* Van het middelpunt, *centralis, lis, le,* bij *Plin.*

Middelrif, o. *ſeptum, i, n.* bij *Celſus; diaphragma, atis, n.* bij denz.

Middelſchot, v. *intergerium, i, n.* bij *Plinius.* Van de neus, *imbrex narium.*

Middelſlag, o. *genus medium vel intermedium.*

Middelſlot, zoo veel als Middelſchot.

Middelſoort, zoo veel als Middelſlag.

Middelſtaat, m. *ſtatus medius, conditio media, ſors media;* als ook middelſtand.

Middelstoot, m. *agmen medium; acies media.*

Middelvinger, m. *digitus medius.*

Middelweg, m. *via media vel intermedia.* Fig. voor een middel, *remedium, ii, n.* B. v. ik zal wel eenen middelweg vinden, *remedium quidem inveniam.* Ook voor middelmaat, *medium, ii, n. media via, mediocritas, atis, f.* B. v. den middelweg houden, *tenere medium, mediocritatem ſequi vel tenere,* bij *Schell.*

Middelzinnig, bijv. n. en bijw. *ambiguus, a, m.* Bijw. *ambigue, adv.*

Midden, o. *medium, ii, n. meditullium, ii, n.* bij *Cic.* Voor de

Digitized by Google

de helft, *medietas, atis, f.* bij *Cicero.* Het midden van de aarde, *umbilicus terrae.* Het binnenſte deel wordt ook het midden genoemd, *pars interior, finus, us, m.* B. v. midden in de ſtad, *in ipſo urbis ſinu, in media urbe.* Voor een gezelſchap, of kring van menſchen, *coetus, us, m.*

Midden, een bijw. van plaats, dat altijd een voorzetſel achter zich heeft. Midden in de zee, *in medio mari.* Midden door de ſtad, *per urbem mediam.* Midden door het vuur, *per medium ignem.* Iets midden doorſnijden, *ſecare aliquid in duas partes aequales, vel ſecare per medium.* Ook bezigt men te midden als een voorzetſel. Te midden van de vreugd, *in medio gaudio.*

Middernacht, m. *media nox, medium noctis.*

Mids, voorzetſel en voegwoord, onder beding, *dum, adverbium, dummodo*, bij *Cicero*; *cum eo, ut, ea lege, ea conditione ut, modo, ut*, bij *Cicero*; waarna altijd een *ſubjunctivus modus* volgen moet. Voor uit hoofde, van wege, *propter, praep. reg. acc. cauſa* met eenen *genitivus.* Van rede, *quia, quoniam ſiquidem, conj.* Het was niet te hervatten, mits onlangs daarna aankwam, zegt *Hooft, repetendum non erat, ſiquidem, quia vel quoniampaulo post advenisbat, etc.* Als zelfſt. n. beteekent het zoo veel als voorwaarde en dan is het vrouwelijk: b. v. ik beloof het u onder die mids, *promitto tibi ea conditione, ea lege.* Mids wordt ook in de zamenſtelling gebruikt. Midsdat, *tunc, eodem tempore, eodem momento, ſimul, una.* B. v. midsdat gaf de deur eenen krak, *eodem tempore janua ſtrepitum vel crepitum edebat.* Midsdat, als voorwaardelijk: ik ſchrijf u, midsdat gij mij te rug ſchrijft, *ſcribo, dummodo reſcribas.* Midsdezen, voor hierdoor, *per hoc, vel hoc, in ablativo.* Midsdien, *itaque, igitur, ergo, hoc cum ita ſit.* Voor behalve dat, *praeterea, inſuper.* Voor dewijl, *ſiquidem; quia, quoniam.* Midsgaders, voegw. zoo veel als met of nevens, *cum, praep. reg. ablat.*

Miede, v. eene gift of geſchenk, zie Meed.

Miede, v. een woord, zegt *Weiland*, dat reeds verouderd is, zoo veel als tijding, *nuntium, ii, n.* Ik geloof, dat men ook het woord meed of meê, in dezen zin gebruikt heeft, ten minſte is het zamengeſtelde meedbrenger of meebrenger nog in gebruik in Vriesland zijnde een vaartuig, dat ſnel zeilt en de tijdingen overbrengt, *navis nuntia celox.*

Mier, v. *formica, ae, f.* Een bekend bloedeloos diertje. Verkl. miertje, *formicula, ae, f.* Van hier: mierachtig, *formicalis, is, e*, bij *Schell.* Zamenſtell. mierenbeer, *urſus formicis vescens.* Mierenei, *ovum formicae vel formicinum.* Miereneter, m. *myrmecophaga, ae, m.* bij *Linnaeus.* Mierenleeuw, *formica leo, myrmeleon*, of *myrmeleon formicarum*, bij denz. Mierenhoop, *acervus formicinus.* Mierennest, *nidus formicinus vel formicarum.* Vol mieren, *formicoſus, a, um*, bij *Plin.* Mierenſteen, *myrmecites, ae, m.* bij denz.

Mierig, bijv. n. *ſanguinem pro urina ejiciens.*

Mierikwortel ook mierikswortel, *lepidium latifolium*; mogelijk ook *lepidium, ii, n.* bij *Plin.* voorkomende. *Hoogſtraten heeft apium*, doch op welk gezag weet ik niet; ook *raphanus ruſticanus.*

Miggelen, o. w. zoo veel als ſtofregenen, *tenuiter pluere*; dit woord, zegt *Weiland*, is in Groningen gebruikelijk.

Mij, de verbogene naamval in het enkelv. getal van het perſoonlijke voornaamwoord ik, *mei, mihi, me.* Met mij, *mecum.* Met mij te gelijk, *mecum ſimul*, bij *Cicero*; *mecum una*, bij *Terent. mecum una ſimul*; bij denzelfden. Mij zelven, *meme et memet.*

Mijden, b. w. *vito, avi, atum, are* so *devito, avi, atum, are*, bij *Cicero, cum accuſ.* Ook met op-

opzet nalaten, *abſtinere ſe, effugio, i, itum, ere.* Van hier: mijdelijk, *vitabilis et devitabilis, lis, le.* Zamenſtelling, vermijden, welk woord men veelal in denz. zin gebruikt.

Mijge, v. een laag woord zoo veel als pis beteekenende, *urina, ae, f. lotium, ii, n.*

Mijgen, o. w. insgelijks een laag woord voor pisſen, *mingo, minxi, mictum, mingere; mejo, minxi, mictum, mejere, urinam mittere vel reddere,* bij *Scheller.*

Mijl, v. het woord ſtamt af van 't Latijnſche woord *mille,* duizend, zijnde dus eigenlijk eene wijdte van duizend ſchreden, *milliare, is, n. milliarium, ii, n.* bij *Cicero.* Daarnu de Romeinen op de groote wegen van duizend tot duizend ſchreden eenen ſteen plaatſten, denzelfden nommerden en naar denzelfden den afſtand berekenden, zoo vindt men meest, *lapis, idis, m.* voor dien afſtand gebruikt: b. v. tot op 4000 ſchreden van de ſtad, *ad quartum ab urbe lapidem.* Zamenſtell. mijlmaat, *menſura milliaria.* Mijlpaal, *columna milliaria, milliaria indicans* of *milliarium* alleen, bij *Schelier.* Mijlſteen, *lapis milliarius, ſaxum milliarium vel milliaria indicans,* ook *lapis* of *ſaxum* alleen.

Mijmeren, o. w. zwaarmoedig over eene zaak denken, zonder den bebeknelden boezem, door mededeeling aan andere, lucht te geven, *angi aliqua re.* Ook zoo veel als ſuffen, *deliro, avi, atum, are.* Van hier: mijmeraar, *anxius, a, m; cogitabundus, a, m; delirus, a, m; ſcilicet homo.* Mijmering, v. *anxietas, atis, f. angor, oris, m. anxitudo, inis, f. delirium, ii, n. deliratio, onis, f. deliramentum, i, n.*

Mijn, mijne, mijn, bezittelijk voornaamwoord van den eerſten perſoon ik, het eigendom van alle drie geſlachten aanduidende, *meus, mea, meum.* Mijnenwege of mijnentwege, *meo nomine.* Ook zegt men: van mijnen wege; b. v. zeg hem van mijnen wege of mijnentwege, *dic illi nomine meo.* In den vertrouwelijken ſtijl zegt men: tot mijnent, *in domo mea.* Als er iets bij afslag verkocht wordt, gebruikt men het woord mijn! als een teeken der aanvaarding van de aangeboden zaak, *mihi est!* Als zelfſtandig beteekent het mijne zoo veel als mijne bezittingen, mijne goederen: b. v. ik heb al het mijne verloren, *omnes poſſeſſiones meas perdidi,* ook *mea omnia perdidi.* Mijnenthalve, *per me,* ook *propter me, mei cauſa.*

Mijn, v. een gegraven hol onder de aarde, om allerlei erts op te zoeken, *fodina, ae, f. cuniculus, i, m.* bij *Caeſar.* In den oorlog, *cuniculus militaris, via ſubterranea in hostes acta.* Eene mijn graven, *cuniculum agere.* Van hier overdr. de mijn is ontdekt, *conſilium minus proſpere ceſſit.* Zamenſtell. mijndelver, *cunicularius, ii, m.* bij *Hoogſtraten.* Mijnen graven, *agere cuniculos.* Mijngraver, *foſſor, oris, m. actor cuniculi.* Mijnwerk, *opus metallicum.* Goudmijn, *aurifodina, ae, f.* bij *Plinius.* Kopermijn, *cuprifodina, ae, f.* volg. *Hoogſtrat.* Zilvermijn, *argentaria, ae, f.* dit is eigenlijk een bijv. n. waaronder *fodina* verſtaan wordt, *argentifodina, ae, f.* wordt door *Plinius* gebruikt.

Mijne, v. in de zamenleving ſpreekt men het doorgaans miene uit: het is een zeer oud woord, eigenlijk de uiterlijke gedaante of de figuur van iets beduidende, *ſpecies, iëi, f. forma, f. figura, ae, f.* Eene mijn maken, *ſpeciem praebere.* B. v. de vijand maakte mijne (miene) om te willen aanvallen, *hostis ſpeciem praebebat aggrediendi vel invadendi.* Van uiterlijk voorkomen, *forma, ae, f.* B. v. zij heeft eene goede mijne (miene), *venustae formae illa est.* Van willekeurige gebaren, *gestus, us, m. gesticulatio, onis, f. vultus, us, m.* bij *Scheller.* B. v. mijnen (miene)

Digitized by Google

nen) maken, *fumere vel ducere vultus*, bij denz.

Mijnen, b. w. eene mijn maken, *cuniculum agere, fuffodio, odi, fum, odere.* Het zamengeſtelde ondermijnen, is meer in gebruik. Mijnen, is ook iets in eene openbare veiling, door het roepen van mijn, koopen, *publice clamando, mihi eſt! aliquid emere.* Van hier: mijner, *emtor, oris, m.* Mijnſter, *emtrix, icis, f.* Mijning, *emtio, onis, f.*

Mijneren, hetzelfde als mijnen, zoo veel als eene mijn maken.

Mijt, v. de allergeringſte muntſoort, *obolus, i, m.* B. v. dat is niet eene mijt waardig, *hoc caſſa nuce vilius eſt.* Ik ſchat het geene mijt, *ne flocci quidem aeſtimo.*

Mijt, v. een kaasworm, *acarus, i, m.* bij *Linnaeus.* Van hier: mijterig, *acaris corroſus, a, m.* B. v. mijterige kaas, *caſeus acaris corroſus.* Men gebruikt dit woord ook van iemand, die er zeer ongezond uitziet, *invaletudinarius, a, m,* bij *Seneca.* B. v. hij ziet er mijterig uit, *invaletudinarius eſt.* Ook iemand, die uit armoede een ellendig voorkomen heeft, *ſordidus paupertate.*

Mijt, v. in Gelderland verſtaat men door dit woord, eenen hoop of ſtapel, *ſtrues, is, f. cumulus, i, m.* Van hooi is het, *meta, ae, f.* In het bijzonder beteekent het eenen hoop houts, waarop de geſtorvene voorheen verbrand wierden, *rogus, i, m.* bij *Cicero.* Zamenſtelling: houtmijt, *ſtrues ligni, rogus, i, m. pyra, ae, f.* bij *Virg.*

Mijten, b. w. *in ſtruem componere.* Een Geldersch woord, zegt *Weiland.*

Mijter, m. een ſpits toeloopend ſieraad tot hoofddekſel dienende, *infula, ae, f. mitra, ae, f.* bij *Cicero; tiara, ae, f. tiaras, ae, m.* Wij gebruiken het veel: voor bisſchoppelijke waardigheid, *dignitas epiſcopalis.* B. v. den mijter afzetten, *abdicare epiſcopatum.* Den mijter opzetten, *epiſcopatum ſumere.* Gemijterd, *mitratus, a, m,* bij *Propertius.* Zamenſtell. Mijterberg bij de dichters, *Parnaſſus, i, m.* Mijterberggodinnen, *Muſae, arum, f. plur.* Mijterdragend en mijterdrager, bij de dichters, zoo veel als bisſchop, *epiſcopus, i, m.* Van hier het b. w. mijteren, *mitram imponere vel ornare mitra, creare epiſcopum.*

Mik, v. *flos fecalis*, als het bloem van roggenmeel beduidt; van tarwenmeel is het *filigo, inis, f.* mogelijk ook *ſimilago, inis, f.* In Gelderland is een mik, zeker brood uit fijnere roggenmeel gemaakt, *panis e flore ſecalis confectus*, anders ook wel eene rogge genoemd.

Mik, v. een tak van eenen boom, naar eene tweetandige vork gelijkende, *furca, ae, f.* Verkleinw. mikje, *furcula et furcilla, ae, f.* In het bijzonder een paal, waaraan men de misdadigers hangt, bij *Livius* ook *furca, ae, f.* genoemd. Mik is ook een herdersſtaf, *pedum, i, n.* Ook een ſcheepslantaarn, *laterna nautica.*

Mik, m. en o. de daad van mikken, *collineandi actio.* Ook het doelwit, wat men mikt, zegt *Weiland*, ik zou liever zeggen, waarop men mikt, *ſcopus, i, m. ſcopulus, i, m. meta, ae, f.* Zamenſtell. mikijzer, *ferrum collineatorium.*

Mikken, b. en o. w. het woord ſchijnt eigenlijk eene trillende beweging te kennen te *geven en* heeft alsdan vele overeenkomst met het Latijnſche woord, *micare*, dat die zelfde eerſte beteekenis heeft. Wij gebruiken het in het bijzonder van eene beweging met de lippen maken, *movere labra.* Wijders van de beweging der oogen, *nuo, nuere; nuto, avi, atum, are*, wanneer men iemand eenen wenk geeft. Ook wanneer men om zijn doel te treffen op iets ſtaart, *collimo, avi, atum, are;* bedr. is het zoo veel als treffen, *ferio, ire.* B. v. iets net mikken, *juſte ferire aliquid.* Van hier: mikking,

Digitized by Google

actio collineandi, collineatio, onis, f. doch ik weet niet of men dit woord wel vindt. Mikpunt, *scopus, i, scopulus, i, m. meta, ae, f.*

Milaan, de hoofdſtad van het Hertogdom van denzelfden naam, *Mediolanum, i, n.* bij *Plin.* Van Milaan of Milaneesch, *Mediolanenſis, is, e; Mediolanicus, a, m.*

Mild, bijv. n. en bijw. eigenlijk week, zacht, *mollis, lis, le; tener, era, erum; lenis, is, e.* B. v. mild vleesch, *caro tenera.* Milde appels, *poma mollia.* Het tegendeel van wrang, *dulcis, is, e.* B. v. milde wijn, *vinum dulce*, doch in deze beteekenisſen wordt het zelden meer gebruikt. Fig. zacht van gemoed, *comis, is, e; benignus, a, m.* En wel voornamelijk die zich door mededeelzaamheid kenmerkelijk maakt, *liberalis, lis, le, largus, a, m: beneficus, a, m; munificus, a, m*, alle bij *Cicero.* Voor overvloedig, *amplus, a, m; abundans, antis, omn. g.* Voor zacht en vruchtbaar, *almus, a, m; benignus, a, m.* B. v. milde regen, *pluvia alma.* Mild in het ſpreken, *prolixus, a, m*; bijw. *molliter, tenere et teneriter, leniter, dulciter, comiter, benigne, liberaliter, large, largiter, benefice, mirnifice, ample, abundanter, alme, benigne, prolixe, adv.* Van hier: mildelijk, hetzelfde als het bijw. mild. Mildheid, v. *mollities, iei, f. mollitudo, inis, f. teneritas, atis, f. teneritudo, inis, f. dulcedo, inis, f. dulcor, oris, m. comitas, atis, f. liberalitas, atis, f. largitio, onis, f. beneficentia, ae, f. munificentia, ae, f. amplitudo, inis, f. abundantia, ae, f. benignitas, atis, f. prolixitas, is, f.* Zamenſtell. milddadig, bijv. n. *liberalis, lis, e; benignus, a, m; beneficus, a, m.* Milddadigheid, *liberalitas, atis, f. beneficentia, ae, f.* bij *Cæſar; benignitas, atis, f.* bij *Cicero.* Milddadiglijk, bijw. *liberaliter, benefice, benigne, adv.*

Milde, zie Melde.

Milderen, b. w. *mollio, ivi, itum, ire, lenio, ivi, itum, ire*, doch dit woord is buiten gebruik.

Millioen of milioen, o. een onduitsch woord, tienmaal honderd duizend, *mille millia, millies mille.*

Milly, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Millia, ae, f.* volgens ſommigen *Agendicum, i, n.*

Milt, v. een zeker inwendig, week ligchaam in menſchen en dieren, liggende tusſchen de maag en korte ribben in de linkere zijde, *ſplen, enis, m. lien, enis, m. lienis, is, m.* bij *Celſ.* Zamenſt. miltader, *vena ſplenica, vena lienalis.* Miltkruid, *asplenium, ii, n. ſplenium, ii, n. et asplenium cerach*, bij *Linnæus.* Miltziekte of miltzucht, *malum hypocondriacum, morbus lienis, ſplenitis, idis, f.* Miltziek en miltzuchtig, *lienoſus* of *lienicus, a, m*, bij *Plin. hypochondriacus, a, m.*

Min, bijv. n. en bijw. minder, minſt, men gebruikt het voor weinig in de dagelijkſche taal, *paucus, a, m, et parum, paulum, paululum.* B. v. ik heb er maar min van genomen, *pauca modo ſumſi.* Ook van eene zaak, *paululum modo ſumſi.* In ſommige oorden van ons land neemt men het voor doodziek, *moribundus, a, m.* B. v. hij is heel min, *moribundus ille est.* Voor gering, *parvus, a, m.* Met minne moeite, *parvo labore.* Min, wordt ook voor de vergelijkende trap minder gebruikt, *minor, or, us.* B. v. op eene min gevoeglijke wijs, *modo minus apto.* Min of meer, *plus minus.* Min noch meer, *nec plus nec minus, totidem.* Niet te min, *nihilo minus.* Veel min, *multo minus.* Ook zegt men veel min, voor veel minder, *multo minus.* Voorts gebruiken wij de twee andere trappen voor kleiner (kleinder) en kleinſte, *minor, oris; minimus, a, m.* B. v. van de minſten tot de meesten, *a minimis ad maximos.* Voor jonger en jongſt, *minor, oris, mi-*

Digitized by Google

minimus scilicet natu. Voor geringer en geringst, *inferior, us, infimis, a, m.* B. v. zoek hulp bij allen, zelfs bij de minsten, *auxilium pete ab omnibus, etiam ab infimis*, bij *Sallust.* Hij is veel minder, *multo inferior est*; ook kan men hier *minor* gebruiken. Van hier noemt men de Franciskaner monniken, minderbroeders, *fratres minores, monachus Franciscanus.* Ten opzigte van krachten, is het ook *inferior.* Minder in krijgsmacht, *inferior copiis.* Ten opzigt van prijs, minder koopen, *minori emere.* Ten minste, voor althans, *minimum, saltem, certe, adv.* B. v. ten minste past het u, *minimum, saltem vel certe te decet.* Van hier: minderheid, *numerus minor.* Zamenstell. minderjarig, *minor annis, minor aetate, minorennis, pupillus, i, m.* Minderjarigheid, v. *aetas pupillaris, defectus aetatis plenae*, bij *Scheller.*

Min of minne, v. zoo veel als liefde, *amor, oris, m. venus, eris, f. cupido, inis, m.* Zie verder op het woord Liefde. Min of minne is ook, *nutrix, icis, altrix, icis, f. mater, ris, f.* Van hier: minlijk of minnelijk, *comis, is, e; amicus, a, m; humanus, a, m.* B. v. minnelijke taal, *verba amica.* Minnelijkheid, *comitas, atis, f. humanitas, atis, f.* Minzaam, is hetzelfde als minnelijk. Zamenstell. mingenoot, *rivalis, lis, m. aemulus, i, m.* Mingod, *Deus amoris.* Mingodes, *Dea amoris.* Minijver, *zelotypia, ae, f. rivalitas, atis, f.* Minijverig, *zelotypus, a, m; rivalis, lis, le.* Minnebrand, *ardor amoris, flamma amoris.* Minnebrief, *epistola amatoria.* Minnedicht, *carmen amatorium.* Minnedichter, *lusor amorum.* Minnedrank, *philtrum, i, n.* Minnegloed, *ignis, is, m. ardor amoris, fervor amatorius.* Minnehandel, *res amatoriae.* Minnekans, *fortuna amatoria.* Minnekind, *alumnus, i, m.* Minneklagt, *querela amatoria.* Minnekoorts, *febris amatoria.* Minnekosen, *blanditiae amatoriae*, ook minnekozerij genoemd. Minnekunst, *ars amatoria.* Minnelied, *carmen amatorium.* Minnelist, *dolus amatorius.* Minnelonk, *nutus amatorius, ocellus amatorius vel blandus.* Minnelust, *propensio in amorem, studium amandi.* Minnemallen, *blanditiae amatoriae.* Minneloon, zoo veel als voedsterloon, *nutritia, orum, n. plur. in Digestis.* Minnemoeder, hetzelfde als minne. Minnenijd en minnenijdig, hetzelfde als minijver en minijverig. Minnepligt, *officium amatorium.* Minnepraat, *verba amatoria vel blanda, sermo amatorius.* Minneschicht, *telum amoris vel Cupidinis vel Veneris.* Minneschuw, *amorem fugiens.* Minnesmikerij, *furtum amatorium*, of *furtum, i, n.* alleen. Minnespel, *lusus amatorius, jocus amatorius.* Minnestrijd, *rivalitas, atis, f. zelotypia, ae, f. aemulatio, onis, f.* Minnetocht, *ardor, oris, m. propensio in amorem.* Minnevader, *nutritius, ii, m. nutritor, oris, m.* Minnevuur, *ignis, aestus vel ardor amoris.* Minnevlaag, *tempestas amatoria.* Minnevlam, *flamma vel fax amoris.* Minnezang, *cantus amatorius, cantilena amatoria, carmen amatorium.* Minneziekte, *morbus amatorius.* Minnezorg, *cura amatoria.* Minnezucht, *studium vel propensio amandi.* Minvermogen, *facultas amandi.* Minziek, *amore laborans, &c.*

Minderen, b. en o. w. minder maken, *minuo, ui, utum, uere; comminuere, deminuere*; onz. *minui, comminui, diminui.* Van hier: mindering, *minutio, comminutio et deminutio, onis, f.* Verminderd, v. d. *minutus, comminutus, deminutus, a, m*; meer is verminderen in gebruik.

Mineraal, zie Bergstof.

Mingel, zie Mengel.

Mink of menk, een oud woord, zoo veel beteekenende als eene wond, die verlamming of vermin king

Digitized by Google

ling veroorzaakt, *vulnus mutilans*, of *vulnus aliquem mutilum reddens*. Van hier: het verouderde minken, waarvoor men thans verminken gebruikt.

Minnen, b. w. liefde toedragen, *amo, avi, atum, are; diligo, exi, ectum, gere, carum habere aliquem*, bij *Cicero*. Liefkozen, *blandior, itus sum, iri*. Vrijen, *ambio, ivi, itum, ire*. Een kind de borst geven, *nutrio, ivi, itum, ire; alo, alui, alitum et altum, alere*. Van hier: minnaar, *amator, oris, m*. Minnares, *amatrix, icis, f.* bij *Plautus*; *amans, antis, f.* bij *Ovidius*. Minnarij, *res amatoriae*. Voor minnen in den eersten zin, is het werkw. beminnen, meer in gebruik.

Minuut, v. een onduitsch woord, in de dagelijksche taal alleen in gebruik voor een eerst opstel, oorspronkelijk schrift, *prototypum, i, n. periculum, i, u.* bij *Quintil.* volgens den grooten *Ruhnkenius*.

Minuut, v. eigenlijk een klein gedeelte, *pars minuta vel pars exigua*. In het bijzonder gebruiken wij het voor een zestigste deel van een geheel, *pars sexagesima totius*. Zoo wel van een uur als van eenen graad, *sexagesima pars horae vel gradus*. Ook gebruikt men dit woord in het dagelijksche leven voor een oogenblik, *momentum, i, n*. Ik zal er in een minuut zijn, *momento vel statim adero*. Minuutwijzer, *index sexagesimarum, gnomon sexagesimarius*, bij *Scheller*.

Minuutlijn, v. *chorda minutissima*, zijnde zoo veel als, zeer dun touw.

Minzaam, bijv. n. en bijw. *comis, is, e; amicus, a, um; suavis, amabilis, humanus, a, um*; bijw. *comiter, amice, humane et humaniter, adv*. Van hier: minzaamheid, v. *comitas, suavitas, amabilitas, humanitas, atis, f.* Voorheen schreef men ook minzaamlijk.

Mirre, v. de naam van eene uitlandsche bittere hars, *myrrha, ae, f*. Zamenstell. mirrenboom, *arbor myrrhae*. Mirrensap, *succus myrrhae, lacrymae myrrhae*. Mirrenhars, *stacte, es, f*. Mirrenkervel, *scandix odorata*, volgens *Schell*. Mirrenzalf, *unguentum myrrhinum*.

Mirt, m. een heestergewas met bladen van eenen niet onaangenaam bitteren smaak, *myrta, orum, n. plur.* bij *Celsus*. Wilde mirt, *chamaemyrsine, es, f.* bij *Plin*. Mirten, bijv. n. *myrreus, a, um; myrtaceus, a, um*, bij *Plinius*. Zamenstell. mirtenboom, *myrtus, i, f*. Mirteblad, *folium myrtinum*. Mirtenbosch, *myrtetum, i, n*. Mirtenkrans, *corona myrtea*. Mirtentak, *ramus myrteus*. Mirtentelg, *surculus myrteus*. Mirtenwijn, *vinum myrtidanum*, bij *Plin. vinum myrtites*, bij *Scheller*.

Mirtos, een klein eiland in den Archipel, *Myrtos, i, f.* bij *Plinius*.

Mis of misse, v. *missa, ae, f*. De mis lezen, *legere missam*. Mis houden, *administrare missam*. De mis hooren, *audire missam*. De mis bijwonen, *interesse missae*. De mis zingen, *canere missam*. Twee misen voor een geld doen, *in alterius libidinem aliquid repetere*. Het beteekent een feest, wanneer men hetzelve in de zamenstellingen gebruikt: b. v. kersmis, *festum natalis Christi*. Lichtmis, *festum candelarum*. Ook eene openlijke jaarmarkt, *nundinae, arum, f. pl*. B. v. op de misen reizen, *frequentare nundinas*. Zamenstellingen: zielmis, *missa pro anima defuncti*. Misboek, *liber missae*. Misbrood, *panis eucharisticus*. Misdienst, *officium missae, vel missale*. Misoffer, *sacrificium missale*. Mispaap, *sacerdos missalis, vel missam legens, vel administrans*, ook mispriester genoemd.

Mis, v. *vitium, ii, n. error, oris, m*. Ook zegt men: het is mis, *finistre cecidit, male successit*. Gij slaat den bal geheel mis, *toto coelo aberras*.

Mis, is ook een oud voorzetsel, dat in de zamenstellingen met zelf-

Digitized by Google

zelfſtandige en bijvoeglijke naamwoorden, doch vooral met werkwoorden gebruikelijk is.

Misaarden, o. w. *degenero, avi, atum, are*, waarvoor men meest ontaarden gebruikt. Van hier: misaarding, v. *degeneratio, onis, f.*

Misachten, b. w. *vitupero, avi, atum, are; contemno, empſi, emtum, ere; deſpicio, exi, ectum, icere.* Van hier: misachting, v. *vituperium, ii, n. contemtus, us, m. deſpectus, us, m.* B. v. misachting voor iemand hebben, *deſpectui habere aliquem.*

Misbaar, v. *clamor, oris, m. tumultus, us, m. turba, ae, f. vociferatio, onis, f.* bij *Cicero*; *vociferatus, us, m.* bij *Plinius*; *plangor, oris, m.* Misbaar maken, *clamare, tumultum movere, turbas edere, vociferari, plangere.*

Misbak, o. *res male cocta*; misbakje beteekent in den vertrouwelijken ſtijl zoo veel als miskraam.

Misbakken, bijv. n. *male coctus, a, um.* Fig. leelijk, *deformis, is, e; informis, is, e.*

Misbaren, o. w. hetzelfde als misbaar maken, ook gebruikt *Kiliaan* dit woord in de beteekenis van eene miskraam hebben, *abortio, ivi, itum, ire; aborto, avi, atum, are*, bij *Varro*; *abortum facere*, bij *Plinius*; *partum elidere*, bij *Celſus.* Waarvan ook misbaring en misbaarte, *abortus, us, m.*

Misbedrijf, o. *maleficium, ii, n. n. delictum, i, n. malefactum, i, n. malum facinus, oris, n. noxa, ae, f.* bij *Schell. culpa, ae, f.*

Misbegrijp, o. *error, oris, m. erratum, i, n.*

Misbruik, o. *abuſus, us, m.* bij *Cicero.*

Misbruiken, b. w. *abutor, uſus ſum, uti; male uti et deuti*, bij *Nepos.* Voor onteeren, *ſtupro, avi, atum, are; vitio, avi, atum, are.*

Misdaad, zie Misbedrijf. Van hier misdadig, *maleficus, a, um; reus, a, um.* Misdadiger, *malefactor, oris, m.* bij *Plautus*; *nexae reus, maleficus, i, m.* Misdadiglijk, *maleficè, adv.*

Misdanken, (zich) wederk. w. zoo veel als, ſpijt hebben, *doleo, ui, ere.* Ik misdank mij, *doleo, dolet mihi, doleo quod vel quia*, bij *Cicero*, waarop een *indicativus modus* volgt.

Misdeelen, b. w. *juſtum partem alicui negare, vel juſtam partem alicui non dare.* Het deelw. misdeeld is meest in gebruik voor ontbloot, beroofd: b. v. misdeeld van verſtand, *ingenii expers, ingenio carens.*

Misdienen, o. w. *male ſervire alicui.* Ook mishagen, *displiceo, ui, itum, ere.* Ook misdoen, *pecco, avi, atum, are.* Van hier: misdienst, *pravum ſervitium, peccatum, i, n. delictum, i, n.*

Misdoen, b. en o. w. *male agere, perverſe agere, vel facere aliquid*; ook is het *pecco, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *delinquo, iqui, ictum, inquere*, bij *Plautus*; *commerere et commereri*, bij *Terentius.* Ook voor beleedigen, *nocere alicui, laedere aliquem.*

Misdoopen, b. w. *male baptizare.* Overdragtig, *falſo nomine inſignire, rem deformare.*

Misdoorn of muisdoorn, v. *bruſcum, i, n.*

Misdraaijen, o. w. *male divertere.* In den gemeenzamen ſtijl zegt men: dat is u misdraaid, *hoc te fefellit.*

Misdragen, o. w. *non bene vel male ferre, ſterilem eſſe.* Van hier: misdragt, misgeboorte, *abortus, us, m. monſtrum, i, n. partus vel fetus monſtroſus*, bij *Scheller.* Misdragtig, *ſterilis, lis, le.* B. v. eene misdragtige koe, *vacca ſterilis, vel vacca fetum elidens.*

Misdrijf, zie Misbedrijf.

Misdrijven, b. en o. w. als bedrijfwoord werkwoord is het, hetzelfde als misdoen: als onzijdig beteekent het, voorbijdrijven zonder te raken, *fluctuando non tangere.*

Misdruk, o. eigenlijk, *impreſſa*

vitiosa vel prava. En dewijl verkeerd gedrukte bladen tot niets geſchikter zijn als om tot ſcheurpapier of pakpapier te dienen, is misdruk ook *charta emporetica*, bij *Plinius.*

Misdrukken, b. w. *male imprimo, essi, essum, imere.*

Misduiden, b. w. *male interpretari*, bij *Seneca*; *in malam accipere partem*; ook *calumnior, atus sum, ari.* Van hier: misduiding, *mala interpretatio, calumnia, ae, f.*

Misdunken, onp. w. het misdunkt mij, *suspicor, atus sum, ari.* Het misdacht mij, *suspicabar.* Het misdunken, zelfſt. *suspicio, onis, f.*

Misgaan, o. w. iemand misloopen, *aliquem in via non offendere, vel alicui non occurrere, vel obviam venire.* Niet raken, *irritum vel frustra cadere.* B. v. de pijl is misgegaan, *telum irritum vel frustra cecidit.* Tegenſpoed hebben, *improspere vel male cedere.* B. v. het is mij zeer misgegaan, *pessime hoc mihi cessit.* Voor misdoen, *pecco, avi, atum, are*; *male vel prave agere*; ook *erro, avi, atum, are.*

Misgeboorte, v. *abortus, us, m. partus vel foetus monstrosus, intempestivus.*

Misgelden, b. w. *luo, ui, utum, uere*; *solvo, vi, utum, vere*; ook *pendere poenas.*

Misgeloof, o. het wantrouwen, *diffidentia, ae, f. fama adversa, mala existimatio.* Van hier: misgelooven, *diffidere.* Misgeloovig, *diffidens et diffisus, a, um.* Misgeloovigheid, v. *diffidentia, ae, f.*

Misgewas, o. *seges infelix, irrita spes agricolae.* Ook een mismaakte vrucht, *fructus deformis. Kiliaan* noemt dus eenen dwerg, *nanus, i, m.*

Misgisfen, b. w. *allucinor, atus sum, ari*; ſommigen ſchrijven, *hallucinor, atus sum, ari.* Misgisfing, *hallucinatio, onis, f.*

Misgooijen, b. w. *faciendo a scopo aberrare, vel scopum non tangere.*

Misgreep, v. zoo veel als mistasting, *malus tactus*, volgens *Scheller*; *error, erratum, i, n. peccatum, i, n.*

Misgrijpen, o. w. *male tangere vel attingere aliquid, vel tangendo a scopo aberrare.* Voor feilen, dwalen, zondigen, *hallucinari, errare, peccare.*

Misgunnen, b. w. *male favere, invideo, idi, isum, ere.* Van hier: misgunner, *homo invidus.* Misgunning of misgunſt, *livor, oris, m. invidia, ae, f. invidentia, ae, f. obtrectatio, onis, f.* Misgunſtig, *lividus, a, um*; *invidus et invidiosus, a, um.* Misgunſtig, hetzelfde als misgunſt.

Mishagen, o. w. *displiceo, cui, citum, ere*; *ingratum esse*; als onperſoonlijk wordt het ook gebruikt, *displicet.* B. v. het mishaagt mij, *mihi displicet, displicet mihi in illa re*, bij *Cic.* ook *de illa re*, bij denz. Van hier: mishagelijk, *displicens, entis, omn. g. ingratus, a, um.* Mishaging, *displicentia, ae, f.*

Mishakken, b. w. *male vel perperam caedere, vel caedendo non ferire, vel a scopo aberrare.*

Mishandelen, b. w. *male vel perperam agere, male facere.* Iemand mishandelen, *vexo, avi, atum, are aliquem*; *male mulcare aliquem*, bij *Cicero*; *injuria afficere aliquem, vim inferre alicui, inferre manus alicui.* Van hier: mishandeling, *vexatio, onis, f. injuria, ae, f. maleficium, ii, n.* Mishandelaar, *vexator, oris, m. maleficus, i, m. homo alios vexans*, bij *Scheller.*

Mishanden, o. w. *inepte agere.* Voor te onpas komen, *intempestive venire.* B. v. gij mishandt mij, *intempestive ad me venis.* Voor onthanden, *eripio, ui, eptum, ipere.* Voor misſtaan, *dedecet, uit, cere*, bij *Cic.*

Mishap, v. een oud woord zoo veel als ramp, ongeluk, *calamitas, atis, f. infortunium, ii, n.*

Mishappen, o. w. *perperam ore aliquid capere*, ook *aliquid ore non capere.*

Digitized by Google

Mishebben, o. w. *erro, avi, atum, are; in errore versor, atus sum, ari; hallucinari.*

Mishooren, o. w. *male intelligo, exi, ectum, igere; perperam aliquid accipere auribus.*

Mishopen, o. w. zoo veel als wanhopen, *despero, avi, atum, are; diffido, isus sum, idere, alicui rei.*

Mishouden, b. w. *male vel perperam tenere aliquid.* Dit woord wordt ook bij de zeevarenden gebruikt in den zin van een schip zoo te sturen, dat het in het voorbijzeilen, een ander schip niet raakt: b. v. gij moet dat schip mishouden, *navis tibi regenda est, ne alteram in cursu tangat.*

Mishouwen, zie Mishakken.

Mishuwen, o. w. *conjugio infausto jungi*, ook *conjugium inire inaequale, vel male convenions*, ook wordt hier voor mishuwelijken gebruikt.

Misjaar, o. *annus sterilis*, ook *sterilitas annonae, fructuum calamitas*, volg. *Scheller.*

Misinzigt, o. *mala perspicientia, mala intelligentia, judicium malum*, bij *Schell.*

Miskans, v. *infortunium, ii, n. fortuna adversa.*

Miskeek, m. *error judicii, error, oris, m.* alleen.

Miskennen, b. w. *non agnoscere.*

Miskijken, o. w. *perperam vel male videre, errare oculis.*

Misklank, m. *sonus dissonus, vel discrepans.*

Miskleurig, bijv. n. *discolor, oris, omn. g.* ook *male pictus, a, m.*

Miskomen, o. w. een verouderd woord, zoo veel als kwalijk uitvallen, *male vel improspere cedere.*

Miskoopen, (zich) wederk. w. *minimo aliquid emere.*

Miskraam, v. *abortio, onis, f. abortus, us, m.* bij *Cic. abortivum, i, n.* bij *Plin.* Eene miskraam hebben, *aborior, aboriri*; bij *Gellius; abortio, ivi, itum, ire*, bij *Plinius; aborto, are*, bij *Varro; abortum facere vel pati*, bij *Plin. partus elidere*, bij *Celsus.*

Miskwaam, o. *infortunium, ii, n.* Ziekte, *aegritudo, inis, f. aegrotatio, onis, f. aegror, oris, m. invaletudo, inis, f. et valetudo, inis, f.* beide bij *Cicero.* Voor ramp, *calamitas, atis, f.*

Misleggen, b. w. *male vel perperam ponere, vel collocare aliquid.*

Misleiden, b. w. valschelijk leiden, *male ducere aliquem, pervertere, circumvertere, circumscribere aliquem*, ook alleen *ducere aliquem vel ductare aliquem frustra*, bij *Terentius* en *Plautus.* Meest al heeft het den zin van bedriegen in alle deze woorden, *decipio, epi, eptum, ipere.* Door vleijende woorden misleiden, *pellicio, exi, ectum, icere*, bij *Cic.* Van hier: misleider, *perversor, oris, m. circumscriptor, deceptor*, bij *Cicero; pellax, acis, omn. g.* bij *Virgilius; pellicator, oris, m.* bij *Festus.* Misleiding, *circumscriptio, onis, f.* bij *Cic. deceptio*, bij *Vitruv. pellacia, ae, f.* bij *Lucr.*

Mislezen, b. w. *male vel perperam legere*, ook *male legendo rem perperam perspicere vel intelligere.*

Misloonen, b. w. *male remunerare.* Van hier: mislooning, v. *remuneratio mala.*

Misloopen, o. w. *erro, avi, atum, are.* Gij kunt niet misloopen, *errare non potes.* Niet raken in het loopen, *currendo non tangere vel in cursu non tangere.* B. v. het schip is het andere misgeloopen, *navis alteram navem in cursu non attigit.* Zijn oogmerk niet bereiken, *a scopo aberrare.* B. v. hijliep zijn doelwit mis, *a scopo suo aberrabat*, ook *male cedere.* B. v. dit is mij al tweemaal misgeloopen, *hoc mihi jam bis male cessit.*

Misluiden, o. w. kwalijk luiden, *dissono, ui, itum, are.* Het deelw. misluidend, *dissonus, a, m*; *absonus, a, m.* Misluidendheid, v. *dissonantia vel discrepantia soni*, zijn meer in gebruik.

Mis-

Digitized by Google

Misluk, o. *infortunium, ii, n. fortuna adversa, calamitas, atis, f.* Verkl. mislukje, *parvum infortunium.* Van hier het o. w. mislukken, *male cedere, male succedere, finistre evenire, minus prospere cadere, tristem habere eventum.* Mislukking, v. *eventus infelix, successus malus.*

Mismaken, b. w. *deformo, avi, atum, are; deturpare et devenustare,* bij *Gellius.* Van hier: mismaakt, *deformatus, a, m; deformis, is, e; turpis, is, e; invenustus, a, m; foedus, distortus, vultuosus.* Mismaaktheid, v. *deformitas, atis, f. deformatio, onis, f. turpitudo, inis, f. foeditas, atis, f.* Mismaaktelijk, bijw. *deformiter, turpiter, foede, adverbia.* Mismaking, v. *deformatio; onis, f. deturpatio, onis, f.*

Mismas, m. een slecht mengsel, *farrago, inis, f.*

Mismeten, b. w. *male vel perperam metior, mensus sum, metiri.*

Mismikken, o. w. *a scopo aberrare, scopum non ferire vel attingere.*

Mismoedig, bijv. n. en bijw. *dejectus vel abjectus animo, morosus, atra bile concitus, fractus, a, m,* et *desperatus, a, m,* bij *Cicero;* bijw. *dejecte, abjecte, morose, desperanter, desperabunde,* adverbia. Van hier: mismoedigheid, *dejectio vel abjectio animi, morositas, bilis atra, desperatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Misnoeg en misnoegen, o. *offensio, onis, f. displicentia, ae, f.* Van hier: misnoegen, o. w. *displiceo, icui, icitum, icere, offendo, di, sum, ere aliquem.* Van hier: misnoegd, *offensus, indignatus,* bij *Virgilius; indignabundus, iratus, stomachosus, a, m,* bij *Horatius.* Misnoegdheid en misnoeging, hetzelfde als misnoeg en misnoegen.

Misoordeelen, o. w. *male vel perperam judicare.*

Mispaaijen, b. w. *male satisfacere alicui, offendere aliquem.*

Mispaap, m. *sacerdos misfalis, vel sacerdos misfam celebrans.*

Mispas, m. *error, oris, m. erratum, i, n. vitium, ii, n.* Eenen mispas begaan, *committere errorem,* ook *errare* alleen.

Mispassen, onperf. w. *dedecet, uit, ere, incongruum esse.*

Mispel, m. de vrucht van den mispelboom, *mespilum, i, n.* Zamenstell. mispelbloem, *flos mespili.* Mispelboom, *mespilus, i, f.*

Mispikken, o. w. *male aliquid rostro petere, vel rostro petendo aliquid non assequi.*

Misprediken, o. w. *male concionor, atus sum, ari,* volgens *Weiland.*

Mispriester, zie Mispaap.

Misprijzen, b. w. *vitupero, avi, atum, are; contemno, emsi, emtum, emnere, sperno, sprevi, spretum, spernere, asperor, atus sum, ari,* alle bij *Cicero; despicio, exi, ectum, icere, aliquem vel aliquid.* Van hier: misprijzer, m. *vituperator, oris, m. contemtor, oris, m. sprevor, oris, m. asperner, oris, m. despector, oris, m.* Misprijzing, v. *vituperatio, onis, f. contemtio, onis, f.* bij *Cicero; spretio, onis, f.* bij *Livius; asperratio, onis, f.* bij *Cicero; despicientia, ae, f. despicatus, us, m. despectus, us, m.* bij *Cicero.* Misprijselijk, *vituperandus, a, m; vituperabilis, lis, le; contemnendus, a, m; contemptibilis, lis, le,* bij *Ulpianus; spernendus, a, m; illaudabilis, lis, le; asperanandus, a, m; aspernabilis, lis, le,* bij *Gellius.*

Misprikken, o. w. *male pungere, vel pungendo non ferire.*

Misraad, m. *consilium pravum vel malum.*

Misraden, b. en o. w. *hallucinor, atus sum, ari.* Ook eenen slechten raad geven, *pravum alicui dare consilium; Halma* zegt, dat dit woord zoo veel is, als ontraden, *disfuadere aliquid alicui.*

Misraken, b. en o. w. *a scopo aberrare, non ferire.* B. v. hij heeft mij misgeraakt, *me non ferit, vel feriendo me non attigit.*

Mis-

Digitized by Google

Misrameh, o. w. *hallucinor, atus sum, ari; scopum non attingere.*

Misrekenen, o. w. *in numero errare, falli calculo, in supputandi ratione errare.* Van hier: misrekening, *error in supputazione, supputatio falsa.* Spreekwoord: hij heeft geheel misgerekend, *res longe aliter, ac ratus erat, evenit.*

Misrollen, o. w. *volvendo vel inter volvendum non tangere.* B. v. de bal rolde mis, *pila volvens metam non tangebat.*

Misrooijen, o. en b. w. onz. *hallucinor, atus sum, ari; scopum non attingere;* bedr. *extra normam aliquid ponere, male collocare.* Misrooid, v. d. is bij *Hooft, enormis, is, e.*

Misrukken, b. w. *perperam trahere aliquid vel in malam partem,* ook *deforme, avi, atum, are (scilicet trahendo).* Ik geloof dat men in sommige gevallen *distorquere,* gebruiken kan.

Misschatten, b. w. *non bene, male vel perperam aestimare.*

Misscheppen, b. w. *deforme, avi, atum, are.* Van hier: misschapen, *deformatus, a, um; deformis, is, e.* Misschapenheid, v. *deformitas, atis, f. deformatio, onis, f.* Misschepsel, *monstrum, i, n. erratum naturae,* het eerste bij *Cicero.*

Misscheppen, o. w. *male vel perperam haurire.*

Misschieden, o. w. het woord is reeds buiten gebruik, het beteekent zoo veel als kwalijk uitvallen, *male evenire, non prospere cadere. Hooft* gebruik het voor beleedigd worden, *injuria affici.* Ook voor kwalijk gedaan worden, of dwalen, dat er niets misschiedt was, *nihil peccatum vel erratum fuisse.*

Misschien, een bijwoord van twijfeling, *forte,* bij *Cicero; forsan, forsitan, fortasse, fortassis, adv.*

Misschieten, b. w. *male vel perperam ferire, feriendo a scopo aberrare, scopum non attingere, vel jaculando scopum non ferire.*

Misschikken, b. w. *conturbo, avi, atum, are,* zoo veel als in wanorde brengen.

Misschoppen, b. w. *calcitrando non attingere.*

Misselijk of Mislijk, bijv. n. en bijw. ongedaan, leelijk, *deformis et informis, is, e.* Voor gemelijk, *morosus, a, um; importunus, a, um,* bij *Terent.* In gemelijkheid gegrond is ook *morosus, a, um.* B. v. een misselijk antwoord, *responsum morosum.* Ook onzeker, *incertus, a, um; dubius, a, um; anceps, itis, omn. g.* B. v. een misselijk beschеid, *responsum dubium vel anceps.* Voor wonderlijk, *mirus, a, um.* B. v. die zaak komt mij misselijk voor, *res ista mihi videtur mira.* Flaauw, kwalijk, onpasselijk, *defectus animo, male se habens.* Van hier: misselijkheid, *deformitas, morositas, atis, f. importunitas, atis, f. defectio animi,* bijw. *deformiter, morose, importune, mire, adv.*

Missen, b. en o. w. *desum, defui, deesse,* ook *careo, ui, itum.* B. v. gemakkelijk missen kunnen, *facile posse carere.* De afwezigheid van iets gewaar worden, is ook missen, *desidero, avi, atum, are, requiro, sivi, itum, ire, vel sentire aliquem vel aliquid deesse.* Bijv. de vader miste zijn kind, *pater filium suum deesse sentiebat.* Zijn doel missen, *scopum suum non attingere vel a scopo suo aberrare.*

Missieren, b. w. *ornandi causa aliquid alicui rei addere, quod rem vere deformat.* Dus ook alleen, *deformo, avi, atum, are.* Van hier: missiering, v. *deformatio, onis, f.*

Missive, een onduitsch woord, maar veel in gebruik, *epistola, ae, f. literae, arum, f. pl.*

Missiaan, b. w. *vano ictu ferire, vel ictu non tangere.* Fig. zegmen, den bal missiaan, *toto coelo aberrare.* Voor vergissen, *hallucinor, atus sum, ari,* ook *erro, avi, atum, are.* Zich verspreken, *male eloqui, errore verbis vel oratione.* Eenen ver-

verkeerden toon aanslaan, *vitiosum edere sonum.* B. v. de vogel slaat mis, *avis vitiosum edit sonum.*

Misslag, m. *vitium, ii, n. error, oris, m. erratum, i, n. peccatum, i, n. culpa, ae, f.* Eigenlijk is een slag, die mist, *ictus vanus.* Eene misslag begaan, *errare, peccare, labi, hallucinari, committere culpam.*

Missmijten, b. w. *scopum proposítum jactu non tangere.* In het dobbelspel kan men zeggen, *jactum infelicem facere*, bij *Tacitus*, komt dit woord voor.

Missprekeu, o. w. *errare verbis vel orationc.*

Missspringen, o. w. *saltu non adsequi.*

Misstaan, o. w. *indecorum vel indecens esse*, ook *dedecet, uit, ere, impers: deformitatem adferre.* B. v. dat kleed misstaat hem, *vestis ista illi deformitatem adfert.* Scherts misstaat een deftig man, *jocus virum gravem dedecet.*

Misstal, m. *defectus, us, m. deformitas, atis, f. vitium, ii, n.* Van hier: misstallig en misstaltig, *deformis, is, es vitiosus, a, m.*

Misstand, m. *deformitas, atis, m. vitium, ii, n.*

Misstap, m. eigenlijk een verkeerde stap, *gressus falsus vel aberrans.* Fig. eene kleine misdaad, *leve maleficium, levis error, leve peccatum.*

Misstappen, o. w. *labi gressu, errare gressu, vestigio falli.*

Misteken, b. w, *perperam pungere, vel pungendo a scopo aberrare.*

Misstellen, b. en o. w. *male vel perperam ponere.* Ook ongesteldheid veroorzaken, *perturbare valetudinem*, bij *Cicero.* Van misstelteuis voor ongesteldheid, *perturbatio valetudinis.* Ook beteekent het eene verkeerde stelling, *positio vel thesis erratica vel falsa.*

Misstooten, b. w. *male trudere, vel trudendo non tangere.*

Missturen, b. w. *male regere vel gubernare.* Ook beteekent het mijns oordeels, zoo sturen dat men iets anders niet raakt: b. v. stuur die rots mis, *ita navem rege, ne in rupem impingat, vel gubernando scopulum evita.*

Mist, m. zoo veel als nevel, *nebula, ae, f.* bij *Virg. caligo, inis, f.* bij *Cic.* Van hier: mistachtig, *nebulae vel caliginis naturam vel similitudinem habens.* Mistig, *nebulosus, a, m. caliginosus, a, m.*

Mistamen, onperf. w. het mistaamt, *dedecet, indecorum vel indecens est.*

Mistasten, o. w. *vano tactu petere aliquid, vel non tangere.* Ook figuurlijk, *erro, avi, atum, are.* B. v. ik heb daarin geweldig misgetast, *vehementer in illa re erravi.* Van hier: mistasting, v. eigenlijk *tactus vanus;* fig. *error, oris, m.*

Mistelboom, m. eene plant, *viscum, i, n.* bij *Linn.* en ook bij *Plinius.* Van hier: mistellijster, *turdus viscivorus*, bij *Linn.*

Mistellen, o. w. *male numerare, errare numero, perperam supputare.* Van hier: mistelling, v. *error calculi vel in numero.*

Misten, o. w. *nebulosum esse vel nebulam exhalare.* Het mist, *tempus nebulosum est.*

Mistoonen, b. w. *male, perperam vel falso ostendere.*

Mistred, m. *gradus vel gressus aberrans, vestigium falsum*, ook *delictum, peccatum, error, erratum.*

Mistreden, o. w. *errare gressu, labi gradu, vestigio falli.* Ook oneigenlijk, *delinquere, peccare, errare.*

Mistroost, m. *solatii inopia, ae, f.* doch dit woord is niet meer in gebruik. Van hier: mistroosteloos, *desperatus, a, m; desperans, antis, omn. g. deperditus, a, m*; bij *Cato.* Mistroostigheid, v. *desperatio, onis, f.* bij *Cicero.* Mistroostigloos, *desperanter*, en *desperabunde, adverbia.*

Mistrouwen, b. w. zoo veel als wantrouwen, *diffido, isus sum, idere*, ook *conjugium inaequale contrahere* Van een meisje, die zich

Digitized by Google

zich mistrouwt, kan men zeggen, *enubo, upsi, uptum, ubere*, bij *Livius*. Van dit woord in de eerste beteekenis komt mistrouwend en mistrouwig, *diffidens, entis, omn. g. diffisus, a, m.* Mistrouwigheid, *diffidentia, ae, f.* Met mistrouwen, *diffidenter, adverbium.*

Misval, m. en o. *abortus, us, m. abortio, onis, f. partus immaturus, vel intempestivus.* Ook ramp, *infortunium, ii, n. calamitas, atis, f.* Eene onbetamelijke daad, *facinus, oris, n. maleficium, ii, n.* Van hier: misvallig, *ingratus, injucundus, molestus, calamitosus, a, m.*

Misvallen, o. w. eigenlijk in het vallen misen, *irritum cadere*, ook *cadendo non tangere.* B. v. de steen viel mij mis, *lapis cadendo me non tetigit.* Ook niet wel uitvallen, *male evenire, improspere cadere.* Niet wel behagen, *displiceo, ui, itum, ere.* Te vroeg bevallen, *ante tempus vel intempestive parere vel edere partum.*

Misvallen, o. *displicentia, ae, f.* bij *Seneca.*

Misvaren, o. w. *male vel perperam vehi. Kiliaan* gebruikt het ook voor kwalijk uitvallen, *male evenire.* Ook voor eene miskraam, *facere abortum.*

Misverstand, o. *interpretatio aliena vel prava*, bij *Scheller*; ook *error, oris, m.* B. v. daar heeft eenig misverstand plaats, *latet error in eo.* Ook beteekent het eenig gering verschil, *dissensio, onis, f. discordia, ae, f.*

Misverwen, b. w. *perperam vel male colorare vel pingere, vel coloribus deformare, decoloro, avi, atum, are.* Van hier: misverwig, *decolor, oris, omn. g.* bij *Scheller. Hoogstraten* zegt, *errare in coloris infectione.*

Misvoegen, o. w. *dedecet, uit, ere.*

Misvormen, b. w. *deformo, avi, atum, are.* Van hier misvorming, *deformatio, onis, f.* Misvormig, *deformis, is, e*; bijw. *deformiter adverbium.* Misvormigheid, v. *deformitas, atis, f.*

Miswas, o. *annonae sterilitas, calamitas fructuum.* Van hier het werkw. miswasen, *crescendo vel inter crescendum deformari.*

Miswegen, o. w. *male, perperam vel injuste pendere vel ponderare.*

Miswende, o. *calamitas, atis, f. fortuna adversa.* Een reeds verouderd woord.

Miswenden, b. w. *male vertere.* B. v. een schip miswenden, *perperam vel male navem vertere*, ook *navem ita vertere, ut inter vertendum aliquid non tangat.* B. v. ik zal dien paal wel miswenden, *ita navem vertam ut palum istum non tangat.*

Miswerken, b. w. *male vel perperam laborare.*

Miswerpen, b. w. *vano jactu ferire, in irritum jacere, jaciendo scopum non attingere.*

Miswijzen, o. w. *male vel perperam indicare.* B. v. die wijzer wijst mist, *gnomon male horam indicat.* Van hier: miswijzing, v. *indicium falsum.*

Miswinnen, b. w. dit woord is zoo goed als verouderd. *Vondel* gebruikt het voor verliezen, *perdo, didi, ditum, dere.*

Miszaken, b. w. zoo veel als ontkennen, dat er iemand tegengenwoordig is, *negare aliquem alicubi esse.* B. v. zij miszaakten den dief, *negabant furem illic esse.* Ook eene zaak ontkennen, *nego, avi, atum, are aliquid.* Van miszaker, m. *negator, oris, m.* Miszaking, v. *negatio, onis, f.*

Miszegenen, b. w. *male partiri, justa parte aliquem privare.* Miszegend van verstand, *ingenii inops.*

Miszeggen, o. w. eigenlijk *male vel perperam dicere vel eloqui.* Ook lasteren, waarvoor *Cicero* ook *male loqui* gebruikt, *detrahere alicui*, ook *de aliquo, dente maledico carpere aliquem.* Van hier: miszegging, v. in den eersten zin, *elocutio mala.* In den tweeden, *maledictio, onis, f.*

Digitized by Google

f. maledictum, i, n. maledicentia, ae, f. bij *Gell.*

Miszeilen, o. w. *male vel perperam navigare, cursum male dirigere*, ook *navigando evitare, vel non tangere.* B. v. ik ben die droogtens misgezeild, *enavigavi vada ista, vel vada ista navigando vitavi.*

Miszetten, b. w. *male vel perperam ponere sive collocare aliquid.*

Miszien, o. en b. w. *male vel perperam videre, errare oculis.*

Miszitten, o. w. *male sedere.* Ook beteekent het niet wel pasſen of voegen, *aptum non esse.* Leelijk zitten, *deformen esse.* B. v. dat kleed miszit, *vestis ista apta non est, vel deformis est.*

Mitilene, eene ſtad op het eiland Lesbos, *Mitylene, es, f.* bij *Plinius.*

Mitouw ook Mittouw, eene kleine ſtad in Courland, *Mitovia, ae, f.*

Mitridaat of Mithridaat, bij *Scheller.* Een zeker tegengift, *antidotum Mitridaticum, antidotus Mithridatica, vel alexipharmacum, i, n.* (*ſordida.*

Modde, v. *femina ſqualida ac*

Modden ook moddelen, b. w. *limum, coenum vel lutum perſcrutari.*

Modder, m. *limus, i, m. coenum, i, n. lutum, i, n.* In den modder vallen, *incidere in limum.* Met modder bedekken, *oblimo, avi, atum, are; involvere coeno.* In den modder blijven zitten, *haerere limo vel coeno.* In den modder levende, *lutarius, a, m; lutenſis, is, e,* bij *Plinius.* Van hier: modderachtig, bijv. n. *luteus, a, m; lutulentus et limarius, a, m.* Modderig, *lutoſus et limoſus, a, m; coenoſus, a, m.* Zamenſtell. moddergoot, *canalis limo abducendo ſerviens.* Modderkuil, *foyea limoſa vel coenoſa.* Modderman, *homo limo vel coeno extrahendo inſerviens.* Moddermolen, *mola limaria.* Moddernet, *reticulum limo vel coeno extrahendo inſerviens.* Modderpoel, *lacus limoſus.* Modderpraam en modderſchuit, *navigium limo extracto transportando ſerviens.*

Modderſloot, *foſſa limoſa.*

Modderen, b. w. *limo purgare;* ook *limum extrahere.* B. v. die gracht wordt alle jaren gemodderd, *foſſa ista quotannis limo purgatur, vel limus quotannis e foſſa ista extrahitur.* In de dagelijkſche zamenleving zegt men: eene zaak modderen, zoo veel als door al te groote toegevendheid ſchikken, misſchien is dit eene verbastering, zegt de groote *Weiland* van het Latijnſche, *moderor, atus ſum, ari.* Is het niet waarſchijnlijk, dat eene zaak modderen, zoo veel is, als ſchoon maken, in orde brengen: overdragtig van eene ſloot of gracht, die men door modderen ſchoon en in orde maakt, *purgare rem aliquam, componere, vel in ordinem redigere.*

Mode, v. een onduitsch en Fransch woord, *mos, moris, m. conſuetudo, inis, f.* Het is de mode, *mos est, moris est, in more poſitum est.* De mode brengt het zoo mede, *mos ita fert.* Het is de mode geworden, *in conſuetudinem abiit.* Naar de mode, *more vel ex more.* Eene mode invoeren, *morem inducere.* De mode volgen, *morem ſequi.* Uit de mode raken, *obſolesco, evi, etum, escere, in deſuetudinem abire.* Zamenſtell. modegek, *moris nimis amans, mori nimis addictus.* Modepop, *morem nimis ſequens, vel homo ex more veſtitus, vel femina, vel puella morem nimis ſequens, vel ex more ſemper veſtita.* Modezucht, *nimia cupiditas moris ſequendi.*

Model, o. een onduitsch woord, *exemplum, i, n. exemplar, aris, n. forma, ae, f.*

Modena, eene ſtad in Italie, *Mutina, ae, f.* Van Modena, *Mutinenſis, is, e.*

Modrusch, eene kleine ſtad in Kroatie, *Modruſia, ae, f.*

Moe, zie Moede.

Moed, m. *animus, i, m.* Goede moed, *animus bonus.* Van goeden moed zijn, *bono eſſe animo.* Hoe zijt gij te moed? *quo ani-*

Digitized by Google

mo es? vel quid animi tibi est? Het geeft meestal de innerlijke gesteldheid des gemoeds te kennen: in koelen moede, *consulto, adv.* Wijders zegt men: moed op iets dragen, *superbire aliqua re.* In tegenstelling van bangheid is het ook, *animus, i, m. virtus, utis, f fortitudo, inis, f. audacia, ae, f.* Moed geven, *animo, avi, atum, are; animos facere*, bij *Cicero; firmare animum alicui, excitare aliquem vel animum alicujus, animum dare vel addere alicui.* Iemand den moed benemen, *exanimo, avi, atum, are*, bij *Plautus, frangere aliquem*, bij *Nepos; debilitare virtutem*, bij *Cicero;* ook *animum alicujus*, bij denzelfden; *deprimere animum alicujus, infringere animos*, bij *Livius.* Moed scheppen, *extollere animum, erigere se vel erigere animum*, bij *Cicero; recipere animum*, bij *Livius; confirmare animum*, bij *Sallustius; sumere spiritus*, bij *Caesar.* Den moed verliezen, of laten zakken, *diffidere, labascere, debilitari*, waarbij men ook *animo* voegen kan, zoo als bij *Cicero; animum despondere*, bij *Livius*, waarvoor *Columella* het woord *despondere*, alleen gebruikt; *demittere animum, demitti animo*, bij *Cicero*, die ook *se proficere*, gebruikt; *abjecto esse animo*, bij deuzelfd. *submittere animum*, bij *Livius; animo cadere*, bij *Cicero.* Eindelijk beteekent het wraakzucht: b. v. zijnen moed koelen, *exasturare animum*, bij *Cicero.* Van hier: moedig, bijv. n. en bijw. *animosus, a, m; fortis, is, e; erectus, a, m; impavidus, a, m; audax, acis, omn. g. audens, entis, omn. g. masculus, a, m; Martius, a, m; strenuus, a, m; ferox, ocis, omn. g. alacer, cris, cre;* bijw. *animose, fortiter, impavide, audenter, audacter, mascule, strenue, ferociter, alacriter*, adverbia. Moedigheid, v. *animositas, atis, f. fortitudo, inis, f. audentia, ae, f. audacia, ae, f. strenuitas, atis, f. ferocia, ae, f. ferocitas, atis, f. alacritas, atis, f.* Zamenstelling. moedeloos, *exanimatus, a, m*, bij *Cicero: carens animo, animi demissi (scilicet, homo); timidus, ignavus, fractus, remissus, a, m.* Moedeloosheid, v *demissio vel abjectio animi, debilitas et debilitatio animi*, bij *Cicero; timor, oris, m. ignavia, ae, f.* Moedelooslijk of moedeloos, als bijw. *abjecte, demisse, animo abjecto, timide, ignave.* Moedkoeling, v. *exsaturatio animi.* Moedmatiging, v. *moderatio animi.*

Moede, bijv. n. en bijw. *fessus, a, m; defessus, a, m; fatigatus, a, m; defatigatus, a, m*, alle bij *Cicero; lassus, a, m; lassatus, a, m*, bij *Ovidius.* Oneigenlijk: door herhaald genot geene neiging meer tot iets hebbende, *satur alicujus rei, taedio alicujus rei captus, taedere alicujus rei.* Ik ben dat leven moede, *turbarum me taedet istarum.* Hij is zijne vrouw moede, *taedio uxoris suae captus est.* Ik ben de wijn moede, *satur sum vini.* Moede worden, *lassesco, fatisco, defetiscor, defessus sum, defetisci, torpesco, ui, escere; fatigari, defatigari.* Moede maken, *lasso, avi, atum, are; delassare, fatigare, defatigare aliquem.* Voor kwellen zegt men ook moede of moe maken, *vexo, avi, atum, are; exagitare, inquietare*, bij *Suetonius.* Van hier: moedheid: v. *lassitudo, inis, f. fatigatio, onis, f.* bij *Scheller*, doch voor dit woord gebruikt men meer vermoeidheid.

Moeden, b. w. een oud woord, waarvoor men thans moedigen gebruikt, het deelw. is over in gemoed: b. v. wel gemoed zijn, *bono esse animo.*

Moeder, v. *mater, ris, f.* is eene vrouw, die een of meer kinderen ter wereld brengt of gebragt heeft. Moeder worden, *matrem fieri.* Overdr. is moeder worden, zoo veel als baren, *pario, peperi, par-*

Digitized by Google

partum, *parere*. Moeder maken, *matrem facere*, ook *gravidam reddere*, ook wordt dit woord van de dieren gebruikt, doch dan komt het zamengetrokkene moêr meer voor. Figt noemt men eene bejaarde vrouw, al heeft zij nooit kinderen gehadt, moeder, moedertje, *mater*, *matercula*, *ae*, *f.* *unus*, *amicula*, *ae*, *f.* Van de moeder afdoen, *depellere a matre*, *vel ab ubere vel mamma matris*. Moeder of voortbrengster, *genetrix*, *creatrix*, *procreatrix*, *icis*, *f.* Huismoeder, *materfamilias*, *matrisfamilias*, bij *Cicero*. Moeder van een klooster, *antistita*, *ae*, *f.* Eene vrouw die de plaats van eene moeder bekleedt: b. v. weesmoeder, *mater vel curatrix orborum*. Moeder of moêr is ook bij menschen en dieren zoo veel als de baarmoeder, *uterus*, *i*, *m.* *matrix*, *icis*, *f.* *vulva*, *ae*, *f.* De moer van eene schroef, *matrix cochleae*, volgens *Scheller*. Ook heet de droesem van wijn enz. moer, *faex*, *fæcis*, *f.* *sedimentum*, *i*, *n.* Van hier de zamenstelling: moerschroef, *cochlea matricalis*. Van hier: moederlijk, *maternus*, *a*, *m.* Voor heen zeide men: moederlijk alleen, thans moederziel alleen, *plane*, *omnino*, *prorsus solus*, *a*, *m.* Zamenstell. moedersdeel, *pars hereditatis maternae*. Moederdeugd, *virtus primitiva*. Moederhart, *animus maternus*. Moeder of moerhoest, *tussis hysterica*. Moederkerk, *ecclesia mater*, bij *Scheller*. Moederkolîek, *passio colica hysterica*. Moeder of moerkramp, *spasmus uteri vel uterinus*. Moederloos, *matre carens*. Moedermaagd, *mater virgo*, *vel virgo mater*. Moedermelk, *lac maternum*. Moedermoord, *matricidium*, *ii*, *n.* Moedermoorder, *matricida*, *ae*, *m*; *interfector matris*. Moeder moordster, *interfectrix matris*. Moederliefde, *amor maternus*, *pietas materna vel matris*. Van een kind, *amor vel pietas in vel erga matrem*. Moedermaal, *naevus vel macula genitiva*. Moedernaakt, *omnino*, *prorsus*, *plane nudus*. Moederslag, moederslagt en moederslagtig, zoo veel als moedermoord en moedermoordenaar. Moederspraak en moedertaal, *lingua patria vel lingua vernacula*. Moederziek, *qui prae nimio amore vel pietate praesentiâ matris carere non potest*. Zamengetrokken in moerziek, *malo hysterico laborans*. Moerziekte, *hysteralgia*, *ae*, *f.* *passio hysterica vel malum hystericum*. Moederziel, *homo*, *inis*, *m.* & *f.* *ullus*, *a*, *m.* Moederziel alleen, *prorsus*, *omnino*, *plane solus*. Er was geene moederziel, *nemo prorsus aderat*. Moederzog, *lac maternum*. Moederszoontje, *deliciae matris*, *matri carissimus*. Moederzorg, *cura materna*. Moederzot, *matris nimium amans*, *matris amantissimus*. Zamenstelling. zijn ook nog: moerader, *vena saphaena*. Moerbalsem, *balsamum hystericum*. Moerband, in de heelkunde, *ligamentum uteri*. Moerbraak, *procidentia uteri*, *prolapsus uteri*, *hernia uterina*. Moerkoorts, *febris hysterica*. Moervloed, *profluvium matricale*, *album*, *menstrua alba*, *fluor albus*. Moerhaas, *lepus femina*. Moerkruid, *herba matricalis*, *matricaria vulgaris*, *matricaria parthenium*. Moeder of moerkoek, *placenta uteri*. Moerkonijn, *cuniculus mater*, &c.

Moedigen, b. w. *animo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Claudian*. welke zegt: *animare in praelia*, *animum addere*; meer gebruikt men: aanmoedigen. Het verl. deelw. is ook in gebruik, gemoedigd, *animatus*, *a*, *m.* Wees wel gemoedigd, *bono sis animo*.

Moedwil, m. *petulantia*, *ae*, *f.* *protervitas*, *atis*, *f.* bij *Cic.* *protervia*, *ae*, *f.* bij *Lucanus*; *procacitas*, *atis*, *f.* bij *Livius*; *lascivia*, *ae*, *f.* bij *Ovidius*; *libido*, *inis*, *f.* bij *Scheller*. Eertijds beteekende het ook in eenen goeden zin de neiging des gemoeds of de wil, doch thans komt het alleen in eenen kwaden zin voor. Van hier: moedwillens,

Digitized by Google

bijw. *de industria, sponte, sua sponte, praemeditate, ultro; adverbia.* Moedwillig, bijv. n. *petulans, antis, omn. g. protervus, a, m; procax, acis, omn. g. lascivus, a, m.* Moedwilligheid, v. hetzelfde als moedwil. Moedwillig en moedwilligh lijk, bijw. *petulanter, proterve, procaciter, lascive, adv.*

Moei, v. vaders of moeders zuster, *amita, ae, f. matertera, ae, f.* Zamenstelling: peeremoei, *susceptrix, icis, f.* bij *Hoogstrat.* ik zoude liever zeggen, *femina in baptismo matris officio fungens.*

Moeial, m. en v. *ardalio, onis, m.* bij *Martialis.*

Moeijelijk, bijv. n. en bijw. iets dat moeite vereischt, *difficilis, lis, le; gravis, is, e; molestus, a, m; operosus, laboriosus, arduus, a, m; asper, era, um.* Een moeijelijke arbeid, *labor gravis, difficilis.* Een moeijelijke weg, *via ardua.* Een moeijelijke gang, *gressus difficilis.* Moeijelijk om te begrijpen, *intellectu difficilis, lis, le.* Iemand moeijelijk vallen, *molestum esse alicui.* Ook beteekent het zoo veel als gestoord en gemelijk, *subiratus et morosus, a, m.* Droevig, *tristis, is, e.* Die zaak maakt mij moeijelijk, *hoc me tristitia afficit, vel me tristem reddit;* bijw. *difficulter, graviter, moleste, operose, laboriose, ardue, morose, adverbia.* Van hier, moeijelijkheid, v. *difficultas, atis, f. molestia, ae, f. labor, oris, m. asperitas, atis, f. morositas, atis, f. tristitia, ae, f.* Moeijelijkheden, zijn bij *Cicero, spinae, arum, f. pl.*

Moeijen, b. w. moeite veroorzaken, *molestiam parere, vexo, avi, atum, are aliquem.* Als wederk. zich moeijen, *miscere se alicui rei, vel cum aliqua re.* Spijten, smerten, *doleo, ui, ere.* B. v. het moeit mij, *mihi dolet, vel doleo.* Zamenstell. bemoeial, hetzelfde als moeial. Bemoeijen, *miscere se alicui rei vel cum aliqua re.* Vermoeijen, *fatigo, avi, atum, are,* bij *Cic.*

Moeite, v. *opera, ae, f. labor, oris, m. opus, eris, n. fatigatio, onis, f.* Moeite doen, *operam dare.* Het is de moeite niet waardig, *operae pretium non est.* Moeite doen, *nitor, nisus vel nixus sum, niti.* B. v. ik zal alle moeite doen, *omnibus viribus nitar.* Moeite is dus ook, *nisus, us, m. nixus, us, m.* bij *Quintilianus.* Zoo veel als moeijelijkheid, *difficultas, atis, f.* Die zaak is niet zonder moeite, *res ista difficultate non caret.* Voor kommer, *molestia, ae, f.* Iemand moeite veroorzaken, *molestiam parere alicui.* Voor ongemak, *incommodum, i, n. incommoditas, atis, f.* bij *Cicero.* Zoo veel als smert, *angor, oris, m.* Iemand moeite aandoen, *angere aliquem.* Alle moeite verliezen, *oleum et opsam perdere.* Ook zegt men voor een spreekwoord, *aethiopem lavare.* Moeite is ook zoo veel als ellende, *aerumna, ae, f.* B. v. die man is met moeite overladen, *homo iste aerumnosus est.* Moeite is ook twist, krakeel, *rixa, ae, f. jurgium, ii, n. lis, is, f.* B. v. moeite maken, *rixor, atus sum, ari; jurgor, atus sum, ari; movere litem.* Van hier de zamenstelling: moeitemaker, m. *rixator, oris, m. jurgator, oris, m. litem movens.*

Moer, zie Moeder.

Moer, v. zoo veel als droesem, *faex, faecis, f. sedimentum, i, n. crassamen, inis, n. crassamentum, i, n.* Vol moer of moerig, *faeculentus, a, m.* Van moer zuiveren, *defaeco, avi, atum, are.* Van moer gezuiverd, v. d. *defaecatus, a, m.* ook schrijft men deze woorden met een enkele *e.*

Moer, o. zoo veel als slijkig, moerasig land, *terra limosa, vel uliginosa.* Van hier: moerig, *limosus, uliginosus, a, m.* bij *Tacitus.* Moerigheid, v. *uligo, inis, f.* Zamenstell. moerland, *ager, vel terra uliginosa, vel limosa.* Moervisch, *piscis loci u li-*

Digitized by Google

uliginoſis vel palustribus vivens. Moerzee, zegt de geleerde *Weiland*, is zoo veel als onſtuimige zee; *mare turbidum.*

Moeras, o. *palus, udis, f. Scheller* zegt ook *lutum, i, n.* Van hier: moerasſig, *palustris, is, e; paludoſus, a, um; uliginoſus, a, um.* Moerasſigheid, *uligo, inis, f.*

Moerbezie, moerbei, moerbes, v. *morum, i, n.* Zamenſtellingen: moerbezienboom, *morus, i, f.* Moerbezienblad, *folium mori.* Moerbezienbosch, *moretum, i, n.*

Moerel of morel, v. *ceraſum agronianum, ceraſum actianum.*

Moeren, o. w. eigenlijk troebel maken, *turbo, avi, atum, are.* B. v. het water moeren, *turbare aquam.* Verder vermengen, *commiſcere et permiſcere.* Overdr. geweld maken, *rumorem, ſtrepitum, turbas edere; bacchor, atus ſum, ari.*

Moes, o. oudtijds beteekende dit woord zoo veel als ſpijs in het algemeen, *cibus, i, m.* In engeren zin beteekent het thans eene ſpijs van eetbare planten en vruchten toebereid, *pulmentum, i, n. puls, pultis, f.* Groentens, waarvan zulk moes gemaakt wordt zijn, *olus, eris, n.* Zamenſtell. appelmoes, *pulſ pomaria.* Groenmoes, *puls oleracea.* Koolmoes, *puls braſſicaria.* Melkmoes, *puls lactea.* Moeshof of moestuin, *hortus olitorius.* Moesketel, *ahenum olitorium, calix, icis, m.* bij *Ovidius.* Moeskruid, *olus, eris, n.* Moespot, *olla olitoria.* Moesverkooper, *olitor, oris, m.* bij *Cic.*

Moesel, eene rivier in Lotharingen, *Moſella, ae, f.* bij *Tacitus.* Van hier: Moeſelwijn, *vinum Moſellanum.*

Moesje, o. *emplaſtrum parvum venuſtatis cauſa in vultu poſitum*

Moeskoppen, o. w. *praedor, atus ſum, ari.* Van hier: moeskopper, m. *praedator, oris, m.* Moeskopperij, v. *praedatio, onis, f.*

Moet, v. een indruksel door knijping en anderſins veroorzaakt, *ſtria, ae, f.* Vol moeten, *ſtriatus, a, um.* B. v. een voorhoofd vol moeten, *frons ſtriata*, bij *Apulejus.*

Moet, een woord gebruikelijk in de ſpreekw. te moet gaan, *obviam ire.*

Moet, o. van het werkw. moeten, in eenige ſpreekwijzen gebruikelijk, *neceſſitas urgens* of *neceſſitas, atis, f.* alleen. B. v. moet is een bitter kruid, *neceſſitas herba amara eſt.* Is het een moet, *anne neceſſitas rugens jubet?*

Moete, v. een oud woord, beteekenende gelegenheid, ledigen tijd, *occaſio, is, f. otium, ii, n.* Moetig zegt men nog in Noordholland voor lustig, *alacer, cris, cre; vegetus, a, um.*

Moeten, o. w. *debeo, ui, itum, ere.* Zoo veel als ſchuldig zijn, hoe veel moet gij mij? *quantum mihi debes?* Zoo als ik moest, *pro eo ac debui*, bij *Cic.* Voorts kan het woord moeten op verſcheidene wijzen overgezet worden, zoowel door het *gerundium* in *dum*, a's door het *participium* in *dus, da, dum*, met het werkw. *ſum.* B. v. men moet leeren, gaan, ſchrijven, beminnen, *eſt diſcendum, eundum, ſcribendum, amandum.* De perſoon, die moet wordt in den derden naamval geſteld: b. v. ik, gij, hij, wij, gul. zij, *mihi, tibi, illi, nobis, vobis, illis.* B. v. ik moet gaan, *eſt mihi eundum, &c.* Ik moest, *erat mihi.* Ik heb moeten, *fuit mihi* en dus in alle *tempora.* Wanneer er een zelfſtandig woord bij gevoegd wordt, gebruikt het v. d. in *us, a, um*, het geen, als dan verbogen wordt: b. v. ik moet een brief ſchrijven, *literae ſcribendae ſunt mihi, epiſtola eſt ſcribenda mihi.* Gij zult boeken moeten leezen, *libri erunt legendi tibi.* Gij zegt dat ik boeken lezen moet, *dicis libros legendos eſſe mihi.* Geeft het woord moeten, eene pligt of billikheid te kennen, dan gebruikt men dikwijls het onperſ. w. *oportet, uit, ere.* B. v. ik moet mijne ouders beminnen, *oportet me amare parentes meos, vel oportet parentes meos amem:* Waarvoor men ook ſchrijven kan, *parentes*

Digitized by Google

mei mihi amandi sunt. Geeft het woord moeten eene noodzakelijkheid te kennen, dan gebruikt men: *necesse esse.* B. v. gij moet leeren, *necesse est tu discas*, *vel necesse est te discere.* Alle menschen moeten sterven, *necesse est omnes homines moriantur*, *vel mori.* Ook zegt men: *omnibus hominibus moriendum est.* Dat moet een slecht mensch zijn, *necesse est (is) sit scelestus*, *vel necesse est eum esse scelestum.* Dat huis moet instorten, *necesse est domus ista corruat*, *vel domum istam corruere*, in dit geval blijkt dat men het werkw. *oportet* gebruiken kan. Ik heb hem het geld moeten geven, *non potui facere, quin illi darem pecuniam*, *vel non potuit fieri, quin &c. vel non potui non dare pecuniam illi.* Ik moet den brief schrijven, *non possum non scribere epistolam*, ook *necesse est*, *vel oportet scribam*, *vel me scribere vel epistola est scribenda mihi*; ook gebruikt men het werkw. *debeo.* Wij moeten God liefhebben, *debemus amare Deum.* Moeten is ook zoo veel als pligt zijn, *officium, ii, n.* B. v. de vader moet zijne kinderen onderhouden, *patris est officium alere liberos suos*; doch in dit geval laat men er het woord *officium* dikwijls uit. B. v. een goeden herder moet het vee scheren maar niet villen, *boni pastoris est tondere pecus non deglubere.* Ik moet God beminnen, *meum est amare Deum.* Zoo veel als door dwang iets doen, heet ook moeten, *cogor, coactus sum, cogi.* B. v. de arme *Aristoteles* moet te voet gaan, *pauper Aristoteles cogitur ire pedes.* Ik moest in de gevangenis gaan, *cogebar ire in carcerem.* Ook kan men hier weder zeggen, *eundum mihi erat &c.* Dikwijls wordt het woord moeten niet uitgedrukt: b. v. hij komt vast, of hij moest dood zijn, *certe veniet*, *nisi mortuus est.* Welk vermaak moet het zijn! *quae voluptas sit!* ook kan men zeggen, *quae voluptas sit oportet!* Wie moet of mag die man toch zijn? *quis hic homo sit?* Ook zegt men in de dagelijksche zamenleving: wat moet dat? *quid hoc rei est? quid hoc significat?*

Moezel, m. zoo veel als doedelzak, *tibia utricularis.*

Moezel, v. een stroom in Duitschland, zie Moesel.

Mof, m. een scheldnaam aan Westfaalsche grasmaaijers gegeven, waarschijnlijk om den muffen stank dezer lieden, *nomen probrosum fœnisecis Westfalicis hus ob foetorem inditum, homo fœtidus, squallidus, a, m. putidus, male olens.*

Mof, v. *chirotheca, ae, f.* Een mof met bond gevoerd, *chirotheca villosa, involucrum manuum, manica, ae, f.* bij *Schell.*

Moffelen, o. w. *clam involvere vel obtegere.* Iemand iets in de handen moffelen, *clam alicui dare aliquid.* In het gemeene leven zegt men: iets wegmoffelen, *subdole aliquid occultare.* Moffelen is in het kaartspel zoo veel als valsch spelen, *mala fide ludere.* Iets opmoffelen, is *clam aliquid edere.*

Mogelijk, bijv. n. en bijw. *possibilis, lis, le*; waarvan het Fransche woord *possible*, afstamt; doch het wordt voor geen goed Latijn gehouden: men zegt dus beter, *quod fieri potest.* B. v. het is mogelijk dat ik morgen kome, *fieri potest, ut cras veniam.* Het is niet mogelijk, *non potest fieri, fieri nequit.* Het is mij niet mogelijk, *non possum, a me fieri non potest*; bijw. zoo veel als misschien, *forte, forsan, forsitan, fortasse, vel fortasis, adverbia.* B. v. mogelijk zal hij komen, *forte veniet.* Van hier: mogelijkheid, v. *possibilitas, atis, f.* doch dit woord is weder geen Latijn en dient ook anders overgezet te worden: b. v. er was geene mogelijkheid, *fieri non poterat.* Ik zie er geene mogelijkheid toe, *non video, qua ratione res effici possit.* Ik zal de mogelijkheid daarvan aantoonen, *demonstrabo rem fieri posse*, Er is geene mogelijkheid toe,

Digitized by Google

toe, *vis fieri non potest*. Mogelijkheid beteekent ook zoo veel als: gelegenheid, middel, *occasio, onis, f. facultas, atis, f.* B. v. er is geene mogelijkheid om te ontsnappen, *facultas vel occasio evadendi non est.*

Mogen, o. w. dit woord beteekent zoo wel, kunnen als willen, *possum, potui, posse; volo, lui, velle, cupio, ivi, itum, ere.* B. v. ik mogt gaarne weten, *vellem vel velim scire, vel cupio scire.* Vrijheid hebben om iets te doen, *licet, uit, vel licitum est, cere.* B. v. ik mag, *licet mihi.* Zoo ik vragen mag, *si interrogare mihi licet.* Hij mag het om mijnent wil wel doen, *faciat, per me licet.* Iemand mogte zeggen, *dicat vel dixerit aliquis.* Iemand mogte komen, *veniat vel venerit aliquis.* Het moge schijnen, *videatur.* Zoo iemand vragen mogte, *si quis interroget.* Het moge zijn, zoo als het wil, *quidquid sit vel est.* Het moge zijn, wanneer het wil, *quandocunque est vel sit.* Het moge zijn, waar het wil, *ubicunque est vel sit.* Van waar het wil, *undecunque est vel sit.* Hij moge gaan, waar heen hij wil! *quocunque it vel eat!* Voor zijn of geschieden: wat mag toch wel de rede zijn? *quaenam causa esset?* De wereld mag zeggen, wat zij wil, *homines quodlibet dicant.* Dikwijls gebruikt men het van eene mogelijkheid, met het woord *posse.* Haast u, hij mogt uwe plaats innemen, *festina, locum tuum occupare possit!* Zeer dikwijls dient dit werkwoord tot een hulpwoord in de aanvoegende wijs: b. v. op dat wij een stil leven mogen leiden, *ut tranquille vitam degamus.* Ten einde hij weten mogte, *ut sciret.* Vooral om eenen wensch uittedrukken: och of hij komen mogte! *o utinam veniret!* In de beteekenis van willen: ik kan en mag het niet doen, *nec possum, nec volo.* Het deelwoord mogend heeft de beteekenis van magt en geweld, *potens, entis, omn. g. pollens, entis, omn. g. praevalidus, a, um.* Hooft heeft den overtreffenden trap: mogenste, *potentissimus, a, um.* Van hier: mogendheid, v. *potestas, atis, f. potentia, ae, f. potentatus, us, m.* bij *Caesar; auctoritas, atis, f.* bij *Cicero; majestas, atis, f.* Ook worden vermogende personen mogendheid genoemd, *persona, homo vel vir potens sive pollens.*

Moggel, m. en v. een dik vet kind, *puer obesus, crassus;* vrouwel. *mulier, femina vel puella obesa, crassa.* Ook zegt men mokkel.

Mohilow, eene kleine stad in Polen, *Molavia, ae, f.* bij *Hoogstrat.*

Mok, v. eene soort van wilde duiven, *palumbes, is, f.* Ook een vuil wijf, *sordidula, ae, f. femina vel puella sordida.* Van hier ons gemeenzaam woord: bemokkelen, *inquino, avi, atum, are.*

Moker, m. een zware hamer, *malleus praegravis vel ponderosus.*

Mol, v. *album cerevisiae genus.* Haarlemmer mol, *cerevisia alba Harlemica.* Zamenstelling: molhuis, *caupona cerevisiae albae, vel ubi cerevisia alba prostat.*

Mol, v. een bekend dier, dat in de aarde woet, *talpa, ae, f.* Spreekw. hij is zoo vet als eene mol, *talpa pinguior est.* Het spreekwoord: zoo blind als eene mol, *talpa caecior*, is door de nadere kennis van dit dier gelogenstraft, dewijl hetzelve wel kleine, maar scherpziende oogen heeft. Zamenstelk. mollengat, *cuniculus talparius.* Mollenkruid, *ricinus, i, m.* bij *Plinius.* Mollieop, *cumulus terrae a talpis exaggeratae.* Mollepoot, *pes talpae.* Mollenval, *decipula talparia, vel decipula talpis capiendis inserviens.* Mollevel, *pellis talparia.*

Molberg, eene kleine stad in Zwitserland, *Molberga, ae.*

Moldavie of Moldauw, *Moldavia, ae, f.* Moldaasch of Moldauwsch, *Moldavensis, is, e.*

Molen, m. *mola, ae, f.* Een werktuig, hetwelk door middel

Digitized by Google

van raderen andere ligchamen vergruist en verbrijzelt: zoodanige zijn, een gortmolen, *mola polentaria.* Koffijmolen, *mola caffearia.* Ruimolen, *mola cortici iligno conterendo apta.* In verdere beteekenis worden ook andere raderwerken, waarmede men iets snijdt, molens genoemd, als: papiermolen, *mola chartae conficiendae serviens.* Snuifmolen, *mola, herbae Nicotianae in pulverem redigendae serviens.* Twijnmolen, *mola filis congeminandis inserviens.* Zaagmolen, *mola ope serrarum lignum dividens.* Windmolen, *mola ope venti mota, mola ventaris*, zegt *Hoogstraten.* Watermolen, *mola ope aquae mota.* Van hier de spreekwijs: dat is water op zijnen molen, *hoc illi favet.* Een watermolen is ook een molen, waardoor het water van de eene plaats naar eene andere overgevoerd wordt, *mola aquae in alium locum transferendae serviens.* Van hier het spreekwoord: daar is wat in den molen, *instat vel imminet aliquid.* Het konen van den molen wijzen, *sibi ipsi nocere.* Eenen slag van den molen hebben, *semistultum esse.* Molentje, *parva mola.* Van hier het spreekw. met molentjes loopen, *stulte se gerere.* Van hier: molenaar, m. *molitor, oris, m.* Ook een visch dus genoemd, *apua, ae, f.* Ook een bloedeloos diertje, anders mulder genoemd, *scarabaeus, aei, m.* bij *Plinius.* Molenaarster, v. *molitrix, icis, f.* Zamenstell. molenas, *axis molaris.* Molenberg, *tumulus molarius, vel in quo mola posita est.* Molengeld, *pecunia molaria.* Molenijzer, *subscus ferrea*, bij *Vitruvius.* Molenkar, *carrus molarius.* Molenkruid, *cicinus, i, m*; ook *cici, indecl.* Molenligger, de onderste steen van eenen molen, *meta, ae, f.* Molenmaker, *molarum constructor.* Molenmeester, *magister molae.* Molenpaard, *equus molarius.* Molenpranger of molenvang, *lignum molae impetum coercens.* Molenrad, *rota molaris.* Molenroede, *ala molaris.* Molensteen, *lapis molaris.* Molenstof, zoo veel als stuifmeel, *pollen, inis*, zegt de groote *Ruhnken.* voorzeker is molenstof ook, *pulvis farinae agitatione molae huc illuc dispersus.* Molentreem, *infundibulum molare.* Molenwerf, *area molaris.* Molenwiek, *ala molaris.* Molenwerk, *opus molarium.* Molenweer, *moles molaris.* Molenzwengel, hetzelfde als molenvang.

Molferd, m. iemand met eenen grooten mond, iemand die onbeschoft spreekt, *bucco, onis, m.* bij *Plautus.*

Molheim, eene kleinstad in Duitschland, *Molhemium, ii, n.* bij *Hoogstraten.*

Molingar, eene kleine stad in Ierland, *Molingarium, ii, n.* bij *Hoogstraten.*

Molins ook Moulins, de hoofdstad van Bourbon, *Gergovia, ae, f.* bij *Caesar*, volg. denz.

Mollen, v. b. w. *clam interficio, eci, ectum, icere.* L. v. zij hebben hem gemold, *clam illum interfecerunt.*

Mollig, bijv. n. molliger, molligst, zoo veel als zacht of malsch beteekenende, *mollis, lis, le; adv. molliter.* Van hier: molligheid, v. *mollitudo, inis, f. mollities, iei, f. mollitia, ae, f.*

Molm, m. is eigenlijk droog stof, *pulvis tenuis ac siccus*, anders ook mul genoemd. Ook heeft molm de beteekenis van vermolming, verrotting, *caries, iei, f. putredo, inis, f.* bij *Ovidius.* Van hier: molmachtig, bijv. n. *carios us, a, um*, bij *Celsus.* Zamenstelling: molmworm, *teredo, inis, f. cossus, i, m.* bij *Plinius.* *tinea, ae, f.* bij *Vitr.*

Molmen, o. w. *carie absumi, putrescere.*

Molos, een oud onduitsch woord bij *Vondel* en *Poot* voor eenen jagthond voorkomende van het Latijnsche woord, *molossus, i, m.*

Molsem, m. verrotting in het hout, *caries, iei, f. putredo, inis, f.* Van hier: molsemen, waarvoon wij

wij vermolsemen gebruiken, *cariem contrahere*, *carie consumi*, *putrescere*.

Mom, v. *cerevisia Brunsvigensis*; dit bier meent men, dat zijnen naam draagt naar eenen *Mumme*, die hetzelve in het jaar 1489 te Brunswijk zoude uitgevonden hebben.

Mom, v. een masker, *larva*, *ae*, *f.* *persona*, *ae*, *f.* Wij gebruiken dit woord meest oneigenlijk voor schijn, *species*, *iëi*, *f.* B. v. onder den mom van vriendschap, *sub specie amicitiae*. *Sels*, die het woord mannelijk gebruikt, zegt: den mom afleggen, *exuere personam*. Zamenstell. momaanzigt, momaangezigt en momgezigt, hetzelfde als mom.

Mommedans, *saltus personatorum*. Momgewaad, *vestimentum personatorum*. Mommekans, zoo veel als lotgeval, *alea*, *ae*, *f.* Mommekansen, werkw. *alea ludere*. Mommerij, *mimica personatorum saltatio*, bij *Hoogst*.

Momber, mombaar, momboir, momboor, m. zoo veel als voogd, *tutor*, *oris*, *m.* *orborum curator*. In Gelderland is de momber van het hof een aanzienlijk persoon, gehouden om de hoogheid en geregtigheid der landschap voor te staan en te bewaren, *justitiae vindex publicae*. Vrouw. mombersche, zoo veel als voogdes, *tutrix*, *icis*, *f.* Zamenstell. momberkamer, *collegium orphanos curans*. Momberkind, *orphanus vel pupillus*, *i*, *m.*

Mommelen, zie Mompelen.

Mommen, o. en b. w. *personatum agere*; bedr. *personam induere*. Fig. bedekken, *velo*, *avi*, *atum*, *are*. Zijne gebreken mommen, *vitia sua velare vel obtegere*.

Mommie, zie Mumie.

Mompelen, b. en o. w. binnen 's monds spreken, *musso*, *avi*, *atum*, *are*; *mussito*, *avi*, *atum*, *are*; *mutio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *amutire*, *cernicor*, *atus sum*, *eri*, bij *Parsius*; *susurro*, *avi*, *atum*, *are*; *murmunare et murmurillare*, bij *Plautus*. Van hier: mompeling, *mussitatio*, *murmuratio*, *susurratio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; ook *rumor*, *oris*, *m.*

Mompen, b. w. *fallo*, *fefelli*, *falsum*, *fallere*; *decipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*.

Monarch, m. een onduitsch woord, zoo veel als alleenheerscher, *monarcha*, *ae*, *m.* bij *Junius*; *dominator*, *oris*, *m.* bij *Cicero*; *princeps*, *ipis*, *m.* *penes quem summa imperii est*, volgens *Scheller*; *qui solus summam imperii tenet*. Van hier het onduitsche monarchie en monarchij, *monarchia*, *ae*, *f.* *imperium singulare*, *potestas singularis*, *summa imperii*, bij *Scheller*. Wij kunnen die woorden zeer wel missen en moeten die niet gebruiken, zegt *Weiland*.

Moncornet, eene kleine stad in Frankrijk, *Moncornetum*, *i*, *n.*

Mond, m. *os*, *oris*, *m.* Verkl. mondje, *osculum*, *i*, *n.* In den mond hebben, *in ore habere*. Den mond houden, *tacere*. In den mond nemen, *ore capessere*, *vel ori immittere*. De hand op den mond leggen, *manum ori imponere*; zoo veel als zwijgen, *tacere*. Iemand het woord uit den mond nemen, *eripere alicui verbum ex ore*. Altijd iets in den mond hebben, *semper in ore habere*. Veel in den mond hebben, *lingua promtum esse*. Iemand iets voor den mond wegnemen, *praecipere aliquid alicui*. Geenen mond hebben, *timide loqui*, *vel tacere*. Iemand den mond snoeren, *imponere silentium alicui*. Den mond in iets steken, *impudenter se immiscere alicui rei*. Eenen mond opzetten, *alta voce clamare*. Iemand eenen vuilen mond geven, *probrosis verbis infectari aliquem*, *vel probrosa verba jacere in aliquem*. Voor vermaning, raadgeving, *adhortatio*, *onis*, *f.* *consilium*, *ii*, *n.* Iemands mond wederspannig zijn, *consilium alicujus spernere*, *adhortationi alicujus audientem non esse*. Iemand den mond op of openhouden, *victum tenuem alicui suppeditare*. Mond aan mond, *coram*, zoo ook bij monde, *coram*,

Digitized by Google

corâm, praesens, entis, omn. g. Stout in den mond zijn, *audacter loqui.* Hij uit maar alles wat hem in den mond komt, *omnia promiscue effutit.* Hij durft zijnen mond niet open doen, *ne hiscere quidem audet*, bij *Livius.* Dat zal u niet in den mond vallen, *hoc fine labore non adsequeris.* Die zaak is hem in den mond besforven, *nihil aliud loquitur, sine intermissione mentionem facit rei ejusdem.* Met den mond vol tanden staan, *nescire loqui, vel respondere, ore hiante stare.* Iemand naar den mond spreken, *blandiri alicui.* Iemand naar den mond zien, *verbis sentire cum aliquo vel verbis adsentiri.* Die kost is naar mijnen mond, *cibus iste mihi placet.* Iemand honig om den mond smeren, *sublinere os alicui.* Dat vrouwmensch is op den mond niet gevallen, *mulier vel femina ista loquax vel garrula est.* Op den mond gezet zijn, *fastidii esse delicatissimi*, bij *Cicero.* Juffer uit den mond spelen, *libere loqui.* Dat viel mij ongelukkig uit den mond, *imprudenter vel infeliciter hoc mihi excidebat vel hoc dicebam.* Uit twee monden spreken, *sibi contradicere, falsum esse, ex tempore loqui.* Iemand voor den mond zoenen, *os ori jungere.* Voor den mond zorgen, *curare victum.* Geen blad voor den mond nemen, *libere loqui.* Om eenige gelijkheid worden eenige openingen ook met dien naam benoemd: b. v. de mond van eene rivier, *os, oris, n. ostium, ii, n.* Vele onzer steden en plaatsen, die aan den ingang en uitloop der rivieren gelegen zijn, hebben hiervan den naam ontleend: b. v. IJsselmonde, *civitas ad ostium Isalae sita*; omdat dezelve aan den mond van den IJssel gelegen is, enz. Men zegt ook mond voor den ingang van eene haven, *os portus*, bij *Cicero*; *ostium portus*, bij denz. Van eene rivier, *os vel ostium fluminis*, bij denz. ook *fauces, ium, f. plur.* Van eene oven, *praefurnium*, bij *Cato.* Van eenen put, *crepido, inis, f.* bij *Varro.* Van een vat, *orificium, ii, n.* Welk woord men ook voor den mond der maag, baarmoeder, blaas enz. gebruikt. Vanhier: mondelijk en mondeling, *coram, praesens, entis, omn. g. viva voce.* B. v. iemand iets mondelings verklaren, *viva voce aliquid alicui declarare.* Zamenstell. mondbehoeften, *annona, ae, f. victus, us, m.* mondbode, *nuntius mandata verbis perferens.* Mondgat, *orificium, ii, n.* Mondgemeen, *sermonem cum aliquo habens.* Mondgemeenschap, *colloquium, ii, n. sermo, onis, m.* Mondgesprek, hetzelfde. Mondkruid, *ligustrum, i, n. ligustrum vulgare*, bij *Linn.* Mondijzer, *frenum, i, n.* Mondkok, *coquus principis peculiaris*, bij *Scheller.* Mondkost, zie Mondbehoeften. Mondpranger, *tristmus, i, m.* Mondstuk, *orificium, ii, m.* Mondvol, *buccae, f. bolus, i, m.* enz.

Mondbaar, zie Mombaar.

Monden o. w. *sapio, ui, ere.* B. v. dit mondt mij niet, *hoc mihi non sapit.* Bij overdragt: zegt mij, *hoc mihi displicet.* Ook was monden, voorheen zoo veel als spreken, *loquor, ecutus sum, oqui.*

Mondidier, eene stad in Frankrijk, *Mondidara, ae, f. Mons Sancti Diderici.*

Mondig, b. n. *suae potestatis, sui juris, extra tutelam, suae tutelae, pubes, eris, m. & f.* Mondigheid, v. *pubertas, atis, f. plenitudo aetatis, vacatio tutelae*, bij *Scheller.*

Mondig, bijv. n. en bijw. zoo veel als lekker, *delicatus, a, um*; *ori gratus, a, um*; bijw. *delicate, adverbium.* Ook beteekent mondig zoo veel als stout in den mond, *oris duri.*

Monnik of munnik, m. *monachus, i, m.* Van hier: monnikerij, zoo veel als inborst eens monniks, *ingenium monachicum.* Monnikschap, v. *societas monachorum.* Zamenstelling. monnikenkloosters,

een

coenobium monachicum vel monacherum. Monnikenlatijn, *Latinitas monachica.* Monnikenleven, *vita monachica.* Monnikskap, *cucullus monachicus.* Ook eene plaat van dien naam, *taraxacum, i, n. leontodon taraxacum*, bij *Linn.* Monnikskleed, *hardocucullus, i, m.* Monnikenwerk, *labor monachicus, opus monachicum.* Ook zoo veel als nutteloozen arbeid, *labor inutilis.* Monnikswezen, *res monachica.*

Monster of munster, v. een oud woord, *monasterium, ii, n. coenobium, ii, n.* ook *templum cathedrale.* Het is nog overig in de woorden Westmunster, Noordmunster. Eigenlijk zoo veel als, *monasterium occidentale et septentrionale* beduidende. Ook is Monster of Munster eene stad in Wesfalen, *Monasterium, ii, n.* Van Munster, *Monasterienſis, is, e.* Het Bisdom van Munster, *episcopatus Monasterienſis.*

Monster, o. een staal, een proefje, *exemplum, i, n.* Ook in het gemeene leven, een patroon van iets, *ſpecies, iei, f.* bij *Cicero*; *ſpecimen, inis, n.* bij *Scheller.*

Monster, o. zoo veel als wanschepsel een onduitsch, maar in het gebruik aangenomen woord, van het Latijnsche *monſtrum, i, n. miraculum, i, n.* Van hier: monsterachtig, *monſtroſus, a, m.*; bij *Cicero.* Zamenstell. monsterdier, *animal monſtroſum.* Monstertemmer, *monſtrorum domitor.*

Monsteren, b. w. *recenſeo, ui, itum, ere, luſtro, avi, atum, are.* Waarbij meestal de *accuſativus exercitum* gevoegd wordt. Van hier: monstering, v. *recenſio, onis, f. luſtratio exercitus.* Zamenstell. monsterkommissaris, *inſpector exercitus.* Monsterplaats, *diribitorium, ii, n. locus recenſionis.* Monsterrol, *index vel catalogus militum vel nautarum.*

Montauban, eene stad in Frankrijk, *Mons Albanus.*

Montpellier, insgelijks eene stad in Frankrijk, *Mons Peſulanus.*

Mooi, bijv. n. en bijw. *pulcher, ra, rum, venuſtus, decorus, formoſus, a, m; elegans, antis, omn. g. ſcitus* en *ſcitulus, a, m; decens, entis, omn. g. concinnus, a, m.* Verkl. mooitjes, *ſcitulus, a, m; pulchellus, a, m; floridulus, a, m; venuſtulus, a, m; bellulus, a, m.* Mooi voor opgeschikt, *ornatus, a, m; condecoratus, comtus.* Mooi voor het gezigt, *ſpecioſus, a, m; ſpectabilis, lis, le.* Voor helder, *clarus, ſerenus, a, m* B. v. mooi weer, *tempus ſerenum.* Overdragtig, mooi weer spelen, *bacchor, atus ſum, ari.* Ook is mooi weer spelen, zoo veel als verkwisten, *dilapidare, largiri.* Met eens anders goed mooi weer spelen, *aliena largiri.* Mooi met iets zijn, *ſuperbire re aliqua, magnifice ſe efferre aliqua re*, bij *Ter.* Mooi maken, *orno, avi, atum, are, decorare, condecorare*, bij *Plin.* Bijw. *pulchre, venuſte, decore, decenter, formoſe, eleganter, ſcite, concinne, belle.* Van hier: mooiheid, v. door den grooten *Weiland* niet aangeteekend, *pulchritudo, inis, f. venuſtas, atis, f. decor, oris, m. formoſitas, atis, f. elegantia, ae, f. forma, ae, f. concinnitas* en *concinnitudo, inis, f. ornatus, us, m. ornamentum, i, n. ſpecies, iei, f. claritas, atis, f. claritudo, inis, f. ſerenitas, atis, f.*

Mookhamer, zie Moker.

Moolijk, moolijk of moluk, m. een schrikbeeld, *terriculum, i, n.* waarmede men vogels bang maakt, *lamia, ae, f.* bij *Hor.* om kinders bang te maken.

Moor, m. eigenlijk een inwoner van het voormalige Mauritanie, *Maurus, i, m. Aethiops, is, m.* Van hier de spreekwijs, den moor of moriaan wasschen, voor vergeefsche moeite doen, *Aethiopem lavare, oleum et operam perdere.* Het vrouwelijke is moorin, *Maura, ae, f. Aethiops, opis, f.*

Digitized by Google

f. Zamenstell. mooros, *bos niger.* Moorendans, *saltus aethiopicus.* Moorenland, *Mauritania, ae, f. Aethiopia, ae, f.* Moorman, hetzelfde als Moor. Moorpaard, *equus niger, vel Maurus.* Moorkop, *caput Aethiopis.*

Moor, m. eene soort van zijden stof, *pannus bombycinus.* Moor, *dictus.*

Moord, m. dit woord heeft eertijds eenen lijdelijken zin gehad, beteekenende eenen geweldigen dood, *nex, necis, f. mors violenta.* Dit blijkt nog uit de spreekwijs, dat de moord hem sla, *pereat! moriatur!* Zoo ook, hem haal de moord! *pestis illum abripiat!* Thans wordt het in eenen dadelijken zin genomen voor eenen opzettelijken en wreeden doodslag, *occisio, onis, f. interfectio, onis, f. caedes, is, f.* Van eenen mensch, *homicidium, ii, n.* Van eenen nabestaanden, *parricidium, ii, n.* Eenen moord begaan, *committere caedem, perpetrare caedem,* bij *Livius.* Zich aan den moord van iemand schuldig maken, *cruentare se caede alicujus,* bij *Cicero; contaminare se sanguine alicujus,* bij denzelfden. Moord schreeuwen, *vehementissime clamare.* Zamenstelling. moordban, *proscriptio, onis, f.* Moordbesluit, *consilium caedis.* Moordbrand, *incendium, ii, n.* bij *Scheller.* Moordbrander, *incendiarius, ii, m. auctor vel effector incendii,* bij denzelfd. Moorddadig, *sanguinolentus, a, um; avidus caedis.* Moorddadigheid, *sanguinolentia, ae, f. aviditas caedis.* Moorddadiglijk, *sanguinolente.* Moordfeest, *festum caedis.* Moordgeroep, moordgeschrei, *clamor terribilis vel horrendus,* bij *Schell.* Moordgespan, *societas caedis.* Moordgeweer, *telum sanguinarium.* Moordgeweld, *vis horrenda.* Moordgierig, *caedis avarus.* Moordklok, *campana caedem indicans.* Moordkreet, *clamor caedis signum.* Moordkuil ook moordhol genoemd, *spelunca latronum, latibulum, i, n.* Eenen moordkuil van zijn hart maken, *celare vel silentio obtegere aliquid.* Moordlust, *cupiditas caedis.* Moordmes, *culter sanguinarius,* bij *Schell.* Moordpook, *pugio, onis, m. sica, ae, f.* Moordpriem, hetzelfde. Verkleinw. moordpriemtje, *pugiunculus, i, m. sicula, ae, f.* Moordrumoer, *clamor vel rumor sanguinarius, vel caedis.* Moordschavot, *catasta sanguinaria, vel caedi innocuorum destinata.* Moordspelonk, hetzelfde als moordkuil. Moordstuk, hetzelfde als moord. Moordtooneel, *scena sanguinaria.* Moordtrompet, *tuba sanguinaria.* Moordwapen, *telum sanguinarium,* enz.

Moorden, b. w. *occido, idi, isum, ere; interficio, eci, ectum, icere, neco, necavi, necatum, necare et trucidare.* Ook zoo veel als eenen moord begaan, *caedem facere vel perpetrare.* Van hier: moordenaar of moorder, *interfector, oris, m. occisor, oris, m. homicida, ae, m. parricida, ae, m,* wanneer het van eenen nabestaanden is. Moorderes, v. *interfectrix, f.* bij *Tacitus.* Moorderij, zoo veel als moord.

Moot, v. schijf van eenen visch, *tomus, i, m.* bij *Hieronymus.* Mootje, *parvus tomus, tomulus, i, m.*

Mop, v. *lateres cocti primi generis vel maximi generis.*

Mop, m. *parvum Molossorum genus, canis fruator,* bij *Linnaeus.*

Moppen, o. w. *morosum esse,* bij *grunnio, ivi, itum, ire.* Van hier: mopper, *morosus homo.* Mopster, *femina morosa.*

Moras, zie Moeras.

Morea, eene landstreek in Griekenland, *Morea, ae, f.* bij de ouden, *Chersonesus, i, f.* ook *Chersonesus Thracia.*

Morel, zie Moerel.

Morgen, een bijwoord, *cras, crastino, adverbia; crastino die,* bij *Gellius.* Morgen vroeg, *cras mane.* Morgen avond, *cras vesperi.* Van daag of morgen, *aliquando,*

Digitized by Google

quando, *sive hodie sive cras*. Liever van daag als morgen, *quamprimum*, *primo quoque tempore*. Tot morgen uitstellen, *in crastinum diem differre*, *procrastino*, *avi*, *atum*, *are*.

Morgen, m. *tempus matutinum*, *mane*. Op eenen vroegen morgen, *tempore matutino*. Voor het rijzen van den morgen, *ante lucem*. De morgen breekt aan, *lucescit* of *illucescit*. Het is reeds morgen, *dies jam illuxit*, *mane est*, *tempus matutinum est*. Heden morgen, *hodie mane*. Den volgenden morgen, *postridie mane*. Tegen den morgen, *ante lucem*, ook *tempore matutino adpropinquante*. Goeden morgen! als een wensch, *salve!* ook *tempus matutinum prosperum tibi apprecor*. Iemand goeden morgen zeggen, *salutare aliquem mane*. De gansche morgen, *totum tempus matutinum*, *totum mane*, bij *Scheller*. Een schoone morgen, *pulchrum mane*, *pulchrum tempus matutinum*. Van den morgen tot den avond, *a mane ad vesperam usque*. In den vroegen morgen, *primo mane*. Morgen vroeg, *cras mane*. Alle morgen, *omnia tempora matutina*. Zoo ook twee, drie morgens, *duo vel tria tempora matutina*. Zamenstell. morgenbezoek, *salutatio matutina*, *matutina visitatio*. Morgendauw, *ros matutinus*. Morgendrank, *potus matutinus*. Morgeneten, *cibus matutinus*, *jentaculum*, *i*, *n*. Morgengaaf, *donum sponsi matutinum post primam noctem*, ook alleen *donum matutinum*. Morgengebed, *preces matutinae*. Morgenglans, *splendor matutinus*, *prima lux solis*. Morgengroet, *salutatio matutina*. Morgenlied, *cantus matutinus*, *canticum matutinum*. Morgenmaal, zoo veel als morgeneten. Morgenoffer, *sacrificium matutinum*. Morgenrood, *rubor matutinus*. Morgenspraak, *conventus matutinus*, *concilium matutinum*. Morgenstar of morgenster, *lucifer*, *eri*, *m*. *Venus*, *eris*, *f*. *stella Veneris*. Ook eene knods met prikkels, waarmede men de matrozen wapent, *clava muricata*. Morgenstond, *aurora*, *ae*, *f*. *tempus matutinum*, *matuta*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Morgenstilstand, in de sterrekunde, *statio matutina*. Morgenwensch, *salutatio matutina*. Morgenwerk, *opus matutinum*. Morgenzang, *canticum matutinum*. Morgenzegen, *benedictio matutina*. Morgenzon, *sol matutinus*, enz.

Morgen ook margen of mergen, o. een landmaat van zeshonderd Rijnlandsche voeten, *jugerum*, *i*, *n*. Oorspronkelijk is het zoo veel land, als iemand in eenen morgen beploegen kan.

Moriaan, zie Moor.

Morlen, o. w. in den donker en dus slecht arbeiden, of iets doen, *per tenebras aliquid agere*, *imperfecte ac sordide aliquid facere*.

Morren, o. w. *murmuro*, *avi*, *atum*, *are*; *susurro*, *avi*, *atum*, *are*; *strepo*, *ui*, *itum*, *ere*. B. v. een morrend beekje, *rivulus murmurans vel strepens*. Oneigenlijk: zijn misnoegen door knorrende toonen aan den dag leggen, *musare*, *musitare*, *mutire*, *obmurmurare*, *obstrepere*. Van hier: morrig, *morosus*, *a*, *m*; *difficilis*, *lis*, *le*; *tristis*, *is*, *e*; *tetricus*, *a*, *m*, ook *stomachosus*, *a*, *m*. Morring, *morositas*, *atis*, *f*. *murmur*, *uris*, *m*. *fremitus et strepitus*, *us*, *m*. *murmuratio*, *onis*, *f*.

Mors, een bijw. *omnino*, *plane*, *prorsus*. B. v. hij was mors dood, *plane vel prorsus mortuus erat*.

Mors, v. *femina sordida ac squallida*. Zamenstell. morsbeer, *homo sordidus*, *spurcus*, *squallidus*, *immundus*. Morsbeerig, *sordidulus*, *a*, *m*, bij *Junius*. Morskenken, morspot en morsebel, zijn hetzelfde als, *homo sordidus aut squalidus*, en ook in het vrouwelijke, *sordida vel squalida*.

Morsen, o. en b. w. onz. *inquino*, *avi*, *atum*, *are*; *sordido*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plautus*. Ook be-

Digitized by Google

beneden zijne waardigheid handelen, *infra dignitatem ac fordide agere.* Ook ter sluips, oneerlijk handelen, *furtim sinistre vel improbe agere. Vondel* gebruikt morsen voor bedekken, *velo, avi, atum, are.* Ouddaan voor verwaarloozen, *negligo, exi, ectum, igere; negligenter tractare.*

Morfig, bijv. n. en bijw. *fordidus, a, m; spurcus, a, m; squalidus, a, m; immundus, a, m; fordidatus, a, m;* bij *Cicero.* Van hier: morsigheid, v *squalor, oris, m. immunditia, ae, f. fordes, ium, f. plur. spurcitia, ae, f. spurcities, iei, f.* bijw. *fordide, spurce, squalide, immunde, adv.*

Mortain, eene kleine stad in Frankrijk, *Mortana, ae, f.* bij *Hoogstraten.*

Mortel, m. *calx arenata,* bij *Scheller; arenatum, i, n.* bij *Vitruvius,* ook *materia ex arena et calce,* bij denz. Vooits gruis van steen, *rudus, eris, n.* Van hier de spreekwijs: te mortel slaan, *affrio, avi, atum, are,* bij *Varro; centero, ivi, itum, erere.* Van hier: mortelig, *contritus, a, m.* Zamenst. mortelbak, *mortarium, ii, n.* bij *Scheller.* Morteltruweel of morteltroffel, *rutrum, i, n.*

Mortelen, o. en b. w. *concido, ere;* bedr. *affrio, avi, atum, are,* bij *Varro.*

Mortier, m. *mortarium, ii, n.* bij *Colum.* Voor een stuk geschut naar eenen vijzel gelijkende gebruikt men ook het woord, *mortarium, ii, n.* * Zamenstelling: mortierstamper, *pistillum, i, n.*

Morw, zie Murw.

Morzel, m. een verbrijzeld stuk, *frustum, i, n. mica, ae, f.* bij *Hoogstraten.* Verkl. morzeltje, *minutia, ae, f. micula, ae, f.* bij *Celsus.*

Morzelen, b. w. *disrumpo, upi, uptum, umpere, conterere, confringo, egi, actum, ingere; affrio, avi, atum, are,* bij *Varro.* Van hier: morzeling, v. *diruptio, onis, f.* In morzelen, *frustatim et frustillatim, adv.*

Mos, o. eene soort van zeer teeder plantgewas, *muscus, i, m.* Van hier: mosachtig, *muscosus, a, m.* Zamenstell. boommos, *muscus, i, m.* Zeemos, *muscus marinus.* Mosroos, *rosa muscosa.* Mosbloem, *caltha palustris,* bij *Linnaeus.* Moskruid, *ulva, ae, f.*

Mosch, zie Musch.

Moskee, v. *templum Mahomedanum.*

Moskou, de hoofdstad van Moskovie, *Moscha, ae, f.* Moskovie, *Moscovia, ae, f.* Moskovisch, *Moscovienfis, is, e.* Moskoviet en Moskoviter, *Incola Moscovienfis.* Moskovischvarer of Moskovischvaarder, *navis in Moscoviam navigare solita.*

Mosfel, v. eene bekende schelpvisch, *concha, ae, f. mutilus, i, m.* ook *mytilus, i, m.* bij *Martialis; mutilus edulis,* bij *Linnaeus.* Zamenstell. mosfelgeld, *pecunia minuta.* Mosfelkreek, *anfa maris ubi mutili inveniuntur.* Mosfelman, *conchyta, ae, m.* bij *Plautus.* Mosfelschelp of mosfelschulp, *testa conchae.* Mosfelvanger, *concharum piscator.* Mosfelvangst, *piscatus concharum.* Mosfelvloot, *classicula, ae, f.* bij *Cicero;* ook *classis male instructa.* Mosfelvrouw of mosfelwijf, *conchyta, ae, f. vel femina mytilos vendens.* Mosfelwagen, *currus trusatilis mutilos circum vehens.*

Most, m. uitgeperst suikerachtig sap van verscheidene vruchten voor derzelver gesting. In engeren zin nieuwe onklare wijn, eer hij gegest heeft, *mustum, i, n.* Van hier: mostachtig, *musteus, a, m,* bij *Plinius; mustulentus, a, m,* bij *Plaut.* Zamenst. mostvat, *urceus mustarius,* bij *Cato.*

Mostaard, (mosterd), *finapi, n. indeclinabile et finapis, is, f.* bij *Plautus.* In den mosterd stippen, *intingere finapi.* Mosterd na den maaltijd, *confilium post factum.* Witte mosterd, *finapi album vel finapis alba,* bij *Linn.* Zwarte mosterd, *finapi nigrum vel finapis nigra.* Wilde

Digitized by Google

de mosterd, *sinapis arvensis*, bij denzelfden. Zamenstell. mostaardlepeltje, *cochlear parvum sinapi hauriendae serviens*. Mostaardman, *aliquis qui ope molae sinapin parat*, ook *aliquis qui sinapi vendit*. Mostaardmolen, *mola manuaria sinapi molendae inserviens*. Mostaardsaus, *intinctus sinapinus vel e sinapi confectus*.

Mot, v. eene zekere schietworm, die door wollen kleederen, papier enz. knaagt, *tinea*, *ae*, *f.* bij *Horatius*; *blatta*, *ae*, *f.* bij *Virgilius*; *teredo*, *inis*, *f.* bij *Plinius*; *phalaena tinea*, bij *Linnaeus*. Van hier: mottig, *tineosus*, *a*, *m.* B. v. mottig laken, *pannus tineosus*, *vel a tineis corrosus*. Spreekw. de mot in de maag hebben, zoo veel als hongerig zijn, *esurio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Vuil, morsig, leelijk, *sordidus*, *squalidus*, *deformis*, *is*, *e*. Eene mottige vrouw, *mulier sordida*, *squalida vel deformis*. Slecht, schandelijk, *vilis*, *turpis*, *is*, *e*. In de gemeenzame verkeering wordt het ook gebruikt, voor van de kinderziekte geschonden, *variolis deformatus*, *a*, *m*. Van hier het zamengestelde in den lagen stijl: mottebakkes, *vultus variolis deformatus*. Mothuif, *capitium sordidum*. Mottenkruid, *flaechas*, *adis*, *f.* bij *Plinius*; *blattaria*, *ae*, *f.* ook *verbascum blattaria*, bij *Linn.* Mottegat of motteslceek, *foramen corrosione tinearum confectum*.

Mot, o. zoo veel als zeer fijnen turfmolm beteekenende, *pulvis cespitum*, *vel cespititius*. Ook allerlei spaanders en afval op de werven, *trunculi vel schidiae ligni*.

Mot, v. zoo veel als heel fijne regen, nevel, *pluvia tenuissima*, *nebula*, *ae*, *f.* Zamenstelling: motregen is hetzelfde. Van hier het o. w. motregenen: b. v. het motregent den geheelen dag, *per totum diem tenuissime pluit*, *vel totus dies nebulosus est*, *vel pluvia tenui deformis est*, bij *Tacitus*.

Mot of motte, v. dit woord beteekent in sommige oorden van ons land: eene oude zeug, *porca*, *ae*, *f.* Ook eene vuile hoer, *fordida meretrix*, *lupa*, *ae*, *f.* *limax*, *acis*, *f.* *prostituta*, *ae*, *f.* bij *Seneca*. Van hier: mothoer, hetzelfde. Mothuis of motkas, *lupanar*, *aris*, *n.* *lupanarium*, *ii*, *n.* *prostibulum*, *i*, *n.* *fornix*, *icis*, *f.* bij *Horat.*

Mots, m. een paard, aan hetwelk men de ooren afgesneden heeft, *equus auribus abscisis*. In het Italiaansch is *mozzo* een hond met eenen afgesneden staart, *canis cauda abscisa*, *vel decurtata*, *vel truncа*.

Motsen of mutsen, b. w. *trunco*, *avi*, *atum*, *are*; *mutilo*, *avi*, *atum*, *are*; *abscindo*, *idi*, *issum*, *indere*.

Motten, o. w. zoo veel als motregenen: in het gemeene leven is het ook zoo veel als kribben, *altercor*, *atus sum*, *ari*.

Moude, v. een Friesch woord, zoo veel beteekenende als fijne aarde of stof, *pulvis*, *eris*, *m.* *pulvisculus*, *i*, *m.* Zamenstelling: moudestuiver, (moudestouwer), dit woord wordt door den Friesschen dichter *Gijsbert Japiks* zeer fraai als een bijnaam van de zon gebruikt, *pulveris excitator*.

Moulins, de hoofdstad van het hertogdom van Bourbon in Frankrijk, *Molinae*, *arum*, *f.* *plur.*

Mout, o. *far tostum*, bij *Scheller*, ook *polenta*, *ae*, *f.* Zamenstell. moutbak, *alveus polentarius*. Moutmaker, *opifex polentarius* of *operam praestans farri torrendo*. Moutmakerij, *aedificium farri torrendo destinatum*, het geen men ook mouterij noemt. Moutmolen, *mola polentaria*, *vel mola farri tosto conterendo serviens*. Van hier:

Mouten, b. w. *far torrere cerevisiae conficiendae causa*, bij *Scheller*.

Mouw of moud, een langwerpige houten bak, rond van onderen, dienende om melk te bewaren, *vas ligneum oblongum*, *fundo ro-*

Digitized by Google

rotundo, lacti servando inserviens.

Mouw, v. het bekleedsel van den arm, *manica, ae, f.* bij *Virg.* Van dit woord zijn eenige spreekwijzen ontleend: b. v. iemand iets op de mouw spelden, *obtrudere aliquod mendacium alicui, falsum quid persuadere alicui.* Ik weet er geene mouwen aan te naaijen, *nescio quomodo evadam.* Middelen in de mouw hebben, *tela in arcu habere.* Dat is eene gemaakte mouw, *hoc solum obtentui est.* Iets uit de mouw schudden, *inconsulte dicere vel agere aliquid.* Lengens uit de mouw schudden, *constanter et impudenter mentiri.* Handen uit de mouw steken, *alacriter se operi accingere.* In de mouw houden, *occulte et subdole agere.* De aap in de mouw houden, *calliditatem suam velare.* De aap komt uit de mouw, *ingenium suum aperit.* Den gek uit de mouw laten kijken, *stultitiam suam manifestare.* Verkleinw. mouwtje, *manicula, ae, f.* Met mouwen verzien, *manicatus, a, m,* bij *Cicero.* Zonder mouwen, *exomis, idis, f.* bij *Gellius.* Zamenstell. hemdsmouw, *manica indusii.* Roksmouw, *manica vestis superioris.*

Mozaïk, een onduitsch woord, *opus e vitro vel lapillis varii coloris, artificiose compositum, vel affabre factum.*

Mud of mudde, v. en o. *modius, ii, m.* bij *Cicero.* Verkl. muddetje, *modiolus, i, m.* bij *Vitr.* Een halve mudde, *semodius, ii, m.* bij *Columella.* Van eene mudde, *modialis, lis, le,* bij *Plautus.* Voor muddetje is in Holland het woord mudsje, dat mutsje of musfie uitgesproken wordt in gebruik, om een klein maatje uittedrukken, *modiolus, i, m.* B. v. een musfie jenever, *modiolus spiritus juniperi.*

Muf, bijv. n. en bijw. dat uit vochtigheid en schimmel eenen onaangenamen reuk van zich geeft, *mucidus, a, m; olidus, a, m,* bij *Martialis.* Van hier: muffheid, *mucor, oris, m. situs, us, m.* bij *Plinius.* Muffig, *mucidus, olidus.* Muffigheid, hetzelfde als muffheid. Mufachtig, *submucidus, subolens, entis, omn. g. subolidus.* Muf, als bijw. *mucide, olide et olenter.*

Muffen, o. w. *oleo, ui, ere; muceo, ere,* bij *Cato.* Voor muf worden, *mucesco, escere,* bij *Plin.* Muffen is ook mijmeren, zeet de groote *Weiland, deliro, avi, atum, are.*

Mug, v. zekere kleine stekende vlieg, *culex, icis, m. empis,* bij *Linnaeus; allucita, ae, m.* bij *Petronius; conops, opis, m.* Zamenstell muggebeet of muggesteek, *morsus culicis.* Muggebijter of paardenvlieg, *tabanus, i, m. hippobosca equina,* bij *Linn.* Muggenziften, *altercor, atus sum, ari; vitiligito, avi, atum, are; capto, avi, atum, are.* Muggenzifter, *vitilitigator, oris, m. captator, oris, m.* Muggenzifterij, *vitilitigatio, onis, f. altercatio, onis, f. argutiae, arum, f. plur.* Muggennet, *conopeum, i, n.* bij *Varro.*

Muidehond, m. zoo noemt men in Friesland eenen zeelt, *tinea, ae, f.*

Muiden, eene bekende stad in Holland: het is eigenlijk zoo veel als eene stad aan den mond van de rivier de Vecht liggende, *urbs ad ostium Vechtae sita,* dewijl muiden en muijen het zelfde als mond beteekent: zoo als uit *Sylfmuiden, Leksmuiden, Genemuiden* blijkt. Waarom de havens *Portsmouth, Falmouth* in Engeland bij onze scheepvarenden onder den naam van *Portsmuiden* en *Vaalmuiden* bekend zijn.

Muijeren, o. w. *velo, avi, atum, are;* zoo veel als verheelen en bedekken. Ook bij *Hooft,* zoo veel als mengen, *miscere, commiscere, permiscere.* B. v. ik heb het alles onder malkander gemuijerd, *omnia permiscui.*

Muik of moek, bijv. n. *aqua emollitus, a, m.*

Muil, m. een viervoetig dier van eenen ezel en eene merrie of van eenen hengst en eene ezelin geteeld,

Digitized by Google

teeld, *mulus, i, m.* Vrouwel. muilin, *mula, ae, f.* Zamenſtell. muildrijver, *mulio, onis, m.* bij Cicero. Muilezel, *mulus, i, m.* Muilezeldrijver, *mulio, onis, m.* Muilezelin, *mula, ae, f.* Muilkorf, *canistrum foeno implstum ac collo muli ſuſpenſum.* Muilpaard, *mulus, i, m.* Muilzadel of muilzaal, *clitellae, arum, f. pl.*

Muil, v. zeker ſchoeiſel voor mannen en vrouwen, *ſandalium, ii, n. crepida, ae, f. ſolea, ae, f.* Verkleinw. muiltje, *crepidula, ae, f.* Van hier eene ſpreekwijs: op zijne muiltjes leven, *otioſe ac commode vitam degere.*

Muil, m. breede opening aan den kop van een dier, waarmede het zijn voedſel gebruikt, *rictum, i, n. et rictus, us, m.* bij Cicero. In de onbeſchaafde ſtreattaal gebruikt men dit woord ook voor den mond, *os, oris, n.* B. v. houd uw' muil! *tace!* Zamenſtell. botmuil, *homo ſtupidus, haro, onis, m. ſtipes, itis, m. truncus, i, m.* Langmuil, *brocchus, i, m. broncus, i, m.* bij *Plautus.* Melkmuil, *imberbis, bis, e; impuber, os. lacteum,* bij *Scheller;* ook *inſulſus, a, m.* Muilband, *capiſtrum, i, n. paſtomis, idis, f.* Van hier het werkw. muilbanden, *capiſtro, avi, atum, are,* bij *Plinius; paſtomidem induere.* Gemuilband, v. d. *capiſtratus, a, m,* bij *Ovidius.* Muilijzer, *frenum, i, n.* Muilpeer, *colaphus, i, m. alapa, ae, f.* Muilprang of muilpranger, is zoo veel als *capiſtrum, i, n.* eigenlijk *ferrum os coercens.*

Muilezel, zie bij Muil.

Muis, v. een bekend diertje, *mus, muris, m.* Verkleinw. muisje, *musculus, i, m.* Zoo ſtil als eene muis, *tranquilliſſimus, a, m; ſummo cum ſilentio.* Men hoorde geen muis ritſelen, *ne minimus quidem audiebatur ſtrepitus.* De muis is in de val, *homo iſte captus est.* Het ſchip is met man en muis vergaan, *navis ista cum omnibus nautis periit.* Dat muisje zal een ſtaartje hebben, *res iſta magni erit momenti.* Zamenſtell. aardmuis, *mus terreſtris vel ſorex, icis, m.* Huismuis, *mus domeſticus.* Relmuis, *glis, iris, m.* Muisgraauw, *murinus color, leucophaeus, a, m,* bij *Plinius.* Muishond, *murilegus, i, m. muſio, onis, m.* Muizejaar, *annus muribus abundans.* Muisvaal, hetzelfde als muisgraauw. Muiskoningje, *troglodytes paſſer.* Muiskoren, *hordeum murinum,* bij *Linnaeus.* Muizendrek, *ſtercus murinum, ſimus murium, mucerda, ae, f.* bij *Scheller.* Muizevalk, *buteo, onis, m. vel buteo vulgaris,* ook *falco buteo.* Muizeval, *muscipula, ae, f.* Muizevanger, *venator vel captor murium.* Muizevel, *pellis murina.* Muisgier, *vultur mures venans.* Muishout, *dulcamara,* ook *ſolanum dulcamara,* bij *Linnaeus.* Muiskat, *feles mures capiens.* Muizekruid, *gnaphalium uliginoſum,* ook *ſylvaticum,* bij *Linn.* Muizegat, *caverna murium.* Muizeneſt, *nidus murinus.* Muizekop, *caput murinum.* Muizenmaaltijd, *epulum murinum, ſive epulum, in quo convivae non bibunt vel inter quod convivae non bibunt.* Muizenoor *auris murina;* ook een zeker kruid, *auricula muris, myoſotis,* bij *Linn. hieracium auricula,* bij denzelfden. Muizenpeper, *ſtachys ſylvatica,* bij *Linnaeus.* Muizenkoekje, *placentula ex arſenico confecta.* Het verkleinw. muisje is eindelijk ook nog een ſuikergebak uit anijs en ſuiker, de gedaante van muizenkeutels hebbende, *aniſum ſaccharo obductum formam ſtercoris murini habens.*

Muisteren, o. w. zoo veel als navorſchen, *ſcrutor et perſcrutor, atus ſum, ari; indago, avi, atum, are; anquiro, ſivi, ſitum, rere.*

Muite, v. *cavea, in qua aves pennas mutant.* Van hier in der muite blijven, *ſe tenere domi, in publicum non prodire.* Van hier het o. w. muiten, zoo veel als

Digitized by Google

als ruijen beteekenende, *mutare pennas, ponere pennas.* Van andere dieren: b. v. van slangen, *pellem ponere, ponere exuvias.*

Muiten, o. w. dit woord beteekent eigenlijk: zijne ontevredenheid door morring aan den dag leggen, *malevolum animum suum murmure quodam indicare.* Voorts, in stilte oproer verwekken, *clam seditionem movere.* Verder, openlijk oproerig zijn, *tumultuor, atus sum, ari; rebello, avi, atum, are; seditiosum esse.* Van hier: muitachtig, *seditiosus, tumultuosus, a, um; rebellis, lis, le; turbulentus, a, um.* Muiter, *rebellator, oris, m. turbator, oris, m.* bij *Livius.* Muiterij, *seditio, onis, f. tumultus, us, m. tumultuatio, onis, f. rebellium, ii, n. rebellio, onis, f. rebellatio, onis, f.* Muitig, hetzelfde als muitachtig. Zamenstelling. muitemaker of muitmaker, *flabellum seditionis,* bij *Cicero; concitator seditionis,* bij denzelfde. *concitator vel concitor turbae ac tumultus,* bij *Livius.* Muitmeester, *caput vel princeps seditionis.* Muitziek en muitzuchtig, *avidus rerum novarum, molitor rerum novarum,* bij *Suet.* Muitzucht, *studium vel aviditas rerum novarum.*

Muizen, o. w. *venari vel capere mures.* Spreekw. het wil al muizen, wat van katten komt, *naturam expellas furca, tamen usque recurrit.* Als de katten muizen dan maauwen zij niet, *insidiatori silentio opus est, vel utitur.*

Muizenis, v. gepeins, mijmering, *meditatio, onis, f.* Van hier: muizenissen in het hoofd hebben, *meditabundum esse;* waarvoor men verkeerdelijk muizenesten zegt. Van hier: muizerd, zoo veel als kat, *felis, is, f.*

Mul, bijv. n. *tenuis, is, e; pulverulentus et pulvereus, a, um.* B. v. een mulle weg, *via pulverulenta.* Van hier: mullig, hetzelfde.

Mul, v. *pulvis cespitum.* Ook de bast van meekrap, *cortex erytrodani.*

Mulder, zie Molenaar.

Mullen, o. w. *in pulverem se convertere.*

Mumie of mommie, v. een gebalsemd en gedroogd lijk en wijders elk uitgedroogd ligchaam eens verstorvenen, dat in plaats van tot verrotting overgegaan te zijn eene vaste hardigheid aangenomen heeft, *mumia, ae, f.* zegt *Scheller.*

Munnik, zie Monnik.

Munster, zie Monster.

Munt, v. geslagen geld, waarop een of ander gedreven beeld staat, *numus, i, m.* ook *nummus, i, m.* Voor geld is het, *moneta, ae, f. numi vel nummi, orum, m. plur. aes, aeris, n. pecunia, ae, f.* Goede munt, *pecunia bona.* Valsche munt, *pecunia adulterata.* Overdr. voor gangbare munt aannemen, *aeque et bene accipere aliquid, credo, idi, itum, ere.* Iemand met gelijke munt betalen, *par pari referre.* Ook de stempel, die op het geld staat, wordt munt genoemd, *signum, i, n. nota, ae, f.* B. v. onduidelijke munt, *signum non distinctum, vel distinctu difficile.* Spreekw. ik heb kruis noch munt, *ne obolum quidem habeo.* De plaats, waar geld gemunt wordt, is *moneta, ae, f. officina monetalis,* zegt *Hoogstraten.* Zamenstell. muntgereedschap, *instrumentum monetarium.* Muntgezel, *socius monetarius.* Munthamer, *malleus numarius vel monetarius.* Munthuis, *aedificium monetarium.* Muntkabinet, *museum numarium.* Muntkamer, hetzelfde. Muntmeester, *magister monetae.* Muntmeesterschap, *praefectura monetae.* Muntslag, *numorum signatio.* Muntslager, *numorum signator.* Muntstempel, *pistillum numarium,* bij *Scheller.* Muntstof, *materies monetaria.* Muntstuk, *nummus, i, m. numisma, atis, n.* Munttoren, *turris monetae.* Muntwezen of muntzaken, *res monetaria.*

Munt, munte, v. eene welriekende plant, *mentha, ae, f.* bij *Linnaeus.* Men vindt er vele soorten

ten van, als: krnizemunt, *mentha crispa*, bij *Linn.* Groene munt, *mentha viridis*, bij denz. Paardemunt, *mentha sylvestris.* Pepermunt, *mentha piperata vel piperitis.* Veldmunt, *mentha arvensis.* Watermunt, *mentha palustris vel aquatica.* Witte munt, *mentha alba.* Bergmunt, *calamintha vel melissa calamintha* ook *calamintha montana.* Kattenmunt, *nepeta, ae, f.* bij *Linnaeus.* Vrouwenmunt of balsemmunt, *tanacetum balsamita*, bij denz. Zamenst. muntolie, *oleum menthae.*

Munten, b. w. *signo, avi, atum, are*; *ferio, ire*; *cudo, di, sum, udere*; *procudere nummos vel argentum*, bij *Terent.* Van hier: munter, *signator, oris, m. cusor, oris, m.* bij *Livius*; *monetarius, ii, m.* Valsche munter, *numorum adulterinorum signator vel cusor.* Munting, v. *signatio numorum.*

Munten, o. w. eenen toeleg op iets of op iemand hebben, *peto, ivi, vel ii, itum, ere aliquid vel aliquem.* Het is op mij gemunt, *petor, vel res ad me spectat vel pertinet.*

Murat, eene kleine stad in Frankrijk, *Muratum, i, n.*

Muraw, eene kleine stad in Duitschland, *Muravia, ae, f.*

Murbach, eene kleine stad in Duitschland, *Murbachia, ae, f.*

Murcie, de hoofdstad van het rijk van Murcie in Spanjen, *Murcia, ae, f.*

Murf, v. in den lagen stijl zoo veel als mond, *os, oris, n.* Hij stak het geheel in zijne murf, *totum ori suo ingerebat.*

Murg, zie Merg.

Murmelen, o. en b. w. *murmuro, avi, atum, are*; *susurrare, strepo, ui, itum, ere.* B. v. het murmelende beekje, *rivulus strepens vel murmurans* ook *susurrans.* Van hier: gemurmel, *murmur, uris, m. strepitus, susurrus, i, m.* bij *Cicero.*

Murmureren, o. w. *mutmuro, avi, atum, are.* Een onduitsch woord, hetwelk in de overzetting van den bijbel dikwijls gebruikt wordt.

Murw, bijv. n. en bijw. *mollis, lis, le*; *mitis, is, e.* B. v. murw ooft, *poma mitia.* Murw vleesch, *caro mollis.* Verkleinw. murwtjes, *molliusculus, a, um* bijw. *molliter, mite.* Van hier: murwheid, v. *mollitia, ae, f. mollities, iëi, f. mollitudo, inis, f.*

Murwen, b. w. zoo veel als murw maken, *mollio, et emollio, ivi, itum, ire*; *mitigo, avi, atum, are.* Vermurwen is meer in gebruik.

Musch of mosch, v. een bekende vogel, *passer, eris, m.* Verkl. muschje, *passerculus, i, m.* Zamenstell. musschennest, *nidus passerinus.* Musschenei, *ovum passerinum.*

Musk, v. zekere sterk riekende stof, welke men uit het zoo genoemde muskusdier haalt, *moscus, vel moschus, i, m.* ook *muscus, i, m.* Zamenstell. muskusdier, *animal muscum secum ferens*, ook alleen *moschus, i, m.* bij *Linn.* Muskusdoos, *pyxis musci*, bij *Scheller.* Muskuspeer, *pyrum muscatum, vel odorem musci habens.* Muskusroos, *rosa moschata*, bij *Miller.* Muskusreuk, *odor moschi vel musci.*

Muskaat, v. de vrucht des muskaatbooms, *fructus myristicae.* Zamenstell. muskaatbloem, *macis*, ook bloem of foelie geheeten. Muskaatboom, *myristica, ae, f.* of *arbor nuces muscatas ferens.* Muskaatnoot ook nootmuskaat genoemd, *nux myristica.* Nootmuskaatolie, *oleum nucis myristicae.*

Muskadel, v. eene soort van geurige druif, die eenigsins den smaak van muskus heeft, *uva muscata.* Zamenstell. muskadeldruif, *uva muscata.* Muskadelwijn, *vinum muscatum.*

Muskelzaat, o. hetzelfde als musk.

Musket, o. *fistula glandaria vel ignivoma, vel fistula glandem emittens.* Van hier: muskettier, *miles fistula ignivoma armatus*; ook in het algemeen, *miles, itis, m.* alleen. Zamenstell. musketkogel, *glans fistulae ignivomae.* Musketloop, *tubus fistulae glandariae.* Musketschoot, *ictus fis*

Digitized by Google

fistulae glandariae. Musketten-vuur, *explosio fistularum glandariarum.*

Muskus, zie Musk.

Mut, een woord bij *Vondel* voorkomende, en zoo veel beteekenende als eene groote menigte, *magna multitudo, magna vis, copia, ae, f. abundantia, ae, f.*

Muts, v. een zeker hoofddekſel zoo wel van mannen als vrouwen, *capitium, ii, n.* Van mannen kan men zeggen, *galerus, i, m.* Van vrouwen, *mitra, ae, f.* Verkl. mutsje, *galericulum, i, n. et mitella, ae, f.* Fig. gebruikt men het voor verſtand, *ingenium, ii, n.* Overdragt. zegt men: op zijne muts krijgen, *vapulare.* Het ſchort hem onder de muts, *semistultus est.* Hij is zoo gek niet als hem de muts wel ſtaat, *non adeo, ut videtur, stultus est.* De muts ſtaat hem niet wel of ſcheef, *morosus est.* Muts is bij *Kilian* ook nog, *amor coecus.* Van hier de oude ſpreekwijs: de mutſe hebben, zoo veel als ſmoorlijk verliefd zijn, *deperire.* Wij zeggen thands ook nog: ik heb er geene muts op, *hoc mihi non placet vel hoc mihi displicet.* Ik heb geene muts op hem, *homo iste mihi displicet.* Zamenſtell. ondermuts, *capitium inferius.* Slaapmuts, *capitium dormitorium.* Mutſenmaker en mutſenmaakſter, *confector vel confectrix capitiorum.*

Mutſaard of mutſerd, m. een takkebos of rijsbos, *fascis ligneus, vel lignorum fascis.* Voorts is het woord van mutſen, motſen, zoo veel als afknotten afkomſtig, *trunco, avi, atum, are; mutilo, avi, atum, are.* Zamenſtell. mutſaardgloed, *ardor fascium.* Mutſaardvlam, *flamma pyrae vel flamma rogi.*

Mutsje, zie onder mud.

Muur, m. *murus, i,* m. ook *paries, ietis, m.* De muur van eene ſtad, thin enz. *maceria, ae, f. macies, iëi, f.* bij *Columella*, ook *vallum, i, n. propugnaculum, i, n.* Spreekw. hij ſtaat als een muur, *cedere nescit.* Met het hoofd tegen den muur loopen, *irrita tentare.* Zamenſtell. middelmuur, *paries intergerinus.* Scheidmuur, is hetzelfde. Muurbloem, *flos parietarius.* Muurbreker, *aries, etis, m.* Muurkalk, *calx muralis.* Muurhaak, *uncus muralis* Muurkroon, *corona muralis.* Muurkruid, *parietaria, ae, f.* bij *Linnaeus.* Muurpeper, *sedum acre*, bij denzelfden. Muurruit, *ruta muralis, asplenium, ii, n.* ook *ruta muraria*, bij *Linn.* Muurzout, *aphronitrum vel sal calcarium.* Muurwerk, *opus latericium.* Muurzwaluw, *hirundo muraria, hirundo apus*, bij *Linnaeus.* Van hier het b. w. muren, *condere vel ducere murum.*

Muur, v. ook murik genoemd, een zeker kruid, *alsine, es, f.* bij *Plin. corchorus, i, m.*

Muzelman, m. met dien naam noemt men eenen geloovigen Turk, *Mohammedanus, i, m. vel religioni Mohammedis vere addictus.* Het is ontſtaan van het Arabiſch woord, *Moslemin*, eenen onhelzer van den *Islam* of het ware geloof aanduidende.

Muzijk, v. een onduitsch woord, *ars musica*, ook alleen *musica, ae, f. musice, es, f.* Zamenſtell. muzijkboek, *liber musicus.* Muzijkkunst, *ars musica.* Muzijklesſenaar, *pulpitum musicum.* Muzijkmaker, *musicus, i, m. musicam componens.* Muzijkmeester, *musicae, musices vel artis musicae magister.* Muzijkpapier, *charta musica &c.*

Digitized by Google

N.

N A

N, de dertiende letter in de rangſchikking van het Nederduitſche A B C. *N, Litera in ordine alphabeti noſtri decima tertia.*

Na, een voorzetſel van plaats en tijd. *Poſt, praep. cum acc. vel ex praep. cum ablativo.* B. v. na iemand komen, *venire poſt aliquem.* De een na den anderen, *unus poſt alterum.* Van tijd: na een jaar koom ik weder, *poſt annum redibo.* Na het eten, *poſt coenam vel poſt prandium.* Na den middag, *poſt meridiem.* Na vijf uren, *poſt horam quintam.* Somtijds komt het als een bijwoord voor: b. v. na en voor, *poſt et ante.* Na dien tijd, *poſt illud tempus vel ex illo tempore.* Ook *dein, deinde, deinceps, adv.* Daarna, *poſtea adverbium. Na* en naar werden bij de ouden door elkander gebruikt, doch het onderſcheid dier beide woorden wordt thans door onze beſte ſchrijvers in acht genomen. Ook gebruikt men *a* of *ab*, b. v. na Chriſtus geboorte, *a Chriſto nato.*

Na, bijv. n. en bijw. nader, naast, *prope, propius, proxime, propior, proximus, a, m.* Iemand na op het lijf komen, *prope accedere ad aliquem.* Kom nader, *accede propius.* Het hemd is nader dan de rok, *egomet ſum proximus mihi.* Het naaste huis ſtond in den brand, *proxima domus ardebat.* Ook gebruikt men het voor korter: b. v. een nadere weg, *via brevior.* Oneigenlijk heeft het zijne betrekking op den tijd: in het naast vorige jaar, *anno proxime praecedente.* Met inſluiting van plaats: hij is na aan den dood, *prope mortem eſt.* Het gevaar was mij zeer na, *proxime eram periculo.* Ieder is zich zelven de naaste, *ſibi quiſque proximus eſt.* De naaste tot iets zijn, is zoo veel als de meest geregtigde, *maximum jus habere.* Na, in den bloede, *conſanguineus, a, m.* Ook *propinquus genere*, volgens Scheller; ook *propinquus* alleen. Nader in den bloede, *propior vel propinquior genere.* Naast in den bloede, *genere vel cognatione proximus.* Ook *proximus, a, m*, alleen. Na is ook: *propinquus, vicinus, finitimus, ſimilis, lis, le.* B. v. ik ben na bij hem, *propinquus illi ſum.* Hij woont na bij hem, *vicinus meus eſt*, dat komt het andere naast, *hoc alteri ſimillimum eſt.* Naast, is ook zoo veel als minst; b. v. de naaste prijs, *pretium minimum.* Na liggen, *prope jacere*; *propinquum vel in propinquo eſſe.* Iemand te na komen, *laedere*; *nocere alicui*; *offendere aliquem.* Iemand na aan het hart liggen, *cariſſimum, gratiſſimum, acceptiſſimum eſſe alicui.* Ten naaste bij en bijna, *fere, prope, paene, propemodum*; de bijw. *prope, propius* en *proxime*, worden bij eenen *dativus* en *accuſativus* gevoegd: van hier naheid, v. *propinquitas, atis, f. vicinitas, atis, f. propinquum, i, n.* Zamenſtelling, nagelegen. *propinquus, a, m. vicinus, finitimus, prope ſitus, a, m.*

Naad, m. *ſutura, ae, f.* bij *Livius, commiſſura, ae, f.* bij *Cicero.* Ook wordt een litteeken naad genoemd: *cicatrix, icis, f.* Vol naden, *cicatricoſus, a, m.* Eenen naad los maken, *diſſuere.* Verkleinw. naadje, *parva ſutura.* Zijn naadje naaijen, *commodum ſuum curare.*

Naaf, v. de middelſte holle verhevenheid van een rad, waardoor de as loopt, *mediolus rotae.*

Naaijen, b. en o. w. *ſuo, ui, utum, uere.* Iets aan malkander naaijen, *conſuere.* Rondom naaijen, *circumſuere.* Van te voren

Digitized by Google

naaijen, *praefuere*. Op nieuws naaijen, *refuere*. Onder aan naaijen, *subfuere*. Aannaaijen, *adfuere*. Voor geld naaijen, *acu victum quaerere*. Van hier naaister, *sutrix, icis, f.* Zamenstellingen: naaidoos, *pyxis fuendo serviens*. Naaigaren, *filum fuendo serviens*. Naaikamer, *pars aedium arti sutoriae exercendae destinata*. Naaikind, *discipulus vel discipula artem fuendi discens*. Naaikussen, *pulvillus fuendo serviens*, bij *Scheller*. Naaimand, *calathus, i, m. qualus, i, m. qualum, i, n. fuendo inserviens* Naaimeisje, *puella artem fuendi addiscens*. Naainaald, *acus, us, f.* Naaischool, *schola tractandae acus, ludus acus tractandae vel schola acui tractandae serviens*, volgens *Scheller*. Naaiwinkel is hetzelfde. Ook *officina ubi acu victus quaeritur*. Naaizijde, *fila bombycina fuendo serviendia*. Naaivrouw, *doctrix artis fuendi*. Het woord *doctrix* wordt bij *Servius* gevonden. Spreekwoord: wij zullen dat naadje wel naaijen, *rem istam quidem in ordinem redigemus*.

Naakt, bijv. n. en bijw. *nudus, a, m.* Voor haakt gemaakt, *nudatus, a, m. retectus, a, m.* bij *Virg.* Halfnaakt, *seminudus, a, m.* bij *Livius*. Naakt maken, *nudo, avi, atum, are*, bij *Plinius*. Bijw. *nude, adverbium*. Van hier naaktheid, v. *nuditas, atis, f.*

Naald, v. *acus, us, f.* ook past men dit woord op grovere ligchamen, die spits toeloopen, toe; dan is het *obeliscus, i, m. columna, ae, f. pyramis, idis, f.* zoo zegt *Poot*, Memfis naalden: *Pyramides Aegypti*. Wijders de naald van een huis, *summitas tecti vel summum tectum*. In den eersten zin, zoo als wij zagen, is het een werktuig om te naaijen: van hier met de naald borduren, *acu pingere*. Iets met de heete naalde maken, *festinanter aliquid agere*. Weet hij eene naald, ik eenen draad, *quid respondeam, scio*. Overdragtig zegt men ook: hij is zoo scherp als eene naald, *acerbissimus ille est*. Verkleinw. naaldje, *acicula, ae, f.* Zamenstellingen: naaldenkoker, *pyxis acuaria*. Naaldenkokertje, *pyxidicula acuaria*, bij *Scheller*. Naaldenkop, *caput acus*. Naaldenmaker, *acuum confector*. Naalden oog, *foramen acus*. Naaldenverkooper, *venditor acuum*. Naaldenwerk, *opus acu elaboratum*. Naaldenwijf, *femina acus vendens*. Naaldenwinkel, *officina vel taberna acuaria*. Naaldenkervel een zeker kruid, *scandix, icis, f. pecten Veneris*; *scandix pecten*, bij *Linnaeus*.

Naam, m. *nomen, inis, n. nominatus, us, m.* bij *Varro*; *vocabulum, i, n.* bij *Cicero*; *appellatio, onis, f.* bij *Plinius*. Toenaam, *cognomen, n.* Bijnaam, *agnomen, inis, n.* Iemand bij den naam roepen, *nomine vocare aliquem*. Iets eenen naam geven, *vocabulum vel nomen imponere alicui rei*. Hoe is uw naam? *quid tibi nominis est? quomodo vocaris vel appellaris?* Eenen naam hebben, *habere vel gerere nomen*; bij *Scheller*; *vocari*; *nominari*; *appellari*. B. v. hij heeft den naam van eenen held, *nomen bellicosi habet vel gerit*, of *bellicosus vocatur, nominatur, appellatur*. Zijnen naam aangeven, *nomen profiteri vel dare*. In den naam, *nomine*. B. v. in den naam des Vaders: *nomine patris*. Onder den naam, *sub specie*. B. v. onder den naam van deugd, *sub specie virtutis*. Iets maar eenen naam geven, *falsa specie aliquid velare*. Het kind bij zijnen regten naam noemen, *nihil celare*. Bijname, als bijw. *praecipue*; *imprimis*. Voor last of bevel: waarschouw hem uit mijnen naam, *meo nomine, meo jussu, meis verbis illum mone*. Trouw, geloof, *fides ei, f.* Op eens anders naam lee-

Digitized by Google

leenen, *aliena fide mutuum sumere*. Die ſchulden heb ik op mijnen naam gemaakt, *aes hocce alienum mea fide, meo nomine, contraxi*. Naam is ook zoo veel als roem, *gloria, ae, f. nomen, inis, n. existimatio, onis, f. dignitas, atis, f.* Zich eenen naam maken, *gloriam vel nomen ſibi comparare*. Voor paſpraak, *fama, ae, f.* Een goede naam, *fama bona*, bij *Scheller*. Zijnen goeden naam verliezen, *facere jacturam gloriae*, bij *Cicero*; *famae damnum ferre*, bij *Ovidius*. Iemands goeden naam ſchenden, *laedere famam alicujus, offendere existimationem alicujus, vel violare vel officere nomini alicujus*, alle bij *Cicero*. Een kwade naam, *infamia, ae, f.* Eenen kwaden naam hebben, *infamia notari; infamem eſſe; male audire*, bij *Cicero*. Iemand eenen kwaden of ſlechten naam geven, *inurere infamia aliquem vel infamiam alicui*. Van hier namelijk, *nominatim; ſcilicet; nimirum, adv.* Zamenſtellingen: naambuiging, *nominis declinatio*. Naamdag, *dies nominalis*, bij *Scheller*. Naamdicht, *carmen nominale; vel carmen, in quo literae verſuum initiales nomen alicujus exprimunt*. Naamkriſten, *qui nil niſi nomen Chriſtiani habet*. Naamgenoot, *cognominis, is, c.* Naamlijſt, *index, icis, m.* waarbij men *nominum* voegen kan. Nameloos, *ſine nomine, nomine carens*. Naamroof, *detrectatio, onis, f. ſycophantia, ae, f.* bij *Plautus*. Naamroover, *ſycophanta, ae, m. detrectator, oris, m.* Naamgever, *impoſitor, oris, m.* bij *Varro*, waaronder *nominis* verſtaan wordt. Naamhaftig, *celeber, ris, re; clarus, a, m. amplus, a, m. magnus, a, m.* bij *Scheller*. Naamruchtig, *famoſus, a, m.* Naamval, *caſus, us, m.* Naamwoord, *nomen, inis, n.* Naamziek, *nominis ſui amans*. Naamverſiering, v. *fictio nominis*, bij *Quintilianus*, enz.

Naan, m. een verouderd woord, zoo veel als dwerg beteekenende, *nanus, i, m.*

Naäpen, b. w. *temere imitari; temere ſequi*: ook *adfectare rem*, volgens *Scheller*. Van hier naäping, v. *imitatio temeraria*. Naäper, *imitator temerarius*. Mij dunkt men zoude ook het woord *ſimius, ii, m.* hier voor kunnen gebruiken.

Naar, een voorzetſel, dat eenen vierden naamval beheerſcht. Voor eerſt beteekent het de ſtrekking der beweging naar eenig voorwerp, *in, praep. regens accuſativum*. B. v. ik ga naar Engeland, *proficiscor in Angliam*. Doch bij de namen der ſteden blijft in weg; b. v. ik ga naar Amſteldam, *eo Amſteledamum*, zoo ook bij *domus* en *rus*, b. v. ik zal naar huis gaan, *ibo domum*. Naar voor naar den kant, is, *ad, in, vel verſus cum accuſ.* b. v. naar het noorden, *in, ad vel verſus ſeptentrionem*. Ook zegt men, *in vel ad ſeptentrionem verſus*: doch dan wordt *verſus* als een verl. d. van *verti* gebruikt. Ook wordt het door den *accuſativus* alleen overgezet, b. v. naar iemand grijpen, *petere aliquem manibus*. Naar iemand ſteken, *petere aliquem gladio*. Naar iemand of naar iets vragen, *quaerere aliquem vel aliquid*. Naar iets verlangen, *deſiderare aliquid vel deſiderio alicujus rei teneri*. Naar de rede van iets onderzoek doen, *cauſam alicujus rei perſcrutari*. Naar iets begeerig zijn, *cupidum eſſe alicujus rei*. Naar iemand zien, *ſpectare ad aliquem; adſpectare aliquem*. Naar wijn ſmaken, *ſapere vinum*. In de tweede plaats bedient men zich van dit voorzetſel, om eene aanleiding van onze handelingen uit te drukken, *ſecundum, praep. reg. accuſ.* Ook *e vel ex praep. reg. ablativum*. B. v. naar mijne gewoonte, *ſecundum conſuetudinem meam*. Ook *e vel ex more meo*. Naar waarde, *ex dignitate*. Naar bil-

Digitized by Google

billijkheid, *ex aequo.* Ook laat men de *praepositio* weg, b. v. naar mijn oordeel, *meo judicio, mea sententia.* Naar de natuur ſchilderen, *ad vivam naturam pingere, ad vivum depingere.* Naar iemand aarden, *naturam alicujus prae ſe ferre; ſimilem eſſe alicui.* Dikwerf toont het eene gevoegelijkheid aan: doe het naar uw believen, *fac hoc e voluntate tua vel ad voluntatem tuam, vel ſecundum voluntatem tuam.* Naar lands gebruik, *e more patrio;* ook *more patrio* alleen. Naar wensch, *e voto.* Naar mijn vermogen, *pro viribus meis.* Naar zijne verdiensten wordt hij niet geacht, *pro meritis ſuis non aeſtimatur.* Men gebruikt het ook als een voegwoord, *ut, uti, prout, prouti.* Naar ik hoop, *ut, veluti ſpero.* Naar gij het verdient, *prout mereris.* Naardien, *ſiquidem.*

Naar, bijv. n. en bijw. narer, naarſt. *Kilianen* verklaart dit woord door bang en vertaalt het door *laſſus, languidus, debilis.* Wij gebruiken het voor bangheid veroorzakende, *horrifer, era, erum; horrificus, a, um. horrorem incutiens; horrendus, a, um.* B. v. naar weêr, *tempus horrendum; ingratum; injucundum.* Een nare nacht, *nox horrenda.* Nare wildernisſen, *ſolitudines horrorem incutientes.* Voor droevig, *triſtis, is, e.* B. v. hij was heel naar, *triſtiſſimus erat.* Ook dat droefheid veroorzaakt, *triſtificus, a, um.* B. v. een naar geſchreeuw, *clamor triſtificus, vel luctiſonus, a, um,* bij *Ovidius.* Voor bet, onaardig, ſlecht, *hebes, etis, onis, f. invenuſtus, a, um. vilis, lis, le,* b. v. hij is een nare jonge, *puer ille hebes eſt.* Zij is een naar meisje, *invenuſta illa eſt.* Hij is een nare kerel, *vilis ille homo eſt.* Van hier naarheid, *horror, oris, m. triſtitia, ae, f.*

Naârbeiden, o. w. later arbeiden dan een ander, *ſerius altero laborare.* Naârbeiden is ook iemands werk opvatten, *perſequi laborem alicujus; alicui in labore ſuccedere.* Ook een werk nazien en verbeteren, *emendare; corrigere.*

Naaren, o. w. *poſt aristas lectas, reliquas ariſtas colligere.* Een Geldersch woord.

Naarſtig, naarſtiger, naarſtigſt, bijv. n. en bijw. *diligens, tior, entiſſimus, vigilans; gnavus; aſſiduus; industrius; ſedulus, a, um; ſtudioſus, curioſus; navus; impiger, ra, rum.* Bijw. *diligenter, diligentius, diligentiſſime; vigilanter; gnave* en *nave; gnaviter; aſſidue; industrie; ſedule* en *ſedulo, ſtudioſe, curioſe, impigre, adverbia.* Van hier naarſtigheid, v. *diligentia, ae, f. vigilantia; ae, f. navitas; atis, f. aſſiduitas, atis, f. industria, ae, f. ſtudium, ii, n. cura, ae, f. impigritas, atis, f.* bij *Cicero.*

Naast, een voorzetſel, *juxta, praep. cum acc.* b. v. naast de kerk, *juxta templum, juxtim adverbium,* bij *Suetonius.* Ook *ad, apud, praep. cum acc.* B. v. naast de deur, *apud januam, vel ad januam.* Ook *poſt, praep. cum acc.* B. v. naast God zijt gij mijn helper, *poſt Deum adjutor mihi es, vel ſecundus a Deo mihi adjutor es.* Het is de overtreffende trap van na, zie dat woord, zoo ook naaste.

Naasten, b. w. zoo veel als benaderen, toeeigenen, *jure proximitatis aliquid ſibi ſumere vel vindicare aliquid, arrogare ſibi aliquid,* bij *Cicero; aſſumere ſibi aliquid,* bij *Livius.* Van hier naasting, v. *vindicatio, aſſumtio, arrogatio, onis, f.*

Naauw, bijv. n. en bijw. *arctus, a, um. angustus, a, um. ſtrictus, a, um.* B. v. een naauw huis, *domus arcta.* Een naauw kleed, *veſtis ſtricta.* Oneigenlijk deun, ſpaarzaam, *parcus, avarus, a, um.* B. v. hij is zeer naauw, *admodum parcus vel avarus eſt.*

Schraal,

Digitized by Google

Schraal, weinig, *exiguus, a, m. parcus, a, m.* Voor bepaald *adſtrictus, arctatus, a, m; accuratus, a, m; attentus, a, m.* B. v. iets naauw in acht nemen, *attente vel accurate conſiderare aliquid.* Ten naauwſte verbonden, *adſtrictiſſimum eſſe.* Hierheen behooren de ſpreekwijzen: het zal naauw houden, *vix ac ne vix quidem fiet.* Naauw bewaren, *animo infixum habere.* In dezen zin zegt men ook, *vix, aegre, adverbia.* Het naauw is ook zelfſt. o. *fretum, i, n. fauces, ium, f. plur.* B. v. het naauw van de ſtraat, *fretum Gaditanum*, ook *fretum Herculis.* Iemand in het naauw brengen, *redigere vel compellere aliquem in angustias.* In het naauw zijn, *in angustiis verſari vel eſſe; angustiis urgueri.* Van hier naauwheid, v. *angustia, ae, f.* bij *Plinius.* Doch het meerv. *angustiae, arum, f. plur.* is meer in gebruik. Naauwelijks, *vix, aegre.* Naauwte zoo veel als naauw zelfſtandig genomen. Voor verlegenheid, *angustiae, arum, f. plur.* Bijw. *arcte, anguste, ſtricte, adverbia.* Zamenſtellingen: Naauwgezet, *religioſus, a, m; conſcientiſſimus*, bij *Cicero.* Naauwgezetheid, *angustia religionis.* Ook *religio, inis, f.* alleen. B. v. naauwgezetheid van geweten, *angustia conſcientiae.* Naauwkeurig, *accuratus, curioſus, religioſus, exactus, ſcrupuloſus, a, m; obſervans, antis, omn. g.* Naauwkeurigheid, v. *accuratio, onis, f. religio, onis, f.* bij *Cicero. ſcrupuloſitas, atis, f.* bij *Columella, obſervantia, ae, f.* Naauwkeurig, *accurate, religioſe, ſcrupuloſe, exacte, ſtricte, curate, adverbia.*

Naauwen, o. w. *arcto, avi, atum, are, coarctare, angustare, coangustare* en *ſtringo, inxi, ictum, ingere*, bij *Pliniſ.* Men gebruikt het thans oneigenlijk voor op aankomen, b. v. als het naauwt, *neceſſitate urgente.*

Nabaauwen, b. w. *verba et vocem alicujus imitari vel repetere.* Van den weerklank ſprekende gebruikt men, *reſono, ui, itum, are.* B. v. de nabaauwende echo, *echo reſonans.*

Nababbelen, b. w. *ironice ac maligne verba alicujus exprimere vel repetere.* Van hier nababbeling, *maligna verborum alicujus repetitio.*

Nabaffen, nablaffen, nabasſen, *latrare post aliquem, a tergo ellatrare.* Ook *latratum imitari.*

Nab, eene rivier in Duitschland, *Nabus, i, m.*

Nabakken, o. en b. w. *postcoquere aliquid.* Van hier nabakſel, *coctio ſecundaria.*

Nabalken, b. w. *rudere post aliquem, vel clamorem alicujus imitari ac repetere.*

Nabanket, o. *bellaria, orum, n. pl.* bij *Varro.*

Nabazuinen, b. w. *buccinâ aliquid repetere.* Ook *aliquid post alium divulgare.*

Nabedenken, b. w. *recogito, avi, atum, are; ſuſpicere.* Het wordt meest als een zelfſt. n. gebruikt, *ſuſpicio, onis, f.* Het nabedenken is ook: *conſulto, de industria.*

Nabeelden, b. w. *exprimo, eſſi, eſſum, imere; effingo, inxi, ictum, ingere; imitor, atus, ſum, ari.* Van hier nabeelding, z. v. *expreſſio, onis, f. effictio, onis, f. imitatio, onis, f.*

Nabeſtaande, m. en v. *propinquus, a, m.* Een nabeſtaande is dus, *propinquus, ui, m.* Eene nabeſtaande, *propinqua, ae, f.* Naar mijn oordeel altijd bijv. n. waaronder *vir* of *femina* verſtaan wordt.

Nabetrachting, z. v. *reputatio, onis, f.* bij *Plinius, deliberatio, meditatio, cogitatio, contemplatio iterata.*

Nabidden, b. w. *preces alicujus repetere.*

Nabier, o. *cerevisia tenuis.*

Nabij, bijw. van plaats, *prope, prop. cum accuſativo*, b. v.

nabij de ſtad, *prope urbem. Hooft* gebruikt het als een bijv. n. *propinquus, a, um* Van hier nabijheid, v. *propinquitas, atis, f.* Zamenſtellingen: Nabij gelegen, *propinquus, a, um, vicinus, a, um, citimus, a, um,* bij *Cicero.*

Nabinden, b. w. *post aliquem ligare.* Ook van nieuws af aan binden, *denuo ligare.* Van hier nabinder, *qui post aliquem ligat; vel qui denuo ligat.* Nabindſter, *quae post aliquem ligat vel denuo ligat.*

Nabladderen, o. w. een Gelderſch woord, *abunde calumnior, atus ſum, ari.*

Nablaten, nableeten, b. w. *balatum repetere, vel rebalare.*

Nablazen, b. w. *flare post aliquem.* Ook *carmen aliquod tibia repetere.* B. v. dat kan ik wel nablazen, *carmen illud tibia repetere valeo.*

Nablecken, b. w. *linteum de novo ſoli exponere.*

Nablijven, o. w. *remanco, anſi, anſum, anere.* Voor nagelaten worden, *omitti, negligi.*

Nabloed, v. *posteritas, atis, f. posteri, orum, m. plur. nepotes, um, m. plur.*

Nabloeden, o. w. *postea ſanguinem emittere.*

Nabloeijen, o. w. *ſuperfloreſco, ui, ere; post alios florere.* Van hier nabloeijer, *flos vel arbor ſuperfloreſcens vel post alios florens.*

Naboenen, b. w. *post alios vel de novo verrere.*

Naboomen, b. w. *navem ſuam post aliam navem conto protrudere.*

Nabootſen, b. w. *effingo, inxi, ictum, ingere; aſſimulo, avi, atum, are; ſimulo, avi, atum, are; imitor, atus ſum, ari, adumbro, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Voor naſchilderen, *expingo, inxi, ictum, ingere,* bij *Plinius.* Van hier nabootſer, *effictor, oris, m. imitator, oris, m. ſimulator, oris, m. expictor, oris, m.* Nabootſing, *ſimulamen, inis, n.* bij *Ovidius; imitatio, onis, f. imitamen, inis, n. imitamentum, i, n. effigies, iei, f. ſimulatio, onis, f.* Nabootſter, *imitatrix, icis, f.*

Nabordoren, b. w. *acu pictione aliquid effingere vel imitari.*

Naboren, b. w. *post aliquem terebrare,* bij *Scheller.*

Naborſtelen, b. w. *denuo vel de novo verrere.*

Nabouwen, b. w. *aedificando imitari.*

Nabrabbelen, b. w. *inepte opus ineptum imitari.* Ook *post aliquem blaterare.*

Nabranden, b. w. *de novo urere.* Ook *de novo torrere.*

Nabreiden, b. w. *texendo imitari.*

Nabrengen, b. w. *post ferre vel post adferre,* bij *Scheller.*

Nabrieſchen, b. w. *post hinnire vel hinnitum edere post aliquem; hinnitu perſequi.*

Nabroddelen, b. w. zie Nabrabbelen, in den eerſten zin.

Nabrommen, b. w. *post murmurare.* Ook *murmurantem imitari,* bij *Scheller.*

Nabruijen, b. w. *post factare vel facere.* Ook in de gemeene verkeering, *currere post aliquem; ſequi.*

Nabrulloft, v. *epulum nuptiale ſecundum.*

Nabruiſen, b. w. *post ſtrepere, post ſonare, vel ſtrepere post aliquem,* bij *Scheller.*

Nabrullen, b. w. *post rugire, vel rugiendo perſequi.*

Nabuigen, o. voor achterna gebogen worden, *postea ſe inclinare,* ook *inclinari,* ook iets buigend namaken, *flectendo aliquid imitari.*

Nabuitelen, b. w. *post volvere;* ook *post aliquem volvendo decidere,* ook *volutationem alicujus imitari.*

Nabulken, b. w. *post boare, vel boando perſequi.*

Nabuur, m. *finitimus, i, m. vicinus, i, m. adcola, ae, m.* Nabuur zijn, *vicinum eſſe; habitare in propinquo,* bij *Scheller.* Van hier naburig, bijv. n. *finitimus, a, um. vicinus, a, um. propinquus, conterminus, a, um.*

Digitized by Google

confinis, is, e. Nabuurſchap en naburigheid, *vicinitas, atis, f. vicinia, ae, f. proximitas, atis, f. propinquitas, atis, f.* Zamenſtelling: nabuurſtad, *urbs finitima.*

Nachod, eene kleine ſtad in Duitſchland, *Nachoda, ae, f.*

Nacht, m. *nox, noctis, f.* ook *tenebrae, arum, f. plur.* Het wordt nacht, *nox ingruit; noctescit*, bij *Gellius*; *nox adpetit.* De nacht is voor handen, *nox inſtat.* In het begin van den nacht, *initio noctis, prima nocte, ſub noctem.* Bij nacht, *nocte vel noctu.* Midden in den nacht, *media nocte.* Diep in den nacht, *in multam noctem.* In het holſte van den nacht, *concubiâ nocte, intempesta nocte.* Den nacht ergens blijven, *pernocto, avi, atum, are; manere alicubi per noctem.* Den nacht opblijven, *vigilo, avi, atum, are.* Bij nacht werken, *lucubro, avi, atum, are.* Bijzonder gebruikt men het woord nacht ten opzigt der rust, *nox, ſomnus, quies.* 8. v. een ongeruste nacht, *nox inquieta; ſomnus inquietus.* Iemand goeden nacht wenſchen, *placidam noctem vel ſomnum quietum optare alicui.* Ook wanneer men bij het affcheid nemen malkander in langen tijd niet denkt weder te zien, *valere aliquem jubere, valedicere alicui.* Een goede nacht, *bona nox, bonus ſomnus, bona quies.* Nacht had eertijds de beteekenis van avond, *veſper, eris*; gelijk uit eenige zamenſtellingen nog blijkt, als nachtmaal, *coena veſpertina* of *coena* alleen. Nachtrok, *veſtis cubicularis.* Figuurlijk zegt men de nacht van onkunde, *nox vel tenebrae ignorantiae.* Een nacht van gevaren, *pericula incerta, vel fato involuta.* Van den dood, *nox longa, nox aeterna, mors.* Zamenſtellingen: nachtdas, *collare noctu indui ſolitum.* Nachtbezoek, *viſitatio nocturna.* Nachtdief, *fur nocturnus*; *tenebrio, onis, m.. lavernio, onis, m.* bij *Junius.* Nachtdoek, *linteum cubicularium.* Nachtevening, ook nachtgelijkheid, *aequinoctium, ii, n.* bij *Cicero.* Nachtgast, *hospes nocturnus*; *vel qui alicubi pernoctat.* Nachtgedachten, *cogitationes vel meditationes nocturnae.* Nachtgeest, *ſpectrum nocturnum*; *larva nocturna*, bij *Schéller.* Nachtgebaar, *rumor nocturnus.* Nachtgedrogt, *monſtrum nocturnum.* Nachtgeſpuis hetzelfde als nachtgebaar. Nachtgewaad, *veſtitus nocturnus vel cubicularius.* Nachtgezigt, *viſum nocturnum vel ſpecies nocturna.* Nachtglas, *clepſydra nocturna quatuor horarum.* Nachtgoed, *veſtimenta cubicularia.* Nachthuisje, *domuncula nocturna.* Ook *locus in nave, ubi pyxis nautica ſervatur.* Nachthut, *caſa nocturna.* Nachtkaars, *cereus nocturnus vel candela nocturna.* Ook eene plant van dien naam, *oenothera, ae, f.* bij *Linnaeus.* Nachtkroeger, *popino nocturnus.* Nachtleger, *lectus, i, m. cubile, is, n.* Nachtlicht, *lucerna nocturna.* Nachtlamp, *lampas eleoſa nocturna*, bij *Scholler*; mijns oordeels is *lampas nocturna* voldoende. Nachtlooper, *curſor nocturnus.* Nachtmantel, *amiculum cubicularium.* Nachtmerrie, zekere drukking van bloed in den ſlaap, met eene ongerustheid des ligchaams gepaard, waaraan het bijgeloof dezen naam gegeven heeft, *incubus, i, m.* Nachtmuts, *galerus nocturnus.* Nachtraaf, een vogel, *nyctivorax, acis*; ook *ardea nycticorax*, bij *Linnaeus.* Ook een die veel 's nachts werkt, *lucubrator, oris, m.* Van hier ons b. w. nachtraven, *lucubro, avi, atum, are.* Nachtronde, *circuitio nocturna vigiliarum.* Ook noemt men dus de menſchen die de ronde doen, *circuitores vigiliarum nocturni.* Nachtrust, *quies nocturna.* Nachtſchade, eene plant, *ſolanum, i, n.* Nachtſchuit, *navigium noctu iter faciens.* Nachtſlot,

Digitized by Google

pot, *fera, cuius ope nocta janua clauditur.* Nachtſpiegel, zoo veel als waterpot, *matula, ae, f.* Nachtſpook, *ſpectrum nocturnum.* Nachtſtilte, *ſilentium noctis vel nocturnum.* Nachttabberd, zie Nachtrok. Nachtuil, *noctua, ae, f.* Nachtvogel, *avis nocturna vel noctivaga.* Nachtwaak, *vigilia, ae, f.* Nachtwacht, *vigiliae, arum, f. plur.* Nachtwaker, *vigil nocturnus publicus.* Ook *vigil nocturnus* zonder *publicus*, wanneer men van eenen anderen ſpreekt die 's nachts waakt. Nachtwandelaar, *noctambulo, onis, m. noctambulus, i, m. ſomnambulus, i, m.* doch daar deze woorden bij de ouden mogelijk niet voorkomen, kan men in alle gevallen *homo noctivagus vel homo in ſomno noctu ambulans*, gebruiken. Nachtwerk, *lucubratio, onis, f.* Ook *opus noctu confectum vel conficiendum, opus nocturnum.* Nachtwerker, *lucubrator, oris, m.* Ook noemt men dus iemand, die 's nachts de geheime gemakken ledigt, *foricarius, ii, m. coprophorus, i, m.* Nachtworm, *nitedula, ae, f. nitela, ae, f. cicindila, ae, lampyris, idis, f.* bij *Plinius.* Nachtwijzer, *index nocturnus.* Nachtzoen, *osculum, quo placidam quietem alicui precamur.* Nachtzorg, *cura nocturna*, enz.

Nachtbraken, o. w. *lucubro, avi, atum, are.* Van hier nachtbraker, *lucubrator, oris, m.* Nachtbraking, *lucubratio, onis, f.*

Nachtegaal, m. *acredula, ae, f.* bij *Cicero, philomela, ae, f. luscinia, ae, f.* bij *Horatius*; *aëdon, onis, f.* bij *Seneca*, *asthis, idis, f.* bij *Martialis*; om dat in Holland zoo weinig bosch en zoo veel water is, zijn er weinig nachtegalen en zoo veel te meer kikvorſchen; waarom men ſchertſender wijs dezelve Hollandſche nachtegalen noemt, *ranae, arum. f. plur.* ſpreekw. de nachtegaal op de peuluw, zoo veel als, *uxor, oris, f. conjux, ugis, f.* Ook word een kind dat 's nachts veel ſchreeuwt, een nachtegaal genoemd, *infans nocta vagiens.*

Nacijferen, b. w. *calculare de novo*; ook *post calculare; reputo, avi, atum, are.* Van hier nacijfering, *reputatio, onis, f.*

Nadacht, v. *ſuſpicio, onis, f.*

Nadalen, b. w. *post deſcendere*; ook *deſcendendo imitari.*

Nadanſen, b. en o. w. *post ſaltare.* Ook *ſaltum aliquem imitari.* Ook later danſen dan de andere, *post alios ſaltum continuare.*

Nadar, voegw. van tijd, *postquam, conj.* ook *ubi, adv.*

Nadeel, o. *incommodum, i, n. noxa, ae, f. fraus, audis, f.* ook *injuria, ae, f.* Zonder nadeel, *ſine damno*; hier kan men ook in ſommige gevallen, *ſalvus, a, m.* gebruiken, b. v. zonder nadeel van den ſtaat, *ſalva republica.* Zonder nadeel van mijne eer, *ſalvo honore meo.* Nadeel toebrengen, *eſſe detrimento vel damno, vel fraudi*; ook *obeſſe, officere.* Ook is nadeel zoo veel als ſchande, *dedecus, oris, n.* Dit is tot zijn nadeel, *hoc illi dedecori eſt.* Van hier nadeelig, *iniquus, damnoſus, a, m. detrimentoſus, noxius vel nocens*; bijw. *damnoſe, detrimentoſe; noxie vel nocenter, adverbia.* Een nadeelige plaats, b. v. om te oorlogen, is altijd bij de ouden, *locus iniquus*; ook *locus alienus.*

Nademaal, bijvoegw. *quoniam, ſiquidem, quandoquidem, quando, quum* en *cum, conj. utpote, adv.*

Nadenken, b. w. *meditor, atus ſum, ari, cogito, avi, atum, are, reputo, avi, atum, are.* Van hier nadenking, v. *meditatio, cogitatio, reputatio, onis, f.* Het wordt in de onbepaalde wijs als zelfſtandig gebruikt, van het onz. geſlacht, *ſuſpicio, onis, f.* zoo veel als achterdocht. Van hier, nadenkend voor argwanend, *ſuſpicioſus, a, m.* Zonder nadenken is, in-

Digitized by Google

incogitans, *temerarius*, *inconsultus*, *inconsideratus*, *a*, *m.* bijw. *incogitate*, *temere*, *inconsulte*, *inconsulto*, *inconsiderate*, *adverbia*, b. v. zonder nadenken handelen, *inconsulto vel temere agere*. Met nadenken, *cogitato*, *consulto*, *consulte*, *considerate*, *adverbia*, bij *Scheller*. Ook *acute*, *ingenioso*, *anxie*, *sollicite*.

Nader, zie bij Na.

Naderen, o. w. *propinque*, *avi*, *atum*, *are*, *appropinquare*, *proximare*. B. v. de vijand nadert, *hostis propinquat*. Zoo veel als aanstaande zijn, *instо*, *iti*, *itum*, *are*, *immineo*, *ui*, *ere*, bij *Cicero*. B. v. de tijd nadert, *tempus instat*. Iemand naderen, *aggredior*, *essus sum*, *edi*, *aspirare ad aliquem*, bij *Cicero*, *adventare alicui*, bij *Tacitus*. Eene plaats naderen, *appetere locum*, *accedere ad locum*. Van hier nadering of nadernis, v. *appropinquatio*, *onis*, *f.* *accessus*, *us*, *m.* *accessio*, *onis*, *f.* *aggressus*, *us*, *m.* *aggressio*, *onis*, *f.*

Naderhand, een bijw. van tijd, *post*, *postea*, *dein*, *deinde*, *deinceps*, *exin*, *exinde*, *mox*, *postmodo*, *postmodum*, *adverbia*; ook *porro* en *inde*.

Nadeunen, b w. *eundem sonum*, *eandem vocem vel cantilenam repetere*.

Nadisch, m. *bellaria*, *orum*, *n. plur.* bij *Varro*. Van hier het werkw. nadisschen, *bellaria mensae imponere*.

Nadoen, b. w. *simulo*, *avi*, *atum*, *are*, *imitor*, *atus sum*, *ari*. Van hier nadoenlijk, *imitabilis*, *lis*, *le*.

Nadommelen, o. w. *supra somnum solitum paululum dormire*. Een Gelderssch woord.

Nadonderen, b. w. *post aliquem voce tonante clamare*, *vel abeuntem aliquem maledictis persequi*.

Nadorschen, b. w. *de novo evanno*, *avi*, *atum*, *are*.

Nadorst, m. *sitis a nimio potu excitata*.

Nadouwen of Naduwen, b. w. *tergum alicujus tundere*.

Nadraaijen, b. w. *tornando aliquid imitari*.

Nadragen, b. en o. w. *post ferre*, *post gestare*. Achter iemand, *post aliquem*. Onz. zoo veel als beschuldigen, *accuso*, *avi*, *atum*, *are*.

Nadrammen, o. w. *contumaciter post clamare*. Dit woord, zegt de groote *Weiland*, is in Groningen en Gelderland in gebruik.

Nadraven, b. w. *post currere*, *vel cursu incitato aliquem sequi*. Oneigenlijk zoo veel als nastreven, *aemulor*, *atus sum*, *ari*.

Nadrentelen, b. w. *trepidanter passu aliquem sequi*.

Nadrijven, b. en o. w. *post agere*; o. *post fluctuare*.

Nadroogen, b. en o. w. *post siccare*. Nadrooger, is in Noordholland eene koe, die langer dan naar gewoonte melk geeft, *vacca post tempus consuetum lac praebens*.

Nadrosfen, b. w. *clam se post alium proripere*.

Nadruipen, o. w. *post stillare*, *vel guttas emittere vel guttatim decidere*.

Nadruk, m. zoo veel als kracht, gewicht, *efficacia*, *ae*, *f.* *efficacitas*, *atis*, *f.* *efficientia*, *ae*, *f.* *vis*, *vim*, *vi*, *pondus*, *eris*, *n.* *significantia*, *ae*, *f.* Nadruk is ook een herhaalde druk van een boek, *repetitio editionis libri alieni per typos*. Ook *liber alienus per typos de novo evulgatus*. Van hier nadrukkelijk, *efficax*, *acis*, *omn. g.* *ponderosus*, *a*, *m.* *significans*, *nervosus*, bijw. *efficaciter*, *ponderose*, *significanter*, *nervose*, *adverbia*.

Nadrukken, b. w. *alienum librum typis repetere*. Van hier nadrukker, *repetitor libri alieni per typos*. Nadrukfel, *liber alienus per typos repetitus*, *vel editio libri repetita*, *ectypum*, *i*, *n.*

Naduiden, b. w. *rem peractam post explicare*.

Na-

Digitized by Google

Nadoiken, b. w. *post mergere.* Ook *se post alium aquae immergere.*

Nadummelen, hetzelfde als Nadrentelen.

Naduwen, zie Nadouwen.

Nadweilen, b w. *post verrere.*

Naëggen, b. w. *post eccare, post sarrire, post lirare.*

Naërfgenaam, m. *heres, post consanguineos, proximus.*

Naëten, o. w. *superodere; post edere*, bij *Scheller.* Ook *posterius edere*, als zelfstandig is het naeten, *cibus secundarius, mensa secunda vel posterior.*

Naëtsen, b. w. *sculpendo aliquid imitari.* Ook *sculpturam priorem corrigere vel emendare.*

Nafeest, o. *repotia, orum, n. plur.* bij *Gellius.*

Nafeilen, hetzelfde als nadweilen.

Nafladderen of naflodderen, *alas vel pennas movendo vel plaudendo post volare, vel sequi.*

Nafluiten, b. w. *post fibilare.* Ook *carmen aliquod tibia repetere vel imitari. Hooft* gebruikt het van den wind, *post aliquem flare.*

Naftha, v. een naam, welken men aan de zuiverste bergolie geeft, *petroleum purissimum.*

Nagaan, b. en o. w. *ire post, sequi, insequi, subsequi.* Voor bespieden, *explore, avi, atum, are, observare.* Iemand met looden schoenen nagaan, *accuratissime aliquem observare. Hooft* zegt ook: hem gaat na, *rumor vel fama de illo est.* o. te langzaam gaan, b. v. mijn horologie gaat na, *horologium meum nimis tardum est.* Het deelw. nagaande is ook zoo veel als argwanende, *suspiciosus, a, m. suspicax, acis, omn. g.* bij *Tacitus.*

Nagalm, m. *resonantia, ae, f. sonus resonans.* Van hier nagalmen, *resono, ui, itum, are.*

Nagang, z. m. zoo veel als spoor, *vestigium, ii, n.*

Nagapen, b. w. *oculis et ore hiantis aliquem prosequi.*

Nageboorte, v. *secundae scilicet partes vel res partus.* Ook *secundae* alleen, en bij nieuwere schrijvers *secundinae*, volgens *Scheller.*

Nagebuur, zie Nabuur.

Nagedachte, v. *meditatio, onis, f. reputatio, onis, f.* bij *Plinius; considerantia, ae, f.* bij *Cicero.* Ook

Nagedachtenis, v. *memoria, ae, f.*

Nageheugenis, v. *memoria, recordatio, onis, f.*

Nageklag, o. *poenitentia querula.*

Nagel, m. *unguis, is, m.* Verkleinw. nageltje, *unguiculus, i, m.* De nagels snijden, *amputare vel resecare ungues.* Op de nagels bijten, *arrodere ungues.* Geen nagelbreed wijken, *non latum unguem decedere.* Spreekw. zij heeft geenen nagel om haar gat te kraauwen, lage spreekwijs, voor zij is zeer arm, *ire pauperior est.* Het zal hem nog ten nagelen en teenen uitzweeten, *hoc illi maximi constabit, vel gravissimas ob hoc poenas luet.* Zij heeft klaauwen en nagels, *vera Xanthippe illa est.* Ook wordt nagel alleen gebruikt voor kruidnagel, *caryophillum, i, n.* Zamenstellingen: nagelbloem, *caryophillum, i, n. hesperis, idis, f.* bij *Plinius.* Nagelbol, *caput hesperidis.* Nagelkruid, *illecebrum, i, n.* Ook *ptiosella*, bij *Linnaeus.* Nagelhout is in Gelderland, *caro de bubulo femore duratafumo.* Nagelvriend, *propinquus in gradu septimo.* Nagelgezwel, *paronychia, ae, f.* bij *Plinius.* Nagelrinde, *tinea unguis.* Nagelwortel, een zeker velletje dat zich van den nagel scheidt en pijn verwekt, *reduvia, ae, f.*

Nagel, m. is ook een spijker, *clavus, i, m.* een houten nagel, *impages, is, f.* Verkleinw. nageltje, *clavulus, i, m.* Eenen nagel inslaan, *infigere clavum.* Zamenstellingen: bandnagel, *confibula, ae, f.* bij *Scheller; clavus ligneus vinciendo serviens.* Hoefnagel, *clavus solearis.* Nagelboor, *terebra clavaria.* Nagelnieuw, *plane novus.*

Na-

Nagelsmid, *faber clavarius.*
Nagelvast, *clavis adfixus, a, m.*
Nagelag, o. *repotia, orum, n. plur.*
Nagelen, b. w. *clavis adfigere.* Zamenstellingen, doornagelen, *clavis transfigere.* Vernagelen, *clavi ope aliquid mutilare.* B. v. een paard vernagelen, *ope clavi equum mutilare.* Een geschut vernagelen, *ope clavi tormentum inutile reddere.*
Nagepeins, v. *meditatio, onis, f. Cats* gebruikt het voor vermoeden, *suspicio, onis, f.*
Nageregt, b. *bellaria, orum, n. plur.* bij *Varro* en *Gellius*; *cibus posterior, ferculum secundarium*, bij *Scheller.*
Nageschal, o. *sonus resonans*; *relatio soni, echo.*
Nageslacht, o. *posteritas, atis, f. genus sequens.*
Nageven, b. w. *post dare.* Ook zoo veel als betigten, *accuso, avi, atum, are, arguo, ui, utum, uere* Eene spanning verminderen heet ook nageven, b. v. dat touw wil niet nageven, *funis remissione caret, vel non fit remissior vel non remittitur.* Fig. is het ook zoo veel als toegeven, *cedo, cessi, cessum, cedere, concedere.*
Nagevolg, o. *comitatus, us*, m. bij *Tacitus*; *stipatio, onis, f.* bij *Cicero.*
Nagewas, o. *succrementum, i, n.*
Nagezang, z. o. *canticum cultum Dei finiens.*
Nagezeten, bijv. n. *consanguineus; propinquus, a, m*, bij *Hooft.*
Nagieren, b. w. *titubante vel ebria gressu aliquem subsequi.* Ook *pone aliquem clamare.*
Nagonzen, o. w. *post bombilo, avi, atum, are.* Ook gonzend volgen, *bombe sequi*; ook *bombum aliquem imitari.*
Nagooijen, b. w. *jacere post*; ook *faciendo imitari.*
Nagold, eene kleine stad in Duitschland, *Nagolda, ae, f.*
Nagras, z. o. *gramen secundarium.*
Nagraven, b. w. *normam aliquam fodiendo sequi.* Ook *post fodere.* Ook *fodiendo quaerere.*
Nagraveren, b. w. *sculpendo vel caelando imitari.*
Nagrijpen, b. w. *post prehendo, di, sum, ere.*
Nagrommen, b. w. *post gannire.*
Naharken, b. w. *post aliquem de novo sarrire.*
Nahekelen, b. w. *de nove carmino, avi, atum, are.*
Naherfst, m. *ultima pars autumni.*
Nahijgen, b. w. zoo veel als haken naar iets, *venor, atus sum, ari*; *sector, atus sum, ari aliquid.*
Nahinken, b. w. *post claudicare, vel claudicando sequi.* Ook *claudicando imitari.*
Nahippen, b. w. *parvis saltibus aliquem subsequi.* Ook *saltus alicujus imitari*; men zegt ook nahuppelen.
Nahoede, v. zoo veel als achterhoede, *agmen novissimum.*
Nahoepelen, b. w. *troche ludens aliquem subsequi.*
Nahoereren, b. w. dit woord komt in den oneigenlijken zin van afgodisch navolgen in den Bijbel voor, *sectari Deos*, volgens *Scheller.*
Nahollen, b. w. *post ruere:* ook *ruens sequi.*
Nahompelen, b. w. hetzelfde als nahinken.
Nahooi, m. *ficilimentum, i, n.* bij *Cato.*
Nahuilen, b. w. *post ululare vel ululantem voce imitari.*
Nahunkeren, b. w. *post desiderare.* Ook *cum magno desiderio aliquem subsequi.*
Nahuppelen, hetzelfde als nahippen.
Najaar, o. *annus senescens*; *annus extremus*; *autumnus, i, m.*
Najagen, b. w. *propere vel festinanter sequi*; *persequor, cutus sum, equi.* Ook voor naar iets streven, *adpetere aliquam rem, vel studere alicui rei.* Sterk begeeren, *sector, atus sum, ari.* Ook voor eene zaak zeer behartigen, in den bijbelstijl is, geregtigheid najagen, *aequitatis esse amantissimum.* Van hier najager, z. m. *qui aliquem*

Digitized by Google

quem festinanter sequitur vel persequitur; sectator, oris, m. venator; studiosus vel adpetens alicujus rei. Najaagster, v. *consectatrix, icis, f.* Najaging, z. v *festinata consectatio, appetentia, ae, f. studium, ii, n. persecutio, onis, f.*

Najammeren, b. w. *post gemere; gemitum alicujus imitari; gemens aliquem subsequi.*

Najeuken, b. w. *post prurire.* Hoofs gebruikt dit woord, oneigenlijk, voor hevige begeerte van achteren naar iets gewaarworden, b. v. het heeft mij zeer nagejookt, *grande desiderium mihi manfit.*

Naijlen, b. w. *propere vel festinanter sequi; aliquem propere persequi*, bij *Scheller.*

Naijver, m. *aemulatio, onis, f. concertatio, onis, f. zelotypia, ae, f.* bij *Cicero.* Naijverig, *aemulus, a, m.* bijw. *aemule, adv.*

Naijveren, b. w. *aemulor, atus sum, ari; concerto, avi, atum, are.* Van hier: naijveraar, *aemulus, i, m. zelotypus, i, m. concertator, oris, m.* Naijveraarster, *aemula, ae, f. concertatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Najoelen, b. w. *confuse clamare post alios.*

Najouwen, b. w. *conscindere aliquem sibilis*, bij *Cicero*, volgens *Hoogstraten.*

Najuichen, b. w. *clamorem tollere post aliquem, vel clamore aliquem prosequi.*

Nakaatsen, b. w. *post alios pila ludere.*

Nakakelen, o. w. *post alios blaterare.*

Nakallen, b. w. *post alios narrare; fabulam alterius repetere, vel alienas nugas recoquere.*

Nakammen of nakemmen, *post pectere vel de novo pectere.*

Nakeeren, b. w. *verrere post aliquem vel de novo verrere.*

Nakeffen, b. w. *post aliquem latrare.*

Naken, o. w. zie Genaken.

Nakermen, b. w. *post gemere.*

Nakijken, b. w. *aliquem prosequi oculis.*

Nakind, o. *infans e secundis nuptiis prognatus.*

Nakladden, b. w. *fordide aliquid vel pingendo vel scribendo imitari.*

Naklagen, b. w. *querulo modo vel querula voce clamare post aliquem.* Ook *serius queri vel diutius queri.*

Naklank, m. *echo, sonus resonans; relatio soni vel relatus sonus*, volgens *Scheller.*

Naklappen, b. w. *garrula voce verba repetere, vel effutire.* Ook *flagello post aliquem strepere.* Ook *post aliquem plaudere, plausu aliquem abeuntem prosequi.*

Naklauteren, b. w. *post aliquem eniti; sequi enitendo, vel aliquem enitentem sequi.*

Naklimmen, b. w. *post aliquem scandere, adscendere vel eniti vel scandendo, adscendendo vel enitendo sequi aliquem.*

Naklinken, o. w. *resono, ui, itum, are; vocem vel sonum aliquem reddere vel remittere.*

Nakloppen, b. w. *post pulsare*; ook *de novo pulsare.*

Naklosfen, b. w. *gravi ac strepente gressu aliquem sequi.*

Naklucht, v. *comœdia, fabula, vel fabella secundaria.*

Nakluiven, b. w. *post rodere, vel de novo aliquod, quod corosum est, rodere.*

Nakneden, b. w. *de novo pinso, pinsui, pistum, pinsere.*

Naknorren, b. w. *post murmurare; post obstrepere.* Ook *aliquem murmurans vel mussitans prosequi.*

Nakoeteren, b. w. *barbara verba vel barbarum sermonem barbare repetere.*

Nakoken, b. w. *post coquere.*

Nakomeling, m. *progenies, iei, f. unus e posteris.* Het meerv. nakomelingen is meest in gebruik, *posteri, orum, m. plur.* Van hier nakomelingschap, v. *posteritas, atis, f. posteri, orum, m. plur. progenies, iei, f. nepotes, um, m. plur.* Zamenstelling: erfnakomeling, *heres e posteris.*

Nakomen, o. en b. w. *postvenire*, bij *Plinius*; *sequor, secutus sum, sequi, insequi, subsequi.* Oneigenlijk volbrengen: b. v. de belofte, nakomen, *promissum, facere, promisso satisfacere verbo stare.* Iemands bevel navolgen, *praecepto alicujus satisfacere vel praeceptum vel jussum alicujus exsequi.* Van hier: nakomer, m. dit woord wordt bij sommige schrijvers gevonden voor opvolger, *successor, oris, m.* Nakoming, v. *satisfactio, onis, f. exsecutio, onis, f.* Nakomst, *adventus post alios*; welk woord ook bij sommigen zoo veel is als nakomelingschap.

Nakoop, m. *emtio posterior.*

Nakraaijen, b. w. *post cucurrire, canere vel cantare.* Oneigenlijk, *verba alicujus repetere.*

Nakraam, v. *incommoda post partum.*

Nakrabbelen, b. w. *inepte scripturam imitari.*

Nakreet, m. *clamor posterior vel secundarius.*

Nakrijgen, o. w. *post alios bellare vel bellum gerere.*

Nakrijschen, b. w. *post strepere vel aliquem strepitu prosequi.*

Nakrijten, b. w. *gemitum imitari*, ook *gemens post aliquem vociferare.*

Nakroost, o. *proles, is, f. suboles, vel soboles, is, f. progenies, iei, f. posteritas, atis, f.*

Nakruijen, b. w. *curru trusatili aliquid post aliquem vehere*, ook *curru trusatili aliquem sequi.*

Nakruipen, b. w. *serpens aliquem sequi*, ook *serpere pone aliquem.*

Nakruisen, b. w. *cursu obliquando aliquem sequi.*

Nakuijeren, b. w. *ambulans sequi*, ook *morem ambulandi alicujus imitari.*

Nakuischen, b. w. eigenlijk, *post verrere, post purgare*; oneigenlijk, *imitor, atus sum, ari; simulare aliquid.* Van hier: nakuischer, m. *imitator, oris, m.* Nakuisching, v. *imitatio, onis, f. imitamen, inis, n. imitamentum, i, n.*

Nakunde, v. *peritia vel scientia post comparata.*

Nakwaken of nakweeken, b. w. *post gingrire vel clangere*, ook *clangorem imitari.*

Nakwelen, b. w. *post cantare vel cantando imitari.*

Nakwijnen, b. w. *per longum temporis spatium languore, vel valetudine laborare.*

Nalabben, b. w. zoo veel als achter iemands rug lasteren, *absentem aliquem vellico, avi, atum, are.*

Nalagchen, b. w. *sibilo consectari aliquem*, bij *Cicero*; ook *risum alicujus imitari.*

Nalaten, b. en o. w. *linquo, liqui, lictum, linquere, relinquere.* B. v. groote schatten nalaten, *magnas opes relinquere.* Voor verzuimen, *omitto, isi, issum, ittere; neglige, exi, ectum, igere.* B. v. zijnen pligt nalaten, *negligere officium.* Ik kan niet nalaten, *non possum non &c.* Voor doen nablijven, is het ook *relinquere.* Hij heeft in geschrift nagelaten, *in scriptis vel scriptum reliquit.* Van hier: nalatenis, *relictio, onis, f.* Nalatenschap, v. *hereditas, atis, f. heredium, ii, n.* bij *Plinius*; *bona relicta.* Nalatig, bijv. n. *negligens, entis, omn. g. socors, ordis, omn. g.* bijw. *negligenter, socorditer, adverb.* Nalatigheid, v. *negligentia, ae, f. socordia, ae, f.* Nalating, *omissio, onis, f.*

Nalekken, o. w. *post stillo, avi atum, are.*

Nalente, v. *ultimum veris tempus.*

Naleppen, b. w. *pedibus aliquid pone aliquem protrudere*, ook *summis labiis post alios bibere.*

Naleven, o. *vita superstes.*

Nalezen, b. w. van korenaren is het, *spicas legere.* Van druiven, *racemari.* Van een boek, *iterum vel de novo legere.* Van hier: nalezing, v. in den eersten zin, *spicilegium, ii, n.* In den tweeden, *racematio, onis, f.* bij *Schelier.* In den derden, *repetita lectio libri.*

Nalichten, b. w. *post lucere alicui.*

Naliegen, o. w. *mendacia alicu-*

Digitized by Google

jus repetere, ook *mendaciis alicujus famam detrectare.*

Nalikken, b. w. *relambo, bi, bere, vel de novo lambere.*

Nalobberen, b. w. *post aliquem vadare vel vado transire.*

Naloeijen, b. w. *remugire, mugire post aliquem*, ook *mugitum imitari.*

Naloeren, b. w. *oculis aliquid vel aliquem sequi.*

Naloop, m. *frequentia, ae, f.*

Naloopen, b. w. *propere insequor, utus sum, equi*, ook *persequi*, bij *Scheller*. Uit liefde, *sector, atus sum, ari*. B. v. een meisje naloopen, *sectari puellam.* Iemands gunst op eene lage wijs zoeken, is ook naloopen, *sectari favorem alicujus, adulor, atus sum, ari.* Men zegt eindelijk de melk loopt elkander na, voor, de melk is geschift, *lac coagulatum est.* Van hier: nalooper, m. *persecutor, oris, m. sectator, oris, m. adulator, oris, m.* Nalooping, v. *insecutio, onis, f. persecutio, onis, f. sectatio, onis, f.* Naloopster, *sectatrix et consectatrix. icis, f. secutuleja, ae, f.* bij *Petronius*, een vrouw of meisje, die het manvolk naloopt.

Naluiden of naluijen, o. w. *post sonare.*

Naluizen, b. w. *de novo pediculos venari.*

Namaag, m. en v. *propinquus, i, m. propinqua, ae, f. consanguineus, ei, m. consanguinea, ae, f.* Van hier: namaagschap, o. *propinquitas et consanguinitas, atis, f.*

Namaaijen, b. w. *post alios metere, remetere, de novo metere, scilio, ivi, itum, ire.* Van hier: namaaisel, *scilimentum, i, n*, bij *Cato.*

Namaak, v. *quod genuinum non est, imitatio, onis, f. imitamen, inis, n. imitamentum, i, n.*

Namaals, bijwoord van tijd, *postea, adv. posthac, post, deïn, deïnde, deinceps, dehinc.*

Namaand, v. *tempus ultimum mensis, vel mensis ad finem vergens.*

Namaauwen, b. w. *gannire post aliquem*, ook *gannitum felis imitari.*

Namaggelen, b. w. *male et inepte scripturam imitari vel literas fingere.*

Namaken, b. w. *simulo, avi, atum, are; imitor, atus sum, ari, aliquem re vel in re.* Iemands gezigt namaken, *simulare vultum alicujus.* Van hier: namaakfel, *imitatio, onis, f. imitamen, inis, n. imitamentum, i, n.*

Namalen, b. w. *pingendo aliquid imitari, exprimere, effingere*, bij *Scheller*; ook *molere post alios vel de novo molere.*

Naman, m. *maritus posterior.*

Namanen, b. w. *debita jam soluta de novo exigere.*

Nameeuwen, zie Namaauwen.

Namelken, b. w. *post alium mulgere, de novo mulgere.*

Namen, b. w. *nomino, avi, atum, are; vocare, vel nomen imponere*, ook *ponere nomen* alleen, bij *Cicero.*

Namen, eene bekende stad, *Namurcum, i, n.* Men meent, dat het bij *Caesar, Oppidum Aduaticorum*, is, en dus de inwoners, *Aduatici, orum, m. plur.*

Namennen, b. w. *post ducere vel agere currum vel equos*, ook *currum vel equos agendo alium sequi.*

Nameten, b. w. *denuo metiri, metiendo explorare, repetere mensionem.* Van hier: nameting, v. *mensio repetita.*

Namiddag, m. *tempus post vel pomeridianum.* Hij komt namiddag, *post meridiem veniet.* Zamenstell. namiddagslaapje, *somnulus pomeridianus.*

Namis, v. *nundinae autumnales.*

Namodden, b. w. *post alium quaerere vel perscrutari*, een Geldersch woord.

Namslaw, eene stad in Duitschland, *Namslavia, ae, f.*

Nancy, eene stad in Lotharingen, *Nanceium, i, n.*

Naneef, m. *nepos, otis, m.* Het meerv. naneven wordt ook gebruikt voor nakomelingen, *nepotes, um, m. plur. posteri, orum*,

Digitized by Google

rum, m. plur. posteritas, atis, f. Verkleinw. naneefje, nepotulus, i, m. bij Plautus.

Naneurien, b. w. cantando imitari, ook labiis clausis ac mussitans cantilenae cujusdam modos murmurare.

Naneuzen, b. w. nasute aliquid perscrutari vel indagare.

Nangan, eene stad in China, Nangana, ae, f.

Nanicht, v. neptis, is, f.

Nanoemen, b. w. nomen alicujus alteri imponere. Ook naderhand noemen, post nominare, postea memorare.

Nanoen, m. tempus pomeridianum vel tempus postmeridianum, ook post meridiem.

Nankyn, de hoofdstad van een gewest van dien naam in China, Nanquinum, i, n.

Nantes, eene beroemde koopstad in Frankrijk, Nannetae, arum, f. plur.

Naoogen, b. w. oculis prosequi.

Naoogst, m. spicilegium, ii, n. Van den wijn, racematio, onis, f.

Naoogsten, b. w. legere spicas. Van wijn, racemor, atus sum, ari, volgens Scheller. Van hier: naoogsting, v. hetzelfde als naoogst.

Nap, m. catinum, i, n. cutinus, i, m. bij Scheller. Verkl. napje, catillus, i, m. catillum, i, n. bij denz. Zamenstell. kaasnap, forma casei. Melknap, sinum lactis. Drinknap, crater, eris, m. cratera, ae, f.

Napeinzen, b. w. post meditari, meditabunde recogitare. Van hier napeinzing, meditatio repetita vel recogitatio meditabunda.

Napels, eene stad in Italien, Neapolis, is, f. Van Napels, Neapolitanus, a, m. Ook is er eene stad van dien naam in Morea, Nauplia, ae, f.

Napersen, b. w. post premere, ook de novo premo, essi, essum, emere.

Napeuren, b. w. cursu aliquem sequi.

Napijpen, b. w. tibia carmen aliquod imitari vel repetere.

Naplanten, b. w. post serere, de novo serere, post plantare.

Napleisteren, b. w. de novo calce obducere.

Naploegen, b. w. post arare, vel de novo aro, avi, atum, are.

Napluizen, b. w. accurate aliquid perscrutari.

Napluk, m. carptura secundaria, vel carptus secundarius.

Naplukken, b. w. post carpere, ook de novo vel secundo carpo, carpsi, carptum, carpere.

Napolijsten, b. w. post polire, vel de novo polio, ivi, itum, ire.

Napolsen, b. w. accurata perscrutatione tentare, ook accuratissime perscrutari.

Napost, m. nuntius post alios ad venisti.

Napraat, m. relatio sermonis alieni, vel rei auditae relatio, ook imitatio vocis alienae.

Napraten, b. w. audita referre, ook loquentem aliquem imitari, imitari orationem alicujus.

Napreken, b. w. methodum concionandi alicujus imitari.

Naprenten, bij Heogstraten, naprinten, impressionem vel scripturam aliquam repetere, ook imitari.

Nar, m. sannio, onis, m. scurra, ae, m. Voor nar spelen, personam sannionis vel scurrae gerere, sannionem vel scurram agere, bij Scheller. Van hier: hofnar, scurra aulicus. Schalksnar, fraudator, oris, m. sannio callidus, vel astutus, vel fraudulentus. Ieder mensch, die tegen de voorschriften van het gezonde verstand handelt, wordt ook een nar genoemd, homo mente captus, demens, amens, vesanus, a, m; stultus, stolidus. Van hier: narrerij, dementia, amentia, vesania, stultitia, ae, f. stoliditas, atis, f. Narrig, bijv. n. en bijw. scurrilis, le; demens, amens, vesanus, stultus, stolidus, a, m; ridiculus, ineptus, a, m; bijw. scurriliter, dementer, amenter, vesane, stulte, stolide, ridicule, inepte, adv. Zamenstell. narrekap, eigenlijk, sannionum cucullus; oneigenlijk, zoo veel als een nar. Narrepoets

Digitized by Google

ef narrenpots, *ineptiæ, arum, f.* *ineptiae, arum, f. plur.* *nugae, arum, f. pl.* Narrenslede, *fraha redicule exornata.* Narrenwerk, *opus ineptum.*

Naraad, m. *consilium serum.*

Naraden, b. w. *post conjectare*, ook *consilium serum alicui dare.*

Naragen, b. w. *scopis araneis abstergendis destinatis post aliquem verrere vel de novo verrere.*

Narammelen, b. w. *post strepere, vel strepitum edere.* B. v. de pijlkoker rammelde hem na, *pharetra post tergum strepebat*, ook *garrulo modo verba alicujus repetere.*

Naratelen, o. w. *post crepo, ui, itum, are.* Ook achter iemand ratelen, *crepitaculum pone aliquem pulsare vel movere.*

Narbonne, eene stad in Frankrijk, *Narbo, onis, f.* bij *Caesar.*

Narcis of narcisse, v. eene welriekende bloem, *narcissus, i, m.* bij *Plinius*; ook noemt men dezelve tijloos of tijdeloos, zegt *Weiland.* Zamenstelk. narcissebloem, *flos narcissi.* Narcissebol, *caput narcissi.* Van de narcis, *narcissinus, a, um.* B. v. narcisolie, *oleum narcissinum*, bij *Plinius.* Narcissesteen, *narcissites, ae, m.* bij *Plin.*

Nardus, m. eene soort van Indiaansch gras, onder de speserijen behoorende, *nardus, i, f.* *nardum, i, n.* bij *Ovidius.* Zamenstell. narduszaad, *git vel gith, indecl.* volgens *Hoogstraten* bij *Celsus.*

Narede, v. het besluit eener rede, *finis orationis vel peroratio, onis, f. epilogus, i, m. conclusio orationis.*

Nareizen, b. w. *in itinere aliquem insequi.*

Narekenen, b. w. *post alium computare*, ook *computationem vel rationes alicujus examinare.* Van hier: narekening, *rationum reputatio, vel examen*, in de *pandecten.*

Narekken, b. w. *post tendere.* Ook gebruikt men het voor naijlen, *aliquem cursu properato sequi vel insequi.* Zoo ook

Narennen, b. w. *cursu properato aliquem sequi vel insequi.*

Narigt, o. *nuntius, ii, m.* zoo veel als eene geloofwaardige tijding: ook gebruikt men het voor onderrigting, waarnaar men zich gedragen kan, *monitum, i, n.* *admonitum, i, n.* *admonitio, onis, f.* B. v. dit schrijven dient u tot narigt, *hae literae tuae admonendi causa scriptae sunt.*

Narijden of narijen, b. w. *aliquem equo vel curru insequi.* In het gemeene leven zegt men: ik zal hem wel narijen, *ob hoc mihi luet poenas.*

Narijpen, o. w. *post maturesco, ui, escere.*

Narijven, b. w. *de novo sarrio, ivi, itum, ire.* B. v. den tuin narijven, *hortum de novo sarrire.*

Narni, eene stad in Italie, *Narnia, ae, f.* *Nequinum, i, n.* volgens *Hoogstraten.*

Naroeijen, b. w. *remigando aliquam sequi.*

Naroep, m. *clamor post aliquem*, ook *rumor, oris, m.* *fama, ae, f.* B. v. die zaak heeft veel naroep, *res ista magnum movet rumorem, vel istius rei magna fama est.*

Naroepen, b. w. *clamare post aliquem, inclamare aliquem abeuntem*, ook *inclamare aliquam*, bij *Scheller*; ook *dictériis aliquem sequi.*

Naroffelen, b. w. *aliquid festinanter et inepte imitari.*

Narollen, b. en o. w. *post volvere aliquid, revolvo, olvi, utum, volvere*; onz. *volvens post aliquem ferri.*

Narooken, o. w. *post fumare vel postea fumum emittere.* B. v. de puinhoopen der stad rookten nog lang na, *ruinae urbis diu post fumum emittebant.*

Naroomen, b. w. *cremorem de novo delibare.*

Narosfen, b. w. *magno cum impetu aliquem equo vel curru insequi.*

Narouw, m. zoo veel als naberouw, *poenitentia, ae, f.*

Narren, o. w. *trahi, scurrae instar inductus per glaciem vel ni-*

Digitized by Google

nivem vehi. Om dat men daarbij oudtijds bellen en narrenkappen gebruikte.

Narukken, b. w. *sequi, insequi, subsequi, post ire*, bij *Schell.* B. v. den vijand narukken, *insequi hostem.*

Narwal, m. eene soort van walvisch, kenbaar aan den langen vooruitstekenden tand, die als een horen op de linkerzijde van het bovenste kaakbeen staat, *monodon monoceros*, bij *Linn.*

Naschallen, b. en o. w. *sonitum reddere, vocem remittere, resono, ui, itum, are.*

Naschaven, b. w. *de novo dolo, avi, atum, are.*

Nascheiden, b. w. *postea vel de novo separo, avi, atum, are.*

Naschelden, b. w. *conviciis vel probris insequi aliquem.*

Naschetsen, b. w. *delineando imitari, vel exprimere aliquid.*

Naschieten, b. w. *ictu insequi aliquem, a tergo aliquem tormenti ictu petere*, ook *post alios tormenta explodere.* Ook schielijk naijlen, *festinanter sequi.*

Naschikken, b. w. *post mittere*, ook *submitto, isi, issum, ittere*, ook *postea in ordinem redigere.*

Naschilderen, b. w. *assimulare aliquid*, bij *Quintil. exprimere vel effingere*, bij *Scheller.*

Naschimpen, b. w. *dicteriis aliquem insequi abeuntem.*

Naschip, o. *navis caeteris tardior.* Van hier de spreekwijs: gij komt altijd met de naschepen, *semper ultimus es, vel ultimus advenis.*

Naschoppen, b. w. *pedibus aliquid post aliquem protrudere.*

Naschouw, v. *examen, inis, n. investigatio, onis, f.* Van hier:

Naschouwen, b. w. *examino vel investigo, avi, atum, are.*

Naschrabben, naschrappen, naschrapen, b. w. *de novo rado, rasi, rasum, radere.*

Naschreeuwen, b. w. *post clamare.* Na iemand, *post aliquem, vel a tergo alicujus*, ook *clamans sequi*, en *clamando imitari.*

Naschreijen, b. w. *lacrymans aliquem insequi*, ook *post abitum alicujus lacrymas fundere.*

Naschrift, o. een nagemaakt schrift, *scriptura falsa.* Een afschrift, *apographum, i, n.* bij *Cicero*; *exemplum, i, n. exemplar, aris, n.* Achteraangevoegde regels in eenen brief, *postscriptum.*

Naschrijden, b. w. *magnis passibus insequi.*

Naschrijven, b. w. door schrijven afbeelden, *scribendo exprimere.* Uit iemands mond de woorden opschrijven, *verba alicujus penna vel calamo excipere.* Naderhand schrijven, *post scribere.* Van hier: naschrijver, m. *qui scribendo aliquid exprimit*, ook *qui verba alicujus calamo excipit, qui post scribit.* Naschrijving, v. *expressio scribendo, scriptio posterior.*

Naschrobben, b. w. *post verrere, scopis post aliquem mundare, vel de novo mundare.*

Naschudden, b. w. *denuo vel de novo concutere*, bij *Scheller.*

Naschuifelen, b. w. *post aliquem sibilare, vel sibilando aliquem insequi.*

Naschuijeren, b. w. *post verrere, denuo verrere.*

Naschuimen, b. w. *denuo vel de novo despumo, avi, atum, are.*

Naschuiven, b. en o. w. *post, vel a tergo trudere, vel protrudere*, ook *promovere*, bij *Scheltonz. clam post alium elabi.* B. v. zij ging weg en hij sloop na, *illa abibat et ille clam post illam elabebatur.*

Naschuren, b. w. *de novo fricare vel de novo fricando aliquid mundare.*

Nase, zie Neus.

Naslaan, b. w. door slaan namaken, *feriendo imitari.* Na een' ander slaan, *post alium ferire.* Ontijdig slaan, *intempestive vel non bene indicare vel sonare.* B. v. de klok slaat na, *campana post alias sonat.* Voor opslaan of nazoeken: b. v. een boek naslaan, *consulere vel evolvere librum.*

Nasleep, m. *sequela, ae, f.* bij *Gellius*; *consequentia, ae, f.*

Digitized by Google

bij *Cic.* Voor stoet, *comitatus, us, m. stipatio, onis, f* bij *Cic.*

Naslenderen, b. w. *languido passu aliquem sequi.*

Naslepen, b. w. *post se trahere*, bij *Scheller*...

Nasleuren, b. w. hetzelfde als het voorgaande naslepen, volgens *Weiland.*

Naslieren, b. w. *post alium per viam lubricam, sive per glaciem vel nivem prolabor, apsus sum, abi.*

Naslijpen, b. w. *post acuere vel de novo acuere*, ook *acuendo imitari.*

Naslikken of naslokken, *post deglutio, vel absorbeo, orpsi, orptum, ere.*

Naslingeren, b. w. *post vibrare, vel a tergo vibrare, jaculari.* Slingerend achteraan komen, *titubante gressu sequi.*

Naslnipen, b. w. *furtim sequi aliquem*, bij *Scheller.*

Nasmaak, m. *sapor posterior, sapor subsequens*, volgens *Scheller*; oneigenlijk, *poenitentia, ae, f.*

Nasmakken, b. w. *magna vi aliquid jacere post aliquem.*

Nasmeden, b. w. *cudendo imitari*, ook *recudere vel incudi reddere*, bij *Horatius.*

Nasmelten, b. w. *post fundere*, ook *fundendo aliquid imitari.*

Nasmerr, v. *dolor insequens.*

Nasmijten, b. w. *post jacere, vel a tergo alicujus jacere.* B. v. zij smeten hem met steenen na, *a tergo illum lapidibus petebant*

Nasmullen, b. w. *post alios ligurire.*

Nasnappen, b. w. *verba aliena garrule repetere*, ook *post alium garrire.*

Nasnellen, b. w. *festinante gressu sequi aliquem, citato gradu insequi aliquem.*

Nasnijden, b. w. *secando similem reddere, secare aliquid in modum alicujus rei*; *Scheller*; *secando imitari*, dunkt mij, is ook goed.

Nasnoeijen, b. w. *de novo putare.*

Nasnorren, b. w. *magno cum impetu et strepitu post alium volare.*

Nasnuffelen, b. w. *post alios accuratissime perscrutari.* Van hier: nasnuffelaar, m. *accuratissimus perscrutator, oris, m.* Nasnuffeling, *accuratissima perscrutatio, onis, f.* Nasnuffelster, v. *femina, quae post alios accuratissime perscrutatur*

Naspel, o. *drama secundarium, exodium, ii, n.* voor het tooneel, anders is het ook *lusus secundarius*, volgens *Scheller.*

Naspelen, b. en o. w. *post ludere*, ook *ludendo imitari, vel ludentem imitari, vel ludendo, aut fidibus vel tibia canendo repetere.*

Naspellen, b. w. *post alium litteras appellare vel colligere.*

Naspeuren, b. w. *investigo, avi, atum, are.* B. v. het wild naspeuren, *investigare feras.* Oneigenlijk: naauwkeurig nagaan, *investigare, vestigare, indagare, rimor, atus sum, ari; accurate considerare.* Van hier: naspeuring, v. *vestigatio, onis, f. investigatio, indagatio, consideratio accurata.* Naspeurer, m. *investigator, indagator, oris, m.* Naspeurster, *indagatrix, icis, f. investigatrix, icis, f.* bij *Mart. Capella.* Naspeurlijk, bijv. n. *quod indagari vel investigari potest.*

Naspoeden of naspoeijen, b. w. *post aliquem festinare, vel festinante gressu aliquem sequi.*

Naspoelen, b. w. *post luere vel eluere*, bij *Scheller*; *vel de novo luere.* Een drankje naspoelen, *eluere potionem.*

Naspraak, v. *fama mala*, ook is *fama*, alleen genoeg. Ook is het zoo veel als laster, *calumnia, ae, f.*

Naspreken, b. w. *verba alicujus repetere vel reddere*, bij *Scheller.* Ook zoo veel als achterklappen, *calumnior, atus sum, ari.* Ook in geveinsdheid nabootsen, *simulo, avi, atum, are.*

Nasprengen, b. w. *post humectare vel irrigare*, ook *denuo humectare vel irrigare.*

Naspringen, b. w. *post salire, saliendo vel saltu sequi vel insequi*, ook *saltum imitari.*

Nas-

Digitized by Google

Naſprokkelen, b. w. *post alios fragmenta ligni colligere.*

Naſpugen of naſpuwen, *post aliquem ſpuere, post tergum alicujus ſputum jacere.*

Naſpuiten, b. w. *pone tergum alicujus aquam per ſiphonem emittere.*

Naſſchen, o. w. dit woord wordt in Groningerland gebruikt voor: iets heimelijk wegnemen, *furtim vel clam aliquid auferre vel abripere.*

Naſtamelen of naſtameren, b. w. *balbutiens verba alicujus repetere.* Oneigenlijk: eene fraaije rede met minder verhevene taal nazeggen, *orationem alienam verbis repetendo deformare.*

Naſtampen, b. w. *de novo tundere vel pinſere.*

Naſtander, m. bij *Hooft* gebruikelijk voor iemand, die naar een ambt ſtaat, *candidatus, i, m.* dus genoemd, om dat die genen, die te Rome naar een ambt ſtonden, gewoonlijk in het wit gekleed waren.

Naſtank, m. *pastor vel foetor poſterior.*

Naſtappen, b. w. *magnis paſſibus, aliquem ſequi*, ook *greſſum alicujus imitari.* In eenen zedelijken zin, *celeriter ſequi vel ſubſequi.*

Naſtaren, b. w. *fixis oculis proſequi.*

Naſteken, b. w. *incidendo aliquid effingere, repetere vel imitari*, bij *Scheller.*

Naſtellen, b. w. zoo veel als achter iemand ſtellen of minder achten, *poſtpono, poſui, poſitum, onere alicui. Kiliaan* gebruikt het in den zin van: lagen leggen, *inſidior, atus ſum, ari; inſidias inſtruere*, zoo komt het ook in de bijbelvertaling voor. *Halma* zegt dat het ook zoo veel is als namaken, *effingere, imitari, ſimulare.*

Naſtenen, b. w. *post gemere*, ook *gemitum alicujus imitari.*

Naſtevenen, b. w. *post navigare, navigando ſequi, nave inſequi.*

Naſtieren of naſturen, b. w. *poſtmittere, vel ſubmittere, iſi, iſſum, ittere*, bij *Scheller.*

Naſtijgen, b. w. *ſcandendo aliquem ſequi, vel post aliquem eniti.*

Naſtikken, b. w. *acu pingendo aliquid effingere, repetere vel imitari.*

Naſtinken, o. w. *foetidum odorem poſt ſe relinquere.*

Naſtippen, b. w. *punctis aliquid effingere vel imitari.*

Naſtoffen, b. w. *post verrere vel de novo verrere.*

Naſtooten, b. w. *post trudere*, ook *protrudo, ſi, ſum, dere.*

Naſtormen, o. w. *magno cum impetu aliquem ſequi vel inſequi.*

Naſtorten, o. w. *post ruere.*

Naſtoven, b. w. *post foyere.*

Naſtreven, b. w. *imitor, atus ſum, ari; ſummo cum ſtudio ſequi.*

Naſtrijken, b. w. *de novo levigare*, ook *post levigare.* Na iemand weggaan, *post aliquem abire.*

Naſtroomen, b. w. *post fluere.* B. v. het bloed ſtroomde lang na, *ſanguis diu post fluebat.*

Naſtrooper, b. w. *post alios praedor, atus ſum, ari; vel praedas agere.* Van hier: naſtrooper, m. *praedator posterior.* Naſtrooperij, *praedatio posterior.*

Naſtuiven, b. w. b. v. het ſtuift mij na, *pulvis post me excitatur.* Ook met ſchielijkheid in wanorde nakomen, *citato gradu et ſine ordine ferri post aliquem.*

Naſturen, zie Naſtieren.

Naſukkelen, b. w. *languido greſſu aegre aliquem ſequi, vel post aliquem venire.*

Naſullen, zie Naglijden.

Nat, bijv. n. en bijw. *humidus, a, m; madidus, a, m; riguus et irriguus, udus, a, m; humectus, a, m*, bij *Cato.* Nat maken, *madefacio, eci, actum, acere; humecto, avi, atum, are; humidare*, bij *Celſus; rigare et irrigare, irrorare, reſpergo, ſi, ſum, ere*, bij *Cicero.* Zeer nat maken, *permadefacere*, bij *Plautus.* Van hier: natmaking, v. *rigatio, onis, f. irrigatio, aſperſio et aſperſus, us, m. reſperſio, onis, f. et reſperſus, us, m.* bij *Plinius*: *reſperſio, onis, f.* bij, denzelfden

den. Nat worden, *madefio*, *factus sum*, *fieri*; *humescere*, *madescere*. Zeer nat worden, *permadefieri*. Fig. zegt men: een natte broeder, ook een broeder van de natte gemeente, *Bacchi sacerdos*, *vini amantissimus*, *ebriosus*, *a*, *m*. Van hier: natheid, nattigheid, o. *humor*, *oris*, *m*. *liquor*, *oris*, *m*. bij *Cicero*; *mador*, *oris*, *m*. bij *Sallustius*; *udor*, *oris*, *m*. bij *Varro*. Nattigheid is ook zoo veel als vogtigheid, *aspergo*, *inis*, *f*. *uligo*, *inis*, *f*. Zamenſtell. natachtig, *humidulus*, *a*, *m*; *subhumidus*, *a*, *m*, bij *Scheller*. Natgierig, *ebriosus*. Nathals, *potator*, *oris*, *m*. *bibulus*, *a*, *m*; *devotus vino*, *ebriosus*, *a*, *m*; bijw. *humide*, *madide*, *nde*, *adv*.

Nat, o. allerhande vocht, dat waterdeelen in zich bevat, water, *aqua*, *ae*, *f*. B. v. treed niet in dat nat, *ne in aquam istam incurras*. Regen, *pluvia*, *ae*, *f*. B. v. daar is veel nat gevallen, *multum pluit*. Sop, *jusculum*, *i*, *n*. Hierheen behooren de zamenſtellingen: kalfsnat, *jusculum vitulinum*. Rijstnat, *ptysanarium orizae*, bij *Horatius*. Vleeschnat, *jusculum carneum vel e carne confectum*. Voor drank, *potus*, *us*, *m*. *vinum*, *i*, *n*. B. v. hij is een liefhebber van het nat, *vini amans vel potator est*; ook zegt men in dezen zin, *liquor*, *oris*, *m*. Hierheen behooren: aalbesſenat, *liquor uvularum arsinarum*. Druivennat, *uvarum succus*. Voor de zee bij de dichters, *mare*, *is*, *n*. *aequor*, *oris*, *n*. die ook hier voor pekelnat gebruiken.

Nataal, v. zoo als *calumnia*, *ae*, *f*. een verouderd woord.

Nateekenen, b. w. *assimulo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Quintilianus*. Van hier: nateekening, *assimulatio*, *onis*, *f*.

Natelen, b. w. *post procreo*, *avi*, *atum*, *are*.

Natellen, b. w. *denuo numerare*, *numerando summam explorare*, ook *repetere numeros*. Van hier: natelling, v. *numeratio repetita*.

Natemen, b. w. *verba alicujus languida langvide repetere*.

Nater, een ſlangen ſoort, *coluber*, *bri*, *m*. *vipera*, *ae*, *f*. Zamenſtell. naterbeet, *morsus viperinus*. Naterkruid, *sedum*, *i*, *n*. ook *echium vulgare*. Natertong, *lingua viperina*; ook zeker kruid, *ophioglossum*, bij *Linn*. Naterwortel, *bistorta*, *ae*, *f*. of *bistorta polygonum*.

Nateren, o. en b. w. *repotia celebrare*, *vel agere*. Bedr. is het, nog eens met teer beſmeren, *de novo pice oblinere*.

Natie, v. een onduitsch woord, zoo veel als volk beteekenende, *natio*, *onis*, *f*. *gens*, *entis*, *f*.

Natijd, m. *autumnus*, *i*, *m*.

Natimmeren, b. w. *post aedificare*, *vel aedificando imitari*.

Nátogt, m. *agmen extremum*, *agmen novissimum*, zoo veel als achterhoede.

Natolie, een bedorven woord in plaats van Anatolie, *Anatolia*, *ae*, *f*. *vel Asia minor*. De reden hier van is in de onkunde van die genen te zoeken, welke *la Natolie* in plaats van *l'Anatolie* geſchreven hebben, zekerlijk niet wetende dat het woord van het Griekſche Ἀνατολή, het oosten, afkomſtig is.

Natorſchen, b. w. *post aliquem humeris vel tergo portare*.

Natrachten, b. w. *adpetere aliquam rem*. *Hooft* gebruikt het zelfſt. natrachter, *adpetitor*, *oris*, *m*.

Natred, m. *actio aliquem gressu insequendi*, *vel pede sequendi*.

Natreden, b. w. *gressu vel pede insequi*, ook *gressum alicujus imitari*, ook *vestigia alicujus premere*, *imitari aliquem*.

Natrekken, b. w. *post trahere*. B. v. hij trekt de klok na, *post alios campanam movet*. Ook voor nareizen, *aliquem in itinere sequi*, *post aliquem proficisci*.

Natrippelen, b. w. *tripudiatim aliquem sequi*, *vel tripudium imitari*.

Natten, b. w. *humecto*, *avi*, *atum*, *are*; *madefacere*, *rigare*,

re, irrigare, adspergere; zoo veel als natmaken, zie bij nat. Het geschut natten, ope aquae tormenta refrigerare.

Natuimelen, b. w. post aliquem volvi, volvendo aliquem sequi, vel imitari.

Natuur, v. natura, ae, f. In meest alle gevallen is het overal natura, zegt Scheller. Ook voor aard of natuurlijke geschiktheid gebruikt men, indoles, is. f. ingenium, ii., n. Zamenstell. natuurboek, liber naturae, mundus creatus. Natuurkenner, intelligens naturae, naturae peritus, physicus, i, m. Natuurkennis, cognitio, scientia vel notitia naturae, physica, ae, f. vel physice., es, f. Natuurkunde, is hetzelfde. Natuurkundig, zoo veel als natuurkenner, en zeer vele zamenstellingen die alle met het zelfst. w. natura of het bijv. n. naturalis gevormd worden. Van hier:

Natuurlijk, bijv. n. en bijw. naturalis, lis, le; bijw. naturaliter; natuurlijk is ook, genuinus, a, m; nativus, a, m; natura insitus. Een natuurlijk kind is ook, spurius, ii, m. infans e concubina natus. Ook voor eenvoudig, simplex, icis, omn. g. bijw. simpliciter, adv. B. v. hij vertelde het heel natuurlijk, simplicissime rem referebat. Van hier: natuurlijkheid, v. naturalitas, atis, f. bij Tertullianus; beter is, naturalis rei conditio.

Naumburg, eene stad in Duitschland, Naumburgum of Numburgum, i, n.

Navagen, zie Navegen.

Navallen, b. w. post cadere, vel decidere.

Navant, eene kleine stad in Ierland, Navantum, i, n. bij Hoogstraten.

Navaren, b. w. subsequi navigio, nave insequi, post navigare.

Navarre, een rijk in Spanje, Navarra, ae, f.

Navcel, m. rapa, ae, f. rapum, i, n. rapus, i, m.

Navegen, b. w. post verrere vel de novo verrere vel scopis purgare.

Navel, m. umbilicus, i, m. Ook wordt het voor het middelpunt van iets gebruikt, vooral van de dichters, umbilicus, centrum, i, n. meditullum, ii, n. Zamenstell. navelband, fascia umbilicaris. Navelbreuk, hernia umbilicaris. Navelbreukig, hernia umbilicari laborans. Naveldoekje, linteolum umbilicare. Navelkruid, umbilicus veneris, coryledon, coryledon communis, coryledon saxifraga, bij Linnaeus. Navelstreng, nervus vel funiculus umbilicaris vel umbilicalis. Navelswijze, umbilicatus, a, m; similis umbilico, in formam umbiliei.

Naverhaal, o: actio postea warrandi vel actio referendi, ook relatio, onis, f. narratio posterior.

Naverhalen, b. w. post narrare, refero, tuli, latum, ferre.

Navertellen, b. w. hetzelfde als het voorgaande. Als iemand op eene verraderlijke wijs aan zijn einde komt, zegt men: hij zal het niet navertellen, clam vel per insidias remotus vel ad patres est.

Navertrekken, b. w. beteekent zoo veel als navertellen; onz. is het post aliquem proficisci.

Naverwand, bijv. n. propinquus, a, m; consanguineus, a, m; zelfst. propinquus, ui, m. consanguineus, ei, m.

Naverwen, b. w. de novo pingere, repingere, ook colorem vel picturam imitari.

Navijlen, b. w. post limare vel denuo limare.

Navisschen, b. w. eigenlijk, de novo piscor, atus sum, ari; repiscari, ook perscrutor, atus sum, ari.

Navlechten, b. w. nectendo imitari.

Navlieden, b. w. post alium fugere, vel fugam capessere.

Navliegen, b. w. post volare, volans sequi; ook citato gradu aliquem insequi.

Navloeijen, b. w. post fluere.

Navloeken, b. w. imprecatione vel diris aliquem prosequi.

Navlugten, hetzelfde als navlieden.

Navoederen, b. w. post alere, vel

vel alimentum praebere. In Gelderland gebruikt men het in den zin van na het gewone voedſel, nog beter voeder voor te werpen, *post alimentum ſolitum melius alimentum praebere vel objicere.*

Navoeren, b. w. *nave ſive curru aliquid ſubvehere vel post ducere vel post adducere.* Navoer, m. *actio nave vel curru aliquid ſubvehendi.* Ik geloof dat men in eenige gevallen ook *ſuppedimentum, i, n.* gebruiken kan.

Navolgen, b. w. eigenlijk, *ſequi vel inſequi aliquem.* Ook voor gadeſlaan, *obſervo, avi, atum, are.* B. v. ik zal u op wolle zolen navolgen, *accuratiſſime te obſervabo,* ook *proſequi.* B. v. iemand met de oogen navolgen, *oculis aliquem proſequi.* Toekomen, aanſtaande zijn, *inſtare, proximum eſſe.* B. v. in het volgende jaar, *anno proximo, anno proxime ſequente.* Fig. nadoen, nämaken, *ſimulare, effingere, imitari.* B. v. iemands voorbeeld navolgen, *imitari exemplum alicujus.* Oudtijds gebruikt, men het ook voor vervolgen, *perſequor, cutus ſum, ſequi.* Navolgens, een voorzetſel, den vierden naamval beheerſchende, *ſecundum, praep. regit. acc.* ook *e vel ex, praep. cum ablativo.* Van hier navolgbaar en navolglijk, *imitabilis, lis, le, imitandus, a, m,* welk laatſte beter is. Navolger, *imitator, oris, m. ſectutor, oris, m.* Navolging, v. *imitatio, onis, f.* Navolgſter, v. *imitatrix, icis, f.* bij *Cic.*

Navorſchen, b. w. *exploro, avi, atum, are; indagare, inquirere, perquirere, requirere, ſcrutor, atus ſum, ari; perſcrutari, vestigare, pervestigare, rimor, atus ſum, ari; perſpeculari, et ſpeculari aliquid.* Van hier: navorſcher, m. *explorator, indagator, inquiſitor, perquiſitor, ſcrutator, investigator, oris, m.* bij *Cic.* Navorſching, v. *exploratio, indagatio, inquiſitio, perquiſitio, ſcrutatio, vestigatio, onis, f. et investigatio,* bij *Cicero.*

Navouwen, b. w. *plicando imitari.*

Navraag, v. *requiſitio, perquiſitio, onis, f. percontatio, onis, f.* Er is in het geheel geen navraag naar die waren, *merces istae emtorem non inveniunt, vel omnino non requirantur.* Ik kan wel navraag lijden, *perquiſitionem non timeo.*

Navragen, o. w. *quaerere, perquirere, requirere, percontor, atus ſum, ari, et ſciſcitari.* Van hier: navraging, v. hetzelfde als navraag.

Navriend, m. *conſanguineus, i, m. propinquus, i, m.*

Navrucht, o. *fructus post alios veniens vel maturescens.* Het meerv. is bij *Kilianen* zoo veel als naweeën, wanneer het van vrucht, dat is weem komt, *dolores post partum, ſecundae, arum, f. plur.* bij *Plin.*

Nawaden, b. w. *vado ſequi.*

Nawandel, m. *actio ſequendi aliquem ambulando. Hooft* gebruikt het oneigenlijk voor navolging, *imitatio, onis, f.*

Nawandelen, b. w. *ambulando aliquem ſequi.*

Nawaren, b. w. *post aliquem vagari,* ook *oculis aliquem ſine intermiſſione obſervare ac ſequi.*

Nawasſchen, b. w. *de novo vel post lavare.*

Nawee, o. *dolor, quem post incommodum aliquod acceptum, ſentimus.* In den bepaaldſten zin wordt het gebruikt voor de ſmertelijke gewaarwording, die eene moeder, na dat zij bevallen is, in het onderlijf en den rug ondervindt, *dolores post partum, ſecundae, arum, f. pl.* bij Plinius; *hysterae, arum, f. plur. dentelise, arum, f. plur.* volg. *Hoogſtraten.*

Naweek, v. *poſtertor hebdomadae vel ſeptimanae pars.*

Naweeken, b. w. *de novo mollio, ivi, itum, ire,* ook *post mollire.*

Naweenen, b. w. *post gemere, de novo gemere,* ook *gemens aliquem inſequi.*

Nawees, m. en v. *proles poſthuma, infans post obitum patris natus.*

Na-

Digitized by Google

Nawegen, b. w. *post vel denuo ponderare*, ook *pondus examinare.*

Naweide, *v. pascuaria, in qua pecus post fenificiam pascit.*

Nawenschen, b. w. *vota facere in abitum alicujus, aliquem abeuntem votis prosequi.* Nawensch, m. *votum in abitum alicujus.*

Nawentelen, b. w. *post volvo, volvi, volutum, volvere*, ook *volvendo sequi.*

Nawerk, o. *opus posterius, vel opus, quod postea fieri potest.*

Nawerken, b. en o. w. *opus vel opera alicujus imitari*, ook *post alios laborare*; onz. *vim exferere post tempus.* B. v. dat geneesmiddel werkt na, *remedium illud post tempus vim suam exferit.*

Nawerpen, b. w. *mittere vel jacere aliquid post aliquem.*

Naweven, b. w. *texturam aliquam texendo imitari vel effingere.*

Nawijf, o. *altera vel secunda conjux.*

Nawijn, m. *vinum secundarium, lora, ae, f. lorea, ae, f.* volgens *Scheller.*

Nawijzen, b. w. *ostento, avi, atum, are*, bij *Tacitus*; *ostendere, monstrare, demonstrare*, volgens *Scheller.*

Nawinter, m. *posterior hyemis pars, hyems extrema*, bij *Hoogstraten*; *hyems sera vel secundaria vel hyemalis tempestas veris*, bij *Scheller.*

Nawisschen, b. w. *de novo vel iterum abstergere.*

Nawitten, b. w. *iterum vel de novo dealbo, avi, atum, are*; *vel candefacio, eci, actum, acere*, bij *Plautus.*

Naworden, o. w. *postea fieri vel oriri. Vondel* heeft nageworde dingen, *res postea factae.*

Nawrijven, b. w. *refrico, ui, ictum, are*, bij *Cato.*

Naxi of Naxo, een eiland in den Archipel, *Naxus, i, f.*

Nazaaijen, b. w. *post serere vel subsero, avi, atum, serere*, bij *Columella.*

Nazaat, m. eigenlijk, *heres, edis, ems. f.* oneigenlijk, *post genitus, nepos, otis, m.* Van hier: het nazaatschap, o. *posteritas, atis, f. suboles, is, f.*

Nazamelen, b. w. *colligere deficientia, vel colligere omissa*, volgens *Scheller.* Van hier: nazameling, v. *collectio deficientium, vel omissorum.*

Nazang, m. *carmen vel canticum conclusionis.*

Nazeepen, b. w. *de novo sapone oblinere.*

Nazegen, m. *beneficium non exspectatum.*

Nazeggen, b. w. *repetere, audita loqui, audita referre vel repetere. Hooft* bezigt het voor achter den rug uitstrooijen, *loqui, dicere vel narrare aliquid de aliquo.* In eenen ergeren zin, is het: *infamia aliquem adspergere, male loqui de aliquo.*

Nazeilen, b. w. *navigando sequi.*

Nazenden, b. w. *post mittere*, ook *submitto, isi, isum, ittere.*

Nazetten, b. w. *citato cursu aliquem insequi.*

Nazien, b. w. *oculis aliquid vel aliquem prosequi, spectare aliquem abeuntem.* Ook voor onderzoeken, *examino, avi, atum, are.* B. v. eene rekening nazien, *examinare rationem.* Ook zoo veel als verbeteren, *corrigo, exi, ectum, igere.* Ook herhalen, *repetere.* B. v. ik moet mijne les nog eens nazien, *lectio adhuc mihi repetenda est.* Ook voor raadplegen, *consulere.* B. v. ik moet dien schrijver nog eens nazien, *auctor iste mihi consulendus est.*

Nazingen, o. en b. w. *post canere, imitari canendo, imitari cantum alicujus, rem canendo repetere*, volgens *Scheller.*

Nazinken, o. w. *post fidere.*

Nazinnen, o. w. *meditor, atus sum, ari*; *cogito, avi, atum, are*; *reputo, avi, atum, are*, bij *Scheller.*

Nazoek, o. *requisitio, onis, f. perquisitio, onis, f.*

Nazoeken, b. w. *quaero, ivi, itum, rere, et perquirere.*

Nazomer, m. *extrema aestas*, bij *Cicero*; *posterior aestatis pars, autumnus, i, m.*

Na-

Nazorg, v. *cura insequens*, bij *Scheller.*

Nazouten, b. w. *resalio, ivi, itum, ire; de novo sale conspergere, vel condire.*

Nazuiveren, b. w. *de novo vel iterum vel post purgo, avi, atum, are.*

Nazwemmen, b. w. *alium nando sequi, vel imitari.*

Nazweven, b. w. *post alium ferri.*

Nazwieren, b. w. *titubante vel ebrio gressu aliquem sequi*, ook *gressum ebrium imitari.*

Nazwingen, b. w. *post aliquem jacto, avi, atum, are.*

Ne, een woordje van ontkenning, oudtijds in gebruik voor niet, *non.* De Vlamingers gebruiken het nog, ik ne wil, *non volo.* Ik ne zal het niet doen, *non faciam.* Naderhand zeide men bij omzetting en: b. v. ik en zal het niet doen, *non ego faciam.*

Neb, v. *rostrum, i, n.* Zamenstell. nebaal, *anguilla rostrata.* Nebijzer, *rostrum aratri.* Nebschuit, *navigium rostratum*, ook *rostri formam habens.*

Nechtig, bijv. n. en bijw. *diligens, entis, omn. g. industrius, a, m; studiosus, promptus, a, m;* bijw. *diligenter, industrie, studiose, promte.*

Neder, bijv. n. en bijw. in tegenstelling van hoog, *humilis, lis, le; depressus, a, m; inferus, a, m.* De stellende en vergelijkende trappen zijn als bijv. n. geheel buiten gebruik. De overtreffende trap nederst word gevonden: b. v. de nederste deelen der aarde, *partes terrae infimae.* Den stellenden trap gebruiken wij nog als bijw. b. v. op en neder loopen, *fusque deque currere.* Trouwens het wordt als een voorzetsel bij vele werkwoorden gebruikt en geeft eene beweging naar de aarde te kennen.

Nederbiggelen, o. w. *defluo, uxi, uxum, uere; destillo, avi, atum, are.*

Nederblikfemen, b. w. eigenlijk, *fulmine dejicere;* ook oneigenl. *magna vi praecipitare.*

Nederboffen, b. w. *cum strepitu magno in terram projicere;* dit woord vindt men bij *Hoofd.*

Nederbonzen, neerbonzen, b. w. *deturbo, avi, atum, are.*

Nederbotsen, o. w. *cum strepitu quodam decidere.*

Nederbrengen, b. w. *demitto, isi, issum, ittere.*

Nederbruijen, neerbruijen, b. en o. w. *illidere terrae, sternere humi;* onz. *decidere vel delabi.*

Nederbruisen, neerbruisen, o. w. *spumans decido.*

Nederbuigen, b. en o. w. *inflecto, flexi, flexum, flectere, inclinare et proclinare.* Van hier: nederbuiging, v. *inflexio, onis, f. inclinatio et proclinatio, onis, f.*

Nederbuik, m. hier voor gebruikt men thans onderbuik, *abdomen, inis, n.*

Nederbuitelen, o. w. *deorsum volvi vel devolvi.*

Nederbukken, o. w. *se prosterno, avi, atum, ernere;* ook *flectere genua;* oneigenlijk, *deprimo, essi, essum, imere.* B. v. zijne ziel is neergebukt, *anima ejus depressa est.*

Nederdalen, o. w. *descendo, di, sum, ere.* Van hier: nederdaling, *descensio, onis, f. descensus, us, m.*

Nederdauwen, o. w. *roris instar abunde descendere.*

Nederdeel, o. *pars inferior.*

Nederdompelen, b. w. *demergo, ersi, ersum, ergere, immergere.*

Nederdonderen, b. w. *fulmine vel tonitru sternere vel prosternere.* Ook met groot geweld tegen den grond kletsen, *magna vi affligere vel percellere*, volg. *Schell.*

Nederdouwen, neerdouwen, nederduwen of neerduwen, b. w. *deorsum trudo, trusi, usum, udere.*

Nederdragen, b. w. *deorsum ferre, vel portare.*

Nederdrijven of neerdrijven, b. w. *deorsum agere vel pellere, depellere.*

Nederdringen, b. w. *deorsum urgere, vel premo, pressi, pressum, premere*, ook *deprimere.*

Nederdruipen, nederdroppen, neerdruipen, o. w. *destillo, avi, atum,*

Digitized by Google

arum, are; guttatim decidere.

Nederdrukken, b. w. *deprimo, essi, essum, imere.* Oneigenlijk, onderdrukken, *supprimo, essi, essum, imere.* Ook bemeesteren, *subigo, egi, actum, igere.*

Nederduiken, neerduiken, o. w. *immergo, ersi, ersum, ergere,* ook *immergi, et descendo, di, sum, ere; obire.*

Nederduitsch, Neerduitsch, bijv. n. en bijw. *Belgicus, a, m;* bijw. *Belgice.* Een Nederduitscher, *Belga, ae, m.* bij *Lucanus.* Zamenstell. Nederduitschland, *Belgium, ii, n.* ook *Germania inferior.*

Nedereind, o. *extremum inferius.*

Nedereischen, b. w. *postulare, ut aliquis descendat.*

Neder-Elsas, m. *Alsatia inferior*, bij *Scheller.*

Neder Elve, v. *Albis inferior*, bij denzelfden.

Nederflansen, neerflansen, b. w. *nimia festinatione inepte aliquid perficere.*

Nederflonkeren, o. w. *splendorem deorsum emittere.*

Nederfluiten, b. w. *fibilando aliquem deorsum allicere.*

Nedergaan, o. w. *descendo, di, sum, endere.* Oneigenl. dalen, *occido, di, asum, idere.* Te gronde gaan, *pessum ire;* in dezen zin komt het bij *Poot* voor.

Nedergang, m. *descensus, us, m. descensio, onis, f.* oneig. *occasus, us, m.* Ook de schuinse zijde van iets, *dejectus, us, m.* bij *Caesar.*

Nedergeregt of **nedergerigt**, o. *cognitio de causis minoribus, judicium inferius.*

Nedergeven, (zich) wederk. w. *deorsum se movere;* bij *Hooft* is het ook *cubitum ire.*

Nedergewaad, o. w. *vestimentum inferius.*

Nedergieten, b. w. *profundere vel effundere in terram.*

Nederglijden, neerglijden, neerglijen *delabor, apsus sum, abi.*

Nedergooijen, neergooijen, b. w. *dejicio, eci, ectum, icere; projicere in terram.*

Nederhagelen, neerhagelen, b. w. *grandine prosternere.* B. v. het koren is neergehageld, *seges grandine prostrata jacet.*

Nederhakken, b. w. *concidere*, ook *caedo, cecidi, caesum, caedere.* Voor nedersabelen, *facere strages*, bij *Cicero.*

Nederhalen, b. w. *deorsum traho, axi, actum, ahere.*

Nederhangen, neerhangen, o. w. *dependere, propendere*, bij *Scheller.* Nederhangend, *prepensus, a, m.*

Nederheijen, b. w. *fistuco, avi, atum, are; fistucando impingere.*

Nederhellen, o. w. *declino, avi, atum, are; proclinare.* Van hier nederhellig zoo veel als nederhellende, *declivis, is, e; proclivis, is, e.* Nederhelling, v. *declivitas, et proclivitas, atis, f.*

Nederhof, m. *cohors, ortis, f.* bij *Varro;* zoo veel als voorplaats beduidende. Van den nederhof, *cohortalis, lis, le*, bij *Colum.*

Nederhouwen, zie Nederhakken.

Nederhuiken, nederhukken, nederhurken, o. w. *conquiniscere.*

Nederhuis, o. *aedificium cohortale*, dit woord is in de baronij van Breda nog in gebruik.

Nederjagen, b. w. *deorsum agere vel pellere.*

Nederig, bijv. n. en bijw. *humilis, lis, le; demissus, a, m.* Voor ootmoedig, *supplex, icis, omn. g.* Voor gering, *vilis, lis, le; tenuis, is, e; illiberalis, lis, le.* Nederiger, *inferior, oris;* bijw. *humiliter, demisse, suppliciter, vile, illiberaliter, adverbia.* Van hier: nederigheid, v. *humilitas, atis, f. illiberalitas, tenuitas, demissio animi.* Van staat, *ignobilitas, obscuritas, atis, f.* bij *Cicero.*

Nederkaauwen of neerkaauwen, o. w. dit woord gebruikt men in Gelderland en Groningerland, zegt de groote *Weiland*, voor herkaauwen, *rumino, avi, atum, are.*

Nederkamer, v. thans zegt men benedenzaal, *coenaculum inferius.*

Nederkammen, b. w. *deorsum pectere, vel pectinis ope deorsum flectere.*

Digitized by Google

Nederkappen, zie Nederhakken.

Nederkeeren, o. w. *deſcendo, di, ſum, ere; deorſum ſe vertere.*

Nederkijken, o. w. *deſpicere in terram.*

Nederkladden of neerkladden, b. w. *ſordide literas fingere vel ſcribere.*

Nederkleed, o. hetzelfde als nedergewaad: ook zoo veel als broek, *braccae, arum, f. plur.*

Nederklimmen of neerklimmen, o. w. *deſcendere*, ook *degredior, eſſus ſum, edi*, bij *Livius.*

Nederklinken, b. w. *cum clangore vel ſtrepitu quodam projicere in terram.*

Nederknielen, o. w. *procumbere, prolabi vel provolvi in genua.* Voor iemand nederknielen, *procumbere ad genua alicujus.* Van hier: nederknieling, v. *prolapſio in genua.*

Nederknotten, neerknotten, b. w. *mutilando decidere.*

Nederkomen of neerkomen, o. w. *deſcendere.* In den dagelijkſchen wandel zegt men: de zaak komt hier op neer, *res huc redit.*

Nederkous, nederhoos, v. het meerv. is meest in gebruik, zoo veel als onderkouſen, *tibialia inferiora.*

Nederkrijgen, neerkrijgen, b. w. zoo veel als naar beneden halen, *deorſum trahere*, ook *demittere.*

Nederkruipen, o. w. *derepo, epſi, eptum, epere*, bij *Phaedrus*; ook *deorſum repere.* Op en nederkruipen, *ſusque deque repere.*

Nederkunnen, o. w. dit woord gebruikt men met uitlating van een ander woord: b. v. de brug konde niet neer, *pons demitti non poterat.*

Nederlaag of neerlaag, v. *clades, is, f. caedes, is, f. ſtrages, is, f. internecio, onis, f. occidio, onis, f.* De nederlaag krijgen, *ſuperari, vinci, inferiorem diſcedere, cladem accipere vel ſuſtinere.* Eene volkomene nederlaag krijgen, *internecione deleri, occidione occidi.* Eene bloedige nederlaag, *cruenta ſtrages.*

Nederland, Neerland, o. eigenlijk, *terra inferior, regio inferior*, ook *Belgium, ii, n.* Het vereenigde Nederland, *Belgium confoederatum.* Het Spaansche en Oostenrijkſche Nederland, *Belgium Hiſpanicum et Auſtriacum.* Van hier: Nederlander, *Terrae inferioris incola*, ook *Belga, ae, f.* Nederlandsch, *Belgicus, a, um.*

Nederlaten, neerlaten, b. w. *demitto, iſi, iſſum, ittere.* Ook gebruikt men dit woord wederkeerig: zich nederlaten, *demittere ſe, deſcendere.* Van hier: nederlating, v. *demiſſio, onis, f.* In den tweeden zin: *deſcenſus, us, m. deſcenſio, onis, f.*

Nederleggen, neerleggen, b. w. *depono*, ook *pono, poſui, poſitum, ponere*, ook *abdicare.*

Nederlekken, o. w. *deſtillo, avi, atum, are; deorſum ſtillare.*

Nederliggen, o. w. *recubo, ui, itum, are; recumbo, ubui, itum, ere; procumbere, procubare, incubare, incubitare, decumbere et decubare.* Van hier: nederligging, v. *accubatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Nederlokken, b. w. *deorſum allicere.*

Nederlonken, o. w. *oculis amatoriis terram intueri.*

Nederloopen, o. w. *curſu deſcendere.* De ſtad op en neder loopen, *per totam diſcurrere urbem.*

Nederlucht, v. *coelum inferius, nubes inferiores.*

Nedermaken, neermaken, b. w. *interficio, eci, ectum, icere; occidere, trucido, avi, atum, are*, ook *caedere vel concidere*, bij *Scheller.*

Nederpiſſen, neerpiſſen, o. w. *alicubi mejere.* B. v. pis daar maar neer, *modo illic mejito!*

Nederplakken, neerplakken, b. w. *ſine ordine aliquid projicere alicubi.*

Nederplanten, neerplanten, b. w. *plantando ponere vel collocare.*

Nederploffen, neerploffen, b. w. *cum ſtrepitu quodam terrae adlidere, vel praecipito, avi, atum, are*; onz. *cum ſtrepitu quodam decidere.*

Ne-

Digitized by Google

Nederplompen, o. w. *cum ſtrepitu quodam in aquam decidere.*

Nederplons, m. *ruina, ae, f. caſus, us, m.* Van hier: nederplonſen, *cum ſtrepitu quodam præcipitare*, ook *præcipitari vel decidere.*

Nederpolen, o. *Polonia inferior.*

Nederraken, o. w. *cado, cecidi, caſum, cadere; procidere, decidere, labor, lapſus ſum, labi et prolabi, vel collabi.*

Nederregenen, o. w. *depluit, uere.*

Nederrennen, o. w. *feſtinato curſu deſcendere*; bedr. *feſtinato curſum aliquem proſternere.*

Nederrijden, o. w. *curru vel equo deſcendere.* Op en nederrijden, *curſu vel equo eandem viam ire redire.* Bedr. iemand nederrijden, *curru vel equo ſternere aliquem, proſternere, dejicere.*

Nederrijn, m. *Rhenus inferior.*

Nederroepen, b. w. *deorſum vocare aliquem, vel voce aliquem deorſum arceſſere.*

Nederrollen, b. w. *devolvo, vi, utum, olvere*; onz. *devolvor, utus ſum, olvi.*

Nederrukken, neerrukken, b. w. *dejicio, eci, ectum, icere; ſterno, avi, atum, ere; diruo, ui, utum, uere; everto, ti, ſum, ere; demolior, itus ſum, iri.*

Nederſabelen, neerſabelen, b. w. *enſe caedere, interficere, occidere.*

Nederſchieten, neerſchieten, b. en o. w. *dejicere ictu*, ook *dejicere* alleen, zegt *Scheller*; onz. *decidere vel præcipitare.*

Nederſchijnen, o. w. *fulgorem, ſplendorem vel lucem deorſum emittere.*

Nederſchokken, b. en o. w. *conquaſſatione vel ſuccuſſu dejicere vel ſternere*; onz. *cum ſuccuſſu deorſum moveri.*

Nederſchrijven, neerſchrijven, b. w. *in ſuperficie aliquâ ſcribere aliquid, conſcribere*, ook *accurate adnotare.*

Nederſchudden, b. w. *quatiendo dejicere vel decutere.*

Nederſchuiven, neerſchuiven, b. w. *deorſum movere, demitto, iſi, iſſum, ittere.*

Nederſlaan, neerſlaan, b. en o. w. *ſternere, proſternere, dejicere.* Overdr. treurig maken, *adfligo, ixi, flictum, igere, deprimo, eſſi, eſſum, ere.* Van hier het v. d. neergeſlagen, *afflictus, dejectus, a, m; demiſſus, a, m*; onz. *præcipitare, decidere, prolabi.* De oogen neder of neerſlaan, *demittere oculos, vel vultum.* Op den grond vast zetten, *ponere.* B. v. de legerplaats nederſlaan, *caſtra ponere.* Oneigenlijk, benemen: iemands hoop nederſlaan, *privare aliquem ſpe, dejicere aliquem ſpe.* Wederk. zich nederſlaan, *occupare locum aliquem, domicilium eligere.* Van hier: nederſlag of liever neerſlag, *homicidium, ii, n.* Nederſlagtig, *afflictus, abjectus, demiſſus, a, m*, waarbij men ook *animo* voegen kan. Neerſlagtigheid, v. *afflictio, onis, f. abjectio, demiſſio animi.*

Nederſlepen, neerſlepen, b. w. *deorſum traho, xi, ctum, ere*; *detrahere.*

Nederſlokken, b. w. *glutio, ivi, itum, ire*, bij *Juven. devoro, avi, atum, are*, volg. *Schell.*

Nederſmakken, b. en o. w. *ictu præcipitare vel dejicere*; onz. *cum ictu decidere, delabi, prolabi.*

Nederſmijten, neerſmijten, b. w. *projicere in terram*, ook *diruo, ui, utum, uere; ſternere, proſternere.*

Nederſnorren, o. w. *cum ſtrepitu volans decidere.*

Nederſpatten, o. w. *deorſum guttis conſpergi.*

Nederſpreiden, nederſpreijen, neerſpreiden, b. w. *humi ſternere.* B. v. een bed, *lectum.*

Nederſpringen, o. w. *deſilio, ui, vel ii, ultum, ire, aliquo loco vel ex aliquo loco, diſſilire*, bij *Vitr. ſe dejicere*, bij *Caeſ.*

Nederſtampen, b. w. *ſiſtuco, avi, atum, are*, bij *Plinius*; *proſubigo, egi, igere*, bij *Virg.*

Nederſteken, b. w. *configere, transfigere, confodere, ſterne-*

Digitized by Google

re vel dejicere aliquem ope mucronis, ook *mucrone* alleen, volgens *Scheller*; dit woord wordt bij *Weiland* niet gevonden.

Nederſtellen, neerſtellen, b. w. *depono, ſui, ſitum, nere*, ook *ponere* alleen. Op het papier in orde ſtellen, *ſcribendo in ordinem aliquid redigere, curate ſcriptis mandare.* Ook wederk. voor zich ergens nederzetten, *conſidere.*

Nederſtijgen, neerſtijgen, o. w. *deſcendere, demittere ſe.* Van hier: nederſtijging, v. *deſcenſus, us*, m. *deſcenſio, onis*, f. *demiſſio ſui*, bij *Scheller.*

Nederſtik, het gebruik wil neerſtik, o. een gebordunrde borstlap voor vrouwen, *amictorium acu pictum*, bij *Mart. Kiliaan* zegt *peplum, i, n calyptra, ae, f.*

Nederſtommelen, b. en o. w. *cum fragore vel ſtrepitu quodam praecipitare vel dejicere*; onz. *cum fragore quodam decidere, vel prolabi, vel corruere.*

Nederſtooten, neerſtooten, b. w. *ſternere, dejicere, praecipitare*, ook *ſternere ope mucronis, vel gladio ſternere, confodere, transfigere, configere.* Van hier: nederſtooting, v. *dejectio, onis, f. praecipitatio, confoſſio, tranſfixio*, bij *Scheller.* Nedergeſtooten, v. d. *ſtratus a, um; dejectus, praecipitatus, mucrone vel gladio confoſſus, tranſfixus, a, um.*

Nederſtormen, neerſtormen, b. en o. w. *multo cum ſtrepitu et magna vi praecipitare*; onz. *multo cum ſtrepitu et magna vi deſcendere vel ſe demittere.*

Nederſtorten, neerſtorten, b. en o. w. *praecipito, avi, atum, are, dejicio, eci, ectum, icere, ſternere, proruere*, volg. *Scheller*; onz. *praecipitari, corruere, concidere, prolabi.* Van hier: nederſtorting, v. *praecipitatio, onis, f. dejectio*; onz. *praecipitatio, prolapſio, onis, f.* Neder of neergeſtort, v. d. *praecipitatus, dejectus, prolapſus, prorutus, a, um.*

Nederſtralen, neerſtralen, o. w. *deorſum radiare vel radios emittere.*

Nederſtrekken, b. w. *per terram vel humi tendere, vel extendere*, ook *ſternere.* B. v. de leden nederſtrekken, *ſternere membra humi*

Nederſtrijken, neerſtrijken, b. w. *detraho, axi, actum, ahere, contrahere.* B. v. met neergeſtreken zeilen de haven inkomen, *velis contractis portum intrare*, ook *demitto, iſi, iſſum, ittere.* B. v. de wieken neerſtrijken, *demittere alas.* *Vondel* zegt, met wiekjes neergeſtreken, *alis demiſſis,*

Nederſtrooijen, b. w. *per humum ſpargere.*

Nederſtroomen, o. w. *deſluo, uxi, uxum, uere; deorſum fluere.*

Nederſtroopen, neerſtroopen, b. w. *deorſum trahere, vel detraho, axi, actum, ahere.*

Nederſtruikelen, o. w. *prolabor, apſus ſum, labi.*

Nederſtuipen, neerſtuipen, o. w. *tergo incurvato in terram proclinare.*

Nederſtuiven, o. w. *praecipiti greſſu deſcendere.*

Nederſullen, o. w. *delabor, apſus ſum, labi.*

Nedertellen, neertellen, b. w. *accurate adnumerare alicui.*

Nedertiegen, neertiegen, neertijgen, neertuigen, b. w. *deorſum trahere, detrahere, deducere.*

Nedertrappen, b. w. *calcando demittere, vel deorſum ducere.*

Nedertreden, neertreden, o. w. *degredior, eſſus ſum, edi*, bij *Liv.* ook *pedibus atterere.*

Nedertrekken, neertrekken, b. w. *deorſum trahere, detrahere, deducere.*

Nedertroonen, b. w. *in locum inferiorem allicere.*

Nedertuimelen, neertuimelen, o. w. *devolvi, vel volvendo deorſum ferri.*

Nederval, m. *prolapſio, onis, f. prolapſus, us, m. praecipitantia, ae, f.* bij *Gellius*; *ruina, ae, f.*

Nedervallen, neervallen, o. w. *decidere, procidere, procumbere, prolabi*, bij *Scheller*; *cadere, labi,*

Digitized by Google

labi, delabi, dilabi, perlabi, concidere, decidere, intercidere, ruere, corruere, deruere, procumbere. B. v. voor iemands voeten nedervallen, *procumbere ad pedes alicujus, vel in genua accidere pedibus alicujus.* Van hier oudtijds: nedervallig, bijv. n. *caducus, a, m; ruinosus, a, m.* Nedervalling, v. *delapsio, onis, f. delapsus, us, m. prolapsio et prolapsus, ruina, ae, f.*

Nedervaren, o. w. *deorsum vehi*, ook *devehi.*

Nedervellen, neervellen, b. w. *vi prosternere, vel sternere, percello, uli, ulsum, ellere.* Van boomen sprekende, gebruikt men ook *convello, velli*, ook *convulsi, convulsum, convellere*, bij *Cicero*; ook *caedere, armis interficere.* Voor uitroeijen, bij *Vondel, exturbo, avi, atum, are; exstirpare.* Voor ter aarde werpen, *fundere humi.* Van hier: nedervelling, v. *convulsio, onis, f. caedes, is, f. exstirpatio, onis, f. Hoogstrat.* zegt *demissio, onis, f.*

Nedervliegen, neervliegen, o. w. *deorsum volo vel devolo, avi, atum, are.* Van hier: nedervlieging, v. *devolatus, us, m.* doch zoo dit niet voorkomt zegt *Scheller, volatus deorsum.* Bij *Hoogstraten* is het *lapsus, us, m.* bij *Virgilius.*

Nedervlicten, o. w. *defluo, uxi, uxum, uere.*

Nedervlijen, neervlijen, b. w. *confertim in ordinem redigere, vel collocare*, ook *accumulare.* Men gebruikt het dikwijls wederk. zich neervlijen, *commode se sternere vel procumbere humi.* Menigmaal vindt men het verkeerd, nedervleijen gespeld.

Nedervloeijen, neervloeijen, o. w. *deorsum fluere, defluere*, ook *destillo, avi, atum, are.* Nedervloeijende, *defluus, a, m.*

Nedervoeren, b. w. *deorsum ago, egi, actum, agere; deduco, xi, ctum, cere, vel deorsum ducere.*

Nederwaaijen, b. en o. w. *flatu sternere aliquid vel dejicere, ventorum vi prolabi vel corruere.*

Nederwaart, nederwaarts, bijw. van plaats, *deorsum, adverbium.*

Nederwaren, o. w. *deorsum erro, avi, atum, are; deorsum vagor, atus sum, ari.*

Nederwentelen, b. w. *deorsum volvere vel volutare*, ook *devolvo, olvi, utum, olvere aliquid.*

Nederwerpen, b. w. *deorsum jacere, dejicio, eci, ectum, icere; disjicere, demitto, isi, issum, ittere; deturbo, avi, atum, are*, bij *Cicero; sterno, avi, atum, ernere, et prosternere*, bij *Livius; deruo, proruo et subruo, ui, utum, uere*, bij *Caesar; subverto, erti, ersum, ertere*, bij *Ovidius; subverso, avi, atum, are*, bij *Plautus; decutere*, bij denzelfden; *praecipito, avi, atum, are.* Zich nederwerpen, *se prosternere, se praecipitare, vadere in praeceps*, bij *Seneca.* Van hier: nederwerping, v. *dejectio, onis, f. disjectio, demissio*, bij *Vitruvius; prostratio, subversio, onis, f.*

Nederzaal, v. *coenaculum inferius*, hier voor gebruikt men thans meest benedenzaal.

Nederzakken, neerzakken, o. w. *deorsum sidere*, ook *desido, ere*, bij *Cicero* en *Livius; considere* Van een huis zegt men, *collabi, corruere, concidere*, ook *delabi.* Van hier: nederzakking, neerzakkinge, v. *collapsio, onis, f. collapsus, us, m. delapsio et delapsus.* Nederzaksel of neerzaksel, o. *sedimentum, i, n.* bij *Plinius.*

Nederzeilen, neerzeilen, o. w. *deorsum nave vehi, vel devehi, deorsum nave ferri.* Ook zegt men op en nederzeilen, *huc illuc navigare, eundem cursum identidem navigando repetere.*

Nederzenden, neerzenden, b. w. *deorsum mittere*, ook *demitto, isi, issum, ittere.*

Nederzetten, neerzetten, b. w. *depono, sui, situm, ere*, ook *ponere*, alleen, volgens *Scheller.* B. v. zet uw pak neer! *dé-*

Digitized by Google

pone vel pone onus tuum! Oneigenlijk bedaren, *pacare, sedo, avi, atum, are; mollio, ivi, itum, ire.* B. v. iemands gramschap, neerzetten, *molliri animum vel iram alicujus.* Zich ergens neerzetten, *insidere loco,* bij *Virgilius.* Van hier: nederzetting, neerzetting, v. *depositio, vel positio, onis, f.*

Nederzien, neerzien, o. w. *despicio, exi, ectum, icere; oculos demittere vel dejicere, oculos vel vultum in terram conjicere.* Van hier: nederzigt of neerzigt, o. *despectus, us, m.* bij *Caesar.* Van hier: nederzigtig, *aliquis, qui oculis in terram demissis ingreditur,* dit woord komt bij *Kiliaan* voor.

Nederzijgen, neerzijgen, o. w. *cado, cecidi, casum, cadere,* bij *Ovidius; decidere procumbere, decumbo, ubui, itum, ere,* bij *Cicero.*

Nederzijpen, o. w. *deorsum stillare, destillare, guttatim decidere.* Ook zegt men als een voortdurend werkw. nederzijpelen, nederzijperen, *sine intermissione destillare vel guttatim decidere.*

Nederzinken, neerzinken, o. w. *fido, dedo, confido, ere,* bij *Scheller.* Ook zoo veel als instorten, *collabi, corruere.*

Nederzitten, neerzitten, o. w. *sedeo, sedi, sessum, sedere, desidere,* bij *Valerius Maximus; subsidere,* bij *Cicero; residere,* bij denzelfden. Van hier: nederzitting, v. *sessio, onis, f.* bij *Cicero.*

Nederzuigen, neerzuigen, b. w. *sugendo detrahere vel deorsum trahere.*

Nederzwalpen, neerzwalpen, o. w. *fluctuando vel fluctuans decidere vel descendere.*

Nederzwelgen, neerzwelgen, b. w. *deglutio, ivi, itum, ire; devoro, avi, atum, are.*

Nederzweven, o. w. *gyros trahendo descendere, vel deorsum ferri.*

Nederzwieren, o. w. *magnifico more deorsum ferri, vel descendere.*

Nederzwingen, b. w. *deorsum jacere vel jacto, avi, atum, are.*

Neef, m. een zoons of dochters kind, een kleinzoon, *nepos, otis, m.* Verkl. neefje, *nepotulus, i, m.* bij *Plautus.* Een broederszoon, *filius fratris.* Een zusterszoon, *filius sororis,* volgens *Scheller.* Een volle neef van moeders zijde, *consobrinus, i, m.* Van vaders zijde, *patruelis, lis, m.* Een achter of naneef, *abnepos, otis, m.* bij *Suetonius.* Een neef van zusters zijde, *sobrinus, i, m.* bij *Ter.*

Neen, een ontkennend bijw. *non, haud, adverbia.* Volstrekt neen, *minime, minime gentium, minime vero.* Neen zeggen, *nego, avi, atum, are; denegare.* Zoo veel als, niet willen, *nolle, obstare.* Neen wenken, *abnuo, ui, utum, uere.*

Neep, v. *vellicatio, onis, f.* bij *Seneca.* Iemand eene neep geven, *vellicare aliquem, vulnus inferre alicui.* Hij heeft de flesch eene goede neep gegeven, *amphorae non pepercit.* Oneigenlijk: schade, afbreuk, *damnum, i, n. noxa, ae, f. detrimentum, i, n.* Zijnen vijand eene neep geven, *damnum inferre hosti, vel hostem suum damno adficere.*

Neer, zie Neder.

Neer of nere, v. zoo veel als eene draaikolk, *vortex, icis, m.* bij *Virgilius.* Overdragtig zegt men in de nere zijn, *in angustiis versari, fortuna adversa uti.*

Neerst of neerstig, zie Naarstig.

Neet, v. *lens, lendis, f.* bij *Plinius.* Neten afkammen, *depectere lendes, vel pectine lendibus purgare.* Verkl. neetje, *parvae lens.* Zamenstell. netenkam, *pecten lendibus detrahendis serviens.* Ook zegt men van iemand, die om beuzelingen ligt kwaad wordt: een netenkam, ook netenkop genoemd, *homo morosus, iracundus,* ook *fordidus, vitilitigator, oris, m.*

Neet of niet, v. een nagéltje, *clavulus, i, m. fibula, ae, f.* bij *Scheller.*

Neffens, zie Nevens.

Ne-

Digitized by Google

Negen, een grondgetal, bijv. en zelfst. *novem*, *adj. indecl.* Van negen, *novenarius*, *a*, *um*, bij *Plinius*; *noveni*, *ae*, *f.* Ieder negen, is ook *noveni*, *ae*, *a.* B. v. hij heeft ons ieder negen boeken gegeven, *novenos nobis dedit libros.* Ieder negen jaar, *nono quoque anno.* Een getal van negen, *numerus novenarius.* Men gebruikt het woord ook in het meerv. b. v. wij waren er met ons negenen, *novem illic eramus.* Van hier: negende, *nonus*, *a*, *m.* Zamenstell. negenderlei, *novem generum*, bij *Scheller.* Negendehalf, *numerus novenarius dimidiatus*, *octo semis*, *octo et semis.* Negenhonderd, *nongenti*, *ae*, *a.* Negenhonderd maal, *nongenties*, *adv.* Negenhonderdste, *nongentesimus*, *a*, *m.* Negenduizend, *novem millia*, *novena millia.* Negenduizendmaal, *novies millies.* Negenduizendste, *novies millesimus.* Negenhoek, *novangulus*, *i*, *m.* Negenjarig, *novennis*, *is*, *e*; *novennalis*, *lis*, *le.* Negenmaal, *novies*, *adv.* Negental, *numerus novenarius.* Bij de dichters worden ook de zanggodinnen het negental genoemd, *Musae*, *arum*, *f. plur. novem sorores.* Negentien, *novendecim*, *adv. undeviginti et undeviceni*, *ae*, *a.* Negentiende, *decimus nonus vel undevigesimus*, *a*, *m.* Negentig, *nonaginta*, *indeclin.* Negenwerf, *novies*, *adv.*

Negenoog, v. een zekere soort van visch, *petromyzon fluviatilis*, bij *Linnaeus.* Ook eene kwaadaardige bloedvin, *anthrax*, *acis*, *m.* bij *Plinius.* In de dagelijksche taal, zegt *Weiland*, beduidt het ook eenen neuswijzen vitter, *reprehensor nasutus.*

Neger, m. *Aethiops*, *opis*, *m.* Negerin, v. *Aethiops*, *opis*, *f. femina Aethiopica.* Van hier: negerij, *vicus Aethiopum.* Zamenstell. Negerland, *terra Aethiopica*, *Aethiopia*, *ae*, *f.* Negerslaaf, *servus Aethiops*, *servus niger*, *mancipium nigrum.* Negerkoren, *holcum sorghum*, bij *Linn.*

Negge, v. een klein paardje, *mannus*, *i*, *m. mannulus*, *i*, *m.* Ook eene naad, *futura*, *ae*, *f.* Ook spleet, *rima*, *ae*, *f.* volg. *Hoogstraten.*

Negropont, een eiland in den Archipel eertijds zeer vermaard, *Chalcis*, *idis*, *f. Euboea*, *ae*, *f.*

Neigen, b. w. *inflecto*, *exi*, *exum*, *ectere*, *verto*, *ti*, *sum*, *ere aliquid in terram*, ook *incline*, *avi*, *atum*, *are.* Het hoofd neigen, *inclinare caput.* zijne ooren neigen, *attente auscultare*, *adrigere aures.* Het roer neigen, *flectere clavum*, *vel gubernaculum.* Wederk. zich neigen, *inclinare vel proclinare se.* Zich tot iemand neigen, zegt men ook voor, iemand gunstig zijn, *favere alicui*, *propensum esse alicui.* Zich tot ondeugden neigen, *se ad vitia convertere.* Onz. zoo veel als hellen, *vergo*, *gi*, *cre.* B. v. de dag neigt ten avond, *dies ad vesperam vergit.* Van hier: neiging, v. *inclinatio*, *onis*, *f. propensio*, *onis*, *f.* volgens *Scheller.*

Neijen, o. w. zoo veel als briesschen, *hinnio*, *ivi*, *itum*, *ire.* Van hier: neijing, v. *hinnitus*, *us*, *m.*

Neim, eene kleine stad in Duitschland, *Neima*, *ae*, *f.* bij *Hoogstraten.*

Nek, m. *cervix*, *icis*, *f. cervices*, *um*, *f. plur.* Verkl. nekje, *cerviculae*, *ae*, *f.* Den nek buigen, *flectere cervices.* Iemand den nek breken, *frangere cervices alicui*, bij *Cicero*; *interficere*, *necare.* *obtruncare*, *occidere.* Iemand den nek toekeeren, *contemptim aliquem relinquere.* In den bijbelstijl is het ook, *terga vertere.* Iemand met den nek aanzien, *despicere*, *contemnere vel negligere aliquem.* Oneigenlijk: te gronde helpen, *pessumdare.* B. v. die zaak zal hem den nek breken, *res ea illum pessum dabit.* Den nek verharden, *obdurare sese*, *contumacem esse.* Van hier: neikig

Digitized by Google

en hardnekkig, *contumax, acis, omn. g.* Hardnekkigheid, v. *contumacia, ae, f.* Zamenſtelling. nekhaar, *pili cervicis.* Nekpijn, *dolor cervicis.* Nekſlag, *ictus vel verber cervicis*, bij *Schell.*

Nekken, b. w. *necare, occidere, interficere, obtruncare.* In de lage ſtraattaal is het zoo veel als verraderlijk iemand vermoorden, *perfide alicui cervices frangere vel necare.*

Nekker, m. een ſtroom in Duitſchland, *Nicer vel Nicrus, i, m.* Zamenſtelling: Nekkerwijn, *vinum Nicranum, vel vinum ad Nicrum ortum*, volg. *Scheller.*

Nektar, m. naar de fabelleer der ouden, de godendrank, *nectar, aris, n.* Van nektar, *nectareus, a, m.*

Nel, v. *charta luſoria novenario numero ſignata.*

Nemaar, verouderd voegw. hetwelk door de regtsgeleerden nog wel gebruikt wordt: het heeft den zin van eene ſterkere tegenſtelling, *ſed e contrario.*

Nemen, b. w. dit werkwoord is in zeer vele gevallen gebruikelijk en beduidt in het algemeen zich iets nabij brengen, *ſumo, ſumſi, ſumtum, ſumere; capio, cepi, captum, capere, accipere, captare, prehendere, prenſare, arripere, uti, capeſſere.* B. v. het mes in de hand nemen, *cultrum manu arripere.* Moed nemen, *ſumere animum.* De vlugt nemen, *capere vel capeſſere fugam.* Iets van de ſpijs nemen, *cibi portione aliqua uti.* Iets op de lippen nemen, *guſtare aliquid.* Het geld van de tafel nemen, *tollere pecuniam de menſa.* Iets in den mond nemen, *ori aliquid inſerere.* Iemand bij de hand nemen, *prehendere manum alicujus.* Iets bij der hand nemen, *ſuſcipere aliquam rem.* Iemand in den arm nemen, *auxilium alicujus implorare.* Iemand tot getuige nemen, *teſtem citare aliquem.* Iets in de hand nemen, *aliquid in manu ſumere*, bij *Cicero*; *capere aliquid manu*, bij *Virgilius.* Iemand in huis nemen, *recipere aliquem domi ſuae.* Spijs nemen, *capere cibum.* Iets in bewaring nemen, *aliquid cuſtodiendum ſumere.* Te pande nemen, *pignori ſumere.* Ter leen nemen, *mutuor, atus ſum, ari, mutuum ſumere aliquid.* Eene vrouw nemen, *ducere uxorem.* Eenen man nemen, *nubere.* Met het denkbeeld van geweld, *aufero, abſtuli, ablatum, auferre, detraho, axi, actum, ahere; expugno, avi, atum, are.* B. v. zij namen alle ſteden, *omnes urbes expugnabant.* Iemand gevangen nemen, *capere aliquem.* Een beſluit nemen, *conſilium capere.* Djenst nemen, *militiam ſequi.* Moeite nemen, *operam dare.* Toevlugt nemen, *perfugere vel confugere.* Wraak nemen, *ulciſcor, ultus ſum, ulciſci.* Een einde nemen, *finio, ivi, itum, ire.* Den tijd nemen, *tempus vel diem ſumere*, bij *Caeſar.* Acht nemen, *attendere.* Afſcheid nemen, *valedicere.* Eenen keer nemen, *evenire.* B. v. de zaken namen eenen geheel anderen keer, *res longo aliter eveniebant.* Een voorbeeld nemen, *exemplum capere vel ſumere*, bij *Scheller.* Iets kwalijk nemen, *aegre vel graviter aliquid ferre vel pati, male accipere, moleſte ferre.* Men moge het nemen zoo men wil, *in quamcumque partem res accipiatur*, bij *Scheller.* De zaak in haar geheel genomen, *re in univerſum conſiderata.* Ter ooren nemen, *audire.* Het woord nemen, *excipere aliquem vel ſuſcipere ſermonem*, bij *Scheller.* Met zich nemen, *ſecum ferre vel portare.* Iemand bij zich op den wagen nemen, *aliquem curru ſecum ducere.* In acht nemen, *obſervo, avi, atum, are.* Zich in acht nemen, *cavere ſibi*, ook *cavere* alleen. Iets voor lief nemen, *in bonam partem accipere aliquid.* Iets ter harte nemen, *curare, curae vel ordi habere.* Voor verondersteilen, *pono, ſui, ſitum, nere.* B. v. neem eens, het ware zoo! *pone, rem ita eſſe.* Met geweld nemen,

Digitized by Google

rapio, *ui*, *ptum*, *ere*. Van hier het veroud. werkw. nemer, *raptor*, *oris*, *m*. Nemer tot zijn last, *susceptor*, *oris*, *m*. In dezen zin ook neming, v. *susceptio*, *onis*, *f*. en in den eigenlijken zin, *acceptio*, *onis*, *f*. bij *Cicero*.

Nemours, eene ſtad in Frankrijk, *Nemurſium*, *ii*, *n*.

Nepent, o. een kruid, welks ſap in wijn gemengd, de droefheid zoude verdrijven, *nepenthes*, *is*, *n*. van het Griekſche νηπενθες.

Neppe, nip, nippe, nipte, nepte, v. zoo veel als kattenkruid, *calamintha*, *ae*, *f*. ook *nepeta*, *ae*, *f*.

Neptunus, m. de God der zee, *Neptunus*, *i*, *m*. *Deus maris*; bij de dichters dikwijls de zee zelve.

Nere, v. een verouderd woord voorheen eenen dorschvloer beteekenende, *area*, *ae*, *f*. Ook was nere, volgens *Kiliaan*, zoo veel als voedſel, *alimentum*, *i*, *n*. *victus*, *us*, *m*. Waarvan generen en nering afkomſtig zijn, *vivere*, *ſe alere*, *victum quaerere*, *quaestum facere*. Wij nemen het woord nering voor al die middelen, waardoor men in den burgerlijken ſtand, zijn beſtaan zoekt, vooral, handel, koopmanſchap, *negotiatio*, *onis*, *f*. *mercatura*, *ae*, *f*. bij *Cicero*; *negotium*, *ii*, *n*. bij *Ter*. De nering gaat ſlecht, *mercatura languet*. Goede of ſlechte nering hebben, *frequentes vel raros habere emptores*. Van hier: neringgierig, *avidus emptorum*. Neringhuis, *domus mercaturae*. Neringloos, *emptoribus carens*. Neringrijk, *emptoribus abundans*.

Nerf of erf, v. die zijde van het leer, waarvan het haar afgeſchaafd is, en waarop de teekens van het blootmes nog zigtbaar zijn, *latus corii ſtriosum*. Nerven zijn bij *Kiliaan*, *ſtriae*, *arum*, *f*. *plur*.

Nergens, een bijw. van plaats, *nusquam*, *nullibi*, waarbij men ter vergrooting, *locorum*, of *gentium*, voegen kan. In het gemeene leven, wordt nergens voor niets gebruikt: b. v. hij geeft nergens om, *nihil curat*. Hij kan nergens door overgehaald worden, *nulla re permoveri potest*. Hij weet nog nergens van, *adhuc nihil ſcit*.

Nering, zie bij Nere.

Nesch of nesk, bijv. n. en bijw. *ſtultus*, *a*, *um*; *inſipidus*, *fatuus*, *inſulſus*, *deſipiens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *ſtulte*, *inſipide*, *fatue*, *inſulſe*, *deſipienter*, *adverbia*. Van hier: neschheid of neskheid, v. *ſtultitia*, *ae*, *f*. *inſipientia*, *ae*, *f*. bij *Plautus*; *fatuitas*, *atis*, *f*. bij *Cicero*; *inſulſitas*, *atis*, *f*. bij denzelfden; *deſipientia*, *ae*, *f*. bij *Lucret*.

Nest, o. *nidus*, *i*, *m*. Verkleinw. nestje, *nidulus*, *i*, *m*. Een nest maken, *nidifico*, *avi*, *atum*, *are*; *nidum facere*. Een nest uithalen, *pullos demere ex nido*, *nidum privare pullis*, *vacuefacere nidum*. Een ſlecht huis wordt ook een nest genoemd, *nidus*, *i*, *m*. Zijn nest bewaren, *ſua tueri*, *vel tutari*. Wijders gebruikt men dit woord voor iets, dat niet deugd: b. v. zij is een regt nest, *ſordida vel vilis illa est*. In den vertrouwden ſtijl, noemt men ook dus een bed: lang op het nest liggen, *in multum dormire diem*. Zijn nest bevuilen, *inquinare lectum*. Van hier: nestachtig en nestig, *vilis*, *lis*, *le*. B. v. een nestig huis, *domus vilis*, *vel domus quae magis nemen nidi quam domus meretur*. Zamenſtellingen: nestei, *ovum in nido remanens*. Nesthaar, *primus pilus*. Nestvederen, *primae avium plumae*.

Nestel, bij *Kiliaan*, nastel, m. *ligula*, *ae*, *f*. bij *Scheller*; *taenia*, *ae*, *f*. Nestelingje, *taeniola*, *ae*, *f*. bij *Columella*. Spreekw. iemand den nestel kroopen, voor betooveren, *incantare aliquem*, zijnde het knoopen van den nestel, een bijgeloof van vorige tijden, eertijds in Frankrijk zeer gemeen, volgens *J. v. Beverwyck*. Zamenſtell. nestelgat,

Digitized by Google

gat, *apertura fibulae*. Nestelkruid, *alga marina*. Nestelmaker, *fibularius, ii, m. vel ligularius*, of *fibularum vel ligularum opifex*, bij *Scheller*. Van hier:

Nestelen, b. w. *ligulis vel fibulis adſtringere*.

Nestelen, o. w. zijnde het voortd. w. van nesten, *nidifico, avi, atum, are; nidum facere, vel ponere, vel texere*, ook *nidulor, atus ſum, ari*; bij *Plin.* Zich nestelen, *nidum ſibi conſtruere*. Fig. is zich nestelen, *alicubi morari, latere alicubi, domicilium capere alicubi*; doch deze uitdrukking is altijd met verachting verzeld. Van hier: nesteling, v. *nidificatio, onis, f.* Zamenſtell. nesteltak, *ramus nido ponendo aptus*.

Nesteling, zie Nestel.

Nesten, zie Nestelen.

Net, bijv. n. en bijw. eigenlijk beteekent het zoo veel als glanzend en is naauw verwant met het Latijnſche, *nitidus, a, m*; voorts *purus, a, m*; *mundus, a, m*; *elegans, antis, omn. g. pulcher, ra, um*; *decorus, a, m*; *politus, a, m*; *terſus, a, m*. Voor naauwkeurig, *accuratus, a, m*; *curioſus, exactus*. Voor bekwaam, *aptus, a, m*, bij *Cicero*. Voor net gemaakt, *aptatus, a, m*. B. v. die ſchoenen zijn net naar mijne voeten, *calcei isti ad pedes meos aptati ſunt*. Voor ſierlijk, *cultus, a, m*. B. v. eene nette kleeding, *habitus vel vestitus cultus*. Ook zegt men in dezen zin, *concinnus, a, m*. Net voor juist, op dit oogenblik, *nunc, hoc tempore, hocce ipſo momento*. B. v. het is net zeven uur, *hocce ipſo momento hora ſeptima auditur, vel elapſa est*. Ten opzigt van gelijkheid, *ſimillimus, a, m, vel plane ſimilis, lis, le*. B. v. hij is net zoo een mensch als de andere, *alteri ſimillimus vel plane ſimilis est*. Van hier het verkleinw. netjes, *ſubnitidus, a, m*; *mundulus, a, m*, bij *Plaut.* bijw. *nitide, pure, munde, eleganter, pulchre, decore, polite, terſe, accurate, exacte, apte, culte, concinne*. Nettelijk, als bijw. is hetzelfde. Netheid of nettigheid, v. *nitor, oris, m. nitiditas, atis, f.* doch dit is een verouderd woord, *decor, oris, m.* bij *Cic. munditia, ae, f. mundities, iēi, f. elegantia, ae, f. pulchritudo, inis, f. concinnitas, atis, f. concinnitudo, is, f.* bij *Cic. accuratio, onis, f.* bij denz. Iets net maken is, *concinno, avi, atum, are; limare, nitidare*, bij *Columella*. Iets in het net ſchrijven, *accurate aliquid deſcribere*.

Net, o. een ſtrikwerk uit getweernde draden vervaardigd, *rete, is, n*. Een net om te visſchen, *rete piscarium*. Om vogels te vangen, *rete aucupatorium*. Verkleinw. netje, *reticulum, i, n*. Om te jagen, *rete, is, n. caſſis, is, m*. het meerv. *caſſes*, wordt meer gebruikt, *plaga, ae, f*. Netten breijen, *texere retia*. Netten zetten, uitzetten of ſpannen, *tendere retia vel plagas*. Met netten visſchen, *retibus piscari*. In de netten vallen, *in plagas cadere*, bij *Ovidius*. Netten boeten, *reficere retia, vel plagas*. Iemand het net over het hoofd halen, *irretire aliquem, vel in fraudem aliquem illicere*. Hij is al in het net, *jam captus est*. Achter het net visſchen, *occaſionem omittere, improspera vel adverſa fortuna uti*. Dat valt in mijn net, *hoc mihi feliciter evenit*. Zet uwe netten, *omnes tuas intende vires*. Zijne netten droogen, *requiescere a labore*. Dat naar een net gelijkt, noemen wij ook met dien naam: b. v. het net daar de ingewanden in leggen, *omentum, i, n*. Daar men mede kaatst, *reticulum, i, n*. Het darmvel wordt ook net genoemd, *peritonaeum, aei, n*. Het hartvlies heet ook net, *pericardium, ii, n*. Zamenſtell. netbreuk, *epiplocele, es, f. hernia omenti*, bij *Scheller*. Netdarmbreuk, *entaeroepiplocele vel hernia omenti intenſtinalis*. Netvormig, *reticu-*

Digitized by Google

culatus, a, m; retis formam habens. Netvechter, bij de ouden, retiarius, ii, m. Netjagt, venatio ope casſis vel plagae. Netnavelbreuk, epiploomphalon, i, n. vel epiploomphalum, i, n. bij Schell. Netknooper, textor retiarius, artifex vel effector retiarius, opifex retium. Netknoopſter, textrix vel effectrix retiaria, bij denzelfd. Netwerk, opus retiarium.

Netel, v. urtica, ae, f. ook brandnetel genoemd. Ook is er eene andere plant van dien naam, welke men, om dat zij niet ſteekt, de doove netel noemt, lamium, ii, n. bij Linnaeus; ook galeopſis, bij denzelfd. Een ſtinkende netel, urtica herculana vel foetida. Van hier: netelig, zoo veel als vol netels, urticoſus, a, m, vel urticis abundans. Ook korzel, moroſus, a, m; difficilis, lis, le. Netelige omſtandigheid, res difficilis. Voorts neteligheid, moroſitas, atis, f. difficultas, atis, f. Zamenſtell. neteldoek, pannus tenuis urticinus, vel pannus tenuiſſimus ab urticis nomen habens, ook pannus goſſypinus, vel xylinus. Netelgaren, fila ex urtica, bij Scheller. Netelkoorts, febris urticata. Netelkoningje, paſſer troglodytes, ook troglodytes alleen, of motacilla troglodytes, bij Linnaeus. Netelmannetje, urtica mas, urtica canina, urtica acrior [vel ſaevior. Netelwijfje, urtica femina, vel urtica mitior vel lenior, bij Hoogſtraten.

Neteldoek, zie Netel.

Netelen, b. w. urticis urere. Dit woord komt bij de Brune meer dan eens voor.

Netelig, zie Netel.

Netten, b. w. de eerſte beteekenis is natten, nat maken, madefacio, eci, actum, acere; humecto, avi, atum, are. Vervolgens is het reinigen, zuiveren, purgo, avi, atum, are, vel mundare.

Neulen, o. w. ab ineptias moroſum eſſe.

Neuren, b. w. labiis clauſio cantilenam quandam murmurare, vel canere.

Neus, m. naſus, il, m. Een haviksneus of keizersneus, naſus aquilinus. Een platte neus, naſus ſimus; ook gebruikt men hier voor, nares, ium, f. plur. B. v. door den neus ſpreken, de naribus loqui. Iemand den neus aan ſtukken ſlaan, contundere nares alicui. Den neus ſnuiten, emungere nares. Van hier de ſpreekwijzen: iemand bij den neus hebben of leiden, ducere aliquem, imponere alicui, falſum pro vero narrare, bij Salluſtius; ook falſa ſpe lactare. Den neus optrekken, corrugare nares vel naſum, bij Scheller. Iemand eenen wasſen neus maken, falſa alicui perſuadere. Den bijbel als een wasſen neus draaijen, pro lubitu biblia explicare. Iemand iets voor den neus wegnemen, fructum alicui delibare. Den neus gedurig in het vocht hebben, ebrioſum eſſe. Dat gaat uwen neus voorbij, hoc te fallit. Zie voor uwen neus! arrige aures! Iemand de deur voor den neus ſluiten, excludere aliquem. Hij ſtond op zijnen neus te kijken, longe aliter, ac ratus erat, eveniebat. Niet verder zien dan de neus lang is, nihil providere. Iemand iets door den neus boren, ſurripere aliquid alicui. Iets in den neus krijgen, odoror, atus ſum, ari. Iemand iets onder den neus wrijven, exprobare aliquid alicui. Den neus in alles ſteken, omnibus rebus ſe immiſcere. Den neus over alles laten gaan, omnia dijudicare. Iemand bij den neus krijgen, fallere vel decipere aliquem. Eenen neus krijgen, pudore ſuffundi. Eenen neus geven, pudore ſuffundere. Oneigenlijk noemt men andere dingen, die vooruitſteken, neus: b. v. de neus van een ſchip, prora, ae, f. Een voorgebergte draagt ook bij Kiliaan dien naam, promontorium, ii, n. Zamenſtell. neusballetje, globulus naſi. Neusbeen, os naſi. Neusbloeding,

ding, *haemorrhagia narium.* Neusdoek, *muccinium, ii, n. sudarium, ii, n.* bij *Scheller.* Neusdrup of neusdrop, *gutta nasi.* Neusgat, *naris, is, f. spiramen, inis, n.* Neusgezwel, *ozaena, ae, f.* Neushaar, *vibrissae, arum, f. plur. vibrissi, orum, m. plur.* bij *Festus.* Neuskijker, *custos prorae.* Een matroos die op den voorsteven past. Neusnijper, *capistrum, i, n.* Neusloos, *naso carens.* Neushoorn, *rhinoceros, otis, m.* bij *Plinius.* Neuswijs, *nasutus, a, um; petulans, antis, omn. g. insolens, entis, omn. g.* Neuswijsheid, *petulantia, ae, f. insolentia, ae, f.* Men keert dit woord ook om en zegt wijsneus.

Neutelen, o. w. *cunctor, atus sum, ari; nugor, atus sum, ari.* Van hier: neutelaar, *cunctator, oris, m. nugator, oris, m.* Neutelaarster, *nugatrix, icis, f. cunctatrix, icis, f.* Neutelarij, *cunctatio, onis, f. nugae, arum, f. plur.* Neutelig, bijv. n. *cunctabundus, a, um; nugatorius, a, um;* ook is neutelig, *morosus, a, um.* B. v. een neutelig mensch, *homo morosus.* Neutken is bij *Kiliaan,* een talmachtig besje, die alles over den vloer haalt, *anicula omnia turbans.*

Neuzelen, b. w. *accurate perscrutor, atus sum, ari.* Van hier: neuzelaar, *perscrutator, oris, m.*

Neuzen, b. w. *subolere, subsentire, odoror, atus sum, ari.* Zamenstell. beneuzen, *accurate perscrutari.*

Nevel, m. eene menigte waterachtige, door de koude verdikte dampen in de benedenlucht, *nebula, ae, f.* bij *Virgilius.* Van hier: nevelachtig en nevelig, bijv. n. *nebulosus, a, um; nubilus, a, um,* bij denzelfd. Zamenstell. nevelbank, *nebula crassa orae vel insulae similitudinem habens,* bij *Scheller.* Nevelboog, *arcus caelestis nebularis, vel arcus caelestis nebula constans.* Nevelgrijs, *colorem nebulae habens.* Nevelkraai, *cornix cinerea.* Nevelmist, *nebula, ae, f.* Nevelrook, *fumus nebulosus,* Nevelvlek, *macula nebulosa.*

Nevelen, o. w. *nebulosum esse, nebulas agere, vel exhalare, nebulis obtenebrare,* bij *Hoogstraten.*

Nevens, een voorzetsel, dat eene nabijheid uitdrukt, *juxta, praepositio regens acc. juxtim, adv. secus, praepositio cum acc. circa, praep. cum acc. cum, praep. cum, abl.* ook *secundum, propter, cum acc. et praeter.* Zamenstell. nevenbegrip, *notio secundaria, vel notio adjuncta,* volgens *Scheller.* Nevensgaande, *adjunctus, a, um.*

Nevers, eene stad in Frankrijk, *Nivercum, i, n.*

Nicht, v. *neptis, is, f. sobrina, consobrina, ae, f.* Eene volle nicht van vaders zijde, *patruelis soror, fratris filia.*

Niemand, een persoonlijk voornaamwoord, *nemo, neminis, m.* zelden *f. nemo homo, vel nullus, a, um; non quisquam.*

Nier, v. *ren, renis, m.* Zamenstell. nierader, *vena renalis vel arteria renalis.* Nierbeddenvet, *adeps renum.* Nierbekken, *pelvis renum.* Nierbraad, *assum renale,* bij *Scheller.* Nierenzucht, nierzucht, *nephralgia, ae, f.* Nierjicht en nierpijn zijn hetzelfde, als ook nierwee. Nierzuchtig, *nephralgia laborans.* Verkleinw. niertje, *reniculus, i, m.*

Niester, Niestr, ook Dniester of Dniestr, een bekende rivier, *Tyras,* bij *Scheller.*

Niet, o. bloem van koper, een geneesmiddel voor de oogen, eene witte zelfstandigheid, die bij het smelten van dat metaal in de hoogte stijgt, *onochytis,* zegt de geleerde *Weiland.*

Niet, m. en o. b. v. van de loterij, *sors inanis,* bij *Scheller.* Meerv. nieten, *sortes inanes;* ook is het *nihilum, i, n.* B. v. uit niet schiep God de wereld, *Deus e nihilo creabat mundum.* Tot niet wederkeeren, *ad nihilum redire.* Te niet of te niete, *in nihilum.* Iets te niet

niet brengen, *in nihilum aliquid redigere, aboleo, evi, itum, ere.* Voor verijdelen, *irritum reddere aliquid.* Te niet worden, *ad nihilum redire, irritum reddi.* Voor niet, *gratis*, ook *gratuitus, a, m, et gratuito.* Niet voor niet, *non impune.* B. v. gij zult het niet voor niet gedaan hebben, *non impune hoc feceris.* Weigering, *negatio, onis, f.* B. v. op uw verzoek krijgt gij eenen niet, *negationem auferes, vel negabitur tibi.* Lieden van niet, *homines viles*, ook *homines nuvi.*

Niet, ontkennende bijwoord, *non, adv. nec, haud, ne, neque.*

Nietig, bijv. n. *irritus, a, m; infectus, a, m; vilis, lis, le; nullius pretii, inanis, is, e.* Van hier: nietigheid, *inanitas, atis, f. vilitas, atis, f.*

Niets, onveranderlijk voornaamw. *nihil, nil, adv.*

Niettegenstaande, *etsi, tamen, verumtamen, atqui, conjunctiones, attamen, nihilo minus, nihilo secius*, bij *Caesar.*

Nieuw, bijv. n. en bijw. nieuwer, nieuwst, *novus, a, m; novellus, novitius, a, m.* Van spijzen of oetwaren, *recens, entis, omn. g.* Nieuwe tijden, *tempora recentia vel recentiora.* De nieuwe tijd zegt *Weiland* is ook de lente, *ver, eris, n. annus novus.* Op nieuws, *denuo, vel de novo, iterum.* Ook gebruikt men het ten opzigt van zekere eigenschappen of omstandigheden: b. v. de nieuwe burgemeesters, *magistratus recenter creati.* Nieuw krijgsvolk, *milites integri*, die nog niet in den slag geweest zijn. De nieuwe wereld, *mundus recenter cognitus, America, ae, f.* Nieuwe maan, *luna nova, novilunium, ii, n.* Iets nieuws vertellen, *res novas vel nova narrare, vel inaudita referre.* Van nieuws af aan, *de integra, ab intrego, de novo, denuo.* Een nieuw soldaat, is ook *miles novus, tiro, onis, m.* Met het denkbeeld van verbetering, *emendatus, correctus, a, m.* B. v. eene nieuwe uitgaaf, *editio emendata vel correcta.* Iets nieuw maken, *novare, renovare, instaurare.* Voor ongewoon, *recens, entis, omn. g. novus, a, m.* B. v. hij is nog nieuw in de zaak, *recens vel novus in re est*; bijw. *nove, recenter, recens, adverbia.* Een nieuw geboren kind, *infans recens natus*, ook *recens.* Van hier: nieuwachtig, *subnovus, a, m.* Nieuwlijk anders ook nieuwlijks of nieuwelijks, *noviter*, bij *Plin. nove vel nuper.* Nieuweling, m. *homo imperitus in aliqua re, novus vel recens in re*, ook *peregrinus, i, m. hospes, itis, m. et f. tiro, onis, m.* ook *inquilinus civis urbis Romae*, ook *homo novus.* Nieuwelings, bijw. hetzelfde als nieuw, bijw. Nieuwigheid, v. *insolentia, ae, f. res insueta, inaudita, insolita, inusitata.* Nieuws, *nuncius, ii, m. nuncium, ii, n.* B. v. goed nieuws brengen, *bonum vel prosperum adferre nuncium, laeta nunciare.* Zamenstell. nieuwbakken, *recens coctus, a, m; recens, entis, omn. g. novus, a, m.* B. v. een nieuwbakken edelman, *homo novus inter nobiles, vel novus nobilis.* Een nieuwbakken veldoverste, *imperator vel dux semestris*, bij *Sallustius.* Nieuwerwetsch, *moris recentis, vel recentioris, vel recentissimi, mori recentissimo conveniens*; bijw. *more recenti, recentiori vel recentissime, in morem recentissimum, vel convenienter mori recentissimo, adv.* Nieuwgeboren, *recens natus, nuper natus, recens, entis, omn. g.* Nieuwgehuwd, *nuper vel recens nuptus, a, m; neogamus, i, m.* Nieuwgemunt, *nuper vel recens cusus, a, m.* Nieuwjaar, *novus annus.* Iemand nieuwjaar wenschen, *gratulari alicui novum annum vel de novo anno*, bij *Scheller*; *prosperum annum adprecari alicui*, dunkt mij is wel zoo goed. Nieuwjaarsbrief *literae novum annum faustum, felicem, fortunatumque alicui adprecantes.*

Digitized by Google

tes. Nieuwjaarsdag, *principium anni, vel primus anni dies.* Nieuwjaarsdicht, *carmen prosperum annum alicui adprecans.* Nieuwjaarsgift, *donum primo anni die datum.* Nieuwjaarwensch, *gratulatio novi anni.* Nieuwmare, bij *Brandt, nuncius, ii, m. nuncium, ii, n.* Nieuwsbegeerig of nieuwsgierig, *curiosus, a, m; studiosus nova cognoscendi;* bijw. *curiose, adv.* hetzelfde als nieuwsgierigliik. Nieuwsgierigheid, *curiositas, atis, f. studium nova noscendi,* volgens *Scheller.* Nieuwstijding, zie Nieuwmare, enz.

Nieuwburg, eene ſtad in Duitschland, *Neoburgum, i, n.* Het vorstendom van Nieuwburg, *principatus Neoburgensis.*

Nieuwenburg ook Nieuwkasteel, (*Neufchatel*) eene ſtad en Graafſchap in Zwitserland, *Neoburgum, Neocomum et Novicastrum, i, n.* Eigenlijk geloof ik, zoude men moeten zeggen, *Castellum novum.*

Nieuw-Engeland, o. *Anglia nova.*

Nieuw-Holland, o. *Hollandia nova.*

Nieuwen, b. w. *novo, avi, atum, are; renovare, instaurare;* hier voor gebruikt men meer het werkw. vernieuwen.

Nieuwers, een bijw. van plaats, *nusquam, nullibi, adv.* In het gemeene leven, gebruikt men het voor niets: b. v. hij geeft nieuwers om, *nihil curat.*

Nieuwmegen, Nimwegen, Nymegen, eene bekende ſtad in Gelderland, *Neomagus, i, f.* bij *Hoogſtraten; Noviomagum, i, n.* bij *Scheller.*

Niezen, o. w. *sternuo, uere.* Dikwijls niezen, *sternuto, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Zamenſtell. nieskruid, *helleborus, i, m. helleborum, i, n. veratrum, i, n.* bij *Celsus; euphorbia, ae, f. euphorbium, ii, n.* bij *Hoogſtraten; ptarmica, ae, f. ptarmica vulgaris, Achillea ptarmica,* bij *Linnaeus.* Niesmiddel, *sternumentum, i, n. sternutamentum, i, n.* bij *Scheller.* Niespoeijer, *pulvis medicus sternutatorius, vel pulvis medicus sternutamento excitando inserviens.* Nieswortel, *helleborus, i, m. helleborum, i, n.* Zwarte nieswortel, *melampodium, ii, n.* bij *Plinius.* Van hier: niezing, *sternutatio et sternutamentum,* bij *Cic.*

Nijd, m. *invidia, ae, f. invidentia, ae, f.* bij *Cicero; malignitas, atis, f. livor, oris, m.* Nijd is ook eene foort van nijdigheid tegen iemand, om dat het hem wel gaat, *aemulatio, onis, f.* Verkleinw. eene kleine nijd, *invidiola, ae, f.* bij *Gic.* Door nijd vervoerd, *invidia captus vel ablatus.* Nijd veroorzaken, *conflare invidiam, invidiam movere.* Door zijnen roem den nijd doen zwijgen, *gloria sua invidiam superare,* bij *Sallustius.* Den nijd te boven komen, *mollire invidiam,* bij *Tacitus.* Van hier: nijder, m. bij *Cats,* voor benijder, *invidus, a, m, alicujus vel alicui, homo.* Nijdig, bijv. n. en bijw. *invidiosus, a, m; invidus, malignus, lividus;* bijw. *invidiose, invide, maligne, livide, adverbia.* Nijdigaard, m. *homo invidus, vel invidiosus.* Nijdigheid, hetzelfde als nijd. Nijdsch, hetzelfde als nijdig.

Nijdnagel, m. eigenlijk, een nageltje, *clavulus, i, m.* Oneigenlijk, zoo veel als nagelwortel, *reduvia, ae, f.*

Nijfelen, b. w. eigenlijk, *ope pollicis et digiti aliquid clam furripere.* Op de Veluw hoort men dit woord, alwaar men ook nijfelachtig gebruikt, zoo veel als *improbus, a, m; infidus, a, m; parum honestus.*

Nijgen, o. w. *honoris ergo genua inflectere;* zie verder op neigen.

Nijl, m. eene groote rivier in Afrika, *Nilus, i, m.* Zamenſtell. Nijleend, *anas Nili.* Nijlmeter, *Nilometer, ri, m.* Nijlpaard, *hippopotamus, i, m.* bij *Linnaeus.* Nijlſtroom, *flumen Nili,* of *flumen Nilus.* Nijlwater, *aqua Nili.* De watervallen van den Nijl, zijn bij *Cicatadupa, orum, n. plur.*

Nijpen,

Digitized by Google

Nijpen, b. w. *vellico, avi, atum, are; ſtringo, ſtrinxi, ſtrictum, ſtringere, cum accuſativo*, bij *Plinius*. Figuurlijk wordt dit woord tot andere dingen, die door klemming of anders ſmert veroorzaken, overgebragt: b. v. geeſſelſlagen nijpen, *verbera torquent*. Nijpende koude, *frigus urens*. Iemand nijpen, *incommodum adferre alicui*. In verdere figuur van dingen, die kommer en benauwdheid veroorzaken, *urgeo, ſi, ere*. B. v. in het nijpen van den nood, *neceſſitate urgente*. Een nijpend kwaad, *malum urgens*. Van hier, het ſpreekw. het komt op den nijper, *res vel tempus urget*. Het is op het nijpertje, *periculum in mora eſt*. Voorts: nijping, v. *vellicatio, onis, f. vellicatus, us, m.* Zamenſt. nijptang, *forceps, ſpis, m. et f. volſella, ae, f.* Nijpvel of nijpvleesch, hetzelfde als nijdnagel, *reduvia, ae, f. pterygium, ii, n.*

Nijver, bijv. n. en bijw. *induſtrius, a, um; perdiligens, entis, omn. g. laborioſus, ſtudioſus, a, um.* Van hier: nijverheid, v. *induſtria, ae, f. diligentia, ae, f. labor, oris, m. ſtudium, ii, n.* Nijverig, hetzelfde als nijver, bijw. *induſtrie, diligenter, laborioſe, ſtudioſe, adverbia.*

Nik, m. zoo veel als hik, *ſingultus, us, m.*

Nikken, o. w. *nuto, avi, atum, are; conniveo, ere.* Met de oogen nikken, *nutare vel adnuere oculis.*

Nikker, m. een verdichte watergeest of ſpook van eene wanſtaltige gedaante: hij zoude zich in poelen, ſtroomen en zeeën ophouden en de zwemmende perſonen, bij de voeten, onder water halen, *Kiliaan* noemt denzelven, *Daemon aquaticus, Neptunus, Enoſigaeus.* In het gemeene leven noemt men den duivel met dezen naam, zie dat woord. De Engelſchen noemen ook den duivel, *the old nick.*

Nikkel, v. zekere zwarte heulbloem, die voor onkruid in het koren wast, *morſus ranae, hypocharis*, ook *hypocharis morſus ranae*, bij *Linn.*

Nikkop, m. *qui capite nutat vel annuit.*

Nimes, eene bekende ſtad in Frankrijk, *Nemauſus, i, m.* Van Nimes, *Nemauſenſis et Nemauſenſis, is, e*, bij *Scheller.*

Nimf, v. *nympha, ae, f.* Men verſtond bij de Grieken en Romeinen door nimfen, zekere halve godinnen, die zich bij ſtroomen, vloeden, bergen, bosſchen enz. ophielden: hierheen behooren de zamenſtell. bergnimf, *oreas, adis, f. nympha montana.* Boschnimf, *dryas et hamadryas, adis, f. nympha ſylvestris vel nemorum cultrix.* Dichtnimf, *muſa, ae, f.* Waternimf, *naïs, idis, f. nympha aquatica.* Zangnimf, *muſa, ae, f.* Een gekorven diertje in zijnen middenſtaat, wordt ook nimf anders pop of popje geheeten, *chryſalis, idis, f.* ook *nympha, ae, f.*

Nimmer, bijw. van tijd, *nunquam, adv. nullo tempore, ad Kalendas Graecas.* Van hier: nimmermeer, *nunquam amplius, nunquam poſthac.* Nog nimmer, *nunquam antea, adhuc nunquam.*

Ninnen, o. w. *bibo, bibi, bibitum, bibere, infantum more bibere.*

Nip of nippe, zie Neppe.

Nippelen, b. w. *libidinoſe aliquem tangere.*

Nippen, o. w. *guttatim bibere, ſubbibere, libare, ſummis labiis bibere.*

Nippen, o. w. *infantum more alterear, atus ſum, ari.*

Nipte, zie Neppe.

Nis, v. een holligheid in eenen muur, *receſſus, us, m. zotheca, ae, f.* Verkl. nisje, *zothecula, ae, f.* bij *Scheller.*

Nisſa, eene ſtad in Piemont, *Nizza, ae, Nicaea, ae, f.* bij *Scheller.*

Nivelle, eene ſtad in Nederland, *Nivella, ae, f.*

Nizyn, eene ſtad in Polen, *Niſavia, ae, f.* volg. *Hoogſtrat.*

Nobel, een onduitſch woord, een voormalig ſtuk goudgeld in Engeland

Digitized by Google

geland droeg dien naam, *noblus, i, m.* bij *Scheller; nobilis et nobilus*, bij *Weiland*.

Nobis, m. *Kiliaan* verklaart het door *daemon nanus, cacodaemon.* Zoo ook nobisgat, *fauces orci.* Nobiskroeg, *antrum daemoniacum.*

Noch, zie Nog.

Noch, nocht en nochte, een ontkennend voegw. *nec, neque, conjunctiones.*

Nochter, nochteren, zie Nuchter, nuchteren.

Node, zie Noode.

Noegen, o. w. *contentum esse.* Het zamengestelde genoegen, is thans gebruikelijker.

Noeijen, zie Nooijen.

Noemen, b. w. eenen naam geven, *nomino, avi, atum, are; appellare, nuncupare.* Iemand onder uitdrukking van zijnen naam tot iets bestemmen, *creo, avi, atum, are.* Voor ontbieden, *voco, avi, atum, are; cito, avi, atum, are.* Iemand noemen of aan den dag brengen, *prodere aliquem*, bij *Livius.* Van hier: noemer, m. de eerste naamval in de verbuiging van naamwoorden, *casus nominativus.* Ook een woord der rekenkunst, *numerus nominativus.* Noeming, v. *nominatio, onis, f. appellatio, nuncupatio, nominatus, us, m.* heeft *Varro; vocatus, us, m.* bij *Cicero* en *Suetonius.* Voor aanstelling zegt men ook noeming, maar benoeming is gebruikelijker, *creatio, onis, f.* bij *Cicero.* Noemelijk, *nominandus, appellandus, nuncupandus, creandus, vocandus, citandus, a, m.*

Noen, m. een oud en nog in gebruik zijnde Friesch woord, om den middagtijd aan te duiden, *meridies, iei, m. tempus meridianum.* Voor noen, is in Friesland, *ante meridiem* en na noen, *post meridiem.* De groote *Weiland* vergist zich dus, wanneer hij zegt, bij de Friezen *noon*, het wordt dus bij de Engelschen gespeld en niet bij de Friezen, die naar mijn oordeel dit woord naar Engeland, zoo als duizend andere woorden, overgevoerd hebben, in hunnen overtogt naar dat land; waarvan ook de overeenkomst, ja zelfs de zeer groote overeenkomst van het oude Friesch met het Engelsch af te leiden is. Zamenstell. noenmaal, *prandium, ii, m.* Noenrust of noenslaap, *meridiatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Noest, bij *Kiliaan*, noost, ook knoest of oest, m. *nodus, i, m.* Van hier: noestig, *nodosus, a, m.* B. v. noestig, knoestig of oestig hout, *lignum nodosum.* Oneigenlijk, *difficilis, lis, e.* B. v. eene noestige zaak, *res difficilis.* Van hier: noestigheid, zoo veel als moeijelijkheid, *difficultas, atis, f.*

Noest, bijv. n. en bijw. *industrius, a, m; diligens, entis, omn. g. acutus, a, m.* Meng gebruikt het gewoonlijk van zaken: b. v. noeste arbeid, *labor industrius vel diligens.* Noeste zinnen, *sensus acuti;* bijw. *industrie, diligenter, acute, adverbia.* Van hier: noestig, hetzelfde als noest. Noestigheid, v. *industria, ae, f. diligentia, ae, f. acumen, inis, f.* dit laatste gebruikt men vooral van het verstand: b. v. noestigheid, *acumen ingenii.*

Nog, een voegw. van zamenbinding, om de voortduring te beteekenen, voor tot hiertoe, *adhuc.* Nog niet, *adhuc non, nondum, nec dum, neque dum.* Zelfs nog, *etiam nunc, etiamnum.* Somtijds gebruiken wij het voor evenwel, *tamen, attamen, conjunctiones.* B. v. gij zijt in zekelige omstandigheden en nog lagcht gij, *in angustiis versaris, et tamen rides.* Nog eens, *iterum, denuo, de novo, de integro, rursum, rursus.*

Nogmaals, bijw. zoo veel als nog eens, zie hier voor.

Nogtans, voegwoord, *tamen, attamen, verumtamen, autem, atqui, nihilominus, nihilosecius.*

Noyon, een stad in Frankrijk, *Noviodunum, i, n.*

Nok, v. een woord, dat in het gemeen

Digitized by Google

meen het uiterſte einde van iets ſchijnt beteekent te hebben, *extremum, i, n. extremitas, atis, f. cacumen, inis, n. cornua, uum, n. plur.* B. v. de nok van de ſpriet, *cornua antennae.* De nok van het dak, *ſummitas tecti.* Zamenſtelling. nokbalk, *ſumma tecti trabs.* Nokpan, *ſumma domus tegula.*

Nok, m. zoo veel als ſnok of nik of hik, *ſingultus, us, m. ſingultatio, onis, f.* Van hier het o. w. nokken, *ſingultio, ivi, itum, ire;* zie verder bij Hik.

Nomeny, eene kleine ſtad in Lotharingen, *Nomenia, ae, f.* bij *Hoogſtraten.*

Nonnancourt, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Nonnacurtium, ii, n.* bij *Hoogſtraten.*

Non, v. *porcellus caſtratus, majalis,* bij *Scheller.* Eenigen houden het voor eene figuur van eene non of kloosterzuster.

Non, v. zoo veel als een draaitol, bij *Kiliaan, turbo, turben, vel trochus, i, m.*

Non, v. eene geestelijke dochter, *nonna, ae, f. monacha, ae, f. monialis, is, f. monastria, ae, f.* bij *Scheller.* Eene non worden, *religioni ſe ſacrare.* Zamenſtell. nonnenkleed, *veſtis feminea monachalis.* Nonnenklooster, *coenobium nonnarum vel monialium, coenobium parthenium, parthenon, onis, m.* bij *Hoogſtraten;* ook *coenobium habitationi virginum Deo ſacrarum inſerviens.* Nonnenkruid, *fumaria, ae, f.* bij *Linnaeus.* Nonnenleven, *vita nonnarum, monialium vel monacharum,* bij *Scheller.* Nonnencelle, *cella nonnae, &c.*

Nood, m. en v. de toeſtand, waar in iets met moeite verkregen wordt, *negotium, ii, n.* B. v. des noods, *multo negotio, aegre, vix.* B. v. ter enger nood ontkomen, *vix vel aegre evadere.* Ook de toeſtand, wanneer men, in keus van middelen, ter bereiking van een einde te naauw bepaald is, *neceſſitas, atis, f. molestia, ae, f.* B. v. iemand uit den nood helpen, *molestia aliquem liberare.* Een ſlechtere toeſtand, waarvoor men bloot ligt, *periculum, i, n.* B. v. nood hebben, *in periculis verſari.* In nood geraken, *in periculum incidere.* In nood zijn, *periclitari.* Voor gebrek, *inopia, ae, f. miſeria, ae, f. difficultas, atis, f.* bij *Cicero.* In den uiterſten nood komen, *ad incitas redigi.* Nood breekt wetten, *neceſſitas lege caret,* bij *Scheller.* Nood leert bidden, *neceſſitas difficillima facilia reddit.* Van den nood eene deugd maken, *neceſſitati parere.* Ook neemt men nood, voor pijn of ſmert, *dolor, oris, m.* B. v. barensnood, *dolor partus.* Oudtijds gebruikte men ook dit woord, voor moeite, *molestia, ae, f.* Iemand nood doen, *molestiam, vel negotium facesſere alicui.* Van hier: noodig, bijv. n. en bijw. *neceſſarius, a, m;* als een zelfſt. w. *neceſſe, opus, neceſſarium;* bijw. *neceſſario, adv.* Zamenſtell. noodanker, *ancora ultimae neceſſitati ſerviens.* Noodbeſcheer, *conſtitutio rerum e tempore neceſſaria.* Noodbeſtier, *magiſtratus temporis neceſſitate creatus.* Noodberg, *tumulus, quo ſervandi ſui cauſa homines ſe conferunt.* Nooddam, *agger vel moles neceſſitatis cauſa factus vel facta.* NoodDienst, *opera temporis cauſa neceſſaria,* ook *officium pro tempore neceſſarium.* Noodwang, *vis, vim, vi, neceſſitas urgens.* Noodeloos, *neceſſitate carens, ſuperfluus, ſupervacaneus, a, m.* Noodhelper, *adjutor in malis,* ook *homo, quo utimur ob neceſſitatem, adjutor temporarius.* In dezen zin zegt men ook noodhulp, zoo wel m. als v. *adjutor temporarius et adjutrix temporaria.* Noodhulp, is ook *ſubſidium in malis, auxilium neceſſarium.* Noodjaar, *annus caritate annonae laborans, vel inſignis,* bij *Schell.* Noodklok, *campana, cujus ſono calamitas aliqua publica indicatur.* Noodleugen, *mendacium ob neceſſitatem*

Digitized by Google

tem urgentem permissum, mendacium officiosum. Noodlijdend, *miser, inops, pauper, calamitosus.* Noodmunt, *numus necessitatis causa cusus.* Noodscheer of noodschaar, *Atropos, quae filum fati occat.* Noodschikkelijk, *fatalis, lis, le.* Noodschikking, *fatum, i, n. ordo fatalis.* Noodschoot, *ictus vel explosio tormenti periculo indicando serviens.* Noodstal, *cavea equaria, vacerra equaria (equo coercendo serviens),* in latere tijden zeide men: *angarium, ii, n.* volgens *Scheller.* Noodzaak, *res necessaria vel coacta.* Noodzakelijk, bijv. n. en bijw. *necessarius, a, m;* bijw. *necessario, adverbia.* Noodzakelijkheid, v. *necessitas, atis, f. necessitudo, inis, f.* bij *Cicero.* Noodzaken, *cogo, coegi, coactum, cogere, compello, uli, ulsum, ellere, urgeo, ursi, ursum, urgere, coerceo, cui, citum, cere.*

Nooddruft, v. *necessitas, atis, f. necessitudo, inis, f. res necessaria, victus, us, m. cibus, i, m.* Ook een toestand, waarin men het noodige ontbeert, *inopia, ae, f. paupertas, atis, f. egestas, atis, f.* Ook zegt men zijne nooddruft of behoefte doen, *exonerare ventrem.* Van hier: nooddruftig, *indigens, inops, pauper, egens vel egenus, rebus necessariis carens.* Nooddruftigheid, v. hetzelfde als nooddruft.

Nooddwingen, b. w. *vi cogere, compellere vel coercere.*

Noode, een woord, dat niet anders dan achter het voorzetsel van gebruikt wordt. Van noode is, *opus, necesse.* B. v. het is niet van noode, *non opus, vel necesse non est.* Het is zegt *Weiland* gewis de derde naamval van het zelfst. nood, in den zin van noodzakelijkheid, waarom het ongegrond is met eenigen te schrijven: vannoode, vannooden of van nooden.

Noode, bij sommigen node en zamengetrokken in noô, bijw. *invite.* Ik doe zulks noode, *invite hoc facio, vel me invito hoc facio*

Nooden, b. w. zoo veel als verzoeken, ook gebruikt men noodigen, *invito, avi, atum, are; voco, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Van hier: noodiger, m. *invitator, oris, m. vocator, oris, m.* Noodiging, v. *invitatio, onis, f. invitatus, us, m. vocatio, onis, f.* bij *Catullus.*

Noodhulp, zie bij Nood.

Noodlot, o. *fatum, i, n.* Lot of deel, als eene beschikking der voorzienigheid. Noodlottig, bijv. n. en bijw. *fatalis, is, e;* bijw. *fataliter, adv.* waarvoor men ook noodlottelijk zegt.

Noodmondigen, b. w. *filiam minorem annis rapere,* of ook *violare, dehonestare.*

Noodweer, v. *defensio sui coacta.* Ook is er een ander zelfst. n.

Noodweer, o. *tempestas horrenda et periculi plena.*

Noodwendig, bijv. n. en bijw. *necessarius, a, m;* bijw. *necessario.* Van hier: noodwendigheid, v. *necessitas, atis, f.* doch voor al, *res necessaria, qua carere non possumus.*

Nooit, bijw. van tijd, zie Nimmer.

Noor, m. *septentrionalium regionum incola.* Zamenst. Noorman, *Norvegiensis, is, m. Norvegiae incola;* ook *Norvegicus.* Noorwegen, *Norvegia, ae, f.*

Noord, bijv. n. *septentrionalis plaga,* volgens *Weiland.* B. v. de wind is noord, *ventus a plaga septentrionali oritur vel flat,* ook *ventus septentrionarius est,* bij *Gellius.* Zamenst. noordewind, *septentrio, onis, m.* bij *Cicero.* Voorts gebruikt men het ook als m. b. v. den steven om den noord wenden, *prorum in septentrionem vertere.* Van hier: noordelijk, *septentrionalis, lis, le; borealis, lis, le; boreus, a, m,* bij *Ovidius; aquilonaris, is, e,* bij *Cicero; et aquilonius, a, m.* De wind liep noordelijk, *ventus a septentrione flare incipiebat, vel ad septentrionem vergebat.* Noordeling, *incola plagae septentrionalis.* Noordsch, zoo veel als noordelijk, ook *omnia,*

Digitized by Google

nia, quae in plagis septentrionalibus oriuntur vel crescunt. De noordsche oceaan, *oceanus septentrionalis.* Verdere zamenstellingen: noordbeer, *arctos, i, f.* Men vindt er twee gesternten van dien naam, de groote, *helice, es, f. ursa major, fera major;* de kleine is, *cynosura, ae, f. septentrio minor,* bij *Cicero: fera minor,* bij *Ovidius.* Noordkaper, *paryum balaenae genus.* Noordoost, *aquilo, onis, m. boreas, ae, m.* B. v. de wind is noordoost, *boreas vel aquilo est.* Noordoostelijk, *aquilonaris, is, e; aquilonarius, a, m; borealis, lis, le,* bij *Scheller.* De wind is noordoostelijk, *ventus ad aquilonem vel ad septentrionem est.* Noordoosten, o. *plaga septentrionalis vel borealis.* Noordpool, *polus arcticus, vel polus arctous,* bij *Seneca.* Noordster, *stella polaris.* Noordsvarer of noordsvaarder, *navis septentrionales regiones frequentare solita.* Noordwaart, *septentrionem vel boream versus.* Noordwest, *corus, i, m.* bij *Caesar.* B. v. de wind is noordwest, *corus flat; Hoogstraten* zegt, *argestes, is, m.* bij *Vitruv.* Noordwestelijk, *e parte cori, corum versus.* Noordwesten, o. *plaga coeli inter septentrionem et occasum solis,* bij *Caesar.* Noordzee, *mare Germanicum.* Noordzijde, *latus septentrionale vel boreale vel latus ad septentrionem vel boream spectans.*

Noorden, o. *plaga mundi septentrionalis, vel borealis, vel ad septentrionem vel boream specrans.*

Noorder, onverand. bijv. n. *septentrionalis, lis, le.* B. v. noorderbreedte, *latitudo septentrionalis.* Noorderas, *axis borealis vel septentrionalis.*

Nooslijk of noosselijk, bijv. n. en bijw. *horrendus, a, m; terribilis, lis, le; horribilis, lis, le; horrificus, terrificus, a, m;* bijw. *horrende, horrendum in modum,* dus kan men de andere woorden ook gebruiken.

Noost, zie Noest.

Noot, v. een onduitsch woord, zoo veel als aanmerking of aanteekening op een boek, *nota, ae, f. animadversio, onis, f.* Noten schrijven, *scribere notas vel animadversiones.* Wijders een schrift uit eenige weinige regels bestaande, een geschreven bewijs het geld betreffende, *ratiuncula, ae, f.* bij *Scheller.* Eindelijk een teeken in de zangkunst, *nota musica.* Naar de noten zingen, *ad notas musicas canere.* Spreekw. hij heeft vele noten op zijnen zang, *nunc hoc nunc illud vult.* Zamenstelling. zangnoot, *nota musica.* Notenboek, *liber formularum musicarum.* Notendruk, *typographia musica.* Notenpapier, *charta notis musicis apta.* Notenschrijver, *notarum musicarum scriptor,* ook *notarum vel animadversionum scriptor.*

Noot, v. eene foort van ronde vrucht in harde schalen ingesloten, *nux, nucis, f.* Verkleinw. nootje, *nucula, ae, f.* Zamenstell. walnoot, *nux juglans* of *juglans,* alleen. Hazelnoot, *nux avellana.* Notenbolster, *culiolum, i, n.* bij *Festus.* Notenboom, *nux, nucis, f.* Walnotenboom, *nux juglans.* Hazelnotenboom, *corylus, i, f.* Notenboomen, *nuceus, a, m.* B. v. notenboomenhout, *lignum nuceum.* Notendop, *putamen nucis.* Notenbijter, *pica nucifraga, corvus caryocatactes,* bij *Linnaeus.* Notenkraker, *nucifrangibulum, i, n.* bij *Plaut.* Notenschaal of notenschil, *naucum, i, n.* of *naucus, i, m.* volgens *Scheller.* Nootolie, *oleum nuceum.* Nootbosch, *nucetum, i, n.* Hazelnotenbosch, *corylstum, i, n.*

Nooze, v. een verouderd woord, bij *Kilaan* voorkomende, zoo veel als schade of nadeel beteekenende, *noxa, ae, f. damnum, i, n.* Het zamengestelde: onnoozel is nog in gebruik, *innocens, entis, omn. g. innoxius, a, m.*

Nop, v. pluis op het laken, *floccus, i, m.* bij *Plinius; villus,*

Digitized by Google

i, *m.* bij *Cicero*; *tomentum*, *i*, *n.* bij *Varro*. In het gemeene leven zegt men: hij is wel in de noppen, *bene vestitus est*. Hij is in zijne nopjes, *plane contentus est*. Van hier: nopjesläken, *pannus villosus*. Van hier: noppig, *villosus*, *a*, *m*. Zamenstelling: nopijzer, *ferreum instrumentum villis avellendis inserviens*.

Nopen, b. w. eigenlijk zoo veel als steken, prikken, *pungo*, *pupugi vel punxi*, *punctum*, *pungere*. Met sporen nopen, *calcaribus incitare*. Oneigenlijk aanhitsen tot kwade daden, *incitare aliquem ad malum quoddam perpetrandum*. Ook in eenen goeden zin, *animum addere alicui*. Het deelw. nopende, gelijk ook nopens, wordt als een voorzetsel gebruikt, *secundum*, *praep. reg. accusat. ex et pro*, *praep. reg. abl*, B. v. nopens de tijdsomstandigheden, *e tempore vel pro tempore*.

Noppen, b. w. het wordt ook nopen uitgesproken, *floccis vel villis purgare*. B. v. het laken noppen, *floccis vel villis purgare pannum*. Noppen, is ook een plaatsnijders woord, en is zoo veel als eene gesnedene plaat hier en daar verbeteren, *caelaturam hic illic emendare*. Eindelijk is noppen in Gelderland, zegt *Weiland*, met de tanden aan iets schaven, *dentibus arrodere*. Van hier: nopster, v. eene vrouw, die de lakens nopt, *femina pannum villis purgans*.

Norden, eene kleine stad in Oostfriesland, *Norda*, *ae*, *f*.

Normandie, eene landstreek in Frankrijk, *Normannia*, *ae*, *f*.

Norsch, bijv. n. en bijw. *austerus*, *a*, *m*; *torvus*, *morosus*, *asper*, *era*, *erum*; *insuavis*, *is*, *e*. B. v. eene norsche taal, *verba aspera*. Een norsch gezigt, *vultus torvus*, *oculi torvi*; bijw. *austere*, *torve*, *aspere*, *insuaviter*, *adverbia*. Van hier: norschheid, *austeritas*, *torvitas*, *morositas*, *asperitas*, *insuavitas*, *atis*, *f*.

Northeim, eene kleine stad in Duitschland, *Northemium*, *ii*, *n.* bij *Hoogstraten*.

Northumberland, een graafschap in Engeland, *Northumbria*, *ae*, *f.* bij *Scheller*.

Norwich, eene stad in Engeland, *Norvicum*, *i*, *n.* bij *Scheller*.

oster, m. een woord in Friesland en Groningen gebruikelijk, zoo veel als neusgat beteekenende, *naris*, *is*, *f.* het komt met het Engelsche *nostril* overeen.

Not, o. *usus*, *m*. Men gebruikt tegenwoordig het zelfst. genot.

Notaris, m. een onduitsch woord door den grooten *Weiland* vergeten, *notarius*, *ii*, *m*. *libellio*, *onis*, *m*. bij *Varro*, *tabularius*, *ii*, *m*. bij *Suetonius*; *actuarius*, *ii*, *m*. bij denzelfd. *commentariensis et tabellio*, *onis*, *m*. bij de regtsgeleerden. Notarisambt, *munus notarii*, *libellionis*, *&c*.

November, m. de elfde maand des jaars, *Novembris*, *is*, *m*. *mensis Novembris*. Eigenlijk de negende maand, om dat de Romeinen hun jaar met Maart begonnen, bij ons draagt hij ook den naam van Slagtmaand.

Nu, eigenlijk een bijwoord van tijd, schoon het ook voor een voegw. gebruikt wordt, *jam*, *nunc*, *modo*, *hodie*, *impraesentiarum*, *adv.* bij *Tacitus*; *hoc tempore*, bij *Nepos*. Nu en dan, *nonnumquam*, *interdum*, *aliquando*, *quandoque*, *adv.* als voegw. *quum*, *cum*, *quoniam*, *quandoquidem*, *siquidem*, *conjunctiones*. Maar nu en dan, is zoo veel als zelden, *raro*, *rare*, *rarenter*, bij *Cato*. Nu straks, *mox*, *jam*. Nu voortaan, *dein*, *deinde*, *deinceps*, *dehinc*. Tot nu toe, *adhuc*. Nu voort, *age dum*, zoo veel als lustig aan! in de dagelijksche taal zegt men nouw.

Nuchten, m. *mane*, *vel tempus matutinum*. B. v. morgen nuchten, *cras mane*, thans ochtend.

Nuchter ook nuchteren, bijv. n. en bijw. *matutinus*, *a*, *m*. B. v. de nuchtere daauw, *ros matutinus*. De nuchtere dageraad, *aurora matutina*; bijw. *mane*, *ma-*

Digitized by Google

matutine, *adv.* Oneigenlijk: iemand die nog zoo is als hij 's morgens opstaat, die nog niets gegeten of gedronken heeft, *jejunus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *impastus*, *a*, *m*, bij *Virgilius*. Bepaalder: niet beschonken, *sobrius ac continens*; bijw. *sobrie*, *adv.* Ook zegt men een nuchter kalf, *vitulus uberibus nondum admotus*, *recens natus*; oneigenlijk, *puer insulsus*. Figuurl. matig, voorzigtig, *continens*, *entis*, *omn. g. prudens*, en wel vooral in den bijbelstijl. Nuchterheid, *sobrietas*, *atis*, *f.* Ontnuchteren, *jento*, *avi*, *atum*, *are*.

Nuf, v. het verkleinw. nufje is meer in gebruik, *muliercula*, *vel puellula cunctabunda et stolida*. Wij gebruiken het meest in den zin van neuswijs, *nasutus*, *a*, *m*. B. v. zij is een regt nufje, *vera illa nasuta est*. Van hier: nuffen, zoo veel als talmen, *cunctor*, *atus sum*, *ari*.

Nufachtig, *cunctabundus*, *a*, *m*.

Nuis, eene stad in Duitschland, *Novesium*, *ii*, *n*.

Nuk, v. *libido*, *inis*, *f.* *lubido*, *inis*, *f.* *animus*, *i*, *m*. Ook zoo veel als listige streek, *ars*, *artis*, *f*.

Nul, v. een cijferteeken in de gedaante van eene O, dat op zich zelfs niets is, maar alleen de afwezigheid van eene talletter beteekent, *signum absentis numeri*; anderen zetten, *citra*, *zero*; woordelijk zoude men kunnen zeggen, *nullum*. B. v. drie nullen, *tria nulla*. Van hier de spreekwijzen: hij is maar een nul in het cijfer, *auctoritas sua nihil valet*. Dat is van nul en geene waarde, *hoc nihil est*.

Numidien, o. een gedeelte van Afrika, *Numidia*, *ae*, *f*. Een Numidier, *Numida*, *ae*, *m*. *Sall.*

Nuren, o. w. *ubera extendere*. Men zegt het van eene koe, wanneer derzelver uijer op het laatste van hare dragt, zich begint te spannen: b. v. de koe begint te nuren, *vacca ubera extendere incipit*.

Nuremberg, eene bekende stad in Duitschland, *Nurimberga*, *ae*, *f*.

Nurk, m. *homo morosus*, *mussitans*, *murmurans*, *grunniens*.

Nusselen, o. w. *cunctor*, *atus sum*, *ari*. Van hier: nusselaar, *cunctator*, *oris*, *m*. Nusselarij, *cunctatio*, *onis*, *f*.

Nut, bijv. n. en bijw. *utilis*, *lis*, *le*; *fructuosus*, *a*, *m*; *salutaris*, *is*, *e*; *saluber*, *ra*, *um*; *salubris*, *is*, *e*; *bonus*, *a*, *m*. Men gebruikt het ook zelfst. o. *usus*, *us*, *m*. *utilitas*, *atis*, *f.* *salubritas*, *atis*, *f.* *commodum*, *i*, *n*. *fructus*, *us*, *m*. Nut aanbrengen, *utilitatem*, *vel fructum adferre*. Van nut zijn, *usui esse*. Te nutte komen, *usui venire*. Van hier: nutbaar, *salutifer*, *era*, *um*. Tot nut strekken, *conducere*, *commodis servire*. Nuttig, het zelfde als nut, als bijv. n. Nuttigheid, hetzelfde als nut, o. Nuttiglijk, *utiliter*, *fructuose*, *salutariter*, *salubriter*, *conducenter*, bij *Gellius*. Nutzaam en nutschap zijn verouderde woorden. Nutteloos, *inutilis*, *lis*, *le*; bijw. *inutiliter*, *adv.* Nuteloosheid, *inutilitas*, *atis*, *f.*

Nutten, o. en b. w. *utilem esse*, *utilitatem vel commodum afferre*, *prosum*, *fui*, *desse*, *usui esse*. Zoo veel als voedsel gebruiken, *cibum capere*, ook *utor*, *usus sum*, *uti*; *usurpare*, *frucr*, *fructus et fruitus sum*, *frui*. Van hier nuttel, *cibus*, *i*, *m*. *alimentum*, *i*, *n*.

Nuttigen, b. w. *cibum capere*, *uti*, *usurpare*, *frui*, *vescor*, *vesci*. Van hier: nuttiging, v. *actio capiendi cibum*, *utendi*, *usurpandi*, *fruendi*, ook *refectio*, *onis*, *f.* bij *Celsus*.

Nuun, v. een Groninger woord van onzekeren oorsprong, men verstaat er door ledige zeeschelpen voor de kalkbranderijen dienende, *conchae marinae vacuae calci coquendae aptae*.

Nuver, bijv. n. en bijw. ingesellijks een woord bij de Groningers in gebruik, het beteekent: deels: net, aardig, fraai, *concinnus*, *a*, *m*; *lepidus*, *venustus*, *pulcher*, *elegans*, *antis*, *omn. g.* Deels: vlug, vaardig, *promptus*, *a*, *m*; *alacer*, *et alacris*, *is*, *e*. B. v. een nuver bloempje, *flosculus venustus*, *elegans*. Een nuvere jongen, *puer promtus*, *vel alacer*.

O.

Digitized by Google

OBL

O, is de veertiende letter in de rangſchikking van het Ab en de vierde der klinkers, *O, decima quarta litera est in ordine alphabetico et vocalium quarta.*

O! een tusſchenwerpſel, zoo wel bij vreugde als droefheid: bij verwonderen als wenſchen in gebruik: b. v. o mij ellendige! *o me miſerum!* O mensch! *o homo!* O gij dwaas! *o ſtulte! vel o te ſtultum!* O dat het zoo ware! *o ſi vel o utinam res ita ſe haberet!* O wee! *heu vel eheu!* O ik ongelukkige! *vae mihi miſero vel o me miſerum!* volg. *Scheller.*

Oblie, v. eene zeer dunne wafel, *orbiculus farinaceus, cruſtulum farinaceum, vel cruſtulum e farina*, volgens *Scheller.* Zamenſtell. obliebakker, *orbiculorum vel cruſtulorum pistor.* Obliedoos, *capſa cruſtulis ſervandis inſerviens.* Obliemaan, *cruſtulorum venditor.*

Oceaan, m. dit woord uit de fabelleer der Grieken en Romeinen ontleend is eigenlijk de naam van eenen zoon van *Coelus* en *Veſta*, welken men voor den God der zee hield, en in navolging van de dichters voor de zee zelve, *oceanus, i, m.* bij *Cicero; mare oceanum*, bij denzelfd. Van hier: oceaansch, *oceanus, a, m.*

Och! een tusſchenwerpſel van verwondering, verzekering, blijdſchap en droefheid, *oh! ah! aha! eho! hei! heu!* Och hoe! *o quam!* Och ja! *utique!* Och of! *o utinam!*

Ochſenfurt, eene kleine ſtad in Duitschland, *Ochſenfurtum, i, n.*

Ochtend, zie Vethend.

October, m. *menſis October*, ook *October, ris, m.* alleen, dus genoemd, om dat dezelve de achtſte maand was bij de Romeinen. De eerſte October, *calendae, arum Octobres.* De zevende, *nonae Octobres.* De vijftiende, *idus Octobres*, bij *Scheller.* Ook wordt dezelve Wijnmaand

OEF

genoemd, *menſis vinarius*, bij *Scheller.*

Oder, eene rivier in Duitschland, *Odera, ae, f. Vidrus, i, m.* volgens *Scheller.*

Odief, m. *dolabrae genus.*

Oedenburg, eene ſtad in Hongarijen, *Sopronium* of *Semproni-um, ii, n.* bij *Schellar.*

Oefenen, b. w. *exerceo, ui, itum, ere.* Dikwijls oefenen, *exercito, avi, atum, are*, bij *Sallustius.* Zich in de wetenſchappen oefenen, *ſtudeo, ui, ere*, bij *Cicero.* Zich in of tot iets oefenen, *exercere ſe ad aliquid, aliqua re, in aliqua re*, bij *Cicero.* Eene kunst oefenen, *tractare artem aliquam.* In den dagelijkſchen ſtijl gebruikt men het onz. voor openlijk, over godsdienſtige zaken ſpreken, *publice de rebus divinis diſſerere.* Geoefend, v. d. *exercitus, a, um; peritus, a, um.* Van hier: oefenaar, m. *exercitor et exercitator, oris, m.* Oefening, v. *exercitium, ii, n. exercitatio, onis, f.* Zamenſtelling: oefenplaats, *ephebeum, ei, n.* bij *Vitruvius*; namelijk voor de jeugd, *academia, ae, f.* Oefenuur, *hora exercitationis.*

Oegst, zie Oogst.

Oelzaad, zie Heulzaad.

Oest, zie Oogst.

Oest, m. hetzelfde als knoest, *nodus, i, m.* Oestig, *nodoſus, a, m.* B. v. oestig hout, *lignum nodoſum.*

Oestal, v. een ſtormtuig bij de ouden, *catapulta, ae, f. Kiliaan* neemt het ook voor eenen ſtut, *ſtatumen, inis, n.*

Oesten, zie Oogſten.

Oester, m. een bekende ſchelpvisch, *oſtrea, ae, f. oſtreum, ei, n.* Zamenſtell. paarloester of parel-oester, *oſtrea unionos continens.* Oesterbaard, *cirris, is, f. et cirri, orum, m. plur.* Oesterbak, *lacus oſtreis ſervandis, ac nutriendis ſerviens.* Oesterbank, *pulvinus oſtreoſus.*

zijnde

Digitized by Google

zijnde *pulvinus*, een bank in zee volgens *Vitruvius*. Van waar *Scheller* zijn *ſtamnum oſtreoſum*, gehaald hebbe, begrijp ik niet: het deugt voorzeker niets.

Oestereter, *oſtreorum eſor.*

Oesterhuis, *domus ubi oſtrea veneunt.*

Oesterman, *conchyta, ae, m. oſtrearius, ii, m.*

Oestermesje, *cultellus oſtreis aperiendis ſerviens.*

Oesterkreek en oesterplaat, hetzelfde als oesterbank.

Oesterput, hetzelfde als oesterbak.

Oesterſchelp, *oſtracium, ii, n.*

Oesterſchip, *navis piſcatui oſtreorum deſtinata.*

Oesterſchuit, *navigium oſtrea legens.*

Oesterton, *dolium oſtreas continens.*

Oestervat, hetzelfde.

Oestervaatje, *dolium oſtrearium, vel oſtreas continens.*

Oever, m. zoom van vaste aarde langs een water, in het bijzonder zeeſtrand, *litus, oris, n. ora, ae, f. crepido maris*, bij *Vitruvius*; *acta, ae, f.* bij *Cicero*. De kant eener rivier, *ripa, ae, f. labrum, i, n. arena, ae, f.* bij *Virgilius*. Ook de uiterſte rand van iets, *margo, inis, m. et f.*

Of, oudtijds oft, een voegwoord, *vel conjunctio aut, ve*, dit laatſte wordt altijd achter een woord gevoegd: b. v. meer of min, *plus minusve*. Ook een vraagwoord, *an? anne? ne? num? utrum?* B. v. ik weet niet of ik koop, *neſcio nam emam, an emam, emamne*. Hij vroeg mij of ik te huis bleef, *quaeſivit ex me an manerem domi, maneremne domi, vel ſi manerem domi?* Zie of hij te huis is? *vide, num vel an domi ſit? ſitne domi? vel ſi domi eſt vel ſit?* Zeg mij of gij ziek zijt of niet! *dic mihi utrum ſis aegrotus, nec ne vel annon!* Men gebruikt het ook voor alsof: ik houd mij alsof ik rijk ben, *quaſi, tanquam, tanquam ſi, vel ac ſi dives ſim.* Men vindt het ook als voegw. van toegeving, *licet cum ſubjunctivo, quamvis, conj.* Of gij dat zegt het zal niet baten, *hoc licet dicas, nil proderit.*

Offen, eene ſtad in Hongarijen, *Buda, ae, f.*

Offenburg, eene kleine ſtad in Duitschland, *Offenburgum, i, n.*

Offer, o. *ſacrificium, ii, n. ſacrum, i, n. ſacrificatio, onis, f.* bij *Cicero*; *oblatum, i*, bij *Livius*. Wijders alles wat den plegtigen godsdienst betreft, *res divina*, bij *Cicero*. Offer brengen, *ſacrum facere*, ook *ſacrifico, avi, atum, are*, bij *Scheller*. Zamenſtell. avondoffer, *ſacrificium veſpertinum.* Brandoffer, *holocauſtum, i, n.* Dankoffer, *victima euchariſtica.* Lijkoffer, *ſacrificium ſepulchrale, vel in honorem mortui.* Morgenoffer, *ſacrificium matutinum.* Schuldoffer, *ſacrificium maculare*, bij *Scheller*. Slagtoffer, *victima, ae, f. hoſtia, ae, f.* Zoenoffer, *piaculum, i, n. piamen, inis, n.* Voorts offerambt, *munus ſacrifici.* Offerbeest, *victima, ae, f. hoſtia, ae, f.* Offerbloed, *ſanguis ſacrificus vel ſanguis victimarum*, bij *Scheller*. Offerbeker, *calix ſacrificus vel carcheſium vel cymbium ſacrificum vel victimarium*, bij denzelfden. Offerdienst, *ſervitium ſacrificum.* Offerdier, zoo veel als offerbeest. Offergeld, *donum ſacrificum.* Offerkleed, *veſtis ſacrificа.* Offerkist, *cista collectae recipiendae deſtinata.* Offerkoek, *libum ſacrificum.* Offermaal, *epulae ſacrificales, convivium ſacrificale.* Offermes, *ſecespita, ae, f. culter victimarius vel ſacrificus*, bij *Scheller*. Offerpenning, zie Offergeld. Offerplegtigheid, *ceremonia ſacrificalis.* Offerpriester, *ſacerdos ſacrificulus*, of alleen *ſacrificulus, i, m.* Offervat, *vas ſacrificale.* Offerwet, *lex ſacrificalis.* Offerwijn, *vinum ſacrificale*, &c.

Offerande, v. hetzelfde als offer.

Offeren, b. w. *ſacrifico, avi, atum, are*; *ſacrum facere.* Gelukkig offeren, *libo, avi, atum, are, et perlibare.* Van dieren, enz. *immolo, avi, atum, are.* Fig. voor schenken of geven, *dono, avi, atum, are.* Aan God

Digitized by Google

God offeren, *facere*, bij *Varro*; *facere Deo*, bij *Plautus*; *facere res divinas*, bij *Cicero*; *facere Deo sacrum*, bij *Livius*; *Deo sacra ferre*, bij *Virgilius*; *sacrificium facere vel perpetrare*, bij *Livius*. Van hier: offeraar, *sacrificus*, *i*, *m*. *sacrificulus*, *i*, *m*. *immolator*, *oris*, *m*. Offering, v. *sacrificatio*, *onis*, *f*. *donatio*, *onis*, *f*. bij *Scheller*.

Officier, m. in het gemeen iemand, die een openbaar ambt bekleedt, *qui publico aliquo munere fungitur*. In de gewone beteekenis is het een bevelhebber bij het krijgsvolk, *praefectus*, *i*, *m*. *dux militum*. Zamenstell. onderofficier, *dux vel praefectus inferior*. Opperofficier, *dux vel praefectus superior*, bij *Schell*.

Offchoon, voegw. *ut*, *licet*, *quamvis*, *etsi*.

Oir, zie Oor.

Oirbaar, zie Oorbaar.

Oker, m. eene ve wfoort, *ochra*, *ae*, *f*. bij *Plinius*.

Okernoot, okkernoot, v. zoo veel als walnoot of groote noot, *nux juglans*, ook *juglans*, *andis*, *f*. alleen.

Okfel, m. de holligheid onder den arm, *axilla*, *ae*, *f*. wel zoo goed is *ala*, *ae*, *f*. Het geen men onder den okfel verbergen kan, *subalaris*, *is*, *e*, bij *Nepos*.

Oksford, eene vermaarde ſtad in Engeland, *Oxonia*, *ae*, *f*. *Oxenium*, *ii*, *n*. bij *Hoogſtraten*.

Okshoofd, o. *dolium*, *cadus vel vas a capite tauri nomen gerens*, volg. *Scheller*.

Oleander of olieanderboom, *nerium*, *ii*, *n*. *rhododaphne*, *es*, *f*. *rhododendros*, *i*, *m*. bij *Plinius*; *nerium oleander*, bij *Linnaeus*. (*Olavia*, *ae*, *f*.

Olaw, eene ſtad in Duitſchland,

Oldesloh, eene kleine ſtad in het Holſteinſche, *Oldesloa*, *ae*, *f*.

Olepe, eene kleine ſtad in Weſtfalen, *Olepia*, *ae*, *f*

Oleron, eene biſchoppelijke ſtad in Frankrijk, *Illuro*, *onis*, *f*. Ook een eiland op de Franſche kust, *Ullarus*, *i*, *f*. bij *Hoogſtraten*.

Olie, v. *oleum*, *ei*, *n*. Olie perſen, *exprimere oleum*. Olie ſlaan, *tundendo exprimere oleum*. Zamenſtell. amandelolie, *metopium*, *ii*, *n*. *oleum amygdalinum*. Boomolie anders olijfolie, *olivum*, *i* *n*. *oleum olivarum*, *olivae oleum*, bij *Hoogſtraten*. Lijnolie, *oleum lineum*. Nootolie, *oleum caryinum*, bij *Plinius*; ook *oleum nuceum*. Lelieolie, *oleum liliaceum*. Roosolie, *oleum roſarum*. Balſemolie, *oleum balſamicum*. Rottingolie, *verbena*, *um*, *n*. *plur*. Van hier: olieachtig, *oleoſus*, *a*, *m*. Olieachtigheid, *natura vel ſimilitudo olei*. Andere zamenſtellingen zijn: oliebak, *lacus vel vas oleo excipiendo ſerviens*. Olieboom oudtijds voor olijfboom, *olea*, *ae*, *f*. *oliva*, *ae*, *f*. Oliedroeſem en oliehef, *amurca*, *ae*, *f*. Oliekan, *cantharus oleo condendo ſerviens*. Oliekoek, *crustulum oleo coctum*. Oliekruik, *testa vel amphora oleo ſervando deſtinata*. Oliemolen, *mola olearia*. Oliepers, *praelum olearium*, *ella olearia*. Olierijk, *oleoſus*, *a*, *m*; *oleo dives*. Olieſlager, *factor olei*, zegt *Scheller*. Olieſteen, *cos olearis*. Olieton of olievat, *vas*, *cadus vel dolium olearium*. Olieverw, *pigmentum oleatum*, *vel color oleatus*, bij *Scheller*. Olieverwig, *naturam pigmenti vel coloris oleati habens*. Olieverkooper, *negotiator olearius*, bij *Scheller*.

Olien, b. w. *oleo illinere*, *ungere vel inungere*. Van hier; olieſel, o. *unctio olearis*, ook *unctio*, alleen.

Olifant, elefant, m. een bekend Indiſch dier, *elephantus*, *i*, *m*. *elephas*, *antis*, *m*. Zamenſtell. olifantsbeen, *cruſ clephantis*; oneig. *crus eximiae magnitudinis*. Olifantsgeloei, *barritus*, *us*, *m*. Olifantstand, *dens elephanti*. Olifantsſnuit, *proboſcis*, *vel manus*, *us*, *f*.

Olijf, m. *olea*, *ae*, *f*. en *oliva*, *ae*, *f*. die boom uit wiens vrucht de boomolie geperſt wordt. Voor de vrucht zelve is het woord

vrou-

Digitized by Google

vrouwelijk: een wilde olijf, *oleaster, ri, m.* bij *Cicero.* Van hier: olijven, *oleaginus et oleagineus.* B. v. eene olijven tafel, *mensa oleaginea.* Zamenst. olijfberg, *mons oliyarum.* Olijfsblad, *folium oliyae.* Olijfboom, hetzelfde als olijf, m. Olijfkrans, *corona oleaginea.* Olijfolie, *oleum oliyae*, ook *oliyum, i, n.* bij *Plautus.* Olijftak, *ramus oleagineus.* Olijfverwig, *colorem olivarum habens.* Olijvenkleur, *color oleaginus vel oleagineus.* Olijvenvormig, *formam olivae habens.* Olijtwoud of olijfbosch, *olivetum, i, m.*

Olijk, zie Oolijk.

Olimp, een gebergte in Thessalie, hetwelk zich met eenige spitfen in de wolken verheft en in de fabelleer der Grieken en Romeinen, de woning van Jupiter en de opperste Goden was, *Olympus, i, m.* Van hier: olimpisch, *olympicus et olympius, a, m.* B. v. de olimpische spelen, *ludi olympici, certamina olympia*, ook *olympia, orum, n. plur.* alleen.

Ollen, meerv. *nugae, arum, f. plur. ineptiae, arum, f. plur.* het komt alleen in de dagelijksche taal voor.

Olm, m. een soort van hoogen inlandschen boom, *ulmus, i, f.* Den wijnstok aan den olm huwen, *yitem ulmo maritare.* Van eenen olm, *ulmeus, a, m*, bij *Colum.* Zamenstell. olmboom, hetzelfde als olm. Olmbosch, *ulmarium, ii, n.* bij *Plinius.* Olmtak, *ramus ulmeus vel ulmi.*

Olmutz, de hoofdstad van Moravie, *Eburum, i, n.*

Olten, een kleine stad in Zwitserland, *Oltena, ae, f.*

Om, een voorzetsel, dat in verscheidene beteekenissen gebruikt wordt, voor eerst de beweging rondom iets, *circum, circa, praep. cum acc.* B. v. zich om eene stad legeren, *circumsedere urbem.* De zeelieden zeggen ook den steven om de west wenden, *proram occidentem versus vertere, vel ad occidentem.* Om hoog zien, *in altum prospicere, oculos in altum tollere.* Om laag komen, *deorsum venire, vel descendere.* In de dagelijksche spreekwijs zegt men: om den middag, *meridiano tempore.* Om de drie dagen, *tertio quoque die.* Iemand om het leven brengen, *interficere aliquem.* Om het leven komen, *perire.* Om hals raken, *perdere vitam.* Om iemand weenen, *lugere aliquem.* Om het leven smeken, *deprecari vitam.* Om is ook, *pro, praep. cum abl.* B. v. om den kost arbeiden, *pro victu laborare.* Ook geeft het eene oorzaak te kennen, dan is het: *propter, ob, praep. cum acc,* B. v. hij is om zijne misdaden gebannen, *propter vel ob facinora sua exilio damnatus est.* Ook gebruikt men *causa, gratia,* met den tweeden naamval: b. v. ik heb het om u gedaan, *tui causa feci.* Het is nog maar om een paar dagen te doen, dan ben ik weg, *post duos dies abero.* Om iets blijde zijn, *gaudere aliqua re.* Ik zal om geld vragen, *pecuniam petam.* Om Gods wil, *per Deum, nomine Dei.* Ik ben gekomen om den man te zien, *veni, ut viderem hominem, vel ad videndum hominem, vel hominis videndi causa.* De een om den anderen, zoo veel als beurtelings, *alter post alterum, alius post alium, unus post alterum*, ook *alternis (sc. vicibus).* Het is eene schande om te liegen, *mentiri turpe est.* Om is ook een bijwoord: b. v. die weg is zeer om, *iter illud prae altero longissimum est.* Om een einde aan te toonen: het jaar is haast om, *annus fere finitus est.* Ook geeft het eene verandering te kennen: b. v. de wind is om, *ventus mutatus est.* Men verdubbelt het ook om en om, *circum circa*, bij *Cicero; ubique, ex omni parte.* Van hier is het verbasterde woord ommentom en ommetom ontstaan.

Omarbeiden, b. w. *laborando invertere.* Voor omploegen, *novare*, bij *Scheller.* Ook op

Digitized by Google

nieuws bewerken, *de novo elaborare vel retractare.*

Omarmen, b. w. *ambabus ulnis amplecti.* Van hier: omarming, v. *amplexus, us, m.*

Ombanden, b. w. *vinculo circumdo, dedi, datum, dare; circumligo, avi, atum, are,* bij *Livius.*

Ombazuinen, b. w. *tubae fonitu aliquid promulgare.*

Ombedelen, o. w. *ubique mendico, avi, atum, are.*

Ombellen, b. w. *tintinnabuli fonitu aliquid promulgare.*

Ombeuken, b. w. *magna vi dejicere vel evertere.*

Ombinden, b. w. *circumvolvere, obvolvere, evincire et circumligare.* Van hier: ombinding, *circumligatio, onis, f.* zoo dit woord niet voorkomt, zegt *Scheller*, dan gebruikt men *circumjectus, us, m.* Ombindsel, o. *obvolucrum, i, n. ligamentum, i, n.*

Ombladeren, b. w. *evolvo vel pervolvo, vi, utum, olvere.* B. v. een boek ombladeren, *evolvere librum.*

Omblazen, b. en o. w. *flando sternere, circumflare,* bij *Scheller*, ook *tuba ubique promulgare.*

Omboenen, b. w. *verrendo ex omni parte purgare.*

Ombolwerken, b. w. *propugnaculo cingere vel circumdare, circumvallo, avi, atum, are;* oneigenlijk, *obsidione premere vel urgere.*

Ombonzen, b. w. *magno cum strepitu dejicere vel sternere vel evertere.*

Omboorden, b. w. *margine ubique circumdare, ex omni parte marginare.*

Ombouwen, b. w. *agrum de novo arare, re colere* een Geldersch w.

Ombraaijen, b. w. naar den Hollandschen tongval voor ombraden, *de novo coquere, vel torrere.*

Ombrasſen, b. w. *antennas et vela vertere.*

Ombreijen, b. w. *circumnecto, exui, exum, ectere,* ook *netendo margine circumdare.*

Ombrengen, b. w. *circumfero, tuli, latum, ferre; ubique porto, avi, atum, are.* Van hier: ombrenger, *circumlator, oris, m.* Verl. d. omgebragt, *circumlatus, a, m.* Voorts verkwisten, *dilapido, avi, atum, are.* De gewone beteekenis van dit woord is die van om het leven brengen, *interficere, necare, occidere, privare vita tollere.* Zich zelven ombrengen, *se vitâ privare, mortem sibi conſciſcere, manus violentas ſibi inferre.* Van hier: ombrenging, *interfectio, occiſio, privatio vitae.*

Ombrie, een landſtreek in Italie, *Umbria, ae, f.*

Ombrieſchen, o. w. *ubique hinnire.*

Ombrommen, o. w. *murmurans vel grunniens discurſo, avi, atum, are.*

Ombruijen, b. w. *inconſulto et inconſiderate ſternere vel evertere aliquid.*

Ombrullen, o. w. *ubique vel ex omni parte rugio, ivi, itum, ire.*

Ombuigen, b. w. *circumflecto, flexi, flexum, flectere.* Van hier: ombuiging, v. *circumflexus, us, m.* ook *inflecto, et reflecto, et replico, cui, citum, care.*

Ombuitelen, o. w. *volvendo delabi.*

Ombuiten, b. w. *muto, avi, atum, are,* zoo veel als verruilen.

Ombulderen, o. w. *ubique furens ac clamans discurſo, avi, atum, are.*

Omdanſen, o. en b. w. *ſaltans discurſo,* ook *ſaltando ſterno, ſtravi, ſtratum, ſternere aliquid.*

Omdat, voegw. *quia, quod, conj. propterea, adv. utpote, quo, quatenus, etenim, conj.*

Omdeelen, b. w. *distribuo, ui, utum, uere,* bij *Cicero.* Van hier: omdeeler, *distributor, oris, m.* Omdeeling, v. *distributio, onis, f.*

Omdelven, b. w. *pastino, avi, atum, are,* bij *Colum. circumfodere,* bij *Plinius; novellare,* bij *Suet. ſubarare,* bij *Plin.*

Omdijken, b. w. *aggere circumdare vel includere.* Omdijking, v. *incluſio ope aggeris.*

Om-

Digitized by Google

Omdobberen, o. w. *in omnes partes fluctuare, ubique fluctuare, fluctuando huc illuc ferri.*

Omdoen, b. w. *induo, ui, utum, uere.*

Omdolen, o. w. *oberro, avi, atum, are.* Van hier: omdwaling, v. *oberratio, onis, f.*

Omdonderen, o. w. *circumtono, ui, itum, are*, bij *Schneller.*

Omdouwen of omduwen, b. w. *trudendo sternere vel dejicere*, ook *trudendo in aliam vertere partem.*

Omdraai, m. *contorsio, onis, f. auctor ad Herennium; inversio et conversio, onis, f.*

Omdraaijen, b. en o. w. *intorquere, contorquere, circumagere, vertere, invertere, convertere*; onz. *se vertere, convertere, invertere*, of *verti, converti.* Van hier: omdraaijing, v. *versio, inversio, conversio, contorsio, onis, f.*

Omdragen, b. w. *circumfero, tuli, latum, ferre; circumgesto, avi, atum, are*, bij *Cic.*

Omdragt, v. *circumlatio et circumgestatio, onis, f.* bij *Hoogstraten.*

Omdraven, o. w. *huc illuc currere; discurso, avi, atum, are*, ook *currendo vel cursu sternere.*

Omdrentelen, b. en o. w. *trepidanter huc illuc vagari vel discurrere.*

Omdrijven, b. en o. w. *circumago, egi, actum, agere, huc illuc agere*; onz. *ubique vel in omnes partes fluctuare*, ook *caelatura ubique exornare*, doch in dezen zin wordt het alleen in den verhevenen stijl gebruikt.

Omdringen, b. w. *urgendo sternere, premendo disjicere.*

Omdrinken, o. w. *in orbem bibere*, zegt *Hoogstraten.*

Omdroogen, b. w. *ficco, avi, atum, are; ubique siccare.*

Omdruipen, b. w. *ubique vel ex omni parte irrorare vel irrigare*

Omdrukken, b. w. *premendo alio rsum vertere vel flectere*, ook *undique premere*, zegt *Weil.*

Omduwen, zie Omdouwen.

Omdwalen, o. w. en omdwaling, v. zie Omdolen en omdoling.

Omdwarlen, o. w. *huc illuc ferri vel agi, oberro, avi, atum, are.*

Omer, (St.) eene stad in Frankrijk, *Audomaropolis, is, f.* Een inwoner van St. Omer, *Audomaropolitanus, i, m.*

Omfladderen, o. w. *circumvolo, avi, atum, are; ubique volare.*

Omfutselen, o. w. *sine aliquid agendo ubique discurrere.*

Omgaan, o. w. *circumire, ambire*, ook *circuire.* Eenen omweg nemen, *circuitu uti, longiore itinere uti.* Voor rondgaan, *obire, circuire.* Oneigenlijk voor behandelen, *tracto, avi, atum, are.* Met wol, vlas of koopmanschap omgaan, *tractare lanam, linum vel mercaturam.* Verder gemeenzamen omgang hebben, *versor, atus sum, ari; conversari, consuetudinem habere cum aliquo.* Vriendelijk met iemand omgaan, *bene tractare aliquem, bene habere vel bene se gerere erga aliquem.* Gebeuren, voorvallen, *accido, ere; contingo, igi, ingere; fieri*, bij *Cic.*

Omgang, m. *circuitio, onis, f. circuitus, us, m.* bij *Cicero; ambitio, onis, f.* bij *Solinus*; beter is *ambitus, us, m. usus, us, m. consuetudo, inis, f.* Een gang rondom een gebouw, *peribolus, i, m.* In den godsdienst, *processio solemnis, pompa sacra.*

Omgapen, o. w. *ore hiante huc illuc currere.*

Omgelanden, m. meerv. *accolae, arum, m. plur. vicini, orum, m. plur. finitimi, orum, m. plur. confines, ium, m. plur. contermini, orum, m. plur.*

Omgeven, b. w. in het ronde geven, *distribuo, ui, utum, uere.* Ook van alle kanten insluiten, *circumdo, edi, atum, are; cingo, inxi, inctum, ingere.* Van hier: omgeving, v. *distributio, onis, f. circumdatio, onis, f.* Omgeven, v. d. *circumdatus vel cinctus, a, um.*

Omgieren, o. w. *huc illuc factari.*

Omgieten, b. w. *transfundere, de*

Digitized by Google

de novo fundere, aliter fundere, refundere. Aan alle kanten begieten, *circumfundere*, bij *Schell.* Omgegoten, v. d. *transfusus, refusus, a, m*; in den laatsten zin, *circumfusus, a, m.*

Omglijden, o. w. *facillime volvi.*

Omgloriën, b. w. *gloria ac splendore cingere vel circumdare.*

Omgooijen, b. w. *everto, ti, sum, ere; vel jaciendo sternere.* Omgegooid, v. d. *eversus, jactu stratus, m.*

Omgorden, b. w. *cingo, accingo, percingo, succingo, inxi, inctum, ingere.* Omgord, v. d. *cinctus, accinctus, succinctus, a, m.* Van hier: omgording, v. *cinctura, ae, f.* bij *Hoogstrat.*

Omgrabbelen, o. w. *huc illuc manibus capere.*

Omgraven, b. w. *pastinare, circumfodere, subarare, novellare*, ook *fossis cingere vel circumdare.* Omgegraven, v. d. *pastinatus, circumfossus, subaratus, a, m.*

Omgrenzen, b. w. *terminis vel finibus includere; sepire vel circumdare*, ook *finire et definire*, bij *Scheller.* Omgrensd, v. d. *terminis inclusus, septus vel circumdatus.*

Omgrijpen, o. en b. w. *complecti vel capere manu, comprehendere manu*, bij *Schell.*

Omgroeijen, o. w. *circum aliquid crescere.*

Omhaken, b. w. *aliquid uncis jam affixum alio modo affigere.* In Noordholland gebruikt men dit woord voor omspitten, *pastino, avi, atum, are.*

Omhakken, b. w. *sternere caedendo*, volgens *Scheller.*

Omhalen, b. w. *trahendo sternere.*

Omhalzen, b. w. een scheepsw. zoo veel als in storm voor den wind omwenden, *vela ventis dare.*

Omhanden, b. w. *manibus complecti, vel amplecti.*

Omhangen, b. w. *circumjicio, ieci, iectum, icere; circumdare.* B. v. eenen mantel omhangen, *se circumdare, vel velare pallio.* Ook op eene andere wijs aangen, *aliter suspendere.* B. v. hang de gordijnen om, *aliter suspende cortinas.* Ook aan alle kanten behangen, *circumdare, circumjicere, velare.* B. v. gordijnen om een bed hangen, *lectum circumdare vel velare cortinis.* Van hier: omhangsel, *velum, i, n. velamentum, i, n.*

Omhebben, o. w. *circumdatum esse.* B. v. ik heb den mantel al om, *jam pallio circumdatur sum, vel jam indui pallium.*

Omheen, bijw. *circum, circa, adv.* In het gemeene leven zegt men: ik kan er niet omheen, zoo veel als ik kan het niet mijden, *vitare illud non possum.*

Omheinen, b. w. *sepimento circumdare, sepimentum circumjicere, circumsepire.* Van hier: omheining, v. *circumseptio, onis, f.*

Omhelpen, b. w. *injuste vita privare aliquem, interficere, occidere, necare.* Ook verkwisten, *dilapidare.* B. v. iemand om zijn goed helpen, *aliena dilapidare.*

Omhelzen, b. w. *amplector, exus sum, ecti; amplexor, atus sum, ari*, beide bij *Cicero*, bij wien men ook *complecti et circumplecti*, vindt. Zijn lief omhelzende, *collo infusus amantis*, bij *Ovidius.* Van hier: omhelzing, v. *amplexus, us, m. complexus, us, m.* bij *Plin. amplexatio, onis, f.* bij *Hoogstrat.*

Omhengelen, o. w. *leniter volans per aërem ferri.* Mij dunkt dat men dit woord ook als bedr. in eenen geheel anderen zin gebruiken kan, als, met den hengel overal rondgaan om iets te vangen: b. v. ik heb dat geheele meer omgehengeld, *totum istum lacum in circuitu arundine piscatoria tentavi.*

Omher, een voorzetsel bij werkwoorden geplaatst, dienende ter versterking van het voorzetsel om: b. v. heromdragen, *ubique circumferre.* Heromvoeten, *ubique circumvehere*, enz.

Omhinken, o. w. *claudo pede circumire*, ook *circumflire.*

Omhippen, omhippelen of omhuppelen,

Digitized by Google

len, o. w. *circumfilio, ui, ultum, ire.*

Omhoepelen, o. en b. w. *trocho ludendo ubique currere*, ook *trocho ludendo fternere aliquid.*

Omhoepen, b. w. *circulo ligneo circumdare aliquid.*

Omhoog, bijw. *furfum, in fublime, in altum.* B. v. iets omhoog gooijen, *jacere aliquid in fublime*, bij *Plin.*

Omhooren, b. w. *auditu ubique perquirere, ubique auribus captare.*

Omhouden, b. w. *non deponere.* B. v. ik heb mijnen mantel omgehouden, *pallium meum non depofui.*

Omhouwen, b. w. *caedendo fternere*, ook *caedere* alleen, volg. *Scheller.*

Omhuilen, o. w. *ubique ululare.*

Omhullen, b. w. *circumvelo, avi, atum, are; velo, avi, atum, are; circumdare, redimire.*

Omhutfelen, b. w. *huc illuc jactando permifcere*, Van hier: omhutfeling, v. *permiftio huc illuc jactando.*

Omjagen, b. w. *retro agere.* Ook in het ronde jagen, *circumago, egi, actum, agere.*

Omjanken, o. w. *ganniens ubique curro, cucurri, curfum, currere vel discurrere.*

Omkaatfen, b. w. *pilam remittere*, ook *pila ludendo fternere aliquid.*

Omkaden, b. w. *aggere, vel mole circumdare.*

Omkallen, b. w. *multa loquendo alicujus conflilium mutare, vel in aliam fententiam tranfire facio, vel in fuas partes adducere.*

Omkantelen, omkentelen en omkenteren, o. w. *verti, converti, inverti*, ook *vertere, convertere et invertere fe.*

Omkappen, b. w. *fternere caedendo*, ook *excidere, fuccidere* of *caedere* alleen. Omgekapt, v. d. *caedendo ftratus, excifus, fuccifus et caefus, a, m.*

Omkeer, m. *converfio, inverfio, mutatio.* Voor verwoesting, *everfio, onis, f. ruina, ae, f.*

Omkeeren, b. en o. w. *converto, erti, erfum, ertere, invertere, muto, avi, atum, are*, ook *vertere et pervertere.* Het voorfte achter brengen, *circumagere*, ook *vertere* of *flectere.* B. v. eenen wagen, *flectere currum.* Voor veranderen, *mutari, commutari, immutari, alium fieri.* B. v. die man is geheel omgekeerd, *plane alius ille factus est.* Voor verwoesten, *everfere et fubvertere.* B. v. eene ftad omkeeren, *everfere vel fubvertere urbem.* Voor wederkeeren, *redire et reverti.* Zich omkeeren, *avertere.* Toen hij dat gezegd had, keerde hij zich om, *id quum dixiffet, avertit*, bij *Gellius.* Van hier: omkeering, *converfio, inverfio, mutatio, commutatio, immutatio, everfio, fubverfio, reditus, reverfio, averfio, circumactio*, en *circumactus, us, m.* bij *Plin.*

Omkegelen, b. w. *conis ludendo aliquid fternere.*

Omkijken, o. w. *respicio, exi, ectum, icere.* Ook zoo veel als rondzien, *circumfpicio, exi, ectum, icere.*

Omkleeden, b. w. *circumvestio, ivi, itum, ire; veste circumdare.* Men gebruikt dit woord alleen oneigenlijk: voor de voordragt eener zaak onder zekere beelden aan het verftand te brengen, *involvere, obvolvere, velare.* B. v. de waarheid met vertelfels omkleeden, *veritatem fabulis involvere.* Van hier: omkleedfel, *involucrum, i, n.* Bij *Kiliaan* vindt men: omkleed, zoo veel als mantel, *pallium, ii, n.* Omkleed, v. d. *circumvestitus, veste circumdatus, involutus, a, m.*

Omkleppen, b. w. *crepitaculo ubique fonare.*

Omklimmen, o. w. *in circuitu fcandere, vel fcandendo circumire.*

Omklinken, b. en o. w. *inflectere clavum; onz. amicorum inflar propinare.*

Omkneden, b. w. *muto, avi, atum, are; transformo, avi, atum, are.*

Omkneellen, b. w. *circumligo, avi, atum, are*, bij *Livius*.

Omknikkeren, b. w. *globulis ludendo aliquid sternere*.

Omknippen, b. w. *talitro vel stricto acutoque digiti articulo aliquid sternere*.

Omknoeijen, o. w. *huc illuc currendo tempus inutiliter terere*.

Omknoopen, b. w. *circumnodo, avi, atum, are*; ook *alio modo nodare vel renodare*.

Omkogelen, b. w. een straatwoord, *lapidum jactu aliquid sternere vel everiere*.

Omkomen, o. w. *ad finem perduci*. B. v. dus is het jaar weder omgekomen, *annus itaque ad finem perductus est, vel transiit*. Hierheen behoort de spreekwijs: het is met hem omgekomen, *actum est de illo*. Aan het einde toe duren, *sufficere*. B. v. de middelen komen om, *opes sufficiunt*. Zijn leven op eene toevallige wijs verliezen, *perire, interire, vita privari*. B. v. van koude en honger omkomen, *frigore et fame perire*.

Omkomst, v. voor omloop, *periodus, i, f.* Voor uiteinde, *exitus, us, m.* Voor ondergang, *exitium, ii, n.*

Omkoop, m. *corruptio, onis, f.* volg. *Hoogstraat*.

Omkoopen, b. w. *corrumpo, upi, uptum, umpere, donis vel auro*, bij *Cicero*; *suborno, avi, atum, are*, bij denz. Van hier: omkooper, m. *corruptor, oris, m.* bij *Cic.* Omkoopelijk, *corrumpendus, a, um.* Omkooping, hetzelfde als omkoop.

Omkorsten, b. w. *crusto circumdare, vel includere, incrusto, avi, atum, are*.

Omkouwen, b. w. *verbis blandis in suas partes adducere*.

Omkraauwen of omkrouwen, b. w. *circumscalpo, scalpsi, scalptum, scalpere*, bij *Plinius*; *circumfrico, icui, ictum, are*, bij *Cato*.

Omkragen, b. w. *margine circumdare, margino, avi, atum, are*. B. v. eilandjes met riet omkraagd, *paryae insulae arundine circumdatae vel marginatae*.

Omkranselen, b. w. *corono, avi, atum, are*; *corona tegere, induere vel ornare*.

Omkreelen of omkrielen, b. w. *marginare vel margine circumdare*.

Omkreits, omkrits, m. *periodus, i, f. peripheria, ae, f. perimetros, i, m.* Ook in het algemeen: een omtrek, *ambitus, us, m. circuitus, us, m.*

Omkreuken, b. w. *circumplico, cui, et avi, icitum, et icatum, icare*.

Omkrijgen, b. w. *induo, ui, utum, uere*. B. v. ik kan mijnen mantel niet omdoen, *pallium induere non possum*. Met weder beteekent het terug krijgen, *recipere, reciperare en recuperare*.

Omkrijschen, b. w. *circumstrepo, ui, itum, ere*.

Omkring, hetzelfde als omkreits.

Omkrits, hetzelfde.

Omkroken, zie Omkreuken.

Omkrollen, zie Omkrullen.

Omkrommen, b. en o. w. zie Ombuigen.

Omkronkelen, b. en o. w. *complicare*; ook. *complicare se vel complicari, crispare, concrispare et sinuo, avi, atum, are*, bij *Virgilius*. Van hier: omkronkeling, v. *complicatio, onis, f.*

Omkroonen, b. w. hetzelfde als omkranselen.

Omkruijen, o. en b. w. *curru trusatili ubique vagari*; bedt. *curru trusatili ubique vehere vel ferre*, ook *curru trusatili sternere aliquid*.

Omkruipen, o. w. *ubique obrepo, epsi, eptum, epere*, ook *obrepere* alleen.

Omkruisen, o. w. *huc illuc cum naye armata cursum tendere, vel navigare*.

Omkrullen, b. en o. w. *crispo et concrispo, avi, atum, are*; *in modum cinnorum flectere*.

Omkuijeren, o. w. *obambulo, avi, atum, are*. Hooft gebruikt het voor mijden, *vito et evito, avi, atum, are*.

Omladen, b. w. *aliter onerare, vel ex curru in currum transferre*; dit woord heeft Wielaud niet.

Om-

Digitized by Google

Omland of ommeland, o. *terra circumjacens vel contigua.* B. v. Groningen en Ommelanden, *Groninga et Terræ circumjacentes vel contiguæ.*

Omlangen, b. w. *manu porrecta distribuere.*

Omlaten, b. w. *fervo, avi, atum, are.* B. v. ik zal mijnen mantel maar omlaten, *fervabo vel retinebo pallium meum, vel pallium folummodo non ponam.*

Omlaveren, o. w. *cursum iterum mutando nunc huc, nunc illuc navigare.*

Omlegeren, b. w. *circumsidere et circumsedere, exercitu vel copiis circumdare.*

Omleggen, b. w. *verto, ersi, ersum, ertere; invertere, convertere,* ook *circumpono, sui, itum, ere; circumdare, cingere, marginare. Kiliaan* gebruikt het voor rondgeven, *distribuere.* B. v. de kaarten omleggen, *distribuere chartulas lusorias.* Van hier: omlegging, *versio, onis, f. inversio, conversio, distributio.* Omlegsel, *margo, inis, m. et f.*

Omleiden, b. w. *circumduco, uxi, uctum, ucere,* bij *Hoogstraten.* Ook naar zijnen wil omwenden, *e voluntate sua ducere aliquem.* Van hier: omleiding, v. *circumductio, onis, f.* Oneigenlijk, eene omschrijving, *periphrasis, is, f.*

Omlekken of omlikken, b. w. *lambendo purgare, ex omni parte delambere,* ook *lambendo sternere.*

Omleppen, b. w. *calcando sternere.*

Omlichten, b. w. *circumluceo, uxi, ucere, et circumfulgeo, si, sum, gere,* bij *Schell.*

Omliggen, o. w. voor omgevallen zijn: b. v. de wagen ligt om, *currus inversus est.* Omgebogen zijn: b. v. het mes ligt om, *culter infixus est.* Rondóm liggen, *circum jacere.* B. v. het omliggende land, *terra circumjacens.*

Omlijmen, b. w. *glutinis ope rem rei conjungere vel aliquid alicui re obducere.*

Omlobberen, o. w. *cum strepitu quodamper aquam huc illuc vadare.*

Omloeijen, o. w. *obmugire vel ubique mugiens vagari.*

Omloeren, o. w. *circumspicere vel circumspectare, ubique rimari, vel scrutari.*

Omlommeren, b. w. *inumbro, avi, atum, are; umbra tegere, umbra circumdare.*

Omloop, m. *circuitus, us, m. ambitus, us, m. circuitio, onis, f.* ook *periodus, i, f.* bij *Cicero.* In verdere beteekenis, de omloop van het bloed, *circulatio, onis, f.* Van hier overdragt. in omloop brengen, *vulgo notiorem reddere, vulgare et divulgare.* In omloop komen, *vulgari et divulgari.* De omloop van een gebouw, *peribolus, i, m.* De natuurlijke omloop der dingen, *naturalis rerum ordo.*

Omloopen, o. en b. w. *circumagi, circumire, circumcurrere,* bij *Scheller.* Hier en daar loopen, *ubique currere, discurfare.* Een omweg maken is ook omloopen, *longiore itinere uti.* Oneig. het hoofd loopt mij om, *vertigine laboro.* Eene andere rigting nemen, *vertere, in aliam partem flectere.* B. v. de wind loopt om, *ventus in aliam partem flectit, vel ex alia coeli plaga flare incipit.* Voor den wind omloopen, *vela dare ventis.* In het loopen iets omwerpen, *currendo sternere aliquid.* B. v. hij heeft het kind omgeloopen, *currendo infantem stravit.* Eindelijk is omloopen, ook door heen en weder te loopen den tijd nutteloos verspillen, *discurfando inutiliter tempus terere.* Ook met eenen bogt krom loopen, *cursum in obliquum flectere.* B. v. daar loopt de rivier krom, *illic flumen cursum suum in obliquum flectit.*

Omluiken, een verouderd woord zoo veel als omringen beteekenende, *includo, si, sum, ere.*

Omluiden, o. w. een woord der lage volkstaal, *garrulo ac inepto sermone ubique currere, vel ubique ineptias effutire.*

Ommaken, b. w. in de volkstaal zoo veel als omgraven, zie dat woord.

Ommangelen, b. w. zoo veel als ombuiten, *muto, avi, atum, are.*

Ommantelen, b. w. *circumdare, cingere;* eigenlijk is het: *pallio circumdare.* Ik geloof dat men het ook gebruikt in den krijgsdienst en dat het zoo veel beteekent, als *urbem propugnaculis munire vel circumdare.* Vermits ontmantelen in den tegenovergestelden zin gebruikelijk is.

Ommennen, b. w. *flectere currum*, ook *imprudenter flectendo, sternere vel invertere currum.*

Ommeten, b. w. *circum metiri.* Ook op nieuws meten, *denuo metiri.*

Ommorsen, o. w. *sordide agere.* Met iets, *sordide aliquam rem tractare.*

Ommuren, b. w. *muro circumdare, vel muro cingere.*

Omnaaijen, b. w. *circumsuo, sui, sutum, suere; vel sutura circumdare, vel cingere.*

Omnarren, o. w. *traha glaciali circumvehi.*

Omnevelen, b. w. *obnubilo, avi, atum, are; nebula circumdare, cingere vel obtegere.*

Ompaarlen, ompeerlen, omperlen, b. w. *margaritis cingere vel includere vel circumdare.*

Ompakken, b. w. *aliter disponere.* Van den eenen wagen op den anderen laden, heet ook ompakken, *ex uno curru in alium transferre.*

Ompalen, b. w. *palis cingere, vel circumdare, terminis circumdare,* bij *Hoogstraten.*

Ompappen, b. w. *circum glutinare, glutine obducere.*

Omperken, b. w. *obsepio et circumsepio, sepsi, septum, sepire; terminis vel limitibus circumdare vel cingere.* Van hier: omperking, v. *limitatio, terminatio, finitio, onis, f.* bij *Quintilianus.*

Omplakken, b. w. *glutinis ope aliquid obducere alicui rei.*

Omplanten, b. w. *circumserere, circum conserere, circumponere, plantare circum.* Ook anders planten, *aliter serere, aliter conserere, aliter plantare.*

Omploegen, b. w. *circumaro, avi, atum, are.* Ook door ploegen omkeeren, *invertere arando.*

Omploffen, o. w. *magno cum strepitu decidere, vel corruere.*

Ompooijen, o. w. een woord in vertrouwelijken stijl zoo veel als ronddrinken beteekenende, *in orbem propinare.*

Ompraat, m. zoo veel als eene omrede, *circuitus verborum;* ook gebruikt *Cicero, circuitus,* alleen; *circumscriptio orationis vel verborum, circumlocutio, onis, f.* bij *Quint.*

Ompraten, b. w. *loquendo vel verbis aliquem in aliam sententiam adducere.*

Omragen, b. w. *verrendo sternere vel dejicere,* ook *ex omni parte verrere.*

Omraken, o. w. in de dagelijksche taal zoo veel als onder de voet raken, *cadere vel decidere.*

Omrammen, b. w. *arietis ope evertere.*

Omranden, b. w. *margine circumdare,* bij *Scheller.*

Omrasteren, b. w. *sepimento ligneo includere, circumdare vel cingere.*

Omratelen, o. w. *crepitaculo ubique sonare vel circumsonare.*

Omrede, zie Ompraat.

Omreiken, b. w. *manibus capere vel complecti.*

Omreis, v. *circuitus, us, m.*

Omreizen, o. en b. w. *circuire, peragrare,* ook *circuitu vel longiore itinere uti.* Omreizer, m. *circuitor, oris, m. peragrator, oris, m.* Omreizing, liefst omreis, zegt *Weiland.*

Omremmen, b. w. *arcte alligare.* Dit woord is in Gelderland en Groningen in gebruik.

Omrennen, b. w. *cursu sternere;* onz. *circumcurrere, circuire.*

Omrid, m. *circuitus in equitando, circumequitatio, onis, f.*

Omridsen, b. w. *magna vi loco suo movere.* In Groningen is dit woord veel in gebruik.

Omrieken of omruiken, o. w. *ubique odorare.*

Omrijden, o. en b. w. *circumequitare, circumvehi equo;* bedr. *sternere equitando.* Ook eenen

omweg

omweg in het rijden maken, *uti circuitu in equitando, per ambages equitare, circumequitare*, zegt *Scheller*. Ook in dezen zin: wij hebben een uur omgereden, *equitando horam perdidimus*. Ook zelfst. het omrijden, *circumequitatio, onis, f.*

Omrijten, b. w. *everto, erti, ersum, ertere; sterno, avi, atum, are; scindendo evertere.*

Omring, zie Omkreits.

Omringelen, voortd. w. hetzelfde als:

Omringen, b. w. *cingo, cinxi, cinctum, cingere, circumdare, circumsistere, circumfundere, ambire, circulare*, bij *Columella; stipare, circumfluere.* Eigenlijk beteekent het, *annulo vel circulo includere.* Omringd, v. d. *cinctus, circumdatus, circumfusus, ambitus*; als deelw. van *ambier*, bij *Ovidius; stipatus*; eigenlijk, *annulo vel circulo inclusus, a, m.* Van hier: omringing, v. *actio cingendi circumdandi*, enz. *ambitio*, bij *Sueton. ambitus, us, m.* bij *Cicero; circumjectus alicujus rei*, bij *Schell.*

Omrinkinken, o. w. *ubique bacchari, bacchabundus ubique vagor, atus sum, ari.*

Omroeijen, o. w. *huc illuc vel ubique remigare.* Eenen omweg in het roeijen maken, *longiore itinere remigare, remigando tempus perdere.* Rondom iets roeijen, *circumremigare vel remigare circum.* B. v. een schip omroeijen, *remigare circum navem.* Eindelijk, eene wending in het roeijen maken, *remigando redire.*

Omroepen, o. en b. w. *ubique currens clamo, avi, atum, are.* Ook terug roepen, *revocare.* Ook al roepende bekend maken, *praedicare.* B. v. eene verkooping omroepen, *auctionem praedicare*, ook *praescribere auctionem*, bij *Cicero.* Van hier: omroeper, *praeco, onis, m.*

Omroer, m. *Hooft* gebruikt dit woord in den zin, van *turbatio, onis, f.* B. v. der zielen, *animorum turbatio.*

Omroeren, b. w. *verso, avi, are.* B. v. de brij omroeren, *versare pultem.* Van hier: omroering, v. *versatio, onis, f.* volgens *Schell.*

Omrollen, b. en o. w. *volvere, circumvolvere, evolvere.* B. v. steenen omrollen, *evolvere saxa*, bij *Lucanus.* Om iets heen rollen, *obvolvere, circumvolvere*; onz. *volvendo cadere, circumvolvi.*

Omruiken, zie Omrieken.

Omruilen, b. en o. w. zie Ombuiten.

Omrukken, b. en o. w. *sternere, prosternere, dejicere, evertere.* Ook met snelheid doen voortbewegen, *vi promovere.* Onz. snel omtrekken, *celeriter iter facere, itineribus quam maximis superare.* Van hier: omrukking, *eversio, onis, f.*

Omschaduwen, b. w. *obumbro, avi, atum, are.* Van hier: omschaduwing, v. *obumbratio, onis, f.*

Omschansen, b. w. *vallo circumdare, vallo includere, munitionibus cingere.*

Omschaven, b. w. *circumdolo, avi, atum, are*, bij *Plin.*

Omschenken, b. w. *effundo, udi, usum, undere.*

Omschepen, b. w. *ex una nave in alteram transferre, merces e nave in navem transferre*, bij *Schell.*

Omscheppen, b. w. *aliter creare, vel creatione secundaria reformare.*

Omscheren, b. w. *circumtondere*, bij *Hoogstraten; aliter tondere*, bij *Schell.*

Omschermen, o. w. *ventilo, avi, atum, are.*

Omschieten, b. w. *ictu vel jaculando sternere, ictu dejicere vel evertere.*

Omschijnen, b. w. *circumdare luce*, ook *circumlucere, circumfulgere*, bij *Schell.*

Omschikken, b. w. *circa ponere, vel collocare.* Met weder beteekent het, *remitto, isi, issum, ittere.*

Omschokken, b. w. *quassando agitare.*

Omschommelen, b. w. *quatiendo, vel*

Digitized by Google

vel quassando miscere, circumagitare, circum movere vel quassare, bij *Schell.*

Omschooijen, o. w. *ubique mendicare.*

Omschoppen, b. w. *pedibus sternere vel dejicere.*

Omschorsen, b. w. *cortice obducere.*

Omschreeuwen, b. w. *alta voce clamans discurso, avi, atum, are.*

Omschrempen, b. w. *denuo fundere.* Zoo veel als omsmelten, een Groningsch woord.

Omschrift, o. *inscriptio marginalis, literae circumscriptae*, bij *Schell. vel scriptura marginem circumiens.*

Omschrijven, b. w. eigenlijk, *circumscribere*, ook *pluribus verbis efferre, circumloqui, circumire* alleen, zegt *Scheller.* De namen overal opteekenen, *habere censum.* Van hier: omschrijving, v. *circumscriptio, circumlocutio, circuitus verborum.* In den tweeden zin, *census, us, m.*

Omschudden, b. w. *circum agitare, circum quassare, circum movere*, ook zonder *circum.* Van hier: omschudding, v. *agitatio, onis, f. quassatio.*

Omschuiven, b. w. *movendo in alium statum redigere*, ook *movendo sternere.*

Omschutten, b. w. *ubique vel ex omni parte defendere.*

Omschuren, b. w. *undique fricare.*

Omslingelen, b. w. *cingo, cinxi, cinctum, cingere;* zie verder op omringen.

Omsjokken, o. w. *languido gressu ubique circumire.*

Omsjorren, b. w. een scheepsw. *funibus fortiter ligare.*

Omslaan, o. en b. w. *subito verti.* B. v. de boot sloeg om, *cymba subito vertebatur.* Eene zijdelingsche wending nemen, *divertere.* B. v. hij is regtsom geslagen, *in dextram divertit partem.* Voor veranderen, *mutari verti, variari, in pejus mutari.* B. v. uw geluk slaat om, *fortuna tua in pejus mutatur.* Een blad omslaan, *vertere paginam.* Voor omklinken, *inflectere.* B. v. eenen spijker omslaan, *inflectere clavum.* Het zeil omslaan, *mutare vel vertere velum.* Voor snel omdoen, *circumjicere.* B. v. den mantel omslaan, *circumjicere pallium.* Door trommelslag verkondigen heet ook omslaan, *ad sonum tympani publicare.* Ook beteekent omslaan zoo veel als, lasten ergens op zetten, *tributa imponere alicui rei.* Ook zoo veel als omvouwen, *replicare.*

Omslag, m. *versio, conversio, mutatio, variatio, onis, f.* Dat om iets anders geslagen wordt, *involucrum, i, n.* Om eene wonde, *epithema, atis, n.* bij *Schell.* Slommer of bezigheid, *occupatio, onis, f. negotium, ii, n.* Omslag van woorden, *verborum circuitus.* Omslag is ook alles wat tot een ding behoort, *omnia, quae ad rem aliquam pertinent.* Zetting van gemeene lasten, *tributorum vel vectigalium impositio.* Van hier: omslagtig, bijv. n. *prolixus, a, um.* Zamenstell. omslagdoek, *linteum muliebre praegrande*, volgens *Weiland*, ook omslager genoemd.

Omslepen, b. w. *circumtrahere, ubique trahere, circumducere.*

Omsleuren, b. w. *negligenter per humum trahere*, ook *ubique jactari*, in dezen zin komt het bij *Hooft* voor.

Omslingeren, b. en o. w. *circum vibrare.* Ook door slingeren omvallen, *verti, inverti.* Door slingering aan alle kanten heen en weer geworpen worden, *jactor, atus sum, ari.* Met draaijingen omgeven, *flexibus circumdare.* Wijders met eene groote menigte omslingelen, *circumfundere.* B. v. den vijand omslingeren, *circumfundere hostem.*

Omsluijeren, b. w. met eenen sluijer rondom bedekken, *circumvelo, avi, atum, are.* Omsluijerd, v. d. *circumvelatus, a, um.* Van hier: omsluijering, v. *circumvelatio, onis, f.* volg. *Schell.*

Omsluiten, b. w. *circumcludo, usi, usum, udere; undique includere, cingere, circumsidere et circumsedere*, bij *Schell.*

Omsmakken, b. w. *magna vi et stre-*

Digitized by Google

ſtrepitu quodam ſternere aliquid, vel vertere.

Omſmeden, b. w. *de novo cudere, recudere, incudi reddere*, bij *Horatius*; ook *cudendo in aliam formam redigere, vel diffingere.*

Omſmelten, b. w. *de novo fundere*, ook *fundendo mutare vel diffingere.* Van hier: omſmelting, v. *fuſio iterata*, ook *mutatio fundendo.*

Omſmeren, b. w. *circumlino, levi, litum, linere*, bij *Schell.* Omſmering, v. *circumlitio, onis, f.* bij *Plin.*

Omſmijten, b. w. *ſternere, evertere.* B. v. eenen ſtoel omſmijten, *evertere ſedem.* Iemand omſmijten, *pulſando ſternere vel evertere aliquem.* Spreekwoord: zijn gat omſmijten, *ad aliam partem tranſire.*

Omſnijden, b. w. *circumcido, idi, iſum, ere.*

Omſnoffelen, omſnuffen, omſnuffelen, o. w. *ubique rimor, atus ſum, ari; vel perſcrutari.*

Omſnorren, b. en o. w. *magno cum ſtrepitu rotare vel in orbem agere*; onz. *magno cum ſtrepitu rotari, vel in orbem, vel gyrum agi.*

Omſollen, b. w. *negligenter huc illuc jactare.*

Omſorren, zie Omſjorren.

Omſpaden, b. w. *paſtino, avi, atum, are*, bij *Colum. novello, avi. atum, are*, bij *Suet.*

Omſpannen, b. w. *ſpithama complecti vel ampiecti.* Ook is van de paarden omſpannen, *mutare, commutare, permutare equos cum equis*, ook *mutare equos inter ſe.* Van hier: omſpanning, v. *complexio rei ope ſpithamae, mutatio, commutatio, permutatio equorum inter ſe.*

Omſpanſeren, o. w. *obambulo, avi, atum, are.*

Omſpartelen, o. w. *huc illuc luctari.*

Omſpatten, b. w. *ex omni parte irrigare.*

Omſpelden, b. w. *acicularum ope linteum indutum affigere*, ook *aliter affigere*

Omſpinnen, b. w. *circuire, circumdare vel ambire filis, circumſcribere, vel obducere filis.*

Omſpitten, b. w. *paſtino, avi, atum, are; novellare.* Van hier: omſpitting, v. *paſtinatio, onis, f. novellatio, onis, f.*

Omſpoelen, b. en o. w. *circumluo, lui, lutum, luere.* Ook van eene rivier, *circumfluo, uxi, uxum, uere.*

Omſpoken, o. w. *umbrarum modo vagari.* Ook zoo veel als met groot getier rondloopen, *magno cum ſtrepitu diſcurſare.*

Omſpraak, v. *circuitio, onis, f.* bij *Cic. circuitus verborum*, bij denz. *periphraſis, is, f.* bij *Quintilianus.*

Omſpringen, o. w. *huc illuc ſalire, circum ſilire*, ook *ſaliendo ſternere.* Met iemand omſpringen, *habere vel tractare aliquem.* B. v. hij ſpringt aardig met mij om, *lepide me tractat.* Ook voor omdanſen, *in orbem ſaltare.*

Omſtaan, o. w. *circumſisto, ſiti, ſtitum, ſistere*, en *circumſto, eti, atum, are*, beide bij *Cicero.* Zich in het ſtaan omkeeren, *vertere ſe.* Uit den weg gaan: b. v. ſta wat om! *decede paululum de via!* Iemand omſtaan leeren, *facere ut aliquis morem gerat.* Om de tafel ſtaan, *circum ſtare menſam.*

Omſtandig, bijv. n. en bijw. *accuratus, diligens, entis, omn. g. longus, copioſus, latus, verboſus, prolixus, a, m*; bijw. *accurate, diligenter, longe, copioſe, late, verboſe, prolixe, adv.* Omſtandiglijk is hetzelfde. Omſtandigheid, v. *conditio, onis, f. cauſa, ae, f. ſtatus, us, m. circumſtantia, ae, f.* bij *Quintilianus.* B. v. zie eens mijne omſtandigheid, *conſidera conditionem meam.* Ook allerlei pligtpleging naar de beſchaafde opvoeding in het burgerlijke leven, maak geene omſtandigheden, *inania verba omitte, ne ambagibus verborum utaris, ne in ambagibus verborum longus ſis.*

Omſtappen, o. w. *circumgredior, eſſus ſum, edi.*

Omſteken, b. w. *diffingere*, *alites*

Digitized by Google

ter fingere, bij *Schellèr. Cats* gebruikt het voor omstooten, *evertere.*

Omstemmen, o. w. *sententia dicere invicem.* In de zangkunst heet omstemmen, *mutare vel immutare sonum.* Overdragtig, iemand omstemmen, *mutare mentem alicujus.* Hij is geheel omgestemd, *plane aliusfactus est.* Van hier: omstemming, v. *sententiarum invicem dictio, immutatio mentis.* In de zangkunst, *immutatio soni.*

Omstevenen, o. w. *circumnavigo, avi, atum, are.*

Omstieren of omsturen, b. w. *circum gubernare*, ook *gubernando superare.* B. v. wij hebben die kaap omgestierd, of omgestuurd, *gubernando promontorium illud superavimus.* Met weder beteekent het zoo veel als te rug zenden, *remitto, isi, issum, ittere.*

Omstikken, b. w. *ex omni parte acu pingere*, zegt *Weil. Hoogstraten* heeft *praetexo, xui, extum, ere.*

Omstommelen, o. w. *trepidante pasſudis curſare.*

Omstooten, b. w. *evertere, subvertere.* Van hier: omstooting, v. *everſio* en *ſubverſio, onis, f.* Ook beletten, *disturbo, avi, atum, are, impedire.*

Omstormen, b. w. *arietis ope evertere*, ook *vi tempestatis corruere, vel collabi.*

Omstorten, b. w. ook o. water omstorten, *effundere aquam vel fundere* alleen, *vertere, evertere, invertere, subvertere*, onz. *everti, subverti, collabi, corruere.* Het huis is omgestort, *domus everſa vel collapſa est, vel corruit.* Van hier: omstorting, v. *effuſio, fuſio, everſio, ſubverſio, collapſio, onis, f. ruina, ae, f.*

Omstralen, b. w. *radiis circumdare, circumlucere, circum fulgere, circumradio, avi, atum, are.*

Omstreek, v. *regio circumjacens vel contigua.*

Omstrengelen, b. w. *circumligare, circumvincire.* Ook overdr. iemand omstrengelen, *amplecti vel complecti aliquem.*

Omstrijken, b. w. *circumlino, ievi, litum, linere.*

Omstrikken, b. w. *ope laquei circumligare.*

Omstroomen, o. en b. w. *circumfluo, uxi, utum, uere, circumfundi.*

Omstuiten, o. w. *repelli.*

Omstulpen, omstolpen, b. w. *plane invertere.*

Omstuwen, b. w. *circumſtipo, avi, atum, are, circumdare, undique cingere.*

Omsukkelen, o. w. *miſerum in modum oberrare,*

Omtalmen, o. w. *cunctanter discurſare.*

Omtasten, b. w. *manibus ubique tentare*, ook *post tergum manibus tentare.*

Omtellen, b. w. *numerando distribuere.*

Omtiegen, omtijgen, omtuigen, o. en b. w. zoo veel als om heen trekken, *circuire.* Aan alle kanten omgeven, *obducere.* B. v. door duisternis omtogen, *obductus tenebris.* Met wolken omtogen, *nubibus obductus.*

Omtieren, o. w. *magno cum ſtrepitu vel clamore discurſare*, ook *bacchor, atus ſum, ari.*

Omtimmeren, b. w. *circum aedifico, avi, atum, are.*

Omtobben, o. w. *errare, oberro, avi, atum, are.*

Omtogt, m. *circuitus, us, m. iter, itineris, n.*

Omtoomen, b. w. *diffingere, in aliam formam redigere.* B. v. eenen hoed omtoomen, *diffingere pileum.*

Omtonnen, b. w. *e dolio in alterum dolium transmittere.*

Omtooveren, b. w. *multis nodis implicare, vel injungere aliquid alicui rei.*

Omtreden, o. w. *greſſu ſuperare vel circuire*, ook *calcando ſternere, proculcare, conculcare*, bij *Schell.*

Omtrek, m. eigenlijk een haal of trek in het ronde, *circulus, i, m. orbis, is, m.* en *f.* Van hier de eerste trekken van eene teekening, *delineatio, onis, f. deſignatio*, bij *Cicero*; *adumbratio, onis, f.* bij denzelfd. Eene be-

Digitized by Google

bepaalde ruimte in het ronde, *circuitus, us, m. ambitus, us, m.* Eene uitweiding van woorden wordt ook omtrek genoemd, *verborum ambitus*, bij *Sent.*

Omtrekken, b. en o. w. *trahendo ſternere vel dejicere.* Voor verwisſelen, *mutare.* B. v. ik trek alle dagen mijne ſchoenen om, *quotidie calceos muto.* Voor omreizen, *circuire, obire, peragrare.* Hier en daar trekken, *huc illuc iter facere.* Eene eerſten trek rondom eene teekening trekken, *delineo, avi, atum, are.* Rondom bekleeden, *obduco, uxi, uctum, ucere, circumdo, dedi, datum, dare, circumfundere.* Van hier: omtrekking, v. *dejectio, onis, f. dejectus, us, m. mutatio, onis, f. circuitus, us, m. peragratio, onis, f. delineatio, onis, f. obductio, onis, f. Hoogſtraten* zegt ook, *limitatio, onis, f.*

Omtrent, voorz. *circa, circiter, praep. cum acc. ſub, praep. cum acc. et abl.* Om een getal te bepalen kan men ook het voorz. *ad, cum acc.* gebruiken. Er vielen omtrent duizend man, *ad millia hominum cadebant.* Nopens, aangaande, *de praep. cum abl.* B. v. omtrent die zaak, *ea de re.* Ook zoo veel als jegens of aan, *erga vel in praep. cum acc.* B. v. een dienst omtrent mij verrigt, *officium erga vel in me collatum.* Ook voor bijna, *fere vel circiter, adv.*

Omtrommen en omtrommelen, b. w. *ad ſonum tympani publicam rem promulgare.*

Omtrompetten, b. w. *ad tubae ſonitum aliquid publicare vel promulgare.*

Omtuimelen, o. w. *labor, lapſus ſum, labi, prolabi,* ook *huc illuc jactari, volvi vel ferri.* B. v. de baren tuimelen om, *undae huc illuc feruntur, jactantur vel volvuntur.*

Omtuinen, b. w. *ſepio, ſepſi, ſeptum, ſepire, circumſepire, ſepimento circumdare vel includere.* Van hier: omtuining, v. *ſeptio, onis, f. ſepimentum, i, n. ſepes, is, f.* Omtuind, v. d. *ſeptus, circum ſeptus ſepimento circumdatus vel incluſus, a, m.*

Omvaart, v. *circumvectio, onis, f.* bij *Schell.*

Omvademen, b. w. *manibus vel ulnis amplecti vel complecti.* Van hier: omvademing, v. *amplexus* en *complexus, us, m.*

Omval, m. *caſus, us, m. ruina, ae, f. everſio, onis, f.*

Omvallen, o. w. *cado, cecidi, caſum, cadere, ruo, ui, uitum, uere, everti, collabi,* ook *decidere.*

Omvang, m. *ambitus, us, m. circuitus, us, m. complexus, us, m.* Eenen grooten omvang hebben, *late patere, magnum ambitum, circuitum vel complexum habere,* bij *Schell.* De zaak met haren gantſchen omvang, *res tota, vel res, quanta est.*

Omvangen, b. w. *ambire, amplecti, circumplecti, complecti, comprehendere, continere, undique cingere.*

Omvaren, b. w. *circumnavigo, avi, atum, are, circumvehi.* Hier en daar varen, *huc illuc navigare.* Uit den koers varen, *navigando tempus perdere, vel longiore itinere uti,* ook *per ambages vehi.*

Omvatten, b. w. *amplecti, complecti, circumplecti, comprehendere, continere,* ook *circumdare, includere.* In de dagelijkſche taal gebruikt men het ook voor anders vatten, *aliter prehendere aliquid.* Van hier: omvatting, v. *amplexus, us, m. complexus, comprehenſio, onis, f.*

Omveer, zie Omver.

Omveilen, b. w. *ubique vendito, avi, atum, are, vel publice venditare.* Van hier: omveiling, v. *publica venditatio.*

Omvellen, b. w. *ſterno, ſtravi, ſtratum, ſternere, proſternere,* ook *caedere.* B. v. boomen omvellen, *ſternere vel caedere arbores.* Omgeveld, v. d. *ſtratus, proſtratus, caeſus, a, m.*

Omventen, hetzelfde als omveilen.

Omver, een bijw. beteekenende de verandering van eenen ſtaanden in

Digitized by Google

in eenen liggenden ſtand, het onderſte boven, *plane inverſus, a, m.*

Omvlechten, b. w. *incingo, inxi, inctum, ingere*, bij *Livius; redimio, ivi, itum, ire*, bij *Cic.*

Omvleeſchen, b. w. *carne induere, veſtire vel obducere*, bij *Weiland.*

Omvleugelen, b. w. *alis contegere vel obtegere.*

Omvliegen, b. w. *circumvolo, avi, atum, are; et circumvolitare*, ook *volando ſuperare.* Nu hier dan daar vliegen, *huc illuc volare.* Men zoude ook kunnen zeggen, *volando vel celeriter currendo ſternere.*

Omvlieten, o. w. *circumfluo, uxi, uxum, uere; aqua cingere.*

Omvlijen, b. w. *aliter dispono, ſui, ſitum, onere.*

Omvloeijen, o. w. *circumfluere, cingere, circumfundere.*

Omvoeren, b. w. *circumagere, circumducere, circumferre, circumvehere et circumvehi.* Van hier: omvoering, *circumactio, circumductio, circumlatio, circumvectio, onis, f.* Omgevoerd, v. d. *circumactus, circumductus, circumlatus et circumvectus, a, m.*

Omvorſchen, b. w. *ubique ſcrutari, vel explorare, perſcrutari, accurate perquirere.*

Omvouwen, b. w. *plicare, complicare, implicare, replicare*, ook *involvere, obducere.*

Omvraag, v. *quaeſtio in orbem*, bij *Schell. relatio, onis, f.*

Omvragen, b. w. *quaeſtionem in orbem habere, perrogare ſententias, interrogare ſingulos, quaerere ex ſingulis, referre aliquam rem ad ſenatum.*

Omwaaijen, b. en o. w. bedr. *ventus dejicit*; onz. *vento dejici, ſterni, decidere.*

Omwaggelen, o. w. *lubrico greſſu huc illuc diſcurſare*, ook *deſidere.*

Omwallen, b. w. *vallo circumdare, vallo cingere, circumvallo, avi, atum, are; vallo vel propugnaculo munire.* Omwald, v. d. *vallo circumdatus, circumvallatus, vel munitus, a, m.*

Omwandelen, b. w. *obambulo, avi, atum, are; ambulando tempus perdere.* Rondom iets wandelen, *circumambulo, avi, atum, are; ambulando circumire.*

Omwaren, o. w. *umbrarum vel ſpectrorum more vagari vel oberrare.*

Omwaſchen, b. w. *ex omni parte lavo, lavi, lotum, lavare.*

Omwaſſen, o. w. *circumnaſcor, atus ſum, aſci*, bij *Schell.*

Omwateren, b. w. *aqua cingere vel circumdare.*

Omweg, m. *anfractus, us, m. divortium, ii, n. diverticulum, i, n.* bij *Cic. circuitio, onis, f. circuitus, us, m. ambitus, us, m. ambages, um, f. pl.* Zonder omwegen, *directe, adv.*

Omwelven, b. w. *concamcero, avi, atum, are.*

Omwenden, b. w. eenen akker omwenden, *paſtinare, novellare, vertere agrum.* Een ſchip omwenden, *flectere navem.* Zich omwenden, *ſe vertere vel convertere*, ook *mutare.* Om zijne as wenden, *axem circumrotari.* Van hier: omwending, v. *paſtinatio, novellatio, verſio, flexio et flexus, us, m. converſio, onis, f. mutatio.* Omgewend, v. d. *paſtinatus, novellatus, verſus, flexus, converſus, mutatus, a, m.*

Omwentelen, b. en o. w. *circumvolvo, olvi, olutum, olvere*, ook *volvendo invertere*, ook *ebvolvere vel involvere.* Van hier: omwenteling, v. *circumvolutio, involutio, onis, f.* Meest gebruikt men dit woord voor eene verandering in ſtaatszaken, *res novae, immutatio vel mutatio rerum.*

Omwerken, b. w. *denuo vel de novo laborare, reficere, retractare aliquid.*

Omwerpen, b. w. buitenwaarts omvouwen, *replico, ui, icitum, are; reclinare.* Omſmijten, *vertere, evertere.* B. v. eenen wagen omwerpen, *everterè currum.* Een ſtuk land omwerpen, *ſubvertere agrum.* Het gat omwerpen, *in aliam partem trans-*

ſo-

Digitized by Google

ſire. Voor afvallen, *deficere.* Fig. in het verderf nederſtorten, *in perniciem praecipitare, perſumdare.*

Omweven, b. w. *circumtexo, ui, extum, exere,* bij *Virg.*

Omwiegen, b. w. *cunas movendo ſternere.*

Omwielen, b. w. is bij *Kiliaan, velare, obvelare, circumvelare, velo obtegere.*

Omwimpelen, b. w. *obtendere, praetexere, obvolvere,* ook *circumvolvere.*

Omwinden, b. w. *involvere, obvolvere, circumvolvere rem alicui rei.* Van hier: omwindſel, o. *involucrum, i, n.*

Omwippen, b. w. *in altum tollendo evertere vel invertere.*

Omwiſchen, b. w. *ubique verrere, vel ex omni parte verrere vel purgare.*

Omwiſſelen, o. w. *muto, avi, atum, are; et permutare, vel commutare,* ook *invicem facere aliquid.* Van hier: omwiſſeling, v. *mutatio, permutatio et commutatio, onis, f.*

Omwitten, b. w. *ubique vel ex omni parte inalbo, avi, atum, are.*

Omwoelen, b. w. *funiculos alicui rei circum volvere, vel obvolvere, vel obducere.*

Omwolken, b. w. *obnubilo, avi, atum, are; nubibus involvere, vel obtegere, vel obducere.* Omwolkt, v. d. *obnubilatus, obnubilus, nubilus, a, m.*

Omwonen, b. w. *circumhabito, avi, atum, are.* Van hier: omwoners, *qui circumhabitant, accolae, arum, m. pl.*

Omworgen, b. w. *retorqueo, orſi, ortum, ere.*

Omwormen, omwurmen, *vermis inſtar circumrepere.* Men gebruikt het oneigenlijk voor een onnoozel mensch die door veel te ſloven niets uitvoert, *homo qui multum ſudando nihil efficit.*

Omwrikken, b. w. *huc illuc trahendo ſternere vel dejicere.*

Omwringen, b. w. *fortiter torquendo ſternere vel dejicere.* Oneigenl. zegt men: eene omgewronge rede, *oratio tortuoſa.*

Omwroeten, b. en o. w. *fodiendo evertere.* Van kleine kinderen gebruikt men het ook, maar dan is het onzijdig, *circumrepere, obrepere et obreptare.* Oneig. omſnuffelen, *ubique rimari.*

Omzaaijen, b. w. *circumſero, ſevi, ſatum, ſerere.*

Omzadelen, b. w. *ephippium ex equo in equum transferre.*

Omzagen, b. w. *ferrando caedere.*

Omzakken, o. en b. w. *decidere, collabi, ruere.* Bedr. zou het zijn, *ex ſacco in ſaccum transferre.*

Omzaten, m. meerv. *accolae, arum, m. pl.*

Omzeggen, b. w. *ubique dicere, divulgare, promulgare.*

Omzeilen, b. w. *circumnavigare, circumvehi nave,* ook *illuc navigare.* B. v. wij hebben maar wat omgezeild, *huc illuc modo navigavimus.* Ook in het zeilen eenen omweg maken, *in navigando circuitu uti.* Zeilende omverwerpen, *navigando ſternere.* B. v. wij hebben het ſchip omgezeild, *navigando navem everſimus.* Van hier: omzeiler, *circumnavigator vel circumvector, oris, m.* Omzeiling, v. *circumnavigatio, circumvectio, onis, f.* bij *Scheller.*

Omzenden, b. w. *ubique mittere.*

Omzetten, b. w. *aliter pono, ſui, itum, ere.* Het onderſte boven zetten, *vertere.* B. v. een kleed omzetten, *vertere veſtem.* In den koophandel zegt men: geld omzetten, *ponere nummos,* bij *Horatius.* Voor rondom influiten, *circumdare, cingere.* Kondom bezetten, *includere,* ook *redimire.* B. v. een afbeeldſel met paarlen omzet, *imago margaritis redimita.* Van hier: omzettelijk, *qui moveri vel corrumpi potest.*

Omzien, o. in het ronde zien, *circumſpicere et circumſpectare.* Achter zich zien, *reſpicere, reſpectare, retrospicere, oculos retorquere, vel rejicere, retrorſum ſpectare.* B. v. doe wel en zie niet om! *benefac nec reſpice!* Voor bezoeken, *viſitare, fre-*

Digitized by Google

frequentare. Hij ziet nooit na mij om, *numquam me visitat.* Met voorzigtigheid te werk gaan, *prudenter agere.* B. v. dit leere u omzien! *hoc te prudenter agere doceat! vel hac re prudentiam discas!* Men gebruikt het ook zelfst. *momentum, paryum temporis spatium.* B. v. in een omzien ben ik bij u, *post parvum temporis spatium tecum ero.*

Omzigt, v. *actio respiciendi, vel circumspectandi.* Van hier: omzigtig, bijv. n. *prudens, entis, omn. g.* providens, *entis, omn. g.* bij *Plinius; proyidus, a, m,* bij denzelfden; *circumspectus, a, m,* bij *Celsus.* Omzigtigheid, v. *prudentia, ae, f.* bij *Cicero; circumspicientia, ae, f.* bij *Gellius; proviso, et circumspectio, onis, f.* bij *Cic.* Omzigtiglijk, bijw. *prudenter, provide, providenter, circumspecte,* bij *Gellius.*

Omzijn, o. w. *ad finem esse, finitum esse, elapsum esse.* B. v. het jaar is bijna om, *annus fere finitus vel elapsus est.*

Omzitten, o. w. *circumsedere.* B. v. om het vuur zitten, *circumsedere focum vel ignem.* Ook in eene andere rigting zitten, *aliter sedere.* Eindelijk zich omdraaijen in het zitten, *sedentem se vertere.* Ook van zitplaats veranderen, *sede mutare.*

Omzoeken, b. w. *ubique quaerere, disquirere, perquirere, dispicere,* bij *Hoogstraten.*

Omzoomen, b. w. *margino, avi, atum, are.* In den verhevenen stijl is omzoomen, *circumdare, vel cingere.* Omgezoomd, v. d. *marginatus, circumdatus, cinctus, a, m.*

Omzwaai, m. *flexus, us, m.* oneigenlijk, *immutatio, onis, f.* B. v. een omzwaai van zaken, *rerum immutatio.*

Omzwaaijen, b. w. *flecto, flexi, flexum, flectere.* B. v. zwaai den wagen om, *flecte currum;* onz. kan men ook zeggen, *se in gyrum flectere.*

Omzwabberen, b. w. een scheepswoord: met den zwabber schoon maken, *peniculo nautico ubique purgare vel verrere.*

Omzwachtelen, b. w. *involvere fasciis, circumligare, fascio, avi, atum, are,* bij *Celsus.* Dit woord wordt meest oneigenlijk gebruikt, *tegere, obtegere, obducere.*

Omzwemmen, b. w. *circumnatare, obnatare, huc illuc natare.* B. v. een schip omzwemmen, *circumnatare navem.*

Omzwenken, o. w. *flectere, vel vertere in aliam partem.* B. v. het leger zwenkt om, *exercitus se in aliam partem vertit,* ook zonder *se.*

Omzwerm, m. *turba examinis instar aliquem cingens.*

Omzwermen, o. w. *examinum instar huc illuc volare.* Oneigenlijk wordt het van de soldaten, die met een hoop rondloopen, gebruikt, *catervatim vel turmatim vagari.*

Omzwerven, o. w. *vagor, pervagor, atus sum, ari,* bij *Cic. circumerrare.* Omzwervende, *vagabundus, vagus, et pervagus, a, m,* bij *Cic.* Van hier: omzwerving, v. *vagatio, onis, f.* bij *Liv.*

Omzweven, o. w. *versari circum,* bij *Scheller; ferri.*

Omzwier, m. *flexus elegans,* ook *flexus, us, m.* alleen; *gyrus, i, m.*

Omzwieren, o. en b. w. *huc illuc agitari vel ferri,* ook *versari circum,* ook *eleganter flectere vel vertere,* bij *Cats.*

Omzwikken, o. w. *distorquendo se flectere,* ook *distorquere* alleen.

Omzwindelen, o. en b. w. *circa axem moveri;* bedr. *ex omni parte involvere.* B. v. zij hebben zijn geheele lijfomzwindeld, *totum suum corpus involverunt.*

Onaanbiddelijk, bijv. n. *non adorandus, a, m.*

Onaandachtig, bijv. n. *adtentione carens, non adtentus, a, m, inadtentus, a, m;* bijw. *inadtente, sine adtentione.* Onaandachtigheid, v. *inadtentio, onis, f. vel negligentia, ae, f.*

Onaangenaam, bijv. n. en bijw. *ingratus, injucundus, inamoenus,*

nus, infestivus, a, m; insuavis, is, e. Van hier: onaangenaamheid, *injucunditas, atis, f. inamoenitas, insuavitas.* Onaangenamelijk, bijw. *ingrate, injucunde, inamoene, insuaviter, adv.*

Onaangeraakt, bijv. n. *indelibatus, a, m; intactus, a, m.*

Onaangeroerd, bijv. n. zoo veel als niet gemeld, *inoratus, indictus, immemoratus, a, m,* bij *Horatius.*

Onaangeschouwd, bijv. n. *inaspectus, a, m,* bij *Stat.*

Onaangetast, bijv. n. *illaesus, a, m,* bij *Tacitus.*

Onaangezien, bijv. n. *vilis, lis, le; tenuis, humilis, inhonorus, a, m;* bijw. *viliter, humiliter, tenuiter, inhonore.*

Onaanmerkelijk, bijv. n. en bijw. *inobservabilis, lis, le,* bij *Plinius; observatione non dignus, a, m.*

Onaannemelijk, bijv. n. en bijw. *non dignus qui accipiatur, non accipiendus, a, m.* B. v. eene onaannemelijke voorwaarde, *conditio non accipienda.*

Onaanprekelijk, onaanprakelijk, bijv. n. en bijw. *aliquis in quem actio instituì non potest.*

Onaanstootelijk, bijv. n. en bijw. *inoffensus, a, m.* B. v. een onaanstootelijk gedrag, *vita inoffensa,* bij *Tacitus; offensa vel offensione carens;* bijw. *inoffense, adv. bene, recte.* Onaanstootelijkheid, v. *probitas, integritas, bonitas, atis, f.* volgens *Schell.*

Onaanwezend, bijv. n. *absens, entis, omn. g.* Van hier: onaanwezendheid, v. *absentia, ae, f.*

Onaanzienlijk, bijv. n. en bijw. *inhonestus, a, m; turpis, is, e; inhonoratus, a, m; humilis, tenuis.* B. v. een onaanzienlijk huis, *domus humilis.*

Onaardig, bijv. n. en bijw. *invenustus, illepidus, inficetus, a, m; inelegans, antis, omn. g. inconcinnus, a, m;* bijw. *invenuste, illepide, infacete, inelegantèr, inconcinnè, adv.* Van hier: onaardigheid, v. *inconcinnitas, atis,* bij *Suet.*

Onachtbaar, bijv. n. en bijw. *inaestimabilis et inexistimabilis, le.* Van hier: onachtbaarheid, v. *tenuitas, vilitas, atis, f.*

Onachterhaalbaar, bijv. n. *quem cursu aequare vel adsequi non possumus.*

Onachtzaam, bijv. n. en bijw. *indiligens, entis, omn. g. incuriosus, a, m; negligens, entis, omn. g. socors, ordis, omn. g.* bijw. *indiligenter, incuriosè, negligenter, socorditer, adv.* Van hier: onachtzaamheid, v. *indiligentia, ae, f. incuria, ae, f. negligentia, ae, f. socordia, ae, f.* Voor het bijw. gebruikt men ook onachtzamelijk.

Onadelijk, bijv. n. en bijw. *ignobilis, lis, le; non generosus, a, m; non nobilis, non generosa stirpe natus;* bijw. *ignobiliter, non generosè, adv.*

Onafbiddelijk, bijv. n. en bijw. *indeprecabilis, lis, le,* bij *Gell.*

Onafgebroken, bijv. n. *inabruptus, a, m,* bij *Stat.*

Onafgelost, bijv. n. *insolutus, a, m,* bij *Sen.* B. v. onafgeloste schulden, *debita insoluta.*

Onafgesneden, bijv. n. *irresectus, a, m,* bij *Horatius.*

Onafgetrokken, bijv. n. *indivulsus, a, m,* bij *Macrobius.*

Onafhangelijk, onafhankelijk, bijv. n. *liber, era, erum; sui juris, potens sui, a nemine pendens,* volgens *Schell.* Van hier: onafhankelijkheid, v. *libertas a potestate alicujus,* bij denz.

Onafhatelijk, bijv. n. en bijw. *assiduus, perpetuus, continuus, a, m; indefinens, entis, omn. g.* bijw. *assidue, perpetuo, continuo, indefinenter, adv.*

Onafloselijk, bijv. n. *quod solvi non potest.* Mogelijk, kan men ook gebruiken, *insolubilis, lis, e.*

Onafmetelijk, bijv. n. en bijw. *immensus, a, m;* bijw. *immense vel immensum in modum.* Van hier: onafmetelijkheid, v. *immensitas, atis, f.* bij *Cic.* onafmeetbaar wordt ook gebruikt.

Onafscheidbaar en onafscheidelijk, bijv. n. en bijw. *inseparabilis, lis, le;* bijw. *inseparabiliter, adv.*

adv. bij *Macrobius.* Van hier: onaffcheidbaarheid en onaffcheidelijkheid, v. *inſeparabilitas, atis, f.* *

Onafwischbaar en onafwisſchelijk, bijv. n. *indelebilis, lis, le.*

Onalmagtig, bijv. n. *non omnipotens, entis, omn. g.* dit woord wordt bij *Vondel* gevonden.

Onano, een hertogdom in Italie, *Onanum, i, n.* bij *Hoogſt.*

Onarbeidzaam, bijv. n. en bijw. *deſes, idis, omn. g. deſidioſus, a, m; piger, ra, um; illaborioſus, a, m;* bijw. *deſidioſe, pigre, illaborioſe, adv.* Van hier: onarbeidzaamheid, v. *deſidia, ae, f. pigritia, ae, f.*

Onarglistig, bijv. n. en bijw. *ſimplex, icis, omn. g. ſincerus, integer, candidus, innocens, incallidus, inargutus, a, m,* bij *Cic.* en *Ulp.* bijw. *incallide, inargute, adv.* Onarglistigheid, v. *innocentia, ae, f. candor, oris, m. integritas, atis, f. ſinceritas, atis, f. ſimplicitas, atis, f.*

Onbaat, v. *noxa, ae, f. damnum, i, n. jactura, ae, f. detrimentum, i, n.*

Onbaatzuchtig ook onbaatzoekend, bijv. n. en bijw. *non quaeſtuoſus, a, m.*

Onbandig, bijv. n. en bijw. *diſſolutus, a, m; reſolutus, ſolutus, procax, acis, omn. g.* bijw. *diſſolute, procaciter, adv.* bij *Livius.*

Onbarmhartiglijk, bijv. n. en bijw. *immiſericors, ordis, omn. g. inhumanus, a, m; inclemens, entis, omn. g. expers miſericordiae, miſericordia carens;* bijw. *immiſericorditer, inhumane, inclementer, adv.* bij *Livius.* Van hier: onbarmhartigheid, *immiſericordia, ae, f. inhumanitas, atis, f. inclementia, ae, f.* Voor bijw. zegt men ook: onbarmhartiglijk.

Onbeangst, bijv. n. en bijw. *intrepidus, a, m; impavidus, imperterritus;* bijw. *intrepide, impavide, adv.*

Onbedaagd, bijv. n. *juvenis, m. et f. imberbis, bis, e.* Ook komt het als onmondig voor, *nondum ſui juris.*

Onbedaard, bijv. n. en bijw. *intemperans, antis, omn. g. intemperatus, a, m; immodcratus, immodestus, a, m; ferox, ocis, omn. g.* bijw. *intemperanter, intemperate, immoderate, immodeste, ferociter, adv.* Van hier: onbedaardheid, v. *intemperantia, ae, f. immoderatio, onis, f. immodestia, ae, f. ferocia, ae, f.*

Onbedacht, bijv. n. en bijw. *incogitatus, a, m; immeditatus,* bij *Cic. inconſultus, inconſideratus, temerarius, a, m.* Van hier: onbedachtelijk, hetzelfde als het bijw. onbedacht, *incogitate, inconſulte, inconſiderate, temere, adv* Onbedachtzaam, hetzelfde als onbedacht. Onbedachtzaamheid, v. *incogitantia, ae, f. inconſiderantia, ae, f. temeritas, atis, f.* Onbedachtzamelijk, hetzelfde als het bijw. onbedacht.

Onbedeesd, bijv. n. en bijw. hetzelfde als onbeangst.

Onbedenkelijk, bijv. n. en bijw. *inopinabilis, lis, le,* bij *Gell.*

Onbederflijk, onbederfelijk, bijv. n. *incorruptibilis, lis, le.* Van hier: onbederfelijkheid, v. *incorruptibilitas, atis, f.* *

Onbedieldelijk en onbeduidelijk, *inexplicabilis, lis, le,* bij *Cic.*

Onbedijkelijk, bijv. n. *quod aggere includi non potest.*

Onbedreven, bijv. n. en bijw. *imperitus, a, m; novus, a, m; expers, ertis, omn. g. ignarus, a, m; rudis, is, e; inhabilis, is, e; ineptus, a, m; inſcius, a, m; iners, ertis, omn. g.* bijw. *imperite, ignare, inepte, inſcienter, adv.* Van hier: onbedrevenheid, v. *imperitia, ae, f. inſcitia, ae, f. inertia, ae, f.*

Onbedriegelijk, bijv. n. en bijw. *ſincerus, candidus, probus, rectus, fallendi neſcius, bonus;* bijw. *ſincere, candide, probe, recte, bene, adv.* Van hier: onbedriegelijkheid, v. *ſinceritas, atis, f. candor, oris, m. probitas, atis, f. bonitas, atis, f.* bij *Cic.*

On-

Digitized by Google

Onbedrijf, o. *pigritia, ae, f. desidia, ae, f. inertia, ae, f.*

Onbedrijvend, bijv. n. en bijw. *languidus, infirmus, imbecillus, enervatus, invalidus, a, m;* bijw. *languida, infirme, imbecille, invalide, adv.*

Onbedroefd, bijv. n. en bijw. *non tristis, hilaris, is, e; hilarus, a, m; laetus, a, m,* bijw. *hilariter, hilare, laete, adv.*

Onbeducht, zie Onbeangst.

Onbedwingelijk, bijv. n. *non coërcendus, a, m;* waar voor men ook onbedwingbaar vindt: *indomabilis, lis, le,* kan men ook gebruiken.

Onbefaamd, bijv. n. en bijw. *incelebris, is, e; infamis, is, e,* kan men ook in eenen goeden zin gebruiken, zoo veel als *fama carens,* en komt met het Duitsche woord overeen; ook komt het dus bij *Tacitus* voor, *in prima militia infamis fuit,* in den eerſten krijgstogt was hij onbefaamd, of viel niets van hem te zeggen.

Onbegaafd, bijv. n. *indotatus, a, m; non dotatus, non practitus, a, m; non instructus, non ornatus aliqua re.*

Onbegaan, bijv. n. *non calcatus, incalcatus, a, m,* bij *Schell.*

Onbegangbaar, bijv. n. onbegankelijk, *inaccessus, a, m; invius, a, m; impervius, avius, a, m.*

Onbegerig of onbegeerig, bijv. n. *minime cupidus, vel appetens.* Van hier: onbegeerigheid, *minime cupide vel appetenter, adv.* Voorts onbegeerlijk, *quod cupere non possumus vel licet.*

Onbegrepen, bijv. n. *incomprehensus, a, m; inperceptus, a, m,* bij *Gellius.*

Onbegrijpelijk, bijv. n. *incomprehensibilis, lis, le,* bij *Scheller; incomprehensus, a, m;* bijw. *incomprehensibiliter,* bij *Hieronymus; ita ut comprehendi non possit,* is beter. Onbegrijpelijkheid, v. *incomprehensibilitas, atis, f.*

Onbehaalbaar, bijv. n. *quod reportari non potest.* B. v. de overwinning is onbehaalbaar, *victoria reportari non potest.*

Onbehagelijk en onbehaaglijk, bijv. n. en bijw. *injucundus, ingratus, a, m; insuavis, is, e;* bijw. *injucunde, ingrate, insuaviter, adv.* Van hier: onbehagelijkheid, v. *injucunditas, atis, f. insuavitas, atis, f.*

Onbehavend, bijv. n. *inexpertus, a, m; rudis, is, e.*

Onbeheerd, bijv. n. *domino, vel possessore carens.*

Onbehoofd, bijv. n. *duce, imperatore vel capite carens.* B. v. het oproer onbehoofd zijnde, *capite seditionis ablato,* bij *Tac.*

Onbehoorlijk, bijv. n. en bijw. *indecens, entis, omn. g. indecorus, a, m, indecoris, is, e; inconveniens, entis, omn. g. incongruus, a, m,* bijw. *indecenter, indecore, inconvenienter, incongrue.* Van hier: onbehoorlijkheid, v. *indecentia, ae, f. inconvenientia, ae, f. dedecus, oris, n.*

Onbehouwen, bijv. n. en bijw. *inhonestus, a, m; rudis, is, e; male moratus,* ook *negligens, entis, omn. g. incuriosus, a, m;* bijw. *inhoneste, incuriose, negligenter.* Onbehouwenheid, v. *inhonestas, atis, f. negligentia, ae, f. incuria, ae, f.*

Onbehulpzaam, oudtijds onbehelpelijk en onbehulpig, bijv. n. *inofficiosus, inhumanus, a, m; adjuvandi facultate carens.* Van hier: onbehulpzaamheid, v. *inofficiositas, atis, f.* zegt *Scheller.* Ik geloof niet dat men dit woord bij goede ſchrijvers vindt, *inhumanitas, atis, f.*

Onbejaard, bijv. n. *non annosus.*

Onbekeerd, bijv. n. *non correctus, inemendatus, non emendatus, non conversus.* Wijders onbekeerlijk, bijv. n. *inemendabilis, lis, le; haud emendabilis, correctionem non admittens, non corrigendus; a, m.* Onbekeerlijkheid, v. *natura haud emendabilis.* Onbekeerzaam en onbekeerzaamheid, zijn hetzelfde.

Onbekend, bijv. n. *ignotus, incognitus, obscurus, a, m.* B. v. die zaak is onbekend, *res est ignota vel incognita,* ook *res ista latet, homo iste est ignotus.*

Digitized by Google

tus vel incognitus vel obscurus. Die man is onbekend, zoo ook het is onbekend; *latet, ignotum, obscurum est.* Het is mij onbekend, *res ista me fugit vel praeterit, non habeo notitiam vel cognitionem rei.* Van hier: onbekendheid, v. *inopia notitiae vel scientiae, imperitia, inscientia, ignorantia.*

Onbeklagelijk, bijv. n. en bijw. *non miserandus, miseratione non dignus.*

Onbeklimbaar of onbeklimmelijk, bijv. n. *inaccessus, a, m; inevius, a, m; quod adscensu superari non potest.*

Onbeklommen, bijv. n. *inascensus, a, m*, bij *Plin.*

Onbekommerd, bijv. n. en bijw. *securus, a, m; vacuus cura vel sollicitudine, expers curae vel sollicitudinis, sine cura.* Onbekommerd zijn, *securum esse de re, non laborare de re, rem non curare, carere, vacare vel vacuum esse cura vel sollicitudine;* bijw. *secure, sine cura, sine sollicitudine, adv.* Van hier: onbekommerdheid, v. *securitas, atis, f.*

Onbekoorlijk, bijv. n. en bijw. *non illecebrosus, inficetus, a, m; inamabilis, lis, e.*

Onbekrompen, bijv. n. en bijw. *latus, amplus, spatiosus, laxus, a, m; patens, entis, comm. g. patulus, a, m;* bijw. *late, ample, spatiose, laxe, et laxum*, bij *Martialis, adv.* Van hier: onbekrompenheid, v. *laxitudo, inis, f. laxitas, atis, f. amplitudo, inis, f.*

Onbekwaam, bijv. n. en bijw. *ineptus, a, m; inhabilis, lis, le; imperitus, a, m.* Voor ongevoeglijk, *absurdus, a, m.* B. v. dat zijn onbekwame woorden, *verba ista absurda sunt.* Voor onbehoorlijk of onbetamelijk, *inhonestus, a, m.* in den verzachtenden stijl, voor dronken, *vino madidus.* Van hier: onbekwaamheid, v. *imperitia, ae, f. ebrietas, atis, f.* bijw. *inepte, imperite, absurde, inhoneste*, het geen men ook onbekwamelijk zegt.

Onbeleefd, bijv. n. en bijw. *incivilis, lis, le; inurbanus, a, m; inhumanus, a, m; agrestis, is, e; inofficiosus, a, m; illiberalis, lis, le;* bijw. *inciviliter, inurbane, inhumane, inhumaniter*, ook zegt men onbeleefdelijk. Onbeleefdheid, v. *illiberalitas, inhumanitas, rusticitas, atis, f.*

Onbelezen, bijv. n. *non versatus in lectione librorum.*

Onbelompen, bijv. n. en bijw. *rudis, dis, de, incompositus, inscitus, impolitus, inconcinnus, a, m.*

Onbemaagd, bijv. n. *propinquis carens.* Een regtsgeleerd woord.

Onbemiddelbaar, bijv. n. *quod conciliari non potest*, mogelijk, *irreconciliabilis, lis, le,*

Onbemiddeld, bijv. n. *inops, opis, omn. g. carens facultatibus, carens opibus, expers facultatum vel opum, sine opibus, sine facultatibus*, bij *Schell.*

Onbeminnelijk, bijv. n. *inamabilis, lis, le*, bij *Ovid.*

Onbenemelijk, bijv. n. *quod adimi non potest.*

Onbenoegen, o. bij *Hooft* voorkomende, *displicentia, ae, f.*

Onbenoodigd, bijv. n. *non necessarius, inutilis, lis, le; supervacaneus, a, m.*

Onbepaald, bijv. n. en bijw. *interminatus, a, m*, bij *Cic. indefinitus, a, m*, bij *Gellius;* bijw. *indefinite, adv.* bij *Front.* ook zegt men onbepaaldelijk.

Onbeplant, bijv. n. *inconsitus, non consitus*, volgens *Scheller, incultus, a, m*, bij *Cic.*

Onbeploegbaar, bijv. n. *quod arari non potest, vel quod aratro inverti non potest.*

Onbeploegd, bijv. n. *crudus, a, m; inaratus, non aratus, a, m*, bij *Schell.*

Onbeproefd, bijv. n. *inexpertus, a, m.*

Onberaden, bijv. n. en bijw. *inconsultus, inconsideratus, incogitatus, a, m;* bijw. *inconsulte, inconsiderate, incogitate, sine consilio, adv.* Van hier: onberadenheid, v. *incogitantia, ae, f. inconsiderantia, ae, f.* ook ge-

Digitized by Google

gebruikt men het voor het bijw. onberadelijk.

Onbereden, bijv. n. *rudis, is, e; non condocefactus*, b. v. *equus*, bij *Scheller; ferox, ocis, omn. g. indomitus, a, m*, bij *Hoogst.*

Onberegtigd, bijv. n. *jus non habens*, ook *injustus, a, m.*

Onbereid, bijv. n. *imparatus, a, m.*

Onbereikelijk, bijv. n. *non tangendus, a, m; quo perveniri non potest.*

Onberijdelijk, bijv. n. *inequitabilis, le*, bij *Curt.*

Onberispelijk, bijv. n. *irreprehensus, inculpatus, a, m; integer vitae, castus moribus*; bijw. *inculpate, integre, caste.* Van hier: onberispelijkheid, v. *integritas, atis, f. castitas, atis, f.*

Onberoemd, bijv. n. *ignobilis, lis, e; obscurus, inglorius, a, m; inceleber; celebritate, vel claritate nominis carens*; bijw. *ignobiliter, obscure, inglorie, incelebriter, adv.*

Onberoerlijk, bijv. n. *immobilis, lis, e*, bij *Cic. inagitabilis, lis, le*, bij *Sen. inflexibilis, lis, le*, bij *Plin.*

Onberoofbaar, bijv. n. *quod auferri non potest.*

Onberooid, bijv. n. *non confusus, a, m; distinctus, a, m.*

Onberouw, o. *inopia poenitentiae, defectus poenitentiae.* Van hier: onberouwelijk, bijv. n. *non poenitendus, a, m.* Onberouwig, bijv. n. *poenitentia carens, obstinatus, a, m; contumax, acis, omn. g. pertinax, acis, omn. g.*

Onberucht, bijv. n. *infamis, is, e; de quo fama silet.*

Onberuchtigd, bijv. n. *non accusatus, non incusatus, inaccusatus, a, m*, bij *Tert.*

Onbeschaafd, bijv. n. en bijw. *impolitus, inconcinnus, inconditus, incomtus, a, m; inhumanus, inurbanus, rudis, e.* Van een werk zegt men, *inelaboratus, non dedolatus, a, m*; bijw. *impolite, inconcinne, incondite, incomte, inhumane, inurbane.* Van hier: onbeschaafdheid, v. *impolitia, ae, f. inconcinnitas, inhumanitas, atis, f. inurbanitas, atis, f.*

Onbeschaamd, bijv. n. en bijw. *impudens, entis, omn. g. immodestus, inverecundus, a, m*; bijw. *impudenter, immodeste, inverecunde, adv.* Van hier: onbeschaamdheid, v. *impudentia, ae, f. immodestia, ae, f. inverecundia, ae, f.* bij *Sen.*

Onbeschadigd, bijv. n. en bijw. *illaesus, a, m; incolumis, is, e; salvus, a, m; integer, ra, rum*; bijw. *salve, integre.*

Onbescheid, o. *durum responsum, immodestia, ae, f. inverecundia, ae, f.* bij *Arnobius; rusticitas, atis, f.* Van hier: onbescheiden, bijv. n. *durus, immodestus, inverecundus, rusticus, a, m.* Onbescheidenheid, v. *immodestia, ae, f. inverecundia, ae, f. inopia modestiae*, bij *Schell.* Onbescheidenlijk, *dure, immodeste, inverecunde, rustice, adv.* Onbescheiden, zegt de groote *Weiland*, heet ook verward, *confusus, indistinctus, a, m; non distinctus.* Niet ontboden, *non arcessitus, a, m; non citatus, a, m.*

Onbeschermd, bijv. n. *indefensus, a, m*, bij *Liv. improtectus, a, m*, bij *Gell.*

Onbeschietbaar, bijv. n. *ictu non tangendus, a, m.* B. v. onbeschietbaar wit, *scopus non tangendus.*

Onbeschoft, bijv. n. en bijw. *incivilis, lis, le; inurbanus, a, m; rusticus, a, m; rudis, is, e; inhonestus, impolitus, incompositus, importunus, barbarus, a, m.* Een onbeschoft mensch is ook, *baro, onis, m.* Leelijk door grootheid, heet ook onbeschoft, *nimia magnitudine deformis.* B. v. een onbeschofte neus, *nasus praegrandis, vel nimia magnitudine deformis.* Van hier: onbeschoftelijk, *inciviliter, inurbane, rustice, inhoneste, impolite, incomposite, importune, barbare, deformiter, adv.* Onbeschoftheid, v. *incivilitas, inurbanitas, rusticitas,*

Digitized by Google

citas, atis, f. importunitas, barbaries, iei, f.

Onbeschreid, bijv. n. *inflctus, a, m; indeploratus, a, m*, bij *Ovidius.*

Onbeschrijfelijk, bijv. n. *quod describi non potest, non describendus, a, m.* Hier voor vindt men bij de oude schrijvers gebruikt, *inenarrabilis* of *incredibilis, lis, le*, waarbij somtijds *dictu* gevoegd wordt.

Onbeschroomd, bijv. n. en bijw. *impavidus, a, m; imperterritus, fidens, entis, omn. g. firmus, a, m*; bijw. *impavide, imperterrite, fidenter, firme, adv.* Van hier: onbeschroomdelijk, hetzelfde als onbeschroomd, voor bijw. gebruikt. Onbeschroomdheid, *fidentia, ae, f. audacia, ae, f. firmitas et firmitudo animi.*

Onbeseffelijk, bijv. n. en bijw. *incomprehensibilis, lis, le*, bij *Plinius; indeprehensibilis, lis, le*, bij *Quint. inobservabilis, lis, le*, bij *Catull.* Men zegt ook onbesefbaar.

Onbeslagen, bijv. n. eigenlijk, *non praefixus ferro.* Een onbeslagen paard, *equus ferro non praefixus vel non ferratus*, ook overdr. *rudis, is, e; imperitus, a, m; ignarus, a, m.*

Onbesmet, bijv. n. *intaminatus, incontaminatus, immaculatus, a, m; impollutus, inviolatus.* Ook komt het in den zin van onschuldig voor, *innocens, entis, omn. g. innoxius, a, m.*

Onbesneden, bijv. n. *non circumcisus, incircumcisus, a, m*, bij *Tertull.*

Onbespraakt, bijv. n. *infacundus, a, m; eloquentia carens*, ook *elinguis, uis, ue.* Van hier: onbespraaktheid, *inopia facundiae, difficultas linguae.*

Onbesproken, bijv. n. *inculpatus, a, m.* B. v. een onbesproken gedrag, *vita inculpata.*

Onbesprongen, bijv. n. *illaesus, a, m; impugnatus, a, m*, zoo vindt men het bij *Gell.*

Onbestendig, bijv. n. en bijw. *inconstans, antis, omn. g. mobilis, mutabilis, lis, le; varius, a, m.* Ook voor vergankelijk, *fragilis, lis, le*; bijw. *inconstanter, varie, fragiliter, adv.* Van hier: onbestendigheid, v. *inconstantia, ae, f. mobilitas, atis, f.* bij *Tacit. mutabilitas; atis, f.* bij *Cic. varietas, atis, f. fragilitas, atis, f.*

Onbestierlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod regi non potest, non regendus, a, m.*

Onbestolen, bijv. n. *non compilatus, inspoliatus, indireptus, a, m*, volg. *Schell.*

Onbestorven, bijv. n. *aliquis cujus parentes adhuc in vivis sunt*, ook *aliquid, quod hereditate non ad alium transiit vel pervenit.*

Onbestraffelijk of onbestrafbaar, bijv. n. zie Onberispelijk.

Onbetaalbaar, bijv. n. *insolubilis, lis, le*, bij *San.*

Onbetaald, bijv. n. *insolutus, a, m*, bij denz.

Onbetamelijk, bijv. n. en bijw. *indecens, entis, omn. g. indecorus, a, m; indecoris, is, e; dedecorus, a, m; inconvenienti, entis, omn. g.* bijw. *indecenter, indecore, indecorabiliter*, bij *Accius; inconvenienter, adv.* Van hier: onbetamelijkheid, v. *indecentia, ae, f. dedecus, oris, n.*

Onbetembaar, bijv. n. *indomabilis, lis, le*, bij *Plaut. indomitus, a, m*, bij *Cic.*

Onbeterlijk, bijv. n. *inemendabilis, lis, le.*

Onbeteugeld, bijv. n. *defrenatus, a, m*, bij *Ovid.*

Onbeteuterd, bijv. n. *firmus, a, m; confirmatus, a, m; non stupefactus, a, m.*

Onbetimmerd, bijv. n. *locus aedificiis vacuus.*

Onbetoombaar, bijv. n. *indomabilis, lis, le; non frenandus, a, m; frenis non domandus.*

Onbetraand, bijv. n. *illacrymatus, a, m; indefletus, a, m; lacrymis non irrigatus, siccus, a, m.*

Onbevaarbaar, bijv. n. *innavigabilis, lis, le*, bij *Liv.*

Onbevallig, bijv. n. en bijw. *inelegans, antis, omn. g. inveniustus, a, m; illepidus, inficetus,*

Digitized by Google

mus, *injucundus*, *a*, *m*. Bijw. onbevallig en onbevalliglijk, *inelegantèr*, *invenustè*, *illepidè*, *inficetè*, *injucundè*, *adv*. Van hier: onbevalligheid, v. *inelegantia*, *ae*, *f. invenustas*, *atis*, *f. inopia leporis*, *inficetiæ*, *arum*, *f. plur. injucunditas*, *atis*, *f.*

Onbevatbaar, bijv. n. *incomprehensibilis*, *lis*, *le*; *incomprehensus*, *a*, *m*; bijw. *incomprehensibiliter*, *adv.* bij *Hiron.*

Onbevlekkelijk, bijv. n. *non intaminandus*, *non immaculandus*, *non temerandus*, *non violandus vel inviolandus*, *a*, *m.*

Onbevlekt, bijv. n. *intaminatus*, *incontaminatus*, *immaculatus*, *a*, *m*; *integer*, *ra*, *um*; *purus*, *a*, *m*; *pudicus*, *a*, *m*; *intemeratus*, *a*, *m*, *inviolatus*, *a*, *m*; *impollutus*, *a*, *m.* Van hier: onbevlektheid, *puritas*, *atis*, *f. integritas*, *atis*, *f. pudicitia*, *æ*, *f. pudor*, *oris*, *m.* bij *Ovidius.*

Onbevoegd, bijv. n. *ineptus*, *a*, *m*; *inhabilis*, *lis*, *le*; *injustus*, *illegitimus vel non legitimus.* B. v. een onbevoegde regter, *judex non legitimus*, *judex non competens*, *in pandectis.*

Onbevolen, bijv. n. *injussus*, *a*, *m*, bij *Horat.*

Onbevreesd, bijv. n. en bijw. *impavidus*, *intrepidus*, *imperterritus*, *a*, *m*; bijw. *impavidè*, *intrepidè*, *imperterritè*, *adv.* Van hier: onbevreesdheid, v. *intrepiditas*, *atis*, *f.*

Onbevroedzaam, bijv. n. en bijw. *imprudens*, *entis*, *omn. g. negligens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *imprudenter*, *negligenter*, *adv.*

Onbevrugtbaar, bijv. n. *sterilis*, *lis*, *le*; *effœtus*, *a*, *m.*

Onbewaard, bijv. n. *incustoditus*, *a*, *m* bij *Mart.* onbewaakt is hetzelfde.

Onbewandeld, bijv. n. *incalcatus*, *a*, *m.*

Onbewegelijk, bijv. n. en bijw. *immobilis*, *lis*, *le*; *stabilis*, *lis*, *le*; *firmus*, *a*, *m*, *constans*, *antis*, *omn. g.* bijw. *immobiliter*, *stabiliter*, *firmè*, *constanter*, *adv.* Van hier: onbewegelijkheid, v. *immobilitas*, *stabilitas*, *atis*, *f. firmitas*, *atis*, *f. firmitudo*, *inis*, *f. constantia*, *æ*, *f.*

Onbeweend, zie Onbeschreid.

Onbewijsselijk, bijv. n. *improbabilis*, *lis*, *le*, *quod probari vel demonstrari non potest.*

Onbewimpeld, bijv. n. *totustarus atque rotundus*, bij *Horat. simplex*, *icis*, *omn. g. apertus*, *a*, *m*, bijw. *simpliciter*, *aperte*, *adv.* B. v. onbewimpeld spreken, *aperte loqui vel dicere.*

Onbewogen, bijv. n. *immotus*, *a*, *m.*

Onbewoonbaar, bijv. n. *inhabitabilis*, *lis*, *le*, *inhospitalis*, *lis*, *le*, *inhospitus*, *a*, *m*, *non habitabilis.* Van hier: onbewoonbaarheid, v. *natura*, *conditio*, *ratio rei inhabitabilis.*

Onbewoond, bijv. n. *inhabitatus*, *non habitatus*, *incultus*, *desertus*, *a*, *m.*

Onbewrogt, bijv. n. *infabricatus*, *a*, *m*, bij *Virgilius*, *infectus*, *a*, *m.*

Onbewust, bijv. n. *insciens*, *entis*, *omn. g. inscius*, *a*, *m*, *ignarus*, *a*, *m*, *nescius*, *a*, *m.* Van hier: onbewustheid, v. *inscientia*, *ae*, *f. inscitia*, *ae*, *f. ignorantia*, *ae*, *f.*

Onbezonnen, bijv. n. en bijw. *inconsultus*, *a*, *m*, *inconsideratus*, *a*, *m*, bijw. *inconsulte*, *inconsideratè*, *et inconsideranter.* Van hier: onbezonnenheid, v. *inconsiderantia*, *ae*, *f.*

Onbezorgd, bijv. n. voor niet verzien, *non instructus.* Door geene angstige zorg verkregen, van zelfs, *spontaneus*, *a*, *m.* Onbekommerd, *incuriosus*, *a*, *m*, *negligens*, *entis*, *omn. g. nequaquam sollicitus.* Van hier: onbezorgdheid, v. *incuria*, *ae*, *f.*

Onbezuisd, bijv. n. en bijw. *incogitans*, *antis*, *omn. g. incogitatus*, *a*, *m*, *dissolutus*, *a*, *m*, *temerarius*, *a*, *m*, *praeceps*, *itis*, *omn. g.* bijw. *incogitanter*, *incogitate*, *dissolute*, *temerarie*, *praecipitanter*, *adv.* Van hier: onbezuisdheid, v. *dissolutio*, *onis*, *f. temeritas*, *atis*, *f.*

On-

Digitized by Google

Onbezweken, bijv. n. *animo non defectus*. *a*, *m*.

Onbezwijkelijk, bijv. n. *qui deficere nesciit*.

Onbillijk, bijv. n. en bijw. *iniquus*, *a*, *m*, *injustus*, *a*, *m*, bijw. *inique*, *injuste*, *adv*. Van hier: onbillijkheid, v. *iniquitas*, *atis*, *f. injustitia*, *ae*, *f*.

Onblijd, bijv. n. *tristis*, *is*, *e*, doch dit woord is buiten gebruik.

Onbloedig, bijv. n. *incruentus*, *a*, *m*. B. v. eene onbloedige overwinning, *victoria incruenta*.

Onbluschbaar, bijv. n. *non extinguendus*, *a*, *m*, *inexstinguibilis*, *lis*, *le*.

Onbeersch, bijv. n. *urbanus*, *a*, *m*, *politus*, *a*, *m*, *civilis*, *lis*, *le*, *cultus*, *a*, *m*. Van hier: onboerschheid, v. *urbanitas*, *atis*, *f. civilitas*, *atis*, *f*.

Onboetbaar, bijv. n. *non luendus*, *a*, *m*.

Onboetvaardig, bijv. n. *alienus a poenitentia peccatorum*, *impoenitens*, *entis*, *omn. g.* Onboetvaardigheid, *impoenitentia*, *ae*, *f*. Onboetvaardiglijk, *impoenitenter*, *adv*.

Onbondig, bijv. n. *solutus*, *a*, *m*; *dissolutus*, *a*, *m*. Krachteloos, *fractus*, *a*, *m*; *irritus*, *a*, *m*. Voor zwak, *debilis*, *lis*, *le*.

Onbrekelijk, bijv. n. *quod frangi non potest*, waar voor men meer onbreekbaar gebruikt.

Onbruik, o. *desuetudo*, *inis*, *f*.

Onbruikbaar, bijv. n. *inutilis*, *lis*, *le*; bijw. *inutiliter*, *adv*.

Onbruikelijk of ongebruikelijk, bijv. n. *inusitatus*, *a*, *m*, *insolens*, *entis*, *omn. g. insuetus*, *inconsuetus*, *a*, *m*, bijw. *inusitate*, *insolenter*, *adv. praeter morem*, *praeter usum*, volgens *Schell*.

Onbuigzaam, bijv. n. *inflexibilis*, *lis*, *le*, *rigidus*, *a*, *m*, bijw. *rigide*, *adv*. Onbuigzaamheid, v. *rigor*, *oris*, *m. rigiditas*, *atis*, *f*. Men zegt ook onbuigelijk en onbuigelijkheid.

Onburgerlijk, bijv. n. en bijw. *incivilis*, *lis*, *le*, bijw. *inciviliter*, *adv*. *Hooft* zegt oneigenlijk de onburgerlijke zee, *mare tumidum vel procellosum*.

Onbuurlijk, bijv. n. en bijw. *inimicus*, *a*, *m*, bijw. *inimice*, *adv*. *Hooft* zegt weder: de onbuurlijke zee, *mare inimicum vel infestum*.

Once of ons, v. en o. zoo veel als twee lood, *uncia*, *ae*, *f*. Daar een pond bij de Romeinen in twaalf gelijke deelen verdeeld wierdt, was *uncia* het twaalfde gedeelte van een pond. Een once of ons wegende, *uncialis*, *lis*, *le*, *unciarius*, *a*, *m*, bij *Liv*. Ons voor ons, *unciatim*, *adv*. Een vierde lood of een achtste van een ons, *semisicilicus*, *i*, *m*. bij *Palladius*. Een half lood of een vierde deel van een ons, *sicilicus*, *i*, *m*. Een half ons, *semuncia*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Anderhalf ons, *sexuncia*, *ae*, *f*. bij *Colum*. Van anderhalf ons, *sexuncialis*, *lis*, *le*, *sexunciarius*, *a*, *m*, bij *Plinius*. Twee oncen, *sextans*, *antis*, *omn. g*. Van twee oncen, *sextantarius*, *a*, *m*. Van drie oncen, *triuncialis*, *lis*, *le*. Een gewigt van drie oncen, *quadrans*, *antis*, *m*. zijnde een vierdedeel van een Romeinsch pond. Vijt oncen, *quincunx*, *uncis*, *m*. Een zesde van een once, *sextula*, *ae*, *f. drachma*, *ae*, *f*. bij *Plin*. Zeven oncen, *septunx*, *uncis*, *m*. bij *Livius*. Negen oncen, *dodrans*, *antis*, *m*. bij *Varro*. Iets van acht oncen, *besfalis*, *lis*, *le*, bij *Vitr*. Het vier en twintigste gedeelte van een once, *scrupulum*, *i*, *n*. bij *Mart*.

Oncijnsbaar, bijv. n. *immunis*, *is*, *e*, *non tributarius*, *vectigali solvendo non obstrictus*. Van hier: oncijnsbaarheid, v. *immunitas*, *atis*, *f*. waarbij men ook *tributi vel vectigalis*, voegen kan.

Ondaad, v. *facinus*, *oris*, *n*, *delictum*, *i*, *n. scelus*, *eris*, *m. malefactum*, *i*, *n. maleficium*, *ii*, *n*.

Ondagelijksch, bijv. n. *non quotidianus*, *a*, *m*.

Ondank, m. *mala gratia*, *inopia gratiae*, *neglectio gratiae*, *oblivio beneficiorum*, bij *Scheller*, *ingratia*, *ae*, *f*. vindt men bij *Tertullianus*. Ondank bij iemand

Digitized by Google

mand behalen, *malam inire gratiam*, bij *Cicero*. Iemand ondank weten, *in malam accipere partem*. Men gebruikt ook den tweeden naamval ondanks, voor, tegen wil en zin, *invitus, a, m.* B. v. mijns ondanks, *me invito*, enz. Van hier: ondankbaar, bijv. n. *ingratus, a, m; beneficiorum immemor, ingratificus, a, m*, bij *Cicero; male gratus*, bij *Ovidius*; bijw. *ingrate, adv.* het geen ook ondankbaarlijk is, volgens *Weiland*. Ondankbaarheid, v. *ingratitudo, inis, f.* doch dit is een woord van lateren stempel en wordt bij de oude schrijvers niet gevonden, *Cicero* gebruikt in dezen zin, *animus ingratus*; ook kan men de andere woorden bij ondank aangeteekent, gebruiken.

Ondeeg, ondege, v. dit woord beteekent in den gemeenen wandel, iemand of iets, die of dat niet zoo is, als het behoort: b. v. te ondeeg zijn, *male se habere*. Al wat hij doet is te ondeeg, *omnia ejus facta perversa sunt, vel praepostera, vel vitiosa*. Van hier: ondegelijk, bijv. n. *vitiosus, perversus, a, m.*

Ondeel, v. *atomus, i, f.* bij *Cicero*. Van hier: ondeelachtig, bijv. n. *expers, ertis, omn. g. exsors, ortis, omn. g. non particeps, ipis, omn. g.* Ondeelbaar, bijv. n. *individuus, a, m; individibilis, lis, le*, bij *Tert.* bijw. *individibiliter*, bij denz. Ondeelbaarheid, v. *individuitas, atis, f.* bij denz.

Onder, een voorzetsel en bijw. *sub, praep.* Eenen *accusativus* vereischende wanneer er eene beweging, en eenen *ablativus*, wanneer er rust verstaan wordt: b. v. onder de oogen komen, *sub oculos venire*, ook *in oculos venire, vel ante oculos venire*. Onder de oogen zijn, *sub, vel in oculis esse*. Onder de wapens zijn, *sub armis vel in armis esse*, ook gebruikt men *inter, praep. cum accusativo*. B. v. onder ons, *inter nos*. Onder de maaltijd, *inter coenam*. Onder weg, *inter viam, in via, in itinere*, ook *infra, praep. cum acc.* B. v. onder de markt verkoopen, *vendere infra pretium*, ook *de* of *ex, praep. cum abl.* Een van de geleerden, *unus de vel ex doctis*, ook zegt men, *minor vel inferior*. B. v. hij is onder den anderen, *altero minor vel inferior est*. Als bijw. is onder, *subtus adverbium*. Van onder, *inferne, adv.* ook gebruikt men *ante, praep. cum acc.* B. v. niet onder de dertig dagen, *non ante triginta dies elapsos*. Voorts wordt onder zeer veel in de zamenstell. gebruikt, als:

Onderaanhangen, o. w. *subhaereo, haesi, haesum, haerere*, bij *Celsus*.

Onderaardsch, bijv. n. *subterraneus, a, m.* Onderaardsche Goden, *Dii inferi, inferi, orum, m. plur. Dii inferni*, bij *Liv. Dii manes*, bij *Hor.*

Onderadmiraal, m. *legatus classis*, bij *Hoogstraten; subpraefectus classis vel praefectus classis inferior*, bij *Scheller*.

Onderbaas, v. onderzetsel van eenen pilaar, *basis, is, f.* Voor mecsterknecht, *primae operae famulus*, dan is het mannelijk.

Onderband, m. *ligamen vel ligaculum inferius*, ook *subligaculum, i, n.*

Onderbank, v. *subsellium, ii, n.* bij *Cic.*

Onderbed, o. *stratum inferius*, volgens *Scheller*.

Onderbeek, v. *rivus inferior*, zoo noemt men de beek, waarin het water, dat eenen molen drijft, nederstort.

Onderbek of ondersnuit, m. *maxilla inferior*.

Onderbeul, m. *carnifex inferior vel famulus carnificis*.

Onderbevelhebber, m. *subpraefectus, i, m.* bij *Scheller*.

Onderbinden, b. w. *subligo, avi, atum, are; subnecto, exui, exum, ectere*, bij *Virg.*

Onderblijven, o. w. *male crescere, non capere incrementum*. Hier van onderblijfsel, *quod male crescit*. Ook ongedaan blijven, *omitti, intermitti*.

Digitized by Google

Onderhode, m. *internuntius, ii, m.*

Onderboeten, o. w. in de zoutketen gebruikelijk, voor ophouden met werken, *a labore cessare.*

Onderbokse of **onderbokſen**, zoo veel als onderbroek, *femoralia, ium, n. plur.* andere zeggen *feminalia.*

Onderborg, m. *vas, vadis m.*

Onderbouwen, b. w. *ſubſtruo, uxi, uctum, uere.* Door plocgen iets onder de oppervlakte van den grond brengen, *ſubarare, vel arando condere.* Hooft gebruikt het oneigenlijk voor ondersteunen, *fulcire.*

Onderbreijen, b. w. *ſubnectere, nectendo ſubjungere.*

Onderbreken, o. w. *interrumpere, interpellare*, bij *Scheller.*

Onderbrengen, b. w. *ſubjicere, ſubmittere, ſubigere*; eigenlijk, *in inferiorem locum aliquem ducere.* Ook iemand onder het dak brengen, *cupare alicui hospitium, prospicere hospitio alicujus.* Van hier: onderbrenging, v. *ſubjectio, ſubmiſſio, ſubactio*; in den tweeden zin: *curatio*, bij *Scheller.*

Onderbroek, zie **onderboke.**

Onderbrokkelen, b. w. *intero, ſi, itum, erere*, bij *Varro.*

Onderbuigen, b. w. *ſubflectere*, dit woord wordt meest oneigenlijk gebruikt, *ſubmittere, ſubjicere.*

Onderbuik, m. *hypogastrium, ii, n. abdomen, inis, n.* bij *Celſus.*

Onderburgemeester, m. *proconſul, ulis*, m. volgens *Hoogſtraten*; doch daar er geen de minſte overeenkomst is tusſchen eenen *conſul* bij de Romeinen en eenen burgemeester bij ons, geloof ik, dat het beter zoude zijn, om te zeggen: *aliquis, qui principe imperii urbani abſente, primum magiſtratum gerit, vel magiſtratus post principem imperii urbani primus.* Van hier: onderburgemeesterſchap, *proconſulatus, us, m.* bij *Hoogſtraten*; liever, *magiſtratus poſt principem imperii urbani primus.*

Onderdaags, bijw. van tijd, *nuper, adverbium.*

Onderdaan, m. *ſubjectus alicui, ſubjectus poteſtati, vel imperio alicujus.* Dit woord is eigenlijk een verl. deelw. van onderdoen, doch wordt zelfſt. gebruikt, *ſubjectus, i, m.* Men gebruikt het ook voor gehoorzaam, *obediens, entis, omn. g.* Van hier: onderdanig, bijv. n. *ſubjectus, devotus, a, m*; *obediens, entis.* Onderdanigheid, v. *ſubmiſſio, onis, f. obedientia, ae, f.* Onderdaniglijk, bijw. *ſubmiſſe, obedienter, adv.*

Onderdalen, o. w. *occido, idi, caſum, idere.*

Onderdeel, o. *pars inferior, vel infima*, bij *Scheller.*

Onderdekken, b. w. *ſubſterno, avi, atum, ernere.*

Onderdelven, b. w. *ſuffodio, odi, oſſum, odere*; *ſubruere*, volg. *Scheller.*

Onderdeur, v. *janua inferior, vel oſtium infimum.*

Onderdies, een bijw. van tijd, *interim, interea, adv.* ook *tamen, attamen, nihilo minus.*

Onderdijk, m. *pars aggeris inferior.*

Onderdoen, b. en o. w. *ſubdo, didi, ditum, ere*; *ſuppono, oſui, oſitum, onere*; *ſubjicio, eci, ectum, icere*; *ſubjecto, avi, atum, are*; onz. *cedo, ceſſi, ceſſum, cedere.* B. v. ik moet voor hem niet onderdoen, *illi cedere nolo.*

Onderdompelen, b. w. *ſubmergo, erſi, erſum, ere.* Van hier: onderdompeling, v. *ſubmerſio, onis, f.*

Onderdouwen, b. w. *ſubtrudo, uſi, uſum, udere.* Oneigenlijk, te onderbrengen, *ſubigere, ſubjicere, ſubmittere.*

Onderdrijven, b. en o. w. *vi aliquid ſubjicere alicui rei*; onz. *fluctuare ſub aliqua re.*

Onderdrukken, b. w. *ſupprimo, eſſi, eſſum, imere*; *opprimere, deprimere*, bij *Cicero.* Van hier: onderdrukker, m. *oppreſſor, oris, m*: Onderdrukking, v. *oppreſſio, onis, f.*

Onderduiken, o. w. *ſubmergi* ook *mergi* alleen, ook *latere, latitare, abſcondere ſe.* Oneigenlijk: voor wijken, zegt *Weiland*,

Digitized by Google

land, cedo, cessi, cessum, cedere.

Onderduwen, zie onderdouwen.

Onderdwalen ook onderdolen, o. w. *fuherro, avi, atum, are*, bij *Claud. errare inter.*

Ondereen, bijw. *promiscue, mistim, confuse, confusim, adv.*

Ondergaan, o. w. ook b. w. *occido, idi, asum, idere.* B. v. de zon gaat onder, *sol occidit.* Van het deelw. ondergaande: de ondergaande zon, *sol occidens.* Voor zinken: naar den grond gaan, *fidere vel subsidere*, ook *perire vel pessum ire.* Voor verdragen of doorstaan, *subire.* B. v. hij heeft vele gevaren ondergaan, *multa pericula subiit.* Den dood ondergaan, *subire mortem.* Oneigenlijk: voor iemand polsen, *tentare vel odorari aliquem*, bij *Cicero.* Voor, trachten te bewegen, *ambire aliquem.* B. v. een woedend mensch zachtzinnig ondergaan, *ambire furentem affatu*, bij *Virgilius.* Voor iemand den voet ligten, *subvertere vel supplantare aliquem.*

Ondergang; m. *occasus, us, m.* B. v. na zonnen ondergang, *post occasum solis*, bij *Cicero* vindt men ook in dezen zin, *obitus, us, m.* Oneigenlijk: voor verderf, *ruina, ae, f. exitium, ii, n. interitio, onis, f. interitus, us, m.* bij *Cicero*; *decidium, ii, n.* bij *Sen.*

Ondergast, m. een knecht in eene brouwerij, *discipulus artis cerevisiae coquendae.*

Ondergeven, b. w. *subjicere.* Voor wijken, *cedo, cessi, cessum, cedere.* Dit woord zegt de groote *Weiland*, is reeds verouderd.

Ondergewas, o. een waterlot, dat onder uit den wortel, rondom den stam der boomen, opschiet, *stolo, onis, m.* bij *Varro.*

Ondergieten, b. w. *interfundere, vel intermiscere vel permiscere.*

Onderglas, o. *vitrum fenestrae inferius.*

Ondergod, m. *deus minorum gentium, vel unus e plebe deorum.*

Ondergoed, o. *inlusia inferiora.*

Ondergooijen, b. w. *faciendo sternere, vel faciendo aliquid alicui rei subjicere.*

Ondergordel, m. *subcingulum, i, n.* of zoo men dit woord bij de ouden niet vindt, *cingulum inferius.*

Ondergorden, b. w. *succingo, inxi, inctum, ingere, vel cingulum subdere.*

Ondergraaf, m. *vice-comes, itis, m.* bij *Hoogstrat.*

Ondergraven, b. w. *suffodio, odi, osum, odere; subterfodere, agere cuniculos*, ook *subruere.* Van hier: ondergraving, v. *suffossio, onis, f.* Ondergraver, m. *suffossor, oris, m.*

Ondergrijpen, b. w. *fulcio, pulsi, fultum, fulcire, sustento, avi, atum, are; sustineo, ui, entum, inere; stabilio, ivi, itum, ire, cum acc.* bij *Sen.*

Ondergroeijen, o. w. *subnascor, natus sum, nasci*, bij *Plinius*; *succresco, crevi, cretum, crescere*, bij *Colum.*

Ondergrond, m. *terra inferior, vel infima.*

Ondergronden, b. w. eigenlijk, *tentare fundum*; oneigenlijk, *scrutari, perscrutari, examino, avi, atum, are.*

Onderhalen, b. w. *deorsum trahere*, ook *sublinearе.* Ook onverwachts inhalen, *deprehendere vel assequi.* B. v. iemand in het loopen onderhalen, *cursu adsequi aliquem.* Van hier: onderhaling, v. *sublineatio, onis, f.*

Onderhals, m. *colli vel cervicis pars inferior.*

Onderhandelen, b. w. *paciscor, pactus sum, pacisci*; dit woord heeft *Weiland* niet, maar wel het zelfst. w. v. onderhandeling, *pactio, onis, f.*

Onderhandsch, bijw. *clam, clanculum, adv.* ook als een bijv. n. *clandestinus, a, m.* B. v. eene onderhandsche vervreemding, *alienatio clandestina.*

Onderhavig, zie onderhevig.

Onderheffen, b. w. *sustollo, sustuli, sublatum sustollere.*

Onderheid, v. *status vel conditio inferior.*

Onderheijen, b. w. *fistucando subjicere, vel submittere, vel subdere.*

Digitized by Google

Onderhelpen, b. w. *auxiliando aliquid subdere alicui rei*, ook *pessumdare vel perdere aliquem*. B. v. zijn flecht gedrag heeft hem er ondergeholpen, *mores perversi illum perdiderunt*.

Onderhemd, o. *indusium inferius*, volgens *Scheller*.

Onderholen, b. w. *suffodere vel subtercavare*, bij *Scheller*. Van hier: onderholing, v. *suffossio, onis*, *f.* *subtercavatio, onis*, *f.*

Onderhoogbootsman, m. dit woord bij *Weiland* voorkomende beken ik nooit gehoord te hebben, maar wel bootsmansmaat, *secundarius rebus nauticis praefectus, vel aliquis post praefectum res nauticas curans*.

Onderhooren, b. w. *interrogo, avi, atum, are*. Wij gebruiken het meest in den zin van onderworpenheid aan het gebied van anderen: b. v. de steden die er ondergehoorden, *civitates, quae sub illis agebant*, bij *Eutropius*. Van hier: onderhoorig, *subjectus, a, m*; *submissus, a, m*; *obediens, entis, omn. g. famulus, a, m*. Van hier: onderhoorigheid, v. *obedientia, ae, f.*

Onderhoos, een Friesch woord voor onderkous, *tibialia inferiora, tibiale inferius*.

Onderhopman, m. *subcenturio, onis, m.* bij *Scheller*.

Onderhoud, o. *sustentatio, onis, f.* *victus, us, m.* *alimentum, i, n.* Voor gesprek, *colloquium, ii, n.* *sermo, onis, m.* Voor steunsel, *fulcrum, i, m.* *sustentaculum, i, n.* doch in dezen zin, zegt *Weiland*, is het reeds verouderd.

Onderhouden, b. w. beneden iets houden, *tenere subter*. Oneigenlijk: in dwang houden, *retinere, coercere*. Geld onderhouden, *clam retinere, vel reservare pecuniam*. Onderdrukken, *male habere, opprimere*. Ook van onderen houden, dat iets niet valle, *sustineo, ui, entum, ere*; *sustentare, fulcire, stabilire*. Oneigenlijk: door alle noodige hulpmiddelen, de voortduring van iets bewaren, *curo, avi, atum, are* en *conservare*. B. v. die tuin wordt flecht onderhouden, *hortus iste male curatur*. In bepaalderen zin is het, *alo, alui, alitum et altum, alere, victum praebere*. B. v. ik heb dat huisgezin dezen winter onderhouden, *per hiemem hancce familiae isti victum praebui*. Eenig gezag doen voortduren, *observo, avi, atum, are*. B. v. eene wet onderhouden, *observare legem*. Op andere dingen toegepast, *colo, colui, cultum, colere*. B. v. iemands vriendschap onderhouden, *colere amicitiam alicujus*. Ook is onderhouden, *colloqui, cum aliquo*. Van hier: onderhouder, m. *coercitor, oris, m.* *oppressor, oris, m.* *sustentator, oris, m.* *stabilitor, oris, m.* bij *Seneca*; *altor, oris, m.* *curator, oris, m.* *conservator, oris, m.* *observator, oris, m.* *cultor, oris, m.* Onderhouding, v. *coercitio, onis, f.* *oppressio, onis, f.* *sustentatio, onis, f.* *cura, ae, f.* *conservatio, onis, f.* *observatio, onis, f.* *colloquium, ii, n.* *sermo, onis, f.* Onderhoudenis wordt bij *Hooft* gevonden, bij ons is in dezen zin ook dikwijls onderhoud in gebruik.

Onderhuis, o. *domus pars inferior*.

Onderhuren, b. w. *intercipere, vel subrepere conductionem*. Van hier: onderhuring, v. *interceptio vel subreptio conductionis*.

Onderjarig, bijv. n. *minor, oris, m. et f.* *impubes, eris, m. & f.* *impubes, is, m. & f. qui nondum sui juris est*.

Onderkabbelen, b. w. *corrosione aquae subtercavare*.

Onderkam, m. lel van eenen haan, *palea, ae, f.* bij *Varro*.

Onderkammen of onderkemmen, b. w. *pectendo intermiscere*. B. v. geitenhaar onder de wol kammen, *pilos caprinos pectinis ope lanae intermiscere*.

Onderkant, m. *latus alicujus rei inferius*.

Onderkeeren, o. w. *vertendo subire*.

Onderkelder, m. *cavea inferior*.

Onderkennen, b. w. *internoscere*, bij

bij *Cicero*; *dignoscere*, bij *Plinius*; *distinguo*, *inxi*, *inctum*, *ingere*, bij *Cicero*.

Onderkeurs, v. *theristrum*, *i*, *n.* *subucula mulierum*, volgens *Hoogstraten*.

Onderklampen, b. w. *subjungere aliquid alicui rei ope subscudis*.

Onderkleed, o. *tunica*, *inferior*, *interula*, *ae*, *f.* *subucula*, *ae*, *f.* volgens *Scheller*.

Onderkloeken, b. w. *dextre aliquid subripere alicui*.

Onderknaap, m. *famulus vel servus aliis servis inferior*.

Onderkneden, b. w. *depsendo miscere*.

Onderknoopen, b. w. *nodo subligare*.

Onderkok, m. *subcoquus*, *ui*, *m.* of *coquus inferior*, bij *Scheller*.

Onderkomen, o. w. *subire tectum*. Onder water geraken, *inundari*.

Onderkoning, m. *prorex*, *egis*, *m.*

Onderkoopen, b. w. *subrepere vel intercipere emtionem*, *praeoccupare emtionem*, bij *Hoogstraten*. Van hier: onderkooper, m. *subreptor*, *oris*, *m.* Onderkooping, v. *subreptio*, *onis*, *f.*

Onderkorst, v. *crusta inferior*.

Onderkoster, m. *subcustos*, *odis*, *m.* volgens *Hoogstraten*.

Onderkousen, v. *tibialia inferiora*, in Friesland zegt men onderhoosen.

Onderkrijgen, b. w. *subigere*, *in potestatem suam redigere*, *submittere*, *potestati suae subjicere*.

Onderkroopen, v. d. van onderkruipen, *interceptus*, *a*, *m.*

Onderkruipen, b. en o. w. *subrepo*, *epsi*, *eptum*, *epere*, *vel subter repere*, bij *Scheller*; oneigenlijk, *subvertere aliquem*, *fraudulento more cum damno alterius scopum attingere*, *intercipere aliquem*; meer oneigenlijk, *fraudulento more aliquem privare aliqua re*. Van hier: onderkruiper, m. *interceptor*, *oris*, *m.* Onderkruiping, v. *interceptio*, *onis*, *f.* bij *Cic.*

Onderlaag, v. in het enkelv. beduidt het de onderste laag van het geschut, aan boord van een oorlogschip, *inferior tormentorum ordo in nave bellica*; ook bij *Hoogstraten* een steunsel, *fulcrum*, *i*, *n.* *subiculum*, *i*, *n.* *statumen*, *inis*, *n.* bij *Scheller*. In het meerv. zijn het planken onder een bed voor het stroo of de matras, *fulcra vel asamenta lecto subjecta*.

Onderlaken, o. *stragulum inferius*.

Onderlaten, b. w. iets niet doen, het welk men doen moest, *intermittere*, *omittere*, *praeterire*. B. v. ik heb niet kunnen onderlaten, *praeterire non potui*.

Onderleermeester, m. *hypodidascalus*, *i*, *m.* bij *Hoogstraten*; *praeceptor secundarius*.

Onderleg, o. zoo veel als onderneming, *coeptum*, *incoeptum*, *i*, *n.* *inceptio*, *onis*, *f.*

Onderleggen, b. w. *subjicio*, *eci*, *ectum*, *icere*; *supponere*, *subdere*, ook *substernere*, bij *Scheller*; oneigenlijk: overwinnen, *vincere*, *superare*, *subigere*. Voor ondernemen, *suscipere vel tentare*. Van dit woord is het deelw. onderlegd of onderleid, voor verzien, *instructus*, *a*, *m.* Van het werkw. in zijne eerste beteekenis, komt onderlegsel, o. *subiculum*, *i*, *n.* bij *Scheller*.

Onderliggen, o. w. *subjacere*, *vel succumbo*, *ubui*, *ubitum*, *umbere*. Fig. zoo veel als overwonnen worden, *vinci*, *superari*, *inferiorem discedere*.

Onderlijf, o. *inferior corporis pars*.

Onderling, bijv. n. en bijw. *mutuus*, *a*, *m*; *reciprocus*; bijw. *mutue*, *mutuo*, *invicem*, *adv.*

Onderlip, v. *labium inferius*, *labrum inferius*.

Onderloopen, o. w. *subire*. Van eene rivier die ergens onderloopt, *sublabor*, *apsus sum*, *abi*. Oneigenlijk, met water overstroomd worden, *suffundi aqua vel inundari*. In den dagelijkschen omgang zegt men: er loopen gewis leugens onder, *certe mendacia permixta sunt*.

Ondermaansch, bijv. n. *sublunaris*, *is*, *e*.

Ondermaat, v. *diminutio mensurae prioris*.

Ondermajesteit, v. *majestas inferior*.

Digitized by Google

Ondermaken, b. w. *subjicere*, *supponere*, *subdere*.

Ondermalen, b. w. *molendo miscere*.

Ondermeester, zie onderleermeester.

Ondermeid, v. *ancilla aliis ancillis inferior*.

Ondermengen, b. w. *intermiscere*, *immiscere*, *interserere et inserere*. Ondermengd, v. d. *intermistus*, *immistus*, *insertus*, *a*, *m*. Ondermenging, v. *admistio*, *onis*, *f*. bij *Scheller*; *insertio*, *onis*, *f*. ook met een *verbum*: b. v. door ondermenging van steenen, *lapidibus intermiscendis vel interserendis*.

Ondermensch, o. *femina*, *ae*, *f*. *mulier*, *ieris*, *f*. *uxor*, *oris*, *f*. *conjux*, *ugis*, *f*. volgens *Scheller*.

Ondermerk, o. *limes*, *itis*, *m*. *terminus*, *i*, *m*. Van het verouderde werkw. ondermerken, *limite notare vel distinguere*, ook *signo quocumque distinguere*.

Ondermijnen, b. w. *cuniculos agere*, *cuniculorum ope suffodere*, *suffodere vel subruere cuniculis*. Van hier: ondermijning, v. *suffosio per cuniculos*, ook *suffosio* alleen.

Ondermijnen, b. w. voor minderen prijs mijnen, *minori pretio sibi vindicare aliquid in auctione publica*.

Ondermuren, b. w. *substruere murum alicui rei*, *muro fulcire vel sustentare*, ook *substruere aliquid lateribus vel lapidibus*, *munire aliquid opere latericio*, bij *Scheller*.

Ondermuts, v. *capitium inferius muliebre*.

Ondernaaijen, b. w. *subsuo*, *ui*, *utum*, *uere*; *subter suere*.

Ondernemen, b. w. *suscipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*; *conor*, *atus sum*, *ari*; *tentare*, *aggredior*, *essus sum*, *edi*; *incepto*, *avi*, *atum*, *are*; *machinor*, *atus sum*, *ari*; *molior*, *itus sum*, *iri*; *experior*, *ertus sum*, *eriri*; *auspicor*, *atus sum*, *ari*, bij *Colum*. Van hier: ondernemer, m. *susceptor*, *oris*, *m*. *aggressor*, *oris*, *m*. *machinator*, *oris*, *m*. *molitor*, *oris*, *m*. *auctor*, *oris*, *m*. Van eenig werk: zoo veel als aannemer, *redemtor*, *oris*, *m*. bij *Horatius*. Onderneming, v. *susceptio*, *onis*, *f*. *conamen*, *inis*, *n*. *conatus*, *us*, *m*. *coeptum* en *inceptum*, *i*, *n*. *tentatio*, *onis*, *f*. bij *Livius*. Zamenstelling: onderneemziek, *audax*, *acis*, *omn. g*.

Onderofficier, m. een onduitsch woord, *dux inferioris loci vel dux inferior*, volgens *Schell*.

Onderoordeelen, b. w. *judicio sue discernere*.

Onderoorzaak, v. *causa secunda*.

Onderoven, m. *furnus inferior*.

Onderpachter, m. *subconductor*, *subredemtor*, of deze woorden niet voorkomende, *conductor vel redemtor inferior*, volg. *Schell*.

Onderpand, o. *pignus*, *oris*, *n*. *arrha*, *ae*, *f*. *arrhabo*, *onis*, *m*. Een onderpand van vaste goederen, *hypotheca*, *ae*, *f*. bij *Cicero*.

Onderpanden, b. w. *pignerare* en *oppignerare*. bij *Scheller*. Van hier: onderpanding, v. *oppignératio*, *onis*, *f*.

Onderplaatsen, b. w. *suppono*, *ui*, *ositum*, *onere*; *subjicere*, *subdere*.

Onderplakken, b. w. *glutinis ope aliquid subjungere alicui rei*.

Onderplanten, b. w. *subsero*, *evi*, *ertum*, bij *Hoogstraten*; *interserere*, *supplanto*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic*.

Onderpligtig, bijv. n. *subjectus*, *submissus*, *obnoxius*, *a*, *m*.

Onderploegen, b. w. *subaro*, *avi*, *atum*, *are*; *velinaratio*, *onis*, *f*. bij *Schell*.

Onderplompen b. w. *cum strepitu quodam submergere aliquid*.

Onderplooijen, b. w. *plicando aliquid obtegere*.

Onderpolig, bijv. n. *qui*, *quae*, *vel quod sub polo est*.

Onderpolsen, b. w. eigenlijk, *opere conti fundum pertentare*; oneigenlijk *scrutari*, *perscrutari*, *anquirere*, *tentare*.

Onderpolteren, hetzelfde als onderplompen.

Onderpoten, b. w. hetzelfde als onderplanten.

Onderraken, o. w. *cadere*, *labi*, *procidere*, *vel prolabi*.

Onderreep, v. *funis retis inferior*.

On-

Digitized by Google

Onderregt of onderrigt, verl. d. van onderregten of onderrigten, *edoctus*, *institutus*, *instructus*, *a*, *m*.

Onderregter of onderrigter, m. *judex inferior*, bij *Scheller*. Wel te onderscheiden van onderrigter, m. die onderrigt geeft, *doctor*, *oris*, *m. praeceptor*, *oris*, *m. magister*, *ri*, *m*.

Onderrekenen, b. w. *accenseo*, *ui*, *ere*, bij *Seneca*.

Onderriem, m. *semicinctium*, *ii*, *n*. bij *Hoogstraten*.

Onderrigt, o. *institutio*, *eruditio*, *onis*, *f. doctrina*, *ae*, *f. disciplina*, *ae*, *f*.

Onderrigten, b. w. *docere aliquem aliquid*, *instituere*, *erudire*, *aliquem aliqua re*. Van hier: onderrigting, v. *institutio*, *onis*, *f. eruditio*, *onis*, *f. doctrina*, *ae*, *f. disciplina*, *ae*, *f*. bij *Scheller*.

Onderroeijen, b. w. *subremigo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Virg*.

Onderroeren, b. w. *intermiscere*, *permiscere*, *immiscere*.

Onderrok, m. *indula inferior muliebris*, *tunica interior*, dit laatste bij *Schell*.

Onderrollen, b. en o. w. *subvolvo*, *olvi*, *olutum*, *olvere*; onz. *volvendo decidere vel prolabi*.

Onderrooken, b. w. *suffumigo*, *avi*, *atum*, *are*; *suffio*, *ivi*, *itum*, *ire*, bij *Plinius*.

Onderschatmeester, m. *vice quaestor*, *oris*, *m*. Van hier: onderschatmeesterschap, *vice quaestura*, bij *Asc. Paed*.

Onderscheid, o. *differentia*, *ae*, *f. discrimen*, *inis*, *n. discrepantia*, *ae*, *f. distinctio*, *discretio*, bij *Cic. diversitas*, *atis*, *f.* bij *Plinius*. Voor ongelijkheid gebruikt men ook, *dissimilitudo*, *inis*, *f.* bij *Cic. imparilitas*, *atis*, *f.* bij *Gell*.

Onderscheiden, b. w. *discerno*, *crevi*, *etum*, *ernere*; *distinguo*, *inxi*, *inctum*, *inguere*; *agnoscere* en *internoscere*, *discrimino*, *avi*, *atum*, *are*. Voor afzonderen, *segregare*, *sejungere*, *sejugare*, bij *Cic. separare*, *seponere*, *secernere*, alle bij *Cic.* in dezen zin zegt *Weiland*, gebruikt men het niet meer. Voor verschillen, *differo*, *distuli*, *dilatum*, *differre*. Voor verscheiden maken, *vario*, *avi*, *atum*, *are*, in dezen zin begint het ook te verouden, volgens *Weiland*. Van hier: onderscheidenlijk, bijw. *distincte*, *discrete*, *discretim*, *discriminatim*, *separatim*, *differenter*, *varie*, *adv*. Onderscheiding, v. *distinctio*, *discretio*, *discriminatio*, *separatio*, *onis*, *f. varietas*, *atis*, *f*. Onderscheidenheid, een verouderd woord.

Onderschenkel of onderschinkel, m. *crus*, *cruris*, *n. tibia*, *ae*, *f*. volgens *Schell*.

Onderschepen, m. *judex inferior*.

Onderscheppen, b. w. *intercipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*, *cum acc.* bij *Cic*. Eigenlijk beteekent het iets van onderen ondervangen, *excipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*, doch in dien zin wordt het zelden gebruikt. Meest komt het figuurlijk voor in den zin van iemand of iets in den loop stuiten en grijpen, dan is het *intercipere*, ook *deprehendere aliquem vel aliquid*. In het geheim iets zoeken te weten, *clam perscrutari*. De afgeleide woorden door *Weiland* niet aangeteekent, zijn: onderschepper, m. *interceptor*, *oris*, *m*. Onderschepping, v. *interceptio*, *onis*, *f.* bij *Livius*. Verl. d. onderschept, *interceptus*, *a*, *m*, bij *Cic*.

Onderschoren, b. w. *suffulcio*, *fulsi*, *fultum*, *fulcire*; *sustento*, *avi*, *atum*, *are*; *sustineo*, *ui*, *entum*, *ere*, bij *Cic*. Van hier: onderschoring, v. *sustentatio*, *onis*, *f.* bij *Cic*. Onderschoorsel, o. *fulcrum*, *i*, *n. fulcimentum*, *i*, *n. fultura*, *ae*, *f.* bij *Vitruvius*. In de bouwkunde zegt men ook, *erisma*, *atis*, *n.* en *erisma*, *ae*, *f. anteris*, *idis*, *f.* alle bij *Vitr*.

Onderschout, m. *proprastor*, *oris*, *m*. volgens *Hoogst*.

Onderschragen, b. w. *fulcro lignee stabilire vel suffulcire*, zoo veel als ondersteunen. Onderschraagsel, v. zoo veel als ondersteunsel, zie bij dat woord.

Onderschrift, o. *subscriptum, i, n.*

Onderschrijven, b. w. *subscribo, ipsi, iptum, ibere; signo, avi, atum, are*, en *subsignare*, bij *Cic.* Van hier: onderschrijver, m. *subscriptor, oris, m. signator, oris, m.* bij *Sallust.* Onderschrijving, v. *subscriptio, onis, f. signum, i, n.* bij *Sallust.* komt het laatste in dien zin voor.

Onderschuilen, o. w. *sublateo, ui, ere*, bij *Varro; subsum, esse*, bij *Virg.*

Onderschuiven, b. w *subtrudo, trusi, trusum, udere; trudendo subdere aliquid alicui rei.*

Onderslaan, b. w. dit woord wordt oneigenlijk gebruikt voor oneerlijk onder zich houden, *furtim retinere.* B. v. geld onderslaan, *pecuniam furtim retinere.* Ook is het een vroedkundig woord en beteekent zoo veel als onderzoeken, hoe ver de zwangerheid eener vrouw gevorderd zij, *explorare foetum mulieris gravidae.*

Onderslag, m. eigenlijk de afschutting van eene plaats, doch in dezen zin is het niet meer in gebruik, *sepimentum, i, n.* Thans beteekent het een lot, dat aan den voet van eenen boom opschiet, *stolo, onis, m.* bij *Varro.*

Onderslaven, b. w. *in servitutem redigere.* Het verl. d. onderslaafd vindt men bij *Huygens, in servitutem redactus.*

Onderslepen, b. w. *subtrahere*, ook *trahendo aliquid subdere alicui rei*, ook *tempestatis vi mergi.*

Ondersmelten, b. w. *fundendo vel fusione intermiscere vel permiscere.*

Onderssnijden, b. w. *prosternere.* B. v. ik heb dien jongen ondergesmeten, *puerum istum prostravi.* Ook bij eenen hoop smijten, *cumulo addere, vel subdere.*

Onderssnede of onderssneê, *lamella panis inferior.*

Onderssneeuwen, o. w. *nive tegi, vel contegi.*

Onderssnijden, b. w. *secando aliquid immiscere.*

Onderspaden, b. w. *passimando terra obruere aliquid.*

Onderspannen, b. w. *spithama subter amplecti.*

Onderspit, o. eigenlijk, *ultima terra effossa.* Men gebruikt het alleen oneigenlijk: het onderspit delven, *inferiorem discedere, vinci, superari.* In het onderspit zijn, *in miseria esse*, bij *Cic.* In het onderspit geraken, *graviter cadere*, bij *Plautus; incidere in malo*, bij *Schell.*

Onderspreiden of onderspreijen, b. w. *substerno, avi, atum, ernere, aliquid alicui rei.* Van hier: onderspreiding of onderspreijing, v. *substratus, us, m.* bij *Plin.*

Onderst, bijv. n. *imus, a, m*, bij *Cic. infimus, a, m*, bij *Virg.*

Onderstaan, o. en b. w. in den eigenlijken zin is het onz. *infra stare, in inferiori loco consistere, subter stare*, bij *Schell. infra scriptum esse*, bij *Sall.* Van het deelw. onderstaand, *infra scriptus, a, m.* Onderworpen, *obnoxium esse.* Ondernemen, *sustineo, ui, entum, inere; audeo, ausus sum, audere, in animum inducere*, bij *Schell.* Ook voor onder de hand onderzoeken, *clam explorare.*

Onderstad of stedehouder, m. *subpraefes provinciae*, bij *Schell.*

Onderstalmeester, m. *submagister stabuli*, volgens *Scheller.*

Onderstand, m. zoo veel a's hulp, *auxilium, ii, n. subsidium, ii, n. opis, em, e, f. adjumentum, i, n.* Van het verouderde onderstanden, *opem ferre.* Zamenstell. onderstandgeld, *subsidium, ii, n. collatio, onis, f.* bij *Hoogst.*

Onderstandaardsch, bijv. n. *subsignanus, a, m*, bij *Tac. Hooft* gebruikt dit woord.

Onderstappen, b. w. *magnis passibus adsequi aliquem.*

Ondersteek, m. *supplantatio, onis, f.*, volg. *Hoogstrat. Hooft* zegt: der vrijheid een' ondersteek doen, *supplantare libertatem, clam nocere libertati.*

Ondersteken, b. w. *subjicio, ecī, ectum, icere; subdo, didi, ditum, dere; suppono, osui, ositum, onere, aliquid alicui rei.*

Digitized by Google

rei. Voor door elkander ſchieten, *miſcere.* B. v. ik onderſtak de kaarten, *chartas luſorias miſcebam.* Van hier het verl. d. onderſtoken, *antea conſtitutus, a, m.* B. v. een onderſtoken werk, *paſtum antea conſtitutum.* Ook is onderſtoken, in de plaats van iets anders geſteld, *ſubditicius, a, m; ſuppoſititius.* Onderſteken is ook, *infero, erui, ertum, erere; interferere.* B. v. ſoldaten onder eene kompagnie ſteken, *milites inſerere cohorti.* Van hier: onderſteking, v. *ſubjectio, onis, f. inſertio, onis, f.*

Onderſtellen, b. w. *ſuppono, oſui, oſitum, onere, aliquid alicui rei; ſubjicere, ſubdere.* Eene ſtelling voor eenige oogenblikken, als waarheid houden, *pono, poſui, poſitum, ponere.* Cicero zegt, onderſtel dat het zoo zij! *fac ita eſſe!* Onderſtel, dat gij zijt, die ik ben! *fac qui ego ſum, te eſſe,* bij denzelfden. Van hier: onderſtelling, v. *ſuppoſitio, onis, f. poſitio, onis, f.*

Onderſteun, o. de daad van onderſteunen, zoo veel als onderſteuning, zie het volgende woord.

Onderſteunen, b. w. *fulcire, ſuffulcire, ſuſtentare, ſuſtinere, ſtabilire.* Oneigenlijk, in allerlei ſoort van verlegenheid hulp toebrengen, *ſuſtentare, allevare, ſublevare, ferre auxilium vel praeſidium alicui,* bij *Cic.* Onderſteuning, v. *fultura, ae, f. ſuſtentatio, onis, f. allevatio, onis, f. allevamentum, i, n. fulcrum, i, n. fulcimentum, i, n. adminiculum, i, n. auxilium, ii, n. adjumentum, i, n.* Onderſteunſel, o. *ſtabilimen, inis, n. ſtabilimentum, i, n. ſuſtentaculum, i, n.* in bouwkunde, *erisma, atis, n. erisma, ae, f. anteris, idis, f.* bij *Vitruvius;* onder eenen boom, *pedamen, inis, n. pedamentum, i, n.* bij *Varro;* in welken zin men ook het werkw. *pedare* voor onderſteunen gebruiken kan. Onderſteuner, *ſtabilitor, oris, m. firmator, oris, m. fautor, oris, m.*

Onderſtierman, m. *ſubgubernator, oris, m.* bij *Schell.*

Onderſtond, m. *hora ſequens vel altera.*

Onderſtooten, b. w. *ſubtus trudere, trudendo intermiſcere, immiſcere, inſerere, interſerere,* bij *Schell.*

Onderſtoppen, b. w. *ſuggerere, ſubtus ingerere,* ook *condere vel celare aliquid ſub aliqua re, ſubſarcinare,* bij *Schell.*

Onderſtrepen, b. w. *ſublineo, avi, atum, are; lineam ſubducere, lineam ſubnotare,* bij *Schell.*

Onderſtrikken, b. w *ſubtus nodare, vel nodo ſubligo, avi, atum, are.*

Onderſtrooijen, b. w. *ſubſterno, ſtravi, ſtratum, ſternere.* Van hier: onderſtrooijing, v. *ſubſtratus, us, m.* Onderſtrooiſel, o. *ſubſtramentum, i, n.* bij *Varro.*

Onderſtroomen, o. w. *ſublabor, apſus ſum, abi, ſubinfluo, uxi, uxum, uere,* bij *Seneca.*

Onderſtutten, b. w. hetzelfde als onderſteunen. Van hier: onderſtutſel, hetzelfde als onderſteunſel.

Onderſtuurman, zie onderſtierman.

Ondertand, m. *dens inferior.*

Ondertasten, b. w. *tentare, examinare, cognoscere aliquid.*

Onderteekenen, b. w. *ſubſcribere, ſignare, ſubſignare, ſubnotare,* bij *Plinius.* Van hier: onderteekenaar, m. *ſignator, oris, m.* bij *Sallustius.* Onderteekend, v. d. *ſignatus, ſubſignatus, ſubnotatus, ſubſcriptus, a, m.* Onderteekening, v. *ſubſcriptio, onis, f. ſubſignatio, ſubnotatio,* bij *Schell.*

Ondertellen, b. w. *minoris aeſtimare.*

Ondertreden, b. w. eigenlijk onder iets treden, *ſubire,* dan is het onz. ook voor onderdrukken, *opprimere, conculcare, proculcare aliquem.* Van hier: ondertreding, v. *actio ſubcundi;* in den tweeden zin, *oppreſſio, onis, f. conculcatio, proconculcatio.*

Ondertrekken, b. w. *ſubtus trahere, deorſum trahere;* ook zoo veel als onderſtrepen.

Ondertijds, bijw. van tijd, *interim, interea, adv.*

On-

Digitized by Google

Ondertrouw, v. *sponsalia, ium, vel iorum, n. pl.* bij *Cic. desponsatio, onis, f.*

Ondertrouwen, b. w. *sponso, avi, atum, are; despondeo, spondi, vel spospondi, sponsum, spondere, aliquem vel aliquam alicui.* Van hier: ondertrouwing, v. *desponsatio, onis, f.*

Ondertusschen, bijw. van tijd, *interim, interea, interea loci*, bij *Terent. adv. interibi*, bij *Gellius.*

Ondervangen, b. w. *manu excipere vel intercipere.* Voor vallen bewaren, *sustentare, sustinere, suffulcire.* Voor vervangen, *in alicujus locum succedere.*

Ondervaren, o. en b. w. *deorsum vehi*, bedr. *deorsum veho, exi, ectum, ehere*, bij *Scheller; subnavige, avi, atum, are.*

Ondervat, o. *excipulum, i, n.*

Ondervatten, b. w. *subtus prehendere.*

Ondervellen, b. w. *caedere vel decidere.*

Ondervinden, b. en o. w. *experior, ertus sum, eriri, comperior, iri*, bij *Terentius.* De volmaakte tijd van dit laatste, *compertus sum*, wordt in dien zin niet gevonden. Van hier: ondervinding, v. *experientia, ae, f. experimentum, i, n.* bij *Cicero, expertio, onis, f.* bij *Vitruvius, periculum, i, n.* bij *Cicero.*

Ondervloeijen, o. w. *sublabor, apsus sum, abi, subinfluo, uxi, uxum, uere, inundari vel aqua tegi.*

Ondervloer, m. *pavimentum inferius.*

Ondervoegen, b. w. *subjungo, unxi, unctum, ungere*, bij *Cic.* Van hier: ondervoeging, v. *subjunctio, onis, f.*

Ondervonden, verl. d. *expertus, a, m*, bij *Cic.*

Ondervoogd, m. *propraetor, oris, m. procurator, oris, m.* Ondervoogdij en ondervoogdijschap, *propraetura, ae, f.*

Ondervorschen, b. w. *scrutor* en *perscrutor, atus sum, ari, examinare, explorare, considerare, indagare, exquirere, inquirere, perquirere, vestigare, investigare, pervestigare, per speculari, anquirere.*

Ondervorst, m. *principis locum tenens.*

Ondervragen, b. w *rogando inquirere*, ook *interrogo, avi, atum, are, percontor, atus sum, ari*, bij *Cicero; sciscitor, atus sum, ari*, bij *Suetonius.* Van hier: ondervrager, *percontator, oris, m.* bij *Horatius.* Ondervraging, v. *interrogatio, percontatio, onis, f.* bij *Cic.*

Onderwaarts, bijw. van plaats, *deorsum, infra, adv. in parte inferiore*, bij *Schell.*

Onderwal, m. *valli pars inferior.*

Onderwarig, bijv. n. en bijw. *obnoxius, a, m;* bijw. *obnoxie, adv.*

Onderwassen, o. w. *succresco, evi, etum, escere*, bij *Colum.*

Onderweg, onderweeg, onderwegen, bijw. *in itinere, in via, per viam*, alle bij *Ter.*

Onderwellen, onz. w. *turbine immergi* alleen. Onder het zand wellen, *immergi arena, arena obrui.*

Onderwelven of **onderwulven**, b. w. *subtus concamerare.*

Onderwereld, v. *orcus, i, m. inferi, orum, m. pl.*

Onderwerp, o. *subjectio, onis, f.* bij *Vitruvius.* Stof van verhandeling, *materies, iei, f. materia, ae, f.* Voor voorstel, *propositum, i, n. propositio, onis, f.*

Onderwerpen, b. w. *subjicio, eci, ectum, icere.* Onder zijne magt brengen, *potestati suae subjicere.* Ook wederk. zich onderwerpen, *se subjicere vel submittere.* Onderwerpen, verl. d. *subjectus, a, m; obnoxius, a, m.* Van hier: onderwerping, v. *subjectio, onis, f.*

Onderweven, b. w. *subtexo, exui, extum, exere.* bij *Livius.*

Onderwigt, o. *diminutio ponderis prioris*

Onderwijlen, onderwijl, bijw. van tijd, *interim, interea, interibi, adv.*

Onderwijzen, b. w. *docere aliquem aliquid, instituere vel erudire aliquem aliqua re*, ook *edocere*,

Digitized by Google

re, condecefacere instruere aliquem. Van hier: onderwijs, *doctrina, ae, f. institutio, onis, f. eruditio, onis, f. institutio, onis, f.* Onderwijzer, m. *doctor, oris, m. praeceptor, oris, m* Onderwijzing, v. hetzelfde als onderwijs.

Onderwind, o. *susceptio, onis, f. coeptum, i, n. incoeptum, i, n.* Eigenlijk zegt *Weiland, susceptio rei difficilis.* Van onderwindal, *qui omnia suscipere audet, audax acis, omn. g.* Onderwindalgeest, *animus audax*, bij *Sallustius.*

Onderwinden, b. w. eigenlijk *subtus involvere*, doch in dezen zin is het verouderd. Als een wederkeerig werkw. zich iets onderwinden, *conor, atus sum, ari, audeo, ausus sum, audere*, ook *sibi aliquid vindicare*, zoo veel als, zich iets aanmatigen, in dezen laatsten zin is het ook reeds verouderd. Van hier: onderwinding, n. *conatus, us, m. conatum, i, n. ausum, i, n.*

Onderworpeling, m. *subjectus, obnoxius, a, m*, dit woord komt bij *Hooft* voor.

Onderwroeten, b. w. *suffodie, di, essum, odere, fodiendo subruere.*

Onderzaaijen, b. w. *subsero, evi, atum, erere, interserere, serendo intermiscere vel immiscere.* (bij *Tacitus.*

Onderzaat, m. *subjectus, i, m.*

Onderzetten, b. w. *suppono, osui, ositum, onere, submitto, isi, issum, ittere, subdo, didi, ditum, dere, subjicio, eci, ectum, icere, subjectare*, bij *Ovidius.* Ook voor onderschoren, *suffulcio, ulsi, ultum, ulcire.* Van hier: onderzetsel, *fulcrum, i, n. stabilimen, inis, n.* Onderzetting, v. *suppositio, onis, f.*

Onderzieltje, o. een vrouwen onderrokje of onderkousje, *thoristrum, i, n.*

Onderzien, o. w. *subtus videre.*

Onderzinken, o. w. *mergi, demergi, submergi.*

Onderzoek, o. *inquisitio, investigatio, indagatio, exploratio, disquisitio, onis, f.* bij *Scheller.* Zamenstell. onderzoeklievend, *amans inquisitionis, investigationis, indagationis*, en zoo voort.

Onderzoeken, b. w. *quaerere, inquirere, exquirere, perquirere, scrutari, cognoscere, explorare, examinare, indagare.* Voor beproeven, *periclitor, atus sum, ari, periculum facere, experiri.* Van hier: onderzoeker, m. *inquisitor, scrutator, explorator, examinator, indagator, oris, m* bij *Columella.* Onderzoeking, v. *quaestio, inquisitio, scrutatio, exploratio, onis, f. examinatio*, bij *Ulpianus; indagatio, periclitatio*, bij *Cicero; perscrutatio*, bij *Seneca.*

Onderzoldering, v. *tabulatum inferius.*

Onderzwemmen, o. w. *subnato, avi, atum, are*, en *subnare*, ook *internatare.*

Ondeugd, v. *vitium, ii, n.* bij *Cic. malum facinus, malefactum*, bij *Schell.* Van hier: ondeugdelijk, *vitiose adverbium.* Ondeugend, *vitiosus, a, m; virtute carens, virtutis expers.* Ondeugendheid, v. *vitiositas, atis, f.* bij *Schell.* Ondeugendlijk zoo veel als ondeugdelijk. Ondengdzaam hetzelfde als ondeugend.

Ondicht, o. *prosa vel prorsa, ae, f. verba numeris soluta*

Ondieft, bijw. veel in Noordholland gebruikt voor wel goed, *bene, recte, adv.*

Ondienst, m. *noxa, ae, f. damnum, i, n.* Iemand ondienst doen, *male mereri de aliquo.* Van hier: ondienstbaar, *inofficiosus, a, m.* Ondienstig, *inutilis, is, e, alienus, a, m.* Wanneer men van de gezondheid spreekt, *insalubris, is, e.* Ongedienstigheid, v. *inutilitas, atis, f* Ondienstiglijk, *inutiliter.*

Ondiep, b. n. *non profundus, brevis, is, e*; bij *Schell.* Van hier: *brevitas, atis, f. inopia altitudinis.* Ook eene waadbare plaats in eene rivier, *vadum, i, n.* In dezen zin gebruikt men ook voor ondiep, *vadosus, a, m.*

On-

Digitized by Google

Ondier, o. *monſtrum, i, n.* In den ſagen ſtijl noemt men eenen deugeniet een ondier, *nequam, nebulo, onis, m.*

Ondigt, b. n. *rimoſus, apertus, a, m.*

Ondoenlijk, b. n. *quod fieri non potest. Quintil.* gebruikt *impoſſibilis, lis, le.*

Ondoodelijk, bijv. n. en bijv. *non mortifer, non lethalis, lis, e,* bijw. *non lethaliter.*

Ondoorboorlijk, b. n *inperforabilis, lis, le, quod perforari non potest.*

Ondoorgangelijk of ondoorgankelijk, b. n. *impervius, a, m;* bij *Ovid.*

Ondoorgrondelijk, b. n. *impenetrabilis, lis, le;* bijw. *impenetrabiliter,* bij *Schell. infinitae altitudinis.*

Ondoorkomelijk, bijv. n. *impervius, vel invius, a, m.*

Ondoorreisbaar, bijv. n. *impervius et invius, a, m.*

Ondoorreisbaar, bijv. n. *non translucens, opacus, a, m; non pellucidus, pellucidiſate carens,* bij *Schell.*

Ondoorwaardbaar, bijv. n. *non vadoſus, a, m; vel quod vado tranſiri non potest.*

Ondoorworstelbaar, bijv. n. *ineluctabilis, lis, le.*

Ondoorzigtbaar, bijv. n. en bijw. *imperſpicuus, a, m;* bijw. *imperſpicue, adv.*

Ondoorzoekelijk, bijv. n. *quod perquiri non potest.*

Ondraagbaar, bijv. n. *ingestabilis, lis, le,* bij *Plinius; importabilis, lis, le.*

Ondragelijk, bijv. n. en bijw. *intolerabilis, lis, le; intolerandus, a, m;* bijw. *intolerabiliter, adv.*

Ondrinkbaar, bijv. n. *impotabilis lis, le.*

Onduchtig, bijv. n. men ſchrijft beter ondugtig, vermits het niet van duchten maar van deugen afkomt, *nihil valens, invalidus, a, m; parum validus.* B. v. ondugtige bewijzen, *argumenta parum valida, vitioſus, a, m.*

Onduidelijk, bijv. n. en bijw. *obſcurus, a, m; parum clarus, indiſtinctus, imperſpicuus, a, m;* bijw. *obſcure, parum clare, indiſtincte, imperſpicue, adv.* Van hier: onduidelijkheid, v. *obſcuritas, atis, imperſpicuitas, atis.*

Onduitsch, bijv. n. en bijw. *non Germanicus.* Van de taal ſprekende, *linguae Germanicae non conveniens vel a natura linguae Germanicae abhorrens, vel indoli linguae Germanicae non convenins;* bijw. *non Germanice.* Het gebruik wil, dat men dit woord ook gebruikt voor een woord, dat tegen de zuiverheid van onze Nederduitſche taal aanloopt en uit eene vreemde overgenomen is, dan is onduitsch, *non Belgicus, linguae Belgicae non conveniens, a natura linguae Belgicae abhorrens, vel indoli linguae Belgicae non convenions;* bijw. *non Belgice.* In dezen zin ſtaat het altijd bij den grooten *Weiland.*

Onduldelijk, bijv. n. *intolerabilis, lis, le; intolerandus, a, m.*

Onduurzaam, bijv. n. *imperpetuus, a, m,* bij *Seneca; fragilis, lis, le,* bij *Cic.*

Onecht, bijv. n. *ſpurius, a, m; adulterinus, non probus, infincerus, a, m,* bij *Schell.*

Onedel, bijv. n. en bijw. *ignobilis, lis, le; haud nobilis, haud generoſus, obſcurus, a, m;* bijw. *ignobiliter, haud generoſe, obſcure, adv.* Zamenſtell. onedelaartig en onedelmoedig, *haud generoſus.* Van hier: onedelheid, *ignobilitas, atis, f.*

Oneendragtig, bijv. n. en bijw. *diſcors, ordis, omn. g. diſſentiens, entis, omn. g. diſſidens, entis, omn. g.* bijw. *discorditer, adv.* Van hier: oneenigheid, v. *discordia, ae, f. diſſenſio, onis, f. diſſidium, ii, n. diſſenſus, us, m. diſſidentia, ae, f.* bij *Plinius.*

Oneenpartig, bijv. n. *impar, diſpar, aris, omn. g. diſſimilis, lis, le.* Van hier: oneenpartigheid, *diſſimilitudo, inis, f.*

Oneens, bijw. hetzelfde als oneenig, oneens zijn, *diſſentire.*

Oneenſtemmig, bijv. n. *diverſus, a,*

Digitized by Google

e, m; differens, entis, omn. g. discrepans, antis, omn. g.

Oneenzijdig, bijv. n. en bijw. *aequus, ua, um;* bijw. *aeque, adverbium.*

Oneer, v. *infamia, ae, f. inhonestas, atis, f. dedecus, oris, n. turpitudo, inis, f.* bij *Schell. probrum, i, n. opprobrium, ii, foeditas, atis, f.* bij *Cic. pudor, oris, m.* bij *Ovidius.*

Oneerbaar, bijv. n. en bijw. *inhonestus, a, m; impudicus, a, m;* bijw. *inhoneste, impudice, adv.* Oneerbaarheid, v. *inhonestas, atis, f. impudicitia, ae, f.*

Oneerbiedig, bijv. n. en bijw. *inverecundus, a, m;* bijw. *inverecunde, irreverenter, adv.* Van hier: oneerbiedigheid, v. *inverecundia, ae, f.* bij *Tac.*

Oneergierig, bijv. n. en bijw. *non avidus, vel cupidus laudis, ambitione carens, non ambitiosus, a, m.* Van hier: oneergierigheid, *inopia ambitionis.*

Oneerlijk, bijv. n. en bijw. *inhonestus, a, m; dehonestus, improbus, dedecorus, probrosus, foedus, ignominiosus, infamis, is, e;* bijw. *inhoneste, dehoneste, improbe, dedecore, probrose, foede, ignominiose, infamiter,* het geen mogelijk niet voorkomt, schoon men den vergrootenden trap, *infamissime,* bij *Jul. Capitol.* vind. Van hier: oneerlijkheid, v. *inhonestas, atis, f. improbitas, atis, f.* bij *Cic. dedecus, oris, n. probrum, i, n. foeditas, atis, f. ignominia, ae, f. infamia, ae, f.*

Oneerzuchtig, hetzelfde als oneergierig.

Oneetbaar, bijv. n. *non edulis, lis, le.*

Oneffen, bijv. n. en bijw. *scaber, ra, rum; scabrosus, a, m; fragosus, confragosus, iniquus, a, m; asper, a, m; salebrosus, a, m.* Geen effen getal uitmakende, *impar, aris, omn. g. dispar,* ook *disparilis, is, e; inaequabilis, lis, le,* bij *Cic.* Van hier: oneffenheid, v. *scabritia, ae, f. scabrities, iei, f. scabrum, i, n.* bij *Plinius.*

Oneigen, bijv. n. en bijw. *improprius, a, m.* Van hier: oneigenheid, v. *impropriatas, atis, f.* bij *Schell.* Oneigenlijk, bijw. *improprie.* Oneigenlijkheid, v. *impropriatas, atis, f.*

Oneindelijk, onendelijk, oneindiglijk en oneindig, bijv. n. en bijw. *infinitus, a, m, sine fine, finis carens, finem non habens, in infinitum.* Van hier: oneindigheid, v. *infinitas, atis, f. infinitio, onis, f.* bijw. *infinite, adv. Cic.*

Onerfelijk, bijv. n. *non hereditarius, a, m; quod hereditate consequi non possumus.*

Onergerlijk, bijv. n. en bijw. *offensione carens.*

Onerkentenis, v. *beneficiorum oblivio, onis, f. animus ingratus,* bij *Cic.*

Onervaren, bijv. n. en bijw. *imperitus, inexpertus, a, m; insciens, entis, omn. g. iners, ertis, omn. g. rudis, is, e; indoctus, a, m;* bijw. *imperite, adv.* Van hier: onervarenheid, v. *imperitia, ae, f. inscitia, inexperientia,* bij *Tertullian. inopia experientiae.* Onervarenlijk, *imperite, adv.*

Oneven, zie oneffen.

Onfatsoenlijk, bijv. n. en bijw. *incivilis, lis, le; impolitus, a, m; rudis, is, e; rusticus, inurbanus, a, m; male moratus.* Van hier: onfatsoen en onfatsoenlijkheid, v. *incivilitas, atis, f. rusticitas, inurbanitas;* bijw. *inciviliter, impolite, rustice, inurbane, adv.*

Onfeilbaar, bijv. n. en bijw. *certus, a, m; exploratus, a, m; errore carens;* bijw. *certe, explorate.*

Onfraai, bijv. n. *inelegans, antis, omn. g. invenustus, a, m; illepidus, deformis, is, e.*

Ongaaf, bijv. n. *infincerus, a, m.* Ongaaf, is ook v. *donum non doni nomine dignum, donum nocens.*

Ongaar, bijv. n. en bijw. *crudus, a, m, non coctus, a, m,* bijw. *crude, adv.*

Ongaarn, ongeern, bijw. *non libenter, invite, gravatim, non sponte, adv.*

Ongalijk, ongadelijk, bijv. n. *in-*

Digitized by Google

habilis, difficilis, lis, le, morosus, a, m. Van hier: ongelijkheid, v. *difficultas, atis, f.* B. v. der wegen, *difficultas viarum.*

Ongangbaar, bijv. n. b. v. ongangbaar geld, *inusitata moneta,* bijw. *inusitate, adv.*

Ongans, bijv. n. *aegrotus, a, m, morbidus, male sanus, a, m.* In Friesland noemt men dus de nageboorte van eene koe, *secundinae vaccae.*

Ongastvrij, bijv. n. *inhospitus, a, m, inhospitalis, lis, le,* bijw. *inhospite, inhospitaliter, adv.* Van hier: ongastvrijheid, v. *inhospitalitas, atis, f.*

Ongebaard, bijv. n. *imberbis, is, e.*

Ongebandig, bijv. n. en bijw. *dissolutus, a, m, efferus, a, m, effrenis, is, e,* bijw. *dissolute, effere, adv.*

Ongebeurlijk, bijv. n. *quod accidere vel fieri nequit.*

Ongebeeld, bijv. n. *forma vel figura vel imagine carens, ineffigiatus, a, m,* bij *Gell.*

Ongebiedelijk, bijv. n. *quod fuberi nequit.*

Ongebloemd, bijv. n. *floribus carens, vel florum expers.*

Ongebonden, bijv. n. en bijw. *solutus, dissolutus, a, m, resolutus,* bij *Tibull. liber, era, erum, effrenatus, a, m, effrenus, a, m, procax, acis, omn. g.* Van hier: ongebondenheid, *dissolutio, onis, f. licentia, ae, f. procacitas, atis, f.* bijw. *solute, dissolute, libere, licenter, procaciter, adv.*

Ongeboren, bijv. n. *non natus, nondum natus, innatus, a, m,* bij *Tert.* (*m,* bij *Cic.*

Ongebouwd, bijv. n. *incultus, a, m,* bij *Ovidius.*

Ongebrand, bijv. n. *inadustus, a, m,* bij *Ovidius.*

Ongebreideld, bijv. n. *effrenus, a, m, infrenatus, a, m,* bij *Liv.*

Ongebrekkelijk, bijv. n. *vitiis carens, vitiorum expers.*

Ongebroken, bijv. n. *infractus, a, m; inabruptus, a, m; integer, ra, rum,* bij *Cic.*

Ongebruik, o. voor ongewoonte, *desuetudo, inis, f.* Voor nutteloosheid, *inutilitas, atis, f.* B. v. te ongebruik maken, *aliquid reddere inutile.* In de dagelijksche taal zegt men meest onbruik: b. v. in onbruik raken, *in desuetudinem abire.* Van hier: ongebruikelijk, *inusitatus, desuetus, a, m; inconsuetus, insolens, entis, omn. g.* bijw. *inusitate, insolenter, adv.*

Ongebust, bijv. n. *urnae non inclusus.*

Ongedaan, bijv. n. *infectus, a, m.* Eene ongedane zaak, *res infecta.* Niet schoon, bleek, ziekelijk, *deformis, is, e; pallidus, a, m, morbidus, a, m.* Voor slordig, *sordidus* en *sordidatus, a, m.*

Ongedachtig, bijv. n. *immemor, oris, omn. g.* bij *Cic.* (*a, m.*

Ongedeeld, bijv. n. *indivisus,*

Ongedeesfemd, bijv. n. *azymus, a m.* Een Grieksch woord, *non fermentatus, a, m.*

Ongedekt, bijv. n. *nudus, a, m; apertus, intectus, retectus, a, m,* bijw *nude, aperte, adv.*

Ongedienstig, bijv. n. *inofficiosus, a, m,* bij *Cic.*

Ongedierte, o. *animalia nocentia.* Men gebruikt het meest voor gekorvene diertjes, die nadeelig zijn, *insecta nocentia, vel noxia.*

Ongedoemd, bijv. n. *indemnatus, a, m,* bij *Cic.*

Ongedoogzaam, bijv. n. zoo veel als straf, *severus, a, m, immitis, is, e.* Van hier: ongedoogzaamheid, v. *severitas, atis, f.* Ongedoogbaar of ongedogelijk *is,* hetwelk men niet gedogen kan, *intolerabilis, lis, le, intolerandus, a, m.* (*m,* bij *Ovid.*

Ongedrongen, bijv. n. *laxus, a,*

Ongeduld, o. *intolerantia, ae, f.* bij *Cic. impatientia, ae, f.* bij *Plinius.* Van hier: ongeduldig, bijv. n. *impatiens, intolerans, antis, f.* Ongeduldigheid, v. hetzelfde als ongeduld. Ongeduldiglijk, bijw. *impatienter, intoleranter, adv.*

Ongedurig, bijv. n. *instabilis, lis, le;* ook voor ongerust, *inquietus, anxius, a, m.* Van hier: ongedurigheid, *instabilitas, atis, f. anxietas, atis, f.*

Ongedut, bijv. n. een Geldersch woord, *non notatus, a, m.* B.

v.

v. ongedut geld, *moneta non notata.*

Ongedweé, bijv. n. *difficilis, lis, le, durus, a, m;* bijw. *difficulter, dure, adv.* Ongedweeheid, v. *difficultas, atis, f. duritiei, iei, f. duritia, ae, f.*

Ongeëerd, bijv. n. *inhonorus, a, m, inhonoratus, a, m,* bij *Liv.*

Ongeërfde, m. *qui agros vel possessiones non habet.*

Ongeerne, bijv. n. en bijw. *invitus, a, m;* bijw. *invite, non libenter, adv.*

Ongegespt, bijv. n. *diffibulatus, recincrus, a, m.*

Ongegord, bijv. n. *discinctus, a, m.*

Ongegoed, bijv. n. *pauper, era, erum, inops, opis, omn. g. possessiones vel bona non habens.*

Ongegroet, bijv. n. *insalutatus, a, m,* bij *Virgilius.*

Ongegrond, bijv. n. *nullo fundamento nixus;* fig. *vanus, a, m, inanis, is, e.*

Ongehaard, bijv. n. *calvus, a, m.*

Ongehárnast, bijv. n. *non cataphractatus.*

Ongehavend, bijv. n. *sordidus* en *sordidatus, a, m,* ook *inornatus, a, m.*

Ongeheeld, bijv. n. *incuratus, a, m,* bij *Horatius.*

Ongeheisterd, bijv. n. *non tectus, a, m.*

Ongeheten, bijv. n. *injussus, a, m.*

Ongeheveld, bijv. n. *azymus, a, m,* bij *Cic. non fermentatus.*

Ongehoopt, bijv. n. *insperatus, a, m.*

Ongehoord, bijv. n. *inauditus, a, m, novus, a, m,* bij *Schell.*

Ongehoornd of ongehorend, bijv. n. *cornibus carens, cornua non habens.*

Ongehoorzaam, bijv. n. *inobsequens, entis, omn. g.* bij *Sen. imparens, entis, omn. g.* bij *Festus.* Van hier: ongehoorzaamheid, v. *inobedientia, ae, f.* bij *Augustinus, dedignatio parendi,* bij *Plin.*

Ongehouden, bijv. n. *nulla obligatione obstrictus.* Van hier: ongehoudenis, v. bij *Hooft, quum aliquis nulla obligatione tenetur.*

Ongehuifd, bijv. n. en bijw. *incomptus, a, m,* bij *Cic.* bijw. *incompte, adv.*

Ongehuld, hetzelfde als ongehuifd.

Ongekapt, bijv. n. *non caesus, non concisus, a, m.*

Ongekemd of ongekamd, bijv. n. *impexus, a, m,* bij *Virg.*

Ongekerstend, bijv. n. *baptismo non initiatus.*

Ongekleed, bijv. n. *investis, is, e,* bij *Pallad. nudus, a, m.*

Ongeknaagd, bijv. n. *irrosus, a, m,* bij *Hoogstraten.*

Ongeknoopt, bijv. n. *nodo non adstrictus, laxus, a, m.*

Ongekogt, bijv. n. *inemptus, a, m,* bij *Horatius.*

Ongekookt, bijv. n. *incoctus, a, m,* bij *Plautus, crudus, a, m.*

Ongekoust, bijv. n. *sibialibus non indutus, a, m.*

Ongekrenkt, bijv. n. *integer, ra, rum,* bij *Celsus, sospes, itis, omn. g. sincerus, intactus, illaesus, a, m.* B. v. hij heeft zijn woord ongekrenkt gehouden, *fidem integram servavit.* Hij is er ongekrenkt afgekomen, *sospes, intactus vel illaesus evasit.*

Ongekreukt, bijv. n. eigenlijk, *non plicatus, plicis carens.* Maar het wordt meest altijd oneigenlijk gebruikt en heeft dezelfde beteekenis als het voorgaande ongekrenkt.

Ongekuifd, bijv. n. *crista carens, non cristatus, a, m.*

Ongekuischt, bijv. n. *impurus, a, m, sordidus, a, m, impudicus, a, m,* bijw. *impure, sordide, impudice, adv.*

Ongekunsteld, bijv. n. en bijw. *inartificiosus, a, m, simplex, icis, omn. g.* bijw. *inartificiose, simpliciter, adv.* Hoe is het mogelijk dat dit woord den grooten *Weiland* ontsnapt is?

Ongel, m. *sebum, i, n.* Van hier: ongelig, bijv. n. *sebosus, a, m, naturam sebi habens.* Ongelachtigheid, *natura vel similitudo sebi.*

Ongelaat, o. *horror vultus.* Van hier: ongelatig, bijv. n. *horridus vultu.*

Ongelaakt, bijv. n. *inculpatus, a, m.*

Ongeladen, bijv. n. *vacuus, a, m.*

Digitized by Google

Van een geweer, *non instructus ad ictum*, bij *Scheller*.

Ongelaten, bijv. n. zoo veel als dartel, *procax, acis, omn. g.* ook gemelijk, zegt *Hoogstraten*, *morosus, a, m.*

Ongeld, o. *vectigal, alis, n. tributum, i, n.* Ongelden in het meerv. zijn onkosten, *impensa, ae, f. sumtus, us, m.*

Ongeleerd, bijv. n. en bijw. *indoctus, a, m; ineruditus, expers doctrinae vel eruditionis.* Van hier het bijw. *indocte, ineruditè, adv.* het ook ongeleerdelijk is. Ongeleerdheid, *ignorantia, ae, f. inscitia, ae, f. inopia doctrinae vel eruditionis.*

Ongelegen, bijv. n. *intempestivus, incommodus, importunus, a, m.* Van eene plaats, *alienus, a, m.* B. v. op eene ongelegene plaats, *loco alieno*, bijw. *intempestive, incommodè, importunè.* Van hier: ongelegenheid, v. *intempestivitas, atis, f. incommoditas* en *importunitas, atis, f.*

Ongeletterd, bijv. n. *illiteratus, a, m*, bij *Cic.* (*non lectus, a, m.*

Ongelezen, bijv. n. *illectus vel*

Ongelichaamd, bijv. n. *corpore carens, incorporeus, a, m.*

Ongelijk, bijv. n. en bijw. *asper, era, erum, rudis, itis, scabrosus, a, m; scaber, ra, rum.* Niet even dik of dun, *varius, a, m, diversus, a, m.* Voor verschillend, *differens, dissimilis, dispar.* Men gebruikt het ook als een versterkend woordje, *longe, multo.* B. v. ongelijk sneller, *longe, vel multo celerior.* Van hier: ongelijkheid, *asperitas, atis, f. scabrum, i, n.* bij *Plin.* In den tweeden zin, *varietas, diversitas, atis, f.* voorts, *differentia, ae, f. dissimilitudo, inis, f.* bij *Cic.* bijw. *aspere, scabrosè, varie, diversè, differenter, dissimiliter.* Zamenstell. ongelijkmatig, bijv. n. *dispar, aris, omn. g.* bij *Hoogstraten.* Ongelijkvormig, bijv. n. *inaequalis, lis, le, inaequabilis, lis, le*, bijw. *inaequaliter* en *inaequabiliter, adv.* bij *Schell.*

Ongelijk, o. eene handelwijs, die met de billijkheid niet overeenkomt, *iniquitas, atis, f. injustitia, ae, f. injuria, ae, f. contumelia, ae, f.* Voor overlast, *infectatio, onis, f.* bij *Quintil.* Het is dus zachte uitdrukking voor onregt; het woord heeft nog eene zachtere beteekenis, voor dwaling, *error, oris.* Ongelijk hebben, *errare.* B. v. gij hebt ongelijk, *erras, vel in errore versaris*, ook *in culpa esse*, bij *Cicero.* Iemand ongelijk geven, *accusare aliquem.* Iemand ongelijk doen, *facere injuriam alicui, vel adficere aliquem injuria, Cic.* Ongelijk lijden, *accipere injuriam*, bij denz.

Ongeloof, o. *incredulitas, atis, f.* bij *Tertull. inopia, vel defectus fidei*, bij *Scheller.* Van hier: ongeloovig, bijv. n. *incredulus, a, m, non credens, fidem non habens.* Omtrent den waren godsdienst, *carens vera religione, veram religionem non profitens*, bijw. *incredule*, of zoo dit niet voorkomt, *sine credulitate*, zegt *Scheller.* Ongeloovigheid, v. *incredulitas, atis, f.* Ongeloofbaar, bijv. n. *incredibilis, lis, le, fidem excedens*, bijw. *incredibiliter, incredibilem in modum.* Ongeloofbaarlijk is hetzelfde. Ongeloofbaarheid, v. *incredibilitas, atis, f. in pandectis, ratio, natura vel conditio incredibilis.* Zamenst. ongeloofwaardig, *fide indignus.*

Ongeluid, o. *sonus disfonus.*

Ongeluk, o. *malum, i, n. res mala, res adversa, adversum, i, n.* bij *Cicero, fortuna adversa, infortunium, ii, n. casus adversus*, ook *casus* alleen. B. v. het huis is bij ongeluk afgebrand, *domus casu flagravit, infortunium, ii, n. infortunitas, atis, f.* bij *Gellius, infelicitas, atis, f.* bij *Gell. calamitas, atis, f. adversitas, atis, f.* bij *Plinius.* Voor ellende, *miseria, ae, f.* Ongeluk der tijden, *tristitia, iniquitas vel angustia temporum*, alle bij *Cicero.* Ik heb het ongeluk van arm te zijn, *accidit mihi ut pauperrim*, bij *Scheller.* In het ongeluk zijn, *esse infelicem, versari*

Digitized by Google

ri in miseria, cum adversa conflictari fortuna. Van hier: ongelukkig, bijv. n. en bijw. *infelix, icis, omn. g. finister, ra, um, infaustus, a, m., infortunatus, improsper, calamitosus, miser, era, eram, inauspicatus.* Ongelukkelijk en ongelukkiglijk, bijw. *infeliciter, finistre, infauste, infortunate, improspere, calamitose, miserе, inauspicate.* Zamenstell. ongeluksbode, *nuntius mali.* Ongeluksboom, *clerodendrum infortunatum*, bij *Linn.* Ongelukskind, *infelix, multa mala perpessus, cui mala multa instant, obnoxius fortunae adversae.* Ongeluksprofeet, *vates malorum.* Ongeluksteeken, *signum malorum, malum omen.* Ongeluksvogel, *avis infelix, avis mali ominis.* Bijzonder van eenen kraai, *corvus infaustus*, bij *Linn. janius infaustus, merula saxatilis.* Alle deze zamenstell. zijn bij *Weiland* overgeslagen.

Ongemaakt, bijv. n. *infectus, a, m, inaffectatus, a, m, simplex, icis, omn. g.* Van hier: ongemaaktheid, v. *simplicitas, atis, f.*

Ongemaand, bijv. n. *illunis, is, e.* Ongemaande nachten, bij *Vondel, noctes illunes.* Ongemaand is ook niet over schulden aangesproken, *debitorum causa non adpellatus, vel admonitus, a, m.*

Ongemak, o. *incommodum, i, n. incommoditas, atis, f.* beide bij *Cicero*; *malum, i, n. molestia, ae, f.* Ongemak krijgen, *capere molestiam.* Ongemak hebben, *habere molestiam.* Ongemak lijden, *incommodum vel molestiam sustinere, pati vel perpeti.* Iemand ongemak aandoen, *adferre vel exhibere molestiam vel incommodum alicui, incommodare alicui*, bij *Cicero.* Het wordt ook voor twist genomen, *rixa, ae, f. jurgium, ii, n. altercatio, onis, f.* Voor moeijelijkheid of zwarigheid, is het *molestia, ae, f.* Van hier: ongemakkelijk, bijv. n. en bijw. *molestus, a, m; incommodus, a, m*, bij *Schell.* bijw. *moleste, incommode, adv.* Ook voor zuur, moeijelijk, gemellijk, *difficilis, lis, le, arduus, a, m; morosus, a, m.* B. v. hij is een ongemakkelijk mensch, *morosus ille est*, bijw. *difficulter, ardue, morose, adv.* Ongemakkelijkheid, v. *molestia, incommodum, difficultas, morositas, atis, f.*

Ongemanierd, b. n. *male moratus, inurbanus, a, m; incivilis, lis, le, rusticus, a, m; impolitus, a, m.* Van hier: ongemanierdheid, v. *inurbanitas, atis, f. incivilitas, rusticitas*, bijw. *inurbane, inciviliter, impolite, adv.*

Ongemangeld, b. n. *ope cylindri non laevigatus, Schell.* (a, m.

Ongemanteld, b. n. *non palliatus.*

Ongemaskerd, b. n. *non personatus, a, m.* Ook wordt het figuurlijk voor eenvoudig, opregt, gebruikt, *simplex, icis, omn. g. nudus, a, m; sincerus, a, m.* B. v. de ongemaskerde waarheid, *veritas simplex vel nuda vel sincera.*

Ongemeen, bijv. n. en bijw. *singularis, lis, re, unicus, a, m; extraordinarius, a, m.* Voor zeldzaam, *rarus, a, m; infrequens, entis, omn. g. insuetus, a, m.* Ook gebruikt men het voor voortreffelijk, *eximius, a, m; excellens, entis, omn. g. praestans, antis, omn. g. egregius, a, m; praecipuus, a, m.* Voor zeer groot, *ingens, entis, omn. g.* bijw. *singulariter, unice, extraordinarie, raro, infrequenter, eximie, egregie, praecipue, adv.* Van hier: ongemeenheid, v. *raritas, atis, f. raritudo, inis, f.* bij *Varro.*

Ongemeld, bijv. n. *non denuntiatus, haud nuntiatus, non indicatus, non memoratus, indictus, non dictus, a, m.*

Ongemengd, bijv. n. *non mistus, vel mixtus, purus, a, m; merus, a, m; simplex, icis, omn. g.* komt in dezen zin bij *Cicero* voor, *meracus, a, m*, bij denzelfden, bijw. *pure*, bij *Horatius, puriter, adv.* bij *Catull.*

Ongemerkt, bijv. n. *inobservatus*, bij *Plinius, non observatus, non animadversus, non notatus*, bij *Scheller.* Ook gebruikt men het

Digitized by Google

het als een bijw. *clam.* B. v. bij is er ongemerkt doorgegaan, *clam transiit.*

Ongemeten, bijv. n. *non mensus, a, m; immetatus,* bij *Horat. immensus,* bij *Lucret.*

Ongemijterd, bijv. n. *non mitratus, a, m.*

Ongemoed, bijv. n. en bijw. *pusillanimus, a, m,* bij *Cicero, infirenuus, abjecto animo.* Waarvoor men ook ongemoedig gebruikt, bijw. *pusillanime, infirenue, adv.* Van hier: ongemoedigheid, bij *Kiliaan, demissio vel defectio animi, debilitas animi, abjectio animi,* alle bij *Cicero.*

Ongemoeid, bijv. n. *inturbatus, m,* bij *Plinius.*

Ongemunt, bijv. n. *non signatus, a, m.* B. v. ongemunt zilver, *argentum non signatum.*

Ongemutst, bijv. n. *pileum non habens, pileo vel capitio carens.*

Ongenaakbaar, bijv. n. *inaccessus, a, m.*

Ongenaam, zie onaangenaam.

Ongenade, v. ongenoegen van eenen meerderen tegen eenen minderen: b. v. bij zijnen heer in ongenade vervallen, *excidere gratia domini.* Zich op genade en ongenade overgeven, *victoris arbitrio se submittere.* Verder, *inclementia, ae, f. asperitas, atis, f.* B. v. ongenade van de lucht, *inclementia vel asperitas coeli,* ook *ira, ae, f. offensio, onis, f. offensa, ae, f.* bij *Scheller, malevolentia, ae, f. animus alienus.* Ook wordt ongenade voor wreedheid gebruikt, *crudelitas, atis, f.* Vóór haar, *odium, ii, n.* B. v. in ongenade bij iemand zijn, *in odio esse alicui.* Van hier: ongenadig, bijv. n. *inclemens, entis, omn. g. asper, era, erum, durus, a, m, immitis, is, e, malevolus, a, m, alienus ab aliquo,* ook *iratus, offensus, a, m,* bij *Scheller,* bijw. *inclementer, aspere, dure, malevole, irate, iracunde, adv.* Voor wredelijk, *crudeliter, adv.* B. v. hij heeft mij ongenadiglijk behandeld, *crudeliter me tractavit vel habuit.*

Ongeneesselijk, bijv. n. *insanabilis, lis, le,* bij *Cic. immedicabilis, lis, le,* bij *Ovidius, irremediabilis, lis, le,* bij *Plin.* Van hier: ongeneesselijkheid, v. *ratio insanabilis,* bij *Scheller,* dewijl *insanabilitas,* waarschijnlijk niet gevonden wordt.

Ongenegen, bijv. n. *impropitius, a, m, non propensus, alienus, aversus, non propensus.* Ongenegen zijn, *non propensum, alienum, aversum esse,* bij *Scheller.* Van hier: ongenegenheid, *aversatio, onis, f.* bij denz.

Ongeneugelijk of ongenoegelijk, bijv. n. en bijw. *injucundus, a, m, illaetabilis, is, e, ingratus, a, m,* bijw. *injucunde, ingrate, adv.*

Ongeneugte of ongenoegte, v. *dolor, moeror, oris, m. affictio, onis, f.* bij *Cicero, injucunditas, atis, f.*

Ongenoeg, bijw. *non satis, adv. insufficienter.*

Ongenoegen, o. *tristitia, ae, f. aegritudo, inis, f.* volgens *Scheller.*

Ongenood of ongenoodigd, bijv. n. *invocatus,* bij *Plinius, non invitatus.*

Ongenoegzaam, bijv. n. *invalidus, a, m, inefficax, acis, omn. g. enervis, is, e, non sufficiens, entis, omn. g.* bijw. *invalide, inefficaciter, adv.*

Ongenot, v. *inopia fruendi.*

Ongeoord, bijv. n. *inauritus, a, m,* bij *Gellius.*

Ongeoordeeld, bijv. n. *indemnatus, a, m, injudicatus, a, m.*

Ongeoorloofd, bijv. n. *illicitus, a, m,* bij *Cicero, impermissus, inconcessus, a, m,* bij *Quint.*

Ongeopend, bijv. n. *inapertus, a, m, non apertus, non resignatus, clausus,* bij *Schell.*

Ongeordend, bijv. n. *inordinatus, non dispositus, non compositus, a, m.*

Ongepaald, bijv. n. *palis non inclusus vel circumdatus.*

Ongepaard, bijv. n. *coelebs, ibis, omn. g. solus, a, m.*

Ongepaarld, bijv. n. *non gemmatus, a, m.*

Digitized by Google

Ongeparuikt, bijv. n. *non galeritus, a, m, vel capillamento carens.*
Ongepeld, bijv. n. *non decorticatus.*
Ongepijnd, bijv. n. *non pressus, a, m.*
Ongeplant, bijv. n. *non plantatus, non satus, a, m,* bij *Schell.*
Ongeplekt, bijv. n. *non maculatus, a, m.*
Ongeploegd, bijv. n. *inaratus vel non aratus, a, m,* bij *Schell.*
Ongepluimd, bijv. n. *implumis, is, e,* bij *Horatius.*
Ongeplukt, bijv. n. *non decerptus, non carptus, non vulsus, a, m,* volgens *Scheller.*
Ongepolijst, bijv. n. *impolitus, a, m,* bij *Cicero.*
Ongeprezen, bijv. n. *illaudatus, non laudatus, non celebratus, non praedicatus, a, m,* bij *Scheller.*
Ongeproefd, bijv. n. zoo veel als onbeproefd, *inexpertus, a, m; inexploratus, intentatus, non examinatus, non tentatus,* bij *Scheller.*
Ongeproefd, bijv. n. *ingustatus, illibatus, a, m.*
Ongeraakt, bijv. n. *intactus, a, m.*
Ongeraspt, bijv. n. *radula non minutus, non rasus,* bij *Scheller.*
Ongereed, bijv. n. *imparatus, a, m,* bij *Cicero.* Voorts ongeredelijk voor traag, *tarde, cunctanter, adv.* Van hier: ongereedheid, *tarditas, atis, f. cunctatio, onis, f.*
Ongeregeld, bijv. n. en bijw. *intemperans, antis, omn. g. immoderatus, a, m; intemperatus, licentior, oris,* bij *Cicero; licentiosus, a, m,* bij *Tac.* Ook voor verward, *incompositus, a, m,* bij *Livius;* bijw. *intemperanter, intemperate, licenter, immoderate.* Voor verward, *incomposite, adv.* Van hier: ongeregeldheid, v. *intemperantia, immoderatio, onis, f. immodestia, ae, f. licentia, ae, f. incontinentia, ae, f.* bij *Cic.*
Ongeregt, bijv. n. en bijw. zoo veel als onregtvaardig, goddeloos, *injustus, a, m; impius, a, m;* bijw. *injuste, impie, adv.* Hedendaags is ongeregtig meest in gebruik, waarvan ongeregtigheid, *injustitia, ae, f.*
Ongeregen, bijv. n. *recinctus, a, m.*
Ongereinigd, bijv. n. *non purgatus, non expurgatus,* bij *Schell.*
Ongerept, bijv. n. daar men niet van gerept heeft, *immemoratus, a, m,* bij *Horat. non memoratus.* Hoogstraten neemt dit woord ook in de beteekenis van onaangeraakt, *intactus, a, m.* Voor niet ontgonnen, *illibatus, indelibatus, a, m.* Voor onbeschadigd, *illaesus, a, m.*
Ongerijf of ongerief, o. *molestia, ae, f. incommodum, i, n. incommoditas, atis, f.* Ongerijf lijden, *in molestia versari.* Iemand ongerijf aandoen, *incommodare alicui, molestiam alicui parere, vel adficere.* Van hier: ongerijfbaar, *molestus, a, m; incommodus, a, m.* Ongerijfelijk, *inhumanus, a, m; incivilis, lis, le, inurbanus, a, m.* Ongerijfelijkheid, v. *inhumanitas, incivilitas, inurbanitas, atis, f.*
Ongerijmd, bijv. n. en bijw. *dissimili clausula exiens, dissimili clausula praeditus.* Ook wordt ongerijmd gebruikt voor iets dat tegen de gewone regels aanloopt, *ineptus, a, m, absurdus, a, m, insulsus, a, m.* Ongerijmd, als bijw. anders ongerijmdelijk, *inepte, absurde, insulse, adv.* Van hier: ongerijmdheid, v. *ineptia, ae, f. absurditas, atis, f. insulsitas, atis, f.* bij *Schell.*
Ongeroemd, bijv. n. *haud celebratus, a, m.*
Ongeroepen, bijv. n. *invocatus, a, m, non vocatus, a, m,* bij *Scheller.*
Ongeroerd, bijv. n. *immotus, a, m,* ook in eenen anderen zin, *non permixtus, a, m.*
Ongeroomen, bijv. n. *non coagulatus, non coactus, non concretus, non densatus, a, m.*
Ongerucht, o. *rumor malus, fama, ae, f. infamia, ae, f.*
Ongerust, bijv. n. *inquietus, a, m, irrequietus, sollicitus, anxius,* bijw. *inquiete, irrequiete, sollicite, anxie.* Van hier: ongerustheid, v. *sollicitudo, inis,*

nis, *f. cura*, *ae*, *f. anxietas*, *atis*, *f. anxietudo*, *inis*, *f.* bij *Cicero.* Ongerustelijk, bijw. is hetzelfde als ongerust, bijw. Ongerustigheid, hetzelfde als ongerustheid. Zamenstell. ongerustheid barende, *anxifer*, *era*, *erum.*

Ongesard, bijv. n. *illacessitus*, *a*, *m.*

Ongeschaafd, bijv. n. *non dolatus*, *exasperatus*, *a*, *m*, bij *Varro*, doch dit laatste is zoo veel als oneffen.

Ongeschapen, bijv. n. *non creatus*, *a*, *m. Hoogstraten* neemt het ook voor wanschapen, *deformis*, *is*, *e*, *monstrosus*, *a*, *m.*

Ongeschat, bijv. n. *non aestimatus*, *inaestimatus*, *a*, *m*, ook het geen niet in de schatting opgegeven is, *incensus*, *a*, *m*, bij *Cicero.*

Ongescheidelijk, bijv. n. een oud woord, *individuus*, *a*, *m.*

Ongescheiden, bijv. n. *indivisus*, *a*, *m*, *non separatus*, *a*, *m.*

Ongeschikt, bijv. n. en bijw. *incompositus*, *inconditus*, *inordinatus*, *indistinctus*, *indigestus*, *a*, *m*, *in ordinem non redactus*, *confusus*, *promiscuus*, *a*, *m.* Verder neemt men dit woord voor onbekwaam, *ineptus*, *non idoneus*, *inconvenientes*, *entis*, *omn. g. non aptus* Voor onkundig, *imperitus*, *a*, *m*, *rudis*, *is*, *e*, *inscitus*, *a*, *m.* Voor lomp, *inhabilis*, *lis*, *le*, *hebes*, *etis*, *omn. g.* Voor dom, *inscitus*, *stolidus*, *a*, *m.* Voor leelijk, *informis*, *is*, *e*, *deformis*, *squalidus*, *a*, *m.* Voor onbetamelijk, *indecens*, *entis*, *omn. g. indecorus*, *a*, *m.* Bijw. waarvoor men ook ongeschiktelijk zegt, *incomposite*, *incondite*, *inordinate*, *indistincte*, *promiscue*, *confuse*, verder, *inepte*, *non idonee*, *inconvenienter*, *non apte*, voorts *imperite*, *inscite*, *stolide*, *deformiter*, *squalide*, *indecenter*, *indecore*, *adverbia.* Van hier: ongeschiktheid, v. *ineptia*, *ae*, *inconvenientia*, *ae*, *f. inscitia*, *ae*, *f. deformitas*, *atis*, *f. squalor*, *oris*, *m. indecentia*, *ae*, *f. imperitia*, *ae*, *f.*

Ongeschonden, bijv. n. *inviolatus*, *a*, *m*, *intemeratus*, *a*, *m*, *illaesus*, *intaminatus*, *impollutus*, *illibatus*, *indepravatus*, *sincerus*, *integer*, *ra*, *rum*, *purus*, *a*, *m*, bijw. *inviolate*, *intemerate*, *sincere*, *integre*, *pure*, *adv.* Van hier: ongeschondenheid, v. *sinceritas*, *integritas*, *puritas*, *atis*, *f.*

Ongeschoren, bijv. n. *intonsus*, *a*, *m*, *indetonsus*, *irrasus*, *a*, *m*, *non rasus.*

Ongeschreven, bijv. n. *inscriptus*, *a*, *m*, bij *Varro.*

Ongeslagen, bijv. n. *non caesus*, *non verberatus*, *impercussus*, *a*, *m*, bij *Ovidius.*

Ongeslepen, bijv. n. *impolitus*, *a*, *m*, bij *Cicero*, *rudis*, *is*, *e.* Van een mes, *non acutus*, *non acuminatus*, bij *Scheller.* Figzegt men een ongeslepen gast, voor een ruw mensch, *inhumanus*, *impolitus*, *rusticus*, *a*, *m*, *homo male moratus.* Van hier: ongeslepenheid, v. *rusticitas*, *inhumanitas*, *feritas*, *atis*, *f.*

Ongeslist, bijv. n. *impacatus*, *a*, *m*, bij *Hoogstraten.*

Ongesneden, bijv. n. *non sectus*, *irresectus*, *a*, *m*, bij *Hor.*

Ongesnoeid, bijv. n. *imputatus*, *a*, *m*, bij *Plinius.*

Ongesnoerd, bijv. n. *haud fibulatus*, *haud infibulatus*, *a*, *m*, bij *Scheller*; *solutus*, *a*, *m*, bij *Hoogst.*

Ongespannen, bijv. n. *incontentus*, *a*, *m*; *haud tentus*, *haud tensus*, bij *Schell.*

Ongespijst, bijv. n. *impastus*, *a*, *m.*

Ongespleten, bijv. n. *non fissus*, *haud diffissus*, *a*, *m*, bij *Schell.*

Ongespoord, bijv. n. *calcaria non habens*, *sine calcaribus.*

Ongesproken, bijv. n. *indictus*, *a*, *m*, bij *Virg.*

Ongestadig, bijv. n. en bijw. *instabilis*, *lis*, *le*, *inconstans*, *antis*, *omn. g. mutabilis*, *lis*, *le*, *varius*, *a*, *m*; *constantia carens*, *constantiae expers.* Voorts, *fragilis*, *lis*, *le*, bijw. *instabiliter*, *inconstanter*, *mutabiliter*, bij *Varro*; *varie*, *fragiliter*, *adv.* Van hier: ongestadigheid, v. *instabilitas*, *atis*, *f. inconstantia*, *ae*, *f. mutabilitas*,

Digitized by Google

tas, atis, f. bij *Cicero*; *varietas, atis, f. fragilitas, atis, f.* Ongestadigelijk, bijw. is hetzelfde als het bijw. ongestadig.

Ongestandig en onstadig zijn voorheen ook in dien zin, in gebruikt geweest.

Ongestalte, v. *deformitas, atis, f.* Van hier: ongestaltig, *deformis, is, e, informis, is, e.*

Ongesteld, bijv. n. *disſonus, a, m, diſſonans, antis, omn. g. non temperatus.* B. v. eene ongestemde luit, *tibia diſſona vel non temperata*, bij *Scheller.* Oneigenlijk: zwak, ongezond, *debilis, lis, le, aegrotus, a, m, male affectus*, bij *Cicero.* Van hier: ongesteldheid, v. *diſſonantia, ae, f. intemperies, ei.* B. v. van het weer, *intemperies coeli vel aeris.* Van het ligchaam, *aegrotatio corporis vel affectus, us, m.* bij *Celſus*, die ook in dezen zin, *difficultas corporis*, gebruikt.

Ongestolen, bijv. n. *furto non ablatus*; bij *Scheller.*

Ongestoord, bijv. n. *inturbatus* en *imperturbatus, a, m, non interpellatus*, bij *Scheller.*

Ongestooten, bijv. n. *non truſus, non tuſus, non pulſatus*, ook *non tritus, non contritus, non contuſus, a, m.* B. v. ongestooten peper, *piper non contuſum.*

Ongestopt, bijv. n. *non obturatus, a, m.*

Ongestraft, bijv. n. en bijw. *impunitus, a, m, vacuus poena vel a poena, expers poenae*, bij *Scheller*; *inultus, a, m, incastigatus, a, m*, bij *Horatius*; bijw. *impune, adv. inulte.* Ongestraft blijven, *impune ferre, non puniri.* Ongestraft laten, *non punire.* Van hier: ongestraftheid, v. *impunitas, atis, f. immunitas poenae.*

Ongestreept, bijv. n. *non virgatus, non ſtriatus, a, m.* B. v. ongestreept linnen, *linteum non virgatum.*

Ongestuim, bijv. n. en bijw. doch hier voor wordt meest onstuimig gebruikt, *turbulentus, a, m, importunus, violentus, aestuoſus, agitatus, feryidus, procelloſus, tempeſtuoſus*, bij *Gell.* deze vijf laatste woorden worden meest van het weêr en de zee gebruikt. Bijw. onstuimig als ook onstuimiglijk, *turbulente, importune, violenter, aestuoſe, fervide, adv.* Onstuimigheid, v. *importunitas, atis, f. violentia, ae, f. vis, vim, vi, procella, ae, f. tempeſtas, tis, f. fervor, oris, m.*

Ongesturig, bijv. n. wordt meest in den zin van onstuimig gebruikt: eigenlijk is het *non regendus, a, m.*

Ongetabberd, bijv. n. *non togatus, a, m, toga non indutus.*

Ongetakt, bijv. n. *non ramoſus, ramis carens, ramorum vacuus vel vacuus a ramis.*

Ongetemd, bijv. n. *indomitus, a, m.*

Ongeteugeld, bijv. n. *infrenatus, a, m.*

Ongetijdig, zie ontijdig.

Ongetoomd, bijv. n. *effrenus et infrenus, a, m, defrenatus et infrenatus, a, m.*

Ongetroffen, bijv. n. *invulneratus, a, m, illaeſus, a, m.*

Ongetroost, bijv. n. *nihil ſolatii nactus, ſolatio carens, ſolatii expers*; bijw. *ſine ſolatio, ſolatio non accepto.* Ongetroost heen gaan, *ſine ſolatio abire.*

Ongetrouw, bijv. n. en bijw. *infidelis, lis, le, infidus, a, m, perfidus, perfidioſus.* Voor onwaarachtig, *falſus, a, m.* B. v. een ongetrouw verhaal, *narratio falſa*, bijw. waarvoor men ook ongetrouwelijk gebruikt, *infideliter, infide, perfide, perfidioſe, falſo, adv.* Van hier: ongetrouwigheid, v. *infidelitas, atis, f. perfidia, ae, f. falſitas, atis, f.*

Ongetrouwd, bijv. n. *caelebs, ibis, m. et f. exſors matrimonii, vinculo conjugiali non copulatus*, bij *Scheller.*

Ongetugtigd, bijv. n. *incaſtigatus, a, m*, bij *Horatius.*

Ongetwijfeld, bijv. n. *indubius, a, m, indubitatus, indubitabilis, lis, le, certus, a, m, haud dubius*, bijw. *haud dubie indubitate, certo, ſine dubitatione, adv.* (*ter, fere, adv.*

Ongevaar of ongeveer, bijw. *circi-*

Digitized by Google

Ongeval, zie ongeluk. Van hier: ook ongevallig zoo veel als ongelukkig, het heeft ook nog de beteekenis van iets dat leelijk is en niet bevalt, *inelegans, antis, omn. g. invenustus, a, m; infucundus, a, m; inamoenus.*

Ongevederd, bijv. n. *implumis, is, e; plumis carens, nudus, a, m.*

Ongeveinsd, bijv. n. en bijw. *fincerus, a, m, ingenuus, a, m, candidus, apertus, fimplex, icis, omn. g. expofitus, a, m,* bij *Seneca*; bijw. *fincerè, ingenuè, candidè, apertè, fimpliciter, adv.* Van hier: ongeveinsdheid, *finceritas, atis, ingenuitas, candor, oris, m. fimplicitas, atis, f.*

Ongeverwd of ongeverfd, bijv. n. *non infectus, non tinctus.* Bij de ouden had het ook de beteekenis van ongeveinsd, dan is het: *non infucatus.*

Ongevleeschт, bijv. n. *carne nudatus, carnem non habens, macer, cra, um.*

Ongevlekt, bijv. n. *non maculatus,* zie onbevlekt.

Ongevlerkt, bijv. n. *non pinnatus, non pennatus,* bij *Scheller, alas non habens.*

Ongevliesd, bijv. n. *membranis carens vel membranas non habens.*

Ongevlochten, bijv. n. *haud plexus, haud nexus, haud textus, a, m,* bij *Scheller.*

Ongevoederd, bijv. n. *impastus, a, m,* bij *Virg.*

Ongevoegelijk, bijv. n. en bijw. *indecens, entis, omn. g. indecorus, a, m, indecoris, is, e.* Voor ontijdig, *importunus, a, m.* Van hier de bijw. *indecenter, importunè, indecorè, indecorabiliter, adv.* Ongevoegelijkheid, v. *indecentia, ae, f.* en in den tweeden zin, *importunitas, atis, f.*

Ongevoelig, bijv. n. *infenfilis, lis, le,* bij *Lucret. infenfibilis, lis, le,* bij *Gellius.* Wreed, *ferreus, a, m, durus, a, m.* Onverschillig, *apathes,* bij *Plinius.* Van hier: ongevoeligheid, v. *apathia, ae, f.* bij *Gellius, duritiei, f. duritia, ae, f. inhumanitas, atis, f.* Ongevoeliglijk, *infenfibiliter, dure, inhumanè, adv.*

Ongevraagd, bijv. n. *non rogatus,* bij *Plinius, non interrogatus,* bij *Scheller,* ook *inconfultus, a, m.*

Ongevreesd, bijv. n. *non formidatus, informidatus, a, m,* bij *Scheller, contemtus, a, m,* bij *Hoogstraten.*

Ongewaardeerd, bijv. n. *inaeftimatus, a, m.*

Ongewacht, bijv. n. *inexfpectatus, a, m,* bij *Ovidius.*

Ongewapend, bijv. n. *inermis, is, e, inermus, a, m,* beide bij *Cicero.*

Ongewarmd, bijv. n. *haud calefactus,* bij *Scheller.*

Ongewas, o. *herba mala,* bij *Cato, herba inutilis,* bij *Schell.*

Ongewasschen, bijv. n. *illotus, a, m.*

Ongewaterd, bijv. n. *haud rigatus vel irrigatus,* ook *ficcus, a, m.*

Ongewend, bijv. n. *infuetus, a, m, inafuetus, infolens, entis, omn. g. infolitus, a, m.* Van hier: ongewente, waar voor men meer ongewoonte gebruikt, zie dat woord.

Ongewezen, bijv. n. *haud monftratus, a, m, non oftenfus, a, m,* bij *Scheller.*

Ongeweten, bijv. n. *ignoratus, a, m,* bij *Cicero.* Ongewigtig, bijv. n. *non justi ponderis, pondus justum non habens, nullius vel parvi momenti, levis, is, e, vilis, lis, le, non ponderofus, a, m.*

Ongewijd, bijv. n. *profanus, a, m.*

Ongewillig of onwillig, bijv. n. *invitus, a, m, nolens, entis, omn. g. non libens, praeter voluntatem, non voluntarius.* Van hier: ongewilligheid, v. *repugnantia, ae, f. inopia voluntatis.* Ongewilliglijk, *repugnanter, gravate, gravatim, ingratiis, abl. ingratis, adv.*

Ongewin, o. *damnum, i, n. noxa, ae, f. detrimentum, i, n.*

Ongewis, bijv. n. *incertus, a, m, dubius, a, m,* bijw. *incerte, dubiè, adv.* Van hier: ongewisheid,

Digitized by Google

heid, v. *incertitudo, inis, f. dubium, ii, n.*

Ongewogen, bijv. n. *haud penſus, a, m, haud libratus, haud exploratus trutina.*

Ongewond, bijv. n. *invulneratus, a, m, illaeſus, a, m.*

Ongewoon, bijv. n. *inſuetus, inasſuetus, a, m, inſolens, entis, omn. g. inſolitus, a, m.* Ook voor afgewend, *deſuetus, a, m.* Voor ongemeen, *extraordinarius, a, m.* Voor zeldzaam, *rarus, a, m, infrequens, entis, omn. g.* Voor ongebruikelijk, *inuſitatus, a, m*; waarvoor men liever ongewoonlijk gebruikt. Van hier: ongewoonheid, v. *inſolentia, ae, f.* Ongewoonte, *deſuetudo, inis, f.* bij *Liv.*

Ongewreven, bijv. n. *non frictus, non fricatus, non tritus, a, m*, volgens *Scheller.*

Ongewrogt, bijv. n. *illaboratus, a, m*, bij *Seneca.* (*m*, bij *Sall.*

Ongewroken, bijv. n. *inultus, a, m.*

Ongezegd, bijv. n. *indictus, a, m.*

Ongezeggelijk, bijv. n. *difficilis, lis, le, intractabilis, lis, le, contumax, acis, omn. g.* Van hier: ongezeggelijkheid, v. *contumacia, ae, f.*

Ongezellig, bijv. n. *diſſociabilis, lis, le*, bij *Tacit. inſociabilis*, bij *Plinius; ſocietatem perosus, homines vel conventum hominum fugiens.* Van hier: ongezelligheid, *inſociabilitas vel inſocialitas, atis, f.* bij *Schell.*

Ongezien, bijv. n. *non viſus vel inviſitatus, a, m.* Ook beteekent het niet geacht, flecht, leelijk, *inaestimabilis, lis, le, vilis, deformis.*

Ongezind, bijv. n. men gebruikt er meest het werkw. zijn bij; dan is het: *non proclivem eſſe, animo non eſſe.*

Ongezinnig komt bij *Cats* voor, in plaats van onzinnig, bijv. n. en bijw. *amens, entis, omn. g. dementis, entis*, bijw. *amenter et dementer, adv.*

Ongezoden, bijv. n. *non tostus, vel incoctus, a, m.*

Ongezond, bijv. n. en b. *morbidus, morboſus, parum ſanus, invalidus, a, m, valetudinarius*, bij *Celſus; invaletudinarius*, bij *Seneca.* Dat voor de gezondheid ondienstig is, wordt ook ongezond genoemd, *inſalutaris, is, e, inutilis, is, e, non ſalutaris, is, e, inſalubris, is, e*; bijw. *morbide, morboſe, invalide, inutiliter, inſalubriter, adv.* Van hier: ongezondheid, v. *valetudo, inis, f. invaletudo, invalentia, ae, f.* bij *Gellius, gravitas valetudinis*, bij *Cicero; adverſa valetudo*, bij *Livius.* Voor het eten, enz. *inſalubritas, atis, f.*

Ongezouten, bijv. n. *carens ſale, ſale non praeditus, inſulſus, a, m*, bij *Colum.* bijw. *inſulſe, adv.* Van hier: ongezoutenheid, v. *inſulſitas, atis, f.* (*dus, a, m.*

Ongiſselijk, bijv. n. *non conjectan-*

Onglad, bijv. n. *asper, era, erum, ſcabër, ra, um, non laevis, is, e, iniquus, a, m*, komt bij *Livius* in dien zin voor.

Ongod, m. *qui nullo modo Deo ſimilis est.* Ook een afgod, *Idolum, i, n.* bij *Cicero.* Van hier: ongoddelijk, bijv. n. *haud divinus.* Ongodist, *atheus, ei, m. qui negat eſſe Deum.* Ongodisterij, *ſyſtema atheorum.* Ongodistendom, *Athei univerſi.* Ongodsdienstig, *non religioſus, irreligioſus, Deum non colens.* Ongodsdienstigheid, *irreligio, onis, f. inopia religionis, neglectus cultus divini.* Ongodsdienstiglijk, *irreligioſe, non religioſe*, adv. Ongodsvrucht, *impietas, atis, f. improbitas, atis, f. pravitas, atis, f.* doch hier voor gebruikt men meer: ongodvruchtigheid, van het bijv. n. ongodvruchtig, *impius, improbus, pravus, a, um.* Ongodvruchtiglijk, bijw. *impie, improbe, prave, adv.* Ongodzalig, hetzelfde als ongodvruchtig, volg. *Scheller.*

Ongoed, bijv. n. *malus, a, m, pravus, improbus, non bonus.*

Ongraag, bijv. n. *invitus, a, m, non libens, entis, omn. g.* bijw. *invite, non libenter, gravate et gravatim, adv.*

Ongriek, m. *homo non Graecus.* De Grieken noemden de Ongrieken

ken of die geen Grieken waren, *barbarus, a, m.* Als ook de Romeinen, die geen Romeinen waren: het geen juist niet aan gebrek van trotschheid toe te schrijven is. Ongrieksch, bijv. n. *non Graecus, a, m, vel non Grajus.*

Ongroen, bijv. n. *non viridis, is, e;* overdr. *marcens, entis, omn. g.*

Ongrondig, bijv. n. en bijw. *fundamentis non nixus, incertus, a, m, levis, is, e, insolidus, a, m.* Ook beteekent het, dat niet naar den grond smaakt: b. v. ongrondige visch, *piscis limum non respiens;* bijw. *incerte, leviter, adverbia.* Hoogstraten zegt ook: *fundo carens;* doch *Weiland* spreekt van deze beteekenis niet.

Ongunst, v. *animus alienus, malevolentia, ae, f.* bij *Scheller.* Ook is het eene zachtere uitdrukkinge voor haat, nijd, *odium, ii, n. invidia, ae, f.* Bij iemand in ongunst staan, *in offensa esse apud aliquem.* Bij iemand in ongunst vervallen, *excidere gratia alicujus.* Van hier: ongunstig, bijv. n. en bijw. *malevolus, iniquus, a, m, alienus ab aliquo, vel in aliquem;* bijw. *malevole, inique, adverbia.* Ongunstigheid is hetzelfde als ongunst. Ongunstiglijk hetzelfde als het bijw. ongunstig.

Onguur, bijv. n. en bijw. volgens den grooten *Weiland* moet men dit moeijelijk woord beschouwen voor het tegendeel van zacht, *durus, inclemens, saverus, asper, era, erum, rigidus, a, m.* B. v. onguur weer, *tempus inclemens.* Onguure lucht, *coelum inclemens.* Een onguur mensch, *homo saverus, durus, a, m, inclemens, entis, omn. g.* Voorts: wild, ongetemd, niet gerust, *ferus, efferus, indomitus, inquietus, a, m.* Ook heeft het de beteekenis van walgelijk, *horridus, a, m, quod fastidium affert.* Ook van vuil, *sordidus, a, m, squallidus.* Van hier bij *Hooft*, onguure praat, *verba sordida, sermo sordidus*, bij *Gats.*

Onguure lust, *libido sordida*, bijw. *dure, inclementer, severe, aspere, rigide, horride, fastidiose, sordide, squalide, adv.* Onguurheid, v. *duritia, ae, f. inclementia, ae, f. saveritas, atis, f. asperitas, rigor, oris, m. feritas, atis, f. horror, oris, m. fastidium, ii, n. sordes, ium, f. plur. squalor, oris, m.* Onguurlijk hetzelfde als het bijw. onguur.

Onhandelbaar, bijv. n. *intractabilis, lis, le*, eigenlijk, *quod manu regi non potest.* Voorts onhandig, *non dexter, ineptus, inhabilis, lis, le, non aptus, a, m.* Onhandigheid, v. *inopia dexteritatis, insicitia, ae, f. imperitia, ae, f.* Onhandzaam is hetzelfde als onhandig.

Onhaperend, bijv. n. en bijw. *expeditus, a, m, promptus, a, m,* bijw. *expedite, promte, adv.*

Onhebbelijk, bijv. n. en bijw. dit woord heeft weder zeer vele beteekenissen en beduidt in het algemeen iets dat niet is, zoo als het wezen moet, men kan het dus verklaren door: onbehoorlijk, *indecens, entis, indecorus, a, m, incongruus, a, m, inconveniens, entis, omn. g.* bij *Quintilianus.* Ongeschikt, *inconditus, a, m, incompositus, a, m,* bij *Livius.* Onbeschoft, *inhonestus, a, m, male moratus, rudis, is, e.* Leelijk, *deformis, is, e, horridus, a, m.* Vuil, *sordidus, a, m.* Onaangenaam, *injucundus, inamoenus, a, m.* Onbekwaam, *ineptus, non aptus, a, m, inhabilis, lis, le.* Verdrietig, *molestus, incommodus, a, m; &c.* naar mate de zaak vordert; bijw. *indecenter, indecore, incongrue, inconvenienter, incondite, incomposite, inhoneste, deformiter, horride, sordide, injucunde, inamoene, inepte, moleste, incommode.* Van hier: onhebbelijkheid, v. *dedecus, oris, n. indecentia, ae, f. incongruitas, atis, f. inconvenientia, ae, f. inhonestas, atis, f. deformitas, atis, f. horror, oris, m. sordes, ium, f. plur. injucunditas, atis, f. inamoe-*

Digitized by Google

amoenitas, atis, f. inhabilitas, atis, f. molestia, ae, f. incommodum, i, n. incommoditas, atis, f.

Onhebreeuw, m. *non Hebraeus, non Hebraïcus, scilicet homo.* Onhebreeuwsch, bijv. n. *non Hebraeus vel non Hebraicus, a, m;* bijw. *non Hebraïce, adv.* ook *indoli linguae Hebraïcae inconveniens vel contrarius, a, m.*

Onheelbaar, bijv. n. *insanabilis, lis, le; inmedicabilis, irremediabilis.*

Onheil, o. *malum, i, n. incommodum, i. n. infortunium, ii, n. calamitas, atis, f.* B. v. iemand onheil veroorzaken, *malum adferre alicui, incommodo aliquem adficere.* Onheil hebben, *habere malum vel infortunium*, bij *Scheller. Hoogstraten* neemt het ook voor gevaar, *periculum, i, n.* Van hier: onheilzaam, *insaluber, haud saluber, non salutaris, inutilis, lis, le, calamitosus, a, m.* Zamenstell. onheilbron, *fons malorum*, bij *Sall.* Onheilzaamheid, *insalubritas, atis, f.*

Onheilig, bijv. n. en bijw. *profanus, impurus, impius, improbus, a, m;* bijw. *profane, impure, impie, improbe, adv.* Van hier: onheiligheid, v. *profanitas, impuritas, impietas, improbitas, atis, f.* Onheiliglijk hetzelfde als het bijw. onheilig.

Onhemelsch, bijv. n. *haud caelestis.*

Onherbergzaam, bijv. n. en bijw. *inhospitus, a, m, inhospitalis, is, e;* bijw. *inhospiste, inhospitaliter, adv.* Van hier: onherbergzaamheid, *inhospitalitas, atis, f.*

Onherboren, bijv. n. *non renatus, a, m, haud regeneratus, a, m.*

Onherdenkelijk, bijv. n. *immemorialis, lis, le, quod cogitatione recoli non potest.*

Onherdoenlijk, bijv. n. *quod iterum fieri haud potest, non reficiendus, a, m.*

Onherhaalbaar, bijv. n. *non recuperandus*, ook *non repetendus, a, m.*

Onherkrijgelijk of onherkrijgbaar, bijv. n. *non recuperandus, a, m, quod recuperari non potest.*

Onherroepelijk, bijv. n. en bijw. *irrevocabilis, lis, le;* bijw. *irrevocabiliter, adv.*

Onherstelbaar, bijv. n. en bijw. *irreparabilis, lis, le, irredivivus, a, m,* bij *Catull.* Ook zoo veel als onheelbaar, zie dat woord, ook heeft *Halma* voor dit woord onherstellijk.

Onheug, v. *fastidium, ii, n. fastias, atis, f. fastes, iei, f. fastietas, atis, f. aversatio, onis*, bij *Quint.*

Onheugelijk, bijv. n. *immemorialis, quod memoria recoli non potest.* Ook beteekent dit woord het tegendeel van heugelijk in den zin van blijde, *illaetus, a, m, tristis, tis, te.*

Onheusch, bijv. n. en bijw. *inhumanus, a, m, inurbanus, inofficiosus, incivilis, lis, le, agrestis, is, e, rusticus, a, m;* bijw. *inhumane, inurbane, inofficiose, incivilitèr, rustice, adverbia.* Van hier: onheuschheid, v. *inhumanitas, atis, f. inurbanitas, incivilitas, rusticitas.*

Onhevig, bijv. n. en bijw. *haud vehemens, clemens, entis, omn. g.* bijw. *haud vehementer, clementer, adv.* Van hier: onhevigheid, v. *clementia, ae, f.*

Onhoffelijk, bijv. n. en bijw. *barbus, a, m, inurbanus, rusticus, impolitus, incivilis, lis, le;* bijw. *inurbane, rustice, impolite, inciviliter, adv.* Van hier: onhoffelijkheid, v. *inurbanitas, incivilitas, rusticitas, atis, f.*

Onhoofsch, zie Onheusch.

Onhoud, bijv. n. en bijw. *infidus, perfidus, a, m, infidelis, lis le;* bijw. *infide, perfide* en *infideliter, adv.*

Onhoudbaar, bijv. n. *non defendendus, a, m.* B. v. de stad was onhoudbaar, *oppidum defendendum non erat vel oppugnationi impar erat.*

Onhout, o. *aedificationi inutile lignum.*

Onhouwbaar of onhouwbaar, bijv. n. *innubilis, lis, le, matrimonio non-*

Digitized by Google

non aptus, a, m. Onhouwbaar is ook dat niet gehouwen worden kan, *incaeduus, a, m.*

Onhuiselijk, bijv. n. *rem familiarem negligens, indiligens in re familiari, parum frugalis, haud frugalis*, ook neemt men *indiligens, entis*, alleen, volgens *Scheller*. Voor dit woord gebruikt men in den dagelijkschen stijl meer, onhuishoudelijk. Van het eerste komt onhuiselijkheid, v. *indiligentia vel negligentia in re familiari, inopia frugalitatis*, bij *Scheller*.

Oninbeeldelijk, bijv. n. *quod in animum induci non potest, vel imaginationi non subjectum vel obnoxium.*

Oninbrekelijk, bijv. n. *quo irrumpi non potest, quod perrumpi non potest.*

Onindrukbaar, bijv. n. *quod imprimi vel reprimi non potest.*

Oninnemelijk, bijv. n. *inexpugnabilis, lis, le, non capiendus, a, m, non expugnandus, a, m.*

Onjood, m. *homo non Judaeus, non Judäicus, Ethnicus, i, m. gentilis, is, m. paganus, i, m.* Van hier: onjoodsch, *non Judaeus, a, m, non Judäicus, a, m, Ethnicus, a, m, Gentilitius, a, m.* Onjoodschap, *paganismus, i, m. gentilitas, atis, f.*

Onjuist, bijv. n. en bijw. *non aequus, non planus, iniquus, a, m, inaequalis, lis, le*; bijw. *non aeque, non plane, inique, inaequaliter, adv.*

Onkenbaar ook onkennelijk, bijv. n. *non noscendus.* Voorts onkennis, *ignorantia, ae, f.*

Onkeurelijk, bijv. n. *sordidus, a, m, squalidus, a, m, inelegans, antis, omn. g.*

Onklaar, bijv. n. en bijw. *turbulentus, a, m, turbidus, a, m.* Duister, verward, *obscurus, confusus, a, m.* Niet gereed, *inexpeditus, a, m.* Onveilig, *non tutus, insutus, a, m.* Van hier: het bijw. *turbulente, turbide, obscure, confuse, inexpedite, non tute, infeste, adv.* Onklaarheid, v. *turbulentia, ae, f. obscuritas, atis, f. confusio, onis, f.*

Onkloofbaar, bijv. n. *quod findi non potest.*

Onkneusbaar, bijv. n. *inquassatus, a, m, immotus.* Zoo zegt *Hooft*: onkneusbaar in wederspoed, *malis inquassatus vel immotus.*

Onkond, bijv. n. *ignotus, a, m.*

Onkonstig of onkunstig, bijv. n. en bijw. *inartificiosus, a, m, inartificiose, adv.*

Onkost, m. waarvan men thans alleen het meerv. onkosten gebruikt, *impensa, ae, f.* ook *impensae, arum, f. plur. sumtus, us, m.* Onkosten maken, *facere impensam vel sumtum.* Onkosten ergens aan besteden, *sumtum in rem impendere.* De onkosten dragen, *sustinere vel tolerare sumtum.* De onkosten op zich nemen, *sumtum in se suscipere.* Op mijne onkosten, *meo sumtu, meis impensis.* Iemand op onkosten jagen, *cogere aliquem ad sumtum faciendum.* Van hier: onkostelijk, bij *Weiland*, *sine sumtu vel sine impensis.*

Onkracht, v. *debilitas, atis, f. inopia virium, infirmitas, atis, f. impotentia, ae, f.* Van hier: onkrachtig, bijv. n. *debilis, lis, le, virium inops, infirmus, a, m, impotens, entis, omn. g.* bijw. *debiliter, impotenter, infirme, adv.*

Onkrank, bijv. n. *non aegrotus, a, m, vegetus, a, m.*

Onkrenkbaar, bijv. n. *illaesus, a, m, non laedendus, a, m.*

Onkreukbaar, bijv. n. *constans, antis, omn. g. stabilis, lis, le, immotus, a, m, inviolatus, a, m.* B. v. eene onkreukbare vriendschap, *amicitia constans, stabilis, inviolata. Hooft* gebruikt ook onkreukelijk.

Onkrijgsman, m. *qui bellum vel militiam non sequitur.* Hooft zet in zijne vertaling van *Tacitus*, *pagani* over door onkrijgslieden.

Onkristen, m. *non Christianus, alienus ab ecclesia Christi.* Van hier: onkristelijk, *non Christianus, a, m, alienus ab ecclesia vel doctrina Christi*; Voorts: *crudelis, immanis, saevus impius, improbus, a, m.* B. v. bij heeft mij onkristelijk behandeld,

Digitized by Google

Onkloofbaar, bijv. n. [illegible] *nus potest.*

Onkneusbaar, bijv. n. [illegible] *a, m, immorsi.* Zoo ook onkneusbaar in weder[illegible] *lis ingustatus* vel *in*

Onkond, bijv. n. *ignitus*

Onkonstig of onkunstig, bijv. *inartificiosus, a, artificiose, adv.*

Onkost, m. waarvan meer[illegible] leen het meerv. onkos[illegible] *impensa, ae, f.* ook *arum, f. plur.* Onkosten maken, [illegible] *sam vel sumtum.* Onkosten gens aan besteden, [illegible] *rem impendere.* Onkosten dragen, *sustinere sumtum.* De onkosten men, *sumtum in* [illegible] Op mijne onkosten, *meis impensis.* Onkosten iagen, *impensa* [illegible] *sumtum facientia.* Onkostelijk, *sumtu vel* [illegible]

Onkracht, v. [illegible] *inopia virium, ae, f.* [illegible] *tis, f.* [illegible] hier: onkrachtig, [illegible] *lis, le,* [illegible] *a, m,* [illegible] bijw. [illegible] *firme, adv.*

Onkrank, bijv. n. [illegible] *a, m, vegetus, a, m.*

Onkrenkbaar, bijv. n. [illegible] *m, non lædendus, a, m.*

Onkreukbaar, bijv. n. [illegible] *tis, onc. g. facilis immotus, a, m,* [illegible] *m.* B. v. eene onkreukbare [illegible] *schap, amicitia constantissima, lis, invio[illegible]* ook onkreukelijk.

Onkrijgsman, m. [illegible] *militiam non* [illegible] zet in zijne verzoeken [illegible] *pagani* over door [illegible]

Onkristen, m. *alienus ab ecclesia* [illegible] hier: onkristelijk, [illegible] *nus, a, m,* [illegible] *vel doctrina Christ[illegible] crudelis, immani[illegible] pius, improbus, a, m,* [illegible] bij heeft mij onkristelijk [illegible]

deld, *crudeliter me tractavit vel habuit.* NB. deze nieuwerwetsche spelling van Kristus, kristelijk, onkristen enz. is met regt door de tegenwoordig vastgestelde en op hoog gezag ingevoerde spelling verworpen en de ware oude van Christus, christelijk, christen enz. weder te voorschijn gekomen. Immers de Grieksche X door onze K uit te drukken, was zeer omstuurlijk.

Onkruid, o. *herba mala, herba inutilis vel nocens.* Onkruid wieden, *dirunsire*, bij *Festus.*

Onkuisch, bijv. n. en bijw. *impudicus, spurcus, impurus, obscoenus, a, m; turpis, is, e;* bijw. *impudice, spurce, impure, obscoene, turpiter, adv.* Onkuischelijk is hetzelfde. Van hier ook onkuischheid, v. *impudicitia, ae, f. spurcitia, ae, f. impuritas, atis, f. obscoenitas, atis, f.* bij *Cicero*; *et turpitudo, inis, f.*

Onkunde, v. *ignoratio, onis, f. ignorantia, ae, f. inscientia, ae, f. inscitia, ae, f. imperitia, ae, f.* Van hier: onkundig, bijv. n. *inscius, a, m; rudis, is, e, imperitus, a, m, cum gen. ignorans, antis, omn. g. cum acc.* Onkundigheid hetzelfde als onkunde. Onkundiglijk, *ignoranter, imperite, inscienter, adv.*

Onkunstig, bijv. n. ook onkonstig, *arte carens, expers artis, haud artificiosus, a, m, inartificialis, lis, le,* bij *Quintil.* bijw. Onkunstiglijk, *inartificialiter*, bij denz. *sine arte, sine artificio.*

Onkwetsbaar, bijv. n. *invulnerabilis, lis, le*; ook onkwetselijk.

Onland, o. *agri inutiles vel ager inutilis, qui nondum coli potest.*

Onlangs, bijw. *nuper, non pridem, non ita pridem, nuper admodum, nuperrime, haud dudum*, bij *Cicero*; *proxime et proximo*, bij denz.

Onlasterlijk, bijv. n. en bijw. *irreprehensus, inculpatus, a, m, probus, integer; ra, um, sanctus, a, m*; bijw. *inculpate, probe, integre, sancte, adv.*

Onlede, v. *occupatio, onis, f. negotium, ii, n. opus, eris, n. opera, ae, f.* Van hier: onledig, bijv. n. *inotiosus, occupatus, a, m, negotiosus, a, m, operosus, a, m.* Bezigheid, v. hetzelfde als onlede.

Onleerlijk, bijv. n. *quod docere non potest*, ook *quod discere non possumus.* Ook dat niet tot leering strekt, *instructione carens.* Voorts: onleerzaam, bijv. n. die niet leeren kan, *indocilis, lis, le*, bij *Cicero.* Onleerzaamheid, v. *ingenium indocile, indoles indocilis.*

Onleesbaar, bijv. n. en bijw. *qui, quae vel quod legi non potest, lectionem non admittens vel permittens, non aptus vel non idoneus lectioni.* Ook zoo veel als onduidelijk, *inperspicuus, obscurus, a, m*, bij *Scheller.* Dit is onleesbaar geschreven, *hoc ita scriptum est, ut legi non possit.* Van hier: onleesbaarheid, v. *obscuritas, atis, f. inopia perspicuitatis, ratio vel conditio non perspicua vel obscura*, zegt *Scheller.*

Onlesschelijk ook onleschbaar, bijv. n. *qui, quae, quod extingui vel sedari nequit, Lucretius* gebruikt *insedabilis.* Men zegt gewoonlijk: een onlesschelijke dorst, *sitis quae sedari nequit.* Een onleschbare brand, *incendium, quod extingui nequit.*

Onleverbaar, bijv. n. *quod exhiberi non potest, non exhibendus, a, m, vilis, lis, le.*

Onlief, bijv. n. dit woord komt bij *Vondel* voor en beteekent hetzelfde als onliefelijk, bijv. n. en bijw. *insuavis, is, e, injucundus, a, m, ingratus, a, m, haud dulcis, is, e, jucunditate, suavitate, gratia vel dulcedine carens*; bijw. *insuaviter, injucunde, ingrate, non dulciter, adv.* Van hier: onliefelijkheid, v. *insuavitas, atis, f. injucunditas, atis, f.* bij *Schell.*

Onligchamelijk, bijv. n. *incorporeus, a, m, incorporalis, lis, le*, bij *Quintil. expers corporis, corpore carens.* Van hier: onligchamelijkheid, v. *incorporalitas, atis, f.* bij *Macrob.*

Onlijdelijk of onlijdbaar, bijv. n.

Digitized by Google

intolerabilis, is, e; intoleran-dus, a, m. Voorts: onlijdzaam, *impatiens, entis, omn. g. into-lerans, antis, omn. g. alienus a patientia.* Van hier: onlijd-zaamheid, v. *intolerantia, ae, f. impatientia, ae, f.*

Onloffelijk, bijv. n. en bijw. *illau-datus, a, m; illaudabilis, lis, le; laude non dignus vel indi-gnus;* bijw. *illaudabiliter, non laudabiliter, modo illaudabili, adverbia.*

Onloochenbaar, bijv. n. *non infici-andus, a, m.*

Onloon, o. *mala gratia.*

Onlosbaar, bijv. n. *insolubilis, is, e; non redimendus, a, m.*

Onluk, zie Ongeluk.

Onlust, m. *taedium, ii, n. fasti-dium, ii, n.* ook *defectus adpe-titus,* bij *Scheller.* Ook twist, oneenigheid, *lis, itis, f. rixa, ae, f. jurgium, ii, n. altercа-tio, onis, f. discordia, ae, f.* Van hier: onlustig, bijv. n. *fa-stidiosus, a, m; adpetitu ca-rens.* Voor ziekelijk, *invalidus, a, m; laborans, antis,* bij *Ci-cero; fessus, a, m.* Onlustig is ook niet vrolijk, niet opgeruimd, *illaetabilis, lis, le; haud lae-tus, tristis, is, e; non hila-ris, hilaritate carens.* Voor on-aangenaam, *injucundus, a, m; insuavis, is, e; ingratus, a, m; inamoenus, a, m;* bijw. *fa-stidiose, invalide, haud laete, sine hilaritate, injucunde, in-suaviter, ingrate, inamoene, adv.* Onlustigheid, v. beteekent somtijds zoo veel als onlust, ook zoo veel als lusteloosheid, *tristi-tia, ae, f. defectus hilaritatis.* Onlustelijk oudtijds in gebruik, is zoo veel als onlustig, bijw.

Onmagt, v. *impotentia, ae, f. im-becillitas, atis, f. debilitas, atis, f.* bij *Cicero.* Voor bezwij-ming, *deliquium, ii. n. syncо-pe, es, f. defectio animi, lipo-thymia, ae, f.* In onmagt vallen, *linqui animo.* Van hier: onmag-tig, bijv. n. *impotens, entis, omn. g. imbecillus, a, m; de-bilis, is, e; impos, otis, omn. g.* bijw. *impotenter, imbecille, debiliter, adverbia.* Onmagtig-heid, v. hetzelfde als onmagt in den eersten zin.

Onman, m. dit woord bij *Hooft* ge-bruikt voor eenen gelubden, *spa-do, onis, m. eunuchus, i, m.* Van hier: onmannelijk, *quod vi-rum minime decet, haud viri-lis, lis, le;* bijw. *haud virili-ter, adv.* Onmanbaar, *impubes.* Van eene maagd, *matrimonio im-matura vel nondum apta.*

Onmanierlijk of onmanierig, bijv. n. en bijw. *inhumanus, inurbanus, illepidus, invenustus, rusti-cus, impolitus, a, m;* non mo-ratus, incivilis, lis, le; illi-beralis, lis, le; bijw. *inhuma-ne, inurbane, inciviliter, ru-stice, inhumaniter, illiberali-ter, adv.* Van hier: onmanierlijk-heid, v. *inhumanitas, atis, f. inurbanitas, invenustas, rusti-citas, incivilitas, illiberalitas,* bij *Livius.*

Onmatig, bijv. n. en bijw. *immodi-cus, a, m; immoderatus, a, m; immodestus, intemperans, incontinens, entis, omn. g.* bijw. *immodice, immoderate, immo-deste, intemperanter, inconti-nenter, adv.* Van hier: onmatig-heid, v. *immoderatio, onis, f. intemperantia, ae, f. incon-tinentia, ae, f.*

Onmededeelbaar, bijv. n. *quod com-municari non potest.*

Onmededogend, bijv. n. *immiseri-cors, ordis, omn. g.* Van hier: onmededogendheid, v. *immiseri-cordia, ae, f.*

Onmeetbaar, bijv. n. en bijw. *im-mensus, a, m;* bijw. *immense, adv.* Van hier: onmeetbaarheid, v. *immensitas, atis, f.* Onmetelijk en onmetelijkheid, hebben dezelf-de beteekenis.

Onmein, bijv. n. en bijw. *integer, ra, rum; purus, a, m; pro-bus, a, m; sincerus, a, m; bonus, a, m;* bijw. *integriter, pure, probe, sincere, bene, adverb.*

Onmengbaar, bijv. n. *quod permi-sceri nequit, permistioni non obnoxius, a, m.*

Onmenigte, v. *paucitas, atis, f. parvus numerus.*

Onmensch, m. *monstrum hominis, in-*

Digitized by Google

heid, v. hetzelfde als
den eersten zin.

Onman, m. dit woord
bruikt voor eenen
de, ouis, m. ram
Van hier: onmanne
rum minime dett
lis, lis, le; bijw.
ter, adv. Onmanne
Van eene maagd, ma
naturæ vel nondu

Onmanierlijk of onma
en bijw. inhumanus,
illepidus, inurba
cus, impolitus, a,
ratus, inciuilis, m
beralis, lis, le; bij
ne, inurbane, inc
ficie, inhumanite
ter, adv. Van hier
heid, v. inhuma
inurbanitas, incu
citas, incuilitas,
bij Livius.

Onmatig, bijv. n. e
cus, a, m; bijw.
m; immoderat
incontinenter
immodice, m
deste, incon
nenter, incast
heid, intemp
intemperantia,

Onmedecelijk, bijv.
municari nequ

Onmededogend, bijv.
cors, ordis, com
onmededogendh
cordia, ae, f.

Onmeetbaar, bijv. n
mensus, a, m;
adv. Van hier:
v. immensitas, a
en onmeetelijkheid
de berekening.

Onmein, bijv. n. e
ros, rus; pure
bus, a, m; fa
bonus, a, m;
pure, probe,
adverb.

Onmengbaar, bijv.
fceri nequit,
obnoxius, a, m.

Onmenigte, v. pau
pervus numerus.

Onmensch, m. inhu

indignus nomine hominis. Hier voor kan men ook gebruiken, *bellua, ae, f. bestia, ae, f.* Van hier:

Onmenschelijk, bijv. m. en bijw. *inhumanus, a, m;* bijw. *inhumane, inhumaniter, adv.* Van hier: onmenschelijkheid, v. *inhumanitas, atis, f.* Onmenschelijk worde ook gebruikt voor wreed, *crudelis, is, e; saevus, a, m; immisericors, inclemens, barbarus, a, m; immanis; is, e.* In dezen zin is onmenschelijkheid ook, *crudelitas, atis, f. saevitia, ae, f. immisericordia, ae, f. inclementia, ae, f. barbaries, iei, f. barbaria, ae; f. immanitas, atis, f.* en als bijw. *crudeliter, saeve, inclementer, barbare, adv.*

Onmerkelijk, bijv. n. *inobservabilis; lis, le; indeprehensibilis, lis, le; insensibilis et insensilis, lis, le,* bij *Scheller.*

Onmeukbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod molliri non potest.*

Onmiddelijk, bijv. n. en bijw. *immediatus, a, m,* bij *Scheller;* bijw. *immediate, adv.* bij *Gell.*

Onmild, bijv. n. en bijw. *illiberalis, lis, le;* bijw. *illiberaliter, adv.*

Onmin, v. *inimicitia, ae, f.* bij *Cicero; hostilitas, atis, f.* Van hier: onminnelijk, bijv. n. *inimicus, a, m; hostilis, is, e;* bijw. *inimice, hostiliter; adv.* ook is onminnelijk, *inamabilis, lis, le.* Onminzaam, *amore carens vel amoris expers.*

Onmisbaar, bijv. n. *aliquid, quo carere non possumus, non carendus, a, m.*

Onmisdadig, bijv. n. *non criminosus, a, m; innocens, entis, omne g. innoxius, a, m;* bijw. *innocenter, innoxie, haud criminose.*

Onmiskenbaar, bijv. n. *facile dignoscendus, a, m.*

Onmoed, m. *pusillanimitas, atis, f.* ook *tristitia, ae, f.* Van hier: onmoedig, bijv. n. *pusillanimus, a, m; tristis, is, e.*

Onmogelijk, bijv. n. en bijw. *impossibilis, lis, le,* bij *Quint.* beter is *quod fieri non potest;* bijw. *nullo modo; nulla ratione, haud quaquam, adv.* Onmogelijkheid, v. *impossibilitas, atis, f.* bij *Apul.*

Onmondig, bijv. n. *impuber, eris, m. & f. impubes, is; nondum sui juris vel suae tutelae.* Een onmondige, *pupillus, i, m. pupilla, ae, f.* Van hier: onmondigheid, v. *inopia aetatis plenae, aetas pupillaris, defectus aetatis plenae, status vel conditio pupillaris,* bij *Scheller.*

Onna, bijw. van plaats, *non prope, procul, adv.*

Onnaakbaar, zie Ongenaakbaar.

Onnaauwkeurig, bijv. n. en bijw. *non accuratus; negligens, entis, omn. g.* bijw. *non accurate, negligenter, adv.* Van hier: onnaauwkeurigheid, v. *negligentia, ae, f. incuria, ae, f.*

Onnabootselijk, bijv. n. *inimitabilis, lis, e; non imitandus, a, m.*

Onnaburig, bijv. n. *indignus vicino, inconveniens vicino, vicino non conveniens, non consentaneus vicino, incongruus, a, m;* bijw. *inconvenienter vel incongruenter vicino, adv.* bij *Tert. more vicino non conveniente, vel non ut vicinum decet;* bij *Scheller.*

Onnadeelig, bijv. n. en bijw. *innocuus, innoxius, a, m; innocens, entis, omn. g. damnum non adferens;* bijw. *innocue, innoxie, innocenter, adv.*

Onnadenkelijk, bijv. n. *quod memoria vel mente recoli non potest.*

Onnadoenlijk, bijv. n. *inimitabilis, lis, le,* bij *Quint. supra imitationem positus, a, m,* bij *Sen.*

Onnagaanbaar, bijv. n. *quem, quam vel quod sequi non possumus gresu.*

Onnaspeurlijk of onnaspoorlijk, bijv. n. *non investigandus, a, m.*

Onnasprekelijk, bijv. n. *qui, quae, quod repeti nequit, non repetendus, a, m.*

Onnatuurlijk, bijv. n. en bijw. *haud naturalis, is, le; naturae non conveniens, monstrosus, a, m; contrarius naturae;* bijw. *haud naturaliter, monstrose.* Van hier: onnatuurlijkheid, v. *vitio haud na-*

Digitized by Google

O, is de veertiende letter in de rangschikking van het Ab en vierde der klinkers, *O, decima quarta litera est in ordine alphabetico et vocalium quarta.*

O! een tusschenwerpsel, zoo wel bij vreugde als droefheid: bij verwonderen als wenschen in gebruik: b. v. o mij ellendige! *o me miserum!* O mensch! *o homo!* O gij dwaas! *o stulte! vel e te stultum!* O dat het zoo ware! *o si vel o utinam res ita se haberet!* O wee! *heu vel eheu!* O ik ongelukkige! *vae mihi misero vel o me miserum!* volg. *Scheller.*

Oblie, v. eene zeer dunne wafel, *orbiculus farinaceus, crustulum farinaceum, vel crustulum e farina*, volgens *Scheller.* Zamenstell. obliebakker, *orbiculorum vel crustulorum pistor.* Obliedoos, *capsa crustulis servandis inserviens.* Oblieman, *crustulorum venditor.*

Oceaan, m. dit woord uit de fabelleer der Grieken en Romeinen ontleend is eigenlijk de naam van eenen zoon van *Coelus* en *Vesta*, welken men voor den God der zee hield, en in navolging van de dichters voor de zee zelve, *oceanus, i, m.* bij *Cicero; mare oceanum*, bij denzelfd. Van hier: oceansch, *oceanus, a, m.*

Och! een tusschenwerpsel van verwondering, verzekering, blijdschap en droefheid, *oh! ah! aha! eho! hei! heu!* Och hoe! *o quam!* Och ja! *utique!* Och of! *o utinam!*

Ochsenfurt, eene kleine stad in Duitschland, *Ochsenfurtum, i, n.*

Ochtend, zie Vethend.

October, m. *mensis October*, ook *October, bris, m.* alleen, dus genoemd, om dat dezelve de achtste maand was bij de Romeinen. De eerste October, *calendae, arum Octobres.* De zevende, *nonae Octobres.* De vijftiende, *idus Octobres*, bij *Scheller.* Ook wordt dezelve Wijnmaand genoemd, *mensis vinarius*, bij *Scheller.*

Oder, eene rivier in Duitschland, *Odera, ae, f. Viadrus, i, m.* volgens *Scheller.*

Odief, m. *dolabrae genus.*

Oedenburg, eene stad in Hongarijen, *Sopronium* of *Semproneum, ii, n.* bij *Scheller.*

Oefenen, b. w. *exerceo, ui, itum, ere.* Dikwijls oefenen, *exercite, avi, atum, are*, bij *Sallustius.* Zich in de wetenschappen oefenen, *studeo, ui, ere*, bij *Cicero.* Zich in of tot iets oefenen, *exercere se ad aliquid, aliqua re, in aliqua re*, bij *Cicero.* Eene kunst oefenen, *tractare artem aliquam.* In den dagelijkschen stijl gebruikt men het onz. voor openlijk, over godsdienstige zaken spreken, *publice de rebus divinis disserere.* Geoefend, v. d. *exercitatus, a, um; peritus, a, m.* Van hier: oefenaar, m. *exercitor et exercitator, oris, m.* Oefening, v. *exercitium, ii, n. exercitatio, onis, f.* Zamenstelling: oefenplaats, *ephebeum, ei, n.* bij *Vitruvius*; namelijk voor de jeugd, *academia, ae, f.* Oefenuur, *hora exercitationis.*

Oegst, zie Oogst.

Oelzaad, zie Heulzaad.

Oest, zie Oogst.

Oest, m. hetzelfde als knoest, *nodus, i, m.* Oestig, *nodosus, a, m.* B. v. oestig hout, *lignum nodosum.*

Oestal, v. een stormtuig bij de ouden, *catapulta, ae, f.* Kiliaan neemt het ook voor eenen stut, *statumen, inis, n.*

Oesten, zie Oogsten.

Oester, m. een bekende schelpvisch, *ostrea, ae, f. ostreum, ei, n.* Zamenstell. paarleoester of parel-oester, *ostrea uniones continens.* Oesterbaard, *cirris, is, f. et cirri, orum, m. plur.* Oesterbak, *lacus ostreis servandis, ac nutriendis serviens.* Oesterbank, *pulvinus ostreosus.*

zijnde

Digitized by Google

zijnde *pulvinus*, een bank in zee volgens *Vitruvius*. Van waar *Scheller* zijn *scamnum ostreosum*, gehaald hebbe, begrijp ik niet: het deugt voorzeker niets. Oestereter, *ostreorum esor.* Oesterhuis, *domus ubi ostrea veneunt.* Oesterman, *conchyta, ae, m. ostrearius, ii, m.* Oestermesje, *cultellus ostreis aperiendis serviens.* Oesterkreek en oesterplaat, hetzelfde als oesterbank. Oesterput, hetzelfde als oesterbak. Oesterschelp, *ostracium, ii, n.* Oesterschip, *navis piscatui ostreorum destinata.* Oesterschuit, *navigium ostrea legens.* Oesterton, *dolium ostreas continens.* Oestervat, hetzelfde. Oestervaatje, *dolium ostrearium, vel ostreas continens.*

Oever, m. zoom van vaste aarde langs een water, in het bijzonder zeestrand, *litus, oris, n. ora, ae, f. crepido maris*, bij *Vitruvius; acta, ae, f.* bij *Cicero.* De kant eener rivier, *ripa, ae, f. labrum, i, n. arena, ae, f.* bij *Virgilius.* Ook de uiterste rand van iets, *margo, inis, m. et f.*

Of, oudtijds oft, een voegwoord, *vel conjunctio aut, ve*, dit laatste wordt altijd achter een woord gevoegd: b. v. meer of min, *plus minusve.* Ook een vraagwoord, *an? anne? ne? num? utrum?* B. v. ik weet niet of ik koop, *nescio num emam, an emam, emamne.* Hij vroeg mij of ik te huis bleef, *quaesivit ex me an manerem domi, maneremne domi, vel si manerem domi?* Zie of hij te huis is? *vide, num vel an domi sit? sitne domi? vel si domi est vel sit?* Zeg mij of gij ziek zijt of niet! *dic mihi utrum sis aegrotus, nec ne vel annon!* Men gebruikt het ook voor alsof: ik houd mij alsof ik rijk ben, *quasi, tanquam, tanquam si, vel ac si dives sim.* Men vindt het ook als voegw. van toegeving, *licet cum subjunctivo, quamvis, coni.* Of gij dat zegt het zal niet baten, *hoc licet dicas, nil proderit.*

Offen, eene stad in Hongarijen, *Buda, ae, f.*

Offenburg, eene kleine stad in Duitschland, *Offenburgum, i, n.*

Offer, o. *sacrificium, ii, n. sacrum, i, n. sacrificatio, onis, f.* bij *Cicero; oblatum, i*, bij *Livius.* Wijders alles wat den plegtigen godsdienst betreft, *res divina*, bij *Cicero.* Offer brengen, *sacrum facere*, ook *sacrifico, avi, atum, are*, bij *Scheller.* Zamenstell. avondoffer, *sacrificium vespertinum.* Brandoffer, *holocaustum, i, n.* Dankoffer, *victima eucharistica.* Lijkoffer, *sacrificium sepulchrale, vel in honorem mortui.* Morgenoffer, *sacrificium matutinum.* Schuldoffer, *sacrificium maculare*, bij *Scheller.* Slagtoffer, *victima, ae, f. hostia, ae, f.* Zoenoffer, *piaculum, i, n. plamen, inis, n.* Voorts offerambt, *munus sacrificii.* Offerbeest, *victima, ae, f. hostia, ae, f.* Offerbloed, *sanguis sacrificus vel sanguis victimarum*, bij *Scheller.* Offerbeker, *calix sacrificus vel carchesium vel cymbium sacrificum vel victimarium*, bij denzelfden. Offerdienst, *servitium sacrificum.* Offerdier, zoo veel als offerbeest. Offergeld, *donum sacrificum.* Offerkleed, *vestis sacrifica.* Offerkist, *cista collectae recipiendae destinata.* Offerkoek, *libum sacrificum.* Offermaal, *epulae sacrificales, convivium sacrificale.* Offermes, *secespita, ae, f. culter victimarius vel sacrificus*, bij *Scheller.* Offerpenning, zie Offergeld. Offerplegtigheid, *ceremonia sacrificalis.* Offerpriester, *sacerdos sacrificulus*, of alleen *sacrificulus, i, m.* Offervat, *vas sacrificale.* Offerwet, *lex sacrificalis.* Offerwijn, *vinum sacrificale, &c.*

Offerande, v. hetzelfde als offer.

Offeren, b. w. *sacrifico, avi, atum, are; sacrum facere.* Gelukkig offeren, *libo, avi, atum, are, et perlibare.* Van dieren, enz. *immolo, avi, atum, are.* Fig. voor schenken of geven, *dono, avi, atum, are.* Aan God

Digitized by Google

God offeren, *facere*, bij *Varro*; *facere Deo*, bij *Plautus*; *facere res divinas*, bij *Cicero*; *facere Deo sacrum*, bij *Livius*; *Deo sacra ferre*, bij *Virgilius*; *sacrificium facere vel perpetrare*, bij *Livius*. Van hier: offeraar, *sacrificus, i, m. sacrificulus, i, m. immolator, oris, m.* Offering, v. *sacrificatio, onis, f. donatio, onis, f.* bij *Scheller*.

Officier, m. in het gemeen iemand, die een openbaar ambt bekleedt, *qui publico aliquo munere fungitur*. In de gewone beteekenis is het een bevelhebber bij het krijgsvolk, *praefectus, i, m. dux militum*. Zamenstell. onderofficier, *dux vel praefectus inferior*. Opperofficier, *dux vel praefectus superior*, bij *Schell.*

Offschoon, voegw. *ut, licet, quamvis, etsi.*

Oir, zie Oor.

Oirbaar, zie Oorbaar.

Oker, m. eene verfoort, *ochra, ae, f.* bij *Plinius*.

Okernoot, okkernoot, v. zoo veel als walnoot of groote noot, *nux juglans*, ook *juglans, andis, f.* alleen.

Okfel, m. de holligheid onder den arm, *axilla, ae, f.* wel zoo goed is *ala, ae, f.* Het geen men onder den okfel verbergen kan, *subalaris, is, e*, bij *Nepos*.

Oksford, eene vermaarde stad in Engeland, *Oxonia, ae, f. Oxonium, ii, n.* bij *Hoogstraten*.

Okshoofd, o. *dolium, cadus vel vas a capite tauri nomen gerens*, volg. *Scheller*.

Oleander of oleanderboom, *nerium, ii, n. rhododaphne, es, f. rhododendros, i, m.* bij *Plinius*; *nerium oleander*, bij *Linnaeus*. (*Olavia, ae, f.*

Olaw, eene stad in Duitschland,

Oldesloh, eene kleine stad in het Holfteinsche, *Oldesloa, ae. f*

Olepe, eene kleine stad in Westfalen, *Olepia, ae, f*

Oleron, eene bisschoppelijke stad in Frankrijk, *Illuro, onis, f.* Ook een eiland op de Fransche kust, *Ullarus, i, f.* bij *Hoogstraten*.

Olie, v. *oleum, ei, n.* Olie persen, *exprimere oleum*. Olie slaan, *tundendo exprimere oleum*. Zamenstell. amandelolie, *metopium, ii, n. oleum amygdalinum*. Boomolie anders olijfolie, *olivum, i n. oleum olivarum, olivae oleum*, bij *Hoogstraten*. Lijnolie, *oleum lineum*. Nootolie, *oleum caryinum*, bij *Plinius*; ook *oleum nuceum*. Lelieolie, *oleum liliacieum*. Roosolie, *oleum rosarum*. Balsemolie, *oleum balsamicum*. Rottingolie, *verbera, um, n. plur.* Van hier: olieachtig, *oleosus, a, um*. Olieachtigheid, *natura vel similitudo olei*. Andere zamenstellingen zijn: oliebak, *lacus vel vas oleo excipiendo serviens*. Olieboom oudtijds voor olijfboom, *olea, ae, f. oliva, ae, f.* Oliedroesem en oliehef, *amurca, ae, f.* Oliekan, *cantharus oleo condendo serviens*. Oliekoek, *crustulum oleo coctum*. Oliekruik, *testa vel amphora oleo servando destinata*. Oliemolen, *mola olearia*. Oliepers, *praelum olearium, olla olearia*. Olierijk, *oleosus, a, um; oleo dives*. Olieslager, *factor olei*, zegt *Scheller*. Oliesteen, *cos olearis*. Olieton of olievat, *vas, cadus vel dolium olearium*. Olieverw, *pigmentum oleatum, vel color oleatus*, bij *Scheller*. Olieverwig, *naturam pigmenti vel coloris oleati habens*. Olieverkooper, *negotiator olearius*, bij *Scheller*.

Olien, b. w. *oleo illinere, ungere vel inungere*. Van hier; oliesel, o. *unctio olearis*, ook *unctio*, alleen.

Olifant, elefant, m. een bekend Indisch dier, *elephantus, i, m. elephas, antis, m.* Zamenstell. olifantsbeen, *crus elephantis*; oneig. *crus eximiae magnitudinis*. Olifantsgeloei, *barritus, us, m.* Olifantstand, *dens elephanti*. Olifantssnuit, *proboscis, vel manus, us, f.*

Olijf, m. *olea, ae, f.* en *oliva, ae, f.* die boom uit wiens vrucht de boomolie geperst wordt. Voor de vrucht zelve is het woord

vrou-

Olie, v. *oleum*, *ei*, *n.* Olie
sen, *exprimere oleum.*
slaan, *tundendo exprimere*
um. Zamenstell. *amolsch*
metopium, *ii*, *n.* olie
dalinum. Boomolie
olie, *olivum*, *i*, *n.*
varum, *olivae oleum*,
straten. Lijnolie, *oleum*
Neotolie, *oleum carpi*
Plinius; ook *oleum*
Lelieolie, *oleum*
Roosolie, *oleum rosa*
semolie, *oleum*
Rottingolie, *verbena*
plur. Van hier: *oleac*
osus, *a*, *m.* Olieachtig
tura vel similitudo
zamenstellingen zijn:
lacus vel vas oleo
ferviens. Olieboom
olijfboom, *olea*, *ae*, *f.*
ae, *f.* Oliedroesem
amurca, *ae*, *f.* Olieu
tharus oleo condendo
Oliekoek, *crustulum*
Oliekruik, *testa vel*
oleo servando destinata.
molen, *mola olearia.*
praelum olearium, *olea*
Olierijk, *oleosus*, *a*, *um*
dives. Olieslager, *factor*
zegt *Scheller.* Olieton of olieve
olearis. Olieton of *dolium*
cadus vel dolium
Olieverw, *pigmentum*
vel color oleatus, bij
Olieverwig, *naturae*
vel coloris oleati
verkooper, *negotiator*
bij *Scheller.*
Olien, b. w. *oleo illin*
vel inungere. Van
o. unctio olearis,
alleen.
Olifant, elefant, *n.*
Indisch dier, *elephas*
elephas, *antis*, *m.*
olifantsbeen, *crus*
oneig. *crus eximia*
dinis. Olifantsgeloof
us, *m.* Olifantsgeloof
phanti. Olifantsstoffy
vel manus, *us*, *f.* en
Olijf, *m.* *olea*, *ae*, *f.* en
ae, *f.* die boom uitmaa
de boomolie gepers
de vrucht zelve is

vrouwelijk: een wilde olijf, *oleaster*, *ri*, *m.* bij *Cicero.* Van hier: olijven, *oleaginus et oleagineus.* B. v. eene olijven tafel, *mensa oleaginea.* Zamenst. olijfberg, *mons olivarum.* Olijfsblad, *folium olivae.* Olijfboom, herzelfde als olijf, m. Olijfkrans, *corona oleaginea.* Olijfolie, *oleum olivae*, ook *olivum*, *i*, *n.* bij *Plautus.* Olijftak, *ramus oleagineus.* Olijfverwig, *colorem olivarum habens.* Olijvenkleur, *color oleaginus vel oleagineus.* Olijvenvormig, *formam olivae habens.* Olijtwoud of olijfbosch, *olivetum*, *i*, *m.*

Olijk, zie Oolijk.

Olimp, een gebergte in Thessalie, hetwelk zich met eenige spitsen in de wolken verheft en in de fabelleer der Grieken en Romeinen, de woning van Jupiter en de opperste Goden was, *Olympus*, *i*, *m.* Van hier: olimpisch, *olympicus et olympius*, *a*, *m.* B. v. de olimpische spelen, *ludi olympici*, *certamina olympia*, ook *olympia*, *orum*, *n. plur.* alleen.

Ollen, meerv. *nugae*, *arum*, *f. plur. ineptiae*, *arum*, *f. plur.* het komt alleen in de dagelijksche taal voor.

Olm, m. een soort van hoogen inlandschen boom, *ulmus*, *i*, *f.* Den wijnstok aan den olm huwen, *vitem ulmo maritare.* Van eenen olm, *ulmeus*, *a*, *m*, bij *Colum.* Zamenstell. olmboom, hetzelfde als olm. Olmbosch, *ulmarium*, *ii*, *n.* bij *Plinius.* Olmtak, *ramus ulmeus vel ulmi.*

Olmutz, de hoofdstad van Moravie, *Eburum*, *i*, *n.*

Olten, een kleine stad in Zwitserland, *Oltena*, *ae*, *f.*

Om, een voorzetsel, dat in verscheidene beteekenissen gebruikt wordt, voor eerst de beweging rondom iets, *circum*, *circa*, *praep. cum acc.* B. v. zich om eene stad legeren, *circumsedere urbem.* De zeelieden zeggen ook den steven om de west wenden, *proram occidentem versus vertere*, *vel ad occidentem.* Om hoog zien, *in altum prospicere*, *oculos in altum tollere.* Om laag komen, *deorsum venire*, *vel descendere.* In de dagelijksche spreekwijs zegt men: om den middag, *meridiano tempore.* Om de drie dagen, *tertio quoque die.* Iemand om het leven brengen, *interficere aliquem.* Om het leven komen, *perire.* Om hals raken, *perdere vitam.* Om iemand weenen, *lugere aliquem.* Om het leven smeken, *deprecari vitam.* Om is ook, *pro*, *praep. cum abl.* B. v. om den kost arbeiden, *pro victu laborare.* Ook geeft het eene oorzaak te kennen, dan is het: *propter*, *ob*, *praep. cum acc.* B. v. hij is om zijne misdaden gebannen, *propter vel ob facinora sua exilio damnatus est.* Ook gebruikt men *causa*, *gratia*, met den tweeden naamval: b. v. ik heb het om u gedaan, *tui causa feci.* Het is nog maar om een paar dagen te doen, dan ben ik weg, *post duos dies abero.* Om iets blijde zijn, *gaudere aliqua re.* Ik zal om geld vragen, *pecuniam petam.* Om Gods wil, *per Deum*, *nomine Dei.* Ik ben gekomen om den man te zien, *veni*, *ut viderem hominem*, *vel ad videndum hominem*, *vel hominis videndi causa.* De een om den anderen, zoo veel als beurtelings, *alter post alterum*, *alius post alium*, *unus post alterum*, ook *alternis* (*sc. vicibus*). Het is eene schande om te liegen, *mentiri turpe est.* Om is ook een bijwoord: b. v. die weg is zeer om, *iter illud prae altero longissimum est.* Om een einde aan te toonen: het jaar is haast om, *annus fere finitus est.* Ook geeft het eene verandering te kennen: b. v. de wind is om, *ventus mutatus est.* Men verdubbelt het ook om en om, *circum circa*, bij *Cicero*; *ubique*, *ex omni parte.* Van hier is het verbasterde woord ommentom en ommetom ontstaan.

Omarbeiden, b. w. *laborando invertere.* Voor omploegen, *novare*, bij *Scheller.* Ook op nieuwe

de nove fundere, aliter fundere, refundere. Aan alle kanten begieten, *circumfundere*, bij *Schall.* Omgegoten, v. d. *transfusus, refusus, a, m*; in den laatſten zin, *circumfusus, a, m.*

Omglijden, o. w. *facillime volvi.*

Omgloriën, b. w. *gloria ac ſplendore cingere vel circumdare.*

Omgooijen, b. w. *everto, ti, ſum, ere*; *vel jaciendo ſternere.* Omgegooid, v. d. *everſus, jactuſtratus, m.*

Omgorden, b. w. *cingo, accingo, præcingo, ſuccingo, inxi, inctum, ingere.* Omgord, v. d. *cinctus, accinctus, ſuccinctus, a, m.* Van hier: omgording, v. *cinctura, æ*, f. bij *Hoogſtrat.*

Omgrabbelen, o. w. *huc illuc manibus capere.*

Omgraven, b. w. *paſtinare, circumfodere, ſubarare, novellare*, ook *foſſis cingere vel circumdare.* Omgegraven, v. d. *paſtinatus, circumfoſſus, ſubaratus, a, m.*

Omgrenzen, b. w. *terminis vel finibus includere, ſepire vel circumdare*, ook *finire et definire*, bij *Schalder.* Omgrensd, v. d. *terminis inclusus, ſeptus vel circumdatus.*

Omgrijpen, o. en b. w. *complecti vel capere manu, comprehendere manu*, bij *Schell.*

Omgroeijen, o. w. *circum aliquid crescere.*

Omhaken, b. w. *aliquid uncis jam affixum alio modo affigere.* In Noordholland gebruikt men dit woord voor omſpitten, *paſtino, avi, atum, are.*

Omhakken, b. w. *ſternere cædendo*, volgens *Scheller.*

Omhalen, b. w. *trahendo ſternere.*

Omhálzen, b. w. een ſcheepsw. zoo veel als in ſtorm voor den wind omwenden, *vela ventis dare.*

Omhanden, b. w. *manibus complecti, vel amplecti.*

Omhangen, b. w. *circumjicio, jeci, jectum, icere; circumdare.* B. v. eenen mantel omhangen, *ſe circumdare, vel velare pallio.* Ook op eene andere wijs aangen, *aliter ſuſpendere.* B. v. hang de gordijnen om, *aliter ſuſpende cortinas.* Ook aan alle kanten behangen, *circumdare, circumjicere, velare.* B. v. gordijnen om een bed hangen, *lectum circumdare vel velare cortinis.* Van hier: omhangſel, *velum, i, n. velamentum, i, n.*

Omhebben, o. w. *circumdatum eſſe.* B. v. ik heb den mantel al om, *jam pallio circumdatus ſum, vel jam indui pallium.*

Omheen, bijw. *circum, circa, adv.* In het gemeene leven zegt men: ik kan er niet omheen, zooveel als ik kan het niet mijden, *vitare illud non poſſum.*

Omheinen, b. w. *ſepimento circumdare, ſepimentum circumjicere, circumſepire.* Van hier: omheining, v. *circumſeptio, onis, f.*

Omhelpen, b. w. *injuste vita privare aliquem, interficere, occidere, necare.* Ook verkwisten, *dilapidare.* B. v. iemand om zijn goed helpen, *alicna dilapidare.*

Omhelzen, b. w. *amplector, exuſum, ecti; amplexor, atus ſum, ari*, beide bij *Cicero*, bij wien men ook *complecti et circumplecti*, vindt. Zijn lief omhelzende, *collo infuſus amantis*, bij *Ovidius.* Van hier: omhelzing, v. *amplexus, us, m. complexus, us, m.* bij *Plin. amplexatio, onis, f.* bij *Hoogſtrat.*

Omhengelen, o. w. *leniter volans per aërem ferri.* Mij dunkt dat men dit woord ook als bedr. in eenen geheel anderen zin gebruiken kan, als, met den hengel overal rondgaan om iets te vangen: b. v. ik heb dat geheele meer omgehengeld, *totum iſtum lacum in circuitu arundine piſcatoria tentavi.*

Omher, een voorzetſel bij werkwoorden geplaatst, dienende ter verſterking van het voorzetſel om: b. v. heromdragen, *ubique circumferre.* Heromvoeren, *ubique circumvehere*, enz.

Omhinken, o. w. *claudo pede circumire*, ook *circumſilire.*

Omhippen, omhippelen of omhuppelen,

OMH

v. hang de gordijnen om, als
suspende cortinas. Ook na
kanten behangen, *circumji*
circumjicere, velare. Het
dijnen om een bed hang
ctum circumdare vel ap
cortinis. Van hier: omh
velum, i, n. volumen
Ombebben, o. w. *circu*
ssi. B. v. ik heb den m
om, *jam pallio circu*
sum, vel jam indui pal
Ombeen, bijw. *circum*
adv. In het gemeene le
men: ik kan er niet omh
veel als ik kan het niet
vitare illud non possu
Omheinen, b. w. *sepim*
cumdare, septimento
jicere, circumspire.
omheining, v. *circumje*
nis, f.
Omhelpen, b. w. *inju*
privare aliquem, incom
occidere, necare. Ook
ten, *dilapidare.* B. v.
om zijn goed helpen, *alie*
lapidare.
Omhelzen, b. w. *amplecti, a*
sum, ambire, amicire, circu
ari, beide bij *Cicero*, bij
men ook *complecti et circ*
plecti, vind. Zijn lief
zende, *colo infusa mea*
bij *Ovidius.* Van hier:
zing, v. *amplexus, us, m.* bij
plexus, us, m. bij
plexatio, onis, f. bij
Omhengelen, o. w. *lineis*
per aërem ferri. Ook
men dit woord ook
eenen geheel anderen
ken kan, als, met
overal rondgaan om
gen: b. v. ik heb
meer omgehengeld, *ne*
lacum in circuitu
piscatorio tentare.
Omher, een voorzetsel v
woorden geplaatst,
versterking van het
om: b. v. heroudrijen,
circumferre. Heromvaren
qua circumvehar, etc.
Omhinken, o. w. *claudi*
cumire, ook *circumplic*
Omhippen, omhippelen, of
len, o. w. *circumsilio, ui, ultum, ire.*

Omhoepelen, o. en b. w. *trocho ludendo ubique currere*, ook *trocho ludendo sternere aliquid.*

Omhoepen, b. w. *circulo ligneo circumdare aliquid.*

Omhoog, bijw. *sursum, in sublime, in altum.* B. v. iets omhoog gooijen, *jacere aliquid in sublime*, bij *Plin.*

Omhooren, b. w. *audita ubique perquirere, ubique auribus captare.*

Omhouden, b. w. *non deponere.* B. v. ik heb mijnen mantel omgehouden, *pallium meum non deposui.*

Omhouwen, b. w. *caedendo sternere*, ook *caedere* alleen, volg. *Scheller.*

Omhuilen, o. w. *ubique ululare.*

Omhulleu, b. w. *circumvelo, avi, atum, are; velo, avi, atum, are; circumdare, redimire.*

Omhutselen, b. w. *huc illuc jactando permiscere.* Van hier: omhutseling, v. *permistio huc illuc jactando.*

Omjagen, b. w. *retro agere.* Ook in het ronde jagen, *circumago, egi, actum, agere.*

Omjanken, o. w. *ganniens ubique curre, cucurri, cursum, currere vel discurrere.*

Omkaatsen, b. w. *pilam remittere*, ook *pila ludendo sternere aliquid.*

Omkaden, b. w. *aggere, vel mole circumdare.*

Omkallen, b. w. *multa loquendo alicujus consilium mutare, vel in aliam sententiam transfire facio, vel in suas partes adducere.*

Omkantelen, omkentelen en omkenteren, o. w. *verti, converti, inverti*, ook *vertere, convertere et invertere se.*

Omkappen, b. w. *sternere caedendo*, ook *excidere, succidere* of *caedere* alleen. Omgekapt, v. d. *caedendo stratus, excisus, succisus et caesus, a, m.*

Omkeer, m. *conversio, inversio, mutatio.* Voor verwoesting, *everſio, onis, f. ruina, ae, f.*

Omkeeren, b. en o. w. *converto, verti, versum, vertere, invertere, muto, avi, atum, are*, ook *vertere et pervertere.* Het voorste achter brengen, *circumagere*, ook *vertere* of *flectere.* B. v. eenen wagen, *flectere currum.* Voor veranderen, *mutari, commutari, immutari, aliam fieri.* B. v. die man is geheel omgekeerd, *plane alius ille factus est.* Voor verwoesten, *evertere et subvertere.* B. v. eene ſtad omkeeren, *evertere vel subvertere urbem.* Voor wederkeeren, *redire et reverti.* Zich omkeeren, *avertere.* Toen hij dat gezegd had, keerde hij zich om, *id quum dixisset, avertit*, bij *Gellius.* Van hier: omkeering, *conversio, inversio, mutatio, commutatio, immutatio, aversio, subversio, reditus, reversio, aversio, circumactio, vis et circumactus, us, m.* bij *Plin.*

Omkegelen, b. w. *conis ludendo aliquid sternere.*

Omkijken, o. w. *respicio, exi, ectum, icere.* Ook zoo veel als rondzien, *circumspicio, exi, ectum, icere.*

Omkleeden, b. w. *circumvestio, ivi, itum, ire; veste circumdare.* Men gebruikt dit woord alleen oneigenlijk: voor de voordragt eener zaak onder zekere beelden aan het verſtand te brengen, *involvere, obvolvere, velare.* B. v. de waarheid met vertelſels omkleeden, *veritatem fabulis involvere.* Van hier: omkleedſel, *involucrum, i, n.* Bij *Kilianen* vindt men: omkleed, zoo veel als mantel, *pallium, ii, n.* Omkleed, v. d. *circumvestitus, veste circumdatus, involutus, a, m.*

Omkleppen, b. w. *crepitaculo ubique sonare.*

Omklimmen, o. w. *in circuitu scandere, vel scandendo circumire.*

Omklinken, b. en o. w. *inflectere clavum; onz. amicorum instar propinare.*

Omkneden, b. w. *muto, avi, atum, are; transformo, avi, atum, are.*

Digitized by Google

Omkuellen, b. w. *circumligo, avi, atum, are*, bij *Livius*.
Omknikkeren, b. w. *globulis ludendo aliquid sternere*.
Omknippen, b. w. *talitro vel stricto acutoque digiti articulo aliquid sternere*.
Omknoeijen, o. w. *huc illuc currendo tempus inutiliter terere*.
Omknoopen, b. w. *circumnodo, avi, atum, are*; ook *alio modo nodare vel renodare*.
Omkogelen, b. w. een straatwoord, *lapidum jactu aliquid sternere vel evertere*.
Omkomen, o. w. *ad finem perduci*. B. v. dus is het jaar weder omgekomen, *annus itaque ad finem perductus est, vel transiit*. Hierheen behoort de spreekwijs: het is met hem omgekomen, *actum est de illo*. Aan het einde toe duren, *sufficere*. B. v. de middelen komen om, *opes sufficiunt*. Zijn leven op eene toevallige wijs verliezen, *perire, interire, vita privari*. B. v. van koude en honger omkomen, *frigore et fame perire*.
Omkomst, v. voor omloop, *periodus, i, f.* Voor uiteinde, *exitus, us, m.* Voor ondergang, *exitium, ii, n.*
Omkoop, m. *corruptio, onis, f.* volg. *Hoogstraat*.
Omkoopen, b. w. *corrumpo, upi, uptum, umpere, donis vel auro*, bij *Cicero*; *suborno, avi, atum, are*, bij denz. Van hier: omkooper, m. *corruptor, oris, m.* bij *Cic.* Omkoopelijk, *corrumpendus, a, m.* Omkooping, hetzelfde als omkoop.
Omkorsten, b. w. *crusto circumdare, vel includere, incrusto, avi, atum, are*.
Omkouten, b. w. *verbis blandis in suas partes adducere*.
Omkraauwen of omkrouwen, b. w. *circum calpo, scalpsi, scalptum, scalpere*, bij *Plinius*; *circumfrico, icui, ictum, are*, bij *Cato*.
Omkragen, b. w. *margine circumdare, margino, avi, atum, are*. B. v. eilandjes met riet omkraagd, *parvae insulae arundine circumdatae vel marginatae*.
Omkransen, b. w. *corono, avi, atum, are; corona tegere, indere vel ornare*.
Omkreelen of omkrielen, b. w. *marginare vel margine circumdare*.
Omkreits, omkrits, m. *periodus, i, f. peripheria, ae, f. perimetros, i, m.* Ook in het algemeen: een omtrek, *ambitus, us, m. circuitus, us, m.*
Omkreuken, b. w. *circumplico, cui, et avi, icitum, et icatum, icare*.
Omkrijgen, b. w. *induo, ui, utum, uere*. B. v. ik kan mijnen mantel niet omdoen, *pallium induere non possum*. Met weder beteekent het terug krijgen, *recipere, reciperare en recuperare*.
Omkrijschen, b. w. *circumstrepo, ui, itum, ere*.
Omkring, hetzelfde als omkreits.
Omkrits, hetzelfde.
Omkroken, zie Omkreuken.
Omkrollen, zie Omkrullen.
Omkrommen, b. en o. w. zie Ombuigen.
Omkronkelen, b. en o. w. *complicare*; onz. *complicare se vel complicari, crispare, concrispare et sinuo, avi, atum, are*, bij *Virgilius*. Van hier: omkronkeling, v. *complicatio, onis, f.*
Omkroonen, b. w. hetzelfde als omkransen.
Omkruijen, o. en b. w. *curru trusatili ubique vagari*; bedt. *curru trusatili ubique vehere vel ferre*, ook *curru trusatili fieruere aliquid*.
Omkruipen, o. w. *ubique obrepo, epsi, eptum, epere*, ook *obrepere* alleen.
Omkruisen, o. w. *huc illuc cum nave armata cursum tendere, vel navigare*.
Omkrullen, b. en o. w. *crispo et concrispo, avi, atum, are; in modum cirrorum flectere*.
Omkuijeren, o. w. *obambulo, avi, atum, are*. *Hooft* gebruikt het voor mijden, *vito et evito, avi, atum, are*.
Omladen, b. w. *aliter onerare, vel ex curru in currum transferre*, dit woord heeft *Weiland* niet.

Om-

Omkransen, b. w. *coron*, *atum*, *are*; *corona tegere*, *ducere vel ornare*.

Omkreelen of omkrielen, *marginare vel marginem dare*.

Omkreits, omkrits, m. *peri*, *i*, *f. peripheria*, *rimetros*, *i*, m. Ook gemeen: een omtrek, *us*, m. *circuitus*, *us*, m.

Omkreuken, b. w. *circumcur*, *et avi*, *itum*, *icare*.

Omkrijgen, b. w. *indu*, *tum*, *ere*. B. v. ik zal mijnen mantel niet omdoen, *ducere non possum*. Het beteekent het terug w. *cipere*, *recipere*.

Omkruisschen, b. w. *circum*, *ivi*, *itum*, *ere*.

Omkring, hetzelfde als

Omkrits, hetzelfde.

Omkroesen, zie Omkreelen.

Omkrollen, zie Omkruilen.

Omkrommen, b. en o. w. buigen.

Omkronkelen, b. en o. w. *care*; ook *complicare*, *circumcomplicari*, *circumcirc*, *pare et ere*, *avi*, *atum*, *re*, bij Virgilius. Van omkronkeling, v. *complicatio*, *onis*, *f.*

Omkroonen, b. w. bekranzen.

Omkruisen, o. en b. w. *fatili ubique vagari*, *curru trusatili ubique vel ferre*, ook *circumferre aliquid*.

Omkruipen, o. w. *ab*, *epi*, *epi*, *ere* alleen.

Omkruisen, o. w. *nave armata circumnave navigare*, *vel navigare*.

Omkrullen, b. en o. w. *concrispo*, *avi*, *atum*, *medium circumrotundo*, *digito*, *are*.

Omkuijeren, o. w. *atum*, *are*. Hoofdzakelijk voor mijden, vlieden, *vi*, *atum*, *are*.

Omladen, b. w. *alitur ex curru in currum transire*. Dit woord heeft Huydecoper

Omland of ommeland, o. *terra circumjacens vel contigua*. B. v. Groningen en Ommelanden, *Groninga et Terræ circumjacentes vel contiguæ*.

Omlangen, b. w. *manu porrecta distribuere*.

Omlaten, b. w. *fervo*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. ik zal mijnen mantel maar omlaten, *servabo vel retinebo pallium meum*, *vel pallium solummodo non ponam*.

Omlaveren, o. w. *cursum iterum mutando nunc huc*, *nunc illuc navigare*.

Omlegeren, b. w. *circumsidere et circumsedere*, *exercitu vel copiis circumdare*.

Omleggen, b. w. *verto*, *ti*, *sum*, *ertere*; *invertere*, *convertere*, ook *circumpono*, *sui*, *itum*, *ere*; *circumdare*, *cingere*, *marginare*. *Kiliaan* gebruikt het voor rondgeven, *distribuere*. B. v. de kaarten omleggen, *distribuere chartulas lusorias*. Van hier: omlegging, *versio*, *onis*, *f. inversio*, *conversio*, *distributio*. Omlegsel, *margo*, *inis*, m. *et f.*

Omleiden, b. w. *circumduco*, *xxi*, *uctum*, *uere*, bij *Hoogstraten*. Ook naar zijnen wil omwenden, *e voluntate sua ducere aliquem*. Van hier: omleiding, v. *circumductio*, *onis*, *f.* Oneigenlijk, eene omschrijving, *periphrasis*, *is*, *f.*

Omlekken of omlikken, b. w. *lambendo purgare*, *ex omni parte delambere*, ook *lambendo sternere*.

Omleppen, b. w. *calcando sternere*.

Omlichten, b. w. *circumluceo*, *uxi*, *ucere*, *et circumfulgeo*, *si*, *sum*, *gere*, bij *Schell*.

Omliggen, o. w. voor omgevallen zijn: b. v. de wagen ligt om, *currus inversus est*. Omgebogen zijn: b. v. het mes ligt om, *culter infractus est*. Rondom liggen, *circum jacere*. B. v. het omliggende land, *terra circumjacens*.

Omlijmen, b. w. *glutinis ope rem rei conjungere vel aliquid alii qua re obducere*.

Omlobberen, o. w. *cum strepitu quodamper aquam huc illuc vadare*.

Omloeijen, o. w. *obmugire vel ubique mugiens vagari*.

Omloeren, o. w. *circumspicere vel circumspectare*, *ubique rimari*, *vel scrutari*.

Omlommeren, b. w. *inumbro*, *avi*, *atum*, *are*; *umbra tegere*, *umbra circumdare*.

Omloop, m. *circuitus*, *us*, *m. ambitus*, *us*, *m. circuitio*, *onis*, *f.* ook *periodus*, *i*, *f.* bij *Cicero*. In verdere beteekenis, de omloop van het bloed, *circulatio*, *onis*, *f.* Van hier overdragt. in omloop brengen, *vulgo notiorem reddere*, *vulgare et divulgare*. In omloop komen, *vulgari et divulgari*. De omloop van een gebouw, *peribolus*, *i*, *m.* De natuurlijke omloop der dingen, *naturalis rerum ordo*.

Omloopen, o. en b. w. *circumagi*, *circumire*, *circumcurrere*, bij *Scheller*. Hier en daar loopen, *ubique currere*, *discurrere*. Een omweg maken is ook omloopen, *longiore itinere uti*. Oneig. het hoofd loopt mij om, *vertigine laboro*. Eene andere rigting nemen, *vertere*, *in aliam partem flectere*. B. v. de wind loopt om, *ventus in aliam partem flectit*, *vel ex alia coeli plaga flare incipit*. Voor den wind omloopen, *vela dare ventis*. In het loopen iets omwerpen, *currendo sternere aliquid*. B. v. hij heeft het kind omgeloopen, *currendo infantem stravit*. Eindelijk is omloopen, ook door heen en weder te loopen den tijd nutteloos verspillen, *discurrendo inutiliter tempus terere*. Ook met eenen bogt krom loopen, *cursum in obliquum flectere*. B. v. daar loopt de rivier krom, *illic flumen cursum suum in obliquum flectit*.

Omluiken, een verouderd woord zoo veel als omringen beteekenende, *includo*, *si*, *sum*, *ere*.

Omlullen, o. w. een woord der lage volkstaal, *garrulo ac inepto sermone ubique currere*, *vel ubique inepias effutire*.

Ommaken, b. w. in de volkstaal zoo veel als omgraven, zie dat woord.

Ommangelen, b. w. zoo veel als ombuiten, *muto, avi, atum, are.*

Ommantelen, b. w. *circumdare, cingere;* eigenlijk is het: *pallio circumdare.* Ik geloof dat men het ook gebruikt in den krijgsdienst en dat het zoo veel beteekent, als *urbem propugnaculis munire vel circumdare.* Vermits ontmantelen in den tegenovergestelden zin gebruikelijk is.

Ommennen, b. w. *flectere currum*, ook *imprudenter flectendo, sternere vel invertere currum.*

Ommeten, b. w. *circum metiri.* Ook op nieuws meten, *denuo metiri.*

Ommorsen, o. w. *sordide agere.* Met iets, *sordide aliquam rem tractare.*

Ommuren, b. w. *muro circumdare, vel muro cingere.*

Omnaaijen, b. w. *circumsuo, sui, sutum, suere; vel sutura circumdare, vel cingere.*

Omnarren, o. w. *traha glaciali circumvehi.*

Omnevelen, b. w. *obnubilo, avi, atum, are; nebula circumdare, cingere vel obtegere.*

Ompaarlen, ompeerlen, omperlen, b. w. *margaritis cingere vel includere vel circumdare.*

Ompakken, b. w. *aliter disponere.* Van den eenen wagen op den anderen laden, heet ook ompakken, *ex uno curru in alium transferre.*

Ompalen, b. w. *palis cingere, vel circumdare, terminis circumcludere*, bij *Hoogstraten.*

Ompappen, b. w. *circum glutinare, glutine obducere.*

Omperken, b. w. *obsepio et circumsepio, sepsi, septum, sepire; terminis vel limitibus circumdare vel cingere.* Van hier: omperking, v. *limitatio, terminatio, finitio, onis, f.* bij *Quintilianus.*

Omplakken, b. w. *glutinis ope aliquid obducere alicui rei.*

Omplanten, b. w. *circumferare, circum conferere, circumponere, plantare circum.* Ook anders planten, *aliter ferere, aliter conferere, aliter plantare.*

Omploegen, b. w. *circumare, avi, atum, are.* Ook door ploegen omkeeren, *invertere arando.*

Omploffen, o. w. *magno cum strepitu decidere, vel corruere.*

Ompooijen, o. w. een woord in vertrouwelijken stijl zoo veel als ronddrinken beteekenende, *in orbem propinare.*

Ompraat, m. zoo veel als eene omrede, *circuitus verborum*; ook gebruikt *Cicero, circuitus*, alleen; *circumscriptio orationis vel verborum, circumlocutio, onis, f.* bij *Quint.*

Ompraten, b. w. *loquendo vel verbis aliquem in aliam sententiam adducere.*

Omragen, b. w. *verrendo sternere vel dejicere*, ook *ex omni parte verrere.*

Omraken, o. w. in de dagelijksche taal zoo veel als onder de voet raken, *cadere vel decidere.*

Omrammen, b. w. *arietis ope evertere.*

Omranden, b. w. *margine circumdare*, bij *Scheller.*

Omrasteren, b. w. *sepimento ligneo includere, circumdare vel cingere.*

Omratelen, o. w. *crepitaculo ubique sonare vel circumsonare.*

Omrede, zie Ompraat.

Omreiken, b. w. *manibus capere vel complecti.*

Omreis, v. *circuitus, us, m.*

Omreizen, o. en b. w. *circuire, peragrare*, ook *circuitu vel longiore itinere uti.* Omreizer, m. *circuitor, oris, m. peragrator, oris, m.* Omreizing, liefst omreis, zegt *Weiland.*

Omremmen, b. w. *arcte alligare.* Dit woord is in Gelderland en Groningen in gebruik.

Omrennen, b. w. *cursu sternere*; onz. *circumcurrere, circuire.*

Omrid, m. *circuitus in equitando, circumequitatio, onis, f.*

Omridsen, b. w. *magna vi loco suo movere.* In Groningen is dit woord veel in gebruik.

Omrieken of omruiken, o. w. *ubique odorare.*

Omrijden, o. en b. w. *circumequitare, circumvehi equo*; bedr. *sternere equitando.* Ook eenen

omweg

Omploegen, b. w. *circumarare*, *vi*, *atum*, *are*. Ook door [illegible] gen omkeeren, *inverterare arando*.

Omploffen, o. w. *magno cum fragore decidere*, *vel corruere*.

Ompooijen, o. w. een [illegible] vertrouwelijken ftijl zamen [illegible] ronddrinken beteekenen, *urbem propinare*.

Ompraat, m. zoo veel als omrede, *circuitus verborum*, ook gebruikt Cicero, [illegible] alleen; *circumscriptio verborum vel verborum*, *circumscriptio*, *onis*, *f.* bij Quinctio, *onis*, *f.* bij Quinctio.

Ompraten, b. w. *loquendo his aliquem in aliam sententiam adducere*.

Omragen, b. w. *verrendo vel dejicere*, ook *te verrere*.

Omraken, o. w. in de [illegible] taal zoo veel als omraken, *eadem vel decidere*.

Omrammen, b. w. *circumvertere*.

Omranden, b. w. *margine circumdare*, bij *Scheller*.

Omrasteren, b. w. *septo circumdare*, *circumdare*, *circumsaepire*.

Omratelen, o. w. *crepitaculo quo sonare vel circumsonare*.

Omrede, zie Omprat.

Omreiken, b. w. *manibus vel complecti*.

Omreis, v. *circuitus*, *us*, *m.* *peregrinatio*, ook *circuitus longiore itinere suscipiendus*, *m. circuitor*, *oris*, *m.* Omreisder, *oris*, *m.* Omreis, zegt *Wollen*.

Omremmen, b. w. *circumcingere*. Dit woord is in Groningen in gebruik.

Omrennen, b. w. *circumcurrere*, ons. *circumcurrere*.

Omrid, m. *circuitus*, *us*, *m.* *do*, *circumequitatio*, *onis*, *f.*

Omridden, b. w. *magno fuo movere*. In Groningen woord veel in gebruik.

Omrieken of omruiken, o. *que odorare*.

Omrijden, o. en b. w. *circumvehi tare*, *circumvehi equo*, *equitando*. Ook *flectere equitando*. Ook omweg in het rijden maken, *uti circuitu in equitando*, *per ambages equitare*, *circumequitare*, zegt *Scheller*. Ook in dezen zin: wij hebben een uur omgereden, *equitando horam perdidimus*. Ook zelfft. het omrijden, *circumequitatio*, *onis*, *f.*

Omrijten, b. w. *everto*, *erti*, *versum*, *ertere*; *sterno*, *avi*, *atum*, *ere*; *scindendo evertere*.

Omring, zie Omkreits.

Omringelen, voortd. w. hetzelfde als:

Omringen, b. w. *cingo*, *cinxi*, *cinctum*, *cingere*, *circumdare*, *circumstistere*, *circumfundere*, *ambire*, *circulare*, bij *Columella*; *stipare*, *circumfluere*. Eigenlijk beteekent het, *annulo vel circulo includere*. Omringd, v. d. *cinctus*, *circumdatus*, *circumfusus*, *ambitus*; als deelw. van *ambior*, bij *Ovidius*; *stipatus*; eigenlijk, *annulo vel circulo inclusus*, *a*, *m.* Van hier: omringing, v. *actio cingendi circumdandi*, enz. *ambitio*, bij *Sueton. ambitus*, *us*, *m.* bij *Cicero*; *circumjectus alicujus rei*, bij *Schell.*

Omrinkinken, o. w. *ubique bacchari*, *bacchabundus ubique vagor*, *atus sum*, *ari*.

Omroeijen, o. w. *huc illuc vel ubique remigare*. Eenen omweg in het roeijen maken, *longiore itinere remigare*, *remigando tempus perdere*. Rondom iets roeijen, *circumremigare vel remigare circum*. B. v. een fchip omroeijen, *remigare circum navem*. Eindelijk, eene wending in het roeijen maken, *remigando redire*.

Omroepen, o. en b. w. *ubique currens clamo*, *avi*, *atum*, *are*. Ook terug roepen, *revocare*. Ook al roepende bekend maken, *praedicare*. B. v. eene verkooping omroepen, *auctionem praedicare*, ook *praefcribere auctionem*, bij *Cicero*. Van hier: omroeper, *praeco*, *onis*, *m.*

Omroer, m. *Hoofs* gebruikt dit woord in den zin, van *turbatio*, *onis*, *f.* B. v. der zielen, *animorum turbatio*.

Omroeren, b. w. *verfo*, *avi*, *are*. B. v. de brij omroeren, *versare pultem*. Van hier: omroering, v. *verfatio*, *onis*, *f.* volgens *Schell.*

Omrollen, b. en o. w. *volvere*, *circumvolvere*, *evolvere*. B. v. ſteenen omrollen, *evolvere faxa*, bij *Lucanus*. Om iets heen rollen, *obvolvere*, *circumvolvere*; onz. *volvendo cadere*, *circumvolvi*.

Omruiken, zie Omrieken.

Omruilen, b. en o. w. zie Ombuiten.

Omrukken, b. en o. w. *sternere*, *proſternere*, *dejicere*, *evertere*. Ook met ſnelheid doen voortbewegen, *vi promovere*. Onz. ſnel omtrekken, *celeriter iter facere*, *itineribus quam maximis fuperare*. Van hier: omrukking, *everſio*, *onis*, *f.*

Omſchaduwen, b. w. *obumbro*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: omſchaduwing, v. *obumbratio*, *onis*, *f.*

Omſchanſen, b. w. *vallo circumdare*, *vallo includere*, *munitionibus cingere*.

Omſchaven, b. w. *circumdolo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin.*

Omſchenken, b. w. *effundo*, *udi*, *ufum*, *undere*.

Omſchepen, b. w. *ex una nave in alteram transferre*, *merces e nave in navem transferre*, bij *Schell.*

Omſcheppen, b. w. *aliter creare*, *vel creatione ſecundaria reformare*.

Omſcheren, b. w. *circumtondere*, bij *Hoogſtraten*; *aliter tondere*, bij *Schell.*

Omſchermen, o. w. *ventilo*, *avi*, *atum*, *are*.

Omſchieten, b. w. *ictu vel jaculando ſternere*, *ictu dejicere vel evertere*.

Omſchijnen, b. w. *circumdare luce*, ook *circumlucere*, *circumfulgere*, bij *Schell.*

Omſchikken, b. w. *circa ponere*, *vel collocare*. Met weder beteekent het, *remitto*, *iſi*, *iſſum*, *ittere*.

Omſchokken, b. w. *quaſſando agitare*.

Omſchommelen, b. w. *quatiendo*, *vel*

vel quaſſando miſcere, circumagitare, circum movere vel quaſſare, bij *Schell.*

Omſchooijen, o. w. *ubique mendicare.*

Omſchoppen, b. w. *pedibus ſternere vel dejicere.*

Omſchorſen, b. w. *cortice obducere.*

Omſchreeuwen, b. w. *alta voce clamans diſcurſo, avi, atum, are.*

Omſchrempen, b. w. *denuo fundere.* Zoo veel als omſmelten, een Groningsch woord.

Omſchrift, o. *inſcriptio marginalis, literae circumſcriptae*, bij *Schell. vel ſcriptura marginem circumiens.*

Omſchrijven, b. w. eigenlijk, *circumſcribere*, ook *pluribus verbis efferre, circumloqui, circumire* alleen, zegt *Scheller.* De namen overal opteekenen, *habere cenſum.* Van hier: omſchrijving, v. *circumſcriptio, circumlocutio, circuitus verborum.* In den tweeden zin, *cenſus, us, m.*

Omſchudden, b. w. *circum agitare, circum quaſſare, circum movere*, ook zonder *circum.* Van hier: omſchudding, v. *agitatio, onis, f. quaſſatio.*

Omſchuiven, b. w. *movendo in alium ſtatum redigere*, ook *movendo ſternere.*

Omſchutten, b. w. *ubique vel ex omni parte defendere.*

Omſchuren, b. w. *undique fricare.*

Omſingelen, b. w. *cingo, cinxi, cinctum, cingere;* zie verder op omringen.

Omſjokken, o. w. *languido greſſu ubique circumire.*

Omſjorren, b. w. een ſcheepsw. *funibus fortiter ligare.*

Omſlaan, o. en b. w. *ſubito verti.* B. v. de boot ſloeg om, *cymba ſubito vertebatur.* Eene zijdelingſche wending nemen, *divertere.* B. v. hij is regtsom geſlagen, *in dextram divertit partem.* Voor veranderen, *mutari verti, variari, in pejus mutari.* B. v. uw geluk ſlaat om, *fortuna tua in pejus mutatur.* Een blad omſlaan, *vertere paginam.* Voor omklinken, *inflectere.* B. v. eenen ſpijker omſlaan, *inflectere clavum.* Het zeil omſlaan, *mutare vel vertere velum.* Voor ſnel omdoen, *circumjicere.* B. v. den mantel omſlaan, *circumjicere pallium.* Door trommelſlag verkondigen heet ook omſlaan, *ad ſonum tympani publicare.* Ook beteekent omſlaan zoo veel als, lasten ergens op zetten, *tributa imponere alicui rei.* Ook zoo veel als omvouwen, *replicare.*

Omſlag, m. *verſio, converſio, mutatio, variatio, onis, f.* Dat om iets anders geſlagen wordt, *involucrum, i, n.* Om eene wonde, *epithema, atis, n.* bij *Schell.* Slommer of bezigheid, *occupatio, onis, f. negotium, ii, n.* Omſlag van woorden, *verborum circuitus.* Omſlag is ook alles wat tot een ding behoort, *omnia, quae ad rem aliquam pertinent.* Zetting van gemeene lasten, *tributorum vel vectigalium impoſitio.* Van hier: omſlagtig, bijv. n. *prolixus, a, m.* Zamenſtell. omſlagdoek, *linteum muliebre praegrande*, volgens *Weiland*, ook omſlager genoemd.

Omſlepen, b. w. *circumtrahere, ubique trahere, circumducere.*

Omſleuren, b. w. *negligenter per humum trahere*, ook *ubique jactari*, in dezen zin komt het bij *Hooft* voor.

Omſlingeren, b. en o. w. *circum vibrare.* Ook door ſlingeren omvallen, *verti, inverti.* Door ſlingering aan alle kanten heen en weer geworpen worden, *jactor, atus ſum, ari.* Met draaijingen omgeven, *flexibus circumdare.* Wijders met eene groote menigte omſingelen, *circumfundere.* B. v. den vijand omſlingeren, *circumfundere hostem.*

Omſluijeren, b. w. met eenen ſluijer rondom bedekken, *circumvelo, avi, atum, are.* Omſluijerd, v. d. *circumvelatus, a, m.* Van hier: omſluijering, v. *circumvelatio, onis, f.* volg. *Schell.*

Omſluiten, b. w. *circumcludo, ſi, ſum, udere; undique includere, cingere, circumſidere et circumſedere*, bij *Schell.*

Omſmakken, b. w. *magna vi et ſtre-*

Digitized by Google

ſtrepitu quodam ſternere aliquid, vel vertere.

Omſmeden, b. w. *de novo cudere, recudere, incudi reddere*, bij *Horatius*; ook *cudendo in aliam formam redigere, vel diffingere.*

Omſmelten, b. w. *de novo fundere*, ook *fundendo mutare vel diffingere.* Van hier: omſmelting, v. *fuſio iterata*, ook *mutatio fundendo.*

Omſmeren, b. w. *circumlino, levi, litum, linere*, bij *Schell.*

Omſmering, v. *circumlitio, onis, f.* bij *Plin.*

Omſmijten, b. w. *ſternere, evertere.* B. v. eenen ſtoel omſmijten, *evertere ſedem.* Iemand omſmijten, *pulſando ſternere vel evertere aliquem.* Spreekwoord: zijn gat omſmijten, *ad aliam partem tranſire.*

Omſnijden, b. w. *circumcido, idi, iſum, ere.*

Omſnoffelen, omſnuffen, omſnuffelen, o. w. *ubique rimor, atus ſum, ari; vel perſcrutari.*

Omſnorren, b. en o. w. *magno cum ſtrepitu rotare vel in orbem agere*; onz. *magno cum ſtrepitu rotari, vel in orbem, vel gyrum agi.*

Omſollen, b. w. *negligenter huc illuc jactare.*

Omſorren, zie Omſjorren.

Omſpaden, b. w. *pastino, avi, atum, are*, bij *Colum. novello, avi, atum, are*, bij *Suet.*

Omſpannen, b. w. *ſpithama complecti vel amplecti.* Ook is van de paarden omſpannen, *mutare, commutare, permutare equos cum equis*, ook *mutare equos inter ſe.* Van hier: omſpanning, v. *complexio rei ope ſpithamae, mutatio, commutatio, permutatio equorum inter ſe.*

Omſpanſeren, o. w. *obambulo, avi, atum, are.*

Omſpartelen, o. w. *huc illuc luctari.*

Omſpatten, b. w. *ex omni parte irrigare.*

Omſpelden, b. w. *acicularum ope linteum indutum affigere*, ook *aliter affigere*

Omſpinnen, b. w. *circuire, circumdare vel ambire filis, circumſcribere, vel obducere filis.*

Omſpitten, b. w. *pastino, avi, atum, are; novellare.* Van hier: omſpitting, v. *pastinatio, onis, f. novellatio, onis, f.*

Omſpoelen, b. en o. w. *circumluo, lui, lutum, luere.* Ook van eene rivier, *circumfluo, uxi, uxum, uere.*

Omſpoken, o. w. *umbrarum modo vagari.* Ook zoo veel als met groot getier rondloopen, *magno cum ſtrepitu diſcurſare.*

Omſpraak, v. *circuitio, onis, f.* bij *Cic. circuitus verborum*, bij denz. *periphraſis, is, f.* bij *Quintilianus.*

Omſpringen, o. w. *huc illuc ſalire, circum ſilire*, ook *ſaliendo ſternere.* Met iemand omſpringen, *habere vel tractare aliquem.* B. v. hij ſpringt aardig met mij om, *lepide me tractat.* Ook voor omdanſen, *in orbem ſaltare.*

Omſtaan, o. w. *circumſisto, ſtiti, ſtitum, ſistere*, en *circumſto, eti, atum, are*, beide bij *Cicero.* Zich in het ſtaan omkeeren, *vertere ſe.* Uit den weg gaan: b. v. ſta wat om! *decede paulum de vial* Iemand omſtaan leeren, *facere ut aliquis morem gerat.* Om de tafel ſtaan, *circumſtare menſam.*

Omſtandig, bijv. n. en bijw. *accuratus, diligens, entis, omn. g. longus, copioſus, latus, verboſus, prolixus, a, m*; bijw. *accurate, diligenter, longe, copioſe, late, verboſe, prolixe, adv.* Omſtandiglijk is hetzelfde.

Omſtandigheid, v. *conditio, onis, f. cauſa, ae, f. ſtatus, us, m. circumſtantia, ae, f.* bij *Quintilianus.* B. v. zie eens mijne omſtandigheid, *conſidera conditionem meam.* Ook allerlei pligtpleging naar de beſchaafde opvoeding in het burgerlijke leven, maak geene omſtandigheden, *inania verba omitte, ne ambagibus verborum utaris, ne in ambagibus verborum longus ſis.*

Omſtappen, o. w. *circumgredior, eſſus ſum, edi.*

Omſteken, b. w. *diffingere, alter*

ter fingere, bij *Scheller. Cats* gebruikt het voor omſtooten, *evertere.*

Omſtemmen, o. w. *ſententia dicere invicem.* In de zangkunst heet omſtemmen, *mutare vel immutare ſonum.* Overdragtig, iemand omſtemmen, *mutare mentem alicujus.* Hij is geheel omgeſtemd, *plane alius factus est.* Van hier: omſtemming, v. *ſententiarum invicem dictio, immutatio mentis.* In de zangkunst, *immutatio ſoni.*

Omſtevenen, o. w. *circumnavigo, avi, atum, are.*

Omſtieren of **omſturen**, b. w. *circum gubernare*, ook *gubernando ſuperare.* B. v. wij hebben die kaap omgeſtierd, of omgeſtuurd, *gubernando promontorium illud ſuperavimus.* Met weder beteekent het zoo veel als te rug zenden, *remitto, iſi, iſſum, ittere.*

Omſtikken, b. w. *ex omni parte acu pingere*, zegt *Weil. Hoogſtraten* heeft *praetexo, xui, extum, ere.*

Omſtommelen, o. w. *trepidante paſſudis curſare.*

Omſtooten, b. w. *evertere, ſubvertere.* Van hier: omſtooting, v. *everſio* en *ſubverſio, onis, f.* Ook beletten, *disturbo, avi, atum, are, impedire.*

Omſtormen, b. w. *arietis ope evertere*, ook *vi tempestatis corruere, vel collabi.*

Omſtorten, b. w. ook o. water omſtorten, *effundere aquam vel fundere* alleen, *vertere, evertere, invertere, ſubvertere*, onz. *everti, ſubverti, collabi, corruere.* Het huis is omgeſtort, *domus everſa vel collapſa est, vel corruit.* Van hier: omſtorting, v. *effuſio, fuſio, everſio, ſubverſio, collapſio, onis, f. ruina, ae, f.*

Omſtralen, b. w. *radiis circumdare, circumlucere, circum fulgere, circumradio, avi, atum, are.*

Omſtreek, v. *regio circumjacens vel contigua.*

Omſtrengelen, b. w. *circumligare, circumvincire.* Ook overdr. iemand omſtrengelen, *amplecti vel complecti aliquem.*

Omſtrijken, b. w. *circumlino, levi, litum, linere.*

Omſtrikken, b. w. *ope laquei circumligare.*

Omſtroomen, o. en b. w. *circumfluo, uxi, utum, uere, circumfundi.*

Omſtuiten, o. w. *repelli.*

Omſtulpen, omſtolpen, b. w. *plane invertere.*

Omſtuwen, b. w. *circumſtipo, avi, atum, are, circumdare, undique cingere.*

Omſukkelen, o. w. *miſerum in modum oberrare.*

Omtalmen, o. w. *cunctanter diſcurſare.*

Omtasten, b. w. *manibus ubique tentare*, ook *post tergum manibus tentare.*

Omtellen, b. w. *numerando diſtribuere.*

Omtiegen, omtijgen, omtuigen, o. en b. w. zoo veel als om heen trekken, *circuire.* Aan alle kanten omgeven, *obducere.* B. v. door duisternis omtogen, *obductus tenebris.* Met wolken omtogen, *nubibus obductus.*

Omtieren, o. w. *magno cum ſtrepitu vel clamore diſcurſare*, ook *bacchor, atus ſum, ari.*

Omtimmeren, b. w. *circum aedifico, avi, atum, are.*

Omtobben, o. w. *errare, oberro, avi, atum, are.*

Omtogt, m. *circuitus, us, m. iter, itineris, n.*

Omtoomen, b. w. *diffingere, in aliam formam redigere.* B. v. eenen hoed omtoomen, *diffingere pileum.*

Omtonnen, b. w. *e dolio in alterum dolium transmittere.*

Omtooveren, b. w. *multis nodis implicare, vel injungere aliquid alicui reï.*

Omtreden, o. w. *greſſu ſuperare vel circuire*, ook *calcando ſternere, proculcare, conculcare*, bij *Schell.*

Omtrek, m. eigenlijk een haal of trek in het ronde, *circulus, i, m. orbis, is, m.* en *f.* Van hier de eerſte trekken van eene teekening, *delineatio, onis, f. deſignatio*, bij *Cicero*; *adumbratio, onis, f.* bij denzelfd. Eene be-

Digitized by Google

Omstrijken, b. w. *circumlin-*
vi, litum, linere.
Omstrikken, b. w. *ope laquei*
circumligare.
Omstroomen, o. en b. w.
fio, xi, xum, ere.
fundi.
Omstuiten, o. w. *repelli*
Omstulpen, omstolpen, b. w.
invertere.
Omtuimelen, b. w. *circum-*
vi, atum, are,
undique cingere.
Omtuimelen, o. w. *mise-*
dum oberrare,
Omtuimelen, o. w. *cum-*
cursare.
Omtasten, b. w. *manib.*
tentare, ook *pal-*
nibus tentare.
Omtellen, b. w. *numer.*
tribuere.
Omtiegen, omtijgen, w.
en b. w. zoo veel als
trekken, *circuire, circ.*
ten omgeven, *circum-*
door duisternis omge-
ductus tenebris circum-
omtogen, *circumdu-*
Omtieren, o. w. *agere cum*
pitu vi, circa [illegible]
ook *bacchari, circa fo-*
Omtimmeren, b. w. *circum-*
co, avi, atum, are.
Omtobben, o. w. *errare, v.*
avi, atum, are.
Omtocht, m. *circuitus, u.*
ter, itineris, s.
Omtoornen, b. w. *ad*
alium firmum vi
eenen hoed omtoorn
re pileum.
Omtornen, b. w. *ci*
rum delium tran
Omtooveren, b. w.
implicare, vel in
quid alicui vel
Omtreden, o. w. *gre*
vel circuire, cas
nere, procul
bij *Schell.*
Omtrek, m. eigenlijk
trek in het ronde,
m. orbis, is. m. en
de eerste trekken
ning, *delineatio,*
figuratio, bij *Cicero*
sio, onis, f. bij

bepaalde ruimte in het ronde, *circuitus, us, m. ambitus, us, m.* Eene uitweiding van woorden wordt ook omtrek genoemd, *verborum ambitus,* bij *Seut.*

Omtrekken, b. en o. w. *trahendo sternere vel dejicere.* Voor verwisselen, *mutare.* B. v. ik trek alle dagen mijne schoenen om, *quotidie calceos muto.* Voor omreizen, *circuire, obire, peragrare.* Hier en daar trekken, *huc illuc iter facere.* Eene eerste trek rondom eene teekening trekken, *delineo, avi, atum, are.* Rondom bekleeden, *obduco, uxi, uctum, ucere, circumdo, dedi, datum, dare, circumfundere.* Van hier: omtrekking, v. *dejectio, onis, f. dejectus, us, m. mutatio, onis, f. circuitus, us, m. peragratio, onis, f. delineatio, onis, f. obductio, onis, f. Hoogstraten* zegt ook, *limitatio, onis, f.*

Omtrent, voorz. *circa, circiter, praep. cum acc. sub, praep. cum acc. et abl.* Om een getal te bepalen kan men ook het voorz. *ad, cum acc.* gebruiken. Er vielen omtrent duizend man, *ad millia hominum cadebant.* Nopens, aangaande, *de praep. cum abl.* B. v. omtrent die zaak, *ea de re.* Ook zoo veel als jegens of aan, *erga vel in praep. cum acc.* B. v. een dienst omtrent mij verrigt, *officium erga vel in me collatum.* Ook voor bijna, *fere vel circiter, adv.*

Omtrommen en omtrommelen, b. w. *ad sonum tympani publicam rem promulgare.*

Omtrompetten, b. w. *ad tubae sonitum aliquid publicare vel promulgare.*

Omtuimelen, o. w. *labor, lapsus sum, labi, prolabi,* ook *huc illuc jactari, volvi vel ferri.* B. v. de baren tuimelen om, *undae huc illuc feruntur, jactantur vel volvuntur.*

Omtuinen, b. w. *sepio, sepsi, septum, sepire, circumsepire, sepimento circumdare vel includere.* Van hier: omtuining, v. *septio, onis, f. sepimentum, i, n. sepes, is, f.* Omtuind, v. d. *septus, circumseptus sepimento circumdatus vel inclusus, a, m.*

Omvaart, v. *circumvectio, onis, f.* bij *Schell.*

Omvademen, b. w. *manibus vel ulnis amplecti vel complecti.* Van hier: omvademing, v. *amplexus* en *complexus, us, m.*

Omval, m. *casus, us, m. ruina, ae, f. eversio, onis, f.*

Omvallen, o. w. *cado, cecidi, casum, cadere, ruo, ui, uitum, uere, everti, collabi,* ook *decidere.*

Omvang, m. *ambitus, us, m. circuitus, us, m. complexus, us, m.* Eenen grooten omvang hebben, *late patere, magnum ambitum, circuitum vel complexum habere,* bij *Schell.* De zaak met haren gantschen omvang, *res tota, vel res, quanta est.*

Omvangen, b. w. *ambire, amplecti, circumplecti, complecti, comprehendere, continere, undique cingere.*

Omvaren, b. w. *circumnavigo, avi, atum, are, circumvehi.* Hier en daar varen, *huc illuc navigare.* Uit den koers varen, *navigando tempus perdere, vel longiore itinere uti,* ook *per ambages vehi.*

Omvatten, b. w. *amplecti, complecti, circumplecti, comprehendere, continere,* ook *circumdare, includere.* In de dagelijksche taal gebruikt men het ook voor anders vatten, *aliter prehendere aliquid.* Van hier: omvatting, v. *amplexus, us, m. complexus, comprehensio, onis, f.*

Omveer, zie Omver.

Omveilen, b. w. *ubique vendito, avi, atum, are, vel publice venditare.* Van hier: omveiling, v. *publica venditatio.*

Omvellen, b. w. *sterno, stravi, stratum, sternere, prosternere,* ook *caedere.* B. v. boomen omvellen, *sternere vel caedere arbores.* Omgeveld, v. d. *stratus, prostratus, caesus, a, m.*

Omventen, hetzelfde als omveilen.

Omver, een bijw. beteekenende de verandering van eenen staanden in

in eenen liggenden ſtand, het onderſte boven, *plane inverſus, a, m.*

Omvlechten, b. w. *incingo, inxi, inctum, ingere*, bij *Livius*; *redimio, ivi, itum, ire*, bij *Cic.*

Omvleeſchen, b. w. *carne induere, veſtire vel obducere*, bij *Weiland.*

Omvleugelen, b. w. *alis contegere vel obtegere.*

Omvliegen, b. w. *circumvolo, avi, atum, are*; *et circumvolitare*, ook *volando ſuperare.* Nu hier dan daar vliegen, *huc illuc volare.* Men zoude ook kunnen zeggen, *volando vel celeriter currendo ſternere.*

Omvlieten, o. w. *circumfluo, uxi, uxum, uere*; *aqua cingere.*

Omvlijen, b. w. *aliter diſpono, ſui, ſitum, onere.*

Omvloeijen, o. w. *circumfluere, cingere, circumfundere.*

Omvoeren, b. w. *circumagere, circumducere, circumferre, circumvehere et circumvehi.* Van hier: omvoering, *circumactio, circumductio, circumlatio, circumvectio, onis, f.* Omgevoerd, v. d. *circumactus, circumductus, circumlatus et circumvectus, a, m.*

Omvorſchen, b. w. *ubique ſcrutari, vel explorare, perſcrutari, accurate perquirere.*

Omvouwen, b. w. *plicare, complicare, implicare, replicare*, ook *involvere, obducere.*

Omvraag, v. *quaeſtio in orbem*, bij *Schell. relatio, onis, f.*

Omvragen, b. w. *quaeſtionem in orbem habere, perrogare ſententias, interrogare ſingulos, quaerere ex ſingulis, referre aliquam rem ad ſenatum.*

Omwaaijen, b. en o. w. bedr. *ventus dejicit*; onz. *vento dejici, ſterni, decidere.*

Omwaggelen, o. w. *lubrico greſſu huc illuc diſcurſare*, ook *deſidere.*

Omwallen, b. w. *vallo circumdare, vallo cingere, circumvallare, avi, atum, are*; *vallo vel propugnaculo munire.* Omwald, v. d. *vallo circumdatus, circumvallatus, vel munitus, a, m.*

Omwandelen, b. w. *obambulo, avi, atum, are*: *ambulando tempus perdere.* Rondom iets wandelen, *circumambulo, avi, atum, are*; *ambulando circumire.*

Omwaren, o. w. *umbrarum vel ſpectrorum more vagari vel oberrare.*

Omwaſſchen, b. w. *ex omni parte lavo, lavi, lotum, lavare.*

Omwaſſen, o. w. *circumnaſcor, atus ſum, aſci*, bij *Schell.*

Omwateren, b. w. *aqua cingere vel circumdare.*

Omweg, m. *anfractus, us, m. divortium, ii, n. diverticulum, i, n.* bij *Cic. circuitio, onis, f. circuitus, us, m. ambitus, us, m. ambages, um, f. pl.* Zonder omwegen, *directe, adv.*

Omwelven, b. w. *concamcere, avi, atum, are.*

Omwenden, b. w. eenen akker omwenden, *paſtinare, novellare, vertere agrum.* Een ſchip omwenden, *flectere navem.* Zich omwenden, *ſe vertere vel convertere*, ook *mutare.* Om zijne as wenden, *axem circumrotari.* Van hier: omwending, v. *paſtinatio, novellatio, verſio, flexio et flexus, us, m. converſio, onis, f. mutatio.* Omgewend, v. d. *paſtinatus, novellatus, verſus, flexus, converſus, mutatus, a, m.*

Omwentelen, b. en o. w. *circumvolvo, olvi, olutum, olvere*, ook *volvendo invertere*, ook *obvolvere vel involvere.* Van hier: omwenteling, v. *circumvolutio, involutio, onis, f.* Meest gebruikt men dit woord voor eene verandering in ſtaatszaken, *res novae, immutatio vel mutatio rerum.*

Omwerken, b. w. *denuo vel de novo laborare, reficere, retractare aliquid.*

Omwerpen, b. w. buitenwaarts omvouwen, *replico, ui, itum, are*; *reclinare.* Omſmijten, *vertere, evertere.* B. v. eenen wagen omwerpen, *everterè currum.* Een ſluk land omwerpen, *ſubvertere agrum.* Het gat omwerpen, *in aliam partem tranſ-*

Digitized by Google

OMW

Omwandelen, b. w. *obambula-*
vi, atum, are: *ambulando*
fur perdere. Rondom im w
delen, *circumambula, ri,*
tum, are; *ambulando circum-*
Omwaeren, o. w. *amburen*
ſtrorum more vag
cherrare.
Omwaſchen, b. w. *ex aqu*
lare, lavi, lotum. Ire
Omwaſſen, o. w. *circum-*
atus ſum, aſci, bij Ka
Omwateren, b. w. *aqu*
vel circumdare.
Omweg, m. *anfractu*
diverſitas, tis, f. *i*
lum, i, n. bij Cic
onis, f. *circuitus, u*
bitus, us, m. *ambag*
f. pl. Zonder omweg
ads.
Omwelven, b. w. *circum-*
atum, are.
Omwenden, b. w. *eenen*
wenden, *pertinare, ver*
vertere agrum. Een le
wenden, *ſecture agru*
omwenden, *ſe vertere, re*
vertere, ook *mirare.* On
as wenden, *aram circumve*
Van hier: omwending, v.
natio, *revellatio, verſi*
xio et fixus, us, m. o
ſio, *onis*, f. *mutatio*
wend, v. d. *pertinax*
latus, verſus, fixus
ſus, mutatus, a, m.
Omwentelen, b. en o. w.
volve, olvi, olutus
ook *volvendo invo*
obvolvere vel invo
hier: omwenteling,
lutio, *involutio*
Meest gebruikt m
voor eene verande
zaken, *res novat*
vel mutatio rerum.
Omwerken, b. w. *de*
nova laborare,
tractare aliquid.
Omwerpen, b. w. *bulwe*
vouwen, *replicare, ni*
are; *reclinare.* Omwe
tare, evertere. B. v. e
gen omwerpen, *everte*
rum. Een ſtuk land om
ſubvertere agrum. Het
werpen, *in alium parti*

ſere. Voor afvallen, *deficere.* Fig. in het verderf nederſtorten, *in perniciem praecipitare, peſſumdare.*

Omweven, b. w. *circumtexo, ui, extum, exere*, bij *Virg.*

Omwiegen, b. w. *cunas movendo ſternere.*

Omwielen, b. w. is bij *Kilianen*, *volare, obvolare, circumvolare, velo obtegere.*

Omwimpelen, b. w. *obtendere, praetexere, obvolvere*, ook *circumvolvere.*

Omwinden, b. w. *involvere, obvolvere, circumvolvere rem alicui rei.* Van hier: omwindſel, o. *involucrum, i, n.*

Omwippen, b. w. *in altum tollendo evertere vel invertere.*

Omwiſchen, b. w. *ubique verrere, vel ex omni parte verrere vel purgare.*

Omwiſſelen, o. w. *muto, avi, atum, are*; *et permutare, vel commutare*, ook *invicem facere aliquid.* Van hier: omwiſſeling, v. *mutatio, permutatio et commutatio, onis*, f.

Omwitten, b. w. *ubique vel ex omni parte inalbo, avi, atum, are.*

Omwoelen, b. w. *funiculos alicui rei circum volvere, vel obvolvere, vel obducere.*

Omwolken, b. w. *obnubilo, avi, atum, are*; *nubibus involvere, vel obtegere, vel obducere.* Omwolkt, v. d. *obnubilatus, obnubilus, nubilus, a, m.*

Omwonen, b. w. *circumhabito, avi, atum, are.* Van hier: omwoners, *qui circumhabitant, accolae, arum, m. pl.*

Omworgen, b. w. *retorqueo, orſi, ortum, ere.*

Omwormen, omwurmen, *vermis inſtar circumrepere.* Men gebruikt het oneigenlijk voor een onnoozel mensch die door veel te ſloven niets uitvoert, *homo qui multum ſudando nihil efficit.*

Omwrikken, b. w. *huc illuc trahendo ſternere vel dejicere.*

Omwringen, b. w. *fortiter torquendo ſternere vel dejicere.* Oneigenl. zegt men: eene omgewronge rede, *oratio tortuoſa.*

Omwroeten, b. en o. w. *fodiendo evertere.* Van kleine kinderen gebruikt men het ook, maar dan is het onzijdig, *circumrepere, obrepere et obreptare.* Oneig. omſnuffelen, *ubique rimari.*

Omzaaijen, b. w. *circumſero, ſevi, ſatum, ſerere.*

Omzadelen, b. w. *ephippium ex equo in equum transferre.*

Omzagen, b. w. *ſerrando caedere.*

Omzakken, o. en b. w. *decidere, collabi, ruere.* Bedr. zou het zijn, *ex ſacco in ſaccum transferre.*

Omzaten, m. meerv. *accolae, arum, m. pl.*

Omzeggen, b. w. *ubique dicere, divulgare, promulgare.*

Omzeilen, b. w. *circumnavigare, circumvehi nave*, ook *illuc navigare.* B. v. wij hebben maar wat omgezeild, *huc illuc modo navigavimus.* Ook in het zeilen eenen omweg maken, *in navigando circuitu uti.* Zeilende omverwerpen, *navigando ſternere.* B. v. wij hebben het ſchip omgezeild, *navigando navem evertimus.* Van hier: omzeiler, *circumnavigator vel circumvector, oris*, m. Omzeiling, v. *circumnavigatio, circumvectio, onis*, f. bij *Scheller.*

Omzenden, b. w. *ubique mittere.*

Omzetten, b. w. *aliter pono, ſui, itum, ere.* Het onderſte boven zetten, *vertere.* B. v. een kleed omzetten, *vertere veſtem.* In den koophandel zegt men: geld omzetten, *ponere nummos*, bij *Horatius.* Voor rondom influiten, *circumdare, cingere.* Rondom bezetten, *includere*, ook *redimire.* B. v. een afbeeldſel met paarlen omzet, *imago margaritis redimita.* Van hier: omzettelijk, *qui moveri vel corrumpi potest.*

Omzien, o. in het ronde zien, *circumſpicere et circumſpectare.* Achter zich zien, *reſpicere, reſpectare, retrospicere, oculos retorquere, vel rejicere, retrorſum ſpectare.* B. v. doe wel en zie niet om! *benefac nec reſpice!* Voor bezoeken, *viſitare, fre-*

frequentare. Hij ziet nooit na mij om, *numquam me visitat.* Met voorzigtigheid te werk gaan, *prudenter agere.* B. v. dit leere u omzien! *hoc te prudenter agere doceat! vel hac re prudentiam discas!* Men gebruikt het ook zelfst. *momentum, paryum temporis spatium.* B. v. in een omzien ben ik bij u, *post parvum temporis spatium tecum ero.*

Omzigt, v. *actio respiciendi, vel circumspectandi.* Van hier: omzigtig, bijv. n. *prudens, entis, omn. g. providens, entis, omn. g.* bij *Plinius; proyidus, a, um,* bij denzelfden; *circumspectus, a, m,* bij *Celsus.* Omzigtigheid, v. *prudentia, ae, f.* bij *Cicero; circumspicientia, ae, f.* bij *Gellius; provisio, et circumspectio, onis, f.* bij *Cic.* Omzigtiglijk, bijw. *prudenter, provide, providenter, circumspecte,* bij *Gellius.*

Omzijn, o. w. *ad finem esse, finitum esse, elapsum esse.* B. v. het jaar is bijna om, *annus fere finitus vel elapsus est.*

Omzitten, o. w. *circumsedere.* B. v. om het vuur zitten, *circumsedere focum vel ignem.* Ook in eene andere rigting zitten, *aliter sedere.* Eindelijk zich omdraaijen in het zitten, *sedentem se vertere.* Ook van zitplaats veranderen, *sede mutare.*

Omzoeken, b. w. *ubique quaerere, disquirere, perquirere, dispicere,* bij *Hoogstraten.*

Omzoomen, b. w. *margino, avi, atum, are.* In den verhevenen stijl is omzoomen, *circumdare, vel cingere.* Omgezoomd, v. d. *marginatus, circumdatus, cinctus, a, m.*

Omzwaai, m. *flexus, us, m.* oneigenlijk, *immutatio, onis, f.* B. v. een omzwaai van zaken, *rerum immutatio.*

Omzwaaijen, b. w. *flecto, flexi, flexum, flectere.* B. v. zwaai den wagen om, *flecte currum;* onz. kan men ook zeggen, *se in gyrum flectere.*

Omzwabberen, b. w. een scheepswoord: met den zwabber schoon maken, *peniculo nautice ubique purgare vel verrere.*

Omzwachtelen, b. w. *involvere fasciis, circumligare, fascio, avi, atum, are,* bij *Celsus.* Dit woord wordt meest oneigenlijk gebruikt, *tegere, obtegere, obducere.*

Omzwemmen, b. w. *circumnatare, obnatare, huc illuc natare.* B. v. een schip omzwemmen, *circumnatare navem.*

Omzwenken, o. w. *flectere, vel vertere in aliam partem.* B. v. het leger zwenkt om, *exercitus se in aliam partem vertit,* ook zonder *se.*

Omzwerm, m. *turba examinis instar aliquem cingens.*

Omzwermen, o. w. *examinum instar huc illuc volare.* Oneigenlijk wordt het van de soldaten, die met een hoop rondloopen, gebruikt, *catervatim vel turmatim vagari.*

Omzwerven, o. w. *vagor, pervagor, atus sum, ari,* bij *Cic. circumerrare.* Omzwervende, *vagabundus, vagus et pervagus, a, m,* bij *Cic.* Van hier: omzwerving, v. *vagatio, onis, f.* bij *Liv.*

Omzweven, o. w. *versari circum,* bij *Scheller; ferri.*

Omzwier, m. *flexus elegans,* ook *flexus, us, m.* alleen; *gyrus, i, m.*

Omzwieren, o. en b. w. *huc illuc agitari vel ferri,* ook *versari circum,* ook *eleganter flectere vel vertere,* bij *Cats.*

Omzwikken, o. w. *distorquendo se flectere,* ook *distorquere* alleen.

Omzwindelen, o. en b. w. *circa axem moveri;* bedr. *ex omni parte involvere.* B. v. zij hebben zijn geheele lijfomzwindeld, *totum suum corpus involverunt.*

Onaanbiddelijk, bijv. n. *non adorandus, a, m.*

Onaandachtig, bijv. n. *adtentione carens, non adtentus, a, um, inadtentus, a, m;* bijw. *inadtente, sine adtentione.* Onaandachtigheid, v. *inadtentio, onis, f. vel negligentia, ae, f.*

Onaangenaam, bijv. n. en bijw. *ingratus, injucundus, inamoenus,*

maken, *periculo nautico aliq*
purgare vel verrere.
Omzwachtelen, b. w. *im*
fascüs, circumligare, fa
avi, atum, are, bij *Cato*
woord wordt meest omg
gebruikt; *segere, obsep*
ducere.
Omzwemmen, b. w. *circu*
obnatare, huc illuc na
v. een schip omzwemm
cumnatare navem.
Omzwenken, o. w. *flect*
vertere in aliam parte
het leger zwenkt om, *l*
se in aliam partem v
zonder *se.*
Omzwerm, m. *turba exu*
stat aliquem cingen
Omzwermen, o. w. *exam*
stat huc illuc volare. [illegible]
lijk wordt het van de bijen
die met een hoop zwe
gebruikt, *catervatim v*
matim vagari.
Omzwerven, o. w. *vagari,*
ger, atus sum, ari, [illegible]
circumerrare. Omzwerv
vagabundus, vagus et pere
gus, a, um, bij *Cic.* Van hie
omzwerving, v. *vagatio*, [illegible]
f. bij *Liv.*
Omzweven, o. w. *versari circ*
bij *Scheller*; *ferri.*
Omzwier, m. *flexus* elegan
flexus, us, m. alleen; [illegible]
i, m.
Omzwieren, o. en b. w. *i*
agitari vel ferri, ook
circum, ook *elegantio*
vel vertere, bij *Cato.*
Omzwikken, o. w. *diver*
flectere, ook *distorq*
Omzwindelen, o. en b.
axem moveri; b. w.
parte involvere. Bij
ben zijn geheele lijf
totum suum corpus
Onaanbiddelijk, bijv. n.
randus, a, m.
Onaandachtig, bijv. n. *ob*
carens, non adhibens, a
inadtentus, a, m; bijw.
tente, sine adtentione.
dachtigheid, v. *inadtentio*
f. vel negligentia, ae, f.
Onaangenaam, bijv. n. en
gratus, injucundus,

mus, infestivus, a, m; insuavis, is, e. Van hier: onaangenaamheid, *injucunditas, atis, f. inamoenitas, insuavitas.* Onaangenamelijk, bijw. *ingrate, injucunde, inamoene, insuaviter, adv.*
Onaangeraakt, bijv. n. *indelibatus, a, m; intactus, a, m.*
Onaangeroerd, bijv. n. zoo veel als niet gemeld, *inoratus, indictus, immemoratus, a, m*, bij *Horatius.*
Onaangeschouwd, bijv. n. *inspectus, a, m*, bij *Stat.*
Onaangetast, bijv. n. *illaesesitus, a, m*, bij *Tacitus.*
Onaangezien, bijv. n. *vilis, lis, le; tenuis, humilis, inhonorus, a, m*; bijw. *viliter, humiliter, tenuiter, inhonore.*
Onaanmerkelijk, bijv. n. en bijw. *inobservabilis, lis, le*, bij *Plinius; observatione non dignus, a, m.*
Onaannemelijk, bijv. n. en bijw. *non dignus qui accipiatur, non accipiendus, a, m.* B. v. eene onaannemelijke voorwaarde, *conditio non accipienda.*
Onaansprekelijk, onaansprakelijk, bijv. n. en bijw. *aliquis in quem actio instituì non potest.*
Onaanstootelijk, bijv. n. en bijw. *inoffensus, a, m.* B. v. een onaanstootelijk gedrag, *vita inoffensa*, bij *Tacitus*; *offensa vel offensione carens*; bijw. *inoffense, adv. bene, recte.* Onaanstootelijkheid, v. *probitas, integritas, bonitas, atis, f.* volgens *Schell.*
Onaanwezend, bijv. n. *absens, entis, omn. g.* Van hier: onaanwezendheid, v. *absentia, ae, f.*
Onaanzienlijk, bijv. n. en bijw. *inhonestus, a, m; turpis, is, e; inhonoratus, a, m; humilis, tenuis.* B. v. een onaanzienlijk huis, *domus humilis.*
Onaardig, bijv. n. en bijw. *invenustus, illepidus, inficetus, a, m; inelegans, antis, omn. g. inconcinnus, a, m*; bijw. *invenuste, illepide, infacete, inelegantèr, inconcinne, adv.* Van hier: onaardigheid, v. *inconcinnitas, atis*, bij *Suet.*

Onachtbaar, bijv. n. en bijw. *inaestimabilis et inexistimabilis, le.* Van hier: onachtbaarheid, v. *tenuitas, vilitas, atis, f.*
Onachterhaalbaar, bijv. n. *quem cursu aequare vel adsequi non possumus.*
Onachtzaam, bijv. n. en bijw. *indiligens, entis, omn. g. incuriosus, a, m; negligens, entis, omn. g. socors, ordis, omn. g.* bijw. *indiligenter, incuriose, negligenter, secorditer, adv.* Van hier: onachtzaamheid, v. *indiligentia, ae, f. incuria, ae, f. negligentia, ae, f. socordia, ae, f.* Voor het bijw. gebruikt men ook onachtzamelijk.
Onadelijk, bijv. n. en bijw. *ignobilis, lis, le; non generosus, a, m; non nobilis, non generosa stirpe natus*; bijw. *ignobiliter, non generose, adv.*
Onafbiddelijk, bijv. n. en bijw. *indeprecabilis, lis, le*, bij *Gell.*
Onafgebroken, bijv. n. *inabruptus, a, m*, bij *Stat.*
Onafgelost, bijv. n. *insolutus, a, m*, bij *Sen.* B. v. onafgeloste schulden, *debita insoluta.*
Onafgeneden, bijv. n. *irresectus, a, m*, bij *Horatius.*
Onafgetrokken, bijv. n. *indivulsus, a, m*, bij *Macrobius.*
Onafhangelijk, onafhankelijk, bijv. n. *liber, era, erum; sui juris, potens sui, a nemine pendens*, volgens *Schell.* Van hier: onafhankelijkheid, v. *libertas a potestate alicujus*, bij denz.
Onaflatelijk, bijv. n. en bijw. *assiduus, perpetuus, continuus, a, m; indefinens, entis, omn. g.* bijw. *assidue, perpetuo, continuo, indefinenter, adv.*
Onaflosselijk, bijv. n. *quod solvi non potest.* Mogelijk, kan men ook gebruiken, *insolubilis, lis, e.*
Onafmetelijk, bijv. n. en bijw. *immensus, a, m*; bijw. *immense vel immensum in modum.* Van hier: onafmetelijkheid, v. *immensitas, atis, f.* bij *Cic.* onafmeetbaar wordt ook gebruikt.
Onafscheidbaar en onafscheidelijk, bijv. n. en bijw. *inseparabilis, lis, le*; bijw. *inseparabiliter, adv.*

Digitized by Google

adv. bij *Macrobius.* Van hier: onaffcheidbaarheid en onaffcheidelijkheid, v. *inseparabilitas, atis, f.* *

Onafwischbaar en onafwischelijk, bijv. n. *indelebilis, lis, le.*

Onalmagtig, bijv. n. *non omnipotens, entis, omn. g.* dit woord wordt bij *Vondel* gevonden.

Onano, een hertogdom in Italie, *Onanum, i, n.* bij *Hoogst.*

Onarbeidzaam, bijv. n. en bijw. *deses, idis, omn. g. desidiosus, a, m; piger, ra, um; illaboriosus, a, m;* bijw. *desidiose, pigre, illaboriose, adv.* Van hier: onarbeidzaamheid, v. *desidia, ae, f. pigritia, ae, f.*

Onargliſtig, bijv. n. en bijw. *simplex, icis, omn. g. sincerus, integer, candidus, innocens, incallidus, inargutus, a, m,* bij *Cic.* en *Ulp.* bijw. *incallide, inargute, adv.* Onargliſtigheid, v. *innocentia, ae, f. candor, oris, m. integritas, atis, f. sinceritas, atis, f. simplicitas, atis, f.*

Onbaat, v. *noxa, ae, f. damnum, i, n. jactura, ae, f. detrimentum, i, n.*

Onbaatzuchtig ook onbaatzoekend, bijv. n. en bijw. *nonquaestuosus, a, m.*

Onbandig, bijv. n. en bijw. *dissolutus, a, m; resolutus, solutus, procax, acis, omn. g.* bijw. *dissolute, procaciter, adv.* bij *Livius.*

Onbarmhartiglijk, bijv. n. en bijw. *immisericors, ordis, omn. g. inhumanus, a, m; inclemens, entis, omn. g. expers misericordiae, misericordia carens;* bijw. *immisericorditer, inhumane, inclementer, adv.* bij *Livius.* Van hier: onbarmhartigheid, *immisericordia, ae, f. inhumanitas, atis, f. inclementia, ae, f.* Voor bijw. zegt men ook: onbarmhartiglijk.

Onbeangst, bijv. n. en bijw. *intrepidus, a, m; impavidus, imperterritus;* bijw. *intrepide, impavide, adv.*

Onbedaagd, bijv. n. *juvenis, m. et f. imberbis, bis, e.* Ook komt het als onmondig voor, *nondum sui juris.*

Onbedaard, bijv. n. en bijw. *intemperans, antis, omn. g. intemperatus, a, m; immoderatus, immodestus, a, m; ferox, ocis, omn. g.* bijw. *intemperanter, intemperate, immoderate, immodeste, ferociter, adv.* Van hier: onbedaardheid, v. *intemperantia, ae, f. immoderatio, onis, f. immodestia, ae, f. ferocia, ae, f.*

Onbedacht, bijv. n. en bijw. *incogitatus, a, m; immeditatus,* bij *Cic. inconsultus, inconsideratus, temerarius, a, m.* Van hier: onbedachtelijk, hetzelfde als het bijw. onbedacht, *incogitate, inconsulte, inconsiderate, temere, adv.* Onbedachtzaam, hetzelfde als onbedacht. Onbedachtzaamheid, v. *incogitantia, ae, f. inconsiderantia, ae, f. temeritas, atis, f.* Onbedachtzamelijk, hetzelfde als het bijw. onbedacht.

Onbedeesd, bijv. n. en bijw. hetzelfde als onbeangst.

Onbedenkelijk, bijv. n. en bijw. *inopinabilis, lis, le,* bij *Gell.*

Onbederflijk, onbederfelijk, bijv. n. *incorruptibilis, lis, le.* Van hier: onbederfelijkheid, v. *incorruptibilitas, atis, f.* *

Onbedicdelijk en onbeduidelijk, *inexplicabilis, lis, le,* bij *Cic.*

Onbedijkelijk, bijv. n. *quod aggere includi non potest.*

Onbedreven, bijv. n. en bijw. *imperitus, a, m; novus, a, m; expers, ertis, omn. g. ignarus, a, m; rudis, is, e; inhabilis, is, e; ineptus, a, m; inscius, a, m; iners, ertis, omn. g.* bijw. *imperite, ignare, inepte, insciente, adv.* Van hier: onbedrevenheid, v. *imperitia, ae, f. insciti, ae, f. inertia, ae, f.*

Onbedriegelijk, bijv. n. en bijw. *sincerus, candidus, probus, rectus, fallendi nescius, bonus;* bijw. *sincere, candide, probe, recte, bene, adv.* Van hier: onbedriegelijkheid, v. *sinceritas, atis, f. candor, oris, m. probitas, atis, f. bonitas, atis, f.* bij *Cic.*

On-

Digitized by Google

komt het als onmondig
mondsm *sui juris.*
Onbedaard, bijv. n. en bijw.
pcrnus, antis, ans.
paratus, a, m;
immodestus, a, m;
cis, ens. g. bijw.
ter, intemperate,
immodeste, ferocit
hier: onbedaardheid,
rantia, ae, f. immo
nis, f. immodestia,
recia, ae, f.
Onbedacht, bijv. n. en
gitatus, a, m;
bij *Cic. inconsultus,*
ratus, temerarius,
hier: onbedachtelijk,
als het bijw. onbedach
rate, inconsulte,
te, temere,
zaam, hetzelfde als
Onbedachtzaamheid,
tantia, ae, f. incon
ae, f. temeritas,
bedachtzaamelijk, bezet
bijw. onbedacht.
Onbedeesd, bijv. n. en bijw.
zelfde als onbegaan.
Onbedenkelijk, bijv. n. en
inopinabilis, lis, le,
Onbederfelijk, onbederfelijk
n. *incorruptibilis, lis,*
hier: onbederfelijkheid,
corruptibilitas, atis, f.
Onbedieldelijk en onbedw
inexplicabilis, lis,
Onbedijkelijk, bijv. n.
includi non potest.
Onbedreven, bijv. n.
peritus, a, m;
expert, ertis, ertis,
a, m; rudis, is,
a, m; ineptus,
is, e; iners,
a, m; bijw. *imperite,*
inscienter, adv.
bedrevenheid, v. *imp*
f. inscitia, ae, f.
Onbedriegelijk, bijv. n.
sincerus, candidus,
cius, fallendi nesc
bijw. *sincere, bene,* adv.
recte, bene, adv. Van hier:
bedriegelijkheid, v. *fac*
cis, f. candor, oris,
litas, atis, f. bonitas,
f. bij *Cic.*

Onbedrijf, o. *pigritia, ae, f. desidia, ae, f. inertia, ae, f.*
Onbedrijvend, bijv. n. en bijw. *languidus, infirmus, imbecillus, enervatus, invalidus, a, m;* bijw. *languide, infirme, imbecille, invalide, adv.*
Onbedroefd, bijv. n. en bijw. *non tristis, hilaris, is, e; hilarus, a, m; laetus, a, m,* bijw. *hilariter, hilare, laete, adv.*
Onbeducht, zie Onbeangst.
Onbedwingelijk, bijv. n. *non coërcendus, a, m;* waar voor men ook onbedwingbaar vindt: *indomabilis, lis, le,* kan men ook gebruiken.
Onbefaamd, bijv. n. en bijw. *incelebris, is, e; infamis, is, e,* kan men ook in eenen goeden zin gebruiken, zoo veel als *fama carens,* en komt met het Duitsche woord overeen; ook komt het dus bij *Tacitus* voor, *in prima militia infamis fuit,* in den eersten krijgstogt was hij onbefaamd, of viel niets van hem te zeggen.
Onbegaafd, bijv. n. *indotatus, a, m; non dotatus, non praeditus, a, m; non instructus, non ornatus aliqua re.*
Onbegaan, bijv. n. *non calcatus, incalcatus, a, m,* bij *Schell.*
Onbegangbaar, bijv. n. onbegankelijk, *inaccessus, a, m; invius, a, m; impervius, avius, a, m.*
Onbegerig of onbegeerig, bijv. n. *minime cupidus, vel appetens.* Van hier: onbegeeriglijk, *minime cupide vel appetenter, adv.* Voorts onbegeerlijk, *quod cupere non possumus vel licet.*
Onbegrepen, bijv. n. *incomprehensus, a, m; inperceptus, a, m,* bij *Gellius.*
Onbegrijpelijk, bijv. n. *incomprehensibilis, lis, le,* bij *Scheller; incomprehensus, a, m;* bijw. *incomprehensibiliter,* bij *Hieronymus; ita ut comprehendi non possit,* is beter. Onbegrijpelijkheid, v. *incomprehensibilitas, atis, f.*
Onbehaalbaar, bijv. n. *quod reportari non potest.* B. v. de overwinning is onbehaalbaar, *victoria reportari non potest.*
Onbehagelijk en onbehaaglijk, bijv. n. en bijw. *injucundus, ingratus, a, m; insuavis, is, e;* bijw. *injucunde, ingrate, insuaviter, adv.* Van hier: onbehagelijkheid, v. *injucunditas, atis, f. insuavitas, atis, f.*
Onbehavend, bijv. n. *inexpertus, a, m; rudis, is, e.*
Onbeheerd, bijv. n. *domino, vel possessore carens.*
Onbehoofd, bijv. n. *duce, imperatore vel capite carens.* B. v. het oproer onbehoofd zijnde, *capite seditionis ablato,* bij *Tac.*
Onbehoorlijk, bijv. n. en bijw. *indecens, entis, omn. g. indecorus, a, m, indecoris, is, e; inconvenions, entis, omn. g. incongruus, a, m,* bijw. *indecenter, indecore, inconvenienter, incongrue.* Van hier: onbehoorlijkheid, v. *indecentia, ae, f. inconvenientia, ae, f. dedecus, oris, n.*
Onbehouwen, bijv. n. en bijw. *inhonestus, a, m; rudis, is, e; male moratus,* ook *negligens, entis, omn. g. incuriosus, a, m;* bijw. *inhoneste, incuriose, negligenter.* Onbehouwenheid, v. *inhonestas, atis, f. negligentia, ae, f. incuria, ae, f.*
Onbehulpzaam, oudtijds onbehelpelijk en onbehulpig, bijv. n. *inofficiosus, inhumanus, a, m; adjuvandi facultate carens.* Van hier: onbehulpzaamheid, v. *inofficiositas, atis, f.* zegt *Scheller.* Ik geloof niet dat men dit woord bij goede schrijvers vindt, *inhumanitas, atis, f.*
Onbejaard, bijv. n. *non annosus.*
Onbekeerd, bijv. n. *non correctus, inemendatus, non emendatus, non conversus.* Wijders onbekeerlijk, bijv. n. *inemendabilis, lis, le; haud emendabilis, correctionem non admittens, non corrigendus; a, m.* Onbekeerlijkheid, v. *natura haud emendabilis.* Onbekeerzaam en onbekeerzaamheid, zijn hetzelfde.
Onbekend, bijv. n. *ignotus, incognitus, obscurus, a, m.* B. v. die zaak is onbekend, *res est ignota vel incognita,* ook *res ista latet, homo iste est igno-*

tus vel incognitus vel obscurus. Die man is onbekend, zoo ook het is onbekend, *latet, ignotum, obscurum est.* Het is mij onbekend, *res ista me fugit vel praeterit, non habeo notitiam vel cognitionem rei.* Van hier: onbekendheid, v. *inopia notitiae vel scientiae, imperitia, inscientia, ignorantia.*

Onbeklagelijk, bijv. n. en bijw. *non miserandus, miseratione non dignus.*

Onbeklimbaar of onbeklimmelijk, bijv. n. *inaccessus, a, m; invius, a, m; quod adscensu superari non potest.*

Onbeklommen, bijv. n. *inascensus, a, m*, bij *Plin.*

Onbekommerd, bijv. n. en bijw. *securus, a, m; vacuus cura vel sollicitudine, expers curae vel sollicitudinis, sine cura.* Onbekommerd zijn, *securum esse de re, non laborare de re, rem non curare, carere, vacare vel vacuum esse cura vel sollicitudine*; bijw. *secure, sine cura, sine sollicitudine, adv.* Van hier: onbekommerdheid, v. *securitas, atis, f.*

Onbekoorlijk, bijv. n. en bijw. *non illecebrosus, inficetus, a, m; inamabilis, lis, e.*

Onbekrompen, bijv. n. en bijw. *latus, amplus, spatiosus, laxus, a, m; patens, entis, gen. g. patulus, a, m*; bijw. *late, ample, spatiose, laxe, et laxum*, bij *Martialis, adv.* Van hier: onbekrompenheid, v. *laxitudo, inis, f. laxitas, atis, f. amplitudo, inis, f.*

Onbekwaam, bijv. n. en bijw. *ineptus, a, m; inhabilis, lis, le; imperitus, a, m.* Voor ongevoeglijk, *absurdus, a, m.* B. v. dat zijn onbekwame woorden, *verba ista absurda sunt.* Voor onbehoorlijk of onbetamelijk, *inhonestus, a, m.* in den verzachtenden stijl, voor dronken, *vino madidus.* Van hier: onbekwaamheid, v. *imperitia, ae, f. ebrietas, atis, f.* bijw. *inepte, imperite, absurde, inhoneste*, het geen men ook onbekwamelijk zegt.

Onbeleefd, bijv. n. en bijw. *inurbanus, a, m; inhumanus, a, m; agrestis, is, e; inofficiosus, a, m; illiberalis, lis, le*; bijw. *inciviliter, inurbane, inhumane, inhumaniter*, ook zegt men onbeleefdelijk. Onbeleefdheid, v. *illiberalitas, inhumanitas, rusticitas, atis, f.*

Onbelezen, bijv. n. *non versatus in lectione librorum.*

Onbelompen, bijv. n. en bijw. *rudis, dis, de, incompositus, insicitus, impolitus, inconcinnus, a, m.*

Onbemaagd, bijv. n. *propinquis carens.* Een regtsgeleerd woord.

Onbemiddelbaar, bijv. n. *quod conciliari non potest*, mogelijk, *irreconciliabilis, lis, le,*

Onbemiddeld, bijv. n. *inops, opis, omn. g. carens facultatibus, carens opibus, expers facultatum vel opum, sine opibus, sine facultatibus*, bij *Schell.*

Onbeminnelijk, bijv. n. *inamabilis, lis, le*, bij *Ovid.*

Onbenemelijk, bijv. n. *quod adimi non potest.*

Onbenoegen, o. bij *Hooft* voorkomende, *displicentia, ae, f.*

Onbenoodigd, bijv. n. *non necessarius, inutilis, lis, le; supervacaneus, a, m.*

Onbepaald, bijv. n. en bijw. *interminatus, a, m*, bij *Cic. indefinitus, a, m*, bij *Gellius*; bijw. *indefinite, adv.* bij *Front.* ook zegt men onbepaaldelijk.

Onbeplant, bijv. n. *inconsitus, non consitus*, volgens *Scheller, incultus, a, m*, bij *Cic.*

Onbeploegbaar, bijv. n. *quod arari non potest, vel quod aratro inverti non potest.*

Onbeploegd, bijv. n. *crudus, a, m; inaratus, non aratus, a, m*, bij *Schell.*

Onbeproefd, bijv. n. *inexpertus, a, m.*

Onberaden, bijv. n. en bijw. *inconsultus, inconsideratus, incogitatus, a, m*; bijw. *inconsulte, inconsiderate, incogitate, sine consilio, adv.* Van hier: onberadenheid, v. *incogitantia, ae, f. inconsiderantia, ae, f.* ook ge-

Digitized by Google

gebruikt men het voor het bijw. onberadelijk.

Onbereden, bijv. n. *rudis, is, e; non condocefactus*, b. v. *equus*, bij *Schellar; ferox, ocis, omn. g. indomitus, a, m*, bij *Hoogst.*

Onberegtigd, bijv. n. *jus non habens*, ook *injustus, a, m.*

Onbereid, bijv. n. *imparatus, a, m.*

Onbereikelijk, bijv. n. *non tangendus, a, m; quo perveniri non potest.*

Onberijdelijk, bijv. n. *inequitabilis, le*, bij *Curt.*

Onberispelijk, bijv. n. *irreprehensus, inculpatus, a, m; integer vitae, castus moribus*; bijw. *inculpate, integre, caste.* Van hier: onberispelijkheid, v. *integritas, atis, f. castitas, atis, f.*

Onberoemd, bijv. n. *ignobilis, lis, e; obscurus, inglorius, a, m; inceleber; celebritate, vel claritate nominis carens*, bijw. *ignobiliter, obscure, inglorie, incelebriter, adv.*

Onberoerlijk, bijv. n. *immobilis, lis, e*, bij *Cic. inagitabilis, lis, le*, bij *Sen. inflexibilis, lis, le*, bij *Plin.*

Onberoofbaar, bijv. n. *quod auferri non potest.*

Onberooid, bijv. n. *non confusus, a, m; distinctus, a, m.*

Onberouw, o. *inopia poenitentiae, defectus poenitentiae.* Van hier: onberouwelijk, bijv. n. *non poenitendus, a, m.* Onberouwig, bijv. n. *poenitentia carens, obstinatus, a, m; contumax, acis, omn. g. pertinax, acis, omn. g.*

Onberucht, bijv. n. *infamis, is, e; de quo fama silet.*

Onberuchtigd, bijv. n. *non accusatus, non incusatus, inaccusatus, a, m*, bij *Tert.*

Onbeschaafd, bijv. n. en bijw. *impolitus, incontinnus, inconditus, incomtus, a, m; inhumanus, inurbanus, rudis, e.* Van een werk zegt men, *inelaboratus, non dedolatus, a, m*; bijw. *impolite, inconcinne, incondite, incomte, inhumane, inurbane.* Van hier: onbeschaafdheid, v. *impolitia, ae, f. inconcinnitas, inhumanitas, atis, f. inurbanitas, atis, f.*

Onbeschaamd, bijv. n. en bijw. *impudens, entis, omn. g. immodestus, inverecundus, a, m*, bijw. *impudenter, immodeste, inverecunde, adv.* Van hier: onbeschaamdheid, v. *impudentia, ae, f. immodestia, ae, f. inverecundia, ae, f.* bij *Sen.*

Onbeschadigd, bijv. n. en bijw. *illaesus, a, m; incolumis, is, e; salvus, a, m; integer, ra, rum*; bijw. *salve, integre.*

Onbescheid, o. *durum responsum, immodestia, ae, f. inverecundia, ae, f.* bij *Arnobius; rusticitas, atis, f.* Van hier: onbescheiden, bijv. n. *durus, immodestus, inverecundus, rusticus, a, m.* Onbescheidenheid, v. *immodestia, ae, f. inverecundia, ae, f. inopia modestiae*, bij *Schell.* Onbescheidenlijk, *dure, immodeste, inverecunde, rustice, adv.* Onbescheiden, zegt de groote *Weiland*, heet ook verward, *confusus, indistinctus, a, m; non distinctus.* Niet ontboden, *non arcessitus, a, m; non citatus, a, m.*

Onbeschermd, bijv. n. *indefensus, a, m*, bij *Liv. improtectus, a, m*, bij *Gell.*

Onbeschietbaar, bijv. n. *ictu non tangendus, a, m.* B. v. onbeschietbaar wat, *scopus non tangendus.*

Onbeschoft, bijv. n. en bijw. *incivilis, lis, le; inurbanus, a, m; rusticus, a, m; rudis, is, e; inhonestus, impolitus, incompositus, importunus, barbarus, a, m.* Een onbeschoft mensch is ook, *baro, onis, m.* Leelijk door grootheid, heet ook onbeschoft, *nimia magnitudine deformis.* B. v. een onbeschofte neus, *nasus praegrandis, vel nimia magnitudine deformis.* Van hier: onbeschoftelijk, *inciviliter, inurbane, rustice, inhoneste, impolite, incomposite, importune, barbare, deformiter, adv.* Onbeschoftheid, v. *incivilitas, inurbanitas, rusti-*

Digitized by Google

citas, atis, f. importunitas, barbaries, iei, f.

Onbeſchreid, bijv. n. *inflatus, a, m; indeploratus, a, m*, bij *Ovidius.*

Onbeſchrijfelijk, bijv. n. *quod deſcribi non potest, non deſcribendus, a, m.* Hier voor vindt men bij de oude ſchrijvers gebruikt, *inenarrabilis* of *incredibilis, lis, le*, waarbij ſomtijds *dictu* gevoegd wordt.

Onbeſchroomd, bijv. n. en bijw. *impavidus, a, m; imperterritus, fidens, entis, omn. g. firmus, a, m*; bijw. *impavide, imperterrite, fidenter, firme, adv.* Van hier: onbeſchroomdelijk, hetzelfde als onbeſchroomd, voorbijw. gebruikt. Onbeſchroomdheid, *fidentia, ae, f. audacia, ae, f. firmitas et firmitudo animi.*

Onbeſeffelijk, bijv. n. en bijw. *incomprehenſibilis, lis, le*, bij *Plinius; indeprehenſibilis, lis, le*, bij *Quint. inobſervabilis, lis, le*, bij *Catull.* Men zegt ook onbeſefbaar.

Onbeſlagen, bijv. n. eigenlijk, *non praefixus ferro.* Een onbeſlagen paard, *equus ferro non praefixus vel non ferratus*, ook overdr. *rudis, is, e; imperitus, a, m; ignarus, a, m.*

Onbeſmet, bijv. n. *intaminatus, incontaminatus, immaculatus, a, m; impollutus, inviolatus.* Ook komt het in den zin van onſchuldig voor, *innocens, entis, omn. g. innoxius, a, m.*

Onbeſneden, bijv. n. *non circumciſus, incircumciſus, a, m*, bij *Tertull.*

Onbeſpraakt, bijv. n. *infacundus, a, m; eloquentia carens*, ook *elinguis, uis, ue.* Van hier: onbeſpraaktheid, *inopia facundiae, difficultas linguae.*

Onbeſproken, bijv. n. *inculpatus, a, m.* B. v. een onbeſproken gedrag, *vita inculpata.*

Onbeſprongen, bijv. n. *illaesus, a, m; impugnatus, a, m*, zoo vindt men het bij *Gell.*

Onbeſtendig, bijv. n. en bijw. *inconſtans, antis, omn. g. mobilis, mutabilis, lis, le; varius, a, m.* Ook voor vergankelijk, *fragilis, lis, le*; bijw. *inconſtanter, varie, fragiliter, adv.* Van hier: onbeſtendigheid, v. *inconſtantia, ae, f. mobilitas, atis, f.* bij *Tacit. mutabilitas, atis, f.* bij *Cic. varietas, atis, f. fragilitas, atis, f.*

Onbeſtierlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod regi non potest, non regendus, a, m.*

Onbeſtolen, bijv. n. *non compilatus, inſpoliatus, indireptus, a, m*, volg. *Schell.*

Onbeſtorven, bijv. n. *aliquis cujus parentes adhuc in vivis ſunt*, ook *aliquid, quod hereditate non ad alium tranſiit vel pervenit.*

Onbeſtraffelijk of onbeſtrafbaar, bijv. n. zie Onberispelijk.

Onbetaalbaar, bijv. n. *inſolubilis, lis, le*, bij *Sen.*

Onbetaald, bijv. n. *inſolutus, a, m*, bij denz.

Onbetamelijk, bijv. n. en bijw. *indecens, entis, omn. g. indecorus, a, m; indecoris, is, e; dedecorus, a, m; inconvenions, entis, omn. g.* bijw. *indecenter, indecore, indecorabiliter*, bij *Accius; inconvenienter, adv.* Van hier: onbetamelijkheid, v. *indecentia, ae, f. dedecus, oris, n.*

Onbetembaar, bijv. n. *indomabilis, lis, le*, bij *Plaut. indomitus, a, m*, bij *Cic.*

Onbeterlijk, bijv. n. *inemendabilis, lis, le.*

Onbeteugeld, bijv. n. *defrenatus, a, m*, bij *Ovid.*

Onbeteuterd, bijv. n. *firmus, a, m; confirmatus, a, m; non ſtupefactus, a, m.*

Onbetimmerd, bijv. n. *locus aedificiis vacuus.*

Onbetoombaar, bijv. n. *indomabilis, lis, le; non frenandus, a, m; frenis non domandus.*

Onbetraand, bijv. n. *illacrymatus, a, m; indefletus, a, m; lacrymis non irrigatus, ſiccus, a, m.*

Onbevaarbaar, bijv. n. *innavigabilis, lis, le*, bij *Liv.*

Onbevallig, bijv. n. en bijw. *inelegans, antis, omn. g. inventus, a, m; illepidus, inſicetus,*

ONI

a, *m*. Ook voor vergankelijk. *fragilis*, *lis*, *le*; bijw. *fragiliter*. Van hier: onbestendigheid, v. *inconstantia*, *ae*, *f.* bij *Tacit.* onbestendigheid, *atis*, *f.* bij *Cic.* *f. fragilitas*, *atis*, *f.*

Onbestierlijk, bijv. n. *yel quod regi non potest regendus*, *a*, *m.*

Onbestolen, bijv. n. *spoliatus*, *a*, *m*, volg. *Schell.*

Onbestorven, bijv. n. *parentes adhuc in* ook *aliquid*, *quod non ad alium transyenit.*

Onbestraffelijk of onbestraffelijkheid, n. zie Onbetispelijk.

Onbetaalbaar, bijv. n. *lis*, *le*, bij *Sen.*

Onbetaald, bijv. n. *m*, bij denz.

Onbetamelijk, bijv. n. *decens*, *entis*, *omn. g. dedecorus*, *a*, *um*; *indecori*, *entis*, *omn. g.* bijw. *indecenter*, *indecore*, *indecoriter*, *Accius*; inconvenienter. Van hier: onbetamelijkheid, *indecentia*, *ae*, *f.* *ris*, *n.*

Onbetembaar, bijv. n. *lis*, *le*, bij *Plaut.* *rus*, *a*, *um*, bij *Cic.*

Onbeterlijk, bijv. n. *lis*, *le.*

Onbeteugeld, bijv. n. *a*, *m*, bij *Ovid.*

Onbeteuterd, bijv. n. *m*; *confirmatus*, *a*, *m.* *stupefactus*, *a*, *m.*

Onbetimmerd, bijv. n. *jacis vacuus.*

Onbetoombaar, bijv. n. *lis*, *le*; *non frenandus*, *a*, *m*; *frenis non domandus*, *a*, *m*; *indefessus*, *a*, *m.* *mis non irrigatus*, bijv. n.

Onbevaarbaar, bijv. n. *lis*, *le*, bij *Liv.*

Onbevallig, bijv. n. *legans*, *antis*, *omn. g.* *gans*, *a*, *m*; *illepidus*, *a*, *um*; *injucundus*, *a*, *m.* Bijw. onbevallig en onbevalliglijk, *ineleganter*, *invenuste*, *illepide*, *inficete*, *injucunde*, *adv.* Van hier: onbevalligheid, v. *inelegantia*, *ae*, *f.* *invenustas*, *atis*, *f.* *inopia leporis*, *inficetiae*, *arum*, *f. plur.* *injucunditas*, *atis*, *f.*

Onbevatbaar, bijv. n. *incomprehensibilis*, *lis*, *le*; *incomprehensus*, *a*, *m*; bijw. *incomprehensibiliter*, *adv.* bij *Hiron.*

Onbevlekkelijk, bijv. n. *non inaminandus*, *non immaculandus*, *non temerandus*, *non violandus vel inviolandus*, *a*, *m.*

Onbevlekt, bijv. n. *intaminatus*, *incontaminatus*, *immaculatus*, *a*, *m*; *integer*, *ra*, *um*; *purus*, *a*, *m*; *pudicus*, *a*, *m*; *intemeratus*, *a*, *m*, *inviolatus*, *a*, *m*; *impollutus*, *a*, *m.* Van hier: onbevlektheid, *puritas*, *atis*, *f. integritas*, *atis*, *f. pudicitia*, *ae*, *f. pudor*, *oris*, *m.* bij *Ovidius.*

Onbevoegd, bijv. n. *ineptus*, *a*, *m*; *inhabilis*, *lis*, *le*; *injustus*, *illegitimus vel non legitimus.* B. v. een onbevoegde regter, *judex non legitimus*, *judex non competens*, *in pandectis.*

Onbevolen. bijv. n. *injusſus*, *a*, *m*, bij *Horat.*

Onbevreesd, bijv. n. en bijw. *impavidus*, *intrepidus*, *imperterritus*, *a*, *m*; bijw. *impavide*, *intrepide*, *imperterrite*, *adv.* Van hier: onbevreesdheid, v. *intrepiditas*, *atis*, *f.*

Onbevroedzaam, bijv. n. en bijw. *imprudens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *imprudenter*, *negligenter*, *adv.*

Onbevrugtbaar, bijv. n. *ſterilis*, *lis*, *le*; *effoetus*, *a*, *m.*

Onbewaard, bijv. n. *incustoditus*, *a*, *m* bij *Mart.* onbewaakt is hetzelfde.

Onbewandeld, bijv. n. *incalcatus*, *a*, *m.*

Onbewegelijk, bijv. n. en bijw. *immobilis*, *lis*, *le*; *ſtabilis*, *lis*, *le*; *firmus*, *a*, *m*, *conſtans*, *antis*, *omn. g.* bijw. *immobiliter*, *ſtabiliter*, *firme*, *conſtanter*, *adv.* Van hier: onbewegelijkheid, v. *immobilitas*, *ſtabilitas*, *atis*, *f. firmitas*, *atis*, *f. firmitudo*, *inis*, *f. conſtantia*, *ae*, *f.*

Onbeweend, zie Onbeſchreid.

Onbewijsſelijk, bijv. n. *improbabilis*, *lis*, *le*, *quod probari vel demonſtrari non potest.*

Onbewimpeld, bijv. n. *totustarae atque rotundus*, bij *Horat. ſimplex*, *icis*, *omn. g. apertus*, *a*, *m*, bijw. *ſimpliciter*, *aperte*, *adv.* B. v. onbewimpeld ſpreken, *aperte loqui vel dicere.*

Onbewogen, bijv. n. *immotus*, *a*, *m.*

Onbewoonbaar, bijv. n. *inhabitabilis*, *lis*, *le*, *inhospitalis*, *lis*, *le*, *inhospitus*, *a*, *m*, *non habitabilis.* Van hier: onbewoonbaarheid, v. *natura*, *conditio*, *ratio rei inhabitabilis.*

Onbewoond, bijv. n. *inhabitatus*, *non habitatus*, *incultus*, *deſertus*, *a*, *m.*

Onbewrogt, bijv. n. *infabricatus*, *a*, *m*, bij *Virgilius*, *infectus*, *a*, *m.*

Onbewust, bijv. n. *inſciens*, *entis*, *omn. g. inſcius*, *a*, *m*, *ignarus*, *a*, *m*, *neſcius*, *a*, *m.* Van hier: onbewustheid, v. *inſcientia*, *ae*, *f. inſcitia*, *ae*, *f. ignorantia*, *ae*, *f.*

Onbezonnen, bijv. n. en bijw. *inconſultus*, *a*, *m*, *inconſideratus*, *a*, *m*, bijw. *inconſulte*, *inconſiderate*, *et inconſideranter.* Van hier: onbezonnenheid, v. *inconſiderantia*, *ae*, *f.*

Onbezorgd, bijv. n. voor niet verzien, *non inſtructus.* Door geene angſtige zorg verkregen, van zelfs, *ſpontaneus*, *a*, *m.* Onbekommerd, *incuriosus*, *a*, *m*, *negligens*, *entis*, *omn g. nequaquam ſollicitus.* Van hier: onbezorgdheid, v. *incuria*, *ae*, *f.*

Onbezuisd, bijv. n. en bijw. *incogitans*, *antis*, *omn. g. incogitatus*, *a*, *m*, *diſſolutus*, *a*, *m*, *temerarius*, *a*, *m*, *praeceps*, *itis*, *omn. g.* bijw. *incogitanter*, *incogitate*, *diſſolute*, *temerarie*, *praecipitanter*, *adv.* Van hier: onbezuisdheid, v. *diſſolutio*, *onis*, *f. temeritas*, *atis*, *f.*

On-

Onbezweken, bijv. n. *animo non defectus. a, m.*

Onbezwijkelijk, bijv. n. *qui deficere nesciit.*

Onbillijk, bijv. n. en bijw. *iniquus, a, m, injustus, a, m,* bijw. *inique, injuste, adv.* Van hier: onbillijkheid, v. *iniquitas, atis, f. injustitia, ae, f.*

Onblijd, bijv. n. *tristis, is, e,* doch dit woord is buiten gebruik.

Onbloedig, bijv. n. *incruentus, a, m.* B. v. eene onbloedige overwinning, *victoria incruenta.*

Onbluschbaar, bijv. n. *non extinguendus, a, m, inextinguibilis, lis, le.*

Onboersch, bijv. n. *urbanus, a, m, politus, a, m, civilis, lis, le, cultus, a, m.* Van hier: onboerschheid, v. *urbanitas, atis, f. civilitas, atis, f.*

Onboetbaar, bijv. n. *non luendus, a, m.*

Onboetvaardig, bijv. n. *alienus a poenitentia peccatorum, impoenitens, entis, omn. g.* Onboetvaardigheid, *impoenitentia, ae, f.* Onboetvaardiglijk, *impoenitenter, adv.*

Onbondig, bijv. n. *solutus, a, m; dissolutus, a, m.* Krachteloos, *fractus, a, m; irritus, a, m.* Voor zwak, *debilis, lis, le.*

Onbrekelijk, bijv. n. *quod frangi non potest,* waar voor men meer onbreekbaar gebruikt.

Onbruik, o. *desuetudo, inis, f.*

Onbruikbaar, bijv. n. *inutilis, lis, le;* bijw. *inutiliter, adv.*

Onbruikelijk of ongebruikelijk, bijv. n. *inusitatus, a, m, insolens, entis, omn. g. insuetus, inconsuetus, a, m,* bijw. *inusitate, insolenter, adv. praeter morem, praeter usum,* volgens *Schell.*

Onbuigzaam, bijv. n. *inflexibilis, lis, le, rigidus, a, m,* bijw. *rigide, adv.* Onbuigzaamheid, v. *rigor, oris, m. rigiditas, atis, f.* Men zegt ook onbuigelijk en onbuigelijkheid.

Onburgerlijk, bijv. n. en bijw. *incivilis, lis, le,* bijw. *inciviliter, adv. Hooft* zegt oneigenlijk de onburgerlijke zee, *mare tumidum vel procellosum.*

Onbuurlijk, bijv. n. en bijw. *inimicus, a, m,* bijw. *inimice, adv. Hooft* zegt weder: de onbuurlijke zee, *mare inimicum vel infestum.*

Once of ons, v. en o. zoo veel als twee lood, *uncia, ae, f.* Daar een pond bij de Romeinen in twaalf gelijke deelen verdeeld wierdt, was *uncia* het twaalfde gedeelte van een pond. Een once of ons wegende, *uncialis, lis, le, unciarius, a, m,* bij *Liv.* Ons voor ons, *unciatim, adv.* Een vierde lood of een achtste van een ons, *semisicilicus, i, m.* bij *Palladius.* Een half lood of een vierde deel van een ons, *sicilicus, i, m.* Een half ons, *semuncia, ae, f.* bij *Cicer.* Anderhalf ons, *sexuncia, ae, f.* bij *Colum.* Van anderhalf ons, *sexuncialis, lis, le, sexunciarius, a, m,* bij *Plinius.* Twee oncen, *sextans, antis, omn. g.* Van twee oncen, *sextantarius, a, m.* Van drie oncen, *triuncialis, lis, le.* Een gewigt van drie oncen, *quadrans, antis, m.* zijnde een vierdedeel van een Romeinsch pond. Vijf oncen, *quincunx, uncis, m.* Een zesde van een once, *sextula, ae, f. drachma, ae, f.* bij *Plin.* Zeven oncen, *septunx, uncis, m.* bij *Livius.* Negen oncen, *dodrans, antis, m.* bij *Varro.* Iets van acht oncen, *besfalis, lis, le,* bij *Vitr.* Het vier en twintigste gedeelte van een once, *scrupulum, i, n.* bij *Mart.*

Oncijnsbaar, bijv. n. *immunis, is, e, non tributarius, vectigali solvendo non obstrictus.* Van hier: oncijnsbaarheid, v. *immunitas, atis, f.* waarbij men ook *tributi vel vectigalis,* voegen kan.

Ondaad, v. *facinus, oris, n, delictum, i, n. scelus, eris, m. malefactum, i, n. maleficium, ii, n.*

Ondagelijksch, bijv. n. *non quotidianus, a, m.*

Ondank, m. *mala gratia, inopia gratiae, neglectio gratiae, oblivio beneficiorum,* bij *S. heller, ingratia, ae, f.* vindt men bij *Tertullianus.* Ondank bij iemand

Digitized by Google

micus, a, um, bijv. naam.
adv. Hoort zegt weder de
buurlijke zee, mare inde
vel infestum.

Once of ons, v. en o. mv.
twee lood, uncia, ae, f.
een pond bij de Rom.
twaalf gelijke deelen
wierdt, was uncia het
gedeelte van een pond.
of ons wegende, unci-
le, unciarius, a, u.
Ors voor ons, uncia
Een vierde lood of
van een ons, semiun
m. bij Palladius. Een
of een vierde deel van
ficilicus, i, m. Ja
semuncia, ae, f. V
Anderhalf ons, sesqui
bij Colum. Van ander
sexuncialis, lis, le
arius, a, um, bij Plin
onces, sextans, antis
Van twee onces, sextu
a, um. Van drie onces,
alis, lis, le. Eenerwigt
onces, quadrans, antis
zijnde een derdedeel van
Romeinsch pond. Vijf onc
quincunx, uncis, m. Een
van een once, scrupulum,
drachma, ae, f. bij Plin
ven onces, sextans, antis
bij Livius. Negen onc
drans, antis, m. bij Fe
van acht onces, bessis,
le, bij Vitr. Het ve
tigste gedeelte van
scrupulum, i, n. bij
Oncijnsbaar, bijv. n. ge
e, non tributarius,
solvendo non obli
hier: oncijnsbaarheid
nitas, atis, f. vr
tributi vel vectigal
kan.
Ondaad, v. facinus,
fictum, i, n. scelus,
malefactum, i, n. m
ii, n.
Ondagelijksch, bijv. n. no
dianus, a, um.
Ondank, m. male gratus,
gratia, negligentia
blivio beneficiorum,
ler, ingratia, ae, f.
bij Tertullianus. Ond

mand behalen, *malam inire gratiam*, bij *Cicero*. Iemand ondank weten, *in malam accipere partem*. Men gebruikt ook den tweeden naamval ondanks, voor, tegen wil en zin, *invitus, a, m.* B. v. mijns ondanks, *me invito*, enz. Van hier: ondankbaar, bijv. n. *ingratus, a, um; beneficiorum immemor, ingratificus, a, um*, bij *Cicero; male gratus*, bij *Ovidius;* bijw. *ingrate, adv.* het geen ook ondankbaarlijk is, volgens *Weiland*. Ondankbaarheid, v. *ingratitudo, inis, f.* doch dit is een woord van lateren stempel en wordt bij de oude schrijvers niet gevonden, *Cicero* gebruikt in dezen zin, *animus ingratus*; ook kan men de andere woorden bij ondank aangeteekent, gebruiken.

Ondeeg, ondege, v. dit woord beteekent in den gemeenen wandel, iemand of iets, die of dat niet zoo is, als het behoort: b. v. te ondeeg zijn, *male se habere*. Al wat hij doet is te ondeeg, *omnia ejus facta perversa sunt, vel praepostera, vel vitiosa*. Van hier: ondegelijk, bijv. n. *vitiosus, perversus, a, um.*

Ondeel, o. *atomus, i, f.* bij *Cicero*. Van hier: ondeelachtig, bijv. n. *expers, ertis, omn. g. exsors, ortis, omn. g. non particeps, ipis, omn. g.* Ondeelbaar, bijv. n. *individuus, a, um; indivisibilis, lis, le*, bij *Tert.* bijw. *indivisibiliter*, bij denz. Ondeelbaarheid, v. *individuitas, atis, f.* bij denz.

Onder, een voorzetsel en bijw. *sub, praep.* Eenen *accusativus* vereischende wanneer er eene beweging, en eenen *ablativus*, wanneer er rust verstaan wordt: b. v. onder de oogen komen, *sub oculos venire*, ook *in oculos venire, vel ante oculos venire*. Onder de oogen zijn, *sub, vel in oculis esse*. Onder de wapens zijn, *sub armis vel in armis esse*, ook gebruikt men *inter, praep. cum accusativo*. B. v. onder ons, *inter nos*. Onder de maaltijd, *inter coenam*. Onder weg, *inter viam, in via, in itinere*, ook *infra, praep. cum acc.* B. v. onder de markt verkoopen, *vendere infra pretium*, ook *de* of *ex, praep. cum abl.* Een van de geleerden, *unus de vel ex doctis*, ook zegt men, *minor vel inferior*. B. v. hij is onder den anderen, *altero minor vel inferior est*. Als bijw. is onder, *subtus adverbium*. Van onder, *inferne, adv.* ook gebruikt men *ante, praep. cum acc.* B. v. niet onder de dertig dagen, *non ante triginta dies elapsos*. Voorts wordt onder zeer veel in de zamenstell. gebruikt, als:

Onderaanhangen, o. w. *subhaereo, haesi, haesum, haerere*, bij *Celsus*.

Onderaardsch, bijv. n. *subterraneus, a, um*. Onderaardsche Goden, *Dii inferi, inferi, orum, m. plur. Dii inferni*, bij *Liv. Dii manes*, bij *Hor.*

Onderadmiraal, m. *legatus classis*, bij *Hoogstraten; subpraefectus classis vel praefectus classis inferior*, bij *Scheller*.

Onderaas, v. onderzetsel van eenen pilaar, *basis, is, f.* Voor meesterknecht, *primae operae famulus*, dan is het mannelijk.

Onderband, m. *ligamen vel ligaculum inferius*, ook *subligaculum, i, n.*

Onderbank, v. *subsellium, ii, n.* bij *Cic.*

Onderbed, o. *stratum inferius*, volgens *Scheller*.

Onderbeek, v. *rivus inferior*, zoo noemt men de beek, waarin het water, dat eenen molen drijft, nederstort.

Onderbek of ondersnuit, m. *maxilla inferior*.

Onderbeul, m. *carnifex inferior vel famulus carnificis*.

Onderbevelhebber, m. *subpraefectus, i, m.* bij *Scheller*.

Onderbinden, b. w. *subligo, avi, atum, are; subnecto, exui, exum, ectere*, bij *Virg.*

Onderblijven, o. w. *male crescere, non capere incrementum*. Hier van onderblijfsel, *quod male crescit*. Ook ongedaan blijven, *omitti, intermitti*.

Onderbode, m. *internuntius, ii, m.*

Onderboeten, o. w. in de zontketen gebruikelijk, voor ophouden met werken, *a labore ceſſare.*

Onderbokſe of onderbokſen, zoo veel als onderbroek, *femoralia, ium, n. plur.* andere zeggen *feminalia.*

Onderborg, m. *vas, vadis* m.

Onderbouwen, b. w. *ſubſtruo, uxi, uctum, uere.* Door ploegen iets onder de oppervlakte van den grond brengen, *ſubarare, vel arando condere.* *Hooft* gebruikt het oneigenlijk voor ondersteunen, *fulcire.*

Onderbreijen, b. w. *ſubnectere, nectendo ſubjungere.*

Onderbreken, o. w. *interrumpere, interpellare*, bij *Scheller.*

Onderbrengen, b. w. *ſubjicere, ſubmittere, ſubigere*; eigenlijk, *in inferiorem locum aliquem ducere.* Ook iemand onder het dak brengen, *curare alicui hospitium, prospicere hospitio alicujus.* Van hier: onderbrenging, v. *ſubjectio, ſubmiſſio, ſubactio*; in den tweeden zin: *curatio*, bij *Scheller.*

Onderbroek, zie onderboks.

Onderbrokkelen, b. w. *intero, ivi, itum, erere*, bij *Varro.*

Onderbuigen, b. w. *ſubflectere*, dit woord wordt meest oneigenlijk gebruikt, *ſubmittere, ſubjicere.*

Onderbuik, m. *hypogastrium, ii, n. abdomen, inis, n.* bij *Celſus.*

Onderburgemeester, m. *proconſul, ulis*, m. volgens *Hoogſtraten*; doch daar er geen de minſte overeenkomst is tusschen eenen *conſul* bij de Romeinen en eenen burgemeester bij ons, geloof ik, dat het beter zoude zijn, om te zeggen: *aliquis, qui principe imperii urbani abſente, primum magiſtratum gerit, vel magiſtratus post principem imperii urbani primus.* Van hier: onderburgemeesterſchap, *proconſulatus, us, m.* bij *Hoogſtraten*; liever, *magiſtratus poſt principem imperii urbani primus.*

Onderdaags, bijw. van tijd, *nuper, adverbium.*

Onderdaan, m. *ſubjectus alicui, ſubjectus poteſtati, vel imperio alicujus.* Dit woord is eigenlijk een verl. deelw. van onderdoen, doch wordt zelfst. gebruikt, *ſubjectus, i, m.* Men gebruikt het ook voor gehoorzaam, *obediens, entis, omn. g.* Van hier: onderdanig, bijv. n. *ſubjectus, devotus, a, um*; *obediens, entis.* Onderdanigheid, v. *ſubmiſſio, onis, f. obedientia, ae, f.* Onderdaniglijk, bijw. *ſubmiſſe, obedienter, adv.*

Onderdalen, o. w. *occido, idi, caſum, idere.*

Onderdeel, o. *pars inferior, vel infima*, bij *Scheller.*

Onderdekken, b. w. *ſubſterno, avi, atum, ernere.*

Onderdelven, b. w. *ſuffodio, odi, oſſum, odere*; *ſubruere*, volg. *Scheller.*

Onderdeur, v. *janua inferior, vel oſtium infimum.*

Onderdies, een bijw. van tijd, *interim, interea, adv.* ook *tamen, attamen, nihilo minus.*

Onderdijk, m. *pars aggeris inferior.*

Onderdoen, b. en o. w. *ſubdo, didi, ditum, ere*; *ſuppono, oſui, oſitum, onere*; *ſubjicio, eci, ectum, icere*; *ſubjecto, avi, atum, are*; onz. *cedo, ceſſi, ceſſum, cedere.* B. v. ik moet voor hem niet onderdoen, *illi cedere nolo.*

Onderdompelen, b. w. *ſubmergo, erſi, erſum, ere.* Van hier: onderdompeling, v. *ſubmerſio, onis, f.*

Onderdouwen, b. w. *ſubtrudo, uſi, uſum, udere.* Oneigenlijk, te onderbrengen, *ſubigere, ſubjicere, ſubmittere.*

Onderdrijven, b. en o. w. *vi aliquid ſubjicere alicui rei*; onz. *fluctuare ſub aliqua re.*

Onderdrukken, b. w. *ſupprimo, eſſi, eſſum, imere*; *opprimere, deprimere*, bij *Cicero.* Van hier: onderdrukker, m. *oppreſſor, oris, m.* Onderdrukking, v. *oppreſſio, onis, f.*

Onderduiken, o. w. *ſubmergi* ook *mergi* alleen, ook *latere, latitare, abſcondere ſe.* Oneigenlijk: voor wijken, zegt *Weiland*,

Digitized by Google

subjectus potestati, vi
rio alicujus. Dit woord i
geerlijk een verl. deelw. v
verdoen, doch wordt nu
bruikt, *subjectus*, a, u
gebruikt het ook voor
zaam, *obedicns, entis.*
Van hier: onderdanig
subjectus, devotus,
dicns, entis. Onderdan
submissio, onis, f. on
ae, f. Onderdanigli
missè, obedienter, ad
Onderdalen, o. w. *occid*
sum, idere.
Onderdeel, o. *pars infi*
infima, bij *Scholler.*
Onderdekken, b. w. *subj*
vi, atum, ere.
Onderdelven, b. w. *fos*
sum, odere; subter
Schiller.
Onderdeur, v. *janua infer*
ostium infimum.
Onderdies, een bijw. v
terim, interea, adv.
mem, attamen, mitto
Onderdijk, m. *pes, agg*
rior.
Onderdoen, b. w. o. w. *subdo*
di, ditum, ere; subjun
ostrum, ere; subjicio
actum, ere; ook, cede
cessum, cedere. B. v.
voor hem niet onderdoen
cedere nolo.
Onderdompelen, b. w.
erfi, orsum, ere. Zie
derdompeling, v. *sub*
sio, f.
Onderdouwen, b. w.
ui, usum, uere, o
te onderbrengen, *s*
jicere; submittere.
Onderdrijven, b. w.
quid subjicere alicui
fluctuare sub aliquo.
Onderdrukken, b. w.
essi, essum, bij *Cicero*
deprimere.
onderdrukker, m. *oppr*
ris, m. Onderdrukking
pressio, onis, f.
Onderduiken, o. w. *subm*
mergi alleen, ook *late*
tare, abscondere se.
lijk: voor wijken, *ma*

land, cedo, cessi, cessum, ce
dere.
Onderduwen, zie onderdouwen.
Onderdwalen ook onderdolen, o.
w. *fuherro, avi, atum, are,*
bij *Claud. errare inter.*
Ondereen, bijw. *promiscue, mis*
tim, confuse, confusim, adv.
Ondergaan, o. w. ook b. w. *occi*
do, idi, asum, idere. B. v. de
zon gaat onder, *sol occidit.* Van
het deelw. ondergaande: de on-
dergaande zon, *sol occidens.*
Voor zinken: naar den grond
gaan, *fidere vel subsidere*, ook
perire vel pessum ire. Voor ver-
dragen of doorstaan, *subire.* B. v.
hij heeft vele gevaren ondergaan,
multa pericula subiit. Den dood
ondergaan, *subire mortem.* Onei-
genlijk: voor iemand polsen, *ten*
tare vel odorari aliquem, bij
Cicero. Voor, trachten te bewe-
gen, *ambire aliquem.* B. v. een
woedend mensch zachtzinnig on-
dergaan, *ambire furentem affa*
tu, bij *Virgilius.* Voor iemand
den voet ligteh, *subvertere vel*
supplantare aliquem.
Ondergang; m. *occasus, us, m.* B.
v. na zonnen ondergang, *post oc*
casum solis, bij *Cicero* vindt
men ook in dezen zin, *obitus,*
us, m. Oneigenlijk: voor ver-
derf, *ruina, ae, f. exitium,*
ii, n. interitio, onis, f. inte
ritus, us, m. bij *Cicero*; *decí*
dium, ii, n. bij *Sen.*
Ondergast, m. een knecht in eene
brouwerij, *discipulus artis ce*
revisiae coquendae.
Ondergeven, b. w. *subjicere.* Voor
wijken, *cedo, cessi, cessum,*
cedere. Dit woord zegt de groo-
te *Weiland*, is reeds verouderd.
Ondergewas, o. een waterlot, dat
onder uit den wortel, rondom
den stam der boomen, opschiet,
stolo, onis, m. bij *Varro.*
Ondergieten, b. w. *interfundere,*
vel intermiscere vel permiscere.
Onderglas, o. *vitrum fenestrae*
inferius.
Ondergod, m. *deus minorum gen*
tium, vel unus e plebe deorum.
Ondergoed, o. *inlusia inferiora.*
Ondergooijen, b. w. *faciendo ster*

nere, vel faciendo aliquid alí
cui rei subjicere.
Ondergordel, m. *subcingulum, i,*
n. of zoo men dit woord bij de
ouden niet vindt, *cingulum in*
ferius.
Ondergorden, b. w. *succingo, in*
xi, inctum, ingere, vel cingu
lam subdere.
Ondergraaf, m. *vice-comes, itis,*
m. bij *Hoogstrat.*
Ondergraven, b. w. *suffodio, odi,*
ossum, odere; subterfodere, a
gere cuniculos, ook *subruere.*
Van hier: ondergraving, v. *suf*
fossio, onis, f. Ondergraver, m.
suffossor, oris, m.
Ondergrijpen, b. w. *fulcio, pulsi,*
fultum, fulcire, sustento, a
vi, atum, are; sustineo, ui,
entum, inere; stabilio, ivi,
itum, ire, cum acc. bij *Sen.*
Ondergroeijen, o. w. *subnascor,*
natus sum, nasci, bij *Plinius*;
succresco, crevi, cretum, cre
scere, bij *Colum.*
Ondergrond, m. *terra inferior,*
vel infima.
Ondergronden, b. w. eigenlijk, *ten*
tare fundum; oneigenlijk, *scru*
tari, perscrutari, examino,
avi, atum, are.
Onderhalen, b. w. *deorsum tra*
here, ook *sublineare.* Ook on-
verwachts inhalen, *deprehendere*
vel assequi. B. v. iemand in het
loopen onderhalen, *cursu assé*
qui aliquem. Van hier: onderha-
ling, v. *sublinoatio, onis, f.*
Onderhals, m. *colli vel cervicis*
pars inferior.
Onderhandelen, b. w. *paciscor,*
pactus sum, pacisci; dit woord
heeft *Weiland* niet, maar wel
het zelfst. w. v. onderhandeling,
pactio, onis, f.
Onderhandsch, bijw. *clam, clan*
culum, adv. ook als een bijv.
n. *clandestinus, a, m.* B. v.
eene onderhandsche vervreemding,
alienatio clandestina.
Onderhavig, zie onderhevig.
Onderheffen, b. w. *sustollo, sus*
tuli, sublatum sustollere.
Onderheid, v. *status vel conditio*
inferior.
Onderheijen, b. w. *fistucando sub*
jicere, vel submittere, vel subdere.

Onderhelpen, b. w. *auxiliando aliquid subdere alicui rei*, ook *pessumdare vel perdere aliquem.* B. v. zijn slecht gedrag heeft hem er ondergeholpen, *mores perversi illum perdiderunt.*

Onderhemd, o. *indusium inferius*, volgens *Scheller.*

Onderholen, b. w. *suffodere vel subtercavare*, bij *Scheller.* Van hier: onderholing, v. *suffossio, onis, f. subtercavatio, onis, f.*

Onderhoogbootsman, m. dit woord bij *Weiland* voorkomende beken ik nooit gehoord te hebben, maar wel bootsmansmaat, *secundarius rebus nauticis praefectus, vel aliquis post praefectum res nauticas curans.*

Onderhooren, b. w. *interrogo, avi, atum, are.* Wij gebruiken het meest in den zin van onderworpenheid aan het gebied van anderen: b. v. de steden die er ondergehoorden, *civitates, quae sub illis agebant*, bij *Eutropius.* Van hier: onderhoorig, *subjectus, a, m; submissus, a, m; obediens, entis, omn. g. famulus, a, m.* Van hier: onderhoorigheid, v. *obedientia, ae, f.*

Onderhoos, een Friesch woord voor onderkous, *tibialia inferiora, tibiale inferius.*

Onderhopman, m. *subcenturio, onis, m.* bij *Scheller.*

Onderhoud, o. *sustentatio, onis, f. victus, us, m. alimentum, i, n.* Voor gesprek, *colloquium, ii, n. sermo, onis, m.* Voor steunsel, *fulcrum, i, n. sustentaculum, i, n.* doch in dezen zin, zegt *Weiland*, is het reeds verouderd.

Onderhouden, b. w. beneden iets houden, *tenere subter.* Oneigenlijk: in dwang houden, *retinere, coercere.* Geld onderhouden, *clam retinere, vel reservare pecuniam.* Onderdrukken, *male habere, opprimere.* Ook van onderen houden, dat iets niet valle, *sustineo, ui, entum, ere; sustentare, fulcire, stabilire.* Oneigenlijk: door alle noodige hulpmiddelen, de voortduring van iets bewaren, *curo, avi, atum, are* en *conservare.* B. v. die tuin wordt slecht onderhouden, *hortus iste male curatur.* In bepaalderen zin is het, *alo, alui, alitum et altum, ere, victum praebere.* B. v. ik heb dat huisgezin dezen winter onderhouden, *per hiemem hancce familiae isti victum praebui.* Eenig gezag doen voortduren, *observo, avi, atum, are.* B. v. eene wet onderhouden, *observare legem.* Op andere dingen toegepast, *colo, colui, cultum, colere.* B. v. iemands vriendschap onderhouden, *colere amicitiam alicujus.* Ook is onderhouden, *colloqui, cum aliquo.* Van hier: onderhouder, m. *coercitor, oris, m. oppressor, oris, m. sustentator, oris, m. stabilitor, oris, m.* bij *Seneca; altor, oris, m. curator, oris, m. conservator, oris, m. observator, oris, m. cultor, oris, m.* Onderhouding, v. *coercitio, onis, f. oppressio, onis, f. sustentatio, onis, f. cura, ae, f. conservatio, onis, f. observatio, onis, f. colloquium, ii, n. sermo, onis, f.* Onderhoudenis wordt bij *Hooft* gevonden, bij ons is in dezen zin ook dikwijls onderhoud in gebruik.

Onderhuis, o. *domus pars inferior.*

Onderhuren, b. w. *intercipere, vel subrepere conductionem.* Van hier: onderhuring, v. *interceptio vel subreptio conductionis.*

Onderjarig, bijv. n. *minor, oris, m. et f. impubes, eris, m. & f. impubes, is, m. & f. qui nondum sui juris est.*

Onderkabbelen, b. w. *corrosione aquae subtercavare.*

Onderkaak, m. lel van eenen haan, *palea, ae, f.* bij *Varro.*

Onderkammen of onderkemmen, b. w. *pectendo intermiscere.* B. v. geitenhaar onder de wol kammen, *pilos caprinos pectinis ope lanae intermiscere.*

Onderkant, m. *latus alicujus rei inferius.*

Onderkeeren, o. w. *vertendo subire.*

Onderkelder, m. *cavea inferior.*

Onderkennen, b. w. *internoscere*, bij

bij *Cicero*; *dignoscere*, bij *Plinius*; *distinguo*, *inxi*, *inctum*, *ingere*, bij *Cicero*.

Onderkeurs, v. *theristrum*, *i*, *n.* *subucula mulierum*, volgens *Hoogſtraten*.

Onderklampen, b. w. *ſubjungere aliquid alicui rei ope ſubſcudis.*

Onderkleed, o. *tunica*, *inferior*, *intervula*, *ae*, *f.* *ſubucula*, *ae*, *f.* volgens *Scheller*.

Onderkloeken, b. w. *dextre aliquid ſubripere alicui.*

Onderknaap, m. *famulus vel ſervus aliis ſervis inferior.*

Onderkneden, b. w. *depſendo miſcere.*

Onderknoopen, b. w. *node ſubligare.*

Onderkok, m. *ſubcoquus*, *ui*, *m.* of *coquus inferior*, bij *Scheller*.

Onderkomen, o. w. *ſubire tectum.* Onder water geraken, *inundari.*

Onderkoning, m. *prorex*, *egis*, *m.*

Onderkoopen, b. w. *ſubrepere vel intercipere emtionem*, *praeoccupare emtionem*, bij *Hoogſtraten*. Van hier: onderkooper, m. *ſubreptor*, *oris*, *m.* Onderkooping, v. *ſubreptio*, *onis*, *f.*

Onderkorst, v. *cruſta inferior.*

Onderkoster, m. *ſubcuſtos*, *odis*, *m.* volgens *Hoogſtraten*.

Onderkouſen, v. *tibialia inferiora*, in Friesland zegt men onderhooſen.

Onderkrijgen, b. w. *ſubigere*, *in poteſtatem ſuam redigere*, *ſubmittere*, *poteſtati ſuae ſubjicere.*

Onderkroopen, v. d. van onderkruipen, *interceptus*, *a*, *m.*

Onderkruipen, b. en o. w. *ſubrepo*, *epſi*, *eptum*, *epere*, *vel ſubter repere*, bij *Scheller*; oneigenlijk, *ſubvertere aliquem*, *fraudulento more cum damno alterius ſcopum attingere*, *intercipere aliquem*; meer oneigenlijk, *fraudulento more aliquem privare*, *aliqua re.* Van hier: onderkruiper, m. *interceptor*, *oris*, *m.* Onderkruiping, v. *interceptio*, *onis*, *f.* bij *Cic.*

Onderlaag, v. in het enkelv. beduidt het de onderſte laag van het geſchut, aan boord van een oorlogſchip, *inferior tormentorum ordo in nave bellica*; ook bij *Hoogſtraten* een ſteunſel, *fulcrum*, *i*, *n.* *ſubiculum*, *i*, *n.* *ſtatumen*, *inis*, *n.* bij *Scheller*. In het meerv. zijn het planken onder een bed voor het ſtroo of de matras, *fulcra vel aſſamenta lecto ſubjecta.*

Onderlaken, o. *ſtragulum inferius.*

Onderlaten, b. w. iets niet doen, het welk men doen moest, *intermittere*, *omittere*, *praeterire.* B. v. ik heb niet kunnen onderlaten, *praeterire non potui.*

Onderleermeester, m. *hypodidaſcalus*, *i*, *m.* bij *Hoogſtraten*; *praeceptor ſecundarius.*

Onderleg, o. zoo veel als onderneming, *coeptum*, *inceptum*, *i*, *n.* *inceptio*, *onis*, *f.*

Onderleggen, b. w. *ſubjicio*, *eci*, *ectum*, *icere*; *ſupponere*, *ſubdere*, ook *ſubſternere*, bij *Scheller*; oneigenlijk: overwinnen, *vincere*, *ſuperare*, *ſubigere.* Voor ondernemen, *ſuſcipere vel tentare.* Van dit woord is het deelw. onderlegd of onderleid, voor verzien, *inſtructus*, *a*, *m.* Van het werkw. in zijne eerſte beteekenis, komt onderlagſel, o. *ſubiculum*, *i*, *n.* bij *Scheller*.

Onderliggen, o. w. *ſubjacere*, *vel ſuccumbo*, *ubui*, *ubitum*, *umbere.* Fig. zoo veel als overwonnen worden, *vinci*, *ſuperari*, *inferiorem diſcedere.*

Onderlijf, o. *inferior corporis pars.*

Onderling, bijv. n. en bijw. *mutuus*, *a*, *um*; *reciprocus*; bijw. *mutuo*, *mutuo*, *invicem*, *adv.*

Onderlip, v. *labium inferius*, *labrum inferius.*

Onderloopen, o. w. *ſubire.* Van eene rivier die ergens onderloopt, *ſublabor*, *apſus ſum*, *abi.* Oneigenlijk, met water overſtroomd worden, *ſuffundi aqua vel inundari.* In den dagelijkſchen omgang zegt men: er loopen gewis leugens onder, *certe mendacia permixta ſunt.*

Ondermaansch, bijv. n. *ſublunaris*, *is*, *e.*

Ondermaat, v. *diminutio menſurae prioris.*

Ondermajeſteit, v. *majeſtas inferior*

Ondermaken, b. w. *subjicere, supponere, subdere.*
Ondermalen, b. w. *molendo miscere.*
Ondermeester, zie onderleermeester.
Ondermeid, v. *ancilla aliis ancillis inferior.*
Ondermengen, b. w. *intermiscere, immiscere, interserere et inserere.* Ondermengd, v. d. *intermistus, immistus, infertus, a, m.* Ondermenging, v. *admistio, onis, f.* bij *Scheller*; *insertio, onis, f.* ook met een *verbum:* b. v. door ondermenging van steenen, *lapidibus intermiscendis vel interserendis.*
Ondermensch, o. *femina, ae, f. mulier, ieris, f. uxor, oris, f. conjux, ugis, f.* volgens *Scheller.*
Ondermerk, o. *limes, itis, m. terminus, i, m.* Van het verouderde werkw. ondermerken, *limite notare vel distinguere*, ook *signo quocumque distinguere.*
Ondermijnen, b. w. *cuniculos agere, cuniculorum ope suffodere, suffodere vel subruere cuniculis.* Van hier: ondermijning, v. *suffossio per cuniculos*, ook *suffosso* alleen.
Ondermijnen, b. w. voor minderen prijs mijnen, *minori pretio sibi vindicare aliquid in auctione publica.*
Ondermuren, b. w. *substruere murum alicui rei, muro fulcire vel sustentare*, ook *substruere aliquid lateribus vel lapidibus, munire aliquid opere latericio*, bij *Scheller.*
Ondermuts, v. *capitium inferius muliebre.*
Ondernaaijen, b. w. *subsuo, ui, utum, uere*; *subter suere.*
Ondernemen, b. w. *suscipio, epi, eptum, ipere*; *conor, atus sum, ari*; *tentare, aggredior, essus sum, edi*; *incepto, avi, atum, are*; *machinor, atus sum, ari*; *molior, itus sum, iri*; *experior, ertus sum, eriri*; *auspicor, atus sum, ari*, bij *Colum.* Van hier: ondernemer, m. *susceptor, oris, m. aggressor, oris, m. machinator, oris, m. molitor, oris, m. auctor, oris, m.* Van eenig werk: zoo veel als aannemer, *redemtor, oris, m.* bij *Horatius.* Onderneming, v. *susceptio, onis, f. conamen, inis, n. conatus, us, m. coeptum* en *inceptum, i, n. tentatio, onis, f.* bij *Livius.* Zamenstelling: onderneemziek, *audax, acis, omn. g.*
Onderofficier, m. een onduitsch woord, *dux inferioris loci vel dux inferior*, volgens *Schell.*
Onderoordeelen, b. w. *judicio sue discernere.*
Onderoorzaak, v. *causa secunda.*
Onderoven, m. *furnus inferior.*
Onderpachter, m. *subconductor, subredemtor*, of deze woorden niet voorkomende, *conductor vel redemtor inferior*, volg. *Schell.*
Onderpand, o. *pignus, oris, n. arrha, ae, f. arrhabo, onis, m.* Een onderpand van vaste goederen, *hypotheca, ae, f.* bij *Cicero.*
Onderpanden, b. w. *pignerare* en *oppignerare*, bij *Scheller.* Van hier: onderpanding, v. *oppigneratio, onis, f.*
Onderplaatsen, b. w. *suppono, o, sui, situm, onere*; *subjicere, subdere.*
Onderplakken, b. w. *glutinis ope aliquid subjungere alicui rei.*
Onderplanten, b. w. *subsero, evi, ertum*, bij *Hoogstraten*; *interserere, supplanto, avi, atum, are*, bij *Cic.*
Onderpligtig, bijv. n. *subjectus, submissus, obnoxius, a, m.*
Onderploegen, b. w. *subaro, avi, atum, are*; *vel inaratio, onis, f.* bij *Schell.*
Onderplompen b. w. *cum strepitu quodam submergere aliquid.*
Onderplooijen, b. w. *plicando aliquid obtegere.*
Onderpolig, bijv. n. *qui, quae, vel quod sub polo est.*
Onderpolsen, b. w. eigenlijk, *operam conti fundum pertentare*; oneig. *scrutari, perscrutari, anquirere, tentare.*
Onderpolteren, hetzelfde als onderplompen.
Onderpoten, b. w. hetzelfde als onderplanten.
Onderraken, o. w. *cadere, labi, procidere, vel prolabi.*
Onderreep, v. *funis retis inferior.*

On-

Digitized by Google

Onderregt of onderrigt, verl. d. van onderregten of onderrigten, *edoctus, institutus, instructus, a, um.*

Onderregter of onderrigter, m. *judex inferior*, bij *Scheller*. Welte onderscheiden van onderrigter, m. die onderrigt geeft, *doctor, oris, m. praeceptor, oris, m. magister, ri, m.*

Onderrekenen, b. w. *accenseo, ui, ere*, bij *Seneca.*

Onderriem, m. *semicinctium, ii, n.* bij *Hoogstraten.*

Onderrigt, o. *institutio, eruditio, onis, f. doctrina, ae, f. disciplina, ae, f.*

Onderrigten, b. w. *docere aliquem aliquid, instituere, erudire, aliquem aliqua re.* Van hier: onderrigting, v. *institutio, onis, f. eruditio, onis, f. doctrina, ae, f. disciplina, ae, f.* bij *Scheller.*

Onderroeijen, b. w. *subremigo, avi, atum, are*, bij *Virg.*

Onderroeren, b. w. *intermiscere, permiscere, immiscere.*

Onderrok, m. *indula inferior muliebris, tunica interior*, dit laatste bij *Schell.*

Onderrollen, b. en o. w. *subvolvo, olvi, olutum, olvere*; onz. *volvendo decidere vel prolabi.*

Onderrooken, b. w. *suffumigo, avi, atum, are*; *suffio, ivi, itum, ire*, bij *Plinius.*

Onderschatmeester, m. *vice quaestor, oris, m.* Van hier: onderschatmeesterschap, *vice quaestura*, bij *Arc. Paed.*

Onderscheid, o. *differentia, ae, f. discrimen, inis, n, discrepantia, ae, f. distinctio, discretio*, bij *Cic. diversitas, atis, f.* bij *Plinius.* Voor ongelijkheid gebruikt men ook, *dissimilitudo, inis, f.* bij *Cic. imparilitas, atis, f.* bij *Gell.*

Onderscheiden, b. w. *discerno, crevi, etum, ernere*; *distinguo, inxi, inctum, inguere*; *agnoscere* en *internoscere, discrimino, avi, atum, are.* Voor afzonderen, *segregare, sejungere, sejugare*, bij *Cic. separare, seponere, secernere*, alle bij *Cic.* in dezen zin zegt *Weiland*, gebruikt men het niet meer. Voor verschillen, *differo, distuli, dilatum, differre.* Voor verscheiden maken, *vario, avi, atum, are*, in dezen zin begint het ook te verouden, volgens *Weiland.* Van hier: onderscheidenlijk, bijw. *distincte, discrete, discretim, discriminatim, separatim, differenter, varie, adv.* Onderscheiding, v. *distinctio, discretio, discriminatio, separatio, onis, f. varietas, atis, f.* Onderscheidenheid, een verouderd woord.

Onderschenkel of onderschinkel, m. *crus, cruris, n. tibia, ae, f.* volgens *Schell.*

Onderschepen, m. *judex inferior.*

Onderscheppen, b. w. *intercipio, epi, eptum, ipere, cum acc.* bij *Cic.* Eigenlijk beteekent het iets van onderen ondervangen, *excipio, epi, eptum, ipere*, doch in dien zin wordt het zelden gebruikt. Meest komt het fig. voor in den zin van iemand of iets in den loop stuiten en grijpen, dan is het *intercipere*, ook *deprehendere aliquem vel aliquid.* In het geheim iets zoeken te weten, *clam perscrutari.* De afgeleide woorden door *Weiland* niet aangeteekent, zijn: onderschepper, m. *interceptor, oris, m.* Onderschepping, v. *interceptio, onis, f.* bij *Livius.* Verl. d. onderschept, *interceptus, a, um*, bij *Cic.*

Onderschoren, b. w. *suffulcio, fulsi, fultum, fulcire*; *sustento, avi, atum, are*; *sustineo, ui, entum, ere*, bij *Cic.* Van hier: onderschoring, v. *sustentatio, onis, f.* bij *Cic.* Onderschoorsel, o. *fulcrum, i, n. fulcimentum, i, n. fultura, ae, f.* bij *Vitruvius.* In de bouwkunde zegt men ook, *erisma, atis, n.* en *erisma, ae, f. anteris, idis, f.* alle bij *Vitr.*

Onderschout, m. *proprastor, oris, m.* volgens *Hoogst.*

Onderschragen, b. w. *fulcro lignео stabilire vel suffulcire*, zoo veel als ondersteunen. Onderschraagsel, v. zoo veel als ondersteunsel, zie bij dat woord.

Onderschrift, o. *subscriptum, i, n.*

Onderschrijven, b. w. *subscribo, ipsi, iptum, ibere; signo, avi, atum, are*, en *subsignare*, bij *Cic.* Van hier: onderschrijver, m. *subscriptor, oris, m. signator, oris, m.* bij *Sallust.* Onderschrijving, v. *subscriptio, onis, f. signum, i, n.* bij *Sallust.* komt het laatste in dien zin voor.

Onderschuilen, o. w. *sublateo, ui, ere*, bij *Varro*; *subsum, esse*, bij *Virg.*

Onderschuiven, b. w *subtrudo, trusi, trusum, udere*; *trudendo subdere aliquid alicui rei.*

Onderslaan, b. w. dit woord wordt oneigenlijk gebruikt voor oneerlijk onder zich houden, *furtim retinere.* B. v. geld onderslaan, *pecuniam furtim retinere.* Ook is het een vroedkundig woord en beteekent zoo veel als onderzoeken, hoe ver de zwangerheid eener vrouw gevorderd zij, *explorare foetum mulieris gravidae.*

Onderslag, m. eigenlijk de afschuiting van eene plaats, doch in dezen zin is het niet meer in gebruik, *sepimentum, i, n.* Thans beteekent het een lot, dat aan den voet van eenen boom opschiet, *stolo, onis, m.* bij *Varro.*

Onderslaven, b. w. *in servitutem redigere.* Het verl. d. onderslaafd vindt men bij *Huygens*, *in servitutem redactus.*

Onderslepen, b. w. *subtrahere*, ook *trahendo aliquid subdere alicui rei*, ook *tempestatis vi mergi.*

Ondersmelten, b. w. *fundendo vel fusione intermiscere vel permiscere.*

Onderssmijten, b. w. *prosternere.* B. v. ik heb dien jongen ondergesmeten, *puerum istum prostravi.* Ook bij eenen hoop smijten, *cumulo addere, vel subdere.*

Onderssnede of onderssneê, *lamella panis inferior.*

Onderssneeuwen, o. w. *nive tegi, vel contegi.*

Onderssnijden, b. w. *secando aliquid immiscere.*

Onderspalen, b. w. *pastinando terra obruere aliquid.*

Onderspannen, b. w. *spithama subter amplecti.*

Onderspit, o. eigenlijk, *ultima terra effossa.* Men gebruikt het alleen oneigenlijk: het onderspit delven, *inferiorem discedere, vinci, superari.* In het onderspit zijn, *in miseria esse*, bij *Cic.* In het onderspit geraken, *graviter cadere*, bij *Plautus*; *incidere in malo*, bij *Schell.*

Onderspreiden of onderspreijen, b. w. *substerno, avi, atum, ernere, aliquid alicui rei.* Van hier: onderspreiding of onderspreijing, v. *substratus, us*, m. bij *Plin.*

Onderst, bijv. n. *imus, a, m*, bij *Cic. infimus, a, m*, bij *Virg.*

Onderstaan, o. en b. w. in den eigenlijken zin is het onz. *infra stare, in inferiori loco consistere, subter stare*, bij *Schell. infra scriptum esse*, bij *Sall.* Van het deelw. onderstaand, *infra scriptus, a, m.* Onderworpen, *obnoxium esse.* Ondernemen, *sustineo, ui, entum, inere*; *audeo, ausus sum, audere, in animum inducere*, bij *Schell.* Ook voor onder de hand onderzoeken, *clam explorare.*

Onderstad of stedehouder, m. *subpraefes provinciae*, bij *Schell.*

Onderstalmeester, m. *submagister stabuli*, volgens *Scheller.*

Onderstand, m. zoo veel als hulp, *auxilium, -ii, n. subsidium, ii, n. opis, em, e, f. adjumentum, i, n.* Van het verouderde onderstanden, *opem ferre.* Zamenstell. onderstandgeld, *subsidium, ii, n. collatio, onis, f.* bij *Hoogst.*

Onderstandaardsch, bijv. n. *subsignanus, a, m*, bij *Tac. Hooft* gebruikt dit woord.

Onderstappen, b. w. *magnis passibus adsequi aliquem.*

Onderstreek, m. *supplantatio, onis, f.* volg. *Hoogstrat. Hooft* zegt: der vrijheid een' onderstreek doen, *supplantare libertatem, clam nocere libertati.*

Onderstreken, b. w. *subjicio, ecī, ectum, icere*; *subdo, didi, ditum, dere*; *suppono, osui, ositum, onere, aliquid alicui rei.*

Digitized by Google

rei. Voor door elkander ſchieten, *miſcere.* B. v. ik onderſtak de kaarten, *chartas luſorias miſcebam.* Van hier het verl. d. onderſtoken, *antea conſtitutus, a, m.* B. v. een onderſtoken werk, *paſtum antea conſtitutum.* Ook is onderſtoken, in de plaats van iets anders geſteld, *ſubditicius, a, m; ſuppoſititius.* Onderſtekenis ook, *inſero, erui, ertum, erere; interſerere.* B. v. ſoldaten onder eene kompagnie ſteken, *milites inſerere cohorti.* Van hier: onderſteking, v. *ſubjectio, onis, f. inſertio, onis, f.*

Onderſtellen, b. w. *ſuppono, oſui, oſitum, onere, aliquid alicui rei; ſubjicere, ſubdere.* Eene ſtelling voor eenige oogenblikken, als waarheid houden, *pono, poſui, poſitum, ponere.* Cicero zegt, onderſtel dat het zoo zij! *fac ita eſſe!* Onderſtel, dat gij zijt, die ik ben! *fac qui ego ſum, te eſſe,* bij denzelfden. Van hier: onderſtelling, v. *ſuppoſitio, onis, f. poſitio, onis, f.*

Onderſteun, o. de daad van onderſteunen, zoo veel als onderſteuning, zie het volgende woord.

Onderſteunen, b w. *fulcire, ſuffulcire, ſuſtentare, ſuſtinere, ſtabilire.* Oneigenlijk, in allerlei ſoort van verlegenheid hulp toebrengen, *ſuſtentare, allevare, ſublevare, ferre auxilium vel praeſidium alicui,* bij *Cic.* Onderſteuning, v. *fultura, ae, f. ſuſtentatio, onis, f. allevatio, onis, f. alleviamentum, i, n. fulcrum, i, n. fulcimentum, i, n. adminiculum, i, n. auxilium, ii, n. adjumentum, i, n.* Onderſteunſel, o. *ſtabilimen, inis, n. ſtabilimentum, i, n. ſuſtentaculum, i, n.* in bouwkunde, *erisma, atis, n. erisma, ae, f. anteris, idis, f.* bij *Vitruvius;* onder eenen boom, *pedamen, inis, n. pedamentum, i, n.* bij *Varro;* in welken zin men ook het werkw. *pedare* voor onderſteunen gebruiken kan. Onderſteuner, *ſtabilitor, oris, m. firmator, oris, m. fautor, oris, m.*

Onderſtierman, m. *ſubgubernator, oris, m.* bij *Schell.*

Onderſtond, m. *hora ſequens vel altera.*

Onderſtooten, b. w. *ſubtus trudere, trudendo intermiſcere, immiſcere, inſerere, interſerere,* bij *Schell.*

Onderſtoppen, b. w. *ſuggerere, ſubtus ingerere,* ook *condere vel celare aliquid ſub aliquo re, ſubfarcinare,* bij *Schell.*

Onderſtrepen, b. w. *ſublineo, avi, atum, are; lineam ſubducere, lineaſubnotare,* bij *Schell.*

Onderſtrikken, b. w *ſubtus nodare, vel nodo ſubligo, avi, atum, are.*

Onderſtrooijen, b. w. *ſubſterno, ſtravi, ſtratum, ſternere.* Van hier: onderſtrooijing, v. *ſubſtratus, us, m.* Onderſtrooiſel, o. *ſubſtramentum, i, n.* bij *Varro.*

Onderſtroomen, o. w. *ſublabor, apſus ſum, abi, ſubinfluo, uxi, uxum, uere,* bij *Seneca.*

Onderſtutten, b. w. hetzelfde als onderſteunen. Van hier: onderſtutſel, hetzelfde als onderſteunſel.

Onderſtuurman, zie onderſtierman.

Ondertand, m. *dens inferior.*

Ondertasten, b. w. *tentare, examinare, cognoscere aliquid.*

Onderteekenen, b. w. *ſubſcribere, ſignare, ſubſignare, ſubnotare,* bij *Plinius.* Van hier: onderteekenaar, m. *ſignator, oris, m.* bij *Sallustius.* Onderteekening, v. d. *ſignatus, ſubſignatus, ſubnotatus, ſubſcriptus, a, m.* Onderteekening, v. *ſubſcriptio, onis, f. ſubſignatio, ſubnotatio,* bij *Schell.*

Ondertellen, b. w. *minoris aeſtimare.*

Ondertreden, b. w. eigenlijk onder iets treden, *ſubire,* dan is het onz. ook voor onderdrukken, *opprimere, conculcare, proculcare aliquem,* Van hier: ondertreding, v. *actio ſubcundi;* in den tweeden zin, *oppreſſio, onis, f. conculcatio, proconculcatio.*

Ondertrekken, b. w. *ſubtus trahere, deorſum trahere;* ook zoo veel als onderſtrepen.

Ondertijds, bijw. van tijd, *interim, interea, adv.*

Digitized by Google

Ondertrouw, v. *ſponſalia, ium, vel iorum, n. pl.* bij *Cic. deſponſatio, onis, f.*

Ondertrouwen, b. w. *ſponſo, avi, atum, are; deſpondeo, ſpondi, vel ſpoſpondi, ſponſum, ſpondere, aliquem vel aliquam alicui.* Van hier: ondertrouwing, v. *deſponſatio, onis, f.*

Ondertusſchen, bijw. van tijd, *interim, interea, interea loci*, bij *Terent. adv. interibi*, bij *Gellius.*

Ondervangen, b. w. *manu excipere vel intercipere.* Voor vallen bewaren, *ſuſtentare, ſuſtinere, ſuffulcire.* Voor vervangen, *in alicujus locum ſuccedere.*

Ondervaren, o. en b. w. *deorſum vehi*, bedr. *deorſum veho, exi, ectum, ehere*, bij *Scheller; ſubnavigo, avi, atum, are.*

Ondervat, o. *excipulum, i, n.*

Ondervatten, b. w. *ſubtus prehendere.*

Ondervellen, b. w. *caedere vel decidere.*

Ondervinden, b. en o. w. *experior, ertus ſum, iri*, comp. *ior, iri*, bij *Terentius.* De volmaakte tijd van dit laatſte, *compertus ſum*, wordt in dien zin niet gevonden. Van hier: ondervinding, v. *experientia, ae, f. experimentum, i, n.* bij *Cicero, expertio, onis, f.* bij *Vitruvius, periculum, i, n.* bij *Cicero.*

Ondervloeijen, o. w. *ſublabor, apſus ſum, abi, ſubinfluo, uxi, uxum, uere, inundari vel aqua tegi.*

Ondervloer, m. *pavimentum inferius.*

Ondervoegen, b. w. *ſubjungo, unxi, unctum, ungere*, bij *Cic.* Van hier: ondervoeging, v. *ſubjunctio, onis, f.*

Ondervonden, verl. d. *expertus, a, m*, bij *Cic.*

Ondervoogd, m. *propraetor, oris, m. procurator, oris, m.* Ondervoogdij en ondervoogdijſchap, *propraetura, ae, f.*

Ondervorſchen, b. w. *ſcrutor* en *perſcrutor, atus ſum, ari, examinare, explorare, conſiderare, indagare, exquirere, inquirere, perquirere, veſtigare, investigare, pervestigare, perſpeculari, anquirere.*

Ondervorst, m. *principis locum tenens.*

Ondervragen, b. w *rogando inquirere*, ook *interrogo, avi, atum, are, percontor, atus ſum, ari*, bij *Cicero; ſciſciter, atus ſum, ari*, bij *Suetonius.* Van hier: ondervrager, *percontator, oris, m.* bij *Horatius.* Ondervraging, v. *interrogatio, percontatio, onis, f.* bij *Cic.*

Onderwaarts, bijw. van plaats, *deorſum, infra, adv. in parte inferiore*, bij *Scheil.*

Onderwal, m. *valli pars inferior.*

Onderwarig, bijv. n. en bijw. *obnoxius, a, um*; bijw. *obnoxie, adv.*

Onderwaſſen, o. w. *ſuccresco, evi, etum, escere*, bij *Colum.*

Onderweg, onderweeg, onderwegen, bijw. *in itinere, in via, per viam*, alle bij *Ter.*

Onderwellen, onz. w. *turbine immergi* alleen. Onder het zand wellen, *immergi arena, arenae obrui.*

Onderwelven of **onderwulven**, b. w. *ſubtus concamerare.*

Onderwereld, v. *orcus, i, m. inferi, orum, m. pl.*

Onderwerp, o. *ſubjectio, onis, f.* bij *Vitruvius.* Stof van verhandeling, *materies, iei, f. materia, ae, f.* Voor voorſtel, *propoſitum, i, n. propoſitio, onis, f.*

Onderwerpen, b. w. *ſubjicio, eci, ectum, icere.* Onder zijne magt brengen, *potestati ſuae ſubjicere.* Ook wederk. zich onderwerpen, *ſe ſubjicere vel ſubmittere.* Onderwerpen, verl. d. *ſubjectus, a, um; obnoxius, a, um.* Van hier: onderwerping, v. *ſubjectio, onis, f.*

Onderweven, b. w. *ſubtexo, exui, extum, exere.* bij *Livius.*

Onderwigt, o. *diminutio ponderis prioris*

Onderwijlen, onderwijl, bijw. van tijd, *interim, interea, interibi, adv.*

Onderwijzen, b. w. *docere aliquem aliquid, inſtituere vel erudire aliquem aliqua re*, ook *edocere*,

Digitized by Google

ge, *condecefacere inſtruere aliquem.* Van hier: onderwijs, *doctrina, ae, f. inſtitutio, onis, f. eruditio, onis, f. inſtructio, onis, f.* Onderwijzer, m. *doctor, oris, m. praeceptor, oris, m* Onderwijzing, v. hetzelfde als onderwijs.

Onderwind, o. *ſusceptio, onis, f. coeptum, i, n. incoeptum, i, n.* Eigenlijk zegt *Weiland, ſusceptio rei difficilis.* Van onderwindal, *qui omnia ſuſcipere audet, audax acis, omn. g.* Onderwindalgeest, *animus audax*, bij *Salluſtius.*

Onderwinden, b. w. eigenlijk *ſubtus involvere*, doch in dezen zin is het verouderd. Als een wederkeerig werkw. zich iets onderwinden, *conor, atus ſum, ari, audeo, auſus ſum, audere*, ook *ſibi aliquid vindicare*, zoo veel als, zich iets aanmatigen, in dezen laatſten zin is het ook reeds verouderd. Van hier: onderwinding, n. *conatus, us, m. conatum, i, n. auſum, i, n.*

Onderworpeling, m. *ſubjectus, obnexius, a, m*, dit woord komt bij *Hooft* voor.

Onderwroeten, b. w. *ſuffodio, di, oſſum, odere, fodiendo ſubruere.*

Onderzaaijen, b. w. *ſubſero, evi, atum, erere, interſerere, ſerendo intermiſcere vel immiſcere.* (bij *Tacitus.*

Onderzaat, m. *ſubjectus, i, m.*

Onderzetten, b. w. *ſuppono, oſui, oſitum, onere, ſubmitto, iſi, iſſum, ittere, ſubdo, didi, ditum, dere, ſubjicio, eci, ectum, icere, ſubjectare*, bij *Ovidius.* Ook voor onderſchoren, *ſuffulcio, ulſi, ultum, ulcire.* Van hier: onderzetſel, *fulcrum, i, n. ſtabilimen, inis, n.* Onderzetting, v. *ſuppoſitio, onis, f.*

Onderzieltje, o. een vrouwen onderrokje of onderkousje, *theriſtrum, i, n.*

Onderzien, o. w. *ſubtus videre.*

Onderzinken, o. w. *mergi, demergi, ſubmergi.*

Onderzoek, o. *inquiſitio, inveſtigatio, indagatio, exploratio, diſquiſitio, onis, f.* bij *Scheller.* Zamenſtell. onderzoeklievend, *amans inquiſitionis, inveſtigationis, indagationis*, en zoo voort.

Onderzoeken, b. w. *quaerere, inquirere, exquirere, perquirere, ſcrutari, cognoſcere, explorare, examinare, indagare.* Voor beproeven, *periclitor, atus ſum, ari, periculum facere, experiri.* Van hier: onderzoeker, m. *inquiſitor, ſcrutator, explorator, examinator, indagator, oris, m* bij *Colum.* Onderzoeking, v. *quaeſtio, inquiſitio, ſcrutatio, exploratio, onis, f. examinatio*, bij *Ulpianus; indagatio, periclitatio*, bij *Cicero; perſcrutatio*, bij *Seneca.*

Onderzoldering, v. *tabulatum inferius.*

Onderzwemmen, o. w. *ſubnato, avi, atum, are*, en *ſubnare*, ook *internatare.*

Ondeugd, v. *vitium, ii, n.* bij *Cic. malum facinus, malefactum*, bij *Schell.* Van hier: ondeugdelijk, *vitioſe adverbium.* Ondeugend, *vitioſus, a, m; virtute carens, virtutis expers.* Ondeugendheid, v. *vitioſitas, atis, f.* bij *Schell.* Ondeugendlijk zoo veel als ondeugdelijk. Ondengdzaam hetzelfde als ondeugend.

Ondicht, o. *proſa vel prorſa, ae, f. verba numeris ſoluta*

Ondieft, bijw. veel in Noordholland gebruikt voor wel goed, *bene, recte, adv.*

Ondienst, m. *noxa, ae, f. damnum, i, n.* Iemand ondienst doen, *male mereri de aliquo.* Van hier: ondienstbaar, *inofficioſus, a, m.* Ondienstig, *inutilis, is, e, alienus, a, m.* Wanneer men van de gezondheid ſpreekt, *inſaluber* en *inſalubris, is, e.* Ongedienſtigheid, v. *inutilitas, atis, f* Ondienſtiglijk, *inutiliter.*

Ondiep, b. n. *non profundus, brevis, is, e*; bij *Schell.* Van hier: *brevitas, atis, f. inopia altitudinis.* Ook eene waadbare plaats in eene rivier, *vadum, i, n.* In dezen zin gebruikt men ook voor ondiep, *vadoſus, a, m.*

On-

Ondier, o. *monſtrum*, *i*, *n*. In den lagen ſtijl noemt men eenen deugeniet een ondier, *nequam*, *nebulo*, *onis*, *m*.

Ondigt, b. n. *rimoſus*, *apertus*, *a*, *m*.

Ondoenlijk, b. n. *quod fieri non potest*. *Quintil.* gebruikt *impoſſibilis*, *lis*, *le*.

Ondoodelijk, bijv. n. en bijv. *non mortifer*, *non lethalis*, *lis*, *e*, bijw. *non lethaliter*.

Ondoorboorlijk, b. n *inperforabilis*, *lis*, *le*, *quod perforari non potest*.

Ondoorgangelijk of ondoorgankelijk, b. n. *impervius*, *a*, *m*; bij *Ovid*.

Ondoorgrondelijk, b. n. *impenetrabilis*, *lis*, *le*; bijw. *impenetrabiliter*, bij *Schell. infinitae altitudinis*.

Ondoorkomelijk, bijv. n. *impervius*, *vel invius*, *a*, *m*.

Ondoorreisbaar, bijv. n. *impervius et invius*, *a*, *m*.

Ondoorreisbaar, bijv. n. *non translucens*, *opacus*, *a*, *m*; *non pellucidus*, *pelluciditate carens*, bij *Schell*.

Ondoorwaardbaar, bijv. n. *non vadoſus*, *a*, *m*; *vel quod vado tranſiri non potest*.

Ondoorworstelbaar, bijv. n. *ineluctabilis*, *lis*, *le*.

Ondoorzigtbaar, bijv. n. en bijw. *imperſpicuus*, *a*, *m*; bijw. *imperſpicue*, *adv*.

Ondoorzoekelijk, bijv. n. *quod perquiri non potest*.

Ondraagbaar, bijv. n. *ingestabilis*, *lis*, *le*, bij *Plinius*; *importabilis*, *lis*, *le*.

Ondragelijk, bijv. n. en bijw. *intolerabilis*, *lis*, *le*; *intolerandus*, *a*, *m*; bijw. *intolerabiliter*, *adv*.

Ondrinkbaar, bijv. n. *impotabilis lis*, *le*.

Onduchtig, bijv. n. men ſchrijft beter ondugtig, vermits het niet van duchten maar van deugen afkomt, *nihil valens*, *invalidus*, *a*, *m*; *parum validus*. B. v. ondugtige bewijzen, *argumenta parum valida*, *vitioſus*, *a*, *m*.

Onduidelijk, bijv. n. en bijw. *obſcurus*, *a*, *m*; *parum clarus*, *indiſtinctus*, *imperſpicuus*, *a*, *m*; bijw. *obſcure*, *parum clare*, *indiſtincte*, *imperſpicue*, *adv*. Van hier: onduidelijkheid, v. *obſcuritas*, *atis*, *imperſpicuitas*, *atis*.

Onduitsch, bijv. n. en bijw. *non Germanicus*. Van de taal ſprekende, *linguae Germanicae non conveniens vel a natura linguae Germanicae abhorrens*, *vel indoli linguae Germanicae non convenins*; bijw. *non Germanice*. Het gebruik wil, dat men dit woord ook gebruikt voor een woord, dat tegen de zuiverheid van onze Nederduitſche taal aanloopt en uit eene vreemde overgenomen is, dan is onduitsch, *non Belgicus*, *linguae Belgicae non conveniens*, *a natura linguae Belgicae abhorrens*, *vel indoli linguae Belgicae non conveniens*; bijw. *non Belgice*. In dezen zin ſtaat het altijd bij den grooten *Weiland*.

Onduldelijk, bijv. n. *intolerabilis*, *lis*, *le*; *intolerandus*, *a*, *m*.

Onduurzaam, bijv. n. *imperpetuus*, *a*, *m*, bij *Senca*; *fragilis*, *lis*, *le*, bij *Cic*.

Onecht, bijv. n. *ſpurius*, *a*, *m*; *adulterinus*, *non probus*, *infincerus*, *a*, *m*, bij *Schell*.

Onedel, bijv. n. en bijw. *ignobilis*, *lis*, *le*; *haud nobilis*, *haud generoſus*, *obſcurus*, *a*, *m*; bijw. *ignobiliter*, *haud generoſe*, *obſcure*, *adv*. Zamenſtell. onedelaartig en onedelmoedig, *haud generoſus*. Van hier: onedelheid, *ignobilitas*, *atis*, *f*.

Oneendragtig, bijv. n. en *bijw. diſcors*, *ordis*, *omn. g. diſſentiens*, *entis*, *omn. g. diſſidens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *discorditer*, *adv*. Van hier: oneenigheid, v. *discordia*, *ae*, *f. diſſenſio*, *onis*, *f. diſſidium*, *ii*, *n. diſſenſus*, *us*, *m. diſſidentia*, *ae*, *f.* bij *Plinius*.

Oneenpaarig, bijv. n. *impar*, *diſpar*, *aris*, *omn. g. diſſimilis*, *lis*, *le*. Van hier: oneenparigheid, *diſſimilitudo*, *inis*, *f*.

Oneens, bijw. hetzelfde als oneenig, oneens zijn, *diſſentire*.

Oneenſtemmig, bijv. n. *diverſus*, *a*,

Digitized by Google

m, m; differens, entis, omn. g. discrepans, antis, omn. g.

Oneenzijdig, bijv. n. en bijw. *aequus, ua, um;* bijw. *aeque, adverbium.*

Oneer, v. *infamia, ae, f. inhonestas, atis, f. dedecus, oris, n. turpitudo, inis, f.* bij *Schell. probrum, i, n. opprobrium, ii, foeditas, atis, f.* bij *Cic. pudor, oris, m.* bij *Ovidius.*

Oneerbaar, bijv. n. en bijw. *inhonestus, a, m; impudicus, a, m;* bijw. *inhoneste, impudice, adv.* Oneerbaarheid, v. *inhonestas, atis, f. impudicitia, ae, f.*

Oneerbiedig, bijv. n. en bijw. *inverecundus, a, m;* bijw. *inverecunde, irreverenter, adv.* Van hier: oneerbiedigheid, v. *inverecundia, ae, f.* bij *Tac.*

Oneergierig, bijv. n. en bijw. *non avidus, vel cupidus laudis, ambitione carens, non ambitiosus, a, m.* Van hier: oneergierigheid, *inopia ambitionis.*

Oneerlijk, bijv. n. en bijw. *inhonestus, a, m; dehonestus, improbus, dedecorus, probrosus, foedus, ignominiosus, infamis, is, e;* bijw. *inhoneste, dehoneste, improbe, dedecore, probrose, foede, ignominiose, infamiter,* het geen mogelijk niet voorkomt, schoon men den vergrootenden trap, *infamissime,* bij *Jul. Capitol.* vind. Van hier: oneerlijkheid, v. *inhonestas, atis, f. improbitas, atis, f.* bij *Cic. dedecus, oris, n. probrum, i, n. foeditas, atis, f. ignominia, ae, f. infamia, ae, f.*

Oneerzuchtig, hetzelfde als oneergierig.

Oneetbaar, bijv. n. *non edulis, lis, le.*

Oneffen, bijv. n. en bijw. *scaber, ra, rum; scabrosus, a, m; fragosus, confragosus, iniquus, a, m; asper, a, m; salebrosus, a, m.* Geen effen getal uitmakende, *impar, aris, omn. g. dispar,* ook *disparilis, is, e; inaequabilis, lis, le,* bij *Cic.* Van hier: oneffenheid, v. *scabritia, ae, f. scabrities, iei, f. scabrum, i, n.* bij *Plinius.*

Oneigen, bijv. n. en bijw. *improprius, a, m.* Van hier: oneigenheid, v. *improprietas, atis, f.* bij *Schell.* Oneigenlijk, bijw. *improprie.* Oneigenlijkheid, v. *improprietas, atis, f.*

Oneindelijk, onendelijk, oneindiglijk en oneindig, bijv. n. en bijw. *infinitus, a, m, sine fine, fine carens, finem non habens, in infinitum.* Van hier: oneindigheid, v. *infinitas, atis, f. infinitio, onis, f.* bijw. *infinite, adv. Cic.*

Onerfelijk, bijv. n. *non hereditarius, a, m; quod hereditate consequi non possumus.*

Onergerlijk, bijv. n. en bijw. *offensione carens.*

Onerkentenis, v. *beneficiorum oblivio, onis, f. animus ingratus,* bij *Cic.*

Onervaren, bijv. n. en bijw. *imperitus, inexpertus, a, m; insciens, entis, omn. g. iners, ertis, omn. g. rudis, is, e; indoctus, a, m;* bijw. *imperite, adv.* Van hier: onervarenheid, v. *imperitia, ae, f. inscitia, inexperientia,* bij *Tertullian. inopia experientiae.* Onervarenlijk, *imperite, adv.*

Oneven, zie oneffen.

Onfatsoenlijk, bijv. n. en bijw. *incivilis, lis, le; impolitus, a, m; rudis, is, e; rusticus, inurbanus, a, m; male moratus.* Van hier: onfatsoen en onfatsoenlijkheid, v. *incivilitas, atis, f. rusticitas, inurbanitas;* bijw. *inciviliter, impolite, rustice, inurbane, adv.*

Onfeilbaar, bijv. n. en bijw. *certus, a, m; exploratus, a, m; errore carens;* bijw. *certe, explorate.*

Onfraai, bijv. n. *inelegans, antis, omn. g. invenustus, a, m; illepidus, deformis, is, e.*

Ongaaf, bijv. n. *insincerus, a, m.* Ongaaf, is ook v. *donum non doni nomine dignum, donum nocens.*

Ongaar, bijv. n. en bijw. *crudus, a, m, non coctus, a, m,* bijw. *crude, adv.*

Ongaarn, ongeern, bijw. *non libenter, invite, gravatim, non sponte, adv.*

Ongalijk, ongadelijk, bijv. n. *inha-*

kabilis, difficilis, lis, le, morosus, a, m. Van hier: ongelijkheid, v. *difficultas, atis, f.* B. v. der wegen, *difficultas viarum.*

Ongangbaar, bijv. n. b. v. ongangbaar geld, *inusitata moneta,* bijw. *inusitate, adv.*

Ongans, bijv. n. *aegrotus, a, m, morbidus, male sanus, a, m.* In Friesland noemt men dus de nageboorte van eene koe, *secundinae vaccae.*

Ongastvrij, bijv. n. *inhospitus, a, m, inhospitalis, lis, le,* bijw. *inhospite, inhospitaliter, adv.* Van hier: ongastvrijheid, v. *inhospitalitas, atis, f.*

Ongebaard, bijv. n. *imberbis, is, e.*

Ongebandig, bijv. n. en bijw. *dissolutus, a, m, efferus, a, m, effrenis, is, e,* bijw. *dissolute, effere, adv.*

Ongebeurlijk, bijv. n. *quod accidere vel fieri nequit.*

Ongebeeld, bijv. n. *forma vel figura vel imagine carens, ineffigiatus, a, m,* bij *Gell.*

Ongebiedelijk, bijv. n. *quod jubere nequit.*

Ongebloemd, bijv. n. *floribus carens, vel florum expers.*

Ongebonden, bijv. n. en bijw. *solutus, dissolutus, a, m, resolutus,* bij *Tibull. liber, era, erum, effrenatus, a, m, effrenus, a, m, procax, acis, omn. g.* Van hier: ongebondenheid, *dissolutio, onis, f. licentia, ae, f. procacitas, atis, f.* bijw. *solute, dissolute, libere, licenter, procaciter, adv.*

Ongeboren, bijv. n. *non natus, nondum natus, innatus, a, m,* bij *Tert.* (*m,* bij *Cic.*

Ongebouwd, bijv. n. *incultus, a, m,* bij *Ovidius.*

Ongebrand, bijv. n. *inadustus, a, m,* bij *Ovidius.*

Ongebreideld, bijv. n. *effrenus, a, m, infrenatus, a, m,* bij *Liv.*

Ongebrekkelijk, bijv. n. *vitiis carens, vitiorum expers.*

Ongebroken, bijv. n. *infractus, a, m; inabruptus, a, m; integer, ra, rum,* bij *Cic.*

Ongebruik, o. voor ongewoonte, *desuetudo, inis, f.* Voor nutteloosheid, *inutilitas, atis, f.* B. v. te ongebruik maken, *aliquid reddere inutile.* In de dagelijksche taal zegt men meest onbruik: b. v. in onbruik raken, *in desuetudinem abire.* Van hier: ongebruikelijk, *inusitatus, insuetus, a, m; inconsuetus, insolens, entis, omn. g.* bijw. *inusitate, insolenter, adv.*

Ongebust, bijv. n. *urnae non inclusus.*

Ongedaan, bijv. n. *infectus, a, m.* Eene ongedane zaak, *res infecta.* Niet schoon, bleek, ziekelijk, *deformis, is, e; pallidus, a, m, morbidus, a, m.* Voor slordig, *sordidus* en *sordidatus, a, m.*

Ongedachtig, bijv. n. *immemor, oris, omn. g.* bij *Cic.* (*a, m.*

Ongedeeld, bijv. n. *indivisus,*

Ongedeesemd, bijv. n. *azymus, a, m.* Een Grieksch woord, *non fermentatus, a, m.*

Ongedekt, bijv. n. *nudus, a, m; apertus, intectus, retectus, a, m,* bijw *nude, aperte, adv.*

Ongedienstig, bijv. n. *inofficiosus, a, m,* bij *Cic.*

Ongedierte, o. *animalia nocentia.* Men gebruikt het meest voor gekorvene diertjes, die nadeelig zijn, *insecta nocentia, vel noxia.*

Ongedoemd, bijv. n. *indemnatus, a, m,* bij *Cic.*

Ongedoogzaam, bijv. n. zoo veel als straf, *severus, a, m, immitis, is, e.* Van hier: ongedoogzaamheid, v. *severitas, atis, f.* Ongedoogbaar of ongedogelijk is, hetwelk men niet gedogen kan, *intolerabilis, lis, le, intolerandus, a, m.* (*m,* bij *Ovid.*

Ongedrongen, bijv. n. *laxus, a,*

Ongeduld, o. *intolerantia, ae, f.* bij *Cic. impatientia, ae, f.* bij *Plinius.* Van hier: ongeduldig, bijv. n. *impatiens, intolerans, antis, f.* Ongeduldigheid, v. hetzelfde als ongeduld. Ongeduldiglijk, bijw. *impatienter, intoleranter, adv.*

Ongedurig, bijv. n. *instabilis, lis, le;* ook voor ongerust, *inquietus, anxius, a, m.* Van hier: ongedurigheid, *instabilitas, atis, f. anxietas, atis, f.*

Ongedut, bijv. n. een Geldersch woord, *non notatus, a, m.* B. v.

v. ongedut geld, *monetа non notata.*

Ongedweed, bijv. n. *difficilis, lis, le, durus, a, m;* bijw. *difficulter, dure, adv.* Ongedweeheid, v. *difficultas, atis, f. duritiеs, iei, f. duritia, ae, f.*

Ongeëerd, bijv. n. *inhonoratus, a, m, inhonoratus, a, m,* bij *Liv.*

Ongeërfde, m. *qui agros vel possessiones non habet.*

Ongeerne, bijv. n. en bijw. *invitus, a, m;* bijw. *invite, non libenter, adv.*

Ongegespt, bijv. n. *diffibulatus, recinctus, a, m.*

Ongegord, bijv. n. *discinctus, a, m.*

Ongegoed, bijv. n. *pauper, era, erum, inops, opis, omn. g. possessiones vel bona non habens.*

Ongegroet, bijv. n. *insalutatus, a, m,* bij *Virgilius.*

Ongegrond, bijv. n. *nullo fundamento nixus;* fig. *vanus, a, m, inanis, is, e.*

Ongehaard, bijv. n. *calvus, a, m.*

Ongehárnast, bijv. n. *non cataphractatus.*

Ongehavend, bijv. n. *sordidus* en *sordidatus, a, m,* ook *inornatus, a, m.*

Ongeheeld, bijv. n. *incuratus, a, m,* bij *Horatius.*

Ongeheiserd, bijv. n. *non tessus, a, m.*

Ongehoren, bijv. n. *injussus, a, m.*

Ongeheveld, bijv. n. *azymus, a, m,* bij *Cic. non fermentatus.*

Ongehoopt, bijv. n. *insperatus, a, m.*

Ongehoord, bijv. n. *inauditus, a, m, novus, a, m,* bij *Schell.*

Ongehoornd of ongehorend, bijv. n. *cornibus carens, cornua non habens.*

Ongehoorzaam, bijv. n. *inobsequens, entis, omn. g.* bij *Sen. imparens, entis, omn. g.* bij *Festus.* Van hier: ongehoorzaamheid, v. *inobedientia, ae, f.* bij *Augustinus, dedignatio parendi,* bij *Plin.*

Ongehouden, bijv. n. *nulla obligatione obstrictus.* Van hier: ongehoudenis, v. bij *Hooft, quum aliquis nulla obligatione tenetur.*

Ongehuifd, bijv. n. en bijw. *incomptus, a, m,* bij *Cic.* bijw. *incompte, adv.*

Ongehuld, hetzelfde als ongehuifd.

Ongekapt, bijv. n. *non caesus, non concisus, a, m.*

Ongekemd of ongekamd, bijv. n. *impexus, a, m,* bij *Virg.*

Ongekerstend, bijv. n. *baptismo non initiatus.*

Ongekleed, bijv. n. *investis, is, e,* bij *Pallad. nudus, a, m.*

Ongeknaagd, bijv. n. *irrosus, a, m,* bij *Hoogstraten.*

Ongeknoopt, bijv. n. *nodo non adstrictus, laxus, a, m.*

Ongekogt, bijv. n. *inemptus, a, m,* bij *Horatius.*

Ongekookt, bijv. n. *intectus, a, m,* bij *Plautus, crudus, a, m.*

Ongekonst, bijv. n. *tibialibus non indutus, a, m.*

Ongekrenkt, bijv. n. *integer, ra, rum,* bij *Celsus, sospes, itis, omn. g. sincerus, intactus, illaesus, a, m.* B. v. hij heeft zijn woord ongekrenkt gehouden, *fidem integram servavit.* Hij is er ongekrenkt afgekomen, *sospes, intactus vel illaesus evasit.*

Ongekreukt, bijv. n. eigenlijk, *non plicatus, plicis carens.* Maar het wordt meest altijd oneigenlijk gebruikt en heeft dezelfde beteekenis als het voorgaande ongekrenkt.

Ongekuifd, bijv. n. *crista carens, non cristatus, a, m.*

Ongekuischt, bijv. n. *impurus, a, m, sordidus, a, m, impudicus, a, m,* bijw. *impure, sordide, impudice, adv.*

Ongekunsteld, bijv. n. en bijw. *inartificiosus, a, m, simplex, icis, omn. g.* bijw. *inartificiose, simpliciter, adv.* Hoe is het mogelijk dat dit woord den grooten *Weiland* ontsnapt is?

Ongel, m. *sebum, i, n.* Van hier: ongelig, bijv. n. *sebosus, a, m, naturam sebi habens.* Ongelachtigheid, *natura vel similitudo sebi.*

Ongelaat, o. *horror vultus.* Van hier: ongelatig, bijv. n. *horridus vultu.*

Ongelaakt, bijv. n. *inculpatus, a, m.*

Ongeladen, bijv. n. *vacuus, a, m*

Van een geweer, *non instructus ad ictum*, bij *Scheller*.

Ongelaten, bijv. n. zoo veel als dartel, *procax, acis, omn. g.* ook gemelijk, zegt *Hoogstraten*, *morosus, a, m.*

Ongeld, o. *vectigal, alis, n. tributum, i, n.* Ongelden, in het meerv. zijn onkosten, *impensa, ae, f. sumtus, us, m.*

Ongeleerd, bijv. n. en bijw. *indoctus, a, m*; *ineruditus, expers doctrinae vel eruditionis.* Van hier het bijw. *indocte, inerudite, adv.* het ook ongeleerdelijk is. Ongeleerdheid, *ignorantia, ae, f. inscitia, ae, f. inopia doctrinae vel eruditionis.*

Ongelegen, bijv. n. *intempestivus, incommodus, importunus, a, m.* Van eene plaats, *alienus, a, m.* B. v. op eene ongelegene plaats, *loco alieno*, bijw. *intempestive, incommode, importune.* Van hier: ongelegenheid, v. *intempestivitas, atis, f. incommoditas* en *importunitas, atis, f.*

Ongeletterd, bijv. n. *illiteratus, a, m*, bij *Cic.* (*non lectus, a, m.*

Ongelezen, bijv. n. *illectus vel*

Ongelichaamd, bijv. n. *corpore carens, incorporeus, a, m.*

Ongelijk, bijv. n. en bijw. *asper, era, erum, rudis, is, e, scabrosus, a, m, scaber, ra, rum.* Niet even dik of dun, *varius, a, m, diversus, a, m.* Voor verschillend, *differens, dissimilis, dispar.* Men gebruikt het ook als een versterkend woordje, *longe, multo.* B. v. ongelijk sneller, *longe, vel multo celerior.* Van hier: ongelijkheid, *asperitas, atis, f. scabrum, i, n.* bij *Plin.* In den tweeden zin, *varietas, diversitas, atis, f.* voorts, *differentia, ae, f. dissimilitudo, inis, f.* bij *Cic.* bijw. *aspere, scabrose, varie, diverse, differenter, dissimiliter.* Zamenstell. ongelijkmatig, bijv. n. *dispar, aris, omn. g.* bij *Hoogstraten.* Ongelijkvormig, bijv. n. *inaequalis, lis, le, inaequabilis, lis, le*, bijw. *inaequaliter* en *inaequabiliter, adv.* bij *Schell.*

Ongelijk, o. eene handelwijs, die met de billijkheid niet overeenkomt, *iniquitas, atis, f. injustitia, ae, f. injuria, ae, f. contumelia, ae, f.* Voor overlast, *infectatio, onis, f.* bij *Quintil.* Het is dus zachte uitdrukking voor onregt: het woord heeft nog eene zachtere beteekenis, voor dwaling, *error, oris.* Ongelijk hebben, *errare.* B. v. gij hebt ongelijk, *erras, vel in errore versaris*, ook *in culpa esse*, bij *Cicero.* Iemand ongelijk geven, *accusare aliquem.* Iemand ongelijk doen, *facere injuriam alicui, vel adhibere aliquem injuria, Cic.* Ongelijk lijden, *accipere injuriam*, bij denz.

Ongeloof, o. *incredulitas, atis, f.* bij *Tertull. inopia, vel defectus fidei*, bij *Scheller.* Van hier: ongeloovig, bijv. n. *incredulus, a, m, non credens, fidem non habens.* Omtrent den waren godsdienst, *carens vera religione, veram religionem non profitens*, bijw. *incredule*, of zoo die niet voorkomt, *sine credulitate*, zegt *Scheller.* Ongeloovigheid, v. *incredulitas, atis, f.* Ongeloofbaar, bijv. n. *incredibilis, lis, le, fidem excedens*, bijw. *incredibiliter, incredibilem in modum.* Ongeloofelijk is hetzelfde. Ongeloofelijkheid, v. *incredibilitas, atis, f. in pandectis, ratio, natura vel conditio incredibilis.* Zamenst. ongeloofwaardig, *fide indignus.*

Ongeluid, o. *sonus dissonus.*

Ongeluk, o. *malum, i, n. res mala, res adversa, adversum, i, n.* bij *Cicero, fortuna adversa, infortunium, ii, n. casus adversus*, ook *casus* alleen. B. v. het huis is bij ongeluk afgebrand, *domus casu flagravit, infortunium, ii, n. infortunitas, atis, f.* bij *Gellius, infelicitas, atis, f.* bij *Gell. calamitas, atis, f. adversitas, atis, f.* bij *Plinius.* Voor ellende, *miseria, ae, f.* Ongeluk der tijden, *tristitia, iniquitas vel angustia temporum*, alle bij *Cicero.* Ik heb het ongeluk van arm te zijn, *accidit mihi ut pauper sim*, bij *Scheller.* In het ongeluk zijn, *esse infelicem, versari*

ri in miseria, cum adversa conflictari fortuna. Van hier: ongelukkig, bijv. n. en bijw. *infelix, icis, omn. g. finister, ra, um, infaustus, a, m., infortunatus, improsper, calamitosus, miser, era, erum, inauspicatus.* Ongelukkelijk en ongelukkiglijk, bijw. *infeliciter, finistre, infauste, infortunate, improspere, calamitose, misere, inauspicate.* Zamenstell. ongeluksbode, *nuntius mali.* Ongeluksboom, *clerodendrum infortunatum*, bij *Linn.* Ongelukskind, *infelix, multa mala perpessus, cui mala multa instant, obnoxius fortunae adversae.* Ongeluksprofeet, *vates malorum.* Ongeluksteeken, *signum malorum, malum omen.* Ongeluksvogel, *avis infelix, avis mali ominis.* Bijzonder van eenen kraai, *coryus infaustus*, bij *Linn. fanius infaustus, merula saxatilis.* Alle deze zamenstell. zijn bij *Weiland* overgeslagen.

Ongemaakt, bijv. n. *infectus, a, m, inaffectatus, a, m, simplex, icis, omn. g.* Van hier: ongemaaktheid, v. *simplicitas, atis, f.*

Ongemaand, bijv. n. *illunis, is, e.* Ongemaande nachten, bij *Vondel, noctes illunes.* Ongemaand is ook niet over schulden aangesproken, *debitorum causa non adpellatus, vel admonitus, a, m.*

Ongemak, o. *incommodum, i, n. incommoditas, atis, f.* beide bij *Cicero*; *malum, i, n. molestia, ae, f.* Ongemak krijgen, *capere molestiam.* Ongemak hebben, *habere molestiam.* Ongemak lijden, *incommodum vel molestiam sustinere, pati vel perpeti.* Iemand ongemak aandoen, *adferre vel exhibere molestiam vel incommodum alicui, incommodare alicui*, bij *Cicero.* Het wordt ook voor twist genomen, *rixa, ae, f. jurgium, ii, n. altercatio, onis, f.* Voor moeijelijkheid of zwarigheid, is het *molestia, ae, f.* Van hier: ongemakkelijk, bijv. n. en bijw. *molestus, a, m; incommodus, a, m*, bij *Schell.* bijw. *molesto, incommode, adv.* Ook voor zuur, moeijelijk, gemallijk, *difficilis, lis, le, arduus, a, m; morosus, a, m.* B. v. hij is een ongemakkelijk mensch, *morosus ille est*, bijw. *difficulter, ardue, morose, adv.* Ongemakkelijkheid, v. *molestia, incommodum, difficultas, morositas, atis, f.*

Ongemanierd, b. n. *male moratus, inurbanus, a, m; incivilis, lis, le, rusticus, a, m; impolitus, a, m.* Van hier: ongemanierdheid, v. *inurbanitas, atis, f. incivilitas, rusticitas*, bijw. *inurbane, inciviliter, impolite, adv.*

Ongemangeld, b. n. *ope cylindri non laevigatus, Schell.* (a, m.

Ongemanteld, b. n. *non palliatus.*

Ongemaskerd, b. n. *non personatus, a, m.* Ook wordt het fig. voor eenvoudig, opregt, gebruikt, *simplex, icis, omn. g. nudus, a, m; sincerus, a, m.* B. v. de ongemaskerde waarheid, *veritas simplex vel nuda vel sincera.*

Ongemeen, bijv. n. en bijw. *singularis, lis, re, unicus, a, m; extraordinarius, a, m.* Voor zeldzaam, *rarus, a, m; infrequens, entis, omn. g. insuetus, a, m.* Ook gebruikt men het voor voortreffelijk, *eximius, a, m; excellens, entis, omn. g. praestans, antis, omn. g. egregius, a, m; praecipuus, a, m.* Voor zeer groot, *ingens, entis, omn. g.* bijw. *singulariter, unice, extraordinarie, raro, infrequenter, eximie, egregie, praecipue, adv.* Van hier: ongemeenheid, v. *raritas, atis, f. raritudo, inis, f.* bij *Varro.*

Ongemeld, bijv. n. *non denuntiatus, haud nuntiatus, non indicatus, non memoratus, indictus, non dictus, a, m.*

Ongemengd, bijv. n. *non mistus, vel mixtus, purus, a, m; merus, a, m; simplex, icis, omn. g.* komt in dezen zin bij *Cicero* voor, *meracus, a, m*, bij denzelfden, bijw. *pure*, bij *Horatius, puriter, adv.* bij *Catull.*

Ongemerkt, bijv. n. *inobservatus*, bij *Plinius, non observatus, non animadversus, non notatus*, bij *Scheller.* Ook gebruikt men het

het als een bijw. *clam*. B. v. hij is er ongemerkt doorgegaan, *clam transiit*.

Ongemeten, bijv. n. *non mensus*, *a*, *m*; *immetatus*, bij *Horat.* *immensus*, bij *Lucret.*

Ongemijterd, bijv. n. *non mitratus*, *a*, *m*.

Ongemoed, bijv. n. en bijw. *pusillanimus*, *a*, *m*, bij *Cicero*, *infirmus*, *abjecto animo*. Waarvoor men ook ongemoedig gebruikt, bijw. *pusillanime*, *infirme*, *adv.* Van hier: ongemoedigheid, bij *Kiliaan*, *demissio vel defectio animi*, *debilitas animi*, *abjectio animi*, alle bij *Cicero.*

Ongemoeid, bijv. n. *inturbatus*, *a*, bij *Plinius.*

Ongemunt, bijv. n. *non signatus*, *a*, *m*. B. v. ongemunt zilver, *argentum non signatum.*

Ongemutst, bijv. n. *pileum non habens*, *pileo vel capitio carens.*

Ongenaakbaar, bijv. n. *inaccessus*, *a*, *m.*

Ongenaam, zie onaangenaam.

Ongenade, v. ongenoegen van eenen meerderen tegen eenen mindere: b. v. bij zijnen heer in ongenade vervallen, *excidere gratia domini.* Zich op genade en ongenade overgeven, *victoris arbitrio se submittere.* Verder, *inclementia*, *ae*, *f. asperitas*, *atis*, *f.* B. v. ongenade van de lucht, *inclementia vel asperitas coeli*, ook *ira*, *ae*, *f. offensio*, *onis*, *f. offensa*, *ae*, *f.* bij *Scheller*, *malevolentia*, *ae*, *f. animus alienus.* Ook wordt ongenade voor wreedheid gebruikt, *crudelitas*, *atis*, *f.* Vóór haat, *odium*, *ii*, *n.* B. v. in ongenade bij iemand zijn, *in odio esse alicui.* Van hier: ongenadig, bijv. n. *inclemens*, *entis*, *omn. g. asper*, *era*, *erum*, *durus*, *a*, *m*, *immitis*, *is*, *e*, *malevolus*, *a*, *m*, *alienus ab aliquo*, ook *iratus*, *offensus*, *a*, *m*, bij *Scheller*, bijw. *inclementer*, *aspere*, *dure*, *malevole*, *irate*, *iracunde*, *adv.* Voor wredelijk, *crudeliter*, *adv.* B. v. hij heeft mij ongenadiglijk behandeld, *crudeliter me tractavit vel habuit.*

Ongeneesselijk, bijv. n. *insanabilis*, *lis*, *le*, bij *Cic. immedicabilis*, *lis*, *le*, bij *Ovidius*, *irremediabilis*, *lis*, *le*, bij *Plin.* Van hier: ongeneeselijkheid, v. *ratio insanabilis*, bij *Scheller*, dewijl *insanabilitas*, waarschijnlijk niet gevonden wordt.

Ongenegen, bijv. n. *impropitius*, *a*, *m*, *non propensus*, *alienus*, *aversus*, *non propensus.* Ongenegen zijn, *non propensum*, *alienum*, *aversum esse*, bij *Scheller.* Van hier: ongenegenheid, *aversatio*, *onis*, *f.* bij denz.

Ongeneugelijk of ongenoegelijk, bijv. n. en bijw. *injucundus*, *a*, *m*, *illaetabilis*, *is*, *e*, *ingratus*, *a*, *m*, bijw. *injucunde*, *ingrate*, *adv.*

Ongeneugte of ongenoegte, v. *dolor*, *moeror*, *oris*, *m. afflictio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*, *injucunditas*, *atis*, *f.*

Ongenoeg, bijw. *non satis*, *adv. insufficienter.*

Ongenoegen, o. *tristitia*, *ae*, *f. aegritudo*, *inis*, *f.* volgens *Scheller.*

Ongenood of ongenoodigd, bijv. n. *invocatus*, bij *Plinius*, *non invitatus.*

Ongenoegzaam, bijv. n. *invalidus*, *a*, *m*, *inefficax*, *acis*, *omn. g. enervis*, *is*, *e*, *non sufficiens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *invalide*, *inefficaciter*, *adv.*

Ongenot, v. *inopia fruendi.*

Ongeoord, bijv. n. *inauritus*, *a*, *m*, bij *Gellius.*

Ongeoordeeld, bijv. n. *indemnatus*, *a*, *m*, *injudicatus*, *a*, *m.*

Ongeoorloofd, bijv. n. *illicitus*, *a*, *m*, bij *Cicero*, *impermissus*, *inconcessus*, *a*, *m*, bij *Quint.*

Ongeopend, bijv. n. *inapertus*, *a*, *m*, *non apertus*, *non resignatus*, *clausus*, bij *Schell.*

Ongeordend, bijv. n. *inordinatus*, *non dispositus*, *non compositus*, *a*, *m.*

Ongepaald, bijv. n. *palis non inclusus vel circumdatus.*

Ongepaard, bijv. n. *coelebs*, *ibis*, *omn. g. solus*, *a*, *m.*

Ongepaarld, bijv. n. *non gemmatus*, *a*, *m.*

Digitized by Google

Ongeparuikt, bijv. n. *non galeritus, a, m, vel capillamento carens.*
Ongepeld, bijv. n. *non decorticatus.*
Ongepijnd, bijv. n. *non pressus, a, m.*
Ongeplant, bijv. n. *non plantatus, non satus, a, m,* bij *Schell.*
Ongeplekt, bijv. n. *non maculatus, a, m.*
Ongeploegd, bijv. n. *inaratus vel non aratus, a, m,* bij *Schell.*
Ongepluimd, bijv. n. *implumis, is, e,* bij *Horatius.*
Ongeplukt, bijv. n. *non decerptus, non carptus, non vulsus, a, m,* volgens *Scheller.*
Ongepolijst, bijv. n. *impolitus, a, m,* bij *Cicero.*
Ongeprezen, bijv. n. *illaudatus, non laudatus, non celebratus, non praedicatus, a, m,* bij *Scheller.*
Ongeproefd, bijv. n. zoo veel als onbeproefd, *inexpertus, a, m; inexploratus, intentatus, non examinatus, non tentatus,* bij *Scheller.*
Ongeproefd, bijv. n. *ingustatus, illibatus, a, m.*
Ongeraakt, bijv. n. *intactus, a, m.*
Ongeraspt, bijv. n. *radula non minutus, non rasus,* bij *Scheller.*
Ongereed, bijv. n. *imparatus, a, m,* bij *Cicero.* Voorts ongereedelijk voor traag, *tarde, cunctanter, adv.* Van hier: ongereedheid, *tarditas, atis, f. cunctatio, onis, f.*
Ongeregeld, bijv. n. en bijw. *intemperans, antis, omn. g. immoderatus, a, m; intemperatus, licentior, oris,* bij *Cicero; licentiosus, a, m,* bij *Tac.* Ook voor verward, *incompositus, a, m,* bij *Livius;* bijw. *intemperanter, intemperate, licenter, immoderate.* Voor verward, *incompositè, adv.* Van hier: ongeregeldheid, v. *intemperantia, immoderatio, onis, f. immodestia, ae, f. licentia, ae, f. incontinentia, ae, f.* bij *Cic.*
Ongeregt, bijv. n. en bijw. zoo veel als onregtvaardig, goddeloos, *injustus, a, m; impius, a, m;* bijw. *injustè, impiè, adv.* Hedendaags is ongeregtig meest in gebruik, waarvan ongeregtigheid, *injustitia, ae, f.*
Ongeregen, bijv. n. *recinctus, a, m.*
Ongereinigd, bijv. n. *non purgatus, non expurgatus,* bij *Schell.*
Ongerept, bijv. n. daar men niet van gerept heeft, *immemoratus, a, m,* bij *Horat. non memoratus. Hoogstraten* neemt dit woord ook in de beteekenis van onaangeraakt, *intactus, a, m.* Voor niet ontgonnen, *illibatus, indelibatus, a, m.* Voor onbeschadigd, *illaesus, a, m.*
Ongerijf of ongerief, o. *molestia, ae, f. incommodum, i, n. incommoditas, atis, f.* Ongerijf lijden, *in molestia versari.* Iemand ongerijf aandoen, *incommodare alicui, molestiam alicui parere, vel adficere.* Van hier: ongerijfbaar, *molestus, a, m; incommodus, a, m.* Ongerijfelijk, *inhumanus, a, m; incivilis, lis, le, inurbanus, a, m.* Ongerijfelijkheid, v. *inhumanitas, incivilitas, inurbanitas, atis, f.*
Ongerijmd, bijv. n. en bijw. *dissimili clausula exiens, dissimili clausula praeditus.* Ook wordt ongerijmd gebruikt voor iets dat tegen de gewone regels aanloopt, *ineptus, a, m, absurdus, a, m, insulsus, a, m.* Ongerijmd, als bijw. anders ongerijmdelijk, *inepte, absurde, insulsè, adv.* Van hier: ongerijmdheid, v. *ineptia, ae, f. absurditas, atis, f. insulsitas, atis, f.* bij *Schell.*
Ongeroemd, bijv. n. *haud celebratus, a, m.*
Ongeroepen, bijv. n. *invocatus, a, m, non vocatus, a, m,* bij *Scheller.*
Ongeroerd, bijv. n. *immotus, a, m,* ook in eenen anderen zin, *non permixtus, a, m.*
Ongeroomen, bijv. n. *non coagulatus, non coactus, non concretus, non densatus, a, m.*
Ongerucht, o. *rumor malus, fama, ae, f. infamia, ae, f.*
Ongerust, bijv. n. *inquietus, a, m, irrequietus, sollicitus, anxius,* bijw. *inquietè, irrequietè, sollicitè, anxiè.* Van hier: ongerustheid, v. *sollicitudo, inis,*

nis, *f. cura*, *ae*, *f. anxietas*, *atis*, *f. anxietudo*, *inis*, *f.* bij *Cicero*. Ongerustelijk, bijw. is hetzelfde als ongerust, bijw. Ongerustigheid, hetzelfde als ongerustheid. Zamenstell. ongerustheid barende, *anxifer*, *era*, *erum*.

Ongefard, bijv. n. *illaesitus*, *a*, *m*.

Ongeschaafd, bijv. n. *non dolatus*, *exasperatus*, *a*, *m*, bij *Varro*, doch dit laatste is zoo veel als oneffen.

Ongeschapen, bijv. n. *non creatus*, *a*, *m*. *Hoogstraten* neemt het ook voor wanschapen, *deformis*, *is*, *e*, *monstrosus*, *a*, *m*.

Ongeschat, bijv. n. *non aestimatus*, *inaestimatus*, *a*, *m*, ook het geen niet in de schatting opgegeven is, *incensus*, *a*, *m*, bij *Cicero*.

Ongescheidelijk, bijv. n. een oud woord, *individuus*, *a*, *m*.

Ongescheiden, bijv. n. *indivisus*, *a*, *m*, *non separatus*, *a*, *m*.

Ongeschikt, bijv. n. en bijw. *incompositus*, *inconditus*, *inordinatus*, *indistinctus*, *indigestus*, *a*, *m*, *in ordinem non redactus*, *confusus*, *promiscuus*, *a*, *m*. Verder neemt men dit woord voor onbekwaam, *ineptus*, *non idoneus*, *inconvenientes*, *entis*, *omn. g. non aptus* Voor onkundig, *imperitus*, *a*, *m*, *rudis*, *is*, *e*, *insciius*, *a*, *m*. Voor lomp, *inhabilis*, *lis*, *le*, *hebes*, *etis*, *omn. g.* Voor dom, *inscitus*, *stolidus*, *a*, *m*. Voor leelijk, *informis*, *is*, *e*, *deformis*, *squalidus*, *a*, *m*. Voor onbetamelijk, *indecens*, *entis*, *omn. g. indecorus*, *a*, *m*. Bijw. waarvoor men ook ongeschiktelijk zegt, *incomposite*, *incondite*, *inordinate*, *indistincte*, *promiscue*, *confuse*, verder, *inepte*, *non idonee*, *inconvenienter*, *non apte*, voorts *imperite*, *insciie*, *stolide*, *deformiter*, *squalide*, *indecenter*, *indecore*, *adverbia*. Van hier: ongeschiktheid, v. *ineptia*, *ae*, *inconvenientia*, *ae*, *f. insciitia*, *ae*, *f. deformitas*, *atis*, *f. squalor*, *oris*, *m. indecentia*, *ae*, *f. imperitia*, *ae*, *f.*

Ongeschonden, bijv. n. *inviolatus*, *a*, *m*, *intemeratus*, *a*, *m*, *illaesus*, *intaminatus*, *impollutus*, *illibatus*, *indepravatus*, *sincerus*, *integer*, *ra*, *rum*, *purus*, *a*, *m*, bijw. *inviolate*, *intemerate*, *sincere*, *integre*, *pure*, *adv.* Van hier: ongeschondenheid, v. *sinceritas*, *integritas*, *puritas*, *atis*, *f.*

Ongeschoren, bijv. n. *intonsus*, *a*, *m*, *indetonsus*, *irrasus*, *a*, *m*, *non rasus*.

Ongeschreven, bijv. n. *inscriptus*, *a*, *m*, bij *Varro*.

Ongeslagen, bijv. n. *non caesus*, *non verberatus*, *impercussus*, *a*, *m*, bij *Ovidius*.

Ongeslepen, bijv. n. *impolitus*, *a*, *m*, bij *Cicero*, *rudis*, *is*, *e*. Van een mes, *non acutus*, *non acuminatus*, bij *Scheller*. Fig. zegt men een ongeslepen gast, voor een ruw mensch, *inhumanus*, *impolitus*, *rusticus*, *a*, *m*, *homo male moratus*. Van hier: ongeslepenheid, v. *rusticitas*, *inhumanitas*, *feritas*, *atis*, *f.*

Ongeslist, bijv. n. *impacatus*, *a*, *m*, bij *Hoogstraten*.

Ongesneden, bijv. n. *non sectus*, *irresectus*, *a*, *m*, bij *Hor.*

Ongesnoeid, bijv. n. *imputatus*, *a*, *m*, bij *Plinius*.

Ongesnoerd, bijv. n. *haud fibulatus*, *haud infibulatus*, *a*, *m*, bij *Scheller*; *solutus*, *a*, *m*, bij *Hoogst.*

Ongespannen, bijv. n. *incontentus*, *a*, *m*; *haud tentus*, *haud tensus*, bij *Schell.*

Ongespijst, bijv. n. *impastus*, *a*, *m*.

Ongespleten, bijv. n. *non fissus*, *haud diffissus*, *a*, *m*, bij *Schell.*

Ongespoord, bijv. n. *calcaria non habens*, *sine calcaribus*.

Ongesproken, bijv. n. *indictus*, *a*, *m*, bij *Virg.*

Ongestadig, bijv. n. en bijw. *instabilis*, *lis*, *le*, *inconstans*, *antis*, *omn. g. mutabilis*, *lis*, *le*, *varius*, *a*, *m*; *constantia carens*, *constantiae expers*. Voorts, *fragilis*, *lis*, *le*, bijw. *instabiliter*, *inconstanter*, *mutabiliter*, bij *Varro*; *varie*, *fragiliter*, *adv.* Van hier: ongestadigheid, v. *instabilitas*, *atis*, *f. inconstantia*, *ae*, *f. mutabilitas*,

Digitized by Google

tas, atis, f. bij *Cicero*; *varietas, atis, f. fragilitas, atis, f.* Ongestadiglijk, bijw. is hetzelfde als het bijw. ongestadig.

Ongestandig en onstadig zijn voorheen ook in dien zin, in gebruikt geweest.

Ongestalte, v. *deformitas, atis, f.* Van hier: ongestaltig, *deformis, is, e, informis, is, e.*

Ongestelt, bijv. n. *disſonus, a, m, disſonans, antis, omn. g. non temperatus.* B. v. eene ongestemde luit, *tibia disſona vel non temperata*, bij *Scheller.* Oneigenlijk: zwak, ongezond, *debilis, lis, le, aegrotus, a, m, male affectus*, bij *Cicero.* Van hier: ongestheldheid, v. *disſonantia, ae, f. intemperies, ei.* B. v. van het weer, *intemperies coeli vel aeris.* Van het ligchaam, *aegrotatio corporis vel affectus, us, m.* bij *Celſus*, die ook in dezen zin, *difficultas corporis*, gebruikt.

Ongestolen, bijv. n. *furto non ablatus*; bij *Scheller.*

Ongestoord, bijv. n. *inturbatus* en *imperturbatus, a, m, non interpellatus*, bij *Scheller.*

Ongestooten, bijv. n. *non trusus, non tuſus, non pulſatus*, ook *non tritus, non contritus, non contuſus, a, m.* B. v. ongestooten peper, *piper non contuſum.*

Ongestopt, bijv. n. *non obturatus, a, m.*

Ongestraft, bijv. n. en bijw. *impunitus, a, m, vacuus poena vel a poena, expers poenae*, bij *Scheller*; *inultus, a, m, incastigatus, a, m*, bij *Horatius*; bijw. *impune*, adv. *inulte.* Ongestraft blijven, *impune ferre, non puniri.* Ongestraft laten, *non punire.* Van hier: ongestraftheid, v. *impunitas, atis, f. immunitas poenae.*

Ongestreept, bijv. n. *non virgatus, non ſtriatus, a, m.* B. v. ongestreept linnen, *linteum non virgatum.*

Ongestuim, bijv. n. en bijw. doch hier voor wordt meest onstuimig gebruikt, *turbulentus, a, m, importunus, violentus, aestuoſus, agitatus, fervidus, procelloſus, tempestuoſus*, bij *Gell.* deze vijf laatste woorden worden meest van het weêr en de zee gebruikt. Bijw. onstuimig als ook onstuimiglijk, *turbulente, importune, violenter, aestuoſe, fervide*, adv. Onstuimigheid, v. *importunitas, atis, f. violentia, ae, f. vis, vim, vi, procella, ae, f. tempestas, tis, f. fervor, oris, m.*

Ongesturig, bijv. n. wordt meest in den zin van onstuimig gebruikt: eigenlijk is het *non regendus, a, m.*

Ongetabberd, bijv. n. *non togatus, a, m, toga non indutus.*

Ongetakt, bijv. n. *non ramoſus, ramis carens, ramorum vacuus vel vacuus a ramis.*

Ongetemd, bijv. n. *indomitus, a, m.*

Ongetengeld, bijv. n. *infrenatus, a, m.*

Ongetijdig, zie ontijdig.

Ongetoomd, bijv. n. *effrenus et infrenus, a, m, defrenatus et infrenatus, a, m.*

Ongetroffen, bijv. n. *invulneratus, a, m, illaeſus, a, m.*

Ongetroost, bijv. n. *nihil ſolatii nactus, ſolatio carens, ſolatii expers*; bijw. *ſine ſolatio, ſolatio non accepto.* Ongetroost heen gaan, *ſine ſolatio abire.*

Ongetrouw, bijv. n. en bijw. *infidelis, lis, le, infidus, a, m, perfidus, perfidioſus.* Voor onwaarachtig, *falſus, a, m.* B. v. een ongetrouw verhaal, *narratio falſa*, bijw. waarvoor men ook ongetrouwelijk gebruikt, *infideliter, infide, perfide, perfidioſe, falſo*, adv. Van hier: ongetrouwigheid, v. *infidelitas, atis, f. perfidia, ae, f. falſitas, atis, f.*

Ongetrouwd, bijv. n. *caelebs, ibis, m. et f. exſors matrimonii, vinculo conjugiali non copulatus*, bij *Scheller.*

Ongetuigd, bijv. n. *incaſtigatus, a, m*, bij *Horatius.*

Ongetwijfeld, bijv. n. *indubius, a, m, indubitatus, indubitabilis, lis, le, certus, a, m, haud dubius*, bijw. *haud dubie indubitate, certe, ſine dubitatione*, adv. (*ter, fere*, adv.

Ongevaar of ongeveer, bijw. *circi-*

On-

Ongeval, zie ongeluk. Van hier: ook ongevallig zoo veel als ongelukkig, het heeft ook nog de beteekenis van iets dat leelijk is en niet bevalt, *inelegans, antis, omn. g. invenustus, a, m; injucundus, a, m; inamoenus.*

Ongevederd, bijv. n. *implumis, is, e; plumis carens, nudus, a, m.*

Ongeveinsd, bijv. n. en bijw. *fincerus, a, m, ingenuus, a, m, candidus, apertus, simplex, icis, omn. g. expositus, a, m,* bij *Seneca*; bijw. *fincerè, ingenuè, candidè, apertè, simpliciter, adv.* Van hier: ongeveinsdheid, *fisceritas, atis, ingenuitas, candor, oris, m. simplicitas, atis, f.*

Ongeverwd of ongeverfd, bijv. n. *non infectus, non tinctus.* Bij de ouden had het ook de beteekenis van ongeveinsd, dan is het: *non infucatus.*

Ongevleescht, bijv. n. *carne nudatus, carnem non habens, mater, cra, um.*

Ongevlekt, bijv. n. *non maculatus,* zie onbevlekt.

Ongevlerkt, bijv. n. *non pinnatus, non pennatus,* bij *Scheller, alas non habens.*

Ongevliesd, bijv. n. *membranis carens vel membranas non habens.*

Ongevlochten, bijv. n. *haud plexus, haud nexus, haud textus, a, m,* bij *Scheller.*

Ongevoederd, bijv. n. *impastus, a, m,* bij *Virg.*

Ongevoegelijk, bijv. n. en bijw. *indecens, entis, omn. g. indecorus, a, m, indecoris, is, e.* Voor ontijdig, *importunus, a, m.* Van hier de bijw. *indecenter, importune, indecore, indecorabiliter, adv.* Ongevoegelijkheid, v. *indecentia, ae, f.* en in den tweeden zin, *importunitas, atis, f.*

Ongevoelig, bijv. n. *insensilis, lis, le,* bij *Lucret. insensibilis, lis, le,* bij *Gellius.* Wreed, *ferreus, a, m, durus, a, m.* Onverschillig, *apathes,* bij *Plinius.* Van hier: ongevoeligheid, v. *apathia, ae, f.* bij *Gellius, durities, itl, f. duritia, ae, f. inhumanitas, atis, f.* Ongevoeliglijk, *insensibiliter, dure, inhumane, adv.*

Ongevraagd, bijv. n. *non rogatus,* bij *Plinius, non interrogatus,* bij *Scheller,* ook *inconsultus, a, m.*

Ongevreesd, bijv. n. *non formidatus, informidatus, a, m,* bij *Scheller, contemtus, a, m,* bij *Hoogstraten.*

Ongewaardeerd, bijv. n. *inaestimatus, a, m.*

Ongewacht, bijv. n. *inexspectatus, a, m,* bij *Ovidius.*

Ongewapend, bijv. n. *inermis, is, e, inermus, a, m,* beide bij *Cicero.*

Ongewarmd, bijv. n. *haud calefactus,* bij *Scheller.*

Ongewas, o. *herba mala,* bij *Cato, herba inutilis,* bij *Schell.*

Ongewasschen, bijv. n. *illotus, a, m.*

Ongewaterd, bijv. n. *haud rigatus vel irrigatus,* ook *siccus, a, m.*

Ongewend, bijv. n. *insuetus, a, m, inasuetus, insolens, entis, omn. g. insolitus, a, m.* Van hier: ongewente, waar voor men meer ongewoonte gebruikt, zie dat woord.

Ongewezen, bijv. n. *haud monstratus, a, m, non ostensus, a, m,* bij *Scheller.*

Ongewezen, bijv. n. *ignoratus, a, m,* bij *Cicero.* Ongewigtig, bijv. n. *non justi ponderis, pondus justum non habens, nullius vel parvi momenti, levis, is, e, vilis, lis, le, non ponderosus, a, m.*

Ongewijd, bijv. n. *profanus, a, m.*

Ongewillig of onwillig, bijv. n. *invitus, a, m, nolens, entis, omn. g. non libens, praeter voluntatem, non voluntarius.* Van hier: ongewilligheid, v. *repugnantia, ae, f. inopia voluntatis.* Ongewilliglijk, *repugnanter, gravate, gravatim, ingratiis, abl. ingratis, adv.*

Ongewin, o. *damnum, i, n. noxa, ae, f. detrimentum, i, n.*

Ongewis, bijv. n. *incertus, a, m, dubius, a, m,* bijw. *incerte, dubie, adv.* Van hier: ongewisheid,

Digitized by Google

heid, v. *incertitudo, inis, f. dubium, ii, n.*

Ongewogen, bijv. n. *haud pensus, a, m, haud libratus, haud exploratus trutina.*

Ongewond, bijv. n. *invulneratus, a, m, illaesus, a, m.*

Ongewoon, bijv. n. *insuetus, inassuetus, a, m, insolens, entis, omn. g. insolitus, a, m.* Ook voor afgewend, *desuetus, a, m.* Voor ongemeen, *extraordinarius, a, m.* Voor zeldzaam, *rarus, a, m, infrequens, entis, omn. g.* Voor ongebruikelijk, *inusitatus, a, m*; waarvoor men liever ongewoonlijk gebruikt. Van hier: ongewoonheid, v. *insolentia, ae, f.* Ongewoonte, *desuetudo, inis, f.* bij *Liv.*

Ongewreven, bijv. n. *non frictus, non fricatus, non tritus, a, m*, volgens *Scheller.*

Ongewrogt, bijv. n. *illaboratus, a, m*, bij *Seneca.* (*m*, bij *Sall.*

Ongewroken, bijv. n. *inultus, a,*

Ongezegd, bijv. n. *indictus, a, m.*

Ongezeggelijk, bijv. n. *difficilis, lis, le, intractabilis, lis, le, contumax, acis, omn. g.* Van hier: ongezeggelijkheid, v. *contumacia, ae, f.*

Ongezellig, bijv. n. *disſociabilis, lis, le*, bij *Tacit. insociabilis*, bij *Plinius; societatem perosus, homines vel conventum hominum fugiens.* Van hier: ongezelligheid, *insociabilitas vel insocialitas, atis, f.* bij *Schell.*

Ongezien, bijv. n. *non visus vel invisitatus, a, m.* Ook beteekent het niet geacht, slecht, leelijk, *inaestimabilis, lis, le, vilis, deformis.*

Ongezind, bijv. n. men gebruikt er meest het werkw. zijn bij, dan is het: *non proclivem esse, animo non esse.*

Ongezinnig komt bij *Cats* voor, in plaats van onzinnig, bijv. n. en bijw. *amens, entis, omn. g. demens, entis*, bijw. *amenter et dementer, adv.*

Ongezoden, bijv. n. *non tostus, vel incoctus, a, m.*

Ongezond, bijv. n. en b. *morbidus, morbosus, parum sanus, invalidus, a, m, valetudinarius*, bij *Celsus; invaletudinarius*, bij *Seneca.* Dat voor de gezondheid ondienstig is, wordt ook ongezond genoemd, *insalutaris, is, e, inutilis, is, e, non salutaris, is, e, insalubris, is, e*; bijw. *morbide, morbose, invalide, inutiliter; insalubriter, adv.* Van hier: ongezondheid, v. *valetudo, inis, f. invaletudo, invalentia, ae, f.* bij *Gellius, gravitas valetudinis*, bij *Cicero; adversa valetudo*, bij *Livius.* Voor het eten, enz. *insalubritas, atis, f.*

Ongezouten, bijv. n. *carens sale, sale non praeditus, insulsus, a, m*, bij *Colum.* bijw. *insulse, adv.* Van hier: ongezoutenheid, v. *insulsitas, atis, f.* (*dus, a, m.*

Ongisselijk, bijv. n. *non conjectan-*

Onglad, bijv. n. *asper, era, erum, scabër, ra, um, non laevis, is, e, iniquus, a, m*, komt bij *Livius* in dien zin voor.

Ongod, m. *qui nullo modo Deo similis est.* Ook een afgod, *Idolum, i, n.* bij *Cicero.* Van hier: ongoddelijk, bijv. n. *haud divinus.* Ongodist, *atheus, ei, m. qui negat esse Deum.* Ongodisterij, *systema atheorum.* Ongodistendom, *Athei universi.* Ongodsdienstig, *non religiosus, irreligiosus, Deum non colens.* Ongodsdienstigheid, *irreligio, onis, f. inopia religionis, neglectus cultus divini.* Ongodsdienstiglijk, *irreligiose, non religiose, adv.* Ongodsvrucht, *impietas, atis, f. improbitas, atis, f. pravitas, atis, f.* doch hier voor gebruikt men meer: ongodvruchtigheid, van het bijv. n. ongodvruchtig, *impius, improbus, pravus, a, m.* Ongodvruchtiglijk, bijw. *impie, improbe, prave, adv.* Ongodzalig, hetzelfde als ongodvruchtig, volg. *Scheller.*

Ongoed, bijv. n. *malus, a, m, pravus, improbus, non bonus.*

Ongraag, bijv. n. *invitus, a, m, non libens, entis, omn. g.* bijw. *invite, non libenter, gravate et gravatim, adv.*

Ongriek, m. *homo non Graecus.* De Grieken noemden de Ongrieken

Digitized by Google

ken of die geen Grieken waren, *barbarus*, *a*, *m*. Als ook de Romeinen, die geen Romeinen waren: het geen juist niet aan gebrek van trotschheid toe te ſchrijven is. Ongrieksch, bijv. n. *non Graecus*, *a*, *m*, *vel non Grajus*.

Ongroen, bijv. n. *non viridis*, *is*, *e*; overdr. *marcens*, *entis*, *omn. g.*

Ongrondig, bijv. n. en bijw. *fundamentis non nixus*, *incertus*, *a*, *m*, *levis*, *is*, *e*, *inſolidus*, *a*, *m*. Ook beteekent het, dat niet naar den grond ſmaakt: b. v. ongrondige viſch, *piscis limum non reſipiens*; bijw. *incerte*, *leviter*, *adverbia*. *Hoogſtraten* zegt ook: *fundo carens*; doch *Weiland* ſpreekt van deze beteekenis niet.

Ongunſt, v. *animus alienus*, *malevolentia*, *ae*, *f.* bij *Scheller*. Ook is het eene zachtere uitdrukinge voor haat, nijd, *odium*, *ii*, *n. invidia*, *ae*, *f.* Bij iemand in ongunſt ſtaan, *in offenſa eſſe apud aliquem*. Bij iemand in ongunſt vervallen, *excidere gratia alicujus*. Van hier: ongunſtig, bijv. n. en bijw. *malevolus*, *iniquus*, *a*, *m*, *alienus ab aliquo*, *vel in aliquem*; bijw. *malevole*, *inique*, *adverbia*. Ongunſtigheid is hetzelfde als ongunſt. Ongunſtiglijk hetzelfde als het bijw. ongunſtig.

Onguur, bijv. n. en bijw. volgens den grooten *Weiland* moet men dit moeijelijk woord beſchouwen voor het tegendeel van zacht, *durus*, *inclemens*, *ſeverus*, *asper*, *era*, *erum*, *rigidus*, *a*, *m*. B. v. onguur weer, *tempus inclemens*. Ongure lucht, *coelum inclemens*. Een onguur mensch, *homo ſeverus*, *durus*, *a*, *m*, *inclemens*, *entis*, *omn. g.* Voorts: wild, ongetemd, niet gerust, *ferus*, *efferus*, *indomitus*, *inquietus*, *a*, *m*. Ook heeft het de beteekenis van walgelijk. *horridus*, *a*, *m*, *quod faſtidium affert*. Ook van vuil, *ſordidus*, *a*, *m*, *ſqualidus*. Van hier bij *Hooft*, onguure praat, *verba ſordida*, *ſermo ſordidus*, bij *Gats*.

Onguure lust, *libido ſordida*; bijw. *dure*, *inclementer*, *ſevere*, *aspere*, *rigide*, *horride*, *faſtidioſe*, *ſordide*, *ſqualide*, *adv.* Onguurheid, v. *duritie*, *ae*, *f. inclementia*, *ae*, *f. ſeveritas*, *atis*, *f. asperitas*, *rigor*, *oris*, *m. feritas*, *atis*, *f. horror*, *oris*, *m. faſtidium*, *ii*, *n. ſordes*, *ium*, *f. plur. ſqualor*, *oris*, *m.* Onguurlijk hetzelfde als het bijw. onguur.

Onhandelbaar, bijv. n. *intractabilis*, *lis*, *le*, eigenlijk, *quod manu regi non potest*. Voorts onhandig, *non dexter*, *ineptus*, *inhabilis*, *lis*, *le*, *non aptus*, *a*, *m*. Onhandigheid, v. *inopia dexteritatis*, *inſcitia*, *ae*, *f. imperitia*, *ae*, *f.* Onhandzaam is hetzelfde als onhandig.

Onhaperend, bijv. n. en bijw. *expeditus*, *a*, *m*, *promptus*, *a*, *m*, bijw. *expedite*, *promte*, *adv.*

Onhebbelijk, bijv. n. en bijw. dit woord heeft weder zeer vele beteekenisſen en beduidt in het algemeen iets dat niet is, zoo als het wezen moet, men kan het dus verklaren door: onbehoorlijk, *indecens*, *entis*, *indecorus*, *a*, *m*, *incongruus*, *a*, *m*, *inconveniens*, *entis*, *omn. g.* bij *Quintilianus*. Ongeſchikt, *inconditus*, *a*, *m*, *incompoſitus*, *a*, *m*, bij *Livius*. Onbeſchoft, *inhonestus*, *a*, *m*, *male moratus*, *rudis*, *is*, *e*. Leelijk, *deformis*, *is*, *e*, *horridus*, *a*, *m*. Vuil, *ſordidus*, *a*, *m*. Onaangenaam, *injucundus*, *inamoenus*, *a*, *m*. Onbekwaam, *ineptus*, *non aptus*, *a*, *m*, *inhabilis*, *lis*, *le*. Verdrietig, *molestus*, *incommodus*, *a*, *m*; *&c.* naar mate de zaak vordert; bijw. *indecenter*, *indecore*, *incongrue*, *inconvenienter*, *incondite*, *incompoſite*, *inhoneſte*, *deformiter*, *horride*, *ſordide*, *injucunde*, *inamoene*, *inepte*, *moleste*, *incommode*. Van hier: onhebbelijkheid, v. *dedecus*, *oris*, *n. indecentia*, *ae*, *f. incongruitas*, *atis*, *f. inconvenientia*, *ae*, *f. inhonestas*, *atis*, *f. deformitas*, *atis*, *f. horror*, *oris*, *m. ſordes*, *ium*, *f. plur. injucunditas*, *atis*, *f. inamoe-*

Digitized by Google

amoenitas, atis, f. inhabilitas, atis, f. molestia, ae, f. incommodum, i, n. incommoditas, atis, f.

Onhebreeuw, m. *non Hebraeus, non Hebraïcus, scilicet homo.* **Onhebreeuwsch**, bijv. n. *non Hebraïcus vel non Hebraicus, a, m; bijw. non Hebraïce, adv.* ook *indoli linguae Hebraïcae inconveniens vel contrarius, a, m.*

Onheelbaar, bijv. n. *insanabilis, lis, le; inmedicabilis, irremediabilis.*

Onheil, o. *malum, i, n. incommodum, i. n. infortunium, ii, n. calamitas, atis, f.* B. v. iemand onheil veroorzaken, *malum adferre alicui, incommodo aliquem adficere.* Onheil hebben, *habere malum vel infortunium*, bij *Scheller. Hoogstraten* neemt het ook voor gevaar, *periculum, i, n.* Van hier: onheilzaam, *insaluber, haud saluber, non salutaris, inutilis, lis, le, calamitosus, a, m.* Zamenstell. onheilbron, *fons malorum*, bij *Sall.* Onheilzaamheid, *insalubritas, atis, f.*

Onheilig, bijv. n. en bijw. *profanus, impurus, impius, improbus, a, m; bijw. profane, impure, impie, improbe, adv.* Van hier: onheiligheid, v. *profanitas, impuritas, impietas, improbitas, atis, f.* Onheiliglijk hetzelfde als het bijw. onheilig.

Onhemelsch, bijv. n. *haud caelestis.*

Onherbergzaam, bijv. n. en bijw. *inhospitus, a, m, inhospitalis, is, e; bijw. inhospite, inhospitaliter, adv.* Van hier: onherbergzaamheid, *inhospitalitas, atis, f.*

Onherboren, bijv. n. *non renatus, a, m, haud regeneratus, a, m.*

Onherdenkelijk, bijv. n. *immemorialis, lis, le, quod cogitatione recoli non potest.*

Onherdoenlijk, bijv. n. *quod iterum fieri haud potest, non reficiendus, a, m.*

Onherhaalbaar, bijv. n. *non recuperandus*, ook *non repetendus, a, m.*

Onherkrijgelijk of **onherkrijgbaar**, bijv. n. *non recuperandus, a, m, quod recuperari non potest.*

Onherroepelijk, bijv. n. en bijw. *irrevocabilis, lis, le; bijw. irrevocabiliter, adv.*

Onherstelbaar, bijv. n. en bijw. *irreparabilis, lis, le, irrediviyus, a, m*, bij *Catull.* Ook zoo veel als onheelbaar, zie dat woord, ook heeft *Halma* voor dit woord onherstellijk.

Onheug, v. *fastidium, ii, n. fastias, atis, f. faties, iei, f. fatietas, atis, f. aversatio, onis*, bij *Quint.*

Onheugelijk, bijv. n. *immemorialis, quod memoria recoli non potest.* Ook beteekent dit woord het tegendeel van heugelijk in den zin van blijde, *illaetus, a, m, tristis, tis, te.*

Onheusch, bijv. n. en bijw. *inhumanus, a, m, inurbanus, inofficiosus, incivilis, lis, le, agrestis, is, e, rusticus, a, m;* bijw. *inhumane, inurbane, inofficiose, incivilitter, rustice, adverbia.* Van hier: onheuschheid, v. *inhumanitas, atis, f. inurbanitas, incivilitas, rusticitas.*

Onhevig, bijv. n. en bijw. *haud vehemens, clemens, entis, omn. g.* bijw. *haud vehementer, clementer, adv.* Van hier: onhevigheid, v. *clementia, ae, f.*

Onhoffelijk, bijv. n. en bijw. *barbus, a, m, inurbanus, rusticus, impolitus, incivilis, lis, le; bijw. inurbane, rustice, impolite, incivilter, adv.* Van hier: onhoffelijkheid, v. *inurbanitas, incivilitas, rusticitas, atis, f.*

Onhoofsch, zie Onheusch.

Onhoud, bijv. n. en bijw. *infidus, perfidus, a, m, infidelis, lis, le; bijw. infide, perfide* en *infideliter, adv.*

Onhoudbaar, bijv. n. *non defendendus, a, m.* B. v. de stad was onhoudbaar, *oppidum defendendum non erat vel oppugnationi impar erat.*

Onhout, o. *aedificationi inutile lignum.*

Onhouwbaar of **onhuwbaar**, bijv. n. *innubilis, lis, le, matrimonio*

non aptus, a, m. Onhouwbaar is ook dat niet gehouwen worden kan, *incaeduus, a, m.*

Onhuiſelijk, bijv. n. *rem familiarem negligens, indiligens in re familiari, parum frugalis, haud frugalis*, ook neemt men *indiligens, entis*, alleen, volgens *Scheller*. Voor dit woord gebruikt men in den dagelijkſchen ſtijl meer, onhuishoudelijk. Van het eerſte komt onhuiſelijkheid, v. *indiligentia vel negligentia in re familiari, inopia frugalitatis*, bij *Scheller*.

Oninbeeldelijk, bijv. n. *quod in animum induci non potest, vel imaginationi non ſubjectum vel obnoxium.*

Oninbrekelijk, bijv. n. *quo irrumpi non potest, quod perrumpi non potest.*

Oninbrukbaar, bijv. n. *quod imprimi vel reprimi non potest.*

Oninnemelijk, bijv. n. *inexpugnabilis, lis, le, non capiendus, a, m, non expugnandus, a, m.*

Onjood, m. *homo non Judaeus, non Judäicus, Ethnicus, i, m. gentilis, is, m. paganus, i, m.* Van hier: onjoodsch, *non Judaeus, a, m, non Judäicus, a, m, Ethnicus, a, m, Gentilitius, a, m.* Onjoodſchap, *paganismus, i, m. gentilitas, atis, f.*

Onjuist, bijv. n. en bijw. *non aequus, non planus, iniquus, a, m, inaequalis, lis, le*; bijw. *non aeque, non plane, inique, inaequaliter, adv.*

Onkenbaar ook onkennelijk, bijv. n. *non noſcendus.* Voorts onkennis, *ignorantia, ae, f.*

Onkeurelijk, bijv. n. *ſordidus, a, m, ſqualidus, a, m, inelegans, antis, omn. g.*

Onklaar, bijv. n. en bijw. *turbulentus, a, m, turbidus, a, m.* Duister, verward, *obſcurus, confuſus, a, m.* Niet gereed, *inexpeditus, a, m.* Onveilig, *non tutus, intutus, a, m.* Van hier: het bijw. *turbulente, turbide, obſcure, confuſe, inexpedite, non tute, infeste, adv.* Onklaarheid, v. *turbulentia, ae, f. obſcuritas, atis, f. confuſio, onis, f.*

Onkloofbaar, bijv. n. *quod findi non potest.*

Onkneusbaar, bijv. n. *inquaſſatus, a, m, immotus.* Zoo zegt *Hooft*: onkneusbaar in wederſpoed, *malis inquaſſatus vel immotus.*

Onkond, bijv. n. *ignotus, a, m.*

Onkonſtig of onkunſtig, bijv. n. en bijw. *inartificioſus, a, m, inartificioſe, adv.*

Onkost, m. waarvan men thans alleen het meerv. onkosten gebruikt, *impenſa, ae, f.* ook *impenſae, arum, f. plur. ſumtus, us, m.* Onkosten maken, *facere impenſam vel ſumtum.* Onkosten ergens aan beſteden, *ſumtum in rem impendere.* De onkosten dragen, *ſuſtinere vel tolerare ſumtum.* De onkosten op zich nemen, *ſumtum in ſe ſuſcipere.* Op mijne onkosten, *meo ſumtu, meis impenſis.* Iemand op onkosten jagen, *cogere aliquem ad ſumtum faciendum.* Van hier: onkostelijk, bij *Weiland*, *ſine ſumtu vel ſine impenſis.*

Onkracht, v. *debilitas, atis, f. inopia virium, infirmitas, atis, f. impotentia, ae, f.* Van hier: onkrachtig, bijv. n. *debilis, lis, le, virium inops, infirmus, a, m, impotens, entis, omn. g.* bijw. *debiliter, impotenter, infirme, adv.*

Onkrank, bijv. n. *non aegrotus, a, m, vegetus, a, m.*

Onkrenkbaar, bijv. n. *illaeſus, a, m, non laedendus, a, m.*

Onkreukbaar, bijv. n. *conſtans, antis, omn. g. ſtabilis, lis, le, immotus, a, m, inviolatus, a, m.* B. v. eene onkreukbare vriendſchap, *amicitia conſtans, ſtabilis, inviolata. Hooft* gebruikt ook onkreukelijk.

Onkrijgsman, m. *qui bellum vel militiam non ſequitur.* Hooft zet in zijne vertaling van *Tacitus*, *pagani* over door onkrijgslieden.

Onkristen, m. *non Christianus, alienus ab eccleſia Christi.* Van hier: onkristelijk, *non Christianus, a, m, alienus ab eccleſia vel doctrina Christi*; Voorts: *crudelis, immanis, ſaevus impius, improbus, a, m.* B. v. hij heeft mij onkristelijk behandeld,

Digitized by Google

deld, *crudeliter me tractavit vel habuit.* NB. deze nieuwerwetſche ſpelling van Kristus, kristelijk, onkristen enz. is met regt door de tegenwoordig vastgeſtelde en op hoog gezag ingevoerde ſpelling verworpen en de ware oude van Christus, christelijk, christen enz. weder te voorſchijn gekomen. Immers de Grieſche X door onze K uit te drukken, was zeer omnuurlijk.

Onkruid, o. *herba mala, herba inutilis vel nocens.* Onkruid wieden, *dirunire*, bij *Festus.*

Onkuisch, bijv. n. en bijw. *impudicus, ſpurcus, impurus, obſcoenus, a, um; turpis, is, e;* bijw. *impudice, ſpurce, impure, obſcoene, turpiter, adv.* Onkuiſchelijk is hetzelfde. Van hier ook onkuischheid, v. *impudicitia, ae, f. ſpurcitia, ae, f. impuritas, atis, f. obſcoenitas, atis, f.* bij *Cicero; et turpitudo, inis, f.*

Onkunde, v. *ignoratio, onis, f. ignorantia, ae, f. inſcientia, ae, f. inſcitia, ae, f. imperitia, ae, f.* Van hier: onkundig, bijv. n. *inſcius, a, um; rudis, is, e, imperitus, a, um, cum gen. ignorans, antis, omn. g. cum acc.* Onkundigheid hetzelfde als onkunde. Onkundiglijk, *ignoranter, imperite, inſcienter, adv.*

Onkunſtig, bijv. n. ook onkonſtig, *arte carens, expers artis, haud artificioſus, a, um, inartificialis, lis, le,* bij *Quintil.* bijw. Onkunstiglijk, *inartificialiter,* bij denz. *ſine arte, ſine artificio.*

Onkwetsbaar, bijv. n. *invulnerabilis, lis, le;* ook onkwetſelijk.

Onland, o. *agri inutiles vel ager inutilis, qui nondum colipotest.*

Onlangs, bijw. *nuper, non pridem, non ita pridem, nuper admodum, nuperrime, haud dudum,* bij *Cicero; proxime et proximo,* bij denz.

Onlasterlijk, bijv. n. en bijw. *irreprehenſus, inculpatus, a, um, probus, integer; ra, um, ſanctus, a, um;* bijw. *inculpate, probe, integre, ſancte, adv.*

Onlede, v. *occupatio, onis, f. negotium, ii, n. opus, eris, n. opera, ae, f.* Van hier: onledig, bijv. n. *inotioſus, occupatus, a, um, negotioſus, a, um, operoſus, a, um.* Bezigheid, v. hetzelfde als onlede.

Onleerlijk, bijv. n. *quod doceri non potest,* ook *quod diſcere non poſſumus.* Ook dat niet tot leering ſtrekt, *inſtructione carens.* Voorts: onleerzaam, bijv. n. die niet leeren kan, *indocilis, lis, le,* bij *Cicero.* Onleerzaamheid, v. *ingenium indocile, indoles indocilis.*

Onleesbaar, bijv. n. en bijw. *qui, quae vel quod legi non potest, lectionem non admittens vel permittens, non aptus vel non idoneus lectioni.* Ook zoo veel als onduidelijk, *imperſpicuus, obſcurus, a, um,* bij *Scheller.* Dit is onleesbaar geſchreven, *hoc ita ſcriptum est, ut legi non poſſit.* Van hier: onleesbaarheid, v. *obſcuritas, atis, f. inopia perſpicuitatis, ratio vel conditio non perſpicua vel obſcura,* zegt *Scheller.*

Onleschelijk ook onleschbaar, bijv. n. *qui, quae, quod extingui vel ſedari nequit, Lucretius* gebruikt *inſedabilis.* Men zegt gewoonlijk: een onleschelijke dorst, *ſitis quae ſedari nequit.* Een onleschbare brand, *incendium, quod extingui nequit.*

Onleverbaar, bijv. n. *quod exhiberi non potest, non exhibendus, a, um, vilis, lis, le.*

Onlief, bijv. n. dit woord komt bij *Vondel* voor en beteekent hetzelfde als onliefelijk, bijv. n. en bijw. *inſuavis, is, e, injucundus, a, um, ingratus, a, um, haud dulcis, is, e, jucunditate, ſuavitate, gratia vel dulcedine carens;* bijw. *inſuaviter, injucunde, ingrate, non dulciter, adv.* Van hier: onliefelijkheid, v. *inſuavitas, atis, f. injucunditas, atis, f.* bij *Schell.*

Onligchamelijk, bijv. n. *incorporeus, a, um, incorporalis, lis, le,* bij *Quintil. expers corporis, corpore carens.* Van hier: onligchamelijkheid, v. *incorporalitas, atis, f.* bij *Macrob.*

Onlijdelijk of onlijdbaar, bijv. n.

Digitized by Google

intolerabilis, is, e; intolerandus, a, m. Voorts: onlijdzaam, *impatiens, entis, omn. g. intolerans, antis, omn. g. alienus a patientia.* Van hier: onlijdzaamheid, v. *intolerantia, ae, f. impatientia, ae, f.*

Onloffelijk, bijv. n. en bijw. *illaudatus, a, m; illaudabilis, lis, le; laude non dignus vel indignus;* bijw. *illaudabiliter, non laudabiliter, modo illaudabili, adverbia.*

Onloochenbaar, bijv. n. *non inficiandus, a, m.*

Onloon, o. *mala gratia.*

Onlosbaar, bijv. n. *insolubilis, is, e; non redimendus, a, m.*

Onluk, zie Ongeluk.

Onlust, m. *taedium, ii, n. fastidium, ii, n.* ook *defectus appetitus,* bij *Scheller.* Ook twist, oneenigheid, *lis, itis, f. rixa, ae, f. jurgium, ii, n. altercatio, onis, f. discordia, ae, f.* Van hier: onlustig, bijv. n. *fastidiosus, a, m; adpetitu carens.* Voor ziekelijk, *invalidus, a, m; laborans, antis,* bij *Cicero; fessus, a, m.* Onlustig is ook niet vrolijk, niet opgeruimd, *illaetabilis, lis, le; haud laetus, tristis, is, e; non hilaris, hilaritate carens.* Voor onaangenaam, *injucundus, a, m; insuavis, is, e; ingratus, a, m; inamoenus, a, m;* bijw. *fastidiose, invalide, haud laete, sine hilaritate, injucunde, insuaviter, ingrate, inamoene, adv.* Onlustigheid, v. beteekent somtijds zoo veel als onlust, ook zoo veel als lusteloosheid, *tristitia, ae, f. defectus hilaritatis.* Onlustelijk oudtijds in gebruik, is zoo veel als onlustig, bijw.

Onmagt, v. *impotentia, ae, f. imbecillitas, atis, f. debilitas, atis, f.* bij *Cicero.* Voor bezwijming, *deliquium, ii. n. syncope, es, f. defectio animi, lipothymia, ae, f.* In onmagt vallen, *linqui animo.* Van hier: onmagtig, bijv. n. *impotens, entis, omn. g. imbecillus, a, m; debilis, is, e; impos, otis, omn. g.* bijw. *impotenter, imbecille, debiliter, adverbia.* Onmagtigheid, v. hetzelfde als onmagt in den eersten zin.

Onman, m. dit woord bij *Hooft* gebruikt voor eenen gelubden, *spado, onis, m. eunuchus, i, m.* Van hier: onmannelijk, *quod virum minime decet, haud virilis, lis, le;* bijw. *haud virititer, adv.* Onmanbaar, *impubes.* Van eene maagd, *matrimonio immatura vel nondum apta.*

Onmanierlijk of onmanierig, bijv. n. en bijw. *inhumanus, inurbanus, illepidus, invenustus, rusticus, impolitus, a, m; non moratus, incivilis, lis, le; illiberalis, lis, le;* bijw. *inhumane, inurbane, inciviliter, rustice, inhumaniter, illiberaliter, adv.* Van hier: onmanierlijkheid, v. *inhumanitas, atis, f. inurbanitas, invenustas, rusticitas, incivilitas, illiberalitas,* bij *Livius.*

Onmatig, bijv. n. en bijw. *immodicus, a, m; immoderatus, a, m; immodestus. intemperans, incontinens, entis, omn. g.* bijw. *immodice, immoderate, immodeste, intemperanter, incontinenter, adv.* Van hier: onmatigheid, v. *immoderatio, onis, f. intemperantia, ae, f. incontinentia, ae, f.*

Onmededeelbaar, bijv. n. *quod communicari non potest.*

Onmededogend, bijv. n. *immisericors, ordis, omn. g.* Van hier: onmededogendheid, v. *immisericordia, ae, f.*

Onmeetbaar, bijv. n. en bijw. *immensus, a, m;* bijw. *immense, adv.* Van hier: onmeetbaarheid, v. *immensitas, atis, f.* Onmetelijk en onmetelijkheid, hebben dezelfde beteekenis.

Onmein, bijv. n. en bijw. *integer, ra, rum; purus, a, m; probus, a, m; sincerus, a, m; bonus, a, m;* bijw. *integriter, pure, probe, sincere, bene, adverb.*

Onmengbaar, bijv. n. *quod permisceri nequit, permistioni non obnoxius, a, m.*

Onmenigte, v. *paucitas, atis, f. parvus numerus.*

Onmensch, m. *monstrum hominis, in-*

Digitized by Google

indignus nomine hominis. Hier voor kan men ook gebruiken, *bellua, ae, f. bestia, ae, f.* Van hier:

Onmenſchelijk, bijv. n. en bijw. *inhumanus, a, m;* bijw. *inhumane, inhumaniter, adv.* Van hier: onmenſchelijkheid, v. *inhumanitas, atis, f.* Onmenſchelijk wordt ook gebruikt voor wreed, *crudelis, is, e; saevus, a, m; immiſericors, inclemens, barbarus, a, m; immanis, is, e.* In dezen zin is onmenſchelijkheid ook, *crudelitas, atis, f. saevitia, ae, f. immiſericordia, ae, f. inclementia, ae, f. barbaries, iei, f. barbaria, ae, f. immanitas, atis, f.* en als bijw. *crudeliter, saeve, inclementer, barbare, adv.*

Onmerkelijk, bijv. n. *inobſervabilis, lis, le; indeprehenſibilis, lis, le; inſenſibilis et inſenſilis, lis, le,* bij *Scheller.*

Onmeukbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod molliri non potest.*

Onmiddelijk, bijv. n. en bijw. *immediatus, a, m,* bij *Scheller;* bijw. *immediate, adv.* bij *Gell.*

Onmild, bijv. n. en bijw. *illiberalis, lis, le;* bijw. *illiberaliter, adv.*

Onmin, v. *inimicitia, ae, f.* bij *Cicero; hostilitas, atis, f.* Van hier: onminnelijk, bijv. n. *inimicus, a, m; hostilis, is, e;* bijw. *inimice, hostiliter; adv.* ook is onminnelijk, *inamabilis, lis, le.* Onminzaam, *amore carens vel amoris expers.*

Onmisbaar, bijv. n. *aliquid, quo carere non posſumus, non carendus, a, m.*

Onmisdadig, bijv. n. *non criminoſus, a, m; innocens, entis, omn. g. innoxius, a, m;* bijw. *innocenter, innoxie, haud criminoſe.*

Onmiskenbaar, bijv. n. *facile dignoſcendus, a, m.*

Onmoed, m. *puſillanimitas, atis, f.* ook *triſtitia, ae, f.* Van hier: onmoedig, bijv. n. *puſillanimus, a, m; triſtis, is, e.*

Onmogelijk, bijv. n. en bijw. *impoſſibilis, lis, le,* bij *Quinct.* beter is *quod fieri non potest;* bijw. *nullo modo, nulla ratione, haud quaquam, adv.* Onmogelijkheid, v. *impoſſibilitas, atis, f.* bij *Apul.*

Onmondig, bijv. n. *impuber, eris, m. & f. impubes, is; nondum ſui juris vel ſuae tutelae.* Een onmondige, *pupillus, i, m. pupilla, ae, f.* Van hier: onmondigheid, v. *inopia aetatis plenae, aetas pupillaris, defectus aetatis plenae, ſtatus vel conditio pupillaris,* bij *Scheller.*

Onna, bijw. van plaats, *non prope, procul, adv.*

Onnaakbaar, zie Ongenaakbaar.

Onnaauwkeurig, bijv. n. en bijw. *non accuratus; negligens, entis, omn. g.* bijw. *non accurate, negligenter, adv.* Van hier: onnaauwkeurigheid, v. *negligentia, ae, f. incuria, ae, f.*

Onnabootſelijk, bijv. n. *inimitabilis, lis, e; non imitandus, a, m.*

Onnaburig, bijv. n. *indignus vicino, inconveniens vicino, vicino non conveniens, non conſentaneus vicino, incongruus, a, m;* bijw. *inconvenienter vel incongruenter vicino, adv.* bij *Tert. more vicino non conveniente, vel non ut vicinum decet;* bij *Scheller.*

Onnadeelig, bijv. n. en bijw. *innocuus, innoxius, a, m; innocens, entis, omn. g. damnum non adferens;* bijw. *innocue, innoxie, innocenter, adv.*

Onnadenkelijk, bijv. n. *quod memoria vel mente recoli non potest.*

Onnadoenlijk, bijv. n. *inimitabilis, lis, le,* bij *Quint. ſupra imitationem poſitus, a, m,* bij *Sen.*

Onnagaanbaar, bijv. n. *quem, quam vel quod ſequi non poſſumus greſſu.*

Onnaſpeurlijk of onnaſpoorlijk, bijv. n. *non investigandus, a, m.*

Onnaſprekelijk, bijv. n. *qui, quae, quod repeti nequit, non repetendus, a, m.*

Onnatuurlijk, bijv. n. en bijw. *haud naturalis, lis, le; naturae non conveniens, monſtroſus, a, m;* bijw. *haud contrarius naturae;* bijw. *haud naturaliter, monſtroſe.* Van hier: onnatuurlijkheid, v. *ratio haud na-*

Digitized by Google

naturalis, *monstrositas*, *atis*, *f.* bij *Scheller*.

Onnavolgbaar en onnavolgelijk, bijv. n. *inimitabilis*, *lis*, *le*.

Onnazingbaar, bijv. n. *quod cantu reperi non potest*.

Onnoemelijk, bijv. n. *innominabilis*, *lis*, *le*, bij *Apul. nomine carens*, *haud nominandus*. Ook wordt het genomen voor onuitsprekelijk, *ineffabilis*, *lis*, *le*; *inenarrabilis*, *lis*, *le*. Onnoemelijk groot is: *immensus*, *a*, *m*.

Onnoodig, bijv. n. en bijw. onnoodwendig en onnoodzakelijk, bijna van dezelfde beteekenis, *supervacaneus*, *a*, *m*; *supervacuus*, *a*, *m*; *non necessarius*, *a*, *m*; *non opus*, *non necesse* ; bijw. *praeter necessitatem*, *non necessarie*, *supervacue*, bij *Ulpian. nullanecessitate*, *necessitate non urgente*, *vel premente*.

Onnoozel, bijv. n. en bijw. de eerste beteekenis van dit woord is, die van onschuldig aan eenig kwaad, *innocens*, *entis*, *omn. g. insons*, *ontis*, *omn. g. innocuus*, *a*, *m*; *innoxius*. Heilig, *probus*, *pius*, *sanctus*, *a*, *m*. Onbesmet, *non pollutus*, *intaminatus*, *purus*, *a*, *m*. Wezeloos, *qui se defendere nequit*, *inermis*, *is*, *e*. Van hier is het overgegaan tot de beteekenis van onbedrevenheid, *imperitus*, *a*, *m*. B. v. het onnoozele volk, *plebs imperita*. Verder: simpel, *stolidus*, *a*, *m*. Een onnoozel man, *homo stolidus*. Van hier: alles wat niets beduidend en beuzelachtig is, *frivolus*, *a*, *m*; *nugatorius*, *a*, *m*. B. v. onnoozele woorden, *verba frivola*. Zelfs gebruiken wij het voor klein en van geringe waarde, *vilis*, *lis*, *le*. B. v. ik heb maar een onnoozel kleed kunnen behouden, *unam solummodo vestem illamque vilem servare potui*; bijw. *innocenter*, *innocue*, *innoxie*, *probe*, *sancte*, *pie*, *intaminate*, *pure*, *imperite*, *stolide*, *frivole*. Van hier: onnoozelheid, v. *innocentia*, *ae*, *f. probitas*, *atis*, *f. nugae*, *arum*, *f. plur*. Het bijw. onnoozelijk is hetzelfde als het bijw. onnoozel.

Onnut, bijv. n. en bijw. dat geen nut doet, *inutilis*, *lis*, *le*. Voorts: ijdel, *vanus*, *a*, *m*; *futilis*, *lis*, *le*. B. v. onnutte klap, *verba vana*, *sermo futilis*; ook *frivolus*, *la*, *um*. Vuil, *sordidus*, *a*, *m*. B. v. een onnut vrouwspersoon, *femina sordida*. Van hier: onnuttelijk, *inutiliter*, *sine fructu*, *sine utilitate*, *adv*. Onnuttig hetzelfde als onnut. Onnuttigheid, *inutilitas*, *atis*, *f. inanitas*, *vanitas*, *atis*, *f. futilitas*, *atis*, *f.* alle bij *Cicero*.

Onnuur, bijv. n. en bijw. *sordidus*, *a*, *m*; *squalidus*, *a*, *m*; *foedus*, *a*, *m*; bijw. *sordide*, *squalide*, *foede*, *adv*.

Onomkoopbaar, bijv. n. *incorruptus*, *a*, *m*; bij *Tacitus* komt het in dien zin vaak voor.

Onomstootelijk, bijv. n. *qui*, *quae vel quod disturbari non potest*, *vel everti non potest*.

Onomvattelijk, bijv. n. *manu non amplectendus*, *a*, *m*. Ook zegt men onomvatbaar.

Onomzigtig, bijv. n. en bijw. *imprudens*, *entis*, *omn. g. incircumspectus*, *a*, *m*, bij *Plautus*; bijw. *imprudenter*, *incircumspecte*, *adv*.

Onontbeerlijk, bijv. n. *quo carere non possumus*. Van hier: onontbeerlijkheid, v. *impossibilitas* *gerendi*, *necessitas urgens* *obtinendi aliquid*.

Onontbindelijk of onontbindbaar, bijv. n. *insolubilis*, *lis*, *le*, bij *Quint.* bijw. *insolubiliter*, *adv*. bij *Macrob. indissolubilis*, *lis*, *le*, vindt men ook bij *Plin.*

Onontgankelijk, bijv. n. *non effugiendus*, *quod effugere non possumus*, *inevitabilis*, *lis*, *le*.

Ononthoudelijk, bijv. n. *quod memoria custodiri non potest*.

Onontknoopelijk, bijv. n. *inenodabilis*, *lis*, *le*.

Onontsluitbaar, bijv. n. *non recludendus*, *a*, *m*; *qui*, *quae vel quod recludi non potest*.

Onontvangelijk of onontvankelijk, bijv. n. *non accipiendus*, *a*, *m*.

Onontvlugbaar, bijv. n. *quod effugere non possumus*, *non effugiendus*, *a*, *m*.

Digitized by Google

Onontwarrelijk, bijv. n. *inextricabilis, lis, le.*

Onontworstelbaar, bijv. n. *ineluctabilis, lis, le.*

Onoorbaar, bijv. n. *inutilis, lis, le; incommodus, a, m; commodum non afferens, damnosus, a, m; noxius, a, m.*

Onopgemaakt, bijv. n. *incomtus, a, m.* B. v. onopgemaakt haar, *capilli incomti.*

Onopgepronkt, bijv. n. *inornatus, incultus, a, m,* bij *Cicero.* Onopgetooid is hetzelfde.

Onophoudelijk en onophoudend, bijv. n. en bijw. *continuus, a, m; indefinens, entis, omn. g.* bijw. *continuo, continenter, indefinenter, adv.*

Onoplettend, bijv. n. *non attentus, a, m; negligens, entis, omn. g.* bijw. *haud attente, negligenter, adv.* Van hier: onoplettenheid, v. *inopia attentionis, negligentia, ae, f.*

Onoplosbaar of onoplosselijk, bijv. n. en bijw. *indissolubilis, lis, le,* bij *Cicero;* bijw. *indissolubiliter, adv.* ook gebruikt men *insolubilis, lis, le.* Van hier: onoplosselijkheid, v. *insolubilitas, atis, f.*

Onopmerkzaam, bijv. n. en bijw. *non adtentus, attentione carens;* bijw. *haud attente.* Van hier: onopmerkzaamheid, v. *inopia attentionis.*

Onopregt, bijv. n. en bijw. *infincerus, a, m;* bijw. *inculpate.*

Onopwekkelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod suscitari vel excitari nequit.*

Onopwentelbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod sursum volvi non potest.*

Onopzettelijk, bijv. n. en bijw. *inconsultus, a, m;* bijw. *inconsulto, adv.*

Onorde, v. *confusio, onis, f. perturbatio, onis, f. inordinatio, onis, f.* dit laatste woord vindt men in dezen zin bij *Apul.* Van hier: onordelijk (niet onordentelijk), *confusus, perturbatus, inordinatus, a, m.* Onordelijkheid, v. hetzelfde als onorde.

Onoverdekt, bijv. n. *non tectus, apertus, a, m.*

Onovereenbrengelijk, bijv. n. *non conciliandus, a, m.*

Onovereenkomst, v. *dissensus, us, m. dissentio, onis, f. discordia, ae, f. discrepantia, ae, f.* Van hier: onovereenkomstig, bijv. n. *disconvenientis, entis, omn. g.* bij *Hor. discrepans, antis, omn. g.* bij *Cic.* Onovereenkomstigheid, *disconvenienter, discrepanter, adv.* Onovereenkomstigheid, is hetzelfde als onovereenkomst.

Onoverklimbaar, bijv. n. *scandendo insuperabilis vel non transeundus, a, m.*

Onoverwinnelijk, bijv. n. en bijw. bij *Vondel* vindt men onoverwinbaar, *invictus, a, m,* bij *Cic. insuperabilis, lis, le.*

Onoverzienbaar, bijv. n. *quod transpici non potest, non transpiciendus, a, m;* bij *Lucretius* vindt men dit woord.

Onpaar, bijv. n. *impar, aris, omn. g.*

Onpaarbaar, bijv. n. dat met iets anders niet paren kan, *incöibilis, lis, le,* bij *Gell.*

Onpad, o. *semita non calcata, non frequentata.*

Onpartijdig, bijv. n. en bijw. *aequus, neutralis, lis, le,* bij *Quint. medius, a, m; neutri vel nulli parti addictus,* ook *integer, ra, um.* Zich onpartijdig houden, is bij *Cicero; integrum se servare.* Van hier: onpartijdigheid, v. *studium nullius partis, integritas, atis, f.* Onpartijdiglijk, bijw. *aeque, medie, integre, adv.*

Onpas, bijw. *importune, intempestive, incommode, adverbia.* Van hier: onpasselijk, bijv. n. *aeger, ra, rum; aegrotus, a, m; morbidus, a, m; morbosus, a, m; minus validus, a, m.* Onpasselijkheid, v. *valetudo minus commoda, invaletudo, inis, f.*

Onpeilbaar, bijv. n. *quem, quam vel quod metiri non possumus bonitate.*

Onpersoonlijk, bijv. n. en bijw. *impersonalis, lis, le,* bijw. *impersonaliter, adv.*

Onpijnlijk, bijv. n. *doloris expers, dolore carens, sine dolore.*

Onplegtig, bijv. n. *simplex, icis, omn. g. ceremoniae expers*, bijw. *simpliciter, adv.* ook *non solenniter.*

Onpligmatig, bijv. n. en bijw. *inconveniens, entis, omn. g. non conveniens, incongruus, ua, uum, non consentaneus officio*, bijw. *modo vel more officio non conveniente, adverbialiter.*

Onprijsselijk, bijv. n. en bijw. *illaudabilis, lis, le, non laudandus, a, m*, bijw. *illaudabiliter, adv.*

Onprofijtelijk, bijv. n. en bijw. een onduitsch woord, *iniquus, a, m; damnosus, a, m; noxius, a, m; damnum afferens*, bijw. *inique, damnose, noxie, adverbia.*

Onpuntig, bijv. n. *non acutus, a, m; non acuminatus, a, m.*

Onraad, m. onnuttige dingen, *fordes, ium, f. plur. inutilitas, atis, f.* bij *Kiliaan*, ik zonde liever zeggen, *res inutiles* of *inutilia, immunditia, ae, f.* Voorts beteekent dit woord: verwarring, onorde, oneenigheid, ongemak, *confusio, perturbatio, inordinatio, onis, f. disensio, incommodum vel incommoditas, atis, f.* Ook voor onheil, *malum, i, n. calamitas, atis, f.* B. v. er is onraad op handen, *malum vel calamitas imminet.* Ook neemt men het voor gevaar, *periculum, i, n.* In Gelderland gebruikt men het ook voor drinkgelag, *compotatio, onis, f. symbola, ae, f.* Van hier: onraadzaam, bijv. n. *quod suadendum non est.*

Onraakbaar, bijv. n. *non tangendus, a, m.*

Onreddelijk en onredbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod servari nequit, non servabilis, lis, le, non conservabilis*, bij *Scheller.*

Onrede, v. *inopia rationis, amentia, ae, f. dementia, ae, f. stultitia, ae, f.* Ook voor onbescheid, *immodestia, ae, f. inverecundia, ae, f.* Ook onverstandige taal, *sermo rationis expers.* Van hier: onredelijk, *irrationalis, lis, le*, bij *Quintilianus; ratione carens, brutus, a, m.* Voor onbillijk, onregtvaardig, *iniquus, a, m; injustus, a, m*, bijw. *irrationaliter, brute, inique, injuste.* Van hier: onredelijkheid, *irrationalitas, atis, f. iniquitas, atis, f. injustitia, ae, f.*

Onregelmatig, bijv. n. *abnormis, is, e, enormis, is, e, regulae non conveniens, vel non congruens vel non consentaneus, a, m.* Ook zoo veel als ongeregeld, *inordinatus, a, m; incompositus, a, m; vitiosus, pravus, a, m*, bijw. *enormiter, vitiose, prave.* Van hier: onregelmatigheid, v. *enormitas, atis, f. vitiositas, pravitas, atis, f.* bij *Scheller.*

Onregt, bijv. n. en bijw. *non rectus, perversus, a m; pravus, a, m; falsus. iniquus, injurius, injustus, a, m.* In de spraakkunst beduidt het verbogen, *obliquus.* B. v. onregte naamvallen, *casus obliqui*, bijw. *non recte, prave, perperam, false, inique, injuste.*

Onregt, o. *injuria, ae, f.* B. v. iemand onregt doen, *injuriam facere, adficere vel inferre alicui.* Onregt lijden, *injuriam pati, ferre vel accipere, vel injuria adfici.* Te onregt zoo veel als verkeerdelijk, *perperam, injuste, adv.* iemand te onregt beschuldigen, *perperam, vel injuste accusare aliquem.* Van hier: onregtelijk en onregtig, *injustus, a, m.* Zamenstelling. onregtmatig, bijv. n. *injustus, a, m; haud legitimus, a, m*, bijw. *injuste, injuriâ abl. contrajus, praeter jus, per injuriam.* Onregtmatigheid, v. *ratio, conditio, natura injusta, vel jure carens, vel jure vacua, injuria, ae, f. iniquitas, atis, f. injustitia, ae, f.* Onregtvaardig, bijv. n. en bijw. *injurius, a, m; injustus, a, m; iniquus, a, m*, bijw. *injuste, inique.* Onregtvaardigheid, v. *injuria, ae, f. injustitia, ae, f. iniquitas, atis, f.* alle bij *Cicero.* Onregtzinnig, *non recte sentiens, secus sentiens, alienus a vulgari vel recepta opinione, non or-*

thog-

Digitized by Google

thodoxus, a, m, bij *Scheller.*

Onregtzinnigheid, *sensus non rectus, sensus non verus, sensus ab orthodoxia alienus, vel alienus ab opinione usu recepta.*

Onrein, bijv. n. en bijw. *impurus, a, m; immundus, sordidus, impudicus,* bijw. *impure, immunde, impudice, sordide, adv.* Ook gebruikt men het bijw. onreinelijk. Van hier: onreinheid, *impuritas, atis, f. impuritia, impudicitia, ae, f. immunditia, ae, f. sordes, ium, f. plur.* Onreinigheid en onreinigliik beteekenen hetzelfde.

Onreisbaar, bijv. n. *itineri faciendo non aptus, a, m.* B. v. onreisbaar weer, *tempus itineri faciendo non aptum.*

Onrekbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod extendi nequit.* Oneigenlijk, ongerijfelijk, *inofficiosus, a, m.* Onbeleefd, *incivilis, is, le, impolitus, a, m; inhumanus, a, m.* Van hier: onrekkelijkheid, v. *natura, conditio, vel ratio rei, quae extensionem non patitur.* In den oneigelijken zin, *incivilitas, atis, f. inhumanitas, atis, f.*

Onreppelijk, bijv. n. en bijw. *non mobilis, immobilis, lis, le,* bijw. *immobiliter, adv.*

Onriekbaar, bijv. n. en bijw. *inodorus, a, m,* bijw. *inodore, adverbium.*

Onrijdbaar, bijv. n. *non equitabilis, lis, le.*

Onrijm, o. *prosa, ae, f.* bij *Gellius, oratio prosaica,* bij *Plinius; oratio soluta,* bij *Quintilianus.*

Onrijp, bijv. n. *immaturus, crudus, a, m; immitis, is, e.* Ook voor wrang, *acerbus, a, m;* als zijnde een gevolg van de onrijpheid, bijw. *immature, crude, acerbe, adv.* Van hier: onrijpheid en onrijpigheid, v. *immaturitas, atis, f. acerbitas, atis, f.*

Onrijzig, bijv. n. en bijw. klein, *improcerus, a, m; parvus, a, m,* bijw. *improcere, parve.*

Onroerend of onroerlijk, bijv. n. *immobilis, lis, le,* bijw. *immobiliter, adv.* Onroerlijke goederen, *bona immobilia.*

Onroomsch, bijv. n. *religioni Romanae non addictus.*

Onruim, bijv. n. en bijw. *strictus, a, m; arctus, a, m,* bijw. *stricte, arcte, adv.*

Onrust, v. door dit woord wordt, ongerustheid, moeite, kwelling en heftige beweging uitgedrukt, *inquies, etis, f. inquietudo, inis, f. inopia quietis, motus, us, m. agitatio, onis, f. turba, ae, f. turbatio, onis, f. fluctus, us, m. tumultus, us, m. angor, oris, m. anxietas, atis, f. aegrimonia, ae, f. vehemens animi affectus.* Onrust wordt ook gebruikt in den zin van een onrustig mensch, b. v. wat is dat een onrust! *quam turbulentus ille est!* De onrust in een uur werk is, *libramentum, i, n.* Van hier: onrustig, bijv. n. *inquies, etis, omn. g. inquietus, a, m; irrequietus, tranquillitate vel quiete carens, agitatus, a, m; turbatus, turbidus, turbulentus, a, m; tumultuosus, anxius, a, m,* bijw. *inquiete, turbide, turbulenter, tumultuose, anxie, adv.* Onrustigheid, hetzelfde als onrust. Onrustzaam, hetzelfde als onrustig. Zamenstelling. onrustmaker, m. *factiosus homo, turbulentus, tumultuosus.* Onrustzaaijer, *perturbator, oris, m. fator seditionis, molitor novarum rerum.* Onrust zaaijster, *perturbatrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Ons, zie Once.

Ons, een bezittelijk voornaamw. *noster, ra, rum.* In de dagelijksche taal gebruikt men tot onzent in plaats van aan ons huis, *domi nostrae.* Zoo ook onzentwege, *nostro nomine.* Onzenthalve, *nostri causa ob vel propter nos.*

Ons, een verbogen naamval in het meerv. van het persoonlijke voornaamwoord ik, *nos, nostrum vel nostri, nobis, in dativo et ablativo.* Men zegt ook, met ons allen, *nos omnes.* Met ons zessen, *nos sex numero.* Met ons, *nobiscum.*

Onschadelijk, bijv. n. en bijw. *innocens, entis, omn. g. innocuus, a, m; innoxius, a, m,* bijw.

Digitized by Google

bijw. *innocenter*, *innocue et innoxie*, *adv.* Van hier: onschadelijkheid, v. *innocentia*, *ae*, *f. ratio*, *conditio vel natura innoxia vel innocua*, bij *Scheller*.

Onschalk, bijv. n. en bijw. *incallidus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *simplex*, *icis*, *f.* Onschalkheid, v. *simplicitas*, *atis*, *f.* bijw. *incallide*, *simpliciter*, *adv.*

Onschamel, bijv. n. en bijw. *Kiliaan* verklaart het door, *impudens*, *entis*, *omn. g. inverecundus*, *a*, *m*; *effrons*, *ontis*, *omn. g.* bij *Vopiscus*, *perfrictae frontis*, *frontosus*, *a*, *m*; *expers pudoris*, *pudore carens*. Van hier: onschamelheid, v. *impudentia*, *ae*, *f. impudicitia*, *ae*, *f. inopia pudoris*, bij *Scheller*, bijw. *impudenter*, *inverecunde*, *adverbia*.

Onschappelijk, bijv. n. en bijw. *deformis*, *is*, *e*, *et informis*, *is*, *e*. Van hier: onschappelijkheid, v. *deformitas*, *atis*, *f.* bijw. *deformiter*, *adv.*

Onscharlaken, bijv. n. *non coccineus*, *a*, *m*; dit woord komt bij *Vondel* voor.

Onschatbaar en onschattelijk, bijv. n. *inaestimabilis*, *inexistimabilis*, *le*. Ook neemt men het voor voortreffelijk, *excellens*, *entis*, *omn. g. praestans*, *antis*, *omn. g. unicus*, *a*, *m*; *singularis*, *is*, *e*, *eximius*, *a*, *m*.

Onsche delijk, bijv. n. en bijw. ook onscheidbaar, *inseparabilis*, *lis*, *le*, *indisolubilis*, *lis*, *le*, *individuus*, *a*, *m*; bijw. *inseparabiliter*, *indisolubiliter*, *individue*, *adv.*

Onschendbaar, bijv. n. en bijw. *inviolabilis*, *lis*, *le*. Ook zegt men onschendbaar. *Kiliaan* heeft onschendig, bijw. *inviolabiliter*, *adv.*

Onscherp, bijv. n. en bijw. *obtusus*, *a*, *m*; *non acutus*, *a*, *m*, bijw. *obtuse*, *non acute*, *adv.*

Onscheurlijk, bijv. n. *qui*, *quae vel quod divelli non potest*, *illacerabilis*, *lis*, *le*, bij *Silius Italicus*.

Onschiffelijk, bijv. n. *qui*, *quae vel quod secerni nequit*.

Onschijnbaar, bijv. n. *obscurus*, *a*, *m*. Van hier: onschijnbaarheid, v. *obscuritas*, *atis*, *f.*

Onschikkelijk, bijv. n. en bijw. *inordinatus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als vuil, *sordidus*, *squalidus*, *a*, *m*, bijw. *inordinate*, *sordide*, *squalide*, *adv.* Van hier: onschikkelijkheid, v. *inordinatio*, *onis*, *f. sordes*, *ium*, *f. plur. squalor*, *oris*, *m.*

Onschilderbaar, bijv. n. *qui*, *quae vel quod pingi non potest*.

Onschoon, bijv. n. en bijw. *non defecatus*. B. v. onschoone wijn, *vinum non defecatum*. Ook voor leelijk, *indecorus*, *a*, *m*; *deformis*, *is*, *e*, bijw. *indecore*, *deformiter*, *adv.* Van hier: onschoonheid, v. *deformitas*, *atis*, *f.*

Onschuld, v. *innocentia*, *ae*, *f. integritas*, *ingenuitas*, *puritas*, *atis*, *f.* Van hier: onschuldig, bijv. n. en bijw. *innocens*, *entis*, *omn. g. innocuus*, *a*, *um*, *innoxius*, *a*, *m*; *integer*, *a*, *m*; *purus*, *a*, *m*; *insons*, *ontis*, *omn. g. inculpatus*, *a*, *m*; *expers culpae*, *culpa vacuus vel carens*, *extra culpam*, bij *Cicero*; bijw. *innocenter*, *innocue*, *innoxie*, *integre et integriter*, *pure*, *et puriter*, *adv.* bij *Catullus*. *Hooft* gebruikt het werderk. w. zich onschuldigen, *excuso*, *avi*, *atum*, *are sc.* Zamenst. onschuldvol, *innocentiae plenus*. Dit woord komt bij de hedendaagsche dichters veel voor, doch het riekt te veel naar het Hoogduitsch en is bij oorspronkelijke Nederduitsche schrijvers onbekend.

Onschuwelijk en onschuwbaar, bijv. n. *inevitabilis*, *lis*, *le*.

Onsierlijk, bijv. n. en bijw. *inelegans*, *antis*, *omn. g.* bijw. *ineleganter*, *adv.*

Onslap, bijv. n. en bijw. volg. *Kil. rigidus*, *a*, *m*, bijw. *ineleganter*, *adv.*

Onslaperig, bijv. n. *non torpidus*, *insomnolentus*, *a*, *m*; *vel non somnolentus*.

Onslijtbaar, bijv. n. *qui*, *quae vel quod atteri non potest*.

Onsmaak, m. *fastidium*, *ii*, *n. inopia adpetitus*. Van hier: onsmakelijk, bijv. n. *insipidus*, *insulsus*,

Digitized by Google

ſus, fatuus, a, m; inſuavis, is, e; bijw. *inſipide, inſulſe, fatue, inſuaviter, adv.* Onſmakelijkheid, v. *inſulſitas, inſuavitas, atis, f.*

Onſmeltelijk, bijv. n. *non fuſilis, lis, le.*

Onſmertelijk, bijv. n. *ſine dolore, dolore carens, doloris expers.*

Onſpaansch, bijv. n. *Hispanis non addictus vel favens.*

Onſpeurlijk, bijv. n. *investigabilis, lis, le,* ook *non ſentiendus, a, m; quod animadvertere non posſumus.*

Onſpijs, v. *alimentum vile et alimenti nomine indignum.*

Onſpoed, m. *calamitas, atis, f. adverſitas, res adverſae, infortunium, ii, n. Kil.* verklaart het ook nog door *impedimentum, i, n*

Onſpoor, o. *via non calcata.*

Onſpraakzaam, bijv. n. *inadfabilis, lis, le,* bij *Scheller; haud affabilis, incomis, is, e,* bij *Macrobius.*

Onſprekelijk, bijv. n. *ineffabilis, lis, le, inenarabilis, lis, le,* volg. *Kil.*

Onſtaatsch, bijv. n. *parti ordinum vel ordinibus non addictus vel non favens.* In dezen zin vindt men het ook bij *Hooft.*

Onſtade, v. *incommodum, i, n. incommoditas, atis, f. noxa, ae, f. damnum, i, n. jactura, ae, f. detrimentum, i, n.* Te onſtade komen, *venire importune vel intempestive.* Onſtade doen is bij *Kiliaan, obſum, obfui, obeſſe.*

Onſtadig, zie Ongeſtadig.

Onſtandvastig, voorheen zeide men ook onſtandhaftig, bijv. n. en bijw. *inconſtans, antis, omn. g. varius, a, m; mutabilis, lis, le, varians, antis, omn. g.* bij *Plinius; inſtabilis, lis, le, lubricus, a, m; levis, is, e, volaticus, a, m; volatilis, lis, le,* bij *Cicero.* Van hier: onſtandvastigheid, v. *inconſtantia, ae, f. mutabilitas, atis, f. inſtabilitas, atis, f. mobilitas, atis, f. levor, oris, m.* bij *Plinius.* Onſtandvastiglijk, bijw. *inconſtanter, non conſtanter, inſtabiliter, adv.*

Onſtede, een verouderd bijv. n. *infirmus, a, m.*

Onſtemmig, bijv. n. *diſſentiens, entis, omn. g.* In de zangkunst, *diſſonans, antis, omn. g. diſſonus, a, m.*

Onſterfelijk, bijv. n. en bijw. *immortalis, lis, le, mortalitatis expers, mortalitate carens, morti non obnoxius, a, m; aeternus, a, m. Vondel* heeft van hier het werkw. onſterfelijken, *immortalem reddere. Varro* gebruikt in dezen zin, *aeterno, avi, atum, are;* bijw. *immortaliter, adverbium,* bij *Scheller.* Van hier: onſterfelijkheid, v. *immortalitas, atis, f.*

Onſterk, bijv. n. en bijw. *imbecillus, a, m; imbecillis, lis, le, infirmus, a, m; invalidus, a, m; enervus, a, m; debilis, lis, le.* Niet met ſterke bezetting verzien, *praeſidio non munitus.* Een onſterk bewijs, *argumentum invalidum;* bijw. *imbecille, infirme, invalide, debiliter, adv.* Van hier: onſterkte, *imbecillitas, debilitas, infirmitas, atis, f.*

Onſtichtig en onſtichtelijk, bijv. n. en bijw. *immodestus, a, m.* Beter is, *qui, quae vel quod alios offendit.*

Onſtijf, bijv. n. en bijw. *laxus, a, m; non tenſus, remiſſus, a, m,* bij *Kiliaan;* bijw. *laxe, remiſſe, adv.*

Onſtil, bijv. n. en bijw. *inquies, etis, omn. g. inquietus, a, m; turbulentus, a, m;* bijw. *inquiete, turbulente et turbulenter.* Van hier: onſtilte, v. *inquies, etis, f. inquietudo, inis, f.* bij *Kiliaan.* Van hier: onſtelbaar, bijv. n. *qui, quae, vel quod ſedari nequit, non ſedandus, a, m.*

Onſtond, m. *tempus importunum, intempestivitas, atis, f. importunitas, atis, f.* Van hier: onſtondig, *intempestivus, a, m; importunus, a, m;* bijw. *intempestive, importune, adv.*

Onſtraffelijk, bijv. n. en bijw. *irreprehenſus, a, m.* Echt, niet valsch, *legitimus, a, m.* B. v. onſtraffelijke zegelen, *ſigilla le-*

Digitized by Google

gitima. Ook is onſtraffelijk en onſtrafbaar, iemand, die geene ſtraf verdient, *inculpatus, a, m; integer, ra, rum, ſanctus, a, m; innocens, entis, omn. g. impunis, is, e*; bij *Kilian.* Van hier: onſtraffelijkheid, v. *integritas, atis, f. ſanctitas, atis, f. innocentia, ae, f. impunitas, atis, f.* bijw. *legitime, inculpate, integre, integriter, ſancte, innocenter, impune.* Een onſtraffelijk leven, *vita innocens, ſancta, integra, inculpata.*

Onſtrekkelijk, bijv. n. *nutritui ſolido non ſerviens.*

Onſtreng, bijv. n. en bijw. *mitis, tis, e, clemens, entis, omn. g. non ſaevus, non asper, era, erum, non ſeverus, a, m*; bijw. *clementer, non ſaeve, non ſevere, non aspere.*

Onſtrijdbaar, bijv. n. en bijw. *imbellis, lis, le, haud bellicoſus, a, m; haud pugnax, acis, omn. g.*

Onſtuim, zie Ongeſtuim.

Onſtuitbaar, bijv. n. en bijw. *qui, quae vel quod retardari nequit.*

Onſturig, zie Ongeſturig.

Onſtuur en onſtuursch, wierdt voorheen in denzelfden zin gebruikt als onſturig, *ferus, indomitus, non regendus.* Doch thans neemt men het meer voor het tegenſtelde van ſtuursch, *mitis, is, e, placidus, a, m.*

Ontaard, bijv. n. *degener, era, erum.* Van hier:

Ontaarden, o. w. *degenero, avi, atum, are, cum praep. a vel ab*, bij *Cic.* Ontaardheid, v. *depravatio, f.*

Ontadelen of ontedelen, b. w. *nobilitatis dignitate privare.* Van hier: ontadeld, v. d. *dignitate nobilitatis privatus, a, m.* Ontadeling, *privatio dignitatis nobilis, vel nobilitatis privatio.*

Ontademen, b. w. *exanimo, avi, atum, are.* Ontademd bij *Hooft exanimatus, a, m.*

Ontallijk, ontellijk, bij *Kiliaan* en ontelbaar, bijv. n. en bijw. *innumerus, a, m; innumerabilis, lis, le, innumeralis, lis, le*, bij *Lucretius.* Van hier het bijw. *innumerabiliter vel ſine numero, adv.* Ontallijkheid, *innumerabilitas, atis, f.* bij *Scheller*, of *copia innumerabilis.*

Ontam, bijv. n. *ferus, a, m; indomitus, a, m; immitis, is, e.*

Ontambten, b. w. *munere vel officio aliquem privare.*

Ontankeren, b. w. *anchora privare.* Voor muren, *ſubſcudibus ferreis privare*, bij *Vit.*

Ontaren, b. w. *aristis privare vel purgare.*

Ontbakeren, b. w. *farcia exuere vel exſolvere.*

Ontballasten, b. w. *levo, avi, atum, are, exonero et deonero, avi, atum, are.*

Ontbanen, b. w. *viam aequam iniquam reddere.*

Ontbasten, b. w. *decortico, avi, atum, are, exalburnare*, bij *Plin. corticem detrahere, deglubere*, bij *Varro.*

Ontbedelen, b. w. *emendico, avi, atum, are.*

Ontbeenen, b. w. *exoſſo, avi, atum, are*, bij *Colum.*

Ontbeiden, b. w. *exſpecto, avi, atus, are, aliquem*, ook onz. *moror, atus ſum, ari, commorari.*

Ontberen, o. w. *careo, ui, itum, ere, indigere et egere, cum abl.* bij *Cic.*

Ontbieden, b. w. *arceſſo, ivi, itum, ere, arceſſere, accio, ivi, itum, ire, accieo, ere, cito, avi, atum, are*, bij *Livius.* In oude plakaten heeft het ook de beteekenis van *jubeo, uſi, uſſum, ubere, mando, avi, atum, are.* Voor dateu weten, *denunciare, vel nunciare.* Van hier: ontbieding, v. *arcoſſitus, us, m*, bij *Cicero.* Voor waarſchuwing, *nunciatio et denunciatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Ontbijt, o. *jentaculum, i, n.* bij *Suetonius.* Van hier het werkw. ontbijten, *jento, avi, atum, are, gusto, avi, atum, are*, bij *Suet.* Zamenſtell. onbijtvertrek, o. *gustatorium, ii, n.* bij *Plinius.*

Ontbinden, b. w. *ſolvo, ſolvi, ſolutum, ſolvere, diſſolvere, reſolvere.* Van hier: ontbonden, v. d.

d. *solutus*, *dissolutus*, *resolutus*, *a*, *m*. Ontbinding, v. *solutio*, *dissolutio*, *onis*, *f*. Ontbindbaar, bijv. n. *dissolubilis*, *lis*, *e*, bij *Cicero*. Het geen men ook ontbindelijk noemt.

Ontbitteren, o. w. *amaritudinem perdere*.

Ontbladeren, b. w. *defrondo*, *avi*, *atum*, *are*; *foliis privare*.

Ontblijven, een verouderd woord, *deficere*, bij *Kiliaan*.

Ontblinden, b. w. *lucem adfundere alicui*, *illustrare oculos alicujus*.

Ontbloemen, b. w. *defloro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Gell*. o. w. *deflore re*, *deflorescere*, *flores amittere*, bij *Kiliaan*. Meest gebruikt men dit woord oneigenlijk: b. v. ontbloemde maagd, *virgo deflorata*. In den eigenlijken zin komt het bij *Hoogstraten* ook voor in het woord onbloefemen, volgens *Weiland*, of onbloeizemen: ten minsten staat dus in mijne uitgave.

Ontblooten, b. w. *nudo*, *denudo*, *avi*, *atum*, *are*, *enudare*, *privare*, *spoliare*, *auferre*, *exuere*, *retegere*. Ontbloot, v. d. *nudatus*, *privatus*, *spoliatus*, *retectus*. Voor beroofd, *destitutus*, *a*, *m*, *expers*, *ertis*, *omn. g*. B. v. van hulp ontbloot, *expers auxilii*, *auxilio destitutus*. Van hier: ontblooting, v. *nudatio*, *onis*, *f. denudatio*, bij *Plinius*.

Ontbod, o. *citatio*, *onis*, *f. arcessitus*, *us*, *m*.

Ontboeijen, b. w. *solvere aliquem vinculis*, *vel solvere vincula alicui*, *liberare vinculis*. Van hier: ontboeijing, v. *solutio vinculorum*, *liberatio a vinculis*.

Ontboezemen, b. w. eigenlijk uit den boezem voortbrengen, *imo de pectore edere*, *ducere*. B. v. eenen zucht, *gemitum*.

Ontbokſen, b. w. *clam eripere vel furari*.

Ontbolſteren, b. w. *detrahere glumam vel siliquam*.

Ontbondelen of ontbundelen, b. w. *fasciis exsolvere*, bij *Kil*.

Ontboren, v. d. zoo veel als geſtorven, *mortuus*, *a*, *m*, het is eene navolging van het Latijnſche woord, *denascor*, *atus sum*, *asci*, bij *Varro* voorkomende.

Ontborrelen, o. w. *scatario*, *ire*. Van hier: ontborreling, v. *scaturigo*, *inis*, *f*. bij *Liv*.

Ontbranden, o. w. *exardere et exardesco*, *arsi*, *escere*. Bijzonder gebruikt men dit woord van liefde of van toorn, *amore vel ira exardescere*, bij *Liv*.

Ontbreidelen, b. w. *frenos detrahere*, bij *Kiliaan*; *effreno*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Scheller*. Van hier: ontbreideling, *effrenatio*, *onis*, *f. defrenare*, vindt men bij *Ovidius*.

Ontbreijen of ontbreiden, b. w. *retexo*, *ui*, *extum*, *exere*.

Ontbreinen, b. w. *exuere cerebrum*.

Ontbreken, o. w. *deficio*, *eci*, *ectum*, *icere*, *desum*, *defui*, *deesse*, bij *Cicero*.

Ontburgeren, b. w. *civitate aliquem privare*, *eripere vel adimere civitatem alicui*, bij *Cic*.

Ontcijferen, b. w. *notis scripta explicare*. Men gebruikt het alleen voor verklaren, uitleggen, *explicare*, *illustrare*, *interpretari*. Van hier: ontcijfering, v. *explicatio*, *onis*, *f. illustratio*, *interpretatio*.

Ontdaan, zie ontdoen.

Ontdagen, o. w. *orior*, *ortus sum*, *riri*. B. v. de zon ontdaagt, *sol oritur*. Ook zoo veel als dagen, of dag worden, *illucescere*.

Ontdanken, b. w. zoo veel als zijn ongenoegen betoonen, *prodere displicentiam vel aegritudinem*.

Ontdarmen, b. w. *eviscero*, *avi*, *atum*, *are*, *exentero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Just*.

Ontdauwen, b. w. *rore privare*, *rorem abstergere*.

Ontdekken, b. w. *nudo*, *avi*, *atum*, *are*, *denudare*, *enudare*, *detego*, *texi*, *tectum*, *tegere*, *retegere*, *enuntiare*, *indicare*, *aperio*, *ui*, *ertum*, *ire*, *revelo*, *avi*, *atum*, *are*. Voor openbaar maken, *significo*, *manifesto*, *avi*, *atum*, *are*, *vulgo*, *avi*, *atum*, *are*, *divulgare*, *patefacio*, *eci*, *actum*, *acere*. Ook zegt men een ſchelmſtuk ontdekken, *deprehendere scelus*, bij *Cic*. Iets met veel moeite ontdekken,

Digitized by Google

eruere aliquid, bij *Cicero*, ook *reperio, i, ertum, ire.* iets aan iemand ontdekken, *exponere aliquid alicui*, bij denz. *observo, avi, atum, are.* Van hier: ontdekker, m. *index, icis, m. repertor, oris, m.* Ontdekking, v. *nudatio, onis, f.* bij *Plinius*, *indicium, ii, n. inventum, i, n. observatio, onis, f.* Ontdekt, v. d. *nudatus, detectus, retectus, nuntiatus, indicatus, revelatus, vulgatus, divulgatus, patefactus, repertus, expositus, observatus, apertus, a, m.*

Ontdelven, b. w. *fodiendo adimere vel eripere*, ook heet het: *effodere aliquid ex loco aliquo.*

Ontdenken, van dit woord is het v. d. in gebruik: b. v. het is mij ontdacht, *excidit mihi.*

Ontdikken, b. w. *attenuo, avi, atum, are.*

Ontdobbelen, o. w. *aleae ope effugere.* B. v. hij is den dood ontdobbeld, *fortis vel aleae beneficio mortem effugit.*

Ontdoen, b. w. de ouden zeiden ook ondoen, waarvan het verl. d. ongedaan nog over is, *infectum reddere.* B. v. wat eens gedaan is, kan men nimmermeer ontdoen, *quod semel factum est, numquam infectum reddere possumus.* Te niet doen, *abrogare, irritum reddere.* Voor opendoen, *solvere, dissolvere, aperire.* Zich van kleederen ontdoen, *exuere vestes.* Oneigenlijk voor ontslaan, *liberare.* B. v. ik zal mij van die zorgen ontdoen, *liberabo me istis curis.* Voor verstrooijen, *dissipare, fundere.* B. v. den vijand, *fundere hostem.* Ook voor overwinnen, zegt *Weiland*, *vincere, superare.*

Ontdonkeren, b. w. *clam subripere vel eripere, clam furari.* Van hier: ontdonkering, *furtum clandestinum.*

Ontdooijen, bij *Kiliaan* heet het ontdooden, b. en o. w. *regelo, avi, atum, are.*

Ontdooven, b. w. *apathiam adimere.*

Ontdraaijen, b. w. geheim ontnemen, *intervertere*, bij *Plautus.* Men gebruikt het verl. deelw. met zijn: b. v. hij is het heimelijk ontdraaid, *clam elapsus est.* Van hier: ontdraaijing, *interversio, onis, f.*

Ontdragen, b. w. *auferendo furor, atus sum, ari, subtrahere, auferre aliquid ab aliquo*, bij *Cicero*, *alicui*, bij *Plaut.*

Ontdraven, b. w. *succussu elabi*, ook oneig. *celerrime effugere.*

Ontdrijven, b. en o. w. *abigo, egi, actum, igere.* Onz. drijvend ontkomen, *fluctuando effugere.* Van hier: ontdrijver, m. *abactor, oris, m.*

Ontdruipen, o. w. *guttatim decidere vel destillare.*

Ontduiken, o. w. *proclinando vel corpus inclinando vitare, evitare vel effugere aliquid.* Van hier: ontduiking, v. *evitatio, onis, f. effugium, ii, n.*

Ontduisteren, b. w. *illustro, avi, atum, are, illumino, avi, atum, are*, bij *Cic. exclarare*, bij *Vitr.* Ook beduidt het door middel van duisternis verbergen, *caligine vel tenebris obvolvere, obtegere, obscurare.* Van hier: ontduistering, v. *illustratio, onis, f.*

Ontechten, b. w. *matrimonium dissolvere vel irritum reddere.*

Ontedelen, zie ontadelen.

Onteedigen, b. w. *sacramento vel jurejurando solvere aliquem, sacramentum vel jusjurandum remittere alicui.* Van hier: onteediging, v. *remissio sacramenti vel juris jurandi.*

Onteenigen, b. w. *disjungo, unxi, unctum, ungere, divido, isi, isum, idere, semen discordiae spargere, seminare discordiam.* Van hier: onteeniging, *divisio, onis, f. discordia, ae, f.*

Onteeren, b. w. *Weiland* zegt: eigenlijk van eene waardigheid berooven. Het zij mij geoorloofd van dien grooten man te verschillen; eigenlijk is het, geloof ik, iemand van zijn eer berooven, *honore aliquem privare vel decore, dedecorare, dehonestare, inhonestare, infamare, diffamare, infamiae notam inurere alicui, contemerare, coinquinare, spurcare.* Voor bezoedelen,

Digitized by Google

len, *foedare aliquem.* Iets doen dat tegen de achting of den eerbied ſtrijdt, *violo, avi, atum, are.* B. v. eene wet onteeren, *violare legem.* Eene maagd onteeren, *ſtuprare vel violare virginem*, ook *vitiare.* Van hier: onteerer of onteerder, *violator, oris, m. ſtuprator, conſtuprator, oris, m.* bij *Liv. ereptor pudicitiae.* Onteering, v. *dedecoratio, onis, f. dehonestatio, privatio honestatis vel dignitatis, vitiatio, violatio, onis, f. ſtuprum, i, n. infamia, ae, f.* bij *Cicero.* Onteerſel, o. *dehonestamentum, i, n.* bij *Seneca; inhonestamentum, i, n.* bij *Apulejus.*

Ontegenſprekelijk, bijv. n. en bijw. *cui contradici non potest, non contradicendus, a, m; non inficiandus, a, m.*

Ontegenſtaanbaar, bijv. n. en bijw. *cui reſiſtere non posſumus*, ook *ineluctabilis, is, le.* B. v. de ontegenſtaanbare dood, *mors ineluctabilis.*

Ontegenwoordig, bijv. n. en bijw. *non praeſens, abſens, entis, omn. g.*

Ontegenzeggelijk, bijv. n. en bijw. *non contradicendus, a, m; cui contradici nequit.* Van hier: ontegenzeggelijkheid, v. *natura, ratio vel conditio, cui contradici non potest.*

Onteigenen, bijv. n. *alieno, avi, atum, are.* Van hier: onteigening, v. *alienatio, onis, f.* bij *Hoogſtraten* beteekent het ook zoo veel als ontſlaan uit zijn eigendom, *emancipo, avi, atum, are; manumitto, iſi, iſſum, ittere.*

Ontelbaar, bijv. n. en bijw. *innumerus, innumeroſus, a, m*, bij *Plinius; innumerabilis, lis, le*, bij *Cicero*; bijw. *innumerabiliter, adv.* Van hier: ontelbaarheid, v. *innumerabilitas, atis, f.* bij *Cic.*

Ontemmelijk of ontembaar, bijv. n. en bijw. *indomitus, a, m; indomabilis, lis, le; non domandus, a, m.* Van hier: ontemmelijkheid, v. *natura, ratio vel conditio indomita*; bijw. *indomite, adv.*

Ontengelen, b. w. *infra conditionem angelorum proſternere.*

Onterven, b. w. *exheredo, avi, atum, are; abdico, avi, atum, are*, bij *Quintilian. exheredem facere, excludere aliquem ab hereditate*, bij *Cic.* Onterfd, v. d. *exheres, edis, omn. g. exheredatus, a, m.* Van hier: onterving, v. *exheredatio, onis, f. abdicatio, onis, f.*

Ontevreden, bijv. n. en bijw. *non contentus, a, m.* Van hier: ontevredenheid, v. *ratio, natura vel conditio non contenta.*

Ontfermen, (zich) wederk. w. *miſereor, ertus ſum, eri; miſeror, atus ſum, ari; commiſerari, miſereſcere et commiſereſcere cum genitivo.* Van hier: ontfermenis, ontfermigheid, ontferming, *miſericordia, ae, f. miſeratio, onis, f.* Ontfermelijk, bijv. n. en bijw. *miſerabilis, lis, le*; bijw. *miſerabiliter et miſere*, bij *Kiliaan.* Ontfermig of ontfermhartig, bijv. n. *miſericors, ordis, f.* Ontfermhartigheid, v. *miſericordia, ae, f.* bij *Kil.* en in den bijbel van 1477.

Ontfijmelen, b. w. *clam furripere vel auferre aliquid alicui.*

Ontflodderen, o. w. *volitando effugere.*

Ontfloerſen, b. w. *revelo, avi, atum, are; detegere.*

Ontfonkelen, o. w. *igneſcere, exardeſcere, ſcintillare.*

Ontfonken, zie ontvonken.

Ontfronſen ook ontfronſelen, b. w. *erugo, avi, atum, are.* Van hier: ontfronſing, v. *erugatio, onis, f.*

Ontfutſelen, b. w. *frivola clam furripere.* Ook futſelend losmaken, *extricare*, bij *Kil.*

Ontgaan, o. w. eigenlijk *abire vel decedere ex aliquo loco*; voorts *vito, avi, atum, are, et evitare.* In het gaan te voren komen, *praevenire curſu.* Dat is mij ontgaan, *hoc mihi excidit*, ook *deficio, eci, ectum, icere.* B. v. op het hooren van die tijding ontging mij het hart, *nuntio hoc audito animus mihi deficiebat*, ook *effugere*, dat zal mij niet ontgaan, *hoc me non ef-*

Digitized by Google

effugiet. Zich ontgaan, *modum excedere.*

Ontgallen, b. w. *felle privare.*

Ontgang, o. *evitatio, onis, f. deceſſio, onis, f.* bij *Schell.*

Ontgarven of ontgerven, b. w. *veſtimenta vel indumenta exuere.*

Ontgeesten. b. w. zoo veel als buiten de zinnen verrukken, *extra ſe rapere.*

Ontgelden, b. w. eigenlijk *damnum alicui adfectum pecunia perſolvere*, doch in dezen zin wordt het niet meer gebruikt. Wij nemen het thans voor boeten, *luo, ui, ere; ſolvere, perſolvere, dependere, plecti.* Hier van ontgelding, v. *luitio, onis, f.* ook *altio, onis, f.*

Ontgespen, b. w. *reſibulo, avi, atum, are; diffibulare.* Van hier: ontgesping, v. *reſibulatio, onis, f.*

Ontgeuzen, b. w. *vi aliquem reformatoni addictum ad religionem Romanam amplectendum cogere.*

Ontgeven, (zich) wederk. w. *amovere ex animo.* Ook voor ontraden, *diſſuadeo, ſi, ſum, ere; deducere aliquem de ſententia ſua.*

Ontgiftigen, b. w. *venenum adimere, veneno privare.*

Ontginnen, b. w. opſnijden, *incido, di, ſum, edere.* Zoo bezigt men ook dit woord van een onbebouwd land, waarin men den ploeg zet, *renovare agrum vel culturae aptum reddere.* Voorts gebruikt men het ook van andere dingen en beteekent eenen aanvang maken, *incipere, initium facere. Kiliaan* verklaart het ook door, *praecerpere, praeflorare, praelibare.* Van hier: ontginning, v. *inciſio, onis, f. inciſura, ae, f. renovatio, onis, f. inceptum, i, n. initium, ii, n.*

Ontglanzen, b. w. *ſplendore vel nitore privare.*

Ontglijden of ontglijen, o. w. *elabor, apſus ſum, abi.*

Ontglimmen, o. w. *ignesco, escere.*

Ontglimpen, b. w. *ſub falſa ſpecie aliquid evitare. Huygens* gebruikt het in den zin van uitſcheiden met glimpen, *fulgorem, ſplendorem vel nitorem amittere.*

Ontglippen, o. w. *elabor, apſus ſum, abi.* Kwijt raken, *perdere, amittere.* Ontkomen, *effugio, gi, gitum, gere; vito, avi, atum, are et evitare.*

Ontgloeijen of ontgloeden, b. en o. w. *candefacio, eci, actum, ere; onz. candescere, excandescere, ignescere, accendi.*

Ontglorien, o. w. *ſplendorem, nitorem, honorem, gloriam, amittere vel perdere.* B. v. de gepuurde deugd ontglorijt nimmermeer, *virtus pura numquam gloriam perdit vel numquam marcescit.*

Ontgoden, b. w. *dignitate divina privare.*

Ontgoeden, b. w. *exheredare, abdicare, hereditate privare, privare bonis, poſſeſſionem bonorum adimere.* Van hier: ontgoeding, v. *exheredatio, abdicatio, privatio bonorum.*

Ontgoochelen of ontguichelen, b. w. *praeſtigiis aliquid furripere alicui.* Van hier: ontgoocheling, *furreptio praeſtigiarum ope.*

Ontgorden, b. w. *diſcingo, inxi, inctum, ingere, et recingere.* Ontgord, v. d. *diſcinctus et recinctus, a, um.* Van hier: ontgording, v. *recinctio et diſcinctio, onis, f.*

Ontgrabbelen, b. w. *eripio, ui, eptum, ipere, adimo, emi, emtum, imere.*

Ontgraten, b. w. *exoſſo, avi, atum, are.*

Ontgraven, b. w. *fodiendo adimere*, ook *effodio, odi, oſſum, ere*, alleen.

Ontgrendelen, b. w. *reſero, avi, atum, are.*

Ontgrijnzen, b. w. *larvam exuere alicui.*

Ontgrijpen, b. w. *eripio, ui, eptum, ipere;* eigenlijk *manu capiendo eripere.*

Ontgroeijen, o. w. *ereſcendo ſui juris fieri*, ook *annorum incremento ſui juris fieri.*

Ontgroenen, b. w. dit woord wordt in den oneigenlijken zin gebruikt, van iemand, die op de hoogeſchool komende door zijne medeſtudenten onder een vrolijk glas wijn en eenige daarbij gebruikelijke

Digitized by Google

lijke plegtigheden, van den men nog aanklevenden schoolschen reuk gezuiverd en dus als lid van de akademie ingeluidigd wordt, *initio, avi, atum, are.* Bij *Huygens* komt het onz. en in den eigenlijken zin voor, *viriditatem amittere, marcescere.* Van hier: ontgroening in den dadelijken zin, *marcor, oris, m.* bij *Plin.*

Ontgroeven, b. w. *fulcum, fossam, scrobem, lacunam, foveam e medio tollere vel applanare.* *Huygens* gebruikt het voor ontrimpelen, *crugo, avi, atum, are.*

Ontgronden, b. w. dit woord is in eenen dubbelen zin gebruikelijk: in den landbouw beteekent het een nieuw stuk lands ontginnen, *agrum culturae aptum reddere, renovare agrum.* Maar ontgronden is ook: *fundamentis privare, fundamenta subruere.* Iemand ontgronden is ook: *supplantare, evertere aliquem.*

Ontgrondvesten, b. w. is hetzelfde als ontgronden in de tweede beteekenis.

Ontguichelen, zie ontgoochelen.

Ontgunnen, b. w. *male favere alicui, invidere.*

Onthaal, o. eene bejegening met woorden of daden, welke men aan iemand bewijst, wanneer hij bij ons inkomt, *receptio, exceptio, acceptio, onis, f.* Een goed of slecht onthaal, *bona sive mala exceptio.* In eenen goeden zin verstaat men er vooral door eene betooning van vriendschap door eenen goeden maaltijd: een onthaal op eenen goeden maaltijd, *epulatio, onis, f.* bij *Columella.* Een heerlijk onthaal, *epulae splendidae vel exquisitae.* Een sober onthaal, *mensa tenuis.*

Onthaken, b. w. *hamis vel uncis expedire, dissolvere uncos.* Van hier: onthaking, v. *dissolutio uncorum.*

Onthalen, b. w. *aufero, abstuli, ablatum, auferre, auferendo eripere.* Ook een onthaal aandoen, *tracto, avi, atum, are; recipere en excipere aliquem,* bij *Cicero.* Iemand goed onthalen, *curare aliquem.* Iemand met iets overmaak aan doen, noemt men ook onthalen, *delecto, avi, atum, are aliquem.* B. v. iemand met gezang onthalen, *delectare aliquem cantu.* Van hier: onthaling, v. *ablatio, onis, f.* Onthaler of onthaalder, m. *conviva tor, oris, m.* bij *Liv.*

Onthaleweid, bijv. n. *lacer, era, erum, laceratus, a, m; pannosus, sordidus, incomptus,* bij *Kiliaan.*

Onthalsteren of onthelsteren, b. w. *capistrum exuere.*

Onthalzen, b. w. *decollo, avi, atum, are,* bij *Sueton. collum praecidere, caput cervicibus abscindere,* bij *Cicero; caput ense decutere,* bij *Ovidius; detruncare caput, securi percutere, caput amputare, praecidere caput, caput ferro demetere, recidere, rescindere, resecare.* Van hier: onthalzing, v. *abscisio vel privatio capitis,* bij *Schell.*

Onthanden, b. w. eigenlijk door afknotting iemand van zijne hand of handen berooven, *mutilare aliquem manu vel manibus.* Wij gebruiken het meest voor: iemand iets afhandig maken, *eripere alicui aliquid e manibus;* ook als een persoonl. w. *incommodo, avi, atum, are; incommoditatem adferre, incommodum parere.* B. v. dat onthandt mij, *res ista mihi incommodum parit vel incommoditatem adfert.*

Ontharen, b. w. *capillis vel pilis privare.*

Ontharnassen, b. w. *exuere thoracem.* In het algemeen, *exuere arma, vel exarmo, avi, atum, are.*

Ontharsenen en onthersenen, zie ontbreinen.

Ontharten, b. w. *animum frangere alicui.*

Onthaspelen, b. w. *fila gargillo devolvere.*

Onthechten, b. w. *solvere, dissolvere et resolvo, vi, utum, olvere.*

Ontheet of onthiet, o. *jussum, i, n. mandatum, i, n.* ook belofte, *promissum, i, n.*

Ontheeten of onthieten, b. w. *jubeo, jussi, jussum, jubere; man-*

Digitized by Google

mando, avi, atum, are. Voor beloven, *promitto, isi, issum, ittere; polliceor, icitus sum, iceri.*

Ontheffen, b. w. eigenlijk: *tollendo eripere vel auferre.* Men gebruikt het meest oneigenlijk, voor het bevrijden van eene last, die ons drukt, *leva, avi, atum, are.* Van hier: ontheffing, v. *levatio, onis, f. levamen, inis, n.*

Ontheiligen, b. w. *profano, avi, atum; are; violare, temerare, exaugurare,* bij *Liv. impiare,* bij *Plaut. polluere,* bij *Schell.* Van hier: ontheiliging, v. *profanatio, onis, f.* bij *Plinius; violatio, onis, f. exauguratio, onis, f.* bij *Livius.* Ontheiligd, v. d. *profanatus, violatus, temeratus,* bij *Liv. impiatus, a, m.* bij *Seneca; pollutus.* Ontheiliger, *violator, oris, m.* bij *Livius.*

Ontheisteren, b. w. *Halma* verklaart het door plagen, kwellen, plunderen, knevelen, *vexare, spoliare, praedari, vastare.* Voor ontstellen, *turbo, avi, atum, are.* Van hier: ontheistering, *vexatio, spoliatio, praedatio, vastatio, onis, f. vastitas, atis, f. turbatio, onis, f. Kil.* heeft dit woord niet.

Onthelderen, b. w. *splendore, nitore vel luce privare, obscuro, avi, atum, are.*

Onthelen, b. w. *revelo, avi, atum, are, vel prodere arcanum, detego, exi, ectum, egere.* Dit woord heeft *Weiland* niet.

Onthelpen, b. w. *auxilio privare,* bij *Hooft* komt dit woord voor.

Onthemden, b. w. *nudare, denudare, enudare,* bij *Huygens.*

Onthergfelen, b. w. *expedire vel solvere ansa vel ansis.*

Ontherbergd, v. d. *hospitio privatus vel expulsus, a, m.*

Ontheugen, b. w. het tegendeel van verheugen, *laetitiam adimere,* bij *Kiliaan.*

Ontheupen, b. w. *coxam distorquere. Poot* gebruikt het oneig. in den zin van: *vincula societatis dissolvere.*

Onthijliken, b. w. *divortium facere,* bij *Cats; dissolvere conjugium.*

Onthokkebanden, b. w. *solvere vincula, vinculo se liberare;* oneig. *liberare se, libertatem sibi vindicare.* Verder: zoo veel als beroeren, *perturbo, avi, atum, are.*

Onthollen, o. w. *incitato cursu effugere.*

Onthoofden, zie onthalzen.

Onthoornen of onthorenen, b. w. *cornibus privare.* In de krijgskunde beduidt het ook: de horens of zijvleugels der bolwerken wegschieten, *cornua propugnaculorum tormentorum ope diruere.*

Onthopen, o. w. reeds verouderd, *despero, avi, atum, are; desponere animum.*

Onthoud, o. voor gedachtenis, *memoria, ae, f.* Bij *Kiliaan* beteekent het ook nog: bewaring, vasthouding, *retentio, onis, f. custodia, ae, f.* Ook onthouding, *abstinentia, ae, f. Weil.* neemt het ook voor eene plaats waar men zich voor eene poos onthoudt, *statio, onis, f.*

Onthouden, b. w. dit woord wordt op meer dan eene wijs gebruikt, voor eerst als: *includere, claustum tenere, custodire.* Ten tweeden, voor bewaren, ondersteunen, onderhouden, *conservo, avi, atum, are; ferre praesidium vel auxilium alicui, sustentare aliquem.* Ten derden, in het geheugen houden, *memoria retinere vel tenere, recordari, memorem esse.* Ten vierden, voor eene poos ergens zijn verblijf houden, *morari, commorari vel subsistere in aliquo loco.* Ten vijfden, iemand iets onthouden, *retinere, privare aliquem aliqua re.* Voorts terughouden, bedwingen, *coërcere, temperare, moderari, continere.* B. v. ik kan mij van lagchen niet onthouden, *retinere vel coërcere risum non possum.* Van hier het deelw. onthoudend, *continens, entis, omn. g.* Van hier: onthoudendheid, *continentia, abstinentia, ae, f.* Men vindt bij *Oudaan,* onthoudenis voor geheugen, *memoria, ae, f. recordatio, onis, f.*

Onthozen, b. w. *exuere tibialia,* Ki-

Digitized by Google

Kiliaan zegt, *vereas vel caligas exuere.*

Onthuiden, b. w. *pellem detrahere, deglubere.*

Onthuiken of onthukken, *subterfugio, gi, gitum, gere.*

Onthuiven, b. w. *capitium, cucullum vel cucullionem exuere.*

Onthulden, b. w. *sacramento negando dignitatem alicujus rejicere, spernere, respuere.* In het gemeen van eer berooven, *dignitate vel honore privare vel spoliare.* Onthuldigen, is hetzelfde.

Onthullen, b. w. *adimere rediminculum*, ook *resolvere crines. Sf. de Decker* gebruikt het in den zin van aan den dag brengen, *revelare.* Van hier: onthulling, *resolutio crinium*, ook *revelatio, onis, f.*

Onthunkeren, b. w. *humili modo roganão accipere aliquid vel potiri.*

Onthuppelen, b. w. *trīpudiando effugere, vel elabi.*

Onthutsen, b. w. eigenlijk *agitando turbare.* Men gebruikt het meest oneigenlijk, en wel het deelw. onthutst, *confusus, a, m; turbatus, agitatus*, ook *confusus animo.* Men kan evenwel, onthutsen ook door *confundere, turbare*, naar mijn oordeel overzetten.

Onthuwen, hetzelfde als onthijliken.

Ontjagen, b. w. *cursu eripere aliquid alicui*, ook *adimo, emi, emtum, imere. Kiliaan* verklaart het ook door *abigere.* Men gebruikt het ook onz. *currendo se liberare.*

Ontieg, ontijd, ontijdig, zie Ontijd.

Ontjeugden, o. w. *senesco, ui, escere, consenescere.*

Ontijd, m. *tempus importunum, importunitas, atis, f. intempestivitas, atis, f.* bij *Gellius; tempus incommodum vel alienum.* Van hier: ontijdeling, *partus immaturus.* Voorts ontijdig, *importunus, inopportunus, intempestivus, incommodus, a, m; immaturus;* bijw. *importune, intempestive, incommode, immature, adv.* Ontijdelijk en ontijlijk is hetzelfde. Ontijdigheid, v. is hetzelfde als ontijd.

Ontijlen, o. w. *festinanter subterfugere vel elabi.*

Onaijveren, b. w. *studium alicujus retardare, animo privare, languidum reddere aliquem.*

Ontijzeren, b. w. *calceos equo exuere, vel adimere.* Ook oneigenlijk, *vinculis vel catenis solvere aliquem.*

Ontilbaar, bijv. n. *immobilis, lis, le.* Z. v. ontilbare have, *bona immobilia.*

Ontjukken of ontjokken, b. w. *abjugo, et dejugo, avi, atum, are, jugo liberare.*

Ontkakelen of ontkekelen, b. w. *multa loquendo ac jurgando aliquid eripere alicui.*

Ontkallen, b. w. *loquendo aliquem de sententia sua deducere.* In dien zin wordt het bij *Hooft* gebruikt wanneer hij zegt, de Neerlanders lieten zien niet ontkallen enz.

Ontkammen of ontkemmen, b. w. zoo veel als uit de klit kammen, *pectinis ope extricare, depectere. Hoogstraten* zegt *repectere*, dat niet deugt, *repectere*, is herkammen.

Ontkapen, b. w. *clanculum surripere, eripere, adimere.*

Ontkavelen, b. w. *sorte vel ope sortis eripere aliquid alicui.*

Ontkeeren, b. w. *eripere aliquid alicui e manibus. Kiliaan* verklaart het door *immutare.* In de eerste beteekenis komen, *averterе, et intervertere*, er het naast bij.

Ontkennen, b. w. *nego, denego, avi, atum, are, inficiari, diffiteri, inficias ire.* Van hier: ontkennelijk, *negandus, a, m; qui, quae vel quod negari potest.* Ontkenner, *negans, antis, comm. g. negabundus, a, m; inficiator, oris, m.* bij *Cicero.* Ontkenning, v. *negatio, onis, f. inficiatio, onis, f. negantia, ae, f.* dit laatste woord komt eens bij *Cic.* voor.

Ontkerkeren, b. w. *carcere liberare.* Van hier: ontkerkering, v. *li-*

Digitized by Google

liberatio e carcere: Ontkerkerd, v. d. *carcere liberatus*.

Ontkernen, b. w. *cnucleo, avi, atum, are*.

Ontketenen, b. w. *catenas solvere, liberare catenis*. Ook oneigenlijk in den verhevenen stijl, *liberare* alleen. Van hier: ontketening, *liberatio, onis, f.* Eigenlijk, *catenarum dissolutio*.

Ontkibbelen, b. *altercando aliquid eripere alicui*.

Ontkiemen, o. w. *germino, avi, atum, are*; fig. *orior, ortus sum, oriri, nascor, natus sum, nasci*.

Ontklaauwen, b. w. *ungulis privare, exungulo, avi, atum, are*, bij *Kiliaan*; ook *furtim eripere, vel surripere*.

Ontkleeden, b. w. *exuere vestes, devestio, ivi, itum, ire*, bij *Apuleius*, *nudare*, bij *Cicero*. Ook voor berooven, *spolio, avi, atum, are*. Ons ligchaam naar eene Oostersche figuur bij een kleed vergelijkende zoo is ontkleed worden zoo veel als sterven, *morior, mortuus sum, mori*. Van hier: ontkleeding, *nudatio, onis, f. detractio vestis*. Zamenstell. ontkleedkamer, *apodyterium, ii, n.* bij *Cicero* en *Vitruvius*.

Ontklemmen, o. w. *angore liberare*.

Ontkletsen of ontklitsen, o. w. *rumpi vel disrumpi, explosionem facere*.

Ontkleuren, b. w. *colorem adimere*. Een woord der Scheikunst.

Ontklieven, b. w. *separo, avi, atum, are, disjungo, unxi, unctum, ungere, deglutino, avi, atum, are*.

Ontklimmen, b. w. *scandendo effugere*.

Ontklitsen, zie Ontkletsen.

Ontklongelen, b. w. *furtim more bona alicui eripere*. Een laag woord.

Ontklouwen, zie Ontklaauwen.

Ontkluisteren, b. w. *vinculis aliquem liberare, vincula solvere alicui*. Van hier: ontkluistering, v. *solutio vinculorum*.

Ontkluiten, b. w. *pulvero, avi, atum, are*, bij *Columnella*. Van hier: ontkluiting, *pulveratio, onis, f.* bij denz.

Ontkluwenen, b. w. eigenlijk zonde het zijn, *deglomero, avi, atum, are*, doch men vindt dit woord mogelijk niet bij de ouden. Het wordt ook meest in eenen oneigenlijken zin gebruikt, voor eene zaak ontwerren, *extricare aliquam rem*.

Ontknevelen, b. w. *clam eripere, furari vel surripere*, ook *vincula solvere, vinculis liberare aliquem*.

Ontknieren, b. w. *e cardinibus suis movere aliquid*.

Ontknochten, b. w. *disjungo, unxi, unctum, ungere, solvere, abolere, frangere, resolvere*. Van hier: ontknochting, v. *disjunctio, solutio, abolitio, resolutio, onis, f.*

Ontknoopen, b. *enodo, abnodo, denodo, avi, atum, are, resolvere nodum, dissolvere*, bij *Cicero*. Van hier: ontknooping, v. *enodatio, onis, f. solutio et dissolutio*, bij *Cic.* Fig. oplossen, *explicare, declarare, enucleare, extricare*. Ontknoopbaar, bijv. n. *enodabilis, lis, le, solubilis, lis, le*. Onontknoopbaar, bijv. n. *indissolubilis, lis, le, inenodabilis, lis, le*, bij *Cic.*

Ontkofferen, b. w. *cistâ promere aliquid*.

Ontkomen, o. w. *evado, asi, asum, adere, abire, effugere, elabi, eluctari, eripere se*. Van hier: ontkoming, *evasio, onis, f. abitus, us, m. effugium, ii, n.*

Ontkommeren, b. w. *aegrimonia, aegritudine, angore vel molestia vel metu liberare aliquem, expedire aliquem*, bij *Kiliaan*.

Ontkoningen, b. w. *dignitate regia privare*. *J. de Brune* heeft dit woord.

Ontkoopen, b. w. *emendo aliquem praevenire*.

Ontkoppelen, b. w. *sejugo, avi, atum, are, disjungo, unxi, unctum, ungere*. *Kiliaan* heeft *copulam adimere, abjugare, sejugare* door mij aangeteekend komt bij *Cicero* voor. Van hier: ontkoppeling, v. *sejugatio, onis*,

Digitized by Google

onis, *f. disjunctio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.*

Ontkorſten, b. w. *crustam vel crustum adimere*, *crusta privare.*

Ontkrachten, b. w. *frangere*, *debilitare*, *infirmare*, *exhaurire*, *viribus privare*, *solvere*, bij *Scheller.* Voorts, *abolere*, *abrogare.* Van hier: ontkrachting, v. *infirmatio*, *debilitatio*, *solutio*, bij *Scheller*; *abrogatio*, *onis*, *f.* Zamenſtell. ontkrachtingbrief bij *Hooft*, *literae solutoriae.*

Ontkranſen, b. w. *corollam adimere*, *corollam deponere vel exuere.*

Ontkreuken, b. w. mij dunkt dat het Latijnſche *explicare* hier zeer nabij komt. *Antonides* gebruikt het voor ontfronſen, *erugo*, *avi*, *atum*, *are.*

Ontkroonen, b. w. *coronam privare*, *coronam adimere*, *corona exuere aliquem*, oneig. *splendore*, *honore ac dignitate privare vel spoliare.* Van hier: ontkrooning, v. *privatio coronae*, *splendoris*, *honoris ac dignitatis.*

Ontkruipen, o. w. *erepo*, *epsi*, *eptum*, *epere*, *rependo effugere*, *vel evitare*, *subtrahere se*, *latenter vel clam effugere.*

Ontkuipen, b. w. *ambiendo aliqui praeripere aliquid.*

Ontkuiſchen, b. w. *inguino*, *avi*, *atum*, *are*, *foedare*, *violare.*

Ontkurken, b. w. *corticem detrahere.* Kurk is bij *Scheller*, *cortex.* Doch daar de ouden geene kurken, maar wel pik gebruikten, om de wijnkruiken toe te maken, kan men beter zeggen, *picem amphorae detrahere.*

Ontkuſſenen, b. w. wij gebruiken het overdragtig voor iemand van de regering ontzetten, *magistratu aliquem privare*, *removere aliquem imperio*, of liever *movere* alleen, bij *Sall.*

Ontlaarzen of ontleerzen, b. w. *ocreas vel caligas detrahere*, volgens *Kiliaan.*

Ontladen, b. w. *deonero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *exonerare*, *onere levare.* Ook zoo veel als bevrijden, *libero*, *avi*, *atum*, *axe*, *eximere*, *deponere.* B. v. van zorgen, *deponere curas.* Zich ontlasten, *exonerare alyum.* Van eene rivier zegt men ook ontlasten, b. v. in de zee, *evolvere se*, *in mare*, *in oceanum influere*, bij *Tacitus.* Van hier ontlasting, *levatio oneris*, *exoneratio*, *onis*, *f.* Voor buikzuivering, *exoneratio alvi*, *egestus*, *us*, *m.* bij *Seneca.*

Ontlanden, b. w. *a continente avellere*, bij *Hooft.*

Ontlaſchen, b. w. *solvere*, *disſolvere*, *reſolvere et laxo*, *avi*, *atum*, *are.*

Ontlaten, b. en. o. w. bedr. voor los laten, *dimitto*, *isi*, *issum*, *ittere*, bij *Huygens* heeft het de beteekenis van *effluo*, *uxi*, *uxum*, *uere.* De ſmeden gebruiken het nog in den bedrijvenden zin, wanneer zij zeggen, het ijzer ontlaten, dat is wanneer hetzelve te ſterk gehard is, eenigzins weker maken, *mollire ferrum.* Onz. beteekent het zacht of week worden, *mollescere*, *liquescere.* Ook zegt men, wanneer het begint te dooijen, het weer ontlaat zich, *regelare incipit.*

Ontlauweren, b. w. *laurea privare vel spoliare*, *laurean exuere*, *vel deponere.*

Ontleden, b. w. eigenlijk *membra disſolvere*, *diſcindere*, *artuo*, *avi*, *atum*, *are*, *deartuo*, *avi*, *atum*, *are*; *membratim diſecare.* Van elkander rukken, *lacerare*, *dilacerare*, *dilaniare.* B. v. een land door den oorlog ontleed, *regio bello dilacerata.* Oneigenlijk, eene redevoering ontleden, *orationem dividere et subdividere.* Ook voor verhalen, *enarrare*, *figillatim exponere.* B. v. wie kan uw heerlijkheid ontleden? *quis majestatem tuam enarrare potest.* Ik zal het u naar waarheid ontleden, *quam verissime potero*, *dicam*, bij *Sallustius.* Van hier: ontleder, m. *membrorum diſſector*, *anatomicus*, *i*, *m.* Een Grieksch woord: ontleding, v. *laceratio mortuorum*, bij *Celſus*; *anatome*, *es*, *f. anatomia*, *ae*, *f.* Ontleedkunde, *anatomice*, *es*, *f. ars anatomica*, *ars corporis mem-*

membratim disfecandi. Ontleedmes, *scalprum, i, n.* Ontleedmesje, *scalpellus, i, m. et scalpellum, i, n.*

Ontledigen, b. w. zoo veel als ledig maken, *vacuo, avi, atum, are*, bij *Columella*; *evacuare*, bij *Plinius*; *vacuum reddere.* Ook los, of vrijmaken, *libero, avi, atum, are, absolvere, eximere, expedire.* Zich ontledigen, *quiescere a labore*, dit beteekende voorheen ook, zijne onschuld bewijzen, *innocentiam suam probare.* Eene stad ontledigen, is ook *dedere vel tradere urbem*, eigenlijk *evacuare urbem.* Voor ontledigen, zegt men ook ontlegen. Ontleegt van alle zorgen, *solutus omni cura.* Van hier: ontlediging, v. *evacuatio, onis, f.* bij *Tertull. liberatio.*

Ontleenen, b. w. *mutuor, atus sum, ari, sumere mutuum, accipere mutuum vel mutuo, commodato accipere*, bij *Kiliaan.* Van hier: ontleening, v. *mutuatio, onis, f.* bij *Cic.*

Ontleeren, bedr. en onz. w. *dedoceo, ui, tum, cere*, onz. *dediscere aliquid*, bij *Caesar* en *Cicero.*

Ontleeuwen, b. w. *animum leoninum vel virtutem alicui adimere.*

Ontlegeren, b. w. *obsidione liberare.* Van hier: ontlegering, v. *liberatio obsidionis.*

Ontleggen, b. w. in verscheiden beteekenissen is dit woord veranderd. Wij vinden het thans in die van uit de gedachten brengen, *deducere aliquem de sententia aliqua.* In die van afweren, *arceo, ui, ere.* Een voorslag afslaan, *abnuere, recusare, negare, denegare.* Loochenen, *infitior, atus sum, ari, infitias ire.*

Ontleiden, b. w. *abduco, xi, ctum, cere, seducere, fallo, fefelli, falsum, fallere, decipio, epi, eptum, ipere.* Van hier: ontleiding, v. *abductio, seductio, deceptio, onis, f.* bij *Tert.*

Ontlekken, onz. w. *stillando defluere, destillo, avi, atum, are.* Ook zegt men ontleken.

Ontlenden, b. w. andere spellen ontlendenenen, *delumbo, avi, atum, are*, bij *Plinius.*

Ontleven, o. w. *deponere vitam, morior, tuus sum, ori.*

Ontlezen, b. w. *legendo laedere vel nocere.* In dezen zin komt het bij *Melis Stoke* voor, bij *Huygens* beteekent het *legendo aliquid eripere alicui.*

Ontlijken, o. w. *dissimilem esse.*

Ontlijmen, b. w. *deglutine, avi, atum, are. Kiliaan* heeft ook *reglutinare.*

Ontlijven, b. w. *privare vita et corpore* zegt *Kiliaan, interficio, eci, ectum, icere, occido, idi, isum, idere.* Van hier: ontlijving, v. *interfectio, onis, f.*

Ontlisen en ontlitsen, b. w. *funiculum vel funiculos solvere.*

Ontlokken, b. w. *alliciendo eripere aliquid alicui.*

Ontlommeren, b. w. *umbra privare.*

Ontlooden, b. w. *e plumbo resolvere, replumbare*, bij *Kil.*

Ontloopen, o. w. *currendo vitare vel evitare*, ook *cursu effugere*, ook *effugere* alleen bij *Kil. evadere cursu.* Van hier: ontlooping, v. *effugium, ii, n. fuga, ae, f.*

Ontlooveren, b. w. *privare vel spoliare fronde, frondare et amputare frondes*, bij *Kil.*

Ontlorren, b. w. *fraudulenter aliquid eripere alicui.*

Ontlosten, b. w. *solvere, absolvere, dissolvere, resolvere, laxare*, bij *Kil.* Voor bevrijden, *exonero, avi, atum, are.* Ontlasten, *exonero, liberare.* Voor ontlasten, *exonero, avi, atum, are.* Ontwarren, *extricare.* Van hier: ontlossing, v. *solutio, onis, f. dissolutio, resolutio, laxatio, liberatio, exoneratio, extricatio.* Ontlosselijk, *insolubilis, lis, le*; *indissolubilis, inextricabilis, lis, le*; bijw. *indissolubiliter, adv.*

Ontluiken, b. en o. w. *aperio, ui, ertum, ire: expandere.* Voor openbaar maken, *manifesto, avi, atum, are*; *ostendo, ostendi, ostensum, ostendere.* Den geest ontluiken is gebruikt *Cats* voor

voor vervrolijken, *exhilaro, avi, atum, are.* Meest echter wordt het onz. gebruikt, in de beteekenis van langzaam opengaan; *hiscere, dehiscere*, bij *Plinius*, van bloemen sprekende, ook *aperiri.* Van hier: ontluiking, v. *expansio, onis, f.*

Ontluisteren, b. w. *splendore privare vel spoliare, dedecoro, avi, atum, are; obscurare, luce privare.* Van hier: ontluistering, v. *privatio vel spoliatio splendoris vel lucis, dedecoratio, onis, f.* bij *Tert.*

Ontmaagden, b. w. *devirgino, avi, atum, are*, bij *Nonius*; *vitiare virginem, vitium vel vim inferre virgini.*

Ontmaakselen, b. w. *deformo, avi, atum, are*; *Bogaert* gebruikt dit woord.

Ontmagten, b. w. *vim vel vires vel potestatem adimere.*

Ontmagtigen, b. w. heeft dezelfde beteekenis als het voorgaande, maar ook nog van iets door overmagt ontnemen, *vi aliquid eripere alicui vel ab aliquo, extorquere aliquid alicui per vim*, of *vi, expugno, avi, atum, are.*

Ontmaken, b. w. voor afbreken, *demoliri, destruere.* Krachteloos maken, *irritum facere, infectum reddere.* Bij uitersten wil onterven, *exheredo, avi, atum, are, vel testamento aliquem hereditate privare.* Van hier: ontmaking, v. *exheredatio, onis, f.*

Ontmakkeren, b. w. *disfocio, avi, atum, are*, bij *Tac. sociis aliquem privare.*

Ontmannen, b. w. *emasculo, avi, atum, are*; *evirare*, bij *Varro*; *eunuchare*, bij denz. *castro, avi, atum, are*, bij *Plinius.* Ontmannen is ook van mannelijke deftigheid berooven, *dignitate virili privare vel spoliare.* Ook voor dooden, *privare vita*, bij *Hooft.* Iemand, door hem schande aan te doen, van iets ontblooten, *aliquem dedecore afficiendo, privare aliqua re.* Zoo zegt *Hooft*, den hoop 't gezagh ontmannen, *auctoritatem plebi adimere, vel plebem cum dedecore auctoritate privare.* Den moed ontnemen, *animum frangere.* De manschap wegnemen, *praesidio vel pugnatoribus vel defensoribus nudare.* Van hier: ontmanning, v. *castratio, onis, f. evitatio, onis, f.* bij *Plin.*

Ontmantelen, b. w. *expallio, avi, atum, are*; *pallium exuere.* Men gebruikt dit woord meest in den zin van het slechten van vestingwerken: b. v. eene stad ontmantelen, *urbem propugnaculis nudare.*

Ontmaren, ontmarren en ontmeren, b. w. *solvere funem*, ook *solvere navem.*

Ontmaskeren, b. w. *larvam adimere.* Men gebruikt het meest oneig. voor ontdekken, *revelo, avi, atum, are, revelare.* Van hier: ontmaskering, *ademtio larvae*, ook *revelatio, onis, f.*

Ontmasten, b. w. *privare malo vel malis.* Van hier: ontmasting, v. *privatio mali vel malorum.*

Ontmengelen, b. w. *extrico, avi, atum, are.* Van elkander scheiden, *distinguo, invi, inctum, inguere, separo, avi, atum, sejungo, unxi, unctum, ungere, dispono, osui, itum, ere*, bij *Ovidius.*

Ontmenschen, b. w. men vindt dit woord tweederlei gebruikt: voor eerst beteekent het, menschelijke vooroordeelen afleggen, *opiniones praejudicatas deponere*, bij *Cic.* Ten tweeden de zachte en menschlievende gevoelens afschudden, *humanitatem exuere*, doch dan is het deelw. ontmenscht, *inhumanus, a, m*, alleen bij ons in gebruik: dit kan men ook vertalen door, *crudelis, lis, le, saevus, ferox, immitis, inclemens, immisericors, immanis.*

Ontmeren, zie ontmaren.

Ontmergen, b. w. *emedullo, avi, atum, are*, bij *Plin.* oneigenl. *omnibus viribus aliquem privare vel spoliare.* Ontmergd, v. d. *emedullatus, a, m*, bij denz.

Ontmesten, b. w. *fimo purgare.*

Ontmeten, b. w. *fallere mensura, inique metiri, iniqua mensura fraudare.*

Ontmodderen, b. w. *purgare limo vel coeno.*

Ont-

Digitized by Google

Ontmoederen, b. w. *orbare materie.*
Ontmoedigen, b. w. *animum adimo, emi, emtum, imere.*
Ontmoeijen, b. w. *lassitudinem adimere.*
Ontmoeten, o. w. in het gaan tegenkomen, *occurro, curri, cursum, currere, cum dat. obviam venire, accedere,* bij *Plautus.* Oneigenlijk vinden, *invenire, reperire.* Bejegenen, overkomen, *accidere, evenire.* Verkrijgen, *nanciscor, nactus sum, nanciscì.* Van hier: ontmoeting, v. *occursus, us, m. obviam itio, onis,* bij *Cic.* Voor toeval, *casus, us, m.*
Ontmommen, is hetzelfde als ontmaskeren, zoo wel in den eigenl. als oneigenl. zin.
Ontmorsen, b. w. is een woord der straattaal en beduidt bij *Hooft* zoo veel als: *clam eripere, furripere.*
Ontmosfen, b. w. *musco purgare. Kiliaan* verklaart het door *emusco, avi, atum, are.*
Ontmuiten, b. w. *emittere e cavea. Van Heemskerck* gebruikt het oneigenlijk van eene rivier die buiten hare oevers treedt, *extra ripas vagari.*
Ontmunten, b. w. *monetam veterem abolere vel abrogare.*
Ontmunten, o. w. *lineamenta vultus alicujus non recognoscere.*
Ontmuren, b. w. *muris privare, vel spoliare.* Van hier: ontmuring, *privatio murorum* ook *direptio murorum.*
Ontnaaijen, b. w. *disfuo, ui, utum, uere et resuere.*
Ontnagelen, b. w. *eximere clavos, clavos extrahere.*
Ontnarren, b. w. *traha glaciali aliquem effugere,* ook *tam celeriter vehi, ut oculos alicujus effugiamus.*
Ontnastelen of ontnestelen, b. w. *ligulas solvere vel dissolvere.*
Ontnemen, b. w. *adimo, emi, emtum, imere, detrahere vel excutere aliquid alicui,* ook *eripere.* Voor ontstelen, *subducere, subtrahere aliquid alicui, defraudare aliquem re aliqua,* bij *Plautus.* Ook voor wegnemen, *eximo, emi, emtum, imere.* Van hier: ontneming, v. *ademtio, detractio, ereptio, onis, f.*
Ontnestelen, b. w. *tollere e nido,* oneigenl. *noctu aliquem in cubili suo prehendere.*
Ontnevelen, b. w. *nebula eximere, enubilo, avi, atum, are,* bij *Scheller.*
Ontnijden, b. w. *invidia aliquid adimere vel eripere alicui.*
Ontnuchteren, b. en o. w. *jento, avi, atum, are, fumere jentaculum, solvere jejunium.* Bedr. zegt men iemand; ontnuchteren: b. v. iemand door gevoelige slagen ontnuchteren, *verberibus aliquem ad sanam reducere mentem.* Van hier: ontnuchtering, *jentaculum, i, n.*
Ontoefenen, b. w. *exercitium adimere alicui.* Ontoefend, v. d. *inexercitus et inexercitatus, a, m.*
Ontoegankelijk of ontoegangelijk, bijv. n. *inaccessus, a, m.* Van hier: ontoegankelijkheid, v. *ratio vel conditio inaccessa vel invia.*
Ontoegevend, bijv. n. en bijw. *non indulgens, entis, omn. g.* bijw. *non indulgenter, adv.* Van hier: ontoegevendheid, v. *inopia indulgentiae.*
Ontoevriesselijk, bijv. n. *incongelabilis, lis, le,* bij *Gell.*
Ontoogen, b. w. *oculis privare,* bij *Kiliaan, exculare, excecare.*
Ontoolijken, b. w. *deformitate privare, vel deformitatem celare.*
Ontoomen of ontoomen, b. w. *defreno, avi, atum, are, detrahere frenos.*
Ontoomelijk, bijv. n. *non frenandus, a, m, frenis non moderandus, vel regendus. Kiliaan* heeft ook ontoomig, *effrenis, is, e, defrenatus, a, m.*
Ontoon, m. *sonus vel tonus dissonus, a, m.*
Ontordenen, b. w. *ordinem turbare,* ook alleen *perturbare.*
Ontouderen, b. w. *parentibus privare vel orbare.*
Ontpaaijen, b. w. *offendo, di, sum, endere, male contentum reddere.*
Ontpaapt, bijv. n. *religioni papae non amplius addictus,* bij *Huyg.* komt dit woord voor.
Ontpakken, b. w. *deligo, avi, atum,*

Digitized by Google

tum, are. Van hier: ontpakking, v. *deligatio, onis, f.*

Ontpanden, b. w. *reluo, ui, uere; repignero, avi, atum, are,* volgens *Kiliaan.*

Ontparen, b. w. *disparo, avi, atum, are; jungere, disjungere.*

Ontpekelen, b. w. *salsuginem, salsitudinem, salsilaginem adimere.*

Ontplanten, b. w. *deplanto et explanto, avi, atum, are,* bij *Colum.* Van hier: ontplanting, v. *deplantatio, onis, f.* bij *Plin.*

Ontplegen, o. w. *desuesco, uevi, uetum, uescere.*

Ontpleisteren, b. w. *emplastrum tollere vel adimere. De Decker* gebruikt het oneigenlijk voor ontblooten, *nudare, denudare, detegere.*

Ontpleiten, b. w. *litigando aliquid adimere alicui, vel eripere.*

Ontploffen, o. w. *cum strepitu quodam elabi.*

Ontplokken of ontplukken, b. w. *spoliando vel praedando eripere.*

Ontplooijen, b. w. *explico, cui, vel avi, icitum vel catum, are, erugo, avi, atum, are.* Van hier: ontplooijing, v. *explicatio, erugatio, onis, f.* Ontplooid, v. d. *explicatus et explicitus, a, m.*

Ontpluimen, b. w. *plumas extrahere, plumis privare.*

Ontpluizen, b. w. *furtim aliquid alicui furripere,* ook *anquirendo aliquid investigare.*

Ontpoorteren, b. w. *civitate privare, jus civitatis adimere.* Van hier: ontpoortering, v. *actio civitatis adimendae.*

Ontpraghen, o. w. *emendicando accipere;* eigenlijk *parce et avare vivendo accipere.*

Ontprangen, b. w. *angore liberare.*

Ontpraten, b. w. *loquendo aliquem de sententia sua deducere.*

Ontpreken, b. w. *sermone disuadere aliquid, vel orationem.*

Ontprikkelen, b w. *stimulo privare.*

Ontpurperen, b. w. *purpura privare.* Daar het purper als een teeken van eer genomen wordt beteekent het ook, *honore vel dignitate privare.* B. v. ontpurperde schtbaarheên, *magistratus dignitate privati.*

Ontraag, bijv. n. *non lentus, non tardus, promptus, a, m; alacer, cris, cre;* bijw. *non lente, non tarde, prompte, alacriter,* adverbia. Van hier: ontraagheid, v. *promptitudo, inis, f. alacritas, atis, f.*

Ontraden, b. w. *disuadeo, uasi, uasum, uadere, dehortor, atus sum, ari,* beide bij *Cicero; avocare,* vindt men ook nog bij *Kil.* Van hier: ontrader, m. *disuasor, oris, m.* Ontrading, v. *disuasio, onis, f.*

Ontrafelen, b. w. *extrico, avi, atum, are.*

Ontraken, o. w. *evado, asi, asum, ere; elabor, apsus sum, abi.*

Ontrampeneerd, bijv. n. *quassatus, a, m; fractus, laceratus.* B. v. een ontrampeneerd schip, *navis quassata,* ook *navis vi tempestatis navigando inutilis reddita.*

Ontrampt, v. d. van het niet gebruikelijke w. ontrampen, *molestiis, aerumnis vel calamitatibus liberatus vel liber a molestiis &c. molestiarum liber.*

Ontranden, b. w. *marginem adimere*

Ontrapen, b. w. *eripere, furripere, adimo, emi, emtum, imere aliquid alicui.*

Ontredden, b. w. *solve, vi, utum, ere, libero, avi, atum, are.* Van hier: ontredding, v. *liberatio, onis, f.*

Ontredderen, b. w. *inutilem reddere;* eigenlijk *in eum statum redigere e quo aliquis se expedire non potest.* Ook van schepen, *quasso, avi, atum, are; navigationi inutilem reddere.* Van hier: ontredderd, *quassatus, a, m; fractus.*

Ontreinigen, b. w. *inquino, avi, atum, are, contaminare, turpare, foedare, violare.* Voor ontheiligen, *profano, avi, atum, are.* Van hier: ontreiniger, m. *violator, oris, m.* Ontreiniging, v. *inquinatio, contaminatio, violatio, profanatio, onis, f.*

Ontremmen, b. w. *sufflamen solvere.* Het is zoo veel als den keting losmaken, waarmede men de wielen of het wiel van eenen wagen

Digitized by Google

gen vastbindt, op dat hij niet te schielijk van eenen steilen weg storte.

Ontrennen, b. w. *cursu effugere vel evadere.*

Ontrent', zie omtrent.

Ontreuzelen, b. w. *arvinam tollere, adimere, arvina privare.*

Ontriemen, b. w. *cingulum, zonam vel corrigiam solvere*, ook *discingo, inxi, inctum, ingere*, bij *Mart.*

Ontrijden, b. w. *equitando evadere vel effugere.* In het gemeen snel ontkomen, *celeriter evadere*, ook *curru vel equo effugere.* Van hier: ontrijding, *evasio ope currus vel equi.*

Ontrijgen, b. w. *fasciam vel ligulam solvere.*

Ontrijmen, b. w. *versus compositos solvere metro vel in prosam convertere.*

Ontrijsen, b. w. *cadendo elabor, apsus sum, abi, delabi et labi.*

Ontrijven of ontrieven, b. w. *incommode, avi, atum, are; commoditatem tollere, incommodum adferre.*

Ontrijzen, o. w. *nascor, orior, ortus sum, oriri; existere.* B. v. er is onlust ontrezen, *discordia orta est.*

Ontrimpelen, b. w. *erugo, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *laevigo, avi, atum, are; rugas tollere.*

Ontringen, b. w. *annulos exuere.*

Ontristen, b. w. *fasciculos solvere, corymbos solvere.*

Ontroeijen, b. w. *remigando evadere vel effugere.*

Ontroeren, b. w. *turbo, avi, atum, are; conturbare, perturbare, movere, commovere*, bij *Cicero*; *agito, avi, atum, are*, bij denz. Van hier: ontroering, v. *turbatio, conturbatio, perturbatio, commotio, agitatio, onis, f.* Hier voor vindt men ook ontroerte.

Ontroesten, b. w. *rubiginem tollere.*

Ontrollen, b. w. *evolvo, olvi, olutum, olvere; explico, cui et cavi, icitum et icatum, icare.* Op de wijs van zakkenrolders ontnemen, *sacculatii more furari*, het woord *sacculatius* vindt men bij *Cicero.* Ook rollend ontvallen, *volvendo elabi.* In den boertigen stijl gebruikt men het voor, *ope currus evadere vel effugere.*

Ontroofselen, b. w. *eripio et surripio, ipui, eptum, ipere; spoliare aliquem aliqua re.*

Ontroomen, b. w. *cremorem adimere, cremorem tollere, cremore privare.*

Ontroostbaar en ontroostelijk, bijv. n. en bijw. *inconsolabilis, lis, le*; bijw. *inconsolabiliter, adv. insolabiliter*, bij *Horatius.* B. v. ontroostbare droefheid, *dolor, qui nullo solatio levari potest, vel dolor solatium non admittens.* Van hier: ontroostbaarheid, *v. ratio, natura vel conditio inconsolabilis.*

Ontrooven, b. w. is zoo veel als met geweld ontnemen, *rapio, ui, aptum, apere; abripere, eripere aliquid alicui, spoliare, exspoliare, vi aliquem privare aliqua re.* Van hier: ontrooving, *ereptio, spoliatio, privatio, onis, f.* bij *Cicero.* Ontroover, m. *raptor, oris, m. ereptor, spoliator.*

Ontrouw, v. *infidelitas, atis, f. perfidia, ae, f.* Ontrouw, is ook een bijv. n. en bijw. *infidelis, lis, le; perfidus, a, um; perfidiosus*; bijw. *infideliter, perfide, perfidiose, adv.* Van hier: ontrouwelijk, hetzelfde. Ontrouwigheid, hetzelfde, zie ontrouw.

Ontruigen, b. w. *asperitatem ope dolabrae tollere*, ook alleen *asperitatem tollere vel asperitate privare.*

Ontruimen, b. w. *angusto, avi, atum, are; angustum reddere*, dit is de eigenlijke beteekenis. Het wordt meest in den oneigenl. zin van ruimte of plaats maken gebruikt, *vacuo, avi, atum, are; evacuare.* Ook voor laten, *relinquo, iqui, ictum, inquere.* B. v. alles, wat hij met den dood zal ontruimen, *omnia, quae post mortem relinquet.* Van hier: ontruiming, v. *evacuatio, onis, f.*

Ontrukken, b. w. *vi eripere alliquid alicui, evellere, divellere.*

Van

Van hier: ontrukking, v. *ereptio, evulsio, divulsio, onis, f.*

Ontruunen, zie ontrennen.

Ontrusten, b. w. *inquietum reddere, quietem adimere alicui, quiete privare aliquem, inquietare;* bij *Kiliaan; turbo, avi, atum, are,* ook *commoyere, angere, vexare, sollicitare, molestare aliquem.* Wederkeerig zegt men: zich ontrusten, *affrictor, atus sum, ari,* bij *Cic. cruciare se,* bij *Terent.* Kenen staat ontrusten, *concutere rempublicam,* bij *Cicero.* Iemand ontrusten, is ook *accendere curam alicujus.* Van hier: ontruster, *motor, oris, m. vexator, turbator.* Untrusting, v. *motus, us, m. permotio, onis, f. turbatio, perturbatio, inquietatio, onis, f.* bij *Liv. vexatio,* bij *Cicero.*

Ontsatannen, b. w. *Satanae vires vel potestatem adimere.*

Ontschadigen, b. w. *damnum, noxam vel detrimentum alicui allatum resarcire, vel reparare.* Van hier: ontschadiging, v. *reparatio damni.*

Ontschagchelen of ontschacheren, b. w. *fraudulento more aliquid eripere alicui.*

Ontschakelen, b. w. *concatenationem disolvere, connexum vel connexionem solvere.* Oneigenl. ontbinden, *solvere, disolvere.* Van hier: ontschakeling, *disolutio catenationis vel solutio connexus,* ook *disolutio, onis, f.* alleen.

Ontschaken, b. w. *raptu eripere, abripere, vi abducere,* ook *rapere* alleen. Van hier: ontschaker, *raptor, oris, m. ereptor.* Ontschaking, v. *raptus, us, m.*

Ontscharen, b. w. *ordines turbo, avi, atum, are.*

Ontscheden, b. w. *vagina nudare, educere e vagina.*

Ontscheiden, b. w. *disjungo, sejungo, unxi, unctum, ungere, discerno, crevi, cretum, cernere.*

Ontschepen, b. w. *exonerare e nave.* Van hier: ontscheping, v. *exoneratio, onis, f. e nave.*

Ontscheppen, b. w. *formam a Deo acceptam deformo, avi, atum, are; formam naturalem demere vel auferre.* Om dat dit de misma king in zich bevat, kan men het ook alleen overzetten door, *deformo, avi, atum, are.* Ook wordt het genomen voor sterven, *naturam exuere vel mori.*

Ontschepteren, b. w. *dignitate regia vel imperio privare.*

Ontscherpen, b. w. *obtundere aciem,* bij *Kiliaan.*

Ontscheuren, b. w. *vi eripere vel adimere,* ook *divellendo eripere.* Ook wederk. zich ontscheuren, *vi se liberare vel eripere.*

Ontschieten, o. w. *subito et celeriter effugere, evadere.* In haast opspringen, *subito expergisci.* Onverwachts ontvallen, *elabi e manibus.* Misen, feilen, *hallucinari.* Uit het geheugen gaan, *excidere e memoria,* ook *excidere* alleen.

Ontschijnen, o. w. *illucescere.* B. v. de dag ontschijnt, *dies illucescit.*

Ontschikken, b. w. *turbo, deturbo, perturbo, avi, atum, are; confundo, udi, usum, undere, denormo, avi, atum, are.*

Ontschillen, b. w. *decortico, avi, atum, are; exalburnare, deglubere.*

Ontschindelen, b. w. *accendo, di, sum, ere; incendere, succendere.* Oneigenlijk beteekent het moed of ijver veroorzaken, *accendere,* wordt ook in dezen zin gebruikt.

Ontschipperen, b. w. *praefecturam navis alicui adimere.* Voorts een waardigheid ontnemen, *dignitate privare,* in dezen zin komt het bij *Hooft* voor.

Ontschoeijen, b. w. *discalceo, avi, atum, are; excalceare, calceos exuere.* Van hier: ontschoeijing, v. *discalceatio, excalceatio, onis, f.*

Ontschokken, b. w. *quasfando dissolvere.*

Ontschorren, b. w. *raucitatem adimere.*

Ontschorsen, b. w. *decortico, avi, atum, are; delibrare, corticem detrahere, deglabrare, deglubere, exalburnare,* bij *Plin.* Van

Digitized by Google

Van hier: ontschorsing, v. *decorticatio, onis, f.* bij denz.

Ontschreeuwen, b. w. *clamando nego, avi, atum, are.*

Ontschrijven, b. w. *scriptis vel scribendo negare*, dit woord komt bij *Huygens* voor.

Ontschroeven, b. w. *cochleam solvere*, ook oneigenlijk, *solvere, dissolvere*, alleen.

Ontschuilen, b. w. *vito, avi, atum, are; devitare, evitare, effugere.* Ook voor verbergen, *abscondo, didi, onsum, ere; occulto, avi, atum, are; occulo, ui, ultum, ulere.*

Ontschuldigen, b. w. *excuso, avi, atum, are; purgo, avi, atum, are; expurgare, eximere culpa.* Zich, *se.* Bij iemand, *alicui vel apud aliquem. Kiliaan* verklaart het ook door *refellere.* Van hier: ontschuldelijk, *excusabilis, lis, le; excusandus, a, m; excusatione dignus*, bij *Scheller.* Ontschuldiging, v. *excusatio, onis, f. purgatio, onis, f. expurgatio.*

Ontschutten, b. w. een Geldersch woord, *pecus vel armentum post multam solutam domino reddere vel restituere.* Van hier: ontschutting, v. *pecoris vel armenti restitutio.*

Ontsieren, b. w. *deorno, avi, atum, are; devenusto, avi, atum, are*, bij *Gellius; deformo, avi, atum, are.*

Ontsindelen, b. w. *spuma metalli purgare vel scoriâ purgare.*

Ontslaan, b. w. eigenlijk iets dat vast is, door slaan los maken, doch in dezen zin wordt het niet gebruikt, wij gebruiken het voor los maken, verlossen, bevrijden, *solvo, solvi, solutum, solvere, absolvere, exsolvere, libero, avi, atum, are, exonerare, eximo, emi, emtum, imere, levo, avi, atum, are, dimitto, isi, isum, ittere, exauctorare. Kiliaan* verklaart het ook door *explico, cui, et avi, icitum, e catum, are.* B. v. uit eene gevangenis ontslaan, *solvere vinculis e carcere liberare.* Van eenen eed ontslaan, *absolvere juxejurando vel sacramento.* Het krijgsvolk ontslaan, *dimittere milites, vel exauctorare.* Van vrees ontslaan, *eximere metu.*

Ontslag, o. *solutio, dimissio, liberatio, exoneratio, onis, f. exauctoratio, onis, f.*

Ontslaken, b. w. *exsolvere, emittere, liberare.*

Ontslapen, o. w. zoo veel als wakker worden, *expergisci.* Ook het tegendeel: in slaap vallen, *obdormio, ivi, itum, ire.* Meest gebruiken wij het fig. voor eenen zachten dood sterven, *morior, mortuus sum, mori, animam efflare, naturae concedere*, bij *Sall.* en het geen er het naaste bij komt, *acquiesco, evi, etum, escere*, bij *Nepos.* Van hier: ontslaping, v. *ferreus somnus*, bij *Virg.* zie verder bij het woord dood.

Ontslappen, b. w. *relaxo, avi, atum, are*, bij *Kil.*

Ontslaven, b. w. *servitute libero, avi, atum, are.*

Ontslechten, b. w. *salebrosum reddere.*

Ontslepen, b. w. *trahendo auferre, detraho, axi, actum, ahere.*

Ontslibberen, o. w. *ob lubricum manibus elabi.* Ontslibberen laten, vindt men bij *Hooft, emittere e manibus.*

Ontslippen, o. w. *elabor, apsus sum, abi.* In stilte ontkomen, *clam effugere, clam se subducere*, bij *Nepos.*

Ontslopen, b. w. *tegumen pulvinari detrahere.* Oneigenlijk: afbreken, *diruo, ui, utum, uere.* In verdere figuur beteekent het: *perturbo, avi, atum, are*, bij *Vondel* vindt men: onsloopbre zuilen, *columnae quae dirui non possunt.*

Ontsloten, bijv. n. eigenlijk verl. d. ontsluiten, *reseratus, a, m, apertus, a, m.*

Ontsluijeren, b. w. eigenlijk den sluijer afdoen, *exuere velum, detrahere velum.* Fig. duidelijk maken, ontdekken, *revelo, avi, atum, are, detegere, declarare.* Van hier: ontsluijering, v. *revelatio, develatio, onis, f.*

Ontsluimeren, o. w. *obdormisco, ere.* In den verheven stijl, *morior,*

Digitized by Google

ber, mortuus sum, mori, diem obire.

Ontsluipen, o. w. *clam evadere, clam se furripere, clam elabi, clam effugere.* Van hier: ontsluiping, v. *fuga clandestina.*

Ontsluiten, b. w. eigenlijk dat gesloten is losmaken, *reſero, avi, atum, are.* Dat gesloten is losmaken, *ſolvo, olvi, utum, olvere.* Dat bedekt is, ontdekken, *detegere, develare, aperio, ui, ertum, ire.* Voor ontvouwen, *explicare.* Van hier: ontsluiting, v. *reſeratio, onis, f. ſolutio, onis, f. develatio, onis, f. apertio, onis, f.* bij *Varro.*

Ontsmeeken, b. w. *eblandior, itus ſum, iri, blanditiis extorquere, deprecor, atus ſum, ari.*

Ontsmeren, b. w. *aperire dolium, relino, evi, itum, inere,* bij *Ter.*

Ontsnappen, o. w. *clam elabi, ſubterfugere, clam evadere, clam ſe furripere vel clam effugere.* Van hier: ontsnapping, v. *ſuffugium, effugium, ii, n. evaſio, onis, f.*

Ontsnaren, b. w. *chordas demere, chordis privare,* ook *detendere vel relaxare chordas.*

Ontsnellen, o. w. *celeriter effugere.*

Ontsnijden, b. w. *ſecando adimere.* In dezen zin komt het bij *Huyg.* voor.

Ontsnoeijen, b. w. *omnia decidere vel caedendo auferre.*

Ontsnoepen, b. w. *cupedias quasdam auferre. Vondel* zegt: een zoen ontsnoepen, *furari osculum* of *osculum cupediarum inſtar alicui eripere.*

Ontsnoeren, b. w. *funem, chordam, ligaculum vel taeniam ſolvere, diſſolvere.* Ook losmaken, bevrijden, *libero, avi, atum, are.* B. v. die Christus kerk ontsnoerde van geweld, *qui eccleſiam Chriſti vi liberabat.* Van hier: ontsnoering, v. *ligaculi ſolutio, liberatio, onis, f.*

Ontsnorren, o. w. een dichterlijk woord, *cum ſtrepitu evolare.*

Ontsnuiten, b. w. *astute vel callide aliquid auferre alicui.*

Ontsnuiven, o. w. *celerrime elabi vel effugere.*

Ontsoldigen, b. w. *exauctoro, avi, atum, are, dimittere, ſtipendio privare.* Van hier: ontsoldiging, v. *exauctoratio, dimiſſio, privatio ſtipendii.*

Ontsouderen, b. w. *replumbo, avi, atum, are, replumbari, in Digestis.*

Ontspannen, b. w. *retendo, endi, entum, ere, relaxo, avi, atum, are, remitto, iſi, iſſum, ittere.* Wederkeerig, zich ontspannen, *requiescere a laboreſolito. Weiland* heeft van dit woord nog eene beteekenis overgeslagen, te weten: van osſen of paarden, zegt men: *abjugo, avi, atum, are; ſolvere equos curru.* Van hier: ontspanning, v. *retentio, onis, f. relaxatio, onis, f. remiſſio, onis, f. requies, etis, f. abjugatio, onis, f. ſolutio, onis, f.*

Ontsparen, b. w. *parcimonia abſtinere uſu, parcendo colligere,* ook *parcere* alleen.

Ontspartelen, b. w. *agitando elabi vel evadere vel effugere.* Van hier: ontsparteling, *actio evadendi vel effugiendi per agitationem.*

Ontspatten, o. w. *in latera exſilire.*

Ontspekken, b. w. *decorticare, exalburnare, alburnum detrahere.*

Ontspelden, b. w. *aciculas ſolvere vel reſolvere.*

Ontsperren, b. w. *recludo, uſi, uſum, udere, reſero, avi, atum, are.*

Ontspijsen, b. w. *cuneos ſolvere.*

Ontspinnen, b. w. *penſa tracta detrahere.*

Ontspoelen, b. w. *fluctuando adimere, auferre vel privare.*

Ontspringen, o. w. *celeriter exilire.* Vrolijk opspringen, *exſulto, avi, atum, are.* Met borreling voor den dag komen, *ſcaturio, ivi, itum, ire.* Van hier beduidt het ontstaan, *naſcor, atus ſum, aſci, exſiste, titi, ſtitum, istere, orior, ortus ſum, oriri.* Wijders voor ontkomen, *effugere, evitare, elabi,* Onverwachts kwijt raken, *inopinato perdere aliquid.* Van hier: ontspringing, v. *exſultatio, onis, f. ſcaturigo, inis, f. origo, inis, f. effugium, ii, n.*

Ontspruiten, o. w. *germino, avi, atum,*

Digitized by Google

atum, are. Voor ontſtaan, *exſiſtere, naſci, oriri, provenire, proficiſci.*

Ontſtaan, o. w. zie hier voor, onze beſte ſchrijvers gebruiken het ook in den zin van misſen, derven, niet ontvangen, *carere, effugere.* B. v. zoo moet hun de glorie niet ontſtaan, *ſic illos gloria non effugiet, vel ſic illi gloria non carebunt, vel non deërit illis gloria.*

Ontſtallen, b. w. *emittere vel educere e ſtabulo.*

Ontſtapelen, b. w. *ab acervo demere, vel eximere acervo, acervum deformare.*

Ontſtappen, o. w. *magnis paſſibus aliquem effugere.*

Ontſteenen, b. w. *lapidibus privare.*

Ontſteigeren, o. w. *in altum ſe tollendo oculos effugere.*

Ontſteken, b. en o. w. wij gebruiken dit woord voor eene opening maken, op dat het vocht uitloope, *aperio, ui, ertum, erire.* B. v. een vat ontſteken, *relinere vel aperire dolium.* Meest echter beteekent het in brand ſteken, *accendo, di, ſum, endere; incendere, inflammo, avi, atum, are, et ſuccendere*, bij *Livius.* In de heelkunst, gebruikt men voor ontſteken, *inflammare.* Van liefde ontſteken, *ardere amore, incendi amore.* Van toorn, *ira accendi*, en dus van alle hevige hartstogten. Men gebruikt het ook wederkeerig: zich ontſteken voor zich verbolgen maken, *ſuccenſere, iraſci.* Men gebruikt dit woord ook van dingen, die om hunne verwoesting bij het ontſtoken vuur vergeleken worden: b. v. den oorlog ontſteken, *accendere*, ook *movere vel commovere bellum*; onz. *ardesco et exardesco, eſcere.* B. v. den oorlog is ontſtoken, *bellum exarſit.* Van hier: ontſtekelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod accendi vel incendi potest.* **Ontſteking**, v. *incendium, ii, n.* B. v. van den oorlog, *incendium belli.* Der gemoederen, *incendium animorum*, bij *Cicero; inflammatio, onis, f. ardor, oris, f.* B. v. van gramſchap, *ardor irae.*

Ontſtelen, b. w. *furto auferre, abripere vel eripere furto, ſufuror, atus ſum, ari; ſubduco, xi, uctum, ucere; facere furtum alicui*, bij *Seneca; intervertere aliquem.* Wederk. beduidt het zich in ſtilte wegpakken, *clam ſe prorupere.* Van hier: ontſteling, v. *ablatio per furtum.*

Ontſtellen, b. en o. w. eigenlijk de goede gedaante van iets wegnemen, *deformo, avi, atum, are; turbo, avi, atum, are; perturbare*, bij *Cicero; commovere*, bij denz. Voor vervaard maken, *terrere, exterrere, conſternare*, bij *Livius.* Voor verbaasd maken, *ſtupefacio, eci, actum, acere; percello, uli, ulſum, ellere*, bij *Cic. terrere.* Voor verwarren, *confundo, udi, uſum, undere, deſtruere*, bij *Kiliaan.* Wederk. zich ontſtellen, *turbare ſe, confundere ſe*, doch in deze beteekenis komt het meest met het onz. w. ontſteld zijn, of worden, *ſtupere, ſtupeſcere et ſtupefieri, expavere, expaveſcere, conſternari animo, horreſcere.* Van hier: ontſteldheid, ontſtelling en ontſteltenis, *deformitas, atis, f. turbatio et perturbatio; onis, f. turba, ae, f. commotio, onis, f. terror, oris, m. conſternatio, onis, f. ſtupor, oris, m. ſtupiditas, atis, f. confuſio, onis, f. pavor, oris, m. horror, oris, m.* Ontſteltenis van de maag, *malus affectus ſtomachi.*

Ontſtemmen, b. en o. w. *diſſonum reddere*; onz. *diſſono, ui, itum, are; male ſonare.*

Ontſtentenis, v. een regtsgeleerd woord, in de beteekenis van verzuim, *incuria, ae, f. negligentia, ae, f. indiligentia, ae, f.*

Ontſterven, o. w. ik geloof dat het werkw. *emorior, tuus ſum, ori*, hier het naast bij komt, ook *morte eripi, morte effugere.* *Huygens* gebruikt het in den laatſten zin, wanneer hij zegt: de ijdelheden van het hof ontſterven, *vanitates aulae morte effugere.*

Ontſtichten, b. w. eigenlijk afbreken, dat geſticht is, *diruo, ui, utum, uere; everto, erti, erſum,*

Digitized by Google

fum, ertere, deſtruo, uxi, uctum, uere. Men gebruikt het meest in eenen figuurlijken zin, voor de ſtichting wegnemen, *offendo, endi, enſum, endere.* Iemands ooren ontſtichten, is bij *Liv., conſceleraro aures alicujus.* De kerkelijken gebruiken, *ſcandalizare*, volgens *Kiliaan.* Van hier: ontſtichting, v. *everſio, onis, f. deſtructio, offendiculum, i, n.* onlatijn, *ſcandalum, i, n.* Ontſtichtelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod exemplum virtutis imitandae non proponit.*

Ontſtijgen, o. w. *adſcenſione ſe oculis eripere.* In het gemeen beteekent het zoo veel als ontgaan, *evitare, effugere.* Van hier: ontſtijging, v. *actio eripiendi ſe oculis adſcenſione;* vervolgens *evitatio, onis, f. effugium, ii, n.*

Ontſtijven, b. w. *laxo, avi, atum, are; relaxare.* Ook ſlap worden, *laxari, relaxari.*

Ontſtoppen, b. w. *relinere vel rem oblitam aut obturatam aperire,* volgens *Kiliaan.*

Ontſtoren, b. w. *ſedare, contentum reddere.*

Ontſtormen, o. w. *tempestatis vi aliquid perdere vel aliqua re privari.*

Ontſtraten, b. w. *viam ſtratam deſternere.*

Ontſtrengelen, b. w. *vinculum vel ligulam ſolvere, enodare, denodare.* *Vondel* zegt: eenen knoop, eenen ſtrik ontſtrengelen, *ſolvere nodum, laqueum.* Van hier: ontſtrengeling, *ſolutio vinculi vel ligulae, enodatio, onis, f.*

Ontſtrijden, b. w. *pugnando adimere, eripere, auferre.* Ook door twistreden iemand van gevoelen doen veranderen, *verbis litigioſis ira agere, ut quis in aliam ſententiam tranſeat.*

Ontſtrijken, b. w. *clam ac ſubdole manu aliquid ſuffurari.* Van hier: ontſtrijking, *furtum clandeſtinum ac doloſum.*

Ontſtrikken, b. w. *ſolvere laqueum, laqueum abſtringere, extricare, explicare.* Van hier: ontſtrikking, v. *ſolutio, abſtrictio, extricatio vel explicatio laquei.*

Ontſtroomen, o. w. *defluo, uxi, uxum, ucre.*

Ontſtroopen, b. w. *praedando eripio, ipui, eptum, ipere, auferre vel aliquem privare aliqua re.* Van hier: ontſtrooping, v. *ereptio per praedationem.*

Ontſtruiken, b. w. eigenlijk *ſtirpibus vel fruticibus nudare, exſtirpo, avi, atum, are.*

Ontſtuiven, o. w. eigenlijk door ſtuiven verliezen: b. v. al het zaad is mij ontſtoven, *omne ſemen mihi vento ablatum eſt;* oneig. *celeriter ſe proripere.*

Ontſtukken, b. w. *lacero, avi, atum, are,* bij *Kiliaan.* Ik geloof dat dit woord reeds verouderd is, ſchoon *Weiland* zulks niet zegt.

Ontſullen, o. w. *elabor, apſus ſum, abi.* Zoo veel als ontglijden in de dagelijkſche taal.

Onttabberden, b. w. *toga ac dignitate privare.*

Onttakelen, b. w. *navem velis funibusque nudare,* ook *exarmare navem.* Oneigenl. ontbinden, *ſolvo, vi, utum, olvere.* Van hier: onttakeling, v. *exarmatio navis.*

Onttanden, b. w. *privare dentibus, edento, avi, atum, are.*

Onttarnen of ontternen, b. w. *diſſuo, ui, utum, uere.*

Onttellen, b. w. *numerando fallo, fefelli, falſum, fallere, vel falſo numerando aliquid auferre alicui.*

Ontternen, zie onttarnen.

Ontteugelen, b. w. *freno ſolvere, detrahere frenos.*

Onttiegen, ontijgen, ontuigen, b. w. *eripere, demere.* Het deelw. ontogen is alleen maar in gebruik, *ereptus, a, um; demtus, a, um.*

Onttimmeren, b. w. *demolior, itus ſum, iri; deſtruo, uxi, uctum, uere, diruo, ui, utum, uere.*

Onttodderen, b. w. losmaken, *diſſolvere;* onz. *evado, aſi, aſum, ere; fuga ſe eripere, terga vertere vel dare.*

Onttongen, b. w. *lingua privare, linguam exſecare, elinguem reddere, Kiliaan* zegt *elinguare.*

Onttooijen, b. w. *deorno, avi, atum, are, ornatu vel ornamento privare.*

Onttoomen, zie ontteugelen. Van hier: onttooming, v. *detractio frenorum.*

Onttooveren, b. w. *fascinum solvere, incantatione liberare, incantationem avertere, carmine magico rem incantatam incantatione solvere.*

Onttornen, zie onttarnen.

Onttranſen, b. w. *tholo privare.*

Onttrekken, b. w. *subtraho, axi, actum, ahere, adimo, emi, emtum, imere, eripio, ipui, eptum, ere, subduco, uxi, uctum, ucere.* Van hier: onttrekking, v. *subtractio, ademtio, ereptio, subductio, onis, f.*

Onttroetelen, b. w. *blanditiis eripere, eblandior, itus ſum, iri.*

Onttroggelen, b. w. *dolose, callide vel astute auferre aliquid alicui.*

Onttroonen, b. w. *blanditiis aliquid alicui eripere, vel obtinere aliquid ab aliquo, intervertere.* Ook heeft het eene geheel andere beteekenis, te weten van den troon berooven, *regno privare vel dejicere.*

Onttrouwen, o. w. *matrimonii sacramentum vel fidem ſolvere, dirimere aut remittere, ſolvere matrimonium.*

Onttuigen, hetzelfde als onttakelen.

Onttuigen, b. w. ſcheepswoord, *funem quo navis alligatur, ſolvere.* *Hooft* gebruikt het voor weg nemen in het algemeen, *adimere, eripere, privare.*

Onttuinen, b. w. *diſsepio, epſi, eptum, ire, ſepimentis privare vel nudare.*

Onttwee of ontwee, bijw. *bifariam.* Gewoonlijk wordt het gebruikt voor verbroken, in ſtukken geſcheurd, *ruptus, a, m, fractus, diſciſſus.* Zoo leest men in de overzetting van den bijbel, die de ſpieſse ontwee ſlaat, *qui hastam bifariam dividit, disrumpit, frangit, vel diſcindit.*

Onttweernen of onttwijnen, b. w. *retexo, ui, ere, et etexere,* volgens *Kiliaan.*

Ontucht, v. is eigenlijk het tegendeel van tucht, *diſciplinae, doctrinae, modestiae, honestatis, pudicitiae, pudoris, virtutis inopia.* In eenen figuurlijken zin beteekent het dus, onbetamelijkheid, ongevoeglijkheid, losbandigheid, *indecentia, ae, f. inconvenientia, incongruitas, atis, f. effrenatio, onis, f. licentia, ae, f.* Wij verſtaan er door in eenen bepaalden zin, eene overſchrijding van de palen van eerbaarheid, *impudicitia, ae, f.* Nog ſterker, *ſtuprum, i, n. adulterium, ii, n.* Van hier: ontuchtig, *impudicus, a, m,* bijw. *impudice, adv.* *Hooft* gebruikt ook ontuchtigheid, v. voor ontucht. Ontuchtig zoude dus eigenlijk zijn, *diſciplina, doctrina, modestia, honestate, pudicitia, vel virtute carens.*

Ontuig, o. *res viles, nihili, nullius pretii, quisquiliae, arum, f. plur.*

Ontvademen ook ontvesſemen, b. w. *ſolvere, exuere, evolvere.*

Ontvaderen, b. w. *ſpoliare, privare, orbare patre.*

Ontvallen, o. w. *excido, idi, ere,* bij *Cicero, e manibus elabi,* ook *elabi* alleen. Onvoordachtelijk zeggen, *excidere.* Dat is mij ontvallen, *hoc mihi excidit.* Dit heeft hij zich laten ontvallen, *hoc illi excidit.* Ontvallen, zoo veel als vergeten, *praeterlabor, apſus ſum, abi,* bij *Cicero,* ook *excidere.* B. v. zijn naam is mij ontvallen, *nomen illius mihi excidit.*

Ontvang, m. *acceptum, i, n. acceptio, onis, f.* ook *perceptio, onis, f.* Zamenſtell. ontvangvat, *receptaculum, i, n.*

Ontvangen, b. en o. w. *ſumo, umſi, umtum, umere, accipio, epi, eptum, ipere.* B. v. geld ontvangen, *accipere pecuniam* Eenen brief ontvangen, *accipere literas vel epistolam,* ook *recipere, concipere, excipere.* B. v. iemand vriendelijk ontvangen, *comiter vel amice excipere aliquem.* Iemand koel ontvangen, *frigide recipere aliquem.* Ook deelachtig worden, *participem fieri, nanciſcor, nactus ſum, iſci.* Ook zwanger worden, *concipio, epi, eptum, ipere,* Van hier: is het zelfſt. n. v. ontvangenis, *conceptio, onis, f. conceptus, us, m.*

bij

Digitized by Google

bij *Cicero*. Ontvanger, m. *quaestor, oris, coactor, oris, receptor, oris, m. tribunus aerarius*. Ontvangerschap, *quaestura, ae, f. munus coactoris vel receptoris*. Zamenstell. ontvangstboek, *liber accepti*. Voorts ontvangbaar en ontvangelijk, *qui, quae vel quod accipi potest*.

Ontvaren, o. w. *enavigo, avi, atum, are*, bij *Sueton*. Van hier: ontvaarbaar, *enavigabilis, lis, le*, ook *navigando effugere*.

Ontvaschen of ontveschen, b. w. *fasciis evolvere*.

Ontvechten, b. w. *pugnando adimere, eripere vel auferre*. Men gebruikt ook onz. voor vechtend ontkomen, *pugnando evadere*.

Ontveiligen, b. w. *infesto, avi, atum, are, intutum reddere*. Van hier: ontveiliging, v. *infestatio, onis, f*.

Ontveinzen, b. w. *simulare, adsimulare et dissimulo, avi, atum, are*. Van hier: ontveinzer, m. *dissimulator, oris, m*. Ontveinzing, v. *assimulatio et dissimulatio, onis, f*. bij *Cic*.

Ontvellen, o. w. *cutem amittere vel perdere*. Van hier: ontvelling, v. *amissio cutis vel pellis*.

Ontverwen of ontverven, b. w. *decoloro, avi, atum, are, colore privare, colorem vitiare, colorem mutare*. Oneigenlijk gebruikt men het als een wederkeerig werkw. zich ontverwen, *colorem vultus mutare*.

Ontvesten, b. w. *moenibus vel propugnaculis nudare, propugnacula diruere*.

Ontveteren, b. w. *taeniam vel ligamen solvere vel dissolvere*.

Ontvlakken, b. w. *emaculo, avi, atum, are, maculam vel maculas demere*. Van hier: ontvlakker, m. *emaculator, oris, m*.

Ontvlammen, b. en o. w. *incendere vel accendere*, onz. *flammo et inflammo, avi, atum, are*, bij *Tacitus*. Van hier: ontvlamming, v. *flammatio et inflammatio, onis, f*. Ontvlambaar, *inflammabilis, lis, e*. B. v. ontvlambare lucht, *aër inflammabilis*.

Ontvlechten, b. w. *retexo, exui, extum, exere, redordiri, explicare, extricare, solvere nodos, enodare*. Van hier: ontvlechting, v. *explicatio, extricatio, solutio nodorum, enodatio, onis, f*.

Ontvleeschen, b. w. *nudare carne*.

Ontvleijen, b. w. *eblandior, itus sum, iri*. Van hier: ontvleijing, *eblanditio, onis, f*.

Ontvlekken, zie Ontvlakken.

Ontvleugelen, b. w. eigenlijk *privare alis*; oneigenlijk *vinculis aliquem liberare, vel vincula solvere alicui*. Nog meer oneig. *vim alicui adimere*.

Ontvlieden, o. w. *effugio, gi, itum, ere, evito, avi, atum, are, elabor, apsus sum, abi, aufugio, gi, itum, ere, evado, asi, asum, adere*. Van hier: ontvlieding, v. *effugium, ii, n. evasio, onis, f*.

Ontvliegen, o. w. *avolo, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *evolare*, bij *Kiliaan*; *volando aufugere vel evadere*.

Ontvlieten, o. w. *effluo, uxi, uxum, uere, elabor, apsus sum, elabi*, bij *Scheller*.

Ontvloeijen, o. w. is hetzelfde als ontvlieten, doch in éenen min verhevenen stijl.

Ontvlugten, o. w. *anfugio, defugio, effugio, gi, gitum, igere*, alle bij *Cicero*. In allen haast ontvlugten, *proripio, ipui, eptum, ipere* bij *Sallustius*. Heimelijk ontvlugten, *subterfugio*, bij *Caesar*. Voor ontsnappen, *elabi, evadere*. Voor vermijden, *vitare, devitare, evitare*. Van hier ontvlugting, v. *effugium, ii, n. suffugium et subterfugium*, bij *Caesar*.

Ontvoegen, b. w. *disjungo et sejungo, unxi, unctum, ungere*. Van hier: ontvoeging, v. *disjunctio et sejunctio, onis, f*.

Ontvoeren, b. w. in de eerste beteekenis is het *abduco, uxi, uctum, ucere, avcho, exi, ectum, ehere*; voorts *abigo, egi, actum, igere*. Verder met geweld afnemen, *vi abducere, rapio, ui, aptum, ere, abripere*. Van hier: ontvoerder en ontvoerer, m. *abductor, oris, abactor, ra-*

Digitized by Google

raptor, oris, m. Ontvoering, v. *abductio, onis, f. abactus, us, m. raptus, us, m.*

Ontvolken, b. w. *depopulo, avi, atum, are*, doch bij de beste schrijvers vindt men meest *depopulor, atus sum, ari, solo, avi, atum, are*, bij *Statius, vacuare*, bij *Martialis*. Van hier: ontvolker, *depopulator, oris, m.* bij *Claudianus*. Ontvolking, v. *depopulatio, onis, f.*

Ontvonken, b. en o. w. *accendo, incendo, succendo, di, sum, ere*, bij *Livius*; bedr. *flammo, inflammo, avi, atum, are, ignesco, escere et scintillo, avi, atum, are*. Van hier: ontvonking, v. *incensio, onis, f.* bij *Cicero*; *inflammatio, onis, f. scintillatio, onis, f.* Ontvonkbaar, *qui, quae vel quod accendi potest, inflammabilis, lis, le.*

Ontvoogden, b. w. *tutelam alicui adimere jure tutoris aliquem nudare vel privare*. Van hier: ontvoogding, *ademtio juris tutelae.*

Ontvormen, b. w. *deformo, avi, atum, are, formam adimere vel forma privare.*

Ontvouwen, b. w. *explico, cui et cavi, citum et catum, care, displicare et replicare*, bij *Kiliaan*; ook *clare et distincte ob oculos ponere*. Ook voor uitbreiden, *pando di, pansum, pandere*. B. v. de vleugels, *pandere vel expandere alas*. Van hier: ontvouwing, v. *explicatio, onis, f. explicatus, us, m. displicatio, onis, f. narratio clara ac distincta, expansio, onis, f.*

Ontvreemden, b. w. *alieno, avi, atum, are, abalienare*. Ook ontnemen, *fraudare, eripio, ui, eptum, ipere, aufero, abstuli, ablatum, auferre*. Van hier: ontvreemding, v. *alienatio et abalienatio, onis, f.* bij *Schell. fraudatio, onis, f.*

Ontvrienden, b. w. *Kiliaan* gebruikt het voor ontvrijen, *ambiendo alicui amicam praeripere*. *S. de Brune* voor ten onvriend maken, *inimicum vel infestum reddere aliquem.*

Ontvriezen, o. w. *regelo, avi, atum, are*. Het woord komt weinig meer voor.

Ontvrijen, b. w. *praeripere amicam alicui*. Bij *Melis Stoke* komt het voor in den zin van *eblandior, itus sum, iri*. Het beteekent ook de vrijheid benemen, *libertatem adimere, libertate privare, in tutum reddere, infestare*. Van hier: ontvrijing, v. *praereptio amicae, eblanditio, onis, f. infestatio, onis, f.*

Ontvrolijken, b. w. *laetitiam adimere, gaudio privare, attristo et contristo, avi, atum, are.*

Ontvrouwen, b. w. *muliebrem indolem vel ingenium muliebre adimere.*

Ontvullen, b. w. *depleo, evi, etum, ere, vacuo, avi, atum, are.*

Ontwaaijen, o. w. *vento evolare*, ook *vento auferri*. Oneigenlijk uit het geheugen schieten, *memoria excidere.*

Ontwaden, b. w. *vestes mortuo exuere*. Schoon de geleerde *Wiland* zulks niet aanteekent, geloof ik, dat men aan dit woord eene andere beteekenis toeschrijven kan: b. v. van die, door waden ontkomen, *vado transeunde effugere.*

Ontwaken, o w. *expergiscor, rectus sum, isci*, bij *Cicero*; *evigilo, avi, atum, are, excitari e somno, colligere se somno* bij *Lucretius*. Van hier: ontwaking, v. *experrectio, evigilatio, onis, f.*

Ontwalgen, b. w. *fastidium adimere.*

Ontwallen, b. w. *moenibus vel vallis privare vel nudare, moenia diruere.*

Ontwapenen, b. w. *dearmo, avi, atum, are, exarmare, armis privare, nudare, spoliare, arma exuere alicui*. Figuurl. zegt men, iemands toorn ontwapenen, *vincere, flectere, mollire iram alicuius.* Van hier: ontwapening, v. *dearmatio, exarmatio, onis, f. privatio armorum*, volgens *Schell.*

Ontwaren, b. w. *sentio, sensi, sensum, sentire, intelligo, exi,*

Digitized by Google

xi, ctum, igere. Bij *Kiliaan* vindt men het in de beteekenis van opzeggen, niet toestaan, *renuncio, avi, atum, are.*

Ontwarren en ontwarrelen, b. w. ook ontwerren, *extrico, avi, atum, are, enodare, denodare, explicare, expedio, ivi, itum, ire, in ordinem redigere.*

Ontwasfen, o. w. *propter incrementum corporis excedere modum alicujus rei.* B. v. een kleed ontwasfen, *excedere modum vestis propter incrementum corporis.* In eenen figuurlijken zin, hij is der roede ontwasfen, *ob aetatem virga vel ferula non amplius puniendus est.* Eene dwaling ontwasfen, *superare errorem.* De sterfelijkheid ontwasfen, *tollere se supra mortalitatem*, ook *effugere mortalitatem.*

Ontwederen, onpers. w. *tempestate obrui*, volgens den grooten *Weiland.*

Ontweduwnaren, b. w. *conditionem viduam relinquere.*

Ontwegen, o. w. *devio, avi, atum, are, a recta via decedere*, bij *Kiliaan.* Oudtijds wierdt het ook bedr. gebruikt en beteekende zoo veel als door valsche wegen iemand iets ontnemen, *pondere fraudare aliquem. Melis Stoke* gebruikt het in den zin van ontrusten, ontstellen, *turbare, perturbare et commovere.*

Ontweijen, ontweiden, b. w. *exenterare, eviscero, avi, atum, are.* Van hier: ontweijing, v. *exenteratio, evisceratio, onis, f.*

Ontwekken, b. w. *fuscito, avi, atum, are, exfuscitare*, bij *Cicero; expergefacio, eci, actum, acere, excitare e somno*, bij *Cicero; excire aliquem somno*, bij *Livius.* Men gebruikt het ook onz. voor ontwaken, *expergiscor, rectus sum, isci.*

Ontweldigen, b. w. *vi eripio, pui, eptum, ipere, extorqueo, orsi, ortum, orquere, aliquid ab aliquo, alicui vel de vel ex manibus alicujus*, alle bij *Cicero; spoliare aliquem aliqua re. exspoliare*, bij *Cicero.* Van hier: ontweldiger, *ereptor, oris, m.* bij *Cicero; extortor honorum*, bij *Ter. spoliator, oris, m.* Ontweldiging, *ereptio, onis, spoliatio, onis, f.*

Ontwenden, b. w. zoo veel als wegnemen, onttrekken, *avertere, intervertere vel evertere alicui quem re aliqua*, bij *Cicero; detrahere aliquid alicui*, bij denz. Ook stelen bij *Weiland*, *furor, atus sum, ari.* Van hier: ontwending, v. *everſio, detractio, onis, f.* dit woord is weinig meer in gebruik.

Ontwennen, bedr. en onz. w. *desuefacio, eci, actum, acere*, bij *Cicero; excutere consuetudinem alicui, desuescere aliquem*, bij *Non.* Meest wordt het wederk. gebruikt, *desuescere, desuefieri, morem vel consuetudinem deponere.* Van hier: ontwenning, v. *desuetudo, inis, f.*

Ontwenschen, b. w. *deprecor, atus sum, ari.*

Ontwentelen, b. w. *volvendo me vere loco aliquid.*

Ontweren, b. w. het komt in eenen dubbelen zin voor, in dien van met geweld ontnemen, *vi eripere*; en in dien van ontwapenen, van verwering ontbloten, *exarmare, defensione nudare*, bijna verouderd.

Ontwerp, o. *designatio, onis, f.* bij *Cicero; deformatio*, bij *Vitruvius; adumbratio*, bij *Scheller; ſpecimen, inis, n.* bij *Cicero; graphis, idis, f.* bij *Plinius; exemplar, aris, n.* bij *Cicero.* Van een werk, *diagramma, atis, n.* bij *Vitruv.* Voor denkbeeld, *idea, ae, f.* bij *Cicero.* Voor voorschrift, *formula, ae, f.* Een ontwerp is ook zoo veel als een aanslag of voornemen, *consilium, ii, n.* Een ontwerp maken of smeden, *consilium capere.* Van hier:

Ontwerpen, b. w. *designo, avi, atum, are, deformare, adumbrare, delineare, describere, deformare operis ſpeciem* vindt men bij *Vitr.*

Ontwerren, zie Ontwarren.

Ontwervelen, b. w. *obicem vel pessulum solvere.* In het gemeen ook voor losmaken, *solvere, dissolvere.*

Digitized by Google

vere. Van hier: outwerveling, v. *solutio obicis vel pessuli*, ook *solutio*, *dissolutio*, *onis*, *f.*

Ontwetten, b. w. *legem vel leges auctoritate privare*.

Ontweven, b. w. *retexo*, *texui*, *textum*, *exere*, *retorqueo*, *orsi*, *ortum*, *ere*, bij *Cicero* en *Plinius*; *redordiri*, bij *Kil.* oneig. *dissolvo*, *vi*, *utum*, *olvere*.

Ontwijden en ontwijen, b. w. *desacro*, *avi*, *atum*, *are*, *quod sacrum erat profanum reddere*, zegt *Kiliaan*; *profano*, *avi*, *atum*, *are*, *violare*, *polluo*, *ui*, *utum*, *uere*, bij *Schell. exaugurare*, komt in dezen zin bij *Livius* voor. Van hier: ontwijding, v. *profanatio*, *violatio*, *onis*, *f. pollutio*, bij *Scheller*

Ontwijder, m. *homo profanus*.

Ontwijdster, m. *mulier profana*.

Ontwijfelbaar, bijv. n. en bijw. *indubitabilis*, *lis*, *le*, *indubitatus et indubius*, *a*, *m*, alle bij *Quintilianus*; bijw. *indubitanter*, *indubitate*, *haud dubie*, *non dubie*, *sine dubio*, *sine dubitatione*, *procul dubio*, *adverbia*.

Ontwijken, o. w. *vito*, *avi*, *atum*, *are*, *devitare*, *evitare*, bij *Cicero*; *declinare*, *elabor*, *apsus sum*, *abi*, *cavco*, *cavi*, *cautum*, *cavere*; *fugio*, *fugi*, *fugitum*, *fugere*, *defugere*, *effugere*. Van hier: ontwijking, v. *vitatio*, *onis*, *f. devitatio*, *evitatio*, *declinatio*, *effugium*, *ii*, *n*.

Ontwijven, b. w. *uxorem adimere*, *vel uxore privare*.

Ontwijzen, b. w. het woord schoon verouderd, komt mij zeer geschikt voor in de beteekenis van *abjudicare aliquid alicui*, zijnde het tegenovergestelde van toewijzen, *adjudicare*.

Ontwikkelen, b. w. *explico*, *avi*, *et icui*, *catum*, *et icitum*, *are*, *solvere*, *expedire*, volgens *Scheller*. Mij dunkt dat *extrico*, *avi*, *atum*, *are*, ook gebruikt worden kan. Van hier: ontwikkeling, v. *explicatio*, *onis*, *f. solutio*, *onis*, *f. extricatio*, *onis*, *f*.

Ontwilderen, b. w. *mansuefacio*, *eci*, *actum*, *acere*, bij *Livius*; *domo*, *ui*, *itum*, *are*, *cicure*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Varro*.

Ontwimpelen, b. w. *revelo*, *avi*, *atum*, *are*, *detego*, *exi*, *ectum*, *egere*, *aperio*, *ui*, *ertum*, *ire*.

Ontwinden, b. w. *evolvo*, *olvi*, *olutum*, *olvere*, *devolvere*, *deglomero*, *avi*, *atum*, *are*. Oneigenl. duidelijk maken; *explico*, *cui & avi*, *itum & atum*, *are*. Men vindt ook de uitdrukking, zware verschillen ontwinden, *graves dissolvere lites*. Van hier: ontwinding, v. *evolutio*, *onis*, *f. devolutio*, *deglomeratio*, oneigenl. *explicatio*, *onis*, *f*.

Ontwisschen, b. w. *abstergendo delere*.

Ontwoekeren, b. w. *foenerando auferre vel adimere*. Van hier: ontwoekering, v. *ablatio per usuram*.

Ontwoelen, b. w. *solvere*, *resolvere*, *dissolvere*. Ook wordt het onz. gebruikt, *luctando evadere*, *eluctor*, *atus sum*, *ari*. Van hier: ontwoeling, v. *solutio*, *onis*, *f. resolutio*, *dissolutio*, ook *eluctatib*, *onis*, *f*.

Ontwolken, b. w. *nubibus liberare vel enubilo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Scheller*. Voor helder maken, *sereno*, *avi*, *atum*, *are*, bij denz. Eene zaak ontwolken, *illustrare aliquid*.

Ontwollen, b. w. *lana privare vel nudare*, *tondeo*, *totondi*, *tonsum*, *ere*, b. v. *oves*.

Ontworstelen, b. w. *eluctor*, *atus sum*, *ari*, *exantlo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*. Van hier: ontworstelbaar, bijv. n. *eluctabilis*, *lis*, *le*, bij *Seneca*. Ontworsteling, v. *eluctatio*, *onis*, *f*.

Ontwortelen, b. w. *eradico*, *avi*, *atum*, *are*, *radicitus evellere*, bij *Scheller*. Van hier: ontwortteling, v. *eradicatio*, *onis*, *f. evulsio cum radicibus*, bij denz.

Ontwrichten, b. w. *deartuo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plautus*. Van hier: ontwrichting, v. *deartuatio*, *onis*, *f*.

Ontwrijten, b. w. *altercatione impedire aliquid*.

Ontwrikken, b. w. *distorqueo*, *orsi*, *ortum*, *orquere*, *torquendo*

Digitized by Google

do disfolvere. Van hier: ontwrikking, *distorsio, onis, f.*

Ontwringen, b. w. *detorqueo, orsi, ortum, orquere.* Uit de hand wringen, *extorquere, vi manu eripere.* Ook voor afperſen, *extorquere.* B. v. den boeren geld ontwringen, *pecuniam extorquere rusticis.* Met alle kracht los maken, bevrijden, *omni vi ſolvere, liberare.* Van hier: ontwringing, v. *liberatio, onis, f. ereptio, onis, f.*

Ontzadelen, b. w. *ſellam ſolvere et adimere.*

Ontzag, v. *reverentia, ae, f. verecundia, ae, f. obſervantia, ae, f. reſpectus, us, m.* Het beteekent ook eene ſoort van vrees, *metus, us, m. formido, inis, f. formidatio, onis, f.* bij *Cicero.* Ook gezag, *auctoritas, atis, f.* Van hier: ontzaggelijk en ontzagbaar, *reverendus, a, m; devenerandus,* voorts *metuendus, tremendus, formidabilis, lis, le; timendus, metuendus.*

Ontzaken, b. w. *nego, avi, atum, are; inficior, atus ſum, ari; infitias ire.* Van hier: ontzaking, v. *negatio, onis, f. inficiatio, onis, f.* beide bij *Cic.*

Ontzakken, o. w. *ſidendo elabi, vel excidere;* oneigenl. *eripio, ipui, eptum, ipere; aufero, abſtuli, ablatum, anferre.*

Ontzaten, b. w. *retentionem vel detentionem tollere,* een regtsgeleerd woord.

Ontzeg, o. *negatio, onis, f. inficiatio, onis, f. recuſatio, onis, f.* Voorheen beteekende dit woord ook eene verklaring van oorlog, *indictio belli, armorum vel belli denuntiatio.* Van hier: ontzegbrief, *literae indictionis bellicae.*

Ontzegelen, b. w. *reſigno, avi, atum, are.* B. v. eenen brief, *literas, ſigillum detrahere.*

Ontzeggen, b. w. *recuſare, negare, abnnere, renuere.* Iemand ontzeggen, is ook *bellum indicere alicui,* waaronder het woord vrede, dat meest uitgelaten wordt, te verſtaan is. Te vuur en te zwaard ontzeggen, *igne ferroque minari, extremam denuntiare inimicitiam,* bij *Kiliaan,* doch dit woord begint zedert de zeventiende eeuw te verouderen. Van hier: ontzegging, v. *recuſatio, negatio, onis, f.* verder, *indictio, onis, f. ſcilicet belli.*

Ontzeilen, o. w. *enavigo, avi, atum, are,* ook *navigando effugere.*

Ontzenuwen, b. w. *enervo, avi, atum, are.* Men gebruikt het meest oneigenlijk, voor krachteloos maken, als ook het Latijnſche woord, *enervare, infirmo, avi, atum, are; infirmum reddere, debilito, avi, atum, are.* Van hier: ontzenuwing, v. *enervatio, infirmatio. debilitatio, onis, f.* volgens *Scheller.*

Ontzet, o. *liberatio, onis, f. ſuppetiae, arum, f. pl. ſubſidium, ii, n. auxilium, ii, n.*

Ontzetten, b. en o. w. dit woord wordt eigenlijk, doch meer oneigenlijk gebruikt: eigenlijk is het uit eene plaats doen wijken, *loco movere, turbare, perturbare, male disponere.* Oneigenlijk is het berooven, uit het bezit zetten, anders afzetten, *privo, avi, atum, are, vel pellere honore vel munere.* Voorts beduidt het in bangen nood hulp ter verloſſing aanbrengen, *ſuppetias vel auxilium ferre, aerumnis vel molestiis aliquem liberare.* Een ſtad ontzetten, *urbem obſidione liberare.* Eindelijk met verbaastheid overvallen worden, *horreſcere, cohorreſcere, obſtupeſcere, obſtupefieri;* ook bedr. *obſtupefacere, perterrefacere aliquem, horrore aliquem adficere, horrorem incutere alicui.* Van hier: ontzetbaar, *motus, a, m.* Ontzettelijk, *horribilis, lis, le, horrendus, horrificus, a, m; immanis, is, e, vehemens, entis, omn. g. ingens, entis, omn. g.* Ontzet, v. d. *motus, a, m; male diſpoſitus, turbatus, perturbatus, a, m;* voorts, *privatus vel pulſus honore vel munere, molestiis vel aerumnis liberatus vel ſolutus, liberatus obſidione, ſtupefactus, obſtupefactus, perterritus, a, m.* Ontzetter, m. *ſpoliator, oris, m. li-*

Digitized by Google

liberator. Ontzetting, v. *privatio muneris, honoris vel bonorum, liberatio, solutio, onis, f. horror, oris, m.*

Ontzielen, b. w. *exanimo, avi, atum, are; anima privare,* bij *Scheller.* Ontzield, v. d. *exanimatus, a, m; exanimis, is, e.* Ontzieling, v. *exanimatio, onis, f.*

Ontzien, b. w. eigenlijk, *vultum vel oculos demittere pudore vel verecundia vel respectu.* Van hier: ontzag voor iemand toonen, *vereor, revereor, itus sum, eri,* ook *veneror, atus sum, ari; adoro, avi, atum, are; suspicere.* Oneig. sparen, verschoonen, *parco, peperci, vel parsi, parcitum, parcere, indulgeo, ulsi, ultum, ulgere.*

Ontzijgen, o. w. *deficiendo elabi.*

Ontzindelen, zie ontsindelen.

Ontzingen, b. w. *canendo vel cantando eblandiri, vel auferre.* Ook door het zingen van straatdeuntjes iemand van zijne eer berooven, *cantilenas canendo alicujus famam diffamare, vel infumare.*

Ontzinken, o. w. *subsido, idi, idere; elabor, apsus sum, abi.* De moed ontzinkt mij, *animus mihi deficit.* Ontzinking, v. *actio subsidendi.* Ook van den moed, *defectus et defectio animi.*

Ontzinnen, o. w. *Kiliaan* verklaart het door *dementare et dementari, Lucretius* heeft *dementire, insanio, ivi, itum, ire; vesanum esse.* Het werkw. is thans zelden in gebruik, het verl. d. ontzind is alleen in zwang, *vesanus, a, m; demens, entis, omn. g. amens, entis, omn. g.* Ontzindheid, v. *vesania, ae, f. dementia, ae, f. amentia, ae, f.*

Ontzitten, o. w. *sedendo evitare.*

Ontzoedelen, b. w. *purgo, avi, atum, are; expio, avi, atum, are,* bij *Tac.*

Ontzondigen, b. w. *purgare peccatis, piare, expiare, liberare culpa,* bij *Scheller.* Van hier: ontzondiging, v. *expiatio, onis, f. liberatio culpae.*

Ontzorgen, b. w. *solvere curis, liberare curis.* Het verl. d. ontzorgd wordt ook gevonden, *curis liberatus vel solutus.*

Ontzuigen, b. w. *exsugo, uxi, uctum, ugere; sugendo adimere.*

Ontzuiveren, b. w. *inquino, avi, atum, are; contamino, avi, atum, are; polluo, ui, utum, uere,* ook *profano, avi, atum, are.* Van hier: ontzuivering, v. *inquinatio, contaminatio, pollutio, profanatio, onis, f.*

Ontzuren, b. en o. w. *acorem adimere, vel tollere, acore privare,* ook onz. *acescere ante tempus,* bij *Kil.*

Ontzusteren, b. w. *affectum sororis tollere.* Schoon *Weiland* het niet heeft, geloof ik dat men het ook gebruiken kan in den zin van, eene geestelijke dochter uit het getal der geestelijken te verbannen, *virginem e numero virginum sacrarum relegare.*

Ontzwaaijen, o. w. *vibrando elabi.*

Ontzwachtelen, b. w. *fasciis exsolvere,* bij *Kiliaan; solvere vel evolvere fascis.*

Ontzwangeren, b. w. het wordt alleen oneigenlijk gebruikt, voor zich ontdoen van iets, *exuo, ui, utum, uere; depono, sui, situm, nere.* B. v. ontzwanger uw gemoed zorgen, *depone curas.*

Ontzwaren, b. w. *levo, avi, atum, are, allevare.*

Ontzwellen, o. w. *deturgeo, si, ere; detumeo, ui, ere,* bij *Kil.*

Ontzwemmen, o. w. *enato, avi, atum, are; nando vel natando evadere.*

Ontzweren, b. w. *abjuro, avi, atum, are; jure jurando negare vel inficiari.*

Ontzweven, o. w. *vagando elabi, evagor, atus sum, ari.*

Ontzwichten, o. w. *cedendo effugere vel evitare.*

Ontzwieren, o. w. *gyrando oculis eripi.*

Ontzwijmelen, o. w. *expergiscor, rectus sum, isci,* ook *obdormio, ivi, itum, ire,* bij *Kil.*

Onuitblusschelijk ook onuitbluschbaar, bijv. n. *inextinguibilis, lis, le,* bij *Varro.*

Onuitdenkbaar, bijv. n. *inexputabilis, inexcogitabilis, le, lis,* bij *Scheller.*

On-

Digitized by Google

Onuitdoenlijk, bijv. n. *indelebilis, lis, le*, bij *Ovid.*
Onuitdrukkelijk, bijv. n. en bijw. *non exprimendus, a, m; qui, quae vel quod exprimi non potest*; bijw. *supra expressionem.*
Onuitkomelijk, bijv. n. *irredux, ucis, omn. g.* bij *Lucan.* van eenen weg sprekende, anders is het *inextricabilis, lis, le.*
Onuitleggelijk, bijv. n. *inexplicabilis, lis, le, inenodabilis, lis, le*, bij *Cic.*
Onuitleschbaar ook onuitlesschelijk, bijv. n. *inextinctus, a, m; inexstinguibilis, lis, le.*
Onuitputbaar of onuitputtelijk, bijv. n. *inexhaustus, a, m*, bij *Cic.* Van hier: onuitputtelijkheid, v. *natura vel conditio rei inexhausta.*
Onuitroeijelijk, onuitrooijelijk, bij *Hooft*, ook onuitroeibaar, bijv. n. *inexstirpabilis, lis, le*, bij *Plin.*
Onuitschrijfelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod exscribi vel describi non potest.*
Onuitsprekelijk, bijv. n. en bijw. *inenarrabilis, lis, le; ineffabilis*, bij *Plinius*; bijw. *inenarrabiliter, adv.* bij denz.
Onuitvindelijk, bijv. n. *inexcogitabilis, lis, le.*
Onuitvoerbaar of onuitvoerlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod fieri nequit, impossibilis, lis, le.* Onuitvoerlijkheid, v. *difficultas insuperabilis*, bij *Scheller.*
Onuitwischbaar ook onuitwisschelijk, bijv. n. en bijw. *indelebilis, lis, le*, bij *Ovidius.*
Onvaarbaar, bijv. n. *non navigabilis, lis, le.* B. v. eene onvaarbare zee, *mare non navigabile.* Onvaarbaar weder, *tempus navigationi non idoneum.*
Onvaardig, bijv. n. en bijw. *imparatus, a, m*, bij *Cicero*; bijw. *imparate, adv.*
Onvaars liever onvers, o. *prosa*, *(ae, f.*
Onval, m. dit is reeds verouderd en men gebruikt thans hier voor ongeval, *calamitas, atis, f. casus, us, m. infortunium, ii, n. casus adversus, fortuna vel res adversa*, bij *Scheller.*
Onvalsch, bijv. n. en bijw. *purus, a, m; integer, ra, rum, sincerus, a, m; probus, a, m; honestus*; bijw. *integre, sincere, probe, honeste, adv.* Van hier: onvalschheid, v. *puritas, atis, f. integritas, sinceritas, probitas, honestas.*
Onvast, bijv. n. en bijw. *infirmus, a, m, incertus, a, m.* Voor krachteloos, *debilis, lis, le, invalidus, a, m.* Vergetelachtig, *obliviosus, a, m.* Van hier: onvastheid, v. *infirmitas, atis, f. debilitas, oblivio, onis, f.*
Onveil, bijv. n. *qui, quae vel quod emi nequit, non venalis, lis, le.*
Onveilig, bijv. n. en bijw. *intutus, a, m*, bij *Liv. infestus, a, m*, bij *Cicero.* Van hier: onveiligheid, v. *ratio, conditio vel natura rei intuta vel infesta.*
Onventbaar, bijv. n. *invendibilis, lis, le*, bij *Plaut.*
Onver, bijw. *non procul, haud procul, prope, adv.*
Onverachtelijk, bijv. n. *haud aspernandus, non contemnendus, a, m.*
Onveranderd, bijv. n. en bijw. *non mutatus, solidus, stabilis, lis, le, constans, antis, omn. g.* Onveranderlijk, bijv. n. en bijw. *immutabilis, lis, le.* Van hier: onveranderlijkheid, v. *immutabilitas, atis, f.* bij *Cic.*
Onverantwoord, bijv. n. *indefensus, a, m, indicta causa.*
Onverantwoordelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod defendi non potest.*
Onverbaasd, bijv. n. *intrepidus, imperterritus, a, m, non attonitus*, bij *Kiliaan.*
Onverbeeldelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod imaginationis modum excedit, vel imaginationem superat.*
Onverbergelijk, bijv. n. *non occultandus, non tegendus, a, m, non celandus, vel qui, quae vel quod occultari, tegi, celari non potest.*
Onverbeterd, bijv. n. *inemendatus, incorrectus, a, m.*
Onverbeterlijk, bijv. n. *inemendabilis, lis, le, insanabilis*, bij *Livius, non corrigendus, a, m.*
Onverbiddelijk, bijv. n. *inexorabilis, lis, le.* Ook gebruikt men onverbidzaam: b. v. het onverbidzaam sterflot, *inexorabile fatum.*

Digitized by Google

Onverbiedelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod prohiberi vel vetari non potest.*

Onverbrandbaar ook **onverbrandelijk**, bijv. n. *qui, quae vel quod igne consumi non potest.*

Onverbreekelijk ook **onverbreekbaar**, bijv. n. *infragilis, lis, le*, bij *Ovidius; insolubilis, lis, le; haud solubilis.*

Onverdacht, bijv. n. *non suspectus, a, m*, ook *incogitatus, non meditatus, inconsideratus, a, m*, bij *Kiliaan.*

Onverdedigbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod defendi nequit, defensione carens.*

Onverdedigd, bijv. n. *indefensus, a, m*, bij *Livius, improtectus*, bij *Gell.*

Onverdeelbaar, bijv. n. *indivíduus, a, m*, bij *Cic.*

Onverdeeld, bijv. n. *indivisus, a, m*, bij *Varro.* Van hier: onverdeeldheid, v. *concordia, ae, f.*

Onverdelgd, bijv. n. *haud deletus, inaefectus, a, m.*

Onverderfelijk, bijv. n. *incorruptibilis, lis, le, corruptioni non obnoxius, a, m*, dit laatste is beter. Onverderfelijkheid, v. *incorruptibilitas, atis, f. natura vel conditio corruptioni non obnoxia.*

Onverdienbaar, bijv. n. *quod meritis consequi non possumus.* Onverdienst, *inopia meriti.* Van hier: onverdienstelijk, bijv. n. *immerens, entis, omn. g. merito carens.* Onverdiend, bijv. n. *immeritus, a, m.* Ook voor onschuldig, *innocens, entis, omn. g. innoxius, a, m, innocuus, a, m.*

Onverdoemd, bijv. n. *indemnatus, a, m, haud condemnatus.*

Onverdoemelijk, bijv. n. *haud condemnandus, a, m, condemnationi non obnoxius.*

Onverdoofbaar, bijv. n. *inextinguibilis, lis, le.*

Onverdorbaar, bijv. n. *immarcescibilis, lis, le*, bij *Tertull.*

Onverdouwelijk of **onverduwelijk**, bijv. n. *crudus, a, m, gravis, is, e, concoctu difficilis, lis, le.* Oneigenl. onverzettelijk, *immotus, a, m.* Van hier: onverdouwelijkheid, bij *Kiliaan, cruditas, atis, f.*

Onverdrag, o. *impatientia, ae, f. intolerantia, ae, f.* dit woord begint te verouderen.

Onverdragelijk, bijv. n. *intolerabilis, lis, le, intolerandus, a, m*; bijw. *intolerabiliter*, bij *Scheller.* Van hier: onverdragelijkheid, v. *intolerantia, ae, f. vel natura vel ratio intolerabilis*, bij *Scheller.*

Onverdrenkelijk, bijv. n. *immersibilis, lis, le*, bij *Hor.*

Onverdriet, o. *alacritas, atis, f. impigritas, atis, f. impigritia, ae, f.* ook *hilaritas, atis, f. gaudium, ii, n. laetitia, ae, f.* Van hier: onverdrietelijk, *qui, quae vel quod, fastidium non parit, non molestus, non taedios, festivus, amoenus, laetus, a, m, hilaris, is, e, et hilarus, a, m.* Onverdrietig en het oude onverdrietzaam beteekenen hetzelfde.

Onverdrinkbaar of **onverdrinkelijk**, bijv. n. *qui, quae vel quod in aquam immergendo perire nequit.*

Onverdroten, bijv. n. en bijw. *impiger, ra, rum, gnavus, strenuus, indefessus*; bijw. *impigre, gnave, strenue, indefesse, adv.* Dit woord heeft *Weiland* niet aangeteekend.

Onverduld, o. *impatientia, ae, f. intolerantia, ae, f.* Van hier: onverduldig, *impatiens, entis, omn. g. intolerans, antis, omn. g.* bijw. *impatienter, intoleranter, adv.* Onverduldigheid, hetzelfde als onverduld.

Onverdwijnlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod evanescere nescit.*

Onverflaauwd, bijv. n. *haud languidus, alacer, cris, cre*; *promtus, a, m.*

Onvergald, bijv. n. *felle non tinctus, non amarus, a, m*, volg. *Kiliaan.*

Onvergangbaar ook **onvergankelijk**, bijv. n. *non perituras, perpetuus, a, m, perennis, is, e, aeternus, a, m.* Van hier: onvergangbaarheid ook onvergankelijkheid, *perpetuitas, perennitas, aeternitas, atis, f.* bijw. *per-*

Digitized by Google

perpetuè, perenniter, aeternè, adverb.

Onvergeeffelijk, bijv. n. *quod non remitti vel condonari potest, non remittendus, non condonandus, a, m; irremisſibilis, lis, le,* is geen goed Latijn. Onvergeeffelijkheid, v. *ratio vel natura vel conditio non remittenda vel non condonanda.*

Onvergeten, bijv. n. *inoblitus, a, m, memoriae infixus, haud oblivioni datus, a, m,* bij *Schell.*

Onvergetelijk, bijv. n. *cujus memoria deleri non potest, haud oblivisendus, a, m.*

Onvergeldelijk ook onvergeldbaar, bijv. n. *non compensandus, a, m; irremunerabilis,* bij *Apul. remunerationem haud admittens.*

Onvergelijkelijk ook onvergelijkbaar, bijv. n. *incomparabilis, lis, le, haud comparandus, a, m.* Zoo veel als voortreffelijk, *excellens, entis, omn. g. eximius, a, m; ſingularis, is, e; unicus, a, m;* bijw. *incomparabiliter,* bij *Augustinus; excellenter, eximie, ſingulariter, unice, adv.* Van hier: onvergelijkelijkheid, v. *conditio vel natura haud comparabilis, excellentia, ae, f. praeſtantia, ae, f.* Onvergeleken, bijv. n. *haud comparatus vel collatus,* bij *Schell.*

Onvergenoegd, bijv. n. en bijw. *non contentus, non ſatiatus, inſatiatus, inexpletus, a, m.* Van hier: onvergenoegdheid, v. *ratio vel conditio non contenta, non ſatiata, inſatiata, inexpleta;* bijw. *non contente, adv.* Onvergenoegelijk en onvergenoegzaam, bijv. n. *inſatiabilis, inſaturabilis, inexplebilis, lis, le;* bijw. *inſatiabiliter, inſaturabiliter, adv.* bij *Scheller.* Onvergenoegelijkheid en onvergenoegzaamheid, v. *inſatiabilitas, atis, f.* bij *Ammianus.*

Onvergezelschapt, bijv. n. *incomitatus, a, m.*

Onvergoedelijk, bijv. n. *qui, quae, quod remunerari vel compenſari nequit.*

Onverhefbaar, bijv. n. b. v. een onverhefbaar leen, *feudum quod recognosci non potest.*

Onverhelpelijk, bijv. n. *immedicabilis, lis, le; inſanabilis, lis, le.*

Onverhaald, bijv. n. *inenarratus, a, m,* bij *Gell.*

Onverhinderd, bijv. n. *non impeditus, expeditus, a, m; non retardatus, a, m.*

Onverhoed of onverhoedsch, bijv. n. en bijw. *improviſus, a, m; inopinatus, a, m;* bijw. *improviſe, improviſo, inopinate, inopinato, inopinanter, ſubito, adv.*

Onverholen, bijv. n. *non celatus, revelatus, apertus, manifeſtus, a, m.*

Onverhoopt, bijv. n. *inſperatus, a, m.*

Onverhoord, bijv. n. *inauditus, a, m; indictus, a, m.* B. v. onverhoorder zake, *cauſâ indictâ,* ook *non exauditus, a, m.*

Onverhuurlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod locari non potest;* Kiliaan heeft *illocabilis, lis, le.*

Onverkeerlijk, bijv. n. *immutabilis, lis, le.*

Onverkiesselijk, bijv. n. *non eligendus, a, m; non optabilis, lis, le.*

Onverklaarbaar, bijv. n. *inexplicabilis, lis, le.*

Onverknocht, bijv. n. *non conjunctus, disjunctus, non alligatus, a, m.*

Onverkoopbaar of onverkoopelijk, bijv. n. *non venalis, non vendibilis, lis, le, invendibilis, lis, le,* bij *Plautus.*

Onverkrijgbaar, bijv. n. *non comparandus, a, m; quod comparari nequit.*

Onverlaat, m. *homo audax, temerarius, nequam; nebulo, onis, m. ſcordalus, i, m.*

Onverlaten, bijv. n. *inâeſertus, a, m,* bij *Ovidius.*

Onverlegen, bijv. n. *non confuſus, promptus, a, m.*

Onverlet, bijv. *ſine impedimento,* bij *Kiliaan.*

Onverliefd, bijv. n. *amore carens, vacuus amore, amore non captus.*

Onverliesbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod perdi nequit, non amittendus, a, m.*

Digitized by Google

Onvermaak, o. *afflictatio, afflictio, onis, f.* bij *Cicero, aegrimonia, ae, f.* Van hier: onvermaaklijk of onvermakelijk, *injucundus, inamoenus, a, m, infestivus, illaetabilis, lis, le.* Onvermakelijk beteekent ook, dat niet vermaakt kan worden, *irreparabilis, lis, le,* bij *Virgilius.* Onvermakelijkheid, v. *injucunditas, atis, f. inamoenitas, atis, f.* bijw. *injucunde, inamoene, adverbia.*

Onvermaand, bijv. n. *non monitus, a, m.*

Onvermaard, bijv. n. *incelebris, is, e, non celebris, ignobilis, obscurus, a, m;* bijw. *incelebriter, non celebriter, ignobiliter, obscure.* Van hier: onvermaardheid, v. *incelebritas, atis, f. ignobilitas, obscuritas.*

Onvermeld, bijv. n. *indictus, non memoratus, a, m.*

Onvermeesterlijk, bijv. n. *inexpugnabilis, insuperabilis, lis, le; invictus, a, m.*

Onvermengd, bijv. n. *non permixtus, merus, purus, sincerus, a, m,* bij *Cicero.*

Onvermerkbaar, bijv. n. *non dignoscendus, a, m, non observandus, a, m.*

Onvermetel ook onvermeten, bijv. n. *non audax, non gloriosus, non jactabundus, a, m.*

Onvermijdelijk, bijv. n. *inevitabilis, lis, le.* Men zegt ook onvermijdbaar, *indeclinabilis, ineluctabilis, lis, le.* Van hier: onvermijdelijkheid, v. *ratio natura vel conditio inevitabilis.*

Onverminderd, bijv. n. *non deminutus, non imminutus, inattenuatus, a, m,* bij *Ovid.*

Onverminderlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod minui non potest.*

Onvermoedelijk, bijv. n. *non suspectus, suspicioni non obnoxius, a, m.*

Onvermoeid, bijv. n. *indefessus, a, m, non fatigatus, non lassus, recens, entis, omn. g. integer, ra, rum;* bijw. *indefesse, recenter, integre, adv.* men vindt ook *indefatigatus, infatigatus,* bij *Mart. Cap.*

Onvermoeijelijk ook onvermoeibaar, bijv. n. *infatigabilis, indefatigabilis, lis, le;* bijw. *infatigabiliter, adv.* bij *August.*

Onvermogen, o. *impotentia, ae, f. debilitas, atis, f. infirmitas, imbecillitas, atis, f.* Men gebruikt het ook voor armoede, *paupertas, atis, f. inopia, ae, f.*

Onvermogend, bijv. n. *impotens, entis, omn. g. debilis, lis, le, infirmus, a, m, imbecillus, a, m.* Voor arm, *pauper, era, erum, inops, opis, omn. g. invalidus, a, m.* Van hier: onvermogendheid, v. herzelfde als onvermogen.

Onvermomd, bijv. n. *haud personatus, haud persona tectus.* Ik geloof dat men het oneigenlijk gebruiken kan, voor oprecht, *sincerus, probus, inseger, rectus, a, m.*

Onvermurvelijk ook onvermurfbaar, bijv. n. *inexorabilis, lis, le; inflexibilis, lis, le;* oneigenl. *durus, a, m, ferreus, implacabilis, lis, le.*

Onvernaamd, bijv. n. *obscurus, a, m; ignobilis, is, e; ignotus, a, m, non celebris,* bij *Kiliaan* en *Halma.*

Onvernageld, bijv. n. *clavis adactis non clausus,* bij *Scheller.* B. v. onvernageld kanon, *tormenta haud clavis adactis inutilia facta.*

Onvernederd, bijv. n. *non humiliatus.*

Onvernielbaar, bijv. n. *indelebilis, lis, le, ruinae non obnoxius, a, m.*

Onvernietigd, bijv. n. *haud deletus, haud exstinctus, non ad nihilum redactus,* bij *Schell.*

Onvernieuwd, bijv. n. *haud vel non renovatus, a, m.*

Onvernoegelijk of onvernoegzaam, bijv. n. *morosus, a, m, cui nulla re satisfit.*

Onvernoegd, bijv. n. *non contentus, a, m.* Ook dit niet te vergenoegen is, *insatiabilis, lis, le.*

Onvernuft, o. *inopia ingenii vel rationis, amentia, dementia, vesania, insania, stultitia, ae, f.* Van hier: onvernuftig, bijv. n. en bijw. *ingenii vel rationis inops, amens, entis, omn. g. demens, vesanus, insanus, stultus,*

Digitized by Google

tus, a, m; bijw. amenter, dementer, vesane, insane, stulte, adv. Onverstandigheid, onverstandigheid, onverstandigheid,

Ongeval, zie ongeluk. Van hier: ook ongevallig zoo veel als ongelukkig, het heeft ook nog de beteekenis van iets dat leelijk is en niet bevalt, *inelegans, antis, omn. g. invenustus, a, m; infucundus, a, m; inamoenus.*

Ongevederd, bijv. n. *implumis, is, e; plumis carens, nudus, a, m.*

Ongeveinsd, bijv. n. en bijw. *fincerus, a, m, ingenuus, a, m, candidus, apertus, simplex, icis, omn. g. expositus, a, m,* bij *Seneca*; bijw. *fincerè, ingenuè, candidè, apertè, simpliciter, adv.* Van hier: ongeveinsdheid, *fincritas, atis, ingenuitas, candor, oris, m. simplicitas, atis, f.*

Ongeverwd of ongeverfd, bijv. n. *non infectus, non tinctus.* Bij de ouden had het ook de beteekenis van ongeveinsd, dan is het: *non infucatus.*

Ongevleescht, bijv. n. *carne nudatus, carnem non habens, mater, cra, um.*

Ongevlekt, bijv. n. *non maculatus,* zie onbevlekt.

Ongevlerkt, bijv. n. *non pinnatus, non pennatus,* bij *Scheller, alas non habens.*

Ongevliesd, bijv. n. *membranis carens vel membranas non habens.*

Ongevlochten, bijv. n. *haud plexus, haud nexus, haud textus, a, m,* bij *Scheller.*

Ongevoederd, bijv. n. *impastus, a, m,* bij *Virg.*

Ongevoegelijk, bijv. n. en bijw. *indecens, entis, omn. g. indecorus, a, m, indecoris, is, e.* Voor outijdig, *importunus, a, m.* Van hier de bijw. *indecenter, importunè, indecorè, indecorabiliter, adv.* Ongevoegelijkheid, v. *indecentia, ae, f.* en in den tweeden zin, *importunitas, atis, f.*

Ongevoelig, bijv. n. *insensilis, lis, le,* bij *Lucret. insensibilis, lis, le,* bij *Gellius.* Wreed, *ferreus, a, m, durus, a, m.* Onverschillig, *apathes,* bij *Plinius.* Van hier: ongevoeligheid, v. *apathia, ae, f.* bij *Gellius, durities, iei, f. duritia, ae, f. inhumanitas, atis, f.* Ongevoeliglijk, *insensibiliter, dure, inhumane, adv.*

Ongevraagd, bijv. n. *non rogatus,* bij *Plinius, non interrogatus,* bij *Scheller,* ook *inconsultus, a, m.*

Ongevreesd, bijv. n. *non formidatus, informidatus, a, m,* bij *Scheller, contemtus, a, m,* bij *Hoogstraten.*

Ongewaardeerd, bijv. n. *inaestimatus, a, m.*

Ongewacht, bijv. n. *inaspectatus, a, m,* bij *Ovidius.*

Ongewapend, bijv. n. *inermis, is, e, inermus, a, m,* beide bij *Cicero.*

Ongewarmd, bijv. n. *haud calefactus,* bij *Scheller.*

Ongewas, o. *herba mala,* bij *Cato, herba inutilis,* bij *Schell.*

Ongewasschen, bijv. n. *illotus, a, m.*

Ongewaterd, bijv. n. *haud rigatus vel irrigatus,* ook *siccus, a, m.*

Ongewend, bijv. n. *insuetus, a, m, inassuetus, insolens, entis, omn. g. insolitus, a, m.* Van hier: ongewente, waar voor men meer ongewoonte gebruikt, zie dat woord.

Ongewezen, bijv. n. *haud monstratus, a, m, non ostensus, a, m,* bij *Scheller.*

Ongeweten, bijv. n. *ignoratus, a, m,* bij *Cicero.* Ongewigtig, bijv. n. *non justi ponderis, pondus justum non habens, nullius vel parvi momenti, levis, is, e, vilis, lis, le, non ponderosus, a, m.*

Ongewijd, bijv. n. *profanus, a, m.*

Ongewillig of onwillig, bijv. n. *invitus, a, m, nolens, entis, omn. g. non libens, praeter voluntatem, non voluntarius.* Van hier: ongewilligheid, v. *repugnantia, ae, f. inopia voluntatis.* Ongewilliglijk, *repugnanter, gravate, gravatim, ingratiis, abl. ingratis, adv.*

Ongewin, o. *damnum, i, n. noxa, ae, f. detrimentum, i, n.*

Ongewis, bijv. n. *incertus, a, m, dubius, a, m,* bijw. *incerte, dubiè, adv.* Van hier: ongewisheid,

Digitized by Google

heid; v. *incertitudo, inis, f. dubium, ii, n.*

Ongewogen, bijv. n. *haud pensus, a, m, haud libratus, haud exploratus trutina.*

Ongewond, bijv. n. *invulneratus, a, m, illaesus, a, m.*

Ongewoon, bijv. n. *insuetus, inassuetus, a, m, insolens, entis, omn. g. insolitus, a, m.* Ook voor afgewend, *desuetus, a, m.* Voor ongemeen, *extraordinarius, a, m.* Voor zeldzaam, *rarus, a, m, infrequens, entis, omn. g.* Voor ongebruikelijk, *inusitatus, a, m*; waarvoor men liever ongewoonlijk gebruikt. Van hier: ongewoonheid, v. *insolentia, ae, f.* Ongewoonte, *desuetudo, inis, f.* bij *Liv.*

Ongewreven, bijv. n. *non frictus, non fricatus, non tritus, a, m*, volgens *Scheller.*

Ongewrogt, bijv. n. *illaboratus, a, m*, bij *Seneca. (m*, bij *Sall.*

Ongewroken, bijv. n. *inultus, a,*

Ongezegd, bijv. n. *indictus, a, m.*

Ongezeggelijk, bijv. n. *difficilis, lis, le, intractabilis, lis, le, contumax, acis, omn. g.* Van hier: ongezeggelijkheid, v. *contumacia, ae, f.*

Ongezellig, bijv. n. *disſociabilis, lis, le*, bij *Tacit. insociabilis*, bij *Plinius; societatem perosus, homines vel conventum hominum fugiens.* Van hier: ongezelligheid, *insociabilitas vel insocialitas, atis, f.* bij *Schell.*

Ongezien, bijv. n. *non visus vel invisitatus, a, m.* Ook beteekent het niet geacht, slecht, leelijk, *inaestimabilis, lis, le, vilis, deformis.*

Ongezind, bijv. n. men gebruikt er meest het werkw. zijn bij, dan is het: *non proclivem esse, animo non esse.*

Ongezinnig komt bij *Cats* voor, in plaats van onzinnig, bijv. n. en bijw. *amens, entis, omn. g. dementis, entis*, bijw. *amenter et dementer, adv.*

Ongezoden, bijv. n. *non tostus, vel incoctus, a, m.*

Ongezond, bijv. n. en b. *morbidus, morbosus, parum sanus, invalidus, a, m, valetudinarius*, bij *Celsus; invaletudinarius*, bij *Seneca.* Dat voor de gezondheid ondienstig is, wordt ook ongezond genoemd, *insalutaris, is, e, inutilis, is, e, non salutaris, is, e, insalubris, is, e*; bijw. *morbide, morbose, invalide, inutiliter, insalubriter, adv.* Van hier: ongezondheid, v. *valetudo, inis, f. invaletudo, invalentia, ae, f.* bij *Gellius, gravitas valetudinis*, bij *Cicero; adversa valetudo*, bij *Livius.* Voor het eten, enz. *insalubritas, atis, f.*

Ongezouten, bijv. n. *carens sale, sale non praeditus, insulsus, a, m*, bij *Colum.* bijw. *insulse, adv.* Van hier: ongezoutenheid, v. *insulsitas, atis, f. (dus, a, m.*

Ongiſselijk, bijv. n. *non conjectan-*

Onglad, bijv. n. *asper, era, erum, scabër, ra, um, non laevis, is, e, iniquus, a, m*, komt bij *Livius* in dien zin voor.

Ongod, m. *qui nullo modo Deo similis est.* Ook een afgod, *Idolum, i, n.* bij *Cicero.* Van hier: ongoddelijk, bijv. n. *haud divinus.* Ongodist, *atheus, ei, m. qui negat esse Deum.* Ongodisterij, *systema atheorum.* Ongodistendom, *Athei universi.* Ongoddienstig, *non religiosus, irreligiosus, Deum non colens.* Ongodsdienstigheid, *irreligio, onis, f. inopia religionis, neglectus cultus divini.* Ongodsdienstiglijk, *irreligiose, non religiose, adv.* Ongodsvrucht, *impietas, atis, f. improbitas, atis, f. pravitas, atis, f.* doch hier voor gebruikt men meer: ongodvruchtigheid, van het bijv. n. ongodvruchtig, *impius, improbus, pravus, a, m.* Ongodvruchtiglijk, bijw. *impie, improbe, prave, adv.* Ongodzalig, hetzelfde als ongodvruchtig, volg. *Scheller.*

Ongoed, bijv. n. *malus, a, m, pravus, improbus, non bonus.*

Ongraag, bijv. n. *invitus, a, m, non libens, entis, omn. g.* bijw. *invite, non libenter, gravate et gravatim, adv.*

Ongriek, m. *homo non Graecus.* De Grieken noemden de Ongrieken

ken of die geen Grieken waren, *barbarus, a, m.* Als ook de Romeinen, die geen Romeinen waren: het geen juist niet aan gebrek van trotschheid toe te ſchrijven is. Ongrieksch, bijv. n. *non Graecus, a, m, vel non Grajus.*

Ongroen, bijv. n. *non viridis, is, e;* overdr. *marcens, entis, omn. g.*

Ongrondig, bijv. n. en bijw. *fundamentis non nixus, incertus, a, m, levis, is, e, inſolidus, a, m.* Ook beteekent het, dat niet naar den grond ſmaakt: b. v. ongrondige viſch, *piscis limum non reſipiens;* bijw. *incerte, leviter, adverbia.* Hoogſtraten zegt ook: *fundo carens;* doch *Weiland* ſpreekt van deze beteekenis niet.

Ongunſt, v. *animus alienus, malevolentia, ae, f.* bij *Scheller.* Ook is het eene zachtere uitdrukkinge voor haat, nijd, *odium, ii, n. invidia, ae, f.* Bij iemand in ongunſt ſtaan, *in offenſa eſſe apud aliquem.* Bij iemand in ongunſt vervallen, *excidere gratia alicujus.* Van hier: ongunſtig, bijv. n. en bijw. *malevolus, iniquus, a, m, alienus ab aliquo, vel in aliquem;* bijw. *malevole, inique, adverbia.* Ongunſtigheid is hetzelfde als ongunſt. Ongunſtiglijk hetzelfde als het bijw. ongunſtig.

Onguur, bijv. n. en bijw. volgens den grooten *Weiland* moet men dit moeijelijk woord beſchouwen voor het tegendeel van zacht, *durus, inclemens, ſeverus, asper, era, erum, rigidus, a, m.* B. v. onguur weer, *tempus inclemens.* Ongure lucht, *coelum inclemens.* Een onguur mensch, *homo ſeverus, durus, a, m, inclemens, entis, omn. g.* Voorts: wild, ongetemd, niet gerust, *ferus, efferus, indomitus, inquietus, a, m.* Ook heeft het de beteekenis van walgelijk. *horridus, a, m, quod faſtidium affert.* Ook van vuil, *ſordidus, a, m, ſqualidus.* Van hier bij *Hooft*, onguure praat, *verba ſordida, ſermo ſordidus*, bij *Cats.*

Onguure lust, *libido ſordida*, bijw. *dure, inclementer, ſevere, aspere, rigide, horride, faſtidioſe, ſordide, ſqualide, adv.* Onguurheid, v. *duritia, ae, f. inclementia, ae, f. ſeveritas, atis, f. asperitas, rigor, oris, m. feritas, atis, f. horror, oris, m. faſtidium, ii, n. ſordes, ium, f. plur. ſqualor, oris, m.* Onguurlijk hetzelfde als het bijw. onguur.

Onhandelbaar, bijv. n. *intractabilis, lis, le*, eigenlijk, *quod manu regi non potest.* Voorts onhandig, *non dexter, ineptus, inhabilis, lis, le, non aptus, a, m.* Onhandigheid, v. *inopia dexteritatis, inſcitia, ae, f. imperitia, ae, f.* Onhandzaam is hetzelfde als onhandig.

Onhaperend, bijv. n. en bijw. *expeditus, a, m, promptus, a, m,* bijw. *expedite, promte, adv.*

Onhebbelijk, bijv. n. en bijw. dit woord heeft weder zeer vele beteekenisſen en beduidt in het algemeen iets dat niet is, zoo als het wezen moet, men kan het dus verklaren door: onbehoorlijk, *indecens, entis, indecorus, a, m, incongruus, a, m, inconveniens, entis, omn. g.* bij *Quintilianus.* Ongeſchikt, *inconditus, a, m, incompoſitus, a, m,* bij *Livius.* Onbeſchoft, *inhonestus, a, m, male moratus, rudis, is, e.* Leelijk, *deformis, is, e, horridus, a, m.* Vuil, *ſordidus, a, m.* Onaangenaam, *injucundus, inamoenus, a, m.* Onbekwaam, *ineptus, non aptus, a, m, inhabilis, lis, le.* Verdrietig, *molestus, incommodus, a, m; &c.* naar mate de zaak vordert, bijw. *indecenter, indecore, incongrue, inconvenienter, incondite, incompoſite, inhoneſte, deformiter, horride, ſordide, injucunde, inamoene, inepte, moleſte, incommode.* Van hier: onhebbelijkheid, v. *dedecus, oris, n. indecentia, ae, f. incongruitas, atis, f. inconvenientia, ae, f. inhonestas, atis, f. deformitas, atis, f. horror, oris, m. ſordes, ium, f. plur. injucunditas, atis, f. inamoe-*

Digitized by Google

Onguure luxe, *libido, fœd.*
bijv. *dure*, *inclemente*, *fe*
aspere, *rigide*, *horride*, *fa*
diose, *sordide*, *spurce*, *m*
Onguurheid, v. *durities*, *a*,
inclementia, *æ*, *f.* *incle*
atis, *f.* *asperitas*, *atis*, *f.*
m. *feritas*, *atis*, *f.* *fe*
ris, *m.* *fastidium*, *ii*,
dis, *ium.* *f. plur.* *fo*
ris, *m.* Onguurlijk *ad*
het bijw. *ongue.*
Onhandelbaar, bijv. n. *f*
lis, *lis*, *le*, eigenlijk:
regi non potest. Fi
dig, van dezer, *in*
habilis, *lis*, *le*, *m*
m. Onhandigheid, v. *in*
teritatis, *inficitia*, *æ*
peritia, *æ*, *f.* Onh
hetzelfde als onhandig
Onhaperend, bijv. n. *in*
ditus, *a*, *m.* *promp*
bijw. *expedite*, *promp*
Onhebbelijk, bijv. n. *a*
woord heeft weder *mo*
teekeningen en bedui
gemeen ieu *de zeden*, *m*
het wezen *mos*, *ma*
verklaren *der zeden*, *mo*
docus, *cati*, *iudocus*
m., *incongrua*, *a*, *m.*, *in*
nicus, *cati*, *cus*, *f.* *in*
tilitas, *m.* Ongeschikt, *inc*
a, *m.*, *incompositus*, *a*,
Livius. Onbeschoft, *inc*
a, *m.*, *male moratus*, *a*,
a. Leelijk, *a*, *m.* *fœ*
horridus, *a*, *m.* Onaan
dus, *a*, *m.* Onaange
candus, *inamœnus*, *a*,
bekwaam, *inapus*, *a*,
a, *m.*, *inhabilis*, *le*
drietig, *&c.* naar *m*
a, *m.*; *&c.* naar *m*
dert, bijv. *indec*
re, *incongrue*, *inc*
incondite, *incomp*
te, *deformiter*, *in*
de, *injucunde*, *incom*
ate, *moleste*, *incom*
hier: onhebbelijkheid, v.
cus, *oris*, *m.* *indocilitas*
incongruitas, *atis*, *f.* *in*
mentia, *æ*, *f.* *inhuma*
tas, *f.* *deformitas*, *ati*
ror, *oris*, *m.* *fœdi*
plur. *injucunditas*, *atis*,

amœnitas, *atis*, *f.* *inhabilitas*, *atis*, *f.* *molestia*, *æ*, *f.* *incommodum*, *i*, *n.* *incommoditas*, *atis*, *f.*

Onhebreeuw, m. *non Hebræus*, *non Hebraïcus*, *scilicet homo.*

Onhebreeuwsch, bijv. n. *non Hebraïcus vel non Hebraicus*, *a*, *m*; bijw. *non Hebraïce*, *adv.* ook *indoli linguæ Hebraïcæ inconveniens vel contrarius*, *a*, *m.*

Onheelbaar, bijv. n. *insanabilis*, *lis*, *le*; *inmedicabilis*, *irremediabilis.*

Onheil, o. *malum*, *i*, *n.* *incommodum*, *i. n.* *infortunium*, *ii*, *n.* *calamitas*, *atis*, *f.* B. v. iemand onheil veroorzaken, *malum adferre alicui*, *incommodo aliquem adficere.* Onheil hebben, *habere malum vel infortunium*, bij *Scheller. Hoogstraten* neemt het ook voor gevaar, *periculum*, *i*, *n.* Van hier: onheilzaam, *insaluber*, *haud saluber*, *non salutaris*, *inutilis*, *lis*, *le*, *calamitosus*, *a*, *m.* Zamenstell. onheilbron, *fons malorum*, bij *Sall.* Onheilzaamheid, *insalubritas*, *atis*, *f.*

Onheilig, bijv. n. en bijw. *profanus*, *impurus*, *impius*, *improbus*, *a*, *m*; bijw. *profane*, *impure*, *impie*, *improbe*, *adv.* Van hier: onheiligheid, v. *profanitas*, *impuritas*, *impietas*, *improbitas*, *atis*, *f.* Onheiliglijk hetzelfde als het bijw. onheilig.

Onhemelsch, bijv. n. *haud cœlestis.*

Onherbergzaam, bijv. n. en bijw. *inhospitus*, *a*, *m*, *inhospitalis*, *is*, *e*; bijw. *inhospite*, *inhospitaliter*, *adv.* Van hier: onherbergzaamheid, *inhospitalitas*, *atis*, *f.*

Onherboren, bijv. n. *non renatus*, *a*, *m*, *haud regeneratus*, *a*, *m.*

Onherdenkelijk, bijv. n. *immemorialis*, *lis*, *le*, *quod cogitatione recoli non potest.*

Onherdoenlijk, bijv. n. *quod iterum fieri haud potest*, *non reficiendus*, *a*, *m.*

Onherhaalbaar, bijv. n. *non recuperandus*, ook *non repetendus*, *a*, *m.*

Onherkrijgelijk of onherkrijgbaar, bijv. n. *non recuperandus*, *a*, *m*, *quod recuperari non potest.*

Onherroepelijk, bijv. n. en bijw. *irrevocabilis*, *lis*, *le*; bijw. *irrevocabiliter*, *adv.*

Onherstelbaar, bijv. n. en bijw. *irreparabilis*, *lis*, *le*, *irredivivus*, *a*, *m*, bij *Catull.* Ook zoo veel als onheelbaar, zie dat woord, ook heeft *Halma* voor dit woord onherstellijk.

Onheug, v. *fastidium*, *ii*, *n.* *fastias*, *atis*, *f.* *faties*, *iei*, *f.* *satietas*, *atis*, *f.* *aversatio*, *onis*, bij *Quint.*

Onheugelijk, bijv. n. *immemorialis*, *quod memoria recoli non potest.* Ook beteekent dit woord het tegendeel van heugelijk in den zin van blijde, *illætus*, *a*, *m*, *tristis*, *tis*, *te.*

Onheusch, bijv. n. en bijw. *inhumanus*, *a*, *m*, *inurbanus*, *inofficiosus*, *incivilis*, *lis*, *le*, *agrestis*, *is*, *e*, *rusticus*, *a*, *m*; bijw. *inhumane*, *inurbane*, *inofficiose*, *incivilîter*, *rustice*, *adverbia.* Van hier: onheuschheid, v. *inhumanitas*, *atis*, *f.* *inurbanitas*, *incivilitas*, *rusticitas.*

Onhevig, bijv. n. en bijw. *haud vehemens*, *clemens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *haud vehementer*, *clementer*, *adv.* Van hier: onhevigheid, v. *clementia*, *æ*, *f.*

Onhoffelijk, bijv. n. en bijw. *barbus*, *a*, *m*, *inurbanus*, *rusticus*, *impolitus*, *incivilis*, *lis*, *le*; bijw. *inurbane*, *rustice*, *impolite*, *incivilîter*, *adv.* Van hier: onhoffelijkheid, v. *inurbanitas*, *incivilitas*, *rusticitas*, *atis*, *f.*

Onhoofsch, zie Onheusch.

Onhoud, bijv. n. en bijw. *infidus*, *perfidus*, *a*, *m*, *infidelis*, *lis*, *le*; bijw. *infide*, *perfide* en *infideliter*, *adv.*

Onhoudbaar, bijv. n. *non defendendus*, *a*, *m.* B. v. de stad was onhoudbaar, *oppidum defendendum non erat vel oppugnationi impar erat.*

Onhout, o. *ædificationi inutile lignum.*

Onhouwbaar of onhuwbaar, bijv. n. *innubilis*, *lis*, *le*, *matrimonio*

Digitized by Google

non aptus, a, m. Onhouwbaar is ook dat niet gehouwen worden kan, *incaeduus, a, m.*

Onhuisselijk, bijv. n. *rem familiarem negligens, indiligens in re familiari, parum frugalis, haud frugalis*, ook neemt men *indiligens, entis*, alleen, volgens *Scheller*. Voor dit woord gebruikt men in den dagelijkschen stijl meer, onhuishoudelijk. Van het eerste komt onhuisselijkheid, v. *indiligentia vel negligentia in re familiari, inopia frugalitatis*, bij *Scheller*.

Oninbeeldelijk, bijv. n. *quod in animum induci non potest, vel imaginationi non subjectum vel obnoxium.*

Oninbrekelijk, bijv. n. *quo irrumpi non potest, quod perrumpi non potest.*

Oninbrukbaar, bijv. n. *quod imprimi vel reprimi non potest.*

Oninnemelijk, bijv. n. *inexpugnabilis, lis, le, non capiendus, a, m, non expugnandus, a, m.*

Onjood, m. *homo non Judaeus, non Judäicus, Ethnicus, i, m. gentilis, is, m. paganus, i, m.* Van hier: onjoodsch, *non Judaeus, a, m, non Judäicus, a, m, Ethnicus, a, m, Gentilitius, a, m.* Onjoodschap, *paganismus, i, m. gentilitas, atis, f.*

Onjuist, bijv. n. en bijw. *non aequus, non planus, iniquus, a, m, inaequalis, lis, le*; bijw. *non aeque, non plane, inique, inaequaliter, adv.*

Onkenbaar ook onkennelijk, bijv. n. *non noscendus.* Voorts onkennig, *ignorantia, ae, f.*

Onkeurelijk, bijv. n. *sordidus, a, m, squalidus, a, m, inelegans, antis, omn. g.*

Onklaar, bijv. n. en bijw. *turbulentus, a, m, turbidus, a, m.* Duister, verward, *obscurus, confusus, a, m.* Niet gereed, *inexpeditus, a, m.* Onveilig, *non tutus, intutus, a, m.* Van hier: het bijw. *turbulente, turbide, obscure, confuse, inexpedite, non tute, infeste, adv.* Onklaarheid, v. *turbulentia, ae, f. obscuritas, atis, f. confusio, onis, f.*

Onkloofbaar, bijv. n. *quod findi non potest.*

Onkneusbaar, bijv. n. *inquassatus, a, m, immotus.* Zoo zegt *Hooft*: onkneusbaar in wederspoed, *malis inquassatus vel immotus.*

Onkond, bijv. n. *ignotus, a, m.*

Onkonstig of onkunstig, bijv. n. en bijw. *inartificiosus, a, m, inartificiose, adv.*

Onkost, m. waarvan men thans alleen het meerv. onkosten gebruikt, *impensa, ae, f.* ook *impensae, arum, f. plur. sumtus, us, m.* Onkosten maken, *facere impensam vel sumtum.* Onkosten ergens aan besteden, *sumtum in rem impendere.* De onkosten dragen, *sustinere vel tolerare sumtum.* De onkosten op zich nemen, *sumtum in se suscipere.* Op mijne onkosten, *meo sumtu, meis impensis.* Iemand op onkosten jagen, *cogere aliquem ad sumtum faciendum.* Van hier: onkostelijk, bij *Weiland*, *sine sumtu vel sine impensis.*

Onkracht, v. *debilitas, atis, f. inopia virium, infirmitas, atis, f. impotentia, ae, f.* Van hier: onkrachtig, bijv. n. *debilis, lis, le, virium inops, infirmus, a, m, impotens, entis, omn. g.* bijw. *debiliter, impotenter, infirme, adv.*

Onkrank, bijv. n. *non aegrotus, a, m, vegetus, a, m.*

Onkrenkbaar, bijv. n. *illaesus, a, m, non laedendus, a, m.*

Onkreukbaar, bijv. n. *constans, antis, omn. g. stabilis, lis, le, immotus, a, m, inviolatus, a, m.* B. v. eene onkreukbare vriendschap, *amicitia constans, stabilis, inviolata.* *Hooft* gebruikt ook onkreukelijk.

Onkrijgsman, m. *qui bellum vel militiam non sequitur.* *Hooft* zet in zijne vertaling van *Tacitus*, *pagani* over door onkrijgslieden.

Onkristen, m. *non Christianus, alienus ab ecclesia Christi.* Van hier: onkristelijk, *non Christianus, a, m, alienus ab ecclesia vel doctrina Christi*: Voorts: *crudelis, immanis, saevus impius, improbus, a, m.* B. v. hij heeft mij onkristelijk behandeld,

Digitized by Google

deld, *crudeliter me tractavit vel habuit.* NB. deze nieuwerwetsche spelling van Kristus, kristelijk, onkristen enz. is met regt door de tegenwoordig vastgestelde en op hoog gezag ingevoerde spelling verworpen en de ware oude van Christus, christelijk, christen enz. weder te voorschijn gekomen. Immers de Griecksche X door onze K uit te drukken, was zeer onnatuurlijk.

Onkruid, o. *herba mala, herba inutilis vel nocens.* Onkruid wieden, *diruncare*, bij *Festus*.

Onkuisch, bijv. n. en bijw. *impudicus, spurcus, impurus, obscoenus, a, m; turpis, is, e;* bijw. *impudice, spurce, impure, obscoene, turpiter, adv.* Onkuischelijk is hetzelfde. Van hier ook onkuischheid, v. *impudicitia, ae, f. spurcitia, ae, f. impuritas, atis, f. obscoenitas, atis, f.* bij *Cicero*; *et turpitudo, inis, f.*

Onkunde, v. *ignoratio, onis, f. ignorantia, ae, f. inscientia, ae, f. insciti a, ae, f. imperitia, ae, f.* Van hier: onkundig, bijv. n. *inscius, a, um; rudis, is, e, imperitus, a, um, tum gen. ignorans, antis, omn. g. cum acc.* Onkundigheid hetzelfde als onkunde. Onkundiglijk, *ignoranter, imperite, inscienter, adv.*

Onkunstig, bijv. n. ook onkonstig, *arte carens, expers artis, haud artificiosus, a, um, inartificialis, lis, le*, bij *Quintil.* bijw. Onkunstiglijk, *inartificialiter*, bij denz. *sine arte, sine artificio.*

Onkwetsbaar, bijv. n. *invulnerabilis, lis, le*; ook onkwetselijk.

Onland, o. *agri inutiles vel ager inutilis, qui nondum coli potest.*

Onlangs, bijw. *nuper, non pridem, non ita pridem, nuper admodum, nuperrime, haud dudum*, bij *Cicero*; *proxime et proxime*, bij denz.

Onlasterlijk, bijv. n. en bijw. *irreprehensus, inculpatus, a, m, probus, integer; ra, um, sanctus, a, m*; bijw. *inculpate, probe, integre, sancte, adv.*

Onlede, v. *occupatio, onis, f. negotium, ii, n. opus, eris, n. opera, ae, f.* Van hier: onledig, bijv. n. *inotiosus, occupatus, a, um, negotiosus, a, um, operosus, a, um.* Bezigheid, v. hetzelfde als onlede.

Onleerlijk, bijv. n. *quod docere non potest*, ook *quod discere non possumus.* Ook dat niet tot leering strekt, *instructione carens.* Voorts: onleerzaam, bijv. n. die niet leeren kan, *indocilis, lis, le*, bij *Cicero.* Onleerzaamheid, v. *ingenium indocile, indoles indocilis.*

Onleesbaar, bijv. n. en bijw. *qui, quae vel quod legi non potest, lectionem non admittens vel permittens, non aptus vel non idoneus lectioni.* Ook zoo veel als onduidelijk, *imperspicuus, obscurus, a, m*, bij *Scheller.* Dit is onleesbaar geschreven, *hoc ita scriptum est, ut legi non possit.* Van hier: onleesbaarheid, v. *obscuritas, atis, f. inopia perspicuitatis, ratio vel conditio non perspicua vel obscura*, zegt *Scheller.*

Onlesschelijk ook onleschbaar, bijv. n. *qui, quae, quod extingui vel sedari nequit, Lucretius* gebruikt *insedabilis.* Men zegt gewoonlijk: een onlesschelijke dorst, *sitis quae sedari nequit.* Een onleschbare brand, *incendium, quod extingui nequit.*

Onleverbaar, bijv. n. *quod exhiberi non potest, non exhibendus, a, um, vilis, lis, le.*

Onlief, bijv. n. dit woord komt bij *Vondel* voor en beteekent hetzelfde als onliefelijk, bijv. n. en bijw. *insuavis, is, e, injucundus, a, um, ingratus, a, um, haud dulcis, is, e, jucunditate, suavitate, gratia vel dulcedine carens*; bijw. *insuaviter, injucunde, ingrate, non dulciter, adv.* Van hier: onliefelijkheid, v. *insuavitas, atis, f. injucunditas, atis, f.* bij *Schell.*

Onligchamelijk, bijv. n. *incorporeus, a, um, incorporalis, lis, le*, bij *Quintil. expers corporis, corpore carens.* Van hier: onligchamelijkheid, v. *incorporalitas, atis, f.* bij *Macrob.*

Onlijdelijk of onlijdbaar, bijv. n.

Digitized by Google

intolerabilis, is, e; intolerandus, a, m. Voorts: onlijdzaam, *impatiens, entis, omn. g. intolerans, antis, omn. g. alienus a patientia.* Van hier: onlijdzaamheid, v. *intolerantia, ae, f. impatientia, ae, f.*

Onloffelijk, bijv. n. en bijw. *illaudatus, a, m; illaudabilis, lis, le; laude non dignus vel indignus;* bijw. *illaudabiliter, non laudabiliter, modo illaudabili, adverbia.*

Onloochenbaar, bijv. n. *non inficiandus, a, m.*

Onloon, o. *mala gratia.*

Onlosbaar, bijv. n. *insolubilis, is, e; non redimendus, a, m.*

Onluk, zie Ongeluk.

Onlust, m. *taedium, ii, n. fastidium, ii, n.* ook *defectus adpetitus,* bij *Scheller.* Ook twist, oneenigheid, *lis, itis, f. rixa, ae, f. jurgium, ii, n. altercatio, onis, f. discordia, ae, f.* Van hier: onlustig, bijv. n. *fastidiosus, a, m; adpetitu carens.* Voor ziekelijk, *invalidus, a, m; laborans, antis,* bij *Cicero; fessus, a, m.* Onlustig is ook niet vrolijk, niet opgeruimd, *illaetabilis, lis, le; haud lactus, tristis, is, e; non hilaris, hilaritate carens.* Voor onaangenaam, *injucundus, a, m; insuavis, is, e; ingratus, a, m; inamoenus, a, m;* bijw. *fastidiose, invalide, haud laete, sine hilaritate, injucunde, insuaviter, ingrate, inamoene, adv.* Onlustigheid, v. beteekent somtijds zoo veel als onlust, ook zoo veel als lusteloosheid, *tristitia, ae, f. defectus hilaritatis.* Onlustelijk oudtijds in gebruik, is zoo veel als onlustig, bijw.

Onmagt, v. *impotentia, ae, f. imbecillitas, atis, f. debilitas, atis, f.* bij *Cicero.* Voor bezwijming, *deliquium, ii, n. syncope, es, f. defectio animi, lipothymia, ae, f.* In onmagt vallen, *linqui animo.* Van hier: onmagtig, bijv. n. *impotens, entis, omn. g. imbecillus, a, m; debilis, is, e; impos, otis, omn. g.* bijw. *impotenter, imbecille, debiliter, adverbia.* Onmagtigheid, v. hetzelfde als onmagt in den eersten zin.

Onman, m. dit woord bij *Hooft* gebruikt voor eenen gelubden, *spado, onis, m. eunuchus, i, m.* Van hier: onmannelijk, *quod virum minime decet, haud virilis, lis, le;* bijw. *haud viriliter, adv.* Onmanbaar, *impubes.* Van eene maagd, *matrimonio immatura vel nondum apta.*

Onmanierlijk of onmanierig, bijv. n. en bijw. *inhumanus, inurbanus, illepidus, invenustus, rusticus, impolitus, a, m; non moratus, incivilis, lis, le; illiberalis, lis, le;* bijw. *inhumane, inurbane, inciviliter, rustice, inhumaniter, illiberaliter, adv.* Van hier: onmanierlijkheid, v. *inhumanitas, atis, f. inurbanitas, invenustas, rusticitas, incivilitas, illiberalitas,* bij *Livius.*

Onmatig, bijv. n. en bijw. *immodicus, a, m; immoderatus, a, m; immodestus. intemperans, incontinens, entis, omn. g.* bijw. *immodice, immoderate, immodeste, intemperanter, incontinenter, adv.* Van hier: onmatigheid, v. *immoderatio, onis, f. intemperantia, ae, f. incontinentia, ae, f.*

Onmededeelbaar, bijv. n. *quod communicari non potest.*

Onmededogend, bijv. n. *immisericors, ordis, omn. g.* Van hier: onmededogendheid, v. *immisericordia, ae, f.*

Onmeetbaar, bijv. n. en bijw. *immensus, a, m;* bijw. *immense, adv.* Van hier: onmeetbaarheid, v. *immensitas, atis, f.* Onmetelijk en onmetelijkheid, hebben dezelfde beteekenis.

Onmein, bijv. n. en bijw. *integer, ra, rum; purus, a, m; probus, a, m; sincerus, a, m; bonus, a, m;* bijw. *integriter, pure, probe, sincere, bene, adverb.*

Onmengbaar, bijv. n. *quod permisceri nequit, permistioni non obnoxius, a, m.*

Onmenigte, v. *paucitas, atis, f. parvus numerus.*

Onmensch, m. *monstrum hominis, in-*

heid, v. herzelfde als onmeden eersten zin.

Onman, m. dit woord bij Hoofbruikt voor eenen gelde... do, onis, m. eunuchus. Van hier: onmanelijk, ... rum minime decet, ... lis, lis, le; bijw. ... ter, adv. Onmanner. Van eene maagd, mans... matura vel nondum ... Onmanierlijk of onmanierlijk en bijw. inhumanus, ... sillepidus, incultus, ... cus, impolitus, a, ... ratus, incivilis, ... beralis, lis, le; ... ne, inurbane, ... fice, inhumaniter, ... ter, adv. Van hier: ... heid, v. inhumanitas, ... inurbanitas, incultus, ... citas, incivilitas, ... bij Livius.

Onmatig, bijv. n. en bijw. ... cus, a, m; ... m; immoderate, ... incontinens, ... immodicus, immoderatus, ... deste, ... menter, adv. Van hier: ... heid, ... intemperantia, ae, f. ... mentia, ae, f.

Onmededeelbaar, bijv. n. ... mmicari non potest.

Onmededogend, bijv. n. ... cors, ordis, com. ... onmededogendheid, ... cordia, ae, f.

Onmeetbaar, bijv. n. ... mensus, a, m; ... adv. Van hier: ... v. immensitas, atis, ... en onmeetelijkheid, ... de beteekenis.

Onmein, bijv. n. en bijw. ... ra, rum; purus, a, ... bus, a, m; ... bonus, a, m; ... pure, probe, ... adverb.

Onmengbaar, bijv. n. ... fieri nequit, permixtus, ... obnoxius, a, m.

Onmenigte, v. paucitas, ... parvus numerus.

Onmensch, m. monstrum ... indignus nomine hominis. Hier voor kan men ook gebruiken, bellua, ae, f. bestia, ae, f. Van hier:

Onmenschelijk, bijv. n. en bijw. inhumanus, a, m; bijw. inhumane, inhumaniter, adv. Van hier: onmenschelijkheid, v. inhumanitas, atis, f. Onmenschelijk wordt ook gebruikt voor wreed, crudelis, is, e; saevus, a, m; immisericors, inclemens, barbarus, a, m; immanis, is, e. In dezen zin is onmenschelijkheid ook, crudelitas, atis, f. saevitia, ae, f. immisericordia, ae, f. inclementia, ae, f. barbaries, iei, f. barbaria, ae, f. immanitas, atis, f. en als bijw. crudeliter, saeve, inclementer, barbare, adv.

Onmerkelijk, bijv. n. inobservabilis, lis, le; indeprehensibilis, lis, le; insensibilis et insensilis, lis, le, bij Scheller.

Onmeukbaar, bijv. n. qui, quae vel quod molliri non potest.

Onmiddelijk, bijv. n. en bijw. immediatus, a, m, bij Scheller; bijw. immediate, adv. bij Gell.

Onmild, bijv. n. en bijw. illiberalis, lis, le; bijw. illiberaliter, adv.

Onmin, v. inimicitia, ae, f. bij Cicero; hostilitas, atis, f. Van hier: onminnelijk, bijv. n. inimicus, a, m; hostilis, is, e; bijw. inimice, hostiliter, adv. ook is onminnelijk, inamabilis, lis, le. Onminzaam, amore carens vel amoris expers.

Onmisbaar, bijv. n. aliquid, quo carere non possumus, non carendus, a, m.

Onmisdadig, bijv. n. non criminosus, a, m; innocens, entis, omn. g. innoxius, a, m; bijw. innocenter, innoxie, haud criminose.

Onmiskenbaar, bijv. n. facile dignoscendus, a, m.

Onmoed, m. pusillanimitas, atis, f. ook tristitia, ae, f. Van hier: onmoedig, bijv. n. pusillanimus, a, m; tristis, is, e.

Onmogelijk, bijv. n. en bijw. impossibilis, lis, le, bij Quint. beter is quod fieri non potest; bijw. nullo modo, nulla ratione, haud quaquam, adv. Onmogelijkheid, v. impossibilitas, atis, f. bij Apul.

Onmondig, bijv. n. impuber, eris, m. & f. impubes, is; nondum sui juris vel suae tutelae. Een onmondige, pupillus, i, m. pupilla, ae, f. Van hier: onmondigheid, v. inopia aetatis plenae, aetas pupillaris, defectus aetatis plenae, status vel conditio pupillaris, bij Scheller.

Onna, bijw. van plaats, non prope, procul, adv.

Onnaakbaar, zie Ongenaakbaar.

Onnaauwkeurig, bijv. n. en bijw. non accuratus, negligens, entis, omn. g. bijw. non accurate, negligenter, adv. Van hier: onnaauwkeurigheid, v. negligentia, ae, f. incuria, ae, f.

Onnaboorselijk, bijv. n. inimitabilis, lis, e; non imitandus, a, m.

Onnaburig, bijv. n. indignus vicino, inconveniens vicino, vicino non conveniens, non consentaneus vicino, incongruus, a, m, bijw. inconvenienter vel incongruenter vicino, adv. bij Tert. more vicino non conveniente, vel non ut vicinum decet, bij Scheller.

Onnadeelig, bijv. n. en bijw. innocuus, innoxius, a, m; innocens, entis, omn. g. damnum non adferens; bijw. innocue, innoxie, innocenter, adv.

Onnadenkelijk, bijv. n. quod memoria vel mente recoli non potest.

Onnadoenlijk, bijv. n. inimitabilis, lis, le, bij Quint. supra imitationem positus, a, m, bij Sen.

Onnagaanbaar, bijv. n. quem, quam vel quod sequi non possumus gressu.

Onnaspeurlijk of onnaspoorlijk, bijv. n. non investigandus, a, m.

Onnasprekelijk, bijv. n. qui, quae, quod repeti nequit, non repetendus, a, m.

Onnatuurlijk, bijv. n. en bijw. haud naturalis, lis, le; naturae non conveniens, monstrosus, a, m; contrarius naturae, bijw. haud naturaliter, monstrose. Van hier: onnatuurlijkheid, v. ratio haud na-

Digitized by Google

naturalis, *monstrositas*, *atis*, *f.* bij *Scheller*.

Onnavolgbaar en onnavolgelijk, bijv. n. *inimitabilis*, *lis*, *le*.

Onnazingbaar, bijv. n. *quod cantu repeti non potest*.

Onnoemelijk, bijv. n. *innominabilis*, *lis*, *le*, bij *Apul. nomine carens*, *haud nominandus*. Ook wordt het genomen voor onuitsprekelijk, *ineffabilis*, *lis*, *le*; *inenarrabilis*, *lis*, *le*. Onnoemelijk groot is: *immensus*, *a*, *m*.

Onnoodig, bijv. n. en bijw. onnoodwendig en onnoodzakelijk, bijna van dezelfde beteekenis, *supervacaneus*, *a*, *m*; *supervacuus*, *a*, *m*; *non necessarius*, *a*, *m*; *non opus*, *non necesse*; bijw. *praeter necessitatem*, *non necessarie*, *supervacue*, bij *Ulpian. nullane necessitate*, *necessitate non urgente*, *vel premente*.

Onnoozel, bijv. n. en bijw. de eerste beteekenis van dit woord is, die van onschuldig aan eenig kwaad, *innocens*, *entis*, *omn. g. insons*, *ontis*, *omn. g. innocuus*, *a*, *m*; *innexius*. Heilig, *probus*, *pius*, *sanctus*, *a*, *m*. Onbesmet, *non pollutus*, *intaminatus*, *purus*, *a*, *m*. Wezeloos, *qui se defendere nequit*, *inermis*, *is*, *e*. Van hier is het overgegaan tot de beteekenis van onbedrevenheid, *imperitus*, *a*, *m*. B. v. het onnoozele volk, *plebs imperita*. Verder: simpel, *stolidus*, *a*, *m*. Een onnoozel man, *homo stolidus*. Van hier: alles wat niets beduidend en beuzelachtig is, *frivolus*, *a*, *m*; *nugatorius*, *a*, *m*. B. v. onnoozele woorden, *verba frivola*. Zelfs gebruiken wij het voor klein en van geringe waarde, *vilis*, *lis*, *le*. B. v. ik heb maar een onnoozel kleed kunnen behouden, *unam solummodo vestem illamque vilem servare potui*; bijw. *innocenter*, *innocue*, *innoxie*, *probe*, *sancte*, *pie*, *intaminate*, *pure*, *imperite*, *stolide*, *frivole*. Van hier: onnoozelheid, v. *innocentia*, *ae*, *f.* *probitas*, *atis*, *f.* *nugae*, *arum*, *f. plur.* Het bijw. onnoozelijk is hetzelfde als het bijw. onnoozel.

Onnut, bijv. n. en bijw. dat geen nut doet, *inutilis*, *lis*, *le*. Voorts: ijdel, *vanus*, *a*, *m*; *futilis*, *lis*, *le*. B. v. onnutte klap, *verba vana*, *sermo futilis*; ook *frivolus*, *a*, *um*. Vuil, *sordidus*, *a*, *m*. B. v. een onnut vrouwspersoon, *femina sordida*. Van hier: onnuttelijk, *inutiliter*, *sine fructu*, *sine ulla utilitate*, *ady*. Onnuttig hetzelfde als onnut. Onnuttigheid, *inutilitas*, *atis*, *f.* *inanitas*, *vanitas*, *atis*, *f.* *futilitas*, *atis*, *f.* alle bij *Cicero*.

Onnuur, bijv. n. en bijw. *sordidus*, *a*, *m*; *squalidus*, *a*, *m*; *foedus*, *a*, *m*; bijw. *sordide*, *squalide*, *foede*, *ady*.

Onomkoopbaar, bijv. n. *incorruptus*, *a*, *m*; bij *Tacitus* komt het in dien zin vaak voor.

Onomstootelijk, bijv. n. *qui*, *quae vel quod disturbari non potest*, *vel everti non potest*.

Onomvattelijk, bijv. n. *manu non amplectendus*, *a*, *m*. Ook zegt men onomvatbaar.

Onomzigtig, bijv. n. en bijw. *imprudens*, *entis*, *omn. g. incircumspectus*, *a*, *m*, bij *Plautus*; bijw. *imprudenter*, *incircumspecte*, *ady*.

Onontbeerlijk, bijv. n. *quo carere non possumus*. Van hier: onontbeerlijkheid, v. *impossibilitas carendi*, *necessitas urgens obtinendi aliquid*.

Onontbindelijk of onontbindbaar, bijv. n. *insolubilis*, *lis*, *le*, bij *Quint.* bijw. *insolubiliter*, *adv.* bij *Macrob. indissolubilis*, *lis*, *le*, vindt men ook bij *Plin.*

Onontgankelijk, bijv. n. *non effugiendus*, *quod effugere non possumus*, *inevitabilis*, *lis*, *le*.

Ononthoudelijk, bijv. n. *quod memoria custodiri non potest*.

Ononthoopelijk, bijv. n. *insperabilis*, *lis*, *le*.

Ononthuitbaar, bijv. n. *non recludendus*, *a*, *m*; *qui*, *quae vel quod recludi non potest*.

Onontvangelijk of onontvankelijk, bijv. n. *non accipiendus*, *a*, *m*.

Onontvlugbaar, bijv. n. *quod effugere non possumus*, *non effugiendus*, *a*, *m*.

On-

Onontwarrelijk, bijv. n. *inextricabilis, lis, le.*

Onontworstelbaar, bijv. n. *ineluctabilis, lis, le.*

Onoorbaar, bijv. n. *inutilis, lis, le; incommodus, a, m; commodum non afferens, damnosus, a, m; noxius, a, m.*

Onopgemaakt, bijv. n. *incomtus, a, m.* B. v. onopgemaakt haar, *capilli incomti.*

Onopgepronkt, bijv. n. *inornatus, incultus, a, m*, bij *Cicero*. Onopgetooid is hetzelfde.

Onophoudelijk en onophoudend, bijv. n. en bijw. *continuus, a, m; indefinens, entis, omn. g.* bijw. *continuo, continenter, indefinenter, adv.*

Onoplettend, bijv. n. *non attentus, a, m; negligens, entis, omn. g.* bijw. *haud attente, negligenter, adv.* Van hier: onoplettenheid, v. *inopia attentionis, negligentia, ae, f.*

Onoplosbaar of onoplosselijk, bijv. n. en bijw. *indissolubilis, lis, le*, bij *Cicero*; bijw. *indissolubiliter, adv.* ook gebruikt men *insolubilis, lis, le.* Van hier: onoplosselijkheid, v. *insolubilitas, atis, f.*

Onopmerkzaam, bijv. n. en bijw. *non attentus, attentione carens*; bijw. *haud attente.* Van hier: onopmerkzaamheid, v. *inopia attentionis.*

Onopregt, bijv. n. en bijw. *insincerus, a, m*; bijw. *inculpate.*

Onopwekkelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod suscitari vel excitari nequit.*

Onopwentelbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod sursum volvi non potest.*

Onoprettelijk, bijv. n. en bijw. *inconsultus, a, m*; bijw. *inconsulto, adv.*

Onorde, v. *confusio, onis, f. perturbatio, onis, f. inordinatio, onis, f.* dit laatste woord vindt men in dezen zin bij *Apul.* Van hier: onordelijk (niet onordentelijk), *confusus, perturbatus, inordinatus, a, m.* Onordelijkheid, v. hetzelfde als onorde.

Onoverdekt, bijv. n. *non tectus, apertus, a, m.*

Onovereenbrengelijk, bijv. n. *non conciliandus, a, m.*

Onovereenkomst, v. *dissensus, us, m. dissensio, onis, f. discordia, ae, f. discrepantia, ae, f.* Van hier: onovereenkomstig, bijv. n. *disconvenions, entis, omn. g.* bij *Her. discrepans, antis, omn. g.* bij *Cic.* Onovereenkomstiglijk, *disconvenienter, discrepanter, adv.* Onovereenkomstigheid, is hetzelfde als onovereenkomst.

Onoverklimbaar, bijv. n. *scandendo insuperabilis vel non transeundus, a, m.*

Onoverwinnelijk, bijv. n. en bijw. bij *Vondel* vindt men onoverwinbaar, *invictus, a, m*, bij *Cic. insuperabilis, lis, le.*

Onoverzienbaar, bijv. n. *quod transpici non potest, non transpiciendus, a, m*; bij *Lucretius* vindt men dit woord.

Onpaar, bijv. n. *impar, aris, omn. g.*

Onpaarbaar, bijv. n. dat met ieto anders niet paren kan, *incöibilis, lis, le*, bij *Gell.*

Onpad, *semita non calcata, non frequentata.*

Onpartijdig, bijv. n. en bijw. *aequus, neutralis, lis, le*, bij *Quint. medius, a, m, neutri vel nulli parti addictus*, ook *integer, ra, um.* Zich onpartijdig houden, is bij *Cicero; integrum se servare.* Van hier: onpartijdigheid, v. *studium nullius partis, integritas, atis, f.* Onpartijdiglijk, bijw. *aequo, medie, integre, adv.*

Onpas, bijw. *importune, intempestive, incommode, adverbia.* Van hier: onpaselijk, bijv. n. *aeger, ra, rum; aegrotus, a, m; morbidus, a, m; morbosus, a, m; minus validus, a, m.* Onpaselijkheid, v. *valetudo minus commoda, invaletudo, inis, f.*

Onpeilbaar, bijv. n. *quem, quam vel quod metiri non possumus bolide.*

Onpersoonlijk, bijv. n. en bijw. *impersonalis, lis, le*, bijw. *impersonaliter, adv.*

Onpijnlijk, bijv. n. *doloris expers, dolore carens, sine dolore.*

Onplegtig, bijv. n. *simplex, icis, omn. g. ceremoniae expers*, bijw. *simpliciter, adv.* ook *non solenniter.*

Onpligmatig, bijv. n. en bijw. *inconveniens, entis, omn. g. non conveniens, incongruus, ua, uum, non consentaneus officio*, bijw. *modo vel more officio non conveniente, adverbialiter.*

Onprijsselijk, bijv. n. en bijw. *illaudabilis, lis, le, non laudandus, a, m*, bijw. *illaudabiliter, adv.*

Onprofijtelijk, bijv. n. en bijw. een onduitsch woord, *iniquus, a, m; damnosus, a, m; noxius, a, m; damnum afferens*, bijw. *inique, damnose, noxie, adverbia.*

Onpuntig, bijv. n. *non acutus, a, m; non acuminatus, a, m.*

Onraad, m. onnuttige dingen, *fordes, ium, f. plur. inutilitas, atis, f.* bij *Kiliaan*, ik zonde liever zeggen, *res inutiles* of *inutilia, immunditia, ae, f.* Voorts beteekent dit woord: verwarring, onorde, onceenigheid, ongemak, *confusio, perturbatio, inordinatio, onis, f. dissensio, incommodum vel incommoditas, atis, f.* Ook voor onheil, *malum, i, n. calamitas, atis, f.* B. v. er is onraad op handen, *malum vel calamitas imminet.* Ook neemt men het voor gevaar, *periculum, i, n.* In Gelderland gebruikt men het ook voor drinkgelag, *compotatio, onis, f. symbola, ae, f.* Van hier: onraadzaam, bijv. n. *quod suadendum non est.*

Onraakbaar, bijv. n. *non tangendus, a, m.*

Onreddelijk en onredbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod servari nequit, non servabilis, lis, le, non conservabilis*, bij *Scheller.*

Onrede, v. *inopia rationis, amentia, ae, f. dementia, ae, f. stultitia, ae, f.* Ook voor onbescheid, *immodestia, ae, f. inverecundia, ae, f.* Ook onverstandige taal, *sermo rationis expers.* Van hier: onredelijk, *irrationalis, lis, le*, bij *Quintilianus; ratione carens, brutus, a, m.* Voor onbillijk, onregtvaardig, *iniquus, a, m; injustus, a, m*, bijw. *irrationaliter, brute, inique, injuste.* Van hier: onredelijkheid, *irrationalitas, atis, f. iniquitas, atis; f. injustitia, ae, f.*

Onregelmatig, bijv. n. *abnormis, is, e, enormis, is, e, regulae non conveniens, vel non congruens vel non consentaneus, a, m.* Ook zoo veel als ongeregeld, *inordinatus, a, m; incompositus, a, m; vitiosus, pravus, a, m*, bijw. *enormiter, vitiose, prave.* Van hier: onregelmatigheid, v. *enormitas, atis, f. vitiositas, pravitas, atis, f.* bij *Scheller.*

Onregt, bijv. n. en bijw. *non rectus, perversus, a m; pravus, a, m; falsus. iniquus, injurius, injustus, a, m.* In de spraakkunst beduidt het verbogen, *obliquus.* B. v. onregte naamvallen, *casus obliqui*, bijw. *non recte, prave, perperam, false, inique, injuste.*

Onregt, o. *injuria, ae, f.* B. v. iemand onregt doen, *injuriam facere, afficere vel inferre alicui.* Onregt lijden, *injuriam pati, ferre vel accipere, vel injuria affici.* Te onregt zoo veel als verkeerdelijk, *perperam, injuste, adv.* Iemand te onregt beschuldigen, *perperam, vel injuste accusare aliquem.* Van hier: onregtelijk en onregtig, *injustus, a, m.* Zamenstelling. onregtmatig, bijv. n. *injustus, a, m; haud legitimus, a, m*, bijw. *injuste, injuriâ abl. contrajus, praeter jus, per injuriam.* Onregtmatigheid, v. *ratio, conditio, natura injusta, vel jure carens, vel jure vacua, injuria, ae, f. iniquitas, atis, f. injustitia, ae, f.* Onregtvaardig, bijv. n. en bijw. *injurius, a, m; injustus, a, m; iniquus, a, m*, , bijw. *injuste, inique.* Onregtvaardigheid, v. *injuria, ae, f. injustitia, ae, f. iniquitas, atis, f.* alle bij *Cicero.* Onregtzinnig, *non recte sentiens, secus sentiens, alienus a vulgari vel recepta opinione, non or-*

Digitized by Google

thodoxus, *a*, *m*, bij *Scheller*.

Onregtzinnigheid, *sensus non rectus*, *sensus non verus*, *sensus ab orthodoxia alienus*, *vel alienus ab opinione usu recepta*.

Onrein, bijv. n. en bijw. *impurus*, *a*, *m*; *immundus*, *sordidus*, *impudicus*, bijw. *impure*, *immunde*, *impudice*, *sordide*, *adv*. Ook gebruikt men het bijw. onreinelijk. Van hier: onreinheid, *impuritas*, *atis*, *f. impuritia*, *impudicitia*, *ae*, *f. immunditia*, *ae*, *f. sordes*, *ium*, *f. plur*. Onreinigheid en onreiniglijk beteekenen hetzelfde.

Onreisbaar, bijv. n. *itineri faciendo non aptus*, *a*, *m*. B. v. onreisbaar weer, *tempus itineri faciendo non aptum*.

Onrekbaar, bijv. n. *qui*, *quae vel quod extendi nequit*. Oneigenlijk, ongerijfelijk, *inofficiosus*, *a*, *m*. Onbeleefd, *incivilis*, *is*, *le*, *impolitus*, *a*, *m*; *inhumanus*, *a*, *m*. Van hier: onrekkelijkheid, v. *natura*, *conditio*, *vel ratio rei*, *quae extensionem non patitur*. In den oneigelijken zin, *incivilitas*, *atis*, *f. inhumanitas*, *atis*, *f*.

Onreppelijk, bijv. n. en bijw. *non mobilis*, *immobilis*, *lis*, *le*, bijw. *immobiliter*, *adv*.

Onriekbaar, bijv. n. en bijw. *inodorus*, *a*, *m*, bijw. *inodore*, *adverbium*.

Onrijdbaar, bijv. n. *non equitabilis*, *lis*, *le*.

Onrijm, o. *prosa*, *ae*, *f.* bij *Gellius*, *oratio prosaïca*, bij *Plinius*; *oratio soluta*, bij *Quintilianus*.

Onrijp, bijv. n. *immaturus*, *crudus*, *a*, *m*; *immitis*, *is*, *e*. Ook voor wrang, *acerbus*, *a*, *m*; als zijnde een gevolg van de onrijpheid, bijw. *immature*, *crude*, *acerbe*, *adv*. Van hier: onrijpheid en onrijpigheid, v. *immaturitas*, *atis*, *f. acerbitas*, *atis*, *f*.

Onrijzig, bijv. n. en bijw. klein, *improcerus*, *a*, *m*; *parvus*, *a*, *m*, bijw. *improcere*, *parve*.

Onroerend of onroerlijk, bijv. n. *immobilis*, *lis*, *le*, bijw. *immobiliter*, *adv*. Onroerlijke goederen, *bona immobilia*.

Onroomsch, bijv. n. *religioni Romanae non addictus*.

Onruim, bijv. n. en bijw. *strictus*, *a*, *m*; *arctus*, *a*, *m*, bijw. *stricte*, *arcte*, *adv*.

Onrust, v. door dit woord wordt, ongerustheid, moeite, kwelling en heftige beweging uitgedrukt, *inquies*, *etis*, *f. inquietudo*, *inis*, *f. inopia quietis*, *motus*, *us*, *m. agitatio*, *onis*, *f. turba*, *ae*, *f. turbatio*, *onis*, *f. fluctus*, *us*, *m. tumultus*, *us*, *m. angor*, *oris*, *m. anxietas*, *atis*, *f. aegrimonia*, *ae*, *f. vehemens animi affectus*. Onrust wordt ook gebruikt in den zin van een onrustig mensch, b. v. wat is dat een onrust! *quam turbulentus ille est!* De onrust in een uur werk is, *libramentum*, *i*, *n*. Van hier: onrustig, bijv. n. *inquies*, *etis*, *omn. g. inquietus*, *a*, *m*; *irrequietus*, *tranquillitate vel quiete carens*, *agitatus*, *a*, *m*; *turbatus*, *turbidus*, *turbulentus*, *a*, *m*; *tumultuosus*, *anxius*, *a*, *m*, bijw. *inquiete*, *turbide*, *turbulenter*, *tumultuose*, *anxie*, *adv*. Onrustigheid, hetzelfde als onrust. Onrustzaam, hetzelfde als onrustig. Zamenstelling. onrustmaker, m. *factiosus homo*, *turbulentus*, *tumultuosus*. Onrustzaaijer, *perturbator*, *oris*, *m. sator seditionis*, *molitor novarum rerum*. Onrust zaaister, *perturbatrix*, *icis*, *f.* bij *Cicero*.

Ons, zie Once.

Ons, een bezittelijk voornaamw. *noster*, *ra*, *rum*. In de dagelijksche taal gebruikt men tot onzent in plaats van aan ons huis, *domi nostrae*. Zoo ook onzentwege, *nostro nomine*. Onzenthalve, *nostri causa ob vel propter nos*.

Ons, een verbogen naamval in het meerv. van het persoonlijke voornaamwoord ik, *nos*, *nostrum vel nostri*, *nobis*, *in dativo et ablativo*. Men zegt ook, met ons allen, *nos omnes*. Met ons zessen, *nos sex numero*. Met ons, *nobiscum*.

Onschadelijk, bijv. n. en bijw. *innocens*, *entis*, *omn. g. innocuus*, *a*, *m*; *innoxius*, *a*, *m*, bijw.

bijw. *innocenter*, *innocue et innoxie*, *adv.* Van hier: onſchadelijkheid, v. *innocentia*, *ae*, *f. ratio*, *conditio vel natura innoxia vel innocua*, bij *Scheller.*

Onſchalk, bijv. n. en bijw. *incallidus*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *ſimplex*, *icis*, *f.* Onſchalkheid, v. *ſimplicitas*, *atis*, *f.* bijw. *incallide*, *ſimpliciter*, *adv.*

Onſchamel, bijv. n. en bijw. *Kiliaan* verklaart het door, *impudens*, *entis*, *omn. g. inverecundus*, *a*, *m*; *effrons*, *ontis*, *omn. g.* bij *Vopiscus*, *perfrictae frontis*, *frontoſus*, *a*, *m*; *expers pudoris*, *pudore carens.* Van hier: onſchamelheid, v. *impudentia*, *ae*, *f. impudicitia*, *ae*, *f. inopia pudoris*, bij *Scheller*, bijw. *impudenter*, *inverecunde*, *adverbia.*

Onſchappelijk, bijv. n. en bijw. *deformis*, *is*, *e*, *et informis*, *is*, *e.* Van hier: onſchappelijkheid, v. *deformitas*, *atis*, *f.* bijw. *deformiter*, *adv.*

Onſcharlaken, bijv. n. *non coccineus*, *a*, *m*; dit woord komt bij *Vondel* voor.

Onſchatbaar en onſchattelijk, bijv. n. *inaeſtimabilis*, *inexistimabilis*, *le.* Ook neemt men het voor voortreffelijk, *excellens*, *entis*, *omn. g. praestans*, *antis*, *omn. g. unicus*, *a*, *m*; *ſingularis*, *is*, *e*, *eximius*, *a*, *m.*

Onſche delijk, bijv. n. en bijw. ook onſcheidbaar, *inſeparabilis*, *lis*, *le*, *indiſſolubilis*, *lis*, *le*, *individuus*, *a*, *m*; bijw. *inſeparabiliter*, *indiſſolubiliter*, *individue*, *adv.*

Onſchendbaar, bijv. n. en bijw. *inviolabilis*, *lis*, *le.* Ook zegt men onſchendbaar. *Kiliaan* heeft onſchendig, bijw. *inviolabiliter*, *adv.*

Onſcherp, bijv. n. en bijw. *obtuſus*, *a*, *m*; *non acutus*, *a*, *m*, bijw. *obtuſe*, *non acute*, *adv.*

Onſcheurlijk, bijv. n. *qui*, *quae vel quod divelli non potest*, *illacerabilis*, *lis*, *le*, bij *Silius Italicus.*

Onſchiffelijk, bijv. n. *qui*, *quae vel quod ſecerni nequit.*

Onſchijnbaar, bijv. n. *obſcurus*, *a*, *m.* Van hier: onſchijnbaarheid, v. *obſcuritas*, *atis*, *f.*

Onſchikkelijk, bijv. n. en bijw. *inordinatus*, *a*, *m.* Ook zoo veel als vuil, *ſordidus*, *ſqualidus*, *a*, *m*, bijw. *inordinate*, *ſordide*, *ſqualide*, *adv.* Van hier: onſchikkelijkheid, v. *inordinatio*, *onis*, *f. ſordes*, *ium*, *f. plur. ſqualor*, *oris*, *m.*

Onſchilderbaar, bijv. n. *qui*, *quae vel quod pingi non potest.*

Onſchoon, bijv. n. en bijv. *non defecatus.* B. v. onſchoone wijn, *vinum non defecatum.* Ook voor leelijk, *indecorus*, *a*, *m*; *deformis*, *is*, *e*, bijw. *indecore*, *deformiter*, *adv.* Van hier: onſchoonheid, v. *deformitas*, *atis*, *f.*

Onſchuld, v. *innocentia*, *ae*, *f. integritas*, *ingenuitas*, *puritas*, *atis*, *f.* Van hier: onſchuldig, bijv. n. en bijw. *innocens*, *entis*, *omn. g. innocuus*, *a*, *um*, *innoxius*, *a*, *m*; *integer*, *a*, *m*; *purus*, *a*, *m*; *inſons*, *ontis*, *omn. g. inculpatus*, *a*, *m*; *expers culpae*, *culpa vacuus vel carens*, *extra culpam*, bij *Cicero*; bijw. *innocenter*, *innocue*, *innoxie*, *integre* en *integriter*, *pure*, *et puriter*, *adv.* bij *Catullus.* *Hooft* gebruikt het wederk. w. zich onſchuldigen, *excuſo*, *avi*, *atum*, *are ſe.* Zamenſ. onſchuldvol, *innocentiae plenus.* Dit woord komt bij de hedendaagſche dichters veel voor, doch het riekt te veel naar het Hoogduitsch en is bij oorſpronkelijke Nederduitſche ſchrijvers onbekend.

Onſchuwelijk en onſchuwbaar, bijv. n. *inevitabilis*, *lis*, *le.*

Onſierlijk, bijv. n. en bijv. *inelegans*, *antis*, *omn. g.* bijw. *ineleganter*, *adv.*

Onſlap, bijv. n. en bijw. volg. *Kil. rigidus*, *a*, *m*, bijw. *inelegauter*, *adv.*

Onſlaperig, bijv. n. *non torpidus*, *inſomnolentus*, *a*, *m*; *vel non ſomnolentus.*

Onſlijtbaar, bijv. n. *qui*, *quae vel quod atteri non potest.*

Onſmaak, m. *faſtidium*, *ii*, *n. inopia adpetitus.* Van hier: onſmakelijk, bijv. n. *inſipidus*, *inſulſus*,

Digitized by Google

sus, fatuus, a, m; insuavis, is, e; bijw. *insipide, insulse, fatue, insuaviter, adv.* Onsmakelijkheid, v. *insulsitas, infatuitas, insuavitas, atis, f.*

Onsmeltelijk, bijv. n. *non fusilis, lis, le.*

Onsmertelijk, bijv. n. *sine dolore, dolore carens, doloris expers.*

Onspaansch, bijv. n. *Hispanis non addictus vel favens.*

Onspeurlijk, bijv. n. *investigabilis, lis, le,* ook *non sentiendus, a, m; quod animadvertere non possumus.*

Onspijs, v. *alimentum vile et alimenti nomine indignum.*

Onspoed, m. *calamitas, atis, f. adversitas, res adversae, infortunium, ii, n. Kil.* verklaart het ook nog door *impedimentum, i, n*

Onspoor, o. *via non calcata.*

Onspraakzaam, bijv. n. *inadfabilis, lis, le,* bij *Scheller; haud affabilis, incomis, is, e,* bij *Macrobius.*

Onsprekelijk, bijv. n. *ineffabilis, lis, le, inenarabilis, lis, le,* volg. *Kil.*

Onstaatsch, bijv. n. *parti ordinum vel ordinibus non addictus vel non favens.* In dezen zin vindt men het ook bij *Hooft.*

Onstade, v. *incommodum, i, n. incommoditas, atis, f. noxa, ae, f. damnum, i, n. jactura, ae, f. detrimentum, i, n.* Te onstade komen, *venire importune vel intempestive.* Onstade doen is bij *Kiliaan, obsum, obfui, obesse.*

Onstadig, zie Ongestadig.

Onstandvastig, voorheen zeide men ook onstandhaftig, bijv. n. en bijw. *inconstans, antis, omn. g. varius, a, m; mutabilis, lis, le, varians, antis, omn. g.* bij *Plinius; instabilis, lis, le, lubricus, a, m; levis, is, e, volaticus, a, m; volatilis, lis, le,* bij *Cicero.* Van hier: onstandvastigheid, v. *inconstantia, ae, f. mutabilitas, atis, f. instabilitas, atis, f. mobilitas, atis, f. levor, oris, m.* bij *Plinius.* Onstandvastiglijk, bijw. *inconstanter, non constanter, instabiliter, adv.*

Onstede, een verouderd bijv. n. *infirmus, a, m.*

Onstemmig, bijv. n. *dissentiens, entis, omn. g.* In de zangkunst, *dissonans, antis, omn. g. dissonus, a, m.*

Onsterfelijk, bijv. n. en bijw. *immortalis, lis, le, mortalitatis expers, mortalitate carens, morti non obnoxius, a, m; aeternus, a, m. Vondel* heeft van hier het werkw. onsterfelijken, *immortalem reddere. Varro* gebruikt in dezen zin, *aeterno, avi, atum, are:* bijw. *immortaliter, adverbium,* bij *Scheller.* Van hier: onsterfelijkheid, v. *immortalitas, atis, f.*

Onsterk, bijv. n. en bijw. *imbecillus, a, m; imbecillis, lis, le, infirmus, a, m; invalidus, a, m; enervus, a, m; debilis, lis, le.* Niet met sterke bezetting verzien, *praesidio non munitus.* Een onsterk bewijs, *argumentum invalidum;* bijw. *imbecille, infirme, invalide, debiliter, adv.* Van hier: onsterkte, *imbecillitas, debilitas, infirmitas, atis, f.*

Onstichtig en onstichtelijk, bijv. n. en bijw. *immodestus, a, m.* Beter is, *qui, quae vel quod alios offendit.*

Onstijf, bijv. n. en bijw. *laxus, a, m; non tensus, remissus, a, m,* bij *Kiliaan;* bijw. *laxe, remisse, adv.*

Onstil, bijv. n. en bijw. *inquies, etis, omn. g. inquietus, a, m; turbulentus, a, m;* bijw. *inquiete, turbulente et turbulenter.* Van hier: onstilte, v. *inquies, etis, f. inquietudo, inis, f.* bij *Kiliaan.* Van hier: onstelbaar, bijv. n. *qui, quae, vel quod sedari nequit, non sedandus, a, m.*

Onstond, m. *tempus importunum, intempestivitas, atis, f. importunitas, atis, f.* Van hier: onstondig, *intempestivus, a, m; importunus, a, m;* bijw. *intempestive, importune, adv.*

Onstraffelijk, bijv. n. en bijw. *irreprehensus, a, m.* Echt, niet valsch, *legitimus, a, m.* B. v. onstraffelijke zegelen, *sigilla le-*

gitima. Ook is onſtraffelijk en onſtrafbaar, iemand, die geene ſtraf verdient, *inculpatus, a, m; integer, ra, rum, ſanctus, a, m; innocens, entis, omn. g. impunis, is, e.* bij *Kiliaan.* Van hier: onſtraffelijkheid, v. *integritas, atis, f. ſanctitas, atis, f. innocentia, ae, f. impunitas, atis, f.* bijw. *legitime, inculpate, integre, integriter, ſancte, innocenter, impune.* Een onſtraffelijk leven, *vita innocens, ſancta, integra, inculpata.*

Onſtrekkelijk, bijv. n. *nutritui ſolido non ſerviens.*

Onſtreng, bijv. n. en bijw. *mitis, is, e, clemens, entis, omn. g. non ſaevus, non asper, era, erum, non ſeverus, a, m;* bijw. *clementer, non ſaeve, non ſevere, non aspere.*

Onſtrijdbaar, bijv. n. en bijw. *imbellis, lis, le, haud bellicoſus, a, m; haud pugnax, acis, omn. g.*

Onſtuim, zie Ongeſtuim.

Onſtuitbaar, bijv. n. en bijw. *qui, quae vel quod retardari nequit.*

Onſturig, zie Ongeſturig.

Onſtuur en onſtuursch, wierdt voorheen in denzelfden zin gebruikt als onſturig, *ferus, indomitus, non regendus.* Doch thans neemt men het meer voor het tegenſtelde van ſtuursch, *mitis, is, e, placidus, a, m.*

Ontaard, bijv. n. *degener, era, erum.* Van hier:

Ontaarden, o. w. *degenero, avi, atum, are, cum praep. a vel ab,* bij *Cic.* Ontaardheid, v. *depravatio, f.*

Ontadelen of ontedelen, b. w. *nobilitatis dignitate privare.* Van hier: ontadeld, v. d. *dignitate nobilitatis privatus, a, m.* Ontadeling, *privatio dignitatis nobilis, vel nobilitatis privatio.*

Ontademen, b. w. *exanimo, avi, atum, are.* Ontademd bij *Hooft exanimatus, a, m.*

Ontallijk, ontellijk, bij *Killaan* en ontelbaar, bijv. n. en bijw. *innumerus, a, m; innumerabilis, lis, le, innumeralis, lis, le,* bij *Lucretius.* Van hier het bijw. *innumerabiliter vel ſine numero, adv.* Ontallijkheid, *innumerabilitas, atis, f.* bij *Scheller,* of *copia innumerabilis.*

Ontam, bijv. n. *ferus, a, m; indomitus, a, m; immitis, is, e.*

Ontambten, b. w. *munere vel officio aliquem privare.*

Ontankeren, b. w. *anchora privare.* Voor muren, *ſubſcudibus ferreis privare,* bij *Vit.*

Ontaren, b. w. *aristis privare vel purgare.*

Ontbakeren, b. w. *fascis exuere vel exſolvere.*

Ontballasten, b. w. *leve, avi, atum, are, exonero et deonero, avi, atum, are.*

Ontbanen, b. w. *viam aequam iniquam reddere.*

Ontbasten, b. w. *decortico, avi, atum, are, exalburnare,* bij *Plin. corticem detrahere, deglubere,* bij *Varro.*

Ontbedelen, b. w. *emendico, avi, atum, are.*

Ontbeenen, b. w. *exoſſo, avi, atum, are,* bij *Colum.*

Ontbeiden, b. w. *exſpecto, avi, atum, are, aliquem,* ook onz. *moror, atus ſum, ari, commorari.*

Ontberen, o. w. *careo, ui, itum, ere, indigere et egere, cum abl.* bij *Cic.*

Ontbieden, b. w. *arceſſo, ivi, itum, ere, arceſſere, accio, ivi, itum, ire, accieo, ere, cito, avi, atum, are,* bij *Livius.* In oude plakaten heeft het ook de beteekenis van *jubeo, uſſi, uſſum, ubere, mando, avi, atum, are.* Voor laten weten, *denunciare, vel nunciare.* Van hier: ontbieding, v. *arceſſitus, us, m,* bij *Cicero.* Voor waarſchuwing, *nunciatio et denunciatio, onis, f.* bij *Cicero.*

Ontbijt, o. *jentaculum, i, n.* bij *Suetonius.* Van hier het werkw. ontbijten, *jento, avi, atum, are, guſto, avi, atum, are,* bij *Suet.* Zamenſtell. onbijtverſtrek, o. *guſtatorium, ii, n.* bij *Plinius.*

Ontbinden, b. w. *ſolvo, ſolvi, ſolutum, ſolvere, diſſolvere, reſolvere.* Van hier: ontbonden, v.

d.

Digitized by Google

d. *solutus, dissolutus, resolutus, a, m.* Ontbinding, v. *solutio, dissolutio, onis, f.* Ontbindbaar, bijv. n. *dissolubilis, lis, e*, bij *Cicero*. Het geen men ook ontbindelijk noemt.

Ontbitteren, o. w. *amaritudinem perdere.*

Ontbladeren, b. w. *defrondo, avi, atum, are; foliis privare.*

Ontblijven, een verouderd woord, *deficere*, bij *Kiliaan.*

Ontblinden, b. w. *lucem adfundere alicui, illustrare oculos alicujus.*

Ontbloemen, b. w. *defloro, avi, atum, are*, bij *Gell.* o. w. *deflore re, deflorescere, flores amittere*, bij *Kiliaan*. Meest gebruikt men dit woord oneigenlijk: b. v. ontbloemde maagd, *virgo deflorata.* In den eigenlijken zin komt het bij *Hoogstraten* ook voor in het woord onbloesemen, volgens *Weiland*, of onbloeizemen: ten minsten staat dus in mijne uitgave.

Ontblooten, b. w. *nudo, denudo, avi, atum, are, enudare, privare, spoliare, auferre, exuere, retegere.* Ontbloot, v. d. *nudatus, privatus, spoliatus, retectus.* Voor beroofd, *destitutus, a, m, expers, ertis, omn. g.* B. v. van hulp ontbloot, *expers auxilii, auxilio destitutus.* Van hier: ontblooting, v. *nudatio, onis, f. denudatio*, bij *Plinius.*

Ontbod, o. *citatio, onis, f. arcessitus, us, m.*

Ontboeijen, b. w. *solvere aliquem vinculis, vel solvere vincula alicui, liberare vinculis*, Van hier: ontboeijing, v. *solutio vinculorum, liberatio a vinculis.*

Ontboezemen, b. w. eigenlijk uit den boezem voortbrengen, *imo de pectore edere, ducere.* B. v. eenen zucht, *gemitum.*

Ontbokſen, b. w. *clam eripere vel furari.*

Ontbolſteren, b. w. *detrahere glutam vel ſiliquam.*

Ontbondelen of ontbundelen, b. w. *faſciis exſolvere*, bij *Kil.*

Ontboren, v. d. zoo veel als geſtorven, *mortuus, a, m*, het is eene navolging van het Latijnſche woord, *denascor, atus ſum, aſci*, bij *Varro* voorkomende.

Ontborrelen, o. w. *ſcatario, ire.* Van hier: ontborreling, v. *ſcaturigo, inis, f.* bij *Liv.*

Ontbranden, o. w. *exardere et exardeſco, arſi, escere.* Bijzonder gebruikt men dit woord van liefde of van toorn, *amore vel ira exardescere*, bij *Liv.*

Ontbreidelen, b. w. *frenos detrahere*, bij *Kiliaan*; *effreno, avi, atum, are*, bij *Scheller.* Van hier: ontbreideling, *effrenatio, onis, f. defrenare*, vindt men bij *Ovidius.*

Ontbreijen of ontbreiden, b. w. *retexo, ui, extum, exere.*

Ontbreinen, b. w. *exuere cerebrum.*

Ontbreken, o. w. *deficio, eci, ectum, icere, deſum, defui, deeſſe*, bij *Cicero.*

Ontburgeren, b. w. *civitate aliquem privare, eripere vel adimere civitatem alicui*, bij *Cic.*

Ontcijferen, b. w. *notis ſcripta explicare.* Men gebruikt het alleen voor verklaren, uitleggen, *explicare, illustrare, interpretari.* Van hier: ontcijfering, v. *explicatio, onis, f. illustratio, interpretatio.*

Ontdaan, zie ontdoen.

Ontdagen, o. w. *orior, ortus ſum, riri.* B. v. de zon ontdaagt, *ſol oritur.* Ook zoo veel als dagen, of dag worden, *illucescere.*

Ontdanken, b. w. zoo veel als zijn ongenoegen betoonen, *prodere displicentiam vel aegritudinem.*

Ontdarmen, b. w. *eviſcero, avi, atum, are, exentero, avi, atum, are*, bij *Just.*

Ontdauwen, b. w. *rore privare, rorem abſtergere.*

Ontdekken, b. w. *nudo, avi, atum, are, denudare, enudare, detego, texi, tectum, tegere, retegere, enuntiare, indicare, aperio, ui, ertum, ire, revelo, avi, atum, are.* Voor openbaar maken, *ſignifico, manifeſto, avi, atum, are, vulgo, avi, atum, are, divulgare, patefacio, eci, actum, acere.* Ook zegt men een ſchelmſtuk ontdekken, *deprehendere ſcelus*, bij *Cic.* Iets met veel moeite ontdekken,

eruere aliquid, bij *Cicero*, ook *reperio, i, ertum, ire.* iets aan iemand ontdekken, *exponere aliquid alicui*, bij denz. *observo, avi, atum, are.* Van hier: ontdekker, m. *index, icis, m. repertor, oris, m.* Ontdekking, v. *nudatio, onis, f.* bij *Plinius, indicium, ii, n. inventum, i, n. observatio, onis, f.* Ontdekt, v. d. *nudatus, detectus, retectus, nuntiatus, indicatus, revelatus, vulgatus, divulgatus, patefactus, repertus, expositus, observatus, apertus, a, m.*

Ontdelven, b. w. *fodiendo adimere vel eripere*, ook heet het: *effodere aliquid ex loco aliquo.*

Ontdenken, van dit woord is het v. d. in gebruik: b. v. het is mij ontdacht, *excidit mihi.*

Ontdikken, b. w. *attenuo, avi, atum, are.*

Ontdobbelen, o. w. *aleae ope effugere.* B. v. hij is den dood ontdobbeld, *sortis vel aleae beneficio mortem effugit.*

Ontdoen, b. w. de ouden zeiden ook ondoen, waarvan het verl. d. ongedaan nog over is, *infectum reddere.* B. v. wat eens gedaan is, kan men nimmermeer ontdoen, *quod semel factum est, numquam infectum reddere possumus.* Te niet doen, *abrogare, irritum reddere.* Voor opendoen, *solvere, disolvere, aperire.* Zich van kleederen ontdoen, *exuere vester.* Oneigenlijk voor ontslaan, *liberare.* B. v. ik zal mij van die zorgen ontdoen, *liberabo me istis curis.* Voor verstrooijen, *dissipare, fundere.* B. v. den vijand, *fundere hostem.* Ook voor overwinnen, zegt *Weiland, vincere, superare.*

Ontdonkeren, b. w. *clam subripere vel eripere, clam furari.* Van hier: ontdonkering, *furtum clandestinum.*

Ontdooijen, bij *Kiliaan* heet het ontdooden, b. en o. w. *regelo, avi, atum, are.*

Ontdooven, b. w. *apathiam adimere.*

Ontdraaijen, b. w. geheim ontnemen, *intervertere*, bij *Plautus.* Men gebruikt het verl. deelw. met zijn: b. v. hij is het heimelijk ontdraaid, *clam elapsus est.* Van hier: ontdraaijing, *interversio, onis, f.*

Ontdragen, b. w. *auferendo furor, atus sum, ari, subtrahere, auferre aliquid ab aliquo*, bij *Cicero, alicui*, bij *Plaut.*

Ontdraven, b. w. *succusso elabi*, ook oneig. *celerrime effugere.*

Ontdrijven, b. en o. w. *abigo, egi, actum, igere.* Onz. drijvend ontkomen, *fluctuando effugere.* Van hier: ontdrijver, m. *abactor, oris, m.*

Ontdruipen, o. w. *guttatim decidere vel destillare.*

Ontduiken, o. w. *proclinando vel corpus inclinando vitare, evitare vel effugere aliquid.* Van hier: ontduiking, v. *evitatio, onis, f. effugium, ii, n.*

Ontduisteren, b. w. *illustro, avi, atum, are, illumino, avi, atum, are*, bij *Cic. exclarare*, bij *Vitr.* Ook beduidt het door middel van duisternis verbergen, *caligine vel tenebris obvolvere, obtegere, obscurare.* Van hier: ontduistering, v. *illustratio, onis, f.*

Ontechten, b. w. *matrimonium disolvere vel irritum reddere.*

Ontedelen, zie ontadelen.

Onteedigen, b. w. *sacramento vel jurejurando solvere aliquem, sacramentum vel jusjurandum remittere alicui.* Van hier: onteediging, v. *remissio sacramenti vel juris jurandi.*

Onteenigen, b. w. *disjungo, unxi, unctum, ungere, divido, isi, isum, idere, semen discordiae spargere, seminare discordiam.* Van hier: onteeniging, *divisio, onis, f. discordia, ae, f.*

Onteeren, b. w. *Weiland* zegt: eigenlijk van eene waardigheid berooven. Het zij mij geoorloofd van dien grooten man te verschillen; eigenlijk is het, geloof ik, iemand van zijn eer berooven, *honore aliquem privare vel locare, dedecorare, dehonestare, inhonestare, infamare, diffamare, infamiae notam inurere alicui, contemerare, coinquinare, spurcare.* Voor bezoedelen,

len, *foedare aliquem.* Iets doen dat tegen de achting of den eerbied ſtrijdt, *violo, avi, atum, are.* B. v. eene wet onteeren, *violare legem.* Eene maagd onteeren, *ſtuprare vel violare virginem*, ook *vitiare.* Van hier: onteerer of onteerder, *violator, oris, m. ſtuprator, conſtuprator, oris, m.* bij *Liv. ereptor pudicitiae.* Onteering, v. *dedecoratio, onis, f. dehonestatio, privatio honestatis vel dignitatis, vitiatio, violatio, onis, f. ſtuprum, i, n. infamia, ae, f.* bij *Cicero.* Onteerſel, o. *dehonestamentum, i, n.* bij *Seneca*; *inhonestamentum, i, n.* bij *Apulejus.*

Ontegenſprekelijk, bijv. n. en bijw. *cui contradici non potest, non contradicendus, a, m; non inficiandus, a, m.*

Ontegenſtaanbaar, bijv. n. en bijw. *cui reſiſtere non poſſumus*, ook *ineluctabilis, is, le.* B. v. de ontegenſtaanbare dood, *mors ineluctabilis.*

Ontegenwoordig, bijv. n. en bijw. *non praeſens, abſens, entis, omn. g.*

Ontegenzeggelijk, bijv. n. en bijw. *non contradicendus, a, m; cui contradici nequit.* Van hier: ontegenzeggelijkheid, v. *natura, ratio vel conditio, cui contradici non potest.*

Onteigenen, bijv. n. *aliene, avi, atum, are.* Van hier: onteigening, v. *alienatio, onis, f.* bij *Hoogſtraten* beteekent het ook zoo veel als ontſlaan uit zijn eigendom, *emancipo, avi, atum, are; manumitto, iſi, iſum, ittere.*

Ontelbaar, bijv. n. en bijw. *innumerus, innumeroſus, a, m*, bij *Plinius; innumerabilis, lis, le*, bij *Cicero*; bijw. *innumerabiliter, adv.* Van hier: ontelbaarheid, v. *innumerabilitas, atis, f.* bij *Cic.*

Ontemmelijk of ontembaar, bijv. n. en bijw. *indomitus, a, m; indomabilis, lis, le; non domandus, a, m.* Van hier: ontemmelijkheid, v. *natura, ratio vel conditio indomita*; bijw. *indomite, adv.*

Ontengelen, b. w. *infra conditionem angelorum proſternere.*

Onterven, b. w. *exheredo, avi, atum, are; abdico, avi, atum, are*, bij *Quintilian. exheredem facere, excludere aliquem ab hereditate*, bij *Cic.* Onterfd, v. d. *exheres, edis, omn. g. exheredatus, a, m.* Van hier: onterving, v. *exheredatio, onis, f. abdicatio, onis, f.*

Ontevreden, bijv. n. en bijw. *non contentus, a, m.* Van hier: ontevredenheid, v. *ratio, natura vel conditio non contenta.*

Ontfermen, (zich) wederk. w. *miſereor, ertus ſum, eri; miſeror, atus ſum, ari; commiſerari, miſereſcere et commiſereſcere cum genitivo.* Van hier: ontfermenis, ontfermigheid, ontfermingh, *miſericordia, ae, f. miſeratio, onis, f.* Ontfermelijk, bijv. n. en bijw. *miſerabilis, lis, le*; bijw. *miſerabiliter et miſere*, bij *Kiliaan.* Ontfermig of ontfermhartig, bijv. n. *miſericors, cordis, f.* Ontfermhartigheid, v. *miſericordia, ae, f.* bij *Kil.* en in den bijbel van 1477.

Ontfijmelen, b. w. *clam furripere vel auferre aliquid alicui.*

Ontflodderen, o. w. *volitando effugere.*

Ontfloerſen, b. w. *revelo, avi, atum, are; detegere.*

Ontfonkelen, o. w. *ignaſcere, exardeſcere, ſcintillare.*

Ontfonken, zie ontvonken.

Ontfronſen ook ontfronſelen, b. w. *erugo, avi, atum, are.* Van hier: ontfronſing, v. *erugatio, onis, f.*

Ontfutſelen, b. w. *frivola clam furripere.* Ook futſelend losmaken, *extricare*, bij *Kil.*

Ontgaan, o. w. eigenlijk *abire vel decedere ex aliquo loco*; voorts *vito, avi, atum, are, et evitare.* In het gaan te voren komen, *praevenire curſu.* Dat is mij ontgaan, *hoc mihi excidit*, ook *deficio, eci, ectum, icere.* B. v. op het hooren van die tijding ontging mij het hart, *nuntio hocce audito animus mihi deficiebat*, ook *effugere*, dat zal mij niet ontgaan, *hoc me non ef-*

effugiet. Zich ontgaan, *modum excedere.*

Ontgallen, b. w. *felle privare.*

Ontgang, o. *evitatio, onis, f. decessio, onis, f.* bij *Scheli.*

Ontgarven of ontgerven, b. w. *vestimenta vel indumenta exuere.*

Ontgeesten. b. w. zoo veel als buiten de zinnen verrukken, *extra se rapere.*

Ontgelden, b. w. eigenlijk *damnum alicui adfectum pecunia persolvere*, doch in dezen zin wordt het niet meer gebruikt. Wij nemen het thans voor boeten, *luo, ui, ere; solvere, persolvere, dependere, plecti.* Hier van ontgelding, v. *luitio, onis, f.* ook *ultio, onis, f.*

Ontgespen, b. w. *resibulo, avi, atum, are; diffibulare.* Van hier: ontgesping, v. *resibulatio, onis, f.*

Ontgeuzen, b. w. *vi aliquem reformationi addictum ad religionem Romanam amplectendum cogere.*

Ontgeven, (zich) wederk. w. *amovere ex animo.* Ook voor ontraden, *disuadeo, si, sum, ere; deducere aliquem de sententia sua.*

Ontgiftigen, b. w. *venenum adimere, veneno privare.*

Ontginnen, b. w. opsnijden, *incido, di, sum, edere.* Zoo bezigt men ook dit woord van een onbebouwd land, waarin men den ploeg zet, *renovare agrum vel culturae aptum reddere.* Voorts gebruikt men het ook van andere dingen en beteekent eenen aanvang maken, *incipere, initium facere. Kiliaan* verklaart het ook door, *praecerpere, praeflorare, praelibare.* Van hier: ontginning, v. *incisio, onis, f. incisura, ae, f. renovatio, onis, f. inceptum, i, n. initium, ii, n.*

Ontglanzen, b. w. *splendore vel nitore privare.*

Ontglijden of ontglijen, o. w. *elabor, apsus sum, abi.*

Ontglimmen, o. w. *ignesco, escere.*

Ontglimpen, b. w. *sub falsa specie aliquid evitare. Huygens* gebruikt het in den zin van uitscheiden met glimpen, *fulgorem, splendorem vel nitorem amittere.*

Ontglippen, o. w. *elabor, apsus sum, abi.* Kwijt raken, *perdere, amittere.* Ontkomen, *effugio, gi, gitum, gere; vito, avi, atum, are et evitare.*

Ontgloeijen of ontgloeden, b. en o. w. *candefactio, eci, actum, acere;* ons. *candescere, excandescere, ignescere, accendi.*

Ontglorien, o. w. *splendorem, nitorem, honorem, gloriam, amittere vel perdere.* B. v. de gepuurde deugd ontglorijt nimmermeer, *virtus pura numquam gloriam perdit vel numquam marcescit.*

Ontgoden, b. w. *dignitate divina privare.*

Ontgoeden, b. w. *exheredare, abdicare, hereditate privare, privare bonis, possessionem bonorum adimere.* Van hier: ontgoeding, v. *exheredatio, abdicatio, privatio bonorum.*

Ontgoochelen of ontguichelen, b. w. *praestigiis aliquid surripere alicui.* Van hier: ontgoocheling, *surreptio praestigiarum ope.*

Ontgorden, b. w. *discingo, inxi, inctum, ingere, et recingere.* Ontgord, v. d. *discinctus et recinctus, a, m.* Van hier: ontgording, v. *recinctio et discinctio, onis, f.*

Ontgrabbelen, b. w. *eripio, ui, eptum, ipere, adimo, emi, emtum, imere.*

Ontgraten, b. w. *exosso, avi, atum, are.*

Ontgraven, b. w. *fodiendo adimere,* ook *effodio, odi, ossum, ere,* alleen.

Ontgrendelen, b. w. *refero, avi, atum, are.*

Ontgrijnzen, b. w. *larvam exuere alicui.*

Ontgrijpen, b. w. *eripio, ui, eptum, ipere;* eigenlijk *manu capiendo eripere.*

Ontgroeijen, o. w. *crescendo sui juris fieri,* ook *annorum incremento sui juris fieri.*

Ontgroenen, b. w. dit woord wordt in den oneigenlijken zin gebruikt, van iemand, die op de hoogeschool komende door zijne medestudenten onder een vrolijk glas wijn en eenige daarbij gebruikelijke

Digitized by Google

lijke plegtigheden, van den hem nog aanklevenden schoolschen reuk gezuiverd en dus als lid van de akademie ingebuldigd wordt, *initio, avi, atum, are.* Bij *Huygens* komt het ook, en in den eigenlijken zin voor, *viriditatem amittere, marcescere.* Van hier: ontgroening in den dadelijken zin, *marcor, oris, m.* bij *Plin.*

Ontgroeven, b. w. *fulcum, fossam, scrobem, lacunam, foveam e medio tollere vel applanare. Huygens* gebruikt het voor ontrimpelen, *crugo, avi, atum, are.*

Ontgronden, b. w. dit woord is in eenen dubbelen zin gebruikelijk: in den landbouw beteekent het een nieuw stuk lands ontginnen, *agrum culturae aptum reddere, renovare agrum.* Maar ontgronden is ook: *fundamentis privare, fundamenta subruere.* Iemand ontgronden is ook: *supplantare, evertere aliquem.*

Ontgrondvesten, b. w. is hetzelfde als ontgronden in de tweede beteekenis.

Ontguichelen, zie ontgoochelen.

Ontgunnen, b. w. *male favere alicui, invidere.*

Onthaal, o. eene bejegening met woorden of daden, welke men aan iemand bewijst, wanneer hij bij ons inkomt, *receptio, exceptio, acceptio, onis, f.* Een goed of slecht onthaal, *bona sive mala exceptio.* In eenen goeden zin verstaat men er vooral door eene betooning van vriendschap door eenen maaltijd: een onthaal op eenen goeden maaltijd, *epulatio, onis, f.* bij *Columella.* Een heerlijk onthaal, *epulae splendidae vel exquisitae.* Een sober onthaal, *mensa tenuis.*

Onthaken, b. w. *hamis vel uncis expedire, dissolvere uncos.* Van hier: onthaking, v. *dissolutio uncorum.*

Onthalen, b. w. *aufero, abstuli, ablatum, auferre, auferendo eripere.* Ook een onthaal aandoen, *tracto, avi, atum, are; recipere et excipere aliquem,* bij *Cicero* iemand goed onthalen, *curare aliquem.* iemand met iets vermaak aan doen, noemt men ook onthalen, *delecto, avi, atum, are aliquem.* B. v. iemand met gezang onthalen, *delectare aliquem cantu.* Van hier: onthaling, v. *ablatio, onis, f.* Onthaler of onthaalder, m. *convivator, oris, m.* bij *Liv.*

Onthaleweid, bijv. n. *lacer, era, erum, laceratus, a, um; pannosus, sordidus, incomptus,* bij *Kiliaan.*

Onthalsteren of onthelsteren, b. w. *capistrum exuere.*

Onthalzen, b. w. *decollo, avi, atum, are,* bij *Sueton. collum praecidere, caput cervicibus abscindere,* bij *Cicero; caput ense decutere,* bij *Ovidius; detruncare caput, securi percutere, caput amputare, praecidere caput, caput ferro demetere, recidere, rescindere, resecare.* Van hier: onthalzing, v. *abscisio vel privatio capitis,* bij *Schell.*

Onthanden, b. w. eigenlijk door afknotting iemand van zijne hand of handen berooven, *mutilare aliquem manu vel manibus.* Wij gebruiken het meest voor: iemand iets afhandig maken, *eripere alicui aliquid e manibus;* ook als een perioon. w. *incommodo, avi, atum, are; incommoditatem adferre, incommodum parere.* B. v. dat onthandt mij, *res ista mihi incommodum parit vel incommoditatem adfert.*

Ontharen, b. w. *capillis vel pilis privare.*

Ontharnasen, b. w. *exuere thoracem.* In het algemeen, *exuere arma, vel exarmo, avi, atum, are.*

Ontharsenen en ontherssenen, zie ontbreinen.

Ontharten, b. w. *animum frangere alicui.*

Onthaspelen, b. w. *filа gargillo devolvere.*

Onthechten, b. w. *solvere, dissolvere et resolvo, vi, utum, olvere.*

Ontheet of onthiet, o. *jussum, i, n. mandatum, i, n.* ook belofte, *promissum, i, n.*

Ontheeten of onthieten, b. w. *jubeo, jussi, jussum, jubere;*

Digitized by Google

mando, avi, atum, are. Voor beloven, *promitto, isi, issum, ittere; polliceor, icitus sum, iceri.*

Ontheffen, b. w. eigenlijk: *tollendo eripere vel auferre.* Men gebruikt het meest oneigenlijk, voor het bevrijden van eene last, die ons drukt, *levo, avi, atum, are.* Van hier: ontheffing, v. *levatio, onis, f. levamen, inis, n.*

Ontheiligen, b. w. *profano, avi, atum; are; violare, temerare, exaugurare,* bij *Liv. impiare,* bij *Plaut. polluere,* bij *Schell.* Van hier: ontheiliging, v. *profanatio, onis, f.* bij *Plinius; violatio, onis, f. exauguratio, onis, f.* bij *Livius.* Ontheiligd, v. d. *profanatus, violatus, temeratus,* bij *Liv. impiatus, a, um,* bij *Seneca; pollutus.* Ontheiliger, *violator, oris, m.* bij *Livius.*

Ontheisteren, b. w. *Halma* verklaart het door plagen, kwellen, plunderen, knevelen, *vexare, spoliare, praedari, vastare.* Voor ontstellen, *turbo, avi, atum, are.* Van hier: ontheistering, *vexatio, spoliatio, praedatio, vastatio, onis, f. vastitas, atis, f. turbatio, onis, f. Kil.* heeft dit woord niet.

Onthelderen, b. w. *splendore, nitore vel luce privare, obscuro, avi, atum, are.*

Onthelen, b. w. *revelo, avi, atum, are, vel prodere arcanum, detego, exi, ectum, egere.* Dit woord heeft *Weiland* niet.

Onthelpen, b. w. *auxilio privare,* bij *Hooft* komt dit woord voor.

Onthemden, b. w. *nudare, denudare, enudare,* bij *Huygens.*

Onthergfelen, b. w. *expedire vel solvere ansa vel ansis.*

Ontherbergd, v. d. *hospitio privatus vel expulsus, a, um.*

Ontheugen, b. w. het tegendeel van verheugen, *laetitiam adimere,* bij *Kiliaan.*

Ontheupen, b. w. *coxam distorquere. Poot* gebruikt het oneig. in den zin van: *vincula societatis dissolvere.*

Onthijliken, b. w. *divortium facere,* bij *Cats; dissolvere conjugium.*

Onthokkebanden, b. w. *solvere vincula, vinculo se liberare;* oneig. *liberare se, libertatem sibi vindicare.* Verder: zoo veel als beroeren, *perturbo, avi, atum, are.*

Onthollen, o. w. *incitato cursu effugere.*

Onthoofden, zie onthalzen.

Onthoornen of onthorenen, b. w. *cornibus privare.* In de krijgskunde beduidt het ook: de horens of zijvleugels der bolwerken wegschieten, *cornua propugnaculorum tormentorum ope diruere.*

Onthopen, o. w. reeds verouderd, *despero, avi, atum, are; despondere animum.*

Onthoud, o. voor gedachtenis, *memoria, ae, f.* Bij *Kiliaan* beteekent het ook nog: bewaring, vasthouding, *retentio, onis, f. custodia, ae, f.* Ook onthouding, *abstinentia, ae, f. Weil.* neemt het ook voor eene plaats waar men zich voor eene poos onthoudt, *statio, onis, f.*

Onthouden, b. w. dit woord wordt op meer dan eene wijs gebruikt, voor eerst als: *includere, claudere, custodire.* Ten tweeden, voor bewaren, ondersteunen, onderhouden, *conservo, avi, atum, are; ferre praesidium vel auxilium alicui, sustentare aliquem.* Ten derden, in het geheugen houden, *memoria retinere vel tenere, recordari, memorem esse.* Ten vierden, voor eene poos ergens zijn verblijf houden, *morari, commorari vel subsistere in aliqua loco.* Ten vijfden, iemand iets onthouden, *retinere, privare aliquem aliqua re.* Voorts terughouden, bedwingen, *coercere, temperare, moderari, continere.* B. v. ik kan mij van lagchen niet onthouden, *retinere vel coercere risum non possum.* Van hier het deelw. onthoudend, *continens, entis, omn. g.* Van hier: onthoudendheid, *continentia, abstinentia, ae, f.* Men vindt bij *Ostaan,* onthoudenis voor geheugen, *memoria, ae, f. recordatio, onis, f.*

Onthozen, b. w. *exuere tibialia,*

Ki-

Onthokkebanden, b. w. *solvere vincula, vinculo se liberare; ... liberare se, libertatem ... dicare.* Verder: zoo ... roeren, *perturbo, ... are.*

Onthollen, o. w. *incipere effugere.*

Onthoofden, zie onthalzen.

Onthoornen of onthorenen, *cornibus privare.* ... kande beduidt het ook ... of zijvleugels der bolwerken schieten, *cornua pro... rum tormentorum ...*

Onthopen, o. w. *reedi... despero, avi, atum, spondere animum.*

Onthoud, o. voor gedachtenis, *memoria, ae, f.* Bij ... teekent het ook nog ... vasthouding, *retentio ... custodia, ae, f.* ... *abstinentia, ae, f.* ... het ook voor eene ... men zich voor eene ... houdt, *statio, ...*

Onthouden, b. w. ... op meer ... voor eene ... *sum tenere, custodire.* Ten ... den, ... onderhouden, *conservo, ... atum, are; ferre pro... vel auxilium alicui, ... aliquem.* Ten derden, ... heugen houden, *memoria ... re vel tenere, recordari ... morem esse.* Ten ... eene poos ergens ... den, *morari, ... subsistere in aliquo ...* vijfden, iemand ... *retinere, privare ... qua re.* Voorts ter ... dwingen, *coercere ... moderari, continere ...* kan mij van lagchen ... den, *retinere vel ... sum non possum.* ... deelw. onthoudend, ... *entis, omn. g.* Van hier: ... dendheid, *continentia, ... tia, ae, f.* Men vindt ... *daan, onthoudenis voor ... gen, memoria, ae, f. ... tio, onis, f.*

Onthozen, b. w. *exuere tibi ...*

Kiliaan zegt, *ocreas vel caligas exuere.*

Onthuiden, b. w. *pellem detrahere, deglubere.*

Onthuiken of onthukken, *subterfugio, gi, gitum, gere.*

Onthuiven, b. w. *capitium, cucullum vel cucullionem exuere.*

Onthulden, b. w. *sacramento negando dignitatem alicujus rejicere, spernere, respuere.* In het gemeen van eer berooven, *dignitate vel honore privare vel spoliare.* Onthuldigen, is hetzelfde.

Onthullen, b. w. *adimere redimiculum,* ook *resolvere crines. J. de Decker* gebruikt het in den zin van aan den dag brengen, *revelare.* Van hier: onthulling, *resolutio crinium,* ook *revelatio, onis, f.*

Onthunkeren, b. w. *humili modo rogando accipere aliquid vel potiri.*

Onthuppelen, b. w. *tripudiando effugere, vel elabi.*

Onthutsen, b. w. eigenlijk *agitando turbare.* Men gebruikt het meest oneigenlijk, en wel het deelw. onthutst, *confusus, a, m; turbatus, agitatus,* ook *confusus animo.* Men kan evenwel, onthutsen ook door *confundere, turbare,* naar mijn oordeel overzetten.

Onthúwen, hetzelfde als onthijliken.

Ontjagen, b. w. *cursu eripere aliquid alicui,* ook *adimo, emi, emtum, imere. Kiliaan* verklaart het ook door *abigere.* Men gebruikt het ook onz. *currendo se liberare.*

Ontieg, ontijd, ontijdig, zie Ontijd.

Ontjeugden, o. w. *senesco, ui, escere, consenescere.*

Ontijd, m. *tempus importunum, importunitas, atis, f. intempestivitas, atis, f.* bij *Gellius; tempus incommodum vel alienum.* Van hier: ontijdeling, *partus intempestivus, immaturus.* Voorts ontijdig, *importunus, inopportunus, intempestivus, incommodus, a, m; immaturus;* bijw. *importune, intempestive, incommode, immature, adv.* Ontijdelijk en ontijlijk is hetzelfde. Ontijdigheid, v. is hetzelfde als ontijd.

Ontijlen, o. w. *festinando subterfugere vel elabi.*

Ontijveren, b. w. *studium alicujus retardare, animo privare, languidum reddere aliquem.*

Ontijzeren, b. w. *calceos equo exuere, vel adimere.* Ook oneigenlijk, *vinculis vel catenis solvere aliquem.*

Ontilbaar, bijv. n. *immobilis, lis, le.* B. v. ontilbare have, *bona immobilia.*

Ontjukken of ontjokken, b. w. *abjugo et dejugo, avi, atum, are, jugo liberare.*

Ontkakelen of ontkekelen, b. w. *multa loquendo ac jurgando aliquid eripere alicui.*

Ontkallen, b. w. *loquendo aliquem de sententia sua deducere.* In dien zin wordt het bij *Hooft* gebruikt wanneer hij zegt, de Neerlanders lieten zich niet ontkallen enz.

Ontkammen of ontkemmen, b. w. zoo veel als uit de klit kammen, *pectinis ope extricare, depectere. Hoogstraten* zegt *repectere,* dat niet deugt, *repectere,* is herkammen.

Ontkapen, b. w. *clanculum surripere, eripere, adimere.*

Ontkavelen, b. w. *sorte vel ope sortis eripere aliquid alicui.*

Ontkeeren, b. w. *eripere aliquid alicui e manibus. Kiliaan* verklaart het door *immutare.* In de eerste beteekenis komen, *avertere, et intervertere,* er het naast bij.

Ontkennen, b. w. *nego, denego, avi, atum, are, inficiari, diffiteri, inficias ire.* Van hier: ontkennelijk, *negandus, a, m; qui, quae vel quod negari potest.* Ontkenner, *negans, antis, omn. g. negabundus, a, m; inficiator, oris, m.* bij *Cicero.* Ontkenning, v. *negatio, onis, f. inficiatio, onis, f. negantia, ae, f.* dit laatste woord komt eens bij *Cic.* voor.

Ontkerkeren, b. w. *carcere liberare.* Van hier: ontkerkering, v. *li-*

Digitized by Google

liberatio e carcere. Ontkerkerd, v. d. *carcere liberatus.*

Ontkernen, b. w. *cnucleo, avi, atum, are.*

Ontketenen, b. w. *catenas solvere, liberare catenis.* Ook oneigenlijk in den verhevenen ſtijl, *liberare* alleen. Van hier: ontketening, *liberatio, onis, f.* Eigenlijk, *catenarum disſolutio.*

Ontkibbelen, b. *altercando aliquid eripere alicui.*

Ontkiemen, o. w. *germino, avi, atum, are;* fig. *orior, ortus ſum, oriri, nascor, natus ſum, nasci.*

Ontklaauwen, b. w. *ungulis privare, exungulo, avi, atum, are,* bij *Kiliaan;* ook *furtim eripere, vel furripere.*

Ontkleeden, b. w. *exuere vestes, devestio, ivi, itum, ire,* bij *Aquinas, nudare,* bij *Cicero.* Ook voor berooven, *ſpolio, avi, atum, are.* Ons ligchaam naar eene Oosterſche figuur bij een kleed vergelijkende zoo is ontkleed worden zoo veel als ſterven, *morior, mortuus ſum, mori.* Van hier: ontkleeding, *nudatio, onis, f. detractio vestis.* Zamenſtell. ontkleedkamer, *apodyterium, ii, n.* bij *Cicero* en *Vitruvius.*

Ontklemmen, o. w. *angore liberari.*

Ontkletſen of ontklitſen, o. w. *rumpi vel disrumpi, exploſionem facere.*

Ontkleuren, b. w. *colorem adimere.* Een woord der Scheikunst.

Ontkleven, b. w. *ſeparo, avi, atum, are, disjungo, unxi, unctum, ungere, deglutino, avi, atum, are.*

Ontklimmen, b. w. *ſcandendo effugere.*

Ontklitſen, zie Ontkletſen.

Ontklongelen, b. w. *ſordido more bona alicui eripere.* Een laag woord.

Ontklouwen, zie Ontklaauwen.

Ontkluisteren, b. w. *vinculis aliquem liberare, vincula ſolvere alicui.* Van hier: ontkluistering, v. *ſolutio vinculorum.*

Ontkluiten, b. w. *pulvere, avi, atum, are,* bij *Columella.* Van hier: ontkluiting, *pulveratio, onis, f.* bij denz.

Ontkluwenen, b. w. eigenlijk zoude het zijn, *deglomero, avi, atum, are,* doch men vindt dit woord mogelijk niet bij de ouden. Het wordt ook meest in eenen oneigenlijken zin gebruikt, voor eene zaak ontwerren, *extricare aliquam rem.*

Ontknevelen, b. w. *clam eripere, furari vel ſurripere,* ook *vincula ſolvere, vinculis liberare aliquem.*

Ontknieren, b. w. *e cardinibus ſuis movere aliquid.*

Ontknochten, b. w. *disjungo, unxi, unctum, ungere, ſolvere, abolere, frangere, reſolvere.* Van hier: ontknochting, v. *disjunctio, ſolutio, abolitio, reſolutio, onis, f.*

Ontknoopen, b. *enodo, abnodo, denodo, avi, atum, are, reſolvere nodum, disſolvere,* bij *Cicero.* Van hier: ontknooping, v. *enodatio, onis, f. ſolutio et disſolutio,* bij *Cic.* Fig. oplosſen, *explicare, declarare, enucleare, extricare.* Ontknoopbaar, bijv. n. *enodabilis, lis, le, ſolubilis, lis, le.* Onontknoopbaar, bijv. n. *indisſolubilis, lis, le, inenodabilis, lis, le,* bij *Cic.*

Ontkofferen, b. w. *cistâ promere aliquid.*

Ontkomen, o. w. *evado, asi, asum, adere, abire, effugere, elabi, eluctari, eripere ſe.* Van hier: ontkoming, *evaſio, onis, f. abitus, us, m. effugium, ii, n.*

Ontkommeren, b. w. *aegrimonia, aegritudine, angore vel moleſtia vel metu liberare aliquem, expedire aliquem,* bij *Kiliaan.*

Ontkoningen, b. w. *dignitate regia privare. J. de Brune* heeft dit woord.

Ontkoopen, b. w. *emendo aliquem praevenire.*

Ontkoppelen, b. w. *ſejungo, avi, atum, are, disjungo, unxi, unctum, ungere. Kiliaan* heeft *copulam adimere, abjugare, ſejugare* door mij aangeteekend komt bij *Cicero* voor. Van hier: ontkoppeling, v. *ſejugatio, onis,*

Digitized by Google

onis, *f. disjunctio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*.

Ontkorsten, b. w. *crustam vel crustum adimere*, *crusta privare*.

Ontkrachten, b. w. *frangere*, *debilitare*, *infirmare*, *exhaurire*, *viribus privare*, *solvere*, bij *Scheller*. Voorts, *abolere*, *abrogare*. Van hier: ontkrachting, v. *infirmatio*, *debilitatio*, *solutio*, bij *Scheller*; *abrogatio*, *onis*, *f.* Zamenstell. ontkrachtingbrief bij *Hooft*, *literae solutoriae*.

Ontkransen, b. w. *corollam adimere*, *corollam deponere vel exuere*.

Ontkreuken, b. w. mij dunkt dat het Latijnsche *explicare* hier zeer nabij komt. *Antonides* gebruikt het voor ontfronsen, *erugo*, *avi*, *atum*, *are*.

Ontkroonen, b. w. *corona privare*, *coronam adimere*, *corona exuere aliquem*, oneig. *splendore*, *honore ac dignitate privare vel spoliare*. Van hier: ontkrooning, v. *privatio coronae*, *splendoris*, *honoris ac dignitatis*.

Ontkruipen, o. w. *crepo*, *epi*, *epitum*, *epere*, *repsudo effugere*, *vel evitare*, *subtrahere se*, *latenter vel clam effugere*.

Ontkuipen, b. w. *ambiendo aliqui praeripere aliquid*.

Ontkuischen, b. w. *inquino*, *avi*, *atum*, *are*, *foedare*, *violare*.

Ontkurken, b. w. *corticem detrahere*. Kurk is bij *Scheller*, *cortex*. Doch daar de ouden geene kurken, maar wel pik gebruikten, om de wijnkruiken toe te maken, kan men beter zeggen, *picem amphorae detrahere*.

Ontkusfenen, b. w. wij gebruiken het overdragtig voor iemand van de regering ontzetten, *magistratu aliquem privare*, *removere aliquem imperio*, of liever *movere* alleen, bij *Sall.*

Ontlaarzen of ontleerzen, b. w. *ocreas vel caligas detrahere*, volgens *Kiliaan*.

Ontladen, b. w. *deonero*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *exonerare*, *onere levare*. Ook zoo veel als bevrijden, *libero*, *avi*, *atum*, *are*, *eximere*, *deponere*. B. v. van zorgen, *deponere curas*. Zich ontlasten, *exonerare alvum*. Van eene rivier zegt men ook ontlasten, b. v. in de zee, *evolvere se*, *in mare*, *in oceanum influere*, bij *Tacitus*. Van hier ontlasting, *levatio oneris*, *exoneratio*, *onis*, *f.* Voor buikzuivering, *exoneratio alvi*, *egestus*, *us*, *m.* bij *Seneca*.

Ontlanden, b. w. *a continente avellere*, bij *Hooft*.

Ontlasschen, b. w. *solvere*, *dissolvere*, *resolvere et laxo*, *avi*, *atum*, *are*.

Ontlaten, b. en, o. w. bedr. voor los laten, *dimitto*, *isi*, *issum*, *ittere*, bij *Huygens* heeft het de beteekenis van *effluo*, *uxi*, *uxum*, *uere*. De smeden gebruiken het nog in den bedrijvenden zin, wanneer zij zeggen, het ijzer ontlaten, dat is wanneer hetzelve te sterk gehard is, eenigzins weker maken, *emollire ferrum*. Onz. beteekent het zacht of week worden, *mollescere*, *liquescere*. Ook zegt men, wanneer het begint te dooijen, het weer ontlaat zich, *regelare incipit*.

Ontlauweren, b. w. *laurea privare vel spoliare*, *lauream exuere*, *vel deponere*.

Ontleden, b. w. eigenlijk *membra dissolvere*, *discindere*, *artuo*, *avi*, *atum*, *are*, *deartuo*, *avi*, *atum*, *are*; *membratim dissecare*. Van elkander rukken, *lacerare*, *dilacerare*, *dilaniare*. B. v. een land door den oorlog ontleed, *regio bello dilacerata*. Oneigenlijk, eene redevoering ontleden, *orationem dividere et subdividere*. Ook voor verhalen, *enarrare*, *sigillatim exponere*. B. v. wie kan uw heerlijkheid ontleden? *quis majestatem tuam enarrare potest*. Ik zal het u naar waarheid ontleden, *quam verissime potero*, *dicam*, bij *Sallustius*. Van hier: ontleder, m. *membrorum dissector*, *anatomicus*, *i*, *m.* Een Grieksch woord: ontleding, v. *laceratio mortuorum*, bij *Celsus*; *anatotome*, *es*, *f.* *anatomia*, *ae*, *f.* Ontleedkunde, *anatomice*, *es*, *f.* *ars anatomica*, *ars corporis mem-*

membratim disfecandi. Ontleedmes, *scalprum, i, n.* Ontleedmesje, *scalpellus, i, m. et scalpellum, i, n.*

Ontledigen, b. w. zoo veel als ledig maken, *vacuo, avi, atum, are*, bij *Columellas evacuare*, bij *Plinius; vacuum reddere.* Ook los, of vrijmaken, *libero, avi, atum, are, absolvere, eximere, expedire.* Zich ontledigen, *quiescere a labore*, dit beteekende voorheen ook, zijne onschuld bewijzen, *innocentiam suam probare.* Eene stad ontledigen, is ook *dedere vel tradere urbem*, eigenlijk *evacuare urbem.* Voor ontledigen, zegt men ook ontlegen. Ontleegt van alle zorgen, *solutus omni cura.* Van hier: ontlediging, v. *evacuatio, onis, f.* bij *Tertull. liberatio.*

Ontleenen, b. w. *mutuor, atus sum, ari, sumere mutuum, accipere mutuum vel mutuo, commodato accipere*, bij *Kilianen.* Van hier: ontleening, v. *mutuatio, onis, f.* bij *Cic.*

Ontleeren, bedr. en onz. w. *dedoceo, ui, tum, cere*, onz. *dediscere aliquid*, bij *Caesar* en *Cicero.*

Ontleenwen, b. w. *animum leoninum vel virtutem alicui adimere.*

Ontlegeren, b. w. *obsidione liberare.* Van hier: ontlegering, v. *liberatio obsidionis.*

Ontleggen, b. w. in verscheiden beteekenissen is dit woord verouderd. Wij vinden het thans in die van uit de gedachten brengen, *deducere aliquem de sententia aliqua.* In die van afweren, *arceo, ui, ere.* Een voorslag afslaan, *abnuere, recusare, negare, denegare.* Loochenen, *inficior, atus sum, ari, inficias ire.*

Ontleiden, b. w. *abduco, uxi, uctum, ucere, seducere, fallo, fefelli, falsum, fallere, decipio, epi, eptum, ipere.* Van hier: ontleiding, v. *abductio, seductio, deceptio, onis, f.* bij *Tert.*

Ontlekken, onz. w. *stillando defluere, destillo, avi, atum, are.* Ook zegt men ontleken.

Ontlenden, b. w. andere spellen ontlendenenen, *delumbo, avi, atum, are*, bij *Plinius.*

Ontleven, o. w. *deponere vitam, morior, tuus sum, ori.*

Ontlezen, b. w. *legendo laedere vel nocere.* In dezen zin komt het bij *Melis Stoke* voor, bij *Huygens* beteekent het *legendo aliquid eripere alicui.*

Ontlijken, o. w. *dissimilem esse.*

Ontlijmen, b. w. *deglutino, avi, atum, are. Kiliaan* heeft ook *reglutinare.*

Ontlijven, b. w. *privare vita et corpore* zegt *Kiliaan, interficio, eci, ectum, icere, occido, idi, isum, idere.* Van hier: ontlijving, v. *interfectio, onis, f.*

Ontlisten en ontlitten, b. w. *funiculum vel funiculos solvere.*

Ontlokken, b. w. *alliciendo eripere aliquid alicui.*

Ontlommeren, b. w. *umbra privare.*

Ontlooden, b. w. *e plumbo resolvere, replumbare*, bij *Kil.*

Ontloopen, o. w. *currendo vitare vel evitare*, ook *cursu effugere*, ook *effugere* alleen bij *Kil. evadere cursu.* Van hier: ontlooping, v. *effugium, ii, n. fuga, ae, f.*

Ontlooveren, b. w. *privare vel spoliare fronde, frondare et amputare frondes*, bij *Kil.*

Ontlorren, b. w. *fraudulenter aliquid eripere alicui.*

Ontlosten, b. w. *solvere, absolvere, dissolvere, resolvere, laxare*, bij *Kil.* Voor bevrijden, *liberare.* Voor ontlasten, *exonero, avi, atum, are.* Ontwarren, *extricare.* Van hier: ontlosting, v. *solutio, onis, f. dissolutio resolutio, laxatio, liberatio, exoneratio, extricatio.* Ontlosselijk, *insolubilis, lis, le; indissolubilis, inextricabilis, lis, le*; bijw. *indissolubiliter, adv.*

Ontluiken, b. en o. w. *aperio, ui, ertum, ire: expandere.* Voor openbaar maken, *manifesto, avi, atum, are; ostendo, ostendi, ostensum, ostendere.* Den geest ontluiken gebruikt *Cats*

Digitized by Google

voor vervrolijken, *exhilare, avi, atum, are.* Meest echter wordt het onz gebruikt, in de beteekenis van langzaam opengaan, *hiscere, dehiscere*, bij *Plinius*, van bloemen sprekende, ook *aperiri.* Van hier: ontluiking, v. *expansio, onis, f.*

Ontluisteren, b. w. *splendore privare vel spoliare, dedecoro, avi, atum, are; obscurare, luce privare.* Van hier: ontluistering, v. *privatio vel spoliatio splendoris vel lucis, dedecoratio, onis, f.* bij *Tert.*

Ontmaagden, b. w. *devirgino, avi, atum, are*, bij *Nonius; vitiare virginem, vitium vel vim inferre virgini.*

Ontmaakselen, b. w. *deformo, avi, atum, are; Bogaert* gebruikt dit woord.

Ontmagren, b. w. *vim vel vires vel potestatem adimere.*

Ontmagtigen, b. w. heeft dezelfde beteekenis als het voorgaande, maar ook nog van iets door overmagt ontnemen, *vi aliquid eripere alicui vel ab aliquo, extorquere aliquid alicui per vim*, of *vi, expugno, avi, atum, are.*

Ontmaken, b. w. voor afbreken, *demoliri, destruere.* Krachteloos maken, *irritum facere, infectum reddere.* Bij uitersten wil onterven, *exheredo, avi, atum, are, vel testamento aliquem hereditate privare.* Van hier: ontmaking, v. *exheredatio, onis, f.*

Ontmakkeren, b. w. *disjocio, avi, atum, are*, bij *Tac. sociis aliquem privare.*

Ontmannen, b. w. *emasculo, avi, atum, are; evirare*, bij *Varro; eunuchare*, bij denz. *castro, avi, atum, are*, bij *Plinius.* Ontmannen is ook van mannelijke deftigheid berooven, *dignitate virili privare vel spoliare.* Ook voor dooden, *privare vita*, bij *Hooft.* Iemand, door hem schande aan te doen, van iets ontblooten, *aliquem dedecore afficiendo, privare aliqua re.* Zoo zegt *Hooft*, den hoop 't gezagh ontmannen, *auctoritatem plebi adimere, vel plebem cum dedecore auctoritate privare.* Den moed ontnemen, *animum frangere.* De manschap wegnemen, *praesidio vel pugnatoribus vel defensoribus nudare.* Van hier: ontmanning, v. *castratio, onis, f. eviratio, onis, f.* bij *Plin.*

Ontmantelen, b. w. *expallio, avi, atum, are; pallium exuere.* Men gebruikt dit woord meest in den zin van het slechten van vestingwerken: b. v. eene stad ontmantelen, *urbem propugnaculis nudare.*

Ontmaren, ontmarren en ontmeren, b. w. *solvere funem*, ook *solvere navem.*

Ontmaskeren, b. w. *larvam adimere.* Men gebruikt het meest oneig. voor ontdekken, *revelo, avi, atum, are, revelare.* Van hier: ontmaskering, *ademtio larvae*, ook *revelatio, onis, f.*

Ontmasten, b. w. *privare malo vel malis.* Van hier: ontmasting, v. *privatio mali vel malorum.*

Ontmengelen, b. w. *extrico, avi, atum, are.* Van elkander scheiden, *distinguo, inxi, inctum, inguere, separo, avi, atum, sejungo, unxi, unctum, ungere, dispono, osui, itum, ere*, bij *Ovidius.*

Ontmenschen, b. w. men vindt dit woord tweederlei gebruikt: voor eerst beteekent het, menschelijke vooroordeelen afleggen, *opiniones praejudicatas deponere*, bij *Cic.* Ten tweeden de zachte en menschlievende gevoelens afschudden, *humanitatem exuere*, doch dan is het deelw. ontmenscht, *inhumanus, a, m*, alleen bij ons in gebruik: dit kan men ook vertalen door, *crudelis, lis, le, saevus, ferox, immitis, intlemens, immisericors, immanis.*

Ontmeren, zie ontmaren.

Ontmergen, b. w. *emedullo, avi, atum, are*, bij *Plin.* oneigenl. *omnibus viribus aliquem privare vel spoliare.* Ontmergd, v. d. *emedullatus, a, m*, bij denz.

Ontmesten, b. w. *fimo purgare.*

Ontmeten, b. w. *fallere mensura, inique metiri, iniqua mensura fraudare.*

Ontmodderen, b. w. *purgare lime vel coeno.*

Ont-

Ontmoederen, b. w. *orbare matre.*
Ontmoedigen, b. w. *animum adimo, emi, emtum, imere.*
Ontmoeijen, b. w. *lassitudinem adimere.*
Ontmoeten, o. w. in het gaan tegenkomen, *occurro, curri, cursum, currere, cum dat. obviam venire, accedere*, bij *Plautus.* Oneigenlijk vinden, *invenire, reperire.* Bejegenen, overkomen, *accidere, evenire.* Verkrijgen, *nanciscor, nactus sum, nanciscì.* Van hier: ontmoeting, v. *occursus, us*, m. *obviam itio, onis*, bij *Cic.* Voor toeval, *casus, us, m.*
Ontmommen, is hetzelfde als ontmaskeren, zoo wel in den eigenl. als oneigenl. zin.
Ontmorsen, b. w. is een woord der straattaal en beduidt bij *Hooft* zoo veel als: *clamerìpere, furripere.*
Ontmosfen, b. w. *musco purgare. Kiliaan* verklaart het door *emusco, avi, atum, are.*
Ontmuiten, b. w. *emittere e cavea. Van Heemskerck* gebruikt het oneigenlijk van eene rivier die buiten hare oevers treedt, *extra ripas vagari.*
Ontmunten, b. w. *menetam veterem abolere vel abrogare.*
Ontmunten, o. w. *lineamenta vultus alicujus non recognoscere.*
Ontmuren, b. w. *muris privare, vel spoliare.* Van hier: ontmuring, *privatio murorum* ook *direptio murorum.*
Ontnaaijen, b. w. *disfuo, ui, utum, uere et resuere.*
Ontnagelen, b. w. *eximere clavos, clavos extrahere.*
Ontnarren, b. w. *traha glaciali aliquem effugere*, ook *tam celeriter vehi, ut oculos alicujus effugiamus.*
Ontnastelen of ontnestelen, b. w. *ligulas solvere vel dissolvere.*
Ontnemen, b. w. *adimo, emi, emtum, imere, detrahere vel excutere aliquid alicui*, ook *eripere.* Voor ontstelen, *subducere, subtrahere aliquid alicui, defraudare aliquem re aliqua*, bij *Plautus.* Ook voor wegnemen, *eximo, emi, emtum, imere.* Van hier: ontneming, v. *ademtio, detractio, ereptio, onis, f.*
Ontnestelen, b. w. *tollere e nido*, oneigenl. *noctu aliquem in cubili suo prehendere.*
Ontnevelen, b. w. *nebula eximere, enubilo, avi, atum, are*, bij *Scheller.*
Ontnijden, b. w. *invidia aliquid adimere vel eripere alicui.*
Ontnuchteren, b. en o. w. *jento, avi, atum, are, sumere jentaculum, solvere jejunium.* Bedr. zegt men iemand, ontnuchteren: b. v., iemand door gevoelige slagen ontnuchteren, *verberibus aliquem ad sanam reducere mentem.* Van hier: ontnuchtering, *jentaculum, i, n.*
Ontoefenen, b. w. *exercitium adimere alicui.* Ontoefend, v. d. *inexercitus, et inexercitatus, a, m.*
Ontoegankelijk of ontoegangelijk, bijv. n. *inaccessus, a*, m. Van hier: ontoegankelijkheid, v. *ratio vel conditio inaccessa vel invia.*
Ontoegevend, bijv. n. en bijw. *non indulgens, entis, omn. g.* bijw. *non indulgenter, adv.* Van hier: ontoegevendheid, v. *inopia indulgentiae.*
Ontoevriesselijk, bijv. n. *incongelabilis, lis, le*, bij *Gell.*
Ontoogen, b. w. *oculis privare*, bij *Kiliaan, exculare, excecare.*
Ontoolijken, b. w. *deformitate privare, vel deformitatem celare*
Ontoomen of onttoomen, b. w. *de freno, avi, atum, are, detrahere frenos.*
Ontoomelijk, bijv. n. *non frenandus, a, m, frenis non moderandus, vel regendus. Kiliaan* heeft ook ontoomig, *effrenis, is, e, defrenatus, a, m.*
Ontoon, m. *sonus vel tonus dissonus, a, m.*
Ontordenen, b. w. *ordinem turbare*, ook alleen *perturbare.*
Ontouderen, b. w. *parentibus privare vel orbare.*
Ontpaaijen, b. w. *offendo, di, sum, endere, male contentus reddere.*
Ontpaapt, bijv. n. *religioni papae non amplius addictus*, bij *Huyg.* komt dit woord voor.
Ontpakken, b. w. *deligo, avi, atum,*

Digitized by Google

Ontmantelen, b. w. *tollere ea coëgere... vestis aliqua... bili suo praecludere.*

Ontmerken, b. w. *advertere, animadvertere, ovi, ertum, ere. Scheller.*

Ontmiden, b. w. *invi... adimere vel eripere a*

Ontmoedigen, b. en o. *avi, atum, are, fine calum, folvere, frang... zegt men iemand moe... b. v. iemand door ge... gen ontmoedigen, ... aliquem ad finem ... mentum.* Van hier: on... *jentacalum*, i, n.

Ontoefenen, b. w. *exer... imere alicui. Onoef... inexercitus et inex... a, um.*

Ontoegankelijk of onto... bijv. n. *inaccessus, a, ... hier: ontoegankelijk ... tio vel conatui alic... invia.*

Ontoegeneigd, bijv. n. *indulgens, ... men inclinatus ad ... ontoegeneigd, ... dulgens.*

Ontoevloeiing, b. w. *fl... Gell.*

Ontoogen, b. w. *exhi... bi Killian, exercere, ...*

Ontoolijken, b. w. *effe... privare, vel deformare*

Ontoomen of ontoomel... *frenare, ere, avi, atum, ... here frenis.*

Ontoomelijk, bijv. n. *... dus, a, um; frenis ... ranus, a, um; regen... heeft ook ontoomelijk ... ij, e. defraenatus, a, ...*

Ontoop, m. *fanus, ...*

Ontorderen, b. w. *... re, ook alleen perturb...*

Ontonderen, b. w. *perv... vare, vel erbarmelijk ...*

Ontpaaijen, b. w. *fa... fum, endere, und ... reddere.*

Ontpaapi, bijv. n. *reli... non amplius addictus, ...* komt dit woord voor.

Ontpakken, b. w. *deligatum, are.* Van hier: ontpakking, v. *deligatio, onis, f.*

Ontpanden, b. w. *reluo, ui, uere; repignero, avi, atum, are,* volgens *Kiliaan.*

Ontparen, b. w. *disparo, avi, atum, are; jungere, disjungere.*

Ontpekelen, b. w. *falsuginem, salsitudinem, salsiginem adimere.*

Ontplanten, b. w. *deplanto et explanto, avi, atum, are,* bij *Colum.* Van hier: ontplanting, v. *deplantatio, onis, f.* bij *Plin.*

Ontplegen, o. w. *desuesco, evi, etum, escere.*

Ontpleisteren, b. w. *emplastrum tollere vel adimere. De Decker* gebruikt het oneigenlijk voor ontblooten, *nudare, denudare, detegere.*

Ontpleiten, b. w. *litigando aliquid adimere alicui, vel eripere.*

Ontploffen, o. w. *cum strepitu quodam elabi.*

Ontplokken of ontplukken, b. w. *spoliando vel praedando eripere.*

Ontplooijen, b. w. *explico, cui, vel avi, icitum vel citum, are, ruga, avi, atum, are.* Van hier: ontplooijing, v. *explicatio, erugatio, onis, f.* Ontplooid, v. d. *explicatus et explicitus, a, um.*

Ontpluimen, b. w. *plumas extrahere, plumis privare.*

Ontpluizen, b. w. *furtim aliquid alicui furripere,* ook *anquirendo aliquid investigare.*

Ontpoorteren, b. w. *civitate privare, jus civitatis adimere.* Van hier: ontpoortering, v. *actio civitatis adimendae.*

Ontpragchen, o. w. *emendicando accipere; eigenlijk parce et avare vivendo accipere.*

Ontprangen, b. w. *angore liberare.*

Ontpraten, b. w. *loquendo aliquem de sententia sua deducere.*

Ontpreken, b. w. *sermone dissuadere aliquid, vel oratione.*

Ontprikkelen, b w. *stimulo privare.*

Ontpurperen, b. w. *purpura privare.* Daar het purper als een teeken van eer genomen wordt beteekent het ook, *honore vel dignitate privare.* B. v. ontpurperde achtbaarheên, *magistratus dignitate privati.*

Ontraag, bijv. n. *non lentus, non tardus, promptus, a, m; alacer, crit, cre;* bijw. *non lente, non tarde, prompte, alacriter, adverbia.* Van hier: ontraagheid, v. *promptitudo, inis, f. alacritas, atis, f.*

Ontraden, b. w. *dissuadeo, asi, asum, adere, dehorter, atus sum, ari,* beide bij *Cicero; avocare,* vindt men ook nog bij *Kil.* Van hier: ontrader, m. *dissuasor, oris, m.* Ontrading, v. *dissuasio, onis, f.*

Ontrafelen, b. w. *extrico, avi, atum, are.*

Ontraken, o. w. *evado, asi, asum, ere; elabor, apsus sum, abi.*

Ontrampeneerd, bijv. n. *quassatus, a, m; fractus, laceratus.* B. v. een ontrampeneerd schip, *navis quassata,* ook *navis vi tempestatis navigando inutilis reddita.*

Ontrampt, v. d. van het niet gebruikelijke w. ontrampen, *molestiis, aerumnis vel calamitatibus liberatus vel liber a molestiis &c. molestiarum liber.*

Ontranden, b. w. *marginem adimere*

Ontrapen, b. w. *eripere, surripere, adimo, emi, emtum, imere aliquid alicui.*

Ontredden, b. w. *solve, vi, utum, ere, libero, avi, atum, are.* Van hier: ontredding, v. *liberatio, onis, f.*

Ontredderen, b. w. *inutilem reddere;* eigenlijk *in eum statum redigere e quo aliquis se expedire non potest.* Ook van schepen, *quasso, avi, atum, are; navigationi inutilem reddere.* Van hier: ontredderd, *quassatus, a, m; fractus.*

Ontreinigen, b. w. *inquino, avi, atum, are, contaminare, turpare, foedare, violare.* Voor ontheiligen, *profano, avi, atum, are.* Van hier: ontreiniger, m. *violator, oris, m.* Ontreiniging, v. *inquinatio, contaminatio, violatio, profanatio, onis, f.*

Ontremmen, b. w. *sufflamen solvere.* Het is zoo veel als den keting losmaken, waarmede men de wielen of het wiel van eenen wa-

Digitized by Google

gen vastbindt, op dat hij niet te schielijk van eenen steilen weg storte.

Ontrennen, b. w. *cursu effugere vel evadere.*

Ontrent, zie omtrent.

Ontreuzelen, b. w. *arvinam tollere, adimere, arvina privare.*

Ontriemen, b. w. *cingulum, zonam vel corrigiam solvere*, ook *discingo, inxi, inctum, ingere*, bij *Mart.*

Ontrijden, b. w. *equitando evadere vel effugere.* In het gemeen snel ontkomen, *celeriter evadere*, ook *curru vel equo effugere.* Van hier: ontrijding, *evasio ope currus vel equi.*

Ontrijgen, b. w. *fasciam vel ligulam solvere.*

Ontrijmen, b. w. *versus compositos solvere metro vel in prosam convertere.*

Ontrijsen, b. w. *cadendo elabor, apsus sum, abi, delabi et labi.*

Ontrijven of **ontrieven**, b. w. *incommode, avi, atum, are; commoditatem tollere, incommodum adferre.*

Ontrijzen, o. w. *nascor, orior, ortus sum, oriri; existere.* B. v. er is onlust ontrezen, *discordia orta est.*

Ontrimpelen, b. w. *erugo, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *laevigo, avi, atum, are; rugas tollere.*

Ontringen, b. w. *annulos exuere.*

Ontristen, b. w. *fasciculos solvere, corymbos solvere.*

Ontroeijen, b. w. *remigando evadere vel effugere.*

Ontroeren, b. w. *turbo, avi, atum, are; conturbare, perturbare, movere, commovere*, bij *Cicero*; *agito, avi, atum, are*, bij denz. Van hier: ontroering, v. *turbatio, conturbatio, perturbatio, commotio, agitatio, onis, f.* Hier voor vindt men ook ontroerte.

Ontroesten, b. w. *rubiginem tollere.*

Ontrollen, b. w. *evolvo, olvi, olutum, olvere; explico, cui et cavi, icitum et icatum, icare.* Op de wijs van zakkenrolders ontnemen, *sacculatii more furari*, het woord *sacculatius* vindt men bij *Cicero.* Ook rollend ontvallen, *volvendo elabi.* In de boertigen stijl gebruikt men het voor, *ope currus evadere vel effugere.*

Ontrouselen, b. w. *eripio et surripio, ipui, eptum, ipere; spoliare aliquem aliqua re.*

Ontroomen, b. w. *cremorem adimere, cremorem tollere, cremore privare.*

Ontroostbaar en **ontroostelijk**, bijv. n. en bijw. *inconsolabilis, lis, le*; bijw. *inconsolabiliter, adv. insolabiliter*, bij *Horatius.* B. v. ontroostbare droefheid, *dolor, qui nullo solatio levari potest, vel dolor solatium non admittens.* Van hier: ontroostbaarheid, v. *ratio, natura vel conditio inconsolabilis.*

Ontrooven, b. w. is zoo veel als met geweld ontnemen, *rapio, ui, aptum, apere; abripere, eripere aliquid alicui, spoliare, exspoliare, vi aliquem privare aliqua re.* Van hier: ontrooving, *ereptio, spoliatio, privatio, onis, f.* bij *Cicero.* Ontroover, m. *raptor, oris, m. ereptor, spoliator.*

Ontrouw, v. *infidelitas, atis, f. perfidia, ae, f.* Ontrouw, is ook een bijv. n. en bijw. *infidelis, lis, le; perfidus, a, m; perfidiosus*; bijw. *infideliter, perfide, perfidiose, adv.* Van hier: ontrouwelijk, hetzelfde. Ontrouwigheid, hetzelfde, zie ontrouw.

Ontruigen, b. w. *asperitatem ope dolabrae tollere*, ook alleen *asperitatem tollere vel asperitate privare.*

Ontruimen, b. w. *angusto, avi, atum, are; angustum reddere*, dit is de eigenlijke beteekenis. Het wordt meest in den oneigenl. zin van ruimte of plaats maken gebruikt, *vacuo, avi, atum, are; evacuare.* Ook voor nalaten, *relinquo, liqui, ictum, inquere.* B. v. alles, wat hij meden dood zal ontruimen, *omnia, quae post mortem relinquet.* Van hier: ontruiming, v. *evacuatio, onis, f.*

Ontrukken, b. w. *vi eripere aliquid alicui, evellere, divellere.*

Van

Digitized by Google

Van hier: ontrukking, v. *ereptio, evulsio, divulsio, onis, f.*

Ontruonen, zie ontrennen.

Ontrusten, b. w. *inquietum reddere, quietem adimere alicui, quiete privare aliquem, inquietare;* bij *Kiliaan; turbo, avi, atum, are,* ook *commovere, angere, vexare, sollicitare, molestare aliquem.* Wederkeerig zegt men: zich ontrusten, *afflictor, atus sum, ari,* bij *Cic. cruciare se,* bij *Terent.* Eenen staat ontrusten, *concutere rempublicam,* bij *Cicero.* Iemand ontrusten, is ook *accendere curam alicujus.* Van hier: ontruster, *motor, oris, m. vexator, turbator.* Ontrusting, v. *motus, us, m. permotio, onis, f. turbatio, perturbatio, inquietatio, onis, f.* bij *Liv. vexatio,* bij *Cicero.*

Ontsatannen, b. w. *Satanae vires vel potestatem adimere.*

Ontschadigen, b. w. *damnum, noxam vel detrimentum alicui allatum resarcire, vel reparare.* Van hier: ontschadiging, v. *reparatio damni.*

Ontschagchelen of ontschacheren, b. w. *fraudulento more aliquid eripere alicui.*

Ontschakelen, b. w. *concatenationem dissolvere, connexum vel connexionem solvere.* Oneigenl. ontbinden, *solvere, dissolvere.* Van hier: ontschakeling, *dissolutio catenationis vel solutio connexus,* ook *dissolutio, onis, f.* alleen.

Ontschaken, b. w. *raptu eripere, abripere, vi abducere,* ook *rapere* alleen. Van hier: ontschaker, *raptor, oris, m. ereptor.* Ontschaking, v. *raptus, us, m.*

Ontscharen, b. w. *ordines turbo, avi, atum, are.*

Ontscheden, b. w. *vagina nudare, educere e vagina.*

Ontscheiden, b. w. *disjungo, sejungo, unxi, unctum, ungere, discerno, crevi, cretum, cernere.*

Ontschepen, b. w. *exonerare e nave.* Van hier: ontscheping, v. *exoneratio, onis, f. e nave.*

Ontscheppen, b. w. *formam a Deo acceptam deformo, avi, atum, are; formam naturalem demere vel auferre.* Om dat dit de misma-king in zich bevat, kan men het ook alleen overzetten door, *deformo, avi, atum, are.* Ook wordt het genomen voor sterven, *naturam exuere vel mori.*

Ontschepteren, b. w. *dignitate regia vel imperio privare.*

Ontscherpen, b. w. *obtundere aciem,* bij *Kiliaan.*

Ontscheuren, b. w. *vi eripere vel adimere,* ook *divellendo eripere.* Ook wederk. zich ontscheuren, *vi se liberare vel eripere.*

Ontschieten, o. w. *subito et celeriter effugere, evadere.* In haast opspringen, *subite expergisci.* Onverwachts ontvallen, *elabi e manibus.* Misten, feilen, *hallucinari.* Uit het geheugen gaan, *excidere e memoria,* ook *excidere* alleen.

Ontschijnen, o. w. *illucescere.* B. v. de dag ontschijnt, *dies illucescit.*

Ontschikken, b. w. *turbo, deturbo, perturbo, avi, atum, are; confundo, udi, usum, undere, denormo, avi, atum, are.*

Ontschillen, b. w. *decortico, avi, atum, are; exalburnare, deglubere.*

Ontschindelen, b. w. *accendo, di, sum, ere; incendere, succendere.* Oneigenlijk beteekent het moed of ijver veroorzaken, *accendere,* wordt ook in dezen zin gebruikt.

Ontschipperen, b. w. *praefecturam navis alicui adimere.* Voorts een waardigheid ontnemen, *dignitate privare,* in dezen zin komt het bij *Hooft* voor.

Ontschoeijen, b. w. *discalceo, avi, atum, are; excalceare, calceos exuere.* Van hier: ontschoeijing, v. *discalceatio, excalceatio, onis, f.*

Ontschokken, b. w. *quassando dissolvere.*

Ontschorren, b. w. *raucitatem adimere.*

Ontschorsen, b. w. *decortico, avi, atum, are; delibrare, corticem detrahere, deglabrare, deglubere, exalburnare,* bij *Plin.*

Digitized by Google

Van hier: ontschorsing, v. *decorticatio, onis, f.* bij denz.

Ontschreeuwen, b. w. *clamando nego, avi, atum, are.*

Ontschrijven, b. w. *scriptis vel scribendo negare*, dit woord komt bij *Huygens* voor.

Ontschroeven, b. w. *cochleam solvere*, ook oneigenlijk, *solvere, dissolvere*, alleen.

Ontschuilen, b. w. *vito, avi, atum, are; devitare, evitare, effugere.* Ook voor verbergen, *abscondo, didi, onsum, ere; occulto, avi, atum, are; occulo, ui, ultum, ulere.*

Ontschuldigen, b. w. *excuso, avi, atum, are; purgo, avi, atum, are; expurgare, eximere culpa.* Zich, *se.* Bij iemand, *alicui vel apud aliquem. Kiliaan* verklaart het ook door *refellere.* Van hier: ontschuldelijk, *excusabilis, lis, le; excusandus, a, m; excusatione dignus*, bij *Scheller.* Ontschuldiging, v. *excusatio, onis, f. purgatio, onis, f. expurgatio.*

Ontschutten, b. w. een Geldersch woord, *pecus vel armentum post multam solutam domino reddere vel restituere.* Van hier: ontschutting, v. *pecoris vel armenti restitutio.*

Ontsieren, b. w. *deorno, avi, atum, are; devenusto, avi, atum, are*, bij *Gellius; deformo, avi, atum, are.*

Ontsindelen, b. w. *spuma metalli purgare vel scoriâ purgare.*

Ontslaan, b. w. eigenlijk iets dat vast is, door slaan los maken, doch in dezen zin wordt het niet gebruikt, wij gebruiken het voor los maken, verlossen, bevrijden, *solvo, solvi, solutum, solvere, absolvere, exsolvere, libero, avi, atum, are, exonerare, eximo, emi, emtum, imere, levo, avi, atum, are, dimitto, isi, issum, ittere, exauctorare. Kiliaan* verklaart het ook door *explico, cui, et avi, icitum, e catum, are.* B. v. uit eene gevangenis ontslaan, *solvere vinculis e carcere liberare.* Van eenen eed ontslaan, *absolvere jurejurando vel sacramento.* Het krijgsvolk ontslaan, *dimittere milites, vel exauctorare.* Van vrees ontslaan, *eximere metu.*

Ontslag, o. *solutio, dimissio, liberatio, exoneratio, onis, f. exauctoratio, onis, f.*

Ontslaken, b. w. *exsolvere, emittere, liberare.*

Ontslapen, o. w. zoo veel als wakker worden, *expergisci.* Ook het tegendeel: in slaap vallen, *obdormio, ivi, itum, ire.* Meest gebruiken wij het fig. voor eenen zachten dood sterven, *morior, mortuus sum, mori, animam efflare, naturae concedere*, bij *Sall.* en het geen er het naaste bij komt, *acquiesco, evi, etum, escere*, bij *Nepos.* Van hier: ontslaping, v. *ferreus somnus*, bij *Virg.* zie verder bij het woord dood.

Ontslappen, b. w. *relaxo, avi, atum, are*, bij *Kil.*

Ontslaven, b. w. *servitute libero, avi, atum, are.*

Ontslechten, b. w. *salebrosum reddere.*

Ontslepen, b. w. *trahendo auferre, detraho, axi, actum, here.*

Ontslibberen, o. w. *ob lubricum manibus elabi.* Ontslibberen laten, vindt men bij *Hooft*, *emittere e manibus.*

Ontslippen, o. w. *elabor, apsus sum, abi.* In stilte ontkomen, *clam effugere, clam se subducere*, bij *Nepos.*

Ontslopen, b. w. *tegumen pulvinari detrahere.* Oneigenlijk: afbreken, *diruo, ui, utum, uere.* In verdere figuur beteekent het, *perturbo, avi, atum, are*, bij *Vondel* vindt men: onsloopbre zuilen, *columnae quae dirui non possunt.*

Ontsloten, bijv. n. eigenlijk verl. d. ontsluiten, *reseratus, a, m, apertus, a, m.*

Ontsluijeren, b. w. eigenlijk den sluijer afdoen, *exuere velum, detrahere velum.* Fig. duidelijk maken, ontdekken, *revelo, avi, atum, are, detegere, develare.* Van hier: ontsluijering, v. *revelatio, develatio, onis, f.*

Ontsluimeren, o. w. *obdormisco, ere.* In den verheven stijl, *mori-*

Digitized by Google

ber, *mortuus sum, mori, diem obire.*

Ontfluipen, o. w. *clam evadere, clam se furripere, clam elabi, clam effugere.* Van hier: ontfluiping, v. *fuga clandestina.*

Ontfluiten, b. w. eigenlijk dat gesloten is losmaken, *resero, avi, atum, are.* Dat gesloten is losmaken, *solvo, olvi, utum, olvere.* Dat bedekt is, ontdekken, *detegere, develare, aperio, ui, ertum, ire.* Voor ontvouwen, *explicare.* Van hier: ontfluiting, v. *reseratio, onis, f. solutio, onis, f. develatio, onis, f. apertio, onis, f.* bij *Varro.*

Ontfmeeken, b. w. *eblandior, itus sum, iri, blanditiis extorquere, deprecor, atus sum, ari.*

Ontfmeren, b. w. *aperire dolium, relino, evi, itum, inere,* bij *Ter.*

Ontfnappen, o. w. *clam elabi, subterfugere, clam evadere, clam se furripere vel clam effugere.* Van hier: ontfnapping, v. *fuffugium, effugium, ii, n. evafio, onis, f.*

Ontfnaren, b. w. *chordas demere, chordis privare,* ook *detendere vel relaxare chordas.*

Ontfnellen, o. w. *celeriter effugere.*

Ontfnijden, b. w. *fecando adimere.* In dezen zin komt het bij *Huyg.* voor.

Ontfnoeijen, b. w. *omnia decidere vel caedendo auferre.*

Ontfnoepen, b. w. *cupedias quasdam auferre. Vondel* zegt: een zoen ontfnoepen, *furari osculum* of *osculum cupediarum instar alicui eripere.*

Ontfnoeren, b. w. *funem, chordam, ligaculum vel taeniam solvere, dissolvere.* Ook losmaken, bevrijden, *libero, avi, atum, are.* B. v. die Christus kerk ontfnoerde van geweld, *qui ecclesiam Christi vi liberabat.* Van hier: ontfnoering, v. *ligaculi solutio, liberatio, onis, f.*

Ontfnorren, o. w. een dichterlijk woord, *cum strepitu evolare.*

Ontfnuiten, b. w. *astute vel callide aliquid auferre alicui.*

Ontfnuiven, o. w. *celerrime elabi vel effugere.*

Ontfoldigen, b. w. *exauctoro, avi, atum, are, dimittere, stipendio privare.* Van hier: ontfoldiging, v. *exauctoratio, dimissio, privatio stipendii.*

Ontfounderen, b. w. *replumbo, avi, atum, are, replumbari, in Digestis.*

Ontfpannen, b. w. *retendo, endi, entum, ere, relaxo, avi, atum, are, remitto, isi, issum, ittere.* Wederkeerig, zich ontfpannen, *requiescere a labore solito. Weiland* heeft van dit woord nog eene beteekenis overgeslagen, te weten: van osfen of paarden, zegt men: *abjugo, avi, atum, are; solvere equos curru.* Van hier: ontfpanning, v. *retentio, onis, f. relaxatio, onis, f. remissio, onis, f. requies, etis, f. abjugatio, onis, f. solutio, onis, f.*

Ontfparen, b. w. *parcimonia abstinere usu, parcendo colligere,* ook *parcere* alleen.

Ontfpartelen, b. w. *agitando elabi vel evadere vel effugere.* Van hier: ontfparteling, *actio evadendi vel effugiendi per agitationem.*

Ontfpatten, o. w. *in latera exsilire.*

Ontfpekken, b. w. *decorticare, exalburnare, alburnum detrahere.*

Ontfpelden, b. w. *aciculas solvere vel resolvere.*

Ontfperren, b. w. *recludo, usi, usum, udere, resero, avi, atum, are.*

Ontfpijen, b. w. *cuneos solvere.*

Ontfpinnen, b. w. *pensa tracta detrahere.*

Ontfpoelen, b. w. *fluctuando adimere, auferre vel privare.*

Ontfpringen, o. w. *celeriter exilire.* Vrolijk opfpringen, *exsulto, avi, atum, are.* Met borreling voor den dag komen, *scaturio, ivi, itum, ire.* Van hier beduidt het ontftaan, *nascor, atus sum, asci, exsisto, titi, stitum, istere, orior, ortus sum, oriri.* Wijders voor ontkomen, *effugere, evitare, elabi,* Onverwachts kwijt raken, *inopinato perdere aliquid.* Van hier: ontfpringing, v. *exsultatio, onis, f. scaturigo, inis, f. origo, inis, f. effugium, ii, n.*

Ontfpruiten, o. w. *germino, avi, atum,*

atum, are. Voor ontſtaan, *exiſtere, naſci, oriri, provenire, proficiſci.*

Ontſtaan, o. w. zie hier voor, onze beſte ſchrijvers gebruiken het ook in den zin van misſen, derven, niet ontvangen, *carere, effugere.* B. v. zoo moet hun de glorie niet ontſtaan, *ſic illos gloria non effugiet, vel ſic illi gloria non carebunt, vel non deërit illis gloria.*

Ontſtallen, b. w. *emittere vel educere e ſtabulo.*

Ontſtapelen, b. w. *ab acervo demere, vel eximere acervo, acervum deformare.*

Ontſtappen, o. w. *magnis paſſibus aliquem effugere.*

Ontſteenen, b. w. *lapidibus privare.*

Ontſteigeren, o. w. *in altum ſe tollendo oculos effugere.*

Ontſteken, b. en o. w. wij gebruiken dit woord voor eene opening maken, op dat het vocht uitloope, *aperio, ui, ertum, erire.* B. v. een vat ontſteken, *relinere vel aperire dolium.* Meest echter beteekent het in brand ſteken, *accendo, di, ſum, endere; incendere, inflammo, avi, atum, are, et ſuccendere,* bij *Livius.* In de heelkunst, gebruikt men voor ontſteken, *inflammare.* Van liefde ontſteken, *ardere amore, incendi amore.* Van toorn, *ira accendi,* en dus van alle hevige hartstogten. Men gebruikt het ook wederkeerig: zich ontſteken voor zich verbolgen maken, *ſuccenſere, iraſci.* Men gebruikt dit woord ook van dingen, die om hunne verwoesting bij het ontſtoken vuur vergeleken worden: b. v. den oorlog ontſteken, *accendere,* ook *movere vel commovere bellum;* onz. *ardesco et exardesco, escere.* B. v. den oorlog is ontſtoken, *bellum exarſit.* Van hier: ontſtekelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod accendi vel incendi potest.*

Ontſteking, v. *incendium, ii, n.* B. v. van den oorlog, *incendium belli.* Der gemoederen, *incendium animorum,* bij *Cicero; inflammatio, onis, f. ardor, oris, f.* B. v. van gramſchap, *ardor irae.*

Ontſtelen, b. w. *furto auferre, abripere vel eripere furto, ſuſ. furor, atus ſum, ari; ſubduco, xi, uctum, ucere; facere furtum alicui,* bij *Seneca; intervertere aliquem.* Wederk. beduidt het zich in ſtilte wegpakken, *clam ſe prorupere.* Van hier: ontſteling, v. *ablatio per furtum.*

Ontſtellen, b. en o. w. eigenlijk de goede gedaante van iets wegnemen, *deformo, avi, atum, are; turbo, avi, atum, are; perturbare,* bij *Cicero; commovere,* bij denz. Voor vervaard maken, *terrere, exterrere, conſternare,* bij *Livius.* Voor verbaasd maken, *ſtupefacio, eci, actum, acere; percello, uli, ulſum, ellere,* bij *Cic. terrere.* Voor verwarren, *confundo, udi, uſum, undere, deſtruere,* bij *Kiliaan.* Wederk. zich ontſtellen, *turbare ſe, confundere ſe,* doch in deze beteekenis komt het meest met het onz. w. ontſteld zijn, of worden, *ſtupere, ſtupeſcere et ſtupefieri, expavere, expaveſcere, conſternari animo, horreſcere.* Van hier: ontſteldheid, ontſtelling en ontſteltenis, *deformitas, atis, f. turbatio et perturbatio; onis, f. turba, ae, f. commotio, onis, f. terror, oris, m. conſternatio, onis, f. ſtupor, oris, m. ſtupiditas, atis, f. confuſio, onis, f. pavor, oris, m. horror, oris, m.* Ontſteltenis van de maag, *malus affectus ſtomachi.*

Ontſtemmen, b. en o. w. *diſſonum reddere;* onz. *diſſono, ui, itum, are; male ſonare.*

Ontſtentenis, v. een regtsgeleerd woord, in de beteekenis van verzuim, *incuria, ae, f. negligentia, ae, f. indiligentia, ae, f.*

Ontſterven, o. w. ik geloof dat het werkw. *emorior, tuus ſum, ori,* hier het naast bij komt, ook *morte eripi, morte effugere.* *Huygens* gebruikt het in den laatſten zin, wanneer hij zegt: de ijdelheden van het hof ontſterven, *vanitates aulae morte effugere.*

Ontſtichten, b. w. eigenlijk afbreken, dat geſticht is, *dirue, ui, uſum, uere; everto, erti, erſum,*

Digitized by Google

fum, ertere, deſtruo, uxi, uctum, uere. Men gebruikt het meest in eenen figuurlijken zin, voor de ſtichting wegnemen, *offendo, endi, enſum, endere.* Iemands ooren ontſtichten, is bij *Liv., conſcelerare aures alicujus.* De kerkelijken gebruiken, *ſcandalizare*, volgens *Kiliaan.* Van hier: ontſtichting, v. *everſio, onis, f. deſtructio, offendiculum, i, n.* onlatijn, *ſcandalum, i, n.* Ontſtichtelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod exemplum virtutis imitandae non proponit.*

Ontſtijgen, o. w. *adſcenſione ſe oculis eripere.* In het gemeen beteekent het zoo veel als ontgaan, *evitare, effugere.* Van hier: ontſtijging, v. *actio eripiendi ſe oculis adſcenſione;* vervolgens *evitatio, onis, f. effugium, ii, n.*

Ontſtijven, b. w. *laxo, avi, atum, are;* relaxare. Ook ſlap worden, *laxari, relaxari.*

Ontſtoppen, b. w. *relinere vel rem oblitam aut obturatam aperire*, volgens *Kiliaan.*

Ontſtoren, b. w. *ſedare, contenzum reddere.*

Ontſtormen, o. w. *tempeſtatis vi aliquid perdere vel aliqua re privari.*

Ontſtraten, b. w. *viam ſtratam deſternere.*

Ontſtrengelen, b. w. *vinculum vel ligulam ſolvere, enodare, denodare.* Vondel zegt: eenen knoop, eenen ſtrik ontſtrengelen, *ſolvere nodum, laqueum.* Van hier: ontſtrengeling, *ſolutio vinculi vel ligulae, enodatio, onis, f.*

Ontſtrijden, b. w. *pugnando adimere, eripere, auferre.* Ook door twistreden iemand van gevoelen doen veranderen, *verbis litigioſis ira agere, ut quis in aliam ſententiam tranſeat.*

Ontſtrijken, b. w. *clam ac ſubdole manu aliquid ſuffurari.* Van hier: ontſtrijking, *furtum clandeſtinum ac doloſum.*

Ontſtrikken, b. w. *ſolvere laqueum, laqueum abſtringere, extricare, explicare.* Van hier: ontſtrikking, v. *ſolutio, abſtrictio, extricatio vel explicatio laquei.*

Ontſtroomen, o. w. *deſluo, uxi, uxum, uere.*

Ontſtroopen, b. w. *praedando eripio, ipui, eptum, ipere, auferre vel aliquem privare aliqua re.* Van hier: ontſtrooping, v. *ereptio per praedationem.*

Ontſtruiken, b. w. eigenlijk *ſtirpibus vel fruticibus nudare, exſtirpo, avi, atum, are.*

Ontſtuiven, o. w. eigenlijk doen ſtuiven verliezen: b. v. al het zaad is mij ontſtoven, *omne ſemen mihi vento ablatum eſt;* oneig. *celeriter ſe proripere.*

Ontſtukken, b. w. *lacero, avi, atum, are*, bij *Kiliaan.* Ik geloof dat dit woord reeds verouderd is, ſchoon *Weiland* zulks niet zegt.

Ontſullen, o. w. *elabor, apſus ſum, abi.* Zoo veel als ontglijden in de dagelijkſche taal.

Onttabberden, b. w. *toga ac dignitate privare.*

Onttakelen, b. w. *navem velis funibusque nudare*, ook *exarmare navem.* Oneigenl. ontbinden, *ſolvo, vi, utum, olvere.* Van hier: onttakeling, v. *exarmatio navis.*

Onttanden, b. w. *privare dentibus, edento, avi, atum, are.*

Onttarnen of ontternen, b. w. *diſſuo, ui, utum, uere.*

Onttellen, b. w. *numerando fallo, fefelli, falſum, fallere, vel falſo numerando aliquid auferre alicui.*

Ontternen, zie onttarnen.

Ontteugelen, b. w. *freno ſolvere, detrahere frenos.*

Onttiegen, ontijgen, ontuigen, b. w. *eripere, demere.* Het deelw. ontogen is alleen maar in gebruik, *ereptus, a, um; demtus, a, um.*

Onttimmeren, b. w. *demolior, itus ſum, iri; deſtruo, uxi, uctum, uere, diruo, ui, utum, uere.*

Onttodderen, b. w. losmaken, *diſſolvere;* onz. *evado, aſi, aſum, ere; fuga ſe eripere, terga vertere vel dare.*

Onttongen, b. w. *lingua privare, linguam exſecare, elinguem reddere*, *Kiliaan* zegt *elinguare.*

Onttooijen, b. w. *deorno, avi, atum, are, ornatu veſtimento privare.*

Onttoomen, zie ontteugelen. Van hier: onttooming, v. *detractio frenorum.*

Onttooveren, b. w. *fascinum solvere, incantatione liberare, incantationem avertere, carmine magico rem incantatam incantatione solvere.*

Onttornen, zie onttarnen.

Onttransen, b. w. *tholo privare.*

Onttrekken, b. w. *subtraho, axi, actum, ahere, adimo, emi, emtum, imere, eripio, ipui, eptum, ere, subduco, uxi, uctum, ucere.* Van hier: onttrekking, v. *subtractio, ademtio, ereptio, subductio, onis, f.*

Onttroetelen, b. w. *blanditiis eripere, eblandior, itus sum, iri.*

Onttroggelen, b. w. *dolose, callide vel astute auferre aliquid alicui.*

Onttroonen, b. w. *blanditiis aliquid alicui eripere, vel obtinere aliquid ab aliquo, invertere.* Ook heeft het eene geheel andere beteekenis, te weten van den troon berooven, *regno privare vel dejicere.*

Onttrouwen, o. w. *matrimonii sacramentum vel fidem solvere, dirimere aut remittere, solvere matrimonium.*

Onttuigen, hetzelfde als onttakelen.

Onttuigen, b. w. scheepswoord, *funem quo navis alligatur, solvere.* *Hooft* gebruikt het voor weg nemen in het algemeen, *adimere, eripere, privare.*

Onttuinen, b. w. *disjepio, epsi, eptum, ire, sepimentis privare vel nudare.*

Onttwee of ontwee, bijw. *bifariam.* Gewoonlijk wordt het gebruikt voor verbroken, in stukken gescheurd, *ruptus, a, m, fractus, discisus.* Zoo leest men in de overzetting van den bijbel, die de spiesse ontwee slaat, *qui hastam bifariam dividit, disrumpit, frangit, vel discindit.*

Onttweernen of onttwijnen, b. w. *retexo, ui, ere, et etexere,* volgens *Kiliaan.*

Onttucht, v. is eigenlijk het tegendeel van tucht, *disciplinae, doctrinae, modestiae, honestatis, pudicitiae, pudoris, virtutis inopia.* In eenen figuurlijken zin beteekent het dus, onbetamelijkheid, ongevoeglijkheid, losbandigheid, *indecentia, ae, f. inconvenientia, incongruitas, atis, f. effrenatio, onis, f. licentia, ae, f.* Wij verstaan er door in eenen bepaalden zin, eene overschrijding van de palen van eerbaarheid, *impudicitia, ae, f.* Nog sterker, *stuprum, i, n. adulterium, ii, n.* Van hier: ontuchtig, *impudicus, a, m,* bijw. *impudice, adv. Hooft* gebruikt ook ontuchtigheid, v. voor ontucht. Ontuchtig zoude dus eigenlijk zijn, *disciplina, doctrina, modestia, honestate, pudicitia, vel virtute carens.*

Ontuig, o. *res viles, nihili, nullius pretii, quisquiliae, arum, f. plur.*

Ontvademen ook ontvesemen, b. w. *solvere, exuere, evolvere.*

Ontvaderen, b. w. *spoliare, privare, orbare patre.*

Ontvallen, o. w. *excido, idi, ere,* bij *Cicero, e manibus elabi,* ook *elabi* alleen. Onvoordachtelijk zeggen, *excidere.* Dat is mij ontvallen, *hoc mihi excidit.* Dit heeft hij zich laten ontvallen, *hoc illi exidit.* Ontvallen, zoo veel als vergeten, *praeterlabor, apsus sum, abi,* bij *Cicero,* ook *excidere.* B. v. zijn naam is mij ontvallen, *nomen illius mihi excidit.*

Ontvang, m. *acceptum, i, n. acceptio, onis, f.* ook *perceptio, onis, f.* Zamenstell. ontvangvat, *receptaculum, i, n.*

Ontvangen, b. en o. w. *sumo, umsi, umtum, umere, accipio, epi, eptum, ipere.* B. v. geld ontvangen, *accipere pecuniam.* Eenen brief ontvangen, *accipere literas vel epistolam,* ook *recipere, concipere, excipere.* B. v. iemand vriendelijk ontvangen, *comiter vel amice excipere aliquem.* Iemand koel ontvangen, *frigide recipere aliquem.* Ook deelachtig worden, *participem fieri, nanciscor, nactus sum, isci.* Ook zwanger worden, *concipio, epi, eptum, ipere.* Van hier: is het zelfst. n. v. ontvangenis, *conceptio, onis, f. conceptus, us, m.*

bij

Digitized by Google

bij *Cicero*. Ontvanger, m. *quaestor, oris, coactor, oris, receptor, oris, m. tribunus aerarius*. Ontvangerschap, *quaestura, ae, f. munus coactoris vel receptoris*. Zamenstell. ontvangstboek, *liber accepti*. Voorts ontvangbaar en ontvangelijk, *qui, quae vel quod accipi potest*.

Ontvaren, o. w. *enavigo, avi, atum, are*, bij *Sueton*. Van hier: ontvaarbaar, *enavigabilis, lis, le*, ook *navigando effugere*.

Ontvaschen of ontveschen, b. w. *fasciis evolvere*.

Ontvechten, b. w. *pugnando adimere, eripere vel auferre*. Men gebruikt ook onz. voor vechtend ontkomen, *pugnando evadere*.

Ontveiligen, b. w. *infesto, avi, atum, are, intutum reddere*. Van hier: ontveiliging, v. *infestatio, onis, f.*

Ontveinzen, b. w. *simulare, adsimulare et dissimulo, avi, atum, are*. Van hier: ontveinzer, m. *dissimulator, oris, m.* Ontveinzing, v. *assimulatio et dissimulatio, onis, f.* bij *Cic.*

Ontvellen, o. w. *cutem amittere vel perdere*. Van hier: ontvelling, v. *amissio cutis vel pellis*.

Ontverwen of ontverven, b. w. *decoloro, avi, atum, are, colore privare, colorem vitiare, colorem mutare*. Oneigenlijk gebruikt men het als een wederkeerig werkw. zich ontverwen, *colorem vultus mutare*.

Ontvesten, b. w. *moenibus vel propugnaculis nudare, propugnacula diruere*.

Ontveteren, b. w. *taeniam vel ligamen solvere vel dissolvere*.

Ontvlakken, b. w. *emaculo, avi, atum, are, maculam vel maculas demere*. Van hier: ontvlakker, m. *emaculator, oris, m.*

Ontvlammen, b. en o. w. *incendere vel accendere*, onz. *flammo et inflammo, avi, atum, are*, bij *Tacitus*. Van hier: ontvlamming, v. *flammatio et inflammatio, onis, f.* Ontvlambaar, *inflammabilis, lis, e*. B. v. ontvlambare lucht, *aër inflammabilis*.

Ontvlechten, b. w. *retexo, exui, extum, exere, redordiri, explicare, extricare, solvere nodos, enodare*. Van hier: ontvlechting, v. *explicatio, extricatio, solutio nodorum, enodatio, enis, f.*

Ontvleeschen, b. w. *nudare carne*.

Ontvleijen, b. w. *eblandior, itus sum, iri*. Van hier: ontvleijing, *eblanditio, onis, f.*

Ontvlekken, zie Ontvlakken.

Ontvleugelen, b. w. eigenlijk *privare alis*; oneigenlijk *vinculis aliquem liberare, vel vincula solvere alicui*. Nog meer oneig. *vim alicui adimere*.

Ontvlieden, o. w. *effugio, gi, itum, ere, evito, avi, atum, are, elabor, apsus sum, abi, aufugio, gi, itum, ere, evado, asi, asum, adere*. Van hier: ontvlieding, v. *effugium, ii, n. evasio, onis, f.*

Ontvliegen, o. w. *avolo, avi, atum, are*, bij *Cicero*; *evolare*, bij *Kiliaan*; *volando aufugere vel evadere*.

Ontvlieten, o. w. *effluo, uxi, uxum, uere, elabor, apsus sum, elabi*, bij *Scheller*.

Ontvloeijen, o. w. is hetzelfde als ontvlieten, doch in eenen min verhevenen stijl.

Ontvlugten, o. w. *anfugio, defugio, effugio, gi, gitum, igere*, alle bij *Cicero*. In allen haast ontvlugten, *proripio, ipui, eptum, ipere*, bij *Sallustius*. Heimelijk ontvlugten, *subterfugio*, bij *Caesar*. Voor ontsnappen, *elabi, evadere*. Voor vermijden, *vitare, devitare, evitare*. Van hier ontvlugting, v. *effugium, ii, n. suffugium et subterfugium*, bij *Caesar*.

Ontvoegen, b. w. *disjungo et sejungo, unxi, unctum, ungere*. Van hier: ontvoeging, v. *disjunctio et sejunctio, onis, f.*

Ontvoeren, b. w. in de eerste beteekenis is het *abduco, uxi, uctum, ucere, avcho, exi, ectum, ehere*; voorts *abigo, egi, actum, igere*. Verder met geweld afnemen, *vi abducere, rapio, ui, aptum, ere, abripere*. Van hier: ontvoerder en ontvoerer, m. *abductor, oris, abactor, ra-*

Digitized by Google

raptor, oris, m. Ontvoering, v. *abductio, onis, f. abactus, us, m. raptus, us, m.*

Ontvolken, b. w. *depopulo, avi, atum, are,* doch bij de beste ſchrijvers vindt men meest *depopulor, atus ſum, ari, ſolo, avi, atum, are,* bij *Statius, vacuare,* bij *Martialis.* Van hier: ontvolker, *depopulator, oris, m.* bij *Claudianus.* Ontvolking, v. *depopulatio, onis, f.*

Ontvonken, b. en o. w. *accendo, incendo, ſuccendo, di, ſum, ere,* bij *Livius;* bedr. *flammo, inflammo, avi, atum, are, ignesco, escere et ſcintillo, avi, atum, are.* Van hier: ontvonking, v. *incenſio, onis, f.* bij *Cicero; inflammatio, onis, f. ſcintillatio, onis, f.* Ontvonkbaar, *qui, quae vel quod accendi potest, inflammabilis, lis, le.*

Ontvoogden, b. w. *tutelam alicui adimere jure tutoris aliquem nudare vel privare.* Van hier: ontvoogding, *ademtio juris tutelae.*

Ontvormen, b. w. *deformo, avi, atum, are, formam adimere vel forma privare.*

Ontvouwen, b. w. *explico, cui et cavi, citum et catum, care, displicare et replicare,* bij *Kiliaan;* ook *clare et distincte ob oculos ponere.* Ook voor uitbreiden, *pando di, panſum, pandere.* B. v. de vleugels, *pandere vel expandere alas.* Van hier: ontvouwing, v. *explicatio, onis, f. explicatus, us, m. displicatio, onis, f. narratio clara ac distincta, expanſio, onis, f.*

Ontvreemden, b. w. *alieno, avi, atum, are, abalienare.* Ook ontnemen, *fraudare, eripio, ui, eptum, ipere, aufero, abſtuli, ablatum, auferre.* Van hier: ontvreemding, v. *alienatio et abalienatio, onis, f.* bij *Schell. fraudatio, onis, f.*

Ontvrienden, b. w. *Kiliaan* gebruikt het voor ontvrijen, *ambiendo alicui amicam praeripere.* *S. de Brune* voor ten onvriend maken, *inimicum vel infeſtum reddere aliquem.*

Ontvriezen, o. w. *regelo, avi, atum, are.* Het woord komt weinig meer voor.

Ontvrijen, b. w. *praeripere amicam alicui.* Bij *Melis Stoke* komt het voor in den *zin* van *eblandior, itus ſum, iri.* Het beteekent ook de vrijheid benemen, *libertatem adimere, libertate privare, intutum reddere, infeſtare.* Van hier: ontvrijing, v. *praereptio amicae, eblanditio, onis, f. infeſtatio, onis, f.*

Ontvrolijken, b. w. *laetitiam adimere, gaudio privare, attriſto et contriſto, avi, atum, are.*

Ontvrouwen, b. w. *muliebrem indolem vel ingenium muliebre adimere.*

Ontvullen, b. w. *depleo, evi, etum, ere, vacuo, avi, atum, are.*

Ontwaaijen, o. w. *vento evolare,* ook *vento auferri.* Oneigenlijk uit het geheugen ſchieten, *memoria excidere.*

Ontwaden, b. w. *veſtes mortuo exuere.* Schoon de geleerde *Weiland* zulks niet aanteekend, geloof ik, dat men aan dit woord eene andere beteekenis toeſchrijven kan: b. v. van die, door waden ontkomen, *vado transeundo effugere.*

Ontwaken, o w. *expergiſcor, rectus ſum, iſci,* bij *Cicero; evigile, avi, atum, are, excitari e ſomno, colligere ſe ſomno* bij *Lucretius.* Van hier: ontwaking, v. *experrectio, evigilatio, onis, f.*

Ontwalgen, b. w. *faſtidium adimere.*

Ontwallen, b. w. *moenibus vel vallis privare vel nudare, moenia diruere.*

Ontwapenen, b. w. *dearmo, avi, atum, are, exarmare, armis privare, nudare, ſpoliare, arma exuere alicui.* Figuurl. zegt men, iemands toorn ontwapenen, *vincere, flectere, mollire iram alicuius.* Van hier: ontwapening, v. *dearmatio, exarmatio, onis, f. privatio armorum,* volgens *Schell.*

Ontwaren, b. w. *ſentio, ſenſi, ſenſum, ſentire, intelligo, exi,*

Digitized by Google

ONT

Ontwiekeu, o. w. regelt, m. ren, are. Het woord heeft sig meer voor.

Ontvrijen, b. w. proprium eam alicui. Bij Melkomt het voor in de eblandior, itus sum. betekent ook de vrij men, libertatem adimsate privare, instruinfestare. Van hier: v. praeceptio emancitio, onis, f. infestatie, onis, f.

Ontvrolijken, b. w. lacmare, gaudio privare et contristo, are, av

Ontvrouwen, b. w. mandolum vel ingenium adimere.

Ontvullen, b. w. implum, ere, vavi, vi are.

Ontwaaijen, o. w. ventu ook ventis ferri, uit het prieuen excidere.

Ontwaden, o. w. exuere. land zich uit kleeren, loof h. ck. een kleed, eene zaak verdekken voor den ondergang, voor ven kan: b. v. van die, den ondergang, voor effugere.

Ontwaken, o. w. expergitus sum, iscii, ere, gilo, avi, atum, are, ri e somno, excitari bij Lucretius. Van king, v. expergiscentis, onis, f.

Ontwalgen, b. w. fastimere.

Ontwallen, b. w. munire, lis privare vel munidiruere.

Ontwapenen, b. w. armatus, are, exarmare, privare, nudare, spoliare ma exuere alicui. Figmen, iemands toorn ontwinere, flectere, mollire alicuius. Van hier: ontwapv. desarmatio, exarmatio, f. privatio armorum, v.

Schell. b. w. fascia

Ontwaren, fastire, fastidire

ui, ctum, igere. Bij Kiliaan vindt men het in de beteekenis van opzeggen, niet toestaan, renuncio, avi, atum, are.

Ontwarren en ontwarrelen, b. w. ook ontwerren, extrico, avi, atum, are, enodare, denodare, explicare, expedio, ivi, itum, ire, in ordinem redigere.

Ontwasen, o. w. propter incrementum corporis excedere modum alicujus rei. B. v. een kleed ontwasen, excedere modum vestis propter incrementum corporis. In eenen figuurlijken zin, bij is der roede ontwasen, ob aetatem virga vel ferula non amplius puniendus est. Eene dwaling ontwasen, superare errorem. De sterfelijkheid ontwasen, tollere se supra mortalitatem, ook effugere mortalitatem.

Ontwederen, onpers. w. tempestate obrui, volgens den grooten Weiland.

Ontweduwnaren, b. w. conditionem viduam relinquere.

Ontwegen, o. w. devio, avi, atum, are, a recta via decedere, bij Kiliaan. Oudtijds wierdt het ook bedr. gebruikt en beteekende zoo veel als door valsche wegen iemand iets ontnemen, pondere fraudare aliquem. Melis Stoke gebruikt het in den zin van ontrusten, ontstellen, turbare, perturbare et commovere.

Ontweijen, ontweiden, b. w. exenterare, eviscero, avi, atum, are. Van hier: ontweijing, v. exenteratio, evisceratio, onis, f.

Ontwekken, b. w. suscito, avi, atum, are, exsuscitare, bij Cicero; expergefacio, eci, actum, acere, excitare e somno, bij Cicero; excire aliquem somno, bij Livius. Men gebruikt het ook onz. voor ontwaken, expergiscor, rectus sum, isci.

Ontweldigen, b. w. vi eripio, pui, eptum, ipere, extorqueo, orsi, ortum, orquere, aliquid ab aliquo, alicui vel de vel ex manibus alicujus, alle bij Cicero; spoliare aliquem aliqua re, exspoliare, bij Cicero. Van hier: ontweldiger, ereptor, oris, m. bij Cicero; extortor honorum, bij Ter. spoliator, oris, m. Ontweldiging, creptio, onis, spoliatio, onis, f.

Ontwenden, b. w. zoo veel als wegnemen, onttrekken, avertere, intervertere vel evertere alquem re aliqua, bij Cicero; detrahere aliquid alicui, bij denz. Ook stelen bij Weiland, furor, atus sum, ari. Van hier: ontwending, v. eversio, detractio, onis, f. dit woord is weinig meer in gebruik.

Ontwennen, bedr. en onz. w. desuefacio, eci, actum, acere, bij Cicero; excutere consuetudinem alicui, desuescere aliquem, bij Non. Meest wordt het wederk. gebruikt, desuescere, desuefieri, morem vel consuetudinem deponere. Van hier: ontwenning, v. desuetudo, inis, f.

Ontwenschen, b. w. deprecor, atus sum, ari.

Ontwentelen, b. w. volvendo move re loco aliquid.

Ontweren, b. w. het komt in eenen dubbelen zin voor, in dien van met geweld ontnemen, vi eripere; en in dien van ontwapenen, van verwering ontbloten, exarmare, defensione nudare, bijna verouderd.

Ontwerp, o. designatio, onis, f. bij Cicero; delineatio, bij Vitruvius; adumbratio, bij Scheller; specimen, inis, n. bij Cicero; graphis, idis, f. bij Plinius; exemplar, aris, n. bij Cicero. Van een werk, diagramma, atis, n. bij Vitruv. Voor denkbeeld, idea, ae, f. bij Cicero. Voor voorschrift, formula, ae, f. Een ontwerp is ook zoo veel als een aanslag of voornemen, consilium, ii, n. Een ontwerp maken of smeden, consilium capere. Van hier:

Ontwerpen, b. w. designo, avi, atum, are, deformare, adumbrare, delineare, describere, deformare operis speciem vindt men bij Vitr.

Ontwerren, zie Ontwarren.

Ontwervelen, b. w. obicem vel pessulum solvere. In het gemeen ook voor losmaken, solvere, dissolvere.

Digitized by Google

vere. Van hier: ontwerveling, v. *solutio obicis vel pessuli*, ook *solutio, dissolutio, onis, f.*

Ontwetten, b. w. *legem vel leges auctoritate privare.*

Ontweven, b. w. *retexo, texui, textum, exere, retorqueo, orsi, ortum, ere*, bij *Cicero* en *Plinius*; *redordiri*, bij *Kil.* oneig. *dissolvo, vi, utum, olvere.*

Ontwijden en ontwijen, b. w. *desacro, avi, atum, are, quod sacrum erat profanum reddere*, zegt *Kiliaan*; *profano, avi, atum, are, violare, polluo, ui, utum, uere*, bij *Schell. exaugurare*, komt in dezen zin bij *Livius* voor. Van hier: ontwijding, v. *profanatio, violatio, onis, f. pollutio*, bij *Scheller* Ontwijder, m. *homo profanus.* Ontwijdster, m. *mulier profana.*

Ontwijfelbaar, bijv. n. en bijw. *indubitabilis, lis, le, indubitatus et indubius, a, m*, alle bij *Quintilianus*; bijw. *indubitanter, indubitate, haud dubie, non dubie, sine dubio, sine dubitatione, procul dubio, adverbia.*

Ontwijken, o. w. *vito, avi, atum, are, devitare, evitare*, bij *Cicero*; *declinare, elabor, apsus sum, abi, caveo, cavi, cautum, cavere, fugio, fugi, fugitum, fugere, defugere, effugere.* Van hier: ontwijking, v. *vitatio, onis, f. devitatio, evitatio, declinatio, effugium, ii, n.*

Ontwijven, b. w. *uxorem adimere, vel uxore privare.*

Ontwijzen, b. w. het woord schoon verouderd, komt mij zeer geschikt voor in de beteekenis van *abjudicare aliquid alicui*, zijnde het tegenovergestelde van toewijzen, *adjudicare.*

Ontwikkelen, b. w. *explico, avi, et icui, catum, et icitum, are, solvere, expedire*, volgens *Scheller.* Mij dunkt dat *extrico, avi, atum, are*, ook gebruikt worden kan. Van hier: ontwikkeling, v. *explicatio, onis, f. solutio, onis, f. extricatio, onis, f.*

Ontwilderen, b. w. *mansuefacio, ecl, actum, acere*, bij *Livius*; *domo, ui, itum, are, cicuro, avi, atum, are*, bij *Varro.*

Ontwimpelen, b. w. *revelo, avi, atum, are, detego, exi, ectum, egere, aperio, ui, ertum, ire.*

Ontwinden, b. w. *evolvo, olvi, olutum, olvere, devolvere, deglomero, avi, atum, are.* Oneigenl. duidelijk maken; *explico, cui & avi, itum & atum, are.* Men vindt ook de uitdrukking, zware verschillen ontwinden, *graves dissolvere lites.* Van hier: ontwinding, v. *evolutio, onis, f. devolutio, deglomeratio*, Oneigenl. *explicatio, onis, f.*

Ontwisschen, b. w. *abstergendo delere.*

Ontwoekeren, b. w. *foenerando auferre vel adimere.* Van hier: ontwoekering, v. *ablatio per usuram.*

Ontwoelen, b. w. *solvere, resolvere, dissolvere.* Ook wordt het onz. gebruikt, *luctando evadere, eluctor, atus sum, ari.* Van hier: ontwoeling, v. *solutio, onis, f. resolutio, dissolutio*, ook *eluctatio, onis, f.*

Ontwolken, b. w. *nubibus liberare vel enubilo, avi, atum, are*, bij *Scheller.* Voor helder maken, *sereno, avi, atum, are*, bij denz. Eene zaak ontwolken, *illustrare aliquid.*

Ontwollen, b. w. *lana privare vel nudare, tondeo, totondi, tonsum, ere*, b. v. *oves.*

Ontworstelen, b. w. *eluctor, atus sum, ari, exantlo, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Van hier: ontworstelbaar, bijv. n. *eluctabilis, lis, le*, bij *Seneca.* Ontworstteling, v. *eluctatio, onis, f.*

Ontwortelen, b. w. *eradico, avi, atum, are, radicitus evellere*, bij *Scheller.* Van hier: ontwortteling, v. *eradicatio, onis, f. evulsio cum radicibus*, bij denz.

Ontwrichten, b. w. *deartuo, avi, atum, are*, bij *Plautus.* Van hier: ontwrichting, v. *deartuatio, onis, f.*

Ontwrijten, b. w. *altercatione impedire aliquid.*

Ontwrikken, b. w. *distorqueo, orsi, ortum, erquere, torquen-*

di

to disfolvere. Van hier: ontwrikking, *distorsio*, *onis*, *f.*

Ontwringen, b. w. *detorqueo*, *orsi*, *ortum*, *orquere*. Uit de hand wringen, *extorquere*, *vi manu eripere*. Ook voor afperſen, *extorquere*. B. v. den boeren geld ontwringen, *pecuniam extorquere rusticis*. Met alle kracht los maken, bevrijden, *omni vi ſolvere*, *liberare*. Van hier: ontwringing, v. *liberatio*, *onis*, *f.* *ereptio*, *onis*, *f.*

Ontzadelen, b. w. *ſellam ſolvere et adimere*.

Ontzag, v. *reverentia*, *ae*, *f.* *verecundia*, *ae*, *f.* *obſervantia*, *ae*, *f.* *reſpectus*, *us*, *m.* Het beteekent ook eene ſoort van vrees, *metus*, *us*, *m.* *formido*, *inis*, *f.* *formidatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*. Ook gezag, *auctoritas*, *atis*, *f.* Van hier: ontzaggelijk en ontzagbaar, *reverendus*, *a*, *m*; *devenerandus*, voorts *metuendus*, *tremendus*, *formidabilis*, *lis*, *le*; *timendus*, *metuendus*.

Ontzaken, b. w. *nego*, *avi*, *atum*, *are*; *inficior*, *atus ſum*, *ari*; *inficias ire*. Van hier: ontzaking, v. *negatio*, *onis*, *f.* *inficiatio*, *onis*, *f.* beide bij *Cic.*

Ontzakken, o. w. *fidendo elabi*, *vel excidere*; oneigenl. *eripio*, *ipui*, *eptum*, *ipere*; *aufero*, *abſtuli*, *ablatum*, *auferre*.

Ontzaten, b. w. *retentionem vel detentionem tollere*, een regtsgeleerd woord.

Ontzeg, o. *negatio*, *onis*, *f.* *inficiatio*, *onis*, *f.* *recuſatio*, *onis*, *f.* Voorheen beteekende dit woord ook eene verklaring van oorlog, *indictio belli*, *armorum vel belli denuntiatio*. Van hier: ontzegbrief, *literae indictionis bellicae*.

Ontzegelen, b. w. *reſigno*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. eenen brief, *literas*, *ſigillum detrahere*.

Ontzeggen, b. w. *recuſare*, *negare*, *abnuere*, *renuere*. Iemand ontzeggen, is ook *bellum indicere alicui*, waaronder het woord vrede, dat meest uitgelaten wordt, te verſtaan is. Te vuur en te zwaard ontzeggen, *igne ferroque minari*, *extremam denuntiare inimicitiam*, bij *Killaan*, doch dit woord begint zedert de zeventiende eeuw te verouderen. Van hier: ontzegging, v. *recuſatio*, *negatio*, *onis*, *f.* verder, *indictio*, *onis*, *f.* *ſcilicet belli*.

Ontzeilen, o. w. *enavigo*, *avi*, *atum*, *are*, ook *navigando effugere*.

Ontzenuwen, b. w. *enervo*, *avi*, *atum*, *are*. Men gebruikt het meest oneigenlijk, voor krachteloos maken, als ook het Latijnſche woord, *enervare*, *infirmo*, *avi*, *atum*, *are*; *infirmum reddere*, *debilito*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: ontzenuwing, v. *enervatio*, *infirmatio*. *debilitatio*, *onis*, *f.* volgens *Scheller*.

Ontzet, o. *liberatio*, *onis*, *f.* *ſuppetiae*, *arum*, *f. pl.* *ſubſidium*, *ii*, *n.* *auxilium*, *ii*, *n.*

Ontzetten, b. en o. w. dit woord wordt eigenlijk, doch meer oneigenlijk gebruikt: eigenlijk is het uit eene plaats doen wijken, *loco movere*, *turbare*, *perturbare*, *male disponere*. Oneigenlijk is het berooven, uit het bezit zetten, anders afzetten, *privo*, *avi*, *atum*, *are*, *vel pellere honore vel munere*. Voorts beduidt het in bangen nood hulp ter verloſſing aanbrengen, *ſuppetias vel auxilium ferre*, *aerumnis vel molestiis aliquem liberare*. Een ſtad ontzetten, *urbem obſidione liberare*. Eindelijk met verbaastheid overvallen worden, *horrescere*, *cohorrescere*, *obſtupescere*, *obſtupefieri*; ook bedr. *obſtupefacere*, *perterrefacere aliquem*, *horrore aliquem adficere*, *horrorem incutere alicui*. Van hier: ontzetbaar, *motus*, *a*, *m.* Ontzettelijk, *horribilis*, *lis*, *le*, *horrendus*, *horrificus*, *a*, *m*; *immanis*, *is*, *e*, *vehemens*, *entis*, *omn. g. inguns*, *entis*, *omn. g.* Ontzet, v. d. *motus*, *a*, *m*; *male diſpoſitus*, *turbatus*, *perturbatus*, *a*, *m*; voorts, *privatus vel pulſus honore vel munere*, *molestiis vel aerumnis liberatus vel ſolutus*, *liberatus obſidione*, *ſtupefactus*, *obſtupefactus*, *perterritus*, *a*, *m.* Ontzetter, m. *ſpoliator*, *oris*, *m.*

liberator. Ontzetting, v. *privatio muneris, honoris vel bonorum, liberatio, ſolutio, onis, f. horror, oris, m.*

Ontzielen, b. w. *exanimo, avi, atum, are; anima privare*, bij *Scheller.* Ontzield, v. d. *exanimatus, a, m; exanimis, is, e.* Ontzieling, v. *exanimatio, onis, f.*

Ontzien, b. w. eigenlijk, *vultum vel oculos demittere pudore vel verecundia vel reſpectu.* Van hier: ontzag voor iemand toonen, *vereor, revereor, itus ſum, eri*, ook *veneror, atus ſum, ari; adoro, avi, atum, are; ſuſpicere.* Oneig. ſparen, verſchoonen, *parco, peperci, vel parſi, parcitum, parcere, indulgeo, ulſi, ultum, ulgere.*

Ontzijgen, o. w. *deficiendo elabi.*

Ontzindelen, zie ontſindelen.

Ontzingen, b. w. *canendo vel cantando eblandiri, vel auferre.* Ook door het zingen van ſtraatdeuntjes iemand van zijne eer berooven, *cantilenas canendo alicui diffamare, vel infamare.*

Ontzinken, o. w. *ſubſido, idi, idere; elabor, apſus ſum, abi.* De moed ontzinkt mij, *animus mihi deficit.* Ontzinking, v. *actio ſubſidendi.* Ook van den moed, *defectus et defectio animi.*

Ontzinnen, o. w. *Kiliaan* verklaart het door *dementare et dementari*, *Lucretius* heeft *dementire, inſanio, ivi, itum, ire; veſanum eſſe.* Het werkw. is thans zelden in gebruik, het verl. d. ontzind is alleen in zwang, *veſanus, a, m; demens, entis, omn. g. amens, entis, omn. g.* Ontzindheid, v. *veſania, ae, f. dementia, ae, f. amentia, ae, f.*

Ontzitten, o. w. *ſedendo evitare.*

Ontzoedelen, b. w. *purgo, avi, atum, are; expio, avi, atum, are*, bij *Tac.*

Ontzondigen, b. w. *purgare peccatis, piare, expiare, liberare culpa*, bij *Scheller.* Van hier: ontzondiging, v. *expiatio, onis, f. liberatio culpae.*

Ontzorgen, b. w. *ſolvere curis, liberare curis.* Het verl. d. ontzorgd wordt ook gevonden, *curis liberatus vel ſolutus.*

Ontzuigen, b. w. *exſugo, uxi, uctum, ugere; ſugendo adimere.*

Ontzuiveren, b. w. *inquino, avi, atum, are; contamino, avi, atum, are; polluo, ui, utum, uere*, ook *profano, avi, atum, are.* Van hier: ontzuivering, v. *inquinatio, contaminatio*, pollutio, *profanatio, onis, f.*

Ontzuren, b. en o. w. *acorem adimere, vel tollere, acore privare*, ook onz. *acescere ante tempus*, bij *Kil.*

Ontzusteren, b. w. *affectum ſororis tollere.* Schoon *Weiland* het niet heeft, geloof ik dat men het ook gebruiken kan in den zin van, eene geestelijke dochter uit het getal der geestelijken te verbannen, *virginem e numero virginum ſacrarum relegare.*

Ontzwaaijen, o. w. *vibrando elabi.*

Ontzwachtelen, b. w. *faſciis exſolvere*, bij *Kiliaan; ſolvere* vel *evolvere faſciis.*

Ontzwangeren, b. w. het wordt alleen oneigenlijk gebruikt, voor zich ontdoen van iets, *exuo, ui, utum, uere; depono, ſui, ſitum, nere.* B. v. ontzwanger uw gemoed zorgen, *depone curas.*

Ontzwaren, b. w. *levo, avi, atum, are, allevare.*

Ontzwellen, o. w. *deturgeo, ſi, ere; detumeo, ui, ere*, bij Kil.

Ontzwemmen, o. w. *enato, avi, atum, are; nando vel natando evadere.*

Ontzweren, b. w. *abjuro, avi, atum, are; jure jurando negare vel inficiari.*

Ontzweven, o. w. *vagando elabi, evagor, atus ſum, ari.*

Ontzwichten, o. w. *cedendo effugere vel evitare.*

Ontzwieren, o. w. *gyrando oculis eripi.*

Ontzwijmelen, o. w. *expergiſcor, rectus ſum, iſci*, ook *obdormio, ivi, itum, ire*, bij *Kil.*

Onuitblusſchelijk ook onuitbluschbaar, bijv. n. *inexſtinguibilis, lis, le*, bij *Varro.*

Onuitdenkbaar, bijv. n. *inexputabilis, inexcogitabilis, le, lis*, bij *Scheller.*

Digitized by Google

Onuitdoenlijk, bijv. n. *indelebilis, lis, le*, bij *Ovid.*

Onuitdrukkelijk, bijv. n. en bijw. *non exprimendus, a, m; qui, quae vel quod exprimi non potest*; bijw. *supra expressionem.*

Onuitkomelijk, bijv. n. *irredux, ucis, omn. g.* bij *Lucan.* van eenen weg sprekende, anders is het *inextricabilis, lis, le.*

Onuitleggelijk, bijv. n. *inexplicabilis, lis, le, inenodabilis, lis, le*, bij *Cic.*

Onuitleschbaar ook onuitlesschelijk, bijv. n. *inexstinctus, a, m; inexstinguibilis, lis, le.*

Onuitputbaar of onuitputtelijk, bijv. n. *inexhaustus, a, m*, bij *Cic.* Van hier: onuitputtelijkheid, v. *natura vel conditio rei inexhaustae.*

Onuitroeijelijk, onuitrooijelijk, bij *Hooft*, ook onuitroeibaar, bijv. n. *inexstirpabilis, lis, le*, bij *Plin.*

Onuitschrijfelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod exscribi vel describi non potest.*

Onuitsprekelijk, bijv. n. en bijw. *inenarrabilis, lis, le; ineffabilis*, bij *Plinius*; bijw. *inenarrabiliter, adv.* bij denz.

Onuitvindelijk, bijv. n. *inexcogitabilis, lis, le.*

Onuitvoerbaar of onuitvoerlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod fieri nequit, impossibilis, lis, le.* Onuitvoerlijkheid, v. *difficultas insuperabilis*, bij *Scheller.*

Onuitwischbaar ook onuitwisschelijk, bijv. n. en bijw. *indelebilis, lis, le*, bij *Ovidius.*

Onvaarbaar, bijv. n. *non navigabilis, lis, le.* B. v. eene onvaarbare zee, *mare non navigabile.* Onvaarbaar weder, *tempus navigationi non idoneum.*

Onvaardig, bijv. n. en bijw. *imparatus, a, m*, bij *Cicero*; bijw. *imparate, adv.* (*ae, f.*

Onvaars liever onvers, o. *prosa*, Onval, m. dit is reeds verouderd en men gebruikt thans hier voor ongeval, *calamitas, atis, f. casus, us, m. infortunium, ii, n. casus adversus, fortuna vel res adversa*, bij *Scheller.*

Onvalsch, bijv. n. en bijw. *purus, a, m; integer, ra, rum, sincerus, a, m; probus, a, m; honestus*; bijw. *integre, sincere, probe, honeste, adv.* Van hier: onvalschheid, v. *puritas, atis, f. integritas, sinceritas, probitas, honestas.*

Onvast, bijv. n. en bijw. *infirmus, a, m, incertus, a, m.* Voor krachteloos, *debilis, lis, le, invalidus, a, m.* Vergetelachtig, *oblivios us, a, m.* Van hier: onvastheid, v. *infirmitas, atis, f. debilitas, oblivio, onis, f.*

Onveil, bijv. n. *qui, quae vel quod emi nequit, non venalis, lis, le.*

Onveilig, bijv. n. en bijw. *intutus, a, m*, bij *Liv. infestus, a, m*, bij *Cicero.* Van hier: onveiligheid, v. *ratio, conditio vel natura rei intuta vel infesta.*

Onventbaar, bijv. n. *invendibilis, lis, le*, bij *Plaut.*

Onver, bijw. *non procul, haud procul, prope, adv.*

Onverachtelijk, bijv. n. *haud aspernandus, non contemnendus, a, m.*

Onverandeid, bijv. n. en bijw. *non mutatus, solidus, stabilis, lis, le, constans, antis, omn. g.* Onveranderlijk, bijv. n. en bijw. *immutabilis, lis, le.* Van hier: onveranderlijkheid, v. *immutabilitas, atis, f.* bij *Cic.*

Onverantwoord, bijv. n. *indefensus, a, m, indicta causa.*

Onverantwoordelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod defendi non potest.*

Onverbaasd, bijv. n. *intrepidus, imperterritus, a, m, non attonitus*, bij *Kiliaan.*

Onverbeeldelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod imaginationis modum excedit, vel imaginationem superat.*

Onverbergelijk, bijv. n. *non occultandus, non tegendus, a, m, non celandus, vel qui, quae, vel quod occultari, tegi, celari non potest.*

Onverbeterd, bijv. n. *inemendatus, incorrectus, a, m.*

Onverbeterlijk, bijv. n. *inemendabilis, lis, le, insanabilis*, bij *Livius, non corrigendus, a, m.*

Onverbiddelijk, bijv. n. *inexorabilis, lis, le.* Ook gebruikt men onverbidzaam: b. v. het onverbidzaam sterflot, *inexorabile fatum.*

Digitized by Google

Onverbiedelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod prohiberi vel vetari non potest.*

Onverbrandbaar ook onverbrandelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod igne consumi non potest.*

Onverbrekelijk ook onverbreekbaar, bijv. n. *infragilis, lis, le*, bij *Ovidius; insolubilis, lis, le; haud solubilis.*

Onverdacht, bijv. n. *non suspectus, a, m*, ook *incogitatus, non meditatus, inconsideratus, a, m*, bij *Kiliaan.*

Onverdedigbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod defendi nequit, defensione carens.*

Onverdedigd, bijv. n. *indefensus, a, m*, bij *Livius, improtectus*, bij *Gell.*

Onverdeelbaar, bijv. n. *individuus, a, m*, bij *Cic.*

Onverdeeld, bijv. n. *indivisus, a, m*, bij *Varro.* Van hier: onverdeeldheid, v. *concordia, ae, f.*

Onverdelgd, bijv. n. *haud deletus, indejectus, a, m.*

Onverderfelijk, bijv. n. *incorruptibilis, lis, le, corruptioni non obnoxius, a, m*, dit laatste is beter. Onverderfelijkheid, v. *incorruptibilitas, atis, f. natura vel conditio corruptioni non obnoxia.*

Onverdienbaar, bijv. n. *quod meritis consequi non possumus.* Onverdienst, *inopia meriti.* Van hier: onverdienstelijk, bijv. n. *immerens, entis, omn. g. merito carens.* Onverdiend, bijv. n. *immeritus, a, m.* Ook voor onschuldig, *innocens, entis, omn. g. innoxius, a, m, innocuus, a, m.*

Onverdoemd, bijv. n. *indemnatus, a, m, haud condemnatus.*

Onverdoemelijk, bijv. n. *haud condemnandus, a, m, condemnationi non obnoxius.*

Onverdoofbaar, bijv. n. *inextinguibilis, lis, le.*

Onverdorbaar, bijv. n. *immarcescibilis, lis, le*, bij *Tertull.*

Onverdouwelijk of onverduwelijk, bijv. n. *crudus, a, m, gravis, is, e, concoctu difficilis, lis, le.* Oneigenl. onverzettelijk, *immotus, a, m.* Van hier: onverdouwelijkheid, bij *Kiliaan, creditas, atis, f.*

Onverdrag, o. *impatientia, ae, f. intolerantia, ae, f.* dit woord begint te verouderen.

Onverdragelijk, bijv. n. *intolerabilis, lis, le, intolerandus, a, m*; bijw. *intolerabiliter*, bij *Scheller.* Van hier: onverdragelijkheid, v. *intolerantia, ae, f. vel natura vel ratio intolerabilis*, bij *Scheller.*

Onverdrenkelijk, bijv. n. *immersibilis, lis, le*, bij *Hor.*

Onverdriet, o. *alacritas, atis, f. impigritas, atis, f. impigritia, ae, f.* ook *hilaritas, atis, f. gaudium, ii, n. laetitia, ae, f.* Van hier: onverdrietelijk, *qui, quae vel quod, fastidium non parit, non molestus, non taedios us, festivus, amoenus, laetus, a, m, hilaris, is, e, et hilarus, a, m.* Onverdrietig en het oude onverdrietzaam beteekenen hetzelfde.

Onverdrinkbaar of onverdrinkelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod in aquam immergendo perire nequit.*

Onverdroten, bijv. n. en bijw. *impiger, ra, rum, gnavus, strenuus, indefessus*; bijw. *impigre, gnave, strenue, indefesse, adv.* Dit woord heeft *Weiland* niet aangeteekend.

Onverduld, o. *impatientia, ae, f. intolerantia, ae, f.* Van hier: onverduldig, *impatiens, entis, omn. g. intolerans, antis, omn. g.* bijw. *impatienter, intoleranter, adv.* Onverduldigheid, hetzelfde als onverduld.

Onverdwijnlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod evanescere nescit.*

Onverflaauwd, bijv. n. *haud languidus, alacer, cris, cre; promtus, a, m.*

Onvergald, bijv. n. *felle non tinctus, non amarus, a, m*, volg. *Kiliaan.*

Onvergangbaar ook onvergankelijk, bijv. n. *non perituras, perpetuus, a, m, perennis, is, e, aeternus, a, m.* Van hier: onvergangbaarheid ook onvergankelijkheid, *perpetuitas, perennitas, aeternitas, atis, f.* bijw. *per-*

Digitized by Google

perpetuo, perenniter, aeterne, adverb.

Onvergeeffelijk, bijv. n. *quod non remitti vel condonari potest, non remittendus, non condonandus, a, m; irremissibilis, lis, le,* is geen goed Latijn. Onvergeeffelijkheid, v. *ratio vel natura vel conditio non remittenda vel non condonanda.*

Onvergeten, bijv. n. *inoblitus, a, m, memoriae infixus, haud oblivioni datus, a, m,* bij *Schell.*

Onvergetelijk, bijv. n. *cujus memoria deleri non potest, haud obliviscendus, a, m.*

Onvergeldelijk ook onvergeldbaar, bijv. n. *non compensandus, a, m; irremunerabilis,* bij *Apul. remuneratione nem haud admittens.*

Onvergelijkelijk ook onvergelijkbaar, bijv. n. *incomparabilis, lis, le, haud comparandus, a, m.* Zoo veel als voortreffelijk, *excellens, entis, omn. g. eximius, a, m; singularis, is, e; unicus, a, m;* bijw. *incomparabiliter,* bij *Augustinus; excellenter, eximie, singulariter, unice, adv.* Van hier: onvergelijkelijkheid, v. *conditio vel natura haud comparabilis, excellentia, ae, f. praestantia, ae, f.* Onvergeleken, bijv. n. *haud comparatus vel collatus,* bij *Schell.*

Onvergenoegd, bijv. n. en bijw. *non contentus, non satiatus, insatiatus, inexpletus, a, m.* Van hier: onvergenoegdheid, v. *ratio vel conditio non contenta, non satiata, insatiata, inexpleta;* bijw. *non contente, adv.* Onvergenoegelijk en onvergenoegzaam, bijv. n. *insatiabilis, insaturabilis, inexplebilis, lis, le;* bijw. *insatiabiliter, insaturabiliter, adv.* bij *Scheller.* Onvergenoegelijkheid en onvergenoegzaamheid, v. *insatiabilitas, atis, f.* bij *Ammianus.*

Onvergezelschapt, bijv. n. *incomitatus, a, m.*

Onvergoedelijk, bijv. n. *qui, quae, quod remunerari vel compensari nequit.*

Onverhefbaar, bijv. n. b. v. een onverhefbaar leen, *feudum quod recognosci non potest.*

Onverhelpelijk, bijv. n. *immedicabilis, lis, le; insanabilis, lis, le.*

Onverhaald, bijv. n. *inenarratus, a, m,* bij *Gell.*

Onverhinderd, bijv. n. *non impeditus, expeditus, a, m; non retardatus, a, m.*

Onverhoed of onverhoedsch, bijv. n. en bijw. *improvisus, a, m; inopinatus, a, m;* bijw. *improvise, improviso, inopinate, inopinato, inopinanter, subito, adv.*

Onverholen, bijv. n. *non celatus, revelatus, apertus, manifestus, a, m.*

Onverhoopt, bijv. n. *inspcratus, a, m.*

Onverhoord, bijv. n. *inauditus, a, m; indictus, a, m.* B. v. onverhoorder zake, *causâ indictâ,* ook *non exauditus, a, m.*

Onverhuurlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod locari non potest; Kiliaan* heeft *illocabilis, lis, le.*

Onverkeerlijk, bijv. n. *immutabilis, lis, le.*

Onverkiesselijk, bijv. n. *non eligendus, a, m; non optabilis, lis, le.*

Onverklaarbaar, bijv. n. *inexplicabilis, lis, le.*

Onverknocht, bijv. n. *non conjunctus, disjunctus, non alligatus, a, m.*

Onverkoopbaar of onverkoopelijk, bijv. n. *non venalis, non vendibilis, lis, le, invendibilis, lis, le,* bij *Plautus.*

Onverkrijgbaar, bijv. n. *non comparandus, a, m; quod comparari nequit.*

Onverlaat, m. *home audax, temerarius, nequam; nebulo, onis, m. scordalus, i, m.*

Onverlaten, bijv. n. *indefortus, a, m,* bij *Ovidius.*

Onverlegen, bijv. n. *non confusus, promptus, a, m.*

Onverlet, bijw. *sine impedimento,* bij *Kiliaan.*

Onverliefd, bijv. n. *amore carens, vacuus amore, amore non captus.*

Onverliesbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod perdi nequit, non amittendus, a, m.*

Onvermaak, o. *afflictatio, afflictio, onis, f.* bij *Cicero, aegrimonia, ae, f.* Van hier: onvermaaklijk of onvermakelijk, *injucundus, inamoenus, a, m, infestivus, illaetabilis, lis, le.* Onvermakelijk beteekent ook, dat niet vermaakt kan worden, *irreparabilis, lis, le*, bij *Virgilius.* Onvermakelijkheid, v. *injucunditas, atis, f. inamoenitas, atis, f.* bijw. *injucunde, inamoene, adverbia.*

Onvermaand, bijv. n. *non monitus, a, m.*

Onvermaard, bijv. n. *incelebris, is, e, non celebris, ignobilis, obscurus, a, m;* bijw. *incelebriter, non celebriter, ignobiliter, obscure.* Van hier: onvermaardheid, v. *incelebritas, atis, f. ignobilitas, obscuritas.*

Onvermeld, bijv. n. *indictus, non memoratus, a, m.*

Onvermeesterlijk, bijv. n. *inexpugnabilis, insuperabilis, lis, le; invictus, a, m.*

Onvermengd, bijv. n. *non permixtus, merus, purus, sincerus, a, m*, bij *Cicero.*

Onvermerkbaar, bijv. n. *non dignoscendus, a, m, non observandus, a, m.*

Onvermetel ook onvermeten, bijv. n. *non audax, non gloriosus, non jactabundus, a, m.*

Onvermijdelijk, bijv. n. *inevitabilis, lis, le.* Men zegt ook onvermijdbaar, *indeclinabilis, inelactabilis, lis, le.* Van hier: onvermijdelijkheid, v. *ratio natura vel conditio inevitabilis.*

Onverminderd, bijv. n. *non deminutus, non imminutus, inattenuatus, a, m*, bij *Ovid.*

Onverminderlijk, bijv. n. *qui, quae vel quod minui non potest.*

Onvermoedelijk, bijv. n. *non suspectus, suspicioni non obnoxius, a, m.*

Onvermoeid, bijv. n. *indefessus, a, m, non fatigatus, non lassus, recens, entis, omn. g. integer, ra, rum;* bijw. *indefesse, recenter, integre, adv.* men vindt ook *indefatigatus, infatigatus*, bij *Mart. Cap.*

Onvermoeijelijk ook onvermoeibaar, bijv. n. *infatigabilis, indefatigabilis, lis, le;* bijw. *infatigabiliter, adv.* bij *August.*

Onvermogen, o. *impotentia, ae, f. debilitas, atis, f. infirmitas, imbecillitas, atis, f.* Men gebruikt het ook voor armoede, *paupertas, atis, f. inopia, ae, f.*

Onvermogend, bijv. n. *impotens, entis, omn. g. debilis, lis, le, infirmus, a, m, imbecillus, a, m.* Voor arm, *pauper, era, erum, inops, opis, omn. g. invalidus, a, m.* Van hier: onvermogendheid, v. hetzelfde als onvermogen.

Onvermomd, bijv. n. *haud personatus, haud persona tectus.* Ik geloof dat men het oneigenlijk gebruiken kan, voor opregt, *sincerus, probus, integer, rectus, a, m.*

Onvermurvelijk ook onvermurfbaar, bijv. n. *inexorabilis, lis, le; inflexibilis, lis, le;* oneigenl. *durus, a, m, ferreus, implacabilis, lis, le.*

Onvernaamd, bijv. n. *obscurus, a, m; ignobilis, is, e; ignotus, a, m, non celebris*, bij *Kiliaan* en *Halma.*

Onvernageld, bijv. n. *clavis adactis non clausus*, bij *Scheller.* B. v. onvernageld kanon, *tormenta haud clavis adactis inutilia facta.*

Onvernederd, bijv. n. *non humiliatus.*

Onvernielbaar, bijv. n. *indelebilis, lis, le, ruinae non obnoxius, a, m.*

Onvernietigd, bijv. n. *haud delotus, haud exstinctus, non ad nihilum redactus*, bij *Schell.*

Onvernieuwd, bijv. n. *haud vel non renovatus, a, m.*

Onvernoegelijk of onvernoegzaam, bijv. n. *morosus, a, m, cui nulla re satisfit.*

Onvernoegd, bijv. n. *non contentus, a, m.* Ook dit niet te vergenoegen is, *insatiabilis, lis, le.*

Onvernuft, o. *inopia ingenii vel rationis, amentia, dementia, vesania, insania, stultitia, ae, f.* Van hier: onvernuftig, bijv. n. en bijw. *ingenii vel rationis inops, amens, entis, omn. g. demens, vesanus, insanus, stultus,*

Digitized by Google

tus, a, m; bijw. amenter, dementer, vesane, insane, stulte, adv. Onverstandiglijk hetzelfde.
Onveroordeeld, bijv. n. indemnatus, a, m, bij Cicero; injudicatus, bij Gellius.
Onveroorzaakt, bijv. n. causa vel origine carens.
Onverootmoedigd, bijv. n. non humiliatus, a, m.
Onverouderd, bijv. n. non veteratus, a, m; haud obsoletus, a, m.
Onverpagt, bijv. n. non locatus, a, m; haud elocatus, bij Schell.
Onverpand, bijv. n. non oppignoratus, a, m, non pignori positus, bij Schneller.
Onverplant, bijv. n. haud transplantatus, haud transpositus, non translatus, bij Scheller.
Onverpligt, bijv. n. non obligatus, a, m.
Onverpoost, bijv. n. non relevatus, a, m.
Onverrast, bijv. n. non anticipatus; non deprehensus, a, m.
Onverrekend, bijv. n. rationi non illatus, haud imputatus, bij Schell.
Onverrekt, bijv. n. haud luxatus, a, m.
Onverrigt, bijv. n. infectus, a, m, non confectus, a, m.
Onverroerlijk, bijv. n. immobilis, lis, le, immotus, a, m.
Onverroest, bijv. n. non rubiginosus, a, m; rubigine haud infectus.
Onverrukbaar, bijv. n. quod loco moveri vel dirui non potest, immobilis, lis, le.
Onverrukt, bijv. n. immotus, a, m.
Onversaagd, bijv. n. en bijw. impavidus, intrepidus, a, m, pavoris expers, pavore carens, vacuus pavore, animosus, a, m, fortis, is, e; bijw. impavide, intrepide, animose, fortiter, adverbia. Onverzaagdelijk, is hetzelfde. Onverzaagdheid, m. intrepiditas, atis, animus impavidus, animositas, atis, f. fortitudo, inis, f.
Onverschaald, bijv. n. non vapidus, a, m.
Onverschansd, bijv. n. immunitus, a, m, bij Livius.
Onverscheiden, bijv. n. indivisus, a, m, non separatus, non divisus, indifferens, entis, omn. g. bij Kiliaan. Van hier: onverscheidenheid, v. indifferentia, ae, f. bij Halma. Onverscheidenlijk, indifferenter, adverbium.
Onverscheurlijk, bijv. n. qui, quae vel quod rumpi nequit, illaceribilis, lis, le.
Onverschillig, bijv. n. en bijw. indifferens, entis, omn. g. tepidus, a, m. Voor onzijdig, aequus, a, m; neuter, ra, rum. Voor overeenkomend, conveniens, entis, omn. g. Voor gelijkende, sine discrimine. Men vindt ook onverschillend in denzelfden zin. Van hier: onverschilligheid, v. indifferentia, ae, f. convenientia, ae, f. Onverschillig en onverschilliglijk, bijw. indifferenter, tepide, convenienter, sine discrimine, adv.
Onverschokbaar, bijv. n. qui, quae vel quod conquassari vel moveri nescit vel nequit.
Onverschoonbaar, bijv. n. ook onverschoonlijk, inexcusabilis, lis, le, bij Ovid.
Onverschrikbaar en onverschrikkelijk, bijv. n. impavidus, imperterritus, a, m; intrepidus.
Onverschrokken, bijv. n. impavidus, intrepidus, interritus, imperterritus, a, m, audax, acis, omn. g. ferox, ocis, omn. g. Van hier: onverschrokkenheid, v. audacia, ae, f. audentia, ferocia, constantia animi, animi firmitudo; bijw. impavide, intrepide, interrite, audacter, ferociter, fidenter, adv.
Onverschrompeld, bijv. n. non rugatus, erugatus, carens rugis.
Onverschuldigd, bijv. n. immeritus, a, m, insons, ontis, omn. g. innocens, entis, omn. g. ook haud obligatus, ook liber aere alieno.
Onversierd, bijv. n. non ornatus, inornatus, incomptus, a, m.
Onverslagen, bijv. n. non pulsus, salvus, a, m; integer, ra, rum. Voor onverbaasd, non attonitus, a, m.
Onverslapt, bijv. n. haud laxatus, haud debilitatus, a, m.

Onverflensbaar, bijv. n. *marcori non obnoxius, marcescere nescius, a, m.*

Onverfleten, bijv. n. *inconsumtus, a, m,* bij *Ovidius.*

Onverflijtelijk en onverflijtbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod non facile consumi potest.*

Onverflimmerd, bijv. n. *non ad pejorem statum redactus, a, m.*

Onverfmolten, bijv. n. *non iterum vel de novo fusus, a, m.*

Onverfneden ook ongefneden, bijv. n. *non aptatus.* B. v. een onverfneden pen, *calamus non aptatus.*

Onverftaald, bijv. n. *chalybe non mixtus vel haud instructus,* bij *Scheller.*

Onverftaanbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod intelligi nequit, obscurus, a, m, imperspicuus, haud intelligibilis vel difficilis intellectu.* Van hier: onverftaanbaarheid, v. *obscuritas, atis, f. inopia perspicuitatis.*

Onverftand, o. *inscitia, ae, f. imperitia, imprudentia, stultitia, tarditas ingenii,* bij *Liv. ignorantia, ae, f.* bij *Kiliaan.* Van hier: onverftandig, bijv. n. en bijw. *inscius, imperitus, stultus, stolidus, insulsus, hebes, etis, brutus, a, m,* doch dit laatfte gebruikt men voor iemand, die in den hoogften graad onverftandig is, bijw. *inscienter, imperite, imprudenter, stulte, stolide, insulse.* Onverftandiglijk is hetzelfde.

Onverfterfelijk, bijv. n. *morti non obnoxius, a, m; immortalis, lis, le.*

Onverfterkt, bijv. n. *immunitus, a, m.*

Onverftoord, bijv. n. *non turbatus, imperturbatus, a, m. quietus, a, m; tranquillus, a, m;* bijw. *quiete, tranquille, adv.* Onverftoorlijk, *perturbationi non obnoxius.*

Onverftorven, bijv. n. *non mortuus, vivus, a, m.*

Onvertaald, bijv. n. *non interpretatus, haud versus, a, m.*

Onverteerd, bijv. n. *inconsumtus, a, m; crudus, a, m.*

Onverteerlijk, ook onverteerbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod consumi non potest.*

Onvertelbaar, bijv. n. *inenarrabilis, lis, le.*

Onvertierd, bijv. n. *non venditus, a, m; invenditus, a, m;* vindt men in de *Pandecten.*

Onvertilbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod tolli non potest.*

Onvertogen, bijv. n. *non procrastinatus, a, m; promtus, a, m; sine mora.* Men gebruikt onvertogen ook voor ftout, onbedachtzaam, onbetamelijk, *audax, temerarius, inconsultus, a, m; indecens, entis, omn. g.* Onvertogen regt, *jus summarium.*

Onvertold, bijv. n. *portorio non soluto.* B. v. onvertolde waren, *merces, pro quibus vectigal vel portorium non solutum est, merces improfessae,* bij *Kil.*

Onvertroost, bijv. n. *non consolatus, solatio carens, solaminis expers, inconsolatus, a, m.* Onvertroostelijk, bijv. n. *inconsolabilis, lis, le,* bij *Ovidius;* bijw. *insolabiliter, adv.* bij *Horatius.*

Onvervaard, bijv. n. en bijw. *intrepidus, a, m; impavidus, a, m; audax, acis, omn. g. ferox, ocis, omn. g.* bijw. *intrepide, impavide, audacter, ferociter, adv.* Onvervaardelijk is hetzelfde. Onvervaardheid, v. *audacia, ae, f. intrepiditas, atis, f. ferocia, ae, f.*

Onvervalscht, bijv. n. *sincerus, a, m; incorruptus, non adulteratus, merus, meracus, a, m; purus, integer, ra, rum;* bijw. *sincere, mere, pure, integre et integriter, adv.*

Onvervreemd, bijv. n. *haud alienatus, a, m.*

Onvervulbaar, bijv. n. bij *Hooft* vindt men onvervullijk, *inexplebilis, lis, le,* bij *Cicero;* oudtijds had men ook onvervullig.

Onverwacht, bijv. n. en bijw. *inexspectatus, a, m; improvisus, a, m; inopinus, inopinatus, subitus, repens, entis et repentinus, a, m;* bijw. *inexspectato, improvise, inopinate, inopinato, inopinanter, repente, praeter exspectationem, ex im-*

pro-

proviso, bij *Cic.* Onverwachts, bijw. is hetzelfde.

Onverward, bijv. n. *inconfusus, a, m*, bij *Seneca.*

Onverweerbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod defendi nequit.*

Onverweerd, bijv. n. *indefensus, a, m; non defensus*, bij *Scheller.*

Onverwelkelijk, bijv. n. *marcoris expers, marcori non obnoxius, perpetuus, perennis, is, e, immortalis, immarcescibilis, lis, le*, vindt men bij *Tertullianus*; men vindt ook onverwelkbaar. Van hier: onverwelkelijkheid, v. *natura vel conditio marcori non obnoxia.*

Onverwelkt, bijv. n. *non marcidus, non flaccidus, marcoris expers.*

Onverwerfbaar, bijv. n. *non vel haud impetrabilis, lis, le*, bij *Livius.*

Onverwerpelijk, bijv. n. *non rejiciendus, a, m; non spernendus, inculpatus, inculpabilis, lis, le*, bij *Schell.*

Onverwijtelijk, bijv. n. *non exprobrandus, a, m.*

Onverwinnelijk, bijv. n. *invictus, a, m; insuperabilis, inexpugnabilis, lis, le.* Van hier: onverwinnelijkheid, v. *ratio, natura vel conditio insuperabilis.*

Onverwisselbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod commutari vel permutari non potest.*

Onverwisseld, bijv. n. *haud commutatus vel permutatus*, bij *Scheller.*

Onverwittigd, bijv. n. *non certior redditus.*

Onverwonderd, bijv. n. *haud attonitus, admiratione non captus, a, m.*

Onverwonnen, bijv. n. *indomitus, invictus, a, m; haud superatus.*

Onverworpelijk, hetzelfde als onverwerpelijk.

Onverworven, bijv. n. *haud impetratus, a, m.*

Onverwrikbaar, bijv. n. *immobilis; lis, le, immotus, a, m; firmus, a, m; solidus, inagitabilis, lis, le*, bij *Seneca; inconcussus, a, m*, bij *Tac. stabilis, lis, le*, meer zegt men onwrikbaar.

Onverzadelijk, bijv. n. *insatiabilis, insaturabilis, inexsaturabilis, inexplebilis, lis, le.* Onverzadelijkheid, v. *insatiabilitas, atis, f.* bijw. *insatiabiliter, insaturabiliter, adv.*

Onverzagtelijk, bijv. n. *implacabilis, lis, le, qui, quae vel quod emolliri nequit.*

Onverzeerlijk, bijv. n. *invulnerabilis, lis, le.*

Onverzegeld, bijv. n. *haud signatus, haud obsignatus, a, m*, bij *Scheller.*

Onverzekerd, bijv. n. *haud confirmatus, a, m*, bij *Schell.*

Onverzeld, bijv. n. *incomitatus, a, m.*

Onverzellijk, bijv. n. *commercium hominum vitans, societati non aptus.*

Onverzettelijk, bijv. n. *inflexibilis, lis, le, rigidus, a, m; immutabilis, lis, le, constans, antis, firmus, a, m.* Van hier: onverzettelijkheid, v. *inflexibilitas, atis, f. rigor, oris, m. constantia, ae, f. firmitas, atis, f. firmitudo, inis, f.* bijw. *rigide, constanter, firme & firmiter, adv.*

Onverzien, bijv. n. *improvisus, a, m; improvidus, incautus, inopinatus.*

Onverzierd, zie Onversierd.

Onverzigtig, in de dagelijksche taal voor onvoorzigtig.

Onverzinnig, bijv. n. *temerarius, a, m; inconsultus, a, m.*

Onverzinnelijk, bijv. n. *inexcogitabilis, lis, le, qui, quae vel quod excogitari vel fingi non potest.*

Onverzocht, bijv. n. *inexpertus, intentatus, a, m*, bij *Kiliaan* is het ook *imperitus, a, m.* Onverzocht is ook zoo veel als ongenood, *non invitatus, a, m.*

Onverzoenbaar, ook onverzoenlijk, bijv. n. *implacabilis, lis, le, inexpiabilis, lis, le*, bij *Cicero*; bijw. *implacabiliter, adv.* Onverzoenlijkheid, v. *implacabilitas, atis, f.* bij *Ammianus.*

Onverzoet, bijv. n. *implacatus, a, m; haud dulcis redditus, Schell.*

On-

Onverzoold, bijv. n. b. v. onverzoolde schoenen, *calcei, quorum soleae non sunt refectae.*

Onverzorgd, bijv. n. *non curatus, privatus, a, m; nudatus, a, m.* B. v. de stad blesf ondertusschen van leeftogt onbezorgd, *oppidum interea commeatu nudatum erat.*

Onverzuimelijk, bijv. n. *non negligendus, a, m.*

Onverzwaard, bijv. n. *non gravatus, a, m; vel aggravatus.* B. v. eene onverzwaarde beschuldiging, *accusatio non aggravata.*

Onverzwegen, bijv. n. *revelatus, a, m; detectus, declaratus.* B. v. onverzwegen goederen, *merces declaratae.*

Onverzwelgbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod devorari non potest.*

Onverzwolgen, bijv. n. *non devoratus, non haustus, a, m.*

Onvindelijk of onuitvindelijk, bijv. n. *inexcogitabilis, lis, le, qui, quae, quod excogitari non vel potest*, ook *qui quae vel quod inveniri non potest.*

Onvliedbaar, bijv. n. *inevitabilis, lis, le, quem, quam vel quod effugere nequimus.*

Onvlijt, v. *pigritia, ae, f. inertia, languor, oris, m. ignavia, ae, f. incuria, socordia, negligentia, ae, f.* Van hier: onvlijtig, bijv. n. *piger, ra, rum, iners, ertis, omn. g. languidus, a, m; ignavus, incuriosus, socors, ordis, omn. g. negligens, entis, omn. g.*

Onvlot, bijv. n. *vado inhaerens*, bij *Caesar.*

Onvlug, bijv. n. eigenlijk dat nog niet vliegen kan, *involucris*, bij *Kiliaan*; doch in dezen zin is het verouderd. Wij verstaan er thans het tegendeel van vlug door, *tardus, a, m; languidus, a, m.*

Onvoeglijk, hetzelfde als ongevoegelijk.

Onvoegzaam, hetzelfde als ongevoegelijk.

Onvoelbaar, bijv. n. *quem, quam vel quod sentire vel persentiscere non possumus, vel quod extra sensum est.*

Onvol, bijv. n. *infrequens, entis, omn. g.* B. v. de onvolle raad; *senatus infrequens, non plenus, a, m.*

Onvolbragt, bijv. n. *infectus, a, m; imperfectus, non finitus, non consummatus*, bij *Colum.*

Onvoldaan, bijv. n. voor niet afgedaan, *imperfectus, non absolutus.* Voor niet betaald, *insolutus, a, m.* Voor niet te vreden, *non contentus.*

Onvoldragen, bijv. n. *abortivus, a, m*, bij *Suetonius; ante tempus natus, a, m*, bij *Kil.*

Onvoleind, bijv. n. *non finitus, ad finem non perductus, a, m; non absolutus, a, m*; waar men ook onvoleindigd gebruikt.

Onvolkomen, bijv. n. *imperfectus, a, m; perfectione carens, perfectionis expers, mancus, a, m.* Van hier: onvolkomenheid, v. *imperfectio, onis, f.* bij *Augustinus.* Onvolkomenlijk, bijw. *imperfecte.*

Onvolleerd, bijv. n. *nondum satis doctus vel eruditus, nondum perdoctus.*

Onvolmaakt, bijv. n. *imperfectus, a, m; perfectione carens*; zie bij onvolkomen. Onvolmaaktheid, v. *imperfectio, onis, f.* Onvolmaaktelijk, bijw. *imperfecte, adverbia.*

Onvolprezen, bijv. n. *non satis laudatus, a, m.*

Onvolstandig, bijv. n. *inconstans, antis, omn. g.* Onvolstandigheid, v. *inconstantia, ae, f* Onvolstandiglijk, bijw. *inconstanter, adv.*

Onvoltooid, bijv. n. *non consummatus, non finitus, non elimatus, a, m.*

Onvoltooibelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod consummari, finiri vel elimari non potest.*

Onvoltrokken, bijv. n. *nondum exaedificatus, a, m.* B. v. een onvoltrokken huis, *domus nondum exaedificata.* Een onvoltrokken huwelijk, *matrimonium nondum contractum.*

Onvolwassen, bijv. n. *non adultus, a, m.*

Onvolwrocht, bijv. n. *inelaboratus, imperfectus, non absolutus, a, m.*

Digitized by Google

Onvoordacht, bijv. n. *improvisus, a, m; improvidus;* zoo ook onvoordachtig.

Onvoordeelig, bijv. n. *noxius, a, m; nocens, entis, omn. g. inutilis, lis, le.* Van hier: onvoordeeligheid, v. *noxa, ae, f. damnum, i, n. nocentia, ae, f. inutilitas, atis, f.* bijw. *noxie, nocenter, inutiliter, adv.*

Onvoorkomelijk, bijv. n. *inevitabilis, lis, le.*

Onvoorspoedig, bijv. n. en bijw. *improsper, era, um, incommodus, nullum commodum adferens, utilitate vel commodo carens;* bijw. *improspere, adv.*

Onvoorzien, bijv. n. zie Onverzien.

Onvoorzichtig, bijv. n. en bijw. *imprudens, entis, omn. g. temerarius, a, m; incautus, inconsideratus, inconsultus, providentia carens, providentiae expers.* Van hier: onvoorzichtigheid, v. *imprudentia, ae, f. temeritas, atis, f. inconsiderantia, ae, f. incogitantia, ae, f.* bijw. *imprudenter, temere, incaute, inconsiderate, inconsulte, inconsulto.*

Onvorstelijk, bijv. n. *principem non decens, dignitati principis contrarius, a, m.* Hooft gebruikt het in den zin van *ignobilis, lis, le.*

Onvrede, v. *discordia, ae, f. dissensio, onis, f. dissidium, ii, n. contentio, onis, f. rixa, ae, f. jurgium, ii, n. lis, itis, f. inimicitia, ae, f.* Van hier: onvredelijk, *discorditer, contentiose, adv.* Onvredig en onvreedzaam, *discors, ordis, omn. g. contentiosus, a, m; litigiosus, a, m.* Onvreedzaamheid, v. hetzelfde als onvrede.

Onvreesbaar, bijv. n. *haud timendus, haud terribilis, haud formidabilis, lis, le,* bij *Scheller;* bijw. *haud terribiliter,* bij denzelfden.

Onvriend, bijv. n. *inimicus, a, m,* bij *Kiliaan,* is het ook *parum amicus.* Van hier: onvriendelijk, bijv. n. *inimicus, a, m; inhumanus, immitis, tristis, asper, durus;* bijw. *inimice, inhumane, inhumaniter, aspere, dure.* Onvriendelijkheid, v. *inimicitia, ae, f. inhumanitas, atis, f. asperitas, atis, f. duritia, ae, f.* Onvriendschap, hetzelfde als onvriendelijkheid.

Onvrij, bijv. n. *non immunis, is, e, non liber, era, erum.* Voor onveilig, *intutus, a, m, infestus, a, m; non securus, a, m.* Waar men ligt overloopen wordt, *frequentatus, a, m.* ll. v. eene onvrije kamer, *cubiculum frequentatum.* Voor verboden, *illicitus, a, m.* B. v. onvrije goederen, *merces illicitae vel prohibitae.* Van hier: onvrijheid en onvrijigheid, v. zoo veel als overlast zegt *Halma, incommoditas, is, f.*

Onvroed, bijv. n. *insipiens, desipiens, stultus, a, m; amens, entis, omn. g.* Van hier: onvroedelijk, *insipienter, desipienter, stulte, amenter.* Onvroedheid, v. *insipientia, desipientia, stultitia, amentia, ae, f.*

Onvroom, bijv. n. eigenlijk iemand of iets, die of dat geen nut of voordeel aanbrengt, *inutilis, lis, le.* In eenen bepaalden zin gebruiken wij het voor iemand, die niet alleen aan zijne medemenschen geen voordeel maar zelfs schade aanbrengt, *noxius, a, m; nocens, entis, omn. g.* Voor slecht, *improbus, a, m; probitate carens.* Ook beteekent onvroom, laf hartig, *ignavus, imbellis, lis, le, timidus, a, m.* Ook ongodsdienstig, *irreligiosus, a, m.* Van hier: onvromelijk, bijw. *inutiliter, noxie, nocenter, improbe, ignave et ignaviter, timide, irreligiose, adv.* Onvromigheid, v. *inutilitas, atis, f. noxa, ae, f. nocentia, ae, f. improbitas, atis, f. ignavia, ae, f. timor, oris, m. irreligio, onis, f.*

Onvrucht, v. *abortus, a, m;* zijnde zoo veel als misdragt volgens *Weiland.* Van hier: onvruchtbaar, bijv. n. *sterilis, lis, le, infoecundus, a, m;* bijw. *steriliter, infoecunde, adv.* Onvruchtbaarheid, v. *sterilitas, atis, f. infoecunditas, atis, f.* Zamenstel.

Digitized by Google

onvruchtbaarmakend, *sterilem vel infoecundum reddens.*

Onvuil, bijv. n. *non sordidus, purus, a, m;* bijw. *non sordide, pure, adv.*

Onvulbaar, bijv. n. *inexplebilis, lis, le;* bijw. *inexpleibiliter, inexplebilem in modum.*

Onwaar, bijv. n. *falsus, a, m; non verus, a, m; ficus, a, m.* Van hier: onwaarheid, *falsitas, atis, f. fictio, onis, f.* Zoo ook het meer versterkende onwaarachtig, *mendax, acis, omn. g. fabulosus, a, m.* Onwaarachtigheid, *mendacium, ii, n. mendacitas, atis, f.* Onwaarachtiglijk, bijw. *mendaciter, fabulose, adv.*

Onwaard of onweerd, bijv. n. en bijw. voor onaangenaam, *injucundus, a, m; inamoenus, ingratus.* Van kleinen prijs, *vilis, lis, le, inaestimabilis, lis, le, nullius pretii.* Onwaard en onwaardig is ook *indignus, a, m; immeritus, a, m,* bij *Livius.* Van hier het zelfst. n. onwaarde, *vilitas, atis, f. indignitas, atis, f.* Ook zoo veel als gruwel, *opprobrium, i, n.* In dezen laatsten zin komt het in de Bijbelvertaling van 1477 voor, bijw. *injucunde, inamoene, ingrate, viliter, indigne, immerito.* Onwaardig, onwaardigheid en onwaardiglijk hebben dezelfde beteekenis.

Onwaarschijnlijk, bijv. n. en bijw. *verisimilitudine carens, verisimilitudinis expers, improbabilis, lis, le, haud probabilis, haud verisimilis,* bijw. *modo non verisimili, non probabili, haud probabiliter, adv.* Van hier: onwaarschijnlijkheid, v. *improbabilitas, atis, f.*

Onwandelbaar, bijv. n. *ambulationi non aptus, a, m; invius, a, m.*

Onwankel, bijv. n. en bijw. *immutabilis, lis, le, constans, antis, omn. g. immotus, a, m;* bijw. *immutabiliter, constanter, adv.* Van hier: onwankelbaar, *indeflexus, a, m,* bij *Plin. immutabilis, firmus, a, m; stabilis, lis, le, constans, antis, omn. g.* Onwankelbaarheid, v. *immutabilitas, atis, f. stabilitas, atis, f. firmitas & firmitudo, inis, f. constantia, ae, f.*

Onweder of onweêr, o. *tempestas, atis, f. procella, ae, f. perturbatio coeli,* bij *Cicero; intemperies coeli.* Oneigenl. ongeluk, ramp, *calamitas, atis, f. infortunium, ii, n. infortunitas, atis, f.* bij *Gellius; adversitas, atis, f.* bij *Plinius.* Zamenstell. onweersbui, *procella, ae, f.* Onweersvogel, *procellaria vel procellaria pelagica,* bij *Linn.*

Onwederkeerlijk, bijv. n. *irremeabilis, lis, le, unde redire non posumus.*

Onwederleeflijk, bijv. n. *qui, quae vel quod in vitam revocari nequit.*

Onwederleggelijk of onwederlegbaar, bijv. n. *irrefutabilis, lis, le,* bij *Arnobius, refutationem non admittens, refutationi non obnoxius, qui, quae vel quod refelli non potest.*

Onwederopstandelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod refuscitari nequit.*

Onwederroepelijk, bijv. n. *irrevocabilis, lis, le.*

Onwedersprekelijk, bijv. n. *cui contradici non potest, contradictionem non admittens.* Ook gebruikt men dit woord voor zeker, klaar, duidelijk, *certus, a, m; manifestus, indubitatus, evidens, entis, omn. g.* Van hier: onwedersprekelijkheid, v. *ratio, natura vel conditio contradictionem non admittens, evidentia, ae, f.* Bij *Vondel* vindt men ook onwedersprreekbaar.

Onwederstaanbaar, bijv. n. *cui resisti non potest.* Ook vindt men onwederstandelijk.

Onweerbaar, bijv. n. *inermis, is, e, imbellis, is, e, inutilis armis.*

Onweer, zie onweder.

Onweerd en onweerdig, zie onwaard.

Onweetbaar, bijv. n. *quod scire non posumus.*

Onweg, s. m. een ongebaande weg, *iter avium, vel devium, via invia, avia, orum, n. pl.*

Onwelkom, bijv. n. *cujus adventus gratus non est, qui non desideratus advenit.*

On-

Digitized by Google

Onwelluidend, bijv. n. *disſonus, a, m, diſſonans, antis, omn. g.*

Onwellustig, bijv. n. *haud voluptarius, a, m, haud voluptuoſus, a, m, voluptatibus non deditus, a, m.*

Onwelſprekend, bijv. n. *indiſertus, a, m, infacundus, a, m.* Van hier: onwelſprekendheid, v. *infacundia, ae, f. facundiae inopia.*

Onwensch, m. *contra optatum*, ook *ingratiis, abl. adv.* Van hier: onwenschbaar, bijv. n. *inoptabilis, lis, le; haud optandus, a, m.*

Onwerk, v. *opus inutile, vel inefficax, vel utilitate carens.* Van hier: onwerkzaam, *inefficax, acis, omn. g.* Ook beteekent het lui, *piger, a, m; deſes, idis, omn. g. non laborioſus, a, m.*

Onwet, bij *Kilianen* ook onwette, v. *res illegitima*, dit woord is niet meer in gebruik, maar wel het bijv. n. en bijw. Onwettelijk, *illegitimus, a, m;* bijw. *illegitime, adv.* waarvan onwettelijkheid, v. *ratio, natura vel conditio illegitima.* Onwettig, bijv. n. *illegitimus, a, m; legibus contrarius, a, m.* Onwettigheid, hetzelfde als onwettelijkheid. Onwettiglijk, hetzelfde als onwettelijk.

Onwetend, oudtijds ook onwetig, onwuſtig, *inſcius, a, m; neſcius, inſciens, entis, omn. g. ignorans, antis, omn. g. ignarus, a, m; imprudens, entis, omn. g. rudis, dis, e; imperitus, a, m, alicujus rei;* bijw. *inſcienter, ignoranter, ignare, imprudenter, imperite, adverb.* Van hier: onwetenheid, voorheen ook onwetenſchap, v. *inſcitia, inſcientia, ae, f. ignorantia, ae, f. Cic; imprudentia, ae, f. Col. imperitia, ae, f.* Het bijw. onwetens is ook in gebruik: b. v. dat heb ik mijns onwetens gedaan, *me inſcio hoc feci, vel inſcienter hoc feci.*

Onwezenlijk, bijv. n. *non exiſtens.*

Onwijd, bijv. n. *non laxus, arctus, angustus, a, m;* bijw. *arcte, anguste, adv.*

Onwijs, bijv. n. en bijw. *inſipiens, entis, omn. g. imprudens, entis, omn. g. amens, entis, omn. g. demens, inſanus, a, m.* Van hier: onwijsheid, v. *inſipientia, ae, f. imprudentia, ae, f. amentia, ae, f. dementia, ae, f. inſania, ae, f.* Onwijsſelijk, *inſipienter, imprudenter, amenter, dementer, inſane, adv.*

Onwikkelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod ponderari non potest.*

Onwil, m. het tegendeel van wil, *malevolentia, ae, f. malignitas, atis, f.* Ook droefheid over iets, *molestia, ae, f.* volgens *Weiland.* Van hier: onwillig, bijv. n. *invitus, a, m; haud volens, nolens, entis, omn. g. gravatus, a, m.* Voor halsſtarrig, *contumax, acis, omn. g. refractarius, a, m.* Onwilligheid, v. *malevolentia, ae, f. malignitas, atis, f. contumacia, ae, f.* Onwilliglijk, bijw. *malevole, maligne, contumaciter, adv.*

Onwillens, bijw. *invite, non libenter, adv.*

Onwinbaar, bijv. n. *inſuperabilis, lis, le; inexſuperabilis*, bij *Livius; inexpugnabilis*, bij *Cicero.*

Onwind, m. *ventus adverſus*, ook *tranquillitas; atis, f. malacia, ae, f.*

Onwinnelijk, bijv. n. zie onwinbaar.

Onwis, bijv. n. en bijw. *incertus, a, m, dubius, ſuſpenſus;* bijw. *incerte, dubie, adv.* Van hier: onwisheid, v. *incertitudo, inis, f.*

Onwisſelbaar, bijv. n. *immutabilis, lis, le.*

Onwondbaar, bijv. n. *invulnerabilis, lis, le*, ook zegt men onwondelijk.

Onwoonbaar, bijv. n. *inhabitabilis, lis, le.* Onwoonſaem, wordt bij *Kiliaen* gevonden. Men gebruikt meer onbewoonbaar.

Onwraakbaar, bijv. n. *irreprehenſus, inculpatus, inoffenſus, a, m.*

Onwraakzuchtig, bijv. n. *vindictae non cupidus.*

Onwrikbaar, bijv. n. *immobilis, lis, le, inagitabilis, inconcuſſus, a, m, ſtabilis, lis, le; obſtinatus, a, m.* Van hier: onwrik-

Digitized by Google

baarheid, v. *immobilitas, stabilitas, atis, f confirmatio, onis. f.* bij *Cic.*

Onzacht, bijv. n. onzaft, *durus, a, m; rudis, is, e; asper, era, erum; haud lenis, haud mollis;* bijw. *dure, duriter, haud molliter, haud leniter, aspere, adv.* Van hier: onzachtheid, v. *duritas, atis, f. duritia, ae, f. durities, iei, f. asperitas, atis, f.* Zamenstell. onzachtmoedig, bijv. n. *inclemens, entis, omn. g. immitis, is, e; inhumanus, a, m; immoderatus, immodestus, difficilis, lis, le.* Ook zoo veel als wreed, *saevus, a, m; crudelis, is, e; immisericors, ordis, omn. g.* bijw. *inclementer, inhumane, inhumaniter, immoderate, immodeste, difficulter, saeve, crudeliter, immisericorditer, adv.* Onzachtmoedigheid, v. *inclementia, ae, f. inhumanitas, atis, f. immoderantia, ae, f. immoderatio, onis, f. immodestia, ae, f. difficultas, atis, f. saevitia, ae, f. crudelitas, atis, f. immisericordia, ae, f.*

Onzadelijk, bijv. n. *insatiabilis, lis, le; insaturabilis, lis, le.*

Onzalig, bijv. n. en bijw. *infelix, icis, omn. g. miser, era, erum.* Ook zoo veel als roekeloos, boos, zegt *Weiland*, *temerarius, a, m; audax, acis, omn. g. improbus, impius, a, m; infeliciter, misere, temerarie, audacter & audenter, improbe, impie, adv.*

Onzat, bijv. n. *insatiatus, insaturatus, a, m.* Van hier: onzatheid, v. *ratio, conditio vel natura insatiata.*

Onzedig, bijv. n. en bijw. *immodestus, a, m; efferus, male moratus, incomis, is, e; incivilis, lis, le; impudicus, a, m; bonis moribus carens;* bijw. *immodeste, effere, incomiter, inciviliter, impudice.* Van hier: onzedigheid, v. *immodestia, ae, f. incomitas, incivilitas, is, f. impudicitia, ae, f. ferocia, ae, f. feritas, atis, f.*

Onzege, v. *infelicitas, atis, f. malum, i, n.* volgens *Weiland.*

Onzegelijk, bijv. n. en bijw. *haud dicendus, a, m; infandus, ineffabilis, lis, le.*

Onzeilbaar, bijv. n. *innavigabilis, lis, le.*

Onzeker, bijv. n. en bijw. *incertus, a, m; dubius, a, m.* Ook wordt het voor onveilig gebruikt, *intutus, a, m; infestus, a, m.* Van hier: onzekerheid, v. *incertitudo, inis, f.* * beter is *incertum, i, n.* of *conditio, natura vel ratio incerta.*

Onzelden, bijw. *non raro, haud raro, saepe.*

Onzelfstandig, bijv. n. *non existens, non ens, qui, quae vel quod non subsistat.*

Onzienlijk, bijv. n. *invisibilis, lis, le*, bij *Celsus*; *non adspectabilis, lis, le; haud conspicuus, a, m, vultum vel adspectum vel oculos fugiens.* Van hier: onzienlijkheid, v. *invisibilitas, atis, f.* bij *Tertullian. ratio, natura vel conditio haud adspectabilis.*

Onzigtbaar en onzigtbaarheid, zie onzienlijk en onzienlijkheid, zich onzigtbaar maken, *se abscondere occultare se, discedere, abire.* Onzigtbaar worden, *evanesco, ui, escere.*

Onzijdig, bijv. n. in de spraakkunst, *neutralis, lis, le*, bij *Quint.* Een onzijdig mensch, *homo neutrius partis, aequus, a, m, integer, a, m.* Zich onzijdig houden, *integrum se servare*, bij *Cicero.* Van hier: onzijdigheid, v. *aequitas, atis, f.* bij *Nepos.*

Onzinnig, bijv. n. en bijw. *insanus, a, m, vesanus, demens, entis, omn. g. amens, mente captus*, volgens *Scheller*, ook *mentis non compos*; bijw. *insane, vesane, dementer, amenter, adv.* Van hier: onzinnigheid, v. *insania, ae, f. vesania, dementia, amentia.* Onzinniglijk, is hetzelfde als het bijw. onzinnig.

Onzoenbaar, bijv. n. *inexpiabilis, lis, le, non expiandus, a, m.* Men zegt ook onzoenlijk.

Digitized by Google

Onzoet, bijv. n. en bijw. *haud dulcis, insuavis, is, e.* Meest wordt het oneigenlijk gebruikt voor onaangenaam, *injucundus, inamenus, a, m, ingratus, insuavis.*

Onzorg, v. *incuria, ae, f. securitas, atis, f. indiligentia, ae, f.* Van hier: onzorgelijk, bijv. n. en bijw. *incuriosus, a, m; securus, a, m; indiligens, expers curae.* Ook zoo veel als veilig, *tutus, a, m;* bijw. *incuriose; indiligenter, secure, adv.* Onzorgvuldig, is hetzelfde als onzorgelijk. Onzorgvuldigheid, hetzelfde als onzorg.

Onzout, bijv. n. *haud salsus, insulsus, a, m;* bijw. *insulse, adv.*

Onzuiver, bijv. n. en bijw. *impurus, a, m; immundus, insincerus, sordidus, minus liquidus;* bijw. *impure, immunde, insincere, sordide, minus liquide, adv.* Van hier: onzuiverheid, v. *impuritas, atis, f. impuritia, immunditia,* bij *Scheller.*

Onzwaar, bijv. n. niet zwaar, *haud ponderosus, haud gravis, levis, is, e.* Niet ongemakkelijk, *haud difficilis, lis, le, facilis, lis, le, is;* bijw. *leviter, faciliter, adv.*

Onzwembaar, bijv. n. *innabilis, lis, le; natando non aptus, a, m.*

Onzwichtbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod cedere nescit.*

Onzwierig, bijv. n. *inelegans, antis, omn. g. inconcinnus, a, m; ineleganter, inconcinne, adv.*

Oost, o. *pomum, i, n.* bij *Plin.* Ook voor boomvruchten, *arborei foetus,* bij *Ovid.* ook *fructus* alleen. Zamenstell. oostboom, *pomus, i, f. arbor frugifera.* Oostgaarde, *pomarium, ii, n. pometum, i, n.* Oosthandel, *negotiatio pomaria.* Oosthandelaar, *negotiator pomarius.* Oostjaar, *annus pomifer, annus pomosus vel pomis abundans, vel pomorum fertilis.* Oostkever, *scarabacus horticola,* bij *Linn.* Oostkamer, *cella pomaria.* Oostmarkt, *forum pomarium.* Oostrijk, *pomosus, a, m.* Oostmot, *phalaena bombyx quercifolia,* bij *Linnaeus.* Oostwijn, *vinum e pomis confectum.* Oostwarande, zie oostgaarde. Oostzolder, *pomarium, ii, n.* Oostplukker, *pomorum decerptor.* Oostverkooper, *pomarius, ii, m.* bij *Florus, &c.*

Oog, o. *oculus, i, m.* bij de dichters is het ook *lumen, inis, n.* Ook zegt men de oogen der ziel, *oculi mentis,* bij *Cicero.* Goede, scherpe oogen, *acres oculi.* Slechte oogen, *oculi obtusi vel hebetes.* Bruine oogen, *oculi nigri.* Blaauwe oogen, *oculi caesii.* Leepe oogen, *oculi lippientes.* Roode oogen, *oculi rubri.* Een eenoog, *unoculus, altero oculo captus.* Men gebruikt het ook van andere dingen: b. v. een oog of malie, *orbiculus, i, m. ansa, ae, f.* Het oog van eene naald, *foramen acus.* Van een net, *macula, ae, f.* Op eenen dobbelsteen, *punctus, us, m. punctum, i, n.* Een oog van den wijnstok, *oculus, i, m. gemma, ae, f.* Voorts, goede oogen hebben, *valere oculis, oculis recte valere, bene videre oculis,* bij *Cicero.* Slechte oogen hebben, *minus valere oculis, carere oculis acribus, oculis hebetibus esse praeditum.* Ook voor verkeerd zien, *perverse videre.* Geene oogen hebben, *caecum esse, oculis carere.* De oogen op iets slaan of werpen, *conjicere oculos, ad aliquid vel alicui rei.* De oogen van iets afwenden, *dejicere vel avertere oculos ab aliqua re,* Een oog verliezen, *altero oculo capi, oculum amittere.* Iemand een oog benemen, *elucare aliquem.* Iemand regt aanzien, *oculis rectis intueri aliquem.* Een oog in het zeil houden, *attentum esse, animum advertere.* Het oog op iets hebben, *animum adjicere alicui rei,* bij *Cicero.* De zon wordt ook het oog der wereld genoemd, *oculus mundi.* Voor gezicht, *conspectus, us, m.* Uit iemands oogen gaan, *exoculis vel conspectu alicujus abire.* Onder iemands oogen komen, *venire in conspectum vel ante oculos alicujus.* Iets onder iemand oogen doen, *facere aliquid in oculis; ante oculos vel in conspec-*

Digitized by Google

ſpectu alicujus. Eene zaak voor oogen ſtellen, *ponere aliquid ob oculos, vel ante oculos.* Een waakzaam oog houden op iets, *in oculis vel ante oculos habere aliquid.* Beſtendig voor oogen zijn, *ſemper eſſe ante oculos, habitare in oculis.* Onder iemands oogen, *ſub oculis alicujus, aliquo praeſente.* Voor oogen komen, *venire ante oculos vel in adſpectum.* Onder het oog of in het oog vallen, *cadere in oculos vel in adſpectum.* Voor oogen zweven, *verſari ante oculos vel ob oculos.* Onder vier oogen, *ſecreto, arbitris remotis, ſine arbitris.* Ik heb hem uit het oog verloren, *ex oculis meis vel ex adſpectu meo evanuit.* Iets aan iemands oogen zien, *ex oculis alicujus aliquid perſpicere, videre, colligere, intelligere.* De oogen loopen hem over, *lacrymae illi eborrumpuntur, oculi illi madeſcunt lacrymis.* De wanhoop ſtaat hem in de oogen te lezen, *deſperatio ex vel in oculis ejus adparet.* Scheele oogen maken, *limis adſpicere aliquem oculis.* Men zegt ook: men zal mij daar ſcheel aanzien, voor, ik zal daar niet wel ontvangen worden, *male illic excipiar.* Ik kan hem niet voor de oogen zien, *adſpectum vel conſpectum ejus ferre nequeo.* Kleine oogen maken, *conniveo, ere.* Groote oogen maken of een paar oogen opzetten, *valde mirari.* Een kwaad oog op iemand hebben, *ſuſpectum habere aliquem.* Eenen regter de oogen uitſteken, *donis corrumpere judicem.* Uit het oog uit het hart, *abſentem facile obliviſcimur.* De oogen bedwelmen, *faſcinare oculos alicui.* Uit zijne oogen zien, *ſuismet videre oculis, rem aliquam ſuo proprio arbitrio diſcernere.* Iemand het licht in de oogen niet gunnen, *aquam ignemque alicui invidere.* Ik zal het hem wel in de oogen druipen, *graviter mihi luet.* Iemand in de oogen durven zien, *non vereri aliquem.* Iemand zand in de oogen gooijen, *decipere, fallere vel eludere aliquem.* In het oog ſteken, *invidis oculis adſpici.* Iemand in het oog houden, *accurate vitam alicujus explorare.* Iets in het oog krijgen, *detegere aliquid.* Iemand naar de oogen zien, *ad nutum alicujus facere aliquid*, ook *blandiri, adulari.* Uit andere oogen zien, *aliter judicare vel ſentire de aliqua re.* De dief ziet hem ten oogen uit, *furacitatem vultus ejus indicat.* Uit zijne oogen zien, *attentum eſſe.* Voor oogen houden, *ob oculos habere.* Iemand een rad voor de oogen draaijen, *fallere vel decipere aliquem.* Een oog in ook een droppel, *gutta, ae, f.* Ook zegt men de oogen van eenen paauwenſtaart, *gemmae, arum, f. plur.* Verkl. oogje, o. *ocellus, i, m.* Zamenſtell. ankeroog, *annulus ancheralis.* Arendsoog, *oculus aquilinus.* Kreeftsoogen, *oculus vel lapis cancrinus*, in de geneeskunde. Voorts, oogappel, *pupula, pupilla, ae, f.* Oogbal, hetzelfde. Oogenblik, *momentum, i, n.* zoo veel als *moviмentum oculi, parvum temporis ſpatium, punctum temporis*, bij *Cicero.* Oogenblikkelijk, bijv. *quod eodem momento fit*; bijw. *ſtatim, momento ipſo.* Oogenblijkelijk, *manifeſtus, perſpicuus, apertus, a, m.* Oogbraauw, *cilium, ii, n. ſupercilium*, bij *Plinius.* Oogendienaar, *ſimulator miniſterii, ſpecie miniſter*, bij *Schellen.* Oogendienst, *officium ſimulatum.* Oogendragt, zoo veel als etter der oogen, *gramia, ae, f.* bij *Schell.* Oogenhoek, *hirquus, ui, m.* Oogenhol, *cavus, cavus vel caverna oculi*, bij *Schell.* Oogenklaar, *evidens, entis, omn. g.* Oogenkruid, *chelidonium majus.* Oogenleer of oogdekſel voor de paarden, *corium oculare, vel oculis tegendis ſerviens*, bij *Schellen.* Oogenlid of ooglid, *palpebra, ae, f.* Oogenloop of oogenvloed, *fluxus oculorum, epiphora, ae, f.* Oogenlust, *voluptas, oblectatio vel obiectamentum oculorum.* Oogenloos,

Digitized by Google

oculis orbus, *vel privatus*, *caecus*, *a*, *m*. Oogenloosheid, v. *caecitas*, *is*, *f*. Oogenpoeijer of oogpoeijer, *pulvis ocularis*. Oogenschemering, *caligo oculorum*. Oogenschijn, zegt *Weiland*, is zoo veel als waarschijnlijkheid, *verisimilitudo*, *inis*, *f*. ook is het *adspectus & conspectus*, *us*, *m*. In oogenschijn nemen, *oculis fuis lustrare*, *conspicere*, *adspicere*, *examini oculorum subjicere*. Van hier: oogenschijnlijk, bijv. n. *manifestus*, *a*, *m's evidens*, *entis*, *omn. g*. bijw. *manifeste*, *evidenter*, *adv*. Oogenschijnlijkheid, v. *evidentia*, *ae*, *f*. *manifesta veritas*. Oogentroost, een zeker kruid, *Euphrasia*, *ae*, *f*. *ocularia*, *ae*, *f*. *myosotis palustris*, bij *Linn*. Oogenzalf, *collyrium vel unguentum oculare*. Ooggegluur, *blandi oculorum nutus*. Ooggetuige, *testis oculatus*. Ooggetuigenis, *testimonium oculare*. Het oogknikken, *oculorum nutus*. Ooglonken, *blandis oculis aliquem intueri*. Van hier: ooglonking, *blandus adspectus*. Oogluiken, *conniveo*, *ere*. Oogluiking, *conniventia*, *ae*, *f*. Oogmeester, *ophthalmicus*, *i*, *m*. bij *Martialis*; *medicus ocularius*, bij *Celsus*. Oogmerk, o. *consilium*, *ii*, *n*. *finis*, *is*, *m*. *propositum*, *i*, *n*. *mens*, *entis*, *f*. bij *Cicero*; *intentio*, *onis*, *f*. bij *Quint*. Het oogmerk bereiken, *adsequi propositum*. Zijn oogmerk misfen, *aberrare a proposito*, bij *Cic*. Oogwit, *scopus*, *i*, *m*. ook *albugo*, *inis*, *f*. voor het wit der oogen. Oogmikken, *collineo*, *avi*, *atum*, *are*. Oogpijp, *tubus lacrymalis*. Oogscheel, *palpebra*, *ae*, *f*. Oogstraal, *radius oculi*. Oogvlies, anders oogschil, *cataracta*, *ae*, *f*. Oogslijm, *lema*, *ae*, *f*. bij *Plinius*. Oogsteen, anders amber, *succinum*, *i*, *n*. *electrum*, *i*, *n*. Oogtand, *dens caninus vel columellaris*. Oogwater, *liquor oculis saluber*, *aqua ophthalmica*. Oogweide, *liber conspectus*. Oogwenk, *conjectus oculorum*, bij *Cicero*, ook *nutus*, *us*, *m*. Oogwinkel, zie ooghoek. Oogenzienlijk, bijv. n. *qui*, *quae vel quod oculis adspici potest*, ook *manifestus*, *perspicuus*, *a*, *m*, ook *adspectu jucundus*, *gratus oculis*, *conspicuus*, *a*, *m*, *forma conspicuus*. Bij *Tacitus* is ten minsten door den grooten *Hooft* overgezet, door ooghzien van leest, ook komt het woord oogziend bij de oude schrijvers in den zin van blijkbaar voor. Wij hebben nog een ander woord met eene zacht lange *O*, bij *Kiliaan*, ooghe, oghe, oog of oge, dat zoo veel als een eiland beteekent, *insula*, *ae*, *f*. welke beteekenis nog in de woorden, Kalandsoog, Schiermonnikoog en vele andere te vinden is.

Oogelijn, o. eigenlijk een klein oog, een oogje, *ocellus*, *i*, *m*. Het wordt bij onze schrijvers, even als bij de Latijnsche voor een troetelwoord gebruikt: b. v. mijn oogelijn! *mi ocelle! mi ocule!* bij *Plaut*. *Hooft* gebruikt her voor luister, sieraad, *splendor*, *gloria*, *decus*, *honor*.

Oogen, b. en o. w. *contemplor*, *atus sum*, *ari*. Mikken, *collineo*, *avi*, *atum*, *are*. Op iemand oogen, *attendere ad aliquem*. In den bedr. zin vindt men dit woord bij *Vondel* voor inenten, *inoculare*, *oculos inferere arbori*. Van hier: ooging, v. *contemplatio*, *collineatio*, *inoculatio*, *onis*, *f*. *infertio*, *onis*, *f*. Het deelw. geoogd komt met uitkating van het voorzetsel ge in de zamenstellingen voor: b. v. zwartoogd, *nigris oculis praeditus*. Schoonoogd, *pulchris oculis praeditus*. Van hier: de zamenst. staroogen, *fixo vultu intueri*, *obtutu haerere*, *intentis et fixis oculis intueri*. Wenkoogen, *nuere vel nutare oculis*. Beoogen, *cernere*, *contemplari*, ook *in animo habere aliquid*, *adspirare ad aliquid*, *affectare aliquid*. Blikoogen *nictare & nictari*, *&c*.

Oogt, oegst, oest, m. *messis*, *is*, *f*. *seges*, *etis*, *f*. bij *Cicero*; *segmentis*, *is*, *f*. bij *Caesar*. Oneigenlijk beteekent het ook eene groote menigte, *multitudo magna*,

Digitized by Google

gna, abundantia, ae, f. Eindelijk ook de vrucht van den arbeid, *fructus laboris.* Zamenstelling. naoogst, *spicilegium, ii, n.* Oogstmaand, *Sextilis, is, m.* bij *Cicero, Augustus, i, m.* Oogsttijd, *tempus messis.*

Oogsten, oegsten, oesten, b. w. *messem facere, segetes metere, vel demetere, colligere fruges.* Oneigenlijk in eenen ruimen zin: genieten, krijgen, *adipiscor, eptus, sum, isci, nanciscor, nactus sum, nancisci, fruor, uctus et uitus sum, ui.* Oudtijds zegt *Weiland* wierd het ook voor maaijen genomen, *meto, messui, messum, metere.* Van hier: oogster, *messor, demessor vel collector frugum vel segetis.* Oogsting, v. *spicilegium, ii, n. spicarum collectio.*

Ooi, v. het wijfje onder schaapvee, *ovis, is, f.* Zamenstell. ooilam, *agna, ae, f.*

Ooijevaar, m. *ciconia, ae, f.* Zamenstell. ooijevaarsbeen, *pes ciconinus vel pes ciconiae,* bij *Scheller,* ook *aliquis, longes ac graciles pedes habens.* Ooijevaarsbek, *rostrum ciconiae;* ook een zeker kruid, *Geranium, ii, n.* Ooijevaarsnest, *nidus ciconiae.*

Ooijevaren, o. w. *clam colligo, egi, ectum, igere.*

Ooit, bijw. *umquam, adverbium.* Voorheen gebruikte men het ook voor altijd, *semper, adv.*

Ook, voegwoord van zamenbinding, *etiam, quoque, ac, et, atque, item, similiter.* Men gebruikt het in Holland voor een vraagwoord, *nonne.* B. v. dat was mooi, ook? *hoc pulchrum erat, nonne? vel nonne hoc pulchrum erat?*

Oolijk of oodelijk, bijv. n. en bijw. eigenlijk beteekent het ledig, *vacuus, a, m, inanis, is, e.* Wij gebruiken het in eenen oneigenlijken zin, voor ontbloot van innerlijke waarde, *vanus, a, m;* ook voor gering, *vilis, lis, le.* Beuzelachtig, *nugax, acis, omn. g.* Voor slecht, *malus, pravus, a, m.* Ellendig, ongelukkig, *miser, era, erum, infelix, icis, omn. g.* Loos en doortrapt, *astutus, a, m, vafer, fra, frum.* Onsterk, zwak, *infirmus, a, m, debilis, lis, le.* Oud, *vetus, eris, omn. g. tritus, a, m.* B. v. een oolijk kleed, *vestis trita.* Op de Veluwe gebruikt men het voor ongedaan, ziekelijk, *deformis, is, e, languidus, aeger, a, m.* B. v. hij is nog oolijk, *aegrotat ad huc;* bijw. *vacue, inaniter, vane, viliter, nugaciter, male, prave, misere, infeliciter, astute, vafre, infirme, infirmiter, debiliter, deformiter, languide, adverbia.* Van hier: oolijkheid, v. *vanitas, atis, f. vilitas, atis, f. nugacitas, tis, f. malitia, ae, f. pravitas, atis, f. miseria, ae, f. infelicitas, atis, f. astutia, ae, f. infirmitas, atis, f. infirmitudo, inis, f. deformitas, atis, f. languor, oris, m.*

Oom, m. vaders of moeders broeder, *patruus, ui, m. vel avunculus, i, m.* Oomskinderen, *fratres vel sorores patrueles,* bij *Kiliaan.*

Oor of oir, o. *soboles, is, f.* ook *haeres, edis, m. & f.* Mannelijk oir, *soboles mascula, haeres masculus.* Oir is bij *Kiliaan* ook, *magnus, a, m, excellens, entis, omn. g.* Hierheen behooren de zamenstell. oorhaan, *gallus sylvaticus major.* Ooros, *urus, i, m.* bij *Caesar.*

Oor, o. *auris, is, f.* Verkleinwoortje, *auricula, ae, f.* Groote, lange, kleine, hangende ooren, *aures magnae, longae, parvae, flaccidae, vel flaccae.* In het gemeene leven komt dit woord veel voor: de ooren laten hangen, *demittere aures.* Zich de ooren krabben, *vellere aures.* Ter ooren komen, *pervenire ad aures,* iemand iets aan het oor zeggen, *dicere aliquid in aurem.* De ooren leenen, *praebere vel dare aures.* Mijn oor hangt er naar, *libenter hoc audio.* Ik heb er geene ooren naar, *hoc mihi displicet.* Iemands oor hebben, *in favore esse apud aliquem.* Iemand ooren aannaaijen, *fallere aliquem mendaciis.* De ooren opsteken, *erigere aures.*

Ie-

Digitized by Google

lemand de ooren warm maken, *irritare vel provocare aliquem ad iram.* lemand frisch de ooren wasschen, *dure alicui veritatem objicere.* Zijne ooren kunnen schudden dat zij klappen, *innocentissimum esse.* lemand aan het oor lellen, *fatigare aliquem verbis.* Hij is nog niet droog achter de ooren, *admodum adolescentulus adhuc est.* lemand bij de ooren trekken, *vi cogere aliquem.* lemand bij het oor leiden, *clam circumducere aliquem.* Den wolf bij de ooren houden, *in periculis versari.* lemand in het oor bijten, *furio aliquid in aurem dicere alicui.* lemand alles aan het oor hangen, *omnia alicui narrare.* In het oor blazen, *astute aures implere*, bij *Tacitus.* Hij heeft eene vlóo in het oor, *inquietus est.* Ik ben met dat oor doof, *hoc tibi non concedam.* Wat om de ooren krijgen, *vapulare.* Het is op een oor na gevild, *fabula fere peracta est.* Hij lag al op een oor, *jam in lecto erat.* Over hals en ooren in de schulden zijn, *aere alieno esse obrutum.* Het gaat het eene oor in en het andere weder uit, *verba ista effectu carent.* lemand het vel over de ooren halen, *omnia furripere alicui.* Zijne ooren neigen, *attendere*, ook *obedire*, *auscultare.* Zijne ooren stoppen, *obturare aures*, *surdum simulare.* De ooren scherpen, *cacuminare aures.* Het oor leenen, *exaudire*; in dezen zin is het zoo veel als verhooren. Het oor doorwonden, *horrore aliquem afficere.* lemand bij de ooren oplangen, *cantu aliquem extra se rapere.* Iets met het oor vangen, *auribus vel aure aliquid percipere*, ook *auditu.* Oneigenlijk beteekent het ook een handvatsel, *ansa*, *ae*, *f.* Eene vouw, *plica*, *ae*, *f.* heet ook een oor. Van hier: oorig, bijv. n. *auritus*, *a*, *m.* Zamenstell. beeroor, *aures ursinas habens*; ook eene plant, *arctotis*, bij *Linn.* in het algemeen *auricula*, *ae*, *f.* genoemd. Dooroor, *hebes*, *etis*, *omn. g. stupidus homo.* Druiloor, *cesator*, *oris*, *m.* *cunctator*, *oris*, *m.* Voorts oorbag of oorbagge, *inauris.* Oorband, oorklink, oorlap, oorveeg en oorvijg, *alapa*, *ae*, *f.* *colaphus*, *i*, *m.* Oorbiecht, *confessio auricularis vel secreta.* Oorblazen, *susurrare*, *demissa voce auribus obstrepere*, *maledice aures alicujus implere*; ook voor vleijen, *auribus dare*, *assentari*, *blandiri.* Oorblazer, *susurro*, *onis*, *m.* bij *Kiliaan*; *maledicus homo*, ook *assentator*, *oris*, *m.* Oorblazing, v. ook oorblazerij, *susurratio vel insusurratio maledica*, bij *Scheller*; ook *assentatio*, *onis*, *f.* Oorgat, *apertura auris.* Oorgetuige, *testis auricularis.* Oorgezwel, *parotis*, *idis*, *f.* bij *Celsus.* Oorhanger of oorhangsel, *inauris.* Oorijzer, *bractea auri vel argenti capiti ornando serviens.* Oorkussen, *pulvinus*, *i*, *m.* *pulvillus*, *i*, *m.* *pulvinar*, *aris*, *n.* *pulvinarium*, *ii*, *n.* *cervical*, *alis*, *n.* Oorlapje of oorlel, *lobus vel lobulus auris.* Oorlepel, *auriscalpium*, *ii*, *n.* Oorloos, *inauritus*, *a*, *m*; *auribus carens.* Oorpaarl, *stalagmus*, *inauris oblonga ex bacca pendula*, volgens *Kiliaan.* Oorpeuluw, zie oorkussen. Oorpijn, *otalgia*, *ae*, *f.* *dolor aurium.* Oorpijp, *tubus auricularis.* Oorpijpje of oorspuitje, *clyster auricularius.* Oorrand, *margo auris.* Oorring, *annulus auricularius.* Oorsieraad, *ornamentum auriculare.* Oorsmeer, *cerumen*, *inis*, *n.* *sordes aurium.* Oorsteken, zie oorblazen. Oortje, *lobulus auris.* Oortuiten, zie oorblazen. Oortuiting, *sibilus vel tinnitus aurium.* Oortuiter, zie oorblazer. Oorvinger, *digitus auricularius vel minimus*, bij *Scheller.* Oorwas, hetzelfde als oorsmeer. Oorworm, *fulla*, *ae*, *f.* *vermis auricularius*, *forficula*, *ae*, *f.* bij *Linn.* Oortrompet, *tuba Eustachiana.*

Oorbaar, bijv. n. en bijw. *utilis*, *lis*, *le*, *commodus*, *a*, *m.*, *frugifer*, *era*, *erum.* Voor betamelijk, *decens*, *entis*, *omn. g. de-*

Digitized by Google

corus, a, m, conveniens, entis, omn. g. bijw. *utiliter, commode, decenter, decore, convenienter.* Van hier: oorbaarheid, v. *utilitas, atis, f. commodum, i, n. decentia, ae, f. decor, oris, m. convenientia, ae, f.* Wij gebruiken ook nog een werkwoord hiervan afkomstig en spreken hetzelve: orberen uit, *utor, usus sum, uti, utilitatem capere, frui.* B. v. ik zal dat maar orberen, *hoc modo utar vel fruar.*

Oorband, m. eigenlijk *infima pars pileï dormitorii*; oncigenlijk *alapa, ae, f. colaphus, i, m.* Wij hebben nog een woord, dat schoon geheel onderscheiden, gelijk gespeld wordt, zoo veel als het beslag aan het einde van eene degenschede, *ora ferrea vaginae, ferrum extremae vaginae.*

Oorbiedig, bijv. n. eigenlijk *aurem praebens.* Van hier, *obediens, entis, omn. g. dicto audiens.*

Oorblazen, zie onder het woord oor.

Oord, m. en o. dit woord heeft meer dan eene beteekenis: het geeft in het algemeen een deel van een geheel te kennen, *pars totius.* Ook overblijffel, *reliquiae, arum, f. plur. pars reliqua* In Groningerland heeft men nog een werkw. in dezen zin in gebruik: orten, zoo veel als de overblijffels van voeder enz. wegnemen, *tollere reliquias.* Dat overgeblevene voeder heet bij de Gelderfche boeren nog orte, *reliquiae.* In het bijzonder beteekent het, het vierde deel van een geheel, *quarta totius pars.* B. v. een oord, *quarta pars floreni.* Het verkl. oordje, *quarta pars oboli.* Een oord jenever, *quarta pars mensurae spiritus juniperi.* Ook beduidt het eenen fcherpen hoek, een fcherp, fpitsding, *mucro, onis, m. cuspis, idis, f.* In Groningerland zegt men nog, het oord van een mes, *cuspis cultri.* In Gelderland is de punt van een zeisen, de oord, *mucro vel cuspis falcis*, ook *extremitas falcis.* Deze beteekenis is bij ons nog overig in de eigennamen van dorpen, die op uithoeken van het land aangelegd moeten zijn: als Broekeroord, Rijsoord en vele andere, dan is het ook *ora, ae, f. extremitas, atis, f. extremum, i, n.* Eindelijk beduidt het eene ruimte, eene plaats, *locus, i, m. plaga, ae, f. regio, onis, f.*

Oordeel, o. *judicium, ii, n. sententia, ae, f.* Ook eene goddelijke ftraf wordt oordeel genoemd, *poena divina.* Elke beflisfing des verftands, *judicatio, onis, f. opinio, onis, f. arbitrium, ii, n.* Ook het vermogen der ziel om het ware van het valfche te onderfcheiden, *judicium, ii, n. ingenium, ii, n.* Een oordeel vellen, *judicium vel sententiam ferre.* Zamenftell. oordeelkunde, *ars judicatrix*, bij *Quintilianus judicandi.* Oordeelrijk, *plenus judicii*, ook *ingenii.* Oordeelvast, *aliquis cui stat sententia mentis.*

Oordeelen, b. en o. w. *judico, avi, atum, are, de aliqua re, judicium vel sententiam ferre, sentio, sensi, sensum, sentire, discerno, evi, etum, ernere.* Van hier: oordeeler, *judex, icis, m. disceptator, oris, m. arbiter, tri, m.* Oordeelfter, *judex, icis, f.* bij *Ovidius.*

Oorkenner, m. *Meijer* fpreekt van eenen oorkenner des konings, *tabellio regis.*

Oorkonde, v. *testimonium amplissimum et magni ponderis, notio, onis, f. notitia certa*, ook *literae fidem rei testantes.*

Oorkonden, b. w. *testor, atus sum, ari, testimonium perhibere, profiteri, notum facere & notifico, avi, atum, are.*

Oorlof, o. wij gebruiken dit woord bijzonder van verlof, om zich voor eenigen tijd van zijne gewone bezigheden te onthouden, *otium, ii, n. feriae, arum, f. plur.* Van hier: oorlofhebben, *ferior, atus sum, ari*; anders is het ook *venia, ae, f. permissio, onis, f.* Van foldaten wordt het ook veel gebruikt voor verlof of ontflag van dienst voor eenen zekeren tijd, *missio, onis, f. va-*

Digitized by Google

catio, onis, f. bij *Tacit. commeatus, us, m.* bij *Scheller.* Ook is het eene beleefde uitdrukking, wanneer men zegt: het zij met oorlof gezegt, *fit venia verbis.* Zamenstelling. oorlofsdagen, *dies vel tempus feriarum;* ook zijn dit dagen, die in de wet vastgesteld zijn, *dies legitimi vel stati.* Oorlofsweek, *hebdomas feriarum.*

Oorlog, m. v. en o. *bellum, i, n. militia, ae, f.* Eene zware oorlog, *bellum atrox.* Een regtvaardige oorlog, *bellum justum &c.* Een zeeoorlog, *bellum navale vel maritimum.* Een landoorlog, *bellum terrestre.* Met het voetvolk, *bellum pedestre.* Met de ruiterij, *bellum equestre.* Den oorlog verklaren, *indicere bellum.* Den oorlog klaar maken, *parare bellum.* Den oorlog beginnen, *movere, incipere, ordiri bellum.* Den oorlog voeren, *bellare, belligerare, bellum gerere.* Den oorlog besturen, *administrare bellum.* Den oorlog slepende houden, *trahere bellum.* Den oorlog op nieuw beginnen, *rebellare* Den oorlog eindigen, *debellare, profligare, finire vel conficere bellum, bello finem dare, vel imponere.* Ten oorlog werven, *auctorare.* Ten oorlog dienen, *militiam sequi.* Ten oorlog varen, *militiam navalem sequi.* Zamenstell. oorlogsbedrijf, *res vel actio bellica, vel militaris.* Oorlogsbliksem, *fulmen belli.* Oorlogsbonk, *miles nauticus vel navalis.* Oorlogsdaad, *factum bellicum, vel res in bello gesta.* Oorlogsdeugd, *virtus bellica vel in re militari.* Oorlogsfakkel, *fax belli.* Oorlogsgezel, *comes vel socius militiae, commilito, onis, m.* Oorlogsgeziud, *belli appetens vel cupidus,* ook *bellicosus, a, m.* Oorlogsgod, *deus belli, Mars, artis, m. Mavors, ortis, m.* Oorlogsgodin, *dea belli, Bellona, ae, f.* Oorlogsheld, *bellator, oris, m. vir strenuus bello, vir fortis, heros, ois, m.* Oorlogsjagt, *celox vel Liburna bellica.* Oorlogskans, *fortuna belli.* Oorlogslast en oorlogslasten, *onera belli.* Oorlogslof, *laus vel gloria bello parta.* Oorlogsmoed, *animus bellicus.* Oorlogspaard, *equus bellicus, equus bellator,* bij *Tacitus.* Oorlogspest, *pestis belli.* Oorlogsramp, *calamitas belli.* Oorlogsregt, *jus belli.* Oorlogschip, *navis bellica.* Oorlogstijd, *tempus belli.* Oorlogsvaan, *signum belli.* Oorlogsvloot, *classis bellica.* Oorlogsvolk, *milites, um, m. plur.* Oorlogsvuur, *ignis vel incendium belli.* Oorlogszaken, *res bellicae.* Oorlogzuchtig, *bellicosus vel belli avidus, &c.* In de andere zamenstellingen verkiest men liever krijgs, zie bij Krijg.

Oorlogen, o. w. *bellare, belligerare, bellum gerere, agere bellum, armis decernere, vel dimicare.*

Oorloven, b. w. *veniam dare, permittere, potestatem vel copiam facere,* bij *Kiliaan,* ook *licentiam dare vel permittere.*

Oorsprong, m. *origo, inis, f.* Van eene rivier is het ook *caput, itis, n. scaturigo, inis, f. scatebrae, arum, f. plur. principium, ii, n. vena fontis, stirps, irpis, f.* bij *Cicero.* Van hier: oorspronkelijk, om de welluidenheid voor oorsprongelijk of oorspronglijk, bijv. n. *oriundus, a, m.* Ook dat het eerste in zijn soort is, *principalis, lis, le, primigenius, primitivus, primus, a, m,* bij *Scheller;* bijw. *primitus, in pricipio, adv.*

Oorzaak, v. *causa, ae, f. ratio, onis, f.* B. v. gij zijt de oorzaak, *tu causa es.* Ook voor bron, *fons, ontis, m.* B. v. dit was de oorzaak aller rampen, *hoc omnium malorum fons erat,* ook *auctor, oris, m.* B. v. gij zijt de oorzaak van mijn ongeluk, *tu infortunii mei auctor es.* Zonder oorzaak, *sine causa, sine ratione.* Thans gebruiken wij meestal het woord reden. De bewegende oorzaak, *causa movens.* Verkl. oorzaakje, *causula, ae, f.* bij Van hier: oorzakelijk, *causalis, lis, le.*

Oost,

Digitized by Google

Oost, o. *orieus, entis, m. ortus, us, m.* bij *Cicero.* Van het oost, *orientalis, is, e.* De wind is oost, *ventus ab oriente flat.* Zamenstell. Oostindie, *India orientalis.* Oostindisch, *Indicus, a, m.* Oostindischvaarder, *navis Indiam frequentans.* Oostkant, *pars orientalis.* Oostkim, *horizon orientalis.* Oostland, *regio orientalis, vel terra orientalis.* Oostnoordoost, *carbas, ae, m.* Oostpoort, *porta orientalis.* Oostwaarts, *orientem versus.* Oostzee, *mare orientale*, bij ons ook *mare Balticum.* Oostzijde, *latus orientale.* Oostewind, *Eurus, i, m. Apeliotes, ae, m.* een Grieksch woord, *Plinius* gebruikt, *subsolanus.* Oostersch, *Eous, a, m.*

Oosten, hetzelfde als het voorgaande.

Oostenrijk, o. *Austria, ae, f.* Oostenrijker, *homo Austriacus, vel Austria oriundus.* Oostenrijksch, *Austriacus, a, m.* Op zijn oostenrijksch, *more Austriaco, vel austriace.*

Ooster of oosterdag, is bij *Kiliaan, dies paschalis, dies resurrectionis Christi.*

Oosteren, o. w. een zeemanswoord, wanneer de kompasnaald niet meer vlak het noorden wijst, maar eenigzins naar het oosten trekt, *motio acus pyxidis nauticae orientem versus*, het is dus *orientem versus vergere.*

Oosterling, m. *maris Baltici accola*, ook *homo orientalis, vel e regione orientali oriundus.* Het word: in het dagelijksche leven ook gebruikt voor iemand, die in de Oostersche talen kundig is, *orientalium linguarum peritus.*

Oosterlicie, v. zekere vezelachtige plant, *Aristolochia, ae, f.* bij *Kilaan.*

Oote, ootje, m. en v. *avus, i, m. avia, ae, f.* Het komt met het Griekſche Ἀττα veel overeen.

Ootmoed, m. *humilitas, atis, f. submissio, onis, f. obedientia, ae, f.* Van hier: ootmoedig, bijv. n. *humilis, lis, le; submissus, a, m, obediens, entis, omn. g.* ook *supplex, icis, omn. g.* Ootmoedigheid, hetzelfde als ootmoed, bijw. Ootmoediglijk, *humiliter, submisse, obedienter, suppliciter, adv.*

Op, voorz. en bijw. in het algemeen beteekent het, *in super, ad praepositiones*, ook *supra, insuper.* B. v. op straat komen, *in publicum prodire.* Op het paard klimmen, *conscendere in equum*; doch hier kan ook het voorzetsel weg blijven, *conscendere equum.* Wanneer op eene rust beteekent vereischt *in* eenen *ablativus.* B. v. op straat zijn, *in publico esse.* Op den grond liggen, *jacere humi.* Op een paard zitten, *sedere in equo, vel insidere equo.* Ook wordt de *praep.* weggelaten: b. v. op een paard of wagen rijden, *equo vel curru vehi.* Op het land zijn, *esse rure.* Op eenen stok rijden, *equitare in baculo*, bij *Schell.* Op den avond, *vesperi.* Op eenen dag, *uno die.* Wanneer men den tijd bepaalt: b. v. op het bestemde uur of dag, *ad horam vel diem constitutam.* Somtijds gebruikt men ook het voorzetsel *propter, cum acc.* B. v. hij is trotsch op zijnen rijkdom, *propter divitias suas superbus est*, ook *ad, cum acc.* B. v. op dit gerugt, *ad hanc famam.* Op deze tijding, *ad hunc nuntium*, ook gebruikt men *motus, adductus, a, m.* Op zijn verzoek heb ik het gedaan, *precibus ejus adductus hoc feci*, ook *fretus, a, m.* B. v. op die belofte ging ik er heen, *promissis istis fretus illuc adii.* Op eene vijandige wijze, *ad hostilem modum*, ook zegt men *in hostilem modum*, of *hostili modo.* Op deze wijs, *hoc modo, sic, ita.* Op zijn hoogst, *ad summum*, ook *per*, *cum acc.* Op mijne eer, *per existimationem meam*, bij *Scheller.* Op mijne ziel, *per vitam, animum vel caput meum*, ook *post, cum acc.* B. v. op den eten, *post coenam.* Ook duidt het somtijds een bijw. aan: b. v. op zijn Latijnsch, *Latine.* Op zijn Grieksch, *Graece.* Op iets een sprong, *confestim, illi-*

Digitized by Google

ſtico, ſtatim, e vestigio, adv. Op en neder, *ſurſum deorſum.* Het is ook een opwekkend tuſſchenwerpſel, *eja! furge!* in het meerv. *furgite! expergiscimini!* Zoo dikwijls dit voorzetſel met werkwoorden zamengeſteld wordt, is het, volgens *Weiland*, ſcheidbaar.

Opaalſteen, m. eene ſoort van edelgeſteente, *paederos, i, m:* bij *Plinius.*

Opaderen, b. w. een ſchilderswoord, *venas marmoris inſtar pictas iterum repingere.*

Opbaggeren, b. w. *tollere inter purgationem coeni*, oneig. *res ſtidiosas producere.*

Opbakeren, b. w. *faſciis involvendo exornare.*

Opbakken, b. w. *omnia coquendo conſumere*, ook *de novo coquere vel recoquere.*

Opbaliën, b. w. *urna nautica aquam haurire vel in altum tollere.*

Opbanen, b. w. *viam antea jam ſtratam, ſed caſu quodam corruptam, de novo ſternere.*

Opbaren, o. w. *altum clamorem tollere.*

Opbedelen, b. w. *mendicando colligere.*

Opbellen, b. w. *tintinnabuli ſonitu excitare.*

Opbersten, o. w. *disrumpi, rumpendo rimas ducere, vel hiſcere*; ook *dehiſcere.*

Opbetalen, b. w. *exſolvere, ſatisfacere, ſatisfacere in aſſem.*

Opbetten, b. w. *vulnus aliquod humectare vel irrigare.*

Opbeuken, b. w. *feriendo icere*, ook *feriendo aperire.*

Opbeuren, b. w. *tollo, ſuſtuli, ſublatum, tollere, attollere.* Oneigenlijk iets dat vervallen is wederom krachten bijzetten, *erigo, exi, ectum, igere, novas vires addere alicui, levare, elevare, relevare*, worden bij de Latijnen ook wel in dezen oneigenlijken zin, gebruikt: b. v. iemands gemoed opbeuren, *erigere animum alicujus.* Ook heeft het de beteekenis van ontvangen, *accipio, epi, eptum, ipere, colligere.* Van hier: opbeuring, v. zoo wel in den eigenlijken als oneigenlijken zin, *ſublatio, onis, f. erectio, onis, f. levatio, relevatio.*

Opbidden, o. en b. w. volg. *Weil.* is het: *alta voce precari.* Bedr. zoo veel als uitnoodigen: b. v. vrienden, *corrogare ſive cogere neceſſarios.*

Opbiechten, o. w. *confiteor, eſſus ſum, iteri, fatendo aliquid revelare.*

Opbijten, b. w. *morſu dentium aperire vel lacerare.* Ergens opbijten, *corrodere, erodere, derodere.* Ook door bijtende middelen iets openen, *medicamentis corrodentibus aperire, exulcero, avi, atum, are.*

Opbijten, b. w. *glaciem ſecuri aperire.*

Opbikken, b. w. *lapides de novo concidendis exornare.* Bij de molenaars is het: *lapides molares de novo acuere.*

Opbinden, b. w. *ſubſtringo, inxi, ictum, ingere, ſurſum colligare*, bij *Scheller; religare, evincire.* Van hier: opbinding, *ſubſtrictio, colligatio, religatio, onis, f.*

Opblaken, o. w. *cum feryore ſe in altum tollere, cum ſplendore manifestari.* In dezen laatſten zin komt het bij *Hooft* voor.

Opblazen, b. en o. w. *inflo, avi, atum, are; ſufflare.* Fig. het ſterkſte blijk van hoogmoed en trotschheid geven, heet men: zich opblazen, *inflari, vel tumeſcere ſuperbia.* Van hier: opgeblazen, *tumidus, tumens, turgidus, inflatus, a, m.* Van hier: opgeblazenheid, v. *ſuperbia, inſolentia, ae, f.* In dezen zin is het verregaande hoogmoed, anders is opgeblazenheid ook, *tumor, oris, m.* Door blazen nieuwe krachten bijzetten, is ook opblazen, *flando ſuſcitare.* B. v. vuur, *ignem, ſufflare ignem.* Door blazen in de hoogte drijven, *flando in aerem levare.* Opblazen is ook volgens *Weil. de novo tibia canere.* Van hier: opblazing, *inflatio, ſufflatio, onis, f.*

Opbleeken, b. en o. w. *de novo can-*

Digitized by Google

candefacere vel de novo insolare, bij Colum. onz. candefieri, candescere.

Opblijven, o. w. lecto abstinere, extra lectum manere, volgens Scheller, ook vigilare. B. v. hij is den geheelen nacht opgebleven, totam vigilavit noctem. Voor niet uitgaan, lucere. B. v. de kaars zal niet opblijven, candela non diu lucebit.

Opblinken, o. w. nitorem, splendorem vel fulgorem emittere.

Opbobbelen, o. w. bullo, avi, atum, are; ebullio, ivi, itum, ire.

Opbod, o. convocatio, onis, f.

Opboden, b. w. annuncio, avi, atum, are. Van hier: opboding, annunciatio, onis, f.

Opboeijen, b. w. zoo veel als opbinden, fursum colligare. In den scheepsbouw is opboeijen, het boord van een schip hooger maken, latus navis altius reddere, vel exaedificare.

Opboeten, b. w. instaurare, ad meliorem statum redigere.

Opboetsen, zie oppoetsen.

Opbolderen, zie opbulderen.

Opbollen, b. w. tumere vel turgere facio, tumidum vel turgidum reddo, ook onz. tumere, turgere.

Opbondelen, b. w. in fasces colligere, ook in nodum colligare.

Opbonzen, b. w. cum magno strepitu aperire, discludere vel pandere.

Opboomen, b. w. contis protrudere: ook een weverswoord, telam cylindro circumvolvere.

Opboren, b. w. forando vel terebrando aperire.

Opborgen, b. w. mutuo sumendo colligere.

Opborrelen, o. w. ebullire, effervere, effervescere, bij Cicero. Uit het water opborrelen, emergere. Van het welwater, scatere & scaturire. Van hier: opborreling, v. scatebra, ae, f. bij Plinius; scaturigo, inis, f. bij Livius.

Opbosfen, b. w. in fasces colligere, vel colligare et in fasciculos ligare.

Opbouw, m. exaedificatio, onis, f. bij Cicero; exstructio, onis, f. In het gemeen herstelling van het geen vervallen is, instauratio, onis, f. refectio, restitutio.

Opbouwen, b. w. exaedifico, avi, atum, are; exstruere, instaurare, reficere, restituere. Van hier: opbouwer, m. aedificator, exstructor, instaurator, oris, m. Opbouwing, hetzelfde als opbouw.

Opbraden, b. w. de novo vel iterum torrere.

Opbranden, b. w. igne consumere. Ook door een gloeijend ijzer een merk op iets drukken, inuro, ussi, ustum, urere. Ook vlam van zich geven, flammam emittere, flammare.

Opbrasfen, b. w. abligurio, ivi, itum, ire; dilapido, avi, atum, are; liguriendo absumere, dissipare. Bij Kiliaan heeft het ook eene oneigenlijke beteekenis, die van verduwen, concoquere, devorare, aequo animo ferre, perferre, pati; ook een scheepswoord, attrahere vela.

Opbraveren, o. w. audacter & superbe advenire vel adpropinquare.

Opbreijen, b. w. intexere vel superintexere aliquid alicui rei. Ook door breijen verbruiken, texendo absumere. B. v. ik heb al de wol al opgebreid, lanam omnem texendo absumsi.

Opbrek, m. discessus vel abitio e loco aliquo.

Opbreken, b. en o. w. door breken openen, resero, avi, atum, are; frangendo aperire. Eenen brief opbreken, reserare literas, solvere epistolam. Zoo zegt men ook een beleg opbreken, solvere obsidionem, bij Livius. Ook is opbreken, effringere, refringere, perrumpere. Het leger opbreken, movere castra, ook proficiscor, ectus sum, isci. B. v. ik ben van daar opgebroken, inde profectus sum, vel discessi, onz. prorumpere, erumpere. Men gebruikt het ook van het opriepen der maag, ructare, eructare, irructare. B. v. die spijs breekt mij geweldig op, stomachus meus cibum istum ructando rejicit.

Over-

Overdragtiglijk zegt men: dat zal hem zuur opbreken, *acerbe poenas luet*; ook gebruikt men het van eene wonde, *recrudescere, repullulare*. B. v. de wond is weder opgebroken, *vulnus jam curatum recruduit*. Van hier: opbreker, m. *effractor, oris, m. effractarius, ii, m.* Opbreking, v. *effractura, ae, f. in pandectis, apertio violenta*, volgens *Scheller*.

Opbrengen, b. w. boven op een ander ligchaam brengen, *superferre, supergerere*, bij *Celum*. Te voorschijn brengen, *proferre, producere*. Ook is het bij ons zeer bekend in de beteekenis van geld geven, *contribuo, ui, utum, uere; pertribuere*, bij *Plinius*. Tot behoorlijke wasdom en grootte brengen, *ad magnitudinem justam perducere*, ook *educare, educere*. Ook naar eene hoogere plaats brengen, *in altiorem trasferre locum*. Een schip opbrengen, *advehere navem*. B. v. er zijn drie vijandelijke schepen opgebragt, *tres hostium navet in portum advectae sunt*. Voor betalen, *solvere*. B. v. ik kan ter naauwer nood de huur opbrengen, *locarium vix solvere possum*. Van hier: opbrenging, v. *superlatio, supergestio, prolatio, contributio, edneatio, translatio in locum altiorem, advectio, solutio, onis, f.* Opbrengst is hetzelfde.

Opbriefchen, o. w. *hinnitum incipere*.

Opbrommen, o. w. *murmurans loqui, murmure cum ingenti tollere vocem*, ook *murmur incipere*,

Opbrouwen, b. w. *de novo vel iterum coquere cerevisiam*.

Opbruiken, o. w. *utendo consumere vel absumere*.

Opbruinen, b. w. *denuo vel denuo fuscare*.

Opbruisen, o. w. *effervesco, bui, escere*.

Opbuigen, b. w. *sursum flectere*. Ook door buigen open doen, *flectendo aperire*.

Opbulderen, o. w. *intono, ui, itum, are*.

Opbulken, o. w. *mugitum tollere vel incipere*.

Opbullen, o. w. *tumeo, ui, ere; turgeo, ere*.

Opbundelen, zie opbondelen.

Opcijferen, b. w. *numerare, enumerare, calculare*.

Opdagen, o. w. *lucescere, illucescere*. Fig. luisterrijk te voorschijn komen, *cum splendore prodire*, ook alleen *prodire*. B. v. hij daagt nog niet op, *nondum prodit*, ook komen, *venire, advenire*.

Opdammen, b. w. *adaggero, avi, atum, are; aggere impedire vel claudere*. Van hier, opdamming, *adaggeratio, onis, f.*

Opdampen, o. w. *vaporem emittere, evaporare*. Van hier: opdamping, *evaporatio, onis. f.*

Opdansen, o. w. *saltum inchoare*, ook *saltando escendere vel superare*, ook *saltando rumpere vel lacerare*. B. v. hij heeft zijne schoenen opgedanst, *calceos saltando laceravit*.

Opdat, voegw. een oogmerk aanduidende, *ut, uti, cum subj.* Oudtijds beteekende het ook zoo veel als *si*, het geen nog aan de Maas gebruikelijk is, volg. *Weil*. Opdat niet, *ne, conj. cum subj.* Opdat niet ter eeniger tijd, *nequando*, bij *Cicero*.

Opdaveren, o. w. *tremiscere, contremiscere, trepidare*, ook *magno cum strepitu advenire*; in den laatsten zin komt het bij *Wellekens* voor.

Opdekken, b. w. *superintego, exi, ectum, egere, cooperio, ui, ertum, ire*. Ook het dekfel afnemen, *detego, retego*.

Opdelven, b. w. *refodio, odi, ossum, odere, subaro, avi, atum, are; eruo, ui, utum, uere*. Van hier: opdelver, m. *subarator, oris, m.* Opdelving, v. *subaratio, onis, f. refossio, onis, f.*

Opdenken, b. w. *in cogitatione sua imputare aliquid alicui*.

Opdeunen, b. w. *incino, inui, entum, inere; decanto, avi, atum, are*.

Opdichten, b. w. *adscribere, adtribuere, imputare aliquid alicui*.

Digitized by Google

Opdienen, b. w. *adponere aliquid alicui*, ook *apponere cibos, inſtruere menſam cibis.*

Opdiepen, b. en o. w. een plaatſnijders woord, *caelaturam magis profundam reddere.* In de ſchilderkunst is het, *umbram obſcuriorem reddere.* Onz. is het bij de zeelieden in gebruik, voor *minus profundum eſſe.* B. v. hier diept het op, *hic mare minus altum vel profundum eſt.*

Opdijken, b. w. *adaggero, avi, atum, are*, bij *Plinius.* Van hier: opdijking, *adaggeratio, onis, f.*

Opdiſchen, b. w. *cibos menſae imponere, menſam inſtruere cibis, menſas epulis inſtruere*, bij *Ovidius.* Van hier: opdiſcher, m. *ſtructor, oris, m.* bij *Martialis.* Opdiſching, v. *ſtructio, onis, f. impoſitio ciborum in menſam.*

Opdobberen, o. w. *emergo, erſi, erſum, ergere.*

Opdoemen, o. w. dit woord gebruikt men zeer veel, wanneer een voorwerp, anders voor ons onzigtbaar, zich door het breken der lichtſtralen, aan ons gezigt ontdekt, *radiorum luminis fractione ſe oculis noſtris offerre.*

Opdoen, b. w. *aperio, erui, ertum, erire; recludere, pandere, reſerare*; ook zich van iets verzien, *recondere, comparare, coëmo, emi, emtum, emere.* Het eten opdoen, *inſtruere menſam cibis.* Ook opnemen, aan eene zijde brengen, *tollere.* B. v. de tafel opdoen, zegt *Weil. tollere menſam.* Ik beken deze uitdrukking nooit gehoord te hebben. Opdoen, is ook krijgen, *capere, nanciſci.* Ik heb op de jagt niets opgedaan, *nihil in venatione cepi.* Ook in orde brengen, *in ordinem redigere.* B v. de wasch opdoen, *veſtes lotas in ordinem redigere.* Voor opſchikken, *exornare.* B. v. hij weet zijne waren niet wel op te doen, *merces ſuas exornare neſcit.* Voor gevonden worden, *inveniri, reperiri.* B. v. er deden zich eenige roovers op, *praedones nonnulli reperiebantur.*

Zich opdoen, *ſe oculis praebere, patescere.*

Opdoffen, b. w. *pugno vel pugnis ferire aliquid, vel verberare.*

Opdokken, b. w. zoo veel als geven, betalen, *do, dedi, datum, dare, ſolvere, pendere*, ook *verbera ingerere, verberare.*

Opdonderen, o. w. in de ſtraattaal is het zoo veel als braaf afroſſen, *depexum aliquem dare.* Ook met geweld en geraas, even als de donder, ergens op razen en woeden, *intono, ui, itum, are*, bij *Horatius.* Men bezigt het verder voor, met groot gedruisch te voorſchijn komen, *magno cum fragore ac ſtrepitu prodire.*

Opdooijen, o. w. *liquefieri, ſalvi, liquescere, regelare.*

Opdouwen of opduwen, b. w. *ſurſum trudo, uſi, uſum, udere.* Schoon *Weiland* zulks niet aangeteekend heeft, gebruikt men het ook in het dagelijksch leven, voor heimelijk weggaan, *clam evadere, clam ſe proripere.* B. v. hij is opgeduwd, *clam ſe proripuit, clam profectus eſt, clam abiit.*

Opdraaijen, b. w. *torquendo aliquid imponere alicui rei, apponere, addere, injicere*, bij *Scheller.* In den dagelijkſchen ſtijl zegt men: ik moet er voor opdraaijen, *poena mihi ſolvenda eſt.* Opdraaijen is ook door draaijen openen, *torquendo aperire.*

Opdragen, b. w. *ſurſum fero, tuli, latum, ferre, ſuperferre et ſupergero, eſſi, eſtum, ere re*, bij *Columella*, ook *adponere vel imponere aliquid alicui.* B. v. het eten opdragen, *cibos imponere menſae.* Iets ter bezorging geven, *mando, avi, atum, are.* B. v. ik draag u die zaak op, *mando tibi rem istam*, ook *demandare, credere, injungere*, bij *Scheller.* Overgeven, bij opdragt, *transferre aliquid ad aliquem.* Opdragen, is ook: *dico, avi, atum, are; obfero, obtuli, oblatum, offerre.* Iemand het bevel opdragen, *deferre imperium alicui.* Goederen opdragen, *tradere bona in potestatem al-*

Digitized by Google

terius, vel transscribere in dominium alterius, bij *Kil.*

Opdragt, v. plegtige aanbeveling, *dicatio, dedicatio, onis, f. oblatio, onis, f.* Voor last, *mandatum, i, n.* Opdragt van goederen, *transcriptum, i, n. transcriptio, onis, f.* bij *Kil.* Ook beteekent het bij denzelfden zoo veel als het loopen der oogen, *delachrymatio, onis, f.* Wij gebruiken het ook voor opdragtigheid, v. *tumor cum rubore commistus.*

Opdragtig, bijv. n. *facie suffusa rubore, ruber et turgidus facie.* Ook zoo veel als trotsch, *elatus animo, superbus, a, m.*

Opdraven, o. w. *celeriter adscendere, vel conscendere.* Oneigenl. hoogdravend zijn, *sublate loqui, verbis esse magnificum, splendidum, grandiloquum.*

Opdreunen, o. w. *decanto, avi, atum, are; inciwo, ui, entum, inere.*

Opdrieschen, b. w. *minis produco, uxi, uctum, ucere aliquem.*

Opdrijven, b. en o. w. *in altum ago, egi, actum, agere;* onz. *emergo, ersi, ersum, ergere,* ook *emergi.* Ook wordt het op de jagt gebruikt: het wild opdrijven, *commovere, excire, excitare feras.*

Opdrillen, b. w. zoo veel als opsmukken, *ornare, exornare, adornare, concinnare,* alle bij *Cicero; como, compsi, comptum, comere.* Ook wordt het gebruikt voor opslaan, *verbero, avi, atum, are.* Van hier: het zelfst. opdrill, zoo veel als, *ictus, us, m. colaphus, i, m. alapa, ae, f.*

Opdringen, b. en o. w. *obtrudo, usi, usum, udere; intrudere, ingero, essi, estum, erere aliquid alicui,* ook *sursum magna vi urgere, vel trudere.* Opdringing, v. *adactio, onis, f.* B. v. van eenen eed, *sacramenti adactio,* bij *Tacitus,* te weten van den soldaten eed: anders is het, *jurisjurandi adactio,* bij *Liv.*

Opdrinken, b. w. *ebibo, bibi, bibitum, bibere; bibendo vacuare, epoto, avi, atum, are.* Men vindt bij *Kiliaan,* de bruiloft opdrinken, zoo veel als, al den wijn, die op de bruiloft overblijft, op de nabruiloft opdrinken, *repotia celebrare.*

Opdroogen, b. en o. w. *siccare, exsiccare, arefacio, eci, actum, acere;* onz. *areo, ui, ere; arescere, exarescere, exsiccescere,* bij *Vitr.*

Opdroppelen, o. w. *guttatim incidere, instillo, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Men zegt ook: opdroppen, opdruipen, opdruppelen en opdruppen.

Opdruistig, bijv. n. een Geldersch woord, hetzelfde als opdragtig beteekenende.

Opdrukken, b. w. *imprimo, essi, essum, imere;* ook zegt *Weil. grave onus imponere alicui.*

Opduiken, o. w. *emergo, si, sum, ere;* oneig. *in lucem prodire, orior, ortus sum, oriri.*

Opdunnen, o. w. *diminui,* ook *rarescere.* B. v. de lucht dunt op, *nebulae vel nubes rarescunt.*

Opdurven, o. w. een woord der zamenleving, waaronder een ander werkw. verstaan wordt, Ik durf dien berg niet op, *non audeo conscendere montem.* Gij durft er wel op, *tu audes illum conscendere.*

Opdweilen, b. w. *peniculi ope purgare vel abstergere.*

Opdwelmen, o. w. *vaporo, evaporo, avi, atum, are; vaporem emitto, isi, isum, ittere.*

Opdwingen, hetzelfde als opdringen.

Opeen, bijw. *cumulatim, adv. unum alteri impositum.* Men voegt het meest voor de werkw.

Opeggen, b. w. *de novo cratire, farire, pectinare, occare, deoccare, inoccare, lirare, sarculare.*

Opeisch, m. *expostulatio, onis, f. mandatum, i, n.* Van hier:

Opeischen, b. w. *deposco, popposci, poscere, exposcere, expostulare.* Eene stad opeischen, *postulare, ut urbs tradatur.*

Open, bijv. n. en bijw. *patens, entis, omn. g. apertus, a, m.* B. v. een open helm, *galea aperta.* Eene opene deur, *porta aperta.* Opene oogen, *oculi aperti.*

Digitized by Google

perti &c. Een open hert, *animus apertus, candidus, integer, vel patens.* Een open gelaat, *vultus apertus*, ook *candidus, candorem prae se ferens.* Open lijf, *alvus aperta.* Een open veld, *campus patens vel apertus.* Opene brieven, *literae patentes vel apertae, diploma, atis, n.* Opene venſters, *fenestrae patulae.* Voor geſpleten, *hiulcus, a, m.* B. v. de aarde is open, *terra hiulca est.* Niet waargenomen, *vacans, antis, omn. g. vacuus, a, m.* Open tafel, *coena liberi aditus*, bij *Schell.* Voor geoorloofd, *licitus, a, m.* B. v. de jagt is al open, *venatio jam est licita, vel venari jam licet*, ook *liber, era, um.* B. v. de ſcheepvaart is open, *mare liberum vel navigatio libera est.* Voor onverſterkt, *non munitus, a, m.* B. v. eene opene ſtad, *urbs haud munita vel aperta.* Voor openlijk, *palam, manifesto.* Op opene ſtraat, *in publico.* Opene tijden, *tempora libera.* Spreekw. met eene opene kaart ſpelen, *integre, candide, aperte agere.* Een open wind, *ventus secundus.* Open wordt ook als een zelfſt. naamw. gebruikt en is zoo veel als eene opening, *apertura, ae, f. os, oris, n. orificium, ii, n.* bijw. *patenter, aperte.* Van hier: openheid, v. *conditio aperta.* Openheid van hart, is *sinceritas, integritas, atis, f. candor, oris, m.* Openlijk, bijw. is zoo veel als het bijw. open. Zamenſtell. openborstig, openhartig, bijv. n. *ingenuus, apertus, candidus, sincerus, integer, ra, rum;* bijw. *ingenue, aperte, candide, sincere, integre & integriter.* Openhartigheid, v. *ingenuitas, candor, oris, m. sinceritas, integritas, atis, f.*

Openbaar, bijv. n. en bijw. *apertus, manifestus, perſpicuus, perſpectus, a, m; evidens, entis, omn. g. patens, entis, omn. g. praeſens, entis, omn. g.* bij *Scheller;* bijw. *aperte, manifeste & manifesto, aperte, perſpicue, evidenter*, ook kan men *palam* gebruiken. Openbaarlijk is hetzelfde als het bijw. openbaar.

Openbaren, b. w. *aperio, ui, ertum, erire; patefacio, eci, actum, acere; manifesto, avi, atum, are; revelare, divulgare, publicare, ostentare.* Zoo veel als verklaren, *declaro, avi, atum, are; monſtrare, indicare.* Van hier: openbaring, v. *patefactio, onis, f. revelatio, indicium, ii, n. publicatio, onis, f. divulgatio, onis, f.*

Openboren, b. w. *forando vel terebrando aperire.*

Openbreken, b. w. *refringo, egi, actum, ingere.*

Opendoen, zie opdoen.

Openen, b. w. *aperio, ui, ertum, ire; patefacio, eci, actum, acere.* Eenen brief openen, *ſolvere literas vel epiſtolam.* Iemand de oogen openen, *aperire oculos mentis alicujus, meliora aliquem docere.* Eenen weg openen, *recludere viam*, bij *Plin.* Eenen ader openen, *ſecare vel aperire venam.* Den mond openen, *hiſcere.* Den veldtogt openen, *incipere bellum.* De gelederen openen, *laxare ordines.* Oneigenl. verklaren, uitleggen, *explicare, interpretari.* Van hier: opening, v. *apertura, ae, f.* bij *Kiliaan* is ook *apertio, onis, f.* Van den veldtogt, *initium belli.* Voor verklaring, v. *explicatio, interpretatio, onis, f.* Van vrede, *initium agendi de pace.*

Openſtaan, o. w. *pateo, ui, ere*, bij *Cicero;* ook *hio, avi, atum, are.*

Openten, b. w. *oculatione imponere aliquid alicui rei.*

Opeten, b. w. *abligurire, edendo dilapidare, comedere, exedere, peredere.* Ook doorknagen, *corrodere.* B. v. de roest eet het ijzer op, *ferrugo ferrum perrodit.*

Opvakken, b. w. *vi prehendo, di, ſum, ere, vel arripio, ui, eptum, ipere.*

Opveilen, b. w. *penicilo abſtergere, vel purgare.*

Opvladderen, o. w. *alas plaudendo evolare.*

Op-

Digitized by Google

Opflakkeren, o. w. *magna cum scintillatione se in altum tollere.*

Opflanſen, b. w. *ſordide ac sine ordine rem rei imponere, vel injicere.*

Opfleuren, o. w. *refloreo, ui, ere, et reflorescere.*

Opfliaken, b. w. *reficio, eci, ectum, icere, reparo, avi, atum, are.*

Opflodderen, zie opfladderen.

Opflonkeren, o. w. *cum nitore vel fulgore quodam emicare.*

Opfluiten, o. w. *tibiae cantum incipere;* bij *Huygens* is het, *blandior, itus sum, iri.*

Opfokken, b. w. *enutrio, ivi, itum, ire; educo, avi, atum, are.* Van hier: opfokking, *educatio & eductio, onis, f.* Opfokker, m. *educator, oris, m.*

Opfriſſchen, b. w. *refrigero, avi, atum, are; recreare, reficio, eci, ectum, icere.*

Opgaaf, opgave, v. *declaratio, onis, f.*

Opgaan, o. w. *ſurſum ire, adſcendo, di, ſum, ere.* B. v. den berg opgaan, *adſcendere montem.* Ook boven op iets gaan, *ſupergredior, eſſus ſum, edi.* Men gebruikt dit woord ook van vele andere dingen: van de hemelſche ligchamen, *orior, ortus ſum, oriri, exoriri.* B. v. de zon of maan gaat op, *ſol vel luna oritur.* Van den dag, *dies oritur, dies alluxit.* Van ſtof, damp of nevel, *aſſurgo, aſſurrexi, ectum, urgere, in altum ſe tollere, in altum ferri.* Van een geluid: b. v. eens ging er een geſchreeuw op, *clamor oriebatur.* Van het uitkiemen der planten, *germino, et progermino, avi, atum, are;* opgaan is ook *ſurſum ferri.* Spreekwoord die vlieger zal niet opgaan, *res ista non prospere cedet.* In de tweede plaats beteekent het zoo veel als opengaan, *aperiri, patefieri.* Ook verteerd worden, *conſumi, abſumi.* B. v. zoo gaat al de wijn op, *hoc modo omne vinum abſumitur.* Ook opgroeijen, *accresco, evi, etum, escere.* Van hier het deelw. opgaande, *ſurſum lens, adſcendens, oriens, adſurgens, germinans, accreſcens.* Eene opgaande brug, is bij *Kil. pons verſatilis.*

Opgaderen, b. w. *colligo, egi, ectum, igere.* Van hier: opgaarder, *collector, oris, m.* Opgadering, *collecta, ae, f.*

Opgalmen, o. w. *reſona, ui, itum, are.*

Opgang, m. *adſcenſus, us, m. adſcenſio, onis, f. Vondel* noemt de vloed der zee opgang, *aestus, us, m. fluxus, us, m.* Voor begin, *initium, ii, n. principium, ii, n.* Opgang der zon, *ortus ſolis.*

Opgapen, b. w. *hio, avi, atum, are; ex conſulto os aperire.*

Opgaren, zie opgaderen.

Opgeblazen en opgeblazenheid, zie bij opblazen.

Opgebruiken, b. w. *uſu conſumere.*

Opgeijen of opgijen, b. w. *Weil.* verklaart het door ophijſchen. Te onregt, ophijſchen is zoo veel als bijzetten, en opgijen is, wanneer men de zeilen bergt en met de gijtouwen te zamen trekt, dus *contraho, axi, actum, ahere.* De zeilen opgijen, *contrahere vela.*

Opgedragen, v. d. *ſuperlatus, a, m; dicatus, dedicatus, delatus, devotus, a, m.*

Opgedrongen, v. d. *obtruſus, a, m; ingestus, a, m,* bij *Tac.*

Opgedroogd, v. d. *aridus, ſiccatus, arefactus, a, m.*

Opgegaan, v. d. *ortus, a, m; exortus.*

Opgegeten, v. d. *adeſus, exeſus, peresus, a, m, edendo abſumtus, a, m.*

Opgegeven, v. d. *derelictus, a, m.* B. v. van den geneesheer opgegeven, *derelictus a medico.*

Opgegord, v. d. *ſuccinctus, a, m.*

Opgegoten, v. d. *ſuffuſus, a, m; infuſus.*

Opgegraven, v. d. *exoratus, a, m; effoſſus.*

Opgegroeid, v. d. *excretus, a, m; in altitudinem auctus, a, m.*

Opgehaald, v. d. *ſublatus, ſublevatus, attractus, a, m.*

Opgehangen, v. d. *ſuſpenſus, a,*

Digitized by Google

m. Aan eenen galg, *patibulatus*, *a*, *m*, bij *Plaut.*

Opgehelderd, v. d. *illustratus*, *a*, *m.*

Opgeheven, v. d. *sublatus*, *sublevatus*, *arrectus*, *erectus*, *allevatus*, *a*, *m.*

Opgehitst, v. d. *conceitatus*, *incitatus*, *excitatus*, *a*, *m*; *concitus*, *a*, *m.*

Opgehoopt, v. d. *cumulatus*, *accumulatus*, *coacervatus*, *ingestus*, *a*, *m*; *exaggeratus.*

Opgehouden, v. d. voor vertraagd, *retardatus*, *a*, *m*; *tardatus*, *retentus.* Voor gestaakt, *intermissus*, *a*, *m.*

Opgehuld, v. d. *ornatus*, *exornatus*, *comptus*, *a*, *m.*

Opgejaagd, v. d. *excitatus*, *exagitatus*, *a*, *m.*

Opgeknoopt, v. d. *nodo religatus*, *nodatus*, ook *suspensus patibulo.*

Opgekomen, v. d. *ortus*, *exortus*, *a*, *m.* B. v. een opgekomen onweer, *tempestas exorta.* Uit het water opgekomen, is, *emersus*, *a*, *m.*

Opgekrompen, v. d. *contractus*, *a*, *m.*

Opgeld, o. *collybus*, *i*, *m.*

Opgelegd, v. d. *impositus*, *a*, *m.* Van zalf, *applicatus*, *a*, *m*, bij *Plautus.* Voor gespaard, *repositus*, *a*, *m.* Voor bevolen, *jussus*, *a*, *m*, bij *Tac.*

Opgeligt, v. d. zie opgeheven; voor bedrogen, *deceptus*, *a*, *m.* Voor gestolen, *abactus*, *a*, *m.*

Opgemaakt, v. d. *instinctus*, *incitatus*, *concitus*, *a*, *m.* Voor versierd, *ornatus*, *comptus*, *a*, *m.* B. v. opgemaakt haar, *capilli compti.*

Opgemerkt, v. d. *observatus*, *consideratus*, *notatus*, *spectatus*, *animadversus*, *a*, *m.*

Opgenomen, v. d. *sublatus*, *a*, *m*; *receptus.* Een opgenomen kind, *puer adoptivus.*

Opgeofferd, v. d. *immolatus*, *a*, *m*; *devotus*, *a*, *m*, bij *Cic.*

Opgepakt, v. d. *consarcinatus*, *a*, *m*; *convasatus.*

Opgepropt, v. d. *fartus*, *a*, *m*, *effertus*, *confertus*, *suffertus.*

Opgeraapt, v. d. *sublatus*, *a*, *m*, ook *temere collectus.* B. v. opgeraapte soldaten, *milites temere collecti*, bij *Tac.*

Opgeregt of opgerigt, o. een woord in het Landregt van Nijmegen voorkomende en zoo veel beteekenende als: *dies judicii publicus.*

Opgeregt, v. d. *erectus*, *a*, *m.* Voor gebouwd, *structus*, *aedificatus*, *exaedificatus*, *a*, *m.*

Opgerekend, v. d. *enumeratus*, *recensitus et recensus*, *a*, *m*, bij *Suet.*

Opgerokkend, v. d. *concitus*, *a*, *m*, bij *Tac.*

Opgerold, v. d. *involutus*, *a*, *m*, bij *Cic.*

Opgeruid, v. d. zie opgerokkend.

Opgeschikt, v. d. *ornatus*, *exornatus*, *adornatus*, *comptus*, *a*, *m*; *condecoratus*, *concinnatus*, *cultus*, *excultus.*

Opgeschort, v. d. *dilatus*, *a*, *m*; *intermissus*, *a*, *m*; *productus*, *prolatus.*

Opgeschoten, v. d. *in altitudinem excretus.* Een opgeschoten jongeling is ook alleen, *adolescens*, *entis*, *m.* bij *Scheller*; *adultus*, *a*, *m*, bij *Kil.*

Opgeschranderd, v. d. *plus industriae nactus*, *a*, *m.*

Opgeschreven, v. d. *perscriptus*, *a*, *m*; *adnotatus*, *a*, *m.*

Opgeslokt, v. d. *exesus*, *a*, *m*; *devoratus*, *a*, *m.*

Opgesloten, v. d. *clausus*, *conclusus*, *incluſus*, *a*, *m*; *conditus*, *reconditus.*

Opgesmeerd, v. d. *superlitus*, *a*, *m*, bij *Plinius.*

Opgesmukt, v. d. *fucatus*, *infucatus*, *fucosus*, *a*, *m*, bij *Cic.*

Opgesneden, v. d. *insculptus*, *a*, *m.*

Opgespan, b. w. *fibula aliquid conjungere*, *ope fibulae adjungere*, ook *ope fibulae succingere.*

Opgespoord, v. d. *investigatus*, *a*, *m.*

Opgespreid, v. d. *instratus*, *a*, *m*, bij *Plin.* Voor opgesprengd, *inspersus*, *a*, *m.*

Opgestaan, v. d. *qui surrexit.* Ook voor opgekomen, *exortus*, *a*, *m.*

Opgestapeld, zie opgehoopt.

Opgesteld, v. d. *impositus*, *a*, *m.* Van eenen brief zegt men, *conscriptus*, *compositus*, *us*, *m.* *Hoogstraten* gebruikt het ook voor bevolen, *jussus*, *a*, *m.*

Opg-

Opgesten of opgisten, o. w. *fermento, avi, atum, are.* Van hier: opgisting of opgesting, v. *fermentatio, onis, f.* Overdragt. zegt men de opgisting van zijne boosheid, *effervescentia iracundiae suae.*

Opgestikt, v. d. *intextus, a, m; acu super impictus, a, m.*

Opgestookt, v. d. *incitus, a, m; incitatus, concitatus, concitus.*

Opgestort, v. d. *suffusus, a, m,* bij *Cicero.*

Opgestrikt, v. d. *substrictus, a, m,* bij *Sen.*

Opgestroöid, v. d. *inspersus, a, m.*

Opgeteld, v. d. *numeratus, adnumeratus, innumeratus, recensitus et recensus, a, m.*

Opgetild, v. d. *sublatus, subleva-tus, allevatus, a, m, in altum evectus.*

Opgetogen, v. d. *sublatus, subleva-tus, a, m.* Hooger gebouwd, *exstructus, a, m; exaedificatus.* Verrukt, *extra se raptus, stupefactus, a, m.* Van blijdschap opgetogen, *laetitia exsultans.* Opgevoed, *educatus, eductus, a, m.* Van hier: opgetogenheid, *elatio animi gestiensis,* bij *Cicero; ecstasis, is, f.* bij *Tert.*

Opgetooid, v. d. *ornatus, adornatus, exornatus, comptus, a, m.*

Opgetoomd, v. d. *frenatus, a, m.*

Opgetrokken, v. d. *tractus, a, m.* Voor opgebouwd, *exstructus, exaedificatus.* Voor opgevoed, *nutritus, educatus, eductus, a, m.*

Opgevangen, v. d. *interceptus, a, m,* bij *Cicero.*

Opgeven, b. w. *in altum tollere, in altum tollendo aliquid tradere alicui.* In de hoogte werpen, *in altum jacere vel projicere.* Wederk. zich opgeven, *tollere se in altum.* Ook voor wijken, *cedo, cessi, cessum, cedere; dedo, dedidi, deditum, dedere.* Vrijwillig varen laten, *relinquo, liqui, ictum, inquere, derelinquere.* B. v. de arts geeft den zieken op, *medicus aegrotum derelinquit.* Eene les opgeven, *lectionem praescribere, pensum dare.* Een raadsel, eene vraag, opgeven, *aenigma vel quaestionem proponere.* Ter aanteekening opgeven, *profiteor, essus sum, eri.* Zijne goederen opgeven, *censum edere,* bij *Suetonius.* Hoog en breed opgeven, *jactare,* bij *Ovidius.* Van hier: opgever, *jactator, oris, m.* Opgeving, v. *cessio, onis, f. deditio, onis, f. derelictio, onis, f.* Voor pogching, *jactantia, ae, f. ostentatio, onis, f.* Van eene vraag, *propositio, onis, f.* Van zijnen naam, *professio, onis, f.*

Opgevoed, v. d. *nutritus, eductus, educatus, institutus, a, m, instructus.*

Opgevoerd, v. d. *subvectus, a, m,* bij *Cicero.*

Opgevolgd, v. d. *satisdatus, expletus, a, m.*

Opgevuld, v. d. *expletus, oppletus, repletus, fartus, a, m.*

Opgewasfen, v. d. *excretus, a, m; adultus.*

Opgewekt, v. d. *expergefactus, a, m; excitatus, excitus, exerrectus.* Voor aangemoedigd, *animatus, incitatus, accensus, a, m.* Ook voor moedig, *animosus, a, m; alacer, cris, cre.* Van hier: opgewektheid, *alacritas, atis, f. animositas, atis, f.*

Opgeweven, v. d. *intextus, a, m.*

Opgewogen, v. d. *expensus, a, m.*

Opgeworpen, v. d. *superimpositus, superjectus, a, m;* ook *ejectus, a, m.* B. v. door de zee, *per mare ejectus,* ook *ejectus e mari,* bij *Plautus.*

Opgewreven, v. d. *infricatus, a, m; superlitus,* beide bij *Plin.*

Opgezaaid, bijv. n. *inseminatus, a, m,* bij *Vitr.*

Opgezet, v. d. *impositus, a, m; inditus, a, m; superinductus,* bij *Plinius.*

Opgezigt, o. *adspectus, respectus, suspectus, vultus, actio sursum adspiciendi,* bij *Kiliaan; intuitus, us, m.*

Opgezogt, v. d. *inquisitus, a, m,* bij *Livius; collectus, a, m.* Overal opgezogt, *undique collectus.*

Opgezwollen, v. d. *tumidus, turgidus, a, m,* bij *Cic.*

Digitized by Google

Opgieten, b. w. *adfundo, udi, usum, undere, infundere, superfundere*, bij *Scheller*. Van hier: opgieting, v. *adfusio, infusio, superfusio, onis, f.* bij denzelfden.

Opgisten, zie opgesten.

Opglanſen, b. w. *expolio, ivi, itum, ire; de novo polire.*

Opglimmen, o. w. *denuo vel de novo ignescere.*

Opglinſteren, o. w. *cum fulgore emicare, vel enitere.*

Opglippen, b. w. *cuspidem ſcalpelli in altum tollendo inciſuram facere.*

Opgloeijen, o. w. *de novo ardeſcere.*

Opgloren, o. w. *de novo emicare vel enitere.*

Opgnappen, zie opknappen.

Opgolpen, zie opgulpen.

Opgooijen, b. w. *in altum jacere.* Boven opgooijen, *ſuperjacere, ſuperjicere et ſuperinjicere*, bij *Celſus*. Fig. een balletje opgooijen, *mentem alicujus ſcrutari.*

Opgorden ook opgordelen, b. w. *ſuccingo, inxi, inctum, ingere, cingulo ſubligare.* Van hier: opgording, v. *ſuccinctio, onis, f.*

Opgrabbelen, b. w. *res promiscue in publicum jactas colligere.*

Opgraven, b. w. *effodio, effodi, effoſſum, effodere.* Spreekw. die weg is niet opgegraven, *hoc facere licet.* Opgraven is ook, *ſubare, avi, atum, are.* Van hier: opgraver, *effoſſor, oris, m. ſubarator*, bij *Plinius*. Opgraving, v. *effoſſio, ſubaratio, onis, f.*

Opgrijpen, b. w. *arripiendo in altum tollere. Vondel* gebruikt het oneigenlijk voor begrijpen, *concipio, epi, eptum, ipere.*

Opgroeijen, o. w. *adolesco, evi, ultum, escere, excresco, evi, etum, escere, inolescere, increscere vel exſurgere in altum.*

Opgroenen, o. w. *revirescо, ui, escere.*

Opgulpen, o. w. *undas inſtar advenire.*

Ophaken, b. w. *unci ope in altum tollere vel uncо ſuccingere.* Van hier: ophaking, *ſuccinctio ope unci.*

Ophakken, b. w. *caedendo aperire.*

Ophalen, b. w. *ſurſum tollere, ſuſtollere, in altum trahere.* Iemand bij den rug ophalen, *calumnior, atus ſum, ari.* Voor opſnuiven, *naribus reſpirando in altum trahere.* Zijn hart ophalen, *genio indulgere.* In de hoogte opbouwen, *exaedificare.* Oneigenl. prijzen, roemen, *laudibus efferre, vel tollere.* Iets aanroeren, *tangere aliquam rem.* Zwarer wegen, *praepondero, avi, atum, are.* Oneigenl. overtreffen, *ſuperare.* B. v. iemand in verſtand ophalen, *ſuperare aliquem ingenio.* Voor opleiden, *adduco, uxi, uctum, ucere.* Uit vorige tijden te voorſchijn brengen, *refero, retuli, relatum, referre, repetere, cito, avi, atum, are.* In het algemeen verhalen, *narro, avi, atum, are.* Inzamelen, *colligo, egi, ectum, igere; cogo, coegi, coactum, cogere.* Van het land, *fricando renovare.* Van hier ophaler zoo veel als verhaler, *narrator, oris, m.* Als inzamelaar, *coactor, oris, m.* Ophaling, v. *ſublatio, onis, f. exaedificatio, elatio, praeponderatio, adductio, relatio, repetitio, coactio.* Zamenſtelling, ophaalbrug, *pons verſatilis.* Ophalen zegt men ook nog van het vel, zoo veel als opſcheuren, *diſcindo, idi, iſſum, indere.*

Ophangen, b. w. *ſuſpendo, endi, enſum, endere.* De wapens ophangen, *figere arma.* Voor openlijk te koop bieden, *publice venale offerre.*

Ophappen, o. w. *ore arripere atque comedere.*

Opharken, b. w. *raſtro in unum redigere vel acervare*, ook *de novo pectere raſtro.*

Ophaspelen, b. w. *involvere rhombo, glomerare in rhombum*, bij *Schell.*

Ophebben, b. w. men gebruikt dit woord in de dagelijkſche zamenleving: b. v. ik heb mijn hoed al op, *pileum capiti jam impoſui.* Ik heb het eten al op, *jam prandium*

Digitized by Google

dium sumsi, vel jam prandi. Veel met iemand ophebben, *summopere amare vel diligere aliquem.* Hij heeft wat op, *vino maditus est.*

Ophef, v. *praeconium, ii, n. laus, laudis, f. jactatio, onis, f. jactantia, ae, f.*

Opheffen, b. w. *tollo, sustuli, sublatum, tollere, adtollere, levo, avi, atum, are, allevare, erigo, exi, ectum, igere,* ook *effero, extuli, elatum, efferre.* B. v. den degen opheffen, *efferre gladium.* Met opgeheve kling, *gladio elato.* Een geschrei opheffen, *tollere clamorem.* Voor verheffen, roemen, *efferre laudibus, praedico, avi, atum, are.* Van hier: opheffing, v. *elatio, onis, f. sublatio, allevamentum, i, n. allevatio, onis, f.*

Ophekelen, b. w. *de novo vel iterum carmino, avi, atum, are.*

Ophelderen, b. en o. w. *illumino, avi, atum, are, claro, avi, atum, are,* onz. *claresco, ui, escere, inclarescere, illucescere.* Voor verklaren, *illustro, avi, atum, are.* Voor verstellen, *interpolo, avi, atum, are.* B. v. een stuk met nieuwe verw opheldereu, *novâ picturâ opus interpolare,* bij *Plautus.* Ook met zijn, dan is het zoo veel als weder helder worden, *clarescere, reclarescere.* B. v. het weêr is opgehelderd, *tempus vel coelum reclaruit.* Van hier: opheldering, *illustratio, onis, f.*

Ophelpen, b. w. *sublevo, avi, atum, are, erigo, exi, ectum, igere, adjuvo, vi, utum, are.* Eigenlijk iemand, die op den grond ligt, in de hoogte helpen. Oneigenlijk: iemand tot verbetering van toestand de behulpzame hand bieden, *subvenio, eni, entum, ire alicui, opem ferre, auxiliari, sustentare aliquem.* Van hier: ophelping, v. *sublevatio, erectio, onis, f. adjumentum, i, n. auxilium, ii, n. opis, em, e, f. sustentatio, onis, f.*

Ophemelen, b. w. *in coelum tollere,* ook *de novo purgare.* Eene kamer ophemelen, *cubiculum purgare.* Oneigenlijk, in orde brengen, *in ordinem redigere.* B. v. ik zal het hier eens ophemelen, *res hic in ordinem redigam.* Het beteekent ook opsieren, *ornare, adornare, exornare.* Van hier: ophemeling, v. *elatio in coelum, purgatio, onis, f. redactio in ordinem, ornatio, adornatio, exornatio, onis, f.*

Opherken, zie Opharken.

Ophijschen, b. w. *trochleae ope in altum tollere,* ook *funibus, tollere, attollere, sustollere.*

Ophinken, o. w. *in altum claudicare, claudicando adscendere,* ook *claudicando incidere in aliquam rem.*

Ophippen, o. w. *subsiliendo, vel exsultim vel saltuatim adscendere.*

Ophitsen, b. w. *instigo, avi, atum, are,* bij *Terentius; incitare, concitare,* bij *Caesar; stimulare, exstimulare, instimulare.* Van hier: ophitser, m. *instigator, incitator, concitator, stimulator, exstimulator, instimulator, oris, m.* Ophitsing, v. *instigatio, incitatio, concitatio, stimulatio, exstimulatio, instimulatio, onis, f.* Ophitster, v. *instigatrix, concitatrix, stimulatrix, icis, f.* volg. *Schell.*

Ophoepelen, o. w. *clam effugere, clam se proripere.* B. v. hij is stilletjes opgehoepeld, *clam se proripuit.*

Ophoogen, b. w. *altiorem reddo, exaggero, avi, atum, are.* Voor meer of hooger bieden, *plus licitari.* Van hier: ophooging, v. *exaggeratio, onis, f.*

Ophoopen, b. w. *accumulo, avi, atum, are, acervare, coacervare, aggerare, adaggerare, coaggerare exaggerare.* Overladen, *onero, avi, atum, are.* B. v. iemand met weldaden ophoopen, *onerare aliquem beneficiis.* Van hier: ophooping, v. *accumulatio, acervatio, coacervatio, aggeratio, onis, f.*

Ophooren, o. w. *erectis auribus et cum aliqua admiratione auscultare.*

Op-

Digitized by Google

Ophouden, b. en o. w. in de hoogte houden, *tollere*, *attollere* B. v. hij kan zijn hoofd niet ophouden, *caput suum tollere vel attollere nequit*. Voor vallen bewaren, onderſteunen, *fustentare*, *ſustineo*, *ui*, *entum*, *inere*, ook *tueor*, *itus ſum*, *ueri*. B. v. iemands goeden naam ophouden, *tueri famam vel nomen alicujus*. Wijders in ſtand houden of opvoeden, doch in deze beteekenis is het verouderd, *conſervare*, *enutrire*. Den loop of voortgang ſtuiten, *ſustinere*, *retinere*, *detinere*, *ſiſtere*. Voor beletten, *impedire*, *diſtinere*. Vertragen, *tardare*, *retardare*. Zich ophouden, *morer*, *atus ſum*, *ari*, *commorari*, *conquieſcere vel conſidere in aliquo loco*. Een poosje ophouden, *interquieſcere*, bij *Cicero*; *pauſare*, bij *Plautus*. Dralend ophouden, *ducere aliquem*. Bij eene zaak blijven ſtaan, *haerere*. Iemand bij zich houden, *hoſpitio accipere aliquem*. Zich ophouden, is ook *occupatum eſſe*. Hij houdt zich met enkele beuzelingen op, *meris nugis occupatus eſt*. Open houden, *apertum tenere*, *aperire*. B. v. ik kan de oogen niet ophouden, *aperire oculos non poſſum*. De deur open houden, *januam tenere apertam*. Iemand den mond ophouden, *victum praebere alicui*, *alere aliquem*. Eene ſchool ophouden, is bij *Kiliaan*, *exercere ludum literarium*. Nalaten iets te doen, *ceſſo*, *avi*, *atum*, *are*, *deſino*, *ii*, *itum*, *inere*, *deſiſto*, *ſtiti*, *ſtitum*, *ſiſtere*, *intermittere*, *omittere*, *remittere*, *finio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Zonder ophouden, *continenter*, *indeſinenter*, *aſſidue*, *aſſiduo*, *continue*, *continuo*, *perpetuo*, *perpetuum*, *perpetim*, *jugiter*, *adverb*. Van hier: ophouding, v. *ſuſtentatio*, *onis*, *f.* *retentio*, *diſtentio*, *impedimentum*, *i*, *n.* *mora*, *ae*, *f.* *retardatio*, *onis*, *f.* *ceſſatio*, *intermiſſio*, *interſtitio*, bij *Gell*.

Ophout, o. een Geldersch woord, *rami arborum caduci*.

Ophouwen, o. w. *incido*, *idi*, *iſum*, *idere*. B. v. hij heeft er eenige letters opgehouwen, *aliquot incidit literas*.

Ophuiden, b. w. *avare colligere vel corradere*.

Ophuilen, o. w. *plorans vocem tollo*.

Ophuiven en ophullen, b. w. *redimio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *redimiculo ornare*, ook *exornare* alleen.

Ophuppelen, o. w. *exſilio*, *lui*, *ultum*, *ire*, *exſulto*, *avi*, *atum*, *are*.

Ophutſelen, b. w. *res agitatione permixtas in altum jacere*.

Opjagen, b. w. *in altum pellere*. Ook wordt het oneigenlijk van andere dingen gebruikt: b. v. de wind heeft de zee wijd en zijd opgejaagd, *ventus longe lateque mare diſtendit*. Voor doen uitzetten, *inflo*, *avi*, *atum*, *are*, *extendere*. Voor aanzetten, *incitare*, *inſtimulare*. In prijs doen rijzen, *certatim licitari*. Van zijne plaats jagen, *excitare*, *incitare*, *venando excitare*. Iemand opjagen, *pellere loco aliquem*.

Opijken, b. w. *ſignum juſtae menſurae vel netae juſti ponderis imprimere alicui rei*.

Opjukken, b. w. *jugum imponere*, bij *Hooft*.

Opkaauwen, b. w. *manducando comedere*.

Opkabbelen, o. w. *fluctuando alluere*, ook *fluctuando allui*.

Opkalanderen of opklanderen, b. w. *de novo polire vel levigare*.

Opkamer, v. *coenaculum vel cubiculum caveae ſuperaedificatum*.

Opkammen of opkemmen, b. w. *pectine in altum tollere vel erigere*, ook *de novo pectere*, *repectere*, ook *pectinis ope in ordinem redigere*.

Opkappen, b. w. *caedendo aperire*, ook *comere capillos*, *capillos in ordinem redigere*.

Opkeeren, b. w. *cohibeo*, *ui*, *itum*, *ere*, *retinere*, ook *devertere*.

Opkerven, b. w. *incidere*, *inciſuram facere*.

Opkiemen, o. w. *germino*, *avi*, *atum*,

Digitized by Google

atum, *are*, ook *exeo*, *ii*, *itum*, *ire*, volg. *Schell.*

Opkijken, o. w. *cum admiratione quadam oculos tollere.*

Opkijmen, zie Opkiemen.

Opkippen, b. w. *frangendo aperire.*

Opkisten, b. w. *altiorem reddere*, *exaggerare.* Van hier: opkisting, v. *exaggeratio*, *onis*, *f.*

Opklaauwen of opklouwen, b. w. *de novo farrire*, ook *unguibus dilacerare*, ook *pedibus manibusque scandere.* B. v. hij is den berg opgeklaauwd, *pedibus manibusque montem adscendit.*

Opkladden, b. w. *fordida impingere aliquid alicui rei.*

Opklampen, b. w. *compagium ope aliquid affigere alicui rei.* Vondel gebruikt het fig. voor, met list en geweld bijdoen, *dolo et vi adjungere.*

Opklanderen, zie opkalanderen.

Opklappen, b. w. *post longum silentium revelare*, *patefacere.*

Opklaren, b. en o. w. *clarum facere*, *serene*, *avi*, *atum*, *are*, *claresco*, *ui*, *escere.* De ziel opklaren, *exhilaro*, *avi*, *atum*, *are.* Klaarheid aan eene zaak geven, *illustro*, *avi*, *atum*, *are*, ook *explicare*, *collustrare*, *illuminare*, volg. *Scheller.* Onzijdig met zijn, de lucht klaart op, *coelum serenat*, bij *Plinius.* Goelijker worden, *mitescere.* B. v. het meisje klaart op, *puella mitescit.* Van hier: opklaring, v. *serenitas coeli*, *illustratio*, *explicatio*, *illuminatio*, *onis*, *f. exhilaratio mentis.*

Opklauteren, b. w. zie opklaauwen.

Opklaveren, hetzelfde als opklauteren.

Opkleppen, b. w. *fistre vel crepitaculo excitare*, ook *excitare campanam ita movendo*, *ut una pars ejus sonum edat.*

Opkleuren, b. en o. w. *colores fortiores reddere*, onz. *colore naturali de novo indui.*

Opkleven, o. w. *glutine jungi alicui rei ope glutinis adhaerere*, ook *adhaerere* alleen.

Opklieven, b. w. *disseco*, *ui*, *ctum*, *are*, *discindo*, *idi*, *issum*, *indere*, *caedendo aperire*, *diffindere.* Vnn hier: opklieving, v. *diffissio*, *onis*, *f.*

Opklimmen, o. w. *scando*, *di*, *sum*, *ere*, *adscendere*, *conscendere*, *escendere*, volg. *Scheller.* Ook in de hoogte vliegen, *evolare.* Stijgen, *sursum ferri.* B. v. de rook klimt regt op, *fumus recte sursum fertur.* Langzaam ontstaan, *suborior*, *ortus sum*, *oriri.* Tot eenen hoogeren staat opklimmen, *altius provehi*, *ad altius dignitatis fastigium pervenire.* Duurder worden, *carius fieri.* B. v. het koorn klimt op, *annona carior fit*, *annona graviscit.* Van hier: opklimming, *scansio*, *onis*, *f.* bij *Varro*; *adscensio*, *onis*, *f. adscensus*, *us*, *m. superscansio*, *onis*, *f.*

Opklinken, b. w. *affigere aliquid rei alicui.* Ook voor geluid geven, *sonitum edere*, *sono*, *ui*, *itum*, *are*, ook *sonum in altum emittere.*

Opkloppen, b. w. op iets kloppen, *pulsare rem*, ook *pulsando aperire.* Ook door kloppen opwekken, *pulsando e somno excitare.* Ook door kloppen doen rijzen, *pulsando inflare.*

Opklouwen, zie opklaauwen.

Opkloven, b. w. *diffindo*, *idi*, *issum*, *indere*, *findendo aperire.*

Opkluiven, b. w. *rodendo comedere.*

Opknagen, b. w. *rodendo comedere*, *rodendo aperire*, ook *perrodo*, *rosi*, *rosum*, *rodere.*

Opknappen, b. w. *comedere*, ook *de novo ornare*, *comere*, *in ordinem redigere.*

Opknoopen, b. w. *nodo attollere*, *nodo substringere.* Voor ophangen, *collum laqueo nodare*, *vel premere*, *suspendere.*

Opknuiven, zie Opkluiven.

Opkoelen, o. w. *refrigere avi*, *tum*, *are.*

Opkoesteren, b. w. *refovere*, *refocillare*, ook *magna cum cura educare*, *alumnari*, bij *Apulejus.* Van hier: opkoestering, v. *refocillatio*, *onis*, *f.*

Opkofferen, b. w. *includere cistae vel arcae.*

Opkoken, o. en b. w. onz. *ebullio*, *ivi*, *itum*, *ire*, bedr. *re-*

Digitized by Google

coquo, oxi, octum, oquere, ook *paululum coquere aliquid ut postea recoquatur.*

Opkolken, o. w. *eructo, avi, atum, are.*

Opkomen, o. w. *surgo, surrexi, surrectum, surgere.* Uit het water opkomen, *emergo, ersi, ersum, ergere.* Uit de aarde, *provenio, eni, entum, enire, cresco, crevi, cretum, crescere.* Opkomen is ook uit eene ziekte herstelt worden, *convalesco, ui, escere.* Tot aanzien komen, hij is van niets opgekomen, *de nihilo tantus evasit.* Ontstaan, *orior, ortus sum, oriri.* B. v. er komt een onweder op, *tempestas oritur.* In gedachten komen, *in animum venire vel in mentem.* B. v. ik kan op zijnen naam niet komen, *nominis ejus recordari non possum.* Iemand van achter opkomen, *consequi aliquem.* Voor, in bloei toenemen, *florescere.* B. v. zijne zaken komen op, *res ejus florescunt.*

Opkomst, v. *origo, inis, f. ortus, us, m.* Van de sterren, *emersio, onis, f.* bij *Plinius, incrementum, i, n.* Voor herstelling uit eene ziekte, *convalescentia, ae, f.* Gewas, *proventus, us, m.* Van hier: opkomstig, *oriens, entis, omn. g.*

Opkondigen, b. w. *publice renuntiare*, zijnde zoo veel als door openlijke afkondiging van iets afstand doen, ook is het *finem alicujus rei publico, avi, atum, are.*

Opkonkelen, b. w. een woord der straattaal, *verbis aliquem ad maleficium aliquod incitare.*

Opkonnen, zie opkunnen.

Opkooijen, b. w. *cayeae includere.*

Opkoop, m. *coëmtio, onis, f.*

Opkoopen, b. w. *coemo, emi, emtum, ere.* Van hier: opkooper, *coëmtor, oris, m.* Opkooping, v. *coëmtio, onis, f.* Opkoopster, v. *coëmtrix, icis, f.*

Opkorten, b. w. *breviorem reddere, contraho, axi, actum, abbreviare, minuo, comminuo, diminuo, ui, utum, uere.* Voor wegruimen, *demo, demsi, demtum; demere.*

Opkraaijen, o. b. w. *incipere gallo gallinaceo instar canere.* Bedr. door kraaijen wakker maken, *gallicinio e somno aliquem excitare.*

Opkraauwen, opkrouwen, opkrabben, b. w. *refrico, ui, ictum, icare, frictu aperio, erui, ertum, erire.*

Opkrabben, b. w. zie opkraauwen. Van hier: opkrabbing, v. *refricatio, onis, f* bij *Schell.*

Opkramen, o. w. eigenlijk *tollere merces expositas, cum mercibus expositis abire.* Meest gebruikt men het voor, zich wegpakken, *properipere se.*

Opkrasfen, b. w. *baculo rasorio aliquid protrahere, vel in altum trahere.*

Opkreppen, b. w. *crispo, avi, atum, are.*

Opkreuken, b. w. *complico, cui, icitum & avi, atum, are.*

Opkrijgen, b. w. *tollere humo.* Ook in de dagelijksche taal voor opeten, *peredere, edendo consumere.*

Opkrimpen, o. w. *contrahere se*, ook *contrahi.* Van hier: opkrimping, v. *contractio, onis, f.*

Opkroden, zie opkruijen.

Opkroezen, b. w. *crispo, avi, atum, are.*

Opkroken, zie opkreuken.

Opkrollen, zie opkrullen.

Opkruijen, b. w. dit woord beteekent eigenlijk zoo gulzig eten, dat de spijs niet zakken kan, maar zich als in eenen vogelkrop oppakt, maar wij gebruiken het altijd oneigenlijk voor een lang geleden onheil bij zich verbergen, *concoquo, oxi, octum, oquere*, ook *devorare*, beide bij *Cicero.* Van hier: opkropping, v. *concoctio, devoratio, onis, f.*

Opkrouwen, zie opkraauwen.

Opkruijen, b. w. *ope currus trusatilis in altum ferre.* Onz. gebruikt men het van ijsschotsen die zich door den stroom op elkander pakken, *glacies, quae se vi fluminis exaggerat.* Opkruipen is ook, zich stilletjes wegpakken, *clam se properipere.*

Op-

Opkruipen, o. w. *in altum repo, repsi, reptum, repere.*

Opkrullen, b. w. *crispo, avi, atum, are.* Opgekruld, v. d. *crispans, antis, omn. g. crispus, a, m.*

Opkuipen, b. w. *de novo viere,* ook *dolium vinculis novis circumdare.*

Opkuiſchen, b. w. *de novo mundare vel purgare.* Ook door kuiſchen opnemen, *mundando vel purgando auferre vel tollere,* ook *purgando exornare.*

Opkundigen, hetzelfde als opkondigen.

Opkunnen, o. w. dit wordt in het gemeene leven, met verzwijging van een ander werkwoord gebruikt, b. v. ik kan er niet op, *non posſum adſcendere, non posſum ſuperare.* Ik kan het niet op, *non omnem cibum comedere valeo,* enz.

Opkwaken, o. w. *coaxare, garrire, gingrire vel clangere incipio.*

Opkwalmen, o. w. *evaporo, avi, atum, are.*

Opkweeken, b. w. *alo, alui, alitum vel altum, alere, educo, avi, atum, are, educo, uxi, uctum, ucere, nutrio, ivi, itum, ire, enutrire, foveo, fovi, fotum, fovere, alumnor, atus ſum, ari,* bij *Apul.*

Opkweken, hetzelfde als opkwaken.

Opkwelen, o. w. *canere incipio.*

Opkwikken, b. w. *orno, avi, atum, are, adornare, exornare.*

Oplaag, v. een boekdrukkers woord, *exemplarium numerus, impreſſioni libri deſtinatus.* B. v. ik heb de geheele oplaag van dat werk reeds verkogt, *omnia libri istius exemplaria jam vendidi.* Ook beteekent het eene uitgaaf, *editio, onis, f.* B. v. ik zal tot eene tweede oplaag moeten beſluiten, *ad ſecundam editionem tranſeundum mihi erit.*

Opladen, b. w. *ſuperimponere onus, ſuperingerere onus,* ook *imponere onus,* bij *Kiliaan.* Ook kan men hiervoor *onerare* alleen gebruiken. Van hier: oplading, v. *oneris impoſitio, oneratio, onis, f.*

Oplangen, b. w. *ſurſum porrigo, exi, ectum, igere.* Van hier: oplanger, m. eenige planken bij het laden van een ſchip gebruikelijk, *tabulatum quoddam onerandae navi inſerviens.*

Oplaten, b. w. zoo veel als niet afnemen, *non demere.* Ook in de hoogte laten, *in altum emittere.*

Opleggen, b. w. *impono, oſui, itum, ere, aliquid alicui rei, injicere, injungo, unxi, unctum, ungere, applico, ui & avi, ictum & icatum, icare.* Fig. meer bieden, *plus licitari.* Opkoopen, opzamelen, *coemo, emi, emtum, emere, colligo, egi, ectum, igere.* Overwinnen, *parco, peperci vel parſi, parcitum, parcere.* B. v. geld opleggen, *parcere pecuniam, vel parcendo pecuniam colligere.* Een neboete opleggen, *irrogare multam.* De burgerij geld opleggen, *civibus imperare pecuniam.* Iemand beſchuldigen, *incuſare, accuſare, inſimulare aliquem, culpam in aliquem conferre.* Voor onttakelen, *exarmare, dearmare.* B. v. de vloot opleggen, *dearmare, vel exarmare claſſem.* Doen lijden, *injungere.* B. v. iemand eene ſtraf opleggen, *injungere poenam alicui.* Tot iets verpligten, *adigo, egi, actum, igere.* B. v. iemand eenen eed opleggen, *juri jurando vel ſacramento adigere aliquem.* Ook zoo veel als betalen, *ſolvo, ſolvi ſolutum, ſolvere.* Van hier bij *Weiland* oplegger, m. *qui aliquid imponit, injungit, applicat, coemtor, oris, m. qui imperat aliquid alicui, accuſator, inſimulator, oris, m. qui culpam in alium confert.* Een oplegger wordt bij ons ook in het dagelijkſche leven gebruikt voor een ontakeld ſchip, *navis dearmata vel exarmata.* Oplegging, v. *impoſitio, onis, f. injectio, injectus, us, m. irrogatio, onis, f. accuſatio vel incuſatio, onis, f. adactio, onis, f. ſolutio, onis, f.* Van koren, *conditio frugum,* bij *Cicero.*

Digitized by Google

Opleiden, b. w. *in altum duco, uxi, uctum, ucere, ſurſum ducere.* Ten dans opleiden, *ad choros ducere*, ook *eyehere et eyehi.* B. v. door vlijt worden wij tot kennis opgeleid, *industria ad ſcientiam eyehimur.* Van hier: opleiding, v. *eyectio, onis, f.*

Opletten, o. w. *animum advertere, animadverto, ti, ſum, ere; attentum eſſe, aures praebere.* Van hier: oplettend, *attentus, a, m;* bijw. *attente.* Oplettendheid, v. *attentio, onis, f.* Opletter, *animadverſor, oris, m.*

Oplcunen, o. w. *adplicare vel inclinare vel incumbere ad aliquid.* Opleuning, v. *adplicatio, inclinatio, onis, f.*

Oplezen, b. w. *recito, avi, atum, are.* Ook opzamelen, *colligo, egi, ectum, igere.* Van hier: oplezer, *recitator, oris, m.* Oplezing, v. *recitatio, onis, f. collectio, anis, f.*

Oplichten, o. w. *lucesco, illuceſco, escere.* B. v. het weêr heldert op, *coelum luceſcit.*

Opliggen, o. w. *incubo, ui, itum, are; incumbere alicui rei.*

Opligten, b. w. *levo, avi, atum, are; allevare, eleyare, tollere.* Gevangen nemen, *intercipio, epi, eptum, ipere.* Voor bedriegen, *fallo, fefelli, falſum, fallere, decipio, epi, eptum, ere.* Voor verraden, *prodo, didi, ditum, ere.* Voor verjagen, bij *Kiliaan, fugare, in fugam vertere, propellere.* Van hier: opligting, *levatio, allevatio, elevatio, ſublatio, onis, f. interceptio, fraus, dis, f. deceptio, onis, f. proditio, propulſio.* Opligter, *qui aliquid levat, allevat vel tollit, interceptor, oris, m. deceptor, fraudator, proditor, propulſator.*

Oplijmen, b. w. *adglutino, avi, atum, are aliquid alicui rei, vel glutinis ope aliquid adjungere vel injungere alicui rei.* Van hier: oplijming, v. *adglutinatio, onis, f. adjunctio ope glutinis*, bij *Scheller.*

Oploop, m. *turba, ae, f. concurſus, us, m. impetus, us, m. concurſio, onis, f. tumultus, us, m. ſeditio, onis, f.*

Oploopen, o. en b. w. *ſurſum currere, ſurſum ferri, curſu aſcendere*, ook *tumeo, ui, ere; tumeſcere, intumeſcere.* B. v. de zee loopt op, *mare tumeſcit.* Vermeerderen, *augesco, augeſcere.* Bedr. door loopen naar boven brengen, *currendo in altum tollere.* Voor open loopen, *currendo aperire vel perfringere.* De ſchoenen oploopen, *curſu calceos adterere, dilacerare.* De voeten oploopen, *curſu pedes vulnerare.* Iemand oploopen, is ook *discurſando aliquem invenire.* Van hier: oploopend, *tumeſcens ira, iracundus, a, m; fervidus, calidus.* Oploopendheid, *iracundia, ae, f.* Oplooping, v. van de zee, *exferveſcentia, ae, f. fervor, oris, m.* ook *adſcenſio, onis, f. adſcenſus, us, m.*

Oplosſen, b. w. *diſſolvo, vi, utum, olvere; reſolvere*, ook *ſolvere* alleen, volgens *Scheller*, ook ſomtijds *explicare.* Van hier: oplosſing, v. *ſolutio, diſſolutio, reſolutio, explicatio, onis, f.* Oplosbaar, *ſolubilis, lis, le; diſſolubilis, explicabilis, lis, le.* Oplosſelijk is hetzelfde. Zamenſtell. onoplosſelijk, *inſolubilis, indiſſolubilis, is, e; inexplicabilis;* bijw. *indiſſolubiliter, adv.* Onoplosſelijkheid, v. *inſolubilitas, atis, f. vel ratio indiſſolubilis*, bij *Schell.*

Opluiken, b. en o. w. *pando, pandi, panſum, pandere, expandere, aperio, ui, ertum, ire;* onz. *hisco, hiscere et dehiscere.* Van hier: opluiking, v. *panſio, expanſio, onis, f.* Ook kan men ſomtijds voor opluiken, *revireſcere, refloreſcere*, gebruiken. B. v. het kind luikt weder op, *infans refloreſcit.*

Opluisteren, b. w. *ſplendorem affundere alicui rei.* Ook voor ophelderen, *illustro, avi, atum, are.* Voor verfieren, *ornare, adornare, exornare.* Van hier: opluistering, v. *illustratio,*

Digitized by Google

tio, ornatio, adornatio, exornatio, onis, f.

Oplusten, b. w. een woord in de dagelijkſche zamenleving zoo veel beteekenende, als, kunnen opeten, *poſſe comedere.* B. v. bij lust dat geheele brood wel op, *totum istum panem comedere potest.*

Opmaken, b. w. voor openmaken, *aperire, pandere.* B. v. de deur opmaken, *aperire januam, pandere fores.* In orde brengen, *in ordinem redigere.* De laatſte hand aan iets leggen, *elimo, avi, atum, are.* B. v. ik heb dat werk nog niet opgemaakt, *opus illud nondum elimavi*, ook kan men in dezen zin gebruiken, *perficere, perpolire, absolvere.* Het bed opmaken, *ſternere lectum.* Optellen, *enumerare.* B. v. eene rekening opmaken, *enumerare rationem.* Ophitſen, *incitare, inſtimulare, accendere aliquem.* Verkwisten, *abligurire, dilapidare, abſumere.* B. v. hij heeft al zijn goed opgemaakt, *omnia ſua dilapidavit.* Zich tot iets bereiden, *ſuccingere ſe alicui rei vel ad aliquam rem.* Iets bouwen, *exſtruere, conſtruere.* B. v. een huis opmaken, *exſtruere domum*, zegt *Kiliaan.* Ik geloof dat men het ook in den zin van herſtellen, gebruiken kan, *reſicere.* B. v. zij hebben het oude huis opgemaakt, *veterem domum refecerunt vel reparaverunt.* Opmaken is ook een kappersw. *ornare vel comere capillos.* B. v. ik heb mij nog niet opgemaakt, *nondum capillos meos comſi vel ornavi.* Ook voor omkoopen, *ſuborno, avi, atum, are.* Van hier: opmaking, v. *panſio, onis, f. in ordinem redactio, elimatio, onis, f. perfectio, perpolitio, abſolutio, enumeratio, incitatio, inſtimulatio, abligurition, dilapidatio, abſumtio, exſtructio, conſtructio, refectio, reparatio, ornatio, ſubornatio.*

Opmerken, b. w. *obſervo, avi, atum, are; attendo, di, entum*, ändere; *animum advertovel animadverto, erti, ſum, ere; animum intendere*, ook *noto, avi, atum, are; adnotare.* Van hier: opmerkelijk, *obſervatione vel attentione dignus.* Opmerker, *obſervator, oris, m. animadverſor, notator, annotator.* Opmerking, v. *obſervatio, attentio, animadverſio, notatio, annotatio, onis, f.* Opmerkzaam, *attentus, a, um; intentus, diligens, entis, omn. g.* bijw. *attente, intente, diligenter, adv.*

Opmetſelen, b. w. *ſtructuram lapidariam in altum exſtruere.* Eenen muur opmetſelen, *exſtruere murum.*

Opmogen, o. w. *imparem vel non parem eſſe.*

Opnaaijen, b. w. *adſuo, ui, utum, uere; ſuendo impono, oſui, oſtum, onere.* Door naaijen verbruiken, *ſuendo abſumere.* B. v. ik heb al de zijde opgenaaid, *omne ſericum ſuendo abſumſi.* Van hier: opnaaijing, *impoſitio ope ſuturae*, bij *Scheller.* Opnaaiſel, *quod adſutum eſt.*

Opnagelen, b. w. *clavis adfigere aliquid alicui rei.* Opnageling, *affixio ope clavorum.*

Opnemen, b. en o. w. *tollo, ſuſtuli, ſublatum, tollere.* Fig. verbreken, *effringo, egi, actum, ingere.* B. v. de ſtraat opnemen, *viam ſtratam effringere.* Opduweilen, *peniculo purgare.* Afmeeten, *deſigno, avi, atum, are; metior, menſus ſum, iri.* B. v. een land opnemen, *deſignare vel metiri agrum.* Beoordeelen, *dijudicare.* B. v. een werk opnemen, *dijudicare opus*, ook *examinare opus.* Leenen, *mutuo ſumere, mutuari.* B. v. geld opnemen, *pecuniam mutuam ſumere.* Opmaken, *colligo, egi, ectum, igere.* B. v. de ſtemmen opnemen, *colligere vota, vel ſuffragia.* Duiden, uitleggen, *interpretor, atus ſum, ari.* Iets wel of kwalijk opnemen, *in bonam vel malam partem accipere aliquid.* Kwalijk opnemen, is ook *moleſte vel aegre ferre, indignor, atus ſum, ari.* Tot zich nemen, *recipio, epi, eptum, ipere*, waarbij men ook *domum ſuam* voegen kan. Aanne-

Digitized by Google

men om uit te voeren, *suscipio, epi, eptum, ere.* B. v. ik heb dit op mij genomen, *hoc ego suscepi, has partes mihi sumsi.* Verdedigen, *defendere, tueri, causam alicujus sibi vindicare vel suscipere.* Gelukken, wel slagen, *bene vel prospere cedere.* B. v. dat werk zal niet opnemen, *negotium illud non prospere cedet.* Geld opnemen, is ook nog *cogere pecuniam*, volgens *Kil.* Van hier: opneming, v. *sublatio, onis, f. effractio viae stratae, purgatio ope peniculi, designatio, dimensio, onis, f. dijudicatio, mutuatio, collectio, interpretatio, receptio, defensio, coactio pecuniae.*

Opnestelen, b. w. *adstringere vel succingere ligulis.* In het gemeene leven zegt men: iemand de broek opnestelen, *acerbe carpere aliquem.* Verdrijven, *pellere, depellere, propellere et propulsare.* Van hier: opnesteling, v. *adstrictio vel succinctio, ope ligularum, depulsio, propulsio et propulsatio, onis, f.*

Opnoemen, b. w. *in ordine referre, enumerare, nominare.*

Opofferen, b. w. *immolo, avi, atum, are.* Zich ten offer opdragen, *devoveo, ovi, otum, ere.* Fig. iemands dood of ondergang voorbedachtelijk bevorderen, *perdere aliquem*, ook *pessumdare.* Zijn leven aan het vaderland opofferen, *vitam suam patriae dicare, condonare, addicere.* Voor het vaderland opofferen, *mori pro patria.* In ongeluk brengen: b. v. hij heeft mij aan zijne gierigheid opgeofferd, *per avaritiam suam me perdidit.* Toewijden, *sacrare, dicare.* Zijn leven Gode opofferen, *vitam suam Deo sacrare vel dicare.* Zich voor iemand opofferen, *alicujus causa se ipsum perdere et sibi ipsi nocere.* Van hier: opoffering, v. *immolatio, onis, f. devotio, onis, f. dicatio, addictio, sacratio.*

Oponthieden, b. w. *arcesso, ivi, itum, essere, aliquem, accire et acciere, cito, avi, atum, are*; ook *devoco, avi, atum, are*, bij *Livius.*, *advocare*, bij *Cicero.* Iemand uit eene plaats opontbieden, *evocare aliquem ex vel ab aliquo loco.* Van hier: opontbieding, v. *arcessitus, us, m*; *vocatio, onis, f. citatio, evocatio.* Opontbod, is hetzelfde.

Oppakken, b. w. eigenlijk *in sarcinas colligere, consarcino, avi, atum, are.* Wijders voor opbreken, vertrekken, *convaso, avi, atum, are*, ook *onus imponere alicui rei. B.* v. op eenen wagen, *currui.* Van hier: oppakking, v. *convasatio, consarcinatio, onis, f. impositio, onis, f.*

Oppassen, b. w. door opzetten onderzoeken, *aliquid alicui imponendo explorare, examinare, tentare.* Onz. beteekent het ook acht geven, zorgen, *advertere, intendere, curo, avi, atum, are. B.* v. pas op dat niemand inkome, *cura ne quis intret.* Voor dienen, *servio, ivi, itum, ire*; *observare aliquem, sectari, adsectari, administrare.* Van hier: oppasser, *curator, sectator, adsectator, administer, minister, ri, m.* Oppassing, *attentio, onis, f. cura, ae, f. diligentia, ae, f. observantia, ae, f. observatio, onis, f.* dit laatste bij *Scheller.* Oppassen is ook, *amare, colere, captare, aucupari.*

Opper, m. een rook of hooistapel, *meta foeni.* Zamenstell. hooiopper, *meta foeni.*

Opper, bijv. n. en bijw. hetwelk als bijvoeglijk alleen in den overtreffenden trap gebruikt wordt, voor, hoogst, hoogste, *summus, supremus, a, m.* Opperst, opperste, ook zelfstandig, de opperste, *summus praefectus, primus.* Als bijw. wordt het met andere woorden zamengevoegd en duidt eene hoogheid of meerderheid aan: opperadmiraal, *summus classis praefectus, archithalassus, i, m.* Opperbevel, *summum imperium.* Opperbevelhebber, *summus imperator, summus praefectus, summam imperii tenens*, bij *Scheller.* Opperbevelhebberschap, *summa praefectura.*

Digitized by Google

ctara. Opperbisschop, *archiepiscopus, i, m.* Opperbisdom, *archiepiscopatus, us, m.* Opperbiechtvader, *supremus confessionarius.* * Opperboekhouder, *summus scriba vel perscriptor*, bij *Cicero.* Opperbewind, *summum imperium.* Opperduitschland, *Germania superior.* Oppergebied, zie opperbevel. Oppergebieder, zie opperbevelhebber. Oppergezag, *summa auctoritas.* Oppergezaghebber, *summam auctoritatem habens.* Opperheer, *princeps, ipis, m.* Opperheerschappij, *principatus, us, m.* Opperheerscher, *summus imperator.* Opperhof, *curia superior.* Opperhoofd, *princeps, ipis, m. caput, itis, n.* bij *Scheller.* Opperhuid, *cutis superior vel epidermis.* Opperjager, *venator supremus vel superior.* Opperjagermeester, *supremus rei venaticae magister.* Opperjagermeesterschap, *munus supremi rei venaticae magistri vel praefecti.* Opperkamer waar voor men thans opkamer zegt, *cubiculum vel coenaculum superius.* Opperkamerling, *cubiculariorum praefectus, summus vel supremus.* Opperkerk, *templum cathedrale.* Opperkerkenraad, *supremum collegium ecclesiasticum.* Opperkleed, *vestis superior, amiculum, i, n. toga, ae, f.* Opperklerk, *scriba vel amanuensis supremus.* Opperkok, *archimagirus, i, m.* bij *Juven.* Opperkoopman, *summus negotiator.* Oppermagt, *suprema vel summa potestas.* Opperofficier, *dux superior militum*, ook kan men *militum* weglaten. Oppermajesteit, *suprema vel summa majestas.* Opperoostenrijk, *Austria superior.* Oppermeester, *summus magister*, ook *magistrorum primus.* Opperpriester, *pontifex maximus.* Opperpriesterschap, *pontificatus maximus.* Opperregter, *judex superior.* Opperrijn. *Rhenus superior.* Opperschenker, *primus pincerna.* Opperschout, *praetor, oris, m.* Opperstalmeester, *supremus rei equariae magister*, volg. *Scheller.* Opperstuurman, *gubernatorum primus.* Oppertoezigt, *summa cura.* Oppervlies, *membrana superior.* Oppervoogd, *curator summus, tutor supremus.* Oppervorst, *dominator, oris, m. monarcha, ae, m.* Oppervorstendom, *summus principatus, monarchia, ae, f.* Opperwal, *ora, ventum flantem versus, exterita.* Opperwater, *aqua superne veniens.* Opperwereld, *mundus superior*, ook *superi, orum*, zegt *Scheller.* Opperzaal, *coenaculum superius, &c.*

Opperen, b. w. eigenlijk op hoopen zetten, *in metas componere vel exstruere.* Verder kalk en steenen ten dienste van den metselaar aanbrengen, *saxa calcemque in usum caementarii adferre.* Van hier: opperman, *qui saxa, calcemque adfert, famulus caementarii.*

Opperen, b. w. *primus refero, retuli, relatum, referre*, ook *propono, osui, ositum, ere.*

Oppersen, b. w. *ope praeli nitorem adspergere alicui rei, de novo praelo subjicere, de novo premere.* Van hier: oppersing, v. *pressio repetita.*

Oppervlakkig, bijv. n. en bijw. dit woord wordt alleen figuurlijk gebruikt voor het tegengestelde van gegrond: b. v. eene oppervlakkige kennis, *cognitio manca*, bij *Cicero; scientia soliditate carens.* Een oppervlakkig man, *vir solida scientia carens, vel qui summis labiis eruditionem gustavit.*

Oppervlakte, v. *summum, i, n. superficies, iei, f.* Voor oppervlakte van de aarde, gebruikt *Plinius, cutis terrae.*

Oppikken, b. w. pikkend met den snavel iets opnemen, *rostro aliquid tollere.*

Opplakken, b. w. *adglutinare aliquid rei alicui.* Van hier: opplakking, *adglutinatio, onis, f.*

Opplanten, b. w. *inplanto, avi, atum, are; superplantare.* Figuurlijk in de hoogte brengen, *evehere, sursum vehere, imponere, apsursum vehere. B. v.* het kanon planten, *eye-*

Digitized by Google

evehere, imponere, locare tormenta.

Opplengen, b. w. *ſuffundere, ſuperfundere*, bij *Colum.* Van hier: opplenging, *ſuperfuſio, onis, f.* bij *Amm. Marcell.*

Opploegen, b. w. *arando in altum tollere*, ook *ſubaro, avi, atum, are.* Van hier: opploegiug, *ſubaratio, onis, f.* Opploeger, m. *ſubarator, oris, m.* bij *Plin.*

Oppoetſen, b. w. *orno, avi, atum, are; adornare, exornare.* Van hier: oppoetſer, *ornator, adornator, exornator, oris, m.* Oppoetſing, *ornatio, adornatio, exornatio, onis, f.*

Oppronken, b. w. en oppronking, is hetzelfde als oppoetſen en oppoetſing.

Opproppen, b. w. *farcio, farſi, fartum, farcire*, bij *Vitruvius.* Van hier: oppropping, v. *fartura, ae, f.* bij denz.

Oppuilen, o. w. *extubero, avi, atum, are; tumesco, ui, escere; extumeſcere.* Van hier: oppuiling, w. *extuberatio, onis, f.*

Opraken, o. w. *conſumi, abſumi, dilabi. B.* v. alles raakt op, *omnia dilabuntur.* Dat geld is in korten tijd opgeraakt, *pecunia iſta brevi tempore conſumta, abſumta vel dilapſa est.*

Oprameijen, b. w. *arieto, avi, atum, are; arietis ope perfringere*, ook zegt men oprammen.

Oprapen, b. w. eigenlijk iets van den grond opnemen, *tollere humo aliquid*, ook *tollere*, alleen. Dat is geen oprapens waardig, *hoc tolli non meretur, vel viliſſimum est*, ook *legere, colligere, ſumere.* Voor opligten, *levo, avi, atum, are; in altum tollere.* Voor verzinnen, *fingo, finxi, fictum, fingere; ementior, ementitus ſum, entiri.* Schielijk bij een verzamelen, *tumultuarie vel feſtinanter colligere.* B. v. een opgeraapt leger, *exercitus tumultuarie collectus vel conſcriptus.*

Opregt, bijv. n. en bijw. *ſincerus, probus, honeſtus, candidus, pius, a, m. integer, a, m; ſimplex, icis, omn. g. non fucatus, merus, meracus, a, m; purus, a, m;* bijw. *ſincere, integre, probe, honeste, candide, pie, ſimpliciter, mere, pure.* Opregtelijk en opregtiglijk, is hetzelfde. Van hier: opregtheid en opregtigheid, v. *ſinceritas, atis, f probitas, honeſtas, candor, oris, m. pietas, atis, f. ſimplicitas, puritas, integritas.*

Opregten of oprigten, b. w. *erigo, exi, ectum, igere, arrigere, attollere.* Voor bouwen, *exſtruo, uxi, uctum, uere, exaedifico, avi, atum, are.* Aanstellen, *inſtituo, ui, utum, uere, incipere.* Van hier: oprigter, m. *erector, oris, m. exſtructor, exaedificator, inceptor.* Opregting of oprigting, v. *erectio, onis, f. arrectio, exſtructio, exaedificatio, inceptio et inceptum, i, n. inſtitutio, onis, f.*

Opreiken, b. w. *porrigo, porrexi, porrectum, porrigere.*

Oprekenen, b. w. *enumero, avi, atum, are; computo, avi, atum, are; ſupputare, ſubducere*, waarbij men ook *rationem* voegen kan; *Cicero* gebruikt ook *ratiocinor, atus ſum, ari*; ook gebruikt men het voor vuur, dat onder de asch ligt, op te halen, *excito, avi, atum, are; eruo, ui, utum, uere ignem.* Van hier: oprekening, v. *enumeratio, onis, f. computatio, ſupputatio, ſubductio rationis, raciocinatio, excitatio.*

Oprekken, b. w. *ad finem usque vel omnia tendere*, ook alleen *tendere.*

Opridſen, b. w. *perſtringere, leviter vulnerare vel ſcindere.* B. v. de huid, *cutem.* Van hier: opridſing, v. *perſtrictio, onis, f. leve vulnus, ſciſſio, onis, f. ſciſſura, ae, f.* ook *incito, avi, atum, are; inſtimulare, accendere.*

Oprigten, zie opregten.

Oprijden, b. en o. w. zoo veel als door rijden ſcheuren, *equitando dilacerare, adterere*, ook *vulnerare.* B. v. hij heeft zijn achterſte opgereden, *anum equitando vulneravit.* In het gemeene leven beteekent het: iemand dwingen,

Digitized by Google

gen, *vi cogere.* B. v. ik zal hem oprijden, *vi quidem illum cogam.* Ook smadelijk behandelen, *tarpere aliquem.* Onz. naar boven rijden, *equo in altum vehi, equo adscendere.* B. v. eenen berg oprijden, *equo adscendere montem.* Verder rijden, *longius equo provehi.*

Oprijten, b. en o. w. *dilacero, avi, atum, are; perstringere, leviter vulnerare, scindere.*

Oprijzen, o. w. *surgo, surrexi, surrectum, surgere; orior, ortus sum, oriri.* Opzwellen, *fermentesco, escere,* bij *Plinius.* Van hier: oprijzing, *actio surgendi, ortus, us, m.*

Oprispen, o. w. *ructo, avi, atum, are; eructare, irructare et ructor, atus sum, ari.* Van hier: oprisping, v. *ructus, us, m.* bij *Celsus.*

Oproeijen, b. w. *ope remorum vel remigando altius evehi,* ook *longius provehi remigando.*

Oproep, m. *licitatio, onis, f. auctio, venditio auctionaria,* bij *Kiliaan.*

Oproepen, b. w. zoo veel als opwekken, *excito, avi, atum, are; sustitare.* Bij een roepen, *convocare, ad concionem vocare,* ook *nominatim appellare.* Voor oplezen, *recito, avi, atum, are,* ook *citare* alleen. Van hier: oproeper, *excitator, suscitator, convocator, praeco, onis, m.* Oproeping, v. *excitatio, suscitatio, convocatio, recitatio, onis, f.*

Oproer, o. *tumultus, us, m. seditio, onis, f. turba, ae, f. tumultuatio, onis, f. commotio, onis, f. motus, us, m.* Oproer verwekken, *seditionem concitare,* bij *Livius; conflare seditionem,* bij *Cicero; concire seditionem,* bij denz. Een oproer stichten, *captare rebellionem vel seditionem,* beide bij *Tacitus.* Oproer onder het volk maken, *turbas incitare populares;* bij *Quintilian.* Een oproer dempen, *opprimere motum,* bij *Tacit.* Zamenstell. oproermaker, *flabellum seditionis, concitator seditionis, turbae vel tumultus,* bij *Livius; turbator, oris, m.* bij denz. Oproermakers, *molitores rerum novarum,* bij *Suetonius.* Oproerstichter, hetzelfde als oproermaker.

Oproeren, b. w. *sursum movere, movendo in altum ferre vel levare.* Fig. de ingezetenen van een land tegen hunne overheid in beweging brengen en tot oproer aanzetten, *concito, avi, atum, are; excitare, commovere, concire populum,* doch in dezen zin is het bijna verouderd.

Oproerig, bijw. n. en bijw. *tumultuosus, seditiosus, turbulentus, turbidus, a, m;* bijw. *tumultuose, seditiose, turbulente, turbulenter, turbate et turbide,* bij *Cicero.* Oproerigheid, *tumultuatio, onis, f.*

Oprokkenen, b. w. eigenlijk, op de spinrokken winden, *involvere colo.* Fig. ophitsen, *incitare, instimulare, instigare, exstimulare.* Van hier: oprokkening, v. *incitatio, instimulatio, instigatio, exstimulatio.*

Oprollen, b. w. *involvo, vi, utum, olvere; obvolvere.* Ook boven op iets rollen, *supervolvere,* bij *Colum.* Van hier: oprolling, v. *involutio, obvolutio, onis, f.* bij *Vitr.*

Oproosteren, b. w. *de novo torrere.*

Opruijen, b. w. *incitare, instigare,* bijna hetzelfde als oprokkenen. Fig. zeggen de dichters: opgeruide baren, *mare iratum.* Van hier: opruijer, *incitator, instigator, concitator, concitor, stimulator, oris, m.* Opruijing, v. *incitatio, instigatio, concitatio, stimulatio, onis, f.*

Opruimen, b. w. *in ordinem redigere, vacuum reddere a rebus huc illuc temere jacentibus.* Ook voor ledigen, *vacuefacio, eci, actum, acere.* Iemand opruimen is ook, iemand vervrolijken, *exhilarare aliquem, hilarem aliquem reddere, curis aliquem levare.* Van hier: opruimer, *qui in ordinem redigit.* Opruiming, v. *evacuatio, onis, f. in ordinem redactio, dispositio.* Van hier is ook het verl. d.

Digitized by Google

opgeruimd, *vacuefactus*, ook *exhilaratus, a, m.*

Oprukken, b. w. *vi in altum tollere vel trahere*; ook *vi aperire*, ook *dilacerare*. B. v. de wangen oprukken, *genas dilacerare vel laniare*. Van hier: oprukking, *elatio, onis, f.*

Oprusten, b. w. zoo veel als uitrusten, *orno, avi, atum, are*; *adornare, instruo, uxi, uctum, uere*. Oprusten is ook zoo veel als ergens op rusten, *innitor, isus vel ixus sum, iti.*

Opschaffen, b. w. *cibum aliquem apponere*. B. v. wat zal de kok van dag opschaffen? *quem cibum hodie coquus apponet?* Voor verschaffen, *praebere, tradere*. B. v. gij moet alles opschaffen, *omnia praebere vel tradere debes*. Ook voor opeten, doch dan zegt men in den gemeenzamen trant liever opschaften, zegt *Weiland, comedere, edendo consumere*; *abligurio, ivi, itum, ire*; *dilapido, avi, atum, are*. Van hier: opschaffing, v. *appositio cibi, traditio, abligurition, dilapidatio, onis, f.*

Opschakelen, b. w. *gradatim attollere*.

Opschateren, o. w. *cachinnor, atus sum, ari*; *cachinno, avi, atum, are*.

Opschaven, b. w. *dedolo, avi, atum, are*; *dolando polire*.

Opschenken, b. w. *infundo, udi, usum, undere*; *superfundere*. Opschenking, v. *infusio, onis, f.*

Opschepen, b. w. *navi imponere*; deze is de eigenlijke beteekenis, doch het wordt thans meest gebruikt in den zin, van, iemand moeite aandoen of met iets lastig vallen, *molestiam parere vel facere alicui*. B. v. ik ben al lang met hem opgescheept geweest, *jam diu mihi molestiam peperit*.

Opscheppen, b. w. *ope cochlearis haurire*, ook alleen *hurio, hausi, haustum, haurire*. Van hier: opschepper, *haustor, oris, m.* Opschepping, v. *haustio, onis, f.*

Opscheren, b. w. *ope forficis detondere*.

Opscherpen, b. w. *acuo, ui, utum, uere*; *exacuere*, ook *exercere*. B. v. het verstand opscherpen, *exercere ingenium*. Opwekken, *excito, avi, atum, are*. B. v. de aandacht opscherpen, *attentionem excitare*. Van hier: opscherping, v. *actio acuendi, excitatio, onis, f.*

Opscheuren, b. en o. w. *dilacero, avi, atum, are*; *divellere, rumpere, proscindere*, ook *aperire*. Van hier: opscheuring, *dilaceratio, divulsio, ruptio, onis, f. et ruptura, ae, f. apertura, ae, f.*

Opschieten, o. w. in de hoogte schieten, *adolescere, surgere, excrescere*. Voor opglijden, *sursum jaculari, sursum ferri*. Bedr. met een schot openen, *tormenti ope aperire*. Snel opvliegen, *celeriter evolare, emicare*, van vuur sprekende. Voor naderen, *appropinquare*. B. v. de schepen schieten nog niet op, *naves nondum appropinquant vel nondum adveniunt*, ook *ictu tormenti aliquem petere*. B. v. ik heb op hem geschoten, *ictu tormenti illum petii*. Bedr. is het ook ter leen geven, *mutuum dare*. B. v. iemand geld opschieten, *mutuam dare pecuniam alicui*.

Opschik, m. zoo veel als het opschikken, *ornatio, onis, f. exornatio, curatio, concinnatio*. Ook dat geen wat tot het opschikken behoort, *ornamentum, i, n. ornatus, us, m. decoramen, inis, n.* bij *Silius*.

Opschikken, b. en o. w. *orno, avi, atum, are*; *adornare, exornare, decorare, condecorare, comere, excolere*. Onz. wijken, plaats maken, *cedere, recedere, secedere*. Van hier: opschikking, v. *ornatio, adornatio, exornatio, comptus, us, m.* bij *Lucr. cultus, us, m.* In eene rede, *pigmentum, i, n.* bij *Cic.* Opschikker, m. *exornator, oris, m.* bij denz.

Opschilderen, b. w. *novo colore reficere*, bij *Scheller*. Ook boven op iets schilderen, *superpingo, inxi, ictum, ingere*. Door schil-

Digitized by Google

schilderen opgebruiken, *pingando absumere.*

Opschoeijen, b. w. *exaggero, avi, atum, are.* Van hier: opschoeijing, v. *exaggeratio, onis f.*

Opschoffelen, b. w. met de schoffel losmaken, *farriendo solvere*, ook *de novo farrire*, ook *farriendo exornare.*

Opschokken, b. w. *quasfando in altum ferre.*

Opschommelen, b. w. *omnia perquirendo colligere.*

Opschooijen, b. w. *mendicando colligere.*

Opschoppen of opschuppen, b. w. *pede vel pedis ictu in altum tollere*, ook *aperire. B.* v. de deur opschoppen, *pedis ictu aperire fores.* Ook voort stooten, *protrudere. B.* v. schop dien bal op, *pilam istam pede protrude.* Met eene schop hooger opwerpen, *paleae ope in altum ferre.*

Opschorsen, b. w. zoo veel als uitstellen, *prorogo, avi, atum, are, differo, profero, tuli, latum, ferre, produco, uxi, uctum, ucere; suspendere aliquid*, bij *Livius; distrahere*, bij *Caesar.* Een geding opschorsen, *vitilitigo, avi, atum, are*, bij *Cato.* Van hier: opschorsing, v. *prorogatio, dilatio, prolatio, productio, suspensio, onis, f.* Van den oorlog, *induciae, arum, f. pl.* Van het regt, *justitium, ii, n.*

Opschorten, b. w. voor eerst beteekent het zelfde als het voorgaande opschorsen, vervolgens zoo veel als: opgorden, *succingo, inxi, inctum, ingere; substringo, inxi, ictum, ingere.* Iemands ambt opschorten, *circumscribere magistratum*, bij *Cicero.* Van hier: opschorting, v. *succinctio, is, f. substrictio, circumscriptio*, bij *Cic.*

Opschotelen, b. w. *exstruere mensam cibis*; eigenlijk is het, *cibos patinis imponere.* Van hier: opschoteling, *exstructio mensae, impositio ciborum.*

Opschrabben, opschrappen, opschrapen, b. w. *radendo aperire vel lacerare, refrico, cui, ictum, icare; fricando aperire.*

Opschranderen, b. w. *exercitatione aptiorem reddere, vel sapientiorem.* Het verl. deelw. opgeschranderd is meest in gebruik, zegt *Weiland, aptior, doctior, sapientior redditus vel factus.*

Opschransen, b. w. *devoro, avi, atum, are.*

Opschrift, o. *inscriptio, onis, f. titulus, i, m. epigramma, atis, n. epigraphe, es, f. inscriptum, i, n.*

Opschrijven, b. w. *inscribo, ipsi, iptum, ibere, perscribere, conscribere, mandare literis, excipere calamo, literis consignare, notare, adnotare, titulo insignire.* Zijnen naam laten opschrijven, *nomen dare, nomen profiteri.* Opteekenen, wat men uitgeeft, *expensum ferre*, bij *Cicero.* Huisgezinnen opschrijven, *censere familias*, bij *Cicero; censum facere.* Van hier: opschrijving, v. *inscriptio, onis, f. conscriptio, perscriptio, consignatio, notatio, adnotatio, census, us, m.* Opschrijver, m. *censor, oris*, m. *perscriptor, oris, m.*

Opschrobben, b. w. *peniculo verrendo purgare.* Ook opkrabben, openscheuren, *dilacerare, proscindere, scindendo aperire*, bij *Kiliaan.*

Opschrokken, hetzelfde als opschranfen.

Opschudden, b. w. *succutio, ussi, ussum, utere. B.* v. het bed of stroo opschudden, *succutere lectum vel stramentum.* Van hier: opschudding, v. *succussio, onis, f.* Ook wordt dit zelfst. n. voor beweging of beroerte genomen, *turba, ae, f. motus, us, m. motio, onis, commotio, consternatio.*

Opschuimen, b. en o. w. *sursum spumare*, zegt *Scheller*; ik zou de liever zeggen: *spumam ejicere.* Van hier: opschuiming, v. *ejectio spumae.*

Opschuiven, b. w. *manibus tollere in altum.* Verschuiven, *prorogare, differre. B.* v. eene zaak tot nadere gelegenheid opschuiven, *rem in aliud tempus opportunum differre.* Onz. plaats ruimen,

Digitized by Google

men, *cedere, vel cedere loco, vel recedere, vel secedere.* Van hier: opschuiving, v. *elatio manibus in altum, prorogatio, dilatio, secessio, onis, f.*

Opschuppen, zie opschoppen.

Opschuren, b. w. *verrendo purgare.* Ook door schuren wonden, *refrico, ui, ictum, icare; fricando lacerare, vel vulnerare.*

Opschutten, b. w. *cöerceo, cui, itum, ere; retineo, ui, entum, inere.* B. v. het water opschutten, *coercere vel retinere aquam.*

Opsieren, b. w. *orno, avi, atum, are; adornare, exornare, como, compsi, comptum, comere.* Van hier: opsiering, v. *ornatio, adornatio, exornatio, onis, f. comptus, us, m.*

Opslaan, b. en o. w. eigenlijk opwaarts slaan, *in altum ferire.* Oprigten, *erigere.* B. v. de kramen opslaan, *erigere tabernas.* Een kleed opslaan, *succingere vestem.* Tenten opslaan, *tabernacula locare*, ook *tendere* alleen. Een bed opslaan, *sternere lectum.* Eene woning opslaan, *domicilium constituere, sedem ponere vel collocare.* Ergens opslaan, *pulsare aliquem rem.* Naar de hoogte wenden, *tollere vel levare.* B. v. de oogen opslaan, *tollere oculos.* Door slaan openen, *pulsando aperire vel effringere.* Een boek opslaan, *aperire* of liever *evolvere librum.* Somtijds beteekent het ook zoo veel als opzoeken, *quaero, sivi, itum, erere.* B. v. eene plaats opslaan, *quaerere locum.* In prijs stijgen, *crescere, augeri, gravescere.* B. v. het koren slaat op, *annona gravescit.* Voorheen gebruikte men dit woord ook voor eene overeenkomst treffen, en dan komt het met het Latijnsche *ferire* volmaakt overeen, ook zegt men *icere foedus.*

Opslag, m. verhooging van prijs, *auctio vel augmentum pretii, caritas, atis, f.* Voor bod, *licitatio, onis, f.* Voor omslag, *manica, ae, f.* Van de oogen, *conjectus oculorum.* In den eersten opslag, *primo intuitu, primo adspectu, prima fronte*, ook *vultus, us, m. facies, iei, f.* B. v. zij is vriendelijk van opslag, *blandâ est facie.*

Opslikken en opslokken, b. w. *deglutio, ivi, itum, ire; devoro, avi, atum, are; helluor, atus sum, ari.* Van hier: opslokker, m. *gluto, onis, m. helluo, onis, m.* Opslokking, v. *helluatio, onis, f.* bij *Cic.*

Opslorpen of opslurpen, b. w. *sorbeo, absorbeo, bui et orpsi, orptum, orbere; sorbillo, avi, atum, are.* Van hier: opslorping, v. *sorbitio, absorbitio et sorbillatio, onis, f.*

Opsluiten, b. w. met eenen sleutel openen, *recludo, usi, usum, ere; clave aperire, refero, avi, atum, are.* Wegsluiten, *secludo, usi, usum, udere; condere, absondere, recondere.* Van hier: opsluiting, *recluso, apertio, reseratio, onis, f.* in den tweeden zin, *secluso, onis, f.*

Opslurpen, zie opslorpen.

Opsmeden, b. w. een gloeijend ijzer door smeden op iets anders vastmaken, *adcudo, di, sum, udere, cudendo adjungo, unxi, unctum, ungere*, bij *Scheller.* Ook versmeden, alles smeden, *cudendo absumere.* B. v. ik heb al het ijzer opgesmeed, *omne ferrum cudendo absumpsi.*

Opsmeren, b. w. *inungere, illinere aliquid alicui rei*, ook *rem aliqua re.* Ook versmeren, *illinendo consumere.* B. v. al de boter opsmeren, *omne butyrum illinendo consumere.* Van hier: opsmering, *inunctio, onis, f.* bij *Celsus.*

Opsmijten, b. w. *conjicere aliquid in rem vel super rem*, bij *Schell.* Voor openSmijten, *jaciendo aperire vel perfringere. Columella* gebruikt ook in den eersten zin, *superjacere.* Naar boven smijten, *in altum jacere.* B. v. smijt het hout wat op! *lignum paulum in altum jace!*

Opsmukken, b. w. *orno, adorno, exorno, avi, atum, are; como, compsi, comptum, comere, fuco, avi, atum, are, infucare.*

Van

Digitized by Google

Van hier: opſmukking, *ornatio, adornatio, exornatio, comptus, us, m. fucatio et infucatio, onis, f.*

Opſmullen, b. w. *abligurio, ivi, itum, ire; liguriendo dilapidare.*

Opſnappen, b. w. *ore excipere ac celeriter devorare.* B. v. eenen brok, *bolum.*

Opſnijden, b. en o. w. *incido, di, ſum, idere, in rem vel in re*, bij *Scheller.* Ook voor openſnijden, *ſecando aperire.* Fig. voor opzeggen, *recito, avi, atum, are.* B. v. verſen opſnijden, *recitare carmina.* Voor pogchen, *glorior, atus ſum, ari; jacto, avi, atum, are.* B. v. hij ſneed geweldig op, *vehementer gloriabatur.* Van hier: opſnijder, *diſſector, oris, m. recitator, oris, m. jactator, oris, m.* Opſnijding, v. *inciſio, onis, f. recitatio, gloriatio, jactatio, jactantia, æ, f.* bij *Schell.*

Opſnuiven of opſnuffen, b. w. *naribus reſpirare aliquid.* Fig. opſporen, *investigo, avi, atum, are.* Van hier: opſnuiving, v. *reſpiratio ope narium, investigatio, onis, f.*

Opſommen, b. w. *enumero, avi, atum, are.*

Opſpalken, b. w. eigenlijk met ſpalken vastmaken: een wondheelers woord, *canaliculis firmare.* Fig. zoo veel als wijd open doen, *intendere.* B. v. de oogen opſpalken, *intendere aciem.* Den mond opſpalken, *inhio, avi, atum, are.* Ook voor opkloven, *diffindo, idi, iſum, indere.* Van hier: opſpalking, v. *firmatio ope canaliculorum, intentio oculorum, inhiatio, actio findendi, hiatus, us, m.* bij *Cic.*

Opſparen, b. w. *parcendo ſervo, avi, atum, are; adſervare, conſervare, reſervare, parcendo colligere.* Dit woord komt noch bij den grooten *Weiland*, noch *Halma*, noch *Hoogſtraten* voor.

Opſpannen, b. w. *intendere aliquid alicui rei.* B. v. ſnaren op de cither ſpannen, *chordas intendere citharæ.* Een zeil opſpannen, zegt *Scheller*, is, *pandere velum.* Onz. is het zoo veel als opgeblazen worden, *inflari, tumeſcere, tumere.* Van hier: opſpanning, *intenſio*, ook *intentio, onis, f.* bij denz. Van tenten is het, *tenſio, onis, f.*

Opſpelden, b. w. met ſpelden in de hoogte vast maken, *aciculârum ope ſubſtringere vel ſuccingere.* Ook iets op iets anders ſpelden, *aciculârum ope rem rei adjungere, vel ſuperimponere.* Spreekw. iemand iets op de mouw ſpelden, *falſum quid pro vero perſuadere alicui, mendacium obtrudere alicui.*

Opſpelen, b. w. *canere inſtrumento muſico.* In het kaartſpel is het, *primam chartam luſoriam imponere menſæ.*

Opſperren, b. w. *pando, pandi, panſum, pandere; aperio, ui, ertum, ire*, ook *hiare, inhiare.* Van hier: opſperring, v. *apertio, onis, f. hiatus, us, m.*

Opſpeuren, zie opſporen.

Opſpijzen, b. w. eene hoffelijker uitdrukking voor opeten, *exedere, edendo conſumere.*

Opſpinnen, b. w. *nendo conſumere.* B. v. ik heb al de wol opgeſponnen, *omnem nendo lanam conſumpſi.* Door ſpinnen verwonden, *nendo vulnerare.* B. v. ik heb mijn vinger opgeſponnen, *nendo digitum vulneravi vel attrivi*, volg. *Schell.*

Opſpitten, b. w. *ſubaro, avi, atum, are.* Opſpitter, m. *ſubarator, oris, m.* Opſpitting, v. *ſubaratio, onis, f.*

Opſplijten, b. w. *diffindo, idi, iſſum, indere, diſſeco, cui, ectum, are*; onz. *diffindi.*

Opſpoelen, b. w. van de zee ſprekende is het, *adluo, lui, lutum, luere.* B. v. de zee ſpoelt vele dingen op, *mare multa adluit vel adluendo ejicit.* Ook nog eens ſpoelen, *de novo eluere.* Ook op ſpoelen winden, *glomero, avi, atum, are; adglomerare.*

Opſporen, b. w. *investigo, avi, atum, are; indagare, ſcrutor et perſcrutor, atus ſum, ari.* Van hier: opſporing, v. *investiga-*

Digitized by Google

gatio, scrutatio, perscrutatio, onis, f.

Opspouwen, hetzelfde als opspluiten.

Opspraak, v. zoo veél als tegenspraak, *contradictio, onis, f. reclamatio, onis, f.* bij *Kiliaan.* Zoo veel als berisping of laster, *calumnia, ae, f. ignominia, ae, f. detractio, onis, f. maledicentia, ae, f. infamia, ae, f. convicium, ii, n.* Van hier: opsprakelijk, bijv. n. en bijw. *calumniosus, ignominiosus, infamis, is, e;* bijw. *calumniose, ignominiose, adv.*

Opspreiden, b. w. *insterno, avi, atum, ere aliquid alicui rei.*

Opsprengen, b. w. *inspergo, ersi, ersum, ergere, superspargere,* bij *Cato.* Van hier: opsprenging, v. *inspersio, onis, f.* Dit woord is door den geleerden *Weiland* weder niet aangeteekend.

Opspringen, b. w. in de hoogte springen, *exsilio, ui, ultum, ire.* In de lucht springen, *exsulto, avi, atum, are.* Van vreugde opspringen, *exsultare gaudio.* Los springen, zich schielijk openen, *celeriter aperiri.* B. v. de deur sprong schielijk op, *janua celeriter apericbatur.* Scheuren, opsplijten, *rumpi, dirumpi.* Ook op iets springen, *superslire,* bij *Columella.* Van hier: opspringing, v. *displosio, onis, f. exsultatio, apertio inopina,* en *ruptio* en *ruptura, ae, f.*

Opspruiten, o. w. *germino, avi, atum, are; nascor et enascor, atus sum, asci, provenire.*

Opspuwen, o. w. *inspuo, ui, utum, uere; susputo, avi, atum, are,* bij *Plaut.*

Opstaan, o. w. *superstare, insistere, niti, inniti.* Ook voor oprijzen, *surgere, adsurgere, consurgere, exsurgere, insurgere.* B. v. van den grond, *surgere de terra.* Van het bed, *e lecto.* Zich opbeuren, *se tollere, se erigere.* Fig. ontstaan, te voorschijn komen, *orior, ortus sum, oriri.* Er stond een verschrikkelijk onweêr op, *horrenda oriebatur tempestas.* Uit eene ziekte opstaan, *convalescere.* Levend worden, *revivisc ere.* Tegen iemand opstaan, *rebello, avi, atum, are.* Uit den dood opstaan, *redire in vitam, resurgere a morte.* Nog wordt opstaan in andere zegswijzen gebezigd: b. v. op die deur staat dit of dat, *januae isti hoc vel illud inscriptum est.* Er staat een drie gulden op voor den vinder, *repertori tres floreni sunt promissi.* De galg staat er op! *sub poena mortis vetitum est.* Ik sta er op, *volo, postulo.* Hij staat op zijn stuk, *in sententia sua permanet.* Van hier: opstand, *surrectio, levatio corporis, erectio, onis, f. ortus, us, m. recuperatio sanitatis, rebellio, onis, f. reditus in vitam, resurrectio a morte.*

Opstand, m. eigenlijk, het opstaan, *adsurrectio, onis, f. actio surgendi.* Doch alleen zegt *Weiland* wanneer velen van hunne stoelen opstaan: b. v. er was een algemeene opstand, *universi omnes surgebant.* Meest beteekent het zoo veel als oproer, *rebellio, onis, f. seditio, onis, f. turba, ae, f. motus, us, m. tumultus, us, m.*

Opstapelen, b. w. *acervo, avi, atum, coacervare, cumulare, adcumulare, aggreare, adaggerare, exaggerare, exstruo uxi, uctum, uere.* Van hier: opstapeling, v. *acervatio, onis, f. coacervatio, cumulatio, adcumulatio, aggeratio, exaggeratio, exstructio.*

Opstappen, o. w. *sursum gradi.* Ook op iets stappen, *pedem super imponere alicui rei.* Ook gebruikt men het in het gemeene leven voor heen gaan, *abire, discedere.*

Opsteken, b. w. eigenlijk *figendo rem rei imponere.* Ook in de hoogte opsteken: b. v. hooi opsteken, *ope furcae foenum in altum tollere vel foenili imponere.* Het hoofd opsteken, *caput efferre, vel erigere.* Het hoofd opsteken is ook zoo veel als hoogmoedig zijn, *elate se gerere, superbire.* Zijne vingers opsteken, *jurare, vel jurejurando se obstrin-*

Digitized by Google

ſtringere. Zijne ooren opſteken, *arrigere aures*. Eene keel opſteken, *altiſſima voce clamare*. Voor openen, *aperire*, *reſerare*. B. v. de deur opſteken, *reſerare januam*. Opſteken is ook, *enſem vagina abſcondere*. Ook voor aanſteken, *incendere*, *accendere*. B. v. eene kaars opſteken, *accendere candelam*. Opſteken is ook een plaatſnijders woord, *de novo ſculpere*, *reſculpere*. Ook voor aanwakkeren, *augeri*, *augeſcere*, *crescere*, *increbreſcere*. B. v. de wind ſteekt op, *ventus increbreſcit*. Ook voor ſtelen, *clam auferre*, *furor*, *atus ſum*, *ari*. B. v. hij heeft al het geld opgeſtoken, *omnem furatus est pecuniam*. Van hier: opſteker, *accenſor*, *oris*, *m*. Ook een groot mes, *culter*, *ri*, *m*. *enſis*, *enſiculus*, *ſica*, volg. *Kiliaan*. Zamenſtell. lantarenopſteker, *laternarius*, *ii*, *m*. *laternarum accenſor*. Opſteking, v. *accenſio*, *onis*, *f*.

Opſtel, o. zoo veel als ontwerp, ſchets, vertoog, *adumbratio*, *onis*, *f*. *delineatio*, *compoſitio*.

Opſtellen, b. w. *adumbro*, *avi*, *atum*, *are*; *delineare*, *compono*, *ſui*, *ſitum*, *ere*. Voor opſchrijven, *ad vel anneto*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: opſteller, m. *adumbrator*, *oris*, *m*. *delineator*, *auctor*. Opſtelling, v. zoo veel als opſtel.

Opſtemmen, b. w. *invicem convenire de aliqua re*, *mutuo paciſci aliquid*. Van hier: opſtemming, v. *pactum mutuum*, *pactio mutua*.

Opſtijgen, o. w. *adſcendo*, *di*, *ſum*, *ere*; *conſcendere*, *in altum niti*. Voor verheven worden, *in altum ferri*; *levari*. Op het paard of op den wagen ſtijgen, *conſcendere equum vel cursum*. Van hier: opſtijging, v. *adſcenſio*, *onis*, *f*. *adſcenſus*, *us*, *m*. *conſcenſio et conſcenſus*. Ook eene ziekte aan de vrouwen eigen, *paſſio hyſterica*. *Kiliaan* verklaart het, *ſtrangulatus uteri*, *ſuffocatio matricis*, *recurſus uteri ad ſuperiora*.

Opſtijven, b. en o. w. *rigido avi*, *atum*, *are*, bij *Seneca*; *rigidum reddere*, *facere ut aliquid rigeat*, volgens *Scheller*; onz. *rigesco*, *escere*.

Opſtikken, b. w. gemaakte figuren op zijde enz. leggen en opnaaijen, *figuras jam factas ſerico imponere et adſuere*. Geheel iets anders als inſtikken, volgens *Weiland*. Van hier: opſtikking, v. *impoſitio*, *adſutio*, *onis*, *f*.

Opſtoken, b. w. *accendo et incendo*, *di*, *ſum*, *ere*. Iemand opſtoken, *inſtigare aliquem*. Vuur opſtoken, *exſtruere et ſubſtruere ignem*. Van hier: opſtoker, m. *accenſor*, *oris*, *m*. *inſtigator*, *exſtructor ignis*. Opſtoking, v. *accenſio*, *inſtigatio*, *onis*, *f*. *exſtructio ignis*.

Opſtooten, b. w. *pulſando aperire*, *effringere*, *perfringere*, *perrumpere*. Door ſtooten verwonden, *pulſando vel trudendo adterere*, *vulnerare*, *ſauciare*. In de hoogte ſtooten, *pulſando vel trudendo in altum ferre*. Op iets gedreven worden, *impingi*, *adlidi*. B. v. het ſchip ſtoot op den grond, *navis fundo impingitur vel alliditur*. Voor opjagen, *excitare*. B. v. het wild opſtooten, *excitare feras*. In verdere beteekenis is het, vinden, *reperire*, *invenire*. Van hier: opſtooter, m. *effractor*, *oris*, *m*. *excitator*. Ook is opſtooter een gemeen paard, *caballus*, *i*, *m*. *equus ſtrigoſus*. Opſtooting, v. *effractio*, *onis*, *f*. *alliſio*, *onis*, *f*. *excitatio*, *onis*, *f*.

Opſtoppen, b. w. *obturo*, *avi*, *atum*, *are*; *obſtipare*, *obſtruo*, *xi*, *ctum*, *uere*; *occludo*, *uſi*, *uſum*, *udere*. Boven op iets ſtoppen, *ſuperingero*, *eſſi*, *eſtum*, *erere*. B. v. er is tabak uit de pijp gevallen, men moet wat andere opſtoppen, *pars herbae Nicotianae calamo vel fistulae excidit*, *alia ſuperingerenda est*. Van hier: opſtopper, in de gemeene ſtraattaal, zoo veel als een oorveeg, *colaphus*, *i*, *m*. *alapa*, *ae*, *f*. Opſtopping, v. *obturatio*, *onis*, *f*. *obſtipatio*, *obſtructio*, *occluſio*.

Digitized by Google

Ook in opstopping belette waterlozing, *ischuria, ae, f. lotii retentio, obstructio meatus vesicæ.*

Opstorten, b. w. *suffundo, udi, usum, ere; superfundere, infergere*, bij *Virgilius.* Van hier: opstorting, v. *suffusio, onis, f. superfusio.*

Opstoven, b. w. *refoveo, ovi, otum, overe.* Van hier opstoving, *fotus iteratus vel repetitus*, bij *Celsus.*

Opstreven, o. w. *celeriter in altum ferri.*

Opstrijden, b. w. *disputando obtrudere aliquid alicui.*

Opstrijken, b. w. *illino, evi, itum, inere; induco, uxi, uctum, ucere.* Opwaarts strijken, *sursum vertere.* B. v. het haar opstrijken, *sursum vertere capillos*, bij *Scheller.* Van hier: opstrijking, *illitus, us, m.* bij denzelfden.

Opstrooijen, b. w. *inspergo, ersi, ersum, ergere.* Van hier: opstrooijing, v. *insperfio, onis, f.*

Opstroopen, b. w. *replico, cui, citum, are; sursum destringere, sursum ducere, subduco, uxi, uctum, ucere.* Voor afstroopen, *stringendo adterere, vulnerare, saubiare.* Van hier: opstrooping, v. *replicatio, onis, f. subductio, sauciatio, vulneratio, vel attritus stringendo.*

Opstuiven, o. w. *pulveris instar in altum ferri.* Opvliegen, toornig worden, *irascor, atus sum, asci, ira tumescere; vel intumescere.*

Optakelen, b. w. *instruere navem.* Ook met takels ophijschen, *trochlearum ope in altum tollere.* Van hier: optakeling, v. *instructio navis.* Men gebruikt het ook in de dagelijksche zamenleving voor helagchelijk opschikken, *ridiculum in modum exornare.* Het geen door den grooten *Weiland* niet aangeteekend is.

Optarnen of optornen, b. w. *dissuo, sui, sutum, suere, dissuendo aperire.*

Optasfen, b. w. *cumulare, accumulare, aceryare, exacervare, coacervare, in aceryos componere.*

Opteekenen, b. w. *ad vel annoto, avi, atum, are; figuare, perscribere, mandare scriptis, memoriae mandare.* Ook eene teekening voltooijen, *picturam perficere vel absolvere.* Van hier: opteekenaar, *annotator, oris, m. commentariensis, is, m.* bij *Kiliaan.* Opteekening, v. *adnotatio, onis, f. notatio, perscriptio*, bij *Scheller.*

Optellen, b. w. *enumero, avi, atum, are; denumerare et dinumerare.* Van hier: optelling, v. *enumeratio, onis, f. denumeratio et dinumeratio.*

Opteren, b. w. *de novo pice oblinere*, ook *picem oblinendo consumere.* Ook doorbrengen, *dilapido, avi, atum, are.* B. v. hij heeft alles opgeteerd, *omnia dilapidavit.*

Optigten of optichten, hetzelfde als het volgende woord.

Optijgen, b. w. *imputo, avi, atum, are aliquid alicui.* Van hier: optijging, v. *imputatio, onis, f.*

Optillen, b. w. *tollere, extollere, attollere, sustollere, levo, avi, atum, are; allevare, sublevare.* Van hier: optilling, v. *elatio, onis, f. sublatio, levatio, allevatio.*

Optimmeren, b. w. op iets timmeren, *superaedifico, avi, atum, are; superstruo, uxi, uctum, uere; exaedificare.* Ook in de hoogte timmeren, *in altum exstruere.* Van hier: optimmering, v. *superaedificatio, superstructio, exaedificatio, exstructio, onis, f.*

Optogt, m. *accessio, onis, f. accessus, us, m. appropinquatio, onis, f.* Een statelijke optogt, is ook *pompa, ae, f.*

Optooijen, b. w. *como, compsi, comptum, comere; orno, avi, atum, are; adornare, exornare.* Van hier: optooijing, v. *ornatio, onis, f. adornatio, exornatio.* Optooisel, o. *comptus, us, m. ornamentum, i, n. ornatus, us, m.*

Optoomen, b. w. *freno, avi, atum, are; infrenare.* Ook zegt men een hoed optoomen, *religare pileum vel caussiam.* Van hier: op-

Digitized by Google

optooning, *frenaſio, infrenatio, onis, f.* in den tweeden zin, *religatio pilei vel cauſiae.*

Optornen, zie optarnen.

Optreden, o. w. *ſupercalco, avi, atum, are,* bij *Colum.* ook *procedere,* volg. *Schell.*

Optrek, m. *domicilium, ii, n. habitatio, onis, f. habitaculum, i, n.*

Optrekken, b. w. eigenlijk door trekken openen, *trahendo aperire.* In de hoogte trekken, *ſurſum trahere, adtollere, in altum trahere.* Op iets ſpannen, *tendere.* B. v. de ſnaren ophalen, *tendere chordas.* Fig. zoo veel als opbouwen, *aedificare, erigere, ducere.* B. v. eenen muur optrekken, *erigere ſive ducere murum.* Voor oprekenen, *ſupputo, avi, atum, are; computare.* B. v. eene rekening optrekken, *ſupputare rationem.* Opbrengen, *educo, avi, atum, are.* In de lucht verdwijnen, *evanescere in auras.* B. v. de mist is al opgetrokken, *nebula ſam evanuit in auras.* Voor ligtmisſen, *bacchor, atus ſum, ari.* Voorttrekken, opbreken, *commigrare, caſtra alio transferre.* Ook voor vertrekken, *abire, diſcedere, proficiſci.* Van hier: optrekking, v. *apertio trahendo, tenſio, onis, f. aedificatio, erectio, onis, f. ſupputatio, computatio, educatio, baccha-tio, commigratio, diſceſſus, us, m. profectio, onis, f. abitus et abitio.*

Optroeven, o. w. een woord in het kaartſpel gebruikelijk, *triumphum ludi menſae imponere.* Ten minſten verklaart *Kiliaan,* troef, door *triumphus ludi.*

Opvaart, v. *adſcenſus, us, m. niſus in ſublime.* Voor hemelvaart, *abitus in coelum.*

Opvallen, o. w. *invado, idi, idere, ſupercidere,* bij *Columella; ſuperincidere,* bij *Liv.*

Opvangen, b. w. iets in zijnen loop wegvangen, *excipio, epi, eptum, ipere, intercipere.* Van hier: opvanger, m. *interceptor, oris, m.* bij *Liv.* Opvanging, v. *exceptio, interceptio, onis, f.*

Opvaren, o. en b. w. *evehor, ectus ſum, eri; ſurſum ferri, adſcendere, abire in coelum.* Dit laatſte is figuurlijk: nog meer figuurlijk worde het van de losbarsting des tooms gezegd, *exardeſcere, repentina ira incendi,* dan echter gebruikt men meer het woord uitvaren. Bedr. door varen openen, *vehendo aperire vel patefacere.* Ergens opvaren, *navem impingere alicui rei.*

Opvatten, b. w. eigenlijk iets vatten en opheffen, *prehendere aliquid et in altum tollere.* Fig. opnemen, *concipio, epi, eptum, ipere.* B. v. haat opvatten, *concipere odium.* Voor verſtaan, *accipio, epi, eptum, ipere.* B. v. dat woord moet men anders opvatten, *vox iſta alio ſenſu eſt accipienda.* Van hier: opvatting, v. *conceptio, onis, f. intellectus, us, m. acceptio, onis, f.*

Opvegen, b. w. door vegen opheffen, *verrendo tollere.* Door vegen ſchoon maken, *verrendo purgare.* Door vegen verzamelen, *verrendo colligere.*

Opveilen, b. w. *paniculi ope purgare vel abſtergere,* waarvoor men anders opdweilen gebruikt. Opveilen beteekent ook, te koop ſtellen, *venale ponere,* bij *Cic. veno exercere,* bij *Tacitus; venumdo, edi, atum, are.* Van hier: opveiling, v. *venumdatio, onis, f.*

Opverheffen, zie opheffen.

Opverwen, b. w. *de novo vel denuo inficere,* ook *repingere, vel denuo colore quodam induere.* Door verwen verſraaijen, *inficiendo exornare.* Ook door verwen verbruiken, *inficiendo vel pingendo abſumere.*

Opveteren, b. w. *ligulis adſtringere.* Fig. in het gemeene leven, braaf doorhalen, *increpare aliquem, acriter incumbere alicui,* bij *Tac.*

Opvijlen, b. w. *denuo vel de novo limare,* ook *limando expolire.*

Opvijzelen, b. w. *trochleae vel cochleae ope ſurſum ferre, in altum tollere, adlevare.* Fig. verheffen, roemen, *adtollere aliquem laudibus, laudibus in*

Digitized by Google

coelum ferre, celebrare aliquem, laudare, praedicare. Van hier: opvijzeling, v. *sublatio ope trochleae*; ook fig. *laudatio, onis, f. praedicatio.*

Opvisschen, b. w. eigenlijk, *piscando tollere.* Ook alles wegvisschen, *piscando omnia auferre.* Ook vinden, ontdekken, *cognoscere, detegere, deprehendere, observare.* B. v. ik kan hem nergens opvisschen, *nusquam illum detegere possum.*

Opvlechten, b. w. *sursum plectere*, bij *Schell.* ook *sursum nectere, nexu replicare.*

Opvliegen, o. w. eigenlijk boven op iets vliegen, *supervolo, avi, atum, are*; *supervolitare*, bij *Virgilius.* In de hoogte vliegen, *evolo, avi, atum, are*; *sursum ferri.* Schielijk opstaan, *repente surgere vel adsurgere*, ook *citato gradu se conferre aliquem in locum.* Schielijk geopend worden, *celeriter patescere vel aperiri.* Opspringen, *magna vi explodere vel dirumpi.* Opstuiven, driftig worden, *exardescere.* B. v. om niets vliegt hij op, *ob rem nullius momenti exardescit.* Van hier: opvlieging, v. *evolatus, us, m.* Doch ik twijfel of dit zelfst. woord bij de oude schrijvers gevonden wordt, voorts, *apertio repentina, iracundia, ae, f.*

Opvlijmen, b. w. *incidere scalpello, scarifico, avi, atum, are.* Van hier: opvlijming, v. *incisio vel incisura ope scalpelli, scarificatio, onis, f.*

Opvlocken, b. w. *minis producere*, hetzelfde als opdrieschen zegt de geleerde *Weiland.*

Opvoeden, b. w. *alo, alui, altum, alere*, bij *Cic. educo, avi, atum, are*, bij *Liv. nutrio, ivi, itum, ire*; *enutrire, nutrico, avi, atum, are*; *nutricor, atus sum, ari*, bij *Cic. educo, uxi, uctum, ucere*, bij *Terentius*; *foveo, fovi, fotum, fovere.* Van hier, opvoeder, m. *educator, oris*, m. *nutritor, oris, altor, oris, m.* bij *Suet.* Opvoeding, v. *educatio, onis, f. nutritus, us, m. nutricatio, onis, f.* bij *Gellius.* Opvoedster, v. *altrix, icis, f. nutrix, icis, f. educatrix*, bij *Cic.*

Opvoeren, b. w. *sursum veho, vexi, vectum, vehere, subvehere, in altum trahere, attollere, evehere*, ook *ducere.* Fig. iemand ten hoogsten top opvoeren, *summis laudibus efferre aliquem.* Van hier: opvoering, v. *subvectio, evectio, onis, f.*

Opvolgen, o. w. in iemands plaats komen, *succedere in locum alicujus*, ook *succedere alicui, subire in locum alicujus*, bij *Ovidius.* Voor involgen, *obsequi, parere, obtemperare, obedire, morem gerere alicui.* Van hier: opvolger, m. *successor, oris, m.* Opvolging, v. *successio, onis, f. obsequium, ii, n. obedientia, ae, f. obtemperantia, ae, f.*

Opvollen, zie opvullen.

Opvouwen, b. w. *complico, avi, et icui, icatum et icitum, are*, bij *Cic.* Van hier: opvouwing, v. *complicatio, onis, f.*

Opvreten, b. w. *devoro, avi, atum, are*; *deglutire, ingurgitare, helluor, atus sum, ari*; *deglutio, ivi, itum, ire*; *exedere.* Iemand opvreten, *exinanire vel exedere aliquem*, bij *Cic.* Voor knagen, *corrodo, osi, osum, odere*, B. v. de roest vreet het ijzer op, *ferrugo ferrum corrodit.* Voor in den grond helpen, *pessumdo, dedi, datum, dare.* B. v. de duurte van de levensmiddelen vreet de burgers op, *caritas annonae cives pessumdat.* Van hier: opvreter, *vorax, acis, m. helluo, onis, m. gluto, onis, m.* bij *Persius.* Opvretig, v. *devoratio, onis, f. voratio*, bij *Cat.*

Opvrijven, b. w. *infrico, cui, ictum, icare*; *illino, evi, itum, inere.* Door vrijven opscheuren, *refrico, cui, ictum, icare*; *fricando laedere, vulnerare, fauciare.* Van hier: opvrijving, v. *illitus, us, m.*

Opvullen of opvollen, b. w. *implere, evi, etum, ere, explere, opplere, supplere*, bij *Livius.* Voor oppropppen, *farcio, si, rtum, ire*; *infarcire, effarcire, refercire, offercire.* Van hier: opvul-

Digitized by Google

vulling, v. *impletio, onis, f. implementum, supplementum, i, n.* Opvulsel, v. *fartura, ae, f.*

Opwaaijen, b. en o. w. *vento in altum ferri;* bedr. *flando tollere, flando aperire;* onz. *flando vel vento aperiri, patescere.* Voor hard waaijen, *vehementer vel magna vi flare.* B. v. de wind waait nog al op, *ventus adhuc magna vi flat.*

Opwaarts of opwaars, bijw. van plaats, *furſum, furſum verſus.* Om eene beweging naar de hoogte uit te drukken: b. v. opwaarts gaan, *furſum ire, adſcendere.* Opwaarts zien, *ſuſpicere.*

Opwachten, b. w. *exſpecto, avi, atum, are; manere aliquem*, bij *Plaut. percontari*, bij *Ter.* Plegtig ontvangen, *recipere aliquem domi.* Van hier: opwachting, v. *exſpectatio, percontatio, onis, f.*

Opwakkeren, o. w. *augesco, escere, crebresco, crebrui, crebreſcere.* B. v. de wind wakkert op, *ventus crebreſcit.*

Opwarmen, b. w. *recalfacio, eci, actum, are; denuo calefacere*, ook *recoquo, xi, ctum, oquere*, volgens *Schell.* Ouden kost opwarmen, *recoquere cramben*, zoo veel als telkens over dezelfde zaak ſpreken. Van hier: opwarming, v. dit dient door werkwoorden overgezet te worden: b. v. door opwarming der ſpijze, *cibo recoquendo vel recalfaciendo*, dewijl men de zelfſt. n. *recalfactio et recoctio*, zegt *Schell.* niet bij de onde ſchrijvers vindt.

Opwaſchen, b. w. door waſſchen reinigen, *abluo, ui, utum, uere, lavando purgare.* Door waſſchen verwonden, *lavando fauciare, lacerare, vulnerare.* Van hier: opwaſſching, v. *ablutio, onis, f. purgatio lavando*, ook *laceratio lavando.*

Opwaſſen, o. w. opgroeijen, opſchieten, *cresco, crevi, cretum, crescere; adolesco, evi, ultum olescere, pubescere, enatet, consurgere, exſurgere.* Spreekw. gij zijt niet tegen hem opgewaſſen! *par illi non es!*

Opwater, o. *inundatio, onis, f.* volgens *Kiliaan.*

Opwegen, b. w. *praepondero, avi, atum, are.* Iets met goud opwegen is zoo veel als met gelijke zwaarte van goud betalen, *aurum auro expendere.*

Opwekken, b. w. wakker maken, *expergefacio, eci, actum, acere; excitare vel ſuſcitare e ſomno*, ook *excitare et ſuſcitare* alleen, *excire aliquem ſomno vel ex ſomno*, bij *Livius.* Levend maken, *excitare mortuum, excitare aliquem a mortuis vel ab inferis*, alle bij *Cic. in vitam revocare aliquem*, bij *Schell.* Fig. vrolijk, opgeruimd maken, *exhilarare aliquem, alacrem vel vegetum reddere aliquem.* Aanzetten, *incitare, ſtimulare, adſtimulare, exſtimulare, accendere.* Voor vermanen, *monere, admonere.* Voor opſcherpen: b. v. van het verſtand, *expergiſicare*, bij *Gellius; acuere, exacuere.* Voor troosten, *ſolor, atus ſum, ari; conſolari, erigere aliquem vel animum alicujus.* Opgewekt, v. d. beteekent ook *vegetus, a, m; alacer, cris, cre;* bijw. *alacriter, adv.* Van hier: opwekkend, *ſuadus, a, m*, ook *ſolamen vel ſolatium adferens.* Opwekking, v. *excitatio, expergefactio, ſuſcitatio, restitutio vel revocatio in vitam, ſuaſio, onis, f. ſuadela, ae, f. ſuaſus, us, m. incitamentum, i, n. ſtimulatio, onis, f. ſtimulus, i, m.*

Opwellen, b. en o. w. *aestuo, avi, atum, are; bullio, ivi, itum, ire; effervesco, bui, escere, ſcaturio, ivi, itum, ire.* Voor opwerpen, *eructo, avi, atum, are.* Voor even opkoken, *leviter fervefacere.* Met geweld opkomen, *exaestuare.* Van hier: opwelling, v. *aeſtuatio, onis, f. aestus, us, m. bullitus, us, m.* volgens *Schell. effervescentia, ae, f.*

Opwentelen, b. w. boven op iets wentelen, *ſupervolvo, olvi, olutum, olvere.* Naar boven wentelen, *in altum volvere, volvendo aliquid in altum ferre.* Van hier: opwenteling, v. *supervolutio, involutio, onis, f.*

Opwerken, b. w. op iets weven of bor-

Digitized by Google

horduren, *intexere*. Naar boven werken, *magno labore aliquid in altum ferre.*

Opwerpen, b. w. door werpen openen, *jaciendo aperire.* Iets op iets anders werpen, *injicere aliquid alicui rei, superjacere, superjicere et superinjicere.* In de hoogte werpen, *revomere, eructare.* B. v. de zee werpt schuim op, *mare spumam eructat.* Eenen dijk opwerpen, *extruere aggerem, aggerem jacere*, het geen er noch nader bij komt. Eene gracht opwerpen, *ducere fossam.* Zich tot iets opwerpen, *profiteri se.* B. v. tot opperhoofd, *profiteri se ducem, se producere venditare*, bij *Schell.* Zich tegen iemand verzetten, *opponere se alicui, insurgere alicui.* Eene vraag opwerpen, *proponere quaestionem.* Twijffelingen opwerpen, *proponere vel movere dubia.* Van hier: opwerping, v. *injectio, onis, f. injectus, us, m.* bij *Plinius; superjectio, onis, f. exstructio, onis, f. professio, oppositio, propositio.*

Opwerpsel, o. *ejectamentum, i, n.*

Opwiegen, b. w. dit woord wordt alleen figuurlijk gebruikt, voor opbrengen, opvoeden, *a primis incunabulis educare, enutrire.*

Opwijzen, b. w. *digito indice aliquid monstrare, exhibere, ostendere, indicare.*

Opwinden, b. w. *glomerare, conglomerare, inglomerare.* Opwijzelen, *trochleae ope in altum tollere, vel subducere.* Een uurwerk opwinden, *horologii cătenam subducere.* Iemand opwinden, *instigare, incitare, instimulare, accendere aliquem.* Van hier: opwinding, *glomeratio, onis, f. subductio.*

Opwippen, b. en o. w. *in altum tollere*; onz. *in altum ferri.* B. v. de valbrug wipte op, *pons versatilis in altum se tollebat.*

Opwisselen, b. w. *permutatione colligere.* Van hier: opwisselaar, m. *collector permutationis.* Opwisseling, v. *collectio permutationis.*

Opwrijven, zie opvrijven.

Opzaaijen, b. w. *insero, sevi, situm, serere; insemino, avi, atum, are*, bij *Gellius.* Van hier: opzaaijing, v. *insitio, inseminatio, onis, f.*

Opzadelen, b. w. *sternere equum*, bij *Schell, sellam equo imponere.*

Opzagen, b. w. *ope serrae aperire, patefacere, dividere, dissecare.* Door zagen verwonden, *serrando vulnerare, sauciare, lacerare.* Fig. zegt men, opzagen, van iemand, die slecht op de viool speelt, *incpte, imperite fidibus canere.*

Opzakken, b. en o. w. *colligere in saccos.* Fig. voor heimelijk wegstelen, *clam auferre, clam furari.* Onz. voor zakkend opiets nederkomen, *insidere in aliquam rem.*

Opzamelen, b. w. eigenlijk: zamelen en opheffen, *legere et tollere*, voorts alleen *legere, colligere.* Van hier: opzameling, v. *collectio, onis, f.*

Opzeggen, b. w. *recito, avi, atum, are*, zoo veel als luid opzeggen. Verder iets intrekken of ontzeggen, *renuntiare alicui*, bij *Schellер.* B. v. iemand de vriendschap opzeggen, *renuntiare amicitiam alicui.* Iemand geld opzeggen, *repetere pecuniam ab aliquo.* Tot opzeggens toe, *ad renunciationem usque.* Van hier: opzegging, v. *recitatio, onis, f. renuntiatio, repetitio.* Opzegger, m. *recitator, oris, m.*

Opzeilen, b. en o. w. *navigando flumen adversum superare, navigando attingere, vel pervenire*, doch dan gebruikt men meer bezeilen. Fig. in stand houden, *sustentare, avi, atum, are.* B. v. hij kan het huishouden niet opzeilen, *familiam sustentare nequit.* Onz. is het verder zeilen, *longius nave provehi.* B. v. men moet nog wat opzeilen, *longius adhuc nave provehendum est.*

Opzenden, b. w. *in altum mittere, vel sursum mittere.* In de scheepvaart beduidt het zoo veel als naar land zenden, *interram mittere.*

Opzet, o. eigenlijk het opzetten van het eene op het andere, *im-*

Digitized by Google

positio, *onis*, *f.* doch in dezen zin is het buiten gebruik. Fig. toeleg, voornemen, *propositum*, *i*, *n.* *consilium*, *ii*, *n.* Van hier: opzettelijk, met opzet, *industria*, *de industria*, *ex industria*, *consilio*, *consulto*, *opera*, bij *Gell.*

Opzetten, b. w. voor open zetten, *patefacere*, *pandere*. In de hoogte zetten, *erigo*, *exi*, *ectum*, *igere*; *statuere*, *constituere*, bij *Schell.* Voor wagen, *periclitor*, *atus sum*, *ari*. Voor aanhitsen, *concitare*, *excitare*, *incitare*, *instimulare*, *accendere*. Het eene op het andere zetten, *imponere aliquid alicui rei*, *superponere*, *supprimponere*. In prijs verhoogen, *augere pretium*. B. v. het brood opzetten, *augere pretium panis*. Iemand opzetten, is ook zoo veel als iemand bedriegen, *fallere vel decipere aliquem*, in welken zin ook het Latijnsche werkw. *imponere alicui*, gebruikt wordt; men wil, dat de ouden hieronder *fraudem*, verstaan hebben. Van hier: opzetting, v. *patefactio*, *is*, *f.* *erectio*, *statutio*, *constitutio*, *incitatio*, *instimulatio*, *impositio*, *onis*, *f.* bij *Plin.*

Opzieden, b. en o. w. *recoquo*, *oxi*, *octum*, *oquere*, *denuo coquere*, *fervefacio*, *eci*, *actum*, *acere*; onz. *bullio et ebullio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *effervescere*, volgens *Schell.* Opzieding, *recoctio*, *onis*, *f.*

Opzien, o. w. *sursum spectare*, *suspicio*, *exi*, *ectum*, *icere*; *suspectare*, *oculos vel vultum attollere*. Men gebruikt het ook voor verwonderen, *miror et admiror*, *atus sum*, *ari*; in welke beteekenis de onbepaalde wijs als een zelfst. n. zeer in gebruik is, *admiratio*, *onis*, *f.* B. v. dat baart veel opzien in de wereld, *hoc magnam excitat admirationem*.

Opziener, m. *custos*, *odis*, *m.* *curator*, *oris*, *m.* *alicujus rei*.

Opzigt, o. *cura*, *ae*, *f.* Voor betrekking, *respectus*, *us*, *m.* B. v. ten opzigt zijner jaren, *respectu aetatis*, ook *sensus*, *us*, *m.* B. v. in dat opzigt staan wij gelijk, *eo sensu pares sumus*. Opzigt over iets hebben, *praeesse vel praefectum esse rei alicui*, *curare aliquam rem vel curam gerere alicujus rei*. Hij staat onder mijn opzigt, *curae meae mandatus est*. Hij staat onder niemands opzigt, *nullius curae subest*, *vel libere vivit*. Opzigter, m. dus noemt men in Friesland iemand, die tegen allerhande fluikerij waakt, *curator vectigalis solvendi*, *exactor*, *oris*, *m.* Van hier: opzigtig, bijv. n. *Kiliaan* verklaart het door *spectandus*, *a*, *m*; *observandus*, *venerandus*, *conspicuus*, *a*, *m.*

Opzijn, o. w. *esse in aliquo loco*. Ook buiten het bed zijn: b. v. ik ben laat opgeweest, *diu evigilavi vel sero lectum petii*. Uit het bed opstaan, *surgere*. B. v. hij is des morgens vroeg op, *mane surgit*. Open zijn of openstaan, *patere*. B. v. de deur is op, *janua patet*. Verteerd of weg zijn, *consumtum esse*. B. v. het geld is op, *pecunia consumpta vel absumpta est*.

Opzingen, b. w. *alta voce canere*. Fig. in dicht verheffen, *carminibus celebrare*, *decantare*.

Opzitten, o. w. zoo veel als op iets zitten, *insidere alicui rei*. Opgerigt zitten, *erecto corpore sedere*, ook *rectum sedere*. Wijders, uit het bed blijven, *extra lectum manere*, bij *Schell.* Waken, *vigilare*. B. v. ik heb den geheelen nacht opgezeten, *totam vigilavi noctem*. Opzitten is ook op de achterste pooten zitten, *rectum insidere*. Fig. ik zal hem wel doen opzitten, *faciam vel efficiam ut mihi morem gerat*. Hij kan mooi opzitten, *adulandi artem plane intelligit vel callet*. Met hangende pooten voor iemand opzitten, *plane obnoxium esse alicui*. Te paard klimmen, *adscendere equum*. B. v. de ruiterij kreeg last om op te zitten, *equites conscendere equos jubebantur*.

Opzoeken, b. w. naarstig iets zoeken, *diligenter aliquid quaerere*, *inquirere*, *indagare*, *investigare*, *conquirere*, *scrutari*. Zoeken en vinden, *quaerere et invenire aliquid*. Van hier: opzoeking, *inquisitio*, *indaga-*

tio, investigatio, conquisitio, scrutatio, onis, f. bij *Sen.*

Opzolderen, b. w. *in horreis condere.* Van hier: opzoldering, v. *conditio, onis, f.* bij *Cic.* B. v. van het koren, *conditio frugum*, bij denzelfden.

Opzouten, b. w. *sale condire.* Fig. bewaren, *reservo, avi, atum, are.*

Opzuipen, b. w. *immoderate ebibere.* Ook, met zuipen doorbrengen, *immoderate bibendo dilapidare.*

Opzwalpen, b. w. *ejicio, ejci, ejctum, icere.*

Opzwelgen, b. w. *devoro, avi, atum, are; absorbeo, orpsi, orptum, orbere; haurio, hausi, haustum, haurire.*

Opzwellen, o. w. *tumere, extumere, intumere, tumescere, extumescere, intumescere, turgere, turgescere, extuberare*, bij *Kilian*; ook *augeri, crescere*, bij *Scheller.* Van hier: opgezwollenheid en opzwelling, *tumor, oris, m. extuberatio, onis, f.*

Opzwemmen, o. w. *sursum nare vel natare.* Ook boven op iets zwemmen, *supernato, avi, atum, are; innare et innatare*, bij *Plinius.*

Opzweren, b. w. *jurejurando aliquid addicere alicui.*

Orakel, o. zoo veel als godspraak, van het Latijnsche *oraculum, i, n.*

Oran, eene stad in Afrika, *Madauria, ae, f. Uyiza, ae, f.*

Oranje, beteekenende de stad in het Prinsdom van dien naam, *Arausica, ae, f. Arausio, onis, f.* Van Oranje, *Arausionensis, is, e.* Zamenstell. oranjeappel, *malum aureum, malum Assyrium, malum Medicum.* Oranjebloesem, *flos mali Medicae vel Assyriae.* Oranjeboom, *malus Medica vel Assyria, citrus Medica*, bij *Linn. malus Aurantia.* Oranjegezind, oranjeklant of oranjeman, *partibus principis Arausionensis addictus vel favens.* Oranjekleurig, *colorem mali Medicae vel Assyriae habens.* Oranjeburg, *castrum Arausionense.* Oranjezaal, *atrium Arausionense*, bij *Schell.* Oranjerij, *aedificium in quo mali Medicae nutriuntur.*

Orant, een zeker kruid, *antirrhinum, i, n. origanum vulgare*, bij *Linn.*

Orberen, b. w. *utor, usus sum, uti; fruor, fructus vel fruitus sum, frui.* Op den orber, is bij *Halma* zoo veel als zuinigljk, *parce, moderate.*

Orde, v. een onduitsch woord van het Latijnsche *ordo, inis, m.* Die stand, waarin iets op zijne regte plaats staat, regelmatige schikking, *dispositio, onis, f. dispositus, us, m.* bij *Tacitus*; *compositio, onis, f. digestio, onis, f. digestus, us, m. series, iei, f. modus, i, m. regula, ae, f.* Zamenstell. bouworde, *ordo architecturae.* Slagorde, *acies, ei, f.* Wanorde *confusio, onis, f.* Een gezelschap van menschen, die door onderlinge regels verbonden zijn, *ordo, inis, m.* De orde der Dominikanen, *ordo Dominicanorum, &c.* Zamenstell. monniksorde, *ordo monachicus, vel monachorum.* Bedelorde, *ordo mendicorum.* Ridderorde, *ordo equestris.* Voorts ordesambt, *munus vel praefectura ordinis.* Ordesbroeder, *frater ordinis monachici.* Ordesgeestelijke, *sacerdos regularis.* Ordeskleed, *vestis regulae ordinis convenies.* Ordeskruis, *crux ordinis signum.* Ordeslint, *fascia, signum ordinis.* Ordesmeester, *magister ordinis.* Ordesregel, *regula ordinis.* Ordesridder, *eques ordinis.* Ordeszuster, *soror ordinis monachici.* Ordesteeken, *signum vel insigne ordinis.* Ordesstichter, *conditor vel auctor ordinis.* Van hier: ordelijk, zegt *Weiland* en niet ordentelijk, bijv. n. en bijw. *ordini convenienes, recte institutus, recte constitutus*, bij *Scheller*; *dispositus, digestus, compositus, in ordinem redactus, ordinatus, a, m.* Ook is ordelijk, *bonus, probus, legitimus, justus, a, m*, bijw. *convenienter, ordinatim, composite, dispositе, bene, probe, legitime, juste, vere.* Ordeloos, zoo veel als zonder orde, *ordini non conveniens, male constitutus, indispositus, indigestus, incompositus,*

Digitized by Google

situr, in ordinem non redactus, inordinatus, a, m; confusus.

Ordenen, b. w. zoo veel als in orde brengen, *in ordinem redigere, ordinare, componere, disponere, digerere, dispungere*, bij *Sen.* Ook aannemen in een gezelschap van menschen, door zekere regels onderling verbonden, *accipere aliquem in ordinem*, ook *recipere.*

Order, v. *praeceptum, i, n. jussum, i, n. jussus, us, m.* Order geven, *jubere vel praecipere.* Zamenstell. krijgsorder, *praeceptum vel jussum militare, lex militaris.*

Ordinaris, v. *caupona, ae, f. thermopolium, ii, n.* bij *Plaut.*

Ordineren of ordonneren, b. w. een onduitsch woord, *scisscere, praecipere, jubere.* Ordonnantie, *scitum, i, n. jussum, praeceptum.*

Orego, een zeker kruid, *origanum, i, n.* bij *Plin.*

Oresond, *fretum Danicum vel fretum inter Daniam et Sueciam interfluens.*

Organist ook orgelist, m. *organoedus, i, m. organi spiritalis pulsator*, bij *Schell.*

Orgel, o. *organum spiritale vel pneumaticum*, ook alleen *organum, i, n.* Op het orgel spelen of orgelen, *organo ludere, organum pulsare, organo canere.* Zamenstell. draaiorgel, *organum versatile.* Huisorgel, *organum domesticum.* Kerkorgel, *organum cultui divino sacrum, organum sacrum* alleen, heeft *Kiliaan.* Waterorgel, *hydraulus, i, m. et organum hydraulicum*, beide bij *Plin.* Orgeldeur, *janua organi.* Orgellood, *plumbum organicum vel plumbum fistulis organi componendis inserviens.* Orgelmaker, *effector vel aedificator organorum spiritalium*, bij *Schell.* Orgelpijp, *fistula organi.* Orgelspeler, zie organist. Orgeltreder ook orgeltrapper, *calcator vel motor follium vel calcans folles.*

Orkaan, m. *tempestas horrida*, bij *Horatius*; *turbo, inis, m.* bij *Schell.* Ik geloof echter, dat *turbo* eer met ons woord wervelwind overeenkomt.

Orleans, eene beroemde stad in Frankrijk, *Aurelianum, i, n.* bij *Schell. Aurelia, ae, f. urbs Aurelianensis*, bij *Sidonius.* Men meent dat de oude naam, *Genabum, i, n.* bij *Caes.* en *Genabus, i, m.* bij *Lucan.* geweest is.

Ormus, een eiland en stad van Perzie, *Armuzia ae, f.*

Orrhoy, eene stad in Diabech, *Edessa, ae, f.*

Orsa, insgelijks, *Edessa, ae, f.*

Os, m. een rund, *bos, bovis, m. taurus, i, m.* Gemeenlijk echter noemen wij zulk een dier os, wanneer het nog jong zijnde gesneden en tot de voorteling onnut gemaakt is. Een jonge os, *juvencus, i, m.* Van eenen os of ossen, bijv. n. *bubulus, taurinus, a, m; bovinus.* Fig. zegt men van iemand, die lomp en dom is, hij is een os, *stupidus, a, m; excors, ordis, m. stipes, itis, m. truncus, i, m. carens sensu communi.* Zamenstell. osfenboer, *rusticus tauris opis faciens*, bij *Scheller.* Osfendrift, *agmen boum.* Osfendrijver, *bubsequa, ae, m. bubulcus, i, m. armentarius, ii, m.* Ook een gestarnte van dien naam, *arctophylax, acis, m. bootes, ae, m.* Osfengal, *fel taurinum.* Osfenhuid, *pellis bubula vel cutis taurina, tergus, oris, n.* Osfenknecht, *bubulcus, i, m.* bij *Schell.* Osfenkalf, *vitulus, i, m.* Osfenkoop of osfenhandel, *negotiatio boaria vel taurorum.* Osfenkooper, *negotiator boarius vel taurorum*, bij *Schell.* Osfenhoef, *ungula taurina.* Osfenhoeder, *pastor boum, pastor boarius, bubsequa, ae, m.* Osfenjuk, *jugum boarium.* Osfenjongen, *puer tauris custodiendis inserviens.* Osfenkop, *caput taurinum, caput tauri.* Ook een scheldnaam, *homo stupidus*, zie verder bij os, als een scheldw. Osfenkruid, *ononis, itidis, f.* Osfenleer, *corium bubulum vel taurinum.* Osfenmarkt, *forum boarium.* De tijd daarvan, *mercatus boarius.* Osfenoog, *oculus taurinus, oculus tauri.*

Ook

Ook een zeker kruid, *chrysanthemum*, *leucanthemum*, bij *Linn.* In de heelkunde, *exophthalmia*, *ae*, *f.* Osſenoffer, *bustyſia*, *ae*, *f.* bij *Sueton.* Osſenpens, *pantex taurinus.* Osſental, *bubile vel bovile*, *is*, *n. ſtabulum taurorum*, zegt *Schell.* Osſentong, *lingua taurina.* Ook eene plant dus genoemd, *buglosſa*, *ae*, *f. buglosſus*, *i*, *f.* bij *Plin. anchuſa*, *ae*, *f.* bij *Linn. lithoſpermum arvenſe*, *lycopſis arvenſis*, bij denz. Osſenvleesch, *caro bubula*, ook *bubula*, *ae*, *f.* alleen, bij *Plaut.* Osſenweide, *pratum bubus vel bobus paſcendis deſtinatum.* Osſenweider, *paſtor boum*, *bubulcus*, *i*, *m.* Osſenvlieg, *tabanus*, *i*, *m.* bij *Plin.* Osſenziekte, een zeker gezwel onder de tong, *rana*, *ae*, *f.* bij *Columella.*

Osnabrug, eene bekende ſtad in Duitschland, *Osnabruga*, *ae*, *f.* Van Osnabrug of Osnabrugsch, bijv. n *Osnabrugenſis.* B. v. het Bisdom van Osnabrug, *episcopatus Osnabrugenſis.*

Otrante, eene ſtad in Italie, *Hydrus*, *untis*, *f.* bij *Cicero*; *Hydruntum*, *i*, *n.* bij *Liv.*

Otter, m. zeker viervoetig dier, dat zich gemeenlijk aan de kanten der ſlooten, en aan de oevers der rivieren en zeeën ophoudt, alwaar het van kikvorſchen, kreeften en viſſchen leeft, *lutra*, ook bij *Plinius*; *lytra*, *ae*, *f. Kiliaan* verklaart het door *canis fluviatilis.* Zamenſtell. otterhond, *canis lutris capiendis inſerviens.* Ottervangst, *captura lutrarum*, bij *Scheller.* Ottervanger, *lutrarum captor.* Ottervel, *pellis lutrina.*

Oubollig, bijv. n. en bijw. *abſonus*, *a*, *m*; *non recte ſonans*, *abſurdus*, *a*, *m*; *ineptus*, *abſurda loquens*, *abſona efficiens*, *fatuus*, *a*, *m*; dus wordt het door *Kiliaan*, ten minſten in mijne uitgaaf verklaart, waarin ik de beteekenis van *facetus*, door den grooten *Weiland* uit *Kiliaan* aangehaald niet vinden kan. *Kiliaan* heeft verder voor oubollig, *homo abſurdus*, *difficilis*, *moroſus*, *temerarius*, *inconſultus.* Eene oubollige ſtem, *vox abſona*, bij denzelfd. bijw. *abſone*, *abſurde*, *inepte*, *fatue*, *difficulter*, *moroſe*, *temere*, *inconſulte.*

Oud, bijv. n. en bijw. ouder, oudſt, *vetus*, *veterior*, *veterrimus*, *antiquus*, *ior*, *iſſimus*, *veteranus*, *a*, *m*; *priſcus*, *priſtinus.* Zeer oud, *pervetus*, *eris*, *omn. g. perantiquus*, *pervetuſtus*, bij *Cicero.* Oud van jaren, *annoſus*, *a*, *m*; *annilis*, *lis*, *le*, *aetate proiectus.* Zeer oud van jaren, *perſenex*, *is*, *omn. g. longaevus*, *grandaevus*; *decrepitus*, *a*, *m*; *gravis annis*, *aetate gravis*, *pergrandis natu*, *affectus ſenectute*, *confectus annis.* Een oude man, *ſenex*, *is*, *m.* Ook wordt oude man in de dagelijkſche zamenleving voor vader gebruikt. *pater*, *tris*, *m.* B. v. mijn oude man heeft gezegd, *pater meus dixit.* Zoo zegt men ook mijne oude of ouwe vrouw, *mater vel parens mea.* Ook mijne oude of ouwe lui, *parentes mei.* B. v. hoe varen uw ouwe lui? *quomodo ſeſe parentes tui habent?* Eene oude vrouw, *anus*, *us*, *f. vetula*, *ae*, *f.* Ook om de verſtrekene during van iets aan te duiden, hoe oud is hij? *quotum annum agit? quot annos habet?* Hij is twintig jaren oud, *viginti annos natus eſt*, *habet viginti annos.* Ook om de lange during aan te duiden, een oude eik, *quercus*, *annoſa.* Oud geld, *pecunia vetus*, bij *Tacitus.* Oude boeken, *libri antiqui*, *priſci vel veteres.* Ook voor verſleten, een oud huis, *domus ruinoſa*, *domus vetuſtate fere collabens.* Oude kleederen, *veſtes vetuſtate corruptae vel detritae.* Voor afgeſloofd, *emeritus*, *a*, *m.* Een oud ſoldaat, *miles veteranus*, ook *veteranus* alleen. Voor geoefend, *barbatus*, *a*, *m*; *expertus*, *a*, *m.* Ook voormalig, *priſtinus*, *a*, *m.* B. v. de ſtad heeft hare oude vrijheid verloren, *urbs priſtinam libertatem amiſit.*

Digitized by Google

sit. Hij gaat zijnen ouden gang, *pristina premit vestigia, vel semper eandem calcat viam.* Voor uit het gebruik geraakt, *obsoletus, a, m.* B. v. oude woorden, *verba obsoleta.* Ook voor verouderd of ingeworteld, *inveteratus, a, m.* B. v. oude ondeugden, *vitia inveterata.* Oud worden, *senesco, consenesco, insenesco, ui, escere, provehi aetate,* ook *vetustate ruinam minitari, conteri, veterascere, inveterascere, vetustescere.* Wij worden dagelijks ouder, *aetas nostra crescit quotidie.* Van hier: oudachtig, bijv. n. *vetulus, a, um.* Ouderdom, *aetas, atis, f. vetustas, atis, f.* Een huis van ouderdom vervallen, *domus vetustate collapsa.* Ouderdom van jaren, *senectus, utis, f. senecta, ae, f. senium, ii, n. graditas, atis, f.* bij *Cicero; aevitas, atis, f.* bij *Varro; longaevitas, grandaevitas.* Van eene vrouw, *anilitas, atis, f.* bij *Catull. aetas decrepita.* Van denzelfden ouderdom, *coaequalis, lis, le, coaetaneus, a, m; coaevus.* Ouderling, m. *presbyter, eri, m.* Oudouderling, *praesbyteri munere olim functus.* Oudheid, *antiquitas, atis, f.* Voorheen wierd het ook voor ouderdom gebruikt. Voorts gebruikt men ook *vetustas, atis, f.* Zamenstell. oudaard, *senex, is, m.* Oudbakken, *vetus, eris, omn. g. vetustus, a, m; non amplius recens,* bij *Scheller.* Oudburgemeester, *vir consularis,* ook *consularis* alleen. Oude kleerenkooper, *mango, onis, m. scrutorum emptor, scrutarius, ii, m.* Oude-kleerenmarkt, *forum scrutarium,* bij *Kiliaan.* Oude-mannenhuis, *gerontocomium, ii, n.* Ouderwetsch, bijv. n. *antiquus, priscus, vetus,* bij *Scheller.* Als een bijw. spelt men het ouderwets, *more antiquo, prisco vel obsoleto,* bij denz. Oudgrootmoeder, *proavia, ae, f.* Oudgrootvader, *proavus, i, m.* Oudmoei, *matertera magna, avi soror.* Oud oom, *avunculus magnus vel major,* bij *Cicero; avi frater, patruus magnus,* bij *Kiliaan.* Oudvader, *vetus scriptor ecclesiasticus,* ook *scriptor vetustus.* Ook neemt men het in het gemeene leven voor zeer oud: b. v. dat is al een oudvader, *ille jam decrepitus est.* Oudvaders, zijn ook *majores, patres, um, m. plur.* Zoo zegt men, hij is al naar de oudvaders, *jam mortuus est, jam ad patres suos abiit, ad patres est.* Oudwijfsch, *anilis, lis, e.* Op zijn oudwijfsch, *anititer, adv.* Ouder, *veterior us, antiquior, or, us, senior, natu major, grandior, grandior natu, primaevus, a, m.* Oudst, *veterrimus, antiquissimus, a, m; maximus natu,* ook *maximus, a, m,* alleen.

Ouders, m. *parentes, um, genitores, um, m. plur.* Van hier: voorouders, *majores, um, proavi, orum, m. pl. patres, um, m. plur. priores, um,* vindt men in dezen zin bij *Plinius; superiores,* bij *Cicero; avi, orum,* bij *Virgilius.* Van hier: ouderloos, bijv. n. *orbus, a, m;* waaronder eigenlijk *parentibus* verstaan wordt. Ouderliefde en oudermin, *pietas vel amor liberorum in parentes,* en ook *pietas vel amor parentum in liberos.*

Outaar, outer, zie Altaar.

Ouwel, m. *crustulum, i, n. crustulum farinaceum. Kiliaan* verklaart het door *oblie,* de ouwels, welke men in de Roomsche kerk bij gelegenheid van het Avondmaal gebruikt worden *oblata* genoemd.

Oven, m. eene beslotene plaats, geschikt om door vuur heet gemaakt te worden, ten einde daarin te bakken, *fornax, acis, f. furnus, i, m. caminus, i, m.* Den oven stoken, *accendere vel calfacere fornacem vel furnum.* Spreekw. dat gaapt als een oven, *hoc manifesto falsum est.* Het was of hij tegen eenen oven gaapte, *cuncta ejus verba irrita cadebant,* ook *oleum et operam perdebat.* Zamenst. bakoven, *furnus coquendo inserviens,* ook *furnus* alleen. Glasoven, *fornax vitrea fun-*

fundendo destinata. Kalkoven, *fornax calcaria.* Potoven, *fornax ollis coquendis ſerviens.* Smeltoven, *fornax fusioni inſerviens.* Steenoven, *fornax lateribus coquendis destinata.* Voorts ovendeur, *janua fornacalis*, ook *fornacis.* Ovenbank, *ſcamnum fornacale*, bij *Scheller.* Ovenbezem, *peniculus furnarius*, bij *Kiliaan.* Ovendweil is hetzelfde. Ovengat of ovenmond, *os fornacis praefurnium, ii, n.* bij *Cato*; *nares, ium, f. pl.* bij *Vitr.* Ovenkloet, *rutabulum, i, n.* Ovengaffel, *furca fornacalis.* Ovenleem, *lutum fornacale.* Ovenplaat, *lamina fornacalis.* Ovenroet, *fuligo fornacalis.* Ovenſchoffel, *batillum fornacale.* Ovenſchop, *pala fornacalis.* Ovenſtok, *pertica fornacalis.* Ovenſlaaf, *fornacarius, ii, n. in Pandectis*, welk laatſte ook eenen bakker beteekent. Verkleinw. oventje, o. *fornacula, ae, f.* bij *Vit.*

Over, bijw. en voorz. de ſtad is over, *urbs tradita est*, waaronder gegeven verſtaan wordt. Aan de overzijde, tegen over, *e regione, contra.* Hij woont regt tegen ons over, *e regione nobis vel contra nos habitat.* Over dat huis, *e regione domus istius vel contra domum istam.* Voor overig, *reliquus, a, m*; ook *ſuper adverbialiter.* B. v. daar is geld over, *pecunia ſuperest.* Voor voorbij, het gevaar is over, *periculum evanuit, ſupra, ſuper, praep.* ook *trans, ultra praep. cum accuſativo.* B. v. boven den toren, *ſupra vel ſuper turrem.* Over den berg, *trans vel ultra montem*, ook *de praep. cum. abl.* wanneer het zoo veel als aangaande beteekent. B. v. zich ergens over bekommeren, *laborare de aliqua re, ſollicitum eſſe de aliqua re*, ook *per praep. cum accuſ.* B. v. over de markt, *per forum*, ook *in cum abl.* B. v. over ſtraat, *in publico.* Overdag, *interdiu, adverbium.* Zoo ook om een grooter getal uit te drukken, over de drie jaren oud, *plus annos tres natus.* Hij bleef er over het jaar, *plus anno vel annum illic morabatur.* Over drie jaren was hij er, *plus tres annos aderat.* Hij is over de acht jaren, *octo annorum major eſt, vel natus eſt major octo annos vel annis.* Het is reeds over tienen, *hora decima jam audita eſt*, waar men ook *post praep. cum acc.* gebruiken kan, *jam eſt post horam decimam.* Ook beteekent over zoo veel als gedurende, *inter, praep. cum accuſativo.* bij *Ovid.* Over tafel, *inter coenam, ſuper coena, inter coenandum, in coena.* Over weg, *in itinere.* Ook zegt men, ik kan met dien man niet over weg, *cum illo vivere vel converſari non poſſum.* Over en weder, *vicisſim, mutue, mutuo, ultro citro, hinc et hinc, hinc et illinc, hinc inde*, bij *Plin. adv.* Men gebruikt over ook als: *juxta praep. cum acc.* B. v. hij zit altijd over het vuur, *ſemper juxta focum ſedet, in praep. cum abl.* Hij hangt altijd voor de boeken, *ſemper in libris eſt.* Eindelijk wordt het voorzetſel over even als in, voor vele bijwoorden gezet om eene ſoort van overtreffende trap aan te duiden, die in het Latijn door de voorzetſels *prae et per* uitgedrukt worden, dan daar wij de meeſte dezer woorden bij de letter I hebben aangeſtipt, zullen wij alleenlijk de voornaamſte van dezelven in het vervolg aanhalen. De hooge ouderdom (zegt *Weiland*) van dit woord blijkt uit het Hebreeuwſche אבר.

Overaangenaam, bijv. n. en bijw. *perjucundus, a, m*; bijw. *perjucunde*, ook *jucundiſſime, adv.*

Onveraardig, bijv. n. en bijw. *perfacetus, a, m*, bij *Cicero*; bijw. *perfacete, adv.* bij denz.

Overaardsch, bijv. n. bij *Hooft* voor bovenaardsch, *ſupra terram elatus, a, m.*

Overal, bijw. van plaats, *ubique, usquequaque, ubicumque, quacumque, paſſim, quoquoverſum et quoquoverſus, quaquaverſum, ubilibet, ubivis, circumcirca, adv.* Zamenſtell. overalte-

gen

genwoordig, *ubique praesens.* Overaltegenwoordigheid, *omnipraesentia, ae, f.*

Overarbeiden, b. w. *altra tempus praescriptum laborare*, ook *supra vires laborare, frangi labore.*

Overarm, bijv. n. en bijw. *perpauper, pauperrimus, a, m;* bijw. *pauperrime.*

Overasemen, ook overademen, b. w. *inhalare*, bij *Cic.*

Overazen, b. w. *nimium cibi ingurgitare, nimio cibo vesci*, ook *nimio cibo vel nimis pascere aliquem.*

Overbaat, v. *abundantia, ae, f.* ook *lucrum, i, n. Kilianen* zegt *utilitas reliqua, reliquum commodi vel fructus.* Doch dit woord begint te verouderen.

Overbinden, b. w. *superalligo, avi, atum, are.* Ook op nieuwe binden, *de novo ligare, religare.* Van hier: overbinding, v. *superalligatio, onis, f. religatio, onis, f.*

Overblazen, b. w. *de novo conflare.* Wanneer men van eene glasblazerij spreekt: b. v. al wat gisteren geblazen was moest van daag overgeblazen worden, *omnia, quae heri conflata erant, hodie de novo conflare oportebat.* Op de fluit of ander speeltuig iets herhalen, *repetere tibia.* B. v. ik moet dat stuk nog eens overblazen, *carmen illud mihi tibiâ repetendum est.* Goud over iets blazen, *inauro, avi, atum, are*, bij *Cicero.* B. v. overblazen kandelaars, *candelabra inaurata.* Van hier: overblazing, *repetita conflatio, repetitio carminis tibia, inauratio, onis, f.* Overblazer, *crustarius, ii, m.* bij *Plin.*

Overblijven, o. w. *relinqui; reliquum esse, superesse, superstitem manere.* Overgebleven, *reliquus, a, m; superstes, itis, omn. g.* Van hier: overblijfsel, *reliquum, reliquiae, arum.*

Overbluffen, b. w. eigenlijk *verberibus aliquem subigere.* Doch het wordt thans gebruikt in den zin van iemand met scherpe woorden moedeloos maken, *prostelare aliquem saevis dictis*, bij *Terentius; percellere aliquem.*

Overbodig, bijv. n. eigenlijk dat niet bevolen is, *injussus, a, m;* voorts *inutilis, is, e, vanus, a, m, irritus, a, m.* Van hier: overbodigheid, v. *inutilitas, vanitas, atis, f.* Overbodiglijk, *inutiliter, vane, irrite, supervacue, adv.*

Overbrasfen, o. en b. w. *de novo ventri indulgere, de novo ventrem saburrare, nimio cibo obrui.* Overbrasfen is ook een scheepswoord beteekenende zoo veel als de zeilen naar eenen anderen kant halen, *vela flectere.*

Overbrengen, b. w. *adfero, attuli, allatum, adferre, perferre.* B. v. een brief overbrengen, *adferre vel perferre literas vel epistolam.* Voor boodschappen, *nuntiare, referre aliquid alicui*; ook *deferre.* Ingevolge hier van iets aan den dag leggen, *dategere vel aperire aliquid, patefacere.* Ook wordt het voor overvoeren gebruikt, *trajicere, traducere, transportare, transvehere.* B. v. iemand over de rivier brengen, *traducere, trajicere aliquem trans flumen.* Van hier: overbrenger, *allator, perlator, oris, m. nuntius, ii, m. delator, oris, m. translator et traductor, oris, m.* bij *Cicero.* Overbrenging, v. *allatio, perlatio, nuntiatio*, bij *Scheller; relatio, delatio, trajectio, transportatio, onis, f.* bij *Vitruvius; transvectio.* Overbrengster, v. *nuntia, ae, f. nuntiatrix, icis, f.* bij *Cassiodorus.*

Overbrieven, b. w. *literis aliquem certiorem facere*, ook alleen *defero, detuli, delatum, deferre.* Ook voor verraden, *prodo, didi, ditum, ere.* Van hier: overbriever, *delator, oris, m. proditor, oris, m.* Overbrieving, v. *delatio, proditio, onis, f.*

Digitized by Google

Overbruggen, b. w. *flumen ponte sternere.*

Overbuigen, b. w. *retro flectere*, ook *reflecto, exi, exum*, etere. Van hier: overbuiging, v. *reflexio, onis, f.*

Overbuik, v. *epigastrium, ii, n. pars ventris supra umbilicum.*

Overbuitelen, o. w. *recidere vel retro cadere, relabor, apsus sum, abi.* Van hier: overbuiteling, *relapsus, us, m.*

Overbuur, m. *qui e regione alicujus habitat, vel qui contra aliquem habitat.*

Overdaad, v. *prodigalitas, atis, f. prodigentia, ae, f. prodigitas, atis, f.* bij *Lucilius; intemperantia, ae, f. luxus, us, m. luxuria, ae, f.* In het zuipen, *crapula, ae, f.* Oudtijds beteekende overdaad ook *audacia, ae, f. temeritas, atis, f.* ook *malefactum, i, n. scelus, eris, n. injuria, ae, f. vis, vim, vi, molestia, ae, f.* Van hier: overdadig, *prodigus, a, m, intemperans, antis, omn. g. luxuriosus, a, m,* eertijds ook *audax, cis, omn. g. temerarius, a, m; malefícus, scelestus, injuriosus, violentus, molestus;* bijw. overdadiglijk, *prodige, intemperanter, luxuriose, audacter, temere, scelestе, injuriose, molestе, adv.* Overdadigheid is hetzelfde als overdaad.

Overdek, o. *operculum, i, n.* Ook voor bovendek, *stragulum superius, tegumentum superius.* Ook het overdek van een schip, *tabulatum, i, n. catastroma*, bij *Killaan.*

Overdekken, b. w. *tegere, contegere, integere, obtegere, superintegere, cooperire, obtendere, obducere, insternere, consternere*, ook *sternere aliquid supra rem*, bij *Schell.* Van hier: overdekt, v. d. *tectus, intectus, obtectus, superintectus, coopertus, obductus, instratus, constratus.* B. v. een overdekt schip, *navis constrata, vel tecta.* Van hier: overdekking, v. *obductio, onis, f. obtentus, us, m.*

Overdenken, b. w. *meditor, ante sum, ari, reputare, mente pertractare, animo agitare, perpendere, versare vel lustrare animo et ratione, revolvere, pervolvere, cogitare, considerare, deliberare.* Van hier overdenking, v. *meditatio, onis, f. cogitatio, reputatio, deliberatio.*

Overdoen, b. w. iets aan jemand overlaten, *cedo, cessi, cessum, cedere, aliquid alicui, concedere.* Ook nog eens doen, *itero, avi, atum, are.*

Overdorpel, m. *superliminare, is, n.* bij *Plin.*

Overdouwen of overduwen, b. w. *in aliam partem trudere.*

Overdragen, b. w. *transfero, tuli, latum, ferre, transporto, avi, atum, are, aliquid in aliquem locum.* Figuurlijk: zijne goederen of regt overdragen, *abalieno, avi, atum, are*, bij *Cicero; facultates in alterius dominium transferre vel transscribere.* Voor vertellen, *narro, avi, atum, are*, ook *defero, tuli, latum, ferre.* Van hier: overdrager, *translator, oris, m. narrator, delator.* Overdraging, *translatio, transportatio, onis, f.* Overdragt, b. v. van goederen, *abalienatio, alienatio, cessio, onis, f. delegatio*, bij *Cic.*

Overdrijven, b. en o. w. over iets en naar de overzijde drijven, *trajectare et trajicere.* B. v. hij dreef het vee over, *trajiciebat pecus;* onz. *in aliam partem fluctuare.* Ook boven de krachten of sterker dan deszelfs krachten toelaten, voortdrijven, *supra vires agere vel nimis agere*, bij *Scheller.* Van hier: figuurlijk: in het verhalen of voorstellen eener zaak, de grenzen overschrijden, *in narratione vel propositione aliqua modum excedere, vel hyperbolice loqui.* Van hier: overdreven, v. d. *nimis magnus, immodicus, hyperbolicus, a, m.* B. v. eene overdrevene uitdrukking, *expressio hyperbolica vel rem supra veritatem augens.*

Over-

Overdrinken, (zich) wederk. w. *plus æquo bibere, obruere se potu, nimio potu uti.*

Overduwen, zie overdouwen.

Overduren, o. w. *perduro, avi, atum, are*, bij *Plinius*. B. v. die vruchten duren het ganſche jaar over, *fructus isti totum perdurant annum.*

Overdwaalsch, bijv. n. volgens *Weiland* zoo veel als hoogmoedig, *ſuperbus, a, m, altus, a, m, arrogans, antis, omn. g.* Van hier: overdwaalschheid, *ſuperbia, æ, f. arrogantia, æ, f.*

Overdwars, bijw. *transverſe*, *adv.* bij *Vitruvius.*

Overdwarſen, b. w. *impedio, ivi, itum, ire, impedimento eſſe alicui, repugno, avi, atum, are.* Van hier: overdwarſing, v. *repugnantia, æ, f.*

Overeen, b. w. *convenienter, congruenter, adv. cum dat.*

Overeenkomst, v. *convenientia, æ, f. congruentia, æ, f. cohærentia, æ, f. conſenſus, us, m. comparatio, onis, f. ſimilitudo, dinis, f. aſſimilatio, onis, f. analogia, æ, f. cognatio, onis, f.* B. v. van oefeningen, *cognatio ſtudiorum.* Ook een verdrag, *pactum, i, n. pactio, onis, f.* bij Cic.

Overeenkomen, o. w. *convenire, congruere, cohærere, ſimilem eſſe, conſentire, paciſci.* Van hier overeenkomſtig, *convenienſ, entis, omn. g. congruus, a, m, conſentaneus, a, m, ſimilis et aſſimilis, is, analogus, a, m.* Overeenkomſtig wordt ook als een voorzetſel gebruikt, *e, vel ex, ſecundum.* B. v. overeenkomſtig ons verdrag, *e pactione vel ſecundum pactionem noſtram.*

Overeenſtemmen, o. w. overeenſtemming, v. hetzelfde als overeenkomen en overeenkomst.

Overeergisteren, bijw. *nudius quartus, adv.* bij *Cic.*

Overeind, overend, bijw. *erectus, a, m.* Overend ſtaan, *erecto corpore ſtare.* Overend zetten, *erigo, exi, ectum, igere, et arrigere.* Overend zitten, *erecto corpore ſedere.*

Overeiſchen, b. w. *nimium petere vel poſcere, plus æquo exigere.* Van hier: overeiſcher, *qui nimium petit vel poſcit, quæ plus æquo exigit.* Overeiſching, v. *petitio vel exactio plus quam æqua, vel nimia*

Overeten, o. w. *plus æquo edere, nimio cibo uti, cibo ſe obruere, ingurgitare ſe nimio cibo vel in nimium cibum, nimis veſci.* In den lagen ſpreektrant zegt men overvreten.

Overfraai, bijv. n. *pulcherrimus, a, m; formoſiſſimus, perpulcher, ra, um;* bijw. *formoſiſſime, pulcherrime, perpulchre, adv.*

Overgaaf, overgave, v. *traditio, onis, f. exhibitio, onis, f.*

Overgaan, o. w. *tranſeo, ivi et ii, itum, ire, transgredior, eſſus ſum, edi, transmeare, ſuperare.* B. v. eenen berg, *ſuperare montem.* Eene rivier, *tranſire flumen.* Voor overlooper, *transfugere.* B. v. tot den vijand, *transfugere ad hoſtem.* Verdwijnen, *evanescere.* B. v. het onweer is overgegaan, *tempeſtas evanuit.* Ophouden, *ceſſare.* B. v. de pijn gaat over, *dolor ceſſat.* Voor overgegeven worden, *tradi, dedi.* B. v. de ſtad is op deze voorwaarden overgegaan, *urbs his conditionibus dedita vel tradita eſt.* Voor geluid geven, *ſonitum edere, ſonare.* B. v. de bel ging niet over, *tintinnabulum ſonitum non edebat vel ſonabat.* Met eenen derden naamval des perſoons, *accidere, evenire.* B. v. wat gaat mij over? *quid mihi accidit vel evenit?* bij den Dichter *Poet.* Wederk. met zich, zich overgaan, *ſupra vires ire*, bij *Scheller*; *nimis citato greſſu defatigari.* Van hier: overgang, v. *tranſitus, us, m. tranſitio, onis, f. traditio, deditio.*

Overgaderen of overgaren, b. w. *colligendo parcere*, ook *parcendo colligere.*

Overgapen, b. w. *buccis includere.* B. v. ik kan dat ſtuk brood niet

niet overgapen, *illud panis fruſtum buccis includere non poſſum.* Ook wordt het wederk. gebruikt, zich overgapen, *plus æquo os pandere*, ook *plus æquo os pandendo laedi.*

Overgave, zie overgaaf.

Overgebleven, v. d. *ſuperſtes, ſtis, omn. g. reliquus, a, m.*

Overgebriefd, v. d. van overbrieven, *delatus, a, m.*

Overgedreven, v. d. van overdrijven, *diſcuſſus, a, m*, bij *Cicero.* B. v. de wolken zijn overgedreven, *nubes diſcuſſæ ſunt.*

Overgeestig, bijv. n. en bijw. *perfacetus, a, m*; bijw. *perfacete, adv.* bij *Cic.*

Overgegeven, v. d. van overgeven, *traditus, deditus, a, m.* Ook ſterk aan iets vasthoudende, *pertinax, acis, omn. g.*

Overgegoten, v. d. van overgieten, *diffuſus, a, m, defuſus.* Van het een in het ander gegoten, *tranſfuſus, a, m.* Boven overgegoten, *ſuperfuſus, a, m.*

Overgeloof, o. *ſuperſtitio, onis, f.* Van hier: overgeloovig, bijv. n. *ſuperſtitioſus, a, m, ſuperſtitionis deditus*; bijw. *ſuperſtitioſe, adv.* Overgeloovigheid is hetzelfde als overgeloof.

Overgemeten, v. d. van overmeten, *remenſus, a, m*, bij *Martialis.*

Overgenaaid, v. d. van overnaaijen, *reſutus, a, m*, bij *Suetonius.*

Overgenoeg, bijw. *ſatis ſuperque, adv. ſatiate, ad ſatietatem usque.*

Overgerekend, v. d. van overrekenen, *recenſus, recenſitus, de novo ſupputatus.*

Overgeſchenken, v. d. van overſchenken, *defuſus, a, m*, bij *Horatius.*

Overgeſchoten, v. d. van overſchieten, *reliquus, a, m.*

Overgeſchreven, v. d. van overſchrijven, *inſcriptus, deſcriptus, a, m.*

Overgeſlagen, v. d. van overſlaan, *omiſſus, relictus, praeteritus, a, m.*

Overgeſteld, v. d. van overſtellen, *praepoſitus, a, m, alicui rei.*

Overgeſtort, v. d. van overſtorten, *diffuſus, a, m; elutriatus, a, m. B.* v. overgeſtorte olie, *oleum elutriatum*, bij *Plinius.*

Overgeſtroomd, v. d. van overſtroomen, *redundatus, a, m.*

Overgeteld, v. d. van overtellen, *renumeratus, de novo numeratus, recenſitus, recenſus, a, m.*

Overgeven, b. w. *trado, didi, ditum, dere, dedo, edidi, editum, ere.* Zich overgeven, *dare manus victas.* Zich aan iemand overgeven, *committere vel permittere ſe alicui.* Zoo veel als zich aan iemand toewijden, *addicere ſe alicui, ſe totum alicui dicare.* Afſtaan, *cedo, ceſſi, ceſſum, cedere.* Voor overreiken, *porrigo, exi, ectum, igere. B.* v. geef mij dat brood over, *panem istum mihi porrige.* Overlaten om te vonnisſen, *judicio alicujus permittere.* Uit wellevendheid zegt men ook overgeven, in plaats van braken, *vomo, ui, itum, ere.* Van eenen gierigaard zegt men al ſpottende: hij wordt wel kwalijk maar geeft niet over, *nauſeat quidem, ſed non evomit*, of *miſericordia interdum commovetur, ſed nihil impertit pauperibus.* Van hier: overgever, m. *traditor, oris, m.* bij *Tacitus.* Overgeving, v. *traditio, onis, f. deditio.* Het v. d. overgegeven, wordt ook voor boos, ſlecht, gebruikt, een overgegeven mensch, *homo perditus, vitiis addictus, ſcelestus, a, m.* Een overgegeven booswicht, *homo perditiſſimus*, bij *Cicero.* Iemand die zich overgegeven heeft, ook overgeveling genoemd, *dedititius, a, m, ſcilicet homo.*

Overgevloeid, v. d. van overvloeijen, *refuſus, ſuperfuſus, redundatus, a, m.*

Overgevoerd, v. d. van overvoeren, *traductus, trajectus, tranſjectus, tranſlatus, tralatus, a, m.*

Over-

Digitized by Google

Overgewigt, o. *superpondium, ii, n.* bij *Apulejus*; *cumulus, i, m,* bij *Scheller*; *majus pondus.*

Overgezien, b. w. van overzien, *perlustratus, examinatus, correctus, retractatus, a, m.* Voor over het hoofd gezien, *neglectus, omissus, praetermissus, a, m.*

Overgieten, b. w. *transfundo, udi, usum, undere.* Ook over iets gieten, *superfundere, superinfundere. B.* v. ik heb de azijn er overgegoten, *acetum superinfudi.* Van het eene vat in het andere gieten, *elutrio, avi, atum, are,* bij *Plinius*, ook *decapulare*, bij denzelfden. Overal begieten, *perfundere.* Zoo gieten dat het overloopt, *nimium infundere.* Van hier: overgieting, v. *transfusio et superinfusio, nimia infusio.*

Overgolven, b. w. *fluctibus tegere, contegere, obtegere, obruere.*

Overgooijen, b. w. *superjicio, eci, ectum, icere.*

Overgrijpen, b. w. *manu amplecti vel complecti*, ook *continere manu.* Van hier overgreep, het geen men in den zin van dieverij gebruikt, *furtum, i, n.*

Overgroot, bijv. n. en bijw. *pergrandis, praegrandis, is, e, immensus, a, m, immanis, is, e, summus, a, m; ingens, entis, omn. g. maximus, a, m, permagnus, a, m,* bij *Scheller*; *immodicus, a, m.* Van hier: overgrootheid, v. *immensitas, atis, f. immanitas, atis, f.* bijw. *immense, immaniter, adverbia.*

Overgulden, b. w. *auro obducere, inaurare, deaurare*, bij *Scheller.* Vergulden wordt echter meer gebruikt.

Overhaasten, b. w. *nimis festinare*, ook *festinatione nimia fatigare.* Van hier: overhaastig, *praeceps, itis, omn. g.* Overhaasting, v. *nimia festinatio vel properatio.*

Overhalen, b. w. *trajicere, transferre, transportare, transducere.* Doen overslaan, *praeponderе, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Tot zijn gevoelen overbrengen, *persuadere.* Over den hekel halen, *increpare vel perstringere aliquem.* Van de waterdeelen door middel van het vuur zuiveren, heet ook overhalen, *vi ignis eliquare.* Van hier: overhaler, m. *translator, oris, m. persuasor, oris, m.* Overhaling, v. *trajectio, onis, f. persuasio, onis, f.*

Overhand, v. *palma, ae, f. victoria, ae, f. principatus, us, m. primae, arum, f. pl.* waaronder als dan het zelfstandige *partes* verstaan wordt. De overhand hebben, of krijgen, *praevaleo, lui, lere, victoria potiri, dominari, primas agere partes, primas obtinere, superiorem esse, superare, crescere, ingravescere, crebrescere*, bij *Scheller.*

Overhandigen, b. w. *manu porrigere vel tradere aliquid.* Van hier: overhandiging, v. *traditio, onis, f.*

Overhands, bijw. *per vices, alterna vice, alternatim, adv.*

Overhangen, b. en o. w. iets overhangen: b. v. over het vuur, *adponere, imponere vel admovere igni*; onz. *propendere, superpendere, prominere, impendere. B.* v. dat huis hangt over, *domus ista prominet.* Voor genegen zijn, *propensum esse, favere.* Van hier: overhanging, v. *ad vel impositio, propensio, onis, f.*

Overhebben, o. w. *reliquum habere.* Voor iemand veel overhebben, *summo favore aliquem prosequi.*

Overheen, bijw. *insuper, adverbium.* Overheen loopen, *transire, transcurrere.* Hij loopt er ligt over heen, *parum diligenter hoc curat, leviter vel obiter hoc agit.*

Overheer, m. *praefectus, i, m. dominus, i, m. princeps, ipis, m.* Van hier: overheerlijk, bijv. n. *dignitati principis conveniens, quod principem decet*; doch in dezen zin wordt het zel-

Digitized by Google

zelden gebezigd, maar voor zeer heerlijk, *peregregius, a, um; perhonorificus*, bij *Cic.*

Overheeren, b. w. *imperio vel dominio suo subjicere, subigo, egi, actum, ere, subjugare*, ook *domare* en *edomare, expugnare, superare, vincere.* Van hier: overheering, v. *dominium, ii, n. dominatio, onis, f. dominatus, us, m. expugnatio, onis, f.* Overheerd, v. d. *imperio vel dominio subjectus, subactus, subjugatus, domitus, edomitus, expugnatus, superatus, victus, a, um.*

Overheerschen, b. w. *dominor, atus sum, ari, opprimo, essum, imere.* Van hier: overheerscher, m. *dominator, oris, m. oppressor.* Overheersching, v. *dominatio, onis, f. dominatus, us, m. oppressio, onis, f.*

Overheet, bijv. n. *percalidus, a, um; perfervidus, a, um*, bij *Columella.*

Overheid, v. *magistratus, us, m. summatus, us, m.* bij *Lucretius.* Zamenstellingen: overheidsambt en overheidspersoon, deze beide woorden worden ook door *magistratus, us, m.* overgezet, ook kan *magisterium, ii, n.* bij *Suetonius; dignitas, atis, f.* gebruikt worden voor het eerste. Eene overheid verkiezen, *creare magistratum.* Zijn overheidsambt nederleggen, *abire magistratu*, bij *Livius.*

Overhellen, o. w. *impendeo, di, dere, proclinor, atus sum, ari.* Figuurlijk: de overwinning helde nu aan deze nu aan gene zijde over, *victoria nunc huc nunc illuc vergebat.* Van hier: overhellende, *proclivis* en *proclivus, a, um, proclinatus, a, um.* Overhelling, v. *proclinatio, onis, f. proclivitas, atis, f.*

Overhoef, m. uitwas van een paardenhoef, *excrescentia*, of volgens *Kiliaan supercrescentia ungulae equinae.*

Overhoeks, bijw. *oblique, transverse, adverbia.*

Overhoeksch, bijv. n. *obliquus, a, um; transversus, a, um; transmus, a, um.*

Overhoop, bijw. *promiscue, confuse.* Alles overhoop smijten, *omnia miscere, omnia turbare, omnia confundere.* Den vijand overhoop werpen, *sternere, prosternere, conturbare, disjicere hostem.* Overhoop liggen, *turbatum vel confusum esse.* Ook zoo veel als twisten, *altercari, litigare cum aliquo.* Van hier: overhoopwerping, v. *disjectus, us, m. conturbatio, onis, f. disturbatio*, bij *Cic.*

Overhooren, b. w. iemand iets laten opzeggen, om te hooren of hij het wel van buiten wete, *audire aliquem recitantem, alicui recitanti aures praebere.* Van hier: overhooring, v. *auditio alicujus recitantis*, bij *Scheller.*

Overhouden, b. w. *servare*, ook *parcere et comparcere.*

Overjagen, b. w. *agitando transducere, vel vi traducere. B.* v. ik heb het paard over de brug gejaagd, *vi, vel agitando equum pontem traduxi.* Te sterk jagen, of door jagen vermoeijen, *nimis agitare vel nimis fatigare, nimis urgendo fatigare.*

Overjagten, b. w. *nimis urgere aliquem.* Wederkeerig: zich overjagten, *nimis festinare.*

Overjaren, o. w. *annum vel annos excedere.* Van hier: overjarig, *annum excedens, anno major.* Overjarig is ook zoo veel als zeer oud, *senex, gravis annis, aetate fessus, confectus aetate.*

Overig, bijv. n. het geen van de bepaalde hoeveelheid eens dings nog voor handen is, *reliquus, a, um; caeterus, a, um; quod restat*; bijw. *reliquum, caeterum, adv.* Overig zijn, *reliquum esse, restare*; ook *relinqui*, bij *Scheller.* Voor het overige, *caeterum, adv.* waarvoor men ook overigens gebruikt.

Overijlen, b. w. *cogere aliquem in nimiam festinationem, facere, ut aliquis nimis festinet vel*

Digitized by Google

vel properet. Zich overijlen, wederk. w. *nimis festinare, nimis properare, nimis adcelerare, praefestinare, praeproperare, praecipitare.* Van hier: overijling, v. *nimia festinatio, nimia properatio.* Figuurlijk: ook voor onbezonnenheid, v. *incogitantia, inconsiderantia, ae, f. temeritas, atis, f. imprudentia, ae, f.* Overijlend, *nimis festinans, praeproperus, a, m, inconsideratus, inconsultus, temerarius, a, m; imprudens, entis, comm. g.* bijw. *nimis festinanter, praeproperè, inconsideratè, inconsultè, temerè, imprudenter, adverbia.*

Overkallen, o. w. *dicta foras eliminare,* bij *Hor.* ook *evulgo, avi, atum, are.*

Overkant, m. *pars oppositа.*

Overkielen, b. w. een dichterlijk woord, zoo veel als met schepen bedekken, *navibus vel carinis obtegere, implere.*

Overkijken, b. w. *oculis perlustrare, prospicere, perspicere, prospectare.*

Overklappen, b. w. *dicta foras eliminare.*

Overklauteren, b. w. *pedibus manibusque scandendo superare.*

Overkleed, v. *amiculum, i, n. vestis superior, superindumentum, i, n.*

Overkleeden, b. w. *superinduo, dui, dutum, ere,* bij *Schelter; supervestio, ivi, itum, ire,* bij *Plin.* Van hier: overkleedsel, zoo veel als overkleed.

Overklimmen, b. w. *scandendo transire vel superare, transcendo, di, sum, ere.* Van hier: overklimming, *transcensio, onis, f.*

Overkloowen, b. w. *de novo ferire.*

Overkluiven, b. w. *de novo corrodere.*

Overkoken, o. w. *coquendo redundare, vel coquendo effundi, effervescere, effervere, ebullire,* bij *Seneca.*

Overkomelijk, bijv. n. *superabilis, lis, le.*

Overkomen, o. w. *supervenio, veni, ventum, venire.* Van elders komen, *ex alio loco advenire.* Ook te boven komen, *superare.* B. v. ik zal die zwarigheid wel overkomen, *difficultatem vel molestiam istam quidem superabo.* Gebeuren, *contingere, accidere.* B. v. dat ongeluk is mij overgekomen, *infortunium istud mihi contigit vel accidit.* Voorheen wierd het ook gebruikt voor overeenkomen, *componere vel convenire cum aliquo.* Van hier: overkomst, *superventus, us, m.* bij *Plin. adventus, us, m.* bij *Cic.*

Overkraaijen, b. w. *alte clamando aliis silentium imponere, garrulitate aliis os obturare.* Van hier: overkraaijer, *clamator, oris, m.*

Overkroppen, b. w. *ingluviem nimis saburrare, turundis suffocare vel turundis obturare,* bij *Kiliaan.* Van hier: overkropping, v. *suffocatio vel obturatio turundis.*

Overladen, b. w. *nimis onerare, nimio onere obruere, praegravo, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Het geschut overladen, *nimis pulveris nitrati tormento ingerere.* Zijne maag met spijs overladen, *sepelire se cibo,* bij *Seneca.* Iemand met weldaden overladen, *onerare aliquem beneficiis.* Van hier: overlading, v. *nimia onerатio, praegravatio, onis, f.*

Overlang, bijw. van tijd, *olim, dudum, jamdudum, dia, jamdiu, pridem, jampridem;* ook als bijv. n. *nimis longus, praelongus, a, m.*

Overlangs, bijw. zoo veel als in de lengte, *in longitudine.*

Overlast, m. eigenlijk iets dat boven den gewonen last gaat, *onus nimium vel insolitum.* B. v. het schip is door den overlast gezonken, *navis nimio onere mersa est.* Iemand of iets overlasten, *nimio onere premere aliquem vel aliquid.* Doch het eerste woord wordt meest figuurlijk gebruikt: dan is het *contumelia, ae, f. molestia, ae,*

ae, f. injuria, ae, f. onus, eris, n. B. v. iemand overlast aandoen, *molestiam creare alicui.* Overlasten beteekent ook bezwaren, *degravare.* Van hier: overlasting, *degravatio, praegravatio, onis, f.*

Overlastig, bijv. n. en bijw. dit woord beteekent eerst, *nimis oneratus, nimio onere pressus*, vervolgens, *molestus, importunus, onerosus, a, m.* ook *permolestus, a, m*; bijw. *molestè, importunè, adv.*

Overlaten, b. w. *reliquum facere.* Ook afstaan, *concedo, essi, essum, cedere, cedere.* Van hier: overlating, *cessio, onis, f.*

Overleden, v. d. van overlijden, *praeteritus, transactus, mortuus, defunctus, a, m.*

Overleder of overleêr, o. *obstragulum, i, n. corium calceorum superius.*

Overleeren, b. w. *de novo discere, repetere. lectionem ut memoriae mandetur.*

Overleg, v. *consilium, ii, n. meditatio, onis, f. deliberatio, consideratio.* Zonder overleg, *inconsulto, inconsiderate, temere.*

Overleggen, b. w. *in aliam partem vel locum transponere, aliorsum vertere vel flectere.* B. v. het roer overleggen, *gubernaculum aliorsum flectere.* Iets overleggen, iets anders leggen, *superinponere aliquid alicui rei.* Ook te gelijk overgeven, *una tradere.* B. v. gij moet er uwe rekening te gelijk bij overleggen, *ratio tibi una tradenda vel exhibenda est.* Ook voor overdenken, *considerare, meditari, perpendere, vel rem aliquam mente volvere, reputare.* Van hier: overlegging, v. *transpositio, onis, f. superimpositio, onis, f.*

Overleiden, b. w. *traduco, uxi, uctum, ucere, cum acc.* bij *Caesar.*

Overleven, o. w. *supervivere, superexsse, superstitem, esse,* bij *Schon.* B. v. de smert overleven, *superstitem esse dolori vel doloris*, volgens denz.

Overleveren, b. w. *trado, didi, ditum, dere aliquid alicui*, ook *exhibeo, bui, bitum, bere.* Van hier: overlevering, v. *traditio, onis, f. exhibitio, onis, f.* ook *vetus fama.*

Overlezen, b. w. zoo veel als herlezen, *relego, egi, ectum, egere.* Ook schielijk doorlezen, *festinanter perlegere, percurrere*; b. v. *Plautus* gebruikt ook *translegere.* Overlezing, v. *relectio, onis, f. lectio repetita*, ook *percursatio* et *percursio, onis, f. perlectio, onis, f.*

Overlieden of overluiden, m. meerv. *praefecti, praepositi, orum, m. plur.* In het enkelv. overman, m. *praefectus, i, m. praepositus.*

Overliegen, b. w. *falso aliquem accusare vel arguere.*

Overlid, o. *membrum agnatum vel superfluum.*

Overlijden, o. w. oudtijds beteekende dit woord, overgaan, overtrekken, *transire, trajicere.* Doch thans wordt het alleen gebezigd in den zin van sterven, *interire, perire, transire ex hac vita in aliam, morior, tuus sum, ori.* Het wordt ook zelfstandig gebruikt: het overlijden, *transitus vel transitus ex hac vita in aliam, mors, ortis, f. obitus, us, m.*

Overlijmen, b. w. *glutine obducere.* Ook op nieuws lijmen, *de novo glutino, avi, atum, are, vel de novo glutine obducere.*

Overlooden, b. w. *plumbo obducere, vel obtegere.* In de zeevaart is overlooden zoo veel als voor de tweedemaal met het dieplood opnemen, of afpeilen, *de novo bolide tentare.* B. v. wij moeten die baai nog eens overlooden, *fundus sinus istius nobis iterum bolide tentandus est.*

Overloon, o. *merces mercedi pactae superaddita.*

Overloop, m. het overloopen of overstroomen, *redundatio, onis, f.* Overloop van gal, *effusio, onis,*

Digitized by Google

onis, *f. bilis*. Op de schepen is de overloop, *fori*, *fororum*, *m. plur. agea*, *ae*, *f.* bij *Festus*; *tabulatum superius*. Ook eene overdekte plaats in de huizen, *porticus*, *us*, *f.*

Overloopen, b. en o. w. *transcurrere*, *supercurrere*, *celeriter transire*. Overloeijen, *redundare*, *effluere*, *effundi*, *suffundi*. B. v. de oogen loopen hem over, *oculi ejus suffunduntur lacrymis*. Van den eenen tot den anderen overgaan, *transire*, *transfugere*, *perfugere*. Onder den voet loopen, *currendo sternere*. B. v. hij overliep het kind, *infantem cursu sternebat*. Zich overloopen, *nimis citato cursu se fatigare*. Overkoken, *ebullire*, bij *Seneca*. Iemand overloopen, *curstando ad aliquem molestum esse alicui vel alicui molestiam parere*; *Scheller* zegt: *crebriori adventu fatigare aliquem*. Vlugtig overzien, heet ook overloopen, *percurrere oculis*, doch hiervoor gebruikt men meer doorloopen. Van hier: overlooper, m. *perfuga*, *transfuga*, *ae*, m. *desertor*, *oris*, m. *defector*, *oris*, m. Overlooping, v. *transfugium*, *ii*, *n. desertio*, *onis*, *f. defectio*, *onis*, *f. transitio*, *onis*, *f.* alle bij *Livius*. Het vlugtig overzien, *percursio*, *onis*, *f.* bij *Cic.*

Overloven, b. w. *pluris justo liceri*, *nimiopere liceri*, bij *Scheller*. Voor overeischen, *plus justo poscere*, *plus aequo exigere*.

Overluid, bijv. n. en bijw. *clarus*, *clarissimus*, *a*, *m*. B. v. een overluid gelach, *risus clarissimus*, en in een woord *cachinnus*, *i*, *m*. Meest wordt het als een bijw. gebruikt, overluid schreeuwen, *alta voce clamare*, *altissime clamare*.

Overluiden, zie overlieden.

Overluiden, b. w. de klok trekken over de dooden, zie bij luiden.

Overmaat, v. meer dan de eigenlijke maat, *cumulus*, *i*, *m. auctarium*, *ii*, *n. corollarium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; figuurlijk: *abundantia*, *ae*, *f.* Van hier: overmatig, bijv. n. *immodicus*, *a*, *m*; *immensus*, *a*, *m*; *modum excedens vel superans*; *immoderatus*, *a*, *m*; bijw. *immodice*, *immense*, *ultra vel supra modum*, *immoderate*, *abunde*, *abundanter*, *effuse*, *adverbia*. Van hier: overmatigheid, v. *immensitas*, *atis*, *f. abundantia*, *ae*, *f. immoderatio et immoderantia*, *ae*, *f. effusio*, *onis*, *f.* Overmatiglijk hetzelfde als het bijw. overmatig.

Overmagt, v. *opes majores*, *potentia major*, bij *Scheller*. Van hier: overmagtig, *potentissimus*, *a*, *m*, *valde potens*, *praepotens*, *entis*, *omn. g.* Ook voor al te magtig, *nimis potens*, *nimium pollens*, *nimia potentia praeditus*. Van hier het bedr. w. overmagtigen, *in potestatem redigere*, *subjugare*, *opprimere*. Overmagtiging, v. *redactio in potestatem*; *subjugatio*, *oppressio*, *onis*, *f.*

Overmaken, b. w. *mittere*, *transmittere*, bij *Scheller*. Ook voor hermaken, *reficere*, *iterare*, *repetere*, *de novo facere*. Van hier: overmaking, v. *transmissio*, *onis*, *f. iteratio*, *refectio*, *repetitio*.

Overmalen, b. w. *denuo vel de novo molere*.

Overman, in de gemeene volkstaal euverman, zie overlieden.

Overmannen, b. w. *vincere vel superare*.

Overmantel, m. *epitogium*, *ii*, *n. pallium superius*, *laena*, *ae*, *f. chlaena*, *ae*, *f.* volgens *Scheller*.

Overmeester, m. *caput vel primus magistratuum*, *archididascalus*, *i*, *m. ludi literarii praefectus*, bij *Kilian*.

Overmeesteren, b. w. *vincere*, *devincere*, *evincere*, *pervincere*, *superare*, *subjicere*, *subjugare*. Overmeesterd, v. d. *victus*, *devictus*, *evictus*, *pervictus*, *superatus*, *subjugatus*, *subjectus*, *a*, *m*. Overmeestering, v. *superatio*, *onis*, *f. subjectio*, *subjugatio*.

Over-

Digitized by Google

Overmesten, b. w. *ubique fimo obducere vel obtegere.*

Overmeten, b. w. eigenlijk overmaat geven, *auctario vel corollario donare aliquem.* Ook hermeten, *de novo metiri, remetior, enfus fum, etiri,* bij *Virgilius.* Van hier: overmeting, v. *remenſio, onis, f.*

Overmidden, bijw. midden door, *per medium.* Overmidden ſnijden, *per medium ſecare.*

Overmids of liever overmits, voegw. *ſiquidem, quoniam, quandoquidem, conjunctiones.*

Overmoed, m. overdreven moed, *audacia, ae, f. temeritas, atis, f.* Voor trotschheid, *faſtus, us, m. arrogantia, ae, f. elatio animi.* Van hier had men voorheen het werkwoord overmoedigen, *ſuperbire, magnifice de ſe ſentire, altos gerere ſpiritus.* Overmoedig, bijv. n. *temerarius, audax, faſtuoſus, arrogans, inſolens, ſuperbus, elatus;* bijw. *temere, audacter, faſtuoſe, arroganter, inſolenter, ſuperbe, elate.*

Overmogen, b. w. *praevaleo, lui, lere,* bij *Plinius.*

Overmorgen, bijw. van tijd, *perendie,* bij *Cicero.* Van overmorgen, *perendinus, a, m,* bij *Caeſar.*

Overmouw, v. *manica ſuperior.*

Overnaaijen, b. w. *ſuperſuo, ui, utum, uere.* Ook voor hernaaijen, *reſuere, de novo ſuere aliquid.*

Overnachten, o. w. *pernocto, avi, atum, are.* Van hier: overnachtig, bijv. n. *pernox, octis, omn. g.* bij *Livius.* Overnachting, v. *pernoctatio, onis, f. permanſio vel commoratio nocturna.*

Overnatuurkunde, v. *metaphyſica, ae, f. metaphyſice, es, f. rerum ſupernaturalium cognitio.* Overnatuurkundig, bijv. n. *metaphyſicus, a, m.*

Overnatuurlijk, bijv. n. *ſupernaturalis, lis, le; naturam vel vires naturae ſuperans, modum naturae excedens, ultra, ſupra, praeter modum virium naturae.*

Overnemen, b. w. *accipio, epi, eptum, ipere, recipere, ſuſcipere, tranſſumo, umſi, umtum, umere.* Van hier: overneming, v. *tranſſumtio, onis, f. acceptio, receptio, ſuſceptio.*

Overolien, b. w. *oleo ſuperlinere,* ook *de novo oleo illinere.*

Overond, bijv. n. *pervetus, pervetuſtus, a, um.* (*a, m.*

Overouderlijk, bijv. n. *avitus*

Overoudmoei, v. *abamita, ae, f.* bij *Quintilianus.*

Overoudoom, m. *avunculus vel patruus major.*

Overondvader, m. *proavus, i, m.*

Overpad, o. *trames, itis, m.* bij *Cicero.*

Overpakken, b. w. *de novo in ſarcinas colligere,* ook *ſarcinas aliter disponere.*

Overpalmen, b. w. *palma manus complecti aliquid.* Van hier: overpalming, v. *complexio palma manu.*

Overpaſſen, b. w. *de novo adaptare, vel accommodare.*

Overpeinzen, b. w. *meditor, atus ſum, ari; reputo, avi, atum, are; mente pertractare, animo revolvo, olvi, olutum, olvere.* Van hier: overpeinzing, v. *meditatio, onis, f. reputatio, onis, f.*

Overpekken, b. w. *oppico, avi, atum, are;* ook *de novo pice obliuere.*

Overpiſſen, b. w. *transmejere,* ook *ita mejere ut redundet.*

Overplakken, b. w. *glutinis ope aliquam rem aliquare obtegere.*

Overpleisteren, b. w. *de novo trullisſare.*

Overploegen, b. w. *de novo aro, aravi, aratum, arare.*

Overpraten, b. w. *nimia loquacitate divulgare,* ook *deferre aliquid,* ook *verbis vel ſermone perſuadere.* Ook door praten iemand tot zwijgen brengen, *clamore obtundere aliquem.*

Overpriester, m. *pontifex maximus.*

Overraken, o. w. *ceſſo, avi, atum, are, ſedari.* B. v. de boosheid raakte ſchielijk over, *ira ſubito ſedabatur.* Over iets heen komen,

Digitized by Google

komen, *transire*, *trajicere*. B. v. wij zijn er eindelijk overgeraakt, *tandem transivimus vel trajecimus*.

Overreden, b. w. door eene woordelijke voorstelling tot iets bewegen, *perſuadeo*, *aſi*, *aſum*, *ere*, *aliquid alicui*, *inducere aliquem*. Van hier: overreding, v. *perſuaſio*, *onis*, *f.*

Overreiken, b. w. *porrigere*, *tradere*, *praebere aliquid alicui*. Ook over iets heen reiken, *manum extendendo alteram partem alicujus rei attingere*.

Overrein, bijv. n. *permundus*, *a*, *m*.

Overrekenen, b. w. *de novo inire rationem*, *computare*, *ſupputare*, *ducere vel ſubducere rationem rei*. Ook naauwkeurig berekenen, *exacte computare*. Van hier: overrekening, v. *repetita computatio vel ſupputatio*. Ook door een werkw. b. v. bij de overrekening der onkosten, *ſumtibus computandis*, *ratione ſumtuum ducenda*. Na overrekening der onkosten, *ſumtibus computatis*, *rations ſumtuum habita*.

Overrekken, b. w. *de novo intendere*, ook *extendendo vel extenſione distorquere*. Zoo veel als boven zijne krachten rekken en zich daardoor bezeren.

Overrennen, b. w. *transcurrere*, *curſu ſuperare*. Ook door rennen onder den voet werpen, *currendo ſternere*.

Overrijden, b. en o. w. *curru vel equo ſuperare*, *transire*, *trajicere*. Iemand overrijden, *curru vel equo aliquem ſternere*, *proterere*, *obterere*, *adfligere*, bij *Kiliaan*.

Overrijnsch, bijv. n. *transrhenanus*, *a*, *m*.

Overroeijen, o. en b. w. voorheen gebruikte men ook overriemen, het geen bij *Kiliaan* en *Hoogſtraten* voorkomt, *remigando trajicere vel ſuperare*, *vel transvehi*. Boven zijne krachten roeijen, *ſupra vires remigare*, *remigando fatigari*.

Overroepen, o. en b. w. *voce ſua alteram partem attingere*, *in altera parte audiri*. Iemand overroepen, *voce ſua aliquem ex altera parte ciere*. Ook harder dan een ander roepen, *clamore aliquem ſuperare*, *vel alicui praecellere*. Zich overroepen, *nimis alte clamando ſibi nocere*.

Overrok, m. *ſuperindumentum*, *i*, *n.* *amiculum*, *i*, *n.* bij *Scheller*.

Overrompelen, b. w. *repentino impetu opprimere*, *ex improviſo opprimere*. Van hier: overrompeling, v. *repentina oppreſſio*, *adventus repentinus*.

Overrugge, bijw. zoo veel als achter over, *retrorſum*, *ſupinum*, *adverbia*. Dit woord is meest buiten gebruik.

Overſchaduwen, b. w. *adumbro*, *inumbro*, *obumbro*, *avi*, *atum*, *are*. *Virgilius* gebruikt ook *opaco*, *avi*, *atum*, *are*; *umbrare aliquem locum* heeft *Plinius*. Van hier: overſchaduwing, v. *adumbratio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *inumbratio*, *obumbratio*.

Overſchatten, b. w. *nimis aeſtimare*, ook *obruere vel opprimere exactionibus*. Van hier: overſchatting, v. *nimia aeſtimatio*.

Overſchaven, b. w. *de novo dolare vel radere*, *avi*, *atum*, *are*; ook *leviter radere*, *ſuperradere*, bij *Scheller*. Overſchaving, v. *dolatio repetita*, *levis raſus*, *levis raſura*, bij denzelfden; ook *ſuperraſio*, *onis*, *f.*

Overſchenkel, m. *femur*, *oris*, *n.*

Overſchenken, b. w. *transfundo*, *udi*, *uſum*, *undere*; ook *fundendo exundare*. Het verl. d. overſchonken is bij *Kiliaan*, *ebrius*, *a*, *m*; *obrutus potu*.

Overſchepen, b. w. *transfretare*, *navigio traducere vel traduci*, *have transvehi vel transvehere*, *nave trajicere*, *transmittere*. Ook van het eene ſchip in het andere overladen, *ex nave in navem transferre*, *transportare*. Van hier: overſcheping, *trajectio*, *onis*, *f.* *trajectus*, *us*, *m.* *transportatio mercium e nave in navem*.

Over-

Digitized by Google

Overscheppen, b. w. *hauriendo transferre vel transfundere*, ook *ita haurire, ut redundet.*

Overscheren, b. w. *de novo tondere*, ook *retondere.*

Overschieten, b. en o. w. *trajicere aliquid jaculo vel tormento*, bij *Scheller.* Onz. is het zoo veel als overblijven, *superesse, restare, reliquum esse, superfluum esse, redundare.*

Overschijnen, b. w. *fulgore adspergere vel implere, superfulgere*, bij *Statius.*

Overschikken, b. w. *transmitto, si, issum, ittere*, ook *mittere* alleen.

Overschilderen, b. w. *superpingo, inxi, ictum, ingere*, bij *Plinius.* Van hier: overschildering, v. *superpictio, onis, f.* Ook is overschilderen, *de novo pingere.*

Overschoon, bijv. n. en bijw. *perpulcher, ra, um*, bijw. *perpulchre, adv.*

Overschot, o. *reliquiae, arum, f. reliqua, orum, n. plur.*

Overschreeuwen, b. w. *clamando superare*, ook *clamore obtundere aliquem.* Te sterk schreeuwen, *nimis alte clamare*, ook *nimio clamore sibi nocere.*

Overschrijden, b. w. eigenlijk schrijdelings over iets stappen, *varicando transcendere, transgredi.* In eene ruimere beteekenis, verder gaan, dan geoorloofd is, *modum excedere, violare.*

Overschrijven, b. w. *per literas nantiare alicui, literis aliquem certiorem reddere.* Voor afschrijven, *describere, transcribere.* Herschrijven, *rescribere.* Van hier: overschrijving, v. *perscriptio, descriptio, transcriptio, onis, f.*

Overschudden, b. w. *quatiendo transferre aliquid.*

Overschuimen, o. w. *spumâ redundare.*

Overschuiven, b. w. *propellendo vel provolvendo obtegere.*

Overschuren, b. w. *de novo verrere vel purgare.*

Overslaan, b. en o. w. *desuper ruere. B.* v. de golven sloegen er over, *undae desuper ruebant.* Ook voor sterk hellen, *fortiter vergere*, ook *praeponderare.* Figuurlijk; tot iemands gevoelen overslaan, *in sententiam alicujus transire.* Over iets slaan, *obtegere, involvere.* Ook voor narekenen, *recensere, percurrere numerando, rationem inire.* Onwillens en willens voorbijzien, *omittere, praetermittere, transire, praeterire.* In het kolfspel zegt men een bal overslaan, *pilam ultra metam pellere.* Ook is overslaan, *replicare.*

Overslag, m. *replicatio, onis, f. B.* v. van eenen kraag, *replicatio collaris.* Voor berekening, *ratio, onis, f. calculus, i, m.* ook *involucrum, i, n. integumentum, i, n.*

Overslepen, b. w. *trahendo trajicere.*

Overslingeren, b. en o. w. *jaculando trajicere*; onz. *jactitando in unam alteramve partem ferri.*

Oversloof, v. *supparus, i, m. supparum, i, n.* bij *Kiliaan* is het ook *praeputium, ii, n. pellis glandem tegens.*

Oversmeren, b. w. *obungo, superungo, unxi, unctum, ungere, superlinere, oblinere, illinere*, bij *Scheller*; ook *de novo ungere vel linere.* Van hier: oversmering, v. *obunctio, perunctio, superunctio, illitus, us, m.* ook *unctio vel litura repetita.*

Oversmijten, b. w. *superjicio, jeci, jectum, jicere*, bij *Columella, transjicere, superinjicere*, bij *Scheller.*

Oversneeuwen, b. w. *nive obtegere.*

Oversnoeven, zie oversnorken.

Oversnood, bijv. n. en bijw. *percallidus, perastutus, a, m; pervilis, lis, le*, bijw. *percallide, perastute, adverbia.*

Oversnorken, b. w. *obtundere aliquem loquendo*, ook *magniloquentiâ aliquem obtundere.*

Oversnuiven is hetzelfde.

Overspannen, b. w. *obtendere aliquid rei.* Met eene pan bedekken, *spathâma amplecti vel ad-*

Digitized by Google

adsequi. Te zeer ſpannen, *nimis tendere, nimis extendere*, bij *Schell*. Van hier: overſpanning, v. *amplexio ſpithamæ*, ook *nimia tenſio vel extenſio*.

Overſpel, o. *adulterium, ii, n. furtum, i, n. ſtuprum, ri, n.* ook *moechia, æ, f.* bij *Kil.* Zamenſtell. overſpelkind, *adulterinus, i, m. ſpurius, ii, m. nothus, i, m.*

Overſpelen, b. w. zoo veel als overſpel doen: een reeds verouderd woord, zegt *Weiland*, *adulteror, atus ſum, ari; adulterare*, bij *Kiliaan; moechor, atus ſum, ari; alterius thorum polluere*. Van hier: overſpeler, m. *adulter, eri, m. moechus, i, m.* Overſpeelſter, v. *adultera, æ, f. moecha, æ, f.* Overſpeling zoo veel als overſpel.

Overſpelig, bijv. n. en bijw. *adulterinus, a, m; pronus ad adulterium*.

Overſpreiden, b. w. *ſuperſternere*, ook *obtego, exi, ectum, egere*. B. v. de teere jongen met de wieken overſpreiden, *pullos teneros alis obtegere*.

Overſprengen, o. en b. w. *ſuperinſpergere, inſpergere, adſpergere*, ook *adſpergendo irrorare*.

Overſpringen, o. en b. w. *tranſilio, ii, & ilui, ire; tranſultare, ſaltu tranſire*. Fig. voor overſlaan, *omittere*. Overſprong, *tranſultus, us, m.* bij *Kil.*

Overſtaag, ook overſtag, bijw. van de ſcheepvaart ontleend: een ſchip overſtaagſmijten, *flectere vel vertere vela*. Fig. iemand overſtaag werpen, *evertere, ſupplantare aliquem*.

Overſtaan, o. w. *adſtare, adſtitere, præſentem eſſe, intereſſe negotio alicui*. Ook wordt het als zelfſtandig gebruikt: b. v. in het overſtaan van getuigen, *teſtibus præſentibus*.

Overſtampen, b. w. *retero, trivi, tritum, terere*, bij *Colum*. Van hier: overſtamping, *tritio repetita, vel iterata*, ook kan men *tritura* gebruiken.

Overſtappen, o. en b. w. *tranſgredior, eſſus ſum, edi*. Ongemerkt voorbij laten gaan, *præterire, omittere, non tangere*. B. v. ik zal die zaak overſtappen, *rem iſtam non tangam, vel ſilentio præteribo*, ook *non curare, non cordi habere, oblivi ſci alicujus rei, vel aliquam rem*. Zich overſtappen, is *nimis citato greſſu ſibi nocere*. Overſtapping, v. *tranſgreſſio, onis, f.*

Overſte, bijv. n. *ſummus, ſuprémus, a, m*. Meest wordt het gebruikt als zelfſt.

Overſte, m. *princeps, ipis, m. primus, ſummus magiſtratus, ſummus dux, præfectus, i, m. imperator, oris, m*. Zamenſtell. krijgsoverſte, veldoverſte, *dux belli, imperator, oris, m.*

Overſtek, o. *ſubgrunda, æ, f. projectum, i, n. projectura domus, podium, ii, n.*

Overſteken, b. en o. w. *porrigo, exi, ectum, igere*. Voor uitſteken, *emineo, ui, ere*. Voor overvaren, *trajicere ſe*. Van het eene vat in het andere doen, heet ook overſteken, *elutrio, avi, atum, are*. Van hier: overſteekſel, hetzelfde als overſtek.

Overſtellen, b. w. *præpono, ſui, ſitum, ere; præficio, eci, ectum, icere, aliquem alicui rei*.

Overſtelpen, overſtolpen, overſtulpen, b. w. *obruo, ui, utum, uere; adfligo, ixi, ictum, igere*. Van hier: overſtelping, v. *afflictio, onis, f. actio obruendi*. Overſtelpt, v. d. *obrutus, a, m.*

Overſtemmen, b. en o. w. *vincere vel ſuperare ſuffragiis*. Ook op nieuws ſtemmen, *de novo ſuffragari*. Van hier: overſtemming, v. *ſuperatio per ſuffragia*, ook *ſuffragatio iterata vel repetita*.

Overſtieren, zie overſturen.

Overſtijgen, b. w. *ſupero, avi, atum, are; tranſcendere, tranſgredi, tranſire, vincere*. Van hier: overſtijging, *ſuperatio, onis, f. tranſgreſſio, tranſgreſſus, us, m. tranſitus, us, m. tranſcenſus, us, m.*

Overſtorten, b. w. *tranſfundo, udi, uſum, undere*. Stortend begieten, *perfundere*. Van hier: overſtorting, v. *tranſfuſio, perfuſio, onis, f.*

Digitized by Google

Overſtralen, b. w. *irradio, avi, atum, are*, bij *Schell.*

Overſtrijden, b. w. *pugnando vincere.* Ook voor opdringen, *invito et nolenti perſuadere.*

Overſtrijken, b. w. *illinere, oblinere, obducere, ungere*, bij *Schell.* ook *de novo levigare*, van linnen ſprekende.

Overſtrooijen, b. w. *ſuperſpargo, arſi, arſum, ergere*, bij *Cato*; *inſpergere, ſpargendo obtegere.*

Overſtroomen, b. en o. w. *abundo, avi, atum, are; inundare, redundare, effundi, effluere*, alle bij *Schell.* Van hier: overſtrooming, v. *abundatio, inundatio, redundatio, onis, f.* bij denz.

Overſtulpen, zie overſtelpen.

Overſturen, b. w. *transmitto et mitto, iſi, iſſum, ittere*, ook *gubernando trajicere.*

Overtal, o. *numerus ſuperfluus.* Van hier: overtallig, *continens numerum juſto majorem, major ſolito, major juſto, ſupernaceneus, ſupervacuus, ſuperfluus.* Hier voor gebruiken wij thans overtollig.

Overteekenen, b. w. *transfero, tuli, latum, ferre.* B. v. in een ander boek overteekenen, *transferre in alium librum.* Ook voor herteekenen, *refingo et repingo, finxi, ictum, ingere.* Van hier: overteekening, *translatio, onis, f. refictio, onis, f.*

Overtellen, b. w. *renumero, avi, atum, are*; *recenſere, transnumerare, auctor ad Herennium.* Van hier: overtelling, v. *renumeratio, recenſio, onis, f.*

Overtiegen of overtijgen, b. w. eenigſins verouderd, zoo veel als overtrekken, *obtegere, inveſtire, involvere, obducere, aliquid aliqua re.* Oudtijds ook met zijn, *trajicere, tranſire.* Van hier: overtogen, v. d. *obtectus, inveſtitus, involutus, obductus, a, m.*

Overtogt, m. *trajectus, us, m. trajectio, onis, f. tranſitus, us, m.*

Overtollig, bijv. n. zie bij overtal. Het beteekent ook nog zoo veel als overvloedig, *abundans, antis, omn. g. copioſus, a, um; redundans, antis, omn. g.* bijw. *abundanter, abunde, copioſe.*

Overtolligheid, is hetzelfde Overtolligheid, *abundantia, ae, f. copia, ae, f.*

Overtoom, m. *trajectus, us, m.* zijnde eene plaats, waar men vaartuigen over eenen dam haalt om dezelve van het eene water in het andere te brengen.

Overtoonen, b. w. *convincere teſtibus vel argumentis, arguere teſtibus.*

Overtreden, b. en o. w. *tranſgredior, eſſus ſum, edi*; *tranſire.* Tot iemand overtreden, is fig. *pedibus ire in ſententiam alicujus.* Voor ſchenden, *violo, avi, atum, are.* B. v. de wetten overtreden, *violare leges.* In den bijbelſtijl is het ook zoo veel als zondigen, *pecco, avi, atum, are.* Van hier: overtreder, m. *tranſgreſſor, oris, m. violator, oris, m. peccator, oris, m.* Overtreding, v. *tranſgreſſio, onis, f. violatio, onis, f. peccatum, i, n.*

Overtreffen, b. w. *excellere, antecellere, praecellere, praeſtare, anteire, ſuperare, exſuperare.* Van hier: overtreffelijk, bijv. n. en bijw. *excellens, antecellens, praecellens, praeſtans, antis, omn. g.* bijw. *excellenter, praeſtanter, adv.* Overtreffelijkheid, v. *excellentia, ae, f. praeſtantia, ae, f. exſuperantia, ae, f.* bij *Cic.*

Overtrek, o. *ſuperindumentum, i, n. involucrum, i, n. obvelacrum, operimentum.*

Overtrekken, b. w. *trajicere, tranſire, ſuperare.* B. v. het leger trok de rivier over, *exercitus flumen ſuperabat, vel tranſibat*, ook *in alteram partem trahere.* Het eene over het andere trekken, *ſuperinduere, et ſuperinducere*, bij *Plin.* Ook voor bedekken, *cooperire, obtegere, crustare*, bij *Plin.* Voor bekleeden, *inveſtio, ivi, itum, ire*, bij denz. *obducere.* Van hier: overtrekſel, hetzelfde als overtrek.

Overtuigen, b. w. *convincere aliquem, perſuadere alicui.* B. v. ie-

Digitized by Google

iemand van dieffial overtuigen, *convincere aliquem furti*. Van hier: overtuiging, v. *convictio, onis, f. perſuaſio, onis, f.* Ook beteekent overtuigen zoo veel als duidelijk aantoonen, *demonſtro, avi, atum, are; arguere, coarguere*, bij *Cicero*. Overtuigende, *demonſtrativus, a, m.*, bij *Cicero*.

Overvaart, v. *trajectus, us, m. trajectio, onis, f.* Het geen zoo wel de overvaart zelve, als de plaats daarvan te kennen geeft.

Overval, m. en o. *accidentia, ae, f.* bij *Plin. caſus inopinus, incommodum repentinum*.

Overvallen, o. en b. w. *in partem aliquam cadere, vel decidere*. B. v. de boom viel dit over, *arbor hanc in partem decidebat*. Fig. voor overſlaan, *deficere, tranſire ad partes alicujus*. Overrompelen, *opprimo, eſſi, eſſum, imere; deprehendo, di ſum, ere*, bij *Cicero*; ook *ſupervenire, intervenire*. Met geweld overvallen, *ingruere, obruere, vi occupare*. Van hier: overvalling, v. *defectio, onis, f. tranſitus vel tranſitio ad partes alicujus, oppreſſio, deprehenſio, onis, f. ſuperventus, us, m. interventus, us, m. occupatio inopina*.

Overvaren, b. en o. w. *transnavigo, avi, atum, are; praternavigare, perfretare, transvehi*. Ook met een vaartuig overbrengen, *transvehere, transmittere, trajicere nave*. Van hier: overvaring, v. *transnavigatio, onis, f. praternavigatio, transvectio, trajectio, onis, f. trajectus, us, m.* bij *Livius*.

Overveel, bijv. n. en bijw. *plurimus, a, m.* bijw. *plurimum, adv.*

Oververwen, b. w. *de novo inficere, de novo pingere*, ook *repingere*. (*e*, bij *Colum.*

Overvet, bijv. n. *præpinguis, is*.

Overvliegen, b. w. *transvolo, avi, atum, are; pervolare, ſupervolare et ſupervolitare*. Ook voor overſpringen, *tranſilire*. Een overvlieger, *qui aliis antecellit, qui præ aliis eminet*. Spreekw. hij zal nooit geen overvlieger worden, *numquam excellet*.

Overvlieten, o. w. *effluo, uxi, uxum, uere; transfluere, diffluere, abundo, avi, atum, are; exundare, redundare, reſtagnare, ſuperſtagnare*; bij *Tacitus*. Van hier: overvlieting, v. *eluvies, iëi, f. eluvio, onis, f. effluentia, æ, f. effluvium, ii, n. diluvium, ii, n. abundatio, onis, f. exundatio, redundatio, reſtagnatio, Plin.*

Overvloed, m. *abundantia, æ, f. affluentia, æ, f. redundantia, æ, f. copia, æ, f. ubertas, atis, f.* Overvloed in alles hebben, *affluere rebus omnibus*, bij *Cic.* Van hier: overvloedig, bijv. n. *abundans, antis; omnig. redundans, copioſus, a, m; uber, ſuperfluus, a, m.*; doch dit laatſte beteekent zoo veel als overtollig, in welken zin men ook *ſupervacaneus* en *ſupervacuus, a, m.* gebruiken kan. Overvloedigheid, bijw. *abundanter, abunde, copioſe, effuſe, refuſe, affatim, ubertim, &c.*

Overvloeijen en overvloeijing, zie overvlieten en overvlieting.

Overvoederen, overvoeren, b. w. *nimis paſcere*. Van hier: overvoedering of overvoering, v. *nimia paſtio, nimius cibatus*, volgens *Schell.*

Overvoeren, b. w. *traduco, uxi, uctum, ucere; transmitto, iſi, iſſum, ittere; transveho, vexi, vectum, vehere; trajicio, eci, ectum, icere; transporto, avi, atum, are*. Van hier: overvoering, v. *traductio, onis, f. transmiſſio, transvectio, trajectio, transportatio*.

Overwaag, zie overwigt.

Overwaaijen, o. w. *vento trans feri*. Fig. overgaan, *ceſſo, avi, atum, are*. Verdwijnen, *evanescere*.

Overwaardig, bijv. n. en bijw. *perdignus, a, m.*; bijw. *perdigne, adv.*

Overwarm, bijv. n. en bijw. *pervidus, a, m.*, bij *Colum.*

Overwarmen, b. w. *omnino calefacere, percalefacio, eci, actum, acere*, bij *Scheller*. Nog

Digitized by Google

eens warmen, *de novo calefacere, recalefacere.*

Overwasemen, b. w. *vapore suffundere.*

Overwasschen, b. w. *de novo lavare.*

Overwassen, o. w. *supercresco, evi, etum, escere; excrescere, ii crescendo obtegere, contegere.*

Overwater, o. *inundatio, onis, f. diluvium, ii, n.* Van hier: overwateren, b. w. *inundo, avi, atum, are.*

Overwegen, o. en b. w. *praepondero, avi, atum, are; perpendere.* Ook op nieuws wegen, *de novo ponderare, trutinari vel trutina examinare.* Ook overdenken, overleggen, *considero, avi, atum, are; deliberare, contemplor, atus sum, ari; meditari, exputo, avi, atum, are; reputare, librare aliquid,* doch dit laatste is een dichterlijk woord. Van hier: overweging, v. *ponderatio repetita vel iterata, praeponderatio, onis, f.* Voor overdenking, *considerantia, ae, f.* bij *Cicero*; *deliberatio, onis, f. contemplatio, onis, f. reputatio, is, f. meditatio, is, f. meditamen, inis, n. meditamentum, i, n.*

Overwel, bijw. *perbene,* bij *Kil.*

Overweldigen, b. w. *vi superare, vi expugnare,* alleen *vincere, domo, ui, itum, are.* Van hier: overweldiger, m. *expugnator, oris, m. victor, oris, m. domitor, oris, m.* Overweldiging, v. *superatio, onis, f. expugnatio.* Overweldigster, v. *expugnatrix, icis, f. victrix, icis, f.*

Overwellen, o. w. *effervesco, bui, escere; redundare, effundi,* volgens *Schell.*

Overwelven of overwulven, b. w. *camero, avi, atum, are; fornicare,* beide bij *Plin. concamerare et confornicari,* bij *Vitr.* Van hier: overwelving, v. *cameratio, onis, f.* Overwelffel, *camera, ae, f.*

Overwerk, o. *parerga, orum, n. pl.* Een Grieksch woord bij *Vitr.* voorkomende.

Overwerken, o. w. *supra justum vel statutum tempus laborare, diutius solito laborare.*

Overwerpen, b. w. *transjicio, eci, ectum, icere; superinjicere, superjacere,* bij *Scheller*; *superjicere,* bij *Colum.*

Overwigt, overwaag, o. *superpondium, ii, n.* bij *Apulejus*; *auctarium.* Van hier: overwigtig, bijv. n. *gravior justo, pondus majus justo habens.*

Overwil, v. *vis, vim, vi; violentia, ae, f. arrogantia, ae, f. pertinacia, ae, f.* Van hier: overwillig, bijv. n. *violentus, a, m; arrogans, antis, omn. g. pertinax, acis, omn. g.*

Overwinnen, b. w. *vincere, devincere, evincere, pervincere, superare, avi, atum, are; exsuperare, debellare, domare, edomare, subjicere, subjugare, subigere.* Moeilijkheden overwinnen, *exantlare labores.* Ook sparen, *parcendo colligere.* Figtelen, *progenero, avi, atum, are.* Van hier: overwinnaar of overwinner, m. *victor, oris, m. superator, oris, m. debellator, domitor.* Overwinnelijk, bijv. n. *vincibilis, is, le; superabilis, exsuperabilis.* Overwinning, v. *victoria, ae, f. palma, ae, f. superatio, onis, f.* bij *Schell.* Overwinst, *lucrum accrescens.* Overwinster, v. *victrix, icis, f. domitrix, icis, f.* bij *Plin.*

Overwinteren, o. w. *hiemo, avi, atum, are; hybernare, perhiemare.* Van hier: overwintering, v. *hiematio, onis, f.* bij *Varro.*

Overwitten, b. w. *dealbo, avi, atum, are; trullisare, tectorio obducere,* volgens *Scheller.* Ook op nieuws witten, *denuo dealbare.*

Overwolken, b. en o. w. *obnubilo, avi, atum, are; nubibus obducere,* ook *obduci nubibus.*

Overwonneling, m. *homo victus, devictus, superatus, subjugatus, debellatus, subactus, subjectus, domitus, perdomitus.*

Overwulven, zie overwelven.

Overzaaijen, b. w. voor overal bezaaijen, *conserere.* Ook te veel bezaaijen, *nimis conserere.* Ook op nieuws zaaijen, *de novo serere, de novo conserere, vel seminare.* Van hier: overzaaijing, v.

Digitized by Google

v. seminatio vel consitio repetita.

Overzalven, b. w. *superungo, unxi, unctum, ungere*, bij *Ceis. obliniere*, bij *Colum. perungere*, bij *Cic. ex omni parte ungere*, ook *de novo perungere.* Van hier: overzalving, v. *unctio iterata, superunctio, onis, f.*

Overzeesch, bijv. n. *transmarinus, a, m.* bij *Cic.*

Overzeggen, b. w. *perferre, referre, deferre aliquid.* Ook voor herzeggen, *repetere.* B. v. ik versta u niet, zeg het over! *non intelligo, repete!*

Overzeilen, o. en b. w. *navigando trajicere.* B. v. wij hebben het binnen twee uren overgezeild, *intra duarum horarum spatium navigando trajecimus.* Ook omver zeilen, *navigando fiernere.* B. v. wij hebben dat schip overzeild, *navem istam navigando fravimus.*

Overzenden, b. w. *transmitto, isi, issum, ittere, cum acc.* bij *Plaut.* Van hier: overzending, v. *transmissio, onis, f.* bij *Schell.*

Overzetten, b. w. *trajicere, transmittere, transportare, traducere, transvehere.* B. v. troepen, *copias.* Van de eene plaats naar de andere zetten, *transponere aliquid in alium locum.* Van hier fig. voor vertalen, *transferre, vertere, convertere, interpreter, atus sum, ari.* Ook iemand het bewind over iets geven, *praeponere aliquem alicui rei.* In eene verdere figuur beteekent het overgeven, *tradd, didi, ditum, ere.* B. v. ik heb hem voor dezelfde prijs overgezet, *eodem illi tradidi pretio.* Dit woord is ook bij de boekbinders in gebruik voor overslaan, smetten, *maculare, inquinare.* Van hier: overzetter, m. *portitor, oris, m.* Voor vertaler, *translator, oris, m. interpres, etis, m.* Overzetting, v. *trajectio vel onis f. transmissio, transportatio, traductio, transvectio, transpositio.* Voor vertaling, *interpretatio, onis, f. versio, onis, f.* doch dit laatste komt alleen bij latere schrijvers in dien zin voor.

Overzieden, o. w. onder het zieden overloopen, *effervescere, effervere, ebullie, ivi, itum, ire; effundi inter bulliendum*, bij *Kiliaan.* Overkoken is meer in gebruik.

Overzien, b. w. *prospitere, prospectare*, bij *Scheller; transpicere*, bij *Lucret. oculis superare.* B. v. ik kan de zee niet overzien, *mare oculis superare non possum*, ook *oculis lustrare vel examinare.* B. v. eene rekening overzien, *examinare rationem.* Voor verbeteren, *corrigo, exi, ectum, egere.* Voor overlezen, zoo veel als herhalen, *relego, egi, ectum; igere; repetere.* Voor overslaan, *negligere, omittere, praetermittere.* B. v. ik heb dit onder het lezen overgezien, *inter legendum hoc praetermisi.* Overziening, v. *perspectio, onis, f. prospectus, us, m. superatio ope oculorum; lustratio, onis, f. examen, inis, n. correctio, onis, f. repetitio, onis, f. neglectus, us, m. omissio, onis, f. praetermissio, onis, f.*

Overziften, b. w. *de novo cribrare, vel cernere.* Ook voor boven op ziften, *supercernere*, bij *Plinius.* Fig. voor iets op nieuws overwegen, hetgeen door den grooten *Weiland* weder niet aangeteekend is, *de novo excutere aliquid*, bij *Cicero; mente vel animo revolvere.*

Overzigt, v. *prospectus, conspectus, us, m.* Doch dit woord wordt meest gebruikt voor het naauwkeurig overzien eener zaak, *examen repetitum, recognitio exacta.*

Overzijde, v. *pars oppofita.* Overzijdsch, bijv. n. *oppositus, a, m.* Men gebruikt het ook als een voorzetsel, *trans cum. acc.* B. v. aan de overzijde van de rivier, *trans flumen.*

Overzilveren, b. w. *argento, avi, atum, are*, dit woord schijnt in gebruik geweest te zijn, vermits men het *participium, argentatus, a, m.* vindt; anders *argento obducere, vel inducere.* Van hier: overzilvering, v. *ob-*

Digitized by Google

ductio argento, vel argentatio, onis, f. Overzilverd, v. d. *argentatus, a, m; obductus argento.*

Overzingen, b. w. voor herzingen, *recinere, recanere, recantare.* Ook in het zingen overtreffen, *cantando superare, cantu vincere aliquem.* Ook na den gewonen tijd doorzingen, *diutius solito canere.* Ook zoo sterk zingen dat men de stem van een ander niet hooren kan, *tam alta voce canere, ut alium audire non possimus.* Ook zich door zingen kwaad doen, *canendo vel nimis cantando sibi nocere,* dit alles heeft de groote *Weil.* overgeslagen.

Overzitten, o. w. *diutius solito vel justo sedere,* ook *diutius aequo morari.* Den nacht overzitten, *pernocto, avi, atum, are.*

Overzomeren, o. w. *aestivo, avi, atum, are.*

Overzout, bijv. n. *nimis salsus, a, m.*

Overzulks, bijw. daarom, om die reden, *ob eam rem, ob eam causam, ideo, quare, quam ob rem, quam ob causam, idcirco.*

Overzwaar, bijv. n. *ponderosus, a, m; praegravis, is, e, nimis gravis, gravior justo,* alle bij *Scheller.*

Overzweven, o. w. *leviter transferri.*

Overzwemmen, o. en wederk. w. *trano, transno & transnato, avi, atum, are, nando vel natando transire, vel trajicere.* Wederk. zich overzwemmen, *natando fatigari vel nimis natando sibi nocere.* Van hier: overzwemming, v. *actio tranandi.*

P.

P, de vijftiende letter van het Nederduitsche Abe, en de elfde medeklinker, *P, litera decima quinta Alphabeti nostri et consonantium undecima.*

Paai, m. een oude man, *senex, is, m.*

Paai, v. zoo veel als betaling van het Fransche *paye, pensio, onis, f. solutio, onis, f. satisfactio, onis, f.*

Paaijement, o. een onduitsch woord, wij verstaan er gemeenlijk klein geld door, *pecunia minuta.*

Paaijen, b. w. eigenlijk betalen, voldoen, *solvo, vi, utum, ere, satisfacere, satisdare.* Voorts te vreden stellen, *paco, avi, atum, are, sedare.* Ook voor verzoenen, *placo, avi, atum, are. Vondel* zegt ook, den dorst paaijen, *sedare sitim.* Iemand met valsche vreugde paaijen, *falso aliquem ducere gaudio.*

Paal, m. *palus, i, m. pertica, ae, f. furus, i, m.* bij *Festus; stipes, itis, m.* Verkl. paaltje, *paxillus, i, n.* In het meerv. zegt men palen alleen voor landscheidiug, *fines, ium, termini, erum, m. plur.* B. v. het is binnen onze palen geschiedt, *intra fines vel terminos nostros accidit.* Van hier heeft dit woord dikwijls de kracht van bepaling, b. v. iemand perk en paal stellen, *modum finemque praescribere alicui.* Wanneer dezelve tot een stutsel dient, is het *fulcrum, i, n. statumen, inis, n.* bij *Scheller.* De palen te buiten gaan, *modum excedere.* Een paal boven water, *res manifesta vel certa.* Zamenstell. paalwerk, *opus publicium.* Paalgeld, *pecunia pro usu operis publicis solvi solita. Kiliaan* zegt, *vectigal palis nauticis impositum.* Paalmeester, *exactor vectigalis palis nauticis impositi,* ook *praefectus vel magister operum publicorum.* Paalmosselen, *mutili palis adhaerentes.* Paalsteen, *terminus, i, m. lapis terminalis, limes, itis,*

itis, *m. meta agri.* Eindpaal en grenspaal is hetzelfde. Geefelpaal, *palus*, *cui noxii verberibus caedendi alligantur.* Heipaal, *sublica*, *ae*, *f.* Ankerpaal, *tonsilla*, *ae*, *f.* Hinderpaal, eigenlijk *palus transversus*, *qui aditum vel introitum moratur.* Figurlijk: *impedimentum*, *i*, *n. obstaculum*, *i*, *n. remora*, *ae*, *f.* Kruispaal, *palus transversus*, ook *palus crucis.* Merkpaal, *palus hoc vel illud indicans.* Mijlpaal, *miliarium*, *ii*, *n.* Schavotpaal, *palus catastae erigendae inserviens.* Scheidpaal, *terminus*, *i*, *m. limes*, *itis*, *m.* Wurgpaal, *palus maleficis strangulandis inserviens*, enz. Ook bezigt men in de gemeenzame verkeering het bijv. n. paalvast voor zeer zeker, *certissimus*, *a*, *m.*

Paander, v. een teenen korf, *corbis viminea vel cista e vimine texta.*

Paap, m. eigenlijk zoo veel als vader, *pater*, *tris*, *m.* In het Grieksch παπας, met welken naam de Grieksche Christenen zelfs nu nog hunne geestelijken begroeten. Dezen naam heeft het opperhoofd der Roomsche kerk zich ook toegeeigend, *pontifex maximus*, *pontifex summus*, *papa*, *ae*, *m. pater ecclesiae.* Oneigenlijk noemt men in sommige oorden van ons land, de Roomschgezinden in het algemeen papen, het geen dan eene verkorting is van paapsch, *ecclesiae Romanae addictus.* Paperij, *doctrina ecclesiae Romanae.* Papendom, alle aanhangers van die kerk, *universi ecclesiae Romanae asseclae.* Doch te verkeerd, zegt de groote *Weiland*, daar dit woord eigenlijk zoo veel beduidt als: *pontificatus summus vel maximus.* Zamenstell. papenboom, papenblad, papenkruid, *hieracium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*: *dens leonis*, *taraxacon*, *i*, *n. euonymus Europaeus*, bij *Linn.* Papenkultetjes, *arum*, *f. n. serpentaria minor*, *barba aaronis.* Papenschoen, *calceolus Mariae.* Paap is volgens *Kiliaan* ook in het algemeen, *presbyter*, *eri*, *m. sacerdos*, *otis*; *m. sacrificus*, *i*, *m.* Verkleinw. paapje, is het popje van een zijdworm, *chrysallis*, *idis*, *f.*

Paar, o. twee bijeenpassende dingen van eene soort, *par*, *paris*, *n.* Een paar schoenen, *par calceorum.* Een paar duiven, *par columbarum*, bij *Ovidius.* Zij gingen paar aan paar, *binibant.* Een paar ossen, *jugum*, *i*, *n.* Een paar getrouwden, *conjugium*, *ii*, *n.* Paar of onpaar spelen, *par impar ludere*, bij *Horatius.* Zoo veel als even of oneven spelen: hij heeft ze bij paren verkogt, *binos vendidit.*

Paard, o. *Kiliaan* zegt peerd zoo als men nog in menig oord van ons vaderland spelt, *equus*, *i*, *m. veredus*, *i*, *m.* Van welk woord *Weiland* ons peerd afleidt, *caballus*, *i*, *m. sonipes*, *edis*, *m.* met welk ons klepper overeenkomt. Verkleinw. paardje of peerdje, *equulus*, *i*, *m. equuleus*, *ei*, *m.* bij *Scheller.* Van hier het spreekwoord, hij is geweldig op zijn paardje, *omnino iratus est*, *vehementer se defendit.* Paarden houden, *alere equos.* Goed te paard zitten, *arte equitandi excellere.* Hij is te paard gekomen, *eques advenit.* Een paard zadelen, *sellam equo imponere.* De paarden inspannen, *jungere equos.* Spreekw. hij is zoo sterk als een paard, *immanis roboris est*, *vel roboris est Herculei.* Hoeren als paarden, *meretrices fordidissimae.* Paarden die de haver verdienen, krijgen ze niet, *virtus non munerator*, *remuneratio non sequitur virtutem.* Ik vreez dat het hinkende paard achter aan zal komen, *finem molestiae plenum auguror.* Iemand over het paard tillen, *nimis in ultum tollere aliquem*, *nimiis beneficiis onerare*, *nimiis laudibus efferre aliquem*, volg. *Weil.* Men moet geen gegevene paarden in den bek zien, *munera non e pretio aestimanda sunt.* Zamenstelling. dwergpaard, *equus nanus*, *vel equulus*, *i*, *m.* Handpaard, bij *Kiliaan*, *equus dexterior*, bij

Digitized by Google

ons gewoonlijk het bijderhandsche paard genoemd, *equus desultorius*, bij *Hoogstrat.* waarvan men zich bediende als een ander paard vermoeid was. *Scheller* verklaart het in den eersten zin: men kan ook zeggen, *equus manu ductus*. Huurpaard, *equus mercede conductus*, *equus mercenarius*. Jagtpaard, *equus venatorius*. Jaagpaard, door *Weil.* niet aangeteekend, *equus navigio protrahendo destinatus*, *equus lente festinans*. Koetspaard, *equus carrucarius*. Molenpaard, *equus molaris*. Oorlogspaard, *equus bellicus*, *equus bellator*, bij *Tacitus*. Postpaard, *veredus*, *i*, *m*. Rijdpaard, *equus equitando inserviens*, bij *Scheller*. Trekpaard, *equus plaustrarius*. Trospaard, *jumentum dossuarium*, bij *Varro*. Wisselpaard, is *equus desultorius* in den zin boven bij handpaard gemeld. Maar wisselpaarden noemt men ook, *equi qui inter se commutantur*. Zeepaard, *hippocampus*, *i*, *m*. bij *Plin.* Van een zeepaard, *hippocampinus*, *a*, *m*. Paardenarbeid of paardenwerk, *labor equo conveniens*, *labor vix equo tolerabilis*, *labor gravissimus*, *labor Herculeus*. Paardenartsenij, *medicina veterinaria*. Paardenarts of paardendoctor, *veterinarius*, *ii*, *m*. ook *medicus equarius* zegt *Scheller*. Paardenberijder, *equiso*, *onis*, *m*. *equorum domitor*. Paardenbewaarder, *agaso*, *onis*, *m*. *custos equorum*. Paardenbloem, *melampyrum*, *i*, *n*. bij *Linnaeus*. Paardenboon, v. *faba equina*, *vicia faba*, bij *Linnaeus*. Paardendek, *stragulum equarium*, *equi vel equorum*, bij *Scheller*. Paardendief, *fur equarius*, *abactor equestrium*. Paardendienst, *opera equaria*, bij *Scheller*. Paardendil, zeker kruid, *hippomarathron*, *i*, *n*. bij *Plinius*. Paardendrank, *salvia-tum*, *i*, *n*. bij *Colum*. Paardendrek, *stercus equinum*. Paardenhandel, *negotiatio equaria*. Paardenhaar, *pilus equinus*, *seta equina*, bij *Schell*. Paardenhorzel of paardenvlieg, *hippobosca equina*, bij *Linnaeus*; *crabro*, *onis*, *m*. *vespa*, *ae*, *f*. bij *Plin*. Paardenkaas, *hippace*, *es*, *f*. *Plin*. een zeker kruid, paardenkam, *strigilis*, *lis*, *f*. Paardenhoef, *ungula equina*. Ook eene plant van dien naam, *hydrocotyle asiatica*. Paardenjonge, *pusarius*, bij *Scheller*; *agaso*, *onis*, *m*. Paardenknecht is hetzelfde. Paardenkastanje, *fructus hippocastani*. Paardenkastanjeboom, *hippocastanum*, *i*, *n*. Paardenkleed, zie paardendek. Paardenkoop, *emtio equina*, bij *Varro*. Paardenkooper, *emtor*, ook *venditor vel negotiator equorum*. Paardenluis, *pediculus equi*. Paardenkop, *caput equi vel caput equinum*. Paardenmarkt, *forum equarium*, ook *mercatus equarius*. Paardenmeester, *curator equorum*, ook zoo veel als paardendoctor. Paardenmelker, *equimulgus*, *i*, *m*. Paardenopschik, *phalerae*, *arum*, *f*. *pl*. Paardenmest, *fimus equinus*. Paardenperk, *hippodromus*, *i*, *m*. Paardenrijden, o. w. *equito*, *avi*, *atum*, *ante* ; *equo vehi*, *ferri equo*. Van hier: paardenrijder, *eques*, *itis*, *m*. Paardenschimid, *faber equarius*. Paardenstaart, *cauda equina*. Ook een zeker kruid, *equisetum*, *i*, *n*. bij *Linnaeus*. Ook noemt men in het gemeene leven paardenstaarten, zekere ruiters die paardenstaarten op de helmen dragen, *equites caudas equinas in galeis portantes*, *equites caudis equinis instructi vel ornati*. B. v. er zijn zeshonderd paardenstaarten in de stad gekomen, *sexcenti equites caudis equinis galeas ornatas habentes urbem ingressi sunt*. Paardenstal, *equile*, *is*, *n*. Paardentuischer, *hippoplanus*, *i*, *m*. *hippocomus*, *i*, *m*. *curator equorum*, alle bij *Kiliaan*. Paardentuig, *ornamentum vel apparatus equi*. Paardenvoet, *pes equinus*, *pes equi*. Paardenvoeder of paardenvoer, *pabulum equarium*, bij *Scheller*. Paardenvolk, *equitatus*, *us*, *m*. *copiae equestres*. Paardenwijk, zie paardenboon. Paardenworm, *scarabaeus*, *ei*, *m*. bij *Kiliaan*. Paardmensch, *Centaurus*, *i*, *m*.

Paar-

Paarden, o. w. *equi vel equorum ope protrahi vel provehi.*

Paarl, zie Parel.

Paars of peers, bijv. n. *cyaneus, violaceus, a, m; color ad purpuram inclinans*, bij *Kiliaan; caeruleus, caeruleus, a, m; molochinus, a, m.* Van hier: paars of peersverwer, *molochinartus, ii, m.* bij *Plaut. qui colore ad purpuram inclinante tingit.*

Paasch, pafchen en pafcha, o. *pascha, ae, f. pascha, atis, n. festum paschatis, festum azymorum, festum resurrectionis Christi.* Zamenst. Paaschachten, *primus dies dominicus post festum paschatis.* Paaschavond, *vespera ante pascha vel vespera antepaschalis vel sabbatum sanctum.* Paaschbloem, *viola latifolia, flos paschalis, anemone pulsatilla*, bij *Linnaeus.* Paaschdingsdag, *tertia dies paschatis, dies Martis paschalis, dies Martis festi paschalis.* Paaschdag, *dies paschalis.* Paaschei, *ovum paschale.* Paaschbrood, *panis paschalis.* Paaschkaars, *cereus paschalis.* Paaschfeest, *festum paschale.* Paaschlam, *agnus paschalis.* Paaschlelie, *narcissus vel pseudonarcissus*, bij *Linn.* Paaschtijd, *tempus paschale.* Paaschweek, *hebdomas paschalis vel hebdomas paschatis.*

Paauw, m. *pavus, i, m. pavo, onis, m.* Verkl. paauwtje, *pavuncalus, i, n.* Vrouwel. paauwin, *pava, ae, f.* Zamenst. paauwenei, *ovum pavonis vel pavoninum.* Paauwenhok, *cavea pavonina.* Paauwenoog, een vlinder, *Jo*, ook *papilio Jo*, ook *phalaena pavonia*, bij *Linn.* Paauwenkruid, *siliquastrum, i, n.* bij *Plin.* Paauwenstaart, *cauda pavonina.* Ook eene soort van duiven, dus genoemd, *columba tremula laticauda, columba laticauda*, bij *Linn.* Paauwenveren, *pennae pavoninae.* Paauwenvoeten, *pedes pavonini vel pavonis.*

Pachlorn, eene stad in Oostenrijk, *Pachlorina, ae, f.* bij *Hoogst.*

Pacht, v. eigenlijk hetzelfde als het Latijnsche *pactum, i, n.* Het beteekent ook zoo veel als tol, *vectigal, lis, n.* ook *redemtio, onis, f. conductio, locatio, onis, f.* bij *Kiliaan.* Ook voor inkomst, *reditus, us, m.* Zamenstell. erfpacht, *emphiteusis, is, f. in Digestis.* Landpacht, *reditus fundi.* Wijnpacht, *vectigal vino impositum.* Zoutpacht, *vectigal sali impositum.* De verdere zamenstellingen zijn: pachtbrief, *literae conductionis vel redemtionis.* Pachtcontract, een onduitsch woord, *pactum redemtionis vel conductionis.* Pachtgeld, *pretium vel merces redemtionis vel conductionis.* Pachtgoed, *praedium conductum vel conducticium, possessio conducta.* Pachtheer, *locator, oris, m.* Pachthoeve, *villa, ae, f. praedium, ii, n.* Pachtjaar, *annus conductionis vel redemtionis definitus, annus ad conductionem vel redemtionem pertinens, annus conducti.* Pachthuur, *merces coloni*, bij *Kil.*

Pachten, b. w. in pacht nemen, *redimo, emi, emtum, imere; conduco, uxi, uctum, ucere.* Van hier: pachter, *redemtor, oris, m. conductor.* Van de openbare inkomsten is het ook *publicanus, i, m.* Pachting, v. *redemtio, conductio, locatio.* Pachtster, *redemtrix, icis, f.* Zamenstell. erfpachter, *conductor perpetuarius, colonus perpetuarius*, bij *Kiliaan.* Hoevenpachter, *villicus, i, m.* Tolpachter, *vectigalium redemtor, publicanus, i, m.*

Pad, o. *semita, ae, f. callis, is, m. & f. trames, itis, m.* bij *Cic. via, ae, f. iter, ineris, n.* bij *Schell.* Zamenstell. binnenpad, *compendium viae*, ook *via compendiaria.* Dwarspad, *limes, itis, m.* bij *Liv. semita transversa.* Koepad, *via solita vel trita.* Hazenpad, *fuga, ae, f.* Het hazenpad kiezen, *capessere fugam.* Kruispad, *bivium et trivium, ii, n.* Levenspad, *cursus vel curriculum vitae.* Middelpad, *via media, semita media.* Sluipweg, *via latens, via avia.* Trekpad, *via equo navigium trahenti destinata.* Tuinpad, *fori, orum, m. plur.* bij *Hoogstra-*

Digitized by Google

straten. Voetpad, *semita*, *ae*, *f. diverticulum*, *i*, *n.* Zandpad, *semita arena coöperta*.

Pad of padde, v. *bufo*, *onis*, *m. rubeta*, *ae*, *f.* bij *Plin. rana rubeta*, bij denz. Van hier: paddeb'oem, *cynanthemis*, *idis*, *f.* Paddebrood, *bufonum panis*, *boletus*, *i*, *m. fungus*, *i*, *m.* Paddengras, *chelonitis*, *idis*, *f. holosteum*, *ei*, *n. gramen bufonum*, bij *Kiliaan*. Paddehaar of paddenhaar, *lanugo*, *inis*, *f.* waarbij men ook wel *prima* voegt. Paddensteen, *batrachius lapis*. Paddestoel of paddenstoel, *fungus*, *i*, *m. boletus*, *i*, *m.*

Paderborn, eene stad in Westfalen, *Paderborna*, *ae*, *f. Fons Padis rae*. Van Paderborn, *Paderbornensis*, *is*, *e*. B. v. het bisdom van Paderborn, *episcopatus Paderbornensis*.

Padua, eene stad in Italia, *Patavium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* Van Padua, *Patavinus*, *a*, *um*.

Pat, m. *sonus tormenti*, *vel ictus*. Ook wordt het als een bijv. n. gebruikt voor opgeblazen, *tumidus*, *a*, *um*. Van hier: patzak, m. *homo tumidus*, ook *obesus*, *a*, *m*.

Patten, b. w. *venbero*, *avi*, *atum*, *are*. Ook schietgeweren losen, *facere vi pulveris igniferi ut tormenta sonitum edant vel tonent*.

Pagadet, v. zeker slag van duiven, *columbarum quoddam genus*; *Schellerus* noemt dezelve *columba tabellaria*, volgens *Linnaeus*. Waarschijnlijk om dat men dezelve het overbrengen van brieven best leeren kan.

Pagie, m. een onduitsch woord van het Fransche *Page*, een hofjonker, *puer nobilis aulicus*, *puer nobilis principi serviens*; ook wordt het door *assecla*, *ae*, *m.* overgezet. Het woord *pedisequus* door *Hoogstraten* en *Kiliaan* gebruikt, komt, dunkt mij, niet geschikt voor.

Pagina, v. een gaaf overgenomen woord uit het Latijn, *pagina*, *ae*, *f.* zoo veel als bladzijde.

Painscole, eene stad in Spanje, *Cheronesus*, *i*, *f.* bij *Plin.*

Pais, m. een verouderd basterdw. voor vrede, *pax*, *pacis*, *f.* Dan daar dit woord geheel verouderd is, zal ik de zamenstell. die bij *Kiliaan* te vinden zijn, niet aanstippen.

Pak, o. *sarcina*, *ae*, *f. fascis*, *is*, *m*, Verkl. pakje, *sarcinula*, *ae*, *f. fasciculus*, *i*, *m*. Fig. een drukkende last, *onus molestum*. Ook zegt men een pak kleeren, *vestes*, *ium*, *f. pl.* B. v. een nieuw pak kleeren, *vestes novae*. Van hier iemand in het pak steken, *vestibus aliquem ornare*. In eenen kwaden zin, is het zoo veel als bedriegen, *decipere*, *fallere aliquem*. Iemand het pakje uitschudden, *vestes excutere alicui*, *vestibus spoliare aliquem*. Ook zegt men van eene zwangere vrouw, zij heeft haar pakje al gelost, *jam peperit*, *jam enixa est*. Zamenstell. pakdoek en paklinnen, *segestre*, *is*, *n.* *segestria*, *ium*, *n.* bij *Varro*. Pakdrager, *gerulus*, *i*, *m. sarcinarius*, *ii*, *m*. Pakgaren, *filum sarcinulis consuendis inserviens*. Pakhuis, *aedificium mercibus deponendis vel servandis serviens*, *repositorium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* Pakkelder, *cavea mercibus deponendis et servandis destinata*. Pakkleed, *linteum emporeticum*, bij *Schell.* Pakmand, *corbis sarcinulis servandis serviens*. Paknaald, *acus fasciculis consuendis serviens*, bij *Schell.* Pakpapier, *charta emporetica*, *charta involucris serviens vel apta*. Pakschuit, *navigium sarcipis transportandis destinatum*. Paktouw, *funiculi sarcinarii*. Pakpaard, *equus clitellarius*, *equus onerarius*, bij *Schell.* Pakstok, *fustis sarcinarius*. Pakwagen, *currus onerarius*, *plaustrum sarcinarium*. Pakzadel, *clitellae*, *arum*, *f. pl.* Pakzolder, *repositorium*, *ii*, *n. apotheca*, *ae*, *f. promtuarium*, *ii*, *n.* enz.

Pakkaadje, o. *sarcinae*, *arum*, *f. pl.*

Pakken, b. w. *sarcino*, *avi*, *atum*, *are*; *colligo*, *egi*, *ectum*, *igere*; *compono*, *ui*, *situm*, *ere*; in *fascem colligare*. In papier pakken, *amicire chartis*, *involvere chartae*. Alles pakken, *convasare colligere vasa*. Pakken is ook zoo veel

Digitized by Google

veel als vatten, *prehendo, di, sum, ere*; *adprehendere, comprehendere*. Van hier: pak u van hier! *proripe te hinc, apage te, facesse hinc.*

Pakker, m. *compactor sarcinarum.* Zamenstell. haringpakker, *compactor halecum.* Haringpakkerij, *locus compactioni halecum destinatus.*

Pakket, o. *fascis, is, m. sarcina, ae, f.* Verkl. pakketje, *fasciculus, i, m. farcinula, ae, f.* Zamenstell. pakketboot, *navigium, sarcinis, epistolis et simul hominibus, vel viatoribus transportandis serviens.*

Pal, m. een werktuig ter zijde van een spil, om hetzelve het terugdraaijen te beletten, *retinaculum, i, n. obex, icis, m.* zoude men ook kunnen gebruiken. Van hier wordt het als een bijv. n. gebruikt, zoo veel als onbewegelijk, vast, *firmus, immobilis, is, e; immotus, a, m*; fig. *intrepidus, a, m.* Iemand pal zetten, *ad angustias aliquem redigere, vel ita agere, ut aliquis se loco moyere non possit, ut, quo se vertat, nesciat.* Ergens te pal komen, *in molestias incidere alicubi.*

Paleis, o. *augusta domus, palatium, ii, n.* waarvan dit woord afstamt, ook *aula, ae, f. basilica, ae, f. regia, ae, f.* doch dit is eigenlijk een bijv. n. waaronder *domus* verstaan wordt. Ook zegt men in het algemeen een paleis, van allerhande voorname gebouwen, als *praetorium, ii, n.* bij *Suet. domus principalis*, bij *Sen. domus magnifica, splendida, prae aliis excellens.*

Palen, o. w. *conterminum esse, adtingere, proximum esse.* B. v. het koningrijk van Lodewijk grenst aan het keizerrijk van Napoleon, *regnum Ludovici imperio Napoleontis est conterminum.*

Paleren, een oud b. w. eigenlijk, zich met den mantel of huik opfieren, *pallio vel palla se exornare.* In het algemeen, *ornare, comere.* Van hier: paleerder, m. *comtor, oris, m. ornator, oris, m.* Paleersel, *comtus, us, m. ornatus, us, m. ornamentum, i, n.* Zamenstell. paleerhaar, *capilli adposititii, capillamentum futile*, bij *Kiliaan.* Paleernaald of paleerpriem, *calamistrum, i, n.*

Palermo of Palerme, eene stad op het eiland Sicilie, *Panormus, i, f.* bij *Liv. Schell.* zegt *Panormum, i, n.*

Palestine, eene landstreek in Azie, *Palaestina, ae, f.*

Palet, o. een onduitsch woord van het Fransche *palette*, deze beide woorden zijn van het Latijnsche woord der middeleeuw, *paletum, i, n.* afkomstig, zoo veel als eene ronde schijf aanduidende; thans gebruikt men het voor een dun, rondachtig houten plankje, waarop de schilders hunne kleuren mengen, *tabella lignea tenuissima ad colores miscendos pictoribus inserviens.* Ook is palet, v. *reticulum pilare*, en het spel zelve heet: paletten, *reticulo pilari ludere.*

Palfrenier, m. een onduitsch woord van het Fransche *palefrenier*, zoo veel als staljonge of stalknecht, *agaso, onis, m.* bij *Liv. stabularius, ii.* bij *Colum. equorum curator*, bij *Kil.*

Paliano, eene kleine stad in Italie, *Palianum, i, n.* bij *Hoogst.*

Paling, eene kleine stad in Zwaben, *Palinga, ae, f.* bij *Hoogst.*

Paling, m. de beste soort van aal, *genus anguillarum optimum*, ook alleen *anguilla, ae, f. Kiliaan* zegt *anguilla decumana vel procerior.* Van hier: palingscheer, hetzelfde als aalspeer.

Palinuur, m. eigenlijk een stuurman uit de oudheid, *Palinurus, i, m.* welk woord door de dichters voor eenen regerer van het land vaak gebezigd wordt.

Palissade, v. een schanspaal, ook eene geheele reeks van schanspalen, *vallus, i, m. vallum, i, n.* bij *Schell.* Met palissaden verschansen, *vallo, avi, atum, are; vallo vel vallis munire.*

Pallas, m. dit woord beduidt even als het Hoogduitsche *Pallasch*, een kort zijdgeweer der voetknechten, *gladius militaris pedester* of *gladius brevior pedester*, vol-

volgens *Schell.* maar bij ons wordt het voor een ruiters zijdgeweer gebruikt, *gladius militaris equester.* Vrouwelijk is het zoo veel als de godin der wijsheid, *Pallas, adis, f. Dea sapientiae.*

Palleren, zie Paleren.

Palm, v. het vlakke van eens menschen hand, *palma, ae, f. vola, ae, f.* bij *Plin. cavum manus.* Voorts de breedte van eene vlakke hand, nagenoeg vier duimen, *palmus, i, m.* zegt *Kiliaan, vel mensura quatuor digitorum.*

Palm, m. verkorting van palmboom, *palma, ae, f. phoenix dactylifera,* bij *Linnaeus.* Insgelijks wordt het bij verkorting genomen voor palmtak, *ramus palmae,* ook bij de Latijnen, *palma, ae, f.* alleen, in dezen zin wordt palm en *palma, ae, f.* als een zinnebeeld der overwinning gebruikt: b. v. de overwinning boven iemand behalen, *palmam praeripere alicui.* Zamenstell. palmboom, zie het begin van dit woord, ook wordt door sommigen, *buxus, i, f. buxum, i, n.* gebruikt. Palmbosch, *palmetum, i, n. sylva palmea, buxetum, i, n.* Palmhout, *lignum palmeum vel buxeum.* Palmslag, *addictio palmaria,* bij *Kiliaan.* Dit woord wordt nog in Friesland veel gebruikt: b. v. iets bij palmslag verkoopen, *vendere aliquid ad palmae addictionem vel ad plausum dextrae injectae.* Palmolie, *oleum palmeum.* Palmweek, *hebdomada passionis, vel hebdomas antepaschalis.* Palmwijding, *consecratio frondium solennis tempore dici dominicae palmarum.* Palmwijn, *vinum palmeum,* ook *vinum e borasso, vinum borassicum;* dan komt van het woord wijnpalm, *borassus, i, f.* Palmzondag, *dies dominica palmarum, dies palmarum, ramalia, orum, n. pl. dominica sexta quadragesimae,* bij die van de Roomsche kerk. Palmsuiker, *saccharum a foliis palmarum nomen gerens,* bij *Schell.*

Palster of palsterstok, m. *fustis, baculum, i, n. scipio, onis, m.*

Palts, m. zeker land in Duitschland, *Palatinatus, us, m.* Zamenstell. Paltsgraaf, *comes Palatinus,* bij *Schell.* Paltsgraafschap, *Palatinatus, us, m.* Opperpalts, *Palatinatus superior.* Benedenpalts, *Palatinatus inferior.*

Pamiers, eene stad in Frankrijk, *Apamea, Apamia et Pamia, ae, f.*

Pampernoelje, v. *boletus, i, m. fungus, i, m.* zoo veel als paddestoel.

Pampelune, eene stad in Spanje, *Pampelona, ae, f.* bij *Schell.*

Pamphylie, een landschap in Azie tusschen Cilicie en Syrie, *Pamphylia, ae, f.* Ook eene stad in Macedonien van dien zelfden naam.

Pan, v. *patella, ae, f.* Om te brouwen of zout te zieden, *trulla, ae, f. ahenum, i, n.* volg. *Schell.* Van een schietgeweer, *trulla incendiaria, scutula incendiaria,* bij denz. Voor hersenschaal, *calya, ae, f.* Voor dekpan of tegel, *tegula, ae, f. imbrex, icis, m. & f.* Voorts bevat de naam van pannen verscheidene vaten van koper, ijzer, blik, potaarde enz. wanneer men *vas, vasis, n.* gebruiken kan. Zamenstell. bakpan, *testa, ae, f.* bij *Hoogst.* Bedpan, *ignitabulum lecto calfaciendo serviens.* Braadpan, *sartago, inis, f.* bij *Plin.* Fruitpan is hetzelfde. Roostpan, ook. Kastanjepan. *sartago castaneis frigendis inserviens.* Koekenpan, *sartago libaria.* Smoorpan, *testum, i, n.* Stoofpan, *testum, i, n. vas coquinarium.* Vuurpan, *ignitabulum, i, n.* Zoutpan, *ahenum vel vas sali parando inserviens.* Figzegt men: in de pan hakken, *facere strages,* bij *Cicero; occidione occidere.* Men vindt nog andere zamenstellingen van dit woord als: hoofdpan, *calya, ae, f.* Laadpan, *scutula, ae, f.* Nokpan, *imbrex vel tegula.* Vorstpan, is hetzelfde. Panaal, *anguilla fricta.* Panappel, *pomum frictum vel frixum vel malum frictum vel frixum vel frigendo aptum.* Panboor, *modiolus, i, m. trepanum, i, n. terebra cranii.* Panharing, *halex fricta vel frixa vel frictioni apta.* Pankoken,

Digitized by Google

ken, b. w. *parasitor, atus sum, ari*, bij *Plaut.* Panlikker, *parasitus, i, m.* Panlikster, *parasita, ae, f.* Pannenbakker, *tegularum coctor.* Pannenbakkerij, *aedificium in quo tegulae coquuntur.* Pannendak, *tectum tegulatum vel imbricatum*, bij *Hoogstraten.* Panvlies, *membrana cranii, pericranium, ii, n.* bij *Celsus.* Panvisch, *piscis in sartagine frixus* enz.

Panaarzen, b. w. *caedere nates patella ferrea, obiurgare solea vel sandalio*, bij *Persius*; *solea pulsare nates*, bij *Juvenalis.* Hier voor gebruiken wij meer bridsen.

Pand, o. *pignus, oris, n. hypotheca, ae, f.* bij *Cic.* Iets te pand geven, *pignerare vel oppignerare aliquid*, bij *Cic.* Iets te pand nemen, *pigneror, atus sum, ari aliquid.* Pand is ook gehcel iets anders: b. v. een pand van een kleed, *lacinia, ae, f.* B. v. een pandrok, *vestis laciniata.* Ook gebruikt men dit woord, om alles uit te drukken, wat ons het liefste is, dus worden kinderen dikwijls duurste panden, *carissima pignora*, genoemd. Ook noemd men pand eene plaats, alwaar de schrijnwerkers hun werk te koop veilen, *locus ubi scriniarii merces suas venales proponunt. Hoogstraten* zegt even als *Kiliaan*, pand of bedekte wandeling, *xystus, porticus, umbulacrum, solarium.* Van hier: pandspel, *lusus pignorum*, bij *Schell.* Pandhouder, *dominus pignoris.* Pandhuis, *domus pignorationi serviens, domus feneratoris.* Pandleen, *feudum pignoraticium.* Pandregt, *jus pignoraticium.* Pandverschrijving of pandbrief, *literae pignoraticiae.* Pandnemer, *pignerator, oris, m.* bij *Cic.* Pandpenning, *arrha, ae, f. arrhabo, onis, m.* Pandsman, *obses, idis, m.* Pandslieden, *obsides, um, m. pl.* Pandverkooper, *pignorum venditor.* Voorts onderpand, hetzelfde als pand: Achterpand, *lacinia vestis posterior.* Voorpand, *lacinia vestis anterior.* Tegenpand, *pignus contrarium.* Van hier:

Panden, b. w. iemand pand afnemen, *capere pignus, pignus vel pignora apprehendere, pignus vel pignora auferre alicui.* Van hier: pander, een zeker dienaar van het geregt, die anderen pandt, *lictor quidam aliis pignus auferens*; *Hoogstraten* zegt, *executores magistratuum*, doch deze verklaring komt mij te algemeen voor. Ook is pander nog iemand, die zonder geweld iets van een ander te pand neemt, *pignerator et pignorator, oris, m.* Panding, v. *pigneratio, pignoratio, onis, f. pignoris capio* als een woord bij *Gellius*, volg. *Schell.*

Paneel, o. eigenlijk een vierhoekig gedeelte van een houten beschot, *pars quadrata tabulati cujusdam lignei*; in dezen zin komt *tympanum, i, n.* bij *Vitruvius* voor; *tabula, ae, f.* bij *Cic.* ook *tabula lignea.* B. v. op paneel schilderen, *in tabula lignea pingere.* Verkl. paneeltje, *tabella, ae, f.* In de andere beteekenissen bij *Kiliaan* voorkomende is het verouderd.

Pannekoek, m. *laganum, i, n. scriblita, ae, f.* bij *Cato.* Verkl. pannekoekje, *laganum parvum scriblita parva.* Oneig. wordt drek in de gedaante van eenen pannekoek door de zon gedroogd, een pannekoek in de zon gebakken genoemd, *stercus in formam lagani sole duratum vel coctum.* In den eigenlijken zin gebruikt men het woord in deze spreekwijs: krankheden van rijke en pannekoeken van arme lieden kan men ver ruiken, *morbi divitum et lagana pauperum longe teque odorem spargunt.* Het afgeleide werkw. pannekoeken, is bij *Kiliaan* zoo veel als braden, *epulor, comessor, atus sum, ari.* Doch thans gebruikt men het in den zin van talmen, draalen, tijdverspillen, *morari, cunctari, tempus inutiliter terere.*

Pantalare, een eiland van Afrika in de Middellandsche zee, *Cossyra, Cosyra of Cosura, ae, f.* bij *Plin.*

Digitized by Google

Pantalon, m. *vestimentum inferius talare* pantalon *dictum.*

Panter of panther, m. *pardus, i, m. pardalis, lis, f. panthera, ae, f.* Velen, zegt *Weiland*, onderscheiden den panter van den luipaard, doch bij *Scheller* is dit onderscheid niet te vinden, die alleen nog meldt, dat volgens het systema van *Linnaeus*, de panter heet, *onca, ae, f. vel felis onca*, en de luipaard, *pardus vel felis pardus.* Voor het overige is ons woord hetzelfde als het Griekſche παρδος. Zamenſtell. panterhuid of pantervel, *pellis pantherina.* Panterjagt, *venatio pantherarum.* Overigens zoude ik de ſpelling van panther boven die van panter verkiezen, dewijl *Weiland* zegt, dat dit woord een zuiver namaakſel is van het Griekſche, en onze *th* met de Griekſche θ maar niet met de τ overeenkomt.

Pantoffel, m. *ſolea, ae, f. ſandalium, ii, n. crepida, ae, f.* Verkl. pantoffeltje, *crepidula, ae, f.* bij *Gellius*; *ſoleola, ae, f.* bij *Schell.* Zamenſtell. pantoffelboom, *ſuber, quercus ſuber*, bij *Schell.* Pantoffelhout, *cortex ſubereus.* Pantoffelmaker, *ſolearius, ii, m.* bij *Schell.*

Pantomime, v. eene ſoort van ſchouwſpelen, waarin men zonder een woord te ſpreken, alles door enkele gebaarden uitdrukt, *ſpectaculi genus, in quo omnia gestibus indicantur. Scheller* verklaart het door *mimus, i, m. pantomimus, i, m.* Van hier: pantomimisch, *pantomimicus, a, m.* Pantomimist, m. *pantomimus, i, m.*

Pantſer, pantſier of panſier, o. eene vaste gemeenlijk metalen bekleeding van het lijf, *lorica, ae, f. thorax, acis, m.* bij *Plin. tunica ferrea*, bij *Varro*; *cataphracta, ae, f.* bij *Scheller.* Zamenſtell. pantſerhemd, *indusium hamis ferreis confertum.* Pantſerketting, *torques ſquamarum.* Pantſerkling, *lamina gladiatus.* Pantſeren, *loricis ſervire.* Pantſer of pantſierruiter, hier voor gebruikt men meer het onduitſche woord kurasſier, *eques loricatus, vel cataphractarius*, ook *eques cataphractatus*, bij *Liv.*

Pap, v. *puls, pultis, f.* bij *Plin. pulmentum, i, n.* bij *Plautus*; *pulmentarium, ii, n.* bij *Juv.* Verkl. papje, *pulticula, ae, f.* bij *Kiliaan.* Pap om te lijmen, is *gluten, inis, n:* Iemand een papje koken, *miſcere venenum alicui.* Spreekw. als u de pap geboden wordt, moet gij eten, *occaſione utendum est.* Pap voor eene wonde, is *fomentum, i, n.* bij *Celſus*; *malagma, atis, n.* bij *Plin* Van hier: pappig en papachtig, *glutinoſus, a, um.* Zamenſtell. beſchuitpap, *puls e pane bis cocto confecta.* Bloempap, *puls e farina confecta*, ook meelpap genoemd. Bierpap, *puls e cereviſia parata.* Broodpap, *puls e pane confecta.* Haverpap, *puls avenacea.* Kinderpap, *puls infanti nutriendo ſervions.* Lammertjespap, zoo veel als bloempap. Papbaard of papeter, *pultiphagus, i, m.* bij *Kil.* Papketel, *cacabus pultarius vel olla in qua pulmentaria coquuntur.* Papkommetje, *patella pultaria.* Paplepel, *cochlear pultarium.* Pappot, *olla pultaria*, ook *pultarius, ii, m.* Ook wordt een kind, dat met pap opgevoed wordt een pappot (zegt *Weiland*) genoemd, ik heb hetzelve meer een pappotskind hooren noemen, *infans pulte nutritus.*

Papa, m. eene benaming, waarmede de kinders hunnen vader plegen te benoemen, dus *pater, ris, m.* welk woord men ook in meest alle talen vindt.

Papegaai, m. een uitlandſche woudvogel, die in Azie, Afrika en Amerika te huis hoort, *pſittacus, i, m.* Zamenſtell. papegaaisbek, *rostrum pſittacinum.* Papegaaskooi, *cavea pſittacina.* Papegaaiskruid, *ſymphonia, ae, f. gomphaena, ae. f. amaranthus tricolor, herba coloribus variis inſtar pſittaci*, bij *Ktl.*

Papier, o. *charta, ae, f.* Van papier en papieren, *chartaceus, a,*

Digitized by Google

e, m. Een papieren mannetje, *homuncio, onis, m.* waarbij men *imbellis, fragilis, mollis, imbecillus,* voegen kan. Zamenstell. papierboom, *biblus, i, f. papyrus, i, f.* Papierhandel, *negotiatio chartaria.* Papierhandelaar, *negotiator chartarius.* Papierkist, *chartophylacium, ii, n.* Papierlompen, *panni chartae conficiendae servientes.* Papiermaker, *opifex chartarius; Kil.* gebruikt *chartarius, ii, m.* Papiermakerij, *aedificium vel officina ubi charta conficitur.* Papierhuisje, waarvoor men in de dagelijksche zamenleving peperhuisje zegt, *cucullus, i, m. involucrum chartaceum.* Papiermolen, *mola chartaria.* Papierriet, *arundo papyracea.* Papierverkooper, zie papierhandelaar. Papierwinkel, *taberna chartaria.* Papierworm, *vermis chartam rodens.* Pakpapier, *charta emporetica.* Drukpapier, *charta typographica.* Postpapier, *charta augusta,* bij *Hoogst. charta a cursu publico nomen gerens,* bij *Schell.* Schrijfpapier, *charta scriptoria vel charta scribendo serviens,* bij *Schell.* Vloeipapier, *charta bibula.* Fig. zegt men ook van iemand die geene partij gekozen heeft: hij is nog wit papier, *neuter adhuc vel adhuc aequus est.* In dezen zin komt *aequus,* bij *Eutrop.* voor. Verkl. papiertje, *chartula, ae, f. schedula vel scidula, ae, f.*

Pappen, b. w. met pap aan elkander hechten, *conglutino, avi, atum, are; glutinis ope conjungere,* ook *glutinare,* alleen. In de heelkunde is pappen, *fomentum vel malagma applicare vulneri.* Van hier: gepap, o. *conglutinatio, onis, f. glutinatio, applicatio fomenti vel malagmatis.*

Parade, v. een basterdwoord: voor eerst beteekent hetzelve vertooning van pracht en opschik, *ostentatio, onis, f. pompa, ae, f.* B. v. parade met iets maken, *ostentare aliquam rem.* Hij verschijnt in parade, *apparet ornatus, se ornatum ostendit.* In deze beteekenis stammen hier van af de zamenstell. paradebed, *lectus funebris solennis, lectus funebris pompae vel magnificentiae serviens.* Paradekleed, *vestis solennis pompae serviens.* Paradepaard, *equus pompae vel solennitati serviens.* Paradekamer, *cubiculum solenne vel solennitati serviens.* Paradewagen, *carpentum pompae vel magnificentiae serviens.* Voorts eene optogt in de beste kleeding, *pompa, ae, f.* Vooral van de soldaten, *pompa militaris.* Ook eenvoudig, de bijeenkomst der soldaten op eene daartoe bestemde plaats, *conventus militum.* Op de parade zijn, *conventui interesse.* Van hier: paradeplaats, *area conventui militum serviens vel area, in quâ milites congregantur.* Van hier het onduitsche werkw. paraderen zoo veel als in parade verschijnen.

Paradijs, o. een basterdwoord in onze en meest alle andere talen overgenomen, van het Perzische woord, *fardeus,* eenen naam der lusthoven, die door de Perzische koningen bij hunne paleizen werden aangelegd. Aan die lusthoven gaven de Grieken den naam van παράδεισος. Met dien naam bestempelden ook de Griekschsprekende Joden den lusthof, waarin God, volgens den leerenden aanvang van *Geneſis,* de eerste menschen zoude geplaatst hebben en dien hof noemde men vervolgens, zegt *Weiland,* in het Latijn, *paradisus, i, m. hortus voluptuarius.* Voorts beteekent dit woord overdragtiglijk een aangenaam oord, *locus amoenus, tempe.* Een aardsch paradijs, *paradisus terrester,* zoo veel als een zeer groot geluk, *summa felicitas.* Ook wordt het genomen voor de woonplaats der gelukzaligen, *beatorum sedes.* Zamenstellingen: paradijsappel, *malum paradisiacum vel malum sancti Joannis.* Paradijsappelboom, *malus paradisiaca vel sancti Joannis.* Paradijsboom, *elaeagnus angustifolia,* bij *Linn.* Paradijshout, *xyla-*

Digitized by Google

xylaloë, *vel agallochon*, *i*, *n.* Paradijskoren, *cardamomum*, *i*, *n.* bij *Hoogſtraten.* Paradijspapegaai, *pſittacus paradiſi.* Paradijsvogel, *paradiſea*, *ae*, *f.* *pica paradiſi*, volgens anderen, *manucodiata.*

Paraguai, eene groote uitgeſtrektheid lands in Zuidamerika, *Paraguaria*, *ae*, *f.*

Pa-del, m. hetzelfde als panter en ſtamt waarſchijnlijk van *pardalis* af

Pardon, o. een onduitsch en Fransch woord, *venia*, *ae*, *f.* Pardon vragen, *rogare veniam.* Pardon geven, *veniam dare*, *ignoscere*, waarvoor wij in de zamenleving ook veelal het basterdwoord pardonneren gebruiken.

Parel of paarl, v. *unio*, *onis*, *f.* *margarita*, *ae*, *f.* Voorts is parel overdragtig, ſieraad, luister, *ſplendor*, *decus*, *gloria*, *honor.* B. v. hij is een parel van zijn geſlagt, *generis ſui ſplendor est.* Een verharding der vochten in eens menſchen oogen, wordt ook, teene parel, genoemd, *pterygium*, *ii*, *n.* *argema*, *atis*, *n.* bij *Plin.* Van hier het werkw. parelen, zoo veel als blaasjes opwerpen, *bullo*, *avi*, *atum*, *are*; *bullio*, *ivi*, *itum*, *ire.* Zamenſtell. parelbank, *raduw in quo margaritae inveniuntur.* Parelboor, *terebra margaritaria vel terebra margaritis perforandis ſerviens.* Parelduiker, *qui in mare ſe immergendo margaritas colligit.* Parelgruis, *margaritae vel uniones generis minimi.* Parelhandelaar, *negotiator margaritarum vel unionum.* Parelhandel, *negotiatio margaritarum vel unionum.* Parelkrans of parelkroon, *corona margaritis vel unionibus inſignis vel distincta.* Parelkust, *ora margaritifera vel unionum vel margaritarum fertilis.* Paarlemoer, *interior pars conchae margaritiferae.* Parelkruid, *lithospermum*, *i*, *n.* Parelmosſel of parelooster, *concha vel mya margaritifera*, *mytilus margaritiferus*, bij *Linn.* Parelnaald, *acus margaritaria vel acus margaritis jungendis ſerviens.* Parelſchelp, *concha margaritifera.* Parelſnoer, *linea margaritarum vel unionum*, bij *Scheller.* Parelſpeld, *acicula margaritis circumdata.* Parelſtikker, *pictor margaritarius*, *vel ope acus vestes margaritis pingens.* Parelſtikſter, *pictrix margaritaria.* Parelvangst, *captura margaritiferarum conchārum.* Parelverw of parelkleur, *color margaritarum vel unionum.* Parelverwig of parelkleurig, *colorem margaritarum vel unionum habens.* Parelviſcher, *piscator margaritarum vel unionum.* Parelviſcherij, *piscatus*, *us*, *m.* *vel piscatio*, *onis*, *f.* *margaritarum vel unionum.*

Paren, b. w. *binos conſociare*, *pariter conjungere*, *par pari jungere*, *pares disponere*, *pares cum paribus conjungere*, *copulo*, *avi*, *atum*, *are.* B. v. dapperheid met beleid paren, *virtutem cum conſilio conjungere.* Van hier: paring, v. *copulatio*, *onis*, *f.*

Pareren, o. w. een onduitsch woord van het Fransche *parer*, zoo veel als afkeeren, *arceo*, *cui*, *ere.* Eenen ſtoot pareren, *arcere vel evitare ictum*, ook *declinare ictum*, *vel avertere ictum.* Men gebruikt het ook voor pralen, *ſuperbire*, *ornatum esſe.* Hij pareert met zijn nieuw kleed, *nova veste ſuperbit*, *vel nova veste ornatus est.*

Parfumeren, een onduitsch b. w. van het Fransche *parfumer*, *odoribus implere*, bij *Schell.*

Parijs, de hoofdſtad van Frankrijk, *Lutetia*, *ae*, *f.* *Lutetia Pariſiorum*, *Pariſii*, *orum*, *m. pl.* bij *Caesar.* Van hier: Parijsch, bijv. n. *Pariſiensis*, *is*, *e*; *Pariſiacus*, *a*, *m.* Een Parijzenaar, *Pariſiensis*, bij *Schell.*

Park, zie perk.

Parkement, o. ik zonde liever verkiezen pergament, als komen de met den oorſprong van het woord beter overeen: immers kreeg hetzelve den naam van deszelfs uitvinder eenen koning van Pergamus in klein Azie, die door een verbod van uitvoer van papier uit Egypte

Egypte verhinderd werd, om eene boekerij op te rigten en dus op het denkbeeld kwam om dierenhuiden op eene bijzondere wijze tot het schrijven te vervaardigen, *charta pergamena vel membrana, ae, f.* Verkl. parkementje of pergamentje, *membranula vel chartula pergamena.* Van hier: parkement, *membraneus, a, m.* Ook parkementen, bijv. n. hetzelfde: b. v. een parkementen of pergamenten band, *involucrum vel tegumentum libri membraneum.* Een parkementen of pergamenten handschrift, *codex membraneus.* Zamenstell. parkement of pergamentbereider, *effector vel opifex membranae vel chartae pergamenae.* Parkementverkooper, *negotiator membranae vel chartae pergamenae.* Hoornparkement, *membrana vitulina*, zegt *Kiliaan.* Schapenparkement, *membrana ovilla.* Schrijfparkement, *membrana scriptoria.*

Parket, o. een onduitsch woord en hier te lande alleen gebruikelijk in de spreekwijs: iemand in het parket brengen, *ad incitas vel in angustias redigere aliquem, intricare aliquem molestiis.*

Parkiet, m. *parvum psittacorum genus.*

Parlement, o. in sommige landen de verzamelde regeringsleden van het rijk, *summus regni moderatorum conventus vel senatus.*

Parmant of parmantig, bijv. n. eenigsins verouderd, *compositus, a, m; gravis, is, e; serius, a, m.* Poot schijnt het te gebruiken voor hovaardig, grootsch, *superbus, elatus, a, m.*

Parmezaan, m. eigenlijk iemand uit het hertogdom of uit de stad Parma in Italie afkomstig, *Parmensis, is, e.* Overdragtig beteekent het een Parmezaansche kaas, *caseus Parmensis.*

Parme, eene stad en hertogdom in Italie, *Parma, ae, f.*

Parnas, m. een berg van Thracie, waar Apollo en de zanggodinnen gerekend werden te huisvesten, *Parnasus et Parnassus, i, m.* Van den Parnas, *Parnasius et Parnassius, a, m.*

Parochie, v. zoo veel als kerspel of kerkelijke afdeeling in eene stad of landsdistrict, *paroecia, ae, f. curia, ae, f.* Van hier: parochiaan, *qui ad certam paroeciam vel curiam pertinet, paroecus, i, m.* Parochiekerk, *templum paroeciae, vel curiae cujusdam.*

Parool, o. een onduitsch woord van het Fransche *parole*, wij gebruiken het, om een of meer woorden aan te duiden, die aan wachtdoende krijglieden tot eene leus worden opgegeven, om zich onderling van andere krijglieden te onderkennen, *tessera, ae, f.* bij *Tacit.* Op zegt men in het gemeene leven: op mijn parool, *per fidem meam.*

Pars, zie pers.

Part, v. eene listige trek, *dolus, i, m. fraus, audis, f. ars, artis, f. techna, ae, f.* bij *Hoogstraten.* Iemand eene part spelen, *dolum struere alicui.*

Part, o. afkomstig van het Latijnsche woord, *pars, partis, f.* Verkl. partje, *particula, ae, f.* Ook kan het door *portio, onis, f.* overgezet worden: b. v. ik wil er mijn part van hebben, *volo etiam portionem vel partem meam.* Ergens part aan hebben, *participem esse alicujus rei.* Ik voor mijn part, *ego pro mea parte.* Half part! is eene gemeene uitroeping wanneer er iets gevonden wordt, *mihi dimidium!* Van hier het werkwoord parten: b. en o. eerst voor verdeelen, *partior, itus sum, iri; divido, isi, isum, ere;* onz. *participem esse.*

Partij, v. oorspronkelijk bijna hetzelfde als part, zoo veel als deel beteekenende: men gebruikt dit woord veelal in de beteekenis van aanhang, *factio, onis, f. partes, ium, f. pl.* Ook gebruikt men hetzelve voor tegenpartij, *adversarius, ii, m.* bij *Cic.* B. v. ik zal uwe partij zijn, *adversarius tuus ero.* Geheel anders is het wanneer men zegt, ik zal van uwe partij zijn, *rebus tuis favebo, partes tuas sequar.* Iemands partij kiezen, *ab aliquo stare*, bij *Cic.* Ook bezigt men hetzelve

Digitized by Google

voor eene onbepaalde menigte, *quantitas vel multitudo indefinita, numerus quidam.* B. v. die waren worden bij partijen verkogt, *merces istae numero indefinito veneunt.* Partijen is ook bij de schilders in gebruik voor zekere deelen van een stuk, *partes quaedam picturae separatae.* Ook een kunstterm in de muzijk: b. v. hij speelt de eerste partij, *primas agit partes.* In onderscheidene spelen gebruikt men ook dit woord, dan is het *lusus, us, m.* Insgelijks geeft men den naam van partij aan een aantal menschen, die zich vereenigen om zich hier of daar mede te vermaken, *societas, atis, f. voluptatis capiendae causa instituta.* In den krijg noemt men een onbepaald aantal volks, dat om buit uitgaat niet alleen eene strooppartij, maar zegt *Weiland*, partij alleen, *manus praedatoria.* Waarvan dan ook het zelfst. partijganger voor strooper genomen wordt, *praedator, oris, m. praedo, onis, f.* Eindelijk heerscht er nog een bijzonder gebruik van het woord partij in de spreekwijs: eene goede partij doen, *matrimonium secundo possessiones suas augere, vel se reddere ditiorem.* B. v. dat meisje zoude eene goede partij voor hem zijn, *virginem si tam ducendo se ditiorem redderet.* Zamenstell. braspartij, *consortio comessabunda.* Danspartij, *celetas saltandi causa congregata;* mogelijk zoude men ook *chorus, i, m.* kunnen gebruiken. Drinkpartij, *consortio compotatorum.* Hofpartij, *factio aulica.* Jagtpartij, *consortio vel societas venatica.* Plaizierpartij, *consortio animi recreandi causa instituta.* Oesterpartij, *consortio ostrea absorbendi causa instituta.* Speelpartij, *societas alaatoria.* Ook in eenen goeden zin, *lusus, us, m.* Smulpartij, *comessatio, onis, f. vel comessatorum consortio.* Vischpartij, *societas, vel piscandi, vel pisces edendi causa congregata.* Volkspartij, *factio popularis.* Zuippartij, *bacchanalia, ae, m. pl.* ook *iorum, n. pl.* Eene zuippartij houden, *bacchanalia celebrare &c.* Van hier ook partijdig, bijv. n. en bijw. *uni alterive parti addictus, unius alteriusve partis studiosus, vel amans.* Ook voor strijdig, *adversus, contrarius, inimicus, a, m.* Parcijdigheid, v. *favor, oris, m. unius alteriusve partis.* Ook is partijdigheid, *inimicitia, ae, f.* Partijgeest of partijzucht, *studium factionis.* Partijzuchtig, *factiosus.* Partijschap, v. *divisio, onis, f. secessio, onis, f.* bij *Tac.* en *Cic. inimicitia, ae, f. divortium, ii, n.* bij *Cic.*

Partuur, *par, par, duo inter se aequales.*

Paruik, zie pruik.

Pas, m. *passus, us, m.* Ook zoo veel als maat, *gradus, us, m. modus, i, m.* Ook zoo veel als doortogt, *via, ae, f. transitus, us, m.* Van hier: iemand den pas afsnijden, *transitum impedire alicui, viam obstruere.* Ook eene engte, *fauces, ium, f. plur. vis angusta, aditus angustus, pylae, arum, f. pl.* Voorts is pas een vrijgeleibrief, *literae itineris tuti, diploma liberi transitus.* Zich met eenen valschen pas redden, *ope literarum itineris tuti vel liberi transitus fictitiarum evadere.* Doch in dezen zin is het mogelijk eene verkorting van het basterdwoord paspoort. Van dit woord in den eerstten zin komt, pasganger, *equus gradarius*; ook *aliquis, qui incessu eundum certum gressus modum observat.*

Pas, b. *commodum, i, n. commoditas, atis, f. opportunitas, atis, f. tempus oportunum, locus oportunus, convenientia, ae, f.* bij *Kiliaan.* Dit woord duidt altijd eene juist afgemetene welvoeglijkheid aan, doch deszelfs oorspronkelijke beteekenis is niet wel te bepalen, zegt *Weiland*: b. v. een schip op zijn pas, *justum unus navi imponere.* Iets van pas doen, *iusto ac congruo tempore aliquid facere.* Iets van pas maken, *aptare aliquid*

quid. Te pas brengen, *juste ad legare.* Te pas komen, *justo vel congruo tempore advenire*, ook *usui esse, convenire.* B. v. dit komt te pas, *hoc convenit, hoc decet.* Wel te pas zijn, *bene valere, recte valere, bona uti valetudine.* Voorts is, op dit pas, even zoo veel als op dit oogenblik, *hocce temporis momento.* Eindelijk wordt pas ook als een bijw. gebruikt in de ſpreekwijs: daar is pas genoeg, *vix ſatis eſt.* Hij is pas aangekomen, *modo advenit.*

Pasgeld, o. *pecunia minuta.*

Pashouwer, m. *harpe, es, f. enſis falcatus.*

Paskaart, v. *mappa vel tabula nautica*, dus genoemd zegt de groote *Weil.* om dat zij den ſcheepvarenden de doortogten of pasſen aanwijst. Zou men dit woord niet geſchikter kunnen afleiden van het werkw. pasſen, zoo veel *aeſtimare, pendere, penſitare, perpendere, curare*, beteekenende. Immers geven deze kaarten den zeevarenden te kennen, waar zij zich op zee bevinden, indien zij de moeite nemen om dezelve te raadpleg.n. Ook heeft men nog eene andere giſſing omtrent de benaming van deze kaarten, als of zij dezen naam dragen, om dat alles, als afſtand, diepten, drooglten en ſtroomen op dezelve, zoo naauwkeurig als mogelijk is, afgepast of bepaald zijn.

Paskwil, o. *libellus famoſus, literae famoſae, ſcriptum famoſum*, volgens *Scheller.* Zoo het in verſen is zegt men ook: *carmen famoſum, verſus famoſi.* Het ſtamt af, zegt *Weiland*, van het Italiaanſche woord *pasquino*, zijnde een zeker verminkt beeld te Rome, waar men zulke ſchimpſchriften gewoon was, aanteplakken, het welk dien naam van zekeren ſchoenmaker in de nabuurſchap, wiens taak het wereldkundigmaken van zulke ſmaadredenen, gedurende zijn leven, was, zoo als men zegt, bekomen heeft. Van hier de zamenſtell. paskwilmaker ook paskwilſchrijver, *auctor vel ſcriptor libelli famoſi, literarum famoſarum, carminis famoſi vel verſuum famoſorum.*

Paslood, o. *libella, ae, f. amuſſis, is, f. libra, ae, f. perpendiculum, i, n.*

Paspoort, o. in den grond niets anders dan het Franſche *paſſeport*, zoo veel als vrijgeleibrief, zie die beteekenis hierboven bij het woord pas. Iemand zijn paspoort geven, is in den krijgsdienst, *exauctoro, avi, atum, are aliquem.* Ook in het algemeen, *dimittere aliquem.*

Pasſaat of paſſaatwind, m. *ventus non varius, non variabilis, ſemper ex eadem parte flans, ventus ſemper idem*; bij *Plin.* vindt men *eteſiae, arum, f. pl.* voor zulke doorſtaande winden.

Paſſage, v. een basterdwoord uit het Fransch, *tranſitus, us, m.* Van een boek, *locus, i, m.* volgens *Scheller.* Van hier: paſſagegeld, *vectigal pro tranſitu ſolvendum.* Paſſagemeester, m. *exactor vectigalis pro tranſitu ſolvendi.*

Paſſagier, m. insgelijks een basterdwoord, *vector, oris, m. viator, oris, m.* ook *advena, ae, m. hoſpes, itis, m. & f.*

Paſſau, eene ſtad in Duitschland op den Donauw, *Paſſavia, ae, f. Paſſavium, ii, n.* volg. *Schell.* Van Paſſau, *Paſſavienſis, is, e; Paſſaviens, a, m.*

Paſſelijk, bijv. n. en bijw. *tolerabilis, lis, le; modicus, a, m; mediocris, is, e*; bijw. *modice, mediocriter, adv.*

Paſſement, o. een enduitsch woord van het Franſche *paſſement, limbus vel fimbria filis aureis, argenteis vel ſericis intexta.* Van hier: paſſementmaker, *limborum vel fimbriarum taliūm opifex.* Paſſementwinkel, *taberna in qua tales fimbriae venduntur.*

Paſſen, b. en o. w. *apto, avi, atum, are; adaptare, aptum reddere, congruum reddere.* Voorts beproeven of iets wel past, *experior, ertus ſum, iri.* Onz. zoo veel als pas zijn, *aptum eſſe, congruere, quadrare, convenire.* B. v. die ſchoenen paſſen mij niet, *calcei iſti ad pedes meos non aptiſunt.* Dat kleed past u heel wel, *veſtis iſta tibi plane apta est vel con-*

Digitized by Google

congruit vel convenit. Dat past er juist in, *hoc plane quadrat.* Voorts wel staan, betamen, *decet, decuit, decere.* B. v. dit past u niet, *hoc te non decet.* Naauwkeurig acht geven, *attendere, animum advertere vel animadvertere, observare, specularі, examinare, pensare, penstare, curare, curam gerere.* Eindelijk in het kaartspel is passen zoo veel, als afwachten, wat een ander ondernemen zal, *manere, exspectare, quiescere.* Volgens *Kiliaan* is passen ook nog, *circino designare, circino, avi, atum, are.*

Passer, m. een bekend werktuig om iets af te meten, *circinus, i, m.* Verkl. passertje, *circinulus, i, m.*

Passeren, b. en o. w. een basterdwoord, doch reeds bij ons met het burgerregt beschonken, beteekenende zoo veel als doortrekken, *transire, trajicere;* ook bedr. *transmittere.* Voor iets passeren, *haberi pro aliquo.* B. v. hij passeert voor een eerlijk man, *pro honesto viro habetur vel honestus vir habetur.* Voor geduld worden: het kan passeren, *tolerandum est.* Voor gebeuren, *accidere.* B. v. wat passeert er? *quid accidit?* In den bedrijvenden zin zegt men ook: den tijd passeren, *terere tempus.* Iemand passeren, *praeterire aliquem.* Ook kan men het gebruiken in den zin van: iemand overtreffen, *superare, antecellere, praecellere alicui.* Voor overstappen, *omitto, isi, issum, ittere.* Ik zal dit passeren, *hoc omittam.* Zijne hand voor iets passeren, *manu sua aliquid signare, vel promittere.*

Passie, v. een onduitsch woord, doch hetwelk ook bij *Wailand*, zoo wel als vele andere onduitsche, maar gebruikelijke woorden gevonden wordt, *passio, onis, f.* doch voornamelijk, *passio Christi.* Passie is ook nog, *adfectus vel commotio animi.* B. v. die man is in eene groote passie, *homo iste vehementer animo adfectus vel commotus est.* Ook is passie eene sterke begeerte of drift naar iets, *magna cupiditas, vehemens ardor.* Van hier het zamengestelde passiebloem, *passiflora, ae, f.* bij *Linn.*

Pastei, v. *artocreas, ae, f. artocreas, atis, n. panis carne fartus. Scheller* schijnt lust te hebben om het woord *pasteta* te gebruiken, doch dit is van zijne uitvinding. Zamenstell. hazenpastei, *panis carne leporina fartus.* Hertenpastei, *panis carne cervina fartus.* Hoenderpastei, *panis carne gallinacea fartus.* Konijnenpastei, *panis carne cuniculorum fartus.* Oesterpastei, *panis ostreis fartus.* Patrijzenpastei, *panis carne perdicum fartus.* Wildpastei, *panis carne ferina fartus.* Vischpastei, *panis carne piscium fartus.* Vleeschpastei, is hetzelfde als pastei. Pasteibakker, *artocreatum pistor, crustularius, ii, m.* zegt *Hoogstraten.* Pasteideeg, *massa artocreae parandae destinata.* Pasteikorst, *artocreae crusta, &c.* Verkleinw. pasteitje, *crustulum, i, n.*

Pastel, v. een kruid om blaauw te verwen, *isatis, idis, f.* bij *Plinius; isatis tinctoria,* bij *Linn.* Pastel is ook eene drooge verw, *pictura ficca,* bij *Scheller.*

Pastinaak, v. anders ook pastenaken, pasternaken, pinsternaken en pinsternakels genoemd, *pastinaca, ae, f.* bij *Plinius.* Wilde pastinaak, *bupleurum rotundifolium,* bij *Linn.* Waterpastinaak, *sium latifolium,* bij denzelfden. Zamenstell pastinakenzaad, *semen pastinacae.*

Pastoor, m. een onduitsch woord van het Latijnsche woord *pastor, oris, m.* In Holland verstaat men hierdoor bijzonderlijk een roomsch priester. *pastor ecclesiae, sacerdos, otis, m.* In Friesland een gereformeerd predikant, *concionator, oris, m. oraculorum divinorum interpres, verbi divini minister.* Pastorij, *munus pastoris vel concionatoris,* in Holland en elders heet pastorij het huis van eenen gereformeerden predikant, *domus ministri.* Pastorijgoederen, *bona vel possessiones*

Digitized by Google

siones ad ecclesiam pertinentes, possessiones ecclesiasticae.

Patakon, m. *moneta quaedam argentea*, patakon *dicta*; anders ook een stuk van achten, of piaster genoemd, zegt *Weiland.*

Pateel, v. een verouderd woord ook patiel zoo veel als schotel, *scutella, ae, f. patella, ae, f.* Hiervan is nog bij ons in gebruik, gatepateel ook wel gatjepatiel genoemd, *patella ubique perforata*, ook doorslag of doorslagschotel.

Patent, o. een onduitsch woord, eigenlijk, *literae principis patentes.* Bijzonder wordt het bij ons gebruikt voor lastbrief door den staat of vorst aan de bevelhebbers der krijgsbenden gegeven, *literae jussum ordinum vel principis continentes.* Tegenwoordig is dit woord, sedert de invoering van patenten in algemeen gebruik en beduidt, *literae permissionem aliquam continentes.*

Pater, m. een zuiver Latijnsch woord: een eernaam der geestelijkheid, *pater, tris, m.* Hiervan zijn verscheidene spreekwijzen ontleend: b. v. dat is voor pater en mater, *dapes sunt conquisitissimae*, bij *Cicero.* Tap eens uit paters vaatje, *prome vinum Falernum.* Paterstuk, *frustum optimum carnis pubulae, olim sacerdoti vel patri tali donari solitum.* Dat is een gemakkelijke pater, *otii et commodi amantissimus est.* Pater goedleven, *homo veniri deditus.* Of alle deze spreekwijzen de zoogenoemde paters eer aandoen, mogen andere beslissen! Ik geloof, dat dezelve in tijden van verbittering uitgevonden zijn.

Paternoster, o. en m. *oratio dominica.* B. v. een paternoster bidden, *orationem recitare dominicam.* Ook de groote balletjes van den rozenkrans, van welken de roomschgezinden zich onder het bidden bedienen, om hunne paternosters behoorlijk af te wisselen met de *ave Maria's*, die zij aanheffen, wanneer zij aan de kleine balletjes van den rozenkrans komen. Ook beteekent het den rozenkrans zelf, *rosarium, ii, n. corona orbiculorum precatoriorum.* Overdr. is het ook veel als handboeijen, *manicae, arum, f. plur.*

Pathologie, v. een woord van Grieksche afkomst, zoo veel als de kennis der ziekten beteekenende, *pathologia, ae, f. doctrina morborum vel de morbis*, bij *Scheller.*

Patiek ook peerdig, o. een zeker kruid, *lapathum acutum, oxylapathum, i, n.* bij *Kil.* Men neemt het ook voor een kruid, patientiekruid genoemd, bij *Linnaeus, cerastrum tomentosum.*

Patient, m. een onduitsch woord, in het bijzonder een kranke, *aeger, ra, um; aegrotus, a, m.* Ook iemand, die in beulshanden overgeleverd is, *aliquis carnifici traditus, vel cruciatibus destinatus.*

Patrijs, m. een wilde vogel van het geslacht der hoenders, *perdix, icis, f.* bij *Plinius.* Zamenstell. patrijshond, *canis perdicibus capiendis aptus.* Patrijsjagt, *venatio perdicum.* Verkl. patrijsje, *pullus perdicis.*

Patroon, m. zoo veel als schutsheer, *patronus, i, m. defensor, oris, m. fautor, oris, m. protector, oris, m. advocatus, i, m.* bij *Kiliaan*, ook *dominus*, bij *Scheller.* Patrones, v. *patrona, ae, f. fautrix, icis, f. protectrix, icis, f.* Van hier: patroonschap, *patronatus, us, m.*

Patroon, v. afgepaste en in papier gepakte lading voor schietgeweer, *embolus igniarius*, bij *Scheller*; *embolus pulveris nitrati chartae involutus.* Van hier: patroontas, *crumena vel pera igniariorum*, bij denz.

Patroon, o. *typus, i, m. exemplar, aris, n. exemplum, i, n. forma, ae, f. modulus, i, m.*

Pauk, v. anders keteltrom, *tympanum semirotundum musicum.* Van hier: pauker, *tympanorum semirotundorum pulsator.* Paukgeschal, *sonitus tympanorum semirotundorum.*

Pau, de hoofdstad van Bearn in Frankrijk, *Palum, i, n.* zegt *Hoogst.*

Paus, m. *pontifex, icis, m. pontifex*

tifex Romanus, *papa*, *ae*, *m.* Van hier: pausdom, *doctrina papalis*, ook *dominium papae.* Pausgezind, *doctrinae papali addictus*, ook wel *papae partes sequens*, *papae favens.* Pauselijk, *pontificalis*, *papalis*, *lis*, *le.* Pauschap, *dignitas papalis*, *munus papale.*

Pauze, v. *mora*, *ae*, *f. ceſſatio*, *onis*, *f. intermiſſio*, *onis*, *f. Scheller* zegt ook *pauſa*, *ae*, *f. requies*, *intercapedo*, *inis*, *f.* bij *Kiliaan.* Van hier: het bastaardwoord pauzeren, *pauſare*, *ceſſare*, *ſpatium interponere vel intermittere*, *intervallum facere*, *quiescere.* Deze woorden ſtammen van het Griekſche woord παυειν, ophouden, af.

Paveljoen, o. ik zonde liever met anderen paviljoen ſchrijven, als komende van het Franſche woord pavillon, zij ſtammen beide dus af van het Latijnſche woord, *papilio*, *onis*, *m.* een veldtent. Voorts kan men ook nog gebruiken, *tentorium*, *ii*, *n. tabernaculum*, *i*, *n.* Verkl. paviljoentje, *tentoriolum*, *i*, *n.* bij *Plinius.* Paviljoen is ook, *conopeum*, *ii*, *n.*

Paveijen, zie Plaveijen.

Pavie, eene ſtad in Italie, *Ticinum*, *i*, *n. Papia*, *ae*, *f.* volg. *Scheller.*

Peauter ook piauter, o. *metalli genus mixtum e ſtanno et plumbo conſtans.* Van het Engelſche woord *pewter*, dewijl het voorzegde mengſel waarſchijnlijk in Engeland uitgevonden is.

Pedaal, o. *clavichordium pedale*, bij *Scheller*, zijnde dat klavier van een orgel, dat met de voeten beſpeeld wordt.

Pedel, m. oorſpronkelijk zegt de groote *Weiland*, beteekent het eenen deurwaarder of roededrager, *janitor*, *oris*, *m. apparitor*, *oris*, *m.* doch het wordt thans gebruikt voor eenen oppasſer of deurwaarder bij de vierſchaar eener hoogeſchool, *pedellus*, *i*, *m.* * *apparitor vel janitor vel famulus ſenatus academici.*

Pedeſtal, o. het voorſtuk eener zuil, *baſis columnae.* Ook in het algemeen, *baſis*, *is*, *f.* ſyn. *lobates*, *ae*, *m.* bij *Varro*; *ſyn. lobata*, *ae*, *f.* bij *Vitr.*

Peel, v. *vitta*, *faſciola vel taenia larga.*

Peel, v. *terra uliginoſa ac paluſtris*, waarbij men nog voegen kan, *cespitibus formandis apta*, vooral wanneer men er veengrond door uitdrukken wil. Zamenſtell. peelland, is hetzelfde als peel. Peellander, *terrae uliginoſae incola.*

Peen of wortel, v. *ſiſer*, *eris*, *n.* bij *Plin. radix edulis.* Witte peen, *radix edulis alba ſive paſtinaca*, *ae*, *f.* Gele peen, *radix edulis coloris fulvi.* Roode peen, *radix edulis colore rubro.* Oranje peen, *radix edulis coloris aurei.* Zamenſtell. peenbed, *area radicibus edulibus ſerendis destinata.* Peenzaad, *ſemen radicum edulium.*

Peer, v. zekere boomvrucht, *pirum*, *i*, *n.* Zamenſtell. perenboom, *pirus*, *i*, *f.* Perenbloeſem, *flos piri.* Perenbooman, bijv. n. *ex piro*, bij *Scheller*; ook *e ligno piri confectum.* Perendrank of perenwijn, *piracum*, *ii*, *n. vel vinum e piris confectum*, bij *Scheller.*

Pees, v. *nervus*, *i*, *m. tendo*, *inis*, *m.* bij *Celſus.* Verkl. peesje, *nervulus*, *i*, *m.* bij *Cicero.* Ook het ſnoer van eenen boog, *nervus vel chorda arcus.* Ook het teellid van eenen ſtier, *membrum tauri genitale*, *nervus*, *i*, *m.* thans gemeenlijk bullepees genoemd. Van hier: peesachtig, *nervoſus*, *a*, *um.* Pezerik, *nervecis membrum genitale*, volgens *Weiland.* Van hier de ſpreekwijzen: iemand op de pees zetten, *onerare aliquem labore.* In de geneeskunst is het, iemand zulke ſterke middelen ingeven, dat het leven of dood zij, *mortem vel vitam*, *caeſar aut nihil.*

Peet, m. en v. zoo veel als iemand, die een kind ten doop houdt, doopvader, *qui in baptismate locum patris obtinet*, *ſusceptor*, *oris*, *m. pater initialis.* Zamenſtell. petegift, *donum occaſione baptismatis a patre initiali infanti*

Digitized by Google

fanti datum. Peetlap, *pater initialis suppositus.* Oudtijds zeide men ook peetvader in plaats van grootvader, *avus, i, m.*

Pegel, m. een merk in eene maat, om aan te wijzen, hoe vol dezelve zijn moet, om zekere hoeveelheid vocht te bevatten, *nota quaedam mensurae statutae.* Van hier het werkwoord pegelen, b. w. zoo veel als zulke kan nameten, *cantharos tales remetiri.* Ook is pegelen, zulke kannen uitdrinken, *ebibere, evacuare, siccare.* Ook met zulk een merk verzien, *cantharum nota mensurae statutae insignire, notare.* Van hier: pegelaar, *dimensor, explorator capacitatis vasorum, mensor liquidorum. notator mensurae statutae.* Zamenstell. pegelstok, *baculus dimensioni serviens.*

Peil, o. zamengetrokken uit het voorgaande pegel, waarvan het dus ook de beteekenis heeft, *mensurae, statutae nota.* Het water is op zijn peil, *altitudo aquae notam mensuras statutae attingit vel ad justam altitudinem adscendit.* Voorts de maat, die men ten aanzien van andere vochten in acht te nemen heeft: b. v. dat bier is op zijn peil gebrouwen, *cerevisia ista ad justam mensuram decocta est.* Boven peil, *extra modum, supra mensuram.* Het peil goed maken, *ita agere, ut mensor publicus mensuram a nobis indicatam inveniat justam.* Eindelijk beteekent het overdragtiglijk allerhande maat, *mensura, ae, f.* Zamenstell. peilketting, *catena dimensioni serviens.* Peilkompas, *pyxis nautica, variationem acus magneticae indicans.* Peillood, *bolis, idis, f.* Peilstok, *baculus dimensioni serviens.* Oudtijds schijnt peil ook zoo veel als taak beteekent te hebben, *pensum, i, n.* volg. *Kil.* Van hier:

Peilen, b. w. de diepte van het water afmeten, *aquam bolide metiri.* Ook zoo veel als wijnroeijen, *vinum doliis inclusum metiri.* Overdr. evenveel welk ding bereken: b. v. de zon of sterren peilen, *altitudinem vel elevationem solis vel siderum computare.* Iemand peilen, *tentare aliquem.* Fig. zegt men: men kan zijnen grond niet peilen, *mens istius hominis impenetrabilis est.* Van hier: peiler, m. *mensor, oris, m.* Peiling, v. *mensio, onis, f.*

Peinzen, o. w. met diepdenkende overwegingen bezig zijn, *meditor, atus sum, ari; anxie vel sollicite aliquid animo volvere.* Zoo dat ons peinzen verschilt van de gewone beteekenis, welke men verkeerdelijk aan hetzelve hecht, namelijk die van denken in het algemeen. Van hier: peinzend, *meditabundus, a, um.* Gepeins, o. *meditatio, onis, f. meditamen, is, n. meditamentum, i, n.* bij *Tac.*

Peis, zie Pais.

Pek, o. een gezuiverde en tot zekeren trap van vastigheid gekookte hars van boomen, *pix, picis, f.* Spreekw. hij heeft pek aan zijnen broek of in de lage straattaal: hij heeft pek aan zijn gat, *convivium relinquere nescit.* Met pek bestmeren, *illinere vel oblinere pice, oppicare.* Zamenst. pekboom, *picea, ae, f.* bij *Virg. pinus sylvestris,* bij *Linnaeus.* Pekbroek, *nauta, ae, m.* Ook schertsende voor eenen scheepstimmerman, *faber navalis, compactor navium.* Pekdonker, *perobscurus, a, um; picea caligine tectus,* bij *Ovid.* Pekdraad, *filum picatum vel pice obductum.* Schoenmakerspekdraad, *filum picatum sutorium.* Pekerts, *aes piceum vel aes pici simile,* bij *Scheller.* Pekfakkel, *fax picea.* Pekmos, *lichen stygius,* bij *Linnaeus.* Pekhout, *lignum piceum.* Pekkrans, *corona picata.* Peklap, *linteum pice obductum,* ook fig. *cunctator, oris, m.* Pekmuts, *galerus picatus.* Pekolie, *oleum picatum, oleum pissinum,* bij *Scheller.* Pekpan, *trulla picaria,* bij denz. Pekpleister, *emplastrum picatum.* Pekzwart, *piceus, a, um; perniger, ra, rum.* Pekton, *cupa pice referta.*

Pekel, v. *muria, ae, f. muries, ei, f. salsugo, inis, f.* bij *Plinius.* Van hier het spreekwoord:

Digitized by Google

iemand in de pekel laten zitten, *in periculis relinquere aliquem vel deesse alicui*, bij *Nepos*. Van hier: pekelachtig, *naturam muriae habens*. Pekelen, b. w. *muria condire*, ook onz. *muriam ejicere vel emittere*. B. v. die zuurkool pekelt reeds, *brassica ista acida jam muriam emittit vel ejicit*. Zamenstell. pekelharing, *halex conditanea vel condita muria*, met dit onderscheid dat *halex conditanea* beteekent haring, die klaar is om ingepekeld te worden en *halex condita muria*, die reeds gepekeld is. Pekelhoer, *meretrix decrepita, vel emerita*. Pekelnat, *liquor muriaticus*. Pekelschuim, eigenl. *spuma muriae*; oneigenl. *spuma maris*. Pekelspek, *lardum muria conditum*. Pekelveld, ook pekel alleen is bij de dichters gebruikelijk voor de zee, en komt met het Latijnsche woord, *salum, i, n.* ook alleen door de dichters in dien zin gebruikt, volmaakt overeen. Pekelvleesch, *caro muria condita*. Pekelzonde, *peccatum vetus*.

Pekken of pikken, is zoo veel als met pek of pik besmeren, zie onder pek.

Pel, v. allerlei bekleedsel, als *pellis, pallium, velum &c.* doch van den oorsprong afwijkende is hetzelve overgegaan tot de beteekenis van een dop van erwten, boonen, eijeren enz. *siliqua, ae, f. folliculum, i, n. valvulus, i, m. cortex, icis, m. & f. crusta, ae, f.* Van een ei, *testa, cortex vel putamen ovi*. Van hier het werkwoord pellen, *decorticare, delibrare, exalburnare*, bij *Plinius*. Zamenstell. peldegarst, *hordeum delibratum*. Pelmolen, *mola hordeo delibrando inserviens*.

Pelgrim, m. eene bedevaartganger, *peregrinator religiosus*. Van hier: pelgrimaadje, *peregrinatio religiosa*. Zamenstell. pelgrimsgewaad, *vestis peregrinatoris religiosi*. Pelgrimshoed, *pileus peregrinatoris religiosi*. Pelgrimsmantel, *pallium peregrinatoris religiosi*. Pelgrimsstaf, *baculus peregrinatoris religiosi*. Pelgrimstas, *pera peregrinatoris religiosi*. Pelgrimsvlesch, *lagena peregrinatoris religiosi*.

Pelion, m. een berg in Thessalie, *Pelion, onis, m.*

Pellen zie bij Pel.

Pellikaan, m. een groot slag van watervogels, anders kropganzen genoemd, om dat het verzien is van eenen grooten krop, waar in het zeer veel voedsel opzamelt, welken het daaruit weder te voorschijn brengen kan, om zijne jongen, als er niets anders te vinden is te voeden, en in het leven te houden. Van hier de dichterlijke versiering, welke zegt dat de pellikaan zijne jongen met zijn eigen bloed voedt, *pelicanus, i, m. pelicanus onocrotalus*; volgens andere ook *platalea, ae, f.* bij *Cicero*; ook *gralla platalea*. Voorts wordt een werktuig dienende om tanden te trekken, ook pellikaan genoemd, *pelicanus vel pelecanus, i, m.*

Peloponnesus, o. *Chersonesus, i, f.* ook *Chersonesus Thracia, Inachia, ae, f.* Ook een schiereiland in Griekenland, *Peloponnesus, i, f.*

Pels, zoo veel als huid, *pellis, is, f.* Met pels bedekt of bezet, *pellitus, a, m.* Met pelsen bedekken, *pelliculo, avi, atum, are*, bij *Colum*. Pels is ook een kleed met bont gevoerd, *vestis pellita*, het welke men ook pelsrok noemt. Van hier: pelzer, *Kiliaan* schrijft pelser, zoo veel als bontwerker, *pellio, onis, m.* Pelsmaker, is hetzelfde. Pelshandel, *negotiatio pellaria*. Pelshandelaar, *negotiator pellarius*. Pelshandschoen, *chirotheca pellicea*. Pelzig, *pelliceus, a, m; pellis instar, pelli similis, pellis naturam habens*. Pelskam, *pecten pellarius*. Pelskleed, *vestis pellicea*. Pelsmantel, *pallium pelliceum*. Pelsmof, *chirotheca pellitea*. Pelsmot, *tinea pelionella vel phalaena tinea pelionella*, bij *Linnaeus*. Pelswerk, *galerus pellitus, vel galerus pelle villosa munitus vel tectus*. Pelswerk, *pelles, ium, f. plur.*

ook

Digitized by Google

ook *res quaecunque è pellibus confectae.* Het basterdwoord pelterij, v. beteekent hetzelfde, en komt van het Fransche woord *peleterie.*

Peluw, zie Peuluw.

Pen, v. *penna, ae, f.* Verk'einw. pennetje, *pennula, ae, f.* dit woord wordt meest voor eene vederschaft uit de vlerken der vogelen gebruikt, wordt echter dikwijls bij ons met pin zoo als het Latijnsche *penna* met *pinna* verwisseld; zoo zegt men eene houten pen, *fibula lignea.* De uitstekende hoek of punt op eenen muur, *penna, ae, f.* Een klavier van een orgel, *pinna, ae, f.* Voorts noemt men deze vederschaft, waar zij toebereid is om te schrijven ook pen, *calamus, i, m.* waarbij men ook *scriptorius* voegen kan. Voorts gebruikt men pen overdragtig voor schrijfstijl: b. v. een fraaije pen, *stilus tersus.* Het is in de pen, *mox eveniet, fiet vel accidet.* Ook van een geschrift, *jam jam prodibit.* Van pen zoo veel als pin komt het werkwoord pennen, *ope fibulae lignae vel pinnae adfigere.* Zamenstell. pennenbereider, *qui calamos scriptorios parat.* Pennenkoker, *theca calamaria.* Pennekunst, *ars scribendi.* Pennenkooper, *negotiator pennarum scriptoriarum*, bij *Scheller.* Pennelikker, *servulus a manu vel librariolus, i, m.* bij *Kiliaan.* Pennemes, *scalpellus, i, m.* bij *Celsus*; ook *culter pennis scriptoriis parandis serviens.* Pennemesje, *cultellus &c.* zoo als het vorige woord. Pennenverkooper, *venditor calamorum scriptoriorum vel pennarum scriptoriarum.* Pennenwinkel, *taberna ubi calami scriptorii venèunt.* Pennensteel, *caulis pennae*, bij *Kiliaan.* Ganzenpen, *penna anserina.* Kantoorpen, *calamus tablini.* Lasterpen, *calamus atra bile tinctus.* Roerpen, *clavus gubernaculi.* Schrijfpen, *penna scriptoria vel calamus scriptorius.* Slagpen, *penna alae major.* Trekpen, *calamus majusculis literis ducendis inserviens.* Zwanepen, *penna olorina.*

Penning, m. *numus, i, m. nummus, i, m.* verkl. *numulus, i, m. Kiliaan* verklaart het ook door *denarius, ii, m.* Iemand tot eenen penning toe betalen, *ad numum, ex asse, ad libellam solvere alicui.* De tiende penning, *decima pars cujusque nummi.* De honderdste penning, *centesima pars cujusque nummi.* Wij gebruiken het woord penning gemeenlijk voor eenen halven duit, *dimidia chalci pars.* Van hier: geen penning in de wereld hebben is zoo veel als, volstrekt niets bezitten, *omnino inopem, omnibus privatum esse.* Een valsche penning, *nummus adulterinus*, bij *Cicero.* Penningen om mede te spelen, *adea, orum, n. plur. in glossario.* Zamenstell. penningbloem of penningkruid, *numularia, ae, f. lysimachia numularia*, bij *Linn. Kiliaan* verklaart het door *lunaria Graeca*, en het andere door *centimorbia, ae, f.* Penningmeester, *quaestor, oris, m. praefectus aerarii publici.* Penningmeesterschap, *quaestura, ae, f. tribunatus vel praefectura aerarii publici.* Penningswaarde, *justum pretium.* B. v. penningswaarde iets verkoopen, *aliquid vendere ad justum pretium.* Bij *Kil.* vindt men het werkwoord penninckwaeren, voor verkoopen, *distrahere, divendere, redigere ad pretium numi*, zoo veel als tot geld maken.

Pens, m. een bekend gedeelte der ingewanden, *abdomen, inis, n. venter, ris, n. omasum, i, n.* het woord *pantex, icis, m.* schijnt ook in gebruik geweest te zijn, schoon men hiervan alleen den zesden naamval *pantice* vindt, *pantices, um, m. plur.* vindt men meer. Zamenstell. pensverkoopster of pensvrijf, *panticum negotiatrix. Kiliaan* heeft *alantopolis.* Bij denzelven vindt men ook pensmarkt, *alantopolium, ii, n.* Rolpens, *pantices conditanei.* Pensman of pensverkooper, *alantipola, ae, f.* Pensspoeling, *la-*

Digitized by Google

vatio vel lotio panticum. Pensverdeeling, *visceratio, distributio farciminum.*

Pensebloem ook pensebloem, v. *Weiland* zegt van pense en bloem zonder echter te melden wat pense is, het geen ik heken niet te weren: ik veronderstel dus eer dat onze benaming komt van het Franſche woord, *pensée*, zijnde de naam van eene gevlamde driekleurige viool, *viola flammea vel viola tricolor.*

Penseel, o. een zamengebonden en aan eenen ſteel vast gehecht bosje haar, ten gebruike van ſchilders of teekenaars, *peniculus, i, m.* Verkl: penseeltje, *penicillus, i, n. penicillum, i, n.* Zamenſtell. penseelmaker, *peniculorum, penicillorum confector.* Penseelſchrijver, *qui penicillo literas ducit.* Van hier overdragtig: voor de manier van ſchilderen, *methodus pingandi.* B. v. een ſtout penseel, *audax pingendi methodus.*

Pensylvanie, o. eene provintie van Noord-Amerika, *Pensylvania, ae, f.*

Pensionaris, m. e'genlijk: een loontrekkende ſlaatsdienaar, *minister reipublicae mercenarius.*

Peper, v. *piper, eris, n.* Zwarte peper, *piper nigrum.* Witte peper, *piper album.* Lange peper, *piper oblongum.* Spaanſche peper, *piper Hispanicum;* ook noemt men dezelve *capſicum baccatum, vel piper Braſilianum,* bij *Linnaeus.* Indiſche of Indiaanſche peper, *capſicum annuum vel piper Indicum vulgatiſſimum.* Voorts wordt het vleesch van eenen haas met veel peper toebereid ook hazepeper genoemd, *caro leporina multo pipere condita.* Overdr. zegt men ook peperduur, *cariſſimus, a, um; maximi pretii.* Van hier het werkw. peperen, *condire pipere.* Ook zegt men: iemand iets inpeperen, *gravius punire aliquem, vel vindictam ſumere.* Zamenſtell. peperachtig, bijv. n. *piperis naturam habens vel piperi ſimilis, is, e.* Peperboom, *arbor piperis,* bij *Plin. arbor vel planta ferens piper;* de wilde peperboom komt bij *Linn.* onder den naam van *rhu cominia* voor. Peperbus of peperdoos, *theca piperi ſervando deſtinata;* ook zegt *Schell. capſula vel pyxis piperaria.* Peperhuis, *cucullus piperi involvendo ſervicns,* ook *cucullus, i, m.* alleen. Peperkoek, *libum piperatum.* Peperkorrel, *bacca piperis,* bij *Vitr.* Peperkruid, *piperitis, idis, f. lepidium latifolium,* bij *Linnaeus, ſatureia hortenſis,* bij denz. *cunila ſativa,* bij *Plinius.* Peperland, *India orientalis.* B. v. hij gaat naar het peperland, *in Indiam proficiſcitur orientalem.* Spreekw. hij deugt niet, hij moet peper halen, *malis moribus eſt et in Indiam orientalem relegandus.* Pepermolen, *mola piperi minuendo ſerviens.* Peperminut, *mentha piperita,* bij *Linn.* Pepernoot, *nux meliſſa piperata,* bij *Scheller.* Peperplant, *planta ferens piper.* Peperſtruik, *frutex ferens piper.* Pepervogel, *naſutus, i, m. piperivorus, i, m.* bij ſommigen *pica Braſiliana.* Peperworrel, *apium, ii, n.* bij *Hoogſtraten;* *Kiliaan* verklaart het door *raphanus ruſticanus, ſinapi Perſicum, radix piperis guſtum habens, cochlearia armoracia,* bij *Linn.*

Peperen, zie bij Peper.

Pepoen, v. eene kalabas, zekere vrucht van het geſlacht der komkommers, *pepo, onis, m.* bij *Plinius.* De geleerde *Weiland* zegt pompoen, ik geloof verkeerdelijk, vermits ons woord van het Latijnſche *pepo,* en dit weder van het Griekſche πέπων afkomt.

Perdoen, o. een ſcheepswoord, zijnde een touw, dat om den mast gewonden wordt, ten einde denzelven te verzekeren, *funis, roboris ergo, malo circumdatus.*

Perigeux of Perigueux, eene ſtad in Frankrijk, *Veſana, ae, f.* bij *Hoogſtraten.*

Periode, v. zekere omloop van tijd, *periodus, i, f.* van het Griekſche περίοδος. Ook gebruikt men het in den zin van zeker bepaald gedeelte eener redevoering, dan heet het

Digitized by Google

het ook *periodus*, *i*, *f.* ook *certum temporis spatium*. Uit deze laatste beteekenis spruit het bastard bijv. n. periodiek, *quod intra certum temporis spatium fit*. Periodieke werken, *opera certo ac statuto tempore in lucem prodeuntia*.

Perk of park, o. eigenlijk eene plaats, die met paal of rijswerk omheind en afgeschoten is, *septum*, *i*, *n*. Voorts eene diergaarde of warande voor allerlei wild, *vivarium*, *ii*, *n. theriotrophium*, *ii*, *n.* bij *Varro*. Ook een vak in eenen hof, *area*, *ae*, *f.* Overdragtig: de beteugeling van iemands magt en willekeur, *finis*, *is*, *omn. g. modus*, *i*, *m. terminus*, *i*, *m.* B. v. wie zal hem perk of palen stellen? *quis illi finem modumve imponet? quis illum moderabitur*, bij *Sallustius*. Ook beteekent het een perk waarin gestreden wordt, *arena*, *ae*, *f. circus*, *i*, *m. agon*, *onis*, *m.* bij *Plinius*; doch dit laatste is een Grieksch woord. Zamenstell. bloemperk, *area floribus nutriendis destinata*. Loopperk, *curriculum*, *i*, *n. stadium*, *ii*, *n. catadromus*, *i*, *m.* bij *Vitruv.* Renperk, *circui hippodromus*, *i*, *m.* bij *Plaut.* Strijdperk, *arena*, *ae*, *f. stadium*, *ii*, *n.* Worstelperk, *palaestra*, *ae*, *f. locus luctae destinatus*, ook vindt men het woord *gymnasium*, *ii*, *n.* in dezen zin.

Perkement, zie Parkement.

Perpignan, eene stad in Frankrijk, *Perpinianum*, *i*, *n. Perpinianum*, *i*, *n.* bij *Scheller*.

Pers, v. *praelum*, *i*, *n. Scheller* schrijft *prelum*, *i*, *n.* Zamenst. boekbinders pers, *prelum librarium*. Brievenpers, *prelum literarium*. Drukpers, *prelum typographicum*. Druivenpers, *torcular*, *aris*, *n.* bij *Varro*. Kalanderpers, *prelum lovigatorium*. Lakenpers, *prelum pannis praemendis serviens*. Linnenpers, *prelum linteis constipandis serviens*. Ooftpers, *prelum pomarium*. Wijnpers, zie Druivenpers. Voorts wordt pers alleen dikwijls voor drukpers gebruikt; b. v. het werk is op de pers, *opus sub prelo est*, *vel imprimitur*. De verdere zamenst. zijn: persboom, in de drukkerij, *pertica transversa*, bij *Scheller*. In de wijnpers, *trabs*, *qua uva calcata premitur*. Persbord of persplank, *tabula presforia*. Persgeld, *pecunia pro presfura solvenda*. Persloon, *merces presfurae*. Persschroef, *trochlea preli*. Persvat, *vas presforium*.

Persen, b. w. sterk drukken en dringen of zamendrukken, voornl door middel van eene pers, *premere*, *comprimere*, *constipare*, *cogere*, bij *Liv.* Iemand ergens toe persen, *urgere aliquem*. Een boek persen, *ope preli librum comprimere*. Iets derwijze zamendrukken, dat men er het sap uittrekt, *exprimere aliquid*, bij *Mart.* Druiven persen, *calcare uvas*. Ook voor benaauwen, *arctare*, *coarctare*, *angere*. *Hooft* gebruikt het ook in den zin van dwingen of noodzaken, *cogo*, *coegi*, *coactum*, *cogere*. Van hier: perser, m. *presfor*, *oris*, *m.* Wijnperser, *calcator uvae*. Persing, *presfio*, *onis*, *f. expressio*, *coactio*, *onis*, *f.* Voor gedurige doch vergeefsche neiging tot afgang, *tenesmus*, *i*, *m.* Voor benaauwdheid, *angor*, *oris*, *m.*

Persoon, m. *persona*, *ae*, *f.* Voorts beteekent het den rang of stand, *status*, *us*, *m. conditio*, *onis*, *f.* De afzonderlijke zelfstandigheid van iemand: b. v. ik ben er in persoon gekomen, *egomet ipse eo adveni*. Zijt gij er in persoon geweest? *tune ipse fuisti?* Hij is in persoon bij mij gekomen, *ille ipse ad me venit*. Ik voor mijn persoon heb er niets tegen, *egomet ipse non obtrecto*. Ook voor de waardigheid, *dignitas*, *atis*, *f.* B. v. hij heeft zijnen persoon verloren, *dignitatem suam amisit*. Ook voor mensch, *homo*, *inis*, *m.* & *f.* B. v. drie personen, *tres homines*. Een zeker persoon, *homo aliquis*. Zoo zegt men ook in de zamenstell. mansperſoon, *vir*, *iri*, *m.* Vrouwsperſoon, *femina*, *ae*, *f.* mu-

Digitized by Google

mulier, eris, f. Overigens zijn de eerſte, tweede en derde perſoon bekende woorden in de taalkunde, *prima, ſecunda et tertia perſona.* Ook in de godgeleerdheid, *Deus Pater, Filius et Spiritus Sanctus.* Van hier: perſonaadje, *perſona, ae, f.* Een perſonaadje ſpelen, *perſonam aliquam tenere*, bij *Cicero.* Hij ſpeelt zijne perſonaadje zegt de geleerde *Weiland*, is zóo veel als, hij is in volle beweging, *ſuperos et Acheronta movet.* Perſoonlijk, bijv. n. *perſonalis, lis, le.* In de ſpraakkunde zegt men perſoonlijke werkwoorden, *verba perſonalia.* Onperſoonlijke, *impersonalia verba.* Ook worden *perſonaliter et impersonaliter, adv.* in de ſpraakkunst gebruikt. Perſoonlijkheid, v. *perſonalitas, atis, f.* * *Schell.* zegt *perſona, ae, f.* Perſoonſchap verklaart *Kiliaan* door *curionatus, us, m.* Perſoonsverbeelding, is in de ſpraakkunde, *proſopopoeia.*

Peru, o. een gewest in Zuid-Amerika, *Perua, ae, f. Terra Peruviana.*

Perzie, een rijk in Azie, *Perſia, ae, f.* bij *Plinius*, ook *Perſis, idis, f.* Van hier: Perziaan, *Perſa, ae, m.* Perziaansch of Perzisch, *Perſicus, a, m.* Op zijn Perzisch, *Perſice, adv.*

Perzik, in Zeeland zegt men perze, v. eene welbekende boomvrucht, *Perſicum, i, n. malum Perſicum*, bij *Columella.* Van Perſico zuiver uit het Italiaansch overgenomen, alwaar het eene perzik beteekent, bij ons beduidt het een afrekſel van perzikpitten, *liquor e nucleis Perſicorum confectus.* Zamenſtell. perzikblad, *folium arboris Perſicae vel Perſici, vel mali Perſicae.* Perzikbloemen of perzikbloeſem, *flores mali perſicae.* Perzikboom, *malus perſica, perſica, ae, f.* bij *Plin. perſicus, i, f.* bij *Columella.* Perzikpit, *nucleus mali perſici.* Perzikſteen, is hetzelfde, in de ertskunde, *perſicites*, bij *Schell.* Perzikkruid, *perſicaria, ae, f. polygonum perſicaria.* Ook wordt de waterpeper, door anderen perzikkruid genoemd, *hydropiper, vel polygonum hydropiper*, volg. *Linnaeus.*

Peſaro, eene ſtad in Italie, *Piſaurum, i, n.* Van Peſaro, *Piſaurenſis, is, e*, bij *Schell.*

Peſt, v. *peſtilentia, ae, f. peſtis, is, f. contages, is, f. contagio, onis, f. contagium, ii, n.* Voor eene algemeene peſt, *lues, is, f.* bij *Cicero.* Welk woord niet alleen op menſchen, maar ook op dieren, boomen enz. ziet. Overdr. gebruikt men hetzelve voor menigerlei hoogatverderfelijke zaak, *peſtis, is, f. pernicies, iëi, f.* B. v. hij is de peſt voor zijn land, *patriae ſuae peſtis eſt*, bij *Cicero*; bij wien men ook *pernicies reipublicae*, zoo veel als peſt voor den ſtaat vindt. Ook zeggen wij in het gemeene leven: dit of dat is de peſt voor hem, *hoc vel illud perniciosum illi eſt.* Ook is het basterdwoord peſtilentie bij ons in gebruik. Van peſt komen: peſtachtig, *peſtis vel peſtilentiae naturam vel ſimilitudinem habens.* Peſtig, *peſtilens, entis, omn. g. peſtilentioſus, a, um, peſtilentus, a, um, peſtilis, lis, le, peſtifer, era, erum*, bij *Cicero.* Als de peſt, *peſtifere, adv.* bij *Cicero.* Zamenſtell. van peſtilentie, is peſtilentiekruid of peſtilentiewortel, *galega, ae, f.* bij *Linnaeus.* De zamenſtell. van peſt zijn: peſtblaar, *puſtula peſtilentiaria.* Peſtbuil, *bubo peſtilentiarius.* Peſtgezwel, *ulcus peſtilentiarium.* Peſthuis, *aedificium peſtilentiarium*, bij *Schell. aedificium in quo peſte laborantes curantur.* Peſtkool, *carbunculus, i, m. anthrax, acis, m.* bij *Plinius.* Peſtlucht, *aër peſtilentioſus.* Peſtpokken, *vari vel varioli peſtilentioſi.* Peſttijd, *tempus peſtilentiae, tempus peſtis.* Zamenſtell. huispeſt, *peſtis domeſtica.*

Peſth, eene ſtad in Hongarye, *Peſtinum, i, n.* volg. *Schell.*

Pet, m. eene lederen muts, *galerus, i, m.* beter is, *pileus vel pileum e corio confectum.* Verkl. petje, *pileolus e corio confectus.* Bij

Ki-

Digitized by Google

Kiliaan beteekent pet ook zoo veel als put.

Peter, hetzelfde als Pieter een mans naam, *Petrus, i, m.* Ook is peter zoo veel als peet.

Peterman, en het verkl. Petermannetje, *numus vel numulus sancti Petri imagine insignitus, binos fere aequans festertios.* Ook eene soort van visch, *trachinus*, bij *Linnaeus*, ook *trachinus draco*, bij denz. Ook is er eene soort van Brabandsch bier dus genoemd, *cerevisia quaedam Antverpiana* peterman *dicta*; men schrijft ook pieterman.

Petersburg, o. *Petriburgum, i, n. Petropolis, is, f.* Peterburgsch, bijv. n. *Petriburgensis, is, e; Petropolitanus, a, um.* Eene zeer vermaarde stad in Rusland.

Peterolie, v. *naptha, ae, f. bituminis liquidi genus, petroleum, ei, n. oleum petrinum.*

Peterselie of pieterselie, v. een bekend plantgewas, *petroselinum, i, n. apium petroselinum*, bij *Linnaeus.* Van hier: peterseliachtig, *naturam petroselini habens*, ook *gustu apii praeditus.* Zamenstell. peterseliebed, *area petroselini vel apii.* Peterseliebladt, *folium petroselini.* Peterselieboom, die op de Molukksche eilanden groeit, *panax fruticosum*, bij *Linnaeus.* Peterseliekaas, *caseus petroselino conditus.* Peterseliereuk, *odor petroselini.* Peterseliesmaak, *gustus petroselini.* Peterseliewortel, *radix petroselini.* Peterseliezaad, *semen petroselini.* Macedonische peterselie, *smyrnium, ii, n.* Dulle peterselie, *cicuta, ae, f.* Wilde peterselie, *cancalis, idis, f.*

Peterstaart, m. eene bekende plant, *ephedra, ae, f.* bij *Plinius.*

Peukel of pukkel, v. *pustula, ae, f. pusula, ae, f.* beide bij *Cel. papula, ae, f.* bij *Kil. tuber.* Verkl. prukelije of pukkeltje, *tuberculum, i, n.* Van hier: peukelachtig, *naturam pustulae habens.* Peukelig, *pustulatus et pustulosus, a, um*, bij *Celsus.* Peukeligheid, v. *natura pustulata.*

Peul, v. oorspronkelijk genoegaam hetzelfde als pel, *involucrum, vel tegumentum quodcumque.* Maar het gebruik wil, dat men er zekere welbekende voortbrengselen van eenige soorten van plantgewassen door aanduidt; die derzelver zaden in zich bevatten en aan die zaden den naam van peulvruchten bijzetten: eigenlijk is het dus, *filiqua, ae, f. pericarpium, ii, n. folliculus seminis.* Meer bijzonder geeft men den naam van peulen aan de doppen van zeker slag van erwten, die nog jong zijnde, te gelijk met de erwten eetbaar zijn, *filiquae edules.* Overd. noemt men dus ook het plantgewas, *planta pisi vel ervi.* Van hier: peulvrucht, *legumen, inis, n.*

Peuluw, peuluwe ook peluw, peluwe en peul, v. zoo veel als hoofdkussen, *cervical, alis, n.* bij *Plin. pulvinar, aris, n. pulvinarium, ii, n.* bij *Cic.*

Peupel, o. *populus, i, m. plebs, is, f. plebecula, ae, f.* bij *Hooft* komt dit woord voor: wij gebruiken hiervoor meestal gepeupel. Peupel, is bij *Kil.* ook zoo veel als populierboom, *populus, i, f.*

Peuren, o. w. men zegt ook poeren, met een bos wormen aan een hengelsnoer naar aal visschen, *ope vermium lineae piscatoriae alligatarum anguillas piscari.* Thans ook in eenen anderen zin gebruikelijk: ergens aan peuren, *se alicui rei accingere.* Aan een werk peuren, *accingere se alicui operi vel ad opus aliquod.* Ergens naar toe peuren, *conferre se in aliquem locum.*

Peuteren, o. w. *digito vel instrumento quodam leviter fodere, vel vellicare.* In de gemeenzame verkeering gebruikt men het voor: met den vinger aanraken, *digito tangere.* Ook alleen aanraken, *attingere.* B. v. niemand moet daar aan peuteren! *ne quis hoc digito tangat, vel simplicister tangat!* Van hier: peutering, *tactus vel tactio ope digitorum vel instrumenti cujusdam.* Gepeuter, o. *continua tactio ope*

Digitized by Google

digitorum vel inſtrumenti cujusdam.

Peuzelen, b. en o. men kan dit woord bijna gebruiken in den zin van beuzelen, *ineptio, ivi, itum, ire, nugor, atus ſum, ari.* B. v. hoe ligt gij daar te peuzelen? *quid illic nugaris?* In de gemeenzame verkeering gebruikt men het in eenen anderen zin, voor: op zijn gemak en met kleine beetjes eten, *ſummis labiis varia cibaria carpere et libare.* Van hier: peuzelaar of peuzeler, *nugator, oris, m.* ook *qui ſuaviora edulia carpit*, zegt *Kiliaan.* Peuzeling, *nugae, arum, f. plur.* Ook het lekkerſte beetje, *pulpamentum, i, n.*

Pharizeer, zie Farizeer.

Pheniks, zie Feniks.

Philoſoof, zie Filoſoof.

Phrygie, een land in klein Azie, *Phrygia, ae, f.* Phrygisch, bijv. n. *Phrygius, a, um.*

Phoenicie, een landſchap in Syrie, *Phoenice, es, f. Phoenicia, ae, f.* Van Phoenicien, *Phoenicius, a, um.* Een Phoenicier, *Phoenix, icis, m.* Eene vrouw uit dat land, *Phoeniſſa, ae, f.*

Piacenza, eene ſtad in Italie, *Placentia, ae, f.* Van Piacenza, *Placentinus, a, um.* Het hertogdom van Piacenza, *ducatus Placentinus*, bij *Scheller.*

Piaſter, zie Patakon.

Piauter, zie Peauter.

Picardyen, eene landſtreek in het noordelijk gedeelte van Frankrijk, *Picardia, ae, f.*

Piek, v. een ſpies of lans, *haſta, ae, f. lancea, ae, f.* Verkleinw. piekje, *haſtula, ae, f.* De oude Batavieren hadden ook eene ſoort van pieken, die zij frameën noemden, welk woord *Tacitus* behouden heeft, *framea, ae, f.* doch wierd bij hun door de ruiterij alleen gebruikt, want hij zegt: een ruiter is alleen met een ſchild en framee gewapend, *eques ſcuto et framea contentus est*, of ook vergenoegt zich ook met een ſchild en framee. Zijne piek ſchuren is zoo veel als wegloopen, *aufugio, ugi, itum, ere.* Piek is ook nog eene lange ſtreep door eenig geſchrift gehaald, *linea longa per ſcripturam aliquam in transverſum ducta.* Van hier: piekenier, m. *haſtatus, i, m. lanceārius, ii, m.* Zamenſt. piekdrager, hetzelfde als piekenier, en het geen er naast bij komt, is *doryphorus, i, m.* bij *Cicero.* Piekſtok, *haſtile, is, n.* Piekijzer, *ſpiculum, i, n, cuspis, idis, f.* bij *Varro.*

Piek, voor haat, zie Pik.

Piemont, een landſchap geheel ten noorden van Italie en aan Zwitſerland grenzende, *Pedemontium, ii, n.* dus genoemd, om dat het aan den voet der Alpen ligt.

Piepen, o. w. een woord van den klank gevormd, om het geluid van muizen, jonge vogels enz. uit te drukken, *pipio, ire; pipare, pipilare.* Van de muizen zegt men *desticare, mintrare.* Eene piepende ſtem, *vox acuta vel ſtridula.* Van hier: pieper, *ſiſtulator, oris, m.* Piepertje, *ſiſtula, ae, f.* Gepiep, is bij *Scheller, pipatus, us, m.* Piepjong, *aetate ad modum tenera.* Het is overgenomen van een vogeltje, dat nog maar piepen en niet zingen kan.

Pier, v. *lumbrieus, i, m. lumbricus terreſtris.* Van hier het werkw. pieren in Friesland nog in gebruik, als zijnde eene zachte uitdrukking van bedriegen, eigenlijk *lumbricos capere*, maar in den tweeden zin, *ludere, eludere, deludere, ludificare, ludificari aliquem.* Zamenſtell. pierkruid, *herba antheImintica, ſantonicum, i, n.*

Pieterman, zie Peterman.

Pieterſelie, zie Peterſelie.

Pij of pije, v. *gauſapa, orum, n. plur. bardocucullus, i, m.* Zamenſtell. pijlaken, *pannus rudis, hirſutus, craſſior.* Pijrok, *penula nautica vel veſtis nautica e panno rudi vel craſſiori confecta.* In pij gekleed, *gauſapatus, a, um*, bij *Seneca.*

Pijl, m. *ſagitta, ae, f. telum, i, n. calamus, i, m. arundo, inis, f.* doch deze twee laatſte woorden zijn dichterlijk. Spreekw. hij heeft al zijne pijlen verſchoten,

Digitized by Google

ten, *omnia tela exhausit*, bij *Scheller*. Ik heb nog andere pijlen op mijnen koker, *supersunt mihi alia argumenta*. Als een pijl uit den boog, *maxima cum celeritate, velocissime*. Ik weet niet van wat hout ik eenen pijl maken zal, *nescio quo me vertam*. Zamenstell. pijlhout, *lignum telis faciendis aptum*; mogelijk ook *hastile*, *is*, *n*. Pijlijzer, *ferrum teli*, *spiculum sagittae*. Pijlkoker, *pharetra*, *ae*, *f*. Pijlschoot, *jactus teli*, bij *Caesar*; *ictus sagittae*. Het eerste woord komt meest voor in de beteekenis van den affstand, dien men met eenen pijl affschieten kan. Pijlriem, *amentum*, *i*, *n*. Pijlstaart, *infarior pars teli vel sagittae*. Ook is pijlstaart een zeker slag van eendvogels met spitse staarten, *glaucium*, *ii*, *n*. bij *Kilian*. Pijlstok, *hastile*, *is*, *n*. doch voortal van eenen vuurpijl, *hastile sagittae incendiariae*, bij *Scheller*. Pijlkruid, *sagittaria*, *ae*, *f*. bij *Linnaeus*, ook *sagittaria sagittifolia*, bij denz. Pijlnaad in de ontleedkunde, *sutura sagittalis*, bij *Scheller*. Pijlwortel, *thalia*, *ae*, *f*. bij denz.

Pijler, zie Pilaar.

Pijlkoker, zie bij het woord Pijl.

Pijn, m. zeker slag van pekboomen, anders pijnboom genoemd, *pinus*, *i*, *f*. in den zesden naamval *pinu*. Zamenstell. pijnappel, *pinea*, *ae*, *f*. Overdragtig: een knop boven op de spitse van eenen toren, *conus*, *i*, *m*. Pijnappelklier, *glandula cerebri vel pinealis*. Pijnkern, *nucleus pineus*. Pijnnoot, *nux pinea*. Pijntop, *cacumen pini*. Pijnwoud, *pinetum*, *i*, *n*. bij *Plin*. Pijnbosch, is hetzelfde.

Pijn of pijne, v. eigenlijk ligchaamssmart, *dolor*, *oris*, *m*. Voorts moeite en arbeid, *opera*, *ae*, *f*. *labor*, *oris*, *m*. B. v. het is de pijne waardig, *operae pretium est*. Van hier het oude werkw. pijnen, *operam dare*, *laborare*, *elaborare*, *niti*, *adniti*, *conari*, *moliri*. En het insgelijks verouderde pijnder, zoo veel als beul, *tortor*, *oris*, *m*. *carnifex*, *icis*, *m*. Van hier ook het werkw. pijnigen, *torquere*, *cruciare*, *excarnificare*. Zoo veel als kwellen, *vexo*, *avi*, *atum*, *are*. Pijniger, m. *tortor*, *oris*, *m*. *carnifex*, *icis*, *m*. *vexator*, *oris*, *m*. Pijniging, v. *cruciatus*, *us*, *m*. *cruciamentum*, *i*, *n*; beide bij *Cicero*; *vexatio*, *onis*, *f*. Pijnlijk, *molestus*, *a*, *um*; *gravis*, *is*, *e*; *laboriosus*, *a*, *um*; *dolore plenus*. Pijnlijkheid, v. *molestia*, *ae*, *f*. *labor*, *oris*, *m*. *opera*, *ae*, *f*. *dolor*, *oris*, *m*. Zamenstell. buikpijn, *tormina*, *um*, *n*. *plur*. *vermina*, *um*, *n*. *plur*. *verminatio*, *onis*, *f*. bij *Plinius*. Darmpijn, *colum*, *i*, *n*. bij *Plinius*. Hoofdpijn, *cephalgia*, *ae*, *f*. *dolor capitis*. Kies of tandpijn, *odontalgia*, *ae*, *f*. *dolor dentium*. Maagpijn, *dolor stomachi*, *vel ventriculi*. Oorpijn, *otalgia*, *ae*, *f*. *dolor aurium*. Rugpijn, *dolor dorsi*, *vel dorsualis*. Voorts pijnbank, *tormentum*, *i*, *n*. *equuleus*, *ei*, *m*. bij *Cicero*. Pijnkamer, *locus quaestioni destinatus*. Pijnraam, *instrumentum reo extendendo et cruciando aptum*.

Pijnen, zie Pijn.

Pijnigen, zie Pijn.

Pijnlijk, zie Pijn.

Pijp, pijpe, v. eigenlijk een werktuig, waarmede men het geluid van piep voortbrengen kan, dus eene soort van fluitje, *fistula*, *ae*, *f*. *tibia*, *ae*, *f*. *calamus*, *i*, *m*. *arundo*, *inis*, *f*. Van deze beteekenis komt het spreekwoord: hij zit in het riet en maakt pijpjes, *occasione opportuna utitur*. Naar iemands pijpen dansen, *voluntati ac nutui alicujus obtemperare*; *morem gerere alicui*. De pijpen stellen, *contumaciter se gerere*, *dominari*. Van pijp in dezen zin, komt orgelpijp, *fistula organi spiritalis*. Rietpijp, *fistula arundinea*, *vel arundo*, *inis*, *f*. Zakpijp, *tibia utricularis*. Zakpijper, *utricularius*, *ii*, *m*. Voorts even veel welke andere buis van eene gelijke gedaante, *tubus*, *i*, *m*. *canalis*, *is*, *m*. *fistula*, *ae*, *f*.

f. tibia, ae, f. B. v. de pijp van den arm, *os tibiae brachii.* Pijp, wordt bij ons bijzonder gebruikt voor eene tabakspijp, *fistula fumaria.* B. v. mijne pijp is nog niet uit, *herba Nicotiana fistulae meae fumariae ingesta nondum absumta est.* Van hier: pijpaarde, *argillae fistularia,* bij *Scheller.* Ook zegt men: eene pijp tabak, *quantitas herbae Nicotianae, fistulae fumariae ingeri solita.* Voorts beteekent pijp zeker langwerpig vat, waarin olie verzonden wordt, *dolium oblongum.* Zamentsell. armpijp, *tibia brachii.* Blaaspijp, *tubus ventarius, Scheller* gebruikt dit laatste woord. Fonteinpijp, *fistula fontana.* Longpijp, *aspera arteria,* bij *Cicero.* Luchtpijp, *tubus spiritalis.* Mergpijp, *tibia medullosa.* Scheenpijp, *os tibiae.* Schoorsteenpijp, *tubus camini.* Traanpijp, *tubulus lacrymalis.* Wijnpijp, *dolium vinarium oblongum, seria, ae, f.* Voorts pijpensteller, *fistularum organi spiritalis compactor.* Pijpkan, *vasculum fistularum infantibus nutriendis serviens.* Pijpkaneel, *cinnamomum oblongum, formam fistulae habens.* Pijpkruid, *cicusa, ae, f.* bij *Plinius.* Pijpmaker, *artifex vel opifex fistularius, opifex vel affector fistularum,* bij *Scheller.* Pijpmakerij, *fabrica fistularia.* Pijpriet, *arundo fistulis efficiendis apta.* Pijpzak, *uter, ris, m.* Pijpzakspeler, *utricularius,* ook is pijpzak, *saccus fistulae servandae inserviens.* Van pijpen is het o. w. pijpen, eigenlijk *sibilum edere, sibilare,* ook *fistula vel tibia canere.* Van hier: pijper, *fistulator, oris, m. tibicen, cinis, m.*

Pik, zoo veel als pek, is onzijdig, maar mannelijk beteekent het zoo veel als haat, *odium, ii, n. simultas, atis, f.* B. v. eenen pik op iemand hebben, *simultatem exercere cum aliquo,* dan komt het van het Fransche woord, *pique,* bij *Velius* vindt men in piek zijn, *in odio esse.*

Picardie, eene landstreek in Frankrijk, *Picardia, ae, f.* Van Pikardie, *Picardicus, a, um,* volgens *Scheller.*

Pikkedillen, v. *nugae, arum, f. plur. gerrae, arum, f. plur. frivola, orum, n. plur.*

Pikken, b. w. zie Pekken.

Pikken, o. w. *ferire vel tundere rostro, impetere vel impingere rostro, rostro petere, capere vel sumere.* Bij *Kil.* is pikken ook zoo veel als maaijen, *meto, messui, messum, metere,* en komt dan van pikkel, zoo veel als eene fikkel, *falx, falcis, f.*

Pikton, m. *dolium picatum.*

Pikzwart, zie bij Pek.

Pil of pille, v. *pilula, ae, f. globulus, i, m.* Fig. onaangenaamheden, *molestiae, arum, f. pl.* B. v. die pil was niet gemakkelijk te slikken, *molestia ista acre ferenda erat.* Dat zijn vergulde pillen, *latet anguis in herba.* Verkl. pilletje, *parva pilula.*

Pilaar of pijler, v. *columna, ae, f. columen, inis, n. pila, ae, f.* bij *Scheller.* Verkl. pilaartje, *columella, ae, f.* Fig. worden voorname voorstanders, pilaren of steunpilaren genoemd, *columna, ae, f. columen, inis, n.* Zamentsell. pilaarbijter, *hypocrita, ae, m. superstitiosus, qui assidue anili superstitione imbutus in aede sacra defidet, columnas quasi mordens vel erodens.* Pilaargebouw, *peristylium, ii, n.* bij *Vitruvius.* Pilaarhoofd, *epistylium, ii, n.* bij *Varro.* Pilaarlijst, *balteus, ei, m.* bij *Vitruvius.* Pilaarplint, *plinthis, idis, f.* bij denz. Pilaarvoet, *basis columnae.*

Pijlegift, v. een geschenk van doopheffers of doopheffsters aan hunne petekinderen, *natalitium, ii, n.* bij *Persius.*

Piloot, m. een onduitsch woord, zie Loots of Loods.

Pimpel, m. zoo veel als een vlinder, *papilio, onis, m.* Het verkl. pimpeltje, wordt thans gebruikt voor een zwak mannetje, *homuncio debilis, imbellis, imbecillus.* In sommige plaatsen beteekent pimpeltje een drinkglasje, *pocillum, i, n.* B. v. het pimpeltje

peltje is hem niet van den mond, *semper in pocillis est.* Van dezen zin krijgt het werkwoord pimpelen de beteekenis van gestadig drinken, *poto, avi, atum, are.* Een pimpelaar, *potator, oris, m.* Zamenstell. pimpelmeesje, eene der kleinste soorten van meezen, *parus minor, vel parus caerulens.* Pimpelpaars, *color violaceus subniger.*

Pimpernel, v. eene vrucht, welker wortel eenen scherpen en brandenden smaak heeft, *pimpinella, ae, f.* bij *Linnaeus, Plinius* heeft *bipinnella, ae, f.* Witte pimpernel, *pimpinella saxifraga.* Brokpimpernel, *pimpinella hircina.* Zamenstell. pimpernelroos, *rosa pimpinellifolia.* Pimpernelsmaak, *gustus pimpinellae.* Pimpernelwortel, *radix pimpinellae.*

Pimpernoot, v. *pistacium, ii, n.* Deze is de echte *pistacie*, die in Perzie, Arabie, en Indie groeit. De wilde wast in het zuiden van Europa en heet *pistacium sylvestre, vel fructus staphyleae.* Pimpernootboom, *pistacia, vel pistacia vera,* bij *Linn.* de andere heet, *staphylea, vel staphylea pinnata, vel pistacia sylvestris.*

Pin, zie Pen.

Pin, v. eene soort van kleine spiering, *apua minor.*

Pingelen, v. alleen in het meerv. gebruikelijk, *nuclei pinei.*

Pink, v. verkl. pinkje, *navigium, vel navigiolum piscatorium non tabulatum, vel non constratum.* Voorts beteekent pink bij ons, den kleinsten vinger, *digitus auricularis, vel minimus.* Ook nog eenen jongen os of eene jonge koe, *juvencus, i, m. juvenca, ae, f.*

Pinken en pinkoogen, o. w. *connivere, vitare, oculis semiclausis intueri.*

Pinknet, of *rete majus,* volgens *Halma.*

Pinkster of pinksteren, o. eigenlijk de vijftigste dag na den eersten aanvang van paschen, van het Grieksche woord πεντηκοστη, den vijftigsten dag beteekenende, *pentecoste, es, f. festum pentecostes.* Zamenstell. pinksteravond, *vespera ante pentecosten.* Pinksterbier, *cervisia tempore pentecostes bibenda,* bij *Scheller.* Pinksterbloem, *flos tempore pentecostes florens, paeonia, ae, f.* bij *Linnaeus*; ook *puer, vel puella ridiculum in modum ornatus, vel ornata ante festum pentecostes stipem colligens.* Pinksterdag, *dies pentecostes.* Pinksterdingsdag, *dies tertius festus pentecostes.* Pinksterfeest, *festum pentecostes.* Pinksterpronk, *vestimenta optima tempore festi pentecostes indui solita.* Pinksterzondag, *dies solis pentecostes.* Pinksterweek, *hebdomas a pentecoste nomen habens.*

Pinksternakel, v. *pastinaca, ae, f.*

Pioene, v. eene zekere bloem, *paeonia, ae, f.* bij *Linn.*

Pint, v. eene bekende vochtmaat, *sextarius, ii, m. Kiliaan* verklaart het door *hemina, ae, f.* welk woord bij *Hoogstraten* een half pintje is. Van hier, bij *Kiliaan*, het werkwoord pintelen en pinteleren, *urce potitare, subbibere, cyathos sorbillare.* Zamenstell. pintsglas, *poculum sextarium continens.* Pintskan, *cantharus sextarium continens.* Pintsroemer, zie Pintsglas. Pintsflesch, *lagena sextarium continens.*

Pip, v. eene ziekte van het pluimgedierte, *pituita, ae, f.* ook *coryza, ae, f.* bij *Scheller.* Van hier: pips en pipzig, *pituitosus, a, m; pituita laborans.* Overd. beteekent het ook, ongezond, *morbidus, a, m. morbosus, parum validus.*

Pippeling, v. een bekend slag van appelen, *malum curtipendium,* bij *Kiliaan.* Zamenstell. goudpippeling, *malum curtipendium coloris aurei.* Koningspippeling, *malum curtipendium regium.*

Pips, bijv. n. zie bij Pip.

Pirano, eene stad van Italie, *Piranum, i, n.*

Piramide, v. een onduitsch woord, eene vierkante van boven spits toe-

Digitized by Google

toeloopende zuil, *pyramis, idis, f.* bij *Cic.*

Pis, v. *urina, ae, f. lotium, ii, n.* Koude pis, eene ziekte, *stranguria, ae, f.* Van hier komt pisachtig, *urinae naturam habens, urinae similis, lis, le.* Zamenstell. Pisbak, *lasanum, i, n.* Pisbed, *lectum comminges*, bij *Kiliaan.* Ook pisfebed, een zeker bloedeloos diertje tot het geslacht der torren behoorende, *scarabaeus millepeda vel multipeda.* Ook zeker kruid, *urinaria, ae, f. dens leonis, chondrilla, ae, f.* bij *Kiliaan.* Pisblaas, *vesica lotii.* Pisbroek, *qui braccas lotio implet, vel urinam in braccas emittit.* Pisdoek, *linteum lotio excipiendo serviens.* Pisgat, *foramen per quod urina effunditur, vel effluit.* Pisglas, *matella vitrea, urinale, is, n.* bij *Kiliaan.* Pishoek, *locus separatus urinae emittendae destinatus.* Piskijker, *uroscopus, i, m. inspector urinae*, bij *Kiliaan.* Pislap, *panniculus urinae excipiendae serviens.* Pisluijer, *facia lotio excipiendo serviens.* Pispraat, *nugae, arum, f. plur.* Pispot, *matula, ae, f. scaphium, ii, n. strulla, ae, f. lasanum, i, n.* Verkl. pispotje, *matella, ae, f.* Piskroeg, *taberna vilis ac sordida.* Pisseling of pisselings, *urinae instar fluens.* Pisvuur, *ignis pulveris nitrati semper prorepens.* Piszout, *sal ammoniacus*, bij *Plinius.* Van hier het werkwoord pisen, *mingere, mejere, urinam mittere, vel reddere*, bij *Scheller.*

Pistool, v. eene Spaansche gondmunt ter waarde van drie zilveren dukatons, *moneta aurea Hispanica & florenis cum totidem obolis valens, pistola, dicta.* Voorts een klein schietgeweer, dat met eene hand afgeschoten wordt, *telum manuarium ignivomum, fistula ignivoma manualis.* Verkl. pistooltje, *telum manuarium ignivomum parvi generis.* Zamenstell. zakpistooltje, *telum ignivomum subalare.* Pistoolkoker of pistoolholster, *theca teli ignivomi manualis.* Pistoolschoot, *ictus fistulae ignivomae manualis.* Ook voor het bereik van eene pistool, *distantia, quam ictu tormenti ignivomi manualis attingere possumus.*

Pit, m. nog heden ten dage zegt *Weiland* bij menigen Nederlander zoo veel als put, *puteus, ei, m.*

Pit, v. en o. *medulla, ae, f. arboris vel fructus, granum, i, n. nucleus, ei, m. cor, cordis, n.* als zijnde het merg van eenen boom, en ook de kern of zaadkorrel van allerhande boomvruchten, en meer anderen. Het binnenste van eene kaars, en het geen in eene lamp de plaats der pit van eene kaars bekleedt, *ellychnium, ii, n.* Figuurlijk: het beste van iets: b. v. het pit eener rede, *medulla orationis.* Overdragtig, tot het verstand van een mensch: b. v. daar streekt geen pit in dien man, *vir iste ingenio caret.* Hij heeft pit achter de ooren, *ingenio acri praeditus est.* Deze leenspreukige beteekenis van pit geeft aan pittig den zin van verstandig, *ingeniosus, a, um.* Anders is pittig, volgens de eerste beteekenis, *medullosus, a, um.* Woorden zonder pit, *nugae sonorae.*

Pitoor of putoor, m. zekere vogel van dezelfde grootte als een reiger, *buteo, onis, m.* bij *Plin.* Ons putoor schijnt hetzelfde te zijn als het Fransche woord *butor.*

Pitsjaren, b. w. een scheepswoord, door middel van zeker fein aan boord roepen, *signo quodam dato ad se vocare in navem.* Van hier: pitsjaarvlag, *signum convocationis.*

Pittig, zie Pit.

Pitte, is bij *Kiliaan, fraus, audis, f. fraudulentia, ae, f. astutia, ae, f. fallacia, ae, f.* Van hier: pittig, bijv. n. *fraudulentus, astutus, a, um; fallax, acis, omn. g.*

Plaag, v. eigenlijk een slag en daardoor toegebragte wonde, *plaga, ae, f.* In het hedendaagsch gebruik, ieder onheil, dat ons treft, *malum, i, n. incommodum, i, n. vexatio, onis, f.* Van hier: huisplaag, *malum domesticum.*

Land-

Digitized by Google

Landplaag, *malum publicum*. Bijzonderlijk noemt men dus eene zware ziekte, pest of hongersnood, *morbus gravis, pestilentia, ae, f. fames, is, f.* Fig. iemand die ons plaagt, *vexator, oris, m.* Hij is een plaag voor zijn wijf, *uxoris suae vexator est*, anders noemt men zoodanig iemand, plaaggeest, plaagduivel en plager, *vexator, oris, m.* zoo het eene vrouw is, *Furia, ae, f. vexatrix, icis, f.* Van hier: plaagziek, *vexationum amans, ad vexandos alios pronus.*

Plaanboom, m. *platanus, i, f. acer major.*

Plaaster, zie Pleister.

Plaat, v. eigenlijk een breed uitgeslagen of gegoten stuk metaal dat plat en vlak is, *lamina, ae, f.* men vindt ook *lamna, ae, f.* bij *Livius* volg. *Rhukenius; bractea, ae, f.* Verkl. plaatje, *lamella, ae, f. bracteola, ae, f.* Voor een stuk hout of steen van dezelfde gedaante, *tabula, ae, f.* Voor eene looden plaat zegt *Suetonius, charta plumbea.* Overdragtiglijk: beteekent het eene prent, waarop het graveersel van eene koperen of houten plaat afgedrukt is, in het gemeen, *tabula aenea vel lignea*; eigenlijk *imago vel scalpum figurarum, tabulae aeneae vel ligneae incisarum.* Voorts is plaat eene zandbank in zeeën of rivieren, *pulvinus, i, m. dorsum, i, n. vadum, i, n.* Zamenstell. borstplaat, *lorica, ae, f. thorax, acis, m.* Wijzerplaat, *tabula gnomonica.* Zandplaat, *dorsum arenarium.* Voorts plaatdrukker, *chalcographus, i, m.* Plaatdrukkerij, *chalcographia, ae, f.* Plaatetser en plaatsnijder, *scalptor aeris*, zegt *Scheller.* Plaatpapier, *charta figuris aeri insitis imprimendis serviens.* Plaatpers, *praelum chalcographicum.* Plaatslijper, *tabularum politor.*

Plaats, v. eigenlijk, een plat en effen gedeelte van de oppervlakte der aarde, *planities, iei, f.* Bijzonderlijk, zoodanig een als er nevens een huis ligt en tot hetzelve behoort, dan is het *area, ae, f. platea, ae, f.* bij *Kiliaan* schijnt hier aan verwant. Hieraan grenst de beteekenis van marktveld eener stad, in het Fransch *place, forum, i, n.* Voorts een effen of oneffen stuk gronds, waarop eene stad, een dorp of iets anders staat, *oppidum, i, n. civitas, atis, f. urbs, urbis, f.* B. v. Rotterdam is eene zeer volkrijke plaats, *Rotterodamum civitas est frequentissima.* Ook voor buitenplaats, *villa, ae, f. praedium, ii, n.* Eene welversterkte plaats, *oppidum bene munitum.* Zeeplaats, *urbs maritima &c.* Ook is het evenveel, eene plek gronds, waarop het menschdom zich beweegt én handelt, *locus, i, m.* in het meerv. *loci, orum, m. et loca, orum, n. plur.* Als ook een ruimtevak, waarop iemand zich bevindt, *spatium, ii, n.* B. v. eene geest heeft geene plaats noodig, *spiritus spatio non indiget.* Ook voor zitplaats, *sedes, is, f.* B. v. dit is mijne plaats, *haec mea sedes est.* Ook stand, waardigheid, *locus, i, m. dignitas, atis, f.* Ook een predikantsbediening, *munus, eris, n.* B. v. hij vervult roemruchtig zijne plaats, *munere suo honorifice fungitur.* In deze beteekenis zegt men ook schoutsplaats, *munus praetorii, dignitas praetoria, praetura, ae, f.* Raadsheersplaats, *dignitas senatoria &c.* Zoo zegt men ook: iemands plaats vervullen, *in locum alicujus succedere*, ook alleen *alicui succedere.* Iemand van zijne plaats berooven, *privare aliquem dignitate sua vel munere suo.* Overigens is, in de eerste of tweede plaats, zoo veel als, ten eersten, ten tweeden, *primo, secundo.* Plaats grijpen, beteekent: *locum habere, evenire, accidere.* Ook voor in zwang zijn, *in consuetudine esse, solere.* Plaats geven, *locum dare*, volg. *Scheller.* Eene bede plaast geven, *exaudire preces alicujus.* De redelijkheid plaats geven, *acquirdi consulere.* Iemand geene plaats geven,

Digitized by Google

occasione aliquem privare, copiam non facere, alicui facultatem non dare. De waarheid vondt geene plaats, *veritati locus non erat.* Dat gebruikt vindt plaats, *hoc in consuetudinem abiit.* Ik zal deze zaak op hare plaats laten, *rem hancce in medio relinquam.* Zamenstell. plaatsbegever, *muneris dator vel praebitor*, bij *Cicero.* Plaats bekleeder *qui locum aliquem obtinet, qui munere vel officio aliquo fungitur.* Plaatsbewaarder, *custos loci*, ook *custos areae.* Plaatshond, *canis areas custos.* Plaatshouder, *qui locum aliquem tenet.* Plaatsmajoor, *praefectus urbis.* Plaatsvervanger, *qui in alicujus locum succedit, successor, oris, m.* Plaatselijk, bijv. n. *localis, lis, le*, bij *Tertullianus.* Plaatsbeschrijving, v. *topographia, ae, f. loci descriptio.*

Plaatsen, b. w. *loco, avi, atum, are; collocare, ponere*, bij *Cicero.* Voor zetten, *disponere, statuere.* In orde plaatsen, *digerere, constituere.* In het rond plaatsen, *circumponere.* Van hier: plaatser, *positor, oris, m.* Plaatsing, *positio, onis, f. collocatio, onis, f. dispositio, onis, f.* bij *Cicero; dispositus, us, m.* bij *Tacitus; statutio, onis, f. digestio, onis, f. digestus, us, m.* bij *Statius.*

Placenze, eene stad in Italie, *Placentia, ae, f.*

Plagen, b. w. eigenlijk, iemand door het geven van eenen slag kwetsen, *plagam inferre vel ingerere alicui.* Want het woord *plaga* geeft niet alleen eenen slag, maar ook de wonde door dien slag veroorzaakt, te kennen, volgens den grooten *Ruhnkenius.* In het gebruik beteekent plagen zoo veel als, evenveel op welke wijze kwellen, *vexo, avi, atum, are; excruciare, agitare.* Van hier: plager, *vexator, oris, m.* Boerenplager, *agricolarum vexator.* Vrouwenplager, *vexator puellarum vel feminarum.*

Plagge, v. eertijds een dekkleed, *stratum, i, n. instratum, i, n. stragulum, i, n.* Lompen, vodden, *panniculi, orum, m. plur. res viles ac tritae.* Thans zijn bij ons plaggen, zeer slechte turven, die de arme menschen in een digt begroeid heideveld afsteken en branden, *cespites ericei.*

Plaizier, zie Pleizier.

Plak, v. in den zin van eenen slag met een zeker welbekend werktuig van onderwerpsche schoolmeesters, *plaga, ae, f. ictus, us, m.* Voorts, het werktuig zelf, *ferula, ae, f.* Van hier de spreekwijs: ergens de plak opleggen, *arrogantiae et auctoritate scholastica impedire.* Iemand onder de plak hebben, *dominari alicui.* Voor de oude beteekenissen, welke *Kiliaan* aan dit woord geeft, gebruikt men thans plek en vlek. Intusschen komt plak nog somwijlen voor in die van smet of klad, *macula, ae, f.* In dezen zin gebruikt men de zamenstell. plakslang, *serpens maculosus vel maculis distinctus.* Plakwater, *aqua maculis auferendis serviens.* Plakpapier, *charta bibula*, bij *Plinius.*

Plakkaat, o. *placitum, i, n. decretum, i, n. edictum, i, n. tabula, ae, f.* eigenlijk, *edictum glutinis, ope publice affixum.* Van ons plakken of aanplakken, volg. *Weil.* Zamenst. bloedplakkaat, *edictum sanguinarium.* Plakkaatboek, *liber edicta continens.*

Plakken, b. w. eigenlijk, iets ergens zoo vlak op of aan vlijen, dat het er aan vastkleeft, *rem ita tam juste imponere, ut invicem cohaereant.* Overdragt. beteekent het nederwerpen, *allidere.* B. v. iemand tegen den wand plakken, *allidere aliquem parieti.* Voor iemand gevangen zetten, *in vincula conjicere aliquem.* Als mede zamen doen kleven, *glutino, avi, atum, are; conglutinare.* Ook met leem of kalk bestmeren, *crustare, incrustare, gypsare, lutare vel delutare.* Eindelijk, onzijdig, lang in een gezelschap blijven, *semper ultimum esse in convivio.* Van hier: plakker, *glutinator, oris, m.* bij *Cicero*; ook *qui semper ultimus e convi-*

vivio discedit. Zamenſtell. leemplakker, *lutarius, ii, m. cruſtarius, ii, m.* Plakleem, *lutum paleatum*, bij *Hoogſtraten*. Plakbrieſje, *epistolium ope glutinis adfixum.* Plakſchrift, *ſcriptum glutinis ope adfixum.* Eindelijk beteekende plakken voorheen zoo veel als bevlakken, *maculare, inquinare.* En plakkaart zoo veel als *macula, ae, f.*

Plammotten, b. w. bij letterverplaatſing van het oude woord palmotten, *palmis vel manibus decorare, turpiter manibus pertractare, manibus ſordidis inquinare.* Men bezigt het ook in eenen goeden zin, *in formam redigere, formare.*

Plan, o. eigenlijk, eenen vlakken, effenen, platten grond, *planities, ei, f. campus, i, m.* doch men gebruikt dit woord meest overdragtig, voor eene ſchets of afteekening van zulken grond waarop men bouwen wil, *delineatio, onis, f. deſignatio, onis, f.* Een plan maken, *formam delineare.* Voorts het ontwerp op zich zelf, *ratio, onis, f. modus, i, m.* Dan is een plan maken, *rationem vel modum deſcribere.* Een plan veranderen, *rationem mutare.* Van hier: planmaker, *delineator, deſignator, oris, m. deſcriptor modi vel rationis.*

Planeet, v. eene dwaalſter of liever zegt de groote *Weiland*, een wandelend hemelligchaam, *planeta, ae, m. vel planetes, ae, m. ſtella erratica*, bij *Seneca; ſtella errans, ſtella vaga*, bij *Scheller.* De hebzucht verzon weleer zekeren invloed van de planeten op het lot der menſchen en men voorſpelde hun uit dezelve geluk of ongeluk. Van hier: beteekende planeet zoo veel als noodlot, *fatum, i, n.* Iemands planeet lezen, *fatum alicujus praedicere.* Zamenſtell. planeetbaan, *orbita planetae.* Planeetboek, *liber fatalis.* Planeetjaar, *annus planetarius*, bij *Scheller.* Planeetkijker, *obſervator planetarum.* Planeetkennis, *aſtrologia, ae, f.* Planeetlezer, *aſtrologus, i, m.* Planeetuur, *pars duodecima, dies naturalis vel hora planetaria.* Planetenſtelſel, *ſystema planetarium.*

Plank, v. hetzelfde als het Latijnſche woord, *planca, ae, f.* bij *Palladius*, ook *aſſer, eris, m. tabula, ae, f.* Verkl. plankje, *aſſerculus, i, m. tabella, ae, f.* Een huisje van vier planken, is zoo veel als eene doodkist, *loculus, i, m.* Een plank voor het hoofd hebben, *impudentem eſſe.* Hij is de plank geheel mis, *toto coelo aberrat.* Hij kan wel bij de plank, *dives ille est.* Van hier: het basterdwoord plankier, *tabulatum, i, n.* Met planken beleggen, *aſſare, coaſſare, tabulare.* Planken, bijv. n. *e planciis vel aſſeribus confectus, a, m.* Plankwerk, *opus tabulatum.*

Plant, v. *planta, ae, f.* bij *Plin.* Eene plant of ſtek van eenen boom, *clavola, ae, f.* bij *Varro.* Van eenen wijnſtok, *ſemen vineaticum*, bij *Colum.* Eene nieuwe plant, *novella, ae, f.* bij *Columella.* Ook wordt plant of plante, voor het onderſte des voets genomen, *planta pedis, imus pes.* Van hier het basterdwoord planteit, zoo veel als overvloedig, *abundans, antis, omn. g. uber, largus, a, um.* Zamenſtell. plantbed, *area plantaria.* Plantenrijk, *regnum plantarum*, in het gemeen, *regnum vegetabile.* Plantgewas, hetzelfde als plant. Planthof, *plantarium, ii, n.* Plantrijk, *dives vel uberplantis.* Verkl. plantje, *parva planta.*

Planten, b. w. *planto, avi, atum, are; ſero, ſevi, ſatum, ſerere, conſerere.* Figuurlijk een ding, dat voor geenen wasdom vatbaar is, ergens vast in of op plaatſen, *figere, diſponere, pangere.* B. v. het geſchut planten, *diſponere vel collocare tormenta.* De deugd in het gemoed planten, *virtutem animo infigere.* Van hier: planting, v. *ſatio, onis, f. ſatus, us, m. plantatio, onis, f.* Plantaadje, *plantarium, locus ubique arboribus conſitus.* Planter, m. *plantator, oris, m. ſator, conſitor.* Plantſoen, *ſurculus, i, m. propago, inis, f.*

Plas, m. eigenlijk een klanknabootsend woord, oorspronkelijk het geluid aanduidende van water dat bewogen wordt, *sonitus aquae agitatae*. In het gebruik het water, dat zulk een geluid maakt, *aqua sonum edens*, *sonans vel resonans*. Overdragtig: evenveel welke plek waters, *palus*, *udis*, *f. lacuna*, *ae*, *f. Kiliaan* zegt ook *fossa inqua stat aqua*. Van hier: plasregen, *imber*, *ris*, *m. nimbus*, *i*, *m. imber vel pluvia sonum edens vel lacunas efficiens*. Plasregenen, *magno cum sono pluere*. Plasfen, b. w. *agitare*, *palpare*, *motare aquam*; eigenlijk, *manibus vel pedibus aquam ita movere*, *ut sonum quemdam edat*.

Plasdank, m. eertijds zeide men plaijsdank van het Fransche woord *plaire*, behagen, *palpum*, *i*, *n. gratulatio adulatoria*, bij *Kil.*

Plasregen, zie bij Plas.

Plasfen, zie bij Plas.

Plat, bijv. n. en bijw, genoegzaam hetzelfde als vlak, *planus*, *a*, *m*, *aequus*, *a*, *m*; bijw. *plane aeque*, *adv.* Platte grond, *planitia*, *ae*, *f. planities*, *iei*, *f.* Eene platte beurs, *marsupium exenteratum*, *crumena pecunia destituta*. Iemand plat slaan, *vehementissime aliquem verberare*. Iets plat slaan, *planare vel complanare aliquid*. Eene platte figuur is bij de schilders, eene figuur van allen zwier ontbloot, *figura inelegans*, *omni elegantia destituta*. Platte land, *loca campestria*. Platte uitdrukkingen, *verba insulsa*. Platte wijn, *vinum insipidum*. Overigens is plat zoo veel als regt uit, *plane*, *recte*, *aperte*. Eindelijk is plat Duitsch zoo veel als Nederduitsch, zie bij neder. Van dier: platachtig, *paululum planus vel aequus*, *a*, *m*. Platheid, *v. planitia*, *ae*, *f. planities*, *iei*, *f.* Van eene uitdrukking, *insulsitas*, *atis*, *f.* Platten, *planare*, *aequare*, *complanare*. Platterd, m. *homo illiteratus*, *indoctus*, *stupidus*. Zamenstelling, platbodemd, *fundum planum habens*. Van een schip, *carinam planam habens*, *Caes.* Platbroek, *Eunuchus*, *i*, *m*. Platgat, *degis*, *is*, *e*, *vel clunibus macris*, bij *Horat.* Platlood, *plumbum complanatum*. Platluis, *pediculus inguinalis vel subalaris*. Platvisch, *planipiscis*, bij *Plin. platessa*, *ae*, *f. vel pleuronectes platessa*, bij *Linnaeus*. Platneus, *simo*, bij *Kiliaan*, *simus*, *a*, *m*. Platvoet, *planipes*, *edis*, *m. plautus vel plancus*, *pansa*, *ae*, *m*. bij *Plinius*. Het woord plat heeft zeer veel overeenkomst met het Griekische πλατυς.

Plat, o. eene effene vlakte zonder verhevenheden, *planitia*, *ae*, *f. planities*, *iei*, *f.* Het plat van eene pilaar is, *plinthus*. Het onderste van eens menschen voet, heet ook plat, *planta pedis*. Op zijn plat: b. v. die klinkers leggen op hun plat, *laterum istorum coctorum pars latior terrae est imposita*. Fig. is op zijn plat vallen, zoo veel als bekennen, *confiteor*, *esfus sum*, *eri*. Het verkleinwoord platje, is zoo veel als een stoute jongen, *puer petulans ac contumax*.

Platdijs, v. zie Platvisch, bij Plat.

Plateel of platiel, o. van het Fransche woord *plateau*, een schotel, waarvan plat het stamwoord is, *patina*, *ae*, *f. patera*, *ae*, *f.* bij *Scheller*. Bij ons beteekent plateel ook allerhande aardewerk, *opus fictile*, ook *fictile*, *is*, *n.* alleen, *figlinum*, *i*, *n.* bij *Vitruvius*. Plateelbakker, *fictilium coctor*, *figulus*, *i*, *m*. Plateelbakkerij, *officina*, *in qua fictilia coquuntur*. Doch in plateellecker bij *Kiliaan* voorkomende behoudt dit woord alleen die van schotel, en beteekent zoo veel als panlikker, *catillo*, *onis*, *m. parasitus*, *i*, *m*.

Platina, v, *platina*, *ae*, *f. metalli genus*, *auro ponderosius*, *coloris coerulei*, *anno saeculi praecedentis quadragesimo octavo primum in America Hispaniensi repertum*, *sed propter causas*, *quas vocant politicas*, *non erutum*.

Digitized by Google

Plaveijen, bij *Kiliaan* ook paveijen, b. w. *pavimento, avi, atum, are*, bij *Plinius, pavimenta facere*, bij *Cicero, conſternere*, bij denz. Ook gebruiken zeer goede ſchrijvers, *ſternere*, alleen. Van hier: plaveijing, v. *ſtratura, ae, f.* bij *Suetonius, viarum conſtratio.* Plaveiſel, o. *pavimentum, i, n. ſtratum, i, n.* Plaveiſteen, *teſſella, ae, f. tegula pavimenti.* De afkomſt dezer woorden is te zoeken in het Latijnſche woord, *pavire*, bij *Cicero*, zoo veel beteekenende als door aanſtampen effen en vlak maken: waarvan weder het Griekſche woord πάσσειν het grondwoord is, volg. den geleerden *Weiland.*

Plecht, v. *tabulatum anterius vel posterius navis*, de voor of achterplecht. Ook neemt men plecht dikwijls voor *prora, ae, f.* bij *Kiliaan.* Schoon men de achterplecht meest de ſtuurplecht noemt. Spreekw. van de plecht rollen, *privari munere.* De plecht is al van het ſchip, *hoc jam in defuetudinem abiit.* Zamenſtell. plechtanker, *anchora ſacra.* Overdragtig: gebruikt men het voor laatſte toevlugt, *ultimum refugium.* Het plechtanker uitwerpen, *omni modo ſalutem quaerere.*

Plegen, o. w. *ſoleo, itus ſum, ere*, bij *Sall.* komt het *perf. ſolui* voor, *ſuescere & ſolitare*, bij *Gellius*, doch het laatſte wordt beter voor dikwijls plegen gebruikt. Oudtijds beteekende het ook gebeuren, *accidere, evenire, fieri*, in welken zin herzelve bij *Hooft* voorkomt.

Plegen, b. w. eigenlijk bezorgen, *curo, avi, atum, are; operam dare, exercere.* B. v. bij *de Groot*, dezelve verdraagzaamheid plegen, *eandem exercere patientiam.* Voorts in het algemeen, bedrijven, *patrare, facere.* B. v. diefſtal plegen, *facere furtum.* Een misdrijf plegen, *patrare facinus.* Den dienst plegen, *officio fungi.* Raadplegen, *conſulere.* Van hier: plegting, v. *cura, ae, f. opera, ae, f. exercitium, ii, n. exercitatio, onis, f. patratio, onis, f. factum, i, n.* Zamenſt. pligtspleging, *officium, ii, n.* bij *Cicero.* Raadpleging, *conſilium, ii, n. concertatio, onis, f.* bij *Vitruvius.* Regtspleging, *judicium, ii, n.* Pleegvader, *curator, oris, m. Poet* gebruikt het woord pleegheer voor herder, *custos pecoris, pastor, oris, m.* Nog zeggen onze landlieden, de koeijen plegen, *curare boves.*

Plegt, v. kusting op eenig goed, *debitum, i, n,*

Plegtig, bijv. n. en bijw. zoo veel als ſtatig, aanzienlijk, *ſolennis, is, e; amplus, a, m; magnificus, a, m; inſignis, is, e;* bijw. *ſolenniter, ample, magnifice inſigniter, adverbia.* Plegtigheijd, bijw. is hetzelfde. Van hier: plegtigheid, v. *ſolennitas, atis, f. amplitudo, inis, f. magnificentia, ae, f.*

Plei of palei, v. zoo veel als katrol, *trochlea, ae, f.* doch dit is een oud basterdwoord.

Pleidooi, zie pleit.

Plein, o. *campus, i, m, planitia, ae, f. planities, ei, f. aequor, oris, n. area, ae, f. forum, i, n.* Ik geloof dat ons woord plein van het Franſche *plaine* afſtamme, en dus een basterdw. zij. Verkl. pleintje, *parva planities, &c.*

Pleister of plaaster, v. *emplastrum, i, n.* Eene vochtige pleister, *hygremplastrum, i, n.* bij *Plin.* Eene pleister van wasch, *ceratum, i, n.* bij *Celſus.* Een pleiſter om te verzachten, *malagma, atis, n.* Overdragtiglijk: alles wat tot verzachting van eenig leed dienen kan: b. v. op die harde woorden moet men eene pleister leggen, *dura ista verba mollienda vel leniendа ſunt.* Op dat gebrek moet men eene gouden pleister leggen, *malum istud auro allevandum est* Voorts is pleister, eene ſoort van kalk, dienende om eenen munte beſtrijken, *arenatum, i, n.* bij *Kiliaan*; ook *cruſta, ae, f* Ook een nog fijner ſlag van kalk waar-

Digitized by Google

waarvan men allerhande afbeeldsels maakt, *gypsum*, *i*, *n.* bij *Vitruvius*. Van pleister gemaakt, *gypseus*, *a*, *m.* B. v. eene beeldtenis in pleister, *imago gypsea*. Van hier: pleisteren, *crustare*, *incrustare*, voorts *gypsare*. Pleisteraar, *crustarius*, *ii*, *m.* *gypsarius*, *ii*, *m.* Zamenstell. pleisterkalk, *calx muris incrustandis serviens*, ook *gypsum*, *i*, *n.* Pleisterkuil, *fodina*, *e qua gypsum effoditur*. Pleisterwerk, *opus gypseum*.

Pleisteren, o. w. *in itinere requietis causa paululum morari*. Zamenstell. pleisterplaats, *locus morationis*.

Pleit, v. een plat slag van vaartuigen, *stlata*, *ae*, *f.* *genus navium largum ac planum*.

Pleit, o. een regtsgeding, *causa*, *ae*, *f.* *lis*, *litis*, *f.* *litigium*, *ii*, *n.* *judicium*, *ii*, *n.* Zamenstell. pleitbezorger, *advocatus*, *i*, *m.* bij *Terentius*; *causidicus*, *i*, *m.* bij *Cicero*. Pleitgeding, *dictio causae*, *disceptatio forensis*, bij *Cicero*. Pleitzaak, *causa vel res forensis*. Pleitgenoot, *consors*, *ortis*, *omn. g.* bij *Cicero*. Pleitzak, *loculus causarum vel loculus forensis*, bij *Kiliaan*. Pleitdag, *dies fastus*, *dies juridicus*.

Pleiten, o. w. *causam dicere*, *litigo*, *avi*, *atum*, *are*; *causam agere*, *orare*, bij *Cicero*. Overdragtiglijk: zich zelven of anderen verdedigen, *se ipsum vel alios defendere*. Van hier: pleiter, m. *causidicus*, *i*, *m.* *litigator*, *oris*, *m.* *actor causarum*. Pleiterij, *litigatio*, *onis*, *f.* *causae dictio*, *disceptatio forensis*. Zamenstell. pleithof, *curia*, *ae*, *f.* Pleitkamer, *auditorium*, *ii*, *n.* *forum*, *i*, *n.* Pleitkunst, *ars litigatoria*. Pleitvogel, *rabula*, *ae*, *m.* *obturbator*, *oris*, *m.* *litilitigator*, *oris*, *m.* Pleitziek en pleitzuchtig, *litigiosus*, *a*, *m.* Pleitziekte en pleitzucht, *amor litigandi*.

Pleizier, plaizier, plaisier, playsir, o. niets anders dan het Fransche woord *plaisir*, zoo veel als vermaak, *voluptas*, *atis*, *f.* *delectamentum*, *i*, *n.* Van hier hebben wij het werkwoord pleizieren afgeleid, *voluptatem afficere*. Pleizierig, *amoenus*, *voluptuosus*, *a*, *m.* Zamenstell. pleizierreis, *iter voluptatis causa susceptum*. Pleiziertogt, *is* hetzelfde.

Plek, v. oorspronkelijk is het, *planities quaecumque*, *vel locus planus terrae quicumque*. Voorts een gedeelte der oppervlakte van elk ding, dat door eene daarop gevallen smet of door kleur van het overige onderscheiden is, *macula*, *ae*, *f.* *labes*, *is*, *f.*

Plemp, v. *navigii piscatorii genus* plemp *dictum*.

Plengen, b. w. uitstorten van wijn, bloed of iets anders bij de offeranden, *libo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: plenging, *libatio*, *onis*, *f.* Zamenstell. plengoffer, *libamen*, *inis*, *n.* *libamentum*, *i*, *n.* Plengwijn, *vinum sacrificale*, bij *Scheller*.

Plenken, o. w. verouderd, *errare*, *vagari*, *palari*. Van hier: plenker, *erro*, *onis*, *m.*

Plensen, hetzelfde als plasen, zie bij Plas.

Plets, o. *segmen*, *inis*, *n.* *segmentum*, *i*, *n.* ook *panni vilioris genus*, *pannus laneus vilior*.

Plesse, eene stad in Silesie, *Plessa*, *ae*, *f.* Ook een prinsdom van dien naam, *principatus Plessensis*, bij *Scheller*.

Pletten, b. w. eigenlijk plat maken, *aequo*, *avi*, *atum*, *are*. Voorts verbrijzelen, *contero*, *ivi*, *itum*, *ere*; *obterere*, *contundere*. Van hier: pletteren, hetzelfde. Zamenstell. pletmolen, *mola rebus contundendis vel conterendis serviens*.

Pleuris, v. een onduitsch woord van het Grieksche πλευρῖτις zoo veel als zijdewee beteekenende, *dolor lateralis*, *morbus laterum*, *pleuritis*, *idis*, *f.*

Pligt, m. *officium*, *ii*, *n.* *partes*, *ium*, *f. plur.* *munus*, *eris*, *n.* Zijnen pligt betrachten, *officio suo satisfacere*, *officium sequi*, bij *Cicero*; *in munere suo versari*,

Digitized by Google

fari, bij denz. *facere officium suum*, *colere officium*, *fungi officio*, *vel officium*, *excolere officium*, bij *Cicero*. *officere officium*, *curare officium*, *conficere officia sua*, bij *Plautus*. Zich bij zijnen pligt houden, *manere in officio*, *permanere in officio*, bij *Caesar*; *retinere officium*, bij *Cicero*. Iemand in zijnen pligt houden, *continere aliquem in officio*, bij *Cicero*. Zijnen pligt verzuimen, *decedere officio*, *de officio vel ab officio*, *recedere*, *vel discedere ab officio*, bij *Cicero*; *deesse officio*, *in officio labi vel claudicare*, bij denz. Van zijnen ſchuldigen pligt afwijken, *declinare ab religione officii*, bij denz. Zijnen pligt verraden, *prodere officium*, bij denz. Ook laat men in de overzetting dikwijls het woord, pligt, uit: b. v. het is mijn of uw pligt, *meum vel tuum est*. Zamenſtell. huwelijkspligt, *officium conjugale*. Kinderpligt, *pietas*, *atis*, *f. officium liberorum*. Tempelpligt, *officium divinum*. Pligtgebod, *jussum officiosum*. Pligtleer, *doctrina officiosa vel doctrina officium suum cuique monstrans*. Pligtmatig, *conveniens*, *consentaneus*, *congruens officio*, *officiosus*, *a*, *m*, volg. *Scheller*. Pligttraag, *tardus ad officium*. Pligtvaardig, *promptus ad officium*, *officiosus*, *a*, *m*. Pligtplegen, *officio fungi*, *observare officium*. Pligtpleging, *observantia*, *ae*, *f. humanitas*, *atis*, *f. honor*, *oris*, *m*. Pligtſchuldig, *debitus officio*, bij *Scheller*. Pligtshalve, *officii causâ*, *vel ex officio*. Van hier: pligtig, bijv. n. voor verpligt, *devinctus*, *obnoxius*, *obligatus*, *debitus*, *a*, *m*. Wetpligtig, *legibus obstrictus vel obligatus*. Pligtvrij, *immunis*, *is*, *e*.

Plymouth, eene ſtad in Engeland, *Plimuthum*, *i*, *n*. bij *Schell*.

Plint, v. een vlak ſtuk in de lijſtwerken, *plinthis*, *idis*, *f*. bij *Vitruvius*; *quadra*, *ae*, *f. corsa*, *ae*, *f*. alle bij *Vitruvius*. Dit woord is door den geleerden *Wieland*, niet aangeteekend.

Ploeg, m. een bekend landbouwers werktuig, *aratrum*, *i*, *n*. bij *Cicero*. Overdragtig: allerhande arbeid, *labor*, *vel labos*, *oris*, *m*. B. v. lustig aan den ploeg gaan, *alacriter laborem suscipere*. Ook iemands middel van beſtaan: b. v. dit is mijn wagen en mijn ploeg, *hoc mihi quaestum victumque praebet*. Ook wordt zeker boekbinders mes een ploeg genoemd, *culter bibliopegorum rotundus*. Ook een timmermans werktuig om groeven in de planken te maken, *dolabra striatoria vel dolabra striaturae inserviens*. Ook wordt een hoopje werklieden een ploeg geheeten, *certus operariorum numerus*. Zamenſtell. ploegbengel, *rusticus arator*. Ploeghout, *dentale*, *is*, *n*. *dens*, *dentis*, *m. lignum ad quod vomer includitur*, bij *Kiliaan*. Ploegijzer, *vomis*, *eris*, *m*. *vomer*, *eris*, *m*. *dens aratri*, bij *Columella*. Ploegkonter, is hetzelfde. Ploegland, *arvum*, *i*, *n*. bij *Scheller*. Ploegmes, *culter aratri*. Ploegos, *bos arator*, *vel aratorius*, *a*, *m*, *vel arande serviens*. Ploegpaard, *equus arator vel arande serviens*. Ploegrad, *rota aratri*. Ploegſchijf, hetzelfde als boekbinders mes. Ploegſtaart, *stiva*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Ploegſteel, *manubrium aratri*, ook *stiva*, *ae*, *f*. Ploegſchraper, *ralla*, *vel rulla*, *ae*, *f*. doch volg. *Scheller*, *rallum*, *i*, *n*. Ploegſtreek, *sulcus*, *i*, *m. versura*, *ae*, *f*. Ploegvoor, *lira*, *ae*, *f. sulcus*, *i*, *m*. Ploegregt, *jus aratri*, bij *Scheller*. Ploegdienst, *opera serva per aratrum*. Ploegweek, *hebdomas laboriosa*, *septimana profesta*.

Ploegen, b. w. *aro*, *avi*, *atum*, *are*; *terram invertere arando*. Ook zoo veel als werken, *labo*, *avi*, *atum*, *are*; *gravem laborem exsequi*. Voorts is ploegen ook groeven in de planken maken, *stria*, *avi*, *atum*, *are*. Het ſtrand ploegen, *litora bur-*

bus arare, oleum et operam perdere, Aethiopem lavare. Ook zeggen de dichters, een voorhoofd met rimpelen ploegen, het geen *Ovidius* ook gebruikt, wanneer hij zegt: *cum venient curae, quae tibi tempus arent.* Van hier: ploeger, *arator, oris, m.* Ploeging, *aratio, onis, f.* bij *Cic.*

Ploert, m. *nebulo, onis, m.* doch het wordt meest gebruikt voor eenen lichtmis, *nepos, otis, m.* Van hier: ploertachtig, *nepotinus, a, m,* bij *Suet.* Ploerterij, v. *nepotatus, us, m.* bij *Plin.* Ploertig, is hetzelfde als ploertachtig.

Plof, m. *sonus rei collabentis.*

Ploffen, o. w. *cum sono quodam collabi, delabi, corruere.* Ook wel eens in eenen bedrijvenden zin iets op den grond ploffen, *cum sono aliquo aliquid in terram projicere.* Waarom ploft gij het daar zoo maar neer? *cur tam negligenter hoc illuc projicis?*

Blok of pluk, m. *carptura, ae, f.* Ook het geen men met de hand ergens uit plukt, *manipulus, i, m.* Overdragtig: een voordeel, *lucrum, i, n.* Verkl. een plokje, plukje, *lucellum, i, n.* Van hier: plokpenning, *praemium plus licitanti propositum.* Ook noemt men het plukpenning.

Plomp, m. klanknabootsend woord van iets dat zwaar en plotseling in een diep water valt, *casus sonorus rei alicujus gravis in aquam,* ook *ictus sonorus.* Het wordt ook als een tusschenwerpsel gebezigd: b. v. plomp, daar lag hij! *eja! ecce jacebat!*

Plomp, bijv. n. en bijw. zoo veel als grof, dik, zwaar, *gravis, is, e; crassus, a, m.* Voor stomp, *obtusus, a, m.* B. v. onze degens zijn plomp, *gladii nostri obtusi sunt.* Overdragtig: met opzigt tot des menschen zielsvermogens, stomp, bot, dom, *hebes, etis, omn. g. obtusus, stupidus, a, m; rudis, is, e; hardus, a, m.* Voor onbeschaafd, onaardig, *informis, is, e; rusticus, a, m; inconcinnus, invenustus.* Voor onbeleefd, *inhumanus, inurbanus, a, m; incivilis, lis, te; inhonestus, a, m; barbarus, ferus, agrestis, is, e.* Van hier: plompaard of plomperd, m. *frutex, icis, m. homo plumbeus, rudis, hebes, pecus Arcadicum, truncus, i, m. homo Abderitanus, stipes, itis, m. caprimulgus, i, m. &c.* Plompelijk, bijw. *graviter, crasse, obtuse, informiter, rustice, inconcinne, invenuste, inhumaniter, inurbane, incivilitter, inhoneste, barbare,* adv. Plompheid, v. *crassitudo, inis, f. crassities, iei, f. stupiditas, atis, f. rusticitas, informitas, inhumanitas, &c.* Plomphuizen komt alleen te pas in het spreekwoord: ik ben van plomphuizen, *Davus sum non Oedipus.*

Plompe, een soort van kruid, *nymphaea, ae, f. alga palustris.*

Plompen, o. w. *mergo, mersi, mersum, mergere, si mergi,* ook *ope perticae longae aquam cum sonitu quodam agitare, vel quassare.* Voorts ook wel eens in eenen bedrijvenden zin, *cum strepitu quodam aliquid aquae immergere.* Het is wederom een klanknabootsend woord.

Plonderen, zie Plunderen.

Plonzen, b. en o. w. *immergere in aquam vel aquae, demergere,* bij *Kiliaan;* onz. *immergi, demergi, incidere in aquam.*

Plooi, v. *plivatura, ae, f. ruga, ae, f. sinus, us, m.* Overdragtig: iets in de beste plooi schikken, *interpretari aliquid in melioremi partem,* bij *Cicero.* Natuur geeft ons eene plooi, *natura nos format.* Hij heeft zijne plooi reeds genomen, *ingenium ejus jam formatum est.*

Plooijen, b. w. *plicare, complicare, corrugare.* Fig. schikken, bedekken, goed doen voorkomen, *componere, velare, in meliorem partem interpretari.* Van hier: plooijing, *plicatura, ae, f.* Geplooi, is hetzelfde.

Ploten, b. w. van wol ontblooten, *decerpere lanam.* Van hier t ploter, *lanarum vel vellerum de-*

Digitized by Google

detonsor. Zamenstell. plootwol, *lana velleribus decerpta*.

Plots, bijw. zoo veel als eensklaps, *repente*, *subito*, *adv*.

Plotselijk en plotseling, bijv. n. *repentinus*, *a*, *m*; *subitus*, *a*, *m*; deze komen van

Plotsen, bijv. n. *repente vel subito cum strepitu quodam cadere*.

Plug, v. een bom of mondstuk op een vat, *obturamentum*, *i*, *n*. *epistomium*, *ii*, *n*. Ook een klein houten nageltje, waarvan zich de schoenmakers veel bedienen, *clavulus ligneus*. Pluggensnijder is eigenlijk, *clavulos parare ligneos*; oneigenlijk, *vile et ingratum opus conficere*. Een plug, m. is ook een niets beduidende karel, een lichtmis, *homo nihili*, *balatro*, *onis*, *m*. *nepos*, *otis*, *m*. Plug vertaalt *Scheller* door *paxillus*, *i*, *m*. en het werkw. pluggen door den geleerden *Weiland* niet aangeteekend, zoude dus zijn: *clavulis ligneis vel paxillis figere*.

Pluiken, zie Plukken.

Pluim, v. *pluma*, *ae*, *f*. *penna mollior et minor*. Verkl. pluimpje, *plumula*, *ae*, *f*. *pennula*, *ae*, *f*. Spreekwoord: iemand een pluimpje geven, *laudare aliquem*. Als ook zeker slag van bloemen, *betonica superba*, *coronaria minor*. Zamenstelling. pluimaluin, *alumen plumeum vel plumosum*. Pluimbereider, *plumarius*, *ii*, *m*. *operis plumaris artifex*. Pluimbos, *crista*, *ae*, *f*. bij *Scheller*. Pluimgedierte, *animalia pennata vel pennigera*. Pluimgraaf, *gallinarius curator*, bij *Varro*. Pluimgras, *herba plumaria*. Pluimeloos, *deplumis vel implumis*, *is*, *e*. Pluimen, *plumis privare*, *extrahere pennas*. Pluimaadje, *fasciculus plumeus*, ook *crista galeae*.

Pluimstrijken, b. w. *adulor*, *atus sum*, *ari cum acc. vel dat. assentor*, *atus sum*, *ari cum dat. blandior*, *itus sum*, *iri cum dat. palpo*, *avi*, *atum*, *are*, *palpor*, *atus sum*, *ari*, *lenocinor*, *atus sum*, *ari*. Van hier: pluimstrijker, m. *adulator*, *oris*, *m*. *assentator*, *oris*, *m*. *palpo*, *onis*, *m*. bij *Juvenalis*; *gnatho*, *onis*, *m*. *parasitus*, *i*, *m*. Pluimstrijkertje, *adulatorculus*, *i*, *m*. *in glossario*. Pluimstrijkster, *assentatrix*, *icis*, *f*. bij *Plautus*. Pluimstrijkerij, v. *adulatio*, *onis*, *f*. *assentatio*, *blandimentum*, *i*, *n*. *blanditia*, *ae*, *f*. doch *blanditiae*, *arum*, *f*. *plur*. is meer in gebruik, *palpatio*, *onis*, *f*. *palpum*, *i*, *n*. wanneer zulks met de hand geschiedt.

Pluis, v. *floccus*, *i*, *m*. Verkl. pluisje, *flocculus*, *i*, *m*. In de gemeenzame verkeering bezigt men het ook als een bijv. n. voor schoon, zuiver, klaar, *mundus*, *a*, *m*; *purus*, *tersus*. Hij is niet pluis, *non plane probus est*. Het is daar niet pluis, *res illic se male habent*. De visch is niet pluis, *piscis non recens est*.

Pluizen, b. w. *in flocculos discerpere*, *vel distrahere* Ook zoo veel als zuiveren, *mundare*, *purgare*, *tergere*, *detergere*, *extergere*, *scalpere*, bij *Kiliaan*. Ook voor peuteren, *vellicare*. Ook van alle haar ontblooten, *depilo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Apicius*. Bij kleine beetjes opeten, *summis labiis cibaria carpere*. De beurs pluizen, *exenterare vel evacuare marsupium alicui*. Van hier: pluizerij, *scruta*, *orum*, *n*. *pl*. *quisquiliae*, *arum*, *f*. *plur*. Zamenst. pluismarkt, *forum scrutarium*, bij *Kiliaan*; waarvoor wij ook wel luizenmarkt gebruiken

Plukharen, o. w. *evellere capillos*. Ook alleen voor vechten, *pugno*, *avi*, *atum*, *are*. Die jonge houdt veel van plukharen, *puer iste avidus est pugnandi*.

Plukken, b. w. *carpo*, *carpsi*, *carptum*, *carpere*. B. v. wol plukken, *carpere lanam*. Patrijzen plukken, *depilare perdices*, bij *Apicius*. Ooft plukken, *decerpere poma*. Aardbezien plukken, *legere fraga*. Voor pluizen, *vellere*, *vellicare*. Overdragtiglijk, iemand plukken, *spoliare vel privare aliquem bonis*,

nis, opibus, possessionibus. De vrucht van den arbeid plukken, *fructu laboris frui.* Van hier: plukker, *carptor, oris, m.* bij *Juvenalis.* Van ooft, *legulus, i, m.* bij *Varro.* Plukking, v. *carptura, ae, f. carptus, us, m.* bij *Plinius.* Plukkeling bij *Kiliaan* hetzelfde als Plukfel, *carptura, ae, f.* Van linnen, *linamentum, i, n.* bij *Celsus.* Plukmand, *corbis fructibus decerptis condendis servisns.* Pluktijd, *tempus carpturae.* Plukvrucht, *legumen, inis, n.* Plukvinken, *minutal, alis, n.* Plukvogel, *parasitus, i, m.*

Plunderen of plonderen, bed. w. eigenlijk van kleederen, huisraad en andere roerende goederen berooven, *privare vestibus, supellectili aliisque rebus mobilibus.* Als ook met zoodanige berooving bezig zijn, *populare, populari, depopulare, depopulari, diripere, spoliare, compilare, praedari, deprgedari.* Overal plunderen, *perpopulari,* bij *Livius.* Ook bezigt men het in den zin van verwoesten, *vastare, devastare.* Van hier: plunderaar, *populator, oris, m. vastator, direptor, spoliator, praedator, praedo, onis, m.* Plunderaarster, v. *populatrix, icis, f. spoliatrix, praedatrix.* Plunderaadje, *praeda, ae, f. spolium, ii, n.* Plundering, *populatio, vastatio, direptio, praedatio, vastatio, onis, f.* Plunderkamer, *cubiculum scrutarium.* Plundermarkt, *forum scrutarium.* Plunderzolder, *apotheca scrutaria, vel pars aedis superior scrutis servandis serviens.* Maar deze laatste zamengestelde woorden komen niet af van het werkwoord waarover wij thans handelen maar van het verouderde plunder, zoo veel als allerhande rommeling en voddenrij beteekenende, zoo als ook plunje, bij ons, dikwijls zoo veel beduidende als *vestes viles, ac detritae.*

Plunje, v. kleed of kleeding der zeelieden, alles wat een zeeman van wollen of linnen enz. heeft, *vestimenta nautica.* Zamenstell. scheepsplunje is hetzelfde als plunje. Plunjekist, *cista vestimenta nautica continens.*

Pluvier, v. een trekvogel van de grootte van eene duif, *pardalus, i, m.* bij *Kil.* Bij *Schellgavia, ae, f.*

Po, v. eene rivier in Italie, *Padus, i, m.* Over de Po gelegen, *Transpadanus, a, m.* Rond om de Po, *Circumpadanus, a, m,* bij *Livius.* Haar vorige naam was *Eridanus, i, m.*

Pochhans, zie Pogchen.

Podagra, o. een onduitsch woord, zoo veel als voeteuvel of voetjicht, *podagra, ae, f.* bij *Cicero.* Het podagra hebben, in de gemeenzame verkeering zegt men, het pootje hebben, *podagra laborare.*

Poedel of poedelhond, m. *canis villosus,* bij *Scheller; canis aquaticus,* bij *Linn.*

Poeder of poeijer, o. *pulvis, eris, m.* Verkl. poederije of poejertje, *pulvisculus, i, m.* het is zoo veel als Kof, iets, welks deeltjes zoo fijn zijn, dat het ligt wegstuift, daarom noemt men zeer fijn gestampte suiker, poeder of poeijersuiker, *saccharum pulveratum vel in pulverem redactum.* Bijzonder is poeder of poeijer stof uit tarwenmeel vervaardigd, dienende om het hoofdhaar te bestuiven, *pulvis capillaris,* zegt *Schell.* Ook wordt buskruid, buspoeder genoemd, *pulvis nitratus.* Zamenst. buspoeder, zie het voorgaande woord, haatpoeder is reeds gemeld. Reukpoeder, *diapasma, atis, n.* bij *Plinius.* Tandpoeder, *dentifricium, ii, n.* bij *Scheller; pulvis dentibus fricandis serviens* enz.

Poederen of poeijeren, b. w. *pulvere conspergere.* Van hier: poederig of poeijerig, bijv. n. *pulverulentus, a, m.* Zamenstell. poeijerkamer, *pars aedis inspersioni pulveris capillaris serviens.* Poeijerkleed, *vestimentum inspersionis pulveris capillaris causa induti solitum.* Poeijerkwast,

Digitized by Google

kwast, *instrumentum e gossypio vel lana confectum adspersioni pulveris capillaris, proprium, vel adaptatum.* Poeijerdoos, *theca pulveris capillaris, Scheller.* Poeijerblazer, *folliculus pulveris capillaris.* Poeijerpatent, *literae insperſionem pulveris capillaris permittentes.* Poeijerzak, *facculus pulveris capillaris.*

Poëet, m. een onduitsch woord zoo veel als dichter, *poëta, ae, m.* Van hier: poëtisch, *poëticus, a, m.* Poëtes, *poëtria, ae, f.* Poëzij, *poëſis, is, f.* Verkl. poëetje, *poëtaster.*

Poel, m. eene plek ſtilſtaand water van aanmerkelijke uitgeſtrektheid en diepte, *palus, udis, f. lacuna, ae, f. ſtagnum, i, n.* Verkleinw. poeltje, *parva palus vel lacuna.* Voorts eene zamelplaats van vloeibare onreinheid, *ſentina, ae, f.* bij *Sallustius*; die het echter overdragtig voor eene verzamelplaats van ſchurken gebruikt, wanneer hij zegt: *Romam, quaſi in ſentinam confluxerant.* In de bijzelvertaling zegt men ook: de poel die daar brant van vijer ende ſulpher, *gehenna, ae, f.* Zamenſtell. poelſnip, *ruſticula minor*, bij *Junius.* Poelwater, *aqua ſtagnans vel ſtagnum, i, n.*

Poelje, v. zoo veel als een hoen, *gallina, ae, f.* Van het Fraufche woord *poule*, dat voorheen *poulle* geſpeld en van het Latijnſche *pullus* afkomſtig is.

Poep, m. in ons land gebruikelijk voor eenen Westfaler, die elkander *bube*, jongen noemen, *Weſtphalienſis, is, m.* Zamenſtell. poepenland, *Weſtphalia, ae, f.*

Poep, v. *crepitus ventris.* Van het werkw. poepen, *crepitum ventris edere.*

Poes, v. een woord, waarmede men de katten in het algemeen roept en dat daarom een naam der katten in het gemeen geworden is, *nomen felis.* Ook kan men zeggen, *feles, vel felis, is, f.* Verkleinw. poesje, *parva feles.* Voorts een halsdekſel van bontwerk voor vrouwen, *collare pellitum.*

Poesten, o. w. *flo, flavi, flatum, flare.* Van hier: poester, hetgeen men in Friesland nog zegt voor blaasbalg, *follis, lis, m.* Zamenſtelling aschpoester, *ciniſlo, onis, m.* Wij gebruiken het meest om eene ſlordige vrouw en die als het ware altijd in de asch wroet, aanteduiden, *femina ſqualida, ſordida.*

Poets, v. ook zeggen wij pots, eigenlijk *gestus ridiculus, jocus, i, m.* ook *ludibrium, ii, n.* bij *Scheller*; *circumductio, onis, f.* bij *Plautus.* Ook in eenen kwaden zin, *dolus, i, m. fraus, audis, f.* Ook voor vond, *artificium, ii, n. ars, artis, f.* Van hier: poetſig of potſig, bijv. n. en bijw. *jocoſus, a, m*; *ridiculus, a, m*; *doloſus. fraudulentus, artificioſus*; bijw. *ridicule, jocoſe, fraudulenter, artificioſe, adverbia.* Zamenſt. poetſemaker, *ſannio, onis, m. hiſtrio, onis, m. ludio, onis, m.* bij *Livius*; *geſticulator, oris, m. ſcurra, a, m.*

Poezelig, bijv. n. en bijw. *mollis, lis, le, obeſulus, a, m.* Het wordt doorgaans van een meisje of eene vrouw gebruikt. Men wil zelfs, dat ons woord poeſele, bij *Kiliaan*, zoo veel als meisje beteekenende, van het oude Latijnſche woord *puſa* zoo veel als *puella* afſtamt.

Pof, m. *ictus pugni*, volg. *Scheller*; *plaga, ae, f.* Het is een klankrabootſend woord en beduidt eigenlijk het geluid door eenen ſlag of val of blazen veroorzaakt. *Kiliaan*, vertaalt het om die reden door *bucca, buccarum inflatio, bombus, flatus, ſonus, qui e buccis ſpiritu inflatis emittitur.* Bijvoegelijk beteekend het, *turgidus, tumidus, inflatus, fungoſus, ſpongioſus.* Het komt veel met het Fraufche *bouffi* overeen. Zamenſtell. pofzak, *homo tumidus*, ook *tardus, obeſus, a, m.*

Poffen, o. w. eigenlijk, *e buccis ſpiritu inflatis ſonum emittere, raucum ſonare*, zegt *Scheller*;

Digitized by Google

ler; vervolgens *caedere pugnis.* Poffen wordt ook gebruikt voor borgen, *credere*, *credere debitum*, *dare mutuum*, ook *sumere mutuum* is, op den pofhalen. Van hier: poffer, een klein zak pistooltje, *fistula ignivoma manualis generis minimi.* Ook een blazer, snoever, zwetser, doch hiervoor gebruiken wij thans pogcher, zie dat woord. Verkl. poffertje, *placentulae genus fermentatum.* Zamenstell. pofhans, zie Pochhans.

Pogchel, m. oorspronkelijk hetzelfde als bogchel, *gibbus, i, m. gibba, ae, f.* Verkl. pogcheltje, *gibbulus, i, m.* In het gemeene leven wordt het voor den rug gebruikt, *dorsum, i, n. tergum, i, n.* Leg het hem maar op den pogchel, *hoc modo dorso ejus impone.*

Pogchen, o. w. eigenlijk, *pulsare manu, ita ut strepitum edat.* In het gebruik, door het kloppen met de hand op eenig ding aan den dag leggen, hoe veel vertrouwen men daarop stelt, en hiervan daan beteekend pogchen, *fidere, confidere, niti.* B. v. hij pogcht wonderlijk op zijnen degen, *mirum in modum gladio suo nititur.* Overdragtiglijk: beteekend het zich trotsch gedragen, *ferocire, ferocem se praebere, ferociter se gerere.* Ook zich beroemen, *glorior, atus sum, ari; jactare se, venditare se, ostentare*, in dezen zin wordt het doorgaans gebruikt. Van hier: pogcher, m. *gloriosus, jactator, oris, m. ostentator, magniloquus, a, m; thraso, onis, m.* bij *Plautus.* Pogcherij, v. *jactatio, onis, f. jactantia, ae, f. ostentatio, onis, f. venditatio.* Pochhans, m. hetzelfde als Pogcher.

Pogen, b. w. eigenlijk ergens heen dringen, *niti in aliquem locum.* B. v. naar de steiltens pogen, *niti in rupes*, bij *Lucanus.* In het hedendaagsche gebruik, beziet men het in de beteekenis van trachten, *nitor, nisus sum, niti; conor, atus sum, ari; luctare, luctari, tendere, contendere, moliri, incumbere in aliquid*, bij *Cicero; aspirare ad aliquid*, bij denz. Van hier: poging, v. *nisus, us, m. nixus, us, m. conamen, inis, n. conatus, us, m. conatum, i, n. molitio, onis, f. molimen, inis, n. molimentum, i, n. contentio, onis, f. luctamen, inis, n. luctatus, us, m.* bij *Plinius.*

Pohem, eene stad in Rusland, *Pohemia, ae, f.*

Poitiers, eene vermaarde stad in Frankrijk, *Augustoritum, i, n.* volg. *Bruzen de la Martiniere* in zijn groot woordenboek, alhoewel *Cellarius* meene, dat *Augustoritum*, het tegenwoordige *Limoges* is, en men dus liever *Pictavium* of *Pictave* gebruiken moet.

Poitou, eene landstreek in Frankrijk, *Terra vel Regio Pictavorum vel Pictonum*, volgens denzelfden.

Pok, v. *pustula, ae, f. pusula, ae, f.* bij *Celsus.* Verkl. pokje, *pustula parva.* Men vindt verschillende soorten, door de zamenstellinge onderscheiden: kinderpokken, *variola, arum, f. plur. varioli, orum, m. plur. et varii, orum, m. plur.* bij *Kiliaan.* Van hier: de pokken krijgen, *infestari variolis.* De pokken hebben, *laborare variolis, variolis adfectum esse.* Koepokken, *vaccina, ae, f.* Spaansche pokken, *morbus Gallicus, lues venerea.* Steenpokken, *variolae siccae verrucatae sive lapideae*, bij *Schell.* Waterpokken, *variolae lymphaticae bullosae sive aquosae.* Windpokken, *variolae ventosae vel emphysematicae.* Van hier het werkwoord pokken, *variolis laborare.* Pokachtig of pokkig, *variolarum naturam habens.* Zamenstell. pokdaal, pokdel, pokput, *scrobiculus vel cicatrix variolarum.* Pokdalig, *scrobiculos vel cicatrices variolarum habens.* Pokstof, *materies vel pus variolis inferendis serviens.* Pokkoorts, *febris variolarum eruptionem praecedens.* Pokhout,

Digitized by Google

hout, *lignum Indicum*, *Gajacum*, *vel Guyacum dictum*, *lui venereae medendae proprium*, ook *ebenum*, *i*, *n*. Pokziekte, *morbus variolarum*.

Poken, o. w. *instrumento ferreo ignem evertere*. Van hier: poker, *instrumentum ferreum ignis everſioni ſerviens*. Zamenſtell. oppoken, *ignem ope inſtrumenti ferrei excitare*. Uitpoken, *ignem ope inſtrumenti ferrei exſtinguere*.

Pol, m. iemand die ontuchtige vrouwen onderhoudt en daarmede boeleert of ze aan anderen prijs geeft, *concubinus*, *i*, *m*. *leno*, *onis*, m. In Friesland is pol ook *cespes*, *itis*, m. B. v. een graspol, *cespis gramineus*.

Polder, m. *agri nonnulli antea ſubmerſi*, *ſed postea aggere circumdati et ope molarum exſiccati*, *vel adhuc exſiccandi*. Van polder komt het werkwoord polderen, *agros aggere circumdare*, *molis inſtruere et exſiccationi adaptare*. Zamenſtellingen: polderbeſtuur, *praefectura agrorum exſiccandorum*. Polderdijk, *agger agrorum exſiccandorum*. Poldermolen, *mola agris exſiccandis ſerviens*. Polderſluis, *emiſſarium aquae agrorum exſiccationi ſerviens*.

Polei, v. zeker ſlag van munte, anders vlookruid genoemd, *pulegium*, *ii*, *n*. *mentha pulegium*, bij *Linnaeus*. Wilde polei, *mentha arvenſis*, bij denz. *cytiſum*, *i*, *n*. bij *Varro*.

Polen, eene bekend land in Europa, *Polonia*, *ae*, *f*. Een inwoner van Polen, Pool of Polak, *Polonus*, *i*, *m*. Poolsch, *Polonicus*, *a*, *um*. Op zijn Poolsch, *Polonice*, *adverbium*.

Polijſten, b. w. glad en blinkend maken, *polio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *expolire*, bij *Plinius*; *levigo*, *avi*, *atum*, *are*, bij denzelfd. Verl. d. gepolijst, *politus*, *expolitus*, *levigatus*, *a*, *um*. Van hier: polijſter, *politor*, *oris*, *m*. Polijſting, *politio*, *expolitio*, *levigatio*. Polijſthamer, *malleus politioni ſervions*, *malleus levigatorius*, bij *Scheller*.

Polijſtmolen, *mola politioni vel levigationi inſerviens*. Polijſtplant, *delima*, *ae*, *f*. bij *Linnaeus*. Polijſtſteen, *lapis politioni vel levigationi ſerviens*, *lapis levigatorius*. Polijſttand, *dens politioni ſerviens*. Polijſtijzer, *ferrum politioni ſerviens*. Deze zamenſtellingen zijn door den grooten *Weiland* overgeſlagen.

Pollepel, m. ook zegt men potlepel, *ſudicula*, *ae*, *f*. bij *Columella*; *cochlear ollare*, zegt *Kiliaan*; *vel cochlear majus*, *quo pulmentaria in olla vertuntur commoventurque*. Ik zou liever zeggen, *quo pulmenta ex olla hauriuntur*.

Pollevij of polvij, v. *calx ſive posterior pars calcei*.

Poloks, eene ſtad in Polen, *Polocia*, *ae*, *f*.

Pols, m. eigenlijk het kloppen van de ſlagader aan den arm onder de hand, *pulſus arteriae*. De pols klopt hevig, *pulſus arteriae vehemens est*, bij *Tacitus*, vindt men *pulſus venarum*. Fig. zegt men, iemand den pols voelen, *explorare animum alicujus*, *interrogare aliquem de aliqua re*. Zamenſtell. polsader, *arteria*, *ae*, *f*. Polsmoſje, *manicula*, *ae*, *f*. Polsſlag, *pulſus arteriae*.

Pols, m. een ſpringſtok, *contus*, *i*, *m*. bij *Kiliaan*. Spreekw. men moet niet verder ſpringen, dan zijn pols lang is, *nil ſupra vires tentandum est*. Zamenſtell. polsſtok, hetzelfde als pols. Polszak, een zeker net, *retis piscatorii genus*.

Polſen, b. w. *pulſum arteriae tentare*, bij *Scheller*. Fig. ondertasten, ondervragen, *tentare*, *interrogare*, *ſcrutari*.

Polſen, o. w. *ope conti transſilire*, ook *ope centi aquas motitare*.

Poltergeest, m. *larva ſtrepens*, bij *Scheller*. *Weiland* noemt dien *genius malus magno cum ſtrepitu domum pererrans*. *Kiliaan* zegt, *genius malus homini inſidians*. Overdragtig, *homo praeceps*,

Digitized by Google

ceps, vel turbulentus, tumultuosus.

Polver, zie Pulver.

Pommeren, eene landstreek in Duitschland, *Pomerania, ae, f.* Iemand uit Pommeren, *Pomeranus, i, m.* Pommersch, *Pomeranicus, a, m.* Op zijn Pommersch, *Pomeranice, adv.*

Pomp, v. een werktuig om water naar boven te halen, *organum pneumaticum, quo aqua hauritur, antlia, ae, f.* Verkleinw. pompje, *parva antlia.* Spreekw. loop naar de pomp, *apage!* Regenwaters pomp, *antlia aquae pluviae hauriendae serviens.* Wijnpomp, *antlia vinaria.* Luchtpomp, *antlia pneumatica.* Huispomp, *antlia domestica.* Scheepspomp, *antlia nautica.* Zamenstellingen: *terebra fistulis aquaticis in usum antliarum terebrandis serviens.* Pompemmer, *urna antliae.* Pompklep, *axis antliae*, bij *Vitruv.* Pompmaker, *opifex vel confector, antliarum.* Pompslinger, *sollens antliae.* Pompstok, *ansa antliae.* Pompwater, *aqua ope antliae exhausta.* Pompijzer, *ferrum antliae.* Pompzuiger, hetzelfde als pompklep, *axis, is, m.* bij *Vitr.*

Pompen, b. w. water of andere vloeistof door middel van eene pomp verplaatsen, *exantlo, avi, atum, are, exhaurio, hausi, haustum, haurire*, bij *Scheller.* Spreekw. met pompen boven houden, *aegre retinere aliquid vel conservare.* Pompen of verzuipen, *luctari vel mergi.* Hij weet van pomp noch pompstok, *plane stupidus, truncus vel stipes est.* Van hier: pomper, *exhaustor, oris, m.*

Pompernikkel, m. *panis Westphalicus vulgo*, pompernikkel, *dictus.* Het is eene soort van roggenbrood, *panis secalineus.* Ten aanzien van den oorsprong van dit woord, gist men: dat een in Westfalen reizende Franschman voor zich brood vragende, op het gezigt van dit zwarte brood zoude gezegd hebben: *bon pour Nickel*, zijnde *Nickel* de naam van zijn paard, terwijl de Westfalingen daar uit opmaakten, dat hij hun zwart brood *pompernikkel* noemde, zoo als men hetzelve voortaan uit scherts *genoemd* heeft, dus verhaalt *Westland.*

Pompoen, v. eene kalabas, zekere vrucht van het geslacht der komkommers, *pepo, onis, m. melopepo.* Verkl. pompoentje, *parvus pepo.*

Pond, o. *pondo, indeclinabile, pondus*, bij *Scheller; libra, ae, f.* Verkl. pondje, *libella, ae, f.* bij *Plautus.* Eigenlijk een gewigt in het algemeen, doch bijzonder een gewigt van de zwaarte van 16 oncen of 32 lood. Een Romeinsch pond van 12 oncen, is *as, assis, m.* bij *Varro.* Voorts eene zekere hoeveelheid gelds, die voorheen toegewogen werd. Een pond sterlings, *pondo viginti denariorum Anglorum.* Een pond groot of Vlaamsch, *pondo viginti, denariorum Hollandicorum.* Een pond van 40 groot, *floreni Hollandici pondo.* Een Fransch pond *livre* genoemd, *fere semiflorenus Hollandicus.* Van hier: ponder, *statera, ae, f.* bij *Kiliaan* en in de zamenstellingen voorkomende als tweeponder, *tormentum igniyomum globos ferreos duorum librarum emittens &c.* Pondig, *libralis, lis, le; unius librae.* Ponding vindt men in verponding, *exactio vectigalis agris impositum*, ook *vectigal ipsum agris impositum.* Pondsch in twee pondsch, *bilibris, is, e.* Driepondsch, *trilibris, is, e, vel trium librarum*, bij *Scheller*; ook *dupondius, a, m*, bij *Varro*, voor tweepondsch. Pondgaarder, *exactor vectigalis singulis libris mercium importatarum, impositi.* Pondgaren, *filum quod secundum libras vel pondo venditur*, bij *Scheller. Kil.* noemt het: *fila rudiora, unde vela et sacci fiunt.* Pondgeld, *pecunia profingulis libris mercium importatarum soluta vel solvenda.* Pondhuis, pondkamer, zoo veel als tolhuis, *telonium,*

Digitized by Google

ſi, *n. ſedes portorii*, bij *Scheller*; *vel aedificium*, *in quo vectigal*, *ſingulis mercium libris impoſitum*, *exigitur vel ſolvitur*. Pondleder of pondleêr, *corium librale*. Pondpapier, *charta librali vel vilis*. Pondpeer of pondspeer, *pirum librale*, bij *Kiliaan*. Pondſchrijver, *ſcriba vectigalis libris ſingulis impoſiti*, enz.

Ponjaard, m. een onduitsch woord van het Fransche *poignard*, *ſica*, *ae*, *f. pugio*, *onis*, *m.*

Pont, een ſchouw, een platbodemd vaartuig in de gedaante van eenen vierkanten bak, *ponto*, *onis*, *m.* bij *Caeſar*. Zamenſtell. pontgasten, *milites in bello pontonum curam gerentes*, ook *pontonum gubernatores*. Pontgeld, *portorium pontonum*, *vel pro uſu pontonis ſolvendum*. Pontvoerder, *pontonis gubernator vel praefectus*. Pontzeil, *velum pontonis*.

Pontifikaal, onduitsch w. *veſtimentum pontificis ſolemne*. In het dagelijkſche gebruik zoo veel als ſtatiekleed, *veſtis ſolennis*.

Pontremoli, eene ſtad in Toskane, *Apua*, *ae*, *f.* volg. *Hoogſtras*.

Pooijen, b. w. veel drinken, zwelgen, zuipen, *perpotare*, *obbibere*, bij *Cicero*; *helluor*, *atus ſum*, *ari*, bij denz. Van hier: m. *potor*, *oris*, *m. potator*, *bibax*, *acis*, *m. helluo*, *onis*, *m.*

Pook, m. zie Ponjaard. Verkleinw. pookje, *ficula*, *ae*, *f. pugiuncalus*, *i*, *m.* Voorts een werktuig om het vuur om te roeren, zie Poker.

Pool, m. een inwoner van Polen, zie bij dat woord.

Pool, v. de aspunten van aarde en hemel, *polus*, *i*, *m.* Zamenſtell. noordpool, *polus arcticus*. Zuidpool, *polus antarcticus*. Poolshoogte, *elevatio poli*. Poolſter, *ſtella polaris*.

Poort, v. *porta*, *ae*, *f. janua*, *ae*, *f. oſtium*, *ii*, *n. aditus*, *us*, *m.* Verkl. poortje, *portula*, *ae*, *f.* bij *Livius*. Ook een ander gebouw in de gedaante van eene poort gemaakt: b. v. eene eerepoort, *arcus in honorem alicujus erectus*. Triomfpoort, *arcus triumphalis*. Gevangenpoort, *custodia publica Ilagae Comitum*, *portae formam habens*. Eertijds beteekende het ook eene ſtad, *urbs*, *civitas*, *atis*, *f.* Van hier: beteekend poorter eenen burger, *civis*, *is*, *m. & f.* Poorterij, zoo veel als burgerij, *civitas*, *atis*, *f.* Poortermeester, zoo veel als burgemeester, *civitatis praefectus*. Poorterſchap, zoo veel als burgerregt, *jus civitatis*, ook *civitas*, *atis*, *f.* alleen. Van hier: poorteren, zoo veel als burger maken, *civitate donare*. Wij noemen ook poort, het ſchietgat van een oorlogſchip, *fenestra tormenti navis bellicae*. B. v. ſluit de poorten aan bakboord! *claudite fenestras tormentorum in ſiniſtra parte poſitas*. Eindelijk geeft men den naam van poorwaan het achterſte van een mensch, *anus*, *podex*. Van hier: portaal, *veſtibulum*, *i*, *n. atrium*, *ii*, *n. porticus*, *us*, *f.* bij *Cic.* Portaaltje. *porticula*, *ae*, *f.* bij denz. Portier, *oſtiarius*, *ii*, *m. janitor*, *oris*, *m. atrienſis*, *is*, *n.* Portierſchap, *munus oſtiarii*. Poortbeſlag, zoo veel als ſtadsarrest, *custodia liberae*, bij *Scheller*, ook komt hetzelve bij *Salluſtius in Catilina* voor. Poortklok, *campana*, *tempus indicans*, *quo portae clauduntur*, ook *campana portae urbis impoſita*. Poortluiken, *fenestrae tormentorum navales*. Poortringen, *annuli fenestrarum navalium*. Poorttouwen, *funes*, *quibus fenestrae navales alligantur*. Schutpoort, *tormenti ignivomi fenestra*. Voor geſchutpoort, ſlotpoort, *porta caſtelli*. Stadspoort, *porta urbis vel oppidi*. Stalpoort, *janua ſtabuli*. Tempelpoort, *janua templi*. Valpoort, *cataracta*, *ae*, *f.* bij *Liv.* Waterpoort, *porta aquatica*.

Poos, v. *pauſa*, *ae*, *f.* bij *Plaut. otium*, *ii*, *n. requies*, *etis*, *f. momentum*, *i*, *n.* Verkleinw. poosje, *momentum parvum*. Eene poos lang, *aliquamdiu*, *adv. diutule*, bij *Gellius*. Gedurende

Digitized by Google

eene poos, is *per aliquod temporis ſpatium.*

Poot, m. *pes, pedis, m.* ook wel eens *ungula, ae, f.* Verkleinw. pootje, *pediculus.* Ook in een vertrouwelijken en vriendelijken doch lagen ſtijl, *brachium, ii, n. manus, us, f.* B. v. geef mij den poot, *da vel porrige mihi manum.* In eenen verachtelijken zin zegt men ook: veeg uwe pooten af! *abſterge pedes tuos!* Voorts de voeten van eenen pot, bank enz. heeten ook *pedes, um, m. plur.* Spreekw. opzitten en pootje geven, *omnino obedientem vel dicto audientem eſſe.* Van hier: pootig, bijv. n. *lacertoſus, a, m.* B. v. hij is wat pootig, *omnino ille lacertoſus est.*

Poot, bij *Kiliaan* pote, v. een jong ſpruitje om te planten, *ſurculus, i, m. talcola, ae, f.* bij *Columella.* Van hier het werkwoord poten, *planto, avi, atum, are;* zie Planten.

Poozen, o. w. *pauſam facere, pauſare,* bij *Plautus; ceſſo, avi, atum, are,* bij *Scheller; quiesco, evi, quietum, quiescere.* Zamenſtell. verpoozen, *interquiescere, intermittere.* Ook voor afwisſelen, *alterno, avi, atum, are.* Van hier: verpoozing, v. *requies, etis, f. intermiſſio, onis, f. alternatio, onis, f.* Ook zegt men bij poozen, *alterna vice, alternis vicibus, alterne, alternatim, adv.* Bij poozen, *interdum, adv.* B. v. bij poozen is hij gek, *interdum ſtultus est vel delirat.*

Pop, v. *pupa, ae, f.* Verkleinw. popje, *pupula, ae, f.* Elk heeft zijne pop, *trahit ſua quemque voluptas.* De figuren in een marionettenſpel worden ook poppen genoemd, *neurospasta, orum, n. plur.* Het weeffel, hetwelk de rupſen en meer andere insecten om zich henen ſpinnen, wanneer zij hunne gedaanteverandering zullen ondergaan, heet ook pop, *nympha, ae, f. chryſalis, idis, f.* Ook een propje van hennip, dat ergens neergeleid wordt om brand te ſtichten, *ſtupa incendiaria.* Poppen op de boomen, *ſpongiolae arborum.* Ook een jonggeboren kind, *infans nuper natus.* Ook het wijfje van eenen vogel, *avicula femella.* Men gebruikt het ook voor een troetelwoord: mijn lieve pop, *corculum meum.* Van hier: popachtig, *pupae ſimilis.* Zamenſtellingen: poppengoed, *crepundia, orum, n. plur. ludicra puerilia.* Poppenkraam, *taberna puparum.* Poppenkramer, *negotiator puparum,* bij *Scheller.* Poppenkramerij, *crepundia, orum, n. plur.* Overdragtig, *nugae, arum, f. plur. frivola, orum, n. pl.* Poppenmaker, *confector puparum.* Poppenſpel, *luſus puparum vel luſus neurospaſticus,* bij *Scheller.* Poppenwerk, zie Poppenkramerij.

Popel, zie Populier.

Popeleije of popeley, zie bij Popelen.

Popelen, b. w. bij *Kiliaan* is het zoo veel als binnens monds mompelen, *murmuro, avi, atum, are; mutire, muſſitare.* Van hier: popeler, *movens labra, metuens audiri.* Popeling, *murmur, ſimilis ſuſurrus.* Thans wordt het alleen gebezigd van eene ſnelle beweging des harten, *palpito, avi, atum, are.* Vooral uit vrees, *Ovidius* zegt: *usque meta micuere ſinus,* mijn hart popelde van angst. Van hier: het oude popeleij, *apoplexia, ae, f.*

Populier, m. *populus, i, f.* Een witte populier, *leuce, es, f.* bij *Plinius; populus alba.* De zwarte populier, *populus nigra,* bij *Linnaeus;* men noemt dezelve ook popel. Van popel, *populeus, a, m.* Zamenſtell. populierboom, *populus, i, f.* Populierbosch, *populetum, i, n.* Populierblad, *folium populeum.* Populierloof, *frons populea.* Populierolie, *oleum populeum.* Populiertak, *ramus populeus.*

Porei, porrei, zie Prei.

Porfier, o. eene ſoort van jaspis, ook wel eens rood marmer genoemd, *porphyrites, ae, m,* bij *Plin. marmor porphyreticum,* bij *Suet.* Zamenſtell. porfieriteen, *lapis porphyrites.*

Por-

Digitized by Google

Porren, b. w. *incito, avi, atum, are; impello, uli, ulsum, ellere; cogo, coëgi, coactum, cogere.* In Amsterdam gebruikt men dit woord voor uit den slaap opwekken, *excitare e somno.*

Porselein, o. een bijzonder slag van aardewerk, *vasa porcellanica*, bij *Scheller; vasa e terra fictili finensi, confecta.* Van hier: porseleinen, *porcellanicus, a, m; vel terra fictili finensi confectus, a, m.* Zamenstelling. porseleinaarde, *terra vel argilla porcellana*, bij *Linn.* Porseleinfabrijk, *fabrica vasorum porcellanicorum.* Porseleinwerk, *opus porcellanicum.* Porseleinschelp, *Cyprica, concha Cypria, Veneria Erythraea.*

Porselein of postelein, v. een bekend plantgewas, *portulaca, ae, f.* bij *Plinius*, ook *porcilaca.*

Port, o. een basterdwoord van het Fransche woord *port*, zoo veel als het brengloon van eenen brief beteekenende, *merces literarum perferendarum*, bij *Scheller.*

Portaal, o. eene min of meer uitgebreide afdeeling van een huis of ander gebouw, naast aan de deur gelegen en ook wel voorportaal genoemd, *porticus, us, f. vestibulum, i, n. atrium, ii, n. prothyrum, i, n.* bij *Vitr.* doch dit laatste is een Grieksch woord. Verkl. portaaltje, *porticula, ae, f.* bij *Cic.*

Porte, v. eigenlijk zegt de groote *Weiland*, de deur van het paleis des Turkschen keizers, *porta aulae imperatoris Turcici.* Voorts het paleis zelf, *aula imperatoris Turcici.* En eindelijk het geheele Turksche keizerrijk, *imperium Turcicum.*

Portelen, o. w. bijna hetzelfde als borrelen, *bullio, ivi, itum, ire; ebullire, bullas emittere.* Van hier: portelwei, *serum casei preßi.*

Portie, v. een basterdwoord, *portio, onis, f.* Voorts het gewone middagmaal, *prandium solitum vel suetum.*

Portier, zie bij Poort.

Portier, o. de deur van eene koets, *janua currus, esseda vel carrucae.*

Portret, o. *imago, inis, f.* Verkl. portretje, *imaguncula, ae, f.* bij *Suet.* Overdragt. eene schets van iemands karakter, en wel in eenen nadeeligen zin, *descriptio morum alicujus maligna.* Als ook een mensch zelfs, van den kant der gelaatstrekken beschouwd: b. v. dat is een akelig portret van een wijf, *femina ista horrenda visu est.* Zamenstell. portretschilder, *pictor imaginum humanarum*, bij *Scheller.* Ook is hier van het basterdwoord portretteren, ontleent, *pingere imagines humanas.*

Portugal, een bekend land in het zuiden van Europa aan Spanje grenzende, *Lusitania, ae, f.* Een Portugees, *Lusitanus.* Portugeesch, *Lusitanicus, a, m.*

Posen, eene stad in Hongarye, *Posnania, ae, f. Posna, ae, f.* bij *Scheller.*

Post of pos, v. een klein vischje, *porculus, i, m. porcellus, i, m.* Verkl. postje, *parvus porcellus.*

Post, m. een overeind staande stijl van eene deur of een venster, *postis, is, f.* bij *Cic. columella, ae, f.* bij *Vitr.*

Post, m. een op zich zelve staande som in een schuldboek of op eene rekening, *summa pecuniae*, ook alleen *summa, ae, f. ratio, onis, f.* Een schuldpost, is *nomen, inis, n.* Verkl. postje, *ratiuncula, ae, f.*

Post, m. eene standplaats, waarop iemand ter verrigting van het een of ander werk, gesteld is, bijzonder in het krijgswezen, *statio, onis, f.* Post houden, *in statione esse.* Zijnen post verlaten, *stationem relinquere vel deserere.* Fig. eene bediening, een ambt, *munus, eris, n. officium, ii, n. provincia, ae, f.* Vooral wanneer het een moeijelijk en zwaar werk is, *opus laboriosum, labor, oris, m.* Dit is een zware post, *hoc opus, hic labor est.* Voorts de plaats, waar paarden en boden in gereedheid staan, om brieven enz. te vervoeren, *sedes,*

Digitized by Google

ſedes, locus vel domus curſus publici, bij *Scheller*. Ook de bode zelf, *curſor publicus*. B. v. ik heb dien brief door den post ontvangen, *curſor publicus mihi has attulit literas*, Figuurl. zegt men: te post loopen, *celeriter currere*. Te post aankomen, *citato gradu advenire*. Eindelijk is post een fijn ſlag van papier, waarop men brieven ſchrijft, die men met den post verzenden wil, *charta tenuis, ſcriptioni literarum, per curſorem publicum perferendarum, apta*. Schrijfpost, is hetzelfde. Drukpost, *charta admodum tenuis impreſſioni apta*, doch dan is het in verkorting voor postpapier. De overige zamenſtell. zijn: postambt, *munus in curſu publico*. Postbediende, *miniſter curſus publici*. Postbode, *nuntius vel curſor publicus, hemerodromus*, bij *Nepos; tabellarius publicus*, bij *Schell*. Postbrief, *literae per curſorem publicum adlatae*, ook *perferendae*. Postdag, *dies curſus publici*. Posterij, *curatio rei curſus publici*, ook *res ad curſum publicum pertinentes*. Postgeld, *merces vel pecunia pro curſu publico vel curſus publici*. Voor brieven is het, *merces vel pecunia pro epiſtola perlata vel perferenda ſoluta vel adhuc ſolvenda*. Posthoorn, *cornu curſus publici*. Posthuis, *aedes magiſtri curſus publici*. Postjongen, *puer curſoris publici munere fungens*. Postkaart, *tabula ſtationum curſus publici*. Postkales, *ciſium curſus publici*, bij *Scheller*. Postkantoor, *domus unde curſor publicus proficiſcitur et quo revertitur*. Postkar, *carrus curſus publici*. Postknecht, *ſervus vel famulus curſus publici*, ook *auriga rhedae curſus publici*. Postkoets, *rheda curſus publici*. Postlooper, *curſor, oris, m. hemerodromus, i, m*. Postmeester, *magiſter curſus publici*. Postmeesterſchap, *munus magiſtri curſus publici*. Postpaard, *veredus, i, m. vel equus curſus publici*. Postregt, *jus curſus publici*. Postrijder, *veredarius, ii, m*. Postſchrijver, *ſcriba in domo magiſtri curſus publici*. Poſtſtal, *ſtabulum veredorum vel ſtabulum equorum curſui publico ſervientium*. Postrijding, *nuntium per curſum publicum adlatum*. Postwagen, *currus curſus publici*. Postweg, *via curſus publici*. Postwezen, *res veredaria vel res curſus publici*.

Postelein, zie Porſelein.

Postuur, o. een basterdwoord, *habitus, us, m. facies, iii, f*.

Pot, m. *olla, ae, f. testa, ae, f. testum, i, n*. bij *Petronius*, ook *vas, vaſis, n*. Verkl. potje, *ollula, ae, f. vasculum, i, n*. Spreekw. er ſtaat een potje voor u te vuur, *poena te exſpectat vel te manet*. Den hond in den pot vinden, *post prandium advenire*. Er is geen pot zoo ſcheef of er past een dekſel op, *ſimiles habent labra lactucas*. Voorts het geen in een pot wordt bereid, de ſpijs van een huisgezin, *cibus, i, m. cibaria, orum, n. plur*. Pot is ook eenig uitgelegd geld, *pecunia ſepoſita*. Eenen pot of een potje maken, *ſeponere pecuniam*. Spreekw. gij zult geweldig den pot trekken, *graviter lues*. Van pot komt potaadje zoo veel als warmoes, *elus, eris, n. pulmentum, i, n. pulmentarium, ii, n. minutal, alis, n*. bij *Kiliaan*. Als ook het werkw. potten, *in olla condere, coacervo, avi; atum, are; pecunias condere, nummos ſtrangulare*, bij *Kiliaan*. Van hier wederom, potter, m. *Euclio, qui nummos in olla coacervat*. Zamenſtell. potaarde, *argilla, ae, f. terra figularis*. Potappel, *pomum pulmoneum vel ollarium*, bij *Kiliaan*. Potasch, *cinis clavellatus, cinis clavatus, cinis ahenarius*, bij *Scheller*, ook *cinis ſaponarius*. Potaadjeketel, *olla vel ahenum oleri coquendo ſerviens*. Potaadjelepel, *trulla oleri hauriendo ſerviens*. Potaadjeſchotel, *patina vel ſcutella olearia*. Potboef, *nebulo vagus*. Potdoek, *peniculus, i, m*.

Pote

Potgeld, *pecunia sepositа.* Potgieter, *vasorum fusor.* Pothengsel, *ansa ollae.* Pothuis, *vetera mentarii fusoris officina.* Potjebeuling, *farraceum, ei, n.* bij *Kiliaan.* Potkaas, *caseus conditaneus.* Potlepel, zie Pollepel. Potlood, *plumbum paratum scribendo vel delineando serviens.* Potmispel, *mespilum majus.* Potpastei, *minutal ollare, vel condititium*, bij *Kiliaan.* Potpenning, *moneta condita vel sepositа.* Potscherf, *testa, ae, f.* Potstuk, *nummus sepositus.* Potsuiker, *sacharum ollare, vilius et mollius, in ollio servari solitum.* Pottenbakker, *figulus, i, m.* Pottenbakkerij, *figlina, ae, f. officina figuli.* Pottenbank, *locus ubi ollae servantur.* Pottenkraam, *taberna ubi ollae prostant.* Pottenschuit, *navigium ollas adportans.* Eertijds zeide men poteten, voor gekookt eten, *cibaria cocta*, dit woord is nog overig in eene gemeene spreekwijs: bij is een gemeen poteter, *homo vilis ac nebulo est.*

Potaadje, zie bij Pot.

Potasch, zie bij Pot.

Poten, b. w. zoo veel als planten.

Potlepel, zie Pollepel.

Potsdam, eene stad in Pruisen, *Postampium, ii, n.* Een Potsdammer, *Postampius, a, m; Postampienſis*, bij *Scheller.*

Pots, zie Poets.

Potsig, zie onder Poets.

Potvisch, m. *physeter macrocephalus*, bij *Linn.* Uit deszelfs zwaren en stompen kop krijgt men het, *sperma ceti.*

Pover, bijv. n. poverder, poverst, *pauper, erior, errimus, egenus, a, m; inops, tenuis.* Van hier: poverlijk en povertjes, bijw. *egene, tenuiter, adv.*

Praag, de hoofdstad van Bohemen, *Praga, ae, f.* Iemand van Praag, *Praganus, Pragenſis.* Op zijn Praagsch, *Pragane, Pragice, adverb.*

Praaijen of preijen, b. w. een zeemanswoord: iemand op zee ontmoeten en met hem spreken, *obviam fieri alicui in navigatione et cum illo colloqui.*

Praal, v. *pompa, ae, f. fastus, us, m. ostentatio, onis, f. jactantia, ae, f. jactatio, onis, f. gloriatio, onis, f.* Zamenstell. praalbed, *lectus funebris solennis vel pompae serviens.* Praalbeeld, *imago pompae serviens.* Praalboog, *arcus solennis vel pompae serviens.* Praalgewaad, *vestis solennis vel pompae serviens.* Praalgraf, *tumulus honorarius*, bij *Sueton.* Praalkoets, *currus solennis vel pompae serviens.* Praalzetel, *sedes pompae serviens.* Praalziek, *cupidus gloriandi*, bij *Scheller.* Praalzuchtig, is hetzelfde. Praalzucht, *cupiditas gloriandi.* Woordenpraal, *pompa verborum, magniloquentia, ae, f.*

Praam, v. *navigium planum.* Verkleinw. praampje, *navigiolum planum.* Zamenstell. baggerpraam, *navigium planum limo extrahendo serviens.* Turfpraam, *navigium planum cespitibus transportandis aptum.*

Praam, m. zoo veel als dwang of nood, *coercitio, onis, f.* bij *Livius; necessitas urgens*, ook *necessitas* alleen, ook *oppressio, onis, f.* zoo veel als verdrukking.

Praat, m. *loquela, ae, f.* bij *Cicero; loquentia, ae, f.* bij *Sallustius; sermo, onis, m.* ook *verba, orum, n. plur.* B. v. echo volgt onzen praat, *echo verba nostra imitatur.* Praatjes voor de vaak, *vaniloquentia, ae, f. ventosa loquacitas, fabulae, nugae, arum, f. plur.* eigenlijk, *fabula somnifera.* Van hier: praten, *loquor, utus sum, ui; fabulor, atus sum, ari; nugor, atus sum, ari; loquitari*, bij *Plautus; garrire*, bij *Cicero.* Met iemand praten, *confabulari cum aliquo, sermocinari.* Onbezonnen praten, *effutio, ivi, itum, ire.* Iets van iemand praten, *fabulari aliquid de aliquo*, bij *Livius.* Van hier: prater, m. *fabulator, oris, m.* bij *Suetonius; lovutor, oris, m.* bij *Gellius.* Een aardige prater, *cavillator, oris, m. dicax, acis, omn. g.* bij *Cicero.*

Prating, v. hetzelfde als praat.
Praatachtig, *fabulosus, a, m*, bij *Horat.* Praatal, praatvaar, *qui omnia effutit, loquax, acis, omn. g. loquaculus, garrulus, largiloquus, multiloquus, locutor, oris, m. loculejus, i, m.* bij *Gellius.* Praatmoer, *lingulaca, ae, f.* Praatziek, *cupidus loquendi.* Praatzucht, *amor, cupiditas, studium loquendi.* Praatzuchtig, hetzelfde als praatziek. Beuzelpraat, *nugae, arum, f. plur.* Kinderpraat, *fabula puerilis.* Oudwijvepraat, *fabula anilis, &c.* Verkl. praatje, *fabella, ae, f.* bij *Cicero.* Dit woord wordt ook voor gerucht genomen, *rumor, oris, m.* B. v. dat praatje loopt er! *rumor iste vagatur!* ook *fama, ae, f.* bij *Virgilius* vindt men *ea fama vagatur.*

Praauw, v. *navigium quoddam Indicum* praauw *dictum*, bij *Halma.*

Pracht, v. genoegzaam hetzelfde als praal, *pompa, ae, fastus, us, m. magnificentia, ae, f. laxus, us, m.* De pracht van een gastmaal, is *lautitia, ae, f.* bij *Cicero.* Zamenstell. kleederpracht, *cultus dives*, bij *Claudianus.* Lijkpracht, *pompa funebris.* Van hier: prachtig, *fastosus, magnificus, lautus, a, m*; ook *superbus, a, m.* B. v. een prachtig huis, *domus superba, splendidus, amplus, sumtuosus, pretiosus, a, m.* Prachtigheid, v. hetzelfde als pracht. Prachtiglijk, bijw. *fastose, magnifice, laute, superbe, splendide, ample, sumtuose, pretiose, adv.*

Pragchen, o. w. eigenlijk bekrompen leven, *parce vivere*, ook *avare corrodere*, doch in dezen zin is het verouderd. Meestal wordt het gebruikt voor bedelen, afbedelen, *mendicare, emendicare.* B. v. om kusjes pragchen, *emendicare oscula.* Van hier: pragcher, m. *avarus.* Pragcherij, *avaritia, ae, f. mendicatio, onis, f.* in den tweeden en gebruikelijken zin. Zamenstell. afpragchen, *emendico, avi, atum, are.*

Praktijk, v. een ouduitsch woord!, zoo veel als oefening, [beoefening, *exercitium, ii, n. exercitatio, onis, f. usus, us, m.* Oudtijds beteekende het sterrenwigchelarij, *astrologia, ae, f.* Praktijkschrijver, *astrologus, i, m.* Hedendaagsch beteekend het de werkzaamheid van eenen geneesheer of wondheler in zijn beroep, *exercitatio artis medicae vel chirurgicae.* Als ook de wetenschap van eenen regtsgeleerden, *pragma, atis, n. usus forensis.* Ook beteekend het list, *ars, artis, f. artificium, ii, n. dolus, i, m.*

Pralen, o. w. *superbio, ivi, itum, ire; glorior, atus sum, ari; se jactare, se efferre.* Van hier: praler, *jactator, oris, m.* Pralerij, *jactatio, onis, f. jactantia, ae, f.*

Pram, v. *mamma, ae, f.* bij *Plin.* Verkl. prammetje, *mamilla, ae, f.*

Pramen, b. w. zoo veel als drukken, prangen, *premo, essi, essum, ere; urgeo, si, ere*; opprimere.

Prang, v. *pressio, onis, f. pressus, us, m. pressura, ae, f. oppressio, onis, f. coarctatio, compressio, onis, f.*

Prangen, b. w. *premere, urgere, comprimere, arctare, coarctare, coangustare*, bij *Varr. stringere, constringere.* In de zeevaart is het o. en bedniidt zoo veel als laveren, *vento adverso vela facere.* Van hier: pranger, m. *retinaculum, i, n.* B. v. molenpranger, *retinaculum molae.* Muilpranger, *pastomis & postomis, idis, f.* Prangijzer, *ferrum pressorium.* Prangmolen, *mola pressoria.* Prangwortel, *anonis vel ononis, is, f.*

Prat, bijv. n. en bijw. *superbus, fastosus, a, m; arrogans, antis, omn. g.* Ook komt het in eenen goeden zin dikwijls voor dan is het zoo veel als deftig, achtbaar, *gravis, is, e; venerabilis, lis, le; venerandus, a, m*; bijw. *superbe, fastose, arroganter, graviter, venerandum in modum, adv.*

Pratten, o. w. zoo veel als trotsch zijn, *superbio, ivi, itum, ire; glo-*

Digitized by Google

gloriari, se jactare, se venditare, se efferre, ferocire, tollere animos. Bij *Halma* komt het voor in den zin van pruilen, *mutire, musitare.* Ook in dien van twijfelachtig ſtaan, *cunctari, haeſitare, diffidere.* Van hier: pratziekte, *morbus lentus.*

Prauwel of prouwel, v. *crustulorum tenuisſimorum genus prauwel dictum.*

Predikant, m. *concionator, oris, m. ſacerdos, otis, m. oraculorum divinorum interpres, verbi divini praeco.*

Prediken, preken, onz. en bedr. w. *concionor, atus ſum, ari, de rebus ſacris verba facere, concionem habere ſacram, oracula divina interpretari.* Overdragtiglijk is het evenveel op welke wijze nadrukkelijk leeren, *doceo, cui, ctum, ocere, hortor, atus ſum, ari, ſerio admonere.* Van hier ook behalven predikant, predikatie, *concio, onis, f. concio ſacra, hortatio, onis, f. adhortatio.* Prediker, zie predikant. Prediking, *declamatio de rebus ſacris*, bij *Schell.* Preek, hetzelfde als predikatie. Preker zoo veel als predikant. Zamenſt. predikambt, *munus verbi divini praeconis, officium interpretis oraculorum divinorum.* Predikdienst, *officium ſacrum.* Predikſtoel, *ſuggestus ſacer*, bij *Scheller.* Preekſtoel, is hetzelfde. Preekheer, is hetzelfde als predikant. Preek, zie predikatie.

Prei, porei, porrei, v. eene bekende ſoort van look, *porrum, i, n.* ook *allium porrum*, bij *Linnaeus.*

Preijen, zie Praaijen.

Prelaat, m. van het middeleeuwsch Latijn, *praelatus, i, m. * antistes, itis, m. praeſul, ulis, m.* bij *Livius.* Van hier: prelaatſchap, *munus antiſtitis vel praeſulis.*

Prent of print, v. *figura aeri vel ligno inciſa et dein typis expreſſa.* Men gebruikt kortheidshalve ook wel *figura, ae, f.* alleen. Verkl. prentje of printje, *parva figura.* Zamenſtell. prentenboek, *liber figuras continens.*

Prentkonst, *ars omnia perfiguras expremendi.* Prentverbeelding, *expreſſio alicujus rei per figuras.* Prentverkooper, *figurarum venditor.* Prentwinkel, *taberna ubi figurae venales proſtant.*

Prenten, b. w. *imprimo, eſſi, eſſum, ere, excudo, udi, uſum, udere;* doch het is in ons land niet meer gebruikelijk in den zin van het drukken van boeken, teekeningen enz. maar alleen overdragtigbjk voor indrukken, *imprimere.* B. v. in zijn gemoed prenten, *mandare aliquid animo*, bij *Cic. mente notare*, bij *Ovidius.*

Presburg, eene ſtad in Hongarye, *Poſonium, ii, n.* Van Presburg, *Poſonienſis, is, e, Poſonicus, a, m.* Op zijn Presburgsch, *Poſcnice, ady.*

Preſident, m. een onduitsch woord van het Latijnſche *praeſidere*, die in eene vergadering voorzit, *praeſes, idis, m.* Het Hollandſche woord is eigenlijk voorzitter.

Presſen, b. w. eigenlijk hetzelfde als perſen, ſterk zamendrukken, *premo, comprimere.* Maar in het gebruik menſchen of goederen ten dienſte van den ſtaat dwingen, *cogere.* B. v. ſoldaten presſen, *cogere milites.* Schepen presſen, *cogere naves. Ulpianus* zegt *angariare naves.* Van hier: preſſer, *coactor, oris, m. conquiſitor*, bij *Scheller.* Preſſing, *coactio, onis, f. conquiſitio*, bij denz. Zamenſtell. presmeester, *praefectus coactionis vel conquiſitionis.*

Preutelen ook prottelen en pruttelen, o. w. eigenlijk *bulliendo ſonitum quemdam edere.* Overdragtig is het zoo veel als mompelen, *murmurare, obmurmurare.* Waarom preutelt gij en tegen? *cur obmurmuras?* Van hier preutelaar, *homo murmurabundus.* Preuteling, *murmuratio, obmurmuratio, onis, f.* Gepreutel is hetzelfde. Preutelig, *murmurabundus, a, m; morоſus, a, m.* Men zegt ook al den preutel, *omnia ſine diſcrimine, pro-*

promiscue. Zamenstell. preutelgeld, *pecunia minuta*. Preutelwerk, *quisquiliae, arum, f. plur.*

Preutsch, bijv. n. en bijw. *superbus, a, m; magnanimus, a, m; ferox, ocis, omn. g. confidens, entis, omn. g. temerarius, a, m.* Van hier: preutschheid, *superbia, ae, f. magnanimitas, atis, f. temeritas, confidentia, ae, f. ferocia, ae, f.* waarschijnlijk van het Fransche woord *preux*.

Prevelen, o. w. *mutire, musſare, musſitare, murmurare, murmurillare*. Van hier: prevelaar, *homo murmurabundus*. Preveling en geprevel, *murmur, uris, n. murmurillum, i, n.*

Prieel, o. *umbraculum, i, n.* Zamenstell. drinkprieel, *umbraculum potorium*. Lustprieel, *umbraculum voluptarium*.

Priegelen, b. w. *fustibus verberare*, ook *verberare* alleen. Van het Hoogduitsch *prügeln*.

Priem, m. *ſubula, ae, f.* bij *Scheller; cestrum, i, n.* bij *Plinius; acus, us, f.* Een schrijfpriem, *ſtilus, i, m.* Een priem om het haar te krullen, *calamistrum, i, n.* bij *Cicero*. Ook zoo veel als een dolk, *ſica, ae, f.* Verkl. priempje, *ſubula parva*. Zamenstell. priemdonker, *perobſcurus, a, m.* Priemtijd, *prima aurora*, ook *tempus vernum*. Priemelnaakt, *prorſus vel omnino nudus*. Van hier ook

Priemen, b. w. *ſubula perforare, ſtilo fodere*. Ook zoo veel als doorboren, *perforare*, in dezen zin wordt het door *F. van Dorp* gebruikt.

Priester, m. eigenlijk een oud man, *presbyter*. Voorts een kerkelijke, die tot het offeren geregtigd was, *ſacerdos, otis, m. ſacrificus, i, m. flamen, inis, m.* Van hier: priesterdom, zoo veel als de priesterlijke waardigheid, *dignitas ſacerdotalis*. Ook zoo veel als priesterſchaar, *ſacerdotes univerſi*. Priesteres of priesterin, *ſacerdos, otis, f. ſacerdotiſſa, ae, f.* bij *Gellius; flaminica, ae, f.* bij *Tacitus*. Priesterlijk, *ſacerdotalis, is, e*. Priesterſchap, o. *ſacerdotium, ii, n.* bij *Hooft* is het ook vr. en dan beteekend het zoo veel als priesterdom. Zamenstell. priesterambt, *munus ſacerdotale*. Priestergewaad, *veſtimentum ſacerdotale*. Priesterkleed, *veſtis ſacerdotalis*, enz.

Priesterdom, zie Priester.

Priesterlijk, zie Priester.

Priesterſchap, zie Priester.

Prij, v. een kreng, *cadaver, eris, n. cadaver tetrum vel putidum*. Overdragtiglijk alles wat schandelijk is, *turpis, is, e*. Bijzonder een slecht vrouwmensch, *femina vilis ac ſordida*.

Prijken, o. w. *oſtentare ſe, jactare ſe, ſe ſpectandum praebere, magnifice ornatum ſe ſpectandum dare, micare, emicare*.

Prijs, v. *pretium, ii, n. valor, oris, m. aeſtimatio, onis, f.* Verkl. prijsje, *parvum pretium*. Ergens prijs op stellen, *aeſtimo, avi, atum, are*. Van hier het werkw. prijzen, *aeſtimare*, ook *imponere pretium*, waarvoor men meestal met eenen basterduitgang, prijzeren zegt, naar het Fransche *priſer*. Van hier: prijzeerder, *aeſtimator, oris, m. Tertullianus* gebruikt ook *adpretiare* voor prijzeren, doch dit woord geloof ik niet dat zuiver is, vermits hetzelve in het woordenboek van *Ruhnkenius* niet gevonden wordt.

Prijs, m. zoo veel als buit, *praeda, ae, f.* Een prijsje, *parva praeda*. Prijs maken, *capere praedam*. Voor prijs verklaren, *publico, avi, atum, are*. Zich zelven prijs geven, *ſemet ipſum tradere praedae*. Voorts eene belooning, welke door den genen, die zich het beste in iets beijvert, als het ware buit wordt gemaakt, *praemium, ii, n.* B. v. den prijs wegdragen, *auferre praemium, ferre palmam, praemium obtinere*. Iemand den prijs toekennen, *aſſignare praemium alicui, vel decernere*. Naar den prijs dingen, *adſpirare praemium*, bij *Cicero*. Iemands hoofd op prijs stellen, *imponere praemium capiti vel vitae alicujus*. Eindelijk

Digitized by Google

lijk een woordelijk eerbewijs voor eenig goed bedrijf, *laus, laudis, f. honor, oris, m. commendatio, onis, f. encomium, ii, n.* Een Grieksch woord. Van hier: prijzen, *laudo, avi, atum, are, laudem praebere, laudem tribuere, praedicare, celebrare, commendare.* Van hier: prijzer, *laudator, oris, m.* Prijster, *laudatrix, is, f.* Zamenst. prijsmeester, m. *magister navis captae.* Prijsschip, *navis capta.* Prijsverhandeling, *tractatus praemio ornatus.* Prijsvraag, *quaestio cum praemio conjuncta vel quaestio cujus solutioni praemium propositum est.* Prijswaardig of prijzenswaardig, *laude dignus, laudandus, a, m; laudabilis, is, e, celebratione dignus, celebrandus, a, um; praedicatione dignus vel praedicandus, a, m.* Ook gebruikt men dit woord voor voortreffelijk, *egregius, praeclarus, excellens, praecellens, praestans.* Eindelijk is prijs ook nog een gelukkig lot in de loterij, *alea fausta, fors bona.* Van het werkwoord prijzen is ook de zamenstelling misprijzen, *vitupero, avi, atum, are, contemno, emsi, emtum, emnere, improbo, avi, atum, are.*

Prik, m. *punctum, i. n. punctio, onis, f. punctus, us, m. punctura, ae, f.* bij *Celsus.* Verkl. prikje, *parva punctio, punctiuncula, ae, f.* Intusschen is, iemand eenen prik in de huid geven, *graviter vulnerare aliquem.* Voorts een werktuig om prikken te geven, *aculeus, ei, m. stimulus, i, m.* bij *Livius.* Prik is ook, *segmen ligni exsiccati.* B. v. breng mij wat prikken om het vuur aan te maken, *affer mihi aliquot segmina ligni exsiccati, ut ignem excitem.* Ook een beetje, *paululum.* B. v. een prikje salade, *paululum lactucae.* Namelijk zoo veel als men met eene vork prikt. Ook zekere vischanders lamprei genoemd, *petromyzon marinus, mustela vel lampetra, ae, f.* Van hier: men moet de prikken levend houden is zoo veel als, *res nobis curandae sunt.* Hij verstaat dat op een prik, *ad unguem illud callet.* Hij gelijkt zijnen vader op een prik, *patri similimus est.* Zamenstell. prikstok, *stimulus, i, m. baculus ferratus.* Priktol, *turbo ferratus*, enz.

Prikkel, m. *stimulus, i, m. aculeus, ei, m.* bij *Livius.* Fig. alle aanporring, ook *stimulus, i, m.* figuurl. in het Latijn. Van hier:

Prikkelen, b. w. *stimulo, avi, atum, are.* Eigenlijk is het een voortdurend werkw. van prikken, en zoude zijn, *continuo, perpetim stimulare.* Fig. aanporren, *incitare, animum addere.* Van hier: prikkeling, v. *stimulatio, onis, f.* fig. *incitamentum, i, n.*

Prikken, b. w. *pungo, pupugi, punctum, pungere.* Van hier: prikking, *punctio, onis, f. punctus, us, m. compunctio,* bij *Plinius.*

Pril, bijv. n. *venustus, pulcher, laetus, a, m.* Thans meest gebruikelijk in de spreekwijs, de prille jeugd, *laetum juventutis tempus, vir aetatis.* In het prilste der jeugd, *in primo flore juventae.*

Prins, m. *princeps, ipis, m.* Bij de Romeinen, zegt *Schell.* was het *regulus, i, m.* Een prins van den bloede, *princeps e regia stirpe genitus.* Een kroonprins of erfprins, *heres regni,* bij denz. Van hier: prinses, *femina princeps.* Prinsdom, *principatus, us, m.* Prinselijk, *principalis, is, m. ad principem pertinens, principem decens.* Zamenst. princessenbier, *cerevisia a femina principe nomen gerens.* Prinsesenboonen, *phaseoli nani,* bij *Linn.* Prinsesenkoekjes, *crustula a femina principe nomen gerentia.* Prinsenhof, *aula principis*

Priut, zie Prent.

Prioor, m. een onduitsch woord van het middeleeuwsch Latijnsche woord *prior,* hetwelk den oppersten van een klooster beduidde, *praesul, ulis, m. antistes, itis, m.* Vrouwel. priorin, *an-*

Digitized by Google

tistita, *ae*, bij *Schell.* Ook zegt men priores.

Privaat, een oud woord, o. *locus privatus*, *vel secretus*, *latrina*, *ae*, *f.* bij *Kil.*

Privas, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Privatium*, *ii*, *n.* bij *Hoogſtraten.*

Proces, een ond. o. eigenlijk de behandeling en afloop eener zaak, *proceſſus*, *us*, *m.* doch wij gebruiken het thans voor een regtsgeding zelf, *lis*, *litis*, *f. dica*, *ae*, *f. cauſa forenſis*, ook *cauſa*, *ae*, *f.* Zamenſtell. proceskosten, *impenſae vel ſumtus litis.* Procesziek, *litigioſus*, *a*, *m*; *litis amans.*

Procureur, m. een onduitsch en wel een zuiver Fransch woord, *procureur*, zoo als pleitbezorger, *procurator cauſarum*, *cauſidicus*, *i*, *m. patronus*, *i*, *n.* Zamenſtell. procureur-generaal, *actor publicus.*

Proef of proeve, een onderzoek van de regte geſchapenheid eener zaak, *periculum*, *i*, *n. tentamen*, *inis*, *n. tentamentum*, *i*, *n. experimentum*, *i*, *n.* B. v. eene proef nemen, *periculum facere*, *experiri aliquid*, *tentare aliquid.* Ook dat gene, waaruit men de geſchapenheid eener zaak herkent, *ſpecimen*, *inis*, *n. exemplum*, *i*, *n.* Bijzonderlijk de eerſte afdruk van het werk der letterzetters; *primum typothetarum exemplum vel exemplar.* In de cijferkunst is proef, eene berekening, waardoor men de juistheid van eene andere berekening nagaat, *probatio*, *onis*, *f.* Dat is de proef op de ſom, *hoc rem probat.* Eindelijk een werkſtuk waaruit men iemands bekwaamheid beoordeelt, *ſpecimen*, *inis*, *n.* bij *Scheller.* Eene proef geven, *ſpecimen exhibere.* Zamenſtell. proefblad, *paginae typographicae ante impreſſionem libri examini ſubjectae.* Proefdruk, *exemplar vel exemplum primum.* Proefjaar, *annus exploratorius*, *annus ſpeciminis*, *annus ſpecimini edendo ſervions*, bij *Scheller.* Proefondervindelijk, *experimentis probatus*, *a*, *m.*

Proefpredikatie of proefpreek, *ſpecimen concionatoris theologicum.* Proefſlot, *argumentum ſinale rem probans*, ook *ferra duplex.* Proefſteen, *Lapis lydius.* Proefſtuk, *ſpecimen*, *inis*, *n. ſpectamen*, *inis*, *n.* bij *Plautus.* Proefwijn, *vinum publice probatum*, ook *vinum gustando ſerviens.* Vermits proef ook nog zoo veel als ſmaak beduidt, *gustus*, *us*, *m. degustatio*, *onis*, *f.* Van hier:

Proeven, b. w. een weinig van iets nuttigen om door den ſmaak hetzelve te beoordeelen, *gusto*, *avi*, *atum*, *are*, *degustare*, *libare*, *delibare*, *primis labris attingere.* *Vondel* gebruikt het voor beproeven, *tentare*, *periculum facere.* Voor ondervinden, *experior*, *ertus ſum*, *iri.* Zoo hij mij aanraadt, zal hij van mij proeven, *ſi me aggrediatur*, *vires meas experietur.* Van hier: proever, *praegustator*, *oris*, *m.* bij *Suetonius.* Proeving, *gustatio*, *onis*, *f. degustatio*, *de libatio.*

Profeet, m. *propheta*, *ae*, *m. vates*, *is*, *m. Scheller* zegt ook *divinus*, *i*, *m.* Een ongeluksprofeet, *vates malorum.* Een waar profeet, *vates verus.* Een valſche profeet, *vates falſus*, *pſeudopropheta.* Van hier: profeteren, *vaticinor*, *atus ſum*, *ari*, *divino*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cicero*; *praeſagio*, *ire*, bij denz. *antedicere*, bij denz. Profetes, *vates*, *is*, *f. divina*, *ae*, *f. fatidica*, *ae*, *f. fatiloqua*, *ae*, *f. prophetiſſa*, *ae*, *f.* bij *Scheller.* Eene valſche profetes, *augur caſſa futuri*, bij *Statius.* Profetisch, *propheticus*, *a*, *m*; *vaticinus*, *fatidicus*, *fatiloquus.* Profetie, *vaticinatio*, *onis*, *f. vaticinium*, *ii*, *n. praedictio*, *onis*, *f. praeſagium*, *ii*, *n. monitus*, *us*, *m. monitum*, *i*, *n.*

Profijt, o. zoo veel als voordeel, *profactus*, *us*, *m.* In dezen zin wordt het bij *Ovidius* gevonden, *commodum*, *i*, *n. utilitas*, *atis*, *f. lucrum*, *i*, *n. quaestus*, *us*, *m. compendium*, *ii*, *n.* bij

Ki-

Digitized by Google

Kiliaan. Verkl. profijtertje, *lucellum*, *i*, *n.* Van hier: profijtelijk, *commodus*, *a*, *m*; *utilis*, *is*, *e*, *lucrosus*, *a*, *m*; *quaestuosus*, *a*, *m.* Profijtertje, *instrumentum aculeatum candelae sustentandae serviens.*

Profijtelijk, zie Profijt.

Profijtertje, zie Profijt.

Prol, v. zoo veel als appelbrij, *pulmentum e pomis confectum.* Prol koken, *pulmentum e pomis coquere.* Van hier: prollig, *pulmenti naturam habens*, *pulmento e pomis confecto similis.* Figuurl. *crassus*, *densus*, *a*, *m.* B. v. een prollig ventje, *homuncio crassus*, *densus*, *obesus.*

Pronk, m. bij *Kiliaan* is pronck, *nubilum*, *i*, *n.* *nubes*, *is*, *f.* ook *vultus obnubilus*, *frons nubila*, *supercilium nubilum*, *supercilii nubes.* En proncken is bij denzelfden, *vultum componere*, *adducere*, *frontem subducere*, *trahere vultum*, *inducere vultum severum*, *contrahere supercilium*, *contrahere vultum*, *ad severitatem obnubilare vultum.* Wij gebruiken het thans voor sieraad, opschik, *ornatus*, *us*, *m.* *ornamentum*, *i*, *n.* *comptus*, *us*, *m.* Voorts in het hedendaagsche gebruik eene opzien barende vertooning, *jactatio*, *onis*, *f.* *jactantia*, *ae*, *f.* Ook in eenen kwaden zin zegt men, te pronk staan, *ostentui esse.* Ook voor praal, *fastus*, *us*, *m.* B. v. ijdele pronk van woorden, *inanis verborum fastus.* Ook iets dat uitmunt, *splendor*, *oris*, *m.* *honor*, *oris*, *m.* *decus*, *oris*, *n.* B. v. hij is de pronk van zijn geslacht, *generis sui splendor*, *honor vel decus est.* Van hier: pronken, *superbire*, *jactare se*, *se venditare*, *gloriari*, *se efferre*, *spectandum se praebere*, ook *se ornare vel adornare.* Zamenstell. pronkbed, *lectus solennis*, *vel pompae serviens.* Pronkbeeld, *imago pompae serviens.* Pronkbehang, *aulaeum pompae vel magnificentia serviens.* Pronkdegen, *gladius vel ensis pompae serviens.* Pronkdeken, *stragulum pompae vel ostentationis causa lecto superinstratum.* Pronkgewaad, *vestis solennis.* Pronkgraf, *tumulus honorarius*, bij *Suetonius.* Pronkjuweel, eigenlijk *gemma vel unio magnificentiae serviens.* Fig. *splendor*, *honor*, *decus*, *ornamentum.* Pronkkamer, *cubiculum vel pars aedium ostentationis causa splendide ornata.* Pronkkleed, zie Pronkgewaad. Pronknaald, *obeliscus*, *i*, *m.* Pronknaam, *nomen ostentationis causa acceptum*, *titulus magnificus.* Pronksieraad, *ornamentum ostentationi inserviens.* Ook fig. *splendor*, *honor*, *decus*, *ornamentum.* Pronkstuk, *res aliqua ostentationi serviens.* Pronkwerk, *opus quodlibet pompae*, *magnificentiae vel ostentationi serviens.* Pronkzeteł, *sedes magnifica*, *vel pompae serviens.* Pronkzucht, *cupiditas gloriandi*, ook *copiditas se adornandi.*

Pronkaard, pronkerd en pronker, m. *homo superbus*, *vultuosus*, *bellus*, *jactator*, *orii*, *m.* *ostentator*, *gloriator.*

Pronkerij, v. *jactatio*, *onis*, *f.* *jactantia*, *ae*, *f.* *gloriatio*, *onis*, *f.* *ostentatio*, *onis*, *f.*

Pronkster, v. *ostentatrix*, *icis*, *f.* bij *Apulejus*; *femina gloriosa*, *gloriabunda vel sejactans.*

Pronselen, b. en o. w. zoo veel als knoeijen, kwanselen, *sordide ac imperfecte opus aliquod conficere*, *inepte aliquid agere*, *mutare*, *permutare.* Onz. *tricari*, *nugari*, *nugas agere.* Van hier: pronselaar, m. *nugator*, *oris*, *m.* *scrutarius*, *ii*, *m.* *frilarius*, *ii*, *m.* bij *Kiliaan.* Pronseling, bij *Kiliaan* prondselinghe en prondelinge, *scruta*, *orum*, *n. plur.* *frivola*, *orum*, *n. plur.* Zamenstell. pronselgeld, *pecunia minuta.* Pronselwerk, *opus sordidum*, *imperfectum*, *ineptum*, *nugae*, *arum*, *f. pl.* *tricae*, *arum*, *f. pl.*

Prooi, v. *praeda*, *ae*, *f.* *carptura*, *ae*, *f.* *rapina*, *ae*, *f.*

Proost, m. het opperhoofd der Domheeren, *canonicorum praefectus*, *vel canonicis praepositus*

Digitized by Google

tus. Van hier: proostdij, *terra vel sedes praepositi canonicis.* Proostschap, *canonicorum praefectura.* Dit woord is door den geleerden *Weiland* niet aangeteekend.

Prop, v. *obturamentum, i, n. embolus, i, m.* Verkl. propje, *parvum obturamentum.* Van hier: proppen, b. w. *obturo, avi, atum, are, farcio, farsi, fartum, farcere.* B. v. ganzen proppen, *farcire anseres.* Bijzonder, zich door gulzig eten overladen, *se obruere cibo.* Van hier: propping, *fartura, ae, f.* bij *Vitruvius.* Zamenstell. propdarm, *intestinum farturae serviens.* Proptrekker, *instrumentum embolo vel obturamento extrahendo serviens.*

Proper, bijv. n. en bijw. *elegans, antis, omn. g. concinnus, a, m; scitus, a, m; mundus, a, m; appositus, a, m; aptus, a, m; bellus, a, m;* bijw. *elegantser, concinne, scite, munde, appositе, apte, belle, adverb.* Van hier: properheid, *elegantia, ae, f. concinnitas, atis, f. munditia, ae, f.* Dit woord alhoewel nog al veel in gebruik en waarschijnlijk een basterwoord, is door den grooten *Weiland* overgeslagen. *Kiliaan* vertaalt het ook nog door, *proprius, peculiaris,* doch in dien zin geloof ik niet, dat het bij ons gebruikelijk is, vermits ik niet wete dat *proprius* of *peculiaris* ooit in den zin van zindelijk of net voorkomt. Het Fransche woord *propre* waarvan ons proper afkomstig is heeft deze dubbele beteekenis.

Protestant, m. volgens *Weiland, Quisque Christianus, exceptis iis, qui Romanae religioni sunt addicti.* Volgens *Schell. Euangelicus.* Van hier: protestantendom, *omnes universi qui doctrinam sequuntur Euangelicam.* Protestansch, *Euangelicus.*

Protten, een verouderd w. bij *Hooft* voorkomende in den zin van zamenloopen, *concurro, urri, ursum, urrere.*

Protest, een onduitsch, o. *obnuntiatio, onis, f.* Van hier: protesteren, *obnuntio, avi, atum, are, protestari, palam et testato reclamare,* volgens *Kiliaan.*

Prove, v. veroud. *victus, alicui e beneficio quodam ecclesiastico, suppeditatus.* Van hier: provenier, m. *qui beneficio quodam ecclesiastico alitur.* Proviand, *commeatus, us, m.* Proviandeeren, *commeatum suppeditare vel praebere.* Proviandmeester, *praefectus annonae vel commeatus.* Zamenst. proveniershuis, *aedificium, in quo certus hominum numerus e beneficio alitur ecclesiastico.* Proviandhuis, *horreum, ei, n.* Proviandschip, *navis annotina vel frumentaria vel commeatum transportans.* Proviandwagen, *currus commeatum transportans.* Provenkramer, *sacrivendus, nundinator sacrilegus, institor rerum sacrarum, quae commercium respuunt, nundinator beneficiorum ecclesiasticorum.* Provenkramerij, *nundinatio sacrilega, ambitus rerum sacrarum, nefarius ambitus, collatio nummaria sacerdotii, nundinarium sacerdotii commercium,* alle volg. *Kil.*

Provincie, zoo veel als wingewest, ook wel als een landschap, *provincia, ae, f.* ook *terra, ae, f. regio, onis, f.* Zamenstell. provinciehout, *lignum in parvos vertices crispum, vel lignum crispo ac intorto maculatum concursu variegatum, tincturae proprium,* bij *Kiliaan.* Provincieroos, *rosa alabandica,* bij denz.

Provisie, v. een onduitsch woord zoo veel beduidende als het loon van eenen makelaar, *proxeneticum, i, n.* bij *Ulpianus.* Ook zoo veel als voorraad, *commeatus, us, m. annona, ae, f.* B. v. provisie opdoen, *commeatum vel annonam parare.* Ook zegt men bij provisie, *precario, adv.* Zamenstell. provisiekamer, *penuarium, ii, n.* Provisiekelder, *cella ubi annona servatur.* Van provisie komt nog het basterd-

woord

Digitized by Google

woord provisioneel, *precarius*, *a*, *m*, bij *Kil.*

Provoost, ook prevoost, een onduitsch woord, m. eigenlijk iemand, die over iets gesteld is, *alicui rei praepositus.* In eenen meer bepaalden zin, de gene, welke de overtreders onder de krijgslieden en schutters gevangen neemt, anders kapitein geweldiger genoemd, *praefectus juridicus militaris*, *quaestor militaris*, *praefectus rerum capitalium praesertim apud milites.* Ook wordt de gevangenis zelve de provoost geheeten, *carcer militaris.* B. v. hij moet drie dagen in den provoost, *per tres dies carceri includendus est.*

Pruik of paruik, v. *capillamentum*, *i*, *n. vel tegumentum capitis e pilis confectum.* Overdr. noemt men gekruld hoofdhaar ook eene pruik, *capilli crispi.* Van hier: pruiken, zoo veel als eene pruik dragen, *capillamento indui.* B. v. hij gaat ook aan het pruiken, *ille etiam capillamentum capiti imponit.* Van hier het verl. d. gepruikt, *capillamento ornatus.* B. v. fraai gepruikte raadsheeren, *senatores capillamento pulchre ornati.* Zamenstell. pruikebol, *caput ligneum capillamentis sustentandis serviens*, bij *Schell.* Pruikmaker, *capillamentorum confector.* Pruikwinkel, *taberna*, *ubi capillamenta venalia prostant.* Pruikdoos, *capsa vel pyxis capillamentis servandis serviens.*

Pruilen, o. w. *iram cum dolore mixtam patefacere.* Ook zoude men met *Kiliaan*, *mutire*, *vel musitare* kunnen gebruiken, *non contentum esse*; *Hoogstraten* zegt *celare iras.* Van hier: pruiler, *qui iram cum dolore mixtam patefacit*, *murmurabundus*, *a*, *m*; *male contentus.* Pruilster, v. *quae iram cum dolore mixtam patefacit*, *murmurabunda*, *ae*, *f. male contenta.* Pruilhoek, *locus pueris vel puellis iram cum dolore mixtam patefacientibus destinatus.* Pruilmond, zoo veel als pruiler.

Pruim, v. een bekende boomvrucht van verschillende soorten, *prunum*, *i*, *n.* Blaauwe pruim, *prunum damascenum.* Witte pruim, *prunum hordearium*, *vel candens.* Eijerpruim, *prunum ovi formam habens.* Gekookte pruim, *prunum passum.* Gekonfijte pruimen pruimellen genoemd, *pruna gallica saccharo condita.* Voorts ook pruim en ook wel het verkleinw. pruimpje, een kleine hoeveelheid van tabak, die in den mond gestoken en gekaauwd wordt, *parva herbae nicotianae quantitas*, *quae ori ingesta manducatur*, *bucca vel buccula herbae nicotianae.* Zamenst. pruimboom, *prunus*, *i*, *f. prunus domestica*, bij *Linn.* Pruimhof of pruimtuin, *hortus prunis consitus.* Pruimekern of pruimesteen, *nucleus pruni.* Pruimebrij of pruimemoes, *puls e prunis confecta.* Pruimmond, *osculum contractum*, *pruno simile.* Pruimesoep, *jusculum e prunis confectum.* Pruimetaart, *placenta prunis instructa*, bij *Scheller.* Verkl. pruimpje, *prunulum*, *i*, *n. vel prunum parvum vel minus.*

Pruis, v. hetzelfde als bruis, *spuma*, *ae*, *f.*

Pruisen, o. w. hetzelfde als bruisen, *bullire*, *ebullire*, *fervere*, *cum murmure quodam inservere*, bij *Kiliaan.* Volgens *Halma* ook niezen, *sternutare*, doch *Kiliaan* gebruikt daar voor het werkw. pruisten, zoo als men nog in Friesland doet.

Pruisen, o. zekere landstreek in Duitschland, *Borussia*, *ae*, *f. Prussia*, *ae*, *f.* bij *Schell.* Een Pruisch, *Borussus vel Prussus.* Pruisisch, *Borussicus vel Prussicus*, *a*, *m.* Op zijn Pruisisch, *Borussice vel Prussice*, *adv.* bij denzelfd.

Prul, v. *res nihili*, *res nullius pretii*, *res vilis.* Prullen, *scruta*, *orum*, *n. pl. frivola*, *orum*, *n. pl. nugae*, *arum*, *f. pl.* Van hier: prulachtig en prullig, *vilis*, *lis*, *le*, *frivolus*, *a*,

Digitized by Google

a, *m*. Zamenstell. pruldichter, *poëtaster*, *ri*, *m*. Prullenkooper, *scrutarius*, *ii*, *m*. *frivolarius*, *ii*, *m*. Prullenmaker, *nugator*, *oris*, *m*. Prullenmand, *corbis*, *in quam scruta vel frivola injiciuntur*. Prulschrift, *scriptum ineptum vel frivolum*. Prulschrijver, *auctor frivolus vel ineptus*.

Prut, dit woord beteekend in Amsterdam zoo veel als gestremde melk, *lac concretum*. Prut is ook het dikke van de traan, *faex oleï balaenarum*. Van hier: prutkooper, *negotiator faecis oleï balaenarum*.

Prut, bijv. n. en bijw alleen gebruikelijk in de spreekwijs, het is daar niet prut, *res illic se male habent*.

Pruttelen, zie Preutelen.

Psalm, m. eigenlijk een lied in het algemeen, bijzonder een der liederen van *David* en andere Hebreeuwsche dichters, die men in den bijbel bijeen verzameld vindt, *psalmus*, *i*, *m*. Zamenst. psalmboek, *psalterium*, *ii*, *n*. Psalmdichter of psalmist, *psalmista*, *ae*, *m*. bij *Schell*. Psalmgezang, *cantus psalmorum*. Psalmzinger, *cantor psalmorum*. Boetpsalm, *hymnus vel psalmus poenitentiam peccatorum indicans*. Klaagpsalm, *psalmus flebilis*. Treurpsalm, *psalmus lugubris*, enz.

Publiek, ond. bijv. n. en bijw. *publicus*, *a*, *m*; bijw. *publice*, *adverbium*. De publieke zaak, *res publica vel ad populum universum pertinens*. Hij zwiert langs den publieken weg, *in publico errat vel bacchatur*. Een publiek persoon, *homo*, *qui muneris sui officio omnibus praesto esse debet*. Eene publieke hoer, *meretrix publica*, *vel quae publice corpus venale habet*. Voorts algemeen bekend, *omnibus notus*, *a*, *m*. Een werk publiek maken, *opus in lucem edere*. Onder het oog van een ieder, *in conspectu omnium*. Van hier het publiek, *populus universus*, ook *populus*, *i*, *m*. alleen.

Pudding of podding, m. *globus farreus vel farinaceus*, zegt *Schell*. Verkl. puddingje, *globulus farreus*.

Puf, v. zoo veel als lust of trek, *animus*, *i*, *m*. *desiderium*, *ii*, *n*. *libido*, *inis*, *f*. B. v. ik heb er geene puf op, *non mihi animus est*. Voorheen werd pufook voor trotsch gebezigd: b. v. bij *Camphuizen*, puf alle nood en kwaden, *non obstante omni necessitate ac malis*.

Puffen, onz. en bedr. w. zoo veel als blazen, *flo*, *avi*, *atum*, *are*, *spiro*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zoo veel als trotsen, trotseren, *lacesso*, *ivi*, *itum*, *ere*.

Pui, v. de voorgevel van een huis en wel het onderste gedeelte, *podium*, *ii*, *n*. ook *locus curiae*, *ubi decreta senatus alta voce publicantur*.

Pui, de hoofdstad van Velai, *Podium*, *ii*, *n*. bij *Hoogst*.

Puik, bijv. n. en bijw. *eximius*, *a*, *m*; *egregius*, *a*, *m*; *optimus*, *a*, *m*. Van hier: puikspuik, *omnium optimus*, *a*, *m*. Ook wordt het als zelfstandig onz. gebruikt. Het puik, *flos*, *floris*, *m*. *oculus*, *i*, *m*. Puikje, *ocellus*, *i*, *m*. bij *Cicero*. Het puikje van de vischmarkt, *optimi pisces*. Zamenstell. puikjuweel, *gemma egregia vel splendore caeteras superans*. Ook overdr. *splendor*, *honor*, *decus*. Puikschilder, *pictor peritissimus*. Puikstuk, *opus quoddam optimum vel perfectissimum*. Puikwerk is hetzelfde.

Pullen, o. w. zoo veel als zwellen, opzwellen, *tubero*, *avi*, *atum*, *are*, *extuberare*, *protuberare*, *inflari*, *turgeo*, *ere*, *pullulare*, *prominere*, *eminere*. Zamenstell. pulader, *varix*, *icis*, *m*. Puiladerig, *varicosus*, *a*, *m*, bij *Celsus*. Puiloog, *oculus extuberans vel eminens*. Puiloogig, *exopthalmus*, *i*, *m*. Een Grieksch woord. Uitpuilen, *extuberare*.

Puimsteen, m. *pumex*, *icis*, *m*, en zomtijds *f*. Men noemt denzelven ook drijfsteen, om dat hij op het water drijft. Het is een zeer ligt en sponsachtig slag van steenen, dat

dat zijne bijzondere hoedanigheden, aan den gloed van vuurspuwende, bergen waaruit het voortkomt, te danken heeft. Van puimsteen, *pumiceus*, *a*, *m*. Puimsteenachtig, *pumicosus*, *a*, *m*; *vel pumicis naturam habens*. Met een puimsteen glad maken, *pumico*, *avi*, *atum*, *are*. Glad-making door middel van een puimsteen, *pumicatio*, *onis*, *f*. bij *Plin*.

Puin, o. onbruikbare gebrokene steenen, *rudus*, *eris*, *n*. *rudera*, *um*, *n*. *plur*. Zamenstelling. puinbak, *locus cavus ubi rudera projiciuntur*. Puingras, *dens caninus*, *herba in ruderibus crescens*. Puinhoop, *rudetum*, *i*, *n*. bij *Ovidius*, *ruina*, *ae*, *f*. Puinvloer, *ruderatio*, *onis*, *f*. bij *Vitruvius*. Puinweg is hetzelfde.

Puist, v. *pustula*, *ae*, *f*. *pusula*, *ae*, *f*. bij *Celsus*. Spreekw. hier of daar eene puist aan hebben, zoo veel als afkeerig zijn, *averſum esse ab aliqua re*, bij *Cicero*; *hoc vel illud fastidire*. Van hier: puistachtig, *pustulae ſimilis vel pustulae naturam habens*. Puistig, *pustulatus*, *pusulosus*, *a*, *m*, bij *Celsus*. Zamenstell. puistbijter of puistebijter, *mordella*, *ae*, *f*.

Puit, m. een kikvorsch, *rana*, *ae*, *f*.

Puitaal, m. een bijzonder slag van aal, *mustela*, *ae*, *f*.

Pul, v. zoo veel als kruik, *ampulla*, *ae*, *f*. bij *Kiliaan* is het *ſimpulum*, *i*, *n*. Van hier: pulten, zoo veel als drinken, *bibere*, *potare*. Pullebroer, *potator*, *oris*, *m*.

Pulver, polver, o. een basterd woord van het Latijnsche *pulvis*. Het wordt gebruikt om buskruid aan te duiden, *pulvis nitratus*, *ignifer vel pyrius*. Ook zegt men iets tot pulver malen of stampen, *ope molae vel piſtilli aliquid redigere in pulverem*.

Punt, o. eigenlijk een prikje, dat met een spits werktuig in iets gestoken wordt, *punctum*, *i*, *n*. Verkl. puntje, *punctulum*, *i*, *n*. *punctillum*, *i*, *n*. bij *Schell*. Bijzonder ook een der stippen waardoor de klinkletters in het Hebreeuwsch worden afgebeeld, *punctum*, *i*, *n*. Stuk of hoofdstuk eener stof, heet ook punt, *caput*, *itis*, *n*. Van hier: hoofdpunt, *caput rei*. Ook de stof zelve, *materia*, *ae*, *f*. *locus*, *i*, *m*. Ook een tijdstip, *punctum temporis*, *momentum*, *i*, *n*. Op het punt zijn, *paratum eſſe*, *in eo eſſe*. B. v. hij was op het punt om de stad te bemagtigen, *in eo erat ut urbem caperet*. Ik ben op het punt van te vertrekken, *paratus ſum ad proficiſcendum*. Het punt van eer, *quod ad honorem attinet*. Van punt tot punt, *articulate*, *adv*. Zamenstell. brandpunt, *focus*, *i*, *m*. Geloofspunt, *articulus fidei*. Grondpunt, *articulus fundamentalis*. Hoofdpunt, *caput rei*. Middelpunt, *centrum*, *i*, *n*. Toppunt, *apex*, *icis*, *m*.

Punt, v. het uiterste einde van een ding, dat uit hoofde van deszelfs spitsheid, als in een stip uitloopt, *cuspis*, *idis*, *f*. *mucro*, *onis*, *m*. *acuieus*, *ei*, *m*. *apex*, *icis*, *m*. *faſtigium*, *ii*, *n*. Verkl. puntje, *aculeolus*, *i*, *m*. Ook noemt men de toeloopende scherpte van een land, punt, *angulus*, *i*, *m*. Van hier:

Punten, b. w. zoo veel als scherp en puntig maken, *acuo*, *ui*, *utum*, *uere*, *cuspido*, *avi*, *atum*, *are*, *ſpiculo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plinius*; *faſtigior*, *atus ſum*, *ari*, bij denz. Puntig, *acutus*, *a*, *m*; *cuspidatus*, *faſtigiatus*, *a*, *m*; *aculeatus*, *a*, *m*. Overdr. is puntig zoo veel: als naauwkeurig, *diligens*, *entis*, *omn. g*. *accuratus*, *a*, *m*; *exactus*. Ook net en zindelijk, *nitidus*, *a*, *m*; *ornatus*, *a*, *m*. Puntigheid, in den overdr. zin, *decor*, *oris*, *m*. *accuratio*, *onis*, *f*. *nitor*, *oris*, *m*. Puntiglijk, *accurate*, *ornate*, *nitide*, *exquiſite*, *adv*. Zamenst. puntdicht, *epigramma*, *atis*, *n*. Puntdichter, *ſcriptor epigrammatum*. Punthaak, *uncus*

Digitized by Google

cuspidatus. Puntreden, *sententia, ae, f.* Puntſpreuk, is hetzelfde. Puntsgewijs, *cuspidatim*, bij *Plin.*

Puntig, zie Punt.

Puren, b. w. *Vondel* gebruikt het in den zin van zuiveren, reinigen, *purgare, lustrare, mundare*, en oordeelt hetzelve afkomſtig van het Latijnſche woord, *purus, a, m. Verſteeg* bezigt het ook in dien zin.

Purgatie, v. een onduitsch woord, *medicamentum purgativum*, bij *Scheller; alvi ductio*, bij *Celſus*; dan dit laatſte is de daad van zuiveren en het eerſte een middel waardoor die zuivering geſchiedt.

Purgeren, een ond. b. w. *purgo, avi, atum, are.* Zamenſtelling. purgeerdrank, *potio purgans.* Purgeermiddel, *remedium purgans.* Purgeerpoeijer, *pulvis purgans.* Purgeerpil, *pilula purgativa*, bij *Scheller.*

Purper, o. eene bijzondere donkerroode kleur, *purpura, ae, f.* Overd. eene kleedingſtof, die met purper geverwd is, *purpura, ae, f.* B. v. in het purper gekleed, *purpura indutus.* Figuurlijk: de kardinaals waardigheid, *dignitas cardinalis vel patris purpurati.* Naar het purper ſtaan, *dignitatem patris purpurati ambire.* Van purper, *purpureus, a, m.* Van hier: purperen, b. w. *purpuro, avi, atum, are*, bij *Gellius; purpureo colore inficere.* Zamenſt. purperachtig, *purpurae ſimilis vel naturam purpurae habens.* Purperkleurig, *purpureus, a, m.* Purperkoorts, *febris ſcarlatina*, bij *Schell.* Purpermosſel, *murex, icis, m.* Purperverw, *color purpureus.* Purperverwig, *purpureus, a, m.* Purperverkooper, *negotiator purpurarius*, bij *Scheller.* Purpervisch, *murex, icis, m. pelagia, ae, f.* bij *Plinius*, ook wordt dezelve purpermosſel genoemd. Purpermot, *phalaena geometra muricata, Linnaeus* zegt: *phalaena purpuraria.* Purpervogel, *porphyrio vel fulica porphyrio*, bij *Linn.*

Purperen, zie Purper.

Put, m. *puteus, ei, m.* Verkl. putje, *puteolus, i, m.* Het is eigenlijk, een diep uitgegraven gat in den grond, waarin men eenen geſtadigen toevloed van water uit daarin voorkomende wellen vindt. Voorts eene andere kuil waarin geen water is, *ſcrobs, obis, m.* en zelfs evenveel welke holligheid, *cavum, i, n. caverna, ae, f. crypta, ae, f.* bij *Vitr.* Zoo zegt men pokput, *ſcrobiculus vel cicatrix variolarum.* Steenput, *lapicidina, ae, f.* Van hier: putten, *aquam puteo exhaurire*, ook *haurire, dehaurire et exhaurire* alleen. Putter, een distelvink, *carduelis, is, f.* ook *haustor, oris, m.* Puts, *ſitulus, i, m.* bij *Plautus, ſitula nautica*, bij *Kil.* Putſen, *ope ſitulae nauticae haurire aquam.* Zamenſtell. putdekſel, *operculum putei*, ook *puteal, lis, n.* bij *Cicero.* Putemmer, *urna putealis, vel aquae puteo exhauriendae ſerviens.* Putgalg, *tolleno, onis, m.* Putgraver, putdelver of putmaker, *putearius, ii, m.* bij *Plinius.* Puthaak, *lupus, i, m.* bij *Liv.* Putketen, *catena putealis.* Putkouw, *cavea carduelis.* Putrad, *tympanum, i, n.* bij *Kil.* Putwater, *aqua putearia vel putealis.*

Putoor, zie Pitoor.

Puts of putſe, zie bij Put.

Putſen, zie bij Put.

Putten, zie bij Put.

Putter, zie bij Put.

Puur, bijv. n. en bijw. zoo veel als zuiver, *purus, a, m.* Het is puur goud, *purum vel merum aurum est.* Hij gelieft zich puur als of hij mij volgen wilde, *plane vel prorſus ita ſe gerebat, acſi me ſequi vellet.* Ook zegt *Kiliaan* puur arm, *prorſus pauper.* Puur zot, *omnino ſtultus.* Puur willens, *data opera vel conſulto.* Eertijds zeide men ook puur moedernaakt, *omnino nudus.* Puurſtekeblind, *prorſus vel omnino caecus.*

Digitized by Google

Q.

De Q is eene letter van vreemden oorſprong, die wel eer te onregt onder de Nederduitſche Klinkletters gerangſchikt werd, zij is overtollig en komt ons niet te pas, dan bij het ſchrijven van ſommige vreemde woorden of eigennamen als *Quintus*, *Quintilianus*, enz. en de basterdwoorden *quatertemper*, *quadrageſima*, *quinquageſima* enz. Wij hebben derhalve de woorden bij *Halma* en anderen onder deze letter voorkomende met *kw* geſpeld om dat deze letters veel beter aan den vereischten klank voldoen.

R.

R A

R, de zestiende letter in de rangſchikking van het Nederduitſche Abe, *R*, *litera in ordine alphabeti nostri decima ſexta.*

Ra, v. eene lange ronde ſteng, kruiſelings aan de masten vastgemaakt, dienende om de zeilen uit te ſpannen, *antenna transverſa.* De zeilen aan de ra ſlaan, *velis antennis transverſis alligare.* Van de ra loopen: eene zware ſcheepskraf, *ab extremitate antennae transverſae in mare mergi.* Zamenſtell. raketting, *catena antennam transverſam ſuſtinens.* Ratouw, *funis antennae transverſae.* Raband, *funiculus velis antennis transverſis alligandis ſerviens.* Razeil, *velum antennae transverſae alligatum.* Raſchip, *navis antennas transverſas gerens, vel navis major, vel gravis armaturae.* Bezaansra, *antenna transverſa mali minoris.* Bramra, *antenna transverſa ſuperior.* Fokkera, *antenna transverſa mali anterioris.* Raſchoot, *funis quo antenna transverſa regitur.*

Raad, m. eigenlijk, eene juist berekende giſſing, *conjectura probe calculata.* Voorts, eene op zulke giſſingen gegronde bepaling van te nemene maatregelen, *conſilium, ii, n. mens, entis, f. deliberatio, onis, f.* B. v. zijn raad is altijd goed, *conſilium ſuum ſemper bonum eſt.* Ik ben te rade, *mens mihi eſt.* Iemand raad geven, *conſilium dare alicui.* Iemands raad opvolgen, *conſilio alicujus obſequi.* Ook is raad, *remedium, ii, n.* B. v. dit is een raad tegen alle krankheden, *hocce omnium morborum remedium vel medicamentum eſt.* Met iemand te rade gaan, *conſultare aliquem.* Overdragt. een perſoon die raad geeft, *conſiliarius, ii, m. conſultor, oris, m.* Ook eene vergadering van zulke perſonen, *ſenatus, us, m. concilium, ii, n.* Ook een lid van zulke vergadering, *ſenator, oris, m. conſiliarius, ii, m.* Eindelijk zoo veel als overleg, *deliberatio, onis, f. agitatio, onis, f.* bij *Cicero*, die er *mentis* bijvoegt, *conſideratio, onis, f.* Van hier: ik zit niet in hunnen raad, *deliberationis non ſum particeps.* Goede raad is daar duur, *inopes ſunt conſilii, neſciunt, quo ſe vertant.* Veel raad, weinig baat, *ſatis conſilii, auxilii parum.* Raad geven, *ſuadeo, aſi, a-ſum, ere, alicui conſilium dare vel auctorem eſſe alicui.* Raad ſchaffen, *viam invenire*, bij *Scheller*; *vel invenire rationem.* Raadplegen, *conſultare, conſulo, lui, ultum, ere.* Raadſlaan, *deliberare cum aliquo de aliqua re, commiſcere conſilium cum aliquo.* Hier van komen: raadpleging, *concertatio, onis, f.*

R A A

Digitized by Google

f. consultatio, onis, f. Raadslag, *deliberatio, onis, f. consultatio, onis, f.* bij *Scheller.* Zamenstell. raadsbesluit, *senatus consultum, i, n. consilium, ii, n.* bij *Cicero.* Radeloos, *inops consilii.* Raadgeving, *suasio, onis, f. admonitio, onis, f. consilium, ii, n.* Raadgeefster, *consultrix, icis, f.* bij *Cic.* Raadgever, *consultor, oris, m. suasor, admonitor, auctor consilii.* Raadsheer, *senator, oris, m. consiliarius, ii, m. consiliator, oris, m.* bij *Plin.* in het meerv. worden zij door de Latijnsche schrijvers, *patres, um, m. pl. seniores, um, m. plur.* bij *Livius*, genoemd. Raadsheerlijk, bijv. n. *senatorius, a, m; patricius, a, m.* Raadhuis, *curia, ae, f. sedes senatus*, bij *Scheller.* Raadkamer, *conclave senatus*, bij denz. *senaculum, i, n.* bij *Varro;* ook vindt men het woord *senatus, us, m.* in dien zin. Raadsman, zoo veel als raadgever. Raadpensionaris, *senator vel consiliarius mercenarius.* Raadschrijver, *scriba senatus.* Raadslag, zie hier boven. Raadsvergadering, *concilium, ii, n. senatus, us, m.* B. v. raadsvergadering houden, *concilium habere*, bij *Cicero;* ook *senatus, us, m.* Raadvrager, *consultor, oris, m.* Raadsvrouw, *assestrix, icis, f.* bij *Afranius.* Bloedraad, *concilium vel tribunal sanguinarium.* Geheimraad, *consiliarius secretus vel familiaris.* Hofraad, *consiliarius aulicus.* Kamerraad, *consiliarius cameralis*, bij *Scheller.* Kerkeraad, *concilium ecclesiasticum.* Krijgsraad, *concilium militare.* Rijksraad, *consilium imperiale*, ook *consiliarius imperialis.* Staatsraad, *consiliarius reipublicae.*

Raadsel, o. eene opgave van zaken, welker onderwerp verborgen blijft en geraden worden moet, *aenigma, atis, n. quaestio perplexa, nodosa, intricata.* Raadsels geven, *proponere aenigmata.* Raadsels oplossen, *quaestiones perplexas, nodosas vel intricatas solvere.* Van hier: raadselachtig, *perplexus, obscurus, nodosus, a, m.* Raadselachtigheid, *obscurum, i, n. obscuritas, atis, f.* Raadselboek, *liber aenigmatum.*

Raadzaam, bijv. n. en bijw. het geen aangeraden worden kan en moet, *consultus, a, m; prudens, entis, omn. g. saluber, salutaris, utilis, lis, le; frugi indeclinabile.* Eertijds zoo als bij *Kiliaan*, beteekende het ook zoo veel als spaarzaam, *parcus, a, m;* in welken zin de Hoogduitschers dit woord nog gebruiken volgens *Scheller.* Van hier komt raadzaamheid, v. *frugalitas, atis, f. parcimonia, ae, f.* Raadsaemen, bij *Kiliaan*, zoo veel als verzorgen, *curo, avi, atum, are.*

Raaf of rave, v. een bekende vogel tot de roofvogels behoorende, *corvus, i, m.* Spreekw. eene witte raaf, *rara res, rara avis, rarissimum aliquod phaenomenon.* Zij stelen als raven, *furacissimi sunt, omnia corradunt.* Zamenstell. ravenaard, *indoles corvina.* Ravenaas, *cibus corvinus*, ook fig. *furcifer, patibularius, dignus, qui in cruce suspensus corvos alat.* Ravengekraai en ravengekrijsch, *crocitus, us, m.* Ravenkok, *tortor, oris, m. carnifex, icis, m.* Ravenkost, is hetzelfde als ravenaas. Ravenzwart, *nigredinem corvi habens, perniger, a, m.*

Raaghoofd, o. ook raagborstel of ragebol genoemd, *scopae verticae adfixae, araneis detergendis servientes.*

Raak, v. het treffen van het doel, *tactus, tactio vel attactus scopi.* Het wordt thans meest als een bijw. gebruikt: b. v. raak slaan, *tangere vel attingere scopum.* Ook is raak, bij *Kiliaan, casus, eventus fortuitus.*

Raak, v. men gebruikt alleen het meerv. raken, *fauces, ium, f. plur.* eigenlijk, *posteriores oris partes internae.* Men vindt het ook in den zin van gehemelte, *palatum, i, n.*

Raak, rake of rakel, is ook, *sarculum, i, n. rastrum, i, n. rutabulum, i, n.* zie verder bij Rakel.

Raam,

Digitized by Google

Raam, m. eene juist afgemetene rigting, die men aanneemt om te treffen, *collineatio, onis, f.* Eertijds en zelfs nu nog gebruikt men het voor gissing, *conjectura, ae, f.* B. v. het is maar een raam, *conjectura ſolum eſt.* Ook voor poging, *conamen, inis, n. conatum, i, n.* B. v. de haas wierd in den eersten raam door den hond gepakt, *lepus primo conamine a cane prehendebatur* Van hier het werkw. ramen: iets met eene juist afgemetene rigting grijpen, *collineando prehendere aliquid.* Bij *Kiliaan* is het ook, *deliberare, perpendere, mente ſupputare*, doch hier voor is thans beramen in gebruik. Ook wordt ramen onzijdig gebruikt en dan is het *collineare.* Men zegt ook ramen naar den dood of het verderf van iemand, *machinari mortem, interitum vel perniciem alicujus.* Ook voor beramen in den zin van vastſtellen, *conſtituere.* B. v. een dag ramen, *conſtituere diem.* Eertijds zeide men ook: een vonnis ramen, *ferre ſententiam.*

Raam, v. en o. een bekend werktuig om iets uit te spannen, *inſtrumentum tendendi*, zegt *Kiliaan; extentorium, ii, n.* bij denz. Zamenstell. bordunraam, *jugum acu pingendo ſerviens.* Deurraam, *jugamenta portae.* Glas of vensterraam, *jugamenta fenestrae, fulcrum quadratum fenestrae*, bij *Kiliaan.* Lakenraam, *pali ſive vanni, in quibus pannos diſtendit fullo*, bij denz. Spiegelraam, *margo ſpeculi.*

Raap, v. een bekend plantgewas, *rapa, ae, f. rapum, i, n.* Verkl. raapje, *rapulum, i, n.* bij *Horatius.* Zamenstell. raapakker of raapland, *rapina, ae, f. napina, ae, f.* Raaploof, *rapacina, ae, f. rapicia, orum, n. plur.* Raapkoek, *panis ſive libum e rapi preſſi ſemine confactus vel confectum.* Raapkruid, *rapacia, orum, n.* bij *Kiliaan.* Raaphoen, *perdix, icis, f.* Raapolie, *oleum e rapi ſemine expreſſum.* Meirapen, *rapae quae menſe Maio colliguntur.* Koolraap, *napobraſſica, braſſica oleracea gongolydes*, bij *Linn.* Raapeter, een bekend vogeltje, *chloris*, bij *Kiliaan.* Tuinrapen, *rapae hortenſes.* Zandrapen, *rapae in terra arenoſa naſcentes.* Raapzaad, *ſemen rapi.*

Raar, bijv. n. en bijw. zoo veel als zeldzaam, zonderling, *rarus, a, m.* Van hier: rarigheid, *raritas, atis, f.* bij *Scheller.* En het basterdw. rariteit, *res rara, res non vulgaris.*

Raasbol, m. *homo clamoſus, blatero, onis, m.* bij *Gellius*, eigenlijk, *qui magnum ſtrepitum edit*, ook *furioſus, a, m.* Van hier: raasbollen, *blateronis more ſe gerere, furere.*

Raaskallen, o. w. *inſana verba effutire, furere, deliro, avi, atum, are.* Raaskallende, *delirus, a, m.* Raaskalling, v. *deliratio, onis, f. deliramentum, i, n. delirium, ii, n.*

Raasmaandag, m. *bacchanalia ſpecies*, hetzelfde als koppermaandag.

Raat, v. eene honigraat, *favus, i, m.*

Raauw, bijv. n. en bijw. *incoctus, a, m; crudus, a, m.* Het wordt bijzonder gebruikt van spijzen, die ongekookt en onbereid zijn. Voorheen beduidde het ook zoo veel als onbeschaafd, *rudis, is, e; asper, a, m; durus, a, m.* B. v. de lieden waren nog raauw en wild, *homines adhuc erant rudes et efferi.* Iemand een raauw antwoord geven, *durum alicui dare reſponſum.* Van hier: raauwachtig, *ſubcrudus, a, m.* Raauwelijk, *crude.* Raauwigheid, *crudiſtas, atis, f.* Zamenstell. halfraauw, *ſemicrudus, a, m*, bij *Columella.*

Rabarber of rhabarber, v. de wortel van eene plant, die aan de noordelijke grenzen van Sina groeit, *rheum, ei, n. rhabarbarum, i, n.* de echte heet bij *Linn. rheum palmatum.*

Rabat, o. dit is een basterdw. en beteekend in de eerste plaats eene afkorting op eene bepaalde som, *remiſſio pretii, vel quaeſtus*, bij *Scheller.* Rabat geven,

dare quaestum. Rabat krijgen, *accipere quaestum.* Voorts een smal tuinbed, *areola angusta.* Verder, een ledere rand aan eene koets voorwitstekende om den regen af te weren, *corium quoddam carpentae prominens ac pluviae arcendae serviens.* Eindelijk een smalle strook boven een gordijn gespannen, *margo quaedam angusta superiori cortinae parti praetenta, vel obtenta.* Van hier ook het basterdwoord: rabatteren, *dare vel accipere quaestum, remittere pretium.*

Rabauw of rabouw, m. zeker slag van appelen, *malum orthomasticum, mammarum effigie,* bij *Kil.* Van hier: rabauwenboom, *malus orthomastica.*

Rabauwt, m. zoo veel als deugniet, boef, *nebulo, onis, m. nequam, tenebrio, onis, f. vappo, onis, m.* bij *Kiliaan;* ook *scelestus, impurus, improbus, flagitiosus, nefarius, a, m.* Van hier bij *Kiliaan,* rabauden, o. w. *nebulonem agere.* Rabauderij en bij *Halma* rabauwtestuk, *nequitia, ae, f. scelus, eris, n. flagitium, ii, n.*

Rabbelaar, zie Rabbelen.

Rabbelaarster, zie Rabbelen.

Rabbelen, o. w. zoo schielijk spreken, dat men onverstaanbaar wordt, *praecipitare vel confundere verba; garrio, ivi, itum, ire; nugor, atus sum, ari; blatero, avi, atum, are.* Van hier: rabbelaar, m. *garrulus, a, m; nugator, oris, m. blatero, onis, m.* Rabbelaarster, *garrula, ae, f. femina nugax.* Rabbelarij, zoo veel als gerabbel, *garrulitas, atis, f. nugae, arum, f. plur. verba confusa.*

Rabbijn, m. *doctor Judaeorum, rabbinus,* volg. *Scheller.* Van hier: rabijnendom, *Judaei universi.* Rabbijnsch, *rabbinicus, a, m,* bij denz.

Radbraken, zie Radbraken.

Rad, o. *rota, ae, f. orbita, ae, f. Scheller* zegt ook *gyrus, i, m.* Verkl. radje, *rotula, ae, f.* Van hier de spreekwijzen: iemand een rad voor de oogen draaijen, *objicere nubem oculis alicujus.* Hij draait het rad, *omnium illorum ille auctor est.* Onder het rad raken, *malis vel calamitatibus premi.* Het vijfde rad aan eenen wagen, *res prorsus superflua ac aliena.* Zamenstell. radbeslag, *ferramentum rotae.* Rademaker, *carpentarius, ii, m.* bij *Plinius;* eigenlijk zoude het zijn, *rotificus, i, m.* Raderwerk, *opus rotis instructum.* Ook is raderwerk zoo veel als alle de raden van een werk te zamen, *omnes operis cujusdam rotae.* Radnave, *modiolus rotae.* Radspaak, *radius rotae.* Radspan, *sufflamen, inis, n.* Radvelge, *absis, idis, f.* bij *Plin. curvatura rotae.* Kraanrad, *tympanum, i, n.* Lierrad, *rota lyrae.* Spinrad, *rhombus, i, m.*

Rad, bijv. n. en bijw. zoo veel als snel, vlug, *citus, a, m; celer, velox, rapidus, pernix;* bijw. *cito, celeriter, velociter, rapide, perniciter.* Van hier: radheid of raddigheid, v. *celeritas, velocitas, rapiditas, pernicitas, atis, f.* bij *Cic.*

Radbraken of rabraken, b. w. *crura frangere alicui,* bij *Cicero; rota contundere vel elidere,* bij *Scheller,* ook *rota aliquem punire,* bij denz. Fig. beteekend het, iets in den grond bederven, *penitus corrumpere aliquid.*

Radeloos, zie bij Raad.

Raden, b. w. door eene juist berekende gissing ontwaarworden, *conjectura justa adsequi aliquid, conjicere, conjectare, conjectaram facere, divinare.* Ook vermoeden, *suspicor, atus sum, ari.* Vervolgens iemand met zulk eene gissing leiden, heet ook raden, waarvan de beteekenissen bij het woord raad te vinden zijn.

Radijs, v. een bekend plantgewas, dat in Sina te huis hoort, en uit het zuidelijke Europa noordwaarts henen voortgeplant is volgens den geleerden *Weiland;* bij *Columella* heet dezelve, *radicula Syriaca, radicula sativa,* ook *radicula sativa minor,* bij *Dodonaeus* *ra-*

Digitized by Google

raphanus, *i*, *m.* Lange radijzen, *radiculae oblongae.* Knolradijzen, *radiculae globosae.* Van hier: radijsloof, *folia radicularum.* Radijszaad, *semen radicularum.*

Radicofani, eene kleine ſtad in Italie, *Radicofanium*, *ii*, *n.*

Raf, v. de rugvinnen van zeker ſlag van heilbot, *pinnae dorsales hippoglossi*, bij *Linn.*

Rafel, v. *fila quaedam lintei corrupta*, *obsoleta vel dissolata.* Van hier:

Rafelen, b. w. den inſlag van eene gewevene ſtof tuſſchen de ſchering wegrukken, *tramam subtemini detrahere.* Zamenſtell. rafeldraad, *filum tramae subtemini detractum.* Rafelzijde, *fericum filum tramae subtemini detractum*, ook *fila ſerica in minutas partes dividenda.* Van hier: rafeling, zoo veel als pluksel, *linamentum*, *i*, *n.*

Rag, o. ſpinnewebben, *aranea*, *ae*, *f.* Zoo fijn als rag, *tenuitatem araneae habens.*

Ragchebel, zie

Ragchel, m. *ſputum pituitoſum*, *phlegma pituitoſum.* Van hier: ragchelen of rogchelen, *phlegma pituitoſum ejicere*, ook *ſcreo*, *avi*, *atum*, *are.* Van hier: ragchelaar of rogchelaar, *ſcreator*, *oris*, *m.* Ragcheling of rogcheling, *ſcreatus*, *us*, *m.*

Ragen, b. w. *aranеis purgare.* Van hier: rager, *inſtrumentum araneis abſtergendis ſerviens.* Zamenſtell. raaghoofd, raagſtok, ragebol, zie bij raaghoofd.

Raguſa, eene ſtad en ſtreek in Dalmatie, *Epidaurum*, *i*, *n. Epidaurus*, *i*, *f.*

Rak, o. *tractus itineris rectus*, *foſſa linea recta ducta.* Van hier: damrak, *foſſa linea recta ex Ta in urbem Amſtelodamenſem ducta.* Ook is rak of rakje, *pars itineris parva.* Van hier: het ſpreekw. daar komt ligt een rakje in den wind, *forte fortuna nobis paululum adverſatur.* Voorts een ſchotelrak dat aan den wand hangt, *repoſitorium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*; ik zoude er liever, *vaſorum fictilium*, bijvoegen. Oudtijds zeide men ook een huis in rak en dak gehouden, *aedificium ſartum tectum.* Ook in de beteekenis van bereiken, *tactus vel attactus*, *us*, *m.*

Rakel ook rakelſtok, m. een werktuig om het brandend hout en de kolen in den oven te roeren en ze daar uit te ſchrapen, *rutabulum*, *i*, *n.* bij *Colum.*

Raken, b. en o. w. *ico*, *ici*, *ictum*, *icere*; *ferio*, *ire.* Overd. iemand raken, *adficere aliquem*, *commovere.* B. v. hij was zeer geraakt, *vehementer commovebatur.* Ook voor aanraken, *tangere*, *contingere*, *contiguum eſſe.* Tot iemand behooren, *pertinere*, ook *conjunctum eſſe alicui.* B. v. hij raakt mij in den bloede, *conſanguinitate mihi*, *vel mecum conjunctus est.* Dat raakt mij niet, *hoc nihil ad me pertinet*, ook *mea nihil refert.* Voor geraken, binnen raken, *intrare.* Buiten raken, *exire.* Buiten boord raken, *decidere navi.* Dood raken, *mori.* In brand raken, *incendi.* Op eene drooge raken, *haerere vado.* In ongemak raken, *incidere in molestias.* In ongunst raken, *contrahere invidiam*, bij *Cicero.* Uit het geheugen raken, *memoria excidere.* In zee raken, *intrare in altum.* Van zijn ſtuk raken, *turbari.* Vast raken, *adhaerescere.* Wegraken, *perdi.* Om lijf en goed raken, *perdere vel amittere vitam.* In alle deze en meer andere zegswijzen is raken onz. en beteekend bijna zoo veel als vallen, zoo als raeck oulings ook *caſus*, *us*, *m. eventus fortuitus*, beteekende.

Raket, v. eene plant, *eruca*, *ae*, *f.* Tot dit ſlag behoort ook de wilde witte mostaard, *irio*, *onis*, *f.* bij *Plin.*

Raket, o. anders kaatsnet genoemd, *reticulum*, *i*, *n.* Van hier: raketten, *ludere reticulo.* Raketmaker, *reticularius vel reticulorum confector.* Raketſpel, *ludus reticuli*; beter dunkt mij is het, om er duidelijkheidshalve, *pilaris*, *is*, *e*, bij te doen.

Rakker, m. een dieſleider, *lictor*, o-

Digitized by Google

oris, *m.* eigenlijk, *servus carnificis*, *vel tortoris*. Dit woord komt van het oude racken, bij *Kiliaan*, zoo veel als pijnigen beduidende, *torquere*. Rakker is ook eene ſoort van vogel, *cornix nigra*, *frugilega*, *corvus frugilegus*, bij *Linn.*

Rallen, o. w. zoo veel als ſnappen, klappen, *garrire*, *nugari*, *jocari*. Van hier: ralle, *mulier garrula*.

Ram, m. het mannetje van een ſchaap, *aries*, *etis*, *m.* Verkl. rammetje, *parvus aries*. Ook het eerſte ſterrenbeeld van den dierenriem, *aries*, *etis*, *m.* Ook een werktuig bij de ouden dienende om de muren te breken, *aries*, *etis*, *m.* bij *Cæſar*; *machina arietaria*, bij *Vitruvius*. Fig. een wellustig mensch, *homo libidinoſus*, *ſalax*, *acis*, *omn. g.* Tamenſt. ramshoofd, *caput arietis vel arietinum*. Ramshoorn, *cornu arietis vel arietinum*. Oorlogsram, *aries bellicus*. Stormram, *machina arietaria*.

Ramen, zie bij Raam.

Rammeijen, ook rammen, b. w. *arieto*, *avi*, *atum*, *are*, *crebro ariete pulſare*. Van hier: rameije of ſtormram, *aries*, *ietis*, *m. machina arietaria*, *tormentum murale capitis arietis inſtar*.

Rammelaar, m. het mannetje van een konijn of haas, *cuniculus vel lepus mas*, *cuniculus admiſſarius*, *vel initor*, volgens *Kiliaan*. Ook is rammelaar een ſpeeltuig voor kinderen, *crepitaculum*, *i*, *n.*

Rammelen, o. w. dit woord geeft de vermenging van de mannetjes der konijnen of hazen met de wijfjes te kennen, *coire*, *inire*.

Rammelen, o. w. geraas, geklank maken, *ſtrepere*, *crepare*, *crepitare*, *tumultuari*, *ſtrepitum edere*. Mijne ingewanden rammelen van honger, *intestina fame crepant vel crepitant*. Overdr. rabbelen, *garrire*, *blaterare*, *tumultuoſe loqui*. Van hier: rammelaar, *blatero*, *onis*, *m.* die ook in eenen boertigen zin: rammelkees heet. Rammeling en gerammel, *ſtrepitus*, *crepitus*, *tumultus*, *us*, *m.*

Rammen, zie bij Rammeijen.

Rammenas, v. *raphanus Hiſpanicus*. Witte rammenas, *raphanus Hiſpanicus albus*. Zwarte rammenas, *raphanus Hiſpanicus niger*.

Ramp, v. *calamitas*, *atis*, *f. infortunium*, *ii*, *n. malum*, *i*, *n. miſeria*, *ae*, *f.* aerumna, *ae*, *f.* Van hier: rampzalig, bijv. n. en bijw. *calamitoſus*, *a*, *m*; *miſer*, *a*, *m*; *aerumnoſus*, *a*, *m*; bijw. *calamitoſe*, *infortunate*, *miſere*, *aerumnoſe*, *adv.* Zamenſtell. rampbejager, *malorum captator*, *vel qui ubique mala invenit*. Rampbeſcheer *calamitas fatalis*, ook *calamitates fato alicui deſtinatae*, ook *fatum calamitoſum*. Rampvallig, *fatalis*, *lis*, *le*. Bij *Kil.* vindt men ook de verouderde woorden rampen en rampeneren, verklaard door *dira imprecari*, *convitiari*.

Rampſpoed, m. tegenſpoed, onheil, *fortuna adverſa*, *adverſum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; *fatum*, *i*, *n. infortunium*, *ii*, *n. infortunitas*, *atis*, *f.* bij *Gellius*; *infelicitas*, *atis*, *f. calamitas*, *adverſitas*, bij *Plinius*; *res adverſae*, *caſus adverſi*, bij *Cicero*. Van hier: rampſpoedig, bijv. n. en bijw. *fatalis*, *lis*, *le*, *infortunatus*, *a*, *m*; *infelix*, *icis*, *omn. g. calamitoſus*, *a*, *m*; *miſer*, *aerumnoſus*, *a*, *m*; bijw. *fataliter*; *infortunate*, *infeliciter*, *calamitoſe*, *miſere*, *aerumnoſe*, *adv.* Rampſpoedigheid, is hetzelfde. Zoude rampſpoed ook eigenlijk zijn, *ſeries malorum ſibi invicem celeriter et quaſi ſine interruptione ſuccedentium*. Mij komt voor, dat dit eenigzins in ſpoed opgeſloten ligt. Ik ſtel dit, echter als eene giſſing voor.

Rampzalig, bijv. n. en bijw. *calamitatibus*, *miſeriis vel aerumnis obrutus*, *admodum calamitoſus*, *miſerrimus*, *admodum aerumnoſus*, bijw. *admodum calamitoſe*, *aerumnoſe*, *miſerrime*, *adv.* Van hier: rampzaligheid,

Digitized by Google

heid, v. *summa calamitas, summa miseria, aerumna extrema.* Het bijw. rampzaliglijk is hetzelfde als het bijwoord rampzalig.

Rand, m. *ambitus, us, m. margo, inis, f. crepido, inis, f. ora, ae, f. lymbus, i, m.* Spreekw. op den rand van het graf ſtaan, *in summo periculo vitae versari*, ook *decrepitum esse.* Op den rand van zijn verderf ſtaan, *in summo discrimine versari.* De rand van eenen pot is, *labrum, i, n. corona, ae, f.* bij *Kiliaan.* De rand van het rad, *abſis, idis, f. curvatura rotae*, bij denz. Van hier zegt de geleerde *Weiland* het deelw. van randen, gerand, *marginatus, a, m; margine inſtructus*, dus ſchijnt het bedr. w. randen, *marginare, margine inſtruere* niet goed te zijn; waarom weet ik niet! Zamenſtell. randſchrift, *inſcriptio marginalis vel in margine.* Randteekening, *ſcholion marginale, vel adnotatio marginalis.*

Ranen, b. w. zoo veel als ſmelten, *liquefacio, eci, actum, acere, diſſolvo, olvi, olutum, olvere.* Dit woord is thans alleen in Friesland volgens den geleerden *Weil.* gebruikelijk.

Rang, m. zoo veel als ſchikking, *claſſis, is, f. ordo, inis, m. locus, i, m. dignitas, atis, f.* B. v. op welken rang zit hij? *cujusnam claſſis vel ordinis ille est?* Een man van rang, *vir primarius, vel ſummo genere natus.* Zamenſtell. bovenrand, *locus ſuperior.* Voorrang, *primatus, us, m. locus primarius*, bij *Cicero.* B. v. den voorrang hebben, *primario loco esse*, bij denz.

Rangſchikken, b. w. *ordino, avi, atum, are, diſpono, oſui, oſitum, ere, in claſſes dividere vel diſponere.* Van hier: rangſchikking, v. *ordo, inis, m. ordinatio, onis, f. diſpoſitio, onis, f. & diſpoſitus, us, m.* bij *Tac.*

Rangzucht, v. *cupiditas vel aviditas loci ſuperioris vel dignitatis*, volg. *Scheller; ambitio, onis; f.* Van hier: rangzuchtig, *cupidus vel avidus loci ſuperioris vel dignitatis, ambitioſus, a, m;* bijw. *ambitioſe, adverbium.*

Rank, v. *dolus, i, m. ars, artis, f. artificium, ii, n. fraus, dis, f. aſtutia, ae, f.*

Rank, v. eene dunne en lange ſcheut van meer dan een plantgewas, *furculus, i, m. frutex, icis, m. germen, inis, n. ramus tenuis et longe ſe extendens.* Zamenſtell. boonenrank, *brachium fabale.* Druivenrank of wijngaardrank, *palmes, itis, m. ſarmentum, i, n. brachium vitis*, bij *Scheller.* Erwtenrank, *piſi malleolus*, enz. Verkl. rankje, *viticula, ae, f.* Van hier: ranken, *palmites accipere, ſerpere.*

Rank, bijv. n. en bijw. zoo veel als dun of tenger, *exilis, lis, le, tenuis, is, e, gracilis, lis, le.* Een rank ſchip, *navis inſtabilis.* Van hier: rankheid, v. *exilitas, atis, f. tenuitas, atis, f. gracilitas, atis, f.*

Ranket, hetzelfde als Raket.

Ranonkel, m. zeker ſlag van lentebloem, *ranunculus, i, m.* ook hanenvoet genoemd. Enkele, dubbele, Turkſche ranonkels, *ranunculi ſimplices, duplices, Turcici.*

Rans, ranſig, ransch, bijv. n. en bijw. dit komt van het Latijnſche woord, *rancidus, a, m;* bijw. *rancide.* Van hier: ransheid, ranſigheid en ranschheid, *rancor, oris, m.*

Ranſel, m. *farcina vel pera militaris.* Fig. voor den rug, *dorſum, i, n. tergum, i, n. lumbi, orum, m. pl.* Van hier de ſpreekwijs; ik zal hem wat op zijnen ranſel geven, *lumbos illi dolabo.* Van hier ook dat men in de gemeene volkstaal het werkw. ranſelen gebruikt voor ſlaan of kloppen, *verberare.*

Ranſuil, m. bij *Kiliaan* kerkuil genoemd, *otus, i, m.* bij *Plinius; noctua aurita;* doch *Linnaeus* onderſcheidt hem van den kerkuil.

Rantſoen, o. het losgeld, om krijgs-

ge-

gevangenen los te koopen, *pretium redemtionis, lytrum, i, n.* dit laatste is een Grieksch woord.

Rantsoen, o. eene hoeveelheid van spijs, die aan de matrozen of soldaten of tot voeder voor de paarden aan de ruiters toegedeeld wordt, *demensum cibariorum, vel demensum pabuli*, zegt *Scheller*. Dubbel rantsoen, *cibaria duplicia*, bij *Varro*; *annona dupla*, bij *Vegetius*; bij wien men ook *duplaris annona* vindt. Verkl. rantsoentje, *parva cibariorum, annonae vel pabuli portio*. Zamenstell. rantsoenhouten, *duae trabes incurvae puppis curvaturam efficientes*. Van hier:

Rantsoeneren, voorheen rantsoenen, b. w. men gebruikt het wel eens in den zin van op rantsoen stellen, *certum demensum cibariorum vel pabuli praescribere*. Meer gewoonlijk in dien van voor losgeld vrijkoopen, *redimo, emi, emtum, imere, pretio liberare*. Bij *Kiliaan* is het ook zoo veel als brandschatting afpersen, *vi pecuniam extorquere, violenter pecunias exigere*. Ik geloof dat het eigenlijk beteekend met geweld iemand geld afpersen met bedreiging, van, in geval van weigering deszelfs huis in brand te steken, *incendium interminando, alicui pecunias extorquere*, doch men gelieve dit als eene gissing aan te zien!

Rap, bijv. n. en bijw. vlug, snel, gezwind, het heeft veel overeenkomst met het Latijnsche woord *rapidus, a, m.* Voorts, *citus, a, m; celer, ris, e, velox, ocis, omn. g.* bijw. *rapide, cito, celeriter, velociter, adverbia*. Van hier: rapheid, v. *rapiditas, atis, f. celeritas, velocitas*.

Rapalje, o. *sordida plebecula, faex plebis, popellus, i, m.* Het komt van rap, zie bij Rappig.

Rapen, b. w. schielijk naar zich halen, wegnemen, *rapio, ui, aptum, ere; corrado, asi, asum, ere*. Voorts over het algemeen inzamelen, *colligo, egi, ectum, igere*. B. v. hout rapen, *lignum colligere*. Vreugde rapen, *capere gaudium*. Koren rapen, *legere spicas*. Zamenstell. oprapen, *tollere*, B. v. van den grond, *tollere de humo*. Voddenraper, *scrutorum collector*. Vuilnisraper, *sordium collector*.

Rapier of rappier, o. zoo veel als zijdgeweer, *gladius, ii, m. ensis, is, m*. Zamenstell. bloedrapier, *ensis cruentus, gladius sanguine tinctus*. Moordrapier, *ensis caedi serviens*. Rapierband en rapiergordel, *balteus ensis, Kiliaan* zegt ook *cingulum militare*.

Rappig, bijv. n. en bijw. schurftig, *scabiosus, a, m; scaber, a, m*. Van hier: rappigheid, v. *scabies, iei, f*. Het stamwoord is het oude rap, bij *Kiliaan* rappe, *scabies, iei, f*. Welk woord nog overig is in de spreekwijs: Jan rap en zijn maat, *cuncta plebis faex, cunctus popellus, sordes et faex urbis*.

Rapport, o. een onduitsch woord, eigenlijk een terug gebragt berigt, *relatio, onis, f.* bij *Quint*. B. v. aan den veldheer werd rapport gedaan, *imperatori renuntiabatur vel referebatur*. Nu en dan gebruikt men dit basterdwoord in de beteekenis van gelijkheid, *similitudo, inis, f.* bij *Vitruvius* vindt men ook *similitas, atis, f*. Van dit woord heeft men ook gemaakt het werkw. rapporteren, *referre, renuntiare*.

Raps, m. bij *Hooft* Rapsch, is hetzelfde als Rap.

Ras, o. *vilis quidam pannus* ras *dictus*. Daar het weven van ras in Arras uitgevonden zij, zoude men hetzelve, *pannus Atrebaticus*, kunnen noemen. Zamenstell. raswever, *panni Atrebatici textor*. Kroonras, *pannus Atrebaticus coronalis*.

Ras, o. is bij *Halma* een draaikolk, *gurges, itis, m.* bij *Kiliaan, charybdis*.

Ras, o. eene soort, een geslacht van dieren, *genus, eris, n. species, iei, f*. In de gemeene volkstaal, een verachtelijk slag van

van menſchen, *homines viles, ſordes populi, homines nihili.*

Ras en rasjes, bijw. *celeriter, ocyus, velociter, feſtinanter, rapide, raptim, praecipitanter, adv.*

Rasch, bijv. n. *rapidus, a, m; celer, velox, citus, promptus, alacer, agilis, praeceps, pernix, praepes.* Van hier: raschheid, v. *rapiditas, celeritas, velocitas, atis, f. promptitudo, inis, f. alacritas, atis, f. agilitas, pernicitas.* Raſchelijk, hetzelfde als ras, bijw. Raſchen wordt bij *Kiliaan* gevonden in den zin van: *feſtinare, properare.*

Rasp, v. *radula, ae, f.* Van hier: raspen, *rado, aſi, aſum, ere; ope radulae in pulverem redigere.* Ook zeer hard hout door middel van eenige aaneengeklonkene zagen fijn raspen, *lignum edurum ope ſerrarum quarumdam conjunctarum in pulverem redigere.* En daar dit het werk van tuchtboeven is, zegt men: hij moet raspen, *ergaſtulo damnatus eſt.* Zamenſtell. rasphuis, *ergaſtulum, i, n.* Rasphuisboef, *ergaſtulo damnatus.* Rasphuisvader, *ergaſtularius, ii, m.* Raspzaag, *ſerra radendo inſervions.* Raspzaagſel, *ſcobs, obis, f.*

Raspen, zie Rasp.

Raſſchen en raſſen, zie Rasch.

Rat of rot, v. *mus, muris, m.* men kan er ook *major* bijvoegen. Zoo als rat bij ons de algemeene naam is van verſchillende onderdeelen van zekere klaſſe van zoogdieren, volgens *Weiland*, evén zoo was het woordje *mus* bij de Romeinen, volgens den geleerden *Ruhnkenius.* Waarvan daan men het woord *rattus* door *Kiliaan* en *Scheller* gebruikt van daan gehaald hebbe, begrijp ik niet. Wij gebruiken het meest in den zin van eene huisrat, *mus domeſticus major.* Spreekw. eene oude rot in de val krijgen, *hominem dolosum proprio ſuo dolo capere.* De ratten zullen met mijne ledige maag niet wegloopen, *ſtomachus meus cibo eſt repletus.* Een oolijk ratje, *puer ſubdolus, aſtutus, callidus, verſipellis.* Zoo kaal als eene rat, *Iro pauperior.* Daar zijn de ratten geweest, *res illic retro ſunt lapſae*, bij *Tacitus.* Zamenſtell. huisrat, *mus domeſticus major.* Muskusrat, *mus odoratus*, bij *Kiliaan; moſchus, i, m.* Waterrat, *mus aquaticus major.* Bergrat, *mus Alpinus.* Boschrat, *mus ſylveſtris.* Landrot, *mus agreſtis, glis, iris, m.* Rattenknip of rattenval, *muscipula, ae, f. decipula murium.* Rattenkruid, *arſenicum, i, n.* Rattenpeper, *ſtachys ſylvatica*, bij *Linnaeus.* Rattenest, *nidus murinus, glirarium, ii, n.* Rattenſtaart, *cauda murina*, ook eene zekere plant, *ophrys*, bij *Linnaeus.* Rattenſtront, *muscerda, ae, f.* bij *Plin.*

Ratel, m. *crepitaculum, i, n. crotalum, i, n. ſiſtrum, i, n.* Verkl. rateltje, *crepitaculum parvum.* Zamenſtell. ratelman, *vigil vel praeco nocturnus crotalo horam noctis indicans.* Ratelſlang, *ſerpens caudâ crotali ſonum edens, crotalus, i, m.* Ratelwacht, *cuſtos nocturnus.* Van hier:

Ratelen, o. w. *crepito, avi, atum, are; crotalum pulſare*, bij *Kiliaan.* Overd. ſnappen of klappen, *garrio, ivi, itum, ire; blatero, avi, atum, are.* Van hier: ratelaar, m. *blatero, onis, m. rabula, ae, m. garrulus.* Ook eene ſoort van populierboom hiet ratelaar, *populus tremula*, om dat deszelfs bladen door den wind bewogen, ratelen. Ratelmond, hetzelfde als ratelaar, in den eerſten zin. Geratel, *crepitus, us, m. ſtrepitus, us, m.*

Ratijn, o. *pannus villoſus*, zoo veel als genopt laken. Ratijnen of van ratijn gemaakt, *e panno villoſo confectus, a, m.*

Rave, zie Raaf.

Ravelen, o. w. *intricare.* Ook zoo veel als ſtroomen, bij *Kiliaan, aeſtuare, fluctuare.* Ook als bewogen worden, *agitari.* Ook als uitzinnig zijn, *delirare, deſipere, ineptire, inſanire, furere* Van hier: raveling, nog in gebruik,

Digitized by Google

bruik, voor ſtroom of vloed, *aestus, us, m. fluxus, us, m.* bij *Kil. furor, delirium.*

Ravelijn, o. *propugnaculum exterius lunae dimidiatae formam habens.*

Ravenaas ook galgenaas, zie bij Raaf.

Ravenzwart, zie Raaf.

Ravotten, o. w. op eene dartele en baldadige wijze ſtoeijen, tieren en rinkinken, *laſciyo more ludere, audacter laſcivire, tumultuari, luxuriari, bacchari, popinari,* bij *Kiliaan* vindt men het laatſte. Van hier: ravotter, *homo luxurioſus, tumultuoſus, popinator, oris, m. popino, onis, m.* in den eerſten zin, *laſcivus, a, m.* Ravotterij, v. *laſcivia, ae, f. luxuria, ae, f. tumultus, us, m. popinatio, onis, f.* Het ſtamw. is ravot, het welk *Kil.* verklaart door *caterva ſive turba nebulonum, conciliabulum flagitioſorum, ſentina ſceleratorum, receptaculum nebulonum, lupanar, aris, n.*

Razeel, v. een klein ſlag van vaartuigen, *phaſelus, i, m.* bij *Kil.*

Razen, o. w. een luid onſtuimig getier maken, *tumultuor, atus ſum, ari; fremere.* Voor tieren als dronkene menſchen, *debacchor, atus ſum, ari.* Zich aanſtellen als of men krankzinnig was, *lymphor, atus ſum, ari; inſanio, ivi, itum, ire; ſaevire.* Van hier: zegt de geleerde *Weiland* raes, zoo veel als branding der zee, *aestus maris,* ook *aestus, us, m.* alleen. Raeſeling, bij *Kiliaan, ſomnium lymphaticum vel furioſum.* Razer, *fremebundus homo, vel lymphaticus.* Geraas, *tumultus, us, m. ſtrepitus.* Zamenſtell. raasbol, *homo fremebundus, inſanus, furibundus.* Raasbollen, *inſanire, delirare, lymphari.* Raaskallen, *ineptire, ineptias effutire.* Raaskop, zie raasbol. Raasmaandag, *bacchanalia opificum.*

Razend, bijv. n. en bijw. dol, woedend, *furioſus, inſanus, lymphaticus, a, m; furore correptus, rabidus et rabioſus, a, m;* bijw. *furioſe, inſane, rabide, adv.*

Razernij, v. de toeſtand van een razend mensch, *furor, oris, m. inſania, ae, f. rabies, ei, f. furia, ae, f.* Dit laatſte was oudtijds een wezen, dat men bij wege van perſoonsverbeelding, uit zulken toeſtand vormde.

Razijn, v. eene gedroogde bezie van den wijnſtok, *uva paſſa, uva inſolata,* bij *Col.* Fig. een puistgezwel, dat in het opdroogen de kleur van eene razijn krijgt, *puſtula ſicca colorem uvae paſſae habens.* Zamenſtell. rozijnazijn, *acetum paſſum, vel ex uvis paſſis confectum.* Razijnebaard en razijnemond, *vultus pustulatus vel pustuloſus,* bij *Celſus.* Razijnekern, *acinus uvae paſſae.* Razijnekorf, *corbis uvis paſſis condendis ſerviens.* Razijnebad, *balneum uvarum paſſarum.* Razijnemost, *muſſum paſſum vel muſſum uvarum paſſarum.* Razijnewijn, *vinum paſſum,* bij *Scheller.*

Reaal, m. een Spaansch woord zoo veel beduidende als koninglijke munt, *moneta ſeptem obolorum, Hoogſt.* noemt denzelven, *drachma Attica, Schell. ſeſtertius.*

Rebel, m. een wederſpannige van het Latijnſche woord, *rebellis, vel ſeditioſus homo.* Van hier: rebelleren, *rebellare.* Rebellie, v. *rebellio et rebellatio, onis, f.* Rebellig, *ſeditioſus, a, m; rebellis, lis, le.* Rebelligheid, hetzelfde als rebellie.

Reddeloos, bijv. n. en bijw. *qui, quae vel quod ſervari non potest.* Een reddeloos ſchip is, *navis navigationi non idanea vel apta.* B. v. dat ſchip is reddeloos geſchoten, *navis ista tormentis navigationi inutilis est reddita.* Het ſtamwoord is

Redden, b. w. eigenlijk, *eripere aliquem periculis,* en dus *ſervo, avi, atum, are; conſervare, expedire, liberare.* Zich redden, *explicare ſe,* bij *Cicero; evadere ex aliqua re, extrahere ſe ex aliquo negotio, medicari ſibi in aliqua re,* bij *Terentius.* Van hier: behalven reddeloos, redder, *ſervator, conſervator, oris, m. vindex, icis,*

Digitized by Google

teis, *m.* Ook gebruikt men redder voor beschutter, *canis custos leporis capti, ne ab aliis canibus discerpatur.* Redding, *copia, ae, f. remedium, ii, n. medela, ae, f.* Zamenstell. redmiddel, *remedium salutis, remedium* alleen, *medicamen, inis, n. medicamentum, i, n.* Boelredder, *bonorum a defuncto relictorum dispositor, sequester, ris, m.* bij *Cic. Plautus* zegt *sequester, ri, m.* Uitredden, *expedio, ivi, itum, ire.*

Redderen, bv. w. een voortdurend w. van redden, eigenlijk zoo veel als verlossen, *servare, liberare, eripere.* Ook verwarde dingen in orde brengen, *extricare, explicare, in ordinem redigere.* Ook opschikken, *ornare, exornare,* b. v. *domum.* Van hier: reddering, *extricatio, onis, f. explicatio, ornatio, exornatio.* Beredderen, *disponere, in ordinem redigere.* Bereddering, v. *dispositia, onis, f.* Ook voor bezigheid, *accupatio, onis, f.* Doorredderen, *explicare se.* Opredderen, *ornare, exornare.*

Rede, v. eene reeks van aaneengeschakelde woorden, een gesprek, *sermo, onis, m. dictio, onis, f. oratio, anis, f.* ook *verba, orum, n. plur.* Zulke reden komen nooit uit mijnen mond, *talia verba mihi numquam excidunt.* Iemand in de rede vallen, *interpellare, interloqui alicui.* De rede afbreken, *interrumpere sermonem.* Eene rede besluiten, *concludere orationem,* ook *concludere* alleen, bij *Cicero;* dit heet bij *Kiliaan* afreden. Zamenst. redekunst, *ars oratoria; ae, f. rhetorica, es, f. rhetoriae, logice, es, f.* bij *Cicero; dialectica, ae, f. dialectice, es, f.* bij denz. Redekunstenaar, *rhetor, oris, m. orator, oris, m.* Rederijk, *eloquens, entis, m. disertus, a, m; facundus, a, m.* Rederijkheid, *eloquentia, ae, f. facundia, ae, f.* Redestrijd en redetwist, *disceptatio, onis, f.* Redevoering, *oratio, onis, f.* Redewegen, *rationem vel rationes ponderare.* Redeweging, *rationum ponderatio,* Redewisselen, *discepto, avi, atum, are.* Redewisseling, *disceptatio, onis, f.* Redfellig, is bij *Kiliaan eloquens, entis,* omn. g. Redfelligheid, *eloquentia, ae, f.* Bewijsrede, *argumentum, i, n. rém probans, probatio, onis, f.* bij *Quintilian.* Drangrede, *argumentum ponderosum vel validum.* Klaagrede is in de regten, *expostulatio, onis, f.* In eenen anderen zin zoude men ook kunnen zeggen, *sermo querulus, oratio querula, verba queribunda.* Lasterrede, *verba injuriosa, sermo injuriosus.* Leerrede, *sermo praeceptivus vel oratio praeceptiva,* volg. *Schell.* Lijkrede, *sermo vel oratio funebris.* Lofrede, *panegyricus, i, m.* bij *Cicero; oratio honora,* bij *Tacitus.* Narede, *conclusio orationis,* ook *conclusio* alleen. Puntrede, *lemma, tis, n.* bij *Cicero.* Schimprede, *sal, salis, m. convicium, maledictum, probrum, i, n.* bij *Scheller.* Slotrede, *clausula, ae, f. conclusio, onis, f.* Sluitrede, *consequentia, ae, f. consecutio, onis, f. syllogismus, i, m.* bij *Quintilianus.* Smaadrede, *oratio vel verba contumeliosa vel ignominiosa.* Spotrede, *sanna, ae, f.* ook *ironia, ae, f.* Strikrede, *captio in verbis,* bij *Cicero; sophisma, atis, n.* bij *Cicero; cavillatio, onis, f.* bij *Quintilianus.* Tafelrede, *sermo mensalis vel caenatorius,* volg. *Scheller.* Treurrede, *oratio funebris.* Voorrede, *praefatio, onis, f.*

Rede, v. denkvermogen, verstand, *ratio, onis, f. animus, i, m. ingenium, ii, n.* Van hier: redelijk, bijv. n. en bijw. *rationalis, lis, le; rationabilis, ratione praeditus, rationis capax, rationis compos.* Ook is redelijk zoo veel als middelmatig en billijk, *mediocris, is, e,* & *aequus, a, m; justus, a, m;* bijw. *rationaliter, mediocriter, aeque, juste, adv.* Redelijkheid, v. *ratio, aequum, aequitas,* volgens *Kiliaan.* Redeloos, *ra-*

Digitized by Google

tionis expers, bij *Cicero*. Redeloosheid, *inopia rationis, defectus rationis*. Redematig, *cum ratione conveniens vel congruus, a, m.* Redematigheid, *convenientia cum ratione*. Van hier ook

Redekavelen, o. w. zoo veel als redenen en redeneren, *ratiocinor, atus sum, ari; argumentari, disserere, disfertare, edisfertare*, bij *Livius*: *verba facere, sermocinari, fari, loqui*, bij *Kiliaan*. Van hier: redekaveling en redenering, v. *ratiocinatio, onis, f. ratiocinium, ii, n. sermocinatio, argumentatio, onis, f. disfertatio.*

Redekunde, v. *logica, ae, f. logice, es, f. rhetorica, dialectica, ae, f.* Van hier: redekundig, bijv. n. en bijw. *logicus, a, m*; bijw. *logice, adv.*

Reden, o. w. *loquor, cutus sum, qui, for, fatus sum, fari, verba facere, sermocinari.*

Reden, v. de drijfveer van iemands doen, *ratio, onis, f. causa, ae, f. motus, us, m.* bij *Plin.* Voor oogmerk, *finis, is, m. & f.* Ook voor bewijs, *argumentum, i, n.* B. v. zijn zeggen steunt op bondige redenen, *verba sua solidis nituntur argumentis.* Reden geven, *rationem dare*, dan komt het in den zin van rekenschap voor. Zamenstell. drangreden, *causa urgens.* Beweegredenen, *causa movens*, ook *motus, us, m.* bij *Plinius den Jongen.*

Redenen en redeneren, zie bij Redekavelen.

Rederijker, m. verbastering van rhetoryker, *artem rhetoricam exercens, rhetoricus, i, m.* Onder dezen naam, was weleer een aantal lieden door geheel Nederland vereenigd, om zich in de redekunst te oefenen; zij werden ook *Rhetorsynen* genoemd. Zamenstell. rederijkkamer, *conciliabulum rhetoricorum.*

Redetwisten, zie bij Rede.

Redewisselen, o. w. *colloqui inter se*, ook *colloqui* alleen, *confabulari.* Het wordt ook gebruikt voor verschil hebben, *discepto, avi, atum, are.* Van hier: redewisseling, v. *colloquium, ii, n.* in den tweeden zin, *disceptatio, onis, f.*

Redeziften, o. w. *verba alicujus accusate examinare et dijudicare, vel quasi cribro discernere.* Ook zoo veel als berispen, *captare.* Van hier: redezifter, *captator, oris, m. criticus, i, m.* Redezifting, *captatio, onis, f. crisis, is, f.* bij *Seneca.*

Ree, zoo veel als Ra, zie dat woord.

Ree, v. het wijfje van eenen reebok, *dama, ae, f.* Eene wilde ree, *capreа, ae, f.* Verkleinw. reetje, *capreolus, i, m.* Reekalf, *hinnulus damae, sive capreae.* Ook wordt het bij *Kiliaan* voor eene hinde of het wijfje van een hert gebruikt, *cervа, ae, f.*

Ree, v. eene legplaats voor zee schepen, *statio, onis, f.* waarbij men ook *navium* voegen kan.

Ree, bijv. n. en bijw. *paratus, promptus, a, m; celer.* Reede gelde, was voorheen *nummi praesentes, pecunia parata.* Ree is ook een scheepswoord, herwelk de schippers hunne knechts toeroepen, als zij willen wenden, *estote parati!* Zamenstell. kampreede, *paratus ad pugnam*, doch dit woord is buiten gebruik.

Reebok, is hetzelfde als Ree.

Reede, als Ree.

Reeden, b. en o. w. *paro, avi, atum, are; adparare, praeparare, instruere.* Het wordt voornamelijk van schepen gebruikt: een schip reeden, *parare vel instruere navem.* Van hier: reeder, m. *dominus vel possessor navis.* Reederij, *actio parandi vel instruendi navis*, ook *cuncti instrumul navis paratae possessores.* Reeding, v. *armatio, paratio, vel instructio navis.* Reedschap, *paratio, apparatio, praeparatio, onis, f. apparatus, us, m. armamenta, orum, n. plur. instrumentum.* Reedehave, *mobilia bona, supellex, ectilis, f.* bij *Kiliaan.* Voor een schip reeden, zegt men meer, een schip uitreeden. Zamenstell. linnenreeder,

Digitized by Google

der, m. *negotiator linteārius.* Linnenreederij, *negotiatio linteāria.*

Reeds, een bijw. van tijd, *jam, adverbium temporis.*

Reef, o. zulk eene ſtrook van het zeil, die door middel van tegenoverelkander geplaatſte touwtjes ingehaald kan worden, om het zeil te verkleinen, *pars veli, quae ope funiculorum ex adverſo poſitorum ſubſtringitur, ad velum diminuendum ſerviens.* In Friesland zegt men rif, hetwelk *Kiliaan* door *involucrum* vertaalt. Een reef inbinden, *contrahere vel ſubſtringere velum.* Overdragt. is eenen reef inbinden, zoo veel als zijnen ſtaat verminderen, *capite diminui*, bij *Cicero.* Een reefje uitbinden, *meliore ſtare loco*, bij denzelfd. Zamenſtell. reefbanden, *funiculi velo ſubſtringendo ſervientes.* Reefgat, *foramen per quod funiculus velo ſubſtringendo ſerviens, ducitur.*

Reek, v. oudtijds zoo veel als hark of kleine egge, *raſtillum, i, n.* ook wel, *raſtrum, i, n.*

Reekalf, zie bij Ree.

Reeks, v. eene rij van in orde nevens elkander geplaatſte dingen, *ſeries, ēi, f. ilias, adis, f.* Reeks van rampen, *ſeries malorum.*

Reep, m. *pars lintei vel panni tenuis et longa.* Eenen reep ergens afſnijden, *partem longam et tenuem reſecare.* Voorts een touw, waaraan een ſchuit of pont vast gemaakt is, om langs hetzelve van den eenen kant naar den anderen over te varen, *funis traductorius*, doch ik twijfel aan dit woord, ſchoon men *tractorius*, dikwijls vindt; men zegge dus liever, *traductioni ſerviens.* Zamenſtell. reepangel, *linea piſcatoria, vel hamus piſcatorius lineae alligatus.* Reepdans, *petaurum, i, n.* bij *Kil.* Reepdanſer, *petaurista, ae, m. funambulus, i, m.* bij *Terentius.* Reepmaker en reepſlager, *reſtio, onis, m.* bij *Kiliaan.* Klokreep, *funis campanae tractorius.* Van hier het ſpreekwoord: iets aan den klokreep hangen, *ubique aliquid evulgare, vel palam facere.* Stegelreep, *ſtapia, ae, f. ſtapes, edis, m.* Teugelreep, *lorum freni.* Valreep, *funis nauticus, quem in adſcenſione in navem vel in deſcenſu ex illa, manu arripimus, ne cadamus.* Verkl. reepje, *reſticula, ae, f.* bij *Vitr.*

Reep, m. zoo veel als hoepel, *circulus, i, m.* waarbij men ook *ligneus* voegen kan, *orbis viminalis*, bij *Kiliaan*; *trochus, i, m.* Met eenen reep ſpelen, *ludere trocho, vel circulo ligneo*, waarvoor *Kiliaan* reepen gebruikt. Zamenſt. reephout, *lignum circulis conficiendis aptum.*

Reepen, b. w. *vellere, ſtringere.* B. v. vlas reepen, *confringere linum, vellere linum a feſtuca*, bij *Kil.*

Reesſem, een veroud. n. waarvoor wij thans riſt gebruiken, *uva, ae, f.* B. v. een reesſem uijen, *uva ceparum*; *Kiliaan* zegt ook *reſtis ceparum*, zoo dit goed is, heeft het veel overeenkomſt met ons riſt, doch in het woordenboek van *Ruhnkenius* en *Scheller* beduidt *reſtis allii*, de bladen van uijen.

Reet, v. *rima, ae, f. fiſſura, ae, f. ſciſſura, ae, f. ruptura, ae, f. fiſſum, i, n.* bij *Cicero.* Verkl. reetje, *rimula, ae, f.* bij *Celſ.* Van hier: retig, bijv. n. *rimoſus, a, m*, bij *Vitr.*

Reet of rete, v. *inſtrumentum dentatum quo linum ſtringitur.*

Reetrekker, m. *arbiter datus de finibus.* Misſchien voor reentrekker van het oude reen een ſcheidpaal, *limes, itis, m. arbor terminalis* was reenboom, en reengenoot *vicinus, i, m.*

Reeuw, o. *ſupellex quaevis vel inſtrumenta quaelibet, praeſertim ad agriculturam pertinentia.* Van hier de zamenſtelling, ratelmansreeuw, *inſtrumenta vilia ac nullius pretii.* Dit woord is zeer verſchillende van het volgende.

Reeuw, o. zoo veel als doodſchuim, *ſpuma lethalis.* Van hier: reeuwen, zoo veel als een lijk zui-

veren, bezorgen, *pollincio, pollinxi, pollinctum, pollincere, curare cadavera*, bij *Kil.* Van hier: reeuwer, *pollinctor, oris, m. qui cadavera curat.* Reeuwing, *pollinctura, ae, f.* Zamenſtell. reeuwplek, *macula lurida.* Reeuwzweet, *ſudor lethalis.*

Reeuwsch, bijv. n. *coïtu acer, dicitur de columbo admodum ſalace*, bij *Kil.*

Referein, refrein, o. een onduitsch woord van het Franſche *refrein, rhythmus, i, m. verſus, us, m. poëma rhythmicum, homœoteleuton.*

Regel, m. *regula, ae, f. linea, ae, f. norma, ae, f.* Ook de bepaling van de leefwijze van geeſtelijken, *canon, onis, m. regula, ae, f. lex, legis, f. præceptum, i, n.* Ook tucht, *disciplina, ae, f.* Voorts een aantal woorden, die in eene linie naast elkander geſchreven of gedrukt worden, *regula, ae, f.* B. v. de negende regel, *novenaria regula*, bij *Varro.* Zamenſt. regeldraads, bijw. *linea rectâ.*

Regelloos, *abnormis, is, e; enormis, exlex, omn. g. carens lege, expers legis.* Regelloosheid, v. *enormitas, atis, f. conditio rei exlex.* Regelmaat, *exemplum, i, n. regula, ae, f. norma, ae, f. forma, ae, f.* Regelmatig, *rectus, legitimus, a, m; regulis conveniens, congruens, conſentaneus, regularis, is, e; canonicus, a, m*, bij *Vitruvius.* Regelmatigheid, *v. convenientia, ae, f. rectum, recta ratio*, bij *Scheller.* Regelmatiglijk, bijw. *legitime, recte, ordine, congruenter, convenienter legi, vel regulae.* Regelregt, *rectus, directus, a, m*; bijw. *recte, directe, directo*, bij *Cicero*; *recto curſu*, bij *Plinius.* Regelregtheid, v. *directio, onis, f. directura, ae, f.* bij *Vitruvius* Regelwijs, *inſtar regulae vel lineae*, bij *Kiliaan.* Verkl. regeltje, *regula minuta, præceptum minutum*, bij *Schellek.*

Regelen, b. w. *ad regulam dirigere, componere, ad normam exigere*, ook *dirigere* alleen, *regere, temperare, gubernare, moderari.* In orde brengen, *in ordinem redigere.* Ook voor lijnen trekken, *lineo, avi, atum, are.* Van hier: regeling, *actio redigendi in ordinem.* Geregeld, *compoſitus, a, m; ad regulam directus, a, m; temperans, antis, omn. g. temperatus, a, m; moderatus, a, m; in ordinem redactus, a, m.* Ongeregeld, *incompoſitus, intemperatus, a, m; immoderatus, inordinatus.* Ongeregeldheid, v. *intemperantia, ae, f. immoderatio, onis, f. ſqualor, oris, m.* Zoo ook geregeldheid, *ordo, inis, m.*

Regeleren, b. w. oudtijds zoo veel als regte lijnen langs een lineaal trekken: doch is het evenveel als het voorgaande regelen, zoo geregeleerd, ongeregeleerd.

Regelloos, zie bij Regel.

Regelmaat, zie bij Regel.

Regelregt, zie bij Regel.

Regement, o. anderen ſchrijven regiment, even als in het Fransch, waaruit het overgenomen is, *certa pars exercitus, quae* regiment *dicitur.*

Regen, m. *pluvia, ae, f.* Verkl. regentje, *pluvia parva.* Van hier: regenachtig, *pluvialis et pluviatilis, is, e; pluvioſus, a, m.* Wanneer het zeer regenachtig is, kan men ook zeggen, *imbricus, a, m*, bij *Plautus.* Regenig, is hetzelfde. Zamenſt. regenbak, *citterna, ae, f. aquae pluviae receptaculum.* Regenbeek, *torrens, entis, m.* bij *Cicero.* Regenboog, *arcus caelestis, arcus pluvius, iris, idis, f.* Regenbui, *tempeſtas pluvialis, vel imbrica.* Regengeſternte, *kujades, um, f. pl.* Regenhoek, *plaga caeli imbrifera.* Regenkleed, *paenula, ae, f. lacerna, ae, f. amiculum pluviale*, volgens *Scheller.* Regenmantel, *amiculum vel pallium pluviale.* Regenmeter, *hyetometrum, i, n.* Regenpomp, *antlia aquae pluviae exhauriendae ſervions.* Regenmaand, men-

menſis pluvius vel pluvialis, bij *Scheller*. Regenſcherm, *munimentum capitis pluviale*, *tutela capitis pluvialis*, *inſtrumentum caput a pluvia defendens*, bij *Scheller*. Regentijd, *tempus pluviale*. Regenvlaag, *pluvia repentina brevis temporis*, bij denzelfden. Regenwind, *ventus imbrifer*. Regenvogel, *arquata*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*. Regenvorſch, *rana diopetes*, bij *Scheller*. Regenwater, *aqua pluvia*. Regenwind, *ventus imbrifer*, *imbricitor*, *oris*, *m.* bij *Ennius*, welke naam dikwijls aan den zuidenwind gegeven wordt. Regenwolk, *nubes pluvia vel pluvialis*. Regenworm, *lumbricus terras*, *lumbricus terrester*, ook *lumbricus*, *i*, *m.* alleen, volg. *Scheller*.

Regenachtig, zie bij Regen.

Regenbak, zie bij Regen.

Regenen, onp. w. *pluo*, *plui*, *pluere*; het *ſupinum* is mogelijk, *plutum* geweest, dewijl men het zoodanig in de zamengeſtelde woorden vindt. Er valt regen, *pluit*, *imbres cadunt*. Het regent bloed, *pluit ſanguine vel ſanguis*. Het regent ſteenen, *pluit lapides vel lapides pluunt*. Het regent hier geld, *pluit hic pecunia*, zoo wel in den eerſten als zesden naamval.

Regenboek, zie bij Regen.

Regenig, zie bij Regen.

Regensburg, eene ſtad in Beijeren, *Ratisbona*, *ae*, *f. Reginoburgum*, *i*, *n. Reginum*, *i*, *n.* bij *Scheller*. Van Regensburg, *Ratisbonenſis*, *is*, *e*; *Ratisbonicus*, *a*, *m.* Op zijn Regensburgs, *Ratisbonice*, *adv.*

Regent, m. *praeſes*, *idis*, *m. praefectus*, *i*, *m. rector*, *oris*, *m.* zijnde een regeerder of beſtuurder in het algemeen. Bijzonderlijk is bij ons regent zoo veel als een beſtuurder van een godshuis, *prochotrophii praefectus*. Allerbijzonderſt, iemand, die als voogd over eenen minderjarigen kroonprins de regering van eenig rijk beſtuurt, *vicarius imperii*, bij *Scheller*. Van hier: regentes, v. *femina praeſes*, *rectrix*, *icis*, *f. femina*, *quae prochotrophio praeest*, *vicaria imperii*, bij *Scheller*. Regentſchap, *praeſidium*, *ii*, *n. praefectura*, *ae*, *f.* in den tweeden zin, *praefectura prochotrophii*, *procuratio regni vel imperii*. Zamenſtell. regentenkamer, *conclave praefectorum prochotrophii cujuslibet*. Regentelijſt, *album praefectorum prochotrophii*.

Regenvlaag, zie bij Regen.

Regenwater, zie bij Regen.

Regeren, b. en o. w. zoo veel als beſturen, beheerſchen, *rego*, *rexi*, *rectum*, *regere*; *gubernо*, *avi*, *atum*, *are*; *regno*, *avi*, *atum*, *are*. In bedwang houden, *moderor*, *atus ſum*, *ari*. B. v. paarden regeren, *moderari equos*. Een ſchip regeren, *adminiſtrare navem*. Den ſtaat regeren, *gerere rempublicam*, *agitare rempublicam*, bij *Sallustius*; ook gebruikt men, *habeo*, *ui*, *itum*, *ere*, bij denz. Een wingewest regeren, *procurare provinciam*. Onz. beheer of beſtuur hebben, *praeſum*, *fui*, *eſſe*; *dominor*, *atus ſum*, *ari*. Fig. in het gemeene leven, de overhand hebben, *graſſor*, *atus ſum*, *ari*. B. v. in die ſtad regeert de peſt, *peſtis in ea urbe graſſatur*. Ook gebruikt men dit woord van kinderen, die zich baldadig aanſtellen, *contumacem eſſe*, *petulanter ſe gerere*, *turbas edere*. Van hier: regeerder, *rector*, *oris*, *m. gubernator*, *regnator*, *moderator*, *adminiſtrator*, *agitator*. B. v. van eenen wagen, *agitator currus*, *procurator*, *oris*, *m.* Regeerſter, v. *rectrix*, *icis*, *f. gubernatrix*, *regnatrix*, *moderatrix*. Regering, v. *rectio*, *onis*, *m. regimen*, *inis*, *n. gubernatio*, *onis*, *f. moderamen*, *inis*, *n. adminiſtratio*, *onis*, *f. procuratio*, *praefectura*, *ae*, *f. dominatio*, *onis*, *f.* ook *imperium*, *ii*, *n.* dit woord beteekend ook eene vergadering van perſonen, die gezamentlijk eenig beſtuur uitoefenen, *concilium*, *ii*, *n. magiſtratus*, *us*, *m. ſe-*

Digitized by Google

natus, *us*, *m.* B. v. in de regering zijn, *in magistratu esse*, bij *Suetonius*. Regeerkunde, *politice*, *es*, *f.* Regeerles, *praeceptum politicum*. Regeerlust of regeerzucht, *cupiditas regnandi*, *dominandi vel imperandi*. De zamenstellingen van regering zijn: regeringloos, *sine imperio*. Regeringloosheid, *status reipublicae cum nullus est magistratus*. De Fransche hebben in hun woord *anarchie*, het Griekschè behouden. Regeringsambt, *magistratus*, *us*, *m.* Regeringsbank, *sedes magistratuum*. Regeringspost, *magistratus*, *us*, *m.* Regeringsraad, *collegium regiminis supremi*, *concilium*, *ii*, *n.* Regeringstijd, *tempus imperii*. Regeringsvorm, *forma vel modus imperii*. Regeringszaak, *res ad magistratum pertinens*.

Regeringloos, zie bij Regeren.

Register, o. eene beknopte aanteekening van al, wat tot eenige zaak behoort, *commentarius*, *ii*, *m.* *commentarium*, *ii*, *n.* *album*, *i*, *n.* *catalogus*, *i*, *m.* *tabulae rationales*, ook *tabulae*, *arum*, *f. plur.* alleen. Bij zonder de bladwijzer van een bock, *index*, *icis*, *m.* waarbij men ook *libri* voegen kan. Openbare registers, *acta publica*. Voorts verschillende pijpen van een orgel, die tot eenerlei soort van stemmen behooren, *orae fistularum organi ad eandem vel eundem sonum pertinentium*. Ook een houtje ter zijde van het klavier, waardoor men een register doet spreken of zwijgen, *pinna organi*. Spreekw. al de registers uithalen, *altissima voce clamare*. Op het zwarte register komen, *atro carbone notari*. Van hier: registreren, *in acta referre seu mittere*, bij *Juven.* *actis mandare*, bij *Tacit.* *perscribere*, bij *Scheller*. Geregistreerd, *in acta relatus vel missus*, *a*, *m*; *actis mandatus*, *perscriptus*, *a*, *m*. Zamenstell. dagregister, *diarium*, *ii*, *n.* *ephemeris*, *idis*, *f.* bij *Cicero*, dit laatste is een Grieksch woord; *Tacitus* gebruikt ook *diurna*, *orum*, *n. plur.* doch dit is eigenlijk een bijv. n. waaronder *acta* verstaan wordt, het welk *Suet.* er ook bijvoegt. Geslachtregister, *album genealogicum*. Schuldregister, *tabulae*, *arum*, *f. plur.* bij *Sallustius*. Zamenstell. registerklerk, *amanuensis*, *commentariensis*, bij *Kiliaan*. Registermeester, *chartularius*, *ii*, *m.* bij *Just*.

Reglement, o. een onduitsch woord, *praescriptum*, *i*, *n.* *edictum*, *i*, *n.* *regula*, *ae*, *f.* *lex*, *legis*, *f.*

Regt, bijv. n. en bijw. eigenlijk al wat zoo gerekt is, dat het de kortst mogelijke strekking tusschen twee voorwerpen aanneemt, *rectus*, *a*, *m*; *extentus*, *a*, *m*. Bijzonder al wat de kortst mogelijke strekking naar boven aanduidt, *ad amussim erectus*, *Plaut.* gebruikt *amussitatus*, *a*, *m*. Ook evenveel als echt, *sincerus*, *a*, *m*; *probus*, *a*, *m*, bij *Scheller*. Ook wordt in dezen zin gebruikt, *verus*, *a*, *m*. Juist, *justus*, *a*, *m*; *legitimus*, *a*, *m*; *genuinus*, *a*, *m*. B. v. de regte sleutel, *clavis genuina vel vera*. De regte erfgenamen, *heredes legitimi*. De regte middelen, *remedia propria*. Gij zijt een regte guit, *verus es nebulo*. Een regte overwinning, *victoria justa*. Heb ik het wel regt? *nonne fallor?* Gij komt ter regter tijd, *opportune venis*. Een regt huwelijk, *matrimonium legitimum*. Het gaat daar niet regt, *improbe vel illegitime illic agitur*. Te regt, in overeenkomst met de waarheid, *jure*, *merito*, *vere*, *ady*. Te regt komen met iemand, *convenire cum aliquo*. B. v. zij kunnen goed met elkander te regt, *bene inter se conveniunt*. Met eene zaak te regt kunnen komen, *posse expedire rem*, bij *Scheller*. Ik kan niet te regt komen, *viam non invenio*. Iemand te regt brengen, *viam monstrare alicui*. Te regt komen, is ook zoo veel als zijn oogmerk bereiken, *attingere scopum*. Regt toe regt aan, *linea recta*. Regt uit, *recte*, *adverbialiter*, waar-

waaronder *vid* verſtaan wordt. Regt uit, is ook zoo veel als onbewimpeld, *aperte*, *ſincere*. Van hier de benaming van Jan regt uit, *homo ſincerus*, *integer*, *candidus*, *ingenuus*, *verax*. Ook wordt regt voor net genomen: b. v. regt op den middag, *ipſâ meridie*. Regtevoort, *nunc ſtatim*, *hoc ipſo momento*; bijw. *recte*, *ad amuſſim*, *juſte*, *legitime*, *probe*, *proprie*, *vere*, *rite*. Van hier: regtgeloovig, *veram formulam religionis habens*, *orthodoxus*, *a*, *m*; bijw. *orthodoxe*, *adv.* bij *Scheller*. Regtgelooviglheid, *orthodoxia*, *ae*, *f.* Regtheid, *conditio vel natura rei recta*, ook *ſinceritas*, *probitas*, *integritas*, *atis*, *f.* *candor*, *oris*, *m.* Regthoek, *rectangulus*, *i*, *m.* *angulus rectus*. Regthoekig, *rectangulus*, *a*, *m*; *orthogonius*, *a*, *m*, bij *Vitr.* Regtmatig, *legitimus*, *juſtus*, *aequus*, *a*, *m.* Regtmatigheid, v. *juſtitia*, *ae*, *f.* *aequitas*, *atis*, *f.* *bonitas*, *atis*, *f.* bij *Scheller*. Regtmatiglijk, *legitime*, *juſte*, *probe*, *recte*. Regts, bijw. zoo veel als naar den regterkant, *ad dextram*, *dextrorſum*, *adv.* Regtſchapen, bijv. n. *probus*, *bonus*, *bene moratus*, *ingenuus*, *a*, *m.* Regtſchapenheid, v. *probitas*, *bonitas*, *ingenuitas*, *atis*, *f.* Regtſtandig, *rectus*, *a*, *m*; *ad amuſſim erectus*. Regtſtreeks, bijw. *rectâ viâ*, ook *rectâ* alleen. Regtſtreeksch, bijv. n. *rectus*, *a*, *m.* Regtvaardig, *juſtus*, *aequus*, *rectus*, *a*, *m*; ook *legitimus*, *a*, *m.* Regtvaardigen, *abſolvo*, *vi*, *utum*, *vere*, *ſatisfacere*. Zich regtvaardigen, *defendere ſe*, *expurgare ſe*, *purgare ſe alicui vel apud aliquem de aliquare*. Regtvaardiging, v. *abſolutio*, *onis*, *f.* *defenſio*, *excuſatio*, *purgatio*, volgens *Scheller*. Regtvaardigheid, v. *juſtitia*, *ae*, *f.* *aequum*, *i*, *n.* *rectum*, *i*, *n.* bij *Cicero*; *aequitas*, *atis*, *f.* *bonitas*, *atis*, *f.* b. v. van eene zaak, *bonitas cauſae*, bij *Cicero*. Regtvaardiglijk, *juſte*, *integre*, *probe*, *bene*, *recte*, *caſte*. Regtvaardigmaken, een woord der godgeleerden, *juſtifico*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Tertullianus*. Regtvaardigmaking, *juſtificatio*, *onis*, *f.* Regtzinnig, bijv. n. *orthodoxus*, *a*, *m*, ook *ſincerus*, *integer*. Regtzinnigheid, v. *orthodoxia*, *ae*, *f.* *ſinceritas*, *integritas animi*. Regtzinniglijk, bijw. *orthodoxe*, *integre*, *ſincere*, bij *Kil. adv.* Voorts komt hier van

Regt, o. eigenlijk niets anders dan het vorige bijv. n. doch in het gebruik beteekend het al wat met de billijkheid overeenkomt, *jus*, *juris*, *n.* *fas indeclinabile*, *aequum*, *i*, *n.* *rectum*, *i*, *n.* Tegen alle regt en billijkheid, *contra omne jus fasque*. Ik heb het regt aan mijne zijde, *habeo jus*, zegt *Scheller*. Regt en billijkheid ſchenden, *jus fasque exuere*, bij *Tacitus*. U is regt geſchied, *nihil injusti tibi accidit*. Het regt van het onregt onderſcheiden, *curvo dignoscere rectum*, bij *Horatius*. Regt doen, *reddere jus in Digestis*. Het goddelijke, menſchelijke en burgelijke regt, *jus divinum*, *humanum et civile*. Van zijn regt afſtand doen, *cedere de jure ſuo*. Volgens regt en reden handelen, *ex aequo bonoque agere*. Voorts een uitſpraak, welke naar de wetten enz. afgemeten is, *judicium*. *ii*, *n.* *ſententia*, *ae*, *f.* De uitvoering van zulk eene uitſpraak, wordt ook regt genoemd, *judicium*, *ii*, *n.* Regt doen, *judicium facere*, bij *Scheller*. Het is ook zoo veel als regtvaardigheid, *juſtitia*, *ae*, *f.* B. v. wij vragen genade en geen regt, *veniam non juſtitiam imploramus*. Eindelijk beteekend het ſomtijds eene pligtmatige handhaving der wetten, *juſta legum vindicatio*. Van hier: regtbank, *judicium*, *ii*, *n.* *forum*, *i*, *n.* Regtboek, *liber legum*, *codex*, *icis*, *m.* Regtdag, *dies cognitionis*, bij *Ulpianus*. Regtdagen waren bij de Romeinen, *fasti*, *orum*, *m. plur.* bij *Cicero*. Ook is regtdag, *judicium*. B. v. morgen

Digitized by Google

gen is het regtdag, *eras judicium erit.* Regtdoener, *judex, icis, m.* Regtelijk, bijv. n. *jure vel secundum leges, judicialis, lis, e.* Regthuis, *tribunal, alis, n.* Regtkamer, *conclave judiciale vel forense.* Regtkunde, *juris disciplina, prudentia juris,* bij *Cicero;* hiervan is naderhand een woord gemaakt, *jurisprudentia, ae, f.* bij *Justinian.* Regtopleging, *dica, ae, f. lis, litis, f. actio juridica,* bij *Kiliaan.* Regtsbode, *apparitor, oris, m. viator, oris, m.* bij *Kiliaan.* Regtsdwang, *coercitio judicialis.* Regtsgebied, *jurisdictio, onis, f.* Van eene stad, *territorium, ii, n.* bij *Cicero.* Regtsgebruik, *mos vel consuetudo forensis.* Regtsgeding, *dica, jus, causa, lis, actio, onis, f.* Regtsgeleerde, *consultus vel peritus juris vel jure, prudens juris,* bij *Scheller; juris consultus,* bij *Cicero; legulejus, i, m* bij denzelfden, doch dit laatste is eene benaming van eenen regtsgeleerden, die weinig weet. Regtsgeleerdheid, v. *juris prudentia, juris peritia, ae, f. vel scientia juris.* Regtshandel, hetzelfde als regtsgeding. Regtskosten, *sumtus vel impensae judiciales vel forenses.* Regtspraak, *sententia, ae, f. judicium, ii, n.* Regtspreking, *actio, onis, f. causa, ae, f. dica, ae, f. lis, litis, f.* Regtsvorderaar, *exactor juris, postulator, oris, m. actor, oris, m.* Regtzaak, *causa ad jus pertinens vel res forensis.*

Regten, b. en o. w. is eigenlijk zoo veel als regt maken, *reddere vel facere rectum, dirigere.* Over voorkomende personen of zaken naar de wetten uitspraak doen, *judico, avi, atum, are; jus administrare, ferre judicium, exercere leges.* Iemand openlijk straffen, *publice punire aliquem.* Een regterlijke magt bekleeden, *munere judicis fungi.* Eertijds beteekende het ook zoo veel als opdisschen, *cibos imponere mensae.* Waarvan geregt, o. *ferculum, i, n.* Onz. is regten, *agere lites, litigare, judicio contendere.*

Regter, m. *judex, icis, m. juridicus, i, m.* bij *Seneca.* Ook is regter zegt de geleerde *Weiland* zoo veel als scherpregter, *carnifex, icis, m.* Van hier: regterlijk, *judicialis, lis, le,* bij *Cicero; judiciarius, a, m.* Regterschap, *munus judicis.* Zamenstell. regterambt, hetzelfde als regterschap. Regterstoel, *tribunal, alis, n.*

Regter, b. n. *dexter, era vel tra, um.* De regter hand, *dextra manus,* ook *dextra* alleen.

Regtevoort, zie bij Regt.

Regtheid, v. *conditio rei cujusque rectae, directae vel in rectum tendentis,* ook *probitas, bonitas, integritas, sinceritas, atis, f. veritas, atis, f.* De staat van regtheid, *status integer, status innocentiae vel integritatis.*

Regtigen, b. w. *potestatem, auctoritatem vel jus dare alicui,* bij *Kil.*

Regts, bijw. *dextra manu, dextro pede.* Zamenstell. regtsom, *dextrorsum, ad vel in dextram.* Regtsom keer! *verte te in dextram!* Spreekw. regtsom keert u spelen, *clam effugere, clam se propripere.*

Regtsch, bijv. n. *dexter, era, erum, et tra, trum.* In het gebruik is het dikwijls iemand, die meest alles met de regter hand doet, *qui manu plerumque dextrâ utitur.*

Regtschapen, zie bij Regt.

Regtsgeleerd, zie bij Regt.

Regtstreeks, zie bij Regt.

Regtte, v. het tegenoverstaande van kromte, *pars alicujus rei recta.*

Regtvaardig, zie bij Regt, benevens de afleiding van dit woord.

Regtvaardigen, zie bij Regt.

Regtzinnig, zie bij Regt.

Regulier, ond. bijv. n. en bijw. *secundum regulas constitutus, a, m; vel ordinatus, a, m; regularis, is, e,* bij *Plinius.* Ook aan zekere regels gebonden, *certis regulis obstrictus, a, m.* Van hier het basterdwoord regulierheid, v. *ordo, inis, m.*

Rei,

Digitized by Google

Rei, m. eigenlijk evenveel als rij, *chorus, i, m. chorea, ae, f.* bij *Virg.* Den rei aanvoeren, *ducere chorum.* Men gebruikt het ook nog in den zin van eene naast elkander ſtaande menigte, *series, iii, f.* Zamenſtell. dansrei, *chorus ſaltantium*, ook *chorus et chorea* alleen. Maagdenrei, *virginum chorus.* Toneelrei, *chorea theatralis.* Zangrei, *chorus cantantium.*

Reiger, m. een bekende poelvogel, *ardea, ae, f.* Verkl. reigertje, *ardeola, ae, f.* Zamenſtell. kuifreiger, *ardea criſtata.* Lepelreiger, *platea, ae, f. platalea, ae, f. grulla platalea*, bij *Linnaeus.* Reigerjagt, *venatio ardearum*, bij *Scheller.* Reigernest, *nidus ardearum.* Reigerveer, *penna ardeae.*

Reiken, b. en o. w. zoo veel als rekken of uitrekken, *tendo, tetendi, tenſum vel tentum, tendere vel extendere.* Ook uitreiken, *porrigo, exi, ectum, ere.* B. v. reik mij de hand, *porrige mihi manum.* Zoo veel als overgeven, reik mij dat boek eens, *porrige mihi iſtum librum* waarvoor men ook dikwijls het zamengeſtelde overreiken gebruikt. Oulings werd het ook voor bereiken, *attingere* gebruikt. Onz. zich uitſtrekken, *pertinere, pervenire.* B. v. mijn gezigt reikt niet zoo ver, *viſus non eo pertinet vel eo non pervenit*, bij *Scheller.* Spreekw. eer zult gij met de hand aan den hemel reiken, *aethiopem layas, oleum et operam perdis.* Van hier: aanreiken, *porrigere, tradere, praebere.* Bereiken, *attingere, pervenire.* Handreiking, v. *auxilium, ii, n. adjumentum, i, n.* Ook voor almoes, *ſtips, ipis, f. eleëmoſynae, f.* bij *Kiliaan.* Overreiken, *tradere, praebere, porrigere.* Eigenlijk, *manu vel dextra extentâ aliquid tradere alicui.* Toereiken, *ſatis habere.* Ook zoo veel als aanreiken. Van hier: toereikend, *ſufficiens, entis, omn. g ſatis adv.* B. v. dat geld is niet toereiken de, *pecunia iſta non ſufficit*, enz.

Reikhalzen, onz. w. eigenlijk den hals uitrekken, *porrigere vel extendere collum.* En daaar dit de gewone beweging is van iemand die met groot verlangen iets te gemoet ziet beteekend het overdragtig, Iets ſterk begeeren en verlangen, *ardenter cupere vel deſiderare vel exſpectare aliquid.* Van hier: reikhalzing, v. *deſiderium, ii, n. exſpectatio, onis, f.* bij *Cic.*

Reems, eene ſtad in Frankrijk, *Rhemi vel Remi, orum, m. pl.* Ik zou verkiezen, *Remorum oppidum.*

Rein, bijv. n. en bijw. zoo veel als onbeſmet, onbevlekt, *purus, a, m; putus, mundus, a, m*; ook *lautus vel lotus, a, m.* B. v. reine handen, *manus lotae.* Ook voor kuisch, eerbaar, *caſtus, a, m; pudicus, a, m.* B. v. eene reine maagd, *virgo caſta vel pudica.* Voor onbevlekt, *intaminatus, incontaminatus, a, m; integer, ra, um.* B. v. eene reine, levenswandel, *vita intaminata vel integra.* Een reine naam, *nomen inviolatum.* Voor helder, *limpidus, liquidus, a, m.* Van water kan men ook zeggen, *illimis, is, e.* Een rein geweten, *animus nullius culpae ſibi conſcius, conſcientia pura.* Van hier: reinheid v. *puritas, atis, f. munditia, ae, f. mundities, iei, f. caſtitas, atis, f. pudicitia, ae, f. pudor, oris, m. caſtimonia, ae, f. integritas, atis, f. ſinceritas, atis, f.* Eertijds zeide men reinig in plaats van rein, waarvan het bedr. w. reinigen afkomſtig is, *purgo, avi, atum, are, expurgare, mundare, emundare, februare, piare et expiare, luſtro, avi, atum, are.* Reinigheid is dus hetzelfde als reinheid. Reiniging, v. *purgatio, onis, f. expurgatio, luſtratio.* Van het koren, *caſtratura, ae, f.* bij *Plinius.* Van hier het zamengeſtelde reinigingsoffer, *ſacrificium luſtrale vel piaculum, i, n.* bij *Scheller.* Reiniglijk en reinlijk, bijw. *pure, pute, munde, ſincere, laute, caſte, con-*

ti-

tinenter, *pudice*, *adv.* Reinuit, bijw. *integre*, *sincere*, *candide*, ook *prorsus*, *omnino*, *plane*.

Reinigwater, *aqua lustralis*, bij *Ovidius*.

Reinbloem, m. *chrysocome*, *es*, *f.* *stoechas citrina*, *amaranthus luteus*.

Reinigen, zie bij Rein.

Reinvaar, v. zoo veel als wormkruid, *athanasia*, *ae*, *f.* *tanacetum*, *i*, *n.* *parthenium mas*, bij *Kiliaan*.

Reinweide, een zeker kruid, *ligustrum vulgare*, bij *Linn.*

Reinwilge, *ligustrum*, *i*, *n.* bij *Kiliaan*.

Reis of reize, v. *iter*, *ineris*, *n.* *profectio*, *onis*, *f.* *via*, *ae*, *f.* bij *Schell.* Eene reis doen, *iter facere*, ook *viam facere*, zegt *Scheller*. Verkl. reisje, *excursus*, *us*, *m.* *iter parvum*. Eene reis ondernemen, *suscipere iter*. Gelukkig reis! *iter tibi bene vertat!* Waatheen is de reis? *quorsum vel quo proficisceris*, *quo tendis?* Eene reis te voet, te paard, te land, ter zee, *iter pedestre*, *equestre*, *terrestre*, *maritimum*. Op reis gaan, *proficisci*. Ook is reis, een keer, een maal, *vicis*, *em*, *e*. Een, twee, drie reizen, *semel*, *bis*, *ter &c.* Ook eene gewone scheepslading, *onus navis solitum*. Spreekw. eene verloren reis doen, *scopum suum non attingere*. Van hier: reisapotheek, *copia medicamentorum viaticorum*, bij *Scheller*. Reisbaar, *pervius*, *a*, *m*; *meabilis*, *lis*, *le*, bij *Kiliaan*, ook *iter faciendo aptus*. B. v. reisbaar weder, *tempus iter faciendo aptum vel idoneum*. Reisbeschrijving, *descriptio itineris*. Reisbode, *nuntius itinerarius*. Reisboek, *liber viaticus vel itineri serviens*, bij *Scheller*. Reisbed, *lectus viaticus vel itineri serviens*. Reisbroeder, *consors itineris*. Reisgeld, *viaticum*, *i*, *n.* Reisgenoot, *sociusitineris*. Reisgezel, *comes itineris*. Reisgezelschap, *societas vel comitatus itineris*. Reisgoed, *vasa viatica*, bij *Scheller*. Reishoed, *petasus*, *i*, *m.* *pileus viaticus*, bij denzelfden. Reiskelder, *cavea viatica*. Reiskist of reiskoffer, *cista viatica*. Reiskleed, *vestis viatica*. Reiskoets, *carpentum viaticum*. Reiskosten, *sumtus vel impensae itineris*. Reiskousen, *tibialia viatica*. Reislaarzen, *ocreae viaticae*. Reislust, *desiderium itineris*. Reismaal, *pera viatoria*. Ook een maal dat men voor het aangaan eener reis neemt, *coena viatica*. Reismakker, *socius vel comes itineris*. Reismantel, *amiculum viaticum*, *paenula*, *ae*, *f.* Reispenning, *viaticum*, *i*, *n.* Reisrok, *vestis viatica*. Reistuig, *vasa viatica*. Reisvaardig, *paratus itineri*. Zich reisvaardig maken, *se parare itineri*. Reiszak, *mantica vel sarcina viatica*. *Ulpianus* gebruikt ook in dezen zin, *coactilia*, *um*, *n.* *plur.* enz.

Reizen, o. w. *proficiscor*, *ectus sum*, *isci*, *iter facio*, *feci*, *factum*, *facere*, *contendere in aliquem locum*, *petere aliquem locum*, *tendere aliquo*. Ook wordt reizen als een bedr. w. gebruikt, doch alleen op de wijze der wederk. werkwoorden: b. v. zich moede reizen, *iter faciendo se fatigare*. Voorts is, bij gaat reizen, in de gemeenzame verkeering zoo veel als bij gaat sterven, *decedit*. Van hier: reizende, dat vaak als zelfst. gebruikt wordt en dezelfde beteekenis heeft als reizer of reiziger, *viator*, *oris*, *m.* Een reiziger buiten 's lands is, *peregrinator*, *oris*, *m.* bij *Cicero*. *Vondel* gebruikt ook reizensgezind, *peregrinandi cupidus*. Zamenstell. markreizer, *circitor*, *oris*, *m.* *circuitor*, *oris*, *m.* *circumforaneus*, *ei*, *m.*

Rek, o. dit woord wordt meestal verwisseld met zak zie dat woord.

Rekel, m. *canis mas*. Ook een groote hond zonder onderscheid van geslacht, *molossus*, *i*, *m.* Ook wordt een buffelachtig mensch een rekel genoemd, *stipes*, *truncus*, *baro*, *onis*, *m.* Bij *Kiliaan* is het ook *homo avarus*. Een regte rekel, een rekel door en door, *se-*

Digitized by Google

nebulo, onis, m. nequam. Van hier: rekelachtig, *caninus, a, m;* ook *brutus, avarus, minime liberalis,* bij *Kiliaan.* Zamenstell. bandrekel, *canis catenarius.*

Rekenen, b. w. met asch bedekken, *condere vel occultare ignem cineribus,* doch hier voor gebruiken wij thans meestal het zamengestelde inrekenen. Zoo ook oprekenen, *excitare ignem cineribus conditum.* Rekenen beteekend eigenlijk, *colligere rastro, farculare,* bij *Kiliaan;* komende van het stamwoord reek of raak, *rastrum, i, n.*

Rekenen, b. en o. w. eigenlijk op eene reek brengen, *in seriem redigere, ratiocinari, computare, reputare, supputare, inire rationem vel calculum.* Bijzonderlijk, elk ding bij zijne eigene soort optellen, *adnumero, avi, atum, are.* Voorts, een ding beoordeelen en waarderen, *judicare, aestimare, censere, putare, habere.* B. v. dit zoude ik voor zonde rekenen, *hoc pro peccato haberem.* Dit reken ik voor niets, *hoc nihili aestimo.* Het zal hem tot oneer gerekend worden, *hoc illi dedecori erit, vel pro dedecore habebitur;* onz. *censeo, puto, avi, atum, are.* B. v. ik reken, dat het mijn pligt is, *officium meum esse puto, vel mei muneris esse censeo.* Ook zoo veel als de rekenkunst beoefenen, *arithmeticam vel arithmeticen exercere.* Ook zoo veel als staat maken, *fido, fisus sum, fidere, confidere, fidem habere.* B. v. kan men op dien man wel rekenen? *anne homini isti fides est habenda?* Van hier: rekenaar, *calculator, oris, m. supputator, oris, m.* bij *Seneca; ratiocinator, oris, m.* bij *Scheller.* Rekening of rekenschap, zie hier onder. Zamenstell. rekenboek, *rationarium, ii, n. breviarium rationum,* beide bij *Suetonius.* Ook een boek waaruit men rekenen leert, *liber arithmeticus,* bij *Scheller.* Rekenbord en rekentafel, *tabula arithmetica.* Rekenfeil, *error arithmeticus.* Rekenlei, *tabula arithmetica e schisto confecta.* Rekenkamer, *collegium rationarium,* bij *Scheller.* Rekenkunde, *scientia numeralis,* bij *Kiliaan; peritia in arte rationes conficiendi.* Rekenkundig, *peritus in arte rationes conficiendi.* Rekenkunst, *arithmetica, ae, f. arithmetice, es, f.* Rekenkunstig, *arithmeticus, a, m.* Rekenmeester, *magister vel doctor arithmeticae.* Rekenpenning, *numus computatorius vel arithmeticus.* Rekenschool, *ludus arithmeticus, schola arithmetica.* Rekentuig, *instrumenta arithmetica.* Rekenwijze, *methodus arithmetica.*

Rekening, v. *ratio, onis, f.* ook *rationes, um, f. pl.* Verkleinw. rekeningje ook rekeningetje, *ratiuncula, ae, f.* ook zegt men *nomen, inis, n. debitum, i, n.* zoo dezelve nog te betalen is. Rekening houden, *computare, rationem habere, rationem ducere, rationem putare,* bij *Scheller.* Rekening geven, *rationem reddere, rationes referre.* Rekening afnemen, *accipere rationes,* doch in deze gevallen, is het woord rekenschap meer in gebruik. Rekening sluiten, *absolvere rationes.* Rekening maken of opmaken, *conficere rationes.* De rekening is in orde, *ratio constat.* Gij hebt u in de rekening vergist, *ratio te fefellit.* Iets op rekening nemen, *non numerata vel praesente pecunia emere aliquid.* Voor mijne rekening, *meo nomine.* Zet het maar op mijne rekening, *in meas solummodo transfer rationes;* overdragtiglijk, *mihi solummodo tribue vel adscribe.* Het komt op uwe rekening, *tibi imputatur, tribuitur, adscribitur.* Iets voor zijne rekening geven, *transferre aliquid in se, sibi imputare.* Eene verkeerde rekening maken, *spe decidere, spe falli.* Ergens rekening op maken, *confidere, nitor, isus vel ixus sum, iri,* ook *exspecto, avi, atum, are.* Het wordt ook voor voordeel gebruikt, *utilitas, a-*

Digitized by Google

tis, *f. commodum*, *i*, *n.* B. v. ik vind er mijne rekening niet bij, *res mihi non utilitati est, vel nullum inde percipio commodum.* Voor aanmerking, *ratio*, *onis*, *f.* B. v. dat komt niet in rekening, *hujus rei ratio non ducitur vel habetur.* Dat gaat buiten mijne rekening, *hoc, aliter ac. speraveram, evenit.* Zamenstell. kasrekening, *ratio mensularia.* Tijdrekening, *supputatio temporis, chronologia*, *ae*, *f.* dit laatste is een Grieksch woord.

Rekenmeester, zie bij Rekenen.

Rekenschap, zie bij Rekening.

Rekke, v. een lange stok, *pertica*, *ae*, *f. longurius*, *ii*, *m.*

Rekkelijk, zie bij het volgende woord.

Rekken, b. en o. w. *tendo*, *tetendi*, *tensum vel tentum*, *tendere*, *extendere.* Ook zoo veel als verlengen, *prolato*, *avi*, *atum*, *are*; *prolongare.* Het leven rekken, is ook *producere vitam.* Wijder maken of uitbreiden, *extendere.* Voorts zegt men van een mensch, die zijne ledematen al wringende uitstrekt, dat hij zich rekt, *distendere membra.* Ook beteekend het onz. zoo veel als wijder of langer worden, *laxari*, *in longitudinem porrigi.* Van hier: rek, *actio tendendi.* Ook voor rekking, *extensio*, *onis*, *f.* B. v. daar is geen rek in dat leer, *corium illud extensioni non proprium est.* Rekkelijk, zoo veel als toegevend, *facilis*, *lis*, *le.* Rekkelijkheid, *facilitas*, *atis*, *f.* Rekster, *femina linea extendens.* Zamenstell. rekbank, zoo veel als pijnbank, *fidiculae*, *arum*, *f. pl.* bij *Kil.* Rekdraad, *filum extensioni proprium.* Reklaars, *ocrea extensioni propria.* Rekleer, *corium extensioni proprium.* Rektuig, *instrumenta extensioni servientia.*

Rekken, o. w. *citato cursu ferri.* Van hier: rek, *cursus citatus*, bij *Weiland.*

Rekken, o. w. *in gallinarium se conferre.* B. v. zijn de hoenders al gerekt, *anne gallinae se jam in gallinarium contulerunt.*

Reklaars, zie bij Rekken.

Rekleer, zie bij Rekken.

Rellen, o. w. evenveel als ralle, snappen, klappen, *garrire*, *blaterare*, *effutire*, *strepere.* Van hier: het oude woord rel, *strepitus*, *us*, *m. garrulitas*, *atis*, *f.* Deszelfs verkl. relletje, is bij ons nog overig, *narratiuncula vel fabella identidem repetita.* Ook het onderwerp waarvan men relt, *fabula*, *ae*, *f.* Hij is het relletje van de gansche stad, *totius urbis fabula ille est.* Voorts gerel, *garrulitas*, *atis*, *f. strepitus*, *us*, *m.*

Relmuis, v. *glis*, *iris*, *m.* bij *Varro.*

Remedie, o. een onduitsch woord van het Latijnsche *remedium*, *ii*, *n. medicina*, *ae*, *f. medicamentum*, *i*, *n. medela*, *ae*, *f.* Van hier ook het basterdwerkw. remediëren, *mederi*, *medicinam adhibere*, *remedium ferre*, *consulere*, *providere*, bij *Kil.*

Remonstrant, m. eene onduitsche benaminge van *Christenen*, die men te onregt, zegt de geleerde *Weiland*, dikwijls met den naam van Arminianen bestempelt, en die zich hier in van anderen onderscheiden, dat zij aan geene menschelijke leeringen en voorschriften eenig verbindend gezag toekennen, *remonstrantes*, *itadicti*, *quia olim doctrinam suam demonstratam proceribus dijudicandam proponerent.* Van hier: remonstrantendom, *universa Christiani tali doctrinae addicti.* Remonstransch, *tali doctrinae addictus*, *a*, *m.*

Rempel, zie bij Rimpel.

Ren of run, m. een snelle loop, *cursus citatus*, *curso*, *onis*, *f. cursura*, *ae*, *f.* bij *Varro.* Het stamwoord is rennen, zie hetzelve.

Renbaan, zie bij Rennen.

Renbode, zie bij Rennen.

Rendier, o. *tarandus vel cervus tarandus*, bij *Linn. rangifer vel cervus rangifer*, bij *Klein.* Het komt van renuen en dier.

Renegaat, m. lemand die zijnen godsdienst verlaat, *apostata*, *ae*, *m. desertor ecclesiae.*

Renet, v. zeker slag van appelen, ma-

Digitized by Google

malum renet *nomen gerens*, volg. *Schell.*

Renloop, zie bij Rennen.

Rennen, o. w. *curſu citato ferri, currere, curſare, curſitare*, bij *Kiliaan*, *ruere*, bij *Schell.* Somtijds heeft het eenen vierden naamval bij zich als of het bedr. ware, iemand over hoop rennen, *ſternere aliquem ruendo.* Van hier: renbaan, *curriculum, i, n. ſpatium, ii, n. ſtadium, ii, n. circus, i, m.* bij *Suetonius*; *catadromus, i, m.* bij *Vitruv.* Een renbaan voor paarden, is *hippodromus, i, m.* deze twee laatſte zijn van Griekſchen oorſprong. Renbaanlooper, *ſtadiodromus, i, m.* bij *Plin.* Renbode, *nuntius curſor*, ook *curſor publicus.* Renloop, *curſus citatus.* Renperk, is zoo veel als renbaan. Renprijs, *praemium curſus.* Renſpeer, *lancea, ae, f.* Renſpel, *ludus circenſis.* Renſtrijd, *certamen circenſe.* Renwagen, *currus circenſis.* Renſchip, *celox*, ook *navis actuaria*, zegt *Kiliaan*, ſchoon dit laatſte naar mijn oordeel niet uitdrukkelijk genoeg zij.

Renperk, zie bij Rennen.

Rente, v. de opbrengst van vaste goederen, en uitgezette gelden, *reditus, us, m.* waarvoor men veeltijds *agrorum* of *pecuniae* plaatſen moet. Dat goed brengt mij jaarlijks duizend guldens aan renten op, *e praedio iſto quotannis mihi mille floreni redeunt.* Zijn geld op renten zetten, *nummos in foenore ponere*, bij *Horatius.* Van of op zijne renten leven, *de reditu vivere.* Ook bezigt men het hiervan gemaakte werkw. renten: dat goed rent mij zoo veel, *tantum mihi ex iſto praedio redit.* Van hier: rentbaar, *reditum adferens, vel praebens.* Renteloos, *reditu carens, ſine quaestu.* Rentenier, *foenerator, oris, m.* ook *aliquis, qui reditu annuo ſive agrorum ſive pecuniae vivit.* *Plautus* gebruikt ook het woord *danista, ae, m.* volg. *Hoogſtraten.* Rentenieren, *reditu agrorum vel pecuniae ſuae vivere*, ook *foeneror, atus ſum, ari*, doch dit laatſte is meest in eenen ongunſtigen zin. Zamenſtell. rentebrief, *literae reditum conſtituentes.* Rentheffer en rentheffter, *qui, vel quae reditum accipit.* Rentkamer, *pars aedis ubi reditus annui ſolvuntur.* Rentmeester, *diſpenſator, oris, m.* bij *Cicero*; *quaestor, oris, m.* bij *Schellor.* Rentmeesterſchap, *quaestura, ae, f.* Rentſchuld, *debitum, pro quo reditus ſolvuntur annui.*

Renteloos, zie bij Rente.

Renten, zie bij Rente.

Rentenier, zie bij Rente.

Rentenieren, zie bij Rente.

Rentmeester, zie bij Rente.

Rep, zie bij Reppen.

Repel, m. een vlashamer, *inſtrumentum ferreum, quo ſemen lini ſtringitur.* Van hier: repelen, *ſemen lini ſtringere*, volg. *Kil.* In Overijſſel en Gelderland zegt men reppelen.

Reppen, b. w. in ſterke beweging brengen, *celus moyere, feſtino, avi, atum, are.* B. v. rep wat *celus te move! feſtina!* De trommel reppen, *pulſare tympanum.* Het geweer reppen, *tractare arma*, bij *Weiland.* Overdragt. tot het onderwerp van een geſprek maken: die zaak werdt niet gerept, *de illo ſiletur.* Van hier: rep en roer, *motio vehemens, tumultus, us, m.* In rep en roer brengen, *omnia tumultu miſcere.*

Republiek, v. een onduitsch woord van het Franſche *republique* en dit weder van het Latijnſche woord *res publica, rei publicae, f.* Van hier: republikein, *rempublicam amans, civis reipublicae.* Republikeinsch, *more reipublicae.*

Reſpijt, o. een onduitsch woord, zoo veel als uitſtel bednidende, *ceſſatio, moratoria, prorogatio, onis, f. remora, ae, f. dilatio, onis, f. ſpatium, ii, n. Kiliaan* verklaart het door *reſpirandi ſpatium.*

Rest, v. *reſiduum, ui, n. reliquum, i, n. reliquiae, arum, f. plur.* De rest wordt ook dikwijls overgezet door *reliqui, ae,*

Digitized by Google

a, caeteri, ae, a. B. v. de rest ſmeeken te vergeefs om hulp, *reliqui vel caeteri frustra auxilium implorabant.* In rest blijven, *omne debitum non perſolvere.* Iemand de rest geven, *interficere, necare, occidere aliquem*, ook *penitus aliquem perdere vel peſſumdare.* Verkleinw. restje, *paulum reſidui, Schell.*

Resten, o. w. *reſtare, reſiduum vel reliquum eſſe.* Het basterdw. resteren hiervan afkomſtig heeft dezelfde beteekenis.

Retig, zie bij Reet.

Revel, eene ſtad in Lijfland, *Revalia, ae, f. Rivalia, ae, f.* bij *Hoogſtrat.*

Revelen, zie bij Ravelen, in den tweeden zin.

Reu, m. *canis mas.* Van hier: reudig, bijv. n. *catuliens, entis, comm. g.* bij *Kiliaan. Hoogſtrat.* neemt het bij ongeluk voor eene teef.

Reuk, m. eene fijne uitwaſeming van iets, die de zenuwen van den neus aandoet, *odor, oris, m. nidor, oris, m.* Het huis is met liefelijken reuk vervuld, *domus odore ſuavi impleta eſt.* De reuk ſtijgt tot de wolken, *odor ſurgit ad coelum.* Reuk van zich geven, *halo, avi, atum, are; ſpirare, emittere odorem, odorem exhalare, fragrare*, ook *oleo et redoleo, ui, itum, ere.* Den reuk van iets krijgen, *olfacere, odorari, ſubſentio, enſi, enſum, entire, aliquid.* In eenen kwaden reuk zijn, *male audire.* Ook zoo veel als niet vertrouwd worden, *fide carere.* Ook is reuk, het vermogen om die fijne uitwaſemingen te bemerken, *odoratus, us, m. odoratio, onis, f.* Van hier: reukeloos, in den eerſten zin, *inodorus, a, m; odore carens, odorem non habens, odoris expers, ſine odore*; in den tweeden zin, *odoratu carens, odoratum non habens, odoratus expers, ſine odoratu.* Zamenſtell. reukaltaar, *ara, in qua olim thus in honorem Dei cremabatur.* Reukbal, *paſtillus olfactorius.* Reukdoos, *pyxis olfactoria.* Reukfleschje, *lagena olfactoria, lagunculo olfactoria*, bij *Scheller.* Reukpeer, *pyrum ſuavem odorem emittens.* Reukpoeder, *pulvis olfactorius.* Reukſtof, is hetzelfde. Reukvat, *vas unguentarium*, bij *Plinius*; ook *acerra, ae, f.* Reukwater, *liquor olfactorius.* Reukwerk, *odoramentum, i, n. unguentum, i, n. olfactorium, ii, n.* bij *Plinius; ſuffimen, inis, n. ſuffimentum, i, n.* Reukwerker, *myrobrecharius, ii, m.* bij *Plautus; ſuffitor, oris, m.* bij *Plinius*, zegt *Hoogſtraten*, doch ik geloof dat *ſuffitor* iemand is, die de reukwetken brandt, van het werkw. *ſuffire*, zoo veel als reukwerken branden beteekenende.

Reukeloos, zie bij Reuk.

Reukeloos, zie Roekeloos.

Reus, m. een buitengewoon lang mensch, *gigas, antis*, m. bij *Cicero.* Reuzin, v. *femina ſtaturae admodum proceras.* Van hier: reusachtig, *gigantaeus, a, m.* Reusachtigheid, *natura gigantaea.* Zamenſtell. reuzenaard, *indoles vel natura gigantaea.* Reuzenbeeld, *coloſſus, i, m. imago coloſſea.* Ook een ſterrenbeeld dus genoemd, *jugula, ae, f.* bij *Varro.* Reuzenhand, *manus gigantaea.* Reuzenkind, *infans gigantaeus.* Reuzenkracht, *vires gigantaeae, robur gigantaeum.* Reuzenſchrede, *paſſus gigantaeus.* Reuzenſtrijd, *gigantomachia, ae, f.* Reuzenvoet, *pes gigantaeus.* Reuzenwerk, *opus gigantaeum, opus coloſſeum et coloſſicum*, bij *Vitruvius.* Reuzenſlang, *boa conſtrictor*, bij *Linn.*

Reutel, m. het geluid der ademhaling van een mensch, welks longpijpen met bloed en ſlijm bezet zijn zoo als bij ſtervenden plaats heeft, *grunnitus, us, m. murmillum, murmur, quale moribundi edunt, murmur rauſum, ſonus moribundi*, bij *Kiliaan.* Van hier:

Reutelen, o. w. *ſonum moribundi edere.* Voorts morren, knorren, *murmuro, avi, atum, are; grunnio, ivi, itum, ire.* Ook ka-

Digitized by Google

kakelen, snappen, *garrio, ivi, itum, ire; blatero, avi, atum, are.* Van hier: reutelaar, *homo morosus, garrulus, vel blatero, onis, m.* Gereutel, *murmur, uris, m. murmillatio, onis, f. garrulitas, atis, f. verba inepta.*

Reuter, m. zoo veel als eene zeef, *cribrum, i, n.* Verkl. reutertje, *parvum cribrum.*

Reuzel, m. en o. *arvina, ae, f.* ook *adeps, ipis, m. & f.* Zamenstell. reuzelpot, *olla arvinae servandae serviens.* Reuzelvet, hetzelfde als reuzel. Reuzelworst, *farcimen ex arvina confectum*, ook zou men kunnen zeggen, *farcimen e pinguedine suilla confectum.*

Revelen, o. w. zoo veel als suffen, *deliro, avi, atum, are.* B. v. hij is ellendig aan het revelen, *miserrimum in modum delirat.* Ook, niets beduidende dingen zeggen, *ineptio, ivi, itum, ire.* B. v. hoor ze daar eens revelen! *eja, ut ineptiunt! Kiliaan* verklaart het nog door, *ranae instar coaxare.* Van hier: revelaar, *homo delirus*, ook *inepta effutiens.* Revelaarster, *femina vel anus delira, garrula, inepta effutiens.* Reveling, *delirium, ii, n. ineptiae, arum, f. plur.* Dit woord waarvoor *Kiliaan* ook reven gebruikt, schijnt aan het Fransche woord *rêver* naauw verwand te zijn.

Rhone, eene bekende rivier in Frankrijk, *Rhodanus, i, m.*

Rib of ribbe, v. een der bogtige beenderen, die uit den ruggegraat voortkomen, hart en longen omringen en de borst vormen, *costa, ae, f.* Lange ribben, *costae verae.* Korte ribben, *costae nothae.* De ribben of inhouten der schepen zijn, *costae navium.* Eene dunne bark wordt ook een rib genoemd, *asser, eris, m. tignum, i, n.* bij *Vitruvius.* Verkl. ribbetje, *trabecula, ae, f. tigillum, i, n. transtilla, orum, n. plur.* bij *Vitruvius.* De vezelen van kruiden, bladeren enz. zijn ook ribben, *fibrae, arum, f. plur.* bij *Plinius.* De ribben van meloenen zijn ook, *costae, arum, f. plur.* Spreekw. dit stoot mij op de ribben, *hoc mihi magno afficit damno.* Dit kleeft aan de ribben, *hoc faginat, farcit vel pinguefacit.* Dit zet wat aan de ribben, *hoc multum lucri affert.* Zamenst. ribbestuk, *pars carnis costalis*, bij *Scheller.* Kalfsrib, *pars costalis vitulina.* Osserib, *bovis pars costalis.* Varkensribbetjes, *particulae costales suillae.* Voorts komt van rib, het werkwoord ribbezakken, alleen in de gemeene verkeering gebruikelijk, voor slaande en stootende aandrijven, *verberibus aliquem instimulare vel incitare.* B. v. men moet hem onophoudelijk ribbezakken, *sine intermissione verberibus instimulandus est.*

Rid, m. eigenlijk voor tijd van rijden, *cursus equestris.* Verkl. ridje, *parvus cursus equestris*, ook *parvum iter equestre, ambulatiuncula equestris.* Voorts zegt men ook rit, *cursus equestris.* En daarvan het onz. w. ritten, *sine ordine huc illuc discurrere.* Van te voren schijnt rit een bepaald getal ruiters beteekend te hebben, zoo als het nog bij *Kiliaan* voorkomt, *turma equitum.* Welke beteekenis nog blijkt uit de zamenstell. rid of ritmeester, *equitatus praefectus, magister equitum.* Rid of ritmeesterschap, *praefectura equitum.*

Ridder, m. *eques, itis, m.* Iemand tot ridder slaan, *creare aliquem equitem.* Van hier: ridderlijk, *equestris, is, e.* Ook beteekend het zoo veel als kloek, *fortis, is, e; animosus, a, um; ferox, ocis, omn. g.* Zamenstell. ridderhof, *villa equestris*, bij *Scheller.* Ridderleen, *feudum equestre.* Ridderorde, *ordo equestris, dignitas equestris.* Ridderspel, *usus equestris vel equester.* Ridderschap, *ordo equester, equites, um, corpus equitum*, bij *Scheller*, ook *dignitas equestris.* Ridderspoed, een slag van bloemen, *delphini-*

Digitized by Google

um, ii, n. bij *Linnaeus; consolida regalis, arvensis.* Dien men in de tuinen zaait, is: *delphinium sativum, consolida regalis hortensis, delphinium Ajacis.* Ridderstand, *dignitas equestris.* Ridderteeken, *signum dignitatis*, ook *ordinis equestris.* Riddertogt, *expeditio equestris,*

Ridsch, ouling schreef men ritsch, rits en ritsig, bijv. n. *catuliens, entis, omn. g. pruriens in venerem, pronus ad coitum.* Een ridsch wijf, *femina virosa, pruriens, libidinosa.*

Ridselen, o. w. *levem edere sonitum, leniter strepere.* Van hier: ridseling ook geridsel, *lenis strepitus.*

Ridsen, b. w. prikkelen, aanzetten, *incito, avi, atum, are; instigare, stimulare, induco, uxi, uctum, ucere; incendo, di, sum, ere.* Het zamengestelde aanridsen is meest in gebruik. Zamenstell. ridsijzer, *stimulus ferreus.*

Ridsig, is hetzelfde als ridsch. Van hier: ridsigheid, v. *catulitio, onis, f.*

Rieken, o. en b. w. onzijdig is het fijne uitwasemingen, die den neus prikkelen, van zich geven, *oleo, ui, ere cum ablativo.* Naar iets rieken, *olere aliquid.* B. v. hij riekt naar wijn, *olet vinum*, ook *odorem emittere, spargere, spirare, exhalare.* Bedr. is het zoo veel als de gezegde uitwasemingen met den neus inademen, *odoror, atus sum, ari; olfacio, eci, actum, ere, aliquid.* Lieflijk of aangenaam rieken, *suavem emittere odorem, fragrare, bene olere.* Leelijk rieken of stinken, *puteo, ere; fastideo, ere; tetrum spirare odorem, obolere*, bij *Plaut.* Van hier rieker, waarvoor men thans ruiker gebruikt, *fasciculus florum suavem odorem emittentium*, *Justinus* gebruikt *corpusculum florum.* In beide betekenissen gebruiken wij ook meestal ruiken in plaats van rieken, behalven in het woord welriekend, *fragrans, antis, omn. g. suave olens*, alwaar men zich aan rieken houdt. Rieking, v. *odoratio, onis, f. olfactus, us, m.* bij *Plinius; odoratus, us, m.* bij *Scheller.*

Riem, m. eigenlijk, genoegzaam hetzelfde als reep, *particula desecta, tenuis et longa alicujus rei.* In het gebruik verstaan wij er door eene lederen strook, *lorum, i, n. habena, ae, f.* bij *Scheller; loramentum, i, n.* bij *Justinus; corrigia, ae, f.* Voor gordel, *cingulum, i, n. zona, ae, f.* Zoo veel als eene roeispaan, *remus, i, m.* Ook riem, zegt de geleerde *Wailand*, zoo veel boeken papier, als met eenen riem van bepaalde lengte kunnen zamengebonden worden, *fastis chartaceus quingentas chartas continens*, bij *Kiliaan.* Spreekw. eerst in de boot keur van riemen, *primo venienti eligendi jus est.* Men moet roeijen met de riemen, die men heeft, *utendum est remedio praesenti.* Iemand op zijne eigene riemen laten drijven, *viribus suis propriis aliquem tradere.* Iemand een hart onder den riem steken, *animum addere alicui, animum alicui facere, ardorem animo alicujus facere*, bij *Livius.* Uit eens anders leêr is het goed riemen snijden, *alienis sumtibus commode vivitur.* In riemen snijden, *in minutas partes disecare.* Van eenen riem, *loreus, a, um*, bij *Cato.* Met eenen riem gebonden, *loratus, a, um.* Van hier: riemen, b. w. *cingo, inxi, inctum, cingere, loro vel zona circumdare.* Ook voor roeijen, *remigo, avi, atum, are.* Ook verklaart *Kiliaan* riemer, door *remex, igis, m.* Zamenst. riembank, *transtrum, i, n. jugum, i, n.* bij *Scheller.* Riembeslag, *ferramentum cinguli vel zonae.* Riemblad, *palmula zonae vel remi.* Riembloem, *loranthus, i, m.* bij *Linnaeus.* Riemgat, *columbar, aris, n.* bij *Kil.* Riemgoed, *charta quae promiscue et per congerium venditur.* Riemmaker, *opifex lorarius, &c.*

Rie-

Digitized by Google

Riemen, zie Riem.

Riet, o. *arundo*, *inis*, *f.* *canna*, *ae*, *f.* *calamus*, *i*, *m.* Verkl. rietje, *arundo parva*. Een rieten fluit, is ook *arundo*, *calamus*. Van hier: rieten, zoo veel als van riet gemaakt, *arundineus*, *a*, *m.* B. v. een rieten dak, *tectum arundineum*. Rietachtig, *arundinaceus*, *a*, *m.* Zamenstell. rietakker, *ager arundinosus*. Rietband, *vinculum arundineum*. Rietbinder, *arundinum colligator*. Rietbos, *arundinetum*, *i*, *n.* *calametum*, *i*, *n.* *silva arundinea* vindt men bij *Virgilius*. Rietdak, *tectum arundineum*. Rietdekker, *tecti arundinei confector*. Rietdijk, *agger arundineus*. Rietgras, *carex*, *icis*, *m.* Rietgrasbos, *carectum*, *i*, *n.* Rietfluit, *arundo*, *inis*, *f.* *calamus*, *i*, *m.* Rietkolf, *nodus arundinis*. Rietknods, *clava arundinea*. Rietmusch, *schoenículus*. Rietmees, *parus palustris*, hoe *Hoogstraten* dit door *parus sylvestris* verklaart, weet ik niet. Rietpijp, *fistula arundinea*, ook *arundo* alleen. Rietvink, *fringilla palustris*. Rietsnip, *scolopax limosa vel palustris*, bij *Linnaeus*. Rietvorsch, *rana palustris*, *calamitha*, *ae*, *f.*

Rieten, van riet gemaakt, zie bij Riet.

Rietpeer, meestal riepeer genoemd, v. *pyrum ligninum vel testaceum*, bij *Kil.*

Rif, zie Reef.

Rif, o. een lange, smalle zandbank in zee, *lingula maris arenosa*, *vadum tenue ac longum arenosum*.

Rif, o. zoo veel als geraamte, *ossa carne nudata*; *Kiliaan* gebruikt *scheleton*, *i*, *n.* *Scheller* *sceletus*, *i*, *m.*

Rigchel, v. zoo veel als lijst of rand, *margo*, *inis*, *m.* & *f.* Bij *Kiliaan* komt het in de beteekenis van grendel voor, *repagulum*, *i*, *n.*

Rigten, b. w. eigenlijk hetzelfde als regten, *dirigo*, *exi*, *ectum*, *igere*, ook *regere*. Voorts eene bekwame strekking aan iets geven, *dispono*, *sui*, *situm*, *ere*; *in ordinem redigere*. B. v. het geschut rigten, *disponere tormenta*. Zich over einde rigten, *se erigere*. Van hier: rigting, *dispositio*, *directio*, *onis*, *f.* Rigtig, bijv. n. en bijw. *rectus*, *a*, *m*; *directus*, *dispositus*; bijw. *recte*, *adv.* Rigtsnoer, *norma*, *ae*, *f.*

Rigter, zie Regter.

Rigtig, bijv. n. en bijw. dit is een Hoogduitsch woord en geraakt hier te lande al meer en meer in zwang, vooral in de beteekenis van juist, goed, duchtig, *rectus*, *a*, *m*; *bonus*, *a*, *m.* B. v. dat uurwerk gaat niet rigtig, *horologium illud non recte horam indicat*. Eene rigtige betaling, *justa solutio*. Het is daar niet rigtig, *res sese illic non bene habent*. Het is in zijn hoofd niet rigtig, *mentis compos non est*, *sanae mentis non est*, *mens ejus non recte se habet*. Van hier: rigtigheid, *recta ratio*, ook *rectum*, *i*, *n.* bij *Scheller*.

Rigtsnoer, o. een snoer, waarna de werklieden hunnen arbeid rigten, *amussis*, *is*, *f.* *perpendiculum*, *i*, *n.* *norma*, *ae*, *f.* *linea*, *ae*, *f.* *regula*, *ae*, *f.* *libella*, *ae*, *f.* Overdragtelijk: een regel voor iemands gedrag, *norma*, *ae*, *f.* *regula*, *ae*, *f.* bij welke woorden men ook somtijds *vitae* voegt, *lex*, *legis*, *f.* *canon*, *onis*, *m.* *disciplina*, *ae*, *f.*

Rij, v. eigenlijk hetzelfde als rei, maar in het gebruik zeer verschillende; daar rei alleen eene reeks dansers of gangers, en rij allerhande nevens elkander geplaatste dingen beteekend, *series*, *ēi*, *f.* *ordo*, *inis*, *m.* B. v. eene rij boomen, *ordo vel series arborum*, &c. Eene rij van steenen, *cubile*, *is*, *n.* *chorium*, *ii*, *n.* bij *Vitruvius*. Eene rij van soldaten, *ordo militum*, ook *ordo* alleen. Ook voor eene lat, waarvan de metselaars zich bedienen om de steenen op eene rij te plaatsen, *norma*, *ae*, *f.* bij *Vitr.*

Rijden, o. en b. w. *vehor*, *vectus sum*, *vehi*. Te paard rijden, *vehi equo*, *equitare*. Op eenen wagen rijden, *curru vehi*. Men zegt ook op schaatsen rijden, *currere per glaciem*, waarbij men *ope scalopodiorum ferrato-*

Digitized by Google

rum, voegen kan. Op ſtelten rijden, *grallis incedere*. Een die op ſtelten rijdt wordt bij *Plautus*, *grallator*, *oris*, *m.* genoemd. Fig. zegt men: op de tong rijden, *fabulam eſſe*. In eenen kwaden zin, *diffamari*, *ſiniſtra fama divulgari*, bij *Kiliaan*. Voor anker rijden, *in anchoris ſtare*, ook *in anchoris ſtans fluctibus huc illuc agitari*. Men zegt ook eenen ſtorm afrijden, *tempeſtatem in anchoris ſtando perferre*. Hij rijdt er voor, *periculo ſuo eſt*. Rijden wordt ook gebruikt voor het paren der dieren, *ſalire*, *inire fœmellam*. Rijdende landen waren oulings, *terrae vel agri aqua ſaepe merſi*. Bedr. is rijden, *curru aliquem vehere vel ducere*. B. v. ik heb hem al drie uren lang gereden, *illum jam per trium horarum ſpatium curru duxi*. De kleederen van het lijf rijden, *vehementi motu veſtes dilacerare*. Hij rijdt altijd vier paarden, *quadrijugo curru ſemper utitur*. Zamenſtellingen, *ſtadium*, *circus*, *curriculum*, *i*, *n.* Rijknecht, *ſervus vel famulus equitationi ſerviens*. Rijkuſſen, *pulvinus equitando ſerviens*. Rijmantel, *pallium equitando ſerviens*. Rijpaard, *equus ephippiarius*. *Kil.* zegt ook, *ſub homine gradiens*, ook *equus equitando ſerviens*. Rijrok, *toga equitando ſerviens*. Rijſchool, *ludus equitationis*. Rijtuig, *vehiculum*, *i*, *n.* Rijweg, *via equitationi apta*, ook *via popularis*. Van hier ook rijder, *m. eques*, *itis*, *m. ſeſſor*, *oris*, *m.* Gerij, gerid of gerit, *equitatio*, *onis*, *f.* Schell.

Rijder, m. is ook een gouden muntſtuk, waarop een rijdend mensch afgebeeld is, *moneta aurea figura equitis inſignita*.

Rijf, bijv. n. bij *Kil.* *largus*, *a*, *m*; *copioſus*, *a*, *m*; *abundans*, *antis*, *omn. g.* dit is thans verouderd.

Rijf of rijve, v. zoo veel als eene hark, *raſtrum*, *i*, *n.* *raſtellum*, *i*, *n.* Ook zoo veel als eene rasp, *ſyrocneſtis*, *radula*, *ae*, *f.* Bij *Kiliaan* is het ook eene draagbaar, *feretrum*, *i*, *n.* Van hier: rijffen en rijffelen, bij *Kiliaan*, het geen in Gelderland en elders nog in de beteekenis van raspen gebruikt wordt, *rado*, *raſi*, *raſum*, *radere*; *fricare*, *terere*, *ſcalpere*.

Rijfelen, o. w. *ludere teſſeris*, ook *ſortior*, *itus ſum*, *iri*; *punctis talorum certare*, volg. *Kiliaan*. Van hier: rijfelaar, *aleator*, *oris*, *m.* Rijfelbord, *fritillus*, *i*, *m.* *alveus luſorius*. Rijfelbeker, *pyrgus*, *i*, *n.* *orca*, *ae*, *f.* Rijfelſpel, *luſus aleatorius*. Rijfeltrechter, is hetzelfde als rijfelbeker.

Rijgen, b. w. *faſcia*, *ligamine vel filo res perforatas ordine connectere*, *faſciare*, ook *ligo*, *avi*, *atum*, *are*. Men zegt ook zich rijgen, het geen zoo veel is als zijn kleed rijgen, *taenia vel faſcia conſtringere veſtem*. Iemand aan den degen rijgen, *tranſfodere aliquem gladio*. *Vondel* gebruikt het ook voor *cingere*, *circumdare*, *includere*, wanneer hij zegt: men rijgt den ommekreits met ſchansen van reduiten. Zamenſtell. rijglijf, *thorax muliebris taenia vel faſcia conſtrictus*, *vel veſtimentum muliebre rigidum orbiculatum*. Rijgnaald, *acus res per ordinem nectendo ſerviens*. Rijgnestel, *ligamen longum*, bij *Kil.* Rijgſnoer, *faſcia*, *ae*, *f.* *taenia*, *ae*, *f.* *ligamen*, *inis*, *n.* *lorum*, *i*, *n.* bij denz. Verkl. rijgſnoertje, *taeniola*, *ae*, *f.* Rijgveter, het zelfde als rijgſnoer.

Rijk, bijv. n. en bijw. eenen overvloed van aardſche goederen bezittende, *dives*, *itis*, *m.* *locuples*, *etis*, *omn. g.* *opulens*, *entis*, *omn. g.* *opulentus*, *a*, *m*; *fortunatus*, *a*, *m*; *dis*, *ditis*, *m. et f.* *dite*, *is*, *n.* Overvloedig van kostbare dingen verzien, noemt men ook rijk: b. v. een rijk geladen ſchip, *navis onere pretioſo inſtructa*. Een rijk paardentuig, *phalera pretioſe ornata*. Een rijk kleed, *veſtis ornatiſſima*. Overvloedig met allerlei goede dingen begiftigd: rijk in deugden, *virtutibus abundans*, *vel bonis artibus affluens*. Rijk in vee, *dives pecoris*. Eene rijke tafel,

Digitized by Google

tafel, *mensa lauta vel opipara.* Rijk worden, *divitem fieri, ditesco, are,* bij *Schell.* Rijk maken, *dito, avi, atum, are, locupletare, divitem reddere.* Rijk wordt ook als zelfst. gebruikt: b. v. rijk en arm prijst hem, *divites inopesque homines illum laudant;* bijw. *opulenter, fortunate, prestiose, ornate, copiose, adverbia.* Van rijk, komt rijkaard, m. *homo dives, opulentus, divitiis abundans.* Rijkdom, m. *divitiae, arum, f. plur. opes, um, f. plur. opulentia, ae, f. facultates, um, f. plur. fortunae, arum, f. plur.* Een overvloed van eenveel welke dingen, *abundantia, ae, f, copia, ae, f.* Van vruchten, *ubertas, atis, f.* Rijkelijk, *opulenter, opipare, splendide, copiose, abunde, abundanter, adv.* Rijkelijkheid is ook een bijw. *opulens, opulentus, opiparus, splendidus, abundans.* Ook zoo veel als mildadig, *liberalis, is, e.* Ook zoo veel als kostelijk, *prestiosus, a, um, lautus, a, um.* Rijkelijkheid, *abundantia, ae, f. copia, ae, f.* ook *liberalitas, atis, f. prestiositas, atis, f.* bij *Martial. largitia, ae, f.* Rijkeling zoo veel als Rijkaard. Rijcken is bij *Kil.* zoo veel als verrijken, zie rijk maken. Rijkheid was oulings zoo veel als rijkdom, zegt *Weiland.* Het wordt nu ook nog dikwijls gebruikt voor *copia, ae, f. abundantia, ae, f. affluentia, ae, f.* B. v. rijkheid van woorden, *affluentia verborum, verborum copia.*

Rijk, o. *imperium, ii, n. regnum, i, n.* ook *dominatio, onis, f.* Bijzonder al wat aan eene bijzonder heerschappij en wel vooral aan die van den keizer van Duitschland plagt te staan. Zamenstell. rijksadel, *nobilitas imperialis.* Rijksadelaar, *aquila imperialis.* Rijksambt, *munus imperiale.* Rijksappel, *malum imperii germanici, globus imperii germanici.* Rijksarmee, een basterdwoord, *exercitus imperii germanici.* Rijksbaron, *baro imperii Germanici.* Rijksboer, *rusticus imperio Germanico unice subjectus.* Rijksbestuur of rijksbewind, *imperium, regnum.* Rijksbodem, *solum vel terra imperii Germanici.* Rijksburger, *civis imperii Germanici.* Rijksburggraaf, *castelli imperialis praefectus.* Rijksdaalder, *moneta imperialis quinquaginta obolorum.* Men lette wel dat *obolus* hier gebruikt wordt in den zin van de kleinste munt zoo als van den geleerden *Ruhnkenius* aangeteekend is. *Scheller* zegt, *thalerus imperialis vel imperii Germanici.* Rijksdag, *comitia imperialia vel imperii Germanici.* Rijksgebied, *imperium, regnum.* Rijksgenoot, *socius imperii.* Rijkskreits, *circulus imperii.* Rijkskrijg, *bellum imperiale vel imperii Germanici.* Rijkskroon, *corona imperialis.* Rijkskleinodien, *insignia regni vel insignia imperii Germanici.* Rijksleen, *feudum imperiale vel imperii Germanici.* Rijksleger, *exercitus imperialis vel imperii Germanici.* Rijksoorlog hetzelfde als rijkskrijg. Rijksopperhoofd, *caput imperii Germanici.* Rijksopvolger, *successor in imperio vel regno.* Rijksopvolging, *successio in imperio vel regno.* Rijksraad, *consilium regni, senatus regni.* Ook als eene persoon, *senator regni.* Rijksoord, *quarta pars thaleri imperialis.* Rijksschepter of rijksstaf, *sceptrum regni vel imperii.* Rijksstad, *urbs imperialis.* Rijksstenden, *ordines imperii Germanici.* Rijksvergadering, *comitia imperialia, conventus imperiales.* Rijksvorst, *princeps imperii vel regni Germanici.* Rijkszorge, *cura imperii vel regni,* enz.

Rijkdom, m. zie bij het bijv. n. Rijk.

Rijkelijk, insgelijks.

Rijkheid, insgelijks.

Rijm, m. de lichte uitslag, waarmede alles door een zacht vorstje bedekt wordt, *pruina, ae, f. canens gelu,* bij *Ovid.*

Rijm, o. de overeenstemming van den

Digitized by Google

den eindklank van woorden of dichtregels met die van anderen, *similis verborum in fine versuum exitus, homoeoteleuton*, een Grieksch woord. Ook een gedicht in het algemeen, *rhythmus, i, m. carmen, inis, n.* Intusschen gebruikt men rijm in het verkl. rijmpje veelal voor slechte verzen, *versus vel versiculi inepti.* Van hier: rijmeloos, *solutus a, m;* ook *solutus homoeoteleutis*, bij *Scheller.* Zamenstell. rijmdicht, *carmen homoeoteleuton, carmen rhythmicum.* Rijmdichter, *rhythmicus, i, m.* bij *Cicero.* Rijmklank, *homoeoteleuton, i, n.* Rijmwerk, *opus rhythmicum.* Rijmwoord, *verbum homoeoteleuticum*, bij *Scheller.*

Rijmen, onz. en bedr. w. onzijdig is het, in eindklank overeenstemmen, *consonare, homoeoteleuticum esse, similem habere exitum.* B. v. die verzen rijmen niet, *versus isti non sunt homoeoteleutici vel similem non habent exitum.* Fig. overeenstemmen, *congruere, convenire, non alienum esse, consentire vel consentaneum esse.* Bedrijvend is het, *rhythmos sive versus similiter cadentes componere, versus simili exitu claudere*, bij *Scheller; carmen homoeoteleuticum componere.* Van hier: rijmelen, b. w. *ineptum componere carmen.* Rijmelaar, *poëtaster, ri, m.* Rijmelarij, *versus inepti.* Rijmer, *poëta rhythmicus, versificator, oris, m.* Eigenl. *opifex homoeoteleutorum.* Meest wordt het in eenen slechten zin gebruikt en is, *poëtaster homoeoteleuticus, poëtilla*, bij *Scheller.* Rijmerij, *poësis rhythmica.* Gerijm, *actio versus homoeoteleuticos componendi.* Gerijmd wordt overdr. voor betamelijk gebruikt, *decens, entis, omn. g. consentaneus, a, m; congruus, a, m; conveniens, entis, omn. g. aptus, a, m.* Zoo als ongerijmd voor onbetamelijk.

Rijn, m. de eigennaam van eene bekende rivier, *Rhenus, i, m.* Van hier: Rijnsch, *Rhenanus, a, um. Rhenanum* Rijnsch waarvoor men in het gemeen Rinsch of Rins gebruikt is ook, *acerum vini Rhenani habens*, ook alleen *acidus, a, m; acidulus, a, m.* In het Friesch *is Rijnsch* of Rijnsk, *magnificus, lautus, splendidus, a, m.* Van hier: Rijnschheid, *sapor acidulus.* Zamenstell. Rijnbezie, *bacca Rhenana vel bacca rhamni cathartici.* Rijnbloem, *stoechas citrina*, of *gnaphalium stoechas*, bij *Linnaeus.* Rijngraaf, *comes Rhenanus.* Rijngoud, *aurum Rhenanum*, bij *Scheller.* Rijnland, *Terra vel regio Rhenana.* Rijnlander, *accola Rheni.* Rijnlandsch, bijv. n. *Rhenanus, a, m.* Rijnschip, *navis Rhenana.* Rijnschipper, *navita vel nauta Rhenanus.* Rijnschuit, *navigium Rhenanum vel cymba Rhenana.* Rijnstroom, *flumen Rhenus vel flumen Rheni*, ook *fluxus Rheni.* Rijnwater, *aqua Rhenana.* Rijnwilge, *ligustrum, i, n. populus nigra*, bij *Linn.* Rijnvogel, *porphyrio punctulatus.* Rijnzwaluwe, *hirundo riparia*, bij *Linnaeus.* Mij dunkt dat men ook zeggen kan, *hirundo Rhenana.*

Rijp, m. zoo veel als rijm of bevrozen dauw, *pruina, ae, f.* Vol rijp, *pruinosus, a, um.* Van hier: rijpen, onz. onpers. w. *pruina tegi.* Het rijpt, *pruina tegit terram.* Het heeft gerijpt, *pruina texit terram*, enz.

Rijp, v. zie Rups.

Rijp, bijv. n. en bijw. *maturus, a, m; maturatus, a, m; mollis, lis, le, tempestivus, a, um.* Fig. voor huwbaar, *nubilis, lis, le, maturus, a, m*, bij *Horatius; matura virgo.* Zoo gebruikt die zelfde dichter ook van eene onhuwbare maagd, *crudo marito.* Van hier: rijpheid, *maturitas, atis, f.* bijw. *mature, tempestive, adv.* hier voor wordt ook het bijw. rijpelijk gebruikt.

Rijpen, onz. en bedr. w. onz. zoo veel als rijp worden, *maturesco, ui, escere, adipisci vel adsequi maturitatem, ad maturitatem pervenire.* Bedr. zoo veel als

Digitized by Google

als rijp maken, *maturo, avi, atum, are, maturum reddere.* Ook gebruikten de Romeinen het werkwoord *coquere* in dezen zin. B. v. de zon rijpt de vruchten, *sol coquit fructus*, bij *Varro.* Rijping, *status vel conditio maturescendi.* Zamenstell. doorrijp, *permaturus, a, m.* Onrijp, *crudus, a, m.* Onrijpheid, *cruditas, atis, f.* Rijpmoedig, zoo veel als ernstig bij *Kiliaan; severus, a, m; serius, a, um*, bij denzelfd. vindt men ook rijp brood, *panis satis superque fermentatus.* Rijpgesichte, *frons nubila, obducta, supercilium severum, vultus durus, austerus*, bij denz.

Rijs, o. een jonge, dunne en lenige boomspruit, *virga, ae, f. vimen, inis, n. surculus, i, m. sarmentum, i, n.* Verkleinw. rijsje, *virgula rami*, bij *Kil.* ook *virgulta, sarmenta, ramalia.* Verkl. rijsje, *virgula, ae, f.* waarbij *Kiliaan rami* voegt. Zamenstell. Rijsbank, *scamnum e virgultis confectum, sedes viminea*, * ook *moles e sarmentis, et surculis in mare projecta vel porrecta.* Rijsbezem, *scopae vimineae, vel virgeae.* Rijsboompje, *virgultum, i, n.* Rijsbos, *fascis virgarum.* Rijsbundel is hetzelfde. Rijshout, *virgulta, orum, n. plur.* Rijswaarde, *agger vimineus, regionem aliquam ab inundatione tutam reddens, vel ad impetum aquae sustinendum factus.* Rijswerk, *opus e sarmentis et surculis confectum*, enz. Bandrijs of bindrijs, *vimen ligationi serviens.* Erwtrijs, *ramalia pisis sustentandis servientia.* Teenrijs, *vimen, inis, n.*

Rijsel, eene stad in Vlaanderen, *Insulae, arum, f. pl.* bij *Kil. vulgo Lila, ae, f.* bij denz.

Rijst, v. een zeer wit, half doorschijnend en voedzaam slag van koren, dat in warme landen veel gebouwd wordt, *oryza, ae, f.* bij *Plinius.* Zamenstell. rijstakker, *ager oryza consitus.* Rijstebrood, *panis ex oryza confectus.* Rijstebrij, *puls oryzae.* Rijstedief, *emberiza oryzivora*, bij *Linn.* Rijstemeel, *farina oryzae.* Rijstkoekje, *placentula ex oryza confecta.* Rijstland, hetzelfde als rijstakker. Rijstoogst, *messis oryzae.* Rijststroo, *stramentum oryzae.* Rijsttaart, *scriblita oryzae.* Rijstveld, *campus oryza consitus.* Rijstvogel, hetzelfde als Rijstdief. Rijstwater, *aqua oryzae.*

Rijten, bed. en onz. w. zoo veel als scheuren, van een rukken, *findo, idi, issum, ere, scindere, rumpo, upi, uptum, ere, divello, ulsi, ulsum ellere et avellere, abstraho, axi, actum, ere, lacero et dilacero, avi, atum, are.* Onz. *disilio, lui, ultum, ire, disultare, rimas agere, findi, rumpi, divelli, lacerari, hiare.* Van hier: zegt de geleerde *Weiland*, reet, oulings rijte, *rima, ae, f. fissura, ae, f. ruptura, ae, f. hiatus, us, m.* Rijting, v. *fissio, onis, f. scissio, onis, f. ruptio, divulsio, avulsio, lacoratio et dilaceratio.*

Rijtuig, o. alles, waarmede men voortgereden kan worden, *Scheller* verklaart het door *instrumentum equitationi vel equitando serviens.* Mij dunkt dat het woord *vehiculum, i, n.* veel beter is. In de zeevaart is rijtuig, *instrumenta nautica tempore tempestatis servientia; veluti anchora sacra, ancharalia, etc.*

Rijven, b. w. *rastello vel rastro corradere.* In Gelderland is het ook zoo veel als raspen, *rado, rasi, rasum, radere.* Ook was rijve voorheen zoo veel als rasp, *radula, ae, f.* ook *rastrum, i, n. rastellum, i, n.*

Rijzen, onz. w. hooger worden, *surgo, surrexi, surrectum, surgere, exsurgere, adsurgere.* Voor opkomen of ontstaan, *orior, ortus sum, oriri. exoriri, oboriri.* Voor zich opdoen, *se ostendere.* B. v. het land rijst, *terra se ostendit.* In prijs klimmen, *augeri pretio.* Eindelijk is rijzen zoo veel als gisten, *fermento, avi, atum, are.* Omhoog stijgen: b. v. het haar rijst hem

Digitized by Google

hem van ſchrik te berge, *rigent illi metu capilli*, bij *Ovidius*. Oulings gebruikte men rijzen ook bedrijv. *tollere, attolliere, efferre*. Van hier: rijzing, *actio surgendi, ortus, us, m. augmentum pretii, fermentatio, onis, f.*

Rijzig, bijv. n. *surrectus, a, m*, bij *Columella, altus, a, m; procerus, a, m; excelſus*. Van hier: rijzigheid, v. *altitudo, inis, f. proceritas, atis, f. excelſitas, atis, f.* bijw. *alte, procere, excelſe, adv.*

Rikkekikken, onz. w. een klanknabootſend woord ontleend van het geluid der kikvorſchen, *coaxo, avi, atum, are.*

Rillen, onz. w. beven en welvoornamelijk van koude en afkeer, *tremo, ui, ere, horreo, ui, ere*. Van hier: rilling, *tremor, oris, m. horror, oris, m.*

Rimini, eene ſtad in Italie, *Ariminum, i, n.*

Rimmelen, hetzelfde als Rammelen.

Rimpel, m. eene onregelmatige en onbekoorlijke plooi in een buigzaam ding, *ruga, ae, f.* Van hier: rimpelig, *rugoſus, a, m.* Rimpelvol, *plenus rugarum.*

Rimpelen, b. en o. w. *rugo, avi, atum, are, corrugare, irrugare, et capero, avi, atum, are*, dit laatſte is eigenlijk den neus in rimpels trekken, gelijk de bokken doen. Van hier: rimpeling, *contractio frontis*, bij *Cicero.*

Rimpelig, zie bij Rimpel.

Rinde, v een verouderd woord, waarvoor men thans rin of run gebruikt, *cortex, icis, m.* Eig. *cortex querceus.*

Rind, was voorheen zoo veel als rund, *bos, ovis, m.* Van hier: rindsoog, een kruid, *buphtalmus, i, m.*

Ring, m. eigenlijk hetzelve als een kring, *orbis, is, m. circulus, i, m.* Een ring om de maan is, *halos* of *halo, f. indeclinabile.* Voorts een ding van metaal, hout enz. dat de gedaante van eenen ring heeft, *annulus, i, m.* Verkl. ringetje, *annellus, i, m.* Een ring om de zon is, *parelium, ii, n.* Ringband, *millus, i, m.* Ringbord, *cymbalum, i, n.* Ringbout, *clavus annulatus.* Ringduif, *columba torquata* of *palumbes torquatus, columba palumbes*, bij *Linnaeus.* Ringkas, ringdoos, ringkoffertje, *dactylotheca, ae, f.* Ringgans, *anas talorna*, ook *anas torquata.* Ringkoekoek, *cuculus alis deauratis*, bij *Klein.* Ringkolder, *lorica annulata, thorax ſquamatus.* Ringkraag, *colli tegmen annulis ferreis conſertum.* Ringmuur, *murus quaſi, circino circum ductus.* Ringmot, *ſphinx phegea*, bij *Linnaeus.* Ringraaf, *corvus torquatus*, bij *Klein.* Ringrups, *phalaena neustria, eruca phalaenae neustriae, eruca orbiculata*, ook *eruca ova ſua orbiculatim in ramis arborum ponens.* Ringſloot, *foſſa orbiculata.* Ringmeerle, *merula torquata.* Ringmaker, *annularius, ii, m.* Ringswijze, *orbiculatim, in modum orbis, circuli vel annuli confectus, a, m.* Ringvinger, *digitus annularis.* Ringworm, *impetigo, inis, f. lichen, enis, m.* bij *Kil.* Van hier is ringen en ringelen, bij *Kil. annulo circumdare*, ook alleen *circumdare, circumvolvere, intorquere, in gyrum vertere, cevertere, coarctare, domare, in ordinem redigere, exercere, cogere.* Doch buiten zamenſtelling is dit woord niet meer in gebruik.

Ringelooren, bedr. w. eigenlijk *bij* de ooren omleiden, even als dieren die met een keten geboeid omgeleid worden, *legem alicui praeſcribere, cogere, agitare, vexare aliquem, in aliquem dominari.*

Rinkel, m. *nola, ae, f. tintinnabulum, i, n. crotalum, i, n. crepitaculum, i, n.* Zamenſtell. rinkelbel, hetzelfde als rinkel. Rinkelbom, *cymbalum, i, n.* Van hier komt

Rinkelen, onz. w. *ſono, ui, itum, are, tinnio, ivi, itum, ire, pulſare*, bij *Kil.* Van hier: rinkeling of gerinkel, *ſonitus, us, m. tinnitus, us, m. pulſatio, onis, f.*

Rin-

Digitized by Google

Rinkelrooijen, onz. w. zoo veel als bijeenloopen, zegt *Weiland*; *concurso, avi, atum, are*. Onder een luid getier rondzwieren, *multo cum strepitu discurrere vel bacchari*, ook *sonare nolis vel crepitaculis*. Van hier: rinkelrooijer, *bacchator, oris, m.* Rinkelrooister, *ambulatrix, icis, f. femina sordida, meretrix, icis, f.*

Rinket, o. een kleinere valdeur in de grootere deur van eene sluis, *portula, ae, f. valvula, ae, f.* Waarschijnlijk zegt de groote *Weiland* moest men klinket zeggen

Rinkinken, b. en o. w. *magno cum strepitu aliquid frangere vel rumpere*; onz. *magnum edere strepitum, magno cum strepitu bacchari, nepotari.*

Rinneken of rinniken, zie Grinniken.

Rinsch, zie bij Rijn.

Rinsel, zie bij Runsel.

Rintel, eene stad in Duitschland, *Rintelia, ae, f.* Van Rintel, *Rinteliensis, is, e*; *Rintelicus, a, m*, bij *Scheller*.

Riom, eene stad in Auvergne, *Riomagum, i, n.* Van Riom, *Riomagensis, is, e.*

Riool, o. eene vuilniszijp, *cloaca, ae, f. sentina, ae, f. apoga, ae, f.* bij *Plinius*; *emissarium, ii, n.* In eenen minder morsigen zin is het, *rivus, i, m. rivulus, i, m. canalis, is, m. fistula, ae, f.* Verkl. riooltje, *canalicula, ae, f. canaliculus, i, m.* Ons riool schijnt van het Fransche *rigole* en dit mogelijk van het Latijnsche *rivulus* af te stammen.

Rippen, o. w. zoo veel als haasten, *propero, avi, atum, are*; *festino, avi, atum, are.*

Rispen, o. w. zoo veel als oprispen, *ructo, avi, atum, are*; *ructori, atus sum, ari*; *eructare, irructare.* Doch het is bijkans niet gebruikelijk dan in de zamenstelling oprispen.

Rist, oudtijds reesem, eigenlijk een getakt uitspruitsel van eenen aalbezieboom of wijnstok, *racemus, i, m.* waarmede ons oude reesem zeer veel overeenkomst heeft. Voorts beteekend rist de gezamenlijke uijen, die aan een stroobosje vast gemaakt zijn, *uva ceparum*; *Kiliaan* zegt ook *restis ceparum*, waarmede ons rist overeenkomt, *fasciculus ceparum.* Ook noemt men een vlasbundeltje een rist, *manipulus lini.* Eene hoeveelheid van op haren kant gezette leijen ter lengte van acht voeten, wordt ook een rist genoemd, *series lapidum schistorum*; fig. *longa series.* Van hier: risten, b. w. *conglobo, et colligo, avi, atum, are*, bij *Kil.*

Ritmeester, m. zie bij Rid.

Ritsch, zie Ridsch.

Ritselen, zie Ridselen.

Ritsen, b. w. zoo veel als aanzetten, *instigare, incitare, inducere, incendere*, bij *Kiliaan.* Ook als wijken, volg. *Hoogstr. cedo, cessi, cessum, cedere.*

Ritsig, zie Ridsig.

Ritten, o. w. *discurrere, discurrere, magna vi huc illuc currere.* In eenen bedrijvenden zin beteekend het, *divellere, dilacerare.*

Rivier, v. een vloed van binnenwater door bronnen en beekjes gevormd en in zee uitloopende, *flumen, inis, n. fluvius, ii, m. amnis, is, m. rivus, i, m.* van dit laatste schijnt ons woord afkomstig te zijn. Verkl. riviertje, *rivulus, i, m. amniculus, i, m.* bij *Kiliaan.* Van eene rivier, *fluvialis, lis, le*; *fluviatilis, lis, le*; *flumineus, a, m*; *amnicus, a, m*; *rivalis, lis, le*, bij *Colum.* Zamenstell. rivierdijk, *agger fluvio vel flumini objectus.* Rivierkreeft, *cancer fluviatilis.* Rivierpaard, *hippopotamus, i, m.* Riviervisch, *piscis fluviatilis.* Rivierwater, *aqua fluviatilis.* Rivierzand, *arena fluviatilis &c.*

Rivoli, een kleine stad in Italie, *Ripulae, arum, f. pl.*

Rob, m. eene soort van zoogdieren, die zich in het water ophouden, *phoca, ae, f. vitulus marinus, phoca vitulina*, bij *Linnaeus.* Ook wordt het voor de maag van groote visschen gebezigd, *stomachus piscium ingen-*

Digitized by Google

tium, schoon anderen hiervoor rop schrijven. Zamenstell. robbehuid of robbevel, *pellis phocae vitulinae*. Robbejagt, *venatio phocarum vitulinarum*. Robbespek, *lardum phocarum vitulinarum*. Robbetraan, *adeps phocarum vitulinarum*. Robbeslager, *interfector phocarum vitulinarum*. Dus noemt men ook een schip, dat tot de jagt van de robben bestemd is, *navis phocis vitulinis capiendis destinata*. Van robbevel komt het onverarderlijke bijv. n. robbevellen, *e pelle phocae vitulinae confectus, a, m.*

Robijn, m. een edel gesteente van eene roode kleur, *pyropus, i, m. rubinus, i, m.* bij *Scheller*. Ook schrijft men rubijn.

Rochelle, eene stad in Frankrijk, *Rupella, ae, f.* bij *Hoogstrat*.

Rochlitz, eene kleine stad in Misnie, *Rochlicia, ae, f.* bij denzelfden.

Roch, zie Rog.

Roden, zie Roeijen of rooijen.

Roede, v. *virga, ae, f.* Verkl. roedje, *virgula, ae, f.* bij *Cicero*. Een roede om mede te slaan is ook, *flagellum, i, n. flagellum, i, m. flagellus, i, m. flagrum, i, n. flagra, orum, n. plur. flagellum, i, n

phus, i, m. ſtruppus, i, m. bij *Livius.* Roeiſchip, *navis actuaria.* Roeiſchuit, *navigium actuarium*, ook *actuariolum, i, n.* Roeiſlaaf, *ſervus ad remum damnatus.* Roeiſpaan, hetzelfde als riem.

Roeijen of rooijen, b. w. zoo veel als peilen, *radio ſive virga capacitatem dolii tentare.* Van hier: roeijer, *qui dolii capacitatem radio vel virga tentat.* Roeiſtok, *radius vel virga capacitatem dolii tentando ſerviens.* Ook is roeijen zoo veel als uittrekken, uithalen, waarvoor men meer uitroeijen gebruikt, *exſtirpare, eradicare.* Oulings gebruikte men hier voor roeden.

Roek, v. *cura, ae, f. attentio, onis, f. conſideratio, onis, f.* Dit woord is buiten gebruik, maar niet het daarvan afſtammende roekeloos, bijv. n. en bijw. *incurioſus, temerarius, a, m; inconſideratus, a, m; attentione carens, audax, acis, omn. g.* Men gebruikt het ook voor moedwillig, *petulans, antis, omn. g.* Voor buitenſporig, *effrenus, a, m; effrenatus, a, m.* Een roekelooze vent, *ſcordalus, i, m.* bij *Seneca.* Van hier: roekeloosheid, *temeritas, atis, f. temeritudo, inis, f. inconſiderantia, ae, f.* bij *Cicero; audacia, ae, f. effrenatio, onis, f. petulantia, ae, f.* Roekeloos, als bijw. is *temere, temeriter, audacter, audaciter, audenter, effrenate, petulanter, adverb.* Oulings was het werkwoord roeken ook in gebruik en beteekende zoo veel als zorgen, *cura, ævi, atum, are; attendere, perpendere, conſiderare, aeſtimare.* B. v. hem en roekt niet wat hij zeide, *quid dicat, non curat*, bij *Kiliaan.*

Roeken, zie hier boven bij roek.

Roekkoeken, o. w. *columbarum inſtar ſonitum edere.* Een klanknabootſend woord, *minurrire*, bij *Kiliaan.*

Roem, m. *fama, ae, f. gloria, ae, f. celebritas, atis, f. claritas, atis, f. nomen, inis, n. laus, audis, f. decus, oris, n. nobilitas, atis, f. honor, oris, m. claritudo, inis, f.* vindt men bij *Tacitus*; ook is het zoo veel als pogching, *jactatio, onis, f. jactantia, ae, f. oſtentatio, onis, f. gloriatio, onis, f.* Ergens roem opdragen, *venditare ſe.* Zich roem verwerven, *adipiſci gloriam, honorem, laudem, famam.* Naar roem ſtaan, *incumbere ad laudem*, bij *Cicero*; *petere ſe gloriam*, bij denzelfden; *aucupari famam*, bij *Plinius.* Iemands roem benijden, *invidere laudi, gloriae, honori, famae alicujus.* Het zij zonder eigen roem gezegd, *praeſiſcine dixerim.* Roem in ſchande ſtellen, *laudem in fuga quaerere.* Van hier: roemachtig, *glorioſus, a, m*, bij *Kiliaan.* Zamenſtell. roemgierig, *avarus, vel avidus, vel cupidus gloriae, vel laudis, vel famae.* Roemgierigheid, v. *avaritia laudis*, bij *Curtius*; *aviditas, cupiditas, amor gloriae, laudis vel famae.* Roemrijk, *dives gloria, laude vel fama, glorioſus, a, m.* Roemruchtig, *gloria, laude, vel fama notus, vel celebris, praeclarus, nobilis, famoſus.* Roemruchtigheid, *celebritas, atis, f. claritas, atis, f. claritudo, inis, f. gloria, ae, f.* Roemruchtiglijk, bijw. *celebriter, clare, glorioſe, adverb.* Roemwaardig, *gloria vel laude dignus, glorioſus, a, m; laudabilis, lis, le; laudandus, a, m.* Roemwaardigheid, v. *conditio, ratio, vel natura glorioſa, laudabilis, laudandæ vel laude dignæ.* Roemwaardiglijk, bijw. *laudabiliter, glorioſe, cum laude vel gloria.* Roemzucht, *nimia gloriae vel laudis cupiditas vel aviditas, ſtudium laudis vel famae.* Roemzuchtig, *avidus, cupidus vel appetens gloriae, laudis vel famae.* Roemzuchtigheid, is hetzelfde als roemzucht.

Roemen, b. en o. w. in eenen bedrijvenden zin, *alta voce laudare, celebrare, praedicare*; onz. *gloriari aliqua re vel de aliqua re, jactare ſe aliqua re, praedicare aliquid de ſe*, ven-

Digitized by Google

ditare. Van hier: roembaar, *laudabilis, lis, le; laudandus, a, m.* Roemer, *laudator, oris, m. jactator, oris, m. glorioſus, magniloquus.* Roeming, v. *laudatio, onis, f. laus, laudis, f. celebratio, onis, f. jactatio, onis, f. jactantia, ae, f. magniloquentia, ae, f.* Roemzaam, *glorioſus, a, m,* bij *Kil.*

Roemer, zie Romer.

Roemgierig, zie Roem.

Roemrijk, zie Roem.

Roemruchtig, zie Roem.

Roemzucht, zie Roem.

Roep, m. *clamor, oris, m. vocatus, us, m. rumor, oris, m. fama, ae, f.* Er gaat een ſlechte roep van hem uit, *male audit.* De roep gaat, *fama vagatur, fama est, vel fama fert.*

Roepen, b. en o. w. eigenlijk *alta voce clamare,* ook *clamare* alleen, *voco, avi, atum, are, aliquem, nominare, appellare,* ook *clamorem edere, tollere vocem, tollere clamorem, vociferor, atus ſum, ari.* Ook is roepen, *arceſſere.* Dikwijls roepen, *clamito, avi, atum, are.* Enkel roepen, is ook om wraak roepen, *vindictam vel poenam expoſcere,* vooral in den bijbeltrant. Van hier: roepende zonden, *peccata vindictam, ultionem vel poenam expoſcentia.* Iemand met of zonder verheffing van ſtem bij zich vorderen, *cieo, evi, etum, ere.* B. v. men roept ons te wapen, *ad arma nos cient.* Noodigen, *vocare, invitare.* B. v. ga, waar de eer u roept, *i, quo gloria te vocat.* Zij worden tot het avondmaal geroepen, *invitantur ad coenam.* God roept den mensch, *Deus hominem invitat.* Van hier: roeper, *clamator, oris, m. vocator, oris, m.* bij *Scheller.* Ook een ſpreektrompet, *tuba nautica.* Ook een lokvogel, *avis illex,* bij *Linnaeus,* en bij *Kiliaan,* de ſtrot, *trachea, ae, f. arteria pulmonis, arteria aſpera.* Roeping, *vocatus, us, m. vocatio, onis, f. clamatio, onis, f. appellatio, onis, f. vociferatio, onis, f. vociferatus, us, m.* Roepſter, *mulier vel femina clamoſa.* Zamenſtelk. roepſtem, *vox clamans.*

Roer, o. eigenlijk een werktuig om te roeijen, een riem, *remus, i, m.* Bijzonderlijk een zware breede riem, waarmede men een klein vaartuig van achteren zoo wel voort roeit als beſtuurt, *remus major non ſolum remigio, ſed etiam navi gubernandae* inſerviens. In het gebruik beteekend het dus een werktuig, dat de plaats van zulk eenen riem vervangt en dan is het, *gubernaculum, i, n. clavus, i, m. moderamen, inis, n.* alhoewel naar mijn inzien, *moderamen* eer voor de daad van ſturen te houden zij. B. v. het roer aanvaarden, *is moderamen capere.* Dat ſchip luistert niet naar het roer, *navis ista gubernaculo non obedit.* Werp het roer om! *clavum verte!* Overdragtelijk beteekend het het beſtuur van evenveel welke dingen, *gubernaculum, moderamen.* B. v. aan het roer van ſtaat zitten, *ad gubernacula reipublicae ſedere,* bij *Cicero*; *gubernacula aſſidere,* bij *Plinius*; *gubernacula tenere, clavum imperii tenere,* beide bij *Cicero.* Spreekw. hij is het roer van het ſchip, *in illo cardo vertitur, ille dominatur, vel ille princeps est.* Zijne poot aan het roer ſlaan, *officio ſuo vere fungi.* Het roer houden, *rebus praeeſſe, principem eſſe, dominari.* Het roer ligt er naar als *tendunt!* Houd uw roer regt! *res tuas cura!* Ook in de gemeenzame verkeering zegt men dit aan iemand, die beſchonken is, dan is het *vide ne cadas!* Hij ſtaat ſtijf op zijn roer, *non facile a conſilio ſuo abducendus est, vel propoſiti tenax est.* Van hier: roerloos, *gubernaculo carens.* Roerpen, *clavus, i, m.* Roertouw, *funis gubernaculi.*

Roer, o. eigenlijk eene rieten pijp, *arundo, inis, f. fiſtula, ae, f.* En voorts evenveel welke *pijp, tubus, i, m. canalis, is, m.* In het gebruik, de pijp van een ſchietgeweer, *tubus fiſtulae ignivomae.* Ook het ſchietgeweer zelf,

Digitized by Google

zelf, *fistula igniyoma*, *sclopus*, *i*, *m.* bij *Kiliaan.* Zamenstell. roerband, *vinculum vel ferramentum fistulae igniyomae.* Roerloop, *tubus vel canalis fistulae igniyomae.* Roermaker, *fistularum igniyomarum opifex.* Roerschutter, *miles fistula igniyoma utens.* Ganzeroer, *fistula igniyoma longior.* Jagtroer, *fistula igniyoma venationi apta.* Vogelroer, *fistula igniyoma avibus feriendis apta.* Vuurroer, *fistula igniyoma.* Windroer, *fistula pneumatica.* Zinkroer, *sclopus*, *i*, *m. fistula ignifera vel igniyoma*, bij *Kiliaan.*

Roer of roere, v. de daad van roeren of beweging, *motus*, *us*, *m. commotio*, *onis*, *f.* Doch heden ten dage is dit woord alleen maar in gebruik in de spreekwijs, in rep en roer: b. v. alles in rep en roer brengen, *omnia perturbare*, *omnia movere.* Van hier de zamenstell. oproer, *motus*, *us*, *m. tumultus*, *us*, *m. turba*, *ae*, *f.*

Roerdomp, m. zeker slag van reigers, geel van kleur met bruine vlekken, *onocrotalus*, *i*, *m. ardea stellaris*, bij *Linn. asterias*, bij *Plin.*

Roeren, b. w. zoo veel als aanraken, *tango*, *tetigi*, *tactum*, *tangere*, *attingere*, *contingere*, *tractare manibus*, *attrectare.* Voor bewegen, *moveo*, *ovi*, *otum*, *ere*; *commovere.* B. v. zijne woorden roerden mij, *verba sua me movebant vel commovebant.* In beweging brengen is ook roeren, *agito*, *avi*, *atum*, *are.* Oulings was roeren ook zoo veel als betreffen, *attinere*, *pertinere.* Ook zoo veel als melden, *memorare*, *mentionem facere.* Van hier: roerbaar, *mobilis*, *lis*, *le.* Roerend, *mobilis*, *lis*, *le*; ook *movens*, *vi movendi praeditus*, ook *vim movendi vel commovendi habens.* Roerlijk, *mobilis*, *lis*, *le.* Roering, v. *motio*, *onis*, *f. motus*, *us*, *m. agitatio*, *onis*, *f. agitatus*, *us*, *m.* Zamenstell. roerkruid, *gnaphalium*, *ii*, *n.* Roerspaan of roerstok, *spatha*, *ae*, *f. tudicula*, *ae*, *f.* een apothekers werktuig. Roerom, m. *placenta*, *quae inter coquendum sine intermissione movetur ac permiscetur.* Roervink, *genus avis*, zegt *Kiliaan*, dit woord wordt meest in den zin van belhamel, oproermaker gebruikt, *auctor seditionis*, *auctor turbarum*, *turbator*, *oris*, *m. homo inquies vel inquietus.* Voor eenen vogel genomen is het, *fringilla illex.* Eertijds had roeren de beteekenis van aanlokken, zoo dat roervink eigenlijk zonde zijn, *aliquis qui alios ad hoc vel illud faciendum allicit.* Daar roere bij *Kil.* ook nog *esca*, *ae*, *f.* beduidt.

Roeroord, eene kleine stad in Duitschland, *Rurorda*, *ae*, *f.*

Roes, m. bedwelming door sterken drank, *crapula*, *ae*, *f.* Volgens *Tacitus* waren de Duitschers oulings gewoon, om in zulk eene bedwelming de gewigtigste staatsbesluiten te nemen, zij namen ze dus in den roes. Van hier is bij ons nog bij den roes, zoo veel als onberaden, *inconsulte*, *temere.* B. v. het gaat daar alles bij den roes, *omnia illic temere et inconsulte aguntur*, bij den roes is ook *promiscue.* Ik heb die boeken bij den roes gekogt, *libros istos promiscue emi.* Roeswerk, is *opus inconsultum*, dok *opus promiscue locatum.* Of, naar eenen losfen overslag aangenomen werk: roezen, is eenen losfen overslag maken, *temere conjicere.* Roezemoezen ook roezeboezen is zoo veel als tieren en krioelen, als of men door sterken drank bedwelmd was, *bacchantum more discurrere ac permisceri.* B. v. knechtjes en meisjes roezemoesden door elkanderen, *pueri puellaeque ubique discurrentes permiscebantur.* Roezig, bijv. n. *crapulosus*, *a*, *um.* In Friesland gebruikt men het voor in de war, *turbidus*, *a*, *um*; *turbatus*, *a*, *um.*

Roest, m. ruwe aarddeelen, die uit verschillende bergstoffen opgelost worden, *rubigo*, *inis*, *f.* Van hier: roestachtig, *rubigini similis*, *rubiginis naturam habens.* Roestig, *rubiginosus*, *a*, *um*;

Digitized by Google

ferruginus et ferrugineus. Zamenſtell. koperroest, *aerugo, inis, f.* IJzerroest, *ferrugo, inis, f.* Roestkleur, *rubiginis color, vel color rubiginosus.* Roestkleurig, *colorem rubiginis habens.* Roestvlak, *macula rubiginis.*

Roesten, o. w. *rubigine obduci, rubiginem ducere.* Door roest verteerd worden, *rubigine consumi*, ook alleen *perire, interire.* B. v. oude liefde roest niet, *amor vetus non perit.*

Roesten, o. w. dit woord beteekend bij *Kiliaan*, zoo als rusten, van vogelen geſproken, *quiescere, cubare, jacere*, ook *in pertica gallinaria quiescere, sedere, sidere.* Bij denzelfden is roest of roeste, *gallinarium, sedile avium, pertica gallinaria.*

Roestig, bijv. n. beteekend ook ſchor, heesch, *raucus, a, m.* Van hier: roestigheid, *raucitas, atis, f.*

Roet, o. eene donker bruine of zwarte zelfſtandigheid, welke door het vuur uit verſcheidene brandſtoffen voortgebragt wordt en zich aan de rookleiders vasthecht, *fuligo, inis, f.* Van hier: roetachtig en roetig, *fuligini similis, lis, le; fuliginis naturam vel saporem habens*, ook *fuligineus et fuliginosus, a, m.* Zamenſtell. roetkleur, *color fuligineus.* Roetkleurig, *colorem fuliginis habens.* Roetzwart, *fuligo praeparata pingendo serviens.* Men zoude naar mijn oordeel roetzwart ook als een bijv. n. kunnen gebruiken en vertalen door, *nigredinem fuliginis habens.* Het is oorſpronkelijk een Duitsch woord en afkomſtig van *ruſs*, dat ook ongel en ſmeer aanduidt, *sebum, i, n. colum, i, n. adeps, ipis, m. & f.* in deze beteekenis wordt ruet van vette beesten gevonden in de bijbelvert. van 1477, in welken zin het ook bij *Cats* gebruikt wordt.

Roewaard, zie Ruwaard.

Roezemoezen, zie bij Roes.

Roezen, zie bij Roes.

Roezig, zie bij Roes.

Roffel, v. eene ſchaaf, waarmede men het ruwſte van het hout afſchaaft, *dolabra rudibus ligni particulis dolandis serviens.* Fig. zegt men: hij loopt er maar met de roffel overheen, *sordide rem tractat, negligenter agit.* Van hier: roffelen, *dolabra tali dolore*, ook *negligenter agere.* Zamenſtell. roffelſchaaf, hetzelfde als roffel. Roffelwerk, *opus negligenter ac sordide confectum vel tractatum.* Voorts is roffel, ook nog het geſtadig gerommel, dat men met eene trom verwekt, *murmur vel strepitus tympani non remissus.* Eene roffel ſlaan, *tympanum sine intermissione pulsare.* Om dat men de trom op deze wijs roert, als een ſoldaat gekastijdt wordt, beduidt *roffel* overdragtig, *poena vel castigatio militaris.* Ook wordt een wijf, dat door haar gerabbel het gerommel van de trom nabootst, eene roffel genoemd, *femina garrula, sine intermissione garriens.*

Roffelen, b. en o. w. *dolabra rudes ligni particulas dolare; fig. negligenter ac incuriose, rem aliquam tractare*, ook *sine intermissione tympanum pulsare*, ook *indefinenter garrire*, ook nog *castigare vel punire militem.* Van hier: roffelaar, *ineptus opifex*, ook *homo garrulus, effutitor, oris, m.* Roffelaarſter, *femina garrula.* Roffeling, *ineptiae, arum, f. plur. verba insulse effutita.* Geroffel is hetz.

Roffiaan, m. zoo veel als een hoerewaard, *leno, onis, m.* Van hier: roffianerij of roffiaanſchap, *lenocinium, ii, n.*

Rog, m. eene zekere ſoort van platvisch met eenen langen ſtaart en ſcherpen rug, *rara, ae, f.* bij *Plinius*; overdragtelijk, *sordida ac foeta femina.* Zamenſtelling, roggeſtaart, *cauda rarae.*

Rogchebel, zie bij

Rogchel, v. anders ook rochel of ragchel, zoo veel als eene fluim, *sputum, i, n. pytisma, atis, n. phlegma, atis, n.* Zamenſtell. rogchelbol, hetzelfde als rogchel, ook een ſlordig vrouwmensch, *mulier sordida.* Rogchel

chelpot, *olla ſcreatoria*. Fig. zoo veel als rogchelaar, *ſputator, oris, m. ſcreator, oris, m. exſcreator, oris, m. tuſſiens rauca voce*, bij *Kil.* Het ſtamwoord hier van is

Rogchelen, o. w. *ſpuo, ui, utum, uere; ſcreo, avi, atum, are; exſcreare*. Van hier: rogchelaar, zie hier boven. Rogchelaarſter, *femina ſcreans vel rauca voce tuſſiens*. Rogcheling, v. *ſcreatus, us, m.* bij *Ter.*

Rogge, v. een bekend ſlag van koorn, *ſecale, is, n. ſecale cereale*, bij *Linnaeus*. Zamenſtell. roggebloem, *cyanus, i, m.* bij *Plin.* Roggebrood, in het gemeen zegt men ſoggenbrood, *panis ſecalinus vel panis e ſecali confectus*. Roggenmeel, *farina ſecalina, vel farina ſecalis &c.*

Rok, m. *toga, ae, f.* zoo het een vrouwerok is, zet men er ook wel *muliebris* bij. Is het een onderrok dan vertaalt men het door *tunica, ae, f.* Het ſchijnt ook dikwijls de beteekenis van een kleed in het algemeen te hebben, *veſtis, is, f. veſtimentum, i, n.* Van hier zijn verſcheidene ſpreekwijzen afkomſtig: b. v. iemand een ſlip van den rok ſcheuren, *damnum adferre alicui*. Een rokje uittrekken, *macere, macesſere, macrescere, gracilescere*, bij *Plinius*. Zijnen rok omkeeren, *ad alteras tranſire partes, pedibus in aliorum ire ſententiam*. Iemand den rok uitvegen, *carpere vel reprehendere aliquem verbis duris*, ook *depexum aliquem dare*. De rok maakt den man niet uit, *ſpecies fallit*. Verkl. rokje, *togula, ae, f. parva tunica, tunicula, ae, f.* bij *Plinius*. Zamenſtell. apenrok, *veſtis ridicula vel riſum movens*. Bovenrok, *amiculum, ſuperindumentum, toga, ae, f.* Krijgsrok, *ſagum, i, n.* Lijfrok, *tunica pectoralis*, bij *Kiliaan*. Livreirok, zie bij Lieverei. Onderrok, *ſubucula, ae, f. veſtis inferior*. Reisrok, *veſtis viatica*. Rijrok, *tunica vel veſtis equeſtris*. Winterrok, *endromis*, bij *Kiliaan*; *veſtis hiemalis.*

Rokkeband, *vinculum tunicae*, ook *faſciae genus tunicae marginandae aptum*. Rokkebont, *pannus quidam varius tunicis conficiendis aptus*. Rokslijf, *thorax muliebris*. Rokslijfmaker, *thoracum muliebrium opifex*. Roksmouwen, *manicae, arum, f. plur.* Rokspand, *lacinia, ae, f.* Pandrok, *toga laciniata; Kiliaan* zegt, *tunica laciniata*. Roksvoering, *pannus togae ſubductitius*, bij *Kil.*

Rokkel, v. een zeker kruid, *eruca, ae, f.* volg. *Hoogſt.*

Rokken, o. oulings ſchreefmen rok. Het werktuig waarom men het vlas of de wol windt, die men ſpinnen wil, *colus, i, f.* Voorts het vlas of de wol, waarmede het rokken omwonden is, *colus, i, f. vel lana aut linum colo adaptatum, vel circumvolutum*. Zamenſtell. rokkenshoofd, *caput vel pars coli ſuperior*. Rokkenſtok, *lignum coli vel lignum colum tenens*, bij *Schell.*

Rokken, b. w. eigenlijk vlas of wol op een ſpinrokken winden, *aptare colo penſum, colum lino vel lana vestire, ſtamina colo circum volvere, colum lino vel lana comere, penſum ſtruere, colum lino lanave induere*, bij *Kiliaan*. Overdr. iets ontwerpen, *ſtruere aliquid, moliri, machinari*. Van hier ook berokken dat hetzelfde beduidt. Voorts vindt men nog bij *Kiliaan* rockſel, *penſum, i, n. ſtamen, inis, n.* en rockvink, *auctor turbarum, primus motor*. Van dit woord komt

Rokkenen, b. w. hetzelfde beteekenende als het voorgaande, doch bijzonder in den tweeden zin, *ſtruere, moliri, machinari*; het wordt meest altijd in eenen kwaden zin gebruikt. Iets kwaads rokkenen, *moliri aliquid mali, machinari dolos, inceptare vel excitare malum, fraudem &c.* vijandſchap ſtichten, *inimicitiam excitare, alterum alteri inimicum reddere*. Van hier: rokkenaar, *concitator, oris, m. concitor, oris, m. inſtinctor, oris, m.* bij *Tacitus*; *inſtiga-*

tor, *incitator*, *inductor*. Rokkenaarster, *stimulatrix*, *icis*, *f.* bij *Plautus*. Rokkenarij, *incitatio*, *onis*, *f. instigatio*, *irritamen*, *inis*, *n.* Rokkening is hetzelfde. Rokkensterhetzelfde als rokkenaarster.

Rol, v. een cilinder van hout of andere stof, waarvan men zich tot verschillende einden bedient, *fistula*, *ae*, *f. trochlea*, *ae*, *f. radius*, *ii*, *m. cylindrus*, *i*, *m. volvolus*, *i*, *m.* bij *Kiliaan*; *phalanga*, *ae*, *f. rota*, *ae*, *f. volumen*, *inis*, *n.* dit laatste is bijzonder een geschrift op perkament of papier dat cijlindersgewijze opgevouwen wordt. Rol is ook zoo veel als lijst, *index*, *icis*, *m. librarium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; *album*, *i*, *n.* En daar men om zulk een geschrift te lezen, hetzelve ontrollen moest ontstond, de spreekwijs, iets over rol halen, *evolvere vel explicare aliquid*. Allerbijzonderst, eene lijst van menschen, die voor het regt gedagvaard worden, *catalogus causarum*, bij *Kiliaan*; *catalogus actionum*, *literae publicae*. Ook de plaats, waar zulke menschen verhoord worden, *judicium*, *ii*, *n. tribunal*, *alis*, *n.* De rol van eenen tooneelspeler, *persona*, *ae*, *f. partes*, *jum*, *f. plur.* Zijnen rol spelen, *personam suam vel partes suas agere*. Overd. zegt men, iemands rol spelen, *personam alicujus imitari*, ook alleen *imitari aliquem*. Eene voorname rol spelen, *primas agere partes*. Zamenstell. rolband, *fascia quae per volumen tenditur*. Rolbed, *lectus rotulis impositus sive volubilis*. Rolbeurt, *vicis judicis catalogo destinata*. Rolblok, *volvolus*, *i*, *m.* bij *Kiliaan*. Rolbroek, *braccae quarum extremitates circumvolvuntur*. Rolkoets, *carpentum volubile*, *vel carpentum rotulis impositum*. Rolkoetsje, *carpentum parvum vel rhedula rotulis imposita*. Rolkousen, *tibialia quorum extremitates circumvolvuntur*. Rollaag, *fustentaculum*, *i*, *n.* Rolpaard, *currus vel vehiculum tormenti bellici*. Rolpens, *pantices conditanei*. Rolrond, *rotundus*, *a*, *m.* Ook zelfst. *circulus rotundus*. Rolsteen, *cylindrus*, *i*, *m. lapis teres et oblongus quo complanatur area*. Rolstoel, *sedes volubilis*, Rolstok, *radius*, *ii*, *m.* Rolvast, *qui partes suas bene agere novit*. Rolwagen, *currus volubilis*, *plaustrum volubile*. Rolwagentje, *plostellum volyeus vel volubile*.

Rolbed, zie Rol.

Rolbroek, zie Rol.

Rolkoets, zie Rol.

Rolkous, zie Rol.

Rollaag, zie Rol.

Rollen, b. en o. w. *volye*, *volvi*, *volutum*, *volvere*, *voluto*, *avi*, *atum*, *are aliquid*. Onz. *volvi*, *volutari*. Ook voor verspreid worden, dat gerucht rolt overal, *rumor iste ubique spargitur*. Neervallen in het algemeen, heet ook rollen, *decido*, *idi*, *isum*, *idere*, *delabor*, *apsus sum*, *abi*. Ik zal hem doen rollen, *illum ego evertam*. Overd. voor vloeijen, eene rollende taal, *fluens oratio*, bij *Cicero*. Bedr. is het ook, *verto*, *erti*, *sum*, *ere*, *versare*, ook *cylindro complanare*. Van hier: rollend, zoo veel als vloeijend, *fluens*, *entis*, *omn. g.* Rolling, v. *volutatio*, *onis*, *f. voluratus*, *us*, *m.* Al rollende, *volutatim*, *adv.* Rollenderwijs, *volubiliter*, *adv.* Rolbaar, *volubilis*, *lis*, *le.* Zamenstell. aanrollen, *advolvere*, onz. *advolvi*. Afrollen, *devolvere*, onz. *devolvi*. Doorrollen, *pervolvo*, onz. *pervolvi*. Heenrollen, *provolvere*, onz. *provolvi*. Inrollen, *involvere*, onz. *involvi*. Nederrollen, *devolvere*, onz. *devolvi*. Onderrollen, *subvolvere*, onz. *subvolvi*. Oprollen of zamenrollen, *convolvere*, onz. *convolvi*. Overrollen, *supervolvere*, onz. *supervolvi*. Uitrollen, *evolvere*, onz. *evolvi*. Verrollen, *in alium locum provolvere*, onz. *in alium locum provolvi*. Wegrollen, is ook *in alium locum provolvere*, ook *volvendo perdi*.

Rolleren, b. w. dit bastardwoord be-

Digitized by Google

beduidt de rollen van een tooneelſtuk onder de ſpelers verdeelen, *partes ſuas cuique tribuere.* Van hier: rollering, v. *diviſio partium.*

Rolpaard, zie bij Rol.

Rolpens, zie bij Rol.

Rolvast, zie bij Rol.

Roman, m. *fabula romanenſis vel fabula mileſia*, volg. *Scheller*; *historia vel fabula ficta praecipue amatoria.* Van hier het bast. romanesk, *tali fabulae ſimilis.*

Romance, v. *insgelijks* een bast. *carmen vel cantus materiae mouſtroſae vel portentoſae.*

Rome, v. de naam van eene bekende ſtad, *Roma, ae, f.* Van hier: Romein, m. *civis Romanus ex urbe Roma oriundus.* Romeinsch, bijv. n. *Romanus, a, m.*

Romer of roemer, m. *ſcyphus, i, m. calix, icis, m. Schell.* zegt ook *ſcyphus capacior.*

Rommel, zie bij

Rommelen, onz. w. *murmuro, avi, atum, are, ſtrepo, ui, itum, ere, bombilo, avi, atum, are, inſonare, crepitare.* In eenen bedrijvenden zin beduidt het zoo veel als over hoop werpen, *turbo, avi, atum, are, permiſcere.* Van hier: rommel, *homo, qui promiscue et confuſe omnia effatur vel qui inter loquendum omnia miſcet ac confundit.* Rommelarij, *ſcruta, orum, n. plur. res viles ac promiscuae.* Rommeling, *murmur, uris, n. ſtrepitus, us, m. bombus, i, m. bombilatio, onis, f.* Rommelkruid, *farrago aromatum.* Rommelpot, *olla bombilans vel bombum edens.* Rommelſchuit, *navigium ſcrutis onustum.* Rommelzolder, *horreum in quo res viles promiscue conduntur.* Rommelzo, *farrago, inis, f.* Gerommel, *tumultus, us, m. ſtrepitus, bombus, i, m. bombilatio, onis, f. murmur, ſonitus.*

Rommeling, zie bij Rommelen.

Rommelkruid, zie bij Rommelen.

Rommelzo, zie bij Rommelen.

Romp, m. een menſchelijk ligchaam zonder hoofd, armen en voeten, *truncus, i, m.* De romp van een ſchip is, *alvus, i, f.* waarbij men *navis* voegen kan. Rompen zijn ook, *fragmina, um, n. plur. fragmenta, orum, n. pluv.* Bijzonder ſtukken van muskaatnoten, *fragmina nucum myriſticarum.*

Rompel, zie Rimpel.

Rompelig, bijv. n. *rugoſus, a, m; ſcaber, ra, rum.* Het komt van rompelen, het geen hetzelfde is als rimpelen.

Rompſlomp, bijw. zoo veel als ſlordig, *ſordide, negligenter, incurioſe, adverbia.* Ook wordt het als zelfſtandig gebruikt: b. v. het is daar altijd een regte rompſlomp, *omnia illic ſemper ſunt turbata.*

Rond, bijv. n. en bijw. *rotundus, a, m; globoſus, a, m; orbicus, a, m*, bij *Varro; orbicularis, is, e, ſphaericus, a, m; ſphaeralis, iis, le*, bij *Macrobius; cyclicus, a, m; circularis, is, e*, bij *Kiliaan.* Overdr. is het zoo veel als opregt, *ſincerus, a, m; integer, a, m; apertus, a, m.* De Romeinen ſchijnen ook in dezen overdragtelijken zin, *rotundus, a, m*, gebruikt te hebben, zoo als men uit de woorden van *Horatius* opmaken kan, die zegt *totus teres atque rotundus.* Een rond jaar is, *totus annus.* In het rond, *rotunde, orbiculatim, conglobatim, circum, adverb.* Ook is rond een voorzetſel, *circa vel circum praep. cum accuſativo.* Rond maken, *rotundare conglobare*, bij *Livius.* Rond gemaakt worden, *globari, conglobari*, bij *Seneca.* De ronde, *circuitio vigiliarum.* Ook die de ronde doen, *circitores vigiliarum.* De ronde doen, *vigilias circumire.* Rond ſchieten, *ſufficere.* B. v. ik kan met dat geld niet rondſchieten, *pecunia iſta mihi non ſufficit.* Van hier: rondachtig, bijv. n. *ſubrotundus, a, m; rotundulus, a, m*, bij *Scheller.* Rond, o. *circulus, i, m. orbis, is, m.* Rondeel, *propugnaculum vel munimentum rotundum*, zegt *Scheller.* Ik zoude liever zeggen, *ſemirotundum*, om dat het eigenlijk

Digitized by Google

lijk een halve ronde toren is, die uit eenen ſtadsmuur uitgebouwd en alleen aan den buitenkant rond is. Rondelijk, *rotunde, aperte, ſincere, integre, ſimpliciter, adv.* Ronden, *rotundo, avi, atum, are, corrotundare*, bij *Schiller*. Van hier: ronding, *rotundatio, onis, f.* bij denzelfd. Rondheid of rondigheid, v. *rotunditas, atis, f.* ook *ſinceritas, ſimplicitas, integritas*. Rondas, *clypeus rotundus, ſcutum, i, n. parma, ae, f.* Verkl. rondasje, *parmula, ae, f.* Rondasdrager of rondasdrager, *parmularius, parmatus, ſcilicet miles*. Ronde, *circulus, i, m. orbis, is, m.* In de ronde, *orbiculatim, adv.* Zamenſtell. rondborſtig, bijve n. en bijw. *ſimplex, icis, omn. g. apertus, verus, integer, expoſitus* vindt men bij *Seneca*. Bijw. *ſimpliciter, integre, aperte, vere*. Rondborſtigheid, *ſimplicitas, atis, f. veritas, integritas*. Rondborſtigheid, is hetzelfde als het bijw. rondborſtig. Rondhout, *coſta navis*. Rondhuis, *ſtatio vigilum*. Rondom, *circum, circumcirca, undique, ab omni parte*. Van hier: rondom gaan, *circuire, ambire, ire in orbem*. Rondom draaijen, *torquere in orbem, circumvolvere*. Rondom dragen, *circumferre, circum portare*. Rondomdrinken, *bibere in orbem, circumpotare*. Onz. ronduit, *plane, proſus, omnino*, ook *ſincere, integre, aperte*, bij *Kiliaan*. Ook wordt het als een bijv. n. gebruikt, *ſimplex, liber, apertus, integer*. Rondvisch, *aſelli arefacti, qui per faſciculos venduntur*.

Rond, o. zie bij rond.
Rondas, zie bij rond.
Ronde, zie bij rond.
Rondeel, zie bij rond.
Ronden, zie bij rond.
Rondhuis, zie bij rond.
Rondom, zie bij rond.
Rondvisch, zie bij rond.
zie bij rond.
zie bij rond.
w. zwaar ſlapen en onnen ſnorken, *rhonchiſo, avi, atum, are*, bij *Plautus*; welk woord door den grooten *Ruhnkenius* overgeſlagen is, *ſperte, ui, ere, inter dormiendum rhonchos emittere*. Ook zoo veel als pogchen, *gloriari, jactare, venditare*. Van hier: ronking en geronk, *rhonchus, i, m. ſonus ſtertentium*.

Ronnen, o. w. zoo veel als ſtremmen of ſtollen, *coagulari*. Het verl. deelw. geronnen is veel in gebruik, *coagulatus, a, um*. Geronnen bloed, *ſanguis coagulatus, cruor, oris, m.*

Rood, bijv. n. en bijw. *ruber, a, um; rubicundus, a, um; rubeus, a, um; rubens, entis, omn. g. roſeus, a, um*. Roode wijn, *vinum rubrum*. Roode lippen, *labia roſea*. Rood zijn, *rubeo, ui, ere*. Rood worden, *rubeſco, ere, colorem rubrum trahere vel induere*. Rood worden van ſchaamte, *pudore rubeſcere*. Roode kool, *braſſica laevis*. Roode aarde, *rubrica, ae, f. rubrica Sinopica*. Roode lelie, *narciſſus, i, m*. Roode loop, *dyſenteria, ae, f. tormina, um, f. plur.* bij *Plinius*. Roode wortel, *peſtinaca rubra*. Hooggeel, *aureus vel auratus, a, um*. Ligt bruin, *fulvus, a, um*. Eene roode koe, *vacca fulva*. Zelfſtand. ons. het rood, *color ruber*. Van hier: roodachtig, *rubellus, a, um; ſubruber, a, um; ſubrubicundus, a, um*. Roodheid, v. *rubor, oris, m*. Roodſel, *color rufus*. Zamenſtell. roodbaard, *aenobarbus, ahenobarbus*, bij *Kiliaan*. Roodbel of roodkop, *rufus, a, um; ruber crine*; ook een vogel, *picus capite colleque rubris*. Roodbeen, *glareola pedibus rubris, erythropus major*, bij *Scheller*. Roodborstje, een vogelje, *rubecula, ae, f. motacilla rubecula*. Roodgrond ook roodvonk genoemd, *papulae rubentes, boa, ae, f*. Roodharig, *rufus, a, um; crine ruber*. Roodhals, een vogel, *glareola atrocephalus*. Roodkleurig, *colore rubro praeditus*. Roodkoraal, *corallium rubrum*; ook als bijv. n. *coralli ruberem habens*. Rood krijt,

Digitized by Google

krijt, *creta rubra*, ook *rubrica*, *æ*, *f.* Roodstaartje, *motacilla rubecula*, *sylvia thorace argentato.* Roodspecht, *picus discolor vel ruber*, bij *Scheller.* Roodverwer, *flammearius*, *ii*, *m.* bij *Kil.* Roodverwig, *colorem rubrum habens.* Roodvos, *rufus*, *a*, *m.*

Roof, m. *præda*, *æ*, *f. rapina*, *æ*, *f. spolium*, *ii*, *n. manubiæ*, *arum*, *f. plur. exuviæ*, *arum*, *f. plur. raptura*, *æ*, *f.* Van hier: roofachtig, bijv. n. *naturam vel indolem prædatoris*, *raptoris*, *vel spoliatoris habens.* Roofachtigheid, v. *natura prædatoris*, *raptoris vel spoliatoris.* Zamenstell. roofdier, *bestia rapax vel prædatoria*, bij *Scheller.* Roofgierig, *avidus vel cupidus prædæ.* Roofgierigheid, v. *aviditas vel cupiditas prædæ.* Roofgeld, *bona prædæ data.* Roofhoek, *latibulum prædonum.* Roofhol, *antrum prædonum.* Roofkuil, *spelunca prædonum.* Roofnest, *spoliarium*, *ii*, *n.* Roofschip, *navis prædatoria*, *vel piratica.* Roofvogel, *avis rapax vel avis prædatoria*; *als rapax*, *als prædatoria*, bij *Scheller.* Roofziek, *rapax*, *acis*, *com. g.* Roofzucht, *cupido vel amor prædæ.* Roofzuchtig, *cupidus vel amans prædæ &c.* Kerkroof, *sacrilegium*, *ii*, *n.* Maagdenroof, *raptus virginum.* Zeeroof, *præda piratica.*

Roof of rove, v. *crusta vulneris vel ulceris.* Verkl. roofje, *crustula vulneris vel ulceris.* Roof van het schaap, *vellus*, *eris*, *n.* Roofgarens, *spira filacea.*

Roofdier, zie bij roof.

Roofgierig, zie bij roof.

Roofgoed, zie bij roof.

Rooi, v. de daad van rooijen, *collineatio*, *onis*, *f.*

Rooijen, b. *w. Kilianen* brengt het tot het woord roede en verklaart het door *jacere*, *projicere*, *impellere*; in het gebruik beteekend het *collineare*, *et collineando attingere scopum.* Voorts regelen, schikken, *disponere*, *curare*, *in ordinem redigere*, *ad amussim constituere.* Van hier: rooi en rooijing, *collineatio*, *onis*, *f.* ook *actio ad amussim constituendi.* Rooimeester, *aliquis qui situm ædium curat*, *ædilis*, *is*, *m.*

Rooijen, b. w. zoo veel als uitgraven, uittrekken, *effodere*, *exstirpare*, *eradicare.* Ook zegt men de graven rooijen, *sepulcrum essibus humanis purgare.*

Rooimeester, zie bij rooijen.

Rook, v. een hooistapel, *meta fœni.*

Rook, m. eene bekende uitwaseming uit brandende dingen, *fumus*, *i*, *m.* Naar den rook smaken, *sapere fumum.* Ook is het zoo veel als damp, *vapor*, *oris*, m. Spreekw. in rook verdwijnen, *evanescere in auras.* Van hier: rookachtig, *fumi vel sapores naturam habens*, *fumo vel vapori similis*, *lis*, *le.* Rookerig, *fumosus*, *fumidus*, *a*, *m.* Rookig is hetzelfde. Zamenstelling. rookaltaar, *ara suffitus*, bij *Schell.* Rookgat, *fumarium*, *ii*, *n.* bij *Scheller*; *infumibulum*, *i*, *n.* bij *Kilianen*, die het ook door *spiramentum*, *i*, *n. et spiraculum i*, *n.* verklaart. Rookhoek, *fumarium*, *ii*, *n.* Rookhuis is hetzelfde. Rookjager ook rookverdrijver, *propulsator fumi.* Rookleider, *conductor fumi.* Rooknest, *domuncula fumosa.* Rookgat, *spiramentum*, *i*, *n. spiraculum*, *i*, *n.* Rookvat, *acerra*, *æ*, *f. thuribulum*, *i*, *n.* Rookvenstertje, *fenestella spiraculi locum tenens.* Rookvleesch, *caro fumo exsiccata et durata.* Rookzolder, *fumarium*, *ii*, *n.* Voor vleesch, *carnarium*, *ii*, *n.*

Rooken, o. en b. w. *fumo*, *avi*, *atum*, *are*, *ferre fumum*, bij *Lucretius.* Rook verwekken, *excitare fumum*, *fumificare. fumigare*, bij *Scheller.* Tabak rooken, *fumum herbæ Nicotianæ ducere.* Ook is het zoo veel als waseme n, *vapore*, *avi*, *atum*, *are*, *vaporem emittere.* De schoorsteen rookt, *caminus fumum repellit.* Daar kan mijn schoorsteen niet van rooken, *hoc mihi victum præbere non potest*

Digitized by Google

test. Het rookt er geweldig, *graves illic lites sunt.* Bedr. doen rooken, *fumigare, fumum excitare, fumo implere, suffio, ivi, itum, ire.* Voor in den rook hangen, *infumo, avi, atum, are.* Van hier: rookend, *fumans, antis, comm. g.* Rooker, m. *suffitor, oris, m.* Van tabak, *fumum herbae Nicotianae ducens.* Rookerij, *fumarium, ii, n.* Rooking, *fumatio, onis, f. suffitus, us, m.*

Room, m. de vette deelen der melk, *cremor, oris, m. flos, adeps vel pinguedo lactis.* Spreekw. bij neemt den room weg en laat de melk voor anderen, *nucleum auferet et putamina aliis relinquit.* ook *omne lucrum auferet.* Zamenstell. roomboter, *butyrum e cremore lactis confectum.* Roomkaas, *species caséi e cremore lactis confecti.* Roomtaart, *placenta e cremore lactis confecta.*

Roomen, b. w. *lac cremore suo privare.* Van hier: afroomen, *pinguedinem vel cremorem lacti adimere.*

Roomsch, bijv. n. dat tot het tegenwoordige Rome behoort, daar het bijv. n. Romeinsch alleen op het oude Rome betrekking heeft, beide woorden vertaalt men door *Romanus, a, m.* Voorts is roomsch evenveel als roomschgezind, *religioni Romanae addictus.* En in dezen zin is het zeer onderscheiden van Romeinsch, schoon het ook van Rome afstamt. Roomsche boon, *fasélus, i, m.*

Roopaard, zoo veel als rolpaard, zie bij rol.

Roos, v. een prachtige, welriekende en meestal purperverwige, doch ook wel eens een witte, gele en bonte bloem, *rosa, ae, f.* Naar eene roos gelijkende of van eene roos, *roseus, a, m.* Spreekw. zijn geheele levensweg is met rozen van genoegen bedekt geweest, *per totam suam vitam fortuna prospera usus est.* Overdragtelijk: bloemen van eenen zekeren aard: b. v. de honderdroos, de haagroos, *rosa canina.* de Chinesche roos, *rosa Sinensis vel flibicus rosa Sinensis*, bij *Linnaeus.* De winterroos, *rosa Carthaginiensis.* De roos van Jericho, *lonicera caprifolium*, bij denzelfden, ook *anastatica Hierichuntica, Hierichuntica rosa*, ook *Hierichuntes* alleen. Verschillende dingen, die eenigsins naar eene roos gelijken: b. v. eene roos van diamanten, *rosa adamantina vel series adamantum formam rosae prae se ferens.* Ook de knop, waarin de verschillende naden van een Gothisch gewelf plagten samen te loopen, *centrum, i, n. camera rosae formam habens.* Van hier is onder de roos, in eene zaal, waarin men vriendschappelijk onder zulk eene roos zit en vertrouwelijk zamenspreekt, *sub figille silentii, confidenter.* Kil. schijnt van andere gedachten te zijn, wanneer hij zegt:

Inde rosam mensis hospes suspendit amicis,
Convivae ut sub eâ dicta tacenda sciant!

Voorts is roos ook het purper der wangen, *roseus genarum color.* De maagdom eener jonge dochter, *virginitas illibata.* Eene maagd in het bloeijen van hare jaren, wordt ook eene roos genoemd, *virgo florens aetate.* Voorts allerlei genoegens: b. v. er is geene roos zonder doorn, *nulla voluptas doloris expers est.* De tijd baart rozen, *non semper Jupiter urget.* Van hier:

rozelaar, zoo veel als *rozeboom*, *arbor rosae, rhododendron, i, n.* Rozenstruik, *frutex rosaceus*, bij *Scheller.* Zamenstell. rooskleur, *color rosae vel color roseus.* Rooskleurig en roosverwig, *colorem rosae vel roseum habens*; hiervoor gebruikte men oulings *roselie.* Rozebed, *lectus rosaceus*, bij *Scheller.* Rozeblad, *folium rosae vel folium rosaceum.* Rozeboom, zie rozelaar. Rozedoorn, *rosacanina.* Rozenedik, *acetum roseum, rosatum vel rosarum.* Rozegaard, *rosarium, ii, n. rosetum, i, n.* Rozegeur, *odor rosae, rosaceus vel rosarum.* Rozehoed, *sertum*

Digitized by Google

tum rosaceum, sertum e rosis contextum, corona rosacea. Rozehonig, *rhodomeli vel mel rosarum.* Rozeknop, *calyx rosae, globus rosae nondum explicitus.* Rozekrans voor paternoster, *sertum rosaceum vel corolla precatoria.* Rozelaurier, *oleandrus, i, f.* Rozenobel, *rosatus aureus, scilicet nummus.* Rozenolie, *oleum rosarum, roseum vel rosaceum.* Rozerood, *ruborem rosarum habens.* Rozewater, *aqua vel liquor rosarum.* Rozewijn, *rhodites vel vinum rosaceum*, bij *Kiliaan.* Rozewortel, *rhodiola, ae, f.* bij *Linnaeus; rhodia riza, rhodia vel radix rosea*, bij *Kiliaan.* Rozenzondag, *dies dominica rosarum, dies dominica in rosis*, bij *Scheller.* Rozensuiker, *saccharum rosatum, vel rosarum*, bij *Scheller.*

Roos, v. eene ontsteking aan het menschelijk ligchaam, *erysipelas, ignis sacer.* Van hier: rozig, *igni sacro laborans.*

Roosten, b. w. op een werktuig, dat hiervan den naam ontleent, braden, *in craticula torrere*, ook alleen *torreo, ui, ostum, rere; frigo, frixi, frixum, vel frictum, frigere; asso, avi, atum, are.* Verl. deelw. geroost, *tostus, a, m; frictus, assatus, a, m.* Overd. zegt men: hij is van de zon geroost, *sole ustus est.* Van hier: roostering, *actio torrendi, vel assandi.* Roostpan, *sartago, inis, f. frixorium, ii, n.* bij *Hoogstrat.* als ook:

Rooster, m. *crates ferrea.* Verkl. roostertje, *craticula, ae, f.* Rooster, is ook menigerlei ander traliewerk, als *cancelli, orum, m. plur. clathri, orum, m. pl.* Ook eene beurtlijst wordt rooster genoemd, *tabula vel album ordinum.* Het geld wordt daar op den rooster geteld, *magno cum periculo illic pecunia est obtinenda.* Het gaat er heet van den rooster, *fervet opus*, ook *alacriter illic pugnatur.* Zamenstell. roosterwerk, *opus cancellatum, vel clathratum*, bij *Kil.* Roosterswijze, *cancellatim*, bij denzelfden.

Rooven, b. w. iets op eene onregtvaardige en geweldige wijze wegnemen, *rapio, ui, aptum, ere; praedor, atus sum, ari; latrocinor, atus sum, ari; despolio, avi, atum, are; diripero, eripere.* Van hier: roof, *raptus, us, m. rapina, ae, f. raptura, ae, f. spolium, ii, n.* Roover, m. *raptor, oris, m. praedo, onis, m. praedator, oris, m. spoliator, oris, m. direptor, oris, m. latro, onis, m.* Rooverij, v. *rapina, ae, f. praedatio, onis, f. direptio, spoliatio, latrocinatio.* Zamenstell. boschdief, *latro qui se in sylvis abscondit, vel qui ex sylvis insidias struit.* Eerroover, *sycophanta, ae, m.* Kerkroover, *sacrilegus, i, m.* Naamroover, *sycophanta, ae, m.* Straatroover, *latro viarius*, zegt *Scheller*, ook *latro* of *praedo*, alleen. Struikroover, *latro, qui in fruticetis se abscondit, subsessor, oris, m.* bij *Kil.* Zeeroover, *pirata, ae, m.*

Ros, o. een vlug en moedig paard, *equus, ui, m. caballus, i, m.* Ook beteekend het wel een slecht paard, *equus strigosus.* Van hier: rossen, *depecto, xui, exum, ectere.* Roskam, *strigilis, lis, f.* Roskammetje, *strigilicula, ae, f.* Van hier: roskammen, *strigile equos pectere, strigile perfricare, depectere;* ook overdragtelijk, *vehementer increpare.* Roskammer, *hippocomus, i, m.* ook zoo veel als rostuischer, *mango equorum.* Roskammerij, *opus mangonis equorum*, ook *negotiatio equaria.* Rosvolk werd oulings voor ruiterij gebruikt, *equitatus, us, m.*

Ros, bijv. n. en bijw. roodachtig, *rufus, a, m. russus, a, m; russeus, a, m.* Van hier: rosachtig, *rufulus, a, m; subrufus, a, m.* Rosbaard, *barbam rufam habens, oenobarbus, i, m.* Rosharig, *rufos capillos habens.* Roskleurig, *rufum colorem habens, rufi coloris vel colore rufo.* Rosmaken, *rufo, avi, atum, are*, bij *Plinius.* Ros

worden, *rufeo, ere, et rufesco, escere*, bij *Plin.*

Rosbaar, v. *lectica, ae, f. arcera, ae, f. gestatorium, ii, n.* Verkl. rosbaartje, *lecticula, ae, f.* Van hier: rosbaardrager, *lecticarius, ii, m.*

Rosbeijer, m. eigenlijk rosbaijaard, het paard der vier heemskinderen, *equus quatuor filiorum Haymonis, tempore Caroli Magni, de quo ridiculae narrantur fabulae.* Overdragt. is het wild, ongetemd, *ferus, efferus, male moratus.*

Roskam, roskammen, roskammer, zie bij ros.

Rosmarijn ook rozemarijn, m. een zeker kruid, *ros marinus vel rosmarinum, in gen. rorismarini, libanotis, idis, f.* bij *Plinius.* Wilde rosmarijn, *rosmarinum sylvestre, vel rosmarinus sylvestris*, ook *ledum palustre*, bij *Linnaeus*, die denzelven, *andromeda polyfolia*, noemt. Zamenstell. rosmarijngeest, *spiritus rorismarini.* Rosmarijnplant, *planta rorismarini.* Rosmarijnwilge, *salix rosmarini folia*, bij *Linn.*

Rosmolen, m. een molen, die door een paard omgedreven wordt, *mola equaria*, bij *Scheller.* Voorts ook een handmolen, waarmede de Romeinen hunne slaven straften, *pistrinum, i, n.* Spreekw. bij loopt in de rosmolen, *semistultus est.*

Rossen, b. en o. w. *equos strigile pectere, vel perfricare*, ook *rite verrere*, zoo veel als lustig afboenen. Ook afkloppen, *depectere, verberare, verberibus caedere.* Onz. hard rijden, *citato cursu vehi, sive equo, sive curru*, ook *curru vel equo vehendo plurimum tempus terere.*

Rot, zie rat.

Rot, o. een getal van bijeenzijnde personen, *societas, atis, f. contubernium, ii, n.* Vooral in den [illegible]dienst, *turma, ae, f. ma[illegible], i, m. globus, cohors, [illegible] hominum, caterva, ae, [illegible]a, ae, f.* Voorts gebruikt [illegible] woord rot dikwijls in eenen zin, dan is het *impia vel improba hominum turba, factio, onis, f.* Van hier: rotten, *in unum coïre, coïre inter se, congregari, colligi in contubernia*, bij *Kiliaan; conglobari*, bij *Scheller.* Zamenstell. rotgezel, *contubernalis, lis, m. commilito, onis, f. ejusdem cohortis miles, socius ejusdem manipuli.* Rotmeester, *decurio, onis, f. dux manipuli, magister cohortis.* Rottenvuur, *explosio tormentorum manualium manipularis, vel quae catervatim fit.* Rotswijze, *manipulatim, catervatim, adv.*

Rot, bijv. n. en bijw. tot bederf overgegaan, *putridus, a, m; putris, is, e; putrefactus, a, m.* Van hier: rotachtig, *putridulus, a, m.* Rotachtigheid, *natura putrida.* Rotheid, *putredo, inis, f.* Ook gebruikt men rottig en rottigheid in denzelfden zin, bijw. *putride, adv.* Zamenstell. rotneus, *mucosus homo*, ook *nasutus, a, m.* Rotzak, *homo nihili.*

Rotgans, v. *anser minor.*

Rots, v. eene steenige verhevenheid, die boven de oppervlakte der aarde of den bodem der zee door natuur gevormd is, *saxum, i, n. rupes, is, f. petra, ae, f. scopulus, i, m. cautes, is, f.* Overdr. is rots zoo veel als veilige toevlugt, *asylum, i, n. perfugium, ii, n.* Van hier: rotsachtig, *scopulosus, saxosus, petrosus, a, m.* Rotsachtigheid, *natura scopulosa, saxosa vel petrosa.* Rotsig en rotsigheid zijn hetzelfde als de voorgaande. Zamenstell. rotshol, *antrum saxi.* Rotsspelonk, *spelunca rupis.* Rotssteen, *saxum, i, n.* Arduinrots, *saxum tophi.* Steenrots, *saxum, i, n.* enz.

Rotten, o. w. zich in zekeren getale tot een rot vereenigen, *conglobari*, zie bij rot. Van hier: bijeenrotten en zamenrotten, welke zamenstell. alleen gebruikelijk zijn.

Rotten, o. w. tot bederf overgaan, *putreo, ui, ere; putrescere, exputrescere, corrumpi.* In eenen bedrijvenden zin, zegt men: het

Digitized by Google

het vlas rotten, *macerare linum ut cortex putrescat.* Van hier: rotting, *putredo, inis, f.*

Rotterdam, eene vermaarde en zeer bekende koopstad, *Roteredamum, i, n.* Een Rotterdammer, *Roterodamensis, vel homo Roterodamo oriundus.* Rotterdamsch, *Roterodamensis, is, e.*

Rottig, zie bij rot.

Rotting, m. eigenlijk een rietachtig plantgewas, *canna, ae, f. calamus, i, m. arundo, inis, f.* Eene plaats daar veel rotting groeit, *cannetum, i, n.* bij *Palladius.* Van rotting, *canneus, a, m; arundineus, a, m.* In het gebruik is het een wandelstok, die van dit plantgewas genomen wordt, *baculus canneus.* Zamenstell. rottingband, *vinculum cannae.* Rottingknop, *globus cannae.* Rottingolie, het geen schertsend hetzelfde is als rottingslagen, *offerumentae, arum, f. pl.*

Rouen, eene stad in Frankrijk, *Rotomagus, i, m.*

Rousillon, een graafschap in Frankrijk, *comitatus Ruscinonensis.*

Rouw, m. *luctus, us, m. dolor, oris, m. moeror, tristitia, ae, f.* Ook droefheid over eenig bedrijf, *poenitentia, ae, f.* Droefheid over iemands overlijden, *funus, eris, n.* bij *Kilianen.* De kleeding waarmede men zijnen rouw aan den dag legt, heeten ook rouw, *vestis pulla, lugubris vel funebris.* Ook een geschenk van kleederen, die aan dienstboden gegeven worden, wanneer iemand der huisgenooten overleden is, *munus vestimentorum funebrium.* Evenveel welk ander teeken van droefheid, *signum quodcunque luctus.* De tijd van rouw dragen, *tempus pullas vestes gerendo constitutum, tempus luctus.* B. v. mijn rouw is haast uit, *tempus pullas vestes gerendi fere mihi elapsum est.* Weeklagt over een lijk, is ook *luctus, us, m. lamenta, arum, n. plur.* Voor lijkstatie, *pompa funebris.* Van hier: rouwig, *lugubris, is, e; tristis, is, e;* ook *poenitens, entis, omn. g.* Rouwig zijn, *jacere in luctu vel in moerore,* bij *Cicero.* Zamenstell. rouwband, *fascia lugubris, vel funebris.* Rouwbaai, *leuidensa funebris.* Rouwbedrijf, *planctus, us, m. plango, oris, m. luctus, us, m.* Rouwbeklag, *comploratus, us, m.* Rouwdrager, *pullatus, atratus, a, m.* Rouwgedicht, *carmen funebre.* Rouwgespen, *fibulae atrae.* Rouwgewaad, *vestitus lugubris.* Rouwgoed, *vestimenta lugubria.* Rouwhoed, *pileus lugubris vel funebris.* Rouwkamer, *cubiculum funebre.* Rouwklager, *complorator, oris, m.* Rouwklagt, *querela, ae, f. luctus, us, m.* Rouwkleed, *vestis pulla, funebris vel lugubris.* Rouwkoets, *carpentum funebre.* Rouwkoop, *pretium sive multa emptionis rescissae.* Rouwlied *carmen funebre, canticum lugubre,* bij *Scheller.* Rouwlint, *taenia vel fasciola funebris.* Rouwmaal, *epulum funebre.* Rouwmantel, *pallium funebre.* Rouwschoenen, *calcei funebres, atri vel pulli.* Rouwsluijer, *velum lugubre.* Rouwsleep, *comitatus funebris.* Rouwslee, *traha funebris.* Rouwstatie, *pompa funebris.* Rouwwinkel, *taberna vestium funebrium, vel ubi vestes funebres locantur.*

Rouwaard, zie ruwaard.

Rouwen, o. en b. w. *lugeo, luxi, luctum, lugere.* Niet meer rouwen, *elugere.* Ook is rouwen, *dolere.* B. v. dat rouwt mij, *hoc mihi dolet.* Lang rouwen, *prolugere,* bij *Festus;* bedr. *luctu ac dolore afficere.* Ook neemt men het voor berouwen, *poenites, nit, ere; poenitentiam agere,* bij *Scheller.*

Rouwen, b. w. *pannum floccis purgare.*

Rouwig, zie rouw.

Rouwkoop, zie rouw.

Rozemarijn, zie rosmarijn.

Rozijn, zie razijn.

Ruchtbaar, bijv. n. en bijw. zoo veel als wereldkundig, *publicus, a, m; vulgatus, a, m; emanatus, a, m; patefactus, a, m;* of *famosus, a, m,* bij *Kilianen.* Ruchtbaar maken, *publica-*

Digitized by Google

re, vulgare, divulgare, patefacere. Ruchtbaar worden, *publicari, divulgari, patefieri, pernotescere, palam fieri, dimanare, emanare*, waarbij men ook *in vulgus* zetten kan. Van hier: ruchtbaarheid, *fama, æ, f. rumor, oris, m.*

Rug, m. *dorsum, i, n. tergum, i, n.* Den rug laten zien, *terga vertere*, zoo veel als *fugere.* Overdragtelijk: het bovenste gedeelte van eenig ding, *superior* ook *posterior pars.* B. v. de rug van een mes, *superior vel posterior cultri pars*; *Plinius* noemt het *dorsum cultellatum*, zegt *Hoogstraten.* Den vijand in den rug hebben, *hostem a tergo habere.* Spreekw. ik heb eenen breeden rug, daarop kan veel afstuiten, *calumnia me non movet.* Achter iemands rug iets zeggen, *inscio, vel absente aliquo dicere aliquid.* Iemand den rug toekeeren, *relinquere vel effugere aliquem, amicitia ac favore privare aliquem.* Te rug in Friesland te bek, is *retro*, doch in de zamenstellingen gebruikt men veel al *re*, b. v. terug loopen, *recurrere*, en zoo ook in de andere woorden. Iemand op den rug leggen, *supino, avi, atum, are*; *resupinare*, bij *Terentius.* Ik heb geen oogen in den rug, *quid me absente geratur, non mihi est videre.* Hij heeft veel op den rug, *multa illi dantur crimina, multa illi imputantur.* Iemand den rug smeren, *depexum aliquem dare.* Van hier: ruggelingsch, *supinus, a, m*; *in tergo.* Ruggelings, bijw. *retro et retrorsum, adverb.* bij *Schell.* Zamenstell. ruggebeen, *os dorsi vel tergi*, ook *os dorsuale.* Ruggemerg, *medulla dorsalis.* Ruggepijn, *dolor dorsualis.* Ruggepijp, *fistula dorsi, fistula sacra, qua medulla spinalis decurrit.* Ruggespraak, *colloquium cum aliquo de aliquo absente.* Ruggegraat, *spina dorsi.* Ruggraatbeen, *spondylus, i, m. modus seu vertebra spinae.* Ruggraatmerg, *medulla spinalis.* Rugbreuk, *hernia dorsi vel hernia dorsualis.* Rughout, *pleura, æ, f.* Rugkleed, *dorsuale, is, n. stratum, quod equi dorso insternitur.* Rugkorf of rugmand, *cerbis dorsualis.* Rugsteun, *refugium, ii, n. auxilium, ii, n.* Rugstuk, *frustum dorsuale*, ook de achterkant, *pars posterior, vel pars aversa.* Van hier ook terugreis, *reditus, us, m. reditio, onis, f.* Terugtogt, is hetzelfde. Terugwijzing, *repulsa, æ, f.* Terugzigt, *respectus, us, m.* enz.

Rugchelen, o. w. bulken gelijk de ezels, *rudo, ere.*

Ruggelen, een verouderd woord, bij *Kilianen* rugghelen, zoo veel als aarzelen, *tergiversor, atus sum, ari*; *cessim ire, quod est, tergum versus ire*, bij *Kil.*

Ruggelings, zie bij Rug.

Ruggen, b. w. *subsidium mittere, adjuvare.* Voorts een boekbinderswoord: een boek van achteren bekleeden, *dorsum libri obtegere.*

Rui, v. een verouderd woord, bij *Kiliaan ruije, rivus, i, m. aquae ductus, profluens, flumen, fossa publica*, bij denz.

Rui, v. hetzelfde als rei, *chorus, i, m.*

Ruid, of ruide, hetzelfde als ruidigheid, zie bij het volgende.

Ruidig, bijv. n. en bijw. *scabiosus, a, m*; bijw. *scabiose, adv.* Het bereekend zoo veel als met schurft bezet. Van hier: ruidigheid, *scabies, iëi, f.* dit is zoo veel als schurft, deels door scherpe vochten, deels door een gekorven diertje veroorzaakt, *dat zich* in de opperhuid nestelt, een wit lijf en acht roode pooten heeft en bij de natuurkundigen den naam van *acarus scabiëi*, draagt.

Ruif of ruiffel, v. *ruga, æ, f.* zoo veel als rimpel bereekenende. Verkl. ruifje, *rugula, æ, f. parva ruga.* In het gemeen is ruif, een traliewerk, waarin men de paarden het hooi voorwerpt, *pecten foenarius, vacerra foenaria*, bij *Scheller.* Van het eerste komt ruifelen, *rugare, frisare.*

Ruig, bijv. n. en bijw. met haar, wol, vederen enz. bedekt, *pilosus, a, m*; *hispidus, hirsutus, hir-*

Digitized by Google

hirtus, villosus, lana vel plumis obductus, a, m; lanuginosus, a, m. Fig. zegt men: ruig van pijlen, *plenus telorum.* Ergens ruig over heen loopen, *negligenter aliquam rem tractare.* Voorts wordt ruig dikwijls met ruw verwisseld, *rudis, is, e; asper, durus.* Van hier: ruigheid, *natura vel conditio pilosa, hispida, hirsuta, hirta vel lanuginosa.* Ruigte, *pars alicujus rei hispida, hirta, hirsuta, pilosa, villosa, lanuginosa.* Ook beteekend ruigte, onkruid, *herba mala.* Overdr. wordt het voor gepeupel genomen, *plebecula, ae, f. faex populi.*

Ruijen, o. w. van vederen verwisselen, *mutare plumas, amittere vel relinquere pennas, verno, avi, atum, are,* bij *Kiliaan.* Overdragtelijk gebruikt men het ook van andere beesten, *pilos sua sponte relinquere.* Van menschen is het zoo veel als kaal worden, *calvescere,* ook *defluvio capillorum laborare.* Van hier: ruijing, *defluvium plumarum, pennarum, pilorum, capillorum, vernatio, onis, f.* Zamenstell. ruitijd, *tempus vernationis, tempus mutandi pennas.*

Ruijen, o. w. hetzelfde als reijen, in Rotterdam vooral gebruikelijk, *choreas ducere,* bij *Kiliaan.*

Ruiken, b. en o. w. heeft dezelfde beteekenis als rieken, zie dat woord.

Ruiker, m. eigenlijk alles, wat reuk van zich geeft, *omnia quae aliquem exhalant odorem.* In het bijzonder, *fasciculus florum odorem exhalantium.* Verkl. ruikertje, *florum odoriferorum fasciculus.* Van hier: ruikerflesch, *vas floribus odoriferis instructum.* Ruikermaakster, *fasciculorum florum odoriferorum confectrix.* Ruikerverkoopster, *fasciculorum florum odoriferorum negotiatrix vel femina fasciculos florum odoriferorum vendens.*

Ruilebuiten, o. w. zoo veel als wisselen, verwisselen, *muto, avi, atum, are; commutare,* waarbij men *merces* voegen kan. Van hier: ruilebuiter, *qui commutatione vel permutatione mercium mercaturam agit.* Ruilebuitster, v. *quae commutatione mercium mercatur, femina permutationis amans.*

Ruilen, b. w. ook zoo veel als verwisselen, *permuto, avi, atum, are.* B. v. met boeken ruilen, *libros inter se permutare.* Ik wilde niet met hem ruilen, *nolim fortem cum eo permutare, vel nolim esse loco illius.* Van hier: ruiling, *permutatio, onis, f.* Ruilingje, *parva permutatio.* In de volkstaal gebruikt men hier voor wel eens ruilingschap.

Ruim, bijv. n. en bijw. geschikt om veel te bevatten, *capax, acis, omn. g. amplus, a, m; spatiosus, a, m; laxus, a, m; patens, entis, omn. g.* Een ruime plaats, *locus capax.* Een ruim huis, *domus ampla vel spatiosa.* Een ruim kleed, *vestis laxa.* Een ruim erf, *area patens.* Een ruim veld, *campus patens.* Overdragtelijk: een ruim gemoed, *animus culpa vacuus.* Voorts voor rijkelijk: b. v. het komt daar ruim om, *laute illic vivitur.* In plaats van onbekrompen, *largus, a, m.* B. v. eene ruime bedeeling, *portio larga.* Voorts onbelemmerd, *liber, era, rum; otiosus, a, m.* B. v. ik heb de handen ruim, *otiosus sum, vel liber sum negotiis.* Gij hebt ruim spreken, *libere loqui potes;* als een bijw. *plus quam.* Het is ruim een jaar geleden, *plus quam annus est.* Ik heb het ruim u vergolden, *satis superque te remuneravi.* Als een zelfstandig woord: het ruim van het schip, *alvus navis;* bijw. *ample, spatiose, ampliter, laxe, large, laute, libere.* Hier voor gebruikt men ook ruimelijk. Van hier ook het werkw.

Ruimen, b. w. zoo veel als ruim maken: voor ruim maken, *amplio, avi, atum, are; laxo, avi, atum, are.* Voor ontledigen, *vacuo et evacuo, avi, atum, are; vacuefacere, vacuum vel inanem reddere, eximire.* Voor verlaten, *discedere, relinquere.* B. v. de stad ruimen, *discedere ex urbe, relinquere urbem.* Uit de

Digitized by Google

den weg ruimen, *tollere* en ook *tollere de medio*. Van hier: ruiming, *sublatio, onis, f. amotio, onis, f. discessus, us, m. abitus, us, m. relictio, onis, f. exinanitio, onis, f.* Zamenstell. ruimijzer, *ferrum exinanitioni serviens*. Ruimnaald, *acus rasoria*, zijnde een priem waarmede men een laadgat ruimt. Ruimstok, *baculus rasorius tormenti*, bij *Kiliaan*. Voorts komt van ruim ook nog ruimheid, *conditio vel natura alicujus rei capax, ampla, spatiosa, laxa, patens*. Ruimte, *capacitas, atis, f. amplitudo, inis, f. spatium, ii, n. laxitas, atis, f. laxamentum, i, n.* B. v. iemand ruimte geven, *laxamentum dare alicui*, bij *Val. Max.* Zamenstell. ruimbaan, *spatium amplum*, ook *spatium* alleen, *locus, i, m.* B. v. ruimbaan maken, *caeteros loco movere*; ook onz. *cedere loco*. Ruimschoots, *versuriis laxis*. Ruimschotig, bijw. *laute, splendide, magnifice*. Ruimschoter, *homo nimis liberalis, prodigus, a, m.* Ruimspraak, *magniloquentia, ae, f.*

Ruin, m. een gesneden hengst, *canterius, ii, m. equus spado vel castratus*. Van eenen ruin, *canterinus, a, m*, bij *Plaut*. Het komt van ruinen, zoo veel als lubben beteekenende, *castro, avi, atum, are*.

Ruine, ond. v. *ruina, ae, f.* zoo veel als bouwval, en geen puinhoop, zoo als het in het Fransch waarvan wij dit woord ontleend hebben, ook beduidt. Van hier ons basterdwerkwoord: ruïneren, *diruere, demoliri, destruere, evertere*.

Ruinen, zie bij ruin.

Ruinen of ruijnen, bij *Kiliaan*, een verouderd woord, dat voor mompelen, fluisteren gebezigd wierd, *susurro, avi, atum, are; in aurem musitare*.

Ruip, zie rups.

Ruischen, o. w. een klanknabootsend woord, *strepo, ui, itum, ere; strepitare, crepare, crepitare, concrepare, fremere, stridere*. Van hier: ruisching, o. en geruisch, *strepitus, us, m. crepitus, us, m. fremitus, us, m. stridor, oris, m.* Van de bijen is het *bombus, i, m. bombilatio, onis, f.* en het werkw. ruischen, *bombilo, avi, atum, are*. Zamenstell. ruismuizen, *strepitum edere, strepere, perstrepere*, bij *Kiliaan*. Ruispijp, *canna, ae, f. fistula, ae, f.* Ook zoo veel als zakpijp, *tibia utricularis*. Ruischpijper, m. *utricularius, ii, m.*

Ruiselen, veroud. o. w. hetzelfde als ruischen beteekenende.

Ruisvoren of ruisvoorn, m. *alburnus, i, m.* Een visch, die tot het geslacht der karpers behoort.

Ruit, v. eigenlijk evenveel, welke gelijkzijdige vierhoek, *tessera, ae, f.* Verkl. ruitje, *tessella, ae, f.* Eene glas ruit, *tessella vitrea*, *Kiliaan* zegt *quadra vitrea, rhombus, i, m.* Een vierhoekige figuur op de speelkaarten noemt men ook ruiten, *rhombulus, i, m.* Ruiten is troef, *rhombulorum familia dominatur*. Van hier: ruiten, *in tesseras dividere*. Zamenstell. ruitswijze, *tessellatim, adv.* Glasruit, *tessella vitrea*. Vensterruit, *tessella fenestrae*. Wapenruit, *tessera armorum*.

Ruit, v. zoo veel als schurft, zie bij ruidig.

Ruit, v. eene sloot, waarin het vlas te rotten ligt, *fossa*, in *qua linum maceratur*.

Ruit, v. zeker plantgewas, van verschillende soorten, waarvan de ruikende eenvoudig ruit of wijnruit genoemd wordt, *ruta, ae, f.* Breedbladige ruit, *ruta latifolia*. Smalbladige ruit, *ruta angustifolia*. Zamenstell. ruiteblad, *folium rutae*. Ruitedik, *acetum rutâ conditum*. Ruitestruik, *frutex rutae*. Ruitezaad, *semen rutae*.

Ruiten, zie bij ruit.

Ruiten, o. w. zoo veel als plunderen, *praedari, populari, grassari, vastare, expilare, diripere*, bij *Kiliaan*. Ook beteekend het bij denzelfden zoo veel als uitplukken, *evellere, eruere, runcare, eruncare, sarculare*.

Rui-

Digitized by Google

Ruiter, m. eigenlijk een plunderaar, *praedator, oris, m. praedo, onis, m. vastator, oris, m. direptor, oris, m.* Dewijl nu het krijgsvolk oulings vrij algemeen en eenzeer ſtroopte als de ligte ruiterij in onze dagen, kreeg naderhand een krijgsknecht over het algemeen, maar weinaast, die in den krijg te paard dient, dezen naam, *eques, itis, m. ſeſſor, oris, m.* dan nog beteekend het bijzonder iemand, die tot het zwaar gewapend paardevolk behoort, *gravis armaturae eques, vel miles, gravis armaturae equo militans.* Van hier: ruiterij, *equitatus, us, m. copiae equeſtres.* Ruiterlijk, *equeſtris, is, e; militaris, is, e.* Ook is ruiterlijk, een bijw. *militariter*, en overdragtelijk, *ſtrenue, fortiter.* Mij dunkt, dat wij het ook nog in eenen anderen zin gebruiken, en wel in den zin van openhartig, onbewimpeld, *ingenue, libere, aperte.* B. v. ik zal er ruiterlijk voor uitkomen, *ingenue, libere vel aperte fatebor.* Ruiterſch, zoo veel als ruiterlijk. Ruiterſchap, v. *equitatus, us, m. conditio equitis.* Zamenſtell. ruiterbende, *turma, ae, f.* waarbij men ook wel *equitum* voegt. Ruiterkracht, *robur equeſtre.* Ruiterspaard, *equus militis equitis.* Ruitertrom, *tympanum equeſtre.* Ruiterwacht, *excubiae equeſtres.* Ruiterſpel, *equiria, orum, n. plur.* Roerruiter, *eques ſiſtula igniyoma armatus.* Speerruiter, *eques lancea vel framea armatus.* Strikruiter, *equus in inſidiis latens.* Zandruiter, *miles eques equo delapſus.*

Ruiting, v. de kling van een zwaard, *lamina gladii*, ook zegt *Kilianen, machaera, gladius longus ab altera tantum parte acutus.*

Ruiting, v. zoo veel als geklonterde melk, *oxygala, ae, f. cremor lactis coagulatus, et acidulus, lac acetoſum vel acidum, caſeus oxyga lacteus*, bij *Kil.*

Ruiven, hetzelfde als ruijem.

Ruk, m. de daad van rukken, *tractus, us, m. actio trahendi.* In eenen ruk, *uno tractu*, ook *ſubito, rapide.*

Rukken, b. en o. w. iets met eene ſchichtige inſpanning zijner krachten van deszelfs plaats bewegen, *vi aliquid movere, amovere vel eripere, magna vi trahere*, ook bij *Kiliaan, trahere, vellere, rapere, movere*; onz. *excurſionem facere, vel excurrere in aliquem locum*, ook *celeriter caſtra promovere.* Zamenſtelling. rukkerſen, bij *Kiliaan, cevere, clunagitare, movere clunes.* Rukwind, *ventus impetuoſus, ſed per parvum temporis ſpatium flans.* Hoogſtraten verklaart het door *aquilo*, waarom weet ik niet!

Rul, bijv. n. en bijw. ongelijk, hobbelig, *asper, a, m; ſcaber, a, m.*

Rul, v. driftige toeloop, *accurſus impetuoſus*, ook alleen *ardor, oris, m. impetus, us, m.* Van hier: rul, voor een ongemeen vertier der koopwaren, *inſolita mercium venditio.*

Runmoer, o. een onduitsch woord, doch thans met het burgerregt begiftigd, *rumor, oris, m. turba, ae, f. tumultus, us, m. ſtrepitus, us, m.*

Rumoeren, o. w. *tumultuor, atus ſum, ari; turbas movere, edere ſtrepitum*, ook *ſtrepere et ſtrepitare.*

Run, m. de daad van rennen, *curſus citatus*, ook zegt men ren.

Run, v. bast van eikenhout, die ten gebruike der leerlooijers gemalen wordt, *cortex quercus in uſum coriariorum molitus vel molita.* In Friesland noemt men dezelve kif. Zamenſtell. runmolen ook eekmolen genoemd, *mola corticiquercino moliendo inſerviens.*

Rund, o. een bekend flag van viervoetige dieren, waarvan men de mannetjes ſtier of bul, het wijfje koe en de jongen kalf noemt, *notum quadrupedum genus, cujus mas taurus, femella vacca, pullus autem vitulus appellatur*; dus is het *bos, bovis, m. & f.* Zamenſtell. runderharst, *ſuſum bubulum*, bij *Schetter*, ook *caro bubula aſſata.* Runderrib, *coſta bubula.* Runderſtal, *bovile*,

gen is het regtdag, *eras judicium erit.* Regtdoener, *judex, icis, m.* Regtelijk, bijv. n. *jure vel secundum leges, judicialis, lis, e.* Regthuis, *tribunal, alis, n.* Regtkamer, *conclave judiciale vel forense.* Regtkunde, *juris disciplina, prudentia juris,* bij *Cicero;* hiervan is naderhand een woord gemaakt, *jurisprudentia, ae, f.* bij *Justinian.* Regtoplezing, *dica, ae, f. lis, litis, f. actio juridica,* bij *Kiliaan.* Regtsbode, *apparitor, oris, m. viator, oris, m.* bij *Kiliaan.* Regtsdwang, *coercitio judicialis.* Regtsgebied, *jurisdictio, onis, f.* Van eene ſtad, *territorium, ii, n.* bij *Cicero.* Regtsgebruik, *mos vel consuetudo forensis.* Regtsgeding, *dica, jus, causa, lis, actio, onis, f.* Regtsgeleerde, *consultus vel peritus juris vel jure, prudens juris,* bij *Scheller; juris consultus,* bij *Cicero; legulejus, i, m* bij denzelfden, doch dit laatſte is eene benaming van eenen regtsgeleerden, die weinig weet. Regtsgeleerdheid, v. *juris prudentia, juris peritia, ae, f. vel scientia juris.* Regtshandel, hetzelfde als regtsgeding. Regtskosten, *sumtus vel impensae judiciales vel forenses.* Regtſpraak, *sententia, ae, f. judicium, ii, n.* Regtſpreking, *actio, onis, f. causa, ae, f. dica, ae, f. lis, litis, f.* Regtsvorderaar, *exactor juris, postulator, oris, m. actor, oris, m.* Regtzaak, *causa ad jus pertinens vel res forensis.*

Regten, b. en o. w. is eigenlijk zoo veel als regt maken, *reddere vel facere rectum, dirigere.* Over voorkomende perſonen of zaken naar de wetten uitſpraak doen, *judico, avi, atum, are; jus administrare, ferre judicium, exercere leges.* Iemand openlijk ſtraffen, *publice punire aliquem.* Een regterlijke magt bekleeden, *munere judicis fungi.* Eertijds beteekende het ook zoo veel als opdiſcheen, *cibos imponere mensae.* Waarvan geregt, o. *ferculum, i, n.* Onz. is regten, *agere lites, litigare, judicio contendere.*

Regter, m. *judex, icis, m. juridicus, i, m.* bij *Seneca.* Ook is regter zegt de geleerde *Weiland* zoo veel als ſcherpregter, *carnifex, icis, m.* Van hier: regterlijk, *judicialis, lis, le,* bij *Cicero; judiciarius, a, m.* Regterſchap, *munus judicis.* Zamenſtell. regterambt, hetzelfde als regterſchap. Regterſtoel, *tribunal, alis, n.*

Regter, b. n. *dexter, era vel tra, um.* De regter hand, *dextra manus,* ook *dextra* alleen.

Regtevoort, zie bij Regt.

Regtheid, v. *conditio rei cujusque rectae, directae vel in rectum tendentis,* ook *probitas, bonitas, integritas, sinceritas, atis, f. veritas, atis, f.* De ſtaat van regtheid, *ſtatus integer, ſtatus innocentiae vel integritatis.*

Regtigen, b. w. *potestatem, auctoritatem vel jus dare alicui,* bij *Kil.*

Regts, bijw. *dextra manu, dextro pede.* Zamenſtell. regtsom, *dextrorſum, ad vel in dextram.* Regtsom keer! *verte te in dextram!* Spreekw. regtsom keert ſpelen, *clam effugere, clam ſe proripere.*

Regtsch, bijv. n. *dexter, era, erum, et tra, trum.* In het gebruik is het dikwijls iemand, die meest alles met de regter hand doet, *qui manu plerumque dextrâ utitur.*

Regtſchapen, zie bij Regt.

Regtsgeleerd, zie bij Regt.

Regtſtreeks, zie bij Regt.

Regtte, v. het tegenoverſtaande van kromte, *pars alicujus rei recta.*

Regtvaardig, zie bij Regt, benevens de afleiding van dit woord.

Regtvaardigen, zie bij Regt.

Regtzinnig, zie bij Regt.

Regulier, ond. bijv. n. en bijw. *secundum regulas constitutus, a, m; vel ordinatus, a, m; regularis, is, e,* bij *Plinius.* Ook aan zekere regels gebonden, *certis regulis obstrictus, a, m.* Van hier het basterdwoord regulierheid, v. *ordo, inis, m.*

Rel,

Digitized by Google

Rei, m. eigenlijk evenveel als rij, *chorus, i, m. chorea, ae, f.* bij *Virg.* Den rei aanvoeren, *ducere chorum.* Men gebruikt het ook nog in den zin van eene naast elkander staande menigte, *series, iei, f.* Zamenstell. dansrei, *chorus saltantium*, ook *chorus et chorea* alleen. Maagdenrei, *virginum chorus.* Toneelrei, *chorea theatralis.* Zangrei, *chorus cantantium.*

Reiger, m. een bekende poelvogel, *ardea, ae, f.* Verkl. reigertje, *ardeola, ae, f.* Zamenstell. kuifreiger, *ardea cristata.* Lepelreiger, *platea, ae, f. platalea, ae, f. grulla platalea*, bij *Linnaeus.* Reigerjagt, *venatio ardearum*, bij *Scheller.* Reigernest, *nidus ardearum.* Reigerveer, *penna ardeae.*

Reiken, b. en o. w. zoo veel als rekken of uitrekken, *tendo, tetendi, tensum vel tentum, tendere vel extendere.* Ook uitrekken, *porrigo, exi, ectum, ere.* B. v. reik mij de hand, *porrige mihi manum.* Zoo veel als overgeven, reik mij dat boek eens, *porrige mihi istum librum* waarvoor men ook dikwijls het zamengestelde overreiken gebruikt. Oulings werd het ook voor bereiken, *attingere* gebruikt. Onz. zich uitstrekken, *pertinere, pervenire.* B. v. mijn gezigt reikt niet zoo ver, *visus non eo pertinet vel eo non pervenit*, bij *Scheller.* Spreekw. een zulk gij met de hand aan den hemel reiken, *aethiopem lavas, oleum et operam perdis.* Van hier: aanreiken, *porrigere, tradere, praebere.* Bereiken, *attingere, pervenire.* Handreiking, v. *auxilium, ii, n. adjumentum, i, n.* Ook voor almoes, *stipi, ipis, f. eleëmosynae. f.* bij *Kiliaan.* Overreiken, *tradere, praebere, porrigere.* Eigenlijk, *manu vel dextra extentâ aliquid tradere alicui.* Toereiken, *satis habere.* Ook zoo veel als aanreiken. Van hier: toereikend, *sufficiens, entis, omn. g satis adv.* B. v. dat geld is niet toereiken de, *pecunia ista non sufficit*, enz.

Reikhalzen, onz. w. eigenlijk den hals uitrekken, *porrigere vel extendere collum.* En daaar dit de gewone beweging is van iemand die met groot verlangen iets te gemoet ziet beteekend het overdragtig, iets sterk begeeren en verlangen, *ardenter cupere vel desiderare vel exspectare aliquid.* Van hier: reikhalzing, v. *desiderium, ii, n. exspectatio, onis, f.* bij *Cic.*

Reems, eene stad in Frankrijk, *Rhemi vel Remi, orum, m. pl.* Ik zou verkiezen, *Remorum oppidum.*

Rein, bijv. n. en bijw. zoo veel als onbesmet, onbevlekt, *purus, a, um; putus, mundus, a, m;* ook *lautus vel lotus, a, m.* B. v. reine handen, *manus lotae.* Ook voor kuisch, eerbaar, *castus, a, m; pudicus, a, m.* B. v. eene reine maagd, *virgo casta vel pudica.* Voor onbevlekt, *intaminatus, incontaminatus, a, m; integer, ra, um.* B. v. eene reine, levenswandel, *vita intaminata vel integra.* Een reine naam, *nomen inviolatum.* Voor helder, *limpidus, liquidus, a, m.* Van water kan men ook zeggen, *illimis, is, e.* Een rein geweten, *animus nullius culpae sibi conscius, conscientia pura.* Van hier: reinheid v. *puritas, atis, f. munditia, ae, f. mundities, iei, f. castitas, atis, f. pudicitia, ae, f. pudor, oris, m. castimonia, ae, f. integritas, atis, f. sinceritas, atis, f.* Eertijds zeide men reinig in plaats van rein, waarvan het bedr. w. reinigen afkomstig is, *purgo, avi, atum, are, expurgare, mundare, emundare, februare, piare et expiare, lustro, avi, atum, are.* Reinigheid is dus hetzelfde als reinheid. Reiniging, v. *purgatio, onis, f. expurgatio, lustratio.* Van het koren, *castratura, ae, f.* bij *Plinius.* Van hier het zamengestelde reinigingsoffer, *sacrificium lustrale vel piaculum, i, n.* bij *Scheller.* Reiniglijk en reinlijk, bijw. *pure, pute, munde, sincere, laute, caste, con-*

ti-

tinenter, *pudice*, *adv.* Reinuit, bijw. *integre*, *sincere*, *candide*, ook *prorsus*, *omnino*, *plane*. Reinigwater, *aqua lustralis*, bij *Ovidius*.

Reinbloem, m. *chrysocome*, *es*, *f. stoechas citrina*, *amaranthus luteus*.

Reinigen, zie bij Rein.

Reinvaar, v. zoo veel als wormkruid, *athanasia*, *ae*, *f. tanacetum*, *i*, *n. parthenium mas*, bij *Kiliaan*.

Reinweide, een zeker kruid, *ligustrum vulgare*, bij *Linn.*

Reinwilge, *ligustrum*, *i*, *n.* bij *Kiliaan*.

Reis of reize, v. *iter*, *ineris*, *n. profectio*, *onis*, *f. via*, *ae*, *f.* bij *Schell.* Eene reis doen, *iter facere*, ook *viam facere*, zegt *Scheller*. Verkl. reisje, *excursus*, *us*, *m. iter parvum*. Eene reis ondernemen, *suscipere iter*. Gelukkig reis! *iter tibi bene vertat!* Waatheen is de reis? *quorsum vel quo proficisceris*, *quo tendis?* Eene reis te voet, te paard, te land, ter zee, *iter pedestre*, *equestre*, *terrestre*, *maritimum*. Op reis gaan, *proficisci*. Ook is reis, een keer, een maal, *vicis*, *em*, *e*. Een, twee, drie reizen, *semel*, *bis*, *ter &c.* Ook eene gewone scheepslading, *onus navis solitum*. Spreekw. eene verloren reis doen, *scopum suum non attingere*. Van hier: reisapotheek, *copia medicamentorum viatica rum*, bij *Scheller*. Reisbaar, *pervius*, *a*, *um*; *mobilis*, *lis*, *le*, bij *Kiliaan*, ook *iter faciendo aptus*. B. v. rejsbaar weder, *tempus iter faciendo aptum vel idoneum*. Reisbeschrijving, *descriptio itineris*. Reisbode, *nuntius itinerarius*. Reisboek, *liber viaticus vel itineri servi ens*, bij *Scheller*. Reisbed, *lectus viaticus vel itineri servi ens*. Reisbroeder, *consors itineris*. Reisgeld, *viaticum*, *i*, *n.* Reisgenoot, *sociusitineris*. Reisgezel, *comes itineris*. Reisgezelschap, *societas vel comitatus itineris*. Reisgoed, *vasa viatica*, bij *Scheller*. Reishoed, *petasus*, *i*, *m. pileus viaticus*, bij denzelfden. Reiskelder, *cr ypta viatica*. Reiskist of reiskoffer, *cista viatica*. Reiskleed, *vestis viatica*. Reiskoets, *carpentum viaticum*. Reiskosten, *sumtus vel impensae itineris*. Reiskousen, *tibialia viatica*. Reislaarzen, *ocreae viaticae*. Reislust, *desiderium itinetis*. Reismaal, *pera viatoria*. Ook een maal dat men voor het aangaan eener reis neemt, *coena viatica*. Reismakker, *socius vel comes itineris*. Reismantel, *amiculum viaticum*, *paenula*, *ae*, *f.* Reispenning, *viaticum*, i, n. Reisrok, *vestis viatica*. Reistuig, *vasa viatica*. Reisvaardig, *paratus itineri*. Zich reisvaardig maken, *se parare itineri*. Reiszak, *mantica vel sarcina viatica*. *Ulpianus* gebruikt ook in dezen zin, *coactilia*, *ium*, *n. plur.* enz.

Reizen, o. w. *proficiscor*, *ectus sum*, *isci*, *iter facio*, *feci*, *factum*, *facere*, *contendere in aliquem locum*, *petere aliquem locum*, *tendere aliquo*. Ook wordt reizen als een bedr. w. gebruikt, doch alleen op de wijze der wederk. werkwoorden: b. v. zich moede reizen, *iter faciendo se fatigare*. Voorts is, hij gaat reizen, in de gemeenzame verkeering zoo veel als bij gaat sterven, *decedit*. Van hier: reizende, dat vaak als zelfst. gebruikt wordt en dezelfde beteekenis heeft als reizer of reiziger, *viator*, *oris*, *m.* Een reiziger buiten 's lands is, *peregrinator*, *oris*, *m.* bij *Cicero*. *Vondel* gebruikt ook reizensgezind, *peregrinandi cupidus*. Zamenstell. markreizer, *circitor*, *oris*, *m. circuitor*, *oris*, *m. circumforaneus*, *ei*, *m.*

Rek, o. dit woord wordt meestal verwijsfeld met zak zie dat woord.

Rekel, m. *canis mas*. Ook een groote hond zonder onderscheid van geslacht, *molossus*, *i*, *m.* Ook wordt een buffelachtig mensch een rekel genoemd, *stipes*, *truncus*, *baro*, *onis*, *m.* Bij *Kiliaan* is het ook *homo avarus*. Een regte rekel, een rekel door en door,

Digitized by Google

nebulo, *onis*, *m. nequam*. Van hier: rekelachtig, *canimus*, *a*, *m*; ook *brutus*, *avarus*, *minime liberalis*, bij *Kiliaan*. Zamenstell. bandrekel, *canis catenarius*.

Rekenen, b. w. met asch bedekken, *condere vel occultare ignem cineribus*, doch hier voor gebruiken wij thans meestal het zamengestelde inrekenen. Zoo ook oprekenen, *excitare ignem cineribus conditum*. Rekenen beteekend eigenlijk, *colligere rastro*, *farculare*, bij *Kiliaan*; komende van het stamwoord reek of raak, *rastrum*, *i*, *n*.

Rekenen, b. en o. w. eigenlijk op eene reek brengen, *in seriem redigere*, *ratiocinari*, *computare*, *reputare*, *supputare*, *inire rationem vel calculum*. Bijzonderlijk, elk ding bij zijne eigene soort optellen, *adnumero*, *avi*, *atum*, *are*. Voorts, een ding beoordeelen en waarderen, *judicare*, *aestimare*, *censere*, *putare*, *habere*. B. v. dit zoude ik voor zonde rekenen, *hoc pro peccato haberem*. Dit reken ik voor niets, *hoc nihili aestimo*. Het zal hem tot oneer gerekend worden, *hoc illi dedecori erit*, *vel pro dedecore habebitur*; onz. *censeo*, *puto*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. ik reken, dat het mijn pligt is, *officium meum esse puto*, *vel mei muneris esse censeo*. Ook zoo veel als de rekenkunst beoefenen, *arithmeticam vel arithmeticen exercere*. Ook zoo veel als staat maken, *fido*, *fisus sum*, *fidere*, *confidere*, *fidem habere*. B. v. kan men op dien man wel rekenen? *anne homini isti fides est habenda?* Van hier: rekenaar, *calculator*, *oris*, *m.* *supputator*, *oris*, *m.* bij *Seneca*; *ratiocinator*, *oris*, *m.* bij *Scheller*. Rekening of rekenschap, zie hier onder. Zamenstell. rekenboek, *rationarium*, *ii*, *n.* *breviarium rationum*; beide bij *Suetonius*. Ook een boek waaruit men rekenen leert, *liber arithmeticus*, bij *Scheller*. Rekenbord en rekentafel, *tabula arithmetica*. Rekenfeil, *error arithmeticus*. Rekenlei, *tabula arithmetica e schisto confecta*. Rekenkamer, *collegium rationarium*, bij *Scheller*. Rekenkunde, *scientia numeralis*, bij *Kiliaan*; *peritia in arte rationes conficiendi*. Rekenkundig, *peritus in arte rationes conficiendi*. Rekenkunst, *arithmetica*, *ae*, *f.* *arithmetice*, *es*, *f.* Rekenkunstig, *arithmeticus*, *a*, *um*. Rekenmeester, *magister vel doctor arithmeticae*. Rekenpenning, *numus computatorius vel arithmeticus*. Rekenschool, *ludus arithmeticus*, *schola arithmetica*. Rekentuig, *instrumenta arithmetica*. Rekenwijze, *methodus arithmetica*.

Rekening, v. *ratio*, *onis*, *f.* ook *rationes*, *um*, *f. pl.* Verkleinw. rekeningje ook rekeningetje, *ratiuncula*, *ae*, *f.* ook zegt men *nomen*, *inis*, *n. debitum*, *i*, *n.* zoo dezelve nog te betalen is. Rekening houden, *computare*, *rationem habere*, *rationem ducere*, *rationem putare*, bij *Scheller*. Rekening geven, *rationem reddere*, *rationes referre*. Rekening afnemen, *accipere rationes*, doch in deze gevallen is het woord rekenschap meer in gebruik. Rekening sluiten, *absolvere rationes*. Rekening maken of opmaken, *conficere rationes*. De rekening is in orde, *ratio constat*. Gij hebt u in de rekening vergist, *ratio te fefellit*. Iets op rekening nemen, *non numerata vel praesente pecunia emere aliquid*. Voor mijne rekening, *meo nomine*. Zet het maar op mijne rekening, *in meas volummode transfer rationes*; overdragtiglijk, *mihi volummode tribue vel adscribe*. Het komt op uwe rekening, *tibi imputatur*, *tribuitur*, *adscribitur*. Iets voor zijne rekening geven, *transferre aliquid in se*, *sibi imputare*. Eene verkeerde rekening maken, *spe decidere*, *spe falli*. Ergens rekening op maken, *confidere*, *niter*, *isus vel ixus sum*, *iti*, ook *exspecto*, *avi*, *atum*, *are*. Het wordt ook voor voordeel gebruikt, *utilitas*, *a-*

Digitized by Google

tis, *f. commodum*, *i*, *n.* B. v. ik vind er mijne rekening niet bij, *res mihi non utilitati est, vel nullum inde percipio commodum.* Voor aanmerking, *ratio*, *onis*, *f.* B. v. dat komt niet in rekening, *hujus rei ratio non ducitur vel habetur.* Dat gaat buiten mijne rekening, *hoc, aliter ac sperayeram, evenit.* Zamenstell. kasrekening, *ratio mensularia.* Tijdrekening, *supputatio temporis, chronologia*, *ae*, *f.* dit laatste is een Grieksch woord.

Rekenmeester, zie bij Rekenen.

Rekenschap, zie bij Rekening.

Rekke, v. een lange stok, *pertica*, *ae*, *f. longurius*, *ii*, *m.*

Rekkelijk, zie bij het volgende woord.

Rekken, b. en o. w. *tendo*, *tetendi*, *tensum vel tentum*, *tendere*, *extendere.* Ook zoo veel als verlengen, *prolato*, *avi*, *atum*, *are*; *prolongare.* Het leven rekken, is ook *producere vitam.* Wijder maken of uitbreiden, *extendere.* Voorts zegt men van een mensch, die zijne ledematen al wringende uitstrekt, dat hij zich rekt, *distendere membra.* Ook beteekend het onz. zoo veel als wijder of langer worden, *laxari*, *in longitudinem porrigi.* Van hier: rek, *actio tendendi.* Ook voor rekking, *extensio*, *onis*, *f.* B. v. daar is geen rek in dat leer, *corium illud extensioni non proprium est.* Rekkelijk, zoo veel als toegevend, *facilis*, *lis*, *le.* Rekkelijkheid, *facilitas*, *atis*, *f.* Rekster, *femina linea extendens.* Zamenstell. rekbank, zoo veel als pijnbank, *fidiculae*, *arum*, *f. pl.* bij *Kil.* Rekdraad, *filum extensioni proprium.* Reklaars, *ocrea extensioni propria.* Rekleer, *corium extensioni proprium.* Rektuig, *instrumenta extensioni servientia.*

Rekken, o. w. *citato cursu ferri.* Van hier: rek, *cursus citatus*, bij *Weiland.*

Rekken, o. w. *in gallinarium se conferre.* B. v. zijn de hoenders al gerekt, *anne gallinae se jam in gallinarium contulerunt.*

Reklaars, zie bij Rekken.

Rekleer, zie bij Rekken.

Rellen, o. w. evenveel als rallen, snappen, klappen, *garrire*, *blaterare*, *effutire*, *strepere.* Van hier: het oude woord rel, *strepitus*, *us*, *m. garrulitas*, *atis*, *f.* Deszelfs verkl. relletje, is bij ons nog overig, *narratiuncula vel fabella identidem repetita.* Ook het onderwerp waarvan men relt, *fabula*, *ae*, *f.* Hij is het relletje van de gansche stad, *totius urbis fabula ille est.* Voorts gerel, *garrulitas*, *atis*, *f. strepitus*, *us*, *m.*

Relmuis, v. *glis*, *iris*, *m.* bij *Varro.*

Remedie, o. een onduitsch woord van het Latijnsche *remedium*, *ii*, *n. medicina*, *ae*, *f. medicamentum*, *i*, *n. medela*, *ae*, *f.* Van hier ook het basterdwerkw. remediëren, *mederi*, *medicinam adhibere*, *remedium ferre*, *consulere*, *providere*, bij *Kil.*

Remonstrant, m. eene onduitsche benaminge van Christenen, die men te onrecht, zegt de geleerde *Weiland*, dikwijls met den naam van Arminianen bestempelt, en die zich hier in van anderen onderscheiden, dat zij aan geene menschelijke leeringen en voorschriften eenig verbindend gezag toekennen, *remonstrantes*, *ita dicti*, *quia olim doctrinam suam demonstratam proceribus dijudicandam proponerent.* Van hier: remonstrantendom, *universi Christiani tali doctrinae addicti.* Remonstransch, *tali doctrinae addictus*, *a*, *m.*

Rempel, zie bij Rimpel.

Ren of run, m. een snelle loop, *cursus citatus*, *curso*, *onis*, *f. cursura*, *ae*, *f.* bij *Varro.* Het stamwoord is rennen, zie hetzelve.

Renbaan, zie bij Rennen.

Renbode, zie bij Rennen.

Rendier, o. *tarandus vel cervus tarandus*, bij *Linn. rangifer vel cervus rangifer*, bij *Klein.* Het komt van rennen en dier.

Renegaat, m. iemand die zijnen godsdienst verlaat, *apostata*, *ae*, *m. desertor ecclesiae.*

Renet, v. zeker slag van appelen, *ma-*

Digitized by Google

malum renet *nomen gerens*, volg. *Schell.*

Renloop, zie bij Rennen.

Rennen, o. w. *cursu citato ferri, currere, cursare, curitare*, bij *Kiliaan*, *ruere*, bij *Schell.* Somtijds heeft het eenen vierden naamval bij zich als of het bedr. ware, iemand over hoop rennen, *sternere aliquem ruendo.* Van hier: renbaan, *curriculum, i, n. spatium, ii, n. stadium, ii, n. circus, i, m.* bij *Suetonius*; *catadromus, i, m.* bij *Vitruv.* Een renbaan voor paarden, is *hippodromus, i, m.* deze twee laatste zijn van Griekschen oorsprong. Renbaanlooper, *stadiodromus, i, m.* bij *Plin.* Renbode, *nuntius cursor*, ook *cursor publicus.* Renloop, *cursus citatus.* Renperk, is zoo veel als renbaan. Renprijs, *praemium cursus.* Renspeer, *lancea, ae, f.* Renspel, *ludus circenfis.* Renstrijd, *certamen circense.* Renwagen, *currus circenfis.* Renschip, *celox*, ook *navis actuaria*, zegt *Kiliaan*, schoon dit laatste naar mijn oordeel niet uitdrukkelijk genoeg zij.

Renperk, zie bij Rennen.

Rente, v. de opbrengst van vaste goederen, en uitgezette gelden, *reditus, us, m.* waarvoor men veeltijds *agrorum* of *pecuniae* plaatsen moet. Dat goed brengt mij jaarlijks duizend guldens aan renten op, *e praedio isto quotannis mihi mille florenі redeunt.* Zijn geld op renten zetten, *nummos in foenore ponere*, bij *Horatius.* Van of op zijne renten leven, *de reditu vivere.* Ook bezigt men het hiervan gemaakte werkw. renten: dat goed rent mij zoo veel, *tantum mihi ex isto praedio redit.* Van hier: rentbaar, *reditum adferens, vel praebens.* Renteloos, *reditu carens, sine quaestu.* Rentenier, *foenerator, oris, m.* ook *aliquis, qui reditu annuo sive agrorum sive pecuniae vivit. Plautus* gebruikt ook het woord *danista, ae, m.* volg. *Hoogstraten.* Rentenieren, *reditu agrorum vel pecuniae suae vivere*, ook *foeneror, atus sum, ari*, doch dit laatste is meest in eenen ongunstigen zin. Zamenstell. rentebrief, *literae reditum constituentes.* Rentheffer en rentheffter, *qui, vel quae reditum accipit.* Rentkamer, *pars aedis ubi reditus annui solvuntur.* Rentmeester, *dispensator, oris, m.* bij *Cicero*; *quaestor, oris, m.* bij *Scheller.* Rentmeesterschap, *quaestura, ae, f.* Rentschuld, *debitum, pro quo reditus solvuntur annui.*

Renteloos, zie bij Rente.

Renten, zie bij Rente.

Rentenier, zie bij Rente.

Rentenieren, zie bij Rente.

Rentmeester, zie bij Rente.

Rep, zie bij Reppen.

Repel, m. een vlashamer, *instrumentum ferreum, quo semen lini stringitur.* Van hier: repelen, *semen lini stringere*, volg. *Kil.* In Overijssel en Gelderland zegt men reppelen.

Reppen, b. w. in sterke beweging brengen, *ocius moyere, festino, avi, atum, are.* B. v. rep u! *ocius te move! festina!* De trommel reppen, *pulsare tympanum.* Het geweer reppen, *tractare arma*, bij *Weiland.* Overdragt. tot het onderwerp van een gesprek maken: die zaak wordt niet gerept, *de illo filetur.* Van hier: rep en roer, *motio vehemens, tumultus, us, m.* In rep en roer brengen, *omnia tumultu miscere.*

Republiek, v. een onduitsch woord van het Fransche *republique* en dit weder van het Latijnsche woord *res publica, rei publicae, f.* Van hier: republikein, *rempublicam amans, civis reipublicae.* Republikeinsch, *more reipublicae.*

Respijt, o. een onduitsch woord, zoo veel als uitstel beduidende, *cessatio, moratoria, prorogatio, onis, f. remora, ae, f. dilatio, onis, f. spatium, ii, n. Kiliaan* verklaart het door *respirandi spatium.*

Rest, v. *residuum, ui, n. reliquum, i, n. reliquiae, arum, f. plur.* De rest wordt ook wijls overgezet door *reliqui, ae,*

Digitized by Google

a, *casteri*, *ae*, *a*. B. v. de rest smeekte te vergeefs om hulp, *reliqui vel casteri frustra auxilium implorabant*. In rest blijven, *omne debitum non persolvere*. Iemand de rest geven, *interficere*, *necare*, *occidere aliquem*, ook *penitus aliquem perdere vel pessumdare*. Verkleinw. restje, *paulum reſidui*, *Schell*.

Resten, o. w. *restare*, *reſiduum vel reliquum eſſe*. Het basterdw. resteren hiervan afkomſtig heeft dezelfde beteekenis.

Retig, zie bij Reer.

Revel, eene ſtad in Lijfland, *Revalia*, *ae*, *f*. *Rivalia*, *ae*, *f*. bij *Hoogſtrat*.

Revelen, zie bij Ravelen, in den tweeden zin.

Reu, m. *canis mas*. Van hier: reudig, bijv. n. *catulient*, *entis*, *omn. g.* bij *Kiliaan*. *Hoogſtrat*. neemt het bij ongeluk voor eene teef.

Reuk, m. eene fijne uitwaſeming van iets, die de zenuwen van den neus aandoet, *odor*, *oris*, *m*. *nidor*, *oris*, *m*. Het huis is met liefelijken reuk vervuld, *domus odore ſuavi impleta eſt*. De reuk ſtijgt tot de wolken, *odor ſurgit ad coelum*. Reuk van zich geven, *halo*, *avi*, *atum*, *are*; *ſpirare*, *emittere odorem*, *odorem exhalare*, *fragrare*, ook *oleo et redoleo*, *ui*, *itum*, *ere*. Den reuk van iets krijgen, *olfacere*, *odorari*, *ſubſentio*, *enſi*, *enſum*, *entire*, *aliquid*. In eenen kwaden reuk zijn, *male audire*. Ook zoo veel als niet vertrouwd worden, *fide carere*. Ook is reuk, het vermogen om die fijne uitwaſemingen te bemerken, *odoratus*, *us*, *m*. *odoratio*, *onis*, *f*. Van hier: reukeloos, in den eerſten zin, *inodorus*, *a*, *um*; *odore carens*, *odorem non habens*, *odoris expers*, *ſine odore*; in den tweeden zin, *odoratu carens*, *odoratum non habens*, *odoratus expers*, *ſine odoratu*. Zamenſtell. reukaltaar, *ara*, *in qua olim thus in honorem Dei cremabatur*. Reukbal, *paſtillus olfactorius*. Reukdoos, *pyxis olfactoria*. Reukfleschje, *lagena olfactoria*, *lagunculo olfactoria*, bij *Scheller*. Reukpeer, *pyrum ſuavem odorem emittens*. Reukpoeder, *pulvis olfactorius*. Reukſtof, is hetzelfde. Reukvat, *vas unguentarium*, bij *Plinius*; ook *acerra*, *ae*, *f*. Reukwater, *liquor olfactorius*. Reukwerk, *odoramentum*, *i*, *n*. *unguentum*, *i*, *n*. *olfactorium*, *ii*, *n*. bij *Plinius*; *ſuffimen*, *inis*, *n*. *ſuffimentum*, *i*, *n*. Reukwerker, *myrobrocharius*, *ii*, *m*. bij *Plautus*; *ſuffitor*, *oris*, *m*. bij *Plinius*, zegt *Hoogſtraten*, doch ik geloof dat *ſuffitor* iemand is, die de reukwerken brandt, van het werkw. *ſuffire*, zoo veel als reukwerken branden beteekenende.

Reukeloos, zie bij Reuk.

Reukeloos, zie Roekeloos.

Reus, m. een buitengewoon lang mensch, *gigas*, *antis*, *m*. bij *Cicero*. Reuzin, v. *femina ſtaturae admodum proceraa*. Van hier: reusachtig, *gigantaeus*, *a*, *um*. Reusachtigheid, *natura gigantaea*. Zamenſtell. reuzenaard, *indoles vel natura gigantaea*. Reuzenbeeld, *coloſſus*, *i*, *m*. *imago coloſſea*. Ook een ſterrenbeeld dus genoemd, *jugula*, *ae*, *f*. bij *Varro*. Reuzenhand, *manus gigantaea*. Reuzenkind, *infans gigantaeus*. Reuzenkracht, *vires gigantaeae*, *robur gigantaeum*. Reuzenſchrede, *paſſus gigantaeus*. Reuzenſtrijd, *gigantomachia*, *ae*, *f*. Reuzenvoet, *pes gigantaeus*. Reuzenwerk, *opus gigantaeum*, *opus coloſſeum et coloſſicum*, bij *Vitruvius*. Reuzenſlang, *boa conſtrictor*, bij *Linn*.

Reutel, m. het geluid der ademhaling van een mensch, welks longpijpen met bloed en ſlijm bezet zijn zoo als bij ſtervenden plaats heeft, *grunnitus*, *us*, *m*. *murmillum*, *murmur*, *quale moribundi edunt*, *murmur raucum*, *ſonus moribundi*, bij *Kiliaan*. Van hier:

Reutelen, o. w. *ſonum moribundi edere*. Voorts morren, knorren, *murmuro*, *avi*, *atum*, *are*; *grunnio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Ook ka-

Digitized by Google

kakelen, snappen, *garrio, ivi, itum, ire; blatero, avi, atum, are.* Van hier: reutelaar, *homo morosus, garrulus, vel blatero, onis, m.* Gereutel, *murmur, uris, m. murmillatio, onis, f. garrulitas, atis, f. verba inepta.*

Reuter, m. zoo veel als eene zeef, *cribrum, i, n.* Verkl. reutertje, *parvum cribrum.*

Reuzel, m. en o. *arvina, ae, f.* ook *adeps, ipis, m. & f.* Zamenstell. reuzelpot, *olla arvinae servandae serviens.* Reuzelvet, hetzelfde als reuzel. Reuzelworst, *farcimen ex arvina confectum*, ook zou men kunnen zeggen, *farcimen e pinguedine suilla confectum.*

Revelen, o. w. zoo veel als suffen, *deliro, avi, atum, are.* B. v. hij is ellendig aan het revelen, *miserrimum in modum delirat.* Ook, niets beduidende dingen zeggen, *ineptio, ivi, itum, ire.* B. v. hoor ze daar eens revelen! *eja, ut ineptiunt! Kiliaan* verklaart het nog door, *ranae instar coaxare.* Van hier: revelaar, *homo delirus*, ook *inepta effutiens.* Revelaarster, *femina vel anus delira, garrula, inepta effutiens.* Reveling, *delirium, ii, n. ineptiae, arum, f. plur.* Dit woord waarvoor *Kiliaan* ook reven gebruikt, schijnt aan het Fransche woord *rêver* naauw verwand te zijn.

Rhone, eene bekende rivier in Frankrijk, *Rhodanus, i, m.*

Rib of ribbe, v. een der bogtige beenderen, die uit den ruggegraat voortkomen, hart en longen omringen en de borst vormen, *costa, ae, f.* Lange ribben, *costae verae.* Korte ribben, *costae nothae.* De ribben of inhouten der schepen zijn, *costae navium.* Eene dunne balk wordt ook een rib genoemd, *asser, eris, m. tignum, i, n.* bij *Vitruvius.* Verkl. ribbetje, *trabecula, ae, f. tigillum, i, n. tranſtilla, orum, n. plur.* bij *Vitruvius.* De vezelen van kruiden, bladeren enz. zijn ook ribben, *fibrae, arum, f. plur.* bij *Plinius.* De ribben van meloenen zijn ook, *costae, arum, f. plur.* Spreekw. dit stoot mij op de ribben, *hoc mihi magno afficit damno.* Dit kleeft aan de ribben, *hoc faginat, farcit vel pinguefacit.* Dit zet wat aan de ribben, *hoc multum lucri affert.* Zamenst. ribbestuk, *pars carnis costalis*, bij *Scheller.* Kalfsrib, *pars costalis vitulina.* Osserib, *bovis pars costalis.* Varkensribbetjes, *particulae costales suillae.* Voorts komt van rib, het werkwoord ribbezakken, alleen in de gemeene verkeering gebruikelijk, voor slaande en stootende aandrijven, *verberibus aliquem instimulare vel incitare.* B. v. men moet hem onophoudelijk ribbezakken, *sine intermissione verberibus instimulandus est.*

Rid, m. eigenlijk voor tijd van rijden, *cursus equestris.* Verkl. ridje, *parvus cursus equestris*, ook *parvum iter equestre, ambulatiuncula equestris.* Voorts zegt men ook rit, *cursus equestris.* En daarvan het onz. w. ritten, *sine ordine huc illuc discurrere.* Van te voren schijnt rit een bepaald getal ruiters beteekend te hebben, zoo als het nog bij *Kiliaan* voorkomt, *turma equitum.* Welke beteekenis nog blijkt uit de zamenstell. rid of ritmeester, *equitatui praefectus, magister equitum.* Rid of ritmeesterschap, *praefectura equitum.*

Ridder, m. *eques, itis, m.* Iemand tot ridder slaan, *creare aliquem equitem.* Van hier: ridderlijk, *equestris, is, e.* Ook beteekend het zoo veel als kloek, *fortis, is, e; animosus, a, um; ferox, ocis, omn. g.* Zamenstell. ridderhof, *villa equestris*, bij *Scheller.* Ridderleen, *feudum equestre.* Ridderorde, *ordo equestris, dignitas equestris.* Ridderspel, *lusus equestris vel equester.* Ridderschap, *ordo equester, equites, um, corpus equitum*, bij *Scheller*, ook *dignitas equestris.* Ridderspoor, een slag van bloemen, *delphinium*,

um, ii, n. bij *Linnaeus; consolida regalis, arvensis.* Dien men in de tuinen zaait, is: *delphinium sativum, consolida regalis hortensis, delphinium Ajacis.* Ridderstand, *dignitas equestris.* Ridderteeken, *signum dignitatis*, ook *ordinis equestris.* Riddertogt, *expeditio equestris,*

Ridsch, ouling schreef men ritsch, rits en ritsig, bijv. n. *catuliens, entis, omn. g. pruriens in venerem, pronus ad coïtum.* Een ridsch wijf, *femina virosa, pruriens, libidinosa.*

Ridselen, o. w. *levem edere sonitum, leniter strepere.* Van hier: ridseling ook geridsel, *lenis strepitus.*

Ridsen, b. w. prikkelen, aanzetten, *incito, avi, atum, are; instigare, stimulare, induco, uxi, uctum, ucere; incendo, di, sum, ere.* Het zamengestelde aanridsen is meest in gebruik. Zamenstell. ridsijzer, *stimulus ferreus.*

Ridsig, is hetzelfde als ridsch. Van hier: ridsigheid, v. *catulitio, onis, f.*

Rieken, o. en b. w. onzijdig is het fijne uitwasemingen, die den neus prikkelen, van zich geven, *oleo, ui, ere cum ablativo.* Naar iets rieken, *olere aliquid.* B. v. hij riekt naar wijn, *olet vinum*, ook *odorem emittere, spargere, spirare, exhalare.* Bedr. is het zoo veel als de gezegde uitwasemingen met den neus inademen, *odoror, atus sum, ari; olfacio, eci, actum, acere, aliquid.* Lieflijk of aangenaam rieken, *suavem emittere odorem, fragrare, bene olere.* Leelijk rieken of stinken, *puteo, ere; foeteo, ere; tetrum spirare odorem, obolere*, bij *Plaut.* Van hier: rieker, waarvoor men thans ruiker gebruikt, *fasciculus florum suavem odorem emittentium*, *Justinus* gebruikt *corpusculum florum.* In beide beteekenissen gebruiken wij ook meestal ruiken in plaats van rieken, behalven in het woord welriekend, *fragrans, antis, omn. g. suave olens*, alwaar men zich aan rieken houdt. Rieking, v. *odoratio, onis, f. olfactus, us, m.* bij *Plinius; odoratus, us, m.* bij *Scheller.*

Riem, m. eigenlijk, genoegzaam hetzelfde als reep, *particula defecta, tenuis et longa alicujus rei.* In het gebruik verstaan wij er door eene lederen strook, *lorum, i, n. habena, ae, f.* bij *Scheller; loramentum, i, n.* bij *Justinus; corrigia, ae, f.* Voor gordel, *cingulum, i, n. zona, ae, f.* Zoo veel als eene roeispaan, *remus, i, m.* Ook riem, zegt de geleerde *Weiland*, zoo veel hoeken papier, als met eenen riem van bepaalde lengte kunnen zamengebonden worden, *fascis chartaceus quingentas chartas continens*, bij *Kiliaan.* Spreekw. eerst in de boot keur van riemen, *primo venienti eligendi jus est.* Men moet roeijen met de riemen, die men heeft, *utendum est remedio praesenti.* Iemand op zijne eigene riemen laten drijven, *viribus suis propriis aliquem tradere.* Iemand een hart onder den riem steken, *animum addere alicui, animum alicui facere, ardorem animo alicujus facere*, bij *Livius.* Uit eens anders leêr is het goed riemen snijden, *alienis sumtibus commode vivitur.* In riemen snijden, *in minutas partes dissecare.* Van eenen riem, *loreus, a, m*, bij *Cato.* Met eenen riem gebonden, *loratus, a, m.* Van hier: riemen, b. w. *cingo, inxi, inctum, cingere, loro vel zona circumdare.* Ook voor roeijen, *remigo, avi, atum, are.* Ook verklaart *Kiliaan* riemer, door *remex, igis, m.* Zamenst. riembank, *transtrum, i, n. jugum, i, n.* bij *Scheller.* Riemband, *fermamentum cinguli vel zonae.* Riemblad, *palmula zonae vel remi.* Riembloem, *loranthus, i, m.* bij *Linnaeus.* Riemgat, *columbar, aris, n.* bij *Kil.* Riemgoed, *charta quae promiscue et per congeriem venditur.* Riemmaker, *opifex lorarius, &c.*

Rie-

Digitized by Google

Riemen, zie Riem.

Riet, o. *arundo*, *inis*, *f.* *canna*, *ae*, *f.* *calamus*, *i*, *m.* Verkl. rietje, *arundo parva*. Een rieten fluit, is ook *arundo*, *calamus*. Van hier: rieten, zoo veel als van riet gemaakt, *arundineus*, *a*, *m.* B. v. een rieten dak, *tectum arundineum*. Rietachtig, *arundinaceus*, *a*, *m.* Zamenstell. rietakker, *ager arundinosus*. Rietband, *vinculum arundineum*. Rietbinder, *arundinum colligator*. Rietbos, *arundinetum*, *i*, *n.* *calametum*, *i*, *n.* *silva arundinea* vindt men bij *Virgilius*. Rietdak, *tectum arundineum*. Rietdekker, *tecti arundinei confector*. Rietdijk, *agger arundineus*. Rietgras, *carex*, *icis*, *m.* Rietgrasbos, *carectum*, *i*, *n.* Rietfluit, *arundo*, *inis*, *f.* *calamus*, *i*, *m.* Rietkolf, *nodus arundinis*. Rietknods, *clava arundinea*. Rietmusch, *schoenículus*. Rietmees, *parus palustris*, hoe *Hoogstraten* dit door *parus sylvestris* verklaart, weet ik niet. Rietpijp, *fistula arundinea*, ook *arundo* alleen. Rietvink, *fringilla palustris*. Rietsnip, *scolopax limosa vel palustris*, bij *Linnaeus*. Rietvorsch, *rana palustris*, *calamitha*, *ae*, *f.*

Rieten, van riet gemaakt, zie bij Riet.

Rietpeer, meestal riepeer genoemd, v. *pyrum spigninum vel testaceum*, bij *Kil.*

Rif, zie Reef.

Rif, o. een lange, smalle zandbank in zee, *lingula maris arenosa*, *vadum tenue ac longum arenosum*

Rif, o. zoo veel als geraamte, *ossa carne nudata*; *Kiliaan* gebruikt *scheleton*, *i*, *n.* *Schellér scheletus*, *i*, *m.*

Rigchel, v. zoo veel als lijst of rand, *margo*, *inis*, *m.* & *f.* Bij *Kiliaan* komt het in de beteekenis van grendel voor, *repagulum*, *i*, *n.*

Rigten, b. w. eigenlijk hetzelfde als regten, *dirigo*, *exi*, *ectum*, *igere*, ook *regere*. Voorts eene bekwame strekking aan iets geven, *dispono*, *sui*, *situm*, *ere*; *in ordinem redigere*. B. v. het geschut rigten, *disponere tormenta*. Zich over einde rigten, *se erigere*. Van hier: rigting, *dispositio*, *directio*, *onis*, *f.* Rigtig, bijv. n. en bijw. *rectus*, *a*, *m*; *directus*, *dispositus*; bijw. *recte*, *adv.* Rigtsnoer, *norma*, *ae*, *f.*

Rigter, zie Regter.

Rigtig, bijv. n. en bijw. dit is een Hoogduitsch woord en geraakt hier te lande al meer en meer in zwang, vooral in de beteekenis van juist, goed, duchtig, *rectus*, *a*, *m*; *bonus*, *a*, *m.* B. v. dat uurwerk gaat niet rigtig, *horologium illud non recte horam indicat*. Eene rigtige betaling, *justa solutio*. Het is daar niet rigtig, *res sese illic non bene habent*. Het is in zijn hoofd niet rigtig, *mentis compos non est*, *sanae mentis non est*, *mens ejus non recte se habet*. Van hier: rigtigheid, *recta ratio*, ook *rectum*, *i*, *n.* bij *Scheller*.

Rigtsnoer, o. een snoer, waarna de werklieden hunnen arbeid rigten, *amussis*, *is*, *f.* *perpendiculum*, *i*, *n.* *norma*, *ae*, *f.* *linea*, *ae*, *f.* *regula*, *ae*, *f.* *libella*, *ae*, *f.* Overdragtelijk: een regel voor iemands gedrag, *norma*, *ae*, *f.* *regula*, *ae*, *f.* bij welke woorden men ook somtijds *vitae* voegt, *lex*, *legis*, *f.* *canon*, *onis*, *m.* *disciplina*, *ae*, *f.*

Rij, v. eigenlijk hetzelfde als rei, maar in het gebruik zeer verschillende; daar rei alleen eene reeks dansers of gangers, en rij allerhande nevens elkander geplaatste dingen beteekend, *series*, *ēi*, *f.* *ordo*, *inis*, *m.* B. v. eene rij boomen, *ordo vel series arborum*, &c. Eene rij van steenen, *cubile*, *is*, *n.* *chorium*, *ii*, *n.* bij *Vitruvius*. Eene rij van soldaten, *ordo militum*, ook *ordo* alleen. Ook voor eene lat, waaralleen. Ook voor eene lat, waarvan de metselaars zich bedienen om de steenen op eene rij te plaatsen, *norma*, *ae*, *f.* bij *Vitr.*

Rijden, o. en b. w. *vehor*, *vectus sum*, *vehi*. Te paard rijden, *vehi equo*, *equitare*. Op eenen wagen rijden, *curru vehi*. Men zegt ook op schaatsen rijden, *currere per glaciem*, waarbij men *ope calopodiorum ferratorum*,

rum, voegen kan. Op ſtelten rijden, *grallis incedere*. Een die op ſtelten rijdt wordt bij *Plautus*, *grallator*, *oris*, *m.* genoemd. Fig. zegt men: op de tong rijden, *fabulam eſſe*. In eenen kwaden zin, *diffamari*, *ſiniſtra fama divulgari*, bij *Kiliaan*. Voor anker rijden, *in anchoris ſtare*, ook *in anchoris ſtans fluctibus huc illuc agitari*. Men zegt ook eenen ſtorm afrijden, *tempeſtatem in anchoris ſtando perferre*. Hij rijdt er voor, *periculo ſuo eſt*. Rijden wordt ook gebruikt voor het paren der dieren, *ſalire*, *inire fœmellam*. Rijdende landen waren oulings, *terrae vel agri aqua ſaepe merſi*. Bedr. is rijden, *curru aliquem vehere vel ducere*. B. v. ik heb hem al drie uren lang gereden, *illum jam per trium horarum ſpatium curru duxi*. De kleederen van het lijf rijden, *vehementi motu veſtes dilacerare*. Hij rijdt altijd vier paarden, *quadrijugo curru ſemper utitur*. Zamenſtellingen, *ſtadium*, *circus*, *curriculum*, *i*, *n.* Rijkneecht, *ſervus vel familius equitationi ſerviens*. Rijkusſen, *pulvinus equitando ſerviens*. Rijmantel, *pallium equitando ſerviens*. Rijpaard, *equus ephippiarius*. *Kil.* zegt ook, *ſub homine gradiens*, ook *equus equitando ſerviens*. Rijrok, *toga equitando ſerviens*. Rijſchool, *ludus equitationis*. Rijtuig, *vehiculum*, *i*, *n.* Rijweg, *via equitationi apta*, ook *via popularis*. Van hier ook rijder, m. *eques*, *itis*, *m.* *ſeſſor*, *oris*, *m.* Gerij, gerid of gerit, *equitatio*, *onis*, *f.* *Schell.*

Rijder, m. is ook een gouden muntſtuk, waarop een rijdend mensch afgebeeld is, *moneta aurea figura equitis inſignita*.

Rijf, bijv. n. bij *Kil.* *largus*, *a*, *m*; *copioſus*, *a*, *m*; *abundans*, *antis*, *omn. g.* dit is thans verouderd.

Rijf of rijve, v. zoo veel als eene hark, *raſtrum*, *i*, *n.* *raſtellum*, *i*, *n.* Ook zoo veel als eene raſp, *tyrocneſtis*, *radula*, *ae*, *f.* Bij *Kiliaan* is het ook eene draagbaar, *feretrum*, *i*, *n.* Van hier: rijffen en rijffelen, bij *Kiliaan*, het geen in Gelderland en elders nog in de beteekenis van raſpen gebruikt wordt, *rado*, *raſi*, *raſum*, *radere*; *fricare*, *terere*, *ſcalpere*.

Rijfelen, o. w. *ludere teſſeris*, ook *ſortior*, *itus ſum*, *iri*; *punctis talorum certare*, volg. *Kiliaan*. Van hier: rijfelaar, *aleator*, *oris*, *m.* Rijfelbord, *fritillus*, *i*, *m.* *alveus luſorius*. Rijfelbeker, *pyrgus*, *i*, *n.* *orca*, *ae*, *f.* Rijfelpel, *luſus aleatorius*. Rijfelrechter, is hetzelfde als rijfelbeker.

Rijgen, b. w. *fascia*, *ligamine vel filo res perforatas ordine connectere*, *faſciare*, ook *ligo*, *avi*, *atum*, *are*. Men zegt ook zich rijgen, het geen zoo veel is als zijn kleed rijgen, *taenia vel faſcia conſtringere veſtem*. Iemand aan den degen rijgen, *transfodere aliquem gladio*. *Vondel* gebruikt het ook voor *cingere*, *circumdare*, *includere*, wanneer hij zegt: men rijgt den ommekreits met ſchanſen van reduiten. Zamenſtell. rijglijf, *thorax muliebris taenia vel faſcia conſtrictus*, *vel veſtimentum muliebre rigidum orbiculatum*. Rijgnaald, *acus res per ordinem nectendo ſerviens*. Rijgnestel, *ligamen longum*, bij *Kil.* Rijgſnoer, *faſcia*, *ae*, *f.* *taenia*, *ae*, *f.* *ligamen*, *inis*, *n.* *lorum*, *i*, *n.* bij denz. Verkl. rijgſnoertje, *taeniola*, *ae*, *f.* Rijgveter, het zelfde als rijgſnoer.

Rijk, bijv. n. en bijw. eenen overvloed van aardſche goederen bezittende, *dives*, *itis*, *m.* *locuples*, *etis*, *omn. g.* *opulens*, *entis*, *omn. g.* *opulentus*, *a*, *m*; *fortunatus*, *a*, *m*; *dis*, *ditis*, *m. et f.* *dite*, *is*, *n.* Overvloedig van kostbare dingen verzien, noemt men ook rijk: b. v. een rijk geladen ſchip, *navis onere pretioſo inſtructa*. Een rijk paardentuig, *phalera pretioſe ornata*. Een rijk kleed, *veſtis ornatiſſima*. Overvloedig met allerlei goede dingen begiftigd: rijk in deugden, *virtutibus abundans*, *vel bonis artibus affluens*. Rijk in vee, *dives pecoris*. Eene rijke vrouw,

Digitized by Google

tafel, *mensa lauta vel opipara.* Rijk worden, *divitem fieri, ditesco, ere,* bij *Schell.* Rijk maken, *dito, avi, atum, are, locupletare, divitem reddere.* Rijk wordt ook als zelfst. gebruikt: b. v. rijk en arm prijst hem, *divites inopesque homines illum laudant;* bijw. *opulenter, fortunate, pretiose, ornate, copiose, adverbia.* Van rijk, komt rijkaard, m. *homo dives, opulentus, divitiis abundans.* Rijkdom, m. *divitiae, arum, f. plur. opes, um, f. plur. opulentia, ae, f. facultates, um, f. plur. fortunae, arum, f. plur.* Een overvloed van eenveel welke dingen, *abundantia, ae, f, copia, ae, f.* Van vruchten, *ubertas, atis, f.* Rijkelijk, *opulenter, opipare, splendide, copiose, abunde, abundanter, adv.* Rijkelijkheid is ook een bijw. *opulens, opulentus, opiparus, splendidus, abundans.* Ook zoo veel als mildadig, *liberalis, is, e.* Ook zoo veel als kostelijk, *pretiosus, a, um; lautus, a, um.* Rijkelijkheid, *abundantia, ae, f. copia, ae, f.* ook *liberalitas, atis, f. pretiositas, atis, f.* bij *Martial. lautitia, ae, f.* Rijkelling zoo veel als Rijkaard. Rijcken is bij *Kil.* zoo veel als verrijken, zie rijk maken. Rijkheid was oulings zoo veel als rijkdom, zegt *Weiland.* Het wordt nu ook nog dikwijls gebruikt voor *copia, ae, f. abundantia, ae, f. affluentia, ae, f.* B. v. rijkheid van woorden, *affluentia verborum, verborum copia.*

Rijk, o. *imperium, ii, n. regnum, i, n.* ook *dominatio, onis, f.* Bijzonder al wat aan eene bijzonder heerschappij en wel wooral aan die van den keizer van Duitschland plagt te staan. Zamenstell. rijksadel, *nobilitas imperialis.* Rijksadelaar, *aquila imperialis.* Rijksambt, *munus imperiale.* Rijksappel, *malum imperii germanici, globus imperii germanici.* Rijksarmee, een basterdwoord, *exercitus imperii germanici.* Rijksbaron, *baro imperii Germanici.* Rijksboer, *rusticus imperio Germanico unice subjectus.* Rijksbestuur of rijksbewind, *imperium, regnum.* Rijksbodem, *solum vel terra imperii Germanici.* Rijksburger, *civis imperii Germanici.* Rijksburggraaf, *castelli imperialis praefectus.* Rijksdaalder, *moneta imperialis quinquaginta obolorum.* Men lette wel dat *obolus* hier gebruikt wordt in den zin van de kleinste munt zoo als van den geleerden *Ruhnkenius* aangeteekend is. *Scheller* zegt, *thalerus imperialis vel imperii Germanici.* Rijksdag, *comitia imperialia vel imperii Germanici.* Rijksgebied, *imperium, regnum.* Rijksgenoot, *socius imperii.* Rijkskreits, *circulus imperii.* Rijkskrijg, *bellum imperiale vel imperii Germanici.* Rijkskroon, *corona imperialis.* Rijkskleinodien, *insignia regni vel insignia imperii Germanici.* Rijksleen, *feudum imperiale vel imperii Germanici.* Rijksleger, *exercitus imperialis vel imperii Germanici.* Rijksoorlog hetzelfde als rijkskrijg. Rijksopperhoofd, *caput imperii Germanici.* Rijksopvolger, *successor in imperio vel regno.* Rijksopvolging, *successio in imperio vel regno.* Rijksraad, *consilium regni, senatus regni.* Ook als eene persoon, *senator regni.* Rijksoord, *quarta pars thaleri imperialis.* Rijksschepter of rijksstaf, *sceptrum regni vel imperii.* Rijksstad, *urbs imperialis.* Rijksstenden, *ordines imperii Germanici.* Rijksvergadering, *comitia imperialia, conventus imperiales.* Rijksvorst, *princeps imperii vel regni Germanici.* Rijkszorge, *cura imperii vel regni,* enz.

Rijkdom, m. zie bij het bijv. n. Rijk.

Rijkelijk, insgelijks.

Rijkheid, insgelijks.

Rijm, m. de lichte uitslag, waarmede alles door een zacht vorstje bedekt wordt, *pruina, ae, f. canens gelu,* bij *Ovid.*

Rijm, o. de overeenstemming van den

den eindklank van woorden of dichtregels met die van anderen, *similis verborum in fine versuum exitus, homoeoteleuton*, een Grieksch woord. Ook een gedicht in het algemeen, *rhythmus, i, m. carmen, inis, n.* Intusschen gebruikt men rijm in het verkl. rijmpje veelal voor slechte verzen, *versus vel versiculi inepti.* Van hier: rijmeloos, *solutus a, um*; ook *solutus homoeoteleutis*, bij *Scheller.* Zamenstell. rijmdicht, *carmen homoeoteleuton, carmen rhythmicum.* Rijmdichter, *rhythmicus, i, m.* bij *Cicero.* Rijmklank, *homoeoteleuton, i, n.* Rijmwerk, *opus rhythmicum.* Rijmwoord, *verbum homoeoteleuticum*, bij *Scheller.*

Rijmen, onz. en bedr. w. onzijdig is het, in eindklank overeenstemmen, *consonare, homoeoteleuticum esse, similem habere exitum.* B. v. die verzen rijmen niet, *versus isti non sunt homoeoteleutici vel similem non habent exitum.* Fig. overeenstemmen, *congruere, convenire, non alienum esse, consentire vel consentaneum esse.* Bedrijvend is het, *rhythmos sive versus similiter cadentes componere, versus simili exitu claudere*, bij *Scheller*; *carmen homoeoteleuticum componere.* Van hier: rijmelen, b. w. *ineptum componere carmen.* Rijmelaar, *poëtaster, ri, m.* Rijmelarij, *versus inepti.* Rijmer, *poëta rhythmicus*, verstificator, *oris, m.* Eigenl. *opifex homoeoteleutorum.* Meest wordt het in eenen slechten zin gebruikt en is, *poëtaster homoeoteleuticus, poëtilla*, bij *Scheller.* Rijmerij, *poëtis rhythmica.* Gerijm, *actio versus homoeoteleuticos componendi.* Gerijmd wordt overdr. voor betamelijk gebruikt, *decens, entis, omn. g. consentaneus, a, um*; *congruus, a, um*; *conveniens, entis, omn. g. aptus, a, um.* Zoo als ongerijmd voor onbetamelijk.

Rijn, m. de eigennaam van eene bekende rivier, *Rhenus, i, m.* Van hier: Rijnsch, *Rhenanus, a, um.* B. v. Rijnsche wijn, *vinum Rhenanum.* Rijnsch waarvoor men in het gemeen Rinsch of Rins gebruikt is ook, *acorem vini Rhenani habens*, ook alleen *acidus, a, um*; *acidulus, a, um.* In het Friesch is Rijnsch of Rijnsk, *magnificus, lautus, splendidus, a, um.* Van hier: Rijnschheid, *sapor acidulus.* Zamenstell. Rijnbezie, *bacca Rhenana vel bacca rhamni catharticae.* Rijnbloem, *stoechas citrina, gnaphalium stoechas*, bij *Linnaeus.* Rijngraaf, *comes Rhenanus.* Rijngoud, *aurum Rhenanum*, bij *Scheller.* Rijnland, *Terra vel regio Rhenana.* Rijnlander, *accola Rheni*, Rijnlandsch, bijv. n. *Rhenanus, a, um.* Rijnschip, *navis Rhenana.* Rijnschipper, *navita vel nauta Rhenanus.* Rijnschuit, *navigium Rhenanum vel cymba Rhenana.* Rijnstroom, *flumen Rhenus vel flumen Rheni*, ook *fluxus Rheni.* Rijnwater, *aqua Rhenana.* Rijnwilge, *ligustrum, i, n. populus nigra*, bij *Linn.* Rijnvogel, *porphyrio punctulatus.* Rijnzwaluwe, *hirundo riparia*, bij *Linnaeus.* Mij dunkt dat men ook zeggen kan, *hirundo Rhenana.*

Rijp, m. zoo veel als rijm of bevrozen dauw, *pruina, ae, f.* Vol rijp, *pruinosus, a, um.* Van hier: rijpen, onz. onperf. w. *pruina tegi.* Het rijpt, *pruina tegit terram.* Het heeft gerijpt, *pruina texit terram*, enz.

Rijp, v. zie Rups.

Rijp, bijv. n. en bijw. *maturus, a, um*; *maturatus, a, um*; *mollis, lis, le, tempestivus, a, um.* Fig. voor huwbaar, *nubilis, lis, le, maturus, a, um*, bij *Horatius*; *matura virgo.* Zoo gebruikt die zelfde dichter ook van eene onhuwbare maagd, *eruda marito.* Van hier: rijpheid, *maturitas, atis, f.* bijw. *mature, tempestive, adv.*, hier voor wordt ook het bijw. rijpelijk gebruikt.

Rijpen, onz. en bedr. w. onz. zoo veel als rijp worden, *maturesco, ui, escere, adipisci vel adsequi maturitatem, ad maturitatem pervenire.* Bedr. zoo veel als

Digitized by Google

als rijp maken, *maturo, avi, atum, are, maturum reddere.* Ook gebruikten de Romeinen het werkwoord *coquere* in dezen zin. B. v. de zon rijpt de vruchten, *sol coquit fructus*; bij *Varro.* Rijping, *ſtatus vel conditio maturescendi.* Zamenſtell. doorrijp, *permaturus, a, um.* Onrijp, *crudus, a, um.* Onrijpheid, *cruditas, atis, f.* Rijpmoedig, zoo veel als ernſtig bij *Kiliaan*; *ſeverus, a, um*; *ſerius, a, um*, bij denzelfd. vindt men ook rijp brood, *panis ſatis ſuperque fermentatus.* Rijpgeſichte, *frons nubila, obducta, ſupercilium ſeverum, vultus durus, auſterus*, bij denz.

Rijs, o. een jonge, dunne en lenige boomſpruit, *virga, ae, f. vimen, inis, n. ſurculus, i, m. ſarmentum, i, n.* Verkleinw. rijsje, *virgula rami*, bij *Kil.* ook *virgulta, ſarmenta, ramalia.* Verkl. rijsje, *virgula, ae, f.* waarbij *Kiliaan rami* voegt. Zamenſtell. Rijsbank, *ſcamnum e virgultis confectum, ſedes viminea*, * ook *moles e ſarmentis, et ſurculis in mare projecta vel porrecta.* Rijsbezem, *ſcopae vimineae, vel virgeae.* Rijsboompje, *virgultum, i, n.* Rijsbos, *faſcis virgarum.* Rijsbundel is hetzelfde. Rijshout, *virgulta, orum, n. plur.* Rijswaarde, *agger vimineus, regionem aliquam ab inundatione tutam reddens, vel ad impetum aquae ſuſtinendum jactus.* Rijswerk, *opus e ſarmentis et ſurculis confectum*, enz. Bandrijs of bindrijs, *vimen ligationi ſerviens.* Erwtrijs, *ramalia piſis ſuſtentandis ſervientia.* Teenrijs, *vimen, inis, n.*

Rijsſel, eene ſtad in Vlaanderen, *Inſulae, arum, f. pl.* bij *Kil. vulgo Lila, ae, f.* bij denz.

Rijst, v. een zeer wit, half doorſchijnend en voedzaam ſlag van koren, dat in warme landen veel gebouwd wordt, *oryza, ae, f.* bij *Plinius.* Zamenſtell. rijstakker, *ager oryza conſitus.* Rijstebrood, *panis ex oryza confectus.* Rijstebrij, *puls oryzae.* Rijstedief, *emberiza oryzivora*, bij *Linn.* Rijstemeel, *farina oryzae.* Rijstkoekje, *placentula ex oryza confecta.* Rijstland, hetzelfde als rijstakker. Rijstoogst, *meſſis oryzae.* Rijstſtroo, *ſtramentum oryzae.* Rijsttaart, *ſcriblita oryzae.* Rijstveld, *campus oryza conſitus.* Rijstvogel, hetzelfde als Rijstdief. Rijstwater, *aqua oryzae.*

Rijten, bed. en onz. w. zoo veel als ſcheuren, van een rukken, *findo, idi, iſſum, ere, ſcindere, rumpo, upi, uptum, ere, divello, ulſi, ulſum ellere et avellere, abſtraho, axi, actum, ere, lacero et dilacero, avi, atum, are.* Onz. *diſſilio, lui, ultum, ire, diſſultare, rimas agere, findi, rumpi, divelli, lacerari, hiare.* Van hier: zegt de geleerde *Weiland*, reet, oulings rijte, *rima, ae, f. fiſſura, ae, f. ruptura, ae, f. hiatus, us, m.* Rijting, v. *fiſſio, onis, f. ſciſſio, onis, f. ruptio, divulſio, avulſio, lacer atio et dilaceratio.*

Rijtuig, o. alles, waarmede men voortgereden kan worden, *Scheller* verklaart het door *inſtrumentum equitationi vel equitando ſerviens.* Mij dunkt dat het woord *vehiculum, i, n.* veel beter is. In de zeevaart is rijtuig, *inſtrumenta nautica tempore tempeſtatis ſervientia; veluti anchora ſacra, auchoralia, etc.*

Rijven, b. w. *raſtello vel raſtro corradere.* In Gelderland is het ook zoo veel als raspen, *rado, raſi, raſum, radere.* Ook was rijve voorheen zoo veel als raspe, *radula, ae, f.* ook *raſtrum, i, n. raſtellum, i, n.*

Rijzen, onz. w. hooger worden, *ſurgo, ſurrexi, ſurrectum, ſurgere, exſurgere, adſurgere.* Voor opkomen of ontſtaan, *orior, ortus ſum, oriri. exoriri, oboriri.* Voor zich opdoen, *ſe oſtendere.* B. v. het land rijst, *terra ſe oſtendit.* In prijs klimmen, *augeri pretio.* Eindelijk is rijzen zoo veel als gisten, *fermento, avi, atum, are.* Omhoog ſtijgen: b. v. het haar rijst hem

Digitized by Google

hem van ſchrik te berge, *rigent illi metu capilli*, bij *Ovidius*. Oulings gebruikte men rijzen ook bedrijv. *tollere*, *attollere*, *efferre*. Van hier: rijzing, *actio ſurgendi*, *ortus*, *us*, *m. augmentum pretii*, *fermentatio*, *onis*, *f.*

Rijzig, bijv. n. *ſurrectus*, *a*, *m*, bij *Columella*, *altus*, *a*, *m*; *procerus*, *a*, *m*; *excelſus*. Van hier: rijzigheid, v. *altitudo*, *inis*, *f. proceritas*, *atis*, *f. excelſitas*, *atis*, *f.* bijw. *alte*, *procere*, *excelſe*, *adv.*

Rikkekikken, onz. w. een klanknabootſend woord ontleend van het geluid der kikvorſchen, *coaxo*, *avi*, *atum*, *are.*

Rillen, onz. w. beven en wel voornamelijk van koude en afkeer, *tremo*, *ui*, *ere*, *horreo*, *ui*, *ere.* Van hier: rilling, *tremor*, *oris*, *m. horror*, *oris*, *m.*

Rimini, eene ſtad in Italie, *Ariminum*, *i*, *n.*

Rimmelen, hetzelfde als Rammelen.

Rimpel, m. eene onregelmatige en onbekoorlijke plooi in een buigzaam ding, *ruga*, *ae*, *f.* Van hier: rimpelig, *rugoſus*, *a*, *m.* Rimpelvol, *plenus rugarum.*

Rimpelen, b. en o. w. *rugo*, *avi*, *atum*, *are*, *corrugare*, *irrugare*, *et capero*, *avi*, *atum*, *are*, dit laatſte is eigenlijk den neus in rimpels trekken, gelijk de bokken doen. Van hier: rimpeling, *contractio frontis*, bij *Cicero.*

Rimpelig, zie bij Rimpel.

Rinde, v een verouderd woord, waarvoor men thans rin of run gebruikt, *cortex*, *icis*, *m.* Eig. *cortex quarceus.*

Rind, was voorheen zoo veel als rund, *bos*, *ovis*, *m.* Van hier: rindsoog, een kruid, *buphtalmus*, *i.*, *m.*

Ring, m. eigenlijk hetzelve als een kring, *orbis*, *is*, *m. circulus*, *i*, *m.* Een ring om de maan is, *halos* of *halo*, *f. indeclinabile.* Voorts een ding van metaal, hout enz. dat de gedaante van eenen ring heeft, *annulus*, *i*, *m.* Verkl. ringetje, *annellus*, *i*, *m.* Een ring om de zon is, *parelium*, *ii*, *n.* Ringband, *millus*, *i*, *m.* Ringbord, *cymbalum*, *i*, *n.* Ringbout, *clavus annulatus.* Ringduif, *columba torquata* of *palumbes torquatus*, *columba palumbes*, bij *Linnaeus.* Ringkas, ringdoos, ringkoffertje, *dactylotheca*, *ae*, *f.* Ringgans, *anas talorna*, ook *anas torquata.* Ringkoekoek, *cuculus alis deauratis*, bij *Klein.* Ringkolder, *lorica annulata*, *thorax ſquamatus.* Ringkraag, *colli tegmen annulis ferreis conſertum.* Ringmuur, *murus quaſi*, *circino circumductus.* Ringmot, *ſphinx phegea*, bij *Linnaeus.* Ringraaf, *corvus torquatus*, bij *Klein.* Ringrups, *phalaena neuſtria*, *eruca phalaenae neuſtriae*, et *eruca orbiculata*, ook *eruca ova ſua orbiculatim in ramis arborum ponens.* Ringſloot, *foſſa orbiculata.* Ringmeerle, *merula torquata.* Ringmaker, *annularius*, *ii*, *m.* Ringswijze, *orbiculatim*, *in modum orbis*, *circuli vel annuli confectus*, *a*, *m.* Ringvinger, *digitus annularis.* Ringworm, *impetigo*, *inis*, *f. lichen*, *enis*, *m.* bij *Kil.* Van hier is ringen en ringelen, bij *Kil. annulo circumdare*, ook alleen *circumdare*, *circumvolvere*, *intorquere*, *in gyrum vertere*, *coercere*, *coarctare*, *domare*, *in ordinem redigere*, *exercere*, *cogere.* Doch buiten zamenſtelling is dit woord niet meer in gebruik.

Ringelooren, bedr. w. eigenlijk bij de ooren omleiden, even als dieren die met een keten geboeid omgeleid worden, *legem alicui praeſcribere*, *cogere*, *agitare*, *vexare aliquem*, *in aliquem dominari.*

Rinkel, m. *nola*, *ae*, *f. tintinnabulum*, *i*, *n. crotalum*, *i*, *n. crepitaculum*, *i*, *n.* Zamenſtell. rinkelbel, hetzelfde als rinkel. Rinkelbom, *cymbalum*, *i*, *n.* Van hier komt

Rinkelen, onz. w. *ſono*, *ui*, *itum*, *are*, *tinnio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *pulſare*, bij *Kil.* Van hier: rinkeling of gerinkel, *ſonitus*, *us*, *m. tinnitus*, *us*, *m. pulſatio*, *onis*, *f.*

Rin-

Rinkelrooijen, onz. w. zoo veel als bijeenloopen, zegt *Weiland; concurso, avi, atum, are.* Onder een luid getier rondzwieren, *multo cum strepitu discurrere vel bacchari*, ook *sonare nolis vel crepitaculis.* Van hier: rinkelrooijer, *bacchator, oris, m.* Rinkelrooister, *ambulatrix, icis, f. femina sordida, meretrix, icis, f.*

Rinket, o. een kleinere valdeur in de grootere deur van eene sluis, *portula, ae, f. valvula, ae, f.* Waarschijnlijk zegt de groote *Weiland* moest men klinket zeggen

Rinkinken, b. en o. w. *magno cum strepitu aliquid frangere vel rumpere;* onz. *magnum edere strepitum, magno cum strepitu bacchari, nepotari.*

Rinneken of rinniken, zie Grinniken.

Rinsch, zie bij Rijn.

Rinsel, zie bij Runsel.

Rintel, eene stad in Duitschland, *Rintelia, ae, f.* Van Rintel, *Rintelienſis, is, e; Rintelicus, a, m,* bij *Scheller.*

Riom, eene stad in Auvergne, *Riomagum, i, n.* Van Riom, *Riomagenſis, is, e.*

Riool, o. eene vuilniszijp, *cloaca, ae, f. sentina, ae, f. apoga, ae, f.* bij *Plinius; emisſarium, ii, n.* In eenen minder morsigen zin is het, *rivus, i, m. rivulus, i, m. canalis, is, m. fistula, ae, f.* Verkl. riooltje, *canalicula, ae, f. canaliculus, i, m.* Ons riool schijnt van het Fransche *rigole* en dit mogelijk van het Latijnsche *rivulus* af te stammen.

Rippen, o. w. zoo veel als haasten, *propero, avi, atum, are; festino, avi, atum, are.*

Rispen, o. w. zoo veel als oprispen, *ructo, avi, atum, are; ructori, atus ſum, ari; eructare, irructare.* Doch het is bijkans niet gebruikelijk dan in de zamenstelling oprispen.

Rist, oudtijds reesem, eigenlijk een getakt uitspruitsel van eenen aalbezieboom of wijnstok, *racemus, i, m.* waarmede ons oude reesem zeer veel overeenkomst heeft. Voorts beteekend rist de gezamenlijke uijen, die aan een stroobosje vast gemaakt zijn, *uva ceparum; Kiliaan* zegt ook *reſtis ceparum,* waarmede ons rist overeenkomt, *faſciculus ceparum.* Ook noemt men een vlasbundeltje een rist, *manipulus lini.* Eene hoeveelheid van op haren kant gezette leijen ter lengte van acht voeten, wordt ook een rist genoemd, *ſeries lapidum ſchiſtorum;* fig. *longa ſeries.* Van hier: risten, b. w. *conglobo, et colligo, avi, atum; are,* bij *Kil.*

Ritmeester, m. zie bij Rid.

Ritsch, zie Ridsch.

Ritselen, zie Ridselen.

Ritsen, b. w. zoo veel als aanzetten, *inſtigare, incitare, inducere, incendere,* bij *Kiliaan.* Ook als wijken, volg. *Hoogstr. cedo, ceſſi, ceſſum, cedere.*

Ritsig, zie Ridsig.

Ritten, o. w. *discurrere, discurſare, magna vi huc illuc currere.* In eenen bedrijvenden zin beteekend het, *divellere, dilacerare.*

Rivier, v. een vloed van binnenwater door bronnen en beekjes gevormd en in zee uitloopende, *flumen, inis, n. fluvius, ii, m. amnis, is, m. rivus, i, m.* van dit laatste schijnt oons woord afkomstig te zijn. Verkl. riviertje, *rivulus, i, m. amniculus, i, m.* bij *Kiliaan.* Van eene rivier, *fluvialis, lis, le; fluviatilis, lis, le; flumineus, a, m; amnicus, a, m; rivalis, lis, le,* bij *Colum.* Zamenstell. rivierdijk, *agger ſtavio vel flumini objectus.* Rivierkreeft, *cancer fluviatilis.* Rivierpaard, *hippopotamus, i, m.* Riviervisch, *piscis fluviatilis.* Rivierwater, *aqua fluviatilis.* Rivierzand, *arena fluviatilis &c.*

Rivoli, een kleine stad in Italie, *Ripulae, arum, f. pl.*

Rob, m. eene soort van zoogdieren, die zich in het water ophouden, *phoca, ae, f. vitulus marinus, phoca vitulina,* bij *Linnaeus.* Ook wordt het voor de *naeus.* Ook wordt het voor de maag van groote visschen gebezigd, *ſtomachus piscium ingenti-*

Digitized by Google

tium, schoon anderen hiervoor rop schrijven. Zamenstell. robbehuid of robbevel, *pellis phocae vitulinae*. Robbejagt, *venatio phocarum vitulinarum*. Robbespek, *lardum phocarum vitulinarum*. Robbetraan, *adeps phocarum vitulinarum*. Robbeslager, *interfector phocarum vitulinarum*. Dus noemt men ook een schip, dat tot de jagt van de robben bestemd is, *navis phocis vitulinis capiendis destinata*. Van robbevel komt het onverar derlijke bijv. n. robbevellen, *e pelle phocae vitulinae confectus, a, m.*

Robijn, m. een edel gesteente van eene roode kleur, *pyropus, i, m. rubinus, i, m.* bij *Scheller*. Ook schrijft men rubijn.

Rochelle, eene stad in Frankrijk, *Rupella, ae, f.* bij *Hoogstrat*.

Rochlitz, eene kleine stad in Misnie, *Rochlicia, ae, f.* bij denzelfden.

Roch, zie Rog.

Roden, zie Roeijen of rooijen.

Roede, v. *virga, ae, f.* Verkl. roedje, *virgula, ae, f.* bij *Cicero*. Een roede om mede te slaan is ook, *flagellum, i, n. f. utica, ae, f.* Op zich-zelf beteekend roede dikwijls eenen maatstaf van bepaalde lengte: b. v. van tien voeten, *decempeda, ae, f.* Van eenen molen, *ala, ae, f.* De staart van eene komeet wordt ook roede genoemd, *coma, ae, f. crinis, is, m.* Het mannelijk teeldeel van menschen en beesten, *penis, is, m. mentula, ae, f.* Ook zoo veel als een riem, *remus, i, m. tonsa, ae, f.* De roode roede wordt somtijds in plaats van den provoost gebruikt, *quaesitor, oris, m. quaestor, oris, m. praetor vel judex rerum capitalium, vel criminalium*, bij *Kiliaan*. Overdragtig beteekend roede zoo veel als alle tuchtiging, *censura, ae, f. animadversio, onis, f. castigatio, onis, f. disciplina, ae, f.* De roede kusten is, zich aan de tuchtiging onderwerpen, *disciplinae se submittere, censurae audientem esse*. Van hier roeden, zoo veel als roeijen, zie dat woord.

Roedmeester of rooimeester, *decempedator, oris, m. aedilis, is, m.* bij *Kiliaan*. Roedrager, *rhabdophorus, i, m.* een Grieksch woord, *viator, oris, m. apparitor, oris, m.* deze wordt ook door den grooten *Weiland* roedrig genoemd.

Roeden, zie Roeijen.

Roef, v. eigenlijk een verdekje en afgeschoten vertrekje achter in een klein schip, *concameratio puppis*. In het algemeen ook *contignatio, onis, f. laquear, aris, n. tectum, i, n. camera, ae, f. culmen, inis, n. testudo, inis, f.* bij *Kil*. Een schuinsch oploopend dekstel op eene doodkist, heet ook roef, *tegmen capuli vel sandapilae oblique in altitudinem surgens*. Zamenstell. roefgeld, *pecunia vel portorium pro usu concamerationis puppis solvendum*. Roefkussen, *pulvinus subselliis concamerationis puppis impositus*.

Roeijen, o. en b. w. onz. *jacere, projicere, impellere, huc illuc agitare*. Zoo zegt men van een mensch, hij roeit, wanneer hij onder het gaan, de armen op en neer beweegt, om zich als het ware, voort te stuwen, *brachia huc illuc agitare*. In het dagelijksche gebruik is roeijen, een vaartuig door eene gestadige beweging van deszelfs riemen voort stuwen, *remigo, avi, atum, are; remis propellere*. Spreekw. men moet roeijen met de riemen die men heeft, *occasione, quaecumque sit, utendum est, vel remediis quibuslibet, quae ad manum sunt, est utendum*. Uit roeijen gaan, zegt men ook van vrouwen, die eene barende vrouw te hulp komen, *parturienti auxilium ferre*. Bedr. is het zoo als wij reeds zeiden, *remorum ope impellere, vel propellere, remigando aliquem traducere*. B. v. zij roeiden hem naar den anderen kant, *remigando illum in alteram partem traducebant*. Van hier: roeijer, *remix, igis, m.* Zamenstell. roeibank, *transtrum, i, n.* Roeibark, *actuariolum, i, n.* Roeidol, *strophus*,

Digitized by Google

phus, *i*, *m. ſtruppus*, *i*, *m.* bij *Livius.* Roeiſchip, *navis actuaria.* Roeiſchuit, *navigium actuarium*, ook *actuariolum*, *i*, *n.* Roeiſlaaf, *ſervus ad remum damnatus.* Roeiſpaan, hetzelfde als riem.

Roeijen of rooijen, b. w. zoo veel als peilen, *radio ſive virga capacitatem dolii tentare.* Van hier: roeijer, *qui dolii capacitatem radio vel virga tentat.* Roeiſtok, *radius vel virga capacitatem dolii tentando ſerviens.* Ook is roeijen zoo veel als uittrekken, uithalen, waarvoor men meer uitroeijen gebruikt, *exſtirpare*, *eradicare.* Oulings gebruikte men hier voor roeden.

Roek, v. *cura*, *ae*, *f. attentio*, *onis*, *f. conſideratio*, *onis*, *f.* Dit woord is buiten gebruik, maar niet het daarvan afſtammende roekeloos, bijv. n. en bijw. *incurioſus*, *temerarius*, *a*, *m*; *inconſideratus*, *a*, *m*; *attentione carens*, *audax*, *acis*, *omn. g.* Men gebruikt het ook voor moedwillig, *petulans*, *antis*, *omn. g.* Voor buitensporig, *effrenus*, *a*, *m*; *effrenatus*, *a*, *m.* Een roekelooze vent, *ſcordalus*, *i*, *m.* bij *Seneca.* Van hier: roekeloosheid, *temeritas*, *atis*, *f. temeritudo*, *inis*, *f. inconſideratia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *audacia*, *ae*, *f. effrenatio*, *onis*, *f. petulantia*, *ae*, *f.* Roekeloos, als bijw. is *temere*, *temeriter*, *audacter*, *audaciter*, *audenter*, *effrenate*, *petulanter*, *adverb.* Oulings was het werkwoord roeken ook in gebruik en beteekende zoo veel als zorgen, *curo*, *avi*, *atum*, *are*; *attendere*, *perpendere*, *conſiderare*, *aeſtimare.* B. v. hem en roekt niet wat hij zeide, *quid dicat*, *non curat*, bij *Kiliaan.*

Roeken, zie hier boven bij roek.

Roekkoeken, o. w. *columbarum inſtar ſonitum edere.* Een klanknabootsend woord, *minurrire*, bij *Kiliaan.*

Roem, m. *fama*, *ae*, *f. gloria*, *ae*, *f. celebritas*, *atis*, *f. claritas*, *atis*, *f. nomen*, *inis*, *n. laus*, *audis*, *f. decus*, *oris*, *n. nobilitas*, *atis*, *f. honor*, *oris*, *m. claritudo*, *inis*, *f.* vindt men bij *Tacitus*; ook is het zoo veel als pogching, *jactatio*, *onis*, *f. jactantia*, *ae*, *f. oſtentatio*, *onis*, *f. gloriatio*, *onis*, *f.* Ergens roem opdragen, *vendicare ſe.* Zich roem verwerven, *adipiſci gloriam*, *honorem*, *laudem*, *famam.* Naar roem ſtaan, *incumbere ad laudem*, bij *Cicero*; *petereſe gloriam*, bij denzelfden; *aucupari famam*, bij *Plinius.* Iemands roem benijden, *invidere laudi*, *gloriae*, *honori*, *famae alicujus.* Het zij zonder eigen roem gezegd, *praeſiſcine dixerim.* Roem in ſchande ſtellen, *laudem in fuga quaerere.* Van hier: roemachtig, *glorioſus*, *a*, *m*, bij *Kiliaan.* Zamenſtell. roemgierig, *avarus*, *vel avidus*, *vel cupidus gloriae*, *vel laudis*, *vel famae.* Roemgierigheid, v. *avaritia laudis*, bij *Curtius*; *aviditas*, *cupiditas*, *amor gloriae*, *laudis vel famae.* Roemrijk, *dives gloria*, *laude vel fama*, *glorioſus*, *a*, *m.* Roemruchtig, *gloria*, *laude*, *vel fama notus*, *vel celebris*, *praeclarus*, *nobilis*, *famoſus.* Roemruchtigheid, *celebritas*, *atis*, *f. claritas*, *atis*, *f. claritudo*, *inis*, *f. gloria*, *ae*, *f.* Roemruchtiglijk, bijw. *celebriter*, *clare*, *glorioſe*, *adverb.* Roemwaardig, *gloria vel laude dignus*, *glorioſus*, *a*, *m*; *laudabilis*, *lis*, *le*; *laudandus*, *a*, *m.* Roemwaardigheid, v. *conditio*, *ratio*, *vel natura glorioſa*, *laudabilis*, *laudandae vel laude digna.* Roemwaardiglijk, bijw. *laudabiliter*, *glorioſe*, *cum laude vel gloria.* Roemzucht, *nimia gloriae vel laudis cupiditas vel aviditas*, *ſtudium laudis vel famae.* Roemzuchtig, *avidus*, *cupidus vel appetens gloriae*, *laudis vel famae.* Roemzuchtigheid, is hetzelfde als roemzucht.

Roemen, b. en o. w. in eenen bedrijvenden zin, *alta voce laudare*, *celebrare*, *praedicare*; onz. *gloriari aliqua re vel de aliqua re*, *jactare ſe aliqua re*, *praedicare aliquid de ſe*, *ven-*

Digitized by Google

ditare. Van hier: roembaar, *laudabilis, lis, le; laudandus, a, m.* Roemer, *laudator, oris, m. jactator, oris, m. gloriosus, magniloquus.* Roeming, v. *laudatio, onis, f. laus, laudis, f. celebratie, onis, f. jactatio, onis, f. jactantia, ae, f. magniloquentia, ae, f.* Roemzaam, *gloriosus, a, m,* bij *Kil.*

Roemer, zie Romer.

Roemgierig, zie Roem.

Roemrijk, zie Roem.

Roemruchtig, zie Roem.

Roemzucht, zie Roem.

Roep, m. *clamor, oris, m. vocatus, us, m. rumor, oris, m. fama, ae, f.* Er gaat een flechte roep van hem uit, *male audit.* De roep gaat, *fama vagatur, fama est, vel fama fert.*

Roepen, b. en o. w. eigenlijk *alta voce clamare,* ook *clamare* alleen, *voco, avi, atum, are, aliquem, nominare, appellare,* ook *clamorem edere, tollere vocem, tollere clamorem, vociferor, atus sum, ari.* Ook is roepen, *arcessere.* Dikwijls roepen, *clamito, avi, atum, are.* Enkel roepen, is ook om wraak roepen, *vindictam vel poenam exposcere,* vooral in den bijbeltrant. Van hier: roepende zonden, *peccata vindictam, ultionem vel poenam exposcentia.* Iemand met of zonder verheffing van ftem bij zich vorderen, *cieo, evi, etum, ere.* B. v. men roept ons te wapen, *ad arma nos cient.* Noodigen, *vocare, invitare.* B. v. ga, waar de eer u roept, *i, quo gloria te vocat.* Zij worden tot het avondmaal geroepen, *invitantur ad coenam.* God roept den mensch, *Deus hominem invitat.* Van hier: roeper, *clamator, oris, m. vocator, oris, m.* bij *Scheller.* Ook een fpreektrompet, *tuba nautica.* Ook een lokvogel, *avis illex,* bij *Linnaeus,* en bij *Kiliaan,* de ftrot, *trachea, ae, f. arteria pulmonis, arteria aspera.* Roeping, *vocatus, us, m. vocatio, onis, f. clamatio, onis, f. appellatio, onis, f. vociferatio, onis, f. vociferatus, us, m.* Roepfter, *mulier vel femina clamosa.* Zamenftelk. roepftem, *vox clamans.*

Roer, o. eigenlijk een werktuig om te roeijen, een riem, *remus, i, m.* Bijzonderlijk een zware breede riem, waarmede men een klein vaartuig van achteren zoo wel voort roeit als beftuurt, *remus major non solum remigio, sed etiam navi gubernandae inserviens.* In het gebruik beteekend het dus een werktuig, dat de plaats van zulk eenen riem vervangt en dan is het, *gubernaculum, i, n. clavus, i, m. moderamen, inis, n.* alhoewel naar mijn inzien, *moderamen* eer voor de daad van ftuuren te houden zij. B. v. het roer aanvaarden, is *moderamen capere.* Dat fchip luistert niet naar het roer, *navis ista gubernaculo non obedit.* Werp het roer om! *clayum verte!* Overdragtelijk beteekend het het beftuur van evenveel welke dingen, *gubernaculum, moderamen.* B. v. aan het roer van ftaat zitten, *ad gubernacula reipublicae sedere,* bij *Cicero; gubernaculo adsidere,* bij *Plinius; gubernacula tenere, clavum imperii tenere,* beide bij *Cicero.* Spreekw. hij is het roer van het fchip, *in illo cardo vertitur, ille dominatur, vel ille princeps est.* Zijne poot aan het roer flaan, *officio suo vere fungi.* Het roer houden, *rebus praeesse, principem esse, dominari.* Het roer ligt er naar! *eo tendunt!* Houd uw roer regt! *res tuas cura!* Ook in de gemeenzame verkeering zegt men dit aan iemand, die befchonken is, dan is het *vide ne cadas!* Hij ftaat ftijf op zijn roer, *non facile a consilio suo abducendus est, vel propositi tenax est.* Van hier: roerloos, *gubernaculo carens.* Roerpen, *clavus, i, m.* Roertouw, *funis gubernaculi.*

Roer, o. eigenlijk eene rieten pijp, *arundo, inis, f. fistula, ae, f.* En voorts evenveel welke pijp, *tubus, i, m. canalis, is, m.* In het gebruik, de pijp van een fchietgeweer, *tubus fistulae igniyomae.* Ook het fchietgeweer zelf,

Digitized by Google

zelf, *fistula ignivoma*, *sclopus*, *i*, *m.* bij *Kiliaan.* Zamenstell. roerband, *vinculum vel ferramentum fistulae ignivomae.* Roerloop, *tubus vel canalis fistulae ignivomae.* Roermaker, *fistularum ignivomarum opifex.* Roerschutter, *miles fistula ignivoma utens.* Ganzeroer, *fistula ignivoma longior.* Jagtroer, *fistula ignivoma venationi apta.* Vogelroer, *fistula ignivoma avibus feriendis apta.* Vuurroer, *fistula ignivoma.* Windroer, *fistula pneumatica.* Zinkroer, *sclopus*, *i*, *m. fistula ignifera vel ignivoma*, bij *Kiliaan.*

Roer of roere, v. de daad van roeren of beweging, *motus*, *us*, *m. commotio*, *onis*, *f.* Doch heden ten dage is dit woord alleen maar in gebruik in de spreekwijs, in rep en roer: b. v. alles in rep en roer brengen, *omnia perturbare*, *omnia movere.* Van hier de zamenstell. oproer, *motus*, *us*, *m. tumultus*, *us*, *m. turba*, *ae*, *f.*

Roerdomp, m. zeker slag van reigers, geel van kleur met bruine vlekken, *onocrotalus*, *i*, *m. ardea stellaris*, bij *Linn. asterias*, bij *Plin.*

Roeren, b. w. zoo veel als aanraken, *tango*, *tetigi*, *tactum*, *tangere*, *attingere*, *contingere*, *tractare manibus*, *attrectare.* Voor bewegen, *moveo*, *ovi*, *otum*, *ere*; *commovere.* B. v. zijne woorden roerden mij, *verba sua me movebant vel commovebant.* In beweging brengen is ook roeren, *agito*, *avi*, *atum*, *are.* Oulings was roeren ook zoo veel als betreffen, *attinere*, *pertinere.* Ook zoo veel als melden, *memorare*, *mentionem facere.* Van hier: roerbaar, *mobilis*, *lis*, *le.* Roerend, *mobilis*, *lis*, *le*; ook *movens*, *vi movendi praeditus*, ook *vim movendi vel commovendi habens.* Roerlijk, *mobilis*, *lis*, *le.* Roering, v. *motio*, *onis*, *f. motus*, *us*, *m. agitatio*, *onis*, *f. agitatus*, *us*, *m.* Zamenstell. roerkruid, *gnaphalium*, *ii*, *n.* Roerspaan of roerstok, *spatha*, *ae*, *f. tudicula*, *ae*, *f.* een apothekers werktuig. Roerom, m. *placenta*, *quae inter coquendum sine intermissione movetur ac permiscetur.* Roervink, *genus avis*, zegt *Kiliaan*, dit woord wordt meest in den zin van belhamel, oproermaker gebruikt, *auctor seditionis*, *auctor turbarum*, *turbator*, *oris*, *m. homo inquies vel inquietus.* Voor eenen vogel genomen is het, *fringilla illex.* Eertijds had roeren de beteekenis van aanlokken, zoo dat roervink eigenlijk zoude zijn, *aliquis qui alios ad hoc vel illud faciendum allicit.* Daar roere bij *Kil.* ook nog *esca*, *ae*, *f.* beduidt.

Roeroord, eene kleine stad in Duitschland, *Ruroria*, *ae*, *f.*

Roes, m. bedwelming door sterken drank, *crapula*, *ae*, *f.* Volgens *Tacitus* waren de Duitschers oulings gewoon, om in zulk eene bedwelming de gewigtigste staatsbesluiten te nemen, zij namen ze dus in den roes. Van hier is bij ons nog bij den roes, zoo veel als onberaden, *inconsulte*, *temere.* B. v. het gaat daar alles bij den roes, *omnia illic temere et inconsulte aguntur*, bij den roes is ook *promiscue.* Ik heb die boeken bij den roes gekogt, *libros istos promiscue emi.* Roeswerk, is *opus inconsultum*, dok *opus promiscue locatum.* Of, naar eenen losfen overslag aangenomen werk: roezen, is eenen losfen overslag maken, *temere conficere.* Roezemoezen ook roezeboezen is zoo veel als tieren en krioelen, als of men door sterken drank bedwelmd was, *bacchantum more discurrere ac permisceri.* B. v. knechtjes en meisjes roezemoesden door elkanderen, *pueri puellaeque ubique discurrentes permistebantur.* Roezig, bijv. n. *crapulosus*, *a*, *m.* In Friesland gebruikt men het voor in de war, *turbidus*, *a*, *m*; *turbatus*, *a*, *m.*

Roest, m. ruwe aarddeelen, die uit verschillende bergstoffen opgelost worden, *rubigo*, *inis*, *f.* Van hier: roestachtig, *rubigini similis*, *rubiginis naturam habens.* Roestig, *rubiginosus*, *a*, *m*;

Digitized by Google

ferruginus et ferrugineus. Zamenstell. koperroest, *aerugo, inis, f.* IJzerroest, *ferrugo, inis, f.* Roestkleur, *rubiginis color, vel color rubiginosus.* Roestkleurig, *colorem rubiginis habens.* Roestvlak, *macula rubiginis.*

Roesten, o. w. *rubigine obduci, rubiginem ducere.* Door roest verteerd worden, *rubigine consumi*, ook alleen *perire, interire.* B. v. oude liefde roest niet, *amor vetus non periit.*

Roesten, o. w. dit woord beteekend bij *Kiliaan*, zoo als rusten, van vogelen gesproken, *quiescere, cubare, jacere*, ook *in pertica gallinaria quiescere, sedere, sidere.* Bij denzelfden is roest of roeste, *gallinarium, sedile avium, pertica gallinaria.*

Roestig, bijv. n. beteekend ook schor, heesch, *raucus, a, m.* Van hier: roestigheid, *raucitas, atis, f.*

Roet, o. eene donker bruine of zwarte zelfstandigheid, welke door het vuur uit verscheidene brandstoffen voortgebragt wordt en zich aan de rookleiders vasthecht, *fuligo, inis, f.* Van hier: roetachtig en roetig, *fuligini similis, lis, le; fuliginis naturam vel saporem habens*, ook *fuligineus et fuliginosus, a, m.* Zamenstell. roetkleur, *color fuligineus.* Roetkleurig, *colorem fuliginis habens.* Roetzwart, *fuligo praeparata pingendo serviens.* Men zoude naar mijn oordeel roetzwart ook als een bijv. n. kunnen gebruiken en vertalen door, *nigredinem fuliginis habens.* Het is oorspronkelijk een Duitsch woord en afkomstig van *russ*, dat ook ongel en smeer aanduidt, *sebum, i, n. colum, i, n. adeps, ipis, m. & f.* in deze beteekenis wordt ruet van vette beesten gevonden in de bijbelvert. van 1477, in welken zin het ook bij *Cats* gebruikt wordt.

Roewaard, zie Ruwaard.

Roezemoezen, zie bij Roes.

Roezen, zie bij Roes.

Roezig, zie bij Roes.

Roffel, v. eene schaaf, waarmede men het ruwste van het hout afschaaft, *dolabra rudibus ligni particulis dolandis serviens.* Fig. zegt men: hij loopt er maar met de roffel overheen, *fordide rem tractat, negligenter agit.* Van hier: roffelen, *dolabra tali dolare*, ook *negligenter agere.* Zamenstell. roffelschaaf, hetzelfde als roffel. Roffelwerk, *opus negligenter ac fordide confectum vel tractatum.* Voorts is roffel, ook nog het geslachtig gerommel, dat men met eene trom verwekt, *murmur vel strepitus tympani non remissus.* Eene roffel slaan, *tympanum sine intermissione pulsare.* Om dat men de trom op deze wijs roert, als een soldaat gekastijdt wordt, beduidt roffel overdragtig, *poena vel castigatio militaris.* Ook wordt een wijf, dat door haar gerabbel het gerommel van de trom nabootst, eene roffel genoemd, *femina garrula, sine intermissione garriens.*

Roffelen, b. en o. w. *dolabra rudes ligni particulas dolare*; fig. *negligenter ac incuriose, rem aliquam tractare*, ook *sine intermissione tympanum pulsare*, ook *indefinenter garrire*, ook nog *castigare vel punire militem.* Van hier: roffelaar, *ineptus opifex*, ook *homo garrulus, effutitor, oris, m.* Roffelaarster, *femina garrula.* Roffeling, *ineptiae, arum, f. plurr verba insulse effutita.* Geroffel is hetz.

Roffiaan, m. zoo veel als een hoorewaard, *leno, onis, m.* Van hier: roffianerij of roffiaanschap, *lenocinium, ii, n.*

Rog, m. eene zekere soort van platvisch met eenen langen staart en scherpen rug, *rara, ae, f.* bij *Plinius*; overdragtelijk, *fordida ac foeta femina.* Zamenstelling, roggestaart, *cauda rarae.*

Rogchebel, zie bij

Rogchel, v. anders ook rochel of ragchel, zoo veel als eene fluim, *sputum, i, n. pytisma, atis, t. phlegma, atis, n.* Zamenstell. rogchelbol, hetzelfde als rogchel, ook een flordig wouwmensch, *mulier fordida.* Rog-

Digitized by Google

chelpot, *olla ſcreatoria*. Fig. zoo veel als rogchelaar, *ſputator, oris, m. ſcreator, oris, m. exſcreator, oris, m. tuſſiens rauca voce*, bij *Kil.* Het ſtamwoord hier van is

Rogchelen, o. w. *ſpuo, ui, utum, uere; ſcreo, avi, atum, are; exſcreare*. Van hier: rogchelaar, zie hier boven. Rogchelaarſter, *femina ſcreans vel rauca voce tuſſiens*. Rogcheling, v. *ſcreatus, us, m.* bij *Ter.*

Rogge, v. een bekend ſlag van koorn, *ſecale, is, n. ſecale cereale*, bij *Linnaeus*. Zamenſtell. roggebloem, *cyanus, i, m.* bij *Plin.* Roggebrood, in het gemeen zegt men ſoggenbrood, *panis ſecalinus vel panis e ſecali confectus*. Roggenmeel, *farina ſecalina, vel farina ſecalis &c.*

Rok, m. *toga, ae, f.* zoo het een vrouwerok is, zet men er ook wel *muliebris* bij. Is het een onderrok dan vertaalt men het door *tunica, ae, f.* Het ſchijnt ook dikwijls de beteekenis van een kleed in het algemeen te hebben, *veſtis, is, f. veſtimentum, i, n.* Van hier zijn verſcheidene ſpreekwijzen afkomſtig: b. v. iemand een ſlip van den rok ſcheuren, *damnum adferre alicui*. Een rokje uittrekken, *macere, macesſere, macrescere, gracilescere*, bij *Plinius*. Zijnen rok omkeeren, *ad alteras tranſire partes, pedibus in aliorum ire ſententiam*. Iemand den rok uitvegen, *carpere vel reprehendere aliquem verbis duris*, ook *depexum aliquem dare*. De rok maakt den man niet uit, *ſpecies fallit*. Verkl. rokje, *togula, ae, f. parva tunica, tunicula, ae, f.* bij *Plinius*. Zamenſtell. apenrok, *veſtis ridicula vel riſum movens*. Bovenrok, *amiculum, ſuperindumentum, toga, ae, f.* Krijgsrok, *ſagum, i, n.* Lijfrok, *tunica pectoralis*, bij *Kiliaan*. Livreirok, zie bij Lieverei. Onderrok, *ſubucula, ae, f. veſtis inferior*. Reisrok, *veſtis viatica*. Rijrok, *tunica vel veſtis equeſtris*. Winterrok, *endromis*, bij *Kiliaan*; *veſtis hiemalis*.

Rokkeband, *vinculum tunicae*, ook *foſcias genus tunicae marginandae aptum*. Rokkebont, *pannus quidam varius tunicis conficiendis aptus*. Rokslijf, *thorax muliebris*. Rokslijfmaker, *thoracum muliebrium opifex*. Roksmouwen, *manicae, arum, f. plur.* Rokspand, *lacinia, ae, f.* Pandrok, *toga laciniata; Kiliaan* zegt, *tunica laciniata*. Roksvoering, *pannus togae ſubductitius*, bij *Kil.*

Rokkel, v. een zeker kruid, *eruca, ae, f.* volg. *Hoogſt.*

Rokken, o. oulings ſchreef men rok. Het werktuig waarom men het vlas of de wol windt, die men ſpinnen wil, *colus, i, f.* Voorts het vlas of de wol, waarmede het rokken omwonden is, *colus, i, f. vel lana aut linum colo adaptatum, vel circumvolutum*. Zamenſtell. rokkenshoofd, *caput vel pars coli ſuperior*. Rokkenſtok, *lignum coli vel lignum colum tenens*, bij *Schell.*

Rokken, b. w. eigenlijk vlas of wol op een ſpinrokken winden, *aptare colo penſum, colum lino vel lanae veſtire, ſtamina colo circum volvere, colum lino vel lana comere, penſum ſtruere, colum lino lanave induere*, bij *Kiliaan*. Overdr. iets ontwerpen, *ſtruere aliquid, moliri, machinari*. Van hier ook berokken dat hetzelfde beduidt. Voorts vindt men nog bij *Kiliaan* rokſel, *penſum, i, n. ſtamen, inis, n.* en rokkvink, *auctor turbarum, primus motor*. Van dit woord komt

Rokkenen, b. w. hetzelfde beteekenende als het voorgaande, doch bijzonder in den tweeden zin, *ſtruere, moliri, machinari*; het wordt meest altijd in eenen kwaden zin gebruikt. Iets kwaads rokkenen, *moliri aliquid mali, machinari dolos, inceptare vel excitare malum, fraudem &c.* vijandſchap ſtichten, *inimicitiam excitare, alterum alteri inimicum reddere*. Van hier: rokkenaar, *concitator, oris, m. concitor, oris, m. inſtinctor, oris, m.* bij *Tacitus*; *inſtigator,*

tor, *incitator*, *inductor*. Rokkenaarſter, *ſtimulatrix*, *icis*, *f.* bij *Plautus*. Rokkenarij, *incitatio*, *onis*, *f. inſtigatio*, *irritamen*, *inis*, *n.* Rokkening is hetzelfde. Rokkenſter hetzelfde als rokkenaarſter.

Rol, v. een cilinder van hout of andere ſtof, waarvan men zich tot verſchillende einden bedient, *ſcutula*, *ae*, *f. trochlea*, *ae*, *f. radius*, *ii*, *m. cylindrus*, *i*, *m. volvolus*, *i*, *m.* bij *Kiliaan*; *phalanga*, *ae*, *f. rota*, *ae*, *f. volumen*, *inis*, *n.* dit laatſte is bijzonder een geſchrift op perkament of papier dat cijlinders-gewijze opgevouwen wordt. Rol is ook zoo veel als lijſt, *index*, *icis*, *m. librarium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; *album*, *i*, *n.* En daar men om zulk een geſchrift te lezen, hetzelve ontrollen moest ontſtond, de ſpreekwijs, iets over rol halen, *evolvere vel explicare aliquid*. Allerbijzonderſt, eene lijſt van menſchen, die voor het regt gedagvaard worden, *catalogus cauſarum*, bij *Kiliaan*; *catalogus actionum*, *literae publicae*. Ook de plaats, waar zulke menſchen verhoord worden, *judicium*, *ii*, *n. tribunal*, *alis*, *n.* De rol van eenen tooneelſpeler, *perſona*, *ae*, *f. partes*, *jum*, *f. plur.* Zijnen rol ſpelen, *perſonam ſuam vel partes ſuas agere*. Overd. zegt men, iemands rol ſpelen, *perſonam alicujus imitari*, ook alleen *imitari aliquem*. Eene voorname rol ſpelen, *primas agere partes*. Zamenſtell. rolband, *faſcia quae per volumen texditur*. Rolbed, *lectus rotulis impoſitus ſive volubilis*. Rolbeurt, *vicis judicis catalogo destinata*. Rolblok, *volvolus*, *i*, *m.* bij *Kiliaan*. Rolbroek, *braccae quarum extremitates circumvolyuntur*. Rolkoets, *carpentum volubile*, *vel carpentum rotulis impoſitum*. Rolkoetsje, *carpentum parvum vel rhedula rotulis impoſita*. Rolkouſen, *tibialia quorum extremitates circumvolyuntur*. Rollaag, *ſuſtentaculum*, *i*, *n.* Rolpaard, *currus vel vehiculum tormenti bellici*. Rolpens, *pantices conditanei*. Rolrond, *rotundus*, *a*, *um*. Ook zelfſt. *circulus rotundus*. Rolſteen, *cylindrus*, *i*, *m. lapis teres et oblongus quo complanatur arena*. Rolſtoel, *ſedes volubilis*, Rolſtok, *radius*, *ii*, *m.* Rolvast, *qui partes ſuas bene agere nevit*. Rolwagen, *currus volubilis*, *plaustrum volubile*. Rolwagentje, *plostellum volvens*: vel *volubile*.

Rolbed, zie Rol.

Rolbroek, zie Rol.

Rolkoets, zie Rol.

Rolkous, zie Rol.

Rollaag, zie Rol.

Rollen, b. en o. w. *volvo*, *volvi*, *volutum*, *volvere*, *voluto*, *avi*, *atum*, *are aliquid*. Onz. *volvi*, *volutari*. Ook voor verſpreid worden, dat gerucht rolt overal, *rumor iſte ubique ſpargitur*. Neervallen in het algemeen, heet ook rollen, *decido*, *idi*, *iſum*, *idere*, *delabor*, *apſus ſum*, *abi*. Ik zal hem doen rollen, *illum ego evertam*. Overd. voor vloeijen, eene rollende taal, *fluens oratio*, bij *Cicero*. Bedr. is het ook, *verto*, *erti*, *ſum*, *ere*, *verſare*, ook *cylindro complanare*. Van hier: rollend, zoo veel als vloeijend, *fluens*, *entis*, *omn. g.* Rolling, v. *volutatio*, *onis*, *f. volutatus*, *us*, *m.* Al rollende, *volutatim*, *adv.* Rollenderwijs, *volubiliter*, *adv.* Rolbaar, *volubilis*, *lis*, *le*. Zamenſtell. aanrollen, *advolvere*, onz. *advolvi*. Afrollen, *devolvere*, onz. *devolvi*. Doorrollen, *pervolvo*, onz. *pervolvi*. Heenrollen, *provolvere*, onz. *provolvi*. Inrollen, *involvere*, onz. *involvi*. Nederrollen, *devolvere*, onz. *devolvi*. Onderrollen, *ſubvolvere*, onz. *ſubvolvi*. Oprollen of zamenrollen, *convolvere*, onz. *convolvi*. Overrollen, *ſupervolvere*, onz. *ſupervolvi*. Uitrollen, *evolvere*, onz. *evolvi*. Verrollen, *in alium locum provolvere*, onz. *in alium locum provolvi*. Wegrollen, is ook *in alium locum provolvere*, ook *volvendo perdi*.

Rolleren, b. w. dit baſtaardwoord be-

Digitized by Google

beduidt de rollen van een tooneelſtuk onder de ſpelers verdeelen, *partes ſuas cuique tribuere.* Van hier: rollering, v. *diviſio partium.*

Rolpaard, zie bij Rol.

Rolpens, zie bij Rol.

Rolvast, zie bij Rol.

Roman, m. *fabula romanenſis vel fabula mileſia*, volg. *Scheller; historia vel fabula ficta praecipue amatoria.* Van hier het bast. romanesk, *tali fabulae ſimilis.*

Romance, v. insgelijks een bast. *carmen vel cantus materiae monſtroſae vel portentoſae.*

Rome, v. de naam van eene bekende ſtad, *Roma, ae, f.* Van hier: Romein, m. *civis Romanus ex urbe Roma oriundus.* Romeinsch, bijv. n. *Romanus, a, m.*

Romer of roemer, m. *ſcyphus, i, m. calix, icis, m. Schell.* zegt ook *ſcyphus capacior.*

Rommel, zie bij

Rommelen, onz. w. *murmure, avi, atum, are, ſtrepo, ui, itum, ere, bombilo, avi, atum, are, inſonare, crepitare.* In eenen bedrijvenden zin beduidt het zoo veel als over hoop werpen, *turbo, avi, atum, are, permiſcere.* Van hier: rommel, *homo, qui promiscue et confuſe omnia effatur vel qui inter loquendum omnia miſcet ac confundit.* Rommelarij, *ſcruta, orum, n. plur. res viles ac promiscuae.* Rommeling, *murmur, uris, n. ſtrepitus, us, m. bombus, i, m. bombilatio, onis, f.* Rommelkruid, *farrago aromatum.* Rommelpot, *olla bombilans vel bombum edens.* Rommelſchuit, *navigium ſcrutis onustum.* Rommelzolder, *horreum in quo res viles promiscue conduntur.* Rommelzo, *farrago, inis, f.* Gerommel, *tumultus, us, m. ſtrepitus, bombus, i, m. bombilatio, onis, f. murmur, ſonitus.*

Rommeling, zie bij Rommelen.

Rommelkruid, zie bij Rommelen.

Rommelzo, zie bij Rommelen.

Romp, m. een menſchelijk ligchaam zonder hoofd, armen en voeten, *truncus, i, m.* De romp van een ſchip is, *alyus, i, f.* waarbij men *navis* voegen kan. Rompen zijn ook, *fragmina, um, n. plur. fragmenta, orum, n. pluv.* Bijzonder ſtukken van muskaatnoten, *fragmina nucum myriſticarum.*

Rompel, zie Rimpel.

Rompelig, bijv. n. *rugoſus, a, m; ſcaber, ra, rum.* Het komt van rompelen, het geen hetzelfde is als rimpelen.

Rompſlomp, bijw. zoo veel als ſlordig, *ſordide, negligenter, incurioſe, adverbia.* Ook wordt het als zelfſtandig gebruikt: b. v. het is daar altijd een regte rompſlomp, *omnia illic ſemper ſunt turbata.*

Rond, bijv. n. en bijw. *rotundus, a, m; globoſus, a, m; orbicus, a, m*, bij *Varro; orbicularis, is, e, ſphaericus, a, m; ſphaeralis, lis, le*, bij *Macrobius; cyclicus, a, m; circularis, is, e*, bij *Kiliaan.* Overdr. is het zoo veel als opregt, *ſincerus, a, m; integer, a, m; apertus, a, m.* De Romeinen ſchijnen ook in dezen overdragtelijken zin, *rotundus, a, m*, gebruikt te hebben, zoo als men uit de woorden van *Horatius* opmaken kan, die zegt *totus teres atque rotundus.* Een rond jaar is, *totus annus.* In het rond, *rotunde, orbiculatim, conglobatim, circum, adverb.* Ook is rond een voorzetſel, *circa vel circum praep. cum accuſativo.* Rond maken, *rotundare conglobare*, bij *Livius.* Rond gemaakt worden, *globari, conglobari*, bij *Seneca.* De ronde, *circuitio vigiliarum.* Ook die de ronde doen, *circitores vigiliarum.* De ronde doen, *vigilias circumire.* Rond ſchieten, *ſufficere.* B. v. ik kan met dat geld niet rondſchieten, *pecunia iſta mihi non ſufficit.* Van hier: rondachtig, bijv. n. *ſubrotundus, a, m; rotundulus, a, m*, bij *Scheller.* Rond, o. *circulus, i, m. orbis, is, m.* Rondeel, *propugnaculum vel munimentum rotundum*, zegt *Scheller.* Ik zoude liever zeggen, *ſcilicet rotundum*, om dat het eigenlijk

Digitized by Google

lijk een halve ronde toren is, die uit eenen ſtadsmuur uitgebouwd en alleen aan den buitenkant rond is. Rondelijk, *rotunde, aperte, ſincere, integre, ſimpliciter, adv.* Ronden, *rotundo, avi, atum, are, corrotundare*, bij *Scheller.* Van hier: ronding, *rotundatio, onis, f.* bij denzelfd. Rondheid of rondigheid, v. *rotunditas, atis, f.* ook *ſinceritas, ſimplicitas, integritas.* Rondas, *clypeus rotundus, ſcutum, i, n. parma, ae, f.* Verkl. rondasje, *parmula, ae, f.* Rondasſier of rondasdrager, *parmularius, parmatus, ſcilicet miles.* Rondte, *circulus, i, m. orbis, is, m.* In de rondte, *orbiculatim, adv.* Zamenſtell. rondborſtig, bijv. n. en bijw. *ſimplex, icis, omn. g. apertus, verus, integer, expoſitus* vindt men bij *Seneca.* Bijw. *ſimpliciter, integre, aperte, vere.* Rondborſtigheid, *ſimplicitas, atis, f. veritas, integritas.* Rondborſtiglijk, is hetzelfde als het bijw. rondborſtig. Rondhout, *coſta navis.* Rondhuis, *ſtatio vigilum.* Rondom, *circum, circumcirca, undique, ab omni parte.* Van hier: rondom gaan, *circuire, ambire, ire in orbem.* Rondom draaijen, *torquere in orbem, circumvolvere.* Rondom dragen, *circumferre, circum portare.* Rondomdrinken, *bibere in orbem, circumpotare.* Onz. ronduit, *plane, prorſus, omnino*, ook *ſincere, integre, aperte*, bij *Kiliaan.* Ook wordt het als een bijv. n. gebruikt, *ſimplex, liber, apertus, integer.* Rondvisch, *aſelli arefacti, qui per faſciculos venduntur.*

Rond, o. zie bij rond.
Rondas, zie bij rond.
Ronde, zie bij rond.
Rondeel, zie bij rond.
Ronden, zie bij rond.
Rondhuis, zie bij rond.
Rondom, zie bij rond.
Ronduit, zie bij rond.
Rondte, zie bij rond.
Rondvisch, zie bij rond.

Ronken, o. w. zwaar ſlapen en onder het ſlapen ſnorken, *rhonchiſſo, avi, atum, are*, bij *Plautus*; welk woord door den grooten *Ruhnkenius* overgeſlagen is, *ſtertо, ui, ere, inter dormiendum rhonchos emittere.* Ook zoo veel als pogchen, *gloriari, jactare, venditare.* Van hier: ronking en geronk, *rhonchus, i, m. ſonus ſtertentium.*

Ronnen, o. w. zoo veel als ſtremmen of ſtollen, *coagulari.* Het verl. deelw. geronnen is veel in gebruik, *coagulatus, a, m.* Geronnen bloed, *ſanguis coagulatus, cruor, oris, m.*

Rood, bijv. n. en bijw. *ruber, a, m; rubicundus, a, m; rubeus, a, m; rubens, entis, omn. g. roſeus, a, m.* Roode wijn, *vinum rubrum.* Roode lippen, *labia roſea.* Rood zijn, *rubeo, ui, ere.* Rood worden, *rubesco, escere, colorem ruborem trahere vel induere.* Rood worden van ſchaamte, *pudore rubescere.* Roode kool, *braſſica laevis.* Roode aarde, *rubrica, ae, f. rubrica Sinopica.* Roode lelie, *narciſſus, i, m.* Roode loop, *dyſenteria, ae, f. tormina, um, f. plur.* bij *Plinius.* Roode wortel, *paſtinaca rubra.* Hooggeel, *aureus vel auratus, a, m.* Ligt bruin, *fulvus, a, m.* Eene roode koe, *vacca fulva.* Zelfſtand. onz. het rood, *color ruber.* Van hier: roodachtig, *rubellus, a, m; ſubruber, a, m; ſubrubicundus, a, m.* Roodheid, v. *rubor, oris, m.* Roodſel, *color rufans.* Zamenſtell. roodbaard, *aenobarbus, ahenobarbus*, bij *Kiliaan.* Roodbel of roodkop, *rufus, a, m; ruber crine*; ook een vogel, *picus capite colloque rubris.* Roodbeen, *glareola pedibus rubris, erythropus major*, bij *Scheller.* Roodborstje, een vogeltje, *rubecula, ae, f. motacilla rubecula.* Roodgrond ook roodvonk genoemd, *papulae rubentes, boa, ae, f.* Roodharig, *rufus, a, m; crine ruber.* Roodhals, een vogel, *glareola aegocephalus.* Roodkleurig, *colore rubro praeditus.* Roodkoraal, *corallium rubrum*; ook als bijv. n. *coralli ruberem habens.* Rood

krijt,

Digitized by Google

krijt, *creta rubra*, ook *rubrica*, *ae*, *f.* Roodſtaartje, *motacilla rubecula*, *ſylvia thorace argentata*. Roodſpecht, *picus discolor vel ruber*, bij *Scheller*. Roodverwer, *flammearius*, *ii*, *m.* bij *Kil.* Roodverwig, *colorem rubrum habens*. Roodvos, *rufus*, *a*, *m.*

Roof, m. *praeda*, *ae*, *f. rapina*, *ae*, *f. ſpolium*, *ii*, *n. manubiae*, *arum*, *f. plur. exuviae*, *arum*, *f. plur. raptura*, *ae*, *f.* Van hier: roofachtig, bijv. n. *naturam vel indolem praedatoris*, *raptoris*, *vel ſpoliatoris habens*. Roofachtigheid, v. *natura praedatoris*, *raptoris vel ſpoliatoris*. Zamenſtell. roofdier, *bestia rapax vel praedatoria*, bij *Scheller*. Roofgierig, *avidus vel cupidus praedae*. Roofgierigheid, v. *aviditas vel cupiditas praedae*. Roofgeld, *bona praedae data*. Roofhoek, *latibulum praedonum*. Roofhol, *antrum praedonum*. Roofkuil, *ſpelunca praedonum*. Roofnest, *ſpoliarium*, *ii*, *n.* Roofſchip, *navis praedatoria*, *vel piratica*. Roofvogel, *avis rapax vel avis praedatoria*, *ales rapax*, *ales praedatoria*, bij *Scheller*. Roofziek, *rapax*, *acis*, *omn. g.* Roofzucht, *cupido vel amor praedae*. Roofzuchtig, *cupidus vel amans praedae &c.* Kerkroof, *ſacrilegium*, *ii*, *n.* Maagdenroof, *raptus virginum*. Zeeroof, *praeda piratica*.

Roof of rove, v. *crusta vulneris vel ulceris*. Verkl. roofje, *crustula vulneris vel ulceris*. Roof van het ſchaap, *vellus*, *eris*, *n.*

Roofgarens, *ſpira filacea*.

Roofdier, zie bij roof.

Roofgierig, zie bij roof.

Roofgoed, zie bij roof.

Rooi, v. de daad van rooijen, *collineatio*, *onis*, *f.*

Rooijen, b. w. *Kiliaan* brengt het tot het woord roede en verklaart het door *jacere*, *projicere*, *impellere*; in het gebruik beteekend het *collineare*, *et collineando attingere ſcopum*. Voorts regelen, ſchikken, *disponere*, *curare*, *in ordinem redigere*, *ad amuſſim conſtituere*. Van hier: rooi en rooijing, *collineatio*, *onis*, *f.* ook *actio ad amuſſim conſtituendi*. Rooimeester, *aliquis qui ſitum aedium curat*, *aedilis*, *is*, *m.*

Rooijen, b. w. zoo veel als uitgraven, uittrekken, *effodere*, *exſtirpare*, *eradicare*. Ook zegt men de graven rooijen, *ſepulcrum oſſibus humanis purgare*.

Rooimeester, zie bij rooijen.

Rook, v. een hooiſtapel, *meta foeni*.

Rook, m. eene bekende uitwaſeming uit brandende dingen, *fumus*, *i*, *m.* Naar den rook ſmaken, *ſapere fumum*. Ook is het zoo veel als damp, *vapor*, *oris*, *m.* Spreekw. in rook verdwijnen, *evanescere in auras*. Van hier: rookachtig, *fumi vel ſapores naturam habens*, *fumo vel vapori ſimilis*, *lis*, *le*. Rookerig, *fumoſus*, *fumidus*, *a*, *m.* Rookig is hetzelfde. Zamenſtelling. rookaltaar, *ara ſuffitus*, bij *Schell.* Rookgat, *fumarium*, *ii*, *n.* bij *Scheller*; *infumibulum*, *i*, *m.* bij *Kiliaan*, die het ook door *ſpiramentum*, *i*, *n. et ſpiraculum i*, *n.* verklaart. Rookhoek, *fumarium*, *ii*, *n.* Rookhuis is hetzelfde. Rookjager ook rookverdrijver, *propulſator fumi*. Rookleider, *conductor fumi*. Rooknest, *domuncula fumoſa*. Rookgat, *ſpiramentum*, *i*, *n. ſpiraculum*, *i*, *n.* Rookvat, *acerra*, *ae*, *f. thuribulum*, *i*, *n.* Rookventertje, *fenestella ſpiraculi locum tenens*. Rookvleesch, *carо fumo exſiccata et durata*. Rookzolder, *fumarium*, *ii*, *n.* Voor vleesch, *carnarium*, *ii*, *n.*

Rooken, o. en b. w. *fumo*, *avi*, *atum*, *are*, *ferre fumum*, bij *Lucretius*. Rook verwekken, *excitare fumum*, *fumificare*, *fumigare*, bij *Scheller*. Tabak rooken, *fumum herbae Nicotianae ducere*. Ook is het zoo veel als waſemen, *vapore*, *avi*, *atum*, *are*, *vaporem emittere*. De ſchoorſteen rookt, *caminus fumum repellit*. Daar kan mijn ſchoorſteen niet van rooken, *hoc mihi victum praebere non po-*

teſt

Digitized by Google

test. Het rookt er geweldig, *graves illic lites sunt.* Bedr. doen rooken, *fumigare, fumum excitare, fumo implere, suffio, ĕvi, itum, ire.* Voor in den rook hangen, *infumo, avi, atum, are.* Van hier: rookend, *fumans, antis, omn. g.* Rooker, m. *suffitor, oris, m.* Van tabak, *fumum herbae Nicotianae ducens.* Rookerij, *fumarium, ii, n.* Rooking, *fumatio, onis, f. suffitus, us, m.*

Room, m. de vette deelen der melk, *cremor, oris, m. flos, adeps vel pinguedo lactis.* Spreekw. hij neemt den room weg en laat de melk voor anderen, *nucleum aufert et putamina aliis relinquit*, ook *omne lucrum aufert.* Zamenstell. roomboter, *butyrum e cremore lactis confectum.* Roomkaas, *species casei e cremore lactis confecti.* Roomtaart, *placenta e cremore lactis confecta.*

Roomen, b. w. *lac cremore suo privare.* Van hier: afroomen, *pinguedinem vel cremorem lacti adimere.*

Roomsch, bijv. n. dat tot het tegenwoordige Rome behoort, daar het bijv. n. Romeinsch alleen op het oude Rome betrekking heeft, beide woorden vertaalt men door *Romanus, a, m.* Voorts is roomsch evenveel als roomschgezind, *religioni Romanae addictus.* En in dezen zin is het zeer onderscheiden van Romeinsch, schoon het ook van Rome afstamt. Roomsche boon, *faselus, i, m.*

Roopaard, zoo veel als rolpaard, zie bij rol.

Roos, v. een prachtige, welriekende en meestal purperverwige, doch ook wel eens een witte, gele en bonte bloem, *rosa, ae, f.* Naar eene roos gelijkende of van eene roos, *roseus, a, m.* Spreekw. zijn geheele levensweg is met rozen van genoegen bedekt geweest, *per totam suam vitam fortuna prospera usus est.* Overdragtelijk: bloemen van eenen anderen aard: b. v. de hondsroos of wilde haagroos, *rosa canina.* De Sinesche roos, *rosa Sinensis vel flibicus rosa Sinensis*, bij *Linnaeus.* De winterroos, *rosa Carthaginiensis.* De roos van Jericho, *lonicera caprifolium*, bij denzelfden, ook *anastatica Hierichuntica, Hierichuntica rosa*, ook *Hierichuntea* alleen. Verschillende dingen, die eenigsins naar eene roos gelijken: b. v. eene roos van diamanten, *rosa adamantina vel series adamantum formam rosae prae se ferens.* Ook de knop, waarin de verschillende naden van een Gothisch gewelf plagten zamen te loopen, *centrum, i, n. camera rosae formam habens.* Van hier is onder de roos, in eene zaal, waarin men vriendschappelijk onder zulk eene roos zit en vertrouwelijk zamenspreekt, *sub sigillo silentii, confidenter.* Kil. schijnt van andere gedachten te zijn, wanneer hij zegt:

Inde rosam mensis hospes suspendit amicis,
Convivae ut sub eâ, dicta tacenda sciant!

Voorts is roos ook het purper der wangen, *roseus genarum color.* De maagdom eener jonge dochter, *virginitas illibata.* Eene maagd in het bloeijen van hare jaren, wordt ook eene roos genoemd, *virgo florens aetate.* Voorts allerlei genoegens: b. v. er is geene roos zonder doorn, *nulla voluptas doloris expers est.* De tijd baart rozen, *non semper Jupiter urget.* Van hier: rozelaar, zoo veel als rozeboom, *arbor rosae, rhododendron, i, n.* Rozenstruik, *frutex roseus*, bij *Scheller.* Zamenstell. rooskleur, *color rosae vel color roseus.* Rooskleurig en roosverwig, *colorem rosae vel roseum habens*; hiervoor gebruikte men oulings *roselie.* Rozebed, *lectus roseus*, bij *Scheller.* Rozeblad, *folium rosae vel folium roseum.* Rozeboom, zie rozelaar. Rozedoorn, *rosa canina.* Rozenedik, *acetum roseum, rosatum vel rosarum.* Rozegaard, *rosarium, ii, n. rosetum, i, n.* Rozegeur, *odor roseus, rosaceus vel rosarum.* Rozehoed, *ser-*

Digitized by Google

tum

ſum roſaceum, ſertum e roſis contextum, corona roſacea. Rozchonig, *rhodomeli vel mel roſarum.* Rozeknop, *calyx roſae, globus roſae nondum explicitus.* Rozekrans voor paternoster, *ſertum roſaceum vel corolla precatoria.* Rozelaurier, *oleandrus, i, f.* Rozenobel, *roſatus aureus, ſejlicet nummus.* Rozenolie, *oleum roſarum, roſeum vel roſaceum.* Rozerood, *rubor roſeus habens.* Rozewater, *aqua vel liquor roſarum.* Rozewijn, *rhodites vel vinum roſaceum*, bij *Killaan.* Rozewortel, *rhodiola, ae, f.* bij *Linnaeus; rhodia riza, rhodia vel radix roſea*, bij *Kiliaan.* Rozenzondag, *dies dominica roſarum, dies dominica in roſis*, bij *Scheller.* Rozenſuiker, *ſaccharum roſatum, vel roſarum*, bij *Scheller.*

Roos, v. eene ontſteking aan het menſchelijk ligchaam, *erysipelas, ignis ſacer.* Van hier: rozig, *igni ſacro laborans.*

Roosten, b. w. op een werktuig, dat hiervan den naam ontleent, braden, *in craticula torrere*, ook alleen *torreo, ui, ostum, rere; frigo, frixi, frixum, vel frictum, frigere; asso, avi, atum, are.* Verl. deelw. geroost, *tostus, a, m; frictus, asſatus, a, m.* Overd. zegt men: hij is van de zon geroost, *sol ustus est.* Van hier: roostering, *actio torrendi, vel asſandi.* Roostpan, *ſartago, inis, f. frixorium, ii, n.* bij *Hoogſtrat.* als ook:

Rooster, m. *cratis ferrea.* Verkl. roostertje, *craticula, ae, f.* Rooster, is ook menigerlei ander traliewerk, als *cancelli, orum, m. plur. clathri, orum, m. pl.* Ook eene beurtlijst wordt rooster genoemd, *tabula vel album ordinum.* Het geld wordt daar op den rooster getekd, *magno cum periculo illic pecunia est obtinenda.* Het gaat er heet van den rooster, *ferves opus*, ook *alacriter illic pugnatur.* Zamengeſtell. roosterwerk, *opus cancellatum, vel clathratum*, bij *Kil.* Roosterswijze, *cancellatim*, bij denzelfden.

Rooven, b. w. iets op eene onregtvaardige en geweldige wijze wegnemen, *rapio, ui, aptum, ere; praedor, atus ſum, ari; latrocinor, atus ſum, ari; despolio, avi, atum, are; diripere, eripere.* Van hier: roof, *raptus, us, m. rapina, ae, f. raptura, ae, f. ſpolium, ii, n.* Roover, m. *raptor, oris, m. praedo, onis, m. praedator, oris, m. ſpoliator, oris, m. direptor, oris, m. latro, onis, m.* Rooverij, v. *rapina, ae, f. praedatio, onis, f. direptio, ſpoliatio, latrocinatio.* Zamengeſtell. boschdief, *latro qui ſe in ſylvis abſcondit, vel qui ex ſylvis inſidias ſtruit.* Eerroover, *ſycophanta, ae, m.* Kerkroover, *ſacrilegus, i, m.* Naamroover, *ſycophanta, ae, m.* Straatroover, *latro viarius*, zegt *Scheller*, ook *latro* of *praedo*, alleen. Struikroover, *latro, qui in fruticetis ſe abſcondit, ſubſeſſor, oris, m.* bij *Kil.* Zeeroover, *pirata, ae, m.*

Ros, o. een vlug en moedig paard, *equus, i, m. caballus, i, m.* Ook beteekend het wel een flecht paard, *equus ſtrigoſus.* Van hier: rossen, *depecto, xui, exum, ere* etc. Roskam, *ſtrigilis, lis, f.* Roskammetje, *ſtrigilicula, ae, f.* Van hier: roskammen, *ſtrigile equos pectere, ſtrigilis perfricare, depectere*; ook overdragtelijk, *vehementer increpare.* Roskammer, *hippocomus, i, m.* ook zoo veel als rostuiſcher, *mango equorum.* Roskammerij, *opus mangonis equorum*, ook *negotiatio equaria.* Rosvolk werd oulings voor ruiterij gebruikt, *equitatus, us, m.*

Ros, bijv. n. en bijw. roodachtig, *rufus, a, m. ruſſus, a, m; ruſſeus, a, m.* Van hier: rosachtig, *rufulus, a, m; ſubrufus, a, m.* Rosbaard, *barbam rufam habens, oenobarbus, i, m.* Rosharig, *rufos capillos habens.* Roskleurig, *rufum colorem habens; rufi coloris vel colore rufo.* Rosmaken, *rufo, avi, atum, are*, bij *Plinius.* Ros

Digitized by Google

worden, *rufeo, ere, et rufefco, escere*, bij *Plin.*

Rosbaar, v. *lectica, ae, f. arcera, ae, f. gestatorium, ii, n.* Verkl. rosbaartje, *lecticula, ae, f.* Van hier: rosbaardrager, *lecticarius, ii, m.*

Rosbeijer, m. eigenlijk rosbaijaard, het paard der vier heemskinderen, *equus quatuor filiorum Haymonis, tempore Caroli Magni, de quo ridiculae narrantur fabulae.* Overdragt. is het wild, ongetemd, *ferus, efferus, male moratus.*

Roskam, roskammen, roskammer, zie bij ros.

Rosmarijn ook rozemarijn, m. een zeker kruid, *ros marinus vel rosmarinum, in gen. rorismarini, libanotis, idis, f.* bij *Plinius.* Wilde rosmarijn, *rosmarinum fylvestre, vel rosmarinus fylvestris*, ook *ledum palustre*, bij *Linnaeus*, die denzelven, *andromeda polyfolia*, noemt. Zamenstell. rosmarijngeest, *fpiritus rorismarini.* Rosmarijnplant, *planta rorismarini.* Rosmarijnwilge, *falix rosmarini folia*, bij *Linn.*

Rosmolen, m. een molen, die door een paard omgedreven wordt, *mola equaria*, bij *Scheller.* Voorts ook een handmolen, waarmede de Romeinen hunne slaven straften, *pistrinum, i, n.* Spreekw. bij loopt in de rosmolen, *femifultus est.*

Rosfen, b. en o. w. *equos ſtrigile pectere, vel perfricare*, ook *rite verrere*, 2po veel als lustig afboenen. Ook afkloppen, *depectere, verberare, verberibus caedere.* Onz. hard rijden, *citato curfu vehi, five equo, five curru*, ook *curru vel equo vehendo plurimum tempus terere.*

Rot, zie rat.

Rot, o. een getal van bijeenzijnde personen, *focietas, atis, f. contubernium, ii, n.* Vooral in den krijgsdienst, *turma, ae, f. manipulus, i, m. globus, cohors, vel grex hominum, caterva, ae, f. decuria, ae, f.* Voorts gebruikt men het woord rot dikwijls in eenen ſlechten zin, dan is het *impia. vel improba hominum turba, factio, onis, f.* Van hier: rotten, *in unum coïre, coïre inter ſe, congregari, colligi in contubernia*, bij *Kiliaan; conglobari*, bij *Scheller.* Zamenstell. rotgezel, *contubernalis, is, m. commilito, onis, f. ejusdem cohortis miles, ſocius ejusdem manipuli.* Rotmeester, *decurio, onis, f. dux manipuli, magister cohortis.* Rotteuvuur, *explosio tormentorum manualium manipularis, vel quae catervatim fit.* Rotswijze, *manipulatim, catervatim, adv.*

Rot, bijv. n. en bijw. tot bederf overgegaan, *putridus, a, m; putris, is, e; putrefactus, a, m.* Van hier: rotachtig, *putridulus, a, m.* Rotachtigheid, *natura putrida.* Rotheid, *putredo, inis, f.* Ook gebruikt men rottig en rottigheid in denzelfden zin, bijw. *putride, adv.* Zamenstell. rotneus, *mucoſus homo*, ook *naſutus, a, m.* Rotzak, *homo nihili.*

Rotgans, v. *anſer minor.*

Rots, v. eene ſteenige verhevenheid, die boven de oppervlakte der aarde of den bodem der zee door natuur gevormd is, *ſaxum, i, n. rupes, is, f. petra, ae, f. ſcopulus, i, m. cautes, is, f.* Overdr. is rots zoo veel als veilige toevlugt, *aſylum, i, n. perfugium, ii, n.* Van hier: rotsachtig, *ſcopuloſus, ſaxoſus, petroſus, a, m.* Rotsachtigheid, *natura ſcopuloſa, ſaxoſa vel petroſa.* Rotsig en rotsigheid zijn hetzelfde als de voorgaande. Zamenstell. rotshol, *antrum ſaxi.* Rotsspelonk, *ſpelunca rupis.* Rotssteen, *ſaxum, i, n.* Arduinrots, *ſaxum tophi.* Steenrots, *ſaxum, i, n.* enz.

Rotten, o. w. zich in zekeren getale tot een rot vereenigen, *conglobari*, zie bij rot. Van hier: bijeenrotten en zamenrotten, welke zamenstell. alleen gebruikelijk zijn.

Rotten, o. w. tot bederf overgaan, *putreo, ui, ere, putrescere, exputrescere, corrumpi.* In eenen bedrijvenden zin, zegt men: het

Digitized by Google

het vlas rotten, *macerare linum ut cortex putrescat.* Van hier: rotting, *putredo, inis, f.*

Rotterdam, eene vermaarde en zeer bekende koopstad, *Roterodamum, i, n.* Een Rotterdammer, *Roterodamensis, vel homo Roterodamo oriundus.* Rotterdamsch, *Roterodamensis, is, e.*

Rottig, zie bij rot.

Rotting, m. eigenlijk een rietachtig plantgewas, *canna, ae, f. calamus, i, m. arundo, inis, f.* Eene plaats daar veel rotting groeit, *cannetum, i, n.* bij *Palladius.* Van rotting, *canneus, a, m; arundineus, a, m.* In het gebruik is het een wandelstok, die van dit plantgewas genomen wordt, *baculus canneus.* Zamenstell. rottingband, *vinculum cannae.* Rottingknop, *globus cannae.* Rottingolie, het geen schertsend hetzelfde is als rottingslagen, *offerumentae, arum, f. pl.*

Rouen, eene stad in Frankrijk, *Rotomagus, i, m.*

Rousillon, een graafschap in Frankrijk, *comitatus Ruscinonensis.*

Rouw, m. *luctus, us, m. dolor, oris, m. moeror, tristitia, ae, f.* Ook droefheid over eenig bedrijf, *poenitentia, ae, f.* Droefheid over iemands overlijden, *funus, eris, n.* bij *Kiliaan.* De kleeding waarmede men zijnen rouw aan den dag legt, heeten ook rouw, *vestis pulla, lugubris vel funebris.* Ook een geschenk van kleederen, die aan dienstboden gegeven worden, wanneer iemand der huisgenooten overleden is, *munus vestimentorum funebrium.* Evenveel welk ander teeken van droefheid, *signum quodcunque luctus.* De tijd van rouw dragen, *tempus pullas vestes gerendo constitutum, tempus luctus.* B. v. mijn rouw is haast uit, *tempus pullas vestes gerendi fere mihi elapsum est.* Weeklagt over een lijk, is ook *luctus, us, m. lamenta, orum, n. plur.* Voor lijkstatie, *pompa funebris.* Van hier: rouwig, *lugubris, is, e; tristis, is, e;* ook *poenitens, entis, gen. g.* Rouwig ziju, *facere in luctu vel in moerore,* bij *Cicero.* Zamenstell. rouwband, *fascia lugubris, vel funebris.* Rouwbaai, *leuidensa funebris.* Rouwbedrijf, *planctus, us, m. plangor, oris, m. luctus, us, m.* Rouwbeklag, *comploratus, us, m.* Rouwdrager, *pullatus, atratus, a, m.* Rouwgedicht, *carmen funebre.* Rouwgespen, *fibulae atrae.* Rouwgewaad, *vestitus lugubris.* Rouwgoed, *vestimenta lugubria.* Rouwhoed, *pileus lugubris vel funebris.* Rouwkamer, *cubiculum funebre.* Rouwklager, *complorator, oris, m.* Rouwklagt, *querela, ae, f. luctus, us, m.* Rouwkleed, *vestis pulla, funebris vel lugubris.* Rouwkoets, *carpentum funebre.* Rouwkoop, *pretium sive multa emptionis rescissae.* Rouwlied *carmen funebre, canticum lugubre,* bij *Scheller.* Rouwlint, *taenia vel fasciola funebris.* Rouwmaal, *epulum funebre.* Rouwmantel, *pallium funebre.* Rouwschoenen, *calcei funebres, atri vel pulli.* Rouwsluijer, *velum lugubre.* Rouwsleep, *comitatus funebris.* Rouwslee, *traha funebris.* Rouwstatie, *pompa funebris.* Rouwwinkel, *taberna vestium funebrium, vel ubi vestes funebres locantur.*

Rouwaard, zie ruwaard.

Rouwen, o. en b. w. *lugeo, luxi, luctum, lugere.* Niet meer rouwen, *elugere.* Ook is rouwen, *dolere.* B. v. dat rouwt mij, *hoc mihi dolet.* Lang rouwen, *prolugere,* bij *Festus;* bedr. *luctu ac dolore afficere.* Ook neemt men het voor berouwen, *poenitet, uit, ere; poenitentiam agere,* bij *Scheller.*

Rouwen, b. w. *pannum floccis purgare.*

Rouwig, zie rouw.

Rouwkoop, zie rouw.

Rozemarijn, zie rosmarijn.

Rozijn, zie razijn.

Ruchtbaar, bijv. n. en bijw. zoo veel als wereldkundig, *publicus, a, m; vulgatus, a, m; emanatus, a, m; patefactus, a, m;* of *famosus, a, m,* bij *Kiliaan.* Ruchtbaar maken, *publica-*

re, vulgare, divulgare, patefacere. Ruchtbaar worden, publicari, divulgari, patefieri, pernotescere, palam fieri, dimanare, emanare, waarbij men ook in vulgus zetten kan. Van hier: ruchtbaarheid, fama, ae, f. rumor, oris, m.

Rug, m. dorsum, i, n. tergum, i, n. Den rug laten zien, terga vertere, zoo veel als fugere. Overdragtelijk: het bovenste gedeelte van eenig ding, superior ook posterior pars. B. v. de rug van een mes, superior vel posterior cultri pars; Plinius noemt het dorsum cultellatum, zegt Hoogstraten. Den vijand in den rug hebben, hostem a tergo habere. Spreekw. ik heb eenen breeden rug, daarop kan veel afsluiten, calumnia me non movet. Achter iemands rug iets zeggen, insicio, vel absente aliquo dicere aliquid. Iemand den rug toekeeren, relinquere vel effugere aliquem, amicitia ac favore privare aliquem. Te rug in Friesland te bek, is retro, doch in de zamenstellingen gebruikt men veel al re, b. v. terug loopen, recurrere, en zoo ook in de andere woorden. Iemand op den rug leggen, supino, avi, atum, are; resupinare, bij Terentius. Ik heb geen oogen in den rug, quid me absente geratur, non mihi est videre. Hij heeft veel op den rug, multa illi dantur crimina, multa illi imputantur. Iemand den rug smeren, depexum aliquem dare. Van hier: ruggelingsch, supinus, a, m; in tergo. Ruggelings, bijw. retro et retrorsum, adverb. bij Schell. Zamenstell. ruggebeen, os dorsi vel tergi, ook os dorsuale. Ruggemerg, medulla dorsualis. Ruggepijn, dolor dorsualis. Ruggepijp, fistula dorsi, fistula sacra, qua medulla spinalis decurrit. Ruggespraak, colloquium cum aliquo de aliquo absente. Ruggegraat, spina dorsi. Ruggraatbeen, spondylus, i, m. nodus seu vertebra spinae. Ruggraatmerg, medulla spinalis. Rugbreuk, hernia dorsi vel hernia dorsualis. Rughout, pleura, ae, f. Rugkleed, dorsuale, is, n. stratum, quod equi dorso insternitur. Rugkorf of rugmand, corbis dorsualis. Rugsteun, refugium, ii, n. auxilium, ii, n. Rugstuk, frustum dorsuale, ook de achterkant, pars posterior, vel pars aversa. Van hier ook terugreis, reditus, us, m. reditio, onis, f. Terugtogt, is hetzelfde. Terugwijzing, repulsa, ae, f. Terugzigt, respectus, us, m. enz.

Rugchelen, o. w. bulken gelijk de ezels, rudo, ere.

Ruggelen, een verouderd woord, bij Kilianen rugghelen, zoo veel als aarzelen, tergiversor, atus sum, ari; cessim ire, quod est, tergum versus ire, bij Kil.

Ruggelings, zie bij Rug.

Ruggen, b. w. subsidium mittere, adjuvare. Voorts een boekbinderswoord: een boek van achteren bekleeden, dorsum libri obtegere.

Rui, v. een verouderd woord, bij Kiliaan ruije, rivus, i, m. aquae ductus, profluens, flumen, fossa publica, bij denz.

Rui, v. hetzelfde als rei, chorus, i, m.

Ruid, of ruide, hetzelfde als ruidigheid, zie bij het volgende.

Ruidig, bijv. n. en bijw. scabiosus, a, m; bijw. scabiose, adv. Het beteekend zoo veel als met schurft bezet. Van hier: ruidigheid, scabies, iëi, f. dit is zoo veel als schurft, deels door scherpe vochten, deels door een gekorven diertje veroorzaakt, dat zich in de opperhuid nestelt, een wit lijf en acht roode pooten heeft en bij de natuurkundigen den naam van acarus scabiëi, draagt.

Ruif of ruiffel, v. ruga, ae, f. zoo veel als rimpel beteekenende. Verkl. ruifje, rugula, ae, f. parva ruga. In het gemeen is ruif, een traliewerk, waarin men de paarden het hooi voorwerpt, pecten foenarius, vacerra foenaria, bij Scheller. Van het eerste komt ruifelen, rugare, striare.

Ruig, bijv. n. en bijw. met haar, wol, vederen enz. bedekt, pilosus, a, m; hispidus, hirsutus, hir-

Digitized by Google

hirtus, *villosus*, *lana vel plumis obductus*, *a*, *m*; *lanuginosus*, *a*, *m*. Fig. zegt men: ruig van pijlen, *plenus telorum*. Ergens ruig over heen loopen, *negligenter aliquam rem tractare*. Voorts wordt ruig dikwijls met ruw verwisseld, *rudis*, *is*, *e*; *asper*, *durus*. Van hier: ruigheid, *natura vel conditio pilosa*, *hispida*, *hirsuta*, *hirta vel lanuginosa*. Ruigte, *pars alicujus rei hispida*, *hirta*, *hirsuta*, *pilosa*, *villosa*, *lanuginosa*. Ook beteekend ruigte, onkruid, *herba mala*. Overdr. wordt het voor gepeupel genomen, *plebecula*, *ae*, *f. faex populi*.

Ruijen, o. w. van vederen verwisselen, *mutare plumas*, *amittere vel relinquere pennas*, *verno*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Kiliaan*. Overdragtelijk gebruikt men het ook van andere beesten, *pilos sua sponte relinquere*. Van menschen is het zoo veel als kaal worden, *calvescere*, ook *defluvio capillorum laborare*. Van hier: ruijing, *defluvium plumarum*, *pennarum*, *pilorum*, *capillorum*, *vernatio*, *onis*, *f.* Zamenstell. ruitijd, *tempus vernationis*, *tempus mutandi pennas*.

Ruijen, o. w. hetzelfde als reijen, in Rotterdam vooral gebruikelijk, *choreas ducere*, bij *Kiliaan*.

Ruiken, b. en o. w. heeft dezelfde beteekenis als rieken, zie dat woord.

Ruiker, m. eigenlijk alles, wat reuk van zich geeft, *omnia quae aliquem exhalant odorem*. In het bijzonder, *fascis florum odorem exhalantium*. Verkl. ruikertje, *florum odoriferorum fasciculus*. Van hier: ruikerflesch, *vas floribus odorificis instructum*. Ruikermaakster, *fasciculorum florum odoriferorum confectrix*. Ruikerverkoopster, *fasciculorum florum odoriferorum negotiatrix vel femina fasciculos florum odoriferorum vendens*.

Ruilebuiten, o. w. zoo veel als wisselen, verwisselen, *muto*, *avi*, *atum*, *are*; *commutare*, waarbij men *merces* voegen kan. Van hier: ruilebuiter, *qui commutatione vel permutatione mercium mercaturam agit*. Ruilebuiterij, v. *quae commutatione mercium mercatur*, *femina permutationis amans*.

Ruilen, b. w. ook zoo veel als verwisselen, *permuto*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. met boeken ruilen, *libros inter se permutare*. Ik wilde niet met hem ruilen, *nolim sortem cum eo permutare*, *vel nolim esse loco illius*. Van hier: ruiling, *permutatio*, *onis*, *f.* Ruilingje, *parva permutatio*. In de volkstaal gebruikt men hier voor wel eens ruilingschap.

Ruim, bijv. n. en bijw. geschikt om veel te bevatten, *capax*, *acis*, *omn. g. amplus*, *a*, *m*; *spatiosus*, *a*, *m*; *laxus*, *a*, *m*; *patens*, *entis*, *omn. g.* Een ruime plaats, *locus capax*. Een ruim huis, *domus ampla vel spatiosa*. Een ruim kleed, *vestis laxa*. Een ruim erf, *area patens*. Een ruim veld, *campus patens*. Overdragtelijk: een ruim gemoed, *animus culpa vacuus*. Voorts voor rijkelijk: b. v. het komt daar ruim om, *laute illic vivitur*. In plaats van onbekrompen, *largus*, *a*, *m*. B. v. eene ruime bedeeling, *portio larga*. Voorts onbekommerd, *liber*, *era*, *um*; *otiosus*, *a*, *m*. B. v. ik heb de handen ruim, *otiosus sum*, *vel liber sum negotiis*. Gij hebt ruim spreken, *libere loqui potes*; als een bijw. *plus quam*. Het is ruim een jaar geleden, *plus quam annus est*. Ik heb het ruim u vergolden, *satis superque te remuneravi*. Als een zelfstandig woord: het ruim van het schip, *alvus navis*; bijw. *ample*, *spatiose*, *ampliter*, *laxe*, *large*, *laute*, *libere*. Hier voor gebruikt men ook ruimelijk. Van hier ook het werkw.

Ruimen, b. w. zoo veel als ruim maken: voor ruim maken, *amplio*, *avi*, *atum*, *are*; *laxo*, *avi*, *atum*, *are*. Voor ontledigen, *vacuo et evacuo*, *avi*, *atum*, *are*; *vacuefacere*, *vacuum vel inanem reddere*, *exinanire*. Voor verlaten, *discedere*, *relinquere*. B. v. de stad ruimen, *discedere ex urbe*, *relinquere urbem*. Uit de

Digitized by Google

den weg ruimen, *tollere* en ook *tollere de medio*. Van hier: ruiming, *sublatio, onis, f. amotio, onis, f. discessus, us, m. abitus, us, m. relictio, onis, f. exinanitio, onis, f.* Zamenstell. ruimijzer, *ferrum exinanitioni serviens*. Ruimnaald, *acus rasoria*, zijnde een priem waarmede men een laadgat ruimt. Ruimstok, *baculus rasorius tormenti*, bij *Kiliaan*. Voorts komt van ruim ook nog ruimheid, *conditio vel natura alicujus rei capax, ampla, spatiosa, laxa, patens*. Ruimte, *capacitas, atis, f. amplitudo, inis, f. spatium, ii, n. laxitas, atis, f. laxamentum, i, n.* B. v. iemand ruimte geven, *laxamentum dare alicui*, bij *Val. Max.* Zamenstell. ruimbaan, *spatium amplum*, ook *spatium* alleen, *locus, i, m.* B. v. ruimbaan maken, *caeteros loco movere*; ook onz. *cedere loco*. Ruimschoots, *verforiis laxis*. Ruimschotig, bijw. *laute, splendide, magnifice*. Ruimschotel, *homo nimis liberalis, prodigus, a, m.* Ruimspraak, *magniloquentia, ae, f.*

Ruin, m. een gesneden hengst, *canterius, ii, m. equus spado vel castratus*. Van eenen ruin, *canterinus, a, m*, bij *Plaut*. Het komt van ruinen, zoo veel als lubben beteekenende, *castro, avi, atum, are*.

Ruïne, ond. v. *ruina, ae, f.* zoo veel als bouwval, en geen puinhoop, zoo als het in het Fransch waarvan wij dit woord ontleend hebben, ook beduidt. Van hier ons basterdwerkwoord: ruïneren, *diruere, demoliri, destruere, evertere*.

Ruinen, zie bij ruin.

Ruinen of ruijnen, bij *Kiliaan*, een verouderd woord, dat voor mompelen, fluisteren gebezigd wierd, *susurro, avi, atum, are; in aurem musitare*.

Ruip, zie rups.

Ruischen, o. w. een klanknabootsend woord, *strepo, ui, itum, ere; strepitare, crepare, crepitare, concrepare, fremere, stridere*. Van hier: ruisching, o. en geruisch, *strepitus, us, m. crepitus, us, m. fremitus, us, m. stridor, oris, m.* Van de bijen is het *bombus, i, m. bombilatio, onis, f.* en het werkw. ruischen, *bombilo, avi, atum, are*. Zamenstell. ruismuizen, *strepitum edere, strepere, perstrepere*, bij *Kiliaan*. Ruispijp, *canna, ae, f. fistula, ae, f.* Ook zoo veel als zakpijp, *tibia utricularis*. Ruischpijper, m. *utricularius, ii, m.*

Ruiselen, veroud. o. w. hetzelfde als ruischen beteekenende.

Ruisvoren of ruisvoorn, m. *alburnus, i, m.* Een visch, die tot het geslacht der karpers behoort.

Ruit, v. eigenlijk evenveel, welke gelijkzijdige vierhoek, *tessera, ae, f.* Verkl. ruitje, *tessella, ae, f.* Eene glas ruit, *tessella vitrea*, Kiliaan zegt *quadra vitrea, rhombus, i, m.* Een vierhoekige figuur op de speelkaarten noemt men ook ruiten, *rhombulus, i, m.* Ruiten is troef, *rhombulorum familia dominatur*. Van hier: ruiten, *in tesseras dividere*. Zamenstell. ruitswijze, *tessellatim, adv.* Glasruit, *tessella vitrea*. Vensterruit, *tessella fenestrae*. Wapenruit, *tessera armorum*.

Ruit, v. zoo veel als schurft, zie bij ruidig.

Ruit, v. eene sloot, waarin het vlas te rotten ligt, *fossa, in qua linum maceratur*.

Ruit, v. zeker plantgewas, van verschillende soorten, waarvan de ruikende eenvoudig ruit of wijnruit genoemd wordt, *ruta, ae, f.* Breedbladige ruit, *ruta latifolia*. Smalbladige ruit, *ruta angustifolia*. Zamenstell. ruitenblad, *folium rutae*. Ruitedik, *acetum rutâ conditum*. Ruitestruik, *frutex rutae*. Ruitezaad, *semen rutae*.

Ruiten, zie bij ruit.

Ruiten, o. w. zoo veel als plunderen, *praedari, populari, grassari, vastare, expilare, diripere*, bij *Kiliaan*. Ook beteekend het bij denzelfden zoo veel als uitplukken, *evellere, eruere, runcare, eruncare, sarculare*.

Rui-

Digitized by Google

Ruiter, m. eigenlijk een plunderaar, *praedator, oris, m. praedo, onis, m. vastator, oris, m. direptor, oris, m.* Dewijl nu het krijgsvolk oulings vrij algemeen en evenzeer stroopte als de ligte ruiterij in onze dagen, kreeg naderhand een krijgsknecht over het algemeen, maar welhaast, die in den krijg te paard dient, dezen naam, *eques, itis, m. sessor, oris, m.* dan nog beteekend het bijzonder iemand, die tot het zwaar gewapend paardevolk behoort, *gravis armaturae eques, vel miles, gravis armaturae equo militans.* Van hier: ruiterij, *equitatus, us, m. copiae equestres.* Ruiterlijk, *equestris, is, e; militaris, is, e.* Ook is ruiterlijk, een bijw. *militariter*, en overdragtelijk, *strenue, fortiter.* Mij dunkt, dat wij het ook nog in eenen anderen zin gebruiken, en wel in den zin van openhartig, onbewimpeld, *ingenue, libere, aperte.* B. v. ik zal er ruiterlijk voor uitkomen, *ingenue, libere vel aperte fatebor.* Ruiterisch, zoo veel als ruiterlijk. Ruiterschap, v. *equitatus, us, m. conditio equitis.* Zamenstell. ruiterbende, *turma, ae, f.* waarbij men ook wel *equitum* voegt. Ruiterkracht, *robur equestre.* Ruiterspaard, *equus militis equitis.* Ruiterstrom, *trompanum equestre.* Ruiterwacht, *excubiae equestres.* Ruiterspel, *equiria, orum, n. plur.* Roerruiter, *eques fistula igniyoma armatus.* Speerruiter, *eques lancea vel framea armatus.* Strikruiter, *eques in insidiis latens.* Zandruiter, *miles eques equo delapsus.*

Ruiting, v. de kling van een zwaard, *lamina gladii*, ook zegt *Kiliaan, machaera, gladius longus ab altera tantum parte acutus.*

Ruiting, v. zoo veel als geklonterde melk, *oxygala, ae, f. cremor lactis coagulatus, et acidulus, lac acetosum vel acidum, caseus oxyga lacteus*, bij *Kil.*

Ruiven, hetzelfde als ruijem.

Ruk, m. de daad van rukken, *tractus, us, m. actio trahendi.* In eenen ruk, *uno tractu*, ook *subito, rapide.*

Rukken, b. en o. w. iets met eene schichtige inspanning zijner krachten van deszelfs plaats bewegen, *vi aliquid movere, amovere vel eripere, magna vi trahere*, ook bij *Kiliaan, trahere, vellere, rapere, movere*; onz. *excursionem facere, vel excurrere in aliquem locum*, ook *celeriter castra promovere.* Zamenstelling. rukaersen, bij *Kiliaan, cevere, clunagitare, movere clunes.* Rukwind, *ventus impetuosus, sed per parvum temporis spatium flans. Hoogstraten* verklaart het door *aquilo*, waarom weet ik niet!

Rul, bijv. n. en bijw. ongelijk, hobbelig, *asper, a, m; scaber, a, m.*

Rul, v. driftige toeloop, *accursus impetuosus*, ook alleen *ardor, oris, m. impetus, us, m.* Van hier: rul, voor een ongemeen vertier der koopwaren, *insolita mercium venditio.*

Rumoer, o. een onduitsch woord, doch thans met het burgerregt begiftigd, *rumor, oris, m. turba, ae, f. tumultus, us, m. strepitus, us, m.*

Rumoeren, o. w. *tumultuor, atus sum, ari; turbas movere, edere strepitum*, ook *strepere et strepitare.*

Run, m. de daad van renden, *cursus citatus*, ook zegt men ren.

Run, v. bast van eikenhout, die ten gebruike der leerlooijers gemalen wordt, *cortex quercus in usum coriariorum molitus vel molita.* In Friesland noemt men dezelve kif. Zamenstell. runmolen ook eekmolen genoemd, *mola corticiquercino moliendo inserviens.*

Rund, o. een bekend slag van viervoetige dieren, waarvan men de mannetjes stier of bul, het wijfje koe en de jongen kalf noemt, *notum quadrupedum genus, cujus mas taurus, femella vacca, pullus autem vitulus appellatur*; dus is het *bos, bovis, m. & f.* Zamenstell. runderharst, *us, f.* Zamenstell. runderhorst, *sum bubulum*, bij *Schüller*, ook *caro bubula assanda.* Runderrib, *costa bubula.* Runderstal, *bovile*,

Digitized by Google

le, *is*, *n.* Rundvee, *boves*, *boum*, *m. et f. plur. pecus bubulum* Rundvleesch, *caro bubula*, ook als zelfst. *bubula*, *ae*, *f.*

Rune, zoo veel als ruin.

Rune, v. een oud woord, zoo veel als gemompel, *susurrus*, *i*, *m. murmur*, *uris*, *n.*

Runen, een veroud. o. w. zoo veel als ruinen of ruijnen, zie dat woord.

Runnen, zie rennen.

Runsel, v. zoo veel als stremsel, *coagulum*, *i*, *n.*

Rups, v. een wormpje dat met den tijd in een kapelletje veranderd, *eruca*, *ae*, *f.* Zamenstell. rupsendooder, *ichneumon*, *vel tenthredo*, zijnde een zeker insekt, dat zijne eijeren in het doorboorde lijf van eene rups legt. Rupsenest, *nidus erucae.* Rupseschijter, *papilio*, *onis*, *m.* Rupsevangst, *captura erucarum.* Volgens *Adel*, zegt de groote *Weiland*, is dit woord verwant aan kruipen enz. waarom niet hetzelve afgeleid van het woord ruppen, bij *Kiliaan* voorkomende? hetwelk hij door *carpere*, *vellere*, *trahere*, vertaalt; zoo als rupse, door *vermis terrae pilosus*, *multis pedibus acunatim repens*, *herbas (ac folia) carpens atque depascens.*

Rus, m. een bewoner of inboorling van Rusland, *Russus*, *i*, *m.* bij *Scheller.*

Rusch, rusk of risk, m. in sommige oorden van ons land, eene bies, ook eene zode, *juncus*, *i*, *m. cespes*, *itis*, *m. gleba*, *ae*, *f.* Van hier bij *Kil.* ruschdijk, *arundinetum*, *juncetum.* Waarom ook niet, *agger e cespitibus confectus vel cespititius?* Ruschkleed, is bij *Kiliaan*, *incerniculum junceum.* Van hier: russchen, van rusch gemaakt, *arundineus*, *a*, *m*; *junceus*, *a*, *m.* In Frieschland zegt de geleerde *Weiland* zijn riskepitten, pitjes, waarvan geringe lieden zich in hunne lampen bedienen. Men kan er bijvoegen dat wij in Friesland bijzonder door dit woord verstaan. Het pit van eenen vlierboom, waarvan die pitjes gemaakt worden, *medulla arboris sambuci*, ook *medulla arundinum vel juncorum*, waarvan men zich in Gelderland veel bedient.

Rusland, o. *Russia*, *ae*, *f. Moscovia*, *ae*, *f.*

Russel, is hetzelfde als reuzel.

Russisch, bijv. n. dat tot Rusland behoort of van Rusland is, *Russicus*, *a*, *m.* Van hier: Russisch leder en bij verkorting Rusleer, *corium Russicum.*

Rust, v. eigenlijk bewegingloosheid, *inopia motus.* Voorts *quies*, *etis*, *f. requies*, *ietis*, *f.* Doch dit heeft in den vierden naamval ook *requiem*, waarom de ouden mogelijk ook gezegd hebben, *requies*, *iëi*, *f. tranquillitas*, *atis*, *f. securitas*, *atis*, *f. otium*, *ii*, *n. pax*, *pacis*, *f. remissio*, *onis*, *f. laxamentum*, *i*, *n. intermissio*, *onis*, *f. intermissus*, *us*, *m. interstitio*, *onis*, *f.* bij *Gellius.* Voor stilte, *silentium*, *ii*, *n.* Voor slaap, *somnus*, *i*, *m.* Voor verpozing, *cessatio*, *onis*, *f.* De tusschenpozing van een gezang, *pausa*, *ae*, *f.* doch dit is eigenlijk een Grieksch woord van παῦειν *cessare*, afkomstig. Voor den dood, *mors*, *tis*, *f.* Rust is ook de rustveer van een schietgeweer, *retinaculum clavi tormenti manualis ignivomi.* Zamenstell. gemoedsrust, *tranquillitas animi.* Gewetensrust, *pax conscientiae.* Zeerust, *requies ab itinere maritimo.* Zielsrust, *quies animi.* Zorgrust, *requies curarum.*

Rusten, o. w. eigenlijk bewegingloos zijn, *motu carere.* Voorts, *quiesco*, *evi*, *etum*, *escere*, *conquiescere*, *requiescere*, *frui quiete*, *carpere quietem*, *cessare*, *otiari*, *feriari*, *dormire*, *mortuum esse.* Ook ergens op steunen, *inniti aliquare.* Bestendig ergens in of op verblijven, *residere.* Ook zoo veel als betrouwen, *considere.* Van hier: rustig, *quietus*, *tranquillus*, *immotus*, *placidus*, *non turbatus*, *otiosus*, *a*, *m*; bijw. *quiete*, *placide*, *tranquille*, *otiose*, *adverb.* Zamenstell. rustbank,

bank, *grabatus, i, m. lectulus, i, m.* Rustbed is hetzelfde. Rustdag, *dies quietis vel dies quieti destinatus.* Rustplaats, *ſtatio, onis, f.* Rustpunt, *punctum quietis*, bij *Schell.* Rusttijd, *tempus quietis, vel quieti destinatum.* Rustuur, *hora quietis vel quieti destinata*, enz.

Rusten, b. w. eigenlijk bereiden, *paro, avi, atum, are, inſtruo uxi, uctum, uere, ornare, apparare, accingere, armare, armis inſtruere.* Van hier: rustig, *paratus, inſtructus, ornatus, accinctus, armatus, armis inſtructus, promptus, a, m.* Rustiglijk, *parate, ornate, prompte, belle, venuste*, bij *Kiliaan.* Rusting, v. *apparatus, us, m. inſtructus, us, m. praeparatio, onis, f.* bij denzelfd. *armatura, ae, f. armatus, us, m.* bij *Scheller, arma, orum, n. plur. inſtrumenta bellica.* Zamenſtell. rustkamer, *armamentarium, ii, n.*

Rusteer, m. een oud woord, eenen wel toegerusten ſoldaat aanduidende, *miles rite armatus.*

Rustig, bijv. n. en bijw. eigenlijk *rite armatus*, doch in het gebruik zoo veel als wakker, levendig, moedig, vlug, *alacer, animoſus, ſtrenuus, promptus, a, m*, bijw. *alacriter, animoſe, ſtrenue, prompte.*

Rusting, zie bij rusten, in den zin van bereiden.

Ruw, bijv. n. en bijw. *rudis, is, e, asper, a, m; ſcaber, a, m; iniquus, a, m; fragoſus, a, m. confragoſus, ſcabroſus, a, m; ſulebroſus, a, m*; dit laatſte wordt vooral gebruikt, wanneer men van hobbelige wegen ſpreekt. In het gebruik beteekend het ook onbewerkt: b. v. onbewerkte of ruwe wol, *lana rudis*, bij *Ovidius.* Ongeſlepen, *impolitus, a, m; non politus.* B. v. ruwe ſteenen, *gemmas rudes vel non politas.* Ruw linnen is ongebleekt linnen, *linteum non inſolatum.* Ruw weder, *tempus vel coelum durum vel inamoenum.* Van gedrag en taal onbeſchaafd, ongemanierd, onzedelijk, *auſterus, ſeverus, tetricus, incivilis, ſerus, male moratus, impolitus, durus, a, m; barbarus, a, m; inconditus, inconcinnus.* Ruw is ook nog zoo veel als ruig, *hispidus, hirſutus, horridus, a, m*; bijw. *aspere, ſcabre, inique, auſtere, ſevere, inciviliter, dure, barbare, impolite*, dit zegt men ook ruwelijk. Ruwheid, *asprego, inis, f. aſperitudo, inis, f. asperitas, atis, f. ſcabritia, ae, f. ſcabrities, iëi, f. ſcabrum, i, n. ſcrabres, is, f. ſulebra, ae, f. impolitia, ae, f. duritas, atis, f. auſteritas, atis, f. ſeveritas, atis, f. incivilitas, atis, f. barbaria, ae, f*, enz. Zamenſtell. ruwharig, *hirſutus, hispidus, horridus, a, m.* Ruwlokkig, *villoſus, a, m.* Ruwſmid, *faber ferrarius.* Ruwwerker, *opifex rerum rudium.*

Ruwaard, m. eigenlijk rustbewaarder als zijnde zamengeſteld uit ruwe, rust en waren bewaren beteekenende, *conſervator quietis vel pacis.* In het gebruik een beſtuurder van eenig landſchap, *praefectus, i, m.* waarbij men *regionis* voegen kan. Van hier: Ruwaardſchap, *praefectura, ae, f.* Het werkw. ruwen wierdt oulings ook voor rusten, *quiescere, requiescere* gebruikt.

Ruzie, v. in Friesland zegt men roezie, eigenlijk *tumultus, ſtrepitus, turba, ae, f.* In het gebruik is het zoo veel als twist of krakeel, *lis, litis, f. rixa, ae, f. altercatio, onis, f. contentio, onis, f. diſſidium, ii, n. controverſia, ae, f.* Ook opſchudding, drukte, *tumultus, us, m. ſtrepitus, us, m. turba, ae, f.*

S.

S, de zeventiende letter van het Nederduitſche Abc en de dertiende in orde onder de klinkletters, *S, litera Alphabeti noſtri decima ſep-*

Digitized by Google

ſeptima, vocalium autem ordine decima tertia.

Sal een tusſchenwerpſel van aanmoediging, *eja! age! agedum! cito! animoſe! adverb. expedi! perge! abſolve.* Sal vat de koe bij de horens! *eja, age, omnes intendite vires!*

Saai, o. *pannus quidam laneus*, ſaai *dictus. Kiliaan* vertaalt het door *veſtis ſubſerica vel tramoſerica.* Van het onverbuigbare ſaaijen, *e tali panno laneo confectus, a, m.* Zamenſt. ſaaihal, *aedificium quoddam publicum, ubi tales panni ſigno quodam plumbeo probantur.* Saaifabrijk, *fabrica panni lanei* ſaai *dicti.*

Saaijet, o. *filum laneum.* Van hier: ſaijetten, *e filis laneis confectum.*

Saal, eene rivier in Duitschland, *Sala, ae, f.*

Saan, zie Zaan.

Saard of ſaart, verould. bijv. n. bij *Kiliaan* en anderen voorkomende in den zin van zacht, teeder, *mollis, lis, le, tener, a, m; tenellus, a, m; delicatus, a, m.*

Saate, *Kiliaan* ſchrijft ſaete en vertaalt het door *ſeſſio, onis, f.* ook *domicilium, ii, n.* Van hier: haveſaate, *domicilium poſſeſſoris agrorum circum jacentium.*

Sabbat, m. de rustdag der Joden, zijnde de zevende der week, *ſabbatum, i, n.* Zamenſtell. ſabbatdag, *dies ſabbati, dies quietis.* Sabbatjaar, *annus ſabbaticus, vel annus quietis*, dit was bij de Israeliten ieder zevende jaar wanneer alle velden moesten braak liggen, een rustjaar. Sabbatſchender, *violator ſabbati.* Sabbatsreis, *tantum itineris, quantum Israëlitae die ſabbati perficere, ſibi licitum eſſe credebant, iter ſabbaticum.* Sabbatsvrouw, *ancilla vel famula, religioni Israeliticae non addicta, cujus ſervitio die Sabbati Israelitae utuntur.*

Sabberen, ond. onz. w. zoo veel als kladden, kladſchilderen beteekenende, *inepte pingere, maculo, avi, atum, are.* Ook ſnappen, *garrire, blaterare.* Ook ſtamelen, *titubare, balbutire.* Van hier: ſabberer, m. *ineptus pictor*, ook *garrulus et balatro, onis, m. balbus.*

Sabel, v. een breed gekromd zwaard, *acinaces, is, f. enſis falcatus*, bij *Schell.* bij anderen is het woord ſabel, m. Zamenſtell. ſabelboom, *phaſeolus falcatus vel phaſeolus acinacis formam habens.* Sabelkling, *lamina acinacis.* Sabelſlag, *ictus acinacis.* Sabelvisch, *gladius marinus vel delphinus gladius marinus*, bij *Linnaeus.* Van hier: ſabelen, *enſe falcato vel acinace caedere.*

Sabel, m. een zogend dier, behoorende tot het geſlacht der wezels, *mustela Siberica*, ook *mus ponticus, mustela zibellina*, bij *Linnaeus.* Een halsdekſel der vrouwen van het vel van dit dier gemaakt, heet ook ſabel, *indumentum muliebre e pellibus zibellinarum confectum.* Zamenſt. ſabelvel, *pellis zibellinarum vel zibellinica*, bij *Scheller.* Sabeljagt of ſabelvangst, *venatio vel captura zibellinarum.* Sabelpels, *veſtis e pellibus zibellinarum confecta.*

Sadduceër, m. *Sadducaeus, a, m.* Van hier: Sadduceesch, *Sadducaeus, a, m; vel ſectae Sadducaeorum addictus.* Van hier: Sadduceendom, of volgens *Halma* Sadduceedom, *univerſi Sadducaei*, ook *ſecta Sadducaea.*

Saffier, m. en o. een edelgeſteente, *ſapphirus, i, m.* Van hier het onbuigbare bijv. n. ſaffieren, *ſapphirinus, a, m.* bij *Schell.*

Saffloers, o. een gewas, *carthamus, i, m. carthamus tinctorius*, bij *Linnaeus*, het is zoo veel als wilde ſaffraan, hetwelk *Kil.* ook door *cnicus, i, m. crocus Sarracenus*, of *hortenſis* vertaalt.

Saffraan, m. het voortbrengſel van een zwavelgewas, dienende tot het maken van eene ſchoon, hooggele kleur, *crocus, i, m. crocum, i, n.* Zamenſtell. ſaffraanboom, *memecylon capitellatum*, bij *Linnaeus.* Saffraanbloem, *flos croci.* Saffraangeel, *colorem croceum habens.* Saffraankleur, *color croceus.* Saffraanplant, *planta croci.* Saffraanverwer, *crocarius infector*, bij *Plautus.* Saffraan-

Digitized by Google

fraanzalf, *crocomagma, tis, n.* bij *Plinius.* Van hier ook saffranig, *croco similis, croci naturam vel colorem vel gustum habens.*

Sagen, onz. w. zoo veel als met sterke vrees bevangen zijn, *pavere, trepidare, metuere, horrere, timere.* *Kiliaan* heeft sae ghe, t saeghe in de beteekenis van *horror, metus.* De wortel

Sago, v. het meel van den sagoboom, *farina vel medulla cycae.* Sagoboom, *cycas*, bij *Linnaeus.* De ronde is, *cycas circinalis.* Van dit woord hebben wij nog in ons versaagd overgehouden, *timidus, trepidus, pavidus.*

Saizoen, o. een jaargetijde, *tempus anni.* Naar het saizoen, *pro vel ex tempore anni.* Oorspronkelijk is het zoo veel als zaaitijd, *tempus sationis*, doch wij gebruiken het thans in eenen ruimeren zin voor alle jaargetijden: b. v. lentesaizoen, *tempus vernum, vel ver.* Zomersaizoen, *tempus aestivum vel aestas.* Herfstsaizoen, *tempus autumnale vel autumnus.* Wintersaizoen, *tempus hiemale vel hiems.* Het regte saizoen is, *tempestivitas, atis, f.* In het regte saizoen, *tempestive, adverb.*

Sak, m. een lang en los vrouwekleed, *vestis muliebris promissa et non stricta.* Waarschijnlijk is het oorspronkelijk hetzelfde woord als zak, doch het gebruik wil, dat men het met eene scherpe s uitspreekt. Het schijnt met het Latijnsche *sagum* zoo als *Kiliaan* het verklaart verwant te zijn.

Sakrament, o. eene meer of min geheimzinnige godsdienstige handeling, *sacrum mysticum*, bij de kerkelijken, *sacramentum, i, n.* genoemd. Bij de roomschen is sakrament ook de *hostia sacra.* De vloekwoorden van het gemeene volk, sapperment en slapperment zijn bastaardwoorden van sakrament, zoo als sakkerloot van *sacra lotio.* Zamenst. sakramentshuisje, *sacrarium, ii, n.* Sakramentschender, *sacrorum mysticorum violator.* Sakramentsdag, *dies sacramentorum.* Van hier met eenen bastaarduitgang sakramenteel, *sacramentalis, lis, le.* *

Sakristie, v. een vertrek bij de roomsche kerken, alwaar de kerkelijke gereedschappen bewaard worden en de geestelijken hunne ambtskleederen aantrekken, *hierophylacium*, ook *cella in aede vestibus sacerdotalibus induendis serviens.* Zamenstell. sakristiemeester, *hierophylax, custos sacrorum, sacrarius, ii, m.* Sommigen noemen den koster van eene roomsche kerk sakristijn, *aedituus, ui, m. aeditimus, i, m.*

Salade, v. alle spijs die koud met olie en azijn gegeten wordt, *acetarium, ii, n. cibus acetarius.* Zoo het groente is noemt men het in het algemeen, *olus acetarium.* Kropsalade, *lactuca capitata.* Latuwsalade, *lactuca, ae, f.* Zoo zegt men ook haringsalade, *acetarium e halecibus confectum.* Koolsalade, *acetarium e brassica confectum* enz. Zamenstelling. saladebak of saladeschotel, *lanx vel gabata acetaria.* Saladewurm bij verkorting slaawurm, *vermiculus lactucarius.*

Salamander, m. een tweeslachtig viervoetig dier, tot het geslacht der hagedissen behoorende, *salamandra, ae, f.* bij *Plin. lacerta salamandra*, bij *Linnaeus.* Zamenstell. meersalamander, *salamandra stagnatilis*, bij *Plinius.* Watersalamander, *salamandra aquatilis.* Salamanderboom, *stilago, inis, f.* bij *Linn.*

Salamanke, eene stad in Spanje, *Salmantica, ae, f.*

Salaris, o. een ond. woord, *stipendium, ii, n. salarium, ii, n.* bij *Scheller.* *Kiliaan* verklaart het ook nog door *merces, edis, f. praemium, ii, n.*

Salerne, een voorname stad in het koningrijk van Napels, *Salernum, i, n.*

Salet, o. die kamer in een huis, waar men gezelschap ontvangt, *aula vel atrium conventus.* Ook het gezelschap hetwelk daarin vergadert, *conventus, us, m. coetus, us, m. amicorum.* Vooral

be

bezigt men het voor eene bijeenkomst van vrouwen of meisjes, *conventus feminarum vel virginum*, ook *chorus mulierum*. Van jonge lieden, *chorus juventutis*. Zamenstell. saletjonker, *juvenis effeminatus*. Saletjuffer of saletpop, *virgo supra modum ornatus amans*, *juvenumque animos captare tentans*. Voor saletjonker zegt men ook nog in eenen lagen stijl saletrekel.

Salie, v. een stengelgewas van eenen sterke geur en bitteren smaak, *salvia*, *ae*, *f.* Zamenstell. saliemelk, *salvia cum lacte concocta*. Saliedrank, *salviatum*, *i*, *n.* bij *Colum.* Wilde salie, *sphacelus*, *i*, *m.*

Salpeter, o. een delfstofzout, eigenlijk is ons Nederduitsch woord berg of steenzout. Het woord is zamengesteld uit *sal petrae*, *sal petrosus*, *nitrum*, *i*, *n.* *sal nitrum*, bij *Scheller*. Van hier: salpeterig, bijv. n. *naturam vel gustum salis petrae vel nitri habens*. Ook met salpeter bezwangerd, *nitratus*, *a*, *m.* Vol salpeter, *nitrosus*, *a*, *m.* Zamenst. salpeteraarde, *terra nitrosa*. Salpetergeest, *spiritus nitri*. Salpetergrond, is hetzelfde als salpeteraarde. Salpeterloog, *alcali nitri*. Salpeterschuim, *aphronitrum*, *i*, *n.* Salpeterstoker, *coctor nitri*. Salpeterstookerij, *officina nitraria*. Salpeterzuur, *spiritus nitri*.

Saluces, eene stad in Piemont, *Saluciae*, *arum*, *f. plur.*

Saluut, v. bij *Kiliaan* de naam van eenen visch, *silurus*, *i*, *m.* bij *Linnaeus*.

Salnut, o. een onduitsch woord, zoo veel als groet of heilwensch, *salus*, *utis*, *f.* Zamenstell. salnutschot, *explosio tormenti salutandi gratia*.

Salvo, o. eene begroeting door het gelijktijdig afvuren van verscheidene stukken geschut of handgeweren, *salutatio per tormenta complura simul explosa vel salutatio per tela igniyoma manualia uno tempore explosa*. Iemand drie salvoos geven, *ter aliquem tormentorum sono salutare*, bij *Schell.*

Samaar, v. een deftig vrouwenkleed, *palla*, *ae*, *f.* *vestis mulierum promissa*, *penula*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*.

Samarie, een gedeelte van Palestine, *Samaria*, *ae*, *f.* Ook eene stad van dienzelfden naam.

Samereus, m. een lang plat gebodemd schip, *navis longa et carina plana*.

Sammelen, o. w. zoo veel als dralen, *cunctor*, *atus sum*, *ari*; *cesso*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: sammelaar, *cunctator*, *oris*, *m.* *cessator*, *oris*, *m.* Sammelaarster, v. *femina cunctabunda*. Sammelarij, sammeling en gesammel, *cunctatio*, *onis*, *f.* *cessatio*, *onis*, *f.* Al sammelende, *cunctanter*, *adv.*

Sammet, een verouderd woord, zoo veel als fluweel beteekenende, *sericum Samnitum*, bij *Kil.*

Samos, o. een eiland in de Egeïsche zee, *Samos*, *i*, *f.*

Samt, een verouderd voorzetsel, *una*, *pariter*, *simul*, *adverbia*. In Friesland is het nog in gebruik, doch daar schrijft men samt, zegt *Weiland*.

Sandelboom, m. een die in Ceilon, Amerika en Egypte te huis behoort, *moringa*, *ae*, *f.* *guilandina*, *moringai*, bij *Linnaeus*. De witte sandelboom, wordt door *Linnaeus*, *santalum album*, genoemd.

Sandelhout, o. een blaauwachtig hout van den sandelboom, *santalum*, *lignum santalum*, *vel lignum santalinum*, *lignum nephurtium*, *lignum moringae*, bij *Linn.*

Sandrak, m. een witte hars of gom, die uit den jeneverboom vloeit, *sandaraca*, *vel sandaracha*, *ae*, *f.* Ook eene delfstof van eene helder roode kleur, anders menie genoemd, *minium*, *ii*, *n.*

Sanhedrin, m. *concilium*, *ii*, *n.* *senatus*, *us*, *m.* Het is een Grieksch bastaard woord van *συνέδριον*, vergadering beteekenende.

Sant, m. een ond. w. zoo veel als een heilige: meestal is het een per-

Digitized by Google

persoon, die door een pauselijk besluit voor heilig verklaard is, *sanctorum numero adscriptus.* Zeldzaam iemand, die in der daad in godsvrucht en deugd uitsteekt, *vir probus vel sanctus.* Bij de Romeinen was het, *inter deos relatus.* Het vrouwelijke is santin, *sanctorum numero adscripta femina.*

Santillane, eene stad in Spanje, *forum sanctae Julianae.*

Santorie, v. anders duizendguldenskruid, een bekend gewas, *centaurium, ii, n. vel centaureum, ii, n.* bij *Plinius.* De dubbelde santorie heet, *centaureum majus, vel centaurea, centaureum,* en de enkele, *centaureum minus vel gentiana centaureum,* bij *Linn.*

Saone, eene bekende rivier in Frankrijk, *Araris, is, m. Arar, aris, m.*

Sap, o. het omloopende in alle levende ligchamen van het planten- en dierenrijk, *succus, i, m. Kiliaan* voegt er nog *liquor, oris, m. latex, icis, m.* bij. Van hier: sappeloos, *exsuccus, a, m,* bij *Seneca.* Sappeloosheid, *natura, vel conditio vel ratio exsucca.* Sappig, *succidus, a, m; succosus, a, m; succi plenus,* bij *Terentius.* Sappigheid, *natura conditio succida, vel succosa.* Sapgroen, *color prasinus, succus baccarum rhamni cathartici.* Sapgroenboom, *rhamnus cathartica.* Sapverw, *pigmentum e succis,* bij *Scheller.*

Sapanhout, o. *lignum sapani vel sapanicum.* Een Indiaansch verwhout, waarvan eene oranjekleur getrokken wordt.

Sar of Saar, eene rivier in het bisdom van Trier, *Sara, ae, f. Saravus, i, m.* bij *Ausonius.*

Saragosse, eene stad in Spanje, *Caesarea Augusta.*

Sar of Saarbrug, eene stad in Duitschland aan de Sar of Saar, *Saraepons.*

Sar of Saarburg, eene stad in Duitschland, *Saraeburgum, i, n.* Een Saarburger, *Saraeburgensis.*

Sardijn, v. eene soort van kleine haringen, die men in menigte op de kusten van Sardinien vangt, en van daar dezen naam ontleent, *sarda, ae, f.*

Sardinie, o. een bekend eiland en koningrijk in de middelandsche zee, *Sardinia, ae, f.* Een Sardinier, *Sardus.* Sardinisch, *Sardinienſis, is, e.*

Sardoniks, een edel gesteente, *sardonyx, ychis, m. & f.* Zamenst. sardoniksteen, *lapis vel gemma sardonyx.*

Sargie, v. zekere wollen stof, *panni lanei genus* sargie *dictum.* In het middeneeuwsch Latijn zeide men, *sargium, ii, n.* Van het Latijnsch *sericum,* zegt de geleerde *Weiland,* dewijl de sargie vermoedelijk, weleer een zijden stof geweest is. Van sargien, onverb. bijv. n. *e panno laneo* sargie *dicto confectus, a, m.*

Sarp, een oud bijv. n. *acerbus, a, m,* bij *Kil.*

Sarraceen, m. *Kiliaan* zegt sarasyn en verklaart het door *Saracenus, Agarenus, Mahumetanus.* Anderen denken dat Sarraceen hetzelfde is als *Arraceen,* afgeleid van *Arrha,* eene stad in Arabie. Van hier: Sarraceensch, *Sarracenus, a, m; Muhametanus, a, m.*

Sarren, b. w. zoo veel als tergen, *irrito, avi, atum, are; lacesso, ivi, itum, ere; cieo, evi, etum, ere; incitare, instimulare.* Verl. d. gesard, *irritatus, lacessitus, incitatus, stimulatus, a, m.*

Sas, o. een doortogt die met eene sluis of sluizen afgesloten is, *transitus vel trajectus emissario vel emissariis clausus. Weiland* zegt ook eene sluis zelve, *emissarium, ii, n.* Ook eene reede, *statio navium.* Van hier: sasser, m. *emissarii praefectus.* Sas van Gent, verklaart *Scheller* door *agger Gandavenſis,* ik geloof dat *Trajectum Gandavenſe* veel beter zoude zijn.

Sassefras, o. ook fassafras, zeker hout uit Amerika afkomstig, dat in de geneeskunde gebruikt wordt, *sassafras,* bij *Linnaeus.* Sassefrasboom, *laurus sassafras,* bij denzelfden.

Sassaparil, v. ik meen dat men ook zegt

Digitized by Google

zegt salfapril, een gewas, het welk men ook in de geneeskunde gebruikt, *sarsa parella, ae, f. vel similax sarsa parella*, bij *Linnaeus*; de inlandsche wordt *carex arenaria* genoemd.

Satan, m. een booze geest, *satanas, ae, m.* Het is een Hebreeuwsch woord en beteekend zoo veel als *hostis, inimicus, adversarius.* In den ruwen spreektrant wordt dit woord zoo wel als het bijv. naamw. satansch gebruikt, om eene verregaande boosheid of slechtheid aanteduiden: b. v. dat is een satan van een vent, *sceleratissimus ille vel vere nequam est.* Dat is een satansch werk, *facinus istud scelestissimum est.* Dat is een satan van een wijf, *vera illa Xanthippe vel furia est.* Van hier: satansch, bijv. n. *satanicus, a, m; furialis, infernalis*; bijw. *satanice, furialiter, adv.*

Sater, m. een boschgod, *satyrus, i, m.* dit woord zoo wel als het onze is uit het Grieksch overgenomen. Een kleine sater is, *satyricus, i, m.* bij *Cicero.* In eene afgeleide beteekenis zegt de groote *Weiland*, een geil mensch, *libidinosus, lascivus, salax, acis, omn. g. venereus, a, m.* Ook een lage potsenmaker, *scurra, ae, m.* Ook volgens anderen, een stekelig mensch, een spotter, een schimper, *homo mordax, reprehensor, oris, m. satyricus, i, m.* Mij dunkt men zoude dus ook wel nader bij het oorspronkelijke kunnen blijven en schrijven satijr in plaats van sater, immers is satijre voor hekelschrift ook vrij algemeen in het gebruik, *satyra, ae, f.* als ook het bast. satijriek, *satyricus, a, m; mordax.* Zamenstell. satersbek, *vultum satyri habens.*

Satijn, o. *bombycinum sericum densius.* Van hier het onverbuigb. bijv. n. satijnen, *e bombycino serico densiori confectus, a, m.*

Saturdag, m. anderen schrijven saterdag of zaturdag, *dies Saturni*, waarvan ons saturdag bij verkorting voor *Saturnusdag* afkomt, en waarom mij de spelling met een *s* de beste schijnt, zoo als ook in de Fransche en Engelsche woorden, *Samedi* en *Saturday* geschiedt.

Saucijs, v. *farcimen, inis, n. salsisium, ii, n.* bij *Kiliaan*; *botulus, i, m.* Van hier: saucijsmaker, *botularius, ii, m.* bij *Mart.*

Saumur, eene stad in Frankrijk, *Salmurium, ii, n.*

Saus, v. allerlei sap of vocht, om de spijzen smakelijker te maken, *intinctus, us, m. embamma, atis, n. jus, juris, n. Kiliaan* zegt *condimentum, i., n.* Zamenstell. sauskom, *gabata intinctum continens.* Sauslepel, *cochlear condimento inserviendo proprium.* Sauspan, *testa vel testum condimentum continens.* Bierfaus, *jus e cerevisia confectum.* Eijersaus, *jus ex ovis confectum.* Kervelsaus, *condimentum e cerefolio confectum.* Mosterdsaus, *condimentum e sinapi confectum.* Wijnsaus, *condimentum vel intinctus e vino confectum vel confectus.* Zuresaus, *intinctus ex aceto confectus.* Zuringsaus, *intinctus ex oxalidis confectus.* Van hier: het bed. w.

Sausen, *intingo, inxi, inctum, ingere*; *condio, ivi, itum, ire*, bij *Kil.*

Sauseboom, m. *spina appendix, spina sancta, crispinus, i, f. oxyacantha, ae, f. barbeus vulgaris*, bij *Linn.*

Saufier, o. eene kom, waarin saus toegediend wordt, *vasis genus, in quo embamma vel intinctus apponitur.* Verkl. saufiertje, *vasculum, in quo etc.* In Noordholland is dit zeer ond woord nog veel in gebruik.

Sauwel, v. een bijna veroud. woord, het welk evenwel nu en dan nog gehoord wordt, en zoo veel beteekend als een flordig, onhebbelijk en hatelijk wijf, *ambubaja, ae, f. mulier ignava, sordida, inepta, odiosa*, bij *Kil.*

Savelboom, ook bij *Kiliaan* savenboom, m. *sabina, ae, f. juniperus sabina*, bij *Linn.*

Savie, hetzelfde als salie, *salvia, ae, f.*

Savoije, een gewest in Italie, *Sabau-*

baudia, *ae*, *f. Terra Allobrogum.* Van hier: savooijekool, *brassica Sabaudica*, *brassica albacrispa*, *brassica oleracea Sabauda.* Savoijaard, *Allobrox*, *ogis*, *m.*

Schaaf, v. een werktuig waarmede men de ruwe oppervlakte van hout effen maakt, *runcina*, *ae*, *f.* In eenen overdragtelijken zin komt dit woord in eenige spreekwijzen voor: de ruwe schaaf over iets laten loopen, *praecipitanter ac negligenter aliquid facere.* De fijne schaaf over iets strijken, *ultimam manum operi alicui adjicere*, *vel perpolire opus.* Van hier: schaven, *runcino*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Arnobius.* Beschaven, *runcina perpolire*, ook *polire vel perpolire* alleen. Zamenst. Schaafbank, *tabula*, *qua fabri lignum runcinantes utuntur.* Schaafijzer, *ferrum radendo serviens*, *radula*, *ae*, *f.* Schaafmes, *culter radendo serviens.* Schaafbeitel, *cuneus runcinae.* Schaafspaanders, *ramenta*, *orum*, *n. plur. limaturae*, *arum*, *f. plur. fchidiae*, *arum*, *f. plur.* Schaaffel, is hetzelfde. Blokschaaf, *runcina rotunda.* Kraalschaaf, *runcina rotundationi inserviens.*

Schaak, v. zoo veel als roof, vrouwen of maagdenroof, *raptus*, *us*, *m. raptus uxorum vel virginum.* Een oud woord.

Schaak, een woord van uitheemschen oorsprong en bij ons buiten zamenstelling alleen als een bijw. gebruikelijk in het bekende schaakspel, wanneer men zegt schaak de koning! *cave regi!* De oorsprong van het woord schaakspel, *lusus latronum vel lusus latrunculorum*, is te vinden in het Arabische woord *schach*, zoo veel als koning beteekenende, zoo als nog de oppervorsten van Perzie heeten. Schach bij ons in schaak veranderd, is dus de koning of het voornaamste stuk in dit spel, zoo dat schaakspel eigenlijk in onze taal koningspel zou zijn, *lusus regius.* De spreekwijs: schaak de koning, deugt dus niet en is bij ons en alle Westersche volken uit onkunde van de eigenlijke beteekenis des woords, in gebruik gekomen. Van hier: schaken, een spel schaak spelen, *latrunculis ludere.* Schaker, *lusor latrunculis.* Zamenstelling. schaakbord of schaakbord, *tabula latruncularia*, Schaakschijf, *latro*, *onis*, *m. latrunculus*, *i*, *m. calculus lusus latrunicularis*, dit wordt ook schaakstuk genoemd.

Schaakmat, bijv. n. en bijw. een woord in het schaakspel gebruikelijk: b. v. de koning is schaakmat, *rex ad incitas est redactus.* Bij overdragt beteekend het ook eene volkomene uitputting of krachteloosheid, *languidus*, *a*, *m*, bij *Scheller.*

Schaal, v. oorspronkelijk is het zoo veel als schel of schil, *putamen*, *inis*, *n. cortex*, *icis*, *m. & f. testa*, *ae*, *f. concha*, *ae*, *f. crusta*, *ae*, *f. squama*, *ae*, *f.* Doch in deze eerste beteekenis is het bij ons weinig in gebruik behalven voor de eerste plank, die men wederzijds van eenen balk afzaagt, en daar deze een gedeelte van den bast uitmaakt, zoo men dit woord in deze beteekenis door *cortex*, *icis*, *m. & f.* kunnen vertalen. Verder beteekend schaal eenen drinkbeker, *patera*, *ae*, *f. phiala*, *ae*, *f. scyphus*, *i*, *m.* Verkl. schaaltje, *calix*, *icis*, *m. patella*, *ae*, *f. scutella*, *ae*, *f. caliculus*, *i*, *m.* Voorts een werktuig om te wegen, *libra*, *ae*, *f. lanx*, *ancis*, *f. tratina*, *ae*, *f. libella*, *is*, *n.* bij *Gellius.* Van hier de spreekwijs: de schaal gelijk houden, *sincere*, *aeque*, *integriter ac juste agere.* In de schaal hangen, *librare*, *expendere*, *examinare.* Ook nog een bord om liefdegaven in te zamelen, *patera stipibus colligendis serviens.* Van hier: schalist, *stipium collector.* Zamenstell. schaalboter, *butyrum*, *quod minutatim venditur.* Schaaldier, *animal testaceum*, *rusta vel concha obductum.* Schaalvisch, *piscis testacea*, *testa*, *concha vel operimento duro obducta.* Drinkschaal, *cymbium*, *ii*, *n.* Eijerschaal, *ten*

testa, ovi. Fruitſchaal, *patella fructibus apponendis ſerviens.* Gondſchaal, *lancella accuratiſſime confecta auro ponderando inſerviens.* Notenſchaal, *putamen, inis, n.* Weegſchaal, zie bij ſchaal, een werktuig om te wegen.

Schaal, v. eene figuur in lijnen afgedeeld om de evenredigheid tuſſchen verſchillende voorbeelden af te malen, *tabula proportionum, ſcala proportionum.* De oorſprong van dit woord is volgens *Weiland* in het Franſche *echelle* te vinden, waarom niet liever in het Latijnſche *ſcala?*

Schaalbijter, m. *ſcarabaeus, aei, m.*

Schaamachtig, bijv. n. en bijw. *pudens, entis, omn. g. pudibundus, a, m; pudicus, a, m; verecundus, a, m;* bijw. *pudenter, pudice, verecunde, adv.* Van hier: ſchaamachtigheid, v. *pudor, oris, m. pudicitia, ae, f. verecundia, ae, f.*

Schaambeen, o. het kleinſte gedeelte van het ongenoemde of heupbeen, *os pubis.*

Schaamdeel, o. zoo veel als teeldeel, *pudendum, i, n. verendum, genitale, is, n. inguen, inis, n.* de drie eerſte woorden zijn eigenlijk bijv. n. waaronder men het zelfſt. *membrum* verſtaat.

Schaamlid, is hetzelfde als ſchaamdeel.

Schaamrood, bijv. n. en bijw. *pudore rubicundus vel purpureus.* Schaamrood worden of zijn, *pudeſio, actus ſum, ieri; pudore ſuffundi.* Iemand ſchaamrood maken, *raborem incutere alicui,* bij *Livius.*

Schaamte, v. *pudor, oris, m. verecundia, ae, f. pudicitia, ae, f.* Ook dat gene, waarover men zich te ſchamen heeft, *flagitium, ii, n. opprobramentum, i, n.* bij *Plautus; dedecus; oris, n.* Ook wordt het in den zin van teeldeelen gebruikt, zie ſchaamdeel. Eindelijk is ſchaamte in de ontleedkunde het benedenſte gedeelte van den buik, onmiddelijk boven de teeldeelen, *pubes, is, f.* Van hier: ſchaamtelijk, bijw. *pudenter, verecunde, pudice, edy.* Schaamteloos, bijv. n. en bijw. *impudens, entis, omn. g. impudicus, a, m; impudenter, impudice, adv.* Schaamteloosheid, v. *impudentia, ae, f. impudicitia, ae, f. inverecundia, ae, f.* Schaamteloosſelijk, hetzelfde als ſchaamteloos, als bijw.

Schaap, o. een viervoetig, tweehoevig, woldragend dier, *ovis, is, f. pecus lanigera.* Verkl. ſchaapje, *ovicula, ae, f.* Dikwijls wordt dit weerloozе dier als een zinnebeeld van zachtmoedigheid, geduld, of ook wel van eenvoudigheid gebruikt: b. v. een goed ſchaap, *bonus homo.* Een vroom ſchaap, *homo probus, innoxius.* Een geduldig ſchaap, *homo patiens.* In het gemeene leven zeggen wij: zijne ſchaapjes op het droogе hebben, *in portu navigare, in tuto eſſe.* Schaap blijven of zijn, is zoo veel als *rebus emtis ſolvendis non eſſe aptum.* Van hier: ſchaapſch, *ovillus, a, m; ovinus, a, m.* Ook voor gek, *ſtolidus, a, m; ineptus, a, m.* Zamenſtell. ſchapenbout, *femur ovillum vel ovinum.* Schapenhok, *ovile, is, n.* Schapenkaas, *caſeus ovillus.* Schapenkeutel, *fimus ovillus, pilula, ae, f.* Schapenlever, *jecur ovillum.* Schapenlong, *pulmo ovillus.* Schapenmarkt, *forum ovinarium.* Schapenmelk, *lac ovinum.* Schapennat, *jus ovillum.* Schapenongel, *adeps ovinus.* Schapenvacht, *vellus, eris, n.* Schapenvel, *pellis ovina.* Schapenvet, zie ſchapenongel. Schapenwei, *paſcuum ovinarium,* ook *ſerum lactis ovilli.* Schapenweiderij, *paſtio ovium.* Schapenwol, *lana ovina vel ovilla.* Schaapherder, *opilio, onis, f. paſtor ovium, cuſtos ovium.* Schaapherderin, *femina paſcens oves,* bij *Scheller.* Schaapherdershut, *caſa paſtoralis.* Schaapherdersſtaf, *pedum, i, n.* Schaapluis, *vermis ovillus;* bij *Kiliaan; pediculus ovis; vel ovillus,* bij *Scheller.* Schaapſchot, *ovile, is, n.* Schaapshoofd, *caput ovillum.* Schaapbok, *aries, etis, m.* Schaapskooi, *ovile, is, n. caula, ae, f.* Schaaps-

Schaapskudde, *grex ovium.* Schaapsleder, schaapleder en schapenleder, *corium ovillum.* Schaapstal of schapenstal, *ovile, is, n. caula, ae, f.*

Schaar, v. eene verzameling van een meer of min aanzienlijk getal van levende voorwerpen en wel bepaaldelijk van menschen, *grex, egis, f. turma, ae, f. turba, ae, f. cohors, ortis, f. multitudo, inis, f. caterva, ae, f. agmen, inis, n.* Zamenstelling. heerschaar of legerschaar, *copiae, arum, f. plur. exercitus, us, m. agmen militum.* Vierschaar, *tribunal, alis, n. forum judiciale, forum judiciarium,* eigenlijk *congregatio quatuor virorum.*

Schaar, v. *forfex, icis, f.* De schaar aan eene ploeg, anders ploegschaar geheeten, is *dens aratri, uncus aratri, vomis vel vomer, eris, m.* De schaar van eene kreeft, heet bij *Plin. forceps, ipis, m. & f.* Verkleinw. schaartje, *forficula, ae, f.* bij *Scheller.*

Schaard of schaarde, v. eene ingekorvene en scherpe breuk in een mes of ander snijtuig, *crena, ae, f. ruptura, ae, f. rima, ae, f. scissura, ae, f.* bij *Kil.*

Schaars, bijw. *vix, parce, avare, anguste, adv.*

Schaarsch, bijv. n. *parcus, a, um; angustus, a, um; rarus, a, um; deficiens, entis, omn. g.* Ook zoo veel als gierig, *avarus, a, um.* Van hier: schaarschheid, *angustia, ae, f. inopia, ae, f. penuria, ae, f. defectio, onis, f. defectus, us, m.* ook volgens *Hoogstraten, egestas, atis, f. paucitas, difficultas, atis, f.* bij *Kiliaan* is het ook *avaritia, ae, f.* bijw. *parce, anguste, exigue, adv.*

Schaarstok, m. *baculus foris sustentandis serviens. Adelung,* verklaart het ook door *sustentaculum vel fulcimentum mali.*

Schaartonge, v. een slag van visch, *lingulaca, ae, f. solea, ae, f.* bij *Plin.*

Schaarwacht, v. eene bende wachters, *vigiliae, arum, f. plur. excubiae, arum, f. plur. circitores, um, m. plur. circumitores, um, m. plur.* bij *Scheller.* Van hier: schaarwachter, *vigil, ilis, m. circitor, oris, m.*

Schaats, v. *calopodium ferratum,* bij *Kiliaan,* Van hier: schaatsenrijden of schaatsrijden, *ope calopodiorum ferratorum per glaciem currere vel labi.* Het schaatsrijden, *ars ope calopodiorum ferratorum per glaciem currendi.* Schaatsrijden, *artem ope calopodiorum ferratorum per glaciem currendi callens.* Zamenstell. schaatsband, *vinculum calopodii ferrati.* Schaatshout, *lignum calopodii ferrati.* Schaatslint, *taenia calopodiis alligandis serviens.* Schaatsijzer, *ferrum calopodii.* Schaatsenmaker, *calopodiorum ferratorum confector.*

Scab of scabbe, v. zoo veel als een ligte mantel, *lacerna, ae, f. penula, ae, f.* ook *toga levis,* bij *Kiliaan.*

Schabaat, zie bij schade.

Schabel of schabelle, v. een onduitsch woord zoo veel als voetbank, *scabellum, i, n. suppedaneum, ei, n. scabile, is, n. hypopodium, ii, n.* bij *Kil.*

Schabrak, v. een vreemd woord, zoo veel als een dekkleed van een rijpaard beteekenende, *dorsualia, orum, n. pl.*

Schacht, v. deze benaming wordt aan vele langwerpige, regt opgaande dingen gegeven: als de schacht van eene pen, *caulis calami.* Ook wordt de pen zelve schacht genoemd, *calamus, i, m.* Ook bij de dichters zoo veel als vleugel, *ala, ae, f.* De schacht van eene werpspies, is *hastile, is, n.* Van eenen laars, *scapus, i, m.* bij *Scheller.* Ook zoo veel als ankerstok, *crux lignea anchorae, vel lignum anchorae transversum.* Als mede de mannelijke roede, *hasta sive virga virilis.* Zamenstell. schachtkoker, *theca calamaria.* Ankerschacht, zie hier boven. Kleerschacht, *lignum teres linteis siccandis inserviens.* Penneschacht, zie hier voor. Pilaarschacht, *scapus columnae.*

Digitized by Google

lumnae. Zwaneſchacht, penna olorina &c.

Schadde, v. eene groene zode, *ceſpes vivus*, dit woord is eenigſins verouderd.

Schade, v. zoo veel als nadeel, hinder, verlies, *damnum, i, n. dispendium, ii, n. incommodum, i, n. noxa, ae, f. detrimentum, i, n. jactura, ae, f.* Voor ſchade zegt men bij verkorting ſcha, bijzonder in de zamenſtellingen: b. v. men zegt ſchabaat, voor ſchadebaat, *reparatio damni vel jacturae.* Somwijlen gebruikt men ſchade als een tusſchenwerpſel: b. v. ſchade, dat hij niet gekomen is, *dolendum eſt, illum non veniſſe.*

Schadelijk, bijv. n. en bijw. ſchade aanbrengend, *damnoſus, a, m; noxius, a, m; nocens, entis, omn. g. nocuus, a, m; incommodus, a, m; dispendioſus, a, m*, bij *Col. detrimentoſus, a, m*, bij *Caeſar*; bijw. *damnoſe, nocenter, adverbia.* Een ſchadelijk mensch, is in een engere beteekenis, iemand, die geneigd en bekwaam is om andere ſchade toe te brengen, *homo maleficus.* Van hier: ſchadelijkheid, v. *vis noxia, vis nocendi*, bij *Scheller.* Ook kan men het door het bijv. n. *noxius, detrimentoſus, a, m*, overzetten. B. v. wie ziet de ſchadelijkheid van die zaak niet? *quis non intelligit rem iſtam eſſe noxiam vel detrimentoſam?*

Schadeloos, bijv. n. en bijw. geene ſchade hebbende. Onbeſchadigd, zonder ſchade, *innoxius, a, m*, bij *Columella; indemnis, is, e, ſoſpes, itis, omn. g. illaeſus, a, m; ſalvus, a, m; integer, a, m; incolumis, is, e.* Iemand ſchadeloos houden of ſtellen, *indemnem praeſtare aliquem, detrimentum vel damnum alicui compenſare.* Van hier: ſchadeloosheid, *indemnitas, atis, f.* bij *Kiliaan.* In de ſcheepvaart en in den koophandel heeft het woord ſchadeloos eene geheel tegenovergeſtelde beteekenis, en is zoo veel als beſchadigd, reddeloos, *adflictus, a, m; laceratus.* B. v. het ſchip is ſchadeloos binnen gekomen, *navis ſeu tempeſtate ſeu alia calamitate afflicta portum intravit.* Van het werkw. ſchadeloos houden is het zelfſt. n.

Schadelooshouding, v. *compenſatio vel reſtitutio damni.*

Schadeloosſtelling, v. is hetzelfde.

Schaden, o. w. ſchade toebrengen, *noceo, ui, itum, ere*, incommodare, *obſum, fui, eſſe*, bij *Nepos; officere*, bij *Scheller; detrimentum adferre*, bij *Cicero; ferre fraudem alicui*, bij denzelfd. *damnum dare alicui*, bij *Terentius; infligere detrimentum alicui, noxium eſſe*, bij *Scheller.* Dat ſchaadt u niet! *habes, quod tibi imputes!* Van hier: ſchadigen, hetzelfde als ſchaden.

Schadevergoeding of ſchavergoeding, zie Schadelooshouding.

Schadeverhaling of ſchaverhaling is hetzelfde.

Schaduw, v. voorheen gebruikte men ook ſchade in dezen zin en in Friesland zegt men nog ſchad voor ſchaduw, *umbra, ae, f. opacitas, atis, f.* Voor zijne eigene ſchaduw bang zijn, *fine cauſa trepidare, falſo metu agitari.* Schaduw, is ook zoo veel als zinnebeeld, *adumbratio, onis, f.* ook *umbra, ae, f.* Zoo veel als ſchijn, is het ook *umbra, ae, f.* Diepſel in eene ſchilderij, *umbra, ae, f.* Ook neemt men het in den bijbelzin voor beſcherming, *tutela, ae, f.* Oulings wierd het ook genomen voor afgeſtorven ziel, *manes vel umbra.* Verkl. ſchaduwtje, *umbella, ae, f.* bij *Juven.* Van hier: ſchaduwachtig, *umbroſus, a, m; opacus, a, m.* Ook voor zinnebeeldig, *cauſia, ae, f. emblematicus, a, m.* In de Godgeleerdheid, de ſchaduwachtige wet, *lex emblematica.* Zamenſtell. ſchaduw of ſchaduwenhoed, *umbella, ae, f. Kiliaan* zegt ook, *cauſia, ae, f. petaſus, i, m.* Schaduwbeeld, *effigies ad umbram efficta, adumbratio, onis, f. umbra, ae, f.* Schaduwmild en ſchaduwrijk, *umbroſus, a, m.* Van hier ook Schaduwen, b. w. in de ſchilderkunst,

Digitized by Google

kunst, *umbram addere vel adjicere. Schell.* zegt ook, *adumbro, avi, atum, are.*

Schaffen, b. w. in het gemeene leven zegt men ook schaften, maken dat iets tegenwoordig zij of tot dadelijkheid gebragt worde, *curare, procurare; exhibere, praebere, dare.* Geld schaffen, *praebere pecuniam.* Raad schaffen, *dare vel adferre consilium.* Maken of doen, *ago, egi, actum, agere.* Gij hebt hier niets te schaffen, *nihil tibi hic negotii est.* Ook opdischen, *obsonare, cibos imponere vel adponere mensae, mensam cibis onerare, instruere, ornare.* Van hier heeft het de beteekenis van eten gekregen, *edere, vesci, frui cibo, sumere cibum,* doch in dezen zin, zegt *Weiland* gebruikt men ook schaften. Van hier: schaffer en schafferaar, bij *Kiliaan; curator, oris, m. procurator, dispensator, oeconomus, i, m.* Schaffing, *procuratio, onis, f. dispensatio.* Schafgat, *apertura portae carceris per quam captivo alimentum praebetur.* Schaflok, *campana signum prandii dans.* Schaflijst of schaftlijst, *nomenclator ciborum.* Schafmeester of schaftmeester, hetzelfde als schaffer, *archimagirus, i, m.* zegt *Hoogst.* Schaftijd, *tempus prandii.*

Schafklok, zie Schaffen.

Schaflijst, zie Schaffen.

Schafmeester, zie Schaffen.

Schart, zie Schacht.

Schaften, zie Schaffen.

Schagcheren, b. w. in het gemeene leven alleen zoo veel als woekeren, *fenero, avi, atum, are, et fenerari, usuram exercere.* Van hier: schagcheraar, *fenerator, oris, m.* Schagcherij, *usura, ae, f. fenus, oris, lucrum illicitum.* Eigenlijk beteekend schagcheren eenvoudig zoo veel als handelen volgens *Scheller; nundinor, atus sum, ari, negotior, atus sum, ari.*

Schagerrak, ook kattegat of cattegat genoemd, eene zeeengte bij Denemarken, *sinus Codanus, vel Scagensis.*

Schakel, v. een schalm of ring van eene keten, *annulus catenae.* Eene schakel van een net is, *macula retis.* Van hier noemt men een zeker vischnet ook schakel of schakelnet, *tragula, ae, f.* bij *Kiliaan.* Met schakels vischen, *tragulis piscari.* Eene schakel van de haal is, *gradus sive annulus climacteris.* Overd. het verband en vervolg eener rede, *series, ordo vel contextus orationis, orbis orationis,* bij *Cicero.* Verkl. schakeltje, *annellus catenae.* Van hier:

Schakelen, b. en o. w. zoo veel als hechten, verbinden, *concateno, avi, atum, are, connecto, exui, exum, ectere, contexo, exui, extum, exere.* Overdr. zijne woorden schakelen, *jungere verba,* bij *Cicero.* Onz. met schakels vischen, *tragulis piscari.* Van hier: schakeling, v. *catenatio, onis, f.* bij *Vitruv. connexio, onis, f. connexus, us, m. contextus, us, m. junctura verborum, commissura verborum,* bij *Quint.*

Schaken, b. en o. w. bedr. is het met geweld wegvoeren, *rapio, ui, aptum, ere, vi abducere.* In het bijzonder een meisje, *rapere virginem.* Onz. is het, op het schaakbord spelen, *ludere latrunculis.* Van hier: schaker, in den eersten zin, *raptor, oris, m. latro, onis, m.* In den tweeden zin, *latrunculorum lusor.* Schaking, v. *raptio, onis, f. raptus, us, m.* bij *Cic.*

Schakeren, b. w. zoo veel als mengelen, *vario, avi, atum, are, variegare, alternare.* Van hier: schakering, *variatio, variegatio, onis, f.*

Schal, m. thans gebruikt men meest geschal, *sonus, i, m. sonitus, us, m. sonor, oris, m. tinnitus, us, m.* Zamenst. wederschal, *resonantia, ae, f. echo, f. indeclin.* Van hier:

Schallen, o. w. *sono, ui, itum, are, tinnio, ivi, itum, ire, sonitum edere.*

Schalbijter, m. *scarabaeus, aei, m.*

Schalie, v. zoo veel als lei, deklei, *scandula, ae, f.* Zamenst.

schaliedak, *tectum scandulare.* Schaliedekker, *scandularius, ii, m.* Schrijfschalie, *palimpsestus, i, m.*

Schalk, m. een verouderd woord, zoo veel als knecht of slaaf beteekenende, *servus, i, m. minister, ri, m.* Van hier het oude woord Godsschalk, *servus Dei.* En maarschalk, *servus equorum.* Thans wordt het alleen gebruikt in den zin van eenen loosaard, bedrieger, *astutus, callidus, a, m; versipellis, dolosus, fraudulentus, a, m; veterator, oris, m. vafer, a, m.* Ook is het dikwijls in dezen zin een bijv. naamw. Een schalkoog is bij *Hooft, suspicio, onis, f.* Van hier ook: schalkachtig, *subdolus, a, m.* Schalkelijk, *dolose, astute, callide, fraudulenter.* Schalkheid, v. *astutia, ae, f, calliditas, atis, f. dolus, i, m. fraus, audis, f.* Schalknar, *morio, onis, m. sannio, onis, m. scurra aulicus.*

Schalm, m. zoo veel als een schakel, *annulus, i, m. gradus climacteris.* Verkl. schalmpje, *annellus, i, m,*

Schalmei, v. zeker blaas instrument, zamengesteld uit schal, *sonus* en mei of meije, *ramus arboris decisus,* het zoude dus eigenlijk zijn, *fistula e ramo arboris concavo confecta. Hoogstraten* vertaalt het door *gingrina, ae, f.* En het hiervan afkomende schalmeiblazer door *gingritor, oris, m. Scheller* zegt *fistula, quae* schalmei *dicitur.*

Schaloos, zie Schadeloos.

Schalotten of sjalotten, een verbasterdwoord van het Fransche *echalotte, allium ascalonicum,* ook *caepa ascalonica. Kiliaan* noemt dezelve *schalonie.*

Schamel, bijv. n. en bijw. eigenlijk beschaamd, verlegen, *pudens, entis, omn. g. pudibundus, a, m; pudicus, verecundus,* en van daar naakt, *nudus, a, m.* Ook arm, *inops, opis, omn. g. egens, entis, omn. g. egenus, a, m; propter egestatem verecunde ac de misse se gerens.* Ook gering, *humilis, lis, le; tenuis, is, e.* Van hier: schamelheid, v. voor de schaamdeelen, *pudendum, verendum, genitale, is, n.* Ook voor eerbaarheid, *pudor, oris, m. verecundia, ae, f. pudicitia, ae, f.* ook zegt *Kiliaan pudor paupertatis.*

Schamel of schemel, v. is een weverswoord, *insile, is, n. lignum pedibus textoris subjectum, quo tela alternatim contrahitur et aperitur,* het woord komt bij *Lucret.* voor.

Schamen, wed. w. *pudet, uit, ere, vel puditum est.* Met eenen tweeden en vierden naamval bij zich: b. v. schaam u over uwen leugen! *pudeat te mendacii!* Ook is schamen, *verecundor, atus sum, ari; affici verecundia, erubesco, ui, escere; pudore suffundi,* bij *Kiliaan.* In eene uitgestrektere beteekenis wordt het ook gebruikt voor schuwen, mijden, ontwijken, *vito, avi, atum, are, evitare; effugio, i, itum, ere.*

Schamp, m. eigenlijk *ictus deflexione cultri, vel cunei vel gladii vel cujuslibet instrumenti acuti factus.* Van daar bij overdragt: zijdelingsche aantijging, *contumelia, ae, f. convitium, ii, n. ignominia, ae, f. probrum, i, n.* Schamp schijnt dus bijna het zelfde te zijn als schimp. Van hier: schampschoot of schampscheut, *ictus deflexione instrumenti cujus libet acuti factus,* ook *reprehensio obiter facta, verba acerba obiter in aliquem emissa.* Van hier: ook schampdek, waarvoor men ook schandek zegt, *tegumentum quoddam fenestris tormentorum ad omne damnum arcendum, superimpositum.*

Schampen, o. w. eigenlijk *inter deflectendum icere vel ferire vel tangere. Kiliaan* vertaalt het *rado, rasi, rasum, radere;* zoo als de Franschen ook hun woord *raser* gebruiken. Ook beteekend het bij *Kiliaan, abire, evadere, labi, elabi, fugere, deflectere.* Ook zoo veel als struikelen of uitglijden: b. v. mijn voet schampte uit, *pes mihi disterquebatur.* Eindelijk is schampen zoo

zoo veel als ſchimpen, *perſtringo, inxi, ictum, ingere, convicior, abusum, ari; inſulto, avi, atum, are; irrideo, iſi, iſum, idere; contumelioſe dicere vel facere aliquid in aliquem.*

Schamper, bijv. n. en bijw. zoo veel als bits, honende, *acerbus, a, m; mordax, acis, omn. g. contumelioſus, a, m; durus, a, m.* B. v. eene ſchampere taal, *verba contumelioſa dura, acerba, mordacia;* bijw. *acerbe, mordaciter, contumelioſe, dure, adv.* hierom zegt men ook ſchamperlijk, bijw. Van hier: ſchamperheid, *contumelia, ae, f. probrum, i, n. inſultatio, onis, f.* Schamperachtig, *ſubcontumelioſus, a, m,* bij *Kil.*

Schamperlijk, bijw. zie bij ſchamper.

Schampſchoot, zie bij ſchamp.

Schampig, bijv. n. en bijw. is bij *Kil. lubricus, a, m,* ook *contumelioſus, procax, impudens.*

Schandaal, o. een onduitsch woord van het Latijnsch *ſcandalum, i, n. offendiculum, i, n.* het is dus zoo veel als ergernis of aanſtoot. Van hier zijn ook basterdwerkwoorden gevormd, als ſchandaliſeren en ſchandaleren, *offendo, di, ſum, ere.*

Schandaw, eene kleine ſtad in Misnie, *Scandavia, ae, f.*

Schande, v. eigenlijk eene ligchamelijke misvorming, *deformitas, atis, f.* Van hier is te ſchande maken, eigenlijk *deformo, avi, atum, are; deformem reddere.* Fig. is het een hooge graad van zedelijke misvorming, *infamia, ae, f. ignominia, ae, f. macula, ae, f. nota, f. turpitudo, inis, f. dedecus, oris, n. opprobrium, ii, n. dehonestamentum, i, n. inhonestamentum, i, n. flagitium, ii, n. ſpurcitia, ae, f. deformatio et deformitas,* bij *Livius, probrum, i, n.* bij *Kiliaan.* Van hier: ſchandelijk, eigenlijk *deformis, is, e;* verder, *infamis, is, e; ignominioſus, a, m; turpis, is, e; dedecoroſus, a, m,* bij *Aur. victor, foedus, dedecorus, a, m,* bij *Tacitus; inhonestus, a, m; flagitioſus, ſpureus, macuioſus,* bij *Gellius.* Voor ſchandelijk gebruikte men oudrijds ook ſchandig, bijw. *deformiter, inhoneste, ſpurce, flagitioſe, turpiter, dedecoroſe, ignominioſe, improbe, foede, adverbia.* Van hier: ſchandelijkheid, *turpitudo, dedecus, ignominia &c.* bijna hetzelfde als ſchande. Zamenſtell. ſchanddaad, *flagitium, ii, n. dedecus, oris, m.* Eene ſchanddaad bedrijven, *dedecus admittere.* Schandgeld, *pecunia turpis, pecunia foeda, pecunia turpi modo parta,* bij *Scheller.* Schandklok, *campana ignominioſa vel campana ſono indicans aliquem loco pelli vel in exſilium miſti.* Schandhoer, *ſcortum, i, n. proſtibulum, i, n.* Schandjongen, *catamitus, i, m.* bij *Cicero.* Schandpaal, *palus ignominioſus.* Schandſprek, *contumelia, ae, f.* Schandprijs, *praemium turpi facto partum.* Schandſtraf, *poena ignominioſa.* Schandſchrift, *libellus famoſus.* Schandſteen, *lapis ignominioſus, ſaxum ignominioſum, vel ſaxum in quo malefici ignominiae cauſa publice exponuntur.* Schandteeken, *nota ignominioſa.* Schandvlek, eigenlijk eene vlek, waardoor iets geſchonden of ontſierd wordt, *nota, ae, f. macula, ae, f.* doch het wordt doorgaans gebruikt voor eenen perſoon, welke een ander ſchande veroorzaakt, en dan is het mannelijk, *dedecus, oris, n.* B. v. de ſchandvlek van zijn geſlacht, *dedecus familiae ſuae.* Van hier het bedr. werkw. ſchandvlekken, *dedecore vel infamia notare, dedecore adſpicere, vel dedecorare. Hoogſtraten* heeft ook nog ſchandſchelm, het geen hij vertaalt door *homo contaminatiſſimus,* bij *Cicero.* Schandwoord, *convitium, ii, n. contumelia, ae, f.*

Schans, v. een woord der vestingbouwkunde, *vallum, i, n. propugnaculum, i, n. munimentum, i, n.* Een ſchans opwerpen, *facere vallum,* ook kan men zeggen volgens *Scheller, facere vallum.* Ook noemt men de wal

Digitized by Google

om eene ſtad, eene ſchans, *ſepimentum urbis.* Zamenſtell. aardſchans, *vallum terreum.* Schansgraver, *cunicularius, ii, m.* Schanswerker, *valli conſtructor.* *Scheller* vertaalt het door *operarius vel opus faciens in vallo faciando.* Schanskleeden, *praetenturae vallorum.* Schanskorf, *corbis munitoria,* of duidelijker *corbis terra impleta ad ictus tormentorum arcendos ſerviens.* *Feſtus* verklaart ſchanskorven, door *gerrae, arum, f. pl.* Schanslooper, *vestis nautica craſſior,* ook *vestimentum militare craſſius, quo milites in ſtatione, utuntur.* Ook wordt een flecht paard een ſchanslooper genoemd, *equus ſtrigoſus.* Eene ſchansloopſter komt in den zin van legerhoer voor, *ſcortum vel proſtibulum militare.* Van dit ſchans is

Schanſen, b. w. *vallum vel munimentum facere, facere, ducere, conſtruere,* ook *vallo, avi, atum, are,* bij *Tacitus.*

Schap, v. zoo veel als kast, *promptuarium, armarium, ii, n. theca, ae, f.*

Schapen, zie Scheppen.

Schaper, m. zoo veel als ſchaapherder, *opilio, onis, m.*

Schappelijk, bijv. n. en bijw. *modicus, a, m; mediocris, is, e; decens, entis, emn. g. modeſtus, a, m. Kiliaan* gebruikt het ook voor fraai, welgemaakt, opgeſierd en vertaalt het door *bene formatus, formoſus, compoſitus, decens, ſpecioſus, a, m;* bijw. *modice, mediocriter, decenter, modeste;* volgens *Kiliaan* ook *compoſite, decenter, ornate, ſpecioſe.* Van hier: ſchappelijkheid, *mediocritas, atis, f. modus, i, m. modeſtia, ae, f. decus, oris, n.*

Schaprade of ſchapraai, v. bijna hetzelfde als ſchap, *promptuarium, ii, n. armarium, ii, n. repoſitorium, ii, n.* bij *Kil.*

Schar of ſcharren, v. een ſlag van platvisch, naar mijn oordeel kan dit wel *ſcarus, i, m.* zijn, waar van *Horatius* ſpreekt. Gedroogde ſcharren of ſcharen, *ſcari ſiccati.* Zamenſtell. theeſcharren, *ſcari, qui numere venduntur.*

Scharbier of ſcharrebier, o. *cerevisia tenuis.* Spreekw. hij betert als ſcharrebier op den tap, *ſemper in pejus ruit.*

Scharlaken, o. een helder roode fijne ſtof voor de kleederdragt, *pannus coccinus vel coccineus,* ook is het *ſpadyx, icis, m.* bij *Gallius,* en *coccum, i, n.* wanneer men de verf bedoelt. Van hier: ſcharlakenrood, *color coccineus,* ook als bijv. n. *colorem coccineum habens.* Scharlakensch, *coccineus, a, m.* Zamenſtell. ſcharlakenboom, *quercus coccifera,* bij *Linnaeus.* Scharlakenkruid, *ſalvia horminum,* bij *Linnaeus.* Scharlakenkoorts, *ſcarlatina vel febris ſcarlatina.*

Scharlei, o. zeker kruid, *borrago,* bij *Linn. horminum ſativum,* ook *horminum* alleen; *ſalvia Romana,* bij *Kiliaan, geminalis agrestis et gallicentrum,* bij denzelfden.

Scharluin, m. een woord, dat thans niet veel meer gebruikt wordt en zoo veel beteekend als ſchobbejak, ſchurk, *nebulo, onis, m. nequam indeclinabile, gabalus, i, m. yappa, homo nullius pretii.* In Overijſsel zegt men nog ſcharluinig voor *egens, egenus, inops, pauper.*

Schermutſelen ook ſchermutſelen, o. w. *velitor, atus ſum, ari, levi proelio pugnare, levi pugnare pugna, leviter proeliari.* Van hier: ſchermutſeling of ſchermutſeling, *pugna levis, proelium leve.*

Scharnier, o. van het Franſche woord, *charniere, vinculum, i, n.* bij *Schell.*

Scharrebier, zie Scharbier.

Scharrelen, o. en b. w. het is eigenlijk het voortdurende van ſcharren, *ruspor, atus ſum, ari; ſcalpo, pſi, ptum, ere; rado, raſi, raſum, radere.* Met handen en voeten ſcharrelen, *manibus pedibusque radere,* bij *Kiliaan,* ook *ſtreperé,* zegt *Scheller.* Zamenſtell. ſcharrelbeenen, zoo veel als de beenen wijd

van

van een zetten, *varico, avi, atum, are.*

Scharren; zie Scharrelen.

Schartong, v. een flag van visch, *cynoglossus, i, m.* bij *Cicero*, volgens *Hoogstraten.*

Schat, m. onlings beteekende dit woord allerlei have, *possessiones, um, f. plur. bona, orum, n. plur. fortunae, arum, f. plur.* Wijders komt het ook voor als eene menigte, *copia, ae f.* B. v. een schat van geld, *copia vel abundantia pecuniae.* In eene engere beteekenis is het een vleiwoord: b. v. mijn schat! *corculum meum! animula mea! amor meus!* Verders is het ook een voorraad van kostbare dingen, *thesaurus, i, m. gaza, ae, f.* Zamenstell. bruidschat, *dos, dotis, m.* Trouwschat, *arrha nuptialis vel dos, dotis, f.* bij *Kiliaan.* Woordenschat, *thesaurus vel copia verborum.* Schatbewaarder, *custos aerarii, gazophylax*, een Grieksch woord. Schatkist, is hetzelfde. Schatmeester, *praefectus aerarii.* Te velde was het bij de Romeinen, *quaestor, oris, m.* Schatmeester kon somtijds ook de beteekenis hebben van *censor, oris, m.* wiens post te Rome was om de bezittingen, huisgezinnen en het gedrag aller burgers te schatten of te beoordeelen. Schatrijk, zoo veel als zeer rijk, *ditissimus, praedives thesauris*, zegt *Kil.* Schatschuld, *debitum in diem, debitum peraequatum*, bij *Kil.*

Schatbaar, zie bij Schatten.

Schateren, o. w. zoo veel als weergalmen, zegt de geleerde *Weil. resono, ui, itum, are*, bij *Catullus* vindt men *resrepo, ui, itum, are*; doch dit is dichters. Ook is schateren, zoo veel als onmatig lagchen, luidkeels lagchen, *cachinnor, atus sum, ari*; *effuse et cum strepitu ridere.* Van hier: schatering, v. *resonantia, ae, f. strepitus resonus, stridor dispersus*, zegt *Kiliaan*; ook in de tweede beteekenis, *cachinnus, i, m. risus effusior*, dit laatste is evenveel als geschater.

Schatrijk, zie Schat.

Schatster, zie Schatten.

Schatten, b. w. daar voor houden, *habeo, ui, itum, ere.* Op waarschijnlijke gronden over iets oordeelen, *aestimo, avi, atum, are*; *existimo, avi, atum, are.* Iets hoog of gering schatten, *magni vel parvi aestimare aliquid.* De waarde of prijs van iets bepalen, *taxo, avi, atum, are*; *censere, censum agere, metior, ensus sum, iri.* Zoo zegt men iemand schatten, hetwelk zoo veel is als de som bepalen, welke iemand opbrengen moet, *censere aliquem, aliquem in censum redigere*; *Kiliaan* zegt ook *ad pecunias taxationem redigere*, wanneer men van goederen spreekt. Van hier: schatter, m. *aestimator, oris, m. taxator, oris, m. censor, oris, m.* Schatting, v. *aestimatio, onis, f. taxatio, onis, f. census, us, m.* Schatster, een vrouwelijke bediening in Amsterdam, *aestimatrix, taxatrix*, doch daar deze woorden bij de ouden waarschijnlijk niet voorkomen, is het beter om te zeggen, *femina bona taxans vel aestimans.* Schatting is ook eene algemeene belasting, *vectigal, alis, n. tributum, i, n. exactio, onis, f. collatio, onis, f.* bij *Livius.* Schatbaar, bijv. n. dat te schatten is, *aestimabilis, is, e*, bij *Cicero.* Ook voor tijnsbaar, *tributarius, a, m.* Schattingpenning, *numus tributarius.* Schattingschuldig, *tributarius, vel tributum debens.* Schattinggeld, *pecunia vectigalis*, zegt *Hoogstraten*, mij dunkt dat *pecunia tributaria*, wel zoo goed is.

Schatting, zie Schatten.

Schaveelen, o. w. zoo veel als inschikken, *accommodo, avi, atum, are.* Ook plaats maken, *cedo, cessi, cessum, cedere.* Men zegt in het het dagelijksche leven meer schavielen: het is ook een zeemanswoord: b. v. de wind begint te schaveelen, *ventus in bonam vergit partem.* Van hier: schaveeling, *accommodatio, onis, f.*

Schaven, b. w. *dolo, avi, atum, are;*

Digitized by Google

are; dedolare, edolare, dolabra vel ascia polire, laevigare, radere, abradere, deradere, asscia, avi, atum, are; runcinare, deruncinare, bij *Plautus*. Fig. voor overzien, verbeteren, *polire, edolare, dedolare, examinare, corrigere*. Oulings beteekende het ook, zich wegmaken, *proripere se*. Omdolen, *oberrare*. Van hier: beschaving, *dolatus, us, m. rasura, ae, f. rasus, us, m.* Ook is schaven, *fricare et scabere*. B. v. wanneer men zegt: de handen schaven, *scabere vel fricare manus*. Dan is schaving, *fricatus, us, m. fictus, us, m. frictio, onis, f.* Schaveling, zoo veel als schaafsel, *scobs, obis, f. ramentum, i, n.*

Schaverdijn, een verouderd woord, zoo veel als schaats, *calopodium ferratum*.

Schavergoeding, v. *reparatio damni, vel compensatio damni*.

Schaverhaling, v. *actio damni reparandi*.

Schavot, o. voorheen beteekende dit woord allerlei hoogte, die opgeslagen was, om iets te aanschouwen, doch thans alleen eene hoogte of stellaadje, waarop misdadigers gestraft worden, *catasta suppliciо sumendo inservions*, ook *catasta, ae, f.* alleen. Hij is op het schavot geweest, *publice supplicio fuit adfectus*. Zamenstell. schavotdanser, *malefícus, qui publice, in catasta verberatur, flagrio, onis, m.* Schavotkleur, *colorem sanguineum catastae instar habens*. Schavotpaal, *palus in catasta erectus*. Schavotstaak, *pertica in catasta erecta*; ook kunnen deze woorden beteekenen, *palus vel pertica catastae erigendae serviens*. Een kleedermakers tafel wordt somtijds ook een schavot genoemd, *mensa sartoria*. En een kleedermaker hierom een schavotspringer, *sartor, oris, m.* Van hier: schavotteren, *publice in catasta aliquem supplicio adficere*.

Schavuit, m. dit woord is bij *Kil. noctua, ae, f. bubo, onis, m.* ook schuifuit genoemd. Vervolgens wordt het genomen voor iemand wiens handelingen het licht niet kunnen velen, dus, een deugniet, schelm, *nebulo, onis, m. homo nequam*. Zamenstell. schavuitenstuk, *actio scelesta, scelus, eris, n. flagitium, ii, n.* Schavuitenwerk, is hetzelfde.

Schedel, m. het bovenste gedeelte van het hoofd, anders het bekkeneel genoemd, *calva, ae, f. calvaria, ae, f. cranium, ii, n.* Zamenstell. schedelleer of herssenschedelleer, *doctrina calvariarum*.

Scheede of schee, v. eene, holle langwerpige bekleeding van eenige dingen, vooral van snijdende en stekende werktuigen, *theca, ae, f. vagina, ae, f.* Verkl. scheedje, *thecula, ae, f.* Den degen uit de scheede trekken, *evaginare ensem vel gladium, stringere ensem*. Den degen in de schede steken, *vagina ensem condere*. Zamenstell. degenscheede, *vagina gladii*. Moederscheede, *vagina uteri*.

Scheef, bijv. n. en bijw. van de behoorlijke rigting afwijkende, *obliquus, a, m, transversus, limus, tortuosus, flexuosus, distortus, a, m*, bij *Kil.* Fig. zegt men ook scheel van iets, dat niet zoo gaat als het moest, dan is het *pravus, a, m*. Ook anders als men wenscht, *contra spem, contra votum, male*. B. v. de zaak komt scheef uit, *res contra spem, contra votum vel male evenit*; bijw. *obligue, adverb.* Van hier: scheefheid of scheefte, *obliquitas, atis, f.* Zamenstell. scheefhals, *obstipus, cui collum riget et caput in alterum humerum reclive est*, bij *Kiliaan*. schreefbeen of scheefvoet, *loripes, edis, m. valgus, varus, curvipes*, bij *Kil.* Scheefhoek, *angulus obliquus*, Scheefhoekig, *angulos obliquos habens*. Scheefnek, *cui collum curvum est*.

Scheel, o. valsche haarlokken, die de vrouwen dragen: met een Fransch woord meest *alteer* (*tour de cheveux*) genoemd, *antiae, arum, f. plur.* bij *Festus*. Van hier:

Digitized by Google

hier: ſcheelhaar, *ciliam, ii, n. pili palpebris enati*, bij *Kil.* Oogſcheel, *palpebra, ae, f.* Scheelpriem, *acus crinalis, diſcriminale, diſcerniculum, i, n.* bij *Kiliaan*, anders ook ſcheelnaald of haarnaald genoemd. Van hier: zegt de geleerde *Weiland* komt ſcheelhoofdpijn, *heterocranea*, bij *Plin.*

Scheel, o. eenigſins verouderd, zoo veel als onderſcheid, verſchil, *diſcrimen, inis, n.* Het ſcheel deelen, *diſcrimen dimidiare.*

Scheel, o. zoo veel als dekſel, *operculum, i, n. obturamentum, i, n.* bij *Kiliaan*; van dit ſcheel zoude ik liever het woord oogſcheel afleiden, als zijde een dekſel voor de oogen, *palpebra, ae, f.* ſchoon het door den geleerden *Weiland* bij het eerſte woord ſcheel geplaatst zij.

Scheel, bijv. n. en bijw. eigenlijk, zoo veel als ſcheef, *obliquus, a, um; transverſus, a, m.* En ſcheef ziend, *ſtrabo, onis, m. limus, a, m; qui oculos diſtortos habet.* Een ſcheel gezigt, *vultus limus, obliquus, diſtortus, a, m.* Over iets ſcheel zien, *molestiam ſuam vultu diſtorto indicare.* Dat zal maar ſchele oogen geven, *hoc modo invidiam movebit vel pariet.* Iemand met ſchele oogen aanzien, *invidum eſſe alicui.* Schelewip, een ſcheldwoord, *ſtrabo, onis, m.* Van hier ook ſcheelaard, ſcheluwaard en ſchelewerd, hetzelfde. Scheelachtig, *ſublimus, a, m;* bijw. *oblique, transverſe, lime*, adv. Scheelheid, *obliquitas vel diſtortio oculorum.*

Scheelen, b. w. zoo veel als ſcheiden, *diſcerno, crevi, cretum, cernere, dividere, ſeparare, diſcriminare, diſtinguere.* Voor ſchoonmaken is het, *purgo, avi, atum, are; expurgare.* B. v. de ingewanden ſcheelen, *purgare vel expurgare viſcera.* Scheelen wordt ook gebruikt voor verſchillen, *differre.* B. v. het ſcheelt niet, *nihil differt.* Scheelen wordt ook genomen voor niet in orde zijn, *non convenire, pravum, eſſe, non bene eſſe.* Voor ontbreken, *deeſſe.* B. v. altijd ſcheelt er wat aan, *ſemper aliquid deëſt.* Ook zegt men: wat ſcheelt het mij? *quid mea refert?* Van hier: ſcheeling, v. *expurgatio viſcerum.* Zamenſt. ſcheelvet, zoo veel als darmvet, *adeps viſcerum.*

Scheem, v. was oulings zoo veel als ſchaduw, *umbra, ae, f.*

Scheen, v. *tibia, ae, f. crus, cruris, n.* bij *Cicero.* Hier van zijn vele ſpreekwijzen ontleend, als: zijne ſcheenen ſtooten, *ſpe excidere.* Iemand iets voor de ſcheenen werpen, *objectare aliquid alicui, exprobrare.* Dat zal hem voor de ſcheenen ſpringen, *hoc illi improviſo ſuperveniet, vel hoc illi improviſo accidet.* Iemand het vuur aan de ſcheenen leggen, *vehementer urgere aliquem.* Een blaauwe ſcheen loopen, *repulſam ferre.* Hij heeft het hard voor zijne ſcheenen, *ad incitas redactus eſt.* De hoep van eenen ring heet ook ſcheen, *orbis annuli.* Armſcheen, *tegmen brachiorum.* Beenſcheen, *tibiale, is, n. tegmen tibiarum.* Zamenſtell. kaasſcheen, *forma caſearia*, bij *Kiliaan.* Klopſcheen, *fuſtis calceolarii*, bij *Kiliaan.* Radſcheen, *canthus, i, m.* Scheenbeen, *os tibiae.* Scheenbordje of ſcheenplankje, *tabellae ligneae tibiis contra vim ignis defendendis ſerviens*, Scheenijzer of ſcheenplaat, *tibiale ferreum, lamina tibialis.* Scheenpijp, *tibia, ae, f.* Scheenborden, zijn ook nog plankjes, die de wondheelers gebruiken om gebroken beenen te genezen, *ferulae, arum*, bij *Celſus.* Scheenſpijker, *clavus firmandis canthis ſerviens*, bij *Scheller.* Scheenſchroef, *cochlea tibialis.* Een beuls werktuig. Van hier: iemand de ſcheenſchroeven aanzetten, *vehementiſſime urgere aliquem vel aliquem ad incitas redigere, confeſſionem extorquere alicui.* Scheenzadels, zijn bij *Hoogſtraten*, *clitellae, arum, f. pl.*

Scheep, ſchep, o. een oud woord, waarvoor wij thans ſchip gebruiken, in het meerv. is het nog ſchepen, *navis, is, f.* Verkl.

scheepje, *parva navis*, *navigiolum*, *i*, *n*. Wij gebruiken het oude woord scheep nog in de zamenstell. scheepsbehoeften, *instrumenta navium*, bij *Livius*. Scheepsbeschuit, *panis bis coctus nauticus*. Scheepsbestier, *regimen navis*. Scheepsbijl, *securis nautica*. Scheepsboord, *fori*, *orum*, *n. pl.* Scheepsbouw, *aedificatio navium*, *constructio navium*. Scheepsbouwer, *aedificator vel constructor navium*. Scheepsbouwkunde, *architectura navalis*, *ars aedificandi naves*. Scheepsdoctor, *medicus nauticus vel navalis*, bij *Scheller*. Scheepsgereedschap, *instrumenta nautica*. Scheepsjongen, *puer*, *servus vel famulus nauticus*. Scheepskapitein, *praefectus navis*. Scheepskelder, *cavea nautica*. Scheepskeuken, *culina nautica*. Scheepskist, *cista nautica*. Scheepskok, *coquus nauticus vel navalis*. Scheepskost, *cibus nauticus vel navalis*. Scheepskroon, *corona navalis*. Scheepslading, *onus navis*. Scheepsloon, *stipendium nauticum*. Scheepsmagt, *classis*. Scheepsonkosten, *sumtus navales*. Scheepsmaat, *socius navalis*. Scheepsplank, *tabula navis*. Scheepsplunje, *supellex nautica*. Scheepspomp, *antlia navis*. Scheepspraat, *sermo nauticus*. Scheepsrioel, *sentina*, *ae*, *f*. Scheepsstrijd, *pugna navalis*, *proelium navale*, *certamen maritimum*. Scheepstimmerman, *aedificator vel faber navium*. Scheepstimmerwerf, *navale*, *is*, *n*. bij *Scheller*; *locus navibus aedificandis aptus vel destinatus*. Scheepstouw, *funis nautica vel rudens*. Scheepsvolk, *socii navales vel nautici*. Scheepsvracht, *portorium*, *ii*, *n*. Scheepsofficier, *dux militum navalis*. Scheepsstraf, *poena nautica*. Scheepsprediker, *consolator navalis vel nauticus*. Scheepsraad, *consilium nauticum*. Scheepsruim, *fundus vel alvus navis*. Scheepstoerustinge, *apparatus navalis*. Scheepstugt, *disciplina nautica vel navalis*. Scheepvaart, *navigatio*, *onis*, *f*. Scheepsvoogd, *nauclerus*, *praefectus navis*; ook *praefectus classis*. Scheepswet, *lex nautica*, *&c*. Ook is het oude woord scheep nog overgebleven in de spreekwijzen, te scheep of scheep gaan, *conscendere navem*. Te scheep of scheep komen, *in navem venire*. Scheep doen, *imponare navi*, *&c*.

Scheer, zie schaar.

Scheerbeiken, o. *concha*, *ae*, *f. labrum*, *i*, *n. pelvis tonsoria*, bij *Scheller*.

Scheerder, zie bij scheren.

Scheerlijn, zie bij scheren.

Scheerdraad, zie bij scheren.

Scheerling, m. eene zeer giftige plant naar kervel gelijkende, ook anders dulle kervel genbemd, *cicuta*, *ae*, *f*.

Scheermes, zie bij scheren.

Scheersel, zie bij scheren.

Scheertijd, zie bij scheren.

Scheerwol, zie bij scheren.

Scheet, m. een wind door het achterste ontlast, *crepitus ventris*. Eenen scheet laten, *pedo*, *pepedi*, *pedere*, bij *Horatius*; *crepitare*, bij *Plinius*; *crepitum ventris emittere*, bij *Suetonius*. Eenen scheet tegen iemand laten, *oppedere alicui*, bij *Horatius*. Hij is geen scheet waardig! *homo nihili est!* Zamenstell. vlooscheet, *excrementum pulicis*.

Scheidboom, m. *arbor terminalis*, *arbor fines vel terminos indicans*.

Scheidbrief, m. *libellus repudii*, ook zegt *Kiliaan*, *repudium*, *ii*, *n*. alleen.

Scheide, zie scheede.

Scheiden, b. en o. w. twee of meer dingen van elkander verwijderen, *separo*, *avi*, *atum*, *are*; *sejungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere*; *segrego*, *avi*, *atum*, *are*; *disjungere*, *dirimo*, *emi*, *emtum*, *ere*; *divido*, *isi*, *isum*, *idere*. Ook vereffenen, *aequare*, *in partes aequales distribuere*. Eenen twist scheiden, *dirimere litem*. Onz. is het zoo veel, als iets verlaten, *relinquere*. Uit zijn beroep scheiden, *defungi munere*, *abdicare munus*. Voor vertrekken, *abire*, *discedere*. B. v. het is tijd om te scheiden, *tempus abeundi vel discedendi est*

Van

Digitized by Google

Van hier: scheidbaar, *separabilis, lis, le; dividius, a, m.* Scheider, *arbiter, ri, m.* Scheiding, *separatio, onis, f. sejunctio, disjunctio, divisio.* Ook is het onz. w. scheiden, *divortium facere cum aliquo vel aliqua.* Vooral wanneer men van eene scheiding tusschen man en vrouw spreekt, dan is zulk eene scheiding, *divortium, ii, n. repudium, ii, n.* Scheiding van ziel en ligchaam, *dissolutio, naturae, discessus animi a corpore*, bij *Cicero.* Zamenstell. boedelscheider, *sequester, stris, m.* Grensscheider of landscheider, *finitor, oris, m.* Metaalscheider, *metallorum separator.* Boedelscheiding; *divisio bonorum.* Echtscheiding, *divortium, ii, n. dissolutio matrimonii.* Grensscheiding, *diremtio finium.* Scheidsel, is bij *Kiliaan, divisio, onis, f. separatio, onis, f.* Zamenstellingen van scheidsel, hoofdscheidsel, *sinciput, itis, n.* bij *Kiliaan.* Darmenscheidsel, *mesenterium, ii, n.* Neusscheidsel, *diaphragma narium, vel cartilago, quae nares dirimit.* Verders scheidboom, zie dat woord. Scheiddrank, *potatio viatica, potatio profectitia*, zegt *Kiliaan.* Scheidmaal, *coena profectitia*, bij denz. Schiedmuur of scheidwand, *paries intergerinus*, of zoo als *Ovidius* zegt, *paries domui communis utrique.* Scheidpaal, *palus terminalis*, ook *termino*, alleen. Scheidsteen, *lapis terminalis.* Scheidsvrouw, *arbitra, ae, f. disceptatrix, icis, f.* bij *Cic.* Scheidsman, *arbiter, ri, m. disceptator, oris, m.* Scheidslieden, *arbitri vel disceptatores.* Scheidweg, *divortium viarum vel compitum, i, n.* Scheidwater, *aqua fortis.* Scheidkunst, *chemia, ae, f. chemice, es, f. &c.* Scheidkunde gebruikt men in denzelfden zin. Van hier: scheid of scheidkundig, *chemicus, a, um*, bijw. *chemice.* Een scheid of scheikundige is *artis chemicae peritus.*

Schel, v. *tintinnabulum, i, n.* ook zegt *Kiliaan, crepiculum, i, n.* Verkl. schelletje, *parvum tintinnabulum.* De schel trekken, *tinnio, ivi, itum, ire; tintinnabulum movere.* Zamenstell. deurschel, *tintinnabulum januae.* Kamerschel, *tintinnabulum coenaculi, cubiculi vel alterius aedium partis.* Keukenschel, *tintinnabulum culinae.* Tafelschel, *tintinnabulum quod mensae imponitur.*

Schel, bijv. n. en bijw. schelklinkend, *clarus, a, um; tinnulus, a, um; sonorus, a, m.* Van hier: schelheid, *claritas, atis, f. sonor, oris, m.* bijw. *clare, sonore, adv.* Zamenst. scheltrompet, *tuba sonora.*

Schel of schil, v. een hol ligchaam of bekleedsel, hetwelk iets anders omgeeft en bedekt, *liber, ri, m. cortex, icis, m. et f. crusta, ae, f. involucrum concavum.* Ook is een schel een vlies van het oog, *membrana, ae, f. pterygium, ii, n.* Iemand de schillen van de oogen ligten, *pterygio aliquem sanare.* Ook figuurlijk iemand omtrent eene zaak inlichten, *aliquem alicujus rei certiorem reddere, illustrare aliquid alicui, veritatem alicui aperire.* Zamenstell. appelschil, *cutis mali.* Boomschil, *filiqua, ae, f.* Druivenschil, *cutis uvae*, bij *Plin.* Meloenschil, *cortex meloneus.*

Schelde, eene bekende rivier in Nederland, *Scaldis, is, m.* bij *Caesar.* Zamenstell. Beoosterschelde zijn, *regiones ad orientem vel ad occidentem fluminis Scaldis sitae.*

Schelden, b. en o. w. eigentlijk een sterk gelnid voortbrengen, *magnum edere sonitum.* Wijders met eene sterke en luide stem spreken, *magna ac alta voce loqui.* Ook gebieden, *jubere.* Qulings werd het ook voor vermanen, bestraffen gebezigd, *monere, exhortari, increpare, objurgare, culpare, reprehendere.* Ook voor verklaren, *declaro, avi, atum, are.* B. v. iemand onschuldig schelden, *aliquem declarare innocuum.* Iemand kwijt schelden, *remittere alicui.* Ook werd het voorheen voor twisten gebruikt, *rixor, atus sum, ari;*

ri; objurgare, convitior, atus sum, ari. Op iemand ſchelden, *vituperare aliquem convitia vel probra jacere in aliquem.* Het geen ook het zamengeſt. uitſchelden te kennen geeft. Van hier: ſchelder, *rixator, oris, m. vitupero, onis, m.* bij *Gellius; objurgator, oris, m.* Schelding, *vituperatio, onis, f. vituperium, ii, n. objurgatio, onis, f.* Scheldnaam, *nomen probrosum.* Scheldſchrift, *epiſtola objurgatoria vel ſcriptum objurgatorium*, bij *Scheller.* Scheldwoord, *convicium, ii, n. verbum objurgatorium, verbum probrosum &c.*

Schelen, zoo veel als verſchillen, zie bij Scheelen.

Schelf of ſchelve, v. *acervus, i, m. meta, ae, f.* Meest gebruikelijk in het zamengeſtelde hooiſchelf, *meta foeni ſeparata, vel ſeparatim poſita.* Schelf, is bij *Kil.* ook *juncus, i, m.*

Schelfer, zie Schilfer.

Schelfzee, v. eene met riet of biezen begroeide zee, *mare juncis, vel ulva plenum.* Bijzonder de roode zee of de Arabiſche zeeboezem, *rubrum mare, mare erythraeum, ſinus Arabicus.*

Schelkruid, o. ook ſchelwortel of ſtinkende gouwe genoemd; *chelidonium, ii, n.* bij *Linn. chelidonea, ae, f.* bij *Plin.*

Schellen, zie ſchillen.

Schellen, o. en b. w. onz. *tinnio, ivi, itum, ire; tintinnabulum movere.* Bedr. is ſchellen zoo veel als iemand door het geluid van de ſchel ontbieden, *tintinnabuli ſono aliquem accire.*

Schellevisch, zie ſchelvisch.

Schelling, m. hiermede komt volgens het woordenboek van den geleerden *Ruhnkenius, denarius, ii, m.* meest overeen. Zamenſtell. bakerſchelling, *denarius geneſis maximi, feminae infantes nuper natos foventi, olim dari ſolitus.*

Schelm, m. een door zijne misdrijven eerloos geworden mensch, *homo infamis vel infamia notatus*, ook *ſcelestus, ſceleratus, furcifer, impius, flagitioſus, nebulo, onis, m. homo nequam, ſcelus, eris, n. peſtis, is, f. carcer, eris, m.* bij *Terentius.* In eene ruimere beteekenis beteekend het, *homo callidus, astutus, fallax, vafer.* In eene nog ruimere, *homo egens ac commiſeratione dignus.* Met iets den ſchelm ſpelen, *mala fide agere, inſide rem aliquam tractare.* Van hier: ſchelmachtig, bijv. n. en bijw. ook ſchelmsch, *ſceleratus, ſcelerosus, ſcelestus, flagitioſus, fraudulentus, doloſus, improbus, a, um;* bijw. *ſcelerate, ſceleste, flagitioſe, fraudulenter, doloſe, improbe, adverbia.* Schelmerij, *ſcelus, eris, n. factum ſceleroſum, indignum facinus*, ook *facinus* alleen; *flagitium, ii, n. fraus, audis, f. fraudulentia, ae, f. dolus, i, m. improbitas, atis, f.* Schelmſtuk, hier voor kan men dezelfde woorden als voor ſchelmerij gebruiken.

Schelp of ſchulp, v. *teſta, ae, f. concha, ae, f.* Zamenſtell. moſſelſchelp, *teſta vel concha muſculi marini vel mutili.* Oeſterſchelp, *teſta oſtrei.* Schelpvisch, *piſces teſtacei*, bij *Kilianen.* Van hier de ſpreekwijzen: uit de ſchulp komen, *palam ſe oſtendere, cogitationes ſuas palam facere.* In de ſchulp kruipen, *animum perdere, trepidare.* Verkl. *concha, ae, f.*

Schelvisch, m. eene ſoort van ſmakelijken visch, *aſellus minor.*

Schelwortel, zie ſchelkruid.

Schemel ook ſchemer, m. *umbra, ae, f.* zie bij

Schemeren, ook voorheen ſchemelen, o. w. een zwak en ſchaduwachtig licht van zich geven, *dubiam lucem emittere.* In de gemeenzame verkeering gebruikt men het ook van de oogen, dan is het *caligo, avi, atum, are*, bij *Celſus.* Ook zegt men er ſchemert mij iets van die zaak voor de oogen, *res iſta mihi paululum adhuc in mente vel in animo haeret.* Van hier: ſchemering, *lux dubia, tempus ſubluscanum, crepuſculum, i, n.* Schemering der oogen is, *caligo oculorum.* Zamenſtell. morgenſchemering,

diluculum, *i*, *n*. Avondſchemering, *crepusculum*, *i*, *n*. Schemerlicht, is *lux dubia*. Schemertijd, *tempus diluculi*, en 's avonds, *tempus crepusculi*.

Schempen, zie ſchimpen.

Schenden, b. w. zoo veel als bederven, ontſieren, *corrumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere*; *depravo*, *avi*, *atum*, *are*; *deornare*, *devenustare*, *deformare*. Te ſchande maken, onteeren, *vitio*, *avi*, *atum*, *are*; *ſtuprare*, *violare*, *temerare*, *corrumpere*, dit word'r vooral ten opzigte van een meisje gebruikt. Lasteren, *calumniari*, *detrahere nomini alicujus*, *infamare*, *inhonestare*, *diffamare aliquem*, bij *Tacitus*. Ontheiligen, *profano*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. den dag des Heeren ſchenden, *diem Deo ſacratum profanare*. Van hier: ſchender, m. *corruptor*, *eris*, *m*. *vitiator*, *violator*, *ſtuprator*, *oris*, *m*. Schendelijk, zoo veel als gruwelijk, *horribilis*, *lis*, *le*; *horridus*, *a*, *um*; ook *turpis*, *is*, *e*. Schending, v. *corruptio*, *onis*, *f*. *depravatio*, *onis*, *f*. *deformatio*, *onis*, *f*. *ſtupratio*, *vitiatio*, *violatio*, *calumnia*, *ae*, *f*. Zamenſtelling. ſchendbrok, *calumniator*, *oris*, *m*. *homo maledicus*. Schendkeuken, *homo*, *qui ventri indulgens*, *nihilo minus macescit*. Schendſtuk, *factum turpe*, *facinus infame*, *ſcelus*, *eris*, *n*. Schendtong, *lingua maledica vel contumeliosa*, ook zoo veel als *calumniator*, *oris*, *m*. En voor eene vrouw, *calumniatrix*, *icis*, *f* in de *Pandecten*. Schendtongig, *calumnioſus*, *a*, *um*.

Schenk, veroud. n. *donum*, *i*, *n*. *munus*, *eris*, *n*. Ook voor ſchenker, *pocillator*, *oris*, *m*. *pincerna*, *ae*, *m*.

Schenkaadje, v. *munus*, *eris*, *n*. *donum*, *i*, *n*.

Schenkel, m. *crus*, *uris*, *n*. *pars infra femur ad pedes usque*, ook *pars ultra genua ad femora usque*. Ook is ſchenkel, *petaſo*, *onis*, *m*. *perna*, *ae*, *f*. zoo veel als ham. Verkl. ſchenkeltje, *pedunculus*, *i*, *m*. bij *Scheller*.

Zamenſtell. ſchenkelbeen, *os pedonis vel pernae*, bij *Scheller*. Schenkelbreuk, *hernia cruralis*, *femoralis vel merocele*.

Schenken, b. w. dit woord heeft twee hoofdbeteekenisſen, eerst die van gieten, *fundo*, *fudi*, *fuſum*, *fundere*, *infundere*, *miſcere*, *pocula miſcere*, *fundere vina*, *vina miniſtrare*, volgens *Kilianen*. Ten tweeden, die van geven, vereeren, *dono*, *avi*, *atum*, *are*, *aliquid alicui*, *vel aliquem aliqua re*; *condonare*, *largiri*. Ook in eenen ruimeren zin, *concedere*, *remittere*. Iemand het leven ſchenken, *concedere vitam alicui*. Iemand het verſchuldigde ſchenken, *remittere debita alicui*. Van hier: ſchenker, in den eersten zin, *pocillator*, *oris* *m*. *pincerna*, *ae*, *m*. In den tweeden, *donator*, *oris*, *m*. Schenking, v. *infuſio*, *onis*, *f*. In den tweeden, *donatio*, *onis*, *f*. Schenkſter, *donatrix*, *icis*, *f*. Zamenſtell. ſchenkambt, *munus pocillatoris*; *vel pincernae officium*. Schenkkakje, *alveolus infuſorius*. Schenkblad, *tabula paculis vino impletis adponendis vel miniſtrandis ſerviens*. Schenkbord, is hetzelfde. Schenkkan, *cirnea*, *ae*, *f*. Schenkketel, *ahenum infuſorium*. Schenktafel, *abacus*, *i*, *m*. *cylibantum*, *i*, *n*. bij *Varro*.

Schenkenſchans, eene hekende vesting in ons land, *vallum vel munimentum ſchenkianum*.

Schennen, b. w. reeds eenigsins verouderd zegt de geleerde *Weiland*, doch bij *Hooft* en *Vondel* in gemeenzaam gebruik geweest. *Vondel* zegt dezelfde *Weiland* gebruikt het voor misbruiken, *abutor*, *uſus ſum*, *uti*, en haalt dit voorbeeld ter ſtaving aan: *durft gij uw lippen aan verboden vruchten ſchennen?* ik denk eer, dat het *violare* beteekend heeft, even als ſchenden: hetgeen dunkt mij, uit het zamengeſtelde ſchenſtraat, bij *Hooft* voorkomende en door *Weiland* aangehaald, duidelijk blijkt. Van hier komt

schelmstuk, *fascinus, oris, n. malefactum, i, n, crimen inis, n.* Schennis schijnt ook beteekend te hebben, het vermogen om te schaden, schoon *Weiland* zulks niet zegt: *vis nocendi*, dit geeft het voorbeeld door denzelfden aangehaald. drukt mij te kennen: *gelijk door d' open wondt zijn schennis schiet het schuim van eenen dollen hondt.* Ook schande, *dedecus, probrum, infamia.* Ook schending, verderf, *violatio, onis, f. corruptio, onis, f.* Zamenstell. heiligschennis, *sacrilegium, ii, n.* Maagdenschennie, *violatio virginum.*

Schep, m. *haustus, us, m.* Een schepje, *paryus haustus.* In de gemeenzame verkeering is het zoo veel als *paulum, paululum*, een weinig of een weinigje.

Schepel, o. het vierde deel van een mudde, *quarta modii pars. Scheller* zegt *medimnum, i, n.*

Schepeling, m. en v. *qui vel quae in navi versatur vel est.*

Schepen, b. w. *navi imponere*, ook *navigo, avi, atum, are.*

Schepen, m. zoo veel als regter, *judex, icis. m. senator, oris, m.* bij *Killaan.* Zamenstell. schepenbrief, *literae senatoriae.* Schependom, *judices vel senatores universi.* Schepenkennis, *debitum solidum, hypotheca a judicibus confirmata.* Schepensbank, *tribunal judicum.* Schepenschap, *munus vel officium judicis, locus senatorius.* Schepenkamer, *senatus, us, m. locus ubi judices vel senatores conveniunt.* Schepenplaats is zoo veel als schepenschap. Schepensrol, *tabula judicum.*

Scheppen, b. w. *creo, avi, atum, are; producere, efficere, formo, avi, atum, are; condo, idi, itum, ere; rudi formam induere materiae.* Van hier: scheppez, *creator, formator, conditor, oris, m.* Schepping, v. *creatio, onis, f. formatio, onis, f.* Schepsel, o. *creatura, ae, f.* bij *Sidonius.* Zamenstell. schepseldienst, *cultus rerum creatarum.*

Scheppen, b. w. zoo veel als putten, *haurio, vi, itum, ire.* Bij *Hooft* vindt men het in den zin van afleiden, opmaken, *colligere.* Figuurlijk zegt men: lucht scheppen, *captare aëra vel auras*, bij *Virgilius.* Adem schoppen, *respiro, avi, atum, are.* Ook gebruikt men ademscheppen voor *requiesco, evi, etum, ere.* Moed scheppen, *recipere animos.* Behagen scheppen, *voluptatem capere.* Van hier: schepper, m. *haustor, oris, m.* Ook is schepper een schepvat een werktuig om te scheppen, *capula, ae, f. haustrum, i, n.* Schepbord, bord of plank in het rad van eenen watermolen, *ala tympani in mola aquaria.* Scheprad, *tympanum, i, n.*

Schepter, m. zoo veel als rijksstaf, gebiedstok, *sceptrum, i, n.* bij *Cicero.* Zamenstell. schepterdrager, *sceptrifer, eris, m.* Schepterhouder, *sceptuchus, i, m.* bij *Tacitus.*

Scheren, b. en o. w. dit woord heeft vele verschillende beteekenissen, als onz. die eener snelle beweging, van eenen vogel, *celeriter volare prope aliquid, vel celeriter praetervolare.* Voor schielijk heen gaan, *celeriter abire, discedere, profecisci.* Ook wederkeerig: scheer u weg! *propipe te!* Vervolgens in den zin van foppen, *illudere*, in dezen zin zegt men ook gescheren. Ook voor lastig vallen: b. v. ik ben met hem geschoren, *homo iste mihi molestus est.* In de beteekenis van afbijten, *tondeo, tetondi, tonsum, tondere*, bij *Virgilius.* Met een mes de uitstekende wol of haar wegnemen, is ook *tondere, detondere, abradere, deradere, glabro, avi, atum, are*, bij *Columella.* Iemand den baard scheren, *detondere barbam alicui.* Schapen scheren, *tondere oves.* Hij heeft zijne schaapjes geschoren, *res ipsa multum lucri illi attulit.* Allen over eenen kam scheren, *omnes eodem modo tractare vel habere.* De kruin scheren, *vitam monachalem amplecti.* Overdragtig

tig zegt men iemand ſcheren, *plus juſto exigere ab aliquo.* Ook wordt dit woord gebezigd voor ſpannen, *tendo, tetendi, tenſum vel tentum, tendere.* Eene web ſcheren, is *telam ordiri.* Van hier: de ſchering bij de wevers, *ſubtemen, inis, n. ſtamen, inis, n. fila recta et ſtabilia in opere textorio.* De ſchering van den baard, ſchapen enz. *tonſura, ae, f.* Van hier ook een ſpreekwoord: dit is bij hem de ſchering en de inſlag, *eadem ſemper in ore habet, ſemper eadem narrat.* Van hier: ſcheerder, *tenſor, oris, m.* Scheerſel, *tomentum, i, n.* ook volg. *Kiliaan, tonſura, ae, f. raſura, ae, f.* Zamenſtell. ſcheerbekken, *concha, ae, f. labrum, i, n. pelvis tonſoria.* Scheerdoek, *linteum tonſorium.* Scheerdoos, *pyxis tonſoria.* Scheergaren, *licium, ii, n.* Scheergeld, *pecunia vel merces tonſurae.* Scheergereedſchap, *inſtrumenta tonſoria.* Scheergoed, *omnia, quae in barba tondenda uſui eſſe poſſunt.* Scheerhaak, *harpago falcata funibus navium hoſtis diſſecandis inſerviens.* Scheerhaar, zoo veel als ſcheerwol, *gnaphalium, ii, n. tomentum brevius a fullone abraſum.* Scheerjongen, *puer tonſorius vel famulus tonſorius.* Scheermes, *culter tonſorius, novacula, ae, f.* Scheertijd, *tempus tonſurae.* Scheerwinkel, *tonſtrina, ae, f.* bij *Terentius.* Scheerkoker, *theca vel capſula novacularia.* Scheerwol, *lana detonſa vel tomentum, i, n.*

Scherf, v. een ſtuk van een gebroken vat, *teſta, ae, f. fruſtum teſtae, fragmentum teſtaceum.* Zamenſtell. potſcherf, *teſta ollaria.* Verkl. ſcherfje, *teſtula, ae, f.* bij *Schellèr.*

Scherlei, zie ſcheerling.

Scherluip, m. *nebulo, onis, m. homo nequam.* Ook zoo veel als ſpotter, *derſor, oris, m.*

Scherm, m. en v. oulings beteekende dit woord een gevecht, doch in dezen zin is het geheel buiten gebruik, wij bezigen het thans om een ding aan te duiden, hetwelk iets onaangenaams van ons afhoudt, *defenſio, onis, f. praeſidium, ii, n.* ook *pluteus, ei, m. tabulae aliquot compactae contra ventum vel ignem erectae,* bij *Kiliaan.* Zamenſtell. kraamſcherm, *tabulae quaedam compactae, ad ventum in cubiculo puerperae arcendum, ſervientes.* Lichtſcherm, *umbraculum, i, n.* Regenſcherm, *munimentum capitis pluviale.* Tooneelſcherm, *projectum theatri.* Vuurſcherm, *tabulae ad vim ignis arcendam ſervientes.* Zonneſcherm, *umbraculum, i, n.*

Schermen, o. w. *gladior, atus ſum, ari; digladiari, gladio pugnare.* Oulings beteekende het ook zoo veel als beſchermen, *tueor, uitus ſum, tueri; defendo, di, ſum, ere.* Van hier: ſchermer of zwaardſchermer, *gladiator, oris, m.* Zamenſtelling. ſchermmeester, *ludi gladiatorii magiſter.* Schermſchool, *ludus gladiatorius.* Schermdegen, *rudis gladiatoria.* Schermſchild, *clypeus, ei, m.* bij *Kiliaan.* Schermkunde, *gladiatura, ae, f.* volg. *Hoogſtraten.* Schermſlag, *ictus gladiatorius.*

Schermer, v. een waard of drooge meer bij Alkmaar, *lacus exſiccatus prope Alcmariam.*

Scherminkel, m. en v. hier door verſtaan wij gemeenlijk: een buitengewoon mager mensch of dier, *qui nil praeter oſſa et cutem habet.* Ook gebruikt men ſcherminkelhuisje van beenderhuis, *oſſarium, ii, n.*

Schermutſelen, zie ſcharmutſelen.

Schermutſen, zie ſcharmutſelen.

Scherp, bijv. n. en bijw. eigenlijk ſnijdend, in tegenſtelling van ſtomp, *acutus, a, um.* Een ſcherp mes, *culter acutus.* Verder is ſcherp het tegengeſtelde van rond, een ſcherpe hoek, *angulus acutus.* Fig. vinnig, hard, *acris, is, e; asper, era, um.* B. v. ſcherpe woorden, *verba aſpera.* Scherpbloed, *ſanguis acer.* Eene ſcherpe wet, *lex ſevera.* Scherp oordeelen, *ſevere judicare.* Scherp van gezigt, *acutus viſu,* bij

bij *Kilianen*. Iemand ſcherp bewaken, *arctiſſime obſervare aliquem*. Een ſcherp gehoor, *aures acutae*. Een ſcherp gezigt, *oculi acuti*. Een ſcherp oordeel, *judicium acutum*. Een ſcherpe winter, *hiems vehemens*, ook *hiems aspera*. Scherp is ook zoo veel als puntig, *acuminatus, a, m*. B. v. een ſcherpe naald, *acus acuminata*, ook *mordax, acis, omn. g*. B. v. een ſcherp antwoord, *reſponſum mordax*, ook *acerbum*. In de taalkunde is een ſcherp geluid, *ſonus acutus*. Van hier: ſcherpachtig, *ſubacutus, a, m*; *paululum asper, acris vel ſeverus &c*. Scherpelijk of ſcherp, als bijw. *acute, acriter, aspere, ſevere, vehementer, adverbia*. Zamenſtell. ſcherpklaver, *bulapathum, i, n*. bij *Plinius*. Scherpregter, *carnifex, icis, m*. Scherpzinnig, zoo veel als ſchrander, *perſpicax, acis, omn. g. ſagax, acis, omn. g. acutus, a, m*; *ingenioſus*. Scherpzinnigheid, *perſpicacitas, atis, f. ſagacitas, atis, f. acumen ingenii*. Scherpzinniglijk, *ſagaciter, acute, ingenioſe, adverbia*, bij *Scheller*. Scherpziende, *perſpicax, acis, omn. g. acutum videns*, bij *Horatius*. Scherp wordt ook als zelfſtandig onz. gebruikt: het ſcherp van een geweer, *acies, iei, f*. Ook iets dat in een geweer geladen wordt om te beſchadigen: b. v. lood, *plumbum mortiferum*.

Scherpen, b. w. *acuo, ui, utum, ere; exacuere, acutum reddere, acuminare, aspero, avi, atum, are*. Overdragt. het verſtand ſcherpen, *acuere vel intendere ingenium*. Den honger ſcherpen, *movere appetitum*. Iemand den moed ſcherpen, *inſtimulare aliquem, animum alicujus excitare*. Zich op iets ſcherpen, *totis viribus intendere vel incumbere alicui rei*. Van hier: ſcherper, iemand die ſcherpt, *aliquis qui aliquid acuit vel exacuit vel acuminat*.

Scherping, *actio acuendi, exacuendi vel acuminandi*; Plin. gebruikt *exacutio, onis, f*.

Scherpheid, v. ook ſcherpigheid, *acrimonia, ae, f. acritudo, inis, f. acritas, atis, f. asperitas, atis, f. asperitudo, inis, f. ſævitas, atis, f*. De ſcherpheid van oogen, is *acies, iei, f*. Van het verſtand, *acumen, inis, f*. waarbij men dikwijls *ingenii* voegt. Van een bevel, *ſeveritas, atis, f*. Iemand met ſcherpheid behandelen, *ſevere aliquem habere*.

Scherpte, v. de eigenſchap van iets, als het ſcherp is, *acies, iei, f*. Van het bloed, *acritas, atis, f*. Van het gezigt, *acies oculorum*. Van het verſtand, *acumen ingenii*. Van eene wet, *ſeveritas, atis, f*. Van een mensch, *austeritas, atis, f*.

Scherts, v. *cavillatio, onis, f. luſus, us, m. cavilla, ae, f. cavillatus, us, m. jocus, i, m. joci, orum. m. plur. joca, orum, n. plur. jocatio, onis, f*. Schrandere ſcherts, *ſal, alis, m*. bij *Catullus*. Eene bevallige ſcherts, *elegans jocandi genus*, bij *Cicero*. Spotachtige ſcherts, *ironia, ae, f*. Voor eene bittere ſcherts, gebruikt *Cicero, aculeus, ei, m. facetiae asperae*. Scherts ter zijde! *extra jocum!* bij *Cicero*. Verkl. ſchertsje, *joculus, i, m*. bij *Plaut*.

Schertſen, o. w. *jocor, atus ſum, ari; jacere facetias*. Met iemand ſchertſen, *invicem jocari*. Zoo dat ſchertsen geheel iets anders is, als ſpotten of ſchimpen, waar voor *Horatius* het neemt en altijd het tegengeſtelde van ernſtig zijn, aanduidt. Van hier: ſchertſer, m. *joculator, oris, m. homo facetus, ſannio, onis, m*. Schertſend, *jocoſus, a, m*; *joculans, antis, omn. g. jocabundus, a, m*, bij *Valer. Maximus*. Schertſing, *cavillatio, onis, f. jocatio, onis, f*. Schertſerij is zoo veel als ſcherts. Schertswijs, *joco, per jocum*. Spr. wie ſchertſen wil, moet ſcherts verſtaan, *joculatori jocus etiam admittendus est*.

Schets, v. ontwerp, afteekening,

Digitized by Google

graphis, idis, f. bij *Plinius*; *delineatio, onis, f. subjectio, onis, f.* bij *Vitruvius*; *adumbratio, onis, f.* bij *Cicero*, ook de het *brevis alicujus rei descriptio*. Van hier: schetskunde, *graphice, es, f.* bij *Plinius*; *graphidis scientia*, bij *Vitruv.* Schets is ook, *diagramma, atis, n.* bij denz. In de wiskunde is het ook *schema, atis, n.*

Schetsen, b. w. *delineo, avi, atum, are*; *adumbro, avi, atum, are*. In het ruwe schetsen, *designare aliquid velut primis lineis*, bij *Quintilianus*. Van hier: schetser, m. *qui aliquid delineat vel adumbrat*; *vel primis lineis designat*. Schetsing, v. *delineatio, onis, f. adumbratio, onis, f.*

Schetteren, zie schateren.

Schenk, v. eene hoer, straathoer, reeds eenigsins verouderd, *scortum, i, n. meretrix, icis, f.* Van hier: schenkachtig, bijv. n. *meretricius, a, m*; *sordidus, a, m.* Zij ziet er schenkachtig uit, *scorto vel meretrici illa similis est.* (wen, *scabo, i, ere.*

Schenken, b. w. zoo veel als kraauwen.

Scheur, v. *rima, æ, f. fissura, æ*; *f. scissura, æ, f. ruptura, æ, f. hiatus, us, m. discriptio, onis*; *f.* bij *Seneca.* Fig. voor verwijdering, oneenigheid, *discordia, æ, f. dissensio, onis, f. dissunctio, onis, f. discerpo, onis, f. schisma, atis, n.* Zamenstell. scheurmaker, *conditor sectae alicujus, homo schismaticus*, ook *auctor tumultus.*

Scheurbuik, v. de naam eener ziekte, die uit bedorven vochten des menschelijken ligchaams ontstaat, *Scheller* zegt, *scorbutus, i, m. Plinius stomacace, es, f.* dit laatste is eigenlijk de scheurbuik in den mond.

Scheuren, b. en o. w. *rumpo, rupi, ruptum, rumpere, disrumpere, lacero, avi, atum, are*; *dilacerare, distrahere, divellere, scindere, conscindere, discindere, perscindere, laniare, dilaniare, divellere.* Onz. eene scheur krijgen, *rumpi, agere rimas, disrumpi.* Van hieren scheuring, *ruptio, onis, f. laceratio, onis, f. scissura, æ, f.* Voor verdeeldheid, is het *discordia, æ, f. dissensio, onis, f. schisma, atis, n.* Scheursel, *ramex, icis, m.* bij *Plinius.* Van het ingewand, *hydrocele, es, f. hernia, æ, f.* Scheurdoek, *linteum nullius pretii ac disrumpendum.* Scheurpapier, *charta emporetica.* Scheurziek, *seditiosus, a, m*; *schismaticus, a, m.*

Scheut, m. hetzelfde als schoot en schot, *ictus, us m. ictus tormenti.* Buiten scheuts, *extra ictum.* Met den eersten scheut, *primo ictu.* Figuurlijk: zich buiten scheuts houden, *se abstinere periculo*, bij *Tacitus.* Zamenst. musketscheut, *ictus sclopi.* Pijlscheut, *ictus sagittæ.* Pistoolscheut, *ictus teli manualis ignivomi minoris.* Schampscheut, *ictus a latere perstringens.* Schimpscheut, *cavillum, i, n. cavillatio, onis, f. convicium, ii, n. scomma, atis, n.* Scheutvrij, *extra jactum.* Wijders de scheut van eene deur, *obex, icis, m.* Ook de opschieting van eene tak, *germen, inis, n. surculus, i, m. frutex, icis, m. sarmentum, i, n. talea, æ, f.* bij *Colum.* Van hier: scheuten, zoo veel als loten krijgen, *germinare, fruticare et fruticari.* Eenen scheut krijgen, *surgere, crescere.* Vol scheuten, *surculosus et sarmentosus, a, m*, bij *Plinius.* Verkl. scheutje, *taleola, coliculus, pullulus, i, m.* bij *Plin.* Een scheutje wijn, *paululum vini.* Van hier ook scheutig, schotig, zoo veel als rijzig, *procerus, a, m.* Gereed, bereid, *promptus, a, m*; *paratus, expeditus, alacer*, ook *promptus ad jaculandum.* Voor mild, *liberalis, is, e.* Scheutig ter borse, *facilis ad pecuniam numerandam*, ook zeide men eertijds scheutig te buss. Zamenstell. schoutwijn, lekwijn of voorloop, bij *Kil. protropum, mustum lixivium.* Wijngaardscheut, *palmes emissarius, flagellum vitis.* Scheutschieting, *fruticatio, onis, f.*

Schicht,

Schicht, m. een pijl, *sagitta, ae, f. telum, i, n. arundo, inis, f.* dit laatſte woord is dichterlijk. Van hier: ſchichtig, bijv. n. en bijw. eigenlijk *celeritatem ſagittae volantis habens*, verder *velocisſimus, celerrimus, rapidisſimus, a, m.* Ook is ſchichtig zeer haaſtig wegvliedende, *velocisſime aufugiens.* Inzonderheid wordt het van paarden gebruikt: een ſchichtig paard, *equus pavidus, a, m.* Van hier: ſchichtigheid, *pavor, oris, m.* bijw. *velocisſime, celerrime, rapidisſime* ook *pavide, adv.* Zamenſt. werpſchicht, *jaculum, i, n.*

Schielijk, bijv. n. en bijw. *celer, eris, ere; citus, a, m; velox, ocis, omn. g.* Zoo veel als plotſeling, *repentinus, a, m; ſubitus, a, m; inopinus et inopinatus, a, m; repens, entis, omn. g.* Zoo veel als overhaaſtig, *praeceps, ipitis, omn. g.* Schielijk is ook, *promptus, a, m.* B. v. ik wacht een ſchielijk antwoord, *promptum exſpecto reſponſum*; bijw. *celeriter, cito, velociter, repente, ſubito, inopinate, praecipitanter, prompte, adv.* Van hier: ſchielijkheid, v. *celeritas, atis, f. velocitas, atis, f. praecipitantia, ae, f. promptitudo, inis, f.*

Schieman, m. anders in de ſcheepvaart opperbootsman genoemd, *praefectus quidam nauticus, antiae et munditiam navis curans*; *Kiliaan* vertaalt dit woord door *proreta, ae, m.* Zamenſt. ſchiemansgaren, *filum proretarium.* * Schiemanſchap, *munus vel officium proretae.*

Schier, bijw. van tijd, voorheen werd het gebruikt voor ſchielijk, aanſtonds, *propere, properanter, cito, ſtatim, modo, nunc, hodie*, doch in dezen is het verouderd. Het beteekend thans zoo veel als bijna, *fere, prope, pene, ferme, propemodum*, *adverbia temporis.* Eenigen gebruiken nog het bijv. n. en bijw. ſchierlijk in plaats van ſchielijk, doch dit is zoo als wij zeiden verouderd.

Schietboog, zie bij ſchieten.

Schietpus, zie bij ſchieten.

Schieten, o. en b. w. ſchielijk van plaats veranderen, *ruere, ferri.* Zoo veel als vallen, *labor, apſus ſum, abi.* Zoo veel als ſchielijk naar beneden *vallen*, *praecipitare.* B. v. van een dak ſchieten, *praecipitare de tecto*, bij *Scheller.* Van planten is ſchieten, *ſurgere, creſcere.* Fig. zegt men ook: een touw of zeil laten ſchieten, *laxare vel remittere funem aut velum.* Bedrijvend is het zoo veel als eene ſnelle beweging van iets geven, *jacio, eci, actum, ere*; *mitto, iſi, iſſum, ittere, jaculari, ejaculari, torquere, emittere, displodere vel exonerare tormentum, mittere ſagittas, emittere glandes*, is met kogels ſchieten. Met geweer op iets ſchieten, *petere aliquid telo igniveomo.* Mis ſchieten, *a ſcopo aberrare, ſcopum non ferire.* Te kort ſchieten, *non ſatis longe jaculari*, overdragtig, *inferiorem eſſe, non ſufficere.* B. v. zijne krachten ſchoten te kort, *vires illi non ſufficiebant*; Poet bezigt terug ſchieten voor *retrocedere.* Ook zegt men voor over ſchieten, *praecipitare.* Ten beide uitſchieten, *ſurgere, exſurgere*, bij *Kiliaan*, doch dan is het onzijdig. Iemand ſchieten, *ferire aliquem jaculo vel telo igniveomo*, dat is iemand met een ſchietgeweer treffen, alhoewel hij niet dood geſchoten is; maar eenen haas ſchieten is zoo veel als dood ſchieten, *telo igniveomo interficere leporem.* Eenen toren plat ſchieten, *vi tormentorum diruere turrim.* Een ſchip in den grond ſchieten, *vi tormentorum mergere navem.* Figuurlijk verliest het woord ſchieten ook het denkbeeld van ſnelheid in de volgende uitdrukkingen: brood in den oven ſchieten, *panem in furnum mittere, vel imponere furno.* Eene ſchoot ſchieten, *decare foſſam.* De netten ſchieten, *retia in mare projicere.* De ſteng ſchieten, *antennam demittere.* De zon ſchieten, *elevationem ſolis radio mitiri.* Geld ſchieten, *nummos numerare pecuniam.*

ook

Digitized by Google

Ook voor leenen, *pecuniam dare mutuam.* Den ballast ſchieten, *saburram navi imponere.* Wortel ſchieten, *agere radices.* Ook figuurlijk zegt men: diepe wortels ſchieten, *longe lateque serpere.* B. v. dat kwaad heeft diepe wortele geſchoten, *malum istud longe lateque serpsit.* Ook een ſchuitje voor iets ſchieten is zoo veel als beletten, *impedio, ivi, itum, ire.* Ook zegt men in de gemeenzame verkeering: iemand ſchieten voor verraaſen, *supervenire alicui.* Van hier: ſchieter, *jaculator, oris, m.* Boogſchieter, *sagittarius, ii, m.* Schietgat, *fenestra, ae, f.* Schietgevaarte, *tormentum, i, n.* Om ſteenen te ſchieten is het, *catapulta, ae, f. balista, ae, f.* Schietgeweer, *telum ignivomum, arma ignivoma.* Schietlood, *norma, ae, f.* ook *plumbum telo ignivomo emittendum.* Schietgeweer, *jaculum, i, n. sagitta, ae, f.* Schiethuis, *domus jaculatoria*, bij *Scheller.* Schietſlang, *jaculus, i, m.* Schietpoel, zoo veel als weverspoel, *radius, ii, m.* Schietlap, *brachiale, is, n.* waarbij men *jaculatorium*, voegen kan. Schietſpel, *ludus jaculatorius, vel sagittarius.* Schietpen, *scopus, i, m.* Schietplaats, *locus jaculationi destinatus.* Schiettuig, is zoo veel als ſchietgevaarte en ſchietgeweer. Schietworm, *blatta, ae, f. tinea, ae, f.* Schietſchuit, *navigium mercatorium.* Eigenlijk verſtaat men hier door, *navigium quoddam mercatorium, quod per emissaria, urbesve aliquot locum destinatum petit.*

Schiften, b. en o. w. *separo, avi, atum, are; disjungo, unxi, unctum, ungere; sejungere.* Ook deelen, *divido, isi, isum, ere; partior, itus sum, iri*, bij *Kiliaan.* Onz. is het zoo veel als runnen of ſtremmen, *concresco, evi, etum, escere; densor, atus sum, ari; coagulari.* Geſchift, v. d. *separatus, disjunctus, sejunctus, divisus, concretus, densatus, coagulatus, a, m.* Van hier: ſchifter, m. *divisor, oris, m. partitor, oris, m.* bij *Cicero.* Schifting, v. *divisio, onis, f. partitio, onis, f.* Ook zamenvloeijing van melk, *coagulatio, onis, f. concretio, onis, f.*

Schijf, v. een aan beide zijden plat rond, door welks midden een ſpil loopt, waarop het rond gedraaid kan worden, *orbis, is, m. et f. discus, i, m. rota, ae, f.* Zoo veel als katrol, *trochlea, ae, f.* In het damſpel is het, *calculus, i, m. latrunculus, i, m. scrupus, i, m.* Van hier: zonneſchijf, *discus sive orbis solis.* Maanſchijf, *discus vel orbis lunae.* De ſchijf van eenen appel, *segmen mali orbitulatum.* De ſchijf der knie, *patella, ae, f. mola genu.* Van hier ook de ſpreekwijs: het werk loopt over vele ſchijven, *hoc non ab uno pendet.* Het loopt op dezelfde ſchijven, *res ejusdem naturae vel generis est.* Schijven is ook, *nummus, i, m. pecunia, ae, f.* B. v. hij heeft braaf ſchijven, *admodum nummatus vel pecuniosus est.* Zamenſtell. damſchijf, *calculus, i, m. scrupus, i, m.* Glasſchijf, *discus vitreus.* Kalfſchijf, *pars femoris vitulini.* Knieſchijf, *patella, ae, f. mola genu.* Werpſchijf, *discus, i, m.* Werpſchijfwerper, *discobolus, i, m.* Potmakersſchijf, *rota figularis vel figlina*, bij *Scheller.* Schijveling een ſlag van appel, *malum orbiculatum.*

Schijn, m. zoo veel als licht, glans, *lux, lucis, f. lumen, inis, n. splendor, oris, m. nitor, oris, m. fulgor, oris, m. candor, oris, m. jubar, aris, n.* Voor gedaante, *forma, ae, f.* Schijn is ook eene valſche vertooning, *species, iei, f.* Ook voorwendſel, *titulus, i, m. praetextus, us, m. obtentus, us, m.* Uiterlijke ſchijn is *ostentatio, onis, f.* Schijn is ook eene ligte ſchaduw van iets, *umbra, ae, f.* B. v. het heeft niet eens den minſten ſchijn van waarheid, *ne levissimam quidem veritatis umbram habet.* Schijn is ook nog zoo veel als

als vermoeden, *ſuspicio, onis, f.* B. v. den ſchijn zelfs van het kwaad vermijden, *ipſam mali ſuſpicionem evitare.* Ook geveinsdheid, *ſimulatio, onis, f.* Dit is alles geſchied onder den ſchijn van vriendſchap, *haec omnia ſub ſimulatione amicitiae fiebant*, ook *ſub umbra vel ſpecie amicitiae.* Deze zelfde beteekenis heeft het ook in vele zamenſtell. ſchijnbeeld, *imago ſpecioſa.* Schijnchristen, *Chriſtianus ſimulatus.* Schijndeugd, *probitas vel virtus ſimulata ac falſa.* Schijngeloof, *fides ſimulata ac falſa, hypocriſis.* Schijngeluk, *fortuna ſimulata ac falſa.* Schijngoed, *bonum ſpecioſum.* Schijngrond, *argumentum ſpecioſum, argumentum ſpecie*, bij *Scheller.* Schijnrede, *ratio ſpecioſa ac falſa.* Schijnredenaar, *antisophiſtes, ae, m.* bij *Quintilianus.* Dus is ook ſchijnheilig, *nonniſi ſpecie pius, nil niſi ſpeciem pietatis prae ſe ferens.* Een ſchijnheilige, *hypocrita, ae, m. ſycophanta*, Schijnheiligheid, *pietas ſimulata ac falſa, pietas ſpecie*, bij *Scheller.* Schijnſpookſel, *viſum, i, n. ſpecies, iei, f. ſimulata ac imaginaria, ſpectrum, i, n. phantaſia, ae, f.* Zamenſtelling: aanſchijn, *adſpectus, us, m. conſpectus, us, m. facies, iei, f. vultus, us, m.* Schijnworm, *nitedula, ae, f.* bij *Cic.*

Schijnbaar, bijv. n. en bijw. dat den ſchijn van iets heeft, *ſpecioſus, a, m*; ook *ſimulatus, a, m.* B. v. eene ſchijnbare deugd, *virtus ſimulata ac ſpecioſa, vel virtus virtutis ſolummodo ſpeciem habens.* Oulings werd het gebruikt als duidelijk, helder, doch in dezen zin begint het reeds te verouderen, anders is het *evidens, conſpicuus, lucidus, manifeſtus, non obſcurus.* Van hier: ſchijnbaarheid, *ſpecies, iei, f. ſpecioſitas, atis, f.* bij *Tertullianus.* In de andere beteekenis, *evidentia, ae, f.* Schijnbaarlijk, *ſpecioſe, vel ſpecie, ut videtur, adverbialiter ſumta.*

Schijndeugd, zie onder ſchijn.

Schijnen, o. w. *luceo, luxi, lucere; fulgeo, ulſi, ulgere, ſplendeo, ui, ere; nitere, micare.* Spreekwoord: laat uw licht ſchijnen voor de menſchen! *aperte agas!* Ik mag wel zien dat de zon in het water ſchijnt, *aliorum commodis non invideo.* Ook zegt men van de zon, *radio, avi, atum, are.* Van den blikſem, *rutilare, coruſco, avi, atum, are.* Van de ſterren, *ſtello, avi, atum, are.* Fig. zich laten aanzien, *videri, apparere, ſpeciem praebere.* B. v. *Cato* wilde liever een eerlijk man zijn dan zulks te ſchijnen, *Cato bonus eſſe quam videri malebat.* Als een onperſoonlijk werkw. het ſchijnt, *videtur.* Naar dat het ſchijnt, *ut videtur.* Spreekw. zijn is beter dan ſchijn, *praeſtat eſſe quam videri.* Van hier: ſchijnſel, *lux, ucis, f. fulgor, oris, m. nitor, coruscamen, inis, n. coruscatio, onis, f.*

Schijngeloof, zie bij Schijn.

Schijngrond, zie bij Schijn.

Schijnheilig, zie bij Schijn.

Schijnſtrijdig, bijv. n. en bijw. *ſpecie non autem re vera contrarius, a, m.* Van hier: ſchijnſtrijdigheid, v. *contrarietas ſpecie.*

Schijnvriend, m. *amicus ſpecie, nonniſi amici ſpeciem habens, amicus ſimulatus & falſus.*

Schijten, b. en o. w. het overſchot der verteerde ſpijs door den gewonen ſtoelgang ontlasten, hetwelk met zeker geluid door dit woord nagebootst, verzeld gaat, *evacuare alyum, exonerare ventrem, ſaturitatem emittere, cacare.* Ook is het zoo veel als eenen wind laten, *pedere, crepitum ventris edere.* Waarvan ſcheet, een wind, *crepitus ventris*, afkomt. Van hier: ſchijter, b. v. een bange ſchijter, *homo imbellis, ignavus, ſocors*, eigenlijk, *qui prae ignavia braccam ſtercore inquinat.* Schijterij, *profluvium alvi, diarrhoea, ae, f.* bij *Cicero.* Schijſter, *fo riola, mulier ſpurca.* De koot ligt ſchijt, *talus reſupinus jacet.* Zamenſtell. beſchijten, *ſtercore inquinare.* Ook in den la-

gen

gen stijl voor bedriegen, *vili modo decipere aliquem.* Schijtebroek, *qui braccas stercore inquinat*, ook *ignavus*, *imbellis*, *socors.* Schijtaal, bij *Kiliaan*, *anguillae minimae et vilissimae genus.* Schijtbes, *rhamnus*, *i*, *m.* bij denzelfd. Schijtdarm, *intestinum rectum.* Schijtgat, *podex*, *icis*, *m. anus*, *i*, *m.* ook *cacator*, *oris*, *m.* Schijtgeel, *color buxeus.* Schijthuis. *laterna*, *ae*, *f. forica*, *ae*, *f.* Schijtkruid, *herba Mercurialis.* Schijtkoek, *libum alvum ciens.* Schijtpot, *olla alvum exonerando serviens*, *olla stercoraria.* Schijtschool, *schola infantibus destinata.* Schijtreis, *iter frustra factum vel frivolum.* Schijtvalk, *plautus stercorarius*, bij *Scheller.* Schijtvalk wordt ook voor eenen scheldnaam gebruikt van een hovaardig en laatdunkend man, *homo superbus vel arrogans.* Schijtwortel, *characias*, *ae*, *m.* bij *Plinius.* Schijthak zegt men eindelijk in Friesland van kakhiel of winterhiel, *pernio*, *onis*, *m.*

Schythie, o. een land in Azie, *Scythia*, *ae*, *f.* Van Schythie, *Scythicus*, *a*, *m.* Schytische boeren, *Scythae campestres*, bij *Horatius* zegt *Hoogstraten.* Ik geloof dat men hier door de rondzwervende Schyten moet verstaan, die geene vaste woonplaats hadden, maar zich dan hier, dan daar ophielden: zoo als nog hedendaags de Tataren of liever Tataren, hunne afstammelingen doen, zoo als ik in mijne beschrijvinge van de Krim aangetoond heb.

Schik, m. zoo veel als schikking, orde, *ordo*, *inis*, *m. dispositio*, *onis*, *f. dispositus*, *us*, *m. digestio*, *onis*, *f. digestus*, *us*, *m. apta ratio*, bij *Scheller.* In zijn schik zijn, wordt bij ons gebruikt voor *contentum esse.* Ik ben hiermede zeer in mijnen schik, *hoc mihi summopere placet.* Geenen schik hebben, *dedecere.* B. v. dat heeft geenen schik, *illud dedecet vel non decet.* Dat koren heeft geenen schik, *seges ista languescit vel languet.* Goed schike, is *sponte sua*, *libenter*, *adverbia.* Zamenstell. opschik, *ornatus*, *us*, *m.* Taalschik, *elegantia sermonis*, ook *constructio verborum*, *vel apta verborum dispositio.* Schikgodinnen, deze waren in de fabelleer de beschiksters van den levensloop der menschen, *Parcae*, *arum*, *f. pl. deae triplices.* Deze laatste benaming komt, om dat zij drie in getal waren, *Clotho*, *Lachesis* en *Atropos.*

Schikken, b. w. in orde brengen, voegen, *dispono*, *osui*, *itum*, *ere*; *componere*, *ordino*, *avi*, *atum*, *are*; *in ordinem redigere*, *digero*, *essi*, *estum*, *erere*; *apto*, *avi*, *atum*, *are*; *adaptare*, ook *instruo*, *uxi*, *uctum*, *uere.* *B.* v. zij schikken de pijlen op de boog, *arcum sagitta instruunt*, *vel arcui telum adaptant.* Te zamen schikken is zoo veel ook als eens worden, *componere.* Zich naar tijd en plaats schikken, *tempori ac loco inservire.* Een leger schikken, *instruere exercitum.* Zich tot werken schikken, *accingere se operi vel ad opus.* Het weer schikt zich tot regenen, *coelum pluviam minatur*, *vel se parat ad pluviam.* Zich tot de deugd schikken, *componere se virtuti*, *vel ad virtutem.* Zich schikken is ook zoo veel als zich gereed maken, *parare se.* Ook zegt men iemand tot iets schikken, zoo veel als bestemmen, *destinare aliquem alicui rei vel ad aliquam rem*, bij *Livius.* Woorden schikken, *construere verba.* Zich naar iemand schikken, *accommodare se alicui.* Schikken is ook zoo veel als zenden, *mitto*, *isi*, *issum*, *ere.* *B.* v. de brief dien gij aan ons geschikt hebt, *literae quas ad nos dedisti.* Onz. beteekend het ook plaats maken, *cedere loco* of *cedere* alleen. Schik een weinig, als het u belieft, *paulum cede si placet.* Zorgen maken, *curare*, *facere.* *B.* v. schik, dat gij bij ons komt, *cura vel fac ad nos venias.* Voor gelukken: b. v. de zaken hebben zich goed geschikt, *res prosperum ha-*

habuere eventum, vel feliciter res evenerunt. Het is geſchikt, *res est compoſita.* Van hier: ſchikker, m. *ordinator, oris, m. diſpoſitor, oris, m.* bij *Cic.* Schikking, v. *ordinatio, onis, f. diſpoſitio, onis, f. accommodatio, onis, f. apparatus, us, m. conſtructio, onis, f. deſtinatio, onis, f.* Van een leger, *inſtructio, onis, f.* Van hier ook

Schikkelijk, bijv. n. en bijw. *modeſtus, a, m. B.* v. een ſchikkelijk mensch, *homo modeſtus.* Voor ordelijk, *ordinatus, a, m; ordine diſpoſitus.* Ook voor toegevend, *indulgens, entis, comm. g. facilis, lis, le.* Ook zoo veel als betamelijk, bekwaam enz. *aptus, a, m; idoneus, adcommodatus, convenions, entis, comm. g. congruens, decens, decorus, a, m.* Van hier: ſchikkelijkheid, *modeſtia, ae, f. aptaratio, conditio vel natura, indulgentia, ae, f. facilitas, atis, f. convenientia, ae, f. decor, oris, m* bijw. *modeſte, indulgenter, apte, idonee, convenienter, congruenter, decenter, faciliter, adverbia.*

Schil, zie Schel.

Schild, m. en v. eigenlijk eene ſoort van ſchutwapen der ouden, thans in den krijgsdienst bijna buiten gebruik, *ſcutum, i, n. clypeus, ei, m.* ook vindt men *clypeum, ei, n.* Ook was er nog eene ſoort van kleine ſchilden, *parma, ae, f. pelta, ae, f.* Met een ſchild gewapend, *ſcutatus, a, m; clypeatus.* Verkleinw. ſchildje, *ſcutulum, i, n. parmula, ae, f. ancile, is, n.* Een ligt ſchild met leer overtrokken, is *cetra, ae, f.* Met zulk een ſchild gewapend, *cetratus, a, m.* bij *Livius.* Figuurl. eene krachtige beſchutting, *praeſidium, ii, n. clypeus, ei, m. B.* v. God is een ſchild allen, die op hem betrouwen, *Deus omnibus in illo confidentibus praeſidium vel clypeus est.* Zoo zegt men in den bijbelcrant, de ſchilden der aarde zijn Godes, *judices terrae in potestate Dei ſunt.* Verders is ſchild een bord, waarop een wapen uitgehouwen of afgebeeld is, hetwelk nog de gedaante der oude ſchilden heeft, *clypeus, ei, m.* volg. *Scheller.* Zamenſtelling: wapenſchild, *inſigne, is, n.* bij denzelfd. Het ſchild van Frankrijk; *inſigne vel inſignia Gallicum vel Gallica.* Ook wordt een uithangbord ſchild genoemd, *inſigne, is, n. teſſera, ae, f.* bij *Scheller.* De harde ſchaal van eenen ſchildpad, *teſta, ae, f. tegumentum, i, n.* In den ſcheepsbouw worden die planken, waarmede men in eenen zeeſlag, het bovenſte dek ter beſchutting der ſoldaten, beſchanst ſchilden geheeten, *teſtudo, inis, f.* Van dit woord zijn eenige ſpreekwijzen ontleend: b. v. iemand in den ſchild varen, *fortiter reſiſtere alicui.* Iemand te ſchild en te ſpeer vervolgen, *odium implacabile fovere contra aliquem.* Iets in zijn ſchild voeren, *clam moliri aliquid.* Niets goed in den ſchild voeren, *nil niſi prava moliri.* Zamenſtell. ſchermſchild, *clypeus, ei, m.* bij *Kiliaan.* Wapenſchild, *inſigne, is, n.* Schilddak, een dak van ſchilden zoo als de Romeinen gewoon waren te maken, wanneer zij eene ſtad of ſterkte ſtormenderhand wilden innemen: zij ſloten alsdan hunne ſchilden, dezelve boven het hoofd houdende, zeer digt aan een het geen eenigſins de gedaante van de ſchaal eens ſchildpads nabootſte en daarom ook *teſtudo, inis, f.* heette. Schilddrager, ſchildknaap of ſchildknecht was die gene, die eenen ridder of anderen voornamen krijgsman het ſchild moest nadragen, *armiger, eri, m.* Schildkruid, *thlaſpi, n. ind. thlaſpis, is, f.* bij *Celſus.* Schildkever, *caſſida, ae, f.* bij *Linnaeus.* Schildluis, *coccus, i, m.* bij denzelfden. Schildmaker, *ſcutarius, ii, m.* bij *Plautus.* Schildmot, *phalaena bombyx limacodes.* Schildreiger, *ardea varia vel ardea Nycticorax*, bij *Linnaeus.* Schildwapen, *inſigne, is, n.* Eindelijk was ſchild in

Digitized by Google

in oude tijden eene soort van munt, zou men dit niet kunnen vertalen door *clypeatus*, waarschijnlijk om dat deze munt met het afbeeldsel van een schild pronkte? Immers zoo noemden ook de Romeinen hunne munten, zoo als uit de woorden, *serratus* en *bigatus*, bij *Tacitus* voorkomende, duidelijk op te maken is, waaronder zij zekerlijk *nummos* verstonden. Dit is echter maar eene gissing!

Schilder, m. iemand die schildert, *pictor, oris, m.* Zamenstelling. bloemschilder, *pictor florum.* Brandschilder, *pictor incendiorum.* Fruitschilder, *fructuum pictor.* Glasschilder, *pictor vitrarius*, bij *Scheller.* Historieschilder, *pictor historicus.* Kladschilder, *pictor ineptus, vel rerum vilium.* Konstschilder, *pictor aptus, vel peritissimus.* Landschapschilder, *pictor regionum, vel pictor topiarius*, bij *Scheller.* Puikschilder, *pictor in arte pingendi peritissimus.*

Schilderen, b. w. *pingo, pinxi, pictum, pingere, depingere.* Redenaars en dichters schilderen ook, dan is het *describo, psi, ptum, re:* Van hier: schilderachtig, *picturae instar.* Schilderij, *pictura, ae, f. descriptio, onis, f.* Schildering, *actio pingendi, pictura, ae, f. descriptio, onis, f.* Zamenstell. schilderakademie, *academia picturia, vel picturae.* Schilderkamer, *pars aedis arti pictoriae vel picturae destinata.* Schilderkonst, *ars pictoria vel pictura, ae, f.* Schilderwerk, *opus pictorium.* Verl. d. geschilderd, *pictus, a, m; descriptus.*

Schilderen, b. w. zoo veel als op schildwacht staan, *excubias agere, in statione esse, excubare*, bij *Cicero.* Zamenstell. schilderhuis en schilderhuisje, *aediola excubitoria, aedicula statiani unius militis serviens.*

Schilderij, v. *pictura, ae, f. tabula picta.* Ook de afbeelding, *imago, inis, f.* Zamenstell. schilderijkamer, *pars aedis tabulis pictis ornata.* Schilderijverkooper, *tabularum picturam negotiator.*

Schildknaap, zie bij Schild.

Schildpad, v. een viervoetig te water en te land levend dier, *testudo, inis, f.* Fig. zeker stormtuig, *testudo, inis, f.* Van hier het onverbuigbare bijv. n. schildpadden, *testudineus, a, m.* Een schildpadden kam, *pecten testudineus.* Ook het werkwoord schildpadden, *testudini aliquid simile reddere.*

Schildvink, m. *fringilla varia.*

Schildwacht, v. *statio, onis, f. excubiae, arum, f. plur.* Op schildwacht staan, *in statione esse, excubias agere.* Figuurlijk is het zoo veel als lang staan wachten, *diu exspectare.* Verloren schildwacht is de gevaarlijkste post, *statio periculosissima.* Ook is schildwacht de persoon zelve, *excubitor, oris, m. conspicillo, onis, m.* bij *Plautus; vigilarius, ii, m.* bij *Seneca.* Schildwachten uitzetten, *disponere excubias.* De schildwacht afloosen, *succedere alicui in stationem.* Zamenstelling: schildwachthuis, zie schilderhuis, bij schilderen.

Schilfer of schelfer, v. alles, wat in dunne stukjes of blaadjes van elkander gaat, *segmentum, i, n. schidiae, arum, f. plur.* Schilfers van het hoofd zijn, *porrigo, inis, f. furfures, um, m. plur.* Schilfer van eenen visch, *squama, ae, f.* Van ijzer, *ramentum, i, n.* Schilferachtig, *quod facile scinditur, vel in assulas finditur vel frangitur*, bij *Kiliaan*; ook *porriginis naturam habens.* Schilferig, *porriginosus, a, m; squamosus, a, m.*

Schilferen, o. w. *assulatim frangi, in micas frangi, desquamari.* Van hier: schilfering, *desquamatio, onis, f.* Geschilferd, v. d. *in assulas fractus, a, m; desquamatus, a, m.*

Schillen, b. w. de schil of bast afdoen, *decortico, avi, atum, are; corticem detrahere, exaltare; corticem, avi, atum, are; deliburno, avi, atum, are; glubo, bro, avi, atum, are; glubere et deglubere.* Spreekwijs: ik heb nog een appeltje met hem te

ſchillen, *est mihi adhuc quaedam cum illo controversia.* Van hier: ſchilling, v. *decorticatio, onis, f. corticis detractio, delibratio, onis, f.*

Schillen, o. w. zoo veel als verſchillen, *differre, distare, disserepare.*

Schilp, ſchulp, zie Schelp.

Schim, v. zoo veel als ſchaduw, *umbra, ae, f.* Ook zoo veel als ſpook, *spectrum, i, n.* Zamenſtelling: herſenſchim, *imaginatio, onis, fi* Schimmenrijk, *regnum Manium.*

Schimmel, v. en m. zoo veel als witachtige uitſlag, beſchimmeldheid, *mucor, oris, m. situs, us, m. rancor, oris, m.* Schimmel van het brood wordt bij *Vitruvius, glidis, f.* genoemd. Mannelijk beteekend het een graauw paard, *equus murinus, leucophaeus, cinereus.* Van hier: ſchimmelachtig, bijv. n. *situs, mucoris vel rancoris naturam habens.* Schimmelig, *mucidus, a, um; rancidus.* Zamenſtelling. ſchimmelde bles, *equus cinereus macula alba in fronte notatus.* Schimmelharig, *pilos cinereos habens.* Schimmelkleur, *color cinereus, cinereus vel leucophaeus.* Schimmelkleurig, *colore cinereo, cinereo vel leucophaeo praeditus.* Schimmelverw en ſchimmelverwig, hebben dezelfde beteekenis. Schimmelkruid, *gnaphalium, ii, n.* bij *Linnaeus.*

Schimmelen, o. w. *mucco, ui, ere; mucescere, mucorem ducere vel contrahere, situm ducere vel contrahere.* Van hier: ſchimmeling, *actio ducendi vel contrahendi mucorem, actio mucendi.*

Schimmeren, o. w. *Vondel* gebruikt dit woord dikwijls voor ſchitteren, *lucere, fulgere, coruscare.* Het is aan ons ſchemeren zeer na verwant.

Schimp, m. in den eersten zin beteekend het boert, *jocus, i, m. ludus, i, m. ridiculum, i, n. deridiculum, i, n.* bij *Kiliaan.* In den tweeden zin: beſpotting, beſchimping, *probrum, i, n. ignominia, ae, f. contumelia, ae, f. dedecus, oris, n. convicium, ii, n.* Van hier: ſchimpachtig, *joci, ludi vel ridiculi naturam habens,* ook *probri, contumeliae vel ignominiae similis.* Schimpig, *jocosus, a, um; ludibundus, ridiculus, a, um;* bijw. *jocose, ludibunde, ridiculo;* in den tweeden zin, *probrosus, a, um; contumeliosus, ignominiosus;* bijw. *probrose, ignominiose, contumeliose, adverbia.* Schimpelijk, is hetzelfde. Zamenſtell. ſchimpbrief, *epistola famosa.* Schimpdicht, *satyra, ae, f. carmen famosum, carmen mordax, versus famosi.* Schimpdichter, *satyrographus, i, m.* bij *Sidonius.* Schimplied, hetzelfde als ſchimpdicht. Schimplust, *ardor vel cupido probra jactandi, amor carpendi alios.* Schimpnaam, *nomen ignominiosum vel probrosum.* Schimprede, *dicterium, ii, n. cavillum, i, n. oratio probrosa vel ignominiosa, sermo satyricus.* Schimpſcheut of ſchimpſchoot, *cavillum, i, n. convicium, ii, n. scomma, atis, n.* Schimpſchrift, *satyra, ae, f. charta dentata,* bij *Cicero; libellus famosus.* Schimpſpraak, *ironia, ae, f.* Schimpswijze, *joco, joculariter, ludibunde,* ook *ignominiose, probrose, contumeliose, adv.* Schimptaal, *verba mordacia, convicium, ii, n. probrum, i, n. verba probrosa.* Schimpvogel, *sannio, onis, m. scurra, ae, m.* bij *Kiliaan; derisor, oris, m. homo satyricus.* Schimpwoord, *aculeus, ei, m. scomma, atis, n.*

Schimpachtig, zie Schimp.

Schimpdicht, zie Schimp.

Schimpdichter, zie Schimp.

Schimpen, o. w. eigenlijk zoo veel als ſchertſen, *jocor, atus sum, ari,* doch in dezen zin is het reeds verouderd. Wij verſtaan er thans beſpotten, honen, met honende woorden beleedigen, door *convicior, atus sum, ari; maledicere alicui, probra jactare in aliquem, perstringere aliquem verbis probrosis.* Van hier ſchim-

Digitized by Google

ſchimper, *convíciator, oris, m.* bij *Cicero; homo contumelioſus.* Schimping, *actio conviciandi vel probra jactandi.* Schimpſter, *femina contumelioſa.*

Schimplust, Schimpnaam, ſchimprede, ſchimpſchoot, ſchimpvogel, zie bij Schimp.

Schin of ſchinne, v. een eenigſins verouderd woord, zoo veel als de ſchilfers op de hoofden der kinderen, *furfures, um, m. pl. ſquamulae capitis furfuraceae, porrigo, inis, f.*

Schindelen, o. w. eenigſins verouderd, *radio, avi, atum, are; coruſco, avi, atum, are.*

Schinden, b. w. zoo veel als het afſtropen, *excorio, avi, atum, are; deglubo, ere; detrahere cutem.* Van hier: ſchinder, m. *excoriator morticinorum*, bij *Scheller*; ook *detractor pellium pecoris morticini.*

Schink, m. bij *Halma* zoo veel als ſchonk, *crus, uris, m.* Verkl. ſchinkje, *eruſculum, i, n.* bij *Martialis.* Wij verſtaan er meest door een ham, *perna, ae, f. petaſo, onis, m.* Volgens den geleerden *Scheller* zoude de voorſchink *perna* en *petaſo* de achterſchink zijn. Zamenſtell. banket ſchink, *petaſunculus, i, m.* zoo veel als een ligt ſchinkje. Eikel ſchink, *perna vel petaſo porci glandibus nutriti.*

Schinkel, m. *crus, uris, n.* Verkl. ſchinkeltje, *eruſculum, i, n.* Zamenſtell. kalfſchinkel, *crus vitulinum.*

Schinnen, zoo veel als ſchenden.

Schinner, zoo veel als ſchinder, zie bij ſchinden.

Schip, v. *navis, is, f. navigium, i, n.* Verkl. ſcheepje, *navicula, ae, f.* Van het woord ſchip zijn ook eenige ſpreekwijzen gevormd, als: het gaat over ſchip en goed, *damnum non ſolum in navis paratorem ſed et in negotiatores cadit.* Waar men voor ſcheep komt, moet men voor varen, *quisque officio ſuo fungi debet.* Zamenſtell. achterſchip, *puppis, is, f.* Driemaſtſchip, *navis tribus inſtructa malis.* Kaperſchip, *navis piratica.* Koopvaardijſchip, *navis mercatoria.* Laſtſchip, *navis oneraria.* Naſchip, *navis poſt alias miſſa*, ook *poſt alias adveniens.* Oorlogſchip, *navis bellica.* Rijnſchip, *navis Rhenana, vel navis genus, quo in flumine Rheno uti ſolent.* Roeiſchip, *navis actuaria, vel remis agi ſolita.* Rooſſchip, *navis praedatoria.* Turfſchip, *navis cespites transportando ſerviens.* Veerſchip, *navis trajectoria.* Voorſchip, *prora, ae, f.* Vragtſchip, *navis oneraria.* Zeeſchip, *navis maritima, vel qua in mari utuntur.* Waterſchip, *navis aquae transportandae ſerviens.* Zeilſchip, *navis velis inſtructa.* Zoutſchip, *navis ſali transportando deſtinata.* Zie verder bij het woord ſchep of ſcheep. Schipbauk, *transtrum, i, n.* Schipboom, *contus, i, m. trudes, is, f.* Schipbreuk, *naufragium, ii, n.* Schipbreukeling, *naufragus, i, m.* Schipbrug, *pons ope navium conſtructus*, ook *navis pontis officio fungens.* Schiploon, *naulum, i, n. portorium, ii, n.*

Schipper, m. *navita, ae, m. nauta, ae, m. naviculárius, ii, m. naviculator, oris, m. navarchus, i, m.* bij *Cicero.* Verkleinw. ſchippertje, *nautula, ae, m.* Ook een troetelwoord dat men aan genen ſchipper geeft als men hem aanſpreekt, *amice nauta!* B. v. ſchippertje, ik ben zoo zeeziek, geef mij eenen pot! *amice vel bone nauta mihi nauſeanti matulam praebe.* Schipper te voet worden, *officio navarchi privari.* Van hier: ſchipperij of ſchipperſchap, *navicularia, ae, f.* bij *Kiliaan.* De ſchipperij bij de hand hebben, *naviculariam facere*, bij *Cicero.* Zamenſtell. zeeſchipper, *navarchus in alterius locum ſuffectus.* Van dit ſchipper is ook in de gemeenzame verkeering gevormd het werkwoord ſchipperen, *facere, efficere, in ordinem redigere*; en onz. *componi, in ordinem redigi.* B. v. het is geſchipperd, *res compoſita vel in ordinem eſt redacta.* Ook heeft men van het zel-

zelve gemaakt: ontschipperen, *munere navarchi aliquem privare.* Oulings zeide men ook schipman voor schipper. Schippersjonge, *puer nauticus.* Schippersknecht, *nautae famulus, vel famulus nauticus.* Schipperskooi, *lectus nauticus.*

Schipperen, zie bij Schipper.

Schippond, o. *trecentarum librarum pondo.*

Schitter, een verouderd woord, *fulgor, splendor, radiatio, scintillatio, onis, f.* Van hier:

Schitteren, o. w. *fulgeo, si, ere; splendeo, ui, ere; scintillo, avi, atum, are; corusco, avi, atum, are; radiare.* Van hier: schitterend, *fulgens, entis, omn. g. fulgidus, a, m; splendens, entis, omn. g. splendidus, a, m; coruscans, antis, omn. g. coruscus, a, m; radians, antis, omn. g.* Schittering, is zoo veel als het verouderde schitter. Zamenstell. flikkerlicht, *lumen coruscum vel coruscans, vel scintillans.* Schitterglans, *splendor coruscus, vel fulgens.*

Schob of schobbe ook schub, v. *squama, ae, f.* Verkl. schobbetje, *squamula, ae, f.* bij *Celsus.* Van hier: schobachtig, *squamosus, a, m.* Schobbig, *squamosus, a, m.* Ook het werkwoord schobben, zoo veel als de schobben afdoen, *desquamo, avi, atum, are,* bij *Plautus.* De visch schobben, *desquamare pisces. Kiliaan* vertaalt het door *scalpere.* Schobbert, *homo nequam, nebulo, onis, m.* Schobbejak, *scordalus, i, m.* zegt *Hoogstraten.* Van hier het werkwoord schobbejakken, *male tractare vel habere aliquem.*

Schobbejak, schobbejakken, schobbert, schobbig, zie bij Schob.

Schoer, v. de omslag van eenen mantel, *replicatio vel reflexio togae,* bij *Kil.*

Schoefel, zie Schoffel.

Schoeijen, b. w. schoenen aantrekken, *calceo, avi, atum, are; induere calceos.* Ook voor toepassen, *applicare, adaptare.* Schoeijen beteekend ook nog, *marginare.* B. v. eene sloot schoeijen, *marginare fossam.* Van hier: schoeijer, *calcipes, edis, m.* zoo veel als schoenaantrekker, ook *sutor, oris, m.* zoo veel als schoenmaker; *Plautus* gebruikt *calceolarius, ii, m.* Schoeijing, *actio induendi calceos.* Ook is schoeijing de kant van eenen sloot, *margo fossae.* Schoeisel, *calceatus, us, m. calceamen, inis, n. calceamentum, i, n.*

Schoelje, m. *homo nequam, lucifuga, ae, m. nebulo, onis, m. vappa, ae, m. homo trioboli,* bij *Plautus; tenebrio, onis, m.* dit laatste komt met schoelje zoo als ook *lucifuga,* best overeen, dewijl schoelje van schuilen, zich voor de menschen verschuilen, afkomt. Van hier: schoeljeachtig, bijv. n. en bijw. *scelestus, nefarius, sceleratus, a, m;* bijw. *sceleste, nefarie, scelerate, adverbia.*

Schoen, m. *calceus, ei,* hoen of schoe, m. *calceus, ei, m.* Verkleinw. schoentje, *calceolus, i, m.* Van dit woord zijn eenige spreekwijzen ontleend, als: vast in zijne schoenen staan, deze spreekwijs heeft twee beteekenissen, vooreerst: *in sententia sua permanere;* ten tweeden: *optime callere vel ad unguem callere aliquid, alicujus rei peritissimum esse.* Zijne kinderschoen afleggen, *ephebis exire.* Elk weet best, waar hem de schoen wringt, *sua quisque optime novit incommoda.* Ik zou niet gaarne in zijne schoenen staan, *non illius loco esse vellem.* In eenen ruimen schoen treden, *liberaliter agere.* Zamenstell. dansschoen, *calceus saltatorius.* Handschoen, *chirotheca, ae, f. manica, ae, f.* Rouwschoen, *calceus funebris.* Schoenband, *vinculum calcearium,* ook *taenia calceis alligandis serviens.* Schoendraad, *filum tortum sutorium vel filum pice oblitum.* Schoengesp, *fibula calcearia.* Schoenlap, *solea, ae, f. suppagmentum, i, n.* Schoenlappen, *suppingere calceos,* ook *veteres reparare vel reficere calceos.* Schoenlapper, *sutor ve-*

Digitized by Google

teramentarius, *cardo*, *onis*, m. Ook een ſoort van vlinder, *papilio varius*. Schoenlapperspothuis, *vilis cordonis officina*. Schoenleer, *corium calcearium vel calceis conficiendis aptum*. Schoenleest, *forma calcei*. Schoenlint, *taenia calcearia*. Schoenmaken, *fuere calceos*. Schoenmaker, *ſutor*, *oris*, m. Schoenmakersambacht, *ars ſutrina*; *ars ſutoria*, ook *ſutrina*, *ae*, f. alleen. Schoenmakersgezel, *ſocius ſutoris mercenarius*. Schoenmakersgilde, *corpus ſutorum*. Schoenmakersknecht, *adjutor ſutoris mercenarius*, bij *Scheller*. Schoenmakerswinkel, *officina ſutoria*. Schoenmakerij, *ſutrina*, *ae*, f. Schoennaad, *futura calcei*. Schoenriem, *corrigia*, *ae*, f. Schoenpoetſer, *purgator calceorum*, *vel calceos purgans*, bij *Scheller*. Schoenſmeer, *cera calcearia*, bij *Scheller*. Schoenwinkel, *taberna calcearia*. Schoenzool, *ſolea*, *ae*, f.

Schoer, zie Schouder.

Schoer, m. een oud woord zoo veel als bui, *nimbus*, *i*, m. *tempeſtas*, *atis*, f. *procella*, *ae*, f.

Schoerhaai, m. een ſlag van viſch, *ſquatina piſcis*.

Schof, zie Schoft.

Schoffel, m. een tuinmans werktuig, om de ruigte mede weg te ſchoffelen, *batillus*, *i*, m. *batillum*, *i*, n. bij *Scheller*; *irrices*, *cum*, m. *plur.* bij *Feſtus*. Ik geloof dat men het woord *ſarculum*, *i*, n. in dezen zin gebruiken kan. Immers is

Schoffelen, b. w. *ſarrio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *batillo purgare*, ook *ſarculo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: ſchoffelaar, *ſarritor*, *oris*, m. bij *Varro*. Schoffeling, *ſarritio*, *onis*, f. *ſarritura*, *ae*, f. bij *Columella*. *ſarculatio*, *onis*, f.

Schofferen, b. w. eigenlijk ſchurkachtig behandelen, overweldigen, met geweld wegnemen, verslaan, vernielen, *ſcelestè aliquem habere*, *vi opprimere*, *vel adimere*, *profligare*, *vaſtare*. Dooh thans is het bijna alleen gebruikelijk, voor vrouwen of maagden ſchenden, *violo*, *avi*, *atum*, *are*; *corrumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere*; *vitio*, *avi*, *atum*, *are*; *vim inferre*, *ſtuprare*. Van hier: ſchoffeerder, *violator*, *oris*, m. *corruptor*, *vitiator*, *ſtuprator*. Schoffering, v. *ſtuprum*, *i*, n. *vis*, *vi*, *vim*, *violentia*, *ae*, f. *vitiatio*, *ſtupratio*.

Schoft, m. *homo nequam*, *nebulo*, *onis*, m. Van hier: ſchoftachtig, *more nebulonum*.

Schoft, v. zoo veel als ſchouder, *humerus*, *i*, m. Van dieren is het, *armus*, *i*, m. Van dit ſchoft is gevormd ſchoftig, dat is van goede ſchoften voorzien, *lacertoſus*, *a*, m. B. v. een geſchofte karel, *homo lacertoſus*. Zoo dat men ſchoft ook door *lacertus*, *i*, m. vertalen kan.

Schoft, v. een vierde gedeelte van den dag, zoo als die onder arbeidslieden verdeeld is, *quadrans operae*, *diurna operarum diviſio in quartas facta*, bij *Kiliaan*. Schoft is ook *paſtio vel requies diurna quatuor vicibus*. Van hier komt het werkwoord

Schoften, o. w. onder de werklieden gebruikelijk, gaan rusten, eten of drinken, *quiescere vel corpus curare quatuor vicibus vel horis diei ſtatutis*. Schoftijd, *tempus vel hora quietis vel paſtus*.

Schok, m. zoo veel als ſtoot of bons, *ictus*, *us*, m. *pulſus*, *us*, m. *quaſſus*, *us*, m. *impulſus*, *us*, m. *ſuccuſſus*, *us*, m. Ook in het krijgswezen, *impetus*, *us*, m. B. v. in den eerſten ſchok, *primo impetu*.

Schok, o. een zeſtigtal, *ſexaginta*, *indeclinabile*. B. v. vleeſchen worden bij het ſchok verkogt, *lagenae per ſexaginta venuunt*. Ook zegt men een ſchok linnen, *ſexaginta groſſi*, zegt *Scheller*. Bij *Kiliaan* is ook ſchok zoo veel als *meta*, *ae*, f. *ſtrues*, *is*, f. Van hier ſchokken, zoo veel als bij ſchokken tellen, *per metas numerare*. Hout ſchokken, *lignum per metas numerare*.

Schokken, b. en o. w. *quatio*, *quaſſi*, *quaſſum*, *quatere*, *quaſſi*, *avi*,

Digitized by Google

avi, atum, are; succutio, ussi, ussum, utere; succusso, avi, atum, are. Van hier; schokking, *quassatio, onis, f. succussio, onis, f. succussatio, onis, f.* Schokken wordt ook voor gulzig eten gebezigd, *voro, avi, atum, are; devorare, helluor, atus sum, ari; glutio, ivi, itum, ire.* Ook voor gulzig te eten geven, *nimis implere stomachum alicui, aliquem cibo onerare.* Van hier: schokachtig, *gulosus, a, um.* Schokker, m. *helluo, glutie onis, m.* bij *Pers.* Schokking, *helluatio, onis, f. gula, ae, f. voracitas, atis, f.* Schokster, *gumia, ae, f.* bij *Lucilius.*

Schokland, o. *insula in mari nostro interno sive Australi Schoklandia, ae, f.* mogelijk zoo geheeten, *quasi terra undique mari quassata.* Schokker, *incola Schoklandiae.*

Schol, v. een afgebroken stuk ijs, *massa vel crusta glaciei*, bij *Kiliaan.* Zamenstelling: ijsschol, *massa vel crusta glaciei.* Een stuk aarde hetwelk de ploeg opwerpt, wordt ook schol genoemd, *gleba, ae, f. vel crusta terrae.* Van hier: aardschol, *gleba terrae.*

Schol, v. eene soort van platte zeevisch, *pleuronectes, is, f.* bij *Linnaeus*; ook *pleuronectes/platessa*, bij denzelfden. Spreekwoord: hij droomt van schol en eet gaarne platvisch, *ex abundantia cordis os loquitur*, bij *Weiland* Zamenstelling: scholschuit, *navigium, in quo platissae proftant.*

Scholen, o. w. *congregari vel congregatim convenire.*

Scholfert ook schollevaar, m. zekere watervogel onder de duikers behoorende, *mergus major.* Overdragtig: is scholfert, *quodvis animal magnum in suo genere*, ook *homo fordidus.* B. v. hij is een regte scholfert, *verus ille fordidus est.*

Scholier, m. *scholasticus, i, m. discipulus, i, m. aliquis qui scholam frequentat.* Moonen, heeft van dit woord een werkwoord scholieren gevormd in de beteekenis van *docere.*

Schollevaar, zie Scholfert.

Scholpen, o. w. het wordt gebruikt van het kabbelen der baren, *leviter pulsare, leviter moveri.* Zamenstelling: scholpei, *ovum requietum*, bij *Kil.*

Schommel, schongel ook schop en elders touter, een met een bogt neerhangend touw, waarop men heen en weder bewogen wordt, *oscillum, i, n.* Ook noemt men schommel iemand die altoos in beweging is, *homo irrequietus, turbulentus, a, um.* Van hier:

Schommelen, b. en o. w. *moveo, ovi, otum, ere; motito, avi, atum, are; agito, avi, atum, are;* onz. *leviter ac frequenter moveri, motitari, jactari.* Voorts voor schongelen of touteren, *ludere oscillis, vel oscillo jactari.* Verder het ruigste huis en keukenwerk doen, *culinaria opera facere, mediastinum agere, expurgare supellectilem culinariam.* Van hier: schommeling, *motus, us, m. motio, onis, f. motitatio, onis, f. agitatio, onis, f.* ook *oscillatio, onis, f.* Zamenstelling, omschommelen, *permiscere.* Opschommelen, *purgare, in ordinem redigere, disponere.* Schommelknecht, *famulus mediastinus*, bij *Horatius.* Schommelkok, *servulus cequinarius, objectus in culina minister, supellectilis culinariae purgator, focarius, ii, m.* bij *Kiliaan.* Schommelmeisje, *servula vel ancilla mediastina, servula sordidula*, bij *Kiliaan.* Van schommelen zoo veel als schongelen of touteren komt ook nog schommeltouw, *oscillum, i, n. vel funis oscillationi serviens.*

Schompermuilen, o. w. zoo veel als glimlagchen, *composite ridere, falso vultu cenidere*, bij *Tacitus.*

Schongel, schongelen en schongeling, zie bij schommel en schommelen.

Schonk, v. *crus, uris, n.* Verkl. schonkje, *crusculum, i, n.*

Schoof, v. een bos ongedorschte koorn, *merges, itis, f.* bij *Plinius*; *fascis fagotum, manipulus*

ter spicarum, bij *Kiliaan*. Zamenſtell. ſchoofland, *ager qui ultra decimum, ſextum etiam manipulum tribuit*. Koornſchoof, *manipulus ſpicarum*. Van hier: ſchoven, b. w. *frumentum in manipulos colligere*.

Schooijen, o. en b. w. ergens ſchielijk naar toe gaan, *celeriter aliquem in locum diſcedere, cum impetu incedere, graſſari* zegt *Kiliaan*. Thans is het gebruikelijk voor bedelen, *mendico, avi, atum, are*; bedr. *emendicare*. Van hier: ſchooijer, *mendicus, i, m.* Schooiſter, *mendica, ae, f.* Zamenſtell. verſchooijen, *profugere*, bij *Kil. exterorem patria vel domo oberrare*.

School, v. *ſchola, ae, f.* Verkl. ſchooltje, *parva ſchola*. Eene hooge ſchool, *academia, ae, f. gymnaſium, lyceum, ei, n.* School der joden, *ſynagoga, ae, f.* Ter ſchool gaan, *obire ſcholam*, ook *frequentare ſcholam*, bij *Scheller*. Uit ſchool klikken, *geſta in ſchola enuntiare, divulgare foris*. Overdragtig, *enuntiare ſecreta, vulgare non vulganda, enuntiare non enuntianda*. Gij kunt bij hem nog wel ſchool gaan, *multum abeo diſcere poſſe*. Zamenſtell. danſchool, *ludus ſaltatorius*. Oefenſchool, *gymnaſium, ii, n.* Schermſchool, *ludus gladiatorius*. Teekenſchool, *academia picturae*. Wapenſchool, *ludus vel ſchola militaris*. Zingſchool, *ludus cantatorius, vel ſchola ubi ars cantandi docetur*. School houden, *habere ſcholam*, bij *Scheller*. De ſchool gaat uit, *ſchola finita eſt*. Ook wordt ſchool gebezigd voor eene menigte ſoortgelijke viſſchen, *turba, ae, f. grex, egis, f. multitudo congregata piſcium ejusdem generis*. Zamenſtell. avondſchool, *ſchola veſpertina*. Breiſchool, *ſchola texteria*. Dagſchool, *ſchola diurna*. Kinderſchool, *ſchola infantibus deſtinata*. Kostſchool, *curotrophium, ii, n.* Schrijfſchool, *ſchola ſcriptoria*. Schoolbord, *pluteus ſcholaris*. Gellius gebruikt ook *ſcholicus, a, m.* Schooldochter, *diſcipula, ae, f.* Schoolgeld, *mineryal, alis, n.* Scholier, *diſcipulus, i, m.* Schoolgeleerde, *ſcholaſticus, i, m.* Schoolgenoot, *condiſcipulus, i, m.* Schoolgenootſchap, *condiſcipulatus, us, m.* Schoolhouder, *magiſter ſcholae*, bij *Scheller*. Schooljaar, *annus ſcholaris*. Schooljongen, *juvenis ſcholaſticus*. Schoolkameraad, *condiſcipulus, i, m.* Schoolkind, *puer ſcholaſticus, vel puella ſcholaſtica*. Schoolleeraar, *magiſter vel doctor ſcholaſticus*, ook alleen *magiſter vel praeceptor*. Schoolmakker, *condiſcipulus, i, m.* Schoolmeester, *ludi magiſter*, ook alleen *magiſter, doctor, praeceptor*. Schoolmeesterachtig, *mores ſcholaſticos habens*; bijw. *more ſcholaſtico*. Ook zoo veel als verwaand, *inſolens, ſuperbus, arrogans*. Schoolmeesterlijk is hetzelfde. Schoolmeisje, *diſcipula, ae, f.* Schoolopziener, *ſcholae praefectus, gymnaſiarcha, ae, m.* Schoolsch, *ſcholaſticus, a, m.* Schoolſtof, *pulvis ſcholaſticus*. Schooltijd, *tempus ſcholae deſtinatum*. Schoolvrouw, *magiſtra, ae, f.* Schoolwezen, *res ſcholaſtica vel ad ſcholam pertinens*. Schoolwijzen, *gymnoſophiſtae, arum, m. pl.*

Schoon, bijv. n. en bijw. helder, zuiver, *purus, a, m; nitidus, a, m; mundus, a, m*, ook *ſerenus, a, m*. B. v. eene ſchoone lucht, *coelum ſerenum*. Een ſchoone dag, *dies ſerenus vel ſerena*, ook in dezen zin, *clarus, a, m; auſtrinus, a, m*, bij *Plinius* zegt *Hoogſtraten*. Voorts is ſchoon al dat geen, hetwelk met verwondering en genoegen waargenomen wordt: van gedaante, *pulcher, a, m; formoſus, a, m*. Zoo veel als voortreffelijk of heerlijk, *praeſtans, antis, omn. g. praeclarus, a, m*. B. v. een ſchoon boek, *liber*. B. v. een ſchoon woord, *praeſtans vel praeclarus*. Zoo veel als goed, *bonus, a, m*. B. v. iemand ſchoone woorden geven, *bona verba dare alicui*. Zoo veel als aardig of bevallig, *venuſtus, a, m; bellus, a, m*.

Som-

Somwijlen ook van den smaak en de reuk: b. v. dat smaakt schoon, *illud optimum habet saporem.* Dit heeft eene schoone reuk, *hoc suavissimum exhibet odorem.* Ook zegt men schoon weder, *tempus jucundum vel amoenum.* Ook zegt men een schoon antwoord, *egregium responsum.* Een schoone daad, *res egregia, vel egregie gesta.* Eene schoone ziel, *animus altus vel sublimis, vel excelsus.* Een schoon verstand, *elegans ingenium.* Figuurlijk zegt men eene schoone som gelds, *grandis pecuniae summa.* Een schoone ouderdom, *aetas magna.* Eene schoone gelegenheid, *apta occasio.* Ook wordt het als een bijw. voor volstrekt, geheel en al genomen, *plane, omnino, prorsus.* B. v. ik had het schoon vergeten, *plane, prorsus vel omnino oblitus eram.* Schoon staan is ook, *paratissimum esse, expeditum esse.* Het wordt ook spottende gebruikt: b. v. gij zijt een schoone helper! *bellus tu adjutor es!* Dat staat u schoon! *hoc scilicet tibi bene convenit.* Dat zal er schoon uitzien! *sic belle res agetur!* Ook zegt men nog de schoone konsten en wetenschappen, *artes elegantiores ac literae humaniores vel ad humanitatem spectantes.* Dit woord wordt ook zelfstandig gebezigd: als eene schoone maagd, *virgo, puella vel femina pulchra, formosa, venusta.* Het schoone is zoo veel als de schoonheid. Schoon, als bijw. is *pure, nitide, munde, pulchre, formose, praestanter, praeclare, bene, venuste, belle, suaviter, jucunde, amoene, egregie, exquisite, eleganter.* Doch in het vertalen dient de jeugd naauwkeurig op het onderscheid hier boven bij het bijv. n. schoon aangeteekend te letten. Schoonheid, v. *puritas, atis, f. niter, oris, m. munditia, ae, f. pulchritudo, inis, f. forma, ae, f. formositas, atis, f. praestantia, ae, f. venustas, atis, f. suavitas, atis, f. jucunditas, atis, f. amoenitas, atis, f. exactitas, atis, f. elegantia, ae, f.* Schoontjes, bijw. *belle et bellule, adverbium.* Zamenstelling. Schoonbroeder, m. *levir, iri, m.* Schoondochter, *nurus, us, f.* Schoondruk, *prima frontis plagulae typis expressae.* Schoonhoven, eene stad in ons vaderland aan de rivier de Lek gelegen, *Schoonhovia, ae, f.* Eigenlijk zoude het zijn, *horti amoeni ad ripam fluminis Leccae jacentes vel siti.* Schoonmoeder, v. *socrus, us, f.* Schoonpraat, *homo blandus, sermonis artifex, virtutum ostentator, suaviloquus, logodaedalus;* volgens *Kiliaan.* Schoonschijnend, *speciosus, a, um.* B. v. schoonschijnende woorden, *verba speciosa.* Schoontalig, *facundus, a, um; disertus, eloquens, entis, omn. g.* Schoonvader, m. *socer, eri, m.* Schoonzoon, *gener, eri, m.* Schoonzuster, *glos, oris, f.* Van schoon komt ook schoonmaken, *purgo, avi, atum, are; purificare, mundare, emundare, concinnare,* bij *Plautus; defecare,* als men van wijn spreekt; *everrere,* wanneer zulks door vegen geschiedt. Van hier: schoonmaakster, *purgatrix, icis, f. femina, quae domum purgat, purificat, mundat, concinnat.* Schoonmaking, v. *purgatio, onis, f. purificatio, mundatio, concinnatio, defecatio.* Schoon gemaakt, v. d. *purgatus, purificatus, mundatus, emundatus, concinnatus, defecatus, everconcinnatus, defecatus, everfus,* als het door vegen geschied is, bij *Cicero.* Schoon is ook een voegw. zie Offchoon.

Schoor, m. zoo veel als stut of steun, *fulcrum, i, n. fulcimen, inis, n. fulcimentum, i, n. staumen, inis, n. pedamen, inis, n. pedamentum, i, n.* volgens *Kiliaan; stabilimen, inis, n.* Van hier: schoorhouten, *anteorides, um, f. interpensiva, orum, m. plur.* bij *Vitruvius.* Van hier ook schoren, b. w. *fulcio, si, tum, ire; stabilio, ivi, itum, ire.*

Schoorsteen, m. *caminus, i, m.* bij *Suetonius.* Eenen schoorsteen ve-

Digitized by Google

vegen, *purgare caminum*. Daar rookt de schoorsteen van, *hoc vitium praebet*. Zamenstelling. schoorsteengeld, *exactio in caminos*. Schoorsteenkleed, *obtentum finus camini*. Schoorsteenmantel, *finus camini supercilium vel tegmen camini*, zegt *Kiliaan*. Schoorsteenpijp, *canalis camini*. Schoorsteenplaat, *lamina ferrea foci*. Schoorsteenrand, *margo camini*. Schoorsteenstuk, *pictura caminum ornans*. Schoorsteenval, zie Schoorsteenkleed. Schoorsteenveger, *caminorum purgator*.

Schoorvoeten, o. w. eigenlijk *tarde vel invite procedere*, verder *cunctor, atus sum, ari; cesso, avi, atum, are; invite aliquid facere*, doch het deelw. schoorvoetend is genoegzaam alleen in gebruik, *invitus, a, m; cunctabundus, a, m*; bijw. *cunctanter, invite, adv.*

Schoot, m. hetzelfde als schent, zie dat woord; voorts is schoot ook nog een touw, dienende om het zeil vast te houden, *retinaculum veli, verforia, ae, f.* bij *Plautus*. Met eenen gesprongen schoot varen, *vento secundo navigare*. Overdragtig zegt men iemand den schoot vieren, *solutius aliquem habere*. Zamenstell. schootblok, *trochlea retinaculi veli, vel verforias*.

Schoot, m. *gremium, ii, n. sinus, us, m.* bij *Cicero*. Op den schoot zitten, *sedere in gremio vel sinu*, bij *Scheller*. De schoot der aarde, *gremium terrae*, bij denzelfden. Van hier de figuurlijke spreekwijs: de handen in den schoot leggen, *otior, atus sum, ari; otiosum esse*. In den schoot des voorspoeds gekoesterd worden, *fodere in gremio fortunae* of *inconcussa felicitate fovi*. Zamenstell. schoothond of schoothondje, *catellus in gremio latere solens*. Wij gebruiken dit woord ook om een zeer klein hondje aan te duiden. Schootsvel, *castula pellicea, succinctorium pelliceum*. Voorschoot, *castula, ae, f.*

Schootvel, o. *velum inferius mali primarii sive maximi*.

Schop, zie Schommel. Zamenstell. schopkoe, *fodes ascilli*.

Schop, m. *ictus pedis*. Den schop krijgen, *expelli, inhonore exauctorari*. Den schop geven, *expellere vel inhonore exauctorare aliquem, ejicere foras*.

Schop of schup, v. zoo veel als spade, *pala, ae, f. ligo, onis, m. pastinum, i, n.* bij *Colum.*

Schoppen, zie Schommelen.

Schoppen, b. w. *pede ferire*. Overdragtig zegt men: van den troon schoppen, *regno vel solio privare, vel dejicere, vel praeturbare*. Achter uit schoppen, is *calcitro, avi, atum, are*. Van hier: schopachtig, *calcitrosus, a, m*. B. v. een schopzuchtig paard, *equus calcitrosus*, bij *Columella*.

Schor, bijv. n. en bijw. zoo veel als heesch, *raucus, a, m; ravus, a, m; raucisonus, a, m*; bijw. *rauce*. Schor zijn, *raucire*. Schor worden, *rauescere*. Van hier: schorheid, v. *raucedo, inis, f. raucitas, atis, f. ravis, is, f.* Schorachtig, *fabraucus, a, m; raviscellus, a, m*, bij *Plaut.*

Schorbuik, zie Scheurbuik.

Schoreijekruid, o. zoo veel als suikereiwortel, *cichoreum, ei, n. cichorium, ii, n.*

Schorft, zie Schurft.

Schorpioen, m. zeker gekorven diertje met eenen vergiftigen angel, *scorpius, ii, m. scorpio, onis, m.* bij *Plinius*. Zamenstell. schorpioenkruid, *scorpiurus*, bij *Linnaeus*; ook *myosotis scorpioïdes*. Schorpioenolie, *oleum scorpiaceum*. Schorpioenschaar, *brachium scorpionis*. Schorpioenspin, *aranea chelifera, phalangium cancroides*. Schorpioenteek, *ictus scorpii*. Schorpioenvlieg, *panorpa*, bij *Linn.*

Schoere of schoor, v. zoo veel als aanwas, *gors, alluvies, iei, f. alluvio, onis, f. planities herbida alluvione adjecta*. Het beteekende oulings zoo veel als oever, *acta, ae, f. ripa, ae, f.* van hier noemt men den dagvlieg of

of het haft in Gelderland nog schoorass, *ephemera*, *ae*, *f.* Zamenstell. schorremorrie, *sordidissima plebis faex*, *plebecula vilissima*.

Schors, v. bast van eenen boom, *cortex*, *icis*, *m.* *liber*, *ri*, *m.* *putis arboris*, *indurtae arboris*, bij *Plinius*. Verkl. schorsje, *corticula*, *ae*, *f.* Met eene schors voorzien, *corticatus*, *a*, *m.* Vol schors, *corticosus*, *a*, *m.* Van schors ontbloot, *decorticatus*, *a*, *m.* Figuurlijk: het buitenste gedeelte van iets, *superficies*, *ei*, *f.* Van hier de spreekwijs: aan de schors der zaak knabbelen, *digitis extremis aliquid attingere*, *primis labiis gustare aliquid*, bij *Cic.*

Schorsen, b. w. eigenlijk de bast afdoen, *decortico*, *avi*, *atum*, *are*; *delibro*, *avi*, *atum*, *are*; *alburnare*, *corticem detrahere*, *deglubere*, bij *Kiliaan*. Thans wordt dit woord meest gebezigd in den zin van uitstellen, opschorten, *differo*, *distuli*, *dilatum*, *differre*, *suspendere*, *intermittere*. Voor weerhouden, *coercere*, *reprimere*. Bij *Kiliaan* beteekend het ook zoo veel als opgorden, *subducere*, *attollere*, *succingere*, *adstringere*, *constrahere*. Van dit schorsen is nog het oude woord schorselwoensdag, anders schortelenwoensdag, ook schortekleokswoensdag, *feria quarta*, *sive dies Mercurii hebdomadae majoris aut sanctae*, *qua campanae succinguntur et tribus diebus silent*, bij *Kiliaan*. Ook zegt *Kiliaan* den neus schorsen of schorten, *corrugare nares*. Schorsing, *dilatio*, *onis*, *f.* Zamenstell. wapenschorsing, *induciae*, *arum*, *f. plur.*

Schorseneer, v. zekere lange, dunne, zwartachtige wortel van eenen aangenamen smaak, uit Spanje afkomstig, *scorsonera Hispanica*.

Schorsmuilen, o. w. *ringor*, *vingi*; *Kiliaan* zegt ook *ringere*, zoo veel als den mond optrekken of opschorten.

Schort, v. ook schortekleed, schortetdoek en voorschoon genoemd, *suppara*, *ae*, *f.* *supparum*, *i*, *n.* *praecinctorium*, *ii*, *n.* Een ledere schort, is *succinctorium pellicium*, zoo veel als schootsvel. In heete landen, waar men om de hitte naakt gaat, dient eene schort tot bedekking der schaamdeelen, dan is het *castula*, *ae*, *f.*

Schorten, b. en o. w. *succingo*, *inxi*, *inctum*, *ingere*, *suspendere*, *accingere*. Ook voor uitstellen, *differre*. Onz. zoo veel als haperen, ontbreken, *deficere*, *deesse*. *B.* v. het schort hem aan verstand, *ingenium*, *illi deest*. Het schort hem in het hoofd, *mens illi hebetat*. Het zal aan mij niet schorten, *ego non deero*, *vel in me mora non erit*. Ook zoo veel als beletten, *impedio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Van hier schorting, zoo veel als beletsel, hapering, *impedimentum*, *i*, *n.* *mora*, *ae*, *f.*

Schot, m. een inboorling uit Schotland, *Scotus*, *i*, *m.* Van hier: Schotsch, *Scotus*, *a*, *um*. Zamenstelling: Bergschot, *Scotus montanus*, *vel monticola Scotiae*. Schotsman, *homo Scotus*. Schotlander, *aliquis e Scotiâ oriundus*.

Schot, o. zoo veel als beschot, schut, *septum*, *i*, *n.* *sepimentum*, *i*, *n.* waarbij men ook *ligneum* voegen kan, indien het van hout is, ook *impedimentum*, *i*, *n.* Van hier de spreekwijs: ik zal daar een schot voor schieten, ook *hoc quidem impediam*, ook *obstaculum*, *i*, *n.* *objectamentum*, *i*, *n.* Schot is ook zoo veel als voortgang, *cursus*, *us*, *m.* Ook zoo veel als scheut of schoot, zie bij Scheut. Ook is schot zoo veel als schatting, *census*, *us*, *m.* *vectigal*, *alis*, *n.* *tributum*, *i*, *n.* *exactio*, *onis*, *f.* dit wordt ook schot en lot genoemd, b. v. dat land is schot noch lot onderworpen, *ager iste immunis est*. Schot, is ook *stabulum ligneum*. Van hier de zamenstellingen schaapschot, *ovile ligneum*. Varkensschot, *hara*, *ae*, *f.* Schotbeest, *scortum sordidum*, *femina sordida*. Schotbout, *obex*, *icis*, *m.* Schotdeur, zoo veel als

als schutdeur, *janua vel porta emissaria*. Schotvrij, zoo veel als gelag vrij, *asymbolus, i, m. immunis a symbolo*. Schotvlies, zie Maagdenvlies. Schotschrift, zie Schimpschrift.

Schotel, m. schaal om spijs in te doen, *patina, ae, f. scutula, ae, f. lanx, ancis, f.* Verkl. schoteltje, *patella, ae, f.* Schotel, is ook een ovenschop, *batillus, i, m. batillum, i, n.* Van hier: schotelen, *cibos patinis imponere*. Zamenstell. schoteldoek, *linteum patinis purgandis serviens*. Schotellikken, *parasitari*. Schotellikker, *parasitus, i, m.* Schotelmossel, *patella, ae, f.* bij *Linn.* Schotelrak, *repositorium, ii, n.* Schotelring, *annulus patinis imponendis serviens*. Schotelwater, *aqua patinis purgandis serviens, eluvies culinaria*, zegt *Kiliaan*.

Schotig, bijv. n. *procerus, a, m.* Ook bereid, *paratus, promptus, expeditus*. Ook mild, *liberalis, lis*; bijv. *procere, prompte, parate, expedite, liberaliter, adverbia*. Scheutig wordt meer gebruikt.

Schotland, o. een koningrijk en gedeelte van Grootbrittanje, *Scotia, ae, f.* Van hier: Schotlander, Schotsman en Schot, *Scotus, i, m.* Schotsch, bijv. n. *Scoticus, a, m.* Op zijn Schotsch, *Scotice, adv.* Het Schotsch, *lingua Scotica*.

Schots, v. zie bij schol zoo veel als ijsschol.

Schots, bijv. n. en bijw. lomp, slecht, averegts, *incivilis, is, e; male moratus, incompositus, bardus, absurdus, praeposterus, a, m.* B. v. een schots antwoord, *responsum durum, incivile vel incompositum*. Dat is alles schots, *omnia incomposita, vel praeposterа sunt*. Een schots koopman, *negotiator fide carens*; bijw. *inciviliter, incomposite, absurde, praeposterе, adverb.* Van hier: schotsheid, v. *incivilitas, atis, f. absurditas, atis, f.*

Schouder, m. *humerus, i, m.* bij de menschen, zijnde het bovenste van den arm; bij de dieren is het *armus, i, m.* Van hier zijn eenige spreekwijzen ontleend, als: iemand over den schouder aanzien, *limis ac malevolis aliquem intueri oculis, invidum esse alicui*. Hij zal het u over den schouder geven, *certissime, tibi non dabit*. Den staat op de schouders hebben, *curis reipublicae oneratum esse*. Zamenstell. schouderband, *vinculum humerale, ligatura humeralis*. Schouderblad, *scapula, ae, f.* Schouderbladsbeen, *os scapulae, vel scapulare*. Schouderhoek, een woord in de vestingbouwkunde, *angulus humeralis, vel angulus ad humerum propugnaculi*. Schouderlap of schoudermanteltje, voorheen de dragt van sommige geestelijken, *humerale, is, n. scapularium, ii, n.* Schoudermantel, *pallium humerale*. Schoudermanteltje, *palliolum humerale*. Schoudernaad, *sutura humeralis*. Van hier:

Schouderen, o. w. *succollo, avi, atum, are; humeris imponere*; zoo veel als op de schouders nemen.

Schout, m. een ambtenaar wegens halszaken, *praetor, oris, m. rerum capitalium judex*. Schout bij nacht, *archithalassus ordine secundus*, ook *parti classis praefectus*. In sommige steden van ons land noemt men ook schout bij nacht, iemand die gesteld is over de nachtwakers, *vigilum praefectus*. Ook is schout bij nacht in eenen schertsenden stijl, eene vroedvrouw, *obstetrix, icis, f.* Van hier: schoutsambt, *munus praetorium*. Schoutschap, *praetura, ae, f.* Ook zoo veel als district van eenen schout, *jurisdictio praetoris*. Schoutdienaar, *lictor, oris, m.*

Schouw, bijv. n. zie Schuw.

Schouw, v. zoo veel als pont, *ponto, onis, m.* Zamenstell. modderschouw, *navigium coeno transportando serviens*. Schouwvoerder, *gubernator pontonis*.

Schouw, v. een boeren schoorsteen, *caminus rusticus, vel paganus*.

Digitized by Google

Schouw, v. is bij *Kiliaan* ook *terriculum, i, n. terriculamentum, i, n.*

Schouw, v. zoo veel als bekijking, *contuitus, us, m.* Ook het nazien van iets, *suspectio, onis, f. examen, inis, n.* Van een leger, *lustratio, onis, f.* In het algemeen wordt hier door de bezigting der wegen en sloten verstaan: b. v. wanneer geschiedt de schouw, *quando viarum fossarumque erit inspectio.* Zamenstell. dijkschouw, *inspectio aggerum.* Wagenschouw, *curruum inspectio.* Wapenschouw, *inspectio armorum.* Van dit woord in den zin van bekijking komt: schouwburg, *theatrum, i, n.* Van hier:

Schouwen, o. w. *video, idi, isum, ere; conniveor, nitus sum, veri; inspicio, exi, ectum, icere; lustro, avi, atum, are.* Ook zegt men varkens schouwen, *linguae inspectione porci valetudinem metiri.* Iemand vuil schouwen, *criminosum putare, vel habere aliquem.* Van hier: schouwer, *inspector, oris, m. examinator, oris, m.* Schouwing, v. hetzelfde als schouw. Zamenstell. schouwplaats, *theatrum, i, n. amphitheatrum, i, n.* Schouwspeler, *histrio, onis, m. scenicus, i, m.* Schouwspel, *spectaculum, i, n.* Ook wordt dit woord voor gezigt genomen, *facies, iei, f. adspectus, us, m.* B. v. een deerlijk schouwspel, *miserabilis adspectus, facies miserabilis vel tristis*, bij *Curtius.* Schouwtooneel, *scena, ae, f.* als zijnde de plaats alwaar men speelt, daar *theatrum* de plaats der aanschouwers beduidt. Ook beteekent schouwspel somtijds het stuk dat gespeeld wordt, *fabula, ae, f.* Schouwtoren, *specula, ae, f. turris speculatoria.*

Schraag, v. een stut, steunsel, *fulcrum, i, n. fulcimen, inis, n. fulcimentum, i, n. pedamen, inis, n. pedamentum, i, n.* bij *Varro*, Een schraag om een huis te ondersteunen, heet *tibicen, inis, m.* Van eenen balk, is het *cervus, i, m.* bij *Varro.* Een schraag om hout te zagen, is *caprolus, i, m.* Schraagbeelden, beelden in de gebouwen die iets ondersteunen of schragen, *atlantes, um, m. plur.* bij *Vitruv.* Schraagstanders, *parastatae, arum, f. plur.* bij *Vitruv.* Van hier komt het bedrijvend werkwoord schragen, zoo veel als ondersteunen, *fulcio, fulsi, fultum, fulcire; statumino, avi, atum, are.* B. v. iemands gezag schragen, *fulcire auctoritatem alicujus.* Van hier: schraging, *fultura, ae, f.* Schragen welke de timmerlieden gebruiken, heeten *ancones, um, m. plur. anconisci, orum, m. cantherii, orum, m. pl.* alle bij *Vitr.*

Schraal, bijv. n. en bijw. zoo veel als mager, rank, *gracilis, is, e; macer, a, um; tenuis, is, e; exilis, is, e.* Zoo veel als dor, *aridus, a, um.* B. v. een schrale grond, *terra arida.* Men zoude ook in dezen zin, *sterilis, is, e*, kunnen gebruiken. Zoo veel als gierig, *avarus, a, um; parcus, a, um.* Een schrale maaltijd, is *convivium tenue vel jejunum.* Een schraal bewijs, *argumentum fatile vel leve.* Eene schrale rede, *oratio exsucca.* Schrale Hans is daar keukenmeester, *uncta illic popina non est, inopia in domo. ista regnat.* Schraal bier, *cerevisia tenuis.* Eene schrale lucht, *coelum asperum*, bij *Tacitus.* Hij kwam er schraal om met de hulp zijner vrienden, *amici ad auxilium non erant prompti*; bijw. *graciliter, tenuiter, exiliter, aride, avare, parce, jejune, futiliter, leviter.* Van hier: schraalheid, v. *gracilitas, atis, f. macies, iei, f. tenuitas, atis, f. ariditas, atis, f. sterilitas, atis, f. avaritia, ae, f. parcimonia, ae, f. futilitas, atis, f. levitas, atis, f. inopia, ae, f.*

Schraap, v. zoo veel als schrab, dit wordt gebruikt voor berisping, *reprehensio, onis, f.* B. v. hij kreeg eene sterke schraap, *acerrime reprehendebatur.*

Schram,

Schram, zie Schrap.

Schrander, bijv. n. en bijw. snel van begrip, vernuftig, *ingeniosus, a, um; solers, ertis, omn. g. sagax, acis, omn. g. sapiens, entis, omn. g. acutus, a, um; prudens, entis, omn. g. perspicax, acis, omn. g.* bijw. *ingeniose, solerter, sagaciter, sapienter, acute, prudenter.* Van hier: schranderheid, v. *ingenium, ii, n. solertia, ae, f. sagacitas, atis, f. sapientia, ae, f. acumen ingenii, prudentia, ae, f.*

Schrank, v. zoo veel als hejning, *sepimentum, i, n. septum, i, n. vallum, i, n. repagulum, i, n.* Overdragtig zegt men: iemand in schrank houden, *continere aliquem in officio.* Van hier het werkw. schranken, *sepire, sepimento circumdare, vallo, avi, atum, are; circumvallare, clathris vel cancellis includere.* Zamenstell. schrankelbeen, is bij *Kiliaan, varus, i, m.* bij wien schranken ook zoo veel is, als: *varicare, divaricare pedes.*

Schransen, o. w. gulzig eten, *devoro, avi, atum, are; helluor, atus sum, ari; comessor, atus sum, ari; lurco, avi, atum, are; ingurgitare se cibis, popinari.* Van hier: schransер, *helluo, onis, m. comessator, oris, m. mando, onis, m.* bij *Varro; edo, onis, m.* bij denz.

Schrap, v. schram of schrab, *scarificatio, onis, f.* zijnde eene ligte ophaling van het vel. Van hier het werkw. schrappen of schrabben, *scarifico, avi, atum, are.* Ook is schrap of schram, *vibex, icis, cicatrix, signum vulneris,* bij *Kiliaan; inciso levis, unguibus, clavis, spinisve facta.*

Schrap, bijv. n. en bijw. voor vaardig, gereed, klaar, *promptus, a, um; paratus, a, um; expeditus, a, um.* Schrap staan, *promptum, paratum, expeditum esse.* Hij kon niet schrap raken, is ook zoo veel als hij kan zijn oogmerk niet bereiken, *scopum attingere non poterat;* bijw. *prompte, parate, expedite, adv.*

Schrapen, schrabben, schrappen, b. w. *scabo, bi, ere; stringo, inxi, ictum, ingere; sculpo, sculpsi, ptum, ulpere.* Schrapen is ook op allerhande wijs, geoorloofd of ongeoorloofd bij een verzamelen, *rado, asi, asum, adere, corradere, rapio, ui, ptum, ere.* Ook zoude men *cumulare, vel adcumulare pecuniam,* kunnen gebruiken. Zoo veel als schrabben, *scalpo, psi, ptum, pere; stringere, distringere, radere, abradere.* Ook voor de schobben afdoen, *desquamo, avi, atum, are. B. v.* den visch schrappen of schrabben, *desquamare pisces.* Schrapen of schrabben wordt ook van de hanen gebezigd, dan is het *ruspor, atus sum, ari.* Van hier: schraper, *homo rapax, vel avidus, rasor, oris, m. corrasor, oris, m. raptor, oris, m.* Ook is schraper of schrapper een werktuig om te schrapen of schrappen, *radula, ae, f.* Schraping, v. *rasura, ae, f.* Schraapsel, o. *ramentum, i, n.* Zamenstelling schraapmes, *culter rasorius, scalprum, i, n.* Schraapstaal, *instrumentum chalybeum poliendo serviens.* Schraapijzer, *scalprum, i, n.* Schraapzucht, *avidias, atis, f. auri sacra fames, avaritia, ae, f.* Schraapzuchtig, *avidus corradendi.* Het werkw. schrappen heeft ook nog eene geheel andere beteekenis, als iemand van iets uitsluiten, *excludere aliquem.*

Schravelaar, m. iemand, die iets bij een schravelt, *corrasor, oris, m.* bij *Hoogstraten;* ook *homo avarus,* hetwelk afstamt van het werkw. schravelen bij denzelfden voorkomende in den zin van bij een schrapen, *corrado, si, sum, ere.*

Schrede, v. eene trede, *gressus, us, m. passus, us, m. gradus, us, m.* Met rasse schreden gaan, *citato gradu, vel passibus ire velocibus.* Met trage schreden voortgaan, *lente procedere.* Hij gaat met rasse schreden naar den dood, *brevi morietur.* Eene meetkunstige schrede, *passus quinque pedum.* De schreden verquinque pedum. De schreden vergrooten, *accelerare gradum,* bij haasten, *accelerare gradum,* bij *Livius; corripere gradum,* bij *Horatius.*

Digitized by Google

Hor. De ſchreden verkleinen of trager gaan, *comprimere gressus*, bij *Virgilius*. Zijne ſchreden ſtaken, *vestigia premere*, bij *Virg.*

Schreef, v. zoo veel als ſpleet, *fissura, ae, f. rima, ae, f.* Ook is ſchreef zoo veel als ſtreep, *linea, ae, f. tractus, us, m.* Verkl. ſchreefje, *rimula, ae, f.* en in den tweeden zin, *linsola, ae, f.* Spreekw. dat gaat buiten de ſchreef, *illud modum excedit.* De ſchreef te buiten gaan, is ook *extra modum saltare.* Spreekw. daar zal ik hem een ſchreefje voor aanſchrijven, *hoc mihi luet.*

Schreeuw, m. zoo veel als geſchreeuw, *clamor, oris, m. vociferatio, onis, f. exclamatio, onis, f.* B. v. hij gaf eenen grooten ſchreeuw, *magnum edebat clamorem.*

Schreeuwen, o. w. luid roepen, *clamo, avi, atum, are; clamorem tollere, clamorem edere, vocifero, avi, atum, are et vociferari; latro, avi, atum, are.* Iemand de ooren doof ſchreeuwen, *clamore aures alicujus obtundere.* Van hier: ſchreeuwer, m. *clamator, oris, m. vociferator, latrator*, bij *Cicero.* Schreeuwing, hetzelfde als het voorgaande ſchreeuw. Schreeuwſter, v. *oblatratrix, icis, f. mulier clamosa.*

Schreijebeenen, zie Schrijden.

Schreijelings, zie Schrijdelings.

Schreijen, is ook zoo veel als ſchrijden.

Schreijen, o. w. weenen, huilen, *ploro, avi, atum, are; fleo, flevi, fletum, flere; lacrymo, avi, atum, are et lacrymari; lacrymas fundere, emittere lacrymas.* Van hier: ſchreijer, m. *plorator, oris*, m. bij *Martialis; flans, plorans, lacrymans*, bij *Scheller.* Schreijing, v. *ploratus, fletus, us, m. lacrymatio, onis, f.* bij *Plinius*, hiervoor gebruikt men meer geſchrei. Schreiſter, v. *praefica, ae, f.* bij *Plautus*, dit was een ſoort van vrouwen die men bij begrafenisſen huurde om te ſchreijen. Zamenſtelling: Schreijerstoren, een toren der vesten van Amſterdam, aan het IJ, van waar oudtijds het eerſte ſchip naar de Oostindien vertrok en alwaar de vrouwen het vertrek hunner mannen beſchreiden, *turris Amstelodami ad Tam sita, unde primanavis in Indiam orientalem profiscebatur ac ubi uxores maritorum discessum lugebant, turris lacrymarum.*

Schrepel, bijv. n. een oud woord zoo veel als mager, *macilentus, strigosus, a, m*, bij *Kil.*

Schrift, o. *scriptum, i, n. litterae, arum, f. plur.* Voor het ſchrijven, *scriptio, onis, f. scriptura, ae, f.* Een eigenhandig ſchrift, *chirographum, i, n. manus, us, f.* B. v. het is zijn ſchrift, *manus sua est*, bij *Cicero.* Bij ſchrift, *scripto*, hiervoor zegt men ook ſchriftelijk, bijw. het geen men ook als bijv. gebruikt: b. v. een ſchriftelijke belofte, *promissum scriptum, vel chartae mandatum.* Bij nitſtekendheid wordt de heilige ſchrift alleen ſchrift genoemd, *scriptura sacra, libri sacri, libri divini, litterae sacrae.* Zamenſtell. ſchriftgeleerde, *vir litteratus, vel doctor apud Judaeos*, thans is het *theologus, i, m. librorum divinorum vel literarum sacrarum vel scripturae sacrae intelligens.* Schriftgeleerdheid, *theologia, ae, f. sacrae scripturae perfecta cognitio.* Schriftmatig, bijv. n. en bijw. *convenientes, congruens vel consentaneus libris divinis vel literis sacris*; bijw. *convenienter, vel congruenter libris divinis, vel literis sacris.* Schriftmatigheid, v. ſchriftuur voor een geſchrift in het regt, *libellus, i, m.* bij *Kiliaan.* Ook is ſchriftuur bij ons zoo veel als de heilige ſchrift, doch dit is een onduitsch woord en komt van het latijnſche *scriptura, ae, f.* af. Van hier ſchriftuurlijk, zoo veel als ſchriftmatig. Schriftuurplaats, *locus in literis sacris, vel in scriptura sacra obvius.* Schriftuurvast, *scripturam sacram ad unguem callens, librorum divinorum pe-*

Digitized by Google

peritissimus. Schriftuurwoorden, *verba librorum sacrorum, vel scripturae sacrae.*

Schrijbeenen, zie Schrijden.

Schrijden, o. w. *divarico, avi, atum, are; varicare et varicari.* Van hier: schrijding, *varicatio, onis, f.* Schrijder, *varicator, oris, m. varicatus et varus, a, m.* Schrijdelings of schrijlings, bijw. *pedibus divaricatis.* B. v. schrijlings over eene sloot springen, *pedibus divaricatis transilire fossam.*

Schrijn, o. zoo veel als een kas of kasje, dit komt waarschijnlijk van het Latijnsche woord *scrinium, ii, n. armarium, ii, n.* bij *Scheller; arca, ae, f. cista, ae, f.* bij *Kiliaan.* Verkleinw. schrijntje, *scriniolum, i, n. armariolum, i, n.* bij *Scheller; arcula, ae, f. cistella, ae, f.* Zamenst. schrijnwerk, *opus scriniarium, opus intestinum ad ornatum aedium e ligno confectum.* Schrijnwerker, *faber scriniarius*, bij *Scheller.* Schrijnwerkerswinkel, *officina*, ook *taberna scriniaria*, het eerste beteekent de werkplaats en het tweede de plaats alwaar het schrijnwerkersgoed verkogt wordt, ook schrijnwerkerskraam genoemd. Schrijnhout, is bij *Kil. lignum scrinarium.*

Schrijven, b. w. *scribo, ipsi, iptum, ibere; conscribere, ducere vel pingere literas.* Eene goede hand schrijven, *bene scribere, ducere vel pingere literas.* Eene schoone hand schrijven, *pulchre scribere, ducere vel pingere literas.* Iets schrijven, *scribere, perscribere vel literis aliquid nuntiare.* Aan iemand schrijven, *scribere alicui, dare literas ad aliquem.* Een boek schrijven, is ook *scribere librum.* Antwoord schrijven, *rescribere, vel respondere per literas.* Eenen titel op een boek schrijven, *inscribere titulum libro.* In een boek schrijven, *scribere in libro.* Iets op iemands rekening schrijven, *tribuere, attribuere, adscribere aliquid alicui.* Van hier: schrijver, *scriptor, oris, m.* Van een boek, *auctor, oris, m. compositor, oris, m.* Ook is schrijver iemand die de Romeinen gebruikten om een boek over te schrijven, *librarius, ii, m.* bij *Cicero.* Ook iemand, die voor loon bij iemand schrijft, *scriba, ae, m. servus a manu*, bij *Suetonius.* Van hier schrijversambt, *munus scribae, vel amanuensis*, bij denz. Schrijving, v. *scriptio, onis, f.* bij *Scheller.* Schrijver aan boord van een oorlog schip, *graphiarius nauticus.* Zamenstell. schrijfboek, *liber scriptorius.* Schrijfbord, *scriniolum scriptorium gestatorium.* Schrijffeil of schrijffout, *lapsus vel error scriptorius, mendum scripturae, vitium in scribendo, error calami.* Schrijfgeld, *justa scriptoria*, bij *Scheller*, ook *pecunia scriptoria.* Schrijfinkt, *atramentum scriptorium.* Schrijfkamer, *pars aedis scribendo destinata, tablinum, i, n.* Schrijfknaap, *servus a manu*, bij *Suetonius.* Schrijfkoker, *graphiarium, ii, n. theca graphiaria*, bij *Suetonius.* Schrijfkonst, *ars scriptoria, vel ars scribendi.* Schrijfkonstenaar, *peritissimus arte scribendi.* Schrijflade, *cistula scriptoria.* Schrijflei, *palimpsestus, i, m.* bij *Cicero.* Schrijflust of schrijfzucht, *libido, cupiditas, aviditas vel studium scribendi.* Schrijfmeester, *magister artis scriptoriae.* Schrijfpapier, *charta scriptoria* Schrijfpen, *penna scriptoria, calamus scriptorius, vel scribendo serviens.* Schrijfpriem, *graphium, ii, n. stilus, i, m.* Schrijfschool, *schola scriptoria.* Schrijfstijl, *modus vel stilus scribendi.* Schrijfstof, *materia, iei, f. scribendi.* Schrijftesenaar, *pulpitum scriptorium.* Schrijftafel, *tabula scriptoria.* Schrijftafeltje, *pugillares, ium, m. pl.* Schrijftuig, *instrumenta scriptoria.* Schrijfuur, *hora scribendo destinata*, ook zegt *Scheller, hora scriptoria.* Schrijfwijze, *methodus scribendi.*

Schrik, m. zoo veel als sterke vrees, *tremor, oris, m. terror, horror*

ror, *pavor*, *formido*, *inis*, *f.* Eenen schrik voor iets hebben, *abhorrere aliquo*, *ab aliqua re*, *vel aliquid*, alle bij *Cicero*. Iemand eenen schrik aanjagen, *pavorem incutere alicui*, *facere pavorem*, bij *Livius*; *facere formidinem*, bij *Tacitus*; *terrere aliquem*, *alicui esse terrori*. Van hier:

Schrikken, b. en o. w. iemand doen schrikken, is *terreo*, *terrui*, *territum*, *terrere*, *terrorem incutere*, *injicere*, *facere*, *inferre alicui*. Onz. is het wanneer men zelf schrikt, *horreo*, *ui*, *ere*; *paveo*, *pavi*, *pavere*; *trepido*, *avi*, *atum*, *are*; *terreri*, *perterreri*, *conterreri*, bij *Scheller*. Van hier: schrikachtig, *pavidus*, *a*, *m*; *proclivis ad pavorem*, *meticulosus*. Schrikkig, is hetzelfde. Schrikking, *territio*, *onis*. *f. terrificatio*, *onis*, *f.* bij *Scheller*. Ook wanneer het ons zelven betreft, *terror*, *oris*, *m.* Schrikkelijk of schriklijk, *terribilis*, *lis*, *e*; *horridus*, *a*, *m*; *horribilis*, *is*, *e*; ook *atrox*, *ocis*, *amn. g.* B. w. een schfikkelijke oorlog, *bellum atrox*. Op eene schrikkelijke wijs, *terribilem in modum*. Schrikkelijk wordt ook genomen voor geweldig, *vehemens*, *entis*, *comn. g.* bijw. *terribiliter*, *horride*, *horribiliter*, *atrociter*, *vehementer*, *adv.* Schrikkelijkheid, *ratio terribilis*, *natura terribilis*, *horrenda rei natura*. Schrikken komt mij voor dat oulings zoo veel moet beteekent hebben als tusschen invoegen of overspringen, *intercalo*, *avi*, *atum*, *are*. Van waar dan ook onze woorden schrikkeldag, *dies intexcalaris*. Schrikkeljaar, *annus intercalaris*. Schrikkelmaand, *mensis intercalaris*, afkomstig zijn. Zamenstell. schrikdier, *monstrum*, ook *monstrum terribile*, *animal terrorem incutiens*. Schrikgedrogt, *spectrum vel larva terrorem injiciens*. Schrikpoeder, *pulvis medicus terrori sedando serviens*. Schrikschans, *propugnaculum hosti terrorem injiciendo serviens*. Schrikschoen, zie schraars. Schrikschoot, *ictus terrori inferendo serviens*. Schrikwater, *liquor terrori sedando serviens*. Schriksteen, *malachites*, bij *Scheller*.

Schrobben, b. w. zoo veel als wrijven, *verrere*, *verrendo purgare*, *fricare*, *fricando purgare*, ook *scoparum ope purgare*. Ook zoo veel als schrapen of schrappen, *scalpere*, *scabere*, *radere*, *rasitare*, bij *Kiliaan*; ook *corradere*, zoo veel als bij een schrapen, Van hier: schrobber, *stopae*, *arum*, *f. plur.* zoo veel als bezem, *verriculum*, *i*, *n.* Ook zoo veel als scheepsjonge, *mesonauta*, *ae*, *m.* Ook is schrobber zoo veel als lompe vlegel, *homo absurdus*, *invenustus*, *rusticus*, *absurdus*, *crassus*, *male moratus*. Ook schobbejak, *homo nequam*, *nullius pretii*, *nebulo*, *onis*, *m.* ook *corrasor*, *oris*, *m.* *et sculptor*, *oris*, *m.* Zamenstell. schrobnet, *verriculum*, *i*, *n.* *rete fundum aquae verrens*. In de Digesten heet het, *pantheron*, *i*, *n.*

chroef, v. *cochlea*, *ae*, *f.* *trochlea*, *ae*, *f.* Van dit woord zijn ook eenige spreekwijzen ontleend: b. v. iets op losse schroeven stellen, *ponere aliquid in ambiguo*, *in dubio*, *vel in incerto*, *aliquid ambiguum*, *dubium vel incertum reddere*. Die zaak staat op losse schroeven, *res ista parum firmis nititur fundamentis*. Hij staat in de schroef, *urgetur ille vel premitur*. Zamenstell. schroefdraaijer, *instrumentum cochleae detergendae serviens*. Schroeffles of schroefkan, *olla tonsoria*. Schroefiluis, *emissarium*, *quod ope trochleae operitur*. Schroefmoer, *matrix cochleae vel trochleae*. Muntschroef, *cochlea monetaria vel numaria*. Schroefsleutel, *clavis trochleae vel cochleae*.

Schroeijen, b. en o. w. met een heet ijzer of iets anders branden, *torreo*, *ui*, *tostum*, *ere*; *uro*, *ussi*, *ustum*, *urere*; *amburere*, doch dit laatste beteekend eer van alle kanten schroeijen. Dit woord heeft ook nog eene geheel andere beteekenis

Digitized by Google

als van beſnoeijen, *amputare, preſecare, reſecare, circumcidere.* Ook kleiner maken, en verminken, *mutilare, truncare, curtare et decurtare*, bij *Kiliaan.* Van hier beteekent het geld ſchroeijen, zoo veel als *circumcidere numos, accidere vel arrodere monetam.* Van hier: ſchroeijer, in dezen zin *reſecator vel arroſor monetae.* Schroeijing, *arroſio monetae.* In den eerſten zin is ſchroeijing, *uſtio, onis, f.* Schroeijing in het koren of andere planten heet, *uredo, inis, f. urigo, inis, f. rubigo, inis, f.* Schroeifel, o. *ſegmen, inis, n. reſegmen, inis, n.* ook *pars alicujus rei tosta vel uſta.* Schroeijzer, *cauterium, ii, n.* Van hier het verl. d. geſchroeid, *tostus, a, m; uſtus, a, m.* Voor beſnoeid, *circumciſus, a, m; arroſus, a, m; neciſus, a, m.* B. v. geſchroeid geld, *moneta circumciſa, arroſa, neciſa.*

Schrok, m. ook ſchrokdarm genoemd, iemand die alles gulzig binnen ſlokt, *galo, onis, m. barathrum, i, n.* bij *Horatius; helluo, onis, m. edo, onis, m. lurco, onis, m. homo vorax.* Ook een gierigaard, *avarus, tenax, avidus vel appetens pecuniae.* Van hier:

Schrokken, o. w. *helluor, atus ſum, ari; voro, avi, atum, are; lurcare, ingurgitare ſe cibis.* In den tweeden zin, *corradere pecuniam.*

Schrollen, o. w. zoo veel als knorren of misnoegen toonen, *grunnire, moroſum eſſe, objurgo, avi, atum, are.* Ook zoo veel als berispen, *carpo, carpſi, carptum, carpere; reprehendo, di, ſum, ere.*

Schromp of ſchrompel, v. zoo veel als rimpel, *ruga, ae, f.* Van hier: ſchrompelen, *rugis criſpare, vel corrugo, avi, atum, are.* Schrompelig, bijv. n. *rugoſus, a, m.* bijw. *rugoſe, adv.* Schrompelige appelen, *mala panucia vel vieta*, bij *Kil.*

Schrooken, b. en o. w. het beteekend hetzelfde als ſchroeijen in den eerſten zin.

Schroom, m. *timor, oris, m. metus, us, m.* Ook zwarigheid, *difficultas, atis, f.* Ook is ſchroom, *verecundia, ae, f.* Van hier: ſchromen, o. w. *timeo, ui, ere; metuo, ui, uere; vereor, itus ſum, eri.* Schroomachtig, bijv. n. en bijw. *timidus, meticuloſus, pavidus, verecundus, a, m;* bijw. *timide, meticuloſe, pavide, verecunde, adverb.* Schromelijk, *timendus, metuendus, reverendus, a, m.* Ook voor ſchrikkelijk, *horribilis, lis, le; horridus, horrendus, a, m.* B. v. eene ſchromelijke hoogte, *horrenda altitudo.* Schroomhartig, *cor cervinum habens, pavidus, imbellis, puſillanimus, a, m, trepidus, a, m.* Schromeloos, *intrepidus, a, m, audax, acis, omn. g.* Schromeloosheid, v. *audacia, ae, f.* Schromeloos, als bijw. *intrepide, audacter, adv.* Schroomte, is hetzelfde als ſchroom.

Schroot, o. oud vergruisd ijzer om mede te ſchieten, *frustula ferrea vel plumbea tormentis ignivomis ingeri ſolita.* Zamenſtell. ſchrootzak, *crumena frustulis ferreis vel plumbeis ſervandis ſerviens*, bij *Scheller.*

Schub, zie Schob.

Schudde, m. in eenen lagen ſtijl zoo veel als ſchurk, *furcifer, eri, m. homo vilis, vappa, nebulo, onis, m. Kiliaan* heeft het ook in de beteekenis van vork of gaffel, *furca, ae, f.*

Schudden, b. en o. w. heen en weder ſlingeren, *quatio, quaſſi, quaſſum, quatere, quaſſo, avi, atum, are, concutio, uſſi, uſſum, utere, agito, avi, atum, are*, onz. *tremeo, ui, ere, moveri, agitari, quaſi, quaſſari, concuti*, volg. *Scheller.* Van hier: ſchudding, v. *quaſſatio, onis, f. concuſſio, onis, f. agitatio, onis, f. tremor, oris, m.* bij denzelfd. Zijn hoofd ſchudden, *concutere caput.* Zamenſtell. ſchuddebol, m. *aliquis qui ſine intermiſſione caput jactat, matitat, quatit, quaſſat, agitat.* Van hier: ſchuddebollen, *ſine intermiſſione ca-*

Digitized by Google

put. jactare, motitare, quatere, quassare, agitare. Van lachen ſchudden of ſchuddebollen, *concuti cachinnis.* Oulings zeide men ook ſchuddèlingen van overgeſchotene brokken, *analeta, orum, n. plur.*

Schuif, v. *operculum mobile vel trusatile.* Ook eene treklade, *capſula trusatilis*, die men ook ſchuiflade noemt. Zamenſtell. ſchuifijzer, *repagulum ferreum, obex, icis, m.* Schuifkar, *currus trusatilis.* Schuifſteen, *genus cotis longum.* Schuifraam, *fenestra trusatilis.* Schuiftafel, *menſa capſulis inſtructa, menſa loculata.* Schuiftrompet, *tuba quaedam, quae inter canendum attolitur vel deprimitur.* Schuifvenſter, hetzelfde als ſchuitraam.

Schuifelen, o. w. op den ſlemp loopen, *paraſitor, atus ſum, ari.* Van hier: ſchuifelaar, *paraſitus, i, m.* Ook beteekend ſchuifelen, blazen als eene ſlang, *ſibilo, avi, atum, are.* Van hier: ſchuifeling, *ſibilus, i, m.*

Schuifuit, m. *bubo, onis, m. noctua, ae, f.*

Schuijer, v. borstel, *peniculus, i, m. ſcopae, arum, f. pl.* Verkl. ſchuijertje, *ſcopula, ae, f.*

Schuijeren, b. w. *peniculo vel ſcopis vel ſcopula verrere.* Schuijeren beteekend ook weeklijvig zijn, *alvum liquidum habere*, bij *Celſus; fluxione alvi laborare.* Van hier: ſchuijering, in de eerſte beteekenis, *actio penitulo vel ſcopis verrendi.* In de tweede, *lienteria, ae, f. fluxio alvi vel ventris.* Zamenſtell. ſchuijermaker, *ſcoparum vel peniculorum confector.* Schuijerverkooper, *negotiator ſcoparum.* Schuijer winkel, *taberna ſcopularia.* Hoe deſchuijer, *ſcopula pileo verrendo inſerviens.* Kleerſchuijer, *ſcopula veſtiaria.* Schoenſchuijer, *ſcopula calceis purgandis ſerviens.* Tandſchuijer, *ſcopula dentibus curandis deſtinata vel inſerviens.*

Schuilen, o. w. verborgen zijn, *lateo, ui, ere, latito, avi, atum, are, delitesco, ui, escere, latibulo, avi, atum, are*, bij *Varro.* Spreekw. daar ſchuilt iets kwaads onder, *latet anguis in herba.* Onder den hoed ſchuilt kwaad en goed, *non omnes probe neque improbi ſunt.* Zamenſtell. ſchuilhoek, *latebra, ae, f. latibulum, i, n.* Vol ſchuilhoeken, *latebroſus, a, m.* Schuilhol, is hetzelfde. Schuilplaats, *aſylum, i, n. perfugium, ii, n. profugium, refugium, ſuffugium.* Schuilwinkel is hetzelfde als ſchuilhoek. Schuilhoekje of ſchuilwinkelſpel, *apodidrascinda*, bij *Kil.* Schuiltoren, *ſpecula, ae, f.* In eenen ſchuilhoek liggen is ook, *in inſidiis eſſe.*

Schuim, o. *ſpuma, ae, f.* Schuim van allerhande metaal, *ſcoria, ae, f.* Schuim van het gemeene volk, *faex plebis vel populi, plebecula, ae, f.* Van hier: ſchuimachtig, *ſpumoſus, a, m; naturam ſpumae habens.* Schuimig. *ſpumoſus, a, m.* Schuimachtigheid, v. *natura ſpumae.* Zamenſtell. goudſchuim, *ſcoria auri.* Koperſchuim, *pulea aeris*, bij *Plinius.* Loodſchuim, *molybditis, is, f.* bij *Plinius; recrementum plumbi*, bij *Celſ.* Zilverſchuim, *lithargyrium, ii, n. helcyſma, atis, n.* dit is een Grieksch woord. Hier van komt het zamengeſtelde werkwoord

Schuimbekken, o. w. dit woord heeft twee beteekenisſen, bij menſchen is het woeden van gramſchap of dolheid, *prae ira vel furore ſpumas ore agere, furere ira vel furore.* Van paarden zegt men het, als zij uit moedigheid het gebit knabbelende, ſchuimbekken, *prae ardore ſpumas ore agere.*

Schuimen, b. en o. w. *ſpumo, avi, atum, are, ſpumas agere, ſpumescere.* Dikwijls wordt het ook voor afſchuimen genomen, *despumo, avi, atum, are, ſpumam demere, ſpuma privare.* Ook is ſchuimen, *paraſitor, atus ſum, ari.* Schuimen is ook door roverij de zee onveilig maken, *mare piratam agendo infeſtare vel intutum reddere.* Het beteekend ook de zee van roovers zui-

ve

Digitized by Google

veren, *mare a piratis tutum reddere.* Van hier: schuimer, m. *spumans vel despumans*, bij *Kiliaan*; *parasitus, i, m. pirata, ae, m. tutor maris.* Schuiming, v. *spumatus, us, m.* bij *Stat.* Zamenstell. schuimlepel, *cochlear despumando serviens.* Schuimlooper, *gnatho, onis, m. parasitus, i, m. coenipeta, ae, m.* bij *Cicero.* Schuimloopiter, *parasita, ae, f.* Schuimspaan, *spatha, ae, f.* Schuimspaantje, *spathula, ae, f.* bij *Cels.* Schuimspaan en schuimtafel, beteekenen hetzelfde als schuimlooper.

Schuin of schuins, bijv. n. en bijw. *tortus, a, m; obliquus, a, m; tortuosus, a, m.* Schuin opgaande is, *acclivis, is, e.* Schuin afgaande, *declivis, is, e.* Een schuine weg, *via tortuosa*, bijw. *torte, oblique, tortuose.* Van hier: schuinsheid, v. *obliquitas, atis, f. acclivitas, declivitas.* Schuinte is hetzelfde. Schuins over, *oblique ex adverso, vel fere contra, adv.*

Schuit, v. een klein vaartuig, *cymba, ae, f. navicula, ae, f. navigiolum, i, n.* Verkl. schuitje, *cymbula, ae, f. navigiolum, i, n. linter, tris, m.* Spreekw. in eene schuit varen, *ejusdem esse consilii.* Als de bruid in de schuit is zijn de beloften uit, *re obtenta promissis parva fides est.* Zamenstell. schuitenboef, *lintrarius, ii, m.* Ik zoude liever *gerulus* er bijvoegen, het wordt immers veel al gebruikt voor eenen kruijer, die bij de schuiten rondloopt, om de aankomende goederen te bestellen. Schuitvoerder, *lintrarius, ii, m.* Schuitvragt, *portorium, ii, n. naulum, i, n.* Voorts roeischuit, *navigiolum actuarium.* Trekschuit, *navicula equo protracta.* Zeilschuit, *navigiolum veliferum.*

Schuiven, b. en o. w. bedr. *trudo, trusi, trusum, trudere, protrudere.* Ook zoo veel als ruimte of plaats maken, *recedo, essi, essum, edere.* Iemand iets op den hals schuiven, *imputare aliquid, alicui.* Iets van den hals schuiven, *eximere se aliqua re.* Gaan schuiven, *clam se proripere, clam abire.*

Schuld, v. hetgeen schuldig is, *debitum, i, n. debitio, onis, f.* bij *Cicero*; *nomen, inis, n. aes alienum.* Schulden maken, *facere, conflare vel contrahere aes alienum.* Schulden hebben, *aes alienum habere.* De schulden betalen, *solvere aes alienum, debita solvere, aere alieno exire*, bij *Cicero*; *exsolvere nomina sua, sua nomina expedire*, bij *Suetonius.* Hier schulden betalen en daar weder maken, het geen wij ook zeggen: van het eene vat in het andere gieten, *versuram facere*, bij *Cicero.* Zijne schulden niet betalen, *nominibus non respondere.* In schulden vervallen, *incidere in aes alienum.* Bij iemand diep in de schuld zijn, *esse in magno aere alieno alicui*, bij *Schell.* Geld dat men van een ander hebben moet, *creditum, i, n.* anders inschuld genoemd. Schuld beteekend ook misdaad, misslag, misdrijf, *crimen, inis, n. culpa, ae, f. vitium, ii, n. noxa, ae, f. noxia, ae, f.* bij *Scheller.* B. v. de schuld hebben, *esse in crimine, in culpa vel in noxa.* Buiten schuld zijn, *extra culpam vel extra noxam esse.* De schuld ergens van dragen, *susstinere culpam alicujus rei.* De schuld op iemand smijten of werpen, *conjicere culpam in aliquem, derivare, conferre, transferre culpam in aliquem, trajicere culpam in aliquem*, bij *Cicero*; *inclinare culpam in aliquem*, bij *Livius.* Het is mijne schuld, *refidet in me culpa.* Alle de schuld is aan uwen kant, *in te omnis haeret culpa*, bij *Terentius.* Gij hebt beiden schuld, *ambo accusandi estis.* Ik heb de grootste schuld, *peccatum in me maximum est.* De schulden voor iemand boeten, *expiare crimina alicujus.* Zamenstell. schuldbekentenis, v. *confessio culpae, noxae, criminis, vel erroris.* Ook in den eersten zin, *confessio debiti.* Schuldboek, *liber debitorum*, bij *Scheller.* Schuldbrief, *syngrapha, ae, f. litterae*

Digitized by Google

ras debitum testantes, bij de regtsgel. *obligatio, onis, f.* Schuld effenen, *luo, lui, luitum, luere.* Schuldeffening, *luitio, onis, f.* Schuldeischer, m. *creditor, oris, m. commodator, oris, m.* bij *Ulpianus.* Schuldeiersche of schuldeischeres, *creditrix, icis, f.* bij *Ulpianus.* Schuldeloos, *culpa vacuus, innoxius, a, m; insons, ontis, comm. g.* Schuldeloosheid, *innocentia, ae, f. insontia, ae, f.* bijw. *innocenter, adv.* Schuldenaar, m. *debitor, oris, m.* Schuldenares, *debitrix, icis, f.* bij *Ulpianus.* Schuldheer zoo veel als schuldeischer. Schuldig, bijv. n. *obligatus, a, m; obstrictus, a, m; debitus, a, m.* B. v. het is mijne schuldige plicht, *debitum meum est officium.* Zoo zegt men ook schuldig zijn, *debeo, ui, itum, ere aliquid alicui.* B. v. hij is mij zoo veel schuldig, *tantum mihi debet.* Iets dat men niet schuldig is, *indebitus, a, m.* Schuldig is ook, iemand die schuld heeft, *noxius, a, m; sons, sontis, comm. g. reus, a, m; culpae vel criminis obnoxius.* Schuldiglijk, bijwoord, *noxie, criminose, adv.* Schuldlijst, *ratio debitorum.* Schuldoffer, *piaculum, i, n. sacrificium piaculare.* Schulpost, *nomen, inis, n.* Schuldregister, *index debitorum.* Schuldvordering, v. *exactio nominum nostrorum*, bij *Cicero*; *admonitio, onis, f.* bij *Ulp.*

Schulp, zie schelp. Zamenstelling. oorschulp, *concha auris.* Schulpslek, *iimax conchata.* Schulpzand, *pulvis concharum vel conchae in pulverem redactae.*

Schup, zie schop, zoo veel als spade.

Schurft of schurftheid, v. en o. ruidigheid, *scabies, iei, f.* Van hier: schurft, bijv. n. en bijw. anders schurftig, *scaber, a, m; scabiosus, a, m; scabie laborans*, bijw. *scabiose.* Overdr. eene schurfte zaak, *res mala, res improba, opus difficile et lucro carens.* Een schurfte boel, *familia aere aliene obruta.* Zamenstell. schurftkruid, *cassuta, ae, f. angina lini*, bij *Kilianus*; *cicus*, bij *Linnaeus.* Schurftzalf, *unguentum psoricum, vel unguentum scabiei sanandae serviens.* Ik meen dat het ook heet: *scabiosa, ae, f.*

Schurk, m. een ondeugend mensch, *scelus, eris, m. scelestus, nebulo, onis, m.* Van hier: schurkachtig, bijv. n. en bijw. *scelestus, a, m;* bijw. *scelestе, adverbium.* Schurken, o. w. *nebulonem agere, scelestе se gerere.* Ook is schurken zoo veel als krabben, *scabo, bi, ere.*

Schut, v. zoo veel als geschut, *tormentum, i, n.* Schut is ook zoo veel als scherm, zie dat woord benevens de afleidingen. Schut is ook zoo veel als schot, zie dat woord, in de beteekenis van beletsel. Ook zoo veel als bescherming, verdediging, *praesidium, ii, n. tutela, ae, f. defensio, onis, f. patrocinium, ii, n.* Zamenstell. schutbord, *pluteus, ei, m. cataracta, ae, f.* bij *Scheller.* Schutbrief of schutsbrief, *literae praesidiariae vel tutelariae vel praesidio servientes*, bij denz. Schutdak, *pluteus, ei, m. vinea, ae, f. testudo, inis, f. porticus, us, m.* Schutdeur, *porta emissarii aquae immissionem prohibens.* Schutgat of schutpoort, *fenestra tormentorum.* Schutgeld, *pecunia pro emissario aperiendo solvenda.* Schutgevaart, *actio tormenta expodendi.* Schutgevaart houden, *jaculari in hostem*, ook *tormenta invicem explodere.* Schuthok of schuthooi, *septum publicum, in quo pecus, quod aliis damnum intulit, includitur.* Schutsel, *defensio, onis, f. tutela, ae, f.* Voor de zon is het, *umbraculum, i, n.* Schutsengel, *genius tutelaris.* Schutsgod, *deus tutelaris.* Schutsheer, *defensor, oris, m. patronus, i, m. tutor, oris, m.* Schutsgeest, *genius tutelaris.* Schutsluis, *emissarium partis aquae immissionem arcentibus instructum.* Schutsvrouw, *patrona, ae, f.* bij *Cicero.* Van hier komt Schut

Digitized by Google

Schutten, bedr. w. zoo veel als beletten, ſtuiten, *impedio, ivi, itum, ire.* Ook voor afweren, *pellere, propellere, avertere.* B. v. eenen ſlag ſchutten, *avertere ictum, repellere ictum.* Den wind ſchutten, *injuriam venti avertere.* Ook voor ophouden, *ſiſtere, remorari, ſepto publico includere.* Voor bewaren, *custodire.* Voor beſchermen, *tueor, uitus ſum, ueri, defendo, di, ſum, ere.* Van hier: ſchutter, *jaculator, oris, m. ſagittarius, ii, n.* Ook een gewapend burger, *civis armatus.* Schuttersboog, *arcus ſagittarii.* Schutterij, *civitas armata.* B. v. hij is onder de ſchutterij, *civium armatorum numero adſcitus est.* Schutting, *tuitio, defenſio, onis, f. inhibitio, onis, f.* ook *ſepimentum ligneum.* Eindelijk is ſchutten ook zoo veel als door eene ſluis, die men open laat, varen, *tranſire emiſſarium.*

Schuur, v. *horreum, ei, n. apotheca, ae, f.* Zamenſtell. regenſchuur, *nubilarium, ii, n.* Schuuropziener, *horrearius, ii, m.* bij *Ulpianus.* Van hier: ſchuren, *condere horreo*

Schuren, b. w. men ſchrijft ook ſchuren, zoo veel als ſterk wrijwen, *fricare, defricare, tergere.* Voor glad maken, *nitidare, nitidum reddere.* Ook zegt men van het water, *terere, atterere, deterere, rapide ferri.* B. v. de ſtroom ſchuurt hier geweldig, *fluxus hic terram violenter deterit, atterit vel terit.* Schuren is ook zoo veel als ligt bezeeren, *leviter vulnerare.* Van hier: ſchuring, v. *fricatio vel frictio, onis, f. frictus, us, m. tritus, us, m. tritura, ae, f. attritus, us, m.* Ook voor geweldige ſtroom, *rapidus aquae curſus.* Zamenſtell. ſchuurbak, *vas inſtrumentis fricando ſervientibus destinatum.* Schuurborſtel, *ſcopae frictui ſervientes.* Schuurdoek of ſchuurlap, *peniculus, i, m.* bij *Kil. linteum vel pannus fricaturae ſerviens.* Schuurſel, o. *glarea, ae, f.* bij *Vit.* Schuurzand is hetz. Schuurſter, v. *frictrix, icis, f.* bij *Tert.* Schuurſteen, *pumex, icis, m. tophus, i, m.*

Schuw, anderen ſchrijven ſchuiw, bijv. n. oulings zeide men ſchouw, *pavidus, a, m; meticuloſus, a, m; fugax, acis, omn. g. efferus, a, m.*

Schuwen, b. w. *vito, avi, atum, are; devitare, evitare, fugere, defugere, effugere, cavere aliquid.* Schuwende, *vitabundus, a, m.* Schuwing, v. *vitatio, devitatio, evitatio, onis, f.*

Schweitz, naam van een der Zwitſerſche cantons, *Pagus Suicenſis vel Suicicus.* Ook de naam van de hoofdſtad van dat canton, *Suiza, ae, f. Suica, ae, f.* volg. *Scheller.*

Scio, een eiland in den Archipel, *Chios, ii, f.* bij *Cicero.* Van Scio, *Chius, a, m.*

Sclavonie, o. eene landſtreek in het Europiſch Turkije, *Sclavia, ae, f. Sclavonia, ae, f. Pannonia, ae, f. Illyris, idis, f. Illyricum, i, n.*

Scrupel, een onduitsch woord, bij de apothekers een gewigtje van twintig azen beduidende, *ſcrupulum, i, n. ſcripulum, i, n.* bij *Scheller.*

Sebaste, eene ſtad in Cilicie, *Auguſta, ae, f.*

Sedert, een bijw. van tijd, *exin, exinde, ex illo tempore.* Ook wordt het als een voorzetſel gebruikt, *ex a, post.* B. v. ſedert dien tijd, *ex illa vel ab illo die.* Sedert drie jaren, *adhinc triennium.*

Seffens, zie Teffens.

Segni, eene kleine ſtad in Italie, *Segnia, ae, f. Signia, ae, f. Segna, ae, f.*

Segovie, eene ſtad in Spanje, *Segovia, ae, f.*

Segrijn of ſegrijnleer, o. een verbaſterd woord van het Franſche *chagrin, corium quoddam durum.* Van hier het onbuigbare bijw. ſegrijnen, *e corio duro* ſegrijn *dicto confectus, a, m.*

Sein, o. teeken, dat men op de ſchepen geeft, *ſignum, i, n.* Van hier het werkwoord ſeinen, zoo veel

veel als een teeken geven, *signum dare*. B. v. het sein tot het gevegt geven, *signum pugnae dare*. Ook zegt men geseind worden, *signo vocari, appellari, acciri*. Zamenstell. dagsein, *signum diurnum, vel quo nautae interdiu utuntur*. Nachtsein, *signum nocturnum vel quo noctu nautae utuntur*. Noodsein, *signum periculum imminens indicans*. Seinboek, *liber signa omnigena continens*. Seinschoot, *ictus tormenti signum loci habens vel jussum praefecti classis indicans*. Seinvlag, *signum navale, voluntatem praefecti navis vel classis indicans*. Seinschip, *navis bellica minor signa a praefecto classis data repetens*.

Seine, eene rivier in Frankrijk, *Sequana, ae, f.* bij *Caesar*.

Seisen of seisen, b. w. zware touwen aan iets vast maken, *rudentes alicui rei alligare*. Van hier: seiselingen of seisselingen, *funiculi quorum ope rudentes alicui rei alligantur*.

Seisen, v. zoo veel als sikkel, *falx, falcis, f. secula, ae, f.* bij *Varro*, met dit laatste heeft ons woord sikkel veel overeenkomst. Zamenst. seisenmaker of sikkelmaker, *falcarius, ii, m.* bij *Cic.* verkl. *falcicula, ae, f.* om koren af te snijden, *batillum, i, n. Varro*.

Sek, v. zekere zoete, doch zware wijn, *vinum quoddam dulce, sed validum*, sek *dictum*. Van hier: sekachtig, *gustum vel saporem vini talis habens*.

Sekreet, v. een onduitsch woord, zoo veel als een kakhuis of gemak beteekenende, *latrina, ae, f. forica, ae, f.* eigenlijk zoude het zijn, *locus secretus, abditus, separatus*.

Selden, zie Zelden.

Selderij, v. ook zegt men in het gemeene leven sellerij, *selleri vel celleri, vel apium hortense latifolium, apium dulce, apium nomen gerens sellerie, apium dulce celleri Italorum in catalogo reg. Paris, apium graveolens dulce*, bij *Linnaeus*. Van hier: selderijplant, *planta celleri*. Selderijsoep, *jus e selleri confectum*.

Selencie, v. een stad in Svrie, *Seleucia, ae, f.* nu *Seldi* of *Seldino* genoemd.

Sement, zie Cement.

Semmelen en semmelaar, zie sammelen en sammelaar.

Senebladen, o. meerv. *folia sennae* of *senae*, bij *Scheller*. Seneboom, *sena* of *senna, ae, f. vel cassia senna*, bij *Linn.*

Senegroen of ingroen, o. zeker kruid, *bugula, ae, f. prunella, ae, f. solidago, inis, f. consolidae genus, herba sacra*, bij *Kil.*

Senilboom, m. *colutea, ae, f.* bij *Varro*; de vrucht heet *coluteum, ei, n.* (*vanectum, i, n.*

Senlis, eene stad in Frankrijk, *Silvanectum, i, n.*

Sens, eene stad in Frankrijk, de hoofdstad van Sennes of Sens, *Agendicum, i, n.* bij *Caesar*. Doch de naam van het volk was eertijds *Senones, m. plur.* en deze benaming van het volk is gelijk vele andere naderhand in den naam van eene stad veranderd, dewijl Sens niets anders, dan eene zamentrekking van *Senones* zij.

Sententie, zie Vonnis.

September, Herfstmaand, *Septembris, is, e, scilicet mensis*, ook alleen *September*, bij *Cicero*.

Sergant of sergeant, m. een ond. woord, een onderofficier bij het voetvolk, *praefectus excubiarum apud pedites*, zegt *Schell.*

Sergie, zie Sargie.

Seringa, v. zeker aangenaam bloeijend heestergewas, *syringa, ae, f.* De blaauwe seringa, *syringa caerulea sive vulgaris*, bij *Linnaeus*. De witte seringa, *syringa alba*.

Serp, zie Zerp.

Serpent, zie slang, van hier het zamengestelde serpentijnsteen, *lapis serpentinus*, ook *serpentinus, i, m.* alleen, of *talcum serpentinum*, bij *Linn.* volg. *Schell.*

Servet of serviet, o. een verbasterd woord van het Fransche *serviette, mantile, is, n. mantelum, i, n. mantellum, i, n.* bij *Kil.*

Servie, o. eene landstreek in Europa, *Servia, ae, f.* oudtijds, *Dardania, ae, f.* geheeten. Waarom *Hoogstraten* hetzelve naar

Digitized by Google

naar Azie overgevoerd heeft, weet ik niet.

Servies, o. een onduitsch woord van het Fransche *service*, *vasaria*, *orum*, *n. plur.* ook *vasarium*, *ii*, *n.* bij *Cic.*

Setines, de verbasterde naam van het eertijds beroemde Athenen, *Athenae*, *arum*, *f. plur.*

Setubal of Sint Ubes, eene voorname koopstad in Portugal, *Fanum Ubesii vel Fanum Sancti Ubesii.*

Sex of sexe, v. zoo veel als kunne, *sexus*, *us*, *m.* De mannelijke en vrouwelijke sex of sexe, *sexus masculinus vel femininus.*

Siam, o. een koningrijk in Azie, *regnum Siamum.*

Sjarp of sjerp, v. een onduitsch woord van het Fransche *echarpe*, *fascia ventralis.* Doch wanneer men van officieren spreekt is het *fascia militaris*, *vel fascia ducum ventralis.*

Siberie, o. eene akelige landstreek in het Aziatisch Rusland, door de Russische keizers dikwijls als een land van ballingschap gebruikt, *Sibiria vel Siberia*, *ae*, *f.* Siberisch, *Sibiricus vel Sibericus*, *a*, *um.*

Sibille, v. men zegt dat er eene waarzegster van dien naam te Rome geweest is, en boeken nagelaten heeft, waarin het noodlot dier stad voorspeld was en welke men in dringende gevaren van den staat raadpleegde, *Sibylla*, *ae*, *f.* Van hier: Sibillijnsch, *Sibyllinus*, *a*, *um.* B. v. de Sibillijnsche boeken, *libri Sibyllini.* Anderen willen, dat er meer van dien naam geweest zijn.

Sicilie, o. een groot eiland in de Middelandsche zee, tegen over Italie, *Sicilia*, *ae*, *f.* *Sicania*, *ae*, *f.* oudtijds *Trinacria*, *ae*, *f.* geheeten, doch dit laatste is een Grieksch woord, en werd om dezelfs drie voornaamste kapen van de Grieken dus genoemd. Van hier: Siciliaansch, *Siculus*, *a*, *um*; *Sicilienſis*, *is*, *e.* Een Siciliaan, *homo Sicilienſis*, *homo Siculus*, of alleen *Siculus.*

Sidderen, o. w. zoo veel als beven, trillen, *tremo*, *ui*, *ere*; *tremiſcere*, *contremere*, *contremiſcere*, *trepido*, *avi*, *atum*, *are.* Van angst of koude sidderen, *metu vel frigore horrere vel tremere.* Van hier: siddering, *v. tremor*, *oris*, *m.* *trepidatio*, *onis*, *f.* *horror*, *oris*, *m.* Zamenstell. sidderaal, *gymnotus electricus*, bij *Linn.* Siddergras, *briza*, *ae*, *f.* bij *Linn.* *gramen tremulum.* Siddervisch, *torpedo*, *inis*, *f.* *raja torpedo*, bij denz.

Signaal, o. een onduitsch woord van het Fransche *signal*, zoo veel als sein.

Signet, o. een onduitsch woord, *ſigillum*, *i*, *n.* Zamenst. signetsnijder, *ſigillorum ſculptor.*

Sijffelen, zie schuifelen.

Sijsje, o. een slag van vogel, *canthis*, *idis*, *f.* bij *Plin.*

Sikkel, zie seisen.

Sim of simme, v. zoo veel als een aap, *ſimius*, *ii*, *m.* *ſimia*, *ae*, *f.* Ook is sim zoo veel als hengelsnoer, *linea piſcatoria.*

Simpel, bijv. n. en bijw. een onduitsch woord van het Latijnsche *ſimplex*, *icis*, *omn. g.* zoo veel als eenvoudig. Wij verstaan ook nog door simpel iemand, die niet wel bij zijn verstand is, *imbecillus*, *a*, *um*; *mente parum validus.* Ook die niet slim is, *incallidus*, *a*, *um.* Ook die regt voor de zaak uitkomt, *ſincerus*, *a*, *um*; bijw. *ſimpliciter*, *imbecille*, *incallide*, *ſincere*, *adv.* Van hier: simpelheid, bij *Kiliaan*, *ſimplicitas*, *atis*, *f.* *ſinceritas*, *atis*, *f.*

Singel, m. een riem, waarmede men iets omgordt, *cingulum*, *i*, *n.* eigenlijk is het iets waarmede iets anders omringd is. Van hier: de zamenstell. buiksingel, *lorum ventrem equi ſubcingens.* Stadssingel, *pomoerium*, *ii*, *n.* Singelen, *ventrem ſubcingere.*

Sint, een bijw. van tijd, hetzelfde als sedert.

Sint, bijv. n. en onduitsch woord, van het Fransche *ſaint*, *ſanctus*, *a*, *um.* B. v. sint Jan, *ſanctus Joannes*, ook *feſtum in honorem ſancti Joannis.* Sint Pieter, *ſanctus Petrus*, ook *feſtum ſancti Petri*, ook *tempus quo feſta ſancti Joannis vel Petri celebrantur.* Men heeft ook vele

Digitized by Google

steden, voor welke men dit bijv. n. plaatst, als

Sint Amand, eene stad aan de rivier de Schelde, *fanum Amandi*, *Monasterium Elvonense*.

Sint Gal, eene stad in Zwitserland, *Sangallum*, *i*, *n*.

Sint Hubert, in het Ardennische bosch, *Andainum vel Andagium*, *ii*, *n*. *fanum Huberti*.

Sint Omer, eene stad in Frankrijk, *Audomaropolis*, *is*, *f*. *fanum Odomari*.

Sint Gothard, een berg in Zwitserland, de hoogste mede van de Alpen, *mons sancti Gothardi*.

Sint Pol, eene stad in het Arteesche, *fanum Pauli*.

Sint Quentin, een stad in Frankrijk, *Augusta Veromanduorum*, *fanum Quintini*.

Sint Truijen, eene stad in Braband, *Centrones*, *um*, *m*. *plur*. *fanum Trudonis*.

Sint Vast, *Nobiliacum*, *i*, *n*. *Monasterium sancti Vedasti*.

Sint Winokbergen, eene stad in Vlaanderen, *Vinocibergae*, *Bergae divi Vinoci*, en nog meer andere namen van dien aard.

Sintel, zoo veel als rinkel, zie dat woord.

Sintels, m. meerv. zoo veel als uitgebrande smidskolen, *reliquiae carbonum exustorum*.

Sjorren, zie sorren.

Sjouw, v. *signum navale involutum*, *periculi indicium*, ook *signum navale vocandi*. Van hier: sjouwen, *signum navale involutum erigere*, *vel signi navalis involuti ope ad se vocare*, ook *periculum indicare*.

Sjouw, v. beteekend ook een moeijelijk of zwaar werk, *opus grave ac molestum*, *labor gravis ac molestus*. Van hier: sjouwen, *graven ac molestum perficere laborem*. Van hier: sjouwer of sjouwerman, *qui in re navali annuum laborem gravem ac molestum conficit*. Verkl. sjouwtje, *opusculum grave ac molestum*.

Sjpier, zie Cipier.

Sjpijen, o. w. oppervlakkig proeven, *pishisse*, *avi*, *atum*, *a*, *sorbillare*, *extremis labiis gustare*.

Sirbi, eene rivier in *Azie*, oudelijds *Xanthus*, *i*, *m*. bij *Ovidius*.

Sireen, v. een onduitsch woord, *siren*, *enis*, *f*. een fabelachtig wanschepsel. Van hier: sireensch, *sirenius*, *a*, *m*. bij *Gell*.

Siringa, zie Seringa.

Sirken, o. w. bij *Kilianen* is het sirieken, een geluid maken even als de jonge vogels, *pipare*, *pipitare*, *pipire*, *titisare*.

Siroop, v. een onduitsch woord, *syropus*, *i*, *m*. Men zegt in het gemeene leven stroop.

Sisfen, o. w. een klanknabootsend woord, hetzelfde als in het Latijn, *sibilare*, zoo veel als een zeker sisfend geluid maken, gelijk het water op een gloeijend ijzer. Van hier: sisfing, *sibilatio*, *onis*, *f*. *sibilatus*, *us*, *m*. *sibilus*, *i*, *m*. Sisfend, *sibilus*, *a*, *m*. B. v. een sisfend geluid, *sonus sibilis*. Sisfer, m. is eigenlijk een balletje van nat buskruid, dat niets anders doet als sisfen, *globulus pulveris nitrati aqua mixti*, *qui solummodo sibilat*. Van hier het spreekwoord: het zal met eenen sisfer afloopen, *res ad nihilum redibit*, ook *mons parturiet*.

Sister of sester, bij *Kilianen*, m. *modius*, *ii*, *m*. bij *Cicero*. Een halve sister, *semodius*, *a*, *m*. Anderhalve sister, *sesquimodius*, bij *Varro*.

Sits of Chits, o. *linteum Indicum variegatum vel variis coloribus infectum vel tinctum*. Zamenstell. sitsewinkel, *taberna in qua lintea talia proftant*. Ook zegt men als een spreekwoord: de geheele sitsewinkel, *omnia fine discrimine*. B. v. hij heeft de geheele sitsewinkel mede gepakt, *omnia fine discrimine abstulit*.

Sla, zie Salaad.

Slaaf, m. *servus*, *i*, *m*. Verkl. slaafje, *servulus*, *i*, *m*. Vrouwelijk, slavin, *serva*, *ae*, *f*. Ook is slaaf, *mancipium*, *ii*, *n*. Een slaaf in zijns meesters huis geboren, is *verna*, *ae*, *m*. Verkl. *vernula*, *ae*, *m*. Een vrij gelaten slaaf, *libertus*, *i*, *m*. Een weggeloopen slaaf, *servus fugitivus*, *herifuga*, *ae*, *m*. bij *Catul-*

Digitized by Google

tuitur. Een slaaf die op het vuur past, *focarius, ii, m.* Een vreemde slaaf, *advena mancipium.* Slaaf zijn, *servum esse, servire.* Ook word dit figuurlijk genomen: dan is het *obnoxium esse.* B. v. hij is een slaaf van zijne wellusten, *libidinibus suis obnoxius est, vel libidines in illum dominantur.* Hij is een slaaf van de gewoonte, *mori serviliter ob temperas.* Iemand tot slaaf maken, *subjugare vel sub jugum mittere aliquem, addicere aliquem servituti,* bij *Cæsar.* Van hier: slaafsch, bijv. n. en bijw. *servilis, lis, le;* bijw. *serviliter, adverbium.* Op eene slaafsche wijs, *obnoxie, addicte, adv.* Van hier het werkw. slaven, *servio, ivi, itum, ire.* Ook zwaren arbeid doen, *desudare, opus grave ac molestum facere, laborare.* Zamenstell. slavenbewaarder, *servorum custos.* Slavenhandel, *negotiatio venaliticia,* ook *venaliciaria, æ, f.* alleen. Slavenhandel drijven, *venaliciariam exercere,* bij *Scheller.* Slavenhandelaar, m. *venaliciarius, ii, m. venalitius, ii, m.* bij *Cicero; mancipiorum negotiator,* bij *Quinctilianus.* Slavenmarkt, *forum venalicium, mercatus venalitius,* ook *venaliciun, ii, n.* alleen, *in Digestis.* Slavenstand, *conditio servilis,* Slavernij, *servitus, utis, f. servitium, ii, n. servitudo, inis, f. servile jugum,* bij *Cic.* Tot slavernij vervallen, *incidere in servitutem.* Iemand in slavernij brengen, *abducere aliquem in servitutem,* ook *abstrahere vel abripere aliquem in servitutem.* Zich van de slavernij bevrijden, *exuere servitutem vel servitium,* bij *Liv.* en *Tac.*

Slaags, bijw. van pas, *e re.* B. v. dit kwam mij juist slaags, *hoc mihi e re erat.* Ook zegt men slaags raken, voor handgemeen worden, *ad manus venire.*

Slaan, b. en o. w. dit is eigenlijk eene verkorting van het oude werkwoord slagen of zoo als *Kilian* spelt slaghen, iemand ergens geweld mede aanraken, *ferio, ire; percutio, ussi, ussum, ere; ico, ici, ictum, icere; pulso, avi, atum, are; verbero, avi, atum, are; cudere, batuere.* B. v. op de borst slaan, *pulsare, percutere ferire pectus.* Op de deur slaan, *pulsare januam.* In stukken slaan, *comminuere pulsando.* Tegen de muur slaan, *allidere ad parietem.* Tegen de grond slaan, *sternere vel prosternere.* In den grond slaan, *infigere terræ.* Een instrument slaan, is *pulsare, ferire.* B. v. de cither slaan, *pulsare citharam, ferire chelyn.* De trommel slaan, *movere tympanum.* Den aftogt slaan, *tympani sono receptum indicare.* De marsch slaan, *tympani sono itineris tempus indicare.* De maat slaan, *modum indicare.* Geld slaan, *signare monetam.* Eene brug slaan, *pontem construere vel facere.* Den vijand slaan, *fundere, superare vel vincere hostes.* Zich slaan, *pugnare, dimicare, contendere, committere pugnam.* Olie slaan, *exprimere oleum.* Vuur slaan, *elicere ignem.* Tot ridder slaan, *equitem creare vel facere.* Een leger slaan, *castra ponere, castra metari.* Dood slaan, *occidere, interficere.* Door een eenen slaan, *percolare.* Door de billen slaan, *abligurire, dilapidare, dequere.* Naar iets slaan is zoo veel als naar iets raden, *conjicere vel conjectare.* Slaan als een kwakkel, is *cacabare.* Met de vleugels slaan, *plaudere alis, alas concutere vel sonora percussione alas movere.* Achter uit slaan, *calces remittere, calcitrare, recalcitrare.* Eenen mantel omslaan, *involvere se pallio.* Acht slaan, *attendere, animum advertere.* In den wind slaan, *negligere, contemnere, adspernari.* Geloof slaan, *fidem habere.* De lucht slaan, *æthiopem lavare.* De oogen naar den grond slaan, *oculos dejicere humi.* De oogen naar de lucht slaan, *ad cœlum tollere vultus, oculos tollere vel attollere.* De klok slaat, *hora auditur.* De klok zal zoo slaan, *mox hora audietur.* De eijeren in de soep slaan,

slaan, *ova fusculo commiscere.* Met de handen slaan, *plaudere manus*, *Schellor* zegt *circumferre manus.* Op den leest slaan, *operare formae.* Op iets slaan, *respicere aliquo.* B. v. dat slaat hier op, *illud huc respicit.* De blikfem slaat meestal in de torens, *fulmen plerumque turres ferit.* Eenen weg inslaan, *ingredi iter.* Aan het hollen slaan, *ruere*, *impetu ferri*, *frena respuere.* Van den weg slaan, *divertere*, *decedere de vid.* De pols slaat, *arteria movetur vel micat.* Voor onverwachts komen, *supervenire.* B. v. zoo er geen koorts toeslaat, zal het wel gaan, *febre non supervenient, morbus benum habebit exitum.* Het bijwoord slaande wordt ook gebezigd in de volgende uitdrukking: met slaande trom uittrekken, *ad tympani sonum exire.* Een slaande uurwerk, *horologium sonans.*

Slaap, m. *somnus*, *i*, *m.* *sopor*, *oris*, *m.* *quies*, *ietis*, *f.* In den slaap, *in somno*, *per somnum*, *per quietem.* In slaap brengen, *sopio*, *ivi*, *itum*, *ire.* In slaap komen, *sopior*, *itus sum*, *iri.* Zich tegen den slaap verzetten, *arcere vel tenere somnum.* Iemands slaap storen, *turbare quietem alicujus*, bij *Propertius*; *interrumpere somnos*, bij *Plinius.* Door den slaap overvallen worden, *opprimi somno.* Ik kan van slaap niet uit de oogen zien, *oculi ex somno caligant*, bij *Celsus.* Van hier: slaapachtig of slaperig, bijv. n. en bijw. *somniculosus*, *a*, *um*; *somnolentus*, *a*, *um*; bijw. *somniculose.* Slaperigheid, v. *somnolentia*, *ae*, *f.* *cupiditas dormiendi.* Slaperig wordt ook genomen voor traag, vadzig, *veternus*, *tardus*, *segnis*, dan is slaperigheid, *segnities*, *iei*, *f.* *tarditas*, *atis*, *f.* Zamenstell. Slaapbank, *cubile*, *is*, *n.* *scamnum cubiculare*, *sedile dormitorium*, bij *Kilianus.* Slaapbed, *cubile*, *is*, *n.* Slaapbol, *caput papaveris.* Slaapdeuntje, *cantilena soporifera.* Slaapdrank, *potio soporifera.* Slaapdronken, *ebrius somno*, *plenus somni.* Slaapdronk, *poculentum*, *ii*, *n.* *potus vel potio ante somnum.* Slaapgeld, *pecunia pro hospitio nocturno.* Slaapkamer, *cubiculum*, *i*, *n.* *cubiculum dormitorium.* De dichters gebruiken ook *thalamus*, *i*, *m.* Slaapkoets, *lectus*, *i*, *m.* *carruca dormitoria*, in *Digestis.* Slaapkoorts of slaapziekte, *veternus*, *i*, *m.* *lethargia*, *ae*, *f.* *lethargus*, *i*, *m.* Slaapkruid, *salanum nigrum*, *hyoscyamus niger*, bij *Linnaeus*; *atropa Belladonna*, bij denzelfden. Slaaplaken, *toral*, *alis*, *n.* *toralium*, *ii*, *n.* bij *Kil.* Slaaplelie, *lilium soporiferum*, *lilium similitudinem Asphodeli habens*, hij *Scheller.* Slapeloos, bijv. n. *insomnis*, *is*, *e*; *exsomnis*, *somni expers.* Slapeloosheid, *insomnia*, *ae*, *f.* Slaapmuts, *galerus dormitorius*, bij *Scheller.* *Kilianus* verklaart het door *pileus nocturnus.* Overdragtig noemt men dus een slaperig mensch, *homo segnis*, *tardus vel veternosus*, *a*, *m.* Slaapplaats, *locus dormitorius*, *vel dormiendi servientes.* Slaaprok, *amiculum cubicularium.* Slaapstede, een huis daar men bij de week of nacht gehuisvest is, en waar men komt slapen, *domicilium dormitorium*, *hospitium vel diversorium dormitorium.* Slaapvertrek, *cubiculum*, *i*, *n.* Slaapvetwekkend, *somnifer*, *era*, *erum*; *soporifer*, *a*, *m.* Slaapmiddel, *remedium somniferum vel soporiferum.* Slaapvrouw, *hospita diversorii dormitorii.* Slaapziek, bijv. n. en slaapzuchtig, bijv. n. *veternosus*, *lethargicus*, *a*, *m.* Slaapziekte en slaapzucht, *veternus*, *i*, *m.* *lethargus*, *i*, *m.* *lethargia*, *ae*, *f.* Slaaptijd, *tempus dormiendi*, *tempus somni*, *tempus capiendi somnum.* Eindelijk is slaap ook nog zoo veel als eene verdooving, *torpedo*, *inis*, *f.* *torpor*, *oris*, *m.* *stupor*, *oris*, *m.* Ook nog is slaap, zoo veel als de slag van het hoofd, *tempus*, *oris*, *n.* Men gebruikt meest het meerv. *tempora*, *um*, *n. plur.*

Slab of slabbe, v. zoo veel als slabdoek

doek of kwijldoek, *rica*, *ae*, *f.* *fascia pituaria*, *linteum pituitorium*. Verkl. slabbetje, *ricula*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*. Van hier: slabben, o. w. zoo veel als onder het eten zich bemorsen, *inter edendum cibo liquido se commaculare*. Ook is slabben zoo veel als kwijlen, *pituitam emittere*. Ook slorpen, *sorbere*, *sorbillare*, *ligurio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Ook zoo veel als met de tong likken gelijk de honden wanneer zij drinken, *lambo*, *bi*, *bere*; *lambendo bibere*, *lingere*. Van hier het voortdurend werkwoord slabberen, *sine intermissione lambere*, *sorbere vel sorbillare*, deze zijn klanknabootsende woorden. Van hier: slabberaar, m. bij *Kiliaan*, *liguritor*, *oris*, *m.* *linctor*, *oris*, *m.* Slabbering, v. *sorbitio*, *onis*, *f.* *linctus*, *us*, *m.* Ook is slabbering kost die men slabberen kan, *jus*, *juris*, *n.* *jusculum*, *i*, *n.*

Slabbakken, o. w. zoo veel als verslappen, verflaauwen, *labasco*, *ascere*; *languescere*, *deficere*. B. v. de wind begint te slabbakken, *ventus languescit*, *ventus cadit*, bij *Virgilius*. Bedr. beteekend het zoo veel als iets slap en traag doen, *cunctanter aliquid facere*, *cunctor*, *atus sum*, *ari*. Ook wordt slabbakken als een bijv. n. gebruikt, *languidus*, *a*, *m*; *cunctabundus*, *otio indulgens*. B. v. eene slabbakken moer, *femina languida*, *vel otio indulgens*.

Slag, m. een stoot, *ictus*, *m.* Een slag van den donder, *fulminis ictus*. Zoo veel als houw, *verber*, *eris*, *n.* *plaga*, *ae*, *f.* Voor beweging, *motus*, *us*, *m.* B. v. van de aders, *motus*, *pulsus vel ictus venarum*. Een slag naar iets, *petitio*, *onis*, *f.* Slag in de handen, *plausus*, *us*, *m.* Een slag van weinig beduiden, *defunctorius ictus*, bij *Petronius*. Een zwakke slag, *hebes vel languidus ictus*. Een slag van ter zijden, *ictus obliquus*. Slag is ook zoo veel als soort, *genus*, *eris*, *n.* B. v. een ander slag van menschen, *aliud hominum genus*. Slag is ook ervarenheid of onervarenheid: b. v. hij heeft er den slag van, *dextre vel perite hoc agit*. Hij heeft er geen slag van, *imperite*, *inscite hoc agit*. Slag beteekend ook schade, nadeel, *damnum*, *noxa*, *incommodum*. B. v. hij heeft eenen geweldigen slag gekregen, *gravissimum damnum passus est*. Slag is ook geraaktheid, *apoplexia*, *ae*, *f.* *Kiliaan* zegt, *ictus sanguinis*. Slag is ook zoo veel als moord, *caedes*, *is*, *f.* *strages*, *occisio*, *onis*, *f.* Ook zoo veel als veldslag, *pugna*, *ae*, *f.* *certamen*, *inis*, *n.* *proelium*, *ii*, *n.* B. v. een bloedige slag, *cruentum vel atrox certamen*, bij *Livius*. Een nadeelige slag, *proelium adversum*. Zoo zegt men ook slag leveren, *certo*, *avi*, *atum*, *are*; *pugnare*, *depugnare*, *confligere*, *capessere pugnam*, *manum*, *certamen vel pugnam conserere cum hoste*, *congredi cum hoste*, *conferre signa*. Eenen slag wagen, *experiri certamen*, bij *Livius*. Slag is ook zoo veel als de slaap van het hoofd, *tempus*, *oris*, *n.* doch hiervoor is *tempora* het meest in gebruik. Slag is ook een diep wagenspoor, *profundus orbitae locus*. Ook een knip om vogels te vangen, *decipula*, *ae*, *f.* *decipulum*, *i*, *n.* B. v. een duivenslag, *decipulum columbarium*; ook beteekent dit woord alleen, *columbarium*, *ii*, *n.* Slag is ook manier, *mos*, *moris*, *m.* *methodus*, *i*, *f.* B. v. dat is er de regte slag van, *haec demum vera est methodus*. Slag in de zangkunst is, *mensura*, *ae*, *f.* *modus*, *i*, *m.* *numerus*, *i*, *m.* Van hier: is slag houden, *mensuram*, *modum vel numerum servare*. Zamenstell. slagader, *arteria*, *ae*, *f.* De groote slagader, *arteria aorta*, *vel arteria magna*. Slagaderbreuk, *hernia arterialis*, *aneurismus*, *i*, *m.* Slagaderopening, *arteriotomia*, *ae*, *f.* Slagbal, *pila clavaria*. Slagboeg, *versura navis*. Ook overdragtig, *commodum*, *i*, *n.* zoo veel als voordeel. Spreekwoord:

Digitized by Google

woord: dat viel hem in zijnen slagboeg, *hoc illi feliciter eveniebat.* Slaghoom, *repagulum, i, n. cataracta, ae, f. obex, icis, m.* Slagdeur, *valva, ae, f.* Slagdeurtje, *valvula, ae, f.* Slagduif, *palumbus, i, m. palumbes, is, m. palumbes major vel torquatus*, bij *Kiliaan*; ook is het *columba domestica vel ad columbarium pertinens*, bij *Scheller*. Slaghorologie, *horologium sonans, vel sono horas indicans.* Slaghout, *ligna caedua, arbores caeduae*, bij *Kiliaan*. Slagkooi, *decipulum anatibus capiendis destinatum.* Ook zoo veel als knip alleen, *decipula, ae, f. vel decipulum.* Slaglijn, *linea normalis.* Slaglijnen zijn aan boord der schepen, *funiculi parti inferiori veli subligandae servientes.* Slagnet, *rete utrimque decidens, aviculis capiendis serviens.* Slagorde, *acies instructa, instructio exercitus ad pugnam.* Een leger in slagorde staande, is ook *acies instructa.* Een leger in slagorde scharen, *aciem instruere, componere aciem, dirigere aciem, aciem componere pugnae.* In slagorde vechten, *acie confligere, concurrere, dimicare, bellare*, bij *Livius*. Eene slagorde doorboren, *perrumpere aciem*, bij *Tacitus*. Slagpen, *pinna, ae, f.* Van hier eene spreekwijs: iemand de slagpennen uittrekken, *praecipuas vires adimere alicui.* Slagregen, *imber, bris, m. praeceps alluvio, nimbus, i, m.* Slagtanden, *dentes exerti*, bij *Kiliaan*. Van een wild zwijn noemen de dichters dezelve, *fulmina, um, n. plur.* bij *Ovidius*. Slagvaardig, *paratus ad pugnam.* Slagveder, *penna, ae, f.* Slagveld, *campus certaminis vel pugnae.* Slagzijde of slagzij, *latus navis, quod undis verberatur.* Slagzwaard of slagzweerd, *romphaea, ae, f. xiphomachaera, ae, f.* bij *Kil.*

Slagen, o. w. zoo veel als gelukken, *procedo, essi, essum, ere; succedere, prospere cedere, feliciter evenire.* B. v. ik kan in mijn voornemen niet slagen, *consilium meum non procedit.* Men gebruikt ook het v. d. geslaagd: b. v. hij is daarin slecht geslaagd, *illud ei non prospere cecidit.*

Slager, m. iemand die slaat, *percussor, oris, m.* Wij gebruiken het veelal in den zin van slagter of vleeschhouwer, *lanius, ii, m. lanio, onis, m.*

Slagten, o. en b. w. onz. is het zoo veel als: naar iets gelijken, *similem esse, progeniem sequi*, bij *Kiliaan*. B. v. hij slagt zijnen vader, *patri similis est vel patris progeniem sequitur.* Bedr. beteekent het zoo veel als vee dooden, *macto, avi, atum, are; caedo, caecidi, caesum, caedere.* Van hier: slagting, v. *mactatio, onis, f. caedes, is, f.* Ook van een gevecht, *occidio, onis, f. strages, is, f.* Een zware slagting, *internecio, onis, f.* Zamenstell. slagtbank, *laniena, ae, f. scamnum mactatorium.* Ook zegt men overdragtig: iemand naar den slagtbank leiden, *morti objicere aliquem.* Slagtbeest, *bestia mactatoria.* Slagtgeld, *pecunia pro mactatione solvenda vel soluta.* Slagtloon, *merces mactationis.* Slagthuis, *aedificium mactatorium, locus ubi pecus mactatur, laniena, ae, f.* Slagtmaand, *mensis mactationi destinatus, November, ris, m.* Slagtmes, *culter mactatorius, sive mactando serviens.* Slagtoffer, *hostia, ae, f. victima, ae, f.* Slagtofferande, *sacrificium hostia vel victima consistens.* Slagttijd, *tempus mactatus.*

Slak of slek, v. een zeker kruipend slijmerig ongedierte, *limax, acis, f.* Eene slak in haar huisje, is *cochlea, ae, f.* Hij loopt als eene slak, *festinat lente, cochleae instar procedit.* Het werk kruipt voort als eene slak, *opus tardissime proficit.* Zamenstell. hofslak, *limax hortensis.* Hoornslak, *buccinum, i, n.* bij *Linn.* Huisslak, *limax domestica.* Zeeslak, *cochlea maritima.*

Slaken, ook schrijven anderen slaaken, zoo veel als los maken, *solvo*,

solvo, vi, utum, vere; exsolvere, emitto, isi, issum, ittere. B. v. de zeilen slaken, *laxare, solvere vel pandere vela.* Iemand slaken, *emittere aliquem e carcere, custodia vel vinculis*, bij *Cic.* Van hier: slaking, *emissio, onis, f.* bij *Livius* van gevangenen sprekende, *liberatio, remissio.* Geslaakt worden, *solvi, emitti, laxari, liberari, remitti, dimitti.* Verl. d. geslaakt, *solutus, emissus, remissus, dimissus, laxatus, liberatus, a, m.*

Slampampen, o. w. zie Slempempen.

Slang, v. een zeer bekend en meest al vergiftig kruipend dier, *serpens, entis, m. et f. anguis, is, m. et f. coluber, ri, m. colubra, ae, f. vipera, ae, f.* Verkl. slangetje, *anguiculus, i, m.* Ook wordt een zeker lang stuk geschut eene slang genoemd, dit was bij de Romeinen onbekend, echter geloof ik dat men hetzelve door *coluber, ri, m.* of *colubrina, ae, f.* overzetten kan, dewijl men in het Fransch hiervoor ook *couleuvrine* behouden heeft. Ook een gesternte van dien naam, *serpens, anguis.* Slang is ook de buis van eenen brandspuit, *tubus antliae incendiariae.* Ook zegt men de slang van eenen distileerketel, *serpens.* Zamenstell slangegeblaas, *sibilus, i, m. sibilatus, us, m.* Slangehuid of slangevel, *senectus anguium, vernatio, lebetis, spolium serpentis, exuviae serpentis*, bij *Virgilius.* Ook noemt men een kwaad wijf slangevel, *Xanthippe, es, f.* Slangekruid, *dracunculus, i, m. dracontium, ii, n. serpentaria, ae, f. arum dracunculus*, bij *Linnaeus.* Slangehaar, *coma colubrina, coma anguina*, bij *Scheller.* Slangenhout, een zeker gewas, *ophioxylon*, ook *ophioxylon serpentinum*, bij *Linnaeus*; als hout is het *lignum anguinum vel colubrinum.* Slangenhoutboom, *strychnos colubrina.* Slangehonig, *boa major, boa constrictor*, bij *Linnaeus.* Slangeneter, een zekere vogel, *ibis, idis, f.* Slangeneters, is ook *natio anguivora.* Slangebeet, *morsus vel ictus serpentis.* Slangepoeder, *pulvis viperinus, vel pulvis medicus colubrinus.* Slangesmout of slangevet, *unguentum ex adipe viperino confectum*, ook *adeps viperinus.* Slangestaf of slangestok, *caduceus Mercurii.* Slangetong, zeker kruid, *ophioglossum, i, n.* bij *Linnaeus.* Slangewortel, een zeker kruid, *ophiorrhiza*, bij *Linnaeus.* Slangendrager, een gesternte, *ophiuchus, i, m. anguitenens, entis, m.* eenige zeggen ook *serpentarius, ii, m.* doch dit woord komt in dezen zin bij de ouden niet voor. Slangvoet, *anguipes, edis, m.*

Slap, bijv. n. en bijw. zoo veel als los, *laxus, a, m; fluxus, a, m; solutus, remissus; Kiliaan* heeft ook *incontentus, a, m.* Van hier: slap maken, *laxum reddere, laxare, solvere, remittere.* Slap worden, *laxum fieri, laxari, solvi, remitti*; bijw. *laxe, solute, remisse.* Slap is ook zoo veel als zwak, *debilis, lis, le; infirmus, a, m; imbecillis, lis, le; imbecillus, a, m; languidus, a, m.* Ook is slap, *mollis, lis, le.* B. v. een slappe pen, *calamus scriptorius mollis.* Ook verwelkt, *flaccidus, a, m.* Een slappe bloem, *flos marcidus.* Ook zegt men, een slappe wind, *aura languida*, bij *Ovidius.* Slap is ook zoo veel als buigzaam, *flexilis et flexibilis, lis, le.* Slap zijn, zoo veel als zwak zijn, *langueo, ere.* Slap worden, *languesco, escere.* Slap worden, is ook zoo veel als verwelken, *flacceo, flaccui, flaccere, flaccesco, flaccui, flaccescere, marceo, cui, cere; marcesco, escere.* Slap maken, *languefacio, eci, actum, acere; infirmo, avi, atum, are.* Slappe markt is zoo veel als eene lage prijs, *vilitas, atis, f.* bij *Terentius.* De nering is slap, *quaestus jacet vel friget.* In de laatste beteekenissen zijn de bijwoorden, *debiliter, infirme, imbecille, languide, invalide, molliter, flaccide, marcide, adv.*

adv. Van hier: slapheid, v. *solutio, onis, f. laxitas, atis, f. remissio, onis, f. debilitas, atis, f. infirmitas, atis, f. imbecillitas, atis, f. mollities, ei, f. languor, oris, m. natura vel ratio flaccida, marcor, oris, m.* Van de prijs, *vilitas, atis, f.* Zamenstell. slaphartig, bijv. n. en bijw. *ignavus, a, um; pusillanimis, is, e;* bijw. *ignave, pusillanimiter, adverbia.* Slaphartigheid, *ignavia, ae, f. pusillanimitas, atis, f.* doch voor die laatste gebruikt men liever *mollitia animi*, bij *Cicero.* Slaphartiglijk, is betzelfde als het bijw. Slaphartig. Slappelijk, bijw. *laxe, remisse, lente, negligenter, oscitanter, languide, frigide.* B. v. slappelijk te werk gaan; *indormire causae*, bij *Killaan; remissius, negligentius rem aliquam tractare.* Slapoorig, *flaccus, a, m.* Slapmoedig, is zoo veel als slaphartig. Slappigheid, zoo veel als slapheid. Van hier: slappen, b. en o. w. zoo veel als slap maken, *laxum reddere, laxare, solvere, remittere.* Onz. zoo veel als slap worden, *laxum fieri, laxari, solvi, remitti.* De wind begint te slappen, *ventî impetus vel ventus languescit.* Het koorn begint te slappen, *pretium frumenti diminuitur vel frumentum vel annona vilescit.*

Slapen, o. w. *dormio, ivi, itum, ire; quiesco, evi, etum, escere; capere somnum, frui somno, carpere quietem.* Gaan slapen, *dormitum ire, petere somnum, dare se somno, proficisci ad somnum*, bij *Cicero.* Beginnen te slapen, *dormiscere.* Uitslapen, *edormire et edormiscere.* Met iemand slapen, *condormire cum aliquo*, bij *Plautus.* Alleen slapen, *secubare.* In of op iets slapen, *indormire.* Des middags slapen, *meridior, atus sum; ari*, bij *Celsus.* Doen slapen, *sopio, ivi, itum, ire; sopore, avi, atum, are.* In eens anders huis slapen, *pernoctare apud aliquem.* Buiten huis slapen, *abnocto, avi; atum, are.* Een gat in den dag slapen, *od multam dormire lucem.* Met of bij iemand slapen, is ook *concumbere cum aliquo vel aliqua, rem habere cum aliquo vel aliqua.* Gerust slapen, *in utramque oculum vel in utramque aurem dormire.* Den hazenslaap slapen, *dormiendi species praebere.* Van hier: slaper, *dormitor, oris, m. dormitator, oris, m.* Ook is slaper zoo veel als nachtgast en kostganger, *diversor, oris, m. diversitor, oris, m. hospes, itis, m. et f. convictor, oris, m.* Slaperig, *somniculosus, a, um; dormiendi vel somni cupidus, a, m.* Fig. langzaam, traag, *segnis, is, e; tardus, a, um; torpidus, somniculosus, vetemosus.* Slaperigheid, v. *somnolentia, ae, f. dormiendi vel somni cupiditas.* Voor vadzigheid, *torpor, oris, m. torpedo, inis, f.* Slaapster, *femina diu dormiens*, bij *Shell.*

Slecht, bijv. n. en bijw. dit woord heeft vele beteekenisen, voor gemeen, *vulgaris, is, e; vulgarius, a, m*, bij *Gellius; trivialis, lis, le*, bij *Kil.* Voor gering, *vilis, lis, le; communis, is, e; futilis, lis, le; frivolus, a, um; humilis, lis, le.* Het is maar een slecht mensch, *humilis modo est.*, ook *ignobilis, lis, le; plebejus, a, um.* Slecht en regt, *sincerus, a, um; simplex, icis, omn. g. apertus, a, um.* Voor onwijs, *insipiens, vel dessipiens, entis, omn. g.* Voor effen of glad, *aequus, a, um; planus, a, um.* B. v. de zee is zeer slecht, *mare omnino planum, aequum est.* Voor kwaad, *pravus, a, um; malus, a, um; perversus, a, um.* B. v. hij is een slechte vent, *pravus, malus vel perversus ille est.* Voor onaangenaam, *inamoenus vel infucundus, a, um.* B. v. het is slecht weer, *inamoenum vel infucundum tempus est.* Voor onprijselijk, *illaudabilis, lis, le.* Voor schraal, *exfuccus, a, um.* B. v. eene slechte rede, *oratio exfucca.* Een slecht hoofd, *homo, inis, m. illiteratus, impe-*

Digitized by Google

peritus, bij *Kiliaan*; ook *homo rudis et incautus*. Slecht wordt in het algemeen van alles gebruikt, wat in zijn foort niet deugt, bijw. *vulgariter*, *trivialiter*, *viliter*, *frivole*, *humiliter*, *ignobiliter*, *sincere*, *simpliciter*, *aperte*, *prave*, *male*, *perverse*, *imperite*, *ruditer*, *adv.*

Slechtheid of slechtigheid, v. *vilitas*, *atis*, *f.* *futilitas*, *humilitas*, *ignobilitas*, ook *sinceritas*, *simplicitas*, *insipientia*, *ae*, *f.* Voor vlakheid, *planitudo*, *inis*, *f.* Voor kwaadheid, *malitia*, *ae*, *pravitas*, *atis*, *f.* *perversitas*, *atis*, *f.* Voor onaangenaamheid: b. v. van het weder, *inamoenitas*, *injucunditas*, *atis*, *f.* Voor onkunde: b. v. van eenen meester, *imperitia*, *ae*, *f.* *ruditas*, *atis*, *f.* bij *Kil.* Van gedrag, *nequitia*, *ae*, *f.*

Slechts, bijw. alleenlijk, *solum*, *solummodo*, *tantum*, *tantummodo*, *simpliciter*, *adv.*

Slee, v. zoo veel als wilde pruim, *spineolus*, *i*, *m.* *pruneolum*, *i*, *n.* *prunum sylvestre*, *prunum nanum*, *pruneolum autumnale*. Zamenstell. sleeboom of sleedoorn, *spinus*, *i*, *f.* *prunus sylvestris*, *acacium*, *ii*, *n.* Sleetap, *acatia*, *ae*, *f.* bij *Kil.*

Slee, bijv. n. ook zegt men sleeuw, zoo veel als eggig of stomp, *obtusus*, *a*, *um*; *stupidus*, *a*, *m.* B. v. mijne tanden zijn slee, *dentes mei obtusi sunt*. Van hier: sleeheid, v. *stupor*, *oris*, *m.*

Slee of slede, v. een werktuig dienende om iets voort te slepen, *traha*, *ae*, *f.* *trahea*, *ae*, *f.* Eene slee om schepen mede op het land te halen, *chamulcus*, *i*, *m.* bij *Ammianus*. Eene koetsslede, ook wel sleepkoets genoemd, *traha carpenti formam habens*. Zamenstell. handslede, *traha manualis*. Narrenslede, *traha quae per nivem vel glaciem equo trahitur tintinnabulis ornato*. Ijsslede, *traha glacialis*. Sledemenner, *trahae conductor*, *vel rector*. Sledevaart, *vectio in traha*, bij *Schell.*

Sleep, m. *cauda*, *ae*, *f.* Van eenen tabberd is het ook, *syrma*, *atis*, *n.* bij *Juvenalis*. Ook is sleep zoo veel als een gevolg, trein, *comitatus*, *us*, *m.* bij *Tacitus*. Zamenstell. sleepdrager, *syrmatophorus*, *i*, *m.* Hofsleep, *comitatus aulicus*. Rouwsleep, *comitatus funebris*. Sleepdeken of sleeplenden gebruikt men ook voor een lui en morsig vrouwmensch, *femina tardigrada*, *pigra*, *desidiosa*, *ac sordida*. Sleepnet, *everriculum*, *verriculum*, *i*, *n.* *sagena*, *ae*, *f.* Sleepvoet, *aita*, *ae*, *f.* *pedes humi protrahens*, *trahens vel verrens*. Van hier het onz. w. sleepvoeten, *pedes humi verrere*, *trahere*, *protrahere*.

Sleepen, b. w. of slepen, zoo veel als langs den grond voorttrekken, *traho*, *traxi*, *tractum*, *trahere*, *verrere*, *ita aliquid protrahere ut tamen humo non attollatur*. Wanneer zulks met geweld geschied, is het *rapio*, *ui*, *aptum*, *ere*; *rapto*, *avi*, *atum*, *are*. Ook gebruikt men veel het deelw. slepende, als eene zaak slepende houdende, *procrastinare*, *trahere*, *ducere*, *differe*, *distuli*, *dilatum*, *differre*. Ook wordt het onz. gebruikt, *trahi*. Van hier: sleping, *tractus*, *us*, *m.* *ductio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*.

Sleper, m. *conductor vel rector trahae*. Sleperspaard, *equus tractarius vel trahae protrahendae serviens*. Slepersbaas, *possessor equi tractorii*. Slepersgild, *collegium possessorum equorum tractoriorum*. Slepersloon, *pecunia pro usu trahae solvenda*. In de dagelijksche zamenleving zegt men veelal sleeploon.

Sleet, v. zoo veel als gebruik, *usus*, *us*, *m.* B. v. dat laken is van eene goede sleet, *pannus iste boni usus est*. Ook zoo veel als verslijting, *tritus*, *attritus*, *us*, *m.* *consumptio*, *onis*, *f.* *intertrimentum*, *i*, *n.* *intertritura*, *ae*, *f.* *detrimentum*, *i*, *n.* bij *Kiliaan*. Ook vertering of vertier, *venditio frequens mercium*. Van hier: sletig, zoo veel als slijtachtig, *qui facile aliquid terit*, *atterit*, *consumit*.

Digitized by Google

B. v. hij is heel sletig, *brevi tempore vestes suas attrivit vel consumit.* Sleets, is hetzelfde. Sletig, is bij *Kiliaan* ook versleten, *tritus, detritus, attritus vel usu consumptus, a, m.*

Sleeuw, is hetzelfde als slee, in de beteekenis van eggig.

Slegel, m. een ongemak, dat de paarden in de beenen krijgen, *suffrago, inis, f.* bij *Columella.* Aan den slegel onderhevig, *suffraginosus, a, m.* bij denz.

Slegten, b. w. met den grond gelijk maken, *plano, avi, atum, are; complanare, planum reddere, in planitiem redigere, aequare, solo aequare.* Ook zoo veel als onder den voet werpen, *demolior, itus sum, iri, diruo, ui, utum, uere; dejicio, eci, ectum, ere,* bij *Cicero; disturbo, avi, atum, are; everto, ti, sum, ere.* Ook zegt men een geschil slegten, *dirimo, emi, emtum, imere; compono, sui, itum, ere; discerno, crevi, etum, ernere,* waarbij men ook *litem* voegen kan; *paciscî, transigere, sedare.* Ook zoo veel als ontwarren, *extricare.* Van hier: slegting, v. *aequatio, onis, f. demolitio, onis, f. dejectio, disturbatio, onis, f. everfio, onis, f.*

Slei, v. een houten hamer tot gebruik der scheepstimmerlieden, *malleus ligneus.*

Slek, zie Slak.

Slemp, m. *Kiliaan* heeft ook slem, gesmul, *comessatio, onis, f. heluatio, onis, f. epulatio, epotatus, us, m.* iemand die den vrijen slemp heeft, *olymbolus, a, m,* bij *Terentius.* Zamenstell. slempdagen, *dies heluationi sacrati vel dicati.* Slemploopet, *parasitus, i, m.* Slemploopster, *parasita, ae, f.* Slempmaal, *epulum, i, n. epulae, arum, f. plur. bacchanalia, orum, n. plur.* ook *bacchanal, alis, n.* Slemptijd, *tempus heluationis vel heluationi dicatum.*

Slempen, o. w. *comessor, atus sum, ari; heluor, atus sum, ari; epulor, atus sum, ari; bacchor, atus sum, ari; potitor, atus sum, ari; grassari et pergrassari.* Van hier: slemper, *comessator, oris, m. heluo, onis, m. nepos, otis, m. popino, onis, m.* Slemperij, *comessatio, onis, f. heluatio, onis, f. bacchatio, onis, f. popinatio, onis, f.*

Slempempen, is hetzelfde als Slempen

Slempemper, hetzelfde als Slemper.

Slender, m. trage gang, *tardus incessus.* Ook is slender zoo veel als oude gewoonte of de algemeene handelwijs, *mos solitus, mos receptus.* Slender wordt in het dagelijksche leven ook genomen voor eene listige trek, *dolus, i, m. fraus, dis, f.* B. v. hij heeft het door eenen slender gekregen, *dolo vel fraude hoc obtinuit.* Van slender in den eersten zin komt Slenderen, o. w. *lente vel tarde incedere, lento gradu pergredi,* ook *ambulare,* zegt *Scheller;* ik zou liever zeggen *obambulare.* B. v. hij slendert nacht en dag door de stad, *noctu diuque per urbem obambulat vel vagatur.* Hen slendert zoo wat heen, *tarde res procedit.*

Slenk, v. eene modderplaats of plas, waarin de varkens zich wentelen, *volutabrum, i, n.* bij *Virg.*

Slenken, o. w. zoo veel als wegkruipen, verminderen, *decresco, evi, etum, escere; diminui, comminui,* en ook alleen *minui.*

Slensen, zie Verslensen.

Slenter, m. lap of strook, die bij een kleed nederhangt, *pannus, i, m. titivillitium, ii, n.*

Slet, v. zoo veel als onde vodde, *linteum tritum, pannus tritus.* Ook is slet zoo veel als een slordig vrouwspersoon, *mulier ignava, sordida, ambubaja, ae, f.* Ook zegt men van eene vrouw die zich dikwijls dronken drinkt, een dronken slet, *mulier ebriosa vel femina vino dedita.* Zamenstelling: voetslet, *panniculus, i, m.* Sletvink, *homo ignavus, fatuus, vecors.*

Sleuf, v. zoo veel als groef, *fibula, ae, f.* bij *Vitruvius.* Ook is sleuf bij de zeevarenden eene enge kil of vaartwater tusschen droog

Digitized by Google

droogtens doorloopende, *fluentum, i, n. alveus, ei, m.*

Sleur, v. *Kiliaan* vertaalt het door *tractus, us, m. syrma, atis, n.* zijnde zoo veel als sleep. Ook beteekend het zoo veel als gewoonte, *mos, moris, m. consuetudo, inis, f.* B. v. de sleur volgen, *morem vel consuetudinem sequi.* Van sleur in de eerste beteekenis komt

Sleuren, b. en o. w. zoo veel als slepen, *traho, traxi, tractum, trahere; protrahere*, waarbij men ook *haurd* voegen kan; onz. *trahi, protrahi.* B. v. dat kan nog wel wat heen sleuren, *res ista per aliquod temporis spatium protrahi, vel trahi potest.*

Sleutel, m. daar men een slot mêe open sluit, *clavis, is, f.* In de zangkunst, *signum, i, n.* ook *clavis*, volgens *Scheller.* De sleutel van eene pomp, *papilla, ae, f. manubrium epistomii*, bij *Vitruvius.* Eene grensvesting wordt ook de sleutel van een land genoemd, dan is het *claustrum, i, n.* bij *Scheller.* De sleutel van een speeltuig, *epitonium, i, n.* bij *Varro.* Spreekw. den sleutel op de kist leggen, *repudiare haereditatem.* Zamenstell. sleutelbeen, *clavicula, ae, f. jugulum, i, n.* bij *Scheller.* Sleutelbeenader ook sleutelader genoemd, *vena subclavia.* Zoo het de slagader is, *arteria subclavia.* Sleutelbeenspier, *musculus subclavius.* Sleutelbloem, *primula veris*, bij *Linnaeus; primula praetensis*, bij *Lobel.* Sleutelbos, *fascis clavium.* Sleuteldrager, *claviger, eri, m.* Sleutelgat, *apertura serae.* Sleutelgeld, *pecunia, quae clavium nomine dari solet*, bij *Scheller.* Sleutelhaak, *uncus clavibus conjungendis serviens.* Sleutelriem, *lorum clavibus conjungendis vel gestandis serviens.* Sleutelring, *annulus clavibus jungendis vel gestandis serviens.*

Slib of slibbe, v. zoo veel als modder, *limus, i, m. coenum, i, n.* waarbij men *mollius* voegen kan, volgens *Kiliaan.* Van hier het spreekwoord: slib vangen, *a scopo aberrare.* Slibberachtig en slibbenig, bijv. n. *limosus, a, m.* Slibberachtigheid, v. *natura vel ratio limosa.*

Slibberen, o. w. zoo veel als glijden of glijën, *labor, lapsus sum, labi, prolabi et lapso, avi, atum, are.* Van hier: slibberachtig en slibberig, *lubricus, a, m.* Slibberachtigheid en slibberigheid, *lubricum, i, n.* bij *Tac.* bijw. *lubrice, adv.*

Slieren, b. w. heimelijk stelen, *furor, atus sum, ari; subripio, ui, eptum, ere; suppilo, avi, atum, are*, bij *Plautus.* Men gebruikt dit woord in Friesland ook in den zin, van ledig heen en weer loopen, *otiose discurrere.*

Slij of slije, v. een slag van eenen visch, *tinca, ae, f. Cyprinus tinca*, bij *Linn. fullo*, bij *Kil.*

Slijk, o. *coenum, i, n. lutum, i, n. limus, i, m.* Van hier: slijkachtig, *lutulentus, a, m*, bij *Scheller.* Slijkerig en slijkig, *lutosus, limosus, a, m; coenosus, a, m*, bij *Frontinus.* Zamenstell. slijkkladden, *balatrones, bullae luti caligis vel calceis adhaerentes*, volgens *Kiliaan.* Slijkkuil, *cavum lutosum vel coenosum.* Slijkspoor, *encentris*, bij *Kiliaan.* Voor slijk zegt men in sommige oorden van ons land slik.

Slijm, o. eertijds beteekende dit woord ook zoo veel als slijk, doch in dezen zin is het meest verouderd, wij gebruiken het thans meer in dien van snot, fluim en taai speeksel, *mucus, i, m. pituita, ae, f. phlegma, atis, n. lentor salivarius*, bij *Plinius.* Van het koorn is het, *cremor, oris, m.* bij *Scheller.* Van hier: slijmachtig, slijmerig en slijmig, bijv. n. en bijw. *mucosus, pituitosus, phlegmaticus, a, m.* Slijmachtigheid, slijmerigheid en slijmigheid, *natura vel ratio mucosa, pituitosa, phlegmatica.* Van visschen is slijm, *viscus, i, m.* Slijmerig, *viscosus, a, m.* Slijmerigheid, *natura vel ratio viscosa.* Zamenstell. slijmappelboom, *crataeva marmelos vel cydonia exotica.* Slijmklier,

Digitized by Google

klier, *glandula pituitaria vel mucosa.* Slijmvlies, *membrana pituitaria vel mucosa.*

Slijpen, b. w. scherp of glad maken, *acuo, ui, utum, uere; exacuere.* Voor glad maken, *polio, ivi, itum, ire, levigo, avi, atum, are, et expolire.* B. v. een mes slijpen, *acuere vel exacuere cultrum.* Diamanten slijpen, *polire vel expolire adamantas.* Het verstand slijpen, *acuere, vel exacuere ingenium.* Een geslepen verstand, *ingenium acutum.* Een geslepen tong, *lingua acuta.* Spreekwoord: de straat slijpen, *otiose discursando tempus terere.* Van hier: slijper, *politor, oris, m.* bij *Cato.* Slijping, v. *politio, onis, f. politura, ae, f.* bij *Scheller.* Van een mes, *exacutio, onis, f.* bij *Plinius.* Zamenstell. slijpmolen, *mola politioni serviens.* Slijpsteen, *cos, cotis, f. saxum politioni serviens.* Slijpsel, *scobima, ae, f.* bij *Kiliaan.* Slijpbord, *tabella lignea acutioni serviens.*

Slijten, b. en o. w. *tero, trivi, tritum, terere, atterere, cum accusativo,* ook *consumere.* Voor verminderen, *diminui.* B. v. de droefheid slijt door den tijd, *moeror tempore diminuitur.* Ook is slijten zoo veel als in het klein verkoopen, *minutatim vendere.* Van hier: slijter, *qui minutatim vendit.* Zamenstell. slijterswinkel, *taberna, ubi res minutatim prostant.* Slijting, v. *tritus, us, m. attritus, us, m. consumptio, onis, f.* bij *Kiliaan.* Ook is slijting, *tantæ quoddam genus vilius.*

Slik, is hetzelfde als slijk.

Slikken, b. w. zoo veel als zwelgen, *glutio, ivi, itum, ire, deglutire, absorbeo, orpsi, orptum, orbere, sorbere.* Van hier: slikking, v. *sorbitio, onis, f.* bij *Kiliaan.* Zamenstell. slikbrok, *bolus, i. m.* Slikop, *homo vorax, helluo, onis, m.* doch hiervoor zegt men meer slokop. Slikpotje, *syropus medicinalis.*

Slim, bijv. n. en bijw. slimmer, slimst, *malus, pejor, pessimus.* Zoo veel als ellendig, *miser, era, um.* B. v. het is slim met hem gesteld, *miser est, misere vel male se habet, mala est conditione.* Het wordt van dag tot dag slimmer, *in dies pejus est.* Het is allerslimst met hem, *pessime se habet, vel pessima est illius conditio, vel deterrima est conditione,* bijw. *male, pejus, pessime, adv.*

Slim, bijv. n. en bijw. zoo veel als scheef, *limus, a, um; obliquus, a, um; transversus, a, um; obtortus et distortus, a, um.* Van hier: slimbeen, *varus, a, um; loripes, edis, omn. g. valgus, i, m.* Slimhals, *obstipus, a, um.* Slimheid, *obliquitas, atis, f.* bijw. *oblique, adv.*

Slim, bijv. n. en bijw. zoo veel als loos, erg, *dolosus, a, um; callidus, a, um; astutus, a, um; vafer, a, um;* bijw. *dolose, astute, callide.* Van hier: slimheid, *dolus, i, m. calliditas, atis, f. astutia, ae, f. vafritiae, f.* ook gebruikt men in dezen zin slimmigheid.

Slim, bijv. n. en bijw. zoo veel als moeijelijk, *difficilis, lis, e, molestus, a, um,* bijw. *difficulter, moleste, adv.* Van hier: slimheid, *difficultas, atis, f. molestia, ae, f.*

Slim, bijv. n. en bijw. zoo veel als bedriegelijk, *pravus, a, um; perversus, a, um; fraudulentus, a, um,* bijw. *prave, perverse, fraudulenter, adv.* Van hier: slimheid, *pravitas, atis, f. perversitas, atis, f. fraus, fraudis, f. fraudulentia, ae, f.*

Slinden, b. w. zoo veel als verslinden of verteren, *consumo, umsi, umptum, umere; voro, avi, atum, are, glutio vel deglutio, ivi, itum, ire.* Van hier: slindachtig, *vorax, acis, omn. g.* slinder, *lurco, onis, m. helluo, onis, m.* Zamenstell. slindkolk, *voragó, inis, f.* Slindpenning, m. *consumtor, oris, m. decoctor, oris, m. profligator, oris, m.* bij *Tacitus; nepos, otis, m. vorago patrimonii,* bij *Cic. homo prodigus.*

Slieger, m. een werktuig, waarmee men

Digitized by Google

men steenen werpt, *funda*, *ae*, *f.* om zware steenen te werpen is het *balista*, *ae*, *f.* De slinger van een uurwerk, *momen*, *inis*, *n. movimentum*, *i*, *n. momentum*, *i*, *n.* Spreekwoord: het is of zijne tong aan eenen slinger hangt, *loquacissimus ille est.* Zamenstell. slingergat of slingermond, *embater*, *eris*, *m.* bij *Vitr.* Slingerleder, *scutale*, *is*, *n.* Slingerriem, *habena*, *ae*, *f.* bij *Virgilius.* Slingermaker, *balistarius*, *ii*, *m.* Slingerslag, *ictus momenti.* Ook is slingerslag zoo veel als eene behendige greep, *ars*, *artis*, *f.* B. v. hij deed het met eenen slingerslag, *arte vel astutia quadam hoc faciebat.* Slingerverband, *ligamentum jaculabile.* Slingervoet, iemand die in het gaan met zijne voeten slingert, *loripes*, *edis*, *omn. g.* Slingeruurwerk, *horologium pensile.*

Slingeren, b. en o. w. zoo veel als slingerend werpen, *mitto*, *isi*, *issum*, *ittere.* B. v. eenen steen met eenen slinger slingeren, *mittere lapidem funda.* Voorts is het *vibro*, *avi*, *atum*, *are*; *torqueo*, *torsi*, *tortum*, *torquere*, *contorquere*, *jaculor*, *atus sum*, *ari*, *aliquid*, *jacto*, *avi*, *atum*, *are.* B. v. de armen, *jactare brachia*, ook *voluto*, *avi*, *atum*, *are*, ook *agito*, *avi*, *atum*, *are.* Onzijdig is het zoo veel als slingerend bewogen worde, *mitti*, *vibrari*, *torqueri*, *contorqueri*, *jactari*, *agitari.* B. v. het schip slingert heen en weer, *navis huc illuc agitatur.* Ook zegt men slingeren, van den gang van een dronken man, *titubante gressu incedere.* Zijne goederen overal laten slingeren, *incuriose sua ubique sparsa habere.* Van hier: slingering, v. b. v. van eenen pijl, *missus vel jactus*, *us*, *m.* waarbij men *teli vel sagittae* voegen kan; voorts *centorsio*, *onis*, *f. jactatus*, *us*, *m. jactatio*, *onis*, *f. jaculatio*, *onis*, *f. Tertullianus* heeft ook *jaculatus*, *us*, *m. volutatio*, *onis*, *f. volutatus*, *us*, *m.* bij *Plin.*

Slingeraar, iemand die steenen met eenen slinger werpt, *funditor*, *oris*, *m. fundicularius*, *ii*, *m.* bij *Liv.*

Slink of link, slinker of linker, bijv. n. *sinister*, *ra*, *um*; *laevus*, *a*, *m.* De slinke hand, *manus sinistra*, ook gebruikt men *sinistra vel laeva* alleen. Van hier: slinksheid, zoo veel als kwaadaardigheid, *sinistritas*, *atis*, *f.* bij *Plinius.* Zamenstell. slinkpoot, iemand die zijne slinker in plaats van regterhand gebruikt, *scaevus*, *a*, *m.* Zie het overige bij het woord link.

Slinken, zie Slenken.

Slip, v. de strook of het pand van een kleed, *lacinia*, *ae*, *f. Kiliaan* zegt *sinus vestis pars sive segmentum vestem separans*, *peniculamentum*, *i*, *n.* bij denzelfden. Slip vangen, *a scopo aberrare*, ook zegt *Hoogstraten repulsam ferre.* Slip of slippe bieden, is bij *Kiliaan*, *cedere foro*, *fraudare creditores cum summa infamia.*

Slippen, o. w. zoo veel als glijden, *labor*, *lapsus sum*, *labi*, *prolabi.* Heimelijk weg sluipen, *elabi*, *dilabi*, ook heeft dit woord voorheen de beteekenis van scheuren of van rijten gehad, *Kiliaan* verklaart het ten minsten door *lacerare*, *infcindere*, *dissecare*, *dividere.* Van hier: een slippert maken, *clam evadere vel dilabi.* Laten slippen is ook zoo veel als verzuimen, *negligere*, *e manibus dimittere.* B. v. eene gelegenheid laten slippen, *negligere occasionem.*

Sliptouwtje, o. *funiculus tenuis.*

Slisfen, b. w. uitblusschen, *extinguo*, *inxi*, *inctum*, *inguere.* B. v. den brand slisfen, *exstinguere incendium.* Voor slegten *complano*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Kiliaan.* Voor bijleggen, *componere.* B. v. twist slisfen, *componere litem*, bij *Hoogstraten* komt het ook in de beteekenis van afbreken voor. Van hier: slisfing, v. *exstinctus*, *us*, *m.* bij *Plin. exstinctio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.* In den tweeden zin is het *complanatie*, *enis*, *f.* en in der-

Digitized by Google

derden *compositio, onis, f.* bij *Cicero.*

Slobbe, v. een vuil, ongeschikt vrouwmensch, *femina sordida, inculta.* Van hier: slobbig, bijv. n. *sordidus, a, m; incultus, a, m;* bijw. *sordide, inculte, adverbia.*

Slobberen, b. w. *sorbillo, avi, atum, are,* beide klankmaakende woorden en worden veel van de eenden, ganzen enz. gebruikt en komen veel met het woord slorpen overeen. Voorts wordt dit woord ook van menschen gebruikt, die lepelspijs ongeschikt eten, *incomposite ac immodeste sorbillare vel sorbillando ligurire.* Van hier: slobberdoes, *aliquis qui inter sorbillandum se inquinat.* Voorts beteekent het over iets heen slobberen, zoo veel als over eene zaak los heen loopen, *rem aliquam incuriose ac negligenter tractare.*

Slodde, v. dit woord beteekent hetzelfde als slobbe, *sordida ac inculta femina, ambubaja, ae, f.* bij *Kil.* en het mannelijke

Slodder, m. *homo sordidus, incultus, incompositus, negligens,* bij *Kiliaan.* Van hier: slorderig en slorderachtig, bijv. n. en bijw. *sordidus, a, m; negligens, entis, comp. g.* bijw. *sordide, negligenter, adv.* Ook zoo veel als verwelkt, *flaccidus, a, m.* Zamenstell. slodderbroek, m. een zeer wijde hangende broek, *bracca follicans, laxa vel fluxa.* Slodderhozen, *caligae rugosae, laxae, fluxae, vel follicantes,* bij *Kiliaan.* Slodderkleed, *vestis laxa, fluxa.* Sloddervos, *homo sordidus, incultus, incompositus, negligens.* Van hier:

Slodderen, o. w. *laxum, solutum vel fluxum esse.* Ook zoo veel als verwelken, *flacceo, cui, ere,* et *flaccescere.* Ook zoo veel als wapperen, *fluito, avi, atum, are.*

Sloep, v. een slag van roeischuit om op zee te gebruiken, dit woord komt veel met het Fransche woord *chaloupe* overeen, *scapha actuaria.* Verkleinw. sloepje, *actuariolum, i, n.* Ook is sloep de naam van een klein oorlogsvaartuig, *parvum navis bellicae genus* sloep *dictum.* Zamenstell. sloeproeijer, *remex actuariae scaphae.*

Sloeren, hetzelfde als Sleuren.

Sloeri, v. ook sloerimoer, een haveloos, slordig vrouwspersoon, *femina sordida, ignava, inculta, ambubaja, ae, f.*

Sloester, v. zoo veel als bolster beteekenende, *culleola, ae, f. cortex, icis, m. filiqua, ae, f. gluma, ae, f. putamen, inis, n.* Van hier:

Sloesteren, b. w. *culleolas, corticem, filiquas vel glumas detrahere alicui rei.*

Slof, v. toffel of muil, *sandalium, ii, n. crepida, ae, f.* bij *Kil.*

Slof, bijv. n. en bijw. zoo veel als onachtzaam, *negligens, entis, comp. g. incuriosus, incompositus, a, m; homo incultus moribus vestibusque.* Voor lui, *piger, a, m; ignavus, a, m; tardus, a, m.* Ook voor morsig, *sordidus, squalidus, murcidus, absurdus, a, m.* Slof, als bijw. is het *negligenter, incuriose, incomposite, pigre et pigriter, ignave, lente, tarde, sordide, squalide, murcide, absurde, adverbia.* Slof wordt ook als zelfstandig gebruikt en is zoo veel als slofheid, v. *negligentia, ae, f. incuria, ae, f. pigritia, ae, f. ignavia, ae, f. lentitudo, inis, f. tarditas, atis, f. sordes, ium, f. plur. squalor, oris, m. absurditas, atis, f.* Ook zegt men sloffigheid, v.

Sloffen, o. w. zoo veel als sleepvoeten, *segniter incedere et pedes ita trahere ut humo non attollatur.* Ook heeft sloffen de beteekenis van vertragen of traag zijn, *negligo, exi, ectum, igere, incuriosum esse, sordide ac negligenter agere, tarde vel lente perficere aliquid.*

Slok, m. zoo veel als zwelgkeel, *fauces, ium, f. plur. gula, ae, f.* Ook teug, *potus, us, m. haustus, us, m.* bij *Scheller.* B. v. een slok water, *haustus aquae.* Verkl. slokje, *parvus haustus,*

petiuncula, ae, f. Van hier: slokachtig, bijv. n. *guloſus, a, um*, bijw. *guloſe, adv.*

Slokdarm, m. *oeſophagus, i, m. fauces, ium, f. plur. pharynx.* Overdragtig beteekent het een gulzig mensch, *homo vorax, guloſus, helluo, onis, m. aſotus, i, m.* bij *Cicero.* Zamenſtelling. slokdarmader, *vena oeſophagi, faucium vel gulae*, ook *vena oeſophagea*, bij *Schell.* Slokdarmslagader, *arteria oeſophagea.* Slokdarmſpier, *musculus oeſophageus &c.*

Slokken, b. w. onmatig of gulzig inzwelgen, *voro, avi, atum, are, ingurgitare, glutio, ivi, itum, ire.* Ook voor slikken of zwelgen alleen, *abſorbeo, orpſi, orptum, ere, et ſorbere.* Van hier: slokker, *helluo, onis, m. pamphagus, i, m. gurges, itis, m. barathrum, i, n. vorax, acis, omn. g. ingluvioſus, lurco, onis, m. gluto, onis, m.* bij *Kilianw.* Slokker is ook zoo veel als een onnoozel mensch, *homo ſtolidus, vel animus demiſſus*, bij *Cicero.* Slokking, v. *voracitas, atis, f ingluvies, iei, f. ingurgitatio, onis, f.* ook alleen *actio ſorbendi vel abſorbendi.* Zamenſtell. slokop, m. hetzelfde als slokker. Slokzucht, *voracitas, atis, f. amor devorandi, ingurgitationis ſtudium.* Ook eene zekere ziekte, *phagaedaena, ae, f. bulimia, ae, f.*

Slommer, m. verwarring, *turba, ae, f. confuſio, onis, f. tricae, arum, f. plur. impedimenta, orum, n. plur.* ook *quisquiliae, arum, f. plur.* bij *Kil.* Van hier:

Slommeren, b. w. zoo veel als verwarren, *turbo, avi, atum, are, conturbare, perturbare, confundo, udi, uſum, undere, intrico, avi, atum, are, impedio, ivi, itum, ire.* Van hier: slommerij en slommering die hetzelfde beteekenen als slommer.

Slomp, hetzelfde als klomp, *cale, onis, m. ſolea lignea.* Ook als klomp in de eerste beteekenis, *moles, is, f.* Voorts slomp zoo veel als een havelooze vrouwspersoon, *femina ſordida et ignava.*

Slomphoozen, zie Slodderhoozen, bij het woord Slodder.

Slonle, v. zoo veel als eene grondelooze kolk, *barathrum, i, n. vorago, inis, f. hiatus terrae, abyſſus, i, f. gurges, itis, m.* Ook heeft het bij *Kil.* dezelfde beteekenis als slokdarm.

Slonim, eene ſtad van Polen, *Slonimum, i, n.*

Slons, v. een oude vod, *titivilitium, ii, n.* Ook is slons zoo veel als sloeri, zie dat woord. Van hier: slonſerig of slonſig, bijv. n. en bijw. *ſordidus, a, um, incomtus, ſqualidus, murcidus*, bijw. *ſordide, incomte, ſqualide, murcide.*

Slonsje, o. een dievenlantaarntje, *laterna vel lanterna parva latrocinalis, cujus lumen prolabitu oſtenditur vel celatur.*

Sloodſe, v. een slag van ſchoeizel, *ſandalium, ii, n.*

Sloof, v. een voorſchoot, *caſtula, ae, f. praecinctorium, ii, n. ſuccinctorium, ii, n.* Oudtijds beteekende het ook een dekzel, *velum, i, n. tegmen, inis, n.* Ook was de sloof den mannelijkheid, *praeputium, ii, n. tegmen balani.* Thans wordt het veel gebruikt in den zin van eene arme, geringe vrouw of meisje, *femina vel puella paupera ac miſera, vel commiſerationedigna.* Verkl. sloofje, *muliercula vel puellula miſera ac paupera, paupercula.*

Sloop, v. het overtrekſel van een hoofdkuſſen, *tegmen vel tegumentum pulvinaris.*

Sloopen, b. w. uit elkander doen, *ſolvo, ſolvi, ſolutum, ſolvere, diſſolvere, rumpo, rupi, ruptum, rumpere, dirumpere.* Voor afbreken, *deſtruo, uxi, uctum, uere, diruo, ui, utum, uere, demolior, itus ſum liri.* Van hier: slooper, *raptor, oris, m. demolitor, oris, m. deſtructor, oris, m.* Ook wordt een oud ſchip een slooper genoemd, *navis vetuſtate collapſa.* Slooping, v. *ſolutio, diſſolutio,*

Digitized by Google

diruptio, destructio, demolitio, onis, f.

Sloor, v. zoo veel als Sloeri.

Sloot, v. gracht, *fossa, ae, f.* Eene gegraven sloot, *incile, is, n.* bij *Columella.* Spreekw. iemand van den wal in de sloot helpen, *male suadere alicui.* Hij raakte van den regen in den sloot, *incidit in scyllam cupiens vitare charybdin.* Zamenstell. moddersloot, *fossa oblimata, lama, ae, f.* bij *Horat.* Ringsloot, *fossa aliquid circumdans.* Verkl. slootje, *fossula, ae, f.* bij *Cato.*

Slooven, o. w. zwaren arbeid doen, *defudo, avi, atum, are; graviter laborare, vel operari, asperum opus perficere.* Van hier: sloofachtig, bijv. n. *difficilis, lis, le; laboriosus, a, m; operosus, a, m.*

Slooven, b. w. ontdekken, *retego, exi, ectum, egere; denudo, avi, atum, are.* Ook heeft dit woord de tegenovergestelde beteekenis van bedekken, *tegere, velare, operire,* bij *Kil.*

Slop, o. een naauw steegje, *angiportus, i, m. angiportus, us, m. angiportum, i, n.* Ook een steegje dat van achteren toeloopt, *fundula, ae, f.* bij *Varro.* Ook is het zoo veel als een sluiphol, *latibulum, i, n.* ook *apertura in horreis, per quam foenum frumentumque rustici condunt.*

Slop, bijv. n. is zoo veel als ruim, los, *laxus, a, m; fluxus, a, m; flaccidus, a, m.* Van hier:

Slophoozen, zie Slodderhoozen, bij Slodder. Slopkousen, is hetzelfde.

Slordig, bijv. n. en bijw. vuil, morsig, *sordidus, a, m; squalens, entis, comp. g. squalidus, a, m; immundus, a, m.* Wan hebbelijk, haveloos, *informis, is, e; foeter, a, m; incompositus, a, m; incultus, a, m.* Voor onachtzaam, *negligens, entis, comp. g. incuriosus, a, m.* Voor onaangenaam, *inamoenus, a; m; infucundus, a, m.* B. v. slordig weêr, *tempus inamoenum;* bijw. *sordide, squalide, immunde, informiter, tetre, incomposito, inculte, negligenter, incuriose.* Slordigjes, *sordidulus, a, m,* bij *Juvenalis.* Slordig zijn, *squaleo, ui, ere; sordeo, ui, ere.* Slordig worden, *sordesco, ui, escere.* Slordig of vuil maken, *sordido, avi, atum, are.* Van hier: slordigheid, v. *sordes, ium, f. plur.* ook vindt men bij *Plautus sorditudo, inis, f. squalor, oris, m. Accius* heeft ook *squaliditas, atis, f. squalitas, atis, f. squalitudo, inis, f.* en *Varro squales, ii, f. immunditia, ae, f. informitas, atis, f.* bij *Solinus, negligentia, ae, f. incuria, ae, f. inamoenitas, atis, f. injucunditas, atis, f.* Slordigljk, is hetzelfde als het bijw. Slordig.

Slorp, v. de neus van den olifant, *proboscis, idis, f.* bij *Varro,* ook *manus elephantis,* ook wordt dezelve slorf, slurf en slurp genoemd.

Slorp of slurp, m. zwelg, *haustus, us, m.*

Slorpen of slurpen, o. w. een klanknabootsend woord even als het Latijnsche *sorbeo, ui, vel psi, ptum, ere, sorbillo, avi, atum, are.* Van hier: slorping of slurping, v. *sorbitio, onis, f.* Zamenstell. slorpdrankje, *sorbillum, i, n.* bij *Plautus.* Slorpeijeren, *ova sorbilia,* bij *Celf.*

Slot, o. daar men iets mede toesluit, *sera, ae, f. Kiliaan* zegt ook *claustrum ferreum.* Op slot doen is zoo veel als met een slot sluiten, *ope sera claudere.* Op slot zijn, *ope sera clausum esse.* Van slot zijn, *apertum esse.* Van slot doen, *aperire,* ook *solvere seram.* Van hier: slot of slotemaker, *faber serarius, vel claustrarius,* bij *Kiliaan.* Slotemakerswinkel, *officina serraria vel claustraria.* Verkl. slotje, *serula, ae, f.* of *parva sera.* Slotgat, *apertura serae.*

Slot, o. kasteel, *arx, arcis, f. castrum, i, n. castellum, i, n.* Tot een slot behoorende, *castellaneus, a, m,* bij *Cicero.* Zamenstell. slotskerk, *aedes arcis.* Slotstuin, *hortus arcis.* Slotvoogd,

Digitized by Google

voogd, *praefectus arci.* Slotsfoldaar, *miles arcis*, bij *Schell.*

Slot, o. besluit van iets, *conclusio, onis, f.* Ook voor het einde, *finis, is, m. & f. exitus, us, m.* B. v. het slot van het jaar, *finis vel exitus anni*, ook *clausula, ae, f.* Slot van eene rede, *conclusio orationis*, bij *Cicero, peroratio, onis, f. epilogus, i, m.* bij denzelfden. Slot van rekening, *supputatio vel computatio, onis, f.* Zamenstell. slotbewijs, *argumentum finale vel concludens.* Slotgevolg, *consequentia, ae, f.* Slotreden, *conclusio, epilogus.* Slotregel, *clausula, ae, f.* bij *Kiliaan.* Slotvonnis, *sententia finalis.* Eindelijk is slotverloren, een ongebonden mensch, *homo dissolutus.*

Sluijer, m. iets waarmede men iets bedekt, *velum, i, n. velamen, inis, n.* bij *Scheller.* Den sluijer aannemen, is zoo veel als het geestelijk leven omhelzen, *religioni se dicare, monachum se facere, vitam monachalem sequi.* Den sluijer afleggen, *vitam monachalem abnuere, vel deponere.* Overdragt. zijne ware gevoelens toonen, *veram opinionem patefacere, deponere dissimulationem.* Voorts is sluijer, *rica, ae, f.* zijnde een hoofdhulzel der aanzienlijke vrouwen bij de Romeinen. Verkl. sluijertje, *ricula, ae, f.* bij *Festus.* Ook is sluijer een band, waarmede men eenen bezeerden arm ondersteunt, dan is het *mitella, ae, f.* Zamenstell. sluijeruil, *strix flammea*, bij *Linn.* ook *ulula aluco*, bij *Klein.*

Sluik, bijv. n. dun, rank, *tenuis, is, e, exilis, ilis, e, gracilis, is, e.* Sluik is ook zoo veel als niet krullende: b. v. sluik haar, *capilli non crispi.*

Sluiken, b. w. zoo veel als smokkelen, *vectigalia publica fraudare, merces vectigali subjectas furtim importare.* Van hier: sluiker, *fraudator vectigalium.* Sluikster, v. *fraudatrix vectigalium.* Sluikerij en sluiking, *fraudatio vectigalium.* Sluikhandel, *negotiatio fraudulenta vel furtiva.* Sluikhandelaar, *negotiator furtivus*, bij *Scheller.* Ter sluik of ter sluip zoo veel als steelswijze, *furtim.*

Sluimeren, o. w. zoo veel als ligt slapen, *leviter, vel leniter, dormire, dormito, avi, atum, are, soporari*, bij *Kiliaan.* Ook wordt het voor slapen gebruikt, *dormio, ivi, itum, ire.* Sluimeraar, *dormitor, dormitator, oris, m.* Van hier: sluimering, v. *somnus lenis vel levis.* Sluimerig, *somniculosus, a, um. somnolentus, a, um.* Sluimerigheid, *somnolentia, ae, f.*

Sluip, v. is bij *Kiliaan*, *latebra, ae, f. latibulum, i, n. specus, us, m. caverna, ae, f. antrum, i, n.*

Sluipen, o. w. steelswijze uit of ingaan, *furtim vel clam exire vel intrare*, ook *suggredior, essus sum, edi.* Ook voor langzaam gaan, *suspenso gradu ire*, ook *tacite prorepere, occulte gradi.* Voor heimelijk ontsnappen, *furtim se propipere.* Ook komt het bij *Hoogstraten* in den zin van kruipen voor, *repere vel serpere.* Van hier: sluiper, m. *latebricola, ae, m.* Ook een geveinsd mensch, *homo tectus, occultus, dissimulatus, simulator, oris, m.* bij *Schell.* Sluipers, een slag van spijkers met kleine koppen, *clavorum genus parvis capitibus praeditorum.* Zamenstell. sluipdeur, *janua furtiva vel clandestina.* Ook is dit woord zoo veel als uitvlugt, *effugium, ii, n.* Sluiphaven, *portus semper patens, vel introitum praebens.* Sluiphoek, *latebra, ae, f. latibulum, i, n.* bij *Kiliaan.* Sluiphol, *latibulum, i, n. refugium, ii, n.* Sluiptrap, *scala furtiva vel clandestina.* Sluiphoer, *scortum clandestinum.* Sluipweg, *via furtiva vel clandestina*, bij *Scheller.* Bijw. ter sluip, *furtim, clam, clandestine, adv.*

Sluis, eene stad in Vlaanderen, *Sluſa, ae, f.*

Sluis, v. verlaat of waterschutting, *emissarium, ii, n. cataracta, ae,*

ae, *f.* bij *Vitruvius*; *cataractes*, *ae*, *m.* bij *Plin.*; *obex aquarius*, bij *Kiliaan*. Zamenst. sluisdeur, *valva emissarii*. Sluisgeld, *pecunia pro transitu per emissarium solvenda*. Sluiswachter, *custos emissarii*.

Sluiten, b. en o. w. zoo veel als toedoen, *claudo*, *ausi*, *ausum*, *audere*; *occludo*, *usi*, *usum*, *udere*; *sero*, *avi*, *atum*, *are*, *obserare*. Van eene wond, is het *cire*, *claudi*, *solidari* et *solidescere*, bij *Celsus*. Den vrede sluiten, *facere*, *conficere*, *componere*, *jungere pacem*. Een verbond sluiten, *icere foedus*, *vel percutere*, *ferire*, *componere*, *jungere*, *facere*. Een brief sluiten, *obsignare literas*. De gelederen sluiten, *densare ordines*. Zich in een sluiten, *conferre se*, bij *Varro*. Eene rede sluiten, *perorare*, bij *Cicero*. Iets aan iets anders sluiten, *conjungere rem cum re*, *rem rei adjungere*. Wel om iets passen, *adhaerere*, *sedere*. B. v. dat kleed sluit goed, *vestis ista bene sedet*, bij *Scheller*. Voor eindigen, *claudere*, *concludere*, *finire*, *finem facere*. Voor in de bocijens werpen, *vincula alicui injicere*, *vincire aliquem*. Voor bevatten zegt men: in zich sluiten, doch meer besluiten, *continere*, *complecti*. B. v. dit sluit niets goed in zich, *hoc nihil boni continet vel complectitur*. Eene rekening sluiten, *finire rationem*, *aequare rationem*. Een huwelijk sluiten, *conditiones conjugii pacisci*. Eenen koop sluiten, *pacisci de emtione*. Niet sluiten, *claudicare*. B. v. dat bewijs sluit niet, *argumentum illud claudicat*. De achterhoede sluiten, *claudere agmen*. Van hier: sluiter, *claudens*, *entis*, *omn. g.* Gelidsluiter, *miles agmen claudens*. Sluiting, v. *occlusio*, *onis*, *f.* Van den vrede, *compositio*, *onis*, *f.* Voor einde, *conclusio*, *onis*, *f.* *finis*, *m.* & *f.* Wel zoo goed kan men hier voor een werkwoord gebruiken: b. v. bij het sluiten van de deur, *in claudenda janua*. Bij het sluiten van den vrede, *in pace faciendo*. Bij het sluiten van het verbond, *in foedere jungendo*. Door het sluiten van eenen kring, *orbe faciendo &c.* Zamenstell. sluitband, *ventrale*, *lis*, *n.* Sluitben of sluitmand, *cista viminea vel vitilis*, bij *Plinius*. Sluitbalk, *thelus*, *i*, *m.* Sluitboom, *vectis*, *is*, *m.* *clathrus*, *i*, *m.* Sluitdoos, *foruli*, *orum*, *m. plur.* Sluitgeld, *pecunia pro recludendo*, bij *Scheller*. Sluithek, een hek dat gesloten wordt, *vacerra obserata vel sera ope clausa*. Sluitkool, *brassica capitata*. Sluitkrop, *lactuca capitata*. Sluitreden, *syllogismus*, *i*, *m.* Eene verstrikkende sluitreden, *sophisma*, *atis*, *n.* bij *Cicero*. Ook is het zoo veel als bewijsreden, *argumentum*, *i*, *n.* Ook als gevolg, *consequentia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*. Sluitregel, *linea finalis*, ook *versus finalis*. Sluitspier, *musculus sphincter*, ook *sphincter* alleen. Sluitsteen, *thelus*, *i*, *m.* *testudinis umbilicus in medio tecto in quem capita trabium conveniunt et concluduntur*. Sluitspijker of sluitnagel, *clavus serviens claudendo*. Sluitstuk, een timmermanswoord, *tabella tenuis opus includendo vel claudendo serviens*. Sluitvers of sluitrijm, *clausula rhythmi*, *periodus rhythmica*.

Slurp, zie bij Slorp.
Slurpdrank, zie Slorpdrank.
Slurpen, zie bij Slorpen.
Slurpeijeren, zie bij Slorpeijeren.
Slurping, zie bij Slorpen.

Smaad, m. zoo veel als schimp, verachting, verwijt, *contumelia*, *ae*, *f.* *opprobrium*, *ii*, *n.* *ignominia*, *ae*, *f.* *dedecus*, *oris*, *n.* *foretio*, *onis*, *f.* bij *Livius*; *dedignatio*, *onis*, *f.* bij *Quint.* *vituperium*, *vituperatio*. Zamenstell. smaadnaam, *nomen contumeliosum*, *probrosum*. Smaadrede of smaadwoord, *verbum contumeliosum*, *probrosum*, *ignominiosum*, *opprobrium*, *ii*, *n.* *opprobramentum*, *i*, *n.* bij *Plautus*. Smaadschrift, *fatyra*, *ae*, *f.* *libellus famosus*, *convitia vel*

Digitized by Google

vel probra continens, scriptum probrosum.

Smaak, m. een der vijf zinnen, *gustatus, us, m.* en het zamengetrokkene *gustus, us, m.* De smaak van iets, is *sapor, oris, m.* ook *gustus, us, m.* bij *Scheller.* Een bittere smaak, *sapor amarus.* Smaak hebben, *habere gustum vel sapere*, bij *Scheller.* Eenen aangenamen smaak hebben, *gratum vel jucundum habere saporem, grato vel jucundo esse sapore, jucunde sapere.* Overdr. gebruikt men dit woord ook van andere zaken: b. v. smaak in roem, *gustus laudis*, volgens *Scheller.* Ook is smaak, *elegantia, ae, f.* B. v. een man van smaak, *homo elegans.* Zonder smaak, *inelegans, sine sapore.* Voor oordeel, *judicium, ii, n.* B. v. een man van eenen fijnen smaak, *homo acuti judicii.* Voor vermaak, *voluptas, atis, f.* Ergens smaak in vinden, *voluptatem capere ex aliqua re, delectari aliqua re.* Van hier: smakelijk, bijv. n. en bijw. *suavis, is, e; delicatus, a, m; sapidus, a, m; gratus linguae vel palato*; bijw. *suaviter, delicate, sapide, adv.* Smakeloos, *insipidus, a, m; fatuus, a, m.* Smakelijkheid, *ratio, conditio, vel natura sapida.* Smakeloosheid, *ratio, conditio, vel natura, insipida*, ook *inopia gustus.*

Smacht, v. de smacht van eenen pekelharing is de afgesneden buik of rug van eenen pekelharing, *resegmen, inis, n. halecis muriatae*, bij *Kiliaan.*

Smacht, v. een verouderd woord, *esuries, ei, f. fames, is, f.* Ook zoo veel als sterk verlangen, *ardor, oris, m. cupiditas, atis, f. desiderium, ii, n. fames, is, f.* Van hier:

Smachten, o. w. vergaan, *consici.* B. v. van honger of dorst smachten, *consici inedia, fame vel siti.* Ook zegt men naar iets smachten, *consici desiderio alicujus rei, sitire aliquam rem, ardenter desiderare aliquid.* Smachtend, deelw. zoo veel als begeerig, *cupidus, avidus, sitiens*, bij *Scheller.* Van honger of dorst smachtende, *confectus fame vel siti.* Smachtende hitte, *fervor vel aestus validus, aestui suffocans.*

Smaden, ook schrijft men smaaden, b. w. zoo veel als schimpen, verachten, verwijten, *contumelia adficere, ignominia vel dedecore adficere aliquem, spernere, temnere, contemnere, aspernari, vituperare, convitiari*, doch in de beteekenis van verachten, gebruikt men meest versmaden. Van hier: smaadheid, v. het zelfde als smaad. Smadig, *contumeliosus, a, m, ignominiosus, a, m*; bijw. *contumeliose, ignominiose, adv.* Smader, *sprotor, contemtor, vituperator, oris, m.* Smadelijk, hetzelfde als smadig.

Smaken of smaaken, o. w. voor proeven, *gusto, avi, atum, are.* Pasjes smaken of proeven, *libo, avi, atum, are.* Te voren smaken, *praelibo, avi, atum, are.* Eenen smaak hebben, *sapio, ui*, zelden *ivi, ere.* Goed smaken, *bene sapere.* Ergens naar smaken, *resipere.* Dit smaakt mij, *hoc mihi placet.* Dit smaakt mij niet, *hoc mihi displicet.*

Smalen of smaalen, o. w. schimpen, verwijtender wijze doorstrijken, *maledicere, objurgo, avi, atum, are*; *increpare aliquem vel invehi in aliquem, carpere aliquem verbis, detrahere alicui*, bij *Ovidius.* Van hier: smaler, m. *maledicus, a, m*; *objurgator, oris, m.* Smaalster, v. *femina maledica, objurgatrix, icis, f.* Smaling of het smalen, *maledictio, onis, f. objurgatio, onis, f. detractio, onis, f. convicium, ii, n.* Zamenst. smaalschrift, *libellus famosus, probrosus, scriptum ludicum vel probrosum, satyra, ae, f.* Smaalrede, *maledictum, i, n. convitium, ii, n. verba maledica.*

Smak, v. een zeker heestergewas, *rhus coriarius, vel futorius, rhus terginus vel sergorarius, frutex coriarius*, bij *Kil.*

Smak een zeker soort van vaartuig, *navigii genus* smak *dictum.*

Smak, m. worp, stoot, bons, *ictus, us, m. factus, us, m. plaga,*

Digitized by Google

plaga, ae, f. collisio, onis, f. collisus, us, m. illisus, us, m. concussus, us, m. Ook schade, *jactura, ae, f. damnum, i, n.* Ook het geluid van den mond onder het eten, *fonitus oris inter edendum, collisio maxillarum vel labiorum inter se claro sono.*

Smakken, b. w. zoo werpen of smijten, dat het eenen smak geeve, *ita jacere, ut quodammodo resonet.* Ook wordt het gebruikt voor met geweld nederploffen, *vi prosternere vel projicere, allidere, illidere, collidere, cum vi aut sonitu impingere.* B. v. iemand tegen de muur smakken, *vi aliquem allidere parieti.* Iemand tegen den grond smakken, *vi aliquem prosternere humi.* Ook zegt men: met dobbelsteenen smakken, *ludere alea, vel tesseris.* Smakken is ook nog met de tanden klappen onder het eten, *maxillas sive labia claro sono collidere manducando*, bij *Kiliaan*, het geen men ook smakbekken, smakmuilen en smaktanden noemt. Van hier: smakker of smakmuil, *manduco, onis, m. manducus, i, m.*

Smal, bijv. n. naauw, eng, *angustus, a, um, arctus, a, um.* Somtijds is het zoo veel als dun, dan is het, *exilis, gracilis, tenuis, is, e.* Een smalle jonker, *pauper nobilis*, of *homo nobilis sed pauper.* Smalhans is er keukenmeester, *res angusta domi est.* Van hier: smalheid of smalte, *angustia, ae, f. exilitas, atis, f. tenuitas, atis, f.* bijw. *angustè, arcte, exiliter, adv.* Zamenstell. smaldeel, *exigua pars*, ook *pars* alleen. B. v. het smaldeel eener vloot, *pars classis.* Smaldeelen, *in exiguas partes*, of ook alleen *in partes dividere.* Smaldeeling, *divisio in partes.* Latere schrijvers gebruiken de woorden *subdividere* en *subdivisio, onis, f.* in den zin van smaldeelen en smaldeel. Smalbil, *depyga, ae, m. et f.* Smaldoek, *lintei genus arctum, vel minima latum.* Spreekw. het is geen smaldoek, *res non parva est.* Smalheer, *dominus feudi.* Smalligheid is hetzelfde als smalte. Smalkant, *denticuli arctiores.* Smaltiende, *certa decima pars.* Hier van

Smalen, smallen, b. w. zoo veel als smal maken, bij *Kil. extenuo, avi, atum, are; coarcto, avi, atum, are; contraho, axi, actum, ahere.* Ook zoo veel als verminderen, *minuo, ui, utum, uere; comminuere, diminuere, imminuere.*

Smalenberg, o. eene kleine stad in Westfalen, *Smalenbergum, i, n.*

Smalt, o. zoo veel als smeltglas, *smaltum, i, n. vel vitrum metallicum.*

Smalt, hetzelfde als smout, *adeps, ipis, m. et f. arvina, ae, f. pinguedo, inis, f.*

Smaragd, v. eene soort van edel gesteente, *smaragdus, i, m.* Van smaragden, *smaragdinus, a, um.* Eene valsche smaragd, *smaragdus adulterinus*, bij *Scheller.*

Smarotsen ook zegt men smerotsen, o. w. zoo veel als op den slemp loopen, *parasitari.* Dit woord schijnt van het Hoogduitsch afkomstig te zijn, in welke taal het ook nog de beteekenis van vleijen, *adulor, atus sum, ari; adsentor, atus sum, ari*, heeft. Van hier: smarotser, *parasitus, i, m. adulator, oris, m. adsentator, oris, m.* Smarotster, v. *parasita, ae, f. adulatrix, icis, f. adsentatrix, icis, f.* Smarotserij, *parasitatio, onis, f. adulatio, onis, f. adsentatio, onis, f.* Zamenstell. smarotsplant, *planta parasitica*, bij *Scheller.*

Smart of smert, v. pijn, *dolor, oris, m. cruciatus, us, m.* bij *Cicero.* Iemand smart veroorzaken, *dolorem adferre alicui.* Ook beteekend het droefheid, *moeror, oris, m. maestitia, ae, f. moestitudo, inis, f. dolentia, ae, f.* bij *Gell.* Wanneer men van de zielspreekt, gebruikt men, *acerbitas, atis, f. moestitia, ae, f.* Van hier: smartelijk of smertelijk, bijv. n. en bijw.

Digitized by Google

bijw. *dolenter*, *cum dolore*, *moeste*, *acerbe*, *ady.* Smarteloos, bijv. n. *expers doloris*, *carens dolore*, *vacuus dolore vel a dolore*, *sine dolore.* Smarteloosheid, v. *indolentia*, *ae*, *f.* bij *Cicero*: *inopia doloris*, *vacuitas doloris.* Smartstillend, *dolorem leniens.* In de geneeskunde, is het *anodynus*, *a*, *m.* bij. v. een smartstillend middel, *medicamentum anodynum.*

Smarten of smerten, o. w. pijn hebben, *doleo*, *ui*, *itum*, *ere*, zoo wel van het ligchaam als van de ziel. Smarten is ook nog, pijn gevoelen door het afschaven van de opperhuid, *attritu cutis superioris dolere.* B. v. mijne voeten smarten, *attritu cutis superioris pedes mihi dolent.* Van hier: smarting, v. *dolor attritu cutis superioris effectus.* Smartsel, v. *intertrigo*, *inis*, *f.* *attritus*, *us*, *m.* bij *Kil.*

Smeden, b. w. bewerken gelijk de smids doen, *cudo*, *cudi*, *cusum*, *cudere*, *accudere*, *excudere*, *procudere*, *tudito*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Lucr.* Overdr. beteekent het verzinnen, uitdenken, *fabricor*, *atus sum*, *ari*; *excogito*, *avi*, *atum*, *are.* Ook nemen, *capere.* B. v. raadslagen smeden, *capere consilia.* Iets kwaad smeden, *struere malum aliquod.* Iets in den zin hebben, *machinor*, *atus sum*, *machinari*, *mente aliquid volutare*, doch dan is het meest in eenen kwaden zin, ook zegt men *moliri aliquid.* Heimelijk smeden, *fucaudere*, bij *Varro.* Men moet het ijzer smeden terwijl het heet is, *occasione utendum est.* Van hier: smeding, *fabrica*, *ae*, *f.* *actio cudendi.* Ook overdragtig, *fabrica*, *ae*, *f.* *excogitatio*, *onis*, *f.* *machinatio*, *onis*, *f.* Smeder, m. dit woord is alleen overdragtig in gebruik voor uitvinder of bewerker, *fabricator*, *oris*; *m.* *machinator*, *oris*, *m.* Smedig, bijv. n. dat de hamer verdragen kan, *quod malleo flecti potest.* Van hier overdragtig zoo veel als buigzaam, week, *flexibilis*, *lis*, *le*; *mollis*, *lis*, *le.* Smeekonst, *ars cudendi*; *fabrica*, *ae*, *f.* Smeekolen, zie onder smid.

Smeebak, m. smids koelbak, *lacus*, *us*, *m.*

Smeeken of smeken, o. w. dit woord beteekende oulings zoo veel als vleijen of strelen, *blandior*, *itus sum*, *iri*; *palpo*, *avi*, *atum*, *are*; *palpari*, *adulari*, *blanditias dicere*, *delinire*, *alicui ad gratiam loqui.* Doch in dezen zin is het verouderd, wij gebruiken het thans in dien van ootmoedig verzoeken, *supplico*, *avi*, *atum*, *are*; *suppliciter oro*, *avi*, *atum*, *are*, *rogare.* Van hier: smeeker en smeekeling, m. *supplicator*, *oris*, *m.* bij *Prudentius.* Smeekend, *supplex*, *icis*, *omn. g.* bijw. *supplice*, *suppliciter*, *supplicue*, bij *Apulejus*, *adv.* hetzelfde als smeekelijk. Smeeking, v. *supplex rogatio*, *supplicatio*, *onis*, *f.* *supplicium*, *ii*, *n.* Smeekster, *femina supplex vel suppliciter orans.* Zamenstelling. smeekdicht, *carmen exorabile.* Smeekschrift, *libellus supplex*, bij *Mart.*

Smeent of smient, v. een klein slag van endvogels, *minus anatum genus*, *penelops*, bij *Kiliaan*; *anas collo punicei coloris.*

Smeer, o. vet, smout, *adeps*, *ipis*, *m.* & *f.* *arvina*, *ae*, *f.* *pinguedo*, *inis*, *f.* *unguen*, *inis*, *n.* *sevum et sebum*, *i*, *n.* Bij *Kiliaan* beteekent het ook zoo veel als slemperij, *comessatio*, *onis*, *f.* *helluatio*, *popinatio.* Van hier: smeerachtig, bijv. n. ook smerig, *adipatus*, *a*, *m*; *unguinosus*, *a*, *m*; *sebosus*, *a*, *m*; *pinguis*, *is*, *e.* Smerig, beteekent ook zoo veel als morsig, *sordidus*, *a*, *m.* Smerigheid, v. *pinguedo*, *inis*, *f.* ook *sordes*, *ium*, *f. plur.* Smerig is ook zoo veel als voordeelig, *lucrificus*, *a*, *m*; *lucrosus*, *a*, *m.* B. v. eene smerige post, *munus lucrificum vel lucrosum.* Zamenstell. smeerbal, *globus maculis tollendis serviens.* Smeerbuik, dus wordt dikwijls de onderbuik genoemd, *abdomen*, *inis*, *n.* *alvus*, *i*, *f.* Ook duidt het in de gemeenzame verkeering een zwaarlij-

lijvig mensch aan, *pantex*, *icis*, *m. homo obesus*, *ventricosus*, *ventrosus*. Ook iemand die zijnen buik wel bezorgt, *ventri et abdomini serviens*, *gastrimargus*, *i*, *m.* Smeerbus, *pyxis vel theca unguentaria*. Smeerdoos is hetzelfde, ook in den gemeenen stijl, *homo sordidus*. Smeerkaars, *candela sebacea*. Smeerkalk, zoo veel als pleister, *gypsum*, *i*, *n.* Smeerkruid, *orobanche*, *es*, *f. scandulaca*, *ae*, *f.* bij *Linnaeus*. Smeerkwast, *penicillus navi oblinendae serviens*. Bij *Kiliaan* vindt men ook smeermaand voor slagtmaand, *November*, *ris*, *m. mensis genialis*. Smeerschoen, zoo veel als vleijer, *adulator*, *oris*, *m. assentator*, *oris*, *m. blandiloquus*, *blandidicus*, *blandiloquens*. Smeerschoenen, o. w. vleijen, *adulari*, *assentari*, *blandiri*, *delinire aliquem*. Smeerwortel, *pinguicula*, *ae*, *f. vel pinguicula vulgaris*, bij *Linn.* ook *telephium*, *ii*, *n. vel sedum telephium*. Ook eene plant in de zuidelijke en oostelijke streken van Europa groeijende, *famus*, *i*, *m.* bij *Linnaeus*.

Smeren, b. w. zoo veel als bestrijken, *lino*, *levi*, *litum*, *linere*, *adlinere*, *collinere*, *illinere*, ook *ungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere*, *inungere*. Dikwijls smeren, *unctito*, *avi*, *atum*, *are*. Onder aan smeren, *sublinere*. Boven op smeren, *superungere*, *superlinere*. Rondom smeren, *circumlinere*. Ook is smeren: smeer uitleveren, *praebere arvinam*. Ook zoo veel als vet maken, *pinguefacere*, *obesare*. B. v. dat smeert den buik, *illud ventrem obesat*. Ook heilzaam zijn, *salutare esse*. B. v. dit smeert de borst, *hoc pectori salutare est*. De keel lustig smeren, *abunde bibere*. Teren en smeren, *abunde curare cuticulam*, *genio indulgere*, *popinari*, *helluari*. Een schip smeren, *oblinere navem aliqua re*. Iemand de ribben smeren, *everberare aliquem*. Iemand honig om den mond smeren, *blandiri*, *adulari*, *adsentari*. Iemand de handen smeren, is zoo veel als omkoopen, *corrumpere aliquem pecunia*, ook *corrumpere* alleen. Van hier: smerer of smeerder, *litor*, *oris*, *m. illitor*, *oris*, *m.* Smering, v. *litura*, *ae*, *f. illitus*, *us*, *m. unctio*, *onis*, *f.* Smering met wasch, *ceratura*, *ae*, *f.* bij *Columella*. Smeersel, *unguen*, *inis*, *n. unguentum*, *i*, *n. linimentum*, *i*, *n.*

Smeet, v. worp of gooi, *jactus*, *us*, *m.* B. v. in eene smeet, *uno jactu*.

Smelt, een verouderd woord, *liquor*, *oris*, *m. liquamen*, *inis*, *n.*

Smelten, b. en o. w. vloeibaar maken en vloeibaar worden, *liquo*, *avi*, *atum*, *are*; *eliquare*, *liquefacio*, *eci*, *actum*, *acere*; *liquidum et fluidum facere*, *conflo*, *avi*, *atum*, *are*; *fundo*, *udi*, *usum*, *ere*; ook *solvo*, *vi*, *utum*, *olvere*, *resolvere*, *dissolvere*. B. v. metalen smelten, *conflare vel fundere metalla*, *vel aera*; onzijdig *solvi*, *resolvi*, *fundi*, *liquescere et liquefieri*, bij *Scheller*. B. v. in tranen smelten, *solvi in lacrymas*, bij denzelfden. Van hier: smelter, m. *liquefactor*, *oris*, *m. fusor*, *oris*, *m.* Smelterij, *conflatorium*, *ii*, *n. officina liquatoria vel officina liquefaciendo serviens*. Smelting, *conflatio*, *onis*, *f. liquatio*, *onis*, *f. solutio*, *onis*, *f. resolutio*, *onis*, *f. dissolutio*, *onis*, *f. conflatura*, *ae*, *f.* Zamenstell. smeltglas, *smaltum*, *i*, *n. vitrum metallicum*. Smelthuis, is hetzelfde als smelterij. Smeltkroes, *crater liquatorius vel liquefaciendo serviens*. Smeltlepel, *cochlear liquatorium vel liquefaciendo serviens*. Smeltoven, *fornax liquatoria vel liquefaciendo aeri serviens*, *caldarium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* Smeltbaar, *liquidus*, *a*, *m*, bij *Kil.*

Smergel, v. een zekere steen, *smyris vel smiris*, *itis*, *f.* ook *amaril* genoemd.

Smergel, v. eene zekere plant, *chelidonium majus*, *ficaria*, *ae*, *f. ranunculus ficaria*, bij *Linn.*

Smert,

Digitized by Google

Smert, zie Smart.

Smet, v. zoo veel als vlak, *macula, ae, f. labes, is, f.* Iemand eene smetaanwrijven, *labem vel maculam adspergere alicui.* Verkl. smetje, *parva macula vel parva labes, labecula, ae, f.* bij *Cic.* Smetachtig en smettig, *maculosus, a, um.*

Smetten, b. en o. w. vlakken, *maculo, avi, atum, are, commaculare, inquinare, coinquinare*; onz. *maculari, commaculari, inquinari, coinquinari*; wij gebruiken meer besmetten.

Smeulen, o. w. bedekkelijk rooken, *vapore, avi, atum, are, concoquere*, bij *Kiliaan.* B. v. dat oproer heeft al lang gesmeuld, *seditio ista jam dudum fuit concocta vel jam diu seditionem istam fovebant.*

Smeuren, b. w. zoo veel als smodderen, vuil maken, *maculare, inquino, avi, atum, are, sordidum reddere.* Van hier: smeurig, bijv. n. *maculosus, a, um; inquinatus, a, um; sordidus, a, um.*

Smid, m. een werkman, die met hamer en aanbeeld, aambeeld of ambeeld werkt, een ijzersmid, *faber ferrarius, ferramentorum majorum faber*, bij *Scheller.* Van hier: smids of smidze, v. zoo veel als smidswinkel, *fabrica ferraria, officina ferraria*, bij *Plinius.* Zamenstelling. smidsbalg, *follis fabrilis.* Smidsbak, *lacus, us, m.* Smidshamer, *malleus fabri ferrarii.* Smidskolen of smeekolen, *carbones fabricae ferrariae servientes.* Smidsoven, *caminus fabri ferrarii.* Smidsstal, *fepimentum, in quo equi soleis ferreis induendi includuntur.* Smidstang, *forceps fabri ferrarii.* Smidswater of koelwater, *ferraria aqua*, bij *Plin.*

Smient, zie smeent.

Smijdig, b. n. zoo veel als smedig, week, leenig, *mollis, lis, le.* Van hier:

Smijdigen, b. w. *mollio, ivi, itum, ire, mollem reddere.*

Smijt, v. zeker scheepstouw, dienende om het zeil in te halen, *propes, funis quo pes veli alligatur*, bij *Kil.*

Smijten, b. w. gooijen, werpen, *jacio, jeci, jactum, jacere, jacto, avi, atum, are, projicere.* Aan stukken smijten, *jaciendo atterere*, ook *atterere* alleen. Tegen den grond smijten, *prosternere, affligere, sternere humi.* Smijten beteekent ook zoo veel als slaan, *percutio, ussi, ussum, utere, verbero, avi, atum, are, batuo, ui, uere.* Van hier: smijter, zoo veel als iemand die slaat, *verberator, oris, m. percussor, oris, m.* Smijting, v. *jactus, us, m.* In den tweeden zin, *verberatio, percussio, onis, f.* Zamenstell. wijvesmijter, *qui uxorem suam verberat.*

Smodderen, b. w. zoo veel als bemorsen of vuil maken, *maculare, commaculare, inquinare, coinquinare, sordidum reddere.* Van hier: smodderig, bijv. n. *maculosus, a, um; inquinatus, a, um; sordidus, a, um; impurus, a, um*; bijw. *sordide, impure, adv.* Smodderen, beteekent bij *Hoogstraten* ook slempen, *comessari, helluari, epulari, ligurire.*

Smoddermuilen, o. w. *bassare, pangere vel affigere osculum.* Van hier: smoddermuiltje, een troetelwoord, *os venustum, gratiosum, venustula puella, blandula.*

Smoddig, hetzelfde als smodderig bij smodderen.

Smoel, m. een onbeschoft woord, dat de beteekenis van mond heeft, *bucca, ae, f. os, oris, n.* Van beesten, *rictum, i, n. rictus, us, m.* B. v. al wat hem in de smoel komt, *quodcumque illi in baccam venit.* Den smoel houden, *tacere.*

Smokkelen, smokkelaar, enz. zie bij sluiken,

Smook, m. zoo veel als damp, rook, *vapor, oris, m. fumus, i, m.* Van hier:

Smoken, o. w. *fumo, avi, atum, are, emittere fumum, ferre fumum*, bij *Lucretius*; *vapore, avi, atum, are, emittere va-*

Digitized by Google

vaporem. Van hier: ſmoker, m. voor tabakrooker, *ducens fumum herbae Nicotianae.* Smookgat, *fumarium*, *ii*, *n.* Ook voor ſchoorſteen, *caminus*, *i*, *m.* Smoken in den zin van tabakrooken, *ducere fumum herbae Nicotianae.*

Smoren, b. en o. w. ſtikken, verſtikken, *ſuffoco*, *avi*, *atum*, *are*, ook *ſtrangulo*, *avi*, *atum*, *are.* Ook zoo veel als dempen, *exſtinguo*, *inxi*, *inctum*, *inguere*, *reſtinguere.* Ook voor beteugelen, *reprimo*, *eſſi*, *eſſum*, *imere*, *opprimere*, *ſedere.* B. v. de beweging werdt in hare eerſte beginſels geſmoord, *motus naſcens opprimebatur*; ouz. *ſuffocari*, *ſtrangulari*, *exſtingui*, *reſtingui*, *opprimi.* Smoren beteekent ook zoo veel als ſtoven, *foveo*, *ovi*, *otum*, *ere*; *fomento*, *avi*, *atum*, *are.* Van hier: ſmoring, v. *ſuffocatio*, *onis*, *f. ſtrangulatio*, *onis*, *f.* In den tweeden zin, *exſtinctio*, *onis f exſtinctus*, *us*, *m. reſtinctio*, *onis*, *f. oppreſſio*, *onis*, *f. ſedatio*, *onis*, *f.* Zamenſtell. ſmoordronken, *ſopitus vel ſepultus vino*, bij *Livius.* Smoor heet, *ad ſuffocationem usque ſervidus.* Smoorpan, *testum*, *i*, *n.* bij *Plinius.* Smoorpot, *vas exſtinctioni ſerviens.*

Smots, v. *ſcortum ſordidum. Femina impudica*, *prostibula*, *ae*, *f. prostituta*, *ae*, *f.* bij *Seneca.*

Smous, m. een ſchimpnaam van eenen Jood, *Judaeus*, *i*, *m.* Het wordt ook gebruikt voor woekeraar, *fenerator*, *oris*, *m.*

Smout, o. zoo veel als ſmeer of vet, *adeps*, *ipis*, *m. et f. arvina*, *ae*, *f. pinguedo*, *inis*, *f.* Van hier: ſmoutachtig, bijv. n. *pinguis*, *is*, *e.* Ook zoo veel als olieachtig, *oleoſus*, *a*, *m.* bij *Kiliaan.* Zamenſtell. ſmoutpeer, *pyrum musteum.* Overdr. is het zoo veel als, vleijerij, *palpum*, *i*, *n. blanditiae*, *arum*, *f. plur. blandimentum*, *i*, *n.* B. v. iemand ſmoutpeeren verkoopen, *blandiri alicui.*

Smuig, bijw. als ter ſmuig of ter ſmuig zoo veel als bedektelijk, *clam*, *clanculum*, *furtim.* B. v. ter ſmuig iets doen, *clam vel furtim aliquid agere.* Van hier:

Smuigen, o. w. iets in het geheim doen, *clam aliquid agere.* Ook zich in het geheim te goede doen, *a ceteris remotum curare genium vel genio indulgere.* Van hier: ſmuiger, m. iemand die iets in het geheim doet, *qui clam aliquid agit.* Ook die zich in het geheim te goede doet, *qui clam genio ſuo indulget.*

Smuik, bijw. ter ſmuik is hetzelfde als ter ſmuig.

Smul, o. een morſig kind, *puer vel infans ſordidus*, *ſqualidus*, *a*, *m* Van hier: ſmullig, *ſordidus*, *a*, *m*; *ſordium ac pinguedinis plenus.* Zamenſtell. ſmulbaard, *aliquis qui inter edendum vultum inquinat.*

Smul, o. zoo veel als ſlemp, *comeſſatio*, *onis*, *f.* Van hier: ſmullen, *comeſſor atus ſum*, *ari*; *epulor*, *atus ſum*, *ari*; *ligurio*, *ivi*, *itum ire*, bij *Kiliaan* is het ook *pergraecari*, *epulis et potationibus inſervire*, *potare*, *genio indulgere.* Van hier: ſmullinge, *liguritio*, *onis*, *f.* Zamenſtell. ſmuldagen, *bacchanalia vel liberalia*, *um*, *n. plur.* bij *Cicero.* Smulmoer, *paraſita*, *ae*, *f.* Smulpaap, *monachus ventri ſerviens ac deditus*, ook *minister religionis obeſus*, *ac cuticulam curare amans.* Smulvriend, *paraſitus*, *i*, *m. omnium menſarum aſſecla*, bij *Cicero.*

Snaak, m. potſemaker, *ſcurra*, *ae*, *m. ſannio*, *onis*, *m. joculator*, *oris*, *m. facetus*, *i*, *m.* bij *Plautus.* Van hier, ſnakerij, *ſcurrilitas*, *atis*, *f.* ook *jocus*, *i*, *m. facetiae*, *arum*, *f. pl.* Snaakſch, bijv. n. en bijw. *ſcurrilis*, *lis*, *le*; *joculoſus*, *a*, *m*; *facetus*, *a*, *m.* Ook zoo veel als belagchelijk, *ridiculus*, *a*, *m.* Ook als wonderlijk, *mirus*, *a*, *m*; bijw. *ſcurriliter*, *joculoſe*, *facete*, *ridicule*, *mire.* Zamenſtellingen: ſnaakshoofd, zoo veel als narrekop, *homo ſcurrilis*, *demens*, *amens*,

Digitized by Google

ments; vesanus, stolidus, stultus, ridiculus, mirus &c. Vreuw. snakinne, *embolaria mulier.* Verkl. snaakje, *scurrula, ae, m.*

Snaar, v. pees van darmen gedraaid, van een speeltuig, *chorda, ae, f.* bij *Cicero; fides, is, f. nervus, i, m. nervia, ae, f.* De snaren spannen, *tendere chordas.* De snaren stellen, *componere nervos.* Ook overdr. een begin maken, *incipio, epi, eptum, ipere.* Een speeltuig met vier snaren, *tetrachordos, i, m. f. et n.* bij *Vitruvius.* Met acht snaren, *octochordos, i, m. f. et n.* bij denzelfdeu. Zamenstelling. snarenspel, *fides, ium, f. plur. cantus fidium,* bij *Schell.* Snarenspeler, *fidicen, inis, m.* Snarenspeelster, *fidicina, ae, f.* Snarenspeeltuig, *instrumentum fidibus vel chordis intentum.* Op een snarenspeeltuig spelen, *fidibus canere.* Snaarschroeven, *verticuli, orum, m. pl.* Spreekwoord: de snaren te hoog spannen, *excedere modum.* De snaren ontspannen, *remittere chordas.*

Snaar, v. eene aangehuwde zuster, *glos, oris, f.*

Snaar, bijv. n. ook snarig, *fortis, is, e; vehemens, entis, omn. g.* zie verder bij Snar.

Snaauw, m. bits woord, *scomma, atis, n. dictum acerbum vel amarum, sermo amarus, maledictum, i, n.* Van hier:

Snaauwen, o. w. *scommata vel verba acerba jacere in aliquem, maledictis aliquem carpere.* Gesnaauw, is hetzelfde als snaauw. Snaauwer, *scommata jaciens, maledictis carpens.* Snaauwing, *actio scommata jaciendi in aliquem vel maledictis aliquem carpendi.* Snaauwster, v. *femina acerba, amara, scommata jaciens vel maledictis alios carpens.*

Snaauw, m. is ook een slag van vaartuig, *navigii genus* snaauw *dictum, celox, ocis, m.* Mij dunkt dat dit laatste de beteekenis van snaauw best uitdrukt, als zijnde een scherp snelzeilend vaartuig.

Snab, zie Sneb.

Snak, zie Snik.

Snakken, o. w. ergens sterk naar wenschen, iets sterk begeeren, *avide vel ardenter desiderare vel cupere, aestuare desiderio alicujus rei,* bij *Cicero.* Spreekwoord: hij snakt er naar als een visch naar het water, *tam ardenter istam rem desiderat quam piscis desiderat aquam.*

Snakken, o. w. zoo veel als kakelen, praten, *garrio, ivi, itum, ire; blatero, avi, atum, are.* Wij gebruiken thans meer snappen. *Hoogstraten* zegt dat snakken ook beteekent dorst hebben, *sitio, ivi, itum, ire.* Ik geloof eer dat men zegt van dorst snakken, hetwelk is *tam vehementer sitire ut vix respirare possimus, vel ut ore hiante veluti pisces aquam desideremus.*

Snap, m. oogenblik, *momentum, i, n.* In eenen snap, *levi momento,* ook *festinanter, cito.* In eenen snap ben ik weerom, *celerrime redeo.* Zamenstelling: snapreisje, *excursus, us, m. excursio, onis, f.*

Snap, m. gesnap, geklap, gekakel, *loquacitas, atis, f. loquentia, ae, f.* bij *Sallust. garrulitas, atis, f.* Van hier: snapachtig, bijv. n. *loquax, acis, omn. g. garrulus, a, m; linguax, acis, f.* bij *Kil.* Snapachtigheid, v. is hetzelfde als snap.

Snaphaan, m. vuurroer, *telum igniyomum manuale,* ook *miles tele igniyomo manuali armatus.*

Snaphaan, m. heeft bij *Kiliaan* ook de beteekenis van eenen struikroover, *grassator, oris, m. latro, onis, m. sicarius, ii, m. obsessor viarum.* Ook van eenen ligten ruiter, die gewoonlijk uitgezonden wordt om te bespieden of om te stroopen, *antecursor, oris, m. excursor, oris, m. eques praedator,* bij denz.

Snappen, o. w. kakelen, veel praats hebben, babbelen, *garrio, ivi, itum, ire; blatero, avi, atum, are; multa ac inutilia verba effutire, nugor, atus sum, ari.* Gedurig van iets snappen, *crepare aliquid,* bij *Horatius; va-*

Digitized by Google

na loqui. Van hier: ſnapper, *homo garrulus, loquax, acis; verboſus, multiloquus, vanidicus, balatro, onis, m. homo linguax.* Voor zweтſer, *rabula, ae, m.* bij *Cicero.* Een zoete ſnapper, *dicaculus, a, m.* Iemand die niets zwijgen kan heet ook ſnapper, *homo futilis*, bij *Terentius.* Snapſter, v. *garrula femina, lingulaca, ae, f.* Een aardig ſnapſtertje, *dicacula ſc. puella vel femina.* Snapperij, zie Snap. Zamenſtell. ſnapſchool, *locus ſermonum avidus*, bij *Tac.*

Snar, bijv. n. bits, vinnig, ſcherp, *acerbus, a, m; amarus, a, m; mordax, acis, omn. g. maledicus, a, m; rixoſus, a, m; arrogans, antis, omn. g. inſolens;* bijw. *acerbe, amare, mordaciter, arroganter, inſolenter.* Ook ſterk, *vehementer.* B. v. het waait ſnar, *ventus vehementer flat.* Van hier: ſnarheid, *acerbitas, atis, f. amaritas, atis, f. amarde, oris, m. arrogantia, ae, f. inſolentia, ae, f.* B. v. dat vrouwmensch is van eene onverdragelijke ſnarheid, *femina iſta arrogantiae eſt non ferendae, vel tolerandae.* Snarrig, bijv. n. en bijw. is hetzelfde als ſnar.

Snater, v. zoo veel als ſnavel, eigenlijk de bek van eenen vogel, *roſtrum, i, n.* Oulings beteekende het ook zoo veel als ons hedendaagsch woord geſnater, *garrulitas, atis, f. garrulitas odioſa, loquacitas inepta.* Van hier: ſnateren, eigenlijk van eenden, ganzen enz. *clangere, gingrire, tetrinnire.* Van menſchen, *garrire, blaterare, inepta verba effutire.* Snaterachtig, *garrulus, a, m; inepte loquax.* Snatering, *clangor, oris, m. gingritus, us, m.* Van menſchen, *blateratus, us, m. garrulitas, atis, f.* Snaterbek, *blatero, onis, m.* Snateraar, *garrulus, inepte loquax, blatero, onis, m.* Spreekwoord: den ſnater roeren, *multa et inepta verba effutire.*

Snavel, m. ſnuit, van eenen vogel ſprekende is het *roſtrum, i, n.* De ſnavel van eenen olifant, is *epiboſcis, brachium elephanti vel elephantis.* In den ſchertſenden ſtijl is het zoo veel als de neus, *naſus, i, m.* B. v. hij heeft eenen duchtigen ſnavel, *naſutiſſimus ille eſt.*

Snauw, v. *parvum navis bellicae genus* ſnauw *dictum.*

Sneb of ſnebbe, v. *roſtrum, i, n.* De ſneb van een ſchip heet ook *roſtrum, i, n.* Met eenen ſneb voorzien, *roſtratus, a, m.* Van hier: ſnebſchuit, *navigium roſtratum.* Snebbig, bijv. n. zoo veel als bits, vinnig, *acerbus, amarus, asper, a, m.* Snebaal, *anguilla roſtrata.*

Snede of ſnée, v. zoo veel als inſnijding, *caeſura, ae, f. inciſura, ae, f. inciſio, onis, f. inciſus, us, m. ſciſſura, ae, f. ſciſſio, onis, f. ſciſſus, us, m.* Sneden of ſnee, is ook zoo veel als een afgeſneden ſtuk, *ſegmen, inis, n. ſegmentum, i, n. tomus, i. m.* B. v. eene ſnee zalm, *tomus ſalmonis.* Eene ſnede of ſnee brood of kaas, *lamella panis vel caſei.* Snede of ſnee is ook zoo veel als winſt, *lucrum, i, n. quaestus, us, m.* Daar zal ik eene goede ſnee mede doen, *hoc mihi multum lucri, vel quaestus adferet.* Snede of ſnee is ook zoo veel als ſcherpte, *aciet, iei, f.* B. v. de ſnede of ſnee van een mes, *aciet cultri.* De ſnede of ſnee van een vers, *caeſura verſus.* Snede of ſnee van een boek. *margo, inis, f.* Snede of ſnee van eenen plaatſnijder, *inciſura, ae, f. ſcalptura, ae, f. ſculptura, ae, f.* bij *Scheller.* Van hier: ſnedig, bijv. n. en bijw. *acutus, a, m; ingenioſus, a, m; habilis, le, e.* Ook ſnel, *celer, is, e.* Voor aandachtig, *attentus, a, m;* bijw. *acute, ingenioſe, habiliter, celeriter, attente.* B. v. een ſnedig jongeling, *adolescens ingenioſus.* Een ſnedig verſtand, *ingenium acutum.* Eene ſnedige vrouw, *femina habilis.* Een ſnedig ſchip, *celox, ocis, f.* Snedigheid, v. *ingenium, ii, n. acumen ingenii, habilitas, atis, f. celeritas, atis,*

Digitized by Google

tis, *f. attentio*, *onis*, *f.* Verkl. ſneedje, o. *parva caeſura.* Een ſneedje broods, *laminula panis*, bij *Kiliaan.* Van ſnede komt ſnedeling, een kind uit moeders lijf geſneden, *caeſo*, *onis*, *m. caeſo utero matris natus infans.* Ter ſnee, *juſto tempore*, *tempore opportuno*, ook *opportune*, *adv.* Hij kwam regt ter ſnee, *opportune adveniebat.*

Snees, o. een getal van twintig, *numerus vicenarius*, *viginti*, *indeclinabile.* B. v. eene ſnees eijeren, *viginti ova.* In Friesland is dit woord veel in gebruik.

Snees, m. Sinees, zoo a's ſchagcheraar en Sneeſen of Sneezen zoo veel als ſchagcheren of woekeren, om dat de Sineezen in Oostindien, hetzelfde zijn als de ſmouſſen in Europa.

Sneeuw, v. *nix*, *nivis*, *f.* Sneeuwachtig, *niveus*, *a*, *m*; *nivalis*, *lis*, *le.* B. v. ſneeuwachtig weêr, *tempus nivale.* Eene ſneeuwachtige kleur, *color niveus.* Vol ſneeuw, *nivoſus*, *a*, *m.* Eene ſneeuwachtige lucht, *caelum nivoſum.* Zamenſtell. ſneeuwbal, *pila nivea.* Sneeuwbaan, *via nivalis vel via per nivem vel nives*, bij *Scheller.* Sneeuwballenboom, *viburnum roſeum vel viburnum opulus*, bij *Linnaeus.* De bloem van dezen boom heet ook ſneeuwbal, *viburnum roſeum vel flos viburni roſei.* De Amerikaanſche of Ceylonſche ſneeuwboom, is *Chionanthus*, *i*, *m.* bij *Linn.* Sneeuwblind, *caecus candore nivis*, *vel candore nivis occaecatus*, bij *Scheller.* Sneeuwbloem, *leucoium vernum*, bij *Linnaeus.* Sneeuwbergen, *montes nivoſi.* Sneeuwbreuk, *fractura per nivis molem.* Sneeuwlijster, *turdus torquatus*, bij *Linnaeus.* Sneeuwgans, *anſer hibernus*, *anſer nivis vel graudinis vel hyperboreus.* Sneeuwhoop, *cumulus vel acervus nivis.* Sneeuwhoen, *perdix alba*, *attagen nivalis*, *tetrao lagopus*, bij *Linnaeus.* Sneeuwkoningje, *motacilla troglodytes.* Sneeuwlawine, *globus vel moles nivis decidens.* Sneeuwleeuwerik, *alauda nivalis.* Sneeuwmees, *parus nivalis*, *vel parus caudatus*, bij *Linnaeus.* Sneeuwmelk, *lac nivale vel lac pulſando ſimile nivis factum.* Sneeuwrijk of ſneeuwvol, *nivoſus*, *a*, *m.* Sneeuwvlok, *floccus nivis.* Sneeuwvlooltje, zie ſneeuwbloem. Sneeuwvogel, *emberiza nivalis.* Sneeuwval, *labes nivis.* Sneeuwwater, *aqua nivalis.* Sneeuwwit, *niveus*, *a*, *m.* Sneeuwweêr, *tempeſtas nivalis vel nivoſa.* Sneeuwwind, *ventus nivalis.* Sneeuwwolk, *nubes nivalis vel nivoſa.* Stofſneeuw of ſneeuw, *nix volans.*

Sneeuwen, onp. w. *ninge*, *ninxi*, *ningere.* Het ſneeuwt, *ningit*, ook *ningitur*, bij *Apulejus*, *nix cadit vel decidit.* Spreekw. als dakdalf lagchte ſneeuwde het rozen, *duce Albano ridente ningebat floribus roſarum*, dat is *dux Albanus numquam ridebat.*

Snel, bijv. n. en bijw. ras, vlug, haastig, *celer*, *eris*, *ere*; *citus*, *a*, *m*; *rapidus*, *citatus*, *a*, *m*, *velox*, *ocis*, *omn. g. ſubitus*, *a*, *m*, *repentinus*, *a*, *m*, *pernix*, *icis*, *omn. g. alacer*, *is*, *e*, bijw. *celeriter*, *cito*, *rapide*, *citato*, *velociter*, *ſubito*, *repente*, *perniciter*, *alacriter*, *adverbia.* Snelle vlugt, *fuga praeceps.* Snel van oogen, *lynceos oculos habens.* Snel van verſtand, *ingenio acuto praeditus.* Snel als zelfſtandig v. ook ſnelletje, is een klein aarden drinkbekertje, door *Kiliaan* dus verklaard, *poculi fictilis*, *teretis*, *minuſculi genus*, *quod cito et facile exhauritur.* Van hier: ſnelheid, v. *celeritas*, *atis*, *f. velocitas*, *atis*, *f. rapiditas*, *atis*, *f. pernicitas*, *atis*, *f. alacritas*, *atis*, *f.* Van gezigt, *acies oculorum.* Van verſtand, *acumen ingenii.* Snelligheid, is hetzelfde. Van hier: ſnelvoet, *celeripes*, *edis*, *omn. g. levipes*, *edis*, bij *Varro.*

Snellen, o. w. ſpoeden, *celero et accelero*, *avi*, *atum*, *are*, *feſtinare*, *rapide ferri*, *propero*, *avi*, *atum*, *are.*

Snelwaag, v. goudgewigt, schaaltje, *trutina, ae, f. statera, ae, f.*

Snep of snip, v. zekere vogel, *scolopax, acis, m.* bij *Linnaeus; rusticula, ae, f. perdix rustica, ficedula, ae, f.* bij *Kilian.* Zamenstell. sneppendrek, *fletus scolopacum.* Sneppenjagt, *venatio scolopacum.* Sneppenvangst, *captura scolopacum.* Sneppennet, *reticulum scolopacibus capiendis serviens &c.*

Snerken, b. w. in de pan braden, *frigo, frixi, frictum, frigere.*

Snerpen, o. w. smarten, nijpen, zeer doen, *dolso, ui, ere; vellicare, urere.* B. v. eene snerpende wind, *ventus urens.*

Sneukelen, o. w. veel in de hoerhuizen loopen, *frequentare lupanaria, meretricari.* Van hier: sneukelaar, m. *ganeo, onis, m. scortator, oris, m.*

Sneuvelen, o. w. zoo veel als omkomen, *pereo, ii, itum, ire; cado, cecidi, casum, cadere; occumbo, ubui, itum, umbere,* bij *Cic. procumbere,* bij *Caef.*

Sneven, o. w. omkomen, *pereo, ii, ire; cado, cecidi, casum, cadere, occumbere;* het is overigens bijna hetzelfde als sneuvelen.

Sniebe, v. een kijfachtig wijf, *mulier rixosa.*

Snijden, b. en o. w. scherp zijn, *seco, secui, sectum, secare, vim secandi habere;* bedr. *secare, desecare, resecare, amputo, avi, atum, are.* Door snijden bewerken, *scalpo, alpsi, alptum, alpere, sculpo, sculpsi, sculptum, sculpere, caelo, avi, atum, are.* Zoo veel als maaijen, *meto, messui, messum, metere vel demetere.* Voor besnoeijen, *putare, amputare.* Voor wonden, *secare vel vulnerare.* Voor afhouwen, *caedere.* Voor ontmannen, *castrare, evirare.* Van den wind en van de koude zegt men ook snijden, dan is het *urere, aspere stringere,* bij *Scheller.* Door snijden maken, *secando parare vel conficere.* In het billardspel is eenen bal snijden, *pilam ex oblique ferire.* Zeo veel als winst doen, *lucrari, lucrifacere.* Valt er wat te snijden? *anne aliquid lucrandum est?* Snijden, van wijn spreekende is zoo veel als mengen, vervalschen, *adulterare vel commiscere.* Eene pen snijden, *pennam scriptoriam formare vel parare secando.* Spreekwoord: iemand van den kei snijden, *decipere vel fallere aliquem.* Van hier: snijder, *sector, oris, m.* Ook zoo veel als kleermaker, *sartor, oris, m.* Snijdershandwerk, *vestificina, ae, f.* bij *Tertullianus; ars sartoria.* Snijdersbaas, *magister artis sartoriae.* Snijdersschaar, *forfex sartoribus usitata, vel quales sartores uti solent.* Snijderstafel, *mensa sartoria.* Voorts is snijder, *putator, oris, m.* Voor graveerder, *scalptor, sculptor, caelator, oris, m.* Snijding, v. *sectio, onis, f. sectura, ae, f. amputatio, onis, f. incisio, onis, f. vulneratio, onis, f. castratio, evisratio, onis, f.* Van een vers, *caesura, ae, f.* Snijding in de darmen, *tormina, um, n. plur.* bij *Plinius.* Snijdsel, *-segmen, inis, n. segmentum, i, n. resegmen, inis, n. scisura, ae, f.* Zamenstell. snijkamer, *theatrum anatomicum.* Snijkunst, *ars anatomica.* Snijmes, *scalper, ri, m. scalprum, i, n.* Ook is snijmes zoo veel als sikkel, *falx, cis, f.* verkl. *scalpellus, i, m. falcula, ae, f.* Snijwerk, *opus sculptile, opus anaglyphum.*

Snik, m. zucht, *suspirium, ii, n. suspiratio, onis, f.* Ook ademhaling, *halitus, us, m. spiritus, us, m.* B. v. den laatsten snik geven, *extremum efflare halitum, ultimum reddere spiritum.* Snik is ook zoo veel als *singultus, us, m.* bij *Kilian.* In de zangkunst is snik, *suspirium, ii, n.* Halfsnik, *semisuspirium, ii, n.* Ook een slag van beitel, *dolabrae genus* snik *dictum.* Ook in Groningerland, *navigium ope equi ster facientis vel ab equo protractum.* Zamenst. snikheet, *praefervidus, a, m.*

Snik-

Snikken, o. w. *suspiro, avi, atum, are; suspirium ducere, respiro, avi, atum, are; recipere anhelitum, spiritum ducere, animam attrahere*, ook *singultio, ivi, itum, ire.*

Snip, hetzelfde als snep.

Snippel, m. snippeling en snipsel, *segmen, inis, n. segmentum, i, n. praesegmen et resegmen.* Van hier:

Snippelen, b. w. in kleine stukjes snijden, *minutatim secare.* Van hier: snippelaar, m. *qui aliquid minutatim dissecat.*

Snippen, b. w. is hetzelfde als snippelen, ook heeft het de beteekenis van snijden, namelijk van den wind of de koude sprekende, *uro, ussi, ustum, urere.*

Snipperen en snippering, is hetzelfde als snippelen en snippeling, zie bij snippel.

Snirs, m. teug, *haustus, us, m.*

Snoeijen, b. w. takken of ranken afsnijden, *puto, avi, atum, are, amputare, computare, frondare, frondes amputare, resecare, collucare, interlucare, pampinare, detruncare, circumcidere arborem, detondere arborem, castrare arborem.* Den wijngaard, *castrare vitem*, bij *Cato.* Van hier: snoeijer, *putator, amputator, oris, m. frondator, oris, m.* Snoeijing, *putatio, amputatio, frondatio, computatio, collucatio, interlucatio, pampinatio, detruncatio, circumcisura, ae, f.* bij *Plinius*; *castratio, onis, arborum, f.* bij *Columella.* Iemands wieken snoeijen, *auctoritatem alicujus circumscribere.* Het geld snoeijen, *circumcidere monetam, vel corrodere monetam.* Dan is snoeijer, *corrosor monetae.* En snoeijing, *corrosio monetae.* Snoeijen, is ook nog raauwe vruchten eten, *crudos comedere fructus.* Van hier: snoeister, v. *quae crudos comdit fructus.* Zamenstell. snoeimaand of sprokkelmaand, *mensis Februarius.* Snoeimes, *falx, cis, f. scalper, ri, m. scalprum, i, n. ferramentum castratorium*, bij *Pallad.* Snoeizel, *ramenta vel farmenta, orum, n. plur.* bij *Kiliaan*; ook *segmen, praesegmen, resegmen, inis, n.*

Snoek, m. zekere visch, *lucius, ii, m. vel lupus, i, m. es oxlupus*, bij *Linn.* Spreekw. Snoeken op zolder zoeken, *venari apros in mari.* Eenen snoek vangen, *incidere in aquam.* Zamenstell. snoekharig, *capillos coloris lucii habens.* Snoekkleurig, *coeruleus, ferrugineus, a, m; colorem lucii habens*, bij *Scheller.* Snoeks, *argutis et acribus oculis praeditus.* Verkleinw. snoekje, *lupulus, i, m. vel parvus lucius.*

Snoepen, b. w. onmatig zijn in het eten van ooft en lekkernijen, *catillo, avi, atum, are; liguric, ivi, itum, ire; vorare poma, nimis indulgere cupediis.* Van hier: snoepa, snoepachtig, *cupediis deditus.* Ook is snoepachtig zoo veel als lief, bevallig, *venustulus, blanduius, a, m.* in dien zin gebruikt men ook het woord snoeperig. Snoeper, m. *cupes, is, m. catillo, onis, m.* Snoeperij, v. *cupedia, orum, n. plur. cupediae, arum, f. plur.* Lust tot snoeperij, *cupedia, ae, f.* Snoeperij is ook gebruikelijk in den zin van heimelijken minnehandel, *furtum, i, n.* Snoepster, *femina vel puella cupediis dedita.* Snoeptijd, *tempus pomiferum.* Snoepwinkel, *taberna ubi cupediae prostant.* Snoepmarkt, *forum cupedinarium*, bij *Kiliaan.* Snoepreisje, *parvum iter animi causa susceptum.*

Snoer, o. zoo veel als koord, *taenia, ae, f. ligaculum, i, n. chorda, ae, f. funis, is, m. et f. linea, ae, f.* Verkl. snoertje, *funiculus, i, m. linea, ae*, bij *Scheller.* Zamenstell. snoerregt, *rectus, directus, a, m; ad amussim factus, ad normam factus.* Van hier:

Snoeren, b. w. met een snoer binden, *alligo, avi, atum, are, adstringo, inxi, ictum, ingere, vincio, vinxi, vinctum, vincire.* Figuurlijk zegt men: iemand

Digitized by Google

mand den mond snoeren, *refrenare linguam alicui.* Ook is snoeren zoo veel als aan een snoer rijgen, *funiculo injungere aliquid*, ook *filo aut funiculo trajicere*, bij *Kil.*

Snoeshaan, m. zoo veel als pogcher, *jactator, oris, m. ostentator, oris, m. homo magniloquus vel gloriosus, thraso, onis, m.*

Snoeven, o. w. pogchen, *jactare se, venditare se, gloriari, ostentare, insolenter se efferre*, ook alleen *efferre se*, bij *Cicero.* Van hier: snoever, *jactator, oris, m. ostentator, homo gloriosus vel magniloquus, thraso, onis, m.* Snoeving of snoeverij, *jactatio, onis, f. venditatio, onis, f. jactantia, ae, f.*

Snof, v. verkondheid in het hoofd, *rheuma, atis, n. rheumatismus, i, m. catharrus, i, m. gravedo, inis, f.* Ook zoo veel als lucht, kennis, *perceptio, odoratus, sensus, notitia.* B. v. de snof van iets krijgen, *subolere, subsentire aliquid.* Ook manier, mode, zwier, *modus, i, m. mos, moris, m. consuetudo, inis, f.* Verkl. snofje of snufje, *modulus, i, m.* Een nieuw snofje of snufje, *consuetudo nuper inducta*, ook *res aliqua more nuper invento confecta.*

Snoffelen, zie Snuffelen.

Snoffen, o. w. snuiven, *naribus spirare, respirare, inspirare, spiritum reciprocare, follicare, spiritum ducere*, ook *ducere naribus.* B. v. tabak, *pulverem sternutatorium, vel pulverem herbae Nicotianae.* Ook is snoffen zoo veel als rieken of gewaar worden, *fagire, odorare, subolere.*

Snogger, bijv. n. en bijw. net, *elegans, antis, omn. g. concinnus, a, m*, bijw. *eleganter, concinne*, *adv. Kiliaan* heeft het in de beteekenis van dun, schraal, *exilis, lis, le, gracilis, lis, le, junceus, a, m, tenuis et agilis.*

Snol, v. hoer, *meretrix, icis, f. scortum, i, n.*

Snood, bijv. n. en bijw. boos, eerloos, vuil, *malus, a, m, improbus, a, m, infamis, is, e, turpis, is, e, vilis, lis, e.* Bedriegelijk, *fraudulentus, dolosus, a, m.* Schandelijk, *probrosus, a, m, pudendus, a, m, spurcus, a, m.* Schendig, *sceleratus, a, m, scelestus, a, m, sceleriosus, a, m, facinorosus, a, m.* Voor verachtelijk, *plenus contemtionis, aspernabilis, lis, le, contemnendus, a, m, spretus, contemtus, a, m.* Goddeloos, *impius, a, m.* Een snood mensch, *homo nequam.* Voor slecht, *vilis, lis, le.* Ook heeft het een geheel andere beteekenis van schrander, *callidus, a, m, astutus, a, m, sagax, acis, omn. g.* bijw. *male, prave, improbe, turpiter, fraudulenter, dolose, probrose, spurce, contemptim, sceleste, sceleratе, impie, nequiter, callide, astute, sagaciter*, *adv.* Snoodelijk is hetzelfde. Van hier:

Snoodheid, v. *malitia, ae, f. pravitas, atis, f. improbitas, atis, f. infamia, ae, f. turpitudo, inis, f. vilitas, atis, f. fraus, dis, f. dolus, i, m. probrum, i, n. spurcitia, ae, f. scelus, eris, n. facinus, oris, n. impietas, atis, f. nequitia, ae, f. calliditas, atis, f. astutia, ae, f. sagacitas, atis, f.*

Snor, v. hoer, *scortum, i, n. meretrix, icis, f.*

Snork, m. ronk, een klaaknaboot-send woord, *rhonchus, i, m.* bij *Mart.* Van hier:

Snorken, o. w. *rhonchisso, avi, atum, are, sterto, ui, ere*, ook *rhonchare*, bij *Sidonius.* Snorkend, *rhonchisonus, a, m*, bij *Sidonius.* Ook heeft snorken de beteekenis van snoeven, *jactare se, venditare se, gloriari, profiare fastum*, bij *Kiliaan.* Van hier: snorker, *rhonchisans, rhonchans vel sterstens*, in den tweeden zin, *jactator, oris, m. ostentator, homo gloriosus vel magniloquus, thraso, onis, m.* Snorking, v. *rhonchus, i, m. sonus sternentium vel rhonchisantium.* In den tweeden zin, *jactantia, ae, f. jactatio*, van-

Digitized by Google

ditatio, onis, f. doch dan is snorkerij gebruikelijker. Snorkster, v. *femina ſtertens vel rhonchiſans*, in den tweeden zin, *femina jactitabunda vel glorioſa vel magniloqua.*

Snorren, o. w. een brommend geluid maken, *bombito, avi, atum, are; ſuſurro, avi, atum, are; ſtridere*, bij *Scheller; fremere*, bij *Kiliaan.* Van hier: gesnor, *bombilus, i, m. bombilum, i, n. ſuſurrus, i, m.* bij *Cicero, ſtridor, oris, m.* Ook wordt het werkw. zelfst. o. gebruikt: b. v. het snorren van den wind, *ſtridor venti.*

Snot, o. *mucus, i, m. myxa, ae, f. narium humiditas, pituita, ae, f.* Van hier: snotterig en snottig, bijv. n. *mucoſus, a, m., pituitoſus, a, m.* Snotachtig, *naturam muci vel pituitae habens.* Zamenstell. snotbaard, *myſtax vel barba ſub naribus, in quam naſus deſtillat.* Ook een scheldwoord, *naſutus vel naſutulus;* in denzelfden zin gebruiken wij ook snotlepel, snotneus, snotsmoel, snotjongen enz. Snotbel of snottebel, *ſtiria muci, ſtilla mucoſa.* Snotdoek, *mucinium, ii, n.* Snotgat, *naris, is, f. nares, ium, f. pl.* Snotschraper, *tonſor, oris, m.* Snotdolf, m. en v. *puer vel puella, mucoſus vel mucoſa.* Van hier:

Snotteren, o. w. *emittere mucum.* Ook voor huilen, *lacrimas fundere, lacrimari.* Waarom snottert gij zoo? *cur ſine intermiſſione lacrimaris? cur ita lacrimaris?* ook *gravedine laborare.*

Snuf, v. kwade lucht, *foetor, oris, m.* ook zoo veel als snoft.

Snuffelen, o. w. het voortdurende werkw. van snuffen, ruiken even als de honden, *canum more indago, avi, atum, are, ſagire*, ook *nitere, ſubolere, naribus ſpirare, odorare*, bij *Kiliaan.* Van hier: snuffelaar, *indagator, oris, m.* Snuffeling, *indagatio, onis, f.* Snuffelaarster, *indagatrix, icis, f. femina curioſa.*

Snuffen, zie Snoffem.

Snugger, hetzelfde als Snopger.

Snuif, v. zoo veel als snuiftabak, *herba Nicotiana in pulverem redacta*, ook *pulvis herbae Nicotianae.* Spaansche snuif, *pulvis herbae Nicotianae Hiſpanicae.* Verkl. snuifje, *tantum herbae Nicotianae in pulverem redactae, quantum pollice ac digito indice capi potest.* Zamenstell. snuifdoos, *pyxis herbam Nicotianam in pulverem redactam continens.* Snuifdoosje, *parva pyxis &c. vel thecula herbae Nicotianae ſternutatoriae.*

Snuistering, v. of snuisterijen, *nugae, arum, f. nugamenta, orum, n. plur. frivola, ſcruta, orum, n. plur.* Ook zoo veel als lekkernij, *cupediae, arum, f. plur.* Zamenstell. snuisterijverkooper, *nuvigendus, i, m.* bij *Plautus; ſcrutarius, ii, m.* ook *cupedinarius, ii, m.*

Snuit, v. grof vlas, *ſtupa, ae, f.*

Snuit, m. zoo veel als neus of bek van eenig dier: van eenen vogel, *roſtrum, i, n.* Van eenen olifant, *proboſcis, brachium, ii, n.* Van een mensch, *naſus, i, m.* Van een vaartuig, *roſtrum, i, n. prora, ae, f.* Verkleinw. snuitje, *roſtellum, i, n.*

Snuiten, b. w. *mungo, munxi, munctum, mungere, emungere.* De kaars snuiten, *fungum demere candelae vel lucernae vel candelam liberare fungo.* Iemand snuiten is zoo veel als iemand bedriegen, *fallere vel decipere aliquem.* De neus snuiten, *naſum purgare muco.* Van hier: snuiter, m. iemand die snuit, *emunctor, oris, m.* Ook een werktuig om de kaarsen te snuiten, *emunctorium, ii, n.* Snuitsel: b. v. van eene kaars, *fungus, i, m.* Snuiterij, *emunctio, onis, f.* bij *Quint.* Zamenstell. snuiterbakje, *repoſitorium, emunctorio imponendo ſerviens.*

Snuiven, o. w. den adem sterk ophalen, *anhelo, avi, atum, are.* Ook alleen ademen, *reſpiro, avi, atum, are; ſpiritum ducere.* Ook is snuiven zoo veel als tabakssnuif gebruiken, *uti pulvere herbae Nicotianae vel pulvere ſternutatorio.* Ook snoeven,

Digitized by Google

jactare ſe, venditare ſe, glorior, atus ſum, ari. Van hier: ſnuiver, *anhelus, a, m; anhelans, antis, omn. g. reſpirans, antis, omn. g.* ook *qui pulvere ſternutatorio uti ſolet.* B. v. hij is een groote ſnuiver, *uſui pulveris ſternutatorii omnino deditus eſt,* ook *jactator, oris, m. glorioſus, magniloquus.* Verkleinw. ſnuivertje, *parva culina, ubi opus ſordidum quodcunque perficitur.*

Sober, bijv. n. en bijw. een onduitsch woord, waarſchijnlijk van het Franſche *ſobre* en dat weder van het Latijnſche *ſobrius, a, m,* afkomſtig. Zoo veel als matig, ſchraal beteekenende, *ſobrius, a, m; frugalis, lis, le; abſtinens, entis, omn. g. continens, entis, omn. g. tenuis, is, e; pauper, a, m, anguſtus, a, m.* B. v. het komt er ſober om, *res illic angusta domi eſt.* Ook zoo veel als ſpaarzaam, *parcus, a, m,* bij *Cicero.* B. v. een ſober man, *parcipromus, i, m. homo frugi,* bij *Cicero*; bijw. *ſobrie, frugaliter, abſtinenter, continenter, tenuiter, paupere, anguſte, parce.* Sobertjes is hetzelfde. Sobertjes leven, *tenuiſſimo cultu vivere,* bij *Cic.* Van hier:

Soberheid, v. *ſobrietas, atis, f. frugalitas, atis, f. abſtinentia, ae, f. continentia, ae, f. tenuitas, atis, f. paupertas, atis, f. anguſtia, ae, f. parcimonia, ae, f.* bij *Ter.*

Socijs, zie ſaucijs.

Soderen, zie ſolderen.

Sodomie, v. *peccatum ſodomiticum, peccatum contra naturam.* Sodomiet, *qui contra naturam peccat.*

Soebatten, o. w. vleijen, gatlekken, *blandior, itus, ſum, iri, adulor, atus ſum, ari.* Ook ootmoedig verzoeken, *ſuppliciter orare, humilime rogare.*

Soepe, zie ſop.

Soeflet, een onduitsch woord van het Franſche *ſoufflet.* Een lap om de ooren, *alapa, ae, f.* Soefletteren, *alapam infligere.*

Soetelaar, zie Zoetelaar.

Soeverein of ſouverein, bijv. n. een onduitsch woord van het Franſche *ſouverain.* Zoo veel als oppermagtig, *ſumma potestate praditus, potentiſſimus, a, m; ſummus, a, m; praecipuus, a, m; ſupremus, a, m; eximius, a, m; ampliſſimus, a, m.* Ook wordt het m. gebruikt dan is het zoo veel als oppervorst, *ſummus princeps.* Als zelfſtandig beduidt het ook nog een ſtuk goudgeld ter waarde van drie Hollandſche dukaten, *moneta aurea trium ducatorum aureorum.* Van hier het onduitſche zelfſt. woord ſouvereiniteit, v. *ſumma vel ſuprema potestas, ſummum imperium.*

Sok of zok, v. *ſoccus, i, m. calceus laneus, ſolea lanea aut lintea,* bij *Kil. impilia, um, n. pl.* bij *Ulp.*

Soldaat, m. krijgsknecht, *miles, itis, f.* Een gemeen ſoldaat, *miles gregarius.* Een jong ſoldaat, *tiro, onis, m.* Een oud ſoldaat, *veteranus, i, m.* Van hier: ſoldaterij, zoo veel als krijgsdienſt, *militia, ae, f.* Zamenſtell. ſoldatengalg, *patibulum militare.* Soldatengeld, *ſtipendium, ii, n.* ook *tributum militare.* Soldatenhoer, *ſcortum militare.* Soldatenwezen, *res militaris.* Soldaats, *militaris,* bijw. *militariter vel more militum.*

Solderen, b. w. met metaal vast of digt maken, *ferrumino, avi, atum, are, conferruminare,* bij *Plinius; plumbare,* bij denz. *implumbare,* bij *Vitr. Kiliaan* verklaart het door *ſolido, avi, atum, are, conſolidare vel ſolidum reddere.* Van hier ſoldering, *ferruminatio, onis, f. plumbatio, onis, f. conſolidatio metallorum.* Soldeerſel, o. *ferrumen, inis, n. plumbatura, ae, f. id quo conſolidantur metalla.* Soldeerſel van goud, *chryſocolla, ae, f. vulgo borax,* bij *Kiliaan.* Voorheen ſchreef men ſoudeeren of ſouderen van het Franſche woord *ſouder.*

Soldij, v. bezoldiging, *ſtipendium, ii, n.*

ii, n. merces militis. Voor soldij dienen, *stipendio vel mercede militare.* Soldij trekken, *accipere stipendium.*

Solfer of sulfer, o. zwavel, een onduitsch woord van het Latijnsche *sulphur, uris, n.* Gelescht solfer of sulfer, *sulphur mortuum.* Levendige solfer of sulfer, *sulphur vivum.* Sulfer of solferachtig, *sulphuratus vel sulphureus, a, um.* Van het b. w. solferen of sulferen, *sulphure adspergere, sulphure misćere, illinere, oblinere, obducere.*

Solliciteur of solliciteur, m. een onduitsch woord zoo veel als pleitbezorger, *causarum curator, causidicus, i, m.*

Sollen, b. en o. w. iemand hals over hoofd naar beneden werpen, *praecipito, avi, atum, are aliquem*, onz. *praecipitor, atus sum, ari.*

Sollen, b. en o. w. slingeren, *jacto, avi, atum, are, agitare, in altum jacere*, onz. *jactari, agitari.* B. v. het schip solt lang op zee, *navis diu per mare jactatur.* Zamenstelling. soldeken, *fragulum aliquem in altum jaciendo serviens.*

Solms, eene stad en Graafschap in Duitschland, *Solma, ae, f. Solmis, is, f.* Het graafschap, v. *comitatus Solmensis.*

Solothurn, eene stad en kreits in Zwitserland, *Salodurum, i, n.* Ook vindt men *Solodurum, i, n.* en *Solodorum, i, n.* De kreits heet: *pagus Salodurensis vel Solodurensis.*

Solts, hetzelfde als soldij.

Som of somme, v. *summa, ae, f.* zoo veel als een aantal beteekenende: b. v. eene som gelds, *summa pecuniae.* Eene groote som geldsch, *ingens pecunia.* Eene som uitrekenen, *ducere numeros.* Eene som optellen, *inire rationem, consummare, Schell.*

Somber, bijv. n. en bijw. een onduitsch woord zoo veel als zwaarmoedig, droevig beteekenende, *melancholiae plenus, tristis, is, e.* Zoo veel als donker, *obnubilus, a, um.* B. v. somber weer, *tempus obnubilum*, ook *nubilus, a, um.* Ongelukkig, *infelix, icis, omn. g. infaustus, a, um; improsper, a, um.* Ook wordt in dezen zin *nubilus, a, um*, gebruikt door *Ovidius; teter, a, um; tetricus, a, um*, bij *Columella.* Van hier: somberheid, v. *melancholia, ae, f. tristitia, ae, f. caligo, inis, f. infelicitas, atis, f. tetricitas, atis, f.* Somber is ook nog duister, *fuscus, a, um; subniger, nigricans, antis, omn. g.* B. v. eene sombere kleur, *color fuscus, subniger, vel nigricans*

Somma sommarum of summa summarum, een onduitsch spreekwoord om de hoofdsom aan te duiden, *summa capitalis.* Ook gebruikt men hetzelve voor eindelijk, *denique.* Om kort te gaan, *ut brevis sim, ut paucis absolvam.*

Somme, eene rivier in Frankrijk, *Samara, ae, f.* volgens *Martinière, Samarabrina*, bij *Kilianen.*

Sommepy, eene kleine stad in Frankrijk, *Sommepia, ae, f.* bij *Hoogstraten.*

Sommeren, b. w. een onduitsch woord, zoo veel als opeischen, dagvaarden, *cito, avi, atum, are, interpellare, in jus vocare, denuntiare judicium.* Ook de overgave eischen: b. v. eene stad sommeren, *deditionem urbis postulare, deditionem indicere.* Van het onduitsche woord, sommatie, *citatio, onis, f. interpellatio, onis, f. vocatio in jus, denuntiatio, onis, f. dići dictio.* Van eene stad, *postulatio deditionis.*

Sommelier, m. een oud onduitsch woord zoo veel als bottelier, *promus, i, m. cellarius, ii, m.*

Sommieres, eene stad in Frankrijk, *Sommeriae, arum, f. pl.*

Sommigen, zie Zommigen.

Somp of zomp, v. moeras, *palus, udis, f.* Sompig of zompig, b. n. *palustris, is, e.* Zamenstell. varkensomp, *volutabrum, i, n.*

Somtijds, somwijlen soms of zomtijds zomwijlen, zoms een bijw. van tijd, *interdum, quandoque, aliquando, non nunquam, aliquo-*

Digitized by Google

quotiès, *aliquoſariam*, bij *Varro*; *adv. temporis.*

Sonderen, b. w. een onduitsch woord van het Franſche *ſonder*, peilen. De heelmeesters gebruiken hetzelve van eene wond ſpreekende, *explorare*, *experiri*, *ſpectare*, bij *Scheller*. Wij zeggen ook iemand ſonderen, *perſcrutari mentem alicujus*, *explorare cogitationes alicujus*. Van hier: ſondering, v. *exploratio*, *ſpectatio*, *onis*, *f.* en overdr. *exploratio mentis alicujus*. Zamenſtelling. ſondeerijzer, *inſtrumentum ferreum explorando vulneri ſerviens.*

Soort, v. een onduitsch woord van het Franſche *ſorte*, zoo veel als ſlag, *genus*, *eris*, *n.* Ook hoedanigheid, *nota*, *ae*, *f.* B. v. het is niet van de beste ſoort, *optimae notae non est*, ook *qualitas*, *atis*, *f.* bij *Kiliaan*; ook *ſpecies*, *ēi*, *f.* *ordo*, *inis*, *m.* *conditio*, *onis*, *f.* Van hier het onduitſche

Soorteren, b. w. in ſoorten verdeelen, *digero*, *eſſi*, *eſtum*, *ere*, *diſpono*, *oſui*, *oſitum*, *onere*, *ordino*, *avi*, *atum*, *are.* Ook zoo veel als ſoort bij ſoort voegen, *par pari jungere*, *ſimile ſimili ſociare*, *conſortes jungere ſive ſociare*, *res ejusdem generis conjungere*, bij *Kiliaan.* Van hier: ſoortering, *digestio*, *onis*, *f.* *diſpoſitio*, *onis*, *f.* *ordinatio*, *onis*, *f.* ook *rerum aequalium conjunctio.* Ook heeft het nog de beteekenis van eenen voorraad van gelijke dingen, *copia rerum aequalium.* B. v. ik heb er nog eene ſoortering, *est mihi copia rerum aequalium.* Ook is ſoortering zoo veel als ſoort: b. v. ik heb van die ſoortering niet meer, *ejusmodi generis res mihi non amplius ſuperſunt.* Wij zeggen in het gebruik meest al ſorteren en ſortering.

Sop, o. ſap, vogt, *jus*, *juris*, *n.* ook *ſuccus*, *i*, *m.* *liquor*, *oris*, *m.* Van hier: ſoppig, *ſuculentus*, *a*, *m*; ook *ſucculentus & ſuccoſus*, *a*, *m*; *jusculentus*, *a*, *m*, bij *Kiliaan.* Ook beteekent ſop zoo veel als ſoep, *pulmentum*, *i*, *n.* Ook is ſop geweekt brood, *panis jure maceratus*, *panis ſuculentus*, bij *Kiliaan.* Verkl. ſopje, *jusculum*, *i*, *n.* In het dagelijkſche leven zegt men eene ſoppige peer, voor een pintsglas Rijnſche wijn, *calix ſextarium vini Rhenani continens.* Spreekw. dat is ſop en geweekt brood, *res eodem redit.* Zamenſtell. appelſop, *pomatium*, *ii*, *n.* bij *Kiliaan*, ook *jus e pane pomisque confectum.* Koolſop, *jus e braſſica confectum.* Melkſop, *jus lactarium.* Wijnſop, *jus e vivo conſtans.* Zeepſop, *aqua ſaponaria*, bij *Kiliaan*; *ſopeter*, *afor juris*, *vel juris amans.* Van hier:

Soppen, b. w. zoo veel als in de ſop indoopen, *intingere*, *inſuccare*, *intingere panem in jus.* Ook onz. *panc in jus immerſo vesci*, bij *Kil.*

Soppedoppen, b. w. zonder ophouden in het ſop doopen, *ſine intermiſſione in jus intingere.*

Soraw, eene kleine ſtad in Duitſchland, *Soravia*, *ae*, *f.*

Sorbe of ſorbenbes, v. *ſorbum*, *i*, *n.* Zamenſtell. ſorbenboom, *ſorbus*, *i*, *f.* bij *Colum.*

Sorbet, een onduitsch woord beteekenende eenen drank met limoen en ſuiker gemaakt, *potio e citreis et ſaccharo confecta.*

Sorren, b. w. een ſcheepswoord zoo veel als met geweld vastmaken of aanhalen, meest zegt men ſjorren, *vi affigere*, *vi attrahere et conjungere.* Doch het zamengeſtelde aanſjorren is meest gebruikelijk: b. v. ſjor dat touw ter degen aan, *vi funem istum attrahe ac firma.*

Souda, een onduitsch woord, *cineris vel ſalis genus ſouda dictum.*

Souderen, zie ſolderen.

Soudenier, zie Soldaat.

Soupe, een Fransch woord, zie ſop.

Souverein, zie ſoeverein.

Spa, ſpaa of ſpade, zie ſchop. Van hier de ſpreekwijzen: ſpa ſteken, eenig land verlaten, *relinquere terram.* De ſpa bij iets ſteken, *opus*

Digitized by Google

opus imperfectum relinquere. Van hier:

Spaden, b. w. zoo veel als graven, *fodio, fodi, fossum, fodere, pastino, avi, atum, are, fodere agrum.* Van hier: spader, m. *fossor, oris, m. pastinator, oris, m.* Spading, v. *fossio, onis, f. pastinatio, onis, f.* Verleden deelw. gespaad, *fossus, a, m; pastinatus, a, m.*

Spa en spade, bijv. n. en bijw. laat, *serus, a, m; tardus, a, m; serotinus, a, m,* bijw. *sero, tarde, adv.* Te laat, bijw. *nimis sero.* B. v. te laat aankomen, *nimis sero advenire.* Van hier: spadeling, m. *serotinus.* Ook is spadeling een lam dat te laat geboren is, *agnus cordus vel serotinus,* bij *Kiliaan.* Spade vruchten, *poma serotina, f ruges cordae.* Spadig hooi, *foenum serotinum vel cordum.*

Spaak, m. een stok om iets zwaars op te heffen of rond te draaijen, *vectis, is, m.* Ook zoo veel als eene lat, *pertica, ae, f.* Spreekwoord: eenen spaak in het wiel steken, *turbare vel impedire aliquid.* De spaak van een wiel is, *radius, ii, m.*

Spaken, bij *Kiliaan* spaecken, o. w. een oud woord zoo veel beteekenende als door sterke droogte of hitte openbersten, *ariditate vel aestu hiare, ardore dehiscere, hiulcari vel findi.* Van hier: spakig of spakerig, *aridus, a, m; exsuccus, a, m.* Spakig land, *arva hiulca siti, aestu vel ardore, terra siticulosa, hians aestu.* Spakig of spakerig weêr, *sidereus aestus, solis ardores, fervantes auras, aër torridus, aestus hiulcans agros.*

Spaan, v. een zeker plat werktuig om schnim af te nemen of om boter uit een vat te nemen, *tudicula, ae, f. spatha, ae, f.* bij *Celsus.* Zamenstell. boterspaan, *tudicula butyro e dolio tollendo serviens.* Schuimspaan, *spatha spumae auferendae serviens.* Visschspaan, *cochlear, aris, n.* bij *Kil.* Van hier:

Spanen, b. w. *ope spathae vel tudicula tollere.* Ook zoo veel als spenen, zie dat woord.

Spaan of spaander, v. is ook een stuk van iets, dat gebroken is, *fragmentum, i, n. fragmen, inis, n.* Doch vooral van hout, *segmen, inis, n. segmentum, i, n. ramentum, i, n. recisamentum, i, n.* bij *Plinius; assula, ae, f. particula materiae ascia abrasae vel securi truncatae.* Zamenstell. spaandermand, *corbis assulis colligendis vel condendis serviens.* Spaanderraper, *assularum collector.* Spaanderswijn, *vinum assularum ope liquefactum.*

Spaansch, bijv. n. *Hispanicus, a, m; Hispaniensis, is, e.* Ook heeft dit woord de beteekenis van wonderlijk, ongehoord, vreemd, *mirus, a, m; inauditus, a, m; novus, a, m.* B. v. dat komt hem Spaansch voor, *hoc illi mirum, inauditum vel novum videtur,* bijw. *Hispanice, adverbium.* Van hier: Spaanschgroen, *flos aeris, aerugo aeris, aes viride,* bij *Kiliaan.* Spaansche pokken, *lues Venerea.* Spaansch wit, *cerussa, ae, f.* Spaansche hengst, zoo veel als *canna Indica* Spreekw. iemand met eenen Spaanschen hengst berijden, *depexum aliquem dare.* Spaansch leer, *corium Hispanicum.* Ook is Spaansch, o. en beteekent zoo veel als de Spaansche taal, *lingua Hispanica.* Spaanschvaarder, *navigium in Hispaniam iter facere solitum.*

Spaaren o sparen, b. w. zoo veel als bewaren, ter zijde leggen, overgaren, *parco, peperci parsi, parsum, parcere, comparcere, reparcere, reservo, avi, atum, are.* B. v. dit geld heb ik tegen den nood gespaard, *pecuniam hanc in tempus angustum reservavi.* Voor een ander sparen, *alteri parcum esse.* Voor verschonen, *facere gratiam alicui, parcere alicui.* B. v. de dood spaart niemand, *mors nulli gratiam facit vel nemini parcit.* Van hier: spaarder, m. een die spaart, *qui parcit,* ook *homo parcus.* Vrouwel. spaarster, *huae*

Digitized by Google

quae parcit vel femina parca. Sparig, zoo veel als spaarzaam, zie dat woord. Sparing, v. *actio parcendi vel reservandi.* Spaarzaam, *parcus, a, m; frugalis, lis, le.* Ook zoo veel als matig, *temperans, antis, omn. g.* Zeer spaarzaam, *praeparcus, a, m; deparcus, aridus, triparcus,* bij *Plaut.* Ook is het eene zachte uitdrukking voor gierig. *avarus, a, m,* bijw. *parce, frugaliter, temperanter, praeparce, deparce, aride, avare.* adverb. Spaarzaamheid, v. *parsimonia, ae, f. frugalitas, atis, f. temperantia, ae, f. ariditat.* Voor gierigheid, *avaritia, as, f.* Zamenstell. spaarbek, *perparcus, sordidus, avarus.* Van hier: spaarbekken, *nimis parce, avare vel sordide vivere, defraudare genium,* bij *Kil.* Spaarbenden, *subsidia, orum, n. pl.* bij *Caesar.* Spaargeld, *pecunia repostа.* Spaarkist, *cista in qua pecunia repostа servatur.* Spaarpot, *olla parsimonialis,* bij *Kiliaan.*

Spacie of spatie, v. een onduitsch woord zoo veel als ruimte, afstand beteekenende, *spatium, ii, n. intervallum, i, n. intercapedo, inis, f.*

Spalk, m. een wondheelers woord, bordpapieren of spaan om eenen gebroken arm of een been stijf te bezetten, *regula, ae, f. fascia, ae, f. lamina, ae, f. vel ferula, ae, f. tabella lignea ossibus fractis continendis serviens.* Van hier:

Spalken, b. w. met spalken voorzien, *tendere, fulcire, fasciare, ferulas membris fractis accommodare, fasciare ferulis.* Van hier: spalking, v. *tensio, onis, f. fasciatio, onis, f. ferularum accommodatio, substentatio membri fracti.* Ook beteekent spalken zoo veel als klieven of kloven, *findere, diffindere, discindere.* Dan is spalking, *fissio, onis, f. diffissio et discisio, onis, f.* Ook open doen, *diduco, xi, ctum, cere, aperio, ui, tum, ire.* Dan is spalking, *diductio, onis, f. hiatus, us, m.* Gespalkt, verleden. d. *tensus, fultus, fasciatus, ferulis instructus.* Voorts in de tweede beteekenis, *fissus, diffissus, discisus, a, m.* In de derde, *diductus, apertus, a, m.*

Span, m. de maat of ruimte tusschen den duim en middelsten vinger, *spithama, ae, f.* bij *Plinius.* Zamenstell. spanader, v. *nervus, i, m.* Spanader onder de tong is, *ancyloglossum, i, n. nodus linguae, filum linguae.* Spanaderig, *ancyloglossus, i, m. cui lingua nervo brevіori est adstricta.* Spanbaars, *perca spithamae longitudinem habens.*

Spand of spant, o. een scheepstimmermanswoord, *tignum navis.*

Spange, v. een koperen of zilveren plaatje tot sieraad dienende, *lamella aenea vel argentea ornamento serviens,* ook *fibula, ae, f. bulla, ae, f.* bij *Kil.*

Spanje, o. de naam van een bekend Koninkrijk in het zuiden van Europa, *Iberia, ae, f. Hispania, ae, f.* Van hier: Spanjaard, *Hispanus, i, m.*

Spanne, zie Span.

Spannen, b. w. eigenlijk met de span meten, *spithama metiri.* Voorts beteekent het trekken, uitrekken, *tendo, tetendi, tensum vel tentum, tendere, insum vel tentum, tendere, distendere.* B. v. de boog spannen, *tendere arcum.* De snaren spannen, *tendere barbiton,* bij *Horat.* Netten spannen, *tendere retia.* Paarden voor eenen wagen spannen, *jungere equos currui.* De vierschaar spannen, *convocare senatum vel judices, forum agere, exercere jura,* bij *Kiliaan.* De kroon spannen, *superare, antecellere, supereminere.* Van hier: spanning, v. *tensio, onis, f. distensio et intensio vel intentio.* Spanning in de leden, *rigor, oris, m.* bij *Celsus.* Zamenstell. spanbed, *sponda, ae, f.* Spanketen of spanketting, *catena vinciendo serviens* ook *suffavinciendo serviens* ook *suffimen, inis, n.* Spanleder of spanleer, *corrigia calceamenti.* Spanriem, *fascia subteria, lorum pe-*

pli-

plita ac genu ſutoris tenſum, quo calceus ſuendus obſtringitur. Spanſel, o. een hoofdſpanſel der vrouwen, *taenia, ae, f. fascia, ae, f. vitta, ae, f.* Spanſeel, *compes equinus.* Spanrups, *phalaena geometra*, bij *Linn.* ook alleen *geometra, ae, f. eruca geometra.* Spantouwen, *fidiculae, arum, f. pl.* bij *Sen.* Spanzaag, *ſerra tenſa.*

Spanſeren, o. w. een onduitsch woord, zoo veel als wandelen of kuijeren beteekenende, *ſpatior, atus ſum, ari, ambulo, avi, atum, are, deambulare.* Van hier: ſpanſeerder, m. *ambulator, oris, m. ambulans, deambulans, ſpatians*, bij *Scheller.* Spanſering, v. *ambulatio et deambulatio, onis, f.* bij denzelfd. Zamenſtell. ſpanſeerplaats, *ambulatio, onis, f. deambulatio, onis, f. ambulacrum, i, n.* bij *Plautus.*

Spar, ſper, ſparre of ſperre, v. eene lange ronde lat, *ſparus, i, m. pertica, ae, f. tignum, i, n.* Zamenſt. ſpar of ſparreboom, *acer, eris, n. carpinus, i, f. abies, etis, f.* Dakſpar, *canterius, ii, m.* Sparhout, *ligna efficiendis canteriis ſervientia.* Sparlat, *aſſer ad canterios pertinens.* Sparwerk, *canterii, iorum, m. pl. contignatio, onis, f.* bij *Schelk.*

Sparren, zie Spannen, ook beteekent. ſparren zoo veel als openbreken, *effringo, egi, actum, ingere.*

Sparsje of ſpargie, v. zeker eetbaar gewas, *asparagus, i, m.* Sparsjes ſteken, *ſuccidere asparagos.*

Sparte, eene ſtad in Peloponeſus, *Lacedaemon, onis, f. Sparta, ae, f.* bij *Plinius.* Een Spartaan, *Laco, onis, m.* Spartaansch, *Spartanus vel Lacedaemonius, a, um; Lacaenus, a, um.*

Spartelen, o. w. met handen en voeten heen en weer ſlingeren, *manus pedesque agitare, ſive motare, palpitare manibus pedibusque, crepitare.* B. v. de wijn ſpartelt in de kelk, *vinum in poculo crepitat*, ook *agitare.* B. v. de viſchen ſpartelen, *pisces ſe agitant.* Tegen iets ſpartelen, is *obluctor, atus ſum, ari, obnitor, iſus ſum, iti.* Van hier: ſparteling, v. *agitatio, onis, f. palpitatio, obluctatio.* Spartelig zegt men van een paard, dat gewoon is achter uit te ſlaan, *calcitroſus, a, um.* Ook is ſparteling, zoo veel als *turba, ae, f. motus, us, m.* B. v. die man maakt veel ſparteling, *home iste magnas turbas edit.*

Spat, vlek of vlak van ſlijk of morſig water, *macula luti vel aquae limoſae.* Zekere knobbel aan de beenen der paarden heet ook eene ſpat, *vitium, ii, n. ſuffragium, ii, n.* bij *Killaan.* Een paard dat ſpaten heeft of een ſpattig paard, *equus ſuffraginoſus.* Ook zoo veel als buis, *tubus, i, m.* Ook kramp, zegt *Killaan; ſpasmus, i, m.* Verkleinw. ſpatje, *parva macula, luti vel aquae limoſae.* Van ſpaten, o. w. *maculare, ſpargere, conſpergere*, bij *Schell.* Mijne pen ſpat, *calamus meus atramentum ſpargit*, ook *emicare.* B. v. het bloed ſpat uit de wond, *ſanguis e vulnere emicat.*

Spatel, v. een onduitsch woord, een werktuig om zalf mee te roeren of pleisters te ſmeren, *ſpatha, ae, f. ſpathula, ae, f.* bij *Scheller.*

Specerij, v. een onduitsch woord, *aroma, atis, n. aromata, um, n. plur. pharmacum, i, n.* Ook heeft *Kiliaan, odoramentum, i, n.* Zamenſtell. ſpecerijverkooper, *aromatopola, ae, m. pharmacopola, ae, m.* Specerijwinkel, *aromatopolium, ii, n. taberna aromataria*, bij *Kil.*

Specht, zie Spegt.

Specie, v een onduitsch woord zoo veel als ſoort, *ſpecies, iei, f. genus, eris, n.* Ook is ſpecie zoo veel als gemunt geld, *numi, orum, m. plur. moneta, ae, f.* Ook gereed geld, *pecunia parata.* Zoo gebruiken wij ook het onduitſche woord ſpeciaal voor bijzonder, *ſpecialis, lis, le, peculiaris, privatus, a, um; ſingularis, is, e.* B. v. een ſpeci-

Digitized by Google

aal vriend, *amicus peculiaris, singularis*; bijw. *specialiter, speciatim, peculiariter, praesertim, nominatim, adv.*

Speculatie, v. een onduitsch woord voor beschouwing, *contemplatio, onis, f. theoria, ae, f. speculatio, onis, f.* Van hier het o. w. speculeren, *speculor, atus sum, ari, contemplo, avi, atum, are*, bij *Plautus*; doch men gebruikt meer *contemplor, atus sum, ari.*

Speek, is hetzelfde als spaak.

Speekſel of speekzel, o. zoo veel als spog, *sputum, i, n. saliva, ae, f.* Speekſelachtig, *salivarius, a, m; salivosus, a, m*; beide bij *Plinius*. Met speekſel bedekt, *conſputus, a, m.* Galachtig speekſel, *sputum biliosum*, bij *Celſus*. Speekſel uitwerpen, *saliveo, avi, atum, are*, bij *Plinius*. Zamenſt. speekſelklier, *glandula salivaria*. Speekſelweg, *via salivaria, vel ductus salivarius*, bij *Schell.*

Speen, v. *mamma, ae, f. uber, eris, n. papilla, ae, f. capitulum mammarum*, bij *Kiliaan*. Speen is ook zoo veel als ambei, *hemorrhois, idis, f.* Van hier: ſpeenen, b. w. een kind van de borst afwennen, *ablacto, avi, atum, are; depellere lacte vel a lacte, depellere infantem a mamma*, bij *Varro*. Visch ſpeenen, *pisces alveo includere*. Speenen is ook zoo veel als zetten: b. v. de vruchten beginnen te ſpenen, *fructus formantur*. Ook is ſpenen zoo veel als zich onthouden, *abſtinere ſe ab aliqua re*. Van hier: ſpening, *depulſio a lacte*, ook *abſtinentia, ae, f.* Zamenſtell. ſpeenvarken, *porcellus ſubrumus.*

Speenkruid, o. *chelidonium minus, ſcrofularia minor.*

Speer, v. ſpies of lans, dit woord komt veel overeen met het Latijnſche, *ſparus, i, m.* bij *Virgilius*; *hasta, ae, f. lancea, ae, f.* Zamenſtell. ſpeerhaak, *uncus biceps.* Speerhaai, *galeus lanceatus vel aculeatus vulgo ſeutrina, ae, f.* bij *Kiliaan.*

Speerkruid, *valeriana, ae, f. nardus rustica marinella genicularis, herba benedicta.* Speerruiter, *eques lancea armatus, eques haſtatus.* Speerwortel, *ſerpentaria major, dracunculus, i, m.*

Specht, v. zekere vogel, *picus, i, m. picus Martius, merops, opis, m.* Zamenſtell. ſpechtwortel, *dictamnus, i, m. dictamnum, i, n.*

Speet, o. *veru, u, n.* Verkleinw. ſpeetje, *veruculum, i, n.* Ook is ſpeetje zoo veel als ſpaantje, *tudicula, ae, f.* Men zegt ook een ſpeetje boter, *tantum butyri quantum tudicula capi potest.* Zamenſtell. ſpeetaal, *anguilla veruculo affigenda vel affixa.* Van hier: ſpeten, b. w. *veru affigere.*

Spek, o. het vet van een varken, *laridum, i, n. lardum, i, n. Kiliaan* verklaart het ook door *arvina, ae, f. adeps, ipſi, m. et f. pinguedo ſubcutanea.* Eene zijde ſpek, *ſuccidia, ae, f.* Gerookt ſpek, *laridum vel lardum fumo duratum.* Pekelſpek, *laridum vel lardum ſale conditum.* Zamenſtell. ſpekhals, *collum pingue, plurima cervix*, bij *Kiliaan*. Spekhout, *alburnum, i, n. adeps arboris, molliſſima pars arboris teredini obnoxia*, bij denzelfden. Spekhuid, *crusta inflammatoria, phlogiſtica vel pleuritica.* Spekkooper of ſpekverkooper, *porcinarius, ii, m. laridi venditor.* Spekmade, *dermeſtes lardarius*, bij *Linnaeus*. Spekmuis zoo veel als vledermuis, *veſpertillo, onis, m.* Spekmaald of ſpekpriem, *lardarium, ii, n.* Spekſteen, *ſtatites, is, m.* Spekzwaard of ſpekzwoord, *cutis porcina, pelis ſpekzwoord, cutis porcina, pelis ſutilla vel ſuina.* Spekzweer of ſpekgezwel, *ſteatoma, atis, n.* Spekkig, bijv. n. *lardi naturam, vel guſtum habens.* Van hier: ſpekken, *lardo tranſigere.* Geſpekt, v. d. *lardo tranſixus.* Figuurlijk: mijne beurs is niet wel geſpekt, *inanis ſum.* Zijne beurs is wel geſpekt, *marſupium illi bene nummatum eſt.*

Spel,

Digitized by Google

Spel, o. *ludus, i, m. lusus, us, m. ludicrum, i, n.* Een ſpel winnen, *vincere ludo vel lusu.* Een ſpel verliezen, *vinci ludo vel lusu.* Mede in ſpel zijn, *participem esse alicujus rei.* Zich in het ſpel mengen, *se immiscere alicui rei.* Figuurlijk: hij ſpeelt een zeer grof ſpel, *in summo discrimine versatur.* Spel is ook zoo veel als dobbelſpel, *alea, ae, f. tesserarum lusus.* Ook tooneelſpel, *fabula, ae, f. comoedia, ae, f. tragoedia, ae, f. spectaculum, i, n.* Ook zoo veel als ſchouwburg, *theatrum, i, n.* Spel is ook minneſpel, *ludus venereus, coïtus, us, m.* Spreekwoord: iemand veel ſpels maken, *multam alicui parere molestiam.* Tot het ſpel behoorende, *lusorius, a, m.* Zamenſtell. oefenſpel, *exercitatio lusoria.*

Spelde, v. *acus, us, f.* verkleinw. *aciculo, ae, f. Kiliaan* verklaart het ook door *spina, ae, f.* Zamenſtell. ſpeldenbak of ſpeldenbakje, *alveolus aciculorius.* Speldengeld, *pecunia usui vestiario serviens.* Speldenkoker, *theca acicularia vel acuaria.* Speldenkusſentje, *pulvillus acicularius.* Speldenmaker, *aciculario, ii, m.* bij *Kiliaan; acicularum opifex.* Speldenmakerij, *officina acicularia.* Speldenwerk, zoo veel als kantwerk, *opus denticulatum.* Speldenwerken, *opus conficere denticulatum.* Speldenwerksklos, *globulus operi denticulato conficiendo serviens.* Speldenwerkskusſen, *pulvillus operi denticulato conficiendo serviens.* Speldenwerkſter, *operis denticulati confectrix.* Van hier:

Spelden, b. w. *aciculis affigere.* Iemand iets op de mouw ſpelden, *facere alicui ludos*, bij *Plaut.*

Spelen, o. w. *ludo, lusi, lusum, ludere.* Met kaarten ſpelen, *ludere chartulis lusoriis.* Met dobbelſteenen ſpelen, *ludere tesseris, vel alea.* Met den bal, *pila.* Een ſpel ſpelen, *ludere lusum.* Valſch ſpelen, *perperam vel fraudulenter ludere.* Soldaatje ſpelen, *ludere militiam* en dus wordt ieder ſpel, dat men ſpeelt in den vierden naamval geſteld, doch het geen, waarmee men ſpeelt in den zesden. Om iets ſpelen, *ludere in rem vel de re.* Hoog ſpelen, *magno ludere.* Laag ſpelen, *parvo ludere.* Hoe hoog zullen wij ſpelen, *quanti ludemus.* Ik ſpeel ſolo, *solus vel sine socio ludo.* Spelen is ook iets tot tijdverdrijf doen, *ludere, animi causa aliquid facere.* Van hier: ſpelend, *ludens, ludibundus, a, m.* B. v. ik heb dit al ſpelende gedaan, *ludibundus hoc feci.* Zoo zegt men ook de wind ſpeelt hier door, *ventus hic perflat.* Dit ſpeelt mij in het hoofd, *hoc in memoria habeo*, bij *Ter.* Ook ſpelen zoo veel als ſtoeijen, *nugor, atus sum, ari.* B. v. met iemand ſpelen, *nugari cum aliquo*, bij *Horatius.* Ook zoo veel als ſpotten: b. v. met den eed ſpelen, *ludere jurejurando*, bij *Scheller.* Ook voor heen en weer flodderen, *volito, avi, atum, are.* B. v. de vlaggen ſpelen heen en weer, *signa huc illuc volitant.* Spelen laten, *vento dare.* Ook voor ſtralen, *radio, avi, atum, are.* B. v. de zon ſpeelt in het water, *sol in aquam radiat.* Zijne rol ſpelen, *agere suas partes.* Overdr. voor heer ſpelen, *agere dominum, dominor, atus sum, ari.* Een blij of treurſpel ſpelen, *agere comoediam vel tragoediam.* Van daag wordt er niet geſpeeld, *hodie theatrum vacat, hodie fabula non agitur, hodie histriones vacant.* Met iemand ſpelen, *ludere aliquem, ludibrio habere aliquem vel ludificari aliquem.* Op de fluit ſpelen, *canere tibia.* Op den keteltrom ſpelen, *pulsare tympanum semirotundum.* Op eenen zekeren toon ſpelen, *ordiri cantum e sono aliquo.* Iemand iets uit de handen ſpelen, *eripere aliquid e manibus alicujus.* Indien zulks heimelijk geſchiedt, is het *clam eripere.* Bedriegelijk, *fraude eripere.* Iemand eene pots ſpelen, *ludos a-*

Digitized by Google

licui facere. Spelen is ook *explodere.* B. v. het kanon speelt, *tormenta explosionem faciunt, tormenta globos ejiciunt.* De mijnen spelen, *cuniculi aperiuntur.* Eene goede fluit spelen, *bene vel perite canere tibia.* Den baas spelen, *dominum agere, dominari.* Ook zoo veel als overwinnen, *vincere, superare, victorem vel superiorem esse.* Spelen wordt ook zelfstandig onz. gebruikt, dan is het *lusio, onis, f. lusus, us, m. ludus, i, m.* Het spelen op een instrument is, *cantus, us, m.* Op het tooneel, *actus, us, m.* Bankroet spelen, *solvendo non esse.* Met zijn hoofd spelen, *vitam suam nihili habere.* Eindelijk is spelen nog zoo veel als springen of dekken van beesten sprekende, *obnubere vel nubere, coire.* Van hier: speler of speelder, m. *lusor, oris, m. actor, oris, m. histrio, onis, m. senior, oris, m.* B. v. hij is een goed speler met eenig spel, *lusor peritus est.* Op het tooneel, *actor vel histrio peritus est.* Op een instrument, *peritus tractandi instrumentum musicum est*, ook *peritus est canendi.* Speling van de wind, *flatus venti.* Van de zon, *radiatio, onis, f.* Zamenstell. speelbal, *ludibrium, ii, n.* Speelbord, *alveus ludorius.* Speeldag, *dies ludorius, feriae, arum, f. pl.* Speelgeld, *pecunia ludoria.* Speelgelag, *sodalitas ludoria.* Speelgenoot, speelmaat, speelmakker, *colludor, oris, m.* Speelgevecht, *certamen ludicrum, pugnae simulacra*, bij *Cicero.* Speelgoed, *crepundia, orum, n. pl.* Speelheer of speeljonker, *paranymphus, i, m.* Speelhondje, *catulus, i, m.* Speelhouder, *alearcha, ae, m.* Speelhuis, *domus ludoria.* Speelhuisje, zoo veel als tuinhuisje, *umbraculum, i, n.* Speeljagt, *phaselus*, ook *faselus, i, m.* Speeljagtje, *phaseolus, i, m. faseolus, i, m.* bij *Schneller.* Speelkind, *nothus, i, m.* zoo veel als hoerekind. Speelkaart *charta vel chartula ludoria.* Speelknecht, *colludor, oris, m.* Speellieden of speellui, *musici, orum, m. plur. fidicines, um, plur.* Speelmaagd of speelmeisje, *pronuba, ae, f.* Speelman, *musicus, i, m. fidicen, inis, m.* Speelnoot, m. en v. *paranymphus, i, m.* Vrouw. *pronuba, ae, f.* Speelplaats, *locus ludorius*, area *ludoria vel area ludendo serviens.* Speelpop, *pupa, ae, f.* Spreekw. ieder heeft zijn speelpop, *trahit sua quemque voluptas.* Speelreis, *iter animi causa susceptum.* Speelsch, *catuliens, entis, omn. g.* Ook van menschen is het zoo veel als speelziek, *ludendi, avidus.* Speelschijven, *calculi, orum, n. plur.* Speelschuld, *aes alienum e lusu contractum.* Speelster, *femina aleae dedita.* Op het tooneel, *actrix, icis, f. fictrix, ae, f.* bij *Schneller.* Speelswijze, *ludibunde, per ludum, adv.* Speeltafel, *mensa ludoria.* Speeltooneel, *scena, ae, f.* Speeltuig, *crepundia, orum, n. plur.* Voor instrumenten, *instrumenta musica.* Speeltuigmaker, *instrumentorum musicorum confector.* Speeltuin, *hortus ludorius*, ook *hortus animo recreando serviens.* Speelvogel, *puer studio ludendi flagrans vel ludendo semper intentus.* Speelwagen, *esseda, i, n. esseda, ae, f. qua animi recreandi causa utimur.* Speelziek, *avidus ludi.* Speelzucht, *libido ludendi, furor ludendi.* Speelzuchtig, *studiosus ludendi, ludendi studio flagrans, nimis ludendi cupidus.* Speelwerk, zoo veel als beuzelingen, *nugae, arum, f. plur.* Speeluur, *hora ludoria vel hora ludendo destinata.* Zoo ook speeltijd, *tempus natum.* Zoo ook speeltijd, *tempus ludorium vel tempus ludendo destinatum.* Wij noemen ook nog een spelend uurwerk een speelwerk, *horologium canens*, bij *Schell.*

Spellen, b. w. boekstaven, *appellare literas, literas singulatim efferre.* Woorden spellen, *verba efferre.* Van hier: *syllabatim efferre.* Van hier: speller, *appellator literarum, syllabarius, ii, n.* Spelling, v. *ap-*

appellatio literarum, syllabarum connexio. Ook zoo veel als spelkunst, *orthographia, ae, f.* Spelster, *femina vel puella literas appellans vel syllabas connectens.*

Spelonk, v. een onduitsch woord, een onderaardsch hol, *spelunca, ae, f. spelaeum, aei, n. specus, us, m.* bij *Virgilius* is het *neutrius generis.*

Spelte, v. zeker graan, *spelta, ae, f. triticum spelta*, bij *Linnaeus*, ook *zea, ae, f.* Zamenstell. speltebier, *cerevisia e spelta vel zea cocta.* Speltebierbrouwer, *coctor cerevisiae e spelta vel zea.*

Speltemaand, v. zoo veel als herfstmaand, *mensis September*, ook *September* alleen.

Sper, zie Spar.

Spergelkruid, o. *corrudago, inis, f.* bij *Colum.*

Spergie of sperzie, zie Sparzie.

Sperre, zie Spar.

Sperren, zie Opsperren.

Sperwer, m. zekere roofvogel, *nisus, i, m. falco nisus*, bij *Linnaeus.* Zamenstell. sperwerbezie, *sorbum, i, n.* Sperwerbezieboom, *sorbus, i, f. sorbus domestica*, bij *Linn.* Sperwerkruid, *sanguisorba vel sanguisorba officinalis.*

Speur, o. voetspoor, *vestigium, ii, n.* Van hier:

Speuren, b. w. zoo veel als op het voetspoor volgen en zoeken, *vestigo, avi, atum, are; investigare, castrare vestigia.* Overdragtig: zoo veel als bemerken, *sentio, si, sum, ire; animadverto, ti, sum, ere; noto, avi, atum, are.* Zamenstelling. speurhond, *canis investigator, canis sagax, canis indagator, canis odorifequus.*

Speijer of Spiers, eene bekende stad van den Opperrijnschen Kreits, *Spira, ae, f. Augusta Nemetum*, bij *Scheller.*

Spie, m. zoo veel als verspieder of spion, *explorator, oris, m. speculator, oris, m.*

Spie, v. eene houten pen of wig, *cuneus, ei, m. asula inspicata vel in acumen tenuata.* Van hier: spiegat, *apertura calcei lateralis.* Spiegaten, is ook een zeemanswoord, *emisfarium, ii, n. colliquias in superiore parte navis.* Spiemouwen of spiezaker, *corium colliquias cingens.*

Spieden, b. w. zoo veel als bespieden, *speculor, atus sum, ari; exploro, avi, atum, are, scisscitari, indagare, inquirere*, bij *Kil.*

Spiegel, m. en o. een glas, waarin men zich spiegelt, *speculum, i, n.* In den spiegel zien, *inspicere in speculum.* Overdragtig beteekent spiegel zoo veel als voorbeeld, *exemplar, aris, n.* B. v. een spiegel van deugd, *exemplar virtutis*, ook *exemplum, i, n.* B. v. een spiegel aantiemand nemen, *exemplum ab aliquo capere.* Spiegel beteekent ook waterpot, doch men zegt meer nachtspiegel, *matula, ae, f.* De spiegel van een schip is het achterste gedeelte van hetzelve, alwaar de naam gewoonlijk uitgedrukt staat, *pars puppis, nomen navis gerens; Scheller* noemt dien *puppis laevis.* Zamenstell. spiegeleend, *anas sylvestris vera, anas cicta*, bij *Linnaeus.* Spiegelbeeld, *exemplum, i, n. exemplar, aris, n.* Spiegelgevecht, *simulacrum pugnae, certamen ludicrum, pugna imaginaria*, bij *Kiliaan.* Spiegelglad, *laevorem speculi habens.* Spiegelglas, *vitrum speculare.* Ook zoo veel als fijn glas, *vitrum optimae notae.* Spiegelhars, *colophonium, ii, n. resina concreta pellucida, speculi instar splendescens.* Spiegelkooper, *negotiator speculorum.* Spiegelkarper, *rex cyprinorum*, bij *Linnaeus.* Spiegelkast, *camera catoptrica.* Spiegelgezigtkunde, *catoptrica, ae, f.* Spiegellijst, *margo speculi.* Spiegelmaker, *speculorum opifex, speculārius, ii, m.* bij *Ulpian.* Spiegelmees, *fringillago, inis, f.* Spiegelnieuw, *plane novus vel recens.* Spiegelraam, *margo speculi*, bij *Vitruv.* Spiegelroch, *miraletus, i, m. raja miraletus*, bij *Linn.* Spiegelschijf, *discus specularis.*

Digitized by Google

Spiegelschip, *navis puppi plana.* Spiegelsteen, *lapis specularis, aphroselenites, glacies Mariae*, bij *Scheller.* Spiegelvisch, *zeus, ei, m. tetrodon mola*, bij *Linn.*

Spiegelen, h. en o. w. zoo veel als in den spiegel zien, *in speculo se contemplari, inspicere speculum, imaginem in speculo contemplari, consulere speculum*, bij *Kiliaan.* Overdragtig het een voorbeeld nemen, *exemplum capere, vel sumere, ex alio periculum facere, distere ex aliis, sapere alieno periculo, doceri exemplo alieno, alieno exemplo cautum fieri.* Van hier: spiegeling, *contemplatio sui in speculo.* Ook wordt het voor terugkaatsing gebruikt, *reverberatio, onis, f. repetitio imaginis in aqua.*

Spier, o. *musculus, i, m. caro musculosa, caro musculis inclusa sine ossibus, torus, i, m. lacertus, i, m.* In eenen boom noemt men spier, het gedeelte van het hout naast aan het hart, *albioris ligni pars medullae arboris proxima.* Van hier: spierachtig of spierig, bijv. n. *musculosus, a, um; torosus, a, um; lacertosus, a, um*, bij *Columella.* Zamenstell. spiervogel, *apus, odis, m. apus cypsellus, hirundinis genus.* Spierwit, *per albus, a, um.*

Spiering, v. zekere kleine visch, *eperlanus, i, m. salmo eperlanus*, bij *Linnaeus.* Spreekw. eene spiering uitwerpen om eenen kabeljaauw te vangen, *foenerare beneficio.*

Spies, v. speer, lans, piek, *hasta, ae, f. lancea, ae, f. contus, i, m. spiculum, i, n.* Zamenstell. spiesdrager, m. *hastatus, i, m.* bij *Cicero*; dit is eigenlijk een bijv. n. waaronder *miles* verstaan wordt, *doryphorus, i, m.* bij denzelfden; *lancearius, ii, m.* bij *Suetonius*; *spiculator, oris, m.* bij *Tacitus.* Spiesschacht, *hastile, is, n.* Spieseend, *anas cauda acuta.* Verkleinw. spiesje, *hastula, ae, f.* Spieswerper, *jaculator, oris, m.* Spieswerping, *jaculatio, onis, f.* Spiesijzer, *cuspis, idis, f. spiculum, i, n.* bij *Kiliaan.* Spiesvolk, *hastati, orum, m. pl.*

Spiesglas, o. zeker berggewas, *antimonium, ii, n. fibium, ii, n. stimmi, n. indestinabile*, bij *Scheller.* Zamenstell. spiesglasbloem, *flos antimonii.* spiesglasboter, *butyrum antimonii.* Spiesglaserts, *minera antimonii.* Spiesglasglas, *vitrum antimonii.* Spiesglaskoning, *regulus antimonii.* Spiesglaslever, *hepar antimonii.* Spiesglasolie, *oleum antimonii.* Spiesglasrobijn, *rubinus antimonialis, magnesia opalina.* Spiesglasaffraan, *crocus vel crocum antimonii.* Spiesglaswit, *antimonium diaphoreticum vel cerussa antimonii.* Spiesglaszwavel, *sulphur antimonii*, allebij *Schell.*

Spigtig, bijv. n. en biiw. langwerpig en smal, *gracilis, lis, le.* Van hier: spigtigheid, *gracilitas, atis, f.* en het bijw. *graciliter, adv.*

Spijk, v. eene welriekende plant, *nardus, i, f. spica nardi.* Wilde spijk, *pseudonardus, i, f.* Van spijk, *nardinus, a, um.* Zamenstell. spijkboompje, *arbuscula nardi*, ook *nardum, i, n. nardus, i, f.* Spijkolie, *oleum nardinum.*

Spijker, m. ijzeren nagel, *clavus, i, m.* Verkl. spijkertje, *clavellus, i, m.* Den spijker op het hoofd slaan, *rem acu tangere.* Eene zaak aan den spijker hangen, *sententiam alicujus rei vel de aliqua re differre vel protelare.* Spijkers met hoofden slaan, *rem aliquam serio tractare.* Heb ik eenen spijker bij heeft er een gat voor, *astutiae plenus est, semper habet qua evadat.* Hij is zoo hard als eene spijker, *incommodi omnino patiens est.* Spijkers bij hoog water zoeken, *apros in mari venari vel asellepem lavare.* Spijker, o. wordt ook gebruikt in de beteekenis van een pakhuis, vooral van eenen landman, *horreum, ei, n. armamentarium rusticum vel agricolae cella rustica*, bij *Kil.* Men gebruikt het ook in eenige gorden van ons land voor eene kleine

kleine buitenplaats of boerenhoeve, *villula*, *ae*, *f.* Zamenstell. koornspijker, *granarium*, *ii*, *n.* Zoutspijker, *salina*, *ae*, *f.* De andere zamenst. zijn spijkerboor, *terebra manualis.* Spijkergat, *apertura clavo pangendo destinata.* Spijkerkoper, *clavorum venditor.* Spijkerkop, *caput clavi.* Spijkermand, *corbis clavis servandis vel transportandis serviens.* Spijkerhuid, *tegmentum navis exterius.* Spijkersmid, *clavorum opifex*, *faber clavorum*, *vel faber clavarius*, bij *Schell.* Spijkerwinkel, *taberna clavaria.* Van hier:

Spijkeren, b. w. met eenen spijker vast maken, *clavo figere*, *adfigere vel firmare.* Ook eenen spijker slaan, *pangere clavum.* Gespijkerd, v. d. *clavo fixus*, *adfixus vel firmatus.*

Spijl, v. staaf of dwarshout, *stipes intergerinus*, ook *obex*, *icis*, *m.* Spijl is ook zoo veel als wig, *cuneus*, *ei*, *m.* Een houten spijltje, *bacillus*, *i*, *m.* *cuneolus*, *i*, *m.*

Spijs, v. kost, *cibus*, *i*, *m.* *esca*, *ae*, *f.* bij *Scheller* *nutrimentum*, *i*, *n.* Spijs gebruiken, *capere vel sumere cibum.* ook *vescor*, *vesci*, *edo*, *edi*, *esum*, *edere.* Van hier heb bed. w. spijzen zoo veel als voeden of met spijs verzorgen, *cibum praebere alicui*, *cibare aliquem vel nutrire*, ook zegt men hier voor spijzigen. Van hier: spijzing en spijziging, *cibatio*, *onis*, *f.* *nutritus*, *us*, *m.* *exhibitio cibi*, *sustentatio*, *onis*, *f.* Zamenstell. spijsbereider, *coquus*, *i*, *m.* Spijsbereidster, *coqua*, *ae*, *f.* Spijsgeregt, *ferculum*, *i*, *n.* Spijsdrager, *dapifer*, *eri*, *m.* Spijskamer, *promtuarium*, *ii*, *n.* Spijskas, *penaria*, *ae*, *f.* *penarium*, *ii*, *n.* bij *Varro*; *penarius*, *ii*, *m.* bij *Festus*; *cella penuaria*, bij *Suston.* Spijskelder, *cella penuaria.* Spijskoek, *libum condimentarium*, Bij *Kiliaan.* Spijskooper, *obsonator*, *oris*, *m.* Spijskraam, *taberna macellaria vel cibaria*, *caupona*, *ae*, *f.* Spijskramer, *caupo*, *onis*, *m.* Spijsmeester, *promus*, *i*, *m.* bij *Columella.* Spijsproever, *ciborum gustator.* Spijsschotel, *patina cibaria.* Spijsvoorraad, *penus.* Spijswijn, *vinum cibarium*, bij *Schell.*

Spijt, v. verdriet, smaad, *maestitia*, *ae*, *f.* *contumelia*, *ae*, *f.* *opprobrium.* Iemand spijt aandoen, *molestiam*, *contumeliam vel opprobrium adficere alicui*, *vel molestia*, *contumelia vel opprobrio adficere aliquem*, *urere aliquem*, *aegre alicui facere*, bij *Kiliaan.* Spijt is ook zoo veel als toorn, *iracundia*, *ae*, *f.* *stomachus*, *i*, *m.* *indignatio*, *onis*, *f.* Ter spijt of tot spijt van u zal ik het doen, *odio tui*, *velis nolis*, *te invito hoc faciam.* Van hier: spijten, onpersoonlijk werkw. b. v. dat spijt mij, *ob hoc doleo*, *piget me*, *hoc mihi molestiam parit*, *hoc me urit*, *hoc aegre fero.* Van hier: spijtig, bijv. n. *dolendus*, *a*, *m.* B. v. dat is spijtig, *dolendum hoc est.* Ook voor scherp, bits, vinnig, *acerbus*, *aspër*, *aculeatus*, *durus*, *indignans*, ook *contumeliosus*, *a*, *m.* B. v. spijtige woorden, *verba contumeliosa.* Voorheen beteekende het ook *stomachosus*, *iracundus*, *a*, *m*; doch in dezen zin is het bijna verouderd. Spijtig is ook nog trotsch, *superbus*, *a*, *m*; *arrogans*, *antis*, *omn. g.* bijv. *acerbe*, *aspere*, *dure*, *indignanter.* Spijtigheid, zie hetzelfde.

Spikkel, m. *macula*, *ae*, *f.* Van hier: spikkelen, *maculis distinguere vel variegare.* Spikkelig, *maculosus*, *a*, *m*; *variegatus*, *a*, *m*; *maculis distinctus.* Spikkeling, *maculatio*, *onis*, *f.* *variegatio*, *onis*, *f.* Van hier mogelijk spikspelder, voor geheel nieuw, *novissimus*, *plane novus vel recentissimus*, *a*, *m.*

Spil, v. daar men op spint, *fusus*, *i*, *m.* Spil van eene pere, *cochlea*, *ae*, *f.* Eene spil of windas, *fuscula*, *ae*, *f.* Spil van eenen wenteltrap, *scapus*, *i*, *m.* bij *Vitruv.* Spil, daar iets op draait, *cardo*, *inis*, *m.* B. v. de geheele spil draait op hem, *totus in illo*

illo cardo versatur. Eene spil van eenen wagen of mole, *axis, is.* Spil om een anker mede op te winden, *artemon, onis, m.* bij *Vitruvius.* De spil van koorn, *frutex, icis, m.* bij *Columella.* Spil van den arm, *pechys, ulna, os lacerti majus.* Spreekw. hij ligt met de spillen in de asch, *res sua male evenit, vel non prospere cecidit.* Zamenst. spilboom, *vectis, is, m.* Spilboor, *terebra ferro vel aeri perforando serviens.* Spillebeen, *myscelus, i, m. crura exilia fusisque similia habens.* Spillewervel, *verticillus, i, m.* bij *Plin.* Van hier het oude bedrijvende werkwoord

Spillen, b. w. eigenlijk zoo veel als dun maken, verkleinen, verminderen, *attenuo, avi, atum, are, diminuo, ui, utum, uere.* Overdr. verkwisten, doorbrengen, *dilapido, avi, atum, are, decoquo, oxi, octum, oquere, disperdo, didi, ditum, dere, consumo, umsi, umtum, umere.* Van hier:

Spilpenning, m. en v. *prodigus homo, femina prodiga, profligator, oris, m. eversor patrimonii.* Als een spilpenning leven, *prodige vivere.*

Spin of spinne, v. ook spinnekop, *araneus, ei, m. aranea, ae, f.* Verkl. spinnetje, *araneolus, i, m. araneola, ae, f.* Zamenstell. spinnekop, een zeker kruid, *orchis andrachnitis,* bij *Kiliaan.* Ook zoo veel als wolfbezien, *herba paris, uva lupina, uva versa,* bij denzelfd. Spinmuis, *mus araneus.* Spinneweb, *aranea, ae, f. tela aranearum.* Spinneverdriet, *scopae araneis demendis servientes.* Spinnevodde *mulier sordida, obscoena, impudica.* Spinrag, *aranea, ae, f.* Van hier: spinnen, b. w. *neo, nevi, netum, nere, torquere fusum, versare pollice fusum, nere stamen, carpere vel trahere pensa, deducere fila.* Van hier: spinning, *netio, onis, f.* bij *Scholler.* Spinner, *netor, oris, m. netus, us, m.* ook *ars non d.* Spinsel, *tela, ae, f. filum, i, n.* Zamenst. spinhuis, *ergastulum nendo serviens.* Spinhuismoeder, *mater ergastuli.* Spinhuisvader, *pater ergastuli.* Spinnewiel, *rhombus, i, m.* Spinrok, *colus, i, f.* Spinschool, *schola netoria vel schola nendo destinata,* enz.

Spinagie, spinazie of spinaadje, v. zeker moeskruid, *spinacia, ae, f. spinacia olerata,* bij *Linn. teutlomalache,* bij *Kil.*

Spinaal, v. *filum sutorium.*

Spind en spindig, zie Spind en spintig.

Spinde, v. spijskamer, *cella penaria, cella promptuaria, promptuarium, ii, n.* Verkl. spintje, *armariolum, i, n.*

Spinet, o. een onduitsch woord beteekenende een lang en vierkant snaarspeeltuig met een klavier, *instrumentum musicum* spinet *dictum.*

Spint, o. zekere maat, het vierde deel van een schepel, *quadrans, antis, modiolus, choenix, dimensum,* bij *Kil.*

Spint, o. het wit van het hout naast aan het hart van den boom, *alburnum, i, n.* volgens den grooten *Ruhnkenius.* Spintig, *alburnosus, a, m; vel alburni plenus.*

Spion, zoo veel als spie, *explorator, oris, m. speculator, oris, m.* bij *Livius.* Ook wordt een zekere jagthond een spion genoemd, *canis indagator,* ook *canis Hispanici genus.* Van hier het basterdwerkwoord spioneren, *exploro, avi, atum, are, speculor, atus sum, ari.*

Spit, o. braadspit, *veru, n.* In het enkelvoudige is dit woord onbuigbaar, doch in het meerv. zegt men, *verua, veruum, verubus et veribus.* Spreekw. het spit in de asch wenden, *perdere aliquam rem.* Het spit is ook pijn in de lenden, *lumbago, inis, f.* Spit is ook zoo veel als spade, *pastinum, i, n.* Verkl. spitje, *veruculum, i, n.* Ook zoo veel als spaantje, *tudicula, ae, f.* Van hier: spitten, eigenlijk aan een spit vastmaken, *affigere veru.* Ook graven; delven, pas-

pastino, avi, atum, are, fodio, fodi, fossum, fodere. Van hier: spitter, m. *pastinator, oris, m. fossor, oris, m.* Spitting, v. *pastinatio, onis, f. fossio, onis, f.* Gespit, v. d. *pastinatus, a, m; fossus, a, m.* Spitten is ook nog zoo veel als, *tudiculas ope tollere.*

Spits, bijv. n. en bijw. scherp, puntig, *acutus, a, m; fastigiatus, a, m; cuspidatus, a, m; acuminatus, a, m; aculeatus, a, m; mucronatus, a, m.* Ook zoo veel als bits, vinnig, *asper, acer, durus, a, m; rudis, is, e,* bijw. *acute, cuspidatim, aspere, vel duriter, adverb.* Zelfst. is het

Spits, v. en o. *acumen, inis, n. acies, iëi, f. cuspis, idis, f. mucro, onis, m. spiculum, i, n. aculeus, ei, m.* B. v. het of de spits van eenen degen, *cuspis vel mucro gladii, acumen, inis, n.* De spits van eenen berg, *fastigium montis.* Een spits, is ook een spitse zuil, *obeliscus, i, m.* Spreekw. in de spits staan, *in prima acie versari, in primis esse.* Het spits af bijten, *difficillimas agere partes.* Spitsig is hetzelfde als het bijv. u. spits. Spitsigheid hetzelfde als het zelfst. spits. Van hier verscheidene zamenstell. als spitsbroeder, *commiles, tis, m.* bij *Caesar, commilito, onis, m.* bij *Cicero; contubernalis, lis, m.* Spitsbroederschap, *contubernium, ii, n. sodalitium, ii, n.* Spitsboef, *homo improbus, fur, furis, m. scelus, eris, n.* Spitsboevenbende, *grex furum vel improborum vel scelestorum.* Spitsboevennest, *receptaculum furum,* enz. Spitsboor, *terebra acuminata.* Spitsel, *scidula pergamenae chartae, pulvillo operi denticulato conficiendo servienti, superimposita.* Spitsglas, hetzelfde als spiesglas. Spitshoofd, *cilo, onis, m. homo capite acuminato praeditus.* Spitskin, *mento acuminato praeditus.* Spitsmuis, *sorex, icis, m.* Spitsneus, *nasum acutum habens.* Spitsroede, *virga, ae, f.* Door de spitsroeden loopen, *virgis caedi.* Overdr. *fortiter increpari.* Spitsvindig, bijv. n. *ingeniosus, callidus, astutus, a, m; subtilis, lis, le.* Spitsvindigheid, *ingenium, ii, n. calliditas, atis, f. astutia, ae, f. subtilitas, atis, f.* Spitsvinnig en spitsvinnigheid, heeft zomtijds dezelfde beteekenissen als spitsvindigheid, doch het wordt ook dikwijls gebruikt in den zin van bits, scherp, vinnig, *asper, a, m; durus, a, m; acerbus, a, m; aculeatus, a, m.* B. v. spitsvinnige woorden, *verba aculeata.* Een spitsvinnig mensch, *homo mordax.* Spitszinnig en spitszinnigheid is hetzelfde als spitsvindig en spitsvindigheid. Van hier komt

Spitsen, b. w. zoo veel als scherp maken, *acuo, ui, utum, ere; accumino, avi, atum, are; cuspido, avi, atum, are; spiculare, fastigior, atus sum, ari,* bij *Plinius.* Figuurl. zich ergens op spitsen, *omnes nervos alicui rei intendere,* ook *spe alicujus rei se lactare.* Spitsen is ook zoo veel als aan eenen staak rijgen, *palo trajicere.* Eene soort van straf bij de Turken gebruikelijk. Iemand spitsen, *palo corpus alicujus trajicere, vel transfigere.*

Spleet, v. reet of kloof, *rima, ae, f. fissura, ae, f. fissus, us, m. scissura, ae, f.* bij *Plinius; crena, ae, f.* Verkl. spleetje, *rimula, ae, f.* Van hier: spleetig, *hiulcus, a, m; fissus, a, m; scissus, a, m; rimosus, a, m.* Van hier:

Splijten, b. en o. w. doen barsten, *findo, fidi, fissum, findere; scindere, hiulcum facere, hiulco, avi, atum, are,* bij *Catullus;* onz. *findi, scindi, hiare, hiscere, ducere vel agere rimas.* Van hier: splijting, v. *fissio, onis, f.* Splijtmijt, is bij *Kiliaan, cummi sector, homo sordidus.*

Splint, v. *numi vel nummi, orum, m. plur. pecunia, ae, f.* B. v. hij heeft splint, *numatus vel nummosus ille est vel pecuniosus*

Splin-

Digitized by Google

Splinter, m. zoo veel als spaandertje, *assula, ae, f. serraca, ae, f.* Verkl. splintertje, *festuecula, ae, f.* bij *Scheller.* Van hier: splinteren, b. en o. w. *in assulas secare;* ons. *secari in assulas.* Splinterig, *assulosus, a, m.* B. v. splinterig hout, *lignum assulosum, vel lignum quod facile in assulas secatur,* ook *quod festucarum plenum est.* Zamenstell. splinternieuw, *plane novus, plane recens, recentissimus, novissimus, a, m.*

Splisten, b. w. de einden van een touw zonder knoop te zamen hechten, *rudentis partes extremas absque nodo conjungere* Van hier: splissing, *conjunctio rudentum absque nodo,* ook gebruikt men splitsen in denzelfden zin. Splisten of splitsen is ook verdeelen, *findere, vel dividere aliquid, separo, avi, atum, are; in partes dividere.* Dan is splitsing, *fissio, divisio, separatio, onis, f.* Gesplitst of gesplist, v. d. *conjunctus absque nodo.* Voor verdeeld, *fisus, divisus, separatus, a, m.* Zamenstell. splitshoorn, *instrumentum ferreum rudentibus conjungendis serviens.* Splitsruiter, *femina eques, vel equitans.*

Splitten, zie splijten.

Spoed, m. haast, wijt, vordering, *festinatio, onis, f. acceleratio, onis, f. properatio, onis, f. diligentia, ae, f. progressus, us, m. celeritas, atis, f.* Van hier:

Spoeden, o. w. *festino, avi, atum, are; accelerare, properare,* ook *progredior, essus sum, edi.* Ook voor schielijk loopen, *curso, avi, atum, are; celeriter currere.* Van hier:

Spoedig, bijv. n. en bijw. *festinus, a, m; properans, antis,* o. mv. g. bijw. *festinanter, propere, properanter, celeriter,* adv. Spoedigheid, is hetzelfde. Spoedigheid, is hetzelfde als spoed.

Spoedigen, is hetzelfde als spoeden.

Spoegen, zie Spuwen.

Spoel, v. een oud woord, *canna, ae, f. arundo, inis, f.* bij *Kiliaan.* Ook heeft het de beteekenis gehad van schacht, *caulis pennae, calamus, i, m.* bij denzelfden, ook *panus, i, m. trama involucrum, glomus textorius, congeries filorum.* Spoel, is ook een langwerpig tarwenbrood, *panis triticeus oblongus.* Spoel, is ook eene soort van wurm, *tinea rotunda, lumbricus, i, m. vermis in corpore humano,* anders ook spoelwurm genoemd. Spoel is eindelijk ook zoo veel als schietspoel of weverspoel, *radius textorius vel fistula textoria,* bij *Schellor.* Zamenstell. spoelpijp, *canna pani.* Spoelrad, *rhombus, i, m. rota glomeratoria,* bij *Kiliaan.* Van hier:

Spoelen, g. w. *tramam in cannam rhombo glomerare, fila in panum cumulare, legere fila rhombo.* Van hier: spoeling, v. *tramae rhombo in cannam glomeratio, cumulatio filorum in panum.* Spoelster, v. *femina vel puella, qui ope rhombi fila conglomerat.*

Spoelen, b. w. in het water uitslaan, *colluo, ui, utum, uere; diluere, eluere, sordes tollere. Celsus* gebruikt *elavo, avi, atum, are.* Den mond spoelen, *eluere os,* bij *Celsus.* Iemand de voeten spoelen, *projicere aliquem in mare.* Van hier: spoeling, v. *actio colluendi, diluendi, eluendi, lavandi, vel sordes tollendi.* Ook is spoeling, uitgekookte zemelen of uitgekookt graan, *siliquae excoctae, furfur excoctum, gluma grani decocti,* ook *colluvie, ei, f. colluvies, iei, f. proluvies, iei, f.* ook *lotura, ae, f. lotio, onis, f.* bij *Vitr.* Zamenstelling. spoelbak, *labrum eluacrum, labrum eluendo serviens.* Spoelkom, *catinum eluacrum, vel eluendo serviens.* Spoelvat, *vas eluacrum vel eluendo serviens.* Spoel of spoelingwijn, zoo veel als slechte wijn, *lora, ae, f.* bij *Varro.*

Spog, o. *saliva, ae, f. sputum, i, n.*

Spoken, o. w. *post mortem apparere, vel vagari.* B. v. het spookt in

in dat huis, *spectra per domum istam vagantur.* Ook voor vol geweld of geraas zijn, *turbarum plenum esse.* Ook voor slecht afloopen, *male agi.* B. v. het zal daar geweldig spoken, *male illic agetur.* Ook voor onstuimig zijn, *saevire.* B. v. de zee spookt weder, *mare iterum saevit.* Van hier: spokerij, *apparitio post mortem, vagatio umbrarum.* Spookgoden, *dii manes,* Spooksel, hetzelfde als spook. B. v. spoken voor de oogen, *spectris fariuntur oculi,* bij *Cic.*

Spoletto, o. eene stad in Italie, *Spoletum, i, n.* Van Spoletto, *Spoletanus, a, m.*

Spond, o. het stopsel van een vat, *epistomium, ii, n. emboletus, i, m.* Zamenstell. spondboor, *terebra orificiis doliorum efficiendis serviens.* Spondgat, *es, eris, n. orificium, ii, n.*

Sponde, v. lijst of kant van een bed. *sponda, ae, f.* bij *Virg.*

Sponning, v. een kuiperswoord, de groeve waarin de bodem van vastgemaakt is, *stria, cui fundus dolii impingitur.*

Spons of spongie, o. zwam, *fungus, i, m.* Een spons om af te wisschen, *spongia, ae, f.* Van hier: sponsachtig, bijv. n. *fungosus, a, m; spongiosus, a, m,* bij *Plin.* Sponsachtigheid, *fungositas, atis, f.* bij denzelfden. Spons is ook nog een doorgestoken papier dienende om een teekening na te volgen, *chanta foraminosa delineationi imitandae vel exprimendae serviens.* Van hier:

Sponsen, b. w. *chartas foraminosas ope delineationem quamdam in aliam chartam transferre.*

Spook, o. *spectrum, i, n. larva, ae, f. species, iei, f.* bij *Liv. Kiliaan* verklaart het door *phantasma, atis, n.* Veel spooks maken, is ook *mimas edere, turbas.*

Spoor, v. een prikkel om de paarden aantezetten, *calcar, aris, n.* De sporen geven, *calcaria equo admovere, calcaria subdere equo, agitare, concitare, stimulare equum calcaribus.*

Spoor van eenen haan, *radius, i, m.* Een gespoorde haan, *gallus radiatus.* Fig. zegt men van een boosaardig wijf, zij is eenen hen met sporen, *Xanthippe ilta est.* Spoor is ook zoo veel als wagenslag, *orbita, ae, f.* Ook zoo veel als voetstap, *vestigium, ii, n.* Iemands spoor volgen, *vestigia alicujus premere.* Ook voorbeeld, *exemplum, i, n.* Ook weg, *via, ae, f.* Het spoor der deugd, *virtutis via.* Het spoor der deugd betreden, *viam virtutis calcare.* Zamenstell. spoorhaan, *gallus radiatus.* Spoorhen, *gallina radiata.* Spoorhond, *canis indagator.* Spoorloos, zoo veel als buitensporig, *delirus, a, m; intemperans, antis, omn. g. immoderatus, a, m;* bijw. *immoderate, intemperanter et intemperate, adv.* Spoorloosheid, v. *deliramentum, i, n. deliratio, onis, f.* bij *Cicero; immoderatio, onis, f. intemperantia, ae, f.* Spoormaker, *calcarium opifex.* Spoorslag, *ictus calcaris.* Spoorslags, bijw. *citato cursu.* Spoorvolger, *vestigator, oris, m.* bij *Colum.*

Spoorbijster, bijv. n. eigenlijk iemand, die buiten het spoor is, doch het wordt altijd in eenen figuurlijken zin gebruikt, zoo als ook bij *Cicero* het woord *devius, a, um.* B. v. een man die spoorbijster is, *homo devius,* bij *Cicero; delirus, a, um.* Voor toomeloos, *effrenatus, a, um; effrenus, a, m.* Voor zinneloos, *amens, entis, omn. g.* Spoorbijsterheid, *deliramentum, i, n. deliratio, onis, f.* Door ziekte, *delirium, ii, n. effrenatio, onis, f. amentia, ae, f.*

Sporen, b. en o. w. zie speuren.

Sporie, v. een zeker kruid, *spergula, ae, f. polygalon, i, n.* bij *Kiliaan.*

Sporkel, zie sprokkel.

Sporrelig, bijv. n. twistziek, *rixosus, a, m; jurgiosus, a, m,* bij *Gell. litigiosus, a, m.*

Sporreling, v. zoo veel als twist, *rixa, ae, f. jurgium, ii, n. lis, litis, f.*

Sprot,

Sport, v. de trede van eene ladder, *gradus, us, m.* Van eenen stoel, *bacillum sedis.*

Spot, m. begekking, *ludibrium, ii, n. ludificatio, onis, f. irrisio, onis, f. irrisus, us, m. deridiculum, i, n. nasus, i, m.* bij *Plinius*; *cavilla, ae, f. cavillum, i, n. cavillatio, onis, f.* Ook voor schetserij, *jocus, i, m. lusus, us, m.* Zamenstell. spotgedicht, *carmen cavillationi serviens. satyra, ae, f.* Spotboef of spotvogel, *cavillator, oris, m. ludificator, irrisor, derisor*; ook *sannio, onis, m. scurra, ae, m.* Spotgeest is hetzelfde, ook nog *studium ludificandi vel cavillandi.* Spotgeld, *pretium vilissimum vel nimis vile.* Iets om spotgeld koopen, *emere pretio nimis vili, minimo vel vilissimo.* Spotnaam, *nomen irrisioni serviens,* bij *Scheller.* Spotschrift, *satyra, ae, f.* Spotreden, *oratio vel verba ignominiosa.* Spotswijs, bijw. *ironice, deridiculi gratia,* bij *Plaut.* Van hier:

Spotten, o. w. begekken, *ludificor, atus sum, ari; irridere, deridere, ludibrio habere, cavillari aliquem vel aliquid.* Ook zoo veel als schertsen, *jocor, atus sum, ari; ludo, lusi, lusum, ludere.* Van hier: spotting, v. *ludificatio, onis, f. derisio, onis, f. irrisio, onis, f. cavillatio, onis, f.* Spotter, m. *ludificator, oris, m. irrisor, derisor, cavillator,* ook *joculator, oris, m. sannio, onis, m. scurra, ae, f.* Spotternij is hetzelfde als spot. Spottelijk, *ridiculus, a, m.* Ook zoo veel als schandelijk, *turpis, is, e; ignominiosus, a, m;* ook *jocularius, a, m; joculatorius, ludibundus, a, m;* bijw. *jocularitor, jocose, per jocum et risum, ridicule.*

Spouw, v. spog, *saliva, ae, f. sputum, i, n.*

Spouwen, o. w. *spuo, ui, utum, uere; emittere salivam vel sputum; screo, avi, atum, are.* Van hier: spouwing, v. *emissio sputi vel salivae, screatio, onis, f. screatus, us, m.* Spouwsel hetzelfde als spouw.

Spouwen, b. w. of spouden is zoo veel als splijten.

Spouwertje, o. een beschuit die men gemakkelijk spouwen kan, *panis bis coctus et fissilis.*

Spraak, v. zoo veel als taal, *lingua, ae, f. sermo, onis, m.* Voorgesprek, *locutio, onis, f.* Voorrede, *oratio, onis, f.* Voorgerugt, *fama, ae, f.* B. v. de spraak, gaat, *fama vagatur.* Ter spraak komen, *in sermonem venire, memorari.* Ook wordt zomtijds *lingua,* in den zin van tong gebruikt: b. v. die man is zwaar van spraak, *homo iste lingua est impeditus.* Ook voor stem, *vox, vocis, f.* B. v. de spraak verliezen, *amittere vocem vel privari voce,* ook *colloquium, ii, n.* B. v. iemand te spraak staan, *admittere aliquem ad colloquium,* bij *Caesar.* Spraak houden, *colloqui, miscere colloquia.* Zamenstell. spraakgeluid, *accentus, us, m.* ook *sonus vocis.* Spraakkonst of spraakkunst, *grammatica, ae, f.* ook *ars linguam addiscendi, ars recte loquendi.* Spraakkunstenaar, *grammaticus, i, n. grammatista, ae, m.* bij *Suet.* Spraakkundig is hetzelfde, bijw. *grammatice.* Sprakeloos, bijv. n. zonder spraak, *elinguis, is, e, mutus, a, m; infans, qui fari nescit.* Sprakeloosheid, *infantia, ae, f. inopia vocis.* Spraakmeester, *magister, doctor vel praeceptor linguae vel linguarum, literator, oris, m.* bij *Schell.* Spraaktoon, zie Spraakgeluid. Spraakwijs, *dialectus, i, f.* Spraakverbeelding, v. *prosopopoeia.* Spraakzaam, *affabilis, lis, le, comis, is, e, humanus, a, m.* Spraakzaamheid, v. *affabilitas, atis, f. comitas, atis, f. humanitas, atis, f.* Spraakzifting, *crisis, is, f.* bij *Seneca.*

Sprankel, v. zoo veel als vonk, *scintilla, ae, f. Kiliaan* verklaart het ook door *favilla, ae, f.*

Sprankje, is hetzelfde als sprankel.

Spreeuw, m. zekere vogel, *sturnus, i, m.* bij *Plinius.* Zamenst. spreeuw-

spreeuwbezie, *sorbum*, *i*, *n.* Spreeuwbezieboom, *sorbus*, *i*, *f.* Spreeuwlijster, *turdus solitarius*, *turdus cyanus*, bij *Linn.* Spreeuw, is ook zoo veel als spotvogel, *sannio*, *onis*, *m.* *scurra*, *ae*, *m.* B. v. hij is een regte spreeuw, *verus ille sannio vel scurra est.* Van hier ook spreeuwen zoo veel als spotten.

Sprei, v. zoo veel als dekkleed, *stragulum*, *i*, *n.* *stratum*, *i*, *n.* *instragulum*, *i*, *n.* *instratum*, *i*, *n.* Zamenst. beddesprei, *fascia lecti*, bij *Cicero*; *lodix*, *icis*, *f.* bij *Juvenalis.* Beddespreitje, *lodicula*, *ae*, *f.* bij *Suetonius.* Tafelsprei, *aulaeum*, *aei*, *n.* Vloersprei, *gausapa*, *orum*, *n. pl.* *gausapina*, *ae*, *f.* bij *Mart.* Van hier:

Spreiden, b. w. zoo veel als dekken, *sterno*, *stravi*, *stratum*, *sternere.* Een bed spreiden, *sternere lectum.* Ook verstrooijen, *spargo*, *sparsi*, *sparsum*, *spargere.* Voor uitrekken, *extendo*, *di*, *tum et sum*, *ere*, ook alleen *tendere*, bij *Kilinan.* Van elkander spreiden: b. v. de beenen, *divarico*, *avi*, *atum*, *are.*

Spreken, o. w. *for*, *fatus sum*, *fari*, *loquor*, *utus sum*, *qui*, *edere verba vel voces*, bij *Cic.* *verba proferre*, *dico*, *dixi*, *dictum*, *dicere*, *verba facere vel habere.* Ook zoo veel als eene redevoering houden, *oro*, *avi*, *atum*, *are*, *orationem habere.* Veel of dikwijls spreken, *dictito*, *avi*, *atum*, *are*, *loquitor*, *atus sum*, *ari*, bij *Plaut.* In het openbaar spreken, *concionor*, *atus sum*, *ari.* Eerst spreken, *praeloquor*, *utus sum*, *qui.* Zeer hard spreken, *detono*, *ui*, *are*, bij *Quint.* Onbezonnen spreken, *effutire*, *blaterare.* Wel van iemand spreken, *benedicere alicui*, bij *Cic.* Kwaad van iemand spreken, *maledicere alicui.* Van eene zaak spreken, *complecti aliquid oratione*, *tangere aliquid*, bij *Cicero.* Iemand gaan spreken, *convenire aliquem.* Iemand over iets gaan spreken, *adire aliquem de aliqua re.* Hoogdravend spreken, *excelsius dicere*, *elate loqui vel dicere*, bij *Cicero*; *laute loqui*, bij denzelfd. Van zich doen spreken, *adduci in sermonem.* Zonder ophouden spreken, *in infinitum abire*, bij *Plin.* Dikwijls van iets spreken, *decantare aliquid.* Met open mond spreken, *hiulce loqui*, bij *Cicero.* Vrijmoedig spreken, *libero ore loqui.* Iemand willen spreken, *velle aliquem.* Zuiver en net spreken, *attice loqui.* Kort en bondig spreken, *laconice loqui.* Zeer schielijk spreken, *convolvere verba*, bij *Seneca.* Naauwkeurig spreken, *diligenter loqui*, bij *Cicero.* Ter zaak spreken, *apposite dicere.* Iemand te spreken komen, *potestatem alicujus conveniendi habere.* Beknopt spreken, *strictim vel circumcise dicere.* Men kan hem niet gemakkelijk spreken, *difficilis est ad illum aditus.* Van iets spreken, *commemorare de aliqua re vel mentionem facere alicujus rei.* Van hier: spreker, *orator*, *oris*, *m.* *concionator*, *oris*, *m.* Een onbedacht spreker, *blatero*, *onis*, *m.* Spreking, v. *locutio*, *onis*, *f.* *sermo*, *onis*, *m.* *oratio*, *onis*, *f.* Zamenstell. spreekhoorn of spreektrompet, *tuba nautica.* Spreekplaats, *logeum*, *ei*, *n.* bij *Vit.* *suggestus*, *us*, *m.* *suggestum*, *i*, *n.* *rostra*, *orum*, *n. pl.* Spreekstoel of spreekgestoelte is hetzelfde. Spreekwijs, *phrasis*, *is*, *f.* *dictio*, *onis*, *f.* Spreekwoord, *proverbium*, *ii*, *n.* *adagium*, *ii*, *n.* *sententia*, *ae*, *f.* *dictum*, *i*, *n.* Spreekwoordje, *sententiuncula*, *ae*, *f.* bij *Cic.* Spreekzaal, *auditorium*, *ii*, *n.* *exhedra*, *ae*, *f.* *exhedrium*, *ii*, *n.* bij *Cic.*

Sprengen, b. w. besproeijen, *spargo*, *sparsi*, *sparsum*, *spargere*, *adspergere vel inspergere.* B. v. met water, *spargere*, *conspergere vel inspergere aquam.* Ook kan men hier voor gebruiken, *rigo*, *avi*, *atum*, *are*, ook *perfundere aqua aliquid*, ook *condio*, *ivi*, *itum*, *ire aliqua re.* Gesprengd, v. d. *sparsus*, *adspersus*, *inspersus*, *condi-*

Digitized by Google

ditus, perfusus. B. v. gesprengd vleesch, *caro sale adspersa.* Van hier: sprenging, v. *sparsio, onis, f. adspersio, inspersio, perfusio, conditio, onis, f. conditus, us, m.* bij *Columella.* Zamenstell. sprengkwast, *penicillus adspersioni serviens.* Sprengvat, *vas rigationi vel irrigationi serviens.* Sprengwater, *aqua rigationi, irrigationi vel adspersioni serviens, aqua perfusoria,* bij *Scheller.* Sprengvuur, *herpes, etis, m.* bij *Cels.*

Sprenkel, m. een vlak, *macula, ae, f.* eig. *macula adspersione facta.* Van hier:

Sprenkelen, b. w. vooreerst heeft het dezelfde beteekenis van het woord sprengen. Vervolgens die van met stippeltjes bont maken, *maculis distinguere, variare vel variegare.* Gesprenkeld, v. d. zoo veel als gesprengd, ook *maculis distinctus, variegatus, a, m.* Van hier: sprenkeling, v. zoo veel als sprenging, ook *variegatio, onis, f.*

Spreuk, v. *dictum, i, n. sententia, ae, f.* Eene kortbondige spreuk, *apophthegma, atis, n.* bij *Cicero.* Verkleinw. spreukje, *sententiuncula, ae, f.* Ook voor vertelseltje, *fabula, ae, f.* Een oudwijve spreukje, *fabula anilis.* Spreukjes vertellen, *narrare fabulas.* Zamenstell. spreukboek, *liber dictorum.* Spreukboekje, *libellus dictorum.* Ook zegt men sprookje.

Spriet, v. jagtspriet, *venabulum, i, n.* Voor herdersstaf, *pedum, i, n. baculus pastoralis.* Spriet van den mast, *antenna, ae, f.* Spriet tusschen de beenen, *feminum partes superiores, intervallum inter femina.* Zamenst. boegspriet, *antenna proralis.* Sprietstraat of sprietweg, *bivium, ii, n. via bifida.*

Sprietoogen, o. w. de oogen door al te scherp kijken verblinden, *caligo, avi, atum, are, hallucinor, atus sum, ari, dissipare aciem oculorum,* bij *Kil.*

Spring, hetzelfde als het volgende

Springader, v. waterwel, *fons fontis, m. scaturigo, inis, f. origo, igis, f.*

Springbron is hetzelfde.

Springen, o. w. *salio, ii, altum, ire,* ook *salto, avi, atum, are.* Springen is ook met geweld van een bersten, *rumpi, dirumpi, dissilire.* B. v. het kanon zal springen, *tormentum rumpetur.* Over den kling springen, *caedi, concidi, occidi.* Over den kling doen springen, *caedere, concidere, occidere.* Eene mijn doen springen, *incendere cuniculum.* Springen, zegt men ook van paarden, stieren enz. dan is het *coëo, ivi, itum, ire.* Van hier: springer, m. *saliens, entis, m. saltator, oris, m.* bij *Cic.* Springing of het springen, *saltus, us, m.* Van vreugde, *exsultatio, onis, f.* Van kanon, *diruptio, onis, f.* Van eene mijn, *explosio, onis, f.* Van paarden, enz. *coïtus, us, m.* Zamenst. springglas, *vitrum saliens, gutta vitrea vel vitrum dissiliendo serviens,* bij *Scheller.* Springhaan of sprinkhaan, *locusta, ae, f. cicada, ae, f.* Springhaver, *avena pro usu admissarii,* bij denzelfden. Springhengst, *equus admissarius,* ook *admissarius* alleen. Springhaai, *galeus, i, m. glaveus, ei, m.* bij *Kiliaan.* Springkruid, *lathyris, idis, f. cataputia minor vel euphorbia lathyris,* bij *Linn.* Springnet, *pantheron, i, n.* bij *Kiliaan.* Springruiter, *desultor, oris, m.* Springreis, *eruptio vel excursio, onis, f.* bij denzelfd. Springstok, *pertica saliendo serviens,* bij *Scheller.* Springspin, *aranea vel phalangium saliens.* Springtijd, zoo veel als voorjaar, *ver, ris, n.* ook *tempus coïtus.* Springvloed, *aestus maris nova vel plena luna concitati.* Springvuur, zie sprenkvuur. Springwel, eene soort van visch, *orca, ae, f.* Springweegluis, *cimex saltatorius,* bij *Linn.*

Sprits, v. zeker gebak, *opus quoddam pistorium* sprits *dictum.*

Spritsen, b. en o. w. met den mond uitwerpen, *ore ejicere vel ore dispergere.* Onz. zoo veel

a

als uitſpringen, *emicare*. B. v. het bloed ſpritſte er uit, *ſanguis emicabat*.

Sproet, v. zeker vlakje in het aangezigt, *lentigo, inis, f. lenticula, ae, f.* Van hier: ſproetachtig, *lentiginis naturam habens, lentigini ſimilis*. Sproetig, *lentiginoſus, a, m*; bij *Plinius*.

Sproetel, is hetzelfde als ſproet.

Sprokkelbloem, m. *viola menſe Februario florens*.

Sprokkelmaand, v. *menſis Februarius vel Februarius* alleen.

Sprong, m. *ſaltus, us, m. ſaltatio, onis, f.* Zoo veel als uitbarſting, *eruptio, onis, f. diruptio, onis, f. exploſio, onis, f.* Sprong is ook zoo veel als iets buitengewoons, *res nova, mira vel inaudita*. B. v. gij zult eenen ſprong zien, *rem novam videbis*. Eenen grooten ſprong doen, *celeriter ad dignitatem quandam evehi*. Op eenen ſprong is zoo veel als ſchielijk, *repente, ſubito, inopinato*.

Sprot, v. zeker klein viſchje, *farda, ae, f. Linn.* noemt dezelve *ſprattus, i. m. clupea ſprattus*.

Sprouw of ſpruw, v. zeker uitwerpſel op de tong der zieken, *aphthae, arum, f. pl.*

Sprugtel, m. tak of arm van eene rivier, *brachium fluminis*. B. v. de Waal is een ſprugtel van den Rijn, *Vahalis Rheni brachium eſt*.

Spruit, v. een jong gewas, *ſurculus, i, m. germen, inis, n. frutex, icis, m.* Van eenen boom, is *heres, edis, m.* bij *Plin.* Aan den voet van eenen boom is, *ſtolo, onis, m.* Om te planten is, *talea, ae, f.* Van een kool, *cyma, ae, f. et cyma, atis, n.* bij *Colum.* Een jonge ſpruit is, fig. *adoleſcentulus, i, m.* ook *adoleſcentula, ae, f.* Van hier: ſpruiten, o. w. *germino, avi, atum, are, frutico, avi, atum, are et fruticari, pullulo, avi, atum, are, pullulaſcere*, bij *Colum. fruticeſcere*, bij *Plin.* Voor afkomſtig zijn, *orior, ortus ſum, oriri, provenire, proficiſci*. Uit eene plaats ſpruiten, *emanare ex aliquo loco*, bij *Cicero*. Ook omhoog oploopen, *ſurgere in altum*, bij *Kil.* Ook zoo veel als voortvloeijen, *profluere*. B. v. het eene ſpruit uit het ander, *unum ex altero profluit*. Van hier: ſpruiting, v. *germinatio, onis, f. germinatus, us, m. pullulatio, onis, f.* Spruitſel, *frutetum, i, n. frutectum, i, n.* Verkl. ſpruitje, *pullulus, i, m.* bij *Plin. taleola, ae, f.* bij *Colum.*

Spruw, zie Sprouw.

Spugen of ſpuigen, zie Spuwen.

Spui, o. ſluis of verlaat; *emiſſarium, ii, n.*

Spuit, v. buis om water of ander vogt uit te ſchieten, *ſipho, onis, ſiphon, onis, m.* Zamenſt. brandſpuit, *ſiphon incendiarius, vel incendio exſtinguendo ſerviens*. Klisteerſpuit, *ſipho clyſterio inſerviens*. Spuitmiddel, *clyſter, eris, m. clyſterium, ii, n. clyſmus, i, m.* Verkl. ſpuitje, *ſiphunculus, i, m.* bij *Plin.* Van hier:

Spuiten, b. w. water of ander vogt met eene ſpuit uitſchieten, *aquam vel liquorem alium per ſiphonem emittere*. Van hier: ſpuiting, v. *emiſſio per ſiphonem*. Geſpoten, v. d. *per ſiphonem emiſſus*.

Spurie, zie Springkruid, bij ſpringen.

Spuwen, b. w. ſpog uitwerpen, *ſpuo, ui, utum, uere, ſaliva, avi, atum, are, ſputum vel ſaliva ejicere*. In iemands gezigt ſpuwen, *in os alicujus ſpuere*. Voorbraken, *vomo, ui, itum, ere, evomere*. B. v. bloedſpuwen, *evomere ſanguinem, exſpuere ſanguinem, ſanguinem per os emittere*. Dikwijls ſpuwen is, *vomito, avi, atum, are*. Van hier: ſpuwer, m. *ſputator, oris, m. vomitor, oris, m. exſcreator, oris, m.* bij *Plaut.* Spuwing, v. *exſputio, onis, f. ſcrearus, us, m. vomitio, onis, f. vomitus, us, m.* bij *Plinius*. Zamenſt. ſpuwpotje, *ſaliva torium, ii, n.*

Digitized by Google

Sta, zie Stade.

Stadig, zie Geſtadig.

Staaf, v. een langwerpig ſtuk metaal, *baculus vel virga metalli cujusdam oblongus vel oblonga.* Verkl. ſtaafje, *bacillus, i, m. virgula, ae, f.*

Staag, zie Geſtadig.

Staak, m. paal of ſtijl, *palus, i, m. ſtipes, itis, m. ſudes, is, f. ſtatumen, inis, n.* Om eenig gewas bij op te binden, *canterius, ii, m.* Zoo veel als lat, *pertica, ae, f.* Als ſpar, *tignum, i, n.* Een lange ſtaak, *longurius, ii, m.* Om paliſaden te maken, *palus, i, m. vallus, i, m.* Ook beeft ſtaak de beteekenis van geſlacht, *ſtirps, pis, f. progenies, iëi, f. ſoboles, is, f.* bij *Kil. linea, ae, f.* B. v. zijdelingſche ſtaak, *linea collateralis.* Van hier: ſtaken, zoo veel als met eenen ſtaak of met ſtaken vastmaken of onderſchragen, *palo, avi, atum, are, pedare, ſtatuminare, paliſſirmare, pangere, figere, ſtatuere, ſtabilire.* Ook zoo veel als ophouden, *ſiſtere, terminare.* B. v. het werk ſtaken, *ſiſtere opus, mittere, omittere, remittere, intermittere, ſuperſedere, deſiſtere labore,* ook *ceſſare.* Van hier: ſtaking, *intermiſſio, onis, f. intermiſſus, us, m.* bij *Plin. interſtitio, onis, f.* bij *Gell. ceſſatio, onis, f.* Van ſtaak komt voorts ſtaaketſel, o. *ſepimentum, i, n. ſeptum, i, n. vallum, i, n. palatio, pedatio, onis, f. ſepes palata, ſudetum, i, n.* ook *vallum crebris et cuſpidatis palis munitum,* met een basterdwoord *paliſade* genoemd. Staketſel van een wijngaard is, *jugum, i, n.* bij *Kil.* Staketſel in het water, is bij *Vit, area, ae, f.* in Friesland ook kist genoemd. Verkl. ſtaakje, *paxillus, i, m.* bij *Colum. canteriolus, i, m.* Men vindt bij *Kil.* ook nog het b. w. ſtaketſelen, *palare, pedare, ſtatuminare, vallare.*

Staal, o. gehard ijzer, *chalybs, bis, m.* Ook wordt het voor degen genomen, *gladius, ii, m. enſis, is, m. ferrum, i, n.* Een ſnijdend ſtaal, *mordax ferrum.* Het ſtaal van een mes, is *acies cultri.* Van hier het onveranderlijke bijv. n. ſtalen zoo veel als van ſtaal, *chalybeus, a, um.* B. v. een ſtalen hoed, *pileus chalybeus.* Een ſtalen ſpiegel, *ſpeculum chalybeum.* Zamenſtelling: ſtaalhard, *durus inſtar chalybis, perdurus, ferreus, a, um.* Ook vindt men bij *Kil.* het b. w. ſtalen voor verſtalen, *indurare chalybe.* Ook voor wol verwen, *inficere lanam.* Andere zamenſtelling, zijn: ſtaalerts, *minera chalybeia,* bij *Schell.* Staalkruid, *ononis arvenſis.* Staalſnijder, *ſector vel ſcalptor chalybis.* Staalwater, *aqua partibus vel vi chalybis impleta.* Staalvijlzel, *ramentum chalybis.*

Staal, o. zoo veel als voorbeeld, monſter, proef, *exemplum, i, n. ſpecimen, inis, n.* Staal van de verw, *tincturae probatio.* Van hier: ſtalen, b. v. het laken, *pannum ſcille pannum probe tinctum munire.* Zamenſtelling. ſtaalhof, *locus ubi panni tincti ſigillantur.* Staallood, *ſigillum plumbeum pannis tinctis adpenſum.* Staalmeester, *ſigillator pannorum.*

Staan, o. w. het tegenovergeſtelde van liggen, *ſto, ſteti, ſtatum, ſtare.* Op de beenen ſtaan, *inſiſtere pedibus,* ook *conſiſtere.* Voor durven ſtaan, *reſiſto, titi, titum, iſtere.* Staan, van predikanten ſprekende is, *munere miniſtri fungi.* B. v. hij heeft vijftig jaar te Amſterdam geſtaan, *per quinquaginta annos Amſtelodami munere miniſtri functus est.* Over iemand ſtaan, *curam alicujus gerere, tutorem eſſe alicujus, curare aliquem.* Blijven ſtaan, *manere, conſiſtere.* Stil ſtaan, *loco ſe non movere, ſtare.* Iemand ſtaan laten, *relinquere aliquem ſtantem,* bij *Schell.* Iets ſtaan laten, *omittere aliquid, mitſum facere.* Op ſchildwacht ſtaan, *eſſe in ſtatione.* Zijnen man ſtaan, *fortiter ſe gerere adverſus ali-*

Digitized by Google

liquem, virum vel fortem ſe ubique præbere, ſtare adverſus quemvis, bij *Schell.* Zoo veel als zich bevinden, *eſſe.* B. v. de paarden ſtaan op ſtal, *equi ſunt in ſtabulis.* Op iemands zijde ſtaan, *ſtare ab aliquo.* Onder iemand ſtaan, *obnoxium eſſe alicui.* Stijf ſtaan, *horrere.* B. v. zijn haar ſtond ſtijf, *capilli horrebant.* Achter ſtaan, *post poni, post haberi.* In twijfel ſtaan, *in dubio eſſe, in incerto eſſe, dubium vel incertum eſſe.* Ik heb geld bij hem ſtaan, *debet mihi pecuniam.* Daar ſtaat eene ſtraf of beloning op, *poena vel præmium propoſita vel propoſitum eſt.* Hij ſtaat op zijn vertrek, *in eo eſt, ut proficiſcatur.* Het ſtaat in mijne magt of aan mij, *in mea manu vel penes me eſt.* Het koorn ſtaat ſchoon, *ſeges laeta eſt vel luxuriat.* Goed of ſlecht ſtaan, *bona vel mala eſſe conditione, bene vel male ſe habere*, ook *uberes vel tenues reditus habere.* Voor iets ſtaan, zoo veel als borg zijn, *præſtare, ſpondere de aliqua re*, ook *pro aliqua re.* In gunſt ſtaan, *in gratia eſſe.* Met iemand in verbinding ſtaan, *conjunctum eſſe cum aliquo.* Zeer wel bij iemand ſtaan, *magni eſſe apud aliquem.* Alles op iemand laten ſtaan, *omnia permittere alicui.* Het komt mij duur te ſtaan, *magno mihi ſtat vel conſtat.* Naar iets ſtaan, *ambire, affectare, ſuſpirare, adſpirare ad aliquid, petere aliquid*, ook *venari, captare, aucupari.* Naar iemands leven ſtaan, *imminere exitio alicujus, adpetere vitam alicujus, mortem alicui moliri.* Te boek ſtaan, *haberi, putari, dici.* Vrij ſtaan, *licere.* Te koop ſtaan, *venalem eſſe.* Te dienſt ſtaan, *parere, obtemperare*, ook *paratum eſſe ad parendum.* Mijn huis ſtaat tot uwen dienſt, *domus mea tibi patet.* Het ſtaat mij tegen, *abhorreo.* Hoe ſtaat het met de zaak? *quomodo res ſe habet?* Hoe ſtaat het? *quomodo vales?* Hoe ſtaat gij nu met uwen broeder? *quomodo nunc vivis cum fratre tuo?* Kwalijk met iemand ſtaan, *discordem eſſe cum aliquo.* Ik zal er het op laten ſtaan, *eo confidam.* Op iets ſtaan, *inſiſtere alicui rei.* Op zijne eer ſtaan, *defendere honorem vel nomen ſuum.* Met elkander op eenen goeden voet ſtaan, *convenire inter ſe.* Staan, is ook *decere, convenire.* B. v. dat kleed ſtaat u wel, *veſtis iſta apta et conveniens est corpori tuo, vel convenit vel decet.* Dat ſtaat u te doen, *illud tibi faciendum eſt, tuum eſt id facere.* Op zijn woord ſtaan, *verbo ſtare.* Staan of gelegen zijn, *ſitum eſſe, poſitum eſſe.* Het ſtaat hem leelijk, *dedecet illum.* Zoo ſtaat het, *ſic eſt, ſic res ſe habet.* Sterk op eene zaak ſtaan, *angustius urgere vel premere aliquid*, bij *Plin.* Het deelwoord ſtaande heeft ook verſcheidene beteekenisſen, *ſtans, antis, omn. g.* Staande water, *aqua ſtans, ſtagnum, i, n. lacus, us, m.* Op zijne beenen ſtaande, *erectus, a, m.* Ook zoo veel als ſtil ſtaande, *ſtativus, a, m; ſtationalis, lis, le.* Niet wel ſtaande, *indecens, entis, omn. g. indecorus, a, m.* Ook zoo veel als gedurende: b. v. ſtaande het huwelijk, *durante matrimonio, vel tempore matrimonii.* Staande voets, *ſtatim, illico, e veſtigio.* Ook voor gelegen, *ſitus, a, m.*

Staart, ſtaert of ſteert, m. *cauda, ae, f.* Van een kleed, *ſyrma, atis, n.* Van eene ſter, *crinis vel coma, ae, f.* Verkl. ſtaartje, ſtaertje of ſteertje, *caudula, ae, f.* Ook beteekent dit woord een overſchot: b. v. een ſtaartje wijn, *reliquum vini*, Zamenſt. ſtaartbeen, *os coccygis, os caudae.* Staartloos, *cauda carens, mutilus cauda*, bij *Kil.* Staartriem, *postilena, ae, f.* Staartſter, *comata ſtella, ſtella crinita, cometa, ae, m. comētes, ae, m.* Staartvederen, *uropygii pennae.* Staartſtuk, *longum clavicordii genus.*

Staat, m. vooreerſt beteekent dit

woord zoo veel als land, koningrijk, gemeenebest, regering, *regio, onis, f. regnum, i, n. respublica, reipublicae imperium, ii, n.* B. v. tot nut van den staat, *e republica.* Een bloeijende staat, *respublica sana*, bij *Cicero.* Voorts stand of gelegenheid, *status, us, m. conditio, onis, f. fortuna, ae, f.* Ook eer, aanzien, waardigheid, *honor, oris, m. fastigium, ii, n. decus, oris, n. dignitas, atis, f.* B. v. een man van grooten staat, *vir summae dignitatis.* Voor afkomst, *origo, inis, f.* Voor beroep, *professio, onis, f. ratio vel institutum vitae.* Voor lijst, *commentarius bonorum.* B. v. den staat opmaken, *commentarium bonorum conscribere*, ook *rationem inire bonorum.* Ook voor pracht; *pompa, ae, f. fastus, us, m. magnificentia, ae, f.* B. v. grooten staat voeren, *magnifice vel splendide vivere.* Lieden van staat, *optimates, um, m. pl.* Zoo als gedaante, *forma, ae, f.* B. v. de staat van eenen staat, *forma reipublicae.* Een man van zeer geringen staat, *vir imi subsellii*, bij *Plaut.* Ook is staat, *locus, i, m.* De zaak is in dien staat gebragt, *res in eum locum vel eo deducta est.* Staat maken, *fido, fisus sum, fidere, confidere, nitor, nisus vel nixus sum, niti.* De staten zijn, *ordines, um, m. pl. proceres, um, m. pl.* Staat is ook nog de mogelijkheid om iets te doen, *facultas, atis, f.* In staat zijn iets te doen, *facultatem habere faciendi aliquid, posse vel valere, facere aliquid.* Buiten staat zijn, *carere facultate, non posse, non valere.* B. v. ik ben buiten staat om dat te doen, *careo facultate illud faciendi, non possum vel non valeo, hoc facere.* In staat zijn is ook zoo veel als moeds genoeg hebben, durven, *sustineo, audeo, ausus sum, audere.* B. v. ik zou er wel in staat toe zijn, *certe auderem.* Wie zou daar toe in staat zijn? *quis tam audax esset?* Ik ben niet in staat om zulke dingen aan te hooren, *non sustineo talia audire.* Wanneer het is: ik ben in staat of niet in staat om dit of dat te doen, dan verklaart men het best, door: *est mihi vel non mihi facultas est hoc vel illud faciendi.* Iemand buiten staat stellen, *privare aliquem facultate.* Iemand in staat stellen, *dare facultatem alicui.* Zamenstell. staatsambtenaar, *minister reipublicae vel qui aliquo in republica munere fungitur.* Staat of staatsdienaar, *minister vel administer reipublicae.* Staatdochter of staatjuffer, *honoraria et nobilis virgo.* Staatsbedieningen, *honores, um, m. pl. dignitates, um, f. pl.* Statenbode, *nuntius vel apparitor ordinum.* Statenkamer, *conciliabulum ordinum.* Statenpenning, zoo veel als gedenkpenning, *numisma, atis, n.* Staatgierig, *ambitiosus, a, m.* Staatgierigheid, v. *ambitio, onis, f.* Staathouten, *figurae, quibus puppes navium ornantur* Statie of staatsie, *pompa, ae, f. ostentatio, onis, f. magnificentia, ae, f. fastus, us, m.* Staatsiegraf, *tumulus honorarius*, bij *Suet.* Staatsiekleed, *vestis honoraria vel pompae serviens.* Staatsiekussen, *pulvinar pompae serviens.* Statig, bijv. n. zoo veel als stemmig, deftig, *modestus, a, m; gravis, is, e*, bijw. *modeste, graviter, adv.* Statigheid, *modestia, ae, f. gravitas, atis, f.* Staatjonker, *assecla nobilis.* Staatkunde, *politia, ae, f.* bij *Cic.* Staatkundig, *politicus, a, m; gnarus reipublicae*, bij *Cic.* Staatkundiglijk, *politice, adv.* Staatlijk, *magnificus, a, m; splendidus, a, m.* Ook zoo veel als plegtig, *solennis, is, e.* Statelijkheid, *magnificentia, ae, f. splendor, oris, m. solennitas, atis, f.* Staatlijk of statelijk, bijw. *magnifice, splendide, solenniter, adv.* Staatsbediende, hetzelfde als staatsdienaar. Staatsbestier en staatsbewind, *imperium reipublicae*, ook *respublica* alleen. Staatsverandering

Digitized by Google

en staatsverwisseling, *conversio reipublicae*, bij *Cic.* Staatsvergadering, *conventus ordinum*. Bij de Romeinen was het, *comitia, orum, n. pl.* Staatszaken, *res ad rempublicam pertinentes, res politicae*. Staatszucht, *ambitio, onis, f.* Staatzuchtig, bijv. n. *ambitiosus, a, m*; bijw *ambitiose, adv.*

Stad, v. *urbs, urbis, f. oppidum, i, n. civitas, atis, f.* het laatste woord beteekent vooral de inwoners. Verkl. stadje, *oppidulum, i, n.* bij *Seneca* vindt men ook *civitatula, ae, f.* Van eene stad, *urbanus, a, m.* *urbicus, a, m*; *oppidanus, a, m.* Van stad tot stad, *oppidatim, adv.* Zamenstell. stadhouder zoo veel als stedehouder of die eens anders plaats bekleedt, *vicarius, ii, m.* Ook zoo veel als landvoogd, *praeses, idis, m. praefectus, i, m. satrapes, ae, m.* Bij de Romeinen was *proconsul* iemand die met de magt van *consul* naar eene provincie gezonden werd en *propractor* of *pro praetore* iemand die in de afwezigheid van den *praetor* deszelfs plaats bekleedde, ook *legatus, i, m. procurator, oris, m.* Bij ons was eertijds stadhouder, *aliquis, qui loco Hispanorum regis rempublicam curabat*. Stadhouderlijk, *proconsularis, is, e*; *propraetorius, a, m.* Stadhouderlijke regering, *imperium per procuratorem gubernatum, vel procuratori commissum*. Stadhouderschap, *dignitas vel munus procuratoris vel legati*; bij de Romeinen, *proconsulatus, us, m. propraetura, ae, f. legatio, onis, f.* bij *Cicero*. Stad of stadshuis, *curia, ae, f.* Zamenstell. stadsadel, *nobilitas oppidana*. Stadsarts, *medicus urbicus vel urbanus vel oppidanus*. Stadsambt, *munus urbicum, urbanum vel oppidanum, provincia urbana, urbica vel oppidana*. Stadsarrest, *custodia libera vel custodia intra urbem vel oppidum*. Stads of steebode, *apparitor, oris, m. viator, oris, m. stator, oris, m.* bij *Cicero*. Stadsboek, *liber civitatis*, bij *Scheller*. Stadsdienaar, *lictor, oris, m.* Stadsgebied, *territorium urbis vel oppidi, territorium urbanum, urbicum vel oppidanum*. Stadsgeregtigheid, *jus oppidi vel urbis*. Stadsgerigt, *judicium urbanum vel oppidanum* Stadsgenoot, *civis ejusdem urbis vel oppidi*. Stadsgracht, *fossa cingens urbem vel oppidum, fossa urbana vel oppidana*. Stadsjongen, *puer qui sumtu oppidi, urbis vel civitatis nutritur*. Stadskelder, *cella publica vel urbica*. Stadskind, *natus in urbe vel oppido*. Ook iemand, die om verkwisting onder de voogdij eener stad gesteld is, *prodigentiae condemnatus, pupillus civitatis*, zegt *Kiliaan*. Stadskerk, *templum urbanum vel oppidanum, aedes oppidi vel urbis*. Stadsheelmeester, *chirurgus urbanus vel oppidanus*. Stadspoort, *porta oppidi vel urbis*. Stadsregering, *moderamen urbis vel oppidi*, ook *magistratus urbanus vel oppidanus*. Stadsregeerder, *magistratus oppidi vel urbis*. Stadsraad, *senatus urbanus, urbicus vel oppidanus*, ook *urbis vel oppidi*. Stadsregter, *praetor, oris, m.* Stadsregt, *jus oppidi vel urbis vel jus urbanum vel oppidanum*. Stadsschatkamer, *aerarium urbis vel oppidi*. Stadsschrijver, *scriba senatus oppidani vel urbani*. Stadsschulden, *aes alienum civitatis*, bij *Scheller*. Stadsschool, *schola publica urbis vel oppidi*. Stadsregisters, *commentarii publici*, bij *Cicero*. Stadssecretaris, *senatui oppidano ab actis vel a tabulis publicis*. Stadssoldaat, *miles urbanus*, bij *Cicero*. Stadsvest, *moenia urbis*. Stadsvoogd, *praetor urbanus*. Stadsvolk, *vulgus oppidanum vel urbanum*, ook *incolae urbis vel oppidi*. Stadswacht, *excubiae urbanae, oppidanae, urbis vel oppidi*. Stadswachtmeester, *magister vel praefectus excubiarum urbanarum, oppidanarum, urbis vel oppidi*. Stadstimmer-

huis, *officina fabrorum tignariorum urbis vel oppidi.* Stadstimmerman, *faber tignarius oppidanus vel urbanus*, ook *in urbe degens.* Stadswapen, *insigne civitatis urbis vel oppidi.* Ook zegt men 't hij draagt het stadswapen op den rug, *stigmate notatus est.* Stadswal, *moenia urbis vel oppidi.*

Stade, v. zoo veel als hulp, *auxilium, ii, n. adminiculum, i, n. adjumentum, i, n.* Ook zoo veel als nut, *usus, us, m.* Te stade komen, *auxilio venire, auxiliari, adjuvare, praesto esse, opportune venire.* Stade doen, *usui esse, prodesse, commodo esse.*

Stade, eene stad in Duitschland, *Stada, ae, f.* Van die stad, *Stadensis, is, e.*

Staf, m. eigenlijk een stok om op te leunen, *baculus, i, m. scipio, onis, m.* Overdr. gebruikt men het voor stut, steunsel ook troost, *fulcrum, i, n. adminiculum, i, n. sustentaculum, i, n. fulcimentum, i, n. solatium, ii, n.* B. v. hij is de staf mijns ouderdoms, *senectutis meae fulcimentum vel solatium est.* Zamenstell. herdersstaf, *pedum, i, n.* Koningsstaf, *sceptrum, i, n.* Landmetersstaf, *radius, ii, m.* Staf van een leger, *summi exercitus duces.* Ook wordt staf als een bijv. n. gebruikt en beteekent zoo veel als stomp, *hebes, etis, omn. g.* B. v. staf van ouderdom, *senectute hebes.* Staf worden, *hebescere.* Staf zijn, *hebetare vel hebere.*

Staffelstein, eene kleine stad in Frankenland, *Staffolsteinium, ii, n.*

Staffier, m. zoo veel als voetknecht, *pedisequa, ae, m. assecla, ae, m. assectator, oris, m.* bij *Cic.*

Stag, o. *funis malum retinens.* Van hier de spreekwoorden: over stag loopen, *sine necessitate cursum navis mutare.* Iemand over stag werpen, *supplantare aliquem.*

Staggelen, o. w. *Kiliaan* heeft staggeren, met de voeten trippelen, *trigudio, avi, atum, are*; *titubare vel vacillare pedibus.*

Staken, staking, stakoetsel, zie bij staak.

Stal, m. verblijfplaats voor de beesten, *stabulum, i, n. clausum, i, n. septum, i, n. mandra, ae, f.* bij *Juvenalis*; *praesepe, is, n.* bij *Ovidius.* Stal is ook eene plaats, waar men de dingen te koop stelt, *locus, in quo res venales disponuntur.* Stal van het ligchaam, is bij *Vitruvius, corporatura, ae, f.* Iemand buiten stal brengen, *aliquem extra se rapere.* Zamenstell. stalband, *capistrum, i, n.* Stalboom, *paterra, ae, f. repagulum, i, n.* Stalgeld, *pecunia stabularia*, bij *Schell.* Stalhouder, *stabulator, oris, m. Kiliaan* verklaart het door *pecuarius, ii, m.* Stalkaars of stallicht, eigenlijk *lucerna in stabulo collocata.* Oneigenlijk zoo veel als een dwaallicht, *ignis fatuus vel erraticus, ita dictus, quod praecipue juxta stabula aliaque loca densis humoribus infecta conspiciatur.* Stalknecht, *stabularius, ii, m. agaso, onis, m.* Stalkruid, *onenis arvensis*, bij *Linnaeus.* Stalmeester, *magister rei equariae, magister stabuli.* Stalpaal, *palus stabularius*, ook *vacerra, ae, f.* Stalpoort, *porta stabularia vel stabuli.* Stalziek, *stabuli avidus, cupidus.* Van hier:

Stallen, b. w. op stal zetten, *stabulo, avi, atum, are.* Van hier stalling, v. *stabulatio, onis, f.* Ook is stalling zoo veel als stalgeld, *pecunia stabularia.*

Stalpen, een verouderd woord zoo veel als met den voet slaan, *pede quatere, ferire ungula*, bij *Kiliaan.*

Stam, m. het regt opgaande gedeelte van eenen boom tusschen de wortels en de takken, *truncus, i, m. stipes, itis, m. stirps, pis, f. codex vel caudex, icis, m.* Van planten, *filus, i, m. caulis, is, m.* Den stam afhouwen, *detrunco, avi, atum, are.* Overdr. beteekent het ook geslacht, *stirps, is, f. familia, ae,*

ae, f. genus, eris, n. origo, inis, f. Bij *Kiliaan* heeft het ook de beteekenis van nakomelingen, *progenies, iei, f. propago, inis, f. soboles, is, f.* Ook is ſtam, *tribus, us, m.* B. v. de twaalf ſtammen Israëls, *duodecim Israelitarum tribus.* Zamenſtell. ſtambeſchrijver, *deſcriptor ſtirpis vel generis, genealogus, i, m.* Ook noemt men dien ſtamrekenaar. Stambeſchrijving, *deſcriptio ſtirpis vel generis, genealogia, ae, f.* Stamrekening is hetzelfde. Stamboek, *liber ſtemma vel ordinem ſtirpis continens.* Stamboom, *ſtemma, atis, n. ordo vel ſeries ſtirpis.* Stamhuis, *ſtirpi, origo, genus, fedes ſtirpis,* bij *Scheller.* Stammoeder, *mater vel parens generis vel ſtirpis.* Stamvader, *auctor generis.* Stamleen, *feudum toti familiae commune.*

Stammen, o. w. waarvoor wij meestal het zamengeſtelde afſtammen gebruiken, *orior, ortus ſum, oriri, originem vel genus ducere.*

Stamhoul, o. die noemen de Turken bij verbastering de ſtad Conſtantinopel, *Conſtantinopolis, is, f.*

Stamelen of ſtameren, o. w. hakkelende ſpreken, *balbutio, ivi, itum ire; titubo, avi, atum, are; haeſitare lingua,* bij *Cic.* Stamelende, als bijw. *balbe, titubanter.* Stameling, v. *titubantia, ae, f. titubatio, onis, f. haeſitantia, ae, f.* waarbij ook wel *linguae* gevoegd wordt. Stamelaar, m. *balbus, balbutiens, titubans, haeſitans lingua, traulus, blaeſus,* bij *Kil.* Stamelbek, ſtamelbout en ſtamelkees hebben dezelfde beteekenis als ſtamelaar.

Stamet, m. zekere wollen ſtof, *panni lanei tenuioris genus,* ook wordt het ſtamijn genoemd.

Stampeijen, o. w. met den voet tegen den grond ſtampen, *terram pede tundere, incutere pedem terrae,* bij *Quintilian.* *Hoogſtraten* gebruikt het in den zin van: met woorden razen of tieren, *bacchor, atus ſum, ari; intonare verbis.* *Kiliaan* vertaalt het door *ſupplodere, inſultare.*

Stampen, b. w. eigenlijk met geweld tegen iets ſtooten, *tundo, tutudi, tuſum, tundere, vi ferire vel pulſare,* b. v. *terram.* Voorts heeft het de beteekenis van iets door middel van eenen ſtamper fijn te maken, *pinſo, pinſui, piſtum, pinſere, pinſare, contundere, terere, conterere piſtillo.* Ook is het zoo veel als heijen, *feſtuco, avi, atum, are.* Met de voeten ſtampen, *calcare pedibus, conculcare, inſultare,* bij *Kiliaan.* Van hier: ſtamper, zoo veel als iemand die ſtampt, *tundens, vi feriens vel pulſans, ſupplodens pedem,* bij *Schell.* Ook een werktuig om iets fijn te ſtampen, *tudicula, ae, f. piſtillus, i, m. piſtillum, i, n. pilum, i, n.* bij *Plin.* Ook zoo veel als een heiblok, *feſtuca, ae, f.* Stamping, v. *actio tundendi,* ook *ſupploſio pedis.* Om fijn te maken, *contuſio, onis, f. pinſatio, onis, f. piſtura, ae, f.* bij *Scheller.* Zamenſtell. ſtampmolen, *piſtrinum, i, n. mola pinſendo ſerviens.* Stampparelen, *margaritae in pulverem redigendae.* Stampſtok, *baculus vel virga pulveri nitrato compingendo ac adigendo ſerviens,* ook noemt men dien ſtamper. Stampſtooten, b. w. dit gebruikt men van een ſchip dat zeilende tegen de haven ſtampt, *ferire ac perfringere undas.* Stampvat zoo veel als vijzel, *mortarium, ii, n. pila, ae, f.* bij *Cato.* Stampvoeten, *ſupplodere pedem, terram pede tundere, pedibus humum ferire.* Stampzee, *ictus vel pulſus undarum contra navem.*

Stand, m. de ſtaat waarin iemand of iets zich bevindt, *ſtatus, us, m. conditio, onis, f. res, rei, f. natura, ae, f.* Ook zoo veel als legging, *ſitus, us, m.* Van hier: ſtand houden, *ſtare, manere, permanere, conſiſtere.* Tot ſtand brengen, *perficio, eci, fectum, icere.* Tot ſtand komen, *perfici.* Iets in ſtand houden, *tue-*

tueri aliquam rem, conservare rem integram, curare ut res aliqua maneat salva vel sarta tecta. Iets in den vorigen ſtand herſtellen, *in pristinum locum restituere.* Weer tot ſtand brengen, *reficere, reparare.* Weder tot ſtand komen, *erigi, refici, reparari*, ook *revalescere, reflorescere.* B. v. zijne zaken zijn weder tot ſtand gekomen, *res suae reflorescunt.* Stand houden is ook zoo veel als voortduren, *durare, perdurare, permanere.* Van een leger ſprekende, *consistere.* Stand houden tegen iemand, is *resistere alicui.* Ook voor ophouden met vlugten, *desistere fugâ.* De ſtanden des rijks, anders rijksſtanden genoemd, zijn, *ordines imperii*, bij *Scheller.* Zamenſtell. ſtandbeeld, *statua, ae, f.* Standgeld, *pretium locarium*, ook *locarium* alleen. Standhouding, *durabilitas, atis, f.* Standpenning, *numisma, atis, n.* Standplaats, *statio, onis, f.* Standsgelegenheid, *situs, us, m.* Standregt, *judicium statorium*, bij *Cicero.* Standvastig, bijv. n. en bijw. *firmus, a, um; stabilis, is, e; constans, antis, omn. g. perseverans, antis, omn. g. fortis, is, e*; bijw. *firme, firmiter, stabiliter, constanter, perseveranter, fortiter, adv.* Standvastiglijk is hetzelfde. Standvastigheid, v. *firmitas, atis, f. stabilitas, atis, f. constantia, ae, f. perseverantia, ae, f. fortitudo, inis, f.*

Standaard ook ſtander, m. het vaandel van de ruiterij, *vexillum, i, n. insigne militare equestre.* Ook is ſtandaard of ſtander aan boord der oorlogſchepen, een ronde ſtok boven op den top van den grooten mast, waaraan de vlag vastgemaakt wordt, *pertica extremo mali majoris imposita vexillo adfigendo serviens.* Zamenſtell. ſtandaarddrager, *vexillifer, eri, m. vexillarius, ii, m.* bij *Livius.* Stander van eenen molen of molenſtander, *axis molaris.* Topſtander of kapſtander, een klein vlaggetje boven op den mast, *aplustre, is, n.* Zegeſtandaard of zegeſtander, *tropaeum, aei, n.*

Standelkruid, o. *serapias, adis, f.* volg. *Hoogſtrat, cynosorchis*, volg. *Kil.*

Stang, v. een ſtijl, ſtaak of ſtok, *stipes, itis, m. pertica, ae, f. fades, is, f. longurius, ii, m.*

Stank, m. vuile reuk, *foetor, oris, m. paedor, oris, m.* bij *Cicero; putor, oris, m. gravedolentia, ae, f.* bij *Plin.* Stank onder de okſelen, *hircus, i, m.* bij *Horat. virus alarum*, bij *Killiaan.* Stank in den mond, *oza, ae, f.* Stank uit zwavelachtig onderaardſch water opſtijgende, *mophitis, is, f.* bij *Plin.* Stank van iets dat brandt, *nidor, oris, m.* Spreekw. ſtank voor dank vergelden, *ingratissimum se praebere alicui.* Veel ſtanks maken, *multas edere turbas.*

Stap, m. trede of tred, *gradus, us, m. gressus, us, m. passus, us, m.* Zamenſtell. ſtapſteê of voetſtap, *vestigium, ii, n.* Stapvoets, bijw. *pedetentim gradatim, adverbium.* Bij *Killiaan* is ſtaphands, *statim, e vestigio, sub manu.* Eenen matigen ſtap gaan, *modico gradu ire.* Eenen ſterken gang gaan, *pleno vel citato ire gradu.* Eenen ſtap achter uitgaan, *referre gradum.* Overdr. is ſtap zoo veel als onderneming, *conatum, i, n. conamen, inis, n. consilium, ii, n.* Een gevaarlijke ſtap, *consilium anceps.* Een gevaarlijke ſtap doen, *consilium anceps inire.* Een ſtoute ſtap, *consilium audaciae plenum.* Eenen ſtouten ſtap doen, *rem audaciae plenam suscipere.* Van hier: ſtappen, b. w. *gradior, gressus sum, gradi, figere vestigia.* Sterk ſtappen, *celerare gradum.* Ergens heen ſtappen, *ingredior, essus sum, edi, tendere gradum in aliquem locum*, bij *Schell.* Ook zegt men gaan ſtappen voor ſterven, *morior, tuus sum, ri.* B. v. hij gaat ſtappen, *morti proximus est.* Zamenſtell. ſtapmeter of

of stapteller, *instrumentum passibus numerandis serviens.*

Stapel, m. zoo veel als hoop, *cumulus, i, m. meta, ae, f. strues, is, f. acervus, i, m.* B. v. een stapel hout, *meta vel strues lignorum.* Een stapel hooi, *meta foeni.* Ook zoo veel als stut of steunzel, *pes, edis, m. fulcrum, i, n. statumen, inis, n.* Ook eene plaats op de scheepstimmerwerven, alwaar de schepen gebouwd en opgezet worden, *locus, ubi naves aedificantur vel construuntur.* Van hier de spreekwijzen; van stapel loopen, *deducere navem.* Van stapel laten loopen, *deduci*, waarbij men ook *in mare* voegen kan. Op stapel zetten is zoo veel als een schip beginnen te bouwen, *incipere aedificare navem.* Stapel beteekent ook de hoofdmarkt van eenige koopwaren, *emporium, ii, n. forum rerum venalium, locus, quo principis auctoritate merces exoticae vendendi causa convehuntur.* Van hier: stapelplaats of stapelstad, *emporium, ii, n. urbs jus fori habens.* Stapelregt, *jus vel privilegium fori*, ook *vectigal quoddam in emporiis solvendum.* Stapelhuis, *domus in qua res vel merces collocantur vel servantur.* Stapelreden, *sorites, ae, m.* bij *Cic.* Verkl. stapeltje, *parvus cumulus vel acervus, metula, ae, f. parva strues.* Van hier:

Stapelen, b. w. zoo veel als ophoopen, *in metas sive strues componere.* Ook heeft het bij *Kiliaan* de beteekenis van stutten, steunen, *stabilio, ivi, itum, ire; constabilire; firmo, avi, atum, are.*

Star of ster, starre, v. *stella, ae, f. sidus, eris, n. astrum, i, n.* schoon men deze twee laatste woorden best voor een gesternte uit verscheidene sterren zamengesteld, gebruiken kan. Verkleinw. starretje, *stellula, ae, f.* De star van het oog is, *pupula, ae, f. pupilla, ae, f.* Ook een kwaal der oogen heet de star, *suffusio oculorum, hypochysis, is, f. vulgo cataracta vel acrisia*, bij *Kiliaan.* Ook is star bij denzelfden, *margarita vel res quaevis alia heptagona, hexagona, vel pentagona, siderites*, bij *Plin.* Van de starren, *stellaris, is, e; sidereus, a, m.* Vol starren, *stellatus, a, m.* Van hier: staren, zoo veel als schitteren gelijk de starren, *stello, avi, atum, are; stellae instar micare.* Ook zegt men op iets staren, zoo veel als stijf op iets kijken, *fixis oculis intueri aliquid*, waarvoor men staroogen gebruikt. Op den hemel staren, *fixis oculis intueri coelum.* Zamenstell. starrebosch, *sylva vel nemus stellae formam habens.* Starrekenner of starreloopkenner, *astronomus, i, m.* Starrekijker, *astrologus, i, m. observator siderum.* Starrekijkerij, *observatio siderum.* Starrekijkkunde of starrekijkerskunde, *astrologia, ae, f.* Starrekunde, *astronomia, ae, f.* ook gebruikt men *astrologia, ae, f. cognitio, scientia, peritia stellarum.* Starrekunst is hetzelfde. Starrekundig, bijv. n. *astronomiae vel astrologiae peritus, peritus astrorum vel stellarum.* Starrekundige, m. *astronomus, i, m. peritus astrorum, vel astronomiae.* Starreloop, *cursus stellarum vel siderum, circulus stellarum, circumactus astrorum, discursus stellarum, meatus siderum*, bij *Plinius.* Verdere zamenstell. zijn: staranijs, *anisum stellatum, anisum Indicum vel Illicium anisatum*, bij *Linnaeus.* Starappel, *chrysophyllum cainito*, bij denz. Starbloem, *aster, eris, m. ornithogalum, i, n.* bij *Linn.* Starbloempje, *trientalis*, bij *Linn.* Stardistel, *carduus stellatus, calcitrapa vel centaurea calcitrapa*, bij *Linnaeus* Starhelder, *stellans, antis, omn. g.* Starrehemel, *coelum stelliferum, stelligerum vel stellatum.* Starhiacinth, *scilla stellaris vel scilla amoena.* Starkegel, *ceniglobium, ii, n.* Starklaver, *trifolium stellatum.* Starkoraal, *madrepora*, bij *Linnaeus.* Star of starrekruid, *stella-*

Digitized by Google

laria, bij *Linn.* ook *asperula*, *ae*, *f.* Starleverkruid, *waterspleya*, *ae*, *f.* Starmeloen, *melo stellae formam habens*. Starmos, *bryum*, bij *Linn.* Starreplant, *stellaria*, *ae*, *f.* Starrerad, *rota stellata*. Starreschans, *munimentum vel propugnaculum hexagonum, heptagonum*. Starrefteen of starfteen, *asterias vel astrolites*. Starreboren, *specula astronomica*. Voorts nog starrelicht, *o. lux vel splendor siderum vel stellarum*. Ook is dat woord bijv. den is het *sublustris*, *illustris sideribus*. B. v. starrelichte nacht, *nox sublustris*, *siderib. illustris*. Voorheen gebruikte men ook starrig, bijv. n. en starrigheid, doch hier voor gebruiken wij thans halstarrig en halstarrigheid.

Start, zie staart.

Stede, v. stad, *urbs*, *bis*, *f.* *civitas*, *atis*, *f.* *oppidum*, *i*, *n.* Verkleinw. steedje, *oppidulum*, *i*, *n.* *situlula*, *ae*, *f.* *urbicula*, *ae*, *f.* Stede, of stee betekent ook zoo veel als plaats, zie aldaar. *sedes*, *is*, *f.* Van hier: stedehouder, zie stadhouder. Stedelieden of steelsluiden, *oppidani*, *orum*, *m. pl.* *cives*, *ium*, *omn. g. plur.* Stedeling, *oppidanus*, *civis*, *incola urbis vel oppidi*. Steedsch, bijv. n. *oppidanus*, *urbanus*, *a*, *m*; *civilis*, *le*, *la*. Zamenstelling. steebode, *apparitor*, *oris*, *m.* *famulus civitatis*, bij *Kiliaan*. Stedevast, *firmus loco*, *assiduus*, *a*, *m*; *stabilis*, *le*, *lis*; *constans*, *antis*, *omn. g.* Stedewaard, *urbem vel civitatem versus*.

Steeds, bijw. van tijds, *semper*, *assidue*, *indesidenter*, *continuo*, *sine intermissione*, *adu*.

Steeg voor stedig, bijv. n. zoo veel als koppig, hardnekkig, *pertinax*, *acis*, *omn. g.* *obstinatus*, *a*, *m*; *contumax*, *acis*; *amn. g.* *pervicax*, *acis*, *omn. g.* *durasservicis*. Voorheen beteekende dit woord ook *stabilis*, *le*, *lis*; *firmus*, *a*, *m*; *fixus*, *continuus*, *assiduus*, *sedulus in officio*, bij *Kiliaan*. Van hier

steegheid, v. *pertinacia*, *ae*, *f.* *obstinatio*, *onis*, *f.* *contumacia*, *ae*, *f.* *pervicacia*; voorheen ook *stabilitas*, *atis*; *f.* *firmitas*, *atis*; *f.* *firmitudo*, *inis*, *f.* *assiduitas*, *atis*, *f.* *sedulitas in officio*.

Steeg, v. een naauw straarje, *semita*, *ae*, *f.* bij *Cicero*; *Schellar* zegt ook *callis*, *via*. Verkleinw. steegje, *angiportus*, *i*, *m.* *angiportum*, *i*, *n.* *angiportus*, *us*, *m.*

Steek, m. kwetsuur met de punt van een mes of degen enz. *punctio*, *onis*, *f.* *punctus*, *us*, *m.* bij *Plinius*. Een steek zoo veel als schimp, *figura*, *ae*, *f.* bij *Cassiodorus*; *dictum mordax*. Een steek in de zijde, *pleuritis*, *idis*, *f.* Verkl. steekje, *punctiuncula*, *ae*, *f.* bij *Seneca*. Zamenstell. steekdegen of steekade, *gladius aculeatus vel cuspidatus*, *quo punctim ferimus*. Steekappel, *datura*, *ae*, *f.* *datura stramonium*, bij *Linnaeus*. Steekbeitel, *caelum latius pungendo serviens*, bij *Schuller*. Steekebekker, *placenta*, *quod aegrotanti subditur*. Steekdicht, *satyra*, *ae*, *f.* Steekdoorn, *rhamnus catharticus vel rhamnus paliurus*. Steekblind, *cæcus*, *a*, *um*; *excæcatus*, *a*, *um*. Steekel, *aculeus*, *ei*, *m.* Steekelbaarsje, *perca spiculata*. Steekelbezie, *uva crispa*, bij *Kiliaan*. Steekeldoorn, zie steekdoorn. Steekelig, *spinosus*, *a*, *um*. Eene steekelige rede, *oratio mordax*. Steekelvarken, *eres vel hares*, *is*, *m.* *ericius*, *ii*, *m.* *erinaceus*, *i*, *m.* Steekelzwijn is hetzelfde. Steekgaren, *reticulum consuendis capiendis serviens*. Steekijzer, *caelum*, *i*, *n.* *scalprum*, *i*, *n.* Steekpalm, *aquifolium*, *i*, *n.* *aquifolia vel aquifolii*, *n. plur.* *ilex aquifolia vel aquifolium*, bij *Linnaeus*. Ook wilde mijne, *myrthus sylvestris*. Steekpenning, *nummi vel pecunia illex*. Steekpil, *halanus*, *i*, Steekrede, *dicteria*, *orum*, *m.* Steekpriem, *aculeus*, *n. plur.* Steekpriem, *aculeus*, *ei*, *m.* *stimulus*, *i*, *m.* Steekspel, *decursus vel decursio equestris*. Steekvin, *radius*, *ii*, *m.*

m. Steekvrij, *impenetrabilis armis, ad omnes ictus tutus*, bij *Livius*. Steekwerk, *caelatura, ae, f.* ook *opus acu pictum*. Steekwiek of wiek om in eene wond te ſteken, *turunda, ae, f.* Steek of ſtikziende, *myops, opis, m.* Steekziende zijn, *caligo, avi, atum, are, vel caecutio, ivi, itum, ire.*

Steel, m. zoo veel als ſtengel van het kruid, *caulis, is, m. ſtilus, i, m. ſtipes herbae unde folia frondesque emicant*, bij *Kiliaan*. Van peeren enz. *petiolus, i, m. pediculus, i, m.* Van uijen, *thallus, i, m.* Van koorn, *frutex, icis, m.* Ook zoo veel als ſtoppel, *ſtipula, ae, f.*

Steel, m. zoo veel als handvatzel, *anſa, ae, f. manubrium, ii, n. capulus, i, v.* Van hier: ſteelen, b. w. *manubrio, capulo vel anſa inſtruere*. Met eenen ſteel voorzien, *anſatus, a, m.*

Steen, m. *lapis, dis, m. ſaxum, i, n. petra, ae, f.* Gebakken ſteen, *later, eris, m.* Ook voegt men er *coctus* bij. Steen van eene perſik, enz. *nucleus, ei, m.* ook *os vel oſſiculum, i, n.* Steen in de blaas, *calculus, i, m. lithiaſis, is, f.* Voor dobbelſteen, *teſſera, ae, f.* Steen of korrel in de druiven of bezien, *vinaceum, ei, n.* Steen is ook een gewigt van zes of acht ponden, *ſex vel octilibraram pondus*. Van hier: ſteenachtig, bijv. n. *lapidis vel ſaxi naturam habens*. Ook vol ſteenen, *lapidoſus, a, m; ſaxoſus, a, m; calculoſus, a, m.* Zamenſtell. ſteenarend, *aquila chryſaëtos vel aurea vel falco chryſaëtos*, bij *Linn.* Steenbakker, *figulus laterum vel lateravius, a, m*; bij *Kiliaan*. Steenbakkerij, *fabrica lateraria*. Steenbank, *rupes, is, f. ſcopulus in mari*. Steenbikker, *lithotomus, i, m. caementarius, ii, m.* bij *Kiliaan*. Steenbijter, eene ſoort van vogel, *cinclus, i, m. lithocopus, i, m.* bij *Kiliaan*. Ook eene ſoort van kleine visch, *cobitis taenia*, bij *Linn.* ook *cottus gobio*, bij *Klein*. Steenbok, *ibex vel caper ibex*, bij *Linn. rupicaper*, bij *Plin. caper ſylvestris vel montanus*. Als hemelsteeken is het, *capricornus, i, m.* Steenbreke, bevernel, zeker kruid, *ſaxifraga, ſaxifraga alba vel ſaxifraga granulata*. Steenbloem, *antholyza, ae, f.* bij *Linn.* Steenboorer, eene ſoort van ſchelpvisch, *terebella lapidaria*, bij *Linn.* Steenbraſem, *ſparus ſaxatilis*, bij denzelf. Steendam, *agger lapideus, moles lapidea*. Steenduif, *columba ſaxatilis vel in ſaxis nidulans*, ook *palumbes ſaxatilis*, bij *Scheller*. Steendijk, is hetzelfde als ſteendam. Steeneik, *quercus aestiva ſive vulgaris*, ook *ilex* of *quercus ilex*, bij *Linn.* Steenen, onveranderl. bijv. n. *lapideus vel ſaxeus, a, m.* Steengal, eene ſoort van vogel, *tinnunculus vel cenchris*, bij *Linn.* Steengeit, *rupicapra, ae, f.* ook *ibex*. Steengier, *vultur ſaxatilis*. Steengroef, *lapicidina, ae, f.* Steengraver, *lapicida, ae, m.* Steengroen, *ochra veneris*. Steengrond, *fundus ſaxeus*. Steengruis, *rudus, eris, n.* ook *arena ſaxea craſſior, glarea ſaxea*. Steengruizig, *ex arenâ et ſaxis commiſtus, a, m.* Steenhard, *durus inſtar lapidis, ſaxeus vel duritiem ſaxi habens*. Steenhaas, *lepus ſaxatilis*. Steenhoen, *lagopus*, bij *Kiliaan*. Steenhouweel, *ligo ſaxis eruendis ſerviens*. Steenhouwen, *caedere vel eruere lapides*. Steenhouwer, *lapicida, ae, m.* Steenhouwerij, *officina lapicidae*. Steenigen, *lapidare vel lapidibus obruere*. Steeniging, v. *lapidatio, onis, f.* Steenkaauw, *monedula petrea vel ſaxatilis, cornicula in ſaxis nidificans*. Steenkalk, *calx lapidea*, bij *Schell.* Steenklaver, *melilotus vel trifolium melilotus*, bij *Linn.* Steenkenner, *intelligens lapidum* Steenklip, *rupes, is, f. ſcopulus, i, m.* Steenkloof, *rima ſaxi*. Steenkool, *carbo foſſilis, carbo ſaxeus, lithanthrax.*

Steenkooper, *negotiator lapidum*, *saxorum vel laterum cocorum*. Steenkuil of steenput, zie Steengroef. Steenkruid, *alyssum*, *i*, *n*. ook *reseda luteola*, bij *Linn*. Steenkraai, *pyrrhocorax*. Steenkrijter, *ulula saxatilis*. Steenlijm, *lithocolla*, *ae*, *f*. Steenleeuwerik, *alauda saxatilis vel in rupibus nidulans*. Steenleverkruid, *lichen saxatilis vel hepatica*. Steenlinde, *tilia saxatilis*. Steenlongkruid, *lichen arboreus*, *pulmonaria arborea*, *muscus pulmonarius*, *lichen pulmonarius*, bij *Linn*. Steenmarter, *martes saxatilis*. Steenmeel, zeer fijn gemaakt ſtof van ſteen, *farina lapidea*, bij *Scheller*. Steenmos, *lichen saxatilis*. Steenmosſel, *pholas*, bij *Linn*. Steennagel, *caryophyllus ſylvestre vel montanum*. De plant heet: *caryophyllus ſylvestris vel montanus*, *deltoïdes*, *dianthus vel dianthus armeria*, bij *Linnaeus*. Steennoot, *juglans lapidea*. Steenooſt, *pomum oſſicula continens vel pomum oſſuoſum*. Steenolie, *petroleum vel oleum petræ*. Steenoud, *ſenex capularis*, *decrepitus*, *filicernium*. Steenoven, *fornax lateraria*, ook *lateraria*, *ae*, *f*. alleen. Steenpalm, *ilex*, *icis*, *f*. Steenpek, *pix ſaxea*, *arida vel concreta*. Steenpeper, *pimpinella ſaxifraga*. Steenpok, *variola ficca*, *variola lapidea*, *vel variola falſa*. Steenput, hetzelfde als ſteengroef. Steenrif, *jugum rupium in mari continens*. Steenraaf, *corvus ſaxatilis ſive in rupibus vel petris habitans*. Steenroch, *raja clavata*. Steenrots, *ſaxum vel rupes*. Steenruit, zeker kruid, *ruta muraria*, *aſplenium*, *ii*, *n*. Steenrijk, b. n. *dives lapidibus*. Als zelfſtandig is het, *regnum lapidum*. Steenſnijder, *gemmarum politor*. Steenſnijder, *ſcalptor lapidum*. Ook iemand, die den ſteen uit des menſchen ligchaam ſnijdt, *lithotomus*, *i*, *m*. *exſector calculi*. Steenſnijding, *ſcalptura lapidum*, ook *exſectio calculi*, *lithotomia*, *ae*, *f*. Steenſchrift, *lapidaria ſcriptura*. Steenſtuk, *tormentum lapidibus emittendis ſerviens*. Steentang, *forceps lithotomica*. Steentje, *lapillus*, *i*, *m*. *ſcrupulus*, *i*, *m*. *calculus*, *i*, *m*. Steenvaren, zeker kruid, *ſcolopendrium*, *ii*, *n*. *calcifraga*, *ae*, *f*. bij *Kil*. Steenvalk, *falco*, *ſaxatilis*, *lithofalco*, bij *Kiliaan*. Steenviolier, *viola lutea*, *leucoïon luteum*, *viola ſaxatilis vel muralis*. Steenuil, *ſtrix ulula*, *noctua ſaxatilis*, *ſtrix bubo*, bij *Linn*. Steenwal, *maceria*, *ae*, *f*. *maceries*, *ëi*, *f*. Steenweg, *via lapidibus ſtrata*. Steenvrugt, *pomum vel fructus oſſicula continens*. Steenwijk, eene bekende ſtad in ons land, *Stenovicum*, *i*, *n*. Steenworm, *aſellus*, *oniſcus*, *millepeda*, *centipeda*, *vermis ſaxatilis*. Steenworp, *jactus lapidis*, ook *jactus alæa*. Steenwortel, *polypodium vel polypodium vulgare*, bij *Linnæus*. Steenzaad, *lithoſpernion*, bij *Plin*. Steenzaag, *ſerra lapidaria*. Steenzand, *arena lapidea vel lapillis conſtans*. Steenzetter, *gemmarum poſitor*. Steenzwaluw, *hirundo ſaxatilis*. Steenzalf, *unguentum contra calculum*. Steenzout, *ſal foſſilis*, *ſal gemmeus*, *ſal nativus*.

Steert, zie ſtaart.

Steeven, zie ſteven.

Steevig, zie ſtevig.

Steevoogd, zie ſtadsvoogd.

Stegel of ſteegel, m. *ſtapia*, *ae*, *f*. Zamenſtell. ſtegelriem, *lorum ſtapiæ*, bij *Schell*.

Stegers, eene ſtad in Vlaanderen, *Stegra*, *ae*, *f*. *Stegræ*, *arum*, *f*. *plur*.

Steiger, m. een trap of aftree aan de waterkant, *gradus ſive adſcenſus ripæ*. Voor de metſelaars, *fori*, *orum*, *m*. *pl*. *pegmata*, *um*, *n*. *pl*. bij *Kiliaan*. Van hier: ſteigeren, b. en o. w. *componere pegmata*. Ook beteekent ſteigeren naar boven klimmen, *ſcandere*, *escendere*. Ook is het een woord van de rijſchool en beteekent zoo veel als met de voorſte beenen opſpringen, pe-

pedes priores in altum tollere. Ook zoo veel als vermeerderen, *crescere vel augeri.* B. v. de prijs van het koren ſteigert, *pretium annonae augetur, annona graveſcit.* Voorheen beteekende het ook zoo veel als ſtuiten of tegenhouden, *ſiſtere vel cohibere*, bij *Kiliaan*; doch in dezen zin is het verouderd. Van hier: ſteigering, zoo veel als ſteiger, ook verhooging van prijs, *auctio, onis, f. auctus, us, m.*

Steil, bijv. n. *praeceps, ipitis, omn. g. praeruptus, a, m; arduus, a, m.* B. v. een ſteile weg, *via praeceps.* Een ſteile berg, *mons praeruptus vel arduus.* Ook zegt men voor ſteil opgaande, *acclivis, is, e.* Steil afgaande, *declivis, is, e*, bijw. *praerupte, ardue.* Van hier: ſteilheid of ſteilte, *praecipitium, ii, n. ratio vel natura praeruptavel ardua, arduitas, atis, f.* bij *Varro*; *acclivitas et declivitas, atis, f.* Zamenſt. ſteiloor, eigenl. *aures erectas vel rectas habens.* Fig. een ezel, *aſinus, i, m.* ook *homo obſtinatus, pertinax vel durae cervicis.* Van hier: ſteilooren, o. w. *obſtinate aliquam rem defendere.* Steiloorig, bijv. n. zoo veel als hardnekkig, *obſtinatus, a, m; pertinax, acis, omn. g.* Steilooorigheid, v. *obſtinatio, onis, f. pertinacia, ae, f.*

Steinau, eene kleine ſtad in Duitſchland, *Steinavium, ii, n.*

Stein, eene ſtad in Hongarye, *Saharia, ae, f.* bij *Schell.*

Stek, v. zoo veel als loot of lot, *furculus, i, m.* Een werkwoord ſtekken hiervan afgeleid, wordt in eenige oorden van ons land gebruikt in den zin van inenten, *inſero, evi, itum, ere.*

Stekade, zie bij ſteek.

Stekel, zie ſteekel.

Steken, b. w. *pungo, pupugi, punctum, pungere, fodico, avi, atum, are.* Iemand met ſchampere woorden ſteken, *vellicare aliquem, mordacibus verbis aliquem carpere.* Steken is ook zoo veel als graveren, *caelo, avi, atum, are, in aes incidere.* Voor indoen of verbergen, *immitto, iſi, iſſum, ittere, condo, idi, itum, ere.* B. v. den degen in de ſchee ſteken, *gladium vagina condere.* Voor planten, *inſero, evi, itum, ere.* Voor blazen, *canere.* B. v. de trompet ſteken, *canere tuba.* Ook zoo veel als een ſteekſpel houden, *decurrere lancea.* Voor opſluiten, *includere.* B. v. iemand in een klooster ſteken, *includere aliquem monaſterio.* Steken is ook, *ardere, urere.* B. v. de zon ſteekt, *ſol ardet vel urit.* Het ſteken van de pijn, is *ſtimulus doloris.* Stekende pijn, *acutus dolor.* Zich ergens in ſteken, *immiſcere ſe alicui rei.* Ergens in blijven ſteken, *haerere in aliqua re.* In zijne reden ſteken, *haeſitare in oratione.* In ſchulden ſteken, *opprimi aere alieno.* Vol luizen ſteken, *ſcatere pediculis, plenum eſſe pediculis.* Laten ſteken, *omittere*, b. v. *opus.* Ook is ſteken, *pungendo efficere foramen.* In de oogen ſteken, *arridere, placere*, bij *Schell.* Steken is ook zoo veel als zijn, *ineſſe.* B. v. daar ſteekt niet veel goeds in, *non multum boni in eſt.* Naar den ring ſteken, *currere annellum, vel inter currendum annulum captare.* In zee ſteken, *petere mare, vel ſolvere.* Steken wordt ook gezegd van brandnetels, dan is het *mordere.* Naar de kroon ſteken, *ambire vel captare coronam.* In zwarigheid ſteken, *in malis verſari.* Zich in gevaar ſteken, *objicere ſe periculo.* De hoofden bij elkander ſteken, *conſerere capita.* Iets ergens aan vast maken, heet ook ſteken, *figo, fixi, fixum, figere.* B. v. aan het ſpit, *verubus figere.* De gek ſteken, *ludibrio habere.* Al ſtekende, *punctim, adv.* Van hier: ſteker, m. *homo mordax*, ook *pungens.* Ook een werktuig om te ſteken, *inſtrumentum pungendo ſerviens* als *pugio, onis, m. ſtimulus, i, m. ſica, ae, f.* Steking, v. *punctio, onis, f. punctus, us, m.* bij *Plin.* Van brandnetels, mer-

Digitized by Google

mordacitas, tis, f. Voor schimping, *vellicatio, onis, f. morsus, us, m.* bij *Cic.*

Stel, m. orde, schik, *ordo, inis, m. positio, onis, f. positus, us, m. situs, us, m.* Ook zoo veel als plaats, *locus, i, m.* B. v. hij is niet van stel te brengen, *loco moveri nescit.* Iemand van zijnen stel brengen, *turbare aliquem.* Op stel en sprong, *statim, confestim, praecipitanter, adv.* Stel is ook zoo veel als eene stelling, *tabulatum, i, n. contabulatio, onis, f.*

Stelen, b. w. diefachtig wegnemen, *furor, atus sum, ari, furto auferre vel eripere, avertere, rapere, clepere, subducere, subripere, manticulari,* bij *Kiliaan.* Van hier: steler, m. *fur, furis, m.* Steling, v. *furtum, i, n. raptura, ae, f.* Van hier: steelswijs, bijw. *furtim, furtive, adv.* Steelzieк, *furax, acis, omn. g.*

Stellaadje, v. tooneel om iets te vertoonen, *scena, ae, f.* Ook de plaats van waar men de vertooning ziet, *theatrum, i, n. tabulatum, unde ludi spectantur.* Ook eene metselaars steiger, *tabulatum fabri murarii.*

Stellen, b. w. zetten, *pono, ui, itum, ere, loco, avi, atum are; collocare, statuo, ui, utum, uere, sisto, stiti, statum, sistere.* In orde stellen, *ordino, avi, atum, are; dispono, ui, itum, ere.* Een leger in slagorde stellen, *instruere exercitum vel aciem.* Voor oogen stellen, *ob oculos ponere.* Neer stellen, *depono, ui, itum, ere.* Op rekening stellen, *rationi inferere.* Ook is iets op iemands rekening zetten zoo veel als iemand de schuld van iets geven, *imputare aliquid alicui.* Iets op prijs stellen, *magni aestimare aliquid.* Den prijs op iets stellen, *facere pretium alicui rei, indicare pretium alicujus rei.* De zinnen op iets stellen, *mentem vel animum adjicere alicui rei.* Zich te weer stellen, *resistere vel obsistere.* Zich in gevaar stellen, *objicere se periculo vel periculis.* In bewaring stellen, *custodiae tradere, in custodiam dare vel custodiendum dare.* Alle bedenkelijke middelen in het werk stellen, *omnes intendere nervos, omni vi applicare se alicui rei, coelum et Acheronta movere.* Iets uit den zin stellen, *depellere animum ab aliqua re.* Te boek stellen, *referre in tabulas, adnotare, committere literis,* bij *Kiliaan.* Bij geschrift stellen, *mandare literis, scribere.* Pand stellen, *satisdare,* bij *Scheller.* Te werk stellen, *applicare operi, in opus conferre.* Ter zijde stellen, *in medio relinquere.* Iemand iets ter hand stellen, *tradere aliquid alicui.* Eene zaak aan iemand stellen, *permittere rem arbitrio alicujus.* Zich ergens naar stellen, *accommodare se alicui rei.* Zich tegen iemand stellen, *opponere se alicui.* Iemand over iets stellen, *praeficere vel praeponere aliquem negotio,* bij *Cic.* Het geschut stellen, *disponere tormenta.* Een speeltuig stellen, *aptare instrumentum musicum.* De markt stellen, *facere pretium.* Iemand de wet stellen, *legem praescribere alicui.* De pijpen of banken stellen, *multas edere turbas.* Ik zal het wel stellen, *rem quidem in ordinem redigam.* Hij kan het wel stellen, *numosus ille est.* Ik kan het zonder haar niet stellen, *non possum vivere sine illâ.* Hoe zullen wij het nu stellen? *quid nunc faciendum est nobis?* Hij heeft veel met zijn wijf te stellen, *uxor illi magnam parit molestiam.* Stellen is ook nog zoo veel als opstellen, *componere, scribere.* Van hier: steller, m. *positor, oris, m.* Ook voor schrijver, *scriptor, oris, m. auctor, oris, m.* Stelling, v. *positio, onis, f. positus, us, m. locatio, collocatio, onis, f.* Ook een gestelde om iets op te leggen, *fulmenta, ae, f.* bij *Lucilius.* Ook zoo veel als schikking, *dispositio, onis, f. ordo, inis, m.* Stelling in de natuurkunde, *systema, atis, n. hypothesis, is, f.* Stelling of schrijfwijs, *stilus, i, m.*

Digitized by Google

methodus ſcribendi. Stelling is ook *theſis, is. f. propoſitio, onis, f.* Eindelijk ook nog een metſelaarsſteiger, *tabulatum, i, n.*

Stelpen, b. w. ſtuiten, ſtoppen, verbergen, *ſiſto, ſtiti, ſtatum, ſiſtere, ſtipare, obturare, obſtruere, occulere, roſtringere, cohibere.* B. v. den loop van het water ſtelpen, *cohibere vim aquae.* Den dorst ſtelpen, *ſedare ſitim.* Het bloed ſtelpen, *ſiſtere vel cohibere ſanguinem.* De droefheid ſtelpen, *lenire dolorem.* Iets onder een dekſel ſtelpen, *occulere aliquid operculo.* Van hier: ſtelping, v. *ſtipatio, obturatio, cohibitio, ſedatio, onis, f.*

Stelt, v. houten been, *pes ligneus.*

Stelten, v. meerv. lange ſtokken om op te gaan, *grallae, arum, f. plur.* Een die op ſtelten gaat, *grallator, oris, m.* bij *Plaut.* Op ſtelten gaan, *incedere grallis.* Overdr. is op ſtelten rijden, *turbatum eſſe.* B. v. mijn hoofd rijdt op ſtelten, *mens mihi turbata eſt.* Het huis rijdt op ſtelten, *tota domus turbarum plena eſt.* De klok rijdt op ſtelten, *horologium turbatum eſt.*

Stelzel, v. is zoo veel als ſtelling, of leerſtelzel, *inſtitutum, i, n.* B. v. het ſtelzel van *Plato, inſtitutum Platonis, ſyſtema, atis, n.*

Stem of ſtemme, v. *vox, vocis, f. ſonus, i, m.* Verkl. ſtemmetje, *vocula, ae, f.* Eene goede ſtem, *vox bona.* Eene heldere ſtem, *vox clara, liquida, limpida, candida,* bij *Quint.* Een ſchelle ſtem, *vox acuta.* Eene zware ſtem, *vox gravis vel grandis,* bij *Cicero.* Eene lage ſtem, *vox depreſſa,* bij *Cicero.* Eene zwakke ſtem, *vox imbecilla,* bij *Quint.* Eene vleijende ſtem, *vox blandiloqua,* bij *Seneca.* Zijne ſtem hooren laten, *vocem mittere vel emittere.* Zijne ſtem verheffen, *tollere vocem.* Van hier: ſtemmeloos, *voce carens, mutus, a, m.* Van hier: ſtemmen, zoo veel als een ſpeeltuig dermate ſchikken dat de tooncn wel klinken, *tempero, avi, atum, are; conſtituere,* bij *Scheller.* ook *accommodare,* bij denzelfd. Gelijk ſtemmen, *aeque vel pari modo temperare vel conſtituere.* Onz. beteekent het met andere ſpeeltuigen overeenkomen of ook den behoorlijken toon geven, *concinere, congruere.* B. v. het klavier ſtemt niet, *clavicordium non concinit, non congruit, non concordat.* Zamenſtelling. ſtembuiging, *flexio vel tractatio vocis,* bij *Cic.* Stemſleutel, *clavis inſtrumento muſico temperando ſerviens,* ook wordt dezelve ſtemhamer genoemd. Stempijp in een orgel is, *fiſtula organi fiſtulis temperandis vel conſtituendis ſerviens.* Stemming, v. *temperatio, onis, f. conſtitutio, onis, f.* B. v. de ſtemming van een orgel, *temperatio, accommodatio vel conſtitutio organi.* Stemmer, *temperator vel adcommodator, oris, m.*

Stem, v. zoo veel als keurſtem, *ſententia, ae, f. ſuffragium, ii, n.* Zijne ſtem geven, *ſententiam vel ſuffragium ferre, ſuffragor, atus ſum ari,* bij *Cicero.* Zamenſtell. ſtembezorger, *diviſor, oris, m.* bij *Cicero.* Stemopnemer, *collector ſententiarum vel ſuffragiorum.* Stembus, *urna, ae, f.* Van hier: ſtemmen, *ſuffragor, atus ſum, ari; ſuffragium vel ſententiam ferre.* Van hier: ſtemmer, *ſuffragator, oris, m. lator ſuffragii,* bij *Cicero.* Stemming, v. *ſuffragatio, onis, f. ſuffragii latio,* bij *Plinius.* Ook zegt men ſtemgever en ſtemgeving.

Stemmig, bijv. n. en bijw. zoo veel als zedig, deftig, *modeſtus, a, um, gravis, is, e;* bijw. *modeſte, graviter, adverb.* Van hier: ſtemmigheid, *modeſtia, ae, f. gravitas, atis, f.* Stemmiglijk is hetzelfde als het bijw. ſtemmig.

Stempel, m. een merkijzer van de zilverſmeden of der munt, *ſudicula, ae, f.* Ook zoo veel als merk, *nota, ae, f. ſignum, i, n.* ook *moneta, ae, f.* zegc

Digitized by Google

Scheller. Ook gebruikt men dit woord overdragtig: b. v. de stempel der waarheid, *signum vel nota veritatis.* Zamenstelling: stempelslag, *ictus tudiculae*, ook *signum vel nota tudiculae.* Stempelgeld, *pecunia pro signatione publica.* Stempelkamer, *conclave publicae signationi serviens.* Stempelsnijder, *sigillarius, ii, m. caelator signorum.* Stempelplaatje om eene uitpuiling in te houden, *paxillus, i, m.* bij *Celsus.* Van hier:

Stempelen, b. w. met eenen stempel teekenen, *noto, avi, atum, are; signo, avi, atum, are.* Van hier: stempeling, v. *notatio vel signatio, onis, f. impressio notae vel signi.* Gestempeld, v. d. *notatus, a, m; signatus, a, m; publico signo vel publica nota praeditus.* B. v. gestempeld papier, *charta publice signata vel notata, charta publico signo vel publica nota praedita.*

Stempen, b. w. hetzelfde als stelpen.

Steng, v. hetzelfde als stang, ook is steng in de zeevaart het tweede gedeelte van de mast, *secunda mali pars.* De groote steng, *secunda pars mali majoris.* Groote bramsteng, *pertia pars mali primarii.* Fokkesteng, *secunda pars mali anterioris.* Bezaansteng, *secunda pars mali posterioris.*

Stengel, m. steel van kruid, *caulis, is, m. scapus, i, m. stilus, i, m.* zie verder bij steel.

Ster, zie star.

Sterk, bijv. n. en bijw. krachtig, *fortis, is, e; validus, a, um; robustus, a, um; firmus, a, um.* Sterk van smaak, *acer, cris, e.* Ook is sterk, *solidus, a, um.* B. v. een sterk huis, *domus solida.* Ook zoo veel als versterkt, *munitus, a, um.* B. v. eene sterke stad, *urbs munita.* Voor krachtig werkende, *efficax, acis, omn. g.* B. v. een sterk middel, *remedium efficax.* Sterke wijn, *vinum validum*, bij *Ovide.* Voor vermogend, *potens, entis, omn. g.* Voor ervaren, *peritus, a, um.* B. v. hij is sterk in het Latijn, *Latinae linguae peritus est.* Voor geweldig, *vehemens, entis, omn. g.* B. v. een sterke wind, *ventus vehemens.* Ook voor veel, *multus, a, um.* B. v. zij waren sterk, *multi erant.* Hoe sterk, *quot.* Zoo sterk, *tot.* adv. bijw. *fortiter, valide, robuste, firme, firmiter, solide, efficaciter, potenter, vehementer.* Ook kan men *crebro* gebruiken in dezen zin. Men spreekt er sterk van, *crebro dicitur.* Zamenstell. sterkwater, *aqua fortis, aqua chrysaïca*, bij *Hoogstraten.* Sterkkruid, *anthirrhinum orontium.* Van hier: sterken, zoo veel als sterk maken, *roborare, corroborare, firmare, confirmare.* Ook voor aanmoedigen, *animum addere.* B. v. die taal heeft mij gesterkt, *oratio ista mihi animum addidit.* Doch voor dit woord gebruikt men meest versterken.

Sterkheid of sterkte, v. zoo veel als kracht, vermogen, *fortitudo, inis, f. robur, oris, n. vires, ium, f. plur. potentia, ae, f. potestas, atis, f.* Van smaak, *acor, oris, m.* Voor hechtheid, *firmitas, atis, f. soliditas, atis, f.* Van een middel, *efficacia, ae, f.* Voor geweld, *vehementia, ae, f.* Sterkte is ook zoo veel als verschansing, *munimen, inis, n. munimentum, i, n. arx, arcis, f. propugnaculum, i, n.* Sterkte hebben of sterk zijn, *vigeo, ui, ere; valeo, ui, ere.* Sterkte geven, *vegetare*, bij *Gellius; firmare, roborare, solidare.* Sterkte krijgen of sterk worden, *valescere, solidescere*, bij *Vitr.* Zamenst. sterktebouwer, *confector munimentorum.* Sterktebouwkunde, *scientia munimentorum conficiendorum, vel munimenta aedificandi.*

Sterre, zie star.

Sterven, o. w. overlijden, ophouden te leven, *morior, tuor, ortuus, oriri; demori, emori, interfici, perire, obire, perire, occidere, occumbere, denasci, opperire*, waarbij men ook *mortem tetigere*, waarbij men ook *mortem tetigere*, waarbij men ook *mortem* voegen kan, *adoppetere, acquiescere*, en

estere, bij *Nepos*; *cedere vitâ*, *cedere naturae*, *cedere fato*, *decidere vel decedere de vita*, *exire vel abire e vita*, *satisfacere naturae*, *animam efflare vel exhalare*, *supremum effundere spiritum vel animam vel vitam*, *edere vitam vel animam*, *animam profundere*, *perdere vel emittere animam vel vitam*, *reddere animam*, *deponere animam*, *carpere iter supremum*, bij *Horat. e medio excedere*, *vitae finem facere*, *&c.* Van of aan iets sterven, *perire aliqua re.* B. v. hij is van honger gestorven, *fame periit.* Hij is verwezen om te sterven, *capitis damnatus est.* Iemand doen sterven, *ad mortem mittere aliquem*, *dare aliquem morti*, *vel leto.* Op sterven liggende, *moribundus*, *a*, *m*; *occidens*, *entis*, *omn. g.* bij *Cic. deficiens*, *entis*, *omn. g.* bij *Tacitus.* Vroegtijdig sterven, *mature mori.* In den Heere sterven, *pie mori.* Der zonde sterven, *renuntiare peccato.* Sterven wordt ook als z. o. gebruikt, dan is het zoo veel als de dood. Stervende, *moriens*, *entis*, *omn. g. moribundus*, *a*, *m.* Van hier: sterfbed, *lectus mortualis.* Sterfdag, *dies mortis*, *dies mortualis*, bij *Plautus.* Sterfelijk, *mortalis*, *lis*, *le*; *morti obnoxius*; bijw. *mortaliter*, *adv.* bij *Augustinus.* Sterfelijkheid, v. *mortalitas*, *atis*; *f.* bij *Cicero.* Sterfhuis, *domus feralis*, *domicilium defuncti*, bij *Kilianen.* Sterfstond of sterfuur, *hora mortis.* Sterfgeval, *mors*, *ortis*, *f.* Sterfval, *hereditas inexspectata.* Sterveling, zoo veel als sterfelijk mensch, *homo*, *inis*, *omn. g. mortalis*, *is*, *m.* bij *Cic.*

Stevel, v. laars, *caliga*, *ae*, *f.* bij *Scheller.* Zamenstell. stevelknecht, *furcula caligaria.* Van hier: stevelen, o. w. *caligas induere.* Gestevelde, v. d. *caligatus*, bij *Scheller*; *caligis indutus.*

Steven, m. *lignum ingens ac recurvum in anteriore vel posteriore parte navis.* Zamenstell. voorsteven, *prora*, *ae*, *f.* Achtersteven, *puppis*, *is*, *f.* Den steven naar zee wenden, *proram obvertere pelago*, bij *Virgil.* Van hier: stevenen, o. w. *navigo*, *avi*, *atum*, *are*; *currere mare.*

Stevig, bijv. n. en bijw. stijf, hecht, hard, *rigidus*, *a*, *m*; *firmus*, *a*, *m*; *solidus*, *stabilis*, *lis*, *le*; ook *robustus*, *nervosus*, *lacertosus.* B. v. heb is een stevige vent, *lacertosus ille est*; bijw. *rigide*, *firme vel firmiter*, *solide*, *robuste.* Van hier: stevigheid, v. *rigiditas*, *atis*, *f. firmitas*, *atis*, *f. soliditas*, *atis*, *f. stabilitas*, *atis*, *f. robur*, *oris*, *n.*

Steun, m. zoo veel als stut, *fulcrum*, *i*, *n. statumen*, *inis*, *n. fulcimentum*, *i*, *n. fulcura*, *ae*, *f.* bij *Vitr. adminiculum*, *i*, *n. fastentaculum*, *i*, *n.* Overdr. is het zoo veel als onderstand, beschutting, *columen*, *inis*, *n. praesidium*, *ii*, *n.* B. v. hij is de steun van mijnen ouderdom, *praesidium meae senectutis est.* Zamenstell. steunstok, *scipio*, *onis*, *m.*

Steunen, b. w. zoo veel als stutten, met eenen steun onderschragen, *fulcio*, *fulsi*, *fultum*, *fulcire*, *statumino*, *avi*, *atum*, *are.* Ook onz. op iets rusten, *niteor*, *isus vel ixus sum*, *i*; *innixi*, *incumbere.* Overdr. zich verlaten, *fido*, *fisus sum*, *fidere*, *confidere*; *cum dativo vel ablativo.* Van hier: steunbrug, v. *actio fulciendi vel statuminandi*, ook *fultura*, *ae*, *f.* overdr. *confisio*, *onis*, *f. fiducia*, *ae*, *f.* Steunzel, zie steun.

Steur, v. zekere groote visch, *acipenser*, *eris*, *m.* bij *Cicero*; *Scheller* heeft *sturio*, *onis*, *m. Linnaeus acipenser sturio.* Zamenstell. kampersteur, *oya dura cum sinapi commixta.* Steurkrab, *cancer marinus.*

Steuren, steuring en steurnis, zie storen.

Stichten, b. w. zoo veel als bouwen, timmeren, *condo*, *idi*, *itum*, *ere*; *constituo*, *ui*, *u-*

Digitized by Google

tum, uere; struo, uxi, uctum, uere; aedifico, avi, atum, are; fundo, avi, atum, are; creo, avi, atum, are. Brand stichten, *incendere, incendium spargere, grassari igne*, bij *Justinus*. Stichten is ook een deugdzaam voorbeeld geven, *exemplum virtutis imitandae proponere*. Van hier: stichter, *conditor, oris, m. structor, oris, m. aedificator, oris, m. fundator, oris, m.* Ook voor uitvinder, *auctor, oris, m. molitor, oris, m.* bij *Cicero*; *creator, oris, m.* bij denzelfden. Stichting, v. *aedificatio, onis, f. fundatio, onis, f. constitutio, onis, f.* ook *propositio exempli virtutis imitandae, exemplum probitatis*, bij *Kiliaan*. Stichtelijk, bijv. n. *pius, probus, religiosus, integer vel exemplum probitatis vel pietatis imitandae proponens*. Stichtster, v. *conditrix, icis, f. creatrix, icis, f.* bij *Catull*.

Stief, is niet gebruikelijk dan in de volgende zamenstell. stiefbroeder, *frater quidem, sed non germanus*. Stiefdochter, *privigna, ae, f. filiastra, ae, f.* bij *Cicero* en *Livius*. Stiefkind, *privignus, i, m. privigna, ae, f.* Stiefmoeder, *novarca, ae, f.* Van eene stiefmoeder, *novercalis, lis, le*. Stiefvader, *vitricus, i, m.* Stiefzoon, *privignus, i, m.* Stiefzuster, *soror quidem, sed non germana*.

Stier, m. bul of het mannetje van eene koe, *taurus, i, m.* Ook een gestarnte, *taurus, i, m.* Verkl. stiertje, *taurulus, i, m.* bij *Petronius*; *juvencus, i, m. buculus, i, m.* Overdragt. een koppig onhandelbaar mensch, *homo obstinatus, vel cervicis durae*. Van eenen stier, *taurinus, a, m.* Zamenstell. stierformig, *tauriformis, is, e*, bij *Horat*. Stiergevecht, *pugna taurina, pugna taurorum*. Van menschen tegen stieren, *pugna cum tauris*.

Stieren, zie sturen.

Stiermarkt, een hertogdom in den Oostenrijkschen kreits, *Stiria, ae, f.*

Stift, v. zoo veel als punt of pen, *cuspis, idis, f. aculeus, ei, m.* Voor een tafelboekje, *stilus, i, m.*

Stift of sticht, o. zoo veel als een gebouw, *structura, ae, f.* doch in deze eigenlijke beteekenis wordt het niet meer gebruikt, wij verstaan er thans door: een geestelijk gebouw, *monasterium, ii, n. aedificium religioni dicatum*. Ook bisdom, *episcopatus, us, m.* ook *jurisdictio episcopi, dioecesis, is, f. abbatia, ae, f.* * B. v. het stift van Utrecht, *dioecesis Trajectina*.

Stijf, bijv. n. en bijw. vast, sterk, onbuigzaam, *rigidus, a, m; durus, a, m; firmus, a, m; stabilis, lis, le; fixus, a, m.* B. v. iemand stijf aanzien, *fixis oculis aliquem intueri*. Stijf is ook *morosus, a, m.* Stijf van goud, *rigens auro*. Ook zoo veel als naauw, *arctus; a, m.* Stijf op zijn stuk blijven staan, *proposito stare, alteri non cedere*; bijw. *rigide, dure, firmiter, stabiliter, morose*. Stijfheid of stijfte, v. *rigor, oris, m. duritia, ae, f. durities, iei, f. firmitas, atis, f.* Een stijf geluid, *sonus acutus*. Een stijve wind, *ventus fortiter flans*. Stijf is ook *celeriter, cito*. B. v. hij gaat stijf door, *celeriter incedit, vel procedit*. Met stijve kaken iets verzekeren, *impudenter confirmare aliquid*. Stijf zijn, *rigeo, ui, ere; obrigere, durum, rigidum vel firmum esse*. Stijf worden, *rigesco, escere, rigidari*, bij *Seneca*; *indurescere, indurari*. Stijf maken, *induro, avi, atum, are; rigidum, durum vel firmum reddere*. Zamenstell. stijfhals, *homo obstipus vel tetanicus*. Ook voor hardnekkig, *homo obstinatus vel cervicis durae*. Stijfhalzigheid, *tetanus, i, m.* Stijfhoofdig, stijfkoppig en stijfzinnig, *obstinatus, a, m; pervicax, acis, omn. g. morosus, a, m.* Stijfhoofdigheid, stijfkoppigheid en stijfzinnigheid, *obstinatio, onis, f. pervicacia, ae, f. morositas, atis, f.* bijw. *obsti-*

ſtinate, pervicaciter, meroſe, adv. Stijfknie, *homo cui genua rigent.*

Stijffel, v. *amylon vel amylum, i, n.* Zamenſtell. ſtijffelmaker, *confector amyli.*

Stijgen, o. w. zoo veel als klimmen, *ſcando, di, ſum, ere; conſcendere.* B. v. te paard ſtijgen, *conſcendere equum vel in equum.* Op den wagen ſtijgen, *inſcendere in currum;* zoo zulks ſchieliſk geſchiedt is het ook *evolare, ſurſum volare*, bij *Scheller.* De wijn ſtijgt mij naar het hoofd, *vinum caput tentat.* Ook voor hooger worden of opſlaan, *crescere, augeri.* B. v. de prijzen ſtijgen, *pretia augentur, vel crescunt*, bij *Scheller.* Van hier: ſtijging, *ſcanſio, onis, f. conſcenſio et conſcenſus, us, m. inſcenſio et inſcenſus.* Van de prijzen, *auctio, onis, f. auctus, us, m.* Zamenſtell. ſtijgbengel, *ſtapia, ae, f. ſtapes, edis, m.* Stijgbeugelriem, *lorum ſtapiae.*

Stijl, m. zoo veel als ſtut, *fulcrum, i, n. fulcimentum, i, n. columen, inis, n.* bij *Vitr.* De ſtijl van eenen zuil, *ſcapus, i, m.* bij denzelfden. Stijlen of posten van eenen deur, *antae, arum, f. plur.* bij denzelfden. Ook is ſtijl in dien zin, *postis, is, m.* Staande ſtijlen, *arrectaria, orum, n. plur.* Ook is ſtijl zoo veel als ſchrijftrant, *ſtilus, i, m. forma dicendi vel ſcribendi, dictio, onis, f.* bij *Cic.* Ook zoo veel als manier, *mos, moris, m. ritus, us, m, conſuetudo, inis, f. uſus, us, m.* Ook zoo veel als dingtaal, *formula forenſis; Kiliaan* zegt: *jurisdictionis forma, uſus fori, formulae litium, methodus litium exercendarum agitandarumque, mores judiciorum.* Verkl. ſtijltje, *columella, ae, f.* bij *Vitruvius.* Van hier het werkw. ſtijleren, zoo veel als leeren, *doceo, cui, ctum, cere*, ook *disco, didici, discere.* Ook oefenen, *exerceo, ui, itum, ere.* Geſtijleerd, v. d. *doctus, a, m; exercitus, a, m; inſtructus, a, m; peritus, a, m.*

Stijven, b. w. zoo veel als ſtijf, ſterk maken, *firmo, avi, atum, are; duro, avi, atum, are; corroborare, firmum reddere.* Dik maken, *denſo, avi, atum, are; addenſare, condenſare.* *Kiliaan* gebruikt het ook onz. als ſtijf worden, *rigeo, ui, ere; rigeſcere, rigidum aut firmum fieri.* Stijven is ook zoo veel als helpen, *adjuvo, uvi, utum, are.* B. v. de moeders ſtijven gewoonlijk hare kinderen in de gebreken, *matres liberis adjutrices in peccato eſſe ſolent*, bij *Terentius.* Spreekw. dat ſtijft de beurs, *hoc lucrum adfert.* Stijven is ook zoo veel als het linnen door middel van ſtijffel ſtijf maken, *lintea ope amyli firmare.* Van hier ſtijfſter, *femina lintea ope amyli firmans.* Stijving, *firmatio, onis, f. obfirmatio, onis, f.* Stijven is bij *Kiliaan* ook zoo veel als hoogen worden, *intendi, augeri, crescere.* B. v. het koren ſtijft, *annona intenditur, ingraveſcit, pretium frumenti augetur vel crescit.*

Stijvigheid, v. hetzelfde als ſtijfheid, zie bij ſtijf.

Stikken, b. w. zoo veel als borduren, *pingere acu.* Van hier: ſtikking of het ſtikken, *pictura acus*, ook *actio acu pingendi.* Stikſel, *opus acu pictum.* Zamenſt. ſtikkunst, *ars pingendi acu.* Stikraam, *jugum picturae acu ſerviens.* Stikwerk, *opus acu pictum.* Stikzijde, *ſericum picturae acu ſerviens.*

Stikken, b. w. beteekent ook zoo veel als met eenen elger vangen, *fuscina capere.* Ook afſnijden, *decidere vel excidere.* B. v. ſparsjes ſtikken, *excidere aſparagos.*

Stikken, b. en o. w. ſmoren, *ſuffoco, avi, atum, are; effocare, praefocare, ſtrangulo, avi, atum, are*; onz. *ſuffocari, ſtrangulari.* Stikken is ook alleen ſterven, *perire.* B. v. ik ſtik van den dorſt, *pereo ſiti.* Van hier: ſtikking, *ſuffocatio, onis, f. ſtrangulatio, onis, f.* Geſtikt, *ſuffocatus, ſtrangulatus, a, m.*

Stik-

Stikpalm, v. ook stekpalm, *ruscus, i, m. ruscum, i, n. aquifolium*, bij *Linnaeus*. Van stikpalm, *ruscarius, a, m.* bij *Cato*. Zamenstell. stikpalmboom, *ilex aquifolia*, bij *Linn.*

Stikziende, zie steekziende, bij Steek.

Stil, bijv. n. en bijw. gerust, bedaard, zwijgend, *quietus, a, m; placidus, pacatus, silens, entis, omn. g. sedatus, a, m; inturbidus, a, tranquillus, a, m. tacitus, a, m.* Voor zachtzinnig, *mitis, is, e.* Voor zedig, *modestus, a, m.* Een die niet veel spreekt, heet ook stil, *taciturnus, a, m.* Stil zijn, *quietum, pacatum, sedatum, tranquillum esse, quiesco, evi, etum, escere.* Zich stil houden, zoo veel als zich niet bewegen, *immotum esse, loco se non movere.* Ook zoo veel als ophouden, *cessare, sistere.* Ook blijven staan, *subsistere, sistere gradum.* Zich stil houden is ook zoo veel als zwijgen, *tacere, silere.* Iemand stil houden, *sistere aliquem, reprimere, retinere.* Stil staan, *vide* Staan. Van zaken sprekende, *negotia non procedunt.* De koophandel staat stil, *mercatura languet.* Stil liggen, *jacere immotum*, bij *Scheller.* Stil staan, van het water sprekende, *stagno, avi, atum, are.* Stil zitten, *sedere sine motu, quiete vel tacite sedere.* Ook is stil zitten zoo veel als zijn werk staken, *cessare ab opere, omittere opus, otiosum esse.* Een stille zee, *mare placidum.* Stille plaatsen, *loca silentia.* Bij iets stil blijven, *subsistere in re, immorari rei.* Stilstaand water, *stagnum, i, n. aqua stagnans vel rejesi.* Van hier: stilletjes, bijw. *tranquille tacite, sedate.* Stilheid of stilligheid, v. zoo veel als gerustheid: *tranquillitas, atis, f. quies, etis, f. securitas, atis, f. serenitas, atis, f.* Stilte, v. *quies, etis, f. pax, pacis, f. silentium, ii, n.* Van den nacht, *conticinium, ii, n.* Van de zee, *malacia, ae, f. tranquillitas maris*, bij *Cicero.* Stiltenis is bij *Kiliaan* hetzelfde. Stilstand, zoo veel als staking, *intersitio, onis, f.* Van regt, *intersitio juris*, bij *Gellius; justitium, ii, n.* bij *Livius.* Stilstand van arbeid, *remissio, onis, f. concessatio, onis, f.* bij *Columella.* Van de sterren, *institio, onis, f.* bij *Cicero.* Van de zon, *solstitium, ii, n.* bij denzelfd. Van wapenen, *indutiae, arum, f. plur. feria belli*, bij *Gellius.* Van den koophandel, *languor mercaturae.*

Stille, v. was voorheen in gebruik voor heimelijk gemak, *latrina, ae, f.* bij *Kiliaan.* Wij gebruiken nog het verkleinwoord stilletje, voor een kamergemak, *sella familiarica*, bij *Vitr.* Als ook het zamengestelde stilleveger zoo veel als nachtwerker, *latrinarum purgator.*

Stillen, b. en o. w. zoo veel als stil maken, *sedo, avi, atum, are; tranquillo, avi, atum, are; quietum reddere.* Zoo veel als bevredigen, *paco, avi, atum, are; placare, mitigare.* Zoo veel als bedwingen, *compesco, ui, ctum, escere. B. v.* den toorn, *compescere iram.* Voor verzachten, *mollio, ivi, itum, ire, lenio, ivi, itum, B. v.* de pijn, *mollire vel lenire dolorem.* Voor bijleggen, *compono, osui, ositum, onere.* Twist stillen, *componere litem.* Den honger stillen, *explere, frangere vel depellere famem.* Een gerucht stillen, *exstinguere rumorem.* Iemand tot zwijgen brengen, is ook stillen, *silentium facere alicui.* Onz. zoo veel als stil worden, *sedari, tranquillari, quietum fieri.* Ook is stillen nog zoo veel als tegenhouden, *sistere vel inhibere*, bij *Scheller.* Van hier: stilling, v. *sedatio, onis, f. tranquillatio, onis, f. pacatio, onis, f. placatio, onis, f. mitigatio, onis, f. lenimentum, i, n. expletio, onis, f. exstinctio, onis, f.*

Stilzwijgen, o. w. niet spreken, *taceo, ui, itum, ere, reticere, obticere, silco, ui, ere, con-*

conflere, *facere silentium*. Stilzwijgend, *tacens*, *silens*, *tacitus*, *a*, *m*. Met stilzwijgen of stilzwijgend, als bijw. *silentio*, *adverbialiter*. Stilzwijgen, o. *silentium*, *ii*, *n*. Stilzwijgendheid, v. *taciturnitas*, *atis*, *f*. ook *silensium*, *ii*, *n*.

Stinken, o. w. eenen kwaden reuk van zich geven, *foeteo*, *ere*, *oleo*, *ere*, *tetrum odorem spirare*, *puteo*, *ere*. Naar iets stinken, *olere aliquam rem*. Fig. beteekent het zich in eenen slechten staat bevinden: b. v het stinkt daar, *res illic sn. male habent*. Beginnen te stinken, *putesco*, *escere*, bij *Cicero*. Van luiheid stinken, *putere ignavia*, bij *Scheller*. Het stinken, is zoo veel als stank, *foetor*, *oris*, *m*. *putor*, *oris*, *m*. *graveolentia*, *ae*, *f*. Stinkend, *foetidus*, *a*, *m*; *putidus*, *a*, *m*; *olidus*, *a*, *m*, bij *Martialis*; *graveolens*, *entis*, *omn. g*. ook *foetens et putens*; bijw. *foetide*, *foetulenter*, *putide*, *adv*. Stinkende gouw, een zeker kruid, *chelidonium*, *ii*, *n*. Zamenstell. stinkaart of stinkert, m. *homo foetidus*, *olidus*, *olens*. *nasorum pestis*, *hircosus*, bij *Kiliaan*. Stinkbok, is hetzelfde. Stinkgat, *spiraculum vel cavernum tetrum exhalans odorem*. Ook zoo veel als stinkert. Stinkkolk, *palus vel vorago tetrum emittens odorem*. Stinkkruid, *cunilago*, *inis*, *f*. Stinknest, *locus putidus*, *graveolens*. Stinkkever, *ruprectis vel scarabaeus stercorarius*, bij *Linn*. Stinknetel, *stachys sylvatica*, bij denzelfd. Stinkpoel, zie stinkkolk. Stinksloot, *fossa tetrum exhalans odorem*. Stinksteen, *lapis suillus*. Stinkwilder, *coriarius*, *ii*, *m*. Stinkvisch, *apua cobitis*, bij *Kiliaan*. Stinkvlieg, *stomerobius*, *ii*, *m*. bij *Linn*. enz.

Stip, v. stippel, *punctum*, *i*, *n*. *punctus*, *us*, *m*. bij *Plin*. Verkl. stipje, *parvum punctum*, *parvus punctus*.

Stippen, b. w. *pungere vel figere*. Ook met stippen verdeelen, *interpungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere*. Ook is stippen zoo veel als indoopen, *intingo*, *inxi*, *inctum*, *ingere*.

Stipt, bijv. n. en bijw. naauwgezet, *scrupulosus*, *religiosus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als naauwkeurig, *accuratus*, *a*, *m*; *exactus*, *a*, *m*; bijw. *scrupulose*, *religiose*, *accurate*, *exacte*, *adv*. Van hier: stiptheid, *scrupulositas*, *atis*, *f*. bij *Columella*. *religio*, *onis*, *f*. *accuratio*, *onis*, *f*. Stiptelijk, bijw. is hetzelfde als het bijw. stipt.

Stoeijen, o. w. *nugor*, *atus sum*, *ari*, *ludere*, *lascivire*, *ludibunde luctari*. Van hier: stoeijer, m. *lasciviae vel petulantiae amans*. Stoeijerij, v. *lascivia*, *ae*, *f*. *petulantia*, *ae*, *f*. Stoeister, v. *femina vel puella lasciviae vel petulantiae amans*.

Stoel, m. *sella*, *ae*, *f*. *sedes*, *is*, *f*. *sedile*, *is*, *n*. Van eenen leeraar, *cathedra*, *ae*, *f*. Van hier is het spreekw. tusschen twee stoelen in de asch zitten, *in ancipiti periculo versari*. De stoel van eenen regter, *tribunal*, *alis*, *n*. Van eenen vorst, *thronus*, *i*, *m*. *solium*, *ii*, *n*. De roomsche stoel is zoo veel als: *papa*, *ae*, *m*. Stoelen meervoudig gebruikt voor eene plaats, waar stoelen staan, *sellaria*, *ae*, *f*. B. v. gewoonlijk zit zij in de stoelen, *plerumque in sellaria sedet*. Ter stoel gaan, *exonerare alvum*. Verkl. stoeltje, *sellula*, *ae*, *f*. bij *Varro*; *sedecula*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Zamenstell. stoelbroeder, *collega*, *ae*, *m*. Stoeldraaijer, *diatreterius*, bij *Kiliaan*. Stoelmaker, *artifex sellularius*. Stoelemarkt, *forum sellularium*. Stoelemat, *teges vel matta sellularia*. Van hier het b. w. stoelematten, *sellas mattis contegere vel mattas sellularias conficere*. Van hier: stoelematter, *sellularium mattarum confector*. Stoelematster, *mattarum sellularium confectrix*. Stoelgang, *exoneratio alvi*. Stoelkleed, *tegumentum sellularium*. Stoelzuster, *monacha reses*; bij *Kil*.

Stoelweisſenburg, o. eene ſtad van Hon-

Digitized by Google

Neder-Hongarye, *Alba regalis*, bij *Schell.*

Stoep, v. de plaats of treden voor den ingang der deur, *locus vel gradus pro foribus*; *Kiliaan* verklaart het door *exedra*, *ae*, *f. sedile pro foribus*, *sedile vestibuli.* Zamenst. stoepbank, *scamnum vel sedile exediae.* Stoepjes zijn te Leiden, *vigiles nocturni.* En te Amsterdam, *milites urbani.*

Stoet, m. gevolg, sleep, *comitatus*, *us*, *m. stipatio*, *onis*, *f.* bij *Cic. paratus*, *us*, *m.* bij *Tac.* Ook zoo veel als bende, *cohors*, *ortis*, *f.*

Stoeterij, v. paardenfokkerij, *locus*, *ubi equi aluntur*, *nutriuntur vel educantur*, ook *nutritus equorum equarumque progenerationi servientium*, *equaria*, *ae*, *f. polia*, in de *Pandecten.*

Stof, o. *pulvis*, *eris*, *m.* Verkl. stofje, *pulviculus*, *i*, *m.* Tot stof maken, *in pulverem vertere vel redigere*, ook *pulverare*, bij *Schell.* Tot stof worden, *in pulverem verti vel redigi.* Stof maken, *pulverem movere vel excitare.* Vol stof of stoffig, *pulverulentus*, *a*, *m.* Vol stof bestaande, *pulvereus*, *a*, *m.* Stofachtig is hetzelfde. Van hier: stoffen, b. w. *pulvere purgare.* Stoffer, *penicillus pulveri abstergendo serviens.* Zamenstell. stofaarde, *terra pulverea*, bij *Schaller.* Stofhaar, *lanugo*, *inis*, *f.* Stofluis, *pediculus longo minimus*, *vel pulveris magnitudinem habens.* Stofmeel, meel dat door den molen stuift, *farina volatica*, *farina pulverea*, *pollen*, *inis*, *m.* Stofregen, *pluvia tenuis*, *pluvia rorulenta.* Stofregenen, *minutissime pluere.* Stoffpin, *aranea pulverulenta vel cubicularis*, bij *Schell.* Stofweg, in de bloemen of planten, *pistillum*, *i*, *n.* Stofzeef, *cribrum pulveri secernendo serviens.* Stofhagel, *grando pulverea.*

Stof of stoffe, v. waarvan iets gemaakt is, *materia*, *ae*, *f. materies*, *iëi*, *f.* Ook zoo veel als onderwerp van een gesprek of rede, *materies*, *iëi*, *argumentum*, *i*, *n.* Ook weeffel, *pannus*, *i*, *m.* B. v. wollen stof, *pannus laneus.* Zijde stof, *pannus sericus.* Zamenstell. hoofdstof, *elementum*, *i*, *n. materia primaria.* Stoffelijk *materialis*, *lis*, *le*, *corporalis*, *lis*, *le*, *corporeus*, *a*, *m*, bij *Cic.* Stoffscheider, *chimicus*, *i*, *m.* Kort van stof, *iracundus*, *a*, *m.* Stoffewinkel, *taberna*, *ubi panni prostant.* Stoffewinkelier, m. *pannorum negotiator.*

Stoffen, o. w. zoo veel als pogchen, *jactare*, *venditare*, *gloriari*, *magnifice de se ipso loqui.* Van hier: stoffer, *jactator*, *oris*, *m. venditator*, *gloriator*, *magniloquus.*

Stofferen, b. w. voorzien, opsieren, *instruo*, *uxi*, *uctum*, *uere*, *suppedito*, *avi*, *atum*, *are.* Voorts, *orno*, *avi*, *atum*, *are*, *concinno*, *avi*, *atum*, *are*, *adornare.* Ook verdichten, *fingo*, *finxi*, *fictum*, *fingere*, *confingere*, *commentor*, *atus sum*, *ari*, *ementior*, *titus sum*, *tiri*, bij *Cicero.* Leugens stofferen, *mendactis fucum addere*, *concinnare mendacia.* Ook met meubels voorzien, *instruere supellectili*, *supellectili ornare.* Van hier: stoffering, v. *instructio*, *onis*, *f. ornatio*, *onis*, *f. concinnatio*, *onis*, *f. commentum*, *i*, *n.* Stoffeerder, m. *instructor*, *oris*, *m. ornator*, *oris*, *m. concinnator*, *oris*, *m.* Van leugens, *aretalogus*, *i*, *m.* bij *Kiliaan*; *mendaciorum adfictor*, *vel concinnator.* Hoedenstoffeerder, *pileorum concinnator.* Stoffeerzel, *ornamentum*, *i*, *n. ornatus*, *us*, *m. compositus*, *us*, *m. mundus*, *i*, *m.* Ook zoo veel als huisraad, *supellex*, *ctilis*, *is*, *f.* Gestoffeerd, v. d. *ornatus*, *a*, *um*; *concinnatus*, *a*, *m.* Gestoffeerde kamer, *cubiculum supellectili instructum.* Met goud gestoffeerd, *auro adornatus.*

Stok, m. staf, *baculus*, *i*, *m. baculum*, *i*, *n. scipio*, *onis*, *m.* welke woorden eigenlijk een stok

stok beduiden, waarop men leunt. Een stok om te slaan is, *fustis, is, m. virga, ae, f.* Een groote stok is, *stipes, itis, m.* Een lange dunne stok, *pertica, ae, f.* De stok van eenen bezem is, *manubrium scoparum.* Van eene piek, *hastile, is, n.* Bij den stok verkoopen, *sub hasta vendere.* Stok, daar men de kwaaddoeners met de beenen insluit, *cippus, i, m. numella, ae, f. compedes, um, m. plur. pedicae, arum, f. plur. stipes carceralis, lignum bipatens, in quo pedes sontium includuntur,* bij *Kilianen.* Stok noemt men ook de speelkaarten, die overblijven, *chartulae luforiae restantes.* Overd. geeft men ook den naam van ouden stok aan eenen ouden man of eene oude vrouw, *senex, is, m. anus, us, f.* Zamenstell. stokband, *vinculum baculi vel scipionis,* bij *Schell.* Stokbeeld, *imago, inis, f. statua, ae, f. simulacrum, i, n.* Stokbeurs, *marsupium ope virgulae annulorumque clausum.* Stokbewaarder of stokwaarder, *custos captivorum.* Stokblind, *plane caecus.* Stokdrager, een oud woord, *lictor, oris, m.* Stokduif, *palumbus torquatus.* Stokerwte, *pisum majus, pisum Romanum,* bij *Kiliaan.* Stokdweil, *peniculus stipiti alligatus.* Stokgoederen of stamgoederen, *bona hereditaria, bona avita, possessiones avitae, vel a majoribus acceptae.* In dezen zin gebruikte men voorheen ook het zelfst. n. stok, *stirps, is, f. stemma, atis, n. genus, eris, n. progenies, iei; f.* Stokkig, *praeduras, a, um.* B. v. stokkige rapen, *rapae praeduraе.* Stoklantaarn, *laterna perticae praefixa vel adfixa.* Stokmeester, *praefectus carceris.* Stoknar, *plane mentis impos, stultissimus, dementissimus.* Stokoud, *decrepitus, a, m, festus aetate senex.* Stokouderdom, *senectus decrepita, vel occidua, vel praeceps, vel praecipitata,* bij *Cicero.* Stokregel, zoo veel als een keervers, *versus intercalaris, vel idem tidem recurrens.* Ook eene vaste regel, *regula fixa ac certa.* Stokroos, *alcea rosea,* bij *Linnaeus.* Stokslag, *verber, eris, n. fustuarium, ii, n.* bij *Cic.* in het meerv. *offerumentae, arum, f. plur.* bij *Plautus.* Iemand stokslagen geven, *fustem impingere alicui.* Stokslagen krijgen, *fustigor, atus sum, ari.* Stokstil, *plane, omnino vel prorsus immotus.* Stokstijf, *rigidissimus, rigidus instar trunci.* Stoksuiker, *saccharum crystallisatum.* Stokvisch, *asellus arefactus.* Stokvisch zonder boter, *offerumentae, arum, f. plur.* Stokvisch te eten geven, *fustigare, fuste verberare.* Stokuil, *noctua parva vel minima,* ook *strix passerina,* bij *Linn.*

Stoken, b. w. zoo veel als vuur aansteken, *struere ignem, facere ignem,* ook *incendere vel accendere ignem.* Ook zoo veel als door het vuur van de waterachtige deelen zuiveren, *eliquare igni.* Ook ophitsen, *incitare, excitare, instimulare, exstimulare, addere faces.* Ook zoo veel als schoonmaken, *purgare.* B. v. de tanden stoken, *purgare dentes.* Spreekw. hij stookt u een vuurtje, *malum aliquod in te molitur.* Twist stoken, *excitare lites.* Oproer stoken, *impellere ad seditionem, excitare tumultum, turbas facem addere.* Van hier stoker, m. *structor ignis, accensor, oris, m. incensor.* Voor kwaadstoker, *instigator litis, flabellum turbarum vel seditionis, fax seditiosa, impulsor litis.* Stoking, v. *incensio, onis, f. accensus, us, m.* Voor kwaadstoking, *incitatio, onis, f. excitatio, onis, f. instimulatio, exstimulatio.* Stoker is ook een zeemanswoord, *ventus vehemens.* Zamenstelling. stokebrand, *incendiarius, ii, m.* ook *fax seditionis, flabellum seditionis vel turbarum, instigator, auctor.* Stookkunde, zie scheikunde. Stookoven, *fornax, acis, f.* Brandewijnstoker, *coctor spiri-*

Digitized by Google

tus vini. Jeneverſtoker, *coctor ſpiritus juniperi &c.*

Stokholm, o. de hoofdſtad van Zweden, *Holmia, ae, f.*

Stol, v. zoo veel als geraamte, *ſceletus, i, m.* bij *Apulejus.* Voorheen beteekende het ook, *fruſtum, pars aſſuta*, bij *Kiliaan.* Ook eene mijn, *cuniculus, i, m.*

Stolksch of ſtolsch, bijv. n. *mollis, lis, le.* B. v. ſtolſche kaas, *caſeus mollis vel recens.*

Stolhoven, eene kleine ſtad in Duitschland, *Stolhovia, ae, f.* bij *Hoogſtraten.*

Stollen, o. w. zoo veel als ſtremmen, *concresco, evi, etum, escere, condenſor, atus ſum, ari; conſtipari, coagulari, conglobari*, bij *Kiliaan.* Van hier: ſtolling, v. *condenſatio, onis, f. conſtipatio, coagulatio.* Geſtold, v. d. *concretus, condenſatus, conſtipatus, coagulatus, a, m.*

Stolp of ſtulp, v. *operculum, i, n. tegumentum, i, n.* Van hier:

Stolpen, b. w. reeds verouderd, zoo veel als bedekken, *operire, tegere.*

Stom, bijv. n. en bijw. zoo veel als ſprakeloos, *mutus, a, m; elinguis, is, e; infans, antis, omn. g.* bij *Scheltius.* Wij gebruiken het ook voor onverruftig, dom, *ſtupidus, a, m; hebes, etis, omn. g.* Ook zeggen wij het ſtomme vee, *pecus rationis expers.* Van hier: ſtommeling, *homo plane rudis, ſtupidiſſimus, ſtipes, truncus.* Stomme wijn of ſtom, m. *vinum nondum fermentatum.* Stomme zonde, *peccatum Sodomiticum, peccatum propter enormitatem nequidem nominandum.* Van hier: ſtomheid, v. *inopia facultatis loquendi, infantia, ae, f.* Ook in den tweeden zin, *ſtupiditas, atis, f.* Stom worden, *mutescere, obmutescere.* Stom maken, *elinguem reddere.* Stom zijn, *mutum eſſe.* Voor ſtommetje ſpelen, *ſignis vel per ſigna colloqui.* Stommen, *parare vinum ope aliis vini nondum fermentati.*

Stommelen, o. w. geraas maken of woelen, *ſtrepere, fremere, crepare, tumultuari.*

Stomp, bijv. n. het tegengeſtelde van ſcherp, *obtuſus, a, m; retuſus, a, m; hebes, etis, omn. g.* Een ſtomp mes, *cultor obtuſus.* Een degen met eenen ſtompen punt, *gladius mucrone retuſo.* Een ſtomp verſtand; *ingenium hebes.* Stomp maken, *obtundo, udi, uſum, ere; retundere, hebetare.* Stomp zijn, *obtuſum vel retuſum eſſe, hebere.* Stomp worden, *obtundi, retundi, hebescere.* Overdr. is het zoo veel als dom, *ſtupidus, a, m*, ook *obtuſus et hebes*; bijw. *obtuſe.* Van hier: ſtompheid, v. *hebetudo, inis, f. hebetatio, onis, f.* overdr. *ſtupor, oris, m. ſtupiditas, atis, f.* Stomper of ſtumper, in den dagelijkſchen ſpraak voor een onnoozel mensch, *homo imperitus, rudis.* Stomp, als z. is *truncus, i, m.* B. v. van eenen boom, *truncus arboris.* Ook verklaart *Kiliaan* dit woord door *membrum mutilatum.* Van hier: ſtompen, zoo veel als ſtomp maken, *obtundere, retundere, hebetare.* Voorts knotten, *truncare, mutilare.* Zamenſtell. ſtomphoekig, *obtuſiangulus, a, m; obtuſum angulum habens.* Stompneus, *naſus obtuſus*, ook *homo naſo obtuſo.* Stompneuzig, *naſum obtuſum habens.* Stompſtaart, *cauda obtuſa vel cauſam obtuſam habens*, dit laatſte is ook ſtompſtaartig. Stompvoet, *pes mutilus*, ook *pedem mutilum habens.* Verkl. ſtompje, *truncus, i, m. parvus truncus.*

Stond, v. een beſtek van tijd, uur, *momentum, i, n. ſpatium, ii, n. hora, ae, f.* Te dezer ſtond, *hoc momento, hocce temporis ſpatio, hac hora, nunc.* Van ſtonden aan, *ſtatim, extempio, ilico, adv.* Het meerv. ſtonden, beteekent zoo veel als beurtwiſſelingen, *vicis, f. plur.* Ook zoo veel als maandſtonden, *menſtrua, orum, n. plur. menſes, ium, m. plur.* bij *Plinius; ſeminarum proſluvium, abundantia feminarum, purgatio mulierum*, bij *Sen.*

Stoof, v. ook ſtove, dienende om de

de voeten op te zetten en te verwarmen, *suppedaneum, ei, n.* bij *Vitruvius. Kiliaan* verklaart het door *aethranon, i, n. scabellum, quod fovendis brumali tempore pedibus subjiciunt feminae, sedile pedes fovens.* Ook is stoof zoo veel als kagchelkamer, *cubiculum ope hypocausti calfactum.* Ook zoo veel als badstoof, *thermae, arum, f. plur. caldaria, orum, n.* Ook wordt een zweetbad stoof genoemd, *sudatorium, ii, n. Laconicum, i, n. vaporarium, ii, n. tepidarium, ii, n. assum, ei, n.* bij *Celsus.* Van hier: stoven, b. w. zoo veel als warm maken, *tepefucio, eci, actum, acere; calfacere, calefacere, calfactare,* bij *Plautus; foveo, vi, tum, ere; focillor, atus sum, ari,* bij *Varro.* Ook stoven, zoo veel als op een klein vuur langzaam gaar koken, *lente aliquid, coquere.* Van hier: stoving, *fomentatio, onis, f. fotus, us, m. fomentum, i, n.* Zamenstelling. stoofhuis, *aedificium vel locus ubi suppedanea parantur.* Stoofpan, *sartago, inis, f.* Stoofmeester is ook zoo veel als badmeester, *balneator, oris, m.*

Stool, v. priestersrok, een onduitsch woord van het Latijnsche *stola, ae, f.* zijnde bij de oude Grieken een wijd en lang kleed, waarvan zich de mannen en vrouwen bedienden.

Stoom, m. damp, *vapor, oris, m. halitus, us, m. spiritus, us, m.* Stoom uitwerpen, *vaporo, avi, atum, are; halare, exhalare, spiritum ejicere.*

Stoop, v. eene maat van twee mingelen of mengelen, *mensura quaedam duas heminas continens.*

Stoot, m. duw, bons of steek, *pulsus, us, m. ictus, us, m. plaga, ae, f. percussio, onis, f.* Ook zoo veel als geweld, *vis, vim, vi, f.* B. v. ik vrees dat gij dien stoot niet zult kunnen verdragen, *vereor ut vim istam ferre queas,* bij *Terentius.* Ook beteekent het figuurlijk zoo veel als ziekte, *morbus, i, m.* Hij heeft weer eenen stoot gehad, *de novo morbo laboravit.* Bij *Kiliaan* heeft het ook de beteekenis van *offensa, ae, f. offensio, onis, f.* v. tegen eenen steen, *offensa vel offensio in lapidem.* In het krijgswezen kan men het ook verklaren door *impetus, us, m. incursus, us, m.* B. v. hij heeft den vijand in den eersten stoot over hoop geworpen, *primo impetu vel incursu hostem fudit, vel evertit.* Van hier:

Stooten, b. w. *trudo, trusi, trusum, trudere, tundo, di, sum, ere; pulso, avi, atum, are;* ook *illidere vel impingere;* ook onz. *illidi, impingi.* B. v. het schip stoot tegen de rotzen, *navis scopulis impingitur vel illiditur.* Stooten beteekent aangrenzen, *attingere, finitimum esse.* Het hoofd stooten, *offendere caput.* Iemand voor het hoofd stooten, *offendere aliquem, vel animum alicujus.* Iemand van de trap stooten, *detrudere aliquem de gradu.* Stooten is ook *punctim ferire.* Iemand uit het huis stooten, *eliminare, pellere, depellere vel ejicere aliquem domo.* Ook zoo veel als stampen, *terere vel pinsere, pisare,* bij *Varro.* Voor schokken, *quatio, assi, assum, atere; quasso, avi, atum, are.* Zijn hoofd stooten, is ook *repulsam ferre, repelli.* B. v. voor die stad heeft hij het hoofd gestooten, *ab urbe ista repulsus est,* bij *Nepos.* Naar iemand stooten, *petere aliquem.* Met de horens stooten, *ferire cornibus.* Van hier: stooter, m. *pulsator, oris, m.* Ook zoo veel als stamper, *pistillum, i, n.* Ook een springhengst, *equus admissarius.* Ook een stukje geld ter waarde van twintig duiten, *tetrobolus, i, m.* bij *Kiliaan.* Stooting, *pulsus, us, m. pulsatio, onis, f. illisus, us, m.* bij *Plinius; incussus, us, m. quassus, us, m. quassatio, onis, f.* Voor stamping, *pinsatio, onis, f. pistura, ae, f. contusio, onis, f.* Stooting tegen iets, *offensatio, onis, f.* bij *Quintilianus.* Zamenstellin-

Digitized by Google

gen: ſtootdegen, *enſis vel gladius punctim pugnando vel feriendo ſerviens.* Stootkant zoo veel als zoom, *margo, inis, f. inſtita, ae, f.* bij *Ovid.* Stoothoofden, o. w. *arieto, avi, atum, are.* Stoothoofdig, bijv. n. zoo veel als koppig, *pervicax, obſtinatus, refractarius.* Stootsch bijv. n. van dieren ſprekende, *cornu feriens, petulcus, a, m.* Stootſteen, *lapis offenſionis.* Stootvalk, *accipiter pernix, gyrofalco,* bij *Kiliaan.* Stootvogel, *milvus, i, m.* bij *Scheller.* Stootvrij, *ad omnes ictus tutus,* bij *Livius.*

Stop, m. kurk, *obturamentum ſubereum.* Voorts alles wat dient om iets te ſtoppen, *obturamentum, i, n. operculum, i, n. cooperculum, i, n. operimentum, i, n.* Stop is ook een gat van de kleederen, dat digt gemaakt is, *apertura panni vel veſtis obſuta.* Stop of ſtoppe, is bij *Kiliaan* ook zoo veel als werk, waarmede men de openingen ſder planken van een ſchip toeſtopt, *ſtupa, ae, f.* Van hier:

Stoppen, b. w. zoo veel als digt maken, *obturo, avi, atum, are; obſtruo, uxi, uctum, uere; obſtipo, avi, atum, are.* Ook vol maken, *oppleo, evi, etum, ere.* Met iets vol ſtoppen, *farcio, ſi, tum, ire.* Voor verdikken, *denſare, condenſare.* Ook tegenhouden of te zamen trekken, *adſtringo, inxi, ictum, ingere.* B. v. den afgang ſtoppen, *adſtringere alvum,* bij *Celſus.* Iemand den mond ſtoppen, *obturare vel obſtruere os alicui.* Eene pijp ſtoppen, *implere fiſtulam herba Nicotiana.* Geld ſtopt geen gierigheid, *theſauri avaritiam non ſaturant.* Zijne ooren ſtoppen, *ſpiſſare vel claudere aures.* Dat gat is niet te ſtoppen, *aes alienum ſolvendum non eſt.* Voor tegenhouden, beletten, *impedire, cohibere.* Ik zal die zaak wel ſtoppen, *rem iſtam impediam.* Stoppen is ook *reficere ſuendo.* B. v. kleeren ſtoppen, *veſtes reficere ſuendo.* Stoppende middelen, *medicamenta ſtyptica vel adſtrictoria;* *Scheller* heeft *obſtructoria.* Van hier: ſtopper, *fartor, oris, m.* ook *inſtrumentum herbae Nicotianae denſandae ſerviens.* Stopping, v. *obturatio, onis, f. obſtructio, onis, f. fartura, ae, f. obſtipatio, onis, f. adſtrictio, onis, f. interclusio, onis, f.* ook *refectio ſuendo.* Stopſel is zoo veel als ſtop. Zamenſtell. ſtopanker, *anchora proralis, vel anchora ſacra.* Stopgaren, *fila obſuendo vel reficiendo ſervientia.* Stophamer, *malleus rimis obturandis ſerviens.* Stopmes, *cultер, falx ſive ascia, qua cadi vel vaſa ſtipantur,* bij *Kiliaan.* Stopnaald, *acus obſuendo ſerviens.* Stopnaad, *futura obſuta vel refecta.* Stopſter, *refectrix, icis, f.* Stopverw, *mixtura olei cum creta rimis obſtruendis ſerviens.* Stopſteen, *farturae, arum, f. plur. materia lapidea vel caementitia, parietum vel murorum interſtitium obſtruens vel implens.* Stopwasch, *propolis, is, f.* bij *Celſus.* Stopwoord, *verbum ſuperfluum, metri cauſa verſui intruſum.*

Stoppel, v. afgeſneden ſtroohalm, *ſtipula, ae, f. culmus, i, m. frumenti calamus,* bij *Kiliaan.* Zamenſtell. ſtoppelbaard, *barba brevis ac dura.* Stoppelbotter, *butyrum e paſtione in ſtipulis,* zegt *Scheller.* Stoppelgans, *chenelopex, opis, m. anſer ſtipulas paſcens,* bij *Kiliaan.* Stoppelgras, *gramen in ſtipulis naſcens.* Stoppelhaar, *lanugo, inis, f.* Stoppelraap, *rapum, quod vel rapa quae feritur in agro ſtipulis antea tecto.* Stoppelveder, *prima vel tenerior penna vel pluma avium.* Van hier het o. w. ſtoppelen, *primas pennas vel pinnas emittere, pubeo, ui, ere; pubescere.*

Storax, v. balſem van den ſtoraxboom, *ſtyrax vel ſtorax, ſtirax officinalis,* bij *Linnaeus.* Zamenſtell. ſtoraxboom, hetzelfde.

Storen, b. w. zoo veel als ontrusten, *turbo, avi, atum, are.* Den ſlaap van iemand ſtoren, *quietem*

Digitized by Google

etem vel ſomnum alicujus turbare. Iemands rede ſtoren, *interpello, avi, atum, are; interrumpere, interturbare.* Iemand kwaad maken, *irrito, avi, atum, are; exacerbo, avi, atum, are.* Zich ſtoren, *irascor, tus ſum, asci; aegre ferre, aegre pati, moleste ferre.* Zich aan alles ſtoren, *ad contumeliam omnia accipere.* Wat is er thans, dat u ſtoort? *quid est quod tuo animo aegre est?* bij *Plautus.* Van hier: ſtoring, *turbatio, onis, f. interpellatio, onis, f.* Stoorder of ſtorer, m. *turbator, interpellator, oris, m.* Stoornis, v. *turba, ae, f. inquies, etis, f. impedimentum, i, n. interpellatio, onis, f.* Rust of vrede ſtorer, *turbator pacis.*

Storm, m. onweer, *tempestas, atis, f. turbo, inis, m. nimbus, i, m. procella, ae, f.* Overdr. gebruikt men dit woord van de drift en, dan is het *procella, ae, f. turba, ae, f.* Ook voor geraas, *rumor, oris, m. ſtrepitus, us, m. tumultus vehemens.* Ook zoo veel als geweldige aanval, *impetus, us, m. oppugnatio, onis, f.* Door ſtorm of ſtormenderhand innemen, *impetu vel oppugnando capere.* Den ſtorm afſlaan, *depellere impetum.* Storm loopen, *ſcalis muris admovere.* Stormachtig of ſtormig, *procelloſus, nimboſus, turbulentus, turbidus, tumultuoſus, tempeſtuoſus,* bij *Gell.* Spreekwoord: deze ſtorm zal op mijn hoofd nederkomen, *haec in me cudetur faba.* Storm ſlaan, *bellicum vel claſſicum canere, ineundae pugnae ſignum dare, ad arma ciere.* Zamenſtell. ſtormbok, *arietis, tetis, m. machina arietaria.* Stormbrug, *pons oppugnatorius, exoſtra, ae, f.* bij *Schell.* Stormdak, *teſtudo, inis, f. vinea, ae, f.* Stormgat, *labes muri.* Stormgereedſchap, *inſtrumenta oppugnatoria.* Stormtuig en ſtormgevaarte, is hetzelfde. Stormhoed, *galea, ae, f. caſſis, idis, f.* Ook een ſoort van nachtvlinder, *phalaena libatrix vel bombyx,* bij *Linn.* Ook een kinkhoorn, *buccinum, i, n. caſſis marina* bij *Linnaeus.* Ook eene plant, *aconitum coeruleum, napellus verus,* ook *napellus* alleen; ook *aconitum napellus,* bij *Linn.* Den ſtormhoed opzetten, *galeor, atus ſum, ari,* bij *Hirtius.* Met eenen ſtormhoed gewapend, *galeatus, a, m.* Verkl. ſtormhoedje, *galeola, ae, f.* Stormklok, *campana procellam, tempeſtatem vel tumultum indicans.* Stormladder, *ſcala oppugnatoria.* Stormhamer, *cestra vel malleus militaris,* bij *Kiliaan.* Stormmeeuw, *plautus minimus, procellaria, ae, f. procellaria pelagica,* bij *Linnaeus,* ook ſtormvogel genoemd. Stormpaal, *vallus, i, m.* Met ſtormpalen omringen, *vallo, avi, atum, are.* Met ſtormpalen omringd, *vallatus, a, m.* Stormram of ſtormbok, *aries, etis, m.* Stormweder, *procella, ae, f. tempeſtas procelloſa.* Stormwind, *procella, ae, f. turbo, inis, m.* Stormwolk, *nubes procelloſa vel nubes procellam adferens.* Stormzeil, *velum minus, quo procelloſo tempore nautae uti ſolent.* Van hier:

Stormen, h. en o. w. zoo veel als aanvallen, *oppugno, avi, atum, are; impugnare, invadere, adoriri;* oaz. *ſaevio, ivi, itum, ire; tumultuor, atus ſum, ari; ſtrepere; cum tumultu vel tumultuans irruo.* Sterk ſtormen: b. v. het ſtormt ſterk, *venti bacchantur.*

Storten, h. en o. w. zoo veel als gieten, *fundo, udi, ſum, ere; effundere, diffundere, profundere.* Iemand ſtorten, *ſterno, ſtravi, ſtratum, ſternere, praecipito, avi, atum, are,* ook *ruere,* ook *evertere, invertere, vel ſubvertere aliquem, praecipitem dare;* onz. *cadere, labi, praecipitari, ruere.* Van het paard ſtorten, *effundi equo.* Met een paard ſtorten, *praecipitari cum equo.* Van hier: ſtorting, v. *fuſio, onis, f. diffuſio, effuſio, profuſio.* Ook voor inſtorting, *labes, is, f. lapſus,*

us, *m*. Zamenstell. stortregen, *imber*, *ris*, *m*. Stortwijn, *vappa*, *ae*, *f*. Ook wordt een verkwistend mensch, stortschotel genoemd, *homo profusus*, *prodigus*, *vappa*, *effusor*, *oris*, *m*. Stortgat, is bij *Kiliaan gula*, *ae*, *f*.

Stoven, zie onder stoof.

Stout, bijv. n. en bijw. vermetel, onverfaagd, *audax*, *acis*, *omn. g. temerarius*, *a*, *m*; *intrepidus*, *a*, *m*; *audens*, *entis*, *omn. g. animosus*, *a*, *um*; *fortis*, *is*, *e*; *confidens*, *entis*, *omn. g.* Zoo veel als moedwillig, *insolens*, *entis*, *omn. g. proteryus*, *a*, *m*; *petulans*, *antis*, *omn. g. procax*, *acis*, *omn. g.* bijw. *audacter*, *temere*, *intrepide*, *audenter*, *animose*, *fortiter*, *insolenter*, *proterve*, *petulanter*, *procaciter*, *confidenter*, *adv.* Stoutelijk, is hetzelfde. Ook is stout bij *Hoogstraten* zoo veel als onbeschaamd, *impudens*, *entis*, *omn. g.* Iemand die stout spreekt is bij *Plaut. confidentiloquus*, *a*, *m*. Van hier: stoutheid, v. *audacia*, *ae*, *f. temeritas*, *atis*, *f. intrepiditas*, *atis*, *f. audentia*, *ae*, *f. animositas*, *atis*, *f. fortitudo*, *inis*, *f. strenuitas*, *atis*, *f. proteryia*, *ae*, *f. petulantia*, *ae*, *f. procacia*, *ae*, *f. procacitas*, *atis*, *f. confidentia*, *ae*, *f.* Stoutigheid is hetzelfde. Stout maken, alle de woorden zet men in den vierden naamval en voegt er *reddere vel facere* bij. Zamenstell. stouthartig, bijv. n. en bijw. *animosus*, *a*, *um*; *strenuus*, *a*, *um*; *ferox*, *ocis*, *omn. g.* bijw. *animose*, *strenue*, *ferociter*, *adv.* Stoutmoedig, bijv. n. en bijw. hetzelfde als stouthartig. Stoutachtig, *audaculus*, *ferоculus*, *a*, *m*, bij *Kil.*

Stouwen, b. w. stuwen of voortduwen, *ago*, *egi*, *actum*, *agere*; *duco*, *uxi*, *uctum*, *ucere*; *propello*, *uli*, *ulsum*, *ellere*. Ook op een stapelen, *acervo*, *avi*, *atum*, *are*; *coacervare*, *accumulare*. Stouwen zegt *Kiliaan*, is ook zoo veel als kirren, *mitrio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Van hier: stouwing of stuwing, v. *propulsio*, *onis*, *f.* in den tweeden zin, *acervatio*, *coacervatio*, *accumulatio*, *onis*, *f.* Gestouwd of gestuwd, *propulsus*, *actus*, *ductus*, *a*, *m*; *acervatus*, *coacervatus*, *accumulatus*, *a*, *m*.

Straal, m. flikkerende streep, *radius*, *ii*, *m*. Ook voor schitterende glans, *splendor*, *oris*, *m*. B. v. een straal des bliksems, *splendor fulminis*. De stralen van het gezigt, *radii oculorum*. Straal is bij *Kiliaan*, *jaculum*, *i*, *n. sagitta*, *ae*, *f.* Ook de bolligheid in het midden van eenen paardenhoef, *cavum ungulae*, *chelidon*. Van hier: stralen, *radio*, *avi*, *atum*, *are*; *radios emittere*; ook *fulgere*, *splendere*. Van hier: straling, v. *radiatio*, *onis*, *f. emissio radiorum*, ook *fulgur*, *oris*, *f. splendor*, *oris*, *m*. Verkl. straaltje, *radiolus*, *i*, *m*.

Straam, v. merk van eene geesseling, anders zogt men striem, *vibex*, *icis*, *f*.

Straasburg of Straatsburg, eene stad in den Elsas op den Rijn, *Argentoratum*, *i*, *n*. Van Straatsburg, *Argentoratensis*, *is*, *e*, *vel Argentoraticus*, *a*, *m*, bij *Scheller*.

Straat, v. eigenlijk steenweg, *via strata*, voorts ook alleen *via*, *ae*, *f. platea*, *ae*, *f. vicus*, *i*, *m*. Van hier: straten, zoo veel als met steenen beleggen, *sterno*, *stravi*, *stratum*, *sternere*; *pavimento*, *avi*, *atum*, *are*. Eene straat is ook eene engte op zee tusschen twee landen, *fretum*, *i*, *n*. B. v. de straat van Gibraltar, *fretum Gaditanum*. Op straat verschijnen, *prodire in publicum*. Zich van straat houden, *abstinere publico*. Op straat, als bijw. *publice*, *in propatulo*. Van straat tot straat, *vicatim*, *adv.* Verkl. straatje is zoo veel als steegje, *angiportus*, *i*, *m. angiportum*, *i*, *n. angiportus*, *us*, *m*. Zamenstell. straatarbeider, *bajulus*, *i*, *m. gerulus*, *i*, *m*. Straatdeuntje of straatliedje,

Digitized by Google

liedje, *cantilena vulgaris*. Straatdeur, *antica, ae, f.* bij *Vitr.* Straatdek, *ſtercus viarium*. Straatgeld, *vectigal viarium*. Straathamer, *malleus viis ſternendis ſerviens*. Straathoek, *angulus plateae*. Straathoer, *meretrix obolaris*. Straatjongen, *puer otioſus, ſemper plateas pervagans*. Straatloopſter of ſtraatſlijpſter, *ambulatrix, itis, f.* bij *Cato*. Straatmaker, *ſtrator, oris, m.* Straatmare, *rumor vulgaris, fabula vulgaris*. Straatpikker, *ligo ſilicibus eruendis ſerviens*. Straatpraatje, *fabula vulgaris, ſermo vulgaris*. Straatroover of ſtraatſchender, *latro, onis, m. grasſator, oris, m. ſubſeſſor, oris, m.* bij *Val. Max*. Straatrooverij of ſtraatſchenderij, *latrocinium, ii, n. latrocinatio, onis, f. grasſatio, onis, f. grasſatura, ae, f.* bij *Suetonius*. Straatſchenden, *latrocinari, grasſari*, bij *Cicero*. Straatſlijpen, *otioſe per plateas vagari*. Straatſlijper, *deambulator otioſus*, bij *Kiliaan*. Straatſlijping, *vagatio otioſa per plateas*. Straatſtamper, *fiſtuca, ae, f.* waarbij men voegen kan *ſilicibus infigendis ſerviens*. Straatſteen, *ſilex, icis, m. lapis, quo via ſternitur*. Straattaal, *ſermo vulgaris*. Straatvaarder, *nauta fretalis vel fretenſis*, zegt *Scheller*; ik geloof niet dat het goed is: beter is dunkt mij *nauta fretum pernavigare ſolitus*, en wel vooral *fretum Gaditanum pernavigare ſolens*. Straatvarken is zoo veel als ſtraathoer.

Straf, bijv. n. en bijw. ſtreng, ruw, ſtuursch, *ſeverus, a, m; auſterus, a, m; reſtrictus, a, m; torvus, a, m, asper, era, erum*, bij *Cicero, rigidus, a, m, immitis, is, e, atrox, ocis, omn. g. ſaevus, a, m, inclemens, entis, omn. g. durus, a, m, tetricus, a, m*. Ook zoo veel als hardnekkig of onverzettelijk, *cervicoſus, a, m*. Ook zoo veel als zuur, *acidus, a, m*. B. v. ſtraffe wijn, *vinum acidum, vinum acre*, bijw. *ſevere, auſtere, reſtricte, torve, aſpere, rigide, atrociter, ſaeve, inclementer, dure*. Van hier: ſtrafheid, v. *ſeveritas, atis, f. auſteritas, atis, f. torvitas, atis, f. rigor, oris, m. tetricitas, atis, f. atrocitas, atis, f. ſaevitia, ae, f. duritia, ae, f. duritudo, inis, f.* bij *Cato*. Zoo veel als zuurheid, *acor, oris, m*.

Straf of ſtraffe, v. kastijding, *poena, ae, f. caſtigatio, onis, f. animadverſio, onis, f. vindicta, ae, f. ſupplicium, ii, n*. Met verlies verzeld, *mulcta, ae, f. multa, ae, f.* bij *Scheller*. Eene zeer wreede ſtraf, *carnificina, ae, f*. Levensſtraf, *poena vitae, poena capitis*. Op ſtraf, *ſub poena*. Straf lijden, *poenam ſolvere, ſubire, ſuſtinere, ferre, luere, pati, poenas dare*. Van iemand, *dare vel pendere poenam alicui*. Straf aandoen, *poena adficere vel mulctare aliquem*. Van ſtraf, *poenalis, lis, le, poenarius, a, m*. Van eene geldſtraf, *mulctatitius, a, m*. Zamenſtell. doodſtraf, *poena mortis*. Levensſtraf, *poena vitae*. Strafbank, *equuleus, ei, m*. Strafplaats, *locus ſupplicii*. Strafrooneel, *catasta, ae, f*. Strafgebod, *edictum cum poena conjunctum*. Strafgeregtigheid, *juſtitia ultrix*. Strafvonnis, *ſententia poenam, continens, indicans, declarans, ſtatuens*. Van hier ook ſtrafbaar, bijv. n. *poena, caſtigatione, animadverſione, ſupplicio dignus, a, m, caſtigabilis, lis, le*, bij *Plautus, obnoxius, a, m, poenae, ſive multae*. Straffeloos, bijv. n. en bijw. *impunis, is, e*. Strafwaardig, *poena dignus vel puniendus, a, m*. Strafzwaard, *gladius juſtitiae*.

Straffen, b. w. *punio, ivi, itum, ire, caſtigo, avi, atum, are, animadvertere in aliquem, vindicare, ſupplicium ſumere de aliquo, ulcisci aliquem, poenas repoſcere ab aliquo*, ook *repetere poenas ab aliquo*, bij *Cicero*. Met een geldboete ſtraffen, *mulctare aliquem, mulctam irrogare alicui*. Iemand door de

ne geeseling straffen, *punire vel mulctare aliquem verberibus.* Met den dood, *morte.* Door of met woorden iemand straffen, *objurgare, reprehendere aliquem.* God straffe mij! *Deus me puniat!* Van hier: straffer, m. *punitor, oris, m. animadversor, oris, m. castigator, oris, m. ultor, oris, m.* Met woorden, *objurgator, oris, m. reprehensor, oris, m.* bij *Cicero.* Straffing, v. *punitio, onis, f. castigatio, onis, f. animadversio, onis, f. ultio, onis, f. vindicatio, onis, f.* bij *Cic.*

Strak, bijv. n. uitgerekt, stijf, gespannen, *rectus, directus, erectus, tensus, tentus, extensus vel extentus, a, m.* Ook zoo veel als straf, *severus, rigidus, a, m, durus, a, m, austerus, a, m, torpus, a, m.* B. v. een strak gezigt, *vultus torvus.* In Friesland gebruikt men het ook in den zin van naauw, *arctus, a, m.* B. v. dat kleed is te strak, *vestis nimis arcta est.* Als bijwoord heeft strak of straks eene geheel andere beteekenis, namelijk die van terstond, *statim, e vestigio, mox, quam primum &c.* hier voor gebruikt men strakjes. Van hier bijv. n. komt strakheid, v. *tensio, extensio, onis, f.* Ook zoo veel als stuurschheid, *austeritas, atis, f. severitas, atis, f. torvitas, atis, f.* bij *Tacit.*

Stram, bijv. n. stijf, verstijfd, *rigidus, a, m, strigosus, a, m.* Van vermoeidheid, *lassus, defatigatus, a, m.* Door zwaar werken, *fractus labore.* Van hier: stramheid, *rigor, oris, m. natura strigosa, lassitudo, inis, f.*

Stramijn of stamijn, zie Stamet.

Strand, o. oever der zee, *litus, oris, n. acta, ae, f. crepida maris,* bij *Vitr.* Van het strand, *litoralis, lis, le, litoreus, a, m.* Van hier: stranden, o. w. eigenlijk *efici in litus, impingere in litus,* dan daar dit stooten tegen het strand meestal voor de schepen nadeelige gevolgen heeft, verstaat men thans door dit woord, *frangere navem, naufragium facere, vel pati.* Ook vast blijven zitten, *haerere in vado.* Zamenstell. strandberg, zoo veel als steile kust, *litus arduum.* Wij zouden dus ook onze duinen kunnen noemen, *tumulus arenarius in litore situs.* Stranddieven, *fures litorei.* Strandharing, *halex litoralis.* Strandbaars, *perca marina,* bij *Scheller.* Strandboer, *rusticus litoralis.* Strandgoederen, *res in litus ejectae, merces in litus ejectae.* Strandheer, *dominus litoris.* Strandgras, *elymus, i, m.* bij *Linnaeus.* Strandkei, *paryus silex litoralis.* Strandjager, een slag van meeuwen, *larus parasiticus.* Strandkamil, *matricaria maritima,* bij *Linnaeus.* Strandklaver, *fucus serratus,* bij denzelfden. Strandkool, *crambe maritima,* bij denzelfden. Strandkrab, *cancer maenas,* bij denzelfden. Strandkeers, *cakile maritima vel brinias cakile,* bij denzelfden. Strandlaauw, *ulva marina vel muscus marinus lactucae similis,* bij denzelfden. Strandlooper, een vogeltje, *glareola, ae, f. tringa, ae, f.* Strandpieper, *gavia litoralis, charadrius ciaticula,* bij denzelfden. Strandregt, *jus litorale.* Strandrietgras, *triglochin maritimum,* bij denzelfden. Strandruiter, *eques litoralis.* Strandsnip, *gallinula hypoleucos, fringa hypoleucos,* bij denzelfd. Strandvisch, *piscis litoralis.* Strandvogel, *avis litoralis.* Strandzwaluw, *hirundo riparia.* Strandwet, *lex litoralis.*

Strang, bijv. n. zoo veel als naauw, *arctus, a, m,* bij *Kil.* Zelfst. n. *vinculum, i, n.* ook *brachium maris vel fluvii,* hier voor zegt men in Gelderland streng. Van hier het bedr. werkw. strangen, *arcto, avi, atum, are,* bij denzelfd.

Streek, v. lijn, streep, *linea, ae, f.* Streek van het kompas, *linea vel notae pyxidis nauticae.* Streek of koers van een schip, *cursus, us, m.* Streek houden, *tenere cursum,* bij *Caesar.* Streek veranderen, *mutare cursum.* De-

Digitized by Google

zelfde ſtreek houden, *non mutare curſum continuare curſum, eundem tenere curſum.* Eene ſtreek uit de pan krijgen, *cum aliis alicujus rei eſſe participem.* Streek is ook, *verbum mordax.* B. v. iemand eene ſtreek geven, *verbo mordaci obiter carpere aliquem.* Ook zegt men: bij hem loopt er eene ſtreek of ſtreep door, *mentis non plane compos est.* Streek is ook zoo veel als ſlimme trek, *astutia, ae, f. dolus, i, m. ars, artis, f.* Ook zoo veel als ſlag, *ictus, verber, plaga.* Ook zoo veel als ſtriem, *ſtriga, ae, f. vibex, icis, m.* Ook landſtreek, *plaga, ae, f. regio, onis, f.* Streek is ook eene aaneenliggende menigte van huizen, *continuus domorum ordo, vel continua domorum series.* Zoo noemt men b. v. den weg tuſſchen Hoorn en Enkhuizen de ſtreek; om dat men daar eene aaneenſchakeling van dorpen vindt. Ook zegt men: eene goede ſtreek op de vlool hebben, *plectrum perite movere.* Zamenſtell. hemelſtreek, *plaga coeli.* Landſtreek, *regio, onis, f* enz. Streekkafels, een zeemanswoord, *tabulae loxodromicae.*

Streel, is hetzelfde als roskam, *ſtrigilis, is, f. pecten, inis, m.*

Streen, zie ſtreng.

Streep, v. ſtreek of ſchreef, *linea, ae, f. tractus, us, m.* Ook is ſtreep, *ſtria, ae, f. ſtriga, ae, f.* Ook eene ſtreep om een woord uit te doen, *litura, ae, f.* Ook is ſtreep zoo veel als ſtriem, *vibex.* Eene ſtreep halen, *ducere lineam.* Streepje, *lineola, ae, f.* Streep is ook nog zoo veel als geeſſeling of ſlag, *verber, eris, n.* Van hier het b. w. ſtrepen, *lineo, avi, atum, are, lineis distinguere, lineas ducere.* Ook voor groeven maken, *ſtrio, avi, atum, are.* Ook met ſtrepen voorzien, *variegare.* B. v. geſtreept laken, *pannus variegatus.* Ook is ſtrepen zoo veel als iemand lustig doorhalen, *acriter carpere aliquem.* Geeſſelen, *verbero, avi, atum, are.*

Strekel, is zoo veel als ſtrijkſtok, *plectrum, i, n.*

Strekken, b. w. zoo veel als rekken, ſpannen, *tendere, contendere, extendere, porrigere.* Ook zoo veel als ergens toe dienen, *ſpecto, avi, atum, are.* B. v. waar ſtrekt dat toe? *quo illud ſpectat?* Ook zoo veel als zijn, *eſſe.* B. v. het ſtrekt hem tot ſchande, *turpe illi est.* Het ſtrekt hem tot lof, *laudi illi est.* Tot een ſchouwſpel ſtrekken, *ſpectaculo eſſe*, bij *Nepos.* Tot ergens toe ſtrekken, *pertinere. pertingere*, bij *Plin.* De zaak ſtrekt daar heen, *res eo tendit.* De weg ſtrekt zich naar de ſtad, *via fert in urbem.* Van hier: ſtrekking, v. *tenſio, onis, f. contenſio, extenſio.* De ſtrekking van een land, *tractus vel ſitus regionis.* Strekken is nog bezuinigen, *parcere, reparcere.* Ook voordeelig zijn, *prodeſſe, conducere, uſui eſſe.* Van hier: ſtrekkelijk, zoo veel als nuttig, voordeelig, *utilis, lis, le, conducibilis, lis, le.* B. v. verſch brood is niet ſtrekkelijk, *panis recens non conducit.*

Strelen, b. w. vleijen, liefkozen, *blandior, itus ſum, iri, adulari, mulcere, demulcere.* Met de handen ſtrelen, is *palpo, avi, atum, are.* Strelen is ook zoo veel als kammen, *pecto, pexui, vel pexi, pexum pectere, pectino, avi, atum, are, ſtrigili pectere.* Van hier: ſtreling, v. *blandimentum, i, n. permulſio, onis, f. blanditia, ae, f.* Men gebruikt meest het meerv. *blanditiae, arum, f. pl. blanditus, us, m.* Met de handen, *palpatio, onis, f.* Streler, m. *blanditor, oris, m. adulator, oris, m.* Met de handen, *palpator, oris, m.* Zamenſt. ſtreelkind, *deliciae, arum, f. plur. delicium, ii, n.* bij *Phaedrus.*

Stremmen, o. w. ſtollen, dik worden, *concrescere, congelare, congelascere, denſari, coagu-* *congelascere, denſari, coagulari.* Ook beteekent het beletten, belemmeren, *impedio, ivi ten, belemmeren, impedio, ivi itum, ire, ſistere, restinguere.* B. v. de oorlog ſtremt allen han-

Digitized by Google

handel, *bellum totam impedit vel restinguit mercaturam.* Van hier: ſtremming, v. *congelatio, onis, f. coagulatio, onis, f.* Stremſel, o. *coagulum, i, n.* Zamenſtell. ſtremvat, *vas in quo lac coagulatur.* Het gemeene volk zegt ook ſtremſel in plaats van geſtremde melk, *lac concretum vel coagulatum.*

Streng, bijv. n. en bijw. ſcherp, vinnig, fel, *acer, cris, e, austerus, a, m; ſeverus, a, m; asper, era, um, saevus, a, m; vehemens, entis, omn. g. fortis, is, e, rigidus, a, m;* bijw. *acriter, austere, severe, aspere, saeve, vehementer, fortiter, rigide, adv.* Strengelijk, is hetzelfde. Van hier: ſtrengheid, v. *acrimonia, ae, f. acritas, atis, f. acritudo, inis, f. austeritas, atis, f. severitas, asperitas, saevitia, ae, f. vehementia, ae, f. fortitudo, inis, f. rigor, oris, m.*

Streng, v. zoo veel als touw of band, waarmede men iets vastbindt, *vinculum, ligamen, lorum, nervus, chorda, ligula, laqueus.* Van hier het ſpreekw. eene ſtreng trekken, *easdem partes sequi vel amplecti, ex iisdem fere partibus.* Eene ſtreng garen, *spira filacea, orbis filaceus, congeries filorum.* Van hier: ſtrengetje, *parva filorum congeries.* Strengen of

Strengelen, b. w. *necto, nexui, nectere, connectere, nectendo conjungere, stringo, strinxi, strictum, stringere et constringere.* De haren ſtrengelen, *nectere capillos.* Van hier: ſtrengeling, *nexus, us, m. nexio, onis, f. connexio, connexus, conjunctio, onis, f. constrictio, onis, f.* Geſtrengeld, v. d. *nexus, a, m; connexus, a, m; nectendo conjunctus, strictus constrictus, a, m.*

Streven of ſtreeven, o. w. zoo veel als voortgaan, *tendere.* Waar ſtreeft gij heen? *quo tendis?* Zich ergens moeite toe geven, *tendere, intendere, moliri, niti, adniti, adpetere aliquid, adspirare ad aliquid.* Van hier: ſtreving, *nisus, us, m. studium, ii, n. adpetitus, us, m.* bij *Schell.*

Streulen, b. w. zie Piſſen.

Stribbelen, o. w. knibbelen, harrewarren, *altercor, atus sum, ari, vitilitigo, avi, atum, are.* Van hier: ſtribbelaar, m. *altercator, oris, m. vitilitigator, oris, m.* Stribbeling, v. *altercatio, vitilitigatio, onis, f.* Ook is ſtribbeling zoo veel als beletſel, *impedimentum, i, n. mora, ae, f.*

Striem, zie ſtraam.

Strijd, m. gevegt, of oneenigheid, zoo wel met woorden als wapens, *pugna, ae, f. proelium, ii, n. contentio, onis, f. certamen, inis, n. decertatio, onis, f. bellum, i, n. conflictus, us, m.* Strijd is ook zoo veel als twist, *lis, itis, f. rixa, ae, f.* Voor verſchil, *controversia, ae, f.* Om ſtrijd, bijw. *certatim adverb.* B. v. om ſtrijd drinken, *certatim ingurgitare se potu vel certare poculis.* Strijd is ook ongerustheid van geest, *inquies, etis, f.* bij *Tacitus.* Zamenſtell. ſtrijdbaan, ſtrijdwerk, *palaestra, ae, f. arena, ae, f. agon, onis, m.* bij *Plin. stadium, ii, n. pulvis,* bij *Cicero.* Strijdhamer, *malleus pugnatorius, malleus pugnando serviens.* Strijdbijl, *bipennis, is, f. securis pugnando serviens.* Strijdgenoot, *consors pugnae, commilito, onis, m.* Strijdhaan, anders kemphaan, *glareola pugnax, tringa pugnax.* Strijdkolf, *clava, ae, f.* Strijdprijs, *pretium certaminis.* Strijdſpel, *certamen, inis, n. ludus pugnatorius,* ook *certamen ludicrum.* Strijdplaats, ſtrijdveld, *campus pugnae, campus armifer,* bij *Statius.* Strijdwagen, *esseda pugnatorium, vel proeliare, currus pugnatorius.* Van hier:

Strijden, b. w. vechten, *certo, avi, atum, are, decertare, certamen conferre, manum conferre, pugno, avi, atum, are, dimico, avi, atum, are, proelior, atus sum, ari, bello, avi, atum, are, belligerare,* con-

Digitized by Google

confligo, ixi, ictum, igere, confligere acie, decernere acie, bello vel ferro, bello contendere, committere proelium. Is het in regten, dan gebruikt men *litigo, avi, atum, are.* Met elkander oneenig zijn, is ook ſtrijden, *rixor, atus, ſum, ari.* Strijden is ook zoo veel als niet wel met elkander overeenkomen, *repugno, avi, atum, are.* B. v. deze dingen ſtrijden met elkander, *haec repugnant inter ſe*, bij *Cicero*; *haec invicem obſtant*, bij *Quintilian.* Strijden is ook zoo veel als tegenſpreken, *contradicere.* B. v. hij ſtrijdt altijd met mij, *ſemper mihi contradicit.* Van hier: ſtrijder, *pugnator, oris, m. certator, bellator.* Ook voor twister, *litigator, altercator, oris, m. rixator, oris, m.* Voor tegenſpreker, *obloctor, oris, m. refragator, oris, m. obſtrigilator, oris, m.* bij *Varro.* Strijdbaar, *bellicoſus, a, m; pugnax, acis, m. bellicus, a, m; Mavortius, a, m; militaris, is, e, belliger, era, erum. bellipotens, entis, omn. g.* Strijdbaarheid, v. *pugnacitas, atis, f.* bij *Scheller.* Strijdig, bijv. n. en bijw. zoo veel als ongelijk, *diſſimilis, lis, le, diſſentaneus, a, m; contrarius, a, m; diſcors, ordis, omn. g. disparatus, a, m; pugnans, antis, omn. g. diſſidens, entis, omn. g.* Strijdig, ongelegen, van eene plaats ſprekende, *alienus, a, m.* Strijdig zijn, is ook zoo veel als verſchillen, *diſcrepo, avi et ui, are.* Voor nadeelig, *iniquus, a, m.* B. v. dit is ſtrijdig met mijn belang, *illud commodo meo iniquum eſt*, bijw. *diſſimiliter, contrarie*, bij *Cicero.* Strijdigheid, v. *diſſimilitudo, inis, f.* Voorts, *contrarietas, atis, f.* bij *Macrobius*; *diſcordia, ae, f. diſſidentia. ae, f. pugnacitas, atis, f.* bij *Quintilianus*; *disparatum, i, n.* bij *Cicero*; *diſcrepantia, ae, f. diverſitas, atis, f.* Voor tegenſpraak, *contradictio, onis, f.*

Strijken, b. w. wrijven, *frico, cui, ctum et catum, are, leviter manu ſtringere.* Voor ſmeren, *lino, levi, litum, linere, allinere, collinere.* Iemand over de wangen ſtrijken, *mulcere, demulcere aliquem, molliter attrectare, palpare.* Geld naar zich ſtrijken, *colligere pecuniam.* Gaan ſtrijken, *abire, diſcedere, profiſcisci, terga dare.* Linnen ſtrijken, *aequare vel levigare linteа.* Voor nederlaten, *chalo, avi, atum, are*, bij *Vitr. demitto, iſi, iſſum, ittere.* B. v. de ra ſtrijken, *demittere antennam.* Den maſt ſtrijken, *demittere malum.* De vlag ſtrijken, *demittere ſignum navale.* Ook zoo veel als zich overgeven, *ſe tradere hoſti, navem dedere hoſti*, ook voor iemand zwigteen, *faſces ſubmittere alicui* bij *Cicero.* Zij ſtrijken allen de vlag voor hem, *omnes illi cedunt.* Een vonnis ſtrijken, *ferre ſententiam, judicium dare.* De riemen ſtrijken, *inhibere remos, ſtringere remos.* Met iets gaan ſtrijken, *auferre aliquid.* Met den voet ſtrijken, *pedem ſalutandi cauſa referre.* Den broek ſtrijken, *demittere braccas.* Van hier: ſtrijker, m. *fricans, antis, m.* ook *palpator, oris, m.* Strijking, v. *fricatio et frictio, onis, f. litura, ae, f. litus, us, m. illitus, us, m. palpatio, onis, f. abitus, us, m. abitio, onis, f. diſceſſus, us, m. profectio, onis, f. demiſſio, onis, f. aequatio, onis, f. levigatio, onis, f. ſubmiſſio, onis, f. permulſio, onis, f.* Van de riemen, *inhibitio remorum.* Strijkſter, *femina lintea aequans vel levigans.* Zamenſtell. ſtrijkgeld, *praemium licitationis.* Strijkhoek, in de vestingbouwkunde, *angulus lateralis.* Strijkkruid, *luteola, reſeda luteola*, bij *Linn.* Strijkijzer, *ferrum levigationi ſerviens.* Strijkleer, *lorum cultro acuendo ſerviens.* Strijknet, *caſſis ductarius.* Ook voor de viſchers, *rete ductarium.* Strijkſteen, *lapis lydius.* Ook zoo veel als olieſteen, *cos oleari.* Strijkſtok van de koornmeters, *radius, ii, m.* Om

Digitized by Google

op de viool te ſpelen, *plectrum i, n.* Strijkweer, zoo veel als borstwering, *vallum, i, n. propugnaculum, i, n.* Strijkſel, v. *fricatura, ae, f. litura, ae, f.* Strijkkalk, *gypſum, i, n.*

Strik, m. zoo veel als knoop, *nodus, i, m.* Ook een werktuig om hazen, vogels enz. te vangen, *laqueus, ei, m. tendicula, ae, f.* Strikken ſpannen, *tendere laqueos.* Fig. hinderlagen, bedrog, *inſidiae, arum, f. pl. dolus, i, m. fraus, fraudis, f.* Verkl. ſtrikje, *parvus nodus, nodulus, i, m. parvus laqueus.* Van hier: ſtrikken, b. w. *nodo, avi, atum, are.* Ook met eenen ſtrik vangen, *illaqueo, avi, atum, are.* Strikken wordt ook voor binden gebruikt, *ſtringo, conſtringo, ſubſtringo, connectere laqueo,* bij *Kiliaan.* Zamenſtell. ſtrikrede, *captio in verbis,* bij *Cicero.* Het meerv. is bij *Quintilian. ceratinae, arum, f. plur. ambiguitates crocodilinae,* bij denzelfden. Strikvraag, *formido, inis, f.* bij *Gell. captioſa quaeſtio.*

Strompelen, o. w. ſtruikelen, *titubo, avi, atum, are, labo, avi, atum, are.* Zoo veel als tegenſtooten, *offendo, di, ſum, ere, offenſare.* Van hier: ſtrompelaar, m. *homo titubans, labans.* Strompeling, *titubatio, labatio, offenſio, onis, f.* waarbij men ook *pedis* voegen kan. ſtrompelig, bijv. n. zoo veel als hobbelig, oneffen, hetgeen ſtrompelen doet, *fragoſus, confragoſus, iniquus, ſalebroſus, asper, era, um, ſcaber et ſcabroſus.*

Stronk, m. ſtruik, een afgeſneden ſteel van kool of kruid, *caulis, is, m. ſtirps, is, f.* bij *Schell. Kiliaan* verklaart het ook door, *truncus, i, m. ſtipes, itis, m. corpus arboris.* Bij denzelfden vindt men ook het b. w. ſtronken, *truncare, detruncare, decurtare, amputare.* En het zamengeſtelde ſtronkeik, *quercus trunca, quercus deciſis ramis, quercus raſilis, tonſilis.* Verkl. ſtronkje, *cauliculus, i, m.* bij *Plinius.*

Stronkelen, zie ſtrompelen.

Stronkelvoeten, zie ſtrompelen.

Stront, m. drek, afgang, *ſtercus, oris, m. merda, ae, f. egeſtus, us, m.* bij *Seneca.* Strontig, bijv. n. *ſtercoreus, a, um.* Vol ſtront, *ſtercoroſus, a, um.* Zamenſtelling. ſtronthoop, *cumulus ſtercoreus.* Strontkar, *carrus ſtercorarius.* Strontpot, *laſanum, i, n.* Strontzak, *alyus, vel venter, ris, m.* Ook noemt men dus een niets beduidend menſch, *homo nihili, venter obeſus* is zoo veel als een dikke ſtrontzak.

Stroo, o. *ſtramen, inis, n. ſubſtramen, inis, n. ſtramentum, i, n.* Een leger van ſtroo, *cubile ſtramineum.* Spreekwoord: iemand geen ſtroo in den weg leggen, *nulla in re aliquem offendere.* Hij laat zich met een ſtroo leiden, *facilis ductu eſt.* Zamenſtell. ſtrooboter, *butyrum hiemale, butyrum ſtramentitium vel ſtramineum,* bij *Kiliaan.* Stroobed, *lectus ſtramineus, cubile ſtramineum, torus ſtramineus.* Stroobloem, *xeranthemum, i, n.* Stroodak, *tectum ſtramineum.* Stroohalm, *culmus, i, m. calamus, i, m.* Stroobos, *faſcis ſtramineus.* Stroohoed, *pileus ſtramineus.* Stroohuisje of ſtroohut, *caſa ſtraminea.* Stroojonker, *nobilis inops.* Strookap, zie ſtroohoed. Strookorf, *ſiſcina, ae, f.* Strookorfje, *ſiſcella, ae, f.* Stroowisch, *faſciculus ſtramineus, cesticillus, i, m.* bij *Festus.* Spreekwoord: hij is hier op een ſtroowisch komen aandrijven, *ad medum pauper huc advenit.* Stroozak, *calcita ſtramentitia.* Van hier het onveranderlijke bijv. n. ſtrooijen, *ſtramineus, a, um.*

Strooijen, b. w. al ſpreijende werpen, *ſterno, avi, tum, ere, ſpargo, arſi, arſum, ere, dispergere.* Op iets ſtrooijen, *aſpergere vel inſpergere.* Eene bruid ſtrooijen, *novae nuptae inſpergere flores.* Rozen voor de varkens ſtrooijen, *oleum et operam perdere.* Zijn geld ſtrooijen, *diſſipare, dilapidare pa-*

Digitized by Google

patrimonium. Van hier: strooiing, *actio spargendi, sparsio, onis, f.* Strooister, *puella novae nuptae flores inspergens.* Strooisel, *omnia quae spargantur.* Strooisel is ook leger voor de beesten, *stratum stramineum.* Zamenstelling. stroomandje, *fiscella flores novae nuptas inspergendos continens.* Strooikruid, *verbena, ae, f.*

Strook, v. langwerpig afsnijdsel, *pars alicujus rei defecta et oblonga.* Verkl. strookje; *particula alicujus rei defecta et oblonga, recisamentum oblongum,* zoude men ook voor strook kunnen gebruiken.

Strooken, b. w. zoo veel als strelen met de hand, *palpo, avi, atum, are, mulcere manu.* Ook onz. voor overeenkomen, passen, *convenire, congruere.* B. v. dit strookt niet met de rest, *hoc cum caeteris non convenit vel congruit.* Van hier: strooking, v. *palpatio, onis, f. demulsio manu.* Strooking van een schip, is *forma navis.*

Stroom, m. loop van het water, *fluxus, us, m. flumen, inis, n. cursus, us, m.* Voor stroom varen, *secundo flumine navigare.* Tegen stroom varen, *adverso flumine navigare.* Voor stroom hebben, *secundo flumine uti.* Voor stroom krijgen, *secundum flumen nancisci,* bij *Caesar.* In of tegen stroom hebben, *adverso flumine uti.* Door den stroom afdrijven, *deferri flumine.* Den stroom dood zeilen, *adversum astrum velis superare.* Stroom is ook zoo veel als rivier, vloed, *flumen, inis, n. fluvius, ii, m. amnis, is, m.* Ook wordt stroom genomen voor de ligplaats der schepen, *statio, onis, f.* waarbij men *navium* voegen kan. Zamenstell. stroombewoner; *amnicola, ae, m. et f.* Stroomgod, *Deus fluvialis.* Stroomvisch, *piscis fluvialis.* Stroomwater, *aqua fluvialis, flumen vivum,* bij *Kil.* Van hier:

Stroomen, o. w. vloeijen, *fluo, xi, xum, ere, mano, avi, atum, are; Kiliaan* zegt ook *fluctuo, avi, atum, are; undo, avi, atum, are.* Van hier: stroming, v. *fluxus, us, m. manatio, onis, f. fluctuatio, onis, f. undatio, onis, f.*

Stroop, m. *syropus, i, m. Scheller* zegt *syrupus, i, m.* Zamenstell. strooplikker, *syropum lambens.* Stroopvat, *dolium syropum continens.*

Stroop, m. inval, *incursio, onis, f. incursus, us, m. excursus, us, m. decursio, onis, f. irruptio, onis, f.* ook *praedatio, onis, f.*

Stroopen, b. w. eenen inval doen, *incursionem facere,* ook *irruptionem, incursum vel irruptionem facere,* ook *infesto, avi, atum, are;* ook *praedor, aris, tus sum, ari, diripere, agere praedam.* Ook zoo veel als het vel aftrekken, *glubere, deglubere.* Van hier: stroping, v. zoo veel als stroop, ook *direptio, onis, f.* Stroopen, is ook nog zoo veel als op eene ongeoorloofde wijze het wild vangen, *illicito more venari.* Van hier: strooper, *venator clandestinus.* Strooperij, *venatio clandestina et illicita.* In den eersten zin is strooperij, *praedatio, onis, f. direptio, onis, f.* ook *incursus, insursio, irruptio, onis, f.* even als stroop. Strooper, *direptor, praedator, oris, m. praedo, onis, f.* Zamenstelling: stroopnest, *praedarum latibulum.*

Stroot, zie strot.

Strop, m. zoo veel als stnik, *laqueus, ei, m. restis, m.* bij *Plin.* Een die de strop waardig is, *restio, onis, m.* bij *Plaut. patibularius, i, m.* Zamenstell. stroptouw een scheepswoord, ook alleen strop, *funis cui strophae unous infungitur.* Verkl. stropje, *resticula, ae, f.* Stropje is ook nog eene soort van das, die met een gespje om den hals vast gemaakt wordt, *collare fibula adstrictum.*

Strot, m. *jugulum, i, n.* ook *jugulus, i, m. gula, ae, f. fauces, ium, f. pl.* Den strot afsnijden, *jugulo, avi, atum, are; confodere jugulum,* bij

Lucanus. Zamenſtell. ſtrotader, *vena gulae vel fauçium.* Strotſlagader, *arteria gulae vel fauçium.* Strotklepje, *epiglosſis vel epiglottis, idis, f.* *uva, ae, f.* bij *Celſ.*

Struif, v. *placenta ex ovis confecta, vel libum ex ovis confectum.* Zamenſtell. kervelſtruif, *libum vel placenta e caerefolio parata.* Spekſtruif, *libum vel placenta e lardo confecta*, enz. Van hier in den gemeenzamen ſtijl het werkwoord ſtruiven zoo veel als kakken of met drek bevullen, *ſtercore vel merda inquinare.* B. v. hij heeft zich beſtruifd, *ſtercore vel merda ſe inquinavit.*

Struik, m. *frutex, icis, m.* Verkleinw. ſtruikje, *fruticulus, i, m.* of liever *frutex parvus.* Zamenſtell. ſtruikbosch, *frutetum, i, n. fruticetum, i, n.* Struikmelde, *atriplex fruticoſum vel fruticoſa vel atraphaxis*, bij *Linn.* Struikroover, *latro in frutetis latens*, ook alleen *latro, onis, m. ſubſeſſor, oris, m.* bij *Kiliaan; ſpoliator, oris, m.* Struikroovertje, m. *latrunculus, i, m.* bij *Cicero.* Struikrooverij, *latrocinium, ii, m. latrocinatio, onis, f. ſpoliatio, onis, f.* Struikroofſter, *ſpoliatrix, icis, f.* bij *Cicero.* Deze laatſte komen van het werkwoord ſtruikrooven, *latrocinor, atus ſum, ari, ſpolio, avi, atum, are.*

Struikelen, zie ſtrompelen.

Struis, m. ſtruisvogel, *ſtruthio, onis, m. ſtruthiocamelus, i, m.* bij *Plin.*

Struive, zie ſtruif.

Struwel, is ook zoo veel als ſtruik.

Struderen, b. w. een onduitsch woord, zich ergens op toeleggen, zich moeite geven, *ſtudeo, ui, ere, operam dare, applicare ſe alicui rei, vel incumbere.* Ook bijzonder zich op de geleerdheid toeleggen en zich in dezelve oefenen, *ſtudere litteris, operam dare litteris.* In de godgeleerdheid of regten ſtuderen, *ſtudium theologiae vel juris amplecti, vel ſequi.* Van hier: ſtudent, *ſtudioſus literarum vel litteris deditus*, ook *civis academicus vel academiae.* Studie, v. *ſtudium, ii, n. literae, arum, f. pl.* Een man van ſtudie, *homo vel vir litteratus, doctus.* Zamenſtell. ſtudoor of ſtudeerkamer, *muſeum, ei, n.* bij *Schell.*

Stug, bijv. n. en bijw. zoo veel als ſtijfhoofdig, hardnekkig, *rigidus, a, um; cervicoſus, a, um; obſtinatus, a, um; pervicax, acis, omn. g. contumax, acis, omn. g.* bijw. *rigide, cervicoſe, obſtinate, pervicaciter, contumaciter, adverb.* Van hier: ſtugheid, v. *rigor, oris, m. obſtinatio, onis, f. pervicacia, ae, f. contumacia, ae, f.* Stug wordt in Friesland ook gebruikt in de beteekenis van *lacertoſus, a, um; nervoſus, a, um.* B. v. het is een ſtugge vent, *lacertoſus vel nervoſus est.*

Stuifmeel en ſtuifzand, zie onder ſtof.

Stuiken, o. w. *flecto, exi, exum, ectere, torqueo, torſi, tortum, torquere.* Ook zoo veel als ſchudden, *quatere vel quaſſare.*

Stuip, v. zekere zamentrekking der zenuwen, *convulſio, onis, f.* waaronder *nervorum* verſtaan moet worden, *ſpaſma, atis, n. ſpaſmus, i, m.* bij *Plin.* Zamenſtell. binnenſtuip, *convulſio vel ſpaſmus interior.* Doodſtuip, *convulſio mortem antecedens vel mortem indicans.* Minneſtuip, *tempeſtas amatoria.* Stuiptrekking, is hetzelve als ſtuip. Verk. ſtuipje, *parva convulſio, ſpaſma parvum vel ſpaſmus parvus.* Stuipen, o. w. *proſternere, adorare.*

Stuit, v. het uiterſte van het achterdeel, *uropygium, ii, n.* Stuitbeen, *os ſacrum.* Verkl. ſtuitbeentje, *coccyx, igis, m.* bij *Plin.* Stuit is ook zoo veel als wederſtuit of weerſtuit, *repulſus, us, m. repercuſſus, us, m.* bij *Plin.* Zamenſtell. ſtuitſtuk, *pars caudalis.*

Stuiten, b. w. zoo veel als tegenhouden, *retineo, ui, entum, ere, coërceo, reprimo, eſſ.*

Digitized by Google

essum, *imere*; onz. *resilire*, *resultare instar pilae*, bij *Kiliaan*. Niet stuiten, *nihil valere*. B. v. die man stuit niet, *homo iste nihil valet*. Ook zoo veel als afkeeren, beletten, *avertere*, *impedire*. B. v. ik zal dat wel stuiten, *hoc quidem avertam vel impediam*, ook *moror*, *atus sum*, *ari*. B. v. die zaak stuit bij mij, *res in me moratur*, *vel in me reï mora est*. Van stuiter, zoo veel als tegenhouder, *retentor*, *oris*, *m. coercitor*, *repressor*, bij *Cicero*. Stuiter is ook een speeltuig van de kinderen, *globus fictilis*. Stuiting, v. *retentio*, *coërcitio*, *repressio*, *onis*, *f. mora*, *ae*, *f.*

Stuiven, b. w. *pulvero*, *avi*, *atum*, *are*, *pulverem spargere*, *pulverem excitare*. Onperf. het stuift, *pulverat*, *pulvis est*, *pulvis cernitur*. Het stuift sterk, *valde pulverat*, *magnus pulvis est*, *magnus pulvis cernitur*, bij *Schell.*

Stuiver, m. zekere munt, *stuferus*, *i*, *m. stuverus*, *i*, *m.* bij *Scheller*.

Stuk, o. brok, deel, snede, *fragmen*, *inis*, *n. fragmentum*, *i*, *n.* Afgesneden stuk, *segmen*, *inis*, *n. segmentum*, *i*, *n.* Voor deel, *pars*, *partis*, *f.* B. v. van den arbeid, *pars laboris*. Van den weg, *viae*. Van eene rede, *membrum*, *i*, *n. pars*, *partis*, ook is het *frustum*, *i*, *n.* B. v. in stukken scheuren, *discerpere in frusta*, ook *discerpere*, alleen. Een stuk van een boek, *tomus*, *i*, *m. volumen*, *inis*, *n. pars*, *partis*, *f.* Een stuk van een gebroken been, *testa*, *ae*, *f.* bij *Celsi*. Ook zoo veel als daad, *res*, *rei*, *f. causa*, *ae*, *f. factum*, *i*, *n. facinus*, *oris*, *n.* B. v. een stout stuk, *audax facinus*. Een schoon stuk, *egregium facinus*. Van stuk tot stuk, *articulatim*, *adverb.* ook *articulate*, bij *Cicero*. Een stuk van een dambord of schaakbord, *latrunculus*, *i*, *m.* Ook bewijs, *argumentum*, *i*, *n.* B. v. dat zal bij de stukken blijken, *argumenta hoc probabunt*. Een stuk geschuts wordt ook alleen een stuk genoemd, *tormentum*, *i*, *n.* Zoo als kunst, werk, *ars*, *artis*, *f. opus*, *eris*, *n.* B. v. hij verstaat zijn stuk wel, *artem suam callet*. Op zijn stuk letten, *res suas curare*. Het stuk aanbinden, *urgere rem*. Iemand van zijn stuk helpen, *dearmare aliquem*, bij *Plaut. turbare aliquem*. Op zijn stuk blijven staan, *persistere in aliqua re*. Een muzijkstuk, *opus musicum*. Een stuk dat men in den schouwburg vertoont, *drama*, *atis*, *n. fabula*, *ae*, *f. comoedia*, *ae*, *f. tragoedia*, *ae*; *f.* zoo het een blij of treurspel zij. Een stuk geld, *numus*, *i*, *m.* Een stuk land, *modus agri*, *ager*, *praedium*, *fundus*, bij *Kiliaan*. Aan een stuk voort, *continenter*, *indesinenter*, *perpetuo*, *uno tenore*, *sine intermissione*, *continue*, *adv.* Een stuk boefs, *scelus*, *homo scelestus*, *flagrio*. Een stuk hoers, is bij *Kiliaan*; *meretrix*, *icis*, *f. scortum*, *i*, *n.* Stukswijs, *membratim*, *particulatim*, *frustatim*, bij denzelfden. Stuk in het algemeen om iets daarmede te beteekenen; b. v. een stuk drie vier, *tres vel quatuor*. Een stuk drie vier boeken, *tres vel quatuor libri*. Verkl. stukje, *particula*, *ae*, *f. frustulum*, *i*, *n. minutia*, *ae*, *f.* bij *Seneca*. Aan kleine stukjes, *minute*, *minutim*, *minutatim*, *frustillatim*, *assulatim*, *adv.* Aan stukken breken, *rumpere*, *disrumpere*, *dirumpere*, *frangere*, *diffringere*. Aan stukken wrijven, *terere*, *conterere*, *obterere*. Aan stukken snijden, *consecare*, *dissecare*, *concidere*, bij *Schell. discindere*, bij *Cicero*. In stukken scheuren, *dilacerare et dilaniare*, *lanciuare*, bij *Plin.* Van veel stukken gemaakt, *structilis*, *lis*, *le*, bij *Columella*. Vol stukken en brokken, *frustulentus*, *a*, *m.* Een schip dat gemakkelijk aan stukken valt, *navis solutilis*, bij *Sueton*. Stukken of schriftelijke bewijzen, *literae*, *arum*, *f. pl.* bij *Cicero*. Stukken van een

Digitized by Google

proces, *instrumenta litis*, bij *Quintilian.* Echte ſtukken, *instrumenta authentica*, bij *Ulpian.* enz.

Stulp, v. zoo veel als ſtolp, *operculum, i, n.* Ook een rietdak om het hooi onder te leggen, *tectum arundineum quatuor fistulis innixum ac foeno condendo serviens.* Ook, een laag boerenhuis, *casa rustica ac humilis.* Van hier: ſtulpen, b. w. zoo veel als bedekken, *operio, ui, ertum, ire.* Stulpswijs, bijw. *operculi instar.* Zamenſt. ſtulpkooi, *cavea operta.*

Sturen, b. w. *guberno, avi, atum, are, rego, rexi, rectum, regere, dirigo, exi, ectum rigere, moderor, atus sum, ari.* Het ſturen, *gubernatio, onis, f. regimen, inis, n. directio, onis, f. moderamen, inis, n.* Dit woord komt van ſtuur zoo veel als roer beteekenende, *clavus, i, m. gubernaculum, i, n.* Zamenſtell. ſtuurboord, *dextra navigii pars.* Spreekw. iemand van ſtuurboord naar bakboord zenden, *huc illuc aliquem mittere.* Stuurlastig, bijv. n. *gubernaculo non audiens, vel obediens.* Stuurlieden of ſtuurluiden, *gubernatores, naucleri, rectores navium.* ſpreekw. de beste ſtuurlieden ſtaan aan de wal, *facilius est alios carpere, quam bene agere.* Stuurman, *gubernator, oris, m. rector, oris, m.* Stuurmanskunst, *ars navicularia, scientia artis nauticae vel navalis.* Stuurmanſchap, zoo veel als zeevaartkunde, *ars navigandi, navicularia, ae, f.* bij *Cicero*; *disciplina navalis.* Stuurplegt, v. *posterior navis pars, locus naucleri.* Stuurriem in eene ſloep, *remus gubernans vel gubernaculi officio fungens.*

Sturen, b. w. zenden, *mitto, isi, issum, ittere.* Zie zenden.

Stut, m. zoo veel als ſteunſel of ſtijl, *fulcrum, i, n. ſtatumen, inis, n. ſtabilimen, inis, n. ſtabilimentum, i, n. firmamen, inis, n.* bij *Ovid. firmamentum, i, n.* bij *Caeſar*; *columen, inis, n.* bij *Vitr.* zie de andere beteekenisſen die overdr. zijn bij ſteun. Van hier: ſtutten, b. w. *falcio, fulſi, fultum, fulcire, ſtabilio, ivi, itum, ire, firmo, avi, atum, are*; *ſtatumino, avi, atum, are.* Ook zoo veel als tegenhouden, *impedire, avertere, retinere, arcere, cohibere.* Zoo veel als vertragen, *morer, atus ſum, ari.* Stutten is ook nog zoo veel als rondloopen in plaats van naar ſchool te gaan, *otioſe vagari, et ſcholam negligere.*

Stuurs, bijv. n. en bijw. *austerus, a, m*; *rigidus, a, m*; *torvus, a, m*; *ſeverus, a, m*; *asper, era, erum, inſuavis, is, e*, bij *Cicero*; bijw. *austere, rigide, torve, severe, aspere et asperiter, inſuaviter.* Van hier: ſtuurſheid, v. *austeritas, atis, f. rigor, oris, m. torvitas, atis, f. ſeveritas, atis, f. asperitas, atis, f. inſuavitas, atis, f.* bij *Gell.*

Stuwen, zie ſtouwen.

Nota bene, de basterdwoorden *ſubiet, ſubſtantie, ſubſtituit, ſubſtituirſchout* en *ſubtil* heb ik overgeſlagen, als zijnde naar mijn oordeel al te onduitsch om in een woordenboek geplaatst te worden.

Suf, bijv. n. dol van aart, peinsachtig, mijmerende, *delirus, a, m*; *meditabundus, a, m.* Van hier: ſuffen, o. w. *deliro, avi, atum, are.* Suffer, *delirus.* Sufferij of ſuffing, v. *deliratio, onis, f. delirium, ii, n. deliramentum, i, n.* Anderen ſchrijven zuf enz.

Suiker, v. *ſaccharum, i, n.* Van hier: ſuikeren, *condire vel imbuere vel perfundere ſaccharo.* Zamenſtell. ſuikerbakker, *pistor dulciarius vel cupedinarius.* Ook zoo veel als ſuikerraffineerder, *coctor ſacchari.* Suikerbakkerij, *officina cupedinaria*, ook *aedificium ſaccharo coquendo ſerviens.* Suikerbrood, *panis vel meta ſacchari.* Suikerkandij of kandijſuiker, *ſaccharum crystalliforme.* Suikerboon, *phaſeolus a ſaccharo nomen gerens.* Suikerwit, *piſum dulcius vel piſum*

Digitized by Google

fum a faccharo nomen gerens. Suikergast, eene soort van bloedeloos diertje, *lepisma saccharina*, bij *Linn.* Suikerei, *cichoreum, ei, n. vel cichorium, ii, n.* Suikergebak of suikergoed, *opus pistorium saccharo conditum.* Suikerkoek, *placenta saccharina vel a faccharo nomen gerens.* Suikermeloen, *melo dulcissimus vel a faccharo nomen gerens.* Suikermolen, *mola arundini facchari contundendae serviens.* Suikermond, *os mellitum.* Suikerpapier, *charta metis facchari imbuendis serviens.* Suikerpeer, *fisurum, i, n. dancus niger.* Suikerdoos, *pyxis faccharo seruando serviens.* Suikerbeschuit, ook suikerjannetje genoemd, *panis bis coctus faccharo conditus.* Suikerhuis, zie suikerbakkerij. Suikerkist, *cista in qua faccharum transporeatur.* Suikerlepeltje, *cochlear parvum faccharo hauriendo serviens.* Suikermommetje, een kinderspel, *myinda*, bij *Kiliaan.* Suikernetel, *urtica alba.* Suikerpot, *olla, in qua facchurum servatur*, ook *in qua mela facchari exquitur.* Suikerriet, *arundo facchari, arundo facchárina, arundo faccharina Indica, canna facchari, arundo saccharifera.* Suikerwortel, *siser, fisarum, fisarum germanorum, fiam fserum*, bij *Linn.* Suikerzoet, *dulcis instar facchari vel dulcedinem facchari habens.*

Suilen, b. w. *resi equo protracto piscari inter brevia.* Ook zegt men dat moet zoo wat heen suilen, *in ea re taliter qualiter agendum est.*

Suizelen, ook suizebollen, o. w. *vertigine laborare* Van hier: suizelig, *vertigine laborans.* Suizeling, v. *vertigo, inis, f.*

Suizen, o. w. een ruischend geluid maken, *sibilo, avi, atum, are, susurro, avi, atum, are.* Van de ooren sprekende is het, *tinnio, ivi, itum, ire.* Van hier: suizing, v. *sibilatio, onis, f. susurrus, murmur summissum*, bij *Kil.* Van de ooren, *tinnitus, us, m.*

Sukade, v. *cortex citrei faccharo conditus.*

Sukkelen, o. w. zoo veel als talmen, *cesso, avi, atum, are, cunctor, atus sum, ari.* Op zee sukkelen, *dia per mare vagari.* Ook is sukkelen, kommerlijk aan den kost komen, *duriter vitam agere vel duriter se habere.* Ook ziekelijk zijn, *aegroto, avi, atum, are.* Ook tegenspoed hebben, *aduersa vel improspera fortuna uti.* Van hier: sukkelaar, *cesator, oris, m. cunctator, oris, m.* ook *aliquis, qui duriter vitam agit, aegrosans, infelix, miser.* Ook is sukkelaar, *homo neptus, imperitus.* Sukkeling, v. *cesatio, onis, f. cunctatio, onis, f.*

Sul, m. een halve gek, *stultulus*, bij *Schell. homuncio, onis, m. homullus vel homulus, i, n. homuncutus, i, m. homo demissus*, bij *Hor. insulsus homo, homo cui ingenium claudicat.*

Sulfer, v. zwavel, zie dat woord.

Sullen, o. w. zoo veel als glijden, *labi, prolabi, lapsare.* Zamensulbaan, *planities glaciata*, bij *Kiliaan.*

Sultan, m. *imperator Turcicus.* Sultana, *nomen maximae nauis actuariae apud Turcas.* Sultanijn, *nummus effigie imperatoris Turcici insignitus.* Sultanin, v. *imperatrix vel augusta Turcarum.*

Sulte, v. voor pekel, *muria, ae, f.* Van hier: sulten, b. w. *muria condire.*

Surkel, zie Zurkel.

Sus, een tusschenwerpsel, stil! zwijg! *pax! silentium!*

Sussen, b. w. doen zwijgen, stillen, *sedo, avi, atum, are, tranquillo, avi, atum, are*, ook *silentium imponere, facere facio.*

Synagoge, v. een onduitsch woord, naam der Joodsche kerk, *Synagoga, ae, f.*

Synode, een onduitsch woord, zoo veel als kerkelijke vergadering, *Synodus, i, f.*

Syringa, zie seringa.

Syroop, zie stroop.

Digitized by Google

T, de achttiende letter in de gewone rangschikking van het Abé, *T, litera, in solito alphabeti ordine, decima octava.*

Ta, eene rivier in Sina, *Taa, ae, f.*

Taag, eene bekende rivier in Portugal, *Tagus, i, m.*

Taai, bijv. n. en bijw. buigzaam, *lentus, a, m; flexibilis, lis, le; flexilis, lis, le.* Ook kleverig, *viscosus, a, m; sequax, acis, omn. g.* b. v. *pix sequax.* Ook voor gierig, *tenax, acis, omn. g. avarus, a, m.* Taai zijn, *lenteo, ere.* Taai worden, *lentescere.* Taai maken, *lento, avi, atum, are.* Van hier: taaijaard, *homo tenax vel avarus.* Taaije slijm, *lema, ae, f.* bij *Plinius.* Wij gebruiken taai ook nog voor sterk, *robustus, a, m; laboris patiens.* Taaiachtig, bijv. n. *naturam, rationem lentam, viscidam viscosam, flexibilem, flexilem vel sequacem habens.* Taaiheid, ook taaijigheid, v. *lentitia, ae, f. lentor, oris, m.* bij *Columella; flexibilitas, atis, f.* bij *Solinus; sequacitas, atis, f.* bij *Arnobius.* Voor gierigheid, *tenacitas, atis, f. avaritia, ae, f.* ook *patientia laboris, robur, oris, n.* Taaije is bij *Kiliaan, avia, ae, f.* ook *anus rugosa.*

Taak, v. gezet werk, *pensum, i, n. justa, orum, n. plur. plena opera,* bij *Kiliaan.* De taak afdoen, *absolvere pensum.*

Taal, v. spraak, *lingua, ae, f. sermo, onis, m. loquendi modus, loquela, ae, f. oratio, onis, f. idioma, atis, n.* Taal en antwoord, *interrogatio et responsio.* Ook is taal en antwoord geven, *convenienter respondere alicui.* Bevallig van taal, *facundus, a, m; suaviloquus, a, m.* Deftige taal, *oratio grandiloqua.* Zamenstell. taalfout of taalgebrek, *vitium sermonis, peccatum contra linguam.* Taalkenner, *intelligens, sciens vel peritus linguae vel linguarum.* Taalkennis of taalkunde, *intelligentia, scientia vel peritia linguae vel linguarum.* Taalkundig, *peritus, intelligens vel sciens linguae vel linguarum.* Taalkundige, m. *homo vel vir peritus, sciens vel intelligens linguae vel linguarum.* Taalman, *interpres, etis, m.* Het meerv. is taallieden, *interpretes, um, m. plur.* Taalmeester, m. *magister praeceptor vel doctor linguae vel linguarum,* ook wel *literator, oris, m.* bij *Scheller; grammaticus, i, m.* Taalrijk, *verbosus, a, m; abundans vel dives verbis.* Ook voor welsprekend, *facundus, a, m; eloquens, entis, omn. g.* Taalschikking, v. *constructio, onis, f.* waarbij men ook *verborum* voegen kan. Taalteeken, *accentus, us, m.* Taalvitter of taalzifter, *criticus, i, m.* bij *Horat.* Taalwoestheid, v. *barbaries linguae, barbarismus, i, m.* Taalvaardig is bij *Kiliaan facundus, disertus, eloquens, lingua promtus.* Van hier: talen, *loqui, dicere.* Naar iets talen, *interrogare, quaerere, inquirere de aliqua re vel curare aliquid.*

Taamlijk of tamelijk, bijv. n. en bijw. matig, *modicus, a, m; mediocris, is, e;* bijw. *modice, mediocriter, adv.*

Taan, v. run, dienende om leder te bereiden, *cortex quercina in pulverem redacta.* Van hier het b. w. tanen, *ope corticis quercinae in pulverem redactae praeparare pelles, concinnare coria.* Van hier: taner, m. *coriarius, ii, m.* Tanig, *corticis quercinae in pulverem redactae conditionem rationem vel naturam habens.* Zamenstell. taankeetel, *ahenum cortici quercinae in pulverem redactae coquendae serviens.* Taankleur, *color ravus, ravidus, jecorosus, cervinus, castaneus,* bij *Kiliaan.* Tanerij, *officina coriaria.* Getaand, v. d. *colore corticis quer-*

ci-

zinae in pulverem redactae imbutus, infectus vel tinctus, a, m. Ook is er nog een ander onz. werkw. tanen van eene geheel andere beteekenis, namelijk van verduisterd worden, *obscurari.* Van hier: taning, v. *obscuratio.* B. v. van de zon, *obscuratio solis, defectio vel defectus solis, eclipsis, is, f.* bij *Cicero.* Zamenst. taanrond, o. *ecliptica, ae, f. zodiacus, i, m.*

Taarling of taerling, zie Teerling.

Taart, v. zeker gebak, *placenta, ae, f. scribilita, ae, f.* Verkl. taartje, *crustulum, i, n. placentula, ae, f. parva scribilita.* Zamenstell. taartkoek, *placenta pesto cocta.* Taartpan, *testus vel testum, i, n.* bij *Kiliaan.* Taartbakker, *crustularius, ii, m.* bij *Sen. placentarum coctor.*

Taartstol, m. *turbo vel trochus emisfarius.*

Tabak of tobak, m. zeker gewas, *tabacum, i, n. herba Nicotiana, tabacum Nicotiana,* bij *Linnaeus,* ook *Nicotiana* alleen. Zamenstell. tabaksblad, *folium tabaci vel herbae Nicotianae.* Tabaksbroeder, *amans herbae Nicotianae vel tabaci.* Tabaksdoos, *capsula Nicotianae.* Tabakshandelaar, *negotiator vel venditor Nicotianae,* ook tabakskooper. Tabakskistje, *pyxis Nicotianae.* Tabakskomfoor, *ignivabulum herbae Nicotianae accendendae serviens.* Tabaksland, *ager herba Nicotiana consitus.* Tabaksman, zoo veel als tabakskooper. Tabaksmannetje, *homuncio vel homunculus.* Tabakspijp, *fistula fumo herbae Nicotianae ducendo serviens.* Tabaksplanti, *planta herbae Nicotianae.* Tabaksplanter, *plantator vel consitor herbae Nicotianae.* Tabaksrol, *fasciculus herbae Nicotianae.* Tabaksrook, *fumus Nicotianae.* Tabakrooker, *fumum Nicotianae ope fistulae ducens.* Tabakspinner, *folia Nicotianae mens, vel mendis foliis Nicotianae operam praestans.* Tabakspinnerij, *officina ubi foliis Nicotianae mendis operam praestant.* Tabakstopper of tabakstoppertje, *instrumentum Nicotianae densandae vel farciendae serviens;* bij *Scheller.* Tabakskooper, zie tabakskooper. Tabakswinkel, *taberna, in qua Nicotiana prostat, &c.* Tabak rooken, *fumum Nicotianae ope fistulae ducere.*

Tabbaard of tabberd, m. lange rok, *toga, ae, f.* Voor eene vrouw, *palla, ae, f.* Nacht of tafeltabberd, is bij *Kiliaan vestis coenatoria.* Verkl. tabberdje, *togula, ae, f.* bij *Cicero; parva stola, pallula, ae, f.* Met eenen tabberd gekleed, *togatus, a, m,* bij *Cicero; stola vel palla indutus.* De mannelijke tabberd dien de jongelingen aantrokken, wanneer zij den ouderdom van zestien jaren bereikt hadden, *toga virilis.* Het is zoo veel als mondigheid bij ons, *aetas virilis,* zoo dat *togam virilem induere* bij ons is, mondig worden. Lieden van den tabberd zijn, *judices, senatores, patroni, advocati.*

Tabernakel, m. een onduitsch woord, zoo veel als hut of tent, *tabernaculum, i, n. tentorium, ii, n.* Spreekwoord: ik zal daar geen tabernakelen bouwen, *non diu illic morabor.*

Tabijn, o. gewaterd taf, *sericum undatum.*

Tabouret, m. een zuiver Fransch woord, doch bij ons veel in gebruik, *sella adminiculo carens.*

Tachentig of tagtig, *octoginta, indeclin. octogena, ae, a, octogenus, a, um.* Tachentig of tagtigmaal, *octogies, adv.* Tachentigste of tagtigste, *octogesimus, a, m.* Van hier: tachentig of tagtig, *octogenarius, a, m.*

Taerling, zie Teerling.

Taf, o. fijne zijden stof, *sericum tenue, serici tenuioris genus.*

Tafel, v. disch, *mensa, ae, f. tabula, ae, f. cibilia, ae, f.* bij *Varro;* doch dit is eene etenstafel als ook *mensa escaria,* bij *Festus.* Ook wordt dit woord voor het eten zelf gebruikt, *coena, ae, f.* B. v. aan tafel, *in coena, inter coenam, inter coenandum.* Hij heeft aan tafel veel

Digitized by Google

veel gedronken, *inter coenam vel inter coenandum strenue bibit.* Aan tafel zitten, *adsidere mensae.* Bij de Romeinen, die aan de tafel lagen, is het *accubare vel accumbere.* Eene ronde tafel, *orbis, is, m.* bij *Martialis. Kiliaan* verklaart hem door *mensa Delphica, cillibe, cibilla, mensa tripedanea, rotunda orbicularis versatilisque.* Een tafel met eenen voet, *monopodion, ii, n.* bij *Liv.* Iemand aan tafel verzoeken, *vocare vel invitare aliquem ad coenam.* Eene goede tafel, *lauta coena vel lautus victus, mensa opima,* bij *Silius Italicus.* Open tafel houden, *omnes sine discrimine admittere coenae, epulis vel convictibus,* bij *Tac.* Van tafel opstaan, *surgere coena.* De tafel afnemen, *removere mensam, removere cibos, tollere convivium,* bij *Plautus.* Tafel is ook zoo veel als het heilig avondmaal, *coena sancta.* Ter tafel gaan, *coenam celebrare sanctam.* Ridders van de ronde tafel, *equites mensae Arthurianae.* De ridderorde van de ronde tafel is, *ordo equitum mensae Arthurianae, (ab Arthuro rege Britanniae institutus).* De twee tafelen der wet, *duae tabulae legis.* De wetten der twaalf tafelen, bij de Romeinen, *lex duodecim tabularum.* Tafel der tijdrekening, *tabula chronologica.* Eene witte tafel, waarop men de namen schreef van die genen, die naar ambten stonden, *album, i, n.* bij *Seneca.* Tafel is ook zoo veel als register, *elenchus, i, m. index libri,* bij *Kiliaan.* Ook zoo veel als wisselbank, *mensa nummaria, mensa publicanorum, vel numulariorum,* bij *Kiliaan.* Zamenstell. tafelbed, *lectus, i, m.* Verkl. tafelbedje, *lectulus, i, m. torus, i, m.* bij *Virgilius.* Tafelbezem, *parasitus, i, m.* Tafelbier, *cerevisia mensalis, cibaria vel tenuis.* Tafelboekje, *pugillares.* Tafelblad, *tabula mensae,* bij *Scheller.* Tafelbord, *orbis, is, m. & f.* Tafelbroeder, *convictor, oris, m.* Ook zoo veel als schuimlooper, *parasitus, i, m.* Tafeldienaar, *minister, ministrator, oris, m.* Tafelgast, *convivа, ae, m. & f.* Tafelgenoot, *convictor, oris, m. socius coenae.* Tafelgenote, *socia coenae.* Tafelgeregt, *ferculum, i, n.* bij *Seneca.* Tafelgezel, zie tafelgenoot. Tafelgoed, *apparatus vel instructus mensae, instrumenta coenatoria vel mensalia.* Tafelkleed, *tapetum mensarium.* Tafelklokje of tafelschel, *tintinnabulum mensarium.* Tafelknecht, *structor,* bij *Kiliaan.* Tafelliedje, *cantilena epularis.* Tafellaken, *mappa, ae, f.* Tafelmes, *culter escarius.* Tafelpraat, *sermo convivalis.* Tafelreden en tafelgesprek is hetzelfde. Tafelring, *orbiculus, cui vasa escaria imponuntur.* Tafelschraag, *trapezophorum, i, n. in Digestis.* Tafelsrum *mensae suppositum.* Tafelschuimerij, *parasitatio, onis, f.* Tafelspel, *ludus mensarius, ludus convivalis.* Tafeltje, *mensula,* bij *Plautus.* Tafelvriend, *amicus mensae, ollae vel patinae, asfecla mensae, parasitus, i, m. mensipeta, ae, m.* Ook in eenen goeden zin, *convivа, ae, m. convictor, oris, m.* Tafelwijn, *vinum cibaris, vinum vel mensale,* bij *Scheller; vinum ignobile,* bij *Kiliaan.* Tafelvolger, *omnium mensarum asfecla,* bij *Cic.* Van hier:

Tafelen, o. w. *mensae adsidere,* bij de Romeinen, *adcubo, ui, itum, are; adcumbo, ui, itum, ere; decumbere et discumbere,* bij *Cicero.*

Tafereel, o. paneel, *tabula, ae,* bij *Plautus. f.* Ook schilderij, *tabula picta, f. pictura, ae, f.* Overdr. beteekent het eene beschrijving, *descriptio, onis, f.* Verkl. tafereeltje, *tabella, ae, f. tabella picta,* ook *parva vel brevis descriptio.*

Tagent, o. een klavecimbaalmakers-woord, het wippertje, dat de snaren raakt, *malleolus chordans tangens vel pulsans.*

Tagtig, zie Tachentig.

Tak, m. telg, *ramus, i, m. frus-*

Digitized by Google

chium arboris. Van eenen wijngaard, *sarmentum, i, n.* Tak van eenen boom, is ook *ramus, i, m.* Een afgehouwen tak, is *ramale, is, n.* De uiterste einden der takken, *flagella, orum, n. plur.* bij *Virgilius.* Takken der aderen, *tori venarum,* bij *Celsus.* Tak heet ook zoo veel als ambei, *haemorrhois, idis, f.* Van hier heeft *Kiliaan* het b. w. takken, *amputare ramos,* ook *producere ramos,* en *suspendere de arbore.* Verkl. takje, *ramulus, i, m. ramusculus, i, m.* Van hier: takken, *ramosus, a, m.* Vol takken, *ramosus, a, m.* Van hier: takkeling, m. *avicula volare nescia sed de ramo in ramum saliens.* Zamenst. takkebos, *fascis virgultorum,* ook gebruikt *Caesar fascis* alleen, *fascis lignorum,* bij *Hyginus.*

Takel, v. een zwaar touw en blok, dienende om zware goederen in en uit de schepen te hijschen, *rudens et trochlea majores oneribus navibus in vel exponendis servientes,* ook *funis ductarius major.* De takel aanslaan, *funem ductarium majorem parare.* Takel beteekent bij *Kiliaan* ook zoo veel als ons takelage, *armamenta, vel instrumenta navium, ut funes, vela &c. apparatus navium.* Van hier het bedr. w. takelen, *instruere navem, armamentis nauticis instruere, ornare vel adornare navem.* Takelen is ook zoo veel als op sleeptouw nemen, *remulco protrahere.* Ook zoo veel als toetakelen, in den figuurlijken zin van afrossen: iemand braaf toetakelen, *depexum aliquem dare.* Van hier: takelaar, zoo veel als takelmeester, *instructor navis,* ook *armamentis navium praefectus.* Takeling, v. *instructio vel armatura navium.* Getakeld, v. d. *instructus, a, m; armatus, a, m.* Zamenstell. takelhaak, *uncus funis ductarii majoris.* Takeltuig is hetzelfde als takelage.

Tal, o. getal, *numerus, i, m.* Zamenstell. talhout, *talea, ligna quae numero venduntur,* bij *Kiliaan.* Talloos, *innumerus, a, m; innumerabilis, lis, le.* Talrijk, *numerosus, a, m.* Talrijkheid, *numerositas, atis, f.* bij *Macrobius.* Talkundig, *arithmeticus, a, m.* Talmeester, *praeceptor vel magister arithmetices.* Zamenstell. talmerk, *nota numeralis, vel arithmetica.*

Talavera, eene stad in Spanje, *Ebura, ae, f.* bij *Liv.*

Talent, o. een onduitsch woord van het Latijnsche *talentum, i, n.* bij *Cicero.* Zekere som of gewigt bij de ouden; in den eersten beteekenis was het de wage waarop iets gewogen werd, en de tweede het gewigt en het geen gewogen werd, en daar de ouden elkander het zilver bij betalingen toewogen: van daar komt het, dat dit woord bij de Romeinsche schrijvers niet alleen het gewigt, maar eene som gelds beteekent, en de Grieken en Romeinen plagten er even zoo bij te rekenen als de Engelschen bij ponden sterling: van daar is *talentum,* eene som geld, doch deze is van onderscheiden waarde geweest. Een *talentum Atticum* bedroeg zestig *minae,* of zes duizend *drachmae.* Volgens de uitrekening van *Elsenschmidt* negenhonderd rijksdalers, anderen rekenen meer, anderen weder minder. Een *talentivus,* ook eene soort van gewigt, maar even verschillende als in de vorige beteekenis. *Talentum Atticum* woog zestig Attische ponden. En een *talentum Romanum* was tachtig pond. Talent heeft ook eene geheele andere beteekenis aangenomen, te weten die van aangeboren begaafdheid, *dos animi.* B. v. hij is een man van groote talenten, *vir isto magnis animi dotibus praeditus est.* Ook zoo veel als bekwaamheid, *peritia, ae, f.* B. v. talent om te zingen, *peritia in arte canendi,* &c.

Talie, v. duimbreed, *latitudo pollicis,* ook gebruikt *Caesar, pollex, icis, m.* alleen. Ook beteekent talie hetzelfde als takel.

Digitized by Google

Talje, v. een ond. woord van het Fransche *taille*, zie Gestalte.

Taling, taeling of teling, v. een klein slag van genden of enden, *querquedula*, *æ*, *f.*

Taljoor of teljoor, o. zoo veel als tafelbord, *orbis mensarius*, *orbiculus*, *i*, *m.* *quadra*, *æ*, *f.* bij *Kiliaan*. Van hier: taljoor of teljoorlekken, *parasitari*, *alienas mensas sectari*. Taljoor of teljoorlekker, *parasitus*, *i*, *m.* *mensarum assecla*.

Talk, o. ongel, smeer, *sebum*, *i*, *n.* ook *seyum*, *i*, *n.* bij *Scheller*. Talkachtig of talkig, *naturam*, *conditionem vel rationem sebi habens*, *sebo similis*, *is*, *e*. Van talk, *sebaceus*, *a*, *m.* Vol talk, *sebosus*, *a*, *m.* In talk dopen, *sebo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Columella*. Zamenstell. talkboom, *arbor sebifera Sinensis*, *croton sebiferum*, bij *Linn.* Talkkaars, *candela sebacea*.

Talm, m. en v. zoo veel als een man of eene vrouw, die talmt, *cunctator*, *oris*, *m.* *cessator*, *oris*, *m.* *femina cunctabunda vel cessans vel tarda*.

Talmen, o. w. dralen, sammelen, *cunctor*, *tatus sum*, *ari*; *cesso*, *avi*, *atum*, *are*; *tergiversor*, *atus sum*, *ari*. Van hier: talmer, *cunctator*, *cessator*, *oris*, *m.* *tergiversator*, *oris*, *m.* bij *Gellius*. Talming, v. *cessatio*, *onis*, *f.* *cunctatio*, *onis*, *f.* *tergiversatio*, *onis*, *f.* Talmerij is hetzelfde als talming. Talmster, *femina cunctabunda vel tarda*. Van hier ook talmachtig, *cunctabundus*, *a*, *m.* Op eene talmachtige wijze, *cunctanter vel cunctabunde*, *adv.*

Talmud, m. een Hebreeuwsch woord, *talmud*, *is*, *n.* *liber*, *omnem Judaeorum doctrinam sive legem*, *quam oralem vocant*, *complectens*. Van hier: talmudsch, bijv. n. *talmudicus*, *a*, *m*; bijw. *talmudice*. Een talmuddist, *talmudita*, *æ*, *m.* *vel talmudis peritus*, *a*, *m.*

Tam, bijv. n. en bijw. mak, *mansuetus*, *a*, *um*; *cicur*, *uris*, *omn. g.* *domitus*, *a*, *m*; *domesticus*, *a*, *m*; *mitis*, *is*, *e*; bijw. *mansuete*. Van hier: tammen, waarvoor men meest temmen gebruikt, zoo veel als tam maken, *mansuefactio*, *ecf*, *actum*, *acere*; *cicurem reddere*, *domare*, *mitigare*. Van hier: temmer, m. *domitor vel domator*, *oris*, *m.* *moderator*, *oris*, *m.* *mansuetarius*, *ii*, *m.* bij *Lampridius*. Temster, v. *domitrix*, *icis*, *f.* *moderatrix*, *icis*, *f.* bij *Scheller*. Temming, v. *domitura*, *æ*, *f.* *domitus*, *us*, *m.* *domatio*, *onis*, *f.* *mitigatio*, *onis*, *f.* *moderatio*, *onis*, *f.* Getamd of getemd, v. d. *mansuefactus*, *a*, *um*; *domitus*, *domatus*, *a*, *um*; *curatus*, *mitigatus*, *moderatus*. Ook gebruikt men temmen voor bedwingen, *coercere*, *compescere*, *retinere*. Van hier: tembaar, *domabilis*, *lis*, *le*. Ontembaar, *indomabilis* et *indomitus*, *a*, *m.* Tamheid of tammigheid, *mansuetudo*, *inis*, *f.* *natura mitis*, *cicur*, *mansueta*. Tam worden, *mansuefieri*, *id.* *mansuescere*, *mitescere*, bij *Livius*; *cicurem fieri*, *mitigari*, bij *Scheller*.

Tamarinde, v. de vrucht van den tamarindeboom, *fructus tamarindi vel tamarindorum*. Zamenstell. tamarindeboom, *tamarandus*, bij *Linn.* Tamarindevleesch, *pulpa tamarindi*. Tamarindepit, *nucleus tamarindi*.

Tamarisch, v. *tamarix*, *icis*, *f.* bij *Plinius*. Zamenstell. tamarischboom, *myrice*, *es*, *f.* bij *Virg.* *tamaristus*, bij *Pallad.* *tamarice*, *es*, *f.* bij *Plin.* *tamarix*, bij *Linn.*

Tamboer, m. een onduitsch woord zoo veel als trommelslager, *tympanista*, *æ*, *m.* ook *tympanistes*, *æ*, *m.* bij *Junius*. Van hier: tamboeren, *tympanum pulsare*. In den gemeenzamen stijl beteekent dit woord ook *verbera aliquem*. Ook zegt men op iets tamboeren, voor bij aanhoudendheid iets verzoeken, *idem vel sine intermissione rogare aliquid*.

Tambre, een rivier in Spanje, *Tambrus*, *i*, *m.*

Digitized by Google

Tame, eene kleine ſtad in Engeland, *Tama, ae, f.*

Tamelijk, zie Tamelijk.

Tamelijkheid, zie Taamlijkheid.

Tamheid, zie bij tam.

Taming, eene ſtad in Sina, *Tamanga, ae, f.*

Tanaro, eene rivier in Italie, *Tanarus, i, m.*

Tand, m. *dens, dentis, m.* bij *Cicero.* Een merktand of tand, die den ouderdom van de beesten aantoont, *gnomon, onis, m.* bij *Vitruvius.* Een tand van eenen kam, *radius pectinis.* Tanden krijgen, *dentio, ire,* bij *Celſus.* Tanden uittrekken, *edento, avi, atum, are.* Iemand de tanden los ſlaan, *labefacere dentes alicui,* bij *Terentius.* Mismaaktheid van tanden, *brocchitas, atis, f.* bij *Plinius.* Iemand die mismaakte tanden heeft, *brocchus, i, m.* bij *Plautus.* Een werktuig met twee tanden of tweetandig, *bidens, entis, m.* Drietandig, *tridens, entis, m.* Viertandig, *quadridens, entis, m.* bij *Varro.* Met de tanden, *mordicus, adv.* De voorſte tanden, *dentes primores, anteriſi, vel topick,* bij *Celſus.* Uitſtaande tanden, *dentes exſerti, dentes eminuli,* bij *Varro.* Hondstanden of oogtanden, *dentes canini,* bij *Plinius.* Witte tanden, *dentes candiduli,* bij *Cicero.* Verkl. tandje, *denticulus, i, m.* Met tandjes voorzien, *denticulatus, a, m.* Spreekwoorden: uit de tanden rukken, *amovere, ſubmovere,* bij *Scheller.* Iemand aan den tand voelen, *tentare aliquem.* De tanden doen hem niet meer zeer, *mortuus eſt.* Iemand de tanden wijzen, *fortiter reſiſtere alicui,* Haar op de tanden hebben, *animoſum eſſe.* Dat wijf heeft haar op de tanden, *femina iſta vera Xanthippe eſt.* Zamenſtell. tandbalſem, *balſamum dentarium vel dentibus ſerviens.* Tandbreker, *dentifragibulus, i, m.* Een werktuig om tanden mede te breken, heet ook tandbreker, *dentifragibulum, i, n.* Tandborſteltje, *peniculus dentarius vel dentibus purgandis ſervieus.* Tandenſtoker of tandſtoker, *dentiſcalpium, ii, n.* Tandkas, *capſa dentaria, alveolus dentarius.* Tandkruid, *dentaria, ae, f.* bij *Linnaeus.* Tandlosmaker, *labefactator dentium.* Tandloos of tandenloos, *edentulus, a, m, dentibus carens.* Een tandenloos beſje, *anus edentula.* Tandeloos maken, *edentare, privare dentibus.* Tandmeester, *medicus dentiducus, medicus dentarius, medicus dentibus extrahendis operam navans.* Tandmiddel, *remedium dentarium, medicamentum dentibus utile.* Tandnijptang, *dentarpagra, ae, f. odontagra, ae, f. forceps dentarius vel dentibus evellendis vel extrahendis ſerviens.* Tandpijn, *dolor dentium, odontalgia, ae, f.* Tandpijn hebben, *laborare dentibus,* ook *dolore dentium laborare.* Tandpijn krijgen, *adſci dolore dentium.* Tandpijnſtillend middel, *medicamentum odontalgiam ſedans.* Tandplaaster of tandpleister, *emplaſtrum dolorem dentium ſedans.* Tandpoeder of tandpoeijer, *dentifricium, ii, n. vel pulvis dentibus fricandis ſerviens, nitella, ae, f.* bij *Mart.* Tandſtoker, zie tandenſtoker. Tandenrij, *ſeries dentium.* Tandswijze, *dentatim, denticulatim, dentium inſtar.* Tandtrekker, *evulſor dentium, medicus dentibus extrahendis operam navans,* ook zoo veel als tandnijptang. Ook zoo veel als knibbelaar, *vitilitigator, oris, m.* Tandvleesch, *gingiva, ae, f.* Tandpijnboom, *zantoxylum, i, n.* bij *Linn.* Tandwortel, *radix dentis.* Ook een kruid zoo genoemd, *plumbago Europaea,* bij *Linnaeus.* Tandwerk, *opus dentatum.* Ook alle tanden te zamen, *omnes dentes univerſi.*

Taneit, bijv. n. bruingeel, *ravus, a, m; ravidus, a, m; ſervinus, a, m; jecorarius, a, m; caſtaneus, a, m.*

Tang, v. vuurtang, *forceps, ipis, m. et f.* Verkl. tangje of tangetje, *parvus vel parva forceps; vulſella, ae, f.* bij *Schell.* di

laatſt

laatste duidt vooral een tangetje aan, om tanden of splinters uit te trekken. Spreekw. dat sluit als een tang op een varken, *oratio ista connexu caret.* Zamenstell. buigtang, *forceps flectendo serviens.* Nijptang, *vulsella, ae, f.*

Tanger. zie tenger.

Tans, zie thans.

Tap, m. stopzel, *embolus, i, m. epistomium, ii, n.* bij *Vitruv.* Ook kraan, *siphunculus, i, m.* Bier bij den tap verkoopen, *cerevisiam minutatim vendere.* Spreekw. de zog is met den tap gaan loopen, *heminariam venditionem relinquere coactus est.* Hij beterd als scharbier op den tap, *in dies deterior fit.* Verkl. tapje, *paryus embolus, paryum epistomium. siphunculus, i, n.* Ook het lelletje in de keel, *uva, ae, f.* Tapje, is ook nog zoo veel als kroeeje, *cauponula, ae, f.* Van hier: taphuis, *caupona, ae, f.* Tapkruid, *uvularia, ae, f.* bij *Linn. hypoglossum, i, n. hypoglossa, ae, f.* bij *Plin. laurus Alexandrina vel ruscus hypophyllum,* bij *Linn.* Van hier het b. w. tappen, *promo, prompsi, promtum, promere, haurire.* Ook zoo veel als in het klein verkoopen, *minutatim vel singulatim vendere,* bij *Schell oenopolam agere.* Ook zoo veel als herberg houden, *cauponor, atus sum, ari.* Van hier: tapper, m. *venditor minutarius, promus vel suppromus, i, m.* bij *Kiliaan; haustor, oris, m.* Ook zoo veel als wijnkooper, *oenopola, ae, m.* Ook herbergier, *caupo, onis, m. tabernarius, ii, m.* bij *Kil.* Tapperij, v. *caupona, ae, f. taberna poteria.* Tapping, v. *heminaria venditio, actio promendi vel hauriendi, oenopolium, ii, n. artis cauponiae tabernariae exercitatio;* dit kan men ook gebruiken voor tappershandtering of tappersnering. Tapsleutel, *clavis epistomii vel siphonis.* Taptoe, *signum recessus vespertino tempore ope tympani militibus datum.*

Tapijt, o. een onduitsch woord, *tapes, etis, m. tapete, is, n. tapetum, i, n.* De eerste naamval *tapes,* weet ik niet dat ergens voorkomt. *aulaeum, aei, n.* Wij hebben een onduitsch woord hiervan afkomstig, tapiseren, *vestire tapetibus, tapetis vel aulaeis.* Van hier: tapiseerder, *cubicula tapetis vel aulaeis vestiens.* Getapiseerd, verl. d. *tapetibus vel aulaeis vestitus, actus vel inductus.* Zamenstell. tapijtmaker, *confector tapetorum vel aulaeorum.* Tapijtmot, *tinea tapetorum vel tapezella,* ook *phalaena tinea tapezella,* bij *Linn.* Tapijtkooper of verkooper, *negotiator tapetorum.* Tapijtnaald, *acus tapete consuendo serviens,* Tapijtnagel of tapijtspijker, *clavus tapetis firmandis serviens.* Tapijtwerker, *opifex tapetorum.* Tapijtwever, *textor tapetorum vel aulaeorum.* Tapijtweefster, *textrix tapetorum vel aulaeorum.*

Tatare, eene kleine stad in Frankrijk, *Tatara, ae, f.*

Taraat, eene soort van plant, *sivetia perennis,* bij *Linn.*

Tarantel, v. eene soort van groote spin, *tarantula, ae, f. aranea tarantula,* bij *Linn.*

Taranto, eene stad in Italie, *Tarentum, i, n.*

Tarantaise, in Savoyen, *Tarantasia, ae, f.*

Tarbot, m. een zekere zeevisch, *rhombus, i, m.* bij *Hor.*

Tarif, v. *index, icis, m.*

Tarnen, zie tornen.

Tarra, v. *diminutio pro damno.* De tarra afrekken, *pretium vel pondus damni causa deminuere.*

Tarok, o. *lusus schedarum lusoriarum* tarok *dictus,* ook *tarocum, i, n.* bij *Schell.* Tarok spelen, *lusum ludere tarocinum, vel ludere lusum* tarok *dictum.* Zamenstell. tarokkaarten, *scidae vel schedae tarocinae lusoriae, vel ad lusum* tarok *dictum pertinentes.*

Tarragona, eene stad in Spanje, *Tarraco onis, f.* Van Tarragona, *Tarraconensis, is, e.*

Tartaan, v. een slag van Italiaansch vaar-

Digitized by Google

...ruinig, *wijgild gentis Italicum*
...tarus *dictum*.
Tartaer, m. een inwoner van Tartarye, ook Tartar of Tater genoemd, *Tartarus, i, m.* Tartarye of Estarye, *Tartaria, ae, f.* van de woonen *Scythae, arum, m. Sarmata, ae, m. Scythica vel Sarmatica, ae, f.*
Tarten, b. w. tergen, uitdagen, *irritare, lacessere, provocare.* Van hier: tarter, m. *irritator, oris, m.* bij *Suet. provocator, oris.* Tarting, v. *irritatio, onis. fllactisitio, onis, f.* bij *Ammian. provocatio, onis, f.*
Tarw, v. weit, *triticum, i, n.* Van het onbuigbare bijv. n. tarwen, *triticeus, a, um.* Zamenst. tarwenbrood, *panis triticeus.* Tarwemeel, *farina triticea.* Fijne tarw. *Silago, inis, f.* Roomsche tarw, *siligo ae, f.* Turksche tarw, *sesama, ae, f.* Tarwland, *ager tritico consitus.*
Tas, v. tassen zijn onduitsche woorden, zie Stapel en Stapelen.
Tas, v. zoo veel als heurs, *marsupium, ii, n. crumena, ae, f. loculus, i, m.* Op de tas letende, *accuratior ad rem suam.* Hij let wat te veel op de tas, *avidior aliquanto ad rem est.* Zamenstell. tasmaker, *marsupiarius, crumenarius, loculārius, ii, m.* bij *Kilian.* Taskruid, *bursa pastoris vel bursa pastoria.* Spreekw. eene rustige tas van een wijf, *proverbium ac robusta femina.* Het is eene loose tas, *callida vulpes est.* Tasmesje, *cultellus pliscatilis.*
Tast, v. aantasting, greep, *sensio, onis, f. tactus, us, m.* ook *manipulus, i, m. quantum una manus prehendere potest*, ook *palpatio, onis, f. attrectatio, contrectatio.* Bij de tast gaan, *manibus aut pedibus palpitare, titare.* Van hier:
Tasten, b. w. aanraken, grijpen, voelen, *tango, tetigi, tactum. tangere*, ook liever *leviter tangere, palpo, avi, atum, are; attrectare, contrectare*, ook *tento, avi, atum, are; manu vel pede.* De pols tasten, *tentare venam, arteriae pulsum, manu tentare.* Voor voelen, *sentio, sensi, sensum, sentire.* B. v. men kan de leugen voelen en tasten, *mendacium, illud sentire, ac animadvertere possumus.* Overdr. is iemand de pols tasten zoo veel als iemands gevoelen onderzoeken, *tentare sententiam alicujus.* Van hier: taster, m. *qui aliquid leviter tangit, attractat vel contractat, palpator, oris,* m. Tasting, v. *tactio, onis, f. tactus, us, m. palpatio, onis, f. tentatio, onis, f.* Tastbaar of tastelijk, *palpabilis, lis, de.* Naar iets tasten, it ook *manu petere aliquid.* De zamenstell. hengtaster is bij het woord hen aangeteekend.
Tateren, o. w. zoo veel als stamelen. *balbutio, ivi, itum, ire; titubo, avi, atum, are; Kilian* geeft aan dit woord ook de beteekenis, *horribili sonitu imitari tubas tentare dicere*, ook *maculare, inepte aliquid facere.* Van hier: tatering, v. *titubatio, onis, f. titubantia, ae, f.* Tatering der trompetten, *tentantara vel clangor tubarum.* Tateraar, *balbus et blatero, onis,* m.
Tatewalen, o. w. *infantium more verba imperfecta loqui.*
Taverne, een zuiver Fransch woord zoo veel als kroeg beteekenende, *caupona, ae, f.*
Tax, een onduitsch woord, zie schatting, zoo ook taxeren, zie schatten of waarderen. Taxatie, zie schatting, in de beteekenis van waardering.
Taxis of taxus, m. zoo veel als ijpen of iepenboom, *taxus, i, f.*
Te, een deelije, dat in verscheiden gelegenheden gebruikt wordt en eene verschillende beteekenis heeft, als voor eerst bij de namen van tijd, te middag, *meridie vel tempore meridiano.* Te nacht, *nocte, de nocte vel noctu.* Te drie uur, *hora tertia.* Te nieuw jaar, *kalendis Januarii.* Ten tweeden bij de namen van plaatsen te Amsterdam, *Amstelodami.* Ook om eene beweging aan te duiden: b. v. te kerk

Digitized by Google

gaan, *in templum ire, frequentare templum.* Te markt, *ire in forum, frequentare forum.* Ten derden voor de onbepaalde wijze na eenen zelfstandigen naam in eenen lijdenden zin: b. v. de besteller heeft alle dagen vele brieven te bestellen, *tabellario quotidie multae literae sunt adferendae.* Vele dingen te doen hebben, *obrutum esse negotiis.* Ten vierden, voor de onbepaalde wijze van een werkw. afhangende: b. v. te bewaren geven, *custodiendum dare.* Ten vijfden, voor de onbepaalde wijze na het voorzetsel om: b. v. om te beminnen, *amandum*, enz. Ten zesden voor de onbepaalde wijze na een voorgaand werkw. b. v. ik begin te leeren, *incipio discere.* Ten zevenden voor de bijvoegelijke en bijwoorden in den zin van te veel, *nimis.* B. v. te lang, *nimis diu.* Te kort, *nimis brevis*, enz. Zomtijds gebruikt men te alleen, waaronder ver of verstaan wordt: b. v. dat gaat al te, *hoc modum excedit.* Ten achtsten, te voor den vergelijkende trap heeft de beteekenis van des te: b. v. te meer, *eo magis.* B. v. ik zal er u te liever om hebben, *eo magis te diligam.* Ten negenden gebruikt men dit woordje in vele spreekw. b. v. te bed liggen, *decumbere lecto.* Te bier gaan, *in cauponam cerevisiariam ire.* Te binnen brengen, *in memoriam revocare.* Te boek stellen, *mandare chartis.* Te boven gaan, *superare, praecellere.* Zich te buiten gaan, *excedere modum.* Te deeg of ter deeg, *bene, recte, convenienter.* Te eenemaal, *omnino, plane, prorsus.* Te gader, *una vel simul.* Te zamen is hetzelfde. Te gast, *in convivio.* Te gemoet gaan, *obviam ire vel procedere.* Te goede houden, *credere.* Te gronde gaan, *pessum ire.* Te gronde helpen, *pessum dare.* Te huur, *locandus, a, m.* Te hulp komen, *auxilio venire.* Te keer gaan, *resistere, coercere, obsistere.* Te koop, *venalis, lis, le.* Te kort zijn, *deesse, deficere.* B. v. daar is geld te kort, *pecunia deest.* Iemand te kort doen, *damnum adferre alicui, nocere.* Te kort schieten, *inferiorem discedere.* Te kust en te keur, *pro lubitu e voto*, ook *facillime.* Te laat, *nimis sero* ook *sero* alleen. Te land, *terrâ.* In den zesden naamval, iemand iets te last leggen, *imputare aliquid alicui, accusare aliquem alicujus rei.* Te leen geven, *dare mutuum.* Te leen nemen, *sumere mutuum aliquid.* Te leur stellen, *falsa spe lactare vel decipere aliquem.* Iemand te lijf komen, *manus injicere alicui.* Te lijk gaan, *sequi funus.* Te mets, *interdum.* Te na komen, *nimis adpropinquare.* Van iemand te na spreken, *laedere famam alicujus, famam alicujus maculâ adspergere.* Te niet doen, *annullare, irritum reddere, delere, exstinguere, in nihilum redigere, abolere.* Te ondeeg, *male, incongrue, inconvenienter.* Te onregt, *immerito injuste, injuriâ.* In den zesden naamval, te onpas, *intempestive, adv.* Te paard, *equo.* Een man te paard, *eques, itis, m.* Te pas, *tempestive vel tempore.* Te pas komen, *tempore venire.* Te pas zijn, *valere.* Te post, *citato cursu.* Te pronk staan, *ludibrio esse.* Te pronk stellen, *ludibrio exponere.* Te kwaad hebben, *premi, urgeri, in angustiis versari.* Wat is er te kwaad? *quid debemus?* Te raad of te rade zijn, *consilio esse.* Te regt, *merito, jure, bene, rite.* Te regt helpen, *juvare.* Te regt stellen, *dicam scribere alicui, vocare aliquem in judicium.* Ook is te regt stellen, *corrigo, exi, ectum, igere.* B. v. ik zal dien jongen wel te regt stellen, *puerum istum quidem corrigam.* Te rug, *retro, et retrorsum, adv.* Te schande maken, *infamiam adspergere alicui, dedecorare aliquem, infamiae maculam adspergere alicui, infamia notare aliquem.* Te scheep, *nave.* Te scheep gaan, *ad-*

ascendere navem. Te stade, *commode, utiliter, tempore justo.* Te stade komen, *utilem esse.* Te velde trekken, *in campum prodire, prodire in aciem.* Te velde brengen, *producere in aciem.* Te vergeefsch, *frustra, adv.* Te vondeling leggen, *exponere infantem.* Te voren, *antea, antehac, ante, olim, adv.* Te vreden, *contentus, a, m.* Iemand te vriend hebben, *amicitia alicujus uti.* Iemand te vriend houden, *colere amicitiam alicujus, observare aliquem,* bij *Cic.* Te vuur en te zwaard vernielen, *igni ferroque vastare.* Te vroeg, *ante tempus justum,* ook *nimis mane.* B. v. Ik ben te vroeg opgestaan, *nimis mane lectum reliqui.* Te water reizen, *mari iter facere.* Te water en te land, *terra marique.* Te water en te brood zitten, *aquae panique damnatum esse.* Te weer stellen (zich), *defendere se, resistere.* Te weten, *scilicet, nimirum, adv.* Te weeg brengen, *perducere ad exitum,* bij *Kil,* ook *efficere.* B. v. Ik zal te weeg brengen, dat enz. *efficiam ut &c. ita agam ut &c.* Alles te werk stellen, *omnia experiri vel tentare.* Te wille zijn, *obnoxium esse, obedire, obsequi.* Te zamen, *una, simul, adverb.* Te zoek, *perditus, a, m.* Zich te zoek maken, *latere, latescere, se in occulto continere,* bij *Caesar; defodere se,* bij *Sen.*

Teeder of teer, bijv. n. en bijw. dat gemakkelijk breekt, *fragilis, lis, le.* Ook zoo veel als zwak, *tener, era, erum, delicatus, a, m; debilis, lis, le.* Zoo veel als zacht, *mollis, lis, le.* Voor dun, *exilis, lis, le, gracilis, lis, le; tenuis, is, e;* bijw. *tenere, delicate, debiliter, molliter, exiliter, graciliter, tenuiter, adverb.* Zeer teeder, *mollicellus, pusillus, tenuiculus, tenellus, tenellulus, a, m.* Van hier: teederheid, *fragilitas, atis, f. teneritas, atis, f. teneritudo, inis, f. debilitas, atis, f. mollitia, ae, f. mollities, iei, f. mollitudo, inis, f. exilitas, atis, f. gracilitas, atis, f. gracilitudo, inis, f. tenuitas, atis, f.* Zamenstell. teederhartig, bijv. n. en bijw. *mollis animo,* ook *amans vel amoris plenus, pius, a, m.* B. v. Iemand teederhartig of teeder beminnen, *pie amare aliquem;* bijw. *molliter, amanter, pie.* Teederhartigheid, *o. mollitia animi, plenitudo amoris, pietas, atis, f.*

Teef, v. het wijfje van eenen hond, *canis, is, f.* Verkl. teefje, *catella, ae, f.* bij *Cicero; canicula, ae, f.* bij *Plaut.* Een geil wijf, wordt ook eene ritsige teef genoemd, *mulier catuliens.*

Teek of hondsluis, v. *ricinus, i, m.*

Teeken, *o.* merk, aanwijzing, *signum, i, n. nota, ae, f. indicium, ii, n. character, eris, m.* bij *Kiliaan;* voor leus, *tessera, ae, f.* Aan den paternoster, *sphaerula precatoria.* Van hier:

Teekenen, *b. w. signo, avi, atum, are, noto, avi, atum, are; insignire, designare vel denotare,* ook *subscribere nomen* of *subscribere* alleen. Teekenen in de schilderkunst, is *delineo, avi, atum, are, designare, describere,* bij *Schellen.* Van hier: teekenaar, *m. signator, designator, oris, m. subscriptor.* In de teekenkunst, *artem delineandi callens,* ook *delineans, designans, describens,* bij *Schell.* Teekening, *v. signatio, onis, f. designatio, onis, f. subscriptio, onis, f.* Eigenhandige teekening, *chirographum, ii, n.* ook *delineatio, designatio, descriptio, onis, f. graphis, idis, f.* Eene gemaakte teekening, *pictura delineata.* Zamenstell. teekenkonst of kunst, *ars delineandi, designandi, graphice, es, f.* Teekenkunde, *peritia vel scientia graphices.* Teekenkunstenaar, *artem delineandi callens, graphices peritus.* Teekenkrijt, *creta delineando vel graphidi serviens.* Teekenkring, *circulus zodiacus* alleen. Teekenmeester, *magister graphices vel artis delineandi.*

Digitized by Google

Teekenpen, *stylus arti delineandi serviens.* Teekenschool, *schola, in qua ars delineandi vel graphis docetur.* Teekenboek, *liber picturae lineari serviens.* Teekenpapier, *charta arti delineandi aptata.* Teekenleer, *semiotica vel doctrina de signis morborum &c.*

Teeld, v. voortbrengsel, *proventus, us, m. foetus, us, m. fructus, us, m. factura, ae, f. quaestus, us, m.* anderen spelen teelt. Paardenteeld, *equi et equae, progenerationi servientes.* Van hier: teelen of telen, b. w. voortbrengen, *produco, uxi, uctum, ucere, profero, tuli, latum, ferre, creo, avi, atum, are; procreare, gigno, genui, genitum, gignere, progignere, genero, avi, atum, are.* Van hier: teler, m. *creator, oris, m, procreator, genitor, generator.* Teling, v. *creatio, onis, f. procreatio, generatio.* Teler, is in de spraakkunst, *casus genitivus.* Teelster, *creatrix, procreatrix, generatrix, genitrix, cis; f.* Teelen of telen, is bij *Kiliaan; colere agrum, exercere telluren, arare.* Van hier: teelman, *agricola, ae, m.* bij denzelfd. Teelland, *aratio, onis, f.* bij *Cicero.* Zamenst. teellid, *membrum genitale, pars genitalis,* ook *genitale, is, n.* alleen. Meerv. teelleden, *genitalia,* ook *membra genitalia.* Teelsap, *succus spermaticus, vel genitalis, semen genitale.* Teeltijd, *tempus coitus.* Ook voor zaaitijd, *sementis, is, f. tempus sativum,* bij *Colum.* Teelzucht, *ardor coitus, cupido veneris.*

Teem, v. talmachtige spraak, *sermo tardus vel lingua tarda.* Zouden de oude ook niet *tardiloquentia, ae, f.* gebruikt hebben zoo wel als het bijv. n. *tardiloquus, a, m.* Van hier: temen, talmachtig spreken, *tarde loqui.* Van hier: temer, *homo tardiloquus.* Temerij, is hetzelfde als het m. teem, als geteem.

Teems, eene rivier in Engeland; *Tamesis, is, f.*

Teem, v. zeef, *cribrum, i, n. incerniculum, i, n.* Van hier: teemen, *cribro, avi, atum, are, cernere, incernere.*

Teen, m. toon, *digitus pedis.* De groote teen, *pollex, icis, m. hallus, i, m. hallux, ucis, m.* bij *Fest.* Spreekw. iemand op den teen treden, *offendere aliquem.* Het schort hem in den teen, daar de boeren den hoed opdragen, *mentis non compos est, mens illi claudicat.* Van top tot teen, *ab unguiculo ad capillum summum.*

Teen, m. *vimen, inis, n. virga, ae, f.* Van hier het onveranderlijk bijv. n. teenen, *vimineus, a, um; viminalis, lis, le,* bij *Columella.* Zamenst. teenbosch, *virgetum, i, n. virgultum, i, n. viminetum, i, n.* bij *Varro.* Teenboompje, *arbusculus viminalis.* Verkl. teentje, *virgula, ae, f.* bij *Cicero; parvum vimen.* Teenrijs, *vitile, is, n. lentum vimen.*

Teenemaal, voor een eenemaal, *radicitus, skirpicus,* bij *Cic.* ook *plane, omnino, prorsus.* B. v. ik heb teenemaal gedaan, *plane opus absolvi.*

Teer, zie teder.

Teer, o. vloeibare pik, *pix liquida, vel fluida.* Van hier: teren, b. w. *pice liquida vel fluida illinere.* Zamenstell. teerketel, *ahenum in quo pix liquida vel fluida coquitur.* Teerkleed, *linteum pice liquida vel fluida illitum.* Teerkooper, *picis liquidae vel fluidae negotiator.* Teerkwast, *peniculus ad liquid pice fluidae illinendae serviens.* Teerton, *dolium pici liquidae vel fluidae servando vel condendo serviens.* Teertuin, *locus ubi pix liquida vel fluida servatur.* Van hier ook terig, bijv. n. *picis liquidae vel fluidae naturam habens,* ook *pice liquida vel fluida oblitus.*

Teeren, b. w. zoo veel als verteeren van de spijs, *digero, essi, estum, erere, coquo, coxi, coctum, coquere, concoquo, ci-*

cibus, bij *Cicero*. Van hier: teering, v. *digestio et concoctio*. Teerloos, bijv. n. *indigestus, a, um; quod digeri non potest*. Teerloosheid, *dyspepsia, ae, f.* bij *Gell.*

Teeren, b. w. goede teer maken, *opalor, atus sum, ari; comes-sor, atus sum, ari.*

Teeren, b. w. zoo veel als verteeren, *absumere, consumere, tenuare, attenuare, sumptum facere*, ook onz. *tabesco, ui, escere*. Van hier: teering, *consumptio, sumptus, us, m. impensa, ae, f.* Spreekw. zet uwe teering naar uwe nering, *sumptum pro quaestu fac, vel sumptus tuero metiere*. Teering, v. is ook zoo veel als eene uitteerende ziekte, *tabes, is, f. phthisis, is, f. atrophia, ae, f. consumptio, onis, f.* bij *Cicero*. Zamenstell. teergeld, *viaticum, i, n.* Teergezel, *convictor, oris, m. compotor, oris, m.* Teerkost, *penu et viaticum*, bij *Kiliaan*. Teerpenning, zie teergeld.

Teerling, m. dobbelsteen, *alea, ae, f. tessera, ae, f. talus, i, m.* bij *Kiliaan*. Volgens hem is *tubus, i, m. figura ex omni parte quadrata, instar tesserae*. Zamenstell. teerlingspel, *alea, ae, f. lusus aleae, talarius ludus*, bij *Cicero*. Teerlingsteen, is hetzelfde als teerling. Teerlingwortel, *radix cubica*. Teerlingwijze wordt bij *Kil.* gevonden, *quadratus, a, um*.

Teezen, b. w. zoo veel als pluizen, *carpo, carpsi, carptum, carpere, vello, velli vel vulsi, vulsum, vellere, vellico, avi, atum, are, traho, axi, actum, ahere*.

Teffens, bijw. zoo veel als te gelijk, *simul, una, adv.*

Tegel, m. eene soort van dakpan of vloersteen, in den eersten zin is het *regula, ae, f.* In den tweeden, *later, lateris, m. lapis quadratus*, bij *Vitr.* Verkl. tegeltje, *parva tegula, laterculus, i, m.* Zamenstell. tegelbakker, *tegularius, laterarius, ii, m. tegularum vel laterum cortor*. Tegelbakkerij, *tegularia vel lateraria officina*.

Tegen, bijw. *contra adverbium*. Ook een voorzetsel, *contra, erga, adversus, adversum cum accusativo*. Ook wordt het als een bijv. n. gebruikt, *contrarius, adversus, a, um; adversans, antis, omn. g. repugnans*, bij *Kiliaan*. Tegen zijn, *adversor, atus sum, ari; contrarium esse, obesse, opponi, sui, situm, ere, impedio, ivi, itum, ire*. De spijs is mij tegen, *fastidio cibum*. Het schrijven is mij geheel tegen, *animus a scribendo abhorret*. Tegen is ook zoo veel als te gemoet, *obviam*. Tegen voor omtrent, tegen tien uren zal ik bij u zijn, *ad horam decimam tecum ero*. Tegen iemand twisten, *litigare cum aliquo*. Tegen wien hebt gij het? *quem petis?* Uw zeggen strijd daar tegen, *verba tua isti rei contraria sunt*. Tegen dank, *invito adverbium*. Tegen heug en meug, *invitissime, adv.* doch zoo dit mogelijk niet gebonden wordt kan men *omnino invite* gebruiken, schoon men den vergelijkenden trap *invitius*, bij *Cicero* windt. Tegen iemand opstaan, *rebellare contra aliquem*.

Tegenbaffen, o. w. *oblatro, avi, atum, are*, bij *Silius Italicus*. Tegenbaffing, *oblatratio, onis, f.* Tegenbaffer, m. *oblatrator, oris, m.* Tegenbaffter, v. *oblatrix, icis, f.* bij *Plaut.*

Tegenbedenking, v. *opinio contraria, objectio, onis, f. oppositio, onis, f.* Tegenbedenkelijk, bijv. n. *quod objici vel opponi potest*.

Tegenbeeld, o. *antitypus, i, m.* ook *imago contraria*, bij *Schell.*

Tegenberigt, o. *relatio contraria*. Tegenberigt geven, *contra referre*.

Tegenbelofte, v. *restipulatio, onis, f.* Tegen beloven, *restipulor, atus sum, ari*, bij *Cic.*

Tegenbewijs, o. *argumentum contrarium, argumentum contraria probans*.

Tegenbezoek, o. *revisitatio vel resalutatio domestica*.

Tegenblik, m. *adspectus mutuus, vel adspectus adspectui alterius respondens.*

Tegenboek, o. *antigraphum, i, n.* Tegenboekhouder, m. *antigraphus, i, m.*

Tegendeel, o. *pars contraria, contrarium, ii, n.* In tegendeel, *contra, contrario, ex contrario, e contrario, contrario.*

Tegendienst, m. *officium mutuum, officii remuneratio.*

Tegendinger, *adversarius, ii, m. adversator, oris, m.* bij *Kil.*

Tegendoen, b. w. *obdo, didi, ditum, dere*, bij *Plaut.*

Tegendraad, m. *filum contrarium vel transversum.*

Tegendragen, b. w. *obviam ferre aliquid alicui.*

Tegendraaijen, b. w. *obverto, ti, sum, tere*, bij *Cic.* Tegengedraaid, *obversus, a, m.*

Tegendruischen, b. w. *obstrepo, ui, itum, ere.*

Tegengaan, o. w. te gemoet gaan, *obviam ire alicui, occurrere*, bij *Cicero.* Voor beletten, *obviam ire alicui*, bij *Sall. cursus alicui obviam*, bij *Terent. alicui adversum ire vel fieri*, bij denzelfd. ook *impedire aliquid, se opponere alicui rei.*

Tegengang, m. *occursus, us, m.*

Tegengalm, m. *echo, resonantia, ae, f. reflexio soni.*

Tegengalmen, o. w. *resono, ui, itum, are, remittere sonum.* Tegengalming, zie tegengalm. Tegengalmend, *resonus, a, m.*

Tegengave, v. *remuneratio, onis, f. donum mutuum*, bij *Scheller.*

Tegengegraven, v. d. van tegengraven, *adversis cuniculis exceptus.*

Tegengehouden, v. d. van tegenhouden, *retardatus, a, m; retentus, a, m; coercitus, inhibitus, demoratus, impeditus.* Ook voor onderstuend, *sufultus, a, m; sustentatus, a, m.*

Tegengekant, v. d. van tegenkanten, *oppositus, a, m.*

Tegengemor, o. *obmurmuratio, onis, f.* Van hier: tegenknorren, *obmurmuro, avi, atum, are, obstrepo, ui, itum, ere*, bij *Sallust.*

Tegengekomen, v. d. van tegenkomen, *obviam factus, a, m.*

Tegengelegen, v. d. van tegenliggen, *oppositus, a, m; contrapositus, ex adverso situs, a, m.*

Tegengeloopen, v. d. van tegenloopen, *obviam factus, occursus, a, m.*

Tegengeluid, zie tegengalm.

Tegengeslagen, v. d. van tegenslaan, *allisus, illisus, a, m.*

Tegengesparteld, v. d. van tegensparrelen, *reluctatus, a, m*; bij *Quintil.*

Tegengestaan, is hetzelfde.

Tegengesteld, v. d. van tegenstellen, *oppositus, a, m.*

Tegengestooten, v. d. van tegenstooten, *intrusus, obtrusus, illisus, impactus, incusus, a, m*, bij *Plin.*

Tegengestreden, v. d. van tegenstrijden, *reluctatus, a, m.*

Tegengestreefd, is hetzelfde.

Tegengestribbeld, is hetzelfde.

Tegengewcerd, v. d. van tegenweren, *defensus, a, m; obpugnatus, a, m.*

Tegengewezen, v. d. van tegenwijzen, *abjudicatus, a, m.*

Tegengewigt, o. *aequipondium, ii, n. libramentum, i, n. libramen, inis, n.* bij *Liv.*

Tegengeworpen, v. d. van tegenwerpen, *objectus, a, m*, bij *Cicero.*

Tegengeworsteld, v. d. van tegenworstelen, *reluctatus, a, m*, bij *Quintil.*

Tegengewreven, v. d. van tegenwrijven, *attritus, a, m*, bij *Cicero.*

Tegengezegd, v. d. van tegenzeggen, *contradictus, a, m*, bij *Scheller.*

Tegengezet, v. d. van tegenzetten, *oppositus, a, m; contrapositus, a, m.*

Tegengift, o. geneesmiddel tegen vergift, *antidotum, i, n. veneni remedium, antidotus, i, f.* bij *Quinc.* Vrouwelijk is het ook zoo veel als tegengave, *remuneratio, onis, f. donum mutuum.*

Tegengraven, b. w. tegenmijnen, *in-*

Digitized by Google

cuniculis transversis cuniculos hostium excipere, contra fodere, bij *Kilianen*. Van hier, tegengraving, v. *cuniculorum hostium cuniculis transversis exceptio, contra fossio, onis, f.*

Tegenheid, v. afkeer, *fastidium, ii, n. nausea, ae, f.* Sterke tegenheid, *horror, oris, m.* Ook voor weerwil, *repugnantia, ae, f.* Met tegenheid, *repugnanter, adverbium*, ook *res adversa, adversitas.* B. v. die man heeft vele tegenheden gehad, *homo iste saepe rebus adversis usus est.*

Tegenhouden, b. w. wederhouden, beletten, *retineo, ui, entum, ere; detinere, inhibere, tardare, retardare, morari, coercere.* Voor beletten, *impedio, ivi, itum, ire, obsistere, obstare.* Ook is tegenhouden zoo veel als voorhouden, *obtendere.* B. v. ik zal er een papier tegenhouden, *chartam obtendam.* De hand tegen iets houden, *obtendere manum alicui rei.* Ook heeft het de beteekenis van steunen, stutten, *sustentare, sustinere, fulcire, labentem aetinere.* Van hier: tegenhouder, m. *retentor, oris, m. inhibitor, morator, coërcitor, oris, m. impeditor, oris, m.* Tegenhouding, v. *retentio, onis, f. detentio, inhibitio, tardatio, retardatio, mora, ae, f. coercitio, onis, f. obtentus, us, m.* Voor stutting, *sustentatio, onis, f. actio fulciendi, labentis vel ruituri retentio.*

Tegenijver, m. *aemulatio, onis, f.* Tegenijverig, bijv. n. *aemulus, a, um.*

Tegenkakelen, b. w. *obblatero, avi, atum, are*, bij *Apulejus: obgannire vel oggannire*, bij *Scheller*; *respondere*, bij *Hoogstraten.*

Tegenkanten, b. w. eigenlijk *latus lateri opponere*; overdr. *opponere se, adversari, resistere, repugnare, obniti, reluctari, renitì.* Van hier, tegenkanting, *oppositio, repugnantia, ae, f. reluctatio, onis, f. reniens, us, m.* bij *Celsus.*

Tegenkeffen, o. w. *obblatro, avi, atum, are.* Van hier, tegenkeffer, *obblatrator, oris, m.* Tegenkeffster, *obblatratrix, icis, f.*

Tegenkerf, v. *anticopa, ae, f.* bij *Kiliaan.*

Tegenklagt, v. *actio contraria vel mutua.*

Tegenklampen, b. w. *ope retinaculi aliquid cum aliqua re vonjungere.* Ook beteekent het zoo veel als tegenstooten, *impingere, allidere, illidere.*

Tegenklank, m. *echo, resonantia vel reflexio soni.* Tegenklinken, o. w. *resonare, reflectere, reddere vel remittere sonum.*

Tegenkomen, o. w. ontmoeten, *obviam venire, occurro, curri, ursum, urrere, occursa, avi, atum, are; contravenio, eni, entum, enire*, bij *Cicero*; *offendere aliquem*, bij *Cicero.* Tegenkomende, *obvius, a, m.* Tegenkoming of tegenkomst, *obviam itio, enis, f.* bij *Cicero*; *occursus, us, m. obitus, us, m.* bij *Ter.*

Tegenleggen, b. w. *contraponu, posui, itum, ere; oppono, posui, itum, ere, aliquid alicui rei.* Tegenlegging, *contrapositio, et oppositio, onis, f.*

Tegenliggen, o. w. *objacco, cubui, cere*, bij *Colum. e regione esse positum vel situm.*

Tegenliefde, o. w. *amor mutuus.* Iemand tegenliefde bewijzen, *amore mutuo amplecti aliquem, mutuo amare aliquem, respondere amori alicujus, amorem mutuum tribuere alicui.*

Tegenlist, v. *dolus contrarius*, bij *Scheller*; *antistropha*, bij *Kiliaan.*

Tegenlooper, o. w. *obviam ire, occurrere alicui.* Ook zegt men het loopt mij tegen, *adversa fortuna utor.* De zaken loopen tegen, *res non procedunt.*

Tegenmiddel, o. *antidotum, i, n. remedium, ii, n.*

Tegenmijn, v. *cuniculus contrarius*, bij *Scheller.* Tegenmijnen, zie tegengraven.

Tegenmin, v. *rivalitas, atis, f.* Tegenminnaar, m. *rivalis, lis, m.* Tegenmorren, o. w. tegenmoppelen,

Digitized by Google

leu *obmurmuro, avi, atum, are*; *obstrepo, ui, itum, ere*; *cum dat.* bij *Sallust.* Van hier: tegenmorring, *obmurmuratio, onis, f.*

Tegenmuur, m. *murus contrarius*, bij *Scheller*; *promurale, vel antemurale, is, n.* bij *Kil.*

Tegenopening, v. een heelmeesters woord, *vulnus contrarium vel apertura contraria.*

Tegenover, bijw. van plaats, *e regione, ex adverso, ex opposito, adversum.* Van hier: tegenovergelegen, *oppositus, objectus, contrapositus, adversus, a, um, e regione situs.*

Tegenpand, *n. pignus contrarium*, bij *Front. hypotheca, ae, f.* bij *Kil.*

Tegenpartij, zie tegendinger.

Tegenpreutelen, o. w. *obmurmuro, avi, atum, are.*

Tegenroepen, o. w. *reclamare et acclamare.* Van hier: tegenroeping, *reclamatio, onis, f.* tegenschreeuwen is hetzelfde.

Tegenspartelen, o. w. *renitor et obnitor, isus vel ixus sum, i, reluctor, atus sum, ari.* Van hier: tegensparteling, v. *reluctatio, onis, f. reluctantia, ae, f.*

Tegenschrift, o. *antigraphum, i, n. scriptum contrarium*, bij *Scheller.*

Tegenslaan, b. w. *repercutio, ussi, ussum, utere, repulsare, vim vi repellere.* Ook tegen iets slaan, *pulsando aliquid ferire*, ook *alliderе*, ook onz. *allidi.* B. v. het schip slaat tegen den dijk, *navis allidit aggeri.* Tegenslag, *repercussus, us, m. repercussio, onis, f.* bij *Kil.*

Tegensmaak, m. zie tegenheid.

Tegenspoed, m. ramp, ongeluk, *calamitas, atis, f. infortunium, ii, n. fortuna adversa, infortunitas, atis, f.* bij *Gellius, infelicitas, adversitas, res adversae.* Van hier: tegenspoedig, bijv. n. *calamitosus, a, um, infortunatus, infelix, icis*, omn. g.

Tegensporreling, v. *repugnantia, ae, f.*

Tegenspraak, v. *contradictio, onis, f.* tegenspraken wordt door *Hoffraten* verklaart, *antilogiae, arum, m. pl.* bij *Plin.*

Tegenspreken, b. w. *contradico, ixi, dictum, cere, obloquor, utus sum, qui, cum dativo, refragor, atus sum, ari.* Tegenspreker, m. *objector, oris, m. refragator, oris, m.* Tegenspreking, *contradictio, onis, f.*

Tegenstaan, o. w. zoo veel als wederstaan, *contrastare, obsto, iti, itum, are, resisto, iti, itum, istere, refragari, renitor, nixus sum, niti, obsistere, repugnare, impedire.* Ook zoo veel als eenen tegenzin hebben, *fastidio, ivi, ium, ire, displicere cum acc. pers. et gen. rei.* Tegenstand, m. *obstantia, ae, f.* bij *Vitruv. renixus, us, m. repugnantia, ae, f. impedimentum, i, n.* in den tweeden zin, *fastidium, ii, n. taedium, ii, n.*

Tegenstaande, v. d. *obstans, antis, omn. g. resistens, renitens, obsistens, repugnans, impediens.* Van hier: niettegenstaande: b. v. niet tegenstaande die zwarigheden, *difficultatibus illis non obstantibus.* Niet tegenstaande dat gevaar, *non obstante periculo isto*, ook als een bijw. *non secius.* Tegenstander, m. *refragator, oris, m.*

Tegenstellen, b. w. *oppono, osui, ositum, onere, objicio, ieci, ectum, icere.* Zich tegen iemand stellen, *intercedere contra aliquem, repugnare alicui.* Tegenstelling, v. *oppositio, onis, f. objectio, onis, f. objectus, us, m.* Een antwoord op eenen eisch wordt ook tegenstelling genoemd, *contradictio, onis, f.* bij *Quint.* Van strijdige dingen, *antithesis, is, f. antitheton, i, n.* Ook beteekenen deze twee laatste woorden eene figuur in de rhetorica.

Tegenstem, v. *vox contraria*, ook *sententia contraria, vel sententia aliis opposita.* Van hier: tegenstemmen, *dissentire ab aliquo, sententiam ferre contra aliquem, suffragium dare contra aliquem.*

Tegensteunen, o. w. tegen iemand of

of iets steunen, *innitor*, *isus vel ixus sum*, *iti aliquo vel aliqua re*, *acclinare ad aliquem vel aliquid*, *incumbere alicui rei vel in aliquem*.

Tegenstooten, b. en o. w. *obtrudo*, *usi*, *usum*, *udere*, *illido*, *lisi*, *lisum*, *lidere*, *impingo*, *pegi*, *pactum*, *pingere*, *offendo*, *di*, *sum*, *ere*. B. v. tegen eenen steen, *in lapidem*, onz. *obtrudi*, *illidi*, *impingi*. B. v. het schip stoot tegen de rotsen, *navis scopulis illiditur vel impingitur*. Van hier: tegenstooting, v. *obtrusio*, *onis*, *f.* *illisus*, *us*, *m.* *impactio*, *onis*, *f.* bij *Seneca*, *offensus et offensatio*, *onis*, *f.*

Tegenstreven, o. w. *obnitor*, *isus*, *ixus sum*, *iti*, *reniti*. Ook zoo veel als tegenspreken, *contra dicere*. Tegenstaan, *resistere*, ook *repugnare*, *adversari*. Zoo veel als tegenworstelen, *reluctari vel obluctari*, ook *refragari*. Iemand tegenstreven, is ook *intercedere contra aliquem*. Ook heeft het de beteekenis van iemand te gemoet komen, *celeriter obviam ire alicui*. Van hier: tegenstrever, m. *qui obnititur*, *renititur*, *contradicit*, *resistit vel repugnat*, *adversarius*, *ii*, *m.* *adversator*, *oris*, *m.* *refragator*, *oris*, *m.* Tegenstrevig zoo veel als tegenstrijdig, *adversarius*, *a*, *m.* Tegenstreving, *renixus*, *us*, *m.* *contradictio*, *onis*, *f.* *actio resistendi*, *repugnantia*, *ae*, *f.* Met tegenstreving, *repugnanter*, *adverbium*, *adversitas*, *atis*, *f.* bij *Plinius*, *obluctatio*, *onis*, *f.* *resistentia*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*, aan dit woord twijfel ik.

Tegenstribbelen, o. w. hetzelfde als tegenstreven: ook heeft tegenstribbelen de beteekenis van dwarsdrijven, *vitilitigo*, *avi*, *atum*, *are*. Tegenstribbelaar, *vitilitigator*, *oris*, *m.* Tegenstribbeling, beteekent ook zoo veel als beletsel, *impedimentum*, *i*, *n.* B. v. ik heb daar veel tegenstribbeling gevonden, *magnum illic impedimentum inveni*; *obstaculum*, *i*, *n.* *obstantia*, *ae*, *f.* bij *Vitruvius*.

Tegenstrijd, v. *repugnantia*, *ae*, *f.* *rebellio*, *onis*, *f.* bij *Kiliaan*. Van hier:

Tegenstrijden, o. w. *repugno*, *avi*, *atum*, *are*, *rebello*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zoo veel als wederstaan, *resisto*, *titi*, *titum*, *istere*. Ook zoo veel als tegenspreken, *contradico*, *ixi*, *ictum*, *icere*. Van hier: tegenstrijder, *adversarius*, *ii*, *m.* *contradictor*, *oris*, *m.* *in pandectis*, *repugnator*, *rebellator*, *oris*, *m.* *rebellio*, *onis*, *m.* Tegenstrijdig, is bij *Kiliaan* *repugnax*, *acis*, *omn. g.* Ook is tegenstrijdig zoo veel als onovereenkomstig, *contrarius*, *a*, *m.* *contrapositus*, bij *Cicero*. Tegenstrijdig zijn, *contrarium esse*, *repugnare*, *rebellare*. Tegenstrijdigheid, v. *repugnantia*, *ae*, *f.* *contradictio*, *onis*, *f.* bij *Seneca*; *dissociatio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *contrarietas*, *atis*, *f.* bij *Macrobius*. Tegenstrijdigheid van zaken, *dissidentia rerum*, bij *Plin.*

Tegentrekken, o. w. *ire obviam*. B. v. den vijand tegentrekken, *ire obviam hosti*.

Tegenvallen, o. w. *offendere in aliquid*.

Tegenvenijn en tegenvergif, zie tegengift.

Tegenverzoek, is bij *Hoogstraten* hetzelfde als tegenstelling, *contradictio*, *onis*, *f.* bij *Quint.*

Tegenvijsten of tegenveesten, o. w. *oppedo*, *ere*, bij *Hor.*

Tegenvoeters, m. meerv. *antichthones*, *um*, *m.* *plur.* bij *Plin.* *antipodes*, *um*, *m.* *plur.* bij *Cicero*. Tegenvoetig, *ad antipodes pertinens*.

Tegenvloed of tegenstroom, m. *fluctus adversus*. Van hier: tegenstroomen, *fluctu adverso ferri*.

Tegenvrijer, m. *rivalis*, *is*, *m.* bij *Terent.*

Tegenwaaijen, o. w. *reflo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Cic.*

Tegenweer, m. *renixus*, *us*, *m.* *resistentia*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*. Tegenweren, o. w. zoo veel als tegenweer doen, *resistere*, *obsistere*, *repugnare*, *se defendere*, *reniti*.

Te-

Tegenwerken, b. en o. w. *repugnare alicui, tendere contra aliquem*; onz. *effectum contrarium sortiri*. B. v. dat middel werkt tegen, *remedium illud contrarium sortitur effectum*.

Tegenwerker, *antagonista, ae, m.* Tegenwerking, *v. actio contraria, repugnantia, ae, f. effectus contrarius*.

Tegenwerpen, b. w. *objicio, ēci, ectum, icere; objecto, āvi, ātum, āre, aliquid alicui, oppono, sui, situm, ere*. Met geweld tegenwerpen, *illidere, impingere, irruere*, bij *Cicero*. Van hier: tegenwerping, *objectio, objectatio, onis, f. objectus, us, m. oppositio, onis, f. oppositus, us, m. illisio, onis, f. illisus, us, m. impactio, onis, f.* Tegenwerpsel, *objectamentum, i, n. et objectaculum, i, n.* bij *Varro*.

Tegenwezen of tegenzijn, *contrarium esse*.

Tegenwigt, zie tegengewigt. Van hier: tegenwigtig, *simile ponderis, aeque gravis, aeque ponderosus, ejusdem ponderis*.

Tegenwijzen, b. w. *abjudicare aliquid alicui vel ab aliquo*, bij *Cicero*. Tegenwijzing, v. *abjudicatio, onis, f.*

Tegenwil, v. *voluntas adversa, adversa vel contraria*. Van hier: tegenwillig, *contrarius voluntate*, bij *Kiliaan*. Tegen wil, *invite*.

Tegenwind, m. *ventus adversus, refiatus, us, m. flatus adversus, ventus injuriosus*, bij *Horatius*, zegt *Hoogstraten*, doch, dit woord heeft dunkt mij bij *Horatius* eenen geheel anderen zin, zoo dat het niet veilig is óm het in den zin van tegenwind te gebruiken. Tegen wind met twee woorden, is *contra ventum*.

Tegenwoelen, hetzelfde als tegenspartelen.

Tegenwoordig, bijv. n. en bijw. *praesens, entis, omn. g. praesto, adj. indoclin. instans*, bij *Kil*. Tegenwoordigheid, v. *praesentia, ae, f.* In onze tegenwoordigheid, *nobis praesentibus*. In tegenwoordigheid van den vader, *patre praesente, coram patre*. Men gebruikt ook *in praesentia*. Tegenwoordig zijn, *adesse, praesentem esse, praestare esse, coram adesse*, bij *Curt*. als bijw. is het zoo veel als nu. Naar iemands tegenwoordigheid verlangen, *desiderio alicujus inhiare, aliquem*. Tegenwoordigheid is ook zoo veel als het aanzien, *conspectus, us, m.* B. v. in tegenwoordigheid van den koning, *in conspectu vel sub oculis regis*. Iemands tegenwoordigheid vermijden, *aufugere aspectum alicujus*, bij *Gr*. Voor tegenwoordig, *in praesenti tempore, vel in praesens* alleen.

Tegenworsteken, o. w. *reluctari, obluctari, resti, obnit*. Tegenworsteling, *oblactatio, onis, f. reluctus, us, m*.

Tegenwrijven, b. w. *adtero, īvi, ītum, ĕre*. Tegenwrijving, *attritus, us, m*.

Tegenzang, m. *recantatio, onis, f. palinodia, ae, f.* bij *Kil*. Tegenzuigen, *recantare*, ook *occino, ui, entum, inere*.

Tegenzeggen, b. w. zoo veel als iets tegen iemand zeggen, *dicere aliquid alicui, aliquem certiorem reddere de aliquo re*. Zoo veel als tegenspreken, *contradico, xi, ictum, icere; obloqui, refragari, infitiari*. Tegenzegging, v. *contradictio, onis, f. oblocutio, onis, f. refragatio, onis, f. infitiatio, onis, f.* bij *Cic*. Ontegenzeggelijk, *haud infitiandus, a, um; non contradicendus, a, um*.

Tegenzetten, b. w. *opponere, osui, itum, onere; obdo, idi, itum, ere*. Tegenzetting, v. *oppositio, onis, f. oppositus, us, m*.

Tegenzijn, zie tegenwezen.

Tegenzin, m. afkeer, *fastidium, ii, n. nausea, ae, f. taedium, ii, n. aversio et aversatio, onis, f.* bij *Quint*.

Teiken, zie teeken.

Teiloos, zie tijdloos.

Teikenen, zie teekenen, benevens de afleidingen.

Tel, m. pasgang, *gressus vel in-*

Digitized by Google

cessus ad numerum, glomeratio incessus, collectio ungularum ad numerum. Van hier: telle, een paard, dat den tel gaat, equus tolutarius vel tolutaris, equus gradarius, Asturio, onis, m. om dat men deze paarden veel in Asturien vond. Van hier: tellen of eenen tel gaan, tolutim vel tollutim incedere, tollutim carpere gressum; glomerare incessus, ad numerum colligere ungulas, bij Kil. Zamenstell. telpaard, hetzelfde als telle of tellener, bij Kilian.

Telen, zie bij teeld.

Telg, v. zoo veel als tak, ramus, i, m. sarmentum, i, n. surculus, i, m. Om te planten, talea, ae, f. Voor spruit, germen, inis, n. Van hier: telgen, ramalis, lis, le; surcularis, surcularius, a, m; sarmentitius, a, m. Vol telgen, ramosus, a, m; surculosus, a, m. Verkl. telgje, talcola, ae, f. ramulus, i, m. ramusculus, i, m. Telgen worden ook overdragtig genomen voor kinderen, progenies, iei, f. soboles, is, f. liberi, orum, m. plur. Zamenstell. telgkweekerij, plantarium, ii, n. bij Plin.

Teljoor, zie taljoor.

Telkens, bijw. van tijd, saepe, identidem, continuo, adverbia temporis.

Tellen, b. w. numero, avi, atum, are; inire numerum, computare, supputare. De dingen tellen, numerum rerum inire. Ergens onder tellen, numerare, referre. B. v. onder de geleerden tellen, numerare inter doctos vel in doctis, in doctorum numerum referre, habere in numero doctorum. Vele vrienden tellen, numerare vel habere multos amicos. Ook voor toetellen, adnumerare, enumerare. B. v. ik zal u het geld zoo tellen, mox pecuniam tibi adnumerabo vel enumerabo. Van hier: teller, numerator, oris, m. numerans, antis, m. bij Scheller. In de rekenkonst is teller, het bovendeel van een gebroken getal, numerator, oris, m. numerus numerans. Telling, v. numeratio, onis, f. computatio, onis, f. supputatio, onis, f. Telbaar, bijv. n. numerabilis, lis, le. Zamenstelling. telkonst of telkunst, v. scientia numerorum, arithmetica, ae, f. vel arithmetice, es, f. ars numerandi. Telletter, litera numeralis. Telhaspel, rhombus numeralis vel rhombus filorum numerum indicans. Telwoord, vocabulum numerale vel numerum exprimens.

Telligt, eene kleine stad in Duitschland, Telligtia, ae, f.

Telsch, eene stad in Moravie, Telscha, ae, f.

Temet, bijw. interdum, nonnumquam, aliquando.

Temmen, b. w. tam maken, mansuefacio, eci, actum, acere; domo, ui, itum, are; cicuro, avi, atum, are; mitigo, avi, atum, are. Ook zoo veel als bedwingen, tegenhouden, reprimere, compescere, cohibere, coercere. B. v. zich temmen, se vincere, se cohibere, se compescere, sibi moderari. Van hier: temmer, m. domitor, oris, m. domitor, oris, m. mansuetarius, ii, m. bij Lampridius. Van zich, moderator, oris, m. Temster, v. domitrix, icis, f. Van zich, moderatrix, icis, f. bij Scheller. Temming, v. domitus, us, m. domitura, ae, f. ook coërcitio, onis, f. moderatio, onis, f. mitigatio, onis, f. Tembaar, bijv. n. domabilis, lis, le. Ontembaar, indomabilis, le, bij Plaut.

Tempeest, een onduitsch woord zoo veel als storm, van het Latijnsche tempestas, atis, f. Van hier: tempeestig, bijv. n. stormig, tempestuosus, a, m. Tempeesten, o. w. tumultuari.

Tempel, m. een onduitsch woord van het Latijnsche templum, i, n. delubrum, i, n. fanum, i, n. aedes vel aedis, is, f. in singulari, aedes sacra, bij Cicero. Van hier: tempelier, m. een geestelijke van den tempelorder, templarius, ii, m. Deze gees-

geestelijken, die in het jaar 1307 reeds vernietigd zijn, schijnen vooral in het zuipen uitgemunt te hebben: tot bewijs hier van een zeer oud doch tevens zeer bekend spreekwoord: hij zuipt als een tempelier, *templarii instar potat.* Zamenstell. tempeldeur, *janua templi.* Tempeldienst, *cultus divinus vel templi.* Tempelfeest, *festum templi, dedicatio templi.* Tempeloffer, *sacrificium olim in templo fieri solitum.* Tempelpligt, *officium templi, vel in templo.* Tempelpoort, *porta templi.* Tempelpriester, *antistes, itis, m. sacerdos templi.* Tempelpriesterin, *sacerdos, otis, f. sacerdotissa templi*, bij *Gellius.* Tempeltrappen, *gradus templi.* Tempelschender, *violator templi, sacrilegus, i, m.* Tempelschenderij, *violatio templi, sacrilegium, ii, n.* Tempelvoogd, *pontifex maximus*, ook *praefectus templi vel templo.* Tempelvoogdes, v. *sacerdotissa maxima.* Tempelwacht, *custodia templi.* Verkl. tempeltje, *aedicula, ae, f. sacrarium vel sacellum, i, n.*

Temperament, o. een onduitsch woord zoo veel als gesteldheid, *natura, ae, f. ingenium, ii, n. indoles, is, f.*

Temperen, b. w. zoo veel als matigen, mengen, *tempero, avi, atum, are; moderor, atus sum, ari*, bij *Scheller*, ook *miscere.* Wijn met water temperen, *vinum aquâ miscere.* Van hier: tempering, v. *moderatio, onis, f. temperatio, onis, f. mixtio, onis, f. temperatura, ae, f.* bij *Plin.*

Ten, een deeltje van de rede in verscheiden spreekwijzen gebruikelijk, als; ten anderen of ten tweeden, *secundo.* Ten anker liggen, *stare in anchoris.* Ten anker komen, *demittere vel figere anchoram.* Ten dage en jare als boven, *die annoque supra memorato.* Ten deele, *partim, adv.* Ten eersten, *primo, mox, statim, adv.* Ten einde, *ut, conjunct. cum subjunctivo.* Ten goede, *aeque, in bonam partem.* Ten hemel opvaren, *in coelum evolare, vel ferri.* Ten hoogsten, *ad summum vel ad maximum*, ook *maximum* alleen. Ten hove verkeeren, *in aula versari.* Ten huize van mijnen vader, *in domo patris mei.* Ten koste van mijn leven, *periculo vitae.* Ten laatsten, *denique, postremo, adverbia.* Ten minsten, *ad minimum pro minimo, minimum, adverbium*, ook *minimo, adv.* Ten naasten bij, *ad, praep. cum acc. fere, prope, ferme.* Ten noorden, *septentrionem versus, in septentrionem.* Ten offer komen, *solvere pecuniam*, ook *solvere* alleen. Ten oosten, *orientem versus, in orientem.* Ten opzigt, *respectu ablat.* B. v. ten opzigt zijner jaren, *respectu aetatis suae.* Ten overstaan, *in praesentia.* Ten prooi zijn, *praedae esse.* Ten slimsten of ten ergsten genomen, *si pessimum accidat.* Ten spot zijn, *ludibrio esse.* Ten tijde, *tempore.* Ten toon stellen, *oculis exponere.* Ten uitersten, *ad extremum, extremo, adv.* Ten westen, *occidentem versus, in occidentem.* Ten zuiden, *meridiem versus, in meridiem.* Ten zij, *ni vel nisi conjunctiones.*

Tenedos, een eiland in klein Azie, *Tenedos, i, m.*

Tenger, bijv. en tengerheid, v. zie teder en tederheid.

Tent, v. *tabernaculum, i, n. tentorium, ii, n. papilio, onis, m.* bij *Plin.* Verkl. tentje, *tentoriolum, i, n.* bij *Plin.* De tent van eenen keizer, *augustale, is, n.* bij *Liv.* Van eenen veldheer, *praetorium, ii, n.* Eene tent om in eene wond te steken, *turunda, ae, f.* bij *Hoogstraten.* Tenten spannen, *tendo, tetendi, tensum vel tentum tendere, constituere vel statuere tentoria vel tabernacula.* Zamenstell. tentbed, *lectus tentorio aptus.* Tentenmaker, *opifex, effector vel concinnator tentoriorum.* Tentgenoot, *contubernalis, is, m.* Tentgenootschap, *contubernium, ii, n.*

Tent-

Tertijzer, *specillum vel instrumentum vulneri tentando serviens.* Tentlinnen of tentdoek, *linteum tentoriis efficiendis serviens.* Tentpaal, *palus tentorio firmando serviens*, ook *palus tentorii.* Tentpaaltje, *paxillus tentorii vel tentorio firmando serviens.* Tentschuit, *camara vel camera, ae, f.* bij *Tac.* Tenttouw of tentlijn, *funis tentorii, vel tentorio firmando serviens.*

Tepel, m. *papilla, ae, f. mamma, ae, f. mamilla, ae, f.* bij *Scheller.* Zamenstell. tepelkring, *orbit papillae.* Tepelzalf, *unguentum papillis medens.*

Ter, eene rivier in Spanje, *Terus, i, m.*

Ter, deeltje van de rede, beteekenende meestal: in de, aan de, op de, tot de: b. v. ter aarde brengen, *terras mandare*; overdragt. *sepelire.* Iets ter hede van iemand doen, *rogatu alicujus facere aliquid.* Ter dood verwijzen, *damnare capitis.* Ter gedachtenis van iemand, *in memoriam alicujus.* Ter hand stellen, *tradere in manum* of *tradere* alleen. Ter helle nederdalen, *descendere ad inferos.* Een schip ter kaap uitrusten, *navem praedationi parare.* Ter loops, *cursim, obiter, raptim, festinanter.* Ter maand, *per menses.* Ter naauwer nood, *vix, aegre.* De stad ter plondering geven, *urbem diripiendam dare.* Ter regterhand, *ad dextram*, ook *dextrorsum.* Ter rust begeven, *quietum ire.* Ter school gaan, *frequentare scholam.* Ter slinkerhand, *ad sinistram* ook *sinistrorsum.* Ter stad uitgeleid worden, *educi ex urbe.* Ter week, *per hebdomadem.* Niets ter wereld, *plane, prorsus, omnino nihil.* Ter zee, *mari, per mare.* Ter zijde, *seorsim, adv.*

Tergen, b. w. plagen, tarren, *irrito, avi, atum, are; exagitare, exasperare, exacerbare, aliquem protelare, calefacere aliquem, ciere aliquem, exulcerare animum alicujus*, bij *Cicero.* Ook zoo veel als kwellen, *vexo, avi, atum, are.* Voor uitdagen, *provoco, avi, atum, are.* Van hier: terger, m. *irritator, oris, m.* bij *Sen.* Voor uitdager, *provocator, oris, m.* bij *Cic.* Voor kweller, *vexator, oris, m.* Terging, v. *irritatio, onis, f. irritamen, inis, n. irritamentum, i, n. exacerbatio, onis, f.* Voor uitdaging, *provocatio, onis, f.* Voor kwelling, *vexatio, onis, f.* Tergster, v. *femina irritans, exasperans, exacerbans, vexans &c.* Zamenstell. tergwoord, *verbum acerbum vel asperum.*

Teriakel of triakel, een soort van tegengif, *theriaca, ae, f.* bij *Plinius*; *medicamentum theriacum.*

Term, een onduitsch woord zoo veel als woord of uitdrukking, *loquendi ratio, verbum, i, n. phrasis, is, f. dictio, onis, f. vocabulum, i, n.* bij *Schell.*

Termijn, een onduitsch woord, zoo veel als bepaalde tijd, *certum ac definitum temporis spatium.* Iemand een termijn bepalen, *dicere diem alicui.* In twee of drie termijnen betalen, *duabus vel tribus pensionibus solvere.* In Friesland zegt men ook termijnen voor stuipjes.

Termole, eene kleine stad in Italie, *Termola, ae, f.*

Terpentijn, m. zekere gom, *resina terebinthina*, ook alleen *terebinthina, ae, f.* Gemeene terpentijn, *terebinthina abietis, vel abiegna, terebinthina vulgaris.* Zamenst. terpentijnboom, *terebinthus, i, f. pistacia terebinthus*, bij *Linnaeus.* Terpentijngeest, *spiritus terebinthinae vel terebinthinus.* Terpentijnharst, *colophonia, ae, f.* Terpentijnolie, *oleum terebinthinae vel terebinthinum.* Terpentijnstoker, *coctor olei terebinthini.* Terpentijnstokerij, *aedificium, in quo oleum terebinthinum excoquitur.*

Terras, een ond. woord van het Fransche *terrasse*, eene verheven wandelplaats in den tuin, *pulvinus, i, m.*

Digitized by Google

Terrasson, eene kleine stad in Frankrijk, *Terrasona, ae, f.*

Terstond, bijw. van tijd, op staande voet, *statim, extemplo, e vestigio, confestim, continuo, actutum, protinus, quamprimum, ilico, jam, adverbia temporis.*

Tertiaankruid, o. *scutellaria, ae, f. scutellaria galericula*, bij *Linnaeus.*

Tervel, eene stad in Spanje, *Tervela, ae, f.*

Terw, zie tarwe.

Terwijl, bijw. van tijd, *interea temporis, interea, interim, interibi*; als voegw. is het *dum conjunctio.* B. v. terwijl dit geschiedde, *dum hoc fiebat.*

Tessel, een bekend eiland ten noorden van Noordholland, *Tecelia, ae, f.*

Tesser, eene kleine stad in Hongarye, *Tessera, ae, f.* bij *Hoogstraten.*

Tesfin, eene rivier in Italie, *Ticinus, i, m.*

Test, v. een aarden vuurpot, *testa, ae, f. vas fictile.*

Testament, o. een onduitsch woord, zoo veel als uiterfte wil, *testamentum, i, n.* bij *Caesar*; *testimonium extremae voluntatis, tabulae ultimae*, bij *Kiliaan.* Een testament maken, *signare testamentum*, bij *Caesar*, ook *testari.* Een testament vernietigen, *irritum facere testamentum.* Zonder testament sterven *intestato mori.* Ook een gedeelte van de heilige schrift, *testamentum, i, n.* De tijd van het O. T. *tempus ante Christum natum.* De tijd van het N. T. *tempus post Christum natum.* Van hier; testamenteel, een ond. woord, *testamento institutus*, en *testamento perscriptus, a, m.* Zamenstell, testamentmaker, *testator, oris, m.* Testamentschrijver, *testamentarius, ii, m. scriba extremae voluntatis.* Van hier aan ond. b. w. testeren, zoo veel als een testament maken, *testor, atus sum, ari.*

Tets, bijv. n. deegachtig, *non satis coctus, a, m.* Tetfig brood, *panis non satis coctus*, bij *Kiliaan* beteekent het zoo veel als kleverig, *glutinosus, a, m*; *tenax, acis, omn. g. viscosus, a, m*; *lentus, a, m.*

Tettig, bijv. n. en bijw. *nimis mundus, a, m.* Van hier: tettigheid, v. *nimia munditiei.*

Teug, v. haal, *tractus, us, m.* bij *Kiliaan.* Voor dronk, *haustus, us, m.* B. v. eene teug water, *haustus aquae.* Verkleinw. teugje, *paryus tractus, paryus haustus*, ook *potiuncula, ae, f.* Een teugje in het rond, *circumpotatio, onis, f.* bij *Cic.*

Teugel, m. breidel, *frenum, i, n. habena, ae, f.* bij *Scheller.* Den teugel vieren zoo wel in den eigenlijken als overdragtigen zin, *remittere frenum vel habenam*, *dare frenum vel habenam.* Met eenen losen teugel rijden, *remisso freno vel remissa habena vehere*, of *vehi.* Den teugel aandoen, *injicere frenum vel habenam.* Van hier teugelen, b. w. *freno, avi, atum, are*; *injicere, addere vel imponere frenum.* Ook voor bedwingen, *coercere, reprimere, retinere, compescere.* Zamenst. teugelriem, *lorum freni.* Teugelreep, *habena, ae, f.*

Tevens, zie teffens.

Texe, eene kleine stad in Frankrijk, *Texa, ae, f.*

Text, m. een onduitsch woord, inhoud, *textus, us, m. contextus, us, m.* Iemand van den text helpen, *turbare sermonem alicujus.* Van den text raken, *turbari.* Text is ook een gezegde uit den bijbel, waarover men predikt, *dictum, i, n.* bij *Schell.* Iemand den text voorlezen, *objurgare aliquem.* Te diep in eenen text komen, *nimis longe procedere, vel progredi.* Kleine text is ook een drukkerswoord, *minimum characterum typographicorum genus.*

Thans, zie Nu.

Theater, o. een onduitsch woord, van het Latijnsche *theatrum, i, n. scena, ae, f.* Van hier: theatraal, ond. bijv. n. *theatralis, lis, le*; *scenicus, a, m.*

Theatijnermonnik, m. *monachus the-*

Digitized by Google

theatinus vel ex ordine theatinorum vel ordini theatinorum addictus.

Theben, eene eertijds vermaarde stad in Beotie, *Thebae, arum, f. plur.* Van Theben of Thebaansch, *Thebanus, a, m.*

Thee, v. Sineesche bladen, waarvan men het afrekſel drinkt, *thea; ae, f.* bij *Linnaeus.* Ook noemt men het aftrekſel met dien zelfden naam, *infuſum theae.* B. v. theedrinken, *bibere infuſum theae*, bij *Scheller.* Theeboe of theeboei, *thea bohea*, bij *Linnaeus.* Groene thee, *thea viridis.* Jooſjes thee, *flos theae.* Zamenſtell. theeblad, *folium theae.* Theeboom, *thea, ae, f.* bij *Linnaeus.* Theebos of theebus, *pyxis theae ſervandae ſerviens.* Theedoek, *linteum vaſibus thearijs purgandis ſerviens.* Theegoed, *inſtrumenta thearia.* Theeketel, *ahenum thearium, vel theae coquendae ſerviens.* Theekopje, *vasculum ſuperius, vel ſcutella ſuperior infuſo theae bibendo ſerviens.* Theepot, *cantharus infuſo theae adponendo ſerviens.* Theebak, theerak of theerek, *tabella lignea vasculis thearijs imponendis ſerviens.* Theeſchoteltje, *ſcutella inferior infuſo theae bibendo ſerviens.* Theetafel, *menſa thearia.* Theewater, *aqua infuſo theae parando ſerviens.* Theewinkel, *taberna, ubi thea preſtat.* Theekooper, *negotiator theae.*

Theologant, theologie en theologisch, zie bij Godgeleerde enz. onder het woord God.

Theſaurie, v. een onduitsch woord, ſchatkamer, *aerarium, ii, n. theſaurus, i, m.* bij *Gellius.* Van hier: theſaurier, m. *aerarii praefectus*, ook *quaestor, oris, m.*

Theſſalie, een gewest in Macedonie, *Theſſalia, ae, f. Aemonia vel Haemonia, ae, f.* Van Theſſalie, *Theſſalus, a, m; Haemonius, a, m*, bij *Ovid.*

Thienen, o. eene stad in Braband, *Thenae, arum, f. pl.* bij *Kil.*

Thijm, zie tijm.

Thonijn, een groote zeevisch in de middelandſche zee, *thynnus, i, m. vel thunnus, i, m.* bij *Hor.* Zamenſtell. thonijnvisſcher, *thynnarius vel thunnarius.* Thonijnvisſcherij, *piscatio thynnaria, in pandectis.*

Thorn, eene ſtad in Polen, *Thorunum, i, n. Thorunium, ii, n.* bij *Scheller.*

Throon, zie troon.

Tjalk, m. *navigii genus* tjalk *dictum.*

Tjanken, is hetzelfde als janken.

Tiber, eene zeer bekende rivier, op welke Rome ligt, *Tiberis, is, m.* Van den Tiber, *Tiberinus, a, m.*

Tjelpen, o. w. *paſſerculorum inſtar pipilare vel pipire.*

Tien, een getal, *decem indeclinabile, bis quini, ae, a.* Tien aan tien, *deni, ae, a.* Hij gaf ons ieder tien boeken, *denos nobis dabat libros.* Het getal van tien, *numerus denarius, decuſſis, is, m.* bij *Vitruvius; decas, adis, f.* bij *Livius.* Van tien, *denarius, a, m.* Een tiental menſchen, *decuria, ae, f.* Een bewindsman over tien man, *decurio, onis, m.* Het bewind over tien man, *decuriatus, us, m.* bij *Livius.* Verdeeling in tienen, *decuriatio, onis, f. decurionatus, us, m.* bij *Cicero.* Tien gedeelten van een twaalftal, *dextans, antis, m.* Van tien een nemen, *decimo, avi, atum, are.* In tienen verdeelen, *decurio, avi, atum, are.* Tien duizend, *decem millia.* Tienmaal, *decies, adv.* Tienmaalhonderd duizend, *decies centena millia.* Tien duizend maal duizend, *decies millena millia.* Tienhonderd duizendmaal duizend, *millies millena millia.* Tien jaren oud, *decennis, is, e.* De tijd van tien jaren, *decennium, ii, n.* Zamenſtell. tiendaagsch, *qui, quae vel quod decem dies durat.* Tiende, *decima, ae, f. decuma, ae, f. decumae, arum, f. plur. edecimata, orum, n. plur.* bij *Feſtus; Herculanea pars*, bij *Plautus.* De tiende van koren, *frumentum decumanum*, bij *Cicero.* Een hurer der tien

Digitized by Google

den, *decumanus*, *i*, *m.* To de tienden behoorende, *decumanus*, *a*, *m.* Tienden inzamelen, *addecimo*, *avi*, *atum*, *are.* Een land dat tienden betalen moet, *ager decumanus*, bij *Cic.* Tienderlei of tienderhande, *decem generum.* Tiend heer, *dominus decumanus*, bij *Scheller.* Tiendheffer, *decumarum exactor.* Tiendubbel, *decemplex*, *icis*, *omn. g. decuplex*, *icis*, *omn. g. decuplus*, *a*, *m*, bij *Livius.* Tienhonderd, *decies centum*, *mille.* Tienjarig, *decennis*, *is*, *e.* Tienbende, *decuria*, *ae*, *f.* Tienman, een lid van eene regering uit tien mannen beſtaande, *decemvir*, *iri*, *m.* Tiermanſchap, *decemviratus*, *us*, *m.* Tot de tienmannen behoorende, *decemviralis*, *lis*, *le.* Tienmaandig, *decemmestris*, *is*, *e*, bij *Columella.* Tienſnarig, *decem chordis instructus*, *a*, *m.* Tiental, *numerus denarius.* Tienwerf, *decies*, *adv.*

Tier, m. groei, wakkerheid, *vigor*, *oris*, *m. incrementum*, *i*, *n. accretio*, *onis*, *f.* B. v. bij is hier niet in zijnen tier, *hic locorum ille non viget.* Van hier: tieren, o. w. zoo veel als weeldrig groeijen, *luxuriari*, bij *Virgilius.* B. v. het land tiert, *luxuriatur humus.* Ook voorſpoedig zijn, gelukken, *proficere*, *incrementum capere*, *prospere cedere.* B. v. dat kind wil niet tieren, *infans iste nullum capit incrementum vel non crescit.* Het werk wil niet tieren, *opus non proficit.* Het wil met hem niet tieren, *res illi non prospere cedunt.* Van hier: tierig, bijv. n. groeizaam, voorſpoedig, *vigens*, *entis*, *omn. g. vegetus*, *a*, *m*; *prosper*, *era*, *um.* Tierig koren, *seges luxurians.* Tieren heeft ook nog de beteekenis van razen, getier maken: luid roepen, *tumultuari*, *turbas edere*, *strepitum edere*, *vociferari*, *alta voce clamare.*

Tierentein, o. zekere ſtof van linnen en wol, *pannus e lino et lana confectus*, *pannus lino*, *laneus*, zegt *Kil.*

Tiersje, een onduitsch woord, en vat het derde gedeelte van een oxhoofd bevattende, *cadi genus tertiam partem cadi*, oxhoofd *dicti*, *continens.*

Tigchel, o. zoo veel als tigchelſteen, *tegula*, *ae*, *f. later coctus*, *vel coctilis*, ook *later*, *eris*, *m.* alleen. Van hier: tigchelbakker of tigchelaar, *laterarius*, *ii*, *m laterum coctor.* Tigchelbakkerij, tigcheloven, tigchelwerk, *lateraria*, *ae*, *f. fornax lateribus coquendis apta*, *officina lateribus fingendis et coquendis destinata.* Tigchelwerk is ook *opus lateritium vel laterarium.* Van hier: *tigchelen*, b. w. *latores fingere et coquere.* Verkl. tigchelſteentje, *laterculus*, *i*, *m.*

Tiger, m. een groote rivier in Azie, *Tigris*, *is*, *m.* bij *Plin.*

Tiger of tijger, m. een bekend zeer wild beest, *tigris*, *is*, *f.* *tigris*, *idis*, *f.* Van eenen tijger, *tigrinus*, *a*, *m.* Zamenſtell. tijgerbloem, *ixia Chinensis*, bij *Linnaeus.* Tijgerhart, *animus tigrinus*, *animus tigris vel tigridis.* Tijgerhond, *canis tigrinus*, bij *Schell.* ik zoude liever zeggen, *canis tigridis instar maculatus.* Tijgerhuid of tijgervel, *pellis tigrina*, *tigris vel tigridis.* Tijgerkat, *felis pardalis*, bij *Linn.* Tijgermot, *talpa lubricipeda*, bij *Linn.* Tijgerin, v. *tigris femina.*

Tij, o. getij, *fluxus et refluxus maris*, *aestus maris*, ook *aestus* alleen. Voor tij hebben, *aestu secundo uti.* Een goed tij krijgen, *aestum secundum nancisci*, bij *Caesar.* Tegen tij hebben, *aestu adverso uti.* Tegen tij krijgen, *aestum adversum nancisci.* Het tij keentert, *aestus mutatur.* Het tij is verloopen, *aestus mutatus est*; overdragtig, *occasio elapsa est.* Zamenſtell. tijhaven, *portus fluxo et refluxu gaudens.* Tijwas, *cursus aestus.*

Tijber, zie Tiber.

Tijd, m. *tempus*, *oris*, *n.* *tempestas*, *atis*, *f.* *hora*, *ae*, *f.* *dies*

Digitized by Google

dies, iei, m. & f. aevum, i, n. Den tijd ſparen, *parcere tempori.* Den tijd goed gebruiken, *bene uti tempore.* Den tijd beſteden, *adhibere tempus, uti tempore, ponere tempus, in aliqua re.* Met den tijd, waarvoor wij in den dagelijkſchen omgang zeggen: metter tijd, *tempore.* Ter zijner tijd, *ſuo tempore.* Ter regter tijd, *in tempore.* Sedert den tijd dat enz. *ex quo tempore*, of alleen *ex quo.* In der tijd, zoo veel als nu, *jam, nunc, hoc tempore, in praeſentia.* Binnens tijds, *intra tempus.* Ten allen tijd, *omni tempore, ſemper, nullo non tempore, numquam non.* Van tijd tot tijd, *interdum, nonnumquam.* Van tijd tot tijd uitſtellen, *de die in diem differre.* Tot dezen tijd, *ad hoc tempus, ad hoc usque tempus, adhuc, huc usque.* Den ganſchen tijd door, *per omne tempus.* Gedurende dien tijd, *ſub id tempus.* Voor tijden, *olim, quondam, temporibus priſcis, antea, antehac.* Bij tijds zoo veel als vroeg, *mature, adv. tempestive.* Onder dien tijd of tuſſchen dien tijd, *interea, interim, inter id tempus.* Na den tijd, *postea, post, deinde.* Ook voor te laat, *ſero, nimis tarde.* Na eenigen tijd, *post aliquod tempus, tempore interjecto.* Korten tijd daarna, *paulo post, brevi tempore post, tempore brevi interjecto vel elapſo, post breve tempus.* Alles heeft zijnen tijd, *ſuum cuique rei tempus eſt.* Dat heeft nog tijd, *res patitur moram.* Te onregten tijd, *alieno tempore.* De regte tijd, *tempus commodum vel opportunum.* Juist op den regten tijd, *ipſo temporis articulo, opportuniſſime.* Zich tijd nemen, *ſumere ſibi tempus.* Zich aan tijd doen, in de dagelijkſche zamenleving, *cunctari, morari, ceſſare, mora uti.* Den tijd verliezen, *tempus perdere, tempore male uti.* Komt tijd, komt raad, *tempus conſilium adfert, cum tempore venit conſilium.* Tijd winnen, *nancisci vel adipisci ſpatium.* Voor dezen tijd, *antehac, ante.* Voor den tijd, zoo veel als te vroeg, *praematurе, ante tempus vel diem.* Ook is tijd zoo veel als gelegenheid, *occaſio, onis, f.* B. v. den tijd afwachten, *exſpectare occaſionem.* Den tijd waarnemen, *uti occaſione.* In korten tijd, *brevi vel brevi tempore.* Voor korten tijd, *paulo ante, vel ante breve tempus.* Voor eenen korten tijd, *ad vel in breve tempus.* Voor langen tijd, *diu ante, multo ante.* Ook is voor langen tijd zoo veel als eertijds, *olim, quondam.* Langen tijd daarna, *multo post, diu post, longo tempore post, longo tempore interjecto vel elapſo.* Korten tijd te voren, *paulo ante.* Korten tijd daarna, *paulo post.* Eenigen tijd te voren of daarna, *aliquanto ante vel post.* De tijd van acht dagen, *ſpatium octo dierum.* Gij hebt tijds genoeg, *ſatis ſpatii habes, vel ſatis ſpatium tibi reliquitur.* Ook zoo veel als ledigheid, *otium, ii, n.* B. v. ik heb geen tijd, *careo otio, otium mihi non est, non vaco, non vacat mihi.* Voor omſtandigheden, *tempus, oris, n.* B. v. zich naar den tijd, of de tijden ſchikken, *tempori vel temporibus ſervire, adcommodare ſe ad tempus vel tempora, tempori vel temporibus, rationem habere temporis vel temporum.* Zware tijd, *tempus durum.* Krappe tijd, *tempus angustum.* Treurige tijd, *tempus triſte.* Goede tijden, *tempora laeta.* B. v. hij heeft eenen goeden tijd, *bene agitur cum eo, fecunda utitur fortuna, laetis rebus utitur.* Het is nog tijds genoeg, *ſatis adhuc maturum eſt.* O lieve tijd! *yah! vel hem!* Zamenſtell. leeftijd, *aetas, atis, f. aevum, i, n.* Leertijd, *tempus diſcendi.* Speeltijd, *tempus ludendi &c.* Andere zamenſtelling. zijn: tijdbegin, o. woord der tijdrekenkunde, *aera, ae, f. epocha, ae, f. Scheller* zegt ook *tempus, oris, n.* Tijdboek,

Digitized by Google

o. *liber chronicus vel liber annalis*. Tijdgeloof, een woord der godgeleerden, *fides temporaria*. Tijdgenoot, m. *aequalis*, *is*, *m. coaetaneus*, *a*, *m*; *aequaevus*, *a*, *m*. Tijdkorting of tijdverdrijf, *oblectamentum*, *i*, *n. delectamentum*, *i*, *n. oblectatio*, *onis*, *f. delectatio*, *onis*, *f.* Tot tijdkorting, *temporis fallendi causa*, *ad tempus fallendum*, ook *animi causa*. Ik heb geene tijdkorting, *non habeo quo tempus teram vel fallam*. Tijdkunde, *notitia temporum*, *chronologia*, *ae*, *f.* Tijdnaald, *cippus*, *i*, *m.* Tijdperk, *periodus*, *i*, *f.* Tijdregister, *tabula chronologica*. Tijdrekenaar, m. *chronologus*, *i*, *m.* Tijdrekening, *chronologia*, *ae*, *f. ratio temporum*. Tijdrekenkundige is hetzelfde als tijdrekenaar. Tijdschrift, *liber vel scriptum chronicum*, *liber annalis*, ook *ephemeris*, *idis*, *f.* Tijdsnippeling, *opus horis subcesivis confectum*. Tijdstelling, zie tijdbegin. Tijdstip, zie tijdperk. Ook is tijdstip, *punctum temporis*, *momentum*, *i*, *n.* B. v. ik ben in hetzelfde tijdstip daar gekomen, *eodem momento vel temporis puncto eo adveni*. Tijdverdrijf, zie tijdkorting. Tijd verdrijven, *terere vel fallere tempus*. Tijdverlies, *jactura temporis*. Tijdverkwisting, *malus usus temporis*. Tijdwijzer, m. *index temporum*, *fasti*, *orum*, *m. plur.* Tijdwinner, *cessator*, *oris*, *m*, *cunctator*, *oris*, *m. dilator*, *oris*, *m.* Tijdwinning, v. *cessatio*, *cunctatio*, *dilatio*, *onis*, *f. mora*, *ae*, *f.* Tijdwoord, *verbum*, *i*, *n. vel vocabulum tempus indicans*, ook *verbum*, *i*, *n.* alleen. Tijdwörtel, zie tijdbegin. Van tijd komt ook nog: tijdelijk, bijv. n. *temporalis*, *lis*, *le*. *temporarius*, *a*, *m.* Ook van wereldlijk of aardsch, *terrenus*, *a*, *m*; *terrestris*, *is*, *e.* Tijdelijk geluk, *felicitas hujus vitae*. Tijdelijke dingen, *terrena*, *terrestria*, *mundana*, *res hujus vitae*. Tijdelijke vermogens, *fortunae*, *res familiares*, *facultates*. Tijdelijk is ook nog, *tempestivus*, *a*, *m*, *maturus*, *a*, *m.* Tijdig, *maturus*, *a*, *m*; *tempestivus*, *a*, *m*, bijw. *mature tempestive*, dit is ook tijdiglijk, bijw.

Tijdeloos of tijloos, v. eene soort van bloem, *cochicum*, *i*, *n. narcissus*, *i*, *m.* bij *Kil.*

Tijding, v. bericht, *nuncius*, *ii*, *m. nuncium*, *ii*, *n.* B. v. eene tijding krijgen, *accipere nuncium*. Eene tijding brengen, *adferre nuncium alicui*, *adportare nuncium*, *ferre vel deferre nuncium alicui vel ad aliquem*. Ook voor gerucht, *fama*, *ae*, *f.* B. v. kwade tijding komt altijd vroeg, *fama mali semper advolat*. Zekere tijdingen, *constantes rumores*, bij *Cic.* Zekere tijding krijgen, *certiorem fieri*. Tijdingen is ook zoo veel als nieuwspapieren, *ephemerides publicae*, *diurna publica*. Geleerdheid betreffende, *acta litteraria publica*, *ephemerides literariae*. Zamenstell. tijdingbrenger, *nuncius*, *ii*, *m. famigerator*, *oris*, *m. rumorum disseminator*. Tijdingschrijver, *ephemeridum publicarum scriptor vel auctor*, *ephemerides publicas vel acta diurna publica scribens*. Tijdingziek, *nunciorum avidus*, *cupidus rumorum*.

Tijen, o. w. *Kiliaan* verklaart dit woord, *tendere*, *vergere*, *trahere*. Ook beteekent het zoo veel als vertrekken, *tendere*, *proficisci in aliquem locum*.

Tijk, v. *culcita*, *ae*, *f. culcitra*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*. Zamenstell. tijkwever, *textor culcitrarius*, bij denz.

Tijkavelen, o. w *reditum ac discessum aestus maris ritè callere*.

Tijlpen, zie tijelpen.

Tijm, m. zeker welriekend kruid, *thymum*, *i*, *n.* Wilde tijm, *serpyllum*, *i*, *n. sisymbrium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*. Van tijm, *thyminus*, *a*, *m.* Zamenstell. tijmwijn, *thymites*, *ae*, *m. vinum thymites*, bij *Colum.* Tijmbloem, *epithymon*, *i*, *n.*

Tijran, m. een onduitschwoord,

tyr-

Digitized by Google

tyrannus, i, m. Vrouwel. tijrannin, *tyranna, ae, f.* bij *Scheller.* Tijrannij, *tyrannis, idis, f.* Van hier een basterdw. tijranniseren, *tyranni more tractare vel habere*, ook *agere tyrannum, tyrannice agere.* Zamenstell. tijrannenmoord, *tyrannicidium, ii, n.* Tijrannenmoorder, *tyrannicida, ae, m.* Van hier ook tijransch, bijv. n. *tyrannicus, a, m.* Tijrannig is ook zoo veel als wreed, *saevus, a, m; crudelis, lis, le.* Tijrannigljk, bijw. *tyrannice, saeve, crudeliter.*

Tijtel, zie titel.

Tik, m. ligte aanraking, *levis tactus;* bij *Kiliaan* is het zoo veel als steek, *punctus, i, m.* Een tik met de vingers, *talitrum, i, n.* Van hier: tikken, b. w. *leviter manu tangere.*

Tikrak, o. zeker spel, *lusus quidam* tiktak *dictus.* Tiktakken, b. w. *ludere scrupis.* Tiktakker, *lusum* tiktak *dictum ludens.* Tiktakbord, *forus, i, m. alveus lusorius.* Met het tiktakbord zijn leed verzachten, *foro levare mala*, bij *Seneca.*

Til, als in of op til zijn, *instare, imminere.* B. v. er is iets op til, *instat vel imminet aliquid.*

Til, o. zoo veel als val of knip, *decipula, ae, f. decipulum, i, n.* Ook zoo veel als duivenslag, *columbar, aris, m.* het geen ook duiventil genoemd wordt.

Tillen, b. w. heffen, opbeuren, *levo, avi, atum, are; tollo, sustuli, sublatum, tollere, movere loco.* Van hier: tilbaar, *mobilis, lis, e*, bij *Kiliaan.* Tilbare goederen of have, *res mobilis, bona mobilia.* Spreekw. gij moet daar niet aan tillen, *opus istud tibi suscipiendum non est.* Zamenstell. tilbrug, *pons subducitilis vel pensilis*, bij *Kiliaan*, die het ook verklaart door *pons versatilis*, het geen mijns oordeels beter met ons woord draaibrug overeenkomt.

Tilliers, eene stad in Frankrijk, *Tillersa, ae, f.* bij *Hoogst.*

Timavo, eene rivier in Italie, *Timavus, i, m.* bij *Virg.*

Timmer, o. vertrek alleen gebruikelijk in het zamengestelde woord vrouwentimmer, zoo veel als vrouwenvertrek, *gynaeceum, aei, n.*

Timmeraadje of timmeragie, v. zoo veel als timmerwerk, gebouw, *aedificium, ii, n. aedificatio, onis, f.* beide bij *Cic.*

Timmeren, b. w. bouwen, stichten, *aedifico, avi, atum, are; condo, idi, itum, ere; struo, uxi, uctum, uere; construere, exstruere, fabrico, avi, atum, are; excitare aedificium.* Een schip timmeren, *construere navem.* Van hier: timmering, *aedificatio, onis, f. aedificium, ii, n.* bij *Kiliaan*, *fabricatio, onis, f. fabrica, ae, f.* bij *Scheller*; *structura, ae, f.* bij *Vitruvius*; *constructio, onis, f.* bij *Plinius.* Getimmerd, v. d. *aedificatus, structus, constructus, conditus, exstructus, fabricatus, a, um.* Zamenstelling, timmergereedschap ook timmermansgereedschap, *instrumenta fabri lignarii.* Timmerhout, o. *materia, ae, f.* bij *Scheller.* Spreekw. alle hout is geen timmerhout, *non omnia omnibus apta.* Timmerkunde, *peritia artis aedificandi vel scientia architecturae.* Timmerkunde, *ars aedificandi vel fabricandi vel architectura, ae, f.* Timmerman, *faber lignarius vel tignarius*; het meerv. is timmerlieden of timmerluiden, *fabri lignarii vel tignarii.* Timmermanshaas, *magister artis tignariae.* Timmermansknecht, *adjutor fabri tignarii mercenarius.* Scheepstimmerman, *constructor navium.* Timmermanswinkel, *officina fabri tignarii.* Timmerplaats, *fabrica materiaria sive tignaria*, bij *Kiliaan.* Timmerhof en timmertuin, *area materiae parandae serviens.* Timmertuig, zie timmergereedschap. Timmerwerf, zie timmertuin. Scheepstimmerwerf, *navale, is, n.* Timmerwerk, *opus fabrile, opus fabri lignarii vel tignarii.* Timmerziek, die gaarne timmert, *aedificandi cupidus vel avidus.*

Digitized by Google

Ook in een woord, *aedificator, oris, m.*

Timp, v. een verouderd woord zoo veel als punt of hoek beteekenende, *cornu, u, n. angulus, i, m.* bij *Kiliaan*. Bij ons is het verkl. timpje nog in gebruik, *panis minor triticeus angulis eminentibus*, bij denz.

Timpaan, o. zeker parkement aan de drukpers, *tympanum typographicum.*

Tin, o. zeker blank metaal, *stannum, i, n.* ook *plumbum album*, bij *Scheller*; *plumbum candidum*, bij *Plinius*. Van hier het onbuigzame bijv. n. tinnen, *stanneus, a, m.* B. v. een tinnen lepel, *cochlear stanneum*. Zamenstell. tinnengieter of tingieter, *fusor stanni vel vasorum stanneorum effector*. Tinnengoed of tinnenwerk, *opus stanneum, vasa stannea*. Tinnenkas, *armarium vasa stannea ornatui servientia continens.*

Ting, tang, een klanknabootsend woord van het geluid der klokken, *tintinnatio, onis, f.*

Tinne, v. *summum aedificii fastigium*. Ook zoo veel als het kanteel, *lorica, ae, f. summa ambitus muri corona, pinna muri, pinna muralis, supimentum vel peribolus muri.*

Tint, m. wijn tint, *vini Hispanici genus acre, adstringens et mordicans.*

Tintel, m. *linteum ignis fere consumptum, quod facillime accenditur, fomes, itis, m. igniarium, ii, n.* Zamenstell. tinteldoos, *pyxis igniarium vel fomitem continens.*

Tintelen, v. w. flonkeren, flikkeren, *micare, emicare, nitere, cornscare.* Ook zoo veel als steken van koude, *frigore pungi.* Ook zoo veel als klinken, *tinnire.* B. v. de ooren tintelen mij, *aures mihi tinniunt.* Ook zoo veel als kittelen zegt *Kiliaan*, *titillare, leviter pungere.* Ook met een tint of tentrijzer eene wonde peilen, *specillo tentare vulnus*, bij denzelfd. Van hier: tintelling, v. *nitor, oris, m. coruscatio, onis, f. splendor, oris, m.* ook *punctio frigoris*, ook *tinnitus, us, m.* voorts *titillatio, onis, f. levis punctio.*

Tip, v. punt, spits, *apex, icis, m. caeumen, inis, n. fastigium, ii, n. extremum, i, n.* Tip is ook eene soort van kapsel dat spits toeloopt, *capitium fastigiatum.* Tipmuts is hetzelfde. Verkl. tipje, *parvus apex, parvum cacumen, parvum fastigium.* Het tipje van de borst, *papilla, ae, f.* Van het oor, *auricula infima, ansa auriculae*, bij *Kiliaan*. Van den neus, *nasi primoris acumen*, bij *Lucretius*. Op het tipje, *in momento vel puncto temporis, in eo.* B. v. hij staat op het tipje om te vertrekken, *in eo est ut proficiscatur vel paratus est ad proficiscendum.* Van hier: tippen, *decacuminare.* B. v. de boomen, *decacuminare arbores*, dit noemt men gewoonlijk toppen. Eene kaart tippen is zoo veel als eene kaart toekenen om dus valsch te spelen, *notare chartam luforiam.*

Tiras, o. een onduitsch woord, zoo veel als een sleepnet om patrijzen enz. te vangen, *verriculum, i, n.*

Tiras, tieras of tras, hetzelfde als cement.

Titel, m. opschrift, eernaam, *titulus, i, m. inscriptio, onis, f.* Ook voorwendsel, schijn, *titulus, i, m. praetextus, us, m. species, iei, f.* B. v. onder den titel van vriendschap, *specie amicitiae, sub praetextu amicitias*, ook kan men zeggen: *nomine amicitiae.* Zamenstelling. titelblad, *folium inscriptionem vel titulum libri continens vel genus.* Titelplaat, *tabula aerea libro praefixa.* Titelprent of print is hetzelfde. Titelregt, *jus tituli.*

Tittel of tuttel, m. stip, *punctum, i, n.* Daar is geen tittel van gemeld, *ne minima quidem mentio ejus rei facta est.*

Tob of tobbe, v. waschvat, kuip, *labrum, i, n. cupa, ae, f.* bij *Frontinus*. Verkl. tobbetje, *labellum, i, m.* bij *Cic.* Spreekw.

een

een tobbetje even rond, *mulier-cula obesa.*

Tobben, o. w. een laag woord, zoo veel als afsloven, *se lassare, delassare, fatigare, defatigare.*

Toch, bijw. *certe, sane, denique, tandem*, bij *Kiliaan*; *tamen, attamen, conj.* B. v. ik zal het toch doen, *attamen faciam.*

Tocht, zie togt.

Todden, meerv. *scruta, orum, n. plur.* Zamenstell. toddenwijf, *scrutaria, ae, f.*

Toe, voorz. tot, aan, *ad, usque.* Waartoe dient dat? *cui bonum?* Ik heb er niets toe kunnen doen, *nullam in ea re operam praestare potui.* Zij ging er toe zitten, *operi se accingebat.* Zich ergens toe schikken, *praeparare se alicui rei.* Toe is ook daar boven, *insuper.* Een toe hebben, *habere unum supra numerum justum.* Dit woordje wordt voor vele werkwoorden gesteld, waarvan wij de voornaamste zullen aanstippen, als:

Toeademen, o. w. *adhalo, avi, atum, are*, bij *Plin.*

Toearbeiden, b. w. zoo veel als doorarbeiden, *instare operi, pergere in opere, pergere laborare*, bij *Scheller.*

Toebedienen, b. w. *suppedito, avi, atum, are.*

Toebedingen, b. w. *instipulari aliquid*, bij *Plaut.*

Toebehooren, o. w. *adtinere, pertinere, proprium esse.* Van hier: toebehoorte, *proprietas, atis, f.*

Toebereiden, b. w. *parare, adparare, instruere, praeparare, aptare, condire.* Toebereid, v. d. *paratus, adparatus, instructus, praeparatus, a, m; conditus.* Toebereider, m. *praeparator, instructor, oris, m.* Van spijs, *conditor, oris, m.* bij *Cicero.* Toebereiding, v. *adparatus, us, m. adparatio, onis, f. praeparatio, onis, f.* ook *paratus* en *paratio.* Van spijzen, *conditio, onis, f. conditura, ae, f.* Toebereidsel is hetzelfde als toebereiding.

Toebetrouwen, b. w. *concredo, credidi, creditum, credere*, ook *credere aliquid fideï alicujus*, bij *Cicero*; *committere fideï alicujus.* Toebetrouwd, v. d. *concreditus, creditus, a, m; commissus fideï, depositus, a, m.*

Toebijten, o. w. *immordeo, ordi, orsum, ere; admordere.*

Toebinden, b. w. *obligo, avi, atum, are; ligando claudere.* Toegebonden, *obligatus, ligando clausus.*

Toeblazen, b. w. *adflo, avi, atum, are; adspiro, avi, atum, are.* Ook door blazen naderen, *flando admovere.* Ook zoo veel als door blazen toemaken, *flando claudere.* Ook voortvaren met blazen, *flando pergere, pergere flare, non desinere vel desistere flare*, bij *Scheller.* Van hier: toeblazing, v. *adflatus, us, m. adspiratio, onis, f.* Toegeblazen, v. d. *flando clausus, a, m.*

Toebolwerken, b. w. *undique munimentis claudere.*

Toebrengen, b. w. *adfero vel affero, attuli, allatum, afferre, adporto, avi, atum, are*, ook *adducere, advehere, subvehere, supportare.* Iemand toedrinken is ook toebrengen, *propino, avi, atum, are alicui*, bij *Cicero.* Zoo veel als mede geven, *contribuere, conferre*, bij *Plaut.* Van hier: toebrenger, m. *collator, oris, m. propinator, oris, m.* Toebrenging of het toebrengen, *adportatio, allatio, advectio, subvectio, onis, f.* Voor toedrinking, *propinatio, onis, f. collatio, onis, f.* Toegebragt, v. d. *allatus, adportatus, advectus, subvectus, supportatus, collatus, a, m; allatus, a, m.* B. v. toegebragte hulp, *auxilium illatum vel adlatum.*

Toedammen, b. w. *aggere vel aggeribus obstruere*, ook *obstruere* alleen. Toedamming, v. *obstructio, onis, f.* Toegedamd, v. d. *aggeribus vel aggere obstructus*, ook alleen *obstructus, a, m.*

Toedeelen, b. w. *praebere, adsignare, tribuere, adtribuere.* Toedeeling, v. *praebitio, adsignatio, adtributio, onis, f.*

Toe-

Toegedeeld, *praebitus, adsignatus, tribusus, adtributus, a, m.*

Toedekken, b. w. *tego, texi, tectum, tegere; contegere, obtegere, operio, ui, tum, ire.* Iemand met vuisten toedekken, *operire aliquem plagis vel verberibus.* Van hier: toedekking, v. *opertus, us, m. Apuleju; opertura, ae, f.* bij *Ammian.* Toegedekt, v. d. *tectus, contectus, obtectus, opertus, a, m.*

Toedelven, b. w. *terra obtegere, contegere, operire, obruere.* Ook met delven voortvaren, *fodiendo pergere.* Toegedolven, v. d. *terra obtectus, contectus, opertus, obrutus, a, m.*

Toedempen, b. w. *obruere vel obstruere terra, complere, opplere.* Van hier: toedemping, v. *obstructio, onis, f. oppletio, completio, oppertura, ae, f. et opertus, us, m.* Toegedempt, v. d. *obrutus, obstructus, completus, oppletus, opertus, a, m.*

Toedenken, b. w. iemand iets in gedachten toeleggen, *velle aliquid alicui, destinare aliquid alicui, velle aliquid, alicui contingere.* Toedenking, *destinatio, onis, f.* Toegedacht, *destinatus, a, m.*

Toedichten, b. w. toeschrijven, *attribuere, imputare.*

Toedienen, b. w. *ministro, avi, atum, are; administrare, suppeditare, praebere, tribuere.* Toediening, v. *administratio, suppeditatio, onis, f.* Toegediend, v. d. *administratus, suppeditatus, a, m.*

Toedoen, b. w. zoo veel als sluiten, *claudo, clausi, clausum, claudere, operio, ui, ertum, erire.* B. v. de oogen toedoen, *claudere oculos.* Ook zoo veel als bijdoen, *addere, adjicere.* B. ik zal er nog wat toedoen, *addam vel adjiciam adhuc aliquid; Kilianen* zegt ook nog, *apponere, admovere, adjungere, adhibere.* Dit woord wordt ook zelfst. onz. gebruikt, voor bewerking, *opera, ae, f. beneficium, ii, n.* B. v. door mijn toedoen is het gebeurd, *opera mea accidit, beneficio meo factum est,* bij *Cicero.* Toedoen heeft ook betrekenis zich aan iemand of aan eene zaak overgeven, *dedere, applicare.* Zich toedoen, *insinuare se alicui vel in favorem alicujus.* Van hier: toegedaan, v. d. voor genegen, *deditus vel addictus alicui.* Anders toegedaan zoo veel als gesloten, *clausus, a, m; apertus, a, m.* Als bijgedaan, *additus, adjectus, adpositus, adjunctus, a, m.*

Toedraaijen, b. w. *torquendo claudere vel contorquere.* Toedraaijing, v. *contortio, onis, f.* Toegedraaid, v. d. *torquendo vel contortione clausus.* Ook is toedraaijen, *torquendo pergere, pergere torquere.*

Toedragen, b. en o. w. *adferre, adportare, supportare, adgerere:* iemand een goed hart toedragen, *favere vel propensum esse alicui.* Zoo veel als gebeuren, *accidere, contingere, evenire.* B. v. hoe heeft zich die zaak toegedragen, *quomodo illud accidit.* Van hier: toegedragen, *adlatus vel allatus, adportatus, a, m.* Ook zegt men de toedragt eener zaak, *accidentia, ae, f. eventus, us, m. casus, us, m.*

Toedrijven, b. w. *impellendo firmare vel claudere.* Ook zoo veel als iemand iets schamper verwijten, *duris verbis carpere aliquem vel invehi in aliquem.* Toegedreven, v. d. *impellendo firmatus vel clausus.*

Toedrinken, b. w. eenen dronk toebrengen, *propino, avi, atum, are.* Van hier: toedrinking, v. *propinatio, onis, f.* bij *Seneca.* Toedrinker, m. *propinator, oris, m.* Ook is toedrinken zoo veel als voortvaren met drinken, *bibendo pergere vel pergere bibere.*

Toedrukken, b. w. *comprimo, essi, essum, imere.* B. v. iemand den strot toedrukken, *comprimere fauces alicui.* Toedrukking, v. *compressio, onis, f. compressus, us, m.* Benaauwdheid in de keel, *anger, oris, m.* Ook zoo veel

veel als verwijten, *objicere aliquid alicui, exprobrare, improbrare, opprobrare.* Ook iemand heimelijk iets toefteken, *furtim aliquid suggerere alicui vel subjicere vel subministrare.* Toegedrukt, v. d. *compressus, a, m; compressionis clausus.*

Toeeigenen, b. w. toeschrijven, *adscribo, ipsi, ipsum, ibere, tribuo, ui, utum, uere; adsigno, avi, atum, are, aliquid alicui.* Zich iets toeeigenen, *arrogare, vindicare, adsumere sibi aliquid.* Ook zoo veel als opdragen, *sacrare, consecrare, dedicare aliquid alicui.* Van hier: toeeigening, v. *adsignatio, onis, f. adscriptio, onis, f. vindicatio, arrogatio, sacratio, consecratio, dedicatio, onis, f.* Toegeeigend, v. d. *adscriptus, a, m; tributus, adsignatus, vindicatus, adsumtus, sacratus, consecratus, dedicatus.*

Toegaan, o. w. zoo veel als gesloten worden, *claudi, operiri.* Voor gebeuren, *evenire, accidere, contingere.* Ook ergens naar toegaan, *petere locum, tendere in locum.* Naar iemand toegaan, *accedere ad aliquem.* Toegegaan, v. d. *clausus, operiens, a, m.* Toegang, m. *aditus, us, m. aditio, onis, f. accessus, us, m. accessio, onis, f.* Toeganglijk of toegankelijk, bijv. n. *patens, entis, omn. g. qui, quae vel quod aditi potest, accessibilis, lis, le,* bij *Tertullianus*, doch ik geloof niet dat men hetzelve bij de beste schrijvers vindt. Toegankelijk maken, *patefacere, aperire, pervium reddere.*

Toegespen, b. w. met eenen gesp sluiten, *fibulo, avi, atum, are; fibula claudere.* Van hier: toegesping, v. *fibulatio, onis, f.* Toegegespt, v. d. *fibulatus, a, m; fibula clausus, a, m.*

Toegeven, b. w. iets op den koop toegeven, *aliquid corollarii dare, additamentum vel auctarium dare.* Ook zoo veel als toelaten, *concedere, annuere, permittere, indulgere.* Toegeven is ook zoo veel als rekken, *remitti.* B. v. het touw geeft niets toe, *funis nihil omnino remittitur, vel relaxatur.* Toegeven is ook zoo veel als iemands zin opvolgen, *indulgere alicui, morigerari alicui, morem gerere alicui, assentari alicui, obsequi alicui,* bij *Terentius.* Toegifte, v. *additamentum, i, n. corollarium, ii, n. auctarium, ii, n.* bij *Plautus; mantisa, ae, f.* bij *Festus.* Toegevend of toegeeffelijk, bijv. n. *concedens annuens, permittens, indulgens, entis, omn. g. obsequens, entis, omn. g. obsequiosus, a, m; obsequibilis, lis, le,* bij *Gellius; morigerus, a, m,* bij *Terentius.* Toegevenheid of toegeving, v. *concessio, onis, f. permissio, indulgentia, ae, f.* Zoo veel als rekking van een touw, *remissio, onis, f.* voorts *obsequium, ii, n.* bij *Cicero; obsequentia, ae, f.* bij *Caesar; assentatio, onis, f.* Toegegeven, v. d. *permissus, concessus, a, m.*

Toegieten, b. w. *adfundo, udi, usum, undere; suffundere, fundendo addere vel adjicere.* Toegieting, v. *adfusio, onis, f. suffusio, onis, f.* Toegegoten, *adfusus, a, m; suffusus, fundendo additus vel adjectus, a, m.* Ook toegieten, zoo veel als voortvaren met gieten, *fundendo pergere, pergere fundere.*

Toegooijen, b. w. iemand iets toewerpen, *projicere aliquid alicui.* Iets ergens bij gooijen, *adjicere aliquid alicui rei.* Ook heimelijk iets geven, *furtim dare, tribuere, praebere, suppeditare.* Ook voor dempen, *complere, implere, explere, opplere.* Ook gooijend toemaken, *raptim claudere vel operire.* B. v. eenen deur, *januam.* Toegooijing, v. *adjectio, onis, f. datio, onis, f. praebitio, onis, f.* bij *Scheller.* Voor dempiug, *actio complendi, implendi, explendi, opplendi.* Van eenen deur is toegooijing, *velox januae conclusio, onis, f.* bij *Scheller.*

Toe-

Toegegooid, v. d. *projectus, a, m; adjectus, a, m; furtim datus, suppeditatus, a, m; completus, impletus, expletus, oppletus, a, m;* ook *raptim clausus, a, m.* Toegooijen beteekent ook nog voortgaan met gooijen, *jaciendo pergere, pergere facere*, bij *Scheller.*

Toegraauwen, b. w. zoo veel als toefnaauwen, *aspera verba jacere in aliquem, dura verba dare alicui, dure alloqui aliquem.* Van hier: toegraauwer, *asperaverba jaciens, dura verba dans, dura alloquens.* Toegraauwing, v. *dura verborum datio, dura vel aspera allocutio, onis, f* Toegegraauwd, *asperis vel duris verbis exceptus, a, m.*

Toegrendelen, b. w. *obice claudere.* Van hier: toegrendeling of het toegrendelen, *actio obice claudendi.* Toegegrendeld, v. d. *obice clausus, a, m.*

Toegrijnzen, o. w. *fronte obducta, rugosa vel caperata adspicere aliquem.* Van hier: toegrijnzing, v. *intuitus vel adspectus fronte caperata.* Toegegrijnsd, v. d. *fronte rugosa vel caperata exceptus, a, m.*

Toegrijpen, b. w. *manum injicere*, ook *prehendere, comprehendere, adripere, adprehendere.* Van hier: toegrijping, v. *injectio manuum, prehensio, apprehensio, comprehensio, arreptio, onis, f.* Toegegrepen, v. d. *prehensus vel prensus, adprehensus vel adprensus, comprehensus vel comprensus, arreptus, a, m.*

Toegroeijen, o. w. *crescendo claudi.* Ook voor toenemen, *crescere, adcrescere, succrescere.* Dig: groeijen, *coalesco, ui, escere.* B. v. de wond is nog niet toegegroeid, *vulnus nondum coaluit.* Ook voortgaan met groeijen, *crescendo pergere vel pergere crescere.* Van hier: groeijing, *concretio, onis, f. adcretio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegegroeid, v. *crescendo clausus, cretus, adcretus, succretus.*

Toehaken, b. w. met haken digt maken, *unco vel uncis claudere vel operire*, bij *Scheller.* Van hier: toehaking, v. *actio claudendi uncis.* Toegehaakt, v. d. *unco vel uncis clausus vel opertus, a, m.*

Toehakken, b. w. *caedere.* Ook voortvaren met hakken, *pergo caedere.* Ook beginnen te hakken, *incipio caedere*, bij *Schell.* Toegehakt, v. d. *caesus, a, m.*

Toehalen, b. w. door halen sluiten, *trahendo claudere.* B. v. hij heeft de deur toegehaald, *januam trahendo clausit.* Ook zoo veel als te zamen trekken, *contraho, axi, actum, ahere.* B. v. de zeilen, *contrahere vela.* Iets naar zich toehalen, *adtrahere aliquid.* Van hier: toehaling, v. *actio claudendi trahendo, contractio, onis, f. adtractio, onis, f.* Toegehaald, v. d. *trahendo clausus contractus, adtractus, a, m.*

Toehappen, b. w. *avide admordere*

Toeheelen, b. w. *sanando vel curando claudere;* ook onz. *claudi sanando vel coire.* B. v. de wonde heelt toe, *vulnus coit.* Toeheeling, v. *concluſio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegeheeld, v. d. *sanando clausus, a, m.*

Toeheiligen, b. w. *dico, avi, atum, are; dedicare, sacrare, consecrare, desacrare, devoveo, vi, otum, ere.* Toeheiliging, v. *dicatio, onis, f. dedicatio, sacratio, consecratio, devotio.* Toegeheiligd, v. d. *dicatus, a, m. dedicatus, sacratus, consecratus, devotus.*

Toehooren, b. w. *auscultо, avi, atum, are;* ook *audire, aurem praebere, vel aures dare.* Ook gebruikt men het in de beteekenis van toebehooren, zie dat woord. Toehoorer of toehoorder, m. *auditor, auscultator, oris, m.* Toehooring, v. *auditio, onis, f. auscultatio, onis, f.* Toegehoord, v. d. *auditus, a, m; auscultatus, a, m.* Zamenſtell. toehoorplaats, *auditorium, ii, n.*

Toejagen, b. w. vooreerst beteekent het voortvaren met jagen, *pergo venari.* Voorts figuurlijk te

te paard of met eenen wagen rijden, *celeriter equo vel curru vehi*. Ook nog de paarden aandrijven, *impellere equos*. B. v. jaag een weinig toe! *impelle paululum equos!*

Toejuichen, b. w. *acclamo, avi, atum, are; adplaudo, si, sum, ere, cum dat.* Toejuicher, m. *acclamator, oris, m.* bij *Plin.* Toejuiching, v. *acclamatio, onis, f.* Toegejuicht, v. d. *acclamatus, a, m.*

Toekaatsen, b. w. *pilam mittere alicui*. Overdraguig zegt men: elkander den bal toekaatsen, *operas mutuas tradere*. Toekaatsing, *missio pilae*. Toegekaatst, v. d. *missus, a, m.*

Toekeer, m. zoo veel als toevlugt, *refugium, ii, n.*

Toekeeren, b. w. naar iets keeren, *obverto, ti, sum, ere; advertere*. Iemand den rug toekeeren, *obvertere tergum alicui vel in aliquem*, ook *avertere se*, bij *Cicero*. Toekeering, v. *adversio, onis, f.* bij *Scheller*. Toegekeerd, v. d. *adversus, obversus, a, m.*

Toekijken, b. w. aandachtig kijken, *attente adspicere, videre, contemplari, spectare*. Toekijker, *contemplator, oris, m. spectator, oris, m.* Toekijkster, *spectatrix, icis, f.* Toegekeken, v. d. *spectatus, visus, a, m*, waarbij men *attente* voegen kan.

Toeklemmen, b. w. digt toeknijpen, *fortiter comprimere, coarctare, observare, claudere, occludere, operire*. Toeklemming, v. *compressio, onis, f. coarctatio, obseratio, occlusio*. Toegeklemd, v. d. *compressus, obseratus, clausus, occlusus, opertus, coarctatus, a, m.*

Toeklinken, b. w. *compingere, conjungere metalla*. Toeklinking, v. *compactio, conjunctio, onis, f.* Toegeklonken, v. d. *compactus, conjunctus, a, m.*

Toeklouwen, o. w. *audacter aliquid facere*.

Toeknijpen, b. w. *constringendo claudere vel observare*, ook *constringere* alleen. Toeknijping, v. *obseratio, constrictio, onis, f.* Toegeknepen, v. d. *constrictus, obseratus, a, m.*

Toeknikken, o. w. tegen iemand knikken, *innuo et adnuo, uere alicui*.

Toeknoopen, b. w. met eenen knoop of knoopen vast maken, *ope globulorum claudere*. Ook voor toestrikken, *connecto, exui, exum, ectere, nodo conjungere, nodo claudere*. Toegeknoopt, v. d. *ope globulorum clausus, nodo conjunctus vel clausus, a, m; connexus, a, m.*

Toekomen, o. w. zoo veel als bij komen, *accedo, essi, essum, ere; advenio, eni, entum, enire*. Ook zoo veel als toebehooren, *attinere, pertinere, proprium esse*. Ook verschuldigd zijn, *deberi*. B. v. dit een komt hem toe, *honor iste illi debetur*. Dat geld komt mij toe, *pecunia ista mihi debetur*. Ook voor toereikende zijn, *sufficere*. B. v. ik kom met dat geld niet toe, *pecunia ista mihi non sufficit*. Ook voor betamen, *decere, officium esse*. B. v. het komt mij toe om zoo te handelen, *decet me ita agere*. Het komt een vader toe om zijne kinderen te onderhouden, *patris officium est alere liberos suos*. *Hoogstraten* zegt dat het ook zoo veel beteekent als geschieden, *fieri*. Toekomende of toekomtig, bijv. n. *futurus, a, m.* Toekomst, v. *adventus, us, m.*

Toekooijen, b. w. een drukkers woord, zoo veel als met wiggen vastzetten, *cuneis firmare*. Toegekooid, v. d. *cuneis firmatus, a, m.*

Toekruid, o. *herbulae lapidae lactucae insparsae, vel cum lactuca commixtae, herba condimentaria*, bij *Kil.*

Toelagchen, o. w. *arrideo, si, sum, ere*, ook *ridere alicui*, bij *Virg.* Toelagcher, *arrisor, oris, m.* bij *Sen.* Toelagching, v. *arrisio, onis, f.*

Toelage, v. zoo veel als te zamenlegging, *collecta, ae, f. symbolum, i, n.* bij *Kil.* Ook gebruiken wij toelage in den zin van

Digitized by Google

additamentum, i, n. accessio, onis, f.

Toelakken, b. w. *cera sigillari claudere*, Toelakking, v. *actio sigillari cera claudendi.* Toegelakt, v. d. *cera sigillari clausus, a, um.*

Toelast, m. een groot wijnvat, *cupa, ae, f. dolium, ii, n. tina, ae, f.* bij *Kiliaan.*

Toelaten, b. w. gehengen, *pati, permittere, finere, concedere.* Toegeven, *indulgere.* Iemand bij zich toelaten, *admittere aliquem.* Ook voor gesloten laten, *non aperire, finere aliquid esse clausum*, bij *Schiller.* Toelating, v. *permissio, onis, f. permissus, us, m. concessio, onis, f. admissio, onis, f. licentia, ae, f.* Toegelaten, v. d. *permissus, concessus, admissus, licitus, a, um.*

Toeleg, m. aanslag, onderneming, *propositum, i, n. consilium, ii, n. cogitatum, i, n. consultum, i, n. coeptum, i, n. inceptum, i, n.* Eenen toeleg hebben, *inceptare aliquid.* Eenen toeleg maken, *destinare aliquid*, bij *Plinius*; *destinare aliquid agere*, bij *Cæsar*; *animo vel in animo agere aliquid*, bij *Livius.* Eenen toeleg uitvoeren, *expedire consilium.* Eenen toeleg voortzetten, *urgere propositum, premere propositum*, bij *Ovidius.* Eenen toeleg staken, *desistere incepto.* Iemands toeleg tegenstaan, *obsistere conatibus alicujus.*

Toeleggen, b. en o. w. zoo veel als sluiten, *claudere. obserare.* Ook zoo veel als toedekken, *operire.* Voor toevouwen, *complicare, componere.* Voor bijvoegen, *addere, adjicere.* Iemand iets toeleggen, *adfingere aliquid alicui.* Voor ondernemen, *conari, moliri.* B. v. hij legt het op den ondergang van den staat toe, *perniciem reipublicæ molitur.* Ook gebruikt men in dezen zin *machinari.* Zich ergens op toeleggen, *operam dare alicui rei, animum adplicare.* Voor toewijzen, *addicere, adjudicare*, bij *Cicero.* Onz. is toeleggen, toegevrozen zijn, *glacie concretum vel frigore concretum esse.* Toelegging, v. *obsaratio, onis, f. complicatio, onis, f. additio, adjectio, adfingnatio, addictio, adjudicatio.* Toegelegd, v. d. *clausus, obseratus, apertus, additus, adjectus, adfingnatus, addictus, adjudicatus, a, um.* Toegelegen, *glacie vel frigore concretus, a, um.*

Toelichten, b. w. met eene kaars of lamp lichten, *præcucere alicui, facem præferre alicui.* Ook voor ophelderen, *lumen spargere, illustrare.* Toelichting, *actio præluendi, illustratio, onis, f.* Toegelicht, v. d. *illustratus, a, um.*

Toelijmen, b. w. *glutine claudere.* Toelijming, v. *conclusio ope glutinis.* Toegelijmd, v. d. *ope glutinis clausus.*

Toelonken, b. w. *amatoriis vel blandis oculis intueri aliquem, jactare nutus vel oculos in aliquem.* Toelonking, v. *jactatio oculorum, blandus adspectus vel intuitus.* Toegelonkt, v. d. *amatoriis vel blandis oculis visus, a, um.*

Toeloop, m. toevloed van menschen, *accursus, us, m. concursus, us, m.* B. v. die predikant heeft veel toeloop, *concionator iste magno concursu auditorum gaudet.* Van hier:

Toeloopen, o. w. *ad vel accurro, ri, rsum, rere.* Ook zoo veel als zamenloopen, *concurrere.* Spreekwoord: dat pad zal toeloopen, *semita ista brevissima erit.* Ook voortvaren met loopen, *currendo pergere, perge currere, ro*, ook *citato gradu currere, ro*, *duplicare gressus.* Van eene wonde die heelt, zegt men ook toeloopen, dan is het onz. *solidescere vel solidari*, bij *Celsus.*

Toeluisteren, zie toehooren.

Toemaat, v. overmaat, *mantissa, additamentum, auctarium, corollarium, accessio*, bij *Kiliaan.* Toemaat hooi, *fœnum cordæ, serotinum, sicilimentum*, bij denzelfden.

Toemaken, b. w. sluiten, *claudere, obserare.* Voor toestoppen,

Digitized by Google

obſtruere, *obturare*. Voor klaar maken, *parare*, *praeparare*, *inſtruere*. Voor bemorſen, *inquinare*. Voor opſchikken, *ornare*, *adornare*, doch in dezen zin wordt het zelden gebruikt, opmaken komt meer voor. Toemaker, is bij *Kilianen*, *ornator*, *oris*, *m.* *cosmeta*, *ae*, *m.* Toemaakſter, v. *ornatrix*, *icis*, *f.* *cosmeta*, *ae*, *f.* Toemaking, *concluſio*, *onis*, *f.* *obſtructio*, *onis*, *f.* ook *praeparatio*, *onis*, *f.* *inſtructio*, *onis*, *f.* *confectio*, *onis*, *f.* Toegemaakt, v. d. *clauſus*, *obſeratus*, *obſtructus*, *obturatus*, *inquinatus*, *ornatus*, *paratus*, *inſtructus*, *a*, *m.*

Toemalen, b. w. *molendo pergere*, *pergo molere*, bij *Scheller*; ook *cito vel celeriter molere*, bij denzelfden.

Toemeten, b. w. iemand iets uitmeten, *admetior*, *enſus ſum*, *iri*, *aliquid alicui*. Toemeter, *admenſor*, *oris*, *m.* Toemeting, v. *admenſio*, *onis*, *f.* Toegemeten, v. d. *admenſus*, *a*, *m.*

Toemetſelen, b. w. *obſtruere muro*, *opere lateritio claudere*, *operire*, *obſtruere*, *obturare*. Toegemetſeld, v. d. *muro vel opere lateritio obſtructus*, *clauſus*, *opertus*, *obturatus*, *a*, *m.*

Toemuren, is hetzelfde als toemetſelen.

Toen, een. bijw. van tijd, *tunc*, *tunc temporis*. Ook voor wanneer. *quando*, *quum*.

Toenaaijen, b. w. *conſuo*, *ui*, *utum*, *ere*; *ſuendo claudere*. Ook voortvaren met naaijen, *ſuendo pergere vel pergo ſuere*. Toegenaaid, v. d. *conſutus*, *a*, *m*; *ſuendo clauſus*.

Toenaam, m. *agnomen*, *inis*, *n.* *cognomen*, *inis*, *n.* *cognomentum*, *i*, *n.* Van denzelfden toenaam, *cognominis*, *is*, *e*. Van hier: toenamen, b. w. *cognomino*, *avi*, *atum*, *are*, *cognomen imponere vel addere*. Toegenaamd, v. d. *agnominatus et cognominatus*, *a*, *m.*

Toenemen, o. w. zoo veel als vorderen, *proficio*, *eci*, *ectum*, *ere*; *facere progreſſus*, bij *Cicero*. Zoo veel als aanwaſſen, vermeerderen, *crescere*, *adolescere*, *grandescere*, *provenire*, *accrescere*, *augeri*, *incrementum capere*. Van een gerucht, zegt men: *crebrescere*, *increbrescere*, bij *Livius*. Van een oproer, *gliscere*. Voor verergeren, *gravescere*, bij *Terentius*. Van hier: toeneming, v. *profectus*, *us*, *m.* *progreſſus*, *us*, *m.* *auctus*, *us*, *m.* *augmentum*, *i*, *n.* *incrementum*, *i*, *n.* Toegenomen, v. d. *cretus*, *a*, *m*; *adultus*, *a*, *m*; *auctus*, *a*, *m.*

Toeneigen, o. w. *adclino*, *avi*, *atum*, *are*; *inclinare*, *proclivem eſſe ad aliquid*. Van hier: toeneiging, v. *inclinatio*, *onis*, *f.* *proclivitas*, *atis*, *f.* Voor toegenegenheid, *favor*, *oris*, *m.* *propenſio*, *onis*, *f.* Toegeneigd of toegenegen, v. d. *acclinis*, *is*, *e*; *inclinatus*, *a*, *m*, *proclivis*, *is*, *e*, *propenſus*, *a*, *m.*

Toeneſtelen, b. w. met neſtels toemaken, *adſtringere vel conſtringere ligulis*. Toeneſteling, *adſtrictio ope ligularum*. Toegeneſteld, v. d. *adſrictus ligulis*.

Toenijpen, b. w. *comprimo*, *eſſi*, *eſſum*, *imere*; *conſtringo*, *inxi*, *ictum*, *ingere*. Ook zoo veel als benauwen, *ango*, *anxi*, *angere*. Toenijping, v. *compreſſio*, *onis*, *f.* *conſtrictio*, *onis*, *f.* *angor*, *oris*, *m.* Toegenepen, v. d. *compreſſus*, *a*, *m*; *conſtrictus*, *a*, *m.*

Toepad, o. *diverticulum*, *i*, *n.* *trames*, *itis*, *m.* *compendiaria*, *ae*, *f.* bij *Varro*; *compendium viae*, bij *Plin.*

Toepand, o. *pignus acceſſorium*, bij *Kil.*

Toepakken, b. w. *farcinas colligare*. Toegepakt, v. d. *colligatus*, *a*, *m.*

Toepalen, b. w. met palen ſluiten, *palis claudere*. Toegepaald, v. d. *palis clauſus*.

Toepaſſen, b. en o. w. *accommodo*, *avi*, *atum*, *are*; *adplico*, *avi*, *ui*, *atum vel itum*, *are*, *dat. cum acc.* onz. *congruere*, *convenire*, *reſpondere*. Iemand geld toepaſſen, is *adnumerare pecuniam alicui*. Van hier: toepaſſing, v. *accommodatio*, *onis*,

Digitized by Google

plicatio, onis, f. congruentia, ae, f. adnumeratio, onis, f.

Toegepast, v. d. *accommodatus, applicatus, adnumeratus, a, m.*

Toepekken of toepikken, b. w. *picem claudere, oppico, avi, atum, are.* Toepikking, v. *oppicatio, onis, f.* Toegepekt of toegepikt, v. d. *oppicatus, a, m; picclausus.*

Toepennen, b. w. *fibulis vel cultellis ligneis claudere.* Toegepend, v. d. *fibulis vel cultellis ligneis clausus, a, m.*

Toeperssen, b. w. *apprimo, essi, essum, premere; adstringere, constringere.* Toopersing, v. *appressio, onis, f. adstrictio, constrictio.* Toegeperst, v. d. *appressus, adstrictus, constrictus, a, m.*

Toepikken, o. w. *impetere rostro,* ook *pergere rostro patendo.*

Toepraggen, is hetzelfde als toenijpen.

Toer, m. een onduitsch woord van het Fransche *tour*, zoo veel als beurt, *vicis, em, e, f.* Toer om toer, *invicem, vicissim, adv.* Ook eene wandeling, *ambulatio, inambulatio, obambulatio, onis, f.* Verkl. toertje, *ambulatiuncula, ae, f.* Ook valsch haar, een soort van pruik, *capillamentum, i, n.* Ook zoo veel als list, bedrog, *ars, artis, f. dolus, i, m.* Van hier het onduitsch werkw. toeren, *ambulare, obambulare,* doch het wordt meest gebruikt, wanneer zulks met een rijtuig geschiedt, *animi causa curru vehi.*

Toeraden, b. w. zoo veel als aanraden, *suadeo, suasi, suasum, suadere, inducere, impellere, instare vel exstimulare monitis.* Ook als zelfst. het toeraden, *suasus, us, m. suasio, onis, f.*

Toereeden, b. w. zoo veel als klaar maken, *parare, instruere, adparare,* het wordt voornamelijk van een schip gebruikt, dan voegt men er *navem* bij. Toereeding, *apparatio, onis, f. apparatus, us, m. instructura, ae, f.* bij *Frontinus.* Toegereed, v. d. *paratus, instructus, apparatus, a, m.*

Toeregten, b. w. zoo veel als bereiden, *apparo, avi, atum, are, instruere.* B. v. de tafel, *instruere mensam.* Toegeregt, v. d. *apparatus vel instructus, a, m.*

Toereiken, o. w. zoo veel als geven, *praebere, porrigere, subministrare, suppeditare aliquid alicui, apporrigere* vindt men bij *Ovidius.* Toereikende wordt in den zin van genoeg gebruikt, *sufficiens, entis, omn. g. satis.* B. v. die som is niet toereikende, *pecuniæ istæ non sufficit, non sufficiens vel non satis est.* Toereiker, m. *præbitor, oris, m.* Toereiking, *præbitio, onis, f.* bij *Ulpianus; suppeditatio, onis, f.* bij *Schelter, actio porrigendi.* Toegereikt, v. d. *praebitus, a, m, porrectus, suppeditatus, submministratus.*

Toerekenen, b. w. *tribuere, adscribere, adscribere, imputare aliquid alicui.* Voor toetellen, *adnumero, avi, atum, are.* Voor met asch bedekken, *sondare vel cineribus obtegere.* Van hier: toerekening, *imputatio, onis, f. adscriptio, onis, f. adnumeratio, onis, f. obtectio cineribus.* Toegerekend, v. d. *imputatus, adscriptus, adnumeratus, cinaribus obtectus.*

Toerijden, o. w. *adequito, avi, atum, are, curru vel equo in aliquem locum tendere.* Ook is toerijden, zoo veel als sterk rijden, *velociter vehi equo vel curru,* ook *impellere, insitare equos.*

Toerijgen en toegeregen, zie toenestelen en toegenesteld.

Toernooispel, o. *pugna ludicra, certamen ludicrum.* Toernooijen, *Trojam ludere, imaginem Trojæ ludo equis concurrere.* Zie *ludo equis concurrere.* Toernooiplaats of toernooiveld, *catadromus, i, m.*

Toeroepen, b. w. *acclamo, avi, atum, are; inclamare.* Toeroeping, v. *acclamatio, inclamatio, onis, f.* Toegeroepen, v. d. *acclamatus, inclamatus, a, m.*

Toerollen, b. w. *convolvo, olvi, olutum, ere,* ook *volvere ver-*

Digitized by Google

provolvere aliquid in aliquem locum, ook onz. *convolvi, vel se convolvere.* Toerolling, v. *convolutio*, zoo men dit woord bij de oude schrijvers niet vindt, kan men *complicatio, onis, f.* gebruiken. Toegerold, v. d. *convolutus, complicatus, a, m.*

Toert, een onduitsch woord, zie taart.

Toerukken, b. en o. w. *vi ad se trahere*, ook *trahendo claudere.* Onz. zoo veel als met rukken naderen, *irruere.* Toerukking, *vi ad se tractio vel actio aliquid vi ad se trahendi*, ook *conclusio trahendo.* Toegerukt, *vi ad se tractus, trahendo clausus.*

Toerusten, is hetzelfde als toereeden

Toeschaken, b. w. een zeemanswoord zoo veel als botvieren, *laxare vel relaxare funem, remittere funem.* Toeschaking, v. *laxatio, relaxatio vel remissio funis.* Toegeschaakt, v. d. *laxatus. relaxatus, remissus, a, m.*

Toeschateren, o. w. *alte alitui arridere, tollere cachinnum contra aliquem vel aliquid.* Toeschatering, *adrisio, onis, f. cachinnatio, onis, f.* Toegeschaterd, v. d. *arrisus, a, m.*

Toeschieten, b. en o. w. voortvaren met schieten, *jaculando pergere, porro jaculari*, bij *Scheller*, ook *jaculando petere scopum aliquem.* Ook zoo veel als bijdoen, *addere, adjicere.* B. v. ik heb er nog geld toegeschoten, *pecuniam adhuc insuper addidi vel adjeci.* Voor schielijk toeloopen, *accurrere, adfluere.* B. v. de vijand schoot toe, *hostis adfluebat vel irruebat.* Ook voor te hulp komen, *subvenire, subventare, succurrere*; bij *Cæsar.* Ook zoo veel als schimpen, *conviciari, verba probrosa jacere in aliquem.* Toeschieting, v. of het toeschieten, *continua jaculatio, additio, adjectio, onis, f. accursus adfultus, us, m.* Voor hulp, *auxilium, ii, n.* Voor schimp, *convicium, ii, n.* Toegeschoten, v. d. *adjaculatus, additus, adjectus &c.*

Toeschijnen, b. en o. w. *adfulgeo, ulsi, ulgere.* B. v. de maan schijnt ons toe, *luna nobis affulget.* Ook zoo veel als schijnen, *videri.* Het schijnt mij toe, *mihi videtur.* Toegeschenen, *fulgore affusus, visum* alleen in het onz. gebruikelijk. B. v. het is *Fabius* beter toegeschenen, *Fabio satius visum est.*

Toeschikken, b. w. toezenden, *mitto, misi, missum, mittere, submittere.* Iemand iets toeschikken, *adsignare, destinare, delegare aliquid alicui.* Toeschikking, v. *missio, submissio, adsignatio, destinatio, delegatio, onis, f.* Toegeschikt, v. d. *missus, submissus, adsignatus, destinatus, delegatus, a, m.*

Toeschreeuwen, o. w. zie toeroepen.

Toeschrijven, b. w. toeëigenen, toerekenen, *adscribere, inscribere, adsignare, tribuere, attribuere.* Zich iets toeschrijven, *arrogare vel vindicare sibi aliquid.* Iemand valschelijk iets toeschrijven, *adfingere aliquid alicui*, bij *Cicero.* Toeschrijving, v. *adsignatio, adscriptio, attributio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegeschreven, v. d. *adscriptus, inscriptus, adsignatus, attributus, vindicatus, a, m.*

Toeschuiven, b. w. *trudendo claudere.* Ook iemand iets toeschuiven, *trudendo aliquid tradere alicui.* Ook heimelijk geven, *clam suppeditare vel suggerere.* Toegeschoven, v. d. *trudendo clausus vel apertus, clam suppeditatus vel suggestus, a, m.*

Toeslaan, b. w. *mittere.* B. v. iemand eenen bal toeslaan, *pilam mittere alicui.* Ook zoo veel als toevouwen, *complicare.* Ook zoo veel als slaan, *plaudere, ferire*, bij *Kiliaan.* Voor overeenkomen, *pacisci, ferire*; b. v. *foedus.* Ook eenen koop toeslaan, *plausu manuum emtionem vel venditionem confirmare.* Ook met geweld toemaken, *cum impetu claudere vel operire.* B. v. de deur, *januam*; ook onz. *cum impetu claudi vel operiri.* B. v. het venster sloeg toe, *fenestra cum impetu claudebatur.* Toeslaan, is ook nog *fine intermissione*

ſione verberare, pergere verberando. In eene verkooping, is toeſlaan *addicere alicui rem venalem*, ook *addicere* alleen. Toeſlag, *miſſio, onis, f. pactio, onis, f. concluſio violenta, addictio rei venalis* of alleen *addictio, onis, f.* Toeſlag is bij *Kiliaan* zoo veel als overmaat, zie bij toemaat. Toegeſlagen, v. d. *miſſus, complicatus, pactus, plauſu manuum confirmatus, cum impetu clauſus, addictus, a, m.*

Toeſlede of toeſlêe, *traha operta.*

Toeſluiten, b. w. *claudo, ſi, ſum, ere; occludo, di, ſum, ere; obſero, avi, atum, are, operio, ui, ertum, ire; concludere.* Toeſluiting, v. *occluſio, opertio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegeſloten, v. d. *clauſus, occluſus, obſeratus, opertus, a, m.*

Toeſmeren, b. w. *linendo operire, oblino, evi, itum, inere.* Toeſmering, v. *oblitus, us, m.* Toegeſmeerd, v. d. *linendo opertus, oblitus, a, m.*

Toeſmijten, b. w. bijſmijten, *adjicio, eci, ectum, icere.* Iemand iets toeſmijten, *adjicere aliquid alicui.* Op dat hij het neme, *projicio, eci, actum, icere.* Ook zoo veel als bijvoegen, *addere.* Ook zoo veel als toemaken, *implere, complere, opplere.* B. v. eene ſloot, *foſſam.* Ook voor ſchielijk toedoen, *raptim claudere*, b. v. *januam.* Toeſmijting, v. of het toeſmijten, *adjectio, onis, f. projectio, onis, f. additio, onis, f. expletio, onis, f. rapida concluſio*; b. v. *januae.* Toegeſmeten, v. d. *adjectus, projectus, additus*; voorts *impletus, completus, opplétus, a, m; raptim clauſus, a, m.*

Toeſnaauwen, b. w. toegraauwen, zie dat woord.

Toeſnappen, o. w. met ſnappen voortvaren, *garriendo vel blaterando pergere.* Ook ſchielijk toegaan, *celeriter vel cum ſtrepitu quodam claudi.* Van een ſlot dat toeſnapt, zegt men: *porro, prorſus vel prorſum ferri*, bij *Scheller.* Toegeſnapt, v. d. *celeriter vel cum ſtrepitu quodam clauſus, porro, prorſus vel prorſum latus.*

Toeſnijden, b. w. *ſecare.* Ook voortvaren met ſnijden, *pergere ſecare vel ſecando.* Naar een model ſnijden, *ad certam formulam ſecare.* B. v. ik heb het er juist toe geſneden, *exacte ad formulam istam ſecui.* Toeſnijding, v. *ſectio, onis, f. continua ſectio, ſectio ad formulam.* Toegeſneden, *ſectus, a, m*; *ſectus ad formulam.*

Toeſpijkeren, b. w. met ſpijkers digt maken, *ope clavorum claudere.* Toegeſpijkerd, v. d. *ope clavorum clauſus, a, m.*

Toeſpijs, v. *obſonium, ii, n.*

Toeſpreken, o. w. *alloquor, utus ſum, oqui, adfor, atus ſum, ari*, ook *compellare, appellare.* Ook voor groeten, *ſalutare.* Toeſpreking, v. *allocutio, onis, f. compellatio, appellatio, ſalutatio.* Toegeſproken, v. d. *allocutus, adfatus, compellatus, appellatus, ſalutatus, a, m.*

Toeſpringen, o. w. *adſilio, ui, ultum, ire*, ook *celeriter ſalire*, ook *pergere ſaltando.* Ook ſchielijk te hulp komen, *velociter ſurcurrere vel opem ferre.* Het toeſpringen, als zelfſt. *adſultus, us, m.* Toeſpringen is ook nog ſchielijk digt ſlaan, *celeriter claudi.* Toegeſprongen, *celeriter clauſus, a, m.*

Toeſtaan, b. w. inwilligen, *concedo, eſſi, eſſum, edere*; *permitto, iſi, iſſum, ittere, ſino, ſivi, ſitum, ſuere, patior, paſſus ſum, pati, indulgeo, ulſi, ultum, ulgere*, als zelfſt. o. *permiſſio, onis, f. concesſio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegeſtaan, v. d. *concesſus, permiſſus, a, m.* Toeſtaan is ook geſloten zijn, *clauſum eſſe.* Bij *Kiliaan* komt het ook voor in den zin van bijſtaan, helpen, *auxiliari adſiſtere, adeſſe, opem ferre*, doch in dezen zin is het verouderd.

Toeſtampen, b. w. *tundendo claudere*, ook *pergere tundendo.* Toegeſtampt, *tundendo clauſus, a, m.*

Toeſtand, m. gelegenheid, ſtaat, con-

conditio, onis, f. res, rei, f. Ook gebruikt men het meerv. in dien zin, *ſtatus, us, m.*

Toeſteken, b. w. iemand heimelijk iets geven, *ſuppeditare, ſubminiſtro, avi, atum, are.* Ergens onder ſteken, *furtim ſuggerere vel ſubjicere*, bij *Scheller*, *aliquid alicui rei.* Ook zoo veel als ſteken, *pungere.* Ook voortvaren met ſteken, *pungendo pergere, porro pungere*, bij denzelfden. Ook zoo veel als met ſteken toenaaijen, *conſuere, reſuere.* Toegeſtoken, v. d. *ſuppeditatus, ſubminiſtratus, furtim ſubjectus, punctus, conſutus vel reſutus, a, um.* Ook toereiken, *porrigo, exi, actum, igere.*

Toeſtel, m. toebereidſel, *apparatio, onis, f. apparatus, us, m. paratus, us, m. comparatio, onis, f.* bij *Cic.* Van hier:

Toeſtellen, b. w. *paro, avi, atum, are, adparare, comparare*, ook *inſtruere.* Zoo veel als ſchikken, *orno, avi, atum, are.* Toegeſteld, v. d. *paratus, adparatus, inſtructus, ornatus, a, um.*

Toeſtemmen, b. w. met de ſtem of met woorden iets bewilligen. *conſentire, adprobare, comprobare, aſſentiri alicui rei, concedere.* Van hier: toeſtemming, v. *conſenſio, onis, f conſenſus, us, m. adprobatio, comprobatio, onis, f. aſſenſus, us, m. conceſſio, onis, f.* Toeſtemmer, m. *probator, adprobator, comprobator, aſſenſor, oris, m.* Toegeſtemd, v. d. *probatus, adprobatus, comprobatus, conceſſus, a, um.*

Toeſtieren of toeſturen, zie toezenden.

Toeſtoken, b. w. is bij *Kiliaan* zoo veel als opſtoken, *incitare, excitare, inſtigare, impellere*, in dezen zin is het verouderd. Wij gebruiken het nog in dien van voort te varen met ſtoken, *ignem faciendo pergere.* B. v. ſtook maar toe, *ignem facere perge, vel perge ignem faciendo.*

Toeſtooten, b. w. *trudere vel tundere.* Ook voortvaren met ſtooten, *trudendo vel tundendo pergere.* Ook door ſtooten ſluiten, *trudendo vel tundendo claudere vel obturare*, bij *Scheller*, ook *obſtruere* iemand iets toeſtooten, *trudendo aliquid tradere alicui.* Mogelijk kan men ook *obtrudere* gebruiken. Toegeſtooten, b. w. *truſus, trudendo clauſus, obſoratus, obturatus, trudendo traditus vel obtruſus, a, um.*

Toeſtoppen, b. w. *obturo, avi, atum, are, obſtruo, uxi, uctum, uere, obſtipare, occludere.* Voor toenaaijen, *reſarcire, reficere, obturare foramina, reſuere.* Iemand heimelijk iets geven is ook toeſtoppen, *elamdare, ſubminiſtrare, ſuppeditare aliquid alicui.* Van hier: toeſtopping, v. *obturatio, obſtructio, obſtipatio, occluſio, refectio, clandeſtina datio, ſubminiſtratio, ſuppeditatio, onis, f.* Toegeſtopt, v. d. *obturatus, obſtructus, obſtipatus, occluſus, refectus, reſutus, clam datus, ſubminiſtratus, ſuppeditatus, a, um.*

Toeſtrijken, zie toeſmeren.

Toeſtrikken, b. w. *conſtringo, inxi, ictum, ingere, adſtringere, illaqueo, avi, atum, are.* Als het met eenen knoop geſchiedt is het, *adſtringere vel conſtringere nodo.* Toeſtrikking, *conſtrictio, adſtrictio, illaqueatio, onis, f.* Toegeſtrikt, v. d. *conſtrictus, adſtrictus, illaqueatus, a, um.*

Toeſtroomen, o. w. *adfluo, uxi, uxum, uere.* Als zelfſtand. het toeſtroomen, *adfluentia, ae, f.* Toeſtroomen, is ook *fluxu claudi vel occludi.* B. v. de mond van die rivier is geheel toegeſtroomd, *oſtium iſtius fluminis fluxu vel aeſtu omnino occluſum eſt.* Toegeſtroomd, v. d. *fluxu adlatus, abundanter allatus*, ook *fluxu vel aeſtu occluſus, a, um.*

Toeſturen, b. w. zoo veel als toezenden, zie dat woord: ook zoo veel als een ſchip ergens naar toeſturen, *dirigere navem in aliquem locum.* B. v. ik ſtuurde naar land toe, *navem in terram dirigebam.* Toegeſtuurd, v. d. zie toegezonden.

Toetakelen, b. w. een scheepstimmermans woord, *parare, instruere, armare, ornare.* In den lagen spreekstrant zegt men ook: iemand toetakelen voor afrosfen, *depexum aliquem dare.*
Toetakeling, v. *paratio, onis, f. instructio, onis, f. armatura, ae, f. ornatio, onis, f.*
Toegetakeld, v. d. *paratus, instructus, armatus, ornatus, a, m.*

Toetal, zie toegift.

Toetasten, o. w. *prehendere, apprehendere, arripio, ui, eptum, ipere.*
Toetasting, v. *prehensio, onis, f. apprehensio, onis, f. arreptio, onis, f.*
Toegetast, v. d. *prehensus vel prensus, apprehensus vel apprensus, arreptus, a, m.*

Toetellen, b. w. *adnumero, avi, atum, are.*
Toetelling, v. *adnumeratio, onis, f.*
Toegeteld, v. d. *adnumeratus, a, m.*

Toeten, b. w. een klanknabootsend woord, een toetend geluid maken, *cornu strepitum edere, canere cornu.* Ook is het onz. b. v. de ooren toeten mij, *aures mihi tinniunt.* Van hier: toeter, m. *cornicen, inis, m.* Zamenstell.: toethoorn, *buccina, ae, f. concha, ae, f.* bij *Ovid.*
Toeter, m. *buccinator, oris, m.*

Toetreden, o. w. zoo bijkomen, *accedo, essi, essum, edere.* Tot iemands gevoelen toe treden, *ire in sententiam alicujus.* Toetreden is ook, *pergere; calcare,* ook *calcando operire vel contegere.* Ook zoo veel als naderen, *propinquare, appropinquare.*
Toetreding, v. *accessio, onis, f. itio in sententiam alicujus,* ook *opertio calcando,* ook *appropinquatio, onis, f.*
Toegetreden, v. d. *calcando opertus,* ook *propinquatus, a, m.*

Toetrekken, b. w. naar zich toehalen, *adtraho, axi, actum, ere.* Ook door toetrekken sluiten, *attrahendo claudere,* ook *contrahere.* B. v. de zeilen toetrekken, *contrahere vela.*
Toetrekking, v. *adtractio, onis, f. conclusio trahendo, contractio, onis, f.*
Toegetrokken, v. d. *adtractus, attrahendo clausus, contractus, a, m.*

Toets, m. *experimentum, i, n. tentamen, inis, n. tentamentum, i, n. periculum, i, n.*
Toets wordt ook gebruikt voor het zamengestelde toetssteen, *index, icis, m. lapis Lydius, Heraclius lapis,* bij *Plinius.* Van hier:

Toetsen, b. w. eigenlijk *experimentum facere, tento, avi, atum, are;* ook *ad lapidem lydium examinare, probare.* Van hier: toetser, *tentator, probator, oris, m.* bij *Cicero.*
Toetsing, v. *tentatio, onis, f. probatio, onis, f.*
Getoetst, v. d. *tentatus ad lapidem lydium, examinatus, probatus, a, m.*

Toeval, o. *casus, us, m. accidentia, ae, f. eventus, us, m.* bij *Kil.* Bij geval, *casu, fortuito, forte fortuna, fortuito, adv.* Van hier:

Toevallen, o. w. *accidere, evenire.* Ook iemands partij kiezen, *accedere vel se adjungere alicui.* Ook door vallen gesloten worden, *cadendo claudi.* B. v. het dekfel is toegevallen, *operculum cadendo clausum est.* Van hier: toevallig, bijv. n. *fortuitus, a, um* bijw. *fortuito,* zie bij toeval. Toevalligheid, v. *conditio vel ratio fortuita.* Men zegt ook toevallen van eene wonde, *solidescere, solidari,* bij *Plin.* Toegevallen, v. d. van eene wonde sprekende, *solidatus, a, m.; conclusus, a, m.*

Toeven, o. w. zoo veel als draalen, zich ophouden, *cunctor, atus sum, ari; cesso, avi, atum, are; moror et commoror, atus sum, ari.* Toeven is ook een b. w. in den zin van onthalen, *laute excipere vel cuonthalen, laute excipere vel cuonthalen, laute excipere vel cuonthalen,

ra, ae, f. meramentum, i, n. bij *Apul.*

Toeverlaat, m. toevlugt, *refugium, ii, n. confugium, perfugium, ii, n. profugium, ii, n. receptaculum, i, n. recessus, us, m.* Het plegtanker wordt ook toeverlaat genoemd, *anchora sacra.*

Toevertrouwen, o. w. *fido, fisus sum, fidere, confidere.* Iemand iets toevertrouwen, *fidei alicujus aliquid committere.* Toevertrouwd, v. d. *fidei alicujus commissus, a, m.*

Toevlieden, o. w. toevlugt nemen, *confugio, gi, gitum, gere, perfugere.*

Toevliegen, o. w. *advolo, avi, atum, are.* Ook zeer schielijk aankomen, *advolare, celeriter advenire.* Toegevlogen, v. d. *advolatus, a, m.*

Toevloed, m. *affluentia, ae, f.* Ook zoo veel als menigte, *copia, ae, f. multitudo, inis, f. frequentia, ae, f.*

Toevloeijen, o. w. *affluo, uxi, uxum, ere,* bij *Cicero.* Toevloeijing, v. *affluentia, ae, f.* Van de geschrevene letters zegt men ook toevloeijen, wanneer dezelve door te veel inkt vol en in elkander loopen, *nimio atramento confundi.* Dan is toevloeijing, *confusio nimio atramento facta.* En toegevloeid, v. d. is in dien zin, *nimio atramento confusus, a, m.*

Toevlugt, v. schuilplaats, *perfugium, profugium, refugium, suffugium, ii, n. receptaculum, i, n. receptus, us, m. recessus, m.* Toevlugt nemen, *perfugere, confugere, refugere, ad aliquem.* Zamenst. toevlugtplaats, *asylum, i, n. ara, ae, f. portus, us, m.*

Toevoegen, b. w. *adjungo, unxi, unctum, ungere, applico, avi & cui, catum & citum, are, adjicio, ieci, ectum, ere.* Toevoeging, v. *adjunctio, onis, f. applicatio, adjectio.* Toegevoegd, v. d. *adjunctus, applicatus, adjectus, a, m.* Toevoegelijk, een woord in de spraakkunst, *adjectivus, a, m.*

Toevoer, m. aanvoering van voorraad, *subvectio, advectio, apportatio, onis, f.* volg. *Schell. subvectus, us, m.* bij *Tacitus.* Van eetwaren, *commeatus, us, m.* Iemand den toevoer afsnijden, *intercludere aliquem commeatu.* Zamenstell. toevoerschip, *navigium vectorium,* bij *Caesar.* Van hier:

Toevoeren, b. w. *subvehere, apportare.* Toevoerer, m. *advector, oris, m.* Toevoering, v. *subvectio, advectio, apportatio, onis, f.* Toegevoerd, v. d. *subvectus, advectus, apportatus, a, m.*

Toevouwen, b. w. door vouwen digt maken, *complicando claudere.* Ook te zamen vouwen, *complico, avi vel cui, atum vel itum, are.* Toevouwing, v. *complicatio, onis, f.* Toegevouwd, v. d. *complicatus, a, m.* Men vindt ook *complicitus, a, m,* bij *Apul.*

Toevriezen, o. w. *glacio, avi, atum, are; conglaciare, gelare, gelascere,* ook *frigore concrescere, vel claudi.* Rondom toevriezen, *circumgelari,* bij *Plinius.* Toevriezing, *congelatio, onis, f. concretio frigore.* Toegevrozen, v. d. *glaciatus, conglaciatus, frigore concretus.* Ontoevriesbaar, *incongelabilis, lis, le,* bij *Gell.*

Toevullen, b. w. geheel en al vullen, *prorsus, plane vel omnino implere, complere vel explere,* ook *obstruere.* Toevulling, v. *expletio, onis, f.* bij *Cicero.* Voor toestopping is het *obstructio, onis, f.* Toegevuld, v. d. *prorsus, plane vel omnino, completus, expletus, impletus, obstructus, a, m.*

Toewallen, b. w. *vallo claudere vel obstruere, obvallare.* Toewalling, v. *conclusio ope valli.* Toegewald, v. d. *vallo clausus, obvallatus, a, m.*

Toewas, m. *incrementum, i, n. accrementum, i, n. accretio, onis, f. accessio, onis, f. auctio, onis, f.* Van een stuk land, *alluvio, onis, f.* Van de natuur, *agnatio, onis, f.* Van hier

Toe-

Digitized by Google

Toewassen, o. w. *increscere, adcrescere, augeri*, ook *porro crescere, pergere crescendo*. Ook voor digt wassen: b. v. van eene wond, *consolidari, coalescere, coïre, sanari*. Toewassing; v. *adcretio, onis*; *f. auctio, onis, f. consolidatio, onis, f. sanatio, onis, f.* Toegewassen, v. d. *increatus, adcretus, auctus, consolidatus, sanatus, a, m; alluvione auctus, agnatus, a, m.*

Toewater, o. *aqua frigore concreta*. B. v. het is toewater, *aquae frigore sunt concretae.*

Toewegen, b. w. *adpendo, pendi, pensum, pendere aliquid alicui*. Toeweging of het toewegen, *adpensio, onis, f.* Toeweger, m. *adpensor, oris, m. adpendans, antis, m.* bij *Schell.* Toegewogen, v. d. *adpensus, a, m.*

Toewellen, o. w. *aestu vel arena instabili claudi*. B. v. de mond van die rivier is toegeweld, *ostium fluminis ejus aestu vel arena instabili clausum est.* Toewelling, v. *conclusio aestu vel arena instabili.* Toegeweld, v. d. *aestu vel arena instabili clausus, a, m.*

Toewelven, b. w. *camera vel fornice claudere*, ook *concamerare.* Toegeweld, *concameratus, a, m; camera vel fornice clausus, a, m.*

Toewenden, b. w. zoo veel als toekeeren, *obverto, verti, versum, vertere, advertere.* Iemand den rug toewenden, *advertere tergum alicui vel ad aliquem.* Toewending, v. *obversio* en *adversio, onis, f.* Toegewend, v. d. *obversus, adversus, a, m.*

Toewenken, o. w. *ad vel annuo, ui, uere, innuere, nutu significare*, bij *Kiliaan*; ook *adnuto, avi, atum, are, alicui.* Toewenking, v. *actio annuendi, innuendi vel adnutandi.* Toegewenkt, v. d. *nutu significatus vel indicatus, a, m.*

Toewenschen, b. w. *exoptare aliquid alicui, bene alicui precari.* In eenen kwaden zin is het meest, *imprecor, atus sum, ari.* Toewenscher, v. *exoptatio, onis, f.* In eenen kwaden zin, *imprecatio, onis, f.* Toegewenschte, v. d. *exoptatus, a, m.*

Toewentelen, b. w. naar toe wentelen, *advolvo, olvi, utum ere*, ook *volvendo claudere vel operire*, ook onz. *advolvi, volvendo claudi.* Toewenteling, v. *actio advolvendi vel volvendo claudendi.* Toegewenteld, v. d. *advolutus, volvendo clausus.*

Toewerken, b. w. *sine intermissione laborare vel operari, velociter laborare*, ook *laborando claudere vel operire.* Toewerking, v. *operatio continuus, labor non intermissus, actio laborande claudendi.* Toegewerkt, v. d. *laborando vel agendo clausus vel opertus, a, m.*

Toewerp, m. zie toegift. Ook is het zoo veel als toewerping, v. *adjectio, onis, f.*

Toewerpen, b. w. toesmijten, *adjicio, eci, actum, icere, projicere aliquid alicui.* Ook zoo veel als bijvoegen, *addo, idi, itum, ere.* Toewerping, v. *adjectio, onis, f. adjectus, us, m. projectio, onis, f. additio, onis, f.* Toegeworpen, verl. d. *adjectus, projectus, additus, a, m.*

Toewervelen, b. w. met eenen wervel toesluiten, *verticillo claudere, firmare, adstringere.* Toewerveling of het toewervelen, *conclusio vel adstrictio ope verticilli.* Toegewerveld, v. d. *verticillo clausus, firmatus vel adstrictus, a, m.*

Toewigt, o. zie toegift.

Toewijden, b. w. toewijding, v. en toegewijd, v. d. zie bij toeheiligen.

Toewijf, zie Bijwijf.

Toewijzen, b. w. toeschikken, *adtribuo, ui, utum, uere, aliquid alicui.* In regten toewijzen, *adjudico, avi, atum, are; addico, ixi, ictum, icere*, ook *adsigno, avi, atum, are.* Voor beloven, *condicere*, bij *Cicero.* Toewijzing, v. *adtributio, onis, f. adjudicatio, addictio, adsignatio, condictio, onis, f.*

Digitized by Google

Toegewezen, v. d. *attributus*, *a*, *um*; *adjudicatus*, *a*, *um*; *addictus*, *a*, *um*; *assignatus*, *a*, *um*; *condictus*, *a*, *um*.

Toewinden, b. w. te zamen winden, *convolve*, *olvi*, *utum*, *ere*, *obvolvere*. Ook door winden sluiten, *volvendo claudere*, *operire*, *obstruere*. Ook door middel van winden iets ergens naar toe brengen, *ope trochlearum vel machinae tractoriae promovere aliquid*. B. v. men heeft het schip naar den wal toegewonden, *ope trochlearum navem terrae admoverunt*. Toewinding, v. *convolutio*, *onis*, *f.* *obvolutio*, *onis*, *f.* *conclusio volvendo effecta*, ook *ope trochlearum accessus*. Toegewonden, *convolutus*, *a*, *um*; *obvolutus*, *a*, *um*; *volvendo clausus vel apertus*, *machinae tractoriae ope admotus*, *a*, *um*.

Toewringen, b. w. te zamen draijen, *contorquere*, *torsi*, *tortum*, *torquere*, *constringo*, *inxi*, *ictum*, *ingere*. B. v. de handen toewringen, *contorquere vel constringere manus*. Toewringing, v. *contortio*, *onis*, *f.* *constrictio*, *onis*, *f.* Toegewrongen, v. d. *contortus*, *constrictus*, *a*, *um*. Ook is toewringen zoo veel als, *contorquendo vel constringendo claudere*, dan is toewringing, *conclusio contorquendo*, en toegewrongen, *contorquendo vel constringendo clausus*, *vel firmatus*.

Toezeggen, b. w. zoo veel als drijtig zegen, *acriter ferrare*, *ferram acriter ducere*, *ferrando pergere*.

Toezang, m. *epodos*, *i*, *m.* bij *Quintil.*

Toezegelen, b. w. met een zegel toemaken, *signare*, *obsignare*, *consignare*, *sigillare*, bij *Varro*. Toezegelaar, m. *signator*, *obsignator*, *consignator*, *sigillator*, *oris*, *m.* Toezegeling, v. *signatio*, *obsignatio*, *consignatio*, *sigillatio*, *onis*, *f.* Toegezegeld, v. d. *signatus*, *obsignatus*, *consignatus*, *sigillatus*, *a*, *um*.

Toezeggen, b. w. zoo veel als beloven, *addicere*, *condicere*, *spondere*, *pollicori*, *promittere*. Toezegging, v. *addictio*, *conditio*, *pollicitatio*, *promissio*, *onis*, *f.* *promissum*, *i*, *n.* Toegezegd, *addictus*, *condictus*, *pollicitus*, *promissus*, *a*, *um*.

Toezenden, b. w. *mittere*, *submittere*, *ad vel allego*, *avi*, *atum*, *are*. Toezending, v. *missio*, *onis*, *f.* *missus*, *us*, *m.* *submissio*, *onis*, *f.* *ad vel allegatio*, *onis*, *f.* Toegezonden, v. d. *missus*, *submissus*, *ad vel allegatus*, *a*, *um*.

Toezien, o. w. toekijken, opletten, *specto*, *avi*, *atum*, *are*; *inspectare*, *adspicio*, *exi*, *ctum*, *icere*, *inspicere*. Ook is toezien, zoo veel als geduldig verdragen, *pati*, *perpessi*, *ferre*, *perferre*. Ook opletten, *attendere*, *animum advertere*. B. v. ziet toe dat gij niet valt, *vide vel cave ne cadas*. Ook zoo veel als voorzien, *providere*. Ook is het bij *Kil.* *circumspicere*, *respicere*, *capessere oculis*. Toeziener, m. *spectator*, *oris*, *m.* *inspector*, *oris*, *m.* *curator*, *oris*, *m.* *animadversor*, *onis*, *m.* Toezigt of het toezien, *spectatio*, *onis*, *f.* *inspectio*, *onis*, *f.* *adspectus*, *us*, *m.* Toezigt is ook, *cura*, *ae*, *f.* Voor bewaring, *custoditio*, *onis*, *f.* Ook voogdijschap, *tutela*, *ae*, *f.* Zorgvuldigheid of omzigtigheid, *circumspectio*, *onis*, *f.* *circumspicientia*, *ae*, *f.* bij *Gellius*. Oplettendheid, *attentio*, *onis*, *f.* *animadversio*, *onis*, *f.* Toegezien, v. d. *spectatus*, *inspectus*, *adspectus*, *inspectatus*, *cautus*, *a*, *um*; *provisus*, *a*, *m*.

Toezigt, o. *aspectio*, *onis*, *f.* *respectus*, *us*, *m.* *observatio*, *cautio*, ook *cura*, *ae*, *f.* *ratio*, *onis*, *f.* bij *Kil.*

Toezijpen, o. w. *guttatim incidendo claudi*, *instillando claudi*. Toegezijpt, v. d. *guttatim*, *incidendo vel instillando clausus*, *a*, *um*; *vel obturatus*, *a*, *um*.

Toezingen, b. w. *accino*, *ui*, *entum*,

Digitized by Google

Talje, v. een ond. woord van het Fransche *taille*, zie Gestalte.

Taling, taeling of teling, v. een klein slag van eenden of enden, *querquedula*, *ae*, *f.*

Taljoor of teljoor, o. zoo veel als tafelbord, *orbis mensarius*, *orbiculus*, *i*, *m.* *quadra*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*. Van hier: taljoor of teljoorlekken, *parasitari*, *alienas mensas sectari*. Taljoor of teljoorlekker, *parasitus*, *i*, *m.* *mensarum assecla*.

Talk, o. ongel, smeer, *sebum*, *i*, *n.* ook *sevum*, *i*, *n.* bij *Scheller*. Talkachtig of talkig, *naturam*, *conditionem vel rationem sebi habens*, *sebo similis*, *lis*, *e*. Van talk, *sebaceus*, *a*, *m.* Vol talk, *sebosus*, *a*, *m.* In talk dopen, *sebo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Columella*. Zamenstell. talkboom, *arbor sebifera Sinensis*, *croton sebiferum*, bij *Linn.* Talkkaars, *candela sebacea*.

Talm, m. en v. zoo veel als een man of eene vrouw, die talmt, *cunctator*, *oris*, *m.* *cessator*, *oris*, *m.* *femina cunctabunda vel cessans vel tarda*.

Talmen, o. w. dralen, sammelen, *cunctor*, *tatus sum*, *ari*; *cesso*, *avi*, *atum*, *are*; *tergiversor*, *atus sum*, *ari*. Van hier: talmer, *cunctator*, *cessator*, *oris*, *m.* *tergiversator*, *oris*, *m.* bij *Gellius*. Talming, v. *cessatio*, *onis*, *f.* *cunctatio*, *onis*, *f.* *tergiversatio*, *onis*, *f.* Talmerij is hetzelfde als talming. Talmster, *femina cunctabunda vel tarda*. Van hier ook talmachtig, *cunctabundus*, *a*, *m.* Op eene talmachtige wijze, *cunctanter vel cunctabunde*, *adv.*

Talmud, m. een Hebreeuwsch woord, *talmud*, *is*, *m.* *liber*, *omnem Judaeorum doctrinam sive legem*, *quam oralem vocant*, *complectens*. Van hier: talmudsch, bijv. n. *talmudicus*, *a*, *m*; bijw. *talmudice*. Een talmuddist, *talmudita*, *ae*, *m.* *vel talmudis peritus*, *a*, *m.*

Tam, bijv. n. en bijw. mak, *mansuetus*, *a*; *m*; *cicur*, *uris*, *omn. g.* *domitus*, *a*, *m*; *domesticus*, *a*, *m*; *mitis*, *is*, *e*; bijw. *mansuete*. Van hier: tammen, waarvoor men meest temmen gebruikt, zoo veel als tam maken, *mansuefacio*, *eci*, *actum*, *acere*; *cicurem reddere*, *domare*, *mitigare*. Van hier: temmer, m. *domitor vel domator*, *oris*, *m.* *moderator*, *oris*, *m.* *mansuetarius*, *ii*, *m.* bij *Lampridius*. Temster, v. *domitrix*, *icis*, *f.* *moderatrix*, *icis*, *f.* bij *Scheller*. Temming, v. *domitura*, *ae*, *f.* *domitus*, *us*, *m.* *domatio*, *onis*, *f.* *mitigatio*, *onis*, *f.* *moderatio*, *onis*, *f.* Getamd of getemd, v. d. *mansuefactus*, *a*, *m*; *domitus*, *domatus*, *cicuratus*, *mitigatus*, *moderatus*. Ook gebruikt men temmen voor bedwingen, *coercere*, *compescere*, *retinere*. Van hier: tembaar, *domabilis*, *lis*, *le*. Ontembaar, *indomabilis et indomitus*, *a*, *m.* Tamheid of tammigheid, *mansuetudo*, *inis*, *f.* *natura mitis*, *cicur*, *mansueta*. Tam worden, *mansuefieri*, *mansuescere*, *mitescere*, bij *Livius*; *cicurem fieri*, *mitigari*, bij *Scheller*.

Tamarinde, v. de vrucht van den tamarindeboom, *fructus tamarindi vel tamarindorum*. Zamenstell. tamarindeboom, *tamarandus*, bij *Linn.* Tamarindevleesch, *pulpa tamarindi*. Tamarindepit, *nucleus tamarindi*.

Tamarisch, v. *tamarix*, *icis*, *f.* bij *Plinius*. Zamenstell. tamarischboom, *myrice*, *es*, *f.* bij *Virg.* *tamariscus*, bij *Pallad.* *tamarice*, *es*, *f.* bij *Plin.* *tamarix*, bij *Linn.*

Tamboer, m. een onduitsch woord zoo veel als trommelslager, *tympanista*, *ae*, *m.* ook *tympanistes*, *ae*, *m.* bij *Junius*. Van hier: tamboeren, *tympanum pulsare*. In den gemeenzamen stijl beteekent dit woord ook *verberare aliquem*. Ook zegt men op iets tamboeren, voor bij aanhoudenheid iets verzoeken, *identidem vel sine intermissione rogare aliquid*.

Tambre, een rivier in Spanje, *Tambrus*, *i*, *m.*

Tame,

Digitized by Google

Tame, eene kleine ſtad in Engeland, *Tama, æ, f.*

Tamelijk, zie Tamelijk.

Tamelijkheid, zie Taamelijkheid.

Tamheid, zie bij tam.

Taming, eene ſtad in Sina, *Tamanga, æ, f.*

Tanaro, eene rivier in Italie, *Tanarus, i, m.*

Tand, m. *dens, dentis, m.* bij *Cicero.* Een merktand of tand, die den ouderdom van de beesten aantoont, *gnomon, onis, m.* bij *Vitruvius.* Een tand van eenen kam, *radius pectinis.* Tanden krijgen, *dentio, ire,* bij *Celſus.* Tanden uittrekken, *edento, avi, atum, are.* Iemand de tanden los ſlaan, *labefacare dentes alicui,* bij *Terentius.* Mismaaktheid van tanden, *brocchitas, atis, f.* bij *Plinius.* Iemand die mismaakte tanden heeft, *brocchus, i, m.* bij *Plautus.* Een werktuig met twee tanden of tweetandig, *bidens, entis, m.* Drietandig, *tridens, entis, m.* Viertandig, *quadridens, entis, m.* bij *Varro.* Met de tanden, *mordicus, adv.* De voorſte tanden, *dentes primores, adverſi, vel ſopici,* bij *Celſus.* Uitſtaande tanden, *dentes exſerti, dentes eminuli,* bij *Varro.* Hondstanden of oogtanden, *dentes canini,* bij *Plinius.* Witte tanden, *dentes candiduli,* bij *Cicero.* Verkl. tandje, *denticulus, i, m.* Met tandjes voorzien, *denticulatus, a, m.* Spreekwoordeu: uit de tanden rukken, *amovere, ſubmovere,* bij *Schöller.* Iemand aan den tand voelen, *tentare aliquem.* De tanden doen hem niet meer zeer, *mortuus est.* Iemand de tanden wijzen, *fortiter reſiſtere alicui.* Haar op de tanden hebben, *animoſum eſſe.* Dat wijf heeft haar op de tanden, *femina iſta vera Xanthippe est.* Zamenſtell. tandbalſem, *balſamum dentarium vel dentibus ſerviens.* Tandbreker, *dentifragibulus, i, m.* Een werktuig om tanden mede te breken, heet ook tandbreker, *dentifragibulum, i, n.* Tandborſteltje, *peniculus dentarius vel dentibus purgandis ſerviens.*

Tandenſtoker of tandſtoker, *dentiſcalpium, ii, n.* Tandkas, *capſa dentaria, alveolus dentarius.* Tandkruid, *dentaria, æ, f.* bij *Linnaeus.* Tandlosmaker, *labefaciator dentium.* Tandloos of tandenloos, *edentulus, a, m, dentibus carens.* Een tandenloos beſje, *anus edentula.* Tandeloos maken, *edentare, privare dentibus.* Tandmeester, *medicus dentiducus, medicus dentarius, medicus dentibus extrahendis operam navans.* Tandmiddel, *remedium dentarium, medicamentum dentibus utile.* Tandnijptang, *dentorpagra, æ, f. odontagra, æ, f. forceps dentarius vel dentibus evellendis vel extrahendis ſerviens.* Tandpijn, *dolor dentium, odontalgia, æ, f.* Tandpijn hebben, *laborare dentibus,* ook *dolore dentium laborare.* Tandpijn krijgen, *adſici dolore dentium.* Tandpijnſtillend middel, *medicamentum odontalgiam ſedans.* Tandplaaster of tandpleister, *emplaſtrum dolorem dentium ſedans.* Tandpoeder of tandpoeijer, *dentifricium, ii, n. vel pulvis dentibus fricandis ſerviens, aſtella, æ, f.* bij *Mart.* Tandſtoker, zie tandenſtoker. Tandenrij, *ſeries dentium.* Tandswijze, *dentatim, denticulatim, dentium inſtar.* Tandtrekker, *evulſor dentium, medicus dentibus extrahendis operam navans,* ook zoo veel als tandnijptang. Ook zoo veel als knibbelaar, *vitilitigator, oris, m.* Tandvleesch, *gingiva, æ, f.* Tandpijnboom, *xantoxylum, i, n.* bij *Linn.* Tandwortel, *radix dentis.* Ook een kruid zoo genoemd, *plumbago Europaea,* bij *Linnaeus.* Tandwerk, *opus dentatum.* Ook alle tanden te zamen, *omnes dentes universi.*

Taneit, bijv. n. bruingeel, *ravus, a, m; ravidus, a, m; ſervinus, a, m; jacobarius, a, m; castaneus, a, m.*

Tang, v. vuurtang, *forceps, ipis, m. et f.* Verkl. tangje of tangetje, *parvus vel parva forceps; vulſella, æ, f.* bij *Schell.* di

laatſt

laatſte duidt vooral een aangetje aan, om tanden of ſplinters uit te trekken. Spreekw. dat ſluit als een tang op een varken, *oratio iſta connexu caret.* Zamenſtell. buigtang, *forceps flectendo ſerviens.* Nijptang, *vulſella, ae, f.*

Tanger, zie tenger.

Tans, zie thans.

Tap, m. ſtopzel, *embolus, i, m. epiſtomium, ii, n.* bij *Vitruv.* Ook kraan, *ſiphunculus, i, m.* Bier bij den tap verkoopen, *cerevifiam minutatim vendere.* Spreekw. de zog is met den tap gaan loopen, *heminariam venditionem relinquere coactus est.* Hij betert als ſchaarbier op den tap, *in dies deterior fit.* Verkl. tapje, *parvus embolus, parvum epiſtomium, ſiphunculus, i, n.* Ook het lelletje in de keel, *uva, ae, f.* Tapje, is ook nog zoo veel als kroeqje, *cauponula, ae, f.* Van hier: taphuis, *caupona, ae, f.* Tapkruid, *ulvularia, ae, f.* bij *Linn. hypoglossum, i, n. hypoglossa, ae, f.* bij *Plin. laurus Alexandrina vel ruscus hypophyllum*, bij *Linn.* Van hier het b. w. tappen, *promo, prompſi, promtum, promere, haurire.* Ook zoo veel als in het klein verkoopen, *minutatim vel ſingulatim vendere*, bij *Schell oenopolam agere.* Ook zoo veel als herberg houden, *cauponor, atus ſum, ari.* Van hier: tapper, m. *venditor minutarius, promus vel ſuppromus, i, m.* bij *Killaan; haustor, oris, m.* Ook zoo veel als wijnkooper, *oenopola, ae, m.* Ook herbergier, *caupo, onis, m. tabernarius, ii, m.* bij *Kil.* Tapperij, v. *caupona, ae, f. taberna potoria.* Tapping, v. *heminaria venditio, actio promendi vel hauriendi, oenopolium, ii, n. artii cauponiae tabernariae exercitatio*; dit kan men ook gebruiken voor tappershandtering of tappersnering. Tapsleutel, *clavis epiſtomii vel ſiphonis.* Tapvoe, *ſignum receſſus vespertino tempore ope tympani militibus datum.*

Tapijt, o. een onduitsch woord, *tappet, etis, m. tapete, is, n. tapetum, i, n.* De eerſte naam vol *tapes*, weet ik niet dat ergens voorkomt, *aulaeum, aei, n.* Wij hebben een onduitsch woord hiervan afkomſtig, tapiſſeren, *vestire tapetibus, tapetis vel aulaeis.* Van hier: tapiſſeerder, *cubicula tapetis vel aulaeis vestiens.* Getapiſſeerd, verl. d. *tapetibus vel aulaeis vestitus, actus vel inductus.* Zamenſtell. tapijtmaker, *confector tapetorum vel aulaeorum.* Tapijtmot, *tinea tapetorum vel tapezella*, ook *phalaena tinea tapezella*, bij *Linn.* Tapijtkooper of verkooper, *negotiator tapetorum.* Tapijtnaald, *acus tapete conficiendo ſerviens*, Tapijtnagel of tapijtſpijker, *clavus tapetis firmandis ſerviens.* Tapijtwerker, *opifex tapetorum.* Tapijtwever, *textor tapetorum vel aulaeorum.* Tapijtweefſter, *textrix tapetorum vel aulaeorum.*

Tarare, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Tarara, ae, f.*

Tarant, eene ſoort van plant, *ſyvestis perennis*, bij *Linn.*

Tarantel, v. eene ſoort van groote ſpin, *tarantula, ae, f. aranea tarantula*, bij *Linn.*

Taranto, eene ſtad in Italie, *Tarentum, i, n.*

Tarantaiſe, in Savoyen, *Tarantaſia, ae, f.*

Tarbot, m. een zekere zeevisch, *rhombus, i, m.* bij *Hor.*

Tarif, v. *index, icis, m.*

Tarnen, zie tornen.

Tarra, v. *diminutio pro damno.* De tarra aftrekken, *pretium vel pondus damni cauſa deminuere.*

Tarok, o. *luſus ſchedarum luſorianum* tarok *dictus*, ook *taroccum, i, n.* bij *Schell.* Tarok ſpelen, *luſum ludere taroccinum, vel ludere luſum* tarok *dictum.* Zamenſtell. tarokkaarten, *ſcidae vel ſchedae taroccinae luſoriae, vel ad luſum* tarok *dictum pertinentes.*

Tarragona, eene ſtad in Spanje, *Tarraco onis, f.* Van Tarragona, *Tarraconenſis, is, e.*

Tartaan, v. een ſlag van Italiaanſch vaar-

Digitized by Google

verstrikking, *wavigld gende Italicum tartarum dictum*.

Tartaer, m. een inwoner van Tartarye, ook Tartar of Tatar genoemd, *Tartarus, i*, m. Tartarye of Tatarye, *Tataria, ae*, f. van de Volken *Scythæ, arum*, m. *Sarmatæ, arum*, m. *Scythiæ vel Sarmatiæ, arum*, f.

Tarten, b. w. tergen, uitdagen, *irritare, lacessere, provocare*. Van hier: tarter, m. *irritator, provocator, oris*, m. bij *Suet.* tartering, v. *irritatio, onis*. *illectatio, onis*, f. bij *Ammian. provocatio, onis*, f.

Tarw, v. weit, *triticum, i*, n. Van het onbuigbare bijv. n. tarwen, *triticeus, a*, um. Zamenst. tarwenbrood, *panis triticeus*. Tarwenmeel, *farina triticea*. Fijne tarw, *siligo, inis*, f. Roomsche tarw, *erinacea*, of Turksche tarw, *sesama, ae*, f. Tarwland, *ager tritico consitus*.

Tas, v. tassen zijn oudtsche woorden, zie Stapel en Stapelen.

Tas, v. zoo veel als heurs, *marsupium, ii*, n. *crumena, ae*, f. *loculus, i*, m. Op de tas letende, *accuratior ad rem suam*. Hij let wat te veel op de tas, *avidior aliquanto ad rem est*. Zamenstell. tasmaker, *worsupiarius, crumenarius, loculariu, ii*, m. bij *Kilian*. Taskruid, *bursa pastoris vel shla pi bursa pastoris*, Spreekw. eene rustige tas van een wijf, *procera ac robusta femina*. Het is eene loose tas, *callida vulpes est*. Tasmesje, *cultellus plicatilis*.

Tast, v. aantasting, greep, *tactio, onis*, f. *tactus, us*, m. ook *manipulus, i*, m. *quantum una manus prehendere potest*, ook *palpatio, onis*, f. *attrectatio, contrectatio*. Bij de tastgaan, *manibus aut pedibus palpitare, tentare*. Van hier:

Tasten, b. w. aanraken, grijpen, voelen, *tango, tetigi, tactum, tangere*, ook liever *leviter tangere, palpo, avi, atum, are; attrectare, contrectare*, ook *tento, avi, atum, are; manu vel pede*. De pols tasten, *tentare venam, arteriæ pulsum metiri tentare*. Voor voelen, *sentio, sensi, sensum, sentire*. B. v. men kan de leugen voelen en tasten, *mendacium, illud sentire, ac animadvertere possumus*. Overdr. is iemand de pols tasten zoo veel als iemands gevoelen onderzoeken, *tentare sententiam alicujus*. Van hier: taster, m. *qui aliquid leviter tangit*, *attrectat vel contrectat, palpator, oris*, m. Tasting, v. *tactio, onis*, f. *tactus, us*, m. *palpatio, onis*, f. *contactio, onis*, f. Tastbaar of tastelijk, *palpabilis, lis, le*. Niet iets tasten, is ook *manu petere aliquid*. De zamenstell. hensentaster is bij het woord hen aangeteekend.

Tateren, o. w. zoo veel als stamelen, *balbutio, ivi, itum, ire; titubo, avi, atum, are* bij *Kilian* geeft aan dit woord ook de beteekenis, *horribili sonitu ieiar tubas tartare dicere*, ook *maculare, inepte aliquid facere*. Van hier: tatering, v. *titubatio, onis*, f. *titubantia, ae*, f. Tatering der trompetten, *tarantantara vel clangor tubarum*. Tateraar, *balbus et blatero, onis*, m.

Tatewalen, o. w. *infantium more verba imperfecta loqui*.

Taverne, een zuiver Fransch woord zoo veel als kroeg beteekenende, *caupona, ae*, f.

Tax, een onduitsch woord, zie schatting, zoo ook taxeren, zie schatten of waarderen. Taxatie, zie schatting, in de beteekenis van waardering.

Taxis of taxus, m. zoo veel als ijpen of iepenboom, *taxus, i*, f.

Te, een deelije, dat in verscheiden gelegenheden gebruikt wordt en eene verschillende beteekenis heeft, als voor eerst bij de namen van tijd, *te middag, meridie vel tempore meridiano*. Te nacht, *nocte, de nocte vel nocte*. Te drie uur, *hora tertia*. Te nieuw jaar, *kalendis Januarii*. Ten tweeden bij de namen van plaatsen: te Amsterdam, *Amstelodami*. Ook om eene beweging aan te duiden: b. v. te kerk

gaan, *in templum ire, frequentare templum.* Te markt, *ire in forum, frequentare forum.* Ten derden voor de onbepaalde wijze na eenen zelfstandigen naam in eenen lijdenden zin: b. v. de besteller heeft alle dagen vele brieven te bestellen, *tabellario quotidie multae literae sunt adferendae.* Vele dingen te doen hebben, *obrutum esse negotiis.* Ten vierden, voor de onbepaalde wijze van een werkw. afhangende: b. v. te bewaren geven, *custodiendum dare.* Ten vijfden, voor de onbepaalde wijze na het voorzetsel om: b. v. om te beminnen, *amandum*, enz. Ten zesden voor de onbepaalde wijze na een voorgaand werkw. b. v. ik begin te leeren, *incipio discere.* Ten zevenden voor de bijvoegelijke en bijwoorden in den zin van te veel, *nimis.* B. v. te lang, *nimis diu.* Te kort, *nimis brevit*, enz. Zomtijds gebruikt men te alleen, waaronder ver of verstaan wordt: b. v. dat gaat al te, *hoc modum excedit.* Ten achtsten, te voor den vergelijkende trap heeft de beteekenis van des te: b. v. te meer, *eo magis.* B. v. ik zal er u te liever om hebben, *eo magis te diligam.* Ten negenden gebruikt men dit woordje in vele spreekw. b. v. te bed liggen, *decumbere lecto.* Te bier gaan, *in cauponam cerevisiariam ire.* Te binnen brengen, *in memoriam revocare.* Te boek stellen, *mandare chartis.* Te boven gaan, *superare, praecellere.* Zich te buiten gaan, *excedere modum.* Te deeg of ter deeg, *bene, recte, convenienter.* Te eenemaal, *omnino, plane, prorsus.* Te gader, *una vel simul.* Te zamen is hetzelfde. Te gast, *in convivio.* Te gemoet gaan, *obviam ire vel procedere.* Te goede houden, *credere.* Te gronde gaan, *pessum ire.* Te gronde helpen, *pessum dare.* Te huur, *locandus, a, m.* Te hulp komen, *auxilio venire.* Te keer gaan, *resistere, coercere, obsistere.* Te koop, *venalis, lis, le.* Te kort zijn, *deesse, deficere.* B. v. daar is geld te kort, *pecunia deest.* Iemand te kort doen, *damnum adferre alicui, nocere.* Te kort schieten, *inferiorem discedere.* Te kust en te keur, *pro lubitu e voto*, ook *facillime.* Te laat, *nimis sero* ook *sero* alleen. Te land, *terrâ.* In den zesden naamval, iemand iets te last leggen, *imputare aliquid alicui, accusare aliquem alicujus rei.* Te leen geven, *dare mutuum.* Te leen nemen, *sumere mutuum aliquid.* Te leur stellen, *falsa spe lactare vel decipere aliquem.* Iemand te lijf komen, *manus injicere alicui.* Te lijk gaan, *sequi funus.* Te mets, *interdum.* Te na komen, *nimis adpropinquare.* Van iemand te na spreken, *laedere famam alicujus; famam alicujus maculâ adspergere.* Te niet doen, *annullare, irritum reddere, delere, exstinguere, in nihilum redigere, abolere.* Te ondeeg, *male, intempestive, inconvenienter.* Te onregt, *immerito injuste, injuriâ.* In den zesden naamval, te onpas, *intempestive, adv.* Te paard, *equo.* Een man te paard, *eques, itis, m.* Te pas, *tempestive vel tempore.* Te pas komen, *tempore venire.* Te pas zijn, *valere.* Te post, *citato cursu.* Te pronk staan, *ludibrio esse.* Te pronk stellen, *ludibrio exponere.* Te kwaad hebben, *premi, urgeri, in angustiis versari.* Wat is er te kwaad? *quid debemus?* Te raad of te rade zijn, *consilio esse.* Te regt, *merito, jure, bene, rite.* Te regt helpen, *juvare.* Te regt stellen, *dicam scribere alicui, vocare aliquem in judicium.* Ook is te regt stellen, *corrigo, exi, ectum, igere.* B. v. ik zal dien jongen wel te regt stellen, *puerum istum quidem corrigam.* Te rug, *retro, et retrorsum, adv.* Te schande zoeken, *infamiam adspergere alicui, dedecorare aliquem, infamiae maculam adspergere alicui, infamia notare aliquem.* Te scheep, *navo.* Te scheep gaan, *ad-*

afsondere moveri. Te rade, *commode, utiliter, tempore justo.* Te rade komen, *utilem esse.* Te velde trekken, *in campum prodire, prodire in aciem.* Te velde brengen, *producere in aciem.* Te vergeefsch, *frustra, adv.* Te voordeling leggen, *exponere, insantem.* Te voren, *antea, antehac, ante, olim, adv.* Te vreden, *contentus, a, m.* Iemand te vriend hebben, *amicitia alicujus uti.* Iemand te vriend houden, *colere amicitiam alicujus, observare aliquem*, bij *Cic.* Te vuur en te zwaard vernielen, *igni ferroque vastare.* Te vroeg, *ante tempus justum*, ook *nimis mane.* B. v. Ik ben te vroeg opgestaan, *nimis mane lucrum reliqui.* Te water reizen, *mari iter facere.* Te water en te land, *terra marique.* Te water en te brood zitten, *aquae panique damnatum esse.* Te weer stellen (zich), *defendere se, resistere.* Te weten, *scilicet, nimirum, adv.* Te weeg brengen, *parducere ad exitum*, bij *Kil*, ook *efficere.* B. v. Ik zal te weeg brengen, dat enz. *efficiam ut &c. ita agam ut &c.* Aller te werk stellen, *omnia experiri vel tentare.* Te wille zijn, *obnoxium esse, obedire, obsequi.* Te zamen, *una, simul, adverb.* Te zoek, *perditus, a, m.* Zich te zoek maken, *latere, latescere, se in occulto continere*; bij *Caesar*, *defodere se*, bij *Sen.*

Teeder of teer, bijv. n. en bijw. dat gemakkelijk breekt, *fragilis, le, lis, le.* Ook zoo veel als zwak, *tener, era, erum, delicatus, a, um, debilis, lis, le.* Zoo veel als zacht, *mollis, lis, le.* Voor dun, *exilis, lis, le, gracilis, lis, le, tenuis, is, e*; bijw. *tenere, delicate, debiliter, molliter, exiliter, graciliter, tenuiter, adverb.* Zeer teeder, *mollicellus, pusillus, tenuiculus, tenellus, tenellulus, a, um.* Van hier: teederheid, *fragilitas, atis, f. teneritas, atis, f. tenerities, ei, f. debilitas, atis, f. mollitia, ae, f. mollities, ei, f. mollitudo, inis, f. exilitas, atis, f. gracilitas, atis, f. gracilitudo, inis, f. tenuitas, atis, f.* Zamenstell. teederhartig, bijv. n. en bijw. *mollis animo*, ook *animus vel amoris plenus, plus, a, um.* B. v. Iemand teederhartig of teeder beminnen, *pie amare aliquem*; bijw. *molliter, amanter, pie.* Teederhartigheid, *p. mollitia animi, pietas, amoris, pietas, atis, f.*

Teef, v. het wijfje van eenen hond, *canis, is, f.* Verkl. teefje, *catella, ae, f.* bij *Cicero*; *canicula, ae, f.* bij *Plaut.* Een geil wijf, wordt ook eene ritsige teef genoemd, *mulier catulicus.*

Teek of hondsluis, *v. ricinus, i, m.*

Teeken, *p.* merk, zinnebeeld, *signum, i, n. nota, ae, f. indicium, ii, n. character, eris, m.* bij *Kiliaan*; voor lens, *tessera, ae, f.* Aan den paternoster, *sphaerula precatoria.* Van hier:

Teekenen, *b. w. signo, avi, atum, are, noto, avi, atum, are*; *insignire, designare vel denotare*, ook *subscribere nomen* of *subscribere*, alleen. Teekenen in de schilderkunst, is *delineo, avi, atum, are, designare, describere*, bij *Schaller.* Van hier: teekenaar, *m. signator, designator, oris, m. subscriptor.* In de teekenkunst, *artem delineandi callens*, ook *delineans, designans, describens*, bij *Schell.* Teekening, *v. signatio, onis, f. designatio, onis, f. subscriptio, onis, f.* Eigenhandige teekening, *chirographum, ii, n.* ook *delineatio, designatio, descriptio, onis, f. graphis, idis, f.* Eene gemaakte teekening, *pictura delineata.* Zamenstell. teekenkonst of kunst, *ars delineandi, designandi, graphice, es, f.* Teekenkunde, *peritia vel scientia graphices.* Teekenkunstenaar, *artem delineandi callens, graphices peritus.* Teekenkrijt, *creta delineandae vel graphidi fervens.* Teekenkring, *circulus zodiacus* alleen. Teekenmeester, *magister graphices vel artis delineandi.*

Digitized by Google

Teekenpen, *stylus arti delineandi serviens.* Teekenschool, *schola, in qua ars delineandi vel graphis docetur.* Teekenboek, *liber picturae lineari serviens.* Teekenpapier, *charta arti delineandi aptata.* Teekenleer, *semiotica vel doctrina de signis morborum &c.*

Teeld, v. voortbrengsel, *proventus, us, m. foetus, us, m. fructus, us, m. factura, ae, f. quaestus, us, m.* anderen spellen teelt. Paardenteeld, *equi et equae, progenerationi servientes.* Van hier: teelen of telen, b. w. voortbrengen, *produco, uxi, uctum, ucere, profero, tuli, latum, ferre, creo, avi, atum, are; procreare, gigno, genui, genitum, gignere, progignere, genero, avi, atum, are.* Van hier: teler, m. *creator, oris, m. procreator, genitor, generator.* Teling, v. *creatio, onis, f. procreatio, generatio.* Teler, is in de spraakkunst, *casus genitivus.* Teelster, *creatrix, procreatrix, generatrix, genitrix, cis, f.* Teelen of telen; is bij *Kiliaan; colere agrum, exercere tellurem, arare.* Van hier: teelman, *agricola, ae, m.* bij denzelfd. Teelland, *aratio, onis, f.* bij *Cicero.* Zamenst. teellid, *membrum genitale, pars genitalis,* ook *genitale, is, n.* alleen. Meerv. teelleden, *genitalia,* ook *membra genitalia.* Teelsap, *succus spermaticus, vel genitalis, semen genitale.* Teeltijd, *tempus coitus.* Ook voor zaaitijd, *sementis, is, f. tempus sativum,* bij *Colum.* Teelzucht, *ardor coitus, cupido veneris.*

Teem, v. talmachtige spraak, *sermo tardus vel lingua tarda.* Zouden de oude ook niet *tardiloquentia, ae, f.* gebruikt hebben, zoo wel als het bijv. n. *tardiloquus, a, m.* Van hier: temen, talmachtig spreken, *tarde loqui.* Van hier: temer, *homo tardiloquus.* Temerij, is hetzelfde als het m. teem, als geteem.

Teema, eene rivier in Engeland, *Tamesis, is, f.*

Teem, v. zeef, *cribrum, i, n. incerniculum, i, n.* Van hier: teemzen, *cribro, avi, atum, are, cernere, incernere.*

Teen, m. toon, *digitus pedis.* De groote teen, *pollex, icis, m. hallus, i, m. hallux, ucis, m.* bij *Fest.* Spreekw. iemand op den teen treden, *offendere aliquem.* Het schort hem in den teen, daar de boeren den hoed opdragen, *mentis non compos est, mens illi claudicat.* Van top tot teen, *ab unguiculo ad capillum summum.*

Teen, m. *vimen, inis, n. virga, ae, f.* Van hier het onveranderlijk bijv. n. teenen, *vimineus, a, m; viminalis, lis, le,* bij *Columella.* Zamenst. teenbosch, *virgetum, i, n. virgultum, i, n. viminetum, i, n.* bij *Varro.* Teenboompje, *arbusculus viminalis.* Verkl. teentje, *virgula, ae, f.* bij *Cicero; parvum vimen.* Teenrijs, *vitile, is, n. lentum vimen.*

Teenemaal, voor ten eenemaal, *radicitus, stirpitus,* bij *Cic.* ook *plane, omnino, prorsus.* b. v. ik heb teenemaal gedaan, *plane opus absolvi.*

Teer, zie teder.

Teer, o. vloeibare pik, *pix liquida, vel fluida.* Van hier: teren, b. w. *pice liquida vel fluida illinere.* Zamenstell. teerketel, *ahenum in quo pix liquida vel fluida coquitur.* Teerkleed, *linteum pice liquida vel fluida illitum.* Teerkooper, *picis liquidae vel fluidae negotiator.* Teerkwast, *penicillus aliquid pice fluidae illinendae serviens.* Teerton, *dolium pici liquidae vel fluidae servande vel condendo serviens.* Teertuin, *locus ubi pix liquida vel fluida servatur.* Van hier ook terig, bijv. n. *picis liquidae vel fluidae naturam habens,* ook *pice liquida vel fluida oblitus.*

Teeren, b. w. zoo veel als verteeren van de spijs, *digero, esi, estum, erere, cequo, coxi, coctum, coquere, concoquere*

ci-

elbee, bij *Cicero*. Van hier: teering, v. *digestio*, *onis*, *f. coctio et concoctio*. Teerloos, bijv. n. *indigestus*, *a*, *um*; *quod digeri non potest*. Teerloosheid, *dyspepsia*, *ae*, *f.* bij *Gell.*

Teeren, b. w. goede teer maken, *opalor*, *atus sum*, *ari*; *comessor*, *atus sum*, *ari*.

Teeren, b. w. zoo veel als verteeren, *absumere*, *consumere*, *terere*, *attenuare*, *sumptum facere*, ook onz. *tabesco*, *ui*, *ere*. Van hier: teering, *consumptio*, *sumptus*, *us*, m. *impensa*, *ae*, *f.* Spreekw. zet uwe teering naar uwe nering, *sumptum pro quaestu fac*, *vel sumptus intra reditus*. Teering, v. is ook zoo veel als eene uitteerende ziekte, *tabes*, *is*, *f. phthisis*, *is*, *f. atrophia*, *ae*, *f. consumptio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*. Zamenstell. teergeld, *viaticum*, *i*, n. Teergezel, *convictor*, *oris*, m. *comptor*, *oris*, m. Teerkost, *panis et viaticum*, bij *Kiliaan*. Teerpenning, zie teergeld.

Teerling, m. dobbelsteen, *alea*, *ae*, *f. tessera*, *ae*, *f. talus*, *i*, m. bij *Kiliaan*. Volgens hem is *tabus*, *i*, m. *figura ex omni parte quadrata*, *instar tesserae*. Zamenstell. teerlingspel, *alea*, *ae*, *f. lusus aleae*, *talarius ludus*, bij *Cicero*. Teerlingsteen, is hetzelfde als teerling. Teerlingwortel, *radix cubica*. Teerlingwijze wordt bij *Kil.* gevonden, *quadratus*, *a*, *um*.

Teezen, b. w. zoo veel als pluizen, *carpo*, *carpsi*, *carptum*, *carpere*, *vello*, *velli vel vulsi*, *vulsum*, *vellere*, *vellico*, *avi*, *atum*, *are*, *trahe*, *axi*, *actum*, *ahere*.

Teffens, bijw. zoo veel als te gelijk, *simul*, *una*, *ady.*

Tegel, m. eene soort van dakpan of vloersteen, in den eersten zin is het *tegula*, *ae*, *f.* In den tweeden, *later*, *lateris*, *m. lapis quadratus*, bij *Vitr.* Verkl. tegeltje, *parva tegula*, *laterculus*, *i*, m. Zamenstell. tegelbakker, *tegularius*, *laterarius*, *ii*, m. *tegularum vel laterum confector*. Tegelbakkerij, *tegularia vel laterariae officina*.

Tegen, bijw. *contra adverbium*. Ook een voorzetsel, *contra*, *erga*, *adversus*, *adversum cum accusativo*. Ook wordt het als een bijv. n. gebruikt, *contrarius*, *adversus*, *a*, *um*; *adversans*, *antis*, comm. *g. repugnans*, bij *Kiliaan*. Tegen zijn, *adversor*, *atus sum*, *ari*; *contrarium esse*, *obesse*, *oppono*, *sui*, *situm*, *ere*, *impedio*, *ivi*, *itum*, *ire*. De spijs is mij tegen, *fastidit cibum*. Het schrijven is mij scheel tegen, *animus a scribendo abhorret*. Tegen is ook zoo veel als te gemoet, *obviam*. Tegen voor omtrent, tegen tien uren zal ik bij u zijn, *ad horam decimam tecum ero*. Tegen iemand twisten, *litigare cum aliquo*. Tegen wien hebt gij het? *quem petis?* Uw zeggen strijd daar tegen, *verba tua isti rei contraria sunt*. Tegen dank, *invite adversarium*. Tegen heug en meug, *invitissime*, *ad*: doch zoo dit mogelijk niet gevonden wordt kan men *omnino invite* gebruiken, schoon men den vergelijkenden trap *invitius*, bij *Cicero* windt. Tegen iemand opstaan, *rebellare contra aliquem*.

Tegenbaffen, o. w. *oblatro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Silius Italicus*. Tegenbaffing, *oblatratio*, *onis*, *f.* Tegenbaffer, m. *oblatrator*, *oris*, m. Tegenbaffster, v. *oblatrix*, *icis*, *f.* bij *Plaut.*

Tegenbedenking, v. *opinio contraria*, *objectio*, *onis*, *f. oppositio*, *onis*, *f.* Tegenbedenkelijk, bijv. n. *quod objici vel oppoui potest.*

Tegenbeeld, o. *antitypus*, *i*, *m.* ook *imago contraria*, bij *Schall.*

Tegenberigt, o. *relatio contraria*. Tegenberigt geven, *contra referre.*

Tegenbelofte, v. *restipulatio*, *onis*, *f.* Tegen beloven, *restipulor*, *atus sum*, *ari*, bij *Cic.*

Tegenbewijs, o. *argumentum contrarium*, *argumentum contraria probans.*

Tegenbezoek, o. *revisitatio vel salutatio domestica.*

Digitized by Google

Tegenblik, m. *adspectus mutuus, vel adspectui adspectus alterius respondens.*

Tegenboek, o. *antigraphum, i, n.* Tegenboekhouder, m. *antigraphus, i, m.*

Tegendeel, o. *pars contraria, contrarium, ii, n.* in tegendeel, *contra, contrario, ex contrario, e contrario, contrario.*

Tegendienst, m. *officium mutuum, officii remuneratio.*

Tegendinger, *adversarius, ii, m. adversator, oris, m.* bij *Kil.*

Tegendoen, b. w. *vide, didi, ditum, dere,* bij *Plaut.*

Tegendraad, m. *filum contrarium vel transversum.*

Tegendragen, b. w. *obviam ferre aliquid alicui*

Tegendraaijen, b. w. *obverto, ti, rsum, rtere.* bij *Cic.* Tegengedraaid, *obversus, a, m.*

Tegendruischen, b. w. *obstrepo, ui, itum, ere.*

Tegengaan, o. w. te gemoet gaan, *obviam ire alicui, occurrere,* bij *Cicero.* Voor beletten, *obviam ire alicui,* bij *Sall. convari alicui obviam,* bij *Terent. alicui adversum ire vel fieri,* bij denzelfd. ook *impedire aliquid, se opponere alicui rei.*

Tegengang, m. *occursus, us, m.*

Tegengalm, m. *echo, resonantia, ae, f. reflexio soni.*

Tegengalmen, o. w. *resone, ui, itum, are, remittere sonum.* Tegengalming, zie tegengalm. Tegengalmend, *resonus, a, um.*

Tegengave, v. *remuneratio, onis, f. donum mutuum,* bij *Scheller.*

Tegengegraven, v. d. van tegengraven, *adversis cuniculis exceptus.*

Tegenghouden, v. d. van tegenhouden, *retardatus, a, m; retentus, a, m; coercitus, inhibitus, demoratus, impeditus.* Ook voor onderhouden, *sustultus, a, m; sustentatus, a, m.*

Tegengekant, v. d. van tegenkanten, *oppositus, a, m.*

Tegengeknor, o. *obmurmuratio, onis, f.* Van hier: tegenknorren, *obmurmuro, avi, atum, are, obstrepo, ui, itum, ere,* bij *Sallust.*

Tegengekomen, v. d. van tegenkomen, *obviam factus, a, m.*

Tegengelegen, v. d. van tegenliggen, *oppositus, a, m; contrapositus, ex adverso situs, a, m.*

Tegengeloopen, v. d. van tegenloopen, *obviam factus, occursus, a, m.*

Tegengemaid, zie tegengalm.

Tegengeslagen, v. d. van tegenslaan, *allisus, illisus, a, m.*

Tegengespartelt, v. d. van tegenspartelen, *reluctatus, a, m;* bij *Quintil.*

Tegengestaan, is hetzelfde.

Tegengesteld, v. d. van tegenstellen, *oppositus, a, m.*

Tegengestooten, v. d. van tegenstooten, *retrusus, obtrusus, illisus, impactus, incussus, a, m,* bij *Plin.*

Tegengestreden, v. d. van tegenstrijden, *reluctatus, a, m.*

Tegengestreefd, is hetzelfde.

Tegengestribbeld, is hetzelfde.

Tegengeworerd, v. d. van tegenweren, *defensus, a, m; obpugnatus, a, m.*

Tegengewezen, v. d. van tegenwijzen, *objudicatus, a, m.*

Tegengewigt, o. *aequipondium, ii, n. libramentum, i, n. libramen, inis, n.* bij *Liv.*

Tegengeworpen, v. d. van tegenwerpen, *objectus, a, m,* bij *Cicero.*

Tegengeworsteld, v. d. van tegenworstelen, *reluctatus, a, m,* bij *Quintil.*

Tegengewreven, v. d. van tegenwrijven, *attritus, a, m,* bij *Cicero.*

Tegengezegd, v. d. van tegenzeggen, *contradictus, a, m,* bij *Scholier.*

Tegengezet, v. d. van tegenzetten, *oppositus, a, m; contrapositus, a, m.*

Tegengift, o. geneesmiddel tegen vergift, *antidotum, i, n. remedium antidotum, i, f.* bij *Quint.* Vroomelijk is het ook zoo veel als tegengave, *remuneratio, onis, f. donum mutuum.*

Tegengraven, b. w. tegenwijzen, te-

Digitized by Google

cuniculis transversis cuniculos hostium excipere, contra fodere, bij *Kilianen*. Van hier: tegengraving, v. *cuniculorum hostium cuniculis transversis excepticio, onis, f.*

Tegenheid, v. afkeer, *fastidium, ii*, n. *nausea, ae*, f. Sterke tegenheid, *horror, oris*, m. Ook voor weerwil, *repugnantia, ae*, f. Met tegenheid, *repugnanter, adverbium*, ook *res adversa, adversitas*. B. v. die man heeft vele tegenheden gehad, *homo isto fuscpe rebus adversis usus est*.

Tegenhouden, b. w. wederhouden, beletten, *vetimeo, ui, entum, ere; detinere, inhibere, tardare, retardare, morari, coercere*. Voor beletten, *impedio, ivi, itum, ire, obsistere, obstare*. Ook is tegenhouden zoo veel als voorbouden, *obtendere*. B. v. ik zal er een papier tegenhouden, *chartam obtendam*. De hand tegen iets houden, *obtendere manum alicui rei*. Ook heeft het de beteekenis van stemmen, stutten, *sustentare, sustinere, fulcire, laboutem retinere*. Van hier: tegenhouder, m. *retentor, oris*, m. *inhibitor, morator, coërcitor, oris*, m. *impeditor, oris*, m. Tegenhouding, v. *retentio, onis*, f. *detentio, inhibitio, tardatio, retardatio, mora, ae*, f. *coercitio, onis*, f. *obtentus, us*, m. Voor stutting, *sustentatio, onis*, f. *actio sulciendi, labentis vel ruituri retentio*.

Tegenijver, m. *aemulatio, onis*, f. Tegenijverig, bijv. n. *aemulus, a*, m.

Tegenkakelen, b. w. *obblatere, avi, atum, are*, bij *Apulejus: obgannire vel opgannire*, bij *Scheller*; *wesponsare*, bij *Hoogstraten*.

Tegenkanten, b. w. eigenlijk *latus lateri opponere*; overdr. *opponere se, adversari, resistere, repugnare, obniti, reluctari, renixi*. Van hier: tegenkanting, *oppositio, repugnantia, ae*, f. *reluctatio, onis*, f. *renixus, us*, m. bij *Celsus*.

Tegenbaffen, o. w. *obblatro, avi, atum, are*. Van hier: tegenkefser, *oblatrator, oris*, m. Tegenkefster, *oblatratrix, icis*, f.

Tegenkerf, v. *anticopa, ae*, f. bij *Kilianen*.

Tegenklagt, v. *actio contraria vel mutua*.

Tegenklampen, b. w. *ope retinaculi aliquid cum aligna re conjungere*. Ook beteekent het zoo veel als tegenstooten, *impingere, allidere, illidere*.

Tegenklank, m. *echo, resonantia vel reflexio soni*. Tegenklinken, v. o. w. *resonare, reflectere, reddere vel remittere sonum*.

Tegenkomen, o. w. ontmoeten, *obviam venire, occurro, curri, cursum, currere, occursu, avi, atum, are; contravenio, ui, ventum, enire*, bij *Cicero*; *offendere aliquem*, bij *Cicero*. Tegenkomende, *obvius, a, um*. Tegenkoming of tegenkomst, *obviam itio, onis*, f. bij *Cicero*; *occursus, us*, m. *obitus, us*, m. bij *Tac*.

Tegenleggen, b. w. *contrapono, sui, itum, ere; oppono, sui, itum, ere, aliquid alicui rei*. Tegenlegging, *contrapositio; et oppositio, onis*, f.

Tegenliggen, o. w. *objacco, cui, cere*, bij *Columella*. *e regione esse positum vel situm*.

Tegenliefde, o. w. *amor mutuus*. Iemand tegenliefde bewijzen, *amore mutuo amplecti aliquem, mutuo amare aliquem, respondere amori alicujus, amorem mutuum tribuere alicui*.

Tegenlist, v. *dolus contrarius*, bij *Schuller* & *antistropha*, bij *Kilianen*.

Tegenloopen, o. w. *obviam ire, occurrere alicui*. Ook zegt men het loopt mij tegen, *adversa fortuna utor*. De zaken loopen tegen, *res non procedunt*.

Tegenmiddel, o. *antidotum, i*, n. *remedium, ii*, n.

Tegenmijn, v. *cuniculus contrarius*, bij *Scheller*. Tegenmijnen, zie tegengraven.

Tegenmin, v. *rivalitas, atis*, f.

Tegenminnaar, m. *rivalis, lis*, m.

Tegenmorren, o. w. tegenmompelen,

len, *obmurmuro, avi, atum, are; obstrepo, ui, itum, ere, cum dat.* bij *Sallust.* Van hier: tegenmorring, *obmurmuratio, onis, f.*

Tegenmuur, m. *murus contrarius*, bij *Scheller*; *promurale, vel antemurale, is, n.* bij *Kil.*

Tegenopening, v. een heelmeesters woord, *vulnus contrarium vel apertura contraria.*

Tegenover, bijw. van plaats, *e regione, ex adverso, ex opposito, adversum.* Van hier: tegenovergelegen, *oppositus, objectus, contrapositus, adversus, a, m; e regione situs.*

Tegenpand, o. *pignus contrarium*, bij *Front. hypotheca, ae, f.* bij *Kil.*

Tegenpartij, zie tegendinger.

Tegenpreutelen, o. w. *obmurmuro, avi, atum, are.*

Tegenroepen, o. w. *reclamare et occlamare.* Van hier: tegenroeping, *reclamatio, onis, f.* tegenschreeuwen is hetzelfde.

Tegenspartelen, o. w. *renitor et obnitor, isus vel ixus sum, iti, reluctor, atus sum, ari.* Van hier: tegensparteling, v. *renixus, us, m. reluctantia, ae, f.*

Tegenschrift, o. *antigraphum, i, n. scriptum contrarium*, bij *Scheller.*

Tegenslaan, b. w. *repercutio, ussi, ussum, utere, repulsare, vim vi repellere.* Ook tegen iets slaan, *pulsando aliquid ferire*, ook *allidere*, ook onz. *allidi.* B. v. het schip slaat tegen den dijk, *navis alliditur aggeri.* Tegenslag, *repercussus, us, m. repercussio, onis, f.* bij *Kil.*

Tegensmaak, m. zie tegenheid.

Tegenspoed, m. ramp, ongeluk, *calamitas, atis, f. infortunium, ii, n. fortuna adversa, infortunitas, atis, f.* bij *Gellius*, *infelicitas, adversitas, res adversae.* Van hier: tegenspoedig, bijv. n. *calamitosus, a, m, infortunatus, infelix, icis, omn. g.*

Tegensporreling, v. *repugnantia, ae, f.*

Tegenspraak, v. *contradictio, onis, f.* tegenspraken wordt door *Hoogstraten* verklaart, *antilegmena, orum, n. pl.* bij *Plin.*

Tegenspreken, b. w. *contradico, ixi, ictum, icere, obloquor, utus sum, qui, cum dative, refragor, atus sum, ari.* Tegenspreker, m. *oblocutor, oris, m. refragator, oris, m.* Tegenspreking, *contradictio, onis, f.*

Tegenstaan, o. w. 200 veel als wederstaan, *contrastare, obsto, iti, itum, are, resisto, iti, itum, istere, refragari, renitor, nixus sum, niti, obsistere, repugnare, impedire.* Ook 200 veel als eenen tegenzin hebben, *fastidio, ivi, itum, ire, distaedere cum acc. pers. et gen. rei.* Tegenstand, m. *obstantia, ae, f.* bij *Vitruv. renixus, us, m. repugnantia, ae, f. impedimentum, i, n.* in den tweeden zin, *fastidium, ii, n. taedium, ii, n.*

Tegenstaande, v. d. *obstans, antis, omn. g. resistens, renitens, obsistens, repugnans, impediens.* Van hier: niettegenstaande: b. v. niet tegenstaande die zwarigheden, *difficultatibus illis non obstantibus.* Niet tegenstaande dat gevaar, *non obstante periculo isto*, ook als een bijw. *non secius.* Tegenstander, m. *refragator, oris, m.*

Tegenstellen, b. w. *oppono, osui, ositum, onere, objicio, eci, ectum, icere.* Zich tegen iemand stellen, *intercedere contra aliquem, repugnare alicui.* Tegenstelling, v. *oppositio, onis, f. objectio, onis, f. objectus, us, m.* Een antwoord op eenen eisch wordt ook tegenstelling genoemd, *contradictio, onis, f.* bij *Quint.* Van strijdige dingen, *antithesis, is, f. antitheton, i, n.* Ook beteekenen deze twee laatste woorden eene figuur in de rhetorica.

Tegenstem, v. *vox contraria*, ook *sententia contraria, vel sententia aliis opposita.* Van hier: tegenstemmen, *dissentire ab aliquo, sententiam ferre contra aliquem, suffragium dare contra aliquem.*

Tegensteunen, o. w. tegen iemand of

wel iets stooten, insultare, ictus vel ictus sum, ictu aliquo vel aliquo re, oculi nare ad aliquem vel aliquid, incumbere alicui vel in aliquem.

Tegenstooten, b. en o. w. *obtrudo, si, sum, dere, illido, dis, lisum, lidere, impingo, gi, pactum, pingere, offendo, di, sum, dere.* B. v. tegen eenen steen, *in lapidem*, enz. *obtrudi, illidi, impingi.* B. v. het schip stoot tegen de rotsen, *navis scopulis illidiour vel impingitur.* Van hier: tegenstooting, w. *obtrusio, onis, f. illisus, us, m. impactio, onis, f.* bij *Seneca, offensus et offensatio, onis, f.*

Tegenstreven, o. w. *obnitor, tus, sus sum, ti, rentsi.* Ook zoo veel als tegenspreken, *contra dicere.* Tegenstaan, *resistere*, ook *repugnare, adversari.* Zoo veel als tegenworstelen, *reluctari vel obluctari*, ook *refragari.* Iemand tegenstreven, is ook *intercedere contra aliquem.* Ook heeft het de beteekenis van iemand te gemoet komen, *celeriter obviam ire alicui.* Van hier: tegenstrever, m. *qui obnititur, resistitur, contradicit, resistit vel repugnat, adversarius, ii, m. adversator, oris, m. refragator, oris, m.* Tegenstreving zoo veel als tegenstrijdig, *adversarius, a, m.* Tegenstreving, *repugnantia, ae, f.* bij *Cicero, contradictio, onis, f. actio resistendi, repugnantia, ae, f.* Met tegenstreving, *repugnanter, adverbium, adversatus, us, f.* bij *Plinius, obluctatio, onis, f. resistentia, ae, f.* bij *Kiliaan*, aan dit woord twijfel ik.

Tegenstribbelen, o. w. hetzelfde als tegenstreven: ook heeft tegenstribbelen de beteekenis van dwarsdrijven, *pervicacia, avi, atum, are.* Tegenstribbelaar, *pervicax, acis, m.* Tegenstribbeling, beteekent ook zoo veel als beletsel, *impedimentum, i, n.* B. v. ik heb daar veel tegenstribbeling gevonden, *magnum illic impedimentum inveni, obstaculum, i, n. obstantia, ae, f.* bij *Vitruvius.*

Tegenstrijd, v. *repugnantia, ae, f. rebellio, onis, f.* bij *Kiliaan*, Van hier:

Tegenstrijden, o. w. *repugno, avi, atum, are, rebello, avi, atum, are.* Ook zoo veel als wederstaan, *resisto, titi, stitum, stere.* Ook zoo veel als tegenspreken, *contradico, dixi, dictum, dicere.* Van hier: tegenstrijder, *adversarius, ii, m. contradictor, oris, m. impudactis, repugnator, rebellator, oris, m. rebellio, onis, m.* Tegenstrijdig, is bij *Kiliaan repugnax, acis, omn. g.* Ook is tegenstrijdig zoo veel als onovereenkomstig, *contrarius, a, m. contrapositus*, bij *Cicero.* Tegenstrijdig zijn, *contrarium esse, repugnare, rebellare.* Tegenstrijdigheid, v. *repugnantia, ae; f. contradictio, onis, f.* bij *Seneca; dissociatio, onis, f.* bij *Cicero; contrarietas, atis, f.* bij *Macrobius.* Tegenstrijdigheid van zaken, *dissidentia rerum*, bij *Plin.*

Tegentrekken, o. w. *ire obviam.* B. v. den vijand tegentrekken, *ire obvium hosti.*

Tegenvallen, o. w. *offendere in aliquid.*

Tegenvenijn en tegenvergif, zie tegengift.

Tegenverzoek, is bij *Hoogstraten* hetzelfde als tegenstelling, *contradictio, onis, f.* bij *Quint.*

Tegenvijsten of tegenveesten, o. w. *oppedo, ere*, bij *Hor.*

Tegenvoeters, m. meerv. *antichthones, um, m. plur.* bij *Plin. antipodes, um, m. plur.* bij *Cicero.* Tegenvoetig, *ad antipodes pertinens.*

Tegenvloed of tegenstroom, m. *fluctus adversus.* Van hier: tegenstroomen, *fluctu adverso ferri.*

Tegenvrijer, m. *rivalis, is, m.* bij *Terent.*

Tegenwaaijen, o. w. *reflo, avi, atum, are*, bij *Cic.*

Tegenweer, m. *renixus, s, m. resistentia, ae, f.* bij *Kiliaan.* Tegenweren, o. w. zoo veel als tegenweer doen, *resistere, obsistere, repugnare, se defendere, remitti.*

Te-

Digitized by Google

Tegenwerken, b. en o. w. *repugnare alicui, tendere contra aliquem*; onz. *effectum contrarium sortiri*. B. v. dat middel werkt tegen, *remedium illud contrarium sortitur effectum*. Tegenwerker, *antagonista, ae, m.* Tegenwerking, v. *actio contraria, repugnantia, ae, f. effectus contrarius*.

Tegenwerpen, b. w. *objicio, eci, ectum, icere; objecto, avi, atum, are, aliquid alicui, oppono, sui, situm, ere*. Met geweld tegenwerpen, *illidere, impingere, irruere*, bij *Cicero*. Van hier: tegenwerping, *objectio, objectatio, onis, f. objectus, us, m. oppositio, onis, f. oppositus, us, m. illisio, onis, f. illisus, us, m. impactio, onis, f.* Tegenwerpsel, *objectamentum, i, n. et objectaculum, i, n.* bij *Varro*.

Tegenwezen of tegenzijn, *contrarium esse*.

Tegenwigt, zie tegengewigt. Van hier: tegenwigtig, *similis ponderis, aeque gravis, aeque ponderosus, ejusdem ponderis*.

Tegenwijzen, b. w. *abjudicare aliquid alicui vel ab aliquo*, bij *Cicero*. Tegenwijzing, v. *abjudicatio, onis, f.*

Tegenwil, v. *voluntas aversa, adversa vel contraria*. Van hier: tegenwillig, *contrarius voluntate*, bij *Kiliaan*. Tegen wil, *invite*.

Tegenwind, m. *ventus adversus, reflatus, us, m. flatus adversus, ventus injuriosus*, bij *Horatius*, zegt *Hoogstraten*, doch, dit woord heeft dunkt mij bij *Horatius* eenen geheel anderen zin, zoo dat het niet veilig is om het in den zin van tegenwind te gebruiken. Tegen wind met twee woorden, is *contra ventum*.

Tegenwoelen, hetzelfde als tegenspartelen.

Tegenwoordig, bijv. n. en bijw. *praesens, entis, omn. g. praesto, adj. indeclin. instans*, bij *Kil.* Tegenwoordigheid, v. *praesentia, ae, f.* In onze tegenwoordigheid, *nobis praesentibus*. In tegenwoordigheid van den vader, *patre praesente, coram patre*; *Nepos* gebruikt ook *in praesentia*. Tegenwoordig zijn, *adesse, praesentem esse, praesto esse, coram adesse*, bij *Curt.* als bijw. is het zoo veel als nu. Naar iemands tegenwoordigheid verlangen, *teneri desiderio alicujus, inhiare aliquem*. Tegenwoordigheid is ook zoo veel als het aanzien, *conspectus, us, m.* B. v. in tegenwoordigheid van den koning, *in conspectu vel sub oculis regis*. Iemands tegenwoordigheid vermijden, *aufugere adspectum alicujus*, bij *Cic.* Voor tegenwoordig, *in praesens tempus, vel in praesens* alleen.

Tegenworstelen, o. w. *reluctari, obluctari, reniti, ebniti*. Tegenworsteling, *obluctatio, onis, f. renixus, us, m.*

Tegenwrijven, b. w. *adtero, ivi, itum, ere*. Tegenwrijving, *attritus, us, m.*

Tegenzang, m. *recantatio, onis, f. palinodia, ae, f.* bij *Kil.* Tegenzingen, *recantare*, ook *occino, ui, entum, inere*.

Tegenzeggen, b. w. zoo veel als iets tegen iemand zeggen, *dicere aliquid alicui, aliquem certiorem reddere de aliqua re*. Zoo veel als tegenspreken, *contradico, ixi, ictum, icere; obloqui, refragari, infitiari*. Tegenzegging, v. *contradictio, onis, f. oblocutio, onis, f. refragatio, onis, f. infitiatio, onis, f.* bij *Cic.* Ontegenzeggelijk, *haud infitiandus, a, m; non contradicendus, a, m.*

Tegenzetten, b. w. *oppono, ejus, itum, onere; obdo, idi, itum, ere*. Tegenzetting, v. *oppositio, onis, f. oppositus, us, m.*

Tegenzijn, zie tegenwezen.

Tegenzin, m. afkeer, *fastidium, ii, n. nausea, ae, f. taedium, ii, n. aversio et aversatio, onis, f.* bij *Quint.*

Teiken, zie teeken.

Teiloos, zie tijloos.

Tekenen, zie teekenen, [illegible] de afleidingen.

Tel, m. pasgang, *grossus vel in-*

...ctus ad numerum, numeratio, numeratio inclusus, collectio angulorum ad numerum. Van hier: telle, een paard, dat den tel gaat, *equus telcarius vel tolutarius, equus gradarius, ambulator*, onis, m. om dat men deze paarden veel in Atmerlen vond. Van hier: tellen of eenen tel gaan, *telatim vel tolutim incedere, tollutim corpore grassari; gimmerare incessu, ad numerum celligere angulos*, bij *Kil.* Zamentell. telpaard, hetzelfde als telle of telleuer, bij *Kiliaen.*

Telen, zie bij teelen.

Telg, v. zoo veel als tak, *ramus, i, m. farmentum, i, n. surculus*, m. Om te planten, *talea, ae, f.* Voor spruit, *germen, inis, n.* Van hier: telgen, *ramalia, ium, n. pl. surculosus, a, um; farmentitius, a, um.* Vol telgen, *ramosus, a, um; surculosus, a, um.* Verkl. telgje; *talcola, ae, f. ramulus, i, m. ramusculus, i, m.* Telgen worden ook overdragtig genomen voor kinderen, *progenies, ei, f. soboles, is, f. liberi, orum, m. plur.* Zamentell. telgkweekerij, *plantarium, ii, n.* bij *Plin.*

Telfoor, zie taljoor.

Telkens, bijw. van tijd, *saepe, identidem, continuo, adverbia temporis.*

Tellen, b. w. *numero, avi, atum, are; intro numerare, computare, supputare.* De dingen tellen, *numerum rerum inire.* Eigens onder tellen, *numerare, referre.* B. v. onder de geleerden tellen, *numerare inter doctos vel in doctis, in doctorum numerum referre, habere in numero doctorum.* Veie vrienden tellen, *numerare vel habere multos amicos.* Ook voor toetellen, *adnumerare, annumerare.* B. v. ik zal u het geld zoo tellen, *mox pecuniam tibi adnumerabo vel annumerabo.* Van hier: teller, *numerator, oris, m. numerans, antis*, m. bij *Schaller.* In de rekenkonst is teller, het bovendeel van een gebroken getal, *numerator, oris, m. numerus numerans.* Telling, *v. numeratio, onis, f. computatio, onis, f. supputatio, onis, f.* Telbaar, bijv. n. *numerabilis, is, le.* Zamenstelling. telkonst of telkunst, v. *scientia numerandi, arithmetica, ae, f. vel arithmetice, es, f. ars numerandi.* Telletter, *litera numeralis.* Telhaspel, *rhombus numeralis vel rhombus literam numerum indicans.* Telwoord, *vocabulum numerale vel numerum exprimens.*

Telligt, eene kleine stad in Duitschland, *Telligta, ae, f.*

Telsch, eene stad in Moravie, *Telscha, ae, f.*

Temet, bijw. *interdum, nonnunquam, aliquando.*

Temmen, b. w. tam maken, *mansuefacio, feci, factum, facere; domo, ui, itum, are; mitigo, avi, atum, are.* Ook zoo veel als bedwingen, tegenhouden, *reprimere, compescere, cohibere, coercere.* B. v. zich temmen, *se vincere, se cohibere, se compescere, sibi moderari.* Van hier: temmer, m. *domitor, oris, m. domitrix, icis, f.* bij *Lampridius.* Van zich *moderator, oris*, m. Temster, v. *domitrix, icis, f.* Van zich, *moderatrix, icis, f.* bij *Schaller.* Temming, v. *domitus, us, m. domitura, ae; f.* ook *coërcitio, onis, f. moderatio, onis, f. mitigatio, onis, f.* Tembaar, bijv. n. *domabilis, is, le.* Ontembaar, *indomabilis, is, le*, bij *Plinius.*

Tempeest, een onduitsch woord zoo veel als storm, van het Latijnsche *tempestas, atis, f.* Van hier: tempeestig, bijv. n. stormig, *tempestuosus, a, um.* Tempeesten, o. w. *tumultuari.*

Tempel, m. een onduitsch woord van het Latijnsche *templum, i, n. delubrum, i, n. fanum, i, n. aedes vel aedis, is, f. in singulari, aedes sacra*, bij *Cicero.* Van hier: tempelier, m. een geestelijke van den tempelorder, *templarius, ii, m.* Deze geest-

Digitized by Google

geestelijken, die in het jaar 1307 reeds vernietigd zijn, schijnen vooral in het zuipen uitgemunt te hebben: tot bewijs hier van een zeer oud doch tevens zeer bekend spreekwoord: hij zuipt als een tempelier, *templarii instar potat.* Zamenstell. tempeldeur, *janua templi.* Tempeldienst, *cultus divinus vel templi.* Tempelfeest, *festum templi, dedicatio templi.* Tempeloffer, *sacrificium olim in templo fieri solitum.* Tempelpligt, *officium templi, vel in templo.* Tempelpoort, *porta templi.* Tempelpriester, *antistes, itis, m. sacerdos templi.* Tempelpriesterin, *sacerdos, otis, f. sacerdotissa templi,* bij *Gellius.* Tempeltrappen, *gradus templi.* Tempelschender, *violator templi, sacrilegus, i, m.* Tempelschenderij, *violatio templi, sacrilegium, ii, n.* Tempelvoogd, *pontifex maximus,* ook *praefectus templi vel templo.* Tempelvoogdes, v. *sacerdotissa maxima.* Tempelwacht, *custodia templi.* Verkl. tempeltje, *aedicula, ae, f. sacrarium vel sacellum, i, n.*

Temperament, o. een onduitsch woord zoo veel als gesteldheid, *natura, ae, f. ingenium, ii, n. indoles, is, f.*

Temperen, b. w. zoo veel als matigen, mengen, *tempero, avi, atum, are; moderor, atus sum, ari,* bij *Scheller,* ook *miscere.* Wijn met water temperen, *vinum aquâ miscere.* Van hier: tempering, v. *moderatio, onis, f. temperatio, onis, f. mixtio, onis, f. temperatura, ae, f.* bij *Plin.*

Ten, een deeltje van de rede in verscheiden spreekwijzen gebruikelijk, als: ten anderen of ten tweeden, *secundo.* Ten anker liggen, *stare in anchoris.* Ten anker komen, *demittere vel figere anchoram.* Ten dage en jare als boven, *die annoque supra memorato.* Ten deele, *partim, adv.* Ten eersten, *primo, mox, statim, adv.* Ten einde, *ut, conjunct. cum subjunctivo.* Ten goede, *aeque, in bonam partem.* Ten hemel opvaren, *in coelum evolare, vel ferri.* Ten hoogsten, *ad summum vel ad maximum,* ook *maximum* alleen. Ten hove verkeeren, *in aula versari.* Ten huize van mijnen vader, *in domo patris mei.* Ten koste van mijn leven, *periculo vitae.* Ten laatsten, *denique, postremo, adverbio.* Ten minsten, *ad minimum pro minimo, minimum, adverbium,* ook *minimo, adv.* Ten naasten bij, *ad, praep. cum acc. fere, prope, ferme.* Ten noorden, *septentrionem versus, in septentrionem.* Ten offer komen, *solvere pecuniam,* ook *solvere* alleen. Ten oosten, *orientem versus, in orientem.* Ten opzigt, *respectu ablat.* B. v. ten opzigt zijner jaren, *respectu aetatis suae.* Ten overstaan, *in praesentia.* Ten prooi zijn, *praedae esse.* Ten slimsten of ten ergsten genomen, *si pessimum accidat.* Ten spot zijn, *ludibrio esse.* Ten tijde, *tempore.* Ten toon stellen, *oculis exponere.* Ten uitersten, *ad extremum, extremo, adv.* Ten westen, *occidentem versus, in occidentem.* Ten zuiden, *meridiem versus, in meridiem.* Ten zij, *ni vel nisi conjunctiones.*

Tenedos, een eiland in klein Azie, *Tenedos, i, m.*

Tenger, bijv. en tengerheid, v. zie teder en tederheid.

Tent, v. *tabernaculum, i, n. tentorium, ii, n. papilio, onis, m.* bij *Plin.* Verkl. tentje, *tentoriolum, i, n.* bij *Plin.* De tent van eenen keizer, *augustale, is, n.* bij *Liv.* Van eenen veldheer, *praetorium, ii, n.* Eene tent om in eene wond te steken, *turunda, ae, f.* bij *Hoogstraten.* Tenten spannen, *tendo, tetendi, tensum vel tentum tendere, constituere vel statuere tentoria vel tabernacula.* Zamenstell. tentbed, *lectus tentorio aptus.* Tentenmaker, *opifex, effector vel concinnator tentoriorum.* Tentgenoot, *contubernalis, is, m.* Tentgenootschap, *contubernium, ii, n.*

Ten-

Tertijzer, *specillum vel instrumentum vulneri tentando serviens.* Tentlinnen of tentdoek, *linteum tentoriis efficiendis serviens.* Tentpaal, *palus tentorio firmando serviens*, ook *palus tentorii.* Tentpaaltje, *paxillus tentorii vel tentorio firmando serviens.* Tentschuit, *camera vel camera, æ, f.* bij *Tac.* Tenttouw of tentlijn, *funis tentorii, vel tentorio firmando serviens.*

Tepel, m. *papilla, æ, f. mamma, æ, f. mamilla, æ, f.* bij *Scheller.* Tepelkring, *orbis papillae.* Tepelzalf, *unguentum papillis medens.*

Ter, eene rivier in Spanje, *Tarus, i, m.*

Ter, deeltje van de rede, beteekenende meestal: in de, aan de, op de, tot de: b. v. ter aarde brengen, *terræ mandare*: overdragt. *sepelire.* Iets ter bede van iemand doen, *rogatu alicujus facere aliquid.* Ter dood verwijzen, *damnare capitis.* Ter gedachtenis van iemand, *in memoriam alicujus.* Ter hand stellen, *tradere in manum* of *tradere* alleen. Ter helle nederdalen, *descendere ad inferos.* Een schip ter kaap uitrusten, *navem præadationi parare.* Ter loops, *cursim, obiter, raptim, festinanter.* Ter maand, *per menses.* Ter naauwer nood, *vix, ægre.* De stad ter plondering geven, *urbem diripiendam dare.* Ter regterhand, *ad dextram*, ook *dextrorsum.* Ter rust begeven, *quietum ire.* Ter school gaan, *frequentare scholam.* Ter slinkerhand, *ad sinistram* ook *sinistrorsum.* Ter stad uitgeleid worden, *educi ex urbe.* Ter week, *per hebdomadem.* Niets ter wereld, *plane, prorsus, omnino nihil.* Ter zee, *mari, per mare.* Ter zijde, *seorsim, adv.*

Tergen, b. w. plagen, tarren, *irritare, avi, atum, are; exagitare, exasperare, exacerbare, aliquem protelare, calefacere aliquem, ciere aliquem, exulcerare animum alicujus*, bij *Cicero.* Ook zoo veel als kwellen, *vexo, avi, atum, are.* Voor uitdagen, *provoco, avi, atum, are.* Van hier: terger, m. *irritator, oris, m.* bij *Sen.* Voor uitdager, *provocator, oris, m.* bij *Cic.* Voor kweller, *vexator, oris, m.* Terging, v. *irritatio, onis, f. irritamen, inis, n. irritamentum, i, n. exacerbatio, onis, f.* Voor uitdaging, *provocatio, onis, f.* Voor kwelling, *vexatio, onis, f.* Tergster, v. *femina irritans, exasperans, exacerbans, vexans &c.* Zamenstel'. tergwoord, *verbum acerbum vel asperum.*

Teriakel of triakel, een soort van tegengif, *theriaca, æ, f.* bij *Plinius; medicamentum theriacum.*

Term, een onduitsch woord zoo veel als woord of uitdrukking, *loquendi ratio, verbum, i, n. phrasis, is, f. dictio, onis, f. vocabulum, i, n.* bij *Schell.*

Termijn, een onduitsch woord, zoo veel als bepaalde tijd, *certum ac definitum temporis spatium.* Iemand een termijn bepalen, *dicere diem alicui.* In twee of drie termijnen betalen, *duabus vel tribus pensionibus solvere.* In Friesland zegt men ook termijnen voor stuipjes

Termole, eene kleine stad in Italie, *Termola, æ, f.*

Terpentijn, m. zekere gom, *resina terebinthina*, ook alleen *terebinthina, æ, f* Gemeene terpentijn, *terebinthina abietis, vel abiegna, terebinthina vulgaris.* Zamenst. terpentijnboom, *terebinthus, i, f. pistacia terebinthus*, bij *Linnæus* Terpentijngeest, *spiritus terebinthinæ vel terebinthinus.* Terpentijnhars, *colophonia, æ, f.* Terpentijnolie, *oleum terebinthinæ vel terebinthinum.* Terpentijnstoker, *coctor olei terebinthini.* Terpentijnstokerij, *ædificium, in quo oleum terebinthinum excoquitur.*

Terras, een ond. woord van het Fransche *terrasse*, eene verheven wandelplaats in den tuin, *pulvinus, i, m.*

Digitized by Google

Terrasson, eene kleine stad in Frankrijk, *Terrasona, ae, f.*

Terstond, bijw. van tijd, op staande voet, *statim, extemplo, e vestigio, confestim, continuo, actutum, protinus, quamprimum, illico, jam, adverbia temporis.*

Tertiaankruid, o. *scutellaria, ae, f. scutellaria galericula*, bij *Linnaeus.*

Tervel, eene stad in Spanje, *Tervela, ae, f.*

Terw, zie tarwe.

Terwijl, bijw. van tijd, *interea temporis, interea, interim, interibi*; als voegw. is het *dum conjunctio.* B. v. terwijl dit geschiedde, *dum hoc fiebat.*

Tessel, een bekend eiland ten noorden van Noordholland, *Tecelia, ae, f.*

Tesser, eene kleine stad in Hongarye, *Tessera, ae, f.* bij *Hoogstraten.*

Tesin, eene rivier in Italie, *Ticinus, i, m.*

Test, v. een aarden vuurpot, *testa, ae, f. vas fictile.*

Testament, o. een onduitsch woord, zoo veel als uiterste wil, *testamentum, i, n.* bij *Caesar*; *testimonium extremae voluntatis, tabulae ultimae*, bij *Kiliaan.* Een testament maken, *signare testamentum*, bij *Caesar*, ook *testari.* Een testament vernietigen, *irritum facere testamentum.* Zonder testament sterven *intestato mori.* Ook een gedeelte van de heilige schrift, *testamentum, i, n.* De tijd van het O. T. *tempus ante Christum natum.* De tijd van het N. T. *tempus post Christum natum.* Van hier; testamenteel, een ond. woord, *testamento institutus, in testamento perscriptus, a, um.* Zamenstell. testamentmaker, *testator, oris, m.* Testamentschrijver, *testamentarius, ii, m. scriba extremae voluntatis.* Van hier een, ond. b. w. testeren, zoo veel als een testament maken, *testor, atus sum, ari.*

Tets, bijv. n. deegachtig, *non satis coctus, a, um.* Tetsig brood, *panis non satis coctus*, bij *Kiliaan* beteekent het zoo veel als kleverig, *glutinosus, a, um*; *umax, acis, omn. g. viscosus, a, um*; *lentus, a, um.*

Tettig, bijv. n. en bijw. *nimis mundus, a, um.* Van hier: tettigheid, v. *nimia mundities.*

Teug, v. haal, *tractus, us, m.* bij *Kiliaan.* Voor drank, *haustus, us, m.* B. v. eene teug water, *haustus aquae.* Verkleinw. teugje, *paryus tractus, paryus haustus*, ook *potiuncula, ae, f.* Een teugje in het rond, *circumpotatio, onis, f.* bij *Cic.*

Teugel, m. breidel, *frenum, i, n. habena, ae, f.* bij *Scheller.* Den teugel vieren zoo wel in den eigenlijken als overdragtigen zin, *remittere frenum vel habenam, dare frenum vel habenas.* Met eenen losen teugel rijden, *remisso frene vel remissa habena vehere*, of *vehi.* Den teugel aandoen, *injicere frenum vel habenam.* Van hier teugelen, b. w. *frenare, avi, atum, are*; *injicere, addere vel imponere frenum.* Ook voor bedwingen, *coercere, reprimere, retinere, compescere.* Zamenst. teugelriem, *lorum freni.* Teugelreep, *habena, ae, f.*

Teveus, zie teffens.

Texe, eene kleine stad in Frankrijk, *Texa, ae, f.*

Text, m. een onduitsch woord, inhoud, *textus, us, m. contextus, us, m.* Iemand van den text helpen, *turbare sermonem alicujus.* Van den text raken, *turbari.* Text is ook een gezegde uit den bijbel, waarover men predikt, *dictum, i, n.* bij *Schell.* Iemand den text voorlezen, *objurgare aliquem.* Te diep in eenen text komen, *nimis longe procedere, vel progredi.* Kleine text is ook een drukletterwoord, *minimum characterum typographicorum genus.*

Thans, zie Nu.

Theater, o. een onduitsch woord, van het Latijnsche *theatrum, i, n. scena, ae, f.* Van hier: theatraal, ond. bijv. n. *theatralis, lis, le*; *scenicus, a, um.*

Theatijnermonnik, m. *monachus the-*

theatinus vel ex ordine theatinorum vel ordini theatinorum addictus.

Theben, eene eertijds vermaarde stad in Beotie, *Thebae, arum, f. plur.* Van Theben of Thebauscb, *Thebanus, a, m.*

Thee, v. Sineesche bladen, waarvan men het afrekfel drinkt, *thea, ae, f.* bij *Linnaeus.* Ook noemt men het aftrekfel met dien zelfden naam, *infusum theae.* B. v. theedrinken, *bibere infusum theae*, bij *Scheller.* Theeboe of theeboei, *thea bohea*, bij *Linnaeus.* Groene thee, *thea viridis.* Joosjes thee, *flos theae. Zamenstell.* theeblad, *folium theae.* Theeboom, *thea, ae, f.* bij *Linnaeus.* Theebos of theebus, *pyxis theae servandae serviens.* Theedoek, *linteum vasibus theariis purgandis serviens.* Theegoed, *instrumenta thearia.* Theeketel, *ahenum thearium, vel theae coquendae serviens.* Theekopje, *vasculum superius, vel scutella superior infuso theae bibendo serviens.* Theepot, *cantharus infuso theae adponendo serviens.* Theebak, theerak of theerek, *tabella lignea vasculis theariis imponendis serviens.* Theeschoteltje, *scutella inferior infuso theae bibendo serviens.* Theetafel, *mensa thearia.* Theewater, *aqua infuso theae parando serviens.* Theewinkel, *taberna, ubi thea prostat.* Theekooper, *negotiator theae.*

Theologant, theologie en theologisch, zie bij Godgeleerde enz. onder het woord God.

Thesaurie, v. een onduitsch woord, schatkamer, *aerarium, ii, n. thesaurus, i, m.* bij *Gellius.* Van hier: thesaurier, m. *aerarii praefectus*, ook *quaestor, oris, m.*

Thessalie, een gewest in Macedonie, *Thessalia, ae, f. Aemonia vel Haemonia, ae, f.* Van Thessalie, *Thessalus, a, m*; *Haemonius, a, m*, bij *Ovid.*

Thienen, o. eene stad in Braband, *Thenae, arum, f. pl.* bij *Kil.*

Thijm, zie tijm.

Thonijn, een groote zeevisch in de middellandsche zee, *thynnus, i, m. vel thunnus, i, m.* bij *Hor.* Zamenstell. thonijnvisscher, *thynnarius vel thunnarius.* Thonijnvisscherij, *piscatio thynnaria, in canoctis.*

Thorn, eene stad in Polen, *Thorunum, i, n. Thorunium, ii, n.* bij *Scheller.*

Throon, zie troon.

Tjalk, m. *navigii genus* tjalk *dictum.*

Tjanken, is hetzelfde als janken.

Tiber, eene zeer bekende rivier, op welke Rome ligt, *Tiberis, is, m.* Van den Tiber, *Tiberinus, a, m.*

Tjelpen, o. w. *pasfercalorum instar pipilare vel pipire.*

Tien, een getal, *decem indeclinabile, bis quini, ae, a.* Tien aan tien, *deni, ae, a.* Hij gaf ons ieder tien boeken, *dinos nobis dabat libros.* Het getal van tien, *numerus denarius, decussis, is, m.* bij *Vitruvius*; *decas, adis, f.* bij *Livius.* Van tien, *denarius, a, m.* Een tiental menschen, *decuria, ae, f.* Een bewindsman over tien man, *decurio, onis, m.* Het bewind over tien man, *decuriatus, us, m.* bij *Livius.* Verdeeling in tienen, *decuriatio, onis, f. decurionatus, us, m.* bij *Cicero.* Tien gedeelten van een twaalftal, *deunx, uncis, m.* Van tien een nemen, *decimo, avi, atum, are.* In tienen verdeelen, *decurio, avi, atum, are.* Tien duizend, *decem millia.* Tienmaal, *decies, adv.* Tienmaalhonderd duizend, *decies centena millia.* Tien duizend maal duizend, *decies millena millia.* Tienhonderd duizendmaal duizend, *millies millena millia.* Tien jaren oud, *decennis, is, e.* De tijd van tien jaren, *decennium, ii, n.* Zamenstell. tiendaagsch, *qui, quae vel quod decem dies durat.* Tiende, *decima, ae, f. decuma, ae, f. decumae, arum, f. plur. edecimata, orum, n. plur.* bij *Festus*; *Herculanea pars*, bij *Plautus.* De tiende van koren, *frumentum decumanum*, bij *Cicero.* Een hurer der tien

Digitized by Google

den, *decumanus*, *i*, *m*. To de tienden behoorende, *decumanus*, *a*, *m*. Tienden inzamelen, *addecimo*, *avi*, *atum*, *are*. Een land dat tienden betalen moet, *ager decumanus*, bij *Cic*. Tienderlei of tienderhande, *decem generum*. Tiend heer, *dominus decumanus*, bij *Scheller*. Tiendheffer, *decumarum exactor*. Tiendubbel, *decemplex*, *icis*, *omn. g. decuplex*, *icis*, *omn. g. decuplus*, *a*, *m*, bij *Livius*. Tienhonderd, *decies centum*, *mille*. Tienjarig, *decennis*, *is*, *e*. Tienbende, *decuria*, *ae*, *f*. Tienman, een lid van eene regering uit tien mannen bestaande, *decemvir*, *iri*, *m*. Tiermanschap, *decemviratus*, *us*, *m*. Tot de tienmannen behoorende, *decemviralis*, *lis*, *le*. Tienmaandig, *decemmestris*, *is*, *e*, bij *Censorinus*. Tiensnarig, *decem chordis instructus*, *a*, *m*. Tiental, *numerus denarius*. Tienwerf, *decies*, *adv*.

Tier, m. groei, wakkerheid, *vigor*, *oris*, *m*. *incrementum*, *i*, *n*. *accretio*, *onis*, *f*. B. v. hij is hier niet in zijnen tier, *hic locorum ille non viget*. Van hier: tieren, o. w. zoo veel als weeldrig groeijen, *luxuriari*, bij *Virgilius*. B. v. het land tiert, *luxuriatur humus*. Ook voorspoedig zijn, gelukken, *proficere*, *incrementum capere*, *prospere cedere*. B. v. dat kind wil niet tieren, *infans iste nullum capit incrementum vel non crescit*. Het werk wil niet tieren, *opus non proficit*. Het wil met hem niet tieren, *res illi non prospere cedunt*. Van hier: tierig, bijv. n. groeizaam, voorspoedig, *vigens*, *entis*, *omn. g. vegetus*, *a*, *m*; *prosper*, *era*, *um*. Tierig koren, *seges luxurians*. Tieren heeft ook nog de beteekenis van razen, getier maken: luid roepen, *tumultuari*, *turbas edere*, *strepitum edere*, *vociferari*, *alta voce clamare*.

Tierentein, o. zekere stof van linnen en wol, *pannus e lino et lana confectus*, *pannus lino*, *laneus*, zegt *Kil*.

Tiersje, een onduitsch woord, een vat het derde gedeelte van een oxhoofd bevattende, *cadi genus tertiam partem cadi*, oxhoofd *dicti*, *continens*.

Tigchel, o. zoo veel als tigchelsteen, *tegula*, *ae*, *f*. *later coctus*, *vel coctilis*, ook *later*, *eris*, *m*. alleen. Van hier: tigchelbakker of tigchelaar, *laterarius*, *ii*, *m laterum coctor*. Tigchelbakkerij, tigcheloven, tigchelwerk, *lateraria*, *ae*, *f*. *fornax lateribus coquendis apta*, *officina lateribus fingendis et coquendis destinata*. Tigchelwerk is ook *opus latericium vel laterarium*. Van hier: tigcheleu, b. w. *lateres fingere et coquere*. Verkl. tigchelsteentje, *laterculus*, *i*, *m*.

Tiger, m. een groote rivier in Azie, *Tigris*, *is*, *m*. bij *Plin*.

Tiger of tijger, m. een bekend zeer wild beest, *tigris*. *is*, *f*. *tigris*, *idis*, *f*. Van eenen tijger, *tigrinus*, *a*, *m*. Zamenstell. tijgerbloem, *ixia Chinensis*, bij *Linnaeus*. Tijgerhart, *animus tigrinus*, *animus tigris vel tigridis*. Tijgerhond, *canis tigrinus*, bij *Schell*. ik zoude liever zeggen, *canis tigridis instar maculatus*. Tijgerhuid of tijgervel, *pellis tigrina*, *tigris vel tigridis*. Tijgerkat, *felis pardalis*, bij *Linn*. Tijgermot, *talpa Europaea lubricipeda*, bij *Linn*. Tijgerin, v. *tigris femina*.

Tij, o. getij, *fluxus et refluxus maris*, *aestus maris*, ook *aestus* alleen. Voor tij hebben, *aestu secundo uti*. Een goed tij krijgen, *aestum secundum nancisci*, bij *Caesar*. Tegen tij hebben, *aestu adverso uti*. Tegen tij krijgen, *aestum adversum nancisci*. Het t'j keutert, *aestus mutatur*. Het tij is verloopen, *aestus mutatus est*; overdragtig, *occaso elapsa est*. Zamenstell. tijhaven, *portus fluxo et refluxu gaudens*. Tijdes *cursus aestus*.

Tijber, zie Tiber.

Tijd, m. *tempus*, *oris*, *n*. *tempestas*, *atis*, *f*. *hora*, *ae*, *f*. *dies*,

Digitized by Google

diei, iei, m. & f. aevum, i, n. Den tijd ſparen, *parcere tempori.* Den tijd goed gebruiken, *bene uti tempore.* Den tijd beſteden, *adhibere tempus, uti tempore, ponere tempus, in aliqua re.* Met den tijd, waarvoor wij in den dagelijkſchen omgang zeggen: metter tijd, *tempore.* Ter zijner tijd, *ſuo tempore.* Ter regter tijd, *in tempore.* Sedert den tijd dat enz. *ex quo tempore*, of alleen *ex quo.* In der tijd, zoo veel als nu, *jam, nunc, hoc tempore, in praeſentia.* Binnens tijds, *intra tempus.* Ten allen tijd, *omni tempore, ſemper, nullo non tempore, numquam non.* Van tijd tot tijd, *interdum, nonnumquam.* Van tijd tot tijd uitſtellen, *de die in diem differre.* Tot dezen tijd, *ad hoc tempus, ad hoc usque tempus, adhuc, huc usque.* Den ganſchen tijd door, *per omne tempus.* Gedurende dien tijd, *ſub id tempus.* Voor tijden, *olim, quondam, temporibus priſciis, antea, antehac.* Bij tijds, zoo veel als vroeg, *mature, adv. tempestive.* Onder dien tijd of tuſſchen dien tijd, *interea, interim, inter id tempus.* Na den tijd, *postea, post, deinde.* Ook voor te laat, *ſero, nimis ſerde.* Na eenigen tijd, *post aliquod tempus, tempore interjecto.* Korten tijd daarna, *paulo post, brevi tempore post, tempore brevi interjecto vel elapſo, post breve tempus.* Alles heeft zijnen tijd, *ſuum cuique vel tempus eſt.* Dat heeft nog tijd, *res patitur moram.* Te onregten tijd, *alieno tempore.* De regte tijd, *tempus commodum vel opportunum.* Juist op den regten tijd, *ipſo temporis articulo, opportunissime.* Zich tijd nemen, *ſumere ſibi tempus.* Zich aan tijd doen, in de dagelijkſche zamenleving, *cunctari, morari, ceſſare, mora uti.* Den tijd verſlieſen, *tempus perdere, tempore male uti.* Komt tijd, komt raad, *tempus conſilium adfert, cum tempore venit conſilium.*

Tijd winnen, *nanciſci vel adipiſci ſpatium.* Voor dezen tijd, *antehac, ante.* Voor den tijd, zoo veel als te vroeg, *praematurе, ante tempus vel diem.* Ook is tijd zoo veel als gelegenheid, *occaſio, onis, f.* B. v. den tijd afwachten, *exſpectare occaſionem.* Den tijd waarnemen, *uti occaſione.* In korten tijd, *brevi vel brevi tempore.* Voor korten tijd, *paulo ante, vel ante breve tempus.* Voor eenen korten tijd, *ad vel in breve tempus.* Voor langen tijd, *diu ante, multo ante.* Ook is voor langen tijd zoo veel als eertijds, *olim, quondam.* Langen tijd daarna, *multo post, diu post, longo tempore post, longo tempore interjecto vel elapſo.* Korten tijd te voren, *paulo ante.* Korten tijd daarna, *paulo post.* Eenigen tijd te voren of daarna, *aliquanto ante vel post.* De tijd van acht dagen, *ſpatium octo dierum.* Gij hebt tijds genoeg, *ſatis ſpatii habes, vel ſatis ſpatium tibi relinquitur.* Ook zoo veel als ledigheid, *otium, ii, n.* B. v. ik heb geen tijd, *carco otio, otium mihi non eſt, non vaco, non vacat mihi.* Voor omſtandigheden, *tempus, oris, n.* B. v. zich naar den tijd, of de tijden ſchikken, *tempori vel temporibus ſervire, adcommodare ſe ad tempus vel tempora, tempori vel temporibus, rationem habere temporis vel temporum.* Zware tijd, *tempus durum.* Krappe tijd, *tempus angustum.* Treurige tijd, *tempus triſte.* Goede tijden, *tempora laeta.* B. v. hij heeft eenen goeden tijd, *bene agitur cum eo, ſecunda utitur fortuna, laetis rebus utitur.* Het is nog tijds genoeg, *ſatis adhuc maturum eſt.* O lieve tijd! *vah! vel hem!* Zamenſtell. leeftijd, *aetas, atis, f. aevum, i, n.* Leertijd, *tempus diſcendi.* Speeltijd, *tempus ludendi &c.* Andere zamenſtelling. zijn: tijdbegin, o. woord der tijdrekenkunde, *aera, ae, f. epocha, ae, f.* Scheller zegt ook *tempus, oris, n.* Tijdboek,

Digitized by Google

o. *liber chronicus vel liber annalis.* Tijdgeloof, een woord der godgeleerden, *fides temporaria.* Tijdgenoot, m. *aequalis, is, m. coaetaneus, a, m; aequaevus, a, m.* Tijdkorting of tijdverdrijf, *oblectamentum, i, n. delectamentum, i, n. oblectatio, onis, f. delectatio, onis, f.* Tot tijdkorting, *temporis fallendi causa, ad tempus fallendum,* ook *animi causa.* Ik heb geene tijdkorting, *non habeo, quo tempus teram vel fallam.* Tijdkunde, *notitia temporum, chronologia, ae, f.* Tijdmaald, *cippus, i, m.* Tijdperk, *periodus, i, f.* Tijdregister, *tabula chronologica.* Tijdrekenaar, m. *chronologus, i, m.* Tijdrekening, *chronologia, ae, f. ratio temporum.* Tijdrekenkundige is hetzelfde als tijdrekenaar. Tijdschrift, *liber vel scriptum chronicum, liber annalis,* ook *ephemeris, idis, f.* Tijdsnippeling, *opus horis subcesivis confectum.* Tijdstelling, zie tijdperk. Ook is tijdstip, *punctum temporis, momentum, i, n.* B. v. ik ben in hetzelfde tijdstip daar gekomen, *eodem momento vel temporis puncto eo advenі.* Tijdverdrijf, zie tijdkorting. Tijd verdrijven, *terere vel fallere tempus.* Tijdverlies, *jactura temporis.* Tijdverkwisting, *malus usus temporis.* Tijdwijzer, m. *index temporum, fasti, orum, m. plur.* Tijdwinner, *cessator, oris, m, cunctator, oris, m. dilator, oris, m.* Tijdwinning, v. *cessatio, cunctatio, dilatio, onis, f. mora, ae, f.* Tijdwoord, *verbum, i, n. vel vocabulum tempus indicans,* ook *verbum, i, n.* alleen. Tijdwörtel, zie tijdbegin. Van tijd komt ook nog: tijdelijk, bijv. n. *temporalis, lis, le; temporarius, a, m.* Ook van wereldlijk of aardsch, *terranus, a, m; terrestris, is, e.* Tijdelijk geluk, *felicitas hujus vitae.* Tijdelijke dingen, *terrena, terrestria, mundana, res hujus vitae.* Tijdelijke vermogens, *fortunae, res familiares, facultates.* Tijdelijk is ook nog, *tempestivus, a, m, maturus, a, m.* Tijdig, *maturus, a, m; tempestivus, a, m,* bijw. *mature tempestive,* dit is ook tijdiglijk, bijw.

Tijdeloos of tijloos, v. eene soort van bloem, *cochicum, i, n. narcissus, i, m.* bij *Kil.*

Tijding, v. bericht, *nuncius, ii, m. nuncium, ii, n.* B. v. eene tijding krijgen, *accipere nuncium.* Eene tijding brengen, *deferre nuncium alicui, adportare nuncium, ferre vel deferre nuncium alicui vel ad aliquem.* Ook voor gerucht, *fama, ae, f.* B. v. kwade tijding komt altijd vroeg, *fama mali semper advolat.* Zekere tijdingen, *constantes rumores,* bij *Cic.* Zekere tijding krijgen, *certiorem fieri.* Tijdingen is ook zoo veel als nieuwspapieren, *ephemerides publicae, diurna publica.* Geleerdheid betreffende, *acta litteraria publica, ephemerides litterariae.* Zamenstell. tijdingbrenger, *nuncius, ii, m. famigerator, oris, m. rumorum disseminator.* Tijdingschrijver, *ephemeridum publicarum scriptor vel auctor, ephemerides publicas vel acta diurna publica scribens.* Tijdingziek, *nuncium avidus, cupidus rumorum.*

Tijen, o. w. *Kiliaan* verklaart dit woord, *tendere, vergere, trahere.* Ook beteekent het zoo veel als vertrekken, *tendere, proficisci in aliquem locum.*

Tijk, v. *culcita, ae, f. calcitra, ae, f.* bij *Kiliaan.* Zamenstell. tijkwever, *textor culcitrarius,* bij denz.

Tijkavelen, o. w *reditum ac discessum aestus maris ritu celare.*

Tijlpen, zie tjelpen.

Tijm, m. zeker welriekend kruid, *thymum, i, n.* Wilde tijm, *serpyllum, i, n. thymbra, ae, f. n.* bij *Plinius.* Van tijm, *thymus, a, m.* Zamenstell. tijmwijn, *thymites, ae, m. vinum thymites,* bij *Colum.* Tijmbloem, *epithymon, i, n.*

Tijran, m. een onduitschwoord.

Digitized by Google

tyrannus, *i*, *m*. Vrouwel. tijrannin, *tyranna*, *ae*, *f*. bij *Scheller*. Tijrannij, *tyrannis*, *idis*, *f*. Van hier een basterdw. tijranniseren, *tyranni more tractare vel habere*, ook *agere tyrannum*. *tyrannice agere*. Zamenſtell. tijrannenmoord, *tyrannicidium*, *ii*, *n*. Tij annenmoorder, *tyrannicida*, *ae*, *m*. Van hier ook tijransch, bijv. n. *tyrannicus*, *a*, *um*. Tijrannig is ook zoo veel als wreed, *saevus*, *a*, *um*; *crudelis*, *lis*, *le*. Tijranniglijk. bijw. *tyrannice*, *saeve*, *crudeliter*.

Tijtel, zie titel.

Tik, *m*. ligte aanraking, *levis tactus*; bij *Kiliaan* is het zoo veel als ſteek, *punctus*, *i*, *m*. Een tik met de vingers, *talitrum*, *i*, *n*. Van hier: tikken, b. w. *leviter manu tangere*.

Tiktak, o. zeker ſpel, *lusus quidam* tiktak *dictus*. Tiktakken, b. w. *ludere scrupis*. Tiktakker, *lusum* tiktak *dictum ludens*. Tiktakbord, *forus*, *i*, *m*. *alveus lusorius*. Met het tiktakbord zijn leed verzachten, *foro levare mala*, bij *Seneca*.

Til, als in of op til zijn, *instare*, *imminere*. B. v. er is iets op til, *instat vel imminet aliquid*.

Til, o. zoo veel als val of knip, *decipula*, *ae*, *f*. *decipulum*, *i*, *n*. Ook zoo veel als duivenſlag, *columbar*, *aris*, *n*. het geen ook duiventil genoemd wordt.

Tillen, b. w. heffen, opheuren, *levo*, *avi*, *atum*, *are*; *tollo*, *sustuli*, *sublatum*, *tollere*, *movere loco*. Van hier: tilbaar, *mobilis*, *lis*, *e*, bij *Kiliaan*. Tilbare goederen of have, *res mobilis*, *bona mobilia*. Spreekw. gij moet daar niet aan tillen, *opus istud tibi suscipiendum non est*. Zamenſtell. tilbrug, *pons subductilis vel pensilis*, bij *Kiliaan*, die het ook verklaart door *pons versatilis*, het geen mijns oordeels beter met ons woord draaibrug overeenkomt.

Tilliers, eene ſtad in Frankrijk, *Tillersa*, *ae*, *f*. bij *Hoogſt*.

Timavo, eene rivier in Italie, *Timavus*, *i*, *m*. bij *Virg*.

Timmer, o. vertrek alleen gebruikelijk in het zamengeſtelde woord vrouwentimmer, zoo veel als vrouwenvertrek, *gynaeceum*, *ei*, *n*.

Timmeraadje of timmeragie, v. zoo veel als timmerwerk, gebouw, *aedificium*, *ii*, *n*. *aedificatio*, *onis*, *f*. beide bij *Cic*.

Timmeren, b. w. bouwen, ſtichten, *aedifico*, *avi*, *atum*, *are*; *condo*, *idi*, *itum*, *ere*; *struo*, *uxi*, *uctum*, *uere*; *construere*, *exstruere*, *fabrico*, *avi*, *atum*, *are*; *excitare aedificium*. Een ſchip timmeren, *construere navem*. Van hier: timmering, *aedificatio*, *onis*, *f*. *aedificium*, *ii*, *n*. bij *Kiliaan*, *fabricatio*, *onis*, *f*. *fabrica*, *ae*, *f*. bij *Scheller*; *structura*, *ae*, *f*. bij *Vitruvius*; *constructio*, *onis*, *f*. bij *Plinius* Getimmerd, v. d. *aedificatus*, *structus*, *constructus*, *conditus*, *exstructus*, *fabricatus*, *a*, *um*. Zamenſtelling. timmergereedſchap ook timmermansgereedſchap, *instrumenta fabri lignarii*. Timmerhout, o. *materia*, *ae*, *f*. bij *Scheller*. Spreekw. alle hout is geen timmerhout, *non omnia omnibus apta*. Timmerkunde, *peritia artis aedificandi vel scientia architecturae*. Timmerkunde, *ars aedificandi vel fabricandi vel architectura*, *ae*, *f*. Timmerman, *faber lignarius vel tignarius*; het meerv. is timmerlieden of timmerluiden, *fabri lignarii vel tignarii*. Timmermansmaas, *magister artis tignariae*. Timmermansknecht, *adjutor fabri tignarii mercenarius*. Scheepstimmerman, *constructor navium*. Timmermanswinkel, *officina fabri tignarii*. Timmerplaats, *fabrica materiaria sive lignaria*, bij *Kiliaan*. Timmerhof en timmertuin, *area materiae parandae ſervieni*. Timmertuig, zie timmergereedſchap. Timmerwerf, zie timmertuin. Scheepstimmerwerf, *navale*, *is*, *n*. Timmerwerk, *opus fabrile*, *opus fabri lignarii vel tignarii*. Timmerziek, die gaarne timmert, *aedificandi cupidus vel avidus*.

Ook in een woord, *aedificator, oris*, m.

Timp, v. een verouderd woord zoo veel als punt of hoek beteekenende, *cornu, u, n. angulus, i*, m. bij *Kiliaan*. Bij ons is het verkl. timpje nog in gebruik, *panis minor triticeus angulis eminentibus*, bij denz.

Timpaan, o. zeker parkement van de drukpers, *tympanum typographicum*.

Tin, o. zeker blank metaal, *stannum, i*, n. ook *plumbum album*, bij *Scheller*; *plumbum candidum*, bij *Plinius*. Van hier het onbuigzame bijv. n. tinnen, *stannaus, a, m.* B. v. een tinnen lepel, *cochlear stanneum*. Zamenstell. tinnengieter of tingieter, *fusor stanni vel vasorum stanneorum effector*: Tinnengoed of tinnenwerk, *opus stanneum, vasa stannea*. Tinnenkas, *armarium vasa stannea ornatui servientia continens*.

Ting, tang, een klanknabootsend woord van het geluid der klokken, *tinnitatio, onis, f.*

Tinne, v. *summum aedificii fastigium*. Ook zoo veel als het kanteel, *lorica, ae, f. summa ambitus muri corona, pinna muri, pinna muralis, supimentum vel peribolus muri*.

Tint, m. wijn tint, *vinum Hispanicum igneus acre, astringens et mordicans*.

Tintel, m. *linteum ignis fere consumptum, quod facillime accenditur, fomes, itis, m. igniarium, ii, n.* Zamenstell. tinteldoos, *pyxis igniarium vel fomitem continens*.

Tintelen, v. w. flonkeren, flikkeren, *micare, emicare, nitere, coruscare*. Ook zoo veel als steken van koude, *frigore pungi*. Ook zoo veel als klinken, *tinnire*. B. v. de ooren tintelen mij, *aures mihi tinniunt*. Ook zoo veel als kittelen zegt *Kiliaan, titillare, leviter pungere*. Ook met een tint of tenuwzer eene wonde peilen, *specillo tentare vulnus*, bij denzelfd. Van hier: tintelling, v. *nitor, oris*, m. *coruscatio, onis, f. splendor, oris*, m. ook *punctio frigoris* ook *tinnitus, us*, m. voors. *titillatio, onis, f. levis punctio*.

Tip, v. punt, spits, *apex, icis*, m. *cacumen, inis, n. fastigium, ii, n. extremum, i, n.* Tip is ook eene soort van kapsel dat spits toeloopt, *capitium fastigiatum*. Tipmuts is hetzelfde. Verkl. tipje, *parvus apex, parvum cacumen, parvum fastigium*. Het tipje van de borst, *papilla, ae, f.* Van het oor, *auricula infima, ansa auriculae*, bij *Kiliaan*. Van den neus, *nasi primoris acumen*, bij *Lucretius*. Op het tipje, *in momento vel puncto temporis, is ea*. B. v. hij staat op het tipje om te vertrekken, *in eo est ut proficiscatur vel paratus est ad proficiscendum*. Van hier: tippen, *decacuminare*. B. v. de boomen, *decacuminare arbores*, dit noemt men gewoonlijk toppen. Eene kaart tippen is zoo veel als eene kaart toekeuen om dus valsch te spelen, *notare chartam lusoriam*.

Tiras, o. een onduitsch woord, zoo veel als een sleepnet om patrijzen enz. te vangen, *verriculum, i, n.*

Tiras, tieras of tras, hetzelfde als cement.

Titel, m. opschrift, eernaam, *titulus, i, m. inscriptio, onis, f.* Ook voorwendsel, schijn, *titulus, i, m. praetextus, us, m. species, iei, f.* B. v. onder den titel van vriendschap, *specie amicitiae, sub praetexto amicitiae*, ook kan men zegren: *nomine amicitiae*. Zamenstelling. titelblad, *folium inscriptionem vel titulum libri continens vel genus*. Titelplaat, *tabula operi libro praefixa*. Titelprent of print is hetzelfde. Titelregt, *jus tituli*.

Tittel of tuttel, m. stip, *punctum, i, n.* Daar is geen tittel van gemeld, *ne minima quidem mentio ejus rei facta est*.

Tob of tobbe, v. waschvat, kuip, *labrum, i, n. cupa, ae, f.* bij *Frontinus*. Verkl. tobbetje, *labellum, i*, m. bij *Cic.* Spreekw.

Digitized by Google

een tobbetje even rond, *matercula obesa.*

Tobben, o. w. een laag woord, zoo veel als afloven, *se lassare, delassare, fatigare, defatigare.*

Toch, bijw. *certe, sane, denique, tandem*, bij *Kiliaan*; *tamen, attamen*, *conj.* B. v. ik zal het toch doen, *attamen faciam.*

Tocht, zie togt.

Todden, meerv. *frusta, orum, n. plur.* Zamenstell. toddenwijf, *frutaria, ae, f.*

Toe, voorz. tot, aan, *ad, usque.* Waartoe dient dat? *cui bonum?* Ik heb er niets toe kunnen doen, *nullam in ea re operam praestare potui.* Zij ging er toe zitten, *operi se accingebat.* Zich ergens toe schikken, *praeparare se alicui rei.* Toe is ook daar boven, *insuper.* Een toe hebben, *habere unum supra numerum justum.* Dit woordje wordt voor vele werkwoorden gesteld, waarvan wij de voornaamste zullen aanstippen, als:

Toeademen, o. w. *adnito, avi, atum, are*, bij *Plin.*

Toearbeiden, b w. zoo veel als doorarbeiden, *instare operi, pergere in opere, pergere laborare*, bij *Scheller.*

Toebedienen, b. w. *suppedito, avi, atum, are.*

Toebedingen, b. w. *instipulari aliquid*, bij *Plaut.*

Toebehooren, o. w. *adtinere, pertinere, proprium esse.* Van hier: toebehoorte, *proprietas, atis, f.*

Toebereiden, b. w. *parare, adparare, instruere, praeparare, aptare, condire.* Toebereid, v. d. *paratus, adparatus, instructus, praeparatus, a, m; conditus.* Toebereider, m. *praeparator, instructor, oris, m.* Van spijs, *conditor, oris, m.* bij *Cicero.* Toebereiding, v. *adparatus, us, m. adparatio, onis, f. praeparatio, onis, f.* ook *paratus* en *paratio.* Van spijzen, *conditio, onis, f. conditura, ae, f.* Toebereidsel is hetzelfde als toebereiding.

Toebetrouwen, b. w. *concredo, credidi, creditum, credere*, ook *credere aliquid fidei alicujus*, bij *Cicero*; *committere fidei alicujus.* Toebetrouwd, v. d. *concreditus, creditus, a, m*; *commissus fidei, depositus, a, m.*

Toebijten, o. w. *immordeo, ardi, orsum, ere*; *admordere.*

Toebinden, b. w. *obligo, avi, atum, are*; *ligando claudere.* Toegebonden, *obligatus, ligando clausus.*

Toeblazen, b. w. *adflo, avi, atum, are*; *adspiro, avi, atum, are.* Ook door blazen naderen, *flando admovere.* Ook zoo veel als door blazen toemaken, *flando claudere.* Ook voortvaren met blazen, *flando pergere, pergere flare, non desinere vel desistere flare*, bij *Scheller.* Van hier: toeblazing, v. *adflatus, us, m. adspiratio, onis, f.* Toegeblazen, v. d. *flando clausus, a, m.*

Toebolwerken, b. w. *undique munimentis claudere.*

Toebrengen, b. w. *adfero vel affero, attuli, allatum, afferre, adporto, avi, atum, are*, ook *adducere, advehere, subvehere, supportare.* Iemand toedrinken is ook toebrengen, *propino, avi, atum, are alicui*, bij *Cicero.* Zoo veel als mede geven, *contribuere, conferre*, bij *Plaut.* Van hier: toebrenger, m. *collator, oris, m. propinator, oris, m*, Toebrenging of het toebrengen, *adportatio, allatio, advectio, subvectio, onis, f.* Voor toedrinking, *propinatio, onis, f. collatio, onis, f.* Toegebragt, v. d. *allatus, adportatus, advectus, subvectus, supportatus, collatus, a, m*; *allatius, a, m.* B. v. toegebragte hulp, *auxilium illatum vel adlatum.*

Toedammen, b. w. *aggere vel aggeribus obstruere*, ook *obstruere* alleen. Toedamming, v. *obstructio, onis, f.* Toegedamd, v. d. *aggeribus vel aggere obstructus*, ook alleen *obstructus, a, m.*

Toedeelen, b. w. *praebere, adsignare, tribuere, adtribuere.* Toedeeling, v. *praebitio, adsignatio, adtributio, onis, f.*

Toe-

Digitized by Google

Toegedeeld, *praebitus*, *adſignatus*, *tributus*, *attributus*, *a*, *m*.

Toedekken, b. w. *tego*, *texi*, *tectum*, *tegere*; *contegere*, *obtegere*, *operio*, *ui*, *tum*, *ire*. Iemand met vuisten toedekken, *operire aliquem plagis vel verberibus*. Van hier: toedekking, v. *opertus*, *us*, *m*. *Apuleju.* ; *opertura*, *ae*, *f*. bij *Ammian*. Toegedekt, v. d. *tectus*, *contectus*, *obtectus*, *opertus*, *a*, *m*.

Toedelven, b. w. *terra obtegere*, *contegere*, *operire*, *obruere*. Ook met delven voortvaren, *fodiendo pergere*. Toegedolven, v. d. *terra obtectus*, *contectus*, *opertus*, *obrutus*, *a*, *m*.

Toedempen, b. w. *obruere vel obſtruere terra*, *complere*, *oppletre*. Van hier: toedemping, v. *obſtructio*, *onis*, *f*. *oppletio*, *completio*, *oppertura*, *ae*, *f*. *et opertus*, *us*, *m*. Toegedempt, v. d. *obrutus*, *obſtructus*, *completus*, *oppletus*, *opertus*, *a*, *m*.

Toedenken, b. w. iemand iets in gedachten toeleggen, *velle aliquid alicui*, *destinare aliquid alicui*, *velle aliquid*, *alicui contingere*. Toedenking, *destinatio*, *onis*, *f*. Toegedacht, *deſtinatus*, *a*, *m*.

Toedichten, b. w. toeſchrijven, *attribuere*, *imputare*.

Toedienen, b. w. *miniſtro*, *avi*, *atum*, *are*; *adminiſtrare*, *ſuppeditare*, *praebere*, *tribuere*. Toediening, v. *adminiſtratio*, *ſuppeditatio*, *onis*, *f*. Toegediend, v. d. *adminiſtratus*, *ſuppeditatus*, *a*, *m*.

Toedoen, b. w. zoo veel als ſluiten, *claudo*, *clauſi*, *clauſum*, *claudere*, *operio*, *ui*, *ertum*, *erire*. B. v. de oogen toedoen, *claudere oculos*. Ook zoo veel als bijdoen, *addere*, *adjicere*. B. ik zal er nog wat toedoen, *addam vel adjiciam adhuc aliquid*; *Kiliaan* zegt ook nog, *apponere*, *admovere*, *adjungere*, *adhibere*. Dit woord wordt ook zelfst. ont. gebruikt, voor bewerking, *opera*, *ae*, *f*. *beneficium*, *ii*, *n*. B. v. door mijn toedoen is het gebeurd, *opera mea accidit*, *beneficio meo factum eſt*, bij *Cicero*. Toedoen heeft ook beteekenis zich aan iemand of aan eene zaak overgeven, *dedere*, *applicare*. Zich toedoen, *inſinuare ſe alicui vel in favorem alicujus*. Van hier: toegedaan, v. d. voor genegen, *deditus vel addictus alicui*. Anders toegedaan zoo veel als geſloten, *clauſus*, *a*, *m*; *opertus*, *a*, *m*. Als bijgedaan, *additus*, *adjectus*, *adpoſitus*, *adjunctus*, *a*, *m*.

Toedraaijen, b. w. *torquendo claudere vel contorquere*. Toedraaijing, v. *contortio*, *onis*, *f*. Toegedraaid, v. d. *torquendo vel contortione clauſus*. Ook is toedraaijen, *torquendo pergere*, *pergere torquere*.

Toedragen, b. en o. w. *adferre*, *adportare*, *ſupportare*, *adgerere*: Iemand een goed hart toedragen, *favere vel propenſum eſſe alicui*. Zoo veel als gebeuren, *accidere*, *contingere*, *evenire*. B. v. hoe heeft zich die zaak toegedragen, *quomodo illud accidit*. Van hier: toegedragen, *adlatus vel allatus*, *adportatus*, *a*, *m*. Ook zegt men de toedragt eener zaak, *accidentia*, *ae*, *f*. *eventus*, *us*, *m*. *caſus*, *us*, *m*.

Toedrijven, b. w. *impellendo firmare vel claudere*. Ook zoo veel als iemand iets ſchamper verwijten, *duris verbis carpere aliquem vel invehi in aliquem*. Toegedreven, v. d. *impellendo firmatus vel clauſus*.

Toedrinken, b. w. eenen dronk toebrengen, *propino*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: toedrinking, v. *propinatio*, *onis*, *f*. bij *Seneca*. Toedrinker, m. *propinator*, *oris*, *m*. Ook is toedrinken zoo veel als voortvaren met drinken, *bibendo pergere vel pergere bibere*.

Toedrukken, b. w. *comprimo*, *eſſi*, *eſſum*, *imere*. B. v. iemand den ſtrot toedrukken, *comprimere fauces alicui*. Toedrukking, v. *compreſſio*, *onis*, *f*. *compreſſus*, *us*, *m*. Benaauwdheid in de keel, *anger*, *oris*, *m*. Ook zoo veel

Digitized by Google

veel als verwijten, *objicere aliquid alicui*, *exprobrare*, *improbrare*, *opprobrare*. Ook iemand heimelijk iets toesteken, *furtim aliquid suggerere alicui vel subjicere vel subministrare*. Toegedrukt, v. d. *compressus*, *a*, *m*; *compressione clausus*.

Toeeigenen, b. w. toeschrijven, *adscribo*, *ipsi*, *ipsum*, *ibere*, *tribuo*, *ui*, *utum*, *uere*; *adfigno*, *evi*, *atum*, *are*, *aliquid alicui*. Zich iets toeeigenen, *arrogare*, *vindicare*, *asumere sibi aliquid*. Ook zoo veel als opdragen, *sacrare*, *consecrare*, *dedicare aliquid alicui*. Van hier: toeeigening, v. *adfignatio*, *onis*, *f.* *adscriptio*, *onis*, *f.* *vindicatio*, *arrogatio*, *sacratio*, *consecratio*, *dedicatio*, *onis*, *f.* Toegeeigend, v. d. *adscriptus*, *a*, *m*; *tributus*, *adfignatus*, *vindicatus*, *asumtus*, *sacratus*, *consecratus*, *dedicatus*.

Toegaan, o. w. zoo veel als gesloten worden, *claudi*, *operiri*. Voor gebeuren, *evenire*, *accidere*, *contingere*. Ook ergens naar toegaan, *petere locum*, *tendere in locum*. Naar iemand toegaan, *accedere ad aliquem*. Toegegaan, v. d. *clausus*, *operstus*, *a*, *m*. Toegang, m. *aditus*, *us*, *m*. *aditio*, *onis*, *f.* *accessus*, *us*, *m*. *accessio*, *onis*, *f.* Toeganglijk of toegankelijk, bijv. n. *patens*, *entis*, *omn. g.* *qui*, *quae vel quod aditi potest*, *accessibilis*, *lis*, *le*, bij *Tertullianus*, doch ik geloof niet dat men hetzelve bij de beste schrijvers vindt. Toegankelijk maken, *patefacere*, *aperire*, *pervium reddere*.

Toegespen, b. w. met eenen gesp sluiten, *fibulo*, *avi*, *atum*, *are*; *fibula claudere*. Van hier: toegesping, v. *fibulatio*, *onis*, *f.* Toegegespt, v. d. *fibulatus*, *a*, *m*; *fibula clausus*, *a*, *m*.

Toegeven, b. w. iets op den koop toegeven, *aliquid corollarii datum*, *additamentum vel auctarium dare*. Ook zoo veel als toelaten, *concedere*, *annuere*, *permittere*, *indulgere*. Toegeven is ook zoo veel als rekken, *remitti*. B. v. het touw geeft niets toe, *funis nihil omnino remittitur*, *relaxatur*. Toegeven is ook zoo veel als iemands zin opvolgen, *indulgere alicui*, *morigerari alicui*, *morem gerere alicui*, *assentari alicui*, *obsequi alicui*, bij *Terentius*. Toegifte, v. *additamentum*, *i*, *n.* *corollarium*, *ii*, *n.* *auctarium*, *ii*, *n.* bij *Plautus*; *mantisa*, *ae*, *f.* bij *Festus*. Toegevend of toegeeflijk, bijv. n. *concedens annuens*, *permittens*, *indulgens*, *entis*, *omn. g.* *obsequens*, *entis*, *omn. g.* *obsequiosus*, *a*, *m*; *obsequibilis*, *lis*, *le*, bij *Gellius*; *morigerus*, *a*, *m*, bij *Terentius*. Toegevendheid of toegeving, v. *concessio*, *onis*, *f.* *permissio*, *indulgentia*, *ae*, *f.* Zoo veel als rekking van een touw, *remissio*, *onis*, *f.* voorts *obsequium*, *ii*, *n.* bij *Cicero*; *obsequentia*, *ae*, *f.* bij *Caesar*; *assentatie*, *onis*, *f.* Toegegeven, v. d. *permissus*, *concessus*, *a*, *m*.

Toegieten, b. w. *adfundo*, *udi*, *usum*, *undere*; *suffundere*, *fundendo addere vel adjicere*. Toegieting, v. *adfusio*, *onis*, *f.* *suffusio*, *onis*, *f.* Toegegoten, *adfusus*, *a*, *m*; *suffusus*, *fundendo additus vel adjectus*, *a*, *m*. Ook toegieten, zoo veel als voortvaren met gieten, *fundendo pergere*, *pergere fundere*.

Toegooijen, b. w. iemand iets toewerpen, *proficere aliquid alicui*. Iets ergens bij gooijen, *adjicere aliquid alicui rei*. Ook heimelijk iets geven, *furtim dare*, *tribuere*, *praebere*, *suppeditare*. Ook voor dempen, *complere*, *implere*, *explere*, *opplere*. Ook gooijend toemaken, *raptim claudere vel operire*. B. v. eenen deur, *januam*. Toegooijing, v. *adjectio*, *onis*, *f.* *datio*, *onis*, *f.* *praebitio*, *onis*, *f.* bij *Scheller*. Voor dempiug, *actio complendi*, *implendi*, *explendi*, *opplendi*. Van eenen deur is toegooijing, *velox januae constitio*, *onis*, *f.* bij *Scheller*.

Toe-

Digitized by Google

Toegegooid, v. d. *projectus, a, um; adjectus, a, um; furtim datus, suppeditatus, a, um; completus, impletus, expletus, oppletus, a, um;* ook *raptim clausus, a, um.* Toegooijen beteekent ook nog voortgaan met gooijen, *jaciendo pergere, pergere jacere*, bij *Scheller*.

Toegraauwen, b. w. zoo veel als toefnaauwen, *aspera verba jacere in aliquem, dura verba dare alicui, dure alloqui aliquem.* Van hier: toegraauwer, *asper verba jaciens, dura verba dans, dura alloquens.* Toegraauwing, v. *dura verborum datio, dura vel aspera allocutio, onis, f.* Toegegraauwd, *asperis vel duris verbis exceptus, a, um.*

Toegrendelen, b. w. *obice claudere.* Van hier: toegrendeling of het toegrendelen, *actio obice claudendi.* Toegegrendeld, v. d. *obice clausus, a, um.*

Toegrijnzen, o. w. *fronte obducta, rugosa vel caperata adspicere aliquem.* Van hier: toegrijnzing, v. *intuitus vel adspectus fronte caperata.* Toegegrijnsd, v. d. *fronte rugosa vel caperata exceptus, a, um.*

Toegrijpen, b. w. *manum injicere*, ook *prehendere, comprehendere, adripere, adprehendere.* Van hier: toegrijping, v. *injectio manuum, prehensio, apprehensio, comprehensio, arreptio, onis, f.* Toegegrepen, v. d. *prehensus vel prensus, adprehensus vel adprensus, comprehensus vel comprensus, arreptus, a, um.*

Toegroeijen, o. w. *crescendo claudi.* Ook voor toenemen, *crescere, adcrescere, succrescere.* Dig: groeijen, *coalesco, ui, escere.* B. v. de wond is nog niet toegegroeid, *vulnus nondum coaluit.* Ook voortgaan met groeijen, *crescendo pergere vel pergere crescere.* Van hier: groeijing, *concretio, onis, f. adcretio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegegroeid, v. *crescendo clausus, cretus, adcretus, succretus.*

Toehaken, b. w. met haken digt maken, *unco vel uncis claudere vel operire*, bij *Scheller.* Van hier: toehaking, v. *actio claudendi uncis.* Toegehaakt, v. d. *unco vel uncis clausus vel opertus, a, um.*

Toehakken, b. w. *caedere.* Ook voortvaren met hakken, *pergo caedere.* Ook beginnen te hakken, *incipio caedere*, bij *Schell.* Toegehakt, v. d. *caesus, a, um.*

Toehalen, b. w. door halen sluiten, *trahendo claudere. B. v. hij* heeft de deur toegehaald, *januam trahendo clausit.* Ook zoo veel als te zamen trekken, *contraho, axi, actum, ahere.* B. v. de zeilen, *contrahere vela.* Iets naar zich toehalen, *adtrahere aliquid.* Van hier: toehaling, v. *actio claudendi trahendo, contractio, onis, f. adtractio, onis, f.* Toegehaald, v. d. *trahendo clausus contractus, adtractus, a, um.*

Toehappen, b. w. *avide admordere*

Toeheelen, b. w. *sanando vel curando claudere*; ook onz. *claudi sanando vel coire.* B. v. de wonde heelt toe, *vulnus coit.* Toeheeling, v. *conclusio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegeheeld, v. d. *sanando clausus, a, um.*

Toeheiligen, b. w. *dico, avi, atum, are; dedicare, sacrare, consecrare, desacrare, devoveo, vi, otum, ere.* Toeheiliging, v. *dicatio, onis, f. dedicatio, sacratio, consecratio, devotio.* Toegeheiligd, v. d. *dicatus, a, um. dedicatus, sacratus, consecratus, devotus.*

Toehooren, b. w. *auscultо, avi, atum, are*; ook *audire, aurem praebere, vel aures dare.* Ook gebruikt men het in de beteekenis van toebehooren, zie dat woord. Toehoorer of toehoorder, m. *auditor, auscultator, oris, m.* Toehooring, v. *auditio, onis, f. auscultatio, onis, f.* Toegehoord, v. d. *auditus, a, um; auscultatus, a, um.* Zamenstell. toehoorplaats, *auditorium ii, n.*

Toejagen, b. w. vooreerst beteekent het voortvaren met jagen, *pergo venari.* Voorts scheint te

te paard of met eenen wagen rijden, *coloriter equo vel curru vehi*. Ook nog de paarden aandrijven, *impellere equos*. B. v. jaag een weinig toe! *impelle paululum equos!*

Toejuichen, b. w. *acclamo, avi, atum, are; adplaudo, si, sum, ere, cum dat.* Toejuicher, m. *applausor, oris, m.* bij *Plin.* Toejuiching, v. *acclamatio, onis, f.* Toegejuicht, v. d. *acclamatus, a, m.*

Toekaatsen, b. w. *pilam mittere alicui.* Overdragtig zegt men: elkander den bal toekaatsen, *operas mutuas tradere.* Toekaatsing, *missio pilae.* Toegekaatst, v. d. *missus, a, m.*

Toekeer, m. zoo veel als toevlugt, *refugium, ii, n.*

Toekeeren, b. w. naar iets keeren, *obverto, ti, sum, ere; advertere.* Iemand den rug toekeeren, *obvertere tergum alicui vel in aliquem*, ook *avertere se*, bij *Cicero.* Toekeering, v. *adversio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegekeerd, v. d. *adversus, obversus, a, m.*

Toekijken, b. w. aandachtig kijken, *attente adspicere, videre, contemplari, spectare.* Toekijker, *contemplator, oris, m. spectator, oris, m.* Toekijkster, *spectatrix, icis, f.* Toegekeken, v. d. *spectatus, visus, a, m*, waarbij men *attente* voegen kan.

Toeklemmen, b. w. digt toesluiten, *fortiter comprimere, coarctare, obserare, claudere, occludere, operire.* Toeklemming, v. *compressio, onis, f. coarctatio, obseratio, occlusio.* Toegeklemd, v. d. *compressus, obseratus, clausus, occlusus, opertus, coarctatus, a, m.*

Toeklinken, b. w. *compingere, conjungere metalla.* Toeklinking, v. *compactio, conjunctio, onis, f.* Toegeklonken, v. d. *compactus, conjunctus, a, m.*

Toeklouwen, o. w. *audacter aliquid facere.*

Toeknijpen, b. w. *constringendo claudere vel obserare*, ook *constringere* alleen. Toeknijping, v. *obseratio, constrictio, onis, f.* Toegeknepen, v. d. *constrictus, obseratus, a, m.*

Toeknikken, o. w. tegen iemand knikken, *innuo et adnuo, vero alicui.*

Toeknoopen, b. w. met eenen knoop of knoopen vast maken, *ope globulorum claudere.* Ook voor toestrikken, *connecto, exui, exum, ectere, nodo conjungere, nodo claudere.* Toegeknoopt, v. d. *ope globulorum clausus, nodo conjunctus vel clausus, a, m; connexus, a, m.*

Toekomen, o. w. zoo veel als bij komen, *accedo, essi, essum, ere; advenio, eni, entum, enire.* Ook zoo veel als toebehooren, *attinere, pertinere, proprium esse.* Ook verschuldigd zijn, *deberi.* B. v. die eer komt hem toe, *honor iste illi debetur.* Dat geld komt mij toe, *pecunia ista mihi debetur.* Ook voor toereikende zijn, *sufficere.* B. v. ik kom met dat geld niet toe, *pecunia ista mihi non sufficit.* Ook voor betamen, *decere, officium esse.* B. v. het komt mij toe om zoo te handelen, *decet me ita agere.* Het komt een vader toe om zijne kinderen te onderhouden, *patris officium est alere liberos suos. Hoogstraten* zegt dat het ook zoo veel beteekent als geschieden, *fieri.* Toekomende of toekomstig, bijv. n. *futurus, a, m.* Toekomst, v. *adventus, us, m.*

Toekooijen, b. w. een drukkers woord, zoo veel als met wiggen vastzetten, *cuneis firmare.* Toegekooid, v. d. *cuneis firmatus, a, m.*

Toekruid, o. *herbulae sapidae lactucae insparsae, vel cum lactuca commixtae, herba condimentaria*, bij *Kil.*

Toelagchen, o. w. *arrideo, isi, isum, ere*, ook *ridere alicui*, bij *Virg.* Toelagcher, *arrisor, oris, m.* bij *Sen.* Toelagching, v. *arrisio, onis, f.*

Toelage, v. zoo veel als te zamenlegging, *collecta, ae, f. symbolum, i, n.* bij *Kil.* Ook gebruiken wij toelage in den zin van

additamentum, *i*, *n.* *accessio*, *onis*, *f.*

Toelakken, b. w. *cera sigillari claudere*, Toelakking, v. *actio sigillari cera claudendi*. Toegelakt, v. d. *cera sigillari clausus*, *a*, *m.*

Toelast, m. een groot wijnvat, *cupa*, *ae*, *f.* *dolium*, *ii*, *n.* *tina*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*.

Toelaten, b. w. gehengen, *pati*, *permittere*, *sinere*, *concedere*. Toegeven, *indulgere*. Iemand bij zich toelaten, *admittere aliquem*. Ook voor gesloten laten, *non aperire*, *sinere aliquid esse clausum*, bij *Scheller*. Toelating, v. *permissio*, *onis*, *f.* *permissus*, *us*, *m.* *concessio*, *onis*, *f.* *admissio*, *onis*, *f.* *licentia*, *ae*, *f.* Toegelaten, v. d. *permissus*, *concessus*, *admissus*, *licitus*, *a*, *m.*

Toeleg, m. aanslag, onderneming, *propositum*, *i*, *n.* *consilium*, *ii*, *n.* *cogitatum*, *i*, *n.* *consultum*, *i*, *n.* *coeptum*, *i*, *n.* *inceptum*, *i*, *n.* Eenen toeleg hebben, *inceptare aliquid*. Eenen toeleg maken, *destinare aliquid*, bij *Plinius*; *destinare aliquid agere*, bij *Caesar*; *animo vel in animo agere aliquid*, bij *Livius*. Eenen toeleg uitvoeren, *expedire consilium*. Eenen toeleg voortzetten, *urgere propositum*, *premere propositum*, bij *Ovidius*. Eenen toeleg staken, *desistere incepto*. Iemands toeleg tegenstaan, *obsistere conatibus alicujus*.

Toeleggen, b. en o. w. zoo veel als sluiten, *claudere*, *obserare*. Ook zoo veel als toedekken, *aperire*. Voor toevouwen, *complicare*, *componere*. Voor bijvoegen, *addere*, *adjicere*. Iemand iets toeleggen, *adsignare aliquid alicui*. Voor ondernemen, *conari*, *moliri*. B. v. hij legt het op den ondergang van den staat toe, *perniciem reipublicae molitur*. Ook gebruikt men in dezen zin *machinari*. Zich ergens op toeleggen, *operam dare alicui rei*, *animum adplicare*. Voor toewijzen, *addicere*, *adjudicare*, bij *Cicero*. Onz. is toeleggen, toegevrozen zijn, *glacie concretum vel frigore concretum esse*. Toelegging, v. *obseratio*, *onis*, *f.* *complicatio*, *onis*, *f.* *additio*, *adjectio*, *adsignatio*, *addictio*, *adjudicatio*. Toegelegd, v. d. *clausus*, *obseratus*, *opertus*, *additus*, *adjectus*, *adsignatus*, *addictus*, *adjudicatus*, *a*, *m.* Toegelegen, *glacie vel frigore concretus*, *a*, *m.*

Toelichten, b. w. met eene kaars of lamp lichten, *praelucere alicui*, *facem praeferre alicui*. Ook voor ophelderen, *lumen spargere*, *illustrare*. Toelichting, *actio praelucendi*, *illustratio*, *onis*, *f.* Toegelicht, v. d. *illustratus*, *a*, *m.*

Toelijmen, b. w. *glutine claudere*. Toelijming, v. *conclusio ope glutinis*. Toegelijmd, v. d. *ope glutinis clausus*.

Toelonken, b. w. *amatoriis vel blandis oculis intueri aliquem*, *jactare nutus vel oculos in aliquem*. Toelonking, v. *jactatio oculorum*, *blandus adspectus vel intuitus*. Toegelonkt, v. d. *amatoriis vel blandis oculis visus*, *a*, *m.*

Toeloop, m. toevloed van menschen, *accursus*, *us*, *m.* *concursus*, *us*, *m.* B. v. die predikant heeft veel toeloop, *concionator iste magno concursu auditorum gaudet*. Van hier:

Toeloopen, o. w. *ad vel accurre*, *ri*, *ursum*, *urrere*. Ook zoo veel als zamenloopen, *concurrere*. Spreekwoord: dat pad zal toeloopen, *semita ista brevissima erit*. Ook voortvaren met loopen, *currendo pergere*, *pergo currere*, ook *citato gradu currere*, *duplicare gressus*. Van eene wonde die heelt, zegt men ook toeloopen, dan is het onz. *solidescere vel solidari*, bij *Celsus*.

Toeluisteren, zie toehooren.

Toemaat, v. overmaat, *mantissa*, *additamentum*, *auctarium*, *corollarium*, *accessio*, bij *Cl.* Toemaat hooi, *foenum cordum*, *serotinum*, *sicilimentum*, bij denzelfden.

Toemaken, b. w. sluiten, *claudere*, *obserare*. Voor toestoppen

obſtruere, *obturare*. Voor hier maken, *parare*, *præparare*, *inſtruere*. Voor bemorſen, *inquinare*. Voor opſchikken, *ornare*, *adornare*, doch in dezen zin wordt het zelden gebruikt, opmaken komt meer voor. Toemaker, is bij *Kilianen*, *ornator*, *oris*, m. *cosmeta*, *æ*, m. Toemaakſter, v. *ornatrix*, *icis*, f. *cosmeta*, *æ*, f. Toemaking, *conſtructio*, *onis*, f. *obſtructio*, *onis*, f. ook *præparatio*, *onis*, f. *inſtructio*, *onis*, f. *confectio*, *onis*, f. Toegemaakt, v. d. *elaſſus*, *obſeratus*, *obſtructus*, *obturatus*, *inſtructus*, *ornatus*, *paratus*, *inſtructus*, *a*, *m*.

Toemalen, b. w. *melendo pergere*, *pergo molere*, bij *Scheller*; ook *cito vel celeriter molere*, bij denzelfden.

Toemeten, b. w. iemand iets uitmeten, *admetior*, *ensui ſum*, *iri*, *aliquid alicui*. Toemeter, *admenſor*, *oris*, m. Toemeting, v. *admenſio*, *onis*, f. Toegemeten, v. d. *admenſus*, *a*, *m*.

Toemetſelen, b. w. *obſtruere muro*, *opere lateritio claudere*, *operire*, *obſtruere*, *obturare*. Toegemetſeld, v. d. *muro vel opere lateritio obſtructus*, *cluſus*, *operitus*, *obturatus*, *a*, *m*. Toemuren, is hetzelfde als toemetſelen.

Toen, een bijw. van tijd, *tunc*, *tum temporis*. Ook voor wanneer, *quando*, *quum*.

Toenaaijen, b. w. *conſuo*, *ui*, *utum*, *ere*; *ſuendo claudere*. Ook voortvaren met naaijen, *ſuendo pergere vel pergo ſuere*. Toegenaaid, v. d. *conſutus*, *a*, *um*; *ſuendo clauſus*.

Toenaam, m. *agnomen*, *inis*, n. *cognomen*, *inis*, n. *cognomentum*, *i*, n. Van denzelfden toenaam, *cognominis*, *is*, c. Van hier: toenamen, b. w. *cognomino*, *avi*, *atum*, *are*, *cognomen imponere vel addere*. Toegenaamd, v. d. *agnominatus et cognominatus*, *a*, *m*.

Toenemen, o. w. zoo veel als vorderen, *proficio*, *eci*, *ectum*, *ere*; *facere progreſſus*, bij *Cicero*. Zoo veel als aanwaſſen, vermeerderen, *creſcere*, *adolaſcere*, *grandeſcere*, *provenire*, *accreſcere*, *augeri*, *incrementum capere*. Van een gerucht, zegt men: *erebreſcere*, *increbreſcere*, bij *Livius*. Van een oproer, *gliſcere*. Voor verergeren, *graveſcere*, bij *Terentius*. Van hier: toeneming, v. *profectus*, *us*, m. *progreſſus*, *us*, m. *auctus*, *us*, m. *augmentum*, *i*, n. *incrementum*, *i*, n. Toegenomen, v. d. *creſtus*, *a*, *um*; *adultus*, *a*, *um*; *auctus*, *a*, *um*.

Toeneigen, o. w. *adcline*, *avi*, *atum*, *are*; *inclinare*, *proclivem eſſe ad aliquid*. Van hier: toeneiging, v. *inclinatio*, *onis*, f. *proclivitas*, *atis*, f. Voor toegenegenheid, *favor*, *oris*, m. *propenſio*, *onis*, f. Toegeneigd of toegenegen, v. d. *acclinis*, *is*, e; *inclinatus*, *a*, *um*, *proclivis*, *is*, e, *propenſus*, *a*, *um*.

Toenesteln, b. w. met neſtels toemaken, *adſtringere vel conſtringere ligulis*. Toenesteling, *adſtrictio ope ligularum*. Toegenesteld, v. d. *adſtrictus ligulis*.

Toenijpen, b. w. *comprimo*, *preſſi*, *preſſum*, *imere*; *comprimo*, *inxi*, *ictum*, *ingere*. Ook zoo veel als benauwen, *ango*, *anxi*, *angere*. Toenijping, v. *compreſſio*, *onis*, f. *conſtrictio*, *onis*, f. *angor*, *oris*, m. Toegenepen, v. d. *compreſſus*, *a*, *um*; *conſtrictus*, *a*, *um*.

Toepad, o. *diverticulum*, *i*, n. *trames*, *itis*, m. *compendiaria*, *æ*, f. bij *Varro*; *compendium viæ*, bij *Plin.*

Toepand, o. *pignus acceſſorium*, bij *Kil.*

Toepakken, b. w. *farcinas colligare*. Toegepakt, v. d. *colligatus*, *a*, *um*.

Toepalen, b. w. met palen ſluiten, *palis claudere*. Toegepaald, v. d. *palis clauſus*.

Toepaſſen, b. en o. w. *accommodo*, *avi*, *atum*, *are*; *adplico*, *avi*, *ui*, *atum vel itum*, *are*, dat. cum acc. onz. *congruere*, *convenire*, *reſpondere*. Iemand geld toepaſſen, is *adnumerare pecuniam alicui*. Van hier: toepaſſing, v. *accommodatio*, *ap-*

Digitized by Google

plicatio, *onis*, *f.* *congruentia*, *ae*, *f.* *adnumeratio*, *onis*, *f.* Toegepast, v. d. *accommodatus*, *applicatus*, *adnumeratus*, *a*, *m.*

Toepekken of toepikken, b. w. *pice claudere*, *oppico*, *avi*, *atum*, *are*. Toepikking, v. *oppicatio*, *onis*, *f.* Toegepekt of toegepikt, v. d. *oppicatus*, *a*, *m*; *pice clausus*.

Toepennen, b. w. *fibulis vel cultellis ligneis claudere*. Toegepend, v. d. *fibulis vel cultellis ligneis clausus*, *a*, *m*.

Toepersen, b. w. *apprimo*, *ossi*, *essum*, *imere*; *adstringere*, *constringere*. Toepersing, v. *appressio*, *onis*, *f.* *adstrictio*, *constrictio*. Toegeperst, v. d. *appressus*, *adstrictus*, *constrictus*, *a*, *m*.

Toepikken, o. w. *impetere rostro*, ook *pergere rostro petendo*.

Toeprangen, is hetzelfde als toenijpen.

Toer, m. een onduitsch woord van het Fransche *tour*, zoo veel als beurt, *vicis*, *em*, *e*, *f.* Toer om toer, *invicem*, *vicissim*, *adv.* Ook eene wandeling, *ambulatio*, *inambulatio*, *obambulatio*, *onis*, *f.* Verkl. toertje, *ambulatiuncula*, *ae*, *f.* Ook valsch haar, een soort van pruik, *capillamentum*, *i*, *n.* Ook zoo veel als list, bedrog, *ars*, *artis*, *f.* *dolus*, *i*, *m.* Van hier het onduitsch werkw. toeren, *ambulare*, *obambulare*, doch het wordt meest gebruikt, wanneer zulks met een rijtuig geschiedt, *animi causa curru vehi*.

Toeraden, b. w. zoo veel als aanraden, *suadeo*, *suasi*, *suasum*, *suadere*, *inducere*, *impellere*, *incitare vel exstimulare monitis*. Ook als zelfst. het toeraden, *suasus*, *us*, *m.* *suasio*, *onis*, *f.*

Toereeden, b. w. zoo veel als klaar maken, *parare*, *instruere*, *adparare*, het wordt voornamelijk van een schip gebruikt, dan voegt men er *navem* bij. Toereeding, *apparatio*, *onis*, *f.* *apparatus*, *us*, *m.* *instructura*, *ae*, *f.* bij *Frontinus*. Toegereed, v. d. *paratus*, *instructus*, *apparatus*, *a*, *m*.

Toeregten, b. w. zoo veel als bereiden, *apparo*, *avi*, *atum*, *are*, *instruere*. B. v. de tafel, *instruere mensam*. Toegeregt, v. d. *apparatus vel instructus*, *a*, *m*.

Toereiken, o. w. zoo veel als geven, *praebere*, *porrigere*, *subministrare*, *suppeditare aliquid alicui*, *apporrigere* vindt men bij *Ovidius*. Toereikende wordt in den zin van genoeg gebruikt, *sufficiens*, *entis*, *omn. g. satis*. B. v. die som is niet toereikende, *pecunia ista non sufficit*, *non sufficiens vel non satis est*. Toereiker, m. *praebitor*, *oris*, *m.* Toereiking, *praebitio*, *onis*, *f.* bij *Ulpianus*; *suppeditatio*, *onis*, *f.* bij *Scheller*, *actio porrigendi*. Toegereikt, v. d. *praebitus*, *a*, *m*, *porrectus*, *suppeditatus*, *subministratus*.

Toerekenen, b. w. *tribuere*, *adtribuere*, *adscribere*, *imputare aliquid alicui*. Voor toerellen, *adnumere*, *avi*, *atum*, *are*. Voor met asch bedekken, *tondere vel cineribus obtegere*. Van hier: toerekening, *imputatio*, *onis*, *f.* *adscriptio*, *onis*, *f.* *adnumeratio*, *onis*, *f.* *obtectio cineribus*. Toegerekend, v. d. *imputatus*, *adscriptus*, *adnumeratus*, *cineribus obtectus*.

Toerijden, o. w. *adequito*, *avi*, *atum*, *are*, *curru vel equo in aliquem locum tendere*. Ook is toerijden, zoo veel als sterk rijden, *velociter vehi equo vel curru*, ook *impellere*, *incitare equos*.

Toerijgen en toegeregen, zie toenestelen en toegenesteld.

Toernooispel, o. *pugna ludicra*, *certamen ludicrum*. Toernooijen, *Trojam ludere*, *imaginario ludo equis concurrere*. Zamenstell. toernooiplaats of toernooiveld, *catadromus*, *i*, *m*.

Toeroepen, b. w. *acclamo*, *avi*, *atum*, *are*, *inclamare*. Toeroeping, v. *acclamatio*, *inclamatio*, *onis*, *f.* Toegeroepen, v. d. *acclamatus*, *inclamatus*, *a*, *m*.

Toerollen, b. w. *convolve*, *olvi*, *atum*, *are*, ook *volvere vel pro-*

provolvere aliquid in aliquem locum, ook onz. *convolvi, vel se convolvere.* Toerolling, v. *convolutio*, zoo men dit woord bij de oude schrijvers niet vindt, kan men *complicatio, onis, f.* gebruiken. Toegerold, v. d. *convolutus, complicatus, a, m.*

Toert, een onduitsch woord, zie taart.

Toerukken, b. en o. w. *vi ad se trahere*, ook *trahendo claudere.* Onz. zoo veel als met rukken naderen, *irruere.* Toerukking, *vi ad se tractio vel actio aliquid vi ad se trahendi*, ook *conclusio trahendo.* Toegerukt, *vi ad se tractus, trahendo clausus.*

Toerusten, is hetzelfde als toereeden

Toeschaken, b. w. een zeemanswoord zoo veel als botvieren, *laxare vel relaxare funem, remittere funem* Toeschaking, v. *laxatio, relaxatio vel remissio funis.* Toegeschaakt, v. d. *laxatus. relaxatus, remissus, a, m.*

Toeschateren, o. w. *alte altius arridere, tollere cachinnum contra aliquem vel aliquid.* Toeschatering, *adrisio, onis, f.* ca*chinnatio, onis, f.* Toegeschaterd, v. d. *arrisus, a, m.*

Toeschieten, b. en o. w. voortvaren met schieten, *jaculando porgere, porro jaculari*, bij *Scheller*, ook *jaculando petere scopum aliquem.* Ook zoo veel als bijdoen, *addere, adjicere.* B. v. ik heb er nog geld toegeschoten, *pecuniam adhuc insuper addidi vel adjeci.* Voor schielijk toeloopen, *accurrere, adfilire.* B. v. de vijand schoot toe, *hostis adfilebat vel irruebat.* Ook voor te hulp komen, *subvenire, subventare, succurrere*; bij *Caesar.* Ook zoo veel als schimpen, *conviciari, verba probrosa jacere in aliquem.* Toeschieting, v. of het toeschieten, *continua jaculatio, additio, adjectio, onis, f. accursus adsultus, us, m.* Voor hulp, *auxilium, ii, n.* Voor schimp, *convicium, ii, n.* Toegeschoten, v. d. *adjaculatus, additus, adjectus &c.*

Toeschijnen, b. en o. w. *adfulgeo, ulsi, ulgere.* B. v. de maan schijnt ons toe, *luna nobis affulget.* Ook zoo veel als schijnen, *videri.* Het schijnt mij toe, *mihi videtur.* Toegeschenen, *fulgore affusus, visum* alleen in het onz. gebruikelijk. B. v. het is *Fabius* beter toegeschenen, *Fabio satius visum est.*

Toeschikken, b. w. toezenden, *mitto, misi, missum, mittere, submittere.* Iemand iets toeschikken, *adfignare, destinare, delegare aliquid alicui.* Toeschikking, v. *missio, submissio, adfignatio, destinatio, delegatio, onis, f.* Toegeschikt, v. d. *missus, submissus, adfignatus, destinatus, delegatus, a, m.*

Toeschreeuwen, o. w. zie toeroepen.

Toeschrijven, b. w. toeëigenen, toerekenen, *adscribere, inscribere, adfignare, tribuere, attribuere.* Zich iets toeschrijven, *arrogare vel vindicare sibi aliquid.* Iemand valschelijk iets toeschrijven, *adfingere aliquid alicui*, bij *Cicero.* Toeschrijving, v. *adfignatio, adscriptio, attributio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegeschreven, v. d. *adscriptus, inscriptus, adfignatus, attributus, vindicatus, a, m.*

Toeschuiven, b. w. *trudendo claudere.* Ook iemand iets toeschuiven, *trudendo aliquid tradere alicui.* Ook heimelijk geven, *clam suppeditare vel suggerere.* Toegeschoven, v. d. *trudendo clausus vel apertus, clam suppeditatus vel suggestus, a, m.*

Toeslaan, b. w. *mittere.* B. v. iemand eenen bal toeslaan, *pilam mittere alicui.* Ook zoo veel als toevouwen, *complicare.* Ook zoo veel als slaan, *plaudere, ferire*, bij *Killaan.* Voor overeenkomen, *pacisci, ferire*; b. v. *foedus.* Ook eenen koop toeslaan, *plausa manuum emtionem vel venditionem confirmare.* Ook met geweld toemaken, *cum impetu claudere vel aperire.* B. v. de deur, *januam*; ook onz. *cum impetu claudi vel aperiri.* B. v. het venster sloeg toe, *fenestra cum impetu claudebatur.* Toeslaan, is ook nog *fine intermis-*

ſione verberare, pergere verberando. In eene verkooping, is toeſlaan *addicere alicui rem venalem*, ook *addicere* alleen. Toeſlag, *miſſio, onis, f. pactio, onis, f. concluſio violenta, addictio reï venalis* of alleen *addictio, onis, f.* Toeſlag is bij *Kiliaan* zoo veel als overmaat, zie bij toemaat. Toegeſlagen, v. d. *miſſus, complicatus, pactus, plauſu manuum confirmatus, cum impetu clauſus, addictus, a, m.*

Toeſlede of toeſlde, *trahea operta.*

Toeſluiten, b. w. *claudo, ſi, ſum, ere; occludo, di, ſum, ere; obſero, avi, atum, are, operio, ui, ertum, ire; concludere.* Toeſluiting, v. *occluſio, opertio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegeſloten, v. d. *clauſus, occluſus, obſeratus, opertus, a, m.*

Toeſmeren, b. w. *linendo operire, oblino, evi, itum, inere.* Toeſmering, v. *oblitus, us, m.* Toegeſmeerd, v. d. *linendo opertus, oblitus, a, m.*

Toeſmijten, b. w. bijſmijten, *adjicio, eci, ectum, icere.* Iemand iets toeſmijten, *adjicere aliquid alicui.* Op dat hij het neme, *projicio, eci, ectum, icere.* Ook zoo veel als bijvoegen, *addere.* Ook zoo veel als toemaken, *implere, complere, applere.* B. v. eene ſloot, *foſſam.* Ook voor ſchielijk toedoen, *raptim claudere*, b. v. *januam.* Toeſmijting, v. of het toeſmijten, *adjectio, onis, f. projectio, onis, f. additio, onis, f. expletio, onis, f. rapida concluſio;* b. v. *januae.* Toegeſmeten, v. d. *adjectus, projectus, additus;* voorts *impletus, completus, appletus, a, m; raptim clauſus, a, m.*

Toeſnauwen, b. w. toegrauwen, zie dat woord.

Toeſnappen, o. w. met ſnappen voortvaren, *garriendo vel blaterando pergere.* Ook ſchielijk toegaan, *celeriter vel cum ſtrepitu quodam claudi.* Van een ſlot dat toeſnapt, zegt men: *porro, prorſus vel prorſum ferri*, bij *Scheller.* Toegeſnapt, v. d. *celeriter vel cum ſtrepitu quodam clauſus, porro, prorſus vel prorſum latus.*

Toeſnijden, b. w. *ſecare.* Ook voortvaren met ſnijden, *pergere ſecare vel ſecando.* Naar een model ſnijden, *ad certam formulam ſecare.* B. v. ik heb het er juist toe geſneden, *exacte ad formulam istam ſecui.* Toeſnijding, v. *ſectio, onis, f. continua ſectio, ſectio ad formulam.* Toegeſneden, *ſectus, a, m; ſectus ad formulam.*

Toeſpijkeren, b. w. met ſpijkers digt maken, *ope clavorum claudere.* Toegeſpijkerd, v. d. *ope clavorum clauſus, a, m.*

Toeſpijs, v. *obſonium, ii, n.*

Toeſpreken, o. w. *alloquor, atus ſum, oqui, adfor, atus ſum, ari*, ook *compellare, appellare.* Ook voor groeten, *ſalutare.* Toeſpreking, v. *allocutio, onis, f. compellatio, appellatio, ſalutatio.* Toegeſproken, v. d. *allocutus, adfatus, compellatus, appellatus, ſalutatus, a, m.*

Toeſpringen, o. w. *adſilio, ui, ultum, ilire*, ook *celeriter ſalire*, ook *pergere ſaliendo.* Ook ſchielijk te hulp komen, *velociter ſurcurrere vel opem ferre.* Het toeſpringen, als zelfst. *adſultus, us, m.* Toeſpringen is ook nog ſchielijk digt ſlaan, *celeriter claudi.* Toegeſprongen, *celeriter clauſus, a, m.*

Toeſtaan, b. w. inwilligen, *concedo, eſſi, eſſum, edere; permitto, iſi, iſſum, ittere, ſino, ſivi, ſitum, ſinere, patior, paſſus ſum, pati, indulgeo, ſi, ſitum, ulgere*, als zelfst. *permiſſio, onis, f. conceſſio, onis, f.* bij *Scheller.* Toegeſtaan, v. d. *conceſſus, permiſſus, a, m.* Toeſtaan is ook geſloten zijn, *clauſum eſſe.* Bij *Kiliaan* komt het ook voor in den zin van bijſtaan, helpen, *auxiliari adſtere, adeſſe, opem ferre*, doch in dezen zin is het verouderd.

Toeſtampen, b. w. *tundendo claudere*, ook *pergere tundendo.* Toegeſtampt, *tundendo clauſus, a, m.*

Toeſtand, m. gelegenheid, ſtaat, ver-

Digitized by Google

conditio, onis, f. res, rei, f. Ook gebruikt men het meerv. in dien zin, *status, us, m.*

Toeſteken, b. w. iemand heimelijk iets geven, *suppeditare, subministro, avi, atum, are.* Ergens onder ſteken, *furtim suggerere vel subjicere*, bij *Scheller, aliquid alicui rei.* Ook zoo veel als ſteken, *pungere.* Ook voortvaren met ſteken, *pungendo pergere, porro pungere*, bij denzelfden. Ook zoo veel als met ſteken toenaaijen, *consuere, resuere.* Toegeſtoken, v. d. *suppeditotus, subministratus, furtim subjectus, punctus, consutus vel resutus, a, um.* Ook toeteiken, *porrigo, exi, ectum, igere.*

Toeſtel, m. toebereidſel, *apparatio, onis, f. apparatus, us, m. paratus, us, m. comparatio, onis, f.* bij *Cic.* Van hier:

Toeſtellen, b. w. *paro, avi, atum, are, adparare, comparare*, ook *instruere.* Zoo veel als ſchikken, *orno, avi, atum, are.* Toegeſteld, v. d. *paratus, adparatus, instructus, ornatus, a, um.*

Toeſtemmen, b. w. met de ſtem of met woorden iets bewilligen. *consentire. cdprobare, comprobare, assentiri alicui rei, concedere.* Van hier: toeſtemming, v. *consensio, onis, f consensus, us, m. adprobatio, comprobatio, onis, f. assensus, us, m. concessio, onis, f.* Toeſtemmer, *m. probator, adprobator, comprobator, assensor, oris, m.* Toegeſtemd, v. d. *probatus, adprobatus, comprobatus, concessus, a, um.*

Toeſtieren of toeſturen, zie toezenden.

Toeſtoken, b. w. is bij *Kiliaan* zoo veel als opſtoken, *incitare, excitare, instigare, impellere*, in dezen zin is het verouderd. Wij gebruiken het nog in dien van voort te varen met ſtoken, *ignem faciendo pergere.* B. v. ſtook maartoe, *ignem facere perge vel perge ignem faciendo.*

Toeſtooten, b. w. *trudere vel tundere.* Ook voortvaren met ſtooten, *trudendo vel tundendo pergere.* Ook door ſtooten ſluiten, *trudendo vel tundendo claudere vel obturare*, bij *Scheller*, ook *obſtruere* iemand iets toeſtooten, *trudendo aliquid tradere alicui.* Mogelijk kan men ook *obtrudere* gebruiken. Toegeſtooten, b. w. *trusus, trudendo clausus, obseratus, obturatus, trudendo traditus vel obtrusus, a, um.*

Toeſtoppen, b. w. *obturo, avi, atum, are, obſtruo, uxi, ctum, uere, obſtipare, occludere.* Voor toenaaijen, *resarcire, resicere, obturare foramina, resuere.* Iemand heimelijk iets geven is ook toeſtoppen, *clam dare, subministrare, suppeditare aliquid alicui.* Van hier: toeſtopping, v. *obturatio, obſtructio, obſtipatio, occluſio, refectio, clandestina datio, subministratio, suppeditatio, onis, f.* Toegeſtopt, v. d. *obturatus, obſtructus, obſtipatus, occluſus, refectus, resutus, clam datus, subministratus, suppeditatus, a, um.*

Toeſtrijken, zie toeſmeren.

Toeſtrikken, b. w. *constringo, inxi, ictum, ingere, adſtringere, illaqueo, avi, atum, are.* Als het met eenen knoop geſchiedt is het, *adſtringere vel constringere nodo.* Toeſtrikking, *constrictio, adſtrictio, illaqueatio, onis, f.* Toegeſtrikt, v. d. *constrictus, adſtrictus, illaqueatus, a, um.*

Toeſtroomen, o. w. *adfluo, xi, xum, uere.* Als zelfſtand het toeſtroomen, *adfluentia, ae, f.* Toeſtroomen, is ook *fluxu claudi vel occludi.* B. v. de mond van die rivier is geheel toegeſtroomd, *ostium istius fluminis fluxu vel aestu omnino occlusum est.* Toegeſtroomd, v. d. *fluxu adlatus, abundanter allatus*, ook *fluxu vel aestu occlusus, a, um.*

Toeſturen, b. w. zoo veel als toezenden, zie dat woord: ook zoo veel als een ſchip ergens naar toeſturen, *dirigere navem in aliquem locum.* B. v. ik ſtuurde naar land toe, *navem in terram dirigebam.* Toegeſtuurd, v. d. zie toegezonden.

Digitized by Google

Toetakelen, b. w. een scheepstuig mermans woord, *parare*, *instruere*, *armare*, *ornare*. In den lagen spreektrant zegt men ook: iemand toetakelen voor afrossen, *depexum aliquem dare*. Toetakeling, v. *paratio*, *onis*, *f.* *instructio*, *onis*, *f.* *armatura*, *ae*, *f.* *ornatio*, *onis*, *f.* Toegetakeld, v. d. *paratus*, *instructus*, *armatus*, *ornatus*, *a*, *m.*

Toetal, zie toegift.

Toetasten, o. w. *prehendere*, *apprehendere*, *arripio*, *ui*, *eptum*, *ipere*. Toetasting, v. *prehensio*, *onis*, *f.* *apprehensio*, *onis*, *f.* *arreptio*, *onis*, *f.* Toegetast, v. d. *prehensus vel prensus*, *apprehensus vel appransus*, *arreptus*, *a*, *m.*

Toetellen, b. w. *adnumero*, *avi*, *atum*, *are*. Toetelling, v. *adnumeratio*, *onis*, *f.* Toegeteld, v. d. *adnumeratus*, *a*, *m.*

Toeten, b. w. een klanknabootsend woord, een toetend geluid maken, *cornu strepitum edere*, *canere cornu*. Ook is het ons. b. v. de ooren toeten mij, *aures mihi tinniunt*. Van hier: toeter, m. *cornicen*, *inis*, *m.* Zamenstell. toethoorn, *buccina*, *ae*; *f.* *concha*, *ae*, *f.* bij *Ovid.* Toeter, m. *buccinator*, *oris*, *m.*

Toetreden, o. w. zoo bijkomen, *accedo*, *essi*, *essum*, *edere*. Tot iemands gevoelen toe treden, *ire in sententiam alicujus*. Toetreden is ook, *pergere*; *calcare*, ook *calcando aperire vel contegere*. Ook zeer veel als naderen, *propinquare*, *appropinquare*. Toetreding, v. *accessio*, *onis*, *f.* *itio in sententiam alicujus*, ook *apertio calcando*, ook *appropinquatio*, *onis*, *f.* Toegetreden, v. d. *calcando apertus*, ook *appropinquatus*, *a*, *m.*

Toetrekken, b. w. naar zich toehalen, *adtraho*, *axi*, *actum*, *ere*. Ook door toetrekken sluiten, *attrahendo claudere*, ook *contrahere*. B. v. de zeilen toetrekken, *contrahere vela*. Toetrekking, v. *adtractio*, *onis*, *f.* *conclusio trahendo*, *contractio*, *onis*, *f.* Toegetrokken, v. d. *adtractus*, *attrahendo claus*, *contractus*, *a*, *m.*

Toets, m. *experimentum*, *i*, *n.* *tentamen*, *inis*, *n.* *tentamentum*, *i*, *n.* *periculum*, *i*, *n.* Toets wordt ook gebruikt voor het zamengestelde toetssteen, *index*, *icis*, *m.* *lapis Lydius*, *Heraclius lapis*, bij *Plinius*. Van hier:

Toetsen, b. w. eigenlijk *experimentum facere*, *tento*, *avi*, *atum*, *are*; ook *ad lapidem lydium examinare*, *probare*. Van hier: toetser, *tentator*, *probator*, *oris*, *m.* bij *Cicero*. Toetsing, v. *tentatio*, *onis*, *f.* *probatio*, *onis*, *f.* Getoetst, v. d. *tentatus ad lapidem lydium*, *examinatus*, *probatus*, *a*, *m.*

Toeval, o. *casus*, *us*, *m.* *accidentia*, *ae*, *f.* *eventus*, *us*, *m.* bij *Kil.* Bij geval, *casu*, *fortuito*, *forte fortuna*, *fortuito*, *adv.* Van hier:

Toevallen, o. w. *accidere*, *evenire*. Ook iemands partij kiezen, *accedere vel se adjungere alicui*. Ook door vallen gesloten worden, *cadendo claudi*. B. v. het dekzel is toegevallen, *operculum cadendo clausum est*. Van hier: toevallig, bijv. n. *fortuitus*, *a*, *um*; bijw. *fortuito*, zie bij toeval. Toevalliglijk, bijw. in hetzelfde als bij toeval. Toevalligheid, v. *conditio vel ratio fortuita*. Men zegt ook toevallen van eene wonde, *solidescere*, *solidari*, bij *Plin.* Toegevallen, v. d. van eene wonde sprekende, *solidatus*, *a*, *m.*; *consolidatus*, *a*, *m.*

Toeven, o. w. zoo veel als draalen, zich ophouden, *cunctor*, *atus sum*, *ari*; *cesso*, *avi*, *atum*, *are*; *moror* et *commoror*, *atus sum*, *ari*. Toeven is ook een b. w. in den zin van onthalen, *laute excipere vel curare aliquem*. Met drank, *urgere aliquem multis culullis*, *torquere aliquem mero*, bij *Horatius*. Van hier: toever, m. *cessator*, *oris*, *m.* *cunctator*, *oris*, *m.* Toeving, v. *cunctatio*, *onis*, *f.* *cessatio*, *onis*, *f.* *mo-*

Digitized by Google

ra, ae, f. moramentum, i, n. bij *Apul.*

Toeverlaat, m. toevlugt, *refugium, ii, n. confugium, perfugium, ii, n. profugium, ii, n. receptaculum, i, n. recessus, us, m.* Het plegtanker wordt ook toeverlaat genoemd, *anchora sacra.*

Toevertrouwen, o. w. *fido, fisus sum, fidere, confidere.* Iemand iets toevertrouwen, *fidei alicujus aliquid committere.* Toevertrouwd, v. d. *fidei alicujus commissus, a, m.*

Toevlieden, o. w. toevlugt nemen, *confugio, gi, gitum, gere, perfugere.*

Toevliegen, o. w. *advolo, avi, atum, are.* Ook zeer schielijk aankomen, *advolare, coleriter advenire.* Toegevlogen, v. d. *advolatus, a, m.*

Toevloed, m. *adfluentia, ae, f.* Ook zoo veel als menigte, *copia, ae, f. multitudo, inis, f. frequentia, ae, f.*

Toevloeijen, o. w. *adfluo, uxi, uxum, uere,* bij *Cicero.* Toevloeijing, v. *adfluentia, ae, f.* Van de geschrevene letters zegt men ook toevloeijen, wanneer dezelve door te veel inkt vol en in elkander loopen, *nimio atramento confundi.* Dan is toevloeijing, *confusio nimio atramento nata.* En toegevloeid, v. d. is in dien zin, *nimio atramento confusus, a, m.*

Toevlugt, v. schuilplaats, *perfugium, profugium, refugium, suffugium, ii, n. receptaculum, i, n. receptus, us, m. recessus, m.* Toevlugt nemen, *perfugere, confugere, refugere, ad aliquem.* Zamenst. toevlugtplaats, *asylum, i, n. ara, ae, f. portus, us, m.*

Toevoegen, b. w. *adjungo, unxi, unctum, ungere, applico, cavi & cui, catum & citum, icare, adjicio, eci, ectum, icere.* Toevoeging, v. *adjunctio, onis, f. applicatio, adjectio.* Toegevoegd, v. d. *adjunctus, applicatus, adjectus, a, m.* Toevoegelijk, een woord in de spraakkunst, *adjectivus, a, m.*

Toevoer, m. aanvoering van voorraad, *subvectio, advectio, adportatio, onis, f.* volg. *Schell. subvectus, us, m.* bij *Tacitus.* Van eetwaren, *commeatus, us, m.* Iemand den toevoer afsnijden, *intercludere aliquem commeatu.* Zamenstell. toevoerschip, *navigium vectorium,* bij *Caesar.* Van hier:

Toevoeren, b. w. *subvehere, adportare.* Toevoerer, m. *advector, oris, m.* Toevoering, v. *subvectio, advectio, apportatio, onis, f.* Toegevoerd, v. d. *subvectus, advectus, adportatus, a, m.*

Toevouwen, b. w. door vouwen digt maken, *complicando claudere.* Ook te zamen vouwen, *complico, avi vel cui, atum vel itum, are.* Toevouwing, v. *complicatio, onis, f.* Toegevouwd, v. d. *complicatus, a, m.* Men vindt ook *complicitus, a, m,* bij *Apul.*

Toevriezen, o. w. *glacio, avi, atum, are; conglaciare, gelare, gelascere,* ook *frigore concrescere, vel claudi.* Rondom toevriezen, *circumgelari,* bij *Plinius.* Toevriezing, *congelatio, onis, f. concretio frigore.* Toegevrozen, v. d. *glaciatus, conglaciatus, frigore concretus.* Ontoevriesbaar, *incongelabilis, lis, le,* bij *Gell.*

Toevullen, b. w. geheel en al vullen, *prorsus, plane vel omnino implere, complere vel explere,* ook *obstruere.* Toevulling, v. *expletio, onis, f.* bij *Cicero.* Voor toestopping is het, *obstructio, onis, f.* Toegevuld, v. d. *prorsus, plane vel omnino, completus, expletus, impletus, obstructus, a, m.*

Toewallen, b. w. *vallo claudere vel obstruere, obvallare.* Toewalling, v. *conclusio ope valli.* Toegewald, v. d. *vallo clausus, obvallatus, a, m.*

Toewas, m. *incrementum, i, n. accrementum, i, n. accretio, onis, f. accessio, onis, f. auctio, onis, f.* Van een stuk land, *alluvio, onis, f.* Van de natuur, *agnatio, onis, f.* Van hier

Toe-

Toewassen, o. w. *increscere, adcrescere, augeri*, ook *porro grescere, pergere crescendo*. Ook voor digt wassen: b. v. van eene wond, *consolidari, coalescere, coire, sanari*. Toewassing, v. *adcretio, onis, f. auctio, onis, f. consolidatio, onis, f. sanatio, onis, f.* Toegewassen, v. d. *increatus, adcretus, auctus, consolidatus, sanatus, a, m; alluvione auctus, agnatus, a, m.*

Toewater, o. *aqua frigore concreta*. B. v. het is toewater, *aquae frigore sunt concretae*.

Toewegen, b. w. *adpendo, pendi, pensum, pendere aliquid alicui*. Toeweging of het toewegen, *adpensio, onis, f.* Toeweger, m. *adpensor, oris, m. adpendens, entis, m.* bij *Schell.* Toegewogen, v. d. *adpensus, a, m.*

Toewellen, o. w. *aestu vel arena instabili claudi*. B. v. de mond van die rivier is toegeweld, *ostium fluminis ejus aestu vel arena instabili clausum est*. Toewelling, v. *conclusio aestu vel arena instabili*. Toegeweld, v. d. *aestu vel arena instabili clausus, a, m.*

Toewelven, b. w. *camera vel fornice claudere*, ook *concamerare*. Toegeweld, *concameratus, a, m; camera vel fornice clausus, a, m.*

Toewenden, b. w. zoo veel als toekeeren, *obverto, verti, versum, vertere, advertere*. Iemand den rug toewenden, *advertere tergum alicui vel ad aliquem*. Toewending, v. *obversio & adversio, onis, f.* Toegewend, v. d. *obversus, adversus, a, m.*

Toewenken, o. w. *ad vel annuo, ui, uere, innuere, nutu significare*, bij *Kiliaan*; ook *adnuto, avi, atum, are, alicui*. Toewenking, v. *actio annuendi, innuendi vel adnutandi*. Toegewenkt, v. d. *nutu significatus vel indicatus, a, m.*

Toewenschen, b. w. *exoptare aliquid alicui, bene alicui precari*. In eenen kwaden zin is het meest, *imprecor, atus sum, ari*. Toewensching, v. *exoptatio, onis, f.* In eenen kwaden zin, *imprecatio, onis, f.* Toegewenschte, v. d. *exoptatus, a, m.*

Toewentelen, b. w. naar toe wentelen, *advolvo, olvi, utum ere*, ook *volvendo claudere vel operire*, ook onz. *advolvi, volvendo claudi*. Toewenteling, v. *actio advolvendi vel volvendo claudendi*. Toegewenteld, v. d. *advolutus, volvendo clausus*.

Toewerken, b. w. *fine intermissione laborare vel operari, velociter laborare*, ook *laborando claudere vel operire*. Toewerking, v. *operatio continuus, labor non intermissus, actio laborando claudendi*. Toegewerkt, v. d. *laborando vel agendo clausus vel opertus, a, m.*

Toewerp, m. zie toegift. Ook is het zoo veel als toewerping, v. *adjectio, onis, f.*

Toewerpen, b. w. *toesmijten, adjicio, eci, ectum, icere, projicere aliquid alicui*. Ook zoo veel als bijvoegen, *addo, idi, itum, ere*. Toewerping, v. *adjectio, onis, f. adjectus, us, m. projectio, onis, f. additio, onis, f.* Toegeworpen, verl. d. *adjectus, projectus, additus, a, m.*

Toewervelen, b. w. met eenen wervel toesluiten, *verticillo claudere, firmare, adstringere*. Toewerveling of het toewervelen, *conclusio vel adstrictio ope verticilli*. Toegewerveld, v. d. *verticillo clausus, firmatus vel adstrictus, a, m.*

Toewigt, o. zie toegift.

Toewijden, b. w. toewijding, v. en toegewijd, v. d. zie bij toeheiligen.

Toewijf, zie Bijwijf.

Toewijzen, b. w. toeschikken, *adtribuo, ui, utum, uere, aliquid alicui*. In regten toewijzen, *adjudico, avi, atum, are; addico, ixi, ictum, icere*, ook *adsigno, avi, atum, are*. Veel beloven, *condicere*, bij *Cicero*. Toewijzing, v. *adtributio, onis, f. adjudicatio, addictio, adsignatio, condictio, onis, f.*

Toe-

Toegewezen, v. d. *attributus, a, um; adjudicatus, a, um; addictus, a, um; adsignatus, a, um; condictus, a, um.*

Toewinden, b. w. te zamen winden, *convolvo, olvi, utum, ere, obvolvere.* Ook door winden sluiten, *volvendo claudere, operire, obstruere.* Ook door middel van winden iets ergens naar toe brengen, *ope trochlearum vel machinae tractoriae promovere aliquid.* B. v. men heeft het schip naar den wal toegewonden, *ope trochlearum navem terrae admoverunt.* Toewinding, v. *convolutio, onis, f. obvolutio, onis, f. conclusio volvendo effecta,* ook *ope trochlearum accessus.* Toegewonden, *convolutus, a, um; obvolutus, a, um; volvendo clausus vel apertus, machinae tractoriae ope admotus, a, um.*

Toewringen, b. w. te zamen draaijen, *contorqueo, torsi, tortum, torquere, constringo, inxi, ictum, ingere.* B. v. de handen toewringen, *contorquere vel constringere manus.* Toewringing, v. *contortio, onis, f. constrictio, onis, f.* Toegewrongen, v. d. *contortus, constrictus, a, um.* Ook is toewringen zoo veel als, *contorquendo vel constringendo claudere,* dan is toewringing, *conclusio contorquendo,* en toegewrongen, *contorquendo vel constringendo clausus, vel firmatus.*

Toezagen, b. w. zoo veel als drijtig zagen, *acriter serrare, serram acriter ducere, serrando pergere.*

Toezang, m. *epodos, i, m.* bij *Quintil.*

Toezegelen, b. w. met een zegel toemaken, *signare, obsignare, consignare, sigillare,* bij *Varro.* Toezegelaar, m. *signator, obsignator, consignator, sigillator, oris, m.* Toezegeling, v. *signatio, obsignatio, consignatio, sigillatio, onis, f.* Toegezegeld, v. d. *signatus, obsignatus, consignatus, sigillatus, a, um.*

Toezeggen, b. w. zoo veel als beloven, *addicere, condicere, spondere, polliceri, promittere.* Toezegging, v. *addictio, condictio, pollicitatio, promissio, onis, f. promissum, i, n.* Toegezegd, *addictus, condictus, pollicitus, promissus, a, um.*

Toezenden, b. w. *mittere, submittere, ad vel allego, avi, atum, are.* Toezending, v. *missio, onis, f. missus, us, m. submissio, onis, f. ad vel allegatio, onis, f.* Toegezonden, v. d. *missus, submissus, ad vel allegatus, a, um.*

Toezien, o. w. toekijken, opletten, *specto, avi, atum, are, inspectare, adspicio, exi, ectum, icere, inspicere.* Ook is toezien, zoo veel als geduldig verdragen, *pati, perpeti, ferre, perferre.* Ook opletten, *attendere, animum advertere.* B. v. ziet toe dat gij niet valt, *vide vel cave ne cadas.* Ook zoo veel als voorzien, *providere.* Ook is het bij *Kil. circumspicere, respicere, capessere oculis.* Toeziener, m. *spectator, oris, m. inspector, oris, m. curator, oris, m. cautor, oris, m. animadversor, oris, m.* Toezigt of het toezien, *spectatio, onis, f. inspectio, onis, f. adspectus, us, m.* Toezigt is ook, *cura, ae, f.* Voor-bewaring, *custoditio, onis, f.* Ook voogdijschap, *tutela, ae, f.* Zorgvuldigheid of omzigtigheid, *circumspectio, onis, f. circumspicientia, ae, f.* bij *Gellius.* Oplettendheid, *attentio, onis, f. animadversio, onis, f.* Toegezien, v. d. *spectatus, inspectus, adspectus, inspectatus, cautus, a, um; provisus, a, um.* Toezigt, o. *aspectio, onis, f. respectus, us, m. observatio, cautio,* ook *cura, ae, f. ratio, onis, f.* bij *Kil.*

Toezijpen, o. w. *guttatim incidendo claudi, instillando claudi.* Toegezijpt, v. d. *guttatim, incidendo vel instillando clausus, a, um; vel obturatus, a, um.*

Toezingen, b. w. *accino, ui, entum,*

Digitized by Google

tum, *inere*, *alicui*, ook *adcantare*, bij *Stat.* Toegezongen, v. d. *adcantatus*, *a*, *m.*

Toezinken, o. w. *assidere.*

Toezuigen, b. en o. w. *fugendo claudere*, ook *fugendo pergere*, onz. *imbibendo claudi* Toezuiging, v. *conclusio fugendo vel imbibendo.* Toegezogen, v. d. *fugendo vel imbibendo clausus*, *a*, *m.*

Toezuipen, o. w. *perpoto*, *avi*, *atum*, *are*; *potando pergere.*

Toezwaaijen, b. w. eigenlijk *vibrare aliquid aliquo.* Fig. zegenen iemand lof toezwaaijen, *impertire*, *laudem alicui.* Toegezwaaid, v. d. *impertitus*, *a*, *m.*

Toezwellen, o. w. *turgendo claudi.* Toegezwollen, v. d. *turgendo clausus*, *a*, *m.*

Toezwemmen, o. w. *adno vel adnato*, *avi*, *atum*, *are*, ook *celeriter natare.*

Toezweren, o. w. *adjuro*, *avi*, *atum*, *are*; *jurejurando confirmare.*

Toezweren, o. w. *ulcerando claudi.* B. v. mijn oog is toegezworen, *oculus mihi ulcerando clausus est.*

Toffel, v. zoo veel als muil, *crepida*, *ae*, *f. sandalium*, *ii*, *n.*

Tof, tuf, tofsteen of tuffteen, m. *tofus*, *i*, *m. & tophus*, bij *Vitr.* Zamenstell. tofaarde, *terra tofacea*, *vel tophacea.* Tofachtig, *tofaceus*, *vel tophaceus*, *a*, *m.*

Tog, ja tog, zoo veel als zeker, *sic*, *ita*, *certe.* Ook ei, lieve, *quaeso.* B. v. hoor tog! *audi quaeso!* Ook niet te min, *nihilominus*, *tamen*, *attamen.* Hij had het eerst geweigerd, maar hij is tóg gekomen, *primo negaverat*, *nihilominus tamen venit.*

Togt, *Kiliaan* spelt tocht, m. zoo veel als reis, onderneming ter zee, *iter*, *profectio*, *expeditio*, *onis*, *f. itio*, *onis*, *f. cursus*, *us*, *m.* Zoo veel als de optogt van een leger, *agmen*, *inis*, *n.* Den togt sluiten, *claudere agmen.* Een buiteolandsche togt, *peregrinatio*, *onis*, *f.* Ook beteekent het eenen inval in des vijands land, *excursus*, *us*, *m.* *excursio*, *onis*, *f. excursatio*, *onis*, *f.* Ook eene zware moeijelijkheid, *calamitas*, *atis*, *f. molestia*, *ae*, *f.* Ook zoo veel als zware ziekte, *aegrotatio*, *onis*, *f. morbus gravis.* Togt heeft ook eene geheel andere beteekenis van lucht, wind, eigenlijk de zuiging van den wind, dien men tusschen deuren of ventters, die tegen over elkander open staan, gewaar wordt, *meatus*, *vis aeris vel venti*, ook *ventus* alleen. B. v. ik voel togt, *ventum sentio.* In den togt zitten, *sedere adversus flatum venti*, *vel sedere flatui venti vel aëris adversum (participium.)* Het togt hier sterk, *vehemens in hunc locum est flatus venti.* Togt of tocht, is ook zoo veel als vruchtgebruik, men gebruikt thans meer tugt of tucht, *usus fructus*, *us*, *m.* Van hier het Geldersch werkwoord togten of tuchten, *usum fructus alicui destinare*, *praebere*, *adscribere*, *usufructuarium re*, *adscribere*, *usufructuarium aliquem instituere.* Tocht or tugtgoed, *res usufructuariae.* Togtenaar, m. *usufructuarius*, *il*, *m. fructuarius*, bij *Kiliaan.* Togt of tugtenares, *usufructuaria*, *ae*, *f. in Pandectis.* Gerief, *ae*, *f. in Pandectis.* Getogt, togt, getocht, getugt of getucht, *usufructu donatus*, *a*, *m.* Togt is ook nog eene sterke begeerte of drift naar iets, *ardor*, *oris*, *m. vehemens appetentia*, *ae*, *f.* Togt of drift der zuz, *us*, *m.* Togt of drift der varkens, *subatio*, *onis*; *f.* Van hierin togtig of tochtig bijv. n. *venti flatui vel vento parvius*, *persabilis*, *lis*, *le.* Togtig is ook ritsig, *catulient*, *omn. g.* Van paarden, *equiens*, *entis*, *omn. g.* bij *Plin.* Van varkens, *subans*, *antis*, *omn. g.* Tochtig of togtig zijn, *vento patuisse vel persabilem esse.* Voor ritsig zijn, *catulire.* Van paarden, *equio*, *ivi*, *itum*, *ire*, bij *Plin.* Van varkens, *subo*, *avi*, *atum*, *are*, bij denzelfd. Togtigheid, v. is hetzelfde als togt of tochtigheid. Zamenstell. togt of tochtgat, *spiraculum*, *i*, *n. spiragas*, *spiraculum*, *i*, *n.* bij *Virg.* Togtmentum, *i*, *n.* bij *Virg.* Togt of togtkruid, *aparine*, *es*, *f.*

Togt-

Digitized by Google

Togtpaard, *equus vectorius*. Togtwind, *ventus perflans*. Togtgenoot, *socius itineris*, ook *commilito, onis, m.*

Tokay, eene ſtad in Hongarye, vermaard door den wijn in derzelver nabijheid wasſende, *Tocaſia, ae, f.* volgens *Hoogſt.* doch *Scheller* noemt dezelve *tocaeum, aei, n. vel tocaea, ae, f.* Zamenſtell. Tokaywijn, *vinum Tocaeanum vel Tocaeenſe.*

Tokkebollen, o. w. *ariſtare capite, coniscare, capite quatere, capita inter ſe collidere more arietum, adverſis frontibus concurrere, inter ſe adverſis cornibus incurſare*, bij *Kiliaan.*

Tokkelen, b. w. zoo veel als aanzetten, aanporren, *excitare, incitare, ſtimulare, inſtimulare.* Van hier: tokkeling, v. *excitatio, onis, f. incitatio, onis, f. incitamen, inis, n. incitamentum, i, n.* Tokkelen is ook, *ludere, pulſare digitis inſtrumentum quoddam muſicum*

Tokken, zoo veel als tikken, b. w. *leviter manu vel digito tangere, vel attingere.* Ook zoo veel als ſpelen, *ludere, vel pulſare inſtrumentum muſicum digitis.* Ook zoo veel bij *Kiliaan* als aanlokken, *allicere, pellicere.*

Tol, m. doortogtgeld, *vectigal, alis, n. portorium, ii, n. tributum publicum, i, n.* bij *Cicero*; ik geloof onder verbetering dat *publicum* een bijv. n. is waaronder de ouden *portorium* of *vectigal* verſtonden. Tol op de beesten, die in eene ſtads weide loopen, *ſcriptura, ae, f.* Verpagting van dezen tol is ook *ſcriptura*, bij *Cicero.* En de verzameling daarvan, *ſcriptus, us, m.* bij denz. Aan tol onderhevig, *vectigalis, is, e, tributarius, a, m.* Den tol aan de natuur betalen, *naturae debitum ſolvere vel reddere*, bij *Nepos.* Zamenſtell. tolbediende, *ſervus portorii.* Tolgeld, *pecunia vectigalis*, bij *Cicero.* Tolbek, tolhuis, *ſtlonium, ii, n. ſedes portorii*, bij *Scheller.* Tollenaar, *telon, onis, m. telonarius, ii, m. telones, ae, m. telonis, is, m. publicanus, i, m. decumanus, i, m. portitor, oris, m. redemptor, oris, m. manceps, ipis, m. tributorum collector*, bij *Kil.* Tolmeester is hetzelfde. Tolpachter, *conductor portorii.* Tolpligtig, *portorio obnoxius, a, m.* Tolſchriver, *ſcriba portorii*, bij *Scheller.* Tolvrij, *immunis a portorio.*

Tol, m. een draaitol, *turbo, inis, m. trochus, i, m.* Verkl. tolletje, *trochulus, i, m.* Naar eenen tol gelijkende, *turbinatus, a, m; turbinaus, a, m* Van hier: tollen, *ludere trocho vel turbinem verſare*, bij *Cicero.*

Toledo, eene ſtad in Spanje, *Toletum, i, n.* Van Toledo, *Toletanus, a, m.*

Tolk, m. *interpres, etis, f.* Van hier: vertolken, *interpretor, atus ſum, ari.* Vertolkt, v. *interpretatus.*

Tomar, eene ſtad in Portugal, *Nubantia, ae, f.*

Tombe, v. een onduitsch woord zoo veel als praalgraf, *tumulus honorarius*, bij *Suet.*

Tombut, eene ſtad in Nigritie *Tombutium, ii, n.*

Ton, v. *tina, ae, f. dolium, ii, n. cadus, i, m.* Dat naar eene ton gelijkt, *doliaris, is, e.* Van eene ton, *doliarius, a, m.* Een ton of tonne gouds, *centena millia florenorum.* Verkl. tonnetje, *doliolum, i, n.* Zamenſt. tonnemaker, *doliorum confector, victor, oris, m.* Tonneman, *ſignis marinis formam dolii habentibus praefectus.* Tonharing, *halec muriatum vilius.* Tonvisch, *afellus ſaltus* Tonſtaaf, *aſſula, ae, f. aſſeculus, i, m.* waarbij men *dolia* voegen kan. Zeeton, *ſignum dolii inſtar in mari fluctuans, vada ac brevia nautis indicans.* Van hier het b. w. tonnen, zoo veel als in eene ton doen, *infundere in tinam, defundere in dolium, fundere in cadum.* ook *tinae, dolia vel cadi includere.*

Tonder of tontel, zie tintel.

Digitized by Google

Tonderen, eene ſtad in Sleeswijk, *Tondria, ae, f. Tondera, ae, f.* bij *Schell.*

Tong, v. *lingua, ae, f.* bij *Cic.* De tong losmaken, *expedire vel ſolvere linguam*, ook *ſolvere vinculum linguae.* Het ligt mij op de tong, *ſedet vel verſatur in lingua.* De tong houden, *continere vel coercere linguam.* Iemand op de tong helpen, *ferre ſermonibus aliquem*, bij *Liv.* Het hart op de tong hebben, *aperte loqui, mentem in lingua habere.* De tong uitſteken, *exſerere linguam.* Ook zoo veel als beſpotten, *ſubſannare.* Op de tong rijden, *ferri ſermonibus, in omnium ore verſari, omnium ſermonibus vapulare*, bij *Cicero.* Lang van tong zijn, *loquacem eſſe.* Verkl. tongetje, *lingula, ae, f.* bij *Gell.* Van den evenaar, *examen, inis, n.* bij *Virg.* Van de longpijp, *epiglottis, idis, f. gurgulio, onis, f.* bij *Varro.* Van eene fluit, *lingula vel ligula, ae, f.* waarbij men *tibiae* voegen kan. Van hier: tongig, bijv. n. *linguax, acis, comp. g.* Zamenſtell. tongader, *vena linguae, vena lingualis.* Tongpolsader, *arteria linguae vel arteria lingualis.* Tongaloë, *aloë linguaeformis, aloë linguata*, bij *Linn.* Tongband of tongriem, *vinculum linguae.* De geneeskundigen zeggen ook, *frenulum linguae.* Spreekwoord: hij is wel van den tongriem geſneden, *loquacisſimus ille eſt.* Tongbeen, *os linguae, os linguale, os hyoides vel hyoideum.* Tongblad of tongkruid, *hypoglosſum, i, n. ruscus hypoglosſum*, bij *Linn.* mogelijk is het de *lingulaea* van *Plinius.* Tongklier, *glandula lingualis.* Tongeloos *elinguis, is, e.* Twee of drie tongig, *bi vel trilinguis, is, e.* Tongpranger, *linguarium, ii, n.* bij *Seneca.* Ook wordt dit werktuig tongſchroef genoemd. Tongſteen, *gloſſopetra, ae, f.* bij *Plinius.* Tongworm, *lytta vel lyſſa, ae, f.*

Tong, v. is eene ſoort van platte viſch, *ſolea, ae, f. pleuronectes ſolea, vel pleuronectes linguatula*, bij *Linn.*

Tongſchrapen, b. w. (iemand) *eallide expiscari vel indagare.* Van hier: tongſchraper, m. *callidus percontator ſive indagator, oris, m.*

Tonijn, tonnijn, zie thonijn.

Toog, zie teug.

Toogen, b. w. hier voor gebruiken wij thans meer betogen, *ostendere, indicare, monstrare, demonſtrare.* Ook is toogen in Friesland zoo veel als dragen, brengen, ſlepen, bijeenbrengen, *ferre, portare, adferre, congerere*, Van hier: tooger, bij *Kil. digitus index.*

Tooi, m. zoo veel als opſchik, *ornatus, us, m. ornamentum, i, n. decoramen, inis, n.* bij *Silius.* Van hier: toogen, b. w. *ornare, adornare, exornare, decorare, condecorare.* Van hier: tooiſel, o. *ornamentum, i, n. ornatus, us, m.* Zamenſtelling. haartooiſel, *ornamentum capillare*, ook *capillare, is, n.* bij *Kiliaan.*

Toom, m. breidel, *frenum, i, n. habena, ae, f. lorum, i, n. retinaculum, i, n.* Toom is ook zoo veel als een broeiſel: b. v. van kippen en hoenders, *pullitio, onis, f. pullities, iei*, bij *Colum.* Eenen toom aandoen, *injicere frenum.* Den toom inhouden, *edducere habenam.* Schieten laten of den toom vieren, *remittere frenum vel habenam*, bij *Schell.* In den toom houden, *cohibere, coërcere, domare, frenare.* Van hier:

Toomen, b. w. zoo veel als eenen toom aandoen, *frenare, infrenare, injicere frenum.* Overdr. zoo veel als wederhouden, *cohibere, coërcere, frenare, domare.* Van hier: tooming, v. *injectio freni vel frenorum, infrenatio, onis, f.* wij gebruiken meer het werkw. als zelfſtandig o. het toomen. Overdragt. van de tong, driften enz. *infrenatio, coercitio, onis, f. domitus, us, m. domitura, ae, f.* Zamenſtell. toomgeld, *pecunia pro freno vel*

Digitized by Google

habena, bij *Schell.* Toomeloos, *infrenis, is, e; effrenis vel effrenatus, a, m;* dit laatſte wordt ook overdragtig gebruikt: b. v. toomelooze begeerte, *cupiditas effrenata.* Toomeloosheid, v. *effrenatio, onis, f.* Toomvast: b. v. een toomvast paard, *equus adſuefactus frene.* Toomeloos, bijw. *effrenate, adv.*

Toon, m. geluid, klank, ſtem, wijze, *tonus, i, m. ſonus, i, m. accentus, us, m. numerus, i, m. tenor, oris, m.* Een zoete toon, *canor, oris, m.* Een zoeten toon hebbende, *canorus, a, m.* De toon van een ſpeeltuig is ook, *phthongus, i, m.* bij *Vit.* Een halve toon, *hemitonium, ii, n.* bij denz. Een vierde toon, *diëſis.* Den toon aangeven, *praeire voce, ſono vel tono.* Overdr. *praeire exemplo, praeferre facem.* Op eenen hoogen toon ſpreken, *elate loqui, ſuperba oratione uti; imperioſe loqui.* Op denzelfden toon voortvaren, *eandem perſequi orationem.* Van toon veranderen, *aliter loqui, alia uti oratione, aliud ſonare.* Buiten den toon geraken, *vero tono vel ſono excidere vel aberrare.* Ook zoo veel als wijze, *ratio, onis, f. modus, i, m.* B. v. wij zullen op dienzelfden toon voortgaan, *eodem modo vel eadem ratione pergemus.* Zamenſtell. toonkunst, *muſica, ae, f.* Toonkunstenaar, *muſicus, i, m.* Toonmeting, *proſodia, ae, f.* Toonſpraak is hetzelfde. Toonregel, *ſcala muſica.* Toonlettergreep, *ſyllaba tonum habens.* Toonteeken, *accentus, us, m. ſignum toni,* bij *Schell.* Toonſchillend, *diatonus, a, m;* bij *Vitr.*

Toon, m. is ook zoo veel als teen, *digitus pedis.*

Toon, m. is ook zoo veel als vertooning, *demonſtratio, oſtentatio, onis, f.* ook *expoſitio mercium.* Zich ten toon ſtellen, *ludibrio ſe exponere.* Ten toon ſtaan, *oſtentui vel ludibrio eſſe.* Zamenſtell. toonbank, *projectum tabernae vel tabula in qua merces oſtenduntur vel expo-nuntur.* Toonbord zoo veel als uithangbord, *tabula generis mercium venalium indicans, inſigne, is, n.* Toonbrood, een woord der Joodſche kerk, *panis propoſitionis.*

Tooneel of toneel, o. plaats in den ſchouwburg, alwaar de ſpelen vertoond worden, dus eigenlijk *ſcena, ae, f.* Doch de woorden *ſcena & theatrum, i, n.* worden door alle ſchrijvers *promiſcue* gebruikt, zoo wel om de vertoonplaats als om de ſchouwplaats aan te duiden. Ten tooneele voeren, *producere in ſcenam.* Ten tooneel verſchijnen, *prodire in ſcenam.* Tooneel of toneel is ook een gedeelte van een bedrijf, *ſcena, ae, f.* Het voorſte van het tooneel is, *proſcenium, ii, n.* En de verhevenſte plaats van hetzelve, *pulpitum, i, n.* Verkl. tooneeltje, *theatridium, ii, n.* bij *Varro.* Van het tooneel, *theatralis, lis, le; ſcenicus, a, m; ſcenaticus, ſcenalis & ſcenatilis, lis, e.* Op zijn tooneelsch, *ſcenice, adverb.* Zamenſtell. tooneeldicht of tooneelſtuk, *fabula, ae, f.* Zoo het een blijſpel is, *comoedia.* Een treurſpel, *tragoedia, ae, f.* Een tooneelſtuk vertoonen, *ducere, dare vel agere fabulam.* Tooneeldichter, *poëta ſcenicus.* Ook zegt men tooneelſpeldichter, tooneelgek of tooneelzot, *ſcurra theatralis vel ſcenicus.* Tooneellist of tooneelſpeler, *actor, oris, m. hiſtrio, onis, m.* Van de tooneellisten of tooneelſpelers, *hiſtricus, a, m; hiſtrionalis, is, e.* Tooneelkonst, *hiſtrionia, ae, f.* bij *Plaut.* Tooneelklucht, *comoedia, ae, f.* Tooneellaars, *cothurnus, i, m.* Tooneelzok, *ſoccus, i, m.* welke woorden in beide talen voor den verhevenen ſtijl van het treurſpel in den lagen van het blijſpel gebezigd worden, b. v. de hooge ſchoen en lage zok. Tooneelpop, *neuroſpaſtum, i, n.* Tooneelſcherm, *ſiparium, ii, n.* bij *Cicero.* Tooneelſpeelſter, v. *actrix, icis, f.* Tooneelſie-

Digitized by Google

road, *ornatus theatri*, bij *Vitr.* Tooneelstellers, *artifices scenici*, bij *Cic.*

Toonen, b. w. wijzen, laten zien, *monstro, avi, atum; are; ostentare, ostendo, endi, ensum & entum, endere, demonstrare*, bij *Schell.* Ook zoo veel als bewijzen, *ostendere, demonstrare, probare, monstrare.* Aan den dag leggen, *ostendere, indicare declarare, significare, demonstrare, monstrare.* Toon, dat gij een man zijt, *praesta te virum.* Zoo veel als leeren, *docere.* B. v. de tijd zal ons het toonen, *tempus nos docebit vel nobis declarabit.* Zich toonen, *agere, vel se habere.* B. v. zich droevig toonen, *agere tristem vel se tristem habere.* Zoo veel als te voorschijn brengen, *producere, proferre.* Toonende wijze is in de spraakkunst, *modus indicativus.* Tooner, m. *monstrator, demonstrator, oris, m. index, icis, m.* Tooning, v. *monstratio, onis, f. demonstratio, probatio, indicium, ii, n. significatio, onis, f. declaratio, onis, f.* bij *Schell.*

Toorn, m. gramschap, *ira, ae, f. iracundia, ae, f.* volgens *Schell.* In toorn geraken, *irritari, ira incendi.* Van toorn blaken, *excandescere ira.* Het blaken van toorn, *excandescentia, ae, f.* Iemands toorn gaande maken, *alioui iram movere, iram alicujus concitare, irritare aliquem.* Den toorn bedaren, *sedare iram.* Zijnen toorn uitbraken, *effundere vel evomere iram.* Den toorn laten varen, *deponere vel ponere iram, vel omittere iram.* De toorn bedaart, *ira defervescit vel desiagrat, decedit, abit vel evanescit; Kiliaan* verklaart het woord toorn ook door *stomachus, indignatio, bilis.* Van hier: toornig, zoo veel als gram, verstoord, *iratus, a, m; infestus, a, m; infensus, aversus, a, m; ira percitus.* Ook zoo veel als driftig, schielijk tot toorn overslaande, *iracundus, a, m; stomachosus, a, m; proclivis ad iram, propensus ad iram;* bijw. *irate et iracunde.* Toornig worden, *irascor, atus sum, asci, stomachor, atus sum, ari.* Zamenstell. toornroede: b. *N.* van God, *virga Dei irati.*

Toorts, v. fakkel, *fax, facis, f.* ook *taeda, ae, f.* Verkl. toortsje, *faecula, ae, f.* bij *Propert.* Zamenstell. toortsdrager, m. *facifer, eri, m.* bij *Just. taedifer, eri, m. taediger*, bij *Kil.* Toortslicht, *lumen facis vel taedae.* Toortsmaker, *lychnopoeus, ei, m.* Toortskruid, is bij *Killaan*; *verbascum, i, n. herba lucernalis, candela regia.*

Toot, een vrouwenhulsel, zoo veel als kuif, *reticulum, i, n. capitium muliebre*, bij *Kil.* heeft dit woord nog andere beteekenissen, als *tutulus, cornu, extremitas instar cornu, apex, cenus, meta*; ook nog *papilla, ae, f. capitulum mammae*, ook *spomis, antistulum, cucullus.*

Tooveren, b. w. *artem magicam exercere, exercere magicen vel magiam, incantamentis uti.* Kunnen tooveren, *magicen callere, magum vel veneficum esse.* Van hier: tooverij, *ars magica, magia, ae, f. magice, es, f.* Tooveraar of toovenaar, *i, m. magus, i, m. veneficus, i, m.* bij *Cicero.* Tooveres, *saga, ae, f. maga, ae, f. venefica, ae, f.* Tooverbesje, *vetula vel anus venefica vel maga decrepita.* Toovergodin, *circe, es, f. dea, maga.* Tooverheks, zie tooveres. Tooverkonst of toverkunst, *ars magica, magice, es, f. magia, ae, f.* Tooverkruid, *circaea, ae, f.* bij *Linnaeus.* Toovernimf is hetzelfde als toovergodin. Tooverring, *annulus magicus.* Tooverschool, *schola magica.* Toovertrekken, *characteres magici.* Tooverwoorden, *verba magica.* Tooverziek, *magices amans.*

Top, m. het opperste, de kruin, *culmen, inis, n. fastigium, ii, n. summitas, atis, f. summum, i, n.* bij *Cicero.* Van eenen berg, *cacumen, inis, n. jugum, i, n. apex, icis, m.* ver-

Digitized by Google

vertex vel dorsum montis, supercilium montis, bij *Livius*. Van het hoofd, *cilo, onis, m.* bij *Juvenalis; vertex capitis*, bij *Cicero*. Het zeil in top zetten, *velum quam altissime tollere*. Het zeil al te hoog in top zetten, *nimis alte velum tollere*; overdr. is het *nimis magnifice vel splendide vivere, sumtus facere ultra modum*. Van teen tot top, *ab unguiculo ad summum capillum*. Zamenstell. top gewelf, *tectum vel camera rotunda*. Tophuif of tophulsel, *capitium muliebre*, bij *Kiliaan* is tophuif ook *galea, casis, cudo*. Topkring, in de sterrekunde, *circulus verticalis*. Toppenant, *funis antennalis vel antennae crassior*. Topmast of topsteng, anders bramsteng of bovenbramsteng genoemd, *antenna vel pars mali superior*. Toppunt, o. *summum fastigium, summus vertex; summum cacumen* enz. ook een woord in de sterrekunde, *punctum verticale, zenith, dictum*. Topstander, *aplustre, is, n.* Topzeil, *supparum, i, n. thoracium, ii, n. summum velum*. Van hier: toppen, b. w. zoo veel als de toppen afhouwen, *decacumino, avi, atum, are*. Van hier: topping, v. *decacuminatio, onis, f.* bij *Plin.*

Topaas, m. een onduitsch woord, eene soort van edel gesteente, *topazius, ii, m.* bij *Plin.*

Tor, v. zeker gekorven diertje, *scarabaeus, aei, m. et scarabeus, ei, m.* Een gouden tor, *scarabeus auratus*, bij *Linn.*

Torcello, eene kleine stad in Italie, *Altinum, i, n.*

Toren, m. *turris, is, f.* Verkl. torentje, *turricula, ae, f.* bij *Vitr.* Met torens verzien, *turritus, a, m.* Torendragend, *turrifer vel turriger, era, erum*, bij *Ovidius*. Zamenstell. toren kruid, *turritis*, bij *Linnaeus*. Torenuil, *strix flammea*, bij *Linnaeus*. Torenvisch, *dobula, ae, f. vel cyprinus dobula*, bij *Linnaeus*. Torenwachter, *vigil publicus in turri*. Torenzwaluw, *hirundo turrium*, bij *Scheller*; ook zoude men kunnen zeggen, *hirundo in turribus nidificare solita*.

Torf, zie turf.

Torgauw, eene stad in Duitschland, *Argelia, ae, f. Torgavia, ae, f. Torga, ae, f.*

Torigni, eene kleine stad in Frankrijk, *Torinia, ae, f.*

Tornauw, eene kleine stad in Boheme, *Tornavia, ae, f.*

Torn, m. ruk, harde stoot, *ictus vehemens*. B. v. in eenen torn, *uno ictu*. Torn is ook zoo veel als een ongemakkelijk werk, *opus difficile, difficultatum plenum, opus arduum ac molestum*. Ook zegt men eenen harden of zwaren torn uitstaan, voor zeer ziek zijn, *gravissime aegrotare*; dan is torn, *gravissimus morbus*. Op zee, is eenen torn uitstaan, *tempestate adflictari*; dan is torn, *tempestas, atis, f.* Van hier: tornen, b. w. zoo veel als met geweld losrukken, *vi avellere, vi solvere vel disolvere*. Ook zoo veel als eenen naad losmaken, *desuere*. Van hier het zamengestelde tornmesje, *cultellus desuendo serviens*; ook zoude men mogelijk *cultellus desutorius* kunnen gebruiken. Ook zoo veel als melding maken of aanraken, *mentionem facere, tangere aliquam rem*. B. v. daar moet men niet aan tornen, *hoc tangendum non est*. Ook zoo veel als manen, *consectari debita, flagitare debitum*, bij *Phaed.*

Tornooispel, zie toernooispel.

Torsen, b. w. *bajulo, avi, atum, are; grave onus humeris portare*. Een torsser, *bajulus, i, m.* Tot het torsen behoorende, *bajulatorius, a, m*, bij *Schell.*

Tortel of tortelduif, v. *turtur, uris, m.* een klanknabootsende naam.

Tortenkruid, o. *verbascum, i, n.*

Toskane, een landstreek in Italie, *Tuscia, ae, f. Etruria, ae, f.* Toskaansch, *Tuscus, a, m; Etruscus, a, m.*

Tot, een voorz. bij, naar, *ad, praep. cum acc. tenus, cum ablat. versus, usque cum ac-*

Digitized by Google

cusativo. Tot hier toe, *hactenus, huc usque.* Tot daar toe, *catenus, adv. eo usque.* Tot aan, *usque ad.* Tot wat tijd? *quousque?* Tot zoo ver, *eo usque.* Tot het hecht toe, *capulo tenus.* Tot den nacht, *ad noctem, usque ad noctem.* Tot dat, *donec, quoad, dum, tantisper dum*, bij *Kiliaan.* Tot nog toe, *etiamnum, adhuc, ad hoc usque tempus.* Tot mijnent, *domi meae.* Tot zijnent, *domi suae.* Tot uwent, *domi tuae.*

Totebel, v. een vierkant vischnet, *rete piscatorium quadrangulum.* Ook een oud morsig wijf, *anus sordida ac obsoleta.*

Toul, eene stad aan den Moezel, *Tullum, i, n.* Het bisdom van Toul, *episcopatus Tullensis.*

Toulouse, eene stad in Frankrijk, *Tolosa, ae, f.* Van Toulouse, *Tolosanus, a, m.*

Tournem, eene kleine stad in Frankrijk, *Tornemum, i, n.*

Tours, eene stad in Frankrijk, *Turones, um; Turonum, i, n. Turoni, orum*, bij *Scheller*; *Caesarodunum, i, n.* bij *Hoogstraten.*

Touter, zie talter.

Touw, o. zamengedraaide hennip, *cannabis torta*, bij *Persius*; *funis, is, m. restis, is, m.* Verkl. touwtje, *funiculus, i, m. resticula, ae, f.* Touw slaan, *nectere vel texere funes.* Eertijds was het werkwoord touwen in gebruik en beteekende zoo veel als *nectere, texere*, waarvan ons nog overgebleven is weeftouw. Weefgetouw, *instrumentum textorium.* Ook beteekent touwen, b. w. zoo veel als leer bereiden, *depsere, tergora depsere, coria perficere vel parare, densare, spissare, subigere.* Van hier: touwer voor leerbereider, *coriarius, alutarius.* Touwerij, *officina coriaria.* Zamenstell. touwdraaijer of touwslager, *restio, onis, m. restiarius, ii, m.* Touwbaan, *area ubi funes nectuntur.* Touwkooper, *funium negotiator.* Touwwerk der schepen, *rudentes, armamenta navium.* Touwwinkel, *taberna restiaria.* Touwen wordt ook nog gebruikt in den zin van afrossen, schoon men naar mijn inzien dan liever aftouwen, zoo veel als met een touw afrossen beteekenende, gebruiken moet, *depexum aliquem dare, func vel reste verberare. Kiliaan* heeft dit woord ook nog in den zin van week maken, *macerare, emollire.*

Traag, bijv. n. en bijw. langzaam, lui, *tardus, a, m; segnis, is, e; lentus, a, m; ignavus, a, m; piger, ra, rum, reses, idis, omn. g. defes, idis, omn. g. cunctabundus, defidiosus, a, m*; bijw. *tarde, segniter, lente, ignaviter, pigre, cunctanter, adverbia.* Traagheid, *tarditas, atis, f. segnities, iei, f. ignavia, ae, f. defidia, ae, f. cunctatio, onis, f.* Ook zoo veel als slap, *languidus, a, m.* Traagjes, *languidulus, a, m*, bij *Catullus*; bijw. *languide.* Traag van gang, *spissigradus, a, m*, bij *Plaut.*

Traan, m. *lacryma, ae, f.* Verkl. traantje, *lacrymula, ae, f.* Van hier het o. w. tranen, bij *Kiliaan* zoo veel als schreijen, *lacrymor, atus sum, ari.* Het tranen of geschrei, *lacrymatio, onis, f.* In tranen smelten, *solvi in lacrymas.* Tranen storten, *effundere vel profundere lacrymas.* De tranen niet houden kunnen, *non posse tenere lacrymas.* Iemand tot tranen bewegen, *lacrymas movere alicui.* Zamenstell. traanbuis, *canalis lacrymalis vel malis, ductus lacrymalis vel lacrymarum.* Traanbeen, *os lacrymale, os unguis*, bij *Scheller.* Tranenbrood, *panis lacrymis mistus.* Traanklier of traanmis mistus. Traanklier of traanpijp, *glandula lacrymalis.* De groote traanklier, is *glandula lacrymalis major*, ook *glandula la innominata.* De kleine heet: *glandula lacrymalis minor vel caruncula lacrymalis.* Traanoog, *oculus lacrymans.* Het ongemak zelf heet: *epiphora, ae, f.* Traanpoogen is zoo veel als tranen. Traanvloed, *rivus lacrymarum.* Traanwel, *fons lacry-*

Digitized by Google

marum. Tranendal, *vallis lacrymarum*. Tranenvogt, *salivagt*, *saliva lacrymationum*. Tranenzeep, *lema*, *ae*, *f.* bij *Hoogstraten*. Traanvlesch, *urna lacrymalis*.

Traan, o. walvisch olie, *oleum balaenarum*, *vel oleum e balaenarum arvina excoctum*. Van hier: traanachtig, *naturam*, *saporem vel foetorum olei balnearum habens*. Zamenstell. traanarbeider of traanbok, *arvinae balaenarum excoctor*, *vel olei balaenarum confector*. Traanketel, *ahenum arvinae balaenarum excoquendae serviens*. Traankooper, *olei balnearum negotiator*.

Trachten, o. w. pogen, *conor*, *atus sum*, *ari*; *tentare*, *experiri*, *periculum facere*; *nitor*, *nisus sum*, *niti*, *tendere*, *contendere*, *moliri*. Met alle krachten trachten, *perdite conari*, bij *Quintilian*. Iemand trachten te overwinnen, *aemulari aliquem in aliqua re*, bij *Cicero*. Bij *Kiliaan* heeft dit woord de beteekenis van *concipere mente*, *cogitare*, *meditari*, *deliberare*; doch in dezen zin is het reeds eenigzins verouderd. Van hier: trachting, v. *conatus*, *us*, *m.* *conamen*, *inis*, *n.* *conatum*, *i*, *n.* *tentamen*, *inis*, *n.* *experimentum*, *i*, *n.* *periculum*, *i*, *n.* *molitio*, *onis*, *f.* *molimen*, *inis*, *n.* *molimentum*, *i*, *n.* *nisus et nixus*, *us*, *m.* *contentio*, *onis*, *f.*

Tractament, o. een onduitsch woord zoo veel als wedde, *stipendium*, *ii*, *n.* *salarium*, *ii*, *n.* Ook zoo veel als een onthaal of gastmaal, *convivium*, *ii*, *n.* In het dagelijksche leven zegt men: dat is een heel tractement voor mij, *cibus iste mihi jucundissimus est*. Van hier een bastard werkwoord tracteren: b. v. iemand, *convivium praebere alicui*, *convivio aliquem excipere*. Tot een tractement behoorende, *convivalis*, *lis*, *le*. Ook schrijft men tractement en traktement. Tractant of traktant, *qui aliquem convivio excipit*. Ook is tracteren zoo veel als handelen, behandelen, zie die woorden.

Tractaat of traktaat, o. een onduitsch woord, zoo veel als verbond, *foedus*, *foederis*, *n.* *pactum*, *i*, *n.* *pactio*, *onis*, *f.* Zamenstell. vredestraktaat, *foedus*, *pactum vel pactio pacis*. Ook is traktaat zoo veel als eene verhandeling, *tractatus*, *us*, *m.* bij *Plinius*; *liber*, *ri*, *m.* *scriptum*, *i*, *n.* *commentarius*, *ii*, *m.* Verkl. traktaatje, *libellus*, *i*, *m.* *commentariolus*, *i*, *m.*

Tralie, v. *clathrus*, *i*, *m.* *clathrum*, *i*, *n.* Het meerv. tralien, *clathri*, *orum*, *m.* *clathra*, *orum*, *n.* *cancelli*, *orum*, *m. pl.* Zamenst. traliekaut, *denticuli cancellatim confecti*. Traliemand, *corbis cancellatim confectus vel tecta*. Tralievenster, *transenna*, *ae*, *f.* *fenestra reticulata*, *clathrata vel cancellata*. Traliewerk, *opus cancellatum vel clathratum*. Van hier het bedr. w. traliën, zoo veel als met tralien sluiten, *clathrare vel cancellare*, bij *Kil.* Traliewijze, bijw. *cancellatim*, *adv.*

Trans, m. omgang van eenen toren, *circuitus*, *us*, *m.* *peribolus*, *i*, *m.* bij *Vitr.* ook gebruikt *Vitr. circuitio*, *onis*, *f.*

Translaat, translateren, translateur, zijn al te onduitsch om hier geplaatst te worden.

Transport, o. een onduitsch woord van het Fransche transport en dit weder van het Latijnsche *transportatio*, *onis*, *f.* zoo veel als overdragt ook overvoering beteekenende. Van hier: transporteren, b. w. *transporto*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. soldaten transporteren, *transportare milites*, *traducere milites*. Een huis transporteren, *jure domum cedere alicui*. Zamenstell. transportschip, *navis vectoria*, *navigium vectorium*, *navis hominibus vel rebus transportandis serviens*.

Transubstantiatie, v. een ond. woord in de roomsche kerk gebruikelijk, om den veronderstelden overgang van Christus vleesch en bloed in het brood of ouwel en wijn van het nachtmaal aan te

Digitized by Google

duiden, *transsubstantiatio, onis, f.*

Transylvanie of Zevenbergen, *Dacia mediterranea, Transylvania, ae, f.*

Trant, m. zoo veel als wijze, gewoonte, *modus, i, m. mos, oris, m. consuetudo, inis, f.* Ook zoo veel als levenswijs, *vitae genus, mores, um, m. pl.* Ook zoo veel als stijl, *stilus, i, m.* B. v. schriften van eenen verheven trant, *scripta stili sublimioris.* Tranten en trantelen beteekenen zoo veel als heen en weer wandelen, *obambulare, deambulare.* Van hier het verkl. trantje, kleine wandeling, *ambulatiuncula, ae, f.* Bij *Kiliaan* vindt men ook het woord trantelen, in den zin van *tarde progredi, morari.*

Trap, m. dienende om ergens op te klimmen, *gressus, us, m. gradus, us, m. scala, ae, f.* De trede, *gressus, us, m. gradus, us, m.* Van trap tot trap, *gradatim, adv.* De tusschenwijdte van den eenen trap tot den anderen, *retractio graduum,* bij *Vitruvius.* Een trap die in het rond gemaakt is, anders wenteltrap genoemd, *scala annularia,* bij *Suetonius.* De hoogste trap van iets, *apex, icis, m. culmen, inis, n.* Zamenstell. trapgans, *otis, idis, f. tarda, ae, f. vel otis tarda,* bij *Linn.* Trapgeld, *pecunia pro usu scalarum publicarum solvenda.* Trapspreuk, *climax, acis, f.* bij *Quintilianus.* Trapswijze, bijw. *instar scalae vel gradus,* ook *gradatim, adv.* De trap rondom een altaar, *tribunal, alis, n.* bij *Vitr.* Een opgang met trappen, *gradatio, onis, f.* bij denzelfden. Met trappen gemaakt, *gradatus, a, um.* Den trap afmeten, *dirigere scalaria,* bi *Vitruvius.* Trap is ook nog, *ictus pedis vel ictus calcis.* Trap of trappe, v. is bij *Kiliaan* ook zoo veel als *muscipula, ae, f. decipula, ae, f. transenna, ae, f.* Van hier bij denzelfden het werkw. trappen, *capere, irretire.* Voorts komt van het eerste woord trap, het onz. en bedrwerkwoord trappen, *calcare, conculcare, proculcare, eonculcare, proterere, vel obterere pedibus.* Iemand trappen, *calcibus aliquem caedere, concidere, incursare, petere,* bij *Horatius.* Trappelen, o. w. *argutari pedibus, tripudio, avi, atum, are.*

Trapano, eene stad in Sicilie, *Drepanum, i, n.* Van Trapano of Trepano, *Drepanianus, a, um,* bij *Cic.*

Trarbach, eene stad in Duitschland, *Trarbacum, i, n. Trarbachium, ii, n.* volg. *Schell.*

Tras, zie Cement.

Trasmaar, eene kleine stad in Duitschland, *Trasmuria, ae, f.* bij *Hoogstrat.*

Trauwant, anderen schrijven trawant, m. opwachter, helbardier, *satelles, itis, m. doryphorus, i, m.* bij *Cic.*

Travade ook zegt men travaat, een onduitsch woord van het Italiaansch *travado, ventus impetuosus, tempestuosus ac contrarius*

Trave, eene rivier in Duitschland, *Trava, ae, f. Chalusus, i, m.* volg. *Hoogst.*

Tred, m. zoo veel als gang, *incessus, us, m. gressus, us, m. ingressio, onis, f. gressio, onis, f.* bij *Pacuvius; ingressus, us, m.* verkl. *um, ii, n.* bij *Kiliaan.* Verkl. treedje, *parvum vestigium, parvus gressus vel gradus.* Men gebruikt ook trede of trée, v. *gradus, us, m.* B. v. de trede of tree van eenen trap, *gradus scalae.* Van een orgel, is het *pinna, ae, f.* zegt *Hoogstrat.* Van hier

Treden, o. en b. w. stappen, trappen, *incedo, essi, essum, edere; gradior, gressus sum, gradi, ingredi.* Voor trappen, *calco, avi, atum, are; conculcare, proculcare.* Iets in den voet treden, *calcando aliquid pedi infigere.* Treden is ook zoo veel als *inire, calcare, ciere.* B. v. de haan treedt de hen, *gallus gallinam calcat vel init vel eam gallina cit.* Op iets tre-

Digitized by Google

treden, *calcare aliquid vel pedem alicui rei imponere.* Ook zoo veel als kneden, *depsere, subigere*, bij *Kilian.* Iemand op den toon treden, *laedere vel violare aliquem.* In iemands plaats treden, *succedere in locum alicujus*, ook alleen *succedere alicui.* Op iemands zijde treden, *sequi partes alicujus.* In een ambt treden, *auspicari munus.* Met iemand in bondgenootschap treden, *societatem, foedus vel pactum inire cum aliquo.* Op iemands voetstappen treden, *premere vestigia alicujus.* Tot eene zaak treden, *aggredi, ingredi in causam*, bij *Cic. ad propositum venire, ad rem venire.* Van hier: treder, m. *calcator, oris, m. calcans, antis, m.* bij *Schall.* Het treden, v. *calcatio, onis, f. calcatura, ae, f. calcatus, us, m.* Ook zoo veel als tred.

Treeft, v. *chytropus, odis, m. tripus ferreus*, bij *Kil.* zijnde een ijzeren drievoet om eenen pot te ondersteunen.

Treek, v. bedrog, list, *ars, artis, f. fraus, dis, f. dolus, i, m. fallacia, ae, f.* Het wordt meestal in eenen kwaden zin gebruikt, anders is het trek voor pots.

Treem of tremel, v. zoo veel als molentregter, *infundibulum molae*

Tref, m. *ictus, us, m. pulsus, us, m.* Ook zoo veel als los geval, *fors, ortis, f. fortuna, ae, f. fors, ortis, f.* B. v. het is maar een tref, *fors est, fors ista fert.* Van hier: treffen, b. w. raken, slaan, *tangere, contingere, caedere, ferire, tundere, verberare, icere.* Ook voor bewegen, *commovere aliquem*, bij *Cicero.* Iemand levendig treffen, *ulcus tangere*, bij *Terent.* Ook is iemand treffen, *mordere aliquem*, bij *Cic.* Onz. is treffen, *collineo, avi, atum, are; ferire metam, attingere scopum.* Ook zoo veel als betreffen, *attinere.* B. v. die zaak treft mij, *hoc ad me attinet.* Ook vinden, *invenire, reperire, effodere.* Den regten weg treffen, *veram invenire viam.* Eenen toon treffen, *invenire vel reperire sonum aliquem.* Ook zoo veel als raden, *conjicere, conjectura adsequi.* Gij hebt het juist getroffen, *rite conjecisti, vel rem acu tetigisti.* Een huwelijk treffen, *nuptias facere.* Een verbond treffen, *icere vel ferire foedus.* Ook heeft treffen de beteekenis van vechten, *concurrere, pugnare, committere proelium.* In dezen zin is treffen ook onz. het treffen, *pugna, ae, f. proelium, ii, n. certamen, inis, n.* Het treft juist op dien tijd, *in illud tempus plane incidit vel cadit.* Voor gebeuren, *accidere, evenire.* B. v. hoe het ook moge treffen, *prout res ceciderit, prout fors evenerit.* Zeer net iets afschilderen heet men ook treffen, *ad vivum depingere vel exprimere.* Hij voelt zich getroffen, *sentit se peti, sentit rem ad se pertinere.* Eertijds schijnt het ook de beteekenis gehad te hebben van overtreffen, ten minsten verklaart *Kil.* hetzelve door *praestare, magni momenti esse*, doch in dezen zin is het verouderd, alhoewel de afstammende woorden in gebruik gebleven zijn, als

Treffelijk, bijv. n. en bijw. zoo veel als voortreffelijk, uitmuntend, meesterlijk, *egregius, a, m; praeclarus, praestans, antis, omn. g. excellens, entis, omn. g. praestabilis, lis, le*, bij *Cic. eminens, entis, omn. g. eximius, a, m; spectabilis, lis, le; inclytus, admirabilis, lis, le; spectatus, amplus, augustus, a, m.* Ook zoo veel als prachtig, *speciosus, opiparus, lautus, a, m.* B. v. een treffelijke maaltijd, *convivium opiparum vel lautum vel splendidum.* Voor ongemeen, *divinus, a, m; conspicuus, a, m.* Voor uitgelezen, *exquisitus, a, m*, bij *Cic.* bijw. *egregie, praeclare, eximie, spectate, inclyte, admirabiliter, ample, auguste, speciose, opipare, laute, splendide, divine, conspicue.* Voor meer-

Digitized by Google

meesterlijk, *fabre vel affabre*, *adv.*

Treffelijkheid, v. *excellentia*, *ae*, *f. praestantia*, *ae*, *f. admirabilitas*, *atis*, *f.* bij *Cic.*

Tregter, m. in Friesland zegt men tragter, *infundibulum*, *i*, *n.* bij *Colum.*

Treil, m. eene lijn om eene schuit voort te trekken, *funis ductarius vel helcium*, *ii*, *n.* Van hier: treilen, b. w. *navigium ope funis vel helcii protrahere.* Spr. met zeil en treil, *omni cum apparatu.* B. v. een schip met zeil en treil verkoopen, *navem cum omni apparatu nautico vendere.*

Trein, m. een ond. woord, stoet, gevolg, *comitatus*, *us*, *m.* ook *comites*, *um*, *m. plur. apparatus*, *us*, *m.* bij *Tacitus.* Trein is ook zoo veel als geraas, *turba*, *ae*, *f.* Ook zoo veel als loop, *cursus*, *us*, *m.* B. v. de dagelijksche trein van zaken, *ordinarius vel quotidianus rerum cursus*, bij *Cic.* Ook voortgang, *actio*, *onis*, *f. actus*, *us*, *m. progressus operis*, *operis continuatio.* Iets in trein brengen, *exemplum dare alicujus rei*, *exemplo alios praeire.* Zamenstell. treinvogel, *veterator*, *oris*, *m. senex recoctus*, bij *Catullus.*

Treineren, o. w. een ond. woord van het Fransche *traîner*, *protrahe*, *axi*, *actum*, *ahere*, *differo*, *distuli*, *dilatum*, *differre.*

Trek, m. ruk of haal, *tractus*, *us*, *m. tractio*, *onis*, *f. actio trahendi.* Trek van eene pen, *ductus calami*, *linea*, *f.* Trek in koopmanschap, ook aftrek, *exactus*, *us*, *m.* bij *Quintilian.* waarbij men somtijds *mercium* voegt. In het vischen, *tractus retis.* In het kaartspelen, *captura*, *ae*, *f.* Trek zoo veel als kreek, *techna*, *ae*, *f. dolus*, *i*, *m. ars*, *artis*, *f. fallacia*, *ae*, *f.* Trek zoo veel als zweemsel, *similitudo*, *inis*, *f.* Trek van het aangezigt, *lineamentum vultus*, ook *lineamentum*, *i*, *n.* alleen. Zoo veel als lust of graagte, *desiderium*, *ii*, *n. affectio*, *onis*, *f. appetitus*, *us*, *m. appetentia*, *ae*, *f. appetitio*, *onis*, *f.* allen bij *Cicero*; *cupiditas*, *atis*, *f. cupido*, *inis*, *f.* Trek tot iemand, *studium*, *ii*, *n. favor*, *oris*, *m. amor*, *eris*, *m.* Saerke trek, *aviditas*, *atis*, *f.* ook *ardor alicujus rei.* Ergens trek toe hebben, *trahi desiderio alicujus rei*, *desiderare aliquid vel cupere vel adpetere*, *adfici desiderio alicujus rei.* Hij heeft eenen geweldigen trek om u te vinden, *furit te reperire*, bij *Horat.* Van hier:

Trekken, b. en o. w. meestal is het *trahe*, *axi*, *actum*, *ahere*, ook dikwijls *ducere.* B. v. eene lijn of gracht trekken, *ducere lineam vel fossam.* Letters trekken, *ducere literas.* Water of lucht trekken, *ducere vel trahere aquam vel spiritum.* Het lot trekken, *ducere vel educere sortem*, ook *sortior*, *itus sum*, *iri.* Ik heb een goed lot getrokken, *sors mihi prospera fuit.* Geld trekken, *mercede frui.* Den degen trekken, *ferrum*, *ensem vel gladium stringere*, *nudare*, *evaginare*, *educere.* Naar zich nemen, *bibere*, *imbibere*, *trahere.* Ook zoo veel als naar zich trekken, *adtrahere.* B. v. een afleider trekt den blikscm, *conductor fulmen attrahit.* Eenen wagen trekken, *trahere vel protrahere currum.* Voor uittrekken: b. v. kruiden trekken, *vim herbarum elicere.* Kopij trekken, *funere exemplum.* Partij trekken, *partes sequi*, *partes alicujus amplecti*, ook *defendere aliquem.* Ook is partij trekken, *ex aliqua ex commodo vel in commodum suum uti.* Iemand voor het regt trekken, *in judicium vocare aliquem.* Iemand ter zijde trekken, *seducere aliquem.* Zoo het door woorden geschiedt, dan is het *sevocare aliquem.* Den mond trekken, *trahere*, *ducere vel distorquere os*, bij *Schell.* Den draad door den naald trekken, *ducere*, *mittere*, *trahere vel trajicere filum per acum*, bij denzelfden. Gouddraad trekken, *extendere fila*

Digitized by Google

ſile aurea. Aller oogen naar zich trekken, *omnium oculos ad ſe vel in ſe convertere.* Vuur uit eenen ſteen trekken, *ignem e ſilice elicere.* Voordeel trekken, *percipere commodum.* Een gevolg trekken, *colligere.* B. v. daaruit trek ik dit gevolg, *inde colligo.* Eenen wisſel trekken, *cudere ſibi e ſyngrapha ſolvendum*, volgens *Scheller.* In twijfel trekken, *in dubium vocare.* Iets ergens voor trekken, *obducere, inducere, obtendere.* B. v. trek den hoed voor de oogen, *pilæum oculis obtende.* Trekken is ook *excitare pustulas.* B. v. de pleister trekt, *emplastrum pustulas excitat*, ook *humores corporis colligit.* Ook voor togten, *perflare.* B. v. de wind trekt hier geweldig, *ventus hic vehementer perflat.* Ook voor zich bewegen: b. v. de lucht trekt naar het zuiden, *nubes meridiem verſus moventur vel ferun-tur;* In dezen zin is trekken onzijdig. Onzijdig is het ook zoo veel als reizen, gaan, *ire, proficiſci, tendere in aliquem locum, petere aliquem locum.* Trekken is ook zoo veel als uitrukken: b. v. tanden trekken, *evellere dentes.* Ook zoo veel als nijpen, *vellicare.* B. v. iemand bij de ooren trekken, *vellicare auris alicui.* Ook is trekken onzijdig zoo veel als verhuizen, *migro, avi, atum, are.* B. v. in een huis trekken, *migrare in domum aliquam.* Ook zoo veel als uittrekken, *carpere, excerpere.* B. v. dat heeft hij uit den bijbel getrokken, *hoc e ſcriptura ſacra excerpſit.* Van hier: trekkende, *trahax, acis*, omn. g. Trekkende geneesmiddelen, *remedia extractoria*, bij *Plin.* Trekkinge, v. *tractus, us, m. ductus, us, m. itio, onis, f. iter, itineris, n. migratio, onis, f.* Van den mond, *ſpaſmus, i, m.* waarbij men *oris* voegen kan. B. v. trekkingen hebben, *laborare ſpaſmis.* Van de zenuwen, *contractio, attractio et convulſio, onis, f.* bij *Plin.* Van eene loterij, *æductio ſortium*, enz. Zamenſtell. trekbeest, *jumentum, i, n.* Trekgeld, *pecunia plus licitanti promiſſa.* Trekijzer, *ferreum inſtrumentum auro argentove extendendo ſerviens.* Treklade of trekla, *capſa vel theca ductilis.* Trekleer, *lorum tractorium.* Trekletter, *litera capitalis in ſcriptis.* Trekkabel, *remulcus, i, m.* bij *Kiliaan.* Treklijn, *linea tractoria.* Trekmuts, *capitium cacuminatum.* Treknet, *verriculum, i, n. ſagena, æ, f.* Trekpaard, *equus plaustrarius.* Trekpad, *ſemita equo navigium protrahenti deſtinata.* Trekpen, *calamus literis vel lineis ducendis aptus.* Trekplaaster of trekpleister, *malagma, atis, n.* Trekpot, *vaſculum infuſioni theæ ſerviens.* Trekſchuit, *navigium tractorium.* Trektafel, *menſæ genus, quod pro lubitu elongare poſſumus.* Trektang, *forceps, ipis, m. et f. forceps dentatus vel dentata, volſella, æ, f.* Trektouw of trekzeel, *funis ductarius vel helcium, ii, n.* Trekvaart, *foſſa navigiis tractariis deſtinata.* Trekweg, *via equis navigia protrahentibus deſtinata.* Trekzaag, *ſerra ductoria.* Trekſel, *infuſio, onis, f.*

Trekkebekken, o. w. wordt van de duiven gezegd, *columbor, atus ſum, ari*, bij *Sen. roſtra roſtris trahere.* Ook van menſchen, *collabellare, junctis labris oſculari, labra labellis jungere*, bij *Kiliaan; oſcula columbatim conſerere*, bij denz.

Tremel, zie treem.

Trennen, b. w. zoo veel als afzonderen of ſcheiden, *diſjungo, unxi, unctum, ungere, ſeparo, avi, atum, are; ſejungere.*

Trens, v. lis, *funiculus, i, m. vinculum, i, n.* Ook een toom, *camus, i, m. retinaculum equorum.* Ook is trens, *fili genus e ſerico crudo confectum.*

Treptelen, zie trantelen.

Trente, eene ſtad in Tyrol, *Tridentum, i, n.* Van Trente, *Tridentinus, a, m.*

Trepaneren, b. w. een onduitsch woord,

Digitized by Google

woord, zoo veel beteekenende als het bekkeneel openboren, *modiolo perforare cranium*. In de heelkunde heeft men ook hetwoord *trepanum*, *i*, *n.* aangenomen, in de beteekenis van bekkeneelboor, dus zegt men ook voor trepaneren, *trepano perforare cranium*. Het werkwoord komt van het zelfst. ond. woord trepaan, *modiolus*, *i*, *m.* *trepanum*, *i*, *n.* *terebra cranii*. Trepanering, *actio cranii terebra perforandi*. Zamenstell. trepaneerboor, *trepanum*, *i*, *n.* *terebra cranii*.

Tresoor, o. een verondero ond. woord, zoo veel als spijskamer oulings beteekenende, *penuarium*, *ii*, *n.* *cella penaria*, *cellarium*, *ii*, *n.*

Tresorie, v. zoo veel als schatkamer, *aerarium*, *ii*, *n.* *gazophylacium*, *ii*, *n.* Tresorier, m. *praefectus aerario*. Bij het leger, *quaestor*, *oris*, *m.*

Treuren, o. w. droevig zijn, *lugeo*, *luxi*, *luctum*, *lugere*, *moereo*, *ere*; *doleo*, *ui*, *itum*, *ere*; *tristor*, *atus sum*, *ari*. Het treuren, als zelfstandig, *luctus*, *us*, *m.* *moeror*, *oris*, *m.* *dolor*, *oris*, *m.* *tristitia*, *ae*, *f.* Van hier: treurig, bijv. n. en bijw. *lugubris*, *is*, *e*; *moestus*, *a*, *um*; *dolens*, *entis*, *comm. g.* *luctuosus*, *a*, *um*; *dolendus*, *a*, *um*; *tristis*, *is*, *e*; bijw. *lugubriter*, *moeste*, *dolenter*, *triste*, *adverbia*. Treurigheid, v. *moestitia*, *ae*, *f.* *tristitia*, *ae*, *f.* *luctus*, *us*, *m.* Een weinig treurig, is *tristiculus*, *a*, *um*, bij *Cicero*. Treurigljk is hetzelfde als het bijw. Treurig. Treuring hetzelfde als treurigheid. Zamenstell. treurdicht, *carmen funebre*, *elegia*, *ae*, *f.* Treurdichter, *poeta elegiacus*. Hoogstraten neemt het ook voor treurspeldichter, *vates cothurnatus*, bij *Ovidius*. Treurdag, *dies lugubris*. Treurlied, *canticum lugubre*. Treurkleed, *vestis funebris*. Treurgewaad is hetzelfde. Treurpsalm, *psalmus lugubris*. Treurrede, *oratio lugubris*. Treurspel, *tragoedia*, *ae*, *f.* Treurspeldichter, *poeta tragicus*, *tragoedus*, *i*, *m.* Treurspeler, *actor tragicus*. Ook is treurspel zoo veel als eene droevige vertooning, *spectaculum triste ac horrendum*. Treurspelschrijver is hetzelfde als treurspeldichter. Treurtooneel, *theatrum tragicum*. Treurvers, *carmen elegiacum*, *elegia*, *ae*, *f.* *naenia*, *ae*, *f.* Treurwilg, *salix lacrymosa*.

Triakel, zie teriakel.

Tribuit, een onduitsch woord hetzelfde als het Latijnsche, *tributum*, *i*, *n.* *vectigal*, *alis*, *n.*

Trielje, een onduitsch woord zoo veel als gekalanderd of geklanderd linnen, *linteum splendore*, *fulgore*, *vel nitore quodam impressum*.

Trier, eene stad in Duitschland, *Treviri*, *orum*, *Augusta Trevirorum*; latere schrijvers zegen *Treveris* en *Treviris*. Het aartsbisdom van Trier, *Archiepiscopatus Trevericus*. Het keurvorstendom van Trier, *Electoratus Trevericus*. Van Trier, *Trevericus*, *a*, *um*. Op zijn Triersch, *Treverice*, *adv.* bij *Schell*.

Triëste, een bekende stad op de golf van Venetie, *Tergeste*, *is*, *n.* Van Triëste, *Tergestinus*, *a*, *um*, bij *Schell*.

Trijp, o. zekere ruige stof, *pannus quidam hirsutus*, trijp *dictus*.

Tril, m. dit gebruikt men in de spreekwijs: hij is op den tril, meer zegt men op den dril, *huc illuc curritat vel vagatur*. Wij gaan op den tril of dril, *huc illuc animi causa curritabimus vel vagabimur*.

Trillen, o. w. een klankmabootsend woord, beven, *tremere*, *adtremere*, *contremere*, *intremere*. Van angst trillen, *horrere metu*. Van koude trillen, *horrere gelu*. Van hier: trilling, v. *tremor*, *oris*, *m.* *horror*, *oris*, *m.* Trilling is ook nog, *vibratio*, *onis*, *f.* *crispatio*, *onis*, *f.* De stem sprekende, waarbij men dan *vocis* voegen moet, volgens *Schell*. Trillende, *tremulus et contremulus*, *a*, *um*, bij *Varro*.

Tri-

Digitized by Google

Trine, eene kleine stad in Italie, *Tirinum, i, n.*

Triomf of triumf, v. een onduitsch woord zoo veel als zegepraal van het Latijnsche *triumphus, i, m.* namelijk met eenen wagen. Te voet is het *ovatio, onis, f.* Van hier: triomferen of triumferen, *triumphum agere, triumpho, avi, atum, are.* Te voet is het *ovo, avi, atum, are.* Zamenstell. triomf of triumfboog, *arcus triumphalis.* Triomf of triumfpoort, *porta triumphalis.* Triumfkleed, *vestis triumphalis.* Triomf of triumflied, *cantus triumphalis, carmen vel cantus triumphale.* Ook wordt triomf of triumf wel gebruikt voor de overwinning zelve, om dat de triumf of zegepraal eigentlijk een gevolg der overwinning was, *victoria, ae, f.* Triumf zingen, *victoriam canere vel cantu victoriam indicare.* In dien zin is triumferen, *vincere, superare, victoriam consequi.*

Trip, v. het hout van eenen klomp, *lignum calcei ligni.* Ook de klomp zelf, *calceus ligneus, calopodium, ii, n. calo, onis, m.* bij *Kil.*

Tripel, een onduitsch woord, anders amarilsteen genoemd, *tripolis, vel terra vel argilla Tripolitana*, bij *Linn.*

Tripoli, o. de benaming van verscheiden steden, *Tripolis, is, f.*

Trippelen, b. w. met kleine treden huppelen, *tripudio, avi, atum, are.* Trippeling of getrippel, *tripudium, ii, n.* Trippelaar, *tripudiator, oris, m.* bij *Kil.*

Trits, v. een dichters woord, zoo veel als drietal, *numerus ternarius, tres, tres tria.* Eene trits van azen in het kaartspel, *tres uniones.* Eene trits van jaren, *tres anni.*

Troebel, bijv. n. en bijw. een onduitsch woord, zoo veel als onklaar, *turbidus, turbulentus, a, um.* Ook zegt men eene troebele lucht, *coelum nubilum.* In troebel water visschen, *piscari in turbido*, bij *Schell. Hoogstraten* neemt het ook voor oproer, *turba, ae, f. tumultus, us, m.* Van hier het ond. w. troebeleren, *turbare, turbidum reddere, facere, efficere.* Ook zoo veel als met wolken betrekken, *obnubilare, nubibus obducere*, bij *Scheller.* Getroebeleerd, v. d. *turbatus, a, um.* Ook zegt men fig. die man is getroebeleerd, *homo iste mente turbatus est.*

Troef, v. in het kaartspel, *triumphus ludi, color victor, color praecipuus.* Zamenstell. troefblad of troefkaart, *charta lusoria triumphalis.* Troefboek, *chartae lusoriae*, bij *Kiliaan.* Troefspel, *ludus chartarum.* Van hier: troeven, *ludere triumphum*, ook *charta triumphali aliam chartam capere.* In den gemeenen trant, zegt men ook: ik zal hem eens ouderwets troeven, *depexum illum dabo.* Ook is troeven, *ludere chartis.*

Troep, m. een onduitsch woord van het Fransche *troupe* en dat weder bij verbastering van het Latijnsche woord, *turba, ae, f. grex, gregis, f. globus vel multitudo hominum.* In den krijg is een troep, *cuneus, ei, m.* Bij het paardevolk, *turma, ae, f.* Troepswijs, *gregatim, glomeratim.* In den krijg, *cuneatim, turmatim, adv.* Troepen zijn, *copiae, arum, f. pl. milites, um, m. pl.*

Troetelen, b. w. *blandior, itus sum, iri; mulcere, in deliciis habere, delinio, ivi, itum, ire.* Van hier: troeteling, v. *blanditia, ae, f. blandimentum, i, n. delinimentum, i, n.* Troetelaar, m. *blandus homo.* Troetelaarster of troetelster, v. *femina blanda.* Zamenstell. troetelkind, *delicium, ii, n. deliciae, arum, f. pl.* bij *Cic.*

Troffel, m. zeker metselaars werktuig, *trulla, ae, f.*

Trog, m. een diepe houten bak, *alveus, ei, m.* Van eenen bakker, *mactra, ae, f.* bij *Gell.* Verkl. trogje, *alveolus, i, m.*

Troggelen, o. w. zoo veel als bedelen, *aeruscо, avi, atum, are.* Van hier: troggelaar, m. *aeruscator, oris, m. aeruscans,*

Digitized by Google

antis, m. bij *Seneca.* Troggelaarster of troggelster, *femina aeruscans.* Troggelarij, *aeruscatio, onis, f.*

Troije, eene voormalige stad in klein Azie, *Troja, ae, f. Ilium, ii, n. Dardania, ae, f.*

Troije, eene stad in Frankrijk, *Trecae, arum, f. pl. Tricassium, ii, n.* bij *Kil.*

Trokken, o. w. *pila ludere in tabula.* Van hier: trokbal, *pila billardica vel pila serviens lusui* billard *dicto.* Trokspel, o. *lusus billardicus vel lusus* billard *dictus.* Troktafel, *tabula pila ludendo destinata,* bij *Scheller.*

Trom of trommel, m. *tympanum, i, n.* Ook een werktuig om iets in te braden of branden, *cylindrus torrendo inserviens.* Van hier: trommelen, *pulsare tympanum.* Ook is trommelen, dikwijls met handen of voeten slaan, *crebro manibus pedibusve pulsare.* Van hazen, *agitare pedes priores,* bij *Scheller.* Het trommelen of getrommel, *pulsatio tympani.* Verkl. trommeltje, *parvum tympanum.* Spreekw. hazen met den trommel willen vangen, *nimis ardua petere.* Zamenstell. trommelbuik zoo veel als waterzuchtig, *tympanicus,* bij *Plinius.* Trommelslag, *pulsus tympani.* B. v. bij trommelslag iets afkondigen, *ad sonum tympani vel tympanorum aliquid publicare.* Trommelgeschal, is hetzelfde. Trommelslager, m. *tympanista, ae, m. tympanissa, ae, m. tympanotriba, ae, m.* Trommelstok, *tudicula tympani militaris.* Trommelvel, *pellis tympano militari obducta vel pellis tympani militaris.* Trommelvlies, (in het oor) *membrana tympani.* ook *tympanum, i, n.* alleen. Trommelslaagster, *tympanistria, ae, f.* bij *Petr.*

Tromp, v. jagers horen, *cornu venatorium,* ook alleen *cornu, u, n. tuba, ae, f.* bij *Kiliaan.* Ook is tromp eene mondtromp, zeker speeltuig der kinderen, *crembalum, i, n.* bij denzelfd. Tromp is ook zoo veel als snuit, doch vooral van den olifant, *manus elephantis vel proboscis, idis, f.* Ook wordt de mond van een schietgeweer of geschut tromp genoemd, *os tormenti vel telis ignivomi.*

Trompet, v. *tuba, ae, f. buccina, ae, f. classicum, i, n.* ook *cornu, indeclin.* Van hier: trompetten, *tuba vel buccina canere; buccino, avi, atum, are,* bij *Varro.* Van hier: trompetter, *tubicen, inis, m. buccinator, oris, m. classicen, inis, m.* bij *Varro; aeneator, oris, m.* bij *Suetonius.* Zamenstellingen: trompetgeluid of trompettengeschal, *sonus tubae vel buccinae.* Trompetmaker, m. *tubarum vel buccinarum confector,* ook vindt men hier voor *tubarius, ii, m.* Trompetboom, *cecropia, ae, f.* bij *Linnaeus.* Trompetbloem, *catalpa vel bignonia catalpa,* bij denzelfden. Trompetstukje, *cantus tubae vel buccinae aptus.* Overdragtig beteekent trompetten zoo veel als wereldkundig maken, *divulgare vel evulgare aliquid.* B. v. hij heeft het overal rond getrompet, *ubique divulgavit.*

Troni of tronie, v. *facies, ei, f. vultus, us, m. os, oris, n.* Verkl. tronitje of tronietje, *vulticulus, i, m.* Van een bevallig meisje sprekende, zegt men: dat is een aardig tronietje, *bellula illa est;* anders is tronie voor aangezigt een laag woord.

Tronk, m. een onduitsch woord, zoo veel als stam beteekenende, van het Fransche woord *tronc* en dit weder van het Latijnsche *truncus, i, m. stirps, stipes, corpus arboris.*

Troon, m. zetel van eenen vorst, een onduitsch woord, *thronus, i, m. solium, ii, n.* Ook gebruikt men dit woord dikwijls voor magt, heerschappij, opperbewind: b. v. op den troon stijgen, *regnum vel imperio petiri.* Van den troon bonzen, *pellere vel privare regno vel imperio.* Naar den troon staan, *immiscere regno vel imperio, adpetere regnum vel imperium, affectare regnum vel imperium.* Op den troon

Digitized by Google

troon plaatsen, *collocare in regno vel imperio, permittere alicui regnum vel imperium.* Op den troon zitten, is eigenlijk *sedere in throno vel in solio*; voorts is het *regnare, imperare, dominari.* Zamentell. troonerfgenaam, *heres regni vel imperii.* Troonhemel, *umbella vel tegumentum solii vel throni.* Troonopvolger, *successor regni vel imperii.* Ik zoude wel zoo goed vinden, *successor in regno vel imperio.* Troonopvolging, *successio imperii vel regni.* Ik zoude verkiezen, *successio in regno vel imperio.*

Troonen, b. w. een laag woord voor aanlokken, *allicere, pellicere.* Ook verklaren anderen dit woord door *excitare, incitare, stimulare, exstimulare, instimulare aliquem.*

Troost, m. vertroosting, *solatium, ii, n. solamen, inis, n. consolatio, onis, f. levamen, inis, n. levamentum, i, n. sublevamen, inis, m.* Iemand troost verschaffen, *solatium praebere vel adferre alicui, consolationem adhibere.* Tot troost verstrekken, *esse solatio vel consolationi.* Van hier:

Troosten, b. w. moed inspreken, *solor, atus sum, ari; consolari aliquem de aliqua re.* Iemand in zijne ellende troosten, *consolari miseriam alicujus vel consolari aliquem in miseria sua, levare miseriam alicujus, solatium adferre.* Voor verkwikken, *recreo, avi, atum, are.* Van hier: trooster, m. *solator, oris, m. consolator, oris, m.* Troostster, v. *femina consolans*, bij *Schell.* Van hier ook de zamenstell. troostamboi, *manus consolandi vel consolatorium.* Troostbrief, *epistola consolatoria, literae consolatoriae.* Troostbaar, *consolabilis, is, e; solatium admittens.* Troostgedicht, *carmen consolatorium vel consolandae servienz.* Troostgrond, *causa solatii.* Troostelijk, *consolabilis, lis, le; consolatorius, a, um; solatii plenus, consolando aptus.* Ook voor aangenaam, *gratus, jucundus, suavis.* B. v. eene troostelijke tijding, *nuncium gratum, jucundum, suave;* bijw. *consolatorie; adv.* bij *Sidonius.* Troosteloos, bijv. n. en bijw. *expers solatii, solatio carens, fine solatio vel consolatione.* Ook is troosteloos zoo veel als niet vatbaar voor troost, *inconsolabilis, lis, le,* bij *Ovidius; solatium non admittens, impatiens solatii;* bijw. *insolabiliter, adv.* bij *Hor.* Troosteloosheid, *inopia solatii.* Ook in den tweeden zin, *impatientia solatii.* Troostmiddel, o. *solamen, solatio, consolatio, via solatii vel consolationis,* bij *Scheller.* Troostreden, *verba solatium adferentia vel consolatoria, oratio consolatoria,* ook *causa vel ratio se ipsum consolandi.* Troostrijk, *plenus, abundans, dives solatii.* Troostschrift, *scriptum consolatorium.* Troostvol, *plenus solatii.* Troostwoord, *verbum consolatorium.*

Trop, is hetzelfde als troep.

Tros, v. bos, rist, *fascis, fascis, m.* Verkl. trosje, *fasciculus, i, m.* Een tros druiven, is *racemus, i, m. botryon, onis, m.* Tros is ook een dik scheepstouw, *funis nauticus crassior.* Ook is tros, zoo veel als pakkaadje van een leger, *impedimenta, orum, n. plur. sarcinae, arum, f. plur.* Van hier: trosbeest, *jumentum clitellarium.* Trosboef, leger jongen, *calator, oris, m. calo, onis, m. vaculo, as, m. servus militaris.* Trosdrager is hetzelfde. Troskuip, is de kuip, waarin de afgesneden druiven gelegd worde, *forum, i, n.* bij *Colum. Varro* voegt er bij *vinarium.* Troshoer, *scortum militare, meretrix sarcinaria, meretrix militaris.* Trospaard, *equus sarcinarius, jumentum dorsuarium,* bij *Varro.* Van hier: trossen, o. w. *sarcinas vel vasa colligere, convolo, avi, atum, are.*

Trots, bijv. n. en bijw. hoogmoedig, *superbus, a, um; arrogans, antis, comp. g. elatus, a, um; tumidus, a, um; insolens, entis,*

tis, omn. g. inflatus, a, um; ferox, ocis, omn. g. fastosus, a, um. Men vindt trots ook als zelfstandig mannelijk gebruikt in den zin van trotsheid, bijw. *superbe, arroganter, elate, tumide, insolenter, ferociter*, adv. Trots, m. is bij *Kiliaen* ook *irritamen, inis, n. irritamentum, i, n. insultatio, onis, f. minae, arum, f. plur. commination, onis, f. contumelia, ae, f.* Van hier: trotsen of het geen meer in gebruik is trotseren, *irrito, avi, atum, are; insulto, avi, atum, are; minari, lacessere.* Trotschheid, v. *superbia, ae, arrogantia, ae, f. elatio, onis, f. scil. animi, insolentia, ae, f. ferocia, ae, f. fastus, us, m.* Trotsig is hetzelfde als trots.

Troup, zie troep.

Trouw, bijv. n. en bijw. hetzelfde als getrouw en opregt.

Trouw of trouwe, o. *fides, ei, f.* bij *Cicero; fidelitas, atis, f.* De trouw verbreken, *violare, frangere vel laedere fidem.* Ter goeder trouw, *bona fide.* Bij mijne trouw! *per fidem meam! vel medius fidius!* Iemand trouw bewijzen, *praestare fidem alicui.* Ed van trouw, *jusjurandum vel sacramentum fidei*, bij *Scheller.* Zijne trouw verpligten, *fidem dare.* De trouw volbrengen, *exonerare fidem.* Iets ter goeder trouw doen, *bona fide, sincere vel sine aliquid agere.* Zich aan iemands trouw overgeven, *committere se fidei alicujus*, bij *Cicero; in fidem alicujus*, bij *Terentius.* Van hier het onz. w. trouwen, zoo veel als betrouwen, *fidere, confidere.* Zamenstell. trouwhartig, bijv. n. en bijw. *apertus, a, um*; bijw. *aperte, adv.* Trouwhartigheid, *animus apertus.* Trouweloos, bijv. n. en bijw. *infidelis, is, e; infidus, a, um; perfidus, a, um*; bijw. *infideliter, infide, perfide, adv.* Trouweloosheid, v. *infidelitas, atis, f. perfidia, ae, f.*

Trouw, v. is ook zoo veel als huwelijk, *copulatio conjugialis, nuptiae, arum, f. plur. conjugium, ii, n. matrimonium, ii, n.* Van hier: trouwen, i. en o. w. *conjugio jungere; vinculo conjugiali vel copulari; solenni ritu copulari*; ook: *conjugio jungi, vinculo conjugii vel solenni ritu copulari.* Zamenstell. trouwbelofte, *sponsalia, ium, n. plur. promissum conjugiale vel nuptiale.* Trouwbaar, *nubilis, is, e.* Trouwdag, *dies nuptialis vel conjugialis.* Trouwdicht, *epithalamium, ii, n.* Trouwbed of trouwkoets, *thalamus, i, m.* Trouwheer, *magistratus nomine copulandorum ebbo inscribuns.* Trouwkamer, *pars aedis nuptiis ritu copulandis servions.* Trouwpand, *arrha nuptialis vel pignus conjugiale.* Trouwpenning, *arrha nuptialis.* Trouwkleed, *vestis nuptialis.* Trouwring, *annulus pronubus, annulus sponsalis.* Trouwtoorts, *fax, facis, f.* Trouwschat is hetzelfde als trouwpand. Ook is trouwschat, *dos, dotis, f.* Trouwstuk is hetzelfde als trouwpenning.

Truggelen, zie troggelen.

Truijen, (sint) eene stad in Luikerland, *Centrones, um, m. pl. fanum Trudonis*, bij *Kil.*

Trukbal, trukken enz. zie bij trokbal, trokken enz.

Tsa! een tusschenwerpsel van aanmoediging, *eja! age! macte!*

Tuberoos, v. zekere bloem, *polyanthes vel polyanthos tuberosa*, bij *Linn.*

Tuffteen, zie bij toffteen.

Tucht, v. geschiktheid, *disciplina, ae, f. doctrina, ae, f. modestia, ae, f.* Ook zoo veel als straf, *castigatio, onis, f.* De tucht houden, *servare disciplinam.* Onder goede tucht zijn, *in bona disciplina esse.* Voor zedigheid is het, *modestia, ae, f.* Kerktucht, *disciplina ecclastica.* Krijgstucht, *disciplina militaris.* Kloostertucht, *disciplina monasterialis.* Van hier het w. tuchtigen, *moderare vel moderari, corrigere, domare, probos mores docere, castigo, avi, atum, are.* Getuchtigd, v. de

Digitized by Google

d. moderatus, correctus, demitus, castigatus, a, m. Tuchtiging, v. *castigatio, onis, f. animadversio, onis, f.* Van hier: tuchtig, bijv. n. *modestus, honestus, urbanus, verecundus, castus, pudicus, a, m.* Tuchtigheid, *pudicitia, ae, f.* Zamenstell. tuchtheer, *censor morum.* Tuchthuis, *ergastulum, i, n.* dit is eigenlijk een werkhuis, *domus correctionis.* Tuchtleer, *ethice, es, f. philosophia moralis.* Tuchteling, m. en v. *in ergastulum poenae loco datus vel data*, ook *ergastularius, ii, m.* Tuchteloos, bijv. n. *disciplinae expers, disciplina carens, modestiae expers.* Tuchteloosheid, v. *defectus vel inopia disciplinae*, ook *immodestia, ae, f.* Tuchtmeester, m. *censor morum, morum magister, animadversor vitiorum*, bij *Cicero.* Tuchtmeestersambt, *censura, ae, f.* Ook is tuchtmeester zoo veel als tuchthuisvader, *ergastulo praefectus, magister disciplinae in ergastulo.* Dan is tuchtmeesterschap, *magisterium hominum in ergastulum datorum.* Tuchtroede, *ferula vel virga castigationis.*

Tuig, o. gereedschap, *instrumenta, orum, n. plur. armamenta, orum, n.* Ook beteekent tuig, zoo veel als allerlei ding, *res, rei, f.* bij *Scheller.* Ook is tuig zoo veel als slechte dingen, prullen, *nugae, arum, f. plur. quisquiliae, arum, f. plur.* Tuig van volk is slecht volk, *faex populi*, bij de Latijnen ook *quisquiliae, arum, f. pl.* volg. *Schell.* Voorheen gebruikte men tuige in den zin van getuige, *testis, is, m. et f.* En tuigen, *testificor, atus sum, ari; testor, atus sum, ari*, dit werkw. is nog in gebruik. Van hier het zamengesteide tuigschrift, *testimonium, ii, n. literae testantes.* De zamenstell. van tuig in de eerste beteekenis, zijn: barbiertuig, *instrumenta tonsoria vel chirurgica.* Blaastuig, *instrumenta musica.* Keukentuig, *vasa culinaria, utensilia culinaria.* Oorlogstuig, *instrumenta bellica, apparatus bellicus.* Tuighuis, *armamentarium, ii, n.* Tuigwerkelijk, *mechanicus, a, m.* Tuigwerkkunsten, *artes mechanicae.* Tuigwerkunde, *mechanica, ae, f. mechanice, es, f.* Tuigmeester, *armamentario praefectus.*

Tuil, m. zoo veel als werk of verrigting, *opus, eris, m. labor, oris, m. opera, ae, f.* Spreekw. zijnen tuil tuilen, *opus inceptum prosequi*, ook *ab incepto non desistere, perseverare.* Verkleinwoord: tuiltje, *opusculum, i, n.* Ook is tuiltje zoo veel als ruikertje, *fasciculus florum.* Zijn tuiltje tuilen, *furore suum furorem.* Van hier: tuilen, *laboro, avi, atum, opus facere.*

Tuimelen, o. w. *volvi, devolvi, praecipitari, manibus pedibusque adductis in caput volvi, a capite in pedes imos se revolvere*, bij *Kiliaan.* Van hier: tuimelaar, *qui manibus pedibusque adductis se in caput volvit.* Ook een slag van vogel, *petaurista, ae, m.* bij *Varro.* Ook een soort van geschut, *tormenti bellici majoris genus*, bij *Kiliaan.* Ook een zeevisch, *delphin, inis, m. delphinus, i, m.* anders bruinvisch genoemd. Tuimeling, *manibus pedibusque adductis in caput revolutio, praecipitantia, ae, f.* Tuimeling der regering is ook *revolutio, onis, f.* Zamenstell. tuilmelgeest, zoo veel als wargeest, *turbator, oris, m.* Getuimeld, v. d. *volutus, devolutus, praecipitatus, a, m; praeceps datus, a, m.*

Tuin, m. zoo veel als heg, haag, heining, *sepes, is, f. septum, i, n. sepimentum, i, n.* Van hier het b. w. tuinen, *sepio, sepsi, septum, sepire, obsepire.* Ook zoo veel als hof, *hortus, i, m.* dan is tuinen of tuinieren, *colere hortum.* Van eenen tuin, *hortensis, is, e; hortensius, a, m*, bij *Plinius.* Omden tuin leiden, *eludere, decipere, fallere aliquem.* Van hier: tuinder, tuiner of tuinman, *olitor, oris, m. hortulanus, i, m.* Zamenstell. tuinbed, *pulvi-*

Digitized by Google

nus, *i*, *m.* Tuinbedje, o. *pulvinulus*, *i*, *m.* Tuinaarde, *terra hortensis*. Tuindeur, *ostium clitorium*, bij *Plinius*. Tuinhuis, *diæta*, *æ*, *f.* Tuinhuisje, *domuncula hortensis*, *pergula hortensis*, bij *Scheller*. Tuinarbeid, *opus hortense*. Tuinarbeider, *operarius hortensis*. Tuinbouw, *cultus hortensis*. Tuinbloem, *flos hortensis*. Tuinbloempje, *flosculus hortensis*. Tuinboon, *faba hortensis*, bij *Scheller*. Tuindief, *fur hortensis*. Tuinerwt, *pisum hortense*. Tuingewas of tuinvrucht, *fructus hortensis*. Tuinkers, *caerefolium hortense*, *lepidium sativum*. Tuinkers, *cerasum hortense*. Tuinklaver, *trifolium hortense*. Tuinknecht, *servus hortensis*. Tuinlins, *lens hortensis*. Tuinlust, *oblectatio hortensis*. Tuinmadelief, *bellis hortensis*. Tuinmees, *parus hortensis*. Tuinmelde, *atriplex hortense vel hortensis*, bij *Linnæus*. Tuinmes, *scalprum hortense*. Tuinmunte, *mentha hortensis*. Tuinmuur, *macera hortensis*. Tuinnetel, *urtica hortensis*. Tuinpinsternakel, *pastinaca sativa*. Tuinruid, *ruta hortensis*. Tuinzaal, *accus hortensis*. Tuinsalaad, *lactuca sativa*. Tuinsalie, *salvia officinalis*. Tuinspin, *aranea hortensis*. Tuinschop, *pala hortensis*. Tuinstaak, *sudes hortensis*. Tuinklokje, *campanula hortensis*. Tuinlook, *allium hortense*. Tuinschaar, *forfex hortensis*, enz. Verkl. tuintje, *hortulus*, *i*, *m.* bij *Cicero*.

Tuinchen, o. w. zoo veel als ruilen, *muto*, *avi*, *atum*, *are*; *permuto*. Ook heeft dit woord eene geheel andere beteekenis, als die van spelen, dobbelen, *ludere aleæ*, *ludere aleam*. Van hier: tuischer, m. *alsator*, *oris*, *m.* ook *permutator*. Tuischerij of tuisching in de eerste beteekenis, *mutatio vel permutatio mercium*. Zamenstell. tuischbaan, *area aleatoria*. Tuischschool of tuischhuis, *ludus aleatorius*, *schola aleatoria*. Tuischspel, *alea*, *æ*, *f.* *ludus aleæ vel talorum*.

Tuit, v. uitsteeksel, pijp, *eminentia*, *æ*, *f.* *tubus*, *i*, *m.* ook *tutulus*, *i*, *m.* *cirrus*, *i*, *m.* *cornu*, *n.*, *indecl.* bij *Kiliaan*. Ook is tuit zoo veel als tuitkan of tuitpot, *ephippium*, *ii*, *n.* *amphora*, *æ*, *f.* *cirrus*, *us*, *m.* Ook noemt men tuit de opgerolde haren der vrouwen, *capilli matronarum ad verticem capitis convoluti*, *nodus crinium*, bij *Tacit.* Ook zoo veel als het zamengestelde tuitmuts, *capitium muliebre fastigatum*. Zamenstelling: tuitband, *fascia crinalis*, *frontale muliebre*, *taenia*, *æ*, *f.* Tuitmuil, *broncus*, *i*, *m.* *bracchus*, *i*, *m.* Tuitschoen, *calceus rostratus vel cornutus*, bij *Kiliaan*. Tuituil, *bubo cornutus*.

Tuiten, o. w. zie toeten.

Tuk, m. aard, geslacht, *genus*, *eris*, *n.* *species*, *ei*, *f.* Ook is tuk een bijv. n. zoo veel als gretig, heet, *avidus*, *a*, *um*; *cupidus*, *a*, *m.* Bij *Kiliaan* heeft tukachtig ook de beteekenis van *fallax*, *dolosus*, *fraudulentus*, *petulcus*, *a*, *m.*; *petulans*, *antis*, *omn. g.* En tuck, m. *fraus*, *dis*, *f.* *fallacia*, *æ*, *f.* *insidiæ*, *arum*, *f. pl.* *machinatio*, *onis*, *f.* ook *tactus*, *us*, *m.* *tactio*, *onis*, *f.* *ictus vel pulsus frontis*, bij denzelfden en tucken, *tangere*, *icere*, *aricetare*.

Tulband, m. *tiara*, *cidaris*, *diadema*, *atis*, *n.*

Tule, eene stad in Limousin, *Tutela*, *æ*, *f.*

Tulle, eene stad in Frankrijk, *Tullum*, *i*, *n.*

Tulp, v. zekere bloem, *tulipa*, *æ*, *f.* bij *Linn.* Zamenstell. tulpenbol, *bulbus tulipæ vel tulipinus*. Tulpboom, *arbor tulipifera*, ook alleen *tulipifera*, bij *liriodendron tulipifera*, bij *Linnæus*.

Tunis, eene stad in Afrika, *Tunetum*, *i*, *n.*

Turban, zie tulband.

Tureluur, m. een slag van vogel, dus naar het geluid genoemd: *haematopus*, *odis*, *m.*

Turf, m. gespitte veenkluit, *cespes fossitius*, *gleba fossilis*, *cespes bituminosus*. Zamenstelling: turf-

Digitized by Google

turfbak, *vas cespitibus condendis serviens.* Turfbank, *locus cespitibus condendis proprius.* Turfboer, turfverkooper, *rusticus cespites vendens*, ook alleen *negotiator cespitum* Turfdrager, *cespitum lator vel gestator.* Turfgraver of turfmaker, *fossor cespitum.* Turfgruis of turfmeelm, *pulvis cespititius.* Turfhok, *locus cespitibus servandis serviens.* Turfkelder, *cella cespitibus servandis inserviens.* Turfkoker, *tubus lignosus cespitibus dejiciendis serviens.* Turfkool, *carbo cespititius.* Turfland, *terra vel ager cespitibus effodiendis apta vel aptus.* Turfmand, *corbis cespitibus portandis serviens.* Turfmarkt, *forum ubi cespites venaeunt.* Turfmeester of turfvulster, *femina cespites publice metiens.* Turfpont, *ponto cespitibus transportandis serviens.* Turfpraam, *navigium planum cespitibus transportandis idoneum.* Turfschip, *navigium cespitibus transportandis destinatum vel aptum.* Turfschipper, *cespitum portitor.* Turfschuit is hetzelfde als turfpraam. Turfschuur, *apotheca cespitum.* Turfspitter en turfsteker, zie turfgraver. Turfton, *solium cespitibus metiendis publice destinatum.* Turfveen, zie turfland. Turfverkooper, *cespitum venditor.* Turfvuur, *ignis cespititius.* Turfzolder, *apotheca cespitum*, *pars excelsa domus cespitibus servandis destinata.* Van hier: turven, o. w. *copiam cespitum sibi comparare.*

Turin, de hoofdstad van Savoye, *Augusta Taurinorum*, ook alleen *Taurinum*, *i*, *n.* bij *Schell.*

Turk, m. een man uit Turkye, *Turca*, *ae*, *m. Turcus*, *i*, *m.* Turkin, v. *Turca*, *ae*, *f. femina Turcica.* Turksch, bijv. n. en bijw. *turcicus*, *a*, *m*; bijw. *turcice*, *adv.* Het turksch, *lingua turcica.* Zamenstell. turksgaren, *fila camelina.* Turkye, *Turcia*, *ae*, *f.* Een turksche lelie, *lilium sylvestre*, *lilium martagon*, ook *martagon* alleen. Turksche klaver, *onobrychis*, bij *Linnaeus.* Turksche kers, *nasturtium turcicum*, ook *arabis alpina.* Turksche melisse, *melissa turcica vel dracocephalus Moldavica*, bij *Linn.* Turksche tarw, *frumentum turcicum*, *milium Indicum*; *frumentum Saracenicum*, *fagopyrum*, *fagotriticum.* Turksche boon, *faseolus turcicus*, *faba Turcica.* Turksche wik, *lupinus*, *i*, *m.*, *lupinum*, *i*, *n.*

Turkoois, m. zeker gesteente, *jaspis aërizusa*, *jaspis caspia*, *cyanus*, *i*, *m.* bij *Plin.*

Tusschen, voorz. *inter*, *praepp. acc.* Tusschen u en mij, *inter nos.* Tusschenbeiden, *medio*, *adv.* ook *medius*, *a*, *m.* Tusschen beiden spreken, *reconcilio*, *avi*, *atum*, *are*; *interloquor*, *utus sum*, *oqui.* Tusschen beiden is ook *mediocriter*, *modice*, *adv.* Tusschen vel en vleesch, *intercus*, *utis*, *comm. g.* Voor vele werkwoorden wordt dit voorzetsel gebezigd, waarvan wij de voornaamste zullen aanstippen als:

Tusschenblinken, o. w. *interluceo*, *xi*, *cere*; *interniteo*, *ui*, *ere*; *intermico*, *ui*, *are*, bij *Plinius.*

Tusschenbreiden of tusschenbreijen, b. w. *intexo*, *exui*, *extum*, *ere.* Tusschengebreid, v. d. *intextus*, *a*, *m.*

Tusschenbreken, b. w. *interrumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere*; *interfringo*, *egi*, *actum*, *ingere*, Tusschengebroken, v. d. *interruptus*, *interfractus*, *a*, *m.*

Tusschenbrokken, b. w. *intero*, *ivi*, *itum*, *erere.* Tusschengebrokt, v. d. *interitus*, *a*, *m.*

Tusschendelven, b. w. *interfodio*, *odi*, *ossum*, *odere*, bij *Lucret.* Tusschengedelven, v. d. *interfossus*, *a*, *m.*

Tusschendoen, b. w. *inserere.* Tusschengedaan, v. d. *insertus*, *a*, *m*, bij *Plin.*

Tusschengroeijen, o. w. *intermascor*, *atus sum*, *asci.* Tusschengegroeid, v. d. *internatus*, *a*, *m.*

Tusschenhechten, b. w. *intercardino*, *avi*, *atum*, *are.* Tusschengehecht, v. d. *intercardinatus*, *a*, *m*, bij *Vitr.*

Tusschenkomen, o. w. *intervenire*, *intercedere.* Tusschenkomst,

Digitized by Google

v. *interventus*, *us*, *m.* *intercessus*, *us*, *m.* *intercessio*, *onis*, *f.* Tusschenkomer, m. *interventor*, *oris*, *m.* *intercessor*, *oris*, *m.* bij *Kil.*

Tusschenleggen, b. w. *interpono*, *osui*, *ositum*, *onere*. Tusschengelegd, *interpositus*, *a*, *m.*

Tusschenliggen, b. w. *interjacere*. Tusschengelegen, *interjacens*, *entis*, *omn. g.*

Tusschenloopen, o. w. *intermisceri*. Tusschengeloopen, v. d. *intermixtus*, *a*, *m*; *intersertus*, *a*, *m.*

Tusschenmengen, b. w. *intermiscere*, *interserere*, bij *Plin.* Tusschengemengd, v. d. *intermistus vel intersertus*, *a*, *m.*

Tusschennestelen, o. w. *internidifico*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Plin.* Tusschengenesteld, v. d. *internidificatus*, *a*, *m.*

Tusschenplaatsen, b. w. *interponere*. Tusschengeplaatst, v. d. *interpositus*, *a*, *m.*

Tusschenplanten, b. w. *intersero*, *evi*, *itum*, *ere*. Tusschengeplant, v. d. *intersitus*, *a*, *m.*

Tusschenpoos, v. *pausa*, *ae*, *f.* *intercapedo*, *inis*, *f.* *intermissio*, *onis*, *f.* Tusschenpozen, *pausare*, *pausam facere*, *intermitto*, *isi*, *issum*, *ittere*.

Tusschenpoten, hetzelfde als tusschenplanten.

Tusschenprangen, b. w. *interstringere*, bij *Plaut.* Tusschengeprangd, v. d. *interstrictus*, *a*, *m.*

Tusschenpraten, o. w. *interloqui*, *interfari*, bij *Liv.*

Tusschenrazen, o. w. *interfuro*, *furere*.

Tusschenreden, v. *parenthesis*, *is*, *f.* ook *oratio interjecta vel media*, bij *Scheller.*

Tusschenrijden, o. w. *interequitare*

Tusschenrijk, o. *interregnum*, *ign.*

Tusschenruimte, v. *intervallum*, *i*, *n.* *spatium*, *ii*, *n.*

Tusschenschijnen, o. w. tusschenschitteren, *interlucere*, *internitere*, *intermicare*.

Tusschenschot, o. *diaphragma*, *atis*, *n.*

Tusschenschrijven, b. w. *interscribere*. Tusschengeschreven, v. d. *interscriptus*, *a*, *m.*

Tusschensnijden, b. w. *interscindere vel intersecare*. Tusschengesneden, v. d. *interscissus vel intersectus*, *a*, *m.* Tusschensnijding, v. *intersectio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.*

Tusschenspel, o. *embolium*, *ii*, *n.* *episodium*, *ii*, *n.* Tusschenspeler, *actor embolii*.

Tusschenspraak, v. *interlocutio*, *onis*, *f.* bij *Gellius*; *interfatio*, *onis*, *f.* bij *Quint.* *intercessio*, *onis*, *f.* *intercessus*, *us*, *m.* bij *Liv.* Van hier: tusschenspreken, o. w. *interloqui*, *interfari*, *intercedere pro aliquo*. Tusschenspreker, m. *interlocutor*, *oris*, *m.* Ook zoo veel als middelaar, *intercessor*, *oris*, *m.* *conciliator*, *oris*, *m.* *deprecator*, *oris*, *m.* bij *Cic.* Tusschenspreking, is hetzelfde als tusschenspraak. Tusschengesproken, v. d. b. v. woorden, *verba interjecta*.

Tusschenspreiden, b. w. *intersterno*, *stravi*, *stratum*, *sternere*. Tusschengespreid, v. d. *interstratus*, *a*, *m.*

Tusschenspruiten, o. w. *internascor*, *atus sum*, *asci*. Tusschengesproten, v. d. *internatus*, *a*, *m.*

Tusschenstaan, o. w. *intersisto*, *stiti*, *stitum*, *sistere*.

Tusschensteken, b. w. *interserere*, *interponere*, bij *Kiliaan.* Tusschengestoken, *intersertus vel insertus*, *a*, *m*; *interpositus*, *a*, *m.*

Tusschenstellen, b. w. *interpono*, *sui*, *situm*, *ere*; *interjicio*, *eci*, *ectum*, *icere*. Tusschenstelling, v. *interjectio*, *onis*, *f.* *interpositio*, *onis*, *f.* Tusschengesteld, v. d. *interpositus vel interjectus*, *a*, *m.*

Tusschenstikken, b. w. *intexo*, *ui*, *extum*, *exere*. Tusschenstikking, *intextus*, *us*, *m.* Tusschengestikt, v. d. *intextus*, *a*, *m.*

Tusschenstippen, b. w. *interpungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere*. Tusschenstipping, v. *interpunctio*, *onis*, *f.*

Tusschenstrooijen, b. w. *intersterno*, *stravi*, *stratum*, *sternere*. Tusschengestrooid, v. d. *interstratus*, *a*, *m.*

Tusschenstroomen, o. w. *interfluo*, *uxi*,

Digitized by Google

uxi, uxum, uere; interluere, intermeare. Tusschenstroomend, *interfluus, a, m,* bij *Plin.*

Tusschentijd, m. *intervallum, i, n.* bij *Colum. intercapedo, inis, f.* bij *Cic.*

Tusschenval, m. *casus interjectus, intermedius vel medius.* Ook zoo veel als beletsel, *obstaculum, i, n.*

Tusschenvallen, o. w. *interlabor, apsus sum, abi,* bij *Virg. intercido, idi, idere,* bij *Plin.* Tusschengevallen, v. d. *interlapsus, a, m.*

Tusschenvlieten, o. w. tusschenvloeijen, zie tusschenstroomen.

Tusschenvoegen, o. w. *interstruo, struxi, structum, struere; intercalo, avi, atum, are.* Tusschenvoeging, *interstructio vel intercalatio, onis, f.* Tusschengevoegd, v. d. *interstructus, intercalatus, a, m.* Tusschenvoegsel, *quod interstructum vel intercalatum est.*

Tusschenvonnis, o. *judicium intermedium vel medium, sententia intermedia, vel media.*

Tusschenvouwen, b. w. *interplico, avi, atum, are.* Tusschenvouwing, v. *interplicatio, onis, f.* Tusschengevouwen, v. d. *interplicatus, a, m.*

Tusschenwal, m. *vallum interjectum, intermedium vel medium.*

Tusschenwand, m. *paries intermedius, medius vel intergerinus.*

Tusschenwassen, zie tusschengroeijen.

Tusschenweg, m. *via interjecta, intermedia vel media.*

Tusschenwerpen, b. w. *interjicio, eci, ectum, icere.* Tusschenwerping, v. *interjectus, us, m. interjectio, onis, f.* Tusschenwerpsel, in de spraakkunst, *interjectio, onis, f.* Tusschengeworpen, v. d. *interjectus, a, m.*

Tusschenwereld, v. *intermundium, ii, n.* bij *Cic.* volgens de stelling van *Epikuur.*

Tusschenweven, b. w. *intexo.* Tusschengeweven, v. d. *intextus, a, m.*

Tusschenwijdte, v. *spatium, ii, n. intervallum, i, n. distantia, ae, f. interstitium, ii, n.* Tusschen twee balken, *intertignium, ii, n.* bij *Vitr.*

Tusschenwind, m. *ventus inter ventos cardinales interjectus, intermedius vel medius.*

Tusschenzaaijen, b. w. *intersero, sevi, situm, serere.* Tusschenzaaijing, v. *intersitio, onis, f.* Tusschengezaaid, v. d. *intersitus, a, m.*

Tusschenzetten, b. w. *interpono, osui, ositum, onere.* Tusschenzetting, v. *interpositio, onis, f.* Tusschengezet, v. d. *interpositus, a, m.*

Tusschenzingen, o. w. *intercino, cinui, centum, inere.*

Tuttel, is hetzelfde als tittel.

Tuuren of turen, o. w. *fixis oculis intueri vel adspicere.*

Twaalf, het getal van twaalf, *duodecim, indeclinabile, duodeni, ae, a; bis sex, bis seni, ae, a.* Een twaalftal, *numerus duodenarius.* Tien gedeelten van het twaalftal, *dextans, antis, m.* bij *Vitr.* Twaalfde, *duodecimus, a, m.* Twaalfderlei, *duodecim generum.* Twaalfmaal, *duodecies.* Twaalfdubbel of twaalfvoudig, *duodecuplus, a, m.* Zamenstell. twaalfhoek, *figura duodecim angulorum.* Twaalfjarig, *duodecim annorum, duodecennis, is, e,* bij *Sulpitius Severus.* Twaalfponder, *tormentum globum duodecim librarum mittens.*

Twee, het getal van twee, *duo, ae, o; bini, ae, a.* Twee aan twee is ook, *bini, ae, a.* Van het getal van twee, *binarius, a, m.* Een van twee, *alteruter, ra, rum; in gen. alterutrius, in dat alterutri, alter ex duobus.* Wie van twee? *uter, a, m; uternam?* Wie van twee het ook zij, *utercunque, utracunque, utrumcunque.* Wie van twee gij wilt, *utervis, utravis, utrumvis, uterlibet, utralibet, utrumlibet.* In twee maal, *bifariam.* In twee deelen, *bipartito, adv.* bij *Cicero.* Twee dagen, *biduum, ii, n.* Tweemaal, *bis, adverb.* Tweederlei of tweederhand, *duorum generum.* Ook zoo veel als verschillend, *diversus, a, m.* Tweedubbel of tweevou-

vondig, bijv. n. *duplex*, *icis*, *omn. g.* *duplus*, *a*, *m*; *bipartitus*, *a*, *m.* Tweede, *secundus*, *a*, *m.* De laatste van twee, *posterior*, *oris*, *m.* & *f.* *us*, *n.* ook gebruikt men *alter*, *eraterum*, *alius*, *a*, *ud.* B. v. een tweede Nero, *alter vel alius vel secundus Nero.* Ieder tweede, *secundus quisque.* B. v. hij heeft ieder tweeden man uitgekozen, *secundum quemque virum elegit.* In ieder tweede jaar, *anno secundo quoque.* Twee aan twee, *bini*, *ae*, *a.* Ten tweede, *secundo loco*, bij *Cicero.* Voor de tweede maal, *iterum*, *iterato*, *adv.* Twee derde van iets dat in twaalf verdeeld is, *bes*, *bessis*, *m.* bij *Colum.* De voornaamste zamenstell. zijn:

Tweebak, o. beschuit, *panis bis coctus.* Scheepstweebak of scheepsbeschuit, *panis nauticus bucellatum*, *i*, *n.* bij *Spartian.* Dit woord is in het woordenboek van den grooten *Ruhnkenius* niet geplaatst.

Tweeblad, o. soort van geneeskruid, *bifolium*, *ii*, *n. ophrys bifolia vel ophrys ovata*, bij *Linn. Kl.* zegt ook, *gramen parnassi.* Van hier: tweebladig, bijv. n. *duofolia habens*, *duobus foliis praeditus*, ook *bifolius*, *a*, *m*, bij *Schell.*

Tweebruggen, eene bekende stad in Duitschland, *Bipontum*, *i*, *n.* Van Tweebruggen, *Bipontinus*, *a*, *m.*

Tweedradig, bijv. n. *bilix*, *icis*, *omn. g* ook *duobus filis constans.*

Tweedragt, v. oneenigheid, *discordia*, *ae*, *f.* *dissidium*, *ii*, *n.* *dissidentia*, *ae*, *f.* *dissensus*, *us*, *m.* *dissensio*, *onis*, *f.* Van hier: tweedragtig, *discors*, *ordis*, *omn. g.* *dissidens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *dissidenter*, *adverbium.* Tweedragtig zijn, *dissordo*, *avi*, *atum*, *are*; *dissideo*, *sedi*, *sessum*, *ere.*

Tweegevecht, o. *certamen singulare*, *pugna singularis.* Een tweegevecht houden, *certamen singulare vel pugnam singularem inire.*

Tweehoek of tweehoekig, *duos angulos habens*, *duobus angulis praeditus*; ook kan men *praeditus* weglaten. *Kil.* verklaart het ook door *bivium*, *ii*, *n.*

Tweehoofdig, bijv. n. *biceps*, *ipitis*, *omn. g.*, *duo capita habens vel duobus capitibus praeditus.*

Tweehonderd, *ducenti*, *ae*, *a*; bij zelfst. naamw. in het meervoud zet men ook *ducenti*, *ae*, *a*, b. v. bij *Castra*, *nuptiae*, *literae*, enz. Aan ieder tweehonderd, *duceni*, *ae*, *a.* B. v. hij heeft ons ieder tweehonderd boeken gegeven, *ducenos dedit nobis libros.* Tweehonderd in zich bevattende, *ducenarius*, *a*, *m.* Tweehonderd duizend, *ducenta millia*; b. v. *militum*, ook *ducentiles mille*; b. v. *milites.* Tweehonderd duizendmaal, *ducenties millies*, *adv.* De tweehonderddduizendste, *ducenties millesimus.* Voor de tweehonderddduizendste keer, *ducenties millesimus.* Tweehonderddduizendmaal kleiner, *ducentis millibus partium minor*, *vel ducenties mille partibus minor*, *vel ducenties millies minor.* Tweehonderdmaal, *ducentiei*, *adverb.* Tweehonderdste, *ducentesimus*, *a*, *m.* ieder tweehonderdste, *ducentesimus quisque.* Het geschiedt om den tweehonderdsten dag, *fit die ducentesimo quoque.* Voor de tweehonderdste keer, *ducentesimum*, *adverbiel.*

Tweehoornig, bijv. n. *bicornis*, *is*, *e*; *duo cornua habens vel duobus cornibus praeditus.*

Tweejarig, bijv. n. *bimus vel bimulus*, *a*, *um*; *duorum annorum.* Een tijd van twee jaren, *biennium*, *ii*, *n. tempus duorum annorum.* Ook zoo veel als twee jaren oud van menschen sprekende, *duos annos natus.* Tweejarige ouderdom, *bimatus*, *us*, *m.* bij *Varro.*

Tweeklank, m. *sonus diphthongi.* Van hier: tweeklinker, *diphthongus*, *i*, *m.*

Tweeledig, bijv. n. *bimembris*, *is*, *e.*

Tweelicht, o. *crepusculum*, *i*, *n. dubia lux.*

Tweelijvig, bijv. n. *bicorpor*, *oris*, *omn. g.* *duo corpora habens vel duobus corporibus praeditus.*

Twee-

Tweeling, m. *didymus*, i, m. *geminus*, *gemellus*, bij *Kil.* Tweelingen, *gemini*, *orum*, m. pl. *gemelli*, *orum*, m. pl. Ook een hemelsteeken, *gemini*, *arum*, m. plur.

Tweeman, m. zekere stadsambtenaar bij de Romeinen, *duumvir*, *iri*.

Tweemanschap, *duumviratus*, *us*, m.

Tweemaandig, bijv. n. *bimestris*, *is*, *e*; *duorum mensium*.

Tweenamig, bijv. n. *binominis*, *is*, *e*; bij *Ovid.*

Tweeponding, bijv. n. *bilibris*, *is*, *e*, bij *Plin.*

Tweern, v. *filum duplex*. Van hier: tweernen, b. w. *duplicare vel congeminare fila*.

Tweesnijdend, bijv. n. *anceps*, *ipitis*, *omn. g.*

Tweespalt en tweespaltig, zie tweedragt en tweedragtig.

Tweespan, D. *bijugum*, i, n.

Tweespletig, bijv. n. *bifidus*, *a*, *m*; *bifulcus*, *a*, *m.*

Tweespraak, v. zamenspraak tusschen twee, *dialogus*, i, m. *sermocinatio*, f. bij *Quint.*

Tweesprong, m. *bivium*, ii, n. *iter bifidum.*

Tweestrijd, zie tweegevegt.

Tweetal, n. zoo veel als een paar, *par*, *aris*, n.

Tweetalig, bijv. n. *bilinguis*, *is*, *e*; bij *Hor.*

Tweetongig, bijv. n. is hetzelfde, ook *duobus linguis praeditus.* Ook is een tweetongig mensch, *homo falsus vel duplex.*

Tweeverwig, bijv. n. *bicolor*, *oris*, *omn. g. duobus coloribus praeditus vel duos colores habens.*

Tweevoetig, bijv. n. *bipes*, *edis*, *omn. g. duobus pedibus praeditus vel duos pedes habens.* Ook heeft dit woord de beteekenis van twee voeten lang, *bipedalis*, *lis*, *le*; *bipedaneus*, *a*, *m*; *duorum pedum.*

Tweevormig, bijv. n. *biformis*, *is*, *e*; *duplici forma praeditus vel duplicem formam habens.*

Tweevoudig, bijv. n. *duplex*, *icis*, *omn. g. duplus*, *a*, *m*; *duplaris*, *e*; *duplicatus*, *a*, *m.* Van hier: tweevoudigheid, v. *duplicatie*, *onis*, f.

Tweeweg, m. is hetzelfde als tweesprong.

Tweewerf, bijw. *bis*; ook zegt men tweemaal.

Tweezang, m. *cantus duorum*; waarbij men ook nog *junctus vel conjunctus* voegen kan.

Tweezins, bijw. *bifariam*, *adv.* bij *Cic.*

Twijfel, m. vermoeden, onzekerheid, *dubitatio*, *onis*, f. *dubium*, ii, n. *ambiguum*, *ui*, n. *haesitatio*, *onis*, f. *fluctuatio*, *onis*, f. *suspensio*, *onis*, f. waarbij men ook *animi* voegen kan. *Kiliaan* heeft ook *scrupulus*, i, m. Ik heb geenen twijfel, *non dubium est mihi*, *non dubium sum.* Er is geen twijfel, *non dubium est.* In twijfel trekken, *in dubium vocare.* Allen twijfel wegnemen, *omnem tollere dubitationem.* Zonder twijfel, *sine dubio*, *procul dubio*, *sine dubitatione*, *haud dubie*, *indubitanter*, bij *Plin.* Buiten twijfel stellen, *extra dubitationem ponere*, *rem haud dubiam reddere.* Ik sta in twijfel, *sum in dubio*, *dubius sum vel dubito.* In twijfel laten, *dubium vel suspensum relinquere.* Iemand in twijfel brengen, *dubitationem adferre vel injicere alicui.* Van hier het onz. w. twijfelen, *dubito*, *avi*, *atum*, *are*; *dubium esse*, *incertum esse.* Ik twijfel of vader komen zal, *dubito an pater sit venturus*, *vel patrem esse venturum.* Ik twijfel of hij komen zal, *dubito quin venturus sit.* Voorts is twijfelen, *ambigere*, *haerere*, *haesitare*, *fluctuare*, waarbij men ook nog wel *animo vel mente* voegt. Ook gebruikt men *fluctuari animo*, *titubare animo*, bij *Kiliaan.* Van hier: twijfeling, hetzelfde als twijfel. Twijfelaar, m. *dubitator*, *oris*, m. bij *Tert.* Ook was er een aanhang van twijfelaars, *secta scepticorum*, die alles in twijfel trokken. Eenigzins twijfelen, *subdubito*, *avi*, *atum*, *are.* Van hier: twijfelachtig, bijv. n. en bijw. *dubius*, *a*, *m*; *incertus*, *a*, *m*; bijw. *dubie*, *dubitanter*, *adv. haesitabundus*,

a, m; haesitans, antis, omn. g. ambiguus, a, m; suspensus, a, m; anceps, itis, omn. g. bij *Kiliaan; dubitabilis, lis, le* vindt men bij *Ovid.* Twijfelachtigheid, v. *dubium, ii, n. incertum, i, n.* Twijfelmoedig, bijv. n. en bijw. *dubius animi, suspensus animo, incertus* Ook zoo veel als wanhoopig, *desperans, antis, omn. g.* bijw. *dubitanter, adv. animo dubio.* Twijfelmoedigheid, v. zoo veel als wanhoop, *desperatio, onis, f.* Twijfelzinnig, *ambiguus, a, m;* bij *Claud.* vindt men *sensu ambiguo.*

Twijg, o. tak of telg, *ramus, i, m. furculus, i, m. virga, ae, f. vimen, inis, n. Tacitus* gebruikt ook *vimentum, i, n.* Verkl. twijgje, o. *ramulus, i, m. ramusculus, i, m.* Twijgen, onv. bijv. n. *vimineus, a, m.* Een twijgen mandje, *fiscella vel corbula viminea.* Zamenstell. twijgwaard, *viminetum, i, n.*

Twijn, zie tweern.

Twijnen, zie tweernen. Van hier het zamengestelde twijnmolen, *mola vel rhombus filis congeminandis vel duplicandis serviens.* Twijner of twijnder, *fila congeminans vel duplicans* Twijnster, *femina vel puella fila congeminans vel duplicans.*

Twintig, *viginti, indeclinabile, viceni, ae, a; bis deni, ae, a.* De twintigste, *vicesimus vel vigesimus, a, m.* Twintigmaal, *vicies, adv.* Twintigtal, *numerus vicenarius.* Twintigman, *vigintiviri, iri, m. coloniis deducendis serviens.* Twintigmanschap, *vigintiviratus, us, m.* bij *Cicero.*

Twist, m. zoo zegt men in Friesland voor twern en twisten voor tweernen.

Twist, is bij *Kiliaan* ook zoo veel als afgehouwen takken, *rami abscisi, ramalia, n. pl.*

Twist, m. krakeel, verschil, gekijf, *lis, litis, f. rixa, ae, f. controversia, ae, f. contentio, onis, f. dissensio, onis, f. altercatio, onis, f. jurgium, ii, n. certatio, concertatio, decertatio, onis, f.* Ook zoo veel als tweedragt, *discordia, ae, f. dissidium, ii, n. dissidentia, ae, f. dissensus, us, m. dissensio, onis, f.* Ook zoo veel als vijandschap *inimicitia, ae, f.* Van hier: twisten, o. w. *litigo, avi, atum, are, rixor, atus sum, ari; contendere, disceptato, avi, atum, are; altercor, atus sum, ari; jurgo, avi, atum, are & jurgari, certare, concertare decertare,* ook *discordem esse.* Van hier: twister, m. *litigator, oris, m. rixator, oris, n. litigans, rixans,* ook *litigiosus, rixosus.* Twistgierig, *cupidus, studiosus, avidus litigandi, rixandi,* ook *litigiosus, rixosus, contentiosus, a, m; jurgiosus, a, m.* Twistgierigheid, *amor, studium vel aviditas litigandi, rixandi, jurgandi,* ook *litis, rixae, vel jurgii.* Twistgierigljk, *litigiose, rixose, contentiose,* bij *Quint.* Twistig, bijv. n. *discors, ordis, omn. g. discordabilis, lis, le,* bij *Plaut. litigiosus, rixosus, contentiosus, jurgiosus, a, m.* Twistmaker, twiststoker en twistzaaijer, m. *sator litis,* bij *Liv.* Twistrede, v. *altercatio, disputatio, onis, f. argumentatio, contentio, disensio, dissertatio, contentio, argutatio.* Twistredenen, o. w. *disputare, altercari, argumentari, disserere, disputare, disserere, disfidere.* Twistscheider, m. *arbitar litis, rixae, controversiae, jurgii.* Twistscheiding, v. *dijudicatio, onis, f. decisio, onis, f. arbitrium litis, rixae, controversiae, jurgii.* Twistschrift, *scriptum litigiosum, disputatio, dissertatio, onis, f.* Twistziek, zie twistgierig. Twistzoeker, zie twistmaker. Twistzucht, zie twistgierigheid. Twistzuchtig, bijv. n. zie twistgierig.

Digitized by Google

U.

U IJ

U, de negentiende letter in de rangſchikking van ons Abc, en de vijfde klinkletter, *U, litera in ordine Alphabeti noſtri decima nona, vocalium autem quinta.*

U, voornaamwoord van den tweeden perſoon, *tu, tui, tibi, te.* Meerv. ulieden, *vos, veſtrum vel veſtri, vobis, vos.* Van hier: uw en uwe, *veſter, veſtra, veſtrum.*

Ui of uije, v. zoo veel als ajuinbol, *caepa, ae, f. allium, ii, n.* Een uitje, *caepula, ae, f.* bij *Pallad.* Zamenſtell. uiland, *caepina, ae, f.* bij *Columella.* Uijenſoep, *jusculum caepis condisum.*

Uijer, m. *uber, eris, n. rumis, is, f.* bij *Varrò; mamma, ae, f.* Groot van uijers, *mammoſus, a, m.* Iemand aan de uijers leggen, *admovere ubera alicui.* Aan de uijers liggen, *admoveri uberibus,* ook *lacteo, ere.*

Uil, m. zeker nachtvogel, *ulula, lae, f. noctua, ae, f.* Huilen als een uil, *ululo, avi, atum, are.* In den gemeenen ſtijl is uil zoo veel als halve gek, *ſemiſtultus, fatuus.* Elk meent dat zijn uil een valk is, *quisque ſua plurimi aeſtimat.* Eenen uil vangen, een ſcheepsſpreekwoord, zoo veel als tegen zijnen zin, door den wind vallen, *ſe invito curſum mutare.* Zamenſtell. uilenvlugt, *lux dubia, crepuſculum, tempus, quo ululae volare incipiunt.* Uilskop, eigenlijk *caput ululae vel noctuae.* Overd. *ſtultus, fatuus.* Uilskuiken, *pullus ululae vel noctuae,* ook *homo ſtultus vel fatuus.* Verkl. uiltje, *parva ulula vel noctua.* Ook een gevleugeld beeſje, waaruit de rupſen voortkomen, *papilio, onis, m.* Spreekwoord: een uiltje vangen, *meridiari,* zoo veel als een middagſlaapje nemen.

Uit, een voorzetſel, *e, praep. cum abl.* dit gebruikt men wanneer het volgende woord met eenen medeklinker, en *ex, praep. cum abl.* wanneer hetzelfde met eene klinkletter begint, b. v. *e ſchola,* uit de ſchool. Uit den mond, *ex ore.* Doch deze voorzetſels vallen dikwijls weg, vooral wanneer de werkwoorden met hetzelve zamengeſteld zijn: b. v. uit het bosch gaan, *exire ſylva.* Uit de kerk gaan, *egredi templo.* Ook bij de namen der ſteden: b. v. hij is uit Amſterdam gekomen, *venit Amſtelodamo,* ook bij *domus.* Hij komt uit huis, *venit domo.* Ook gebruikt men het als een bijv. naamw. b. v. hij is een koopman uit Amſterdam, *mercator Amſtelodamenſis ille eſt.* Om eene ſtof aan te duiden, waaruit iets gemaakt is, dan gebruikt men ook *e vel ex,* ook *de praep. cum abl.* B. v. een uit goud gemaakte beker, *poculum ex auro factum,* of *poculum aureum.* Wanneer het eene oorzaak aanduidt gebruikt men *per, praep. cum acc.* B. v. uit gramſchap, *per iram, per iracundiam,* ook *ductus, motus, impulſus ira.* Hij heeft zulks uit haat gedaan, *fecit odio ductus vel commotus.* Ik weet het uit de ondervinding, *ſcio experientia edoctus.* Uit armoede kon hij het niet doen, *paupertate preſſus vel impeditus id facere non poterat.* Uit gebrek aan tijd, *inopia temporis.* Uit eigen beweging, *ſponte mea, tua, ſua.* Ook gebruikt men *propter, ob praep. cum accuſativo.* Uit vrees, *propter metum, ob metum,* ook *per praep. cum acc.* Dit heb ik uit onvoorzigtigheid gedaan, *per imprudentiam hoc feci.* Men kan hiervoor ook zeggen, *imprudens hoc feci.* Ook zonder voorzetſel in den zelfden naam: b. v. uit alle kracht, *omnibus viribus.* Een uit hun, *unus ex illis, unus inter illos, unus illorum.* Dikwijls gebruikt men uit ook zonder werkwoord: b. v. hij is uit (gegaan), *exiit.* Het boek is uit, *liber deſinit,*

Digitized by Google

finem habet, finitur vel finitus est. Hier kan ik niet uit, *hoc mente capere non possum.* Het is uit met mij, *actum de me est.* Uit huis, *extra domum.* Uit het gebruik, *extra usum, vel non in usu.* Dit voorzetsel wordt voor vele werkwoorden geplaatst, waarvan ik de voornaamste zal aanstippen.

Uitademen, b. w. den adem uitblazen, *exhalo, avi, atum, are; exspiro, avi, atum, are.* Uitademing, *exhalatio, onis, f. exspiratio, onis, f.* bij *Cicero.* Uitgeademd, v. d. *exhalatus, a, m.* Uitasemen, is hetz.

Uitbalien, b. w. *urnis vel hausteris exhaurire.*

Uitbannen, b. w. *extermino, avi, atum, are;* waarbij *Cicero* ook wel *urbe, agro, patria* of *ex urbe, ex agro, e patria* voegt, *ejicio, eci, ectum, icere.* Uitbanning, v. *exterminatio, ejectio, onis, f.* Uitgebannen, v. d. *exterminatus, ejectus, a, m.*

Uitbarmen, o. w. onstuimig worden: b. v. van de zee, *exaestuo, avi, atum, are,* bij *Liv.*

Uitbarsten, o. w. *erumpo, upi, uptum, umpere, prorumpere.* B. v. in klachten, *erumpere questus, incipere queri.* In tranen uitbarsten, *fundi lacrymis vel effundere lacrymas.* Van blijdschap uitbarsten, *erumpere gaudium,* bij *Ter.* Uitbarsting, v. *eruptio, proruptio, onis, f.* Uitgebarsten, v. d. *eruptus, prorupti, a, m.*

Uitbeelden, b. w. *fingo, finxi, fictum, fingere,* ook *depingo, inxi, ictum, ingere; exprimo, essi, essum, imere; figuro, avi, atum, are.* Uitbeelding, v. *effigies, iei, f. depictio, onis, f. expressio, onis, f. figuratio, onis, f.* bij *Vitr.* Uitgebeeld, v. d. *fictus, effictus, expressus, figuratus, a, m.* Uitbeeldsel is hetzelfde als uitbeelding.

Uitbersten, is hetzelfde als uitbarsten

Uitbijten, b. w. *mordendo evellere.* Van bijtende dingen zegt men, *erodo, osi, osum, odere, exedi, edi, esum, edere.* Uitbijting, v. *evulsio mordendo.* In den tweeden zin, *erosio, onis, f.* Uitgebeten, v. d. *mordendo evulsus, a, um.* Voorts, *erosus vel exesus, a, m.*

Uitblazen, b. w. *efflo, avi, atum, are; profio, avi, atum, are; exspiro, avi, atum, are.* B. v. de ziel uitblazen, *animam efflare vel exspirare,* ook *exspirare* alleen. Ook door blazen aankondigen, *buccina vel buccinae cantu aliquid annuntiare.* Ook door blazen uitdoen, *flando exstinguere.* Uitblazing, v. *efflatus, us, m. proflatus, us, m. exspiratio, onis, f.* ook *ope buccinae annuntiatio.* Voorts, *exstinctio flando, vel exstinctio per flatum.* Uitgeblazen, v. d. *efflatus, a, m; buccina annuntiatus, flando exstinctus.* Voorts is uitblazen ook nog als tot het einde toe blazen, *usque ad finem cornu canere.* B. v. ik zal dat deuntje eerst uitblazen, *prius cantilenam istam ad finem usque cornu canam.*

Uitbleken, b. en o. w. *candidum reddere, candefacere,* bij *Plautus;* onz. *insolando evanescere.* B. v. die vlak is er uitgebleekt, *macula ista insolando evanuit.* Ook zoo veel als wit worden, *albescere vel candescere.*

Uitblijven, o. w. *remanere, non redire.* Den nacht uitblijven, *per noctem non redire, pernoctare foris, noctem transigere foris.* Ook voor niet komen, *non venire, frustra exspectari,* bij *Schaller.* Voor talmen, lang wegblijven, *moror, atus sum, ari; cunctari.* Langer uitblijven dan men beloofd had, *ultra promissum tempus abesse,* bij *Ovid.* Ook voor niet betaald worden: b. v. het geld blijft uit, *pecunia non solvitur, vel solutio pecuniae differtur.* Het uitblijven, *mora, ae, f. cunctatio, onis, f.* Uitblijving, v. is hetz.

Uitblikkemen, b. w. *fulminis instar ejaculari.*

Uitblinken, o. w. *effulgeo, alsi, ere; emico, ui, ere; elucco, ere; exsplendesco, dui, escere, emico, cui, care.*

Uit-

Uitblusschen, b. w. vlam of licht dempen, *exstinguo, inxi, inctum, inguere, restinguere.* Van hier: uitblusscher, m. *exstinctor, oris; m. exstinctor incendii*, bij *Cicero.* Uitblussching, *exstinctio vel restinctio, onis, f.* Uitgebluscht, v. d. *exstinctus, restinctus, a, m.* Zijn leven is uitgebluscht, *mortuus est.*

Uitboenen, b. w. door boenen wegdoen, *extergeo, ersi, ersum, ere; extergo, ersi, ersum, ere.* Ook fig. iemand uit het huis boenen, *vi aliquem protrudere foras.*

Uitboezemen, b. w. *exhalo, avi, atum, are.* Uitboezeming, v. *exhalatio, onis, f.* Uitgeboezemd, v. d. *exhalatus, a, m.*

Uitboren; b. w. door boren uithalen, *effero, avi, atum, are; exterebro, avi, atum, are*, bij *Cicero.* Ook door boren hol maken, *terebrando excavare.* Uitboring, v. *exterebratio, onis, f.* Uitgeboord, v. d. *exterebratus, a, um; terebrando excavatus, a, m.*

Uitborgen, b. w. op borg geven, *mutuum dare aliquid alicui, commodo, avi, atum, are*, bij *Schell.* Uitborging, v. *commodatio, onis, f.* ook bij *Schell.* Uitgeborgd, v. d. *mutuo datus vel commodatus, a, m.* Uitborger, m. *commodator, oris, m.* bij denz.

Uitborrelen, o. w. *ebullio, ivi, itum, ire; effervere, efferyescere, scaturiendo prevenire*, ook *scaturire* alleen. Uitborreling, v. *bullitus, us, m. effervescentia, ae, f. scaturigo, inis, f.* Uitgeborreld, v. d. *ebulliendo ejectus.*

Uitbotten, o. w. knoppen uitschieten, *gemmo, avi, atum, are; gemmesco, escere, germino, avi, atum, are; egerminare, progerminare, fruticare, fruticari, fruticescere, pullulo, avi, atum, are; pullulescere*, bij *Columella.* Van koren gebruikt *Ovid. verno; avi, atum, are.* Uitbotting, v. *germinatio, onis, f.* bij *Columella; germinatus, us, m.* bij *Plin. fruticatio, onis, f.* bij denzelfden, *gemmarum eruptio.* Uitgebot, v. d. *gemmis instructus, gemmatus, a, m.*

Uitbotsen, b. w. zoo veel als uitstooten, *expello, uli, ulsum, ellere, ejicio, eci, ectum, icere, extrudo, usi, usum, udere, exturbo, avi, atum, are; exterminare*, bij *Scheller.* Uitbotsing, v. *expulsio, onis, f. ejectio, extrusio, exturbatio, exterminatio.* Uitgebost, v. d. *expulsus, ejectus, extrusus, exturbatus, exterminatus, a, m.*

Uitbraden, b. en o. w. bedr. *asfando elicere*, onz. *asfando emittere vel exire.* Men moet er al het vet uitbraden, *pingue asfando elici debet.* Spreekw. wij zullen er nu eens de boter uitbraden, *nunc opipare vel laute epulabimur, nunc vere genio indulgebimus.* Ook is uitbraden, genoeg braden, *satis asfare*, onz. *satis asfari.* Uitbrading, v. of het uitbraden, *actio asfundo aliciendi vel emittendi.* Uitgebraden, v. d. *asfando extractus vel emisfus*, ook *satis superque asfus, a, m.*

Uitbraken, b. w. *evomo, ui, itum, ere; revomere, provomere, ejicere et rejicere, erumpo, upi, uptum, umpere.* B. v. zijn gal uitbraken, *stomachum erumpere*, bij *Cic.* Uitbraking, v. *rejectio, onis, f. rejectus, us, m. eruptio, onis, f. vomitus et vomitio.* Uitbraaksel, v. *rejectaculum, i, n.* Uitgebraakt, v. d. *rejectus vel ejectus, a, m.*

Uitbranden, b. en o. w. *exuro, ussi, ustum, urere*, bij *Plinius comburere.* Ook door middel van vuur reinigen, *igne purgare.* Mogelijk kan men ook *exurere* gebruiken, onz. *exuri, intus comburi.* B. v. dat huis is uitgebrand, *domus ista exusta vel intus combusta est.* Ook ophouden met branden, *absumi, deficere.* B. v. het vuur is uitgebrand, *ignis absumtus est vel deficit.* Van hier: uitbranding, v. *exustio, onis, f. purgatio vi ignis.* Uitgebrand,

Digitized by Google

v. d. *exustus*, *a*, *m*; *intus combustus*, *vi ignis purgatus*, *a*, *m*.

Uitbreiden, b. w. *extendo*, *endi*, *ensum vel entum*, *endere*, *pando*, *pandi*, *passum vel pansum*, *pandere*, *expandere*, *dispandere*, *explico*; *avi*, *atum*, *are*, ook *explico*, *icui*, *icitum*, *are*, *dilato*, *avi*, *atum*, *are*. Voor wijder of ruimer maken, *amplifico*, *avi*, *atum*, *are*; *amplio*, *avi*, *atum*, *are*; *laxo*, *avi*, *atum*, *are*. Voor verder uitzetten, *prolatare*, *promovere*. Voor vergrooten, *augere*, *dilatare*, *propagare*. B. v. de heerschappij uitbreiden, *propagare*, *augere*, *dilatare imperium*. De grenzen uitbreiden, *propagare fines*. Door woorden uitbreiden, *circumscribere verbis vel circumscribere* alleen, *amplificare*, bij *Cicero*. Van hier: uitbreiding, v. *extensio*, *onis*, *f*. *expansio*, *onis*, *f*. *explicatio*, *onis*, *f*. *dilatatio*, *onis*, *f*. *amplificatio*, *onis*, *f*. *ampliatio*, *onis*, *f*. *prolatatio*, *onis*, *f*. *propagatio*, *onis*, *f*. Van woorden, *circumscriptio*, *onis*, *f*. *periphrasis*, *is*, *f*. *circumlocutio*, *onis*, *f*. bij *Quintilianus*. Uitbreider, m. *amplificator*, *oris*, *m*. bij *Cic*. Van een gebied, *propagator*, *oris*, *m*. Uitgebreid, v. d. *extensus vel extentus passus*, *expansus*, *dispansus*, *explicitus*, *dilatatus*, *amplificatus*, *ampliatus*, *prolatatus*, *auctus*, *propagatus*, *circumscriptus*, *a*, *m*.

Uitbreken, b. w. *frangendo demere*, *effringere*. Ook door breken uittrekken, *frangendo evellere*, ook *evellere* alleen. B. v. eenen tand, *evellere dentem*, ook *erumpere*. In klagten uitbreken, *erumpere questus*. Ook ontsnappen, *evado*, *asi*, *asum*, *ere*. Uit eene gevangenis breken, *evadere e custodia*, bij *Quint*. Voor kenbaar worden, *erumpere*, *patescere*, *innotescere*, *divulgari*, bij *Schellar*. Van hier: uitbreking, *demtio frangendo*, *effractio*, *onis*, *f*. *evulsio*, *onis*, *f*. *eruptio*, *onis*, *f*. *evasio*, *onis*, *f*. Uitgebroken, v. d. *frangendo demtus*, *a*, *m*; *effractus*, *a*, *m*; *evulsus*, *a*, *m*; *divulgatus*, *a*, *m*. De bommel is uitgebroken, *consilium innotuit*.

Uitbrengen, b. w. voor uitdragen, *effero*, *extuli*, *elatum*, *efferre*, *exporto*, *avi*, *atum*, *are*; *egero*, *essi*, *estum*, *erere*. Ook aan den dag brengen, *vulgare*, *evulgare*, *divulgare*, *disseminare*, ook *deferre*, zoo veel als verklikker. Van hier uitbrenging, v. *exportatio*, *onis*, *f*. *egestus*, *us*, *m*. bij *Seneca*; *vulgatio*, *divulgatio*, *evulgatio*, *disseminatio*, *onis*, *f*. Voor verklikking, *delatio*, *onis*, *f*. Uitbrenger, m. *exportator*, *oris*, *m*. ook *auctor*, *oris*, *m*. *narrator*, *oris*, *m*. bij *Schell*. Voor verklikker, *delator*, *oris*, *m*. bij *Cic*. Uitgebragt, v. d. *elatus*, *exportatus*, *egestus*, *vulgatus*, *divulgatus*, *evulgatus*, *disseminatus*, *delatus*, *a*, *m*.

Uitbroeden of uitbroeijen, b. w. *excludere pullos*, *incubare ova*, bij *Varro*; *incubare ovis*, bij *Columella*, *excubare ova*, bij denzelfden. Figuurlijk: daar kan nog veel kwaads uitbroeijen, *multa mala inde oriri possunt*. Uitbroeding of uitbroeijing, v. *exclusio*, *onis*, *f*. *incubatio*, *onis*, *f*. *incubatus*, *us*, *m*. *incubitio*, *onis*, *f*. Uitgebroeid, v. d. *exclusus*, *a*, *m*. Uitbroedsel of uitbroeisel, o. *pullatio*, *onis*, *f*. *pullities*, *iëi*, *f*. bij *Varro*.

Uitbuidelen, b. w. *excerno*, *crevi*, *cretum*, *ernere*. Uitbuideling of uitbuiling, v. *actio excernendi*. Uitgebuideld of uitgebuild, *excretus*, *a*, *m*. Het uitbuilsel, *excretum*, *i*, *n*. bij *Columella*.

Uitbuilen of uitpuilen of uitbulten, o. w. *tubero*, *avi*, *atum*, *are*; *extubero*, *avi*, *atum*, *are*. Uitbuiling, uitpuiling, uitbulting, v. *extuberatio*, *onis*, *f*. bij *Plin*.

Uitbuigen, b. w. *declino*, *avi*, *atum*, *are*; *deflecto*, *flexi*, *flexum*, *flectere*. Uitbuiging, v. *declinatio*, *onis*, *f*. Uitgebogen, v. d. *declinatus vel deflexus*, *a*, *m*.

Uit-

Uitbundig, bijv. n. en bijw. *abundans, antis, omn. g. amplus, a, m; copiosus, a, m;* bijw. *abundanter, ample, copiose.* Uitbundigheid, v. *abundantia, ae, f. copia, ae, f.* Uitbundigelijk is hetzelfde als het bijw. uitbundig.

Uitcijferen, b. w. zie uitrekenen.

Uitdagen, b. w. *evoco, avi, atum, are; provocare, lacesso, ivi, itum, essere, excio, ivi, itum, ire.* Voor het regt uitdagen, is *cito, avi, atum, are; in jus vocare aliquem, compellare in judicium.* Van hier: uitdaging, v. *lacessitio, onis, f. provocatio, onis, f.* Uitgedaagd, v. d. *lacessitus, a, m; provocatus, excitus, citatus, in jus vocatus.* Uitdager, *provocator, oris, m.* Uitdaagster, v. *provocatrix, icis, f.* bij *Lactantius.* Uitdaagbrief, *literae provocatoriae.*

Uitdampen, o. w. *evaporo, avi, atum, are; exhalo, avi, atum, are; vaporem emittere.* Uitdamping, v. *evaporatio, onis, f. exhalatio, onis, f. emissio vaporis.* Uitgedampt, v. d. *evaporatus, exhalatus, a, m.*

Uitdanzen, b. w. *finire saltationem, finem facere saltationis.*

Uitdeelen, b. w. *distribuo, ui, utum, uere, divido, isi, isum, idere, dispenso, avi, atum, are; dispertio, ivi, itum, ire.* Rijkelijk uitdeelen, *largior et elargior, itus sum, iri.* Uitdeeler, *divisor, oris, m. largitor, oris, m.* bij *Schellerus*; ook *distributor, oris, m.* bij *Cicero; dispensator, oris, m.* Uitdeeling, v. *distributio, onis, f. divisio, onis, f. dispensatio, onis, f. largitio, onis, f.* Uitgedeeld, v. d. *distributus, divisus, dispensatus.* Uitdeelster, v. *dispensatrix, icis, f.* bij *Hieronymus.*

Uitdelgen, b. w. *deleo, evi, etum, ere, exstinguere exstirpo, avi, atum, are.* Voor verwoesten, *penitus vastare.* Uitdelging, v. *exstinctio, onis, f. deletio, onis, f. exstirpatio, onis, f. vastatio, onis, f. vastitas, atis, f.* bij *Sall.* en *Cicero.* Uitdelger, *vastator, oris, m.* Uitdelgster, *deletrix, icis, f. vastatrix, icis, f.* Uitgedelgd, v. d. *deletus, exstirpatus, vastatus, a, m; exstinctus, a, m.*

Uitdelven, b. w. uitgraven, *effodio, odi, ossum, odere.* Uitdelver, m. *effossor, oris, m.* Uitdelving, v. *effossio, onis, f.* Uitgedolven, v. d. *effossus, a, m.*

Uitdenken, b. w. *excogito, avi, atum, are; cogitando invenire.* Uitdenking, v. *excogitatio, inventio, onis, f.* Uitgedacht, v. d. *cogitando inventus*, ook alleen *inventus, excogitatus, a, m.*

Uitdienen, o. w. *emereor, itus sum, ereri, defungor, unctus sum, ungi, adimplere ministerium*, bij *Schellerus; ministerium ad finem perducere, ad finem servire.* Van eenen soldaat is het, *conficere stipendia.* Uitgediend hebben, is ook *accipere rudem, rude donari.* Uitgediend, v. d. *emeritus, a, m; defunctus, a, m; rude donatus.* Van een kleed, *obsoletus, a, m.*

Uitdijen, o. w. voor zich uitzetten, *extumere, extumescere vel extuberare*, ook *extendi*; ook *turgere.* Van meel, *fermentiscere.* Uitdijding of uitdijing, *tumor, oris, m. extuberatio, onis, f. fermentatio, onis, f. extensio, onis, f.* Uitgedijd, v. d. *extensus et extentus, a, m; fermentatus, a, m; fumidus, a, m.*

Uitdoen, b. w. zoo veel als wegdoen, *demo, emsi, emtum, emere, eximo, emi, emtum, imere.* Ook uitgieten, *effundo, udi, usum, undere.* B. v. ik zal er het water maar uitdoen, *aquam solummodo effundam.* Uitwischen, *expungere vel deleo, evi, etum, ere.* B. v. eene schuld uitdoen, *delere debitum.* Uitblusschen, *exstinguo, inxi, inctum, inguere.* B. v. eene lamp uitdoen, *exstinguere lumen lampadis.* Voor uitkleeden, *exuo, ui, utum, uere.* B. v. zijne kleederen uitdoen, *exuere vestes.* Van hier het uitdoen, als zelfst. *exemtio, onis, f. effusio, onis, f. expunctio, onis, f. deletio, exstinctio, onis, f.*

Digitized by Google

detractio vestis. Uitgedaan, v. d. *demtus, exemtus, effutus, expunctus, deletus, exstinctus, a, m.*

Uitdompen, b. w. *opes exstinctorii exstinguere.*

Uitdonderen, o. w. *detono, ui, itum, are*, bij *Schell.*

Uitdooven, b. w. *exstinguo, inxi, inctum, inguere.* Uitdoover, *exstinctor, oris, m.* Uitdooving, v. *exstinctio, onis, f.* Uitgedoofd, v. d. *exstinctus, a, m.* Zamenstell. onuitdoofbaar, bijv. n. *inexstinguibilis, lis, le.*

Uitdorren, o. w. *exarefco, ui, escere, perarefcere.* Uitgedord, v. d. *aridus, peraridus, a, p; arefactus, exarefactus, a, m.*

Uitdossen, b. w. kleeden, opschikken, *vestio, ivi, itum, ire, convestire, ornо, avi, atum, are; deornare, exornare, como, si, tum, ere.* Van hier: uitdossing, v. *vestitus, us, m. ornatio, onis, f. deornatio, exornatio, comtus, us, m.* Uitgedost, v. d. *vestitus, a, m; ornatus, deornatus, exornatus, comtus, a, m.*

Uitdouwen of uitduwen, b. w. *extrudo, usi, usum, udere.* Uitdouwing, v. *extrusio, onis, f.* Uitgedouwd of uitgeduwd, *extrusus, a, m; Kiliaan* verklaart het ook door *exprimo, essi, essum, imere.*

Uitdragen, b. w. *effero, extuli, elatum, efferre, experto, avi, atum, are; egero, essi, estum, egerere.* Uitdraging, v. *exportatio, onis, f. egestus, us, m.* Uitgedragen, v. d. *expertatus, egestus, a, m.* Uitdrager, is bij *Kiliaan* ook zoo veel als verklikken, *effutire, dicta foras eliminare, divulgare*, doch in dezen zin is het verouderd. Uitdragen om te verkoopen, *venale deferre, venum deportare vel circumferre.* Van hier: uitdrager, eigenlijk *circuitor, circitor, qui merces vel pestes distrahendas vicatim circumfert, institor, oris, m.* Uitdraagster, v. *circuitrix, institrix, icis, f.* bij *Kil.*

Uitdraijen of uitdraaijen, b. w. *torqueo, torsi, tortum, torquere.* Uitdraaijing, v. *extortio, onis, f.* Uitgedraaid, v. d. *extortus, a, m.*

Uitdrijven, b. w. *exigo, egi, actum, igere, expello, uli, ulsum, ellere, exturbo, avi, atum, are; ejicio, ecti, ectum, icere.* Ook is uitdrijven onz. beteekenende zoo veel als door den stroom ergens uit gevoerd worden, *e loco in locum fluitare, vel fluxu ex aliquo loco ferri.* B. v. het schip is de haven uitgedreven, *navis fluxu vel aestu extra portum lata est.* Uitdrijving, v. *expulsio, onis, f. exturbatio, ejectio.* In den tweeden zin, *actio fluitandi extra locum aliquem vel e loco aliquo.* Uitdrijver, *expulsor, oris, m.* Uitdrijfster, v. *expultrix, icis, f.* bij *Cic.* Uitgedreven, v. d. *exactus, expulsus, ejectus, fluxu vel aestu delatus, a, m.*

Uitdringen, b. w. *propellere aliquem foras*, bij *Kiliaan* heeft het ook de beteekenis van uitwringen, *extorquere.* Uitdringing, *propulsio, expulsio, onis, f.* bij *Kiliaan*; ook *extortio, onis, f.* Uitgedrongen, *propulsus, expulsus, extortus, a, m.*

Uitdrinken, b. w. ledig drinken, *ebibo, ibi, ibitum, ibere, exhaurio, ausi, austum, aurire*, ook *educo, uxi, uctum, ucere*, volgens *Scheller*; ook *evacuare bibendo.* Het uitdrinken als zelfstandig, *actio ebibendi, exhaustus, us, m. eductio, onis, f. evacuatio bibendo.* Uitgedronken, v. d. *exhaustus, a, m; evacuatus vel vacuefactus bibendo.*

Uitdroogen, b. en o. w. *ficco, avi, atum, are; exficco, avi, atum, are*; onz. *ficcari, exficcari, siccescere, exsiccescere*, volgens *Schell.* Uitdrooging, v. *ficcatio, exficcatio, onis, f.* Ook door een werkw. bijv. door de uitdrooging der moerassen heeft hij zich verdienstelijk gemaakt, *paludibus exsiccandis bene meruit.* Uitdroogen van ziekte, onz. is

is ook zoo veel als uitteeren, *tabescere, contabescere, extabescere, intabescere, atrophia laborare, confici tabe.* In dien zin is uitdrooging, v. *tabes, is, f. atrophia, ae, f. synteris, is, f.* Uitgedrogd, v. d. *siccatus, exsiccatus, tabidus, a, um; confectus tabe.*

Uitdruipen, o. w. *exstillo, avi, atum, are,* bij *Kiliaan.* Uitdruiping, v. *exstillatio, onis, f.* Uitgedropen, v. d. *exstillatus, a, um.*

Uitdrukken, b. w. door drukken uitperſen, *exprimo, essi, essum, imere.* Voor iets afbeelden in wasch, *exprimere vel effingere cera.* Met woorden, *exprimere verbis.* Voor uitſpreken, ook *exprimere, enuntiare, proloqui.* Voor verklaren, *explicare, interpretari.* Van hier: uitdrukking, v. *expressio, onis, f. expressus, us, m.* bij *Vitr. enuntiatio, onis, f. prolocutio, onis, f. explicatio, f. interpretatio, onis, f.* Uitdrukſel, o. *expressio, onis, f. effigies, iei, f.* ook *omne, quod expressum est.* Uitdrukkelijk, *expresse, manifeste, liquide, nominatim, adv.*

Uitdruppelen, zie uitdruipen.

Uitduiden, b. w. *explico, avi, atum, are, vel explicui, icitum, interpretor, atus sum, ari; expono, osui, ositum, onere.* Uitduiding, *explicatio, interpretatio; expositio, onis, f.* Uitgeduid, v. d. *explicatus, interpretatus; expositus, a, um.*

Uitdunnen, *extenuo, avi, atum, are; rarefacere.* Uitdunning, v. *extenuatio, onis, f.* Uitgedund, v. d. *extenuatus, rarefactus, a, um.*

Uitduwen, zie uitdouwen.

Uiteten, b. w. *exedo, edi, esum, edere.* Ook zoo veel als ledigen, *vacuare, evacuare, vacuefacere, exhaurire.*

Uiteinde, is hetzelfde als einde.

Uiteiſchen, b. w. zoo veel als uitdagen, *provocare.* Uiteiſching, v. *provocatio, onis, f.* Uiteiſcher, m. *provocator, oris, m.* Uiteiſcht, v. d. *provocatus, a, um.*

Uiten, o. w. zich uiten, zijne meening mondeling te verſtaan geven, *verbis opinionem suam manifestare, proloqui,* ook *proferre verba.* B. v. hij kan geen woord uiten, *ne unicum quidem verbum proferre valet,* ook *se explicare.* B. v. hij heeft zich kwalijk geuit, *male se explicuit.* Uiting, v. *explicatio, dictio sententiae, declaratio animi,* bij *Cicero.*

Uiteren, b. w. een kleermakers woord, *futuram interiorem extrinsecus refuere.*

Uiterlijk, bijv. n. en bijw. *externus, a, um.* B. v. de uiterlijke gedaante, *species externa.* Ook gebruikt men hetzelve als zelfſt. dan is het ook: *species externa* of *species* alleen, bijw. *extra, extrinsecus, adv.* Ook is uiterlijk zoo veel als op het allernaaſte: b. v. het is uiterlijk voor dien prijs te koop, *minimum pretium istius rei est.* Ook zoo veel als ten langſten: b. v. Hij zal morgen komen of uiterlijk overmorgen, *cras advenies, sinminus certe perendie.* Van hier: uiterlijkheid, v. *figura vel species externa,* ook *figura* of *species* alleen.

Uitermaten, bijw. *immodice, immensum et immenso, adverb.*

Uiterſte, bijv. n. zoo veel als laatſte, *extremus, a, um.* B. v. de uiterſte wil, *extrema voluntas.* De uiterſte armoede, *egestas extrema, summa paupertas,* bij *Tac.* Het is op het uiterſte gekomen, *ad extremum ventum est.* Het uiterſte wagen, *extrema vel ultima experiri.* Het uiterſte afwachten, *ultima vel extrema exspectare.* Zijn uiterſte best doen, *summis viribus niti, operam summam dare, summopere laborare.* De uiterſte prijs, *pretium minimum;* ook *pretium extremum.* Hij ligt op het uiterſte, *moribundus est, jam jam morietur.* Uiterſte zalving, *unctio extrema.* Ten uiterſten, bijw. *ad extremum, ad summum, summe, summopere.* Ook zegt men nog zijn op haar uiterſte, *partus prope instat.*

Uiterwaard, m. *ager inter aggerem et ripam fluminis situs.*

Uitetsen, b. w. *exsculpo, ulpsi, ulptum, ulpere.* Uitgeëtst, v. d. *exsculptus, a, um.*

Uitfluiten, b. w. *sibilo fastidium indicare vel manifestare*, ook *sibilare aliquem*, bij *Horatius.* Ook door fluiten uitroepen, *sibilando evocare vel excire.*

Uitgaaf of uitgave, v. *expensa, ae, f. expensae, arum, f. pl. expensum, i, n. erogatio, onis, f.* bij *Kiliaan.* Van een boek, *editio, onis, f.* Voor kosten is het ook *sumtus, us, m.* Zware uitgaven, *multi sumtus*

Uitgaan, o. w. *exeo, ivi vel ii, itum, ire; egredior, essus sum, edi.* Bijv. uit huis of uit de stad, *domo vel urbe.* Ook op straat gaan, *prodire in publicum.* Ook zoo veel als vertrekken, *proficisci.* Bij de godgeleerden: de heilige geest gaat uit, *spiritus sanctus procedit vel mittitur.* Voor eindigen, *deficere finem habere, desinere, terminari, finiri.* Ook voor ophouden met branden, *exstingui.* Gelijk uitgaan, zegt men van woorden, die gelijkluidend eindigen, *verba, quae similiter cadunt*, bij *Quinctilian.* Laten uitgaan is zoo veel als uitgeven, *edo, edidi, editum, edere; vulgo, avi, atum, are.* Voor sterven, *mori, decedo, essi, essum, edere.* Ook voor verdwijnen, *evanesco, ui, escere.* Uitgang, m. *exitio, onis, f. exitus, us, m. egressus, us, m. profectio, onis, f. finis, is, m. et f. mors, ortis, f. decessus, us, m.* Uitgang der woorden, *terminatio verborum.* Van het lijf, *intestinorum relaxatio.* Ook zoo veel als uitslag, *exitus, us, m. eventus, us, m.* Uitgegaan, *egressus, a, um; misus, a, um; profectus, a, um; editus, a, um; vulgatus, a, um; exstinctus, a, um.* Uitgaande regten, *vectigal mercibus exportandis impositum.*

Uitgalmen, b. w. *exsono, ui, itum, are*, bij *Petron.* Ook van vreugde roepen, *gaudium alta voce significare.* Iemands lof uitgalmen, *laudes alicujus alta voce celebrare vel ad coelum ferre.*

Uitgeesselen, b. w. *verberibus expellere urbe vel ex aliquo loco.* Uitgeesseling, v. *expulsio verberibus.* Uitgegeesseld, v. d. *verberibus expulsus.*

Uitgelei, o. *deductio, onis, f.* bij *Cicero.* Iemand uitgelei doen, *comitari aliquem.*

Uitgeven, b. w. gemeen maken, *edo, edidi, itum, ere; emitto, ere; vulgo, avi, atum, are; evulgare.* Uitbetalen, *expendo, impendere, erogare.* B. v. geld, *pecuniam.* Alles uitgeven, *exhauriri, mutari omni pecunia*, bij *Scheller.* Zich voor rijk uitgeven, *praedicare se vel ostentare se divitem, profiteri se divitem.* Valschelijk uitgeven, *simulare, mentiri, ementiri, fingere.* Brieven uitgeven, *distribuere literas.* B. v. wanneer worden de brieven uitgegeven, *quando distribuuntur literae.* Uitgever, m. van een boek, *editor, oris, m.* Ook voor betaler, *condus promus.* Uitgegeven, v. d. *editus, a, um; emissus, vulgatus, evulgatus.* Ook voor te kosten gelegd, *impensus, expensus, erogatus, a, um.*

Uitgieten, b. w. *effundo, udi, usum, undere.* Ook is uitgieten zoo veel als met water blusschen, *aqua exstinguere vel restinguere.* Uitgieting, v. *effusio, onis, f. exstinctio ope aquae.* Uitgegoten, v. d. *effusus, a, um; aqua exstinctus vel restinctus, a, um.*

Uitgift, zie Uitgaaf.

Uitgisten, o. w. zoo veel als gisten, *fermento, avi, atum, are.* Ook zoo veel als ophouden met gisten, *defervescere*, bij *Scheller.* Uitgisting, v. *fermentatio, onis, f.* in den tweeden zin, *defervescentia, ae, f.* of zoo men dit niet bij de ouden vindt, *actio defervescendi.* Uitgegist, v. d. *fermentatus, a, um; fermentationi non amplius obnoxius.*

Uitglijden, o. w. op de aarde vallen, *defluere ad terram*, bij *Livius; defluere in terram*, bij *Cicero; prolabor, apsus sum,*

Digitized by Google

fum, ubi; elabi. Uitglijding, v. *prolapſio, onis, f.* bij *Cicerp.* Uitgegleden, v. d. *prolapſus, a, m; elapſus, a, m,* bij *Cic.*

Uitglinſteren, o. w. *exſplendere, exſplendeſcere, emitere, emicare, effulgere.*

Uitglippen, o. w. hetzelfde als uitglijden.

Uitgooijen, b. w. *ejicio, eci, ectum, icere, jaciendo excutio, uſſi, uſſum, utere; ejecto, avi, atum, are.* Uitgooijing, v. *ejectio, onis, f. excuſſio jaciendo.* Uitgooiſel, o. *ejectamentum, i, n.* bij *Tac.* Uitgegooid, v. d. *ejectus, a, m; jaciendo excuſſus, a, m.*

Uitgraven, b. w. *effodio, odi, oſſum, odere; eruo, ui, utum, uere.* Ook zoo veel als uitholen, *excavo, avi, atum, are.* Ook met een graveerijzer uithalen, *caelare, ſcalpere, exſcalpere,* bij *Cic.* Uitgraving, v. *effoſſio, onis, f. exeavatio, onis, f.* Met het graveerijzer, *caelatio, onis, f. ſcalptura, ae, f.* bij *Schellar.* Uitgraver, m. *effoſſor, oris, m. ſcalptor, oris, m. caelator, oris, m.* Uitgegraven, v. d. *effoſſus, a, m; eruus, excavatus, caelatus, ſcalptus.*

Uitgrijpen, b. w. *eripere manu, capere manu.* Uitgegrepen, *ereptus vel captus manu.*

Uitgroeijen, o. w. *enaſcor, atus ſum, aſci, excreſco, evi, atum, ere.* Uitgroeijing, v. *actio enaſcendi vel excreſcendi.* Uitgroeiſel, *excreſcentia, ae, f.* Uitgegroeid, v. d. *enatus vel excretus, a, m.*

Uitgulpen, o. w. golvend uitgeworpen worden, *undatim ejici.* Het bloed gulpt er uit, *ſanguis undatim ejicitur.*

Uithalen, b. w. uittrekken, *extrahere, protrahere aliquem vel aliquid e loco aliquo.* Ook uitvorſchen, *ſcrutari vel exquirere ab aliquo, callide expiscari, perquirere, indagare, percontari.* Voor wegnemen, *eximo, emi, emtum, imere; efferre, extuli, elatum, efferre.* Voor lokken, *elicio, cui, ere.* Voor uit den weg gaan, vooral van een rijtuig ſprekende, *cedere viâ vel de via.* Voor wel bewerken, *elaboro, avi, atum, are.* Uithalen heeft ook de beteekenis van een prachtig onthaal aanregten, *ſplendidum apparare vel inſtruere convivium.* Uithaler, m. *qui alios in arte aliqua anteceſſit.* Uithaling, *extractio, protractio, onis, f.* Uitgehaald, v. d. *extractus vel protractus, a, m.*

Uithakken, b. w. *excido, idi, iſum, idere; exſcindo, idi, iſum, indere.* Eenen boom uithakken om het loof te verdunnen, *ſollucare vel interlucare arborem.* Ook door hakken wegnemen, *caedendo demere,* in deze beteekenis kan men ook *excidere* gebruiken.

Uithangen, b. w. *ſuſpendere foras;* onz. *in publico pendere.* Uithanging, *ſuſpenſio vel ſuſpendium foras vel in publico.* Uitgehangen, v. d. *ſuſpenſus foras vel in publico.* Zamenſtell. uithangbord, *inſigne, is, n. ſignum, i, n.*

Uitharden, o. w. dulden, lijden, verdragen, *fero, tuli, latum, ferre; ſufferre, tolero, avi, atum, are;* ook *perduro, avi, atum, are,* bij *Hoogſtrat.* Het is niet uit te harden, *ferendum vel tolerandum non eſt.*

Uithebben, o. w. *finitum eſſe.* B. v. ik heb mijn boek uit, *liber meus finitus eſt vel librum meum finivi vel ad finem libri mei perveni.* Bij iemand uithebben, is ook zoo veel als iemands vriendſchap verliezen, *amicitiam alicujus perdere.* B. v. hij heeft uit bij mij! *amicitiam meam perdidit, vel non ampliut eum in amicis habeo.*

Uitheemsch, bijv. n. en bijw. *extraneus, a, um; peregrinus, a, um; adventitius, a, um; alienigenus, a, um,* bij *Suetonius externus, a, um; exterus, a, um; exter, era, erum,* bij *Statius barbarus, a, um.* Van hier: uitheemschheid, v. *peregrinitas, atis, f.*

Uitheffen, b. w. uittillen, *emoveo, ovi, otum, ere; tollere aliquid ex aliquo loco,* ook *tollendo* en-

Digitized by Google

auferre. Uitheffing, v. *ablatio, tollendo, actio movendi vel tollendi aliquid ex aliquo loco.* Uitgeheven, v. d. *emotus, a, m; tollendo ablatus, a, m.*

Uithelpen, b. w. verlossen, redden, *libero, avi, atum, are; succurrere, juvare, adjuvare, auxiliari, opem ferre.* B. v. ik zal hem uit het gevaar helpen, *liberabo illum periculo, periculo illum eripiam.* Het uithelpen als zelfst. o. *adjutus, us, m.* bij *Macrob. auxiliatus, us, m.* bij *Lucret. auxilium, ii, n.* Uitgeholpen, v. d. *liberatus, jutus vel adjutus, a, m.* Uithelper, m. *liberator, adjutor, auxiliator, opis lator, oris, m.* Uithelpster, v. *adjutrix, icis; f. auxiliatrix, icis, f.*

Uithoek, m. *angulus prominens.* Ook zoo veel als kaap, *promontorium, ii, n.*

Uithoesten, b. w. *extussio, ivi, itum, ire; tussi vel per tussim vel tussiendo ejicere.* Ook ophouden met hoesten, *desinere tussire.* Ook hoesten tot dat de hoest ophoudt of ten einde toe, *tussire donec tussis sedetur, ad finem usque tussire.* Ook door hoesten uitblazen, *tussiendo extinguere.* B. v. hij heeft de kaars uitgehoest, *tussiendo lumen extinxit.*

Uithollen, o. w. van een paard is het zoo veel als ophouden met hollen, *ruere desino.* Van een mensch is het zoo veel als ophouden met ongebonden te leven, *desinere bacchari, ad sanam mentem redire.*

Uitholen, b. w. hol maken, *cavo, avi, atum, are; excavare.* Uitholing, v. *cavatio, onis, f. excavatio, onis, f.* Uitgehold, v. d. *cavatus vel excavatus, a, m.* Uitholer, m. *cavator, oris, m.*

Uithompen, b. w. met geweld verjagen, *extrudo, usi, usum, udere; vi expellere, vi eliminare.* Uithomping, v. *extrusio, onis, f. expulsio, elliminatio.* Uitgehompt, v. d. *extrusus, expulsus, vi eliminatus, a, m.*

Uithongeren, b. w. *conficare famo.* Eene stad uithongeren, *urbem fame ad deditionem cogere.* Uithongering, v. *confectio famo.* Uitgehongerd, v. d. *fame confectus.*

Uithooren, b. w. eigenlijk tot aan het einde toe hooren, *ad extremum vel ad finem usque audire, plane vel prorsus audire.* Ook zoo veel als iemand uitvragen, *percontor, atus sum, ari; quaerere ex aliquo, expiscari ab aliquo, elicere sententiam alicujus*, bij *Cicero.* Uithooring, v. *percontatio, onis, f.*

Uithoren, zie uitbaliën.

Uithouden, b. w. zoo veel als buiten houden, *excludo, si, sum, udere, aliquem.* Ook zoo veel als uitschieten, uitzonderen, *retinere ex numero, excipio, epi, eptum, iperb.* Ook bewaren, *reservo, avi, atum, are.* Uithouden is ook ouz. en dan is het zoo veel als uitharden: b. v. ik kan het bij hem niet langer uithouden, *non diutius apud eum perdurare possum.* Uithouden is ook nog uitstrekken, *tendere, extendere.* B. v. de hand uithouden, *tendere vel extendere manum.* Uithouding, v. *exclusio, onis, f. retentio, exceptio, perduratio, tensio, servatio, perduratio, tensio, extensio, onis, f.* Uitgehouden, v. d. *exclusus, retentus, exceptus, reservatus, tensus, extensus, a, m;* ook *tentus et extentus.*

Uithouwen, b. w. *excidere, excindere, caelo, avi, atum, are.* Ook zoo veel als grave en, *caelo, avi, atum, are.* Uithouwing, v. *excisio, onis, f. excisio, onis, f. caelatio, onis, f.* Uitgehouwen, v. d. *excisus, excisus, a, m.* In de tweede beteekenis *caelatus, a, m.* Uithouwen heeft ook nog de beteekenis van duinen als men van boomen spreekt, dan is het *collucare vel interluere*; b. v. *arborem vel sylvam.* Uithouwing, v. *interlucatio, onis, f.*

Uithuilen, o. w. *exululare*, bij *Hooft* 1 *Brat.*; ook *desinere lacrymari*, ook *usque ad finem lacrymari.*

Uithuizig, bijv. n. *qui, se domi tenere nescit vel fatidit.* Uitlin-

Digitized by Google

huizigheid, *domus suae fastidium vel amor domum suam relinquendi.* Ook is uithuizig, *ambulator, oris, m.* Eene vrouw, *ambulatrix, icis, f.* bij *Cato.*

Uithuwen of uithuwelijken, b. w. *loco vel colloco, avi, atum, are in matrimonium,* bij *Cicer.* Eene dochter uithuwen, *filiam locare nuptui, collocare filiam,* ook alleen *locare filiam.* Uithuwing, v. *collocatio in matrimonium, locatio, onis, f.* Uitgehuwd, v. d. *locatus vel collocatus, a, m,* waarbij men ook *in matrimonium* plaatsen kan.

Uitjagen, b. w. uitdrijven, *ejicio, eci, ectum, icere,* bij *Cicero; ejecto, avi, atum, are,* bij *Plautus; expello, uli, ulsum, ellere; exigo, egi, actum, igere; extrudere, exturbo, avi, atum, are.* Voor uithannen is het ook *extermino, avi, atum, are,* bij *Cicero,* die er ook wel *domo* of *agro* bijvoegt. Uitjaging, v. *ejectio, onis, f. expulsio, exactio, extrusio, exturbatio, exterminatio.* Uitjager, m. *expulsor, oris, m.* Uitgejaagd, v. d. *ejectus, expulsus, exactus, extrusus, exterminatus, a, m.* Uitjaagster, v. *expultrix, icis, f.*

Uiting, v. zoo veel als uitspraak, *elocutio, onis, f.*

Uitjouwen, b. w. *explodere, deridere vel irridere, illudere aliquem, ludificare et ludificari aliquem,* bij *Cicero.* Uitjouwing, *explosio, onis, f. derisio, irrisio, illusio, ludificatio, onis, f.* Uitgejouwd, v. d. *derisus, irrisus, ludificatus, illusus, a, m, explosus, a, m.*

Uitkakken, b. w. *cacando ejicere vel emittere,* ook *satis cacare.*

Uitkammen of uitkemmen, b. w. *depecto, exui, exum, ectere;* ook alleen *pectere.* Uitkamming of uitkemming, v. *pexio vel depexio, onis, f.* Uitgekamd of uitgekemd, v. d. *pexus vel depexus, a, m.*

Uitkant, m. *confinium, ii, n.* bij *Killiaan.*

Uitkappen, is hetzelfde als uithouwen

Uitkeeren, b. w. zoo veel als buitenhouden, *prohibere ingressu, arcere aditu, avertere.* Zoo veel als uitvegen, *everrere, scopis purgare.* Voor betalen, *solvo, olvi, utum, ere.* B. v. ik moet hem jaarlijks iets uitkeeren, *quotannis illi aliquid solvere debeo.*

Uitkemmen, zie uitkammen.

Uitkeuren of uitkiezen, b. w. *optare, eligo, egi, ectum, igere; seligere, deligere, numero eximere.* Voor uitkippen, *excerpo, erpsi, erptum, ere.* Uitkiezing, v. *optio, onis, f. electio, selectio, delectio, onis, f.* ook *excerptio, onis, f.* Uitkiezer, *electer, oris, m.* Uitgekozen, *electus, selectus, delectus, excerptus, a, m; optatus, a, m.*

Uitkiemen, o. w. *germino, avi, atum, are; pullulare et pullulascо, pullulascere.* Uitkieming, v. *germinatio, onis, f. pullulatio.* Uitgekiemd, v. d. *germinatus, a, m; pullulatus, a, m.*

Uitkiezen, zie bij uitkeuren.

Uitkijken, o. w. uit eene plaats kijken, *prospicio, exi, ectum, icere.* B. v. uit het venster kijken, *prospicere per fenestram.* Ook iets tot het einde toe kijken, *aliquid ad finem usque spectare vel videre,* bij *Schell.* Uitkijken of iemand komt, *exspecto, avi, atum, are.* Naar eenen goeden wind uitkijken, *ventum exspectare secundum.* Uitkijken is ook zoo veel als boven iets anders uitsteken, *exstare, eminere, supereminere.* Uitkijking, v. *prospectus, us, m. exspectatio, onis, f. exstantia, ae, f.* bij *Columella.* Uitkijken is ook nog *speculor, atus sum, ari.* Van uitkijk zoo veel als wachttoren, *specula, ae, f.* Ook is uitkijk in de zeevaart, de man die op uitkijk staat, *speculator, oris, m.* waarbij men *navalis* voegen kan.

Uitkippen, zie uitkeuren.

Uitkleeden, b. w. *sibi vel alicui exuere vestem, se vel aliquem exuere veste.* Figuurlijk is het zoo veel als van alles berooven, *omnibus bonis vel fortunis priva-*

Digitized by Google

yare. Uitkleeding, *detractio vestium.* Uitgekleed, v. d. *exutus, a, m, fortunis vel possessionibus privatus.*

Uitklimmen, o. w. *exscendo, scendi, scensum, scendere,* bij *Liv.*

Uitklimming, *exscensus, us, m. exscensio, onis, f.* Uitgeklommen, *exscensus, a, m.*

Uitkloppen, b. w. *extundere, excutere pulsando,* ook alleen *excutere, pulsando purgare, excutere pulverem.* Ook door kloppen langer of dunner maken. *cudendo extendere sive extenuare, prolatare cudendo.* Iemand uit het bed kloppen, *januam pulsando alicuem excire lecto.* Iemand uit den slaap kloppen, *januam pulsando alicui excutere somnum* Uitklopping of het uitkloppen als zelfst. *excussio pulsando,* ook *excussio, onis, f.* alleen, *purgatio pulsando.* Uitgeklopt, v. d. *excussus pulsando, excussus, a, m; pulsando purgatus, cudendo extentus. extenuatus, prolatatus, a, m, januam pulsando lecto excitus, a, m.* Uitklopping is ook nog zoo veel als afpersen, *extorquere.* B. v. geld, *pecuniam.* Uitklopping, *extortio, onis, f.* Uitklopper, *extortor, oris, m,* Uitgeklopt, v. d. *extortus, a, m.*

Uitknagen, b. w. *erodo, osi, osum, odere.* Uitknaging, v. *erosio, onis, f.* Uitgeknaagd, v. d. *erosus, a, m.*

Uitkoken, b. w. *excoquo, xi, ctum, oquere,* ook *coquendo elicere.* Ook door koken zuiveren, *coquendo purgare.* In dezen zin kan men volgens *Scheller* ook het woord *excoquere* gebruiken. Uitkoking, v. *excoctio, onis, f.* Uitgekookt, v. d. *excoctus, a, m.*

Uitkomen, o. w. *exeo, ivi vel ii, itum, ire, egredior, essus sum, edi.* Ook op straat komen, *in publicum prodire.* B. v. bij komt zelden uit, *raro in publicum prodit.* Voor bekend worden, *vulgari, divulgari, in vulgus exire.* B. v. door mij zal het niet uitkomen, *per me non vulgabitur.* Zoo veel als voortkomen, *orior, ortus sum, oriri, erumpo, upi, uptum, umpere,* bij *Scheller.* Voor gebeuren, *evenio, eni, entum, enire.* B. v. dat is anders uitgekomen, *res ea aliter evenit.* Uit het water komen, *emergi.* Uitkomen, van een boek, *prodire in lucem.* Ontsnappen, *evado, asi, asum, ere.* B. v. de gevangene zal er niet uitkomen, *captivus non evadet.* Doen uitkomen, *exire.* Voor genoeg hebben, *satis habere, sufficere.* B. v. ik zal er niet mede uitkomen, *non satis habebo vel mihi non sufficiet.* Van eene rekening, *bene se habere.* B. v. de rekening komt uit, *ratio bene se habet.* Ook zich uitredden, *expedio, ivi, itum, ire.* B. v. ik zal er niet gemakkelijk uitkomen, *non facile me expediam.* Voor uit den grond opschieten, *exorior, ortus sum, oriri,* bij *Cicero.* Van boomen, *frondesco, ui, escere.* Uitkoming of uitkomst, v. *egressus, us, m. exitus, us, m. exitio, onis, f. eventus, us, m.* Een slechte uitkomst, *exitium, ii, n. emersio, onis, f.* Voor ontsnapping, *evasio, onis, f.* Voor redding, *remedium, ii, n. medela, ae, f. copia, ae, f.* bij *Ter.*

Uitkondigen, b. w. zoo veel als openbaren, *aperire, patefacere, manifestare.* Ook zoo veel als afkondigen, *publicare, promulgare, edicere.* Uitkondiging, *manifestatio, onis, f. publicatio, promulgatio, edictum, i, n.* Uitgekondigd, v. d. *apertus, patefactus, manifestatus, publicatus, promulgatus, edictus, a, m.*

Uitkoop, m. zoo veel als vrijkooping, *redemtio, onis, f.* Van hier: uitkoopen, *redimo, emi, emtum, imere.* Uitgekogt, v. d. *redemtus, a, m.*

Uitkrabben, b. w. *erado, asi, asum, adere, exsculpo, ulpsi, ulptum, ulpere, exscalpere.* Iemand de oogen uitkrabben, *eruere oculos alicui.* Uitkrabbing, v. *erasio, onis, f. exsculptio, onis, f. effossio, onis, f.* Uitge-

Digitized by Google

gekrabd, v. d. *erasus*, *exsculptus vel exscalptus*, *effossus*, *erutus*, *a*, *m*. Wanneer men van letters spreekt, kan men ook *delere*, *deletio et deletus* gebruiken. B. v. ik zal mijnen naam uitkrabben, *nomen meum delebo*.

Uitkramen, b. w. koopwaren ten toon stellen, *exponere merces*. Overdragtig is het zoo veel als pogchen, zich beroemen, *ostentare*, *venditare*. B. v. de geleerdheid uitkramen, *ostentare eruditionem*. Uitkraming, v. *expositio mercium*; overdragtig, *ostentatio*, *onis*, *f*. *venditatio*, *onis*, *f*. Uitgekraamd, v. d. *expositus*, *a*, *m*. Ik geloof dat men ook uitkramen zoude kunnen gebruiken, in den zin van ophouden te kramen, *desino parere*. B. v. mijne vrouw heeft uitgekraamd, *uxor mea parere desiit vel desinit*.

Uitkrijgen, o. w. *extraho*, *axi*, *actum*, *ahere*; *elicio*, *cui citum*, *icere*. B. v. vuur uit eenen steen krijgen, *extrahere vel elicere ignem e silice*. Ook zoo veel als uitvorschen, *exquirere*, *inquirere*, *scrutari*, ook *eruere*. B. v. ik zal er de waarheid wel uitkrijgen, *verum quidem eruam*. Ook zoo veel als uitdoen, *tollere*, *demere*. B. v. ik kan er die vlak niet uitkrijgen, *maculam istam demere vel tollere non valeo*. Uitgekregen, v. d. *extractus*, *a*, *m*; *erutus*, *a*, *m*, *ablatus*, *a*, *m*.

Uitkrijten, b. w. *alta voce plorare*. Zijne oogen uitkrijten, *efflere oculos vel nimio fletu se excaecare*. Ook zoo veel als uitschelden, *vituperare*, *calumnior*, *atus sum*, *ari*. Iemands gedrag uitkrijten, *vitam alicujus nigris coloribus depingere*, ook *carpere vitam alicujus*. Uitkrijter, m. *calumniator*, *oris*, *m*. *vituperator*, *oris*, *m*. Uitkrijting, v. *calumnia*, *ae*, *f*. *vituperatio*, *onis*, *f*. *vituperium*, *ii*, *n*. Uitgekreten, v. d. *nimio fletu excaecatus*, *calumniatus*, *nigro colore depictus*, *vituperatus*.

Uitkruipen, o. w. door kruipen uitkomen, *erepo*, *epsi*, *eptum*, *epere*, bij *Varro*; *erepto*, *avi*, *atum*, *are*. Uitkruiping, v. *actio erependi vel ereptatio*, *onis*, *f*. Uitgekropen, v. d. *ereptatus*, *a*, *m*, doch ik twijfel aan dit woord.

Uitkwijnen, o. w. *extabesco*, *ui*, *escere*, bij *Cicero*.

Uitlaag, v. *pecunia in usum aliquem seposita*. Het schijnt oulings ook de beteekenis gehad te hebben van uitbanning, *exilium*, *ii*, *n*. *relegatio*, *onis*, *f*. *jure legum exclusio*, bij *Kiliaan*, bij wien ook het werkwoord uitlaeghen verklaard wordt door *omni legis patrocinio excludere*, doch in dezen zin zijn deze woorden geheel verouderd.

Uitlagchen, b. w. *ridere*, *deridere*, *irridere aliquem*, bij *Scheller*. Uitlagching of het uitlagchen, zelfst. o. *irrisio*, *onis*, *f*. *irrisus*, *us*, *m*. *derisus*, *a*, *m*. Ook is uitlagchen, *desino ridere*, *ridendi finem facere*. B. v. hebt gij dan nooit uitgelagchen? *anne numquam ridendi finem facies? anne numquam risum tenebis?* Uitgelagchen, v. d. *risus*, *derisus vel irrisus*, *a*, *m*.

Uitladen, b. w. *exonero*, *avi*, *atum*, *are*; *onere levare*, ook *exponere*. B. v. wat heeft dat schip uitgeladen? *quas merces navis ista exposuit?* Uitlading, v. *exoneratio*, *onis*, *f*. *expositio*, *onis*, *f*. Uitlader, m. *exonerator*, *oris*, *m*. Uitgeladen, v. d. *exoneratus*, *a*, *m*, *onere levatus*, *expositus*, *a*, *m*. B. v. uitgeladene goederen, *merces expositae*.

Uitlander, m. *externus*, *extrarius*, *extraneus*, *exterus*, *peregrinus*, *advena*, *ae*, *m*. *alienigena*, *ae*, *m*. Van hier: uitlandsch, bijv. n. en bijw. *externus*, *a*, *m*, *extrarius*, *extraneus*, *exterus*, *peregrinus*, *a*, *m*, bijw. *more peregrino*. Uitlanding, bijv. n. *peregrinans*, *tis*, *omn. g*. Uitlandig zijn, *peregrinor*, *atus sum*, *ari*. Uitlandigheid, v. *peregrinatio*, *onis*, *f*.

Uitlangen, b. w. *depromere*, *expromere*, *proferre*. Ook zoo veel als te voorschijn brengen, *produco*, *uxi*, *uctum*, *ucere*; *exhibere*. Uitlanging of het uitlangen, *actio depromendi vel expromendi*, *exhibitio*, *productio*, *onis*, *f.* Uitlanger, m. *promus*, *i*, *m.* *promuscondus*, *i*, *m.* *exhibitor*, *oris*, *m.* Uitgelangd, v. d. *depromtus*, *expromtus*, *prolatus*, *productus*, *exhibitus*, *a*, *m.*

Uitlappen of liever uitlabben, b. w. *imprudenter garrire*, *omnia sine descrimine effutire*, *garrire quodlibet*, bij *Horat.* Van hier: uitlapping of uitlabbing, v. *imprudens ac immoderata garrulitas*. Uitlapper, m. *garrulus*, *effutitor*, *oris*, *m.* Uitgelapt, v. d. *effutitus*, *a*, *m.*

Uitlaten, b. w. uitgang verleenen, *exitum praebere*, *mittere*, *emittere*, *effundere*. B. v. die sluis laat veel water uit, *emissarium illud large aquam effundit*. Voor overslaan, *omitto*, *isi*, *issum*, *ere*, *praetermittere*. B. v. een woord uitlaten, *omittere vel praetermittere verbum aliquod*. Zich uitlaten, o. *se explicare*, *declarare*, *significare*, *prae se ferre*, bij *Scheller*. Ook zoo veel als loslaten, *solvere*. B. v. iemand uit de gevangenis laten, *solvere aliquem vinculis*. Uitlating, v. *emissio*, *onis*, *f.* *effusio*, *onis*, *f.* *omissio*, *onis*, *f.* *praetermissio*, *onis*, *f.* *solutio*, *onis*, *f.* Uitgelaten, v. d. *missus*, *emissus*, *effusus*, *omissus*, *praetermissus*, *solutus*, *a*, *m.* Ook is uitgelaten een bijv. n. en bijw. *immodicus*, *a*, *m*; bijw. *immodice*, *adv.* B. v. uitgelaten vrolijk, *immodice laetus*, ook *immoderatus*, *a*, *m*; *immodestus*, *a*, *m.* Uitgelatenheid, v. *immoderatio*, *onis*, *f.* *immodestia*, *ae*, *f.*

Uitledigen, b. w. *exinanio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *vacuefacere*, *evacuo*, *avi*, *atum*, *are*. Uitlediging, *exinanitio*, *onis*, *f.* *evacuatio*, *onis*, *f.* Uitgeledigd, v. d. *exinanitus*, *vacuefactus*, *evacuatus*, *a*, *m.*

Uitleenen, b. w. *usum alicujus rei concedere*, *commodare*, *mutuum dare*. Uitleening, v. *mutuum*, *ai*, *n.* Uitleener, m. *commodator*, *oris*, *m.* bij *Ulpian.* *qui aliquid in usum alicujus dedit*. Uitgeleend, v. d. *in usum concessus*, *mutuo datus*, *a*, *m*; *commodatus*, *a*, *m.* Uitleening, o. *cessio ad tempus*.

Uitleeren, o. w. zoo veel als ophouden met leeren, *desino discere*. Volkomen leeren, *perdisco*, *didici*, *discere*. Ook tot aan het einde toe van buiten leeren, *ad finem usque memoriae mandare*. B. v. een boek, *librum*. *Kiliaan* verklaart uitleeren ook door *perdocere*. Uitgeleerd, v. *memoriae usque ad finem mandatus*, *perdoctus*, *a*, *m.*

Uitleggen, b. w. *expono*, *osui*, *situm*, *ere*. B. v. koopwaren, *merces*. Voor verklaren, *explicare*, *interpretari*, *illustrare*. Voor opvatten: b. v. iets ten beste uitleggen, *in bonam accipere partem vel bene interpretari aliquid*, ook *enarrare*, *explanare*, *disserere*. Uitleggen is ook zoo veel als verwijden, *amplifico*, *avi*, *atum*, *are*. Uitlegger, m. *expositor*, *oris*, *m.* *explicator*, *oris*, *m.* *enarrator*, *oris*, *m.* *explanator*, *onis*, *m.* *interpres*, *etis*, *m.* *amplificator*. Ook is uitlegger eene soort van wachtschip, *navis stationaria*, *stationalis vel praesidiaria*, bij *Kiliaan*. Uitlegging, v. *expositio*, *onis*, *f.* *explicatio*, *interpretatio*, *enarratio*, *explanatio*, *amplificatio*, *onis*, *f.* Uitgelegd, v. d. *expositus*, *explicatus*, *interpretatus*, *illustratus*, *enarratus*, *explanatus*, *amplificatus*, *a*, *m.*

Uitleiden, b. w. iemand of iets uit eene plaats leiden, *educo*, *uxi*, *uctum*, *educere*. Uitleiding, v. *eductio*, *onis*, *f.* Uitgeleid, v. d. *eductus*, *a*, *m.*

Uitlekken, o. w. druppelswijze uitvallen, *exstillo*, *avi*, *atum*, *are*; *emano*, *avi*, *atum*, *are*. Ophouden met lekken, *desinere exstillare*. Uitlekking, v. *exstillatio*, *emanatio*, *onis*, *f.* Uitgelekt, v. d. *exstillatus*, *emanatus*,

tus, a, m. Ook is uitlekken zoo veel als ruchtbaar worden, *emanare, vulgari divulgari, evulgari*, dan is uitgelekt, *emanatus, vulgatus, divulgatus, evulgatus, a, m.*

Uitlesschen, b. w. uitblusschen, *extinguo, inxi, inctum, inguere, delere.* Uitlesscher, m. *extinctor incendii*, bij *Cic.* Uitlesssching, v. *extinctio, onis, f.* Uitgelescht, v. d. *delotus, extinctus, a, m.* Van hier het zamengestelde onuitleschbaar, bijv. n. *inextinguibilis, lis, le.*

Uitleven, o. w. oud worden, *confici annis.* Uitgeleefd, v. d. *confectus annis.* Ook zoo veel als sterven, *mori, fato fungi.* In dien zin is uitgeleefd, *fato functus, mortuus, a, m.*

Uitleveren, b. w. *trado, idi, itum, ere; exhibeo, ui, itum, ere.* Van menschen is het *dedo, dedidi, deditum, dedere.* Uitleveraar, m. *traditor, exhibitor, oris, m.* Uitlevering, v. *traditio, exhibitio, deditio, onis, f.* Uitgeleverd, v. d. *traditus, exhibitus, deditus, a, m.*

Uitlezen, b. w. zoo veel als uitkiezen, *eligo, egi, ectum, igere; deligere.* Ook tot aan het einde lezen, *perlego, egi, ectum, egere; ad finem usque legere.* Ook beteekende het eertijds zoo veel als aflezen, *promulgare edictum, palam pronuntiare*, volgens *Kiliaan.* Uitlezing, v. *electio, onis, f. delectus, us, m.* Uitlezer, m. *elector, oris, m.* Uitgelezen, v. d. *electus, delectus, perlectus, ad finem usque lectus, a, m.*

Uitlichten, o. w. iemand met eene kaars naar buiten lichten, *usque ad januam praelucere alicui.* Ook voor uitschijnen, overtreffen, *excellere, antecellere, eminere.*

Uitligten, b. w. *tollere aliquid ex aliquo loco, emoveo, ovi, otum, ere.* Uitligting, v. *sublatio, onis, f.* Uitgeligt, v. d. *sublatus, emotus, a, m.*

Uitlikken, b. w. *elingo, inxi, inctum, ingere*, ook *lambere.* Ook door likken ledigen, *lambendo vel lingendo evacuare.* B. v. eenen schotel, *patinam.* Uitlikking, v. *actio elingendi vel lambendi, evacuatio lambendo vel lingendo.* Uitlikker, m. *elinctor, oris, m.* Uitgelikt, v. d. *elingendo vel lingendo evacuatus.*

Uitlokken, b. w. *elicio, icui, icitum, icere; prolicere, evoco, avi, atum, are.* Ook zoo veel als door vleijen verkrijgen, *eblandior, itus sum, iri.* Uitlokking, v. *actio eliciendi vel proliciendi, evocatio, onis, f.* bij *Scheller.* Men kan ook hiervoor een werkwoord gebruiken: b. v. door uitlokking van het geheim, *arcano eliciendo vel evocando.* Uitlokker, m. *illex, icis, m.* Uitgelokt, v. d. *evocatus, a, m.*

Uitloodsen, b. w. *ope bolidis in mare ducere.* Uitlooding, v. *actio ope bolidis in mare ducendi.*

Uitloop, m. *excursus, us, m. excursio, onis, f. procursus, us, m.* Van eene vlopt, *profectio, onis, f.* Van iets dat vloeibaar is, *effluvium, ii, n.* Van eenen pot, *transmissio liquoris.* Van eene rivier, *os, oris, n. ostium, ii, n.* Van eenen zandlooper, *effluvium arenae in horologio.* Ook gebruikt *Kiliaan* hetzelve in den zin van uitvlugt, *effugium, ii, n. evasio, onis, f.* Ook voor overstrooming, *exundatio, onis, f.* Van hier:

Uitloopen, o. w. *excurrere, procurrere, exire, egredi.* Van schepen, *solvere, proficisci, exire, egredi.* Van vloeibare dingen, *effluere, emanare, perfluere, transmittere liquorem.* Voor uitbotten, *germino, avi, atum, are; gemmare, gemmascere, fruticare, pullulare, exuberare.* Van schurftheid of ander zeer sprekende, *fruticari vel fruticare scabie*, bij *Kiliaan.* B. v. de mond loopt uit, *os scabie fruticat, scabiet ad os nascitur.* Uitlooper, m. *excursor, oris, m.* Ook iemand die zelden te huis is, *ambulator, oris, m. domi suae non a-*

Digitized by Google

amans. Ook is uitlooper van eenen boom, *surculus, i, m. frutex, germen.* Uitloopster, v. *ambulatrix, icis, f.* bij *Cic.* Uitlooping, v. is zoo veel als uitloop: ook zoo veel als uitbotting, *fruticatio, onis; f. germinatio, onis, f.* Uitgeloopen, *germinatus, gemmatus, frutigatus, a, m;* ook *effusus vel perfusus, a, m;* ook *egressus, profectus, a, m.*

Uitloorsen, zie uitloodsen.

Uitlosſen, b. w. *exonero, avi, atum, are; onus exponere.* B. v. hoe veel heeft dat ſchip uitgelost? *quantum oneris navis ista exposuit?* Wat heeft dat ſchip uitgelost? *quas merces navis ista exposuit?* Ook is uitlosſen, *redimere.* Uitlosſing, *redemtio, onis, f.* Uitgelost, *redemtus, a, m.*

Uitloten, b. w. *sorte eligo, egi, ectum, igere;* ook *sortior, itus sum, iri.* Uitloter, *sortitor, oris, m.* Uitloting, v. *electio sorte, sortitio, onis, f. sortitus, us, m. sors, ortis, f.* Uitgeloot, v. d. *sorte electus.* B. V. den tienden man uitloten, *decimum quemque sorte eligere, sorte decimare.* Bij uitloting, *sortito adverbium.*

Uitloven, b. w. *promitto, isi, issum, ittere; polliceor, icitus sum, icari.* Van hier: uitlover, *promissor, oris, m.* Uitloving, v. *promissio, onis, f. promissum, i, n. pollicitatio, onis, f.* Uitgeloofd, v. d. *promissus, pollicitus, a, m.* B. v. er is eene belooning van honderd guldens uitgeloofd, *praemium centum florenorum promissum est.* Ik geloof dat uitloven ook zoo veel is als: met grooten ophef uitveilen, *magna cum laude venditare vel expanere venum.*

Uitlozen, o. w. *solvo, solvi, solutum, solvere, laxare, relaxare, emittere.* Uitlozing, v. *solutio, laxatio, relaxatio, evacuatio, emissio, onis, f.* Ook is uitlozing zoo veel als een fluis, *emissarium, ii, n.* Uitgeloosd, v. d. *solutus, laxatus, relaxatus, emissus, a, m.*

Uitluchten, b. w. *ventilo, avi, atum, are.* Uitluchting, v. *ventilatio, onis, f.* bij *Scheller.* Uitgelucht, v. d. *ventilatus, a, m.* Uitluchten heeft ook de beteekenis van uitſchelden, *convitiari, verbis probrosis calumniari, probra jacere in aliquem, verbis probrosis carpere aliquem.*

Uitluiden of uitluijen, b. w. *extremum signum dare, campana vel campanis.* Eenen dooden uitluiden, *in honorem mortui movere campanam vel campanas;* ook zegt *Scheller: sono campanae vel campanarum mortem alicujus indicare vel significare.* Ook zoo veel als het einde van iets door luiden te kennen geven, *finem alicujus rei sono campanae vel campanarum indicare vel significare.* B. v. de kermis uitluiden, *nundinarum finem sono campanae vel campanarum indicare vel significare.* Ook is uitluiden zoo veel als ophouden met luiden, *desinere movere vel pulsare campanam vel campanas.* Van hier: uitluiding, v. *extremi signi datio ope campanae, pulsus campanarum in honorem mortui;* ook *indicium finis alicujus rei ope campanae.* Uitgeluid, v. d. b. v. de kermis is uitgeluid, *signum finis nundinarum campana datum est.* Iemand uitluiden is ook nog zoo veel als iemand met klokluiden uit de ſtad verbannen, *ad sonum campanae vel campanarum expellere aliquem urbe vel ex urbe.* Dan is uitluiding, v. *expulsio ex urbe ad sonum campanae vel campanarum.* En uitgeluid, v. d. *ad sonum campanae vel campanarum urbe vel ex urbe expulsus, a, m.*

Uitmageren, o. w. *emacero, avi, atum, are; emaciare, attenuare.* Uitmagering, v. *attenuatio, emaceratio, onis, f.* Uitgemagerd, v. d. *emaceratus, a, m; attenuatus, a, m.*

Uitmaken, b. en o. w. *eximo, emi, emtum, imere.* B. v. erwten uit de ſchillen maken, *eximere ptsa e siliquis.* Vlakken uitmaken, *demo, empſi, emtum*

emere; tollo, sustuli, sublatum tollere; b. v. *maculas*. Ook is uitmaken, *efficere, perficere*. B. v. dit maakt twintig uit, *hoc numerum vicenarium efficit*. Ook zoo veel als eindigen, *finire*. B. v. ik zal het maar uitmaken, *finiam solummodo vel finem solummodo imponam, rem conficiam*. Dat maakt niet veel uit, *res est parvi momenti*. Ook zoo veel als vervullen of voltallig maken, *complere vel implere*. B. v. zij maken duizend man uit, *numerum mille hominum implent vel complent*. Voor omkoopen, *subornare, corrumpere*, bij *Kil*. Ook zoo veel als uitschelden, *objurgare, deblatero, avi, atum, are; verbis probrosis vellicare aliquem*. Het is eene uitgemaakte zaak, *constat*, ook *res est finita, confecta, disceptata*, volgens *Scheller*. Ook wordt uitmaken zelfstandig gebruikt voor uitmaking, v. *exemtio, deletio, sublatio, onis, f.* Uitgemaakt, v. d. *exemtus, sublatus, demtus, finitus, deletus, subornatus, corruptus, objurgatus, a, m.*

Uitmalen, b. w. *molendo vacuare vel exficcare molendo*. Uitmaling, v. *vacuatio vel exficcatio molendo*. Uitgemalen, v. d. *molendo vacuatus vel exficcatus*.

Uitmalen, b. w. is ook zoo veel als uitschilderen, *depingere, expingo, inxi, ictum, ingere*. Uitmaling, v. *depictio, onis, f. actio expingendi*. Uitgemaald, v. d. *expictus vel depictus, a, m.*

Uitmanen, b. w. *efflagito, avi, atum, are*; waarbij men *debitum* voegen kan. Uitmaner, *efflagitator, flagitator, coactor, oris, m.* Uitmaning, v. *efflagitatio, flagitatio, coactio, onis, f.* Uitgemaand, v. d. *efflagitatus, flagitatus, coactus, a, m.*

Uitmelken, b. w. *emulgeo, si, ctum, gere; mulgendo extrahere*. Uitmelker, m. *emulgens, entis, m.* Uitmelkster, v. *emulgens, entis, f.* Uitmelking, v. *actio emulgendi*. Uitgemolken, v. d. *mulgendo extractus, a, m.* Oneigenlijk zegt men ook iemand uitmelken, *emungere aliquem pecunia*. Uitmelkende vaten zijn bij de ontleedkundigen, *venae vel arteriae emulgentes*.

Uitmennen, b. w. *educo, xi, ctum, ucere*. B. v. den wagen uit den stal mennen, *currum stabulo educere*. Uitmenning, v. *actio educendi, eductus, us, m. eductio, onis, f.* Uitgemend, v. d. *eductus, a, m.*

Uitmergelen, b. w. *emedullo, avi, atum, are*, bij *Kiliaan*; *medullam extrahere*. Overdragtig is het zoo veel als verzwakken, *enervo, avi, atum, are; adtenuare, conficio, eci, ectum, icere*. Iemand uitmergelen, *pecuniam emungendo aliquem pardere*. Van hier: uitmergeling, v. *enervatio, onis, f. adtenuatio, onis, f. emedullatio, onis, f. emunctio pecuniae*. Uitgemergeld, *emedullatus, a, m; enervatus, adtenuatus, a, m.*

Uitmesten of uitmisten, b. w. *egerere stercus, purgare stabulum, stabulum stercore liberare vel purgare*, ook alleen *purgare stabulum*. Uitmesting v. *egestio stercoris e stabulo, purgatio stabuli a stercore*, ook *purgatio stabuli* alleen. Uitgemest of uitgemist, v. d. *a stercore purgatus, a, m.*

Uitmeten, b. w. *emetior, ensus sum, etiri; demetiri et dimetiri*. Iets breed uitmeten, *venditare, praedicare aliquid, efferre aliquid*. Uitmeten is ook zoo veel als bij de maat verkoopen, *emensura vendere*, bij *Schell*. Uitmeter, m. *emensor, demensor, dimensor, oris, m.* Uitmeting, v. *emensio, demensio vel dimensio, onis, f.* Uitgemeten, v. d. *emensus, demensus, dimensus, a, m; praedicatus, a, m; venditatus, a, m.*

Uitmondig, bijv. n. is bij *Kiliaan futilis, dicax, qui quidquid in buccam venit, effutit*.

Uitmonsteren, b. w. zoo veel als afscheiden, *separo, avi, atum, are; eximere, facernere, segregare*. Van hier: uitmonstering, v. *separatio, exemtio, excretio, segregatio, onis, f.* Uitgemonsterd, v. d. *separatus, exemtus*.

emtus, *secretus*, *segregatus*, *a*, *m*. Ook is uitmonsteren bij *Kiliaan*, *exauctoro*, *avi*, *atum*, *are*. Zoo veel als van de monsterrol afdoen: dan is uitmonstering, v. *exauctoratio*, *onis*, *f*. Uitgemonsterd, v. d. *exauctoratus*, *a*, *m*.

Uitmunten, o. w. *supero*, *avi*, *atum*, *are*; *antecello*, *ui*, *ellere*; *excellere*, *praecellere*, *eminere*, *anteïre*, *exsuperare*, *praestare*, *aliquem re*, *antecedere*, *excedere*, *praecedere*, *vincere*, *superemicare*, *supereminere*, *aliqua in re alium antistare*, bij *Tacitus*. Uitmuntendheid, v. *excellentia*, *ae*, *f*. *eminentia*, *ae*, *f*. *praestantia*, *ae*, *f*. *exsuperantia*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Uitmuntend, bijv. n. en bijw. *excellens*, *entis*, *omn. g*. *praecellens*, *praestans*, *antis*, *omn. g*. *praestabilis*, *lis*, *le*, bij *Cicero*; *egregius*, *a*, *m*; *eximius*, *a*, *m*; bijw. *excellenter*, *eximie*, *egregie*, *insigniter*, *adv*. uitmunting, v. is hetzelfde als uitmuntendheid.

Uitnemen, b. w. uitkrijgen, uithalen, uitzonderen, *eximo*, *emi*, *emtum*, *imere*, bij *Cicero*, *excarpo*, *erpsi*, *erptum*, *erpere*, *excipio*, *epi*, *eptum*, *ipere*. Visch of vogels uitnemen, *viscera privare vel exentero*, *avi*, *atum*, *are*. Voor verkiezen, *eligo*, *egi*, *ectum*, *igere*, *desumo*, *umsi*, *umtum*, *umere*, bij *Livius*. Uithalen, *promere*, *depromere*, *expromere*. Uitneming, v. *exemtio*, *onis*, *f*. *exemtus*, *us*, *m*. *exenteratio*, *onis*, *f*. *electio*, *onis*, *f*. *depromtio*, *onis*, *f*. Uitnemer, m. *exemptor*, *oris*, *m*. *electror*, *oris*, *m*. *desumtor*, *oris*, *m*. Uitnemend zoo veel als voortreffelijk, uitstekend, *eximius*, *a*, *m*; *egregius*, *a*, *m*; *excellens*, *antis*, *omn. g*. Voor bijzonder, *singularis*, *is*, *e*. Voor ongemeen, *divinus*, *a*, *m*; *praestans praecipuus*, *praeclarus*, *insignis*; bijw. *egregie*, *eximie*, *praecipue*, *praeclare*, *insigniter et insigne*, *adv*. Uitnemelijk, *exutilis*, *lis*, *le*, bij *Columella*; *promtuarius*, *a*, *m*, bij *Plaut*. Uitnemendheid, v. *excellentia*, *ae*, *f*. *eminentia*, *ae*, *f*. *praestantia*, *ae*, *f*. *exsuperantia*, *ae*, *f*. Uitgenomen, v. d. *exemtus*, *exceptus*; *excerptus*, *a*, *m*; *electus*, *desumtus*, *depromtus*. Van visch of vogels, daar de ingewanden uitgenomen zijn, *visceribus privatus*, *exenteratus*, *a*, *m*.

Uitnooden of uitnoodigen, b. w. *invito*, *avi*, *atum*, *are*; *vocare*, *rogare*. Uitnooder, m. *invitator*, *vocator*, *rogator*, *oris*, *m*. Uitnooding of uitnodiging, v. *invitatio*, *onis*, *f*. *rogatio*, *onis*, *f*. *rogatus*, *us*, *m*. *vocatio*, *onis*, *f*. *vocatus*, *us*, *m*. Uitgenood of uitgenoodigd, v. d. *invitatus*, *vocatus*, *rogatus*, *a*, *m*.

Uitpersen, b. w. zoo veel als uitdrukken, *exprimo*, *essi*, *essum*, *imere*. Uitpersing, v. *expressus*, *us*, *m*. *expressio*, *onis*, *f*. Uitgeperst, v. d. *expressus*, *a*, *m*. Ook is uitpersen zoo veel als afpersen, *extorquere aliquid alicui*; *Cicero* voegt er ook wel *vi* of *per vim* bij; ook gebruikt hij *exprimere* in dezen zin.

Uitpikken, o. w. *rostro evellere*. Uitpikking, v. *evulsio rostro*. Uitgepikt, v. d. *rostro evulsus*, *a*, *m*. Ook is uitpikken zoo veel als uitkippen, *eligere*, *seligere*, *excerpere*, *eximere*. De lekkerste beentjes uitpikken, *ligurio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *quod bellissimum est carpere*, bij *Ter*.

Uitpissen, o. w. *mejendo egerere vel ejicere vel emittere*. Uitpissing, v. *egestio*, *ejectio vel emissio mejendo*. Uitgepist, v. d. *mejendo egestus*, *ejectus*, *emissus*, *a*, *m*. Ook is uitpissen zoo veel als ophouden met pissen, *mejere desino*. Ook door pissen uitdooven, *mejendo exstinguere*. B. v. hij heeft het vuur uitgepist, *ignem mejendo extinxit*.

Uitplengen, b. w. *effundo*, *udi*, *usum*, *undere*. Uitplenging, v. *effusio*, *onis*, *f*. Uitgeplengd, v. d. *effusus*, *a*, *m*.

Uitplonderen of uitplunderen, b. w. *expilo*, *avi*, *atum*, *are*. Uitplon-

plondering, v. *expilatio, onis, f.* Uitplunderaar, m. *expilator, oris, m.* Uitplunderaarster, v. *expilatrix, spoliatrix, icis, f.* bij *Cic.* Uitgeplonderd of uitgeplunderd, v. d. *expilatus, a, m.*

Uitploegen, b. w. *exaro, avi, atum, are.* Ook door ploegen uitdelven, *arando eruere.* Uitploeging, v. *exaratio, onis, f.* Uitgeploegd, v. d. *exaratus vel arando erutus, a, m.*

Uitpluizen, b. w. *excerpo, erpsi, erptum, erpere,* ook *excutere aliquid vel perscrutari.* Uitpluizing, v. *actio excerpendi,* ook *excussio alicujus rei.* Van de waarheid, *disceptatio veritatis,* bij *Cic.* Uitpluizer, m. *excusor veldisceptator, oris, m.*

Uitplukken, b. w. *excerpo, erpsi, erptum, erpere; evello, elli vel ulsi, ulsum, ellere.* Uitplukking, v. of het uitplukken als zelfst. o. *actio excerpendi, evulsio, onis, f.* Uitplukker, *excerptor, oris, m. evulsor, oris, m.* Uitgeplukt, v. d. *excerptus, evulsus, a, m.*

Uitplonderen, zie uitplunderen.

Uitpolsen, b. w. iets op eene listige wijs uit iemand zoeken te krijgen, *aliquid expiscari ab aliquo.* Uitpolsing, *actio callide perscrutandi vel expiscandi.* Uitpolsen is ook zoo veel als door middel van eenen pols uitjagen, *ope conti expellere.* B. v. ik zal er de visch wel uitpolsen, *piscem ope conti quidem expellam vel extrudam.*

Uitpompen, b. w. eigenlijk door middel van eenen pomp ledigen, *ope antliae exhaurire vel exinanire,* bij *Cicero,* ook *exhaurire* alleen. Uitpomping, v. *exhaustus, us, m.* doch ik geloof niet dat men dit woord bij de oude schrijvers vindt: veiliger is het om een werkwoord te gebruiken: b. v. door de uitpomping van het water, *aqua exhauriendo vel exhauriendo aquam.* Uitgepompt, v. d. *ops antliae exhaustus.* Ik geloof dat men voor uitpompen, ook het werkw. *exantlare* gebruiken kan.

Uitpraten, o. w. *loquacitati suae indulgere, omnia sine discrimine effutire,* ook *definere loqui,* ook *se vacuefacere dicendo.*

Uitprediken of uitpreken, o. w. *peroro, avi, atum, are; finem facere orationis vel concionis, finire orationem vel concionem.*

Uitprijken, o. w. uitsteken, *emineo, ui, ere; excello, lui, ellere,* bij *Cic.*

Uitpuilen, o. w. opzwellen, *extubero, avi, atum, are; protubero, avi, atum, are; exsto, stiti, stitum, stare, ex aliquo loco,* bij *Caesar; eminere,* bij *Cicero.* Van hier: uitpuiling, *extuberatio, onis, f.* bij *Plinius; protuberatio, onis, f. exstantia, ae, f.* bij *Colum. eminentia, ae, f.* Uitpuiling van de ingewanden is zoo veel als breuk, *hernia, ae, f.* Uitpuilende oogen zijn, *oculi prominentes,* bij *Plin.*

Uitputten, b. w. zoo veel als uitscheppen, *exhaurio, ausi, austum, rire; dehaurire, educo, uxi, uctum, ucere.* Ook zoo veel als verzwakken, *tenuare, enervare, infirmare, debilitare, languefacere,* bij *Cic.* Iemand uitputten is, arm maken, *exinanire vel exedere aliquem, depauperare aliquem.* Den staat uitputten, *dissipare, dilacerare vel compilare rempublicam,* bij *Cicero.* Uitputting, v. *exhaustus, us, m.* Van het volk, *exinanitio populi.* Uitgeput, v. d. *exhaustus, dehaustus, a, m;* voorts *tenuatus, enervatus, infirmatus, debilitatus, languefactus,* ook *dissipatus, dilaceratus, compilatus.*

Uitpuren, b. w. louteren, zuiveren, *expurgo, avi, atum, are.* Uitpuring, v. *expurgatio, onis, f.* Uitgepuurd, v. d. *expurgatus, a, m.*

Uitrafelen, zie Rafelen.

Uitraken, o. w. *evado, asi, asum, adere.* B. v. hij is uit een groot gevaar geraakt, *magnum periculum evasit.* Ook heimelijk ontvluchten, *clam elabi.* B. v. hij is er stilletjes uitgeraakt, *clam elapsus est.* Uitraking, v. *evasio, onis, f.* Uitgeraakt, v. d. *elapsus, a, m.*

Uitrapen, b. w. is herz. als uitnemen in de beetekenis van uitzonderen.

Digitized by Google

Uitrazen, o. w. zoo veel als ophouden met razen, *cessare a furendo.*

Uitredden, b. w. zoo veel als verlossen, *libero, avi, atum, are; expedio, ivi, itum, ire; eximo, emi, emtum, imere.* B. v. iemand uit het gevaar redden, *liberare aliquem vel eximere periculo.* Uitredder, m. *liberator, oris, m.* Uitredding, v. *liberatio, exemtio, onis, f.* Uitgered, v. d. *liberatus, expeditus, exemtus, a, m.* Ook gebruikt men het voortdurende werkwoord uitredderen in den zelfden zin.

Uitreden, o. w. *eloquor, cutus sum, oqui; enuntiare, pronuntiare.* Ook een einde maken met reden, *peroro, avi, atum, are; orationem finire vel absolvere.*

Uitreeden, b. w. klaar maken, *paro, avi, atum, are; instruo, uxi, uctum, uere; armo, avi, atum, are;* dit wordt vooral van schepen gebruikt. Uitreeding, v. *armatio, paratio, instructio navis.* Uitgereed, v. d. *instructus, paratus, armatus.*

Uitregelig, bijv. n. *irregularis, is, e; enormis, is, e.*

Uitregenen, onpers. w. b. v. het heeft uitgeregend, *pluvia defit, cessavit vel pluvia finem capit.* Het regent uit, *pluvia definit vel cessat.*

Uitregten, b. w. zoo veel als doen, *agere, facere, efficere, perficere, perpetrare.* Uitregter, m. *effector, oris, m.* bij *Schellar.* Uitregting, v. *effectio, perfectio, perpetratio, onis, f.* Uitgeregt, v. d. *factus, effectus, perfectus, perpetratus, a, m.* Ook is uitregten zoo veel als ter uitvoer brengen, *exsequor, cutus sum, equi,* dan is uitregter, *exsecutor, oris, m.* bij denzelfden. Uitregting, v. *exsecutio, onis, f. Kiliaan* verklaart het ook nog door *expedire, obire, accurare, praestare, perfungi, transigere, conficere.*

Uitreiken, b. w. zoo veel als uitsteken, *extendo vel porrigo, exi, ectum, rigere.* Ook zoo veel als verschaffen, *praebeo, ui, itum, ere; suppedito, avi, atum, are; praestio, iti, itum, are; subministro, avi, atum, are.* Van hier: uitreiker, m. *praebitor, oris, m.* Uitreiking, v. *extensio, onis, f. praebitio, onis, f. suppeditatio, subministratio.* Uitgereikt, v. d. *extentus, porrectus;* voorts *praebitus, suppeditatus, subministratus, a, m.*

Uitreinigen, b. w. *purgo, avi, atum, are; expurgo, avi, atum, are.* Uitreiniger, m. *purgator, expurgator, oris, m.* Uitreiniging, v. *purgatio, onis, f. expurgatio.* Uitgereinigd, v. d. *purgatus vel expurgatus, a, m.*

Uitreis, v. *exitus, egressus, discessus, profectio, onis, f.* Van hier het o. w. uitreizen, *exire, egredi, discedere, proficisci.* Uitgereisd, v. d. *egressus, profectus, a, m.* Ook zegt men bij heeft uitgereisd, *itinerum finem fecit.*

Uitrekenen, b. w. is voor eerst zoo veel als te zamen rekenen, *computo, avi, atum, are; ratiocinari; rationes subducere.* Voorts door rekenen iets vinden, *computando vel calculando invenire, enumero, avi, atum, are.* Uitrekening, v. *computatio, onis, f. ratiocinatio, calculus, i, m. enumeratio, onis, f.* Uitgerekend, v. d. *computatus, computando inventus vel enumeratus, a, m.*

Uitrekken, b. w. door rekken langer maken, *tendendo longum reddere, producere, extendere, extentare, distendere.* Zich uitrekken, *longiscere,* bij *Plaut.* Zich geeuwende uitrekken, *pandiculor, atus sum, ari.* Den tijd uitrekken, *differre, ducere vel producere tempus.* Uitrekking, v. *productio, extensio, distensio, onis, f.* Uitgerekt, v. d. *tendendo longior redditus, productus, extensus vel extentus, distensus vel distentus.* Voor uitgerekt, *dilatus, a, m.*

Uitrijden, o. w. *equo vel curru evehi vel exire,* B. v. wij zullen

len eens uitrijden, *animi recreandi causa equo vel curru vehemur vel exibimus.*

Uitrijten, b. w. zoo veel als uitrukken, *evello, elli vel ulsi, ulsum, ellere; eruo, ui, utum, uere.* B. v. de oogen of eenen boom, *evellere vel eruere oculos vel arborem.* Uitrijting, v. *evulsio, onis, f.* Uitgereten, v. d. *evulsus vel erutus, a, m.*

Uitrijzen, o. w. zwellen, hooger worden of uitzetten, *tumeo, ui, ere; exsurgere.* Ook zoo veel als uit iets ontstaan, *exorior, ortus sum, iri.* Ook door rijzen ergens uitloopen, *fermentando effluere vel effundi.* B. v. het meel rijst uit de pot, *farina fermentando olla effluit vel effunditur.* Uitgerezen, v. d. in den laatsten zin, *fermentando effusus, a, m.*

Uitrispen, zie oprispen.

Uitroeijen of uitrooijen, b. w. ontwortelen, verdelgen, *eradico, avi, atum, are; exstirpare, radicitus exstinguere vel delere, ab ipsis radicibus evellere,* zegt *Kiliaan;* ik zou hier voor liever zeggen: *cum ipsis radicibus evellere, stirpitus evellere vel eruere, eruere, funditus tollere.* Uitroeijen heeft ook nog de beteekenis van door roeijen uitgaan, *remigando vel ope remorum egredi vel exire.* Uitroeijing, v. in den eersten zin, *exstirpatio, eradicatio, onis, f.* in den tweeden, *exitus vel egressus ope remorum.* Uitgeroeid, v. d. *eradicatus, exstirpatus, radicitus evulsus &c.* in den tweeden zin, *ope remorum vel remigando egressus, a, m.*

Uitroep, m. zoo veel als afkondiging, *promulgatio, onis, f. pronunciatio, onis, f. edictum, i, n. enunciatum, i, n. proclamatio, onis, f. praeconium, ii, n.* bij *Kiliaan.* Ook zoo veel als openbare opveiling, *auctio, onis, f. hasta, ae, f. hastarium, ii, n. venditio auctionaria,* bij denzelfden. Ook zoo veel als uitroeping, *exclamatio, onis, f.* Van hier;

Uitroepen, b. w. zoo veel als afkondigen, *promulgare, pronunciare, edicere, enunciare, proclamare, ope praeconis publicare.* Ook zoo veel als luidkeels roepen, *exclamo, avi, atum, are.* Ook door roepen laten komen, *evoco, avi, atum, are; voce ciere.* B. v. iemand uit huis roepen, *evocare aliquem domo.* Van hier: uitroeping, v. zoo veel als uitroep in de eerste beteekenissen, voorts ook *exclamatio, onis, f.* en *evocatio, onis, f.* Uitroeper, m. *praeco publicus,* ook *praeco, onis, m.* alleen. Uitgeroepen, v. d. *promulgatus, pronunciatus, enunciatus, edictus, proclamatus, publicatus, a, m,* ook *exclamatus* en *evocatus, a, m.*

Uitroeren, b. w. *versando effundere.* B. v. hij heeft de brij uit de pot geroerd, *pultem versando olla effudit.* Uitroering, v. *effusio versando.* Uitgeroerd, v. d. *versando effusus.*

Uitroesten, o. w. *rubigine corrosum elabi.* B. v. die spijker is er uitgeroest, *clavus iste rubigine corrosus elapsus est.*

Uitrogchelen of uitragchelen, o. w. *exscreo, avi, atum, are; sputum pituitosum emittere vel ejicere.* Uitrogcheling, v. *exscreatio, onis, f. sputi pituitosi emissio vel ejectio.* Uitgerogcheld, v. d. *exscreatus, a, m.*

Uitrollen, b. en o. w. *evolvere aliquid ex aliquo loco;* onz. *volvendo elabi.* Uitrolling, v. *actio evolvendi aliquid ex aliquo loco;* onz. *lapsus volvendo.* Uitgerold, v. d. *evolutus, a, m; volvendo elapsus, a, m.*

Uitrooijen, zie uitroeijen.

Uitrooken, b. w. door rook verdrijven, *pellere vel abigere fumo.* Ook zoo veel als door rook zuiveren, *fumi ope vel fumo purgare.* B. v. wij zullen het huis uitrooken, *domum fumo purgabimus.* Uitrooken is ook zoo veel als ledig rooken, *fumigando vel fumum ducendo vacuefacere.* Ook ophouden met rooken, *cessare a fumo herbae Nicotianae ducendo.* Ook zegt men

Digitized by Google

men als een spreekwoord: hij heeft zijn pijpje uitgerookt, *actum est de illo.* Uitrooking, v. *expulsio ope fumi*, ook *purgatio ope fumi vel fumo*, *vacuefactio fumum ducendo.* Uitgerookt, v. d. *pulsus fumo*, *ope fumi purgatus*, *fumum ducendo vacuefactus*, *a*, *m.*

Uitrooven, b. w. zoo veel als uitplunderen, *expilo*, *avi*, *atum*, *are.* Uitroover, *expilator*, *oris*, *m.* Uitrooving, v. *expilatio*, *onis*, *f.* Uitgeroofd, v. d. *expilatus*, *a*, *m.*

Uitrukken, b. w. zoo veel als uittrekken, *evello*, *elli vel ulsi*, *ulsum*, *ellere*; *extraho*, *axi*, *actum*, *ahere*; *eruo*, *ui*, *utum*, *uere*, ook *elido*, *isi*, *isum*, *edere.* Ook gebruikt men het in den zin van uitroeijen, zie dat woord. Ook bezigt men dit woord van ergens uittrekkende krijgsbenden, *egredior*, *essus sum*, *edi*; *exeo*, *ii vel ivi*, *itum*, *ire.* B. v. de troepen zijn uit de stad gerukt, *copiae egressae sunt vel exierunt urbe.* Van hier: uitrukking, v. *evulsio*, *onis*; *f. extractio*, *onis*, *f.* in den tweeden zin, *egressio*, *onis*, *f. exitus*, *us*, *m.* Uitgerukt, v. d. *evulsus*, *extractus*, *a*, *m*; voorts *egressus*, *a*, *m.*

Uitrusten, b. en o. w. men gebruikt het voornamelijk van soldaten en schepen, *armo*, *avi*, *atum*, *are*; *parare*, *instruo*, *xi*, *ctum*, *uere*; *orno*, *avi*, *atum*, *are.* Onz. is het zoo veel als uitslapen, *edormire vel edormiscere.* Na vermoeidheid uitrusten, *sedare lassitudinem*, *acquiescere a lassitudine*, bij *Nepos.* Van hier: uitruster, v. b. v. van een schip, *armator navis.* Uitrusting, v. *armatus*, *us*, *m.* volg. *Scheller*; in den tweeden zin, *sedatio lassitudinis*; *actio edormiendi vel a lassitudine acquiescendi.* Uitgerust, v. d. *armatus*, *paratus*, *instructus*, *ornatus*, *a*, *m*; voorts *sedatus a lassitudine.* Voorts kan men het zelfst. uitrusting ook nog gebruiken voor alles wat tot eene uitrusting dient, *armamenta*, *orum*, *n. plur.* B. v. een schip met zijne geheele uitrusting, *navis cum omnibus suis armamentis.*

Uitschaven, b. w. *edolo*, *avi*, *atum*, *are*; *erado*, *asi*, *asum*, *are.* Ook zoo veel als hol schaven, *radendo vel dolando excavare.* Ook door schaven uitmaken, *radendo tollere*, ook *eradere.* B. v. ik zal er die vlak uitschaven, *maculam istam eradam vel dolando demam.* Uitschaving, v. *edolatio*, *eradio*, *onis*, *f.* Uitgeschaafd, v. d. *edolatus*, *eradus*, *a*, *m.*

Uitschampen, o. w. uitglijden, *labor*, *lapsus sum*, *labi*, *elabi.* Uitschamping, v. *lapsus*, *us*, *m.* Uitgeschampt, v. d. *lapsus et elapsus*, *a*, *m.*

Uitscheiden, o. w. ophouden, *desino*, *ivi et ii*, *itum*, *inere*, *desito*, *stiti*, *stitum*, *sistere*, bij *Cic. cesso*, *avi*, *atum*, *are.* Ook zoo veel als het een van het ander scheiden, *separo*, *avi*, *atum*, *are*, *segregare*, *secerno*, *crevi*, *cretum*, *ernere.* Ook voor verkiezen, *eximere.* Voor vertrekken is het bij *Kiliaan discedere*, *excedere.* Uitscheiding of het uitscheiden, *cessatio*, *onis*, *f. separatio*, *secretio*, *segregatio*, *onis*, *f.* ook nog *discessus*, *us*, *m. discessio*, *onis*, *f.* Uitgescheiden, v. d. *cessatus*, *a*, *m*, voorts *separatus*, *segregatus*, *secretus*, *a*, *m.*

Uitschelden, b. w. schelden, *objurgo*, *avi*, *atum*, *are*, *castigare verbis*, *verbis probrosis carpere.* Uitschelding, v. of het uitschelden, *objurgatio*, *onis*, *f. castigatio verbis.* Uitgescholden, v. d. *objurgatus*, *a*, *m*, *verbis castigatus*, *verbis probrosis carptus*, *a*, *m.*

Uitschellen, b. w. door schellen iemand ergens doen uitkomen, *tintinnabuli sonitu aliquem evocare*, *elicere vel excire ex aliquo loco.* Uitgescheld, v. d. *tintinnabuli sonitu evocatus*, *excitus*, *a*, *m.*

Uitschenken, b. w. *effundo*, *udi*, *usum*, *undere.* Uitschenking, v. *effusio*, *onis*, *f.* Uitgeschonken, v. d. *effusus*, *a*, *m.* Voor le-

dig

dig schenken, *fundendo evacuare &c.*

Uitschepen, b. w. *exponere e navi.* Uitschoping, v. *expositio e navi.* Uitgeschept, v. d. *e navi expositus, a, m.*

Uitscheppen, b. w. *exhaurio, ausi, austum, ire.* Ook door scheppen ledig maken, *depleo, evi, etum, ere.* Uitschepping, v. *actio exhauriendi vel deplendi.* Uitgeschept, v. d. *exhaustus, depletus, a, m.*

Uitscheren, b. w. door scheren wegnemen, *radendo tollere vel eximere.* Uitschering, v. *sublatio radendo.* Uitgeschoren, v. d. *radendo sublatus, a, m.*

Uitscheuren is hetzelfde als uitrukken; ook gebruikt men dit woord in Friesland en elders in den zin van uitsnappen, *elabi.*

Uitschieten, b. en o. w. door snelle beweging voortdrijven, *ejaculor, atus sum, ari.* ook *ejicio, ecī, ectum, icere.* Ook zoo veel als voor iemand verschieten, *erogo et praerogo, avi, atum, are,* bij *Kilianen.* Voor uitzoeken, *eximo, emi, emtum, imere,* waarbij men *e numero* voegen kan, *seligere, reficere e numero.* Zijnen rok uitschieten is zoo veel als schielijk uitdoen, *vestem festinanter exuere.* Ook is uitschieten zoo veel als uitspruiten, *germinare, pullulare, expullulare, vernare, fruticari, enasci.* Uitschieting, v. *ejaculatio vel ejectio, onis, f.* voorts *erogatio, praerogatio, onis, f.* ook *exemtio, onis f. exemtus, us, m.* bij *Scheller, selectio, onis, f.* Ook voor uitspruiting, *germinatio, onis, f. germinatus, us, m. fruticatio, onis, f.* Uitgeschoten, v. d. *ejaculatus, ejectus, erogatus, praerogatus, exemtus, selectus, rejectus e numero, festinanter exutus, germinatus, pullulatus, vernatus, fruticatus, a, m.* Bijdelijk is uitschieten ook zoo veel als uitglijden, zie dat woord.

Uitschiften, b. w. uitzonderen, *separare, segregare, secernere, discernere.* Uitschifting, v. *separatio, segregatio, secretio, discretio, onis, f.* Uitgeschift, v. d. *separatus, segregatus, secretus, discretus, a, m.*

Uitschijnen, *effulgeo, ulsi, ulgere, enitco, ui, ere, explendesco, ui, escere, emicare.* Overdragtiglijk zoo veel als overtreffen, *excellere, superare, anteire.* Ook bedr. door schijnen uitdooven, *hebeto, avi, atum, are.* B. v. de maan schijnt de sterren uit, *luna hebetat sidera.* Uitschijnsel, o. *fulgor, oris, m. splendor, nitor, oris, m.* Uitgeschenen, v. d. *hebetatus, a, m.*

Uitschijten, b. w. een daag woord, *cacando efficere vel emittere.*

Uitschikken, b. w. zoo veel als uitzenden, *emitto, isi, issum, ittere, dimittere ablego, avi, atum, are.* Uitschikking, v. *emissio, onis, f. dimissio, ablegatio.* Uitgeschikt, v. d. *emissus, dimissus, ablegatus, a, m.*

Uitschilderen, b. w. *expingo, inxi, ictum, ingere,* bij *Schell.* Uitschildering, v. *expictio, onis, f.* Uitgeschilderd, v. d. *expictus, a, m.* ook kan men vrij *depingere* in dezen zin gebruiken. Iemand leelijk uitschilderen, *atrio colore depingere aliquem.*

Uitschitteren, is hetzelfde als uitschijnen.

Uitschoppen, b. w. *pedibus vel calcibus extrudere vel expellere aliquem.* Uitschopping, v. *expulsio vel extrusio pedibus vel calcibus.* Uitgeschopt, v. d. *calcibus vel pedibus extrusus vel expulsus, a, m.* Ook gebruikt men het overdragtig in den zin van met geweld ergens uitdrijven, *vi expellere vel ejicere.* B. v. hij is uit alle zijne bezittingen geschopt, *vi omnibus possessionibus suis ejectus vel privatus est.*

Uitschot, o. zoo veel als uitkiezing, *electio, onis, f.* Ook uitgekozen waren, *merx selecta.* Meer wordt het gebruikt in de beteekenis van slechte waren: klein grut, *merx rejectanea, res rejiculae,* ook *rejicula, ol rum, n. pl.*

Uit-

Digitized by Google

Uitschrabben ook uitschrapen, b. w. *erado, asi, asum, adere.* Uitschrabbing, v. of uitschraping, *erasio, onis; f.* Uitgeschrabd of uitgeschraapt, v. d. *erasus, a, m.* Ook is uitschrabben, *radendo delere, expungere, exterere.* Ook zoo veel als iemands naam van de monsterrol uitschrabben, dat is van den dienst ontslaan, *exauctoro, avi, atum, are.*

Uitschreeuwen, b. w. *exclamo, avi, atum, are.* Uitschreeuwing, v. *exclamatio, onis, f.* Uitgeschreeuwd, v. d. *exclamatus, a, m.* Ook ophouden met schreeuwen, *clamare desino.*

Uitschreijen, b. w. *effleo, evi, etum, ere.* B. v. de oogen, *efflere oculos,* bij *Quintil.* Onz. is het zoo veel als *satis flere vel tamdiu lacrymari donec non amplius possumus.*

Uitschrift, o. zoo veel als afschrift, *apographum, i, n. descriptio, onis, f. exemplum, i, n. exemplar, aris, n.*

Uitschrijven, b. w. *exscribo, ipsi, iptum, ibere; describere, transscribere.* B. v. uit een boek, *e libro.* Zoo veel als vol schrijven, *implere scribendo.* B. v. hebt gij dit blad nog niet uitgeschreven? *an nondum paginam istam scribendo implevisti?* Uitschrijven is ook door brieven bekend maken, *epistolis indicare, manifestare, significare.* Schattingen uitschrijven, *imponere vectigalia.* De oogen uitschrijven, *multa vel nimis scribendo excaecari.* Van hier: uitschrijver, m. *notarius, ii, m.* bij *Plin.* ook *translator verborum,* of zoo het al te erg is, *compilator, oris, m.* volgens *Scheller.* Uitschrijving, v. *exscriptio, descriptio, transscriptio, compilatio, onis, f.* Uitgeschreven, v. d. *exscriptus, a, m; descriptus, a, m; transscriptus, a, m; compilatus, a, m.*

Uitschrobben, b. w. *extergeo, ersi, sum, ergere et extergo, ersi, ersum, ergere.* Uitgeschrobd, v. d. *extersus, a, m.*

Uitschroeijen, b. w. *exuro, ussi, ustum, urere.* Uitschroeijing, v. *exustio, onis, f.* Uitgeschroeid, v. d. *exustus, a, m.*

Uitschroeven, b. w. *ope trochleae eximere.* Uitschroeving, v. *exemtio trochlea aperienda vel exemtio rei per apertionem trochleae,* bij *Scheller.* Uitgeschroefd, v. d. *ope trochleae exemtus, a, m.*

Uitschudden, b. w. *excutio, ussi, ussum, utere.* Uitschudding, v. *excussus, us, m.* Uitgeschud, v. d. *excussus, a, m.* De dekens uitschudden, *stragulis pulverem excutere.* Iemand uitschudden is, *spoliare vel despoliare aliquem.* Iemand de kleederen uitschudden, *spoliare aliquem vestibus, detrahere vestes alicui, exuere vestes alicui.* Zijne kleederen uitschudden is ook zoo veel als zich schielijk ontkleeden, *festinanter exuere vestes.* Van hier: uitschudding, v. *excussus, us, m.* voorts *spoliatio et despoliatio, onis, f.* Uitgeschud, v. d. *excussus, a, m; spoliatus, despoliatus.*

Uitschuifelen, b. w. *exsibilo, avi, atum, are.* Uitschuifeling, v. *actio exsibilandi.* Uitgeschuifeld, v. d. *exsibilatus, a, m.*

Uitschuijeren, b. w. *scopis purgare.* Uitschuijering, v. *purgatio ope scoparum.* Uitgeschuijerd, v. d. *scopis purgatus, a, m.* Spreekw. iemand den rok uitschuijeren, *perstringere aliquem.*

Uitschuimen, o. w. *exspumo, avi, atum, are,* ook *spumando ejicere.* Ook ophouden met schuimen, *spumare desino.* Uitschuiming, v. *exspumatio vel ejectio spumae.*

Uitschuiven, b. w. iets door schuiven uit eene plaats bewegen, *extrudere, emovere trudendo, protrudere aliquid, protrudendo movere loco.* Uitschuiving, v. *actio protrudendo aliquid loco movendi, extrusio, onis, f.* Uitgeschoven, v. d. *extrusus, a, m; trudendo loco motus.* Een schip uit de haven schuiven is *navem contis portu educere.*

Uitschuld, v. schuld die men heeft uitstaan, *aes alienum ereditum et debitum,* bij *Kil.*

Uit-

Uitſlaan, b. en o. w. bedr. is het zoo veel als uitkloppen, zie dat woord, onz. is uitslaan, *initium facere feriendi vel pilam emittendi.* B. v. ik moet uitslaan, *prima pila a me emittenda est.* Uitslaan is ook nog het slaan eindigen: b. v. de klok heeft uitgeslagen, *horologium totum horae exitum indicavit.* Wacht tot dat de klok heeft uitgeslagen is, *expecta dum omnis horologii ſonus praeterierit.* De vogel slaat niet uit, *avis cantum non finit.* Ook is het zoo veel als beſchimmelen, *muceo, cui, cere.* Ook uitbotten, *pullulare, germinare.* Van eenig uitkomend zeer zegt men ook uitslaan, *efflorescere in cute, papulis rubentibus extuberare.* Ook zegt men van de muren: uitslaan, *ſudare.* De muren slaan uit, *parietes ſudant.* Ook zegt men het ſchurft slaat uit, *ſcabies erumpit.* Bedr. is het ook nog, *omnia inconſiderata effutire.* Vuur uitslaan, *elicere vel excutere ignem.* Ook door slaan uitdooven, *feriendo exſtinguere.* B. v. hij heeft het licht uitgeslagen, *feriendo lumen exſtinxit.* Eindelijk is uitslaan zoo veel als afleveren, *trado, tradidi, traditum, tradere.* B. v. wijn uitslaan, *tradere vinum alicui.* Van hier: uitslag, m. overwigt, *ſuperpondium, ii, n.* Ook zoo veel als vuurigheid, *puſtulae, arum, f. plur.* Uitslag krijgen, *puſtulis obduci.* Uitslag hebben, *puſtuloſum eſſe, puſtulis laborare.* Ook zoo veel als ſchimmel, *mucor, oris, m.* Van de muren is het *ſudor, oris, m. vel ſudatio, onis, f.* bij *Scheller.* De uitslag van eenen bal is *ictus, us, m.* Van koopgoederen, *traditio, onis, f.* waarbij men *mercium* voegen kan. Van hier het zamengeſtelde uitslageeltje, *tabella traditionem mercium permittens.* Eindelijk heeft uitslag ook de beteekenis van uitkomst, *eventus, us, m. exitus, us, m.* Uitslaan, bedr. is ook zoo veel als door slaan langer maken, *ducere.* B. v. eene plaat uitslaan, *ducere laminam,* waarbij men evenwel zeer goed *feriendo* voegen kan. Uitgeslagen, v. d. voorearst heeft het de beteekenis van uitgeklopt, voorts *emiſſus, a, m.* B. v. eene bal, *pila emiſſa.* Voor beſchimmeld, *muceidus, a, m; mucore obductus, a, m,* ook *pullulatus, gemmatus, a, m,* ook *extuberans,* ook *eruptus, a, m,* ook *excuſſus, a, m,* ook *feriendo exſtinctus. a, m.* Voor afgeleverd, *traditus, a, m; venditus, a, m,* ook *pustulis obductus, a, m.*

Uitslabben of uitslabberen, b. w. *lambo, bi, bere; elingo, inxi, inctum, ingere; lambendo evacuare.* Uitslabbing of uitslabbering, v. *evacuatio lambendo vel lingendo.*

Uitslapen, o. w. *edormio, ivi, itum, ire; edormisco, iscere; ſatis dormire, ſatiari ſomno.* B. v. eenen roes uitslapen, *edormire crapulam,* volg. *Schell.*

Uitslepen, b. w. *extraho, axi, actum, ahere.* Uitsleping, v. *extractio, onis, f.* Uitgesleept, v. d. *extractus, a, m.*

Uitslibberen, o. w. is hetzelfde als uitglijden.

Uitslijpen, b. w. door slijpen uitmaken, *poliendo vel exacuendo tollere vel demere.* B. v. hij heeft er de vlakken nitgeslepen, *poliendo vel exacuendo maculas, ſuſtulit.* Uitslijping, v. *poliendo vel exacuendo ſublatio, onis, f.* Uitgeslepen, v. d. *poliendo vel exacuendo ſublatus vel demtus, a, m.*

Uitſlijten, o. en b. w. onz. *teri, deteri, terendo conſumi.* Van hier: uitgeſleten, *tritus, detritus, extritus, terendo conſumtus.* Bedr. beteekent het zoo veel als in het klein verkoopen, *minutatim vendere.* Van hier: uitſlijter, *qui minutatim vendit, venditor minutarius.* Uitſlijting, v. *venditio minutaria.*

Uitſlingeren, b. w. ook onz. *evibro, avi, atum, are; ejaculor, atus ſum, ari,* ook *ejaculo, avi, atum, are,* bij *Gellius;* onz. *titubante gradu vel ebrio greſſu excedere.* Uitſlingering, v. *evibratio, ejaculatio,*

Digitized by Google

onis, *f. incessu titubante exitio*, *onis*, *f.* Uitgeslingerd, v. d. *evibratus*, *ejaculatus*, *a*, *m.*

Uitslippen is hetzelfde als uitglijden.

Uitslokken of uitslukken, b. w. *exsorbere*, *exhaurire*, *ebibere*, *devorare*. Uitslokking of uitslukking, *devoratio*, *onis*, *f.* Uitgeslokt, v. d. *exhaustus*, *devoratus*, *a*, *m.*

Uitslorpen, b. w. *exsorbeo*, *ui vel orpsi*, *orptum*, *orbere*, ook *sorbere* alleen. Uitslorping, v. *exsorbitio*, *onis*, *f.* bij *Schell.* Uitgeslorpt, v. d. *exsorptus*, *a*, *m.*

Uitsloven, wederkeerig werkwoord (zich) *fatigari*, *lassari*, *delassari*, *defatigari*. Zich te vergeefsch uitsloven, *oleum et operam perdere*. Uitsloving, v. *fatigatio*, *defatigatio*, *onis*, *f.*

Uitsluipen, o. w. zich heimelijk ergens van daan pakken, *clam evadere*, *elam se surripere ex aliquo loco*, ook zoude men *erepere* kunnen gebruiken. Uitsluiping, v. *evasio clandestina*.

Uitsluiten, b. w. buiten sluiten, *excludo*, *usi*, *usum*, *udere*. Ook zoo veel als uitzonderen, *eximere vel excipere*. Uitsluiting, v. *exclusio*, *onis*, *f.* Voor uitzondering, *exceptio*, *onis*, *f.* Uitgesloten, v. d. *exclusus*, *a*, *m.* Voor uitgezonderd, *exceptus*, *a*, *m*; *exemtus*, *a*, *m.* Uitsluiten van eene erfenis, is *exhaeredare*, dan is uitsluiting, *exhaeredatio*, *onis*, *f.* en uitgesloten, *exhaeredatus*, *a*, *m.*

Uitsluitsel is hetzelfde als uitspraak, ook zoo veel als *finis*, *exitus*, *eventus*.

Uitsmakken, b. w. *cum sono quodam elidere vel excutere*. Uitgesmakt, v. d. *cum sono quodam elisus vel excussus*, *a*, *m.*

Uitsmeden, b. w. *excudo*, *udi*, *usum*, *udere*. Ook door smeden langer maken, *cudendo ducere*. Uitsmeding, v. *excusio*, *onis*, *f.* ook *ductio cudendo*. Uitgesmeed, v. d. *excusus*, *a*, *m*; *cudendo ductus*, *a*, *m.*

Uitsmelten, b. w. *excoquo*, *oxi*, *octum*, *oquere*; *liquefaciendo eliceres* onz. is het *liquescendo effluere*. B. v. de boter is er uitgesmolten, *butyrum liquescendo effluxit*. Uitsmelting, v. *excoctio*, *onis*, *f.* Uitgesmolten, v. d. *excoctus*, *a*, *m.*

Uitsmeren, b. w. door smeren uitbreiden, *linendo extendere vel ducere*. Uitsmering, v. *extensio linendo*. Uitgesmeerd, v. d. *linendo extensus vel extentus*, *a*, *m.*

Uitsmijten, b. w. *ejicio*, *ecci*, *ectum*, *icere*; *expello*, *uli*, *ulsum*, *ellere*; *excutio*, *ussi*, *ussum*, *utere*. Uitsmijting, v. *ejectio*, *expulsio*, *excussio*, *onis*, *m. excussus*, *us*, *m.* Uitgesmeten, v. d. *ejectus*, *expulsus*, *excussus*, *a*, *m.*

Uitsmoren, b. w. *suffoco*, *avi*, *atum*, *are*, ook *suffocando extinguere*. Uitsmoring, v. *suffocatio*, *onis*, *f.* Uitgesmoord, v. d. *suffocatus vel suffocando extinctus*, *a*, *m.*

Uitsnijden, b. w. *excido*, *isi*, *isum*, *idere*; *exseco*, *ecui*, *ectum*, *are*. Uitsnijding, v. *excisio*, *onis*, *f. exsectio*, *onis*, *f.* Uitgesneden, v. d. *excisus*, *exsectus*, *a*, *m.* Ook is uitsnijden zoo veel als bij de el verkoopen, *ulnatim vendere*. Ook is uitsnede, v. *venditio mercis per partes vel excisio*, *onis*, *f.* Uitsnijder, m. *minutarius telae vel panni venditor*, bij *Kiliaan*. Uitsnijden is ook zoo veel als uithouwen, *caelo*, *avi*, *atum*, *are*. Uitsnijder, m. *caelator*, *oris*, *m.* Uitsnijding, v. *caelatio*, *onis*, *f.* Uitsnijdsel, o. *caelatura*, *ae*, *f.* Uitgesneden, v. d. *caelatus*, *a*, *m.*

Uitsnipperen, o. w. *parco*, *peperci vel parsi*, *parsum*, *parcere*. Den tijd uitsnipperen, *parcere tempus*. Uitsnippering, v. *parcimonia*, *ae*, *f.* Uitsnipperaar, m. *parcipromus*, *i*, *m.* bij *Plaut.* Uitgesnipperd, v. d. *subcisivus*, *a*, *m*; *succisivus*, *a*, *m.* Uitgesnipperde uren, *horae subcesivae*.

Uitsnoeijen, b. w. *colluco*, *interluco*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. boomen, *collucare vel interlucare arbores*. Uitsnoeijing, v. *collucatio*, *interlucatio*, *onis*,

f. Uitgeſnoeid, v. d. *collucatus, interlucatus, rarefactus, a, m.*

Uitſnuiten, b. w. door ſnuiten uithalen, *emungo, unxi, unctum, ungere.* Uitſnuiting, v. *emunctio, onis, f.* Uitgeſnoten, v. d. *emunctus, a, m.* Ook door ſnuiten uitdooven, *mungendo exſtinguere.* Ook door ſnuiten ſchoonmaken, *mungendo purgare.* Dan is uitſnuiting, v. *exſtinctio vel purgatio mungendo.* Uitgeſnoten, v. d. *mungendo exſtinctus vel purgatus.*

Uitſollen, b. w. *multo cum labore efferre vel exportare*, ook *huc illuc jactando efferre.* Uitgeſold, *multo cum labore exportatus, a, m; huc illuc jactando elatus.* B. v. ik ben er zoo maar uitgeſold, *huc illuc me jatando evaſi.*

Uitſpaden, b. w. zoo veel als uitgraven, *effodio, odi, oſſum, odere.* Uitſpader, m. *effoſſor, oris, m.* Uitſpading, v. *effoſſio, onis, f.* Uitgeſpaad, v. d. *effoſſus, a, m.*

Uitſpanen, b. w. door middel van eenen ſpaan uitnemen, *ope tudiculae vel ſpathae tollere.* Uitſpaning, v. *actio tudicula tollendi.* Uitgeſpaand, v. d. *ope tudiculae vel ſpathae ſublatus.* Ook is uitſpanen zoo veel als door middel van ſpanen ledig maken, *ope tudiculae evacuare, exhaurire.*

Uitſpannen, b. w. *extendo, di, ſum vel tum, ere; expando, di, ſum, ere; dispandere, distendere, protendere.* Ook uit het gareel doen, *disjungo, unxi, unctum, ungere, ſolvere jugo.* Van hier: uitſpanning, v. *extenſio, onis, f. expanſio, onis, f. distenſio, protenſio.* Voor vermaak, *recreatio animi, remiſſio, relaxatio, onis, f.* Ook is uitſpannen bij *Kilian ſtabulari* en uitſpanning, *ſtabulum, hospitium, ii, n. diverſorium, ii, n.* Uitgeſpannen, v. d. *extentus, expanſus, dispanſus; distentus vel distenſus, protenſus et protentus, a, m.*

Uitſparen, b. w. is hetzelfde als ſparen.

Uitſpartelen, o. w. *elactor, atus ſum, ari.* Uitſparteling, *eluctatio, onis, f.* Uitgeſparteld, v. d. *eluctatus, a, m.*

Uitſpatten, o. w. van water, *exſilio, ilui, ultum, ilire; emitti, ſpargi.* Van de driften ſprekende, gebruikt men *evagor, atus ſum, ari; modum excedere.* Uitſpatting, v. *actio exſiliendi, emiſſio, ſparſio, onis, f.* Van driften, *immoderatio, onis, f. intemperantia, ae, f.* Uitgeſpat, v. d. *ſparſus, emiſſus, a, m.*

Uitſpelen, b. w. beginnen te ſpelen, in het kaartſpel, *primam chartam luſoriam proficere vel emittere.* Ook een ſpel uitſpelen, *abſolvere ludum vel luſum.* In de zang of ſpeelkunst is het *abſolvere cantum.* Uitſpeling, v. in het kaartſpel, *emiſſio vel projectio primae chartae luſoriae*, ook *abſolutio luſus.* In de zang of ſpeelkunst, *abſolutio cantus.*

Uitſpitſen, b. w. is hetzelfde als ſpitſen.

Uitſpitten, b. w. uitgraven, *effodio, odi, oſſum, odere.* Uitſpitter, m. *effoſſor, oris, m.* Uitſpitting, v. *effoſſio, onis, f.* Uitgeſpit, v. d. *effoſſus, a, m.*

Uitſpoelen, b. w. *eluo, ui, utum, uere et proluere, ahluere.* Uitſpoeling, v. *ablutio, onis, f.* Uitſpoelſel, *eluvies, iei, f.* Uitgeſpoeld, v. d. *elutus, proluſus, ablutus, a, m.*

Uitſpouwen, uitſpuwen, uitſpugen, b. w. *exſpuo, ui, utum, uere; exſcreo, avi, atum, are; evomo, ui, itum, omere.* Uitſpouwing, v. *exſputitio, onis, f. exſcreatio, onis, f. vomitio, onis, f. vomitus, us, m.* Uitgeſpouwd, v. d. *exſputus, exſcreatus, vomitu ejectus, a, m.* Uitſpouwſel, *ejectamentum, i, n. ſputum, i, n. ſaliva, ae, f.*

Uitſporig, bijv. n. en bijw. eigenlijk iets dat buiten het ſpoor is, dus volmaakt het Latijnſche *delirus, a, m*, het geen in beide talen fig. gebruikt wordt voor onzinnig of dwaas. Voorts zoo veel als onmatig, *immoderatus, a, m, immodeſtus, a, m*, bij

Digitized by Google

Cicero; *intemperans*, *antis*, *omn. g.* *intemperatus*, *a*, *m*; bijw. *immoderate*, *immodeste*, *intemperanter*, *adv.* Uitsporig zijn, *deliro*, *avi*, *atum*, *are*, *intemperanter*, *intemperate*, *immoderate vel immodeste se gerere.* Uitsporigheid, v. *delirasio*, *onis*, *f.* *immoderatio*, *onis*, *f.* *immodestia*, *ae*, *f.* *intemperantia*, *ae*, *f.* Uitspotiglijk is hetzelfde als het bijw. uitsporig.

Uitspraak, v. manier van uitspreken, *pronuntiatio*, *enuntiatio*, *onis*, *f.* Ook zoo veel als de stem, *vox*, *vocis*, *f.* *vocis sonus*, *eloquium*, *ii*, *n.* ook *locutio*; *elocutio*, *onis*, *f.* Manier van spreken van eenen redenaar, *dictio*, *onis*, *f.* bij *Cicero.* Van eene godspraak, *oraculum*, *i*, *n.* *effatum*, *i*, *n.* Van eenen regter, *judicium*, *ii*, *n.* *sententia*, *ae*, *f.* Eene uitspraak doen, *sententiam ferre vel pronuntiare.* Van een bijzonder persoon is het ook *arbitrium*, *ii*, *n.* Ik v. ik zal het aan uwe uitspraak overlaten, *rem arbitrio tuo relinquam.* Van hier komt uitspreken, b. w. *pronuntiare*, *enuntiare*, *eloquor*, *wis sum*, *equi*, ook *loquor* alleen; *dico*, *dixi*, *dictum*, *dicere*, *exprimere verbis*, *effari.* Van eenen regter, *judicare*, *sententiam ferre*, *arbitrari.* Van hier: uitsprekelijk, *effabilis*, *lis*, *le*, *enarrabilis*, *lis*, *le.* Onuitsprekelijk, *ineffabilis*, *lis*, *le*, *inenarrabilis*, *lis*, *le.* Uitspreking is bij *Kiliaan* *elocutio*, *onis*, *f.* *eloquium*, *ii*, *n.* *pronuntiatio*, *onis*, *f.* Uitgesproken, v. d. *pronuntiatus*, *enuntiatus*, *locutus*, *elocutus*, *effatus*, *enuntiatus*, *a*, *m.*

Uitspreiden, b. w. in het breede uitstrekken, *extendo*, *endi*, *ensum* & *entum*, *endere*, *distendere*, *expando*, *di*, *sum*, *dere*, *deduco*, *xi*, *ctum*, *cere*, *dilato*, *avi*, *atum*, *are.* Van hier: uitspreiding, v. *extentio*, *distentio*, *expansio*, *diductio*, *dilatatio*, *onis*, *f.* Uitgespreid, v. d. *extentus vel extensus*, *distentus vel distensus*, *expensus*, *a*, *m*; *diductus*, *dilatatus*, *a*, *m.*

Uitspringen, o. w. door springen uitkomen, *exilio*, *lui vel lii*, *ultum*, *ilire*, *ex aliquo loco*, *prosilire.* Ook is uitspringen zoo veel als uitsluppen, *elabor*, *apsus sum*, *abi.* B. v. het slot is er uitgesprongen, *sera elapsa est.* Uitspringen is ook uitborrelen, van water sprekende, *scaturio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *prorumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere.* Van visschen die uit het water springen gebruikt men liefst, *exsilio*, *avi*, *atum*, *are.*

Uitsprong, m. zoo veel als uitsteeksel, *projectura*, *ae*, *f.* *crena*, *ae*, *f.* *supercilium parietum*, bij *Vitr.*

Uitspruiten, o. w. *frutico*, *avi*, *atum*, *are*; *frutescere*, *vere*, *vi*, *atum*, *ere*, *germino*, *avi*, *atum*, *are.* Uitspruiting, v. *fruticatio*, *onis*, *f.* *germinatio*, *onis*, *f.* *vernatio*, *onis*, *f.* Uitspruitsel, *frutex*, *icis*, *m.* *germen*, *inis*, *n.* Uitgespruiten, v. d. *fruticatus*, *germinatus*, *vernatus*, *a*, *m.*

Uitspuigen en uitspuwen, zie uitspouwen.

Uitstaan, o. w. zoo veel als uitsteken, *exstare*, *eminere*, bij *Kiliaan.* Iets met iemand hebben uitstaan, *negotium habere cum aliquo.* Uitstaande schuld, *debitum nondum solutum.* Voor lijden, doorstaan, *patior*, *passus sum*, *pati*, *perpeti*, *pertuli*, *latum*, *ferre*, *tolerare*, *defungi.* Doorworstelen, *enatilo*, *avi*, *atum*, *are.* Uitstaande tanden zijn, *dentes exserti.* Het uitstaan, als zelfstandig, *tolerantio*, *onis*, *f.* *tolerantia*, *ae*, *f.* *passio*, *onis*, *f.* *perpessio*, *onis*, *f.* Uitgestaan, v. d. *passus*, *a*, *m*; *perpessus*, *defunctus*, *exantlatus.*

Uitstameles of uitstameren, b. w. *titubanter eloqui*, *balbe effari.* B. v. hij kan slechts eenige woorden uitstameren, *pauca solummodo verba titubanter eloqui potest.* Uitstameling of uitstamering, v. *titubans elocutio vel elocutio balba.*

Uitstampen, b. w. *extundo*, *udi*, *usum*, *undere*; *exterere*, *trivi*, *tri-*

tritum, terere, volg. *Scheller.* Uitſtamping, v. *extuſio, onis, f. extritio, onis, f.* veiliger is het een werkw. te gebruiken, door uitſtamping, *extundendo, exterendo.* Uitgeſtampt, v. d. *extuſus vel extritus, a, m.*

Uitſtappen, o. w. *egredior, essus ſum, edi.* Uitſtapping, v. of uitſtap, m. *egreſſus vel egreſſio, onis, f.* ook kan men *excurſus, us, m.* gebruiken. Uitgeſtapt, v. d. *egreſſus, a, m.*

Uitſteken, b. en o. w. bedr. *expungo, unxi, unctum, ungere, effodio, odi, oſſum, odere, configo, ixi, ixum, igere.* Ook zoo veel als uitrekken, *extendere, porrigere.* B. v. de handen uitſteken, *extendere vel porrigere manus.* De tong uitſteken, *exerere linguam.* Zoo veel als uitſnijden, *caelare, ſcalpere, exſculpere.* Een vaandel uitſteken, is *proponere vel erigere vexillum vel ſignum.* Iemand door geld de oogen uitſteken, *corrumpere aliquem auro.* Onz. is uitſteken van hoeken ſprekende, *proſto, ſtiti, ſtitum, ſtare.* Boven iets uitſteken, *eminere vel prominere, exſtare ſuper aliquem locum*, bij *Columella, ſupereminere*, bij *Virg.* Overdragtig beteekent het zoo veel als overtreffen, *praeſtare, excellere, antecellere, praecellere, ſuperare.* Uitſtek, o. *projectura, ae, f.* ook gebruikt *Vitr. mentum, i, n. ecphora, ae, f.* bij denzelfden. Een uitſtek in zee, *lingula, ae, f.* volgens *Kiliaan.* Van hier: uitſtekend, *eminens, entis, omn. g. prominens, entis, omn. g.* Een weinig uitſtekende, *eminulus et prominulus, a, m*, bij *Varro.* Ook heeft het de beteekenis van voortreffelijk, *eximius, a, m, excellens, praecellens, entis, omn. g. praeſtans, antis, omn. g. praeſtabilis, lis, le*, bij *Cicero*, bijw. *eximie, excellenter, adverbia.* Uitſtekendheid, v. *eminentia, ae, f. exſtantia, ae, f.* Bij uitſtekendheid of bij uitſtek, *apprime, ſingulariter, extra modum.* B. v. bij uitſtek ſchoon, *apprime pulcher.* Uitſteker, m. *caelator, oris, m. ſculptor, oris, m.* Uitgeſtoken, v. d. *expunctus, effoſſus, confixus, extentus, porrectus, caelatus, ſcalptus, exſculptus, a, m.* Uitſteking, v. is ook nog *caelatura, ae, f. ſculptura, ae, f. inciſio, onis, f.* bij *Kiliaan.* Uitſteekſel is hetzelfde als uitſtek.

Uitſtelen, b. w. *eripio, ipui, eptum, ipere, furari aliquid ex aliquo loco.* Uitſteler, w. *ereptor, oris, m.* Uitſteling, v. *ereptio, onis, f.* Uitgeſtolen, v. d. *ereptus, a, m.*

Uitſtel, o. opſchorting, verlenging, *mora, ae, f. dilatio, onis, f. prorogatio, onis, f. procraſtinatio, onis, f.* bij *Cicero, comperendinatio, onis, f. prolatio, et prolatatio, onis, f.* Zoo veel als ſtaking, *intermiſſio, onis, f. intermiſſus, us, m.* Zonder uitſtel, *ſine mora, ſtatim, adv.*

Uitſtellen, b. w. *moror, atus ſum, ari, differo, diſtuli, dilatum, differre, prorogo, avi, atum, are, procraſtino, avi, atum, are, comperendino, avi, atum, are*, bij *Cicero, prolatare*, ook *proferre, duco, uxi, uctum, ucere, extrahere, in longum trahere, ampliare*, bij *Kiliaan.* Waren uitſtellen is zoo veel als uitkramen, *exponere merces.* Voorheen beteekende uitſtellen ook zoo veel als uitrusten, *ornare, inſtruere, armare.* Ook zoo veel als uithuwen, *collocare nuptui, elocare, dotare, viro tradere filiam, dare filiam in matrimonium*, doch in deze beteekenisſen is het verouderd. Van hier: uitſteller, *morator, oris, m. cunctator, oris, m.* Uitſtelling is zoo veel als uitſtel. Uitgeſteld, v. d. *dilatus, prorogatus, prolatus, prolatatus, procraſtinatus, comperendinatus, ductus, extractus, ampliatus, a, m.*

Uitſterven, o. w. door ſterven ledig worden, *mortе inaniri, vacuefieri vel vacuari funeribus.* De ſtad is als uitgeſtorven, *urbs videtur morte inanita vel vacuefacta eſſe, in urbe ſolitudo*

regnat, in urbe vastum silentium obtinet vel in urbe tantum regnat silentium ut incolas emortuos esse credas. Ook is uitsterven, *morte delere, extingui, interire.* B. v. dat huisgezin is geheel uitgestorven, *familia ista omnis morte delera vel extincta est vel interiit.* Uitsterving, v. *inanitio, vacuefactio morte, extinctio, delevio morte.* Uitgestorven, *morte inanitus, vacuefactus, deletus, extinctus, a, m.*

Uitstijgen, b. w. zoo veel als uitklimmen, *exscendo, endi, ensum, ere, exire, egredi.* Uitstijging, *exscensio, onis, f. egressus, us, m. exitus, us, m.*

Uitstoffen, b. w. *pulvere purgare.* Uitstoffing, v. *purgatio pulvere.* Uitgestoft, v. d. *purgatus pulvere.*

Uitstommelen, o. w. *cum strepitu quodam egredi vel exire*, ook *strubante gressu exire.*

Uitstompen, b. w. *ictibus extrudere vel expellere.* B. v. ik heb hem uit mijn huis gestompt, *ictibus illum domo mea extrusi vel expuli.* Uitstomping, v. *extrusio vel expulso ictibus.* Uitgestompt, v. d. *ictibus extrusus vel expulsus, a, m.*

Uitstooten, b. w. door stooten uitdrijven, *extrudo, usi, usum, udere, expello, uli, ulsum, ellere, ejicio, eci, ectum, icere, exturbo, avi, atum, are, deturbare, exterminare, excutio, ussi, ussum, utere.* Ook is het zoo veel als uitstampen, *extundere, exterere*, bij *Schellar.* Onnutten klap uitstooten, is *nugas effutire, emittere vel effundere.* Iemand uitstooten is zoo veel als iemand den voet ligten, *supplantare aliquem.* Van hier: uitstooting, v. *expulso, onis, f. exterminatio, onis, f. excussio, onis, f.* B. v. van een oog, *oculi.* Van woorden, *emissio vel effusio, onis, f.* Uitgestooten, v. d. *extrusus, expulsus, ejectus, exturbatus, deturbatus, exterminatus, excussus, extritus, effutitus, emissus, effusus, a, m.*

Uitstorten, b. w. zoo veel als uitgieten, *effundo, udi, usum, udere*, ook onz. *effluo, uxi, uxum, uere*, bij *Cicero.* B. v. hij heeft al den wijn uitgestort, *omne vinum effudit.* Al de wijn is er uitgestort, *omne vinum effluxit.* Van hier: uitstorting, v. *effusio, onis, f.* in den tweeden zin, *effluentia, ae, f.* bij *Cicero, effluvium, ii, n.* bij *Plin.* Uitgestort, v. d. *effusus, a, m.* Scheldwoorden uitstorten, *verba injuriosa evomere.*

Uitstralen, o. w. *radio, avi, atum, are.* Uitstraling, v. *radiatio, onis, f.*

Uitstrekken, b. w. *extendo, di, sum vel entum, endere, porrigo, exi, ectum, igere.* B. v. de armen uitstrekken, *extendere vel porrigere brachia.* Zich tot eenen toe uitstrekken, *pertineo, ui, ere, pertingo, igi, igere*, bij *Plin.* Ook zoo veel als voorhangen, *praetendo, endi, entum, endere.* Zich wijd en zijd uitstrekken, *longe lateque evagari.* B. v. het water strekt zich wijd en zijd uit, *aqua longe lateque evagatur.* De zee strekt zich oneindig ver uit, *mare in immensum vel infinitum patet.* Uitstrekking, v. *extentio, onis, f. porrectio, onis, f.* Uitgestrekt, v. d. *extentus, porrectus, a, m, praetentus, a, m.*

Uitstreven, o. w. schielijk uitloopen, *subito excurrere, egredi vel exire.*

Uitstrijden, b. w. *ad finem usque bellare, debello, avi, atum, are, finem facere certaminis*, bij *Schell.* Uitgestreden, *debellatus, a, m.*

Uitstrijken, b. w. zoo veel als uitvegen, *deleo, evi, etum, ere, tollo, sustuli, sublatum, tollere.* Het uitstrijken als zelfstand. *deletio, onis, f. litura, ae, f.* Ook zoo veel als bekijven, *perstringere aliquem.* Ook door strijken uitbreiden, *linendo dilatare vel dilatare.* Ook zoo veel als door strijken glad maken, *aequare, levigare.* Ook zoo veel als

Digitized by Google

als uitjouwen, *exſibilo, avi, atum, are.* Van hier: uitſtrijking, *perſtrictio, onis, f. linendo dilatatio, aequatio, onis, f. levigatio, onis, f. exſibilatio, onis, f.* Uitgeſtreken, v. d. *deletus, ſublatus, perſtrictus, linendo dilatatus, aequatus, levigatus, exſibilatus, a, m.*

Uitſtrooijen, b. w. *ſpargo, ſparſi, ſparſum, ſpargere, dispergere, diſſipare.* Van eene tijding kan men ook alle de voorgaande woorden gebruiken, ook *diſſemino, avi, atum, are.* B. v. *diſſeminare, rumorem.* Uitſtrooijer, m. *diſſipator, oris, m.* Uitſtrooijing, v. *ſparſio, onis, f. diſperſus, us, m. diſſipatio, onis, f. diſſeminatio, onis, f.* Uitgeſtrooid, v. d. *ſparſus, diſperſus, diſſipatus, diſſeminatus, a, m.* Uitſtrooiſel, *rumor vagus et incertus.*

Uitſtroomen, o. w. ſtroomend uitvloeijen, *effluo, uxi, uxum, uere, emano, avi, atum, are.* Uitſtrooming, v. *effluvium, ii, n. emanatio, onis, f.* Uitgeſtroomd, v. d. *effluvio elatus, emanatus, a, m.* Uitſtroomende is *effluus, a, m.*

Uitſtuiven, o. w. *vento pulvere purgari.* Ook met geweld zich ergens van daan pakken, *proripere ſe ex aliquo loco.*

Uitſturen, b. w. zoo veel als uitzenden, *mitto, emitto, iſi, iſſum, ittere, ablego, avi, atum, are,* ook *gubernando educere.* B. v. hij heeft het ſchip uit de haven geſtuurd, *navem gubernando eduxit portu.* Uitſturing, v. *emiſſio, onis, f. ablegatio, onis, f.* ook *miſſio, onis, f.* alleen, ook *actio gubernando educendi.* Uitgeſtuurd, v. d. *miſſus, emiſſus, ablegatus, a, m;* ook *gubernando eductus, a, m.* (uitglijden. Uitſullen, o. w. is hetzelfde als

Uittappen, b. w. *exhaurio, auſi, auſtum, aurire; expromo, omſi, omtum, omere.* Uittapping, v. *actio exhauriendi vel expromendi.* Uitgetapt, v. d. *exhauſtus vel expromtus, a, m.* Ook is uittappen, *hauriendo vel promendo vacuare vel vacuefacere,* ook *minutatim vendere.*

Uittarren, uitterren, uittornen, b. w. *diſſuo, ui, utum, uere.* Uittarring, v. *actio diſſuendi.* Uitgetarnd, v. d. *diſſutus, a, m.*

Uittarten, b. w. zoo veel als uitdagen, *lacesſere, provocare, irritare aliquem.* Uittarting, v. *provocatio, onis, f. irritatio, onis, f.* Uittarter, m. *provocator, oris, m. irritator, oris, m.* bij *Seneca.* Uitgetart, v. d. *lacesſitus, provocatus, irritatus, a, m.*

Uittasten, b. w. bij de tast uitnemen, *tactu eripere vel extrahere.* Ook is uittasten zoo veel als met de handen rondvoelen, *manibus indagare vel ſcrutari.*

Uitteekenen, b. w. *denoto, avi, atum, are; enotare,* bij *Plin. ſignis denotare, delineare.* Ook zoo veel als uitſchilderen, *effingere vel expingo, inxi, ictum, ingere,* bij denzelfden. Uitteekening, *denotatio, deſignatio, delineatio, onis, f. deformatio* vindt men bij *Vitr.* ook *graphis, idis, f. imago, inis, f. effigies, iei, f.* Uitteekenaar, m. *deſignator, oris, m.* Van eene ſtad is bij *Vitr. metator urbis.* Uitgeteekend, v. d. *denotatus, enotatus, deſignatus, delineatus.* Voor uitgeſchilderd, *expictus, a, m,* bij *Schell.*

Uittellen, b. w. *enumero, avi, atum, are.* Uitteller, m. *enumerator, oris, m.* Uittelling, v. *enumeratio, onis, f.* Uitgeteld, v. d. *enumeratus, a, m.* Ook beteekent het zoo veel als betalen, *ſolvo, olvi, utum, olvere.* Dan is uittelling, *ſolutio, onis, f.* En uitgeteld, v. d. *ſolutus, a, m.*

Uitteren, o. w. *extabesco, ui, escere; tabe conſici.* Ook beteekent het zoo veel als verkwisten, *diſſipo, avi, atum, are; dilapidare.* Uittering in den eerſten zin is *tabes, is, f. confectio vel conſumtio tabe;* in den tweeden *diſſipatio, dilapidatio, onis, f.* Uitgeteerd, v. d. *tabe confectus, a, m.*

Uittillen, b. w. door tillen uitnemen, *extollo, extuli, elatum, extollere.* Uittilling, v. *elatio,*

Digitized by Google

onis, *f.* Uitgetild, v. d. *elatus*, *a*, *m.*

Uittogt, m. *exitus*, *us*, *m. egressus*, *us*, *m.* ook *profectio*, *onis*, *f.* Bij *Kiliaan* heeft dit woord ook de beteekenis van uitval, *excursio*, *onis*, *f. eruptio*, *onis*, *f.* Ook van kort uittrekfel, *breviarium*, *ii*, *n. epitome*, *es*, *f.* ook *expeditio*, *onis*, *f.* bij *Hoogstraten*.

Uittrappen, b. w. *pedibus excutere*. Ook zoo veel als uitſchoppen, *pedibus proturbare*. B. v. iemand uit het huis trappen, *pedibus aliquem proturbare domo*. Uitgetrapt, v. d. *pedibus excussus vel proturbatus*, *a*, *m.*

Uittreden, b. en o. w. bedr. is het *exculco*, *avi*, *atum*, *are*; *calcando elidere vel calcando exprimere*. Door treden wijder of breder maken, *calcando laxare*; onz. is het *exire*, *egredi*, *procedere*, *excedere*. Ook zegt men uittreden van eene rivier, die buiten hare oevers ſtroomt, *exundo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier uittreding, v. *expreſſio calcando*, *laxatio calcando*, *exitus*, *us*, *m. egreſſus*, *us*, *m.* Van het water, *exundatio*, *onis*, *f.* Uitgetreden, v. d. *exculcatus*, *calcando expreſſus*, *calcando laxatus*, *a*, *m.*

Uittrekken, b. en o. w. *educo*, *uxi*, *uctum*, *ucere*; *extraho*, *axi*, *actum*, *ahere*. Ook zegt men van eenen degen, *ſtringere vel deſtringere gladium*. Van planten die men uittrekt is het *evellere*, *extrahere*. De kracht ergens uittrekken, *extrahere vel elicere*. De kleur ergens uittrekken, *exſtinguere vel delere colorem*. B. v. de zon heeft er de kleur uitgetrokken, *ſol colorem exſtinxit vel deleyit*. Voor uitdoen, *exuo*, *ui*, *utum*, *uere*. B. v. de ſchoenen, *exuere calceos*. Iets uit een boek trekken, *excerpo*, *erpſi*, *erptum*, *erpere*, *exſcribere*. Ook zoo veel als uitroeijen, *eradicare*. Ook voor den dag halen, *promere vel depromere*, bij *Virg.* Onz. heeft het de beteekenis van verhuizen, *migrare*, *emigrare*. Ook naar den oorlog trekken, *prodire in bellum*, *ire vel proficisci ad bellum*. Van hier: uittrekking, v. *eductio*, *extractio*, *deſtrictio*, *exſtinctio*, *deletio*, *evulſio*, *actio exuendi*, *exſcriptio*, *eradicatio*, *actio promendi vel depromendi*, *migratio*, *onis*, *f.* ook *profectio ad bellum*. Uittrekſel, o. *breviarium*, *ii*, *n. epitome*, *es*, *f.* Uittrekſels, *excerpta*, *orum*, *n. plur.* bij *Seneca*; *excerptiones*, *um*, *f. pl.* bij *Gellius*. Uitgetrokken, v. d. *eductus*, *a*, *m*; *extractus*, *ſtrictus*, *deſtrictus*, *evulſus*, *exſtinctus*, *deletus*, *exutus*, *excerptus*, *exſcriptus*, *eradicatus*, *promtus*, *depromtus*, *profectus ad bellum*.

Uittrommen of uittrommelen, b. w. *tympani ſonitu vel ad ſonum tympani publicare aliquid*. Uittromming of uittrommeling, v. *publicatio alicujus rei ad ſonum tympani*. Uitgetrommeld, v. d. *ſonitu tympani publicatus*, *a*, *m.*

Uittrompen, b. w. hiervoor gebruikt men meer het basterdwoord uittrompetten, *tubae ſonitu publicare vel buccina ſignificare*. Oneerdragtig zegt men: iets uittrompetten, *divulgare vel evulgare aliquid*, *palam facere aliquid*. Ook in eenen goeden zin zoo veel als roemen, *celebrare*, *praedicare*. B. v. iemands lof uittrompetten, *laudes alicujus celebrare vel praedicare*. Uittrompetting, waarvoor men ook gebruikt het uittrompetten als zelfst. *publicatio ſonitu tubae*, *divulgatio*, *evulgatio*, *celebratio*, *praedicatio*, *onis*, *f.* Uittrompetter, *m. qui aliquid ad tubae ſonitum publicat*, *divulgator*, *evulgator*, *celebrator et praedicator*, *oris*, *m.* bij *Scheller*. Uitgetrompet, v. d. *ad ſonum buccinae publicatus*, *a*, *m*; *divulgatus*, *evulgatus*, *palam factus*, *celebratus*, *praedicatus*, *a*, *m.*

Uittrouwen is hetzelfde als uithuwen.

Uittuilen, o. w. zoo veel als tot het einde toe pruilen, *iram cum dolore mixtam ad finem usque pa-*

patefacere. Ook zegt men zijn tuiltje uittuilen, *furere furorem suum*.

Uittuimelen, o. w. tuimelend uitvallen, *evolvor, utus sum, olvi*. Uittuimeling, v. *evolutio, onis, f.* Uitgetuimeld, v. d. *evolutus, a, m; volvendo elapsus, a, m.*

Uitvaardigen, b. w. *expedio, ivi, itum, ire*. Een bevel uitvaardigen, *promulgare edictum*. Uitvaardiging, v. *actio expediendi*. Van een bevel, *edicti promulgatio, onis, f.* Uitgevaardigd, v. d. *promulgatus, a, m; expeditus, a, m.*

Uitvagen is hetzelfde als uitvegen.

Uitval, m. *excursio, onis, f. eruptio, onis, f. procursus, us, m. procursatio, onis, f.* bij *Liv.* Van hier is

Uitvallen, b. w. zoo veel als eenen uitval doen, *erumpo, upi, uptum, umpere; procurso, avi, atum, are*, bij *Liv. eruptionem facere*, bij *Caesar*. Onz. beteekent het ergens uitvallen, *excidere, elabi ex aliquo loco*. Ook gebeuren, *evenire, accidere*. B. v. het is kwalijk uitgevallen, *res ista male evenit*. Uitvallen van het haar gesproken is *defluo, uxi, uxum, uere*. B. v. mijn haar valt uit, *capilli mihi defluunt*. Uitvallig of uitvallend haar, *capillus defluus*, bij *Kil.* Uitvalling, v. *lapsus, us, m.* Van het haar, *defluvium, ii, n. capillorum*.

Uitvaren, o. w. uit eene plaats gevoerd worden, *efferri, extra ferri, evehi, extra vehi*, bij *Kiliaan*; ook kan men *enavigare* gebruiken: b. v. wij zijn de haven uitgevaren, *e portu vel portu enavigavimus*. Tegen iemand uitvaren, *invehi in aliquem, declamare in aliquem*, bij *Cicero*, wanneer zulks in eene rede gebeurt. Uitvaring, v. *enavigatio, evectio, onis, f.* Tegen iemand, *invectio, onis, f.* Uitgevaren, *evectus, a, m; invectus, a, m.* Ook wordt uitvaren gebruikt in den zin van, voor zijn vermaak uit gaan varen, *animi recreandi causa vel animi causa navigare*.

Uitvaart, v. zoo veel als lijkstatie, begrafenis, *exsequiae, arum, f. plur. funus, eris, n. justa, orum, n. plur.* bij *Cic. inferiae, arum, f. plur. justa exsequiarum, justa funebria, pompa funebris*. Van de uitvaart of tot dezelve behoorende, *funebris, is, e; funereus, a, m; feralis, is, e; exsequialis, lis, le*, bij *Ovidius*. Iemands uitvaart vieren, *exsequias ire alicui*, bij *Ter. exsequias alicujus celebrare*, bij *Liv. facere exsequias alicui*, bij *Ovid. justa solvere alicui*, bij *Cic.*

Uitvasten, o. w. *ad inanitionem usque jejunare vel a cibo abstinere*, ook *jejunio desiderium cibi revocare*. Ook door vasten verdrijven, *jejunio pellere*. B. v. de koorts uitvasten, *jejunio pellere febrim*.

Uitvegen, b. w. *extergeo, ersi, ersum, ere et extergo, ersi, sum, ere; everro, erri, ersum, errere*, bij *Cic.* Overdragt. zegt men: iemand den mantel uitvegen, *reprehendere, carpere, perstringere aliquem verbis*. Uitveging, v. *actio extergendi vel everrendi*. Uitveegsel ook uitvaagsel, o. *quisquiliae, arum, f. plur. purgamenta, orum, n. plur.* Uitgeveegd, v. d. *scopis purgatus*, ook *purgatus verrendo*. Bij *Kiliaan* is den pot uitvegen, *exsiccare poculum, exhaurire, ebibere, siccare calicem*.

Uitverkiezen, zie uitkiezen, uitverkoren, *selectus, delectus, exquisitus, a, m.*

Uitverkoopen, b. w. alles verkoopen zonder weder in te slaan, *divendo, idi, ditum, ere*. Uitverkooping, v. *actio divendendi*. Uitverkooper, m. *propola, ae, m. minutarius negotiator*. Uitverkogt, v. d. *divenditus, a, m.*

Uitvijlen, b. w. door vijlen wegnemen, *limando demere, elimo, avi, atum, are*. Uitvijling, v. *elimatio, onis, f.* Uitvijlsel, o. *limatura, ae, f. scobs elimata*, bij *Plinius*. Uitgevijld, v. d. *elimatus, a, m; limando demtus, a, m.*

Uit-

Uitvinden, b. w. iets eerst vinden of uitdenken, *invenio, eni, entum, enire; excogito, avi, atum, are.* Van hier: uitvinding, v. *inventio, onis, f. excogitatio, onis, f.* Uitvinder, m. *inventor, oris, m. excogitator, oris, m.* Uitgevonden, v. d. *inventus, excogitatus, a, m.* Eene kleine uitvinding, *inventiuncula, ae, f.* bij *Quint.* Uitvindster, v. *inventrix, icis, f.* bij *Cicero.*

Uitvisschen, b. w. *expiscor, atus sum, ari*, dit woord wordt in beide talen overdragtig gebruikt in den zin van uitvorschen. Ook beteekent hetzelve door visschen ledig maken, *piscando vacuefacere.* Uitvissching, v. *actio expiscandi.* Uitgevischt, v. d. *expiscatus, a, m; piscando vacuefactus, a, m.*

Uitvlakken en uitvlakker, zie ontvlakken en ontvlakker.

Uitvlieden, o. w. is hetzelfde als uitvluchten.

Uitvliegen, o. w. *evolo, avi, atum, are; volando evadere vel ulabi.* Van jonge vogeltjes gebruikt men ook *relinquere nidum.* Ook wordt het overdragtig genomen wanneer men van menschen spreekt, die stil verrrokken zijn, *evolo, avi, atum, are*, bij *Schaller.* Het uitvliegen der vogels, *volatus e nido*, bij denzelfden. Uitvliegen is eindelijk ook zoo veel als zich schielijk ergens van daan pakken, *proripere se.*

Uitvlieten, o. w. *effluo, xi, xum, ere, emano, avi, atum, are.* Het uitvlieten als zelfstand. *effluvium, ii, n.* ook *ostium, ii, n.* van eene rivier sprekende. Ook is hier voor uitvlieting, v. in gebruik.

Uitvlijmen, b. w. *exscindo, idi, issum, indere*, waarbij men *scalpello* voegen kan. Uitvlijming, v. *exscisio ope scalpelli.* Uitgevlijmd, v. d. *scalpello exscisus, a, m.*

Uitvloed, m. *effluvium, ii, n. exitus, us, m. ostium, ii, n.*

Uitvloeijen, o. w. is hetzelfde als uitvlieten. Uitgevloeid, v. d. *emanatus, a, m; effusus, a, m.* Uitvloeijing, v. *emanatio, onis, f. effusio, onis, f.*

Uitvlucht, v. middel om te ontkomen, *effugium, ii, n.* Overdr. is het zoo veel als voorwendsel, verontschuldiging, *excusatio, onis, f. praetextus, us, m. causa, ae, f.* volgens *Schaller. Cicero* gebruikt ook in dezen zin *diverticulum, i, n.* Uitvlucht, is ook zoo veel als uitspanning, *recreatio, onis, f.* Van hier:

Uitvluchten, o. w. door de vlucht ontkomen, *effugio, ugi, agitum, ugere, fuga evadere.*

Uitvoer, m. verzending uit eene plaats, *exportatio, onis, f.* B. v. van koopgoederen, *merium.*

Uitvoeren, b. w. *exporto, avi, atum, are, educo, xi, ctum, cere, egerere.* Door middel van schip of wagen, *eveho, exi, ctum, here.* Uitvoeren, heeft ook nog de beteekenis van volbrengen, *ad finem perducere, exigere, exsequor, secutus sum, equi, perficio, eci, ectum, ere*, ook alleen *praesto, stiti, stitum, stare, agere, facere, perpetrare.* B. v. wie heeft dit uitgevoerd? *quis hoc fecit vel perpetravit.* Van hier: uitvoerder, ook zegt men uitvoerder, m. *exportator, oris*, m. *exsecutor, oris, m.* In den tweeden zin, *ad finem perducens, actor, oris, m.* Uitvoering, v. *exportatio, onis, f. evectio, onis, f.* In den tweeden zin, *gestio, onis, f.* bij *Cicero*; *actio ad finem perducendi, executio, onis, f.* Uitgevoerd, v. d. *exportatus, a, m; eductus, a, m; evectus, a, m.* In den tweeden zin, *ad finem perductus, perfectus, a, m; praestitus, factus, perpetratus.*

Uitvoerig, bijv. n. en bijw. *amplus, a, m; longus, copiosus, plus, a, m; longe, ample, fuse, copiose.* Uitvoerigheid is hetzelfde.

Uitvorschen, b. w. onderzoeken, *explorare, scrutari, percontari, exquirere, investigare, inquirere, explorare aliquid.* Iemand uitvorschen, *quaerere ex aliquo, percontari*

Digitized by Google

contari ex aliquo, explorare animum alicujus vel de animo. Ook zoo veel als ontdekken, *deprehendo, endi, ensum, endere.* B. v. iemands wil, *deprehendere voluntatem alicujus.* Uitvorscher, m. *expiscator, oris, m. scrutator, percontator, explorator, investigator, inquisitor.* Uitvorsching, v. *expiscatio, onis, f. percontatio, exploratio, investigatio, inquisitio.* Uitgevorscht, v. d. *exploratus, investigatus, inquisitus, a, m.*

Uitvragen, b. w. *quaerere ex aliquo, quaerendo expiscari, percontari aliquem.* Uitvraging, v. is bijna hetzelfde als het voorgaande uitvorsching.

Uitvreten, b. w. *exedo, edi, esum, edere, erodo, osi, sum, ere.* Ook door vreten ledigen, *vescendo evacuare.* Uitvreting, v. *actio exedendi*, ook *erosio, onis, f. evacuatio vescendo.* Uitgevreten, v. d. *exesus, a, m; vel erosus, a, m; vescendo evacuatus, a, m.*

Uitvrijven en uitwrijven, eigenlijk door wrijven uitmaken, *exterere, effrico, cui, catum et ictum icare, fricando vel terendo tollere vel demere.* Ook zoo veel als uitwisschen, uitdoen, *deleo, evi, etum, ere, expungo, unxi, unctum, ungere.* Ook zoo veel als door wrijven schoon maken, *terendo purgare*, bij *Scheller.* Van hier: uitwrijving, v. *actio exterendi vel effricandi*, ook *deletio, onis, f.* ook *purgatio terendo.* Uitgevreven of uitgewreven, v. d. *extritus, fricando demtus*, ook *deletus, a, m;* ook *terendo purgatus, a, m.*

Uitvringen of uitwringen, b. w. door wringen uitpersen, *torquendo exprimere*, ook *exprimo, essi, essum, imere* alleen, *extorqueo, orsi, ortum, orquere.* Uitwringing, v. *expressio, torquendo*, ook *expressio, onis, f. expressus, us, m.* bij *Plin.* Uitgevrongen of uitgewrongen, *torquendo expressus, expressus, a, m; extortus, a, m.*

Uitwaaijen, b. en o. w. door waaijen uitdoen, *flando exstinguere, vento efflare*, bij *Kiliaan*; onz. *vento exstingui, vento efflari.* B. v. ik heb de kaars uitgewaaid, *vento lumen exstinxi.* De kaars is uitgewaaid, *lumen vento exstinctum est.* Uitwaaijing, v. *exstinctio vento.* Uitgewaaid, v. d. *vento exstinctus, a, m.* Ook zegt men van het koren uitwaaijen, *eventilo, avi, atum, are*, zoo veel als uitwannen. Uitwaaijen, als onz. beteekent ook zoo veel als ophouden met waaijen, *desino flare.*

Uitwaarts, bijw. *extrorsum, extrinsecus, externe, adv.* Buitenwaarts is hetzelfde.

Uitwacht, v. *prima castrorum statio*, ook *procubitores, qui custodiae causa, noctu extra castra excubant.*

Uitwandelen, o. w. *deambulo, avi, atum, are, exspatior, atus sum, ari, deambulatum abire vel exire.* Uitwandelaar, m. *deambulator, oris, m.* Uitwandeling, v. *deambulatio, onis, f.*

Uitwannen, b. w. door wannen uitdoen, *evanno, avi, atum, are*, bij *Varro*, *eventilare vel ventilare*, ook *ventilando tollere, demere, eximere, purgare.* Uitwanning, v. *segregatio, ventilando*, ook *ventilatio, onis, f.* want *eventilatio* komt bij de ouden niet voor, ook *purgatio ope ventilationis.* Uitgewand, v. d. *ope vanni purgatus*

Uitwas, o. uitgroeijing of uitgroeisel, bult, *excrescens*, bij *Scheller*, *caruncula, ae, f. tuber vel tumor, oris, m.* ook *gibbus, i, m. gibba, ae, f.* ook *gibber, eri et eris, m.* Uitwas aan eenen boom is, *stolo, onis, m.* Een uitwas tegen de natuur, *agnatio, onis, f.*

Uitwassen, o. w. uitgroeijen, *excresco, evi, etum, escere.* Tot vollen wasdom komen, *exolescere.* Een uitgewassen mensch, *homo exoletus*, volgens *Scheller.* Ook zoo veel als ophouden met wassen, *desino crescere, cessare a crescendo.* Uit zijn kleed wassen, *crescendo modum vestis su-*

Digitized by Google

ſuperare, crescendo efficere ut vestis nimis parva sit, crescendo vestem justo minorem efficere vel reddere.

Uitwasſchen, b. w. door wasſchen uitmaken, reinigen, *eluo, ui, utum, uere, abluere, deluere, elavo, vi, lotum, lavare.* Uitwasſching, v. *elutio, onis, f. ablutio, onis, f.* volg. *Scheller.* Uitgewasſchen, v. d. *elutus, ablutus, a, m.*

Uitwaſemen, o. w. door waſem uitwerpen, *exhalo, avi, atum, are, evaporo, avi, atum, are, exſpiro, avi, atum, are.* Uitwaſeming, v. *exhalatio, onis, f. exſpiratio, onis, f.* Van de aar. de zegt men ook, *halitus, us, m.* bij *Tacitus*, *anhelitus terrae*, bij *Cicero.* Uitgewaſemd, v. d. *exhalatione, exſpiratione vel evaporatione ejectus, a, m.* Ook is uitgewaſemd, *vapore privatus, vapore carens.*

Uitwateren, o. w. zoo veel als uitvloeijen, *effluo, uxi, uxum, uere.* Ook door wateren uitwerpen, *mingendo efficere.* Uitwatering, v. *effluvium, ii, n.* ook *ejectio mingendo.* Uitwatering van een ſchip, *aquagium, ii, n. aquaeductus, us, m.*

Uitweeken, b. w. door weeken uithalen, *molliendo eximere, emollire.* Uitweeking, v. *exemtio molliendo, emollitio, onis, f.* Uitgeweekt, v. d. *molliendo exemtus, a, m, emollitus, a, m.*

Uitweenen, is hetzelfde als uitkrijten.

Uitweg, m. *locus avius, via avia.* Ook zoo veel als uitvlucht, *effugium, ii, n. praetextus, us, m. excuſatio, onis, f.* Van hier bij *Kiliaan* uitwegig, bijv. n. *avius, a, m.*

Uitwegen, b. w. iets in het klein en bij het gewigt verkoopen, *minutatim et ad libram vendere.* Ook door wegen verdeelen, *ad libram distribuere, expendere*, bij *Kiliaan.* Van hier: uitweging, v. *venditio vel distributio ad libram, expenſio, onis, f.* Uitgewogen, v. d. *ad libram venditus vel distributus, expenſus, a, m.*

Uitweiden, o. w. zich breed uitbalen, *orationem extendere, longis verborum ambagibus uti.* Ook van zijn onderwerp afgaan, *exſpatior, atus ſum, ari, divertere ad alia, digredi a propoſito.* Van hier: uitweiding, v. *digreſſio, onis, f.*

Uitwenden, o. w. door wenden uit eene plaats komen, een ſcheepswoord, *curſum identidem mutando exire ex aliquo loco vel enavigare.* B. v. het is zeer ongemakkelijk om de ſtraat van Gibralter uit te wenden, *difficile eſt curſu identidem mutando freto Gaditano enavigare, vel fretum, gaditanum, ſuperare.*

Uitwendig, bijv. n. en bijw. *externus, a, m, exterior, us,* bij *Kiliaan*, bijw. *extrinſecus, adv.* Uitwendige geſtalte, *ſuperficies, iei, f.* Uitwendig heeft bij *Kiliaan* ook de beteekenis van grootsch, prachtig, onmatig, weelderig, *amplus, magnificus, ornatus, ſuperbus, exteriore ornatu ſe venditans, luxuriaſus, veſtium ornatu modum excedens.* Uitwendigheid, v. *amplitudo, inis, f. magnificentia, ae, f. ſuperbia, ae, f. luxuria, ae, f. cultus luxurioſus, luxus, us, m.* Uitwendigheid, v. *ſuperficies, iei, f. ſuperior pars cujusque rei et facies, quae exterius oculis cernitur.* Uitwendiglijk, bijw. *ample, magnifice, ſuperbe, adverb.* Doch in deze laatſte beteekenisſen zijn die woorden veronderd.

Uitwentelen, b. w. *evolvo, evi, olutum, olvere.* Uitgewenteld, v. d. *evolutus, a, m.*

Uitwerken, b. w. verrigten, bewerken, *efficare, perficere, elaborare.* B. v. een onderwerp zeer goed uitwerken, *argumentum aliquod rite elaborare.* Ook door werken iets uit eene plaats brengen, *labrando aliquid loco movere, vel tollere.* B. v. zij hebben het ſchip uit den grond gewerkt, *laborando navem e fundo maris ſuſtulerunt.* Van hier: uitwerker, m. *inven-*

tor,

Digitized by Google

tor, oris, m. auctor, oris, m. Uitwerking, v. effectus, us, m. ook elaboratio, onis, f. ook actio laborando loco moyendi. Uitwerkende oorzaak is in de wijsbegeerte, causa efficiens. Uitgewerkt, v. d. perfectus, a, m; elaboratus, a, m, ook laborando loco motus. Uitwerksel, o. effectus, us, m.

Uitwerpen, b. w. uitsmijten, ejicio, eci, ectum, icere; projicere; ejaculor, atus sum, ari. Ook zoo veel als uitbraken, eructo, avi, atum, are; evomo, ui, itum, omere. B. v. de Etna werpt dikwijls vuur uit, Aetna saepe flammas evomit vel eructat. Ook met geweld uitjagen, expello, uli, ulsum, ellere. B. v. iemand uit het huis werpen, expellere aliquem domo. Voor bannen, ejicere aliquem, waarbij men ook in exsilium voegen kan, ook emitto, isi, issum, ittere. B. v. bloed uitwerpen, emittere sanguinem. Ook is uitwerpen een zeemanswoord; zoo veel als bij zwaren storm een gedeelte van de lading in zee smijten, tempestate saeviente, partem oneris navis in mare projicere. Uitwerping, v. ejectio, onis, f. ejaculatio, onis, f. actio evomendi vel eructandi, expulsio, onis, f. emissio, onis, f. Uitwerpsel, o. ejectamen, inis, n. ejectamentum, i, n. bij Tacit. retrimentum, i, n. excrementum, i, n. Ook alles wat slecht is, deterrimum quidque, bij Scheller. Uitgeworpen, v. d. ejectus, projectus, eructatus, expulsus, emissus, a, m.

Uitwieden, o. w. runco, avi, atum, are; eruncare, evellere; bij dit laatste is het best dat men noxias herbas voege. Ook is uitwieden zoo veel als door wieden reinigen, runcando purgare. Uitwieding, v. runcatio, onis, f. evulsio, onis, f. want bruncatio zoo veel ik wete, komt bij de ouden niet voor. Uitwieder, m. runcator, oris, m. Uitgewied, v. d. runcando purgatus, a, m.

Uitwijken, o. w. zoo veel als wijken uit eene plaats, excedere, decedere. Uit den weg wijken, excedere e via, decedere de via. Ook is uitwijken: naar buiten overhangen, extrorsum proclinare. B. v. de muur wijkt uit, murus extrorsum proclinat. Uit de stad wijken is facessere ex urbe, relinquere urbem. Uitwijking, v. excessus, us, m. proclinatio, onis, f. Uitwijkeling, m. exsul voluntarius, propria voluntate exsul. Een uitgewekene is hetzelfde.

Uitwijzen, b. w. zoo veel als toonen, ostendo, endi, entum, endere; demonstro, avi, atum, are; declarare, doceo, cui, ctum, ere; exacte significare, bij Kiliaan. Een vonnis uitwijzen, pronuntiare vel ferre sententiam; ook is het probo, avi, atum, are. B. v. de tijd zal het uitwijzen, tempus rem probabit. Uitwijzing, v. demonstratio, declaratio, pronuntiatio, decisio, disjudicatio, probatio, onis, f. Uitgewezen, v. d. demonstratus, exacte significatus, pronuntiatus, probatus, a, m.

Uitwinden, b. w. uitrollen, evolvo, olvi, olutum, olvere. Ook door middel van een windas uittrekken, ope trochleae extrahere. B. v. een schip uit de haven winden, ope trochleae navem e portu extrahere vel in mare ducere. Uitwinding, v. evolutio, onis, f. actio ope trochleae extrahendi. Uitgewonden, v. d. evolutus, a, m; ope trochleae extractus, a, m.

Uitwinnen, b. w. evinco, ici, ictum, incere. Ook onz. zoo veel als vorderen, proficere. B. v. gij zult door uw zeggen niets uitwinnen, verbis tuis nihil proficies vel verba tua nihil tibi proderunt. Tijd uitwinnen, parcere tempus. In den weg iets uitwinnen is compendium viae facere. B. v. hierlangs zal ik iets uitwinnen, hac via compendium faciam.

Uitwischen, b. w. extergere, abstergere, detergere. Door wischen reinigen is ook hetzelfde.

Digitized by Google

Door wisschen uitdoen is *deleo*, *evi*, *etum*, *ere*. B. v. letters, *literas*. Van hier: uitwisching, w. *deletio*, *onis*, *f.* ook *actio extergendi*, *abstergendi vel detergendi*, vermits men de zelfstandige woorden, *extersio*, *abstersio et detersio*, die regelmatig goed zouden zijn, niet vindt, dus is door afwisching der tranen, b. v. *lacrymis extergendis*, *abstergendis vel detergendis &c.* Uitgewischt, v. d. *extersus*, *abstersus*, *detersus*, *deletus*, *a*, *m.*

Uitwoeden, o. w. *cessare a furendo*, *desino furere*, ook *exhalare furorem*. B. v. laat hij maar uitwoeden, *exhalet solummodo furorem suum*, *Livius* gebruikt ook *exsaevire*.

Uitwoelen, b. en o. w. voor uitgraven, *eruere*, *effodere*. Onz. is het zoo veel als door woelen ontkomen, *cursitando evadere*. Ook zoo veel als uitrazen, *cessare a furendo*, *exsaevire*.

Uitworstelen, o. w. *eluctor*, *atus sum*, *ari*, bij *Seneca*. Uitworsteling, v. *eluctatio*, *onis*, *f.*

Uitwortelen, b. w. *eradico*, *avi*, *atum*, *are*; *radicitus evellere*, ook *exstirpare*. Van hier: ontworteling, v. *eradicatio*, *onis*, *f.* *exstirpatio*, *onis*, *f.* Uitgeworteld, v. d. *eradicatus*, *exstirpatus*, *radicitus evulsus*, *a*, *m.*

Uitwrijven, zie uitvrijven.

Uitwringen, zie uitvringen.

Uitwroeten, b. w. *eruo*, *ui*, *utum*, *uere*; *effodio*, *odi*, *ossum*, *odere*. Ook door wroeten ontkomen, *eruendo vel effodiendo evadere*. Uitwroeting, v. *effossio*, *onis*, *f.* Uitgewroet, v. d. *erutus*, *effossus*, *a*, *m.*

Uitzagen, b. w. *serrâ tollere*, *demere vel eximere*. Ook zoo veel als ophouden met zagen, *desino serrare*. Uitzaging, v. *sublatio ope serrae*. Uitgezaagd, v. d. *ope serrae sublatus*, *demtus vel exemtus*, *a*, *m.*

Uitzakken, o. w. *elabor*, *apsus sum*, *abi*. Van darmen sprekende gebruikt men ook *procedere*, bij *Plin.* Uitzakking, v. *lapsus*, *us*, *m.* *procidentia*, *ae*, *f.* *hernia*, *ae*, *f.*

Uitgezakt, *elapsus*, *a*, *m*; *procidens*, *a*, *m*, dit laatste wordt van uitzakkende darmen gebruikt.

Uitzeggen, b. w. *verbis exprimere*, *dicere*, *eloqui*, ook *aperte et ad finem dicere vel effari*. Bij *Kiliaan* komt het voor in den zin van uitbannen, *proscribere*, *relegare*, *in exilium mittere*, *indicere exilium &c.* doch in dien zin is het niet meer in gebruik.

Uitzeilen, o. w. *solvere navem*, *relinquere portum*.

Uitzenden, b. w. *emitto vel dimitto*, *isi*, *issum*, *ittere*. Uitzender, *emissor*, *oris*, *m.* Uitzending, m. *emissarii*, *ii*, *m.* Uitzending, v. *emissio*, *onis*, *f.* *dimissio*. Uitgezonden, v. d. *emissus*, *dimissus*, *a*, *m.*

Uitzengen, b. w. *exuro*, *ussi*, *ustum*, *urere*. Uitzenging, v. *ustio*, *onis*, *f.* Uitgezengd, v. d. *exustus*, *a*, *m.*

Uitzetten, b. w. *expono*, *osui*, *ositum*, *onere*. Wachten uitzetten, *disponere excubias*. Zijn geld uitzetten, *locare vel collocare pecuniam foenori*. Ook zoo veel als uitbreiden, *amplio*, *amplificio*, *avi*, *atum*, *are*; *dilatare*, *extendere*. Ook onz. voor rijzen, *fermentationa extendi*. Ook voor te koop zetten, *exponere*. B. v. de waren, *merces exponere*. Voor uithuwen, *collocare nuptui*, *elocare*, *dotare*. Zoo noemt men ook een uitzet, *dos*, *dotis*, *f.* Eene schatting uitzetten, *imponere vectigal*. Ook voor zwellen, dikker worden, *turgere*, *exturgare*, *tumere*, *tumescere*, *extumescere*. Ook voor uitwijken, *extrorsum proclinare*. B. v. de muur begint uit te zetten, *paries vel murus extrorsum proclinare incipit*. Iemand uit het huis zetten, *eliminare aliquem*. Ook is uitzetten, *pandere*, *expandere*, *explicare*. B. v. de zeilen, *pandere vel expandere vela*, ook *tendere*. B. v. netten uitzetten, *tendere retia*. Uitzetting, v. *expositio*, *onis*, *f.* *dispositio*, *onis*, *f.* *locatio*, *collocatio*, *dotatio*, *ampliatio*, *amplificatio*, *dilatatio*, *extensio*, *impositio vecti-*

ga-

Digitized by Google

galis, tumor, oris, m. proclinatio, onis, f. eliminatio, onis, f. panſio, expanſio, explicatio. Uitgezet, v. d. *expoſitus, dispoſitus, locatus, collocatus, dotatus, ampliatus, amplificatus, dilatatus, extentus, impoſitus, tumidus, eliminatus, panſus, expanſus, explicatus, a, m.*

Uitzien, b. w. uitkijken, *exſpecto, avi, atum, are.* Naar eene gelegenheid uitzien, *exſpectare occaſionem*; voorts *prospicere.* B. v. uit het venſter, *per fenestram.* Tot aan het einde toe zien, *ad finem usque videre.* Door bezien uitkiezen, *deſignare, legere vel eligere oculis.* De gedaante van iets hebben, heet ook uitzien, *ſpeciem habere, ſpecie eſſe.* Hij ziet er als een gek uit, *ſpeciem ſtulti habet.* Ook kan men zeggen: *ſtulto ſimilis est, videtur ſtultus.* Gij ziet er uit als of gij het wist, *videris mihi ſcire, tali es vultu ut videaris ſcire.* Uitzien is ook nog: *ſpeculor, atus ſum, ari.* Uitzigt, o. *prospectus, us, m. ſpecies.* Een flecht uitzigt, *ſpecies mala vel deformitas.* Een goed uitzigt, *ſpecies bona vel pulchritudo, inis, f.* Een naar uitzigt, *ſpecies triſtis.*

Uitziften, b. w. *excerno, crevi, cretum, cernere, cribro, cribro cernere.* Uitzifting, v. *excretio vel ſecretio ope cribri.* Uitgezift, v. d. *excretus vel cribro ſecretus, a, m.* Uitziftſel, o. *excrementum, i, n.*

Uitzijn, o. w. *abſum, abfui, abeſſe, domo abeſſe.* Ook ledig zijn, *vacuum eſſe.* B. v. mijn glas is uit, *poculum meum vacuum vel exhaustum, est.* Het ſpel is uit, *ludus finitus est.* Het is uit met hem, *actum est de eo, periit, nullus est.*

Uitzijpelen, uitzijperen, uitzijpen, o. w. *exſtillo, avi, atum, are; emano, avi, atum, are.* Uitzijpeling, v. *exſtillatio, onis, f. emanatio, onis, f.* Uitgezijpeld, v. d. *exſtillatus, a, m; emanatus, a, m.*

Uitzingen, b. w. *carmen totum vel ad finem usque canere*, ook *terminare vel finire cantum, ceſſare a canendo, deſinere canere.* Eenen dooden uitzingen, *canere vel cantare ad funus, funus canendo vel cantando comitari.* Spreekw. hij heeft uitgezongen, *actum est de eo.* Uitzinging, v. *cantus carminis usque ad finem, terminatio cantus.* Uitgezongen, v. d. *ad finem usque cantatus*, ook zoude men *decantatus, a, m*, kunnen gebruiken.

Uitzinnig, bijv. n. en bijw. is hetzelfde als onzinnig, zoo wel als uitzinnigheid en uitzinnigelijk, bijw.

Uitzoeken, b. w. *exquiro, ſivi, ſitum, irere; legere, deligere, eligere.* Uitzoeking, v. *exquiſitio, lectio, delectus, us, m. electio, onis, f.* Uitgezogt, v. d. *exquiſitus, lectus, delectus, electus, a, m.*

Uitzonderen, b. w. uitſchieten, *eximo, emi, emtum, imere, excipio, epi, eptum, ipere, ſeligo, egi, ectum, igere.* Iemand uitzonderen, is ook *excludere aliquem*, voorts ook *ſegrego, avi, atum, are, ſeparare.* Voor verwerpen, *rejicio, ieci, ectum, icere.* Van hier: uitzondering, v. *exemtis, onis, f. exceptio, onis, f. ſelectio, onis, f. excluſio, ſegregatio, onis, f. ſeparatio, onis, f.* Uitgezonderd, v. d. *ſeparatus, rejectus, a, m.* Uitzonderlijk, bijv. n. *eximendus, excipiendus, a, m*, enz.

Uitzuigen, b. w. *exſugo, xi, ctum, gere.* Overdragtig wordt dit woord zeer fraai gebruikt in de ſpreekwijs iemand het bloed uitzuigen: de bezittingen van iemand overweldigen, *exſugere ſanguinem alicui, exhaurire opes alicujus.* Uitzuiging, v. hier moet men het werkwoord gebruiken, dewijl de zelfſt. n. niet voorkomen: b. v. door uitzuiging van het bloed, *exſugendo vel exhauriendo ſanguine* enz. Doch is uitzuiging zoo veel als verzwakking, dan kan men *debilitatio, onis, f.* gebruiken. Uitgezogen, v. d. *exſuctus, debilitatus, a, m.*

Uitzuipen, b. w. gulzig uitdrinken, *epoto, avi, atum, are*; *avide ebibere*. Iemand uitzuipen, *edendo ac bibendo aliquem pessum dare*. Uitzuiping, v. hier moet men een werkwoord gebruiken, vermits *epotatio* niet voorkomt: b. v. door uitzuiping van den wijn, *vino epotando* enz. Uitgezopen, v. d. *epotatus, a, m*, doch *epotus, a, m*, is beter. Uitzuiper, m. *exesor, oris, m. arrosor, oris, m.* bij *Seneca*. Een uitzuiper van den staat, *vulturius reipublicae*, bij *Cic.*

Uitzwaaijen, b. w. uitslingeren, *evibro, avi, atum, are*. Van een dronken mensch, *titubante gressu egredi*, dan is uitzwaaijen onz. Uitzwaaijing, v. *evibratio, onis, f.* in den tweeden zin *egressus titubans*. Uitgezwaaid, v. d. *evibratus, a, m.*

Uitzweepen, b. w. *flagello vel virgis expellere*. Uitzweeping, v. *flagello vel virgis expulsio, onis, f.* Uitgezweept, v. d. *flagellis vel virgis expulsus, a, m.*

Uitzweeten, o. w. *exsudo, avi, atum, are*, ook *sudando pellere*. B. v. de koorts uitzweeten, *sudando febrim pellere*. Ook zoo veel als genoeg zweeten, *satis sudare*. Uitzweeting, v. *actio sudando pellendi*, ook *pulsio sudore*.

Uitzwelgen, b. w. zoo veel als uitslorpen, *exsorbeo, exsorbui, exsorptum, exsorbere*.

Uitzwellen, b. w. *extumeo, ui, ere, extumesco, tumui, tumescere*, ook *extubero, avi, atum, are*. Uitzwellend, *extuberans, antis, omn. g.* Uitzwelling, v. *extuberatio, onis, f.* Uitgezwollen, *tumidus, a, m.*

Uitzwemmen, o. w. *enato, avi, atum, are, enare*. Uitzwemming, v. *actio enatandi*.

Uitzweren, o. w. door uitzwering weggenomen worden, *exulcerationi tolli*. B. v. zijn oog is uitgezworen, *oculus illi exulcerationi periit*. Uitzwering, v. *exulceratio, onis, f.*

Urb, eene kleine stad in Duitschland, *Urba, ae, f.*

Uri, een van de Zwitsersche kantons, *Uria, ae; f. pagus Urienſis*.

Userche, eene kleine stad in Frankrijk, *Userchis, is, f. Uxerin, is, f.*

Ufes, eene bisschoppelijke stad in Frankrijk, *Uſtia, ae, f.*

Usting, eene stad in Duitschland, *Ustinga, ae, f.*

Utrecht, de hoofdstad van het sticht van dien naam, *Ultrajectum, i, n. Trajectum ad Rhenum*.

Uur, o. *hora, ae, f.* Een half uur, *semihora, ae, f.* Anderhalf uur, *sesquihora, ae, f.* allen bij *Cicero*. Een uur durende, *horarius, a, m.* Het is één uur, *hora prima auditur*. Het is één uur geslagen, *hora prima est audita*. Te goeder uur, *opportune, tempestive, adv. ad tempus*. Ter goeder uur, *bonis avibus*. Ter kwader uur, *malis avibus*. Ter eenige uur, *unquam*. Dat op gezette uren wederkomt, *periodicus, a, m*, bij *Plinius*. Verkl. uurtje, *hora parva*. Zeemanstell. uurglas, *clepsydra, ae, f.* bij *Cicero*, namelijk als hetzelve met water gevuld is, en *clepsammidion, ii, n.* wanneer het met zand gevuld is, bij *Junius*. Uurwerk, o. *horologium, ii, n.* Uurwijzer, *gnomon, onis, m.* waarbij men *horologii* voegen kan, dewijl *gnomon*, alles beduidt, het geen iets dadelijk wijst. Zonnuurwerk, *horologium solare*, dit noemt men anders zonnewijzer. Uurwijzerkunde, v. *gnomonice, es, f.* Uurwijzerkundig, bijv. n. *gnomonicus, a, m*, bij *Vitr.*

Uzez, eene kleine stad in Frankrijk, *Uſtica, ae, f.* volgens *Hoogstraten*.

Digitized by Google

V, de twintigste letter in de gewone rangschikking van ons Abc, *V, litera in ordine alphabeti nostri solito vigesima.*

Vaak, m. zoo veel als slaap, *sopor, oris, m. somnus, i, m.* Van hier: vakerig, bijv. n. *soporatus, somniculosus, somnolentus, a, m; gravis somno.* Vakerigheid is hetzelfde als vaak. In Friesland beteekent vaak zoo veel als dikwijls, gedurig, *saepe, frequenter, crebro, crebra, crebriter, assidue, assiduo, adv.* Bij *Kiliaan* vindt men het woord vaecken, *dormito, avi, atum, are.* Vaak hebben, *dormitio, ivi, itum, ire.* Zamenstell. vaakloos, bijv. n. *insomnis, is, e.* Vaakverwekkend, *soporifer, era, erum.*

Vaal, bijv. n. rosachtig, *helvus, gilvus, subrufus, a, m.* Vaal geel, *color cervinus.* Ook zoo veel als verschoten, *decolor, oris, omn. g.* Voor versleten, *detritus, obsoletus, a, m.* Zamenstell. vaalbruin, bijv. n. *hyacinthinus, amethistinus, a, m.*

Vaam, m. verkorting van vadem, eigenlijk bij *Kiliaan* een draad, *filum, i, n.* Voorts een draad die men tusschen de twee uitgestrekte armen gespannen houdt, *filum, quod intra manus extensas continetur.* En overdragtig: de maat van dezen afstand, *mensura manuum extensarum vel expansarum.* In een woord, *orgyia, ae, f.* volgens *Kiliaan* en *Hoogstraten*; ik zoude liever verkiezen, *mensura sex fere pedes continens.* Van hier: vademen, b. w. *manibus expansis metiri.* Omvademen, *utraque manu extensa amplecti.* In de eerste beteekenis is eenen naald vademen, *filo acum trajicere*, bij *Kiliaan.* Zamenstell. vademhout, *lignum quod per mensuram sex pedum venditur.*

Vaan, v. eene zekere maat van vier mingelen, *mensura quatuor heminarum.*

Vaan, v. de kwab aan de hals van runderen, *palear, aris, n.* bij *Kiliaan.*

Vaan, v. een scheepsvlag, *aplustre, is, m. aplustria, ium, n. plur. aplustra, orum, n. pl.*

Vaan, v. is ook zoo veel als vaandel of vendel, *vexillum, i, n. signum, i, n. signum militare.* Daar deze veldteekens met het afbeeldsel van het een of ander dier dikwijls versierd waren, worden dezelve ook door de woorden *aquila* of *draco*, somtijds verklaard. Zamenstell. kerkvaan, *labarum sacrum, vexillum sacrum.* Vaankruid, o. *nasturtium, il, n.* Vaandrager, m. ook vaandrig of vendrig genoemd, *vexillarius, ii, m. signifer, eri, m. aquilifer, eri, m.* bij de Romeinen. Vaanleen, *feudum vexillare, feudum vexilli*, bij *Schiller.* Verkl. vaantje, *parvum vexillum.*

Vaar, o. een verouderd woord zoo veel als gevaar, zoo ook vaarlijk voor gevaarlijk.

Vaar, m. een verkort straatwoord, zoo veel als vader; verkl. vaartje, *paterculus, i, m.*

Vaarbaar, bijv. n. *navigabilis, lis, le.*

Vaard, gebruikelijk in dagvaard, zie dat woord.

Vaardig, bijv. n. en bijw. klaar, bereid, *paratus, a, m; promtus, a, m.* Niet vaardig, *imparatus, impromtus, a, m*, bij *Livius*; bijw. *parate, promte, adv.* Zich vaardig maken, *parare se vel comparare.* Tot iets, *ad aliquam rem.* B. v. ik maak mij tot de reis vaardig, *paro proficisci, itineri me accingo.* Iets vaardig maken is ook zoo veel als iets afdoen, *absolvere.* B. v. de zaak is vaardig, *res absoluta est.* Ook is vaardig zoo veel als snel, *agilis, lis, le*; ook *celer, alacer et alacris, is, e*; bijw. *celeriter, alacriter, adv.* Van hier: vaardigheid, v. *promtitudo, inis, f. agilitas, atis, f.*

Digitized by Google

celeritas, atis, f. alacritas, atis, f. Vaardigheid van tong is bij *Cicero, volubilitas linguae.* Van geest, *praesentia animi*, bij denz.

Vaars, zie vaers of vers.

Vaars, vaers of veers, v. eene jonge koe, *bucula, ae, f. juvenca, ae, f. vitula, ae, f. junix, icis, f.* bij *Perſius.*

Vaart, v. zoo veel als graft, *foſſa, ae, f. canalis, is, m.* Ook zoo veel als voortgang, loop, *curſus, us, m.* Met eene vaart, *curſim.* Ook zoo veel als ſchielijk, *rapide, feſtinanter.* Ook terſtond, *ſtatim, extemplo, adv.*

Vaart, v. is ook zoo veel als ſcheepvaart, *navigatio, onis, f.* B. v. er is veel vaart op die plaats, *locus iſte multis navibus aditur vel frequentatur.* Eene voorſpoedige vaart, *navigatio ſecunda vel proſpera.* Vaart, aan een ſchip geven is bij de zeelieden, *curſum navis accelerare.* Iemand in zijn vaart ſtuiten, *curſum alicujus inhibere.* Op de vaart zijn, *navigare*, ook *artem nauticam exercere.* B. v. mijn zoon is op de vaart, *filius meus artem nauticam exercet.* Vaart maken, is ook zoo veel als ſpoed maken, *feſtino, avi, atum, are; properare.* Met der vaart, *feſtinanter, curſim, raptim, properanter, adv.* Vaart is ook zoo veel als veer of plaats daar men overvaart, *trajectus, us, m. trajectio, onis, f.*

Vaartje, o. een laag woord voor vadertje, *paterculus, i, m.*

Vaartuig, o. ſchip, ſcheepje, ſchuit, *navis, is, f. navigium, ii, n. ratis, is, f. carina, ae, f.* de twee laatſte woorden worden alleen door de dichters gebruikt. Verkl. vaartuigje, o. *navicula, ae, f. navigiolum, i, n.*

Vaarwater, o. *aqua navigabilis, aqua quae navigari ſolet, aqua curſui navium inſerviens*, bij *Scheller.* Spreekwijs: iemand in het vaarwater zitten, *adverſari alicui.* B. v. hij zit mij altijd in het vaarwater, *ſemper mihi adverſatur.* Ook is vaarwater zoo veel als het ſog, *ſulcus carinae*, ook *ſulcus, i, m.* alleen. In ſemands ſog zeilen, *ſulcum alicujus ſequi.*

Vaarwel! eene zegengroet, *vale! Di tibi propitii ſint! Di te juvent! Deus tecum ſit!*

Vaas, een onduitſch woord, *vas, vaſis, m.* Geſneden vazen, *vaſa caelata.*

Vabres, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Vabrae, arum, f. pl.*

Vacant, een onduitſch woord, *vacans, antis, omn. g. vacuus, a, m.* Vacant zijn, *vacare vel vacuum eſſe.*

Vacantie, v. een onduitſch woord, ledigheid, rusttijd, *feriae, arum, f. pl. Scheller* heeft *vacuitas* en *vacivitas, atis, f.* Vacantie voor het geregt, *feriae forenſes*, bij *Cicero; juſtitium, ii, n.* Vacantie hebben, *ferior ajus ſum, ari.* Zamenſtell. vacantiedagen, *dies feriatici*, bij *Ulpianus.* Vacantietijd, *tempus feriarum.*

Vaceren, o. w. een ond. woord, zich verledigen of ledig zijn, *vacare alicui rei*, ook *vacuum eſſe.*

Vacht, v. vel of huid, *pellis, is, f.* bij *Cicero.* Een ſchapevacht, *vellus, eris, n.* Eene wollige vacht, *pellis lanata*, bij *Columella.* Met vachten deken, *pellicula, ae, f.* Vachten, *avi, atum, are*, bij denzelfden.

Vaddig, is hetzelfde als vadzig.

Vadem, zie vaam.

Vader, m. *pater, ris, m. parens, entis, m. genitor, oris, m.* Naar zijnen vader aarden, *patriſso, avi, atum, are.* Vader des vaderlands, *pater patriae.* Ook zegt men eerbiedshalve vader tegen eenen ouden man: b. v. goeden dag vader! *ſalve bone ſenex!* Een gewaande vader, *pater ſonatus pater*, bij *Horat.* Een halve vader, *ſemipater, ris, m.* bij *Ovidius.* Ook is vader een opzigter of bezorger van een weeshuis, *curator orphanotrophii, qui orphanis locum patris tenet.* Ook is vader een eernaam dien men aan de kloosterlingen geeft, *pater, ris, m.* Eerwaarde vader, *pater reverendus.* Zamenſtell.

stell. kerkvader, *pater ecclesiasticus*. Verdere zamenstell. zijn: vadersbroeder, *frater patris*. Vaderhand, *manus paterna*. Vaderhart, *animus paternus*. Vaderland, *p. patria, ae, f.* Vaderlander, *homo patrius*, Vaderlandminnaar, *amans patriae*. Vaderlandsch, *patrius, a, m.* Vaderlandschgezindheid, *studium in patriam, amor patriae*. Vaderlandsliefde, *amor patriae vel in patriam*. Vaderlijk, *paternus, a, m;* bijw. *paterne, adv.* Vaderlijkheid en vaderschap, *status paternus, conditio paterna*. Vaderloos, *carens patre, orbatus patre* ook *orbus* alleen, waaronder alsdan *patre* verstaan wordt. Vaderloosheid, v. *orbitas, atis, f.* Vadermoord, *parricidium, ii, n. parricidium, ii, n. caedes, interfectio vel occisio patris*. Vadermoorder, m. *parricida, ae, m. patricida, ae, m. Plautus* gebruikt ook *parenticida, ae, m. interfector vel occisor patris*. Vadermoordster, v. *interfectrix patris vel parentis*. Op de wijs van eenen vadermoorder, *parricidiose, adv.* bij *Cic.* Vadzig, bijv. n. en bijw. loom, traag, *segnis, is, e; languidus, a, um; ignavus, a, um; marcidus, a, um; torpidus, veternosus, a, um; piger, ra, rum; deses, idis, omn. g.* bijw. *segniter, languide, ignave, marcide, torpide, pigre, desidiose*. Van hier: vadzigheid, v. *segnitia, ae, f. languor, oris, m. ignavia, ae, f. marcor, oris, m. torpor, oris, m. veternus, i, m. pigritia, ae, desidia, ae, f.* Vadzig zijn, *languere, marcere, torpere*. Vadzig worden, *languescere, marcescere, torpescere*.

Vers, zie vers.

Vagabond of vagebond, m. een ondutsch woord, zoo veel als landlooper, *homo vagabundus, errо, onis, m.*

Vagevuur, o. zuiverplaats na den dood volgens de stelling van de Roomsche kerk, *purgatorium, ii, n. ignis purgatorius, ignis expiatorius*. Van het vagevuur is hij in de hel gevallen, *e Charybde in Scyllam incidit*.

Vahink, eene kleine stad in Duitschland, *Vahinga, ae, f.*

Vak, o. zoo veel als tusschenruimte, *intervallum, i, n. spatium, ii, n.* Een vak tusschen twee stukken hout, *laxatio, onis, f.* bij *Vitruvius*. Een vak in eenen winkel, *loculus, i, m. forus, i, m. loculamentum, i, n. forulus, i, m.* Ook heeft vak eene geheel andere beteekenis, die overdragtig is, *ars, artis, f. studium, ii, n.* B. v. dat behoort niet tot mijn vak, *id non pertinet ad artem meam vel ad studia mea*. Dat is mijn vak niet, *haec non est ars mea vel haec non sunt studia mea*.

Val, m. *casus, us, m. lapsus, us, m. lapsa, onis, f.* bij *Cicero*. Ook zoo veel als instorting, *ruina, ae, f.* Voor ondergang, *interitus, us, m.* ook komt *decidium, ii, n.* in dezen zin bij *Seneca* voor. Ook gebruikt men val in den zin van geval, *casus, us, m. fors, tis, f. fortuna, ae, f. casus fortuitus*.

Val, m. zoo veel als knip, *decipula, ae, f. decipulum, i, n. tendicula, ae, f. laqueus, i, m. transenna, ae, f.* van hier:

Vallen, o. w. *cado, cecidi, casum, cadere; labor, lapsus sum, labi*. Voor instorten, *collabi, dilabi, ruo, rui, rutum, ruere, corruere*. Spreekw. met de deur in het huis vallen, *incaute loqui vel incaute agere*. Iemand te voet vallen, *procumbere ad pedes vel genua alicujus*, ook *pravolvi*. Voor invlieten, *incidere, illabi*. B. v. de Donauw valt in de zwarte zee, *Danubius in mare nigrum illabitur vel incidit*. Voor te gronde gaan, *perire, interire*. Voor zondigen, *labi, peccare*. Mijne oogen of gedachten vallen op die zaak, *cogitationes vel oculi mei in eam rem incidunt*. Zoo ook dat boek viel mij in de handen, *liber iste mihi in manus cadebat vel incidebat*. In achterdocht vallen, *cadere vel incidere in suspicionem*. Evenwel is het werk-

woord vervallen in dezen zin meer in gebruik. Het vermoeden valt op u, *suspicio in te cadit*. Het lot is op hem gevallen, *sors in istum incidit vel sors illi obtigit*. Iemand om den hals vallen, *amplecti aliquem*. Iemand in de rede vallen, *interpellare aliquem*. Ook zoo veel als zakken, *desidere*. B. v. de kwik valt, *argentum vivum vel Mercurius desidit*. Het water valt, *aqua desidit vel cadit*, volgens *Scheller*. De moed valt, *animus minuitur vel remittitur*. Voor ongelukkig zijn, *cadere*. B. v. die man is gevallen, *homo iste cecidit*. Uit de gunst vallen, *excidere favore*. Ook zoo veel als zijn: b. v. dat valt mij zwaar, *hoc mihi difficile est*. Vallen laten, *manu emittere*, *amittere de manibus*. Den moed of hoop laten vallen, *abjicere*, *amittere vel deponere animum vel spem*. De stem laten vallen, *remittere vocem*. Te deel vallen, *obtingere*, *obvenire*. In de boete vallen, *incurrere multam*. In slaap vallen, *consopire*, *incidere in somnum*. Vallende ziekte, *epilepsia*, *ae*, *f*. *morbus sonticus*, *sacer vel comitialis*, *vitium comitiale*, dus genoemd om dat de *comitia* bij de Romeinen gestaakt wierden, wanneer iemand der tegenwoordige leden, door die ziekte aangetast werd. Zamenstell. valbrug, *pons versatilis*, *pensilis*, *subductilis*. Valdeur, *janua subductilis*, *ostium cadens*. Valhoed, *circulus*, *qui puerorum capitibus imponitur*, *ne lapsu vel casu laedantur*. Valpoort, *cataracta*, *ae*, *f*. *porta ex funibus vel catenis pendens*, *quae attolli et demitti potest*. Valreep, *funis adscensu in navem vel descensui e nave serviens*. Valstrik, *laqueus*, *ei*, *m*. Van hier ook vallig, bijv. n. *proclivis in ruinam*, *caducus*, *a*, *m*; *ruinosus*, *a*, *m*. Ook behoort nog onder de zamenstellingen valhek, *cataracta vel claustrum prati ultro recidens seque claudens*.

Valdagno, eene stad in Italie, *Valdagnia*, *ae*, *f*.

Valei of vallei, o. *vallis*, *is*, *f*, ook *valles*, *is*, *f*. Eene ronde valei, *convallis*, *is*, *f*. Verkl. valeitje of valleitje, *vallecula vel vallicula*, *ae*, *f*.

Valence, eene stad in Frankrijk, *Valentia*, *ae*, *f*.

Valenciennes, eene stad in Frankrijk, *Valentianae* en bij anderen *Valentinianae*, *arum*, *f. pl.*

Valentano, eene stad in Italie, *Valentanum*, *i*, *n*.

Valeri, (sint) eene stad in Pikardye, *fanum sancti Valeriei*.

Valies, o. een Fransch woord, *mantica*, *ae*, *f*.

Valk, m. eene soort van roofvogel, *falco*, *onis*, *m*. Van eenen valk, *falconinus*, *a*, *m*. Zamenstell. lokvalk, *falco illex*. Valkejagt, *venatio falconaria* of zoo men dit woord bij de ouden niet vindt *venatio per falcones*. Valkenest, *nidus falconum*. Valkenhuis, *cavea falconum*. Valkenier, *curator falconarius*. Ook is het zoo veel als iemand, die met valken jaagt, *venator falconarius*. Valkerij, *ars falconaria vel ars tractandi falcones*. Valkenkap, *cucullus falconarius*. Valkeniers-tasch, *hippoperae*, *arum*, *f. pl.*

Valkenberg, eene stad in het hertogdom Limburg, *Falcoburgum*, *i*, *n*. bij *Kil*.

Valkonet, *tormenti genus* valkonet *dictum*.

Valladolid, eene stad in Spanje, *Vallisoletum*, *i*, *n*. anderen schrijven *Vallis Oletum vel Vallis Oletana*. Van Valladolid, *Vallisoletanus*, *a*, *m*.

Vallou, eene stad in Frankrijk, *Vallovia*, *ae*, *f*.

Valsch, bijv. n. en bijw. onwaar, *falsus*, *a*, *m*; *non verus*, *a*, *m*, ook *fictus*, *a*, *m*. Voor bedriegelijk, *fallax*, *acis*, *omn. g. dolosus*, *a*, *m*. Voor geveinsd, *simulatus*, *a*, *m*; *insincerus*, *a*, *m*. Voor vervalscht, *adulteratus*, *a*, *m*. B. v. valsch geld, *moneta adulterata vel adulterina*. Voor trouweloos, *perfidus*, *a*, *m*. Voor gelogen, *emendatus*, *a*, *m*. Voor gewaand, *subdititius*, *a*, *m*; *subditus*, *a*, *m*; bijw. *falso*, *fallaciter*, *do-*

doloſe, perfide, adv. Van hier: valschheid, v. *falſitas, atis, f. fallacia, ae, f. dolus, i, m. perfidia, ae, f.* ook *falſum, i, n.* bij *Tacitus.* Valschaard, *homo ingenii falſi, doloſi, perfidi.* Valschhart beteekent hetzelfde. Valschen zoo veel als vervalschen, *adultero, avi, atum, are.* Valscher, m. *adulterator, oris, m.* Valschelijk, bijw. is hetzelfde als het bijw. valsch.

Vamos, eene ſtad in Hongarye, *Vamoſia, ae, f.*

Van, een voorz. meestal *a, ab, abs vel de cum ablativo.* Dikwijls kan men dezelve onverschillig gebruiken: b. v. van iemand koopen, *emere ab aliquo vel de aliquo*; doch wanneer het iemand of iets betreft dan moet men altijd *de* gebruiken: b. v. van iets schrijven, *ſcribere de aliqua re.* Iets van klei maken, *fingere aliquid de luto.* Een deel van ons goed, *pars de bonis noſtris*, bij *Ter.* ook gebruikt men *ex vel e cum abl.* B. v. van huis gaan, *exire e domo*, waar men ook *domo* alleen gebruiken kan, ook neemt men een *adjectivum* om het voorzetsel van uit te drukken: b. v. een schip van Amsteldam, *navis Amſtelodamenſis.* Van dag tot dag, *de die in diem.* Van deur tot deur, *oſtiatim.* Van het begin af, *ab vel ex initio.* Van nu af, *ex hoc tempore.* Van nieuws af, *de novo vel denuo.* Van der jeugd af, *ab adoleſcentia.* Van achteren, *a tergo, pone.* Van avond, *hoc veſperi.* Van beneden, *inferne.* Van boven, *deſuper, ſuperne.* Van buiten, *foris, forinſecus.* Ook van buiten, *memoriter.* Iets van buiten leeren, *memoriae aliquid mandare.* Van buiten opzeggen, *memoriter recitare.* Van daag, *hodie.* Daarvandaan, *inde.* Waarvandaan, *unde.* Vandaar, *inde.* Van is ook *prae, cum abl.* B. v. ik kan van pijn niet slapen, *prae dolore dormire non poſſum*, alwaar men ook *propter cum acc.* gebruiken kan. Van digtbij of van nabij, *ex propinquo, cominus.* Van doen of van nooden, *opus vel neceſſe.* Van eeuwigheid, *ab omni aevo.* Van gisteren, *haeſternus, a, m.* Van harten, *ex animo.* Van hier, *abhinc vel hinc.* Van langzamerhand, *pedetentim.* Van nabij, *cominus.* Van nu af aan, *ex hoc tempore.* Van ochtend, *hodie mane.* Van ouds, *olim, a priſcis inde temporibus, antiquitus.* Van stonden aan, *mox, ſtatim, ab hoc ipſo momento.* Van te voren, *ante, antehac, antea* Van verre, *e longinquo, eminus, procul.* Van waar, *unde.* Van waarde, hier is van een bewijs van den tweeden naamval: b. v. van groote waarde, *magni pretii.* Van wegen, *de, ex, prae, cum abl.* Van mijnentwegen, *meo nomine.* Van de week, *hac ſeptimana.* Van zelve of van zelf, *ſponte ſua*, ook *ſponte* Van zich zelven vallen, *deficere.* Van ter zijden, *oblique, adv.* Van wege is ook *cauſa.* B. v. van wege den oorlog, *cauſa belli vel propter bellum.* Van woord tot woord, *ad verbum.* B. v. van woord tot woord overzetten, *ad verbum exprimere, verbum de verbo exprimere, verbum pro verbo reddere.* Van uur tot uur, *ab hora ad horam, per ſingulas horas.* Dat werk gaat hem goed van de hand, *labor ſuccedit ei inter manus &c.*

Van, m. een toenaam, *cognomen, inis, n.* Die denzelfden van heeft, *cognominis, is, m. et f.* Eenen van geven, *cognomino, avi, atum, are.*

Vanden, o. w. is bij *Kiliaan* zoo veel als eenen zieken bezoeken, *viſitare vel inviſere aegrum.* *Halma* zegt: eene kraamvrouw bezoeken, *viſitare vel inviſere puerperam. Hoogſtraten* bezoeken in het algemeen, *viſitare, inviſere.* Van hier de zamenstell. van tijd, *tempus viſitandi vel inviſendi*, ook *viſitatio puerperae publica post partum.*

Vang, m. het vet en vleeschachtig deel van eenen rund tusschen den buik en de achterste pooten, *pars pinguior et carnoſior bovis inter ventrem ac femora.*

Vang,

Vang, m. een werktuig, dienende om den gang van eenen molen te stuiten, *lignum impetum molae coercens.*

Vangen, b. w. vatten, *capio, cepi, captum, capere.* B. v. visschen of vogels, *capere pisces, vel aves*, wanneer zulks in de vlugt geschiedt, gebruikt men *excipere*, zegt *Scheller*. Een bal vangen is, *excipere pilam.* Grijpen, *prehendo, apprehendo, comprehendo, arripio, corripio.* Ook zoo veel als verstrikken, *illaqueare.* Van hier: vanger, m. *captor, oris, m. apprehensor, oris, m.* bij *Kiliaan.* Vanging of het vangen, *captio, onis, f. apprehensio, onis, f. comprehensio, onis, f.* De vangst, *captura, ae, f.* Gevangen, v. d. *captus, exceptus, prehensus, apprehensus, comprehensus, arreptus, correptus, illaqueatus, a, m.* Van hier: vangenhuis en vangenis, waarvoor wij thans gevangenhuis en gevangenis gebruiken. Zamenstell. vangbal, *pila excepturia*, bij *Scheller.* Vangijzer, *pertica ferrea, decipula ferrea.* Vangvraag, zie Strikvraag. Spreekwoord: wij zijn hier niet om de vliegen te vangen, *lucrandi causa hic adsumus.*

Vanilje, v. eene plant, *vanilla, ae, f. vanilla mexicana, epidendrum, vanilla*, bij *Linn.* De peul is, *filiqua vanillae.* En het zaad, *semen vanillae.*

Var of varre, m. stier, bul, *taurus, i, m.* Zamenstell. varrejager, m. *stimulus, i, m. tauris agendis servions.*

Varallo, eene stad in Italie, *Varallum, i, n.*

Varcevo, eene kleine stad in Dalmatie, *Varcevum, i, n.*

Varen of varenkruid, o. *filix, icis, f.* Eene plaats daar varenkruid wast, *filictum, i, n.* bij *Columella*; *polypodium, ii, n.* Het mannetje, *polypodium filix mas.* Het wijfje, *polypodium filix femina*, bij *Linn.*

Varen, o. w. te scheep voortgevoerd worden, *navigo, avi, atum, are, navi vehi.* Voor huurman varen, *munere gubernatoris in nave fungi, gubernatoris partes agere, agere gubernatorem.* Ik ga varen, *navigationi vel arti nauticae me trado.* Varen wordt ook gebruikt in den zin van afvaren of te scheep vertrekken, *proficisci nave*, ook *proficisci* alleen, *vel solvere.* By wanneer vaart de beurtman, *quando navis portatoria solvet? vel proficiscetur?* In Gelderland zegt men ook met eenen wagen varen, *vehi curru.* Laat dat varen, *missa illa fac, omitte vel mitte illa.* Ik zal hem laten varen, *nihil negotii mihi in posterum cum illo erit, illum relinquam vel omittam.* Zoo zult gij varen, *sic tibi res cadet, sic tibi evenict vel accidet.* Varen is ook zoo veel als te passe zijn, *valere, se hoc vel illo modo habere vel gerere*, bij *Kiliaan.* Hoe vaart gij? *quomodo vales? quomodo te habes?* Iemand in de zede varen, *interloqui vel interpellare aliquem.* Die lieden varen wel, *res bene agitur cum illis, vel secunda fortuna utuntur.* Achter uit varen, *iniquae vel malignae fortunae uti, male res suas agere.* Ook voor bankeroet spelen, *solvendo non esse.* Ten hemel varen, *adscendere in coelum, in coelum tolli.* Voor den drommel varen, *in malam abire pestem.* Varen, is ook zoo veel als vreemd zijn, *peregrinum esse.* Van hier: varende wijf, *mulier peregrina*, doch in dezen zin is het verouderd als ook in dien van varende have, *res mobilis, mobilia bona et supellex*, bij denzelfden. Ook is het vaeren, *metuere.* En vaer, *metus* buiten gebruik waarvoor wij thans het zamengestelde vervaren gebruiken. Van hier: vaering, v. *navigatio, onis, f. vectio, onis, f. vectura, ae, f.* Zamenstell. varendgezel, varendman, waarvoor wij in de zamenleving zeggen, varensman en varensgezel, *nauta, ae, m. nauticus, classiarius, ii, m.* zoo het op eene vloot is.

Varken of verken, b. een zeer bekend

kend morsig dier, *porcus, i, m. sus, uis, m. et f.* Varkentje, *porcellus, i, m. porculus, i, m.* bij *Plautus.* Overdr. is een slordig mensch ook een varken, *homo sordidus.* Een wild varken is, *aper, ri, m.* Van een varken, *porcarius, porcinus, a, m; suillus, a, m.* Van een wild varken, *aprugnus et aprinus, a, m.* Het varken wasschen is een spreekwoord, *negotium aliquod in ordinem redigere, expedire aliquam rem difficilem, difficultates ac molestias tollere.* Ook is figuurlijk een varken, *homo ventri deditus.* Een varken van een wijf, *mulier sordida vel impudica.* Van hier: varkenachtig, bijv. n. en bijw. *porci vel suis naturam habens vel porco vel sui similis.* Overdr. *sordidus, impudicus, a, m.* Varkenachtigheid, v. *sordes, ium. f. plur. impudicitia, ae, f.* Zamenstell. varkendrijver of varkenhoeder, *subulcus, i, suarius, ii,* bij *Plinius; porculator, oris, m.* bij *Columella.* Varkensborstel, *seta, ae, f.* Varkensbrood, zeker kruid, *cyclaminum, i, n.* bij *Plinius.* Varkensdrek, *stercus porcinum.* Varkensgras, zeker kruid, *polygonus, i, f.* bij denzelfd. ook *centinodia, ae, f.* bij *Meijer.* Varkenshaar, *pilus porcinus, seta, ae, f.* Varkenskost, *cibus porcis nutriendis aptus.* Varkenskot of varkensschot, *hara, ae, f.* Varkensmeer, *arvina, ae, f.* anders varkensreuzel of reuzel alleen genoemd. Varkensmuil, *rostrum suillum.* Varkensschouwer, *examinator porcorum vel suum.* Varkensschraper, *scalprum porcis purgandis serviens.* Varkensslager, *porcorum vel suum mactator.* Varkensvet, zie varkensmeer. Varkensvuil, zie varkensmuil. Varkensstaart, *cauda porcina vel suilla.* Varkensstront, *stercus porcinum vel suillum, succerda, ae, f.* bij *Festus.* Varkenstrog of varkensbak, *aqualiculus, i, m.* bij *Persius.* Varkensvenkel, zeker kruid, *peucedanum, i, n.* bij *Plin.* Varkensvleesch, *caro suilla.* Varkensworst, *farcimen vel fartum suillum.*

Varsch of versch, bijv. n. en bijw. zie versch.

Vasaal, m. een onduitsch woord; *clions, entis, m. fiduciarius, ii, m. beneficiarius, ii, m. possessor praedii clientelaris,* bij *Kil.*

Vast, bijv. n. en bijw. stevig, hecht, sterk; *solidus, a, m; firmus, a, m; fixus, a, m; immobilis, lis, le, stabilis, lis, le, constans, antis, omn. g.* Eene vaste plaats, *locus munitus.* Eene vaste kleur, *color constans vel durabilis.* Ook zoo veel als zeker, *ratus, a, m.* Ook voor zeker, *certus, a, m.* B. v. ik weet het vast, *certus sum ejus rei.* Vast staan, *immotum esse.* Het staat vast, *constat, impersonale.* Vast is ook, *fortis, is, e.* B. v. hij is een vast man, *fortis ille est, vel robustus.* Vast is ook vastgebonden, *adstrictus, a, m.* B. v. de knoop is vast, *nodus adstrictus est;* bijw. *solide, firme, firmiter, stabiliter, constanter, certe, certo adv.* Vast is ook zoo veel als ondertusschen, *interim.* B. v. ik zal het vast doen, *interim illud faciam.* Vast land, *terra continens,* ook *continens* alleen. Van hier: vastheid, v. *soliditas, atis, f. firmitas, atis, f.* bij *Cicero; firmitudo, inis, f. stabilitas, atis, f. constantia, ae, f.* Ook gebruikt men vastigheid voor verzekering, borg, *hypotheca, ae, f.* Ook is vastigheid zoo veel als schans, *munimentum, i, n. munitio, onis, f. locus munitus.* Ook zoo veel als bondigheid, *soliditas, atis, f.* B. v. van een bewijs, *soliditas argumenti.*

Vastbinden, b. w. eigenlijk door binden vastmaken, *ligando solidare, vel firmare.* Voorts, *vincio, devincio, inxi, inctum, incire, religo, avi, atum, are; obstringo, inxi, ictum, ingere, constringere, restringere.* Aan eenen riem vastbinden, *amento, avi, atum, are.* Zeer vastbinden, *perstringere, praestringere, perligare,* bij *Plaut.*

Vast-

Vastbinding, v. *solidatio vel firmatio ligando, actio vinciendi vel devincendi, religatio, onis, f. obstrictus, us, m.* Vastgebonden, v. d. *ligando firmatus vel solidatus, vinctus, devinctus, religatus, constrictus, obstrictus, a, m.* Aan eenen riem, *amentatus, a, m.*

Vastblijven, o. w. *haereo, haesi, haesum, haerere.* B. v. het schip blijft op de droogte vast, *navis haeret in vado.*

Vastdag, zie vastendag.

Vasten, o. w. zich van spijs onthouden, *jejuno, avi, atum, are, cibo se abstinere.* In eenen ruimeren zin is thans het vasten bij de Roomschen, *se abstinere carne.* Ook als zelfst. het vasten, *inedia, ae, f. jejunium, ii, n. abstinentia cibi, abstinentia carnis*, zegt *Scheller*; ik geloof dat het beter zij om te zeggen, *abstinentia a cibo vel a carne.* De groote vasten is bij de Roomschen, *tempus quadragesimale, quadragesima, ae, f. quadraginti dierum jejunium perpes et continuum, vel per quadraginta dies abstinentia a carne.* Zamenstell. vastenavond, *dies Martis ante diem cinerum, vel vigiliae dicti cinerum.* Daar men gewoon is zich in dezen avond braaf te vermaken, wordt het ook wel vertaald door, *Bacchanalia, Dionysia, liberalia, Bacchantium sive insanientium feriae, dies hilariorum*, bij *Kil.* Vastenavond houden is in dezen zin, *bacchanalia agere, dionysia exercere.* Vastendag, *dies jejunii.* Vastendagen zijn bij *Plaut. dies esuriales.* Vastendag houden; *jejunare, diem abstinentiae, vel inediae celebrare.* Vastendag breken, *solvere jejunia.* Vaster, m. *homo jejunus.* Vastenbloem, *primula veris*, bij *Linn.* Vastengebed, *precatio tempore antepaschali quadraginta dierum solennis.* Vastenprediker of vastenpreker, m. *concionator vel orator tempore antepaschali quadraginta dierum de passione Jesu dicens.* Vastenpreek, *concio tempore antepaschali quadraginta dierum habita.* Vastenzondag, *dies solis post diem cinerum.*

Vastgaan, o. w. voor zeker gaan, *certum esse*, B. v. dat gaat vast, *certum hoc est, constat.*

Vasthechten, b. w. *figo, fixi, fixum, figere, adfigere, suffigere, affigere*, bij *Plautus*; *pango, panxi*, enkel *pegi, pactum, pangere.* Vasthechting, v. *actio figendi, adfixio, suffixio, onis, f. actio pangendi.* Vastgehecht, v. d. *fixus, a, m*; *adfixus, a, m*; *suffixus, a, m*; *pactus, a, m.*

Vasthouden, b. w. *teneo, ui, tum, ere, comprehendo, di, sum, ere*; waarbij men ook *firmiter* voegen kan. Vasthouding, v. *comprehensio, onis, f. actio firmiter tenendi.* Vastgehouden, v. d. *tentus, a, m*; *comprehensus, a, m.* Zijn stuk vasthouden, *propositi tenacem esse.* Vasthoudend, *tenax, acis, omn. g.* Voor gierig, *tenax, acis*; *avarus, a, m.* Vasthoudendheid, v. *tenacitas, atis, f. tenacia, ae, f.* bij *Ennius, avaritia, ae, f.*

Vastknoopen, b. w. *nodo firmare, solidare*, ook *nodare* alleen. Vastknooping, v. *firmatio vel solidatio ope nodi, nodatio, onis, f.* Vastgeknoopt, v. d. *firmatus vel solidatus nodo, nodatus, a, m.*

Vastlijmen, b. w. *glutine firmare vel solidare*, ook *conglutinare.* Vastlijming, *firmatio vel solidatio ope glutinis, conglutinatio, onis, f.* Vastgelijmd, v. d. *glutine firmatus vel solidatus, conglutinatus, a, m.*

Vastmaken, b. w. *firmo, avi, atum, are*; *stabilio, ivi, itum, ire, solido, avi, atum, are*; *affigo, fixi, fixum, figere, suffigere.* Zoo het door binden geschiedt is het, *alligare, colligare, revincire, obstringere.* Vastmaking, *firmatio, onis, f.* Door binden, *colligatio, onis, f.* Vastgemaakt, v. d. *firmatus, stabilitus, fixus, affixus, colligatus, revinctus, obstrictus, a, m*; *solidatus, a, m.*

Vast-

Vastnaaijen, b. w. *firmiter suere*, ook *fuendo firmare vel solidare*. Iets aan iets vastnaaijen, *fuendo rem rei jungere*. Vastnaaijing, v. *actio firmiter fuendi, firmatio fuendo*, ook *conjunctio fuendo*. Vastgenaaid, v. d. *fuendo firmatus, firmiter futus, fuendo junctus vel conjunctus*, *a*, *m*.

Vastpakken, b. w. *firmiter confarcino, avi, atum, are*, ook *farcinando firmare vel solidare*. Vastpakking of het vastpakken, *firma confarcinatio*, ook *firmatio vel solidatio farcinando*. Vastgepakt, v. d. *firmiter confarcinatus, farcinando firmatus vel solidatus, a, m.*

Vaststaken, o. w. *haereo, haesi, haesum, haerere*. B. v. het schip is vast geraakt, *navis haeret*.

Vastslapen, o. w. *altum, alte vel profunde dormio, ivi, itum, ire; grandi ac arctiori somno teneri*, bij *Kil.*

Vastspelden, b. w. *ope aciculae figere, firmare, solidare, conjungere*. Vastspelding, v. *actio ope aciculae figendi, firmatio, solidatio vel conjunctio ope aciculae*. Vastgespeld, v. d. *ope aciculae fixus, firmatus, solidatus, conjunctus, a, m.*

Vastspijkeren, b. w. *ope clavi figere, adfigere, conjungere, firmare, solidare*. Vastspijkering, v. *ope clavi affixio, conjunctio, firmatio, solidatio*. Vastgespijkerd, v. d. *ope clavi fixus, adfixus, firmatus, solidatus, a, m.*

Vaststaan, o. w. *firmiter consistere, immotum esse*. Ook onpersoonlijk: het staat vast of het is zeker, *constat impersonale*.

Vaststellen, b. w. zoo veel als bevestigen, *firmare, solidare, corroborare*. Zoo veel als besluiten, *constituere, decerno, evi, etum, ernere, sancire*. B. v. de raad heeft vastgesteld, *senatus decrevit vel sanxit*. Voor gebieden, *jubere, edicere*. Voor bepalen, *definire*. B. v. eenen dag vaststellen, *definire diem*; bij *Cicero*. Onz. is het ook zoo veel als vast gelooven, *pro certo credere, non ambigere*. B. v. men stelt vast, *pro certo creditur*, bij *Sallust. non ambigitur*, bij *Cicero*. Vaststelling, v. *firmatio, solidatio, corroboratio*; voorts *constitutio, decretum, i, n. jussum, i, n. sanctio, onis, f. edictum, i, n.* Voor bepaling, *definitio, onis, f.* Vastgesteld, v. d. *firmatus, solidatus, corroboratus, constitutus, sanctus, decretus, jussus, edictus, definitus, a, m.*

Vastzetten, b. voor gevangen zetten, *in vincula conjicere, cohibere aliquem carcere*. Iemand in zijne woorden vastzetten, *premere aliquem*, bij *Quintilian. impedire aliquem verbis*. In het schaakspel iemand vastzetten, is *ad incitas aliquem redigere vel vintere aliquem*, volgens *Scheller*. In den grond vastzetten, is *depango, anxi, actum, angere*, bij *Columella*. Vastzetting, *actio in vincula conjiciendi, conclusio, onis, f. pressio, onis, f. impeditio, onis, f.* bij *Scheller*; *ad incitas redactio, victoria, ae, f. actio depangendi*. Vastgezet, v. d. *carcere cohibitus, in vincula conjectus, pressus, impeditus, ad incitas redactus, victus, depactus, a, m.*

Vastzitten, o. w. *haereo, haesi, haesum, haerere*. B. v. het schip zit vast, *navis haeret*, ook *in vincula conjectum esse, impeditum esse, ad incitas esse redactum &c.*

Vat, o. in het algemeen, *vas, vasis, n.* Een wijn of biervat, *cadus, i, m. dolium, ii, n.* Verkleinwoord: vatje, *vasculum, i, n. doliolum, i, n.* Vat is ook zoo veel als vatting, *prehensio, apprehensio, comprehensio, prensatio, onis, f.* Vaten het meerv. van vat, *vasa, orum, n. plur.* Een gesneden vat, *vas caelatum vel toreuma, atis, n.* bij *Sall.* Door vaten verstaan wij ook alderhande keukengereedschap, *utensilia, ium, n. plur. patinae, arum, f. plur.* Vaten wasschen, *eluere patinas*, bij *Plaut.*

Digitized by Google

tus. Van hier: vatachtig, bijv. n. in de ontleedkunde, *vascularius, a, m;* * *vasosus, a, m,* * Zamenstell. vatenmaker, *doliorum factor*, bij *Palladius; victor, oris, m.* Vatenwasscher, *eluter patinarum*, ook *doliorum purgator.* Vatenwaschster, *femina patinas eluens.* Vatgeld, *vectigal singulis doliis impositum.* Vathout, *lignum doliis faciendis aptum.* Vatwerk of vaatwerk, *omnis generis dolia vel cadi vel cupae a doliario compactae.* Vaatdoek, *linteum patinis eluendis serviens.* Van hier ook het werkw. vaten, *includere doliis vel dolio, infundere in vas.* Vatsch of vatvuil, *mucorem dolii sapiens vel dolium mucidum redolens.*

Vatan, eene kleine stad in Frankrijk, *Vatana, ae, f.* bij *Hoogstraten.*

Vatten, b. w. grijpen, aantasten, *capio, cepi, captum, capere, prehendo, di, sum, ere; arripio, ipui, eptum, ipere; adprehendere, comprehendo, capesso, ivi, itum, ere.* Vuur vatten, *concipere ignem*, bij *Scheller.* Met het verstand vatten, *capere, intelligere, assequi mente, perspicere.* Iemand bij zijn woord vatten, *niti verbis vel promissis alicujus*, bij denzelfd. Moed vatten, *capere animum*, bij denzelfden, ook *includo, usi, usum, udere.* B. v. eenen steen in goud vatten, *gemmam includere auro.* Iemand vatten, *manus injicere alicui, manus injicere in aliquem.* Iemand bij de hand vatten, *apprehendere manum alicujus.* Vat gij, wat ik zeg? *tenesne quod dicam?* Van hier: vatting, v. *actio capiendi, prehensio, onis, f. comprehensio, onis, f. actio capessendi;* voorts *intellectus, us, m.* ook *inclusio, onis, f.* B. v. van eenen steen in goud, *gemmae auro inclusio.* Gevat, v. d. *captus, prehensus, apprehensus, comprehensus, arreptus, conceptus, inclusus, a, m.* Vatsel, zie handvat. Vatten beteekent eindelijk ook zoo veel als bevatten, *continere, capere, complecti.* Vatbaar, bijv. n. *capax, acis, omn. g.* Ook zoo veel als begrijpelijk, duidelijk, klaar, *perspicuus, a, m; planus, apertus, comprehensu vel intellectu facilis, is, e.* Vatbaarheid, v. *capacitas, atis, f. perspicuitas, atis, f.* Vatzaam, *capax, acis, omn. g.*

Vechten, b. w. strijden, zoo wel met wapens als met woorden, *pugno, avi, atum, are; certare, decertare, concertare, conflictare, conflictari, confligo, ixi, ictum, igere; proelior, atus sum, ari; dimice, avi, icui, atum, are; concurro, urri, ursum, urrere*, bij *Cicero.* In eenen tweestrijd vechten, *proelio singulari pugnare.* Van hier: vechter, *pugnator, oris, m. proeliator, oris, m.* Vechterij, v. *pugna, ae, f. proelium, ii, n.* Vechting, v. *pugna, ae, f. proelium, ii, n. certamen, inis, n.* ook *proeliatio, onis, f.* bij *Scheller.* Zamenstellingen: vechtmeester, *lanista, ae, m. artis gladiatoriae magister.* Vechtplaats, *arena, ae, f. palaestra, ae, f.* Vechtkunst, *ars gladiatoria vel palaestrica.* Vechtschool, *ludus gladiatorius, palaestra, ae, f.* Vechtwant of vechthandschoen, *caestus, us, m.* bij *Cic.*

Vedel, veêl, viool, v. zeker speelinstrument met vier snaren, *tetrachordon, i, n.* Van hier: vedelen, b. w. *tetrachordo canere, fidibus canere.* Het vedelen of vioolspelen, *cantus fidibus.* Op de vedel of viool leeren, *discere fidibus*, bij *Cicero.* Vedeler of vioolspeler, m. *fidicen, inis, m. tetrachordicen, inis, m.* Zamenstellingen: vedel of vioolmaker, m. *tetrachordorum confector vel opifex.* Vedelhout, o. is bij *Linnaeus cetharoxylon, i, n.* Vedel of vioolharst, *colophonium, ii, n.*

Veder, v. zoo veel als pluim, *pluma, ae, f.* Ook om mede te schrijven, *calamus scriptorius*, ook *calamus, i, m.* alleen, *penna, ae, f.* Veder van een pijl, is als

Digitized by Google

sagittae, bij *Kiliaan*. Aan de balken, *capreolus*, *i*, *m*. *lignum quod cantherios sustinet*. Vederen, b. w. *pennis instruere*, ook *penno*, *avi*, *atum*, *are*. Gevederd, v. d. *pennatus*, *a*, *m*; *penniger*, *era*, *erum*. Zamenstellingen: vederbed, *culcita plumea*, bij *Cicero*; *torus plumeus*, bij *Ovidius*. Vederbos, *crista*, *ae*, *f*. *fasciculus plumarum*. Vederkleed, *plumatum*, *i*, *n*. bij *Petronius*. Vederloos, *implumis*, *is*, *e*. Vederspel zoo veel als vogeljagt, *aucupium*, *ii*, *n*. Verkleinw. vedertje of veertje, *plumula*, *ae*, *f*. *pennula*, *ae*, *f*. *f*. bij *Columella*. Vederwijze, *penniformis*, *is*, *e*.

Vee, o. *pecus*, *oris*, *n*. Grof vee als osfen, koeijen enz. *armentum*, *i*, *n*. *jumentum*, *i*, *n*. Klein vee is ook *pecuaria*, *orum*, *n*. *plur*. Het gewolde vee een dichterswoord, *pecus lanigerum*, *oves*. Het geschubde vee, *pecus squamigerum*, *pisces*. Het gevederd vee, *pecus aligerum vel penniferum*, *aves*. Het woord vee wordt ook gebruikt voor janhagel, *faex plebis*, *plebecula*, *ae*, *f*. *faex populi*, *proletarii*, *orum*, *m*. *plur*. Zamenstellingen: veedief, *abactor*, *oris*, *m*. *abigeus*, *ei*, *m*. bij *Ulpian*. Veedieverij, *abigeatus*, *us*, *m*. *abactus*, *us*, *m*. bij denzelfden. Veehoeder, *pecuarius*, *ii*, *m*. *armentarius*, *ii*, *m*. *pastor*, *oris*, *m*. *dux gregis*. Veehoederij, v. *pecuaria*, *ae*, *f*. Veehoeding, *pastio*, *onis*, *f*. *pastus*, *us*, *m*. Veehoeden, *pasco*, *pavi*, *pastum*, *pascere*. Veemarkt, *forum pecuarium*, *forum boarium*. Veemol, *buprestis*, bij *Kiliaan*. Veedrift, *agmen*, *inis*, *n*. ook *actus pecuarius*. Veeweg, *via pecuaria vel via pecoris*. Veeziekte, *lues pecuaria*, *morbus pecuarius*. Veevoeder, *pabulum*, *i*, *n*.

Veeg, bijv. n. en bijw. eigenlijk zoo veel als nabij den dood, *prepinguae mortis*, *morti maturus*, *qui mortem praesentem evitare nequit*, *qui mortem in procinctu habet*, *morti contiguus*, *capularis*, *is*, *e*. Veeg zijn, *morti propinquum esse vel contiguum*, *mortem in procinctu habere*. Een veeg teeken, *signum mortis*; *signum letale*.

Veeg, m. streep, *tractus*, *us*, *m*. *ductus*, *us*, *m*. B. v. met een kwast, *tractus vel ductus penicilli*. Ook zoo veel als snee, *incisura*, *ae*, *f*. *sectura*, *ae*, *f*. bij *Plinius*. Spreekwoord: eenen veeg uit de pan krijgen, *sortem quoque vel partem quoque suam sortiri*. Ook beteekent veeg zoo veel als dronk, teug, *haustus*, *us*, *m*. Iemand eenen veeg door het gezigt geven, *incisuram vultui alicujus inferre*; *secare genas alicui*. Fig. *dedecore adficere aliquem*, *pudore suffundere aliquem*.

Veel, bijv. n. en bijw. *multus*, *a*, *m*; *numerosus*, *a*, *m*; *copiosus*, *a*, *m*; *frequens*, *entis*, *omn*. *g*. *creber*, *ra*, *m*. ook wel *magnus*, *a*, *m*. B. v. veel geld, *magna pecunia*; bijw. *multum*, *multo*, *multopere*, *copiose*, *frequenter*, *crebro*. Zeer veel, *plurimus*, *a*, *m*; *permultus*, *a*, *m*; ook in het meerv. *complures*, *complura*, *plurimi*, *ae*, *a*; *crebri*, *ae*, *a*; *plerique*, *pleraque*, *pleraque*, *frequentes*, bij *Sallustius*; bijw. *maximopere*, *plurimum*, *numerosissime*, *frequentissime*, *creberrime*, bij *Cicero*. Ook kan men voor veel, *copia* gebruiken: b. v. veel menschen, *copia hominum*. Zeer veel menschen, *magna hominum copia*. Niet veel geld, *non multum pecuniae*. Niet veel menschen, *non multi homines*. Ook kan men zeggen *parum pecuniae et pauci homines*. Te veel, *nimius*, *a*, *m*; *supervacaneus*, *a*, *m*; *superfluus*, *a*, *m*; bijw. *nimis*, *nimium*, *nimiopere*, *nimie*, *supervacuo*, bij *Ulpianus*; *nimis multum*, bij *Schiller*. Te veel menschen, *nimis multi homines*. Te veel geld, *nimium pecuniae*. Zoo veel, *tam multus*; hier voor gebruikt men dikwijls *tantum* met eenen *genitivus*: b. v. zoo veel moeite, *tantum laboris*; ook kan men zeg-

Digitized by Google

gen *tantus labor*. Ook gebruikt men het woordje tot, b. v. zoo vele menschen, *tot homines*. Hoe veel, *quam multum*, *quantum vel quot*. B. v. hoe veel geld, *quantum pecunias*. Hoe vele menschen, *quot homines*, ook *quam multi homines*. Men moet wel aanmerken, dat men in de spreekwijzen hoe veel, als er zoo veel op volgt achter *quot*, het woordje *tot* en achter *quantum* het woordje *tantum* gebruikt: b. v. hoe veel geld iemand heeft zoo veel crediet heeft hij ook, *quantum quisque suâ nummorum servat in arca, tantum habet et fidei*. Hoe veel hoofden zoo veel zinnen, *quot capita tot sensus*. Eens zoo veel, *alterum tantum*. Drie, vier, vijf, zesmaal zoo veel enz. *ter, quater, quinquies, sexcies tantum &c.* Zoo vele als hier maar van geschreven hebben, *quotcumque vel quotquot scripsere de eo*. Ook gebruikt men *quantumcunque*. B. v. zoo veel geld als gij maar hebt, *quantumcunque pecuniae habes*. Bij den vergrootenden trap gebruikt ook *longe*: b. v. veel beter, *longe melior*. Veel grooter, *longe major &c.* Zoo veel, *tanto*. B. v. zoo veel beter, *tanto melior*. Veel is ook zoo veel als duur, *magno vel magni*, waaronder *pretio vel pretii* verstaan wordt. B. v. dat boek kost veel, *liber iste magno vel magni constat*. Veel werk van iets maken, gebruiken wij ook in den zin van iets hoogschatten, *magni facere, magni aestimare*. Veel moeite tot iets doen, *valde laborare de aliquâ re, valde curare aliquam rem*. Het heeft niet veel te beduiden, *parvi refert*. Het heeft veel te beduiden, *magni vel multum refert*. Hoe veelste? *quotus, a, um*. B. v. de hoeveelste is het, *quotus vel quota dies est?* Zamenstellingen:

Veelderhande of velerhande, bijv. n. *multigenus, a, um*; *multigeneris*, ook *multorum generum*.

Veelderlei of velerlei is hetzelfde.

Veelerleiheid, v. *ratio, natura vel conditio multigena*, ook is velerlei zoo veel als verscheiden, *varius, a, um*; *multimodus, a, um*; *multiplex, icis, omn. g.* En velerheid is dan, *varietas, atis, f. ratio, conditio vel natura multimoda vel multiplex*.

Veeldragende, bijv. n. *multifer, era, erum*, bij *Plin.*

Veelgoderij, v. *cultus multorum deorum*.

Veelgoed, een zeker kruid, *oreoselinum, i, n. sihamanis oreoselinum*, bij *Linn.*

Veelheid, v. *multitudo, inis, f. copia, ae, f. frequentia, ae, f. crebritas, atis, f.* bij *Cic.*

Veelhoek, m. *polygonus, i, m. angulus multa latera habens*.

Veelhoekig, bijv. n. *polygonius, a, um*; *multis angulis instructus vel multos angulos habens*.

Veeljarig, bijv. n. *multorum annorum, multos annos habens*.

Veelligt, bijw. *forte, fortasse, forsan, forsitan, fortassis, adv.* Het kan veelligt gebeuren dat hij van daag komt, *accidere potest, ut hodie veniat*, wanneer men het *adv.* uitlaten kan.

Veelmaals, bijw. zoo veel als dikwijls, *saepe, saepenumero, crebro, frequenter, pluries, non raro, non semel*. Hoe veel maal, *quoties, quam saepe*. Zoo veel maal, *toties, tam saepe*. Zoo veel maal is ook wel, *quoties* of *quam saepe*. B. v. zoo veelmaals als ik hem zag, *quoties vel quam saepe illum videbam*, ook *quotiescunque illum videbam*. Het geschiede zoo veelmaals als het wille, *quamvis saepe fiat!*

Veelmannerij, v. *polygamia, ae*, *f. matrimonium vel conjugium multorum maritorum vel pluribus virorum*.

Veelmeer, bijv. n. *multo plus, multo plura*. B. v. hij heeft veelmeer geleerd, *multo plura didicit*, ook *multo magis*. B. v. hij zal veelmeer geven, *multo magis dabit*.

Veelnamig, bijv. n. *multa nomina habens, multis nominibus praeditus, a, um*.

Veelpraat, m. *loquax, acis, omn. g.*

Digitized by Google

g. *loquacitas*, *atis*, *f.*; *verbosus*, waarbij men *homo* voegen kan, *blatero*, *onis*, *m.* *homo garrulus vel dicax.*

Veelijds, bijw. is zoo veel als veelmaals in den eersten zin.

Veelvermogend, bijv. n. *multipotens*, *entis*, *omn. g.* bij *Plaut.*

Veelverwig of veelkleurig, bijv. n. en bijw. *multicolor*, *oris*, *omn. g.* *multicolorus*, *a*, *m*; *multis coloribus praeditus*, *a*, *m.* Van hier: veelverwigheid, v. *ratio*, *conditio vel natura multicolor.*

Veelvoet, m. *multipes*, *edis*, *omn. g.* *multos pedes habens*, *multis pedibus praeditus.* Ook een zeker bloedeloos diertje, *polypus*, *i*, *m.* *julus*, *i*, *m.* bij *Linn.* *centipes*, *edis*, *omn. g.*

Veelvoudig, bijv. n. *multiplex*, *icis*, *omn. g.* *varius*, *a*, *m*; *multimodus*, *a*, *m*; *multigenus*, *a*, *m*; bij *Plin.* *multigeneris*, *is*, *e*, bij *Plaut.* *multijugus*, *multifarius*, *a*, *m.* Ook voor veel of menigvuldig, *frequens*, *entis*, *omn. g.* *creber*, *densus*, *a*, *m*; bijw. *multipliciter*, bij *Quint.* *varie*, *multimodis*, *adv.* bij *Lucr.* *multifariam*, *multifarie*, ook *frequenter*, *crebro*, *adv.* Van hier: veelvoudigheid, v. *ratio*, *natura vel conditio multiplex*, *varia multimoda*, *multigena*, *multijuga*, *multifaria*, ook *frequentia*, *ae*, *f.* *crebritas*, *atis*, *f.* bij *Schell.* Veelvoudiglijk is hetzelfde als het bijw. veelvoudig.

Veelvuldig, veelvuldigheid en veelvuldiglijk is hetzelfde als veelvoudig, veelvoudigheid en veelvoudiglijk.

Veelweetend, bijv. n. *multiscius*, *a*, *m*; bij *Apulejus*: *multarum rerum peritus*, *sciens multarum.*

Veelweter, m. *polyhistor*, *oris*, *m.* *sciens multorum &c.*

Veelwijverij, v. *polygamia*, *ae*, *f.* *conjugium plurium vel multarum mulierum.*

Veelzijdig, bijv. n. *multa*, *latera habens*; *multis lateribus praeditus*, *a*, *m*; *plus quatuor latera habens.*

Veelzins, bijv. n. *multimodus*, *a*, *m*; bijw. *multimodo*, *adverbia.*

Veem, o. zoo veel als gild, *societas*, *atis*, *f.* *sodalitas*, *atis*, *f.* *corpus*, *oris*, *n.* *collegium*, *ii*, *n.* *classis*, *is*, *f.* bij *Cic.*

Veemen, zie vademen bij vaam.

Veen, o. bolle brandbare aarde, *terra cespititia vel terra cespitibus effodiendis apta*, ook noemt men hetzelve turfveen of turfland. Van hier: veenig of veenachtig, *naturam*, *rationem vel conditionem terrae cespititiae habens.* Veenboer, m. *rusticus cespites effodiens*, ook *terram cespitibus effodiendis aptam inhabitans.* Veengrond is hetzelfde als veen, zoo ook veenland. Veenput of veenaal, *anguilla in terris cespitibus effodiendis aptis capta vel vivens.* Veenputten, m. *scrobes*, *unde terra cespitibus conficiendis apta egeritur.*

Veer, o. plaats alwaar de veerschepen liggen, *statio navium portatoriarum.* Ook is veer eene plaats aan eene rivier, stroom of vaart alwaar men overvaart, *trajectus*, *us*, *m.* bij *Liv.* *transmissus*, *us*, *m.* bij *Cicero.* Ook is veer een zeker stalen werktuig door zijne eigene kracht terug springende, *ferrum vel instrumentum quoddam ferreum vi sua recellens*; *Scheller* zegt, *momentum*, *i*, *n.* ik twijfel of men dit woord gebruiken kan. Immers is *momentum* in een uurwerk de beweging of gang, die door de veer voroorzaakt wordt en niet de veer zelve, eindelijk is Veer hog in gebruik voor veder. Zamenstell. veergeld, o. *pecunia pro trajectu solvenda*, *marces transmissus*, *vectoria*, *ae*, *f.* bij *Caesar*; *portorium*, *ii*, *n.* bij *Juvenalis.* Veerlieden, *nautae pontonis vel navis tranſitoriae.* Veerman, *portitor*, *oris*, *m.* Ook wordt in het dagelijksche leven het veerschip hierdoor verstaan: b. v. is de veerman al weg? *anne navis tranſitoria jam solvit?* Veerschip, *navis tranſitoria.* Veerschipper is hetzelfde als veerman.

Digitized by Google

Veerschuit, *navigium transitorium*, *navigium vectorium*, *ponto*, *onis*, *m.* Veerwijf, *femina pontona vectores trajiciens.* Ook zoo veel als hellëveeg, *xanthippe*, *es*, *f.* Verkl. veertje is zoo veel ale vedertje.

Veer, een telwoord, was eertijds hetzelfde als ons tegenwoordig vier. Van hier:

Veertien, *quatuordecim*, *bis septem.* Veertienmaal, *quatuordecies*, *bis septies.* Veertiende, bijv. n. *quartus decimus. vel decimus quartus.*

Veertig, *quadraginta indeclinabile*, *quaterdeni*, *ae*, *a*, bij *Ovid. quadrageni*, *quadricemi et quadragani*, *ae*, *a.* B. v. veertig brieven, *quadraginta vel quadragenas epistolas.* Veertigmaal, *quadragies*, *quaterdecies*, *adv.* bij *Cicero.* Veertig jaren oud, *quadragenarius*, *a*, *m.* Over de veertig jaren oud, *quadragenario major.* Veertigtal, *numerus quadragenarius.* Een veertiger is bij ons ook een schip dat veertig stukken voert, *navis quadraginta tormentis armata.* Zamenstell. veertigman, een lid van het geregtshof te Venetie uit veertig regters bestaande, *quadragintavir*, *iri*, *m.* of *unus ex quadragintaviris.* Veertigmanschap, o. *quadragintaviratus*, *us*, *m.* welk woord misschien niet voorkomt, maar *analogice* gebruikt worden kan.

Veest, m. *crepitus ventris*, *flatus ventris*, bij *Kiliaan.* Van hier: veesten, o. w. *pedo*, *pepedi*, *pedere*, *crepitum ventris edere*, *flatum ventris emittere*, *crepitum emittere*, bij *Suetonius*; *crepitum reddere*, bij *Plinius.*

Veete of veede, v. haat, wrok, *odium*, *ii*, *n. simultas*, *atis*, *f.* vooral *odium occultum intestinum*, *inimicitiae occultae.* Van hier vindt men bij *Kiliaan* het o. w. veeten of veeden, *odium gerere*, *inimicitias gerere*, *exercere simultates*, *odio habere*, *odisse.* Als ook veetschap, *odium*, *simultas*, *inimicitiae.*

Vegen, b. w. met eenen bezem enz. schoonmaken, *scopis purgare*, ook alleen *purgo*, *avi*, *atum*, *are*; bij *Kiliaan*; *verro*, *verri*, *versum*, *verrere*, *tergo*, *tersi*, *tersum*, *tergere.* Den schoorsteen vegen, *caminum purgare fuligine.* De vijanden uit zee vegen, *mare inimicis purgare.* De schotels vegen, heeft twee beteekenissen, eigenlijk *elavare patinas*; oneig. *vacuare vel vacuefacere patinas*, *omnis comedere.* Vegen is ook zoo veel als zuipen, *immodice bibere*, *vel poto*, *avi*, *atum*, *are.* Ook is iemand vegen, *asperis verbis aliquem carpere vel perstringere.* Van hier: vegen, m. *purgator ops scoparum.* Ook zoo veel als bezem, *scopae*, *arum*, *f. pl.* Het vegen, *purgatio scopis*, *actio verrendi.* Veegsel, *purgamen*, *inis*, *n. purgamentum*, *expurgamentum*, *i*, *n.* Uitgeveegd, v. d. *scopis purgatus*, *a*, *m.* Voorts is vegen in den lagen stijl zoo veel als snijden, *secare*, *scindere.* B. v. iemand door het gezigt vegen, *secare*, *scindere genus vel vultum alicujus vel alicui.* Van hier komt het zamengestelde veegmes bij de smeden voor hoefmes gebruikelijk, *cultrr ungulis equorum scandis inserviens*, ook *culter solearis.*

Veil of klimop, *hedera*, *ae*, *f.* vel *edera*, *ae*; *f.* volgens *Scheller*; *Linnaeus* noemt dien *hedera helix.* Van veil, *hederaceus vel ederaceus*, *a*, *m.* Vol veil, *hederosus vel ederosus*, *a*, *m*; *Kiliaan* zegt *hedera*, *ae*, *m*; *Kiliaan* zegt *hedera*, *ae*, *m*; *harpe.* *uinum vanale indicens*, zoo dit waar zij, komt hiervan bij overdragt het volgende bijw. n. Zamenstell. veilkrans, *corona hederacea.*

Veil, bijv. n. zoo veel als te koop, *venalis*, *is*, *le*; *venum exponens*, *entis*, *e*, *m*; *mercalis*, *is*, *e*, bij *Columella.* Veil hebben, *venale habere.* Veil zijn, *venale esse.* Van hier: veilen, b. w. zoo veel als te koop stellen, *venale proponere*, *venum exponere*, *venditare*, *avi*, *atum*, *are*; bij Ci-

Digitized by Google

Cicero. Van hier: veiling, v. *venditio, onis, f. auctio, onis, f.* Openbare veiling, *venditio sub hasta.* Geveild, v. d. *publice venum expositus, a, m.* Veilbaar, *vendibilis, is, e.* Veildrager, *circitor, oris, m.*

Veilig, bijv. n. en bijw. zeker, *tutus, a, m; securus, a, m; liber, era, erum; incolumis, is, e; apertus, a, m;* dit laatste wordt van een bosch gebruikt, dat open en dus veilig is, daar men veilig door komen kan, *pervius, a, m; patens, entis, omn. g.* Van hier: veiligheid, *securitas, atis, f. incolumitas, atis, f. ratio, natura vel conditio tuta.* Van hier ook veiligen, waarvoor wij meer beveiligen gebruiken, *tutor, atus sum, ari; securum vel liberum reddere, in tuto collocare,* bij *Cicero;* bijw. *tute vel tuto, secure, libere adv.*

Veint, een oud Friesch z. n. zoo veel als jongeling, *adolescens, entis, m. juvenis caelebs.* Verkleinwoord: veintje, *adolescentulus, i, m.*

Veinzen, o. w. bewimpelen, *simulo, avi, atum, are; assimulare, dissimulare,* bij *Cicero; fingo, finxi, fictum, fingere.* Oudtijds had dit woord volgens *Kiliaan* ook de beteekenis van ontsteken, ontbranden, *accendere vel accendi tanquam scintilla e filice excusa,* doch in dezen zin is het verouderd. Van hier: veinzer, m. *simulator, dissimulator, assimulator, insimulator, fictor, oris, m. hypocrita, ae, m.* Veinzing, v. *simulatio, onis, f. dissimulantia, ae, f dissimulatio, adsimulatio, insimulatio, fictio, onis, f.* Veinster, *simulatrix, icis, f.* Geveinsd, v. d. *simulatus, adsimulatus, dissimulatus, insimulatus, fictus, a, m.* Op eene geveinsde wijze, *simulate, adv.* bij *Cicero.*

Vel, o. huid, vacht, *cutis, is, f.* bij *Celsus; pellis, is, f.* bij *Cicero.* Van een schaap, *vellus, eris, n.* Een afgestroopt vel, *exuviae, arum, f. plur. corium, ii, n.* Ook is vel zoo veel als vlies, *membrana, ae, f.* Verkleinwoord: velletje, *cutiuncula, ae, f. pellicula, ae, f. membranula, ae, f.* dat tusschen vel en vleesch is, *intercus, utis, omn. g.* bij *Cicero.* Een vel papier, *folium, ii, n.* Een vel in het oog, *suffusio, onis, f.* Op de melk enz. *crusta, ae, f.* Ook is vel zoo veel als een flordig en kwaadaardig wijf, *mulier sordida ac indolis pravae, turpe scortum, turpis et illepida meretrix,* bij *Kiliaan.* Het vel afstroopen, *exuere pellem vel cutem, excoriare.* Van hier: vellenbereider, m. *coriarius, ii, m.* Vellenverkooper kan men ook door hetzelfde woord overzetten. Vellig, bijv. n. *membranarum plenus, a, um.* Spreekwoorden: ik wilde niet in zijn vel steken, *non illius loco vellem esse.* In een kwaad vel steken, *improspera valetudine uti.* Die naar zijne ouders niet wil hooren, moet naar het kalfsvel hooren, *qui parentum dicto audiens esse non vult, militiam sequi debet.*

Veld, o. een vlak land, *campus, i, m.* ook *rus, ruris, n. ager, agri, m. arvum, i, n.* Een vrij open veld, *pratum, i, n.* Ook eene vlakte, *area, ae, f. aequor, oris, n. planities, iei, f.* Het veld bouwen, *colere rus vel agrum.* Van het veld, *campester et campestris, tis, e; agrestis, is, e; agrarius, a, um; ruralis, lis, le.* Veld van een wapen, *planities vel aequor insignis,* bij *Kiliaan.* Te velde trekken, *prodire in bellum, in pugnam vel aciem, conferre signa, ire vel proficisci in bellum.* Te velde liggen, *esse in castris.* Te huis en te velde, *domi militiaeque, domi bellique.* Veld is ook ruimte of stof in eene rede, *campus, i, m. area, ae, f.* Zamenstell. veldajuin, *bulbus leucanthemus minor, erinthegalum, i, n.* Veldarbeid, *opus rusticum.* Veldartillerie, *tormenta castrensia.* Veldarts, *medicus castrensis.* Veldbakker, bis-

pistor castrensis. Veldbakkerij, *res pistoria castrensis.* Veldbed, *lectus castrensis.* Veldbedje, *lectulus castrensis.* Veldbouw, *cultura agri* ook in een woord *agricultura.* Veldbouwer, *agricola, ae, m. cultor agri.* Veldbijevoet, *artemisia campestris,* anders wild Sint Janskruid genoemd. Veldbies, *juncus campestris.* Veldbloem, *flos agrestis, uralis vel pratensis.* Veldboon, *faba ruralis vel arvalis.* Veldcipres, *chamaepitys, yos, f. vel teucrium chamaepitys,* bij *Linnaeus.* Velddief, *fur frugum.* Velddistel, *serratula arvensis,* bij *Linnaeus.* Veldequipagie, *vasa castrensia, supellex castrensis.* Velderwt, *pisum rurale, campestre vel arvense.* Veldezel, *onager, ri, m.* Veldduif, *palumbus, i, m.* Veldgeest, *daemon ruralis,* bij *Scheller.* Veldgeschrei, *clamor bellicus.* Veldgeschreeuw is hetzelfde, *Kiliaan* zegt *clamor in proelio, classicum, tuba bellica, vox turbae, taratantara.* Veldgeschrei maken, is bij denzelfden *ad arma ciere vel vocare.* Veldgeschut, *tormenta castrensia.* Veldgod, *Pan, deus agrorum.* Veldfluit, *fistula pastoralis vel ruralis.* Velddeun of veldlied, *cantilena pastoralis vel ruralis.* Veldgewas, *planta ruralis, agrestis, campestris vel pratensis.* Veldheer, *praetor castrensis;* ook voor hoofd van een leger, *imperator exercitus, imperator, oris, f. dux exercitus, dux, ducis, m.* Veldheerstent, *praetorium, ii, n.* Veldheerlijk, bijv. n. *imperatorius, a, m; praetorius, a, m.* Veldheersambt, *praetura, ae, f. ducatus, us, m.* bij *Suetonius,* ook wordt dit veldheerschap genoemd. Van hier: veldheerschappij, *summum exercitus imperium.* Veldhoed, *pileus campestris vel ruralis.* Veldhoen, *perdix, icis, f.* Veldhospitaal, *nosocomium castrense.* Veldhoendarm een slag van plant, *alsine segetalis.* Veldhoeder, *custos frugum, ruris vel agrorum.* Veldhut, *casa campestris.* Veldje, *agellus, i, m.* Veldkoets, *lectus vel sponda castrensis.* Veldkrekel, *gryllus campestris vel ruralis vel segetalis.* Veldland zoo veel als weiland, *pascuum, ui, n.* Veldkroppen, *phu minimum,* bij *Kiliaan.* Veldkat, *myosotis,* bij *Linnaeus.* Veldkerk, *templum castrense,* ook *templum in campo situm.* Veldklooster, *coenobium campestre vel in campo situm.* Veldknoflook, *allium veneale,* bij *Linnaeus.* Veldkok, *coquus castrensis.* Veldkool, *brassica campestris,* bij *Scheller.* Veldkers, *cardamine pratensis,* bij *Linn.* Veldkeuken, *culina castrensis.* Veldleger, *castra, castrorum, n. plur.* ook *exercitus qui in castris moratur.* Veldlatuw, *lactuca agrestis vel lactuca scariola,* bij *Linnaeus.* Veldlelie, *lilium campestre vel lilium Martagon,* bij *Linnaeus.* Veldleeuwerik, *alauda campestris, ruralis vel arvalis,* bij denzelfden. Veldlins, *lens ruralis, campestris vel arvalis.* Veldlied, *carmen vel cantilena rusticum vel rustica.* Veldmaat, *mensura agrorum.* Veldmanstrouw een zeker kruid, *eryngium campestris.* Veldmarter, *meles agrestis vel ruralis.* Veldmarschalk, *summus dux exercitus vel summam imperii habens.* Veldmarschalksambt, *munus summi exercitus ducis vel summa imperii.* Veldheelmeester, *chirurgus castrensis.* Veldmeter, *mensor agrorum, decempedator, oris, m.* Veldmeterskunst, *ars metandi campos, geometria, ae, f.* Veldmuis, *mus agrestis vel ruralis, glis, iris, m. nitedula, ae, f* bij *Kiliaan.* Veldmonnik of veldmunnik, *monachus castrensis, frater ordinis mendicantium,* bij *Kil.* Veldmunte, *mentha arvensis,* bij *Linnaeus.* Veldmuzijk, *concentus vel symphonia militaris.* Veldoverste zie veldheer. Veldpaap, *sacerdos castrensis vel militaris.* Ook noemt men al spottende dus eenen veldprediker,

diker, *concionator castrensis vel militaris.* Veldpijp, *fistula pastoralis.* Veldrot of veldrat is hetzelfde als veldmuis. Veldrok, *sagum, i, n.* Veldrokje, *sagulum, i, n.* Veldpost, *cursor publicus apud exercitum.* Veldpostmeester, *magister cursus publici apud exercitum.* Veldpostmeestersambt, *munus magistri cursus publici apud exercitum.* Veldregt, *jus agrorum, jurisdictio agrorum.* Veldregiment, *cohors militum vel turma equitum bello gerendo destinata*, anderen zeggen *legio vel chilias.* Veldroos, *rosa campestris, rosa spinosissima*, ook *anemone sylvestris*, bij *Linn.* Veldsalaad zie veldlatuw. Veldscheerder, *tonsor castrensis*, ook *chirurgus militaris vel castrensis.* Veldslag, *proelium, ii, n. pugna, ae, f. acies, iei, f. certamen, inis, n.* Van eenen veldslag, *proeliaris, is, e.* De uitkomst van eenen veldslag, *casus proelii*, bij *Cicero*; *eventus pugnae*, bij *Caesar.* Een onzeker veldslag, *proelium anceps*, bij *Livius.* Veldslang, *colubrina, ae, f. tormentum colubrinum, tormentum castrense*, is veldstuk, ook *tormentum minus.* Veldteeken, *signum militare. Kiliaan* neemt het ook in den zin van leus, *tessera militaris muta, symbolum mutum.* Veldtogt, *expeditio bellica*, ook *stipendium, ii, n.* bij *Livius.* Veldtuig, *instrumenta bellica, ut tormenta, globi mortiferi &c.* Veldtuigmeester, *rei tormentariae praefectus.* Veldtuigwerker, *rei tormentariae opifex.* Veldvaan of veldvlag, *vexillum, i, n. labarus, i, m. labarum, i, n.* Veldvlugtig, *qui tergum vertit vel fugit*, ook zoo veel als overlooper, *transfuga, ae, m. perfuga, ae, m.* Veldvruchten, *fruges, um, f. fructus campestres vel rurales.* Veldwacht, *statio campestris, excubiae campestres.* Veldwik, *vicia campestris vel ruralis, &c.*

Velge, v. radvelge, *mediolus, i, m. abs, idis, f. curvatura rotae*, bij *Scheller.*

Vellen, b. w. nedervellen, *demolior, itus sum, iri; aequare solo, diruo, ui, utum, uere.* Het wordt vooral van boomen gebruikt, *caedere, sternere.* Iemand vellen is ook zoo veel als iemand doen vallen, *supplantare aliquem.* Ook doodeu, *interficere, occidere aliquem.* Een wild dier vellen, *dejicere feram*, bij *Curtius.* Een oordeel vellen, *ferre judicium.* Het vellen als zelfstandig, *demolitio, onis, f. dirutio, onis, f. caedes, is, f.* bij *Gellius*; *supplantatio, onis, f. interfectio, onis, f.* Geveld, v. d. *solo aequatus, demolitus, dirutus, caesus, stratus, supplantatus, interfectus, occisus.* Van een oordeel, *latus, a, m.* Ook zegt men het geweer vellen, *tela ignivoma manualia demittere.*

Veluw, eene bekende landstreek in Gelderland, *regio Velavica.* Veluwsch, bijv. n. *Velavicus, a, m.*

Vendel en vendrig, zie vaandel en vaandrig bij vaan.

Venafre, eene stad in Italie, *Venafrum, i, n.* bij *Hor.*

Venaissin, een graafschap in Provence eene provintie in het zuidelijk Frankrijk, *comitatus Vindacinus.*

Vendereste, eene kleine stad in Frankrijk, *Vanderesa, ae, f.*

Vendome, eene stad in Frankrijk, *Vindocinum, i, n.*

Vendu, een onduitsch woord, doch al zeer lang in gebruik, zoo veel als verkooping beteekenende, *venditio, onis, f. auctio, onis, f.* Zamenstelling: vendumeester, *venditionum vel auctionum magister vel praefectus.*

Venetie, de hoofdstad van het gemeenebest van dien naam, *Venetiae, arum, f. plur.* Die van Venetie of de Venetianen, *Veneti, orum, f. plur.* De golf van Venetie, *mare Hadriaticum.* Venetiaansch, *Venetus, a, um*; ook vindt men in de opschriften *Venetianus, a, m.*

Venezoen, bij *Kiliaan* venisoen,

o. zoo veel als vleesch van wilde dieren, *caro ferina*, *caro aprugna*, *caro cervina &c.* Zamenstelling: venezoenpastei, *artocreas*, *atis*, *n.* bij *Perſius.*

Venijn, een onduitsch woord van het Fransche *venin*, zoo veel als vergif, *venenum*, *i*, *n. virus*, *i*, *n. toxicum*, *i*, *n.* ook komen *medicina*, *ae*, *f. medicamentum*, *i*, *n.* in dezen zin bij zeer oude schrijvers voor. Vol venijn, *venenoſus*, *a*, *m*; *viroſus*, *a*, *m.* Van hier: venijnig, bijv. n. *venenatus*, *a*, *m*; *virulentus*, *a*, *m.* Eene venijnige tong, *lingua venenata*, *maledica.* Venijnigheid, v. *ratio*, *natura vel conditio venenata*, *virulenta*, *virulentia*, *ae*, *f.* Venijnigen, *veneno*, *avi*, *atum*, *are.* Zamenstell. venijngever, m. *venenator*, *oris*, *m.* Venijngeving, v. *venenatio*, *onis*, *f.* Venijnmenger, m. *veneficus*, *i*, *m.* Venijnmengſter, v. *venefica*, *ae*, *f.* bij *Ovid.*

Venkel, v. een bekend welriekend kruid, *foeniculum*, *i*, *n. foeniculum anethum*, bij *Linnaeus.* Zamenstell. venkelwater, *aqua foeniculi.* Venkelzaad, *semen foeniculi.* Venkelwijn, *marathrites*, *ae*, *m. vinum marathrites*, bij *Colum.* Wilde venkel is bij *Plinius hippomarathrum*, *i*, *n.*

Venlo, eene bekende ſtad in ons land, *Venlona*, *ae*, *f. Venloa*, *ae*, *f.* bij *Hoogſtrat.*

Vennoot, m. een verouderd woord, zoo veel als deelgenoot in den koophandel, *ſocius lucri vel damni.* Van hier: vennootſchap, *ſocietas lucri vel damni.* Ook zoo veel als gild, zie dat woord.

Venne was oudtijds zoo veel als veen.

Venſen, b. w. zoo veel als veinzen.

Venſter, o. eene opening om licht te krijgen, *fenestra*, *ae*, *f.* Verkl. venſtertje, *fenestella*, *ae*, *f.* bij *Colum.* Een glazen venſter, *fenestra vitrea.* Een houten venſter, *fenestra lignea.* Zamenſt. venſtergat, *apertura fenestrae.* Venſterraam, *margo ligneus fenestrae.* Venſterluiken, *valvae fenestrarum vel fenestrae.* Venſterroe of roede, *tranſenna lignea fenestrae*, of liever alleen *tranſenna fenestrae.* Venſterwerk, *opus omne ad fenestram pertinens.* Zamenſtell. venſterziek, bijv. n. *leviter aegrotans.* Venſtërwervel, *epiſtomium fenestrae*, bij *Scheller*; ik zoude liever *obex fenestrae* gebruiken. Venſterglas, *vitrum fenestrale.*

Vent, m. een lomp mensch, *homo ruſticus*, *male moratus*, *incivilis*, ook *homo magnae ſtaturae.* Een aardige vent, *homo facetus.* Ook gebruikt men het woord veint, zie dat woord. Verkleinw. ventje, *homuncio*, *onis*, *m. homunculus*, *i*, *m.*

Ventodon, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Ventodurum*, *i*, *n.*

Venten, b. w. een onduitsch woord voor verkoopen, ook veilen of te koop zetten, *vendo*, *idi*, *itum*, *ere*; *minutatim vendere*, ook *venum exponere.* Van hier: ventbaar, bijv. n. *vendibilis*, *le.* Ventgoed, o. *merx venalis*, bij *Kil.*

Ventjagen, b. w. *pisces in forum piscarium venales adferre.* Van hier: ventjager, *qui pisces in forum piscarium venales adfert.* Ook is ventjagen zoo veel als hier en daar rondzwerven om te verkoopen, *huc illuc merces venales circumferre.* Van hier: ventjager, *circitor*, *oris*, *m.*

Venus, v. de godin der liefde, *Venus*, *eris*, *f.* Ook eene ſter van dien naam, *Venus*, *eris*, *f. ſtella Veneris*, *Hesperus*, *i*, *m. Hesperugo*, *inis*, *f.* bij *Seneca.* Zamenſtell. venusberg, in de ontleedkunde, *mons veneris.* Veleedkunde, *mons veneris.* Veleedkunde, *mons veneris.* Ve

capillus veneris, herba capillaris. Venuskwaal of venusziekte, *lues venerea.* Venusſchelp, *concha veneria, concha veneris, venus*, ook *Venus Dione*, bij *Linnaeus.* Venusſchoen, eene plant, *calceolus marianus, cypripedium, ii, n. cypripedium calceolus*, bij *Linn.* Venuszuster, *dedita vel addicta veneri vel ſerviens veneri.*

Ver of verre, bijv. n. en bijw. afgelegen, *diſtitus, a, m; longinquus, a; m.* Verheid, v. *longinquitas, atis, f.* bijw. *longinque, procul, longe, adv.* Kenigzins ver, *longulus, a, m;* bijw. *longule, adv.* Tot dus ver, *hactenus, adv.* Van ver, *eminus, adv.* Hoe ver? *quatenus, adv. quo usque?* Ver van hier, *procul hinc.*

Veraangenamen, b. en o. w. *jucundo, avi, atum, are;* onz. *jucundor, atus ſum, ari;* of *jucundum ſe reddere vel praebere alicui.*

Veraarden, o. w. *degenero, avi, atum, are.* Veraard, v. d. *degeneratus, a, m; degener, era, erum.*

Verachten, b. w. *contemno, emſi, emtum, emnere, deſpicio, exi, ectum, icere; adſpernor, atus ſum, ari; ſperno, ſprevi, ſpretum, ſpernere.* Verachter, m. *ſpretor, oris, m. contemtor, oris, m.* Verachtſter, v. *contemtrix, icis, f.* Verachting, v. *contemtus, us, m. contemtio, onis, f. deſpicientia, ae, f. deſpicatus, us, m. aſperuatio, onis, f.* bij *Cicero; ſprevio, onis, f.* bij *Livius; deſpectus, us, m. auctor ad herennium.* Verachtelijk, bijv. n. *contemtu dignus, contemnendus, a, m; contemtibilis*, bij *Upiawus; aſpernandus, a, m.* Ook voor gering, *humilis, is, e; vilis, is, e; abjectus, a, m;* bijw. *contemtim*, bij *Liv.* Verachtelijkheid, v. *vilitas, atis, f. humilitas, atis, f.* bij *Scheller.* Veracht, v. d. *contemtus, deſpectus, ſpretus, deſpicatus.* Zamenſtelling: verachtenswaardig, bijv. n. *contemtiane vel contemtu dignus, contemnendus, a, m; ſpernendus, deſpiciendus, aſpernandus.* Verachtenswaardigheid, v. *conditio, ratio vel natura contemnenda alicujus rei.*

Verachteren, o. w. *retardo, avi, atum, are; remoror, atus ſum, ari;* ook *ad pejorem ſtatum redigi.* B. v. zijne zaken zijn zeer verachterd, *res ejus ad multo pejorem ſtatum ſunt redactae.* Van hier: verachtering, v. *retardatio, onis, f. remora, ae, f.* Verachterd, v. d. *retardatus, a, m;* bij *Suetonius;* ook *ad pejorem ſtatum redactus, a, m.* Verschtering, beteekent ook nog verlies, ſchade, *damnum, i, n. noxa, ae, f. detrimentum, i, n.*

Veradelen, zie veredelen.

Veranderen, b. w. anders maken, *muto, avi, atum, are; commutare; immutare; demutare, permutare, ſummutare*, bij *Cicero; transmutare*, bij *Horat. altero, avi, atum, are;* bij *Ovidius; alienare, variare*, bij *Kiliaan; verto, ti, ſum, ere*, bij *Scheller.* Van hier: verandering, v. *mutatio, commutatio, immutatio, permutatio, inverſio, demutatio, ſummutatio, transmutatio, variatio.* Veranderlijk, *mutabilis, is, e; commutabilis.* Ook zoo veel als wispelturig, *levis, mobilis, it, e; inconſtans, antis, omn. g. volubilis, is, e;* b. v. *fortuna volubilis.* Veranderlijkheid, v. *mutabilitas, atis, f, mobilitas, atis, f.* bij *Tacitus; volubilitas, atis, f.* bij *Cicero;* ook *levitas, atis, f. inconſtantia, ae, f.* Veranderlijk, als bijw. *mutabiliter, mobiliter, inconſtanter, adverbia.* Veranderd, v. d. *mutatus, commutatus, immutatus, demutatus, permutatus, ſummutatus, transmutatus, alienatus, variatus, verſus, inverſus, a, m.*

Verantwoorden, b. w. verdedigen, *defendo, endi, enſum, ere*, waarbij men *verbis* voegen kan, ook *dicere cauſam.* B. v. hun is geene gelegenheid gegeven om

zich

zich te verantwoorden, *causam dicendi facultas illis data non est*, bij *Nepos*. Ook zoo veel als ontschuldigen, *excuso, avi, atum, are*; *purgo, avi, atum, are*. Ook rekenschap doen, *rationem reddere alicujus rei*. Verantwoorder, zoo veel als borg, *sponsor, oris, m.* *respondor*, bij *Horatius*. Verantwoording, v. *defensio, onis, f.* *causae dictio, excusatio, onis, f.* *purgatio, onis, f.* ook *apologia, ae*, bij *Kiliaan*. Ter mijner, uwer of zijner verantwoording kan men ook overzetten door, *meo, tuo vel suo periculo*. Verantwoordelijk, bijv. n. *defensionem admittens, excusabilis, lis, le*. Ik ben er verantwoordelijk voor, *hoc meo est periculo*, ook *haec res mihi praestanda est*.

Verarbeiden, b. w. zoo veel als bearbeiden, *elaboro, avi, atum, are*. Ook te veel arbeiden, *nimis laborare*. Ook zich door werken aimatten, *nimio labore se fatigare*. Ook oparbeiden, *laborando consumere*. Ook door arbeiden veranderen, *de novo e laborando mutare vel refingere*. Van hier: verarbeiding, v. *elaboratio, onis, f.* *nimius labor, fatigatio nimio labore, consumtio per laborem, mutatio laborando*. Verarbeid, v. d. *elaboratus, a, m*; *nimio labore defatigatus, laborando consumtus, a, m*; *laborando mutatus vel refictus, a, m*.

Verargeren, zie verergeren.

Verarmen, b. en o. w. arm maken, *paupero, avi, atum, are*; *depauperare, cum acc.* bij *Varro*, *ad inopiam vel ad paupertatem redigere*, onz. *depauperari*, bij *Kiliaan*, *ad inopiam vel paupertatem redigi*. Verarming, v. *defensus ad inopiam*, bij *Scheller*. Verarmd, v. d. *ad inopiam paupertatem vel egestatem redactus, a, m*.

Verbakken, b. w. op nieuws bakken, *recoquo, exi, ctum, quere, de novo coquere*, ook *consumere coquendo*. Verbakken, v. d. *recoctus, coquendo absumtus, a, m*.

Verballasten, b. w. *saburro, avi, atum, are, onerare saburra*, ballasten is meer in gebruik. Verballast, v. d. *saburratus vel saburra oneratus, a, m*. Het verballasten, *saburratio, onis, f.* *oneratio saburra*.

Verban, een oud woord, *anathema, atis, n.* *execratio, onis, f.* *exilium, ii, n.* *proscriptio, onis, f.* bij *Kil.*

Verband, o. verbinding, *obligatio, onis, f.* *foedus, eris n.* Ook is verband, *contextus, us, m.* van eene rede sprekende. Van eene wonde, *ligatura, ae, f.* *vinctura, ae, f.* Van boomen is het *quincuncialis ratio*, bij *Plin.* Zamenstell. verbandbrief, *epistola obligatoria*. Verbandschrift, *scriptum obligatorium*.

Verbannen, b. w. in den eersten zin zoo veel als van de kerk gemeenschap uitsluiten of in den ban doen, *anathemate ferire*, *sacris excludere aliquem, ex sacris arcere sacri*. Voorts in ballingschap zenden, *relego, exterminо, avi, atum, are, proscribo, ipsi, iptum, ibere, ejicere in exilium*, ook *amoveri, expellere, pellere*. B. v. de zorgen verbannen, *pellere curas*. Van hier: verbanner, *proscriptor, oris, m.* bij *Plinius*. Verbanning, v. *exclusio sacris, execratio, onis, f.* *exterminatio, onis, f.* *proscriptio, onis, f.* *ejectio in exilium*, bij *Cicero*. Verbannen, v. d. *anathemate punitus, sacris exclusus, execratus, a, m*, voorts *relegatus, exterminatus, proscriptus, ejectus, amotus, expulsus, pulsus, a, m, exul, ulis, m*.

Verbasteren, o. w. ontaarden, *degenero, avi, atum, are*. Ook wordt het bedrijvend gebruikt voor vervalschen, *adultero, avi, atum, are, fucoram rem corrumpere*, bij *Kiliaan*. Van hier: verbastering, v. *degeneratio, onis, f.* In den tweeden zin, *adulteratio, onis, f.* corruptio, *onis, f.* Verbasterdheid, *status*

Digitized by Google

v. corruptio vel corruptela, ae, f. Verbasterd, v. d. *degeneratus, a, m, degener, era, erum*, ook *adulteratus, corruptus, a, m.*

Verbauereren, een onduitsch, doch in eenige oorden van ons land gebruikelijk woord, voor ontstellen, verschrikken, *terrere, perterrere, terrefacere, attonitum reddere, exanimare aliquem metu.* Verbauereerd, v. d. *territus, perterritus, attonitus, a, m.*

Verbazen, b. w. *terrere, perterrere, exterrere, percellere, stupefacere, expavefacere, terrefacere, attonare aliquem, terrorem injicere vel incutere alicui, consternо, avi, atum, are*, bij *Livius.* Verbazend, *terribilis, lis, le; terrificus, a, m; formidolosus, a, m*, bij *Sallustius.* Verbazing en verbaasdheid, v. *terror, oris, m. stupor, oris, m. consternatio, onis, f. formido, inis, f.* Verbaasd, v. d. *territus, perterritus, terrefactus, attonitus, consternatus, a, m.* bij *Ovid.*

Verbedden, b. w. *mutare lectum, mutare lecto, in alium lectum collocare*, bij *Kiliaan.* Verbedding, v. *mutatio lecti, collocatio in alium lectum.* Verbed, v. d. *mutatus lecto, in alium lectum collocatus, a, m.*

Verbeelden, b. en o. w. zoo veel als afbeelden, *formare, informare, figurare, simulare, fingere, effingere, exprimere, ducere.* B. v. iemand in metaal verbeelden, *ducere aliquem ex aere*, bij *Plin.* Ook. is het zoo veel als inbeelden: zich verbeelden, *imaginor, atus sum, ari; cogitare, in animum inducere, fingere animo, animo concipere, credere, opinari.* Van hier: verbeelding, *forma, ae, f. figura, ae, f. simulamen, inis, n. effigies, iei, f. expressio, onis, f.* in de tweede beteekenis, *imaginatio, onis, f.* bij *Plinius; cogitatio, onis, f. opinio, onis, f.* Verbeelding van zich zelven, *superbia, ae, f. vanitas, atis, f.* Verbeeld, v. d. *formatus, figuratus, simulatus, fictus, effictus, expressus, ductus, a, m*; in den tweeden zin *imaginatus vel imaginarius, a, m.* Verbeeldingskracht, *phantasia, ae, f. facultas imaginandi, vis imaginationis.*

Verbeenen, o. w. *duritiem ossis acquirere, naturam vel duritiem ossis induere.*

Verbeiden, b. w. wachten of vertoeven, *exspecto, avi, atum, are; maneo, si, sum, ere; morari, cunctari, praestolari.* Verbeiding, v. *exspectatio, onis, f.*

Verbergen, b. w. *abdo, idi, itum, ere; celo, avi, atum, are; tego, texi, tectum, tegere; occulto, avi, atum, are; abscondo, ondi, itum, ere; supprimo, essi, essum, imere.* Iets voor iemand verbergen, *celare aliquem aliquid, occultare aliquid alicui.* Van hier: verberger, m. *occultator, oris, m.* Verberging, *occultatio, onis, f. absconsio, onis, f.* Verbergster, v. *receptrix, icis, f.* voornaal wanneer er van gestolen goed gesproken wordt. Verborgen, v. d. *abditus, celatus, tectus, occultatus, absconditus, suppressus, a, m.* Zich verbergen in *latere, latitare, delitescere, oblitescere, illatebrare se*, bij *Gell.*

Verbeteren, b. w. *emendo, avi, atum, are; corrigo, exi, ectum, igere; meliorem reddere, mutare in melius*; in de *Digesten* vindt men ook *melioro, avi, atum, are.* Van hier: verbeteraar, m. *emendator, oris, m. corrector, oris, m.* Verbeteraarster of verbeterster, v. *emendatrix, icis, f.* Verbetering, v. *emendatio, onis, f. correctio, onis, f. mutatio in melius.* Verbeterd, v. d. *emendatus, a, m; correctus, a, m; mutatus in melius, melior redditus, a, m.* Van hier: verbeterlijk, bijv. n. *emendabilis, lis, le; correctionem vel emendationem admittens vel recipiens, correctioni vel emendationi aptus, a, m.* Zamenstell. verbeterhuis,

Digitized by Google

domus correctionis. Verbeteringsmiddel, *via correctionis vel emendationis.*

Verbeuren, o. w. zoo veel als verliezen, *perdo, perdidi, perditum, perdere, amitto, isi, issum, ittere.* Ook zoo veel als in eene boete vervallen, *incurrere multam.* Straf, *poenam.* Schade, *damnum.* Het poorterschap verbeuren, *jus civitatis amittere.* Verbeurd verklaren, *publico, avi, atum, are; confisco, avi, atum, are.* Verbeurte, v. *multa, mulcta, ae, f. multatio, poena, ae, f. publicatio bonorum, confiscatio, onis, f.* Verbeurdverklaring is hetzelfde. Verbeuring is hetzelfde als verbeurte. Van hier: verbeurbaar, *publicandus, confiscandus, a, m; publicationi vel confiscationi obnoxius, a, m.* Verbeurd, v. d. *perditus, amissus.*

Verbeuren, b. w. vertillen, verzetten, *movere aliquid loco, aliquid in alium transferre locum, tollo, sustuli, sublatum, tollere.* Ook zegt men daar is niet aan verbeurd, *nihil interest vel refert,* ook *res vilissima vel nullius pretii est.* Ook door opbeuren zich bezeren, *tollendo se vulnerare.*

Verbezigen, b. w. gebruiken, *utor, usus sum, uti.* Ook zoo veel als door gebruiken verteren, *insumo, umsi, umtum, umere; absumere, consumere, usu;* ook kan men *usu* weglaten. Verbezigíng, *usus, us, m. absumtio, onis, f. consumtio, onis, f.* Verbezigd, v. d. *usu insumtus, absumtus, consumtus, a, m.*

Verbidden, b. w. *precibus flecto, flexi, flexum, flectere; exoro, avi, atum, are; impetrare precibus, deprecor, atus sum, ari.* Van hier: verbidder, m. *exorator, oris, m. deprecator, oris, m.* bij *Cic.* Verbidding, v. *deprecatio, onis, f.* bij denz. Verbeden, *exoratus, a, m.* Verbiddelijk, *exorabilis, lis, le.*

Verbieden, b. w. *interdicere aliquid alicui, veto, ui, itum, are.* Zoo veel als beletten, *prohibeo, ui, itum, ere.* Verbieding of verbod, *interdictio, onis, f. interdictum, i, n. vetitum, i, n.* Verboden, v. d. *interdictus, vetitus, prohibitus, a, m.*

Verbijsteren, b. w. iemand van zijn stuk brengen, *turbo, avi, atum, are vel conturbare aliquem.* Ook zoo veel als woedend maken, *ad insaniam redigere.* Ook tot het uiterste brengen, *ad extremum redigere.* Ook verwoesten, bederven, *perdere, vastare, destruere, depopulari.* Van hier: verbijstering, *turbatio, conturbatio, onis, f.* Ook is verbijstering, *delirium, ii, n. deliramentum, i, n. deliratio, onis, f.* Verbijsterd zijn is ook in dezen zin, *deliro, avi, atum, are.* Verbijsterd, v. d. *turbatus, conturbatus, a, m; ad insaniam redactus, ad extremum redactus, perditus, vastatus, depopulatus,* cindelijk *delirus, a, m.* Ook is verbijstering nog zoo veel als verwoesting, *vastatio, depopulatio, destructio, onis, f.*

Verbijten, b. en o. w. *admordere, demordere, morsu necare,* bij *Kiliaan;* onz. *perdere vel amittere colorem.* Ook zich bedwingen, *temperare se vel cohibere, linguam mordicus rehibere, frenare, continere se mordicus,* bij *Kiliaan.* Verbijting, v. *admorsus, us, temperatio, cohibitio, onis, f. linguae mordicus refrenatio, amissio coloris.* Verbeten, v. d. *admorsus, demorsus, temperatus, a, m; decoloratus, a, m; decolor, oris, omn. g.*

Verbinden, b. w. toebinden b. v. eene wond, *adligo, avi, atum, are; obligare, deligare;* b. v. *vulnus,* bij *Quintilian.* Vast verbinden, *obstringere, adstringere,* bij *Scheller.* Overdragtig maken, *jungere, conjungere, colligere cum aliquo vel cum aliqua re.* Zich onderling verbinden, *se conjungere, se jungere,* ook *jungi, consociare, foederare, jungi, consociare se inviçem, obligare se*

Digitized by Google

fe invicem. Ook. is verbinden zoo veel als verpanden, *pignero vel oppignero, avi, atum, are.* B. v. zijn huis verpanden, *oppignerare domum ſuam vel domum ſuam pignori ponere vel dare.* Ook zoo veel als zijn woord geven, *fidem ſuam adſtringere*, bij *Terentius.* Zich met iemand verbinden, *coire ſocietatem vel inire ſocietatem cum aliquo.* Zich met iemand tot iets verbinden, *inire ſocietatem de aliqua re, rei alicujus vel in rem aliquam.* In het huwelijk verbinden, *matrimonio conjungere.* Verbinden is ook op nieuws vastbinden, *de novo ligare vel religare.* Van hier: verbinding, v. *alligatio, obligatio, deligatio, obſtrictio, adſtrictio, conjunctio, ſocietas, atis, f. conſociatio, onis, f. colligatio, onis, f. pigneratio et oppignoratio.* Verbindnis of verbindtenis, *pactum, i, n. ſocietas, atis, f.* woorts beteekent dit woord hetzelfde als verbinding. Verbonden, v. d. *alligatus, obligatus, deligatus, obſtrictus, adſtrictus, foederatus, junctus, conjunctus, conſociatus, colligatus, pignoratus, oppignoratus;* ook *de novo ligatus, a, m.*

Verbitteren, b. w. bitter maken, *amarum reddere, corrumpere, omni ſuavitate privare;* woorts *acerbo, avi, atum, are; exacerbare, asperare, exasperare.* Voor tergen, *irrito, avi, atum, are.* Ook onz. voor toornig worden, *irasci, exacerbescere, exacerbari.* Verbittering, v. *corruptio, onis, f. acerbatio, exacerbatio, asperatio, exasperatio, irritatio,* ook *indignatio, onis, f. odium, ii, n.* Verbitterd, v. d. *amarus redditus, a, m; corruptus, omni ſuavitate privatus, acerbatus, exacerbatus, asperatus, exasperatus, irritatus, iratus, infenſus, offenſus, a, m; indignatus.*

Verblazen, b. w. door blazen bewegen, *flando loco movere aliquid, flando tollere aliquid.* Ook door blazen veranderen, *flando vel conflando mutare, de novo conflare.* B. v. wij moeten al dat glas verblazen, *omne vitrum illud de novo conflandum vel reflandum nobis eſt.*

Verbleeken, o. w. *pallesco, expallesco, exalbesco, decolorem fieri.* Ook zoo veel als de kleur verliezen, *perdere vel amittere colorem; evanescere.* Verbleeking, v. *actio pallescendi, expallescendi, exalbescendi, amiſſio coloris.* Verbleekt, v. d. *pallidus, evanidus, a, m; obſoletus,* volgens *Kil.*

Verblijden, b. en o. w. blijd maken, *laetum reddo, lactifico, avi, atum, are, hilaro, avi, atum, are; exhilarare, laetitia vel gaudio adficere aliquem.* Zich verblijden, *laetor, atus ſum, ari; gaudeo, gaviſus ſum, gaudere, laetitia adfici, laetum eſſe.* Van hier: verblijding, *exhilaratio, onis, f.* bij *Scheller;* woorts *hilaritas, atis, f. hilaritudo, inis, f.* bij *Plaut. laetitia, ae, f. gaudium, ii, n.* Verblijd, v. d. *exhilaratus, a, m; hilaris, is, e; hilarus, a, m; laetus, a, m.*

Verblijf, o. woning, huisvesting, optrek, *manſio, onis, f. domicilium, ii, n. habitatio, onis, f. commoratio, onis, f.* bij *Kiliaan* heeft het ook de beteekenis van overblijffel, *reliquiae, arum, f. pl.* doch in dezen zin is het verouderd: van hier

Verblijven, o. w. *maneo, manſi, manſum, manere, permanere, habito, avi, atum, are; commoror, atus ſum, ari.* Ook zoo veel als aan iemand overlaten, *compromitto, iſi, iſum, ittere,* bij *Cicero; arbitrio alicujus aliquid permittere.* Verblijving is hetzelfde als verblijf. Verbleven, v. d. *manſus, a, m,* bij *Scheller.* Zamenſtelling: verblijfplaats, m. *ſedes, is, f. habitaculum, i, n. domicilium, ii, n. domus, us, f. ſtatio, onis, f.*

Verblikken, o. w. dit gebruikt men ſomtijds voor verbleeken.

Verblinden, b. w. blind maken, *caeco, avi, atum, are; excae-*

Digitized by Google

care, *obcaecare*, *caecum reddere*, volgens *Scheller*; de dichters gebruiken ook *nubem objicere oculis*, bij *Ovidius*; *perstringere oculos*, *visum vel oculorum aciem*. Verblinding, *obcaecatio*, *onis*, *f. privatio oculorum*, ook gebruikt men *hebetatio*, *onis*, *f.* wanneer zulks door de natuur geschiedt. Ook overdragtig voor verleiden, *in errorem inducere aliquem*. Verblindheid, v. *caecitas*, *atis*, *f.* overdragtig *error*, *oris*, *m.* *ignorantia*, *ae*, *f.* Verblind, v. d. *caecatus*, *excaecatus*, *privatus oculis*, *a*, *m*; *obcaecatus*, bij *Kil.*

Verbloemen, v. w. eigenlijk met bloemen versieren, *ornare floribus*. Overdragtig: bewimpelen, *tego*, *texi*, *tectum*, *tegere*, *contegere*, *obtegere*, ook *obscurare verbis*, *verbis mollioribus ac ingeniosis obvolvere*. Ook versieren, *fingere*. Verbloeming, v. *adornatio floribus*, *obscuratio verbis*, *fictio*, *onis*, *f.* Verbloemd, v. d. *ornatus*, *tectus*, *contectus*, *obtectus*, *obscurus*, *perplexus*, *a*, *m.*

Verbluffen, b. w. iemand door sterke woorden den moed benemen, *protelare aliquem saevis verbis vel dictis*, bij *Terent.* *obruere aliquem verbis*. Verbluffing, v. *actio aliquem saevis dictis protelandi vel obruendi*. Verbluft, v. d. *protelatus vel obrutus verbis*.

Verbod, o. *veritum*, *i*, *n.* *res vetita*, *interdictum*, *i*, *n.* *interdictio*, *onis*, *f.* *prohibitio*, *onis*, *f.* *inhibitio*, *onis*, *f.*

Verbodemen, b. w. in een ander schip overbrengen, *transportare vel transferre in aliam navem*. Wijn verbodemen, *vinum in aliud dolium transfundere*. Ook den bodem vermaken, *reficere fundum*. Verbodeming, v. *transportatio merciem in aliam navem*, *transfusio vini in aliud dolium*, *refectio fundi*. Verbodemd, v. d. *in aliam navem transportatus*, *in aliud dolium transfusus*, *refectus fundo*.

Verboeken, v. *in alium librum transferre vel transscribere*. Verboeking, v. *translatio vel transscriptio in alium librum*. Verboekt, v. d. *in alium librum translatus vel transscriptus*, *a*, *m*.

Verboelen of met eenen basterduitgang verboeleren, b. w. *amoris studio absumere*, *consumere*, *insumere*, *usu veneris prodigere*. Verboeling of verboelering, v. *amoris studio vel usu veneris absumtio*, *consumtio*, *insumtio*, *dilapidatio*. Verboeld, v. d. *amoris studio vel usu absumtus*, *consumtus*, *insumtus*, *dilapidatus*, ook *robus venereis consumtus*.

Verbolgen, bijv. n. en bijw. eigenlijk is het een verleden deelwoord van het werkwoord verbelgen, een oud woord bij *Kilianen* voorkomende in den zin van belgen, *effundere aliquem*, *bilem alicui movere*, *iram alicujus excitare*; dus is verbolgen, *offensus*, *a*, *m*; *iratus*, *a*, *m*; *infensus*, *obiratus*. Verbolgenheid, v. *ira*, *ae*, *f.* *iracundia*, *ae*, *f.* *indignatio*, *onis*, *f.* *furor*, *oris*, *m.* bijw. *irate*, *iracunde*, *indignanter*, *adv.* Verbolgenlijk is hetzelfde.

Verbond, o. *pactio*, *onis*, *f.* *pactum*, *i*, *n.* *foedus*, *eris*, *n.* *conventio*, *onis*, *f.* *conventum*, *i*, *n.* *conventus*, *us*, *m.* *contractus*, *us*, *m.* bij *Kilianen*. Zamenstell. verbondbreker, *n.* *foedifragus*, *i*, *m.* *ruptor foederis*, bij *Liv.* Verbondbreekster, *foedifraga*, *ae*, *f.* *ruptrix foederis*. Verbondsboeken of de boeken van het oude en nieuwe verbond, *libri veteris ac novi foederis sive testamenti*. Verbondsbrief, *tabula foederis*. Genadeverbond, *foedus gratiae*. Verbondbreuk, *violatio foederis*, *foedifragium*, *ii*, *n.* Een verbond maken, *paciscor*, *pactus sum*, *pacisci*, *depacisci*, *pangere foedus*, *concipere vel ferire foedus*, *jungere dextras*, *dextram dextrae committere*, *percutere foedus*, *sociare dextras*, bij *Silius Italicus*. Met ie-

Digitized by Google

iemand, *cum aliquo*, ook *societatem inire cum aliquo*. Verbondmaker, m. *pactor foederis*, ook *pactor*, *oris*, *m.* alleen bij *Cicero*.

Verboorden, b. w. op nieuws boorden, *de novo marginare*, *remarginare*. Verboord, v. d. *de novo marginatus*, *remarginatus*, *a*, *m*.

Verborgen, o. w. zoo veel als borg worden, *spondeo*, *spopondi*, *sponsum*, *spondere*, *cum dat. personae et acc. rei*. B. v. iemand zijnen dienst verborgen, *spondere officium alicui*, ook *obligare se*, *fidem suam obligare*. Verborging, v. *sponsio*, *obligatio*, *fidejussio*, *onis*, *f.* Verborgd, v. d. *sponsus*, *a*, *m*; *obligatus*, *a*, *m*.

Verborgenheid, v. zoo veel als geheim, *mysterium*, *ii*, *n.* *arcanum*, *i*, *n.* *secretum*, *i*, *n.* bij *Ovidius*, Verborgenlijk, *mystice*, *arcane*, *secrete*, *adv.*

Verbosſen, o. w. een verouderd woord, zoo veel als bij iemand misdrijven, *offendere*, *offendere apud aliquem*. Ook in eene boete vervallen, *incidere in mulctam*, ook *infeliciter agere*, *peccare*, bij *Kil.*

Verbotten, b. w. zoo veel als ſtomp maken, *obtusum reddere*, *obtundo*, *udi*, *usum*, *undere*, *hebeto*, *avi*, *atum*, *are*. Verbotting, v. *obtusio*, *onis*, *f.* *hebetatio*, *onis*, *f.* Verbot, v. d. *obtusus*, *a*, *um*; *hebetatus*, *a*, *m*.

Verbouwen, b. w. herbouwen, *reaedifico*, *avi*, *atum*, *are*. Ook door bouwen veranderen, *aedificando mutare*. Door bouwen opmaken, *aedificando dilapidare*. B. v. hij heeft al zijn geld verbouwd, *omnes fortunas aedificando dilapidavit*. Ook door bouwen opmaken, *aedificando consumere*. B. v. men heeft al het hout verbouwd, *omne lignum aedificando consumserunt*. Ook vóór veel koren van het eene of andere ſoort zaaijen, *magnas segetes facere*, bij *Caesar*. Van hier: verbouwing, v. *reaedificatio*, *onis*, *f.* *mutatio aedificando*, *aedificando consumtio*, *cultura*, *ae*, *f.* Verbouwd, v. d. *reaedificatus*, *a*, *m*; *aedificando mutatus*, *aedificando dilapidatus*, *consumtus*, *aedificando cultus*, *a*, *m*.

Verbranden, b. en o. w. door het vuur vernietigen, *cremo*, *avi*, *atum*, *are*; *concremare*, *uro*, *ussi*, *ustum*, *urere*, *deurere*, *adurere*, *comburere*, *exurere*. Tot asch verbranden, *cinefacere*, bij *Lucret.* Onz. door het vuur verteerd worden, *flagro*, *avi*, *atum*, *are*; *conflagrare*, *deflagrare*, *comburi*, *cremari*. Van hier: verbranding, v. *crematio*, *onis*, *f.* *concrematio*, *ustio*, *deustio*, *adustio*, *combustio*, *exustio*, *flagratio*, *conflagratio*, *deflagratio*. Verbrandheid, v. *ardor*, *oris*, *m.* *ambustio*, *onis*, *f.* bij *Kiliaan*; *violatio*, *lusio vel vulneratio per ignem*. Verbrandbaar, bijv. n. *aptus vel idoneus cremando vel comburendo*, *conflagrabilis*, *crematilis*, *lis*, *le*. Verbrander, m. zoo veel als brandſtichter, *incendiarius*, *ii*, *m.* Verbrand, v. d. *ustus*, *deustus*, *adustus*, *combustus*, *exustus*, *flagratus*, *conflagratus*, *deflagratus*, *crematus*, *concrematus*, *a*, *m*. Half verbrand, *semiustus*, *semustus*, *semiambustus*, *semicrematus et semicremus*, *a*, *m*. Verbrandbaarheid, v. *natura vel conditio crematilis*.

Verbraſſen, b. w. door braſſen verteren, *abligurio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *dilapido*, *avi*, *atum*, *are*; *degulo*, *avi*, *atum*, *are*; *absuma*, *umſi*, *umtum*, *umere*. Ook is het een ſcheepswoord, zoo veel beteekenende als de zeilen veranderen, *mutare vel vertere vela*. Van hier: verbraſſing, v. *abliguritio*, *onis*, *f.* *dilapidatio*, *onis*, *f.* *degulatio*, *absumtio*; in den tweeden zin, *mutatio vel conversio velorum*. Verbraſſer, m. *abliguritor*, *oris*, *m.* *dilapidator*, *oris*, *m.* *prodigus*, *i*, *m.* Verbraſt, v. d. *abliguritus*, *dilapidatus*, *absumtus*, *a*, *m*; in de ſcheep-

vaart, *mutatus, inversus, a, m*, van de zeilen sprekende.

Verbreeden, b. w. breeder maken, *latiorem reddere, dilato, avi, atum, are; laxare.* Verbreeding, v. *dilatatio, onis, f. laxatio.* Verbreed, v. d. *latior redditus, dilatatus, a, m; laxatus, a, m.*

Verbreiden, b. w. beteekende voorheen zoo veel als verbreeden, doch in dezen zin is het thans niet meer in gebruik; maar wel in dien van bekend of ruchtbaar maken, *propalo, avi, atum, are; palam facere, vulgare, divulgare, evulgare, pervulgare, disseminare, prosemino, are*, bij *Cicero; publicare, enuntiare, promulgare.* Ook voor groot maken, *celebro, avi, atum, are.* B. v. iemands lof verbreiden, *celebrare laudes alicujus*; ook kan men in dezen zin het woord *praedico, avi, atum, are*, gebruiken. Verbreider, m. *vulgator, oris, m. evulgator, divulgator, disseminator, celebrator, praedicator, oris, m.* bij *Cicero.* Verbreiding, v. *vulgatio, divulgatio, evulgatio, publicatio, promulgatio, celebratio, praedicatio, onis, f.* Verbreid, v. d. *vulgatus, divulgatus, evulgatus, palam factus, publicatus, enuntiatus, promulgatus, celebratus, praedicatus, a, m.*

Verbreken, b. w. *frango, fregi, fractum, frangere, confringere, rumpere, conscindere.* Zoo veel als schenden, *violare.* B. v. zijn woord verbreken, *violare fidem.* Voor afschaffen, *abrogare, annullare, irritum reddere.* B. v. eene wet verbreken, *abrogare legem.* Ook zoo veel als slopen, *demolior, itus sum, iri; destruo, uxi, uctum, uere*, doch men gebruikt in dezen zin meer afbreken. Van hier: verbreker, m. *fractor, oris, m. ruptor, oris, m.* bij *Livius; violator, oris, m. destructor, oris, m. demolitor.* Verbreking, v. *fractio, onis, f. ruptio et ruptura, ae, f. confractio, onis, f. violatio, abrogatio, demolitio, destructio.* Ook beteekent het schade, verlies, *noxa, ae, f. damnum, i, n. jactura, ae, f.* Verbroken, v. d. *fractus, confractus, ruptus, conscissus, violatus, abrogatus, annullatus, destructus, a, m; solutus, a, m.*

Verbrengen, b. w. zoo veel als vervoeren, *transporto, avi, atum, are; transfero, tuli, latum, ferre; transduco, uxi, uctum, uere.* Verbrenging, v. *transportatio, onis, f. translatio, onis, f. transductio, onis, f.* Verbragt, v. d. *transportatus, translatus, transductus, a, m.*

Verbreuwen, b. w. op nieuws breeuwen, *de novo stupa claudere.*

Verbrijzelen, b. w. vermorselen, *dirumpo, upi, uptum, umpere, contero, trivi, tritum, terere; confringo, egi, actum, ingere et diffringere, friare et affriare*, bij *Varro.* Verbrijzeling, v. *diruptio, onis, f. confractio, diffractio, friatio, onis, f. contritio, onis, f.* Verbrijzeld, v. d. *diruptus, contritus, confractus, diffractus, friatus vel fricatus, contritus, a, m.*

Verbrodden, b. w. zoo veel als bederven, *perdo, perdidi, perditum, perdere, corrumpo, upi, uptum, umpere, depravo, avi, atum, are; vitiare, tavi, tatum, are; violare, maculare, dedecorare, dedecustare.* Verbrodder, m. *perditor, oris, m. corruptor, oris, m. depravator, oris, m.* Verbrodding, v. *perditio, onis, f. corruptio, depravatio, vitiatio, violatio, maculatio.* Verbrod, v. d. *perditus, corruptus, depravatus, vitiatus, violatus, maculatus, dedecoratus, dedecustatus, a, m.* Een verbrod huis, *domus male aedificata.* Kleed, *vestis male sartore corrupta.*

Verbroederen, o. w. *fraternitate vel amore vel foedere fraterno conjungi cum aliquo.* B. v. *Batavi nunc amore fraterno vel fraternitate cum Gallis penitus conjuncti sunt.* Verbroedering,

v. conjunctio fraterna. Verbroederd, v. d. *fraternitate conjunctus, a, m.*

Verbroeijen, b. w. *nimis calefacere, nimio calore laedere vel violare, adurere, amburere.* Verbroeijing, v. *nimia calefactio, violatio nimio calore, adustio, amburtio, onis, f.* Verbroeid, v. d. *nimis calefactus, nimio calore laesus, violatus vel corruptus, adustus, combustus, a, m.* Verbroeid hooi, *foenum nimio calore corruptum.*

Verbruiken, b. w. *consumo, umsi, umtum, umere; absumo, umsi, umtum, umere.* Ook voor misbruiken, *abutor, usus sum, uti*, volgens *Scheller.* Ook zoo veel als verslijten, *atterere, conterere, terere.* Verbruiking of het verbruiken, *consumtio, absumtio, onis, f. abusus, us, m. attritio, contritio, onis, f.* Verbruikt, v. d. *consumtus, absumtus, attritus, contritus, tritus, a, m.*

Verbruijen, o. w. een laag woord zoo veel als verbrodden beteekenende, zie dat woord. Het verleden deelwoord verbruid wordt ook gebruikt in de lage taal om den vergrootenden trap aan te duiden: b. v. verbruid leelijk, *teterrimus.* Verbruid stout, *audacissimus.* Ook zegt men verbruijen voor kwalijk zich gedragen, *male se gerere.*

Verbuiken, b. w. bij *Kiliaan nimio cibo aut potu onerare ventrem, saburrare.*

Verbuist, bijv. n. *crapula laborans.*

Verbij, zie voorbij.

Vercelli, eene stad in Italie, *Vercellae, arum, f. pl.* Van die stad, *Vercellensis, is, e*, volgens *Schell.*

Verdadigen is hetzelfde als verdedigen.

Verdagvaarden, b. w. is hetzelfde als dagvaarden: ook gebruikte men oudtijds het werkwoord verdagen in dezen zin.

Verdagen, b. w. was eertijds ook zoo veel als uitstellen, *procrastino, avi, atum, are; protrahere, differre, prorogare.* Ook nog zoo veel als eenige dagen ergens verblijven, *consistere sive manere per aliquot dies*, doch thans zijn deze woorden verouderd.

Verdedigen, b. w. zoo veel als beschermen, *defendo, endi, ensum, endere; defenso, avi, atum, are; tueor, tuitus sum, tueri; propugnare, tutor, atus sum, ari.* Voor het regt verdedigen is, *causam dicere.* Men kan evenwel *defendere* ook in dezen zin gebruiken. Zijn regt verdedigen, *jus suum conservare*, bij *Stratius.* Ook voor regtvaardigen, *justifico, avi, atum, are*, ook *patrocinor, atus sum, ari.* Van hier: verdediger, *defensor, oris, m. tutor, oris, m.* dit laatste komt alleen in de *pandecten* voor, in plaats van *tutor, oris, m. patronus, i, m. causidicus, i, m. propugnator, oris, m.* Verdedigster, v. *defenstrix, icis, f. propugnatrix, icis, f.* Verdediging, v. *defensio, onis, f. tuitio, onis, f. justificatio, propugnatio, onis, f. patrocinium, ii, n.* ook *dictio causae.* Tot verdediging van iemand spreken, *verba facere pro aliquo*, bij *Cicero.* Verdedigd, v. d. *defensus, a, m; defensatus, tutatus, justificatus.* Zamenstell. verdedigingsmiddel, *tutamentum, i, n.* bij *Scheller.* Verdedigingsrede, *oratio defensioni serviens, oratio defensoria.* Verdedigingsschrift of verdedigingschrift, *scriptum defensorium vel defensioni serviens*, ook *defensio scripta.* Verdedigingsstaat, *status defensionis.* Ik twijfel echter of deze zamenstellingen niet te veel naar het Hoogduitsch rieken; liever zegge men: middel van verdediging enz.

Verdeelen, b. w. zoo veel als scheiden, deelen, *divido, visi, visum, videre, distribuo, ui, utum, uere; partior, itus sum, iri; dispertio, ivi, itum, ire et dispertior, itus sum, iri.* Voor scheiden is het *dirimo, emi, emtum, imere; discrimino, avi, atum, are.* Overal verdeelen is *spargo, sparsi, sparsum, spargere.* Afzonderen, *secernere, separare, distinguere,*

disſociare. Verdeeler, m. *diviſor, oris, m. distributor, oris, m. partitor, oris, m. dispertitor, oris, m.* Verdeeling, v. *diviſio, onis, f. distributio, onis, f. partitio, onis, f. diviſus, us, m.* bij *Liv.* Verdeelſter, v. *femina rem dividens, distribuens vel partiens.* Verdeeld, v. d. *diviſus, a, m, distributus, a, m, partitus, a, m; et disperitus, a, m.* Van hier verdeeldheid, zoo veel als oneenigheid, *diviſio, onis, f. diſſenſus, us, m. diſſenſio, onis, f. diſſidium, ii, n. discordia, ae, f. ſchisma, atis, n.* dit laatſte is een Grieksch woord. Verdeeldelijk of verdeeldbaar, bijv. n. *dividuus, a, m.* Verdeelbaarheid, v. *natura, ratio vel conditio dividua,* ook vindt men *dividuitas, atis, f.* bij *Cajus, J. C.*

Verdek, o. het dek van een ſchip, *conſtratum, i, n. tabulatum, i, n.* Bij *Kiliaan* vindt men het werkwoord verdekken, *pertegere, contegere, abdere, velare et retegere;* en verdekſel, *tegumen, velamen,* hier voor gebruiken wij thans liever bedekken.

Verdelgen, b. w. uitroeijen, vernielen, te niete doen, *deleo, evi, etum, ere; aequare ſolo, aboleo, evi, etum, ere; exſtinguo, inxi, inctum, inguere, exſtirpo, avi, atum, are, tollo, ſuſtuli, ſublatum, tollere,* bij *Scheller.* Van hier: verdelger, m. *deletor, oris, m. abolitor, oris, m. exſtinctor, oris, m.* bij denzelfden. Verdelgſter, v. *deletrix, icis, f.* bij denzelfden. Verdelging, v. *deletio, onis, f. abolitio, exſtinctio, exſtirpatio, ſublatio,* bij denzelfden. Verdelgd, v. d. *deletus, abolitus, exſtinctus, exſtirpatus, ſublatus, a, m,* alle bij *Scheller.*

Verdemoedigen, b. w. zoo veel als verootmoedigen, vernederen, *humilio, avi, atum, are aliquem, animum alicujus demittere, frangere aliquem,* bij *Cicero, deprimere aliquem,* bij denzelfden. Verdemoediging, v. *humiliatio, onis, f. demiſſio animi.* Verdemoedigd, v. d. *humiliatus, a, m; demiſſus, fractus, depreſſus,* waarbij men ook *animo* voegen kan.

Verdempen, b. w. een veronderd w. bij *Kil.* zoo veel beteekenende als ſtikken, *ſuffoco, avi, atum, are.* Uitblusſchen, *extinguere.* Ook verkwisten, *abligurire, decoquere.*

Verdemſteren, een geheel veronderd woord, zoo veel als verdonkeren, *obſcurare.*

Verdenken, b. w. verdacht houden, *ſuſpectum habere, ſuſpicor, atus ſum, ari; ſuſpecto, avi, atum, are,* bij *Terent. ſuſpicare aliquem,* bij *Sall.* Verdenken is ook zoo veel als uitdenken, zie dat woord. Van hier: verdenking, v. *ſuſpicio, onis, f.* Verdacht, v. d. *ſuſpectus, a, m,* bij *Cic.* Verdacht zijn, *in ſuſpicionem cadere.* Verdachtheid, v. *ſuſpicio, onis, f.* Ook zoo veel als mistrouwen, *diffidentia, ae, f.* Ergens op verdacht zijn, *intentum eſſe alicui rei.* Ook vindt men bij *Hoogſtraten* verdachtelijk, bijv. n. *ſuſpicioſus, a, m;* en het bijw. *ſuſpicioſe,* bij *Cic.*

Verder, bijv. n. de vergrootende trap van ver, *ulterior, or, us,* bijw. *ulterius, adverb. porro, amplius, inſuper, praeterea.* Ook is verder als bijv. n. zoo veel als overig, *reliquus, a, m; caeterus, a, m.* B. v. morgen zal ik u over de verdere zaken onderhouden, *cras de reliquis vel caeteris tecum colloquar.*

Verdertelen, een oud o. w. *lascivia corrumpi.* B. v. die jonge is geheel verderteld, *puer iſte lascivia omnino corruptus eſt.*

Verderf, o. zoo veel als ſchade, *damnum, i, n. noxa, ae, f. detrimentum, i, n.* B. v. tot verderf van den koophandel, *in damnum mercaturae.* Voor ondergang, *exitium, ii, n. pernicies, iei, f. interitus, us, m.* Voor verwoesting, *ruina, ae, f. vaſtatio, onis, f. vaſtitas, atis, f. deſtructio, onis, f. everſio, onis, f. ſubverſio,*

Digitized by Google

onis, *f.* Voor bederf, *vitium*, *ii*, *n. corruptio*, *onis*, *f. corruptela*, *ae*, *f. depravatio*, *onis*, *f.* Van een ondeugend mensch zegt men ook *pestis*, *is*, *f.* B. v. hij is een verderf voor den ſtaat, *pestis est reïpublicae.* Verderf in het gebeente, *caries ossium*, bij *Celſus*; van hier:

Verderven, b. en o. w. *damno*, *noxa vel detrimento adficere.* Te gronde brengen, *perdere vel pessumdare aliquem*, *evertere aliquem.* Verwoesten, *vasto*, *avi*, *atum*, *are*; *destruo*, *uxi*, *uctum*, *uere*, *evertere*, *subvertere*, *populari.* Voor bederven, *corrumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere*, *depravo*, *avi*, *atum*, *are*; onz. *corrumpi*, *depravari*, ook *perire*, *interire*, *pessum ire*, *vitiari.* Van hier: verderver, m. *qui aliquem damno*, *noxa vel detrimento adficit*, *perditor*, *oris*, *m. eversor*, *oris*, *m. vastator*, *oris*, *m. destructor*, *oris*, *m. populator*, *oris*, *m. corruptor*, *oris*, *m.* Verderfſter, v. *corruptrix*, *icis*, *f. perditrix*, *icis*, *f.* bij *Tert.* Ook kan men zoo wel voor verderver als verderfſter ſomtijds gebruiken, *pestis*, *is*, *f. pernicies*, *iei*, *f.* B. v. een bederver of bederfſter van de jeugd, *juventutis pernicies vel pestis.* Verderving is hetzelfde als verderf. Verdorven, v. d. *damno*, *noxa vel detrimento adfectus*, *perditus*, *a*, *m*; *pessumdatus*, *eversus*, *subversus*, *vastatus*, *populatus*, *corruptus*, *depravatus*, *vitiatus.* Van hier: verderfelijk, *damnosus*, *a*, *m*, *noxius*, *a*, *m*, *nocens*, *entis*, *omn. g. detrimentosus*, *a*, *m*; *exitialis*, *lis*, *le*, *exitiosus*, *a*, *m*, *pernicialis et perniciosus*, *a*, *m.* Ook aan verderf onderworpen, *corruptibilis*, *lis*, *le*, bij *Lactantius*, *corruptioni obnoxius*, *a*, *m*, bijw. *perniciose*, *exitiose*, *adv.* Van hier: verderfelijkheid, v. *ratio*, *conditio vel natura corruptioni obnoxia*, men vindt bij *Tertullianus corruptibilitas*, *atis*, *f. Kiliaan* verklaart het ook door *perditio*, *onis*, *f. exitium*, *ii*, *n.* Verderveling, is bij denzelfden *indulgentia depravatus*, *nepos*, *otis*, *m. filius perditus.*

Verdichten, b. w. verzinnen, bedenken, *fingo*, *finxi*, *fictum*, *fingere*, *confingere*, *comminiscor*, *entus sum*, *inisci*, bij *Cicero*, *commentor*, *atus sum*, *ari*, bij *Plautus*, *effingere*, ook *excogito*, *avi*, *atum*, *are.* Leugenachtig verdichten, *mentior*, *itus sum*, *iri.* Van hier: verdichter, m. *fictor*, *oris*, *m. confictor*, *effictor*, *commentor*, *oris*, *m. excogitator.* Verdichting, v. *fictio*, *onis*, *f. confictio*, *commentum*, *i*, *n. figmentum*, *i*, *n.* bij *Scheller*, *excogitatio*, *onis*, *f.* Verdichtſel, o. *commentum*, *i*, *n. figmentum*, *i*, *n. fictio*, *onis*, *f. fabula*, *ae*, *f. res animo inventa*, bij *Cicero.* Verdichtſeltje, *fabella*, *ae*, *f.* Verdichtſelachtig, bijv. n. *fabularis*, *is*, *e*, bij *Suston.* Verdichtſelachtigheid, v. *fabuloſitas*, *atis*, *f.* bij *Plinius.* Verdichtſelkunde, v. *mythologia*, *ae*, *f.* Verdicht, v. d. *fictus*, *confictus*, *effictus*, *commentus*, *excogitatus*, *a*, *m.*

Verdienen, b. w. zich waardig maken, *mereo*, *ui*, *itum*, *ere*, *mereor*, *itus sum*, *eri*, *commereo*, *promereo et promereôr*, *aliquid*, ook *se dignum reddere aliqua re.* Ook is verdienen zoo veel als winst doen, *lucrifacere*, *lucrari.* B. v. er is niets te verdienen, *nihil lucrandum est*, Verdienen is ook waardig zijn, *dignum esse.* B. v. gij verdient, dat men u prijze, *dignus est ut lauderis.* Wel verdienen bij iemand, *bene mereri de aliquo.* Dank bij iemand verdienen, *gratiam parare apud aliquem*, bij *Livius.* Den kost verdienen, *victum parare.* B. v. waarmede verdient gij den kost? *quo tibi victum paras?* Van hier: verdienſte, v. *meritum*, *i*, *n. promeritum*, *i*, *n.* Ook zoo veel als waardigheid, *dignitas*, *atis*, *f.* Naar verdienſte, *pro merito*, *digne*, *jure merito*, ook *pro dignitate.* Verdienſtelijk of verdienſtig,

Digitized by Google

stig, bijv. n. *meritum continens*, ook wel *dignus praemio vel mercede*. Verdienstelijk handelen, *bene merere*, *bene mereri*, *bene promerere*, *bene promereri*. Jegens iemand, *de aliquo*, *erga aliquem vel in aliquem*. Verdienstelijkheid, v. *ratio*, *conditio vel natura rei meritum continens*, bij *Schell.* ook *mercede vel praemio digna*. Verdiend, v. d. *meritus*, *commeritus*, *promeritus*, *a*, *m*, *dignatus*, *a*, *m*, bij *Silius Italicus*. Verdienstvol, *plenus meritorum*. Van een mensch sprekende kan men ook zeggen, *valde meritus*, *bene meritus*, *optime meritus*, *meritissimus*, *a*, *m*, *in inscriptionibus*, *meritis insignis*, *eminens vel fulgens*, bij *Scheller*.

Verdiepen, b. w. dieper maken, *profundius reddere vel facere aliquid*, *deprimo*, *essi*, *essum*, *imere*, bij *Schell.* In de schilderkunst is verdiepen, *colores picturae austeriores reddere*, bij *Plinius*. Ook zoo veel als uitholen, *excavo*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: verdieping, v. *actio reddendi vel faciendi aliquid profundius*, *depressio*, *onis*, *f.* In de schilderkunst, *actio colores austeriores reddendi*. Voor uitholing, *excavatio*, *onis*, *f.* Van een huis, *tabulatum*, *i*, *n. contignatio*, *onis*, *f.* bij *Vit.* Verdiepingen in een huis maken, *contabulare*, *contignare*. Een huis met vijf verdiepingen, *domus quinque tabulatis instructa*. Verdiept, v. d. *profundior factus vel redditus*, *a*, *m*, *depressus*, *a*, *m*, *colore austerior redditus*, *a*, *m*, *excavatus*, *a*, *m*.

Verdieren, b. w. dierder maken, *carius reddere aliquid*, ook onz. *carius fieri*, voorts *licitor*, *atus sum*, *ari*, *liceri*, *augere pretium*, *pretium intendere*, *vincere licitatione*, *amplius licitari*. Verdierder, m. *licitator*, *oris*, *m*. Verdiering, *actio carius reddendi*, ook *carius fiendi*, *augmentum pretii*, *intensio pretii*. Verdierd, v. d. *carior redditus*, *carior factus*, *auctus pretio*. Men vindt bij *Kiliaan* het zamengestelde woord verdierpenningen, *nummi auctionarii*.

Verdijken, b. w. den dijk vermaken, *reficere vel reparare aggerem*. Ook met eenen dijk verzien, *aggere instruere vel munire*, ook *denuo vel denovo munire aggere*. Van hier: verdijking, *reparatio aggeris*. Verdijkt, v. d. *novo aggere instructus vel munitus*, *a*, *m*.

Verdikken, b. en o. w. dikker maken, *denso*, *avi*, *atum*, *are*, *spisso*, *avi*, *atum*, *are*, *condenso*, *avi*, *atum*, *are*, *densiorem reddere vel spissiorem facere*. Ook is het onzijdig, zoo veel als dik worden, *densari*, *condensari*, *spissari*, *spissescere*, *densescere*, bij *Cicero*. Van hier: verdikking, v. *densatio*, *onis*, *f. condensatio*, *spissatio*, volgens *Scheller*. Verdikt, v. d. *densatus*, *condensatus*, *spissatus*, *a*, *m*. Zamenstell. verdikstof, *spissamentum*, *i*, *n*. bij *Hoogstraten*.

Verding, o. voorheen beteekende dit woord verhuring, *conductio*, *onis*, *f. redemtio*, *onis*, *f. locatio*, *onis*, *f.* doch in dezen zin is het verouderd: thans is het zoo veel als beding, voorwaarde, *pactum*, *i*, *n. conditio*, *onis*, *f.* zoo het afstammende

Verdingen, b. w. *conducere*, *redimere*, *locare*, *elocare*, thans *paciscor*, *pactus sum*, *pacisci*, *condicere*. Verdinging is hetzelfde als verding.

Verdobbelen, b. w. door dobbelen verkwisten of verliezen, *alea dilapidare vel alea amittere*. Verdobbelaar, m. *dilapidator alea*. Verdobbeling, v. *dilapidatio aleâ*. Verdobbeld, v. d. *alea dilapidatus*, *alea amissus*, *a*, *m*.

Verdoemen, b. w. veroordeelen, *damno*, *avi*, *atum*, *are*, *condemno*, *avi*, *atum*, *are*. Iemand ter dood verdoemen, *damnare vel condemnare aliquem capitis vel capite*. Bij de godgeleerden is verdoemen, *ad aeternam poenam damnare vel ad poenam tar-*

tartaream, ad tartara detrudere, damnare ad vitam in tartaris degendam, ad infelicitatem aeternam damnare. Van hier: verdoeming, v. *damnatio, condemnatio, onis, f.* Verdoemenisse is, eigenlijk hetzelve, doch het wordt meest door de godgeleerden gebruikt in den zin van de veroordeeling tot de helsche straffen, *damnatio ad infelicitatem aeternam.* Verdoemer, m. *damnator, oris, m. condemnator, oris, m.* bij *Tertullian.* Verdoemd, v. d. *damnatus, condemnatus, a, m.* Van hier ook verdoemelijk, *damnandus, condemnandus, a, m; damnabilis, lis, le,* bij *Sidon. condemnabilis, lis, le,* bij *Palladius; damnatione vel condemnatione dignus, a, m.* Verdoemelijkheid, v. *conditio, ratio vel natura damnanda vel condemnanda.* Ook gebruikt men het v. d. verdoemd voor zeer slecht: b. v. van menschen sprekende, hij is een verdoemde vent, *sceleratus, scelestus, improbus, pravus vel malus ille est.* Het zamengestelde verdoemenswaardig is hetzelfde als verdoemelijk.

Verdoen, b. w. zoo veel als herdoen, *de novo facere, reficio, eci, ectum, icere.* Iets tot zijn verdoen houden, *aliquid usui suo servare.* Ook beteekent het zoo veel als bederven, *corrumpere, perdere, vastare.* Ook verkwisten, *dilapidare, consumere, absumere, abuti.* Ook zoo veel als ombrengen, *interficere, occidere.* Zich zelven verdoen, *manus violentas sibi adferre, sibi mortem consciscere, se ipsum perdere, necare, interimere.* Van hier: verdoener of verdoender, m. *corruptor, oris, m. vastator, oris, m. perditor, oris, m.* Voor verkwister, *dilapidator, oris, m. nepos, otis, m. prodigus, i, m. consumtor, absumtor, oris, m.* Verdoening, v. *refectio, onis, f.* Ook voor verkwisting, *dilapidatio, onis, f. consumtio, absumtio.* Verdoenlijk, bijv. n. *prodigus, a, m; profusus, a, m.* Verdoenlijkheid, v. *prodigentia, ae, f. profusio, onis, f.* volgens *Kil.* Verdaan, v. d. *refectus, a, m;* voorts *corruptus, a, m; vastatus, perditus,* ook *interfectus, occisus, necatus, interemtus, a, m;* ook nog *dilapidatus, consumtus, absumtus.*

Verdolen, o. w. zie dwalen.

Verdompen, b. w. een veronderd woord bij *Kiliaan* voorkomende in den zin van *suffoco, avi, atum, are; extinguo, inxi, inctum, inguere.*

Verdonderen, b. w. *attono, ui, are,* bij *Ovidius.* Verdonderd, v. d. *attonitus, a, m.* Ook zonde men het voor overdonderen kunnen gebruiken, *tonante voce os alicui obturare vel ad silentium redigere aliquem.* Voor verdonderen bij *Hoogstrat.* voorkomende gebruiken wij meer bedonderen.

Verdonkeren, b. w. verduisteren, *obscuro, avi, atum, are; inobscurare, inumbrare, offuscare, obnubilare, offundere tenebris.* Ook voor verbergen, *supprimo, essi, essum, imere, occulto, avi, atum, are; celo, avi, atum, are.* Van hier: verdonkering, v. *obscuratio, onis, f. inumbratio, onis, f. offuscatio, onis, f. obnubilatio, onis, f.* Voor verberging, *suppressio, onis, f. occultatio, celatio.* Verdonkerd, v. d. *obscuratus, inobscuratus, inumbratus, offuscatus, obnubilatus, tenebris offusus;* ook in den tweeden zin, *suppressus, occultatus, celatus, a, m.* Ook is verdonkeren onzijdig, *obscurari, offundi tenebris, nubibus obduci, nubilum fieri.*

Verdoopen, b. w. den naam veranderen of eenen anderen naam geven, *mutare nomen, alterum nomen indere.* Verdooping, v. *mutatio nominis.* Verdoopt, v. d. *alio nomine insignitus, nomine mutatus, a, m.*

Verdooven, b. en o. w. doof maken, *exsurdo, avi, atum, are; surdum reddere, audiendi facultate aliquam privare;* onz.

ex

exſurdari, *ſurdum fieri*, *obſurdeſcere*. Ook is het *torpere*; b. v. mijne vingers verdooven door de koude, *digiti mihi frigore torpent*. Ook zoo veel als uitdooven, *exſtinguo*, *inxi*, *inctum*, *inguere*, ook onz. *exſtingui*. B. v. het vuur verdooft, *ignis exſtinguitur*. Van hier: verdooving, v. *exſurdatio*, *onis*, *f.* *actio ſurdum reddendi*, *privatio facultatis audiendi*, ook *torpor*, *oris*, *m.* *exſtinctio*, *f.* Verdoofd, v. d. *exſurdatus*, *a*, *m*; *ſurdus*, *a*, *m*; *ſurdus redditus vel factus*, *audiendi facultate privatus*, *torpidus*, *a*, *m*; *exſtinctus*, *a*, *m*. Ook kan men verdooven onz. gebruiken voor de kleur verliezen, *perdere vel amittere colorem*, *marcescere*, het geen dan veel overeenkomst heeft met het volgende

Verdorren, o. w. dor worden, *aresco*, *ui*, *escere*, *exarescere*, *perarescere*, *inarescere*, *areſio*, *actus ſum*, *ieri*, *ſiccari*, *exſiccari*, *ſiccescere*, *exſiccescere*, volgens *Scheller*. Van hier: verdorring, v. *abitus humoris*, *arefactio*, *onis*, *f.* *exſiccatio*, *ſiccatio*, *onis*, *f.* Ook zoo veel als de dorheid zelve, *ariditas*, *atis*, *f.* *ſiccitas*, *atis*, *f.* Verdord, v. d. *aridus*, *a*, *m*, *arefactus*, *a*, *m*, *ſiccatus*, *exſiccatus*. Verdordheid, v. *ariditas*, *atis*, *f.* *ſiccitas*, *atis*, *f.* Verdorren is ook nog zoo veel als verwelken, *marceo*, *ui*, *ere*, *marcesco*, *escere*. Verdorring, v. *marcor*, *oris*, *m.* Verdord, v. d. *marcidus*, *a*, *m*.

Verdorsten, b. en o. w. *ſiti enecare aliquem*, *exſtinguere aliquem ſiti*, onz. *enecari*, *perire vel exſtingui ſiti*. Verdorsting, *enecatio vel exſtinctio ſiti*, ook *interitus ſiti*. Verdorst, v. d. *ſiti enecatus*, *mortuus*, *exſtinctus*, *a*, *m*.

Verdouwen, is hetzelfde als verduwen.

Verdraaijen, b. w. verkeerd draaijen, *diſtorqueo*, *erſi*, *erſum*, *ere*, *detorquere*, *depravo*, *avi*, *atum*, *are*, *perverto*, *erti*, *erſum*, *ertere*. B. v. de leden verdraaijen, *diſtorquere artus*, *Seneca* gebruikt ook *exterquere articulum*. Overdragtig zegt men de woorden verdraaijen, *depravare*, *detorquere*, *pervertere ſenſum verborum*. Verdraaijer van woorden of woordenverdraaijer, *depravans*, *detorquens vel pervertens verba*. Verdraaijing, v. b. v. van eenen ſleutel, *detortio*, *onis*, *f.* doch, dewijl dit woord mogelijk bij de ouden niet voorkomt, kan men zeggen *circumactio vel converſio vitioſa vel mala*. Van de oogen of leden, *diſtortio*, *onis*, *f.* Van het regt verſtand enz. *depravatio*, *onis*, *f.* *perverſio*, *onis*, *f.* Verdraaid, v. d. *diſtortus*, *detortus*, *depravatus*, *perverſus*, *a*, *m*, bijw. *perverſe*, *prave*.

Verdrag, o. verding, verbond, overeenkomſt, *pactum*, *i*, *n.* *pactio*, *onis*, *f.* *conventus*, *us*, *m.* *conventum*, *i*, *n.* *conventio*, *onis*, *f.* bij *Tacit.* *compoſitio*, *onis*, *f.* bij *Caeſar*, *contractus*, *us*, *m.* *conditio*, *onis*, *f.* *transactio*, *onis*, *f.* alle bij *Ulpian.* *foedus*, *eris*, *n.* Ook voor beding, *ſtipulatio*, *onis*, *f.* Voor verzoening, *conciliatio*, *onis*, *f.* Ook voor eendragt, *concordia*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*. Van hier: verdragen, o. w. in den zin van een verdrag maken, *paciſcor*, *pactus ſum*, *paciſci*, *pactionem facere*, *contrahere cum aliquo*, bij *Cic. transigere*, bij denzelfd. Bij *Kiliaan* heeft het ook de beteekenis van een verſchil afdoen, *controverſiam decidere*, *convenire litem mutuo conſenſu*, *dirimere*, *pacem facere*. Iemand die een verdrag maakt, *pactor*, *oris*, *m.* *transactor*, *oris*, *m*.

Verdragen, b. w. van eene plaats naar eene andere dragen, *transfero*, *transtuli*, *translatum*, *transferre alio*, *alio deferre*. Ook zoo veel als naar eene verkeerde plaats brengen, *in alienum transferre locum*. Ook heeft dit woord de beteekenis van lijden, dulden, *patior*, *paſſus ſum*, *pati*, *tolero*, *avi*, *atum*, *are*, *perpeti*, *perferre*, *ſuſtinere*, *perdurare*. Van hier: verdra-

draging, *translatio, onis, f.* in de tweede beteekenis *perpessio, onis, f. toleratio, onis, f. tolerantia, ae, f.* lete met verdrag doen, als *agere vel facere aliquid moderate, patienter, cum festinatione.* Verdragelijk, bijv. n. en bijw. *patibilis, is, le; tolerabilis, is, e,* bij *Cicero;* bijw. *tolerabiliter, adv.* bij *Colum.* verdragelijkheid, v. *tolerantia, ae, f. patientia, ae, f.* verdraagzaam, *patiens, entis, gen. tolerabilis, lis, le;* verdraagzaamheid, v. *patientia, ae, f. tolerantia, ae, f. toleratio, onis, f.* bij *Cicero;* verdragen, v. d. *passus, a, m, perpessus; toleratus;* in de eerste beteekenis is het *translatus in alium locum* of *in alienum locum.*

Verdrenken is hetzelfde als verdrinken.

Verdriet, o. zoo veel als moeijelijkheid, *molestia, ae, f.* B. v. iemand verdriet aandoen, *molestiam exhibere alicui vel adferre alicui, molestia aliquem adficere, aegre facere alicui, vexare aliquem,* bij *Scheller.* Ook hartzeer, *dolor, oris, m.* B. v. dit doet mij verdriet, *hoc mihi dolori est.* Ook verveling, *taedium, ii, n.* bij *Quintilianus.* Walg, *fastidium, ii, n. satietas, atis, f.* Zijn verdriet verkroppen, *devorare molestiam;* verdriet kan men ook somtijds door *luctus, us, m.* overzetten: b. v. iemand in verdriet brengen, *detrudere aliquem in luctum.* Ook is het oneenigheid, twist, *rixa, ae, f. lis, litis, f.* B. v. laten wij toch geen verdriet te zamen hebben, *ne rixa vel lis inter nos sit;* verdriet hebben is ook nog *pigere.*

Verdrieten, o. w. dit woord wordt meest onpersoonlijk gebruikt, *taedet, pertaedet, distaedet, piget.* Bij v. het verdriet mij te leven, *taedet me vitae.* Het verdriet mij zeer, *pertaedet me.* Ook wordt het gebruikt als bedrijvend: iemand verdrieten, is zoo veel als iemand verdriet aandoen, *fastidium, taedium vel molestiam movere alicui, molestium adferre alicui, indignationem movere alicui, stomachum movere.* Ook zegt men: die zaak verdriet mij, *hoc mihi molestum est, molestiam adfert vel parit vel molestiae est vel ingratum est, aegre vel molestе fero,* bij *Scheller;* van hier: verdrietig, bijv. n. *taedio sus, a, m, fastidiosus, a, m, molestus, a, m, ingratus, a, m, taedio afficiens.* Ook heeft verdrietig de beteekenis van gemelijk, *morosus, a, m, difficilis, lis, le, tristis, is, e,* ook nog *iratus, a, m, stomachosus, a, m.* B. v. hij ziet er verdrietig uit, *similis irati est, speciem irati habet, videtur esse stomachosus,* bijw. *taediose, fastidiose, moleste, ingrate, difficulter, morose, irate;* verdrietelijkheid, v. is hetzelfde als verdriet: verder ook van eenen mensch sprekende, *morositas, atis, f. tristitia, ae, f. difficultas, atis, f.* verdroten, *pertaesus, a, m.*

Verdrijven, b. w. verjagen, *pello, pepuli, pulsum, pellere, depellere; expellere, propellere, fugo, avi, atum, are.* Den vijand verdrijven, *propellere vel propulsare hostem,* ook *profligare.* De vrees verdrijven, *discutere metum.* De koorts, *pellere febrim.* De dragt verdrijven, *abigere partum vel expellere partum.* Zorgen verdrijven, *pellere curas.* Den tijd verdrijven, is zoo veel als den tijd verkorten, *fallere tempus, temporis taedium excutere, traducere tempus;* van hier: verdrijver, m. *expulsor, oris, m. depulsor, fugator,* bij *Tertull.* verdrijfster, v. *expultrix, icis, f. fugatrix, icis, f.* bij *Tertull.* verdrijving, v. *pulsio, depulsio, expulsio, propulsio, propulsatio, profligatio, discussio, onis, f. discussus, us, m.* verdreven, v. d. *pulsus, depulsus, expulsus, fugatus, propulsus, propulsatus, profligatus, discussus, a, m.*

Verdringen, b. w. uit zijne plaats dringen, *premendo loco movere,*

Digitized by Google

pellere, *depellere*, *demovere*, *submovere*, *deturbare*, *extrudere*. Ook door sterk dringen dooden, *nimium premendo enecare*. B. v. in dat oproer zijn tien menschen verdrongen, *in tumultu isto decem homines nimium premendo interierunt vel oppressi sunt*; verdringing, v. *depulsio*, *onis*, *f.* *submotus*, *us*, *m.* *oppressio*, *onis*, *f.* verdrongen, v. d. *premendo loco motus*, *pulsus*, *depulsus*, *submotus*, *deturbatus*, *extrusus*, *a*, *m*, ook *nimium premendo enecatus vel oppressus*, *a*, *m*; verdrongen is ook zoo veel als naauw, bekrompen, *arctus*, *a*, *m*, *angustus*, *a*, *m*.

Verdrinken, b. en o. w. door het water doen omkomen, *aquae submergendo enecare*. B. v. zij hebben dat beest verdronken, *animal istud aquae submergendo enecaverunt*, *mergere*, *demergere*, *immergere*, bij *Kiliaan*, onz. *mergi*, *demergi*, *immergi*, *submergi*, bij denzelfden, ik zoude liever zeggen: *mergendo*, *demergendo*, *immergendo vel submergendo interire*; verdrinken is ook door drinken opmaken, *bibendo vel potando absumere*, *consumere*, *dilapidare*. B. v. hij heeft al zijn goed verdronken, *omnia sua potando absumsit vel dilapidavit*. Ook zegt men: hij heeft zijnen tijd verdronken, *potando tempus suum amisit vel perdidit*; verdrinking, v. *suffocatio ope aquae*; verdronken, v. d. *aqua suffocatus vel enecatus vel enectus*, ook *submersus*, *a*, *m*. B. v. verdronken land, *ager submersus*.

Verdroogen, o. w. droog worden, *siccumfieri*, *siccari*, *exsiccari*, *siccescere*, *exsiccescere*, *arescere*, *arefieri*, *exarefieri*, volgens *Schell.* verdrooging, v. *abitus humoris*, ook *ariditas*, *atis*, *f.* *siccitas*, *atis*, *f.* Ook zegt men het verdroogen: b. v. het verdroogen der bladen is natuurlijk, *folia arescere naturae convenit*. *Plinius* van het verdroogen der boomen sprekende en wel door vorst of guur weder, gebruikt het woord *carbunculor*, *atus sum*, *ari*, verdroogd, v. d. *siccatus*, *exsiccatus*, *arefactus*, *aridus*, en bij *Plinius carbunculatus*, *a*, *m*, bij *Columella carbunculosus*, *a*, *m*.

Verdrukken, b. w. onderdrukken, *opprimo*, *essi*, *essum*, *imere*, *supprimere*, ook *affligere aliquem vel adflictare*, verdrukker, *oppressor*, *oris*, *m.* *insectator*, *oris*, *m.* verdrukking, v. *oppressio*, *onis*, *f.* *suppressio*, *adflictio*, *adflictatio*, verdrukt, v. d. *oppressus*, *a*, *m*, *suppressus*, *afflictus*, *adflictatus*, verdrukken is nog zoo veel als op nieuwe drukken, *typis recudere vel repetere*. B. v. die bladzijde moet men verdrukken, *pagina ista typis repetenda est*. Dan is verdrukking, *repetitio vel recusio typis*, verdrukt, v. d. *typis repetitus vel recusus*, *a*, *m*.

Verdubbelen, b. w. dubbel maken, *duplico*, *avi*, *atum*, *are*, *conduplicare*, *geminare*, bij *Schell.* verdubbeling, v. *duplicatio*, *onis*, *f.* *conduplicatio*, *geminatio*, verdubbeld, v. d. *duplicatus*, *conduplicatus*, *geminatus*, *a*, *m*.

Verduisemen, b. w. een verouderd woord zoo veel als verbeeren, *attonitum reddere*, verduisend, v. d. *attonitus*, *a*, *m*, bij *Kil.*

Verduisteren, b. en o. w. duister maken, *obscuro*, *avi*, *atum*, *are*, *obscurum reddere vel facere*, *inobscurare*, *offundere tenebris vel caligine*, *obnubilare*, *opacare*, *inumbrare*, *obumbrare*, *offuscare*, *opacare*. Iemands oogen verduisteren, *praestringere oculos alicui*, bij *Livius*. Iets verbergen, *celo*, *avi*, *atum*, *are*, *occulto*, *avi*, *atum*, *are*. Heimelijk onder zich, *supprimo*, *essi*, *essum*, *imere*. Onverstaanbaar maken, *obducere rebus tenebras*, bij *Cicero*. Onz. is het zoo veel als duister worden, *obscurari*, *caligine obduci vel involvi*, *obnubilari*, verduistering, v. *obscuratio*, *onis*, *f.* bij *Tertullianus*, *obumbratio*, *onis*, *f.* *celatio*, *occultatio*, *suppressio*, van eene ster, *dimi-*

nutio fideri, bij *Frontin.* van de zon of maan, *eclipſis, is, f.* bij *Cic. defectio ſolis vel lunæ, defectus ſolis*, bij *Virg.* verduiſterd, v. d. *obſcuratus, inobſcuratus, tenebris vel caligine offuſus, obnubilatus, inumbratus, obumbratus, celatus, occultatus, ſuppreſſus, a, m.*

Verduitſchen, b. w. in het Duitsch vertalen, *Germanice interpretari, in linguam Germanam vertere.* Spreekwoord: men behoeft dat niet te verduitſchen, dat is: die zaak is duidelijk genoeg, *hoc explicatione vel interpretatione non eget, hoc luce meridiana clarius eſt*, verduitſching, v. *interpretatio vel verſio Germanica vel verſio in linguam Germanicam*, verduitſcht, v. d. *Germanice verſus vel in linguam Germanicam verſus, a, m.*

Verduivelen, o. w. een verouderd woord, hetwelk *Kilianen* verklaart door *furore diabolico corripi, furiari.* Het v. d. verduiveld is bij ons in de lage ſtraattaal in gebruik gebleven in de beteekenis van zeer flecht, ondeugend, *ſceleratus, a, m, ſcelestus, improbus.* B. v. het is een verduivelde vent, *ſceleratus, ſcelestus vel improbus ille eſt.* Ook gebruikt men hetzelve om de kracht van een woord te verſterken: b. v. verduiveld groot, *immanis, is, e, ingens, entis, omn. g.* verduiveld koud, *ſupra modum frigidus, a, m, &c.*

Verdulden, verduldig, verduldigheid, verduldiglijk, zijn verouderde woorden hetzelfde beteekenende als dulden, geduldig, geduld en geduldiglijk.

Verdullen, b. en o. w. een verouderd woord, zoo veel als dol maken en dol worden beteekenende, *ad inſaniam redigere, ad inſaniam redigi*, ook *inſanire*, bij *Kil.* verduld, v. d. *inſanus, a, m, ad inſaniam redactus.* Wij gebruiken dit nog in den dagelijkſchen tranr: b. v. een verduld leven maken, *turbas quam maximas edere.*

Verdun, eene ſtad in Lotharingen, *Virodunum, i, n. in Antonini itinerario*, ook *Vereduna, Veredunum, Viridunum, Verodunum, i, n.* van Verdun, *Virodunenſis, is, e, Veredunenſis, Viridunenſis vel Verodunenſis.*

Verdunnen, b. w. dun maken, *tenuo, ui, atum, are, extenuare, attenuare, tenuem reddere vel facere*, van vloeibare dingen als wijn, bier enz. is het *diluo, ui, utum, uere*, van bier: verdunning, v. *tenuatio, onis, f. extenuatio, attenuatio.* Door verdunning van den wijn of het bier, moet door een werkwoord overgezet worden, *vino diluendo, cereviſia diluenda*, verdund, v. d. *tenuatus, extenuatus, attenuatus, a, m, dilutus, a, m.*

Verduren, o. w. uitharden, *ſuffero, ſufferre, ſuſtineo, ui, entum, inere.* Doorſtaan, *perduro, avi, atum, are.* Lijden, *pati vel perpeti*, verduring, v. *perduratio, onis, f.* ook *paſſio, onis, f. perpeſſio, onis, f.* verduurd, v. d. *perduratus, paſſus, perpeſſus, a, m.*

Verdutten, o. w. een verouderd woord, zoo veel als uitzinnig zijn, *delirare, deſipere, demente eſſe*, verdut, v. d. *delirus, a, m, delirans, antis, omn. g. mente captus, a, m*, verdut wordt nog als eene uitroeping van verwondering gebruikt: b. v. verdut! wat is dat? *papae! quid hoc rei eſt?* Ook heeft dit woord eertijds de beteekenis gehad van ſtomp worden, *obtundi, retundi*, volgens *Kil.*

Verduwen, b. w. eigenlijk door duwen van zijne plaats brengen, *premendo loco movere vel mutare loco.* B. v. verduw die ſtoel een weinig, *paululum ſedem iſtam loco move*, voorts beteekent het zoo veel als verteren, *digero, eſſi, eſtum, ere, concoquo, oxi, octum, oquere vel coquere.* B. v. de maag kan die ſpijs niet verduwen, *ſtomachus cibum iſtum digerere vel concoquere nequit.* Ook zoo veel als opkroppen, *diſſimulo, avi, atum, are, concoquere, devorare.* B. v. zijn leed verduwen, *devorare moleſtiam*, bij *Schell.*

Digitized by Google

Zijne gramschap verduwen, *cupiditatem iram*, bij *Tacit.* van hier: verduwing, v. eigenlijk *actio aliquid premendo loco movendi*, voorts *digestio, onis, f. concoctio, onis, f.* ook *dissimulatio, onis, f.* verduwd, v. d. *premendo loco motus*, voorts *digestus, concoctus, dissimulatus, a, m.*

Verdwalen, o. w. *aberro, avi, atum, are; deerro, avi, atum, are*; verdwaling, v. *aberratio, onis, f. deërratio, onis, f.* verdwaald, v. d. *erratus, antis, comp. g. errabundus, a, m.*

Verdwazen, b. en o. w. *stultum reddere, ad stultitiam redigere*, onz. *stulteſco, escere*, bij *Kil. ad stultitiam vel insaniam vergi*; verdwaasd, *stultus, insanus, a, m, ad stultitiam vel insaniam redactus, a, m.*

Verdwelmen, o. w. wordt door *Kiliaan* verklaart, *perturbari mente*. Wij gebruiken hier voor thans bedwelmd worden.

Verdwijnen, o. w. onzigtbaar worden, *evanesco, ui, escere, evanescere, cessare, se subducere*, ook *se subducere oculis, in auras abire*. In rook verdwijnen, *in fumum abire*. Ook zoo veel als verkwijnen, *tabesco, intabesco, extabesco, ui, escere*, ook *dissipari*. B. v. de wolken verdwijnen, *nubes dissipantur*; voor vergaan of ſterven, *perire, interire, mori, obire*; verdwijning, *actio evanescendi, subductio, onis, f. dissipatio, onis, f. cessatio, onis, f.* verdwijnende, *evanidus, a, m*; verdwenen, v. d. *evanidus*, bij *Kil. dissipatus, a, m, mortuus, a, m.*

Veredelen, b. w. edel maken, *nobilito, avi, atum, are, nobilitate donare, ad nobilitatem adſciscere*; veredeling, v. d. *nobilitatus, a, m, nobilitate donatus, ad nobilitatem adſcitus, a, m.*

Vereelten, o. w. tot eelt worden, *callesco, escere*. Ook bedrijvend voor hard maken, *duro vel induro, avi, atum, aliquid*; vereelting, v. *conditio vel natura calleſcendi*, ook *duratio, onis, f. induratio, onis, f.* vereelt, *calloſus, a, m, duratus, a, m, induratus, a, m.*

Vereenen, b. w. vereenigen, *in unitatem redigo, egi, actum, igere, unitati accommodare*, bij *Kiliaan*. Overdragtig zoo veel als verbinden, *jungo, junxi, junctum, ungere, conjungere, ſocio, avi, atum, are, copulo, avi, atum, are*. Ook zoo veel als verzoenen, *concilio, avi, atum, are, reconciliare*, bij *Schaller*. Zich vereenen of vereenigen, *conciliari inter ſe, concordes fieri, conſentire*; vereenen en vereenigen beteekende eertijds zoo veel als door de eenzaamheid bang worden, *horrere, pavescere, conſternari, horrore perfundi ob ſolitudinem*; vereening, of vereeniging, v. *in unitatem redactio, unio, onis, f.* bij *Kiliaan*, voorts *junctio, onis, f. junctura, ae, f. conjunctio, conſociatio, onis, f. conciliatio, reconciliatio, concordia, ae, f. conſenſus, us, m. conſenſio, onis, f.* vereener of vereeniger, m. *copulator, oris, m. conciliator, reconciliator*; vereend of vereenigd, v. d. *in unitatem redactus, unitati accommodatus, junctus, conjunctus, ſociatus, copulatus, conciliatus, reconciliatus, concordes facti.*

Vereenigen, is hetzelfde als het voorgaande.

Vereeren, b. w. eer aandoen, ook ſchenken, *honesto, avi, atum, are, honoreſtare, honore afficere, orno, avi, atum, are, decorare, condecorare, decore adficere*. Ook zoo veel als eerbiedigen, *veneror, atus ſum, ari, colo, ui, ultum, ere, obſervo, avi, atum, are, reverori*; voor ſchenken, *dono, avi, atum, are, largiri, dare, munerare vel munerari aliquem aliqua re, munera dare*; van hier: vereerder, m. *honeſtator vel honore afficiens*; voorts *cultor, oris, m. venerator, oris, m. obſervans*, ook *dator, oris, m. largitor, oris, m. munera-*

Digitized by Google

ter, oris, m. vereering, v. honestatio, onis, f. honor, oris, m. honorarium, ii, n. decus, oris, n. veneratio, onis, f. cultus, ûs, m. reverentia, æ, f. observantia, æ, f. voorts donum, i, n. donatio, onis, f. munus, eris, n. datum, i, n. bij Cicero, largitio, onis, f. datio, onis, f. bij Varro, vereeringje, munusculum, i, n. vereerd, v. d. honestatus, cohonestatus, honore affectus, ornatus, decoratus, condecoratus, decore affectus, veneratus, cultus, a, m. observatus, reveritus, a, m. ook donatus, condonatus, datus, muneratus, a, m. Zamenstell vereeringswaardig, bijv. n. venerandus, colendus, venerationi vel cultu dignus, venerabilis, lis, le, vereeringswaardigheid, natura, ratio vel conditio venerandæ, venerabilis vel veneratione digna.

Vereeuwigen, b. w. eeuwig maken, æterno, avi, atum, are, æternum reddere, æternitate donare, perenne, avi, atum, are, perpetuo, avi, atum, are, immortalem reddere, æternitati consecrare, vereeuwiging, v. actio æternandi vel æternum reddendi. Men gebruikt liever hier een werkwoord: b. v. door vereeuwiging zijns naams, nomine suo immortalitati consecrando, vereeuwigd, v. d. æternatus, æternus redditus, æternitate donatus, æternitati consecratus, immortalis redditus.

Vereffenen, b. w. zoo veel als effen maken, æquo, avi, atum, are, adæquare, planare, complanare, voor beslissen, decerno, crevi, cretum, cernere, decidere, componere, B. v. een geschil, litem, voor vergelden, compenso, avi, atum, are, Afrekenen, computare, rationem æquare cum aliquo, componere cum aliquo, vereffening, v. æquatio, adæquatio, planatio, complanatio, onis, f. decisio, onis, f. compensatie, onis, f. bij Cic, computatio, vereffend, v. d. æquatus, planatus, adæquatus, complanatus, compensatus, computatus, compositus, a, m.

Vereghelen, o. w. een geheel verouderd woord bij Kiliaan voorkomende, tabescare, tabere, tabo consumi vel contrahi.

Vereinden, o. w. een verouderd woord bij Kiliaan, finire, finiri, finem capere, evadere, pervadere, pervenire.

Vereisch, o. postulatum, i, n. requisitum, i, n. necessitas, atis, f. van hier: vereischen, b. w. requiro, ivi, itum, ere, postulo, avi, atum, are, exposcere, desidero, avi, atum, are, vereischt, v. d. requisitus, a, m, postulatus, desideratus, necessarius, a, m.

Verengen, b. w. naauwer maken, anguste, avi, atum, are, coangustare, arctare, coarctare, angustiorem vel arctiorem reddere, vereuging, v. angustatio, onis, f. coangustatio, arctatio, coarctatio, verengd, v. d. angustatus, coangustatus, arctatus, coarctatus, a, m.

Verergeren, b. en o. w. erger maken en erger worden, depravo, avi, atum, are, deterius facere, onz. depravari, deterius fieri, vererging, v. depravatio, onis, f. verergerd, v. d. depravatus, a, m, deterior factus vel redditus, a, m.

Vererren, een verouderd onz. w. zoo veel als verdwalen.

Vereten, b. w. met eten doorbrengen, peredere, edendo absumere vel perdere, abliguire. Ook door te veel eten zich benadeelen, nimis edendo sibi nocere. Het vereten als zelfst. o. abliguitio, onis, f. nimis edendo absumtio, onis, f. vereten, v. d. peresus, a, m, abliguritus, nimis edendo absumtus, a, m.

Vergretteren, o. w. suppuro, avi, atum, are, bij Cels. van hier: verettering, v. suppuratio, onis, f. suppuratum, i, n. bij Plin. veretterd, v. d. suppuratus, a, m, bij Cels.

Verevenen is hetzelfde als vereffenen.

Verf, zie verw enz.

Verfieren, een verouderd o. werkwoord, fier of dartel worden, *ferocire*, *protervire*, bij *Kil.*

Verflaauwen, o. w. *langueo*, *ui*, *ere*, *elanguere*, *languescere*, *elanguescere*, *submittere vel demittere animos*, *deficere* waar bij men ook *animo* voegen kan, *frangi animo*, *concidere animo*. Ook voor verzwakken, *infirmari*, *debilitari*. Bedr. is het zoo veel als iemand verzwakken, ook iemands moed verminderen, *infirmare*, *debilitare*, *animum alicui frangere*, verflaauwing, v. *languor*, *oris*, *m.* *submissio vel demissio animi*, *infirmatio*, *debilitatio*, *onis*, *f.* ook *infirmitas*, *debilitas*, *atis*, *f.* verflaauwd, v. d. *infirmatus*, *debilitatus*, *languidus*, *submissus vel demissus animo*.

Verflensen, o. w. zoo veel als verwelken, *marceo*, *ui*, *ere*, *marcesco*, *escere*, verflensing, v. *marcor*, *oris*, *m.* verflensd, v. d. *marcidus*, *a*, *m.*

Verfletsen, b. w. bij *Kiliaan decipere blanditiis*.

Verfoeijen, b. en o. w. eenen afkeer hebben, *abominor*, *atus sum*, *ari*, *aversor*, *atus sum*, *ari*, *detestor*, *atus sum*, *ari*, *cum acc.* ook *abhorrere*, *exsecror*, *atus sum*, *ari*, verfoeijing, v. *abominatio*, *onis*, *f.* *aversatio*, *detestatio*, *exsecratio*, *horror*, *oris*, *m.* verfoeijelijk, bijv. n. *abominabilis*, *lis*, *le*, *abominandus*, *a*, *m*, *aversandus*, *detestabilis*, *lis*, *le*, *detestandus*, *a*, *m*, *horribilis*, *lis*, *e*, *horrendus*, *a*, *m*, *exsecrabilis*, *lis*, *le*, *exsecrandus*, *a*, *m*, verfoeid, v. d. *abominatus*, *a*, *m*, *detestatus*, *exsecratus*, *a*, *m*, bij *Cicero*, *aversatus*, *a*, *m*; verfoeisel, *res detestabilis*, *abominabilis*, *exsecrabilis*, ook *detestanda*, *abominanda*, *exsecranda*.

Verfoeliën, b. w. met nieuwe foelie bekleeden, *de novo folio cujusdam metalli inducere*, verfoeliesel, o. *folium cujusdam metalli vel argentum vivum speculo obducendo serviens*, verfoelied, v. d. *folio cujusdam metalli vel argento vivo obductus*, *a*, *m.*

Verfomfooijen, b. w. in Holland zegt men: verfomfaaijen, *nimis negligenter tractando perdere*, verfomfoold of verfomfaaid, v. d. *nimis pertractando vel nimis negligenter tractando corruptus*, *perditus*, *a*, *m.*

Verfommelen, b. w. ook zegt men verfrommelen, door onachtzaam oprollen bederven, *negligenter et incuriose plicando corrumpere*, ook alleen *negligenter vel incuriose plicare aliquid*, verfommeld of verfrommeld, v. d. *negligenter et incuriose plicando corruptus*, *a*, *m*, ook *negligenter vel incuriose plicatus*, *a*, *m.*

Verfraaijen, b. w. fraai maken, *venusto*, *avi*, *atum*, *are*, *ornare*, *decorare*, verfraaijing, *venustatio*, *onis*, *f.* *decoratio*, *onis*, *f.* verfraaid, v. d. *ornatus*, *venustatus*, *decoratus*, *a*, *m.*

Verfrisschen, b. w. verkoelen, *refrigero*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zoo veel als verkwikken, *recreo*, *avi*, *atum*, *are*, *reficio*, *eci*, *ectum*, *icere*, *renovare*, *redintegrare*. Ook zoo veel als verluistigen, *exhilarare*, *laetificare*, *delectare*, verfrissching, v. *refrigeratio*, *onis*, *f.* *recreatio*, *onis*, *f.* *refectio*, *onis*, *f.* *renovatio*, *redintegratio*, *exhilaratio*, *laetificatio*, *delectatio*, *delectamentum*, *i*, *n.* verfrischt, v. d. *refrigeratus*, *recreatus*, *refectus*, *renovatus*, *redintegratus*, *exhilaratus*, *laetificatus*, *a*, *m*, verfrischster, v. *refrigeratrix*, *icis*, *f.* bij *Plinius*.

Vergaan, o. w. voortgaan: b. v. van den tijd, *praeterire*, *praeterlabi*, *decurrere*, *elabi*, voor omkomen, *pereo*, *ii*, *itum*, *ire*, *pessum ire*, *deperire*, *interire*. B. v. het schip was bijna vergaan, *parum aberat*, *quin navis periisset*, voor verdwijnen: *evanescere*, *abire*. B. v. al het aardsche vergaat, *omnia terrena evanescunt*, voor vervallen, *intercidere*, voor verteren, *consumi*, *absumi*. B. v. het

Digitized by Google

het vuur is geheel vergaan, *ignis omnino absumptus est*; voor afloopen, *accidere, evenire, succedere*. B. v. hoe is het met die zaak vergaan? *quomodo res ista evenit vel successit vel quem exitum res ista fortita est?* Spr. hooren en zien vergaat mij, *audire nec videre valeo, aures oculique mihi hebetantur*. Het vergaan als zelfst. o. *interitus, us, m. praeteritio, onis, f. in codice Justiniano, consumtio, absumtio, onis, f.* vergaan, v. d. dit wordt meest gebruikt in den zin van verteerd, *consumtus, a, m, absumtus*; vergangen, v. d. *praeterlapsus, elapsus, praeteritus, a, m*, bij *Kil.* van hier: vergankelijk, bijv. n. *fluxus, a, m, caducus, a, m, fugax, acis, omn. g. fragilis, lis, le, evanidus, a, m, brevis, is, e. Kiliaan* verklaart het ook nog door *volatilis, lis, e, momentaneus, a, m*; vergankelijkheid, *v. fragilitas, atis, f. conditio, natura vel ratio caduca, fluxa, brevitas, atis, f.*

Vergaderen, b. en o. w. zoo veel als verzamelen, *congrego, avi, atum, are; aggregare; colligere, congerere, coagmentare, legere, compellere, cogere*. Zoo veel als te zamen schrapen, *corradere*. B. v. geld, *pecuniam*. Den raad vergaderen, *cogere senatum, habere vel vocare senatum*, bij *Cic. convocare concilium*. Ons. zoo veel als zamenkomen, *convenire, coire, congredi, confluere*; vergaderaar, *congregator, oris, m.* bij *Arnobium, coactor, oris, m. exactor, oris, m.* vergadering, v. *congregatio, onis, f. aggregatio, collectio, congestio, coagmentatio, compulsio, coactio, onis, f. congestus, us, m. congeries, iei, f. coactura, ae, f.* bij *Columella*. Zoo veel als bijeenkomst, *synodus, i, f. congregatio, onis, f. concio, onis, f. concilium, ii, n. coetus, us, m.* voor menigte, *multitudo, inis, f. turba, ae, f. corona, ae, f. frequentia, ae, f. celebritas, atis, f. circulus, i, m.* vergadering houden, *conventus agere, facere, celebrare, concilium habere*, bij *Cicero*; vergaderd, v. d. *congregatus, aggregatus, collectus, congestus, coagmentatus, lectus, compulsus, coactus, corrasus, a, m, convocatus, congressus, a, m.* Zamenstell. vergaderplaats, *locus congregationi destinatus*. Is het van den raad, dan is het *senatus, us, m. concilii abulum, i, n.* bij *Liv.* verdere zamenstellingen zijn onze nieuwerwetsche woorden: grondvergadering, *comitia primitiva*. Wijkvergadering, *comitia tributa*, bij *Cic*. Op eene boertende wijze zegt men: hij is al naar de grondvergadering! *jam ad patres est! vel jam mortuus est!*

Vergallen, b. w. eigenlijk met gal vervullen, *tingere felle, inficere felle, perfundere felle*; voorts voor verbitteren, *amarum reddere, vitiare, corrumpere*. Den visch vergallen, *piscem amaro sapore inficere, felle intus exenterandum rupto*. Spr. de bot vergallen, *perdere vel corrumpere aliquam rem*. Ook nog in eenen geheel anderen zin: is de bot vergallen, zoo veel als *primas partes agere*. B. v. zal hij hier de bot vergallen? *ille ne primas hic aget partes?* van hier: vergalling, *infectio vel tinctio felle, vitiatio, onis, f. corruptio, onis, f.* vergald, v. d. *felle tinctus, infectus, perfusus, a, m, felleus, a, m, felle plenus, vitiatus, corruptus, a, m*.

Verganten, o. w. een verouderd woord, zoo veel als bij openbare veiling verkoopen, *auctionari, auctione vendere*, bij *Kil.*

Verganzen of verhanzen, insgelijks een verouderd woord, *satisfacere juri societatis, societati vel collegio fraudari*, bij *Kil.*

Vergapen, b. en o. w. eigenlijk door gapen uit het lid brengen, *os nimium hiando deforquere vel disforquere*. Ook zoo veel als door den uiterlijken schijn zich laten innemen, *capi specie*.

Digitized by Google

Vergarsten, o. w. zoo veel als garstig zijn of worden, *rancēo, ui, ere, rancescere*; vergarstheid, v. *rancor, oris, m.* vergast, v. d. *rancidus, a, m.*

Vergasten, b. en o. w. *excipere aliquem convivio*, ook *excipi convivio apud aliquem*; vergast, v. d. *convivio exceptus, a, m.*

Vergeefsch, bijv. n. *irritus, a, m, infructuosus, a, m, inutilis, inanis, is, e*; vergeefs, bijw. *frustra, inutiliter, inaniter, nequicquam, incassum, adverbia.*

Vergelden, b. w. zoo veel als wederloonen, *pensare, pensitare, rependere, repensare, compensare, referre, retribuere, merita reponere, paria facere, par pari referre, par pari respondere*, dit laatste bij *Scheller*. Door eenen tegendienst vergelden, *reddere vel referre gratiam alicui.* Gelijk met gelijk vergelden, is ook nog *hostire vel rehostire*, voorts: *remunero, avi, atum, are, remuneror, atus sum, ari, praemior, atus sum, ari*, bij *Suetonius*; vergelder, m. *praemiator, oris. m. remunerator, oris, m.* bij *Tertullian. remunerans*; vergeldster, v. *femina remunerans vel compensans*; vergelding, v. *remuneratio, onis, f. compensatio, pensitatio, praemium, ii, n. redditio, onis, f. pensatio, onis, f. retributio, onis, f. hostimentum, i, n. talio, onis, f.* van hier de zamenstell. vergeldingsregt, *jus talionis vel jus par pari referendi*, vergolden, v. d. *relatus, a, m, retributus, repensus, remuneratus, redditus, a, m.*

Vergelijken, b. w. tegen iets gelijken, *adsimilo, avi, atum, are, comparare, conferre, componere, contendere aliquid cum aliqua re*, volgens *Schell.* ook *rem rei.* Ook zoo veel als gelijk maken, *aequare, adaequare, exaequare, componere.* Overdr. beteekent het zoo veel als bevredigen, *pacare, placare, conciliare*, in dezen zin komt *componere* ook voor; van hier: vergelijk, o. bijlegging van een geschil, *compositio, placatio, onis, f. reconciliatio, conciliatio.* Ook beteekent vergelijk zoo veel als vergoeding, *compensatio, onis, f.* Ook verdrag of beding, *pactum, i, n. pactio, onis, f. conventum, i, n. conventus, us, m. conventio, onis, f. conditio, onis, f.* bij *Schell.* vergelijking, v. *comparatio, onis, f. contentio, collatio, conciliatio*, vergelijkenis, *parabola, ae, f.* bij *Quintilin.* vergelijkelijk, bijv. n. *comparabilis, lis, le, comparationi aptus vel idoneus, a, m*, vergeleken, v. d. *comparatus, a, m, collatus, a, m.* Bij vergelijking, bijw. *comparate, adv.* bij *Cic. comparatione facta.* In de spraakkunst zegt men ook vergelijkings trap, *gradus comparationis vel comparativus.*

Vergen, b. w. zoo veel als eischen, *petere, rogare, postulare, poscere.* Zoo veel als verzoeken, *flagito, avi, atum, are, aliquid ab aliquo.* Ook met geweld of aandrang eischen, *exigo, egi, actum, igere*, van hier: gevergd, v. d. *petitus, rogatus, postulatus, flagitatus, exactus, a, m.* B. v. zulks is van hem niet te vergen, *hoc ab illo postulandum non est.*

Vergenoegen, b. en o. w. iemand te vreden stellen, *contentum reddere aliquem, facere, satisfacere alicui, commodare alicui.* Ook iemand vergenoegen verschaffen, *voluptatem adferre vel adhibere alicui, exhilarare aliquem, delectare, oblectare aliquem, voluptate vel gaudio adficere aliquem.* Onz. zich vergenoegen, *contentum se habere, satiari, exsatiari, delectari, oblectari aliqua re, voluptate vel gaudio adfici, voluptatem capere ex aliqua re*, van hier: vergenoegdheid, v. *conditio contenta, status contentus, animus suis rebus contentus.* B. v. de vergenoegdheid is op zijn gezigt te lezen, *vultus animum contentum exprimit vel pingit*, ver-

genoeging, v. *satisfactio, onis, f. satiatio, onis, f. exsatiatio, onis, f. satietas, atis, f.* Het vergenoegen als zelfst. o. is zoo veel als vermaak, *voluptas, atis, f. delectatio, onis, f. delectamentum, i, n. oblectatio, onis, f. oblectamen, inis, n. oblectamentum, i, n. lubido, inis, f. libentia, ae, f.* bij *Gell.* vergenoegelijk, bijv. n. en bijw. *contentus, a, m, tranquillus,* bijw. *contente.* B. v. hij ziet er vergenoegelijk uit, *vultum omnino contentum praese fert;* voorts is vergenoegelijk ook zoo veel als vrolijk, aangenaam, vermakelijk, *hilaris, is, e, hilarus, a, m, laetus, a, m, amoenus, a, m, jucundus, a, m, voluptuarius et voluptuosus, a, m,* bij *Sallust. delectabilis, is, e,* bij *Tacit.* bijw. *contente, tranquille, hilare, hilariter, amoene, jucunde, laete, voluptuose, delectabiliter,* bij *Gell. adv.* vergenoegelijkheid, v. *amoenitas, atis, f. jucunditas, laetitia, ae, f. voluptas, atis, f. delectatio, onis, f. delectamentum, i, n.* vergenoegzaam, bijv. n. *contentus rebus suis, tranquillus, a, m,* volgens *Schellar;* vergenoegzaamheid is hetzelfde als vergenoegelijkheid; vergenoegd, v. d. *contentus, a, m, tranquillus, a, m, laetus, hilaris, is, e, hilarus, a, m,* ook *satiatus, a, m, exsatiatus, a, m.*

Vergeten, b. en o. w. uit het geheugen verliezen, *obliviscor, itus sum, isci cum acc. vel gen. oblivioni dare.* Ook voor verleeren, *dediscere;* vergeten worden, *oblivioni dari, ex animo alicujus fluere.* Iets vergeten is ook *deponere memoriam alicujus rei vel rem aliquam ex memoria deponere,* beide bij *Cicero.* Dat ben ik vergeten, *illud mihi excidit,* somtijds voegt *Cicero* er *animo* bij, ook *e memoria elapsum est,* bij denzelfden. Ook zoo veel als geen acht geven, *non habere rationem.* B. v. God vergeten, *non habere rationem Dei;* van hier: vergetenheid, vergetelheid of vergeting, v. *oblivio, onis, f.* In vergetenheid komen, *oblivioni dari, in oblivionem adduci.* Ook zoo veel als buiten het gebruik komen, *aboleri.* Iets in vergetenheid brengen, *delere memoriam alicujus rei oblivione;* vergeetachtig of vergetelijk, *oblivios us, a, m;* vergeetachtigheid en vergetelijkheid, v. *propensio ad oblivisc endum vel natura oblivios a;* vergeten, v. d. *oblitus, a, m, obliteratus, a, m.* Zamenstell. vergeetboek, o. *oblivio, onis, f.* B. v. dat is al in het vergeetboek gesteld, *hoc jam oblivioni datum est;* vergetelvloed, m. *Lethe, es, f. flumen oblivionis.*

Vergeven, b. w. dit woord heeft meer dan eene beteekenis: voor eerst verkeerd geven in het kaartspel, *perperam dare, chartulas perperam distribuere.* Ook voor eene tweedemaal geven, *de novo dare vel de novo chartulas distribuere.* Ook gebruikt men het voor geven; b. v. een ambt vergeven, *dare vel tribuere munus alicui.* Dat ambt is nog niet vergeven, *provincia ista vel munus istud adhuc vacat, nemini adhuc data vel datum est;* voorts beteekent het ook vergiffenis schenken, *ignoscere, remittere, condonare aliquid alicui, veniam dare alicui.* Eindelijk ook nog door vergif ombrengen, *necare veneno.* Zich zelf vergeven, *se veneno necare vel venenum sumere;* van hier: vergeving, v. *iterata datio vel distributio, prava datio vel distributio,* ook *condonatio, onis, f. venia, ae, f. remissio, onis, f. ignoscentia, ae, f.* bij *Gell.* doch in dezen zin gebruikt men meer vergiffenis, ook *interfectio veneno;* vergeven, v. d. *perperam datus vel distributus, de novo datus vel distributus, condonatus, remissus, a, m, veneno interfectus vel necatus, a, m,* vergever, m. *remissor, oris, m. condonator, oris, m.*

Ver-

Vergewisſen, b. w. zoo veel als verzekeren, doch dit woord is bijna geheel verouderd, *aſſeverare, confirmare, certum promittere, fidem affirmare, certo aſſerere, ſecurum reddere, certiorem reddere*; voor borg ſtellen, *fidejubere, ſatisdare, cavere*, bij *Kil.*

Vergezellen, is hetzelfde als verzellen.

Vergezelſchappen, is ook hetzelfde als verzellen, vergezelſchapping als verzelling, vergezelſchapt als verzeld.

Vergieten, b. w. *effundo, udi, uſum, undere, profundere*, bij *Schell.* vergieten is ook zoo veel als op nieuws gieten, *denovo fundere vel refundere*; b. v. wij zullen dat geſchut vergieten, *tormenta ista de novo fundemus vel refundemus*; ook is het *de vaſe in vas transferre, decapulare*, bij *Kiliaan*; van hier: vergieter, *effuſor, oris, m.* vergieting, v. *effuſio, profuſio, onis, f.* ook *actio de novo fundendi vel fuſo iterata.* B. v. van geſchut, *tormentorum*; vergoten, v. d. *effuſus, profuſus, de novo fuſus, refuſus, a, m.* Zamenſt. vergiettest, v. *effundibulum vel profundibulum, i, n.* of veiliger, *vas eliquationi ſerviens.*

Vergiffenis, zie bij vergeven, hier voor was oudtijds ook vergif in gebruik, volg. *Kil.*

Vergift, o. venijn, *venenum, i, n. toxicum, i, n. virus, n.* van hier: vergiftigen en vergiften, b. w. *veneno inficere, veneno, avi, atum, are.* Ook met vergift beſmeren, *tingere veneno.* Ook door vergift dooden, *veneno interimere vel necare*; van hier: vergifter of vergiftiger, m. *veneficus, i, m. venenarius, ii, m.* vergiftſter of vergiftigſter, v. *venefica, ae, f.* bij *Horat.* vergifting of vergiftiging, v. *veneficium, ii, n.* bij *Kil.* ook bij *Cic.* vergiftig, bijv. n. *venenatus, a, m, veneficus, virulentus, a, m.* ook *venenifer, era, erum*, doch dit woord beteekent eer vergiftigend of vergift aanbrengende; vergiftigd, v. d. *venenatus, a, m, infectus vel imbutus veneno, veneno praeditus, veneno intinctus, perfuſus, infectus, a, m*, bij *Scheller.* De zamenſtell. vergiftmenging, vergiftsmenger en vergiftmengſter zijn hetzelfde als vergifting, vergiftſter en vergiftigſter.

Vergijzelen, een verouderd woord, zoo veel beteekenende als *obſidem dare*, bij *Kil.*

Vergiſſen, o. w. zoo veel als kwalijk giſſen; *male conjecture, conjicere vel conjecturare*, ook *conjectando a veritate aberrare, hallucinor, atus ſum, ari*, ook *a recta via aberrare*; van hier: vergiſſing, *prava conjectura vel confectatio, hallucinatio, onis, f.* bij *Sen. error, oris, m. aberratio, onis, f.* vergift, v. d. *errore deceptus, a, m.*

Verglazen, b. w. met eene glasachtige korst overtrekken, *obducere vel inducere vel incruſtare vitro.* Ook in glas veranderen, *mutare vel vertere in vitrum*, ook onz. *mutari vel verti in vitrum*; verglaas, o. is ook van de tanden, *materies vitrea a natura dentibus obducta, cruſta, vitri naturam habens ac dentibus obducta*; verglazing, v. *obductio vel inductio vitro, mutatio vel converſio in vitrum*; verglaasd, v. d. *vitro obductus, inductus, incruſtatus, in vitrum mutatus vel converſus, a, m.*

Verglimmen, o. w. door glimmen vergaan, *candendo vel ardendo abſumi*; verglimming, v. *abſumtio vel conſumtio ardendo*; verglommen, *ardore abſumtus vel conſumtus.*

Vergoden, b. w. *inter deos vel in diis numerare, inter divos referre, in deos referre, referre in numerum deorum, in numero deorum ponere, coelo asſerere, conſecrare, pro deo habere*; vergoding, v. *numeratio vel relatio inter deos, conſecratio, onis, f. apotheoſis, is, f.* bij *Sueton.* vergood, v. d. *inter deos vel in diis numeratus, inter deos relatus, relatus in numerum deorum, poſitus in num-*

Digitized by Google

mero deorum, consecratus, pro deo habitus, a, m, superis adscriptus, divus, a, m.

Vergoeden, b. w. *compenso, avi, atum, are*, ook *reddo, didi, ditum, eddere, restituo, ui, utum, uere, sarcire damnum*, bij *Cic.* vergoeding, v. *redditio, restitutio, compensatio, onis, f.* vergoed, v. d. *redditus, restitutus, compensatus, a, m.*

Vergoelijken, b. w. *pulchrius natura aliquid depingere, rem pulchriorem reddere vel facere, decus vel fucum addere alicui rei*, vergoelijkt, v. d. *pulchrior naturâ depictus, pulchrior vero effictus, a, m, vel factus vel redditus.*

Vergommen, b. w. met gom bestrijken, *gummio, ivi, itum, ire.* Dit woord schijnt ten minsten in gebruik geweest te zijn, vermits men het zelfst. *gummitio, onis, f.* vergomming, bij *Columella* ontmoet.

Vergonnen, zie vergunnen.

Vergord, b. w. een veroud. woord eigenlijk zoo veel als ontgorden, *virgineam zonam solvere vel dissolvere*, overd. *violare virginem, vim virgini inferre.*

Vergouden, b. w. is in sommige oorden van ons land in gebruik voor vergulden, zie dat woord.

Vergrammen, b. w. iemand gram maken, *offendere aliquem, iratum reddere, exasperare, ad iram provocare, irritare, bilem alicui movere, concitare aliquem in iram, ad iram incitare, calefacere aliquem, ira incendere, exacerbare aliquem, stomachum movere alicui*; vergrammen is ook onz. en beteekent zoo veel als vergramd worden, *irasci, concitari vel incitari ad iram, excandescere*; vergramming, v. *offensio, onis, f. provocatio, concitatio, incitatio ad iram, exacerbatio, onis, f.* Ook zoo veel als vergramdheid, v. *ira, ae, f.* vergramd, v. d. *offensus, iratus, concitatus vel incitatus ad iram, exasperatus, aversus, alienus, a, m*, bij *Kil.*

Vergrijp, o. misslag, dwaling, *error, oris, m. erratum, i, n. culpa, ae, f.* van hier:

Vergrijpen, o. w. in den eersten zin is het zoo veel als dwalen, *erro, avi, atum, are, falli.* Eenen misslag begaan, *delinquere.* Ook zoo veel als kwalijk grijpen, *male prehendere manu.* Ook zoo veel als verrekken: b. v. de hand enz. *amovere vel luxare manum &c.* bij *Scheller.* Ook heeft het de beteekenis van zich zelven te onteeren, door zich met een gemeen mensch gelijk te stellen: b. v. ik wil mij aan dien schelm niet vergrijpen, *nebuloni isti me assimilando me ipsum non dedecorare volo*; van hier: vergrijping, hetzelfde als vergrijp, ook zoo veel als verrekking, v. *luxatio, onis, f. luxatura, ae, f.* vergrepen, v. d. *male manu prehensus, luxatus, a, m.*

Vergrimmen, is hetzelfde als vergrammen.

Vergrooten, b. w. grooter maken, *amplifico, avi, atum, are, amplio, avi, atum, are, augeo, auxi, auctum, ere, majorem reddere.* Ook voor uitbreiden, *extendere*; vergrootende manier van spreken, *hyperbole, es, f.* bij *Cic. hyperbola, ae, f.* bij *Sen.* van hier: vergrooter, m. *amplificator, oris, m.* vergrooting, v. *amplificatio, onis, f. auctus, us, m.* voor aangroei is het *incrementum, i, n.* bij *Schell.* vergroot, v. d. *amplificatus, ampliatus, auctus, a, m.* Zamenstell. vergrootglas, o. *microscopium, ii, n.*

Vergroven, b. w. grover of dikker maken, *densare, condensare, spissare*; vergroving, v. *densatio, condensatio, spissatio, onis, f.* vergrofd, v. d. *densatus, condensatus, spissatus, a, m.*

Vergruizen, b. w. tot gruis maken, *friando conterere, adfrio, avi, atum, are, infridre*, bij *Columella, in pulverem redigere*; vergruizing, v. *actio friando conterere vel in pulverem redigendi*; vergruisd, v. d. *friando contritus vel in pulverem redactus, a, m.*

Ver-

Digitized by Google

Vergruwelen, o. w. eenen afkeer van iets hebben, *horrere*, *abhorrere*, *cohorrere*. Ook zoo veel als verfoeijen, *detestor*, *atus sum*, *ari*; vergruweld of vergrouweld, is bij *Kiliaan attonitus*, *perterritus*, *a*, *m*.

Verguffen, o. w. een verouderd woord, zoo veel als feilen, dwalen, *hallucinari*, *duci errore*, *errare*, *labi*, *falli*, bij *Kil*.

Verguizen, b. w. zoo veel als uitjouwen, uitfluiten, *explodere fibilis*, bij *Cic. deridere*, *fibilare aliquem*, bij *Horat. fibilis aliquem confectari*, bij *Cic.* ook *derideo*, *isi*, *isum*, *idere*; van hier: verguizing, v. *fibilus*, *i*, *m. derisio*, *onis*, *f.* verguisd, v. d. *explosus fibilis*, *derisus*, *a*, *m.* Ook heeft het de beteekenis van verachten, *contemno*, *emsi*, *emtum*, *emnere*; verguizing, *contemtus*, *us*, *m. contemtio*, *onis*, *f.* verguisd, *contemtus*, *a*, *m*.

Vergulden, b. w. met goud overtrekken, *inauro*, *avi*, *atum*, *are*, *aurare*, *obducere vel tegere auro*, *deauro*, *avi*, *atum*, *are*; vergulder, m. *deaurator*, *oris*, *m. in codice Justinianeo*, *aurator*, *in Inscript. Kiliaan* zegt ook *inaurator* en *aurarius*, doch bij *Scheller* zijn deze woorden niet te vinden; vergulding, v. *inauratio*, *deauratio*, *onis*, *f. obductio rei auro*, ook *obductio auri*, verguld, v. d. *auratus*, *inauratus*, *deauratus*, *auro obductus*, *auro tectus*, bij *Kil.* van hier: vergulsel. *auratura*, *ae*, *f.* bij *Quintilian.* Zamenstell. verguldkast, *armarium*, *in quo libri aurati servantur*.

Vergulzigen, o. w. een verouderd woord, *devorare*, *avide haurire*, bij *Kil.*

Vergunnen, b. w. toestaan, *concedo*, *essi*, *essum*, *edere*, *permitto*, *isi*, *issum*, *ittere*, *do*, *dedi*, *datum*, *dare*. Ook zoo veel als *pati*, *sinere*. B. v. vergun mij dit van u te verzoeken, *sine te hoc exorem*, vergunning, *concessio*, *onis*, *f. permissio*, *onis*, *f.* vergund, v. d. *concessus*, *a*, *m*, *permissus*, *a*, *m*, vergund zijn, *licitum esse*.

Verhaal, o. vertelling, beschrijving, *historia*, *ae*, *f. narratio*, *onis*, *f. narratus*, *us*, *m. relatio*, *onis*, *f. relatus*, *us*, *m.* bij *Tacit.* van dit laatste woord vinde men alleen den zesden naamval in gebruik, *commemoratio*, *onis*, *f.* Ook wederkrijging, *resumtio*, *onis*, *repetitio*, *onis*, *f. recuperatio*, *onis*, *f. compensatio*, *onis*, *f.* B. v. er is geen verhaal op hem, *nulla compensatio ab illo expectanda est*, *nihil ab illo repeti potest*. Zamenstelling: schaverhaal, *compensatio damni*, *recuperatio damni*, van hier: verhalen, b. w. in den eersten zin *narro*, *avi*, *atum*, *are*, *referre*, *commemorare*, in den tweeden zin *resumere*, *repetere*, *recuperare*, *sarcire*, *resarcire*, *pensare*, *compensare damnum*. Ook zegt men: ik kan niet weder op mijn verhaal komen, *pristinam famitatem recuperare non possum*. Den adem verhalen is bij *Kiliaan respirare*, *halitum recipere*, *spiritum reciprocare*. In Friesland gebruikt men het ook in den zin van *trahendo in alium locum transferre*. B. v. zij hebben dat schip verhaald, *navem istam trahendo in alium locum transtulerunt*, van hier: verhaling, v. *repetitio*, *onis*, *f.* In de andere beteekenissen is verhaal meer in gebruik. Men kan het ook nog bezigen in den zin van het overtrekken van iets naar eene andere plaats, *translatio alicujus rei in alium locum trahendo*, verhaler of verhaalder, m. *narrator*, *oris*, *m. relator*, *oris*, *m. memorator*, *oris*, *m.* bij *Prop.* verhaald, v. d. *narratus*, *a*, *m*, *relatus*, *memoratus*, *commemoratus*, *a*, *m*, ook *trahendo in alium locum translatus*. Zamenstelling: verhaalschrift, o. *historia*, *ae*, *f. scriptum historicum*, verhaalschrijver, m. *historicus*, *i*, bij *Cic.*

Verhaasten, b. en o. w. iemand verhaasten, *urgere aliquem*, *pre-*

preme aliquem nimia festinatione, accelerare aliquem, bij *Cicero*; voorts *praecipitare, deproperare, praeproperare*, ook *nimis festinare*. Ook zoo veel als vervroegen, *maturo, avi, atum, are*. Zijnen gang verhaasten, is *corripere gradum, citare gradum*, bij *Claudianus*. Van hier: verhaasting, v. *festinatio, onis, f. acceleratio, properatio et properantia, ae, f. praeproperatio, onis, f. maturatio, onis, f. auctor ad Herennium, praefestinatio, onis, f.* Verhaast, v. d. *festinatus, acceleratus, deproperatus, praeproperatus, nimis festinatus, maturatus, celeratus, a, m.* Verhaastende, *properus, praeproperus, festinabundus, a, m.*

Verhak, o. eene verschansing uit omgehakte boomen, *munimentum ex arboribus stratis constans vel munimentum arborum stratarum*, bij *Schell.* van hier:

Verhakken, b. w. *amputare, resecare, truncare*. Ook door hakken bederven, *truncando, amputando vel resecando corrumpere*. Ook door verhakken stoppen, *arboribus stratis intersepire, obsepire, obstruere, intercludere*. Onz. zich verhakken, *arboribus stratis se munire vel obsepire*. Verhakking is hetzelfde als verhak. Verhakt, v. d. *arboribus stratis munitus, clausus, interseptus, obseptus, a, m.*

Verhakstukken, b. w. eigenlijk hielstukken aan kousen zetten, *reficere talos vel talis novis instruere*; overdragtig *reparare, reficere aliquid*. Spreekw. wat is daar te verhakstukken? *quid negotii illic est?*

Verhandelen, b. en o. w. eigenlijk *de manu in manum transferre*, ook *manibus tractare*. Voorts verruilen, *permuto, avi, atum, are, permutatione tradere alicui*. Voorts zoo veel als verkoopen, zie dat woord. Ook is verhandelen, *tractare aliquam rem disputare de aliqua re vel aliquam rem*, bij *Cic. commentari aliquid vel de aliqua re*, bij denzelfden; *disserere vel disserere*, bij *Gellius*. Ook voor afhandelen of afdoen, *transigere, conficere, peragere*. B. v. wij hebben die zaak reeds onderling verhandeld, *res ista jam inter nos transacta, confecta vel peracta est*. Van hier: verhandeling, eigenlijk *de manu in manum translatio*, ook *tractatio manibus, permutatio, onis, f.* ook *venditio, onis, f.* ook *tractatus, us, m. commentarius, ii, m. dissertatio, onis, f. disputatio, onis, f.* Verkl. verhandelingje, *disputatiuncula, ae, f.* bij *Seneca*, ook *transactio, onis, f. peractie, onis, f.* bij *Scheller*. Verhandeld, v. d. *de manu in manum translatus, a, m, manibus tractatus*. Voor verruild, *permutatus, a, m*; voorts *tractatus, a, m*, bij *Cicero*. Voor afgehandeld, *transactus, peractus, confectus, a, m.*

Verhangen, b. w. op eene andere plaats hangen, *alio vel alieno loco suspendere*. Ook kwalijk ophangen bij *Kiliaan*, *male suspendere*, ook alleen *suspendere*. Men gebruikt dit woord ook in den zin van veranderen, *mutare, commutare*. B. v. de hekken zijn geheel verhangen, *res omnino mutatae sunt*. Zich verhangen, *se suspendere, laqueo vitam finire, laqueo se strangulare, dare se in laqueum*. Eertijds zeide men ook verhangen zijn aan iemand, *haerere apud aliquem, perditissime amare aliquem*. Van hier: verhanging, *suspendium, ii, n.* Verhangen, v. d. *suspensus, a, m*, ook *mutatus, commutatus, a, m.*

Verhansfelen, b. w. zoo veel als herstellen, vermaken, *sarcire, avi, atum, are; reficio, feci, fectum, icere*. Verhansfeling, v. *reparatio, onis, f. refectio, onis, f.* Verhansfeld, v. d. *reparatus, refectus, a, m.*

Verhansfen of verhanzen, o. w. *furi societatis vel foederis satisfacere*, ook *collegio vel societati inaugurari*. Verhansd, v. d. *collegio vel societati inauguratus*.

Verhanteren, o. w. *aere mutare*.

Digitized by Google

emere sive vendere pretio, bij *Kiliaan*.

Verharden, b. en o. w. bed. is het zoo veel als hard maken, *durum facere vel reddere, duro, avi, atum, are; indurare, obdurare*. Onz. zoo veel als hard worden, *durescere, indurescere, obdurescere, durari, indurari, durum fieri*. Verharding, v. *obduratio, onis, f.* bij *Augustin. duramentum, i, n.* bij *Seneca*. Verharding van iets zoo veel als hardheid, *duritia, ae, f. duricies, ïëi, f.* bij *Cic*. Verhard, v. d. *duratus, induratus, durus factus*. Overdragt. zoo veel als hardnekkig, *pervicax, acis, omn. g. obstinatus, a, m, pertinax, acis, omn. g.* Dan is verharding, *pervicatia, pertinacia, ae, f.*

Verharen, o. w. het haar verliezen, ook ander haar krijgen, *amittere vel perdere capillos vel pilos*, ook *mutare capillis vel pilis*. Die man verhaart, *capilli illi defluunt*. De hond verhaart, *canis pilos mutat*. Verharing, o. *defluvium capillorum vel pilorum*.

Verhechten, b. w. een oud woord zoo veel als hechten beteekenende bij *Kiliaan*.

Verheelen, ook schrijft men verhelen, b. w. zoo veel als verbergen, verzwijgen, *celo, avi, atum, are; occulo, avi, atum, are; abscondo, idi, itum, vel conditum, ondere; clam habere*. Voor ontveinzen, *dissimulo, avi, atum, are*. Voor verzwijgen, *reticeo, cui, ere*. Verheeler, m. *celator, oris, m. dissimulator, oris, m*. Verheeling, v. *celatio, onis, f. occultatio, onis, f. dissimulatio, onis, f. reticentia, ae, f*. Verheeld, v. d. *celatus, absconditus, dissimulatus, silentio tectus, a, m*.

Verheeren, b. w. is hetzelfde als overheeren, zoo ook het onde verheerschappen.

Verheergewaden, b. w. is hetzelfde als het leen bij den Heer verheffen, zie bij verheffen.

Verheerlijken, b. w. *illustro, avi, atum, are; decorare, condecorare*, bij *Scheil*. Verheerlijking, v. *illustratio, onis, f*. Ook door een werkwoord: b. v. door de verheerlijking zijns naams, *nomine suo illustrando*. Verheerlijkt, v. d. *illustratus, a, m, decoratus, condecoratus*, *Macrobius* gebruikt ook *augeratus, a, m*.

Verheffen, b. w. zoo veel als in de hoogte heffen, *tollere, adtollere, extollere, efferre, elevare, sublevare, erigere*. B. v. het hoofd verheffen, *tollere vel adtollere caput*. Iemand verheffen, zoo veel als prijzen, *efferre vel celebrare, praedicare, laudare aliquem*, waarbij men *laudibus* voegen kan. Ook zoo veel als iemand aanzien geven, *erigere aliquem*, bij *Ovidius*. Ook zoo veel als ontstaan, doch dan is het onz. met *zich:* b. v. de wind verheft zich, *ventus ingravescit*. Er verheft zich een berg, *mons furgit in eo loco*. Er verhief zich een storm, *tempestas oriebatur vel coöriebatur*. Zich te hoog verheffen, *nimis se in altum tollere, nimis se efferre, elatius se gerere*. Ook zegt men de stem verheffen, *tollere vel intendere vocem*. Iemand tot den hoogsten trap van aanzien verheffen, *evehere aliquem ad summum fastigium*. Zich boven allen verheffen, *supereminere omnes*, is zoo veel als boven allen uitsteken. Een leen verheffen, *recognoscere feudum, patrono fundi acquisiti fidem, dare et ab eo accipere, sublevare feudum a nove*, volg. *Kiliaan*. Verheffen zegt men ook van de koorts, wanneer dezelve weêrkomt: b. v. de koorts verheft zich alle avonden, *febris semper tempore vespertino redit*. Zich verheffen is ook *evehi, efferri, extolli*, bij *Scheller*. Verheffing, v. *elatio, sublatio, elevatio, erectio, onis, f*. Van den wind, *vis venti ingravescens*. Ook zoo veel als trotscheid, *superbia, ae, f. fastus, us, m*. Van de stem, *intentio vocis*, bij *Quint*. Ook zoo veel als prijzing, *celebratio, onis, f. praedicatio, laudatio*. Van het

het gemoed, *elatio animi*. Verheven, v. d. *elatus*, *sublevatus*, *sublatus*, *erectus*, *a*, *m*. Ook heeft dit v. d. nog andere beteekenisſen zoo wel overdragtige als figuurlijke. Voor geprezen, *celebratus*, *praedicatus*, *laudatus*. Voor aanzienlijk, *conſpicuus*, *a*, *m*. Voor uitſtekende, *prominens*, *entis*, *omn. g. eminens*, *exſtans*, Voor edelaardig, *grandis*, *is*, *e*, *nobilis*, *lis*, *le*, *ſublimis*, *is*, *e*, *elatus*, *a*, *m*, *altus*, *a*, *m*, *excelſus*, *a*, *m*, b. v. *animus*. Voor hoog, *editus*, *a*, *m*, *excelſus*, *altus*, *a*, *m*. Voor gezwollen, *tumidus*, *a*, *m*. Groot geworden, *auctus in altitudinem*, bij *Sallust*. ook *caelatus*, *a*, *m*. Van hier: verhevenheid, v. *elatio*, *onis*, *f.* *conſpicuitas*, *atis*, *f.* *prominentia*, *exſtantia*, *ae*, *f.* bij *Columella*; *eminentia*, *ae*, *f.* bij *Cic.* *nobilitas*, *atis*, *f.* *ſublimitas*, *celſitas*, *atis*, *f.* *tumor*, *oris*, *m.* *exuberatio*, *onis*, *f.*

Verhelpen, b. w. verbeteren, verſtellen, *emendo*, *avi*, *atum*, *are*, *reparo*, *avi*, *atum*, *are*, *remedio et remedior*, *atus ſum*, *ari*, bij *Apulejus*. Verhelping, v. *emendatio*, *onis*, *f.* *reparatio*, *onis*, *f.* *remediatio*, *onis*, *f.* Verholpen, v. d. *emendatus*, *reparatus*, *remediatus*, *a*, *m*.

Verhemelen, o. w. dit woord beteekent bij *Kiliaan* zoo veel als met een verhemelte overzien, *concamerare*, *fornicare*, *convexum facere inſtar coeli*. Ook nog zoo veel als bedekken, *abſcondere*, *celare*, doch het is thans niet meer in gebruik. Verhemeld, v. d. *concameratus*, *fornicatus*, *a*, *m*. Bij ſommige dichters komt het voor in den zin van *in coelum tranſferre*, *immortalitate donare* en verhemeld, *coelestis*, *is*, *e*, *immortalitate donatus*, *a*, *m*. Verhemelte of verhemelſel, een hoog hangend rondachtig behangſel boven eenen throon, bed of iets ſoortgelijks, *canopeum*, *ei*, *n*. Van een gebouw, *coelum camerae*, bij *Vitruvius*; ook *camera*, *ae*, *f.* *fornix*, *icis*, *f.* *convexitas*, *atis*, *f.* *convexum*, *i*, *n*. Van den mond, is het *palatum*, *i*, *n.* *palatus*, *us*, *m*. bij *Cicero*.

Verheugen, b. en o. w. vermaak aandoen, *delecto*, *avi*, *atum*, *are*, *oblectare*, *exhilarare*, *laetificare*, *recreare aliquem*. Onz. zich verheugen, *delector*, *atus ſum*, *ari*, *oblectari*, *gaudeo*, *gaviſus ſum*, *gaudere*, *exhilarari*, *laetari*. Verheuging, v. *delectatio*, *onis*, *f.* *delectamentum*, *inis*, *n.* *oblectatio*, *onis*, *f.* *oblectamentum*, *i*, *n.* *hilaritas*, *atis*, *f.* *voluptas*, *atis*, *f.* *laetitia*, *ae*, *f.* *gaudium*, *ii*, *n*. Verheugelijk, bijv. n. *delectabilis*, *lis*, *le*, *voluptuoſus*, *a*, *m*, *voluptuarius*, *a*, *m*, *laetificus*, *a*, *m*, *amoenus*, *jucundus*, *a*, *m*. Verheugd, v. d. *laetus*, *a*, *m*, *jucundus*, *hilarus*, *a*, *m*, *exhilaratus*, *a*, *m* bijw. *laete*, *jucunde*, *amoene*, *hilare*, *hilariter*, adv. Verheugdheid, v. is hetzelfde als verheuging.

Verhielen, b. w. *reficere talos*.

Verhinderen, b. w. zoo veel als beletten, *impedio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *praepedire aliquem*, *aliquid*, *remoror*, *atus ſum*, *ari*. Voorheen had het ook de beteekenis van hinderen of ſchaden, *nocere*, doch in dezen zin is het verouderd. Van hier: verhindering, v. *impeditio*, *onis*, *f.* *remora*, *ae*, *f.* Ook voor hindernis, *impedimentum*, *i*, *n.* *obſtaculum*, *i*, *n.* bij *Apulejus*. Verhinderd, v. d. *impeditus*, *praepeditus*, *a*, *m*. Verhinderlijk is zoo veel als hinderlijk, zie bij hinder.

Verhitten, b. en o. w. eigenlijk heet maken, *calefacio*, *eci*, *actum*, *ere*, *concalefacere*, *excalefacere*, *fervefacere*. Overdragtig is het zoo veel als aanhitſen, *inſtigare*, *irritare*, *ſollicitare*, bij *Schéller*, *incitare*, *concitare*, *incendere*. Onz. zich verhitten, *fervere*, *fervefieri*, *calefieri*, *exardere*, *exardescere*, *incendi*. Verhitting, v. eigenlijk *actio calefaciendi vel fervefaciendi*; overdragtig *incitatio*, *ir*

Digitized by Google

irritatio, *concitatio*, *follicitatio*, ook *fervor*, *calor vehemens*, *ardor*, *oris*, *m*. Verhit, *v*. d. *calefactus*, *concalefactus*, *excalefactus*, *fervefactus*, *a*, *m*; voorts *infligatus*, *irritatus*, *follicitatus*, *incitatus*, *concitatus*, *incenſus*, *a*, *m*.

Verhoeden, b. w. zoo veel als voorkomen, *caveo*, *avi*, *autum*, *avere*, *praecavere*, *providere aliquid*. Ook voor afwenden, *avertere aliquid*. Ook voor beletten, *occurrere alicui rei vel prohibere aliquam rem*. Ook zoo veel als behoeden of beſchermen bij *Kiliaan*, doch hier voor gebruiken wij thans het werkw. behoeden. Van hier: verhoeding, *v*. *cautio*, *onis*, *f*. *praecautio*, *onis*, *f*. *proviſio*, *onis*, *f*. Verhoed, *v*. d. *proviſus*, *a*, *m*, *prohibitus*, *a*, *m*.

Verhoeren en het geen meer in gebruik is, het voortdurend werkwoord verhoereren, *meretricio amori impendere vel in meretrices expendere*, *ſcortando abſumere vel conſumere vel dilapidare*. Van hier: verhoering of verhoerering, *v*. *abſumtio*, *conſumtio vel dilapidatio ſcortando*. Verhoerd, *v*. d. *ſcortando abſumtus*, *conſumtus*, ook *dilapidatus*, *a*, *m*. Verhoereerd is hetzelfde.

Verhoetelen, b. w. verbrodden, bederven, *corrumpo*, *upi*, *uptum*, *umpere*, *perdo*, *idi*, *iditum*, *ere*, *depravare*, *vitiare*, *devenuſtare*. Verhoeteling, *v*. *corruptio*, *perditio*, *depravatio*, *vitiatio*, *devenuſtatio*, *onis*, *f*. Verhoeteld, *v*. d. *corruptus*, *perditus*, *depravatus*, *vitiatus*, *devenuſtatus*, *a*, *m*.

Verholen, bijv. n. en bijw. ik geloof eer dat het een *v*. d. van het werkw. verheelen zij, *arcanus*, *abſconditus*, *a*, *m*, *celatus*, *a*, *m*, *abſtruſus*, *a*, *m*, *occultus*, *a*, *m*; bijw. *clam*, *ſecrete*, *occulte*, *arcane*, *adv*. Van hier: verholenheid, *v*. *arcanum*, *i*, *n*. *ſecretum*, *i*, *n*. *myſterium*, *ii*, *n*. iets verholen houden is hetzelfde als verheelen of verbergen.

Verhongeren, b. en o. w. door honger doen omkomen, *fame vel inedia perimere vel necare aliquem*, *fame vel inedia aliquem conſumere vel vitam alicujus finire vel exſtinguere*, ook *frangere vel premere fame aliquem*. Onz. is het van honger ſterven, *fame vel inedia perire*, *interimi*, *mori vel finire vitam*, ook *exſtingui*. Van hier: verhongering, *v*. *fame vel inedia exſtinctio*, *conſumtio fame*. Verhongerd, *v*. d. *fame vel inedia peremtus*, *mortuus vel exſtinctus*. Ook voor zeer hongerig, *famelicus*, *a*, *m*, *fame fractus vel preſſus*, *a*, *m*.

Verhoogen anderen ſchrijven verhogen, b. w. hoog maken, *exalto*, *avi*, *atum*, *are*, *altum reddere*, ook *altiorem reddere vel facere*, ook *tollere*, *edtollere*, *erigere*, *evehere*. Voor prijzen, *exaltare*, *laudare*, *celebrare*, *extollere laudibus*, *laudibus efferre*. Voor meer bieden, *augere pretium*, *plus licitari*, *auctionari*, *auctionem facere*, bij *Kiliaan*. Verhooger, *m*. *exaltans*, *altius aliquid reddens*. Voor prijzer, *m*. *laudator*, *celebrator*, *oris*, *m*. *praeco*, *onis*, *m*. Voor bieder, *licitator*, *oris*, *m*. Verhooging, *v*. *exaltatio*, *onis*, *f*. *actio aliquid altius reddendi*, *erectio*, *evectio*, *onis*, *f*. *exaltatio*, *elatio laude*, *celebratio*, *onis*, *f*. voorts *licitatio*, *onis*, *f*. *auctio*, *onis*, *f*. Verhoogd, *v*. d. *exaltatus*, *a*, *m*, *altior redditus*, *ſublatus*, *erectus*, *evectus*, *laudatus*, *celebratus*, *laudibus elatus*, *a*, *m*, *licitatus*, *auctus*, *a*, *m*.

Verhooijen, b. w. even als hooi omkeeren, verſtrooijen en verwarren, *foeni inſtar evertere*, *diſſipare ac perturbare*. Van hier overdragtig: in de war brengen, *turbare*, *conturbare*, *perturbare*. Voor verkwisten, *diſſipare*, *decoquere*, *prodigere*. Verhooid, *v*. d. *turbatus*, *conturbatus*, *perturbatus*, *a*, *m*, *diſſipatus*.

Verhoopen is hetzelfde als hoopen. Ver-

Verhoor, o. ondervraging voor het regt, *interrogatio, onis, f. quaestio, onis, f.* ook *auditio, onis, f.* bij *Scheller.* Een verhoor beginnen, *interrogationem vel quaestionem instituere.* Een verhoor ondergaan, *subire interrogationem vel quaestionem.* Van hier:

Verhooren, b. w. *interrogo, avi, atum, are aliquem, quaero, ivi, itum, ere ex aliquo, audire aliquem.* Ook is verhooren onz. *male, non bene audire.* B. v. ik heb mij verhoord, *male, non bene vel perperam audivi.* Verhooring is hetzelfde als verhoor. Verhoord, v. d. *interrogatus, auditus, a, m.* Verhooren beteekent ook nog, inwilligen: b. v. een gebed verhooren, *exaudire preces, cedere precibus,* bij *Cicero.* Verhoord, v. d. *exauditus, a, m.* Eertijds was het bijv. n. verhoorig in gebruik, zoo veel beteekenende als *dicto audiens.*

Verhoovaardigen, o. w. *superbio, ivi, itum, ire, animo efferri, elate se gerere, spiritus sumere, altos gerere spiritus, arroganter se gerere.* Verhoovaardiging, v. *superbia, ae, f. elatio animi, arrogantia, ae, f.* Zie verder bij hoogmoed. Verhoovaardigd, v. d. *superbus, elatus, altus, a, m; arrogans, antis, omn. g. &c.*

Verhuizen, b. w. van huis veranderen, *mutare domo, migro, avi, atum, are, commigrare, domigrare, transmigrare, domicilium mutare.* Verhuizing, v. *migratio, commigratio, demigratio, transmigratio, onis, f. mutatio domicilii.* Verhuisd, v. d. *in alium locum translatus vel transgressus, sede mutatus.* Verhuizing der zielen van het eene ligchaam in het andere, *metempsycosis, is, f.* Zamenstelling: verhuisdag, *dies migrationi constitutus.*

Verhuren, b. w. *loco, avi, atum, are, elocare, oblocare aliquid alicui,* bij *Suetonius.* Een gestoffeerd huis verhuren, *aedes instructas locare,* bij *Liv.* Zich verhuren, *mercede se elocare alicui.* Van hier: verhurer of verhuurder, m. *locator, oris, m. elocator, oris, m.* Verhuurster, v. *locatrix, icis, f.* ook zoo men dit niet bij de ouden vindt *femina locans vel elocans.* Verhuring, v. *locatio, onis, f. elocatio, onis, f.* Verhuurd, v. d. *locatus, elocatus, a, m.* Dat men om geld verhuurd, is *meritorius, a, m.* B. v. een paard, *equus meritorius.*

Verjagen, b. w. zoo veel als verdrijven, wegjagen, *fugo, avi, atum, are, pello, pepuli, pulsum, pellere, depellere, expellere.* Uit het huis verjagen, *elimino, avi, atum, are.* Uit het land verjagen, *extermino, avi, atum, are.* Van hier: verjager, *fugator, oris, m.* bij *Tertullianus; depulsor, expulsor, oris, m.* Verjaging, v. *depulsio, onis, f. expulsio, onis, f.* Uit het huis, *eliminatio, onis, f.* Uit het land, *exterminatio, onis, f.* Verjaagd, v. d. *fugatus, pulsus, depulsus, expulsus; eliminatus, exterminatus, a, m*

Verjaren, o. w. *in annuum orbem redire, anni spatio redire.* Bij *Kiliaan* beteekent het ook *differre sive protrahere in annum,* ook *differri sive protrahi in annum.* Ook door verloop van tijd vernietigd worden, *vetustate irritum fieri.* Van hier: verjaring of verjaren als o. *spatium anni expleti, anni in orbem reditus, circulus anni evolutus.* Ook is verjaring zoo veel als *festum annuum, celebratio festi annua.* Ook zoo veel als het zamengestelde verjaardag, m. *dies natalis, natales, ium, m. pl.* bij *Horat.* Verjaard, v. d. *vetustate irritus factus.* Ook door lang gebruik tot een eigendom geworden, *usucaptus, a, m.* Ook verouderd, *inveteratus, a, m, obsoletus, a, m,* bij *Scheller.* Verjaarde schulden, *debita vetustate annullata vel quibus vetustatem stare necesse non est.*

Verjidelen, b. w. vernietigen, *vanum,*

Digitized by Google

num, irritum vel inanem vedere, ad irritum redigere. Iemands aanslagen verijdelen, *consilia alicujus vana vel irrita reddere.* Ook kan men in dezen zin gebruiken, *evertere, pervertere, disturbare.* Ook beteekent het bij *Kiliaan* zoo veel als ledig maken, *vacuare, evacuare*, doch in dezen zin is het verouderd. Van hier: verijdeling, *eversio, onis, f. disturbatio*, ook *actio reddendi aliquid vanum, irritum, inane.* Verijdeld, v. d. *vanus, irritus, inanis redditus, ad irritum redactus, eversus, perversus, disturbatus, a, m.*

Verijlen is hetzelfde als verhaasten, volgens *Hoogstraten.*

Verijzen, o. w. tot ijs worden, *conglacio, ayi, atum, are; congelo, ayi, atum, are; in glaciem converti.* Verijzing, *congelatio, onis, f. congelatio, onis, f. conversio in glaciem.* Verijsd, v. d. *congelatus, congelatus, a, m; conversus in glaciem.*

Verinteresten, o. w. een onduitsch woord, zoo veel als door renten verteren, *usura vel foenore consumi vel absumi.*

Verjolijen, een verouderd woord, *recreare, laetificare, gaudio adficere &c.*

Verjongen, o. w. jong worden, *juvenesco, escere, renovari, juventute denuo donari*; ook bed. *renovare, juventute denuo donare.* Verjongd, v. d. *renovatus, juventute denuo donatus, a, m.*

Verjus of verjuis, een ond. woord van het Fransche *verjus*, sap van onrijpe druiven, *omphacium, ii, n.* bij *Plin.*

Verkakelen, b. w. is hetzelfde als verkallen.

Verkalefaten of verkalefateren is hetzelfde als kalefaten of kalefateren.

Verkallen, b. en o. w. bed. door kallen den tijd verliezen, *fabulando tempus perdere.* Ons. is het zoo veel als zich verpraten, *inter loquendum errare, errare verbis*, ook *perperam se exprimere.*

Verkeeren, b. en o. w. zoo veel als omkeeren, *vertere, everterе, invertere, pervertere.* Zoo veel als veranderen, *vertere, mutare.* Ook zoo veel als verdraaijen, *detorquere, distorquere, retorquere.* Ons. is het zoo veel als omgang hebben, *versari, conversari, consuescere, consuetudine frui, frequentare.* Ook veranderd worden, *mutari.* B. v. de kans verkeert, *fortuna mutatur.* Ook op het verkeerbord spelen, *ludere fritillo*, bij *Juvenalis.* Van hier: verkeering, v. *versio, everſio, inversio, perversio, onis, f.* voorts *mutatio, onis, f. distortio, onis, f.* bij *Scheller.* Zoo veel als omgang, *consuetudo, inis, f. conversatio, onis, f. convictio, onis, f. convictus, us, m.* bij *Cicero.* Verkeerd, v. d. *versus, eversus, inversus, perversus, pravus, praposterus, a, m; mutatus*; als bijw. *inverse, perverse, praepostere, prave, perperam, adv.* Verkeerdelijk is hetzelfde. Van hier: verkeerdheid, v. *perverſitas, atis, f.* Zamenstell. verkeerbord, o. *abacus, i, m. alveolus, i, m. fritillus, i, m.* bij *Juvenalis*; *tabula lusruncularis*, bij *Seneca.* Verkeerspel, *ludus aleatorius vel ludus aleatum vario jactu ambiguus et facile mutabilis.* Verkeertje is hetzelfde. Verkeerstukken of verkeerschijven, *lusiones, um, m. pl. lusiunculi, orum, m. pl. Varro.*

Verken, zie Varken.

Verkenen, b. w. een scheepswoord, zoo veel als een schip schoonmaken, *purgare vel purificare navem.*

Verkennen, b. w. een gemaanw. hetzelve heeft twee beteekenissen, vooreerst: land ontdekken of gewaar worden, *continentem videre vel perſpicere.* Ook zoo veel als herkennen, *recognoscere terram.* Van hier: verkenning, *recognitio, onis, f.* en het zamengestelde verkenningsmerk, *signum, quo terram aliquam recognoscimus.* Verkend, v. d. *recognitus, a, m.*

Digitized by Google

Verketelboeten of ketelboeten, b. w. zoo veel als ketels vermaken, *reficare vel reparare ahena.* Van hier: ketelboeter, m. *reparator vel refector ahenorum.*

Verkerven, b. w. eigenlijk door kerven bederven, *caedendo vel incidendo corrumpere.* Overdr. is het zoo veel als misdoen, kwaad doen, *errare, peccare.* B. v. hij heeft het zeer erg verkorven, *gravissime peccavit.*

Verketteren, b. w. voor eenen ketter uitkrijten, *in vel inter haereticos referre, in numero vel in numerum haereticorum referre, numerare inter haereticos vel in haereticis, pro haeretico habere.* Verkettering, v. *relatio inter haereticos.* Verketterd, v. d. *inter haereticos relatus vel numeratus, pro haeretico habitus.*

Verkielen, b. w. met eenen nieuwen kiel verzien, *nova carina instruere.* Verkield, v. d. *nova carina instructus, a, m.*

Verkiezen, b. w. uitkiezen, *eligo, egi, ectum, igere; deligere, seligere.* Voor aanstellen, *creo, avi, atum, are.* B. v. eenen consul verkiezen, *creare consulem.* Voor liever hebben, *opto, avi, atum, are.* B. v. verkies maar! *opta solummodo!* bij *Cicero* vindt men ook *coöptare* in dezen zin. Van hier: verkiezer, *elector, oris, m. auctor ad Hieronnium.* Verkiezing, v. *electio, onis, f. delectio, selectio, creatio, optio, coöptatio,* bij *Cic.* Verkozen, v. d. *electus, delectus, selectus, creatus, optatus, coöptatus, a, m.* Verkiesbaar of verkiesselijk, *electilis, is, e; optabilis, lis, e.*

Verkijken, b. w. eigenlijk kwalijk zien, *perperam videre.* Voorts verzuimen, overslaan, *male observare, negligere, praetermittere, omittere, praeterire, transire.* Ook voor falen of feilen, *hallucinari, a scopo aberrare.* Ook voor misdoen, *peccare, labi, delinquere.* Verkijking, v. *actio perperam videndi, negligentia, ae, f. omissio, onis, f. peccatum, i, n. delictum, i, n.* Verkeken, v. d. *perperam visus, male observatus, praetermissus, omissus.* B. v. de gelegenheid is verkeken, *occasio omissa est.* Ook is verkijken zoo veel als met kijken verwisten, *videndo perdere vel absumere.* B. v. hij heeft zijnen tijd verkeken, *videndo tempus suum perdidit.* Hij heeft zijn geld verkeken, *videndo pecuniam suam absumsit.*

Verkilden of verkillen, in Gelderland zegt men verkelden, hetzelfde als verkouden.

Verkindschen, o. w. kindsch worden, *repuerascere,* bij *Kil.*

Verkladdeijen, b. w. een bijna verouderd woord, zoo veel als verdoen, verwarren, *disfipo, avi, atum, are, conturbo, avi, atum, are,* bij *Kil.*

Verklagen, b. w. zoo veel als beschuldigen, *accuso, avi, atum, are, litem alicui intendere, in jus vocare aliquem, agere in aliquem, reum aliquem facere,* ook *deferre.* Van hier: verklager, m. *accusator, oris, m. actor, oris, m. delator, oris, m.* Verklaging, v. *accusatio, onis, f. actio in aliquem, delatio, onis, f.* Verklaagd, v. d. *accusatus, a, m, in jus vocatus, reus, a, m, delatus, a, m.*

Verklappen, b. en o. w. zoo veel als iets overbrengen, *vulgare, divulgare, evulgare aliquid.* Onz. is het zoo veel als zich door te veel spreken verraden, *nimia loquacitate seipsum prodere, nimia loquacitate labi.* Zich verklappen is ook nog *sui ipsius indicio prodi.* Verklapper, *vulgator, oris, m. dilator, oris, m.* Verklapping, v. *vulgatio, evulgatio, divulgatio,* ook *nimia loquacitate sui ipsius proditio.* Verklapt, v. d. *vulgatus, divulgatus, evulgatus, a, m.*

Verklaren, b. w. klaar maken, *claro, avi, atum, are, clarifico, avi, atum, are,* bij *Plin. clarum reddere.* Ophelderen, *illumino, avi, atum, are.* Ook uitleggen of met woorden verklaren, *interpretor, atus sum,*

avi, explanare, illustro, avi, atum, are; enarrare, explico, cui & cavi, citum & catum, care. Voor aantoonen, *declaro, avi, atum, are.* Bekend maken, *indicare, declarare, indicere.* B. v. iemand zijne liefde verklaren, *indicare vel declarare amorem alicui.* Den oorlog verklaren, *indicere bellum*, ook *denuntiare.* Zich voor iemands vriend of vijand verklaren, *profiteri se amicum vel inimicum alicujus.* Iemand tot erfgenaam verklaren, *instituere vel scribere aliquem heredem.* Iemand voor verrader verklaren, *proditorem judicare aliquem.* Zich verklaren, *sententiam suam dicere.* Zich voor iemand verklaren, *profiteri se pro aliquo, stare vel cum aliquo sentire.* Ook voor getuigen, *attestor, atus sum, ari.* Voor ontdekken, *palam facere, ostendere, significare.* Met eenen eed verklaren, *jurejurando confirmare.* Verklarer of verklaarder, m. *explicator, oris, m. enarrator, oris, m. explanator, oris, m.* bij *Cicero; interpres, etis, m. testis, is, m. & f.* Verklaring, v. *interpretatio, onis, f. explanatio, explicatio, illustratio, declaratio, indicium, ii, n. indictio, onis, f. professio, institutio, scriptio, sententiae suae dictio attestatio, testimonium, ii, n. significatio, onis, f. confirmatio jurejurando.* Verklaard, v. d. *illaminatus, interpretatus, explanatus, illustratus, enaratus, explicatus, indicatus, declaratus, indictus, denuntiatus, institutus, scriptus, judicatus, attestatus, significatus, jurejurando confirmatus, a, m.*

Verkleeden, b. en o. w. anders kleeden, *aliam vestem induere alicui, alia veste induere aliquem, aliter vestire aliquem, mutare vestitum alicujus.* Onz. zich verkleeden, *mutare vestem, alia veste indui, induere se alia veste, aliam vestem sibi induere.* B. v. zich als boer verkleeden, *indicere se veste rustici, vestem rustici sibi induere, indui veste rustici, assimilare rusticum*; ook zegt men *adsimulare.* Verkleeden is ook door kleeding verkwisten, *vestibus consumere, absumere, dilapidare.* B. v. hij verkleedt al zijn geld, *omnia sua vestium summa absumit, consumit vel dilapidat.* Van hier: verkleeding, v. *mutatio vestis.* Verkleed, v. d. *mutatus veste, alia veste immutatus veste, alia veste indutus.* Ook voor vermomd, *personatus, a, m.*

Verkleinen, b. w. kleiner maken, *minuo, ui, utum, uere; diminuere, imminuere, attenuo, avi, atum, are; extenuare*; ook *derogare, detrahere.* B. v. iemand verkleinen, *detrahere de aliquo.* Iemands lof verkleinen, *circumscribere laudes alicujus.* Ook zoo veel als verachten, *contemno, si, tum, ere*, bij *Kil.* *parvipendere et parvifacere*, bij denzelfden. Verkleining, v. *minutio, diminutio, imminutio, onis, f. attenuatio, extenuatio, derogatio, detractio, circumscriptio, onis, f.* Verkleind, v. d. *minutus, diminutus, imminutus, attenuatus, extenuatus, derogatus, detractus, circumscriptus, a, um; contemtus, parvifactus.*

Verkleumen, o. w. van koude verstijven, *torpere gelu, praefrigore obtorpere, rigere frigore obrigere vel rigescere frigore.* Verkleuming of verkleumdheid, v. *torpedo, inis, f. torpor, oris, m.* bij *Cic.* Verkleumd, v. d. *torpidus, a, um; frigore rigens vel rigidus.*

Verklikken, b. w. zoo veel als bekklappen, aanbrengen, *defero, detuli, delatum, deferre, indico, avi, atum, are.* Van hier verklikker, m. *delator, oris, m. emissarius, ii, m. index, icis, m.* Verklikking, v. *delatio, onis, f. indicatio, onis, f.* Verklikster, v. d. *delatrix, icis, f.* Verklikt, v. d. *delatus, indicatus, a, um*, bij *Ter.*

Verkloeken, b. en o. w. zoo veel als verschalken, *fallo, fefelli, falsum, fallere; decipio, epi,*

Digitized by Google

eptum, *ipere*; *alacritate praevertere*, *solertia anticipare*. Onz. zoo veel als moed vatten, *animum sumere*, *audere*, bij *Kiliaan*. Ook moed geven, *animum addere*. Verkloeking, v. *fallacia*, *ae*, *f. praeversio alacritate*, *anticipatio solertiâ*. Verkloekt, v. d. *deceptus*, *a*, *m*; *alacritate praeversus*, *solertia anticipatus*.

Verknagen, b. en o. w. door knagen bederven, *rodendo corrumpere*, ook *corrodere*, *erodere*, volgens *Scheller*. Onz. zich verknagen, *se ipsum vexare*, *se adflictare*, bij *Sall.* Verknaging, v. *corruptio rodendo*, ook *corrosio*, *erosio*, *onis*, *f.* voorts *adflictatio*, *onis*, *f.* Verknaagd, v. d. *rodendo corruptus*, *corrosus*, *erosus*, *a*, *m*.

Verkneuzen, b. w. door kneuzen bederven, *contusione corrumpere*, *vitiare*, *depravare*. Ook zoo veel als kneuzen alleen, zie dat woord. Verkneuzing, v. *corruptio*, *vitiatio*, *depravatio*, *contundendo vel contusione*. Ook zoo veel als kneuzing, *contusio*, *onis*, *f.* Verkneusd, v. d. *contusione corruptus*, *vitiatus*, *depravatus*, ook *contusus*, *a*, *m*.

Verkniezen of verknijzen, o. w. *dolore*, *moerore vel molestia consumi vel tabescere*. Verkniezing of verknijzing, v. *consumtio dolore*, *moerore vel molestia*. Verkniesd of verknijsd, v. d. *dolore*, *moerore vel molestiâ consumtus vel absumtus*, *a*, *m*. Ook wordt het zelfst. verkniezing in den zin van droefheid genomen, *dolor*, *moeror*, *oris*, *m. tristitia*, *ae*, *f. molestia*, *ae*, *f. aegrimonia*, *ae*, *f.*

Verknochten, b. w. aan een binden, verbinden, *colligo*, *avi*, *atum*, *are*; *conjungo*, *anxi*, *unctum*, *ungere*, beide bij *Cic.* Verknochting, v. *colligatio*, *onis*, *f. conjunctio*, *onis*, *f.* bij *Cic.* Verknocht, v. d. *colligatus*, *a*, *m*; *conjunctus*, *a*, *m*.

Verknoeijen, b. w. is hetzelfde als verhoetelen.

Verknollen, b. w. *perperam agere*, *male facere aliquid*, *peccare*, ook *corrumpere aliquid*. Verknolling, v. *malefactum*, *i*, *n. peccatum*, *i*, *n*. Verknold, v. d. *peccatus*, *a*, *m*; *male factus*, *corruptus*, *a*, *m*.

Verknoopen, b. w. zoo veel als herknoopen, *de novo nodare*, *renodo*, *avi*, *atum*, *are*; *de novo nodis connectere*. Verknooping, v. *renodatio*, *onis*, *f.* Verknoopt, v. d. *renodatus*, *a*, *m*.

Verkoelen, b. en o. w. koel maken, *refrigero*, *avi*, *atum*, *are*; *frigefactare*, bij *Plautus*; onz. *refrigeror*, *atus sum*, *ari*; *refrigesco*, *frixi*, *frigescere*, bij *Cicero*. Verkoeling, v. *refrigeratio*, *onis*, *f.* Verkoeld, v. d. *refrigeratus*, *a*, *m*. Zamenstell. verkoelbad, o. *frigidarium*, *ii*, *n*. Voorts verkoeler, m. *refrigerator*, *oris*, *m.* bij *Plin.* Verkoelster, v. *refrigeratrix*, *icis*, *f.* bij denz.

Verkoken, o. w. door koken verteren en verteerd worden, *decoque*, *oxi*, *octum*, *oquere*, ook *decoqui*. Verkoking, *decoctio*, *onis*, *f.* Verkookt, v. d. *decoctus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als verduwen, *digero*, *essi*, *estum*, *erere*. Dan is verkoking, *digestio*, *onis*, *f.* en verkookt, *digestus*, *a*, *m*.

Verkomen, o. w. zich herstellen, *reficere se*, *recipere se*, *recolligere se*, *ad meliorem statum pervenire*.

Verkondigen, b. w. *nuncio*, *avi*, *atum*, *are*, *denunciare vel significare aliquid alicui*, ook *notum facere aliquid alicui*, bij *Schell.* voorts *indicare*, *publicare*, *evulgare*, *divulgare*, *pervulgare*, *promulgare*, *edere*, *edicere*, bij *Kiliaan*, *praedico*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: verkondiger, m. *nuncius*, *ii*, *m. Ulpianus* gebruikt ook *nunciator*, *oris*, *m. vulgator*, *oris*, *m. praedicator*. Verkondigster, v. *nuncia*, *ae*, *f.* bij *Cic.* Verkondiging, v. *nunciatio*, *onis*, *f. denunciatio*, *significatio*, *indicatio*, *indicium*, *ii*, *n. publicatio*, *onis*, *f. evulgatio*, *divulgatio*, *pervulgatio*, *promulgatio*, *edictum*, *i*, *n. praedi-*

Digitized by Google

dicatio, onis, f. Verkondigd, v. d. *nunciatus, denunciatus, significatus, indicatus, publicatus, evulgatus, divulgatus, pervulgatus, promulgatus, editus, edictus, praedicatus, a, m.* Ook gebruikt men verkonden in denzelfden zin.

Verkondschappen, b. w. kennis geven, *indico, avi, atum, are, declarare, certiorem reddere, notum facere vel reddere, notificare,* bij *Ovidius.* Verkondschapping, v. *indicatio, onis, f. declaratio.* Verkondschapt, v. d. *indicatus, declaratus, a, m.*

Verkoop, m. zoo veel als veiling, *auctio, onis, f. venditio, onis, f. hasta, ae, f. corona, ae, f. exactus, us, m.* bij *Quintilian.* ook *venus* in de tweede en vierde *declinatie,* doch alleen gebruikelijk in den derden en vierden naamval volgens *Scheller.* Van hier:

Verkoopen, b. w. *vendo, vendidi, venditum, vendere, vendito, avi, atum, are, divendere, venum dare,* bij *Kiliaan.* Overdragtig zegt men: leugens voor waarheid verkoopen, *falsa pro veris venditare.* Van hier: verkooper, m. *venditor, oris, m. institor, oris, m.* Verkoopster, v. *venditrix, icis, f. in Digestis.* Verkoopbaar, *vendibilis, lis, le.* Verkoopelijk is hetzelfde. Verkogt, v. d. *venditus, a, m, venumdatus, a, m.* Verkogt worden, *vendi, venumdari,* ook *veneo, ii, ire.* Verkooping is hetzelfde als verkoop. Zamenstell. verkoopdag, *dies vel tempus auctionis vel venditionis.* Verkoopingboeken, *auctionalia, orum, n. plur.* bij *Ulpianus.*

Verkoperen, b. w. met koper overtrekken, *aero, avi, atum, are, tegere vel obtegere aere, aere obducere.* Verkopering, o. *aeratio, onis, f. obductio aere.* Verkoperd, v. d. *aeratus, a, m, aere tectus, obtectus, obductus.*

Verkorsten, b. w. met eene korst bedekken, *obducere crusta, incrusto, avi, atum, are.*

Verkorten, b. w. korter maken, *breviorem reddere, brevio, avi, atum, are,* bij *Quintilian. abbreviare,* ook *contraho, axi, actum, ahere, curtare, decurtare.* Den tijd verkorten, *fallere tempus.* Voor benadeelen, *detrimentum adferre, damnum inferre, fraudare, damno esse alicui.* Onz. is het ook korter worden, *decrescere.* B. v. de dagen verkorten, *dies decrescunt.* Zijn leven verkorten, *abrumpere vitam,* bij *Schell.* Ook voor afsnijden, *praecido, idi, isum, ere, mutilo, avi, atum, are.* Ook is verkorten nog zoo veel als verminderen, *diminuo, ui, utum, uere.* Verkorting, v. *compendium, ii, n. breviatio, onis, f. abbreviatio, contractio, detrimentum, i, n. damnum, i, n. fraus, audis, f.* Der dagen, *decrescentia, ae, f. correptio dierum,* bij *Vitr. abruptio, onis, f. praecisio, onis, f. diminutio, mutilatio, onis, f. diminutio, onis, f.* Verkorter, m. *breviator, oris, m.* bij *Orosius.* Verkort, v. d. *brevior redditus, curtus, a, m. abruptus, praecisus, mutilatus, contractus, diminutus, compendiarius, compendiosus, decurtatus, breviatus, abbreviatus,* deze laatste komen bij *Kiliaan* voor. Ik geloof evenwel niet, dat deze woorden veilig gebruikt kunnen worden. Verkortsel, *epitome, es, f. epitoma, ae, f. breviarium, ii, n. compendium, ii, n.* Zamenstell. verkortschrift, *scriptum compendiarium.*

Verkouden, b. en o. w. koud maken, *refrigero, avi, atum, are, frigefacto, avi, atum, are,* bij *Schell.* onz. is het *refrigerari, frigescere, contrahere frigus, algere, algescere.* Ook is verkouden, *gravedinem frigore contrahere.* Verkouding, v. *refrigeratio, onis, f.* Verkoud, v. d *refrigeratus, a, m, gravedine laborans,* bij *Cicero.* Verkoudheid, v. *gravedo, inis, f. coryza, ae,* bij *Celsus, frigida gravedo,* bij *Kil.* Verkoud zijn, *gravedine laborare.*

Ver

Digitized by Google

Verkrachten, b. w. zoo veel als geweld aandoen, *vim inferre.* Ook overwinnen, *vincere; superare.* Doch in deze beteekenissen is het weinig in gebruik, wij nemen het thans in den zin van schenden, met geweld ontmaagden, *violare, vitiare, comprimere virginem, vim inferre virgini, pudicitiam virginis imminuere, constuprare,* bij *Cicero.* Van hier: verkrachter, m. *violator, constuprator, oris,* m. bij *Liv. temerator, oris,* m. bij *Status.* Verkrachting, o. ook het verkrachten, *violatio, stupratio, onis, f.* Verkracht, v. d. *violatus, vitiatus, constupratus,* bij *Cic.*

Verkrenken, bij *Kiliaan*, hiervoor gebruiken wij thans krenken, zie dat woord.

Verkreuken en het voortdurend woord verkreukelen, b. w. verfommelen, *negligenter ac incuriose plicando corrumpere.* Ook rimpelen, *corrugo, avi, atum, are.* Verkreukeld, v. d. *negligenter ac incurioſe plicando corruptus,* ook *rugoſus, a, m.*

Verkrijgen, b. w. zoo veel als verwerven, *acquiro, iſivi, iſtum, irere; conquirere, obtineo, ui, entum, inere; nanciscor, nactus ſum, nancisci, adipiscor, aptus ſum, ipiſci, conſequi, aſſequor, cutus ſum, equi, potior, itus ſum, iri; pario, peperi, partum, parere; comparo, avi, atum, are; apiscor, aptus ſum, apiſci.* iets van iemand verkrijgen, *impetrare aliquid ab aliquo,* bij *Cic.* vindt men ook *impetrio, ivi, itum, ire; ferre aliquid ab aliquo, auferre,* bij *Cic.* Ook zoo veel als verdienen, *emerere vel emereri.* Door bidden verkrijgen, *exoro, avi, atum, are.* Van hier: verkrijger, m. *partor, oris,* m. *exorator, oris,* m. Verkrijking, v. *acquiſitio, onis, f. adeptio, onis, f. conſecutio, adſecutio, comparatio, impetratio.* Verkregen, v. d. *acquiſitus, conquiſitus, nactus, adeptus, conſecutus, aſſecutus, potitus, partus, comparatus, impetratus, aptus van apiscor,* doch dit komt alleen bij oude ſchrijvers voor. Van hier: verkrijgelijk, *impetrabilis, lis, le vel quod requirere, obtinere, nancisci, adipisci, poſſumus &c.*

Verkrijgbaar is hetzelfde.

Verkrillen, o. w. een verouderd woord zoo veel beteekenende als dartelen, *laſcivire,* bij *Kil.*

Verkrimpen, b. en o. w. *contrahe, axi, actum, here; extenuo, avi, atum, are;* onz. *contrahi, extenuari, decrescere.* B. v. zijn vermogen is verkrompen, *opes ejus decreverunt.* Van hier: verkrimping, v. *contractio, onis, f. extenuatio, onis, f. deminutio, onis, f.* Verkrompen, v. d. *contractus, extenuatus, diminutus, a, m.*

Verkrommen is hetzelfde als krommen.

Verkroppen, b. en o. w. eigenlijk den krop te veel vullen of overladen, *ingluviem nimis implere vel ſaburrare.* Ook daar door verſtikken, *turundis ſuffocare, obturare.* Ook zoo veel als verduwen, *digero, eſſi, eſtum, erere.* Ook zoo veel als bezwaren, *degravare, praegravare, obruere onere.* Van hier: verkropping, v. *nimia ingluviēi ſaburratio vel impletio,* ook *ſuffocatio, onis, f.* voorts *digestio, onis, f.* eindelijk *actio nimio onere aliquem obruendi.* Verkropt, v. d. *ſaburratus, a, m; ſuffocatus, digeſtus, degravatus, praegravatus, onere obrutus.*

Verkruijen, b. w. *curru truſatili in alium locum transferre.* Van het ijs zegt men ook verkruijen, wanneer het door den ſtroom naar elders gevoerd wordt, *vi fluminis vel aestus loco moveri.* Verkruid, v. *ope currus truſatilis in alium locum translatus,* ook *vi fluminis vel aestus loco motus.*

Verkruipen, b. w. *proſerpo, erpſi, erptum, ere; prorepo, repſi, reptum, repere, alio; rependo in alium locum transferri, rependo loco mutare.*

Verkwadeln, zie Verergeren.

Verkwakkelen, b. w. verkwisten of door

door onachtzaamheid verwaarlozen, *absumere, consumere, detoquere, prodigere, dilapidare, incuriose negligere.* Verkwakkeld, v. d. *absumtus, consumtus, decoctus, dilapidatus, incuriose neglectus, a, m.*

Verkwanselen, b. w. zoo veel als met nadeel verruilen, *cum damno permutare vel commutare*, ook *mutare, commutare vel permutare* alleen. Ook heeft het de beteekenis van verkwisten zegt *Halma.* Verkwanseld, v. d. *cum damno mutatus, commutatus, permutatus.* Ook zoo veel als verkwist.

Verkwijnen, o. w. door kwijnen verteerd worden, *languore vel tabe interire, langnescere, elanguescere, tabescere, extabescere.* Verkwijning, v. *languor, oris, m. tabes, is, f.* Verkwijnd, v. d. *languore vel tabe consumtus, a, m.*

Verkwikken, b. w. ververschen, verkoelen, laven, *refrigero, avi, atum, are; refocillo, avi, atum, are*, bij *Plinius; recreo, avi, atum, are; reficio, eci, ectum, icere.* Zich verkwikken, *refrigerari, refocillari, se reficere, refici.* Verkwikking, v. *refrigeratio, onis, f. refocillatio, onis, f. recreatio, refectio.* Verkwikt, v. d. *refrigeratus, refocillatus, recreatus, refectus, a, m.*

Verkwisten, b. w. verdoen, onnut besteden, *dilapido, avi, atum, are; conturbare, profligare, decoquo, oxi, ectum, ogucre; consumo, umsi, umtum, umere; absumere, prodigo, egi, actum, igere; oblimo, avi, atum, are.* Verkwister, m. *dilapidator, oris, m. decoctor, consumtor, prodigus, i, m. conturbator, profligator, oris, m.* Verkwisting, v. *dilapidatio, onis, f. conturbatie, profligatio, decoctio, absumtio, consumtio, prodigentia, ae, f.* Verkwist, v. d. *dilapidatus, conturbatus, profligatus, decoctus, consumtus, absumtus, oblimatus.* Verkwistelijk, *prodigaliter, luxuriose, adv.* Verkwistster, v. *prodiga, ae, f.*

Verlaat, zie Sluis.

Verlaauwen, o. w. *tepere, tepescere*, bij *Kil.*

Verladen, b. w. van het eene schip in het andere laden, *e navi in navem transferre onus.* Ook heeft overladen dezelfde beteekenis, het geen bij dat woord niet aangeteekend is.

Verlagen, b. w. lager maken, *humiliorem reddere, humilio, avi, atum, are, deprimo, essi, essum, imere.* Zich verlagen, *se demittere vel abjicere*, volgens *Schell.* Eertijds had het ook de beteekenis van *infidiari*, bij *Kiliaan*, doch hiervoor gebruiken wij thans belagen. Van hier: verlaging, v. *humiliatio, onis, f. depressio, abjectio sui.* Verlaagd, v. d. *humilis redditus, humiliatus, depressus, a, m.*

Verlakken, b. w. met vernis bedekken, *face obducere, infuco, avi, atum, are.* Ook gebruikt men dit woord in eenen zachten zin voor bedriegen, *illecebris fallere vel pellicere.* Van hier: verlakking, *infucatio, onis, f.* Verlakker, m. *infucator, oris, m.* Verlakt, v. d. *infucatus, a, m.*

Verlammen, b. en o. w. *claudum, mancum, mutilum vel debilem reddere, mutilo, avi, atum, are; trunco, avi, atum, are.* Ook zoo veel als verzwakken, *enervo, avi, atum, are*; onz. *claudum, mancum vel mutilum fieri, mutilari, truncari, paralyticum fieri.* Verlamming, *mutilatio, truncatio, onis, f.* Ook zoo veel als verzwakking, *enervatio, onis, f.* Ook als lamheid, *claudicatio, atis, f. paralysis, is, f.* Verlamd, v. d. *claudus, mancus, mutilatus, mutilus, a, m; debilis, lis, e; debilitatus, enervatus, paradebilitatus, paralyticus factus.*

Verlanden, o. w. van land veranderen, *regione vel coelo mutare.* Ook in land veranderen, *in continentem redigi vel redigi in vadum vel terram, terre revadum vel terram, terre replari*, volgens *Kiliaan.* Verlanding, v. *in terram redactio.*

Ver-

Verland, v. d. *in terram vel continentem redactus, terra impletus, a, m.*

Verlang, was voorheen hetzelfde als belang.

Verlangen, o. zoo veel als begeerte, trek, *desiderium, ii, n. ardor, oris, m. sitis, is, f.* Een sterk verlangen, *flagrans desiderium.* Verlangen hebben, *desiderio alicujus rei teneri.* Geen verlangen hebben, *carere desiderio.* Van hier:

Verlangen, o. w. *desidera, avi, atum, are; desiderio longo exspectare, avide praestolari, ferri, teneri, moveri vel affici desiderio alicujus rei, optare aliquid.* Ook zoo veel als eischen, verzoeken, willen, *poscere, postulare, petere, velle, cupere, ambire,* bij *Cic. avere, inhiare aliquid.* Verlangenis, was eertijds hetzelfde als het zelfst. verlangen.

Verlangen, b. w. ook zegt men verlengen, zoo veel als langer maken, *longiorem reddere, elongo, avi, atum, are,* bij *Plin. praelongare,* bij denzelfd. *prolixare.* Ook voor uitstellen, *differo; distuli, dilatum, differre, producere, propagare,* volgens *Scheller; producere, proferre, prolatare, prorogare,* bij denzelfden. Verlanging of verlenging, v. *actio longius reddendi aliquid, prolongatio, onis, f. elongatio, productio, protractio, prorogatio, propagatio, dilatio.* Verlangd of verlengd, v. d. *longior redditus vel factus, elongatus, praelongatus, prolongatus, productus, protractus, prorogatus, dilatus, propagatus, a, m.*

Verlanterfanten, o. w. *otiose tempus perdere.* Verlanterfant, v. d. *otiose perditus, a, m.*

Verlappen, b. w. is hetzelfde als lappen.

Verlaschen, b. w. *aliam laciniam imponere, aliter vel de novo conjungere.* Verlasching, v. *iterata conjunctio vel alterius laciniae impositio.* Verlascht, v. d. *alia lacinia instructus vel de novo conjunctus, a, m.*

Verlasten, b. w. zoo veel als overladen, *aggravare, degravare, obruere vel opprimere onere.*

Verlaten, b. w. *linquo, liqui, lictum, linquere, relinquere, desero, ui, ertum, erere, desituo, ui, utum, uere; derelinquere, desolo, avi, atum, are;* ook *renuntiare.* B. v. iemands vriendschap verlaten, *amicitiae alicujus renuntiare.* Voor afwijken, *declinare.* B. v. de zon verlaat ons, *sol declinat.* Iets verlaten, *derelictui vel pro derelicto habere aliquid,* bij *Cic.* Eene plaats verlaten, *decedere loco, egredi e loco.* Zoo veel als betrouwen, *confido, fidi vel fisus sum, fidere, cum dat. vel abl.* Tot zekeren prijs aanbieden, *certo pretio offerre aliquid alicui.* Ook zoo veel als overtappen: b. v. olie, *decapulare vel deplere oleum,* bij *Kyliaan.* Ook heeft het bij denzelfden de beteekenis van aflaten of ophouden, *desinere, cessare.* Van hier: verlater, m. *desertor, oris, m. destitutor, oris, m.* bij *Tibullus.* Verlating, v. *relictio, onis, f. derelictio, desertio, onis, f. destitutio, onis, f. renunciatio, declinatio.* Verlaten, v. d. *relictus, desertus, a, m; destitutus, derelictus, desolatus.* Ook zoo veel als hulpeloos, *inops, nudus,* bij *Scheller;* ook alleen *solus, a, m.*

Verleden of voorleden, bijv. n. *praeteritus, a, m; exactus, a, m; transactus, anteactus.*

Verledigen, b. w. zoo veel als bevrijden, *liberare, expedire, eximere, solvere, levare, otiosum et solutum reddere,* doch in dezen zin is het verouderd. Wij gebruiken het thans als wederkeerig, zich verledigen, *vaco, avi, atum, are alicui rei.*

Verleeden, een verouderd woord bij *Kiliaan* voorkomende in den zin van *fastidire, nauseam habere, fastidium afferre, taedium creare.*

Verleegen is hetzelfde als verlagen.

Verleelijken, b. en o. w. leelijk maken, *foedo, avi, atum, are;*

deturpare, *devenustare*; onz. *foedari*, *deturpari*, *devenustari*. Verleelijkt, v. d. *foedatus*, *deturpatus*, *devenustatus*, *a*, *m*.

Verleenen, b. w. gunnen, toestaan, geven, *concedo*, *essi*, *essum*, *edere*; *permitto*, *isi*, *issum*, *ittere*, *praebere*, *praesto*, *iti*, *itum*, *are*; *do*, *dedi*, *datum*, *dare*; *suppedito*, *avi*, *atum*, *are*. Iemand hulp verleenen, *opem ferre alicui*, *adjuvare aliquem*. Van hier: verleening, v. *concessio*, *onis*, *f.* *datio*, *praebitio*, *suppeditatio*. Verleend, v. d. *concessus*, *datus*, *praebitus*, *permissus*, *suppeditatus*, *a*, *m*.

Verleeren, o. w. ontleeren, *dedisco*, *dedidici*, *didiscere*, *edocta obliviscl*. Ook zoo veel als ontwennen, *desuesco*, *uevi*, *uetum*, *escere*, *desuefieri*. Ook kan men het bed. gebruiken in den zin van iemand iets te verleeren, *dedocere*. B. v. ik zal hem het liegen wel verleeren, *mendacia quidem illum dedocebo*. Verleerd, v. d. *desuetus*, *desuefactus*, *oblitus*, *dedoctus*, *a*, *m*.

Verleg, o. zoo veel als verschot, *erogatio*, *onis*, *f*.

Verlegen, bijv. n. in verlegenheid, *confusus*, *perturbatus*, *incertus*, *dubius*, *a*, *m*; *consilii inops*, *destitutus consilio*. Iemand verlegen maken, *confundere*, *perturbare aliquem*. Verlegen zijn, *confusum*, *perturbatum*, *incertum*, *dubium esse*, *inopem esse consilii*. Ik ben verlegen, *angua mihi haeret*, bij *Cicero*; *male mecum agitur*, *in angustia vel inopia versor*, *inopia premor*, *in dubiis versor*. Iemand zeer verlegen maken, *ad incitas redigere aliquem*. Verlegen heeft ook de beteekenis van oud, *vetus*, *eris*, *omn. g.* *obsoletus*, *a*, *m*. Ook door liggen bedorven, *vetustate corruptus*, *a*, *m*. B. v. verlegen waren, *merces vetustate corruptae*. Een verlegen ei, *ovum requietum vel non recens*. Verlegen wijn, *vappa*, *ae*, *f*. Verlegen huisraad, *supellex obsoleta*, *exoleta*, *vilis*, *abjecta*, *vetustate corrupta*. Om geld verlegen, *destitutus pecunia*, *inopia pecuniae laborans*. Om geld verlegen zijn, *inopia pecuniae laborare*, *premi inopia rei pecuniaris*. Van hier: verlegenheid, v. *confusio*, *perturbatio*, *onis*, *f.* *incertitudo*, *inis*, *f.* *inopia consilii*, *angustia*, *ae*, *f.* *dubitatio*, *onis*, *f.* bij *Schell*.

Verlegeren, b. w. van legerplaats veranderen, *movere castra*, *castra castris mutare*.

Verleggen, b. w. op eene andere plaats leggen, *in alium locum transponere*, *mutare locum*, *alio loco ponere*, *loco vel ordine movere*, *removere*, *dimovere*. Ook door verandering van plaats verliezen, *mutando locum perdere*. Van hier: verlegging, v. *remotio*, *onis*, *f.* *dimotio*, *onis*, *f.* Verlegd, v. d. *remotus*, *a*, *um*; *dimotus*, *a*, *m*; *transpositus in alium locum*. Ook zegt men verleid in den dagelijkschen trant.

Verleiden, b. w. van den waren weg afbrengen, *seduco*, *xi*, *uctum*, *ucere*. Eene andere wending geven, *derivo*, *avi*, *atum*, *are*; b. v. *aquam*. Overdragtig is het zoo veel als iemand tot slechte dingen overhalen, in welken zin men ook *seducere* gebruiken kan, ook *tentare*, *sollicitare*, *corrumpere*, *perdere*. Ook zoo veel als bedrieger, *decipere*, bij *Kiliaan*. Van hier: verleider, m. *seductor*, *oris*, *m*. bij *Kiliaan*; *tentator*, *corruptor*, *oris*, *m*. bij *Cicero* vindt men ook *perductor* in dien zin. Verleiding, v. *seductio*, *onis*, *f.* *seductus*, *us*, *m*. bij *Seneca*; *f.* *deceptio*, *onis*, *f.* *tentatio*, *onis*, *f.* Van het water, *derivatio*, *f.* Van het water, *derivatio*, *onis*, *f.* Verleidster, *deceptrix*, *icis*, *f.* *corruptrix*, *icis*, *f.* Verleid, v. d. *seductus*, *a*, *um*; *tentatus*, *corruptus*, *perditus*, *sollicitatus*, *deceptus*. Van het water, *derivatus*, *a*, *m*.

Verlekken, o. w. *exsillare vel gustatim effluere*.

Verlekkeren, b. en o. w. *delicatiorem reddere*; ons. *delicatior fieri*, *cupediis sese dedere*, *pa-*

late infervire. Verlekkerd, v. d. *delicatior reddicus*, ook *delicatior factus*, *cupediis deditus*, *palato infervient.*

Verlemmen, zie verlammen.

Verlengen, zie verlangen.

Verleppen, o. w. zoo veel als verwelken, *marcere vel marcescere*, *flaccere vel flaccescere.* Verlepping, v. *marcor*, *oris*, *m.* Verlept, v. d. *marcidus*, *a*, *m*; *marcens*, *entis*, *omn. g. flaccidus*, *a*, *m.*

Verletten is hetzelfde als beletten.

Verleuteren, is hetzelfde als verkwisten.

Verlevendigen, b. en o. w. levend maken, *vivum reddere*, *in vitam revocare.* Onz. levend worden, *vivesco*, *escere*; ook vindt men *viviscere.* Verlevendiging, *actio in vitam revocandi.* Verlevendigd, v. d. *vivus redditus*, *in vitam revocatus*, *a*, *m.* Het gerucht verlevendigt zich, *rumor crebrescit vel gliscit.*

Verlezen, b. w. zoo veel als herlezen, *relego*, *egi*, *ectum*, *egere.* Ook zoo veel als kwalijk lezen, *perperam legere*, *inter legendum errare.* Ook affcheiden, afzonderlijk verzamelen, *seligere*, *secernere*, *discernere*, *seorsum colligere.* Ook schoonmaken, *deligendo purgare*, ook *purgare* alleen.

Verlichten, b. w. licht geven, *illustro*, *avi*, *atum*, *are*; *collustrare*, *illuminare*, ook *clarum lucidumque reddere.* In de schilderkunst is het zoo veel als met kleuren verfraaijen, *coloribus ornare.* Van hier: verlichting, v. *illustratio*, *onis*, *f.* *illuminatio*, *onis*, *f.* bij *Schell.* ook *ornatio coloribus.* Verlicht, v. d. *illustratus*, *collustratus*, *illuminatus.* In de schilderkunst, *coloribus ornatus vel distinctus*, *a*, *m.* Van hier ook verlichter, m. *illustrator*, *oris*, *m.* bij *Tertullian.* *illuminator*, bij *Lactant.* Verlichterij in de schilderkunst is hetzelfde als verlichting. Zamenstell. verlichterijkunst, *ars coloribus ornandi vel distinguendi.*

Verlies, o. schade, nadeel, *damnum*, *i*, *n.* *noxa*, *ae*; *f.* *jactura*, *ae*, *f.* *detrimentum*, *i*, *n.* *dispendium*, *ii*, *n.* *amissio*, *onis*, *f.* *perditio*, *onis*, *f.*

Verlieven, o. w. verliefd worden, *amore capi alicujus vel alicujus rei.* Zeer sterk verlieven, *deperire aliquem vel aliquid*, ook *deperire amore alicujus*, *flagrare*, *ardere amore.* Verliefd, v. d. *amore captus*, ook alleen *amans*, *antis*, *omn. g.* voorts *flagrans vel ardens amore.* Een verliefde, *amator*, *oris*, *m.* Eene verliefde, *amatrix*, *icis*, *f.* bij *Mart.*

Verliezen, anderen schrijven verliesen, *perdere*, *deperdere*, *disperdere*, *amittere*, *detrimentum accipere*, *jacturam facere*, *damnum pati.* Den kop verliezen, *capite privari.* Ook zoo veel als overwonnen worden, *vinci.* B. v. hij heeft den slag verloren, *proelio victus est.* Een proces of regtsgeding verliezen, *cadere causâ.* Zijne bezittingen verliezen, *naufragium fortunarum facere.* De moeite verliezen, *operam perdere*, *operam ludere*, *frustrari labore*, *oleum et operam perdere*, *in aëre pugnari*, *arare litus*; *apros in mari venari*; *aethiopem lavare.* Den moed verliezen, *concidere animo*, bij *Caesar.* Van hier i verloren, v. d. *perditus*, *amissus*, *a*, *m.* Ook voor wanhopig, *desperatus*, *a*, *m.* Een verloren schildwacht, *statio perdita*, *statio pro perdita habenda*, *statio dubia*, *anceps*, *periculi plenissima*, *statio extrema.* Verloren gaan, *amitti*, *perdi*, ook *perire*, *interire.* B. v. ik ben verloren, *perii*, *interii vel actum de me est*, *nullus sum*, bij *Schellêr.* Verloren hoop, *emissarii milites qui emittuntur ad hostem lacessendum et temere in mortem ruunt*, *ferentarii*, *orum*, *m. pl.* Verloren maandag, *hilaria*, *orum*, *n. pl.* *primus lunae dies post regalia luxui dicatus.*

Verligten, b. w. ligter maken, *levare*, *allevare*, *sublevare.* Van een schip is het *deonerare vel exonerare.*

onerare navem. Verligting, v. *levamen, inis, n. levamentum, i, n. levatio, onis, f. allevatio, allevamentum, i, n.* Van een schip, *deoneratio vel exoneratio, onis, f.* Verligt, v. d. *levatus, allevatus, sublevatus.* Van een schip, *deoneratus vel exoneratus, a, m.* Verkleinw. verligtingje, *folatiolum, i, n.* bij *Catull.*

Verlijken, b. w. is hetzelfde als vergelijken.

Verlikken, b. w. *abligurio, ivi, itum, ire.* Verlikking, v. *abliguritio, onis, f.* Verlikt, v. d. *abliguritus, a, m.* Verlikker, m. *abliguritor, oris, m.*

Verloegen, b. w. *de novo in ordinem redigere, ponere vel collocare, ook in alium ordinem redigere, ponere vel collocare.* Verloeging, v. *iterata in ordinem redactio, in alium ordinem redactio.* Verloegd, v. d. *de novo in ordinem redactus vel in alium ordinem redactus, a, m.*

Verlof, o. toelating, vergunning, *venia, ae, f. permissio, onis, f. concessio, onis, f.* Met uw verlof! *pace tuâ!* Ook voor ontslag van den dienst voor eenigen tijd, *commeatus, us, m. missio, onis, f. venia abeundi, vacatio, onis, f.* bij *Tacitus.* Zamenstellingen: verlofbrief, *litterae vacationem testantes.* Verlofgeld, *pretium vacationis, pecunia pro vacatione solvi solita,* bij denz.

Verlogt, bijv. n. zoo veel als beneveld, *obnubilatus, a, m; obnubilus, nubilus, obtectus.*

Verlokken, b. w. door lokken verleiden, *alliciendo seducere.* Ook naar eene andere plaats lokken, *pellicere in alium locum,* ook alleen *allicio, exi,* men vindt ook *allicui, ectum, icere; adlectare, pellicere, illicere; Terentius* gebruikt ook *inescare* in dien zin. Van hier: verlokker, m. *seductor, oris, m. allector, oris, m.* Verlokster, v. *seductrix, icis, f.* bij *Scheller.* Verlokking, v. *adlectatio, onis, f. seductio, onis, f. seductus, us, m.* Verloksel, v. *illecebra, ae, f. illecebrae, arum, f. pl. adlectamentum, i, n.* Verlokt, v. d. *allectus, a, m; seductus, a, m.*

Verlooden, b. w. met een looden merk verzien, *plumbeo signo instruere.* Ook met lood overtrekken, *obducere vel obtegere plumbo, plumbare,* bij *Kilianus; oblinere plumbo, illinere plumbum,* bij denzelfden; ook *incrustare plumbo.* Van hier: verlooding, *instructio signe plumbeo, obductio vel obtectio plumbo, plumbatio, onis, f. incrustatio plumbo.* Verloodsel, o. *plumbatura, ae, f.* Verlood, v. d. *plumbeo signo inductus, plumbo obductus vel obtectus, oblitus vel illitus plumbo, incrustatus plumbo, plumbatus, a, m.*

Verloogchenen, b. w. *abnego, avi, atum, are; pernegare.* Met eenen eed verloogchenen is *abjuro, avi, atum, are,* bij *Sallust.* Van hier: verloogchenaar, m. *negator, oris, m. abnegator, abjurator.* In het stuk van godsdienst, *apostata, ae, m. et f.* Verloogchend, v. d. *abnegatus, pernegatus.* Bij eede, *abjuratus, a, m.*

Verloomen, b. en o. w. loom maken, *pigrum, lentum, tardum reddere.* Zoo veel als loom worden, *pigrescere, lentum vel tardum fieri;* doch ik twijfel of dit woord, schoon regelmatig gevormd, met het burgerregt van onze taal beschouken zij!

Verloop, o. tijds omloop, *decursus, us, m.* B. v. naar verloop van drie jaren, *post decursum triennii annorum;* ook gebruikt men een *participium,* b. v. *tribus annis exactis vel praeteritis.* Verloop van het getij, *cessatio vel finis aestus.* Van het water, *decursus vel defluxus aquae.* Verloop van zaken, *status, conditio vel ratio rerum deterior.* Verloop van den koophandel, *ruina mercaturae.* Van hier:

Verloopen, o. w. *decurro, curri & cucurri, cursum, currere;* de-

Digitized by Google

defluo, uxi, uxum, uere. Overdragtig: van den tijd, *decurrere, transire, praeterire, elabi, dilabi, praeterlabi, abire.* Ook verkeerd loopen, *errare, aberrare, deerrare.* Ook voor vluchten, *fugere, aufugere, diffugere, deserere.* Ook zegt men: het tij is verloopen, *aestus secundus cessat;* overdr. *occasio elapsa est.* Verloopen is ook een drukkerswoord, *literas typographicas in alium ordinem redigere.* Het is met hem verloopen, *male res suas egit, adversa utitur fortuna, in angustiis versatur, ad deteriorem statum redactus est.* Van hier verlooping hetzelfde als verloop, ook *diffugium, ii, n. desertio, onis, f.* Verloopen, v. d. *praeteritus, elapsus, dilapsus, praeterlapsus,* ook *fugitivus, a, m.* B. v. een verloopen slaaf, *servus fugitivus.* Een verloopen soldaat, *miles fugitivus, desertor, oris, m. perfuga, ae, m.* Een verloopen munnik, *monachus erro vel monachus religionis desertor &c.* Ook is verloopen zoo veel als nutteloos: b. v. een verloopen schijf, *scrupulus inutilis.*

Verlossen, b. w. vrij maken, *libero, avi, atum, are; servare, conservare, eximere vel expedire aliquem,* bij *Cicero.* Ook zoo veel als vrijkoopen, *redimo, emi, emtum, imere.* Verlosser, m. *liberator, oris, m. servator, conservator, redemtor, oris, m.* Verlossing, v. *liberatio, servatio, conservatio, redemtio, onis, f.* Verlost, v. d. *liberatus, servatus, conservatus, exemtus, redemtus, a, m.* Verloster, v. *servatrix, icis, f. conservatrix, fospita, ae, f.* bij *Cic.*

Verloten, b. w. door het lot verdeelen, *sortior, itus sum, iri aliquam rem, sorte partiri.* Verloting, v. *sortitio, onis, f. partitio sorte.* Verloot, v. d. *sortitus, a, m; sorte partitus vel divisus, a, m.*

Verloven, b. w. belofte doen van iets niet te doen, *abjuro, avi, atum, are; devovere.* Ook tot ondertrouw verbinden, *despondeo, spondi vel spopondi, sponsum, spondere cum acc. et dat.* bij *Cicero;* ook *spondere et desponsare,* volgens *Schell.* Ook is verloven zoo veel als beloven, *promittere, addicere.* Van hier: verloving, v. *desponsio, onis, f.* in de eerste beteekenis is het ook *abjuratio, devotio, onis, f.* Verloofd, *abjuratus, devotus, a, m;* ook *votivus, obligatus, promissus,* ook *desponsus, a, m.* B. v. eene verloofde maagd, *virgo desponsa vel desponsata,* ook *sponsa, ae, f.*

Verluchten, b. w. is hetzelfde als luchten, ook gebruikt men het in Gelderland en elders voor lichten of verlichten.

Verluiden of verluijen, b. w. ruchtbaar maken, *vulgare, divulgare, evulgare, in vulgus edere.* Men verluidt, is ook *fama est, fertur, dicitur, rumor fert.* Zich laten verluiden, is ook *significare, ostendere, dicere, jactare, prae se ferre.* Verluid, v. d. *significatus, dictus, vulgatus, evulgatus, divulgatus, a, m.*

Verluijeren, o. en b. w. lui worden, *pigrescere.* Voorts door luiheid verliezen, *pigritiâ vel inertiâ perdere vel amittere.* Verluijerd, v. d. *pigritia amissus vel perditus.*

Verlullen, b. w. een laag woord, zijnen tijd door lullen verliezen, *nugando tempus perdere.* Verlulld, v. d. *nugando perditus, a, m.*

Verlusten of verlustigen, b. w. vermaak aandoen, *delecto, avi, atum, are; oblectare, gaudium vel voluptatem adficere alicui vel aliquem gaudio vel voluptate adficere.* Zich verlusten of verlustigen, *delectari, oblectari, gaudio vel voluptate adfici, gaudium vel voluptatem capere,* ook *genio indulgere.* Van hier: verlusting of het geen meest in gebruik is verlustiging, v. *delectatio, oblectatio, onis, f. gaudium, ii, n. voluptas, atis,*

tis, f. Verlustigd, v. d. *delectatus, oblectatus, a, m.*

Vermaagschappen, b. en o. w. *adfinitate sive consanguinitate conjungere.* Zich vermaagschappen, *consanguinitate vel adfinitate conjungi.* Vermaagschapping, v. *adfinitate vel consanguinitate conjunctio*; ook kan men hier voor gebruiken *affinitas, atis, f. consanguinitas, atis, f.* Vermaagschapt, v. d. *adfinitate conjunctus vel consanguinitate conjunctus*, ook *affinis, is, e; consanguineus, a, m.*

Vermaaijen, b. w. door maaijen bederven, *metendo corrumpere.* Ook zich door maaijen bezeren, *metendo vulnerari vel se vulnerare metendo.*

Vermaak, o. *voluptas, atis, f. jucunditas, atis, f. amoenitas, atis, f. delectatio, onis, f. delectamentum, i, n. oblectatio, onis, f. oblectamen, inis, n. oblectamentum, i, n. delicium, ii, n. deliciae, arum, f. pl. animus, i, m.* B. v. ik heb vermaak om dit of dat te doen, *animus mihi est hoc vel illud faciendi*, ook *lubido, inis, f. libentia, ae, f.* bij *Gellius.* Ergens vermaak in scheppen, *delectare se aliqua re*, ook *aliqua re delectari*; ook *in aliqua re voluptatem ex aliqua re.* Iemand vermaak aandoen, *voluptatem vel delectationem adferre alicui.* Zijn vermaak nemen, *genium curare, indulgere genio, dies festos agitare*, bij *Terent.* Vermaakshalve, *animi causa.*

Vermaard, bijv. n. en bijw. waarschijnlijk is het een v. d. van het in onbruik geraakte werkwoord vermaren, dat zoo veel moet beteekend hebben als *celebrare, celebrem reddere, fama celebrare, divulgare rumore*, thans beteekend het *famosus, a, m; celebris, is, e; fama notus, clarus, praeclarus, nobilis, lis, e; celebratus, a, m; insignis, is, e; insignitus, a, m; glorioſus, inclytus, nobilitatus*; bijw. *famoſe, celebriter, clare, praeclare, insigniter, glorioſe, inclyte, nobiliter, adv.* Van hier: vermaardheid, v. *fama, ae, f. claritas, atis, f. claritudo, inis, f. nobilitas, atis, f.*

Vermageren, b. w. *macrestere vel macrum fieri, macere, macescere, emacrescere, gracilescere*, bij *Plin. emacerari, extenuari, macrefieri.* Ook wordt het bed. gebruikt voor mager maken, *macero, avi, atum, are; macrum reddere, emacrare, emaciare, extenuare.* Van hier vermagering, v. *actio macrescendi.* Ook voor het mager maken, *actio macrum reddendi, extenuatio, onis, f.* Vermagerd, v. d. *emaceratus, a, m; macer redditus vel factus, attenuatus, extenuatus, a, m.*

Vermakelijk, bijv. n. en bijw. *jucundus, a, m; delectabilis, lis, le; voluptuoſus, a, m; amoenus, a, m; voluptuarius et voluptabilis, lis, le.* Ook zoo veel als kortswijlig, *jocularis, is, e; jocularius et jocularius, a, m; facetus, a, m*; bijw. *jucunde, amoene, festive, festiviter, facete.* Van hier: vermakelijkheid hetzelfde als vermaak.

Vermaken, b. en o. w. iemand vermaak aandoen, *voluptatem, jucunditatem, amoenitatem afficere alicui vel afficere aliquem voluptate, amoenitate, jucunditate, exhilarare aliquem, oblectare, recreare.* Onz. zich vermaken, *voluptatem, jucunditatem, amoenitatem capere, oblectari aliqua re, pasci*, bij *Cic.* waarbij men *voluptate* voegen kan, *exhilarari, recreari.*

Vermaken, b. w. zoo veel als hermaken, vernieuwen, *reficio, feci, fectum, icere; repare, avi, atum, are; instaurare*, bij *Cicero*; *restaurare*, bij *Tacitus*; *resarcire, restituere, interpolare.* Ook is vermaken zoo veel als bij uiterste wil iemand iets vermaken, *lego, avi, atum, are*; *testamento donare.* Van hier: vermaker, m. *refector, oris, m. reparator, restitutor, in-*

Digitized by Google

interpolator; voorts *legator*, *oris*, *m.* Vermaking, v. *refectio*, *onis*, *f. reparatio*, *instauratio*, *restauratio*, *interpolatio*, bij *Plinius*; voorts *legatio*, *onis*, *f.* bij *Schell.* ook *legatum*, *i*, *n.* Vermaakt, v. d. *refectus*, *reparatus*, *instauratus*, *restauratus*, *restitutus*, *interpolatus*, *a*, *m*; voorts *testamento donatus*, *a*, *m.*

Vermaledijden, o. w. een oud woord, zoo veel als vervloeken, *detestor*, *atus sum*, *ari*; *exsecrare*, *devovere*. Iemand vermaledijden, is *diris imprecationibus malum alicui optare*, *maledicere alicui*. Van dit laatste geloof ik, dat ons basterdwoord den oorsprong ontleent.

Vermalen, b. w. dit woord heeft meer dan eene beteekenis, als: tot gruis malen, *molendo conterere*. Door malen opmaken, *molendo consumere*. Hermalen, *de novo molere*, *iterum molere*. Ook op nieuws schilderen, *de novo pingere*. Van hier: vermaling, v. *contritio molendo*, *consumtio molendo*, *molitio repetita*, *iterata pictura*. Vermaald, v. d. *molendo contritus*, *molendo consumtus*, *de novo molitus*, *iterum pictus*, *a*, *m.*

Vermallen, b. w. op eene ongerijmde wijze verkwisten, *stulte dissipare vel dilapidare*, *consumere*. Van hier: vermald, v. d. *stulte dissipatus*, *dilapidatus vel consumtus*, *a*, *m.* Den tijd vermallen, is ook *inutiliter ac stulte tempus perdere*.

Vermanen, b. w. aanraden, herinneren, aansporen, *monere*, *admonere*, *commonere*, *commonefacere*, *hortari*, *adhortari*, *exhortari*, *cohortari*, *in memoriam alicujus revocare*. Van hier: vermaner, m. *monitor*, *oris*, *m. admonitor*, *hortator*, *adhortator*, *exhortator*, *cohortator*. Vermaning, v. *monitio*, *onis*, *f. monitum*, *i*, *n. admonitio*, *onis*, *f. commonitio*, *onis*, *f. hortatio*, *onis*, *f. adhortatio*, *exhortatio*, *cohortatio*. Vermaan is hetzelfde. Vermaanster, v. *hortatrix*, *icis*, *f.* bij *Statius*. Vermaand, v. d. *monitus*, *admonitus*, *commonitus*, *commonefactus*, *hortatus*, *adhortatus*, *cohortatus*, *exhortatus*. Zamenstell. vermaanbrief, *epistola hortativa*, volgens *Schell.* ook *epistola exhortativa vel exhortationi serviens*; *literae hortativae vel exhortativae*, bij denzelfden. Vermaningsrede, *oratio hortativa vel exhortativa*, ook *hortationi vel hortando serviens*. Vermaanschrift, *scriptum hortativum*, *exhortativum*, *hortando vel hortationi serviens*. Ook is vermaning nog zoo veel als de preekplaats der Mennoniten, *templum Anabaptistarum vel Mennonitarum vel templum Mennonitarum*, *Christianis ad officium admonendis serviens*.

Vermangelen, b. w. zoo veel als verruilen, *commutare*, *permutare*. Vermangeling, v. *commutatio*, *permutatio*, *onis*, *f.* Vermangeld, v. d. *commutatus*, *permutatus*, *a*, *m.* Vermangelen kan ook nog beteekenen door mangelen bezeren, *linteis laevigandis se vulnerare*. B. v. ik heb den arm vermangeld, *linteis laevigandis brachium vulneravi*. Ook door mangelen bederven, *laevigando corrumpere*; dan is vermangeling, *corruptio laevigando* en vermangeld, *laevigando corruptus*.

Vermannen, o. en b. w. onz. *viriliter se gerere*, *virititer audere*, *masculo sive virili animo esse*. Bedrijvend is het ook zoo veel als overweldigen, *vincere*, *superare*, *domare*. Oudtijds beteekende het ook *nubere viro*, bij *Kiliaan*. Vermand, v. d. *superatus*, *victus*, *domitus*, *a*, *m.*

Vermast, bijv. n. zoo veel als overladen, *nimio onere pressus vel gravatus*, *a*, *m*; ook *fatigatus*, *fessus*, *defessus*, *a*, *m.* B. v. door de hitte vermast, *aestu fessus vel defessus*.

Vermasten, b. w met eenen nieuwen mast verzien, *novo malo instruere*, ook *novis malis instruere*.

Vermeenen is hetzelfde als meenen.

Digitized by Google

Vermeerderen of vermeren, b. en o. w. *augeo, auxi, auctum, augere; adaugere.* Voor vergrooten, *amplifico, avi, atum, are*; onz. *augeri, adaugeri, amplificari, crescere, increscere.* Vermeerderaar, *augens, adaugens, amplificator, oris, m.* Vermeerdering, v. *augmentum, i; n. auctus, us, m. adauctus, us, m. amplificatio, onis, f. incrementum, i, n.* Vermeerderd, v. d. *auctus, a, m; adauctus, amplificatus.*

Vermeesteren, b. w. zich ergens van meester maken, *supero, avi, atum, are; vinco, ci, victum, incere*, ook *expugnare.* B. v. een ſtad of ſchip, *urbem vel navem*, ook *invadere.* B. v. den ſtaat, *invadere rempublicam.* Ook zoo veel als heelen, *curare, sanare.* B. v. eene wond, *curare vel sanare vulnus.* Vermeesterd, v. d. *superatus, victus, expugnatus, curatus, sanatus, a, m.*

Vermelden of vermeijen, o. w. *apricor, atus sum, ari*; eigenl. *mense Majo spatiari, sive apricari, in campo florido se delectare, vere novo recreari, oblectari*; ook bed. *fronde viridi ornare.* Vermeiding of vermeijing, *apricatio, onis, f.*

Vermelden is hetzelfde als melden.

Vermeluwen, een oud woord waar voor wij thans vermolmen gebruiken.

Vermengen, b. w. onder een mengen, vervalſchen, *misceo, iscui, istum & ixtum, iscere; commiscere, permiscere, confundo, udi, usum, undere.* Vermenging, v. *mistio, commistio, permistio, confusio, onis, f* bij *Schell.* Vermengd, v. d. *mistus, commistus, permistus, confusus, a, m*; als bijw. *mixtim, mistim vel permixta, adv.* Vermengſel, o. *mistura vel mixtura, ae, f.* Voor vervalſchen is het *adultero, avi, atum, are.* Vermenging, *adulteratio, onis, f.* Vermengd, *adulterinus, a, m; adulteratus, a, m.* Vermenger, *adulterator, oris, m.* bij *Schell.* Vermengen is ook bijlappen, *coire.* Vermenging, v. *coitus, us, m.*

Vermenigvuldigen, b. w. vermeerderen *multiplico, avi, atum, are; augeo, auxi, auctum, augere.* Vermenigvuldiger, m. *multiplicator, oris, m. augens, entis, m.* Vermenigvuldiging, *multiplicatio, onis, f. augmentum, i, n.* Vermenigvuldigd, v. d. *multiplicatus, a, m; auctus, a, m. Kiliaan* heeft ook vermenigen in dezelfde beteekenis.

Vermerren of vermarren, o. w. een verouderd woord, zoo veel als dralen, *morari, demorari*, bij *Kiliaan.*

Vermetel, bijv. n. en bijw. zoo veel als ſtout, *audax, acis, f.* veel als trotsch, *superbus, a, um; insolens, entis, omn. g. arrogans, antis, omn. g.* Pogchende, *jactabundus, a, um*; ook *confidens, entis, omn. g.* bij *Schell.* bijw. *audacter, temere, superbe, insolenter, arroganter, jactanter, confidenter, adv.* Ook is vermetelijk voorheen in gebruik geweest. Van hier:

Vermetelheid, v. voorheen ook vermete, *audacia, ae, f. temeritas, atis, f. superbia, ae, f. arrogantia, ae, f. insolentia, ae, f. jactatio, onis, f. jactantia, ae, f. confidentia, ae, f.*

Vermeten, o. w. derven beſtaan, *audeo, ausus sum, ere.* Zich aanmatigen, *arrogare, sibi arrogare, sibi sumere, sibi adscribere.* Zich veel inbeelden, *magnifice de se sentire.* Pogchen, *jactare vel venditare se.* Vermeten regt te hebben op iets, *praetendere jus in aliquam rem.* Van hier: vermeten, v. d. hetzelfde als vermetel. Vermetenheid hetzelfde als vermetelheid.

Vermieten, o. w. een verouderd woord zoo veel als verhuren, *locare, conducere.*

Vermijden, b. w. ontwijken, *vito, avi, atum, are; devitare, evitare.* Ook ontgaan, *effugio, ugi, igitum, ugere.* Iemand vermijden, *cavere aliquem.* Vermijding, v. *vitatio, devitatio, e-*

vitatio, *onis*, *f.* Vermijdelijk, *evitabilis*, *is*, *e*.

Vermiljoen, o. *minium*, *ii*, *n.* *cinnabaris*, *is*, *f.* *cinnabari*, *n. indecl.* *sinopis*, *idis*, *f.* *rubricata*, *ae*, *f.*

Verminderen, b. en o. w. minder of kleiner maken, *minuo*, *ui*, *utum*, *uere*; *deminuere vel diminuere*, *imminuere*, *comminuere*; onz. *minui*, *diminui*, *comminui*, *imminui*, *decrescere*. Wanneer men van pijn spreekt kan men ook gebruiken, *remittere*, *remitti*, *leniri*, *mitigari*, ook echter *minui*, *imminui* &c. Zijn moed vermindert, is ook *animus illi frangitur*. Van eenen storm zegt men: *tempestas languescit*. Door ouderdom verminderen, *fatiscere aevo*, ook *fatiscere* alleen. Van hier: vermindering, v. *minutio*, *onis*, *f.* *diminutio*, *comminutio*, *imminutio*, *decrementum*, *i*, *n.* *remissio*, *onis*, *f.* *mitigatio*, *onis*, *f.* *infractio animi*, bij *Cic.* Verminderd, v. d. *minutus*, *comminutus*, *diminutus*, *imminutus*, *remissus*, *lenitus*, *mitigatus*, *fractus*, *a*, *m.* Zamenstelling. verminderingswoord, *vocabulum de vel diminutivum*. Verminderingsdeeltje, *particula de vel diminutiva*.

Verminken, b. w. van eenig lid berooven, *membro aliquo privare*, *mutilo*, *avi*, *atum*, *are*; *trunco*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier verminking, v. *mutilatio*, *onis*, *f.* *truncatio*. Verminktheid, *dissolutio membrorum*. Verminkt, v. d. *mutilatus*, *mutilus*, *truncatus*, *truncus*, *a*, *m*; *membro aliquo privatus*, *a*, *m*.

Verminnen, o. w. een verouderd woord, zoo veel als weder zich verzoenen, *paciscor*, *pactus sum*, *pacisci*; *reconcilio*, *avi*, *atum*, *are*. Verminning, v. *pactum*, *i*, *n.* *reconciliatio*, *onis*, *f.*

Vermissen, b. w. *desidero*, *avi*, *atum*, *are*; *requiro*, *ivi*, *itum*, *ire*; *quaerere*. Ook zoo veel als ontbreken, *carere*. Ook verliezen, *perdere*, *amittere*, *jacturam vel damnum facere alicujus rei*. Vermist, v. d. *desideratus*, *a*, *m*; ook *amissus*, *a*, *m*; *perditus*.

Vermisschen, b. w. is bij *Kiliaan* hetzelfde als vermengen.

Vermisten, b. w. zoo veel als verkwisten bij denz.

Vermits, een voegwoord, *quoniam*, *siquidem*, *quandoquidem*, *quia*, *conj.* sommigen schrijven vermids.

Vermoed, m. dit woord beteekende oudtijds zoo veel als *suspicio*, *onis*, *f.* waarvoor wij thans het werkw. vermoeden als o. gebruiken. Van dit woord vermoed komt.

Vermoeden, o. w. achterdocht hebben, *suspicionem habere*, *suspicor*, *atus sum*, *ari*; *suspectare*, bij *Tacitus*. Ook zoo veel als denken, *opinor*, *atus sum*, *ari*; *opinionem habere*, *esse in opinione*. Ook zoo veel als gissen, *conjicio*, *eci*, *ectum*, *icere*; *conjecto*, *avi*, *atum*, *are*. Iemand vermoeden, is *suspicere aliquem vel aliquem suspectum habere*, bij *Virgilius*. Vermoeden als z. o. *suspicio*, *onis*, *f.* *suspectio*, *onis*, *f.* bij *Terent.* voor *opinio*, *onis*, *f.* *conjectura*, *ae*, *f.* *conjectatio*, *onis*, *f.* Vermoedelijk, bijv. n. *opinabilis*, *lis*, *le*; *opinatus*, *a*, *m*; *conjecturalis*, *is*, *e*, bij *Cic.* Vermoedig, bijv. n. *suspiciosus*, *a*, *m*; *suspicax*, *acis*, *omn. g.* bij *Kiliaan*. Mijn vader zal vermoedelijk van daag komen, *opinor patrem meum hodie venturum*; ook kan men zeggen *hodie*, *ut opinor*, *pater meus venit*. Vermoed, v. d. *suspectus*, *a*, *m*; doch hier voor gebruikt men meer verdacht.

Vermoeijen, b. en o. w. moede maken, *lasso*, *avi*, *atum*, *are*; *delassare*, *fatigo*, *avi*, *atum*, *are*; *defatigare*. Zich vermoeijen, *fatigor*, *atus sum*, *ari*. Vermoeijing, v. *fatigatio*, *defatigatio*, *onis*, *f.* volg. *Scheffler*. Vermoeid, v. d. *fatigatus*, *defatigatus*, *fessus*, *lassatus*, *labore confectus*. Van hier: vermoeidheid, v. *lassitudo*, *inis*, *f.*

Vermoeren, b. w. een verouderd woord, zoo veel als onklaar maken,

Digitized by Google

ken, *turbidum reddere*, *turbare*.

Vermogen, o. w. zoo veel als kunnen, magt hebben, *possum*, *posse*; *polleo*, *ui*, *ere*; *valeo*, *ui*, *ere*. B. v. hij vermag veel, *multum potest*, *pollet vel valet*. Meer vermogen, *praepossè*, bij *Terentius*. Voorheen beteekende dit woord ook zoo veel als gunstig zijn, lief hebben, *favere alicui*, *amare aliquem*, *aequum esse alicui*, doch in dezen zin is het verouderd. In den gemeenen trant zegt men nog wel eens: ik mag hem wel, *illi faveo*, *amo illum*, *illi aequus sum*. Voor vermogendheid hiervan afkomstig en voorheen in gebruik, nemen wij thans het werkwoord vermogen als z. o. *potestas*, *atis*, *f. vis*, *vim*, *vi*; *potentia*, *ae*, *f. vires*, *ium*, *f. pl. pollentia*, *ae*, *f.* ook *facultas*, *atis*, *f.* Overdragtig beteekent het rijkdom, *opes*, *um*, *f. pl. divitiae*, *arum*, *f. plur.* B. v. hij is een man van groot vermogen, *ditissimus vel divitiis pollens ille est*. Ook zegt men: zoo veel in mijn vermogen is, *pro viribus meis*, *pro facultate meâ*, *quantum per meas vires licet*, *quantum in viribus meis situm est*, *quantum facere possum vel valeo*. Geen vermogen hebben, *carere facultatibus*, ook *pauperem esse*. Het vermogen der ziel is *facultates animi*, ook *facultas animi*. Vermogende, *potens*, *pollens*, *valens*, *entis*, *omn. g. opibus valens*, bij *Nepos*. Zeer vermogend, *praepotens*, *praepollens*, *entis*, *omn. g.* Voor rijk, *dives*, *divitiis pollens vel abundans*, *copiosus*, *fortunatus*, *locuples*, *etis*, *omn. g. lautas facultates habens*, bij *Scheller*.

Vermolmen, vermolfemen en voorheen verolfemen, o. w. door vermolming bederven, *carie abfumi*, *cariem contrahere*, *cariem pati*, *carie corrumpi*, ook *putrescere*. Van hier: vermolming, v. *caries*, *ei*, *f. corruptio cariei*. Vermolmd, v. d. *carie abfumtus*, *carie corruptus*, *cariosus*, *a*, *m*; schoon dit laatste woord een vol molm, beteekent.

Vermomberen, vermomboren of vermomboiren, b. w. een verouderd woord, eenen onmondigen als voogd beschermen, *tutari*, *tueri*, *defendere pupillum*, ook *aliquem tutelae alicujus tradere*. Van hier: vermomberd, v. d. *sub tutelâ*, *sub curatione alterius degens*, *alienae potestati subjectus*, *a*, *m*.

Vermommen, b. w. eigenlijk met eene mom bedekken, *obtegere larvâ*, *induere larvam*, *induere personâm*. Zich vermommen, *personam sibi induere*; overdr. *velare*, *tegere*, *obtegere*, *obnubere*; voorts *alteriusformam capere*, *mutare vel vertere se in formam vel faciem alterius*, *alienam induere personam*. Van hier: vermomming, v. *obtectio larvâ*, *indutus*, *us*, *m. larvae vel personae*; overdr. *velatio*, *obtectio*, *onis*, *f.* Vermomd, v. d. *indutus larva vel persona*, *personatus*, *a*, *m*; *larvatus*, bij *Plautus*; ook *velatus*, *tectus*, *obtectus*, *a*, *m*.

Vermonden zoo veel als mondelings verhalen, doch dit woord is verouderd.

Vermooijen, b. w. mooijer maken, *pulcriorem reddere*, *venustiorem facere*, *venusto*, *avi*, *atum*, *are*; *decoro*, *avi*, *atum*, *are*; *decus addere alicui rei*, *orno*, *avi*, *atum*, *are*. Vermooijing, v. *venustatio*, *onis*, *f. decoratio*, *onis*, *f.* doch dit woord komt mogelijk niet voor; *ornatio*, *onis*, *f.* Vermooid, v. d. *pulcrior redditus vel factus*, *venustatus*, *decoratus*, *ornatus*, *a*, *m*. Vermooijen is ook ons: zich vermooijen of mooijer worden, *pulcrior reddi vel fieri*.

Vermoorden, b. w. *interficere*, *occidere*, *necare*, *trucidare*, *vita privare*, volgens *Scheller*. Vermoorder, m. *interfector*, *occisor*, *oris*, *m*. Vermoording, v. *caedes*, *is*, *f. interfectio*, *onis*, *f. occisio*, *onis*, *f. trucidatio*, *onis*, *f.* bij denz. Vermoord,

moord, v. d. *interfectus, occisus, necatus, vitâ privatus, a, m; trucidatus, a, m.*

Vermorſen, b. w. door morſen bederven, *inquinando corrumpere, negligenter agendo corrumpere*, ook *perdere*. Ook op eene lage wijze verkwisten, *ſordidum in modum prodigere, absumere, conſumere*. Vermorſing, v. *corruptio inquinando, ſordida bonorum abſumtio vel conſumtio*. Vermorst, v. d. *inquinando corruptus, ſordide abſumtus, conſumtus, dilapidatus*.

Vermorwen, zie Vermurwen.

Vermorſelen, b. w. verbrijzelen, *terere, conterere*. Vermorſeling, v. *tritus, us, m. contritus, us, m. tritura, ae, f.* Vermorſeld, v. d. *tritus, contritus, a, m.*

Vermotten, o. w. *tineis corrumpi vel exedi*. Vermot, v. d. *tineis corruptus vel exeſus, a, m.*

Vermuffen, o. w. *mucco, cui, cere; mucascere, fruscre, ſitum contrahere, rancere*. Vermuftheid, v. *mucor, oris, m. rancor, oris, m. ſitus, us, m.* Vermuft, v. d. *mucidus, rancidus, rancens, a, m; ſitum redolens*.

Vermurwen, b. w. week maken, *mollio, ivi, itum, ire; emollire, remollire, lenire, mollem reddere*. Overdragtig is het zoo veel als iemand tot bedaren brengen, *mitigare aliquem, pacare, placare*. Ook zoo veel als verbidden, *exorare, flectere aliquem precibus, propitiare aliquem*, bij *Sueton*. Van hier: vermurwing, v. *mollimentum, i, n. lenimentum, i, n. lenimen, inis, n. mitigatio, pacatio, placatio, onis. f. propitiatio, onis, f.* bij *Seneca*. Vermurwd, v. d. *mollitus, emollitus, remollitus, linitus, mollus redditus*; voorts *mitigatus, pacatus, placatus, exoratus, a, m.*

Vernaaijen, b. w. *refuo, ui, utum, ere*. Ook door naaijen verteren, *fuendo abſumere*. Vernaaid, v. d. *refutus, a, m*; ook *fuendo abſumtus, a, m*; *Kilianus* zegt *futuris infumere*.

Vernaamd, zoo veel als voornaam, vermaard.

Vernaauwen, b. w. naauwer maken, *arctiorem reddere, arcto, avi, atum, are; coarctare*. Vernaauwing, *arctatio, onis, f. coarctatio*. Vernaauwd, v. d. *arctior redditus, arctatus, a, m; coarctatus, a, m.*

Vernachten is hetzelfde als overnachten.

Vernadeelen is hetzelfde als benadeelen.

Vernaderen, b. en o. w. onz. is het zoo veel als naderen; bed. eenen koop uit regt van voorkeus zich toeeigenen, *retrahere vel ſibi vindicare emtionem jure proximitatis*. Ook zegt men benaderen.

Vernagelen, b. w. door het indrijven van nagels bederven, *clavis adactis corrumpere, mutilum reddere*, ook *clavis adactis claudere*, ook *clavis adactis laedere*. B. v. een kanon vernagelen, *foramen ſuperius tormenti bellici clavo obſtruere*. Een paard vernagelen, *equi unguiam clavo nimis profunde adacto laedere*, ook *equum clavo debilitare*, bij *Schell*. Vernageling, v. *per clavos corruptio, obſtructio per clavos adactos, debilitatio equi per clavum alsius justo adactum*. Vernageld, v. d. *clavis adactis corruptus, inutilis redditus, clauſus, laeſus, a, m.*

Vernamen, b. w. is hetzelfde als vernoemen.

Vernederen, b. w. nederig maken, *humilem reddere, humilio, avi, atum, are; deprimo, eſſi, eſſum, imere*. Zich vernederen, *ſe demittere, ſe abjicere, humilem ſe praebere*. Van hier: vernedering, v. *humilitas, atis, f. depreſſio, onis, f.* Van zich zelven, *demiſſio ſui*. Ook zoo veel als ingerogenheid, *modestia, ae, f.* bij *Schell*. ook *ſubmiſſio, onis, f.* Vernederd, v. d. *humilis redditus, depreſſus, humiliatus, a, m; demiſſus, ſubmiſſus, abjectus, a, m.*

Vernemen, b. w. ondervragen, *ſciscitor, atus ſum, ari; ſciſcitari,*

Digitized by Google

ri, percontari, scrutari, indago, avi, atum, are; inquiro, isivi, isitum, irere. Ook zoo veel als te weten komen, *percipio, epi, eptum, ipere; accipere; audio, ivi, itum, ire; inaudire, rescisco, ivi, itum, iscere; rescire, comperire, cognoscere, intelligere, animadvertere, sentire*, bij *Kiliaan*. Van hier: verneming, v. *percontatio, onis, f. indagatio, inquisitio*; voorts *perceptio, onis, f. auditio, onis, f.* Vernomen, v. d. *indagatus, percontatus, inquisitus, perceptus, acceptus, auditus, compertus, cognitus, intellectus, a, m.* Van hier: verneemachtig, bijv. n. *curiosus, sciscitandi vel percontandi avidus.* Zamenstell. verneemal, m. *qui omnia sciscitatur, indagat, inquirit, curiosus homo.*

Vernepen, bijv. n. en bijw. eigenlijk het v. d. van vernijpen, *nimis premendo contractus*; overdragtig *valde exilis, nimis contractus*, ook *parcus, avarus, a, m*; bijw. *exiliter, parce, avare*, doch dit woord is niet veel in gebruik.

Vernestelen, ook zegt men vernesten, b. en o. w. uit het nest jagen, *pellere vel expellere nido*, onz. *nusare nidum.* In den lagen stijl is het ook uit het bed jagen, *excire aliquem cubili*, bij *Livius*, *excuteré aliquem lecto*, bij *Horatius.* Ook zoo veel als verjagen alleen, *pellere, expellere.* B. v. wij hebben den vijand van daar vernesteld, *hostem ex eo loco expulimus.* Vernesteld, v. d. *pulsus vel expulsus nido, lecto excitus, a, m*, voorts *pulsus, expulsus; a, m.*

Vernielen, b. w. verdelgen, bederven, verdoen, verkwisten, *vasto, avi, atum, are, evertere, destruere, deleo, evi, etum, ere, perdo, didi, ditum, ere, corrumpo, upi, uptum, umpere, dissipo, avi, atum, are, consumo, umsi, umtum, umere, absumere, conficere.* Van hier: vernieler, m. *vastator, oris, m. everfor, delestor, perditor, corruptor, dissipator, consumtor, absumtor, destructor.* Vernieling, v. *vastatio, onis, f. aversio, destructio, delectio, perditio, corruptio, dissipatio, consumtio, absumtio, confectio.* Vernielster, v. *vastatrix, icis, f. deletrix, icis, f.* bij *Cicero.* Vernield, v. d. *vastatus; everfus, deletus, perditus, corruptus, dissipatus, consumtus, absumtus, confectus, a, m.* Vernielzucht, *aviditas, cupido vel studium vastandi &c.* Vernielzuchtig, bijv. n. *avidus, cupidus, vastandi, evertendi &c.*

Vernietigen, b. w. eigenlijk tot niets brengen, *in nihilum redigere, annihilare*, bij *Plinius.* Ook zoo veel als afschaften, *abolere, antiquare, abrogare, rescindere, dissolvere, irritum, reddere.* Ook zoo veel als het voorgaande woord vernielen. *Kiliaan* gebruikt het ook in den zin van gering achten, *nihili facere, nihili pendere, spernere, contemnere*, ook *delere, exstinguere.* Vernietiging, v. *in nihilum redactio, annihilatio, antiquatio, abrogatio, rescissio, dissolutio, onis, f. deletio, exstinctio.* Vernietigd, v. d. *in nihilum redactus, a, m, annihilatus, abolitus, antiquatus, abrogatus, rescissus, dissolutus, spretus, contemtus, deletus, exstinctus.* Vernietiger, *exstinctor, deletor, sprotor, contemtor, oris, m.* Vernietigster, v. *deletrix, contemtrix, icis, f.*

Vernieuwen, b. w. weder nieuw maken, *renovo, avi, atum, are, innovare, instaurare, redintegrare, reparare, interpolare.* Van hier: vernieuwer, m. *renovator, oris, m. innovator, instaurator, redintegrator, reparator, interpolator.* Vernieuwing, *v. renovatio, onis, f. innovatio, instauratio, redintegratio, reparatio, interpolatio.* Vernieuwd, v. d. *renovatus, innovatus, instauratus, redintegratus, reparatus, interpolatus, a, m.*

Vernijpen, b. w. *nimis premendo con*

Digitized by Google

contrahere, ook *nimis premendo corrumpere*; ook bij *Kiliaan minuere, contrahere*; voorts *parvi pendere, flocci pendere*, bij denzelfden, doch in dezen zin is het verouderd.

Vernis, o. *fucus, i, m. candidum, i, n.* bij *Plin.* Van hier: vernissen, *fucare, infucare, fuco obducere, candido illinere.* Vernist, v. d. *fucatus, infucatus, fuco obductus, candido illitus, a, m.*

Vernoegen, b. w. te vreden ſtellen, *contentum reddere, ſatisfacere alicui*; zie voorts bij het woord vergenoegen, zoo ook vernoegd en vernoeging.

Vernoemen, b. w. den naam veranderen, *mutare nomen, aliud nomen indere, aliter nominare.*

Vernon, eene kleine ſtad in Frankrijk, *Vernona, ae, f.*

Vernuchteren, o. w. *jejunum vel ſobrium fieri, crapulam exhalare vel edormire.*

Vernuft, o. verſtand, ſchranderheid, *ratio, onis, f. intellectus, us, m. ingenium, ii, n. mens, entis, f. induſtria, ae, f. intelligentia, ae, f. prudentia, ae, f. ſolertia, ae, f.* Vernufteling, m. dit woord komt bij *Hooft* voor in den zin van vestingbouwer, *munimentorum conſtructor.* Vernuftig, bijv. n. en bijw. *rationalis, is, le; ratione utens*, bij *Kiliaan; intelligens, entis, omn. g. ingeniosus, a, m; induſtrius, a, m; ſolers, ertis, omn. g. conſideratus, a, m; frugi indeclinabile*, bij denzelfd. Vernuftig als bijw. *ingenioſe, ſolerter, prudenter, conſiderate, frugaliter.* Vernuftigheid is hetzelfde als vernuft. Vernuftiglijk is hetzelfde als het bijw. vernuftig.

Veronachtzamen, b. w. *neglige, exi, ectum, igere; negligentia omittere ſive perdere.* Veronachtzaamheid ook veronachtzaming, *negligentia, ae, f. omiſſio negligentiæ.* Veronachtzaamd, v. d. *neglectus, a, m; negligentiâ omiſſus ſive perditus.* Veronachtzamelijk, bijw. *negligenter, adv.*

Veronderpanden, b. w. tot onderpand geven, *oppignero, avi, atum, are.* Veronderpanding, *oppigneratio, onis, f.* Veronderpand, v. d. *oppignoratus, a, m.*

Veronderſtellen, zie voorondersſtellen.

Verona, eene bekende ſtad in Italie, *Verona, ae, f.*

Veronedelen, b. w. *nobilitate privare.* Onz. voor ontaarden, *degenerare.* Veronedeld, v. d. *nobilitate privatus, a, m*; mij dunkt verontedelen klinkt beter.

Verongelijken, b. w. ongelijk aandoen, *injuriam facere, afficere aliquem injuria, injuriam inferre alicui, Terentius* heeft ook *offerre.* Ook zoo veel als benadeelen, *damnum inferre alicui, mactare aliquem damno*, bij *Plautus.* Verongelijker, m. *qui alicui injuriam infert vel qui aliquem injuria afficit, homo injurioſus.* Verongelijking, v. *injuria, ae, f. injuſtitia, ae, f. damnum, i, n.* Verongelijkt, v. d. *injuria affectus, a, m; agitatus injuriis*, bij *Cic.*

Verongelukken, b. w. eigenlijk ongelukkig zijn; doch in dien zin is het niet in gebruik, wij nemen het voor, door een ongeluk omkomen, *infelici caſu perire*, ook alleen *perire, interire.* Verongelukking, v. *interitus, us, m.* Verongelukt, v. d. *qui, quæ vel quod periit vel interiit.*

Verontheiligen, zie ontheiligen.

Verontledigen, is bij *Kiliaan* zoo veel als onledig houden, *occupare, impedire, occupatum detinere* en verontledigd, *occupatus, a, m.*

Verontreinigen, zie ontreinigen.

Verontſchuldigen, b. w. zie ontſchuldigen.

Verontwaardigen, b. w. verſmaden, *dedigno, avi, atum, are; dedignari, contemno, emi, emptum, ere.* Verontwaardiging, v. *dedignatio, onis, f.* Verontwaardigd, v. d. *dedignatus, a, m*; ook *indignabundus, a, m.*

Veroordeelen, b. w. door een oordeel verwijzen, *damno, avi, atum, are; condemno, avi, atum, are; judico, avi, atum, are.*

are. Veroordeelaar of veroordeeler, m. *condemnator, oris, m.* Veroordeeling, v. *damnatio, condemnatio, onis, f.* Veroordeeld, v. d. *damnatus, condemnatus, a, m.*

Veroorzaken, b. w. zoo veel als maken, te weeg brengen, *facio, feci, factum; facere; efficere, auctorem esse, adferre.* B. v. dit heeft mij groote blijdschap veroorzaakt, *hoc mihi magnum gaudium adtulit.* Ook kan men in dezen zin het woord *pario, peperi, partum, parere* gebruiken; *Kiliaan* verklaart het ook door *occasionem dare, ansam praebere, inducere et causari.* Veroorzaker, m. *auctor, ovis, m. effector, oris, m. causa, ae, f.* Veroorzaakster, v. *auctor, effectrix, causa.* Veroorzaking, v. *efficientia, ae, f.* zegt *Hoogstraten*; *Scheller* heeft *effectio, onis, f.* Veroorzaakt, v. d. *factus, a, m; affectus, adlatus, a, m.*

Verootmoedigen, b. w. vernederen, zie dat woord.

Verorberen, is hetzelfde als doororberen verteren, *utendo absumere vel consumere.* Verorberd, v. d. *usu vel utendo absumtus, consumtus, a, m.*

Verordenen, b. w. schikken, ook bestemmen, *ordino, avi, atum, are, statuo, ui, utum, uere, constituere, decerno, crevi, cretum, ernere,* voorts *destino, avi, atum, are.* Verordening, v. *ordinatio, onis, f. constitutio, onis, f. destinatio, onis, f.* Verordend, v. d. *ordinatus, statutus, constitutus, decretus, destinatus, a, m.*

Verouderen en het voortdurend werkwoord verouderen, o. w. zoo veel als oud worden, *senesco, ui; escere, consenescere, senem fieri,* deze woorden gebruikt men van menschen sprekende. Van andere dingen is het *veterascere, inveterascere, vetustescere, antiquari, obsolescere, exolescere.* Verouderend, v. *antiquatio, onis, f.* Van menschen, *actio senescendi.* Verouderd, v. d. *senex factus, senectutem adeptus,* voorts *obsoletus, a, m, exoletus, inveteratus.* B. v. eene verouderde ziekte, *morbus inveteratus.*

Veroveren, b. w. overweldigen, *superare, exsuperare, vincere, potiri, expugnare.* Voorheen beteekende het ook zoo veel als door winst overhouden, *superlucrari,* bij *Kiliaan,* die het ook nog door *superavit* verklaart. Van hier: veroveraar, m. *superator, victor, expugnator, oris, m.* Verovering, v. *superatio, exsuperatio, expugnatio, onis, f.* Veroverd, v. d. *superatus, exsuperatus, victus, potitus, expugnatus, a, m.*

Verpachten, b. w. *loco, avi, atum, are, elocare.* Van hier: verpachter, m. *locator, oris, m.* ook *locans vel elocans.* Verpachtster, v. *femina locans vel elocans,* want *elocatrix,* komt niet voor. Verpachting, v. *locatio, onis, f. elocatio.* Verpacht, v. d. *locatus, elocatus, a, m.*

Verpakken, v. *de novo in farcinas colligere, refarcinare,* ook *aliter in farcinas colligere.* Verpakking, v. *iterata in farcinas collectio, refarcinatio, onis, f.* ook *alia ratio in farcinas colligendi.* Verpakt, v. d. *de novo in farcinas collectus, refarcinatus, a, m, alio modo in farcinas collectus, a, m.*

Verpalen, b. w. *limites sive terminos reponere.* Ook van palen veranderen, *limites sive terminos mutare.* Ook met nieuwe palen versien, *novis palis instruere.* Ook door afpaling eene andere verdeeling maken, *palis aliter distinguere.* Van hier: verpaling, v. *limitum sive terminorum repositio, mutatio terminorum, limitum vel palorum, nova palorum ope distinctio.* Verpaald, *limitibus vel terminis mutatus, novis palis instructus, aliter palis distinctus, a, um.*

Verpanden, b. w. tot pand geven, *oppignero, avi, atum, are, apponere pignori, dare pignori, dare in pignus.* Verpanding, v. *oppignoratio, onis, f. pig-*

Digitized by Google

neratio, obligatio. Verpand, v. d. *oppigneratus, a, m, oppoſitus pignori, datus pignori vel datus in pignus, obligatus, a, m.*

Verpappen, b. w. *de novo glutinare vel reglutinare.* In de heel kunst is het *de novo fomentum vel malagma vulneri adplicare.* Verpapping, v. *iterata glutinatio, reglutinatio, onis, f.* In de heelkunst, *iterata malagmatio vel fomenti adplicatio.* Verpapt, v. d. *iterum glutinatus, reglutinatus, de novo malagmate fotus.*

Verparen, b. w. is hetzelfde als paren.

Verpaſſen, b. en o. w. *male aptare, male aptum reddere.* Voorts zoo veel als voorbij laten gaan, *praetermittere.* B. v. de gelegenheid verpaſſen, *praetermittere occaſionem,* onz. *male quadrare, male convenire, non congruere.* Ook zoo veel als verruilen, *commutare, permutare.* Ook zoo veel als beſteden, *infumere, impendere.* Verpaſt, v. d. *male aptatus,* voorts *praetermiſſus, incongruus, a, m.* Voor verruild, *commutatus, permutatus, a, m.*

Verpekelen, b. en o. w. van pekel veranderen, *mutare muriam vel nova muriâ condere.* Onz. in pekel verſmelten, *reſolvi in muriam vel liquorem ſalſum.* Verpekeling, v. *mutatio muriae, conditus, us, m. nova muriâ, reſolutio in muriam vel in liquorem ſalſum.* Verpekeld, v. d. *muriâ mutatus, nova muria conditus, reſolutus in muriam vel liquorem ſalſum.*

Verpekken, b. w. op nieuws met pik beſtrijken, *de novo inducre vel obducere pice,* volgens de regels zoude men *repicare* kunnen zeggen, *de novo oppicare.* Verpekking, v. *iterata pice obductio, onis, f. iterata oppicatio vel oppicatio nova.* Verpekt, v. d. *de novo pice obductus vel oppicatus, a, m.*

Verpikken is hetzelfde.

Verpikken, b. w. door pikken bederven, *roſtro impetendo corrumpere.* Verpikking, v. *roſtri impetendo corruptio.* Verpikt, v. d. *roſtro impetendo corruptus, a, m.*

Verpijnen, b. w. zich verpijnen, *omnes vires intendando ſe cruciare.* Verpijnd, v. d. *omnes vires intendendo excruciatus, a, m.*

Verplaatſen, b. w. van plaats veranderen, *mutare locum, cedere loco, mutare ſedem, movere loco,* ook *in alium locum transferre.* Zich verplaatſen, *ſe alio conferre, transmigrare, migrare in alium locum.* Verplaatſing, v. *mutatio loci, migratio, transmigratio, onis, f. translatio alicujus rei in alium locum.* Verplaatst, v. d. *loco mutatus, motus loco, translatus in alium locum.*

Verplanken, b. w. op nieuws of met andere planken beleggen, *de novo coaſſare vel contabulare.* Verplanking, v. *nova coaſſatio vel contabulatio.* Verplankt, v. d. *de novo coaſſatus vel contabulatus, a, m.*

Verplanten, b. w. op eene andere plaats planten, *transpono, oſui, oſitum, onere, transplanto, avi, atum, are, transfero, tuli, latum, ferre, transfero, evi, itum, erere.* Verplanting, v. *transpoſitio, onis, f. transplantatio, onis, f. translatio, onis, f.* bij *Scheller.* Verplant, v. d. *transpoſitus, transplantatus, translatus, a, m.*

Verplaſſen, b. w. *aquam huc illuc jactando abſumere.* Overdragtig zijn goed verplaſſen, *bona ſua abſumere, dilapidare, profundere.* Verplast, v. d. *huc illuc jactando abſumtus,* voorts alleen *abſumtus, a, m, dilapidatus, profuſus.*

Verpleiten, b. w. door pleiten verkwisten, *litigando abſumere, dilapidare.* Verpleit, v. d. *litigando abſumtus, dilapidatus, a, m.*

Verpletten en het voordurende verpletteren, zoo veel als verbrijzelen, *contero, ivi, itum, erere, obtererе, concuſſa, avi, atum, are,* ook *calcando vel premendo laedere,* bij *Kiliaan.* Verpletting of verpletteren, v. *actio con-*

Digitized by Google

conterendi vel obterendi, conculcatio, onis, f. laesio calcando. Verplet of verpletterd, v. d. *contritus, obtritus, conculcatus, calcando vel premendo laesus, a, m.* Eigenlijk is verpletten, *de novo aequare*, doch in dezen zin is het niet in gebruik.

Verpligten, b. w. zoo veel als verbinden, *obligo, avi, atum, are; adligare, devincire, obstringo, inxi, ictum, ingere.* Zich, *se.* Ook zoo veel als noodzaken, *cogo, coëgi, coactum, cogere; adigo, egi, actum, igere.* B. v. iemand tot den eed verpligten, *adigere aliquem in jusjurandum vel adigere aliquem sacramento*, bij *Scheller.* Voorheen beteekende het ook zoo veel als *conventionem facere, pactum vel foedus inire*, bij *Kiliaan.* Verpligting, v. *obligatio, onis, f. adactio alicujus in jusjurandum.* Verpligt, v. d. *obligatus, a, m; adligatus, devinctus*, ook *obnoxius, a, m.* B. v. ik ben hem verpligt, *obnoxius illi sum.* Verpligten heeft ook nog de beteekenis van weldoen, *mereri vel bene mereri de aliquo, beneficiis adficere aliquem, beneficio demereri*, bij *Livius.* Van hier het deelwoord verpligtend in den zin van *beneficus, a, m; benevolus, benevolens, entis, comm. g. officiosus, a, m.* Op eene verpligtende wijze, *officiose, humane, humaniter, benevole, benefice, adv.* dan is verpligting, v. *meritum, i, n. beneficium, ii, n. officium, ii, n. obsequium, ii, n.*

Verplompen, b. en o. w. zoo veel als verstompen, *obtundo, udi, usum, undere; hebeto, avi, atum, are;* onz. *hebesco, escere; obtundi.* Verplomping, v. *obtusio, onis, f. hebetatio, onis, f.* Verplompt, v. d. *obtusus, hebetatus, a, m;* ook *hebes, etis, comm. g.*

Verpogchen, o. w. dit was voorheen zoo veel als thans pogchen, bij *Kiliaan.*

Verponding, v. eene soort van schatting op huizen en landerijen, *tributum, quoddam aedificiis agrisque impositum.* Men vindt bij *Cicero* voor verponding op de huizen, *exactio ostiorum.*

Verpoozen, b. w. tusschen beiden rusten, *interquiescere*, bij *Cic. respiro, avi, atum, are, refocillare.* Ook iemand in het werk vervangen, *alternare vices, variare vices, per vices aliquid agere.* Van hier: verpoozing, v. *interquies, etis, f. respiratio, onis, f. refocillatio, onis, f.* in de tweede beteekenis, *alternatio, onis, f.* Verpoosd, v. d. *refocillatus, a, m; refectus a labore.*

Verporren, b. w. een verouderd woord, zoo veel als met geweld wegstooten, *amoliri, removeri, magno conamine amovere.*

Verpoten, b. w. is hetzelfde als verplanten.

Verpralen, b. w. door praal verkwisten, *nimio ornatu vel comptu dilapidare, absumere, prodigere.* Verpraald, *nimio ornatu vel comptu dilapidatus vel absumtus, a, m.*

Verpraten, b. w. door praten verkwisten: b. v. den tijd, *fabulando tempus perdere.* Zich verpraten, *inter dicendum vel loquendum errare.* Ook aan den dag brengen, *vulgare, divulgare, evulgare, palam facere, efferre aliquid.* B. v. dit behoeft nergens verpraat te worden, *hoc minime opus est efferri*, bij *Terentius.* In Friesland gebruikt men het ook in den zin van met elkander afspreken: b. v. wij hebben het zoo verpraat, *ita inter nos convenit.* Verpraat, v. d. *fabulando perditus, inter loquendum lapsus, a, m; vulgatus, divulgatus, evulgatus, palam factus, a, m.*

Verpreulen, een verouderd woord, hetzelfde als verkwikken.

Verpreijen of verpraaijen is hetzelfde als preijen of praaijen.

Verprillen, o. w. zich verheugen, verblijden, vervrolijken, *hilarescere, oblectari, delectari, gaudio adfici.* Ook zoo veel als dartelen, *lascivio, ivi, itum, ire.*

Ver-

Verpronken, b. w. is hetzelfde als verpralen.

Verpruetelen of verpruelen, een verouderd woord, *convalescere*, *revalescere*, bij *Kil.*

Verpruilen, b. w. door pruilen verliezen, *mustitando perdere vel amittere*. B. v. zijn eten verpruilen, *mustitando coenam perdere vel coena privari*. Zijn voordeel verpruilen, *mustitando sibi ipsi damno esse, sibi ipsi nocere vel lucro privari*. Spr. dat is geen brokje om te verpruilen, *lucrum hocce spernendum non est*. Verpruild, v. d. *mustitando perditus vel amissus, a, m.*

Verraad, o. verraderij, *proditio, onis, f.* Ook wel zoo veel als trouweloosheid, *perfidia, ae, f.* Van hier de zamenstelling hoog verraad, *crimen laesae majestatis vel crimen majestatis.*

Verraden, b. w. trouweloos ontdekken, *prodo, didi, ditum, ere; perfide indicare aliquid, tradere, deferre.* Van hier verrader, m. *proditor, oris, m. traditor, delator, homo perfidus.* Verraderes of verradersche, v. *proditrix, icis, f.* bij *Lactantius*; ook *femina perfida vel proditione ulens.* Verraderij is hetzelfde als verraad. Verraden, v. d. *proditus, a, m; perfide indicatus.* Verraderlijk, *perfidus, a, m; perfidiosus, a, m; more proditoris*, bijw. *perfide, perfidiose, adv.* Verradersch is hetzelfde.

Verzetelen, een verouderd woord zoo veel als in duigen vallen, *disfolvi, rimis fatiscere, rimas agere, laxis compagibus fatiscere*, bij *Kil.*

Verrassen, b. w. eigenlijk door rasheid iemand voorkomen, ook overvallen, *celeriter anticipare aliquem; praevertere, anteverssere; praevenire, antevenire, intercipere, occupare, praeoccupare*, ook *celeritate supervenire aliquem vel alicui*; bij *Eutropius*: *repente opprimere.* Ook zoo veel als betrappen, *deprehendo, di, sum; ere.* Verrassing, v. *anticipatio, onis, f. repentina oppressio, supervenitus, us, m.* Verrast, v. d. *anticipatus, a, m; repente oppressus, repentino adventu oppressus, occupatus, praeoccupatus, a, m.*

Verre, bijv. n. en bijw. *longinquus, a, m; longus, a, m.* B. v. een verre weg, *longinquum vel longum iter.* Een verre plaats, *locus remotus vel distans*, ook *disitus, a, m*, bij *Apulejus.* Eenigzins ver, *longulus, a, m*, bij *Plautus*; bijw. *longinque, longe, procul.* Eenigzins ver, *longule*, bij *Plautus*; *haud ita longe*, bij *Nepos.* Op verre na niet, *minime vero, nihil minus, nullo modo.* Van ver is ook *eminus, adv.* B. v. van ver vechten, *eminus pugnare.* Tot dus ver, *hactenus, adv.* Hoe ver? *quatenus?* Zoo ver, *hactenus, eatenus, adv.* Ver van hier, *procul hinc.* Niet ver, *prope, propter cum accusativo*, ook *propinque adv.* Voor het overige zijn de afleidingen reeds bij ver aangeteekend. Zamenstell. verrekijker, m. *telescopium, ii, n.* Verrekijkermaker, m. *telescopiorum confector vel artifex.*

Verregenen, o. w. door den regen bedorven worden, *pluvia corrumpi.* Verregend, v. d. *pluvia corruptus, a, m.*

Verregten, b. w. dit woord is bijna verouderd, doch had voorheen verscheidene beteekenissen; b. v. van weder opregten, *instaurare, restituere.* Uitvoeren, *exsequi, agere.* Beslissen, *componere, dirimere, decidere lites, rixas, controversias.*

Verreiken of verrekken, o. w. door reiven of rekken beseren, *extendendo vulnerare, distorquere.* B. v. ik heb mijn been verreikt of verrekt, *pedem mihi distorsi.* Ook in dezen zin, *luxo, avi, atum, are.* Ook voor uitrekken, *extendere, langius extendere, distendere.* Van hier verreiking of verrekking, v. *distorsio, onis, f.* bij *Cicero*; *luxatio, onis, f. luxatura, ae, f.* Verreikt of verrekt, v. d. *distortus, a, m, luxatus, eluxatus, luxus.* Oudtijds was het ook zoo veel als be-

Digitized by Google

reiken, *pertingere*, *attingere*. Bij *Kiliaan* is, de schuld verreiken, *debitum liquide probare*. Pand verreiken, *instare ut sibi addicatur fundus obligatus*, bij denzelfden.

Verreizen, b. en o. w. zich op reis begeven of vertrekken, *proficiscor*, *ectus sum*, *icisci*; *abeo*, *ii*, *itum*, *ire*; *peregre abire*; ook *iter facere*, *tendere*. Voorts door reizen verteren, *itinere vel itineribus absumere vel consumere*. B. v. hij heeft al zijn geld verreisd, *omnes suas possessiones vel omnem suam pecuniam itineribus absumsit vel peregrinando consumsit*. Ook is zich verreizen, *itineribus se defatigare*. B. v. ik ben nog geheel verreisd, *itineribus plane fatigatus adhuc sum*. Het verreizen als z. o. *profectio*, *onis*, *f.* *iter*, *itineris*, *n.* Verreisd, v. d. *profectus*, *a*, *m*; ook *itineribus absumtus*, *consumtus*, *dilapidatus*. Ook door reizen vermoeid, *itineribus defatigatus*, *a*, *m*.

Verrekenen, b. w. zoo veel als door rekenen vereffenen, *computare cum aliquo*, *absolvere rationes cum aliquo*. Ook kwalijk rekenen, *in computando errare*, *perperam computare*. Verrekening, *computatio*, *absolutio rationum*, *error in computando*. Ook zegt men *error calculi*. Verrekend, v. d. *computatus*, *a*, *m*; *perperam computatus*, *a*, *m*.

Verriergat, o. een verouderd woord zoo veel beteekenende als een gat in eenen muur, hetwelk met een deurtje gesloten en als een kastje gebruikt wordt, *riscus*, *i*, *m*. bij *Kil*.

Verrigten, b. w. zoo veel als doen, *ago*, *egi*, *actum*, *agere*; *facio*, *feci*, *factum*, *facere*; *conficere*, *efficere*, ook *expedire aliquid*. Ook uitvoeren, *exsequor*, *utus sum*, *equi*. Verrigting, v. *actio*, *onis*, *f.* *factum*, *i*, *n.* *expeditio*, *onis*, *f.* *exsecutio*, *onis*, *f.* Verrigt, v. d. *actus*, *a*, *m*; *factus*, *confectus*, *effectus*, *expeditus*, *a*, *m*.

Verrijden, b. w. in het rijden dwalen; *inter equitandum vel in equitando errare*, *perperam equitare*, ook *equitando vel curru vehendo a viâ aberrare*. Ook door rijden bezeren, *equitando vulnerari*. Verreden, v. d. *equitando vulneratus*.

Verrijgen, b. w. anders rijgen, *aliter fasciare vel ligare*, *aliter fasciâ vel ligamine connectere*. Verrijging, v. *alia ope fasciae vel ligaminis connexio*. Verregen, v. d. *aliter fasciatus*, *ligatus vel ope fasciae vel ligaminis connexus*.

Verrijken, b. w. rijk maken, *dito*, *avi*, *atum*, *are*; *locupleto*, *avi*, *atum*, *are*; *opulentare*, bij *Horat.* *divitiis augere aliquem*, bij *Cicero*; *auctare aliquem opibus*, bij *Catullus*. Verrijkt, v. d. *ditatus*, *a*, *m*; *locupletatus*, *a*, *m*. Verrijking, *ditatio*, *locupletatio*, *onis*, *f.*

Verrijmen, b. w. de rijm veranderen, *exitum versuum mutare*, *homoeoteleuton immutare*. Verrijming, v. *homoeoteleuti immutatio*.

Verrijpen, o. w. door den rijp bederven, *corrumpi pruinâ*. Verrijpt, v. d. *pruinâ corruptus*, *a*, *m*.

Verrijten, b. w. door rijten bederven, *vellendo vel divellendo corrumpere*, ook *dilacero*, *avi*, *atum*, *are*. Verreten, v. *vellendo vel divellendo corruptus*, *dilaceratus*, *a*, *m*.

Verrijzen, o. w. weder opkomen, *resurge*, *rexi*, *rectum*, *urgere*; *denuo vel iterum oriri vel exoriri*. Ook zoo veel als rijzen alleen, *surgere*, *oriri*, *attollere se*. Van hier: verrijzing en verrijzenis, v. *resurrectio*, *onis*, *f.* ook *ortus*, *us*, *m*. Verrezen, v. d. *qui*, *quae vel quod resurrexit*, *ortus*, *exortus*, *a*, *m*.

Verrimpelen, b. w. is hetzelfde als rimpelen, verrimpeld, v. d. als rimpelig, zie bij rimpel.

Verritselen of verridselen, o. w. heeft dezelfde beteekenis als ridselen, zie dat woord.

Verroekeloozen, b. w. is hetzelfde als verwaarloozen; bij *Kiliaan* heeft

heeft het ook de beteekenis van, door roekeloosheid iemand in gevaar brengen, en ook zelf komen, *negligentia et temeritate in periculum pertrahere, per negligentiam ac socordiam in discrimen adduci.*

Verroepen, b. en o. w. iemand van eene plaats naar eene andere beroepen, *e loco in locum aliquem nominare.* Van hier: verroeping, v. *nominatio e loco in locum, alterius muneris oblatio.* Verroepen, v. d. *in alium locum nominatus, alio munere donatus vel instructus.*

Verroeren, b. en o. w. *movere, evi, otum, overe; commovere.* Zich verroeren, *se movere vel commovere.* Verroerer of verroerder, m. *motor, oris, m.* bij *Martialis.* Verroering, v. *motio, onis, f. motus, us, m. commotio, onis, f.* verkleinw. *motiuncula, ae, f.* bij *Seneca.* Verroerd, v. d. *motus, a, m; commotus, a, m.*

Verroesten, o. w. is hetzelfde als beroesten.

Verrompelen was voorheen zoo veel als rimpelen, zoo ook de afleidingen verrompelde taaije, is bij *Kiliaan mulier frigosa, frigis et rugis deformata.*

Verrotten, o. w. *putrere, putrescere, putere, putescere, putrefieri, putridum fieri, putredine corrumpi.* Verrotting, v. *putredo, inis, f. putror, oris, m. puter, oris, m.* Verrot, v. d. *putridus, a, m; putidus, putris, is, e; putrefactus, a, m; putredine vel putrore corruptus.*

Verruilen, b. w. *mutare, commutare, permutare.* Verruiling, *mutatio, commutatio, permutatio, onis, f.* Verruild, v. d. *mutatus, commutatus, permutatus, a, m.*

Verrukken, b. w. door rukken iets van plaats veranderen, *avellendo vel avulsione loco movere vel de loco demovere; dimovere loco.* Ook zoo veel als verrekken, *luxare, distorquere.* Ook vervoeren, verbazen, *stupefacio, eci, actum, are; extra se rapere aliquem, cogitationes alicujus perturbare, mentem alicujus quasi a corpore abstrahere.* Van hier: verrukking, v. *avulsio, onis, f. motio de loco; perturbatio mentis, luxatio, distorsio, onis, f.* Van zinnen, *ecstasis, is, f. menti excessus, us, m. emotio mentis, abstractio mentis a corpore, stupor, oris, m.* Verrukt, v. d. *avulsione loco motus, demotus, avulsus, luxatus, distortus, stupefactus, extra se raptus, mente vel cogitatione perturbatus, a, m.* Van hier ook verrukkelijk, bijv. n. en bijw. in staat om iemand te verrukken, *cogitationes vel mentem perturbando aptus, a, m; stuporem incutiens, stupendus, a, m.* Ook wordt het voor den overtreffenden trap gebruikt i. b. v. verrukkelijk schoon, *pulcherrimus,* ook *stupendum in modum pulcher &c.*

Vers, vaars of vaers, v. *versus, us, m. carmen, inis, n. poëma, atis, n.* Verkl. versje, *versiculus, i, m.* Zamenstell. versemaker, m. *versificator, oris, m. poëta, ae, m.* Versemaking, *versificatio, onis, f.*

Versailles, het voormalig verblijf der Fransche koningen bij Parijs, *Versalia, ae, f.* Van Versailles, *Versalienſis, is, e.*

Versch, bijv. n. en bijw. nieuw, frisch, *novus, a, m; recens, entis, omn. g. vigens, entis, omn. g. virens, entis, omn. g. vividus, alacer, cris, e; refectus, a, m.* Ook zoo veel als niet zout, *non salitus, sale non conditus vel imbutus.* Eene versche wonde, *vulnus recens.* Versche benden, *milites recentes;* ook *integri.* Op versche daad betrappen, *in flagranti delicto deprehendere;* bijw. *recenter, nuper, adv.* Verschheid, v. *vigor, oris, m. integritas, atis, f.* Zamenst. verschiager, zie vischjager.

Verschaffen, b. w. bezorgen, *suppedito, avi, atum, are; subministrare, procurare, praebere, praesto, iti, itum, are, re, praesto, iti, itum, are, suggero, essi, estum, erere.* Zich verschaffen, *parare, com-*

Digitized by Google

parare, *adquirere*. Van hier: verschaffer, m. *suppeditator*, *oris*, *m*. *subministrator*, bij *Seneca*, *procurator*, *praebitor*, *praestitor*, bij *Apulejus*. Verschaffster, v. *procuratrix*, *icis*, *f*. Verschaffing, v. *suppeditatio*, *onis*, *f*. *subministratio*, *procuratio*, *praebitio*, *onis*, *f*. bij *Cicero*, *comparatio*, *adquisitio*. Verschaft, v. d. *suppeditatus*, *a*, *m*, *subministratus*, *procuratus*, *praebitus*, *praestitus*, *paratus*, *comparatus*, *adquisitus*.

Verschalen, o. w. door den wind verslappen of bederven, *vento corrumpi*, *aëre saporem et odorem genuinum perdere*, *vappam fieri*, *in vappam verti*. Verschaald, v. d. *vappidus*, *a*, *m*; *vento corruptus*, *a*, *m*. Verschaalde wijn, *vappa*, *ae*, *f*. bij *Plinius*.

Verschalken, b. w. *calliditate aliquem praevenire*, *callide fallere aliquem*, *circumvenire*, *astutia fallere*. Ook zoo veel als te leur stellen, *frustrari*, *eludere*, *dolo capere*, bij *Kil*. Verschalking, v. *deceptio calliditate*, *astuta fallacia*. Verschalkt, v. d. *calliditate praeventus*, *callide deceptus*, *circumventus*, *fallacia*, *frustratus*, *elusus*, *dolo captus*, *a*, *m*.

Verschansen, b. w. met schansen versterken, zie bebolwerken.

Verscharen, b. w. *Kiliaan* spelt verschaeren, zoo veel als verstrooijen, *dispergere*, *disgregare*, *dissipare*, *segregare*. Ook voor verpozen, *alternare vices*, *mutuas operas praestare*. Verschaerens, *alternatim*, *per vices*, *vicissim*, doch dit woord is verouderd.

Verschatten, b. w boven de waarde schatten, door schatting overladen, *pluris aequo censere*, *obruere exactionibus*, *exactionibus sive censuris gravare*, *extorquere pecunias*. Verschatting, v. *violenta exactio*, *tributum iniquum*, ook *concussio*, *lytrum*, *redemtionis iniquae pretium*, bij *Kil*. doch dit woord is verond.

Verschaven, b. w. weder schaven, *de novo vel iterum dolare*. Ook door schaven bederven, *dolando corrumpere*. Verschaafd, v. d. *de novo dolatus*, *redolatus*, ook *dolando corruptus*, *a*, *m*.

Verscheiden, b. w. van een scheiden, *disgregare*, *segregare*, *separare*, *sejungere*, *disjungere*, *dividere*, *discernere*. Ook zoo veel als sterven, *emigrare e vita*, *cedere e vitâ*, *cedere fato*, *mori*. Het verscheiden als zelfst. o. *mors*, *mortis*, *f*. *obitus*, *us*, *m*. Verscheiden, v. d. *disgregatus*, *separatus*, *sejunctus*, *disjunctus*, *divisus*, *discretus*, *a*, *m*. Verscheiden is ook zoo veel als ontbieden, *arcesso*, *ivi*, *itum*, *ere* & *accersere*, *venire jubeo*, Verscheiden, bijv. n. zoo veel als eenigen, *nonnulli*, *ae*, *a*, *plures*, *complures*. Verscheiden maal, *plus semel*, *saepius*, *plus quam semel*, *non semel*. Op verscheidene plaatsen, *passim*, *non uno loco*. Ook is verscheiden zoo veel als verschillende, *diversus*, *a*, *m*, *varius*, *a*, *m*, *differens*, *entis*, *omn. g. alius*, *a*, *m*, bij *Cicero*, *distinctus*, *diversus*, *variatus*, *a*, *m*, *absimilis*, *is*, *e*, *dissimilis*, *dispar*, *aris*, *omn. g*. Verscheidenheid, v. *diversitas*, *atis*, *f*. *varietas*, *atis*, *f*. *differentia*, *ae*, *f*. *distinctio*, *onis*, *f*. *dissimilitudo*, *inis*, *f*. Ook is het zoo veel als onderscheid, *discrimen*, *inis*, *n*. Van gevoelen, *dissensio*, *onis*, *f*. Verscheiden is ook nog veelvoudig, *multiplex*, *icis*, *omn. g*. Veelsoortig, *multigenus*, *a*, *m*, *multigeneris*, *is*, *e*, *multijugis*, *is*, *e*, *multijugus*, *a*, *m*, *multifarius*, *a*, *m*, *multimodus*, *a*, *m*. Verscheidenlijk, bijw. *separatim*, *sejunctim*, *divisim*, *diverse*, *varie*, *variatim*, *differenter*, *dissimiliter*, *discretim*, *discrete*, *dispariliter*, *multipliciter*, *multifariam*, *multifarie*, *diverse*, *varie*, *variatim*, *dissimiliter*, *impariter*, *dispariliter*, *discriminatim*, *adv*.

Verschelen is hetzelfde als verscheiden en ook als verschillen.

Verschenken, b. w. zoo veel als over-

overſchenken, *transfundere*, *in aliud vas trajicere*, *elutriare*. Verſchenking, v. *transfuſio*, *onis*, *f.* Verſchonken, v. d. *transfuſus*, *a*, *m*; *in aliud vas trajectus*, *elutriatus*, *a*, *m*. Ook door ſchenken verdoen, *fundendo abſumere*. Dan is verſchenking, v. *abſumtio fundendo*. Verſchonken, *fundendo abſumtus*, *a*, *m*.

Verſchepen, b. w. *de navе in navem transferre vel in aliam transferre*. Verſcheping, v. *translatio in aliam navem*. Verſcheept, v. d. *in aliam navem translatus*, *a*, *m*.

Verſcheppen is hetzelfde als herſcheppen, zie dat woord.

Verſcherpen, b. w. weder ſcherp maken, *de novo acuere vel exacuere*. Verſcherpt, v. d. *de novo acutus vel exacutus*, *a*, *m*.

Verſcherven, b. w. een timmermanswoord, zoo veel als inlasſchen, *inſero*, *erui*, *ertum*, *e ere*; *interjicio*, *eci*, *ectum*, *icere*. Verſcherving, v. *inſertio*, *interjectio*, *onis*, *f.* Verſcherfd, v. d. *inſertus*, *interjectus*, *a*, *m*.

Verſcheuren, b. w. aan ſtukken ſcheuren, *lacero*, *avi*, *atum*, *are*; *dilacerare*, *dilaniare*, *laniare*, ook *rumpo*, *rupi*, *ruptum*, *rumpere*, *disrumpere*, *dirumpere*, *discerpere*, *conſcindere*, bij *Kilaan*. Verſcheuring, v. *laceratio*, *onis*, *f.* *dilaceratio*, *laniatio*, *dilaniatio*, *ruptio*, *diruptio*, *actio discerpendi*. Verſcheurd, v. d. *laceratus*, *a*, *m*; *lacer*, *era*, *erum*, *dilaceratus*, *laniatus*, *dilaniatus*, *diruptus*, *discerptus*, *conſciſſus*.

Verſchiet, o. zoo veel als keur, *abundantia rerum*, *e quibus eligi potest*. Ook zegt men verſchot. Verſchiet is ook zoo veel als een ver uitzigt, *proſpectus*, *us*, *m*, *deſpectus*, *us*, *m*. waar bij men ook *longinquus* voegen kan.

Verſchieten, b. en o. w. door ſchieten opmaken, *mittendo conſumere*. De pijlen, *omnia tela emittere*. Het kruid verſchieten, *pulverem nitratum omnem abſumere*. Ook heeft *Kiliaan ejaculor*, *atus ſum*, *ari*. Ook beteekent het zoo veel als omkeeren, door middel van eenen ſchup, *pala evertere*. B. v. het koren, *frumentum evertere pala*. Ook door elkander mengen, *permiſcere*. B. v. de kaarten verſchieten, *permiſcere chartulas luſorias*. Onz. van zijne plaats bewogen worden, *loco ſuo moveri*. Ook zoo veel als verſchrikken, *concuti*, *conſternari*, *pavore reſilire*, *perterrefieri*, *exanimari metu*, bij *Kiliaan*. Onz. is het ook zoo veel als de kleur verliezen, *decolorari*, *amittere colorem*, *perdere colorem*. Bij *Kiliaan* heeft het ook de beteekenis van voorſchieten, *erogo*, *avi*, *atum*, *are*; *praerogare*, *repraeſentare*. Van hier: verſchieting, v. *emiſſio vel exhauſtio*; b. v. *telorum*, *omnis pulveris nitrati abſumtio*, *ejaculatio*, *onis*, *f.* *ope palae everſio*, *permiſtio*, *onis*, *f.* *loco ſuo motus*, *us*, *m.* *concuſſio*, *anis*, *f.* *concuſſus*, *us*, *m.* *conſternatio*, *onis*, *f.* *ſubſultatio*, *onis*, *f.* *amiſſio coloris*, *decoloratio*, *onis*, *f.* *erogatio*, *praerogatio*. Verſchoten, v. d. *mittendo abſumere*, *conſumtus*, *exhauſtus*, *ope palae everſus*, *permiſtus vel permixtus*, *loco ſuo motus*, *concuſſus*, *conſternatus*, *perterrefactus*, *metu exanimatus*, *decolor*, *oris*, *omn. g.* *erogatus*, *praerogatus*, *repraeſentatus*, *a*, *m*. B. v. verſchoten geld, *pecunia erogata*, *praerogata*, *repraeſentata*, bij *Kil.*

Verſchijnen, o. w. zich vertoonen, *parere*, *adparere*, *compareo*, *parui*, *itum*, *ere*, bij *Cic. proveni*, *eni*, *entum*, *enire*; *prodeo*, *ii*, *vel ivi*, *itum*, *ire*. In het openbaar verſchijnen, *procedo*, *eſſi*, *eſſum*, *edere*. Van de hemelſche ligchamen is het *exorior*, *ortus ſum*, *iri*. Ten dage, plaats en uur verſchijnen, *ad diem*, *locum et horam praeſto eſſe*, *ad conſtitutum venire*, *obire diem*, *locum et horam*, bij *Kiliaan*, *ſiſtere ſe*, bij denzelfden. Voor het regt verſchijnen,

Digitized by Google

nen, *ad judicium adesse*, bij *Cicero*; *facere copiam sui*. Voor vervallen, *cadere*. De betaling verschijnt, *solutio cadit*, *dies solutionis adest*. Verschijning, v. *apparitio*, *onis*, *f.* *Suetonius* gebruikt ook *apparitura*, *ae*, *f.* *ortus*, *us*, *m.* Voor het regt, *comparitio*, *onis*, *f.* Verschenen, v. d. *qui*, *quae vel quod apparuit*, *exortus*, *a*, *m*; ook *elapsus*, *a*, *m.* B. v. de tijd is reeds verschenen, *tempus jam elapsum est*. Zamenstell. verschijndag, *dies solutionis*, *vel dies soluti constitutus*. Verschijnsel, o. *phaenomenon*, *i*, *n.* Ook beteekent dit woord zoo veel als spook, *facies*, *iei*, *f.* *larva*, *ae*, *f.* *lemures*, *um*, *m. pl.* bij *Plaut.*

Verschikken, b. w. anders schikken, *aliter ordinare*, *in alium ordinem redigere*. Ook zoo veel als *deformo*, *avi*, *atum*, *are*; *turbo*, *avi*, *atum*, *are*; *perturbare*. Ook verzenden, *mittere*, *dimittere*, *transmittere alicquid*, ook *mutare vel cedere loco*. B. v. gij moet wat verschikken, *paululum mutare vel cedere loco debes*. Verschikking, v. *alia ordinatio*, *actio in alium ordinem redigendi*, *deformatio*, *onis*, *f.* *perturbatio*, *onis*, *f.* *mutatio loci*, *missio*, *dimissio*, *transmissio*. Verschikt, v. d. *aliter ordinatus*, *in alium ordinem redactus*, *deformatus*, *turbatus*, *perturbatus*, *loco mutatus*, *a*, *m*, ook *dimissus*, *missus*, *transmissus*, *a*, *m.*

Verschil, o. onderscheid, *discrimen*, *inis*, *n.* *differentia*, *ae*, *f.* *discrepantia*, *ae*, *f.* *distinctio*, *onis*, *f.* *distinctus*, *us*, *m.* *diversitas*, *atis*, *f.* *disparitas*, *atis*, *f.* bij *Varro*, *inparilitas*, *atis*, *f.* bij *Gellius*, *dissimilitudo*, *inis*, *f.* bij *Cicero*. Voor oneenigheid, *controversia*, *ae*, *f.* *dissidium*, *ii*, *n.* *dissensio*, *onis*, *f.* *dissidentia*, *ae*, *f.* bij *Plinius*, *discordia*, *ae*, *f.* *causa*, *ae*, *f.* In verschil komen, *ingredi causam*, *descendere in causam*, bij *Cic.* Ik heb verschil met hem, *res mihi est cum illo*. Van hieri

Verschillen, o. w. *differo*, *distuli*, *dilatum*, *differre*, *discrepo*, *avi*, ook *ui*, *atum*, *are*; *distare*, *interesse*. Onderling verschillen of verschil hebben, *controversor*, *atus sum*, *ari*, *dissentire*, *dissidere*, *delitigo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Horatius*, *discordare*, ook *vario*, *avi*, *atum*, *are*. Verschillig of verschillend, *differens*, *entis*, *omn. g.* ook *diversus*, *varius*, *a*, *m*, ook *varians*, *antis*, *omn. g.* B. v. verschillende lezingen, *variantes lectiones*. Ook oneenig, *discors*, *ordis*, *omn. g.* Ook dat in verschil is, *controversus*, *a*, *m*, *dacertatorius*, *a*, *m*, bij *Quintilianus*. Ook strijdig, *contrarius*, *a*, *m.* Verschilligheid, is hetzelfde als verschil. Zamenstell. verschilzoeker, m. *tricosus*, *i*, *m.* bij *Lucil.*

Verschimmelen is hetzelfde als beschimmelen.

Verschoffelen, b. w. op nieuws schoffelen, *de novo sarrire*, *de novo batillo purgare vel de novo sarculare*. Verschoffeling, v. *iterata sarritio*, *onis*, *f.* *sarritura*, *ae*, *f.* *sarculatio*, *onis*, *f.* Verschoffeld, v. d. *de novo sarritus*, *batillo purgatus vel sarculatus*, *a*, *m.* Verschoffelen heeft ook nog de beteekenis van wegschuiven, *dimoveo vel removeo*, *ovi*, *otum*, *overe*.

Verschokken, b. w. door schokken van plaats veranderen, *quatiendo*, *concutiendo*, *quatiendo*, *succussando loco mutare vel movere*, ook *luxare*. Ook zoo veel als schokken, alleen bij *Kiliaan*, *concutere*. Verschokt, v. d. *quatiendo &c. loco motus*, *a*, *m*, ook *concussus*, *a*, *m*, *luxatus*, *a*, *m.*

Verschommelen, b. w. is hetzelfde als schommelen, ook door schommelen van zijne plaats brengen, *motitando vel agitando loco movere*, ook *motitando vel agitando perdere*. Verschommeld, v. d. *motitando vel agitando loco motus*, ook *perditus vel amissus*, *a*, *m.*

Verschooijen, o. en b. w. schielijk naar eene plaats zich begeven, pro-

Digitized by Google

profugio, ugi, itum, ere, se pronipere in aliquem locum, cum impetu in aliquem locum discedere. Ook zoo veel als verstrooijen, *dispergo, ersi, ersum, ergere, dissipo, avi, atum, are.* Verschooid, v. d. *huc illuc dispersus, a, m, dissipatus, a, m.*

Verschoonen, b. w. eigenlijk zoo veel als schooner maken, *pulcriorem reddere, venustare, decorare, ornare, adornare, honestare,* ook is het *purgo, avi, atum, are.* Ook schoon linnen aandoen, *lintea pura induere vel linteis puris se induere.* Van hier: verschooning, *venustatio, onis, f. decoratio, ornatio, exornatio, adornatio,* ook *purgatio, onis, f.* ook *actio para lintea induendi.* Ook is verschooning zoo veel als genoegzame voorraad van linnen om zich te kunnen verschoonen, *linteorum copia sufficiens.* Verschoonen is ook zoo veel als sparen, *parco, peperci vel parsi, parsum vel parcitum, parcere, alicui,* ook *temperare,* bij *Scheller,* ook *indulgere alicui.* Ook zoo veel als vergeven, *ignoscere alicui, excusare aliquem, condonare aliquem, facere gratiam alicui, relevare aliquem,* bij *Cicero.* Verschooning, v. *actio parcendi, temperatio, onis, f.* bij *Scheller, indulgentia, ae, f. venia, f. excusatio, onis, f. condonatio, onis, f. gratia, ae, f. relevatio, onis, f.* Verschoond, v. d. in den eersten zin, *pulcrior redditus, venustatus, decoratus, ornatus, adornatus, exornatus, honestatus, purgatus, linteis puris indutus, excusatus, condonatus, relevatus, a, m.* Van hier: verschoonlijk, *excusabilis, is, le, indulgentiae vel condonationi aptus, a, m, condonandus, a, m.* Verschoonbaar is hetzelfde.

Verschoppen, b. w. eigenlijk door schoppen naar eene andere plaats brengen, *pede feriendo in alium locum transferre vel loco movere, exvulcare.* Overdragtig zoo veel als verwerpen, *rejicere, repudiare, repellere,* ook *contemnere, spernere.* Verschopping, v. *exculcatio, onis, f. rejectio, repudiatio, repulsio et repulsa, ae, f.* Verschopt, v. d. *pede feriendo in alium locum translatus vel loco motus, rejectus, repudiatus, repulsus, spretus, contemtus, a, m.*

Verschot, o. uitgaaf voor een ander, *pecunia erogata, praerogata, repraesentata,* bij *Kil.* ook zoo veel als verschiet.

Verschouden, b. w. een verouderd woord, *calida perfundere, calida adurere,* bij *Kiliaan.* Verschoutheid, v. *adustio, onis, f.* bij denz.

Verschrapen, b. w. op nieuws schrapen, *de novo rado, rasi, rasum, radere.* Ook door schrapen verdoen, *radendo absumere.* Verschraping, v. *iterata rasio,* ook *absumtio radendo.* Verschraapt, v. d. *de novo rasus,* ook *radendo absumtus.* Voorheen beteekende dit woord ook volgens *Kiliaan, contrahere, constare, colligere, undique corradere,* ook onz. *contrahi, corrumpi &c.* doch in dezen zin is het veroud.

Verschrijven, b. w. herschrijven, *rescribo, ipsi, iptum, ibere, iterum vel de novo scribere.* Ook door schrijven verteren, *scribendo absumere, consumere, abuti.* Ook verkeerd schrijven, *perperam scribere, perperam ponere,* ook *errare vel labi in scribendo.* Ook door schrijven bijeenroepen, *conscribere.* B. v. den raad, *conscribere senatum vel per literas convocare.* Van hier: verschrijving, v. *rescriptio, onis, f. iterata scriptio, absumtio vel consumtio scribendo,* ook *error vel lapsus in scribendo,* ook *convocatio per literas.* Ook zoo veel als het regt om verschreven te worden, *jus vel privilegium, quo quis per literas ad conventus conscribi potest.* Verschreven, v. d. *rescriptus, a, m, de novo vel iterum scriptus, scribendo absumtus vel consumtus, perperam scriptus, in scribendo lapsus,* eindelijk ook *conscrip-*

Digitized by Google

scriptus, vel per literas convocatus, a, m.

Verschrikken, b. en o. w. vervaard maken, *terreo, ui, itum, ere, conterrere, perterrere, terrefacio, eci, actum, acere, perterrefacere, percello, uli, ulsum, ellere, consterno, avi, atum, are, expavefacio, horrifico, avi, atum, are, terrificare, terrorem alicui incutere.* Onz. zoo véél als verschrikt worden, *terreri, conterreri, perterreri, pavefieri, percelli, consternari, expavefieri, terrore percuti*, bij *Schellen.* Verschrikking, v. in den eensten zin, *territio, onis, f.* in den tweeden, *terror, oris, m.* Van hier ook verschrikkelijk, bijv. n. en bijw. *terribilis, lis, le, terrificus, a, m, horrendus, a, m, horribilis, lis, le, formidabilis, lis, le, formidolosus, a, m*; bijw. *terribiliter*, bij *Arnobius*, beter is *terribilem vel horrendum in modum.* Ook beteekent het overgroot *valde, vehementer, immanse.* Verschrikt, v. d. *territus, a, m, conterritus, perterritus, terrefactus, perterrefactus, perculsus, consternatus, expavefactus, terrificatus, terrore percussus.* Verschrikker, *terriculum, i, n. terriculamentum, i, n.*

Verschroeijen, zie Schroeijen.

Verschrompelen, is hetzelfde als rimpelen.

Verschromen, o. w. eenen schroom hebben, *abhorreo, ui, ere, abhorrescere, exhorrere, abominor, atus sum, ari*, bij *Kil.* Verschromelijk, bijv. n. en bijw. *horridus, a, m, horribilis, lis, le, abominandus, a, m*; bijw. *horribilem in modum.*

Verschudden, b. w. *de novo quatere, iterum quatere vel concutere, discutere, agitare, ventilare.* Spreekw. zijne lever verschudden, *vehementer ridere.* Verschudding, v. *iterata concussio, agitatio vel ventilatio, onis, f.* Verschud, v. d. *iterum vel de novo quassus, concussus, agitatus, ventilatus, a, m.*

Verschuilen, b. en o. w. is hetzelfde als verbergen en zich verbergen, verscholen als verborgen.

Verschuiven, b. w. door schuiven van plaats veranderen, *trudendo loco mutare*, ook *movere, amovere, removere loco, protrudere, ere, usum, udere, propello, puli, ulsum, ellere, amoliri*, bij *Kiliaan.* Ook schijnt het voorheen de beteekenis van verwerpen gehad te hebben, *rejicere, repellere, contemnere*, bij denz. Voorts is verschuiven zoo veel als uitstellen, *differe, distuli, dilatum, differre, procrastino, avi, atum, are.* Verschuiving, v. *dilatio, onis, f. procrastinatio, onis, f.* Verschoven, *trudendo loco motus, protrusus, propulsus, a, m.* Voor uitgesteld, *dilatus, procrastinatus, a, m.*

Verschuldigen, b. w. verpligten, *commereri.* Ook zoo veel als zich schuldig maken, *delinquere*, bij *Kiliaan.* Oudtijds beteekende het ook zoo veel als vergelden, *respendere*, bij denz. Verschuldigd is ook zoo veel als schuldig, *debitus, a, m.*

Versen, m. is hetzelfde als hiel of hak.

Versier, verzier, visier, een onduitsch woord, zoo veel als mikijzer, *particula ferrea extremitati tormenti manualis imposita ac collineando serviens.*

Versieren, b. w. oppronken, *ornare, avi, atum, are, adornare, exornare, inornare, excolo, ui, ultum, ere, como, compsi, comtum, comere.* Ook zoo veel als verdichten, *fingo, finxi, fictum, fingere, confingere, effingere, commentari.* Versiering, v. *ornatio, onis, f. adornatio, exornatio*; voorts *fictio, onis, f. confictio, effictio, commentum, i, n.* Versiersel, o. *ornamentum, i, n. figmentum, i, n. commentum, i, n.* Versierd, v. d. *ornatus, adornatus, exornatus, fictus, confictus, effictus, a, m.*

Verjagen, zie bij ventjagen.

Verslaan, b. en o. w. zoo veel als dooden, *interimo, emi, emtum, imere, caedere, occidere, sterno,*

Digitized by Google

fterno, ſtravi, ſtratum, ſternere, deleo, evi, etum, ere, ad internecionem caedere. Den vijand verſlaan, is ook *profligare hostem.* Ook verjagen, *pello, pepuli, pulſum, pellere, fundo, fudi, fuſum, fundere.* Ook zoo veel als iemand verbazen, *percello, uli, ulſum, ellere, aliquem, concutere mentem alicui, mentem frangere, conſternare, perturbare animo.* Voor verkoelen, *defervere et defervescere.* Voor ſtillen, *ſedo, avi, atum, are; levare.* B. v. den dorst, *ſedare vel levare ſitim, reſtinguere vel pellere ſitim.* Voor verzachten, *mitigo, avi, atum, are,* bij *Kiliaan.* Door ouderdom de kracht verliezen, *vetustate conſenescere,* bij *Cicero.* Ook herſlaan, *retundere.*

Verſlagen, v. d. *interemtus, a, m; caeſus, occiſus, ſtratus, deletus, profligatus, pulſus, fuſus, perculſus, concuſſus, fractus, conſternatus, perturbatus, ſedatus, levatus, reſtinctus, mitigatus, retuſus, a, m.* Verſlagenheid, v. *conſternatio, onis, f. demiſſio vel dejectio animi.*

Verſlampampen of verſlempempeu, b. w. *abligurio, ivi, itum, ire.*

Verſlapen, o. w. door ſlapen verliezen of verzuimen, *dormiendo perdere vel negligere, perdere ſomno.* Zich verſlapen, *nimis protrahere ſomnum, ultra debitum tempus dormire.*

Verſlappen, b. en o. w. ſlap maken, *laxum reddere, laxo, avi, atum, are; relaxare, retendere, remittere,* onz. *laxari, retendi, remitti.* Ook is verſlappen, *debilitare et debilitari,* ook *languescere.* B. v. de nering verſlapt, *mercatura langueſcit.* Verſlapping, v. *laxatio, onis, f. remiſſio, onis, f. retenſio, onis, f.* ook *debilitatio, onis, f.* Verſlapt, v. d. *laxatus, relaxatus, retenſus, remiſſus, debilitatus, a, m.*

Verſlaven, b. en o. w. door ſlaafſchen arbeid afmatten, *ſervili labore aliquem frangere ſive mitigare,* doch in dezen zin is het verouderd. Iemand aan zich verſlaven, *aliquem obnoxium ſibi reddere.* Onz. zich verſlaven, *obnoxium ſe reddere, totum ſe dedere alicui, vel alicui rei.* Verſlaafd, v. d. *totus deditus.* B. v. hij is aan de ſtudie verſlaafd, *totus ſtudiis deditus eſt.* Hij is aan de vermaken verſlaafd, *voluptatibus unice inſervit.*

Verſlechten, b. en o. w. slechter maken, *pejorem vel deteriorem reddere vel facere,* ook *depravo, avi, atum, are; corrumpo, upi, uptum, umpere,* onz. *pejorem vel deteriorem fieri, corrumpi, depravari,* volgens *Scheller; evilescere* vindt men bij *Suet.* Verſlecht, v. d. *pejor vel deterior redditus vel factus, depravatus, corruptus, a, m.*

Verſledderen hetzelfde als verſlenſen

Verſleeuwen, o. w. een verouderd woord, *attenuari, extenuari.*

Verſlemmen of verſlempen, b. w. met ſlempen doorbrengen, *comeſſando, nepotando, heluando, epulando, bacchando, popinando abſumere vel dilapidare, abligurire, decoquere, degulare.* Verſlemping, v. *comeſſando, nepotando, heluando, &c. abſumtio vel dilapidatio, decoctio, onis, f.* Verſlempt, v. d. *nepotando, comeſſando heluando &c. abſumtus, dilapidatus, decoctus, a, m.*

Verſlenderen, b. w. *otioſe conſumere. B.* v. den tijd, *tempus.*

Verſlenſen, ook verſlentſen, bij *Kiliaan*; o. w. zoo veel als verwelken, *marceo, ui, ere, marcescere, immarcesſere, flaccere, flaccesſere, fracere, fracesſere.* Verſlenſing, v. *marcor, oris, m.* Verſlenst, v. d. *marcidus, flaccidus, victus, a, m.*

Verſlepen, b. w. door ſlepen van plaats veranderen, *trahendo movere loco,* ook *protraho, axi, actum, ahere.* Verſleping; v. *motio loco trahendo, protractio, onis, f.* Verſleept, v. d. *trahendo loco motus, protractus, a, m.*

Verſleuren, b. w. verwaarloozen, *negligo, exi, ectum, igere, negligentia vel incuria corrumpere, perdere. B.* v. hij verſleurt al-

Digitized by Google

altijd zijne boeken, *negligentia vel incuria libros suos semper corrumpit vel perdit.* Verſleurd, v. d. *neglectus, a, m; negligentia vel incuria corruptus vel perditus, a, m.*

Verſlijmen, o. w. *pituita obduci, oppleri, compleri.* Verſlijming, v. *obductio, oppletio, completio alicujus rei pituitâ.* Verſlijmd, v. d. *pituita obductus, oppletus, completus, a, m.*

Verſlijpen, b. w. herſlijpen, *de novo acuere.* Ook op eene andere wijze slijpen, *aliter acuere.* Van glas is het, *de novo polire vel alio modo polire.* Verslepen, v. d. *iterum vel aliter acutus, a, m; de novo vel alio modo politus, a, m.*

Verſlijten, b. w. *attero, trivi, tritum, terere, conterere, deterere*, ook *uſu conſumere, attenuare, abſumere*, ook *abutor, uſus ſum, uti.* Men gebruikt het ook onz. *atteri, conteri, deteri, uſu conſumi vel abſumi.* Voor iets houden, achten, *aestimare, habere.* B. v. voor wien verslijt gij mij? *quem me existimas esse? proquo me habes?* Zijn leven verslijten, *degere aetatem, ducere, traducere, transigere vitam.* Van hier: verslijting, v. *actio atterendi, conterendi vel deterendi, conſumtio, abſumtio, attenuatio uſu. Ulpianus* gebruikt in dezen zin, *abuſus, us, m.* Versleten, v. d. *atritus, a, m; contritus, detritus, uſu abſumtus, conſumtus, attenuatus, a, m.*

Verslikken, verslokken, verslukken, o. w. kwalijk slikken, *perperam abſorbere vel deglutire*, ook *deglutiendo ſuffocari, praefocari, ſtrangulari*, ook alleen *abſorbere vel deglutire*, bij *Kil.* Verslimmen, en het voortdurend woord verslimmeren is hetzelfde als verergeren.

Verslinden, b. w. opslokken, verſcheuren, *voro, avi, atum, are, devorare, deglutio, ivi, itum, ire.* Ook zoo veel als verſcheuren, zie dat woord. Verslinding, v. *voratio, onis, f. devoratio, onis, f.* bij *Tertull.*

Verslinder, m. *devorator, oris, m.* bij *Tertull.* ook *vorans vel devorans homo*, ook *vorax, acis, m.* bij *Cicero.* Het is eigenlijk een bijw. waaronder *homo* verſtaan wordt. Verslindend is ook, *vorax.* Verslonden, v. d. *voratus, devoratus, a, m.*

Verslingeren, b. en o. w. door slingeren van plaats doen veranderen, *jactando, agitando loco movere.* Ook zoo veel als versleuren, *negligere, negligentia vel incuria corrumpere, vel perdere*, onz. *deperire amore alicujus.* Verslingerd, v. d. *jactando vel agitando loco motus, negligentia vel incuria corruptus vel perditus, a, m*, ook nog *captus amore alicujus.*

Verslodderen, b. w. *ſordide, negligenter vel incurioſe uti aliqua re.* Verslodderd, v. d. *ſordide, negligenter vel incurioſe uſus, a, m.*

Versloffen, b. w. verzuimen, *negligo, exi, ectum, igere*, o. *mitto, iſi, iſſum, ittere*, o. *tor, uſus ſum, uti, aliqua re.* Versloffing, v. *negligentia, ae, f. incuria, ae, f. omiſſio, onis, f.* Versloft, v. d. *neglectus, omiſſus, deuſus, a, m.*

Verslondsen, b. w. op eene slordige wijze verslijten, *turpiter terere et inquinare, ignavia et negligentia deterere, et deturpare*, bij *Kiliaan.* Ook zoo veel als verzuimen, *negligere, negligentia perdere.* Verslonsd, v. d. *turpiter tritus et inquinatus, ignavia et negligentia detritus et deturpatus, neglectus, negligentia perditus, a, m.*

Versloven, b. w. een verouderd woord, *velare, operire*, bij *Kil.*

Versluisen, b. w. een oud woord zoo veel als door middel van eenen sluis stoppen, *emiſſarii ope cursum aquarum obſtruere, occludere, obſtipare*, bij *Kiliaan.* Ook heeft het bij denzelfden de beteekenis van: *ſtagno, avi, atum, are.*

Versmachten, b. en o. w. zoo veel als verſtikken, *ſuffocare, praefocare, exſtinguere animam, ſpiritum praecludere, vapore*

Digitized by Google

enecare, doch in dezen zin begint het te verouderen, wij gebruiken het meest onzijdig en wel voornamelijk voor omkomen, *perire, interire, confici.* B. v. van honger of dorst verſmachten, *fame vel siti perire, interire, confici.* Verſmachting, v. *suffocatio, onis, f. praecluſio ſpiritus, enecatio vapore, confectio, onis, f. interitus, us, m.* Verſmacht, v. d. *ſuffocatus, praefocatus, exſtinctus, confectus, a, m.*

Verſmaden, b. w. zoo veel als verachten, *contemno, emſi, emtum, emnere, ſperno, ſprevi, ſpretum, ſpernere, vitupero, avi, atum, are; dedignor, atus ſum, ari; vilipendere, contumelia afficere, fastidire cum accuſ.* Verſmader, m. *contemtor, oris, m. ſpretor, vituperator, vitupero, onis, m.* bij *Gell.* Verſmadenis, verſmaadheid en verſmading, *vituperium, ii, n. vituperatio, onis, f. contemtus, us, m. contemtio, onis, f.* Verſmadelijk, bijv. n. en bijw. *contemnendus, a, a, m; contemtibilis, lis, le, ſpernendus, a, m; vituperabilis, lis, le, vituperandus, a, m;* bijw. *contemtim, adverb.* Verſmaadſter, v. *contemtrix, icis, f.* bij *Tertull.* Verſmaad, v. d. *contemtus, ſpretus, vituperatus, dedignatus, contumelia adfectus, a, m; fastiditus.*

Verſmakken, b. w. eigenlijk *de novo ita jacere, ut quodammodo reſonet*, ook *vi iterum proſternere*, ook *vi aliquid in alium projicere locum*, ook *alea vel teſſeris de novo ludere.* Verſmakt, v. d. *iteram vi proſtratus, vi in alium locum projectus*, ook *de novo alea vel teſſeris expertus, a, m.*

Verſmalten, b. w. ſmaller maken, *tenuiorem reddere, extenuo, avi, atum, are*, bij *Kiliaan; coarctare, contraho, axi, actum, ahere.* Verſmalting, v. *extenuatio, coarctatio, contractio, onis, f.* Verſmeld, v. d. *tenuior redditus, extenuatus, coarctatus, contractus, a, m.*

Verſmeden, b. w. weder ſmeden, *recudo, udi, uſum, udere, cudendo elaborare*, bij *Scheller.* Ook door ſmeden op gebruiken, *cudendo abſumere vel conſumere.* B. v. ik heb al het ijzer verſmeed, *omne ferrum cudendo conſumſi vel abſumſi.* Verſmeding, *actio recudendi, abſumtio vel conſumtio cudendo.* Verſmeed, v. d. *recuſus, a, m; incudi redditus, cudendo elaboratus, conſumtus, abſumtus, a, m.*

Verſmeeken, b. w. is hetzelfde als verbidden.

Verſmelten, b. en o. w. *de novo liquefacio, eci, actum, acere, liquare, fundere, refundere*, onz. *liqui, liquescere, liquefieri.* Ook zoo veel als verminderen, *minui, diminui, conſumi, abſumi* Verſmelting, v. *actio iterum liquefaciendi, iterata liquatio vel fuſio, refuſio, onis, f. minutio, diminutio, conſumtio, abſumtio, onis, f.* Verſmolten, *de novo liquefactus, liquatus, fuſus, refuſus, minutus, diminutus, conſumtus, abſumtus, a, m.*

Verſmeren, b. w. herſmeren, *relinere, levi, itum, inere, de novo ungere*, ook *linendo vel ungendo abſumere vel conſumere.* Overdr. is het zoo veel als verbrasſen, *abligurio, ivi, itum, ire.* Verſmering, v. *litura iterata, unctio iterata*; voorts *abligurritio, onis, f.* Verſmeerer, m. *relinens vel de novo ungens, abligurritor, oris, m.* Verſmeerd, v. d. *relitus, a, m; de novo unctus, a, m; abligurritus, a, m; abligurritione conſumtus, a, m.*

Verſmijsen, b. w. *in alium vel alienum conjicere locum*, volg. *Scheller; rejicio, eci, ectum, icere.* Verſmijting, v. *in alium vel alienum locum conjectio, rejectio, onis, f.* Ook overdr. voor verachten, verwerpen: b. v. een goeden raad verſmijten, *rejicere, ſpernere, contemnere, negligere bonum conſilium*, ook *reſpuere bonum conſilium.* Verſmeten, v. d. *in alium vel alienum locum conjectus, a, m;*

Digitized by Google

rejectus, a, m; spretus, contemtus.

Verſmoken, b. w. een laag woord, zoo veel als door ſmoken verteren, *ducendo fumum herbae Nicotianae abſumere vel conſumere.* B. v. hij verſmookt de helft van zijn geld, *dimidium pecuniae ſuae fumum herbae Nicotianae ducendo abſumit.*

Verſmoren, b. en o. w. zoo veel als verſtikken, *ſuffocare, praefocare, exſtinguere, obruere, adobruere, demergere, ſubmergere*; onz. *ſuffocari, praefocari, exſtingui, obrui, demergi, ſubmergi.* Verſmoring, v. *ſuffocatio, onis, f. praefocatio, exſtinctio, demerſio, ſubmerſio.* Verſmoord, v. d. *ſuffocatus, praefocatus, exſtinctus, obrutus, demerſus, ſubmerſus.* Verſmoord dronken, waarvoor wij in den omgang meer zeggen: ſmoordronken, *vino obrutus, vino captus, vino ſepultus, a, m; obrutus potu.*

Verſmullen, b. w. is hetzelfde als verbrasſen.

Verſnaauwen, b. w. *ſaevis dictis aliquem protelare, maledictis ſive verbis probroſis carpere aliquem.* Het verſnaauwen als z. o. *protelatio, onis, f. dictis ſaevis.* Verſnaauwd, v. d. *dictis ſaevis protelatus, a, m.*

Verſnapering, v. ververſching, *recreatio, onis, f.* Ook een lekker beetje, *pulpamentum, i, n.* ook *deliciae popinales*, bij *Colum.*

Verſnappen, o. w. zich verſnappen, *garriendo vel blaterando errare*, ook *ſe vel mentem ſuam prodere.* Verſnapt, v. d. *garriendo vel blaterando proditus, a, m.*

Verſnaren, b. w. van ſnaren veranderen, *mutare chordis*, ook *mutare chordas.* Verſnaring, v. *mutatio chordarum.* Verſnaard, v. d. *mutatus chordis.*

Verſnellen, b. w. is hetzelfde als verraſſen.

Verſnijden, b. w. herſnijden, *reſecare, recidere, denuo vel iterum ſecare.* Door ſnijden bereiden, *ſecando vel reſecando aptare*, b. v. *calamum*, ook *aptare calamum* alleen. Door ſnijden bederven, *ſecando corrumpere.* Ook ten einde toe ſnijden, *ſecando abſumere, conſecare, totum concidere*, bij *Schellius.* Verſneden, v. d. *reſecatus, recisus, ſecando aptatus, ſecando corruptus, ſecando abſumtus vel confectus, totus concisus, a, m.*

Verſnipperen, b. w. *minutatim conſcindere, in minutas partes diſcindere.* Verſnippering, v. *in minutas partes diſciſio.* Verſnipperd, v. d. *minutatim conſciſus, in minutas particulas diſciſus, a, m.* Ook gebruikt men verſnippelen in denzelfd. zin.

Verſnoeijen, b. w. door ſnoeijen bederven, *amputando corrumpere, depravare.* Verſnoeijing, v. *corruptio vel depravatio amputando.* Verſnoeid, v. d. *amputando corruptus vel depravatus, a, m.*

Verſnoepen, b. w. aan lekkernijen beſteden, *cupediis impendere vel abligurire.* Verſnoeping, v. *abligurigio cupediis.* Verſnoept, v. d. *cupediis impenſus, a, m.*

Verſnoeren, b. w. is hetz. als verrijgen.

Verſnoffen, o. w. een verouderd woord; zoo veel als verkoud worden, *gravedinem ſive coryzam contrahere, rheumate laborare.* Verſnoft, v. d. *gravedinoſus, rheumaticus, a, m*, bij *Kiliaan.*

Verſnooden, b. en o. w. is hetzelfde als verergeren.

Verſnorken, b. w. is hetzelfde als verſnaauwen.

Verſnot, bijv. n. zoo veel als ſnotterig, *mucoſus, a, m; pituitoſus, gravedinoſus, rheumaticus.* Verſnotheid, v. *gravedo, inis, f. coryza, ae, f. rheuma, atis, n.* Verſnotterd is hetzelfde.

Verſolderen, b. w. *de novo vel aliter ferruminare.* Verſolderaliter ferruminare. Verſoldering, v. *iterata ferruminatio.* Verſoldeerd, v. d. *de novo vel aliter ferruminatus, a, m.*

Verſollen, b. w. door ſollen bederven, *jactando ſive agitando corrumpere vel perdere.* Verſold, v. d. *jactando vel agitando corruptus vel perditus, a, m.*

Verſpaden, b. w. anderen of op nieuwe

Digitized by Google

nieuwe spaden, *refodere*, *repastino*, *avi*, *atum*, *are*. Verspading, v. *refossio*, *repastinatio*, *onis*, *f.* Verspaad, *refossus*, *repastinatus*, *a*, *m.*

Verspaden, b. en o. w. zoo veel als uitstellen, *differo*, *distuli*, *dilatum*, *differre*, *procrastino*, *avi*, *atum*, *are*. Verspading, v. *dilatio*, *onis*, *f.* *procrastinatio*. Verspaad, v. d. *dilatus*, *a*, *m*; *procrastinatus*, *a*, *m.*

Verspaken, o. w. zoo veel als door sterke droogte of hitte openbersten, zie spaken.

Verspalken, b. w. anders spalken, *aliter fasciare*, *aliter fulcire*, *alias ferulas membris fractis adcommodare.*

Verspanen, b. w. door middel van eene spaan van de eene plaats naar eene andere overbrengen, *ope spathae vel tudiculae de loco in locum transponere.*

Verspannen, b. w. anders spannen, *aliter tendere.* B. v. den boog, *arcum.* De paarden verspannen, *aliter jungere equos.* Ook met spannen hermeten, *de novo spithama metiri.* Verspanning, v. *alia tensio*, *onis*, *f.* *alia junctio*, *onis*, *f.* *iterata spithamæ dimensio*, *onis*, *f.* Verspand, v. d. *aliter tensus*, *aliter junctus*, *aliter vel iterum spithamæ dimensus*, *a*, *m.*

Versparen, b. w. hetzelfde als sparen.

Verspelen, b. w. op nieuws spelen of herspelen, *de novo ludere*, *repetere ludum.* Ook in de toonkunst, *carmen aliquod instrumento quodam recinere vel repetere.* Ook kwalijk spelen, *perperam ludere*, *inter ludendum errare vel labi*, ook *perperam instrumento quodam canere vel in canendo errare vel labi.* Met spelen verliezen, *ludendo absumere vel perdere.* B. v. die jongen heeft zijnen tijd verspeeld, *puer iste ludendo tempus absumsit vel perdidit*; Met het dobbelspel doorbrengen heet ook verspelen, *aleo perdere*, *dilapidare.* Verspeeld, v. d. *de novo lusus vel repetitus*, *perperam lusus*, *ludendo absumtus vel perditus*, *aleo dilapidatus.*

Versperren, b. w. zoo veel als sluiten, *claudo*, *ausi*, *ausum*, *audere*, *occludere*, *intercludere*, *obsæpio*, *avi*, *atum*, *are*; *clathro*, *avi*, *atum*, *are.* Eenen weg voor de vijanden versperren, *claudere iter vel viam hostibus.* Versperring, *actio claudendi*, *occlusio*, *interclusio*, *obseratio*, *onis*, *f.* Versperd, v. d. *clausus*, *obseratus*, *clathratus*, *a*, *m*; *occlusus*, *interclusus.*

Verspieden, b. w. onderzoeken, *exploro*, *avi*, *atum*, *are*; *speculor*, *atus sum*, *ari*; *observo*, *avi*, *atum*, *are.* Verspieder, m. *explorator*, *oris*, *m.* *speculator*, *oris*, *m.* *observator*, *oris*, *m.* Verspiedster, v. *speculatrix*, *icis*, *f.* bij *Cicero.* Verspieding, *exploratio*, *onis*, *f.* *actio explorandi*, *speculandi*, *observatio*, *onis*, *f.* *actio observandi.* Verspied, v. d. *exploratus*, *speculatus*, *observatus*, *a*, *m.* Zamenstell. verspiedjagt, *fastus episcopius*, *navis speculatoria*, bij *Livius*; *catascopium*, *ii*, *n.* bij *Gell.* Verspiedtoren, *specula*, *ae*, *f* bij *Liv.*

Verspillen is hetzelfde als verkwisten.

Verspinnen, b. w. weder spinnen, *de novo nere*, *renere.* Ook door spinnen opmaken, *nendo absumere.* B. v. ik heb alle wolle versponnen, *omnem lanam nendo absumsi.* Verspinning, *iterata netio*, *absumtio nendo.* Verspommen, *de novo netus*, *nendo absumtus*, *a*, *m.*

Verspitsen, b. w. weder spits maken, *de novo cacuminare*, *cuspidare*, *fastigiare*, *spiculare*, *acuminare*, *acuere.* Verspitst, v. d. *de novo cacuminatus*, *cuspidatus*, *fastigiatus*, *spiculatus*, *acuminatus*, *acutus*, *a*, *m.*

Verspitten, b. w. is hetzelfde als verspaden.

Verspreiden, b. en o. w. *dispergo*, *ersi*, *ersum*, *ergere*, *disjicio*, *ieci*, *iectum*, *icere.* Zich verspreiden, *dispergi.* Voor bekend maken, *manare*, *dimanare*, *emanare*, *crebrescere.* B. v. de maar verspreid zich, *rumor crebrescit.* Ook bekend maken, *vulgare*, *divulgare*, *evulgare*, *facere*, bij

bij *Cicero*. Zich met geweld verspreiden, *prorumpere*, van de zee sprekende. Ook uit elkander spreiden, *diffipo, avi, atum, are*. Rondom verspreiden, *circumspergere*, bij *Colum*. Verspreiding, v. *dispersio, onis, f. dispersus, us, m.* bij *Cic. manatio, dimanatio, emanatio, vulgatio, divulgatio, evulgatio, proruptio, onis, f. diffipatio*. Verspreid, v. d. *dispersus, a, m; manatus, dimanatus, emanatus, vulgatus, divulgatus, evulgatus, diffipatus*. Verspreidelijk, *sparsim, dispersè, dispersim, adv.*

Verspreken, b. w. zoo veel als afspreken, *convenire cum aliquo de aliqua re*. Ook beloven, *promittere, polliceri, pollicitari, despondere*. Ook zich onder het spreken vergissen, *perperam loqui, errare loquendo, labi linguâ, labi in loquendo*, bij *Scheller*. Versproken, v. d. *promissus, pollicitus, pollicitatus, a, m*, ook *in loquendo lapsus, a, m*. Het verspreken als zelfst. o. *promissio, onis; f. pollicitatio, conventum, i, n. lapsus vel error in loquendo*.

Versprengen, b. w. *dispergo, ersi, ersum, ergere*, ook *spargendo absumere*. *B.* v. hij heeft al het water versprengd, *omnem aquam spargendo absumsit*. Versprenging, v. *dispersio, onis, f. dispersus, us, m*. Versprengd, v. d. *dispersus, a, m; spargendo absumtus*.

Verspringen, o. w. van een springen, *diffilire*. Door springen verrekken, *saliendo luxare*. Met springen doorbrengen, *saliendo absumere*. *B.* v. den tijd, *tempus*, ook *saliendo negligere*. Ook zoo veel als veranderd worden, *mutari*. *B.* v. dat feest verspringt jaarlijks, *festum illud quotannis mutatur*. Het getij verspringt, *aestus mutatur*. Verspringing, v. *luxatura saliendo, absumtio saliendo, mutatio, onis, f.* Van het getij, *mutatio aestus*. Versprongen, v. d. *saliendo luxatus, a, m; saliendo absumtus, saliendo neglectus, mutatus, a, m*.

Verstaan, o. w. zoo veel als begrijpen, *intellige, exi, actum, igere; percipio, epi, eptum, ipere; concipere, comprehendere, endi, ensum, endere*, waarbij men ook *animo vel mente* voegen kan. Te weten komen, *comperio, i, ertum, ire; rescisco, ivi, itum, iscere*. Zoo veel als hooren, *audire, exaudire, inaudire aliquid vel de aliqua re*, bij *Cicero*. Ook voor wel weten, *calleo, ui, ere; probe scire vel noisse, cognitionem veram habere alicujus rei*, bij *Scheller*. Zich onderling verstaan, *convenire, consentire inter se vel cum aliquo*. Wij verstaan elkander, *convenit inter nos*. Zich verstaan is ook zoo veel als door staan stijf worden, *rigescere stando*. Ook door staan verliezen, *stando absumere*. *B.* v. den tijd, *tempus*. Ook door staan bederven, *corrumpi stando*. Iemand verstaan, *capere aliquem*. *B.* v. ik versta u niet, *non te capio*. Verstaan is ook zoo veel als willen, *velle*. *B.* v. ik versta dat gij hier komt, *volo te huc venire vel volo huc venias*. Ik versta niet dat gij zulks doet! *nolo te hoc facere*. Zich ergens op verstaan, *peritum esse alicujus rei*. Van hier: verstaanbaar of verstaanlijk, het geen verstaan kan worden, *qui, quae vel quod intelligi, mente concipi vel animo capi vel percipi potest*, bij *Cic.* vindt men ook *comprehensibilis, lis, le*. Ook zoo veel als duidelijk, *perspicuus, planus, a, um; manifestus, a, um; clarus*, bijw. *perspicue, plane, clare, manifeste*. Verstaanbaarheid, *perspicuitas, claritas, atis, f.* bij *Scheller*. Verstaan, v. d. *intellectus, perceptus, conceptus, comprehensus, compertus, auditus, exauditus, probe scitus vel cognitus, rigidus stando, stando absumtus vel corruptus, a, m*.

Verstalen, b. w. met staal overtrekken, *inducere, indurare vel obducere chalybe*. Verstaling,

v. *obductio vel inductio rei chalybe.* Verstaald, v. d. *instructus, inductus vel obductus chalybe*, ook *naturam chalybis adeptus, a, m.*

Verstand, o. vernuft, kennis, *ingenium, ii, n. intelligentia, ae, f. intellectus, us, m. captus, us, m. mens, entis, f. cerebrum, i, n. sensus, us, m. cognitio, onis, f. animus, i, m.* Voor begrip, *perceptio, comprehensio, onis, f.* Voor geleerdheid, v. *doctrina, ae, f. solertia, ae, f. prudentia, ae, f.* Voor vernuft, *sal, salis, m. ars, artis, f. sagacitas, atis, f. subtilitas, atis, f.* Heimelijk verstand, *collusio, onis, f.* bij *Cicero; collusum, i, n.* bij *Ulpianus; actio arcana et factiosa, arcanum foedus, clandestinum foedus, conspiratio, onis, f.* Verstandenis is een oud woord hetzelfde als verstand beteekenende. Van hier: verstandeloos, bijv. n. en bijw. *intelligentia, intellectu, captu, mente, cerebro, sensu, cognitione, animo, perceptione, comprehensione, doctrina, solertiâ, sale, arte, sagacitate, subtilitate carens, brutus, stolidus, a, m, amens, entis, omn. g. demens, stultus, a, m; mente captus, a, m.* Verstandeloosheid, v. *inopia ingenii, intelligentiae, intellectus, mentis, cerebri, sensus, cognitionis, animi, perceptionis, comprehensionis, doctrinae, sapientiae, sagacitatis, subtilitatis, alienatio mentis, stoliditas, atis, f. amentia, ae, f. dementia, ae, f. stultitia, ae, f.* Verstandeloos, als bijw. is *brute, stolide, stulte, amenter, dementer, adv.* Verstandig, bijv. n. en bijw. *ingeniosus, a, m; intelligens, entis, omn. g. sciens, sapiens, prudens, solers, entis, omn. g. doctus, a, m; sagax, acis, omn. g. perītus, a, m; subtilis, is, le;* ook *cordatus, consideratus, a, m;* bijw. *ingeniose, intelligenter, scienter, scite, sapienter, prudenter, solerter, docte, sagaciter, perite, subtiliter, cordate, considerate, adverbia.* Verstandiglijk is hetzelfde. Verstandigheid is hetzelfde als verstand. Verstand houden met iemand, *se invicem per literas certiores reddere*, ook alleen *invicem commutare literas vel permutare literas.* Van hier: verstandhouding, v. *literarum permutatio. B.* v. hij is in verstandhouding met den vijand, *hostem per literas certiorem facit, vel literas cum hostibus permutat.*

Verste, bijv. n. *ultimus, a, m,* bij *Cic.*

Verstappen, o. w. door stappen verrekken, *gradiendo luxare.* Verstapping, v. *luxatio gradiendo.* Verstapt, *luxatus gradiendo.*

Verstaven, b. w. een verouderd woord, *fatiscere rimis, dissolvi, nimia ariditate undique perfluere*, bij *Kil.*

Versteken, b. w. anders steken, *aliter figere aliquid. B.* v. ik zal die spijd versteken, *aciculam istam aliter figam.* Voorts beroqven, *frustrare, privare, excludere. B.* v. iemand van zijn regt versteken, *excludere aliquem a suo jure, privare aliquem suo jure.* Voor verbergen, verschuilen, *abscondere, celare, supprimere, clam de medio removere, intervertere, subducere, amovere.* Ook heeft het voorheen de beteekenis gehad van verjagen, verstooten, *pellere, repellere, rejicere, contemnere, repudiare, reprobare, respuere*, bij *Kiliaan*; doch in dezen zin is het verouderd. Versteking, v. *actio aliter vel in alio loco figendi*; voorts *exclusio, onis, f. privatio, frustratio*, ook *abscessio, celatio, suppressio, onis, f.* Verstoken, v. d. *aliter vel alio loco fixus, a, m; frustratus, privatus, exclusus, abscessus, celatus, suppressus, interversus, amotus.* Bij *Kiliaan* vindt men ook verstekeling, m. *rejiculus, i, m.* Verstek, *frustratio juris sui.*

Verstellen, b. w. op eene andere plaats stellen, *transpono, osui, itum,*

itum, are; transloco, avi, atum, are; transferre in alium locum, ook *transferre* alleen, *removere et movere suo loco*. Voorts vernieuwen, *reficio, eci, ectum, icere; renovo, avi, atum, are, reparare, restaurare, resarcio, sarsi, ire, interpolare*. Ook heeft het mijns oordeels voorheen zoo veel beteekent als ontstellen, verbazen, *stupefacio, attonitum reddere*. Ten minsten duiden de nog in gebruik zijnde woorden zulks aan, als verstelheid, v. *stupor, oris, m.* Versteld, *stupefactus, attonitus, a, m.* Verstelling, v. *transpositio, translatio in alium locum*. Voorts is verstelling, *refectio, reparatio, renovatio, interpolatio, onis, f.* Versteller, m. *refactor, oris, m. reparator, renovator, interpolator, sarcinator, restaurator*. Verstelster, v. *sarcinatrix, interpolatrix, icis, f.* Versteld, v. d. *transpositus, a, m; translatus in alium locum, loco suo motus*; voorts *refectus, reparatus, renovatus, restauratus, interpolis, lis, le*, bij *Plin. sartus, a, m.*

Verstemmen, o. w. op nieuws stemmen, *de novo suffragari*. Van een speeltuig is verstemmen, *aliter componere vel constituere*. B. v. ik heb mijne viool verstemd, *fides aliter constituì vel compositi sunt*. Verstemming, v. *iterata suffragatio*, ook *alia constitutio vel compositio*. Verstemd, *de novo suffragatus, aliter compositus vel constitutus, a, m.*

Verstendigen, b. w. te verstaan geven, *certiorem reddere*. Verstendigd, v. d. *certior redditus, a, m.*

Verstenen of versteenen, b. en o. w. in denen steen veranderen, *vertere, convertere, mutare in lapidem*; onz. *verti, converti, mutari in lapidem, lapidescere*, volgens *Schiller*. Onverdragtig: ongevoelig maken, *reddere saxeum*; onz. *indurescere*. Versteening, v. *mutatio, conversio in lapidem*. Versteend, v. d. *versus, conversus, mutatus in lapidem*. Voor gevoelloos zeggen de Latijnen ook *lapideus, saxeus, a, m.*

Versterken, b. w. sterk maken, *firmiorem reddo, firmo, avi, atum, are; confirmare, fortificare, roborare, corroborare, munio, ivi, itum, ire, communire*. Ook onzijdig, *firmari, confirmari, corroborari, muniri, validum fieri, vires acquirere, praevalescere*, bij *Kiliaan*. Van hier: versterking, v. *firmatio, onis, f. confirmatio, fortificatio, munitio, onis, f. munimen, inis, n; munimentum, i, n.* Versterkingsmiddel, *corroborans, antis, n.* bij *Lactantius*. Versterkt, v. d. *firmatus, confirmatus, fortificatus, corroboratus, munitus, communitus, a, m.* Een leger versterken, is ook *augere vel adaugere*. Versterking, *auctus, us, m. augmentum, i, n. adauctus, us, m. incrementum, i, n.* volg. *Schell.* Versterkt, v. d. *auctus, adauctus, a, m.*

Versterven, o. w. vooreerst zoo veel als sterven, *mori, perire, interire, emori, intermori*. Ten tweeden zoo veel als door erfenis verkrijgen, *hereditate accipere*, ook *testamento accedere, obvenire hereditate alicui, morte alicujus ad aliquem devolvi*, bij *Kiliaan*. Van hier: versterving, *intervitus, us, m.* Versterfenis, *hereditas jure legitimo et ab intestato ad aliquem devoluta*. Verstorven, v. d. *mortuus, intermortuus, a, m*; ook *jure legitimo devolutus, a, m.*

Verstijven, o. w. stijf worden, *rigeo, ui, ere, dirigere, rigescere, obrigere, indurari, indurescere, obdurescere*. Ook zoo veel als stremmen, *congelo, avi, atum, are*. Verstijving, v. *rigor, oris, m. induratio, onis, f. congelatio*. Verstijfd, v. d. *congelatus, a, m; induratus, congelatus, a, m.*

Verstikken, b. w. te benedden als verstoren.

Verstoken, b. w. door stoken verdoen, *ignem faciendo absume-*

re.

Digitized by Google

re. B. v. ik heb al mijn hout verſtookt, *omne lignum abſumſi.* Verſtookt, v. d. *ignem faciendo abſumtus, a, m.*

Verſtokken, b. en o. w. is hetzelfde als verharden. Verſtokt, is ook *obſtinatus, pervicax, contumax, pertinax.* Verſtoktheid, *obſtinatio, pervicacia, contumacia, pertinacia, ae, f.*

Verſtommen, b. en o. w. bedr. is het zoo veel als iemand doen zwijgen, *mutum reddere aliquem, ad ſilentium redigere*, onz. *obmutescere, mutum fieri*, bij *Schaller.* Verſtomd, v. d. *mutus redditus, ad ſilentium redactus.*

Verſtompen, en het voortdurend w. verſtompelen, is zoo veel als verbergen.

Verſtompen, b. en o. w. zoo veel als ſtomp maken, *retundo, udi, uſum, undere, obtuſum reddere*, ook *hebeto, avi, atum, are.* B. v. onophoudelijk ſchrijven verſtompt de oogen, *ſcriptura non intermiſſa aciem oculorum hebetat.* Ook zoo veel als afſnijden, *mutilo, avi, atum, are; truncare.* Onz. is het zoo veel als ſtomp worden, *retundi, obtuſum fieri, hebetari, debilitari, mutilari, truncari.* Verſtomping, v. *retuſio, onis, f. hebetatio, onis, f. mutilatio, truncatio, debilitatio.* Verſtompt, v. d. *retuſus, obtuſus, hebes, etis, omn. g. mutilus, truncus, a, um; debilis, lis, le*, ook *debilitatus, a, um.*

Verſtoren, b. w. in de war brengen, *turbo, avi, atum, are; conturbare, disturbare, interturbare, obturbare, perturbare.* In de rede verſtooren, *interpellare aliquem.* Kwaad maken, *irritare, exacerbare; offendere animum alicujus.* Verſtooring, v. *turbatio, onis, f. conturbatio, disturbatio, interturbatio, obturbatio, perturbatio, interpellatio, irritatio, exacerbatio, offenſa, ae, f.* Verſtoorder of verſtoorer, m. *turbator, oris, m. conturbator, disturbator, perturbator, interpellator, oris, m. auctor, ad Herennium.* Verſtoordheid, v. *ira, ae, f. iracundia, ae, f.* zie verder bij gramſchap. Verſtoorſter, v. *perturbatrix, icis, f.* Verſtoord, v. d. *turbatus, conturbatus, disturbatus, interturbatus, obturbatus, perturbatus, interpellatus, irritatus, exacerbatus, offenſus, iratus, a, um.*

Verſtooten, b. w. eigenlijk door ſtooten van plaats doen veranderen, *trudendo loco movere.* Voorts wegſtooten, voortſtooten, *protrudo, uſi, uſum, udere, detrudere, repellere.* Voor verwerpen, *rejicio, eci, ectum, icere, rejecto, avi, atum, are; repudio, avi, atum; are; excludo, uſi, uſum, udere.* Met de voeten verſtooten, *exculco, avi, atum, are*, bij *Caeſ. proculcare*, bij *Kiliaan*; ook *contemtim pedibus conterere.* Iemand van zich verſtooten, *exigere aliquem a ſe*, bij *Plautus.* Van hier: verſtooteling, m. *rejiculus*, bij *Kiliaan.* Verſtooting, v. *actio trudendo loco movendi, actio protrudendi vel detrudendi, repulſa, ae, f. rejectio, onis, f. repudiatio, onis, f.* beide bij *Cicero*; *exclusio, onis, f. exculcatio, proculcatio, exactio, onis, f.* Verſtooten, v. d. *trudendo loco motus, protruſus, detruſus, repulſus, rejectus, repudiatus, excluſus, exculcatus, proculcatus, contemtim pedibus contritus, exactus, a, um.*

Verſtoppen, b. w. toeſtoppen, *obturo, avi, atum, are; oppilo, avi, atum, are; obſtruo, uxi, uctum, uere*, bij *Cicero.* Verſtopping, v. *obturatio, oppilatio, obſtructio, onis, f.* Verſtoppende, *ſtipticus vel ſtypticus, a, um. B.* v. een verſtoppend middel, *medicamentum ſtypticum.* Verſtopt, v. d. *obturatus, oppilatus, obſtructus, a, um.* Een verſtopt lijf, *alvus obſtructa.* Verſtoptheid in de neus, *coryza, ae, f. gravedo, inis, f.* In de blaas, *ſchuria, ae, f. obſtructio meatus veſicae.*

Verſtorten, is hetz. als vergieten.

Verſtoven, b. w. herſtoven of opſtó-

Digitized by Google

stoven, *refoveo, ovi, otum, ere.* Verstoving, v. *fotus iterasus.* Verstoofd, *refotus*, a, m. Ook door stoven verdoen, *fovendo absumere.* Verstoving is dan, *absumtio fovendo.* Verstoofd, *fovendo absumtus*, a, m.

Verstouten, b. en o. w. *animare, animum addere, audaccm reddere, adhibere audaciam alicui, accendere animum.* Onz. zich verstouten, *audeo, ausus sum, audere, animum vel confidentiam sumere.* Verstout, v. d. *animatus*, a, m; *audax reditus, accensus*, a, m; ook *audens, entis, omn. g. et ausus*, a, m.

Verstouwen, is zoo veel als verplaatsen, ook voorheen zoo veel als verjagen.

Verstraten, b. w. anders bestraten, *aliter pavimentare*, ook *de novo pavimentare vel pavire.* Verstrating, v. *actio aliter vel iterum pavimentandi.* Verstraat, v. d. *aliter vel de novo pavimentatus*, a, m.

Verstrammen, b. en o. w. stram maken, *rigidum reddere vel facere*, onz. *rigidum fieri, rigere vel rigescere.* Verstramming, v. *rigor, oris*, m. Verstramd, *rigens, entis, omn. g. rigidus*, a, m.

Verstrekken, b. w. zoo veel als uitrekken, *extendere.* Ook zoo veel als beseeden of voor iemand uitgeven, *erogare, expendere, impendere, insumere in re aliqua.* Ook zoo veel als dienstig zijn, *utilem, commodum vel aptum esse, prodesse.* Ook zoo veel als duren, *durare, avi, atum, are.* Verstrekkelijk, *durabilis, lis, le*, ook *duratus.* B. v verstrekkelijk brood, *panis duratus sive vetus*, bij *Kilianen*; waarschijnlijk om dat oudbakken brood in eene huishouding voordeeliger dan het versche is. Verstrekking, v. *extensio, onis, f. erogatio, onis, f. impensa, ae, f. insumtio, onis, f. sumtus, us*, m. voorts *utilitas, atis, f. commodum, i*, n. *duratio, onis, f.* Verstrekt, v. d. *extensus, a, um; erogatus, expensus, impensus, insumtus, duratus*, a, m.

Verstrengelen, b. w. *de novo vel aliter connectere.* Verstrengeld, v. d. *de novo vel aliter connexus, a, um.*

Verstrengen, o. w. strenger worden, *severiorem vel austeriorem fieri.* Verstrengd, v. d. *severior vel austerior factus*, a, m.

Verstrijken, b. en o. w. *aliter vel de novo linere, levi, litum, linere, relinere*, ook *linendo absumere.* B. v. ik heb al den strijkzel verstreken, *omne amylum linendo absumsi.* Ook is het linnen verstrijken, *lintea de novo levigare vel aliter levigare.* Onz. is verstrijken zoo veel als voorbijgaan, *praeterire, labi, elabi, praeterlabi*, vooral wanneer men van den tijd spreekt. Verstrijking, v. *actio aliter vel de novo linendi*, ook *absumtio linendo*, ook *repetita levigatio lintcorum*, ook *lapsus, us*, m. b. v. *temporis.* Verstreken, v. d. *relitus, a, um; aliter vel de novo litus, linendo absumtus, a, m; de novo vel aliter levigatus;* voorts *praeteritus, lapsus, elapsus, praeterlapsus*, a, m.

Verstrikken, b. w. eigenlijk in eenen strik vangen, *iliaqueo, avi, atum, are*; ook *irretio, ivi, itum, ire.* Ook zoo veel als verschalken, *calliditate vel astutia praevenire, calide vel astute deseipere aut fallere.* Van verstrikking, v. *iliaqueatio, onis, f. actio irretiendi, astuta vel callida deceptio.* Verstrikt, v. d. *iliaqueatus, irretitus*, a, m; ook *callide vel astute deceptus*, a, m.

Verstrooijen, b. w. verspreiden, *dispergo, ersi, ersum, gere*, *dispergo, avi, atum, are.* Voor verjagen, *dispello, puli, ulsum, ellere*, ook *dissicio, ecl, ectum, icere*, b v. *agmina*, bij *Valer. Flaccus.* Verstrooijing, v. *dispersio, onis, f. dispatio, onis, f. dispulsio, onis, f. dissectio, onis, f.* Verstrooijer, m. *dispator, oris*, m. Verstrooid, v. d. *dispersus*, a, m; *dispatus, dispulsus, dissectus*, a, m. Verstrooid van zinnen, is *mente turbatus, mentis captus*, volg. *Kil.*

Digitized by Google

Kiliaan. Verſtrooijelingen zijn, *homines hic illic diſperſi.*

Verſtuiken, o. w. zoo veel als verrekken, *luxo, avi, atum, are; extorquere articulum* vindt men bij *Seneca*; ook *diſtorqueo, orſi, ortum, orquere.* Verſtuiking, v. *luxatio, onis, f. extorſio articuli et diſtorſio, onis, f.* waarbij *Cicero membrorum* voegt. Verſtuikt, v. d. *luxatus, diſtortus, extortus, a, m; Tac.* zegt, *elapſus in pravum.*

Verſtuiven, b. en o. w. *pulveris inſtar diſpergere, diſjicere, diſſipare.* Van menſchen, *diſjicere, dispergere, diſſipare, fugare,* volgens *Scheller;* onz. *pulveris inſtar evanescere, dispergi, diſjici, diſſipari,* ook *fugere, effugere, fuga dilabi.* Verſtuiving, v. *diſperſio, diſjectio, diſſipatio, onis, f.* Verſtoven, *pulveris inſtar diſperſus, diſjectus, diſſipatus,* ook *fugatus, a, m.*

Verſtuwen, is hetzelfde als verplaatſen, *aliter vel de novo ſtipare, collocare, acervare.* Verſtuwing, *iterata vel nova ſtipatio, collocatio, acervatio, onis, f.* Verſtuwd, v. d. *iterum vel de novo ſtipatus, collocatus, acervatus, a, m.*

Verſuffen, o. w. ſuf zijn of ſuf worden, *deliro, avi, atum, are; deſipio, ui, ere, hallucinari, inſtupere, perturbari mente,* volgens *Kiliaan.* Ook bedr. ſuf maken, *delirum reddere, mentem alicujus perturbare, ſtupefacere aliquem, ſocordem reddere.* Verſuftheid, v. *ſtupor animi, ſocordia, ae, f. animi inopia.* Verſuft, v. d. *delirus, a, m; delirans, antis, omn. g. ſtupens, entis, omn. g. ſocors, ordis, omn. g. animi inops.*

Vertalen, b. w. van eene taal in eene andere overbrengen, *e linguâ in linguam vertere, transferre in aliam linguam, interpretor, atus ſum, ari.* Vertaling, v. *interpretatio, onis, f. interpretamentum, i, n. translatio in aliam linguam, e lingua in linguam verſio.* Vertaler, m. *interpres, etis, m.* Vertaald, v. d. *e lingua in linguam verſus, in aliam linguam translatus, interpretatus, a, m.*

Vertappen, b. w. van het eene vat in het andere tappen, *elutriare, de vaſe in vas transferre.* Ook vochten bij de kleine maat verkoopen, *minutim vendere.* Vertapt, v. d. *elutriatus, de vaſe in vas translatus, a, m.*

Vertasten, b. w. verkeerd tasten, *male tangere, errare tactu,* ook fig. *errare, hallucinari.* Vertast, v. d. *maletactus, a, m.*

Verteekenen, b. w. *aliter vel de novo lineare, delineare, deſignare,* ook *repingere.* Verteekend, v. d. *de novo vel aliter lineatus, delineatus, deſignatus,* ook *repictus, a, m.*

Vertegenwoordigen, o. w. *praeſentem ſe exhibere, in conſpectu adeſſe.* Ook bedrijvend, *ob oculos ponere aliquid alicui, repraeſento, avi, atum, are,* bij *Cicero.* Vertegenwoordiging, v. *repraeſentatio, onis, f.* bij *Valerius Maximus.* Vertegenwoordiger, m. *repraeſentator, oris, m.* bij *Tert.* Vertegenwoordigd, v. d. *ob oculos poſitus, repraeſentatus, a, m.*

Vertellen, b. w. is hetzelfde als verhalen, zie onder verhaal. Ook op nieuws tellen, *de novo numerare, renumerare.* Ook kwalijk tellen, *perperam numerare,* en *numerando errare vel labi.*

Verteren, b. en o. w. *abſumo, umſi, umtum, umere, conſumere, conficere, infumere,* onz. *abſumi, conſumi, infumi, conſici.* Vertering, *abſumtio, conſumtio, infumtio, confectio, onis, f.* bij *Scheller.* Verterer of verteerder, m. *conſumtor, confector, oris, m.* bij denzelfd. Verteerſter, v. *confectrix, icis, f.* Verteerd, v. d. *abſumtus, conſumtus, infumtus, confectus.* Van de ſpijzen is het *concoquere, digerere.* Vertering, v. *coctio, onis, f. concoctio, digestio.* Verteerd, v. d. *coctus, concoctus, digestus, a, m.*

Verteren, b. w. op nieuws met teer beſtrijken, *de novo vel iterum pice*

Digitized by Google

pice oblinere, picare, impicare sive oppicare. Verteerd, v. d. *de novo vel iterum pice oblitus, picatus, impicatus vel oppicatus, a, m.*

Vertienen, b. en o. w. *dare vel solvere decimam vel decumam scilicet partem,* ook *decimas scilicet partes;* bedr. is het *exigere decimam vel decimas.*

Vertiener, m. *exactor decimarum.* Vertiening, v. *solutio decimarum, exactio decimarum.*

Vertiend, v. d. b. v. vertiende landen, *agri decimam frugum partem solvere coacti.*

Vertier, o. *vendibile, onis, f. distractio, onis, f.*

Vertieren, o. w. zoo veel als verkoopen, *vendo, idi, itum, ere, divendere, distraho, axi, actum, ahere.* Vertiering, v. is hetzelfde als vertier.

Vertijdbaren, b. w. een verouderd woord, zoo veel als weder als nieuw opsmukken, *polire, interpolare, reconcinnare, vetera quasi in novam speciem mutare, renovare, redivivum reddere, in vitam nova forma adsumta revocare, vetera tamquam nova et hujus temporis facere, rem vetustam renovare, mangonizare,* volg. *Kil.*

Vertijden of vertijen, een verouderd woord, b. w. *donare, condonare, remittere, cedere, ignoscere,* bij *Kil.*

Vertijden of vertijghen, mede een verouderd werkw. afstand doen, *abnegare, renunciare juri et actioni,* bij denz.

Vertillen, b. en o. w. *tollendo aliquid loco movere.* Ook zich door tillen bezeren, *tollendo vel subleyando se vulnerare vel vulnerari.* Vertilling, v. *sublatio, onis, f.* ook *vulneratio tollendo.* Vertild, v. d. *tollendo loco motus, sublatus, a, m,* ook *tollendo vulneratus, a, m.*

Vertimmeren, b. w. door timmeren veranderen, *aedificando mutare, immutare vel commutare.* Ook weder optimmeren, *reaedificare, avi, atum, are.* Ook door timmeren verkwisten, *aedificando absumere, consumere, dilapidare.* Ook aan timmeren besteden, *in aedificationes impendere.* Van hier: vertimmering, v. *mutatio vel immutatio aedificando, reaedificatio, onis, f.* ook *absumtio, consumtio, dilapidatio aedificando.* Vertimmerd, v. d. *aedificando mutatus, immutatus, commutatus, reaedificatus, a, m; aedificando absumtus, consumtus, dilapidatus,* ook *in aedificationes impensus, a, m.*

Vertinnen, b. w. met tin overtrekken, *oblinere, illinere vel obducere stanno,* ook *stannum illinere alicui rei.* Vertinning, v. of het vertinnen als z. o. *obductio stanno.* Vertind, v. d. *stanno obductus vel illitus vel oblitus, a, m.* Vertinsel, o. *stannum oliis obducendis serviens vel stannum, quo ollae vel vasa obducuntur vel illinuntur.*

Vertoeven, b. en o. w. zoo veel als wachten, *exspecto, avi, atum, are; praestolor, atus sum, ari; opperior, ertus sum, iri aliquem.* Onz. zoo veel als zich ophouden, *moror, atus sum, ari; commorari, demorari, cunctari, cessare.* Ook zoo veel als uitrekken, *producere, proferre, prolatare,* doch dan is het bedrijv. Vertoeving, v. *exspectatio, onis, f.* ook *mora, ae, f. moratio, onis, f. commoratio, onis, f. prolatio, onis, f. prolatatio, onis, f. cunctatio, onis, f. cessatio, onis, f.* Vertoever, m. *morator, oris, m.* bij *Schellar; cunctator, oris, m. cessator, oris, m. dilator, oris, m.* Vertoefd, v. d. *exspectatus, praestolatus, moratus, commoratus, demoratus, cessatus, cunctatus, productus, prolatus, dilatus, a, m.*

Vertolken, b. w. is hetzelfde als vertalen.

Vertollen, b. w. op den tol aangeven, ook den tol voor iets betalen, *vectigal solvere, pandere portorium,* dit laatste bij *Schellar; merces publicanis profiteri.* Vertolling, v. *solutio vectigalis vel portorii, professio mercium publicanis.* Vertold, v.

Digitized by Google

v. d. *professus publicanis*. Vertolde waren, *merces publicanis professae vel merces pro quibus pectigal impositum est solutum*.

Vertonnen, b. w. *de dolio in dolium transferre*. Vertonning, v. *translatio de dolio in dolium*. Vertond, v. d. *de dolio in dolium translatus, a, m*.

Vertonsen of vertonsten, b. w. een verouderd woord, zoo veel als door het geven van eenen Godspenning huren, *arrha data locare vel elocare, mercede accepta auctorare vel obligare*, bij *Kiliaan*. Vertonst, v. d. is bij *Kiliaan obaeratus, a, m*; ik geldt of liever *arrha accepta obligatus, a, m*.

Vertoog, o. voorheen beteekende dit woord zoo veel als *demonstratio, onis, f. spectaculum, i, n.* doch thans wordt het meest gebruikt in den zin van verhandeling, redevoering, *dissertatio, onis, f. oratio, onis, f. concio, onis, f. declamatio, onis, f. sermo, onis, m.* Een vertoogje, verkleinw. *oratiuncula, ae, f.* bij *Cicero*. Zamenstellingen: vertoogschets, *delineatio vel subjectio orationis*, bij *Vitr.* Vertoogstoel, *suggestum, i, n. suggestus, us, m. rostra, orum, n. plur.* Vertoogvoerer, m. *orator, oris, m. concionator, oris, m.* bij *Cic.*

Vertoonen, b. w. zien laten, voorstellen, *monstro, avi, atum, are; demonstrare, ostendo, di, sum, ere; praesento, avi, atum, are*, bij *Kiliaan*. Te voorschijn brengen, *exhibeo, ui, itum, ere; expromo, mi, promptum, omere*. Zich vertoonen, *adparere, comparere*. Die man vertoont heel veel, *homo iste multum prae se fert*. Zich vertoonen, is ook *facere copiam sui*. B. v. de koning vertoont zich zelden, *rex raro copiam sui facit*. Zich aan het volk vertoonen, *committere se in conspectum populi*, bij *Cic.* Iemands persoon vertoonen, *agere aliquem, agere partes alicujus*. Spelen vertoonen, *celebrare ludos*, ook *agere fabulas*. Een treurspel of blijspel vertoonen, *agere tragoediam vel comoediam*. Vertooning, v. *monstratio, onis, f. demonstratio, monstratus, us, m.* bij *Seneca*. Voor verschijning, *apparitio, onis, f. apparitura, ae, f.* bij *Suetonius*. *comparitio*. Voor uiterlijken schijn, *ostentatio, onis, f.* Vertooning van een spel, *praesentatio, repraesentatio, onis, f. simulamen; inis, n. commissio ludorum, celebratio ludorum, celebritas ludorum*, bij *Cicero*. Van eenen strijd, *simulacrum pugnae*. Vertooner, m. *monstrator, demonstrator, exhibitor, oris, m. actor, oris, m. editor ludorum*. Vertoond, v. d. *monstratus, a, um; demonstratus, praesentatus, exhibitus, ostentatus, celebratus, actus, editus*. Zamenstell. vertoonplaats, v. *scena, ae, f. theatrum, i, n.*

Vertoornen, b. en o. w. toornig maken, *iratum reddere, irrito, avi, atum, are aliquem, iram alicujus movere vel concitare*. Onz. zich vertoornen, *irascor, atus sum, asci; stomachor, atus sum, ari; iratum esse*. Vertoornd, v. d. *iratus redditus, irritatus, a, um; ad iram concitatus*; onz. *iratus, a, um*.

Vertragen, b. en o. w. tegenhouden, *tardo, avi, atum, are; retardare*. Ook voor uitstellen, *producere, proferre, prolatare, differre, producere*; onz. *moror, atus sum, ari; temporari, cunctor, atus sum, ari*. Ook traag worden, *pigrescere, lentescere*. Vertraging, v. *tardatio, onis, f. retardatio, productio, prolatio, prolatatio, mora, ae, f. remora, ae, f. cunctatio, onis, f.* ook *tarditas, atis, f.* Vertraagd, v. d. *tardatus, retardatus, productus, prolatus, prolatatus, moratus, remoratus, a, um*.

Vertrappen, b. w. *proculco, avi, atum, are; conculcare*. Ook door trappen bederven, *calcando corrumpere, pedibus proterere*. Vertrapping, v. *conculcatio, proculcatio, corruptio calcando*.

do. Vertrapt, v. d. *proculcatus, conculcatus, calcando corruptus, pedibus protritus, a, um.*

Vertreden, b. w. voorheen heeft het dezelfde beteekenis als vertrappen; voorts ook zoo veel als wandelen, *ambulo, avi, atum, are; deambulare, spatior, atus sum, ari; prodeambulare*, bij *Ter.* Vertreder, m. *conculcator, proculcator, oris*, m. bij *Schell.*

Vertrek, o. *profectio, onis*, f. *decessio, decessus, us*, m. *discessio, onis*, f. *dissessus, us*, m. *abitus, us*, m.

Vertrek, o. is ook zoo veel als kamer, *conclave, is*, n. Om te slapen, *cubiculum, i*, n. Om te eten, *diaeta, ae*, f. ook *cellula, ae*, f.

Vertrekken, o. w. *proficiscor, ectus sum, iscisci; decedo, essi, essum, ere; digredi, discedere, abire, peregre abire*, bij *Scheller.* Naar eene plaats, *iter facere in locum, ire, tendere.* Ook is vertrekken, b. w. door trekken van eene plaats bewegen, *protrahendo loco movere*, ook *protraho, axi, actum, ahere.* Van het eerste w. is het spreekwoord: met de noorder zon vertrekken, *cedere foro.* Vertrokken, v. d. *profectus, digressus, a, um*, ook *trahendo loco motus, protractus, a, um.* Zamenstell. vertrekschut, *explosio tormenti profectionem indicans.* Vertrekteken, *signum profectionis.*

Vertroosten, b. w. troost geven, *solor, atus sum, solari, consolari aliquem, erigere aliquem, confirmare aliquem, spem facere alicui*, bij *Scheller; allevo, avi, atum, are.* Vertrooster, m. *solator, oris, m. consolator.* Vertroosting, v. *solatium, ii*, n. *consolatio, onis, f. solamen, inis*, n. *levatio, onis, f. allevatio, allevamentum, i*, n. Vertroostbaar, bijv. n. *consolabilis, is, le*, bij *Cicero.* Vertroost, v. d. *solatus, a, um; consolatus, erectus, confirmatus; levatus, allevatus.* Vertroostelijk, bijv. n. *qui, quae vel quod solatur, consolatur, solatium affert &c.*

Vertrouwen, o. *fiducia, ae, f. fides, ei, f. fidentia, ae, f.* bij *Cicero; confisio, onis*, f. bij *Scheller.* In of op iemand vertrouwen stellen, *fiduciam ponere in aliquo.* Van hier:

Vertrouwen, b. en o. w. *fido et confido, isus sum, idere, cum dativo vel ablativo.* Ook volgt er dikwijls de vierde naamval op met den onbepaalden tijd: b. v. ik vertrouw dat gij komen zult, *confido te esse venturum.* Ook gebruikt men het in den zin van betrouwen, *credo, idi, itum, ere; concredere alicui aliquid, committo, isi, issum, ittere.* Voor steunen, *nitor, nisus vel nixus sum, niti, subniti cum ablativo.* Vertrouwendheid en vertrouwdheid is hetzelfde als vertrouwen. Vertrouweling, m. *secretorum comes*, bij *Quintil. admissus arcanis alicujus, amicus intimus.* Vertrouwde, m. en v. wordt in denzelfden zin als vertrouweling gebruikt. Vertrouwd, v. d. *creditus, a, um; concreditus.* B. v. vertrouwd geld, *pecunia credita.*

Vertrouwen, o. w. zich vertrouwen, een laag woord zoo veel als mistrouwen, *enubere*, bij *Liv.*

Vertsagen, b. en o. w. *timere, metuere, animum abjicere, animum despondere, amittere animum, expavescere.* Bedr. is het zoo veel als bang of vervaard maken, *terreo, ui, itum, ere; terrefacio, eci, actum, acere, pavorem inficere, incutere terrorem.* Vertsaagdheid, v. *timor, oris, m. metus, us, m. pavor, oris, m. abjectio animi.* Vertsaagd, v. d. *timidus, meticulosus, pavidus, territus, terrefactus, a, um.*

Vertuijen, b. w. een woord in de scheepvaart gebruikelijk: een schip van voren en van achteren met een anker voorzien, *puppim proramque navis anchora alligare.* Vertuijing, v. *prorae puppisque navis anchora alligatio.* Vertuid, v. d. *prora puppique anchora alligatus, a, um.*

Ver-

Vertuischen, is hetzelfde als verruilen.

Vertwijfelen, o. w. wanhopig worden, *despero, avi, atum, are; spem abjicere, amittere, perdere*, men zegt *desperare rem* en *de aliqua re*, ook *alicui rei*. Vertwijfeling en vertwijfeldheid, *desperatio, onis, f.* Iemand in vertwijfeling brengen, *adducere aliquem ad desperationem*. In vertwijfeling komen, *pervenire ad desperationem*. Vertwijfeld, v. d. *desperatus, a, m; exspes, desperans, antis, omn. g.*

Vertijen, is hetzelfde als vertijden.

Vervaderen, b. w. *infantem dare patri non vere, permutare patrem pueri*, bij *Kil.*

Verval, o. zoo veel als ondergang, *casus, us, m. ruina, ae, f. decidium, ii, n.* ook *prolapsio, onis, f.* Ook vermindering, *decrementum, i, n.* Ook buitenkans, voordeel, *emolumentum, i, n. commodum non exspectatum*. Ook zoo veel als bederf, *corruptela, ae, f.* B. v. het verval der zeden, *corruptela morum*, bij *Cicero*. Verval van gezondheid, *conquassatio valetudinis*, bij denz. Zamenstrell. vervaldag, *dies solutionis*. Vervaltijd, *tempus solutionis*.

Vervallen, o. w. *collabor, apsus sum, abi, dilabi, cado, cecidi, casum, cadere, concidere, ruere, corruere*, ook *e meliore statu in deteriorem recidere*, ook *vitium facere, ruinam minitari*. Van menschen zegt men ook *macrescere, tabescere*. In straffe of boete vervallen, *committere poenam vel multam, incidere in poenam vel multam*. In straf vervallen zijn, *poena teneri*. Vervallen is ook zoo veel als: betaalbaar worden, *solvendum esse*. De wissel is vervallen, *tempus syngraphae solvendae elapsum est*. De erfenis is aan hem vervallen, *hereditas illi commissa vel ad eum devoluta est*. Tot dronkenschap vervallen, *ebristati sese dedere*. Op eene droogte vervallen, *in brevia deferri*. Overdragtig zegt men: op lager wal vervallen, *ad deteriorem statum redigi, adversa fortuna uti*. In de kosten vervallen, *parem esse sumptibus*, bij *Kiliaan*. Vervallig, *ruinosus, a, m; caducus, recidivus*. Vervallen, v. d. *collapsus, a, m; dilapsus, corruptus, obsoletus, rabidus*. Een vervallen muur, *parietina, ae, f.*

Vervalschen, b. w. *adultero, avi, atum, are; corrumpo, upi, uptum, umpere; vitio, avi, atum, are; depravo, avi, atum, are*. Vervalsching, v. *adulteratio, onis, f. corruptio, vitiatio, depravatio*. Vervalscher, m. *adulterator, oris, m. corruptor, vitiator, depravator*. Vervalschster, v. *corruptrix, icis, f.* Vervalscht, v. d. *adulteratus, a, m; corruptus, vitiatus, depravatus*.

Vervangen, b. w. in iemands plaats komen, *excipere aliquem*. Ook zoo veel als verpozen, *alternare vel variare vices*. Vervangen zijn, *aegre respirare, spiritu intercludi*. Vervangen, v. d. *exceptus, a, m*, ook *spiritu interclusus*.

Vervaren, in Friesland zegt men ververen, b. en o. w. *terrere, deterrere, perterrere, terrefacere, perterrefacere, terrorem, metum vel formidinem incutere alicui, pavorem injicere alicui*; onz. *terreri, deterreri, perterreri, terresieri, expavescere, pavere*. Van hier een veroud. woord vaer, *timor, metus, horror*, het geen hetzelfde was als het Engelsche woord *feare*, vrees beteekenende. Van hier: vervaard, v. d. *territus, perterritus, terrefactus, a, m*. Vervaardheid en vervaarnis, *pavor, oris, m. terror, formido, inis, f.* Vervaarlijk, *terrificus, a, m; terribilis, lis, le; formidabilis, lis, le; horrendus, a, m*. Vervaarlijkheid, v. *horror, oris, m.* Ook zoo veel als leelijkheid, *foeditas, atis, f. deformitas, atis, f.*

Vervaren, o. w. beteekent ook van eene plaats naar eene andere varen, *de loco in locum navigare*. In Friesland gebruikt men het

Digitized by Google

ook in den zin van verhuizen, *migrare, commigrare, demigrare, transmigrare, mutare domo, domicilium mutare.* Vervaring of het vervaren als z. o. *navigatio in alium locum, migratio, commigratio, demigratio, transmigratio, domicilii mutatio.* Zamenstell. vervarenstijd, *tempus mutationi domicilii constitutum.*

Vervaten, b. w. van het eene vat in een ander overgieten, *transfundo, udi, usum, undere, eluitio, avi, atum, are, de vase in vas transferre.*

Vervatten, o. en b. w. voor in zich bevatten, *contineo, ui, entum, inere; comprehendo, di, sum, endere, amplector, exus sum, ecti.* Bed. iets voor eene tweede reis doen, *resumo, umsi, umsum, umere; repeto, ivi vel ii, itum, ere; itero, avi, atum, are.* Vervatting, v. *repetitio, onis, f. iteratio, onis, f.* Vervat, *repetitus, a, m; iteratus, a, m.* Ook heeft vervatten de beteekenis van iets anders te vatten, *alia ex parte arripere manu.*

Vervederen of het zamengetrokkene ververen, o. w. *mutare plumas veteres, amittere vel relinquere pennas, verno, avi, atum, are.* Ververing, v. *defluvium plumarum vel pennarum.* Verveder of verveertijd, *tempus vernationis, tempus mutandi plumas vel pennas.*

Vervelen, b. en o. w. verdriet aandoen, *taedio adficere aliquem, vexare, incommodare, fastidium parere alicui, molestum esse alicui, molestiam adferre alicui.* Zich vervelen, *taedere, taedio affici.* Verveling ook het vervelen als z. o. *taedium, ii, n.* men gebruikt *taedare* met eenen *acc.* des persoons en eenen *gen.* der zaak, b v. de ledigheid verveelt mij, *taedet me otii.*

Vervellen, o. w. *cutem veterem mutare vel eruere, membranam corporis renovare*, bij *Kiliaan.* Van hier: vervelling, v. *cutis veteris mutatio, renovatio veteris cutis.* Verveld, v. d. *mutatus vel renovatus cute.* Van de slangen zegt men: *vernare.* Vervelling, v. *vernatio serpentum, senecta, ae, f.* volgens *Kiliaan.*

Ververren, b. w. een verouderd woord bij *Kiliaan*, zoo veel als ver wegzenden, *procul abigere, amandare, ablegare.*

Ververschen, b. en o. w. verkwikken, *refocillare, recreare, reficere aliquem*, ook *renovare, restaurare*, bij *Kiliaan.* Zich ververschen, *se reficere*, bij *Cicero.* Ook van zout berooven, *sale privare.* Ook voor verkoelen, *refrigero, avi, atum, are. Kiliaan* heeft het ook in den zin van besproeijen, nat maken, *humectare, madidare, irrigare.* Verversching, v. *refocillatio, onis, f. recreatio, refectio, renovatio, restauratio, privatio sale, refrigeratio, onis, f.* Verversching beteekent ook verfche spijs, *cibus recens.* B. v. de zeelieden hadden geen verversching meer, *nautae cibo recenti indigebant.* Ververscher, m. *refrigerator, oris, m.* Ververschter, v. *refrigeratrix, icis, f.* bij *Plinius.* Ververscht, v. d. *refocillatus, a, m; recreatus, refectus, renovatus, restauratus, sale privatus, refrigeratus.*

Ververfenen is hetzelfde als verhakstukken in den eigenlijken zin.

Ververwen, b. w. op nieuws verwen, *de novo colorare, inficere vel tingere.* Ook van kleur veranderen, *variare vel mutare colorem.*

Vervins, eene kleine stad in Frankrijk, *Verbinum, i, n.*

Vervliegen, o. w. eigenlijk van eene plaats naar eene andere vliegen, *de loco in locum transvolare.* Voorts wegvliegen, *avolare, avi, atum, are.* Overdragtig: verdwijnen, *elabor, apsus sum, elabi; evanesco, ui, escere.* Ook zoo veel als verschalen, *vento corrumpi, aëre saporem et odorem genuinum perdere, in vappam verti, in vappam fieri, evaporare, exhalare.* Vervliegen, v. of het vervliegen

Digitized by Google

z. o. *de loco in locum transvolatio, avolatio, lapsus, us, m. evaporatio, onis, f. exhalatio.* Vervlogen, *avolatus, elapsus, evaporatus, exhalatus, a, m.*

Vervlijten of vervlijtigen, o. w. vlijtig worden, *alacrem fieri, alacritatem concipere.* Vervlijtigd, v. d. *alacer factus vel redditus, a, m.*

Vervloeken, b. w. eenen vloek over iemand of over iets uitspreken, *detestor, atus sum, ari; exsecrari, abominari, devoveo, ovi, otum, overe, devovere diris, dira imprecari, exsecrationibus devovere, diris imprecationibus exsecrari, devotare,* bij *Cicero; conferre maledicta in aliquem,* bij denzelfden. De kerkvaders gebruiken ook het basterdwoord, *anathematizare.* Vervloeker, m. *qui detestatur, exsecratur &c.* Vervloekelijk, *detestabilis, is, e; detestandus, a, m; exsecrabilis, lis, le; exsecrandus, a, m.* Vervloeking, v. *detestatio, onis, f. exsecratio, abominatio, devotio, anathema, atis, n.* Vervloekt, v. d. *detestatus, a, m; exsecratus, abominatus, devotus,* waarbij *Florus, diris* voegt. Ook wordt vervloekt genomen voor zeer slecht, *nefarius, nefandus, sacer, a, m; scelestus, sceleratus, detestatione dignus.*

Vervloeren, b. w. *de novo pavimentare, iterum pavimentare.* Vervloering, v. *iterata vel nova pavimentatio.* Vervloerd, v. d. *de novo vel iterum pavimentatus, a, m.*

Vervochten, b. w. vochtig maken, *humecto, avi, atum, are.* Vervocht, v. d. *humectatus, a, m.*

Vervoegen, b. en o. w. bij een voegen, *conjungo, unxi, unctum, ungere, iterum jungere.* Eenen muur vervoegen, is *commissuras vel juncturas laterum iterum calce obturare.* Ook is het onz. zich ergens heen begeven, *conferre se aliquo vel in aliquem locum.* Zich bij anderen vervoegen, *se congregare aliis.*

Vervoeging, v. *conjunctio, onis, f. iterata junctio,* ook *nova commissurarum calce obturatio, onis, f.* ook een woord der spraakkunst, *conjugatio, onis, f.* Vervoegd, v. d. *conjunctus, iterum junctus, a, m; de novo calce obturatus, a, m.*

Vervoeren, b. w. van eene plaats naar eene andere voeren, *transporto, avi, atum, are, transfero, tuli, latum, ferre.* Ook alleen voor wegvoeren, *avehere, devehere, evehere, efferre, absportare, deportare, exportare.* Ook voor verleiden, *seduco, uxi, uctum, ucere.* Ook eene andere voering inzetten, *de novo vel aliter duplicare vestem.* Vervoering, v. *transportatio, onis, f. translatio, avectio, devectio, evectio, absportatio, deportatio.* Voor verleiding, *seductio, onis, f.* ook *nova vestis duplicatio.* Vervoerd, v. d. *transportatus, a, m; translatus, avectus, devectus, evectus, absportatus, deportatus, exportatus, seductus, aliter vel de novo duplicatus, a, m.* Vervoerdheid, v. wordt ook nog gebruikt in den zin van oploopenheid, zie bij oploop.

Vervolg, o. *continuatio, onis, f. tenor, oris, m. ductus, us, m.* ook *series, ièi, f. ordo, inis, m.* ook *consequentia, ae, f. consecutio, onis, f.* bij *Cicero, Schaller* heeft ook *progressus, us, m.* bij *Cicero.* Vervolg van woorden, *commissura verborum,* bij *Quint.*

Vervolgen, b. w. een werk vervolgen, *continuo, avi, atum, are.* Vervolging, v. *continuatio, onis, f.* Vervolgd, v. d. *continuatus, a, m;* ook kan men *persequi, exsequi, prosequi,* in dezen zin gebruiken bij *Schell.*

Vervolgen, b. w. najagen, navolgen, *persequor, utus sum, equi, insequi, consectari, insectari.* Voor plagen, folteren, *agitare, exagitare, premere, opprimere, infectari, insequi, urgere.* Van hier: vervolger, *insectator, oris, m. persecutor;* voorts *agitator, exagitator, vexator.*

Vervolgſter, v. *perſecutrix, icis, f.* bij *Augustinus*; *agitatrix, icis, f.* bij *Apul. femina perſequens, inſequens; exagitans, conſectans.* Vervolging, v. *inſecutio, onis, f. perſecutio, inſectatio*; voorts *agitatio, onis, f. exagitatio, inſectatio.* Van hier het zamengeſtelde vervolgingsgeest, *animus vel libido inſectandi.* Vervolgd, v. d. *agitatus, a, m, exagitatus, preſſus, oppreſſus, inſectatus*, bij *Suetonius.*

Vervolgens, bijw. zoo veel als voorts, *dein, deinde, mox, exin, exinde, proin, proinde, porro, deinceps ſubinde, adv.* Op achter een, in orde, *ſerie, junctim, ordine, ordinate, ex ordine, continenter, conſequentor*, volgens *Kil.*

Vervoordeelen, b. w. iemand nadeel toebrengen, *injuriam facere alicui, circumvenire aliquem.*

Vervorderen, o. w. is hetzelfde als bevorderen.

Vervormen hetzelfde als hervormen.

Vervrachten, b. w. is hetzelfde als bevrachten.

Vervreemden ook zegt men vervremden, zie ontvreemden.

Vervreugden is hetzelfde als verheugen.

Vervriendſchappen, b. w. vriendſchap maken, *inire amicitiam cum aliquo.*

Vervriezen, o. w. is hetzelfde als bevriezen.

Vervringen, zie verwringen.

Vervrolijken, zie verblijden.

Vervroegen, b. en o. w. bed. *maturo, avi, atum, are*; onz. *maturius venire, praevenire.*

Vervromen, o. w. *virtute, animo vel vigore augeri.*

Vervrouwen, o. w. verwijfd worden, *effeminor, atus ſum, ari*; ook bed. *effemino, avi, atum, are.* Vervrouwing, v. *effeminatio, onis, f.* Vervrouwd, v. d. *effeminatus, a, m.*

Vervuilen, b. en o. w. vuil maken, *foedo, avi, atum, are; inquinare, foedum vel ſordidum reddere*; onz. *foedari, inquinari, foedum vel ſordidum fieri, ſordere, ſordescere, exſordescere*, ook *putrescere, putrefieri, putridum fieri, putescere vel putiscere, vitium facere, corrumpi*, ook bij *Kiliaan contrahere ſitum.* Vervuiling, *inquinatio, onis, f.* voorts *putredo, inis, f. putror, oris, m. putor, oris, m.* Vervuild, v. d. *foedatus, inquinatus, ſordidus vel foedus factus, a, m*; voorts *putridus, putidus, putrefactus, a, m; corruptus, vitioſus, fracidus.*

Vervullen, b. w. vol maken, *impleo, evi, etum, ere, complere, adimplere, explere, replere*, dit laatſte is echter wel beſchouwd, eigenlijk weder vol maken. Ook voor volbrengen, *perficio, eci, ectum, icere*, ook *ſatisfacere.* B. v. zijne beloften vervullen, *promiſſis ſatisfacere.* Vervulling, v. *expletio, onis, f. impletio, completio &c.* komen, zoo veel ik weet, niet voor; *ſatisfactio, onis, f. perfectio, onis, f.* iets dat tot de vervulling dient, volgens de regels zoude men kunnen zeggen: vervulſel, o. *complementum, i, n. ſupplementum, i, n.* Vervuller, m. *perfector, oris, m. implens, complens, explens.* Vervuller, v. *perfectrix, icis, f.* Vervuld, v. d. *impletus, completus, expletus, perfectus, a, m.* Ook is vervullen nog zoo veel als verzadigen, *ſatiare.* Vervulling, *ſatiatio et ſatietas, atis, f.* Vervuld, *ſatiatus, a, m.*

Verw, verwe of verf, v. *color, oris, m. tinctura, ae, f. tinctus, us, m.* bij *Kil.* Schilders verwe, *pigmentum, i, n.* Van hier: verwen, b. w. *colore, avi, atum, are; colore inficere, colorem inducere, tingere.* Zwart verwen, *colore nigro inficere, nigrum inducere colorem.* Verw aannemen, *colorem ducere.* Met bloed verwen, *cruento, avi, atum, are, cruore inficere.* Verwing, v. of het verwen als z. o. *infectio, onis, f. tinctura, ae, f.* ook *inductio coloris.* Verwer, m. *infector, oris, m. tinctor, oris, m.* Geverwd, v. d. *colora-*

tus,

tus, infectus, tinctus, a, m; colore inductus, a, m. Van hier: verwerij ook verfhuis, *officina infectiva, infectoria, tinctoria*, volgens *Schall.* Verfhout, *lignum infectivum, infectorium vel lignum rebus infitiendis vel tingendis serviens.* Verfketel, *ahenum infectivum vel infectorium vel rebus tingendis servions.* Verfkruid, *herba infectiva vel infectoria vel rebus tingendis servions.* Verfkunst of verwerskunst, *ars infectiva, infectoria, inficiendi vel tingendi.* Verfhandelaar, *pigmentarius, ii, m.* Verfdoos, *capsula pigmentaria.* Verfbord, *tabella pigmentaria.* Verfwinkel, *officina ubi pigmenta prostant.* Verfkuip, *cupa infectoria vel tinctoria.*

Verwaaijen, o. w. dit woord beteekent voor eerst zoo veel als wegwaaijen, *vento auferri, ventilari, vento agitari*, bij *Kil.* Voorts zoo veel als door den wind in wanorde gebragt worden, *vento turbari, conturbari.* B. v. mijne haren zijn geheel verwaaid, *capilli mei vento omnino turbati sunt.* Ook zoo veel als verschalen, *vento corrumpi, aëre saporem et odorem genuinum perdere.* Verwaaijing, v. *ablatio, agitatio, turbatio, conturbatio, corruptio vento.* Verwaaid, v. d. *vento ablatus, agitatus, turbatus, conturbatus, corruptus, a, m.* Verwaaide haring, is bij *Kiliaan, halec vento siccatum, non satis duratum.* Verwaaibaar, *qui, quae vel quod vento auferri, agitari, turbari, conturbari vel corrumpi potest.*

Verwaarborgen, b. w. *sponsorem constituere pro re vendita*, bij *Kiliaan.*

Verwaardigen, b. en o. w. *digno, avi, atum, are*, bij *Cicero in Arato, dignum censere*, ook *dignor, atus sum, dignari*, welk woord ook *passive* voorkomt, b. v. *res laude dignantur, tali honore dignati sunt*, beide bij *Cicero.* Verwaardiging, v. *dignatio, onis, f.* Verwaardigd, v. d. *dignatus, a, m.*

Verwaarloozen, b. w. eigenlijk onbewaard laten, *incustoditum relinquere.* Voorts verzuimen, *negligo, exi, ectum, igere; derelinquero, omittere, desercre.* Ook door kwalijk gebruiken verdoen, *deutor, usus sum, uti.* Voorts verklaart *Kiliaan* hetzelve ook nog door *destruere, perdere.* Verwaarloozer, m. *neglector, oris, m.* bij *Augustin. desertor, oris, m.* Verwaarloozing, *negligentia, ae, f. neglectus, us, m. neglectio, onis, f.* Verwaarloosd, v. d. *neglectus, a, m; derelictus, omissus, desertus*; eigenlijk *incustoditus, a, m.*

Verwaat, een oud woord waarvoor men thans verwating gebruikt, zoo veel als kerkelijke ban, *anathema, atis, n. excommunicatio, onis, f.* bij *Kil. devotio, onis, f.* bij *Vepps.* Van hier het bed. w. verwaten, zoo veel als van de gemeenschap der kerk uitsluiten, *interdicere sacris, abdicare ab ecclesia, communicatione interdicere, excludere vel rejicere ex ecclesia, devovere.* Verwaten, v. d. *excommunicatus, abdicatus ab ecclesia.* Van hier overdragtig: goddeloos, eerloos, schelmachtig, *impius, improbus, sceleratus, scelestus, a, m.*

Verwachten, b. w. *exspecto, avi, atum, are; praestolor, atus sum, ari; opperior, ertus sum, iri; maneo, si, sum, ere, aliquem.* Verwachting, v. *exspectatio, onis, f.* Buiten verwachting, *praeter vel contra exspectationem*, bij *Cic. praeter spem.* Verwacht, v. d. *exspectatus, a, m.*

Verwaggelen, o. w. *titubante gressu lente incedere*, ook *nuto, avi, atum, are.*

Verwakkeren, een verouderd woord, *evigilare, excitare, expergefacere*, ook *crescere.* B. v. de wind verwakkert, *aura crescit, ventus crebescit.*

Verwalgen, een veroud. woord, *fastidio, ivi, itum, ire.*

Verwandelen, o. w. *deambulo, avi,*

avi, atum, are, spatior, atus sum, ari. Ook heeft *Kiliaan* hetzelve in de beteekenis, waarin het bij de Hoogduitschers gebruikt wordt, van *muto, avi, atum, are; commutare, demutare, permutare.* Verwandeling, v. *mutatio, commutatio, demutatio, permutatio, onis, f.* Verwandeling der ziel, is *metempsycosis, is, f. migratio animae in corpus aliud.*

Verwanen, o. w. voorts meenen, gelooven, *puto, avi, atum, are, reputare, credo, didi, ditum, ere.* Voorts te veel van zich zelven gelooven, en dus trotsch zijn, *glorior, atus sum, ari; superbio, ivi, itum, ire; se ipsum immodice aestimare.* Van hier: verwaand, *putatus, a, m; putativus, a, m; creditus, a, m,* doch dit woord is in dien zin buiten gebruik, maar niet in dien van trotsch, pogchende, *jactans, antis, omn. g. gloriabundus, a, m; superbus, a, m; ventosus, confidens;* bijw. *jactanter, gloriose, superbe, ventose, confidenter, adv.* Verwaandelijk is hetzelfde. Verwaandheid, v. *jactantia, ae, f superbia, ae, f. confidentia sui.*

Verwant, bijv. n. *cognatus, a, m; consanguineus, sanguine junctus, agnatus, affinitate conjunctus.* Van hier: verwantschap, v. *cognatio, onis, f. consanguinitas, atis, f. affinitas, atis, f.*

Verwarmen, b. en o. w. warm maken, *calefacio, eci, actum, acere, calfacere,* bij *Cicero; excalfacere,* bij *Plinius.* Ook zoo veel als stoven, *foveo, vi, tum, ere; focillo, avi, atum, are et focillor, atus sum, ari, cum accusat.* bij *Varro.* Ook zoo veel als opwarmen, *recalefacere, recognere;* onz. *calefieri, calescere,* bij *Scheller;* ook *tepescere,* wanneer zulks in eenen anderen graad geschiedt. Verwarming, v. *calefactus, us, m. calefactio, onis, f.* In de zon, *apricatio, onis, f.* Verwarmd, v. d. *calefactus, talfactus, a, m; excalfactus,* bij *Plinius; focillatus, a, m, recoctus, a, m.* Zamenstell. verwarmtest, *focus, i, m.* bij *Seneca.*

Verwarren, b. w. in de war brengen, *turbare, conturbare, perturbare,* ook *implicare, intricare, impedire,* dit laatste is eigenlijk den voet in iets verwarren, zoo als *expedire,* den verwarden voet los maken, voorts *involvere, permiscere, confundere.* Onz. zich verwarren, *turbari, conturbari, perturbari, implicari, impediri, permisceri, confundi.* Verwarring, v. *turba, ae, f. conturbatio, onis, f. perturbatio, implicatio,* bij *Cicero; confusio, onis, f.* Verward, v. d. *turbatus, conturbatus, perturbatus, implicitus, intricatus, perplexus, impeditus, permistus, confusus, a, m.* Verwardelijk, *implicare, confuse, turbide, turbulenter, turbate, perturbate, perplexim, permiste, permistim, confuse.* Verward als bijw. is hetzelfde. Verward haar, is *tricae, arum, f. pl. capillus intricatus, coma nulla lege jacens, turbata, inculta.*

Verwasschen, b. w. door wasschen verdoen, *lavando absumere vel consumere.*

Verwasen, o. w. *perperam crescere, deformem fieri crescendo.* Verwasing, v. *actio perperam crescendi, deformitas crescendo.* Verwasen, v. d. *perperam crevit, crescendo deformatus vel deformis redditus, a, m.*

Verwateren, b. w. door beſproeijen bederven, *irrigando corrumpere.* B. v. bloemen, *irrigando corrumpere flores.* Ook zoo veel als door verandering van water verwerschen: b. v. visch enz. *macerando corrumpere.* Onz. het zoo veel als bevangen worden, *frigere aquae correpti.* B. v. een verwaterd paard, *aquae frigore correptus.* Verwatering, v. *corruptio irrigando, macerando, onis, f.* Verwaterd, v. d. *irrigando corruptus, macerando, a, m.*

Digitized by Google

Verwedden, b. w. door wedden verliezen, *pretio contendendo perdere, absumere, dilapidare.* Ook alleen zoo veel als wedden, *decertare vel contendere pretio.*

Verweeken, b. w. *nimis mollire, nimis molliendo corrumpere.* Verweekt, v. d. *nimis molliendo corruptus, a, m.*

Verwegen, b. w. is hetzelfde als overwegen in de tweede beteekenis.

Verweiden, b. w. *in alia pascua compellere.* Verweiding, v. *in alia pascua compulsio.* Verweid, v. d. *in alia pascua compulsus, a, m.*

Verwekken, b. w. te weeg brengen, *causor, atus sum, ari; efficio, cci, ectum, icere, produco, uxi, uctum, ucere, moveo, ovi, otum, ere, commovere.* B. v. eenen oorlog, *movere vel commovere bellum;* voorts *excitare, concitare, incitare, suscitare.* Ook voor aanzetten, *impellere, instigare, urgere, inducere, cum acc.* Ook zoo veel als wakker maken, *resuscito, avi, atum, are,* bij *Ovid.* Van hier: verwekker, m. *commotor, oris, m. excitator, concitator, concitor,* bij *Livius; impulsor, instigator.* Verwekking, v. *commotio, onis, f. excitatio, concitatio, incitatio, suscitatio, impulsio, instigatio.* Ook als een middel ter verwekking, *incitamentum, i, n. incitamen, inis, n. incitabulum, i, n. suscitabulum, i, n. stimulus, i, m.* bij *Kilidan* heet dit verwekſel; doch dit woord schijnt verouderd te zijn. Verwekster, v. *effectrix, icis, f. incitatrix,* bij *Lactantius; concitatrix,* bij *Plin.* Verwekt, v. d. *effectus, a, m, productus, a, m, motus, commotus, concitatus, excitatus, incitatus, suscitatus.*

Verwelf, is hetzelfde als gewelf; ook zegt men verwelfsel. Van hier ook verwelven, hetzelfde als overwelven.

Verweldigen, b. w. *violare, vim inferre, vim facere.* Voorts zoo veel als overweldigen.

Verwellen, een verouderd woord voor veranderen, *mutare, vertere, invertere,* bij *Kil.*

Verwellen of verwelen, weder een verouderd woord, *eligere,* bij denzelfden.

Verwellusten, b. w. *deliciis absumere, consumere, voluptatibus dilapidare.*

Verwellustigen, b. en o. w. *delecto, avi, atum, are, delector, atus sum, ari,* bij *Kiliaan.* Van verwellusten.

Verwelken, o. w. zie verstensen.

Verwelkomen, b. w. *gratulor, atus sum, ari,* waarbij men *adventum* voegen kan, bij *Terent.* ook *gratari reducem,* bij *Virg.*

Verwennen, is hetzelfde als afwennen, ook *prava consuetudine imbuere vel corrumpere.* Verwenning, *prava consuetudo.* Verwend, v. d. *prava consuetudine imbutus vel corruptus, a, m.*

Verwenschen, o. w. anders wenschen, *aliter cupere, optare, petere, velle, desiderare.* Ook zoo veel als vervloeken, zie dat woord.

Verwerd, zie verward.

Verweren, b. w. zoo veel als verdedigen, *defendo, endi, ensum, endere, tueor, uitus vel tutus sum, eri, tutor, atus sum, ari, propugno, avi, atum, are.* Zich verweren, *vim vi repellere vel propellere,* bij *Kiliaan.* In regten is het, *causam dicere, se tueri, se purgare apud judicem, adversus accusatorem depugnare,* bij *Kiliaan.* Verwerer of verweerder, m. *defensor, oris, m. tutor, oris, m. propugnator, causae defensor.* Verwering, v. *defensio, onis, f. propugnatio.* In regten, *exceptio, onis, f.* bij *Cicero.* Verweerd, v. d. *defensus, propugnatus, tutatus, a, m.* Zamenstelling: verweertoren, *propugnaculum, i, n. arx, arcis, f.* bij *Kil.*

Ververwen, b. w. op nieuws verwen, *de novo inficere vel tingere,* ook *aliter inficere vel tingere.*

Verwerken, b. w. aan werken besteden, *insumere aliquam materiam operi, impendere labori vel*

vel in laborem. Kiliaan geeft hetzelve ook de beteekenis van misdoen, *delinquere, peccare.* Ook is verwerken zoo veel als anders werken, *reficere, aliter elaborare.* Ook zoo veel als door eene slechte handelwijs iets verbeuren, *prave agendo perdere aliquid vel aliqua re privari.* B. v. zijnen vriend verwerken, *amicum malefactis reddere inimicum.* Eindelijk is verwerken ook nog zoo veel als zich door al te hard werken, nadeel doen, *nimis laborando sibi ipsi nocere.* Verwerkt, v. d. *infumtus vel operi impensus, refectus, aliter elaboratus, prave agendo perditus vel amissus, nimis labore fractus, a, m.*

Verwerpen, b. w. *rejicio, eci, ectum, icere, abjicere.* Fig. zoo veel als verachten, *aspernor, atus sum, ari, respuo, ui, uere.* Ook zoo veel als afkeuren, *damnare, condemnare, reprobare*, bij *Cic.* Verwerping, v. *rejectio, abjectio, aspernatio, damnatio, condemnatio, reprobatio, onis, f.* Verwerpeling, m. *rejiculus, abjectus, a, m; damnatus, condemnatus.* Verworpen, v. d. *rejectus, abjectus, aspernatus, damnatus, condemnatus, reprobatus, a, m.* Van hier ook verwerpelijk en verwerpenswaardig, bijv. n. *reficiendus, abjiciendus, aspernandus, damnandus, condemnandus, reprobandus, a, m, vilis, lis, e.*

Verwerren is hetzelfde als verwarren.

Verwerven, o. w. zoo veel als verkrijgen, *impetrare, acquirere, obtinere, consequi, adipisci, potiri.* Eig. beteekent het iets door arbeid en moeite verkrijgen, *labore et molestia acquirere.* Verwerving, v. *impetratio, onis, f. consecutio, onis, f.* Van hier: verwervelijk, bijv. n. *quod impetrare, acquirere, obtinere, consequi vel potiri possumus.* Verworven, v. d. *impetratus, partus, a, m, adeptus, a, m.*

Verwiggelen, is hetzelfde als verwaggelen.

Verwijden, b. w. wijder maken, *dilato, avi, atum, are*, ook *amplifico, avi, atum, are, largiorem reddere.* Verwijding, v. *dilatatio, onis, f. amplificatio, onis, f.* Verwijd, v. d. *dilatatus, a, m, amplificatus, a, m.*

Verwijderen, is eigenlijk het voortdurend werkw. van verwijden en zoude dus eigenlijk zijn: zonder ophouden verwijden, doch in dezen zin wordt het niet gebruikt, maar wel in dien van eene scheuring maken, *disjungo, unxi, unctum, ungere, divido, isi, isum, ere, alieno, avi, atum, are, separare.* Zich verwijderen, *disjungi, dividi, alienari, separari.* Van hier: verwijdering, v. *disjunctio, onis, f. alienatio, divisio*, waarbij men veelal *animorum* voegen kan. Verwijderd, v. d. *disjunctus, alienatus, divisus, separatus, a, m.*

Verwijlen, b. w. zoo veel als uitstellen, verwijl waarvan dit woord afstamt en verwijld is zoo veel als uitstel en uitgesteld.

Verwijt, o. *opprobrium, ii, n. opprobratio, onis, f. opprobramentum, probrum, i, n. exprobratio, onis, f. convicium, ii, n. imputatio, onis, f.* Van hier: Verwijten, b. w. *opprobro, avi, atum, are, exprobrare, conviciari, imputare aliquid alicui, vitio dare*, ook *arguere aliquem*, bij *Sallustius.* Verwijting, v. is hetzelfde als verwijt. Verwijter, m. *exprobrator, oris, m. imputator, oris, m.* beide bij *Seneca.* Verweten, v. d. *opprobratus, exprobratus, imputatus, vitio datus, a, m.* Van hier ook verwijtelijk, bijv. n. *opprobrio vel probra dignus*, ook *quod vitio dari potest.* Verwijtster, v. *exprobratrix, icis, f.* bij *Sen.*

Verwijven, b. en o. w. bed. verwijfd maken, *effemino, avi, atum, are, enervare, mollire, evirare, mulierare*, bij *Varro*; onz. *effeminari, effeminatum fieri, enervari, molliri*, ook *veneri deditum esse.* Verwijfd, v. d. *effeminatus, enervatus, mollitus, eviratus, a, m*: als bijw.

bijw. *effeminate*, *adv.* Van hier: verwijfdheid, v. *mollitia*, *ae*, *f. mollities*, *iei*, *f.*

Verwijzen, b. w. doemen, vonnissen, *damno*, *avi*, *atum*, *are*, *condemnare*, *judicare*. In eene boete verwijzen, *adjudicare multae*. Tot den dood verwijzen, *adjudicare morti vel supplicio*, *addicere morti vel supplicio*, ook *dare judicium in aliquem*. Van hier verwijzing, v. *damnatio*, *onis*, *f. condemnatio*, *judicium*, *ii*, *n. adjudicatio*, *onis*, *f.* Verwezen, v. d. *damnatus*, *a*, *m*, *condemnatus*, *judicatus*, *adjudicatus*, *addictus*.

Verwilderen, b. en o. w. wild maken, *effero*, *avi*, *atum*, *are*; *ferum reddere*. Wild worden, *efferari*, *ferum fieri*. Van boomen sprekende, *sylvescere*. Ook voor dartel worden, *lascivio*, *ivi*, *itum*, *ire*. Verwildering, v. *efferitas*, *atis*, *f.* bij *Schell. conditio efferata*. Verwilderd, v. d. *efferatus*, *a*, *m*, *efferus*, ook *lascivus*, *a*, *m*. Van plaatsen sprekende, *incultus*, *a*, *m*.

Verwillekeuren, een verouderd o. w. aan iemands keur overlaten, *arbitrio alicujus permittere*, ook *sponsionem agere*, bij *Kil.*

Verwilligen, b. w. iemand gunstig maken, *reddere aliquem voluntarium aut benevolum*, doch in dezen zin is het verouderd.

Verwilligen, b. w. is hetzelfde als inwilligen.

Verwinden, b. w. *trochleae ope in alium locum transferre vel loco movere*. B. v. een schip verwinden, *ope trochleae navem in alium locum transferre vel loco movere*. Ook is verwinden, anders of op nieuws winden, *aliter de novo vel aliter glomerare*. Ook heeft dit woord bij *Kiliaan* dezelfde beteekenis als inwinden, *involvere*, *obvolvere*, *implicare*, bij *Halma* ook van ontwinden of losmaken.

Verwinnen, is hetzelfde als overwinnen.

Verwinteren, o. w. den winter doorbrengen, *hiemare*, *hybernare*.

Verwisselen, b. w. is hetzelfde als veranderen en vertuilen.

Verwitten, b. w. op nieuws witten, *de novo albare vel album reddere*, *realbare*, zoude volgens de regels goed zijn.

Verwittigen, b. w. voorheen zeide men verweetigen, doen weten, *nuntio*, *avi*, *atum*, *are*, *significo*, *avi*, *atum*, *are*, *indico*, *avi*, *atum*, *are*, *denuntio*, *avi*, *atum*, *are*, *certiorem facere*, *notifico*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Ovidius*, *communicare aliquid cum aliquo*. Ook zoo veel als waarschuwen, *admoneo*, *commonpo*, *ui*, *itum*, *ere*, *commonefacio*, *ēci*, *factum*, *ĕre*. Verwittiger, m. *nuncius*, *ii*, *m. admonitor commonitor*. Verwittiging, v. *nunciatio*, *onis*, *f. significatio*, *indictum*, *ii*, *n. denuntiatio*, *admonitio*, *commonitio*, bij *Cicero*. Verwittigd, v. d. *nuntiatus*, *significatus*, *indicatus*, *denuntiatus*, *certior factus*, *notificatus*, *communicatus*, *admonitus*, *commonitus*, *commonefactus*, *a*, *m*. Zamenstelling: verwittigbrief, *notoria*, *ae*, *f.* bij *Trebel.*

Verwoed, bijv. n. en bijw. *furiosus*, *a*, *m*, *rabiosus*, *a*, *m*, *rabidus*, *insanus*, *furiatus*, *furibundus*, *mente captus*; bijw. *furiose*, *rabide*, *rabiose*, *furibunde*. Ook zoo veel als wreed, *atrox*, *ōcis*, *omn. g.* bijw. *atrociter*. B. v. een verwoede oorlog, *bellum atrox*. In de straattaal is het ook zoo veel als boven maat: b. v. het is verwoed koud, *tempus supra modum frigidum est*. Eigenlijk is dit woord het v. d. van verwoeden, o. w. *insanire*, *furere*, *rabire*, *rabie agitari*. Van hier ook verwoedheid, v. *rabies*, *iei*, *f. furor*, *oris*, *m. furia*, *ae*, *f. insania*, *ae*, *f. atrocia*, *ae*, *f.* Verwoediglijk of verwoedelijk is hetzelfde als het bijw. verwoed.

Verwoesten, b. w. woest maken, *vastum reddere*, *vasto*, *avi*, *atum*, *are*, *devastare*, *evastare*, *populo et populari*, *atus sum*, *ari*, *depopulare et depopulari*, *perpopulari*, *everrere*, *exterminare*, *destruere*, *desolare*, *solum ac desertum facere*, *ex-*

Digitized by Google

excidere, *delere*. Van hier: verwoester, m. *vastator*, *oris*, m. *devastator*, *populator*, *eversor*, *exterminator*. Verwoesting, v. *vastatio*, *onis*, f. *vastitas*, *atis*, f. bij *Sallustius*, *devastatio*, *onis*, f. *vastities*, *ei*, f. *vastitude*, *inis*, f. bij *Plautus*, *populatio*, *onis*, f. *populatus*, *us*, m. bij *Livius* *depopulatio*, *onis*, f. *eversio*, *exterminatio*, *destructio*, *excisio*, *excidium*, *ii*, n. Verwoest, v. d. *vastatus*, *devastatus*, *evastatus*, *eversus*, *exterminatus*, *excisus*, *deletus*, *a*, *um*. Verwoestster, v. *populatrix*, *icis*, f.

Verwonden is hetzelfde als wonden.

Verwonderen, o. w. *miror*, *atus sum*, *ari*, *admirari*, *demirari*, *miratione affici*. Van hier: verwondering, v. *miratio*, *onis*, f. *admiratio*. Verwonderaar, m. *mirator*, *oris*, m. *admirator*, bij *Seneca*. Van hier: verwonderlijk en het zamengestelde verwonderenswaardig, bijv. n. en bijw. *mirus*, *a*, *um*, *mirabilis*, *lis*, *le*, *admirabilis*, *lis*, *le*, bij *Cicero*, *mirandus* et *admirandus*, *a*, *um*, bij denzelfden, *miratione vel admiratione dignus*, *a*, *um*; bijw. *mire*, *mirabiliter*, *admirabiliter*, *mirum*, *mirabilem vel mirandum in modum*, *adv.* Verwonderlijkheid, v. *mirabilitas*, *admirabilitas*, *atis*, f. bij *Lactantius*, *ratio vel conditio mirabilis vel admirabilis*. Dat verwondering baart, *mirificus*, *a*, *um*. Zamenstell. verwonderingsteeken, *signum admirationis*.

Verwonen, o. w. *locarium solvere*. B. v. hoe veel verwoont gij? *quod locarium solvis?*

Verworgen ook zegt men verwurgen, b. en o. w. *suffoco*, *avi*, *atum*, *are*, *strangulo*, *avi*, *atum*, *are aliquem*; onz. *suffocari*, *strangulari*. Verwurging of verworging, v. *suffocatio*, *onis*, f. *strangulatio* et *strangulatus*, *us*, m. Verworgd of verwurgd, v. d. *strangulatus*, *suffocatus*, *a*, *um*.

Verwormen ook verwurmen, *vermiculari*, *verminare*, *vermes contrahere*, *vermibus corrumpi*, bij *Kiliaan*. Verworming of verwurming, v. *vermiculatio*, *onis*, f. *verminatio*, *onis*, f. beide bij *Plinius*. Verwormd of verwurmd, v. d. *vermiculatus*, *verminatus*, *vermibus corruptus*, *a*, *um*.

Verwortelen, o. w. *radico*, *avi*, *atum*, *are*, *radicari*, *radices agere*, bij *Cicero*, *radices emittere*, bij *Kiliaan*. Verworteld, v. d. *radicatus*, *a*, *um*. Ook voor verouderen, *inveterascere*. Dan is verworteld, *inveteratus*, *a*, *um*.

Verwrikken, b. en o. w. door wrikken bewegen, *torquendo promovere vel loco movere*, ook *loco movere* alleen, ook *movere*. B. v. ik kan dat slot niet verwrikken, *seram istam movere non valeo*. Ook is verwrikken zoo veel als verrekken, zie dat w. ord. Verwrikbaar, bijv. n. *qui*, *quae*, *quod loco moveri potest*. Onverwrikbaar, *immotus*, *a*, *um*.

Verwringen, o. w. door wringen bezeren, *torquendo vulnerare*, ook alleen *distorquere*. Verwringing, v. *distorsio*, *onis*, f. Verwrongen, v. d. *distortus*, *a*, *um*, *torquendo vulneratus*, *a*, *um*.

Verwulven, is hetzelfde als verwelven.

Verzaden en verzadigen, b. en o. w. *satio*, *avi*, *atum*, *are*, *saturare*, *exsaturare*, *obsaturare*, *explео*, *evi*, *etum*, *ere*. Zich verzaden of verzadigen, *satiari*, *saturari*, *exsaturari*, *obsaturari*, *expleri*. Van hier: verzading en verzadiging, v. *saturatio*, *exsaturatio*, *obsaturatio*, *expletio*, *onis*, f. Verzadheid of verzadigdheid, *satietas*, *atis*, f. *satietas*, *atis*, f. *plenitas*, *atis*, f. Verzadelijk, bijv. n. *satiabilis*, *is*, *e*, bij *Sallustius*, de woorden *saturabili*, *exsaturabilis* schijnen bij de ouden niet voor te komen, schoewel men *insaturabilis*, bij *Cicero* ontmoet. Verzaad en verzadigd, v. d. *satiatus*, *satur*, *ura*, *urum*, *saturatus*, *a*, *um*, *expletus*, *a*, *um*.

Ver-

Digitized by Google

Verzachten, b. w. verzachten, verzagten, *Kil.* (pelt verſaechten, zoo veel als zacht maken, *mollio, ivi, itum, ire, lenire, relinire.* Doen bedaren, *mitigo, avi, atum, are.* Strelen, *mulcere, demulcere, permulcere.* Verligten, *allevo, avi, atum, are.* Ook zoo veel als troosten, *levare, allevare, ſolor, atus ſum, ari, conſolari.* Van hier: verzachting, v. *mollimentum, i, n. linimentum, i, n.* bij *Plinius; delinimentum*, bij *Livius.* Voor *mitigatio, onis, f.* Verzachter, m. *delinitor, oris, m.* bij *Cicero; conſolator, oris, m.* Verzacht, v. d. *mollitus, lenitus, delinitus, levatus, allevatus, ſolatus, conſolatus, permulſus, a, m.* ook *mitigatus, a, m.*

Verzaken, b. w. ontkennen, *nego, avi, atum, are, abnegare, inficiari*, bij *Kiliaan*, ook *renuncio, avi, atum, are.* B. v. troef verzaken, *renunciare triumphum*, ook *renuere.* Voor verlaten, *deſerere.* B. v. den godsdienst verzaken, *deſerere religionem.* Zich zelfs verzaken, *discedere a ſe ipſo*, bij *Cicero.* Zich niet verzaken, *non mutari, immotum eſſe.* Van hier: verzaking, v. *negatio, onis, f. abnegatio, negantia, ae, f.* bij *Cicero; inficiatio, onis, f.* Verzaker, m. *negans, antis, m. negabundus homo, inficiator, oris, m.* bij *Cicero.* Van den godsdienst, *apoſtata, ae, m.* bij *Cyprianus.* Verzaakſter, v. *femina negans, abnegans, renuncians, negabunda.* Verzaakt, v. d. *negatus, abnegatus, inficiatus.*

Verzamelen, b. w. zoo veel als vergaderen, *colligo, egi, ectum, igere, congrego, avi, atum, are, accumulare, conglobare, conjungo, unxi, unctum, ungere, cogo, coëgi, coactum, cogere, congero, eſſi, eſtum, erere.* Onzijdig zoo veel als bijeenkomen, *convenio, eni, entum, ire, congregari.* Van hier verzamelaar, *collector, oris, m.* Verzameling, v. *collectio, onis, f. congregatio, accumulatio, onis, f. cumulus, i, m. conjunctio, onis, f. congeſtio, onis, f.* ook *congeries, iëi, f.* Verzameld, v. d. *collectus, a, m, coactus, congregatus, accumulatus, conglobatus, conjunctus, congeſtus.* Ook in vergameling zoo veel als bijeenkomst, *conventus, us, m. concilium, ii, n.* Zamenſtell. verzamelplaats, *locus conventionis.* Ook zoo veel als bewaarplaats, *receptaculum, i, n.*

Verzanden, b. en o. w. bed. is het zoo veel als met zand vullen of digſtoppen, *arena gravare, obſtruere, replere, denſare*; onz. *arena gravari, obſtrui, repleri, impediri, denſari in arenam, hauriri arena.* Verzanding, v. *obſtructio arenæ, vel ope arenæ* Verzand, v. d. *arena gravatus, obſtructus, repletus, denſatus, haustus, a, m.*

Verzeeren, is hetzelfde als bezeren.

Verzeeuwen, o. w. zeeziek zijn, *nauſeo, avi, atum, are.* Verzeeuwdheid, v. *nauſea, ae, f.* Verzeeuwd, *nauſea laborans.*

Verzegelen, b. w. met een zegel sluiten of toemaken, *obſigno, avi, atum, are, conſignare, perſignare, ſigillare, obſigillare*, bij *Seneca.* Verzegelaar, m. *obſignator, oris, m.* bij *Cicero.* Verzegeling, v. *ſignatio*, bij *Tacitus, obſignatio, onis, f.* Verzegeld, v. d. *obſignatus, conſignatus, perſignatus, ſigillatus, obſigillatus, a, m.*

Verzeggen, b. w. zeggen iets niet te zullen doen, *negare, denegare, recuſare*, bij *Scheller.* B. v. ik heb het verzegd, *negavi me illud facturum.* Ook heeft het den tegenovergeſtelden zin van beloven, *promitto. iſi, iſſum, ere, condicere aliquid alicui.* B. v. ik ben reeds eldera verzegd, *promiſi me alio venturum.* Verzeid, v. d. *negatus, denegatus, recuſatus*; voorts *promiſſus, a, m, conjictus.* Verzeggen is ook zoo veel als overzeggen.

Verzeilen, o. w. eigenlijk door zeilen van plaats veranderen, *navigando loco mutare.* Ook op zee verdwalen, *a curſu aberrare, cur-*

Digitized by Google

sum non tenere, *extra lineam navigare*, ook *in litore vel in rupibus navem frangere vel naufragium pati*. Verzeild, v. d. *navigando mutatus loco*, ook *naufragium passus*, ook *a vero cursu delatus*, *a*, *m*.

Verzekeren, b. w *adfirmo*, *avi*, *atum*, *are*, *confirmare*, *asseverare*, bij *Ulpianus* vindt men ook *certiorare et certificare*, ook *securum vel certiorem reddere*. Ook vaster maken, *stabilire*, *firmare*. B. v. den mast verzekeren, *stabilire vel firmare malum*. Ook zoo veel als borg zijn, *fidejubere*, *satisdare*, *cavere*. Een schip verzekeren, *periculum navis et mercium in se suscipere*. Van hier: verzekeraar, m. *confirmator*, *oris*, *m*. *firmator*, *oris*, *m*. bij *Tacitus*. Van schip en goederen, *periculi navis et mercium susceptor*, *oris*, *m*. bij *Kiliaan*. Mij dunkt dat men in dezen zin ook *cautor*, *oris*, *m*. of *fidejussor*, gebruiken kan. Verzekering, v. *affirmatio*, *onis*, *f*. *confirmatio*, *asseveratio*, ook *cautio*, *onis*, *f*. *cautela*, *ae*, *f*. *fidejussio*, *onis*, *f*. ook *firmatio*, *onis*, *f*. *stabilimen*, *inis*, *n*. Eindelijk is verzekeren nog zoo veel als in zijne magt krijgen, *potior*, *itus sum*, *iri*. Ook vatten, *prehendere*, *comprehendere*. Dan is verzekering, *prehensio*, *comprehensio*, *onis*, *f*. Verzekerd, v. d. *adfirmatus*, *confirmatus*, *asseveratus*, *certior redditus*, *stabilitus*, *firmatus*, *firmus redditus*, *fidejussus*, *a*, *m*. Ook heeft verzekerd de beteekenis van vast, standvastig, gerust, *certus*, *a*, *m*; *constans*, *antis*, *omn. g.* *tranquillus*, *a*, *m*. Verzekerdheid, v. *certitudo*, *inis*, *f*. *constantia*, *ae*, *f*. *tranquillitas*, *atis*, *f*. Zamenstelling. verzekerbrief, *literae fidejussoriae*, ook *scriptum*, *quo quis navis ac mercium periculum in se suscipit*. Verzekergeld, anders premie van assurantie bij onze kooplieden genoemd, *pecunia pro periculo navis ac mercium suscepto solvenda vel soluta*.

Verzelfstandiging, v. *transsubstantiatio*, *onis*, *f*. *

Verzellen, b. w. *socio*, *avi*, *atum*, *are*, *socium jungere*, bij *Kiliaan*, *comito*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Propertius*. Het *deponens comitari* is meer in gebruik, *assectari aliquem*, *socium se jungere alicui*, *cingere aliquem*, bij *Tacitus*. Ook zoo veel als geleiden, *deduco*, *uxi*, *uctum*, *ucere*, *prosequor*, *utus sum*, *equi*, beide bij *Cic*. Verzelling, v. *sociatio*, *onis*, *f*. *comitatus*, *us*, *m*. bij *Scheller*; *deductio*, *onis*, *f*. bij *Cicero*. Verzeld, v. d. *sociatus*, *comitatus*, *stipatus*, *cinctus*, *a*, *m*. Verzelschappen en vergezelschappen is hetzelfde.

Verzenden, b. w. *amando*, *avi*, *atum*, *are*, *ablego*, *avi*, *atum*, *are*, *relegare*, *dimitto*, *isi*, *issum*, *ittere*. Verzending, v. *amandatio*, *onis*, *f*. *ablegatio*, *relegatio*, *dimissio*. Ook beteekent verzending in den gemeenen spreektrant zoo veel als voorraad, *copia*, *abundantia*, *ae*, *f*. *multitudo*, *inis*, *f*. B. v. ik heb er eene geheele verzending, *magna mihi copia est*. Verzender, m. *qui amandat*, *ablegat*, *relegat*, *dimittit*. Verzonden, v. d. *amandatus*, *ablegatus*, *relegatus*, *dimissus*, *a*, *m*.

Verzengen, b. w. *uro*, *ussi*, *ustum*, *urere*, *adurere*, *ustulo*, *avi*, *atum*, *are*. Verzenging, v. *ustio*, *adustio*, *ustulatio*, *onis*, *f*. Verzengd, v. d. *ustus*, *adustus*, *ustulatus*, *a*, *m*. Verzengen is bij *Hoogstraten*, *carbunculare et carbunculari*, doch dit komt bij *Plinius* voor, wanneer hij van boomen spreekt, waarvan de toppen door den regen verzengd zijn.

Verzetten, b. w. dit woord heeft meer dan eene beteekenis, voor die van verplaatsen, *in alium locum transferre vel transponere*, *translocare*, *movere loco*, ook *loco movendo perdere*. Ook zoo veel als bewegen, *movere*, *flectere aliquem*. Voorts voor vergeten, *obliviscor*, *itus sum*, *isci*. B. v. hij kan die droefheid niet

niet verzetten, *dolorem istum vel doloris istius oblivisci non potest.* Onz. zegt men ook zich verzetten, *loco mutando curas vel dolores lenire.* Zich ergens tegen verzetten, *adversari, repugnare, obniti, refistere.* Ook zoo veel als verpanden, *oppignero, avi, atum, are.* Verzetten is ook nog op eene andere wijze zetten, *aliter locare, collocare, ponere.* Van hier: verzetting, v. *translatio, onis, f. transpositio, lenimen, inis, n. repugnantia, ae, f. oppigneratio, positio alia.* Verzet, v. d. *translatus, transpositus, motus, flexus, oblitus, lenitus, adversatus, oppigneratus, aliter locatus, collocatus, positus, a, m.* Verzetten is ook nog zoo veel als ontstellen en verbazen.

Verzieden is hetzelfde als verkoken.

Verzien, o. w. miszien, *perperam videre, in videndo errare*, ook *male observare, praetermittere, non advertere, inconsiderate et negligenter praetervire.* Den kans verzien, *negligentia occasionem perdere.* Sommige gebruiken dit woord ook in den zin van voorzien, bezorgen, *instruere vel munire aliquem aliqua re.* B. v. iemand met geld verzien, *instruere aliquem pecunia.* Verzien, v. d. *perperam visus, male observatus, inconsiderate praetermissus, negligenter peditus*; voorts *instructus, munitus, a, m.*

Verzijgen, is hetzelfde als doorzijgen.

Verzijpen is hetzelfde.

Verzilveren, b. w. *argento inducere vel obducere, argentare* schijnt ook in gebruik geweest te zijn, nadien men het deelw. *argentatus* in den zin van verzilverd aantreft. *Kiliaan* heeft ook *argento includere, tegere, coverire.* Verzilvering, v. *obductio vel inductio argenti.* Van eene zaak is het *obductio vel inductio alicujus rei argento.* Verzilverd, v. d. *argentatus, inargentatus, a, m, argento obductus vel inductus, tectus vel coopertus, a, m.*

Verzingen, b. w. zoo veel als herzingen, *recino, ui, entum, inere, recantare.* Ook door zingen verdrijven, *canendo vel cantando pellere, abigere.* B. v. de zorgen, *curas.* Ook door zingen verliezen, *canendo vel cantando perdere, absumere.* B. v. hij heeft den tijd verzongen, *canendo vel cantando tempus suum perdidit vel absumsit.* Verzongen, v. d. *recantatus, a, m, canendo pulsus, canendo vel cantando peditus, absumtus.*

Verzinken, o. w. *mergi, demergi, submergi, sidere, considere, desidere.* Ook zegt men overdragtig *pereo, ii, ire, abire pessum.* B. v. in droefheid verzinken, *perire dolore, deperire.* Onder eenen last verzinken, *concidere sub onere*, bij *Livius.* In gedachten verzinken, *meditationibus absorberi.* Verzinking, v. of het verzinken als z. o. *demersio, onis, f. submersio*, bij *Scheller.* Verzonken, v. d. *mersus, demersus, submersus, a, m.*

Verzinnen, b. w. zoo veel als bedenken, *deliberare, animo volvere, reputare, apud se cogitare*, bij *Kiliaan*; ook *consulere, consultare, considerare.* Ook zoo veel als uitvinden, *excogitare, invenire aliquid, auctorem esse alicujus rei.* Ook zoo veel als verdichten, zie dat woord. Ook zoo veel als iets smeden, *fabricari aliquid*, bij *Plautus.* Ook is verzinnen zoo veel als zich vergissen, *errare, labi.* B. v. ik heb mij verzonnen, *erravi, lapsus sum.* Ook zoo veel als liegen of eenen leugen bedenken, *mentior, itus sum, iri*, bij *Sallus.* Van hier: verzinner, m. *excogitator, inventor, auctor, oris, m.* Verzinning, v. *deliberatio, onis, f. reputatio, consilium, ii, n, considerantia, ae, f. excogitatio, onis, f. inventum, i, n.* ook zoo veel als verdichtsel, ook *error, oris, m. erratum, i, n. lapsus, us, m.* ook *mendacium, ii, n.* Verzonnen, v. d. *deliberatus, animo volutus, reputatus, apud se cogitatus, consultus, consideratus, ex-*

Digitized by Google

excogitatus, inventus. Ook zoo veel als verdicht, *fabritatus, a, m, excentitus, a, m; erratus, lapsus, a, m.* Bij *Kilianen* vindt men het bijv. n. verzinnig, *circumspectus, consideratus, a, m.*

Verzitten, o. w. op eene andere plaats gaan zitten, *sede mutare*, ook *mutare vel cedere loco*, ook *sedendo defatigari.* Ook door zitten verliezen, *sedendo perdere vel amittere.* Ook door zitten stijf worden, *rigescere sedendo.* Ook door zitten te koste leggen, *pro sedendo solvere.* B. v. ik heb eenen schelling verzeten, *pro sedendo vel pro sede denarium solvi.* Verzitting, v. *mutatio sedis.* Verzeten, *sede mutatus, loco mutatus, sedendo defatigatus, sedendo amissus vel perditus, pro sedendo solutus, a, m.*

Verzoek, o. bede, vraag, begeerte, *petitio, onis, f. sollicitatio, rogatio, rogatus, us, m.* bij *invitatio, oratus, us, m.* bij *Plautus; oratum, i, n.* bij *Terentius; postulatio, onis, f. postulatum, i, n. expostulatio, onis, f. imploratio, onis, f. efflagitatio, obsecratio.* Ook vindt men het in de beteekenis van onderzoek en aanzoek, *periculum, i, n. experientia, ae, f. experimentum, i, n. tentatio, onis, f.* Eindelijk ook bij *Kilianen* voor bezoek, *visitatio, onis, f.*

Verzoeken, b. w. *peto, ivi, et ii, itum, ere; invitare, sollicito, avi, atum, are; rogare, supplicare, orare, postulare, expostulare, deprecari, implorare, obsecrare, efflagitare, flagitare, obsecrare aliquem.* Een ambt verzoeken, *ambire munus.* In verzoeking brengen, *tentare.* Ook zoo veel als onderzoeken, *periculum facere alicujus rei, experior, ertus sum, eviri aliquid, temare, attentare, probare, perichitari,* bij *Kilianen.* Ook voor bezoeken, *visito, avi, atum, are; invisо, ere. Kilianen* heeft het ook in de beteekenis van proeven, *degustare, delibare.* Verzoeker, m. *peritor, oris, m. sollicitator, rogator, flagitator, tentator, oris,* m. Verzoekster, v. *oratrix, icis, f.* bij *Plautus.* Verzoeking, v. *tentatio, sollicitatio, onis, f.* Verzocht, v. d. *petitus, invitatus, sollicitatus, rogatus, supplicatus, oratus, postulatus, implоratus, flagitatus, efflagitatus,* ook *visitatus, frequentatus,* ook *tentatus, a, m.* Voor onderzocht, *expertus, a, m.* Zamenstell. verzoekmeester of verzoekschriftmeester, *libellorum supplicum magister.* Verzoekschrift, *libellus supplex.*

Verzoenen, b. w. ik geloof dat dit woord eigenlijk het zelfde is als afzoenen, *osculo, basio vel suavio componere litem.* Voorts bevredigen, *placo, avi, atum, are; complacare, conciliare, reconciliare, propitiare,* volg. *Scheller; expiare,* b. v. *peccata.* Zich met iemand verzoenen, *reconciliari alicui vel cum aliquo, redire in gratiam cum aliquo.* Van hier: verzoening, v. *placatio, onis, f. complacatio, conciliatio, reconciliatio, propitiatio;* der zonden is *expiatio, onis, f.* Offer van verzoening, *sacrificium placulare,* ook alleen *piaculum, i, n.* anders zoenoffer genoemd. Verzoener, m. *placator, oris, m. conciliator, reconciliator, oris, m.* Verzoenster, v. *conciliatrix, reconciliatrix, icis, f.* bij *Salvianus; femina conciliums.* Verzoend, v. d. *placatus, complacatus; conciliatus; reconciliatus, propitiatus, expiatus, a, m.* Van hier: verzoenlijk, *placabilis, lis, le; placationem admittens;* van de zonden, *expiamittens; expiationem admittens.* Verzoenlijkheid, v. *placabilitas, atis, f. ratio, conditio vel natura placabilis.* Zamenstell. verzoendag, m. *dies piacularis.* Verzoenfeest, *festum piacularе.* Verzoendekfel, *operculum arcae foederis.*

Verzoeten, b. w. zoet maken, *dulcem reddere vel facere,* ook *dulciorem, dulco, avi, atum, are,* bij *Sidonius, edulcare, dulcorare,* bij *Hieronymus.* Ver-

Digitized by Google

verdragtig is het *mitigo, avi, atum, are; sedare, mitificare, mulcere, demulcere, permulcere, placare, pacare, tranquillare, lenire, temperare*, ook *levare*. B. v. geld verzoet den arbeid, *merces levat laborem*. Verzoeting, v. *actio dulcem vel dulciorem reddendi, dulcatio, onis, f.* doch dit woord moet men niet vertrouwen, schoon *dulcator, oris, m.* in den zin van verzoeter voorkomt, bij *Paul. Nol.* voorts *mitigatio, sedatio, permulsio, placatio, pacatio, lenimen, inis, n. lenimentum, i, n. temperatio, onis, f.* Verzoet, v. d. *dulcis redditus vel factus*; overdr. *mitigatus, a, m, sedatus, mitificatus, demulsus, permulsus, placatus, pacatus, lenitus, temperatus.*

Verzolderen, b. w. met eenen anderen zolder beleggen, *de novo contabulare*, volgens de regels zoude *redasfare* ook goed zijn. Verzoldering, *contabulatio iterata vel nova*. Verzolderd, *nova vel alia contabulatione instructus, aliter vel de novo contabulatus, a, m.*

Verzolen, b. w. *reficere soleas, novis instruere solcis.* Verzoling, v. *refectio solearum.* Verzoold, *novis soleis instructus, a, m.* Verzoolster, v. *solearum refectrix.*

Verzomeren, o. w. *aestivo, avi, atum, are.* Door de zomerhitte bederven, *aëre aestivo corrumpi, nimio aestu corrumpi sive aduri.*

Verzoonen, b. w. tot zoon aannemen, *adopto, avi, atum, are*, waarbij men eigenlijk *filium* voegen moet. Verzooning, v. *adoptio, onis, f.* Verzooner, *adoptator, oris, m.* Verzoond, v. d. *adoptaticius, a, m, adoptivus, a, m.*

Verzoren, een verouderd woord, men zegt in Gelderland en elders nog verzoeren, zoo veel als verwelken, verdorren.

Verzorgen, b. w. eigenlijk voorzorg dragen, *prospicio, exi, ectum, icere; consulere, curare.* Ook zoo veel als verzien, *instruo, uxi, uctum, uere aliquem aliqua re, praebere aliquid alicui, suppeditare, subministrare, suggerere alicui aliquid, procurare.* Ook zoo veel als versterken, *munio, ivi, itum, ire.* B. v. eene poort verzorgen, *munire portam*, ook *providere.* B. v. toevoer, *commeatum, de commeatu vel commeatui.* Van hier: verzorger, m. *curator, oris, m. instructor, praebitor, subministrator, provisor, oris, m.* Verzorging, v. *cura, ae, f. curatio, onis, f. curatura, ae, f.* bij *Terentius, suppeditatio, praebitio, procuratio, provisio.* Verzorgster, v. *consultrix, icis, f. procuratrix.* Verzorgd, v. d. *consultus, curatus, instructus, praebitus, suppeditatus, subministratus, procuratus, munitus, provisus, a, m.*

Verzotten, b. en o. w. bed. is het zoo veel als iemand zot maken, *infatuare, dementare, dementem reddere, ad insaniam impellere.* Doch wij gebruiken het meer onzijdig voor zot worden, *infatuari, dementari, dementem fieri, stultescere, ad insaniam redigi.* Vooral door liefde, *insano amore corripi, vel nimio amore quasi ad insaniam redigi.* B. v. op een meisje verzotten, *insano amore puellae corripi.* Verzot, v. d. *infatuatus, a, m, ad insaniam impulsus, insano amore correptus, a, m, nimio amore quasi ad insaniam redactus.*

Verzouten, b. w. op nieuws zouten, *de novo salire, novâ condire muriâ.* Ook al te sterk zouten en daardoor bederven, *nimis salire vel nimio sale corrumpere.*

Verzuchten is hetzelfde als zuchten.

Verzuim, o. verwaarloozing, *negligentia, ae, f. neglectio, onis, f. neglectus, us, m. incuria, ae, f. indiligentia, ae, f.* Verzuimenis is hetzelfde. Van hier:

Verzuimen, b. w. *negligo, exi, ectum, igere, non curare, praetermittere, omittere.* Verzuiming is hetzelfde als verzuim. Verzuimd, v. d. *neglectus, a, m,*

m, *non curatus*, *praetermissus*, *omissus*. Verzuimer, m. is bij *Kiliaan*, *homo negligens*. Verzuimig, bijv. n. en bijw. meer zegt men verzuimelijk, *negligens*, *entis*, *omn. g. incurius*, *a*, *m*, bij *Kiliaan*, *incuriosus*, *a*, *m*, *indiligens*, *entis*, *omn. g. socors*, *ordis*, *omn. g.* bijw. *negligenter*, *incuriose*, *indiligenter*, *socorditer*, *socordius*, bij *Livius*, *adverbia*. Verzuimelijkheid, v. *negligentia*, *ae*, *f. incuria*, *ae*, *f. indiligentia*, *ae*, *f. socordia*, *ae*, *f. NB*, ik denk dat *incurius* bij *Kiliaan* eene drukfout zij, dewijl ik hetzelve nergens anders vinden kan.

Verzuipen, b. en o. w. een laag woord, voor verdrinken, waarvan het alle beteekenissen heeft.

Verzuiveren, b. w. op nieuws zuiveren, *repurgo*, *avi*, *atum*, *are*. Verzuivering, v. *repurgatio*, *onis*, *f.* Verzuiverd, *repurgatus*, *a*, *m*.

Verzukkelen, b. w. iemand verzukkelen, *abjecte deprimere vel proculcare aliquem*, *animum alicui despondere*, *abjecti aliquem reddere animi*, *contemtim conterere*. Verzukkelen is ook onz. door zukkeling verkwijnen, *misere vitam trahendo tabere*, *languore consumi*, *absumi*; *perire*. Ook heeft het nog de beteekenis van verwaarloozen.

Verzuren, o. w. zuur worden, *acesco*, *ui*, *ere*, *acescere*. Ook door zuur worden bederven, *acore corrumpi*. Verzuring, v. *corruptio acore*. Verzuurd, v. d. *acore corruptus*, *a*, *m*.

Verzusteren en verbroederen, is bij *Kiliaan*, *sororibus et fratribus mortuis hereditatem aliis cognatis deferre*, ook *vinculo sororio conjungere*; onz. is het zoo veel als *vinculo sororis conjungi*. Verzusterd, v. d. *vinculo sororis conjunctus*, *a*, *m*.

Verzwageren, b. w. *affinitatem inire cum aliquo*, ook *adsciscere generum*, bij *Virgilius*, *matrimonio*, *affinitate jungi cum aliquo*. Verzwagering, v. *affinitas*, *atis*, *f. affinitatis conjunctio*. Verzwagerd, *affinitate conjunctus*, *affinis*, *is*, *e*.

Verzwakken, b. en o. bed. is het zwak of zwakker maken, *debilito*, *avi*, *atum*, *are*, *infirmare*, *enervare*, *languefacere*. Onz. is het zoo veel als zwak worden, *debilitor*, *atus sum*, *ari*, *infirmari*, *languescere*, *elanguescere*, bij *Livius*. Verzwakking, v. *debilitatio*, *onis*, *f.* ook *debilitas*, *atis*, *f. enervatio*, *onis*, *f.* ook *confectio valetudinis*, bij *Cicero*; *consuasatio valetudinis*, bij denz. Verzwakt, v. d. *debilitatus*, *infirmus*, *enervatus*, *languidus*, *debilis*, *is*, *e*, *confectus*, *a*, *m*, *attenuatus*, *extenuatus*.

Verzwaren, b. w. zwaarder maken, *graviorem reddere vel facere*, *gravo*, *avi*, *atum*, *are*, *aggravare*, *degravare*, *ingravare*, bij *Plinius*. Eene misdaad verzwaren, *acerbare crimen*, bij *Virgilius*. Ook is het onzijdig, dan is het zoo veel als zwaarder worden, *gravari*, *adgravari*, *degravari*, *ingravari*, *gravescere*, *ingravescere*, *recrudescere*, *rc. B.* v. de ziekte verzwaart, *morbus recrudescit*. Van hier: verzwaring, v. *gravatio*, *onis*, *f. adgravatio*, *degravatio*, *ingravatio*, *acerbatio*, *onis*, *f.* Veeral van droefheid, *aerbatio doloris*. Verzwaard, v. d. *gravatus*, *adgravatus*, *degravatus*, *ingravatus*, *gravior redditus vel factus*, *a*, *m*.

Verzwarten, b. w. op nieuws zwart maken, *de novo denigrare vel nigrum reddere vel atrum facere*, bij *Scheller*. Verzwarting, v. *actio de novo denigrandi*. Verzwart, v. d. *de novo niger vel ater redditus vel factus*, *a*, *m*.

Verzweeten, b. w. door zweeten verliezen, *sudando perdere vel amittere*.

Verzwelgen, b. w. *deglutio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *absorbeo*, *orpsi*, *orptum*, *orbere*. Ook verkwisten, *devorare*, *abligurire*, *haurire*, ook *heluari*, *luxu*, *luxurid vel luxuriose profundere vel dilapidare*. Verzwelger, m. *helluo*, *onis*, m. *dilapidator*, *oris*, m. Ver-

Digitized by Google

Verzwelging, v. *deglutitio, absorptio, devoratio, abliguritio, onis, f. helluatio, profusio, dilapidatio.* Verzwolgen, vs d. *deglutitus, a, m, absorptus, devoratus, abliguritus, luxu, luxuria vel luxuriose profusus vel dilapidatus,* ook *haustus, a, m,* bij *Terent.* b. v. *haustae arbor,* verzwolgen ſteden. Ook is verzwelgen zoo veel als verkeerd zwelgen, *perperam glutire vel absorbere,* ook *glutiendo vulnerare.* B. v. ik heb mij verzwolgen, *glutiendo me vulneravi;* dan is verzwelging, *vulneratio glutiendo.* Verzwolgen, *glutiendo vulneratus, a, m.*

Verzwellen, o. w. opzwellen, *tumeo, ui, ere; turgeo, ere; tumescere, intumescere, tumidum fieri.* Verzwelling, *tumor, oris, m.* Verzwollen, *tumidus, turgidus, a, m;* zie voorts bij verzweren.

Verzwemmen, b. w. *natando vel nando muture loco.*

Verzwenden, b. w. is hetzelfde als verkwisten.

Verzweren, o. w. in Friesland zegt men ook verzwellen, zoo veel als veretteren, *suppuro, avi, atum, are; in pus converti, exulcerari.* Verzwering, v. *suppurativo, onis, f. exulceratio, onis, f. apostema, atis, n. abscessus, us, m. vomica, ae, f.* bij *Scheller.* Verzwelling is hetzelfde. Verzworen of verzwollen, v. d. *suppuratus, a, m; in pus conversus, exulceratus.*

Verzweren, b. w. zich met eede verbinden, *jurejurando se obstringere, jurare.* Ook zoo veel als afzweren, *abjurare, ejurare, dejerare.* Ook eenen valſchen eed doen, *pejerare,* bij *Kiliaan.* Verzwering, v. *obstrictio jurejurando, jusjurandum, jurisjurandi, n. abjuratio, ejuratio, dejeratio, onis, f.* ook *perjurium, ii, n.* Verzworen, v. d. *jurejurando obstrictus, juratus,* ook *abjuratus, dejotus, a, m, perjurus, a, m; ejuratus, dejeratus.* Verzworen maandag, *primus lunae dies post regalia, luxui sacratus, ita dictus, quod magistratus electi eo die jusjurandum praestant.*

Verzwijgen, b. w. verhelen, verbergen, *taceo, ui, itum, ere; celare, silentio supprimere, reticere, silere, obticere.* Verzwijger, m. *taciturnus homo, celator, oris, m.* Verzwijging, v. *celatio, onis, f. taciturnitas, atis, f. silentium, ii, n. reticentia, ae, f.* Verzwegen, v. d. *tacitus, a, m, celatus, silentio suppressus, a, m.* Verzwijgſter, v. *femina tacens, celans, reticens &c.* Verzwijgentheid, is bij *Kiliaan taciturnitas, atis, f.*

Verzwijmen, o. w. zoo veel als in zwijm vallen, *linqui animo, desidere, concidere,* bij *Livius; languescere.* Verzwijming, v. *defectio animi.* Ook ſchijnt dit woord voorheen zoo veel als mistasten beteekent te hebben, *hallucinor, atus sum, ari,* volg. *Kiliaan.* Verzwijmtheid, v. *hallucinatio, onis, f.* doch in dezen zin is het verouderd.

Verzwijnen, een verouderd woord voor verkwijnen, *tabescere, perire,* bij *Kil.*

Verzwinden en het voortdurende verzwindelen, o. w. is hetzelfde als verdwijnen.

Veſicken, o. w. een bijna verouderd woord, voor luiſteren, mompelen, *fusurrare, in aurem insusurrare, mussare, mussitare, mutire, submisse loqui, immurmurare,* bij *Kil.*

Vespertijd, m. een onduitsch woord, *vesper, eris, m. tempus vespertinum.* Vespergetijden, *horae vespertinae, preces vespertinae, sacra pomeridiana, vulgo vesperae, arum, f. pl. &c.*

Veſſemen, b. w. eenen draad in eene naald ſteken, *acum filo trajicere, filum acui inserere.*

Veſt, is hetzelfde als kamezool.

Veſt, v. ſchans, wal, ſterkte, bolwerk, dit woord komt van het oude vast, hetzelfde als ons vast en beteekent thans eene verſterkte plaats, *munimentum, i, n. munimen, inis, n. munitio, onis, f.* oudtijds beteekende het ook

Digitized by Google

robur, oris, n. fortitudo, inis, f. vesting is hetzelfde, ook *propugnaculum, i, n.* van hier:

Vesten en het voorts. vestigen, b. w. vast maken, versterken, *firmo, avi, atum, are; confirmare, roboro, avi, atum, are; munio, ivi, itum, ire; communire, stabilire, constabilire.*

Vestiging, v. *firmatio, onis, f. confirmatio, roboratio, corroboratio, munitio, stabilimen, inis, n. stabilimentum, i, n.*

Vesting, v. zoo veel als vastheid, sterkte, schans, *firmitudo, inis, f. robur, oris, n. munimen, inis, f. munimentum, i, n. munitio, onis, f. propugnaculum, i, n.* Gevestigd, *firmatus, a, m. confirmatus, roboratus, corroboratus, munitus, stabilitus.* Zamenstell. vestingbouw, *architectura militaris.* Vestingbouwkunde is hetzelfde. Vestingbouwer, m. *architectus militaris.*

Vestigen, is ook nog *figo, ixi, ixum, igere; intendo, endi, entum, endere.* B. v. de oogen vestigen, *figere oculos, intendere oculos.* Vestiging, v. *intentio, onis, f.* bij *Cicero.* Gevestigd, v. d. *fixus, a, m; intentus, a, m.*

Vet, o. *adeps, ipis, m. et f. pingue, is, n.* bij *Plin. arvina, ae, f. pinguedo, inis, f. obesitas, atis, f.* bij *Kiliaan*; doch deze twee laatste woorden worden meest voor vetheid gebruikt, daar de eerste het vet zelf aanduiden.

Vet, bijv. n. *pinguis, is, e; obesus, a, m, adiposus, a, m; opimus, a, m.* Door mesten vet, is *saginatus, a, m*; bijw. *pinguiter, opime*, volg. *Scheller.* Eene vette beurs, *marsupium opimum.* Een vet ambt, *munus lautum.*

Vetten, b. w. zoo veel als vet maken, *pinguefacio, eci, actum, acere, opimo, avi, atum, are*; ook *obesare, pinguem reddere vel facere.* Vettigheid, v. *pingue, is, n. pinguitudo, inis, f. pinguedo, inis, f.* Gevet, v. de *pinguefactus, a, m; adipatus, saginatus, a, m.* Het leder vetten, *macerare corium, arvina, pingui illinere.* Vetachtig, *subpinguis, is, e*, bij *Kiliaan.* Ook is vetten bij denzelfden zoo veel als vet worden, *pinguescere, pinguefieri, crassescere.* Zamenstell. vetader, *vena adiposa.* Vetdarm, *intestinum rectum*, bij *Scheller.* Vetekous, *kaotuca agrestis, scaritekous, kaotuca agrestis, scariola, ae, f.* bij *Linn.* Vetleer, *corium maceratum vel arvina illitum*; vetleeren schoenen, *calcei e corio macerato confecti.* Vetgans, *planus, pinguis*; vethuid, *membrana vel tunica adiposa*, dit is hetzelfde als vetrok; vetkruid, *pinguicula, ae, f. pinguicula vulgaris*, bij *Linnaeus*; vetmaag, *stomachus quartus bestiarum ruminantium a pinguedine dictus*; vetnavelbreuk, *hernia pinguedinosa umbilici, lipomphalus*; vetvlak, *macula pinguis*, bij *Scheller*; vetzak, *venter, ventriosus, pinguis aqualiculus*, bij *Kiliaan*; vette waren, *merces constantes pinguedine, pinguia venalia*; vettewarier of koopman in vette waren, *pinguiarius, ii, m. pinguium venditor*; vettewinkel, *officina pinguinaria*, bij *Kiliaan*, die het vettewarije noemt; vetweide, *pascuum pecori pinguefaciendo serviens*; vetweider, *pecorum vel bovum pinguefactor, pecuarius, ii, m.* ook *bovum pinguium venditor*; vetweiderij, *ars vel studium pinguefaciendi, pecuaria, ae, f.*

Vete, zie Wrok.

Veter, v. *ligula, ae, f.* van hier: veteren, b. w. met eene veter vastmaken, *ligula ligare, alligare, adstringere, constringere*; veterklopper of vetermaker, *ligularum confector*; verkleinw. vetertje, *parva ligula.* Eertijds beteekende veter hetzelfde als boeijen, keten, *catena, ae, f.* ook *nexus, i, m. compedes, um, m. pl. pedicae, arum, f. pl.* veteren, b. w. *catenare, religare catena, constringere tenis et compedire*; veterslot, *fera catenata*, bij *Kiliaan*, doch

doch in dezen zin is het vefonderd.

Verralla, eene kleine ſtad in Italie, *Foràm Caſſii*, bij *Hoogſtrat*.

Veulen, o. een jong paard, *pullus equinus*, *equulus*, *i*, *m*. *equuleus*, *ei*, *m*. van te voren was het werkw. veulenen ook in gebruik, *edere foetum equinum*, *ederè equulum*, bij *Kil*.

Veur, is hetzelfde als voor.

Veurne, eene landſtreek in Vlaanderen, *Furna*, *ae*, *f*. *Furnae*, *arum*, *f. pl.* bij *Kil*.

Vexin, eene landſtreek in Frankrijk, *Vexinum*, *i*, *n*.

Vezel, v. *fibra*, *ae*, *f*. van boomen en planten zijn de vezels, *capillamenta*, *orum*, *n. pl. fibrae radicum*, bij *Kiliaan*. Met vezels verzien, *fibratus*, *capillatus*, *a*, *m*; vezelig en vezelachtig, *fibratus*, *a*, *m*; vezel is ook een draad, *filum*, *i*, *n*. bij *Scheller*; en vezelen gebruiken wij ook in den zin van uitrafelen, *filatim ſolvi*. Ondtijds was vezelen ook *leviter virgarum extremis capillamentis vèl fibris nates caedere*, bij *Kiliaan*. Het verkleinw. vezeltje, *particula individua*, *admodum parva*, ook *pauxillum*. B. v. geeft er mij een vezeltje van, *pauxillum mihi dat*.

Vicarello, eene kleine ſtad in Italie, de verbaſterde naam van *Vicus Aurelii*; *Biracellum*, *i*, *n*.

Vicaris, een onduitſch woord, in de roomſche kerk gebruikelijk, *vicarius*, *ii*, *m*. Vicariaat, *vicariatus*, *us*, *m. munus vicarii*.

Vice admiraal, een onduitſch woord, zie onderadmiraal.

Vice-roi, een Fransch woord, zie onderkoning.

Victorie of victorij, een onduitſch woord, zie overwinning. Victorieus, zie overwinnaar.

Victualie, een onduitſch woord, ook zegt men victalie, *commeatus*, *us*, *m. annona militaris*, *cibaria*, bij *Kiliaan*. Zamenſt. ſcheepsvictualie, *annona nautica*, *commeatus nauticus*. Victualiceren of victualiceren, *annona vel commeatu inſtruere*, *annonam ſive commeatum praebere vel ſuppeditare*. Victualie- of victaliemeester, *procurator annonae vel commeatus*.

Vier, een telwoord, *quatuor indeclinabile*, ook *quaterni*, *ae*, *f*. B. v. vier brieven, *quaternae literae*, ook *quatuor epiſtolae*. Vier onzer, *quatuor noſtrum*. Wij vier, *nos quatuor*. Van vier, *quaternarius*, *a*, *m*. Onder vier oogen, *arbitris remotis*. Vierde, *quartus*, *a*, *m*. Voor de vierde maal, *quartum et quarto*. De tijd van vier dagen, *quatriduum*, *ui*, *n*. Alle vier dagen, *diebus quadrinis*. In vier deelen, *quadrifariam*, *quadrifariter*, *adv*. In vier verdeeld, *quadripartitus*, *a*, *m*; bijw. *quadripartito*, *adv*. De tijd van vier jaar, *quadriennium*, *ii*, *n*. Vier jaren oud, *quadrimus*, *a*, *m*. De ouderdom van vier jaren, *quadrimatus*, *us*, *m*. bij *Plin*. Zamenſtell. vierdel, in plaats van vierdedeel, *quadra*, *ae*, *f. quadrans*, *antis*, *omn. g. quadrarius*, *ii*, *n*, *quarta pars*. Vierdelen, b. v. *in quatuor partes dividere*, *quadripertire*. Vierdeeling, *diviſio in quatuor partes*, *quadripertitio*, *onis*, *f*. Gevierdeeld, ook zegt men gevierendeeld, v. d. *in quatuor partes diviſus*, *quadripartitus*, *a*, *m*. Vierderhande of vierderlei, bijv. n. *quatuor generum*. Vierdubbel of viervoudig, bijv. n. *quadruplex*, *icis*, *omn. g. quadruplus*, *a*, *m*. Vierduizend, *quatuor millia*, *quater millies*, dit is ook vierduizendmaal. Vierduizendſte, *quater milleſimus*, *a*, *m*. Vierendeel is hetzelfde als vierde deel. Een vierendeel van een lood, *drachma*, *ae*, *f*. Vierhoek, *quadrangulus*, *i*, *m. quadrum*, *i*, *n. quadratum*, *i*, *n*. Vierhoekig, *quadratus*, *a*, *m*; *quadrangulus*, *a*, *m*. Vierhonderd, *quadringenti*, *ae*, *f. quadringeni*, *ae*, *a*; *quadringenteni*, *ae*, *a*. Vierhondderdſte, *quadringenteſimus*, *a*, *m*. Vierhondermaal, *quadringenties*, *adv*. bij *Cicero*. Vierjarig, *quadrimus et quadrimulus*, *a*, *m*. Vierkantig, *quadratus*, *qua-*

Digitized by Google

drangulus, *tetragonus*, *a*, *m*. Een vierkant bord, *quadra*, *ae*, *f*. bij *Kiliaan*. Vierkant, o. *quadrum*, *i*, *n*. *quadratum*, *i*, *n*. *tetragonus*, *i*, *m*. Vierkanten of vierkantig maken, *quadro*, *avi*, *atum*, *are*, *conquadrare*, bij *Kiliaan*. Vierhoofdig of vierkoppig, *quatuor capita habens*, *quatuor capitibus praeditus*, *a*, *m*. Vierling, is zoo veel als vierde deel. Viermaal, *quater*, *adv*. Viermaal zoo veel, *quadruplum*. Viermaal grooter, *quadruplo major*. Viermaal dubbel, *quadrigemini*, *ae*, *a*, bij *Plinius*. Vierman, *quatuorvir*, *iri*, *m*. Viermanschap, *quatuorviratus*, *us*, *m*. Viermaandig, *quadrimestris*, *is*, *e*, *quatuor mensium*. Vierpondig, *quadrilibris*, *is*, *e*, *quatuor librarum*. Een vierponder, *tormentum globum quatuorlibrarum emittens*. Vierkruid, o. *helleborus*, *i*, *m*. *consiligo*, *inis*, *f*. *pulmonaria*, *ae*, *f*. *veratrum adulterinum*, *pomelea*, *ae*, *f*. Vierspaltig of vierspletig, *quadrifidus*, *a*, *m*. Vierspan, *quadriga*, *ae*, *f*. Vierspannig, *quadrijugus*, *a*, *m*; *quadrijugis*, *is*, *e*. Ook vier spannen groot, *quatuor spithamarum*. Vierspitsig, *quatuor cuspidibus praeditus*, *quatuor cuspides habens*, *quadrifidus*, *a*, *m*. Vierstemmig, *quatuor vocum*. Viersprong, *quadrivium*, *ii*, *n*. Viertal, *numerus quaternarius*. Viertand, *quadridens*, *entis*, *m*. Viertandig, *quadridens*, *entis*, *omn. g. quatuor dentibus praeditus vel quatuor dentes habens*. Viervoetig, *quadrupes*, *edis*, *omn. g. quatuor pedibus praeditus*. Te viervoet aankomen, *cursu incitato advenire*. Viervorst, *tetrarcha*, *ae*, *m*. Viertoon, *diatessaron*, *indecl*. bij *Vitruvius*. Viervoudig, zie vierdubbel.

Vieren, b. w. feest houden, *ferior*, *atus sum*, *ari*, ook *festos dies agere*, *ferias agere*, *celebrare diem*, bij *Cicero*; *agere festum*, bij *Ovidius*. Ook heeft vieren de beteekenis van ruimte geven, losser maken, *laxo*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. een touw vieren, *laxare funem*, hetgeen men ook bot vieren noemt. Ook is vieren zoo veel als zorgvuldig oppassen, koesteren, *indulgere*, *parcere*, *foveo*, *vi*, *tum*, *ere*, *diligenter vel summa cura fovere*, bij *Tacit*. Eenen zieken vieren, *summa cura aegrotum fovere*. Viering, v. ook het vieren als o. *celebratio*, *onis*, *f*. ook *laxatio*, *onis*, *f*. *indulgentia*, *ae*, *f*. Gevierd, v. d. *celebratus*, *a*, *m*, *laxatus*, *a*, *m*, *fotus*, *a*, *m*. Zamenstell. vieravond, bij *Kiliaan*; *feriae praecidaneae*, *pridie festi*, *vesper feriarum*. Vierdag, *dies festus*, *dies feriatus*, *feria*, *ae*, *f*. *feriae*, *arum*, *f*. *plur*. Vierdagen, *supplicationum dies otiosi*, bij *Cicero*. Vierlijk is bij *Kiliaan*, *solennis*, *is*, *e*. Vierte, *solennitas*, *atis*, *f*. *festivitas*, *atis*, *f*, doch deze twee laatste woorden zijn verouderd. Viertijd, *otium*, *ii*, *n*.

Vierling, v. klein dichtstuk van vier regels, *carmen breve quatuor versibus constans*. Mogelijk zoude men hiervoor *tetrastichon*, *i*, *n*. kunnen gebruiken.

Vierschaar, v. geregtsbank, *tribunal*, *alis*, *n*. *forum*, *i*, *n*. *curia*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Ook zoo veel als de vergadering der regters, *concilium*, *conventus judicum*. De vierschaar spannen, *convocare judices vel senatum*, *agere forum*, *exercere jura*.

Vierschotig, bijv. n. groot van leden of gestalte, *membris ingentibus praeditus*, *ingentis staturae*.

Vierzon, eene kleine stad in Frankrijk, *Virsona*, *ae*, *f*.

Vies, bijv. n. en bijw. keurig, *delicatus*, *a*, *m*. Naauwgezet, *religiosus*, *a*, *m*. Zinnig, *morosus*, *a*, *m*, *phantasticus*, *a*, *m*, bij *Kiliaan*; van zaken spreken kan men ook *sordidus*, *injucundus*, *inamoenus*, *a*, *m*, gebruiken, *fastidiosus*, *a*, *m*; vieze woorden, *verba horrida*, *deformia*; viesevase, is bij *Kiliaan*, *phantasma*, *atis*, *n*. viezevazerij, *gerrae*, *arum*, *f*. *pl*. *nu*-

nugae, arum, f. pl. Wij gebruiken ook het werkw. viezevazen, *nugor, atus, sum, ari, tricor, atus sum, ari.* B. v. wat ligt gij te viezevazen? *quid nugaris?* van vies komt viesheid, v. *delicia, ae, f.* meer *deliciae, arum, f. plur.* voor naauwgezetheid, *religio, onis, f.* Zinnigheid, *morositas, atis, f.* van zaken, *sordes, ium, f. pl. injucunditas, inamoenitas, atis, f.* Ook eindelijk, *fastidium, ii, n.* bijw. *delicate, religiose, morose, injucunde, sordide, fastidiose, adverbia.* Zamenstell. vieshoofd, *homo fastidiosus,* ook *morosus, phantasticus.*

Vigghe, werd voorheen gebruikt in den zin van big of bigge.

Vihers, eene kleine stad in Frankrijk, *Viherfa, ae, f.* bij *Hoogstraten.*

Vijand, m. *hostis, is, m. inimicus, i, m. adversarius, ii, m.* vijand des lands zegt *Kiliaan* is *perduellis, is, m.* bij *Cicero;* van hier: vijandig, bijv. n. en bijw. *hostilis, lis, e, inimicus, infensus, infestus,* b. w. *hostiliter, inimice, infeste.* vijandsch, bijv. n. *hosticus, a, m;* dit is, wat den vijand toebehoort; vijandin, *hostis, is, f. inimica femina;* vijandelijk, is hetzelfde als vijandig; vijandelijkheid, *actio hostilis.* Men vindt bij de onde schrijvers het meerv. *hostilia,* voor vijandelijkheden, waaronder zij mijns oordeels *negotia* verstaan hebben; vijandig is ook nog zoo veel als hatelijk, *odiosus, a, m;* vijandschap, v. *hostilitas, atis, f. inimicitia, ae, f.* Het meerv. *inimicitiae, arum, f.* is meer in gebruik, ook *odium, ii, n.* Zamenstell. doodvijand, *inimicus capitalis.* Erfvijand, *acerbissimus ac perpetuus hostis.* Gezworen vijand, *inimicus vel hostis juratus.* Hoofdvijand, *hostis vel inimicus capitalis.*

Vijf, een telwoord, *quinque, indeclinabile.* Zij waren met hun vijven, *quinque erant.* Gij waart maar met u vijven, *tantum quinque eratis.* Het is vijf geslagen, *hora quinta audita est.* Het zal zoo vijf slaan, *hora quinta mox audietur, vel hora quinta instat.* Uit vijf bestaande, *quinarius et quintarius, a, m,* volgens *Scheller.* Het vijftal, *numerus quinarius, quinio, onis, m.* bij *Tertullianus, pentas, adis, f.* vijf jaren, *quinque anni vel quinquennium, ii, n.* vijf jaren durende, *quinquennalis, lis, le, quinquennium vel quinque annos durans;* vijf jaren oud, *quinquennis, is, e, quinque annorum, quinque annos natus, a, m;* vijf percent, *quinae centesimae, scilicet, partes.* De vijf boeken van Mozes, *quinque libri Moïsis sive, pentateuchus, i, m.* Bij vijven, *quini, ae, a.* Ook beteekent *quini* alleen zoo veel als vijf, wanneer het bij een zelfstandig woord gevoegd wordt, b. v. vijf brieven, *quinae literae;* vijf dagmarschen, *quina castra;* vijf achtste, *semis cum dimidia trientе,* vijf twaalfde, *quincunx vel quinque unciae, quinque partes duodecimae;* vijfde, bijv. n. *quintus, a, m.* Ieder vijfde, *quintus quisque.* Ten vijfden, *quinto vel quintum.* Een soldaat van de vijfde keurbende, *quintanus.* Spreekw. het vijfde rad van eenen wagen, *res inutilis;* vijfthalf, *quatuor cum dimidio;* vijftien, *quindecim;* vijftiende, *decimus quintus;* vijftienmaal, *quindecies, adverb.* vijftienmaal grooter, *quindecies vel quindecim partibus major;* vijftig, *quinquaginta indeclin.* ook zegt men *quinquageni, ae, a.* B. v. hij gaf ons ieder vijftig boeken, *quinquagenos nobis libros dabat;* vijftig percent, *quinquagenae centesimae scil. partes;* vijftiger, m. *quinquagenarius vel homo quinquaginta annos natus,* ook *tormentum globos quinquaginta ponderum vel librarum emittens.* Ook een schip van vijftig stukken, *navis quinquaginta tormentis instructa vel armata;* vijftig man, *quinquagintaviri.* Het ambt van vijftig man, *quinquagintaviratus, us,*

Digitized by Google

us, *m.* vijftigduizend, *quinquaginta vel quinquagena millia*; vijftigduizendmaal, *quinquagies millies*. Zamenstell. vijfvingerkruid, *quinquefolium*, *pentaphyllon*, *i*, *n.* bij *Plin.* *potentilla* et *potentilla reptans*, bij *Linn.* vijfvingerig, *quinque digitos habens vel quinque digitis praeditus*, *a*, *m*; vijfhoornig, *quinque cornua habens vel quinque cornibus praeditus*, *pentaceros*; vijfhoevig, *ungulas quinquepartitas habens*; vijfjarig, *quinquennis*, *is*, *e*; vijfmaandig, *quinque mensium vel quinquemestris*, *is*, *e*, vijfpondig, *quinque librarum*, *quinquelibralis* et *quinquelibris*, *is*, *e*, bij *Schell.* vijfvoet een flag van visch naar eene star gelijkende, *stella*, *ae*, *f.* vijfwerf, *quinquies*, *adv.* &c.

Vijg, v. zekere vrucht, *ficus*, *i*, et *ficus*, *us*, *f.* Een drooge vijg is *carica*, *ae*, *f.* bij *Plinius*. Het binnenste van eene vijg, *fartus fici*, ook *fartus* alleen. Eene onrijpe vijg, *grossus*, *i*, *m.* et *f.* verkleinw. *grossulus*, *i*, *m.* bij *Colum.* De Indiaansche vijgeboom, *ficus Indica*, *cactus ficus Indica*, bij *Linnaeus*, van hier: vijgachtig, *fici naturam habens*, *fico similis*, *ficarius*, *a*, *m.* Een wilde vijgenboom, *caprificus*, *i*, *f.* van vijgenboomenhout, *ficulnus* et *ficulneus*, *a*, *m.* Eene plaats met vijgebomen beplant, *ficetum*, *i*, *n.* bij *Varro.* Zamenstell. vijgenboom hetzelfde als vijg; vijgenboom, *lupinum*, *i*, *n.* bij *Columella*, vijgenblad, *folium fici vel ficulneum*, vijgenboot of vijgenkorf, *corbis ficaria*, vijgenmelk, *lac fici*, de boom hiervan heet *ficus lactens*, bij *Ovid.* vijgenmug, *culex ficarius*, vijgenplukker, *ficitor*, *oris*, *m.* doch dit is een oud woord, *ficuum vel ficorum carptor*, vijgenton, *orca*, *ae*, *f.* bij *Columella*, vijgenvink ook vijgvogel genoemd, *ficedula*, *ae*, *f.* *motacilla ficedula*, *ficedula luscinia altera*, bij *Klein*, vijgpeer, *pirum ficarium sive fici saporem habens*, vijgwortel, *tormentilla*, *ae*, *f.* bij *Linn.*

vijg had voorheen nog andere beteekenissen, bij *Kiliaan*, *fimus asininus*, *fiercus asini*, in dien zin zeggen wij ook nog paardevijg, *fiercus equinum*. Ook van vergif, *toxicum*, *i*, *n.* *virus malum*. Iemand eene vijg geven, *miscere toxicum*, *spargere venena*, *infundere venena alicui*, *miscere aconitum*, bij *Ovidius*, ook *digitus medius*, *digitus infamis*, *medius unguis*, *verpus*, ook *ficus*, *marisca*, *sycosis*, *tuberculum ulcerosum in ano ad similitudinum fici*, bij denz. anders vijgpuist genoemd. Spr. zich met vijgenbladen bedekken, *frivole se excusare*, vijgen na paschen, *consilium post factum*.

Vijl, v. een scherp ijzeren smidswerktuig, *lima*, *ae*, *f.* *scobina*, *ae*, *f.* vijlen, b. w. *limo*, *avi*, *atum*, *are*, *elimare*, *lima polire*, *lima radere*, *asperedines lima levigare*. Overdragtig zegt men ook *limare mentem*, voor het verstand beschaven; van hier: vijlsel, *limatura*, *ae*, *f.* *rumentum*, *i*, *n.* *scobis*, *is*, *f.* schoon *scobs* niet voorkomt, verklaart *Priscianus* hetzelve voor gewoon. *Scheller* zegt ook *scobs per limam facta*.

Vijsten, is hetzelfde als veesten, zie bij veest.

Vijt, v. een smertelijke zweer aan den top der vingers, *ulcus digitale*, *Hoogstraten* zegt *paronychia*, *ae*, *f.* doch verkeerdelijk, dit woord beteekent eenen nijpnagel of ongemak aan de nagels.

Vijver, m. een besloten water om visch te onderhouden, *vivarium*, *ii*, *n.* waarvan ons woord afstamt, *piscina*, *ae*, *f.* *ichthyotrophium*, *ii*, *n.* een Grieksch woord. Zamenstell. vijvervisch, *piscis palustris*, bij *Kil.* vijverbiezen, *juncí palustres*.

Vileijn, bijv. n. en bijw. bij *Kil.* voorkomende, een basterdwoord van het Fransche *vilain* en dit weder van het Latijnsche *vilis*, *lis*, *le*. Men gebruikt het in eenige oorden van ons land in den zin van kwaadaardig, zoo ook vileijnege, vileijnig, vileijnigheid, vegleij-

leijnigliik, *Kilianen* verklaart het ook nog door *impurus*, *illiberalis*, *rusticus*, *inurbanus*, *a*, *um*. Zoo ook de zelfstandige en bijwoorden hiervan afkomstig.

Vijze, v. een onduitsch woord van het Fransche *vis*, zoo veel als schroef.

Vijzel, m. *mortarium*, *ii*, *n.* vijzeltje, *mortariolum*, *i*, *n.*

Vijzels, meerv. zoo veel als stutten, *anteridos*, *um*; van hier: vijzelen, opvijzelen, *anteridum ope levare*. Ook wordt dit woord overdragtig gebruikt, voor boven mate verheffen, *supra modum efferre*, ook *laudibus efferre*, *in majus efferre*.

Vildkruid, o. *cassuca*, *ae*, *f.*

Villach, eene kleine stad in Duitschland, *Carnicum Julii*, *Vaciacum*, *Vocorium*, bij *Kilianen*, ook *Forum Urbii*, bij *Hoogst.*

Vilier, violier, is eigenlijk de plant die viooltjes draagt, anders violierstam, violierboom of violierplant genoemd, *planta violae*; viool, violet, *viola*, *ae*, *f.* De blaauwe viool, *viola odorata vel viola purpurea*. Wilde viool, *viola Martis*. Zamenstell. vioolblaauw, *violaceus*, *a*, *um*, *fanthinus*, *amethystinus*, ook violetblaauw genoemd; violetkleur, *color violaceus*, *fanthinus*, *amethystinus*; violetverf is hetzelfde; violetverwer, m. *violarius*, *ii*, *m.* bij *Plin.*

Villen, b. w. het vel afhalen, *glubere*, *deglubare*, *exconiare*, *corio exuere*, *detrahere pellem*. De wol vilten is bij *Kilianen*, *lanam discutere*, *extricare et purgare*; viller, m. *excoriator*, *oris*, *m.* villing, v. *actio glubendi*, *deglubendi*, *excoriatio*, *onis*, *f.* villerij, v. *locus pellibus detrahendis serviens vel destinatus*; gevild, v. d. *excoriatus*, *a*, *m.* Zamenstell. vilkuil, *scrobis*, *is*, *m.* *et f.* en het zamengetrokkene *scrobs*, *obis*, *in quo animalia exuriata conduntur*; vilmes, o. *culter excoriatorius vel excoriationi serviens.*

Vilt, v. gevulde wol met haar, *subcoacta*, *orum*, *n. pl.* bij *Caesar*, *coactilia*, *ium*, *n. pl.* bij *Ulpian. lanae coactae*, bij *Kilianen*, ook *pannus coactilis*; vilten, bijv. onv. n. *coactilis*, *lis*, *le*; vilten hoed, *petasus coactilis*; vilten mantel, *penula coactilis*; vilten muilen, *crepidae coactiles*; vilten schoenen, *calcei coactiles*, vilten zolen, *soleae coactiles*. Turkschevilt, *pilus camelinus*. Zamenstell. viltmaker, m. *coactiliarius*, *ii*, *m.* viltmakerij, *taberna coactiliaria*, bij *Jul. Capitol.* vilthuis is hetzelfde als platluis.

Vilt, bijv. n. bij *Kilianen*, *avarus*, *sordidus*, *vilis*, *pustidus homo*, viltachtig is hetzelfde.

Vim, v. *centum*. B. v. eene vim takkebossen, *centum fasces virgultorum*.

Vin, v. slagwiek van den visch, *pinna*, *ae*, *f.* De scherpe vin, *radius*, *ii*, *m.* bij *Plin.* De rug vin, *pinna dorsualis*. Met vinnen verzien, *pinniger*, *era*, *erum*. Bloedvin, *furunculus*, *i*, *m.*

Vinden, b. w. *invenio*, *eni*, *entum*, *enire*, *reperio*, *i*, *ertum*, *erire*, voor ontmoeten, *nanciscor*, *nactus sum*, *nanciscī*, *offendo*, *di*, *sum*, *ere*, voor uitvinden, *fingere*, *excogito*, *avi*, *atum*, *are*, voor bevinden, *habere*. B. v. bij vindt zich niet wel, *male se habet*. Iemand gaan vinden, *ire ad aliquem*, ook *putare*, *credere*, *arbitrari*. B. v. ik vind hem belagchelijk, *puto*, *credo vel arbitror eum esse ridiculum*, ook *habeo eum pro ridiculo*. Ook straffen, *ulcīsci*, *punire*. B. v. God zal hem wel vinden, *Deus illos puniet*, voor vinden kan men ook somtijds *videri* en *placere* gebruiken. B. v. ik vind die zaak goed, *res ista mihi videtur bona vel res ista mihi placet*. Ik vind mij beledigd, *videor mihi offensus vel offensus sum* alleen, bij *Scheller*. Ook voor gevonden worden, b. v. men vindt menschen, *inveniuntur*, *reperiuntur*, *sunt*, *qui*, *&c.* Te zamen iets vinden, is zoo veel als omtrent eene zaak overeenkomen, *convenire de a-*

Digitized by Google

liqua re. Ook zoo veel als verſtaan, *intelligere, percipere.* B. v. ik kan dien zin niet vinden, *ſenſum iſtum non intellige, non percipio, non capio,* van hier: vinder, *inventor, oris, m. repertor,* vinding, v. *inventio, onis, f. inventum, i, n.* bij *Scheller,* vindſter, v. *inventrix, icis, f.* bij *Cicero.* Gevonden, v. d. *inventus, a, um, repertus, a, um,* voor vinding gebruikt men ook het zelfſt. vond, *inventio, commentum,* bij *Kil.* vinder komt ook voor in de beteekenis van keurmeester, *iuratus opificiorum collegii,* bij *Kil.*

Vinger, m. *digitus, i, m.* De kleine vinger, *digitus minimus.* De voorſte vinger, *digitus index vel digitus ſalutaris,* vinger naast den duim is overdr. *amicus perneceſſarius, valde conjunctus, propinquus.* De middelſte vinger, *digitus medius.* De derde vinger, *digitus annularis.* De dikte van eenen vinger, *dactylis, idis, f.* bij *Plin.* Een vinger dik, breed of lang, *digitalis, lis, le.* Eenen halven vinger lang, breed enz. *ſemidigitalis, lis, le,* bij *Vitr.* Anderhalven vinger breed, dik enz. *ſesquidigitus, i, m. ſesquidigitalis, lis, le,* bij denzelfd. van dit woord zijn verſcheide ſpreekwoorden ontleend: b. v. door de vingeren zien, *connivere, ignoscere.* Dat kan men wel op de vingers optellen, *licet id ſua ſponte invenire, hoc per ſe patet.* Men kan hem wel om den vinger winden, *valde animo eſt demiſſo, ubique cedit, valde tractabilis eſt.* Iemand op de vingers kloppen, *castigare aliquem.* Men moet hem op de vingers paſſen, *obſervandae ſunt ejus manus.* Kromme vingers hebben, *furari, furripere.* Iets uit de vingers zuigen, *fingere, excogitare aliquid, mentiri.* Mijn kleine vinger heeft het mij gezegd, *ſponte mea vel per me hoc cognovi.* Den vinger op den mond leggen, *tacere, ſilentium obſervare.* Zich de vingers branden, *male rem gerere.* De vingers zorgen naar likken, *adpetere vel deſiderare aliquid.* Men kan hem wel met eenen matten vinger beloopen, *proxime adeſt.* Hij zal er zijne vingers niet blaauw aan tellen, *nihil pecuniae iſtius adipiſcetur.* Geen vingerbreed van zijn ſtuk afgaan, *ne transverſum quidem digitum a propoſito ſuo diſcedere, propoſiti ſui tenacem.* Gods vinger is eindelijk ook zoo veel als Gods hand of magt, *manus vel potentia Dei,* vinger aan eenen handſchoen is ook *digitus, i, m.* van hier ook een bedr. w. vingeren, *digitis tractare,* overdr. *furripere, furari, inunere.* Zamenſtell. vingerhoed, *digitalle, e, rum, n. pl. Kiliaan* heeft ook *digitale, is, n. et digitabulum, i, n. Scheller* zegt *manimentum digiti,* vingerhoedbloem, *digitalis,* bij *Linn.* ook vingerhoedkruid genoemd; vingerlid, *articulus, i, m. internodium digiti, phalanx, gis, f.* vingerling of vingerkap, *involucrum vel manimentum digiti,* vingertje, *digitulus, i, m.* vingertop, *extremum digiti, digitus extremus,* vingerwurm, *panaricium, paronychium, ii, n. paronychia, ae, f. Schell.* vingerſpraak, *forma, locutio vel collegium ope digitorum,* vingerſpraakkunſt, *ars nutu digitorum colloquendi,* vingerſpraakkunstmeester, *magiſter artis nutu digitorum colloquendi,* vingerwijzing, *oſtentus, us, m.* bij *Sall.* vingerſpel ſpelen, *is mitere digitis, ſortiri digitis.*

Vink, v. een bekend vogeltje, *fringilla, ae, f.* van hier het bedr. w. vinken, *fringillas capere,* vinken plukken, *deplumare fringillas,* van hier een ſpreekw. het is beter vinken geplukt dan leêg gezeten, *parvum lucellum nihilo praeſtat,* vinken, meerv. noemt men ook vleesch in kleine vierkante ſtukjes geſneden, *caro in particulas quadratas diſſecta.* Zamenſtell. vinkenbaan, *area fringillis capiendis inſerviens, Scheller* zegt ook *area fringillaria,* vinkenhuisje, *domuncula aucupibus fringillarum recapi-*

Digitized by Google

tal servions, vinkennet, *rete fringillarium vel fringillis capiendis servions*, bij *Kiliaan* is het *pantherum*, *i*, *n.* en bij *Hoogstraten panther*, *eris*, *n.* bij *Varro*, vinkenslag, *decipulum fringillarium vel fringillis capiendis inservions*, vinkentijd, *tempus fringillis capiendis proprium*, *tempus fringillarium*, vinkentouw, *funis*, *que rete fringillarium contrahitur*. Spreekw. hij zit op het vinkentouw, *in insidiis est*, vinkmees een slag van vogel, *parus major*, bij *Linn.*

Vinkoorde, zoo veel als maagdenpalm, zie onder maagd.

Vinnig, bijv. n. en bijw. fel, streng, scherp, *acer*, *is*, *e*, *asper*, *era*, *erum*, *saevus*, *a*, *um*, *vehemens*, *entis*, *omn. g. amarus*, *a*, *um*, *durus*, *a*, *um*, *acerbus*, *a*, *um*, bijw. *acriter*, *aspere*, *asperiter*, *saeve*, *crudeliter*, *amare*, *dure*, *duriter*, *adv.* vinniglijk is hetzelfde; vinnigheid, v. *acritas*, *atis*, *f. saevitia*, *ae*, *f. vehementia*, *ae*, *f. crudelitas*, *atis*, *f. amaror*, *oris*, *f. amarities*, *ei*, *f. duritas*, *atis*, *f. acerbitas*, *atis*, *f.* voorheen had dit woord ook nog de beteekenis van rans, ranzig, ransch, *rancidus*, *a*, *um*, *mucidus*, *putidus*, *corruptus*, *grandinosus*. Ook van zeer gierig, *peravarus*, *sordide avarus*, *a*, *m*, vinnigheid, v. *rancor*, *oris*, *m. grando*, *inpra porcorum*, *mucor*, *avaritia*, doch in dezen zin is het woord verouderd. Wij gebruiken het ook nog voor naarstig, *diligens*, *entis*, *omn. g.* bijw. *diligenter*, *adv.* B. v. hij past vinnig op, *diligenter res suas curat*.

Vint, m. is bij *Kiliaan* hetzelfde als elft, een bekende visch, *alausa*, *ae*, *f. vel alosa*, *ae*, *f.*

Viool, v. *instrumentum musicum*. viool *dictum*. Mogelijk kan men het woord *tetrachordon*, *i*, *n.* hiervoor gebruiken. Spreekwoord: hij laat violen zorgen, *omnibus curis exemtus est vel caret*, *nil nisi laetitiam cogitat*, *omnia illi plena sunt laetitiae*, van hieruit violist of viooldpeler, *tetrachordicen*, *inis*, *m.* doch dit woord schoon volgens de regels goed, komt bij de ouden niet voor; verkl. viooltje, *tetrachordon parvum*. Ook de viool spelen, *tetrachordo canere*, veilig kan men gebruiken, *fidibus canere*.

Virginie, *v.* een land in Amerika, *Virginia*, *ae*, *f.* Virginisch, *Virginicus*, *a*, *m*, *Virginiensis*, *is*, *e*, bijw. *Virginice*.

Visch, m. *piscis*, *is*, *m.* Zoute visch, *salsamentum*; van eenen visch, *piscarius*, *a*, *m*, vol visch, *piscosus*, *a*, *m*, verkl. vischje, *pisciculus*, *i*, *m.* Spr. dit is maar stinkende visch, *excusatio ista nihili est*, van hier: vischachtig, *piscis naturam*, *odorem vel saporem habens*. Zamenstell. vischarend, *aquila ossifraga*, bij *Klein*, ook *vultur haeticus*, bij denzelfd. vischaas, *esca piscibus capiendis serviens*, ook *esca* alleen, vischangel, *hamus piscatorius vel hamus* alleen; vischbank, *taberna piscaria*; vischbeen, *septum*, *i*, *n. testum*, *i*, *n.* bij *Kiliaan*. Ook zoo veel als zeeschuim, *halosachne*, bij *Kiliaan*, vischben of vischkorf, *fiscella piscaria*, vischbeun, *locus in navi piscatoria*, *ubi pisces servantur*, ik geloof dat men hier voor ook *vivarium* gebruiken kan, als dienende om de visschen in het leven te behouden, vischboot, *lembus piscatorius*, vischdag, *pisculentus dies*, *que carnibus abstinetur*, *dies piscarius*, *dies piscibus edendis destinatus*. Ook vischdag de dag tot visschen bestemd, *dies piscationi constitutus vel piscando destinatus*, *dies piscatorius*, bij *Scheller*, vischeter, *ichthyophagus*, *i*, *m.* bij *Plinius*, vischblaas, *vesica piscaria*, *piscis vel natatoria*, vischgraat, *arista*, *ae*, *f. spina*, *os piscis*, vischgraft, *vivarium*, *ii*, *n. piscina*, *ae*, *f. ichthyotrophium*, *ii*, *n*, vischgaren, *rete piscatorium*, vischhaak of vischhoek, *hamus*, *i*, *m.* verkl. vischhaakje of vischhoekje, *hamulus*, *i*, *m.* van den vischhaak, *ha-*

Digitized by Google

hamatilis, *is*, *e*, bij *Plinius*. Naar den vischhaak bijten, *incidere in insidias*; vischhandelaar, *piscium venditor*, *negotiator piscarius*; vischhouder, *vivarium*, *ii*, *n.* *piscina*, *ae*, *f.* *nassa*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*; vischjager zoo veel als ventjager, *qui pisces summa cum celeritate in forum adportat*; vischkaar of vischkeer, *nassa*, *ae*, *f.* vischhuid, *pellis piscis*; vischhout, *lignum piscarium*; vischketel, *ahenum piscarium*; vischkok, *coquus piscarius*; vischkooper, *piscarius*, bij *Kiliaan*; vischkorf, *fiscella*, *in qua pisces ad usum servantur*, ook *nassa*, *ae*, *f.* vischkaken, *branchiae*, *arum*, *f. pl.* vischkuip of vischton, *dolium servandis piscibus inserviens*; vischkrouwel is zoo veel als elger; vischlijm, *ichthyocolla*, *ae*, *f.* *gluten e pellibus piscium confectum*; vischmenger is bij *Killaan* zoo veel als vischkooper; vischmarkt, *forum piscarium*, *piscaria*, *ae*, *f.* *macellum cetariorum*, *ichthyopolium*, *ii*, *n.* bij *Kiliaan*; vischnet, *rete piscarium*, ook *piscatorium*, doch dit is eer vischersnet; vischmeeuw, *larus minor cinereus*, bij *Linnaeus*; visch ooren, *branchiae*, *arum*, *f. plur.* vischput, *piscina*, *stagnum*, *i*, *n.* vischrijk, *piscosus*, *a*, *um*, *piscium dives*, *piscibus abundans*; vischroede, *calamus*, *i*, *m.* vischschip, *navis piscatoria*; vischschob of vischschub, *squama*, *ae*, *f.* vischschelp, *testa*, *ae*, *f.* vischsop, *liquamen piscium*; vischotter, *lutra vel mustela lutra*, bij *Linnaeus*; vischregt, *jus piscandi*, vischreiger, *ardea vel ardea cinerea*, bij *Klein*, vischspijs, *cibus piscarius*, vischspaan, *spatha*, *ae*, *f.* *tudicula*, *ae*, *f.* vischtraan, *adeps vel oleum piscium*, vischtrog, *alveus piscarius*, vischvangst, *piscatus*, *us*, *m.* vischvederen, *pinnae*, *arum*, *f. plur.* bij *Killaan*, vischvinnen is hetzelfde; vischwaag, *libra piscaria*, vischtob of vischton, *dolium piscarium vel piscibus servandis inserviens*, vischwaren, *merx piscaria*, *pisces venales*, ook alleen *pisces*, vischteef, beschaafder zegt men vischwijf, *venditrix piscium*, ook overdragtig *mulier clamosa*. B. w. zij heeft eenen bek als eene vischteef, *admodum clamosa illa est*, vischvrouw is hetzelfde; van visch komt

Visschen, b. w. *piscor*, *atus sum*, *ari*, *capere pisces*, van hier: visscherij, *piscatus*, *us*, *m.* *piscatio*, *onis*, *f.* *piscatura*, *ae*, *f.* ook zegt *Kiliaan* *piscina*, *ae*, *f.* visscher, *piscator*, *oris*, *m.* Zamenstell: visschershut, *cassa piscatoria*, *tugurium piscatorium*, visschersboot, *scapha piscatoria*, *navigium piscatorium*, visscherspink is hetzelfde; ook noemt men nog bij ons de groote visscherij, *captura halecum*, en de kleine visscherij, *captura halaenarum*, de reden hier van is dat de eerste veel meer voordeel aanbrengt dan de andere. Spreekwoord: in troebel water visschen, *in turbido piscari*, *e turbi capere commodum*, *ex incommodo alieno suam occasionem petere*, bij *Liv.* Achter het net visschen, *occasionem elapsam sectari*. Gevischt, v. d. *piscatus*, *a*, *m*, *piscando captus*, *a*, *m.* Visser, een onduitsch woord, anderen schrijven vizier, de gezigtgaten van eenen helm, *aperturae galeae*, *videndo servientes*. Ook de opening, waardoor men ademt, *buccula*, *ae*, *f.* visser van een geweer is, *particula ferrea extremitati telli ignivomi imposita ad collineando serviens*. Spreekwoord: hij komt mij niet in het visser, *non in conspectum mihi venit*, van hier vindt men bij *Kiliaan* het werkw. visseren voor mikken, *collineare*. Ook in den zin van verzinnen, *imaginari*, *excogitare*, *fingere*, *comminisci*. Ook is visseren, *metiendo explorare*, van hier: visserkunst, *ars capacitatem vasis metiendi*, *geometria*, *ae*, *f.* visserroede, *virga*, *qua capacitas vasis explioratur*, visserlijk is bij *Kiliaan*, *phantasticus*, *imaginari-*

ni,

us, *concinnus*, *elegans*, *solers*, doch alle deze laatste woorden zijn basterdwoorden en veroud.

Vifier, m. de eerste staatsdienaar in het Turksche rijk naast den keizer, *summus imperii Turcici post imperatorem praefectus*, ook *summus exercituum Turcicorum dux vel imperator*.

Vitre, eene kleine stad in Frankrijk, *Victoriacum*, *i*, *n*.

Vitrij, insgelijks eene kleine stad in Frankrijk, *Vitriacum*, *i*, *n*.

Vitriool, een ond. w. *chalcanthum*, *i*, *n.* *vitriolum*, *i*, *n.* vitrioolelikker, *elixirium vitrioli*, vitrioolgeest, *spiritus vitrioli*, vitrioololie, *oleum vitrioli*, vitrioolstokerij, *officina vitrioli*, vitrioolzuur, *acidum vitrioli*, van vitriool, *vitriolicus*, *a*, *m*, volgens *Schell*.

Vitse, zoo veel als linze, zie dat woord, ook beteekent het zoo veel als wik, *vicia*, *ae*, *f*. Witte vitse, *aracus*, *i*, *m*.

Vitten, b. w. bedillen, *carpo*, *psi*, *ptum*, *ere*, *reprehendo*, *di*, *sum*, *ere*, *capto*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zoo veel als haarkloven, *vitilitigo*, *avi*, *atum*, *are*, van hier: vitter, *reprehensor*, *oris*, *m.* *captator*, *vitilitigator*, vitterij, *captio*, *onis*, *f.* *captatio*, *vitilitigatio*, bij *Plinius*, voorheen beteekende het ook zoo veel als passen, *convenire*, *quadrare*, *accommodare*, volg. *Kil*.

Viviers, eene stad in Frankrijk, *Vivarium*, *onis*, *f*. *Vivarium*, *ii*, *n*.

Vizier, zie vifier.

Vlaag, v. bui, luim, van het weder is het *nimbus*, *i*, *m.* *tempestas*, *atis*, *f.* *procella*, *ae*, *f*. Bij vlagen is zoo veel als van tijd tot tijd, *interdum*. Eene vlaag van gekheid, *accessus fluititiae*, van koorts, *accessus febris*. Zamenstell. dondervlaag, *nimbus cum tonitru mixtus*. Minnevlaag, *accessus amoris*. Regenvlaag, *repentina et praeceps pluvia*, bij *Kiliaan*. Windvlaag, *procella*, *ae*, *f.* *ventorum rabies repentina*. Wintervlaag, *procella hiemalis*. De werkwoorden vlaan, vlaeden en vlaeghen beteekenden eertijds zoo veel als villen, volg. *Kiliaan*. De vlagen van eene barende vrouw zijn, *dolores partus*.

Vlaak, v. horde, waarop men de wol slaat, *crates viminea lanae parandae ac purgandae serviens*, van hier: vlaken, *lanam super cratem vimineam extensam parare ac purgare*.

Vlaanderen, o. *Flandria*, *ae*, *f.* Vlaamsch, bijv. n. *Flandricus*, *a*, *m*. Op zijn Vlaamsch, *Flandrice*, *adv*. Een pond Vlaamsch, *ponde viginti denariorum Hollanditorum*. De Vlaamsche eilanden in de Atlantische zee, *insulae accipitrum*. De Vlaamsche banken, *brevia*, *quae prope oram Flandriae sunt*.

Vlaardingen, eene stad aan de Maas, *Phladittinga*, *ae*, *f.* bij *Ortel*. *Flardinga*, *ae*, *f.* bij *Kil*.

Vlade of vla, *placenta*, *ae*, *f.* *libum*, *i*, *n.* *scriblita*, *ae*, *f.* Zamenstell. vlabakker, m. *libarius*, *ii*, *m.* overdr. *adulator*, *oris*, *m.* vladenpan, *testum*, *i*, *n.* *testu*, *i*, *m*.

Vlag, v. *signum navale*, *aplustre*, *is*, *n.* *aplustrum*, *i*, *n.* *vexillum navale*. De vlag voeren, *summum classis imperium tenere*, overdragtig, *principem se gerere*, *primas agere partes*. De vlag strijken, *demittere signum navale*; voorts *tradere navem hostibus*, overdr. *cedere alicui*, *submittere fasces alicui*. Zamenstell. admiraalsvlag, *signum vel vexillum navis praetoriae*. Bloedvlag, *signum rubrum sive proelii*, vredevlag, *signum vel vexillum album sive pacis*, vlagofficier, *propraetor navis*, *primus post praetorem praefectus*, vlaggestok, *pertica signi vel vexilli vel cui vexillum affigitur*, vlaggeval, *funiculus*, *quo signum vel vexillum tollitur vel demittitur*, vlagdoek, *linum e quo signa vel vexilla conficiuntur*. Vlagman is bij *Halma* zoo veel als admiraal, doch in dezen zin is het bij ons niet in gebruik: wij noemen thans aan boord der schepen

den vlagman, die op bevel van den kapitein, met de vlag feint, *aliquis, qui ad nutum praefecti vexillo signum dat*, vlagsgpil is hetzelfde als vlagstok; vlagvoerder, m. *navis praetoria*, ook overdr. *qui in aliqua re excellit*. Ook in eenen kwaden zin, *homo arrogans*, van hier: vlaggen, o. w. *signum vel vexillum affigere*, ook *ornare signis sive vexillis in honorem alicujus*.

Vlak, bijv. n. en bijw. effen, gelijk, *planus, a, m, aequus, a, m, aequalis, lis, le*, bij *Killaan, aequatus, a, m*, bij *Virgil.* bijw. *plane, aeque, aequaliter*. *adv.* vlakte, *planities, iei, f. aequor, oris, m. planitia, ae, f. planitudo, inis, f.* ook *superficies, iei, f.* bij *Kiliaan*; vlak over, *plane ex adverso*, vlak voor den wind zeilen, *plane secundo vento navigare, vela dare ventis* kan men mijns oordeels ook gebruiken; vlak veld is *camporum aequor*, vlakheid is hetzelfde als vlakte. Zamenstell. vlakneus, *nasum simum habens*, vlakvoet, *planipes, edis, m. plautus vel plantus*, bij *Kil.* van hier het bedr. w. vlakken voor vlak maken, *planare, aequare, planum vel aequum reddere vel facere*. Gevlakt, *planatus, aequatus, aequus vel planus redditus, a, m.*

Vlak, v. smet, ook zegt men vlek, *macula, ae, f.* ook *nota, ae, f.* ook *labes, is, f.* bij *Schell.* Een aangeboren vlak, is *naevus, i, m.* verkl. vlakje, *parva macula vel nota, labecula, ae, f.* Een vlakje aan de boonen, is *hilum, i, n.* Eene blaauwe vlak door slaan of frooten, *suggillatio, onis, f.* bij *Plinius*. Eene groene vlak in het oog, *glaucoma, atis, n.* bij *Plinius*. Eene vlak in iemands goeden naam, *lacuna famae*, bij *Gell.* vol vlakken, *maculosus, a, m*, bij *Cicero*, vol blaauwe vlakken, *suggillatus, a, m*, bij *Plinius*, van hier: vlakken of vlekken, *maculare, commaculare, intaminare*. Gevlakt of gevlekt, *maculosus, labe notatus, labe adspersus*. Ook voor bont, *varius, a, m, variegatus, a, m, variis maculis adspersus, a, m, maculis sparsus, a, m*, vlakkig is hetzelfde; vlakken wordt ook onzijdig gebruikt, dan is het *maculari, commaculari, contaminari, maculis adspergi*. Zamenstell. vlakbal, m. *globus maculis tollendis serviens, globulus smegmaticus*, bij *Schell.* vlakkeloos, *immaculatus, a, m, purus, a, m*, vlakpapier, *charta bibula*.

Vlam, v. de opflikkering van het vuur, *flamma, ae, f.* verkleinw. vlammetje, *flammula, ae, f.* bij *Cicero*. In de vlam zetten, *inflammare, incendere*, vlam vatten, *inflammari, incendi, concipere flammam, exardescere*, bij *Scheller*. Zamenstell. liefdevlam, *ardor amoris*, vlambloem, *phlox, egis, f.* bij *Linnaeus*, vlammig, *ardens, entis*, omn. g. *flammeus, a, m, flammatus, a, m*, bij denzelfd. van hiert. vlammen, o. w. *flamme, avi, atum, are, flammam edere, exardere, flagrare, deflagrare*, bij *Kiliaan*, vlammend, *flammans, antis*, omn. g. *edens flammam*, volgens *Scheller*. Gevlamd, v. d. *flammatus, a, m, flammis distinctus, a, m*. Zamenstell. vlamkleur, *color flammeus*, ook *rutilus, a, m*, vlamkleurig, *coloris flammei vel rolorem flammeum habens*, vlamverwig is hetzelfde, vlamsteek, *genius picturae acu flammae formam exprimens*.

Vlapkan, is bij *Hoogstraten*, *obba, ae, f.*

Vlas, o. eene bekende plant, waarvan het linnen gemaakt wordt, *linum, i, n.* Ruw vlas, *stupa, ae, f.* van vlas, *lineus, a, m.* Zamenstell. vlasbaard, *lanugo, inis, f.* Ook een jongeling die baard begint te krijgen, *barbatulus, a, m*, bij *Cicero*, vlasboom, *antidesma*, bij *Linnaeus*, vlasbreker, is voor eerst een werktuig om vlas te breken, *carmen, inis, n.* voor ook iemand, die hetzelve breekt, *carminator, oris, m. ex carminarius, ii*,

m. Vlasbloem, *flos lini.* Vlasbraak is hetzelfde als vlasbreker in de eerste beteekenis. Vlasbraakster, *carminatrix, icis, f.* Vlasbraken, b. w. *carmino, avi, atum, are,* bij *Plinius.* Vlashamer, *malleus stuparius,* volgens *Scheller.* Vlashandelaar of vlashooper, *negotiator lini.* Vlashandel, *negotiatio lini.* Vlasgras, vlashaar, *capillus lino similes* Vlashoofd of vlaskop, *caput praeditum capillis lino similibus,* ook *homo capillis lino similibus praeditus.* Vlaskruid, *cuscuta, ae, f. linaria, ae, f. vel antirrhinum linaria,* bij *Linn.* Vlaslinnen, *linteum lineum.* Vlasmarkt, *forum linarium.* Vlasverkooper, zie vlashandelaar. Vlasverkoopster, *negotiatrix lini.* Vlasvink, *linaria, fringilla linaria,* bij *Linn.* Vlasveld, *ager linarius, ager lino consitus.* Vlasvogel, *cataractes lini.* Vlasvrouw en vlaswijf, zie vlasverkoopster. Vlaswebbe, zie vlaslinnen, eigenlijk zoude het zijn *femen lineum.* Vlaswinkel, *taberna linaria.* Vlaszaad, *semen lini.* Van hier: vlasen, o. w. zoo veel als vlasig of vlasachtig worden, *lini naturam vel similitudinem induere, lino similem esse.* Bedr. is vlasen zoo veel als begeeren, naar iets haken, *inhiare alicui rei, appetere aliquid, desiderio alicujus rei teneri.* Vlasig of vlasachtig, *lini naturam habens, lino similis, is,* e. B. v. vlasige zijde, *sericum lino simile.*

Vlecht en vlechten, zie vlegt.

Vledder, een verouderd woord zoo veel als vlier beteekenen, *sambucus.*

Vledderen of vlederen, een oud onz. w. zoo veel als ligt bewegen, wij gebruiken thans meer vlodderen, *palpitare, leviter et frequenter movere.* Voorts zoo veel als vliegen, *volare, volitare,* ook *plaudere alis.* Van hier: vledder, vleder en vleermuis, *mus volatilis, mus volucer, volans sive volitans, mus pennatus, vespertilio, onis, m.* deze laatste benaming komt, om dat dezelve alleen tegen het vallen van den avond vliegt, dit woord schijnt af te stammen van het oude zelfst. vlederick, vledderick, vlerick, waarvan ons verkorte vlerk, *ala, ae, f.*

Vleegel, zie vlegel.

Vleesch, o. *caro, carnis, f.* ook wel *pulpa, ae, f.* volg. *Scheller.* Vleesch van het ligchaam is ook *corpus, oris, n.* B. v. vleesch verliezen, *amittere corpus, macrescere,* het eerste komt bij *Cicero* voor. Ook voor zinnelijke begeerlijkheden, *cupiditates corporeae.* Ook voor mensch of menschen, *homo, inis, comm. g. homines, um, comm. g. plur.* Ook voor ieder levend schepsel, *animal, alis, n. animans, antis, omn. g. animalia, ium, n. plur.* Ook voor de menschelijke natuur, *natura humana.* B. v. het vleesch is zwak, *humana natura erroribus est obnoxia.* Van hier: vleeschig, *carneus, a, um,* ook *carnosus, a, um.* Hij is mijn vleesch en bloed, *eodem sanguine natus, propinquus vel consanguineus mihi est.* Zamenstell. vleeschbank, *macellum, i, n. taberna laniaria vel carnaria, mensa laniena, epixenus vel epixenum,* bij *Kil.* Vleeschbijl, *securis carnaria.* Vleeschblok, *truncus carnarius,* bij *Kiliaan.* Vleeschbreuk, *hernia carnosa vel sarcocele, es, f.* bij *Scheller.* Vleeschdag, *dies carnarius, dies carnis, diès, quo caro editur, dies carni edendae destinatus.* Vleeschdarm, *intestinum jejunum,* zegt *Kiliaan.* Vleeschdeel, *visceratio, onis, f.* bij denzelfden, *pars carnosa.* Vleescheter, *carnivorus, i, m. carnis amans, esor carnis;* ook een zweer dus genoemd, *ulcus carnivorum.* Vleeschhaak, vleeschpriem en vleeschvork, *creagra, ae, f. fuscinula, ae, f.* bij *Kiliaan,* ook *uncus carnarius,* bij *Scheller, furca carnaria.* Vleeschgewas, *polypus, sarcoma,* bij denzelfden. Vleeschhal, *macellum, i, n.*

Digitized by Google

Vleeschhang, *carnarium, laniena, laniarium*; ook mijns oordeels, *aedificium, in quo caro fumo durescit.* Vleeschhouwer, *lanius, ii, m. lanio, onis, m. carnarius, ii, m.* Vleeschhouwershantering, *ars lanii vel ars laniaria*, bij *Scheller.* Vleeschhouwershond, *canis laniarius.* Vleeschhouwersgild, *collegium lanionum.* Vleeschhouwersknecht, *adjutor mercenarius lanii.* Vleeschhuis, vleeschhal. Vleeschketel, *ahenum carnarium.* Vleeschkruid, *herbae condimentariae, quibus carnes condiuntur.* Vleeschkuip of vleeschton, *olla carnaria*, bij *Scheller*; *Kiliaan* zegt *orcus, cadus salsamentarius, vas carnarium.* Vleeschelijk is hetzelfde als vleeschig, ook nog *libidinosus, a, um.* Vleeschelijkheid, *libido, inis, f.* bijw. *libidinose, adv.* Vleeschmade, *termes, termis, teredo, vermiculus.* Een klein vleeschgewas, *caruncula, ae, f.* Vleeschmanger of vleeschomanger, een verouderd woord, *carnarius, ii, m. lanius, ii, m.* Vleeschmarkt, *forum carnarium*, ook alleen *carnarium, ii, n.* Vleeschnat of vleeschsop, *jusculum carneum, carnis vel e carne confectum*; voorheen was vleeschmoelie hetzelfde. Vleeschmuis, *torus, i, m. lacertus, i, m.* bij *Kiliaan.* Vleeschpastei en vleeschtaart, *artocreas, atis, m. artocrea, ae, f.* Vleeschtijd, *tempus carnarium.* Vleeschtaxeerder, *aestimator carnis.* Vleeschvol, *carnosus, a, um, carnulentus, a, um.* Vleeschwinkel, *taberna carnaria.* Vleeschwond, *vulnus carnis, vulnus in parte corporis carnea, non nisi carnem laedens.* Vleeschachtig, is *carnosus, lacertosus, torosus, a, um*, volgens *Kiliaan.* Vleeschelijke broeder, *frater germanus.* Vleeschelijke lust, *concupiscentia carnis, venus, eris, f.* Vleeschelijke vermenging, *coitus, us, m.*

Vleet, v. een slag van roch, *raja oxyrinchos*, volgens *Kiliaan.* Ook een net om haring te vangen, *rete halecibus capiendis aptum*, vleet *dictum*, ook *instrumenta capturae halecarum servientia.* Ook de tuigagie van een schip, *armamenta nautica.* Ook eene menigte, *copia, ae, f. turba, ae, f. multitudo, inis, f.* Ook eene sloore, *mulier sordida.*

Vlegel, m. een werktuig van den dorscher, *flagellum, i, n.* waarbij men ook *frumentarium* voegen kan. Ook is vlegel zoo veel als een onbeschoft mensch, *homo rudis, rusticus, haro, onis, m.* Van hier: vlegelachtig, *inhumanus, rudis, is, e, rusticus, a, um*, bijw. *inhumane, rustice, adv.*

Vlegt of liever vlecht, v. gevlochten haarlok, *cincinnus, i, m.* bij *Kil. cirrus, i, m. tricae, arum, f. pl.* bij deus. *capilli nexi vel connexi.* Voorheen beteekende het ook zoo veel als horde, *crates, is, f.* Van hier: vlechten, v. b. w. *necto, nexui, nexum, ere, connectere, texuere, contexere, viere, plectere.* Vlechting, v. *nexus, us, m. actio nectendi, texendi, contexendi, plectendi.* In de heelkunst is het *plexus, us, m.* Vlechtster, v. *famina nectens.* Zamenstell. vlechtsnoer, *radimiculum, i, n. taenia, ae, f.*

Vleijen, v. b. w. naar den mond praten, *blandior, itus sum, iri, alicui; adulor, atus sum, ari, alicui vel aliquem, assentor, atus sum, ari, alicui, ad voluntatem alicujus loqui*, bij *Cic. commulcere aliquem, lenocinor, atus sum, ari.* Iemand met iets vleijen, *dare aliquid auribus alicujus*, bij *Cicero.* Vleijend, *blandus, a, um*; bijw. *blande, blanditer, adv. assentatorie*, op eene vleijende wijze. Vleijer, m. *adulator, oris, m. assentator, oris, m.* Vleijing of vleijerij, v. *blanditia, ae, f. blandimentum, i, n. adulatio, onis, f. assentatio, onis, f.* Vleister, v. *adulatrix, icis, f.* bij *Plautus.* Vleijerijtje, o. *assentatiuncula, ae, f.* bij *Cic.* Vleijertje, *adu-*

adulatorculus, *i*, *m*. Zamenstell. vleibaard, *adulator*, *oris*, *m*. Vleibaarden, *adulari*, *in os laudare*. Vleistaarten, *blandiri caudâ*, *adulari caudâ*.

Vlek, zie vlak, v. onz. is het zoo veel als een groot dorp, *pagus celebris*, *pagus non ignobilis*.

Vlerk, v. zoo veel als wiek, vleugel, *ala*, *ae*, *f*. Bij *Kil*. vindt men het werkw. vlercken in den zin van vliegen, doch hetzelve is thans verouderd.

Vlesch of vles, zie flesch.

Vleug, v. zoo veel als flikkering van het vuur, *fulgor*, *oris*, *m*. waarbij men ook *ignis* voegen kan. Verkl. vleugje, *ignis subitaneus*, *igniculus subito accensus et fulgens*.

Vleugel, m. zoo veel als wiek, vlerk, *ala*, *ae*, *f*. *penna*, *ae*, *f*. De vleugel van een leger, is ook *ala*, *ae*, *f*. *cornu*, *u*, *n*. *indecl. in singulari*. Van een huis, *ala*, *ae*, *f*. Van eenen molen, *ala*, *ae*, *f*. Van een venster, *valva*, *ae*, *f*. ook kan men *ala* gebruiken, volgens *Schelier*. Fig. is vleugel ook zoo veel als bescherming, beschutting, *tuitio*, *onis*, *f*. *tutamen*, *inis*, *n*. *tutela*, *ae*, *f*. *defensio*, *onis*, *f*. Spreekw. iemand de vleugels korten, *frangere vires alicui*, *diminuere auctoritatem alicujus*. Zamenstell. vleugeldeksel, *elytrum vel elytron*, *i*, *n*. ook *tegumentum alae*. Vleugelhoren of vleugelschelp, *alata*, *ae*, *f*. bij *Linn*. Vleugelman, *miles alarius* ook *alarius*, *ii*, *m*. alleen bij *Caesar*. Vleugelpaard, *equus alatus*, ook *pegasus*, *i*, *m*. Vleugelschoenen, *calcei alati*. Van Mercurius, *talaria*. Vleugelzaad, eene Oostindische plant, *pentapetes*, bij *Linn*. Vleugel van een schip, is *aplustre*, *is*, *n*. *aplustrum*, *i*, *n*. Vleugeltje, *parva ala*, *pennula*, *ae*, *f*. ook *parvum aplustre*. Van hier: vleugelen, b. w. dit woord wordt alleen gebruikt in den oneigenlijken zin, van knevelen of de armen vast binden, *manus post terga revincire*, *restringere manus a tergo*, *manus post terga connectere*. Eigenlijk is het *constringere alas*. Vleugeling, v. *constrictio alarum*, *restrictio manuum a tergo*. Gevleugeld, v. d. met vleugels verzien, *alatus*, *a*, *m*, *ales*, *itis*, *comm. g. alifer*, *a*, *m*, *aliger*, *a*, *m*, *pennatus*, *a*, *m*, *pinnatus*, *pennifer*, *penniger*. Voorts is gevleugeld overdragtig, *manibus post terga revinctis*, bij *Virg*.

Vlie, o. voorheen een arm van den Rijn, *flevum*, *i*, *n*. het geen eerst mogelijk niets anders beteekent heeft als *fluvius*, *ii*, *m*. *flumen*, *inis*, *n*. *amnis*, *is*, *m*. *os fluminis*. Het thans bekende eiland naderhand van het vaste land afgescheiden, draagt nog dien naam, als ook van Vlieland, *insula Flevi*. Mijne gissing grondt hierop, dat het woord *vlie*, zeer naauw met de woorden *vliet* en *vlieten* verwand schijnt te zijn: ik stel dezelve evenwel als eene enkele gissing voor. Van hier stamt ook het woord vlieboot af, waarvan ik beken de regte beteekenis niet te vatten, ten zij men mijne vorige gissing goedvinde, dan zoude het zijn, *navigioli genus in fluminibus usitatum*.

Vlieden, o. w. *fugio*, *i*, *itum*, *ere*, *aufugere*, *terga vertere*, *terga dare*. Ook zoo veel als vermijden, *vito*, *avi*, *atum*, *are*, *evitare*, ook *se recipere*. Van hier het oude woord vliedberg, *refugium*, *ii*, *n*. *asylum*, *i*, *n*. zoude onze bekende ankerplaats, bij Texel, alwaar de schepen tegen de zwaarste stormen in veiligheid zijn, en de *Vlieter* genoemd wordt, dan ook zijn? *statio tutissima nautis*? *refugium navium*, *locus refugii navium*. Gevloden, v. d. *fuga elapsus*, *a*, *m*, ook *vitatus*, *evitatus*, *a*, *m*.

Vlieg, v. zeker vliegend diertje, *musca*, *ae*, *f*. *culex*, *icis*, *m*. Spaansche vlieg, *cantharis*, *idis*, *f*. Ook een pleister van Spaansche vliegen wordt, Spaansche vlieg genoemd, *emplastrum cantharidum*. Spreekw. ik zit hier om vliegen te vangen, *oleum et operam perdo*. Van eene vlieg

vlieg een olifant maken, *supra modum exaggerare aliquam rem vel longe majorem vero narrare.* Met eenen lap of in eenen klap twee vliegen slaan, *de eadem fidelia duos parietes dealbare*, bij *Cicero.* Verkl. vliegje, *muscicula, ae, f. culiculus, i, m. parvus culex*, bij *Virgilius.* Zamenstell. vliegenboom, *ulmus, i, f.* Bijzonder, *ulmus campestris.* Vliegenkas, *scrinium muscarium vel scrinium muscis arcendis serviens.* Vliegenkleed, *tegmentum vel tegumen vel stragula muscis vel culicibus arcendis serviens.* Vliegenlap, *muscarium, ii, n.* Vliegenet, *reticulum muscarium, conopaeum, aei*, bij *Kiliaan*, *textile tentorium, muscis culicibusque a lectis arcendis serviens.* Vliegkruid, *datura, ae, f. stramonium, ii. n.* ook *datura stramonium.* Vliegescheet of vliegestront, *stercus muscarium.* Vliegesteek of vliegebeet, *morsus muscae vel culicis.* Vliegensteker of vliegevanger, *avis captatrix muscarum, ficedula, ae, f. muscicapa*, bij *Linnaeus.* Ook eene plant van dien naam, Vliegwaaijer, *flabellum muscarium.*

Vliegen, o. w. op vleugels drijven, *volo, avi, atum, are, labi vel ferri per aëra.* Vliegen laten, *mittere, emittere, tradere vento.* Hij wil vliegen eer hij vleugels heeft, *majores nido extendit pennas*, bij *Horatius.* Vliegend, *volans, antis, omn. g.* ook *volatilis et volucer.* Een vliegend vaandel, *vexillum solutum.* Een vliegend leger, *manus expedita, exercitus expeditus.* Een vliegend kleed, *vestis fluxa.* Een vliegende brug, *pons navalis.* Een vliegend hert, *cervus volans, lucanus cervus, exocoetus, i, m.* bij *Linn.* Vliegende oogen, *oculi emissitii, vagi, huc illuc excurrentes, omnia curiose observantes, oculi paeti, paetuli, lascivi, ignea quadam mobilitate praeceleres ac quasi volantes.* Een vliegende storm, *tempestas horrida ac vehementissima.* Een vliegende wind, *rapidissimus ventus.* Een vliegende stroom, *aestus vehementissimus vel rapidissimus.* Een vliegende haast, *summa festinatio.* Vliegende gedachten, *cogitationes subitaneae, vel fugaces.* Een vliegende kogel, *plumbum ales*, bij *Silius Italicus.* Hoogvliegend, *altivolus, a, m, altivolans, antis, omn. g.* Vliegend gedierte, *pecus volatile*, bij *Colum.* ik zoude *volatilia* verkiezen. Van hier ook vliegend, bijv. n. *citatim, celerrime, adv.* Het vliegen, als z. o. *volatus, us, m. volatura, ae, f.* Vlieger, m. *figura quaevis chartacea levis, vento in aërem sublata ac funiculi ope retenta.* In Friesland schijnt men dezelve voorheen als eenen draak uitgebeeld te hebben, waarom men denzelven nog draak noemt, *draco, onis, m.* bij *Hoogstraten.* De Franschen schijnen er een hert van gemaakt te hebben, zoo als uit hunne benaming van *cerf volant* duidelijk blijkt. Tegenwoordig gelijken die speeltuigen meer naar een hart, *cor cordis, n.* Vlieger was voorheen ook zoo veel als vogelaar, *auceps, upis, m.* Ook een vrouwenkleed, *vestis muliebris antrorsum divisa et alarum instar replicata, stola, ae, f. recinium, ii, n.* bij *Kiliaan.* Gevlogen, v. d. *volando elapsus, a, m*, ook *elapsus*, alleen.

Vliem, zie vlijm.

Vlier, v. *sambucus, i, f.* De zwarte vlier, *sambucus nigra*, bij *Linn.* De wilde vlier, *ebulus, i, f. ebulum, i, n. sambucus ebulus*, bij *Linn.* De Spaansche vlier, *syringa vulgaris, vel coerulea.* De watervlier, *viburnum opulus*, bij *Linn.* Van vlier, *sambuceus, a, m.* Zamenstell. vlierboom, is hetzelfde. Ook gebruiken wij dit woord in den zin van de bessen of bloemen van den vlierboom: b. v. ik zal wat vlier drinken, *potione florum sambuci utar.* Zamenstell. vlierazijn of vlieredik, *acetum sambuceum.*

Vlier-

Vlierbezie of vlierbes, *bacca sambucea, acinus sambuceus.* Vlierbloem, *flos sambuci.* Vlierhelming, *septum vel septimentum sambucum.* Vlierhout, *lignum sambucinum.* Vlierplant, *sambucus agrestis.* Vlierstroop, *syrupus sambuci.*

Vlies, o. *vellus, eris, n.* zoo veel als vagt. Het gulden vlies, *vellus aureum.* Ridder van het gulden vlies, *eques velleris aurei.* Een vlies op het oog, *unguis, is, m.* bij *Celsus.* Van te voren was er ook eene munt van dien naam, *aureus aureus vel argenteus vellere insignitus,* bij *Kiliaan.* Ook is vlies, *membrana, ae, f. pellis, is, f. tunica, ae, f.* Vliesje, *membranula, ae, f. pellicula, ae, f. cuticula, ae, f.* Van eene noot, *nuci indeclinab.* Van een vlies, *vellereus, a, m.* Zamenstelling: vliessteen, is bij *Kiliaan, silex, lapis aurei velleris.* Vliezen, is bij dezen zoo veel als scheren, *vellus demere ovibus, tondere oves,* doch dit woord is geheel verouderd.

Vliet, m. *fluentum, i, n. flumen, inis, n. fluvius, ii, m. rivus, i, m.* Van hier: vlieten, zoo veel als vloeijen, *fluo, uxi, uxum, vere, fluito, avi, atum, are, manare, meare, labor, apsus sum, ibi.* Vlietend of vlietig, *fluens, entis, omn. g. manans, fluidus, a, um, liquidus, a, um.* Vlieten, werd oudtijds ook gebruikt in den zin van vloten, zoo veel als *pinguedinem supernatantem tollere, cremorem lacti adimere, cremorem tollere, cremorem lactis colligere.* Van hier: vlotemelk, *lac cui cremor est ademtus,* ook *lac gelatum.* Zamenstell. vlietwater, *aqua viva, fluvius vivus,* bij *Kil.*

Vlijen, b. w. schikken, voegen, *apto, avi. atum, are, in ordinem redigere,* ook *orno, avi, atum, are.* Onz. is het ook, *congruum esse, convenire, decere, congruere:* B. v. dat vlijt niet, *hoc non congruit.*

Vlijm, v. een werktuig om ader te laten, *scalpellus, i, m.* bij *Celsus; phlebotomum, i, n.* dit laatste is een Grieksch woord. Van hier: vlijmen, b. w. *scalpelli ope aperire, vel dissecare, secare.* Zamenst. vlijmsteek, *punctio scalpelli.*

Vlijt, v. zoo veel als naarstigheid, *diligentia, ae, f. studium, ii, n. industria, ae, f. assiduitas, atis, f.* Van hier: vlijtig, bijv. n. en bijw. *diligens, entis, omn. g. impiger, a, um, studiosus, a, um, industrius, a, um, assiduus, a, um,* bijw. *diligenter, studiose, industrie, assidue, adverbia.* Vlijtigheid is hetzelfde als vlijt.

Vlinder, m. *papilio, onis, m.* Van hier: vlinderen, o. w. *papilionis instar huc illuc vagari.* Vlinder, was eertijds ook *herba podagraria,* bij *Kiliaan.* Ook zoo veel als vlier, bij denzelfden.

Vlissingen, eene bekende stad in Zeeland, *Flessinga, ae, f.* Een Vlissinger, *Flessinga oriundus, Flessingensis.*

Vloed, m. stroom, wijde rivier, *flumen, inis, n. fluvius, ii, m. amnis, is, m.* Vloed, is ook zoo veel als vloeijing, *fluxus, us, m. fluxio, onis, f. profluvium, ii, n.* Van den buik, *profluvium alvi.* De vloed der zee is, *aestus, us, m. accessus vel incrementum maris.* Een snelle vloed of waterval, *torrens, entis, m.* bij *Cicero.* Een vloed van woorden, *torrens verborum,* bij *Quint.* Voor vloed, *secundum flumen vel secundus aestus.* Tegenvloed, *flumen adversum, aestus adversus.* Voor overstrooming, *eluvies, iei, f. eluvio, onis, f. diluvies, iei, f. diluvium, ii, n.* Verkleinw. vloedje, *amniculus, i, m.* Vloedig, was voorheen zoo veel als vloeijende. Zamenstell. vloedbaars, *perca fluviatilis,* bij *Linn.* Vloedbrasem, *cyprinus brama,* bij *Linn.* Vloedgod, *Deus fluminus, Deus fluminis.* Vloedkarper, *carpio fluviatilis.* Vloedmossel, *concha fluviatilis.* Vloedotter, *lutra, mustela lutra,* bij *Linn.* enz. doch wij gebruiken thans

thans liever rivierbaars, rivierbrasem enz. Van hier: vloeden of het thans in gebruik zijnde

Vloeijen, onz. w. *fluo, fluxi, fluxum fluere, labor, lapsus sum, labi, mano, avi, atum, are.* Bij droppels vloeijen, *stillo, avi, atum, are.* Hec papier vloeit, *charta bibit.* Vloeijende, voorheen ook vloeidig, bijv. n. *fluidus, a, um, fluxus, a, um, liquidus, a, um* Vloeijing, v. *fluxio, onis, f.* bij *Cicero; profluvium, ii, n. manatio, onis, f.* Vloeidigheid, een verouderd woord, in den zin van overvloed, *abundantia, ae, f. copia, ae, f.* Vloeijendheid, v. *facilitas, atis, f.* bij *Quintil. abundantia, ae, f. copia, ae, f. harmonia, ae, f.* ook *fluxus verborum.* Vloeijend worden, *liquare et liquescere.* Vloeijend maken, *liquefacere.* Vloeijen, is ook *maculari, inquinari.* Gevloeid, v. d. *maculatus, inquinatus, a, um.* Zamenstelling: vloeipapier, *charta bibula.* Vloeibaar is hetzelfde als vloeidig. Vloeibaarheid, v. *liquiditas, atis, f. natura liquida, vel fluida.*

Vloek, m. *maledictum, i, n.* bij *Scheller; exsecratio, onis, f. detestatio, onis, f. devotio, onis, f. imprecatio, onis, f. deprecatio, onis, f.* Wij gebruiken ook vloek in eenen zachteren zin, namelijk van onbetamelijke woorden, *verba male ominata.* Van hier

Vloeken, b. en o. w. *maledicere alicui*, onz. *maledictis uti, verbis male ominatis uti.* Vloeking, is hetz. als vloek. Vloeker, *diris, maledictis, vel verbis male ominatis utens.* Gevloekt, v. d. is zoo veel als vervloekt, zie bij vervloeken. Zamenstelling: vloekgespan, *conspiratio, conjuratio, onis, f.* Vloekgodinnen, *furiae, arum, f. pl. diraе, arum, f. pl.* Vloekverwant, *socius conjurationis, conjuratus.* Vloekverwantschap, *conjuratio, onis, f. societas conjuratorum.* Vloekwaardig, *exsecrandus, a, um, exsecrabilis, is, e, exsecratione dignus, detestandus, detestabilis, detestatione dignus, devovendus, devotione dignus.* Vloekwensch, *diraе, arum, f. pl. maledictum, i, n. imprecatio, exsecratio, onis, f.* Vloekwoorden, *maledictum, verbum male ominatum.*

Vloer, m. de grond of vlakte in een huis, die men betreedt, *pavimentum, i, n. area, ae, f.* Een houten vloer, *coaxatio, onis, f.* bij *Vitr.* Een vloer van puin gemaakt, *ruderatio, onis, f.* bij denzelfden. Eenen vloer leggen of vloeren, *asare et exasare.* Van hier: vloeren, met eenen vloer beleggen, *pavimentare, coaxare.* Vloeren of vloerder, *pavimentorum confector.* Vloering, v. *pavimentatio, onis, f. coaxatio, onis, f* Zamenstell. vloerplank, *asser vel tabula coaxationi serviens.* Vloersteen, *tegula, scutula, ae, f.* bij *Vitruv.* Vloertapijt, *tapetum, i, n.* Vloerveger, *scoparius, ii, m.* bij *Ulp.*

Vloghaver, m. *avena, ae, f.* volg. *Hoogstr.*

Vlok, v. *floccus, i, m. villus, i, m.* ook *tomentum, i, n.* bij *Kilianen.* Verkleinw. vlokje, *flocculus, i, m.* bij *Plinius.* Zamenstell. vlokasch, een verouderd woord, *favilla, ae, f.* bij *Kilianen.* Vlokbies, *juncus bombycinus, gnaphalium, tomentum vel linum pretense*, bij *Kilianen.* Vlokbed, zoo veel als matras, *culcita, ae*, f. Vlokhaar, *lanugo, inis, f. tenera lanugo.* Vlokwol, *tomentum, i, n.* Vlokvulsel, is bij *Kilianen* hetzelfde. Van hier ook vlokkig, *villosus, a, um, lanuginosus, a, um.* Ook sneeuwvlok, *floccus nivalis vel nivis.*

Vlonder, v. eene losse brug of vlot, *ponticulus, i, m.* ook *rates, is, f.* Ook noemt men dezelve vonder.

Vloo ook vlooi, v. een bekend ongedierte, *pulex, icis, m.* Van hier: vlooijen, *vellari vel captare pulices*, ook *pulicibus liberare*, volgens *Schell.* Iemand eene vlooi in het oor zetten, *injicere scrupulum alicui.* Van hier:

Digitized by Google

hier: vlooiachtig, bijv. n. *naturam vel similitudinem pulicis habens.* Vlooibeet, *morsus pulicis.* Vlooikruid, *plumbago, inis, f. coryza minima, pulicaria, ae, f.* Vlooipeper, *polygonum hydropiper*, bij *Linnaeus.* Vlooizaad, *psyllium, ii, n.* Vlooischeet, *conyza squanosa, pulium; vel pulegium.* Vlooischeet, *stercus pulicis.*

Vloog, bijv. n. is bij *Hoogstraten* zoo veel als holachtig, *concavus, a, m.*

Vloot, v. eene menigte van schepen, *classis, is, f.* Een vlootje, *classicula, ae, f.* bij *Cic.* Van eene vloot, *classicus, a, m.* Eene beschadigde vloot, *classis laniata*, bij *Ovid.* Eene slecht bemande vloot, *classis infirma*, bij *Cic.* Een vloot toerusten, *armare, ornare, parare, comparare, instruere classem*, bij *Cicero.* De Oostersche vloot, *multitudo navium vel classis maris Baltici.* Eene oorlogs vloot, *classis bellica.* Het verkl. vlootje is ook een klein vatje, *vasculum, i, n.* Van hier het zamengestelde botervlootje, *vasculum butyro condendo serviens.* Van vloot komt ook vlooteling, m. *classiarius, ii, m. miles vel nauta classicus.* Zamenstelling: vlootvoogd is hetzelfde als admiraal.

Vlot, bijv. n. en bijw. zoo veel als driftig, drijvend, *fluctuans, antis, omn. g. fluitans, antis, omn. g.* Vlot maken, *movere navem.* Vlot worden, *moveri.* Overdr. is vlot zoo veel als vaardig, zonder hapering, *promtus, a, m, sine haesitatione*; bijw. *promte, adv* B. v. hij heeft de les vlot opgezegd; *lectionem promte vel sine haesitatione recitavit.* Van hier: vloten en vlotten, zoo veel als drijven, *fluctuare, fluctuari, fluitare, natare, supernatare.* Vlothout, *suber, eris, n.* Vlotgras, *gramen aquis innatans, ulva, ae, f.*

Vlot, o. een steiger die op het water drijft, *rates, is, f.* Een verwersvlot, *rates tinctoria.* Ook is vlot, *rates invicem connexae.* Zamenstell. vlotschuit, *navigium planum mercibus transportandis serviens.* Vlotschuitvoerder, m. *nauta talis navigii.* Vlotten, o. w. wordt ook nog overdrachtig gebruikt voor gelukken, welslagen, *succedere, prospere cadere.* B. v. die zaak wil niet vlotten, *res ista non succedit vel non prospere cadit.* Vlotyeren, *pinnae piscium*, bij *Kilianen.*

Vlote, v. *raja minor*, een slag van visch.

Vlouw, v. volgens *Kilianen* is het *tendicula, ae, f. nebula, ae, f. nebulosum textum, quod turdis et gallinaginum generi tenditur.*

Vlug, bijv. n. en bijw. dat vliegen kan, snel, *volatilis, lis, le, volucer, cris, e, celer, celeris, celere, velox, ocis, omn. g.* Ook voor vaardig, *dexter, era, erum, promtus, a, m; expeditus, a, m*, ook *acutus, a, m.* B. v. een vlug verstand, *acutum vel subtile ingenium*; bijw. *celeriter, velociter, dextre, promte, expedite.* Van hier: vlugheid, v. *celeritas, atis, f. velocitas, dexteritas, promtitudo, inis, f. acumen, inis, n. subtilitas, atis, f.*

Vlugt, v. het vliegen, *volatus, us, m. volatura, ae, f.* bij *Cicero.* In de vlugt vangen, *inter volandum capere.* In de vlugt schieten, *in volatu ferire telo.* Vlugt is ook zoo veel als eene vliegende menigte, *multitudo avium.* Ook van bijen, *examen apum.* Ook nemen wij dit woord in den zin van vogelkooi, *aviarium, ii, n. ornithon, i, n.* bij *Scheller.* Ter vlugt, bijw. *subito, desubito, inconsulto, inconsiderate.* Van dit vlugt is het bijv. n. vlugtig, *volatilis, lis, le, volaticus, a, m, levis, is, e.* B. v. een vlugtig oogenblik, *leve momentum.* Vlugtige gedachten, *cogitationes breve temporis spatium durantes, vel subitaneae.* Vlugtigheid, v. *festinatio, onis, f. brevitas atis, f. levitas*, bij *Schell.*

Vlugt, v. zoo veel als vlugten,

Digitized by Google

fuga, ae, *f. effugium*, ii, *n. diffugium*, ii, *n.* bij *Cicero.* Op de vlugt gaan, *dare se in fugam, fugere.* Iemand op de vlugt jagen, *dare aliquem in fugam, fugare, in fugam conjicere, convertere*, bij *Scholler.* Op de vlugt zijn, *in fuga esse.* Op de vlugt bedacht zijn, *méliri vel parare fugam.* Op de vlugt gegrepen worden, *in fuga vel fugiens comprehendi.* Ook de ruimte om zich te bewegen wordt vlugt genoemd, *spatium ad motum.* B. v. die molen heeft 60 voeten vlugt, *spatium istius molae ad motum est sexaginta pedum.* In de vlugt zijn beteekent ook *timere, metu urgeri.* Van hier:

Vlugten, o. w. vlieden, *fugio, fugi, fugitum, fugere, fugam capere, fugam petere, se in fugam dare, fugam capessere, se dare fugae, conjicere se in fugam.* Van hier: vlugter, *fugitor, oris, m.* Vlugtig, bijv. n. zoo veel als vlugtende, *fugiens, entis, omn. g. fugax, acis, omn. g. fugitivus, a, um, profugus, a, um*; bijw. *fugaciter, adv.* Vlugteling, m. *exsul, ulis, m. perfuga, ae, m.* Vluchting, *fuga, ae, f. actio fugiendi.* Zamenstell. vlugtplaats, *perfugium, ii, n. refugium, ii, n. profugium, ii, n. asylum, i, n.* Vluis is zoo veel als hoer.

Voeaal, zie Klinker.

Vochelen, vogelen, o. w. *inire, coire more avium.*

Vod, vodde, v. oude lap, *pannículus vilis, attritus ac lacer atus.* Ook zoo veel als dweil, *panículus, i, m.* Oude vodden, *scruta, orum, n. plur. frivola, orum, n. plur. res nullius pretii.* Vodde is ook eene hoer of floeri, *mulier pannosa, pannucia, ignava, meretrix*, bij *Kiliaan.* Met vodden bezet, *pannosus, a, um, pannucius vel pannis obsitus, a, um.* Vodderij, v. *scruta, orum, n. pl. et frivola.* Voddig en vodachtig, *obsoletus, sordidus, pannosus vel pannis obsitus, nullius pretii, vilis, lis, le.* Zamenstell. voddenman of voddenraper, *scruterum vel frivolorum collector.* Voddenkooper, *scrutarius, ii, m. frivolarius, ii, m.* Voddenmarkt, *forum scrutarium vel frivolarium.* Voddemoer is hetzelfde als vodde in den zin van hoer. Voddevaar is hetzelfde als voddenman. Voddewerk, *opus sordide factum, opus nullius pretii sive vile.* Voddewijf, *femina scruta vel frivola in publico conquirens*; mogelijk zoude men *scrutaria vel frivolaria*, kunnen gebruiken.

Vodois, eene kleine stad in Frankrijk, *Vodosia, ae, f.*

Voeden, b. w. spijzen, onderhoud, voedsel geven, *alo, ui, altum et alitum, alere, nutrio, ivi, itum, ire, nutricari*, bij Cicero, *cibare, pascere*, bij *Kiliaan.* Van beesten, ook *pabulum praebere vel dare.* Hier voor wordt meer het voortdurende w. voederen, gebruikt. Zich voeden, *victito, avi, atum, are, victum quaerere, sustentare, tueri se, in Digestis*, ook *pasci, pabulari*, volgens *Schull.* Spr. eenen slang in zijn boezem voeden, *serpentem in sinu fovere, ingratum beneficiis cumulare.* Voedend, *alibilis, lis, le*, bij *Varro.* Van een middel, *corroboramentum, i, n.* bij *Lactantius.* Voeder, *alter, oris, m. nutritor, oris, m.* Van de beesten, *pastor, oris, m.* Voedster, *v. altrix, icis, f. nutrix, icis, f.* Voeder en het zamen gemaakene voêr, is ook het voedsel voor beesten, *pabulum, i, n. pastus, us, m.* bij *Kiliaan.* Voeding, *v. actio alendi, nutritus, us, m.* bij *Seneca, nutricatio, onis, f.* bij *Gellius.* Voeder is ook een zeker wijnvat zes of zeven amen bevattende, *cadus* voeder *dictus.* Eigenlijk is het zoo veel als men op eenen wagen laden kan en dan komt het van voeren, *vehes, is, f.* bij *Columella.* B. v. een voêr hooi, *vehes foeni.* Voedsel, *alimentum, i, n. alimonia, ae, f. nutrimentum, i, n. cibus, i, m. esca, ae, f. nutrimen, inis,*

n

Digitized by Google

n. bij *Suet. pastus, us, m.* Tot het voedsel behoorende, *alimentarius, a, m.* Dienstig tot voedsel, *esculentus, a, m, alimento serviens vel utilis.* Zwaar voedsel, *cibus gravis*, bij *Cicero.* Ligt voedsel, *cibus facilis*, bij *Celsus.* Voedsel en dekſel, *victus et vestitus.* Voederaar, *pabulator, oris, m.* deze wordt ook voederbezorger en voederhaler genoemd. Voedſterling, m. en v. *alumnus, i, m. alumna, ae, f.* B. v. de dichters zijn de voedſterlingen der zanggodinnen, *poetae musarum alumni sunt.* Verkl. voedſtertje, *nutricula, ae, f.* Ook vindt men bij *Kiliaan* het b. w. voedſteren, *nutrire puerum, lactare infantem, nutrire, nutricare, alere.* Van hier: voedſteren of voedſteraar, *nutritor, oris, m. nutritius, ii, m.* bij denzelfden; het voorgaande voedſterling ſchijnt hier van ook afkomſtig. Zamenſtell. voederhaling, *pabulatio, onis, f.* Voederkorf, *corbis pabulatoria.* Voedersnijder, *fector pabuli.* Voederſchrijver, *ſcriba pabularis.* Voederſtroo, *ſtramen pabulare.* Voederwijn, *vinum doliare, vinum in dolia condirum nec amplius turbulentum, vinum novum, necdum veteranum*, bij *Kiliaan.* Voederzak, *ſaccus pabularis.* Voedſterheer is hetzelfde als voedſterer. Voedſterkind als voedſterling. Voedſterloon, *nutricia, orum, n. pl. merces nutricis.* Voedſtervader hetzelfde als voedſterer. Voedſtervrouw hetzelfde als voedſter.

Voederen, b. w. waarvoor wij thans het zamengeſtelde voeren gebruiken, was voorheen met voering voorzien, *fulcire, ſuffulcire, duplicare.* B. v. een kleed, *veſtem.* Met bond voederen of voeren, *pelliculare, ſubducere pellibus*, bij *Kiliaan.* Van hier: voederer, *pellio, onis, m.* Voedering of voering ook het voeren, *duplicatio, onis, f.* Ook voedering of voering, iets waarmede men iets voert, *pannus ſubductitius, pelles ſubductiae*; wanneer het bont is, *ſuffultura, ae, f.* Gevoederd of gevoerd, *ſuffultus, duplicatus, a, m.*

Voeg of voege, v. een metſelaars en timmermanswoord, *junctura, ae, f.* B. v. de voegen van de ſteenen, *junctura laterum vel lapidum*, ook *junctio, conjunctio, compages, compago, inis, f. commiſſura, ae, f. dispoſitio, onis, f.* ook *modus, i, m. mos, moris, m. ratio, onis, f.* B. v. in dezer voege, *hoc modo, hunc in modum, hac ratione.* Diervoege, *tali modo vel ratione, ita.* In voege dat, *ita ut, adeo ut cum ſubjunctivo.* Van hier:

Voegen, b. w. *jungo, unxi, unctum, ungere, conjungere, committo, iſi, iſſum, ittere*, ook *conſtituere, ordinare.* Ook paſſen, *apto, avi, atum, are, accommodare*; onz. *decere, convenire, decorum eſſe.* Voegen is ook een metſelaarswoord, *commiſſuras laterum vel lapidum calce obturare.* Van hier: voeglijk of voegelijk, bijv. n. *conveniens, entis, omn. g. conſentaneus, a, m, decens, entis, omn. g. congruus, a, m, aptus, a, m, appoſitus, commodus, accommodatus, opportunus, a, m*; bijw. *convenienter, decenter, congruenter, apte, appoſite, commode, accommode, adv.* Voegelijkheid, v. *convenientia, ae, f. congruentia, ae, f. commoditas, atis, f. aptitudo, inis, f.* bij *Kiliaan.* Voegſel en voeging hetzelfde als voeg in den tweeden zin. Voegzaam is hetzelfde als voegelijk. Gevoegd, v. d. *junctus, a, m, conjunctus, commiſſus, conſtitutus, ordinatus, aptatus, accommodatus*, ook is het *decens, entis, omn. g. congruus, conveniens*, doch dan wordt het voor gevoegelijk gebruikt. Zamenſtell. voegijzer, *inſtrumentum ferreum commiſſuris calce implendis ſerviens.* Voegplaat in de bouwkunde, *Epizygis, idis, f.* bij *Vit.* Voegwoord, *conjunctio, onis, f.*

Voelen, b. w. is hetzelfde als be-

Digitized by Google

voelen, betasten, ook zoo veel als gevoelen, en bij *Kiliaan* zoo veel als smaken, *sapere*. Bij de woel, *tactu vel praetentatu*, bij *Plinius*. Voelbaar, bijv. n. is zoo veel als gevoelig. Men vindt bij *Hoogstraten* ook het z. v. voeling, *tactio, onis, f. tactus, us, m.* bij *Cic.*

Voeren, b. w. van eene plaats naar eene andere brengen, *veho, vexi, vectum, vehere, convehere, devehere, invehere, provehere, e loco in locum transferre, portare, gerere, deferre*. Ook zoo veel als leiden, *duco, duxi, ductum, ducere, ductio, avi, atum, are*. B. v. iemand naar de gevangenis voeren, *ducere aliquem in carcerem*. Spreekw. de vlag voeren, *primas partes agere*. Het woord voeren, *verba facere, orare, orationem habere*. Krijg voeren, *bellare, gerere bellum, belligerare*. Gezag voeren, *obtinere, dominationem, imperium gerere*. Het hoogste woord voeren, *linguae ferocem esse*, bij *Tacitus*. Iemand iets te gemoet voeren, *objicere aliquid alicui*. Een schip voeren, *navi praeesse*. Dat schip voert honderd stukken, *navis ista centum tormentis instructa est vel armata*. Iets in zijn schild voeren, *moliri aliquid, cogitare vel spectare rem*, volgens *Scheller*. Voering, v. *vectio, onis, f. vectura, ae, f. translatio, onis, f. gestatio, onis, f. ductus, us, m. subvectus, us, m. subvectio, onis, f. vellatura, ae, f.* bij *Varro*. Zamenstell. voerloon, *vectura, ae, f. portorium, ii, n. vecturae merces*. Voerman, m. *portitor, oris, m. vector, oris, m*. Van eenen wagen, *rhedarius, ii, m. auriga, ae, m. aurigarius, ii, m. aurigator, oris, m.* bij *Plautus, esedarius, ii, m. plaustrarius, ii, m*. Voerlieden, *aurigae, arum, m. plur*. De voerman van den beer, eene ster van den wagen, *Bootes, is, m*. ook *Heniochus, i, m*. Spreekw. een oud voerman hoort nog gaarne het klappen van de zweep, *senem etiam Venus juvat*. Gevoerd, v. d. *vectus, a, m, devectus, invectus, subvectus, provectus, e loco in locum translatus, a, m, portatus, gestus, delatus, ductus, ductatus, a, m*. Bij *Kiliaan* vindt men ook nog voerkabel, in den zin van sleeptouw, *remulcus, i, m*. Voerloos is bij denzelfd. *immodestus, a, m, lascivus a, m, petulans, antis, omn. g*. Voerloosheid, v. *immodestia, ae, f, lascivia, ae, f. petulantia, ae, f*.

Voet, m. zoo wel van menschen als dieren, *pes, pedis, m*. Te voet gaan, *ire pedibus*, ook *ire pedes*. Op eenen voet staan, *in uno stare pede*. Den voet zetten, *ponere pedem*. Den voet terug trekken, *referre pedem*. Den voet buiten huis zetten, *efferre pedem domo*. Iemand bij de voeten trekken, *trahere aliquem pedibus*. Het geen te voet gedaan wordt, *pedester, stris, tre*. B. v. eene reis, *iter pedestre*. Een gevecht te voet, *pugna pedestris*. Benden te voet, *copiae pedestres, exercitus pedestres*. Een soldaat te voet, *pedes, itis, m*. Op staanden voet, *statim, illico, e vestigio, confestim*. Op vrijen voet, *liber, era, erum, solutus, a, m*. Iemand op vrije voeten stellen, *libenare vel dimittere aliquem*. Die zaak heeft veel voeten in den grond, *res ista multis difficultatibus laborat*. Voet voor voet, *pedetentim*. Voet aan voet staan, *conferre pedem, pede collato stare*. Droogvoets, *pede sicco*. Te voet vallen, *ad pedes alicujus accidere, se prosternere, se provolvere, procumbere, provolvi*. Slecht te voet zijn, *pedibus minus valere, invalidum esse pedibus*. Met handen en voeten tegenstreven, *manibus pedibusque obluctari*. Met voeten treden, *conculcare, proculcare, pedibus calcare*. Overdragtig: verachten, *spegno, evi, etum, ernere*. Zeer voeten hebben, *laborare ex pedibus*, bij *Scheller*, *aegrum esse pedibus*, bij *Sallustius*. Iemand

Digitized by Google

mand den voet ligten, *suppedanare vel everture aliquem*, welke beide woorden ook overdragtig zoo veel beteekenen als iemand te gronde helpen. Iemand voeten maken, *facere alicui in pedes so conjicias, facere ut festinet, impellere aliquem ad festinandum, conjicere aliquem in fugam.* Voet bij het ſtuk zetten, *fortiter aliquid defendare.* Iemand den voet dwars zetten, *obversari alicui.* Iemand de voet ſpoelen, *mergere aliquem.* Iemand te veel voets geven, *nimis indulgere alicui.* Iemand den voet op den nek zetten, *opprimere aliquem.* Met den eenen voet in het graf zijn, *sepulcrum senem esse.* Onder den voet haelen, *destruere vel diruere, demoliri.* Onder den voet ſtooten, *sternere aliquem.* Overdragtig: wordt ook het onderſte gedeelte van vele dingen met den naam van voet beſtempeld, *pes, pedis, m.* B. v. van eenen tafel, *pes mensae.* Van eenen bank, *pes scamni.* Van eenen berg, *pes montis*, ook *radix montis.* Van eene pilaar, *basis, is, f.* Van een vets, *pes vel numerus, i, m.* Als eene maat is het ook *pes.* Eenen voet lang, dik, breed of hoog, *pedalis, is, e.* Voor maat of regel, *modus, i, m modulus, i, m. pes, pedis, lex, legis, f. regula, ae, f.* Eene zaak op eenen vasten voet ſtellen, *certum rei modum finire vel constituere.* Ook voor omſtandigheid of toeſtand, *conditio, onis, f. locus, i, m. ſtatus, us, m.* B. v. zijne zaken ſtaan op eenen ſlechten voet, *res ejus sunt mala vel misera conditione.* Op den ouden voet brengen, *in pristinum ſtatum restituere.* Op den ouden voet komen, *ad pristinum ſtatum redire.* Op gelijken voet, *pari modo, pari ratione*, ook *simili modo vel ratione.* Met elkander op eenen goeden voet ſtaan, *bene vel recte inter se convenire*, ook *convenire* alleen. De zaak ſtaat met hun op eenen goeden voet, *res inter eos convenit.* Die reden ſtaat op voeten, *ratio ista firmis nititur fundamentis.* Zich op zulken voet zetten, *se ita parare*; volgens *Schelter.* Voet geven, *ansam vel occaſionem praebere.* Voet is ook nóg zoo veel als ſtut, *fulcrum, i, n. ſuppedaneum, ei, n.* bij *Kiliaen.* Voet van den maſt, *calx mali*, bij denzelfden. Verkl. voetje, *pediculus, i, m.* Zamenſtell. voetangel, *ſtilus, i, m, tribulus, i, m. murex, icis, m.* bij *Caeſar.* Als een voetangel, *muricatus, a, um*; bijw. *muricatim*, bij *Columella, adv.* Voetbank, *ſcamnum, i, n.* Voetbankje, *ſcabellum, i, n. ſuppedaneum, ei, n. hypopedium, ii, n.* een Griekſch woord. Voetbekken, *pelvis pedum vel pelvis pedibus lavandis ſerviens*; *Feſtus* gebruikt het meerv. *pelluviae, arum, f. pl.* Voetbal, *planta pedis.* Voetblad, eene plant, *podophyllum, i, n. Linnaeus.* Voetboeijen, *compedes, um, m. plur. numellae, arum, f. plur.* Voetboog, *arcus, qui pede tenditur.* Voetboogſchutter, *jaculator, qui arcum pede tendit, arcubalistarius, ii, m.* bij *Kiliaan.* Voetdweil, *pedule, is, n.* bij *Kiliaan*, *peniculus pedibus abſtergendis ſervions.* Voeteren, o. w. *ire pedes*, zoo veel als te voet gaan. Voeteling, het onderſte gedeelte van eene kous, *pes vel infarior pars tibialis.* Voeteloos, *pedibus carens.* Voeteneind, *inferior pars lecti, pes lecti.* Voetenvel, *podagra, ae, f.* daar aan ſukkelende, *podagricus*, bij *Scheller.* Voetgangers, *pedes, itis, m.* Voetknecht of voetjongen, *pediſequus, i, m. ſervus a pedibus*, ook alleen *a pedibus*, bij *Cicero.* Voetknecht is ook, *pedes, itis, m.* Voethol, *vola, ae, f. concavum pedis*, bij *Kiliaan.* Voethoren, *ungula, ae, f.* Voetijzer is zoo veel als voetangel ook als voetboeijen. Voetloeper, *curſor, oris, m.* Voetmaat, *pes, pedis, m. regula, ae, f.* Voetnagel is hetzelfde als voetangel, volgens *Kiliaan.* Voetpad, *ſemita, ae, f.*

f. trames, itis, m. bij *Cicero*, *callis, is, m. via angusta.* Voetpijn, *podagra, ae, f.* Voetschemel, in Friesland zegt men voetschammel, *scabellum suppedaneum.* Voetslag, *ictus pedis.* Voetslet, *vilis et tritus panniculus pedibus abstergendis serviens.* Voetspoor, *vestigium, ii, n.* Voetstap is ook *vestigium, ii, n. passus, us, m.* Ook zoo veel als voorbeeld, *exemplum, i, n.* In iemands voetstappen wandelen, is *imitari exemplum alicujus, vestigia alicujus tenere vel premere instare vestigiis alicujus.* Voetstoots, *promiscue, adv.* Voetstrand, *litus planum et calcandum.* Voetstrik, *pedica, ae, f.* Voetstuk, *pars infima alicujus reï, pes, pedis, m.* Voetval, *prolapsio ad genua alicujus.* Eenen voetval doen, *procumbere ad genua*, ook *provolvi ad genua alicujus.* Voettol, *tributum a pedite exigi solitum.* Voetveeg is zoo veel als voetslet; van hier fig. iemands voetveeg zijn, *in omnibus alicui obnoxium esse.* Voetvallig, *supplex, icis, omn. g. ad pedes alterius se prosternens, prostratus vel provolutus ad genua.* Voetreis, *iter pedestre.* Voetversen, *calx, calcis, f.* bij *Kiliaan.* Voetvolk, *peditatus, us, m. pedites, um, m.* Voetweg is hetzelfde als voetpad. Voetwerk, *opus organi pedale.* Voetwortel, *tarsus, i, m.* bij *Schelier.* Voetzand, *semita arenosa*, oudtijds ook *litus.* Van hier denk ik dat ons spreekwoord, in het voetzand raken, afkomstig zij, en eigenlijk zoo veel beteekent hebbe als *naufragium pati, navem in litore frangere.* Van hier overdr. zoo veel als sneuvelen, *cadere, perire, interfici.* En voorts zoo veel als in verval komen, *ad deteriorem statum vel conditionem redigi.* Voetzoeker, *parvum ignis artificiosi genus.* Zoo men een nieuw woord bedenken mogt zoude men kunnen zeggen, *pedipetens, entis, omn. g.* Voetzool, *planta pedis.*

Vogel, m. *avis, is, f. ales, itis, f.* bij de dichters wordt dit woord ook mannelijk gebruikt, *volucris, is, f.* bij *Cicero.* Verkleinwoord: vogeltje, *avicula, ae, f.* Ook zegt men van een mensch ten aanzien van list of slimheid: hij is een vogel! *astutus vel versutus ille est!* Van een stout kind is het, *lascivus, a, m, petulans, antis, omn. g.* Ook in eenen kwaden zin is vogel, *sceleratus, scelestus, scelus, improbus.* Ook nog in eenen goeden zin, *vir alacris, strenuus vel acer*, volgens *Kiliaan.* Van hier: vogelen, b. w. zoo veel als vogels vangen, *aucupor, atus sum, ari, capere aves, venari aves, consectari et quaerere aves*, bij *Kiliaan.* In eenen lagen stijl is vogelen of veugelen, *coïre, inire, rem veneream exercere.* Van hier: vogeler en vogelaar, m. *auceps, upis, m. venator avium*, bij *Kiliaan*, ook *homo salax.* Vogelarij, bij *Kiliaan* voghalrije, *aucupium, ii, n. aviarium, ii, n.* Zamenstell. vogelei, *ovum avis.* Vogelgaren of vogelnet, *rete aviarium.* Vogelgezang of vogelzang, *cantus avium.* Vogelgeschrei, *clamor avium.* Vogelhandel, *negotiatio aviaria.* Vogelhandelaar, *negotiator aviarius vel avium.* Vogelhandelaarster, *negotiatrix aviaria vel avium.* Vogelhein, *onocrotalus, i, m.* bij *Linnaeus*, anders kropgans genoemd. Vogelhond, *canis auceps, canis aucupatorius.* Vogelhouder, *altor avium, ornithotrophus, i, m.* Vogelhuis of vogelwinkel, *taberna aviaria.* Ook is vogelhuis zoo veel als vogelvlugt en vogelkooi, *aviarium, ii, n. ornithotrophium, ii, n. ornithoboscium, ii, n. cavea, ae, f.* Vogelkers, *cerasum avium, prunus avium, prunus padus*, bij *Linnaeus.* Vogelknip of vogelslag, *decipula, ae, f.* Vogelklaauw, *ungula avis*; ook een kruid van dien naam, *ornithopus*, bij *Linnaeus.* Vogelkop, *caput avis*; ook eene plant, *passerina, ae, f.* bij Lin-

Linnaeus. Vogelkruid, *alsine*, *is*, *f. alsine media*, *anagallis*, *vel anagallis arvensis*, bij *Linnaeus*, *hippia*, *ae*, *f.* bij *Kiliaan*. Vogellijm, *viscus*, *i*, *m. viscum*, *i*, *n. glutinum aucupum*. Vogelman, *aviarius*, *ii*, *m.* bij *Kiliaan*. Vogelmarkt, *forum aviarium*, als verkooping is het *mercatus aviarius*. Vogelmester, *farter*, *oris*, *m.* bij *Kiliaan*. Vogelmelk, eene zekere plant, *ornithogale*, bij *Plinius*, *ornithogalum*, *i*, *n.* bij *Linnaeus*. Vogelnest, *nidus avium*. Vogelnestje, *nidulus avium*. Ook zijn vogelnestjes zekere nestjes die in Indiën gevonden en door ons in het toebereiden van spijzen gebruikt worden, *niduli avium*, *quae in India inveniuntur*, *et quibus in condiendis cibis hodie utimur*. Ook is vogelnest een soort van gewas, dat naar het nest van eenen vogel gelijkt, *athamanta*, *ae*, *f. vel athamanta cervaria*, bij *Linnaeus*, ook *aspidium nidus*, ook *ophrys apidus avis*, ook *daucus creticus*, *athamantis crotensis*, ook *pastinaca sylvestris vel erratica*, *satyrion abortivum*, bij *Kiliaan*. Vogelpijp of vogelfluit, *fistula aucupatoria*. Vogelnet, *rete aviarium*. Vogelroede, *ames*, *itis*, *m.* Vogelroer, *telum igniyomum avibus dejiciendis serviens vel telum igniyomum aviarium*, volgens *Scheller*. Vogelslag is hetzelfde als vogelknip, *transenna*, *ae*, *f. decipula avium*. Vogelschroot of vogelhagel, *grando plumbea aviaria vel avibus dejiciendis serviens*. Vogelschieten, als z. n. *jaculatio avis*. Vogelschouwer, *auspex*, *icis*, *m.* Vogelschuw, *formido avium*. Vogelspit, *veru aviarium*. Vogelstang en vogelstok is hetzelfde als vogelroede. Vogelstrik, *tendicula*, *ae*, *f.* Vogelvangst, *aucupium*, *ii*, *n.* Vogelvoeder, *pabulum aviarium vel avium*. Vogelvoet, eene plant, *ornithopus*, *i*, *m.* ook *pes avis*. Vogelvrij, *proscriptus*, *a*, *m.* Iemand vogelvrij verklaren, *proscribere aliquem*, bij *Scheller*; ik geloof dat men ook gebruiken kan, *aqua et igni interdicere*. Vogelwaarzegger, m. *auspex*, *icis*, *m. augur*, *uris*, *m.* Vogelwaarzeggerij, *auspicium*, *ii*, *n. auspicatio*, *onis*, *f. auspicatus*, *us*, *m. augurium*, *ii*, *n. auguratio*, *onis*, *f. auguratus*, *us*, *m.* Vogelwigchelaar en vogelwigchelarij is hetzelfde. Vogelwijf, *femina anates aliasque aves vendens*. Vogelwijn, eene plant, *convallaria bifloria*, bij *Linnaeus*, *lilium convallium minus*, *unifolium*, bij *Dodonaeus*. Vogelwik, *cracca*, *ae*, *f. vicia cracca*, bij *Linnaeus*. Vogelweide, *ornithoboscium*, *solum cessans*, *ager effoetus*, *glabretum*, bij *Kiliaan*. Bij *Scheller* beteekent het ook een land, dat bestemd is om naar den vogel te schieten, *campus jaculatorius*, *pratum jaculatorium campus vel pratum avi dejiciendae serviens*. Vogelveder of vogelveer, *penna vel pluma avis*. Vogelstaart, *cauda avis*. Vogeltong, *lingua avis*; ook een kruid dus genoemd, *volubilis nigra*, *convolvulum nigrum*, bij *Dodonaeus*, *polygonum*, *convolvulus*, bij *Linn.* Vogelwiek of vogelvlerk, *ala avis*. Vogeldrek of vogelstront, *fiercus avium*.

Vogt, o. ook schrijft men vocht, natte vloeibare stoffe, *uvor*, *oris*, *m. liquor*, *oris*, *m. mador*, *oris*, *m. latex*, *icis*, *m. humor*, *oris*, *m.* Van hier vochten, b. w. als ook het voortdurende werkwoord vochtigen, *madefacio*, *eci*, *actum*, *acere*, *humecto*, *avi*, *atum*, *are*, *rigare*, *humidare*, bij *Celsus*. Vochtig, bijv. n. *uvidus*, *a*, *m. liquidus*, *madidus*, *riguus*, *uliginosus*, *irriguus*. Vochtigheid, v. *humiditas*, *atis*, *f.* Van de aarde, *uligo*, *inis*, *f.* Vocht wordt ook gebruikt voor stofregen, *pluvia tenuis*. B. v. er valt vocht, *tenuiter pluit*. Zamenstell. vochtgierig, *bibax*, *acis*, *omn. g. bibendi amans*. Druivenvocht, *vinum*, *i*, *n.*

Digitized by Google

Vogtel, v. zoo veel als degen, *ensis, is, m. gladius, ii, m.*

Vol, bijv. n. en bijw. opgevuld, *plenus, a, m, refertus, a, m, differtus, impletus, repletus.* Ook zoo veel als zwanger, *foetus, a, m, foetuosus, plenus foetu, gravidus, a, m.* Opgestapeld vol, *cumulatus, a, m.* Ook is vol, *distentus, a, m.* Met volle zeilen, *velis distentis.* Halfvol, *semiplenus, a, m*, bij *Cicero.* Vol is ook *integer, a, m. B.* v. de volle betaling, *solutio integra.* Volle magt, *potestas plena vel absoluta, plena auctoritas.* Vol is ook zoo veel als verzadigd, *saturr, a, m.* Vol en zat, *cibo vinoque obrutus.* Volle maan, *plenilunium, ii, n.* Volle aflaat, *indulgentia plena.* Op de volle straat, *in publico.* Volle broeder, *frater germanus.* Volle zee, *mare apertum*, bij *Caesar.* Iemand voor vol aanzien, *aliquem pro idoneo vel idoneum habere.* Volle vergadering, *frequens senatus.* Van het volk, *concio frequens.* Op den vollen middag, *ipsâ meridie.* Op den vollen ren, *incitato cursu.* In volle vrede, *mediâ pace, pace ubique regnante, omnibus pacatis*, bij *Caesar.* Den vollen toom geven, *frena remittere.* Volop, *abundanter, abunde, copiose, satiate, adv.* ook als bijv. n. *abundans, antis, comp. copiosus, a, m.* Volop krijgen, *obsaturor, atus sum, ari.* Een mond vol, *quantum os capit.* Eene hand vol, *quantum manus capit*, ook alleen *manus, us, f.* Eene kleine handvol, *parva manus*, bij *Sallustius*, ook *exiguus numerus.* Zich vol drinken, *se inebriare vel se ebrium reddere.* Vol worden, *inebriari, ebrium fieri.* De handen vol hebben, *multis occupationibus distineri.* Ten vollen, *integre, omnino, plene, abunde et abundanter.* Zamenstell. volbloedig, *abundans vel plenus sanguinis vel sanguine, plethoricus, a, m, sanguinosus, a, m.* Volgeldig, *plene pretii, plene valens.* Volgeldigheid, *pretium plenum.* Volheid, *plenitas, atis, f. plenitudo, inis*, of ook *ebrietas, atis, f. temulentia, ae, f.* Volgeestig, *ingeniosus, a, m, industrius, a, m*; bijw. *ingeniose, industrie, adv.* Volgeestigheid, *sollertia, ae, f. ingenium, ii, n. industria, ae, f.* Voljarig zoo veel als meerderjarig of mondig. Volkomen, een verouderd woord zoo veel als volmaken, *perficere, consummare, absolvere, exsequi*, bij *Kiliaan.* Van hier het in gebruik zijnde v. d. volkomen, *perfectus, consummatus, absolutus, integer, totus, plenus, a, m*; bijw. *perfecte, consummate, absolute, integre et integriter, plene, omnino, plane.* Volkomenheid, v. *perfectio, onis, f. integritas, atis, f. absolutio, onis, f. plenitas, atis, f. plenitudo, inis, f.* Volkomenlijk is hetz. als volkomen, bijw. Vollijvig, bijv. n. *corpulentus, a, m, compactus corpore, obesus, a, m, pinguis, is, e, carnosus, a, m.* Vollijvigheid, v. *corpulentia, ae, f. obesitas, atis, f. pinguedo, inis, f.* Volledig, *omnibus membris instructus, integer, ra, rum, totus, a, m.* Volmagt, *procuratio, onis, f. delegatio, onis, f.* bij *Seneca.* Eene kleine volmagt, *procuratiuncula, ae, f.* bij denzelfden. Iemand met eene volmagt voorzien, *munire aliquem procuratione, delegare aliquid alicui.* Volmagtig, *delegatus, a, m, procuratione munitus, procurator, oris, m.* Volmagthebber, m. is hetzelfde. Volmagtigen, b. w. is hetzelfde als met eene volmagt voorzien. Volmolen of vulmolen, *mola fullonica.* Volmondig, bijv. n. en bijw. *sincerus, a, m, integer, a, m, probus, a, m*; bijw. *sincere, integre, integriter, plane*, ook *clara voce, adverbial.* Volslagen, *amplus, a, m, largus, a, m, consummatus, totus.* Volstrecken, *omnino plenus, cumulatus, a, m.* Volstrekt, al-

absolutus, a, m, expressus, a, m, strictus, a, m; volstrektelijk, *absolute, expresse, stricte vel strictim, adv.* voltallig maken, *complere numerum, pro numero complere,* bij *Sallust.* voltobbe of volkuip, *cupa fullonica;* volvaardig, *promtissimus, a, m, omnino promtus, paratissimus;* volvaardigheid, v. *summa promtitudo, summa alacritas;* volstandig, bijv. n. en bijw. *constans, antis, omn. g. persistens, perseverans,* bijw. *constanter, perseveranter;* volstandiglijk is hetzelfde, volstandigheid, *constantia, ae, f. perseverantia, ae, f.* Deze woorden komen van het oude werkw. volstaan, *constare, persistere,* doch dit werkwoord is in dezen zin verouderd en wordt thans alleen gebruikt in den zin van voldoen, *satisfacio, eci, actum, acere;* volwigtig, *justum pondus habens, justi ponderis.* Eindelijk wordt het woordje vol voor zeer vele woorden geplaatst om den grootsten trap aan te duiden: b. v. volgroot, *summus, maximus, a, m;* volhoog, *peralsus, altissimus, a, m;* van vol komt het bedr. w. vollen, waarvoor wij thans meer vullen gebruiken, zie dat woord, van het woordje vol komt ook

Volbouwen, b. w. zoo veel als aftimmeren, *exaedifico, avi, atum, are;* volbouwing, v. *exaedificatio, onis, f.* volbouwd, v. d. *exaedificatus, a, m.* Ook kan men het gebruiken in den zin van volbouwen, met gebouwen vervullen, *aedificando vel aedificiis implere.* Dan is volbouwing, *impletio aedificiis;* volgebouwd, v. d. *aedificiis impletus, a, m.*

Volbrengen, b. w. *facio, eci, ectum, acere, conficere, efficere, perficere, patro, avi, atum, are, perpetrare, peragere, absolvere, consummare,* volgens *Scheller,* ook *exsequi;* volbrenger, m. *confector, oris, m. exsecutor, patrator,* bij *Tacitus.* volbrengster, v. *perfectrix, icis, f.* bij *Scheller;* volbrenging, v. *confectio, onis, f. perfectio, peractio, consummatio, patratio, onis, f.* volbragt, v. d. *factus, a, m, effectus, confectus, perfectus, patratus, perpetratus, peractus, consummatus.*

Voldanken, o. w. een verouderd woord in den zin van bedanken, bij *Kil.*

Voldienen, o. w. zoo veel als uitdienen, *emereor, itus sum, eri;* voldiend, v. d. *emeritus, a, m.*

Voldingen, b. w. *causam peragere vel informare;* voldongen, *peractus, a, m.*

Voldoen, b. w. genoegen geven, *satisfacio, eci, actum, acere, satisdare, exsolvere, persolvere.* Ook is voldoen in twee woorden, zoo veel als volmaken, *impleo, evi, etum, ere, complere.* Ook zoo veel als volbrengen, *conficere, perficere, peragere, absolvere.* Ook onz. zoo veel als genoeg zijn, *sufficere.* B. v. dit voldoet mij niet, *hoc mihi non sufficit, hoc mihi non placet.* Voldoening, v. *satisfactio, onis, f. solutio, onis, f.* Voldoende, *sufficiens, entis, omn. g.* Ook zoo veel als beleefd, *civilis, lis, le, urbanus, a, m, humanus, a, m.* Voldoener, m. *qui satisfacit, satisfaciens,* zoude men *satisdator* ook niet kunnen gebruiken. Voldoenlijk, *cui satisfieri potest.* Voldaan, v. d. *satisfactus, a, m, satisdatus, exsolutus, persolutus, confectus, perfectus, peractus, absolutus.* Vol gedaan, *impletus, a, m, completus.*

Volduren, o. w. zoo veel als volharden, *perseverare, perstare, permanere, perdurare.* Volduring, *perseverans, assiduus, a, m, permanens, entis, omn. g.* Volduriglijk, bijw. *perseveranter, constanter ad finem usque,* doch deze woorden zijn bijna verouderd.

Voleinden, b. w. is hetzelfde als volbrengen.

Volgeestig, bijv. n. zie vol.

Volgen, b. w. nakomen, *sequor, secutus sum, sequi, consequi.*

Op

Op iemand volgen, *succedere alicui*. Op iets volgen, *excipere aliquid*. B. v. op den herfst volgt den winter, *hyems excipit autumnum*, alwaar men ook *sequitur* gebruiken kan. Volgende, *sequens, entis, omn. g.* B. v. volgende woorden, voorbeelden enz. *verba, exempla sequentia &c.* waarvoor men ook *haec* gebruiken kan. B. v. hij verhaalde het volgende, *hanc rem vel haec narrabat*. Eene gewoonte volgen, *consuetudinem vel morem sequi*, ook *consuetudini vel mori obtemperare, obedire*. Ook zoo veel als navolgen, *imitor, atus sum, ari, sequi*. Iets laten volgen, *exhibere, tradere vel dedere aliquid*. B. v. ik zal den brief zoo laten volgen, *mox epistolam exhibebo vel tradam*. Volgende, is ook nog *futurus, a, m, venturus, a, m, posterus, a, m*. Den volgenden dag, *postero die*, en bij verkorting, *postridie, adv.* Volgens voorzetsel, *secundum cum acc. e vel ex*. B. v. volgens mijn gevoelen, *ex sententia mea*. Volgen, is bij *Kiliaan* ook nog *assentire, consentire, pedibus in sententiam alicujus ire*. Van hier: volger, m. *secutor, oris, m. sectator, oris, m. assecta, ae, m*, ook *qui, quae, vel quod sequitur vel sequens*. B. v. een kleiner wagen die een grooteren volgt, *currus minor, majorem praecedentem sequens*, bij *Kiliaan*. Volging, v. *actio sequendi, secutio, imitatio, onis, f. successio, onis, f.* Volgzaam, *paratus ad sequendum vel obediendum, obediens, entis, omn. g.* Volgzaamheid, *proclivitas ad obediendum, obedientia, ae, f.* Zamenstell. volgeed, *jurisjurandi praecedentis assertio*. Volgheeren, volgschepenen, zoo veel als jabroeders, *senatores pedarii*, bij *Kiliaan*. Volgreeks, *series successionis*. Volgspraak, *assertio rerum ab alio dictarum, approbatio, onis, f.* Volgvonnis, *sententia pedaria*. Volgzucht, *studium vel ardor sequendi vel imitandi*, ook *aemulatio, onis, f.* Volgziek, *sequax, acis, omn. g.* ook iets dat gemakkelijk volgt.

Volharden, o. w. ook zegt men volherden, *perdure, avi, atum, are, perstare, perseverare, constare, constanter permanere*, ook *persequi, continuare, perennare*. Volhardend, *perseverans, antis, omn. g. constans, continuus, a, m*. Volhardig, bijv. n. bij *Kiliaan* is hetzelfde. Volhardigheid of volharding, m. *continuatio, onis, f. perseverantia, ae, f. constantia, ae, f.* Volhardiglijk, *continuo, perseveranter, constanter, adv.* Volharder, m. *homo constans, perseverans*.

Voljaard of voljarig, bijv. n. *adultus, a, m, adulta aetate, nubilis annis, major annis, integer aetate*.

Volk, o. ieder verzameling of menigte van menschen, *caterva, ae, f. globus, i, m. multitudo hominum*. In tegenoverstelling van den raad is het, *populus, i, m*. Het gemeene volk, *plebs, bis, f. vulgus, i, n.* bij *Cicero* ook vinde men *plebes, is, f.* Verkleinw. volkje, *popellus, i, m. plebicula, ae, f. plebecula, ae, f. plebeculus, i, m.* bij *Horat. capite censi*, bij *Gell. proletarii, orum, m. pl.* Het geringste volk, *faex populi*. Volk is ook zoo veel als soldaten, *milites, um, m. pl. copiae, arum, f. pl.* B. v. van daag zal er volk komen, *hodie copiae vel milites intrabunt*, ook gebruikt men *homines*. B. v. in dat gevecht is veel volk gebleven, *in eo proelio multi homines ceciderunt*. Wat volk? *quis adest? quis venit?* Een krijgsmanswoord. Voorts is volk, *gens, entis, f. natio, onis, f.* Van het volk, *popularis, is, e, plebejus, gentilicius, a, m*, bij *Tacit. gemilli, is, e, gentilicius, a, m*, bij *Liv*. Ten gevalle van het volk, *populariter*. Eene hoop volk, *corona, ae, f.* Van volk tot volk, *populatim, adv.* Van volk ontbloten of ontvolken, *depopulo et depopulor, atus sum, ari*. Veel onder het volk

volk zijn, *in celebritate versari.* Al het volk is op de been, *accurritur ab universis*, bij *Tac.* Volk werven, *delectum habere, cogere milites.* Het volk bij een roepen, *advocare concionem, convocare in vel ad concionem*, bij *Cicero.* De gunst van het volk zoeken, *captare auram popularem*, bij *Liv.* Volgens de gewoonte van het volk, *more gentico*, bij *Tac.* Zamenst. volkdwaling, *error popularis.* Volknut, *utilis populo vel plebi.* Volkplanter, *colonus, i, m.* Volkplanting, *colonia, ae, f.* Volksbesluit, *populiscitum vel plebisscitum, i, n.* Volkrijk, bijv. n. *celebris, is, e, frequens, entis, omn. g. populosus, a, m, plenus populo.* Volkrijkheid, *celebritas, atis, f. frequentia, ae, f.* Volkvergadering, *concio, onis, f convocatio populi.* Volkvriend, *publicola, ae, m. et plebicola, ae, m.* Volksregering, *democratia, ae, f.* Een Grieksch woord, *imperium populi vel imperium plebis*, bij *Scheller.* Volksstem, *vox populi universi, voluntas populi, suffragium populi.*

Volleeren, b. w. volkomen leeren, *perdoceo, ocui, octum, ocere.* Volleerd, v. d. *perdoctus, a, m.*

Vollen, zie vullen.

Volmaken, b. w. zoo veel als voltooijen, *perficio, eci, ectum, icere, absolvere, expolire, extremam manum imponere alicui rei.* Ook als twee woorden vol maken, *implco, evi, etum, ere, complere, explere.* Volmaking, v. *perfectio, absolutio, expolitio, onis, f. extremae manus impositio.* Volmaaktheid, *conditio, status vel ratio perfecta.* Vol-making, is ook *actio implendi, complendi et explendi.* Volmaakt, v. d. *perfectus, a, m, absolutus, expolitus, integer, a, m*, bijw. *perfecte, absolute, integre.* Volmaaktelijk is hetzelfde. Vol-gemaakt, *impletus, completus, explctus, a, m.*

Volontaire, een Fransch woord, zie vrijwillig.

Volstoppen, b. w. door stoppen vol maken, *farcio, farsi, fartum, farcire, confercire, effarcire, differcire, refercire.* Volgestopt, v. d. *refertus, confertus, differtus, effertus*, bij *Scheller.*

Voltappen, b. w. *promendo implere.* Volgetapt, v. d. *promendo impletus, a, m.*

Voltimmeren, b. w. is hetzelfde als volbouwen.

Voltooijen, is hetzelfde als volmaken.

Voltrekken, is hetzelfde als volmaken.

Volvoeren, is hetz. als volbrengen.

Vond, m. hetgeen men vindt, *inventum, i, n.* Ook zoo veel als vindinge, *inventio, onis, f.* Ook wordt het in eenen kwaden zin genomen, voor *dolus, i, m. ars, artis, f. astutia, ae, f. commentum, i, n.* Zamenst. vondmeester, *rerum inventarum redemtor, oris, m.* Vondrijk, *ingeniosus, a, m.*

Vondeling, bijv. n. *repertitius, a, m, inventitius, a, m*, bij *Kiliaan.* Als zelfstaudig, *puer expositus vel abjectus in publicum, puer projectitius, abjectus et fortunae commissus, inventitius.* Een kind te vondeling leggen, *exponere puerum, puerum fortunae committere.* Zamenstell. vondelingshuis, *brephotrophium, ii, n. domus in qua pueri inventitii aluntur.*

Vondel of vonder, m. *ponticulus, i, m.*

Vonk, m. sprankel, *scintilla, ae, f.* Een vonk die van het ijzer springt, *strictura, ae, f.* Van hier het o. w. vonken, *scintillo, avi, atum, are.* Het vonken, *scintillatio, onis, f.* Verkleinw. vonkje, *scintillula, ae, f.* bij *Cicero.* Het voortd. vonkelen is, *sine intermissione scintillare.* Zamenstell. vonkelnieuw, *recens, entis, omn. g. plane novus.*

Vonnis, o. regterlijke uitspraak, *sententia, ae, f. judicium, ii, n. judicatum, i, n, arbitrium, ii, n. diiudicatio, onis, f.* bij *Cicero.* Van hier: vonnisen, b. w. *judico, avi, atum, are,*

de

decerno, crevi, cretum, cernere, dijudicare, ferre sententiam. Vonnisſing, v. *judicatio, onis, f. dijudicatio, onis, f. ſententiae latio.* Gevonnisd, *judicatus, a, m, dijudicatus, in judicio convictus, a, m.*

Vonte, v. doopvonte, *baptisterium, ii, n. fons sacer, lavacrum sacrum.* Zamenſt. vontwater, *aqua sacra, aqua baptismi.*

Voogd, m. opziener, *tutor, oris, m.* Over iemands goederen, *curator, oris, m.* Ook zoo veel als meester, *dominus, i, m.* Zijn eigen voogd worden, *in tutelam suam pervenire*, bij *Nepos; suum esse, vel fieri.* Voogdesse, *tutrix, icis, f.* ook *domina, ae, f. curatrix, icis, f. rectrix, icis, f.* Voogdij, v. *tutela, cura, ae, f. regimen, inis, n. dominium, ii, n.* Voogdijſchap is hetzelfde. Zamenſtell. huisvoogd, *dominus, i, paterfamilias.* Kerkvoogd, *tutor eccleſiae, papa, ae, m. pontifex maximus, caput eccleſiae.* Dorpvoogd, *judex paganus, praefectus pago.* Landvoogd, zie bij Land. Strandvoogd, *litoribus praefectus.*

Voogs, een oud woord voor voos, *fungoſus, a, m*, bij *Kil.*

Voor, zie bij voore.

Voor, een voorzetſel, *pro praepoſitio regens ablativum.* Voor iemand betalen, *ſolvere pro aliquo*, ook *loco alicujus. B.* v. hij werkt voor zijnen vader, *loco patris laborat*, ook *in vicem vel vice patris.* Ook zoo veel als tot voordeel van zijnen vader, *in commodum patris.* Ik houd hem voor een geleerd man, *habeo eum pro docto vel doctum, doctus mihi videtur, puto, existimo, arbitror eum eſſe doctum.* Voor niets achten, *pro nihilo ducere, putare, parvi aestimare, pro nihilo habere.* Ook is voor, *erga, in, adverſus, cum acc.* Liefde voor God, *amor erga vel in Deum.* Ook gebruikt men den tweeden naamval: b. v. uit liefde voor mijnen vader bewogen, *ductus amore patris.* Liefde voor iemand hebben, *amare aliquem, diligere aliquem, habere amorem erga aliquem*, bij *Cicero.* Genegenheid voor iets hebben, *ſtudioſum eſſe alicujus rei, ſtudio alicujus rei teneri*; voor zijn aandeel, *pro parte ſua*; voor dien korten tijd heeft hij genoeg geleerd, *pro tam brevi tempore ſatis didicit.* Dat werk was te zwaar voor hem, *opus illud nimis grave erat pro ejus viribus.* Ook kan men zeggen, *illi nimis difficile erat.* Tot voordeel, *ſecundum praep. cum acc.* B. v. de regters hebben voor hem geſtemd, *judices ſecundum eum ſuffragati ſunt*; ook *pro illo*, voor iemand zijn, *favere alicui.* Ik eet voor mij, *edo mihi.* Hij leeft voor de wereld, *mundo vivit.* Ik vrees voor u, *timeo vel metuo tibi.* Dat is, ik vrees dat het met u niet goed zal afloopen, anders is het ook zoo veel als ik ben er bang voor, *metuo te*; voor iemand zorgen, *prospicere alicui, curam alicujus gerere, curare aliquem.* Tot gebruik is ook, *pro, in uſum*, en met den derden naamval. *B.* v. ik heb dat woordenboek voor eerstbeginnenden geſchreven, *lexicon hocce pro tironibus, tironibus vel in uſum tironum conſcripſi.* Ook zoo veel als tegen, *contra cum acc. B.* v. een middel voor de koorts, *remedium contra febrim.* Ook met den tweeden naamval, *remedium febris*, ook *adverſus febrim vel ad febrim depellendam*, ook *per cum acc.* voor zich zelfs is de zaak goed, *per ſe res bona est*; voor mijn perſoon, ik heb er niets tegen, *per me licet*; voor de eerſte, tweede of derde reis, *primum, deinde, tum, vel primo, ſecundo, tertio &c.* Het is voor van daag bepaald, *in hodiernum diem conſtitutum est*; voor van daag kan ik niet, *hodie non poſsum*; voor ditmaal zal ik het hem vergeven, *nunc quidem illi ignoscam*, ook *in praeſens vel in praeſentiarum.* Ook met den vierden naamval, voor

voor acht dagen, *in octo dies*; voor tien man, *in decem homines*. B. v. voor tien man inkwartiering bezorgen, *hospitium curare in decem homines*, bij *Scheller*. Wat kan ik er voor? *quid in me culpae est?* Ook zegt men in het dagelijksche leven, wat is dat voor een man? *quis est hic vir?* ook *qualis iste vir est?* Wat is dat niet voor een man geweest! *quantus ille fuit!* voor en na, *semper, omni tempore*; voor iemand instaan, *spondere pro aliquo*. Ik sta er voor in, *praesto rem vel de re*. Eens voor al, *semel in perpetuum*, bij *Florus*. Dag voor dag, *in dies vel in dies singulos*. Voet voor voet, *pedetentim*. Man voor man, *viritim*. Stuk voor stuk, *per partes singulas*. Huis voor huis, *ostiatim*. Stad voor stad, *oppidatim*. Dorp voor dorp, *pagatim, vicatim*. Voor oogen, *ante oculos*. Voor de deur, *ante januam vel ostium*. Zich voor iemand hoeden, *cavere aliquem*. Voor, is ook *prae, praep. cum abl.* Ook in tegenwoordigheid, *coram, praep. cum abl.* B. v. hij heeft het voor den regter bekend, *coram judice confessus est*. Voor niet, *gratis, gratuito*. Vooral, *imprimis, ante omnia, prae omnibus*. Voor vast, *certo et certe*. Voor gedaan houden, *rem quasi confectam aestimare*. Voor een dag of twee, *ante binos dies*, ook *per dies binos*. B. v. dit is voor een dag of twee gebeurd, *hoc ante binos dies accidit*. Geef mij uw boek voor een dag of twee, *per binos dies librum tuum mihi concede!* Vooraan, *antea*. Die of dat voor aan is of staat, *anterior, or, us, anticus, a, m*. Voor af doen, *anticipare*. Voor af meten, *praemetiri*. Voorafkennen, *praenoscere*. Voorafsturen, *praemittere*. Voorafzeggen, *praeloqui, praedicere*. Voorafzien, *praespeculari*, bij *Livius*. Voor lief nemen, *contentum esse, satis habere*. Neem het voor lief, *contentus sis, satis habeas!* Voor avond, *serum diei, diluculum, i, n.* Vooraan, *ante*. Vooraan staan, *ante alios esse*. In den oorlog, *in prima acie versari*.

Voorarm, m. *antica brachii pars*.

Voorbaat, v. dat men vooruit heeft, *prior commoditas praerogativa*, bij *Kil*. In de voorbaat zijn, *antevenire*.

Voorbarig, bijv. n. en bijw. *praeceps, ipitis, omn. g. inconsideratus, a, m, incogitans, antis, omn. g. temerarius, a, m*, bijw. *praecipitanter, inconsiderate, incogitanter, temere, temeriter, adv*. Van hier: voorbarigheid, v. *praecipitantia, ae, f. inconsiderantia, ae, f. incogitantia, ae, f. temeritas, atis, f. temeritudo, inis, f.* bij *Pacuvius*. Voorbariglijk is hetzelfde als het bijw. voorbarig.

Voorbede, zie voorspraak.

Voorbedenken, o. w. te voren overdenken, *praemeditor, atus sum, ari*. Voorbedenking, v. *praemeditatio, onis, f.* waarvoor men ook zegt voordacht. Met voordacht is ook *dato opera, ex consulto, de industria*. Voorbedacht, v. d. *praemeditatus, a, m*. Voordachtelijk, bijw. *praemeditate, compositе, ex composito, cogitate, cogitatim, et cogitato, adv*.

Voorbeduiden, b. w. *praemonstro, avi, atum, are, praesignifico, avi, atum, are*, bij *Scheller, portendere*, ook *praedicare, praesagio, ivi, itum, ire*. Voorbeduiding, *praemonstratio, onis, f. praesignificatio, onis, f.* bij *Scheller, praesagium, ii, n. prodigium, ii, n. praedictio, onis, f*. Voorbeduidend, *praesagus, a, m*. Voorbeduid, v. d. *praemonstratus, a, m, praesignificatus, praedictus, a, m*. Voorbeduidsel is hetzelfde als voorbeduiding, ook *portentum, i, n.* bij *Kil*.

Voorbeding, o. *conditio, onis, f. pactum, i, n*.

Voorbeeld, v. *exemplum, i, n. exemplar, aris, n*, ook *specimen, inis, n. documentum, i, n*. Bij voorbeeld, *exempli gratia vel causa, verbi gratia*. Ook

Digitized by Google

Ook zoo veel als, *ut*. B. v. er zijn meer wijsgeeren, bij voorbeeld Aristoteles, *plures sunt philosophi, ut Aristoteles*. Anderen met een voorbeeld voorgaan, *aliis exemplo praeire*. Een voorbeeld ſtellen, *ſtatuere exemplum, edere exemplum*. Anderen ten voorbeeld ſtrekken, *aliis exemplo vel exemplum eſſe*. Een voorbeeld aan iemand nemen, *exemplum capere de aliquo*, ook *ab aliquo*. Voorbeeldig, *exemplaris, is, e, exemplarius, a, m*, doch deze woorden moet men niet veel gebruiken, *exemplo ſerviens*. Voorbeelden is voorheen in gebruik geweest voor te voren affchetſen, *praefigurare*. Ook in den zin van verbeelden, *imaginari &c*. Van hier: voorbeelding voor affchetſing, *delineatio, onis, f. typus, i, m. prototypon, i, n. archetypon, i, n. exemplar, aris, n. exemplum, i, n.* bij *Kil*.

Voorbehouden, b. w. *reſerve, avi, atum, are*. Ook zoo veel als eene uitzondering maken, *excipio, epi, eptum, ipere*. Voorbehouding, v. *reſervatio, onis, f.* ook in den tweeden zin, *exceptio, onis, f. conditio, onis, f.* Voorbehouden, v. d. *reſervatus, a, m, exceptus, a, m*.

Voorberegt, zie voorberigt.

Voorbereiden, b. w. van te voren bereiden, *praeparo, avi, atum, are*. Voorbereider, *praeparator, oris, m.* bij *Tertullianus*. Voorbereidſter, *femina praeparans*; dewijl het zelfſt. *praeparatrix*, zoo veel ik weet, niet voorkomt. Voorbereiding, v. *praeparatio, onis, f.* Voorbereid, v. d. *praeparatus, a, m*. Voorbereidſel, *praeparatus, us, m.* bij *Velleius Paterculus, praeparatura, ae, f*.

Voorberg, m. zoo veel als voorgebergte, *promontorium, ii, n*.

Voorberigt, o. *praefatio, onis, f.* Voorberigten, *praefor, atus ſum, fari*. Kortelijk voorberigten, *breviter praefari*. Veel voorberigten, *multa praefari*.

Voorbeſchikken, b. w. *praefinio, ivi, itum, ire*, bij *Scheller*, *praedestino, avi, atum, are, ante dispono, oſui, oſitum, ere*. Voorbeſchikking, v. *praefinitio, onis, f. in pandectis, praedestinatio, onis, f.* Voorbeſchikt, v. d. *praefinitus, a, m, praedestinatus, a, m*.

Voorbeſluiten, b. w. *antea concludere, antea decernere*; voorbeſloten, *antea concluſus vel decretus, a, m*.

Voorbeſprek, o. *conditio, onis, f. pactum, i, n*.

Voorbeſtemmen, is hetzelfde als voorbeſchikken.

Voorbeteekenen, is zoo veel als voorbeduiden.

Voorbezit, v. *praeoccupatio, onis, f. prima poſſeſſio*; van hier:

Voorbezitten, o. w. *praeoccupare, primum poſſidere, prima poſſeſſione frui*; voorbezeten, v. d. *praeoccupatus, a, m*.

Voorbidden, b. w. voorbede doen, *intercedo, eſſi, eſſum, edere, deprecor, atus ſum, ari*. Ook iemand voorbidden, *praefari preces, aliquem precando praeire*; voorbidder, *interceſſor, oris, m. deprecator, oris, m. qui precando aliquem praeit*; voorbidding, v. zoo veel als voorbede, *interceſſio, onis, f. deprecatio, onis, f. actio precando aliquem praecundi*; voorbidſter, v. *deprecatrix, icis, f*.

Voorbij, een voorzetſel, *praeter, trans*; *praepoſitiones cum acc.* ook *ultra*, bij *Kiliaan*, ook als een bijv. n. *praeteritus, a, m, transactus, a, m, praeterlapſus, a, m*. B. v. de zaak is al voorbij, *res jam transacta eſt*. Het jaar is bijna voorbij, *annus ferme praeterlapſus eſt vel elapſus eſt vel praeteriit*. Spr. het is voorbij met hem, *actum eſt de eo*. De voornaamſte woorden waarvoor dit voorzetſel geplaatst wordt, zijn:

Voorbijbrengen, b. w. *praeterfero, tuli, latum, ferre*; voorbijbrenging, *praeterlatio, onis, f.* voorbijgebragt, *praeterlatus, a, m*, bij *Lucret*.

Voorbijdrijven, b. en o. w. bedr. is het *praeterago, egi, actum, agere*. B. v. de ſchapen, eyet, bij

bij *Scheller*; onz. is het *praeterferri*, *praeternatare*; voorbijdrijving, v. *praeteractio*, *onis*, *f.* *vel actio praeteragendi*, ook *praeternatatio*, *onis*, *f.*

Voorbijgaan, o. w. *praeterire*, *transire*, *eundo superare*. Ook zoo veel als overtreffen, *superare*, *praeire*, *antecellere*, ook *praetergredi*, *transgredi*, bij *Cicero*. Ook zoo veel als overslaan, *praetermittere*, *omittere*; van den tijd zegt men ook, *elabi*, *praeterlabi*, *praelabi*, *praeterfluere*, volgens *Scheller*. In het voorbijgaan, *obiter*, *adv.* *in transitu*, *praetereunter*, bij *Augustinus*, doch dit laatste is niet na te volgen. Het voorbijgaan, *praeteritio*, *onis*, *f.* *transitio*, *onis*, *f.* *transitus*, *us*, *m.* *praetermissio et omissio*, *onis*, *f.* voorbijganer of voorbijgaander, m. *praeteriens*, *transiens*, *superans*, *antecellens*, *praeterlabens*, *praeterfluens* &c. voorbijgegaan, v. d. *praeteritus*, *a*, *m*, *superatus*, *praetermissus*, *omissus*, *elapsus*, *praeterlapsus*, *praelapsus*, *a*, *m.*

Voorbijglijden, o. w. *praeterlabor*, *apsus sum*, *abi*, *praelabi*, *elabi*; voorbijgegleden, v. d. *praeterlapsus*, *praelapsus*, *elapsus*, *a*, *m.*

Voorbijjagen, b. w. *praeterago*, *egi*, *actum*, *agere*; voorbijjaging, v. *actio praeteragendi*; voorbijgejaagd, v. d. *praeteractus*, *a*, *m.* Ook is voorbijjagen onz. *praetervehi*. *B.* v. ik ben hem te paard voorbijgejaagd, *equo illum praetervectus sum vel cursu equi illum praeveni vel superavi.*

Voorbijkomen, o. w. *praetervenire*, *praevenire*, ook *praeterire*, *praetergredi*, *transire*, *transgredi*.

Voorbijlatengaan, *praetermittere*, *omittere*, *negligere*.

Voorbijleeren, b. w. *discendo superare*, *in discendo majores progressus facere alio*, *discendo antecellere vel vincere*.

Voorbijloopen, b. w. *praetercurrere*, *transcurrere*. Het voorbijloopen als zelfst. o. *praetercursus*, *us*, *m.* van eene rivier, *praeterfluere*, *praefluere*.

Voorbijmennen, b. w. *praeteragere*

Voorbijreizen, b. w. *in itinere praeterire*, *transire*, bij *Schell.*

Voorbijrennen, b. w. *praetercurrere*, *praetervolare*.

Voorbijrijden, b. w. *praeterequitare*, bij *Livius*. In het schaatsenrijden, *superare aliquem calopodiis ferratis currendo.*

Voorbijstroomen, o. w. *praeterire*, *praeterlabi*, *praeterfluere*, bij *Varro*.

Voorbijtreden, o. w. is hetzelfde als voorbijgaan.

Voorbijtrekken, b. en o. w. *praeterducere*. *B.* v. eenen knoop, *nodum*, onz. *praeterire*.

Voorbijvaren, o. w. *praeternavigo*, *avi*, *atum*, *are*, *praenavigare*, *praetervehi*; voorbijvaring, v. *praeternavigatio*, *praenavigatio*, *praetervectio*, *onis*, *f.* voorbijgevaren, *praeternavigatus*, *praenavigatus*, *praetervectus*, *a*, *m*, *navi transvectus*, *a*, *m.*

Voorbijvliegen, o. w. *praetervolare*

Voorbijvlieten is hetzelfde als voorbijstroomen.

Voorbijvloeijen is hetzelfde als voorbijstroomen.

Voorbijvoeren, b. w. *praetervehehere*, *transvehere*, bij *Schell.* voorbijvoering, v. *praetervectio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; voorbijgevoerd, v. d. *praetervectus*, *transvectus*, *a*, *m.*

Voorbijzeilen, b. w. *legere*. *B.* v. de kust, *legere oram*, ook *praeternavigare*, *praenavigare*, *praeterire navi*, *navigio praetervehi*.

Voorbinden, b. w. *praeligo*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Livius*, *praevincio*, *vinxi*, *vinctum*, *vincire*, bij *Gell.*

Voorblesse, v. een verouderd woord, *frons relicina*, *frons refugo capillo nuda.*

Voorbode, m. *praenuntius*, *ii*, *m.* Ook zoo veel als voorteeken, *praesagium*, *ii*, *n.* *B.* v. dat is een voorbode van ongelukken, *hocce malorum est praesagium*; voorboodschappen, b. w. bij *Kiliaan*,

liaan, praenuntio, avi, atum, are, praesagire.

Voorbout, m. *humerus, i, m. armus, i, m. femur, oris, n. anterius.*

Voorbrengen, b. w. *praeduco, uxi, uctum, ucere.* Zoo veel als voorstellen, *propono, osui, ositum, onere.* Ook als aanhalen, *allego, avi, atum, are;* voorbrenging, *praeductio, allegatio, propositio, onis, f.* voorgebragt, *praeductus, allegatus, propositus, a, m.* Het heeft bij *Hoogstraten* ook de beteekenis van voordrinken, *propino, avi, atum, are.*

Voorbroek, m. *subligar, aris, n. subligaculum, i, n.* bij *Cic.*

Voorburg of voorburgt, m. de voorste vesting van eene stad of van een land, *primum urbis sive regionis propugnaculum.* Ook zoo veel als voorstad, *suburbium, ii, n.* Ook de naam van een dorp bij den Haag: men meent dat hier het *Forum Adriani* ten tijde der Romeinen geweest zij.

Voordacht, zie bij voorbedenken.

Voordak, o. zie Afdak.

Voordans, m. *initium chori;* van hier: voordansen, *ducere chorum, choream agere, restim ductare in chorea,* ook *praesultare;* voordanser, m. *choragus, i, m. ductor choreae vel chori, praesultor, oris, m.*

Voordat, bijw. eerdat, *priusquam, antequam, cum ind. & subj.*

Voordeel, o. nut, winst, *commodum, i, n. emolumentum, i, n. lucrum, i, n. utilitas, atis, f. fructus, us, m. quaestus, us, m. profectus, us, m. res, rei, f.* bij *Cicero;* verkleinw. voordeeltje, *lucellum, i, n.* bij denzelfd. van hier: voordeelig, bijv. n. en bijw. *commodus, a, m, utilis, lis, le, fructuosus, a, m, quaestuosus, a, m.* Ook zoo veel als geschikt, *aptus, opportunus, aequus, idoneus, commodus;* bijw. *commode, utiliter, quaestuose, apte, opportune, aeque, idoneo, adverbia;* voordeel heeft eerst beteekent, *primae, arum, scil. partes, primae partes, primus in aliqua re locus,* doch in dezen zin is het verouderd. Zamenstell. voordeelzoeker, *lucripeta, ae, m.*

Voordenken, is hetzelfde als voorbedenken.

Voorderen, is hetzelfde als vorderen

Voordeur, v. *portica antica,* ook *antica, ae, f.* alleen.

Voordezen, bijw. voorheen, *antehac, adv. abhinc, adv. olim, adv. supra, adv.* bij *Cic.*

Voordichten, b. w. *dicto, avi, atum, are;* voordichte of voordichtsel, *dictata, orum, n. pl. thema, atis, n.*

Voordienen, b. w. *administrare obsonia, scindere obsonium;* voordienaar, m. *magister obsonii scindendi,* bij *Petronius;* voorgedienden, v. d. *administratus, a, m.*

Voordisschen, b. w. *appono, sui, situm, onere aliquid alicui;* zie verder bij opdisschen.

Voordoek, m. *succinctorium, ii, n. praeligamen, inis, n. semicinctium, ii, n. velamen, inis, n.* bij *Kil.*

Voordoen, b. w. zoo veel als te koop zetten, *praeponere, proponere, exponere merces,* ook *venum exponere.* Ook is voordoen, zoo veel als bedekken van voren, *praecingere, obducere, velare.* B. v. eenen schorteldoek voor doen, *semicinctio se praecingere, succinctorio se inducere vel velare.* Ook zoo veel als vertoonen: b. v. hij doet zich als een eerlijk man voor, *speciem honesti viri prae se fert, valhonestum honestum gerit, honestum agit.* Ook iemand iets voordoen, *praeire aliquem facto, alicui exemplo suo praeeedere.*

Voordochter, v. *filia primi tori.*

Voordragen, b. w. zoo veel als vooruitdragen, *praefero, tuli, latum, ferre, praeporto, avi, atum, are,* bij *Cicero, proferre,* volgens *Kiliaan.* In eene vergadering iets voordragen is zoo veel als voorstellen, *ad senatum referre aliquam rem vel de aliqua re, propono, osui, itum, ere.* Het volk iets voordra-

Digitized by Google

dragen, *ferre ad populum*, bij *Cicero*; voordraging is niet in gebruik, hier voor zegt men liever voordragt, *relatio*, *onis*, *f. propositio*, *onis*, *f.* voorgedragen, v. d. *praelatus*, *praeportatus*, *a*, *m*, *prolatus*; voorts *relatus*, *propositus*, *a*, *m*.

Voordreunen, o. w. *praecino*, *inui*, *entum*, *inere*, een laag woord.

Voordrinken, o. w. *praebibo*, *ibi*, *ibitum*, *ibere*, *propino*, *avi*, *atum*, *are*, *praeire aliquem bibendo*, *ante bibere*, bij *Scheller*; voordrinking of het voordrinken, *propinatio*, *onis*, *f.* voordrinker, m. *propinator*, *oris*, *m.* bij *Ovid.*

Vooreinde of voorend, *pars anterior*; van een schip, *prora*, *ae*, *f.*

Voor of vore, v. *lira*, *ae*, *f.* Ook voor groef, *stria*, *ae*, *f.* ook *sulcus*, *i*, *m.* voren, *sulcare*, *striare*.

Vooreb of voorebbe, v. *initium refluxus*.

Vooren, voren of voorn, een slag van visch, *truta*, *ae*, *f.*

Voorgaan, o. w voor iemand of iets gaan, *praeire*, *anteire*, *antecedere*, *antegredi*. Ook zoo veel als overtreffen of te boven gaan, *antecedere*, *praecedere*, *praestare*, *superiorem esse*, *superare*, *vincere*, ook *primum locum obtinere*. Ook zegt men dit gaat voor, *hoc primo agendum est!* Iemand met een goed voorbeeld voorgaan, *bonum exemplum praebere alicui vel bono exemplo praeire aliquem*; voorgang, m. *antecessio*, *onis*, *f.* ook voorheen *praestantia*, *ae*, *f.* en ook zoo veel als voorregt, *praerogativa*, *ae*, *f.* ook voorbeeld, *exemplum*, *i*, *n.* voorganger, m. *antecessor*, *oris*, *m. praecessor*, *oris*, *m.* Ook zoo veel als wegwijzer, *dux*, *ducis*, *m.* bij *Caesar*, *ductor*, *oris*, *m.* ook gebruikt *Scheller* het woord *praedecessor*, *aris*, *m.* doch dit is niet veilig te gebruiken.

Voorgebergte, v. zoo veel als kaap, *promontorium*, *ii*, *n.*

Voorgevel, m. *frontispicium*, *ii*, *n.*

Voorgeven, b. w. zoo veel als vooruitgeven, *remitto*, *isi*, *issum*, *ittere*, *donare vel condono*, *avi*, *atum*, *are*, dit woord is veelal in het billardspel gebruikelijk. Ook zoo veel als zeggen, *perhibere*, *dictitare*, *jacere*, van *jacio*; vooral is het valschelijk voorwenden, *simulare*, *praetexere*. Ook zoo veel als verzekeren, *confirmo*, *avi*, *atum*, *are*, *attestari*, *testari*; van hier het voorgeven, zelfst. o. *remissio*, *onis*, *f.* voorts *oratio*, *onis*, *f. sermo*, *onis*, *m.* ook *simulatio*, *onis*, *f. praetextus*, *us*, *m. species*, *iei*, *f.*

Voorgevoel, o. *instinctus*, *us*, *m.* Ook zoo veel als voorkennis, *praescientia*, *ae*, *f. praescitum*, *i*, *n.* voorgevoelen, o. w. *praescire*; voorgevoelend, *praescius*, *a*, *m.*

Voorgeoijen, b. w. *praejacio*, *jeci*, *jactum*, *jacere*, bij *Colum. objicio*, *eci*, *ectum*, *icere*, ook *primum jacere*.

Voorgisten, zie voorwikken.

Voorgrond, m. *xystus*, *i*, *m. xystum*, *i*, *n.* bij *Plin.* en *Vitr.* dit was eigenlijk eene soort van gallerij, waarin de worstelaars zich oefenden. De voorgrond van eene schilderij is geheel wat anders, *pars anterior picturae*.

Voorhaam, o. *antilena*, *ae*, *f.*

Voorhaar, o. *antiae*, *arum*, *f. plur. capronae*, *arum*, *f. plur.* bij *Festus*.

Voorhals, m. *anterior pars colli*, *jugulus*, *i*, *m. jugulum*, *i*, *n.*

Voorhamer, m. *tudes*, *is*, *f. malleus major*, bij *Kil.*

Voorhand, v. zoo veel als de vuist, *pugnus*, *i*, *m. anterior pars manus*. Ook is het zoo veel als de eerste plaats, *locus prior*. De voorhand hebben, *in loco priori esse*, *primum esse*.

Voorhanden, dit zijn eigenlijk twee woorden *voor handen*, doch wordt thans als een bijv. n. gebruikt, *praesens*, *entis*, *comm. g. praesto*; voorhanden zijn is ook zoo veel als gevonden worden, *reperiri*, *inveniri*. Ook zoo veel als op handen zijn, *instare*, *imminere*; van hier bij *Kil.*

aan, voorhandig, bijv. n. *imminens, entis, omn. g. instans, antis, omn. g.*

Voorhang, o. *velum, i, n. obtentus, us, m. peristroma, atis, n.* van het tooneel, *siparium, ii, n.*

Voorhangen, b. w. *praependeo, endi, ensum, ere*; voorhanging, v. *actio praependendi*; voorgehangen, *praepensus, a, m*; voorhangen is ook nog, iemands naam voorhangen, om over eenen persoon te stemmen, of men hem in een zeker gezelschap zal toelaten of niet, *suffragio committere aliquem*; voorhangsel is hetzelfde als voorhang; voorgehangen, v. d. *praepensus, velatus, a, m.* ook *suffragio commissus, a, m.*

Voorhebben, o. w. *praecinctum esse, indutum esse.* B. v. ik heb eenen schorteldoek voor, *supparum praecinctus sum.* Ik heb een moomaangezigt voor, *larva indutus sum.* Ook in den zin hebben, *meditari, in animo volvere, parare, moliri, incipere.*

Voorheen, bijw. *antehac, antea, aliquando, quondam, olim, antiquitus, adv.*

Voorhoede, v. *primum agmen, anterior exercitus pars, prima frons*; ook *frons, ontis, f.* alleen, *prima acies.* Ook voorhoede zoo veel als voorzorg, *cautio, onis, f.*

Voorhof, o. *atrium, ii, n. vestibulum, i, n. propylaeum, ii, n.* van een huis is het bij *Kilian, cavedium, ii, n. cavum aedium, subdiale, is, n. hypaethrum, i, n.* daar men gevogelte houdt, *cors, cortis, f. cohors, ortis, f.* bij *Varro.*

Voorhond, m. zeker gesternte, dat zich voor de hondster vertoont, *antecanis, is, m.* bij *Cic.*

Voorhoofd, o. *frons, frontis, f. sinciput, ipitis, n.* bij *Juv.* Die een groot voorhoofd heeft, *frontonis, m.* Die een spits voorhoofd heeft, *cilo, onis, m.* bij *Fest.* Een gerimpeld en overdragtig, zoo veel als een stuursch voorhoofd, *frons adducta, obducta, contracta, corrugata vel capevata.* Met twee voorhoofden verzien, *bifrons, ontis, omn. g.* voorhoofden van balken zijn, *proceres, um, m.* bij *Vitruv.* Zamenstell. voorhoofdsbeen, *os sincipitis, os verticis, os parietale vel bregmatis*; voorhoofdskrul of lok, *cincinnus, i, m.*

Voorhouden, b. w. *objicere, opponere, projicere.* B. v. de handen voor de oogen houden, *manus oculis objicere.* Ook zoo veel als voorstellen, *proponere aliquid alicui*, zie bij voorstellen. Men vindt bij *Kiliaan* het zelfst. voorhoud, in den zin van *propositum, thema, forma, oratio.*

Voorhuid, v. *praeputium, ii, n.* Met eene voorhuid verzien, *praeputiatus, a, m*, bij *Tertull. praeputio praeditus vel instructus, a, m.* Zonder voorhuid, *praeputio carens.*

Voorhuis, o. *antica pars domus*, ook alleen *antica, ae, f. primae aedes, atrium, ii, n. vestibulum, i, n.*

Voorjaar, o. *principium anni, annus incipiens, ver, veris, n. ver novum, ver primum.*

Voorinnemen, b. w. *praecipio, epi, eptum, ipere, praeoccupo, avi, atum, are*; vooringenomen, *praeceptus, a, m, praeoccupatus, a, m*, bij *Cicero*; vooringenomenheid, v. *praeoccupatio, onis, f.*

Voorkamer, v. *antithalamus, i, m.* bij *Vitr.* mogelijk kan men ook *antica, ae, f.* of *primae aedes*, gebruiken. De voorkamer van het hart is *auricula cordis.*

Voorkasteel, o. van een schip, *prora, ae, f. rostrum, i, n.*

Voorkennen, o. w. *praescio, ivi, itum, ire, praecognosco, ovi, itum, oscere, praefagire*; voorkennis, *praescitum, i, n.* voorkennende, *praescius, a, m, praefagus, a, m.*

Voorkerk, v. *pronaum, i, n. vestibulum templi, porticus templi.*

Voorkeuken, v. *culina antica, anterior culinae pars.*

Voorkeur, v. *prima optio, jus prius eligendi.* B. v. gij hebt de

Digitized by Google

de voorkeur, *jus priuseligendi tibi est.*

Voorkind, o. *infans prioris tori, ex primis nuptiis natus, filius filiave ex priori matrimonio;* voorkinderen, *liberi e priori conjugio suscepti.*

Voorkomen, b. w. voor iemand komen, *praevenio, eni, entum, enire, antevenire, anticipare, praevertere, antevertere.* Overdr. zoo veel als beletten, *occurrere, obviam ire, avertere.* Ook zoo veel als vermijden, *vito, avi, atum, are, evitare, effugere.* Ook zoo veel als schijnen, *videri.* B. v. het komt mij voor, *mihi videtur.* Ook gevonden worden, *inveniri, reperiri.* B. v. dat boek komt mij weinig voor, *liber iste raro invenitur vel reperitur, vel rarus est, vel raro occurrit;* van hier: voorkoming, v. *anticipatio, onis, f.* Het voorkomen als zelfst. o. is zoo veel als uiterlijke houding, *facies, iei, f. habitus, ûs, m.* B. v. die man heeft een eerlijk voorkomen, *homo iste honesta facie praeditus est.* Kindelijk is voorkomen ook nog, *obversari oculis, menti vel animo,* bij *Kil.*

Voorkoop, m. zoo veel als opkoop, *coëmtio, onis, f.* van hier: voorkoopen, *coëmere, praemercari,* dit laatste is zoo veel als te voren koopen; voorkooper, m. *coëmtor, oris, m.* Voorkoopster, m. *coëmtrix, icis, f.*

Voorkramen, b. w. *merces venum exponere.*

Voorkwartier, o. *anterior pars quarta.*

Voorland, o. *terra prior, terra antica,* ook *alluvies, iei, f. alluvio, onis, f. terra alluvione adgesta.* Zamenstell. noordvoorland, *promontorium angliae septentrionale.* Zuid voorland, *promonterium angliae meridionale.* Het vuur daarvan is, *pharus, vel ignes nocturnae, nautis iter indicantes.* Spreekw. als hij zoo voortgaat, zal de galg zijn voorland zijn, *vitae ejusmodi patibulum finis erit.*

Voorlastig, bijv. n. b. v. een schip, *navis nimis a prorâ in aquam demersa.*

Voorleden, anderen schrijven verleden, dat mogelijk beter is, als zijnde een v. d. van het onz. w. lijden, doch dat thans grooten deels verouderd is, *praeterire, tranfire, praeterlabi;* voorleden of verleden is dus, *praeteritus, praeterlapsus, a, m, transactus, exactus, pristinus.*

Voorleggen, is zoo veel als voorhouden.

Voorleiden, b. w. *praeduco, uxi, uctum, ucere,* bij *Plin.* voorleiding, v. *actio praeducendi.*

Voorlente, v. *ver primum, novum vel inisns.*

Voorlezen, b. w. *praelego, legi, lectum, legere, ante legere;* voorlezer, m. *praelector, oris, m.* Voorlezing, v. *praelectio, onis, f.* Voorgelezen, v. d. *praelectus, a, m.*

Voorlichten, b. w. *praeluceo, uxi, ucere, lumen praeferre, facem praeferre.*

Voorliegen, o. w. *mentiri alicui, mendacium dicere alicui,* bij *Scheller;* voorgelogen, *mentitus, a, m.*

Voorliggen, o. w. *praejacere,* ook *objacere, oppositum esse.*

Voorlijf, o. *anterior corporis pars, pectus, oris, n.* ook *anterior pars vestis.*

Voorlijk, b. w. die meer dan een ander gevorderd is, *qui alios superat, superior.* B. v. een voorlijk kind, *infans prosper.*

Voorlip, b. w. *prolabium, ii, n. anterior labii pars.*

Voorloop, m. *vinum lixivium vel lixivum, protropium, i, n.* bij *Scheller,* ook *mustum, quod sponte profluit, antequam uvae calcentur;* voorts *praecursio, onis, f. praecursus, us, m. procursio et procursus,* bij *Schell.* van hier:

Voorlooper, o. w. *procurro, urri, ursum, urrere, antecurrere,* ook *procurrere,* bij *Livius.* Voorlooper, m. *praecursor, oris, m. antecursor, oris, m. prodromus, i, m.* voorlooping, v. is zoo veel als voorloop in de tweede beteekenis; voorloopig, bijv.

bijv. n. en bijw. *praevius, a, m, praecurſorius, a, m,* bij *Plin.* bijw. *ante, in anteceſſum, adv.*

Voorluifel, m. *podium, ii, n.*

Voormaals, bijw. van tijd, *antehac, antea, olim, quondam, adv.*

Voormalig, bijv. n. *priscus, a, m; vetus, eris, omn. g. antiquus, a, m, ſuperior, us.*

Voormaand, m. *menſis incipiens, principium menſis.*

Voormalen, b. w. *ante oculos pingere,* ook *pingendo praeïre,* ook *molendo praeïre.*

Voormerken, zie voorſpellen.

Voormeten, b. w. in tegenwoordigheid van iemand meten, *ob oculos alicujus metiri,* ook *metiendo praeire.*

Voormiddag, m. *tempus antemeridianum.* Des voormiddags, *tempore antemeridiano vel ante meridiem.* Tot den voormiddag behoorende, *antemeridianus, a, m.* Zamenſtell. voormiddagskerk, *ſacra antemeridiana.* Voormiddagspreek, *concio antemeridiana.* Voormiddagspreker, *concionator antemeridianus.*

Voormiede, een verouderd woord, eenig geld dat aan den verhurer door den huirer vooraf als een geſchenk gegeven wordt, *arrha, ae, f.*

Voormonde, m. een verouderd woord, *tutor, oris, m. advocatus, i, m.* Voormonder, *conciliator, tutor.* Voormondſchap, *tutela, ae, f.*

Voormouw, m. *anterior manicae pars.*

Voormuur, m. *claustrum, i, n. munimentum, i, n. propugnaculum, i, n.*

Voorn, een eiland in Zeeland, *Vorna, ae, f.*

Voornaaijen, b. w *praeſuo, ui, utum, uere,* bij *Plin.* ook *ſuendo praeire.*

Voornaam, m. *praenomen, inis, n.*

Voornaam, bijv. n. treffelijk, *praecipuus, a, m, illuſtris, is, e, eximius, a, m.* Voornaamſte, *primaris, primarius, primus, princeps,* bij *Schell.* De voornaamſten, *proceres, primores, primarii, primi, principes,* voornamelijk, bijw. *praecipue, praeſertim, imprimis, comprimis, adv.*

Voornacht, m. *conticinium, ii, n. prima pars noctis, nox prima,* bij *Terent.*

Voornemen, o. *conſilium, ii, n. propoſitum, i, n. inceptum, coeptum, i, n. intentio, onis, f. decretum, i, n.*

Voornemen, o. w. voor zich nemen, *ante ſe ſumere.* *B.* v. een fervet, *mantile.* Ook ondernemen, *ſuscipere vel aggredi,* b. v. *laborem vel iter.* Ook van voornemen zijn, *ſtatuere, conſtituere, decernere, ſibi propoſuisse, in animum inducere, conſilium capere.* Ook heeft dit woord bij *Kiliaan* de beteekenis van iets van te voren nemen, *antecapere, anticipare, praeſumere, praeoccupare, praeripere;* voornemer, m. *inceptor, oris,* m. voorgenomen, v. d. *ante ſe ſumtus, a, m, inceptus, aggreſſus, ſtatutus, conſtitutus, decretus, ſibi propoſitus, in animum inductus.*

Voornoen, is hetz. als voormiddag.

Voornoemen, b. w. *ante nominare, praenominare, antea dicere vel memorare.* Voornoemd, v. d. *ante nominatus, dictus vel memoratus, praenominatus, a, m.*

Vooronder, o. *receptaculum in prora navis.*

Vooronderſtellen, b. w. men zegt ook veronderſtellen, *ſuppono, ſui, ſitum, onere;* voor of veronderſtelling, v. *ſuppoſitio, onis, f.* veronderſteld, v. d. *ſuppoſitus, a, m.*

Vooroordeel, o. *praejudicium, ii, n.* bij *Cicero, praejudicatio, onis, f. opinio praejudicata,* bij denz.

Vooroordeelen, b. w. *praejudico, avi, atum, are,* bij *Cic.*

Vooronders, meerv. *majores, um, m. plur. generis auctores, avi, orum, m. pl proavi, orum, m. pl.* vooronderlijk, bijv. n. *avitus, a, m.*

Voorover, bijw. het is eigenlijk een bijv. n. waaronder een werkwoord en vooraf hellende ofhan-

gen-

Digitized by Google

gende verſtaan wordt, *prenus*, *a*, *m*; vooroverhangen, *propendere*. Iemand voorover ſmijten, *mittere aliquem prenum*, bij *Catull.* vooroverhellen, *proclinare*, *procliyem eſſe*; vooroverhellend, *proclivis*, *is*, *e*.

Voorpand, o. voorſlip van een kleed, *lacinia veſtis anterior*.

Voorpeerd, o. *equus funalis*, *qui in curru duobus una junctis*, *tertius antecedit*.

Voorpiekenier, m. *miles antepilanus*, bij *Livius*, ook *antepilanus*, *i*, *m*. alleen.

Voorplaats, v. *area ante aedes*, *area antica*, ook *locus primus*.

Voorplaatſen, b. w. *praepono*, *oſui*, *oſitum*, *onere*.

Voorplecht, v. *tabulatum anterius navis*.

Voorplint, v. *antebaſis vel antibaſis*, *is*, *f.* bij *Vitr.*

Voorpost, m. *excubiae exteriores*, *ſtatio inimico proxima*, *ſtatio exterior*, *praeſidium extremum*. Ook noemt men voorposten, *milites exteriores excubias agentes*, *vel proxime hostes in ſtatione*.

Voorprediken of voorpreken, b. w. *moneo*, *ui*, *itum*, *ere*, *admonere*, *commonere*, *hortari*, *adhortari*, *cohortari*, *exhortari*; voorpreking, v. of het voorpreken, als z. o. *monitio*, *admonitio*, *commonitio*, *hortatio*, *cohortatio*, *adhortatio*, *exhortatio*, *onis*, *f.* voorpreker, m. *monitor*, *admonitor*, *hortator*.

Voorproef, v. *praegustus*, *us*, *m*. voorproeven, o. w. *praegustare*, *praelibare*; voorproever, m. *praegustator*, *oris*, *m*. bij *Kiliaan* en *Suet*. voorgeproefd, v. d. *praegustatus*, *a*, *m*.

Voorraad, m. *copia*, *ae*, *f.* *abundantia*, *ae*, *f.* *affluentia*, *ae*, *f.* *facultas*, *atis*, *f.* *penus et penu*, *commeatus*, *us*, *m.* *proviſio*, *onis*, *f.* *proviſus*, *us*, *m.* bij *Kiliaan*; van oorlogsbehoeften, *apparatus bellicus*. Zamenſtell. voorraadſchepenen, *naves annotinae*; voorraadkelder, *cella penaria*; voorraadſchuur, *horreum*, *ii*, *n*.

Voorrang, m. *locus prior vel primus*, ook *principatus*, *us*, *m*. volgens *Scheller*. Den voorrang hebben, *priores habere partes*.

Voorrede, v. *praefatio*, *onis*, *f.* *proloquium*, *ii*, *n.* *prologus*, *i*, *m.* *procemium*, *ii*, *n*. voorredenen, o. verouderd werkw. hier voor zegt men, eene voorrede doen, *praefor*, *atus ſum*, *ari*, *proloquor*, *cutus ſum*, *oqui*, *procemiari*, bij *Plin*. Ook is voorrede, *exordium*, *ii*, *n.* *exorſus*, *us*, *m*.

Voorregt, o. *jus praecipuum*, volgens *Scheller*, *privilegium*, *ii*, *n*. bij *Sen.* *beneficium*, *ii*, *n.* *in digestis*, voorregten toeſtaan, *irrogare privilegia*, bij *Cic*.

Voorreiken, b. w. *praetendere*, volg. *Kil*.

Voorrijden, o. w. *ante equitare*, *equitando praecedere*, ook *equitando antcire*, *antecedere*; voorrijder, m. *antecedens in equo*, *antecesſor in equo*, *equitans ante*, ook *qui in curru*, *ſex equis una junctis*, *in primo equitat*.

Voorſchans, v. *propugnaculum exterius*, *vel propugnaculum hoſtibus proximum*, ook *propugnaculum*, *i*, *n*. alleen, *munimentum anterius*; van hier bij *Kil.* voorſchanſen, *praemunio*, *ivi*, *itum*, *ire*.

Voorſchijn, m. *adſpectus*, *us*, *m.* *conſpectus*, *apparitio*, *onis*, *f.* Te voorſchijn komen, *apparco*, *ui*, *itum*, *ere*, *comparere*, *prodire*, *provenire*, *in conſpectum prodire*, *in publicum egredi*, bij *Tacit.* Te voorſchijn brengen, *ſiſtere*, *efferre*, *praeſentare*, *in conſpectum dare*, *in lucem prodere*, *in apertum proferre*, *exhibere*, *promere*.

Voorſchieten, o. w. *ſuppedito*, *avi*, *atum*, *are*, *erogo*, *avi*, *atum*, *are*, ook *objicere*, *objectare*. Ook eerst ſchieten, *primum jaculari*, ook *jaculando praeire*. In twee woorden is het ook letten; doch dan moet er het woordje ſchutje bij zijn, b. v. ik zal er wel een ſchutje voor ſchieten, *hoc quidem impediam*, voorſchot, *pecunia erogata vel ſuppeditata*; voorſchieting, *ſuppe-*

Digitized by Google

peditatio, *erogatio*, *onis*, *f.* doch in dezen zin gebruikt men thans meer verſchieten, verſchot enz.

Voorſchikken, b. w. zoo veel als voorzenden, *praemitto*, *iſi*, *iſſum*, *ittere*, *ante mittere*. Ook zoo veel als voorbeſchikken, *praedestino*, *avi*, *atum*, *are*; voorſchikking, v. *praemiſſio*, *onis*, *f.* voorgeſchikt, v. d. *praemiſſus*, *a*, *m*, ook *praedestinatio*, *onis*, *f.* *praedestinatus*, *a*, *m*.

Voorſchip, o. *anterior pars navis*, *prora*, *ae*, *f.* ook *prima navis*. B. v. het voorſchip van de vloot, *prima navis claſſis*.

Voorſchoot, o. zoo veel als ſchortekleed, *castula*, *ae*, *f.* *praecinctorium*, *ii*, *n.* *finus*, *us*, *m.* *femicinctium*, *ii*, *n.* *ſuccinctorium*, *ii*, *n.* *ventrale*, *is*, *n.*

Voorſchrift, o. *exemplum*, *i*, *n.* *exemplar*, *aris*, *n.* *praeſcriptum*, *i*, *n.* *conceptio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*; *praeſcriptio*, *onis*, *f.* ook *praeceptum*, *i*, *n.* volg. *Scheller*; dan is het zoo veel als bevel. Een voorſchrift geven, *praeſcribere*, *praeceptum dare*, bij denz. van hier:

Voorſchrijven, b. w. *praescribo*, *ipſi*, *iptum*, *ibere*, ook *literas praeformare alicui*, *vel fingendo literas praeire*; voorſchreven, in plaats van voorgeſchreven, *praeſcriptus*, *a*, *m*, ook *ante nominatus*, *dictus vel citatus*, *a*, *m*, voorſchrijving, *praeſcriptio*, *onis*, *f.* *praeformatio literarum*. Ook is voorſchrijving zoo veel als aanbeveling, *commendatio*, *onis*, *f.* B. v. brieven van voorſchrijving, *literae commendatitiae*.

Voorſchuif, v. iets dat men ergens voor ſchuift, b. v. een grendel, *obex*, *icis*, *m.* *peſſulus*, *i*, *m.* van hier: voorſchuiven, *objicio*, *eci*, *ectum*, *icere aliquid alicui rei*.

Voorſchutſel, o. b. v. van eene deur, *diathyrum*, *i*, *n.* bij *Vitr.*

Voorshands, bijw. zoo veel als van te voren, *ante*, *antea*, *antehac*.

Voorſlaan, b. w. *primum ferire*. B. v. in het kolfſpel, *primum ferire pilam*, ook onz. *praeludere*. B. v. de klok heeft al voorgeſlagen, *hora jam praelusit*. Ook te vroeg ſlaan, *ante tempus ſonare*, *praeſonare*, bij *Scheller*. Ook zoo veel als voorſtellen, *propono*, *oſui*, *itum*, *ere*, ook *rogo*, *avi*, *atum*, *are*. B. v. eene wet voorſlaan, *rogare legem*. Ook zoo veel als aanbieden, *offero*, *obtuli*, *oblatum*, *offerre*. Voorſlag, *primus ictus*; van het nur, *praeludium*, *ii*, *n.* Ook zoo veel als voorſtel, *propoſitio*, *onis*, *f.* *propoſitum*, *i*, *n.* van eene wet, *rogatio*, *onis*, *f.* Als aanbod, *oblatio*, *onis*, *f.* *oblatum*, *i*, *n.* voorgeſlagen, *qui primus ferit*, *qui quae vel quod praelusit*, *qui quae vel quod ante tempus ſonuit*, ook *propoſitus*, *a*, *m*, *rogatus*, *a*, *m*, ook *oblatus*, *a*, *m*.

Voorſmaak is hetz. als voorproef.

Voorſnijden is hetzelfde als voordienen.

Voorſpan, o. *primi currus equi*, bij *Kil.* heeft het ook nog twee andere beteekeniſſen, als *fibula*, *ae*, *f.* ook *intervallum inter pollicem et digitum indicem extenſos*, doch in dezen zin is het verouderd.

Voorſpannen, b. w. *equos currui jungere*. Ook iets ergens voorſpannen, *praetendere vel obtendere aliquid alicui rei*. Ook met de ſpan iemand iets voormeten, *ſpithama aliquid alicui praemetiri*; voorſpanning, v. *junctio equorum*, ook alleen *junctio*, *onis*, *f.* volgens *Schell.* van eenen doek enz., *obtentus*, *us*, *m.* voorgeſpannen, v. d. *junctus*, *a*, *m.* *praetentus*, *a*, *m.*

Voorſpel, o. *praeludium*, *ii*, *n.* bij *Cic.* *praeluſio*, *onis*, *f.* bij *Plin.* *proludium*, *ii*, *n.* bij *Gellius*. Ook is voorſpel, volgens *Halma*, *praeſagium*, *ii*, *n.* *augurium*, *ii*, *n.*

Voorſpelen, b. w. *praeludo*, *ſi*, *ſum*, *dere*, *primum ludere*. B. v. wie zal voorſpelen, *quis primus ludet*?

Voorſpellen, b. w. *praedico*, *ixi*, *ictum*, *icere*, zie verder bij voorzeg-

Digitized by Google

zeggen, voorſpellen, is ook nog zoo veel als met ſpellen iemand voorgaan, *literas ſingulatim vel verba ſyllabatim efferendo aliquem praeire*, voorſpelling, zie bij voorzegging, voorts *actio literas ſingulatim vel verba ſyllabatim praecundi*.

Voorſpoed, m. *prosperitas, atis, f. felicitas, atis, f. res ſecundae, ſucceſſus, us, m. fortuna, ae, f.* van hier: voorſpoedig, bijv. n. en bijw. *prosper, era, erum, felix, icis, omn. g. fortunatus, a, m*, bijw. *prospere, feliciter, fortunate, adv.* zie verder bij geluk; voorſpoedigijk is hetzelfde als het bijw. voorſpoedig.

Voorſpook, o. *ſpectrum praeſagum*, ook alleen *praeſagium, ii, n. praeſignificatio, onis, f.* bij *Schell.* voorſpoken, *praeſignificare*, bij denz.

Voorſpraak, m. zoo veel als verdediger, *defenſor, oris, m.* In regten is het, *patronus, i, m. advocatus, i, m. cauſidicus, i, m. actor cauſarum*, bij *Cicero*; *interceſſor, oris, m.* Voorſpraak, v. *patrocinium, ii, n. defenſio, onis, f. interceſſio, onis, f.*

Voorſpreiden, b. w. *praeſpargo, arſi, arſum, argere*, bij *Lucr.*

Voorſpreijen, b. w. *praeſterno, ſtravi, ſtratum, ernere*, bij *Statius.*

Voorſpreken, b. en o. w. onz. *praeloquor, ocutus ſum, oqui, praefari*, bedr. is het, *defendo, di, ſum, ere, patrocinor, atus ſum, ari, in favorem alicujus loqui, verbis aliquem defendere*, ook *deprecari, excuſare*; voorſpreker, m. *qui praefatur*, ook *defenſor, oris, m. patronus, i, m. deprecator, oris, m.* bij *Caeſar.* Voorſpreking is zoo veel als voorſpraak in den tweeden zin; voorſpreekſter, v. *deprecatrix, icis, f.* bij *Cic.* voorgeſproken, v. d. *praefatus, a, m*; voorts *defenſus, a, m, excuſatus, a, m.*

Voorſpringen, o. w. *praeſilio, ii vel ui, ultum, ire.*

Voorſtaan, o. en b. w. onz. *primum ſtare, anteſtare*, bij *Kil.* ook *praeeſſe*, bij denzelfd. Bedr. is het zoo veel als verdedigen: *ſtare pro aliquo, defendere, patrocinari, favere alicui.* Onz. in den zin komen of hebben, geheugen, *in memoria eſſe, in memoria tenere, meminiſſe, occurrere.* Laten voorſtaan, *praeſumere opinione, ſibi perſuadere, in animum inducere.* Zich veel laten voorſtaan, *altos gerere ſpiritus*; van hier: voorſtander, m. *defenſor, oris, m. patronus, i, m. fautor, oris, m. antiſtes, itis, m.* voorſtand, *defenſio, onis, f. auxilium, ii, n. patrocinium, ii, n.*

Voorſtad, v. *ſuburbium, ii, n. ſuburbia, orum, n. plur.* bij *Kiliaan.*

Voorſte, bijv. n. eerſte, *primus, a, m.* Het voorſte, o. *prima pars, pars anterior vel antica.*

Voorſteken, b. w. vooraan ſteken, *praefigo, ixi, ixum, igere*; voorſteking, *praefixio, onis, f.* voorgeſtoken, v. d. *praefixus, a, m.*

Voorſtel, o. *propoſitio, onis, f. propoſitum, i, n.* Ook zoo veel als verhandeling, *diſſertatio, onis, f. diatribe, es, f. diatriba, ae, f.* een Grieksch woord, ook *quaeſtio, onis, f.*

Voorſtellen, b. en o. w. iets voor iets anders ſtellen, b. v. eenen ſtoel voor een bed, *opponere, praeponere, obdere, obtendere*; vooraanſtellen, *praeponere, anteponere.* Iemand iets voorſtellen is ook, *proponere aliquid alicui, ante oculos ponere.* Ook hooger achten, *praeponere, praeferre, anteferre, ante habere*; voor verbeelden, *animo effingere aliquid*, bij *Cicero*; voorſtellen is ook, *rogare.* B. v. een wet, *rogare legem.* Iets aan het volk voorſtellen, *ferre ad populum.* Ook zoo veel als vertoonen, zie dat woord; voorſtelling, v. *oppoſitio, onis, f. propoſitio, onis, f. obtentus, us, m. antepoſitio, onis, f.* Ook zoo veel als voorſtel; voorgeſteld, v. d. *oppoſitus, a, m, praepoſitus, a, m, obtentus, a,*

a, *m*, *antepositus*, *praepositus*, *ante oculos positus*, *rogatus*, *a*, *m*. Zamenstelling: voorstelwoord, *praepositio*, *onis*, *f.* bij *Cic.*

Voorsteven, v. *prora*, *ae*, *f. pars navis anterior*, *rostrum*, *i*, *n.* waarbij men ook *navis* voegen kan.

Voorstrekken, b. w. zoo veel als voorspannen, *praetendere*, *obtendere.*

Voorstrijden, o. w. *propugno*, *avi*, *atum*, *are*; voorstrijder, m. *propugnator*, *oris*, *m.*

Voorstrooijen, b. w. *praespargo*, *praesternere*, *proseminare*, ook *objicere*, *projicere*, bij *Schell.*

Voorstroomen, o. w. *praefluo*, *uxi*, *uxum*, *uere.*

Voorstuk, o. *pars alicujus rei anterior.*

Voort, bijw. terstond, *mox*, *statim*, *illico*, *adv.* voort dan! *age dum!* voort zeg ik! *apage*, *quaeso!* ook *festina!* voort geeft in de zamenstelling veel al eene voortduring te kennen: b. v. voortgaan, *sine intermissione procedere*; voortlezen, *sine intermissione legere &c.*

Voortaan, bijw. *in posterum*, *posthac*, *deinceps*, *dehinc.*

Voortand, m. *dens primus*, *dens anterior*, *dens incisor*, *dens gelasinus.*

Voortarbeiden, b. w. *sine intermissione laborare.*

Voortbarsten, o. w. *prorumpere*, *erumpere.*

Voortbewegen, b. en o. w. *promovere aliquid*, onz. *promoveri.*

Voortbrengen, b. en o. w. voor den dag brengen, *produco*, *uxi*, *uctum*, *ucere.* Ook zoo veel als voorttelen, *creare*, *procreare*, *generare*, *progenerare*, *parere*, *gignere*, bij *Cicero*; van hier: voortbrenger, m. *producens vel qui producit*, ook *creator*, *oris*, *m.* *procreator*, *generator*, *progenerator*, *genitor*; voortbrenging of het voortbrengen als z. o. *productio*, *onis*, *f.* *creatio*, *procreatio*, *generatio*, *progeneratio*, voortbrengster, v. *femina producens*, *creatrix*, *icis*, *f.* *procreatrix*, *genitrix*; voortgebragt, *productus*, *a*, *m*, *creatus*, *procreatus*, *generatus*, *progeneratus*, *genitus*; voortbrengsel, *quaevis res producta*, *creatura*, *ae*, *f.* *fructus*, *us*, *m.* ook *quaevis res creata &c.*

Voortdrijven, b. en o. w. bedr. zoo veel als voortjagen, *urgere*, *propellere*, *ago*, *egi*, *actum*, *agere*, *adigo*, *egi*, *actum*, *agere*; onz. *fluctuando promoveri vel moveri loco*, *sine intermissione fluctuari*; van hier: voortdrijver, m. *propulsor*, *actor*, *oris*, *m.* *adactor*, *oris*, *m.* voortdrijving, v. *propulsio*, *actio*, *onis*, *f.* *adactio*, *onis*, *f.* ook *continua fluctuatio*; voortgedreven, v. d. *actus*, *a*, *m*, *adactus*, *propulsus*, *fluctuando in alium locum promotus*, *a*, *m.*

Voortduwen of voortdouwen, b. w. *protrudo*, *usi*, *usum*, *udere*; voortduwing, *protrusio*, *onis*, *f.* voortgeduwd of voortgedouwd, v. d. *protrusus*, *a*, *m.*

Voorteeken, o. *omen*, *inis*, *n.* *praesagium*, *ii*, *n.* *signum*, *i*, *n.* bij denzelfden, wanneer het iets groots is, *prodigium*, *ii*, *n.* *portentum*, *i*, *n.* wanneer het uit het vliegen der vogelen is, dan is het *auspicium*, *ii*, *n.* *augurium*, *ii*, *n.* voorteekenen is bij *Kiliaan*, *praesigno*, *avi*, *atum*, *are.*

Voortellen, b. w. *numerare alicui*, ook *numerando aliquem praeire*; voorteller, *numerator*, *oris*, *m.* voortelling, v. *numeratio*, *onis*, *f.* voorgeteld, v. d. *numeratus*, *a*, *m.*

Voortgaan, o. w. zoo veel als weggaan, *abire*, *discedere.* Zoo veel als verder gaan, *progredi*, *procedere.* Ook van een werk zegt men, *opus non procedit*, *succedit*, *non proficit*; voortgang, m. *abitus*, *us*, *m.* *abitio*, *onis*, *f.* *discessus*, *us*, *m.* *discessio*, *onis*, *f.* ook *successus*, *us*, *m.* *continuatio*, *onis*, *f.* oog nog *progressus*, *us*, *m.* Ook is voortgaan nog *pergere*, *ire*, bij *Scheller.*

Voortgeven, b. w. *porro dare*, bij *Scheller*; *de manu in manum per-*

Digitized by Google

porrigere; voortgegeven, *de manu in manum porrectus.*

Voortglimmen, o. w. *porro gliscere, porro micare.*

Voortgraven, b. w. *porro fodere*, bij *Schell. fine intermissione fodere. pergere fodiendo.*

Voorthelpen, b. w. *adjuvare aliquem ut progrediatur*, ook *alicujus res adjuvare, consulere alicujus fortunis*, ook *fugare aliquem, in fugam dare aliquem*; voortgeholpen, v. d. *adjutus, a, m.*

Voorthinken, o. w. *claudicando abire*, ook *claudicando pergere.*

Voorthollen, o. w. *fine intermissione ruere, ruendo pergere, fine intermissione exspatiari.*

Voortijd, m. *ver, veris, n.* voortijds, bijw. *olim, quondam, adverbia.*

Voortjagen, b. w. *abige, egi, actum, igere, propellere, pellere, fugare*, ook *venando pergere*; voortgejaagd, v. d. *abactus, a, m, propulsus, pulsus, fugatus.*

Voortkomen, o. w. zoo veel als ontkomen, *elabi, effugere.* Ook zoo veel als voortgaan, *abire, discedere*, ook *progredi, procedere.* Zoo het rijdend of varend is, dan is het *provehi.* In eene zaak, *procedere, progredi*; van planten, *provenire.* In de wereld voortkomen, *se sustentare, ali*, ook *se expedire.* B. v. met die leugen zult gij niet voortkomen, *mendacii istius ope te non expedies, vel mentiendo res tibi non bene cedet*; voortgekomen, v. d. *elapsus, a, m, progressus.*

Voortkallen, o. w. *fine intermissione confabulari, confabulando pergere*, ook *fine intermissione garrire, effutire, blaterare*, ook *garriendo, effutiendo, blaterando pergere.*

Voortkonnen of voortkunnen, o. w. waaronder het werkw. gaan verstaan wordt, *non posse abire, non posse progredi.* Ook zegt men ik kan er niet mede voort, *res ista mihi non bene cedit.*

Voortkruipen, o. w. al kruipende voortgaan, *prorepo, repsi, reptum, repere, rependo pergere, fine intermissione repere.* Ook zoo veel als kruipende weggaan, *rependo abire*, ook *proserpere.*

Voortlangen, b. w. is hetzelfde als voortgeven.

Voortlaten, b. w. *dimitto, isi, issum, ittere*; voortgelaten, *dimissus, a, m.*

Voortleven, o. w. *porro vivere, pergere vivere, vivendo pergere.*

Voortlezen, b. w. *porro legere, pergere legere, legendo pergere.*

Voortloopen, b. w. zoo veel als wegloopen, *aufugio, ugi, ugitum, ugere.* Ook verder loopen, *procurro, curri, cursum, currere.* Ook met loopen aanhouden, *continuare cursum, currendo pergere.*

Voortmaken, b. w. *faciendo pergere, pergere in re, persequi rem.* Ook zoo veel als haasten, *festinare, maturare, properare.* Ook zegt men zich voortmaken, *proripere se, abire, discedere, facesere se.*

Voortmoeten, o. w. *cogi abire.*

Voortogt, m. *primum agmen, prima acies, primus exercitus.* Ook verklaart *Kiliaan* hetzelve door *praerogativa, ae, f. primae partes.*

Voortooneel, o. *proscenium, ii, n. legion, ii, n.* bij *Vitr.*

Voortpakken, b. en o. w. met pakken voortgaan, *farcinando pergere, fine intermissione farcinare.* Ook zich voortpakken, *proripere se, se facesere.*

Voortplanten, b. w. *propago, avi, atum, are*; voortplanter, m. *propagator, oris, m.* voortplanting, v. *propagatio, onis, f.* voortplantsel, *propago, inis, f.* voortgeplant, v. d. *propagatus, a, m.*

Voortpraten, o. w. *porro dicere, vel loqui, pergere dicendo vel loquendo*, ook *fine intermissione loqui.*

Voortpreken, o. w. *porro concionari, pergere concionando.*

Voortreden, is hetz. als voorgaan.

Voortreden, o. w. *porro ire, pergere ire, eundo pergere, progredi, procedere.*

Voortreffen, o. w. zoo veel als overtreffen, hetgeen thans alleen

in gebruik is; van hier: voortreffelijk, bijv. n. en bijw. *praecellens, entis, omn. g. praestans, antis, omn. g. praestabilis, lis, le, egregius, a, m; excellens, entis, omn. g.* bijw. *praestanter, excellenter, eximie, egregie, adv.* voortreffelijkheid, v. *praestantia, ae, f. excellentia, ae, f.*

Voortrekken, b. en o. w bedr. is het zgo veel als boven stellen, *anteponere, praeferre, plurис aestimare*, onz. *primum ire, praeire, anteire, praecedere, antecedere.*

Voortreizen, o. w. *abire, proficisci, discedere*, ook *iter faciendo pergere, sine intermissione in itinere progredi.*

Voortrennen, o. w. is hetzelfde als voortloopen.

Voortroeijen, o. en b. w. onz. *remigando abire, remigando pergere.* Bedr. door roeijen mede trekken, *remulco protrahere.*

Voortrollen, b. en o. w. *provolvo, olvi, olutum, olvere*, onz. *provolvi*; voortrolling, v. *provolutio, onis, f.* voortgerold, v. d. *provolutus, a, m.*

Voortrukken, b. en o. w. bedr. *propripio, ui, eptum, ere, auferre, abripere*, bij *Scheller*, onz. *progredior, essus sum, edi, procedere.*

Voorts, bijw. van tijd, *porro, caeterum, adv.*

Voortscheren, b. en o. w. bedr. met scheren voortgaan, *tondendo vel radendo pergere*, onz. *celeriter abire, discedere, proficisci.* Scheer u voort! *apage!* Ook is het zoo veel als voortschieten, *erogare.*

Voortschieten, o. w. *celeriter abire*, ook *avolare*, ook alleen *procedere, progredi.* B. v. het schip schiet voort, *navis procedit vel progreditur vel loco movetur.* Ook zoo veel als voorbijgaan, *praeterire, elabi.* B. v. de tijd schiet voort, *tempus praeterit vel elabitur.*

Voortschikken, voortsturen, voortzenden, *mittere, dimittere, transmittere, ablegare*; voortschikking, v. *missio, onis, f. dimissio, transmissio, ablegatio*; voortgeschikt, v. d. *missus, dimissus, transmissus, ablegatus, a, m.*

Voortschreijen, o. w. *lacrimando pergere, sine intermissione lacrimas fundere.*

Voortschrijven, b. w. *scribendo pergere, sine intermissione scribere.*

Voortschuiven, is hetzelfde als voortdouwen.

Voortslaan, b. w. door slagen voortdrijven, *verberibus vel plagis impellere.* Ook door slaan verdrijven, *verberibus vel plagis abigere.* Ook voortvaren met slaan, *verberando pergere, porro verberare*; voortgeslagen, v. d. *verberibus vel plagis adactus vel impulsus, a, m.*

Voortsleepen, b. w. zoo veel als voorttrekken, *trahendo loco movere, protraho, axi, actum, ahere*; voortsleping, v. *protractio, onis, f.* voortgesleept, v. d. *protractus, a, m.*

Voortspringen, o. w. *prosilire*, ook *saliendo pergere, porro salire*, bij *Scheller.*

Voortspruiten, o. w. is hetzelfde als uitspruiten.

Voortstappen, o. w. is hetzelfde als voorttreden.

Voortstieren, b. w. zie voortschikken

Voortstooten, b. w. zie voortdouwen

Voortstreven, o. w. *tendendo pergere, alacriter pergere.*

Voortstroomen, o. w. *profluo, xi, uxum, uere.*

Voortstuiven, o. w. *pulveris instar auferri*, ook overdr. *celeriter se proripere, avolare.*

Voortsturen, b. w. is hetzelfde als voortschikken, ook is voortsturen, *gubernando pergere.* B. v. ik zal zoo maar voortsturen, *gubernando ita pergam, vel ita gubernando huncce solummodo cursum tenebo.*

Voortstuwen, b. w. is hetzelfde als voortdouwen, ook zoo veel als met stapelen voortgaan, *pergere, acervando, sine intermissione acervare.*

Voorttelen, b. w. *procreo, avi, atum, are, progenerare, progigno, enui, itum, ignere, pro-*

Digitized by Google

propago, *avi*, *atum*, *are*; voorteler, m. *procreator*, *oris*, *m.* *progenerator*, *genitor*; voortteling, v. *procreatio*, *onis*, *f.* *progeneratio*, *genitura*, *ae*, *f.* bij *Plin.* *propagatio*, *onis*, *f.* voortteelster, v. *procreatrix*, *icis*, *f.* *genitrix*, *icis*, *f.* voortgeteeld, v. d. *procreatus*, *progeneratus*, *genitus*, *propagatus*, *a*, *m.*

Voorttellen, b. w. *sine intermissione numerare*, *numerando pergere.*

Voorttreden, o. w. *procedere*, *progredi*, is hetzelfde als voortgaan.

Voorttrekken, b. en o. w. *protraho*, *axi*, *actum*, *ahere*, *trahendo loco movere*, ook *sine intermissione trahere*, *trahendo pergere*, onz. *discedere*, *relinquere locum*, ook *progredi*, *procedere*; voorttrekking, *protractio*, *onis*, *f.* *actio movendi loco trahendo*, ook *discessus*, ook *progressus*, *us*, *m.* *processus*, *us*, *m.* *processio*, *onis*, *f.*

Voortvallen, o. w. *sine intercessione labi*, *prolabi.*

Voortvaren, o. w. *pergo*, *perrexi*, *perrectum*, *pergere*, *prosequor*, *utus sum*, *equi*, *continuare*, *procedere*, *progredi.* Ook zoo veel als spoeden, *properare*, *festinare*, *maturare.* In een schip voortvaren, is *provehi.* Van hier: voortvarend, *properus*, *a*, *m*, *festinus*, *a*, *m*, *festinans*, *antis*, *omn. g.* *citus et citatus*, *a*, *m*, *promtus*; voortvarendheid, v. *festinatio*, *onis*, *f.* *properatio*, *properantia*, *ae*, *f.* *accelleratio*, *onis*, *f.* *promtitudo*, *inis*, *f.*

Voortvliegen, o. w. zoo veel als wegvliegen, *avolo*, *avi*, *atum*, *are.* Ook verder vliegen, *volando pergere*, *sine intermissione volare.*

Voortvlieten, o. w. wegvlieten, *effluo*, *uxi*, *uxum*, *uere*; verder vlieten, *profluere.*

Voortvloeijen, is hetzelfde.

Voortvloeken, o. w. *sine intermissione verba male ominata proferre.*

Voortvorderen, b. w. *promoveo*, *ovi*, *otum*, *ere*; voortvordering, *promotio*, *onis*, *f.* voortgevorderd, v. d. *promotus*, *a*, *m.*

Voortwasschen, b. w. *sine intermissione lavare*, *lavando pergere*

Voortwasschen, o. w. *succresco*, *evi*, *etum*, *escere.*

Voortwentelen, is hetzelfde als voortrollen.

Voortwerpen, b. w. *projicio*, *eci*, *ectum*, *icere*; voortwerping, v. *projectus*, *us*, *m.* *projectio*, *onis*, *f.* voortgeworpen, v. d. *projectus*, *a*, *m.*

Voortzeggen, o. w. *alteri dicere*, *dicta referre*, ook *dicendo pergere*, *ulterius referre*, volgens *Kiliaan.*

Voortzeilen, o. w. *navi abire*, *avehi navi vel nave*, ook volg. *Schell.* *porro navigare*, *ulterius navigare*, *navigando pergere.*

Voortzenden is hetzelfde als voortschikken.

Voortzetten, b. w. zoo veel als aanzetten, *hortari*, *ad hortari*, *stimulare*, *instimulare*, *incitare.* Zoo veel als vermeerderen, *augeo*, *auxi*, *auctum*, *gere.* Zijn geslacht voortzetten, *augere stirpem*, bij *Livius*; voor verhaasten, *festinare*, *maturare.* B. v. zijn besluit voortzetten, *consilium maturare*, bij *Sallustius*; voor bevorderen, *promovere*; voor aandringen, *urgeo*, *ursi*, *urgere*; van hier: voortzetter, m. *hortator*, *oris*, *m.* *incitator*, *oris*, *m.* *promotor*, *oris*, *m.* voortzetting, m. *hortatio*, *onis*, *f.* *hortamen*, *inis*, *n.* *incitamentum*, *i*, *n.* *promotio*, *onis*, *f.* In de natuurkunde, *propagatio*, *onis*, *f.*

Voortzingen, b. w. *canendo pergere*, *porro canere*, bij *Schell.*

Voortzuipen, b. w. *potando pergere*, *sine intermissione potare.*

Vooruit, voorz. *ante*, *cum acc.* *prae*, *cum abl. et acc.* Hetwelk voor zeer veel woorden gezet wordt, maar meestal dezelfde beteekenis aanduidt als *voor*, b. v. vooruitgaan, zoo veel als voorgaan; vooruitrijden, zoo veel als voorrijden enz.

Voorvader, m. *generis auctor*; voorvaders, *majores*, *um*, *m.* *plural.*

Digitized by Google

Voorval, o. *casus*, *us*, *m.* *accidentia*, *ae*, *f.* bij *Plin.* van hier: voorvallen, o. w. *accidere*, *contingere*, *evenire*, *fieri*; voorgevallen, *factus*, *a*, *m.*

Voorvechten, b. w. *propugno*, *avi*, *atum*, *are*; voorvechter, m. *propugnator*, *oris*, *m.* voorvechting, v. *propugnatio*, *onis*, *f.*

Voorvinger, m. *digitus index*, *digitus salutaris*, *digitus post pollicem primus.*

Voorvliegen, o. w. *praevolare*, *volatu praeire*

Voorvlugtig, bijv. n. *profugus*, *a*, *m*, *fugitivus*, *a*, *m.*

Voorvoet, m. *superior pars pedis.*

Voorwaar, een bijw. van verzekering, *profecto*, *certe*, *certo*, *sane*, *nae.* De Romeinen gebruiken hier voor ook *Mehercule*, *Mehercle*, *Hercle*, *Pol*, *adv.* *aedepol*, *per Jovem*, *Mecastor! ita me Dii ament!*

Voorwaarde, v. *conditio*, *onis*, *f.* *condictum*, *i*, *n.* *condictio*, *onis*, *f.* *factum*, *i*, *n.* *pactio*, *onis*, *f.* *lex*, *legis*, *f.* Onder voorwaarde of voorwaardig, bijv. n. *conditionalis*, *lis*, *le*, et *conditionaliter*, *adv.* bij *Just.* voorwaardiglijk is hetz.

Voorwaarts, *antrorsum vel prorsum*, *adv.* bij *Kil.*

Voorwacht, v. *primae excubiae*, *statio hostibus proxima.* Op de voorwacht liggen, *primas agere excubias*, *in statione hostibus proximâ esse.*

Voorwenden, b. w. *praetendere*, *praetexere*, *obtendere*, *objicere*, *propenere*, bij *Kiliaan*; voorwending of voorwendsel, *praetextus*, *us*, *m.* bij *Tacit.* *praetextum*, *i*, *n.* bij *Seneca*, *obtentus*, *us*, *m.* bij *Tac.* ook *nomen*, *inis*, *n.* *species*, *ei*, *f.* *titulus*, *i*, *m.* voorgewend, v. d. *praetextus*, *a*, *m*, *praetentus*, *a*, *m*, *obtentus*, *objectus*, *propositus.*

Voorwerp, o. *argumentum*, *i*, *n.* *causa*, *ae*, *f.* *propositum*, *i*, *n.* van zijn voorwerp afwijken, *digredi a proposito*, *digredi de causa*, bij *Cic.* voorwerp wordt ook voor mensch genomen; b. v. hij is een gemeen voorwerp, *vilis vel sordidus ille est*; van hier: voorwerpen, b. w. *objicio*, *eci*, *ectum*, *icere*, *projicere*, *oppono*, *osui*, *itum*, *onere.* Dikwijls voorwerpen, *objecto*, *avi*, *atum*, *are*, *projectare*; voorwerpen is ook zoo veel als verwijten, *exprobro*, *avi*, *atum*, *are*; voorwerping, v. *objectio*, *onis*, *f.* *projectio*, *oppositio*, *exprobratio*; voorwerpsel is hetzelfde; voorgeworpen, v. d. *objectus*, *projectus*, *oppositus*, *exprobratus*, *a*, *m.*

Voorweten, o. w. *praescire*, *praenoscere*, *ante vel antea scire.* Het voorweten als z. o. *praenotio*, *onis*, *f.* bij *Cicero*, *praescientia*, *ae*, *f.* bij *Tertullian.* *scientia ante vel praecedens.* Met mijn voorweten, is *me sciente*, *me praescio vel conscio.* Hij heeft het met voorweten van zijnen vader gedaan, *patre conscio hoc fecit.* Buiten voorweten, *patre inscio hoc fecit*; voorwetendheid is hetzelfde, voorwetenschap ook, voorwetend, *praescius*, *a*, *m*, *praesagus*, *a*, *m.*

Voorwikken, o. w. zoo veel als voorgisfen, *auguror*, *atus sum*, *ari*, *praesagio*, *ire*, *vaticinari*, *auspicari*, *ominari*, *praedicere*, *hariolari*, *praenuntiare*; van hier: voorwikker, m. *augur*, *uris*, *m.* *auspex*, *icis*, *m.* *haruspex*, *icis*, *m.* *vates*, *is*, *m.* *vaticinator*, *ominator*, *is*, *m.* *vaticinator*, *hariolus*, *oris*, *m.* bij *Plautus*, *hariolus*, *i*, *m.* voorwikking, v. zoo veel als voorspelling, voorzegging, *auguratio*, *onis*, *f.* *augurium*, *ii*, *n.* *auspicatus*, *us*, *m.* *auspicium*, *ii*, *n.* *praedictio*, *onis*, *f.* *praedictum*, *i*, *n.* *vaticinatio*, *onis*, *f.* *vaticinium*, *ii*, *n.* *omen*, *inis*, *n.* *hariolatio*, *onis*, *f.* *praesagitio*, *onis*, *f.* *praesagium*, *ii*, *n.* bij *Cic.* voorwikt, v. d. *auguratus*, *a*, *m*, *vaticinatus*, *auspicatus*, *ominatus*, *praedictus*, *hariolatus*, *praenuntiatus.*

Voorwind, m. *ventus secundus*; voorwind krijgen, *ventum secundum nancisci*, bij *Caesar*, ook *aura secunda*, bij *Plin.* Voor-

Digitized by Google

Voorwinden, b. w. *obvolvere, obducere*; voorwinding, v. *obvolutio, onis, f.* voorgewonden, v. d. *obvolutus, obductus, a, m.*

Voorwinter, m. *prima hiems, initium hiemis, autumni finis.*

Voorzaal, v. *procoeton, onis, m.* bij *Plinius* en niet *n. g.* zoo als *Hoogstraten* zegt, *atrium, ii, n.*

Voorzaat, m. zoo veel als voorganger, *decessor, oris, m. antecessor, oris, m.*

Voorzang, m. *antiphona, ae, f.*

Voorzanger, m. *praecentor, oris, m.* Zamenstell. voorzangersambt, *munus vel provincia praecentoris.*

Voorzeggen, voorzegd, voorzegging en voorzegger, is hetzelfde als voorwikken met deszelfs afleidingen; voorzegster, v. *vates, is, f. divina, ae, f. haruspica, ae, f. hariola, ae, f.* bij *Plaut.*

Voorzeker, bijw. is zoo veel als voorwaar, in den eersten zin.

Voorzenden, b. w. is zoo veel als voorschikken.

Voorzetten, b. w. is zoo veel als voorstellen.

Voorzien, o. w. *praevidere, providere, prospicere.* Ook hoeden, *cavere, praecavere*, bij *Schell.* van hier: voorziening, *provisio, onis, f. provisus, us, m.* bij *Tacitus, providentia, ae, f.* voorzienigheid is hetzelfde; voorziende, *providens, entis, omn. g. providus, a, um*; van hier: voorzigt, *provisio, onis, f. provisus, us, m. providentia, ae, f. cautio, onis, f.* voorzigtig, bijv. n. en bijw. *providens, entis, omn. g. prudens, providus, a, um, cautus, a, um, circumspectus, a, um, sagax, acis, omn. g.* bijw. *provide, prudenter, caute, circumspecte*, adv. voorzigtigheid, v. *providentia, ae, f. prudentia, ae, f. cautela, ae, f. circumspicientia, ae, f.* bij *Gell. cautio, onis, f. provisio, onis, f. circumspectio, onis, f.* bij *Cicero*; voorzienig is hetzelfde als voorziende, ook gebruikt men hetzelfde als bedrijvend, b. v. iemand ergens van voorzien, *instruere vel munire aliquem aliqua re.* Iemand ergens rijkelijk van voorzien, *cumulare aliquem aliqua re*, bij *Liv.*

Voorzingen, b. w. *praecino, ui, entum, inere.* Het voorzingen, *praecentus, us, m. praecentio, onis, f.* bij *Cicero*; voorzinger, m. *praecentor, oris, m.*

Voorzitten, o. w. *praesideo, sedi, sessum, sidere*; voorzitter, m. *praeses, dis, m.* voorzitting, v. *praesidium, ii, n.* voorzitterschap, *munus praesidis*, ook *praesidium, ii, n.*

Voorzomer, m. *prima aestas, initium aestatis, ver, veris, n. aestatis principium, nova aestas.*

Voorzoon, m. *filius primi thori, privignus, i, m.*

Voorzorg, v. *provisio, onis, f. cautio, onis, f. cura, ae, f.* bij *Kiliaan*, ook *providentia, ae, f.* bij *Schell.*

Voorzooveel, bijw. *quantum*; voorzooveel ik zal kunnen, *quantum potero.*

Voorzwemmen, o. w. *praeno, avi, atum, are, praenato, avi, atum, are, nando vel natando praeire.*

Voos, bijv. n. en bijw. sponsachtig, *fungosus, a, um, spongiosus, a, um, rarus et levis fungi vel spongiae instar*, bijw. *fungose, spongiose*, adv. van hier: voosheid, v. *natura, ratio vel conditio fungosa vel spongiosa*; voose appelen, zijn *poma vieta*; voose turven, *cespites fungosi.*

Vorder, bijw. *porro, caeterum*, adv. Ook zegt men vorders.

Vorderen, b. en o. w. zoo veel als eischen, zie dat woord, onz. zoo veel als voortgang maken, *proficio, eci, ectum, icere.* Ook zoo veel als iets verhaasten, *promovere, accelerare aliquid.* Ook iemand, *promovere vel provehere aliquem*, bij *Killaan*; van een gebouw zegt men onz. vorderen, *adsurgere*; van planten, *succrescere*, ook *progredior, essus sum, edi*; van hier: vordering, v. *promotio, onis, f. progressus, us, m. progressio, onis, f.* bij *Cicero, pro-*

Digitized by Google

cessus, *us*, *m.* voorderlijk, bijv. n. zoo veel als voordeelig, *utilis*, *is*, *e*, *commodus*, *a*, *m*, ook *favens*, *entis*, *omn. g.* Iemand vorderlijk zijn, *favere alicui*; vorderlijk zijn, onz. *conducere*, *cum dat.* B. v. dat is u niet vorderlijk, *hoc tibi non conducit.*

Verdon, eene stad in Pommeren, *Verdona*, *ae*, *f.*

Voren, bijw. van tijd, te voren, *ante*, *adv. prius*, *adv. dudum*, *adv.* Dat van te voren is, *anterius*, *a*, *m*, bij *Festus.*

Vorig, bijv. n. *praeteritus*, *a*, *m.* B. v. in den vorigen tijd, *tempore praeterito.*

Vork, v. gaffel, *furca*, *ae*, *f.* Eene vork met twee tanden, *bidens*, *entis*, *omn. g.* Eene drietandige vork, *fuscina*, *ae*, *f.* ook *tridens*, *entis*, *omn. g.* b. v. van Neptunus, *tridens Neptuni.* Als eene vork gemaakt, *furcillatus*, *a*, *m*, bij *Varro*; verkl. vorkje, *furcilla*, *ae*, *f. furcula*, *ae*, *f.* bij *Scheller.* Zamenstell. vorksteel, *manubrium furcae*; vorkstok, *pertica furcillata vel bifurca*, bij *Scheller.*

Vorm, m. *forma*, *ae*, *f. typus*, *i*, *m.* bij *Cic.* Een vorm om iets in te gieten, *proplasma*, *atis*, *n.* bij *Plinius*; vormloos, bijv. n. *informis*, *is*, *e.* Zamenstell. knoopvorm, *forma globuli*; vormdraaijer, *tornator formarum*; vormsnijder, m. *sculptor*, *oris*, *m.* bij *Kil.* van hier:

Vormen, b. w. *formo*, *avi*, *atum*, *are*, *conformare*, *defingere*, ook *fingere* alleen, van hier: vormer, *formator*, *oris*, *m. fictor*, *oris*, *m.* B. v. in een tigchelwerk, *formator laterum*; vorming, v. *formatio*, *onis*, *f. conformatio*, *onis*, *f. fictio*, *onis*, *f.* vormsel, o. een van de sakramenten der Roomsche kerk, *confirmatio puerorum in fide Christiana*, bij *Kil.* Gevormd, v. d. *formatus*, *conformatus*, *defictus*, *fictus*, *a*, *m.*

Vorsch, v. zie Kikvorsch.

Vorschen, zie navorschen.

Vorst, m. zoo veel als de voorste, *princeps*, *ipis*, *m.* vorstin, v. *princeps*, *ipis*, *f. femina princeps*; van hier: vorstendom, o. *principatus*, *us*, *m.* vorstelijk, bijv. n. *principalis*, *lis*, *le*, bij *Tac.* Zamenstell. vorstenhof, *aulae principis.*

Vorst, v. felle konde, *gelu*, *n. indecl. gelatio*, *onis*, *f. gelicidium*, *ii*, *n.* doch dit is liever rijp, *algor*, *oris*, *m. frigus*, *oris*, *n.* vorstig, *gelidus*, *a*, *m*, *alsiosus*, *a*, *m*, bij *Plin.*

Vorst, v. is ook het opperste van een dak, *culmen tecti.* Zamenstell. vorstpan, *tegula superior tecti*; vorstbalk, *trabs superior tecti.*

Vorst, v. een verouderd woord in de beteekenis van uitstel, *intermissio*, *remissio*, *procrastinatio*, *onis*, *f.* Zoo ook vorsten, *differre*, *procrastinare* &c.

Vorster, m. in den zin van opzigter der bosschen, naar mijn oordeel is dit een verbasterd woord van het Fransche *forestier* of zoo als men eertijds schreef *forestier*, *praefectus sylvae.* Ook verklaart *Kil.* hetzelve door *praetor rusticus*, *praetor ruralis*, *praefectus pagi et praefectus carceris.*

Vos, m. een bekend wild dier, *vulpes*, *is*, *f.* men vindt ook *vulpis*, *is*, *f.* verkl. vosje, *vulpecula*, *ae*, *f. catulus vulpis*; van eenen vos, *vulpinus*, *a*, *m.* Overdragtig zegt men van een slim, valsch en listig mensch, hij is een vos, *callidissimus ille est*, *vulpes est*, *vulpinae est indolis.* Ook noemt men een roschtig paard eenen vos, *equus rufus vel colorem vulpinum habens.* Zamenstell. vossaap, *simia rufa.* vossenbont, *pellis vulpina*; vossengans, *chenalopex*, *icis*, *f.* vossenhol, *caverna vulpina*; vossenhuid, *pellis vulpina*; vossenjagt, *venatio vulpium*, bij *Scheller*; vossenstaart, *cauda vulpis vel vulpina.* Spreekw. het vossenvel aantrekken, *dolose agere*; vossenvel, *pellis vulpina.*

Vouw, v. zoo veel als plooi, *plicatura*, *ae*, *f. ftria*, *ae*, *f. ruga*, *ae*, *f.* Spreekw. iets in de beste vouwen schikken, *in meliorem partem aliquid interpre-*

Digitized by Google

pretari, bij *Cicero*. Ook zoo veel als gewricht, *articulus*, *i*, *m*. vol vouwen, *rugosus*, *a*, *m*, *strioſus*, *a*, *m*, het eerſte bij *Plinius*. Zamenſtell. vouwbeen, *inſtrumentum oſſeum plicando vel complicando ſerviens*; vouwdeuren, *valvae*, *arum*, *f. plur.* bij *Ovid.* vouwmes, *culter plicatilis*; vouwſtoel, *ſella plicatilis*; vouwtafel, *menſa plicatilis*; van hier:

Vouwen, b. w. *plico*, *avi*, *atum* & *icui*, *icitum*, *icare*; vouwing, v. *plicatura*, *ae*, *f.* Gevouwen of gevouwd, *plicatus*, *a*, *m*.

Voxen, eene rivier in Zweden, *Voxonus*, *i*, *m.* bij *Hoegſtrat.*

Vraag, v. eisch, verzoek, *quaeſtio*, *onis*, *f. interrogatio*, *onis*, *f. rogatio*, *onis*, *f. percontatio*, *onis*, *f. inquiſitio*, *onis*, *f. poſtulatum*, *i*, *n.* verkleinw. vraagje, *quaeſtiuncula*, *ae*, *f. rogatiuncula*, *ae*, *f. interrogatiuncula*, *ae*, *f.* alle bij *Cic.* van hier: vragen, b. w. *quaero*, *ſivi*, *ſitum*, *erere*, *rogo*, *avi*, *atum*, *are*, *interrogare*, *percontor*, *atus ſum*, *ari*, *inquiro*, *iſivi*, *iſitum*, *icere*. Dikwijls vragen, *rogitare* en *requiritare*, bij *Plautus*. Ook zoo veel als vernemen, *ſciscitari*, *ſcitari*. Wie vraagt naar mij? *quis me vult?* ergens niet naar vragen, *non curare*, *floccipendere*, *parvifacere*. Nergens naar vragen, *nihil penſi habere*. Van hier: vrager, m. *rogator*, *oris*, *m. percontator*, *oris*, *m. interrogator*, *oris*, *m.* bij *Scheller*; vraagſel, is bij *Kiliaan*, *quaeſtio*, *onis*, *f. aenigma*, *atis*, *n.* Gevraagd, v. d. *rogatus*, *interrogatus*, *percontatus*, *a*, *m.* Zamenſtell. vraagſtuk, *quaeſtio*, *onis*, *f. problema*, *atis*, *n.* vraagteeken, *ſignum interrogationis vel interrogandi*; vraagwijze, bijw. *interrogando*, *per modum interrogationis*, *interrogative*, *adv.* bij *Schell.* vraagziek, vraagzuchtig, vraagachtig, *avidus interrogandi*; vraagwoord, *verbum interrogandi*; vraagal, m. *avidus percontator*, *oris*, *m.*

Vraak, zie wraak.

Vraat, m. een gulſig mensch, *hellue*, *onis*, *m. lurco*, *onis*, *m. mando*, *onis*, *m. vorax*, *cdax*, *omn. g. edo*, *onis*, *m. gurges*, *itis*, *m. manduco*, *onis*, *m.* bij *Kiliaan*; van hier: vraatachtig en vratig, bijv. n. en bijw. *guloſus*, *a*, *m*, bijw. *guloſe*, *adv.* vraatheid en vratigheid, v. *voracitas*, *atis*, *f. edacitas*, *atis*, *f. guloſitas*, *atis*, *f. ingluvies*, *ei*, *f.* van hier bij *Kiliaan*, vraeten, o. w. waarvoor wij thans vreten gebruiken.

Vracht, v. zoo veel als lading, *onus*, *eris*, *n. vectura*, *ae*, *f. vehes*, *is*, *f.* Ook is vracht het geld, dat voor het overvoeren betaald wordt, *vectura*, *ae*, *f. merces*, *quae pro vectura ſolvitur*, *portorium*, *ii*, *n.* van een ſchip, *naulum*, *i*, *n.* Zamenſtell. vrachtbrief, *literae vectoriae*; vrachtgeld, *vectura*, *ae*, *merces vecturae*, *portorium*, *ii*, *n.* Met een ſchip, *naulum*, *i*, *n.* vrachtloon is hetzelfd. vrachtman, bij *Kiliaan*, *vector*, *oris*, *m.* vrachtgoederen, *merces vecturariae*; vrachtſchip, *navis oneraria*; vrachtwagen, *plaustrum onerarium*, *vehiculum oneribus vehendis ſerviens*; vrachtſchuit, *navigiolum onerarium*; vrachtſlede, *traha oneraria*.

Vrang, zie wrang.

Vrank, zie vrij.

Vrat, zie wrat.

Vrede, m. *pax*, *pacis*, *f.* vrede maken, *facere*, *conciliare*, *componere*, *conficere pacem*, bij *Scheller*; vrede hebben, *habere pacem*, *uti pace*. Den vrede breken, *rumpere vel violare pacem*. Ook voor rust, ſtilte, *quies*, *etis*, *f. otium*, *ii*, *n. tranquillitas*, *atis*, *f.* Ook zoo veel als eendragt, *concordia*, *ae*, *f.* Te vrede zijn, *contentum* ook *quietum eſſe*. In vrede leven, *jacere in pace*, bij *Cicero*. Iemand met vrede laten, *omittere aliquem*. Iemand te vrede ſtellen, *pacare*, *pacificare*, *ſedare vel*

Digitized by Google

vel contentum reddere aliquem, explere animum alicui, satisfacere alicui. Zamenstell. vredensartikel, *conditio pacis*; vredebode, *caduceator, oris, m. nuntius pacis*; vredebreuk, *violatio vel ruptio pacis, infractio pacis*; vredebreken, *infringere, violare, rumpere pacem*; vredebreker, *infractor, ruptor, violator pacis*; vredehandeling, *tractatio de pace, actio de pace*, bij *Scheller* is het *conditio pacis*; vredekrans, *corona pacalis*, ook *olea, ae, f.* vredelievend, *pacis amans*; vredelievendheid, *amor pacis*; vredemaker, *pacificator, oris, m.* bij *Cicero*, *pacis reconciliator*, bij *Livius*; vredemaking, *pacificatio, onis, f.* bij *Cicero*; vredemunt, *numus pacalis vel numus in memoriam pacis cusus*; vrederigter, *judex pacalis, magistratus paci servandae serviens*; vredestoorder, *turbator pacis*; vredestoring, *turbatio, vel perturbatio pacis*; vredenstraktaat, *pactum vel conditiones pacis*; vredensvoorslag, *propositio pacis*; vredenstijd, *tempus pacis*, ook alleen *pax, pacis, f.* vredevlag, *signum pacis*; vreedzaam, bijv. n. en bijw. *pacificus, a, m, pacis amans, pacatus, a, m*, ook *placatus, quietus, a, m*, ook *concors, ordis, omn. g.* bijw. *pacate, quiete, concorditer, adverb.* vreedzamelijk is hetzelfde; vreedzaamheid, *amor, studium pacis, quies, etis, f. concordia, ae, f. pax*, bij *Kil.* vredeverbond, *foedus, eris, n. &c.* van hier vreden, b. w. hier voor gebruiken wij thans bevredigen.

Vreef, zie wreef.

Vreeg, zie voorvoet.

Vreemd, ook zegt men vremd, bijv. n. en bijw. uit een ander land afkomstig, *alienigenus, a, m, alienigena, ae, m. peregrinus, a, m*; vreemde waren, *merces peregrinae*. Ook dat een ander toebehoort, *alienus, a, m.* Ons niet aangaande is ook *alienus, a, m*; voor onwetend in eene andere zaak, *alienus, peregrinus, hospes, advena, in aliqua re*, ook *novus, a, m, mirus, a, m.* B. v. dit is vreemd voor mij, *hoc mihi novum est.* Het komt mij vreemd voor, *mirum mihi videtur.* Ook zoo veel als onbekend, *incognitus, a, m.* B. v. ik ben hem vreemd, *incognitus illi sum.* Ook zeldzaam, *rarus, a, m.* Dit is vreemd, *hoc rarum est.* Ook zoo veel als uitheemsch, *adventitius, extraneus, externus, exoticus, a, m.* Ook voor ongebruikelijk, *inusitatus, a, m.* Van hier: vreemdeling, m. *peregrinus, hospes, advena.* Hier in ben ik een vreemdeling, *in hac re hospes vel advena sum*, volgens *Scheller.* Vreemdheid, v. *res insolita, inusitata, mira*, ook *peregrinitas, atis, f.* Vreemdigheid is hetzelfde. Van hier, vremden, *alienare*, bij *Kiliaan*, doch dit woord is veroud.

Vrees of vreeze, v. schroom, schrik, vervaardheid, *timor, oris, m. metus, us, m. pavor, oris, m. formido, inis, f. terror, oris, m.* Van hier: vreesachtig, bijv. n. *timidus, a, m, meticulosus, pavidus, territus, formidolosus, a, m.* Ook zoo veel als zonder moed, *inaudax, acis, omn. g. instrenuus, a, m, imbellis, is, e.* Iemand vrees aanjagen, *incutere metum alicui, terrere aliquem*, ook *injicere, inferre, facere metum alicui.* De vrees afleggen, *deponere vel ponere metum vel exuere.* Iemand van vrees bevrijden, *liberare aliquem metu.* Uit vrees dat, *metu, ne.* Vreezeloos, *impavidus, intrepidus, metus vel timoris expers, metu vel timore carens.* Vreesachtigheid is hetzelfde als vrees. Vreesselijk, bijv. n. en bijw. *timendus, metuendus, tremendus, a, m, horrendus, a, m, horribilis, is, e, horridus, a, m, formidolosus, a, m, terribilis, lis, le, terrificus, a, m*, bijw. *horrendum in modum, horride, horribiliter, horribilem in modum, terribiliter, terribilem in modum.* Van hier: vree-

vreezen, b. en o. w. onz. *timeo, ui, ere, metuo, ui, uere aliquem vel aliquid*, ook *timidum esse, pavere, horrere, terreri, tremere, trepidare.* Bedr. is het zoo veel als iemand ontzien, *vereri, revereri*, in dien zin is vrees, *reverentia, ae, f.* Vreesselijkheid, v. is zoo veel als afschuwelijkheid. Ook overgrootheid, *foeditas, atis, f. atrocitas, atis, f. immanitas, atis, f.* Gevreesd, v. d. zie dat woord. Zamenstell. godvreezend, *Deum timens vel reverens.*

Vrek, bijv. n. gierig, *avarus, a, m, sordidus, a, m, praeparcus, a, m.* Een vrek, m. *homo avarus, sordidus, praeparcus, a, m.* Vrekaard is hetzelfde. Vrekachtig, *naturam avaram, sordidam vel praeparcam habens.* Vrekheid, *avaritia, ae, f. sordes, ium, f. plur.* Vrek en vrekkelijk, bijw. *sordide, praeparce, adv.*

Vretdarm is zoo veel als vraat.

Vreten, o. w. gulzig eten, *voro, avi, atum, are, devorare, vescor, vesci, heluor, atus sum, ari, lurco, avi, atum, are*, bij *Varro*, *ingurgitare se cibis.* Vreter is hetzelfde als vraat.

Vreevuur, o. *ignes dεoscuri, sive Castor et Pollux, fulgores marini, qui per tempestates apparent, ac se mali vel antennarum extremitatibus adfigunt, Phosphorus electricus.*

Vreugd, v. *laetitia, ae, f. gaudium, ii, n. laetatio, onis, f. jucunditas, atis, f. hilaritas, atis, f. hilaritudo, inis, f.* bij *Plautus.* Van vreugde opspringen, *exsultare gaudio.* Iemand vreugd veroorzaken, *laetitia vel gaudio afficere aliquem, laetitiam vel gaudium facere alicui, exhilarare aliquem.* Van hier: vreugdig, bijv. n. en bijw. *jucundus, laetus, a, m, hilaris, is, e, hilarus, a, m*, bijw. *jucunde, laete, hilariter, hilare, adv.* doch dit woord begint te verouderen. Zamenstell. vreugdebetuiging, v. *significatio, declaratio, testatio laetitiae vel gaudii.* Vreugdedag, *dies laetus.* vreugdegalm, vreugdegeroep, vreugdegeschrei, *jubilum, i, n. clamor laetus*, bij *Scheller.* Vreugdejaar, *annus jubilaeus*, ook *annus laetus.* Vreugdeleven, *vita laeta.* Vreugdelied, *carmen jubileum, carmen laetum.* Vreugdeloos, *expers laetitiae vel gaudii, laetitia vel gaudio carens.* Vreugdevuur, *ignes laeti.* Vreugdegezang, *carmen festum, jubileum vel laetum.* Vreugdegebaar, *clamor festus.* Vreugdemaal, *convivium laetum.* Vreugdevol, *plenus laetitiae.*

Vriemelen, vremelen ook wriemelen, wremelen, eigenlijk het onderste gedeelte van het ligchaam gedurig bewegen, *inferiorem corporis partem continuo movere vel motitare*, ook *motitare* alleen. Hoe zit gij zoo te vriemelen? *quid te motitas?* Ook heeft wriemelen de beteekenis van kriebelen, *abundare.* B. v. het wriemelt hier van luizen, *pediculis hicce locus abundat.*

Vriend, m. *amicus, i, m.* verkl. *amiculus, i, m.* Een gemeenzame vriend, *familiaris, is, m.* Ook zoo veel als nabestaande, *propinquus, cognatus, necessarius, sanguine junctus, consanguineus.* Vriend en magen, *necessarii, amici, cognati, affines*, bij *Kil.* Een waar vriend, *vere amicus.* Een grooter vriend, *amicior.* De grootste vriend, *amicissimus*, bij *Sallust.* Vriendin, v. *amica, ae, f.* bij *Scheller.* Vriendinnetje, *amicula, ae, f.* ook *cognata, propinqua*, bij denz. Ook zoo veel als minnares, *amans, antis, f.* Van hier vriendelijk, bijv. n. en bijw. *amicus, a, m.* In zijn gedrag vriendelijk is *comis, is, e.* In het spreken vriendelijk is *affabilis, lis, le.* Ook voor gunstig, *benignus, a, m.* Voor beleefd, *humanus, a, m.* Ook zoo veel als openhartig, *candidus, a, m.* Ook bevallig, *blandus, a, m.* Ook gastvrijlijk, *hospitalis, lis, le*, bijw. *amice, familiariter, amanter, comiter, benigne, humane, candide, blande, hospitaliter*, bij

Digitized by Google

Liv. adv. Vriendelijkheid, v. *affabilitas, affabilitas, atis, f. benignitas, humanitas, candor, oris, m. blanditia, ae, f. hospitalitas, atis, f.* Vriendeloos, *amicis carens.* Vriendschap, v. *amicitia, ae, f. amor, oris, m.* Ook nabestaanheid, *cognatio, onis, f. propinquitas, atis, f. necessitudo, inis, f.* Ook voor omgang, *familiaritas, atis, f. consuetudo, inis, f. conjunctio, onis, f.* Ook voor dienst, *officium, ii, n.* B. v. doe mij die vriendschap, *officium hoc mihi praesta!* ook *gratia, ae, f.* bij *Cicero.* Hij heeft mij eene groote vriendschap gedaan, *gratissimum mihi fecit.* Vriendschappelijk, bijv. n. *amicus, a, m, benevolus, officiosus,* bijw. *amice, benevole, officiose.* Vriendhoudend, *fidelis amico, favens amico, amicitiae tenax,* ook *benignus, officiosus, a, m.*

Vriezen, o. w. ook zegt men vriezen, door koude stijf worden, *torpere gelu, gelo, avi, atum, are, gelascere, congelare, glaciare, constringi gelu.* Het vriest, *gelu est.* Gevrozen en van vriezen gevroren, *gelu torpens, congelatus, conglaciatus, constrictus gelu.*

Vrij, bijv. n. en bijw. onbedwongen, *liber, era, erum, solutus, a, m, vacuus, a, m.* B. v. vrij van zorgen, *liber, solutus, vacuus curis vel a curis,* ook *curarum liber.* Vrij is ook zoo veel als *immunis, is, e, exemtus, a, m, expeditus, a, m.* B. v. ik heb de handen vrij, *expeditus sum.* Het staat mij vrij, *liberum mihi est, mihi licet.* In de vrije lucht, *sub divo vel sub dio.* Een vrij persoon, *homo sui juris.* Voor willekeurig, *arbitrarius, a, m,* bij *Gellius.* Vrije kunsten, *artes liberales.* Meester in de vrije kunsten, *artium liberalium magister,* bij *Cic.* Een vrij land is een land van belastingen vrij, *ager immunis.* Vrij meer, *multo magis,* bijw. Vrij is *libere, solute.* Vrije wil, *liberum arbitrium.* Vrij is ook *satis, adv.* Vrij groot, *satis amplus.* Vrij wel, *satis bene &c.* Van hier: vrijheid, v. *libertas, atis, f.* Al te groote vrijheid, *licentia, ae, f.* Ook oorlof, *venia, ae, f. copia, ae, f.* Ook vrijheid van lasten, *immunitas, atis, f.* ook *vacatio, onis, f.* Ook voor vrijmoedigheid, *asseveratio, onis, f. audacia, ae, f.* Van bezigheden, *otium, ii, n.* Vrijkomen is zoo veel als niet gestraft worden over iets, *impune abire.* Iemand vrij houden, *sumtibus aliquem liberare, pro aliqua solvere.* Het woordje vrij wordt voor vele andere woorden gezet, waarvan wij alleen de voornaamste zullen aanstippen.

Vrijaadje of vrijagie, v. *amatio, onis, f.* bij *Plaut. res amatoria.*

Vrijambten, meerv. in Zwitserland, *provinciae vel regiones liberae, pagi liberi.*

Vrijborstig, bijv. n. en bijw. *candidus, sincerus, apertus, nihil simulans,* ook *animosus, a, m, audax, acis, omn. g. intrepidus, a, m,* bijw. *candide, sincere, aperte, audacter, intrepide, adv.* Vrijborstigheid, v. *candor, oris, m. sinceritas, atis, f.* ook *audacia, ae, f. intrepiditas, atis, f.*

Vrijbrief, m. *literae libertatem dantes,* ook *immunitatem dantes,* ook *diploma, atis, n.*

Vrijbuit, m. *praeda, ae, f. rapina, ae, f. raptus, us, m.* Van hier: vrijbuiten, b. w. *rapio, apui, aptum, apere, praedor, atus sum, ari.* Vrijbuiter, m. *praedator, oris, m. praedo, onis, m. raptor, oris, m.*

Vrijburg, m. *asylum, i, n. refugium, ii, n.*

Vrijdag, m. *dies veneris.*

Vrijdom, m. *jurisdictio, onis, f.* Ook zoo veel als vrijheid.

Vrijen, b. w. zoo veel als bevrijden.

Vrijen, o. w. ten huwelijk verzoeken, *procor, atus sum, ari,* bij *Seneca.* Vrijer, *amans, m.* bij *Ovidius.* Ook is vrijer in Friesland zoo veel als jongeling, *adolescens, entis, m.* Vrijertje, *adolescentulus, i, m.* Ook is vrijer

Digitized by Google

vrijer een ongetrouwd man, *coelebs, ibis, m.* Vrijerſtand, *caelibatus, us, m.* Vrijerij, *res Venerea.* Vrijſter, *amaſia, ae, f. femina coelebs.* Vrijſtertje, *adolescentula.*

Vrijgeboren, bijv. n. *ingenuus, a, m, liber, era, erum*, bij *Cic.*

Vrijgeest, *libere cogitans*; vrijgeesterij, v. *libera cogitatio, nimia libertas cogitandi.*

Vrijgeven, b. w. *manumittere, liberare*, ook *dimittere.* B. v. een ſchip vrijgeven, *navem immunem vel liberam dimittere.* Vrijgeven is ook, *liberalem vel munificum eſſe.* Van hier bij *Kiliaan.*

Vrijgevig, bijv. n. voor milddadig, *liberalis, is, e, munificus, a, m.* Vrijgevigheid, *liberalitas, atis, f. munificentia, ae, f.* Vrijgegeven, *manumiſſus, liberatus, a, m.*

Vrijgoed, o. *praedium liberum, vel immune.*

Vrijhaven, m. *portus liber.*

Vrijhartig, bijv. n. en bijw. *ingenuus, apertus, ſincerus, candidus*, bijw. *ingenue, aperte, candide, ſincere, adv.* Vrijhartigheid, v. *ingenuitas, atis, f. ſinceritas, atis, f. candor, oris, m.*

Vrijheer, m. *dynastes, ae, m.* bij *Cicero.* Vrijheerſchap, *dynastia, ae, f.* ook vrijheerlijkheid.

Vrijhof, is hetzelfde als vrijgoed.

Vrijhouden, zie onder vrij.

Vrijkoopen, b. w. *redimo, emi, emtum, imere*, bij *Cicero.* Vrijkooping, v. *redemtio, onis, f.* Vrijkooper, *redemtor, oris, m.* Vrijgekogt, *redemtus, a, m.*

Vrijjaar, o. *annus immunis vel immunis a vectigalibus.*

Vrijlaten, b. w. *manu mittere, liberare, liberum dimittere, libertate donare.* Vrijlating, *manumiſſio, onis, f. liberatio, onis, f.* Vrijgelaten, *manumiſſus, a, m, liberatus, a, m, liber dimiſſus.*

Vrijmaken, b. w. is hetzelfde als vrijlaten.

Vrijmoedig, bijv. n. en bijw. *liber, era, erum, fortis, is, e, audax, acis, omn. g.* bijw. *libere, fortiter, audacter, adv.* Vrijmoedigheid, v. *libertas, atis, f. fortitudo, inis, f. audacia, ae, f.*

Vrijplaats, v. *aſylum, i, n. refugium, ii, n.*

Vrijpleiten, b. w. *litigando aliquem liberare, cauſam dicendo aliquem liberare.* Vrijpleiting, *liberatio litigando.* Vrijgepleit, v. d. *litigando vel cauſam dicendo liberatus, a, m.*

Vrijpostig, bijv. n. en bijw. *audax, acis, omn. g. impudens, entis, omn. g.* bijw. *audacter, impudenter, adv.* Vrijpostigheid, v. *audacia, ae, f. impudentia, ae, f. licentia, ae, f.* zoude men mogelijk ook kunnen gebruiken. Vrijpostiglijk is hetz. als het bijw. vrijpostig.

Vrijſpraak, v. *abſolutio, onis, f.* Van hier:

Vrijſpreken, b. w. *libero, avi, atum, are, ſolvere, abſolvere aliquem re*, bij *Scheller.* Vrijſpreking, v. is hetzelfde als vrijſpraak. Vrijgeſproken, v. d. *liberatus, ſolutus, abſolutus, a, m.*

Vrijſtaan, o. w. geoorloofd zijn, *licet, uit, vel licitum eſt, icere.* Het ſtaat mij vrij, *licet mihi liberum eſt mihi, potestas mihi eſt*, volg. *Schell.*

Vrijſtad, v. *civitas libera*, ook *urbs vel oppidum aſyli privilegio gaudens.*

Vrijven, b. w. zie wrijven.

Vrijverklaren, b. w. is hetzelfde als vrijſpreken.

Vrijwaren, o. w. *ſpondeo, ſpopondi, ſponſum, ſpondere.* Zoo veel als ergens voor inſtaan. Vrijwaring, v. *ſponſio, onis, f.*

Vrijwillig, bijv. n. en bijw. *voluntarius, a, m, ſpontaneus, a, m, lubens, entis, omn. g. incoactus, a, m*, bij *Seneca.* Vrijwilligers, *volones, um, m. pl.* bij *Livius, voluntarii, orum, m. plur.* bij *Caeſar*; bijw. *voluntarie, ſponte, ſponte ſua, lubenter, adv.* Vrijwilligheid, v. *animus ſua ſponte proclivis.*

Vrind, zie vriend.

Vringen, zie wringen.

Digitized by Google

Vritſelen, zie vriemelen.

Vro, een verouderd woord zoo veel als vrolijk.

Vroed, bijv. n. en bijw. wijs, voorzigtig, *frugi*, *indeclin.* *ſapiens*, *entis*, *omn. g.* *prudens*, *entis*, *omn. g.* Ook wijs gemaakt, *perſuaſus*, *a*, *m.* Ook zuinig, *parcus*, *a*, *m*, ook *conſilii plenus*. Vroedheid, v. *ſapientia*, *ae*, *f.* *prudentia*, *ae*, *f.* *judicium*, *ii*, *n.* *conſilium*, *ii*, *n.* *parcimonia*, *ae*, *f* *frugalitas*, *atis*, *f.* hetgeen *Kiliaan* ook vroeddom en vroedſchap noemt. Vroed, als bijw. is *frugi*, *ſapienter*, *prudenter*, *parce*, *frugaliter*, *adv.* Van hier: vroedmaken, b. w. *perſuadeo*, *asi*, *aſum*, *ere*, ook *falſum pro vero alicui credi*, bij *Salluſt.* in *Catilina*. Vroedmaking, *perſuaſio*, *onis*, *f.* Vroedmeester, m. *artis obſtetriciae magiſter*. Vroedmoeder, vroedmoêr of vroedwijf, *obſtetrix*, *icis*, *f.* Vroedkunde, *peritia vel notitia artis obſtetriciae*. Vroedſchap, *ſenatus*, *us*, *m.* *magiſtratus*, *us*, *m.* *concilium*, *ii*, *n.* Vroedsman, *ſenator*, *oris*, *m.* *conſiliarius*, *ii*, *m.* ook gebruikt men hier voor vroedſchap. Van hier het verouderde woord vroeden, *ſapere*, *judicare*, bij *Kil.*

Vroeg, bijv. n. en bijw. dat morgens vroeg geſchiedt, *matutinus*, *a*, *m*, *praecox*, *ocis*, *omn. g.* B. v. vroege vruchten, *fructus praecoces*, bijw. *mane*, *adverb.* Zeer vroeg, *bene mane*, ook *prima luce*. B. v. ik ben zeer vroeg bij u gekomen, *bene mane vel prima luce ad te veni*, *antelucanum tempus*. Ook is vroeg, *maturus*, *a*, *m.* Ook voorbarig, *feſtinus*, *a*, *m.* Van hier: vroeggrijs, *praecanus*, *a*, *m*, *ante tempus canus*, *a*, *m.* Vroegrijp, *praematurus*, *a*, *m*, *praecox*, *ocis*, *omn. g.* *praecoquus*, *a*, *m*, bij *Kiliaan*, *praemature matureſcens*, bij denz. Een vroegrijpje, *filia praecox*, *praematura*. Vroegſchip, *navis ante alias adveniens*. Vroegtijdig, bijv. n. en bijw. *praecox*, *ocis*, *omn. g.* *maturus*, *tempeſtivus*, *a*, *m*, bij *Schell.* bijw. *mature*, *tempeſtive*, *adverbia*. Vroegtijds is zoo veel als het bijw. vroeg. Vroegjes, bijw. *feſtine*, *adv.*

Vroeten, zie Wroeten.

Vrok, zie Wrok.

Vrolijk, bijv. n. en bijw. *laetus*, *a*, *m*, *hilaris*, *is*, *e*, *hilarus*, *a*, *m*, *feſtivus*, *a*, *m*, *gaudens*, *entis*, *omn. g.* *laetabundus*, *a*, *m*, *ſerenus*, *a*, *m*, bijw. *laete*, *hilariter*, *hilare*, *laetabunde*, *feſtive*. Vrolijk zijn, *laetor*, *atus ſum*, *ari*, *gaudeo*, *gavisus ſum*, *ere*, *hilarem vel hilarum eſſe*, *perfrui laetitia*, *explicare frontem*. Vrolijkheid, v. *laetitia*, *ae*, *f.* *hilaritas*, *atis*, *f.* *feſtivitas*, *atis*, *f.* *gaudium*, *ii*, *n.*

Vrong, zie Wrong.

Vrongel, zie Wrongel.

Vroom, bijv. n. en bijw. zoo veel als Godsvruchtig, *pius*, *a*, *m*, *religioſus*, *a*, *m.* Opregt, *candidus*, *ſincerus*, *integer*, *a*, *m.* Eerlijk, *honeſtus*, *a*, *m.* Goed, *bonus*, *a*, *m*, *probus*, *a*, *m.* Dapper, *fortis*, *is*, *e*, *impiger*, *a*, *m*, *animoſus*, *a*, *m*, *ſtrenuus*, *a*, *m*; *acer*, *is*, *e.* Vroom van leden is bij *Kiliaan*, *robustus*, *a*, *m*, *robustus membris*, *toroſus*, ook *lacertoſus*, *a*, *m.* Vroome feiten zijn, bij denzelfden, *fortia facta*, *facta heroica*. Vroom als bijw. *pie*, *religioſe*, *candide*, *ſincere*, *integre et integriter*, *honeſte*, *bene*, *probe*, *fortiter*, *impigre*, *ſtrenue*, *acriter*. Van hier: vroomheid, v. *pietas*, *atis*, *f.* *religio*, *onis*, *f.* *candor*, *oris*, *m.* *ſinceritas*, *integritas*, *honeſtas*, *bonitas*, *probitas*, *animi*, *f.* *fortitudo*, *inis*, *f.* *impigritas*, *ſtrenuitas*, *atis*, *f.* Zamenſtell. vroomhartig, *probus*, *integer*, *a*, *m*, bij *Kil.* Vroomoedig, *ſtrenuus*, *a*, *m*, *formetis*, *is*, *e*, bij denz. Vroomelijk, bijw. is hetzelfde als het bijw. vroom.

Vroom of vrome, v. was voorheen hetzelfde als vrucht en nuttigheid, doch dit woord is geheel ver

verouderd als het daarvan afstammende werkw. vroomen.

Vroone, zoo veel als *vectigal*, *alis*, *n. tributum*, *i*, *n.* ook geheel verouderd. Zoo ook vroonheer, *dominus praedii censibus aut vectigalibus exempti.* En Vroonland, *ager immunis, praedium nulli vectigali vel tributo obnoxium*, bij *Kil.*

Vrouwe of vrouw, v. *femina*, *ae*, *f. mulier*, *eris*, *f.* Vrouwtje, *muliercula*, *ae*, *f.* Ook is vrouw, *uxor*, *oris*, *f. conjux*, *ugis*, *f.* Een aanzienlijke vrouw, is *matrona*, *ae*, *f.* Vrouw van den huize, *domina*, *ae*, *f. hera*, *ae*, *f. materfamilias.* Onze lieve vrouw, *mater Maria*, *mater Jesu.* Vrouw van eene heerlijkheid, *domina*, *ae*, *f.* Eene zeer voorname vrouw, *femina princeps*, *femina primaria*, bij *Plinius.* Vrouwtje, is ook zoo veel als eene oude vrouw, *anus*, *us*, *f.* Van eene oude vrouw of oude vrouwachtig, *anilis*, *vis*, *e*, bijw. *aniliter*, *adverb.* Vrouwachtig, bijv. n. en bijw. *mulierosus*, *a*, *m.* Ook zoo veel als vrouwelijk, *muliebris*, *is*, *e*, *mulierarius*, *a*, *m*, bij *Cicero*; *femineus*, *a*, *m*, *femininus*, *a*, *m*, bij *Gellius.* Vrouwelijke kunne, *sexus muliebris.* Als bijw. is het, *more femineo*, *muliebriter*, *adverb.* Vrouwelijkheid, v. schamelheid der vrouwen, *muliebria*, *um*, *n. plur.* ook *muliebre*, *is*, *n.* bij *Cicero*, *naturalia mulieris*, *genitale mulieris*, bij *Celsus.* Vrouwen, onverand. bijv. n. *muliebris*, *is*, *e*, *femineus*, *a*, *m.* Zamenstell. vrouwenader, *vena saphaena*, *vena in cavo pedis.* Vrouwenbeeld, o. *imago muliebris vel feminina.* Ook bijzonder, *imago sanctae Mariae.* Vrouwenblad of vrouwenmunt, *tanacetum balsamita*, *menta Mariana.* Vrouwenbloem, *anagallis vel anagallis arvensis*, bij *Linn.* Vrouwenbroeder, *uxoris vel conjugis frater.* Vrouwenbroek, *braccae femineae.* Vrouwendag, *dies festus sanctae Mariae dicatus*, *festum sanctae Mariae.* Vrouwenbroeder, *Carmelita*, *ae*, *m.* bij *Kiliaan.* Vrouwenglas, *argyrolithus*, *i*, *m.* Vrouwendistel, *carduus Mariae.* Vrouwengoed, *bona muliebria*, bij *Scheller.* Vrouwenhaar, *pilus muliebris*, *capillus muliebris.* Ook worden eenige planten met dien naam bestempeld, als: *adiantum*, *i*, *n. vel capillus Veneris*, ook *herba capillaris*, *ruta muraria*, *cuscuta*, *ae*, *f. asplenium*, *ii*, *n.* bij *Linn.* Vrouwenhuis, *gynaeceum*, *ei*, *n. gynaeconitis*, *idis*, *f.* bij *Nepos.* Vrouwenkerk, *aedes sanctae Mariae.* Vrouwenkleed, *vestis muliebris.* Vrouwenklooster, *coenobium feminarum.* Vrouwenkruid, zie vrouwenblad. Vrouwenleen, *feudum femininum.* Vrouwenlust, *appetitus mulieris gravidae*; *Hoogstraten* zegt dat *Plinius* het woord *malacia*, *ae*, *f.* in dezen zin gebruikt. Vrouwenliefde, *amor feminarum.* Vrouwenlist, *calliditas feminarum.* Vrouwenmantel, *pallium muliebre vel femininum.* Ook een kruid van dezen naam, *alchemilla*, *ae*, *f.* bij *Linnaeus.* Vrouwenmanteltje, *palliolum muliebre vel femininum.* Ook eene plant, *aphanes*, bij *Linnaeus.* Vrouwenmelk, *lac muliebre vel femininum.* Vrouwenmunt, zie vrouwenblad. Vrouwennavel, *cotyledon*, *saxifraga cotyledon*, ook *cotyledon communis*, bij *Linn.* Vrouwenroos, *rosa eglanteria*, bij *Linnaeus.* Vrouwenschenden, *stupro*, *avi*, *atum*, *are*, *violare*, *vitiare mulierem*, *vim inferre mulieri.* Vrouwenschender, *stuprator*, *constuprator*, *vitiator*, *oris*, *m.* Vrouwenschending, *stuprum*, *i*, *n.* bij *Cicero*, ook is dit vrouwenschenderij en vrouwenschennis. Vrouwenschoen, *calceus femineus vel muliebris.* Ook eene plant, *spartium scoparium*, bij *Linnaeus.* Vrouwenstem, *vox feminea vel muliebris.* Vrouwenstoel, *sella muliebris.* Ook eene plant, *serapias vel helleborine*, bij *Linnaeus.* Vrouwentimmer, zie vrouwenhuis. Ook

is vrouwentimmer, *sexus femininus, universae feminae vel mulieres.* Vrouwlieden of vrouwlui, *feminae, mulieres.* Vrouwmensch of vrouwspersoon is eene verachtelijke benaming in plaats van vrouw. Vrouwvolk is hetzelfde als vrouwlieden. Vrouwziek of vrouwzuchtig, *mulierosus, a, m.* Vrouwenfieraad, *mundus muliebris.* Vrouwenfeest, *matralia vel matronalia, scil. festa.*

Vrucht, v. alles wat menschen, dieren, boomen enz. voortbrengen, *fetus, us, m. fructus, us, m. frux, ugis, f.* Van boomen is het ook *pomum, i, n.* bij *Scheller*; in het meerv. *fructus, fetus, fruges, poma. Fructus* wordt veel van de boomen en *fruges* van de akkers gebruikt. De vrucht van eene vrouw is *fetus* en ook *partus, us, m.* Vruchten voortbrengen, *edere, ferre, producere, profundere.* Ook zoo veel als nut, voordeel, *utilitas, atis, f. fructus, us, m.* Voordeel, *commodum, i, n. proventus, us, m.* bij *Kil.* Vrucht van iets hebben, *capere vel percipere utilitatem ex aliqua re.* Van hier: vruchtbaar, bijv. n. *fructuosus, a, m, frugifer, era, m. fertilis, lis, le, fecundus, a, m, fetifer, era, um, fructifer, era, erum, ferax, acis, omn. g. pomifer, era, erum.* Vruchtbaarheid, *fertilitas, atis, f. fecunditas, feracitas, ubertas.* Van een land is ook, *bonitas agri.* Vruchtbaarlijk, *fertiliter, fecunde, adv.* Al te vruchtbaar, *luxuriosus, a, m.* Al te vruchtbaar of geil zijn, *luxurio, avi, atum, are,* bij *Ovid.* Vruchtbaar maken, *fertilem reddere, fecundo, avi, atum, are.* Zamenstell. vruchtboom, *arbor fructifera, fructuosa vel frugifera,* bij *Scheller*; ook *pomus, i, f.* Vruchtdragend, *fructifer, frugifer, pomifer, era, erum.* Vruchteloos, *infructuosus a, m, fructu carens,* overdr. *irritus, a, m, inutilis, lis, le, vanus, a, m, inanis, is, e.* Vruchthuis of vruchtspijker, *cella pomaria, oporotheca,* bij *Varro,* ook *granarium, ii, n. horreum, ei, n.* Vruchtknop, *gemma frugifera, oculus fructuarius.* Vruchteloosheid, *sterilitas, atis, f.* ook *inutilitas, atis, f.* Vruchtgebruik, *usus fructus, us, m.* Vruchtstuk in de schilderkunst, *imago vel tabula picta fructus continens.* Het bijw. vruchteloos is ook *frustra, incassum, irrito, inutiliter, adv.*

Vuidig, is hetzelfde als

Vuig, bijv. n. en bijw. Iui, vadsig, zie die woorden.

Vuik, een soort van net, *excipulus, i, m.*

Vuil, bijv. n. en bijw. onzuiver, morsig, *impurus, a, m, sordidus, a, m, immundus, foedus, spurcus, squalidus.* Een vuil ei, *ovum putidum, vel putridum.* Voor beslijkt, *luteus, lutulentus et lutosus, a, m.* Voor ongewasschen, *illotus, a, m.* Voor onklaar, *turbidus, a, m, turbulentus, a, m,* b. v. water. Vuil is ook *inquinatus, a, m, contaminatus, a, m.* Voor oneerbaar, *spurcus, a, m, inhonestus, turpis, is, e, obscoenus, a, m.* Vuilen, waarvoor wij ook bevuilen gebruiken, *conspurcare, contaminare, foedare, inquinare, turpare.* Ook is vuilen o. zoo veel als vuil worden of zijn, *sordere, sordescere, putrescere.* Vuilheid, en vuiligheid, v. *impuritas, atis, f. sordes, ium, f. plur. immunditia, ae, f. foeditas, atis, f. lutum, i, n. inhonestas, atis, f. turpitudo, inis, f. obscoenitas, atis, f.* Van de straten, *eluvies, iei, f. illuvies, sublluvies, inquinamentum, i, n. squalor, oris, m.* Ook zoo veel als afgang, *stercus, oris, n. excrementum, i, n.* Vuilnis is hetzelfde. Het bijw. vuil is *impure, sordide, immunde, foede, spurce, squalide, turbide, inhoneste, turpiter, obscoene, inquinate, adv.* Zamenstell. vuilaardig, bijv. n. en bijw. is ook zoo veel als kwaadaardig. Vuilbek, m. en v. *impudens, entis, m. et f.* Vuilbek-

Digitized by Google

bekken, o. w. *impudenter loqui, obscoena verba proferre, inhoneste loqui.* Vuilboom, *alnus nigra, viburnum lantana,* bij *Linn.* Vuilik, m. *homo sordidus, immodestus, impudens,* ook *homo nequam.* Vuilnis of vullisbak, *cloaca, ae, f.* Vuilnisraper ook vuillisraper, *sordium collector.* Vuilnis of vullishoop, *stercquilinium, ii, n.* Vuilniskar of vulliskar, *carrus stercorarius vel sordibus transportandis serviens.* Vuilnis of vullisman, zie vuilnisraper. Vuilnisschop of vullisschop, *pala stercoraria vel sordibus tollendis serviens.* Vullisschuit, *navigium sordibus transportandis serviens.* Vuilnis of vullisvat, *colluviarium, ii, n. vas purgamentis recipiendis serviens, sordium receptaculum.* Vuil of vuilniszijp, *cloaca, ae, f.* Vuil vleesch in eene wonde, *caro mortua in vulnere, caro in ulcere putrescens,* ook bij *Kil. gangraena, ae, f.*

Vuist, v. *pugnus, i, m.* Verkl. vuistje, *pugillus, i, m.* Met vuisten slaan, *pugnis caedere.* Met vuisten vechten, *pugnis rem gerere.* Spreekw. dat voegt hem als eene vuist in zijn oog, *ista res, pessime illi convenit.* In zijne vuist lagchen, *in sinu vel clam ridere,* ook *gaudere.* Met den degen in de vuist, *stricto gladio,* ook *gladio* alleen, bij *Scheller.* Voor de vuist, *extemporc.* Eene vuist maken, *facere pugnum,* bij *Cicero.* Van hier de zamenstell. vuistbal, *follis pugillatorius.* Vuisthamer, *ceistra, ae, f. malleus militaris ferreus.* Vuistlook, in den lagen trant zoo veel als oorvijgen, *colaphus, i, m. alapa, ae, f.* Vuistvechter, m. *pugil, is, m.* Vuistvechting of het vuistvechten, *pugilatio, onis, f. pugilatus, us, m.* Vuistslag, *pugnus, i, n. colaphus, alapa,* bij *Kiliaan.* Vuistregt, is bij denz. *duellum, i, n. pugna, ae, f.* Vuistroer, *sclopetum manuarium,* ook vuistseling, bij denz. Vuistvol, zoo veel men met de vuist vatten kan, *pugillus, i, m.* bij *Plin.*

Vullen of vollen, b. w. zoo veel als vol maken, *complco, evi, etum, ere, implere, opplere.* Ook voor vol stoppen, *farcio, farsi, fartum, farcire.* Ook zoo veel als vol gieten, *infundere, diffundere, defundere,* bij *Scheller,* ik zou liever zeggen *fundendo implere vel complere.* Ook is vollen, *premere, densare pannum, cogere pannum pedibus, obterere, proterere,* bij *Kiliaan, fullonicam facere.* Van hier: vulling, *actio implendi &c.* Zamenstell. vulaarde, *terra supplemento serviens,* ook *terra fullonica, terra cimolia,* als men van vollers spreekt. Vulbier, *cerevisia doliis supplendis serviens.* Vuller of voller, *fullo, onis, m.* Vullerij of vollerij; *fullonia, ae, f. fullonica, ae, f officina fullonis,* de twee eerste hebben de beteekenis van vollershaurering en het laatste van de werkplaats. Volhaar, *pilus fullonius,* bij *Scheller.* Volhamer, *malleus fullonius, vel fullonicus.* Vollegger, *vas vinarium minus, unde reliqua majora supplentur.* Volketel, volkuip of voltobbe, *cortina fullonia vel ahenum fullonium vel fullonicum.* Volmolen, *mola fullonica.* Vulster, *femina cespites metiens.* Vulwijn, *vinum doliis supplendis serviens.* Voltafel, *tabula fullonia.* Voltrog, *alveus fullonius.* Vulwoord, *verbum supplemento serviens.* Vulsel of volsel, *supplementum, i, n.* ook *fartum, i, n.* ook in het algemeen, *omnia quae supplemento serviunt.* Eindelijk is volte zoo veel als volheid, zie bij vol. Gevuld of gevold, v. d. *completus, impletus, opplctus, suppletus, fartus, fundendo impletus, pressus, densatus, coactus pedibus.*

Vuns of vunsig, bijv. n. en bijw. zoo veel als beschimmeld, *mucidus, a, um, situm respiens,* bijw. *mucide.* Vunsheid, v. *mucor, oris, m. situs, us, m.*

Vuur, o. een van de vier hoofd-

Digitized by Google

stoffen, *ignis*, *is*, *m.* Ook zoo veel als vlam, *flamma*, *ae*, *f.* Vuur van den hemel, *fulmen*, *inis*, *n. ignis coeli.* Een vliegend vuur of vallende ster, *fax*, *facis*, bij *Manilius*. Vuur is ook zoo veel als twist, *discordia*, *ae*, *f. dissensio*, *onis*, *f.* Ook zoo veel als vuurbaak, *pharus*, *i*, *m.* Ook zoo veel als liefde, *amor*, *oris*, *m.* Ook zoo veel als ijver, *fervor*, *ardor*, *oris*, *m.* Vuur uit het kanon, *instrumentum pulveris ignivomi*, ook *emissio glandis plumbeae*. B. v. geeft vuur, *explodite tormenta*. Geef vuur, *explode tormentum vel sclopetum*. Blind vuur geven, *ictum dare sine glande*. Een sterk vuur maken, *duplicare vel multiplicare explosiones*. Tusschen twee vuren zitten, *utrinque urgeri*. Vuur maken, *accendere vel facere ignem*. Vuur slaan, *elicere ignem ex aliqua re*. Vuur vatten, *concipere ignem*. Het vuur uitdoen, *opprimere ignem*. Iets op het vuur leggen, *inferre aliquid in ignem*, bij *Caesar*. Sint Antonis vuur, zekere vurige uitslag, *ignis sacer*, *erysipelas*, *atis*, *n.* bij *Celsus*. Zamenstell. vuurbaak, *pharus*, *i*, *m.* Vuurbal, *globus igneus*, *globus incendiarius*. Vuurbekken, vuurpan, vuurtest, *foculus*, *i*, *n. ignitabulum*, *i*, *n.* Vuurberg, *mons ignem evomens vel eructans*. Vuurbloem, *rhoeas*, *papaver rubrum campestre*, *papaver rhoeas*, bij *Linnaeus*. Vuurbak, *vara ignitoria*, zijnde een ijzeren werktuig op den haard, om hout op te leggen, bij ons niet veel maar in Duitschland en in Frankrijk zeer veel in gebruik. Vuurhaak, *uncus incendiarius*. Vurenhout, *pinaster*, *i*, *m. pinus sylvestris*, ook *lignum pinastri*. Vuurgeweer, *telum igniferum*. Vuurhaard, *focus*, *i*, *m.* Vuurhaardje, *foculus*, *i*, *m.* Vuurhemel, *coelum empyreum vel igneum*. Vurig, bijv. n. en bijw. *igneus*, *a*, *m*, *ignitus*, *a*, *m*, ook *fervens*, *ardens*, *flagrans*, *ardis*, *emn. g.* Ook voor hevig, *calidus*, *a*, *m*, *fervidus*, *a*, *m.* Ook begeerig, *avidus*, *a*, *m.* Ook vol uitslag, *pustulosus*, *a*, *m*, *igne sacro laborans*. Vurigheid is hetzelfde als vuur van St. Anthonis, ook *fervor*, *oris*, *m.* bij *Plinius*. Ook zoo veel als schurft, *scabies*, *iei*, *f. depascit*, *inis*, *f.* bij *Catull.* Ook is vurigheid nog, *aviditas*, *atis*, *f. ardor*, *oris*, *m. sitis*, *is*, *f. cupiditas*, *atis*, *f.* bijw. *calide*, *ardenter*, *avide*, *flagranter*, *fitienter*, *cupide*, *adv.* Vuurijzer, *cauterium*, *ii*, *n.* Vuurkloot is hetzelfde als vuurbal. Vuurkleed, *focale*, *is*, *n.* bij *Seneca*. Vuurkleur, *color igneus*. Vuurkei of vuursteen, *silex*, *icis*, *m. pyrites*, *ae*, *m.* bij *Plinius*. Vuurkolk, *locus igni condendo serviens*. Vuurkolom, *columna ignea*. Vuurlelie, *lilium bulbiferum*, bij *Linn.* Vuurlantaren is zoo veel als baak, ook *laterna nautica* Vuurmand, *sporta viminea linteis calefaciendis inserviens*. Vuurpan is hetzelfde als vuurbekken. Vuurpijl, *sagitta incendiaria*. Vuurpoel, *lacus igneus*. Vuurpot, *ignitabulum*. Vuurproef, *experimentum per ignem*. Vuurrad, *rota ignea*. Vuurregen, *imber igneus*. Vuurroer, *telum igniuomum*. Vuurroos, *adonis*, bij *Linnaeus*. Vuurrook, *nigra favilla*, *fuligo*, *inis*, *f.* Vuurrood, *igneus*, *a*, *m.* Vuurscherm, *prohedium contra ignem*. Vuurschilder, *encaustes*, *ae*, *m.* bij *Vitr.* Vuurschilderen, (emailleren) *encausto pingere*, bij *Plin.* Vuurschildering, *encaustum*, *i*, *n.* daartoe behoorende, *encausticus*, *a*, *m*, bij denzelfd. Vuurkruid, *consiligo*, *pulmonaria*, *veratrum adulterinum*, *helleborastrum*, bij *Kiliaan*. Vuurschop, *pala ignitoria*. Vuurslag, *ignitorium*, *ii*, *n.* Vuurspuwend, *ignivomus*, *a*, *m.* Vuurstaal, *chalybs igni eliciendo serviens*. Vuursteen is hetzelfde als vuurkei. Vuurstolp, *instrumentum igni condendo serviens*. Vuurstoker zoo veel als brandstichter, *incen-*

Digitized by Google

cendiarius, *ii*, *m.* Vuurtoring, *pyragra*, *ae*, *f. forceps ignitarius*, ook *forceps* alleen. Vuurtest zie vuurpot. Vuurvlam, *flamma ignis*. Vuurwagen, *formulus rotatus*. Vuurstraal, *ignis vulnus*. Vuurwapen, *telum igneum*. Vuurwerk, *ignis artificiales*. Vuurwerker, *ignium artificialium confector*, ook *minister rei ad tormenta pertinentis*. Vuurwerkerskunst, *ars ignes artificiales conficiendi*, ook *ars tormentis rite uendis*, bij *Schellor*. Vuurwigchelarij, *ignificium*, *ii*, *n.* bij *Plinius*. Vuurwerkmaakkunde, *pyrotechnia*, *ae*, *f.* * Vuurworm, *pyralis*, *idis*, *f.* bij *Plin.* Het verkl. van vuur is vuurtje, *igniculus*, *i*, *m.* bij *Cic.*

W.

WAA

W, de een en twintigste letter in de gewone rangschikking van ons Abc, *W*, *litera in ordine alphabeti nostri solito vigesima prima.*

Wa of wade, zie Gewaad.

Waag, eene rivier in Hongarije, *Vagus*, *i*, *m.*

Waag, v. *libra*, *ae*, *f.* zoo wel het werktuig waarmede men weegt als het huis, alwaar gewogen wordt; ook in den eersten zin, *trutina*, *ae*, *f. statera*, *ae*, *f. lanx*, *lancis*, *f.* Zamenstelling. waagdrager, *servus, a pensura vel ponderatione publica*, *servus pensurae vel ponderationi publicae operam praestans*; waaggeld, *pecunia pro ponendo, solvenda vel soluta*; waaggewigt, *pondus in ponderatione publica usitatum*; waagmeester, *zygostates*, *ponderationi vel pensurae publicae praefectus*; waagschaal, *lanx publica*, dit woord heeft ook nog eene geheel andere beteekenis, die wij bij het woord wagen, zullen aantippen; waagregt, *jus mercatus publice quasi ponderatas dimittendi*; waagstand, *aequilibrium*, *ii*, *n. libramentum*, *i*, *n.* bij *Kiliaan*; waagtong, *examen*, *inis*, *n. bilancis five statera lingua*; waag is in Friesland ook *unda*, *ae*, *f. fluctus*, *us*, *m.* en in het Fransch *vague*.

WAA

Waaijen, b. en o. w. bedr. is het *exponere vento*, *refrigerare*, onz. *flo*, *flavi*, *flatum*, *flare*, *spiro*, *avi*, *atum*, *are*; waaijing, *expositio vento*, *refrigeratio*, ook *flatus*, *us*, *m. spiritus*, *us*, *m.* ook zegt men het waaijen als z. o. waaijer, *m. flabellum*, *i*, *n.* Zamenstelling. waaijermaker, *flabellorum confector*; waaijerschilder, *flabellorum pictor*; waaijerwinkel, *taberna ubi flabella prostant.*

Waal, een arm van den Rijn, *Vahalis*, *lis*, *m.*

Waal, m. zoo veel als Waalsman, *Wallonicus*, *i*, *n.* Waalsch, bijv. n. *Wallonicus*, *a*, *m*, volgens *Scheller.*

Waal, v. een stilstaand water, *stagnum*, *i*, *n.* bij *Kiliaan* is het ook *gurges*, *itis*, *m.* Ook eene afgepaalde haven voor schepen, *portus vel statio navium palis septa.* Zamenstelling waalredder, *portui tali praefectus.*

Waalwortel, m. *pinguicula*, *ae*, *f. pinguicula vulgaris*, ook *telephium vel sedum telephium*, bij *Linn.*

Waan, m. *opinio*, *onis*, *f. praesumtio*, *onis*, *f.* bij *Kiliaan.* Ook beteekent het zoo veel als trotschheid, *superbia*, *ae*, *f. fastus*, *us*, *m. arrogantia*, *ae*, *f.* ook *opinio falsa ac incerta.* Van hier het werkw. wanen, *opinor*, *atus sum*, *ari*, *in opinione versari*, *putare*; waning,

ning, v. is hetzelfde als waan. Zamenstell. waangeloof, *opinio, onis, f.* *opinio falsa, superstitio, onis, f.* waangeloovig, bijv. n. en bijw. *superstitiosus, a, m,* bijw. *superstitiose, adverb.* waanwijs, *delirus, a, m,* ook *stultus, qui sibi sapiens videtur;* waansch, *opinione conceptus,* bij *Kiliaan;* waanwijsheid, *arrogantia, ae, f. praesumtio, onis, f.* komt in dezen zin bij *Justinus* voor, volg. *Scheller.*

Waar? bijw. van plaats, *ubi? in quo loco?* waar zijt gij? *ubi es? in quo versaris loco?* waar zoo veel als waarheen? *quo? in quem locum? quorsum?* waar gaat gij? *quo abis? in quem locum tendis?* waartoe? *quorsum? ad quid?* waar het ook zij, *ubi ubi, ubicumque;* waar gij ook wilt, *ubivis;* werwaarts, *quo, quonam, quorsum;* waarom? *quare? quamobrem? quapropter? quid? quidnam? quid autem?* waarvan daan? *unde?* B. v. waar van daan komt gij? *unde venis?* waaruit? *unde?* B. v. waar uit blijkt, *unde patet;* waar langs? *quâ?* Men gebruikt dit woord ook opzigtelijk, b. v. waar bij men nog voegen kan, *cui vel quibus adhuc addi potest;* waardoor het gebeurd is, *quo factum est.* Hij heeft wel waarmede enz. *est illi, quo &c.*

Waar, bijv. n. en bijw. waarachtig, *verus, a, m, verax, acis, omn. g.* bij *Cicero.* Het is waar, *verum est, res sic se habet.* Er is geen waar woord aan, *nihil veri est;* waarmaken, *re comprobare, exitu comprobare, ratum facere, re ipsa praestare;* waargemaakt worden, *exitu comprobari, exitum habere, in verum verti.* Niet waar? *nonne? nonne verum est?* Niet waar? gij houdt wel van mij? *nonne me amas? nonne verum est te me amare?* Gij zult immers ook komen, niet waar? *venies et tu, nonne?* Het is maar al te waar, *verissimum est.* Een waar vriend, *amicus verus,* ook is *vere amicus* zeer goed. Een waarlijk geleerd man of een ware geleerde is *vere doctus* en vooral niet *verus doctus.* Een ware verstandige of dwaze, *vere sapiens, vere stultus,* bijw. *vere, adv.* waar spreken, *vere loqui,* ook *verum dicere;* waarachtig, bijv. n. en bijw. dit zoude eigenlijk zijn, *speciem veri habens,* doch het wordt meest in den zin van waar gebruikt, bijw. *vere, profecto, sane;* waarachtigheid, v. *veracitas, atis, f.* bij *Schell.* eigenlijk *verisimilitudo, inis, f.* bij *Kiliaan,* waarachtiglijk, bijw. *vere sane, certe, profecto,* eigenlijk *verisimiliter,* waarlijk, bijw. *vere, re ipsâ, profecto, certe, carlo, nae, equidem, sane, adv.* waarheid, v. *veritas, atis, f. veracitas, atis, f. verum, i, n.* B. v. de waarheid zeggen, *verum dicere.* Zoo gij naar de waarheid vraagt, *si verum quaeris.* Om u de waarheid te zeggen, *ut ingenue vel vere loquar.* Zamenstell. waarheidslust, *studium veritatis,* waarheidsliefde, *amor veritatis,* waarheidszoeker, *investigator veri vel veritatis.*

Waar, v. *merx, mercis, f. mercimonium, ii, n.* Van hier: waren, o. w. *probam esse mercem spondere.*

Waarborg, m. *assertor, oris, m. auctor, oris, m. evictionem praestans,* bij *Kil.* ook *praes secundus.* Van hier: waarborgen, *asserere, vindicare,* bij *Kil.* Overdragt. is het ook zoo veel als toeverlaat, *refugium, ii, n. asylum, i, n.* Van hier: waarbrief, *literae assertoriae.* Ook waargeld of waardgeld, *auctoramentum, i, n. arrha, ae, f.* zoo veel als handgeld; waardgelders of waargelders, *milites urbani,* waarschap zoo veel als borg, *cautio, onis, f. satisdatio, onis, f. assertio, onis, f.* waarschap doen, *cavere, satisdare,* waarschap beloven, *promittere de evictione,* bij *Kil.*

Waard, m. *ager aggeribus septus, ager interamnus, a, m.* Van hier: Bommelerwaard, *agri Bommeliae interamni &c.* Ook heeft men

het de beteekenis van *insula*, *ae*, *f.* bij *Hoogstr.*

Waard, m. zoo veel als herbergier, *caupo*, *onis*, *m.* *hospes*, *itis*, *m.* Zijne rekening zonder den waard maken, *non satis cavere sibi*, ook *falli*, *errare*, eigenlijk *rationem ducere non consulto caupone.* Vrouwelijk waardin, *hospita*, *ae*, *f.* waardschap, is bij *Kil.* *convivium*, *ii*, *n.* *epulum*, *i*, *m.* *convivium populare*, waardschappen, *convivari*, *epulari*, waardshuis, *hospitium*, *ii*, *n.* *caupona*, *ae*, *f.* *diversorium*, *ii*, *n.* bij *Kil.*

Waard, bijv. n. en bijw. zoo veel als waardig, zie dat woord.

Waard, bijv. n. zoo veel als lief, *dilectus*, *a*, *m*, *carus*, *a*, *m*, *jucundus*, *a*, *m*, *gratus*, *a*, *m*, *pretiosus*, *a*, *m*, bijw. *care*, *jucunde*, *grate*, *pretiose*, *adv.*

Waarde, v. *pretium*, *ii*, *n.* *valor*, *oris*, *m.* *aestimatio*, *onis*, *f.* bij *Cic.* Van groote waarde, *carus*, *pretiosus*, *a*, *m.* Van kleine waarde, *vilis*, *lis*, *le.* Kleine waarde, *vilitas*, *atis*, *f.* Van geene waarde, *nullus*, *a*, *m*, *nullius pretii*, waardij is hetzelfde. Van hier: waarderen, b. w. *aestimo*, *avi*, *atum*, *are*, *appreciare*, *taxare*, *censeo*, *ui*, *um*, *ere*, ook *imponere pretium*, *pensitare*, *adaerare*, *aere aestimare*, *dicere pretium*, bij *Hor.* Iemand zeer hoog waarderen, *facere aliquem maximi vel maximum*, ook *plurimi*, waarderer, m. *aestimator*, *oris*, *m.* *pensitator*, *censor*, waardering, v. *aestimatio*, *onis*, *f.* *taxatio*, *adaeratio*, *censio*, *onis*, *f.* bij *Varro*, *censum*, *i*, *n.* en *censa*, *orum*, *n. plur.* bij *Cic.* waardgeld is hetzelfde als waargeld hierboven; waardijn, m. *aestimator*, *oris*, *m.* *praefectus monetae.* Van hier ook waardig, bijv. n. en bijw. *dignus*, *a*, *m*, *cum abl.* ook *venerabilis*, *lis*, *le*, *aestimabilis*, *lis*, *le*, *reverendus*, *a*, *m.* Ook zoo veel als braaf, *bonus*, *probus*, *a*, *m*, waardig maken, *commerere et commereri*, *demerere aliquid*, waardig zijn, *valere.* Meer waardig zijn, *praevalere*, bijw. *digne*, *dignanter*, *adv.* Van hier: waardigheid, m. *dignitas*, *atis*, *f.* Ook eertitel, *honor*, *oris*, *m.* Ook gezag, *auctoritas*, *atis*, *m.* Ook ambt, *munus*, *eris*, *n.* *provincia*, *ae*, *f.* Ook staat, *conditio*, *onis*, *f.* waardiglijk is hetzelfde als het bijw. waardig. Gewaardeerd, v. d. *aestimatus*, *taxatus*, *a*, *m*, *&c.* waardeerlijk, bijv. n. *aestimabilis*, *is*, *e*, bij *Cicero.*

Waarloozen, is hetzelfde als verwaarloozen.

Waarmaken, b. w. *ratum facere*, *probare*, *approbare*, *comprobare*, *re ipsa praestare*, bij *Kil.* waargemaakt, v. d. *ratus*, *a*, *m*, *probatus*, *approbatus*, *comprobatus*, *re ipsa praestitus.*

Waarnemen, b. w. *observo*, *avi*, *atum*, *are*, *animadverto*, *ti*, *sum*, *ere*, *deprehendo*, *di*, *sum*, *ere*, *sentio*, *si*, *sum*, *ire*, *Columella* gebruikt ook *custodire.* Ook zoo veel als bedienen, *fungor*, *unctus sum*, *ungi*, *cum abl. obire*, *cum acc.* Eene zaak wel waarnemen, *bene rem gerere*, bij *Plautus.* Ook zoo veel als heinen, *excipere aliquid manibus.* B. v. smijt den bal maar toe ik zal hem wel waarnemen, *jace solummodo pilam*, *ego illam quidem manibus excipiam.* De gelegenheid waarnemen, *uti occasione.* Ook is waarnemen, *curo*, *avi*, *atum*, *are aliquam rem*, *curam gerere alicujus rei.* Van hier: waarnemer, m. *observator*, *oris*, *m.* *animadversor*, ook *custos*, *odis*, *m.* *qui munere fungitur vel munus obit*, ook *curator*, *oris*, *m.* waarneming, v. *observatio*, *onis*, *f.* *animadversio*, *deprehensio*, *functio*, *onis*, *f.* bij *Cic.* *gestio*, *onis*, *f.* *cura*, *et curatio*, *onis*, *f.* waargenomen, v. d. *observatus*, *a*, *m.* *animadversus*, *deprehensus*, *functus*, *gestus*, *usus.*

Waarom, een vraagwoordje, *cur? quam obrem? quare? quo? qui? quinam? quidnam? propter quid?*

Digitized by Google

qua de causa? quam ob causam? quam ob causas? quapropter? quocirca? quidni? is waarom niet. B. v. waarom lagcht gij niet? *quidni rides?* waarom zoude ik niet lagchen? *quidni rideam?* Ook wordt het als z. o. gebruikt, *causa, ae, f.* B. v. het waarom weet ik niet, *causam ignoro.*

Waarschijn, m. een bijna verouderd woord, *verisimilitudo, inis, f. species veri*, bij *Kilian.* Van hier: waarschijnlijk, bijv. n. en bijw. voorheen ook waarschijnig, *verisimilis, lis, le, veri speciem habens*, bijw. *verisimiliter, adverb.* waarschijnlijkheid, v. *verisimilitudo, inis, f. umbra veritatis, similitudo veri*, beide bij *Plin.*

Waarschouwen of waarschuwen, b. w. *moneo, ui, itum, ere, admonere, commonere, smonere, commonefacio, eci, actum, acere*; waarschouwer, m. *monitor, admonitor, oris, m.* bij *Cicero*; waarschouwing, o. *monitio, onis, f. monitum, i, n. monitus, us, m. admonitio, onis, f. admonitum, i, n.* Ook vindt men den zesden naamval van *admonitus, us, m.* Gewaarschouwd, *monitus, admonitus, a, m.*

Waarteeken, o. *indicium veritatis, argumentum certum.* Ook zoo veel als voorteeken, *omen, inis, n.*

Waarwoordig, bijv. n. *verax, acis, omn. g. veridicus, a, m*, bij *Kil.*

Waarzeggen, o. w. zoo veel als waarheid zeggen, *verum dicere.* Voorts zoo veel als voorzeggen, *auguro, avi, atum, are, augurari, divinare, praefari, hariolari, vaticinari, praesagio, ivi, itum, ire.* Ook vindt men bij *Cicero, antedicere*; waarzegger, m. *verax et veridicus*, voorts *augur, uris, m. divinus, i, m.* bij *Cicero, hariolus, i, m. vaticinator, oris, m. vates, is, m.* Uit de ingewanden, *haruspex, icis, m. extispex, icis, m.* Uit de handen, *chiromantis, is, m.* waarzeggerij, ook waarzegging, v. *augurium, ii, n. auguratio, onis, f. divinatio, praesagium, ii, n. hariolatio, vaticinatio, vaticinium, ii, n. profatus, us, m.* bij *Statius, auspicium, ii, n. auspicatus, us, m. mantice, es, f.* Uit de ingewanden, *extispicium, ii, n.* Uit de handen, *chyromantia, ae, f.* waarzegster, v. *divina, ae, f. divinatrix, icis, f.* bij *Killaan, fatidica, ae, f. vates, is, f. harfola, ae, f. haruspica, ae, f.* bij *Plautus*; waarzeggeren is hetzelfde.

Waasem, m. zoo veel als damp, *vapor, oris, m. halitus, us, m.* Van hier: waasemen, o. w. *vaporo, avi, atum, are, evaporare, exhalare; vaporem emittere.*

Wacht, v. zoo wel van andere menschen als van soldaten, *vigilia, ae, f. custodia, ae, f. excubiae, arum, f. plur.* De wacht houden, *vigilias vel excubias agere.* Van soldaten is wacht ook, *statio, onis, f.* De wacht hebben, *in statione esse*, ook zegt *Scheller*; *stationem habere.* De wacht hebbende personen zijn, *vigiliae, arum, f. plur. excubiae, arum, f. pl. excubitores, um, m. pl. stationarii, orum, m. pl.* ook *vigiles, um, m. pl.* Ook is de wacht een gebouw, dienende om wacht te houden, *aedificium excubiis habendis inservions.* Ook is wacht zoo veel als lijfwacht, *satelles, itis, m. custos corporis.* Het woord van de wacht, *tessera, ae, f.* Ook zegt men wachtwoord, buitenwacht, *statio hostibus proxima.* De wachten nazien, zoo veel als de ronde doen, *obire vigilias*, bij *Tacitus*; wachten uitzetten, *collocare vigilias vel excubias, stationem vigilibus attribuere.* De wacht afsoffen, *excubias de statione deducere*, ook *in statione succedere*, bij *Livius.* Zamenstell. wachtgeld, *pecunia excubitoria*, ook *pecunia pro excubiis*, bij *Schell.* wachthond, *canis custos, canis villaticus*, bij *Columella*, die ook *janitor catenatus* gebruikt; wachthonder, m. *cautor, oris, m. excu-*

Digitized by Google

bitor, oris, m. stationarius, i, m. wachthuisje, *parvum aedificium excubitorium;* wachtmeester, m. *magister excubiarum, praefectus vigilarum, tesserarius, ii, m.* bij *Tacit.* Ook is wachtmeester in den dienst, *subpraefectus, i, m.* wachtorde, *ordo excubitorius,* bij *Scheller;* wachtparade, *pompa militaris excubitoria,* ook kan men *militaris* weglaten, wachtpost, *statio, onis, f.* wachtplaats is hetzelfde, wachtronde, *circuitores, um, m. plur.* wachttoren, *specula, ae, f. turris excubitoria,* wachtschip, *navis specularia;* wachtwoord, *tessera, ae, f.* bij *Livius.* Van hier: wachten, op, *custodio, ivi, itum, ire.* Ook zoo veel als op zijne hoede zijn, *caveo, cavi, cautum, cavere.* B. v. wacht u voor hem, *cave illum vel cave tibi ab illo.* Ook zoo veel als zich onthouden, *continere se vel abstinere.* Ook zoo veel als toeven, verbeiden, *moror, atus sum, ari, praestolor, atus sum, ari, opperior, ertus sum, iri aliquem,* ook *manere vel demorari aliquem.* Ook is wachten zoo veel als bespieden, *specior, atus sum, ari.* Ook zoo veel als belagen, *insidior, atus sum, ari.* Ook is wachten, *excubare, excubias agere.* Naar iets wachten is ook, *exspectare aliquid.* Van hier: wachter, m. *custos, odis, m. cautor, oris, m. speculator, oris, m. excubitor, oris, m.* ook *satelles, itis, m.* ook *vigil, is, m.* wachting, v. *mora, ae, f. exspectatio, onis, f.* bij *Cicero.* Gewacht, v. d. *moratus, a, m, exspectatus, a, m.*

Wad, o. zoo veel als ondiepte, *vadum, i, n.* Van hier de wadden, eenige ondieptens in de zuider zee, ten noorden van Friesland, *aestuaria, orum, m. plur. vada, orum, m. pl.* En waden, *vado, avi, atum, are, vado transire,* bij *Caesar.* Ook was waden voorheen, *fluere, effluere,* bij *Kil.* Van hier: waadbaar, bijv. n. *qui, quae vel quod vado transiri potest, vadosus, a, m,* bij *Liv.* Eigenlijk is dit, vol ondieptens.

Wade, v. zoo veel als kleed, *vestis, is, f. indumentum, i, n.* Vooral beteekende het voorheen zoo veel als doodkleed, *vestis mortuaria.* En waden was toen, *mortuaria veste induere aliquem.*

Wade of waai, v. zoo veel als de kuit, *sura, ae, f.*

Wadel, is bij *Kiliaan, scenium lunae,* ook *flabellum, i, n.* ook *cauda, ae, f.* bij denz.

Waereld, wareld, wereld, werreld, v. het geheelal, *mundus, i, m. universum, i, n. natura rerum,* is het zoo veel als aardrijk dan gebruikt men, *orbis terrae vel orbis terrarum.* De oude wereld, *orbis terrarum antiquus, vel terra antiqua.* De nieuwe wereld, *orbis terrarum novus, terra nova, America.* De andere waereld, *inferi, orum, m. plur. locus inferorum, orcus, i, m.* Iemand naar de andere waereld zenden, *mittere aliquem ad inferos, mittere ad orcum,* bij *Horatius, mittere orco,* bij *Virgilius,* ook *occidere, interficere, necare, privare vita, tollere de medio.* Uit de waereld gaan, *vitam relinquere, cedere vel excedere vita, decedere de vita,* ook *decedere* alleen, *hanc terram vel hunc mundum relinquere, mori, obire.* Ter waereld brengen, *in lucem edere, parere, procreare.* In de waereld komen, *in lucem edi, nasci.* Ook wordt wereld in den zin van menschen gebruikt, *homines, um, m. pl.* B. v. zich naar de waereld schikken, *accommodare vel fingere se ad homines.* De waereld kennen, *nosse homines.* De groote waereld beteekent ook somtijds het wellevendste gedeelte der menschen, *pars hominum elegantior, homines elegantiores.* Ook zoo veel als de voornaamsten, *principes, proceres.* In de groote waereld komen, *prodire in solem, hominibus elegantioribus uti, uti principibus, versari inter proceres.* Ook beteekent

kent het zoo veel als beschaafdheid van zeden, *elegantia, ae, f. morum vel vitae, mores elegantiores, humani, venusti, humanitas, atis, f.* B. v. die man heeft veel waereld, *humanissimus ille est, moribus humanissimis vel venustissimis est, abundat omni elegantia vel venustate.* Hij heeft geen waereld, *omni elegantia ac venustate caret, incultis vel inhumanis moribus est.* Ook zoo veel als menschen kennis, *cognitio vel notitia hominum.* De geleerde waereld, *hominet docti, respublica literaria.* Ook zoo veel als waereldsche begeerlijkheden, *cupiditas, atis, f. voluptas, atis, f. res sensibus obnoxiae.* Het menschelijk Hgchaam wordt ook wel eene kleine waereld genoemd, *microcosmus, i, m.* Een Grieksch woord. Van hier: waereldsch, bijv. n. en bijw. *terrester, is, e, terrenus, a, m, mundanus, a, m.* Ook zoo veel als niet heilig, *profanus, a, um.* Ook zoo veel als niet kerkelijk, *non ecclesiasticus, laicus, a, um, civilis, is, e, saecularis, is, e,* bij *Terr.* Ook aan de waereldsche zaken overgegeven, *rebus terrenis addictus, rerum terrestrium amans vel studiosus.* Ook aan zinnelijke dingen overgegeven, *rebus sensibus obnoxiis addictus, rerum sensibus obnoxiarum amans, vel studiosus.* Ook aan vermaken overgegeven, *voluptatibus addictus, voluptatum amans vel studiosus*, bijw. *mundane*, of zoo dit niet voorkomt, *more hominum*, bij *Schellet, civiliter, adv. more ecclesiasticis non conveniente.* Zoo veel als wellustig, *voluptarius, voluptuosus, adv.* B. v. waereldsch leven, *voluptuose vivere*; waereldlijk is bijna hetzelfde; waereldlijke overheid, *magistratus saecularis*; waereldlijk regt, *jus civile, jus humanum*, bij *Kilian*; waereldling, m. *rerum terrestrium amans*, ook *voluptarius, dedilus voluptatibus*, ook *laicus*, doch dit is een nieuw woord en zoo ik geloof door de kerkelijken ingevoerd. Zamenstell. waereldbeschrijver, m. *cosmographus, i, m. descriptor mundi.* Van de aarde, *geographus, i, m.* of *descriptor orbis terrarum.* waereldbeschrijving, v. *descriptio mundi, cosmographia, ae, f.* Van de aarde, *geographia, ae, f. descriptio orbis terrarum*; waereldwinger, *victor gentium*; waereldburger, *civis mundi, cosmopolita, ae, m.* waereldkloot, *globus terrestris*; waereldkunde, *notitia hominum, notitia rerum terrestrium*; waereldkundig, bijv. n. *peritus vel sciens rerum humanarum, prudhi rerum humanarum.* Ook heeft dit woord bij ons eene andere beteekenis, als die van bekend, *notus, a, um, omnibus notus, vulgatus, divulgatus, a, um*, waereldkundig worden, *enotescere*, bij *Tacit. vulgari, divulgari*; waereldkundig maken, *vulgare, divulgare, in lucem proferre, in lucem edere, aliquid vulgo ferre*, bij *Livius*; waereldgeestelijke, *clericus nulli regulae adscriptus, clericus mundanus, clericus saecularis*; waereldgeschiedenis, *historia mundi*; waereldkaart, *tabula mundi geographica*; waereldloop, *mos humanus, mos hominum*; waereldleer, *cosmologia, ae, f. doctrina de mundo*; waereldpool, *polus mundi vel coeli*; waereldstreek, *plaga mundi.*

Wafel, v. zeker bekend gebak, *laganum, i, n. pemmatium, ii, n. popanum, i, n. crustulum, i, n. libum, i, n.* bij *Kiliaan.* Zamenstell. wafelbakker, *libarius, ii, m.* wafelbakster; *libaria, ae, f.* wafeldeeg, *far libis coquendis serviens*; wafelhuis, *ubi libae coquendis serviens, vel coquendis libis prosunt vel coquuntur*; wafelijzer, *testus liquuntur*; wafelijzer, *testus liquuntur*, bij *Kiliaan*; *instrumentum ferreum libis coquendis serviens, ferrum libarium*; wafelkraam, zie wafelhuis; wafelwijf, *libaria, ae, f.*

Wagen, m. *currus, us, m. vehiculum, i, n.* Een lastwagen is, *plaustrum, i, n.* Een koets, *pilentum, carpentum, i, n.* Een ligte

ligte wagen met vier wielen, *rheda*, *ae*, *f.* Met twee wielen, *essedum*, *i*, *n.* Ook een kar, *carrus*, *i*, *m.* Een ligte strijdwagen, *essedum*, *i*, *n.* bij *Cicero*. Een wagen met twee paarden bespannen, is bij *Suetonius*, *curriculum bijuge*, bij *Scheller*, *biga*, *ae*, *f.* Met drie, *trigae*, *arum*, *f. plur.* bij *Varro*. Met vier, *quadriga*, *ae*, *f.* bij *Scheller*. Ook een gesternte aan den hemel, *septentriones*, *plaustrum*, *i*, *n.* *ursus major*. Van hier: wagenaar, *auriga*, *ae*, *m.* *arigarius*, *ii*, *m.* *essedarius*, *ii*, *m.* *rhedarius*, *ii*, *m.* *agitator*, *oris*, *m.* Ook een gesternte, *arctophylax*, *Bootes*, *is*, *m.* *henochus*, *i*, *m.* bij *Plinius*. Zamenstell. wagenas, *axis*, *is*, *m.* wagenburg, *propugnaculum consertis curribus extructum*, *vallum ex curribus constans*; wagendistel, *temo*, *onis*, *m.* wagengeld, *vectigal vehiculārium*, bij *Scheller*; wagenhuif, *tegmentum currus*, bij denzelfden, *tympanum*, *i*, *n.* bij *Kiliaan*; wagenhuis, *stabulum vehiculārium*; wagenhuur, *pretium currus conducti*; wagenkleed, zie wagenhuif; wagenkorf, *cista vehicularis*, *crates vehiculi*, *cerbis carrucārius*; wagenladder, *scala currus*, *vehicularis vel vehicularia*; wagenlees, zie wagenspoor, wagenkistje, *cistella vehicularis vel vehicularia*; wagenlins, *clavus axis*, *retinaculum rotae*; wagenloon is hetz. als wagenhuur en wagenvracht; wagenlieden, *aurigae*, *arum*, *m. pl.* wagenloopig, bijv. n. b. v. paard, *equus furens*, *indomitus*; *currum raptum sternens*, bij *Kiliaan*; wagenmaker, *carpentarius*, *ii*, *m.* *essedarius*, *quadrigarius*, *plaustrarius sive plostrarius*, *fabricarrucarius*, bij *Kiliaan*; wagenman is hetzelfde als wagenaar; wagenmeester, *magister vel vehicularis*, bij *Cicero* vindt men *aediles curules*; wagenmuilezel, *mulus rhedarius*, bij *Varro*; wagenpaard, *equus vectarius*, bij *Scheller*. *Kiliaan* verklaart het ook door *jumentum plaustrarium sive plostrarium*, *equus vehicularis*, *vectarius*, *carpentarius*, *funalis*, *helciarius*, *jugalis*; wagenpad, zie wagenspoor; wagenrad, *rota vehicularis vel vehicularia*; wagenreep, *lorum vehiculare sive vehicularium*; wagenrong, *trabale*, *fulcrum sive sustentaculum duarum currus extremitatum*, bij *Kiliaan*; wagenschuur, *tectum sive tugurium vehiculārium*, bij *Scheller*. Ik zoude *stabulum vehiculārium* verkiezen, immers is *stabulum* de plaats waar iemand of iets staat; wagenrenspel, *ludus curriculi vehicularis*; wagenschot, *lignum scrimārium*; wagenslag, zie wagenspoor; wagenschouw, *currum vel vehiculārum inspectio publica*; wagensmeer, *axungia*, *ae*, *f.* wagensmout is hetzelfde; wagenspan, *sufflamen*, *inis*, *n.* wagenspil is hetzelfde als wagenas; wagenspoor, *orbita*, *ae*, *f.* *vestigium rotae vel rotarum*; wagenstar, zie wagen als gesternte. Verkl. wagentje, *plostellum*, *i*, *n.* Met vier paarden, *quadrigula*, *ae*, *f.* bij *Plinius*; wagenweg is bij *Kiliaan*, *via*, *ae*, *f.* wagenvol, *vehes*, *is*, *f.* wagenlast en wagenvracht worden ook in dezen zin gebruikt; wagenweg, *via publica*; wagenwiel, zie wagenrad; wagenzeel, *funis vehicularis*, enz.

Wagen, b. en o. w. bestaan, durven, gevaar loopen, *audeo*, *ausus sum*, *ere*, *omnem facture aleam*, *extremam aleam experiri*, *subire aleam*, *fortunam tentare*, *eventum fortunae committere*, *experiri*. Het uiterste wagen, *ultima experiri*, ook *rem arbitrio fortunae committere*; voorts *periclitari*, *se fortunae dubiae objicere*. Ook zegt men iemand ergens aan wagen, *periculo objicere aliquem*, *aliquem in discrimen addūcere*. Het wagen als z. o. *audentia*, *ae*, *f.* bij *Tacit.* *ausum*, *i*, *n.* *conatus*, *us*, *m.* *periculum*, *i*, *n.* *alea*, *ae*, *f.* Een wager, m. *audax*, *acis*, *omn. g.* Gewaagd,

v. d. *ausus*, *a*, *m*, *expertus*, *tentatus*. Zamenstell. waaghals, *audax*, *acis*, *omn. g. audens*, *entis*, *omn. g. temerarius*, *a*, *m*. *Kil.* verklaart het ook door, *miles levis armaturae*, *expeditus*, *ferentarius*; waagspel, *alea*, *ludus aleae*, *ludus tessarius*, bij *Kiliaan*; waagstuk, *facinus audax*; waagschaal, *alea*, *ae*, *f. periculum*, *i*, *n*. Zich in de waagschaal stellen, *periculis se objicere*.

Wageningen, eene zeer bekende stad in Gelderland, *Vada*, *ae*, *f*.

Waggelen, o. w. heen en weder slingeren, *titubo*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zoo veel als wankelen, *nutare*, *vacillo*, *avi*, *atum*, *are*; waggeling, v. *titubatio*, *onis*, *f. titubantia*, *ae*, *f. vacillatio*, *onis*, *f*.

Waggelbeenen, o. w. *titubante gressu incedere*, *cespitare*, *vacillare gressu*.

Wagtel, m. zoo veel als kwakkel, *coturnix*, *icis*, *f*. Ook een vliegende visch van dien naam, *exocoetus volitans*, bij *Linnaeus*. Zamenstell. wagtelhond, *canis coturnicarius* of liever *coturnicibus capiendis serviens*; wagtelkoning, eene soort van meeuw, *ortygometra*, *ae*, *f. rallus terrestris ortygometra*, ook *crex vel rallus crex*, bij *Linnaeus*; wagtelfluitje, *fistula coturnicibus capiendis serviens*; wagtelnet, *cassis vel rete coturnicibus capiendis serviens*; wagtel, is bij *Kiliaan* ook, *bacca juniperi*. En wagtelboom, *juniperus*, *i*, *f*.

Wak, o. in Friesland zegt men wek, eene opening in het ijs, *spatium aquae glacie non concretum*.

Wak, bijv. n. en bijw. zoo veel als vochtig, nat, *udus*, *a*, *m*, *uvidus*, *humidus*, *madidus*. Ook zoo veel als slap, *solutus*, *a*, *m*, *laxus*, *mollis*, *is*, *e*. Ook taai; *lentus*, *a*, *m*, *flexibilis*, *is*, *e*, *vietus*, *a*, *m*. Ook bij *Kiliaan* zoo veel als zwak, *debilis*, *is*, *e*, *imbecillis*, bijw. *ude*, *humide*, *madide*, *solute*, *laxe*, *molliter*, *lente*, *flexibiliter*, *adv*. B. v. wak weder, *coelum udum sive uvidum*, *aer humidus*. Eene wakke roede, *virga lenta*, *flexilis*, *minime fragilis*. Wak van ligchaam, *agilis*, *flexibilis*, *expedito corpore*. Van hier: wakheid, v. *udor*, *oris*, *m*. *mador*, *oris*, *m*. *humor*, *humiditas*, *atis*, *f. mollitia*, *ae*, *f. mollities*, *ei*, *f. lentitia*, *ae*, *f. lentitudo*, *inis*, *f. flexibilitas*, *atis*, *f. debilitas*, *atis*, *f. imbecillitas*, *atis*, *f*.

Waken, o. w. zoo veel als wakker zijn, ook wacht houden, *vigilo*, *avi*, *atum*, *are*, *evigilare*, *invigilare*. In de tweede beteekenis, *excubo*, *ui*, *itum*, *are*, *excubias agere vel habere*. Ook is waken zoo veel als bij nacht arbeiden, *lucubro*, *avi*, *atum*, *are*, *elucubrare*; waking, v. of het waken als z. o. *vigilia*, *ae*, *f. vigilatio*, *onis*, *f*. Ook zoo veel als vlijt, *vigilantia*, *ae*, *f*. Ook zegt men waken en braken, *fraxare*, bij *Festus*, *frangere se vigiliis*; wake, was ook bij de Romeinen eene zekere wacht in den nacht, *vigilia*, *ae*, *f*. b. v. *prima*, *secunda vel tertia vigilia*. Van hier: waker, m. *vigil*, *ilis*, *m. excubitor*, *oris*, *m*. Ook iemand die eenen zieken oppast wordt waker genoemd, *custos vel curator aegroti*; wakende, *vigilans*, *antis*, *omn. g. vigil*, *ilis*, *omn. g*. Ook zoo veel als niet slapende, *insomnis*, *is*, *e*, *insopitus*, *a*, *m*. Zeer wakende, *vigilax*, *acis*, *omn. g*. Den geheelen nacht wakende, *pernox*, *octis*, *omn. g*. bij *Livius*, wakig, is bij *Kiliaan*, *insomnis*, *is*, *e*, *vigilans*, *antis*, *omn. g*. waakster, *femina aegroto advigilans sive aegrotum curans*; waakzaam, bijv. n. en bijw. *vigil*, *ilis*, *omn. g. vigilans*, *tis*, *omn. g*. bijw. *vigilanter*; waakzaamheid, v. *vigilantia*, *ae*, *f*. waaktoren, zie wachttoren; waakrol, *series vigilum*, *album excubitorum*. Van hier ook

Wakker, bijv. n. en bijw. iemand die waakt, *exsomnis*, *is*, *e*, *vigilabilis*, *omn. g. vigilans*, *antis*, *omn. g*. ook *excitus*, *ex*

per-

Digitized by Google

pergefactus, *a*, *m*, wakker zijn, *vigilare*. Half wakker zijn, *intervigilare*, wakker worden, *expergiscor*, *experrectus sum*, *isci*, *colligere se ex somno*; wakker maken, *expergefacio*, *eci*; *actum*, *acere aliquem*, *expergero*, bij *Gellius*, *fuscito*, *avi*, *atum*, *are*, *exfuscitare*, bij *Cicero*, *excitare e somno*. Voorts heeft dit woord ook de beteekenis van naarstig, *gnavus*, *a*, *m*, *impiger*, *a*, *m*, *diligens*, *entis*, *omn. g.* Ook van lustig, *vegetus*, *a*, *m*, *vividus*, *a*, *m*. Ook van kloek, *strenuus*, *a*, *m*, *fortis*, *is*, *e*. Ook van vaardig, *alacer*, *agilis*, *is*, *e*, *expeditus*, *a*, *m*. Bijw. als ook wakkerlijk, *vigilanter*, *gnave*, *gnaviter*, *impigre*, *impigriter*, *diligenter*, *vegete*, *vivide*, *strenue*, *fortiter*, *alacriter*, *agiliter*, *adv.* Van hier: wakkerheid, v. *vigilantia*, *ae*, *f.* *impigritas*, *atis*, *f.* *diligentia*, *ae*, *f.* *vigor*, *oris*, *m.* *strenuitas*, *atis*, *f.* *fortitudo*, *inis*, *f.* *alacritas*, *atis*, *f.* *agilitas*, *atis*, *f.* Spreekw. wakker! wakker! 't za lustig! jonge! *macte nova virtute puer!* Van hier:

Wakkeren, o. w. vermeerderen, aangroeijen, dit woord wordt gemeenlijk van den wind gebruikt, *increscо*, *accrescо*, *evi*, *etum*, *escere*, *augeri*, *augescere*, *surgere*, *insurgere*. Gewakkerd, v. d. *incretus*, *accretus*, *auctus*, *a*, *m*.

Wal, m. schans of bolwerk eener stad, *propugnaculum*, *i*, *n.* *moenia*, *um*, *m. pl.* ook *maceria*, *ae*, *f.* ook *murus*, *i*, *m.* ook *vallum*, *i*, *n.* *munitio urbis vel castrorum*. Ook zoo veel als dijk, *agger*, *eris*, *m.* Ook zoo veel als oever, *ripa*, *ae*, *f.* Ook, de kant van het water, *crepido*, *inis*, *f.* *ora terrae, quam aqua alluit*. Eertijds heeft het ook zoo veel beteekent als afgrond, *abyssus*, *profundum*, bij *Kilianen*, doch in dezen zin is het verouderd. Van den wal afsteken, *in altum provehi*. Langs den wal zeilen, *legere oram vel litus*. Overdragtig: *non nimis alta capere*. Aan land blijven, *in terra morari*. Het raakt wal noch kant, *omnis rationis expers est*. Van den wal in de sloot, *e scylla in charybdim*. Lager wal, *pars maris ventis expositа*. Spreekw. aan lager wal zijn, *adversa fortuna uti*, *inopia laborare*. Opperwal, *pars maris a vento tutus*. Aan hooger of opperwal zijn, *secunda fortuna uti*, *bene se habere*. Zamenstell. burgwal, eigenlijk *fossa propugnaculum cingens*, doch thans gebruikt men het in Holland van elke graft, die eene stad doorloopt, *fossa*, *ae*, *f.* waldieper, m: *fossarum purgator*; walstroo, een zeker kruid, *mollugo bulgarum*, *gallium album latifolium*, *gallium mollugo*, bij *Linn.* walwind, meer landwind genoemd, *ventus aëra flans*, *ventus terrester*, *ventus litoralis*; walwortel, *alsa gallica*, *symphytum*, *i*, *n.* *consolida major*.

Walachie, o. een vorstendom in Hongarye, *Valachia*, *ae*, *f.* voorheen *Dacia*, *ae*, *f.*

Walcheren, o. een der Zeeuwsche eilanden, *Valachria*, *ae*, *f.*

Wald, zie woud. Zamenstell. waldhoren, *cornu venaticum*; waldsteden, *urbes sylvaticae*; waldbezien, ook boschbesien genoemd, *vaccinium*, *ii*, *n.* waldmeester, eene zekere plant, *matrisylva*, *alysion*, *asparagus odora*.

Waldek, eene stad in Duitschland, *Valdecca*, *ae*, *f.* Ook een Graafschap van dien naam, *comitatus Valdeccensis*.

Waldenser, een volksnaam, *Valdenses*, *is*, *m.*

Walen, zoo veel als stilstaande wateren, *aquae stativae*, bij *Varro*.

Walg, v. afkeer, weerzin, *nausea*, *ae*, *f.* *fastidium*, *ii*, *n.* Van hier: walgen, o. w. *nauseo*, *avi*, *atum*, *are*, *fastidio*, *ivi*, *itum*, *ire*; walging, v. is hetzelfde als walg, ook *fatistas*, *atis*, *f.* *fatiga*, *atis*, *f.* *faties*, *iei*, *f.* walgachtig en walgig, *nauseosus*, *fastidiosus*, *a*, *um*; walgelijk is hetzelfde.

Walgang, m. *via in valle vel in agere*, volgens *Schell.*

Walkroon, v. *corona muralis.*
Wallen, zie wellen.
Walles of Wallis, een vorstendom in Engeland, *Wallia, ae, f. Cambria, ae, f.*
Walluis, zie wandluis.
Walm, m. zoo veel als dakstroo, *stramen, inis, n. stramentum, i, n.* Ook is walm zoo veel als damp, wasem, en walmen, zoo veel als dampen, walemen; walmte is hetz. als walm in den tweeden zin.
Walnoot, v. *juglans, andis, f.* ook voegt men er wel *nux* bij. Zamenstell. walnootboom, *nux juglans*, ook *nux* alleen, bij *Schellar.*
Walrus, m. een groote visch met eenen langen, spitsen gevlamden tand, *equus marinus, rosmarus, trichecus rosmarus*, bij *Linn.* Zamenstell. walrusbeen, *os equi marini*; walrusbeenen, bijv. onverand. *ex osse equi marini confectum*; walrustand, *dens equi marini.*
Walschot, o. zaad van walvischen, *sperma ceti.*
Walsen, b. w. *volvere, volutare*, onz. *volvi, circumvolvi*, ook *saltando circumvolvi, in gyrum saltare.*
Walstroo, o. eene soort van plant, *galium, ii, n. galium luteum, mollugo belgarum, galium mollugo*, bij *Linn.*
Walvisch, m. een bekende groote visch, *balaena, ae, f.* Verkl. walvischje, *vitulus, i, m.* walvisch als een hemelsteeken, is *cetus, i, m.* bij *Vitr.* Zamenstell. walvischbaarden, *barbae balaenarum*; walvischbeen, *os balaenae.* Ook worden dus de walvischbaarden genoemd; walvischrib, *costa balaenae*; walvischspek, *laridum vel lardum balaenae*; walvischtraan, *oleum balaenae*; walvischvanger, *venator vel captor balaenarum*; walvischvanget, *captura balaenarum*; walvisch vinnen, *pinnae balaenarum*; walvischerij, *captura balaenarum.*
Wam, v. *palear, aris, n. lacinia, ae, f.* zijnde aan den hals der dieren ook wel kwab genoemd.
Van de, visschen zegt *Kilisaan*, is het zoo veel als de kieuwen, *branchiae, arum, f. pl.*
Wambais, wambeijs en in het dagelijksche leven ook wammes, *thorax, acis, m. pectoris tegmen et amictus*, bij *Kiliaan.* Spreekw. iemand op zijn wambais komen, *depexum aliquem dare.* Met den tijd kwam Harmen in het wambais en trok zeven jaar over eenen mouw, *lente festinando scopum attingebat.* Ik geloof dat men het ook zoude kunnen vertalen door, *tandem fit surculus arbor.*
Wan, v. zoo veel als korenwan, *vannus, i, m. vallus, i, m.* bij *Varro*, zou men hier ook *vannus* moeten lezen? *ventilabrum, i, n. Virgilius* heeft ook *cribrum aregle.* Van hier: wannen, b. w. *vannare, ventilare*; wanning, v. *vannatio, ventilatio*; wanner, *ventilator, oris, m.* bij *Colum.*
Wan, v. een verouderd woord zoo veel als gebrek, *defectus, us, m. inopia, ae, f. penuria, ae, f. indigentia, ae, f.* dit is thans nog in vele woorden als een voorzetsel overig en geeft altijd een gebrek te kennen: b. v. in wanhoop, wangeloof enz.
Wan, bijv. n. zoo veel als ledig, *vacuus, a, um, vanus, a, um, inanis, is, e*, ook *malus, pravus, a, um.* Van hier het verouderd z. v. wannigheid, *inanitas, atis, f.* bij *Kiliaan.* Als ook wannig hetzelfde als wan.
Wanbedrijf, o. *facinus, oris, n. scelus, eris, n. prava agendi ratio.*
Wanbesluit, o. *pravum vel malum consilium.*
Wanbetaling, v. *inopia vel penuria solutionis.*
Wand, m. zoo veel als muur, *paries, etis, m.* Zamenstell. wandluis, *cimex, icis, m.* wandluiskruid, *cimicifuga, ae, f.* wandluiskruid, eene soort van plant, *cotispermum, i, n.* wandluizig, *cimicosus, a, um, plenus cimicum*; wandschot, *materiaria incrustatio*, bij *Kil.* wandschotten,

Digitized by Google

ten, b. w. *parietes tabulis vestire*, bij denz.

Wand, o. scheepstuig, *apparatus nauticus, instrumenta nautica, armamentum navale.* Staande wand, *funes navis crassiores, malum sustinentes, retinentes.* Loopend wand, *funes ductiles.* Een schip onder het wand brengen, *armare, exarmare, instruere navem.* Ook is wand zoo veel als laken, *pannus, i, m.* Ook als kleed, *vestis, is, f.* Ook zoo veel als net, *rete, is, n.* Van eenen jager, *casses vel plaga, ae, f.* eertijds ook *velum, i, n.* bij *Kil.*

Wandaags, bijw. van tijd, *olim, antehac, antea,* bij *Kil.*

Wandank, m. zoo veel als ondank, zie dat woord.

Wandel, m. omgang, *consuetudo, inis, f.* Levenswandel, *vita, ae, f.* bij *Sallust. mores, um, m. plur. ratio vitae.* Ook heeft wandel de beteekenis van *ambulatio, onis, f. peregrinatio, onis, f. iter, ineris, n.* bij *Kil.* Van hier:

Wandelen, o. wa zoo veel als verkeeren, omgaan, *versari cum aliquo, consuescere alicui, familiariter uti aliquo.* Voorts kuijeren, *ambulo, avi, atum, are, deambulare, obambulare, inambulare, spatiari,* ook *peregrinari,* bij *Kiliaan.* Van hier: wandelaar, m. *ambulator, oris, m. viator, oris, m. peregrinator, oris, m.* wandeling, v. *ambulatio, onis, f. deambulatio, obambulatio, inambulatio;* wandelingje of wandelingetje, *ambulatiuncula, ae, f.* bij *Cicero.* Zamenstell. wandelbaar, *pervius, a, m;* wandeldreef of wandellaan, *spatium, ii, n.* bij *Cicero, porticus, us, f. deambulatorium, ii, n.* Een wandeldreefje, *porticula, ae, f.* bij *Cicero;* wandelgang is hetzelfde; wandelpad, *semita, ae, f.* wandelgezel, *socius vel comes itineris;* wandelplaats, *ambulatorium, ii, n.* ook *ambulatio, spatium, porticus,* verkleinw. *ambulatiuncula sive porticula;* wandelstok of wandelstaf, *scipio, onis, m. baculus, i, m.* bij *Cicero, asserculus, i, m.* bij *Celum.* ook kan men er *viatorius* of *viaticus* bijvoegen; wandelstokje, *bacillus, i, m. bacillum, i, n.* wandeltijd, *tempus ambulandi vel hora ambulationi destinata;* wandelweer, *tempus vel coelum ambulando idoneum;* wandelweg is hetzelfde als wandelpad.

Wang, v. *mala, ae, f. gena, ae, f.* ook *bucca, ae, f.* lemand die dikke wangen heeft, *buccosus, onis, m.* ook *bucculentus, a, m.* bij *Plautus.* Verkl. wangetje, *buccula, ae, f.* wangbeen, *os jugale, os zygomaticum, os malae sive genae.*

Wangebruik, o. *abusus, us, m.* Ook zoo veel als ongewoonte, *desuetudo, inis, f.* B. v. in wangebruik raken, *in desuetudinem abire.*

Wangedrogt, o. *monstrum, i, n.*

Wangelaat, o. *vultus torvus, oculi torvi, facies deformis.* Van hier: wangelatig, bijv. n. *torvus, a, m, deformis, is, e.*

Wangeloof, o. *falsa fides,* ook *superstitio, onis, f.* ook *incredulitas, atis, f.* Van hier: wangeloovig, *non fidens, non credens, incredulus, a, m.* Ook voor bijgeloovig, *superstitiosus, a, m,* wangeloovigheid is hetzelfde als wangeloof.

Wangeluid, o. *sonus dissonus, dissonantia, ae, f.* In de woorden noemt men hetzelve *cacophonia, ae, f.* een Grieksch woord. Wanluidend of wanluidig, *absonus, dissonus, a, m,* wanluidendheid is hetzelfde als wangeluid.

Wangen, meerv. van wang, ook zijn wangen, klampen, dienende om eene mast te versterken, *fulcra, orum, n. pl.* Van hier: wangen, b. w. *fulcris malum corroborare, fulcire malum.*

Wangeschikt en wangeschiktheid is hetzelfde als ongeschikt en ongeschiktheid.

Wangevolg, o. *inconsequentia, ae, f.* bij *Quintil. consequentia falsa.*

Wangslag, m. *alapa, ae, f. colaphus, i, m.*

Wangunnen, o. w. *male favere*, ook *invideo, idi, isum, ere alicui*, wangunst, *invidia, ae, f.* Ook zoo veel als haat, *odium, ii, n.* wangunstig, bijv. n. en bijw. *male favens, invidus, a, m.*

Wanhagen is hetzelfde als mishagen.

Wanheugen, een verouderd woord zoo veel als wanhopen.

Wanhavenig, bijv. n. *sordidus, a, m., incomtus, a, m*, wanhavening, v. *sordes, ium, f. pl.*

Wanhoop, v. *desperatio, onis, f.* wanhopen, o. w. *diffidere, despero, avi, atum, are, spe destitui*, wanhopig, bijv. n. en bijv. *desperans, antis, omn. g. desperatus, a, m., spe destitutus, a, m., diffidens, entis, omn. g. exspes, m. & f. derelictus ab omni spe*, bij *Cic.*

Wanhout, o. zoo veel als bedorven hout, *lignum putridum sive corruptum, sive cariosum.*

Wankelen, o. w. heen en weder slingeren, niet vast zijn, *vacillo, avi, atum, are, labare, nutare, titubare.* Beginnen te wankelen, is *labascere.* Doen wankelen, *labefacere, labefactare.* Overdr. zegt men: iemands trouw doen wankelen, *labefacere vel labefactare fidem alicujus.* Ook is wankelen overdragt. zoo veel als twijfelen, *dubitare, fluctuare*, wankeling, v. *vacillatio, nutatio, titubatio, onis, f.* Van geest is het ook *suspensio animi, dubitatio, onis, f.* Van hier: wankelbaar, waarvoor men eertijds ook wankel gebruikte, het geen men in Friesland nog gebruikt, *inconstans, antis, omn. g. mobilis, is, e, mutabilis, is, e, instabilis, is, e, levis, is, e*, wankelbaarheid, *inconstantia, ae, f. mobilitas, atis, f. levitas, atis, f.* wankelmoedig, bijv. n. en bijw. *inconstans, antis, omn. g. fluctuans vel suspensus animo, mobilis, instabilis, levis*, bijw. *inconstanter, mobiliter, leviter, adverbia*, wankelmoedigheid, v. *inconstantia, mobilitas sive levitas animi.*

Wanlust, m. ongeschikte of verkeerde dust, *appetentia vel appetitio prava.* Van zwangere vrouwen is het, *malacia, ae, f. pica, ae, f.* Ook is wanlust zoo veel als walg, afkeer, *nausea, ae, f. fastidium, ii, n. languor, oris, m.* bij *Killaan.* Van hier: wanlustig, bijv. n. *languidus, a, m., nauseosus, fastidiosus*, ook *animo destitutus, adflictus, demissus vel abjectus animo*, wanlustigheid is ook zoo veel als wanlust, ook zoo veel als neerslagtigheid, *adflictio, demissio, abjectio animi.*

Wanmaat, v. *mensura non plena*, bij *Killaan.*

Wanneer, een bijw. van welken tijd? *quando?* Als, toen, *quum, cum, conj.* Zoo wanneer, *siquando, adv.* wanneer eens, *aliquando*, wanneer het wille, *quandocunque, quocunque vel quoquo tempore.* B. v. het gebeure, wanneer het wille, *quandocunque, quocunque vel quoquo tempore accidat.* Ook gebruikt men *si, conj.* B. v. wanneer het mijne zaak ware, *si mea res esset.*

Wanorder of wanorde, v. ongeschiktheid, *inconcinnitas, atis, f.* Zoo veel als verwarring, *confusio, onis, f. turba, ae, f.* Ook ontstelenis, *consternatio, onis, f.* Ook ongebondenheid, *effrenatio, onis, f.* In wanorde brengen, *deorare, turbare, conturbare, consternere, confundere.*

Wanraak, een verouderd woord, *Killiaan* verklaart het door *casus fortuitus.* Mij dunkt dat het zeer wel, *ictus irritus*, heeft kunnen beteekenen.

Wanschaduwing, v. een zeemanswoord, *refractio luminis horizontalis.*

Wanschapen of wanschapig, bijv. n. zoo veel als wanluidig, leelijk, *informis, deformis, is, e, imperfectus, monstrosus, a, um*, bijw. *informiter, deformiter, imperfecte, monstrose, adv.* wanschapenheid, v. *deformitas, atis, f.*

Digitized by Google

Wanschepsel, o. *monstrum*, *i*, *n.* bij *Cic.*

Wanschik, m. hetzelfde als wanorde, wanschikkelijk, bijv. n. *inconcinnus*, *a*, *m*, *deformis*, *is*, *e*, *incompositus*, *a*, *m*, ook *indecens*, *entis*, *comp. g.* ook *confusus*, *turbatus*, *a*, *m*, bijw. *inconcinne*, *deformiter*, *incomposite*, *indecenter*, *confuse*, wanschikkelijkheid, v. *inconcinnitas*, *deformitas*, *atis*, *f.* *indecentia*, *ae*, *f.* ook *confusio*, *onis*, *f.* *turba*, *ae*, *f.*

Wanschouwelijk, bijv. n. en bijw. *terribilis adspectu*, *monstrosus*, *a*, *m*; wanschouwelijkheid, v. *adspectus terribilis et monstrosus.*

Wanspraak, v. wantaal, *error*, *oris*, *m.* bij *Quint.* *infacundia*, *ae*, *f.* bij *Gellius*, *barbaries*, *ei*, *f.* bij *Cic.*

Wanstal, m. *informitas*, *deformitas*, *atis*, *f.* *turpitudo*, *inis*, *f.* *foeditas*, *atis*, *f.* wanstaltig, bijv. n. en bijw. *informis*, *is*, *e*, *deformis*, *turpis*, *foedus*, *a*, *m*, bijw. *informiter*, *deformiter*, *turpiter*, *foede*; wanstaltigheid is hetzelfde als wanstal.

Want, een voegw. *quia*, *quoniam*, *nam*, *enim*, *quippe*, *quandoquidem*, *conjunctiones.*

Want, m. zoo veel als handschoen, *chirotheca*, *ae*, *f.* *manica*, *ae*, *f.* want, o. is ook zoo veel als visschers netten, zie bij wand. Van hier: wanthaler, m. *navigium quoddam retia trahens.* Ook is want, scheepstuig, zie bij wand.

Wantaal, v. zie wanspraak. Van hier: wantalig, bijv. n. *infacundus*, *a*, *m*, *contra regulas linguae peccans.*

Wantroost, m. *desperatio*, *onis*, *f.* *inopia solatii.* Van hier: wantroostig, bijv. n. *desperatus*, *a*, *m*, *inconsolabilis*, *lis*, *e*, *solatium non admittens.*

Wantrouw, v. *diffidentia*, *ae*, *f.* *suspicio*, *onis*, *f.* *suspectio*, *onis*, *f.* bij *Terent.* Van hier: wantrouwen, b. w. zoo veel als mistrouwen, *diffido*, *isus sum*, *idere alicui* ook *de aliquo*, *suspicere aliquem*, bij *Sallust.* *suspectum habere aliquem*, *indubitare alicui rei*, bij *Stat.* wantrouwig, bijv. n. en bijw. *diffidens*, *entis*, *comp. g.* *suspicax*, *acis*, *comp. g.* *suspiciosus*, *a*, *m*, bijw. *diffidenter*, wantrouwelijk en wantrouwiglijk is hetzelfde, wantrouwigheid, v. is hetzelfde als wantrouw, zoo ook wantrouwen als z. o.

Wantij, o. *aestus incertus*, *vel dubius.*

Wanvoegelijk, bijv. n. en bijw. *incompositus*, *a*, *m*, *indecens*, *entis*, *comp. g.* bijw. *incomposite*, *indecenter*, *adv.* wanvoegelijkheid, *indecentia*, *ae*, *f.*

Wanvrugt, m. *abortus*, *us*, *m.* ook *monstrum*, *i*, *n.*

Wanzeden, meerv. *mali mores*, *prava consuetudo.*

Wanzinnig, een verouderd woord, zie uitzinnig; wanwijs was voorheen hetzelfde, zoo ook wanwillig. Ook gebruikte men voorheen wanweten, *ignorare*, *dubitare*, *delirare* en wanwete, v. *ignorantia*, *ae*, *f.* *dubium*, *ii*, *n.* *deliramentum*, *delirium*, *ii*, *n.* *deliratio*, *onis*, *f.* als ook wanwetig, bijv. n. *ignarus*, *dubius*, *dubitans* et *insipiens*, *delirus*, *delirans*, en nog andere woorden, doch die thans geheel verouderd zijn.

Wapen, o. zoo veel als geweer, *arma*, *orum*, *n. pl.* *armatura*, *ae*, *f.* *telum*, *i*, *n.* *ferrum*, *i*, *n.* Ook wordt het voor gereedschap gebruikt, *instrumentum opificis*, bij *Kiliaan.* Van hier het bedr. w. wapenen: met wapens voorzien, *armo*, *avi*, *atum*, *are*, *aliquem*, *instruere*, *aliquem armis.* Zich wapenen, *armare se vel armari aliquare.* De wapens aandoen, *applicare arma corpori*, bij *Livius*, *induere arma*, *accingi armis.* De wapens opnemen, *capessere vel sumere arma.* Ter wapen roepen, *ad arma vocare*, *ad arma ciere.* Van wapenen komt wapening, *armatio*, *onis*, *f.* *armatus*, *us*, *m.* bij *Livius.* Gewapend, v. d. *armatus*, *a*, *m*, *armis instructus*, *a*, *m.* Zamenstell. wapenblijk, *fecuris*

bellica, wapendans, *bellicrepa saltatio*, bij *Festus*, *pyrricha*, *ae*, *f.* wapendraagen, *armiger*, *eri*, *m. fascilis*, *is*, *m.* bij *Livius*, wapendraagster, *armigera*, *ae*, *f.* bij *Plin.* wapengekmijsch, *crepitus armorum*, wapenhandel, *ars militaris*, *scientia militaris*, *tractatio armorum*, *ars armorum*, bij *Quintilian.* wapenhuis ook wapenkamer, *armamentarium*, *ii*, *n.* bij *Liv.* wapenheld, *caduceator*, *oris*, *m.* wapenkreet, *clamor bellicus ante pugnam*, *signum ad arma conveniendi*, *signum pugnae*, wapenkleed, *fugum*, *i*, *n. Kil.* verklaart het ook door *militare indumentum*, *quod armis super induitur*, wapenloop, *concursus ad arma*, wapenloos, *inermis*, *is*, *e*, wapenmaker of wapensmid, *faber armorum*, wapenoefening, *decursus*, *us*, *m.* ook *exercitatio in armis*, wapenplaats, *diribitorium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* wapenpraal, *tropaeum*, *aei*, *n.* wapenriem, *balteus*, *ei*, *m. et balteum*, *ei*, *n.* wapenrak, *repositorium armorum*, wapenrok zie wapenkleed, wapenrusting, *armatura*, *ae*, *f. armatus*, *us*, *m.* wapenschorsing, *inducias*, *arum*, *f. pl.* wapenschouw, *armilustrium*, *ii*, *n. lustratio armorum*, ook *exercitus lustratio*, wapenstand is hetzelfde als wapenschorsing; wapenstandert, wapenzuil, *tropaeum*, *aei*, *n.* wapentuig, *instrumenta bellica*, *apparatus belli*, *armamentum*, *i*, *n.*

Wapen, o. kenmerk van een geslacht, *insigne*, *is*, *n.* ook *signum*, *i*, *n.* Konings wapen, *insigne regium.* Spreekw. bijs is grootsch in zijn wapen, *altos spiritus gerit.* Zamenstell. wapenbeeld, *imago insignis* (*Ingen.*) *vel imago in insigni*, wapenband, *fascia in insigni*, wapenboek, *liber insignium sive insignia continens*, wapenkunde, *scientia insignium*, wapenmantel, *operculum insignis*, wapenschilder, *pictor insignium*, wapensnijder, *scalptor insignium*, ook *caelator insignium*, wapenkwartieren, *lacerculi areae*, wapenveld, *area*, *ae*, *f.* waarbij men *postgeni* (*is gen.*) voegen kan.

Wapper, v. zoo veel als wip, *volleno*, *is*, *m. tollo*, *onis*, *m. tollenus*, *i*, *m.* bij *Plaut.* Ook is het bij *Kiliaan* zoo veel als zweep, *flagellum*, *i*, *n. scutica*, *ae*, *f. taurea*, ook *caestus*, *us*, *m.* ook *librillum*, *i*, *n. martiobarbulus*, *i*, *m. pila plumbea.* Van hier:

Wapperen, o. w. in den eersten zin is het zoo veel als hangen, *pendere.* Voorts zoo veel als slingeren, o. *vacillare*, *motitare*, *agitare*, *librare*, *vibrare*, *fluitare.* B. v. de vlaggen wapperen overal, *signa undique fluitant.* De zeilen wapperen, *vela laxa pendent ac fluitant.* In zijn gevoelen wapperen, *incerto esse animo.*

War, v. zoo veel als verwarring, *turba*, *ae*, *f. tricae*, *arum*, *f. pl.* voorheen ook *contentio*, *onis*, *f. dissidium*, *ii*, *n. rixa*, *ae*, *f. simultas*, *atis*, *f.* ook *bellum*, en in dezen zin is het woord bij de Engelschen in gebruik. Het haar is in de war, *capilli turbati sunt.* Eene zaak in de war smijten, *negotium aliquod turbare.* Van hier: warren, b. w. *turbare*, *intricare*, *confundere*, ook ouz. *contendere*, *dissidere*, *rixari*, *simultatem vel odium exercere.* En voorheen zoo veel als oorlogen, *bellare.* Ook is warren of werren bij *Kiliaan*, *subigere intritam rutro.* Van hier: warring, v. hetzelfde als war. Zamenstell. wargaren, *fila intricata*, *tricae*, *arum*, *f. pl.* overdr. *homo litigiosus*, wargeest, *turbator*, *oris*, *m. perturbator*, *interturbator*, *fautor discordiae*, *litis vel dissidii*, wargeestig, bijv. n. *turbidus*, *turbulentus*, *litigiosus*, *rixosus*, *tricosus*, *a*, *m.* warkop en warkoppig is hetzelfde als wargeest en wargeestig, wartaal, *tricae*, *arum*, *f. pl.*

Warande, m. diergaard, zie bij dier, warande bezeekende oudtijds

Digitized by Google

tijds ook zoo veel als bewaring, *custodia, ae, f.* Ook beschermíng of verdediging, *defensio, onis, f.* Ook borgtogt, *cautio, onis, f.* Ook voldoening, *satisdatio, onis, f.* Van hier een basterd werkwoord: waranderen, *custodio, ivi, itum, ire, defendere, protegere, causam alterius suscipere, defensorem se profiteri, cavere, asserere, satisdare, indemnem praestare, vindicare, evictionem praestare*, volgens *Kil.* warandschap, o. *cautio, onis, f.* bij denz.

Waren, b. w. zoo veel als bewaren, ook is waren, *caveo, cavi, cautum, cavere*, voorheen ook *obambulo, avi, atum, are.* Ook beteekent het spoken, *post mortem apparere vel vagari.*

Waring, v. dit komt van het w. waren, in den zin van *ambulare*, en beteekent zoo veel als gangboord van een schip, *pergula, ae, f. excursus per totam navem, agea, catastroma et ambulacrum, i, n.* bij *Kil.*

Warlen, o. w. *circumagi, huc illuc se vertere, in turbinem circumagi, instabilem esse, variare.* B. v. de wind is aan het warlen, *ventus instabilis est, huc illuc se vertit.* Van hier: warling, v. *circumactio, actio huc illuc se vertendi, instabilitas, atis, f.* Ook zoo veel als draaikolk, *turbo, inis, m.*

Warm, bijv. n. en bijw. tusschen heet en laauw, *calidus, a, m, calens, entis, omn. g.* warmte, v. *calor, oris, m.* warm zijn, *caleo, ui, ere*; warm worden, *calescere, calefieri*; warm maken, *calefacere.* Ook overdragtig voor kwaad maken: b. v. maar mij niet warm, *ne me calefacias, ne me irrites.* Het bloed werd hem warm, *trascebatur*; warme drank, *calida vel calda, ae, f.* het is eigenlijk een bijv. n. waaronder *aqua* verstaan wordt, bijw. *calide, adv.* warme baden, *thermae, arum, f. pl.* Van hier: warmen, b. en o. w. zoo veel als warm maken, *calefacere*, ook *fovere*; warming, v. *actio calefaciendi.* Zich warmen is *applicare se ad flammam*, bij *Cic.* Verkl. warmtjes, *egelidus, a, m*, bijw. *egelide, adv.*

Warmoes, o. moeskruid, *olus, eris, n. olus coctivum, olus concisum, herba esculenta*, bij *Kiliaan.* Zamenstell. warmoeshof of warmoestuin, *hortus olitorius*; warmoesman of warmoezier, m. *olitor, oris, m.* warmoesmarkt, *forum olitorium*; warmoesvrouw, warmoesverkoopster en warmoezierster, *olitrix, icis, f.*

Wars, bijv. n. en bijw. zoo veel als afkeerig, *adversus, contrarius, a, m*, ook *aversus, a, m, abhorrens, entis, omn. g.* Van spijs, *fastidiosus, a, m*; warsheid, v. *adversitas, atis, f.* Van spijs, *fastidium, ii, n. nausea, ae, f.* wars zijn, *adversari, aversari, contrarium esse*, ook *abhorrere* en van spijs, *fastidire.*

Warsaw, Warsou, Warschauw, Warschouw, eene stad in Polen, *Varsovia, ae, f. Varsavia, ae, f.* bij *Schell.*

Was, o. bijënwas, *cera, ae, f.* Een klein stukje was, *cerula, ae, f.* Van hier: wasen, bijv. onv. n. *cereus, a, m, e cera factus, a, m.* Vol was, *cerosus, a, m, plenus cerae.* Uit was vormen, *fingere e cera.* Een wasen beeld, *imago vel statua cerea.* Met was bestrijken of wasen, b. w. *cero, avi, atum, are sive incerare*, bij *Furen.* Gewast, v. d. *ceratus vel inceratus, a, m.* Gewast leer, *corium inceratum.* Eene tafel wasen, *mensae ceram inducere vel mensam cera obducere vel illinere.* Zamenstell. wasbeelden, *ceraе Larum, f. pl.* bij *Furen.* wasbeeldmaker, *ceroplastes, is, m.* wasbleekerij, *locus insolationi cerae serviens.* Ook de daad, *insolatio cerae*; wasboom, *myrica cerifera*, bij *Linn.* Wasbloem, eene plant, *cerinthe*, bij *Linn.* waskaars, *cereus, ei, m. candela cerea*; waslicht is hetzelfde, waskaarsmaker, *candelarum cerarum confector*;

waskleur, *color, cerinus*, wasmaken, *cerifico, avi, atum, are*, bij *Plin.* wasmaker of waswerker, *cerarius, ii, m.* waskooper, *negotiator cerearius*, waszalf, *ceratum, i, n.* bij *Celsus.* Zegelwas, *cera signatoria*, bij *Schell.* waslap, *lacinia cerata*, waslinnen of wasdoek, *linteum ceratum*, wasmot, *blatta ceraria*, wasolie, *oleum cereum*, wasparel, *margarita cerea*, bij *Schell.* waspomade, *unguentum capillare cereum*, waspers, *prelum cerarium*, waskaar, *forfex cerraria*, wasschijf, *fayus, i, m.* wastrekken, b. w. *ducere ceram*, als onz. *ductus cerae*, wastrekker, *ductor cerae &c.*

Wasch, v. *lotio, onis, f. lavatio, onis, f. lotura, ae, f.* van hier wasschen, b. w. *lavo, lavi, lavatum vel lotum, lavare, abluo, ui, utum, uere, eluere, deluere.* Het wasschen als z. o. is hetzelfde als wasch. Van hier: wasscher, m. *lavator, oris, m. lotor, oris, m.* waschster, v. *lavatrix, icis, f. lotrix, icis, f.* Gewasschen, *lotus vel lautus, a, m.* iemand de ooren wasschen, *carpere. reprehendere vel objurgare aliquem.* Zamenstell. waschaarde, zoo veel als volaarde, *terra cimolia*, waschbak, *labrum vel vas lotioni, lavationi vel loturae serviens*, waschdoek, *peniculus, i, m.* waschgeld en waschloon, *merces lotionis, lavationis vel loturae, pecunia pro lavatione solvenda vel soluta*, waschgoud *aurum fluviatile, aurum post lavationem apparens*, waschhuis, *lavatrina, ae, f.* bij *Varro, pars aedificii lavando serviens*, waschketel, m. *ahenum lavationi, lotioni sive loturae serviens*, waschkorf of waschmand, *corbis lavatorius vel lavationi serviens*, waschkooper, *cuprum per lavationem apparens*, waschlap, *lacinia eluendo serviens*, waschkeuken, *culina lavando serviens*, waschkuip en waschtobbe, *cupa lavationi, lotioni sive loturae serviens*, waschplaats zie waschhuis, waschster of waschvrouw, *lavatrix sive lotrix, icis, f.* waschwater, *aqua lotioni, lavationi vel loturae serviens*, waschvat voor de handen, *maluvium, ii, n.* bij *Festus.*

Wasdom, m. groei, aanwas, *incrementum, i, n. augmentum, i, n. auctus, us, m.* Ook zoo veel als uitbotting, *germinatio, onis, f. pullulatio, onis, f.*

Wase of waas, o. een schippers woord zoo veel als slijk of modder beduidende, *limus, i, m. lutum, i, n. coenum, i, n.* Zamenstell. waasgrond, *fundus limosus, lutosus sive coenosus.*

Wassen, o. w. zoo veel als groeijen, *crescere, nasci, provenire*, doch *crescere* vindt men ook in den zin van toenemen, als ook *augescere, increscere, incrementum capere, grandescere, surgere*, bij *Ovidius.* In kennis wassen is zoo veel als vorderen, *proficere.* Het haar laten wassen, *comam alere, capillum vel capillos promittere*, de baard, *promittere barbam &c.* Ook is wassen zoo veel als uitbotten, *germinare, pullulare &c.* Spreekwoord: het geld is hem aan het hart gewassen, *pecunia illi valde cordi est, plurimi facit pecuniam*, wassend water is *fluxus, us, m. aestus, us, m.* wassenaar wordt ook voor de wassende maan gebruikt, *luna crescens*, wassing, v. *incrementum, i, n. augmentum, i, n. auctus, us, m.* Gewassen, v. d. *natus, a, m, cretus, auctus.*

Wat? bljv. n. o. van wie of welke met eene vraag, *quid?* Komt er een werkwoord bij; dan staat het in *indicativo modo.* B. v. wat wilt gij? *quid vis?* enz. Doch wanneer het woord *mogen* er bij staat, dan volgt de *subjunctivus.* B. v. wat mag hij toch willen? *quid hic velit?* Ook heeft wat dikwijls de beteekenis van *waarom.* B. v. wat weent gij? *quid fles?* wanneer men ook *cur, quare, quamobrem* enz. gebruiken kan. Zeg mij wat gij denkt! *dic mihi, quid cogites!* Ik weet niet wat gij wilt, *nescio quid velis.*

Digitized by Google

Ik zie wat vader wil, *video, quid pater velit*, ook gebruikt men *quod*. B. v. wat gij zegt, is waar, *quod dicis, verum est*. Ook in het meerv. *quae, n.* b. v. *omnia, quae dicis, vera sunt*. Alles wat gij ziet, is het mijne, *omnia, quae vides, mea sunt* enz. wat ook, *quidquid, quodcunque, quaecunque*. B. v. wat ook gebeure, *quidquid vel quodcunque eveniat vel quaecumque eveniant*. Ik zal u geven, wat gij eischt, *dabo, quaecunque vel quidquid postules*, ook gebruikt men somtijds *quis*. B. v. wat is dat voor een boek of mensch? *quis est hic liber vel homo?* wat boek wilt gij? *quem vel quemnam librum vis?* wat voor een boek het ook zij, *qui cunque est!* ook gebruikt men *quam conj*. B. v. wat is die man beleefd, *quam civilis hic homo est!* ook gebruikt men *quantus*. B. v. wat groote pijn! *quantus dolor!* ook *quam magnus dolor*, ook *qualis*. B. v. wat is dat voor een man? *qualis est hic homo?* Zeg mij eens wat voor een man is dat! *dic mihi, qualis hic homo sit!* ook *quis sit! qualis sit!* ook *aliquid*. B. v. ik heb al wat, *jam aliquid habeo*. Ook als eene uitroeping! *quanto!* B. v. wat ben ik daardoor gelukkiger geworden! *quanto eo felicior factus sum!* Ook voor, hoe! *quomodo! quemadmodum!* B. v. wat zullen wij nu doen, *quomodo vel quemadmodum hanc rem tractabimus?* ook nog *paulum vel paululum*. B. v. wacht nog wat! *exspecta adhuc paulum vel paululum!* enz.

Water, o. een der hoofdstoffen het vloeijend element, *aqua, ae, f. liquidum, i, n.* bij *Horat. lympha, ae, f. Kiliaan* verklaart het ook door *unda, ae, f. latex, icis, m.* Met geweld neerstortend water, *torrens*. Staand water, *aqua stagnans*. Vlietend water, *aqua profluens*; water is ook de kleur der paarlen of diamanten, *unionum vel adamantum color lucidus*. Ook zoo veel als pis, *urina, ae, f. lotium, ii, n.* Ook gebruikt men het voor waterzucht, *hydrops, opis, m.* B. v. het water hebben, *hydrope laborare*; water, dat even als tranen uit den wijnstok vloeit, *lacrimae, arum, f. pl.* Zoet water, *aqua dulcis*. Overgehaald water, *aqua destillata*, bij *Scheller*. Gestaald water, *aqua partibus chalybis impleta*. Hoog water, *aestus sive fluxus*, ook *necessitas mejendi*. Laag water, *refluxus vel recessus maris*. Ook overdragtig: *inopia, penuria, ae, f.* B. v. het is bij mij laag water, *inopia vel penuria laboro*. Onklaar of troebel water, *aqua turbida vel turbulenta*. Open water, *aqua glacie vel frigore non concreta*. Springend water, *fons, ontis, m. aqua saliens*. Ook zoo veel als damp, *humor, oris, m.* water is ook nog in het baren, *secundae, sc. partes*. Van dit woord zijn verscheidene spreekwijzen ontleend, waarvan wij eenige zullen aanstippen. Stille waters hebben diepe gronden, *aquae silentes plerumque altae vel profundae sunt*, ook *homo taciturnus cavendus est*. Ook in eenen goeden zin, *qui multum tacet, multum cogitat*, ook *quo minus est murmur, plerumque est altior unda*. Zij gelijken malkaêr, als twee druppels water, *omnino similes sunt, in nulla re discrepant*. Veel water vuil maken, *multas dare turbas*, ook *multa agitando nihil agere*. Gods water over Gods akker laten gaan, *nihil curare, omnibus contentum esse*; water in den wijn doen, *animum suum temperare, sedare iram suam*. Tusschen water en wind drijven, *neutrum se praebere*, bij *Eutropius*; water in de zee dragen, *Aethiopem lavare, oleum ac operam perdere*. Gaarne te water gaan, *vino deditum esse*. Te water en te brood zitten, *ad aquam panemque damnari, vel damnatum esse*. Zich tot water schreijen, *lacrimis fundi*. Boven water zijn, *sospitem esse, omni metu carere, nihil timere*; water-

ach-

achtig, *aquas naturam habens aquæ similis*; wateriig, bijv. n. *aquosus, a, m*, ook *aquaticus, a, m*. In het water levende, *aquatilis, lis, le*. Zamenstelling. waterader, *vena aquæ*, ook *scatebra, æ, f. scaturigo, inis, f.* Vol wateraders, *scaturiginosus, a, m*, bij *Columella*, wateraloë, *aloë palustris, stratiotes*, alcides, ook *stratiotes aloides*, bij *Linn.* wateraftapping, *paracentesis, is, f. punctio, onis, f.* In de heelkunde, anders is het *exhaustio aquæ*, waterambt, *collegium aquarium*, bij *Schell.* waterandoorn, eene plant, *stachys aquatica sive palustris*, waterappel, *annona palustris*, bij *Linn.* waterbaar, *unda, æ, f. fluctus, us, m.* waterbad, *lavacrum, i, n. nymphæum, i, n.* waterbak, *lacus, us, m.* Ook zoo veel als regenbak, *cisterna, æ, f.* waterbal of waterkaars, *ignis artificialis genus, quod in aqua accenditur*. waterbeek, *rivus, i, m.* waterbeekje, *rivulus, i, m.* waterbekken, *pelvis, is, f.* Van eene fontein, *crater, eris, m.* waterbel, waterblaas of waterbobbel, *bulla, æ, f.* waterbeschrijving, v. *hydrographia, æ, f.* waterberg, *mons aquæ*, waterblad, *hydrophyllum, i, n.* waterbloem, *nymphæa, æ, f. flos aquæ*, bij *Linn.* waterblazer, *physater*, eene soort van walvisch, waterboon, *arum Ægyptiacum, colocasia, æ, f. sive arum bicaudatum*, bij *Linn.* waterboog, zie regenboog, waterbrak, *hydrotele, es, f.* waterbouw, *exstructio in aqua*, waterbouwkunde, *peritia hydrotechnicæ*, waterbouwkunst, *hydrotechnica, æ, f.* waterbrunwortel, *scrophularia aquatica*, bij *Linn.* waterbuis, *candlis, siphon, tubus*. Verkl. watertje, *canaliculus, siphunculus, tubulus*, waterbrij, *puls aquatica, puls farina et aqua constans*, bij *Schell.* waterbron, *fons, fontis, m.* waterdam, *egger vel moles aquæ arcendæ serviens*, waterdamp, *vapor aquæ*, waterdier, *aquatile, is, n.* waterdigt, *aquæ impervius*, waterdistel, *carduus aquaticus sive palustris*, bij *Linn.* waterdrager of waterhaler, *aquator, oris, m.* ook *aquarius, ii, m.* bij *Fest. gestator aquæ*, bij *Schellen*, waterdraagster, *femina portans aquam*, waterdrinker, *potor aquæ*, waterdrinkster, *potrix aquæ*, waterdrop, *gutta aquæ*, ook *stillicidium, si, n.* ook *stilla, æ, f.* bij *Kiliaan*, wateremmer, *situla, æ, f. hama, æ, f. mergus, i, m. haustrum, i, n.* wateren, *aquæ uarum, f. pl.* Bij v. de wateren gebruiken, *aquis uti*, wateren, is ook een bedr. w. zoo veel als met water besproeijen, *irrigare, perfundere aqua*. Ook is het onz. zoo veel als pissen, *mingere, mejere, urinam reddere, evacuare vesicam*. Ook is wateren zoo veel als met water vermengen, *temperare aqua*. Ook zoo veel als te drinken geven, *adaquo, avi, atum, are*. Ook vol water zijn, *aqua abundare, aquæ plenum esse*. Zijne tanden wateren daarvan, *ingenti desiderio istius rei captus est*. Van hier het zamengestelde watertanden naar iets, *summo desiderio aliquius rei teneri, flagrantissime adstare vel desiderare aliquid*, watereppe, *apium palustre, sium latifolium*, bij *Linn.* watergal, *fel aquosum, humor biliosus, ichor, sanies*, watergallig, *biliosus plenus*, bijv. n. *humore bilioso plenus vel laborans*, watergang, *cursus aquæ*, bij *Kiliaan* is het ook *aquagium, ii, n. aquæ ductus*. Op de schepen is het *tabulae navem cingentes*; watergetij, *fluxus et refluxus maris*; watergeut of watergoot, *canalis, tubus, aquæ ductus, ilavius, ii, f.* waterregt, *jus aquæ*; watergierer, *pastrum, i, n.* watergevogelte, *ayes aquatiles vel aquaticæ*; watergewas, *planta aquatilis*; waterglas, *poculum vitreum aquarum*, bij *Schellen*. Ook is het *vas vitreum urinæ excipiendæ*. watergod, *Deus aquativus*; watergodin, *Dea aquatilis*; wa-

Digitized by Google

watergolf, *unda*, *ae*, *f. fluctus*, *us*, *m.* watergraft, *fossa aquaria*, bij *Schellen*; watergroef of watergroeve, *elix sive fulcus aquarius*, watergras, *carex*, *icis*, *f.* waterhalen, o. w. *aquor*, *aris sum*, *ari*, waterhaling, v. *aquatio*, *onis*, *f.* waterhaler, *aquator*, *oris*, *m.* waterhaalster, *femina aquatoris munere fungens*, waterhen of waterhoen, *fulix*, *icis*, *f. fulica*, *ae. f. gallina aquatilis*, waterhond, *canis aquaticus*, *canis villosus*, *canis aquarius*, bij *Schellen*, waterhoofd, *hydrocephalus*, *i*, *m.* waterhoos, eene soort van wervelwind, *typho*, *onis*, *m.* waterhozing, v. *aspersio*, *onis*, *f. irrigatio*, *onis*, *f.* waterkan, *aqualis vel hydria*, *ae*, *f.* ook *gutturnium*, *ii*, *n.* bij *Festus*, waterkanker, *cancer aquosus*, *cancer spurius*, waterkant, *ripa*, *ae*, *f. margo*, *inis*, *f. crepido*, *inis*, *f. litus*, *oris*, *n.* die zich aan den waterkant ophoudt, *riparius*, *a*, *um*, waterkeer, *agger vel moles aquae arcendae serviens*, waterkers, *nasturtium aquaticum*, *sisymbrium aquaticum*, bij *Linnaeus*, waterkegel, *conus ignivomus aquaticus*, bij *Scheller*, waterketel, *ahenum aquarium*, waterklaver, *trifolium aquaticum*, *palustre*, *majus et filiricum*, *menyanthes trifoliata*, bij *Linn.* waterkom, zie kom, waterkoud, *humidus*, *et frigidus*, waterkruik is hetzelfde als waterkan, waterknid, *herba aquatilis*, waterknoflook, *scordium*, *ii*, *n.* waterkogel, *globus artificiosus ignivomus aquaticus*, waterkuip, *cupa*, *ae*, *f.* waterlaarzen, *ocreae aquae impervise*, waterlading, is bij *Kiliaan* zoo veel als waterzucht, *hydrops*, *opis*, *m.* waterlaat, *aquae ductus*, *us*, *m. rivus*, *i*, *m.* bij denz. waterland, *regio vel terra aquosa*. Ook de eigennaam van eene landstreek tegen over Amsterdam in Noordholland gelegen, wegens de waterige landsdouwe aldus genoemd; waterleider, *aquilex*, *egis*, *m.* ook *aquae ductuum praefectus*, waterleiding, *aquaeductus*, *us*, *m. aquagium*, *ii*, *m. ductus aquarum*, bij *Cicero*, *deductus aquae*, bij denz. *ductio*, *onis*, *f.* bij *Vitr.* waterlisch, *sparganium*, *gladiolus palustris*, waterlelie, *nymphaea alba*. De gele heet, *iris palustris lutea*, ook *iris pseudacorus*, bij *Linnaeus*, waterlinde, *tilia aquatica*, waterlook, zie waterknoflook, waterloop, zie watergang, waterlooper, *rallus aquaticus*, eene soort van vogel, waterluis, *pediculus aquatilis*, *notonecta*, bij *Linn.* waterloozen, o. w. is zoo veel als pisfen, waterlooziug, zoo veel als het pisfen, ook *effluvium*, *ii*, *n.* watermaken is hetzelfde, watermagt, *robur navale*, waterman, *aquarius*, *ii*, *m.* ook als een hemelsteeken, watermaat, *mensura aquae metiendae serviens*, watermeloen, *cucurbita citrullus*, bij *Linnaeus*, watermolen, *mola aquaria*, bij *Scheller*, ook *mola aquae exhauriendae serviens*, watermuis, *mus vel sorex aquaticus*, bij *Linn.* watermuur, *murus aquatilis vel in aqua exstructus*, watermot of waterkapelletje, *phryganea*, *ae*, *f.* bij *Linn.* watermunt, *mentha aquatica sive palustris*, watermoes, *pulsaquatica*, watemavel, eene plant, *hydrocotyle*, waternavelbreuk, in de heelkunde, *hernia umbilici aquosa*, ook *hydromphalus*, *i*, *m.* waternikker, *daemon aquaticus*, *Neptunus*, bij *Kiliaan*, waternimf, *Naïs*, *idis*, *f.* ook een insekt, *libellula*, *libellula grandis*, bij *Linn.* waterpaard, *hippopotamus*, *i*, *m.* waterorgel, *hydrolus*, *i*, *m.* waterorgelist, *hydraulus*, *i*, *m. hydraula*, *hydraulus*, *i*, *m.* bij *Sueton.* Tot een waterorgel behoorende, *hydraulicus*, *a*, *um*, waterparel, *margarita adulterina*, waterpas, *perpendiculum*, *i*, *n. libella*, *ae*, *f.* Ook is waterpas, bijv. n. *perpendicularis*, *is*, *e.* lets waterpas maken, *perlibro*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Colum.* waterpeper, *piper aquaticum*, *hydropiper*,

per, *polygonum hydropiper*, bij *Linn.* waterpaal, *ſublica aquatica*, ook *palus altitudini aquae indicandae ſerviens*, waterplaats, drinkplaats voor de beesten, *aquarium*, *ii*, *n.* Ook eene plaats alwaar men het water voor de ſchepen haalt, *aquatio*, *onis*, *f.* waterpoel, *lacus*, *us*, *m.* ook *eluvies*, *iei*, *f.* waterpomp, *antlia aquaria*, bij *Scheller*, mij dunkt dat *antlia*, *ae*, *f.* alleen genoeg zij, waterpokken, *varioli ſpurii*, waterpriem, eene plant, *ſubularia vel ſubularia aquatica*, bij *Linn.* waterpoort, *porta verſa ad aquam*, *porta aquatica*, bij *Scheller*, waterpot, *matula*, *ae*, *f.* ook *hydria*, *ae*, *f.* dan is het eene pot om water in te doen, waterpuist, *oedema*, *pustula aquoſa*, waterput, *puteus*, *ei*, *m.* waterputten, b. w. *haurire aquam*, waterputter, *haustor*, *oris*, *m.* waterputting, *actio hauriendi aquam*, waterrad, *tympanum*, *i*, *n.* *rota aquaria*, waterraaf, *corvus palustris*, *carbo aquaticus*, *pelicanus carbo*, bij *Linnaeus*, waterroos, *nymphaea*, *ae*, *f.* waterrot, *mus aquaticus*, *mus mergus*, *mus fluviatilis*, waterſchade, *detrimentum per aquas*, bij *Schell.* waterſcheut, *ſtolo*, *ſoboles*, *coliculus inutilis a radice vel latere caudicis ſuccrescens*, dit heet ook waterlook, waterſchip, *navigium aquarium vel navis aquationi ſerviens*, waterſcheiding, *divortium aquarum*, bij *Cicero*, waterſchouw, waterſchuw of watervrees, *hydrophobia*, *ae*, *f.* *timor aquae*, waterſchouwig, *hydrophobus*, *lymphaticus*, *qui aquae metu torquetur*, waterſchouw, is ook nog, *foſſarum*, *aggerumque inſpectio*, waterſchout, *portui praefectus*, waterſchuit, *navigium aquationi ſerviens*, waterſlang, *hydrus*, *i*, *m.* *chelydrus*, *i*, *m.* watersnood, *periculum aquae*, waterſnip, *rusticula minor*, *perdix aquatilis*, waterſoin, *granea aquatica*, bij *Linn.* *tipula*, *ae*, *f.* waterſpons, *conſerva bulboſa*, *alga bombycina*, waterſprong, *ſcaturigo*, *inis*, *f.* waterſpuit, *ſipho*, *onis*, *m.* Verkl. waterſpuitje, *ſiphunculus*, *i*, *m.* waterſteen, zoo veel als goutſteen, *emiſſarium*, *ii*, *n.* bij *Plin.* *Kilian* verklaart het door *urnarium*, *ii*, *n.* waterſtroom, *fluxus*, *us*, *m.* *fluentum*, *i*, *n.* ook *fluctus*, *unda*, *flumen*, bij *Kiliaan*, waterval, *cataracta*, *ae*, *f.* *cataractes*, *ae*, *f.* ook *dejectus aquae*, ook *torrens*, watervang, *aquilegium*, *ii*, *n.* watervat, *urna*, *ſitula*, *ae*, *f.* *vas aquarium*, waterverkooper, zie waterman, waterverf of waterverwe, *pigmentum aqua tritum*, *pigmentum*, *aquaticum*, bij *Scheller*. Ook beteekent het zoo veel als waterkleur, *color aqueus*, *vel glaucus*, waterverwig, *caeruleus*, *a*, *m*, *colorem aquae habens*, watervisch, *pisces fluviatiles*, *qui una cum aqua*, *in qua coqui una ſunt*, *menſae imponuntur*, watervlieg, *muſca aquatica*, watervlier, *ſambucus aquatica ſive palustris*, *viburnum opulus*, bij *Linn.* watervloed, *inundatio*, *onis*, *f.* *eluvio*, *onis*, *f.* *eluvies*, *iei*, *f.* *diluvium*, *ii*, *n.* watervloo, *pulex aquaticus*, watervogel, *avis fluviatilis*, *fluminea vel aquatica*, watervuur, *ignis aquaticus artificioſus*, waterwel, *fons*, *ſcaturigo*, waterwilg, *ſalix aquatilis*, bij *Scheller*, waterzoo, zie watervisch, waarbij men echter voegen kan *certus numerus piſcium &c.* waterzugt, anderen ſchrijven waterzucht, *hydrops*, *opis*, *m.* *aqua intercus*, *hydropiſis*, *is*, *f.* bij *Plin.* waterzuchtig, *hydropicus*, *a*, *m.* Een waterzuchtige, *hydropicus*, *i*, *m.* bij *Plinius*, waterzak, *uter*, *tris*, *m.* &c.

Watte, komt ſomtijds in de plaats van wat? *quid?* Ook wordt het als een tusſchenwerpſel gebruikt, *ohe! eja!*

Watte, v. *goſſypium tenuiſſimum*. Van hier: watten, bijv. n. *goſſypio tenuiſſimo indutus*, *a*, *m.*

Web of webbe, v. *tela*, *ae*, *f.* Eene webbe ſcheren, *ordiri telam*. Zamenſtell. webdraad of webga-

garen, is bij *Kiliaan ſtamen, inis, n.* echter wordt *ſtamen* ook wel eens in den zin van webbe gebruikt; webboom, *licia-torium, ii, n. jugum, i, n.* Spinneweb, *aranea, ae, f.*

Wed, o. drinkplaats voor de beesten, *aquarium, ii, n.*

Wedde, v. een jaarlijksch loon, *annua, orum, n. pl.* bij *Plin.* men vindt ook *annuum, ii, n.* bij *Ulpian.* ook *ſalarium, ii, n.* bij *Plin.* eertijds beteekende dit woord ook nog zoo veel als *merces, praemium,* ook *pignus, depoſitum, fides data, ſponſio, dos, mulcta, fidejuſſor, vas, adis, m.* doch in deze beteekenisſen is het verouderd.

Wedden, b. w. *certare pignore, decertare pretio, depoſito pignore certare, deponere aliquid cum aliquo, contendere cum aliquo,* waarbij men ook *ſponſione* voegen kan. Ik wed om alles in de wereld of om al wat gij wilt! *quovis pignore certo vel contendo! quamvis ſponſionem facio!* Van hier: wedder, *certator, oris, m. ſponſor, oris, m.* wedding, v. *certamen, inis, n. contentio, onis, f. ſponſio, onis, f. ſponſum, i, n.* weddenſchap of weddingſchap is hetzelfde. Ook was voorheen wedde in dien zin in gebruik. Van hier het zamengeſtelde wedijver enz. het geen wij hier onder zullen aanſtippen; wedloop, *curriculum, i, n.* wedlooper, *curſor in ſtadio.*

Wede, een verouderd woord, *virga, ae, f. viman, inis, n. ſalix, icis, f.* wedeken, *virgula, ae, f.*

Wederik, een zeker kruid, *lyſimachium, ii, n. ſalicaria, ae, f.*

Weder, bijw. nog eens, *rurſus, rurſum, iterum, de novo, denuo.* Ook zoo veel als te rug, *retro, retrorſum, retrorſus, adv.* dit bijwoord wordt voor vele woorden gezet.

Weder, o. liever gebruikt men het zamengetrokkene weêr, *tempus, oris, n. coelum, i, n. tempeſtas, atis, f.* B. v. mooi weer, *tempeſtas bona.* Helder weer, *coelum ſerenum;* weer, dat nadeel aanbrengt, *calamitas, atis, f.* Donker weer, *nubilum, i, n.* bij *Plin. &c.* Spreekwoorden: mooi weer ſpelen, *nihil curare, genio indulgere, voluptatibus ſe dedere.* Zamenſtelling. weerglas, *thermometrum, ri, n. barometrum, ri, n. aërometrum, i, n. vitrum tempeſtatem indicans,* bij *Schell.* weerglasmaker, *thermometrorum etc. confector;* weerklok, *campana tempeſtatem ſono indicans;* weerhaan, *gallus in ſummo tecto tempeſtatem indicans,* bij *Schell.* Ook overdragtig, *homo levis, inconſtans, varius;* weerhuisje, *aedificatiuncula tempeſtatem indicans;* weermannetje, *homuncio ligneus gravitati aëris indicandae ſerviens;* weerprofeet, *vates tempeſtatis vel tempeſtatem praedicens;* weerraaf, *procellaria aequinoctialis,* bij *Linn.* weersteen, *lapis ceraunius;* weervogel, *procellaria, ae, f.* deze wordt meer onweersvogel genoemd, weerwijs, *praeſagus vel praeſcius tempeſtatis.*

Wederantwoord, o. *refutatio, onis, f.* ook *iterata reſponſio.*

Wederantwoorden, b. w. *refuto, avi, atum, are,* ook *iterum reſpondere.*

Wederbaren, b. w. een woord der godgeleerden, *regenero, avi, atum, are;* wederbaring, v. *regeneratio, onis, f.*

Wederbekomen, o. w. ook weerbekomen, *de novo, obtinere aliquid vel adſequi, redipiſci recuperare et recuperare aliquid, recipere aliquid.* Ook zoo veel als weder herſteld worden, *reſici, revalescere, ad priſtinam ſanitatem redire.*

Wederbeloonen of weerbeloonen b. w. *remunerare, rependere;* weerbelooning, *remuneratio, onis, f.* weerbeloond, v. d. *remuneratus, repenſus, a, m.*

Wederbeloven, b. w. *reſtipulor, atus ſum, ari,* bij *Cicero,* ook *promittere ſe aliquid alicui vedditurum.*

Wederbetalen, b. w. *mutuo sumtum restituere*, ook *de novo solvere*, ook *rependere*; wederbetaling, v. *restitutio mutuo sumti*; ook *iterata solutio*, ook *actio rependendi*; wederbetaald, v. d. *restitutus*; *iterum solutus*, *repensus*, *a*, *m*.

Wederbevolken, b. w. *de novo frequentare*, *de novo colonos aliquo mittere*; wederbevolkt, v. d. *de novo frequentatus*, *a*, *m*, *de novo colonis instructus*, *a*, *m*.

Wederbijten, b. w. weerombijten, *remordere*, ook *de novo mordere*

Wederbouwen is hetzelfde als herbouwen.

Wederborstig, bijv. n. en bijw. *stomachosus*, *iracundus*, *a*, *m*, *rebellis*, *is*, *e*, *contumax*, *acis*, *omn. g.* bij *Kil.* bijw. *stomachose*, *iracunde*, *contumaciter*, *adv.*

Wederbrengen, zie herbrengen.

Wederdoop of wederdooping, wederdoopen en wederdooper, zie bij herdoopen.

Wederdragen, b. w. *reporto*, *avi*, *atum*, *are*, *refero*, *tuli*, *latum*, *ferre*.

Wedereischen, zie hereischen.

Wedergaan, o. w. *redeo*, *ivi vel ii*, *itum*, *ire*, *revertor*, *ersus sum*, *erti*; wedergang, *reditus*, *us*, *m*.

Wedergalm, zie weergalm.

Wedergeboren, *renatus*, *a*, *m*, *regeneratus*, *a*, *m*; wedergeboorte, *palingenesia*, *ae*, *f.* een Grieksch woord, *regeneratio*, *onis*, *f.* *renascentia*, *ae*, *f.* bij *Killaan*.

Wedergelden, b. w. is hetzelfde als vergelden.

Wedergeven, b. w. *reddo*, *reddidi*, *redditum*, *reddere*, *restituo*, *ui*, *utum*, *uere*, *retribuo*, *ui*, *utum*, *uere*. Ook zoo veel als weder schenken, *redono*, *avi*, *atum*, *are*. Ook iets voor dezelfde prijs aan den verkooper wedergeven, *redhibeo*, *ui*, *itum*, *ere aliquid*; wedergeving, v. *redditio*, *restitutio*, *redonatio*, *redhibitio*, *onis*; *f.* wedergegeven, v. d. *redditus*, *a*, *m*, *restitutus*, *redonatus*, *redhibitus*.

Wederhaak, m. wij gebruiken weerhaak, zie onder haak.

Wederhaal, o. v. *repetitio*, *onis*, *f.* bij *Kiliaan*. Van hier: wederhalen, *repetere*, *referre*; wederhaling, v. is hetzelfde als wederhaal; wedergehaald, v. d. *repetitus*, *relatus*, *a*, *m*.

Wederhelft, v. vriendelijke benaming van eenen man jegens zijne vrouw of van eene vrouw jegens haren man, *dimidium mei*, *animi pars maxima nostri*.

Wederhoorig, bijv. n. en bijw. *contumax*, *acis*, *omn. g.* *rebellis*, *is*, *e*, bijw. *contumaciter*, *adv.* wederhoorigheid, v. *contumacia*, *ae*, *f.* *rebellio*, *onis*, *f.* Ook is wederhoorig zoo veel als wederkeerig, *mutuus*, *a*, *m*, *reciprocus*, *a*, *m*.

Wederhouden, b. w. is hetzelfde als tegenhouden.

Wederkaatsen, b. w. *manu rejicere aliquid*, ook *reverberare*. Van hier: wederkaatsing, *rejectio manu*, ook *reverberatio*, *onis*, *f.* B. v. de wederkaatsing der stralen, *reverberatio radiorum*; wedergekaatst, v. d. *manu rejectus*, ook *reverberatus*, *a*, *m*.

Wederkeer, m. zoo veel als wederkomst, *reversio*, *onis*, *f.* *reditus*, *us*, *m.* wederkeeren, *redire*, *revertere* et *reverti*; wedergekeerd, v. d. *reversus*, *a*, *m*.

Wederkennen zoo veel als herkennen.

Wederklank of weerklank, m. *echo*, *f. indeclin.* *resonantia*, *ae*, *f.* *reflexio vocis sive soni*. Van hier: weder of weerklinken, o. w. *resonare*; weder of weerklinkend, *resonus*, *a*, *m*, *resonans*, *antis*, *omn. g.*

Wederkomen, o. w. *revenire*, *reverti*, *redire*, *regredi*, wederkomst, v. *reversio*, *onis*, *f.* *regressio*, *regressus*, *us*, *m.* *reditus*, *us*, *m.* *reditio*, *onis*, *f.* bij *Cic.* weder of weergekomen, *reversus*, *a*, *m*.

Weder of weerkrijgen is hetzelfde als wederbekomen; weder of weergekregen, *receptus*, *a*, *m*, re-

reciperatus sive recuperatus, a, m. redeptus, a, m.

Wederleg, v. *refutatio, onis, f. confutatio, onis, f.* Van hier: wederleggen, *refutare, confutare, refellere.* Van hier: wederlegger, m. *refutator, confutator, oris, m.* wederlegster, v. *femina refutans vel confutans;* wederleggelijk of wederlegbaar, *confutationem vel refutationem admittens, confutationi vel refutationi obnoxius, a, m.*

Wederleiden, b. w. terug leiden, *reduco, uxi, uctum, ucere.*

Wederleveren is zoo veel als herleveren.

Wederlezen is zoo veel als herlezen.

Wederliefde, v. wedermin, *amor reciprocus vel mutuus.*

Wederloonen is zoo veel als wederbeloonen.

Wedernemen zoo veel als hernemen.

Wederom, zoo veel als het bijw. weder. Ook gebruikt men wederom of weerom voor weder of weergekomen: b. v. hij is nog niet weerom, *nondum rediit.* Hetwelk ook in de plaats van weder voor de meeste woorden gebruikt worden kan.

Wederontmoeten, o. w. *de novo vel iterum occurrere.*

Wederopbouwen is hetzelfde als herbouwen.

Wederopkomen is hetzelfde als heropkomen.

Wederopregten, b. w. zie herstellen.

Wederopstaan, o. w. *resurgere, de novo oriri,* wederopstanding, v. *resurrectio, onis, f.*

Wederpaar, o. *compar, aris, omn. g. consors, ortis, omn. g.* Ook zoo veel als gemaal of gemalinne, *conjux, ugis, m. & f.*

Wederpartij, v. *pars adversa,* wederpartijdig, bijv. n. *adversarius, a, m.* Ook is wederpartij, *adversarius, ii, m. adversator, oris, m.*

Wederroepen is hetz. als herroepen.

Wederspannen, een verouderd b. w. *obtendere, tendere adversus, repugnare.* Van hier: weder of weerspannig, bijv. n. en bijw. *repugnans, antis, omn. g. repugnax, acis, omn. g. contumax, pertinax, obstinatus, a, m,* bijw. *repugnanter, contumaciter, pertinaciter, obstinate, adv.* weder of weerspannigheid, *repugnantia, ae, f. contumacia, ae, f. pertinacia, ae, f. obstinatio, onis, f.* weder of weerspanneling, *rebellis homo.*

Wederspoed is hetz. als tegenspoed.

Wederspraak, v. *contradictio, onis, f. objectio, onis, f. oblocutio, onis, f. oppositio, onis, f.* Van hier: wederspreken, *contradicere, objicere, obloqui, opponere,* wedersproken, v. d. *contradictus, oblocutus, oppositus, objectus, a, m,* wedersprekelijk, *cui contradici vel cui aliquid objici vel opponi potest, contradictioni, oblocutioni, oppositioni sive objectioni obnoxius, a, m,* wedersprekers, m. *contradictor, oris, m. oblocutor, oris, m.* bij *Schell.*

Wederstaan, zie tegenstaan.

Wederstreven, zie tegenstreven.

Wedertaal, v. *responsio, onis, f.* ook *contradictio, onis, f.* wedertalen, *respondere,* ook *contradicere,* bij *Kil.*

Wederval is zoo veel als tegenspoed.

Wedervaren is hetzelfde als gebeuren, ook *de novo navigare, iterum navigare,* ook *adverse contingere,* bij *Kil.*

Wederwaardig of wederweerdig, bijv. n. en bijw. zoo veel als versmadend, *fastidiosus, a, m, spernens, entis, omn. g.* Ook zoo veel als ongelukkig, *adversus, a, m, adversarius, contrarius, infelix, omn. g. infortunatus, a, m,* wederwaardigheid, v. *spretio, onis, f. fastidium, ii, n.* Doch het wordt meer gebruikt in den zin van rampspoed, *adversitas, atis, f. infelicitas, infortunium, ii, n. calamitas, atis, f.* wederwaardiglijk, *contemtim, fastidiose,* ook *adverse, infeliciter, infortunate, calamitose, adv.*

Wederwoord, o. *contradictio, onis, f.* bij *Kil.* ook *responsum, i, n.* ook *refutatio, onis, f.*

Wederwraak, v. *vindicta, ae, f. ultio, onis, f.* Ook zoo veel als

Digitized by Google

als gelijke munt, *hostimentum*, *i*, *n.* bij *Plaut.*

Wederzeggen is hetz. als herzeggen.

Wederzenden, b. w. terug zenden, *remittere.*

Wederzien; is hetzelfde als herzien, ook zoo veel als verachten, *despicere*, *contemnere*, *spernere*, doch in dezen zin is het veronderd. Eigenlijk was het toen zoo veel als rugwaarts zien, de oogen van iets verachtelijks afwenden; *vultum a re contemta avertere*, bij *Kil.* Tot wederziens! *in reditum! usque ad proximum congressum!*

Wederzijdsch, bijv. n. en bijw. doch voor het bijw. schrijft men beter wederzijds, *mutuus*, *a*, *um*, *reciprocus*, *a*, *um*, bijw. *mutuo*, *invicem*, *hinc inde*, *mutue*, *utrinque*, *utroque*, *invicem*, *hinc atque hinc*, bij *Virg.* *hinc illinc que*, bij *Cic.*

NB. de overige woorden, waarvoor men weder voegen kan, vindt men onder het woordtje *her*, hetwelk insgelijks de herdoening van iets te kennen geeft.

Weduwaal, m. een slag van goudmeerle, *galgulus*, *i*, *m.* ook *galbulus*, *i*, *m. chlorion*, *icterus*, bij *Kil.*

Weduwe, v. eene vrouw, wier man gestorven is, *vidua*, *ae*, *f.* weduwe worden, *viduam fieri*; weduwe maken, *viduo*, *avi*, *atum*, *are*, *viduam facere*, bij *Scheller's*. weduwenaar, weduwnaar en weduwman, *viduus*, *ui*, *m.* Van hier: weduwelijk, bijv. n. *vidualis*, *is*, *e.* Zamenstell. weduwgift, v. *donum viduale*; weduwschap, o. *viduitas*, *atis*, *f.* weduwenaarschap, is hetzelfde; weduwjaar, *annus viduitatis*, *annus vidualis*; weduwenkas, *aerarium viduale*; *aerarium vidualis*; weduwengeld, *pecunia vidualis*, *reditus viduis alendis servientes*, doch van éene, *reditus viduae alendae servientes*; weduwenstand, *conditio vel status vidualis*, ook *viduitas*, *atis*, *f.*

Wee! tusschenw. van klagen, *vae! cum dat.* B. v. wee mij! *vae mihi!*

Wee, o. smert, pijn, *dolor*, *oris*, *m.* *aegrimonia*, *ae*, *f.* lemand wee doen, *aegre facere alicui*, bij *Terent.* wee krijgen, *dolorem accipere*, *dolore affici*, ook in een woord *dolere*; weedoen is ook nog *dolorem afferre alicui*, *aliquem dolore adficere.* Valsche weeën, *dolores spurii.* Zamenstell. weedom, *dolor*, *oris*, *m.* *luctus*, *us*, *m.* *tristitia*, *ae*, *f.* *Kil.* verklaart het door *dolor vehemens*, *tormentum*, *languor*; weeklagt, *v. lamentatio*, *onis*, *f.* *planctus*, *us*, *m.* volgens *Schell.* weeklagen, *lamentari*, *plangi*; weemoed, *dolor*, *oris*, *m.* *aegritudo*, *inis*, *f.* Met weemoed, *cum dolore*, *dolenter*, *adv.* weemoedig, bijv. n. en bijw. *dolens*, *entis*, *omn. g.* *tristis*, *is*, *e*, *moestus*, *a*, *um*, bijw. *dolenter.* Ook is weemoedig, *flebilis*, *is*, *e*, *miserabilis*, *is*, *e*, bijw. *flebiliter*, *miserabiliter*, *adv.* S. v. weemoedig bidden, *flebiliter orare*; weemoedigheid is hetzelfde; weewijze, een verouderd woord, *dolor*, *calamitas*; weedag, *malum*, *i*, *n.* *incommodum*, *i*, *n.* bij *Schell.* doch bij *Kilianen* is het *languor*, *tormentum*, *dolor*, *morbus.* Ook komt het in de beteekenis van ongeval, ongeluk voor, *calamitas*, *atis*, *f.* *infortunium*, *ii*, *n.* *fortuna adversa*, *adversitas*, *atis*, *f.*

Weed of wede, eene soort van plant, dienende om blaauw te verwen, *glastum*, *i*, *n.* *isatis*, *idis*, *f.* *atriplex*, *icis*, *m.* allen bij *Plin.*

Weederik, zeker kruid, eerst door *Lysimachus* uitgevonden, *lysimachia*, *ae*, *f.* bij *Plin.*

Weegblad of weegbree, o. zeker kruid, *plantago*, *inis*, *f.* Groot weegblad, *plantago major*, bij *Linn.* *plantago latifolia.* Het smalle weegblad, is *plantago minor vel lanceolata.* Zamenstell. waterweegblad, *plantago aquatica*, *alisma plantago*, bij *Linnaeus.*

Weegdistel, m. *onopordon vel onopordum*, *i*, *n.*

Digitized by Google

Weegdoorn, *rhamnus*, *spina cervina*.

Weegluis, v. wandluis, dus genoemd van het oude weeg zoo veel als wand beteekenende, *cimex*, *icis*, *m.* Zamenstell. weegluiskruid, *cimicifuga*, *ae*, *f.*

Weegschaal, v. *libra*, *ae*, *f. trutina*, *ae*, *f. lanx*, *lancis*, *f. pondus*, *eris*, *n.* allen bij *Cicero*; weegschaaltje, *libella*, *ae*, *f.* dit laatste beteekent ook de tong van de balans. Het gat waarin dezelve zich beweegt, is *agina*, *ae*, *f.* bij *Festus*.

Week, v. de tijd van zeven dagen, *hebdomas*, *adis*, *f. hebdomada*, *ae*, *f.* bij *Gell. septimana*, *ae*, *f. in codice Theodosiano*. Zamenstell. weekgeld, *pecunia vel merces hebdomadalis vel quae singulis hebdomadibus solvitur*; weekblad, *scriptum hebdomadale*; weekmarkt, *nundinae hebdomadales*, doch men moet opmerken dat dit bijv. n. *hebdomalis* alleen bij *Sidonius* voorkomt, men kan dus veiliger zeggen: *nundinae hebdomadis vel nundinae per hebdomades singulas*, *vel quae singulis hebdomadibus habentur*, weeklijst, *index hebdomadalis*; weeklijksch, *hebdomalis*, *lis*, *le*, bij *Sidon.* alleen.

Week, o. het week der zijden, *hypocondria*, *inguina*, *ilia*, *n. pl.* Zamenstell. weekbreuk, *hernia inguinalis*, *bubonocele*, *es*, *f.*

Week, bijv. n. en bijw. *mollis*, *is*, *e*, *tener*, *era*, *erum*. Ook zoo veel als zwak, *imbecillus*, *a*, *m.*, *debilis*, *is*, *e*. Ook taai, *lentus*, *a*, *m.* Ook vloeibaar, *fluidus*, *a*, *m.*, *liquidus*, *a*, *m.* bijw. *molliter*, *tenere*, *imbecille*, *debiliter*, *lente*, *fluide*, *liquide*. Een week ei, *ovum molle*, *tremulum vel forbile*, bij *Kil.* weeke kaas, *lac pressum*. bij denzelfd. weekheid, v. *mollities*, *iei*, *f. mollitia*, *ae*, *f. mollitudo*, *inis*, *f. teneritas*, *atis*, *f. teneritudo*, *inis*, *f. imbecillitas*, *atis*, *f. debilitas*, *atis*, *f. lentitia*, *ae*, *f.* bij *Plinius*, *natura fluida vel liquida*. Van hier ook het bedr. w. weeken zoo veel als week maken, *mollio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *macero*, *avi*, *atum*, *are*, *tenuo*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zoo veel als smelten, *liquefacio*, *eci*, *actum*, *acere*, *liquo*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zoo veel als taai maken, *lento*, *avi*, *atum*, *are*, bij *Virg.* week worden, *molliri*, *macerari*, *lentescere*, *fluidum fieri*, *liquescere*. Eenigzins week, *molliculus*, *a*, *m*; weekachtig is hetzelfde. Zamenstell. weekbak, *alveus macerationi serviens*; weekbeen, *cartilago*, *inis*, *f.* weekbeenig, *cartilaginosus*, *a*, *m*; weekeling, m. *homo mollis*, *effeminatus*, *muliebris*; weekhartig en weekmoedig, bijv. n. en bijw. *mollis*, *is*, *e*, ook *misericors*, *ordis*, *omn. g.* Ook heeft het de beteekenis van kleinhartig of laf, *pusillanimis*, *is*, *e*, bij *Tertull. effeminatus*, *muliebris*, *is*, *e*, *timidus*, *ignavus*; weekhartigheid, v. *mollities*, *iei*, *f. misericordia*, *ae*, *f.* voorts *pusillanimitas*, *atis*, *f.* * *timor*, *oris*, *m. ignavia*, *ae*, *f.* bijw. *molliter*, *effeminate*, *muliebriter*, *adv.* weekhartiglijk is hetzelfde; weekelijk, bijv. n. is ook zoo veel als week in de beteekenis van zwak en weekelijkheid zoo veel als weekheid in dezelfde beteekenis.

Weelde, v. zoo veel als dartelheid, *lascivia*, *ae*, *f. petulantia*, *ae*, *f.* ook *luxuria*, *ae*, *f. luxuries*, *iei*, *f.* Als pracht, *luxus*, *m. pompa*, *ae*, *f. magnificentia*, *ae*, *f.* Als vermaak, *voluptas*, *atis*, *f. deliciae*, *arum*, *f. pl.* Als rijkdom, *opulentia*, *ae*, *f. divitiae*, *arum*, *f. opes*, *um*, *f. pl.* Van hier: weelderig, bijv. n. en bijw. *lascivus*, *a*, *m*, *petulans*, *antis*, *omn. g. luxuriosus*, *a*, *m*, *magnificus*, *voluptuosus*, *luxurians*, *antis*, *omn. g. plenus deliciis*, *voluptatibus deditus*, ook *dives*, *itis*, *omn. g. opulentus*, *a*, *m.* Als bijwoord, *lascive*, *petulanter*, *luxuriose*, *magnifice*, *voluptuose*, *luxurianter*, *opulenter*, *adv.* Van hier: weelderigheid hetzelfde als weelde.

de. In weelde leven, *luxurio, avi, atum, are*; bij *Livius*, *luxuriari*, bij *Plin. lascivio, ivi, itum, ire*; bij *Livius*, ook *magnifice, luxuriose, voluptuose vivere, opibus sive divitiis abundare.*

Weelig, bijv. n. en bijw. dit woord is aan het voorgaande zeer naauw verwant, en beteekent zoo veel als weelderig of sterk groeijende, *luxurians.* B. v. weelig koorn, *seges luxurians*; weelig zijn, *luxuriare*, bij *Ovid.* weelig vleesch is in de heelkunde, zoo veel als wild vleesch, *caro adnata.*

Weenen, o. de hoofdstad van Oostenrijk, *Vienna, ae, f. Vienna Austriaca, Vindobona, ae, f. Juliobona, ae, f.* bij de ouden meent men dat het *Castra Flaviana vel Ala Flaviana* geweest zij. Van Weenen, *Viennensis, is, e, Vindobonensis, is, e.*

Weenen, o. w. schreijen, *lacrymor, atus sum, ari, fleo, evi, etum, ere, ploro, avi, atum, are, vagio, ivi vel ii, itum, ire, vagito, avi, atum, are, lugeo, uxi, uctum, ere*; weening of geween, *lacrymatio, onis, f. fletus, us, m. ploratus, us, m. vagitus, us, m. luctus, us, m.* weener, m. *plorator, oris, m.* weenster, v. *praefica, ae, f.* sommida vindt men er *mulier* bij, dit was eene vrouw die gehuurd werd om te weenen, anders is het *filia vel mulier vel puella lacrymabunda vel plorans*

Weepsch, bijv. n. en bijw. zoo veel als smakeloos, *insipidus, a, m, insulsus, a, m*, bijw. *insipide, insulse, adv.*

Weenig, eene soort van gans, *genus anseris, vario colore, semper strepori.*

Weer, o. zie weder.

Weer, v. wal, dijk, *vallum, i, m. agger, eris, m. sepimentum, i, n. septum, i, n. propugnaculum, i, n.* en verder al wat tot verwering dient, *arma, orum, n. defensio, onis, f.* munitio, onis, f. Zich te weer stellen, *se defendere, resistere.* In de weer zijn, *cavere.* Ook zoo veel als zeer werkzaam zijn, *obnixe aliquid facere*; weren, b. w. *defendere, reprimere, arcere, prohibere, avertere, propulsare.* Zich met handen en voeten weren, *manibus pedibusque obniti.* Met handen en voeten in de weer zijn, *manibus pedibusque obnixe omnia facere*, bij *Ter.* Vroeg in de weer zijn, *jam primo mane occupatum esse.* Veel weer tot iets doen, *obnixe aliquid conari, summis viribus niti.* Van dit woord komt weerachtig, bijv. n. *ad se defendendum idoneus, a, um*; weerbaar, bijv. n. *qui se defendere potest*, ook *bellipotans, antis, omn. g. armis vel bello aptus, a, um*; weerhamer, *malleus bellicus*; weerloos, *inermis, is, e, bello sive defensioni ineptus, a, um, inutilis armis*, bij *Ovid.* werig is bij *Kiliaan* ook nog *durabilis, is, e.*

Weer, o. zoo veel als eelt, *callus, i, m.* Van hier: weerachtig of werig, *occallatus, a, um*, bij *Seneca*, *callosus, a, um.* Ook het onz. w. weren, zoo hard als eelt zijn of tot eelt worden, *callere sive callescere.* Zamenstellingen: weeroog, *hordeolum, i, n. grando, inis, f. chalaza, ae, f. chalazion, ii, n. exiguum tuberculum in palpebris aut circa palpebrarum crepidines*, bij *Kil.*

Weer, m. zoo veel als hamel, *vervex, ecis, m.* Van eenen weer, *vervecinus et verveceus, a, um.* Ook zoo veel als ram, *aries, etis, m.*

Weer, o. is eindelijk nog zoo veel als een kwast aan de boomen, *nodus, i, m. tuber, eris, n.*

Weerbarstig, bijv. n. en bijw. hardnekkig, koppig, *obstinatus, a, um, pertinax, contumax, acis*, bijw. *omn. g. rebellis, is, e*, bijw. *obstinate, contumaciter, adv.* weerbarstigheid, v. *obstinatio, onis, f. pertinacia, ae, f. contumacia, ae, f.*

Weerbruiloft, v. *epulae, arum, n. plur.*

Weerd, zie waard.

Weerdruk, m. een boekdrukkerswerk

pars chartae typis nondum mandata vel nondum impressa.
Weereld, zie waereld.
Weergaa of weerga, v. *compar alicujus*, bij *Gellius*. Van hier: weergaloos, bijv. n. en bijw. *incomparabilis, is, e, sui similem non habens.*
Weergalm, m. wederklank, *echo, f. indecl. resonantia, ae, f.* bij *Vitr.* Van hier: weergalmen, o. w. *resono, ui, itum, are, resultare*, bij *Virg.*
Weergave, zie wedergeving.
Weergeven, zie wedergeven.
Weergifte, zie wedergeving bij wedergeven.
Weerglas, zie onder weder.
Weerhaak, zie bij haak.
Weerhaan, zie bij weder.
Weerhebben, o. w. *de novo vel iterum habere sive obtinere.*
Weerkaatsen is hetzelfde als wederkaatsen.
Weerkanten, bijw. *ex utraque parte, utrinque, mutuo, invicem, adv.*
Weerkeeren is hetzelfde als wederkeeren.
Weerklank, zie wederklank.
Weerklinken, zie wederklinken.
Weerkomen, zie wederkomen.
Weerkrijgen, zie wederkrijgen.
Weerleveren, zie herleveren.
Weerlicht, o. eigenlijk eene flikkering van bliksem zonder donder, *fulgor, oris, m. fulguratio, onis, f.* bij *Seneca, fulgetra, ae, f. et fulgetrum, i, n.* bij *Plin.* Van hier: weerlichten, o. w. *fulgere, fulgurare*, bij *Cic. fulgurire*, bij *Non.*
Weerliefde zoo veel als wederliefde.
Weerloos, zie onder weer.
Weernat, o. *jus carnis congulatum vel concretum.*
Weernemen zoo veel als hernemen.
Weerom zoo veel als weder.
Weeromreis of weerreis, is zoo veel als herkomst, ook is weerreis, *repotia, orum, n. pl.*
Weerpartuur, m. en v. *conjux, ugis, m. et f.*
Weerroepen zoo veel als herroepen.
Weerschijn, m. *repercussus sive repercussio lucis, lux repercussa, reverberatio lucis*; weerschijn is ook eene soort van zijden stof, van tweederlei kleur, *sericum coloris duplicis vel varii.* Van hier: weerschijnen, *refulgere, relucere*, volg. *Schell. renitere*; weerschijnsel is hetz. als weerschijn.
Weerslag, m. *reverberatio, onis, f.* ook *ictus redditus*, ook *repulsus, us, m.* bij *Cic. repercussus, us, m.* bij *Plin.* weerslagtig, bijv. n. *reverberans, repellens, repercutiens, entis, omn. g.*
Weersmaak zoo veel als walg.
Weerspannig, zie bij wederspannen.
Weerstroom, m. *refluxus, us, m. accessus, us, m.* waarbij men *aquae vel maris* voegen kan. Spr. den weerstroom krijgen, *vomo, ui, itum, ere.*
Weerstuit, m. *repulsus, us, m. repercussus, us, m.* weerstuiten, *repercutio, ussi, ussum, utere, reverberare, resilio, ui, ultum, ire*; weerstuiting is hetzelfde als weerstuit.
Weertij, o. *mutatio aestus.*
Weervaren is hetz. als wedervaren.
Weerwerk, o. *occupatio, onis, f. opus, eris, n. negotium, ii, n. opera, ae, f.*
Weerwijzer, zie weerglas onder weder.
Weerwil, m. weerzin, *repugnantia, ae, f.* Met weerwil, *repugnanter, adv.* In weerwil van alles, *invitis omnibus.*
Weerwolf, m. menschwolf, *lycaon, onis, m. lycanthropus, i, m.* ook *versipellis, is, e*; weerwolfsziekte, *lycanthropia, ae, f.*
Weerwoord, o. zie wederwoord.
Weerwraak, zie wederwraak.
Weerzang, zie tegenzang.
Weerzien of wederzien, z. herzien.
Weerzin, is zoo veel als weerwil, ook zoo veel als walg.
Weerzorig en weerzorigheid is zoo veel als weerbarstig en weerbarstigheid.
Wees, m. en v. een onderloos kind, *pupillus, i, m. orphanus, i, m.* Een meisje, *pupilla, ae, f.* ook *orbus et orba*, bij *Scheller.* Een vaderlooze wees, *orbus vel orba patre.* Moederlooze wees, *orbus vel orba matre.* Van eenen

nen wees, *pupillaris, is, e*, bij *Livius*. Zamenstell. weesbezorger, *curator pupillorum*; weesbezorgster, v. *curatrix pupillorum*; weesheer of weesmeester, *orphanotrophus, i, m. praefectus pupillorum*; weesjongen, *pupillus, i, m.* weesmeisje, *pupilla, ae, f.* weeshuis, o. *orphanothrophium, ii, n.* weeshuis of weesmoeder, *mater, curatrix vel nutrix orborum vel pupillorum*; weesvader, *pater, vel curator orborum, pupillorum, orphanorum sive orphanotrophus, i, m.* weeskamer, *collegium de pupillis tuendis, collegium pupillos curans*; weeskind is hetzelfde als wees.

Weet, v. kondschap, *nuntius, ii, m. indicium, ii, n.* ook *notificatio, onis, f. renuntiatio, relatio.* Iemand de weet doen, *nuntiare, indicare, notificare alicui*; weet is ook zoo veel als fleurtrant, slender, *mos, oris, m. consuetudo, inis, f.* Ook zoo veel als handigheid, *dexteritas, atis, f.* Ook is weet zoo veel als gevoel, *affectio, onis, f.* B. v. hij heeft er geene weet van, *affectione caret*, ook *re ista non adficitur.* Nergens weet van hebben, *nulla re adfici vel moveri.* *Kiliaan* verklaart het ook door *scientia, ae, f.* Van hier de zamenstellingen: weetal, *qui se omnia scire credit*; weetgierig, *sciendi cupidus, amans scientiae*; weetgierigheid, *cupiditas vel studium scientiae*; weetlust is hetzelfde; weetniet, *ignarus, insçius, a, um, iners, erti, omn. g. scientiae expers.* Van hier het w. weten, *scio, ivi, itum, ire, navi, noviſse vel nosse, non nescire, non ignorare, tenere.* Zeker weten, *certo sive certum scire, exploratum habere*, bij *Scheller*. Ik weet, *scio, novi, non ignoro, non nescio, non me fugit, non me praeterit.* Iemand iets doen weten, *facere aliquem certiorem, indicare vel significare aliquid alicui, docere vel edocere aliquem aliquid.* Iets willen weten, *velle scire aliquid, cupere scire aliquid.* Te weten komen, *audire, comperire, discere, scire*, volgens *Scheller*. Ik weet niet wie, wat enz. *nescio quis, quid &c.* wie weet? wordt dikwijls voor misschien genomen, *forsan, forsitan, fortasse.* B. v. wie weet of hij nog niet komt, *fortasse adhuc veniet!* Ook voor den vergrootenden trap: b. v. wie weet hoe lang, *longissimus, a, m*; wie weet hoe klein, *minimus, a, m*; wie weet hoe groot, *maximus, a, m, permagnus, a, m.* Dank weten, *gratiam habere alicui.* Hij laat niets van zich weten, *nihil auditur de eo, nihil nuntii ad nos pervenit*, ook *nihil scribit.* Als of men het niet wiste, *quasi ignotum sit!* Ik weet mij geenen raad, *inops sum consilii.* Ook zoo veel als, ik ben in de grootste verlegenheid, *ad incitas sum redactus.* Van iets weten, *conscium esse alicujus rei.* Iets van buiten weten, *tenere aliquid animo vel memoria*, ook *tenere* alleen, volgens *Scheller*. Iets niet willen weten, *dissimulare aliquid.* Te weten, *scilicet*; wel te weten, *certissime, adv.* weten, bijw. *scienter.* Ook zoo veel als met opzet, *ex vel de industria, dare operam.* Mijns wetens niet, *non quod sciam*; wetenlijk is bij *Kiliaan* hetzelfde. Van hier: wetenis, v. *cognitio, onis, f. scientia, ae, f.* Ook heeft het bij *Kiliaan* de beteekenis van getuige, *testis, testimonium*; wetenheid en wetenschap, *scientia, ae, f. cognitio, onis, f. notitia, ae, f.* ook *doctrina, ae, f. eruditio, onis, f.* wetig is bij *Kiliaan scient, entis, omn. g.* Met wetenschap, *scienter, perite, docte.* Met zeer veel wetenschap, *perscienter, adv.* bij *Cicero*. Zonder wetenschap, *indocte, inerudite*, bij denzelfden. Verhevene wetenschappen, *altiores litterae, altiores disciplinae*, bij *Quint. altiora studia*, bij *Plin.* ook *bonae artes*, bij *Tac.* Zamenstell. wetenswaardig, *scitu vel cognitu dignus, a, m.*

Weeuw, zie weduwe.
Weeuwenaar, zie weduwenaar.

Weg, m. pad, ſtraat, doorgang, *via, ae, f. iter, itineris, n.* voorheen ſchijnt men gezegd te hebben, *itur, iteris* en *itiner, itineris.* Zich op weg begeven, *ſe dare in viam, viae vel itineri ſe committere.* Een korte weg, *compendiaria, ae, f.* bij *Varro, compendium viae,* bij *Plinius.* Een afgelegen weg, *diverticulum.* Een ſmalle weg, *ſemita, ae, f.* Een omweg, *circuitus, us, m. circuitio, onis, f.* Voor iemand uit den weg gaan, *de via decedere alicui.* Eenen weg maken, *facere ſive aperire viam,* bij *Scheller.* Ga uwen weg, *abi viam tuam.* Onder weg, *in via vel in itinere.* De regte weg, *via vera.* Een regte weg, *via recta.* In den weg zijn, *officere vel obſtare, impedire vel eſſe impedimento.* Uit den weg ruimen, *tollere de medio.* De groote of heeren weg, *via militaris,* bij *Livius.* Een bedekte weg, *via coeca.* Met iemand over weg kunnen, *amicisſime vivere cum aliquo.* Uit den weg, *extra viam,* bij *Seneca.* Van den weg afwijken, *devio, avi, atum, are;* weg is ook zoo veel als manier, wijze, *ratio, onis, f.* in welken zin ook het woord *via* bij de Romeinen gebruikt werd: b v. langs welken weg zal ik mijn doel bereiken? *qua ratione vel qua via ſcopum vel metam attingam?* Iemand op den regten weg brengen, *corrigere aliquem.* Zamenſtell. weggeld, *pecunia viaria, portorium ſive vectigal viarium;* wegſchender, *latro, onis, m.* wegſchenderij, *latrocinium, ii, n.* wegwijzer, *dux viae,* ook *index viae.*

Weg, bijw. heen, verloren, een woord van ontrooving, afgelegenheid of verplaatſing, weg! weg! *apage! apagite!* weg daar mede! *in malam rem!* Het is weg! *perditum eſt!* Hij is weg! *periit vel mortuus eſt!* ook *omni ſpe caret.* Dit woordje wordt voor vele werkwoorden geplaatst en geeft altijd eene verwijdering te kennen: b. v.

Wegblazen, b. w. *flando loco movere, efflo, avi, atum, are, deflare,* bij *Plin.* wegblazing, *efflatus, us, m.* weggeblazen, v. d. *efflatus, a, m.*

Wegblijven, o. w. vertoeven, *moror, atus ſum, ari.*

Wegboenen, b. w. *ſcopis tollere.* Ook zoo veel als wegjagen in den lagen ſtijl, *pellere aliquem, expellere;* weggeboend, v. d. *ſcopis ſublatus, demtus, purgatus,* ook *pulſus, expulſus, a, m.*

Wegbranden, b. w. *igne tollere,* ook *comburere, deurere, exurere,* onz. *igne tolli,* ook *comburi, deuri, exuri;* weggebrand, v. d. *igne ſublatus vel demtus,* ook *exustus, combustus, deustus, a, m.*

Wegbrengen, b. w. *asporto, avi, atum, are, auferо, abſtuli, ablatum, auferre, abduco, uxi, uctum, ucere, exporto, avi, atum, are;* wegbrenging, v. *asportatio, ablatio, abductio, exportatio, onis, f.* weggebragt, v. d. *asportatus, ablatus, abductus, exportatus, a, m.*

Wegdoen, b. w. ter zijde leggen, *amoveo, vi, tum, ere, ſemovere, removere.* Met geweld wegdoen, is *amolior, itus ſum, iri.* Van hier: wegdoening, v. *amotio, ſemotio, remotio et amolitio, onis, f.* weggedaan, v. d. *amotus, ſemotus, remotus, amolitus, a, m.*

Wegdragen, b. w. is hetzelfde als wegbrengen, ook nog *reporto, avi, atum, are.* B. v. de zegen wegdragen, *reportare victoriam.*

Wegdrijven, b. en o. w. bedr. is het zoo veel als wegjagen, *abigo, egi, actum, igere, propello, uli, ulſum, ellere,* onz. *fluctuando in alium locum transferri,* wegdrijving, v. *abactus, us, m. propulſio, onis, f. fluctuatio in alium locum,* wegdrijver, m. *abactor, oris, m.* weggedreven, v. d. *abactus, a, m, propulſus, a, m, fluctuando in alium locum translatus.*

Wegdruipen, o. w. *guttatim ela-*

bi.

bi. Ook figuurlijk zoo veel als heimelijk heengaan, *clam abire vel elabi.*

Wege, wegen, zoo veel als om, *ob, propter, praep. cum acc.* ook *nomen, causa, gratia, ergo.* B. v. van Gods wege, *nomine Dei.* Van noods wege, *necessitatis causa, ob vel propter necessitatem.* Van mijnent wege, *meo nomine, meis verbis, a me.* B. v. groet hem van mijnentwege, *a me salutem dic illi, meis verbis, meo nomine.* Ambtswege, *muneris causa vel ergo,* ook *ratione officii.* Van iemands wege betalen, *nomine alicujus solvere &c.*

Wegen, b. en o. w. op de schaal leggen, *libro, avi, atum, are, pendo, pependi, pensum, pendere, pensare, pensitare, ponderare,* bij *Scheller, ponderibus examinare, trutinare et trutinari.* Onz. is het zoo veel als eenige zwaarte hebben, *pondus aliquod habere,* bij *Ovid.* woorden wegen, *appendere verba,* bij *Cic.* iets naauwkeurig wegen, is *pensiculare,* bij *Gell.* Van hier: weger, m. *ponderator, librator, oris, m.* volg. *Scheller;* weging, v. of het wegen als o. *pensio, onis, f. pensura, ae, f. libratio, onis, f. ponderatio, onis, f.* volgens *Scheller,* ook *pensitatio, onis. f.* Gewogen, v. d. *pensus, pensitatus, libratus, ponderatus, a, m.* Zamenstell. weegglas, *areometrum, i, n.* weeghaak, *uncus ponderationi serviens;* weegschaal, *lanx, bilanx, trutina.*

Wegens, voorz. zoo veel als aangaande, *ob, propter, in praep. cum acc. de, praep. cum abl.*

Weggaan, o. w. zoo veel als heen gaan, vertrekken, *abeo, ivi et ii, itum, ire, abscedo, cessi, cessum, edere, discedere, recedere, proficiscor, egressus sum, isci, digredior, essus sum, edi;* weggang, m. *abitus, us, m. profectio, onis, f.* weggegaan, v. d. *digressus, a, m.*

Wegge, v. zoo veel als beitel, wij gebruiken meer wig of wigge, *cuneus, ei, m.* Ook een zeker soort van wittebrood in Friesland, *panis triticei genus oblongum,* bij *Kiliaan, libum oblongum, libum lunatum.* Ook is wegge bij denzelfden, *masa, ae, f.* Zamenstell. boterwegge, *masa butyri oblonga, utringue acuta, butyrum in formam cunei coactum;* weggetje, *cuneolus, i, m.*

Weggeven, b. w. zoo veel als schenken, *dono, avi, atum, are, donatione alienare,* dilargior, *itus sum, iri, elargiri.* Ook zoo veel als verkwisten, *dilapido, avi, atum, are.* Ook verdeelen, *distribuo, ui, utum, uere;* weggeving, v. *donatio, onis, f. dilargitio et elargitio, onis, f. distributio, onis, f.* weggever, m. *donator, oris, m. distributor, oris, m. dilapidator, oris, m.* weggegeven, v. d. *donatus, a, m. donatione alienatus,* voorts *dilapidatus, distributus, a, m.*

Weggieten, b. w. *effundere, profundere;* weggieting, *effusio, profusio, onis, f.* weggegoten, v. d. *effusus, profusus, a, m.*

Weggooijen, b. w. *projicio, ieci, ectum, icere;* weggooijing, v. *projectus, us, m.* weggegooid, v. d. *projectus, a, m.*

Weggras, o. zoo veel als varkensgras, *polygonum, i, n. contingnodia, ae, f.* Het Poolsche weggras, *polygonum Polonicum coccciferum,* ook *scleranthus perennis.*

Weghalen, zie wegbrengen.

Weghangen, b. w. *alibi suspendere,* ook *pendendo celare;* weggehangen, v. d. *alibi suspensus,* ook *pendendo celatus, a, m.*

Weghelpen, b. w. *abitum, discessum vel profectionem alicujus facilem reddere.*

Weghinken, o. w. *claudicando abire.*

Weghouden, b. w. *retineo, ui, entum, ere, celo, avi, atum, are, abscondo, idi, sum, ere;* weghouding, v. *retentio, onis, f. celatio, onis, f. absconsio, onis, f.* weggehouden, v. d. *retentus, celatus, absconsus, a, m.*

Weg-

Weghuppelen, o. w. *saliendo abire*,
Wegjagen, b. w. *fugo, avi, atum, are, pello, pepuli, pulsum, pellere, repellere, propellere, propulsare, exigo, egi, actum, igere*; wegjaging, v. *exactio, repulso, propulsio* et *propulsatio, onis, f.* weggejaagd, v. d. *fugatus, pulsus, repulsus, propulsus, propulsatus, exactus, a, m.*
Wegkomen, o. w. *evado, asi, asum, adere, effugio, gi, gitum, gere, evito, avi, atum, are*; wegkoming of wegkomst, *evasio, onis, f. effugium, ii, n. evitatio, onis, f.*
Wegkonnen of wegkunnen, o. w. *abire posse, posse evadere vel effugere*, ook *posse tolli*, volg. *Scheller.*
Wegkrabben, b. w. *abradere, deradere, eradere, radendo tollere*; wegkrabbing, v. *eradio, deradio, abradio, onis, f. sublatio radendo*; weggekrabd, v. d. *abrasus, derasus, erasus, radendo sublatus, a, m.*
Wegkruipen, b. w. *rependo abire, discedere, vel elabi*; weggekropen, v. d. *rependo elapsus, a, m.* Ook is wegkruipen, *clam evadere*, ook *se celare.*
Wegkuijeren, o. w. *ambulando abire vel discedere.*
Weglaten, b. w. *omitto, isi, issum, ittere*; weglating, v. *omissio, onis, f.* weggelaten, v. d. *omissus, a, m.*
Wegleggen, b. w. *sepono, osui, ositum, onere, reponere*; weglegging, v. *sepositio, repositio, onis, f.* weggelegd, v. d. *sepositus, repositus, a, m.*
Wegleiden, b. w. *abduco, uxi, uctum, ucere*, wegleiding, *abductio, onis, f.* weggeleid, v. d. *abductus, a, m.*
Weglekken, o. w. *stillando perdi vel amitti* ook *abire stillando.*
Weglichten, b. w. *alicui abeunti lucernam praeferre.*
Weglikken, b. w. *lambendo absumere.*
Weglokken, b. w. *avoco, avi, atum, are*, weglokking, v. *avocatio, onis, f.* weggelokt, v. d. *avocatus, a, m.*
Wegloopen, o. w. *aufugio, ugi, itum, ere, cursu auferri.*
Wegmaken, o. w. zoo veel als heengaan, *abire, evadere, discedere.* Zich schielijk wegmaken, *se proripere.* Ook zoo veel als wegnemen, *auferre, tollere.* Zijn goed wegmaken, is ook *abalienare bona et testamento legare.*
Wegmoeten, o. w. *cogi abire.*
Wegmoffelen, b. w. versteken, verbergen, *celo, avi, atum, are, abscondere*, weggemoffeld, v. d. *celatus, absconsus, a, m.*, ook *absconditus, a, m.*
Wegnemen, b. w. *aufero, abstuli, ablatum, auferre, demere, tollere, adimere, removere*, wegneming, v. *ablatio, demtio, ademtio, remotio, onis, f.* weggenomen, v. d. *ablatus, demtus, ademtus, remotus, a, m.*
Wegpakken, b. en o. w. iets wegpakken, *amovere aliquid, sarcinare, involvere aliquid alicui rei.* Zich wegpakken, *se proripere, se amoliri*, wegpakking, *amotio, amolitio, onis, f.* ook *actio sarcinandi*, ook *actio se proripiendi.*
Wegprediken of wegpreken, o. w. door preken verdrijven, *concionando abigere.* In eenen weg prediken, *adsidue concionari*, bij *Scheller.*
Wegraken, o. w. *perdi vel amitti*, weggeraakt, v. d. *perditus, amissus, a, m.*
Wegreizen, o. w. *abire, proficisci*, wegreis, *abitus, us. m. abitio, onis, f. profectio, onis, f.*
Wegrijden, o. w. *avehi equo vel curru*, wegrijding, v. *abitus vel discessus ope equi vel currus*, weggereden, v. d. *equo vel curru avectus, a, m.*
Wegroeijen, o. w. *remigando abire, discedere, proficisci.*
Wegrollen, b. en o. w. *volvendo submovere vel tollere*, ook *provolvere aliquid*, enz. *submoveri vel tolli volvendo*, ook *provolvi*, weggerold, v. d. *volvendo sublatus, provolutus, a, m.*, wegrolling, v. *submotio volvendo, provolutio, onis, f.*
Wegrooven, b. w. *abripere, rapere,*

Digitized by Google

pere, wegrooving, v. *abreptio*, *onis*, *f.* *raptio*, *onis*, *f.* weggeroofd, v. d. *abreptus*, *raptus*, *a*, *m.*

Wegrukken, b. w. *amovere*, *removere*, *amoliri*, wegrukking, v. *amotio*, *remotio*, *amolitio*, *onis*, *f.* weggerukt, v. d. *amotus*, *remotus*, *amolitus*, *a*, *m.*, wegruimen is hetzelfde.

Wegschaken, b. w. is hetzelfde als wegrooven.

Wegschaven, b. w. *dolando tollere.*

Wegschenken is hetzelfde als weggeven, ook zoo veel als weggieten.

Wegschieten, b. w. *sternere*, *dejicere.* B. v. zij hebben al het wild weggeschoten, *omnes feras straverunt vel dejecerunt*, weggeschoten, *stratus*, *dejectus*, *a*, *m.*

Wegschikken, b. w. is zoo veel als wegleggen, ook zoo veel als wegzenden.

Wegschoppen, b. w. *calcando abigere vel protrudere pedibus*, wegschopping, *abactus calcando vel protrusio ope pedum*, weggeschopt, v. d. *calcando abactus*, *pedibus protrusus.*

Wegschrappen, wegschrapen, wegschrabben, b. w. *abradere*, *deradere*, *eradere*, *radendo tollere*, wegschraping, enz. *abrasio*, *derasio*, *erasio*, *onis*, *f.* weggeschrapt, v. d. *abrasus*, *derasus*, *erasus*, *a*, *m.*, *radendo sublatus*, *a*, *m.*

Wegschreeuwen, b. w. *clamando abigere*, weggeschreeuwd, v. d. *clamando abactus*, *a*, *m.* Ook is wegschreeuwen, *assidue vel sine intermissione clamare.*

Wegschuiven, b. w. *protrudere*, *trudendo movere loco aliquid*, ook *clam se proripere*, *clam abire*, weggeschoven, v. d. *protrusus*, *a*, *m.*, *trudendo motus loco*, *clam digressus*, *a*, *m.*, wegschuiving, v. *protrusio*, *onis*, *f.* ook *abitus clandestinus.*

Wegschuren, b. w. *fricando tollere vel demere*, wegschuring, v. *sublatio vel demtio fricando*, weggeschuurd, v. d. *fricando sublatus vel demtus*, *a*, *m.*

Wegslaan, b. w. *propellere.* B. v. den bal, *propellere pilam.*

Wegslapen, o. w. *assidue*, *indesinenter dormire*, ook *dormiendo pellere.* B. v. ik zal de roes wegslapen, *crapulam dormiendo vel somno pellam.*

Wegslepen, b. w. *abstrahere*, *detrahere*, *absportare*, *deportare*, wegsleping, v. *abstractio*, *detractio*, *absportatio*, *deportatio*, *onis*, *f.* bij *Schell.* wegsleept, v. d. *abstractus*, *detractus*, *absportatus*, *deportatus*, *a*, *m.*

Wegslijpen, b. w. door slijpen wegnemen, *ope cotis tollere*, *tollere vel auferre cote*, wegslijping, v. *sublatio ope cotis*, weggeslepen, v. d. *ope cotis sublatus*, *demtus*, *a*, *m.*

Wegslijten, o. w. *terendo tolli.*

Wegsluipen, o. w. *clam abire*, *clam se subducere*, wegsluiping, v. *abitus clandestinus vel subductio clandestina*, weggesloopen, *clam egressus vel digressus*, *a*, *m*, ook *elapsus*, *a*, *m.*

Wegsluiten, b. w. *secludere aliquid*, wegsluiting, v. *seclusio*, *onis*, *f.* weggesloten, v. d. *seclusus*, *a*, *m.*

Wegsmakken, b. w. *proficio*, *sci*, *actum*, *icere*, eigenlijk *ita praficere ut quodammodo resonet*, weggesmakt, v. d. *projectus*, *a*, *m.*, *ita projectus ut quodammodo resonet.*

Wegsmelten, b. en o. w. *liquefaciendo tollere*, onz. *liquescendo tolli vel evanescere.* B. v. al de sneeuw is weggesmolten, *nix omnis liquescendo evanuit*, weggesmolten, v. d. *liquescendo sublatus*, *a*, *m.*

Wegsmijten, is hetzelfde als wegsmakken, echter in den eersten zin.

Wegsnijden, b. w. *secando tollere*, *abscindere*, *praecidere*, *amputare*, wegsnijding, v. *abscisio*, *praecisio*, *amputatio*, *onis*, *f.* weggesneden, v. d. *abscisus*, *praecisus*, *amputatus*, *a*, *m.*

Wegspoelen, b. w. *abluere*, *eluere*, *proluere*, bij *Schell.* wegspoeling, v. *ablutio*, *prolutio*, *onis*, *f.* ook *ametio vel remotio ope aquae*, bij denzelfden; weggespoeld, v. d. *ablutus*, *elutus*

Digitized by Google

vel ope aquae amotus vel remotus vel demtus, *a*, *m*.

Wegspringen, o. w. *abſilire*, *ſaliendo vel ſaltu abire*.

Wegſteken, b. w. *abſcondere*, ook *alibi vel in alio loco collocare vel ponere*; weggeſtoken, v. d. *abſconditus*, *a*, *m*, *alibi vel in alio loco collocatus vel poſitus*, *a*, *m*.

Wegſtelen, b. w. *ſurripere*, *avertere*, *ſubducere*, *ſubtrahere*, *furari*; wegſteling, v. *ſurreptio*, *averſio*, *ſubductio*, *onis*, *f.* weggeſtolen, v. d. *ſurreptus*, *ſubductus*, *furatus*, *a*, *m*.

Wegſtieren of wegſturen, zie wegzenden.

Wegſtooten, b. w. *detrudo*, *truſi*, *truſum*, *trudere*, *propello*, *uli*, *uiſum*, *ellere*; wegſtooting, v. *detruſio*, *propulſio*, *onis*, *f.* weggeſtooten, v. d. *detruſus*, *propulſus*, *a*, *m*.

Wegſtouwen of wegſtuwen, b. w. *abigere*, *propellere*, bij *Kil.* ook *alio in loco acervare*, *coacervare*, *accumulare*. Van hier wegſtouwing, v. *abactus*, *us*, *m*. *propulſio*, *onis*, *f. acervatio*, *coacervatio vel accumulatio in alio loco*.

Wegſtrijken, b. en o. w. naar zich ſtrijken, *ad ſe trahere*. Onz. is het zoo veel als zich heimelijk wegpakken, *clam ſe proripere*, *clam abire*, *feſtinanter diſcedere*, bij *Kil.*

Wegſturen, zie wegzenden.

Wegtrekken, b. en o. w. bedr. is het *abſtraho*, *axi*, *actum*, *ahere*, onz. *abire*, *diſcedere*, *proficiſci*; weggetrokken, v. d. *abſtractus*, *a*, *m*, ook *profectus*, *a*, *m*, bij *Schell.*

Wegvallen, o. w. *decidere*, *delabi*, *defluere*, ook *non amplius locum habere*.

Wegvaren, o. w. *avehi navi*, ook *avehi* alleen.

Wegvegen, b. w. *everrere*, *ſcopis purgare*, *ſcoparum ope tollere*; wegveging, v. *purgatio vel ſublatio ope ſcoparum*; wegeveegd, v. d. *ſcopis purgatus*, *ſcoparum ope ſublatus*.

Wegvijlen, o. w. *limando tollere vel demere*.

Wegvlieden, o. w. *aufugio*, *ugi*, *ugitum*, *ugere*.

Wegvliegen, o. w. *avolo*, *avi*, *atum*, *are*, *evolare*.

Wegvlieten, o. w. *effluo*, *uxi*, *uxum*, *uere*, *defluere*.

Wegvloeijen is hetzelfde als wegvlieten.

Wegvluchten, o. w. *aufugere*, *in fugam ſe dare*, *fugam capere*, *petere vel capeſſere*; weggevlucht, *fuga elapſus*, *a*, *m*.

Wegvoeren, b. w. *abduco*, *uxi*, *uctum*, *ucere*, *abſportare*, *aveho*, *exi*, *ectum*, *here*. Ook is het zoo veel als wegſchaken, *rapio*, *ui*, *tum*, *ere*; wegvoerer of wegvoerder, *abſportator*, *oris*, *m. avector*, *oris*, *m*. ook *raptor*, *oris*, *m*. wegvoering, v. *abductio*, *onis*, *f. abſportatio*, *avectio*, *raptio*; weggevoerd, v. d. *abductus*, *abſportatus*, *avectus*, *raptus*, *a*, *m*.

Wegwaaijen, b. en o. w. *flando auferre*, onz. *vento auferri*, *vel vento volare*.

Wegwerpen is hetzelfde als weggooijen; wegwerpſel, *ejectamenta*, *orum*, *n. pl. excrementum*, *i*, *n*.

Wegzeilen, zie wegvaren.

Wegzenden, b. w. *ablego*, *avi*, *atum*, *are*, *amando*, *avi*, *atum*, *are*, *dimitto*, *iſi*, *iſum*, *ittere*; wegzending, v. *ablegatio*, *onis*, *f. amandatio*, *dimiſſio*, bij *Cic.* weggezonden, v. d. *ablegatus*, *amandatus*, *dimiſſus*, *a*, *m*.

Wegzetten, b. w. *alibi ponere*, *vel collocare*, *depono*, *oſui*, *oſitum*, *onere*, *ſeponere*; wegzetting, v. *depoſitio*, *onis*, *f.* ſetting, v. *depoſitio*, *onis*, *f.* weggezet, v. d. *depoſitus*, *ſepoſitus*, *alibi collocatus*, *a*, *m*.

Wegzijn, o. w. *abſum*, *abfui*, *abeſſe*.

Wegzwemmen, o. w. *enato*, *avi*, *atum*, *are*, *abnatare*, bij *Statius*, ook *nando abire vel diſcedere*, volgens *Schell.*

Wei, v. het waterachtig gedeelte van geronnen melk, *ſerum*, *i*, *n*. bij *Virg.* Tot wei worden, *ſe-*

Digitized by Google

ferescere; weiachtig, bijv. n. *feri naturam habens*. Zamenstell. weiboter, *butyrum e sero confectum*, weikaas, *lac coagulatum*.

Wei of weide, v. *pascuum*, *ui*, *n*. *pratum*, *i*, *n*. bij *Cic*. Eene kleine weide, *pratulum*, *i*, *n*. bij *Cicero*. Van eene weide, *pascuus*, *a*, *m*, ook *pratensis*, *is*, *e*, dit laatste is ook het geen in eene weide groeit. Zamenstelling, weidegeld, *scriptura*, *ae*, *f*. *pecunia pro pastione solvenda*, weidegraaf, *judex prati publici*, weideregter is hetz. weidmes, *culter venatorius*, weid of weitas, *pera venatoria*, weiman, *venator*, *oris*, *m*. weiland, *ager pascuus*, *pecuaria*, *orum*, *n. pl*. weimaand of zomermaand, *mensis Junius*, *ita dictus*, *quia mense isto pecora in pascua duci solent*, weischuit, *navigiolum venatorium*. Van hier: weiden, b. én o. w. *pasco*, *pavi*, *pastum*, *pascere*, onz. *pasci*, *carpere herbam*, *pabulari*, bij *Kiliaan*, weider, m. *pastor*, *oris*, *m*. weiding, v. *pastio*, *onis*, *f*. *pastus*, *us*, *m*. bij *Cicero*. Geweid, v. d. *pastus*, *a*, *m*, weiden schijnt voorheen ook zoo veel als jagen beteekent te hebben, gelijk uit de zamenstell. weiman, weimes en weitas blijkt.

Weidsch, bijv. n. en bijw. zwierig, prachtig, *lautus*, *magnificus*, *fastosus*, *a*, *m*, *splendidus*, *a*, *m*, *superbus*, *amplus*, bijw. *laute*, *magnifice*, *fastose*, *splendide*, *superbe*, *ample*, *adv*.

Weifel, m. een veronderd woord, zoo veel als bode beteekenende, *viator*, *stator*, *apparitor*, *accensus et peditum praefectus*, bij *Kiliaan*. Ik geloof dat het eertijds ook de beteekenis moet gehad hebben van twijffel, onzekerheid, veranderlijkheid, waarvan dus afftamt

Weifelen, o. w. *vagor*, *atus sum*, *ari*, *vacillare*, *fluctuare*, *nutare*, *inconstantem esse*, *omni vento versari*, *nunc his nunc illis partibus favere*. Van hier: weifelaar, m. *homo vagus*, *inconstans*, *levis*, *instabilis*, *vacillans*, *verspellis*, *homo lubrica et ancipite fide*, *cothurnus*, weifelig, bijv. n. en bijw. *vagus*, *a*, *m*, *fluctuans*, *nutans*, *inconstans*, *antis*, *omn. g. levis*, *is*, *e*, *instabilis*, *varius*, *a*, *m*, bijw. *vage*, *nutanter*, *inconstanter*, *leviter*, *instabiliter*, *varie*, *adv*. weifeling, v. *inconstantia*, *ae*, *f*. *levitas*, *atis*, *f*. *mobilitas*, *atis*, *f*. *instabilitas*, *atis*, *f*.

Weigeren, b. w. afslaan, ontzeggen, *nego*, *avi*, *atum*, *are*, *abnegare*, *denegare*, *recusare*, *abnuo*, *ui*, *utum*, *uere*, *renuère*, *detrecto*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: weigeraar, m. *negator*, *oris*, *m*. *detrectator*, weigering, v. *negatio*, *onis*, *f*. *recusatio*, *repulsa*, *ae*, *f*. *detrectatio*, *onis*, *f*. Geweigerd, v. d. *negatus*, *abnegatus*, *denegatus*, *recusatus*, *detrectatus*, *a*, *m*, weigerachtig en weigerig, *negibundus*, *a*, *m*, in plaats van *negabundus*, bij *Cato*, hetzelfde als *negans*, *antis*, *omn. g*.

Weik en weiken is hetzelfde als week en weeken.

Weinig, bijw. *parum*, *paulum*, *modicum*, *paulo*, *paululum*, *pusillum*, *parumper*, *pauxillum*, *paulisper*. Ook is weinig een bijv. n. *paucus*, *a*, *m*, en *pauci*, *ae*, *a*, *exiguus*, *a*, *m*. Bijv. weinig olie, *exiguum oleum*, bij *Colum*. Zeer weinig, *perpaucus*, *a*, *m*, *et perpauci*, *ae*, *a*, weiniger, *minor*, *or*, *us*. Een weinigje, bijw. *perparum*, *perpaulum*, *perpaululum*, *perpauxillum*, *permodice*, *adv*. weinigheid en weinigte, v. *paucitas*, *atis*, *f*. bij *Cic*. *exiguitas*, *atis*, *f*. bij *Kil*.

Weisel, eene groote rivier in Polen, *Vistula*, *ae*, *f*.

Weissenburg, eene stad in Zevenbergen, *Alba Julia*.

Weit, o. zoo veel als tarw of tarwe, *triticum*, *i*, *n*. Zamenstell. zomerweit, *triticum aestivum*, winterweit, *triticum hibernum*. Poolsche weit, *triticum Polonicum*. Turksche weit, *frumentum Indicum*, bij *Schell*. *frumen-*

Digitized by Google

mentum. Sarracenum vel Turcicum, fagopyrum, i, n. zea, *ae, f.* zea *Mays*, bij *Linn.* weitenbrood, *panis triticeus*, weitenkoek, *placenta triticea*, weitenmeel, *farina triticea*, weitakker, *ager triticarius vel triticum ferens*, weitland, *rus triticarium*, weithalm, *culmus triticeus*, weitstoppel, *stipula triticea*, weitstroo, *stramentum triticeum &c.*

Wekken, b. w. zoo veel als wakker maken, *evigilo, avi, atum, are, excitare, expergefacio, eci, actum, acere, suscito, avi, atum, are.* Het wekken als z. o. *evigilatio, excitatio, suscitatio, onis, f.* wekker, m. *excitator, suscitator, oris, m.* bij *Scheller.* Aan een uurwerk, *suscitabulum, i, n. instrumentum vel machina excitationi vel suscitationi serviens*, bij denzelfden.

Wel of welle is hetzelfde als bron, welzand, *glarea, ae, f.*

Wel, bijw. zoo veel als goed, behoorlijk, *bene; adv. recte, probe, probiter, pulchre, belle, adv.* beter is *melius, adv. rectius.* Zeer wel, *perbene, optime, rectissime, praeclare.* B. v. gij hebt zeer wel gehandeld, *praeclare egisti*, wel bekome het u! *proficiat!* Het gaat wel, *salva res est, res in tuto est, res in vado est*, bij *Terentius.* Ik heb het wel, *bene me habeo, bene mihi est*, ook *valeo.* Het gaat mij niet wel, *conflictor cum fortuna adversa.* Zoo ik het wel heb, *nisi me fallo*, bij *Cicero, nisi fallor, nisi me fallit animus.* Ook is wel, *quidem, conj.* Dit woord staat nooit voor aan: b. v. ik wil wel, *volo quidem.* Ik mag het wel lijden, *non quidem adversor, consentio.* Zoo wel, als *cum, tum*, ook *tum, tum, et, et.*

Welaan, een woord van aanmoediging, *age, agedum, sodes, eja, hoc age, macte.*

Welbedacht, bijv. n. *satis consideratus, bene consideratus, recte cogitatus, recte deliberatus, a, m.* het is eigenlijk het v. d. van wel bedenken.

Welbehagen, o. w. *placere, voluptati esse, volupe esse.* Ook welbehagen als z. o. *placitum, i, n. voluptas, atis, f.* Ook zoo veel als eigen goedduncken, *arbitrium, ii, n. libido, inis, f.* B. v. naar zijn welbehagen leven, *vivere ex arbitrio suo vel ex libidine sua*, welbehagelijk, bijv. n. en bijw. *gratus, a, m, acceptus, jucundus, suavis, is, e*, bijw. *jucunde, grate, suaviter, adv.*

Welbekend, bijv. n. *probe notus, notissimus, a, m*, bij *Schell.*

Welbekomen, o. w. *salutarem esse, prodesse, utilem esse*, wel bekome het u! *bene tibi vertas! bene te!* bij *Plaut.*

Welbelezen, bijv. n. *multae lectionis*, volg. *Schell.*

Welbereid, bijv. n. *bene praeparatus, bene paratus, a, m.*

Welbespraakt, bijv. n. *probe disertus, eloquens, entis, omn. g. facundus, a, m*, bijw. *eloquenter, diserte, facunde*; welbespraaktheid, v. *eloquentia, ae, f. facundia, ae, f.*

Welbord, o. van een orgel, *pinax. summa tabula foraminosa organi pneumatici.*

Weldaad, v. gunst, *favor, oris, m. beneficium, ii, n. beneficium, i, n.* met dit onderscheid dat het eerste eene genotene en het tweede eene bewezene weldaad zij; voorts *officium, ii, n. meritum, i, n. gratia, ae, f.* Iemand eene weldaad bewijzen, *dare vel tribuere beneficium alicui, beneficium conferre in aliquem, adficere aliquem beneficio.* Van hier: weldadig, bijv. n. en bijw. *beneficus, a, m, benignus, liberalis, is, e, adv. benefice, benigne, liberaliter, adv.* weldadiglijk is hetzelfde; weldadigheid, v. *beneficentia, ae, f. benignitas, atis, f. liberalitas, atis, f.* weldadiger is hetzelfde als weldoener.

Weldoen, b. w. *benefacio, eci, actum, acere, recte facere.* Iemand weldoen, *alicui benigne facere*, bij *Catull. prodesse alicui*,

cui, juvare aliquem; weldoende, *beneficus, a, m, benignus.* Ook zoo veel als gedienstig, *officiosus, a, um*; weldoener, *m. benefactor, oris, m.* doch ik geloof niet, dat men dit woord bij de beste schrijvers vinden zal, veiliger is het dus, *auctor beneficii* te gebruiken, ook *homo sive vir beneficus*, ook *beneficus, a, um.* B. v. hij is mijn weldoener, *beneficus erga me est, bene facit mihi, beneficiis me adficit*; weldoenster, v. *mulier vel femina benefica vel quae aliquem beneficiis adficit.*

Weleer, bijw. van tijd, *quondam, olim, pridem*, zoo veel als eertijds.

Welewar, eene kleine stad in Hongarije, *Velevaria, ae, f.*

Welffel is hetzelfde als gewelf.

Welgeaard, bijv. n. *bono ingenio vel bona indole praeditus, bene moratus, Schell.*

Welgeboren, bijv. n. *bene natus, ingenuus, generosus, a, um, illustris, is, e.*

Welgeleerd, bijv. n. *probe doctus, doctissimus, a, um.*

Welgelegen, bijv. n. en bijw. *appositus, a, um, commodus, opportunus*, bijw. *appposite, commode, opportune, adv.*

Welgelijfd, bijv. n. *corpulentus, a, um.*

Welgelukzalig, bijv. n. en bijw. *beatus, a, um*, bijw. *beate, adv.* welgelukzaligheid, v. *beatitudo, inis, f.*

Welgemaakt, bijv. n. en bijw. *concinnus, formosus, a, um, elegans, antis, omn. g. bene ornatus*, bijw *concinne, formose, eleganter, adv.* Ook is welgemaakt, *affabre factus, a, um.* Van hier: welgemaaktheid, v. *concinnitas, atis, f. formositas, elegantia, ae, f.*

Welgemoed, bijv. n. en bijw. lustig, vrolijk, *hilaris, is, e, hilarus, a, um, laetus, a, um, alacer, bono animo.* Ook eene plant van dien naam, *origanum, i, n. origanum vulgare*, bij *Linnaeus.*

Welgesteld, bijv. n. en bijw. *divet, itis, omn. g. locuples, etis, omn. g. copiosus, a, um.* Ook zoo veel als gezond, *sanus, a, um.*

Welgeval, waarvoor wij meer welgevallen gebruiken, *voluptas, atis, f. delectatio, onis, f. jucunditas, atis, f. placitum, i, n.* Ook zoo veel als willekeur, *arbitrium, ii, n.* B. v. hij leeft naar zijn welgevallen, *vivit ex arbitrio suo.* Van hier:

Welgevallen, o. w. zoo veel als vermaak hebben, *delectari.* Ook behagen, *placere, complacere*, bij *Kiliaan*; welgevallig, bijv. n. en bijw. *gratus, acceptus, jucundus, a, um, suavis, is, e*, bijw. *grate, jucunde, suaviter, adv.* welgevallig zijn, *gratum &c. esse, placere, probari.*

Welgevoegelijk, bijv. n. en bijw. *congruus, a, um, decens, entis, omn. g.* bijw. *congrue, decenter, adv.* welgevoegelijkheid, v. *congruitas, atis, f. decentia, ae, f.* Men gebruikt meer welvoegelijk of welvoegend.

Welgezind, bijv. n. en bijw. *bene animatus, a, um, bene sentiens.* Ook zoo veel als gunstig, *benevolus, a, um*, bijw. *benevole, adv.* Ook is welgezind, *studiosus, a, um, amans, antis, omn. g. favens, entis, omn. g.* Iemand wel gezind zijn, *bene velle alicui, amare aliquem, facile alicui, mentem benignam vere alicui, habere in aliquem*, bij *Virg.*

Welgrond, m. *terra scaturiginosa.*

Welhebben, o. w. *satis habere, fortunas satis amplas habere, rem habere, facile habere, rem facile agere*, volgens *Kiliaan*; welhebbend, *divus, itis, omn. g. locuples, etis, omn. g. copiosus, a, um*, bij *Schell.*

Welig, zie bij weelde.

Welk, een verouderd bijv. n. zoo veel als verwelkt, *vietus, flaccidus, marcidus, fracidus, a, um.* Van hier: welken hetzelfde als verwelken.

Welk, welke, voorn. *qui, quis, quae, quod vel quid.* Als een vraagwoord is het ook *quisnam? quaenam? quodnam vel quidnam?* welk of welke van beiden? *uter, a, um*; welkerhande, *qua-*

lis,

lis, *lis*, *le*? welkerlei, *qualis*, *cujusmodi*? welkerwijs, bijw. *qualiter*, *adv.* welke het ook zij, *quicunque*, *quaecumque*, *quodcunque*; welke men wil, *quivis*, *quaevis*, *quodvis*; welken men verkieze, *quilibet*, *quaelibet*, *quodlibet*.

Welkom, bijv. n. aangenaam, *gratus*, *a*, *m*, *acceptus*, *a*, *m*; welkom zijn, *comiter excipi*; *adventu*: Gij zijt welkom, *adventus tuus perquam gratus est*, *optato vel optatus ades*, *optatus et gratus advenis*; welkom heeten, *adventum felicem gratari alicui*, *salvum aliquem advenisse gaudere*. Zamenstell. welkombeker, *crater philotesius*, bij *Kil.* welkomgeld, *isagogicum*, *i*, *n.* welkommaaltijd, *convivium adventorium*. Van welkom is bij *Kiliaan* het onz. w. welkomen, *opportune et optato advenire*. Ook zoo veel als welkom heeten, *adventum gratulari*; welkomst, *gratus adventus*.

Wellen, o. w. opborrelen, *scaturio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *ebullire*, *erumpere*. Ook zoo veel als koken, *fervescere*, *bullire*. Ook zoo veel als laauw maken, *tepefacere*, *facere*. B. v. melk, *tepefacere lac caseo conficiendo*. Ook zegt *Hoogstraten* zoo veel als stremmen, *coagulo*, *avi*, *atum*, *are*. Ook rollen, *volvo*, *volvi*, *volutum*, *volvere*. Van hier: welling, v. *scaturigo*, *inis*, *f.* *bullitio*, *onis*, *f.* *ebullitio*, *onis*, *f.* *eruptio*, *onis*, *f.* Geweld, v. d. *tepefactus*, *a*, *m*, *fervefactus*, *a*, *m*, *coagulatus*, *a*, *m*.

Wellevend, bijv. n. en bijw. *humanus*, *a*, *m*, *urbanus*, *a*, *m*, *comis*, *is*, *e*, *civilis*, *lis*, *le*, bijw. *humane et humaniter*, *urbane*, *comiter*, *civiliter*, *adv.* wellevendheid, v. *humanitas*, *atis*, *f.* *urbanitas*, *comitas*, *civilitas*.

Welluiden, o. w. *bene sonare*, *suaviter sonare*; welluidend, *bene vel suaviter sonans*, *harmonicus*, *a*, *m*; welluidendheid, v. *sonus suavis*, *gratus*, *jucundus*, ook *consonantia*, *ae*, *f.* *euphonia*, *ae*, *f.* *harmonia*, *ae*, *f.*

Wellust, m. vermaak, *voluptas*, *atis*, *f.* B. v. het strekt mij tot wellust, *est mihi voluptati*, *delectamentum*, *i*, *n.* *delectatio*, *onis*, *f.* *delicium*, *ii*, *n.* bij *Seneca*, *deliciae*, *arum*, *f. pl.* Ook geilheid, *libido vel lubido*, *inis*, *f.* *lascivia*, *ae*, *f.* Ook weelde, *luxuria*, *ae*, *f.* *luxuries*, *iei*, *f.* *luxus*, *us*, *m.* wellustig, bijv. n. en bijw. *voluptuosus*, *a*, *m*, *voluptabilis*, *lis*, *le*, *voluptarius*, *a*, *m*, *lascivus*, *libidinosus*, *luxuriosus*, *a*, *m*, bijw. *voluptuose*, *libidinose*, *lascive*, *luxuriose*, *adv.* Van hier: wellusteling, *homo voluptarius*, *voluptatibus deditus* *lascivus*, *luxuriosus* &c. wellustiglijk is hetzelfde als wellustig, bijw.

Welmeenen, o. w. *bene sentire*, *bene velle*, iemand welmeenen, *bene sentire erga aliquem*, *bene velle alicui*, ook *benevolum esse alicui*, *favere alicui*; welmeenend, *bene sentiens*, *benevolus*, *a*, *m*, bijw. *benevole*, *adv.* welmeenendheid, v. *benevolentia*, *ae*, *f.* *favor*, *oris*, *m.* *studium*, *ii*, *n.*

Welp is hetzelfde als wulp.

Welrieken of welruiken, o. w. *fragrare*, *suaviter vel bene olere*, *fragrare*, *suavem odorem exhalare*; welruikend of welriekend, *suaviter vel bene olens*, *fragrans*, *antis*, *omn. g.* *suavem odorem exhalans*, *odorus*, *a*, *m*, *odoratus*, bij *Virg.* *odorarius*, bij *Plin.* welriekend maken, *suaviter odorum reddere*, *odoro*, *avi*, *atum*, *are*, volg. *Scheller*; welriekendheid, *fragrantia*, *ae*, *f.* bij *Val. Max.*

Welrusten, o w. *bene vel placide quiescere*, *bene vel placide dormire*; welrustig, *placidus*, *a*, *m*, *quietus*, *a*, *m*. Een welrustige slaap, *somnus placidus*, *sive quietus*, bijw. *placide*, *quiete*, *adverbia*.

Welsmaken of welsmaaken, o. w. *bene sive suaviter sapere*, *boni*, *suavis vel jucundi saporis esse*;

Digitized by Google

se; welsmakend, *delicatus, a, m, bonis, suavis vel jucundi saporis.*

Welspreken, o. w. *polite, ornate, composite eloqui.* Van hier: welsprekend, bijv. n. *eloquens, entis*; *omn. g. facundus, diserus, a, m*, bij *Cic.* welsprekendheid, v. *eloquentia, ae, f. facundia, ae, f. elegantia sermonis*, bij *Cicero.* Zamenstell. welspreekkunst of welsprekkunde, *rhetorica, ae, f. rhetorice, es, f. ars eloquendi*, bij *Quint.* ook gebruikt die zelfde schrijver *ars eloquendi*. Bijw. welsprekend, *facunde, diserte.*

Welstaan, o. w. zoo veel als betamen, zie dat woord; welstaand en welstaanlijk, zie betamelijk; welstaanlijkheid, zie betamelijkheid; welstaanshalve, *dicis causa.* Ook heeft wel staan in twee woorden, de beteekenis van zich in eenen goeden staat bevinden, *conditione laeta esse, esse in statu laeto, bene se habere*, bij *Scheller*; wel bij iemand staan, *in gratia vel in favore esse apud aliquem.* Het staat wel met hem, *bene agitur cum illo.* Van hier: welstaanlijk, bijv. n. en bijw. *decorus, a, m, decens, entis, omn. g. conveniens, entis, omn. g. congruus, a, m*, bijw. *decore, decenter, convenienter, congrue*, adv. welstaanlijkheid, v. *decorum, i, n. decentia, ae, f. convenientia, ae, f. congruitas, atis, f.*

Welstand, m. *conditio bona vel laeta, conditio vel status incolumis*; ook is het *salus, utis, f. prosperitas, atis, f.* Ook zoo veel als geluk, *fortuna secunda.* Ook zoo veel als gezondheid, *bona valetudo, prospera valetudo, incolumitas, atis, f.*

Welvaart, v. bijna hetzelfde als welstand, *bona valetudo, prosperitas, atis, f. prospera valetudo, salus, utis, f. incolumitas, atis, f. Schell.* verklaart het ook door *felicitas, atis, f.*

Welvaren, o. w. in goede gezondheid of in voorspoed zijn, *bene valere, se bene habere, prospera fortuna uti, felicem esse*, bij *Scheller.* Daar zult gij wel bij varen, *in eo felix eris, in eo bene tecum agetur*; welvaren als z. o. en welvarendheid is hetzelfde als welvaart; welvarende, bijv. n. eigenlijk een deelw. *bene valens, felix, icis, omn. g. prosper, era, erum, incolumis, is, e*, ook *sanus, a, m, vegetus, a, m, salvus.*

Welven, b. w. overwelven, *camerare, arcuare, fornicare.* Van hier: welving, v. *cameratio, arcuatio, fornicatio, onis, f.* Gewelfd, v. d. *cameratus, arcuatus, fornicatus, a, m.*

Welverstaande, als bijw. *nempe, scilicet, nimirum.*

Welvoegen is hetzelfde als betamen; welvoegend, welvoegelijk en welvoegzaam als betamelijk, welvoegendheid, welvoegelijkheid en welvoegzaamheid als betamelijkheid.

Welwezen als z. o. is zoo veel welstand, als werkw. is het zoo veel als welvaren; welzija is hetz.

Welzetten, o. w. *propitium esse alicui, bene velle, favere alicui, in amore habere, carum habere*, bij *Cic.*

Wemelen, o. w. zich al kruipende of vliegende bewegen, *rependo vel volitando se movere*, ook *se circumagere, circumversare*, ook *circumagi, circumverti*, ook *micare, interpositis intervallis moveri, confuse agitari, frequenter ac leviter se movere.* Ook zoo veel als overvloeijen, *abundare, scatere.* Bv. het wemelt van visschen, *scatet vel abundat piscibus.* Van hier: wemeling, v. zoo veel als gewemel.

Wen is hetzelfde als wanneer.

Wen, v. een gezwel of uitwas van vleesch, *caro, carnis, f.* bij *Sueton.* ik zoude liever zeggen *caro supercrescens*, bij *Cels.*

Wendelboom, m. *jugum licistorium*, bij *Kil.* het is zoo veel als weversboom.

Wendelstok, m. spil van eenen wendel of wenteltrap, *nucleus cochleae.*

Wenden, de naam van een volk, *Vandali, orum, m. pl.* ook *Ve-*

nedus, *Fennus*, *Sclavus*, volg. *Kil.* Wendenland, *Vandalia*, *Illyricum*, *Sclavonia*.

Wenden, b. en o. w. keeren, *verto*, *ti*, *sum*, *ere*, *verso*, *avi*, *atum*, *are*, *invertere*, *convertere*. Zich wenden, *se vertere*, *se convertere*, ook *verti*, *converti*. B. v. God wende zulks ten besten! *Deus in melius vertat!* Zich tot iemand wenden, *converterе se ad aliquem*, ook *se confurre ad aliquem*, ook *adire aliquem*. Ik weet niet waarheen ik mij wenden zal, *nescio quo me vertam*; wenden in de scheepvaart is zoo veel als van koers veranderen, *mutare cursum*. Over eenen anderen boeg wenden, is figuurlijk *alia ratione tentare aliquid*. Iemand die zich in alle bogten wenden kan, is *homo versutus*. Van hier: wending, v. *versio*, *onis*, *f. conversio*, *inversio*. Ook zoo veel als uitslag, *exitus*, *us*, *m.* B. v. die zaak heeft eene kwade wending genomen, *res ista malum habuit exitum*; wending of het wenden van een schip, *mutatio cursus*. De wending van woorden, *conformatio verborum*. Eene schoone wending, *conformatio pulcra*; wender, m. *mutator cursus*.

Wenk, m. knik, *nutus*, *us*, *m.* in Friesland zegt men wink. Een wenk met de oogen, *nictatio*, *onis*, *f.* bij *Plin. confectus oculorum*, bij *Cic.* Eenen wenk geven, *innuere*. Door eenen wenk te kennen geven, *significare nutu*. Van hier: wenkbraauw, *supercilium*, *ii*, *n.* wenken, o. w. *nuo*, *nui*, *nuere*, *annuere*, *innuere*. Met de oogen, *nictare et nictari*. Door wenken afkeuren, *abnuere*, *renuere*, volg. *Scheller*.

Wennen, b. w. een verpud. woord zoo veel als speenen, *ablactare*.

Wennen, o. w. zoo veel als gewennen; wensel zoo veel als aanwensel.

Wensch, m. zoo veel als verlangen, begeerte, *votum*, *i*, *n. optatum*, *i*, *n. optatio*, *onis*, *f. desiderium*, *ii*, *n.* Eenen wensch doen, *votum facere*, ook *optare*. Ook zoo veel als gaarne willen, *velle*, *cupere*. Iemand den wensch vervullen, *satisfacere voto*, *adnuere voto vel optato*, *tribuere optatum alicui*. Eenen wensch verkrijgen, *potiri voto vel optato*, *optatum impetrare*, *damnari voti*, *voti compotem fieri*. Dat is mijn wensch, *hoc mihi in votis vel optatis est*, *hoc est votum meum*, *hoc opto*. Mijn wensch is vervuld, *voto vel optato respondit eventus*, *damnatus sum voti*, *voti compos sum factus*. Naar wensch, *ex sententia*, *optato*. Boven mijnen wensch, *praeter optatum meum*. Naar wensch gaan, *ex sententia succedere*, *vel procedere*, *voto respondere*. Zamenstell. gelukwensch, *gratulatio*, *onis*, *f.* Eenen gelukwensch afleggen, *gratulari alicui de aliqua re*. Van hier:

Wenschen, b. w. *opto*, *avi*, *atum*, *are*, *velle*, *in votis habere*, *desiderare*, *cupere*, *petere*. Ook iemand iets wenschen, *precari vel optare aliquid alicui*; wensching, v. is hetzelfde als wensch. De wenschende wijze, *modus optativus*; wenschelijk, bijv. n. en bijw. *optabilis*, *is*, *e*, *optandus*, *a*, *m.*

Wentelen, b. en o. w. zoo veel als rollen, *volvo*, *volvi*, *volutum*, *volvere*, *voluto*, *avi*, *atum*, *are*, onz. *volvi*, *volutari*, *se volutare*. Van hier: wenteling, v. *volutio*, *volutatus*, *us*, *m. volutatio*, *onis*, *f. actio volvendi*. Zamenstell. wentelspil of wentelstok, zie wendelstok; wentelboom, zie wendelboom; wenteltrap, *cochlea*, *ae*, *f.* wentelsteen, *cochlea*, *ae*, *f.* bij *Kil.* Gewenteld, v. d. *volutus*, *volutatus*, *a*, *m.*

Wepelaar, zie weifelaar, van het verouderde wepel, *vagus*, *inconstans*.

Wepsch, bijv. n. en bijw. een verouderd woord zoo veel als smakeloos, ook reukeloos, *insipidus*, *a*, *m*, *sine sapore et odore*.

Weren, zie onder weer.

Werf, v. eene ledige plaats geschikt

schikt om op te werken, *area*, *ae*, *f.* ook volgens *Kil.* *officina*, *ae*, *f.* *domus*, *villa*. Doch in deze beteekenissen is het buiten gebruik, wij bezigen hetzelve thans in de beteekenis van eene plaats tot het bouwen van schepen geschikt, *locus navibus aedificandis destinatus*, *fabrica navium*, *navale*, *is*, *f.* Een schip van de werf laten loopen, *navem deducere*. Zamenstell. werfboot, *scapha usui navali destinata*.

Werk, o. arbeid, moeite, *opus*, *eris*, *n.* *labor*, *oris*, *m.* ook *negotium*, *ii*, *n.* *opera*, *ae*, *f.* Zwaar werk, *sudor*, *oris*, *m.* bij *Cic.* Moeijelijk werk, *spissum opus*, bij denz. Een opgegeven en bepaald werk, *pensum*, *i*, *n.* Een geschreven of gedrukt werk, *liber*, *ri*, *m.* ook *opus*, *eris*, *n.* Ook zoo veel als achting, *aestimatio*, *onis*, *f.* *honor*, *oris*, *m.* B. v. veel werk van iemand maken, *magni aestimare aliquem*, *in magno honore habere aliquem*; werken in de krijgskunde zijn ook, *munimenta*, *orum*, *n. pl.* *munitiones*, *um*, *f. pl.* Ook is werk, *actus*, *us*, *m.* *opificium*, *ii*, *n.* Verkl. werkje, *opusculum*, *i*, *n.* *negotiolum*, *i*, *n.* bij *Cic.* Van hier: werkachtig, bijv. n. *laboriosus*, *a*, *m.* *operosus*, *negotiosus*; werkelijk is hetzelfde, ook *actiosus*, *a*, *m.* Ook zoo veel als in de daad, *verus*, *a*, *m.* *re vera*, *vere*; werkdadig is hetzelfde, ook *activus*, *a*, *m.*; werkdadigheid, *activitas*, *atis*, *f.* werkbaas of werkmeester, *faber*, *i*, *m.* *fabricator*, *oris*, *m.* *artifex*, *icis*, *m.* *opifex*, *icis*, *m.* *officinator*, *oris*, *m.* bij *Vitr.* werkbeest, *jumentum*, *i*, *n.* *pecus operarium*; werkdag, *dies operosus*, *negotiosus*, *profestus*; werkeloos, *bonis operibus salutem determinam sibi parari credit*; werkhuis zoo veel als werkplaats, *officina*, *ae*, *f.* *fabrica*, *ae*, *f.* *taberna*, *ae*, *f.* Ook eene plaats alwaar de lediggangers en bedelaars opgesloten en genoodzaakt worden om te werken, *ergastulum*, *i*, *n.* werkknecht, *famulus vel socius operarius*; werkman, *operarius*, *ii*, *m.* werkmeester, *opifex*, *icis*, *m.* *effector*, *oris*, *m.* *auctor*, *fabricator*, *architectus*, *i*, *m.* volg. *Scheller*; werklieden, *operae*, *operarii*, *opifices*, bij *Kiliaan*; werkluiden is hetzelfde; werkmiddel, *remedium efficiens*; werkbij, *apis opus faciens*, *apis mellificans vel mel faciens*; werklust, *studium laboris*, *cupiditas laborandi*, *industria*, *ae*, *f.* *diligentia*, *ae*, *f.* werkplaats, zie werkhuis; werksloof, *paupercula laborando victum quaerens*; werkspeld, *aciculae denticulis conficiendis servientes*; werkstede, zie werkhuis; werkstellig, *effectus*, *confectus*, *perfectus*, *paratus*, *ad exitum adductus*. Iets werkstellig maken, *efficere*, *conficere*, *perficere*, *parare*, *aliquid ad exitum adducere*, bij *Scheller*; werkstelligheid, *effectio*, *confectio*, *perfectio*, bij denzelfd werkster of werkvrouw, *femina laborans*, *operaria*, ook *fabricatrix*, *icis*, *f.* bij *Lactant.* werkstuk, *opus effectum*, ook alleen *opus*, *eris*, *n.* werktijd, *tempus operi vel labori destinatum*; werktuig, *instrumentum*, *i*, *n.* *machina*, *ae*, *f.* *armamenta*, *orum*, *n. pl.* Ook een mensch die ergens toe gebruikt wordt, heet werktuig, dan is het *minister*, *ri*, *m.* werktuigkunde, *mechanica*, *ae*, *f.* werktuigmaker, *machinarius*, *ii*, *m.* *mechanicus*, *i*, *m.* *machinator*, *oris*, *m.* bij *Liv.* werktuiglijk, *mechanicus*, *a*, *m.* bijw. *mechanice*, adv. werkverbond, *foedus operum*; werkvolk, zie werklieden; werkwijs, woord der spraakkunde, *modus*, *i*, *m.* werkwinkel, zie werkhuis; werkzaam, *laboriosus*, *a*, *m.* *operosus*, *difficilis*, *is*, *e*. Ook zoo veel als naarstig, *diligens*, *entis*, *omn. g.* *industrius*, *a*, *m.* Voor zeer naarstig gebruikt *Cic.* *conficientissimus*, *a*, *m*; werkzaamheid, *labor*, *opus*, *diligentia*, *industria*, *ae*, *f.*

Werk,

Werk, v. het uithekelsel van vlas, *lini purgamentum*, bij *Kiliaan*, ook *stupa*, *ae*, *f. lini stupa*, *linum vile*. Van werk, *stupeus*, *a*, *m*.

Werken, b. w. zoo veel als arbeiden, *labero*, *avi*, *atum*, *are*, *operor*, *atus sum*, *ari*, *opus moliri*, *opus facere*, *agere*, bij *Kil.* Zwaar werken, *desudo*, *avi*, *atum*, *are*. Bij de kaars werken, *lucubro*, *avi*, *atum*, *are*; werking, v. *actio laborandi*, *actio*, *onis*, *f.* Gewerkt, v. d. *laboratus*, *a*, *m*, *factus*, *a*, *m*, *actus*, *a*, *m*.

Werp of worp, m. zoo veel als gooi, *jactus*, *us*, *m. conjectio*, *onis*, *f. missus*, *us*, *m. conjectus*, *us*, *m*. Van hier: werpen, bed. w. *jacio*, *jeci*, *jactum*, *jacere*, *conjicere*, *mitto*, *isi*, *issum*, *ittere*. Van hier: werping, is hetzelfde als worp, werper, *jaculator*, *oris*, *m*. Zich in gevaar werpen, *offerre se periculis*. Jongen werpen, *foetare*, *edere foetum*, *eniti foetum*, *parere*, werping, o. *partus*, *us*, *m. partio*, *onis*, *f. nixus*, *us*, *m*. werpen is ook zoo veel als, *jaculor*, *atus sum*, *ari*. Geworpen, v. d. *jactus*, *a*, *m*, *conjectus*, *missus*. Zamenstell. van werp, werpanker, *anchora missilis*, werpdraad of werpgaren, *stamen*, *inis*, *n.* werpgoed, *merces projectae in mare ad exonerandam navem*, werpgeschenken of werpgiften, *missilia dona*, ook *missilia*, alleen volgens *Kiliaan*; werpkoot, *talus emissarius*, werplans, *hasta*, *ae*, *f. jaculum*, *i*, *n. missile*, *is*, *n.* werpgeweer is hetzelfde, als ook werpschigt en werpspies, werplood, *bolis*, *idis*, *f.* werpnet, *funda*, *ae*, *f. verriculum*, *i*, *n.* werppijl, *spiculum*, *i*, *n. telum missile*, *jaculum*, *i*, *n.* werpschijf, *discus*, *i*, *m.* werpschijfwerker, *discobolus*, *i*, *m.* bij *Plin.* werpspies, zie werplans, werpspel, *alea*, *ae*, *f.* werpspies, zie werplans, werptol, *turbo*, *inis*, *m.* werpsteen, *lapis missilis*, *Hooft* gebruikt ook het zelfst. werpsel voor *alea*, *ae*, *f.*

Werre of werring, v. *tricae*, *arum*, *f. pl.* zie war.

Wereld, zie waereld.

Wers, zie wars.

Wervel, m. zoo veel als grendel, *obex*, *icis*, *m. pessulus*, *i*, *m. verticulum*, *i*, *n.* Van hier: wervelen, met eenen wervel sluiten, *pessulo vel obice claudere*. Ook is wervelen zoo veel als draaijen, *verto*, *ti*, *sum*, *ere*, *rotare*, *versare*. Ook is wervel zoo veel als draaikolk, *vortex*, *vertex*, *gurges*, *itis*, *m.* Van den rug, *spondylus*, *i*, *m. vertebra*, *ae*, *f.* Van het hoofd, *vertex*, *icis*, *m.* Zamenstelling. wervelbeen, *vertebra*, *ae*, *f. spondylus*, *i*, *m.* ook *palus*, *i*, *m.* bij *Kiliaan*, werveldraaijer, m. *qui clathros vel repagulum aperitet claudit*. Figuurlijk is werveldraaijer iemand, die in de regering alles bestiert, *penes quem summa potestas*, *vel qui omnia ad nutum gubernat*, wervelwind, *turbo*, *inis*, *m.* bij *Cicero*, wervelkruid, *clinopodium*, *ii*, *n.* ook *astragalus galegiformis*, bij *Linn.* wervelader, *vena vertebralis*, volgens *Scheller*, wervelslagader, *arteria vertebralis*, wervelziek, *varius*, *a*, *m*, *verspellis*, *is*, *e*, volgens *Kil.* is het *appiosus*, *a*, *m*, *quando quis micat auribus*, *caligat visu et gyrat in circulum tamquam ad molas*, wervelziekte, *morbus appiosus*.

Werven, b. w. voorheen beteekende het zoo veel als vragen, aanzoeken, doch in dezen zin is het verouderd, wij gebruiken het thans in dien van tot den krijgsdienst aannemen, *comparare vel parare milites*, *conscribere vel cogare milites*, *conquirere milites*, *conflare exercitum*, bij *Cicero*, *conquisitionem militum habere*, bij *Livius*, *facere vel conficere delectum*, bij *Caesar*. Van hier: werver, m. *conquisitor*, *oris*, *m. delector*, *oris*, *m.* bij *Front. conscriptor*, *oris*, *m.* werving, v. *conscriptio militum*, *conquisitio*, *onis*, *f. delectus militum*. Geworven, v. d. *paratus*, *comparatus*, *conscrip-*

Digitized by Google

scriptus, *conquisitus*, *constatus*, *a*, *m.* Zamenst. werfgeld, *auctoramentum*, *i*, *n.* werfhuis, *domus delectui habendo serviens*, *sive*, *domus conscriptioni militum destinata*, werfofficier, *conscriptioni praefectus*, enz.

Werwaart, bijw. *quo? quonam? quorsum?* werwaart het ook zij, *quocunque*, *quoquo*, *adv.* werwaart gij wilt, *quovis.*

Werzelen of werfelen, is zoo veel als tegenstreven, *reluctor*, *atus sum*, *ari*, *obnitor*, *isus vel ixus sum*, *iti et reniti.*

Wesenberg, eene kleine stad in Lyfland, *Vesenbergium*, *ii*, *n.*

Weser, eene bekende rivier, *Visurgis*, *is*, *f.*

Weshalven, bijw. is hetzelfde als derhalven. Ook zoo veel als waarom. *quare*, *quamobrem*, *quam ob causam.*

Wesp, v. horzel, *vespa*, *ae*, *f.* bij *Plin.* Zamenstell. wespenhonig, *mel vesparum*, *mel vile*, wespennest, *nidus vesparum*, wespenvreter, *buteo apivorus*, *vespivorum*, bij *Klein. Linn.* noemt dien *falco apivorus.*

West, o. *occidens*, *entis*, *m.* bij *Cicero*, waaronder de Romeinen mijns oordeels *sol* verstaan hebben. Van hier: westelijk, westersch, *occidentalis*, *is*, *e*, *occiduus*, *a*, *m.* Ook is westelijk zoo veel als naar het westen, *occidentem versus*, ook *in occidentem vergens.* B. v. een westelijke wind, *ventus in occidentem vergens.* Hij heeft zijn koers westelijk gezet, *cursum suum occidentem versus direxit*, westersche zee, *mare occidentale.* Zamenstell. Westfalen, *Westfalia*, *ae*, *f.* Van Westfalen of Westfaalsch, *Westfalienſis*, Westfaland, *Westfrisia*, *ae*, *f. Frisia occidentalis.* Westgothen, *Gothi occidentales.* Westgotland, *Gothia occidentalis.* West-Indien, *India occidentalis.* Westpruisen, *Borussia occidentalis.* Een Westpruis, *Borussus occidentalis.* Westindisch, *Indiae occidentalis*, ook *qui*, *quae*, *quod ad Indiam occidentalem pertinet*, ook *quem*, *quam*, *quod India occidentalis profert vel generat*, ook *qui*, *quae*, *quod in India orientali nascitur.* Westindische maatschappij, *societas Indiae occidentalis*, *vel collegium*, *ses*, *Indiam occidentalem spectantes*, *curans.* Westindischvaarder, *navis in Indiam occidentalem iter facere consueta*, westkust, *ora occidentalis*, westewind, *favonius*, *ii*, *m.* zephyrus, *i*, *m.* westnoordwestewind, *circius*, *ii*, *m.* bij *Vitr.* noordwestewind, *caurus sive corus*, *i*, *m.* westwaarts, *occidentem versus*, *ad occidentem*, *in occidentem*, westzijde of westkant, *latus occidentale*, westzuidwestewind, *ventus ab occidente flans*, *sed paululum ad meridiem vergens.*

Wet, v. regel, voorschrift, *praescriptum*, *i*, *n. lex*, *legis*, *f.* Eene wet geven, *legem dare*, ook *constituere*, *sancire*, *imponere alicui*, ook *scribere legem* zoo het schrittelijk geschiedt. Eene wet voorstellen, *ferre legem.* Eene wet afkondigen, *promulgare legem.* Eene wet aannemen, *accipere legem*, *sciscere.* Verordenen, *jubere legem.* Eene wet verwerpen, *antiquare sive repudiare legem.* Ook is wet zoo veel als *senatus*, *us*, *m. senatores*, *um*, *m. pl.* Een stalen wet, *lex certa.* Iemand de wet stellen, *praescribere alicui aliquid alicui*, *jubere aliquem aliquid.* Ook ons. *deminari.* Tot de wet behoorende, *legalis*, *is*, *e*, bij *Quint.* De wet overtreden, *fallere fraudem legi*, *transire legem.* Aan geene wet gebonden, *exlex*, *egis omn. g. solutus lege vel legibus.* De heeren van de wet, *magistratus*, *us*, *m.* De wet veranderen, *mutare magistratus.* Verkl. wetje, *legula*, *ae*, *f.* bij *Cicero.* Zamenstellingen: wetboek, *liber legum*, *codex*, *icis*, *m.* Van Mozes, *Pentateuchus*, *i*, *m. Pentateuchum*, *Alcoran*, *n.* Van de Turken, *Alcoranis*, *m.* wetbank, *judicium*, *ii*, *n.* wethreker, *tribunal*, *alis*, *n.*

breker, *legirupa, ae, m.* bij *Plaut.* wetbreuk, *violatio legis, transgressio legis*, wetgever, *conditor legis, legislator, oris, m. legis constitutor*, bij *Quint. nomotheta, ae, m.* Een Griekseh woord, wetgeving, *latio, onis, f.* bij *Cic.* wetgeleerde, *legum peritus, legulejus, i, m.* bij *Cicero, jurisconsultus, juris peritus*, bij denzelfden, wetgeleerdheid, *peritia legum, jurisprudentia, ae, f.* wethouder, *judex, icis, m. magistratus, us, m. senator, oris, m.* bij *Kiliaan.* wethouderschap, *munus judicis sive senatoris*, ook *magistratus universi*, wetloos, *exlex et illex, omn. g. lege carens, legis expers, sine legibus*, wettig of wettiglijk of wettelijk, *legitimus, a, m*, bijw. *legitime*, wettigheid of wettelijkheid, *conditio legitima*, wettig is ook zoo veel als bevoegd, *competens, entis, omn. g.* bij *Ulpian.* ook *licitus, a, m*, wettig deel, *portio vel pars legitima*, wettigen of wettig maken, *legibus ratum reddere*, wettigheid is hetzelfde als wettelijkheid, wetschender, *violator legis, legirupa, ae, m.* wetschending, *violatio legis*, wettisch, bijv. n. *legalis, is, e.*

Wette of waete, v. is bij *Kiliaan* het scherp van een mes, *acies cultri.* Van hier het bedr. w. wetten zoo veel als slijpen, scherp maken, *acuo, ui, utum, nere, exacuere, acumino, avi, atum, are, in cote subigere.* Zamenst. wetstaal, *chalybs cultris acuendis serviens*, wetsteen, *cos, cotis, f. lapis Naxius*, volgens *Kiliaan.* Voorheen gebruikte men ook wettig in den zin van scherp, *acutus, a, m.*

Weve, v. een verouderd woord, zoo veel als webbe beteekenende, *tela, ae, f.*

Weven, b. w. *texo, ui, extum, exere, conficere telam, radio percurrere telas.* Van hier: wever, m. *textor, oris, m.* weving, v. *textus, us, m. textura, ae, f.* weverij, *ars textoria*, ook *officina textoria*, weefstoel, *textrix, icis, f.* Zamenstell. weversboom, *jugum, i, n. liciatorium, ii, n.* weversgetouw, *tibicines, machina textoria, instrumentum textorum, fulcra textoria telam sustinentia*, weverskam, *pecten, inis, m.* waarbij men ook *textorius* voegen kan, weverspoel, *radius, ii, m. (textorius), pennellum sive pannellum, ii, n.* bij *Varro*, weverswinkel, *textrina, ae, f. textrinum, i, n.* bij *Cicero.*

Weij, weijerij, zie bij wei.

Wezel, v. meer zegt men wezeltje, een wel bekend viervoetig diertje, *mustela, ae, f. mustella, ae, f. gale, es, f.* bij *Plin.* Van een wezeltje, *mustellinus, a, m*, bij denz.

Wezen, zelfst. w. *fum, fui, esse, exfisto, fiti, fitum, fistere.*

Wezen, o. zoo veel als zelfstandigheid, *exfistentia, ae, f.* bij *Kil.* In wezen blijven, *continuare.* In wezen zijn, *esse, exfistere, subfistere.* Ook is wezen zoo veel als gelaat, *vultus, us, m. facies, iei, f. os, oris, n.* ook *habitus, us, m.* ook *status, us, m. conditio, onis, f.* ook *gestus, us, m. res, um, m. pl.* volg. *Kil.* Zamenst. wezenstrekken, *lineamenta oris.* Van hier: wezenlijk, *qui, quae, quod est, exfistit, subfistit.* Van hier: wezenlijkheid, *essentia, ae, f. substantia, ae, f.* bij *Plin.* Voorheen beteekende wezenlijk ook zoo veel als betamelijk, *modestus, a, m, compositus, decens, entis, omn. g. vultu modesto sive venusto*, bij *Kil.* ook *mediocris, is, e, modicus, a, m*, doch in dezen zin is het verouderd.

Wie, welk, *qui, quae, quod vel quid? quisnam, quaenam, quidnam vel quodnam? ecquis, ecquae? ecquisnam, ecquaenam?* Al wie, *quisquis*, wie het zij, *quicunque, quaecunque, quodcunque*, wie gij maar wilt, *quivis, quaevis, quodvis*, wie het ook zij of lust, *quilibet, quaelibet, quodlibet*, wie van beiden, *uter, tra, trum.* Voorheen

heen had *wie* ook de beteekenis van *hoe*, volgens *Kiliaan*, doch in deze beteekenis is het buiten gebruik.

Wiedemaand, zie weimaand, onder wei.

Wieden, b. w. van onkruid zuiveren, *purgare herbis noxiis, sarrio, ivi, itum, ire, sarculo, avi, atum, are, runco, avi, atum, are.* Spreekw. elk heeft in zijn eigen hof genoegte wieden, *sua cuique sufficiunt.* Van hier: wieder, m. *sarritor, oris, m.* bij *Plaut.* vindt men ook *sartor, oris, m. runcator, onis, m.* wieding, v. *sarritio, onis, f. sarritura, ae, f. sartura, ae, f.* bij *Plin. runcatio, onis, f.* bij *Columella*; wiedster, v. *femina herbas noxias evellens*, volgens de regels zoude men *runcatrix, icis, f.* kunnen gebruiken. Zamenstelling. wiedijzer, *sarculum, i, n.* bij *Vitr. marra, ae, f.* bij *Colum.* wiedmes is hetzelfde. Gewied, v. d. *herbis noxiis purgatus, sarritus, sarculatus, runcatus, a, m.*

Wieg, v. *cunae, arum, f. plur. cunabula, orum, m. pl. incunabula, orum, m. plur.* Van hier: wiegen, b. w. *movere cunas.* Iets in de wieg smoren, *in primo ortu opprimere aliquid.* Iemand in slaap wiegen, *blandis verbis eludere aliquem.* Van de wieg af, *ab incunabulis, a teneris unguiculis, a puero, a pueritiâ*, bij *Cicero*, ook *a primâ origine*, wiegen, b. w. *movere cunas.* Ook als wiegen, een onz. w. *moveri, quassari, agitari*, vooral van een schip gesprekende. Van hier: wieger, *cunarum motor*, wiegster, *cunarum motrix*, wiegertje, *puerulus cunas movens*, wiegstertje, *puella cunas movens*, wieging, v. of het wiegen als z. o. *actio movendi cunas.* Zamenstell. wiegband, wiegtouw en wiegzeel, *funiculus cunis movendis serviens*, wiegdoeken, *incunabula, orum, n. pl.* wiegtuig, *instrumenta ad cunas pertinentia. Kil.* verklaart het ook door *incunabula, orum, m. plur.*

Wiek, v. zoo veel als vleugel, *ala, ae, f.* Op zijn eigen wieken drijven, *propriis natare viribus.* Iemand wieken korten, *auctoritatem alicujus diminuere.* Ook zegt men de wiek van eenen molen, *ala molae.* Ook is wiek zoo veel als lemmet, *ellychnium, ii, n.* Ook geplukt linnen om in eene wonde te doen heet wiek, *turunda, ae, f. linamentum, i, n.*

Wiel, o. zoo veel als rad, *rota, ae, f.* wieltje, *rotula, ae, f.* Ook zoo veel als draaikolk, *vortex, icis, m. vertex, aqua in se contorta, gurges.* Ook zoo veel als nonnenfluijer, *velum virginum sacrarum.* Van hier het bedr. w. wielen, *velare vel caput velo tegere*, bij *Kiliaan.* Zamenstell. wielbrood, bij *Kil.* zoo veel als krakeling, *spira, ae, f. panis rotarius*, wielboor, *terebrae genus, modiolis rotarum perforandis serviens*, wieldraaijer, *artifex sellularius*, wielstok, *sufflamen, inis, n.* wielsteel, *sella curulis*, bij *Hoogst.* Spreekw. eenen spaak in het wiel steken, *impedire aliquam rem.*

Wiem, v. zoo veel als rookkamertje, *fumarium, ii, n. carnarium, ii, n.* bij *Kil.*

Wier, o. zee gras, *alga, ae, f.* Van de moerassen is het, *ulva, ae, f.* Zamenst. wierdijk, *agger ex alga confectus*, wiervisscher, *navigium algae colligendae serviens.*

Wierig, bijv. n. zoo veel als vlug en scherp van oogen, van het oude woord wieren zoo veel als *videre, lustrare oculis, circumquaque adspicere, oculis ambire*, wierig is thans *acutus visu, lynceos oculos habens.*

Wierook, m. men vindt ook wijnrook, *thus, uris, n.* ook *tus, turis, n.* Van wierook, *thureus vel tureus, a, m.* wierook, voortbrengende, *turifer, era, erum*, wierook verzameler, *turilegus, a, m.* Een die wierook brandt, *turicremus, a, m.* Van hier:

hier: wierooken, *spargere tura, sacro fumo imbuere*, wierooker, *turicremus*, wierooking, *actio spargendi tus, vel actio fumo sacro imbuendi*. Zamenstelling. wierooksboom, *pinus taeda*, bij *Linn.* wierookvat, *turibulum, i, n.* wierookverkooper, *negotiator thurarius*, volg. *Schell.*

Wig of wigge, v. *cuneus, ei, m.*

wigswijze, *cuneatim, adv.*

Wigchelen, b. w. zoo veel als voorzeggen, *hariolor et ariolor, atus sum, ari, auguror, atus sum, ari, vaticinor, atus sum, ari, divino, avi, atum, are, praedico, ixi, ictum, icere.* Van hier: wigchelaar, m. *hariolus et ariolus, i, m. augur, uris, m. aruspex, icis, m. vates, is, m. divinator futurorum*; wigchelaarster of wigchelares, v. *divina, ae, f.* bij *Hor. hariola et ariola, ae, f. haruspica, ae, f.* bij *Plaut.* ook *augur, uris, f.* bij *Statius, vates, is, f.* wigchelarij, *augurium, ii, n. hariolatio, onis, f. auspicium, ii, n.* Uit de vogels, *aruspicium, ii, n. divinatio, onis, f.* Zamenstell. wigchelroede, *virga magica*; wigchelstok, *baculum magicum.*

Wiggelen is hetzelfde als waggelen.

Wighart, zoo veel als een onmedogend mensch, *homo durus, ferreus, immisericors.*

Wigt, o. zoo veel als kind, *infans, antis, m. & f.* Van hier het zamengestelde booswigt, eigenlijk *infans pravus*, doch dan zijn het twee woorden; in een woord is het zoo veel als deugniet, *homo nequam, scelveratus, scelestus, perditus.*

Wigt en wigtig, is zoo veel als gewigt en gewigtig, *pondus, eris, n. ponderosus, a, m.* Ook het juiste gewigt hebbende, *justum pondus habens.* Van hier: wigten, hetzelfde als wegen; wigtigheid, v. *pondus, eris, n. momentum, i, n.*

Wij, persoonlijk voornaamwoord meerv. *nos, in gen. nostrum vel nostri, dat. nobis, &c.* wij zelven, *nos metipsi, nos ipsi*; wijlieden of wij lui, *nos homines*; wij benadeelen ons zelven, *nobis ipsi nocemus*; wij beminnen ons zelven, *nos ipsi amamus.* Hoe kunnen wij anderen beminnen en niet ons zelven? *quomodo possumus alios amare, non nos ipsos? &c.*

Wijd, bijv. n. en bijw. ruim, breed, *amplus, a, m, laxus, latus, diffusus, spatiosus, fluxus, prolixus.* Veel bevattende, *capax, acis, omn. g.* Ook zoo veel als wijd en zijd, *vastus, a, m*, volgens *Kiliaan.* Ook ver, afgelegen, *distans, antis, omn. g. longinquus, a, m, remotus*, bijw. *ample, laxe, late, diffuse, spatiose, prolixe.* Ook voor ver, *procul, longinque, adv.* Van hier: wijdte, v. *amplitudo, inis, f. laxitas, atis, f.* bij *Cicero, latitudo, inis, f. vastitas, atis, f. vastities, iei, f. vastitudo, inis, f.* voorts *capacitas, atis, f.* Ook voor eenen afstand, *spatium, ii, n. distantia, ae, f.* Eene wijdte tusschen beiden, *intervallum, i, n. intercapedo, inis, f. interstitium, ii, n.* Van wijd komt het bedr. w. wijden, zoo veel als wijd maken, *amplio, avi, atum, are, amplificare, laxare, dilatare, distendere, extendere*; wijder of wijders, *amplius, ulterius, porro, adv.* Zamenstell. wijdberoemd, *famosus, a, m, celeber, bris, bre*, ook *celebris, celebratus, a, m, illustris, is, e, longe lateque celebris vel inclytus*; wijdlooopig, bijv. n. en bijw. *amplus, a, m, prolixus, diffusus, luculentus, latus, vastus.* Ook van eene rede, *verbosus, a, m, copiosus, uber, eris, ere*, bijw. *ample, prolixe, diffuse, luculenter, late, vaste, verbose, uberrime, adv.* bij *Cic.* wijdlooopigheid, v. *prolixitas, atis, f. prolixitudo, inis, f.* wijdluftig, wijdluftigheid is hetzelfde; wijduitgebreid, *diductus, a, m, extensus vel extentus, distensus et distentus*; wijdvermaard is hetzelfde als wijdberoemd.

Wijden of wijen, b. w. zoo veel als

als toebeiligen, *sacro, avi, atum, are, consecrare, dicare, dedicare, devovere, inaugurare, initiare.* Zich aan God wijden, *se sacrare, consecrare vel addicere Deo.* Dit woord ſtamt af van het verouderde bijv. n. wije, *sacer, sacratus, numini alicui consecratus.* Gewijd, v. d. *sacratus, a, m; consecratus, dicatus, dedicatus, devotus, inauguratus, initiatus, numini alicui addictus;* wijding, v. *sacratio, onis, f. consecratio, dicatio, dedicatio, devotio, inauguratio, initiatio,* ook *initia, orum, n. pl.* Zamenſtell. wijbisſchop, *initiator, oris, m. episcopi vicarius,* bij *Kiliaan;* wijbrood, *panis initialis;* wijketel, *ahenum sive vas lustrarium vel lustrationi serviens,* bij *Schell.* wijkruid, *verbena, ae, f. herba sacra,* bij *Kiliaan;* wijmis, *missa consecrationi serviens;* wijnacht, *festum natale Christi,* ook *natalis Christi;* wijkwast, *aspergillum sacrum, peniculus aspersioni serviens,* bij *Scheller;* wijwater, *aqua lustralis, aqua sacra vel consecrata;* wijwatersvat, *vas lustrale, aquiminarium, ii, n.* bij *Kil.*

Wijf, o. vrouw, *femina, ae, f. mulier, eris, f.* Ook zoo veel als eene getrouwde vrouw, *uxor, oris, f. conjux, ugis, f. matrona, ae, f. nupta, ae, f.* wijfachtig, *amorius, a, um, femineus, a, um, muliebris, is, e.* Ook zoo veel als verwijfd, *effeminatus, a, um, mollis, is, e, muliercosus, a, um.* wijfdijk, *femineus, a, um, muliebris, is, e;* wijfsch is hetzelfde; wijfdijkheid, zie vrouwelijkheid. Verkl. wijfje, *muliercula, ae, f.* bij *Catull. uxorcula, ae, f.* bij *Plaut.* Een oud wijf, *anus, us, f.* Van een oud wijf, *anilis, is, e.* Op zijn oud wijfsch, *anilitter, adv.* Zamenſtell. wijveарbeid of wijvewerk, *labor femineus vel muliebris, opus femineum vel muliebre;* wijvehaat, *odium muliebre vel mulierum;* wijvekrijg, eigenlijk *bellum muliebre.* Ook een zeker kruid, *cnecus arvensis,* bij *Scheller;* wijveleen, *feudum muliebre;* wijveliefde, *amor mulierum, muliercositas, atis, f.* wijvelist, *calliditas muliebris vel feminea, dolus muliebris vel femineus;* wijvegek, *mulieribus nimium deditus, addictus vel mulierosus;* wijvepraat, *garritus muliebris, femineus, anilis;* wijvesmijter, *qui uxorem suam verberat;* wijveloos, *uxore carens.*

Wijk, v. zoo veel als vertrek, *profectio, onis, f. abitus, us, m. discessio, onis, f. discessus, us, m.* De wijk nemen, *proficisci, abire, discedere.* Voorts is wijk een ſtads gedeelte, *tribus, us, m. curia, ae, f. vicus, i, m. regio vel tractus urbis,* bij *Kiliaan.* Ook is wijk nog *perfugium, ii, n. effugium, ii, n.* Ook zoo veel als buiging, *flexio, onis, f.* bij *Kiliaan.* Ook heeft het voorheen zoo veel als regtsgebied beteekent, *jurisdictio, onis, f. ditio, onis, f. territorium, ii, n.* Zamenſtell. wijkhuis, *propugnaculum, i, n. specula, ae, f.* bij *Kiliaan;* wijkmeester, *tribunus, i, m. magister vici vel curiae;* wijkswijs of bij wijken, *regionatim, vicatim, adverb.* wijkregter, *judex tribulis;* wijkplaats, *perfugium, ii, n. statio, onis, f. secessus, us, m.* wijkſtad, *urbs asylo praedita;* wijkvergaderingen, *comitia curiata.* Van hier:

Wijken, o. w. ter zijde gaan, *secedo, essi, essum, edere, cedere, concedere, decedere, recedere.* Ook zoo veel als vermijden, *vitare, evitare.* Ook vertrekken, *discedere.* Voor iemand in eene zaak wijken, *cedere alicui in aliqua re;* bij *Cic.* ook *re aliqua, concedere alicui aliqua re vel aliquam rem vel de aliqua re;* wijken heeft ook nog de beteekenis van bouwvallig worden, *labasce, labescere.* Bv. de muur begint te wijken, *paries labascit.* Ook te rug keeren, *retrogradi, retro cedere,* bij *Livius: retorre gradum.*

Van

Van de wet wijken, is *transgredi vel violare legem*. Naar eene plaats wijken, *concedere se in aliquem locum*, bij *Cicero*. Al wijkende, *cessim, recessim*, *adv*. Van hier: wijking, v. *secessio, onis, f. secessus, us, m. cessio, onis, f. evitatio, onis, f. discessio et discessus, us, m. regressus, us, m.*

Wijl of wijle, v. eenige tijd, *tractus temporis, momentum, i, n. spatium temporis, tempus, oris, m.* Voor eene korte wijl, *ad breve tempus*. In eene korte wijl, *brevi (scilicet, tempore)*. Middelerwijl, *interim, interea, adv*. Bij wijlen, *interdum, aliquando*, ook *per vices*. Onderwijl, *subinde, adv*. Verkl. wijltje, *parvum temporis spatium, paryum momentum*; wijlinge is bij *Kiliaan, vicissitudo, inis, f*. Voorts is wijl ook zoo veel als dewijl en terwijl.

Wijlen, *olim, praeteritus, defunctus*, ook *dum vivebat, dum in vivis fuit*. B. v. wijlen mijn meester plagt te zeggen, *magister meus, dum in vivis erat, solebat dicere*.

Wijn, m. *vinum, i, n*. Bij de dichters ook *Bacchus, i, m*. Onvervalschte wijn, *merum, i, n*. dit is eigenlijk een bijv. n. waaronder *vinum* verstaan wordt. Verschaalde wijn, *vappa, ae, f*. Nieuwe wijn, *mustum, i, n*. De eerste wijn, die zonder persen in het vat lekt, *protropum, i, n. vinum lixivum*, bij *Colum*. wijn van de tweede persing, *vinum secundarium, mustum tortivum*, bij *Colum. circumcidaneum mustum*, bij *Cato*. Slappe wijn, wijntje, *villum, i, n*. Slechte wijn van druivekorrels gemaakt, *acinaticium, ii, n*. bij *Ulpian*. De eerste wijn van eenen wijngaard die aan Jupiter toegewijd werd, *calpar, aris, n*. bij *Festus*; wijn van hetzelfde jaar, *vinum hornum*. Tweejarige wijn, *merum bimum, vinum proximis consulibus natum*. Oude wijn, *vinum fumosum, merum avitum*, bij *Ovid*. ook *vinum carioſum*. Roode wijn, *vinum rubrum, Martialis* zegt *rubellum vinum*. Bleek roode wijn, *vinum gilvum*, bij *Gell*. Nagemaakte wijn, *vinum factitium*. Sterke wijn, *vinum validum*. Rijzende wijn, *vinum fumoſum*. Het ligchaam van den wijn, *firmitas vini*, bij *Plin*. Geïneden wijn, *vinum conditum*; wrange wijn, *vinum austerum, vinum asperum*. Duurzame wijn, *vinum perenne*. Gewaterde wijn, *vinum aqua mixtum ſive temperatum*. Hoogduitſche wijn, *vinum Languedocienſe*. Rijnſche wijn, *vinum Rhenanum*. Tokaiwijn, *vinum Toccaenum vel Toccaenſe*. Toskaanſche wijn, *vinum Etruſcum ſive Tuſcum*; wijn kelderen, *condere vinum*; wijn lezen, *legere vinum, vindemio, avi, arum, are*; wijn bouwen, *colere vites, facere vindemiam*, bij *Varro*; werkende wijn, *vinum ſive mustum fervens*, bij *Plin*. en *Varro*. Ophouden met werken, *defervescere*; wijn wateren, *temperare vinum aqua*; wijn sec, *vinum Hispanienſe*. Spaansche wijn is hetzelfde; wijntint, *vinum atrum ſive rubeum*, volg. *Kiliaan*. Zamenstell. wijnappel, *malum vinoſum, malum ſapore vinoſe*; wijnarent is bij *Kiliaan vindemia, ae, f*. wijnazijn, eigenlijk *acetum e vino confectum*, bij de ouden is het alleen *acetum, i, n*. wijnachtig, *vinoſus, a, m. vini ſaporem habens, vino ſimilis, is, e*; wijnbalg, *homo vino deditus*; wijnberg, *vinea, ae, f. vinetum, i, n. collis ſive mons vitibus conſitus*; wijnbezie of wijnbes, *uva, ae, f. acinus, i, acinum, i, n*. bij *Horat*. De korreltjes van den wijnbes, *vinacea, orum, n. pl. grana uvae*; wijndrager, *oenophorus, i, m*. bij *Plinius*; wijndragend, *vitifer, era, erum, ferax vitium, ferax vini*, bij *Scheller*; wijndrinker, *vinipotor, oris, m*. bij *Plaut. potor vel potator vini*; wijndroefsem, *fex vini*; wijndronken, *captus vino, ebrius, a, m*; wijndruif, *uva, ae, f*. wijnedik

is hetzelfde als wijnazijn; wijngaard, *vinea, ae, f. vitis, is, f. vinetum, i, n. vitiarium, ii, n.* bij *Varro*; wijngaardenier, *vinitor, oris, m.* wijngaardblad, *folium vitis, pampinus, i, m.* wijngaardbloem, *oenanthe*, bij *Linn.* wijngaardbloeisem, *flos vitis vel viteus*, bij *Schell.* wijngaardknop of wijngaardbol, *gemma, ae, f.* wijngaardloof, zie wijngaardblad; wijngaardloot of lot, *pampinus, i, m. ramus foliosus a palmite exiens*, ook *palmes* alleen; wijngaardplanter, *vinitor, pampinator, oris, m.* wijngaardrank en wijngaardscheut is hetzelfde als wijngaardloot; wijngaardsnoeijer, *frondator, oris, m. putator vitium*; wijngaardsnoeisel, *sarmentum, i, n.* Ook is het in eenen boertigen zin wijngaardsnoeijer, *latrinarum purgator*; wijngaardstaak, *ridica, ae, f. pedamentum vitis, adminiculum, i, n. staumen, inis, n.* wijngaardstam, *truncus vitis*; wijngaardslak, *cochlea opercularis*; wijngaardstok, zie wijngaardstaak; wijngaardworm, *volvox, involvulus, convolvulus, i, m.* wijngewas, *proventus vini, vinetum, i, n.* bij *Kiliaan*; wijngeest, *spiritus vini*; wijngeleerd, *doctus ad vinum sive vini, sciens vel peritus vini*; wijnglas, *scyphus vinarius*, ook *scyphus, i, m.* alleen; wijngod, *deus vini, Bacchus, i, m.* wijnhandel, *negotiatio vinaria*; wijnhandelaar, *negotiator vinarius*; wijnhandelaarster, *negotiatrix vinaria.* In wijnen handelen, *negotiationem exercere vinariam*; wijnhuis, *taberna vinaria, oenopolium, ii, n.* wijnhevel, *sipho vel siphon vinarius*; wijnhef zie wijndroesem; wijnheuvel, *collis vinearius vel vitifer*; wijnjaar, *annus fertilis vel ferax vini*; wijnkoudeschaal, *intrita panis e vino*; wijnkan, *cantharus vinarius*; *oenophorum, i, n. amphora, ae, f. fidelia, ae, f.* wijnkelder, *cella vinaria, apotheca, ae, f.* wijnkenner, zie wijngeleerd; wijnkoop, wijn dien men op eenen koop toekrijgt of geeft, *accessio, onis, f.* Ook is wijnkoop, *emtio vini*; wijnkooper, *oenopola, ae, m.* wijnkoopster, zie wijnhandelaarster; wijnkers, *atropa belladonna*, bij *Linn.* wijnkraan, *siphunculus vinarius*; wijnkrans, *corona vinaria vel corona emtionem vini indicans*; wijnkruik, *urceus vinarius, amphora, ae, f.* wijnkuip, *cupa vinaria*, ook alleen *cupa, ae, f.* wijnkuiper, *victor vinarius, doliarius, ii, m.* wijnlezer, *vindemiator, oris, m.* wijnlezing, *vindemia, ae, f.* wijnlucht, *linteum sulphuratum*; wijnmaand, *Octobris, is, m.* wijnmaat, *mensura vinaria*; wijnmarkt, *forum vinarium*; wijnmeter, wijnpeiler of wijnroeijer, *mensor vinarius*; wijnmede, *mulsum, i, n. oenomeli, n. indeclin.* wijnmoer, *fex vini*; wijnmug, *ephemera, ae, f.* cu*lex vinarius*, figuurlijk *bibio, onis, m. homo Baccho deditus*; wijnoogst, *vindemia, ae, f.* verkl. *vindemiolae, arum, f.* bij *Cicero*. Tot den wijnoogst behoorende, *vindemialis, is, e, vindemiatorius, a, um*, bij *Varro*; wijnoogsten en wijnoogster, zie wijnlezen en wijnlezer; wijnpaap, *bacchans, antis, m.* bij *Ovid.* wijnpapin, *baccha, ae, f.* wijnpacht, *vectigal vino impositum*; wijnpachter, *redemtor vectigalium vino impositorum*; wijnpeilen, *metiri vinum*, wijnpers, *torcular, aris, n. torcularium, ii, n. torculus, i, m. torcular vindemiale*, ook *prelum vinarium*; wijnpersen, *exprimere vel premere uvas*; wijnperser, m. *torcularius, ii, m.* bij *Colum.* Een gesternte van dien naam heet *vindemiator, oris, m.* bij denzelfd. wijnpersing, *preſſio uvarum.* Zamenstell. wijnpersbak, *forus, i, m.* wijnpers-kelder, *cella torcularia*; bij denzelfd. wijnpijp, *cadus vinarius, vas vinarium*; wijnplengen, *libare vinum*; wijnplenging, *libamen vinarium*; wijnplukken en wijnplukker is hetzelfde als wijnlezen en wijnlezer; wijnpomp,

cauſia vinaria; wijnpot, *olla vinaria*; wijnproef, zoo veel als een proefje van wijn, *ſpecimen vini*, ook is het *exploratio vini*, *guſtatio vini*; wijnproever, *explorator vini publicus*; wijnrank, *palmes, itis*, m. wijnrankſnoeijer, *putator, pampinator, oris*, m. wijnruit, *ruta, ae*, f. *ruta graveolens*, bij *Linn.* wijnſchaal, *patera vinaria*; wijnſop, *fuſculum vinarium, vinum vel e vino*; wijnpalm, *boraſſus*, ook *boraſſus flabelliformis*, bij *Linn.* wijnpruim, *prunum vinoſum vel ſuperbum vini habens*; wijnroet, *crapula de vino vel crapula vini*, bij *Scheller*, wijnroos, *eglanteria, ae*, f. bij *Linn.* wijnſteen, *tartarus, i*, m. wijnſteenzout, *ſal tartari*, wijnſteenwater, *aqua tartari*, wijnſteenzuur, *cremor tartari*, wijnſtok, *vitis, is*, f. *vinea, ae*, f. dit laatſte is eigenlijk een bijv. n. waaronder *arbor* verſtaan wordt, wijnſtokje, *viticula, ae*, f. bij *Cicero*. Van eenen wijnſtok, *viteus, a*, m. wijnſtoop, z. wijnkan, wijntap, *oenopolium, ii*, n. *taberna vinaria*, bij *Kilian*, wijntapper, *oenopola, ae*, m. *tabernarius vinarius*, wijntijd, *vindemia, ae*, f. wijntros, *uva, ae*, f. *racemus, i*, m. wijnton of wijnvat, *cupa, ae*, f. *dolium, ii*, n. *vas vinarium, orca vinaria, amphora vinaria, ſerta vinaria*, bij *Scheller*, wijnverkooper, zie wijnkooper, wijnvlieg, zie wijnmug, wijnverlaten, *condere ac parare vinum*, wijnverlater, *amphoreus, i*, m. wijnvlesch of lever wijnflesch, *lagena vinaria, ampulla vinaria*, bij *Scheller*, wijnwerker, *parator vini*, wijnzuiper, *merobibus, i*, m. *homo in vinum promtus, potor vel potator vini*.

Wijs, bijv. n. en bijw. verſtandig, ſchrander, geleerd, *ſciens, entis, omn. g. ſapiens, entis, omn. g. ſapientia praditus, prudens, entis, omn. g. cautus, a, um, catus, conſultus, ſagax, acis, omn. g. doctus, a, um*, bijw. *ſapienter, prudenter, caute et cate, conſulte, ſcienter, ſagaciter, docte, adverb.* wijsſelijk is hetzelfde, wijs zijn, *ſapio, ui, ere*. Zamenſtell. wijsbol, *aretalogus, teſtius cate, homo tetricus et gravis ſermone*, bij *Kil.* wijsdom, *ſapientia, ae*, f. Ook zoo veel als vonnis, *ſententia judicium, judicium, ii*, n. wijsheid, *ſcientia, ae*, f. *ſapientia, ae*, f. *prudentia, ae*, f. *ſagacitas, atis*, f. *doctrina, ae*, f. bij *Cic. ſophia, ae*, f. wijsbegeerte, *ſtudium ſapientiae, philoſophia, ae*, f. ook zegt men wijsgeerte, wijsgeer, *ſapientiae ſtudioſus, philoſophus, i*, m. wijshoofd of wijsneus, *naſutus, i*, m. wijskunde, *philoſophia, ae*, f. wijskundig, *philoſophicus, a, um*, wijsmoeder of wijsvrouw, *obſtetrix, icis*, f. wijszeggen en wijszegger was voorheen zoo veel als waarzeggen en waarzegger. Het boek der wijsheid, *liber ſapientiae*. De wijsheid Salomons, *ſapientia Salomonis*, ook *liber ſapientiae Salomonis*. De ongeſchapene wijsheid, *ſapientia non nata, filius ipſe Dei*. Iemand iets wijs maken, *perſuadere aliquid alicui*. Iemand iets wijs maken, zoo veel als jemand iets op den mouw ſpelden, *facere aliquem ludos*, bij *Plaut.* Zulks kunt gij mij nooit wijs maken, *nunquam talia credam vel tale quid mihi nunquam perſuadebit*. Ook is wijs maken, *falſo aliquid narrare alicui, mendacio aliquem fallere*, bij *Scheller*, wijs worden, *ſapientem evadere*. Ook zoo veel als gewaar worden of bemerken, *ſentire, intelligere aliquid*.

Wijte, v. zie verwijt, wijten, b. w. zie verwijten.

Wijting, v. eene bekende zeevisch, *aſellus mollis*, volg. *Kil.* dók *apua, ae*, f.

Wijwonter, m. wijtje, *papilio, onis*, f. ook *infans nuper natus*.

Wijze, v. ook wijs, zoo veel als gewoonte, manier, gedaante, *ritus, us*, m. *modus*, m. *mos, oris*, m. *ratio, onis*, f.

forma, ae, f. via, ae, f. tenor, oris, m. conditio, onis, f. pactum, i, n. B. v. op welke wijze? *quo modo? quo pacto? qua ratione? qua conditione?* In geenerlei wijze, *nullo modo, nullo pacto, nulla ratione, nulla conditione.* Bij wijze van gesprek, *formâ loquendi.* Naar de oude wijze, *prisco more, prisce.* Geene wijze op zijne zaken stellen, *male fortuna uti;* wijs of wijze van een lied, is *modus, modulus, modulamen, inis, n. modulatio, onis, f. numerus, i, m.*

Wijzen, b. w. toonen, te kennen geven, *monstro, avi, atum, are, ostendo, di, sum, ere, indico, avi, atum, are.* Figurl. zegt men iemand de deur wijzen, *ejicere aliquem foras.* Iemand naar iemand wijzen, is *delegare aliquem alicui vel ad aliquem.* B. v. wijs den luijaard naar de mieren, *pigrum ad formicas delega.* Iemand van de hand wijzen, *amovere aliquem.* Ook zoo veel als onderwijzen, zie dat woord. Van hier: gewezen, v. d. *monstratus, a, m, ostentus, indicatus, edoctus &c.* Een vonnis wijzen, is *judicium vel sententiam ferre, decerno, crevi, crétum, cernere.* Van hier: wijzer, m. *monstrator, oris, m. ostensor, index, icis, m.* Van een uurwerk, *gnomon, onis, m. stilus horam indicans.* Van een vonnis, *judex, icis, m.* Ook noemt men den voorsten vinger wijzer, *digitus index, digitus salutaris vel demonstratorius,* bij *Killiaan.* Ook zoo veel als onderwijzer, zie dat woord; wijzing, v. ook het wijzen als z. o. *monstratio, onis, f. ostensio, onis, f. indicium, ii, n.* ook zoo veel als onderwijs. Gewezen, v. d. *monstratus, a, m, ostensus, indicatus.* Van een vonnis, *latus, a, m.* Zamenstell. wijzernaald, *gnomon, stilus horam indicans;* wijzerplaat, *tabula vel planca horaria,* wanneer dezelve van hout is.

Wik, v. *pondus, eris, n.* Van hier: wikken, *pondero, avi, atum, are,* vooral *ponderare aliquid manu,* wikken, *ponderatio, onis, f.* Gewikt, *ponderatus, a, m.* Zamenstell. wikgeld is hetzelfde als waaggeld. Voorts heeft wikken ook nog de beteekenis van voorzeggen, *auguro, avi, atum, are,* wikker, *augur, uris, m.* wikkerij, *augurium, ii, n. auguratio, onis, f.* wikster, zie waarzegster.

Wik, v. eene bekende peulvrucht, *vicia, ae, f.* wilde wik, *aracus, i, m.*

Wikkelen, b. w. zoo veel als winden, *involvo, vi, utum, olvere, volvere.* Op een kluwen winden, *volvere in glomus, glomero, avi, atum, are.* Zich in eenen mantel wikkelen, *involvere se pallio.* Gewikkeld, *involutus, volutus, a, m.*

Wil of wille, v. neiging, begeerte, believen, *voluntas, atis, f.* ook het *verbum velle.* B. v. ieder heeft zijne wil, *velle suum cuique est,* bij *Persius,* voorts *mens, entis, f. animus, i, m. nutus, us, m. arbitrium, ii, n. studium, ii, n.* bij *Killiaan.* B. v. eene vrije wil hebben, *arbitrio suo uti,* bij *Schell.* Naar zijne wil leven, *ad suum arbitrium sive voluntatem vivere.* Zich naar iemands wil schikken, *conformare se ad voluntatem alicujus,* willens, bijw. *de industria, consulto, data opera,* willens zijn, *velle, cogitare, in animo habere.* Iemands wil doen, *morem gerere alicui, parere.* Iemand te wille zijn, *gratificari vel morem gerere alicui.* Tegen wil, *invitus, a, m, nolens, entis, omn. g. praeter voluntatem,* bijw. *invite, gravate, gravatim, repugnanter, adv.* Om iemands wil, *causa, gratia alicujus, ob vel propter aliquem.* Om dies wil, *illius causa vel ergo, propterea,* Van hier: willekeur, *arbitrium, ii, n.* ook *electio libera, consensus, us, m. edictum, i, n.* bij *Killiaan,* willekeurig, bijv. n. en bijw. *arbitrarius, a, m, in pandectis,* bijw. *ex arbitrio.* Voorheen was het w. willekeuren ook

ook in gebruik, *arbitrari, libere eligere, consentire, suffragari, edicere*, volg. *Kil.* Als ook willekeurer, *arbiter, ri, m.* bij denzelfd. Zoo ook willeloos, *impos voluntatis*, willemoedig, *volens, lubens*, willevaardig, *promtus animo*. Hier voor gebruikt men thans wilvaardig, *volens, lubens, spontaneus, a, m, voluntarius, ultroneus, non gravatus*, bijw. *voluntarie, voluntario, ultro, sponte, lubenter, non gravate, non invite, adv.* willig en williglijk is hetzelfde; willigheid, v. *voluntas spontanea vel promta, lubentia, ae, f.* Van hier ook het o. w. willen, zoo veel als begeeren, wenschen, van voornemen zijn, *volo, ui, velle*. Niet willen, *nolle*. Liever willen, *malle*. Voorts is willen, *cupio, ivi, itum, ere, opto, avi, atum, are*. Ook gebruikt men het woord willen om den toekomenden tijd aan te duiden: b. v. ik wil morgen vertrekken, *cras proficiscar*, ook *est mihi animus cras proficiscendi*; wat wil ik doen, *quid faciam*; wilde God! is eene wensch, *o utinam! utinam ossi!* B. v. wilde God dat ik gestorven ware! *o utinam mortuus essem!* God wille zulks verhoeden! *Deus omen avertat! Deus meliora!* Ook is willen zoo veel als begeeren, *petere*, wat wilt gij? *quid petis? quid tibi vis? quid optas?* wat wil hij? *quid iste sibi vult?* Ook *poscere*, b. v. die zaak wil naauwkeurig behandeld zijn, *res ista poscit ut diligentius tractetur*. Ook zoo veel als bevelen, *jubere*. B. v. ik wil dat, *jubeo illud*. Iemand wel willen, *bene velle alicui, favere alicui*, wat wil daar van worden? *quid inde fiat?* wat willen de menschen toch denken? *quid homines cogitabunt vel cogitent?* Dikwijls is het woord willen in het Nederduitsch overtollig: b. v. de spijker wil er niet uit, *clavus non exit*. Het hout wil niet branden, *lignum non facile accenditur vel flammam concipit*. Dat wil niet zeggen, *illud nihili est vel nihil est*. Dat wil zoo veel zeggen, *hoc significat, hoc indicat*. Ik wil niet hopen, *non spero*. Ik wil niet gelooven, *non credo*. Er mogen komen zoo veel er willen, *quotcunque vel quotquot veniunt vel veniant*. Het gebeure zoo dikwijls het wille, *quotiescunque fiat*. De tafel mag zoo lang zijn als zij wil, *quamvis mensa sit longa, etsi, tametsi mensa est vel sit longissima*, willigen, *crescere vel augeri pretio*. Zamenstell. wilvaardig, *promtus ad obsequium*.

Wilbad, eene stad in Wirtenberg, *Vilbada, ae, f.*

Wild, bijv. n. en bijw. zoo veel als woest, *ferus, a, m. immansuetus, a, m, immanis, is, e, indomitus, a, m.* Van gewassen gebruikt men ook *sylvester, ris, e*, ook *agrestis, is, e*. Van een mensch gebruikt men, *incultus, a, m, rudis, is, e*, wild vleesch, *caro luxurians, caro fungosa, hypersarcosis, is, f.* Voor dartel is het, *ferox, ocis, omn. g. petulans, antis, omn. g. lascivus, a, m.* Ook is wild, van landen sprekende *vastus, a, m.* B. v. wilde landen, *agri vasti*. Een wilde os, *bubalus, i, m.* Eene wilde geit, *capræa, ae, f.* Een wilde plaats, *locus desertus, solitudo deserta*, bij *Cicero*. Een wild varken, *aper, ri, m.* Van een wild zwijn of varken, *aprinus et aprugnus, a, m*, wilde kervel, *cicuta, ae, f.* wilde duif, *palumbes, is, m. et f.* wild vuur, *ignis sancti antonii*. Een wild dier, *fera, ae, f.* Van een wild dier, *ferinus, a, m*, bij *Cicero*. Er wild uitzien, van een land is het, *horrere, horrida esse specie*. Van een mensch of dier, *fera vel ferox esse specie*, wild worden en wild maken, zie Verwilderen, bijw. *fere, immansuete, immaniter, indomite, inculte, luxurianter, ferociter, petulanter, lascive, vaste, adverbia*, wildheid, v. *feritas, atis, f. immanitas, atis, f. ferocitas, atis, f. ferocia, ae, f. petu-*

Digitized by Google

lantia, ae, f. lascivia, ae, f. Van landen, *vastitas, atis, f.* Van zeden kan men ook zeggen *viritas morum*, bij *Suet.* Van hier wildachtig, *naturam ferâm, immansuetam &c. habens.* Ook kan men alle de bovengemelde woorden gebruiken, zoo men er *paulum vel paululum* voorzet. Het wild, o. is *ferae, arum, f. plur.* Van hier ook wildernis, v. *locus horridus, incultus, vastus, desertus*, bij *Cicero.* Zamenstellingen: wildbaan, *roborarium, separarium, ii, n. vivarium, ii, n. locus ubi ferae nutriuntur*; wildbraad, *assum ferinum.* Ook het geen nog gebraden moet worden, *caro ferina assanda*; wildeman, *homo sylvestris vel in sylvis degens.* Ook zoo veel als ligtmis, *nepos, otis, m. homo moribus dissolutus*, ook *homo dissolutus* alleen; wildernis, *solitudo, inis, f. eremus, i, f. locus desertus sive vastus, sive regio inculta*; wildschat, *venator, oris, m.* wildwording, *efferatio, onis, f.* wildzang, slechte muzijk, *musica dissonans.* Ook zoo veel als wartaal, *tricae, arum, f. pl.* ook *homo dissolutus, nepos, otis, m.* ook *effutitor, oris, m.* wildvang, *avis sive avicula, quae ab aucupe capitur ac domatur.* Overdr. *juvenis ferociens, temerarius, refractarius, contumax.*

Wilg of wilge, v. zoo veel als wilgenboom, *salix, icis, f.* Van wilgen, *salignus* en *saligneus, a, m.* Eene plaats daar veel wilgen wassen, *salictum, i, n. salicetum, i, n.* bij *Cicero*, anders wilgenbosch genoemd; waterwilg, *salix aquatilis.* Zeewilg, *salix marina.* Zamenstell. wilgenbast, *liber salignus vel saligneus*; wilgenblad, *folium saligneum vel saligneum*, wilgenboter, *phalaena cossus, Linn.* wilgenaarde, *terra saligna vel saligneа*; wilgenhout, *lignum salignum vel saligneum*; wilgenkool, *carbo salignus vel saligneus*; wilgenloof, *frons saligna vel saligneа*; wilgenluis, *aphis salicis*, bij *Linn.* wilgenmot, *tinea salicella*, of *phalaena tinea salicella*, bij *Linn.* wilgenmug, *luscinia salicaria*, bij *Linn.* wilgenroos, *rosa saligna, sic dicta*; wilgenzuiger, *chermes salicis*, wilgentak, *ramus salignus vel saligneus*; wilgeteen of rijs, *vimen saligneum.*

Wimpel, o. eene langwerpige vlag, *vexillum, i, n. aplustre, is, n.* Ook is wimpel zoo veel als dekſel, *velum, i, n. velamen, inis, n.* Van hier: wimpelen, b. w. *velo, avi, atum, are, velo operio, ui, ertum, erire, involvere, implicare.* Zamenstr. van wimpel is wimpelstok, *pertica vexillaris.*

Wind, m. *ventus, i, m. aëris fluxus, aëris fluor, flatus, us, m. flamen, inis, n. flabrum, i, n. aura, ae, f.* Een windje, *ventulus, i, m. aura, ae, f.* Zoo veel als adem, *halitus, us, m. spiritus, us, m.* Zoo veel als veest, *crepitus sive flatus ventris.* Ook zegt men wind bij verkorting voor windhond, *canis venaticus, canis celer velocesque venti instar, canis vertagus, canis grajus.* Voor den wind hebben, *secundo vento uti.* In den wind hebben, *adverso vento uti.* Halven wind hebben, *obliquo vento uti.* Overdr. is voor den wind hebben, *prosperâ uti fortunâ.* Boven wind zijn, is zoo veel als voor den wind zeilen, *secundo vento navigare.* Overdragtig: *secunda fortuna uti*; wind maken, *facere ventum*, bij *Schell.* De wind ſtaat op, *ventus oritur.* De wind gaat liggen, *ventus quiescit, vis venti cadit.* Onder den wind zijn, *esse inter ventum et navem aliam.* Bij den wind opſteken, *torquere vela prope in ventum.* Het ſchip loopt door den wind, *navis invito gubernatore vertitur sive mutat cursum.* Eenen wind laten, *flatum sive crepitum emittere.* Overdr. zegt men ergens den wind van krijgen, *nuntium accipere, cer-*

tio-

riorem fieri, odorari. Ook is overdr. wind maken, *vana dicere, vanum esse in loquendo;* windmaker, *homo vanus, vaniloquus;* windmakerij, *vanitas, atis, f. vaniloquentia, ae, f.* In den wind schermen, *operam ac oleum perdere, aethiopem lavare, frustra laborare.* In den wind slaan, *negligere, contemnere, spernere, pro nihilo ducere vel habere, ventis dare,* bij *Ovid.* Met alle winden waaijen, *levem ac inconstantem esse;* wind in het hoofd hebben, *vana meditari.* Het is maar wind, *nihil est nisi vanitas.* Van hier: windachtig, winderig en windig, bijv. n. en bijw. *ventosus, a, m.* Overdragtig: *vanus, a, m, vaniloquus,* bijw. *ventose, vane, vaniloquenter;* windachtigheid, winderigheid, windigheid, *ventositas, atis, f.* B. v. van den dag, *ventositas diei.* Overdragt. *vanitas, atis, f. vaniloquentia, ae, f. jactantia, ae, f.* Zamenstell. windbal, *harpastum, i, n. follis pugillatorius, pila ventosa;* windbier, *cerevisia ex byne vento siccata confecta;* windblaas, *pustula ventosa, papula ventosa,* bij *Schell.* windbreken, *gloriari, se jactare, venditare;* windbreker, *homo gloriosus, jactator, venditator, magniloquus;* windbrekerij, *gloriatio, onis, f. jactantia, ae, f. venditatio, onis, f. magniloquentia, ae, f.* windbreekster, *femina gloriosa, jactans, magniloqua;* windbui, *procella ventosa;* windsbruid is bij *Kiliaan, turbo, ventus vorticosus, typhon, procella, vertex aquarum;* windbreuk in de heelkunde, *pneumatocele, es, f. hernia ventosa;* windbuil, zie windbreker; windbus of windroer, *telum pneumaticum sive telum ope aëris jaculans,* bij *Schell.* windboorn in de heelkunde, *spina ventosa, status sive ventus spinae, ventositas spinae, toredo, inis, f.* winddroog, bijv. n. *vento aliquantum siccatus, a, m.* B. v. winddrooge haring, *halex recens, vento aliquantum siccata nec satis durata;* windei, een ei zonder schaal, *ovum ventosum, zephyrium, subventaneum, hyponemium sive irritum;* windfakkel, *fax vento resistens,* bij *Scheller;* windgat, *spiramen, inis, n. spiramentum, i, n.* Ook is windgat in het ijs, *pars aquae, propter ventum non glacie concreta;* windhaver, *avena fatua,* bij *Linn. avena sterilis,* bij *Virg.* windeloos, *tranquillus, a, m;* windmaand, is bij *Kiliaan* November, bij anderen December, *Mensis ventosus;* windmeter, *instrumentum vento metiendo serviens;* windmolen, *mola ope venti se movens,* ook *mola pneumatica,* bij *Schell.* windmout, *byne vento siccata;* windnavelbreuk, *hernia umbilici ventosa sive aëria, pneumatomphalus,* bij *Scheller;* windpijp, *tubus aërius,* ook *canna pulmonis, animae canalis, aspera arteria,* bij *Kiliaan;* windpomp, *antlia pneumatica;* windschoen of windschut, *receptaculum venti,* zegt *Scheller;* zoude *obstaculum vento* niet beter zijn? Mij dunkt windvang is eer, *receptaculum venti.* Men zegt ook de zeilen hebben geenen windvang, *vela ventum non recipiunt,* of *vela ventis non tument.* In een orgel is het, *epistomium, obturaculum, i, n.* windvlaag, zie windbui; windvogel, *avis procelloſa,* ook *procellaria, ae, f.* alleen; windwaterzucht, *hydrops ventosus;* windstreek, *plaga venti;* windwijzer, *anemoscopium, ii, n. index venti;* windwaard, *ventum versus,* windwering, *pars navis vento opposita vel adversa,* windzijde is hetzelfde, windzak, zie doedelzak, enz.

Winde, v. *Kiliaan* zegt dat dit woord eertijds bij ons in gebruik geweest is, even zoo als het bij de Hoogduitschers nog is, in de beteekenis van windas of windaas, *trochlea, ae, f. fucula, ae, f. artemo, onis, m. rechamus, i, m.* Van hier:

Winden, b. w. draaijen, om op-

opwinden, *torqueo, torsi, tortum, torquere, contorquere, volvo, volvi, volutum, volvere, vertere, versare, involvere rei.* Op eenen kluwen winden, *glomerare.* Naar boven winden, *ope trochleae vel funiculae vel artemonis sursum tollere, subvehere, subtrahere.* Van hier: winding, *actio torquendi, &c. versio, versatio, onis, f. versura, ae, f.* Ook voorts, *glomeratio, onis, f.* ook *sublatio ope trochleae*, winder, m. *qui torquet, contorquet &c. qui glomerat*, ook *qui ope funiculae aliquid tollit in altum vel protrahit.* Ook is winder zoo veel als haspel, *rhombus, i, m.* Gewonden, v. d. *tortus, contortus, intortus, volutus, involutus, versus, a, m*, ook *glomeratus, a, m*, ook *ope funiculae sublatus vel protractus, a, m.* Van hier de zamenstelling. windas, zie bij winde, windboom, *vectis, is, m.* Ook is windboom, *jugum lucatorium*, windgeld, *pecunia pro sublatione ope trochleae solvenda vel soluta*, windhals is bij *Kiliaan*, *torquilla, ae, f.* windnagel, *axiculus, i, m.* bij denz. windreep of windtouw, *funis ductarius*, windsel, *involucrum, i, n. fascia, ae, f.* windspil, *trochlea, ae, f. fucula, ae, f. rechamus, i, n. artemo, onis, m.* windseel, zie windreep.

Wingewest, o. een veroverd landschap, *provincia, ae, f.* Van een wingewest, *provincialis, lis, le.* Van wingewest tot wingewest, *provinciatim, adv.* bij *Sueton.*

Wink en winkbraauwen, zie wenk en wenkbraauwen.

Winkel, m. zoo veel als hoek, *angulus, i, m.* Van hier het zamengestelde winkelhaak, *norma, ae, f. regula angularis.*

Winkel, m. zoo veel als verkoopplaats, *locus ubi merces exponuntur, taberna, ae, f. officina, ae, f. pergula, ae, f.* bij *Ulpian.* winkel doen of houden, *officinam exercere.* Eenen winkel opzetten, *officinam instituere*, bij *Cicero.* Van hier: winkelier, m. *tabernarius, ii, m.* bij *Cicero, propola, ae, m.* Ook is winkel zoo veel als werkplaats, *fabrica, ae, f.* Zamenstell. winkeldochter, winkelmeisje, v. *institrix, icis, f.* winkelhouder, zie winkelier, winkeljongen of winkelknecht, *institor, oris, m.* winkelkamer of winkeldignaar, *famulus tabernarii*, winkelladen, *nidi, orum, m. pl.* bij *Mart.* winkeltrapje, *gradulus tabernae*, winkelwaren, *merces, quae in taberna prostant.*

Winket, o. zie klinket onder klink.

Winne, v. een veranderd woord zoo veel als hoeve, *villa, ae, f.*

Winnen, b. en o. w. zoo veel als de overhand hebben, *superiorem esse, vincere, superare.* In het gevecht, *vincere proelio, victoriam reportare vel consequi, victoria potiri.* In eene pleitzaal, *vincere causa*, ook *vincere vel obtinere causam.* Eene weddenschap winnen, *vincere sponsione vel sponsionem.* Geld in het spel winnen, *vincere pecuniam*, bij *Suet.* ook *lucrifacere vel lucrari.* Voor winst doen is het ook, *lucrifacere vel lucrari.* Eer winnen is, *consequi, adsequi, consequi, adipisci, nancisci honorem.* Eene stad winnen, *potiri, expugnare vel capere urbem.* De menschen winnen, *favorem hominum sibi conciliare.* Iemand winnen, is ook zoo veel als iemand overhalen, ergens toe bewegen, *movere, aliquem vel persuadere alicui*, winnen is ook zoo veel als voortbrengen, *procreare, progenerare.* B. v. kinderen winnen, *procreare vel progenerare liberos.* Ook zoo veel als inzamelen, *colligo, egi, ectum, igere*, winnen, o. is ook zich in bereiden staat bevinden, *meliori conditione esse*, ook *prosperieri valetudine uti.* B. v. ik heb veel gewonnen, *multo prosperiori valetudine utor.* Tijd winnen, *spatium nancisci.* Voor het overige schijnt ons woord winnen met het Latijnsche *vincere* in een

naauw

naauw verband te ſtaan. Ook is winnen nog zoo veel als vorderen, *proficere*. Den kost winnen, *victum quaerere*, *victum ſibi parare*, winning, v. of winst, *lucrum*, *i*, *n.* *quaestus*, *us*, *m.* *emolumentum*, *i*, *n.* *captura*, *ae*, *f.* winner, m. *victor*, *oris*, *m.* voorheen ook *genitor*, *oris*, *m.* *pater*, *ris*, *m.* winſter, v. *victrix*, *icis*, *f.* oudtijds ook *genitrix*, *icis*, *f.* *mater*, *ris*, *f.* Van hier: winnelijk en winzaam, *vincibilis*, *ſuperabilis*, *lis*, *e*, Gewonnen, *lucrifactus*, *lucratus*, *a*, *m*, *victus*, *ſuperatus*, *progeneratus*, *nactus*. Zamenſt. winzucht, *cupiditas*, *cupido*, *ſtudium lucri vel quaestus*, winzuchtig, bijv. n. *quaestuoſus*, *a*, *m*, *quaestus ſive lucri cupidus*, *cupiditate lucri vel quaestus flagrans*, bijw. *quaestuoſe*, *adv.* bij *Schell.*

Winoksbergen, eene ſtad in Vlaanderen, *Vinocibergae*, *ſive Bergae ſancti Vinoci*.

Winſchoten, eene ſtad in Groningerland, *Vinſchota*, *ae*, *f.*

Winſt, hetzelfde als winning, zie onder winnen.

Winter, m. het koudſte jaargetijde, *hiems*, *emis*, *f.* *bruma*, *ae*, *f.* Van den winter, *hiemalis*, *lis*, *le*, *hibernus*, *a*, *m*, *brumalis*, *lis*, *e*, bij *Cicero*, wintersch is hetzelfde als ook winterachtig. Het wintert of het is winter, *hiemat*, bij *Plin.* Zamenſtell. winterappel, *malum hibernum vel hiemale*, ook *ſerotinum vel autumnale*, bij *Kiliaan*, winteravond, *vespera hiberna vel hiemalis*, bij *Schell.* winterbloem, *flos hiemalis*, *ſive hibernus*. Ook die zomer en winter duurt, *flos perennis*. Inzonderheid, *gomphrena*, *ae*, *f.* bij *Linn.* winterboter, *butyrum hibernum vel hiemale*. Winterberg, eene kleine ſtad in Duitſchland, *Vinterberga*, *ae*, *f.* winterdag, *dies hibernus vel hiemalis*, winterfruit, *poma hiberna*, *hiemalia ſerotina*, wintergarst of gerst, *hordeum hiemale vel hibernum*, *hordeum herastichon*, bij *Linn.* wintergewas, *planta hiberna vel hiemalis*, wintergoed, *hibernae fruges*, bij *Kiliaan*, wintergroen, een zeker kruid, *pyrola*, *ae*, *f.* bij *Linn.* winterhaar, *pilus hibernus vel hiemalis*, winterhanden, *manus frigore captae*, winterhaver, *avena hiberna vel hiemalis*, winterhiel, *pernio*, *onis*, *f.* winterhieltje, *perniunculus*, *i*, *m.* bij *Plin.* winterhuis, *aedificium hibernum vel hiemale*, winterhout, *lignum hibernum vel hiemale*, winterkamer, *conclave hibernum vel hiemale*, winterkam is ook, *ſubucula hiberna vel hiemalis*, winterkers, een zeker gewas, *barbarea*, *ae*, *f.* *eryſimum barbarea*, bij *Linn.* Anderen zeggen *nasturtium hibernum vel hiemale*, winterkeuken, *culina hiberna vel hiemalis*, winterkleed, *veſtis hiberna vel hiemalis*, winterknollen, *rapae hibernae vel hiemales*, winterkoningje, een zeker vogeltje, *troglodytes paſſer*, *regulus hiemalis*, winterkool, *braſſica hiberna vel hiemalis*, winterkoren, *frumentum hibernum vel hiemale*, ook *ſerale hibernum vel hiemale*, winterkwartier, *hiberna*, *orum*, *m.pl.* winterkraai, *cornix vel cornicula hiberna vel hiemalis*, winterlage of winterlaag, eene plaats alwaar de ſchepen gedurende den winter liggen, *ſtatio navium hiberna vel hiemalis*, winterlaag houden, *hiemare*, *hibernare*. Ook heet dit winterlegeren, winterleger of winterlegering is hetzelfde als winterkwartier, winterkruid, zoo veel als pijpkruid, *cicuta*, *ae*, *f.* winterkoe, *vacca hiberna vel hiemalis*, *vacca hieme lac praebens*, ook volgens *Kiliaan*, *vacca ſterilis*, winterlinde, *tilia cordata*, winterloon, *merces hiberna vel hiemalis*, wintermaand, *Decembris*, *is*, *m.* bij *Cicero*, *menſis brumalis*, wintermajoraan, een zeker kruid, *origanum heracleoticum*, bij *Linn.* ook *majorana hibernia vel hiemalis*, wintermelisſe, een zeker kruid, *melisſa hiberna vel hiemalis*, wintermeeuw, *larus hibernus vel hiemalis*, *larus tridactylus*, bij

bij *Linn.* wintermuts, *galerus hibernus vel hiemalis*, winternacht, *nox hiberna vel hiemalis*, winterooft, zie winterfruit, winterpaleis, *palatium hibernum vel hiemale*, winterpeer, *pirum hibernum vel hiemale*, winterrok, *endromis, idis, f.* winterregen, *pluvia hiberna vel hiemalis*, winterreis, *iter hibernum vel hiemale*, winterroos, *moloche, es, f. rosa hiberna vel hiemalis, flos Africanus, tagetes*, bij *Linn.* winterfalade of winterfla, *lactuca hiberna vel hiemalis*, winterfaifoen of wintertijd, *tempus hibernum vel hiemale*, winterflaap, *somnus hibernus vel hiemalis, somnus per hiemem durans*, winterfneeuw, *nix hiberna vel hiemalis*, winterfchoenen, *calcei hiberni vel hiemalis*, winterfpinagie, *spinacia oleracea*, bij *Linn. spinacia hiberna vel hiemalis*, winterftoppel, *ftipula hiberna vel hiemalis*, wintertarw, *triticum hibernum vel hiemale*, wintervertrek, zie winterkamer, wintervlaag, *procella hiberna vel hiemalis*, wintervogel, *avis hiemalis*, wintervink, *fringilla hiberna vel hiemalis, vel montana vel fringilla*, montefringilla, bij *Linn.* winterveld, *rus hibernum vel hiemale, ager hibernus vel hiemalis*, wintervrucht, *fructus hibernus vel hiemalis*, wintervoorraad, *copia hiberna vel hiemalis*, wintervragt, *portorium hibernum vel hiemale, per hiemem folvi folitum*, winteruijen, *cepe hibernum vel hiemale*, wintervermaak, *oblectatio hiberna vel hiemalis, gaudium hibernum vel hiemale*, winterweer, *tempeftas hiberna vel hiemalis*, winterwerk, *opus hibernum vel hiemale*, winterwijk, zie winterlaag, winterwoning, *habitatio hiberna vel hiemalis*, ook *habitaculum hibernum vel hiemale*, winterwild, *ferae hibernae vel hiemales*, winterwolk, *nubes hiberna vel hiemalis*, winterwol, *lana hiberna vel hiemalis*, winterzeep, *fapo, qui sempore hiemali paratur.*

Wip, v. een werktuig om iets mede op te wippen, *tolleno, onis, m. tollenon, ciconia, ae, f.* Van hier: wippen, *tollenonis opc aliquid tollere.* Ook is wip een zeker ftraftuig voor foldaten, *tollenon, onis, m. patibulum, i, n.* Ook gebruikt men wip in het dagelijkfche leven in den zin van een oogenblik, *momentum, i, n.* B. v. ik ben er met eene wip weer, *intra parvi momenti fpatium redibo.* Ook is wip bij *Kiliaan* zoo veel als eene bevende en fchielijke beweging, *vibratio, onis, f. agitatio tremula ac fubita.* En wippen, *micare, per intervalla fulgere, pendere atque motu tremulo agitari*, ook *agitare, vibrare.* Ook was wip eertijds, *fax, lumen, lux micans, lumen tremulum, coruscans, fubito micans, vibrator luminis, nictus oculi.* Scheele wip, een fcheldwoord, *ftrabo, onis, m. ftrabus, i, m. oculos diftortos habens.* Zamenftell. wipkooi, *ambubaja, ae, f. femina prona ad concubitum*, wipftaart of wipfteert, *gnaphalus, i, m.* wipftaarten, o. w. *agitare vel motitare caudam.*

Wis, bijv. n. en bijw. zie Gewis.

Wisch, v. eene doek of flet, *peniculus, i, m. peniculum, i, n. penicillus, i, m. penicillum, i, n.* Ook is wisch, *involucrum herbae, ftraminis, panni &c.* Ook is wisch zoo veel als twijg, teen, *vimen, inis, n.* Het zamengeftelde wischdoek is hetzelfde als wischen, eigenlijk *peniculo purgare*, ook alleen *purgare, tergere, detergere, verrere, abftergere*, wischer is hetzelfde als wisch. Zamenftell. wisfchenbosch, *virgetum, viminetum, i, n.*

Wisfewasje, o. zoo veel als beuzeling, *titivillitium, ii, n.* bij *Plin. res nihili.* Het meerv. wisjewasje, *nugae, arum, f. pl. ineptiae, arum, f. pl.*

Wiskonst of wiskunst, v. *mathematica, ae, f.* Eigenlijk is het een bijv. n. waaronder *ars* verftaan

staan wordt, *matheſis*, *is*, *f.* Van hier: wiskunſtenaar of wiskundige, *mathematicus*, *i*, *m.* wiskunstig, bijv. n. en bijw. *mathematicus*, *a*, *m*, bijw. *mathematicè*, *adv.* wiskunstiglijk is hetzelfde; wiskunde is hetzelfde als wiskunst.

Wiskow, eene kleine ſtad in Duitschland, *Viscovia*, *æ*, *f.*

Wismar eene ſtad in Duitschland, *Vismaria*, *æ*, *f.*

Wispelen, o. w. heen en weer bewegen of ſlingeren, *vacillare*, *motitare*, *movere*, *vagor*, *circumfundi*, *ari*. Van hier: wispelaar, *vagus*, *errabundus*, *erro*, *onis*, *m.* Ook wispelturig, bijv. n. en bijw. *inconſtans*, *antis*, *comp. g. varius*, *a*, *m*, *mobilis*, *is*, *e*, bijw. *inconſtanter*, *varie*; wispelturigheid, *inconſtantia*, *æ*, *f. mobilitas*, *atis*, *f. varietas*, *atis*, *f.* wispeltuit, *homo inconſtans*, *mobilis*, *varius*, ook *vagus*, bij *Kil.* Van hier ook wispelſtaarten, zie kwispelſtaarten. Ook heeft wispelen bij *Kiliaan* de beteekenis van ſtamelen, *balbutio*, *ivi*, *itum*, *ire*, en wispelet, *balbus*, *blaeſus*, *a*, *m*, ook die van *ſbilare*, *ſuſurrare*, *mutire et muſſitare*. Ook van inlisteren, *inſuſurrare*, *levi ſuſurro in aurem dicere*.

Wiſſel, m. en v. eigenlijk zoo veel als wiſſeling, *permutatio*, *onis*, *f.* Voorts is wiſſel een koopmanswoord zoo veel als eene ſchuldverſchrijving, *ſyngrapha*, *æ*, *f. chirographum*, *i*, *n.* ook *permutatio*, *onis*, *f.* B. v. geld bij wiſſel overmaken, *permutare pecuniam*, ook zegt *Scheller permutare* alleen. Van hier: wiſſelen, *permutare*, *commutare*, waar bij men ook *nummum* voegen kan. *Kiliaan* verklaart het ook door *nummo majoris pretii accepto minutam pecuniam per partes reddere*. Goud tegen zilver wiſſelen, *aurum cum argento commutare*. Overdragt. zegt men ook woorden wiſſelen, *commutare verba*. Ook voor twisten, *altercor*, *atus ſum*, *ari*. Van hier: wiſſeling, v. *commutatio*, *permutatio*, *onis*, *f. collybus*, *i*, *m.* bij *Cicero*, dit laatſte is ook het geen wij agio van de wiſſel noemen; wiſſelaar, *m. commutator*, *oris*, *m. permutator*, *argentarius*, *ii*, *m. nummularius*, *ii*, *m. collybista*, *æ*, *m. menſarius*, *ii*, *m.* wiſſelaartje, *nummulariolus*, *i*, *m.* bij *Seneca*; wiſſelbaar, *commutabilis*, *e*, *permutabilis* zamenſtell. wiſſelbank, *menſa fœneratoria vel argentaria*, volgens *Scheller*; wiſſelbrief, *ſyngrapha*, *æ*, *f. chirographum*, *i*, *n.* wiſſelhandel, *negotiatio argentaria*; wiſſelhandelaar, *negotiator argentarius*, wiſſelhouden, *eames qui idemtidem permutantur*, wiſſelkoers, *curſus permutationis numariæ*, wiſſelkoorts, *febris intermittens*, wiſſeling of wiſſelkind, *infans ſuppoſititius*, *ſubditus vel ſubditivus*, wiſſelpaard, *equus deſultorius*, bij *Sueton.* wiſſelplaats, *locus permutationis*, inzonderheid *permutationis equorum*, wiſſelregt, *jus cambii*, *jus cambiale*, bij *Scheller*, wiſſelſchuld, *debitum ex ſyngraphâ vel chirographiâ*, wiſſelſtaat is hetzelfde als wiſſelkoers; wiſſelſtrijd, *pugna mutua*, *pugna inter ſe*, *repugnantia*, *æ*, *f.* bij *Schell.* wiſſeltafel, *menſa argentaria*, *trapeza*, *æ*, *f.* dit laatſte is een Grieksch woord; wiſſelvallig, bijv. n. en bijw. *inconſtans*, *antis*, *comp. g. incertus*, *a*, *m*, *varius*, *a*, *m*, *fortuitus*, *a*, *m*, *mutuus*, *a*, *m*, bij *Schell.* bijw. *inconſtanter*, *incerte*, *varie*, *fortuitò*, *mutuo*, *invicem*, *in vices*, bij *Schell.* wiſſelvalligheid, v. *inconſtantia*, *æ*, *f. incertitudo*, *inis*, *f. varietas*, *atis*, *f. fors*, *forsis*, *f. vicis*, *vices*, *vicissitudo*, *inis*, *f. mutuum*, *i*, *n.*

Wit, bijv. h. en bijw. het tegendeel van zwart, *albus*, *a*, *m*, *candidus*, *a*, *m*, wit zijn, *albeo*, *ere*, *albicare*, *album vel candidum eſſe*, wit worden, *album fieri*, *albescere*, wit maken, *album reddere vel facere*,

Digitized by Google

ook *dealbare*. Een witte vlak, *album*, *i*, *n*. *albugo*, *inis*, *f*. volgens *Schell*. wit brood, *panis candidus*, bij *Quintilian*, witte wijn, *vinum album sive candidum*, witte zondag, *dies dominica alba vel in albis*, bij *Schell*. wit geld, *moneta argentea*, wit, zoo veel als doelwit, o. *scopus*, *i*, *m*. wit van een ei, *albumen*, *inis*, *n*. ook *albumen ovi*, *albor ovi*, *candidum ovi*; wit van het oog, *albugo*, *inis*, *f*. *album oculi*; wit als sneeuw of sneeuwit, *niveus*, *a*, *m*. Zwart op wit, *confirmatio scripta*, *promissum scriptum*, *literae*, *arum*, *f*. *pinxit*. Ook is wit, *purus*, *mundus*, *a*, *m*. B. v. wit papier, *charta pura*. In het wit gekleed, *albatus*, *a*, *m*, *candidatus*, *veste alba sive candida indutus*; witte donderdag, *dies Jovis antepaschalis*; witte monnik, *monachus candidatus vel alba veste indutus*; witte zuster, *monacha albata vel alba veste indutа*. Van hier: witachtig, *albidulus*, *a*, *m*, *subalbus*, *subalbicans*, *antis*, *gen*. *subalbidus*, *a*, *m*, *albidus*, *a*, *m*, bijw. *albe*, *candide*; witheid, v. *albor*, *oris*, *m*. *candor*, *oris*, *m*. *albitudo*, *inis*, *f*. *albedo*, *inis*, *f*. bij *Kil*. Van hier: witten, b. w. zoo veel als wit maken, *dealbo*, *avi*, *atum*, *are*, *album vel candidum reddere*, *candefacio*, *eci*, *actum*, *ere*, bij *Plaut*. Van hier ook witsel, *calx uda parietibus dealbandis serviens*, *gypsus*, *tectorium*, *albarium*, *ii*, *n*. witting of het witten, o. *dealbatio*, *onis*, *f*. Gewit, v. d. *dealbatus*, *a*, *m*. Zamenstell. witbeen, eene soort van kruid, *salvia agrestis vel pratensis*, witbier, *cerevisia alba*, witbaard, eene boom, *leucodendron*, *i*, *n*. witbloem, *leucadendra*, *vel melaleuca leucadendra*, bij *Linn*. witbreuk, *fagus sepium*, *carpinus betulus*, bij *Linn*. witdoorn, *oxyacanthae vel spina alba*, *crataegus oxyacantha*, bij *Linn*. witbrood, *panis tritiseus*, witbroodsbakker, *coctor panis tritiсei*, wittebroodskind, *infans vel puer vel adolescens luxuriose educatus*, *mollis*, *effeminatus*, wit den, *pinus alba*, *vel picea*, *abies candida vel alba*, witharig, *albos vel canos capillos sive pilos habens*, ook alleen *canus*, *incanus*, *a*, *m*, witgraauw, *canus*, *candidus*, *a*, *m*, withaver, *avena candida*, witkeeltje, een vogeltje, *motacilla rubicola*, bij *Linn*. witje, *papilio*, *onis*, *m*. witkwast, *penicillus tectorius*, bij *Plin*. witgaerwer, is bij *Kil*. *alutarius*, *ii*, *m*. *Schelle* voegt er ook *cerdo* bij, witgraauw, *leucophaeus*, *a*, *m*, witman, een verouderd woord, *viduus*, *ui*, *m*. witvrouwe, *vidua*, *ae*, *f*. *Kil*. meent dat het is, om dat eertijds het rouwen door witte kleederen te kennen gegeven werd, zoo als ook nog in sommige landen plaats heeft. Ook is wit-vrouwe bij *Kil*. *larva*, *saga*, *venefica*, witsel, *albarium*, *tectorium*, *gypsus*, *a*, *m*, wittijer, *femina parietes dealbans*, witverwig, *colere subalbo praeditus*, ook *sub albicans*, *antis*, *comm*. *g*. witvisch, *alburnus*, *i*, *m*. ook *leuciscus vel cyprinus leuciscus*, bij *Linn*. witwerk, *opus quadcumque abiegnum*, witwerker, *operum abiegnorum faber*, witwortel, *polygonatum*, *i*, *n*. *sigillum salomonis*, *convallaria polygonatum*, bij *Linn*.

Woede, v. *rabies*, *iei*, *f*. *furor*, *oris*, *m*. *insania*, *ae*, *f*. Ook hevige toorn, *saevitia*, *ae*, *f*. *furor*, *oris*, *m*. bij *Schell*. Uit woede, *per furorem*. Iemand tot woede brengen, *saevum reddere aliquem vel aliquem in furorem redigere*. In woede zijn, *in furore esse*, *furere*, *insanire*. Door woede vervoerd, *furiatus*, *a*, *m*, bij *Virg*.

Woeden, o. w. *saevio*, *ivi*, *itum*, *ire*, *insanire*, *furo*, *ere*. Tegen iemand woeden, *furere de aliquo*, bij *Cicero*, *insanire in aliquem*, bij denz. Van hier: woedend, *saevus*, *a*, *m*, *saevi-*

ens,

ens, entis, omn. g. rabidus, a, m, furiosus, insanus, rabiosus, furibundus, bijw. *sae ve, rabide, furiose, insane.* Eenigzins woedend, *rabiosulus, a, m.* bij *Cicero.* Voorheen gebruikte men ook woederij, woedernis en woedigheid, doch deze woorden zijn niet meer in gebruik.

Woeker, m. *fenus, oris, n. usura, ae, f. res fenebris*, bij *Livius.* Tot woeker behoorende, *fenebris, is, e, usurarius, a, m*, bij *Ulp.* Van hier: woekeren, o. w. *fenero, avi, atum, are, fenerari, fenori dare, usuram vel fenus exercere, vel agitare.* Van hier: woekeraar, *fenerator, oris, m.* woekeraarster, *feneratrix, icis, f.* bij *Schell.* woekerachtig, *feneratorius, a, m*, bijw. *feneratorie*, adv. woekernij, *feneratio, onis, f.* woekerij is hetzelfde. Verkl. woekertje, *fenusculum, i, n* bij *Plaut.* Zamenstell. woekerzucht, *avidi tas fenoris*, woekerzuchtig, *avidus fenoris sive usurae.*

Woel, o. een verouderd woord, waarvoor wij thans gewoel gebruiken, *turba, ae, f. tumultus, us, m.*

Woelen, o. w. *tumultuor, atus, sum, ari, turbas edere.* Van hier: woeling, *tumultus, us, m. turba, ae, f.* woelerij is hetzelfde; woelig, *tumultuosus, a, m, turbulentus vel turbidus, a, m*, bijw. *tumultuose, turbide, turbulenter*, adverb. Ook is woelen zoo veel als wentelen, *voluto, avi, atum, are.* Ook zoo veel als bezig zijn, *occupatum esse.* Zeer woelen is zoo veel als hemel en aarde bewegen, *superos et acheronta movere.* Zamenstell. woelgeest, *homo inquietus, turbidus, tumultuosus*; woelziek, *turbarum amans*; woelwater, *aqua scaturiens.* Overdrachtig is het zoo veel als woelgeest, doch wordt vooral van een woelig kind gebruikt.

Woelen, b. w. heeft de beteekenis van bewinden, *involvere vel obvolvere filis vel funiculis.* Van hier: woeling, *involutio, obvolutio, onis, f.* woelsel, *fila vel funiculi involvendo vel obvolvendo servientia vel servientes.*

Woensdag, m. *dies Mercurii.* Men gist dat dezelve van Wodan eene zekere godheid, voorheen hier te lande geëerd en met den Mercurius bij de Romeinen overeenkomende, dus genoemd is, zijnde dus eene zamentrekking van *Wodansdag.*

Woerd, m. het mannetje van eenen endvogel, *anas mas*, ook schrijft men *woord.*

Woerden, o. eene bekende stad in Holland, *Vordenum, i, n.*

Woerhaan, m. was eertijds zoo veel als faizant of fazant, *phasianus, i, m.* woerhen, *phasiana, ae, f. femella phasiani.*

Woestel, is bij *Kiliaan vestis subserica.*

Woest, bijv. n. en bijw. *vastus, a, m.* Zoo veel als verlaten of zonder inwoners, *desertus, a, m*, Zoo veel als onbebouwd, *incultus, a, m.* Voor onbeschaafd, *agrestis, is, e, rusticus, a, m, durus, indomitus.* Voor ongestadig, *inconstans, antis, omn. g. animo volubili ac inquieto*, bij *Kiliaan.* Ook voor slordig, vuil, schandelijk, *sordidus, obscoenus, turpis, squalidus, deformis*; woest van hoofd, is *turbidus, a, m.* Van hier: woesten, b. w. waarvoor wij thans verwoesten gebruiken. Van hier ook woestenij of woestijn, *locus vastus, locus desertus, regio vasta vel deserta*, ook *loca deserta, desertum, i, n. solitudo, inis, f. eremus, i, m. locus solitarius*, bij *Kiliaan*; woestheid, *vastitas, atis, f. vastitudo, inis, f. rusticitas, atis, f. inconstantia, ae, f. sordes, ium, f. plur. squalor, oris, m. deformitas, atis, f.* Bijw. woest, *vaste, inculte, rustice, sordide, obscoene, turpiter, squalide, deformiter, turbide*, adv.

Wol, v. *lana, ae, f.* Van hier het onv. bijv. n. wollen, *laneus, a, m*; wollig, *lanae naturam habens.* De wol van beestevellen is ook *villus, i, m.* Van fruit, *jus,*

lus, *i*, *m.* bij *Plinius*. Een wolletje, *lanula*, *ae*, *f.* bij *Celsus*. Aan bloemen en kruiden is het *lanugo*, *inis*, *f.* Vol wol, *lanosus*, *a*, *m.* Gekaarde wol, *lana pectinata vel carpta*. Geverfde wol, *lana medicata vel tincta*. Spreekw. veel geschreeuw maar weinig wol, *fluctus excitare in simpulo*, bij *Cic. magno conatu magnas nugas dicere*, bij *Terent.* Zamenstell. wolbaal, *fascis vel sarcina lanae*; wolbeest, *animal lanigerum vel laniferum*, *ovis*; wolblad, *verbascum*, *i*, *n.* wolboer, *rusticus lanam vendens*, woldragend, *lanifer*, *a*, *um*, *laniger*, *a*, *um*; woldragend vee, *pecus lanigerum*; wolkaarde, *carmen*, *inis*, *n.* *pecten*, *inis*, *m.* wolkaarden of wolkammen, *pectere vel carpere lanam*; wolkaarder of wolkammer, *pectinans lanam*, *carminarius*, *carminator*, volgens *Scheller*; wolkamming, *carminatio*, *onis*, *f.* bij *Plin.* wolkammerij of wolkaarderij, *officina carminaria*; wolkamster of wolkaardster, *carminatrix*, *icis*, *f.* bij *Kilian*; wolmarkt, *forum lanarium*; wolkooper, *negotiator lanarius*; wolhandelaar is hetzelfde; wolhandel, *negotiatio lanaria*; wollenaaijen, *suere lanam*; wollenaaister, *sutrix lanaria*; wollennaald, *acus lanae vel panno suendae vel suendo serviens*; wolspinnen, *nere lanam*; wolspinning, *netio lanae*, bij *Scheller*; wolspinner, *nector lanae vel nens lanam*, wolspinster, *netrix lanae*, *femina nens lanam*, wolverwen, *tingere lanam*, wolverwing, *tinctio vel tinctura lanae*, wolverwer, *tinctor lanae*, wolwerk, *lanificium*, *ii*, *n.* *lanicium*, *ii*, *n.* *lanae opificium*, wolwerker, *lanarius*, *ii*, *m.* *lanifex*, *icis*, *m.* *lanificus*, *i*, *m.* wol of wollenwerkster, *lanifica*, *ae*, *f.* wolwever, *lanarius*, *ii*, *m.* *textor lanarius*, wolweven, *texere lanam*, wolzak, *culcita lanae*, bij *Plaut.*

Wolf, *m.* een bekend wild beest, *lupus*, *i*, *m.* Van eenen wolf, *lupinus*, *a*, *m.* Ook een soort van worm in de bijekorven, *tinea apiaria*. Ook een koornworm, *phalaena granella* of *phalaena tinea granella*. Ook is wolf eene soort van invretende kanker, *phagedaena*, *ae*, *f.* bij *Plin.* *herpes*, *etis*, *m.* bij *Celsus*. Verkl. wolfje, *lupulus*, *i*, *m.* wolvin, *lupa*, *ae*, *f.* wolfsch, *lupinus*, *a*, *um*, wolfachtig, *naturam lupinam habens*, *lupo similis*, *is*, *e*. Zamenstell. wolfsbezie, *uva lupina*, *paris*, *bucca belladonnae*, bij *Linnaeus*, wolfsbeet, *morsus lupinus*, wolfsboon, *lupinus*, *i*, *m.* *lupinum*, *i*, *n.* wolfsgebit, *lupatra*, *orum*, *n. pl.* ook *lupatum*, *i*, *n.* bij *Kil.* wolfshaar, *pilus lupinus*, wolfshuid, *pellis lupina*, wolfsklaauw, een zeker kruid, *lycopodium*, *ii*, *n.* Ook in den eigenlijken zin, *ungula lupi*, wolfskruid, *aconitum*, *i*, *n.* waarbij *Linn. hycoctonum* voegt; wolfsmaand, *December*, *ris*, *m.* wolfsmelk, eigenlijk *lac lupinum*. Ook eene plant, *esula*, *ae*, *f.* ook *euphorbia esula*, bij *Linn.* wolfspels, *mastruca*, *ae*, *f.* bij *Kil.* wolfsveest of wolfscheet, eene soort van duivelsbrood, *fungus glomeratae rotunditatis spongiae similis*, wolfstanden, *dentes lupini*, wolfswortel, *aconitum*, *i*, *n.* *napellum luteum &c.*

Wolga, eene rivier in Rusland, *Volga*, *ae*, *f.* *Rha indeclinabile.*

Wolk, *v.* *nubes*, *is*, *f.* Verkl. wolkje, *nubecula*, *ae*, *f.* wolkachtig, *nubilus*, *a*, *um*, *nubiloſus*, *a*, *um*, ook *nubis naturam habens*, *nubi similis*, *is*, *e*, wolkig, bijv. n. *nubilus*, *a*, *um*, *nubilis obductus*. Van hier ook het onz. w. *nubilari*, *nubibus obduci vel tegi* en onz. *nubilare*, *nubibus obducere vel tegere*, doch hiervoor gebruiken wij liever bewolken. Zamenstell. wolkboog, *iris*, *idis*, *f.* wolkbreuk, *ruptio nubis*, *effusio nubis*, wolkhemel, *aether*, *is*, *m.* wolkzuil, *columna nubis*,

Illa, nubes columnam referens, wolkzuil, *parelion*, *ii*, *n.* bij *Seneca.*

Wond, v. kwetfuur, *vulnus*, *eris*, *n.* *plaga*, *ae*, *f.* wonden toebrengen, *vulnera imponere vel infligere*, ook *vulnerare*, *sauciare*; wonden bekomen, *vulnera accipere*; ook *vulnerari*, *sauciari.* Aan eene wond sterven, *ex vulnere mori.* Van eene wond hersteld worden, *recreari e vulnere.* Verkl. wondje, *vulnusculum*, *i*, *n.* Eene wond heelen, *consanare vel sanare vulnus.* Zuiveren, *abstergere vulnus.* Verbinden, *obligare vulnus*, *alligare vulnus*, bij *Livius.* Verergeren, *acerbare vulnus*, bij *Claudian.* Zamenstell. wondarts, *chirurgus*, *i*, *m.* *medicus vulnerarius*; wondheeler is hetzelfde; wondijzer, *faciliium*, *i*, *n.* wondkruid, *solidago*, *inis*, *f.* *anthyllis vel anthyllis vulneraria*, bij *Linn.* wondhout, *lignum vulnerarium vel lignum vulneribus sananda inserviens*; wondmiddel, *remedium vulnerarium*; wondpleister, *emplastrum vulnerarium*, wondpoeijer, *pulvis medicus vulnerarius*, wondruit, *ruta vulneraria*, wondteeken, *cicatrix*, *icis*, *f.* wondwater, *aqua vulneraria*, wondzalf, *unguentum vulnerarium*, wondwiek, *turunda*, *ae*, *f.* &c.

Van hier:

Wonden, b. w. *vulnero*, *avi*, *atum*, *are*, *sauciо*, *avi*, *atum*, *are*, wonding, v. *vulneratio*, *sauciatio*, *onis*, *f.* Gewond, v. d. *vulneratus*, *sauciatus*, *a*, *um*, wondend, *vulnificus*, *a*, *um.*

Wonder, o. zeldzaamheid, al wat wonder is, *mirum*, *i*, *n.* *res mira*, *monstrum*, *i*, *n.* *prodigium*, *ii*, *n.* *miraculum*, *i*, *n.* volgens *Scheller.* Een wonder doen, *miraculum facere*, bij denzelfden. Het is een wonder, *mirum*, *mirandum*, *mirabile vel admirandum est.* Het is geen wonder, *non mirum est*, *nihil mirі est*, *non mirabile*, *non mirandum vel non admirandum est*, wat wonder! *quid mirum!* Een wonder van iets maken, *rem in miraculum vertere.* Het doet mij wonder, *mihi mirum est vel miror.* Gij zult een wonder hooren, *mira audies.* Een wonder van een kind, *miraculum infantis*, zegt *Scheller*, ik geloof verkeerdelijk, en dat men zeggen moet, *infans admirabilis vel admiratione dignus.* Ook wordt wonder als een bijv. n. gebruikt en is zoo veel als wonderbaar en wonderlijk. Van wonder komt wonderbaar, bijv. n. en bijw. *mirus*, *a*, *um*, *mirandus*, *mirabilis*, *is*, *e*, *admirabilis*, *admirandus*, *a*, *um*, *prodigiosus*, *monstrosus*, bijw. *mire*, *mirabiliter*, *admirabiliter*, *mirandum in modum*, *adverb.* wonderbaarheid, v. *mirabilitas*, *atis*, *f.* bij *Lactant.* *admirabilitas*, *atis*, *f.* bij *Cicero*, *conditio vel natura rei admirabilis*, *mirabilis*, *miranda vel admiranda*, wonderbaarlijk en wonderbaarlijkheid is hetzelfde. Van wonder komt het werkw. wonderen, waarvoor wij thans verwonderen gebruiken. Wonderbaar en wonderlijk worden ook gebruikt in den zin van zeldzaam, *singularis*, *is*, *e*, *difficilis*, *is*, *e*, *morosus*, *a*, *um.* B. v. hij is een wonderbaar of wonderlijk mensch, *homo singularis*, *difficilis vel morosus est.* Dan is wonderbaarheid of wonderlijkheid, *singularitas*, *morositas*, *difficultas*, *atis*, *f.* en als bijw. *singulariter*, *difficulter*, *morose*, *adv.* Zamenstell. wonderboom, *catapuția major*, *ricinus*, *ricinus vulgaris.* De amerikaansche is *pseudo-acacia vel robinia pseudo-acacia*, ook bij anderen *palma Christi*, wonderbeeld, *imago miracula edens*, wonderbloem, *mirabilis*, bij *Linnaeus*, ook *mirabilis dichotoma.* De Amerikaansche, *mirabilis Peruviana.* ook *mirabilis Jalapa.* wonderdaad, *miraculum*, *i*, *n.* *prodigium*, *ii*, *n.* *portentum*, *i*, *n.* *ostentum*, *i*, *n.* *facinus vel factum mirabile vel admirandum*, wonderdadig, *miraculosus*, *prodigiosus*, *portentuosus*,

a, m, bijw. *miraculose, prodigiose, portentose*, adv. wonderner in de ontleedkunde, *rete mirabile*, wonderredn, *paradoxum*, i, n. wonderspreuk is hetzelfde; wondergave, *facultas miracula edendi*, ook *virtus admirabilis*, wondergroot, *mirifice magnus, permagnus, major solito*, wonderkracht, *vis admirabilis vel singularis*, wonderregen, *pluvia mirabilis vel admirabilis*, wonderstuk, *opus mirabile, admirabile vel admirationem pariens*, wonderstruik, *quisqualis*, is, f. De indiaansche, *quisqualis Indica*, bij *Linn.* wonderteeken, *prodigium*, ii, n. *ostentum*, i, n. wonderwerk, *miraculum*, i, n. *prodigium*, ii, n. ook *opus admirabile*, wonderwerker, *miraculorum vel prodigiorum editor vel auctor*, wonderzinnig, *morosus*, a, m, *difficilis*, is, le, *singularis*, is, e.

Woon, v. woning, *habitatio*, onis, *f. habitaculum*, i, n. *domicilium*, ii, n. *sedes*, is, f. Van hier: wonen, o. w. *habito, avi, atum, are, moror, atus sum, ari, commorari*, *mansionem habere in aliquo loco, incolere aliquem locum*, ook gebruikt Cicero *habere* en Gellius *colere*. Van hier: woonachtig, *habitans incola loci*. Woonachtig zijn is hetzelfde als wonen, woonbaar, bijw. n. *habitabiliter*, is, le. Woner, *habitator*, oris, m. *incola*, ae, f. & m. Woonhuis, *aedes, ium*, f. pl. *domicilium*, ii, n. *habitaculum*, i, n. *sedes*, is, f. *habitatio*, onis, f. Woning is hetzelfde. Woonkelder, *cavea habitabilis*. Woonplaats, *locus habitationis, habitaculum, sedes, domicilium, habitatio*. Woonplaatsje, *habitatiuncula*, ae, f. bij *Scheller*. Woonwetrek, *cubiculum sive conclave habitationi serviens*.

Woord, v. *verbum*, i, n. *dictio*, onis, f. *oratio*, onis, f. *locutio*, onis, f. *vox, vocis*, f. B. v. geen woord zeggen, *nullum verbum dicere, vocem non mittere*, bij *Scheller*. Het de benoeming van iets, dan kan men ook *vocabulum*, i, n. gebruiken. Ook gebruikt men *dictum*. B. v. een dartel woord, *dictum protervum*. Iemand harde woorden geven, *dura dicta dare*, bij *Livius*. Met een woord, *uno verbo*. Om met een woord te zeggen, *ut uno verbo dicam, ut paucis expediam, ut pauci rem absolvam*. Van woord tot woord of woord voor woord overzetten, *verbum verbo exprimere, verbum pro verbo reddere, satis dam verbis transferre, ad verbum exprimere*. Woorden voortbrengen, *verba facere, dicere, proferre*. Woord is ook zoo veel als trouw, *fides, ii*, f. iemand zijn woord geven, *fidem dare alicui*. Ook zoo veel als belofte, *promissum*, i, n. Zijn woord houden, *promissum facere, promissum servare vel implere, promissa stare*. Zijn woord breken, *fidem fallere, violare, frangere, promissis non stare*. Een man van zijn woord, *homo fidem servans vel promissum servans*. Op mijn woord, *fide mea*. Ik houde mij aan zijn woord, *insequor fidem ejus, insisto promissis ejus*. Een woord een woord, een man een man! *in homine virum non cadit mendax*, volg. *Scheller*. Het woord Gods, *verba Dei*, bij *Scheller*. Ook zoo veel als heilige schrift, *libri divini, libri sacri, literae sacrae, literae divinae, scripturae sacrae*. Iemand te woord staan, *colloqui cum aliquo*. Het woord voor iemand doen, *verba facere vel loqui pro aliquo*, bij *Caesar*. Een goed woord voor iemand doen, *intercedere in favorem alicujus vel pro aliquo*. Een goed woord spreken, *orare, precari*. Het eerlijk man is niet beter dan zijn woord, *homo vel vir honestus fidem non violat*. Ook te woord zoo veel als, *symbolum*, i, n. *tessera*, leus, *symbolum*, i, n. *tessera*, ae, f. Woordje, *vocula*, ae, f. *verbulum*, i, n. *dictiuncula*, ae, f. Een woordje vriend! *amice heus! vel heus amice!*

Ge-

Digitized by Google

Geestige woorden, *facetiae, arum, f. plur. argutiae, arum, f. plur.* Vuile woorden, *verba obscoena, sordida.* Dubbelzinnige woorden, *verba dubia vel ambigua.* Zamenstelling help of hulpwoord, *verbum auxiliare.* Lapwoord, *verbum intercalare.* Laschwoord, *verbum sive vox compositum vel composita.* Smaad of schimpwoord, *opprobrium, ii, n. probrum, i, n.* Stam of wortelwoord, *verbum radicale vel radix,* alleen. Woord of woordenboek, *lexicon, i, n. dictionarium, ii, n. vocabularium, ii, n. index verborum.* Woordbuiging, *declinatio, onis, f.* Woordlid, *articulus, i, m.* Woord of woordenrijk, *verbosus, a, m. abundans verbis, dives verbis.* Woordenschat, *thesaurus verborum.* Woordschikking, *syntaxis, is, f. ordo verborum.* Woordenspeling, *lusus verborum.* Woordenstrijd of woordentwist, *altercatio, onis, f. rixa, ae, f. velitatio, onis, f.* bij *Kiliaan*, ook *logomachia, ae, f.* bij *Scheller.* Woordsmeeder, *fictor verborum.* Woordsmeeding, *fictio verborum.* Woorduitlating, *ellipsis, is, f.* Woordverdraaijing, *detorsio, depravatio, perversio verborum.* Woordverdraaijer, *detorquens, depravans, vel pervertens verba.* Woordwisseling, *commutatio verborum, vices verborum,* ook *colloquium, ii, n.* Ook zoo veel als twist, *altercatio, onis, f.* Woordenvitter of woordenzifter, *captator verborum,* bij *Cicero, criticus,* bij *Horatius.* Woordenzifterij, *crisis, is, f.* bij *Seneca.*

Woord, m. *anas mas.*

Wordel, m. is zoo veel als wervel.

Worden, o. w. *fio, factus sum, fieri, evado, si, sum, ere.* B. v. wat zal er van mij worden? *quid de me fiet?* Hij zal een geleerd man worden, *ille evadet vir doctus.*

Worg, m. benaauwdheid in de keel, *angor, oris, m. angina, ae, f. synanche, es, f.* Van hier: worgen of wurgen, b. w. *ango, anxi, anctum, angere, animam vel spiritum intercludere vel praecludere, strangulare, praefocare, suffocare.* Van hier wurger, m. *strangulator, oris, m.* bij *Spartianus.* Worging of wurging, *strangulatio, onis, f. strangulatus, us, m. suffocatio, onis, f. interclusio spiritus vel animae.* Geworgd of gewurgd, v. d. *strangulatus, suffocatus, anima interclusus, a, m.* Zamenstell. worggezwel is hetzelfde als worg. Worgpaal of wurgpaal, *palus strangulando vel suffocando serviens.*

Work, m. zoo veel als kikvorsch, *rana, ae, f.*

Worm of wurm, m. een kruipend bloedeloos diertje, *vermis, is, m.* Wurmpje, *vermiculus, i, m.* Een wurm in het lijf of buik wurm is *lumbricus, i, m.* Wurmen hebben, *verminare, vermibus, Scheller* zegt ook *verminibus, verminatione vel lumbricis laborare.* Wurm aan den den vinger is *paronychia, ae, f. paronychium, ii, n. panaricum, i, n.* Onder de tong der honden, *vermiculus, i, m. lytta, ae, f.* overdr. *homo miser.* Ook zegt men worm op het hoofd, dan is het *tinea, ae, f.* Van hier: worm of wurmachtig, *verminosus vel vermiculosus, a, m.* Zamenstell. wormgat, *caries, iei, f.* Wormkruid of wormzaad, *herba anthelminthica, absinthium santonicum,* ook *santonicum* alleen, *semen zedoariae.* Worm of wurmkoekje, *placentula anthelminthica.* Wurmmeel, *farina lignea facta per vermis* zegt *Scheller.* Wurmpleister, *emplastrum anthelminthicum.* Wurmpoeijer, *pulvis medicus anthelminthicus.* Wurmstekig is hetzelfde als wurmig, ook *cariosus, a, m.* Wurmzalf, *unguentum anthelminticum.* Wurmziekte, *vermina, um, n. plur.* Wurmschade, *vermiculatio, onis, f.* bij *Plin.*

Worms, eene stad in Duitschland, *Vormatia, ae, f.*

Worp, m. *jactus, us, m. missus, us,*

us, m. zie werp, benevens de afleidingen.

Worst, v. *lucanica, ae, f. farcimen, inis, n. botulus, i, m.* bij *Mart. Scheller* zegt *botalus, i, m. fartum, i, n.* bij *Martial. hilla, ae, f.* bij *Varro.* Zamenstell. Hanasworst, *sturra, ae, m.* Worsthorentje, *corniculum lucanicis conficiendis serviens.* Worstmaker, *fartor, oris, m. lucanicarum confector, botularius, ii, m.* bij *Seneca.*

Worstelen, o. w. *luctor, atus sum, ari, colluctari, deluctari.* Ook vinde men *lucto,* en *dilucto,* bij *Terent.* en *Plautus, certare lucta, contendere lucta.* Ook is worstelen, *confligere, conflictare es. conflictari, cum conflictatione.* Van hier: worstelaar, *luctator, oris, m. Palaestrita, ae, m. athleta, ae, m.* Worsteling, *luctatio, onis, f. luctatus, us, m. colluctatio, onis, f. luctatus, us, m. palaestra, ae, f.* bij *Cicero.* Zamenstelling. worstelkunst, *ars palaestrica,* bij *Quintilianus.* Worstelbroek, *campestre, is, n.* bij *Kiliaan.* Worstellaan, *ambulatio hypaethra,* bij *Vitr.* Worstelmeester, *palaestricus, i, m.* bij *Quint.* Worstelperk of worstelplaats, *palaestra, ae, f. arena, ae, f. locus luctae destinatus.* Worstelspel, *lusus luctatorius.* Worstelstrijd, *certamen luctatorium, certamen gymnicum,* bij *Cic.*

Wortel, m. *radix, icis, f.* Een wortel(tje, *radicula, ae, f.* wortelen, o. w. *radicare, radicem vel radices agere.* Met wortel en al, *radicitus, adv.* Om te eten is ook *radix.* Een dikke wortel, *carnosa radix,* bij *Plinius.* wortelachtig, *radicis naturam, vim,* ook *saporem habens, Kiliaan* zegt *radicosus, a, um.* Zamenstell. wortelboom, *rhizophora, ae, f.* bij *Linn.* wortelrafel, *fabula radicum, fabula radices continens,* wortelwoord, *vocabulum primitivum vel originem, radix,* wortelzaad, *semen radicum.*

Wortel, zie wervel.

Wond, o. zoo veel als bosch, *sylva, ae, f. nemus, oris, n. silvestris, us, m.* woudachtig, *sylvas, nemoris vel saltus naturam habens.* Ook is het zoo veel als vol wonden, *nemorosus, saltuosus.* Van een wond, *sylvestris, is, e, sylvaticus, a, um, nemorensis, is, e, nemoralis, is, e.* Zamenstell. woudbes, *baccа sylvestris,* woudezel, *onager, ri, m.* woudgod, *deus nemorum, faunus, i, m. sylvanus, i, m.* woudgodin, *dea sylvatica,* woudheer, *praefectus sylvarum vel nemorum,* woudos, *uris, i, m.* woudraaf, *corvus sylvaticus,* woudslang, *serpens sylvaticus,* woudsteden, *urbes sylvaticae,* woudwachter, *custos sylvarum, saltuarius, ii, m.* bij *Kil.*

Wouw, m. kiekendief, *milvus, i, m. milvius, ii, m.* Ook is wouw of wouwe, v. een zeker kruid om geel mede te verwen, *luteus, a, um, f. luteola, ae, f. lutum, i, n.* bij *Plin.*

Wrak, v. *ultio, onis, f. vindicta, ae, f.* Ook was het voorheen zoo veel als verwerping, *improbatio, onis, f. repulsa, ae, f. recusatio, onis, f.* Van hier: wraakbaar, *recusabilis, lis, le, qui, quae, quod probari non potest, improbabilis, lis, le,* wraken, *improbo, avi, atum, are, rejicere, repellere, improbum habere,* ook *refutare, refellere.* B. v. getuigen wraken, *rejicere testes,* ook *refutare, refellere.* De zamenstelling van wraak in den eersten zin, zijn wraakgierig of wraakzuchtig, *avidus vel cupidus ultionis sive vindictae,* ook *avidus ulciscendi sive vindicandi,* wraakgierigheid, *libido, cupiditas, aviditas ulciscendi sive vindicandi,* wraaklust is betzelfde, wraakwenschen, zie vloekwenschen, wraakzwaard, *gladius vindictae sive ultionis.*

Wraddel, m. de kwabbe van eenen os, *palear, aris, n.*

Wrak, bijv. n. en bijw. gebrekkig, ondeugend, *improbus, a, um, rejiculus, a, um, vilis, lis, le,* wrakke waren, *merces improbae, minus*

Digitized by Google

Weghuppelen, o. w. *saliendo abire*,
Wegjagen, b. w. *fuga, avi, atum, are, pelle, pepuli, pulsum, pellere, repellere, propellere, propulsare, exige, egi, actum, igere*; wegjaging, v. *exactio, repulsio, propulsio et propulsatio, onis, f.* weggejaagd, v. d. *fugatus, pulsus, repulsus, propulsus, propulsatus, exactus, a, m.*
Wegkomen, o. w. *evado, asi, asum, dere, effugio, gi, gitum, gere, evito, avi, atum, are*; wegkoming of wegkomst, *evasio, onis, f. effugium, ii, n. evitatio, onis, f.*
Wegkomen of wegkunnen, o. w. *abire posse, posse evadere vel effugere*, ook *posse elli*, volg. *Scheller.*
Wegkrabben, b. w. *abradere, deradere, eradere, radendo tollere*; wegkrabbing, v. *eratio, deratio, abratio, onis, f. sublatio radendo*; weggekrabd, v. d. *abrasus, derasus, erasus, radendo sublatus, a, m.*
Wegkruipen, b. w. *rependo abire, discedere vel elabi*; weggekropen, v. d. *rependo elapsus, a, m.* Ook is wegkruipen, *clam evadere*, ook *se celare.*
Wegkuijeren, o. w. *ambulando abire vel discedere.*
Weglaten, b. w. *omitto, isi, issum, ittere*; weglating, v. *omissio, onis, f.* weggelaten, v. d. *omissus, a, m.*
Wegleggen, b. w. *sepono, osui, ositum, onere, reponere*; wegllegging, v. *sepositio, repositio, onis, f.* weggelegd, v. d. *sepositus, repositus, a, m.*
Wegleiden, b. w. *abduco, uxi, uctum, ucere*, wegleiding, *abductio, onis, f.* weggeleid, v. d. *abductus, a, m.*
Weglekken, o. w. *stillando perdi vel amitti* ook *abire stillando.*
Weglichten, b. w. *alicui absenti lucernam praeferre.*
Weglikken, b. w. *lambendo absumere.*
Weglokken, b. w. *avoco, avi, atum, are*, weglokking, v. *avocatio, onis, f.* weggelokt, v. d. *avocatus, a, m.*
Wegloopen, o. w. *aufugio, egi, itum, ere, cursu auferri.*
Wegmaken, o. w. zoo veel als heengaan, *abire, evadere, discedere.* Zich schielijk wegmaken, *se proripere.* Ook zoo veel als wegnemen, *auferre, tollere.* Zijn goed wegmaken, is ook *abalienare bona et testamento legare.*
Wegmoeten, o. w. *cogi abire.*
Wegmoffelen, b. w. verstéken, verbergen, *celo, avi, atum, are, abscondere*, weggemoffeld, v. d. *celatus, abscensus, a, m*, ook *absconditus, a, m.*
Wegnemen, b. w. *aufero, abstuli, ablatum, auferre, demere, tollere, adimere, removere*, wegneming, v. *ablatio, demtio, ademtio, remotio, onis, f.* weggenomen, v. d. *ablatus, demtus, ademtus, remotus, a, m.*
Wegpakken, b. en o. w. iets wegpakken, *amovere aliquid, farcinare, involvere aliquid alicui rei.* Zich wegpakken, *se proripere, se amoliri*, wegpakking, *amotio, amolitio, onis, f.* ook *actio farcinandi*, ook *actio se proripiendi.*
Wegprediken of wegpreken, o. w. door preken verdrijven, *concionando abigere.* In eenen weg prediken, *adsidue concionari*, bij *Scheller.*
Wegraken, o. w. *perdi vel amitti*, weggeraakt, v. d. *perditus, amissus, a, m.*
Wegreizen, o. w. *abire, proficisci*, wegreis, *abitus, us, m. abitio, onis, f. profectio, onis, f.*
Wegrijden, o. w. *ayehi equo vel curru*, wegrijding, v. *abitus vel discessus ope equi vel curru*, weggereden, v. d. *equo vel curru avectus, a, m.*
Wegroeijen, o. w. *remigando abire, discedere, proficisci.*
Wegrollen, b. en o. w. *volvendo submovere vel tollere*, ook *provolvere aliquid*, onz. *submoveri vel tolli volvendo*, ook *provolvi*, weggerold, v. d. *volvendo sublatus, provolutus, a, m*, wegrolling, v. *submotio volvendo, provolutio, onis, f.*
Wegrooven, b. w. *abripere, rapere,*

Digitized by Google

Wroegen, b. en o. w. is zoo veel als beschuldigen, *accuso, avi, atum, are. defero, detuli, delatum, deferre.* Ook is wroegen zoo veel als benaauwen, kwellen, *urgere, angere.* Van hier: wroeger in den eersten zin, *accusator, oris, m. delator, oris, m.* wroegerschap, een verouderd woord, *munus delatoris*, ook *accusatio, onis, f.* bij *Kiliaan*; wroeging, v. *accusatio, onis, f. delatio, onis, f.* ook *torsio, onis, f. augor, oris, m.* wroeging van het gewisse, *angor animi vel conscientiae*, bij *Kil.* is het ook *remorsus, vellicatio, stimulus, accusatio, labes conscientiae.*

Wroeten, b. w. eigenlijk den grond met den snuit omwerken, *humum suffodere rostro, versare rostro.* Fig. is het zoo veel als zwaren arbeid doen, *gravem sustinere laborem.* Die jonge heeft veel gewroet, *multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit.* Van hier wroeting of gewroet, *suffossio humi rostro.*

Wrok, m. zoo veel als bedekte haat, *simultas, atis, f. odium latens sive inveteratum.* Eenen wrok tegen iemand hebben, *si. multatem exercere cum aliquo*, dit wordt ook wrokken genoemd. Van hier: wrokkig, *simultatis amans, natura in simultatem prona praeditus.*

Wrong, v. een gewrongen ronde band, *spira, ae, f. cesticillus, i, m.*

Wrongel, m. gestremde melk, *lac coagulatum*, ook *lac sciston, pars caseosa lactis a sero separata.* Van hier: wrongelen, o. w. *coagulari, concrescere.*

Wuft, bijv. n. en bijw. *mutabilis, is, e, varius, a, m, inconstans, antis, omn. g. levis, is, e, mobilis, is, e*, bijw. *mutabiliter, varie, inconstanter, leviter, mobiliter, adv* wuftheid, *mutabilitas, atis, f. inconstantia, ae, f. levitas, atis, f. mobilitas, atis, f.*

Wui of wuit, v. *instrumentum filis nauticis conglomerandis serviens, rhombus nauticus.*

Wuiven, b. w. met den hoed of muts wenken, *pileo signum dare, movendo pileo adclamare.*

Wulf, zie gewelf.

Wulp, o. het jong van eenig dier, *catulus, i, m.* wulpje, *catellus, i, m.*

Wulpsch, bijv. n. en bijw. dartel, *protervus, a, m, petulans, antis, omn. g. lascivus instar catuli*, voorts *temerarius, ii, m. inconsideratus, dissolutus, a, m*; wulpschheid, *protervia, ae, f. protervitas, atis, f. lascivia, ae, f.* voorts *juvenilis temeritas, petulantia, ae, f.* bijw. *proterve, petulanter, lascive, inconsiderate, temere, adverbia.*

Wurg, zie worg.

Wurgen, zie worgen.

Wurm, zie worm.

X.

X, de twee en twintigste letter in de voormalige schikking van ons Abc, *X, litera vigesima secunda in ordine prisco Alphabeti nostri*, dezelve is van Griekschen oorsprong en wordt thans alleen in sommige eigennamen gebruikt, als *Xerxes, Artaxerxes, Alexander* enz.

Y.

Y, de drie en twintigste letter in de gewone rangschikking van ons Abc, *Y, litera vigesima tertia in solito Alphabeti nostri ordine*, deze is

vel ope aquas ametus vel remotus vel demtus, *a*, *um*.

Wegſpringen, o. w. *abſilire*, *ſaliendo vel ſaltu abire*.

Wegſteken, b. w. *abſcondere*, ook *alibi vel in alio loco collocare vel ponere*; weggeſtoken, v. d. *abſconditus*, *a*, *um*, *alibi vel in alio loco collocatus vel poſitus*, *a*, *um*.

Wegſtelen, b. w. *furripere*, *averſere*, *ſubducere*, *ſubtrahere*, *furari*; wegſteling, v. *furreptio*, *averſio*, *ſubductio*, *emis*, *f.* weggeſtolen, v. d. *furreptus*, *ſubductus*, *furatus*, *a*, *um*.

Wegſtieren of wegſturen, zie wegzenden.

Wegſtooten, b. w. *detrudo*, *truſi*, *truſum*, *trudere*, *propello*, *uli*, *ulſum*, *ellere*; wegſtooting, v. *detruſio*, *propulſio*, *onis*, *f.* weggeſtooten, v. d. *detruſus*, *propulſus*, *a*, *um*.

Wegſtouwen of wegſtuwen, b. w. *abigere*, *propellere*, bij *Kil.* ook *alio in loco acervare*, *coacervare*, *accumulare*. Van hier wegſtouwinz, v. *abactus*, *us*, *m. propulſio*, *onis*, *f. acervatio*, *coacervatio vel accumulatio in alio loco*.

Wegſtrijken, b. en o. w. naar zich ſtrijken, *ad ſe trahere*. Onz. is het zoo veel als zich heimelijk wegpakken, *clam ſe proripere*, *clam abire*, *feſtinanter diſcedere*, bij *Kil.*

Wegſturen, zie wegzenden.

Wegtrekken, b. en o. w. bedr. is het *abſtraho*, *axi*, *actum*, *here*, onz. *abire*, *diſcedere*, *proficiſci*; weggetrokken, v. d. *abſtractus*, *a*, *um*, ook *profectus*, *a*, *um*, bij *Schell.*

Wegvallen, o. w. *decidere*, *delabi*, *deſluere*, ook *non amplius locum habere*.

Wegvaren, o. w. *avehi navi*, ook *avehi* alleen.

Wegvegen, b. w. *everrere*, *ſcopis purgare*, *ſcoparum ope tollere*; wegveging, v. *purgatio vel ſublatio ope ſcoparum*; weggeveegd, v. d. *ſcopis purgatus*, *ſcoparum ope ſublatus*.

Wegvijlen, o. w. *limando tollere vel demere*.

Wegvlieden, o. w. *aufugio*, *ugi*, *ugitum*, *ugere*.

Wegvliegen, o. w. *avolo*, *avi*, *atum*, *are*, *evolare*.

Wegvlieten, o. w. *effluo*, *uxi*, *uxum*, *uere*, *deſluere*.

Wegvloeijen is hetzelfde als wegvlieten.

Wegvluchten, o. w. *aufugere*, *in fugam ſe dare*, *fugam capere*, *petere vel capeſſere*; weggevlucht, *fuga elapſus*, *a*, *um*.

Wegvoeren, b. w. *abduco*, *xi*, *ctum*, *cere*, *abſportare*, *aveho*, *exi*, *ctum*, *here*. Ook is het zoo veel als wegſchaken, *rapio*, *ui*, *tum*, *ere*; wegvoerer of wegvoerder, *abſportator*, *oris*, *m. avector*, *oris*, *m.* ook *raptor*, *oris*, *m.* wegvoering, v. *abductio*, *onis*, *f. abſportatio*, *avectio*, *raptio*; weggevoerd, v. d. *abductus*, *abſportatus*, *avectus*, *raptus*, *a*, *um*.

Wegwaaijen, b. en o. w. *flando auferre*, onz. *vento auferri*, *vel vento volare*.

Wegwerpen is betzelfde als weggooijen; wegwerpſel, *ejectamenta*, *orum*, *n. pl. excrementum*, *i*, *n.*

Wegzeilen, zie wegvaren.

Wegzenden, b. w. *ablego*, *avi*, *atum*, *are*, *amando*, *avi*, *atum*, *are*, *dimitto*, *iſi*, *iſſum*, *ittere*; wegzending, v. *ablegatio*, *onis*, *f. amandatio*, *dimiſſio*, bij *Cic.* weggezonden, v. d. *ablegatus*, *amandatus*, *dimiſſus*, *a*, *um*.

Wegzetten, b. w. *alibi ponere*, *vel collocare*, *depono*, *oſui*, *oſitum*, *onere*, *ſeponere*; wegzetting, v. *depoſitio*, *onis*, *f. ſepoſitio*, *onis*, *f.* weggezet, v. d. *depoſitus*, *ſepoſitus*, *alibi collocatus*, *a*, *um*.

Wegzijn, o. w. *abſum*, *abfui*, *abeſſe*.

Wegzwemmen, o. w. *enato*, *avi*, *atum*, *are*; *abnatare*, bij *Statius*, ook *nando abire vel diſcedere*, volgens *Schell.*

Wei, v. het waterachtig gedeelte van geronnen melk, *ſerum*, *i*, *n.* bij *Virg.* Tot wei worden,

ferescere; weiachtig, bijv. n. *feri naturam habens*. Zamenstell. weiboter, *butyrum e sero confectum*, weikaas, *lac coagulatum*.

Wei of weide, v. *pascuum*, *ui*, *n. pratum*, *i*, *n.* bij *Cic.* Eene kleine weide, *pratulum*, *i*, *n.* bij *Cicero*. Van eene weide, *pascuus*, *a*, *m*, ook *pratensis*, *is*, *e*, dit laatste is ook het geen in eene weide groeit. Zamenstelling. weidegeld, *scriptura*, *ae*, *f. pecunia pro pastione solvenda*, weidegraaf, *judex prati publici*, weideregter is hetz. weidmes, *culter venatorius*, weid of weitas, *pera venatoria*, weiman, *venator*, *oris*, *m.* weiland, *ager pascuus*, *pecuaria*, *orum*, *n. pl.* weimaand of zomermaand, *mensis Junius*, *ita dictus*, *quia mense isto pecora in pascua duci solent*, weischuit, *navigiolum venatorium*. Van hier: weiden, b. en o. w. *pasce*, *pavi*, *pastum*, *pascere*, onz. *pasci*, *carpere herbam*, *pabulari*, bij *Kiliaan*, weider, m. *pastor*, *oris*, *m.* weiding, v. *pastio*, *onis*, *f. pastus*, *us*, *m.* bij *Cicero*. Geweid, v. d. *pastus*, *a*, *m*, weiden schijnt voorheen ook zoo veel als jagen beteekent te hebben, gelijk uit de zamenstell. weiman, weimes en weitas blijkt.

Weidsch, bijv. n. en bijw. zwierig, prachtig, *lautus*, *magnificus*, *fastosus*, *a*, *m*, *splendidus*, *a*, *m*, *superbus*, *amplus*, bijw. *laute*, *magnifice*, *fastose*, *splendide*, *superbe*, *ample*, *adv.*

Weifel, m. een veronderd woord, zoo veel als bode beteekenende, *viator*, *stator*, *apparitor*, *accensus et peditum praefectus*, bij *Kiliaan*. Ik geloof dat het eertijds ook de beteekenis moet gehad hebben van twijfel, onzekerheid, veranderlijkheid, waarvan dus afstamt

Weifelen, o. w. *vagor*, *atus sum*, *ari*, *vacillare*, *fluctuare*, *nutare*, *inconstantem esse*, *omni vento versari*, *nunc his nunc illis partibus favere*. Van hier: weifelaar, m. *homo vagus*, *inconstans*, *levis*, *instabilis*, *vacillans*, *versipellis*, *homo lubrica et ancipite fide*, *cothurnus*, weifelig, bijv. n. en bijw. *vagus*, *a*, *m*, *fluctuans*, *nutans*, *inconstans*, *antis*, *omn. g. levis*, *is*, *e*, *instabilis*, *varius*, *a*, *m*. bijw. *vage*, *nutanter*, *inconstanter*, *leviter*, *instabiliter*, *varie*, *adv.* weifeling, v. *inconstantia*, *ae*, *f. levitas*, *atis*, *f. mobilitas*, *atis*, *f. instabilitas*, *atis*, *f.*

Weigeren, b. w. afslaan, ontzeggen, *nego*, *avi*, *atum*, *are*, *abnegare*, *denegare*, *recusare*, *abnuo*, *ui*, *utum*, *uere*, *renuere*, *detrecto*, *avi*, *atum*, *are*. Van hier: weigeraar, m. *negator*, *oris*, *m. detrectator*, weigering, v. *negatio*, *onis*, *f. recusatio*, *repulsa*, *ae*, *f detrectatio*, *onis*, *f.* Geweigerd, v. d. *negatus*, *abnegatus*, *denegatus*, *recusatus*, *detrectatus*, *a*, *m*, weigerachtig en weigerig. *negibundus*, *a*, *m*, in plaats van *negabundus*, bij *Cato*, hetzelfde als *negans*, *antis*, *omn. g.*

Weik en weiken is hetzelfde als week en weeken.

Weinig, bijw. *parum*, *paulum*, *modicum*, *paulo*, *paululum*, *pusillum*, *parumper*, *pauxillum*, *paulisper*. Ook is weinig een bijv. n. *paucus*, *a*, *m*, en *pauci*, *ae*, *a*, *exiguus*, *a*, *m*. Bijv. weinig olie, *exiguum oleum*, bij *Colum*. Zeer weinig, *perpaucus*, *a*, *m*, *et perpauci*, *ae*, *a*, weiniger, *minor*, *or*, *us*. Een weinigje, bijw. *perparum*, *perpaulum*, *perpaululum*, *perpauxillum*, *permodice*, *adv.* weinigheid en weinigte, v. *paucitas*, *atis*, *f.* bij *Cic.* *exiguitas*, *atis*, *f.* bij *Kil.*

Weissel, eene groote rivier in Polen, *Vistula*, *ae*, *f.*

Weissenburg, eene stad in Zevenbergen, *Alba Julia*.

Weit, o. zoo veel als tarw of tarwe, *triticum*, *i*, *n.* Zamenstell. zomerweit, *triticum aestivum*, winterweit, *triticum hibernum*. Poolsche weit, *triticum Pernicum*. Turksche weit, *frumentum Indicum*, bij *Schell.* [illegible]

ephippii, *arcus sellae*, zadelboen, in de ontleedkunde, *sella equina*, bij *Scheller*, zadeldak, *tectum fastigatum*, *vel fastigio praeditum*, zadeldek, *stragulum sellae*, ook *stragulum* alleen, zadelgordel of zadelriem, *cingulum sellae vel ephippii*, zadelknop, *pila sellae vel ephippii*, zadelkleed is zoo veel als zadeldek, zadelkussen, *pulvinus sellae sive ephippii*, zadelmaker, *ephippiopoeus*, *ei*, *m.* *sellarius*, *ii*, *m.* zadelmossel, *ephippium*, *ii*, *n. vel ostrea ephippium*, bij *Linn.* zadelleen, *feudum masculinum*, zadelpaard of peerd, *equus ephippiarius*, *stratus vel instratus*, *equus sellaris*, bij *Schell.* zadelriem, *cingulum sellae*; zadeltas, *pera sellaris vel hippopera*, *ae*, *f.* volgens *Scheller's* zadeltuig, *phaleras*, *arum*, *f. plur.* ook *sella cum omnibus ad illam pertinentibus.* Van hier het bedrijvend werkw. zadelen, *sellam vel ephippium imponere equo*, *sternere equum.*

Zaden, zie verzaden of verzadigen.

Zaft of zacht, bijv. n. en bijw. week, flap, lenig, glad, *mollis*, *is*, *e*, *manſuetus*, *a*, *m*, *lenis*, *is*, *e*, *tener*, *era*, *erum.* Ook zoo veel als langzaam, *tardus*, *a*, *m.* Enigzins zacht, *mollicallus*, *molliculus*, *a*, *m.* Ook is zacht, *tranquillus*, *a*, *m*, *quietus*, *a*, *m.* B. v. een zacht leven, *vita quieta sive tranquilla*, ook *vita mollis*; zacht brood, *panis recens vel mollis*; zachte eijeren, *ova forbilia*; zachte ſpijs, *cibus digestu facilis*; zacht vel, *exigua pellis* ook *cutis mollis vel tenera.* Ook zoo veel als ſtil, *tacitus*, *a*, *m*; zacht weer of weder, *coelum clemens*, bijw. *mollitor*, *leniter*, *tenere*, ook *tranquille*, *quiete*, ook *tacite*, *ſubmiſſe*, *clam*, *adv.* B. v. zacht komen, *tacite*, *ſubmiſſe vel clam venire*; zacht ſpreken, *voce ſubmiſſa loqui.* Van hier zachten, waarvoor wij thans verzachten gebruiken; zachtheid, *mollitia*, *ae*, *f. mollities*, *ei*, *f. mollitudo*, *inis*, *f. manſuetudo*, *inis*, *f. teneritas*, *atis*, *f. teneritudo*, *inis*, *f. tarditas*, *atis*, *f. tranquillitas*, *atis*, *f. quies*, *etis*, *f. facilitas*, *atis*, *f. exiguitas*, *atis*, *f.* zachtjes of zaftjes, *obſcure*, *ſubmiſſe vel ſubmiſſim*, bij *Suetonius.* zamenſtelling. zachtaardig, *mollis*, *manſuetus*, *lenis indole*; zachtmoedig, bijv. n. en bijw. *animo placidus*, *manſuetus*, *mitis*, *placatus*, *lenis*, *comis*, *facilis*, *clemens*, *moderatus*, *modeſtus*, *benignus*, *bonus*, *facilis*, *tractabilis*, men kan *animo* ook weglaten; zachtmoedig als bijwoord, *placide*, *manſuete*, *mite*, *placide*, *leniter*, *comiter*, *faciliter*, *clementer*, *moderate*, *modeſte*, *benigne*, *bene*, *adverbia*; zachtmoedigheid, v. *placiditas*, *atis*, *f.* bij *Gell. manſuetudo*, *inis*, *f. lenitas*, *atis*, *f. comitas*, *facilitas*, *clementia*, *ae*, *f. moderatio*, *onis*, *f. placabilitas*, bij *Cicero*, *modeſtia*, *ae*, *f. benignitas*, *atis*, *f. facilitas*, *atis*, *f.* zachtzinnig, hiervoor kan men alle de voorgaande woorden gebruiken, waarbij men zulks verkiezende ook *ingenio vel animo* voegen kan; zachtzinniglijk is hetzelfde als het bijw. zachtmoedig; zachtvloeijende, *leniter*, *molliter*, *faciliter fluens.*

Zak, m. een woord, dat bijna in alle talen hetzelfde en van eenen zeer ouden oorſprong ſchijnt te zijn, *ſaccus*, *i*, *m.* Ook zoo veel als beurs, *marſupium*, *ii*, *n. crumena*, *ae*, *f.* zoo veel als knapzak, *pera*, *ae*, *f.* *mantica*, *ae*, *f.* bij *Horat.* zoo veel als reiszak, *farcina*, *ae*, *f.* Ook is zak een zeker grof kleed bij de Joden van haar gemaakt, *cilicium*, *ii*, *n.* Ook eene ſtraat of ſteeg die blind is, *angiportus*, *i*, *m.* *agipportus*, *us*, *m.* *angiportum*, *i*, *n. via carens exitu*, *via impervia.* Ook is zak, *miſſio ignominioſa.* Van hier: iemand den zak geven, *ignominioſa aliquem dimittere.* Den zak krijgen, *ignominioſe dimitti.* Een ledeten zak, *ſum-*

Digitized by Google

leus, *ei*, *m.* bij *Cic.* Om olie, water of wijn in te doen, is *uter*, *ris*, *m.* Men moet geen kat in den zak koopen, *nihil inconsiderate emendum est.* Iets den zak geven, *supersedere*, *facere aliquid.* Van hier: zakken, *v. w.* iets in den zak steken, *furtim colligere* ook *sacco indere vel ingerere aliquid* ook *colare sacco*, zoo veel als door eenen zak laten druipen. Ook is zakken zoo veel als zinken, zie dat woord. Verkl. zakje, *sacculus*, *i*, *m. sactellus*, *i*, *m.* bij *Scheller*, *parula*, *ae*, *f.* bij *Seneca*, *manticula*, *ae*, *f.* bij *Festus*; zamenstell. zakband, *vinculum sacci*; zakbijbel, *biblia marsupio vel crumenae ingeri apta*; zakboekje, *libellus crumenae ingeri aptus*; zak of zakkendrager, *saccarius*, *ii*, *m. bajulus*, *i*, *m. gerulus*, *i*, *m. gestator saccorum*, bij *Scheller*; zakgat, *apertura vel orificium sacci*, *crumenae vel marsupii*; zakgeld zoo veel als speelgeld, *pecunia lusoria*, *pecunia animi recreandi causa a parentibus liberis donata*; zakhorologie, *horologium portabile*; zakkuil, *fundus sacci*; zakmes, *culter crumenae ingeri aptus*; zakpijp, *tibia utricularis*; zakpijper, *utricularius*, *ii*, *m.* zakpistool, *telum manuarium vel telum minus igniyomum*, *marsupio ingeri aptum vel circum gestando in fundo vestis idoneum*, bij *Scheller*; zakspiegel, *speculum manuale vel in fundo vestis circumgestando aptum*; zakvlieg, *musca saeculo praedita*; zakwesp, *vespa saeculo praedita.* Eindelijk zakkenroller, is zoo veel als beurssnijder, *sacculariius*, bij *Cicero*, *zonarum factor*, bij *Plaut.* &c.

Zalf, *v. unguen*, *inis*, *n.* bij *Varro*, *unguentum*, *i*, *n.* Verkl. zalfje, *unguentulum*, *i*, *n.* of liever *paululum unguenti*, *Apicius* gebruikt *unctulum*, *i*, *n.* zalfachtig, *unguinis naturam habens*, *unguini similis*, *unguinosus*, *a*, *um*, bij *Plin.* Van hier: zalven, *b. w.* met zalf bestrijken, *ungo*, *unxi*, *unctum*, *ungere*, *inungere.* Van hier: zalver, *m. unctor*, *oris*, *m. inunctor*, *oris*, *m.* zalfster, *unctrix*, *icis*, *f.* zalving, *unctio*, *onis*, *f. unctura*, *ae*, *f. unctus*, *us*, *m. inunctio*, *onis*, *f.* Gezalfd, *unctus*, *inunctus*, *unguine vel unguento oblitus*, *a*, *um*; zamenstell. zalfdoos, *pyxis unguentaria*, *myrothecium*, *ii*, *n.* zalflepel, *ligula*, *ae*, *f. spatha*, *ae*, *f. spathula*, *ae*, *f.* zalfolie, *oleum unctorium vel unguendo fervens*; zalfverkooper, *unguentarius*, *ii*, *m. myropola*, *ae*, *m.* zalfwinkel, *officina unguentaria*; zalfpot, *vas unguentarium*, bij *Plin.* zalfvertrek, *unctuarium*, *ii*, *n.* bij denzelfden.

Zalig, bijv. n. en bijw. gelukkig, *beatus*, *a*, *um*, *felix*, *icis*, *comm. g. fortunatus*, *a*, *um*, zalig maken, *beatum*, *felicem*, *fortunatum reddere*, *servare*, *salvare*, *beare*, bij *Kil.* zaligen, *b. w.* is herzelfde als zalig maken. Van hier het bijw. *beate*, *feliciter*, *fortunate*, zaligheid, *o. beatitudo*, *inis*, *f. beatitas*, *atis*, *f.* beide bij *Cic. felicitas*, *atis*, *f.* zaligmaker, *servator*, *salvator*, *oris*, *m. auctor felicitatis coelestis sive aeternae*, de twee eerste woorden komen alleen bij de kerkelijke schrijvers voor; zaligmaking, *datio felicitatis aeternae*, bij *Schell.*

Zalm, *m.* zekere visch, *salmo*, *onis*, *m.* Een zalmpje, *salar*, *aris*, *m. parvus salmo*, zalmzijn, eene kleine soort van zalm, *salmo salmarinus*, bij *Linn.* zalmachtig, *saporem salmonis habens*, zamenstell. zalmverkooper, *salmonum negotiator*, zalmverkoopster, *negotiatrix salmonum*, zalmnet, *rete salmonibus capiendis serviens*, zalmvanger, *piscator salmonum*; zalmvangst, *piscatus salmonum.* Het regt van zalmvangst, *jus vel privilegium salmones piscandi vel capiendi.*

Zaluw, bijv. n. bleek geel, tanig, *ravus*, *ravidus*, *fecovosus*, *cervinus*, *a*, *um.* Voorheen ook *fordidus*, *impurus*, *a*, *um*, doch

doch in dezen zin is het geheel verouderd.

Zamen of zamelen is hetzelfde als verzamelen, benevens de afleiding.

Zamen, bijw. te zamen, te gelijk *una, pariter, simul, conjunctim, confertim, conserte*, adv. ook *cum praep. cum, abl.* Dit bijw. wordt voor vele werkw. geplaatst, waarvan wij alleen de voornaamste zullen aanstippen.

Zamenaarden, o. w. *natura, indole vel ingenio convenire, cum aliquo.*

Zamenbakken, b. w. *conjuncte vel conjunctim coquere*, ook *coquendo conjungi.* Zamengebakken, *coquendo conjunctus, a, m.*

Zamenbinden, b. w. *colligo, avi, atum, are, conjungere ligando, copulare.* Zamenbinding, *colligatio, copulatio, conjunctio, onis, f.* Zamengebonden, v. d. *colligatus, ligando conjunctus, a, m.*

Zamenblazen, b. w. *canendo convocare, signo tubae convocare*, ook onz. *conspiro, avi, atum, are*, ook *concino, ui, entum, inere*, ook *flando conjungere, conflare*, bij *Horat.* Zamengeblazen, v. d. *canendo convocatus, a, m, signo tubae convocatus* ook *conflatus, a, m.*

Zamenbreiden, b. w. *connecto, nexui, nexum, ectere.* Zamenbreiding, *connexio, onis, f. connexus, us, m.* Zamengebreid, *connexus, a, m.*

Zamenbrengen, b. w. *confero, tuli, latum, ferre*, ook *colligo, egi, ectum, igere, cogere, congrego, avi, atum, are.* Zamenbrenging, v. *collatio, onis, f. collectio, coactio, congregatio, onis, f.* Zamengebragt, v. d. *collatus, a, m, collatitius, collativus, collectus, coactus, congregatus, a, m.*

Zamendoen, b. w. *commisceo, iscui, istum vel ixtum, iscere.* Ook zoo veel als gezamentlijk iets doen, *socium esse alicujus in aliqua re.*

Zamendraaijen, b. w. *contorqueo, orsi, ortum, orquere, torquendo jungere.* Zamendraaijing, v. *contorsio, onis, f. conjunctio torquendo.* Zamengedraaid, v. d. *contortus, a, m, torquendo junctus, a, m.*

Zamendragen, b. w. *confero, contuli, collatum, conferre, comporto, avi, atum, are, congero, essi, estum, erere.* Zamengedragen, v. d. *collatus, comportatus, congestus, a, m.*

Zamendrang, m. *concursus, us, m.*

Zamendringen, b. w. *comprimo, essi, essum, imere, constipo, avi, atum, are.* Zamendringing, v. *compressio, onis, f. constipatio, onis, f.* Zamengedrongen, v. d. *compressus, constipatus, a, m.*

Zamenduwen of zamendouwen, b. w. *compello, uli, ulsum, ellere.* Zamenduwing, *compulsio, onis, f.* Zamengeduwd, v. d. *compulsus, a, m.*

Zamendrukken, b. w. *comprimo, essi, essum, imere.* Zamendrukking, v. *compressio, onis, f.* Zamengedrukt, v. d. *compressus, a, m.*

Zamengaan, o. w. *una vel simul incedere* ook *coïre.*

Zamengieten, b. w. *confundo, udi, usum, undere, fundendo fungere.* Zamengieting, v. *confusio, onis, f. junctio fundendo.* Zamengegoten, v. d. *confusus, a, m, fundando junctus, actum, ahere.* Zamenhaling, *contractio, onis, f.* Zamengehaald, v. d. *contractus, a, m.*

Zamenhang, m. *connexio, onis, f. continuatio, onis, f. cohaerentia, ae, f. continuitas, atis, f.* bij *Plin.* Zamenhangen, o. w. *cohaereo, haesi, hasum, haerere, contineri.* Zamenhangend, *continens, entis, omn. g. continuus, a, m.*

Zamenhechten, b. w. *connecto, exi, exum, ectere.* Zamenhechting, *connexus, us, m.* Zamengehecht, v. d. *connexus, a, m.* Dat zamengehecht kan worden, *connexivus, a, m*, bij *Gell.*

Zamenhopen, b. w. *coacervo, avi, atum, are.* Zamenhoping, *coacervatio, onis, f.* Zamengehoopt, v. d. *coacervatus, a, m.*

Zamenkammen, b. w. *ope pectinis colligere vel congregare.*

Zamenketenen, b. w. *concateno, avi, atum, are*, bij *Lactant.* Zamenketening, v. *concatenatio, onis, f.* Zamengeketend, v. d. *concatenatus, a, m.*

Zamenknoopen, b. w. *connectere*, ook *nodo jungere, nodo colligare.* Zamenknooping, *connexio, onis, f. connexus, us, m. junctio vel colligatio ope nodi.* Zamengeknoopt, *connexus, a, m, nodo junctus vel colligatus, a, m*, ook vindt men *connodare*, bij *Cato.*

Zamenkomen, o. w. *convenio, eni, entum, enire, congregor, atus sum, ari.* Zamenkomst, *conventio, onis, f. conventus, us, m. congregatio, onis, f.* Zamengekomen, v. d. *congregatus, a, m.*

Zamenkoppelen, b. w. *copulo, avi, atum, are.* Zamenkoppeling, v. *copulatio, onis, f.* Zamengekoppeld, v. d. *copulatus, a, m.*

Zamenkouten, o. w. *confabulor, atus sum, ari, colloquor, cutus sum, oqui.* Zamenkouting, v. *confabulatio, onis, f. colloquium, ii, n. collocutio, onis, f.*

Zamenleggen, b. w. *jungo, unxi, unctum, ungere, conjungere.* Zamenlegging, v. *junctio, conjunctio, onis, f.* Zamengelegd, v. d. *junctus, a, m, conjunctus.*

Zamenleven, o. w. *convivo, xi, ictum, ivere.* Zamenleving, *convictus, us, m. convictio, onis, f.* bij Cic.

Zamenlijmen, b. w. *conglutino, avi, atum, are, glutine conjungere.* Zamenlijming, v. *conglutinatio, onis, f. glutine conjunctio vel junctio ope glutinis.* Zamengelijmd, v. d. *conglutinatus, ope glutinis junctus five conjunctus, a, m.*

Zamenloop, m. *concurſus, us, m. concurſio, onis, f. concurſatio, onis, f.* Van twee rivieren is het *confluvium, ii, n.* bij *Varro.* Van hier zamenloopen, o. w. *confluere, concurſare, confluere.* Ook zoo veel als ſchiften, *coagulari, cogi*, volg. *Schell.* van melk ſprekende.

Zamenmengen, b. w. onder elkaander mengen, *commiſceo, iſcui, iſtum vel ixtum, iſcere, permiſceré.* Zamenmenging, v. *commixtio et permixtio, onis, f. commiſtio et permiſtio.* Zamenmengſel, o. *commixtura, ae, f. vel commiſtura, ae, f.* Zamengemengd, v. d. *commiſtus vel commixtus, permiſtus vel permixtus, a, m.*

Zamennaaijen, b. w. *conſuo, ui, utum, uere, ope futuræ conjungere.* Zamennaaijing, *conjunctio per futuram.* Zamengenaaid, v. d. *conſutus, a, m, ope futuræ conjunctus, a, m.* Ook zoo veel als te gelijk naaijen, *ſimul fuére*, bij *Schell.*

Zamennemen, b. w. *colligo, egi, ectum, igere, corripio, ui, eptum, ipere.* Zamenneming, *collectio, onis, f.* Zamengenomen, v. d. *collectus, correptus, a, m.*

Zamenparen, b. w. *copulo, avi, atum, are, conſociare, conjungo, unxi, unctum, ungere.* Zamenparing, v. *copulatio, onis, f. conſociatio, conjunctio.* Zamengepaard, v. d. *copulatus, conſociatus, conjunctus, a, m.*

Zamenpakken, b. w. *colligare, componere* ook *convaſare, conſarcinare*, bij *Cell.* Zamenpakken, *collectio, compoſitio, convaſatio, conſarcinatio, onis, f. vel actio convaſandi vel conſarcinandi.* Zamengepakt, v. d. *collectus, compoſitus, convaſatus, conſarcinatus*, ook *confertus, a, m.*

Zamenplakken, b. w. *conjungere ope collæ* ook *conglutinare, glutinis ope jungere vel conjungere.* Zamenplakking, v. *conjunctio ope collæ* ook *conglutinatio, onis, f. junctio vel conjunctio ope glutinis.* Zamengeplakt, *ope collæ conjunctus, conglutinatus, ope glutinis junctus vel conjunctus.* Ook is zamenplakken zoo veel als zamenſlaafen, *ſordide componere* ook *promiſcue rei componere.* Ook ge-

Digitized by Google

sadst, *Fenusi*, *Sclavus*, volg. *Kil.* Wendenland, *Vandalia*, *Illyricum*, *Sclavonia*.

Wenden, b. en o. w. keeren, *verto*, *ti*, *sum*, *ere*, *versio*, *avi*, *atum*, *are*, *invertere*, *convertere*. Zich wenden, *se vertere*, *se convertere*, ook *verti*, *convertii*. B. v. God wende zulks ten besten! *Deus in melius vertat!* Zich tot iemand wenden, *convertere se ad aliquem*, ook *se conferre ad aliquem*, ook *adire aliquem*. Ik weet niet waarheen ik mij wenden zal, *nescio quo me vertam*; wenden in de scheepvaart is zoo veel als van koers veranderen, *mutare cursum*. Over eenen anderen boeg wenden, is figuurlijk *alia ratione tentare aliquid* iemand die zich in alle bogten wenden kan, is *homo versutus*. Van hier: wending, v. *versio*, *onis*, *f. conversio*, *inversio*. Ook zoo veel als uitslag, *exitus*, *us*, *m.* B. v. die zaak heeft eene kwade wending genomen, *res ista malum habuit exitum*; wending of het wenden van een schip, *mutatio cursus*. De wending van woorden, *conformatio verborum*. Eene schoone wending, *conformatio pulcra*; wender, *m. mutator cursus*.

Wenk, m. knik, *nutus*, *us*, *m.* in Friesland zegt men wink. Een wenk met de oogen, *nictatio*, *onis*, *f.* bij *Plin. conjectus oculorum*, bij *Cic.* Eenen wenk geven, *innuere*. Door eenen wenk te kennen geven, *significare nutu*. Van hier: wenkbrauw, *supercilium*, *ii*, *n.* wenken, o. w. *nuo*, *ui*, *cuere*, *annuere*, *innuere*. Met de oogen, *nictare et nictari*. Door wenken afkeuren, *abnuere*, *renuere*, volg. *Scheller*.

Wennen, b. w. een veroud. woord zoo veel als spreenen, *oblactare*.

Wenren, o. w. zoo veel als gewennen; wensel zoo veel als aanwensel.

Wensch, m. zoo veel als verlangen, begeerte, *votum*, *i*, *n. optatum*, *i*, *n. optatio*, *onis*, *f. desiderium*, *ii*, *n.* Eenen wensch doen, *votum facere*, ook *optare*. Ook zoo veel als gaarne willen, *velle*, *cupere*. Iemand den wensch vervullen, *satisfacere voto*, *adnuere voto vel optato*, *tribuere optatum alicui*. Eenen wensch verkrijgen, *potiri voto vel optato*, *optatum impetrare*, *damnari voti*, *voti compotem fieri*. Dat is mijn wensch, *hoc mihi in votis vel optatis est*, *hoc est votum meum*, *hoc opto*. Mijn wensch is vervuld, *voto vel optato respondit eventus*, *damnatus sum voti*, *voti compos sum factus*. Naar wensch, *ex sententia*, *optato*. Boven mijnen wensch, *praeter optatum meum*. Naar wensch gaan, *ex sententia succedere*, *vel procedere*, *voto respondere*. Zamenstell. gelukwensch, *gratulatio*, *onis*, *f.* Eenen gelukwensch afleggen, *gratulari alicui de aliqua re*. Van hier:

Wenschen, b. w. *opto*, *avi*, *atum*, *are*, *velle*, *in votis habere*, *desiderare*, *cupere*, *petere*. Ook iemand iets wenschen, *precari vel optare aliquid alicui*; wenschding, v. is hetzelfde als wensch. De wenschende wijze, *modus optativus*; wenschelijk, bijv. n. en bijw. *optabilis*, *is*, *e*, *optandus*, *a*, *m.*

Wentelen, b. en o. w. zoo veel als rollen, *volvo*, *volvi*, *volutum*, *volvere*, *voluto*, *avi*, *atum*, *are*, onz. *volvi*, *volutari*, *se volutare*. Van hier: wenteling, v. *volutio*, *volutatus*, *us*, *m. volutatio*, *onis*, *f. actio volvendi*. Zamenstell. wentelspil of wentelstok, zie wendelstok; wentelboom, zie wendelboom; wenteltrap, *cochlea*, *ae*, *f.* wentelsteen, *cochlea*, *ae*, *f.* bij *Kil.* Gewenteld, v. d. *volutus*, *volutatus*, *a*, *m.*

Wepelaar, zie weifelaar, van het verouderde wepel, *vagus*, *inconstans*.

Wepsch, bijv. n. en bijw. een verouderd woord zoo veel als smakeloos, ook reukeloos, *insipidus*, *a*, *m.*, *sine sapore et odore*.

Weren, zie onder weer.

Werf, v. eene ledige plaats geschikt

Digitized by Google

confluentes, ium, m. plur. bij *Livius.*

Zamenſnuiven, o. w. *pulveris inſtar in unum conferri.* Zamengeſtoven, v. d. *pulveris inſtar in unum collatus, a, m.*

Zamentrekken, b. en o. w. *contraho, axi, actum, ahere, cogo, coëgi, coactum, cogere.* B. v. de zeilen zamentrekken, *contrahere vela.* Een leger zamentrekken, *cogere exercitum.* Ook is het zoo veel als bijeenkomen, *in unum locum convenire vel ſe congregare.* Zamentrekking, v. *contractio, onis, f. coactio, onis, f. coactus, us, m.* ook *conventio, onis, f. conventus, us, m. congregatio, onis, f.* Zamengetrokken, v. d. *contractus, a, m, coactus, congregatus.* Ook is zamentrekken, *adſtringere.* B. v. een zamentrekkend middel, *remedium adſtringens.*

Zamenvlechten, b. w. *connecto, xui, xum, ectere.* Zamenvlechting, *connexio, onis, f. connexus, us, m.* Zamengevlochten, v. d. *connexus, a, m.*

Zamenvloed, m. *confluens, entis, m. confluentes, ium, m. pl.* dit zijn eigenlijk *participia*, waaronder *fluvius* en *fluvii* verſtaan worden; *confluvium, ii, n.* bij *Solinus.*

Zamenvloeijen, o. w. *confluo, xi, xum, uere, corrivere.* Zamenvloeijende, *confluus, a, m.* Zamenvloeijing, *corrivatio, onis, f.* bij *Plin.* Van rivieren, zie bij zamenvloed. Van volk is het, *concurrere.* Zamenvloeijing, *concurſus, us, m.*

Zamenvoegen, b. w. *conjungo, unxi, unctum, ungere, conſerere, componere, copulare, conſociare.* Zamenvoeging, v. *conjunctio, onis, f. conſertio, compoſitio, copulatio, conſociatio.* Zamengevoegd, v. d. *conjunctus, conſertus, compoſitus, copulatus, conſociatus, a, m.*

Zamenvouwen, b. w. *complico, icui, icavi, icitum & icatum, plicare, convolvo, volvi, volutum, volvere,* bij *Plin.* Zamenvouwing, v. *complicatio, onis, f. convolutio, onis, f.* Zamengevouwen, v. d. *complicatus, convolutus, a, m.*

Zamenwaſſen, o. w. *concreſco, evi, itum, ere, coalesco, ui, escere.* Zamenwaſſing, v. *concretio, onis, f.* bij *Schell.* Zamengewaſſen, v. d. *concretus, a, m.*

Zamenweven, b. w. *contexo, ui, tum, ere.* Zamenweving, v. *contextus, us, m.* Zamengeweven, *contextus, a, m.* Zamenweeſſel, *contextus, us, m.*

Zamenwinden, zie zamenrollen.

Zamenwonen, o. w. *cohabito, avi, atum, are.* Ook is het vleeſchelijk zamenwonen, *coëo, ivi, ii, itum, ire.* Zamenwoning, v. *cohabitatio, onis, f.* ook in den tweeden zin *coitus, us, m.*

Zamenwrijven anderen ſchrijven zamenvrijven, *confrico, cui, care,* bij *Virr. fricando commiscere.* Zamenwrijving, *confrictio, onis, f. commixtio fricando.* Zamengewreven, *confrictus, fricando commixtus vel commistus.*

Zamenwringen, b. w. *contorqueo, orſi, rtum, orquere.* Zamenwringing, v. *contortio, onis, f.* Zamengewrongen, *contortus, a, m.*

Zamenzetten, zie zamenvoegen en zamenſtellen.

Zamenzingen, b. w. *concino, ui, entum, inere.*

Zamenzweren, b. w. *conjuro, avi, atum, are, conſpirare.* Zamenzwering, v. *conjuratio, onis, f. conſpiratio.* Zamenzweren, *conjurator, oris, m.* Zamengezworen, v. d. *conjuratus, a, m.*

NB. voorts wordt *zamen* voor vele andere woorden geplaatst, waarvoor in het Latijn de *praepoſitio*, in *col, con, com* veranderd, geſet wordt, doch welke ik kortheidshalve genoodzaakt geweest ben, niet aan te ſtippen.

Zand, voorz. *cum, praep. cum ablat.* ook *pariter, ſimul, una adverbia.*

Zand, o. *arena, ae, f. ſabulum, i, n.* Zandachtig, bijv. n. en bijw. *arenoſus, arenoſum, ſabuloſus, a, m.* bijw. *arenoſe,*

Digitized by Google

Werk, v. het uithekelsel van vlas, *lini purgamentum*, bij *Kiliaan*, ook *ſtupa*, *æ*, *f. lini ſtupa*, *linum vile*. Van werk, *ſtupeus*, *a*, *um*.

Werken, b. w. zoo veel als arbeiden, *labore*, *avi*, *atum*, *are*, *operor*, *atus ſum*, *ari*, *opus moliri*, *opus facere*, *agere*, bij *Kil.* Zwaar werken, *deſudo*, *avi*, *atum*, *are*. bij de kaars werken, *lucubro*, *avi*, *atum*, *are*; werking, v. *actio laborandi*, *actio*, *onis*, *f.* Gewerkt, v. d. *laboratus*, *a*, *um*, *factus*, *a*, *um*, *actus*, *a*, *um*.

Werp of worp, m. zoo veel als gooi, *jactus*, *us*, m. *conjectio*, *onis*, *f. miſſus*, *us*, m. *conjectus*, *us*, m. Van hier: werpen, bed. w. *jacio*, *jeci*, *jactum*, *jacere*, *conjicere*, *mitto*, *iſi*, *iſſum*, *ittere*. Van hier: werping, is hetzelfde als worp, werper, *jaculator*, *oris*, m. Zich in gevaar werpen, *offerre ſe periculis*. Jongen werpen, *foetare*, *edere foetum*, *enixi foetum*, *parere*, werping, o. *partus*, *us*, m. *partio*, *onis*, *f. nixus*, *us*, m. werpen is ook zoo veel als, *jaculor*, *atus ſum*, *ari*. Geworpen, v. d. *jactus*, *a*, *um*, *conjectus*, *miſſus*. Zamenſtell. van werp, werpanker, *anchora miſſilis*, werpdraad of werpgaren, *ſta men*, *inis*, *n.* werpgoed, *merces projectae in mare ad exonerandam navem*, werpgeſchenken of werpgiften, *miſſilia dona*, ook *miſſilia*, allee volgens *Kiliaan*; werpkoot, *talus emiſſarius*, werplans, *haſta*, *æ*, *f. jaculum*, *i*, *n. miſſile*, *is*, *n.* werpgeweer is hetzelfde, als ook werpſchigt en werpſpies, werplood, *bolis*, *idis*, *f.* werpnet, *funda*, *æ*, *f. verriculum*, *i*, *n.* werppijl, *ſpiculum*, *i*, *n. telum miſſile*, *jaculum*, *i*, *n.* werpſchijf, *discus*, *i*, m. werpſchijfwerker, *discobolus*, *i*, m. bij *Plin.* werpſpies, zie werplans, werpſpel, *ala*, *æ*, *f.* werpſpies, zie werplans, werptol, *turbo*, *inis*, m. werpſteen, *lapis miſſilis*, *Hooft* gebruikt ook het zelfst. werpſel voor *ala*, *æ*, *f.*

Werre of werring, v. *triæ*, *arum*, *f. pl.* zie war.

Wereld, zie waereld.

Wers, zie wars.

Wervel, m. zoo veel als grendel, *obex*, *icis*, m. *peſſulus*, *i*, m. *verticulum*, *i*, *n.* Van hier: wervelen, met eenen wervel ſluiten, *peſſulo vel obice claudere*. Ook is wervelen zoo veel als draaijen, *verto*, *ti*, *ſum*, *ere*, *rotare*, *verſare*. Ook is wervel zoo veel als draaikolk, *vertex*, *vortex*, *gurges*, *itis*, m. Van den rug, *ſpondylus*, *i*, m. *vertebra*, *æ*, *f.* Van het hoofd, *vertex*, *icis*, m. Zamenſtelling. wervelbeen, *vertebra*, *æ*, *f. ſpondylus*, *i*, m. ook *pelus*, *i*, m. bij *Kiliaan*, werveldraaijer, m. *qui clathros vel repagulum aperiret claudit*. Figuurlijk is werveldraaijer iemand, die in de regering alles beſtiert, *penes quem ſumma poteſtas*, *vel qui omnia ad nutum gubernat*, wervelwind, *turbo*, *inis*, m. bij *Cicero*, wervelkruid, *clinopodium*, *ii*, *n.* ook *astragalus galegiformis*, bij *Linn.* wervelader, *vena vertebralis*, volgens *Scheller*, wervelſlagader, *arteria vertebralis*, wervelziek, *vertiginoſus*, *a*, *um*, *verſipellis*, *is*, *e*, volgens *Kil.* is het *appioſus*, *a*, *um*, *quando quis micat auribus*, *caligat viſu et gyrat in circulum tamquam ad molas*, wervelziekte, *morbus appioſus*.

Werven, b. w. voorheen beteekende het zoo veel als vragen, aanzoeken, doch in dezen zin is het verouderd, wij gebruiken het thans in dien van tot den krijgsdienst aannemen, *comparare vel parare milites*, *conſcribere vel cogere milites*, *conquirere milites*, *conſtare exercitum*, bij *Cicero*, *conquiſitionem militum habere*, bij *Livius*, *facere vel conficere delectum*, bij *Caeſar*. Van hier: werver, m. *conquiſitor*, *oris*, m. *delector*, *oris*, m. bij *Front. conſcriptor*, *oris*, m. werving, v. *conſcriptio militum*, *conquiſitio*, *onis*, *f. delectus militum*. Geworven, v. d. *paratus*, *comparatus*, *conſcrip-*

Digitized by Google

meinen iets voorſpelden en zoo voorts.

Zante, een eiland in de middellandſche zee, *Zacynthus, i, f.* bij *Ovidius.*

Zara, een ſtad in Liburnie, *Jadera, ae, f.* bij *Plin.*

Zark of zerk, m. *lapis ſepulchro imponi ſolitus.* Het ſchijnt veel overeenkomſt te hebben met het woord *ſarcophagus, i, m.* bij *Plin.* doch dit woord is eigenlijk een bijv. n. *ſarcophagus, i, m.* en van Griekſchen oorſprong, zoo veel als vleesch verterende, deze ſteen werd volgens het verhaal van *Plinius* bij Aſſus of Aſſos in het Trojaanſche land gevonden en gebruikt om eene ſoort van doodkisten te maken, waar in de lijken in veertig dagen verteerd werden.

Zat, bijv. n. en bijw. het heeft veel overeenkomſt met het Latijnſche *ſatur, ura, um, ſatiatus, ſaturatus, expletus, a, m.* Ook is zat zoo veel als dronken, *ebrius, a, m, vino obrutus vel ſepultus vel expletus,* bijw. *ſat, ſatis, adv.* Ik heb zat, *ſat vel ſatis habeo.* Zat zijn, *ſaturatum eſſe,* ook *ebrium eſſe.* Zat maken, *inebriare aliquem,* ook *ſaturo, avi, atum, are.* Van hier het veroud. w. zaten, zaden, zadigen, waar voor wij thans verzadigen gebruiken, *ſatio, avi, atum, are.* Van hier: zatheid, v. *ſatias, ſatietas, ſaturitas, cibi potusque plenitudo,* ook *ebrietas, atis, f.* Ook heeft zat de beteekenis gehad van brooddronken, dartel, *laſcivus, a, m, petulans, antis, omn. g.* en zatheid, *laſcivia, ae, f.* Voorheen waren ook de woorden zattaerd en zatterik *ſaturio, onis, n. ſasur, guloſus,* in gebruik.

Zatig, bijv. n. en bijw. een verouderd woord, *placidus, modeſtus, temperans,* bijw. *modeſte, placide, temperanter, adverb.* Zatigheid, *modeſtia, ae, f. temperantia, ae, f.*

Zaturdag of zaterdag, m. *dies Saturni.* Daar hetzelve waarſchijnlijk van het Latijnſche *Saturnus* afſtamt, dunkt mij dat men hetzelve beter Saturdag ſchrijven kan, ook wordt dezelve *dies Sabbathi* genoemd.

Zavel, v. voorheen ſchreef men *ſabel* en mogelijk te regt, dewijl het naar mijn gevoelen van het Franſche woord *ſable* en dat van het Latijnſche *ſabulum, i, n.* afſtamt. Van hier: zavelachtig, bijv. n. en bijw. *ſabuloſus, a, m.* Zavelkuil, *ſabuletum, i, n.*

Zede, v. gewoonte, manier, *conſuetudo, inis, f. mos, moris, m. natura, ae, f. ſæculum, i, n.* bij *Tacit. ritus, us, m.* Van hier: zedig, *modeſtus, a, m, moratus, moralis, is, e, mitis, is, e, compoſitus, a, m, tranquillus, ſedatus,* bijw. *modeſte, morate, mite, tranquille, compoſite, ſedate, adv.* Zedigheid is hetzelfde. Zedigheid, v. *modeſtia, ae, f. proba morum conditio.* Zamenſtelling. zededeugden, *virtutes morales.* Zedekunde of zedeleer, *doctrina morum, ſcientia moralis, ethice, es, f. ethica, ae, f.* deze laatſte zijn Griekſche woorden. Zedekundig, *moralis, is, e, ad ethicam pertinens, ethicus, a, m,* bijw. *moraliter, ethice, adverb.* Zedeles, *præceptum morale.* Zedeleeraar, *doctor morum.* Zedelijk is hetzelfde als zedig. Zedeloosheid, *inopia morum.* Zedeloos, *inops morum, moribus carens, ſine moribus.* Zedemeester, *cenſor morum, magiſter morum, moribus præditus, bene moratus.* Zedevoogd is hetzelfde als zedemeester in den tweeden zin.

Zedewet, *lex moralis.*

Zedoärdzaad of zeverzaad, o. *ſemen ſanctum, ſanctolinum, i, n.*

Zee, v. *mare, is, n.* ook *ſalum, i, n. pelagus, i, n. pontus, i, m. æquor, oris, m. altum, i, n.* Ter zee, *mari.* De groote zee, die rondom de wereld loopt, *oceanus, i, m. mare oceanum,* bij *Cic. mare univerſum,* bij denzelfden. De groote zuiderzee, *oceanus Æthiopicus ſive meridionalis.* De noorder of ijszee, oce-

oceanus septentrionalis, *mare glaciale*. De middelandsche zee, *mare mediterraneum*. Van de zee of dat zich in de zee bevindt, *marinus*, *maritimus*, *a*, *m*, volgens *Scheller*; *Colum.* heeft ook *pelagius et pelagicus*, *a*, *m*, *aequoreus*, *a*, *m*. In zee steken, *solvere navem*, *petere altum*. Ter zee varen, *vehi mari*, *vehi in mari*. Op zee oorlogen, *bellum gerere in mari*, ook *bellum maritimum gerere*. Meester van de zee zijn, *dominari in mari vel per mare*, *imperium tenere maritimum*. Voor zee loopen, *citius undis ferri*. Eigenlijk *in eandum partem ac undae sed citius illis ferri*. De zee loopt kort of krap, *undae parvae sunt*. De zee loopt lang, *fluctus sunt vasti sive alti*. De zee brand, *mare aestuat*. De zee raast, *mare mugit*. De zee is stil, *mare quiescit*, *placidum*, *compositum*, *pacatum est*. De zee loopt tegen den wind in, *mare quaerit ventum*. De zee buldert, *mare latrat*. De zee ebt, *mare se revocat*, bij *Seneca*. Zich ter zee generen, *navigando victum quaerere*. Overzeesch, *transmarinus*, *a*, *m*. Met iemand te diep in zee zijn, *nimis arcto foedere conjunctum esse cum aliquo*. Regt door zee gaan, *sincere agere*. Zamenstell. zeeaal, *conger*, *i*, *m*. bij *Plin.* *muraena conger*, bij *Linn.* Zeeajuin, *scilla*, *ae*, *f.* *squilla*, *ae*, *f.* *caepe marinum*. Zeealsem, *absinthium marinum*, *seriphium*, *ii*, *n*. bij *Plin.* Zeeaalslang, *muraena serpens*. Zeearend, *haliaetus*, *i*, *m.* *aquila ossifraga*, bij *Klein*. Zeearm, *brachium maris*, *sinus*, *us*, *m.* *fretum*, *i*, *n*. Zeeatlas, *collectio tabularum marinarum*, *vel maris*. Zeebaak, *pharus*, *i*, *m*. Zeebaar, *unda*, *ae*, *f.* *fluctus*, *us*, *m*. Zeebank, *pulvinus*, *i*, *m*. Zeebeschrijving, *hydrographia*, *ae*, *f.* Zeebal, *pila marina*, bij *Scheller*. Zeebaars, *perca marina*. Zeebeer, *phoca ursina*, *ursus marinus*, bij *Linn.* Zeebarbe, eene soort van visch, *mullus barbatus*. Zeebies, *juncus marinus*, *mariscus*, *i*, *m*. bij *Plin.* Zeebloem, *nymphaea*, *ae*, *f.* Zeeboezem, *sinus*, *us*, *m*. Zeebogt is hetzelfde. Zeebraassem, *aurata vel orata*, *ae*, *f.* *Linn.* noemt hem *sparus pagrus*. Zeebrand, *aestus maris*, ook *fulgur sine tonitru*, *flamma marina*, bij *Kiliaan*. Zeebrief, *literae maritimae*. Zeebuit, *praeda marina*. Zeeburg, *munimentum sive propugnaculum maritimum*. Zeedijk, *agger marinus*. Zeedier, *animal marinum*. Zeedienst, *opera navalis*. Zoo het ten oorlog is, dan is het, *militia navalis*. Zeedraak, *trachinus draco*, bij *Linn.* Zeedrift het geen door de zee opgeworpen wordt, *ejectamentum maris*, bij *Tac.* Zeeeik, *quercus marina*, *vel fucus vesiculosus*, bij *Linn.* Zeeeenhoorn, *monodon*, *i*, *m*. bij denz. Zeeeikel, *balanus sive lepas balanus*, bij denz. Zeeduivel, *diabolus marinus*, *fulica major*, *fulica aterrima*, bij *Linn.* Zeegel, *echinometra*, *ae*, *f.* *echinus marinus*. Zeeengte, *fretum*, *i*, *n.* *angustum mare*, bij *Nep.* Zeegevecht, *proelium navale*, *pugna navalis*. Zeegewas, *planta marina*. Zeegift, zie Zeedrift. Zeegod, *Deus marinus*, *Neptunus*, *i*, *m*. Zeegodin, *Dea marina*. Zeegras of wier, *alga*, *ae*, *f.* *zostera maritima*, bij *Linn.* Zeegroen, *coeruleus*, *glaucus*, *venetus*, *a*, *m*, *colorem maris habens*. Zeehaan, *gallus marinus*, *zeus gallus*, bij *Linn.* Zeehaas, *lepus marinus*, *lumpus*, *lumpus cyclopterus*, bij *Linn.* Zeehard, *naufragae non obnoxius*, *mari adsuetus*. Zeehaven, *portus maritimus*, ook *portus*, *us*, *m.* alleen. Zeehond, *canis marinus*. Zeehoofd, *moles in mare prominens*, ook *praefectus classis*. Zeehoorn, *cochlea marina*, *concha*, *ae*, *f.* *buccinum*, *i*, *n*. Zeehandel, *mercatura maritima*. Zeeheld, *heros maritimus*, *vir rebus mari gestis clarus*. Zeekaart, *charta*,

charta nautica vel tabula hydrographica. Zeekalf, *vitulus marinus*, *phoca*, *ae*, *f.* ook *pheca vitulina*, bij *Linn.* Zeekant, *ora maris*, *litus*, *oris*, *n. vel ora maritima.* Zeekap of zeerok, *penula gausapina.* Zeekapitein, *praefectus navis.* Zeekasteel, een dichterlijk woord, *navis*, en vooral *navis bellica.* Zeekat, *sepia*, *ae*, *f.* bij *Linn. lolligo*, bij *Kiliaan.* Zeeklip, *scopulus*, *i*, *m.* bij denz. Zeekoe, *vacca marina*, ook *manati*, *manatus*, ook *trichecus manatus*, bij *Linn.* Zeekompas, *pyxis nautica* Zeekoning, *mullus barbatus.* Zeekrab, *astacus*, *i*, *m. araneus marinus.* Zeekreeft, *cancer marinus*, *cammarus*, *i*, *m. cancer cammarus*, bij *Linn.* Zeekrijg, *bellum navale*, *naumachia*, *ae*, *f.* Zeekust, *ora maritima.* Zeeland, *Zelandia*, *ae*, *f.* Zeelandsch of Zeeuwsch, *Zelandiensis*, *is*, *e*, *Zelandicus*, *a*, *m.* Zeeleeuw, *leo marinus*, *phoca leonina*, bij *Linn.* Zeelieden, *nautae*, *arum*, *m. pl.* Zeeleeuwerik, *gavio litoralis*, *alauda marina.* Zeelook, zie Zeeajuin. Zeeluchr, *aura maritima.* Zeelamprei, *muraena*, *ae*, *f.* bij *Plin.* Zeemagt, *copiae maritimae.* Zeeman, *nauta*, *ae*, *m. nauclerus*, *i*, *m.* Zeemanschap, *ars navigandi.* Ook overdragtig, *intrepiditas cum prudentia conjuncta.* B. v. men moet het in zeemanschap gebruiken, *hac in re intrepide ac simul prudenter agendum est*, ook *consilio utendum est.* Zeemeeuw *gavia*, *ae*, *f. Scheller* zegt, *larus maritimus vel marinus*, volg. *Linn.* Zeemerk, *specula*, *ae*, *f. pharus*, *i*, *m.* Zeemonster, *monstrum marinum.* Zeemos, *muscus marinus.* Zeemosfel, *concha marina*, *musculus marinus.* Zeenaald, eene foort van visch, *syngnatus acus*, bij *Linn.* Zeenetel, *urtica marina*, *alga marina.* Zeenimf, *nympha marina*, *nereis*, *idis*, *f.* Zeeoever, *litus maritimum.* Zeeofficier, *dux militum maritimus*, ook *praefectus navis bellicae.* Zeeoverste, *dux classis*, *archithalassus*, *i*, *m.* Zeepaling, zie Zeeaal. Zeepaard, *equus marinus*, *rosmarus*, *trichecus rosmarus*, bij *Linn.* Zeeplaats of zeestad, *locus maritimus*, *civitas maritima*, *oppidum maritimum.* Zeepomp of zeehoos, *typhon*, *onis*, *m.* Zeeraaf, *corvus lacustris vel aquaticus.* Zeeregt, *jus maritimum*, ook *aedificium in quo lites nauticae tractantur.* Zeeregter, *judex rerum maritimarum.* Zeeroover, *pirata*, *ae*, *m. praedo marinus*, bij *Kil.* ook *praedo maritimus.* Zeerooven, *piraticam exercere.* Zeeroovership, *navis praedatoria vel piratica.* Zeerooverij, *praedatio maritima*, *piratica*, *ae*, *f.* Op zijn zeeroovers, *more piratarum.* Zeereis, *iter maritimum.* Zeerok, zie Zeemantel. Zeeroof, *praeda maritima.* Zeerot, *mus marinus major.* Zeerots, *scopulus*, *i*, *m. rupes*, *is*, *f.* Zeeschip, *navis marina vel maritima.* Zeeschoot, zie Zeeboezem. Zeeschuim, *spuma maris vel marina.* Zeeschildpad, *testudo marina.* Zeeslang, *serpens marinus*, bij *Linn.* Zeeschuimer, zie Zeeroover. Zeeslag, *proelium navale*, *pugna navalis.* Zeeslak, *cochlea marina.* Zeeslek is hetzelfde. Zeesnoek, *lupus marinus.* Zeesoldaat, *miles navalis.* Zeespin, *araneus maritimus*, *cancer araneus*, bij *Linn.* Zeestad, zie Zeeplaats. Zeestilte, *malacia*, *ae*, *f. tranquillitas maris*, *pellacia*, bij *Kiliaan.* Zeestorm; *procella*, *ae*, *f.* Zeestrand, *litus*, *oris*, *n. ora maris.* Zeestreek, *plaga maris.* Zeestrijd, zie Zeeslag. Zeetogt, zie Zeereis. Zeeton, *signum marinum*, *dolii formam habens fluctuantis*, *cursui nautis indicando serviens.* Zeevaarder, zie Zeeman. Zeevaart, *navigatio*, *onis*, *f.* Zeevaartkunde, *scientia artis navigandi.* Zeevaartkunst, *ars navigandi.* Zeeverwig, *coruleus*, *a*, *m*, *colorem maris habens.* Zeevisch, *piscis marinus*,

nus, *aequoreus*, *pelagius*, bij *Kiliaan*. Zeevoeten of zeemansvoeten hebben, *mari adsuetum esse*. Zeevogel, *avis marina*. Zeevoogd, *praefectus classis*, *thalassiarcha*, *ae*, *m*. Zeevoogdij, *praefectura classis*. Zeevos, zekere visch, *vulpes marina*, *lupus*, *i*, *m*. Zeewaarts, *mare versus*, *in mare*. Zeewater, *aqua marina*. Zeewijf, *siren*, *enis*, *f*. Zeewilge, *vitex*, *icis*, *f*. Zeewind, *ventus maritimus vel ventus e mari flans*. Zeewolf, *lupus marinus*. Zeezaak, *res maritima*. Zeeziek zijn, *nausea laborare*. Zeeziekte, *nausea*, *ae*, *f*. Zeezog, *sulcus navis euntis*. Zeewind, *crambe maritima*, *soldanella*, *ae*, *f*. *convolvulus soldanella*, *ae*, *f*. *convolvulus soldanella*, bij *Linn*. enz.

Zeef, v. zoo veel als zift, *cribrum*, *i*, *n*. *incorniculum*, *i*, *n*. Zeefje, *cribellum*. *i*, *n*. Van hier: zeven of ziften, *cribro*, *avi*, *atum*, *are*, *cerno*, *crevi*, *cretum*, *cernere*, waarbij men ook *cribro* voegen kan, *cribro purgare*. Zeving of zifting, *cribratio*, *onis*, *f*. bij *Scheller*. Gezeefd of gezift, *cribratus*, *cribro purgatus*, *a*, *m*. Zamenstell. zeefbeen, in de heelkunde, *os cribriforme*, *os ethmoïdes*. Zeefwijze, *cribriformis*, *is*, *e*. Zeefmaker, *cribrorum confector*. Zeefverkooper, *negotiator cribrorum*.

Zeelt, o. touw of koord, zie Touw.

Zeelt, v. eene soort van visch, die men in de binnenwaters vindt, *tinea*, *ae*, *f*.

Zeem, o. zeemleêr, *aluta*, *ae*, *f*. Zamenstell. zeemtouwer, *alutarius*, *ii*, *n*. Zeembereider is hetzelfde.

Zeem, o. was voorheen zoo veel als honig, *mel*, *mel secundarium*. Van hier de verouderde zamenstell. zeemkoek, *placenta*, *ae*, *f*. *dulciarium e melle et farina*. Zeemstrijken, was overdragtig zoo veel als iemand honig om den mond strijken en nog meer overdragt. vleijen, flikflooijen, *adulari*, *blandiri*. Zeemstrijker, *adulator*, *oris*, *m*. *assentator*, bij *Kiliaan*, die deze woorden met eene *s* spelt.

Zeep, v. *sapo*, *onis*, *m*. bij *Plin*. *smegma*, *atis*, *n*. bij *Plinius*. Zeepen, zoo veel als met zeep besmeren, *sapone illinere vel smegmate inungere*. Zeeping of het zeepen, *illitus saponis*. Zeepachtig, *saponis naturam habens*, *saponi similis*. Zeepig is hetz. Zamenstell. zeepbak, *vas saponi condendo vel servando serviens*. Zeepbal, *globus e sapone confectus*. Zeepbrood, *frustum saponis panis formam habens*. Zeeperij of zeepziederij, *aedificium in quo sapo coquitur*. Zeepketel, *ahenum saponi coquendo serviens*. Zeepkooper, *negotiator saponarius*, ook *saponarius*, *smegmatopola*, *ae*, *m*. Zeepkraam, *taberna ubi sapo prostat*. Zeepkramer is hetzelfde als zeepkoper. Zeepkruid, *saponaria*, *ae*, *f*. Het roode, *saponaria rubra radice*. Het witte, *saponaria alba vel lychnis dioica*, bij *Linn* Zeepsop, *aqua saponaria*, bij *Kil*. Zeepwater is hetzelfde. Zeepzieden, *coquere saponem*. Zeepzieder, *coctor saponis*. Zeepziederij, zie zeeperij. Zeepwortel, *gypsophila strathium*, bij *Linn*. *saponaria lychnidis folio*, *flosculis albis*, bij *Bauhen*. enz.

Zeer, o. *ulcus*, *eris*, *n*. *vulnus*, *eris*, *n*. B. v. ik heb zeer aan den vinger, *vulnus vel ulcus mihi est in digito*. Ook is zeer zoo veel als pijn, *dolor*, *oris*, *m*. *aegritudo*, *inis*, *f*. bij *Kiliaan*. Zeer hebben of zeer doen, *dolere*. B. v. ik heb zeer aan het hoofd of het hoofd doet mij zeer, *caput mihi dolet*, *dolore capitis laboro*. Ook is het bedr. iemand zeer doen, *dolore afficere aliquem*, *laedere aliquem*, *vulnerare*, *ulcerare*. Ook is zeer bij *Kiliaan*, en zerig, bijv. n. *dolens*, *entis*, *comp. g. faucius*, *Insfus*, *vulneratus*, *ulceratus*, *a*, *m*. Zerigheid, *exulceratio*, *onis*, *f*. *dolor*, *oris*, *m*. Kwaad zeer, *ulcus chironium*, *telephium*,

phium, malignum, tetrum, verminosum. Zich zeer doen, is *vulnerari, ulcerari.* Zeer is ook zoo veel als schurft, *scabies, ei, f.* Ook roof, *crusta vel eschava, vulneris sive ulceris.* Iemand op zijn zeer trappen, *ulcus tangere*; bij *Ter.*

Zeer, bijw. grootelijk, geweldig, *valde, admodum, maxime, plurimum, vehementer, magnopere, maximopere, perquam, adv.* Hoe zeer? *quantopere?* Zoo zeer, *tantopere, adv.* Ook wordt het bijw. zeer in de zamenstellingen uitgedrukt door *per* en *prae.* B. v. zeer scherp, *peracutus, a, m.* Zeer schraal, *peraridus, a, m. praegrandis, is, e.* Zeer lang, *praelongus, a, m*, enz. Ook is zeer dikwijls van den grootsten trap. B. v. zeer geleerd, *doctissimus, a, m*, enz. Ook vindt men in de gemeene zamenleving zeerste, *maxime, vehementissime, certatim, adv.* B. v. om het zeerste loopen, *certatim currere, cursu certare vel contendere.*

Zeet, v. zoo veel als zitplaats, *sedes, is, f.* Ter zeet komen, *considere.*

Zege, v. zoo veel als overwinning, *victoria, ae, f. palma, ae, f.* De zege behalen, *victoriam reportare, palmam auferre.* Zamenstell. zegeboog, *arcus triumphalis.* Zegedicht, *carmen victoriae sacrum, carmen victoriam celebrans, carmen triumphale, carmen victoriale*, vindt men bij *Trebell. Poll.* Zegekroon, *corona victoriam indicans, corona victorialis*, bij denz. *corona triumphalis, corona victrix.* Ook een soort van bloem dus genoemd, *gloriosa superba, lilium zeilanicum superbum*, het eerste heeft *Linn.* Zegelied of zegevaers, zie Zegedicht. Zegepraal, *triumphus, i, m. triumphatus, us, m.* Zegepralen, *triumpho, avi, atum, are.* Van eenen zegepraal, *triumphalis, is, e.* Zegeteeken, *tropaeum, aei, n.* anderen schrijven *trophaeum, aei, n.* doch naar mijn oordeel verkeerd als zijnde het Grieksche woord τρόπαιον.

Zegepraler, *triumphator, oris, m.* bij *Apulejus.* Zegerijk, *victor, oris, m. victoriosus, a, m.* Zegestandaard, *vexillum victoriam indicans.* Zegevaan, *signum vel vexillum victorialis sive victoriam indicans.* Zegevieren, *celebrare victoriam.* Zegevuur, *ignis propter victoriam repertatam accensus.* Zegewagen, *currus triumphalis.* Zegezang, zie Zegedicht.

Zegel, o. *sigillum, i, n. signum, i, n.* Het zegel ergens op drukken, *sigillum vel signum imprimése alicui rei*, ook *jure jurando aliquid confirmare.* Zijn zegel aan iets hangen, *probare aliquid.* Van hier: zegelen, b. w. *signo, avi, atum, are, obsignare, consignare, sigillare*, bij *Varro.* Zegelaar, *signator, obsignator, oris, m. sigillator, oris, m.* Zegeling, *signatio, consignatio, obsignatio, sigillatio, onis, f.* Zamenstell. zegelbewaarder, *custos sigilli.* Zegeldoosje, *thecula sigillo servando serviens.* Zegelgeld, *cerarium, ii, n.* bij *Cicero, pecunia pro sigillo vel pretium signatorium*, bij *Scheller.* Zegelkunde, *sphragistica, ae, f.* Zegellak, *cera signatoria.* Zegelpers, *prelum signatorium.* Zegelring, *annulus signatorius.* Zegelwasch, zie Zegellak. Zegelsnijder, *sigillorum sculptor.*

Zegen, v. zeker vischnet, dit woord is waarschijnlijk hetzelfde als *sagena, ae, f.* bij de Romeinen en dit weder hetzelfde als σαγήνη bij de Grieken ook *verriculum, i, n.* schoon dit laatste volmaakt met ons woord schrobnet overeenkomt.

Zegen, m. heil, voorspoed, *salus, utis, f. felicitas, atis, f. beatitas et beatitudo, inis, f. fortuna, ae, f.* Ook is het zoo veel als tegenwensch, *precatio prosperitatis, felicitatis vel fortunae.* Ook bij de kerkelijken, *benedictio, onis, f. bona precatio, vel prospera*, bij *Scheller.* B. v. de zegen Gods, *benedictio di-*

divina. Van hier: zegenen, b. w. *bona dicere, bene precari, fausta precari*, ook *fortunare*, bij *Scheller.* Ook zoo veel als prijzen: b. v. God zegenen, *celebrare Deum*, ook *benedicere alicui*, bij *Cicero.* Van hier: zegening, *benedictio, fortunatio, onis, f. datio prosperitatis vel felicitatis.* Ook is zegenen zoo veel als inwijden, *consecro, avi, atum, are, sacrare.* B. v. de tafel zegenen, *sacrare vel consecrare mensam.* Met het kruis zegenen, *munire signo crucis.* Gezegend, v. d. *beatus, a, m, felix, omn. g. fortunatus, a, m, benedictus, a, m*, doch dit laatſte woord is niet van de beste ſoort. Zamenſtell. zegenrijk, *dives beneficiis, beneficiis abundans, beneficus, a, m.* Zegenwensch, *precatio prosperitatis vel felicitatis.* Zegenwenſchen is zoo veel als zegenen, ook *gratulari.* Zegenwenſcher, *gratulator, oris, m.*

Zeggelen, voortdurend b. w. bij *Hooft* voorkomende, zoo veel als dikwijls zeggen, *dictito, avi, atum, are.*

Zeggen, b. w. dit komt van het verouderde ſegghe, *dictio, onis, f.* Zoo veel als uitſpraak beteekenende, *dico, dixi, dictum, dicere, ajo defectivum, for, fatus sum, fari, verba proferre.* Ook zoo veel als verhalen, *narro, avi, atum, are, refero, tuli, latum, ferre, commemoro, avi, atum, are, perhibere.* Men zegt, *dicunt, ajunt, ferunt, commemorant, perhibent &c.* Ook zoo veel als gebieden, *jubere.* B. v. ik heb hem gezegd dat hij komen moet, *jussi illum venire.* Iemand zeggen om niet te komen, *vetare aliquem venire.* Ook is het zoo veel als waarſchuwen, *monere, admonere.* B. v. ik heb het u wel gezegd, *te quidem monui vel admonui.* Hij heeft hier niets te zeggen, *nihil hic imperare potest, nihil hic potest, hic nihil habet auctoritatis.* Hij heeft alles te zeggen, *summum imperium vel summa auctoritas penes illum est.* Wat wil dat zeggen, *quid hoc significat?* Het is nog al wat te zeggen, *est aliquid.* Dat wil niet veel zeggen, *parum valet, vile est.* Voor ik zeg, gebruikt men dikwijls *inquam, inquit, inquiebat &c.* Het zeggen als zelfſt. o. *verba, orum, n. pl. sermo, onis, m. oratio, onis, f. dictum, i, n.* Van hier: zegachtig, bijv. n. *dicax, acis, omn. g. loquax, verbosus, a, um.* Zamenſtelling. zegsman, *arbiter, tri, m. pactor, oris, m. disceptator, oris, m.* Ook is zegsman, iemand die ons iets verhaalt, *auctor, oris, m.* Zegslieden, *arbitri, orum, m. plur.* Zegsmare is bij *Kiliaan, fabula, ae, f.* Zegsvrouw, *arbitra, ae, f. disceptatrix, icis, m.* Zeg of zegswoord, *dictum, i, n. proverbium, ii, n. adagium, ii, n. dicterium, ii, n.* bij *Kiliaan.* Zeggens is een verouderd woord, zoo veel als *arbitrium, ii, n.* Gezegd, v. d. *dictus, a, um, relatus, narratus, memoratus, commemoratus.*

Zeik, zeiken, zeiker, zeikpot enz. zijn lage ſtraatwoorden, zoo veel als pis, pisſen, pisſer, pispot enz.

Zeil, o. *velum, i, n. linteum.* Het zeil bijzetten, *velum subducere*, bij *Scheller*, *velum pandere.* Het zeil ſtrijken, *velum demittere vel deducere.* Overdragt. het zeil voor iemand ſtrijken, *cedere alicui, fasces submittere alicui.* Onder zeil gaan, *solvere navem*, ook alleen *solvere, vela facere*, bij *Cicero, vela ventis dare* is dichterlijk. Het zeil naar den wind hangen, *obedire tempori.* Met een nat zeil loopen, *bacchari, vino madidum oberrare.* Zamenſtell. grootzeil, *velum mali primarii.* Bezaanzeil, *velum mali mineris*, Fokzeil, *velum mali anterioris vel proralis.* Blindzeil, *velum antennae proralis.* Bovenblindzeil, *velum minus antennae proralis.* Spreekw. alle zeilen bijzetten, *summa ope niti.* De zeilen inhalen, *contrahere vela.* De zeilen oprollen, com-

Digitized by Google

complicare vela. Het zeil gorden, *velum antennae alligare.* Zeil minderen, *constringere, contrahere, minuere vela.* Een schip onder zeil brengen, *parare navem.* Spreekw. alle zeilen blank spelen, *piraticam exercere.* Een oog in het zeil houden, *accurate observare, in speculis esse, intentum esse.* Het waait mij in mijn zeil, *prospera vel secunda fortuna utor.* Met liggende zeilen vaart maken, *remigare, remis uti.* Ik leg met de zeilen voor de mast, *res mihi non prospere cedit.* Met opgestreken of opgezet zeil, *iracunde, ferociter, immoderate.* Onder zeil zijn, *navigare.* Stijf onder zeil zijn, *bene navigare, apte vela ferre;* overdr. *damno paret esse.* Met de laatste schepen onder zeil gaan, *lente festinare,* ook *inopia diligentiae amittere occasionem rei bene gerendae.* Zeil en treil, *apparatus universus navis, armamentum universa.* Zeil wordt ook nog genomen voor een schip, *navis, is, f.* B. v. van verre komt een zeil, *navis e longinquo advenit.* Zeiladje, *vela navis universa.* Zeilbaar, *navigando aptus, navigabilis, is, e,* bij *Livius.* Zeiler of zeilder, een schip dat snel zeilt, *celox, ocis, f.* dit woord is misschien eigenlijk een bijv. n. waaronder *navis* verstaan wordt, doch is bij de Romeinen als zelfst. in gebruik geweest. Zamenstell. zeilboom, *malus, i, m.* Zeilgat, *carchesium, ii, n.* Zeildoek, *carbasus, i, m. linteum velare.* Zeilgaren, *fila velaria.* Zeiljagt, *navis liburnica, liburna, ae, f.* Zeilmaker, *effector vel opifex velorum, lintearius, ii, m.* Zeilmakerij, *officina velorum.* Zeilnaald, *acus velaris.* Zeilrée of zeilvaardig, *paratus ad navigandum vel ad cursum.* Zeilschip, *navis velifera vel velivola.* Zeilschuit, *navigium velificum vel velivolum.* Zeilsloep, *nauplius, ii, m.* bij *Plinius.* Zeilsteen, *magnes, etis, m.* Zeilspriet, *antenna, ae, f. &c.* Van hier: zeilen, o. w. *navigo, avi, atum, are, vela facere, vela dare, velificare & velificari.* Het zeilen als z. o. *velificatio, navigatio, onis, f.* (*falcis. f.*

Zein, v. zoo veel als seisen, *falx,*

Zeker, bijv. n. en bijw. gewis, veilig, *certus, a, um, indubitatus, securus, tutus;* bijw. *certo, secure, tuto, indubitate, indubitanter, adv.* Ook is zeker zoo veel als getrouw, *fidelis, is, e, fidus, a, um.* Een zeker vriend, *fidus amicus.* Ook kan men in dien zin altijd *certus* gebruiken. Zeker wordt ook gebruikt voor iemand, *quidam, quaedam, quoddam.* B. v. een zeker boek, *quidam liber.* Eene zekere vrouw, *quaedam mulier,* ook *quaedam* alleen. Een zeker dier, *quoddam animal.* Zeker zijn, *certum esse.* Ook voor veilig zijn, *tutum vel in portu esse.* Zekerlijk is hetzelfde als het bijw. zeker. Van hier: zekerheid, *securitas, atis, f.* Ook voor veiligheid, *in tuto.* B. v. ik ben in zekerheid, *in tutosum.* Ook zoo veel als borg, *cautio, onis, f.* Ook zoo veel als gewisheid, *fides, is, f. veritas, atis, f.*

Zelden, bijw. van tijd, *rare, raro, rarenter, non crebro, non saepe, non frequenter, adverb.* Voorheen was het ook als bijv. n. in gebruik, doch hier voor gebruiken wij thans ook *insolenter, insolite, adv.*

Zeldzaam, bijv. n. en bijw. *rarus, a, um,* ook *monstrosus, monstruosus, portentosus, a, um.* Zoo veel als ongewoon, *insolens, entis, gen. g. insolitus, a, um, insuetus, a, um.* Ook zoo veel als bijzonder, *singularis, is, e.* Vreemd, *novus, a, um.* Ongemakkelijk, *morosus, a, um, difficilis, is, e;* bijw. *rare vel raro, monstrose, portentose, insolenter, singulariter, nove, difficulter, morose.* Van hier: zeldzaamheid, *raritas, atis, f. raritudo, inis, f. monstrum, i, n. portentum, i, n. insolentia, ae, f. morositas, atis, f. difficultas, atis, f.* ook *novitas, atis, f. natura, conditio vel ratio rei singularis.*

Zelf,

Digitized by Google

Zelf, v. *extremitas, atis, f.* bij *Kiliaan.* Van hier: zelfegge of zelfkant, *ora, ae, f. extremitas panni, telae sive limbi.*

Zelf, een voorn. woord, *idem, eadem, idem, ipse, a, um, ipsemet.* Ik zelf, *ego ipse &c.* Van zelf, van zelfs en van zelven, *ultro, voluntarie* ook *sponte meâ, tuâ, suâ.* Ook is zelf, *vel.* B. v. zelfs zijne vijanden prijzen hem, *vel inimici illum laudant.* Ook kan men in dien zin *etiam* gebruiken. Ja zelfs, *quin etiam.* Van hier: zelfsliefde, *amor sui.* Zelfsmoord, *suicidium, ii, n.* Zelfsmoorder, *interfector, oris, m. suicida, ae, m.* Zelfstandig, bijv. n. *substantialis, is, e.* Zelfstandigheid, *natura, conditio vel ratio rei substantialis,* bij *Ammianus.* Een zelfstandig woord in de spraakkunst, is *nomen substantivum.* Zelfstandiglijk, bijv. n. *substantialiter, adv.* bij *Tertull.* Zelfstrijd, *dubium, ii, n. incertitudo, inis, f.* Zelfverloochening, *negiectio sui,* bij *Schell.*

Zemel of liever het meerv. zemelen, de bast van rogge of tarwe, *furfur, uris, m. appluda, ae, f.* bij *Plin. canicae, arum, f. plur.* bij *Lucilius Festus.* Van hier: zemelachtig, *furfureus, a, m, furfuraceus, a, m, furfurum conditionem, naturam vel rationem habens.* Zemelig is hetzelfde. Ook vol zemelen, *furfurosus, a, m.* Van hier het zamengestelde zemelknooper, *homo frivolus, scrupulosus in re parvi momenti.* Ook zoo veel als talmer, *cunctator, oris, m.* Zemelmeel, *similа, ae, f. similago, inis, f.* bij *Plinius.* Van zemelmeel, *semilagineus, a, m.*

Zende, v. een verouderd woord, *donum, quod mittitur.* Van hier:

Zenden, b. w. *mitto, isi, issum, ittere, lego, avi, atum, are, destino, avi, atum, are.* Van hier: zending, *missio, onis, f. missus, us, m. legatio, onis, f. destinatio, onis, f.* Zender, m. *missor, oris, m.* Gezonden, v. d. *missus, a, m, legatus, destinatus.* Zendeling, m. *legatus, i, m.* ook *homo missus ad doctrinam Christianam propagandam, emissarius, ii, m.* Zamenstell. zendbode, *nuncius, ii, m.* Zendbrief, *epistola, ae, f. literae, arum, f. pl.* tabellae, *arum, f. pl. &c.*

Zené of zeneblad, zeneboom, *sena, ae, f.* ook *senna, ae, f.* volg. *Scheller.*

Zengen, b. w. zoo veel als schroeijen, *torreo, ui, estum, rere, uro, ussi, ustum, urere, adurere, suburere, amburere, ustulare,* bij *Scheller.* Zenging, *tostio, onis, f. ustio, onis, f. ambustio, ustulatio* geloof ik niet dat bij de ouden voorkomt. Gezengd, v. d. *tostus, ustus, adustus, subustus, ambustus, ustulatus, a, m.* De gezengde luchtstreek, *zona torrida.* Zengel beteekende eertijds zoo veel als de gloeijende vonken, die uit het ijzer dat gesmeed werd, sprongen, *stricturae, squamae sive scintillae e candente ferro malleis cuso emicantes,* ook *cineres carbunculi saxeorum, scoriae ferri.* Van dit zengel was het oude woord zengelen, *ustulare,* ook in gebruik.

Zennip, zie mostaard.

Zenuw, v. *nervus, i, m.* Verkl. zenuwtje, *nervulus, i, m.* bij *Scheller.* Zenuwachtig, *nervi naturam habens.* Ook zoo veel als vol zenuwen, *nervosus, a, m.* Zenuwknoop, *gangilion et ganglion, ii, n.* bij *Celsus.* Zenuwkoorts, *febris nervosa.* Mij dunkt dat beter zoude zijn, *febris in nervos saeviens.* Zenuwkwaal, *morbus nervosus, morbus cessans nervis,* bij *Horat.* Zenuwloos, *enervis, is, e, nervis carens, debilis, lis, le.* Zenuwrijk, *nervosus, a, m, nervis abundans.*

Zerk, zie zark.

Zerp, bijv. n. en bijw. zoo veel als zuur, *acidus, a, m, immitis, is, e.* Ook zoo veel als een weinig zuur, *subacidus, a, m, acidulus, a, m;* bijw. *acide, immite, adv.* Zerpheid, *acor, oris, m.* Zamenstell. zerpzoet, *dulcacidus, a, m,* bij *Seren.*

Digitized by Google

Zes, een getalwoord, *sex*, *indeclinabile*, ook *seni*, *ae*, *a*. B. v. zes brieven, *senae epistolae*. Hij heeft ons elk zes boeken gegeven, *senos nobis dedit libros*. Uit zes bestaande, *senarius*, *a*, *m*. De zesde, *sextus*, *a*, *m*. Een zes, *senio*, *onis*, *m*. van eenen dobbelsteen, bij *Suetonius*. Een zesde, *sexta pars*. Ten zesden, *sexto*, *loco sexto*, *sextum*, *adv*. Zamenstell. zesd'half of zestehalf, *numus quinque obolorum et dimidii*. Zeshoek, *sexagonum*, *i*, *n*. *sexangulum*, *i*, *n*. het eerste is een Grieksch woord. Zeshoekig, *hexagonus*, *sexangulus*, *a*, *m*, *sex angulos habens vel sex angulis praeditus*, ook kan men *praeditus* weglaten. Zeslerlei, *sex generum*. Zeshonderd, *sexcenti*, *ae*, *a*, *sexceni*, *ae*, *a*. Zeshonderdste, *sexcentesimus*, *a*, *m*. Zeshonderdmaal, *sexcenties*, *adv*. Zeshonderdduizend, *sexcenta millia*. Zeshonderdduizendmaal, *sexcenties millies*. Zeshonderdduizendste, *sexcenties millesimus*, *a*, *m*. Zesjarig, *sexennis*, *is*, *e*, *sex annorum*. Een tijd van zes jaren, *sexennium*, *ii*, *n*. Zeskant en zeskantig is hetzelfde als zeshoek en zeshoekig. Zesmaal, *sexies*, *adv*. Zesmaandig, *semestris*, *is*, *e*, bij *Livius*, *sex mensium*. Zesregelig, *senarius*, *a*, *m*. Zestal, *numerus senarius*. Zestien, *sedecim vel sexdecim*. Zestiende, *decimus sextus*. Een zestiende is ook *pars decima sexta*. In het jaspel, *sex chartae lusoriae continuae*. Zestig, *sexaginta*, *sexageni*, *ae*, *a*. Zestigmaal, *sexagies*. Zegtigste, *sexagesimus*, *a*, *m*. Zesspan, *sejugis*. B. v. met een zesspan rijden, *sejugibus vehi*. Zestigjarig, *sexagenarius*, *a*, *m*, *sexaginta annorum*.

Zet, m. zoo veel als oogenblik, *momentum*, *i*, *n*. waarbij men ook *temporis* voegen kan. Met eenen zet is ook zoo veel als terstond, *statim*, *confestim*, *extemplo*, *adv*.

Zetel, m. stoel, zitplaats, *sedile*, *is*, *n*. *sella*, *ae*, *f*. *sedes*, *is*, *f*. B. v. de zetel van het rijk, *sedes imperii*. Zeteltje, *sedecula*, *ae*, *f*. bij *Cic*. *sellula*, *ae*, *f*. bij *Varro*. (*Hoogst*.

Zetpil, v. *balanus*, *i*, *f*. bij

Zetten, b. en o. w. stellen, plaatsen, *pono*, *sui*, *itum*, *ere*, *collocо*, *avi*, *atum*, *are*, *locare*, *statuere*, *constituere*. Een huis zetten, *aedificare*, *construere domum*, *excitare aedificium*. Iemand zetten is ook zoo veel als iemand in de boeijens werpen, *conjicere aliquem in vincula*, *dare in vincula aliquem*. Iemand dag zetten, *constituere*, *praescribere*, *determinare*, *dicere diem alicui*. Zich iets in het hoofd zetten, *inducere in animum*. Ik mag dien man wel zetten, *diligo*, *amo*, *carum habeo hominem istum*. Ik mag hem niet zetten, *odi*, *contemno illum*. Te koop zetten, *inscribere*, *venalem exponere*. Tegen zetten, *opponere*. Van elkander zetten, *sejungere*, *disjungere*, *segregare*, *separare*, *seponere*. Iemand uit de regering zetten, *abrogare magistratum alicui*, bij *Nepos*. Iemand aan land zetten, *exponere aliquem*, bij *Nepos*. Zetten is ook zoo veel als planten, *planto*, *avi*, *atum*, *serere*, *sero*, *sevi*, *satum*, *fodere*, *defigere*, *pangere*. B. v. boomen zetten, *plantare arbores*. Planten zetten, *figere plantas*, bij *Kiliaan*. Zetten is ook zoo veel als schrijven, *scribere*. B. v. hij kan geen letter zetten, *ne literam scribere scit*. Ook is het zoo veel als zinken, ouz. *sidere ad ima vasa*, ook *sidere* alleen. Van hier: zetsel, *sedimentum*, *i*, *n*. bij *Plinius*. Ook zoo veel als schatten, *censere*, *aestimare*, *pretium statuere*, *indicare*, *taxare*, bij *Kiliaan*. Op geld zetten, *adscribere*, *aere aestimare*. Te pand zetten, *pignerare*, *pignerari*, *pignori dare*, *pignori opponere*, *obpignerare*, bij *Kiliaan*; ook nog *contrahere*. B. v. hij had de doodverf als gezet, *pallorem mortis jam contraxerat*, *pallor mortis illum jam invaserat*.

Ein-

Eindelijk is zetten een drukkerswoord, *componere characteres typicos*; ook kan men *componere* alleen gebruiken. Van hier: zetter, m. *positor, oris, m.* Zoo veel als letterzetter, *compositor, oris, m. typotheta, ae, m.* Zetting, v. *positus, us, m. positio, onis, f.* Ook zoo veel als eene vaste prijs, *pretium constitutum vel statutum.* B. v. de zetting van het brood, *pretium panis statutum vel constitutum.* Ook zoo veel als schatting, *census, us, m. vectigal, alis, n.* Ook zoo veel als wet, *lex, legis, f. decretum, i, n. institutum, i, n.* Gezet, v. d. *positus, locatus, collocatus, statutus, constitutus, aedificatus, exstructus, conjectus in vinculo, praescriptus, determinatus, dictus, plantatus, satus, scriptus, compositus, a, m.* Ook heeft gezet de beteekenis van dik, vet, lijvig, *crassus, obesus, corpulentus, a, m.* Eindelijk is de tering zetten, *tabe adfici &c.* Zamenstell. zetgang, *tabula navis adscensoria.* Zethaak, *instrumentum aeneum typothetarum, in quo typi componuntur.* Zethamer, *malleus capite quadrato.* Zetijzer, *instrumentum dentibus serras flectendis serviens.* Zetregel, *praeceptum, i, n. institutum, i, n.* Zetschipper, *praefectus navis mercenariae.* Zetstukken, *positiones, fundamenta, quibus argumenta innituntur.* Zeug, v. het wijfje van een varken, *sus, suis, f. porca, ae, f.* Zamenstell. zeugenbrood, o. *cyclaminos, i, cyclamen, inis, n. panis porcinus, rapum terrae, arconita, ae, f. rapum porcinum.*

Zeuni, v. een varkens slobberbak, *aqualiculus, i, m.*

Zeur, v. zoo veel als leur.

Zeuren, o. w. *doleo, ui, ere. Kiliaan* verklaart het ook door *ulcerare, urgere, angere, urere, remordere.* B. v. dat zeurt mij, *id me urit, ea cura me remordet, id mihi acerbum est, istud me male habet*, bij denz.

Zeven, een getalwoord, *septem, indeclinabile*, ook *septeni, ae, a.* Bijv. hij heeft ons elk zeven boeken gegeven, *septenos nobis libros dedit.* Het heeft zeven geslagen, *hora septima est audita.* Als zelfstandig, eene zeven, *heptas, numerus septenarius.* Zevenderlei, *septifariam, adv.* bij *Nonius.* Zamenstelling. zevenboom, *sabina, ae, f.* bij *Plin.* Zevenblad, *septifolium, ii, n. comarum, i, n. comarum palustre*, bij *Linn.* Zevenbladig, *septem foliis praeditus, heptaphyllus*, bij *Scheller.* Zevenbergen, *Transylvania, ae, f.* Zevenderlei, *septem generum.* Zevende, *septimus, a, m.* Ten zevenden, *septimo vel septimum.* Zevengetijde eene soort van plant, *melilotus caerulea, melilotus vera vel lotus sylvestris*, ook *trifolium odoratum*, ook *foenum Graecum sive trigonella foenum Graecum*, bij *Linnaeus.* Zevenhoek, *heptagonum, i, n.* Zevenhoekig, *heptagonus, a, m*, ook *septem angulos habens, septem angulis praeditus*, ook kan men *praeditus* weglaten. Zevenhonderd, *septingenti, ae, a.* Zevenhonderdste, *septingentesimus, a, m.* Zevenhonderderlei, *septingentorum generum.* Zevenhonderdmaal, *septingenties, adv.* Zevenjarig, *septennis et septennis, is, e.* Zevengestarnte, *pleiades, um, f. plur. vergiliae, arum, f. plur.* Zevenmaal, *septies, adv.* Zevenman, *septemvir, iri, m.* Zevenmanschap, o. *septemviratus, us, m.* Zevenoog, *furunculus, i, m.* Zevenste is zoo veel als zevende. Zevental, *heptas, numerus septenarius.* Zeventien, *septemdecim.* Zeventiende, *decimus septimus.* Ook is het een zelfst. n. in het kaartspel, *septemdecima chartis primoribus.* De kamer van zeventienen, *concilium septemdecim virorum.* Zeventigl, *septuaginta*, ook *septuageni, ae, a.* Zeventigerlei, *septuaginta generum.* Zeventigste, *septuagesimus, a, m.* Zeventigmaal, *septuagies, adv.* Zevenvondig, *septemplex, icis, omn. g.*

Zever, v. *saliva, ae, f.* Van hier zeveren, o. w. *saliyo, avi, atum, are.* Zeveraar of zeverbaard, m. *salivator, oris, m.* Zamenstell. zeverdoek, *salivarium, ii, n.*

Zeverzaad, o. *semen sanctum, sanctolinum, i, n.* bij *Kil.*

Zia, o. een der Cycladische eilanden, *Cea, ae, f. vel Cia, ae, f.* bij *Plin.*

Zich, voorn. w. *genit. sui, dat. sibi, acc. se, abl. se.*

Zidderen, zie sidderen.

Zieden, b. en o. w. *coque, coxi, coctum, coquere, elixo, avi, atum, are,* onz. *bullio, ivi, itum, ire, ferveo, vui, vel bui, ere.* Van hier: zieder, *coctor, oris, m.* Zieding, *coctio, onis, f. coctura, ae, f. elixatura, ae, f.* Gezoden, *coctus, elixus, elixatus, a, m.* Ziederij, *officina coctoria.*

Ziegen is hetzelfde als zijpen.

Ziek, bijv. n. en bijw. zoo veel als krank, *morbosus, a, m, morbidus, infirmus, valetudinarius, aeger, aegrotus, a, m;* bijw. *morbose, morbide, infirmiter, ady.* In de zamenstellingen beteekent het ook *cupidus, avidus, a, m, appetens, entis, gen. g. languens, cupidine sive amore.* B. v. manziek, *cupidus, avidus, appetens viri, amore sive cupidine viri languens.* Speelziek, *cupidus, avidus ludendi &c.* Ziek zijn, *aegroto, avi, atum, are, morbosum vel morbidum esse, aegrum vel aegrotum esse, laborare morbo.* Ziek worden, *aegresco, escere, aegrotum vel aegrum fieri, incidere in morbum.* Zich ziek maken, *morbum sibi conciliare.* Dit zeggen wij ook zich eene ziekte op den hals halen, ook *morbum sibi contrahere.* Zich ziek houden, *morbum simulare.* Ziek uitzien, *aegroti speciem præ se ferre.* Zich ziek lagchen, *visu rumpi vel pene rumpi.* Van hier: ziekachtig, *naturam morbidam habens, valetudinarius, a, m, infirmus.* Ziekaard, m. *valetudinarius.* Voor ziekaard spelen, *aegrotum simulare, simulare morbum.* Van hier ook ziekte, v. *morbus, i, m. aegrotatio, onis, f. valetudo adversa, morbositas, atis, f.* bij *Scheller.* Ziekelijk is hetzelfde als ziekachtig. Ziekelijkheid, *debilis corporis dispositio, valetudo infirma sive tenuis.* Zamenstell. ziekbed, *lectus aegroti vel aegri.* Ziekenbewaarder of oppasser, *custos vel curator aegrotantium.* Ziekenbewaarster of oppaster, *curatrix aegrotantium.* Ziekenhuis, *nosocomium, ii, n.* een Grieksch woord, *valetudinarium, ii, n.* bij *Kiliaan.* Ziekenkamer is ook *valetudinarium,* bij *Schell.* Ziekentroost, *consolatio aegrotantium.* Ziekentrooster, *consolator aegrotantium.* Ziekenstoel, *sella fatiliaris,* bij *Kiliaan.* Eindelijk is de vallende ziekte, *morbus comitialis,* zie de reden van deze benaming onder het woord vallen.

Ziel, v. *anima, ae, f. animus, i, m.* bij *Scheller.* Bij mijne ziel! *ita vivam!* Uit den grond van mijne ziel, *ex animo.* Verkleinw. zieltje, *animula, ae, f.* Ook zoo veel als mensch: b. v. geene levendige ziel, *nullus homo, ne unus quidem homo, nemo mortalium.* Een goede ziel, *homo optimus, omnino, plane, prorsus, probus, probissimus, integerrimus.* Eene ongelukkige ziel, *homo miser, infelix &c.* Ook is het een troetelwoord: mijn ziel, mijne tweede ziel, mijn zieltje! *anima mea! anima mea pars! dimidium! anime mi! mea vita! cor meum! &c.* Ter ziele varen, *efflare animam.* Allerzielendag, een feest bij de Roomschen, *feralia, festa brua, feriæ pro defunctorum manibus.* Zieltje is ook nog een vrouwen onderrok, *fubacula, æ, f. induſium, ii, n.* bij *Kiliaan.* Zamenstell. zielbraken of zieltogen, *agere animam, sub agone jacere,* volgens *Kiliaan.* Zielbrakinge, *agon, onis, m.* Zielkooper of zielverkooper, *qui æterna pecunia nautas fallaces Indiæ plerumque vis concitis Indiæ plerumque vis conciti Indiæ plerumque vis concitis Indiæ plerumque vis concitis Indiæ plerumque vis concitis

mus, *a*, *m*, *inanimis*, *is*, *e*, *exanimus*, *a*, *m*, *exanimis*, *is*, *e*. Zielmis of zielmisse, *misſapiacularis*, *ſacrum piaculare*, volgens *Scheller*. Zielsangst, *angor animi*. Zielsgevaar, *periculum animi*. Zielsheil, *ſalus animi*. Zielskracht, *vis animi*. Zielsleer, *pſychologia*, *ae*, *f. doctrina de animo*. Zielsrust, *quies ſive tranquillitas animi*. Zielsstrijd, *angor animi*. Zielsverderf, *pernicies animi*. Zielverderfelijk, *perniciosus animo*. Zielsovergang, *metempſychoſis*, *is*, *f. migratio animorum e corpore in corpus*, ook alleen *migratio animorum &c.*

Zien, b. en o. w. *video*, *vidi*, *viſum*, *videre*. Scherp zien, *oculis acriter videre*, *bene videre*, *viſu acri uti*. Helder of klaar zien, *clare videre*. Niet goed zien, *non bene vel male videre*, *perverſe videre*. Niet uit de oogen kunnen zien, *non poſſe videre oculis*. Iets zien, *videre vel cernere aliquid vel aliquam rem*, ook *adſpicere*, *conſpicere*. Iets zien laten, *conſpiciendum aliquid dare*, ook *ostendere*, *monſtrare aliquid*. Zich zien laten, *cerni*, *conſpici*. Ook zoo veel als zigtbaar zijn, *adparere*, *manifeſtum eſſe*, *apertum eſſe*, *patere*, waarbij men ook *oculis* voegen kan. Iets gaarne zien, *amare aliquid*, *velle*. Iets niet gaarne zien, *nolle aliquid*. Liever iets zien, *malle*, *magis cupere aliquid*, *praeoptare aliquid*, ook *ſpecie aliqua eſſe*. B. v. die man ziet bleek, *homo iste pallida ſpecie eſt*. Zij ziet er mooi uit, *facie ſilla pulchra eſt*. Hij ziet er stuursch uit, *torvo ille vultu eſt*. Ook is zien zoo veel als bezoeken, *invifere*, *viſere*. B. v. ik zal hem gaan zien, *viſam vel invifam illum*. Ik wil tdoch zien of hij te huis is, *viſam vel invifam*, *num domi ſit*. Ook zoo veel als oordeelen, besluiten, *videre*, *intelligere*, *judicare*. B. v. men kan het aan zijne oogen zien, *ex oculis videre*, *intelligere*, *judicare licet*. Ook is zien, *ſpectare*. B. v. dat ziet daarop, *hoc eo ſpectat*. Die vensters zien naar de straat, *feneſtrae istae plateam vel in plateam ſpectant*. Niet zien mogen, *faſtidire*, *tolerare non poſſe*. B. v. ik mag dien man niet zien, *faſtidio vel tolerare non poſſum virum istum*. Zie of zie daar, *en vel ecce cum acc.* Ziende blind, *ſimulans non videre*, *connivens*, *entis*, *omn. g.* Ook is zien nog *tueri vel intueri*. Ziener of ziender, *videns*, *ſpectans*, *antis*, *omn. g. ſpectator*, *oris*, *m.* Ziening of het zien, *viſus*, *us*, *m. ſpectatio*, *onis*, *f.* ook *videre*, *cernere*. B. v. het zien staat ieder vrij, *videre vel cernere cuique licet*. Het hooren en zien vergaat, *nec auribus nec oculis conſtat*. Het zien vergaat mij, *amiſit cupiditatem videndi*. Van hier: zienlijk, *viſibilis*, *is*, *e*, *ſpectabilis*, *is*, *e*, *aspectabilis*, *conſpicuus*, *a*, *m*; bijw. *conſpicue*, *adv.*

Zier, v. een klein diertje, *acarus*, *teredo ſive vermiculus admodum exiguus*. Ook is zier zoo veel als zeer weinig, *hilum*, *i*, *n. pauxillum*, *floccus*, *i*, *m.* Niet eene zier, *ne hilum quidem*. Niet eene zier om iets geven, *floccifacere vel floccipendere aliquid*. Ziertje is ook *pulvisculus*, *i*, *m. corpusculum*, *i*, *n.*

Zift en ziften, zie bij zeef.

Zigt, zoo veel als gezigt, *viſus*, *us*, *m.* Op zigt is in den wisselhandel, *primo viſu*, *primo adſpectu*, *ſtatim*, *adv.* Op drie dagen zigt, *tertio die post adſpectum*. Van hier: zigtbaar, bijv. n. *conſpicuus*, *a*, *m*, *viſibilis*, *ſpectabilis*, *evidens*, *entis*, *omn. g. manifeſtus*, *dilucidus*, *perſpicuus*, *a*, *m*; bijw. *conſpicuo*, *perſpicue*, *evidenter*, *manifeſto*, *dilucide*, *adv.* Zigtbaarheid, v. *viſibilitas*, *atis*, *f.* bij *Tertullian. evidentia*, *ae*, *f. ratio*, *conditio vel natura adſpectabilis*, volgens *Scheller*. Zigtbaarlijk, bijw. is hetzelfde als het bijw. zigtbaar. Zigten en zigtigen, was voorheen ook in gebruik, doch hiervoor gebruiken wij thans bezigtigen.

Digitized by Google

Zij, vrouwelijk enkelvoudig voornaamwoord, *illa*. Meervoudig in de drie geslachten, *illi, illae, illa*

Zijde of zij, v. van menschen of dieren, *latus, eris, n.* Ook zoo veel als gedeelte, *pars, partis, f.* Van een boek is het, *pagina, ae, f.* De linker zijde van een mensch, *latus sinistrum.* Van een huis, *pars sinistra*, doch hier kan men *latus* ook gebruiken. Op zijde gaan, *recedere, secedere.* Ter zijde zetten, *removere.* De zwakke zijde van iemand, *vitium, ii, n.* De goede zijde, *virtus, utis, f.* De goede zijde van eene stof is *bona pars.* De verkeerde zijde, *mala pars.* Op de zijde is ook *juxta, praep. cum acc.* B. v. op de zijde van iemand, *juxta aliquem.* Iemands zijde volgen, *partem, partes vel factionem alicujus sequi.* Van ter zijde, *a latere, oblique.* Op alle zijden, *ubique.* Van alle zijden, *undique.* Naar beide zijden, *in utramque partem, utroque.* Aan beide zijden, *in utraque parte, utrimque.* Zich op de vuile zijde leggen, *ignaviae se dare.* Iemand in de zijde zeilen, *detrimentum irreparabile adferre alicui, perdere aliquem.* Iemand van ter zijde aanzien, *oblique intueri aliquem.* Van ter zijde, *obliquus, a, m.* Aan deze zijde, *citra, cis, praep. cum acc.* Aan de andere zijde, *trans, praep. cum acc.* Aan deze en gene zijde, *ultra citraque, ultro citroque*, bij *Livius.* Eene zijde spek, *succidia, ae, f.* bij *Cicero.* Zijdelingsch, *lateralis, is, e.* Zijdelings, bijw. *ex obliquo, ex transverso, oblique, in obliquum.* Zamenstell. zijdader, *vena thoracica externa.* Zijdbeen, *os bregmatis.* Zijd of zijbord, *asis sive tabula lateralis.* Zijd of zijgang, *via lateralis, diverticulum, i, n.* Zijbalken, *orthostatae, arum, f. plur. trabes laterales.* Zijdgeweer, *telum laterale.* Zijdgevel, *vertex lateralis, culmen laterale.* Zijleuning, *adminiculum laterale.* Zijlinie, *linea lateralis*, ook is het *cognatio lateralis.* Zijlok, *cincinnus lateralis.* Zijsprong, *saltus obliquus.* Zijpijp, zijsmert, zijdewee, *dolor lateris, dolor lateralis, pleuritis, idis, f. compunctio laterum*, bij *Plin.* Zijdewee hebben, *pleuritide laborare.* Zijdewind, *ventus lateralis.*

Zijde of zij, v. het voortbrengsel der zijdwormen, *bombyx, ycis, m. & f.* Van hier het onb. bijv. n. zijden, *sericus, bombycinus, a, m.* Zamenstell. zijbouw, *cultura bombycis*, bij *Scheller.* Zijdfabriek, *fabrica sericaria*, bij *Scheller.* Zij of zijdehandel, *negotiatio sericaria.* Zijdehandelaar, *negotiator sericarius.* Zijhaspel, *rhombus sericarius.* Zijdekruid, *caseura, ae, f.* bij *Linnaeus.* Zijdeplant, *asclepias Syriaca.* Zijreeden, b. w. *parare sericum.* Zijreeder, *sericum vel bombycem parans.* Zijreederij, *ars bombycem parandi*, ook *fabrica sericaria.* Zijworm, *bombyx, ycis, m.* bij *Plinius.* Zijverwer, *tinctor sericarius &c.* Zijdewever, *textor sericarius.* Zijdewinkel, *taberna vel officina sericaria &c.*

Zijgen, b. en o. w. *colo, avi, atum, are, percolare, aliquare.* Onz. beteekent het zoo veel als in een flaauwte vallen, *deficio, eci, ectum, icere, linqui animo.* Zamenst. zijgdoek, zijgschorel en zijgvat, *colum, i, n.*

Zijl, v. een Friesch woord zoo veel als sluis beteekenende, *emissarium, ii, n. aquagium, ii, n.*

Zijn, o. w. *esse, constare, existere.* Ook zoo veel als gevonden worden, *inveniri, reperiri.* B. v. er zijn menschen, die *&c. inveniuntur homines, qui, &c.* Ook kan men *homines* weglaten, en zeggen, *inveniuntur, qui &c. sunt, qui, &c.* waarop dan een *subjunctivus* volgt. Het is zoo, *ita est, res se ita habet.* Zijn is ook *versari.* B. v. in gevaar zijn, *versari in periculo*, ook *sibi valle.* B. v. wat zal dat zijn? *quid hoc sibi vult?* Ook geschieden, *fieri.* B. v. dat kan niet zijn, *hoc fieri nequit.* Het zal van daag of morgen zijn, *ho-*

Digitized by Google

hodie sive cras fiet. Ook toelaten, *permittere, pati.* B. v. dat kan niet zijn, *hoc non permitto sive patior.* Ook zegt men, hoe is het? *quomodo vales? quomodo te habes? &c.*

Zijn, zijne, voorn. *suus, sua, suum.* Van het zijne, *de suo,* bij *Cicero.* Tot zijnent, *domi suae.* Zijnenthalve, *amore illius, illius causa, propter illum, in gratiam illius.* Zijnentwege, *suo nomine, suo jussu, e suaparte.*

Zijpen, o. w. zoetjes afdruipen, *stillo, avi, atum, are, fluo, fluxi, fluxum, fluere.* Het voortdurende woord is zijperen. Zamenstell. zijpoog, *oculus gramiosus, vel fluens.* Zijpoogig, *gramiosus, a, m, lippus, a, m.*

Zijpvat, *colum, i, n.*

Zijsje, o. eene foort van bekend vogeltje, *acanthis, idis, f.* Ook schrijft men sijsje.

Zilte of zulte, silte of sulte, was voorheen zoo veel als *salsura, ae, f. salsugo, inis, f. salsitago, inis, f.* Van hier: ziltig, bijv. n. *salsus, a, um.* Ziltig water, *aqua salmacida,* bij *Plin.*

Zilver, o. een bekend metaal, *argentum, i, n.* Van het onbuigb. zilveren, *argenteus, a, m, ex argento.* Van hier: zilveren, b. w. doch hiervoor gebruikt men verzilveren. Zamenst. zilverader, *vena argenti.* Zilverberg, zilvergroef, zilvermijn, *argentifodina, argentaria, ae, f.* bij *Liv.* Zilverboom, *protea, ae, f.* bij *Linn.* Zilverbloem, *flos argenti,* ook *lunaria, ae, f.* Zilverblad, *bractea argentea.* Zilverdraad, *filum tortum argenteum.* Zilverdraadtrekker, *filum tortum argenteum parans,* ook *argentum torquens, vel extendens.* Zilvererts, *minera argenti, aes argentosum.* Zilvergeld, *argentum signatum, numi argenti, pecunia argentea.* Zilverwerk of zilvergoed, *argentum factum, vasa argentea, supellex argentea.* Zilverkas, *armarium argento condendo serviens.* Zilverkamer, *conclave vasorum argenteorum,* bij *Schell.* Zilverklomp, *massa argenti, moles argenti.* Zilverkoning, in de chijmie, *regulus argenti.* Zilverkorreltje, *micula argenti.* Zilverkruid, *argentina, ae, f. anserina, potentilla,* ook *potentilla anserina,* bij *Linn.* Zilverkraam, *taberna argentaria.* Zilverling, eene zekere munt bij de Joden, *siclus, i, m.* Zilvermijn, zie bij zilverberg. Zilverschuim, zekere artseenijstof, *scoria argenti, spuma argenti, lithargyrus vel lithargyrum, i, n.* dit is niet zeker om dat men alleen den zesden naamval bij *Plin.* vindt. Zilversmid, *argentifex, icis, m.* bij *Varro, faber argentarius in digestis.* Zilververguld, *argentum inauratum.* Zilververf, *color argenteus vel argenti.* Zilververwig, *colore argenteo, colorem argenti habens.* Zilverwerk, zie bij zilvergoed. Zilverwerker, zie Zilversmid. Zilverzand, *arena argentosa.* Eindelijk is zilverachtig, *argentosus, a, m,* bij *Kil. argento similis vel argenti naturam habens.*

Zin, m. het vermogen om te hooren, zien, enz. *sensus, us, m.* In den zin schieten, *cadere in sensus, incurrere in sensus.* Ook zoo veel als beteekenis van woorden, *sensus, sententia, vis.* Ook het verstand van den mensch, *mens, mentis, f.* B. v. bij zijne zinnen zijn, *mentis compotem esse.* In den zin komen, *inmentem venire.* In den zin hebben, *habere in animo, mente, sive cogitare.* Zin hebben in iemand, *is amare aliquem, defiderio alicujus teneri.* Van hier: zinlijk of zinnelijk, *sensibus obnoxius vel subjectus, a, um,* ook *ad sensus pertinens, sensorius, a, um, sensibilis, is, e,* bij *Schell.* Ook is zinlijk, waarvoor wij meer zindelijk gebruiken zoo veel als net, fraai, *elegans, antis, omnig. accuratus, a, um; concinnus, exquisitus, exactus.* Ook zoo veel als zuiver, *mundus, a, um.* Ook is zinlijk zoo veel als eigenzinnig, *morosus, a, um, difficilis, is, e,* bijw. *e praescripto sensuum,* voorts *elegan-*

ter,

ter, accurate, concinne, concinniter, exquisite, munde, voorts morose, difficulter, adv. Van hier: zinnelijkheid, v. sensualitas, atis, f. bij Tert. ook studium rerum sensibilium, bij Scheller. Voorts zinnelijkheid, is morositas, atis, f. difficultas, atis, f. Zindelijkheid, elegantia, ae, f. decor, oris, m. concinnitas, atis, f. concinnitudo, inis, f. accuratio, onis, f. munditia, ae, f. mundities, iei, f. Ook is zinnelijkheid nog, affectus, us, m. affectio, onis, f. motus animi, sententia, ae, f. animus, i, m. Zamenstell. zinnebeeld of zinbeeld, symbolum, i, n. allegoria, ae, f. emblema, atis, n. Zinnebeeldig, emblematicus, a, m, bijw. emblematice, adverb. Zinneloos, mentis inops, mentis impos, sensu carens, ook sensibus carens, amens, entis, omn. g. demens, entis, omn. g. Zinneloos, bijw. amenter, dementer, adv. Zinneloosheid, amentia, ae, f. dementia, inopia sensuum, inopia mentis. Zinnepop, zie Zinnebeeld. Zinnespel, ludus allegoricus. Zinspreuk, sententia, ae, f. dictum, i, n. apopthegma, atis, n. bij Scheller. Zinrijk, ingeniosus, sententiosus, argutus, a, m, bijw. ingeniose, arguto, adv. Zinrijkheid, abundantia sensus, ook abundantia vel subtilitas ingenii. Zinslot, finis periodi. Zinsnijding, comma, atis, n. een Griekseh woord. Zinspelen, alludere ad aliquid vel alicui rei. Zinspeling, allusio, onis, f. Zintuig, sensus, us, m. Zintwisten, b. w. disserere, disertare, argumentari, bij Cicero. Zintwisting, v. disertatio, onis, f. argumentatio, onis, f. Zinuiting, expressio, onis, f. &c.

Zitten, o. w. sedeo, sedi, sessum, sedere in re, insidere alicui rei. B. v. op een paard, insidere equo, vel sedere in equo. Bij iets, sedere ad rem vel adsidere rei. Zich moede zitten, sedendo fessum fieri, sedendo defatigari, bij Scheller. Stil zitten, quiete sedere vel quiescere. Zitten laten, subire aliquem sedere. Ook toelaten dat iemand zitte, pati vel finere aliquem sedere. Ook voor verlaten, relinquere aliquam rem, desercre. Ook is zitten laten zoo veel als verliezen, omittere, perdere. B. v. hij heeft er veel geld bij laten zitten, magnam ex re perdidit pecuniam. Er wel in zitten, divitem esse. Zitten blijven, persedere. non surgere. Ook is het zoo veel als blijven hangen, haerere, haerescere. B. v. het onweder blijft altijd op dezelfde plaats zitten, tempestas semper in eodem haeret loco. In de gevangenis zitten, in custodia teneri. Op eijeren zitten, incubare ova vel ovis. Van hier: zitter, sessor, oris, m. Een die zittende werkt, sedentarius, ii, m. bij Plaut dat zittende gedaan wordt, sedentarius, a, m. Zitting, v. sessio, onis, f. Ook is zitting zoo veel als bijeenkomst, consessus, us, m. bij Cicero. Zamenstell. zitbank, sedes, is, f. sedile, is, n. Zitdag, dies sessionis, dies judicii, dies fatus. Zitgeld, pecunia carceraria vel pro custodia solvenda. Zitkussen, pulvinus, i, m. waarbij men ook sessorius vel sessioni serviens voegen kan. Zitplaats en zitstede, sedes, is, f. sedile, is, n. Zitbeen, os ischium.

Zoo, sinderen schrijven zo, bijw. sic, ita, adv. hoc vel illo modo, tali ratione, hac ratione. Zoo er als op volgt, gebruikt men sic, ita, waarna ut of uti volgt, en wanneer men hoc modo gebruikt, dan volgt er quop. Zoo, zoo zeer, tam, tantopere. B. v. hij drinkt zoo, tantopere bibit. Ook zoo veel als gelijk, ut, adv. zoo men zegt, ut ajunt. Ook als voegw. zoo veel als indien, si, conj. Zoo ik kan, si possum. Zoo dat, ita ut met eenen subjunctivus. Zoodra, cum primum, ut primum, ubi primum, simul ac enz. Zoo waar, een wensch: b. v. zoo waar als ik leve, ita vivam! Zoo een, ta-

Digitized by Google

talis, is, e. Even zoo, *aeque, pariter*, waarop gewoonlijk *ac* of *atque* volgt. B. v. ik heb het even zoo als gij gedaan, *aeque vel pariter ac vel atque tu feci.* Zoo, zoo, *mediocriter.* Ook zoo veel als terstond, *statim.* B. v. hij zal zoo zoo komen, *statim veniet, in eo est, ut veniat.* Is het zoo? *itane?* Is het niet zoo? *nonne?* Zoodanig, *talis, is, e, taliter, adv. ejusmodi.* Zoolang, *tamdiu quoad, quamdiu, donec, dum, adv.*

Zoode, zode, zoo, v. *cespes, itis, m. gleba, ae, f.* Van zoden gemaakt, *cespititius, a, m.* Zoo is ook zoo veel als gisting in de maag, *feryor stomachi, ardor stomachi*, bij *Kil.* Ook is zode of zoo, een kookſel visch, *certa piscium quantitas.* Verkl. zoodje, *parva piscium quantitas.*

Zodiak, een onduitsch woord zoo veel als zonneweg beteekenende, *zodiacus, i, m.* bij *Cic.*

Zoeddelen, zie Besmetten.

Zoek, te zoek, gebruikelijk in eenige ſpreekwijzen, b. v. te zoek zijn, *perditum vel amissum esse, occultum esse.* Te zoek raken, *perdi, amitti, occulti.* Zich te zoek maken, *prorripere se, evanescere.*

Zoeken, b. w. vragen, *quaero, quaesivi, quaesitum, quaerere.* Naar iemand of iets, *aliquem vel aliquid.* Naſpeuren, *vestigo, avi, atum, are, investigare aliquid.* Zoo veel als trachten, *capto, avi, atum, are, aucupari, adpetere, conari, studeo, ui, ere.* Ook zoo veel als iets vragende verzoeken, *imploro, avi, atum, are.* B. v. hulp, *auxilium alicujus*, ook *petere auxilium ab aliquo.* Ook zijn best doen, *operam dare*, ook *ambire.* B. v. een ambt, *munus.* Van hier: zoeker, *quaesitor, oris, m.* of liever *quaerens, investigator, oris, m.* ook *petitor, oris, m.* Zoeking, v. of het zoeken, *quaestio et quaesitio, onis, f. inquisitio, investigatio.* Gezocht, v. d. *quaesitus, a, m, vestigatus, investigatus, captatus.*

Zoel, bijv. n. en bijw. *tepidus, a, m, egelidus, flaccidus*, bijw. *tepide, egelide, flaccide.* Van hier: zoelheid, *tepor, oris, m.* Zoel zijn, *tepere, egelidum esse.* Zoel worden, *tepescere, flaccescere.*

Zoen, m. verzoening, *expiatio, onis f. redemptio, luitio, lustrum, i, n. placatio, onis, f. propitiatio, conciliatio, onis, f.* Zamenſtell. zoenoffer, *piaculum, i, n. sacrificium piaculare.* Zoenen is voorheen ook in gebruik geweest voor ons verzoenen, zoo als uit de afleidingen duidelijk blijkt. B. v. zoener, m. *reconciliator, pacator, expiator, oris, m.* bij *Kiliaan.* Zoening, *reconciliatio, onis, f. expiatio, onis, f.* bij denz. Zoenbraak, *infractio reconciliationis.* Zoenmaken, *componere gratiam, amicitiam reparare.* Zoenmaker, *reconciliator, pacator, pacificator, oris, m.* Zoengeld, *pecunia piacularis.*

Zoen, m. zoo veel als kus, *osculum, i, n. basium, ii, n. suavium, ii, n.* Zoenen zoo veel als kusſen, *osculor, atus sum, ari, basio, avi, atum, are, suaviari et saviari.* Zoentje, *basiolum, i, n. suaviolum, i, n.* Zoener, m. *basiator, oris, m.* bij *Mart.* Zoenſter, *femina vel puella basiorum amans* Zoening, v. *osculatio, basiatio, onis, f.* bij *Catull.*

Zoet, bijv. n. en bijw. zoet van ſmaak, *dulcis, is, e, suavis, is, e.* Zoet water, *aqua dulcis*, welk woord men altijd veilig in tegenoverſtelling van zout, zuur, bitter enz. gebruiken kan. Zoetachtig, bijv. n. *dulciculus, a, m*, bij *Cicero, subdulcis, is, e*, bij *Plin.* bijw. *dulciter, suaviter, adv.* Zoet is ook zoo veel als lief, aangenaam, *bellus, bellatulus, a, m.* Ook zoo veel als bevallig, *venustus, lepidus, a, m.* B. v. een zoet meisje, *puella venusta vel lepida.* Ook zoo veel als zachtzinnig, *lenis, is, e, mitis.* Ook zoo veel als beminnelijk, *amabilis, is, e, amicus, a, m.* Zoet en zuur, *for-*

Digitized by Google

fortuna secunda et adversa. Zoetjes als bijw. is ook, *dulce, dulciter, suaviter, molliter, belle, venuste, lepide, lepidule, mite.* Ook zoo veel als langzaam, *lente, pedetentim.* Ook stilletjes, *submisse vel submissim, adv.* Zoeten, b. en o. w. zoo veel als zoet maken, *dulcedinem adferre alicui rei, dulce reddere vel efficere aliquid,* bij *Scheller, dulcare, edulcare, condulcare, indulcare,* bij *Kiliaan.* Onz. zoo veel als zoet worden, *dulcere, dulcescere,* bij denz. Zoetheid, v. d. *dulcor, oris, m. dulcedo, inis; f. dulcitudo, inis, f. suavitas, atis, f.* Zoetigheid is hetzelfde. Voorts is zoetheid of zoetigheid, *venustas, atis, f. lepor, oris, m. natura, ratio vel conditio amabilis, mollis, lenis.* Ook is zoetigheid in het dagelijksche leven zoo veel als gewin, *commodum, i, n. lucrum dulce, lucellum, i, n. emolumentum, i, n.* Zoetertje, *homo dulcedinem verborum adfectans.* Spottende is het, *trosulus, urbanus, elegans &c. ironice.* Ook is het een troetelwoord: b. v. mijn zoetertje, *corculum meum! anima mea! deliciae nostrae, volupta mea, desiderium meum &c.* Zamenst. zoetboom of zoethout, *glycyrrhiza, ae, f. glycyrrhizon, i, n.* bij *Plinius.* Zoetgeurig, *fragans, antis, omn. g. bene vel suave olens, entis, omn. g.* Zoetlief, *glycerium, ii, n.* bij *Kiliaan.* Zoethartig, *suavis, is, e, benignus, a, m, fellis expers, sincerus, apertus, fraudis expers,* bij denz. Zoetklaver, *hedysarum, i, n.* bij *Linn.* Zoetmondig, *dulcis gustu, dulcis ori.* Ook zoo veel als zoettalig, *dulcis ore, blandiloquus, a, m, suaviloquus, a, m.* Zoetluidend, *dulce sonans.* Zoetsprekende, *suaviloquus, blandiloquus, dulciloquus, a, m, mollita verba loquens.* Zoetsappig, *succo dulci praeditus, succum dulcem habens.* Zoetvijl, *lima perpolienda operi serviens.* Zoetvijlen, *perpolio, ivi, itum, ire.* Zoetvloeijend, *dulce fluens.* Ook zegt men van eene rede, *suavis, is, e,* bij *Plin.* Zoetwortel, *polypodium, ii, n.* bij *Schell.*

Zoetelen, b. w. spijs en drank in een leger verkoopen, *belli tempore artes cauponias exercere,* bij *Justin.* ook *merces minutatim vendere.* Van hier: zoetelaar, *nundinator castrensis, lixa, ae, m.* Zoetelaarster, *nundinatrix cibariorum in castris, negotiatrix castrensis cibariorum, femina in castris escaria et potulenta vendens.*

Zog, v. het wijfje van een varken, *sus, suis, f. porca, ae, f.*

Zog, o. het spoor dat een zeilend schip in de golven achter laat, *sulcus, i, m.*

Zog, o. vrouwenmelk, *lac, lactis, n.* In zog veranderen, *lactescere.* Het eerste dik zog, is *colostrum, i, n.* bij *Plin.* De ziekte der kinderen hieruit ontstaande heet, *colostratio, onis, f.* Van hier het b. w. zogen, *lacto, avi, atum, are aliquem, mammam praebere alicui.* Hier voor gebruikt men ook zuigen, *sugere,* zoo als ook in de zamenstell. zogbroeder, zoogbroeder en zuigbroeder, zoglam, zooglam en zuiglam enz. Zogende, *lactans, antis, omn. g.* Zamenstell. zogbroeder, *collactaneus, ei, m.* Zogeling of zuigeling, *lactens, entis, omn. g.* Zoglam, *agnus subrumus.* Zoghengst, *pullus equinus subrumus.* Zoogkalf, *vitulus subrumus.* Zoogkind, zie Zogeling. Zoogster, is *altrix, icis, nutrix, icis, f.* Zoogvarken, *porcellus lactens, subrumus, nefrens, endis, m.* bij *Varro.* Zoogvrouw, *femina lactans vel mammam praebens.* Zoogzuster, *collactanea, ae, f.*

Zok, zie Sok.

Zolder, m. het bovenste vertrek van een huis, *horreum, ei, n. coenaculum, i, n.* bij *Vitruv. summa pars aedificii,* ook *lacunar, aris, n. tabulatum, i, n. tabulata, orum, n. pl. contabulatio, onis, f. contignatio, e-*

Digitized by Google

enis, *f.* doch hier door wordt beter de planken vloer tusschen twee vertrekken verstaan. Zoldering, is de verdieping van een gebouw, *contabulatio*, *contignatio*, *onis*, *f.* Van hier: zolderen, b. w. eenen zolder leggen, *contabulare*, *coasfare*, *contignare*. Voorts is iets zolderen zoo veel als iets op zolder bergen, *in horreo collocare*, volg. *Kil.* Zamenstell. zolderbalk, *trabs*, *abis*, *f.* *trabs perpetua*, bij *Kiliaan*. Zolderlat of zolderrib, *tignus*, *i*, *m.* *asser*, *eris*, *m.* *tignum*, *i*, *n.* Zoldertrap, *gradus ad superiorem partem domus ducens*. Zoldervenster, *fenestra partis superioris domus sive tecti*.

Zole of zool ook fool, v. het onderste gedeelte van eenen schoen, *solea*, *ae*, *f.* *pars calcei inferior*. Van den voet, *solum pedis*, *planta pedis*, *pars pedis inferior*. Ook zoo veel als pantoffel, bij *Kiliaan*, *crepida*, *ae*, *f.* *solea*, *ae*, *f.* Van hier: zolen, b. w. *suppingere solcas*. Zamenstell. zoolleer, *corium soleis conficiendis aptum*.

Zollen, zie Solleu.

Zomer, m. *aestas*, *atis*, *f.* Zomerachtig of zomersch, *aestivus*, *a*, *um*. Den zomer doorbrengen, *aestivo*, *avi*, *atum*, *are*. In het begin van den zomer, *ineunte aestate*. In het afgaan van den zomer, *adulta aestate*, bij *Tacit.* Zamenstell. zomeravond, *vespera aestiva*. Zomerarbeid of zomerwerk, *opus aestivum*, *labor aestivus*. Zomerbier, *cerevisia aestiva*. Zomerbloem, *flos aestivus*. Zomerdiertjes, *animalia aestiva*, bij *Plin.* Zomerdijk, *moles aestiva*. Zomerdrasive *agger aestivus*. Zomerdraden, *aestas volitans sive filamenta Mariae*. Zomergarst, *hordeum aestivum*, *sive vernum*, volgens *Schellor*. Zomergewas, *planta aestiva*, Zomerhaar, *pilus aestivus*, ook *pili aestivi*. Zomerhitte, *calor aestivus*, *aestus*, *us*, *m.* Zomerhonig, *mel aestivum*. Zomerhoed, *pileus aestivus*. Zomerhuis, *domus aestiva*, ook *locus aestivus*, ook *aestiva*, *orum*, *n. pl.* bij *Cic.* Zomerhuisje, *solarium*, *ii*, *n.* Zomerkeuken, *culina aestiva*. Zomerkind, anders zonnenkever genoemd, *coccinella*, *ae*, *f.* bij *Linn.* Zomerkleed, *vestis aestiva*. Zomerkool, *brassica aestiva*. Zomerkoningtje, eene soort van vogel, *trochilus*, *i*, *m.* *regulus*, *regaliolus*, *troglodytes*, *is*, *m.* *motacilla regulus vel motacilla troglodytes*, bij *Linn.* Zomerkers, *lepidium aestivum*. Zomerkoe, *vacca aestiva*. Zomerleger, *castra aestiva*, ook alleen *aestiva*, *orum*, *n. pl.* Zomerlucht, *aër aestivus*, *aura aestiva*. Zomermaal of zomervlakje, *lenticula*, *ae*, *f.* *lentigo*, *inis*, *f.* *ephelis*, *idis*, *f.* *macula aestiva*. Zomermaand, *mensis aestivus*, *mensis Junius*. Zomermajoraan, een zeker kruid, *majorana aestiva*, bij *Linn.* Zomermuts, *galerus aestivus*. Zomernacht, *nox aestiva*. Zomeroofr, *poma aestiva*, *n. pl.* Zomerpaleis, *palatium aestivum*. Zomerregen, *pluvia aestiva*. Zomerreis, *iter aestivum*. Zomerrok, *toga aestiva*. Zomerrog, *secale aestivum sive vernum*. Zomerraap, *napus aestivus*. Zomervertrek of zomerkamer, *conclave vel cubiculum aestivum*, bij *Scheller*. Zomervogel, *avis aestiva*. Zomerweit of zomertarw, *triticum aestivum sive vernum*. Zomerwending, *solstitium aestivum*. Zomerweer, *tempestas aestiva*. Zomerwolk, *nubes aestiva*. Zomerwol, *lana aestiva &c.*

Zommigen, bijv. n. *nonnulli*, *ae*, *a*, *quidam*, *quaedam*, *quaedam*, *certi*, *ae*, *a*.

Zomtijds, zomwijlen, zie bij Somtijds, somwijlen.

Zomp, zie Somp.

Zon of zonne, v. *sol*, *solis*, *m.* De dichters gebruiken ook *titan*, *anis*, *m.* *phoebus*, *i*, *m.* In de zon gaan zitten, *sedere in sole*, bij *Scheller*. In de zon zitten, *apricor*, *atus sum*, *ari*. De rijzende zon, *sol oriens*. De ondergaande zon, *sol occidens*.

Digitized by Google

Buiten de zon, *opacus*, *a*, *m*. Zonnig, *apricus*, *a*, *m*. Van de zon, *solaris*, *is*, *e*. De op en ondergang van de zon, *ortus et occasus solis*. Bij de zeelieden is oosterzon, *hora sexta matutina*. Zuidoosterzon, *hora nona ante meridiem*. Zuiderzon, *meridies*. Zuidwesterzon, *hora tertia post meridiem*. Westerzon, *hora sexta post meridiem*. Noordwesterzon, *hora nona vespertina*. Noorderzon, *media nox*. Noordoosterzon, *hora tertia post mediam noctem*, *sive hora tertia matutina*. Spreekw. met de noorderzon verhuizen, *clam domicilio mutare*, ook *solvendo non esse*, *atque ob eam rem omnibus insciis alio migrare*. De opgaande zon aanbidden, *hominem auctoritate pollere inciptentem adulari*. Zamenstelling. zonavond, is bij *Kiliaan* even als bij de Hoogduitschers, *dies Saturni*, *dies Sabbathi*. Zondag, *dies solis*, *dies dominicus*. Zondagskleed, *vestis die solis festanda*, *cultus festus*, *vestis festa*. Zondagskind, *natus die solis*. Zondagsletter, *litera dominicalis*. Zondagsreis, *iter die solis*. Zondaauw, eene soort van kruid, *solis ros*, *rorida vel rorella*, *ae*, *f*. Zonnebaan, *orbita solis*, *linea ecliptica*. Zonneblik, *fulgor solis*. Zonneschijn is hetzelfde. Zonneklips of zonsverduistering, *defectio vel defectus solis*, *deliquium solis*. Zonnebloem, *helianthus*, *i*, *m*. Zonnebrand, *melas*, bij *Schell*. Zonnecirkel, *cyclus solis*. Zonnedek, *tabulatum navis superius in puppe*. Zonnegier, *vas tur solaris*. Zonneglans, *splendor solis*. Zonnehitte, *calor*, *aestus sive ardor solis*. Zonnejaar, *annus solaris*, *annus solstitialis*, bij *Schell*. Zonnekever, *cuccinella*, *ae*, *f*. Zonneklaar, *evidens*, *entis*, *omn. g.* *manifestus*, *a*, *m*. *luce solis vel luce clarior*. Zonnekring, *halo solis*, *circulus circa solem*. Zonnelicht, *lumen solis vel lumen solare*. Zonneloop, *cursus solis*. Zonnelucht, *aether solis*. Zonmieroscoop, *microscopium solare*. Zonnemaand, *mensis solaris*. Zonnepaard, *equus solis*. Zonneplant, *crotalaria juncea*. Zonneregen, *pluvia ad solem*, *pluvia solaris*, volg. *Schaller*. Zonneroos, *helianthemum vel cistus helianthemum*, bij *Linn*. Zonneschijf, *discus solis*, *vel solaris*. Zonneschijn, *lumen solis vel solare*. Zonneschern, *umbella*, *ae*, *f*. *umbraculum*, *i*, *n*. Zonneschildpad, *testudo picta*, *stellata sive geometrica*. Zonnestand, *solstitium*, *ii*, *n*. bij *Linn*. Zonnesteen, *lapis solaris*. Zonnestof, *atomus*. Zonnesteek, *ictus solis*. Zonnestilstand, *solstitium*, *ii*, *n*. Zonnestraal, *radius solis vel solaris*. Zonnestelsel, *systema solare*. Zonnetaning, zonneverduistering, zonnezwijm, zie Zoneklips. Zonnevogel, *phoenix*, *icis*, *m*. Zonnewagen, *currus solis*. Zonneweg, *ecliptica*, *ae*, *f*. Zonnewijzer, *horologium solarium*. Zonnewijzerskunde, *gnomonica*, *ae*, *f*. Zonnewijzerkundige, *gnomonicus*, *i*, *n*.

Zond, v. eene zeeengte tusschen de noord en oostzee, *fretum Danicum*. Ook vindt men *fretum Oresundicum*.

Zonde, v. misdaad tegen God, *nefas*, *indoclinabile*, ook is het *peccatum*, *delictum*, *i*, *n*. Zonde begaan, *committere vel admittere nefas*, ook *delictum*, *crimen*, *inis*, *n*. In eenen minder sterken zin is het, *erratum*, *i*, *n*. *noxa*, *culpa*. Met zonde zijn brood verdienen, *contra fas vel impie victum quaerere*. Eene zonde die tot den hemel schreit, *peccatum clamans ad coelum*, *peccatum atrox*, *delictum atrox vel grave*, *peccatum vel delictum ultionem divinam exportans*. Van hier: zondig, bijv. n. cons. Van hier: zondig, bijv. n. en bijw. *pravus*, *a*, *m*, *impro-bus*, *a*, *m*, bijw. *prave*, *improbe*, *adv. peccatis vel delictis contaminatus*. Van hier: zondigen, b. w *pecco*, *avi*, *atum*, *are*, *delinquo*, *iqui*, *ictum*, *ere*, *delinquo*, *iqui*, *ictum*, *inquere*. *male facere*, *committere nefas*, bij *Scheller*. Van hier

Digitized by Google

hier: zondaar, *peccans, delinquens, peccator, oris, m. pravus, improbus* Zondares, *peccatrix, icis, f. femina peccans vel improba.* Zamenstell. zondoffer, *piaculum, i, n.* Zondvloed, *diluvium, ii, n. inundatio universalis peccati causa in mundum immissa.*

Zonder, een uitsluitend voorzetsel, *sine, absque praep. cum abl. citra, extra praep cum acc.*

Zonderbaar, bijv. n en bijw. *singularis, is, e, extraordinarius, mirus, a, m, specialis, is, e, peculiaris, is, e, praecipuus, a, m, praestans, excellens, entis, omn. g. egregius, a, m, eximius, a, m.* Ook is het zoo veel als uitmuntend. Ook zoo veel als zeldzaam, *monstruosus, portentosus, a, m,* ook *unicus, a, m,* bijw. *singulariter, mire, specialiter, praecipue, praestanter, excellenter, egregie, eximie, monstrose, unice, adverb.* Zonderling is hetz.

Zonderen, zie Afzonderen.

Zoo en zoodanig, zie bij Zo.

Zoom, m. *fimbria, ae, f. ora, ae, f. limbus, i, m. instita, ae, f. margo, inis, f. lacinia, ae, f.* bij *Cicero*, ook *extremum vestimenti.* Van hier: zoomen, b. w. *limbo, ora, fimbria, instita, margine vel lacinia circumdare, margino, avi, atum, are,* bij *Liv.* Gezoomd, *marginatus, limbatus, a, m.*

Zoon, m. *filius, ii, m. natus, i, m. stirps virilis.* Verkleinw. zoontje, *filiolus, i, m.* Tot zoon aannemen, *adoptare aliquem pro filio, in locum filii vel filium,* ook *adoptare aliquem* alleen. Zoonsaanneming, *adoptio, onis, f.* Zamenstelling. zoonschap, *status vel conditio filii.* Zoonsdochter, *neptis, is, f.* Zoonsvrouw, *nurus, us, f. uxor filii.* Zoonszoon, *nepos, otis, m.*

Zoop, v. *potatio, onis, f.* Verkl. zoopje, *haustus, us, m. bucculapotus.* B. v. geef mij een zoopje, *da mihi haustum.*

Zoor, bijv. n. en bijw. *stram,* ruw, dor, *rudis, is, e, asper, era, erum, aridus, a, m,* bijw. *rude, aspere, aride.* Van hier: zoorheid, *ruditas, asperitas, ariditas, atis, f.* Zooren, o. w. *arescere, marcescere, siccari.*

Zop, zie Sop.

Zorg, v. *cura, ae, f. curatio, onis, f.* Voor iets, *alicujus rei.* Zorg aanwenden, *adhibere curam, vel curationem, curam conferre in rem, curam ponere in re.* Ook kan men in dezen zin *curare* gebruiken. Zorg voor iets dragen, *curam gerere alicujus rei.* Ook is zorg zoo veel als kommer, ongerustheid, *cura, ae, f. sollicitudo, inis, f.* Zorg hebben, *sollicitudinem habere, cura adfectum esse.* In zorg zijn, *in sollicitudine esse.* Iemand zorg verwekken, *sollicitudinem adferre alicui.* Geene zorg hebben, *non sollicitum esse, vacare cura, securum esse.* Zonder zorg, *securus, a, m, expers curarum vel curae, curis vel cura carens vel vacuus, sine cura,* bijw. *secure.* Ook is zorg zoo veel als vrees, *timor, oris, m. metus, us, m.* In zorg zijn, *esse in timore vel metu, timere, metuere.* Van hier: zorgen, *curo, avi, atum, are, aliquid, curam gerere alicujus rei, in sollicitudine versari, sollicitum esse de aliqua re,* ook *timere, metuere, vereri.* Bezorgd, *sollicitus, a, m.* Zorger, *homo sollicitus, distentus curis.* Van hier: zorgelijk, *sollicitus, a, m.* Ook voor gevaarlijk, *periculosus, a, m,* ook *infelix, icis, omn. g. miser, era, erum.* Zorgeloos, bijv. n. en bijw. *securus, vacuus curis, liber curis, carens curis, expers curarum, incuriosus, a, m.* Ook voor slordig, *indiligens, entis, omn. g. negligens,* bijw. *secure, incuriose, indiligenter, negligenter, adverb.* Zorgeloosheid, v. *securitas, atis, f. vacuitas curarum vel a curis, negligentia, incuria, ae, f.* Zorgster, *curatrix, icis, f. femina sollicita, anxia, sedula, curiosa, sollicitudine plena.*

Zorgvuldig, *curiosus, a, m, sollicitus, anxius, scrupulosus, sedulus, sollicitudine plenus,* ook *diligens, entis, omn. g. accuratus, a, m,* bijw. *curiose, sollicite, anxie, scrupulose, sedulo, diligenter, adv.* Zorgvuldigheid, *cura, ae, f. sollicitudo, inis, f. anxietas, atis, f. scrupulus, i, m. scrupulositas, atis, f. diligentia, ae, f.*

Zot, bijv. n. en bijw. dwaas, gek, *stultus, a, m, stolidus, fatuus, a, m, amens, entis, omn. g.* Zoo als bot, dom, *bardus, a, m,* ook *insulsus, a, m, imprudens, entis, omn. g. ineptus, vesanus, insanus, insipiens, vecors, ordis, omn. g.* bijw. *stulte, fatue, amenter, stolide, insulse, imprudenter, inepte.* Van hier zot zijn, *insanire, delirare, stultum, stolidum, fatuum, amentem esse, ineptire.* Zotheid, v. *stultitia, ae, f. fatuitas, amentia, ae, f. ineptia, vesania, vecordia, imprudentia, insipientia, ae, f.* Zotternij is hetz. Zotje, *stultulus.* Ook is een zot, *fannio, onis, m.* Zotachtig, *stulto similis &c.* Zottin, *femina stulta &c.* Van hier: zotten, o. w. *ridere, nugari.* Zamenst. zotskap, *cucullus fannionum,* ook *homo stultus, stolidus, fatuus*

Zout, o. *sal, salis, m.* Een korreltje zout, *mica salis.* Zout is ook bijv. n. zoo veel als gezouten, *salsus, a, m, sale conditus.* Van zout, *salarius, a, m.* Van hier: zouten, o. w. *salire, condire sale.* Zoutheid, *salsitudo, salsedo, inis, f. sapor salis.* Zouting, v. *salitura, ae, f.* Zoutsel, o. *salitura, ae, f. salsugo, salsilago, inis, f.* Zamenst. zoutader, *vena salaria.* Zoutambt, *praefecturaannonae salariae,* bij *Schell.* Zoutbak, *salina, ae, f.* Zoutberg, *mons salinarius.* Zoutbloem, *flos salis.* Zoutbron, *fons salarius.* Zoutgeest, *spiritus salis.* Zoutdrager, *portator salis.* Zoutgeld, *vectigal salarium vel pro sale solvendum.* Zoutgroef of zoutmijn, *fodina salis vel salsifodina.* Zouthandelaar of zoutverkooper, *negotiator salarius.* Zouthandel, *negotiatio salaria.* Zouthoopje, *grumulus salis.* Zouthuis, *taberna salaria.* Zoutketel, *cortina salaria, ahenum salarium.* Zoutkeet, *salina, ae, f.* Zoutkooper, zie Zouthandelaar. Zoutkooper, *taberna ubi sal prostat.* Zoutkramer, *qui sal minutim vendit.* Zoutkruid, *salsola, salicornia, ae, f.* bij *Linn.* Zoutkruid, zie Zoutgroef. Zoutkristal, *crystallus salis.* Zoutmagazijn, *horreum salarium.* Zoutmaker, *coctor salis.* Zoutmarkt, *forum salarium.* Zoutmarmer, *marmor aliquam similitudinem salis habens,* bij *Scheller.* Zoutmeer of zoutmoeras, *locus prope mare sali parando destinatus.* Zoutmeter, *mensor salarius, mensor salis.* Zoutpacht, *vectigal sali impositum.* Zoutpan, *trulla salaria.* Zoutpachter, *salitor, oris, m.* bij *Kil.* Zoutpilaar, *columna salis.* Zoutproef, *experimentum salis.* Zoutregter, *praefectus annonae salariae.* Zoutschip, *navis salaria vel onerata sale.* Zoutschuim, *spuma salis.* Zoutschrijver, *scriba salarius.* Zoutsluiker, *vectigalis sali impositi fraudator.* Zoutsteen, *massa salaria.* Zoutvat, *salinum, i, n.* Zoutvatje, *salillum, i, n.* Zoutzak, *saccus sali condendo serviens.* Ook figuurl. *homo tordus, lentus, piger, truncus, i, m. stitus, pes, itis, m.* Zoutzee of doode zee in Palestina, *lacus Asphaltites.* Zoutzolder, *horreum salarium.* Zoutzuil, zie Zoutpilaar.

Zucht, v. zoo veel als ziekte, *morbus, i, m. languor, doloris, m.* bij *Kil.* Van hier: zuchten, o. w. *languco, ere.* Zuchting, v. *languor, oris, m.* Ook is zucht zoo veel als zinking, *destillatio, onis, f.* bij *Cels.* Zuchtig, bijv. n. *languidus, languens, entis, omn. g. morbidus, morbosus, valetudinarius, a, m,* ook *destillatione humorum laborans, destillatione humorum tumefactus.*

Zucht, v. zoo veel als zuchtinge, *suspirium, ii, n. suspiratio, onis, f. gemitus, anhelitus, us, m.* Van hier: zuchten, o. w. *sus-*

pi

Digitized by Google

piro, avi, atum, are, ingemiscere, gemo, ui, itum, ere. Van hier: zuchting, hetz. als zucht.

Zucht, v. zoo veel als trek, genegenheid, *deſiderium, ii, n. ſtudium, ii, n. appetitus, us, m.* ook *aviditas, atis, f. fames, is, f.* ook *proclivitas, atis, f.* ook *prolubium, ii, n.* bij *Gell.* Van hier: zuchten, b. w. *deſidero, avi, atum, are, appetere, cupere, concupiscere, aliquid.* Van hier: zuchtvrij, zoo veel als onpartijdig, *aequus, a, m.*

Zuf, zie Suf, Zuffen, zie Suffen.

Zuid of zuiden, o. het tegenovergeſtelde van het Noorden, *meridies, iei, m.* Zuiden, *meridionalis, australis, is, e, meridialis, meridianus, australis, a, m.* Zuidelijk is hetz. Van hier: zuidcind of zuidhoek, *pars meridionalis.* Zuider is hetz. als zuiden of zuidelijk. Zuiderpool of zuidpool, *polus meridionalis ſive antarcticus.* Zuiderzee, *lacus ſive ſinus ampliſſimus inter Friſiam ac Hollandiam.* Zuiderzon, *ſol meridianus.* Zuidewind, *auster, ri, m. notus, i, m.* Zuidoostewind, *vulturnus, i, m.* Zuidwestewind, *Africus, i, m.* Zuidten westen, *meſolibonotus* Zuidzuidwest, *circus, austro africus.* Zuidzuidoost, *caecias.* Zuidwaarts, *in austrum vergens*, ook *in austrum verſus.* Zuidzee, *mare pacificum, mare australe.* Zuidzijde, *latus meridionale ſive australe, &c.*

Zuigen, o. w. *ſugo, ſuxi, ſuctum, ſugere, cum acc.* Aan den borst zuigen, *ſugere mammam.* Figiets uit de vingers zuigen, *ſponte ſua cognoscere aliquid.* Ook zoo veel als verzinnen, *ſingere aliquid.* Voorts is zuigen ook, *lactare.* Zuigende, *lactens, entis*, *omn. g.* Van dieren is het ook *ſubrumus, a, m.* Zuigeling, *infans lactens.* Ook is zuigen hetz. als zogen, *lactare aliquem, mammam praebere alicui.* Zie de afleidingen hiervan onder het woord zog. Voorts zuiger, m. *ſuctor, oris, m.* Van eene pomp, *embolus, i, m.* bij *Vitr.* Ook een visch van dien naam, *remora, echeneïs, vel echeneïs remora*, volg. *Linn.* Ook is zuiger, *ſanguiſuga in corpore muliebri foetui infesta ac ſanguinem adimens*, ook *ipſe partus monſtruoſus.* Zuiging, v. *ſuctus, us, m.* Zamenſ. zuigglas, *fistula vitrea, vel vitreum inſtrumentum ſugendo ſerviens.* Zuigpapier, *charta bibula.*

Zuijen, b. w. een woord in het gemeene leven voorkomende en zoo veel beteekenende als neuren, *labiis clauſis cantilenam quandam murmurare.* B. v. een kind in slaap zuijen, *clauſis labiis cantilenam quandam murmurando ſomnum infanti excitare.*

Zuil, v. *columna, ae, f. columen, inis. n.* bij *Schell. pila, ae, f.* bij *Plin.* Een gedenkzuil is, *cippus, i, m.* Zuil is ook zoo veel als drempel, *limen, inis, n.* Ook bij *Kil.* zoo veel als emmer, *ſtula, ae, f. modiolus, i, m.* Zuiltje, *columella, ae, f. parva columna.* Zamenſ. zuilknop, *capitulum columnae.* Zuilorder, *genus ſive ratio columnarum.* Zuilschacht, *ſcapus columnae.* Zuilwerk, *columnatio, onis, f.* bij *Schell.* Zuilsteen, *baſaltes*, bij *Schell.* Zuilplint, *plinthis, idis, f.* bij *Vitr.*

Zuiloor, m. *auricula pendula.* Overdr. *homo auriculis demiſſis, animo dejecto, aeger animo.* Van hier: zuilooren, *demittere auriculas, dejecto animo eſſe, demittere animum, despondere animum.* Zuiloorig, *anxius, a, m, aeger, ra, rum*, volg. *Kil.*

Zuimen, zie Verzuimen.

Zuinig, bijv. n. en bijw. *parcus, a, m, frugalis, is, e, frugi.* Een zuinig man, *homo frugi.* Hoog zuinig, *ayarus, a, m*, bijw. *parce, frugaliter.* Voorts *ayare.* Zuinigheid, *parcimonia, ae, f.* Voorts *ayaritia, ae, f. frugalitas, atis, f.* Zuinigjes, bijw. *parce, perparce.*

Zuipen, b. w. onmatig drinken, *immoderate bibere, obbibere, permoderate potare, cyathiſſare*, bij *Plaut.* Ook zoo veel als drinken alleen, *bibere, potare.* Ook zoo veel als slorpen, *ſorbeo, ui vel ſorpſi, ſorp-*

sorptum, *sorbere*. Zich ziek zuipen, *potando sibi morbum contrahere*. Zich dood zuipen, *potando perire*, *interire*, *mori*. Van hier: zuiper, m. *potor*, *potator*, *oris*, *m.* Het zuipen als z. o. *potatio*, *onis*, *f.* Zuiperij is hetz. Zuipster, v. *potrix*, *icis*, *f.* Zuipachtig, *bibax*, *acis*, *omn. g.* Zamenst. zuipbroeder, *compotor*, *oris*, *m.* Zuipdagen, *liberalia*, *ium*, *n. pl.* dit waren eigenlijk te Romen zekere feestdagen ter eer van *Bacchus* ingesteld en die met zuipen doorgebragt werden. Zuipgelag, *compotatio*, *onis*, *f.* *ganeum*, *ei*, *n.* bij *Schell.* Zuiphuis, *domus potoria*, *vel compotationi serviens*. Zuipgezelschap, *compotatio*, *onis*, *f.* Zuiplust, *amor potandi*, *bibsia*, *ae*, *f.* bij *Plaut.* *ebriositas*, *atis*, *f.* *cupiditas potandi immodica*. Zuipzuster, *compotrix*, *icis*, *f.* *&c.*

Zuivel, o. de stof om boter en kaas te maken, *lactarium*, *ii*, *n.* *Cels.* gebruikt *lactaria*, *orum*, *n. pl.*

Zuiver, bijv. n. en bijw. zoo veel als schoon, net, zindelijk, *purus*, *mundus*, *nitidus*, *lautus*, *a*, *um*. Zoo veel als opregt, *sincerus*, *a*, *m*, *integer*, *ra*, *rum*. Ook voor onvervalscht, *merus*, *putus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als ongeschonden, *inviolatus*, *incontaminatus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als helder, *limpidus*, *a*, *m*, *liquidus*, *limis*, *is*, *e*, vooral van water sprekende. Ook voor kuisch, *castus*, *a*, *m*, bijw. *pure*, *munde*, *nitide*, *laute*, *sincere*, *integriter*, *integre*, *mere*, *inviolate*, *incontaminate*, *limpide*, *liquide*, *caste*, *adv.* Zuiverheid, v. *puritas*, *atis*, *f.* *munditia*, *ae*, *f.* *mundities*, *ei*, *f.* *sinceritas*, *integritas*, *atis*, *f.* *limpitudo*, *inis*, *f.* *castitas*, *atis*, *f.* *castimonia*, *ae*, *f.* Van hier: zuiveren, o. w. *purgo*, *avi*, *atum*, *are*, *expurgare*, *depurgare*, *interpurgare*, *lustrare*, *purificare*, *mundare*, *nitidare*. Zuivering, v. *purgatio*, *onis*, *f.* *expurgatio*, *depurgatio*, *interpurgatio*, *lustratio*, *purificatio*, *onis*, *f.* Ook zoo veel als verantwoording, *justificatio*, *onis*, *f.* Gezuiverd, v. d. *purgatus*, *expurgatus*, *depurgatus*, *interpurgatus*, *justificatus*, *a*, *m.* Zamenst. zuiverwater, *aqua lustralis*.

Zukkelen, zie Sukkelen.

Zulk, bijv. n. *talis*, *is*, *e*, *ejusmodi*. Op zulke wijs, *taliter*, *adv.* *eo modo*. Het wordt ook genomen voor zoo groot, *tantus*, *a*, *m*. B. v. het was zulk eene moeite, *tantae molis erat*. Zulks dat, een voegw. *ita ut*.

Zult, zie Sult.

Zundvloed, zie onder Zonde.

Zunst, bijw. zoo veel als anders, *aliter*, *alioqui*, *alioquin*, *caeteroquin*, *aliors* Om zunst is zoo veel als om niet, *gratis*, *adv.*

Zus, bijw. *sic*, *ita*, *taliter*. Het stond zus of zoo, *in eo erat*, *paulum aberat quin &c.*

Zus, is ook eene verkorting van zuster, v. *soror*, *oris*, *f.* *germana*, *ae*, *f.* Van hier: zuster, *sororius*, *a*, *m*. Zusterlijk is hetzelfde. Zuster is ook eene koek van tarwenmeel, *placenta similaginea*. Zustering, *sobrinus*, *i*, *m*. Zusterlingen, *consobrini*, *orum*, *m. pl.* *e duabus sororibus editi*. Ook is zuster, *monacha*, *ae*, *f.* *filia religiosi ad dicta*. Zusterschap, *conditio vel ratio sororis*, ook *universus monacharum ordo*. Eene zuster van vaderswegen, *soror patruelis*. Van moeders kant, *soror matruelis*. Vaders zuster, *amita*, *ae*, *f.* Moeders zuster, *matertera*, *ae*, *f.* Van eene grootmoeder, *abamatertera*. Van eene overgrootmoeder, *abamita*, *ae*, *f.* bij *Quint.* Verkl. zustertje, *sororcula*, *ae*, *f.* Zamenstell. zustermoord, *caedes sororis*, *sororicidium*, *ii*, *n.* doch dit laatste is niet zeker, zegt *Schell.* Zustermoorder, *sororis interfector*, *sororicida*, *ae*, *m*, bij *Cic.* volgs. *Hoogst.*

Zuur, bijv. n. en bijw. zoo veel als wrang, *acidus*, *a*, *um*. Zuurachtig, *acidulus*, *subacidus*, *a*, *m*, bijw. *acide*, *adv.* Zuurheid, *acor*, *oris*, *m*. Zuur zijn, *acere*. Zuur worden, *acescere*. Zuur maken, *acidum reddere*. Het zuur in

in de maag, *fervor, aestus stomachi*. Voorts is zuur zoo veel als norsch, stuursch, *torvus, austerus, a, m, rudis, is, e, severus, a, m*, bijw. *torve, austere, severe, adverb*. Dan is zuurheid, *torvitas, atis, f. austeritas, severitas*. Zoo veel als moeijelijk, *difficilis, lis, le*, als bijw. *difficulter*. B. v. zure arbeid, *labor difficilis*. Hoe zuur gewonnen, *quanto labore parsum!* Spreekw. dat zal hem zuur opbreken, *hoc illi mag ni constabit vel hoc graviter luet*. Zuur zien, *contrahere supercilia, contracto supercilio iram indicare, torve tueri*. Iemand zuur zeggen, is bij *Kil. acerba convitia alicui dicere*. Van hier: zuren, o. w. zoo veel als zuur maken en zuur worden. Spreekw. het is nog niet in het vet dáár het in zuren zal, *nondum peracta fabula est*. Zamenstell. zuurdeeg of zuurdeesem, *fermentum, i, n*. Zuurkruid of zuring, *oxalis, idis, f. oxylapathum, i, n. rumex, icis, f*. bij *Kil*. Zuurmuil, *homo tetricus*. Zure sous, *oxyporum vel oxygarum, i, n*. bij *Kiliaan*. Zuurtjes is hetzelfde als zuurachtig &c.

Zwaad of zwad, bij *Kiliaan* swade, v. eene rei afgemaaid hooi, *foeni strigа, ordo foeni demessi*. Voorheen had het ook de beteekenis van eenen feisfen, *falx, falcis, f. falcula, ae, f*.

Zwaai, m. keer, wending, *flexus, us, m*. bij *Tacit*. Zwaaijen, *flectere, exi, exum, actere*, ook onz. *flecti, vertere vel verti*, ook *agitari, jactari*. Ook zoo veel als slingeren, *jactare, vibrare*. Ook o. zoo veel als zwieren, *sinubante gressu incedere*. Zwaaijen is ook een timmermanswoord, zoo veel beduidende als niet in den haak zijn, *obliquum esse, norman non sequi*.

Zwaan, m. een bekende groote witte watervogel, *cygnus, i, m. olor, oris, m. cycnus, i, m*. Zwaanen of van eenen zwaan, *cygneus, a, m, olorinus, a, m*. Zamenstell. zwanebed, *lectus olorinus*, bij *Scheller*. Zwanedons, *lanugo olorina*. Zwanedrift, *agmen cygnorum vel olorum*. Zwanehals, *collum cygni vel oloris*, ook *collum gracile ac longum*. Zwanepen, *penna olorina vel cygnea*. Zwanepoot, *pes olorinus vel cygneus*. Zwanenschacht, *caulis pennae olorinae*. Zwanezang, *cantus olorinus vel cygneus*, ook fig. *carmen postremum poëtae*.

Zwaar, bijv. n. en bijw. wigtig, *gravis, is, e, ponderosus, a, m, onerosus, gravidus, a, m*. Ook zoo veel als moeijelijk, *gravis, onerosus, difficilis, is, e, laboriosus, molestus, a, m*. Ook van groot belang, *momentosus, a, m*, bij *Quintil*. Eenigzins zwaar, *graviusculus, a, m*. Ook zoo veel als sterk, *acer, acris, acre*. B. v. zwaar bier, *cervisia acris*. Zware kost, *cibus difficilis concoctu*. Ook is zwaar, *sollicitus, a, m, anxius, a, m*. B. v. ik heb een zwaar hoofd, *anxius vel sollicitus sum*. Zware ruiterij, *gravis armatura equites*, bijw. *graviter, ponderose, onerose, gravide, difficulter, moleste, sollicite, anxie*. Ook is zwaar zoo veel als zwanger, *gravida praegnans, antis, f. scilicet femina*. Zwaarlijk is hetzelfde als het bijw. zwaar. Zwaarheid of zwaarte, *gravitas, atis, f. pondus, eris, n. onus, eris, n*. Van hier het b. w. zwaren, zie bezwaren. Zamenstell. zwaarhoofd, *melancholicus, i, m*. Zwaarhoofdig, *melancholicus, a, m, nimis tristis, is, e*. Ook wanneer iemand zware pijn in het hoofd heeft, *gravedinosus, a, m*. Zwaarhoofdigheid, *melancholia, gravedo*. Zwaarlijk is ook zoo veel als bezwaarlijk, *aegre, vix, difficulter, non vel haud facile*, adv. Zwarigheid, *cura, ae, f. sollicitudo, inis, f. anxietas, atis, f. molestia, ae, f. difficultas, atis, f*. Ook gevaar, *periculum, i, n. discrimen, inis, n*. Ook vrees, *timor, oris, m. metus, us, m*. Zwaarlijvig, bijv. n. *crassus, a, m, pinguis, is, e*, o-

esus, a, m, corpulentus, a, m. Zwaarlijvigheid, *obesitas, atis, f. crassitudo, inis, f. pinguedo, inis, f.* Zwaargeestig, zwaarmoedig en zwaarmoedigheid is hetzelfde als zwaarhoofdig en zwaarhoofdigheid in den eersten zin. Zwaarmoedigljk, *nimis, nimium vel nimiopere moeste, animo nimis demisso.* Zwaarwigtig is hetzelfde als zwaar. Zwaarwigtigheid is ook nog zoo veel als *momentum, i, n.*

Zwaard of zweerd, o. *gladius, ii, m. ensis, is, m.* Verkl. zwaardje of zweerdje, *gladiolus, i, m. enficulus, i, m.* bij *Plaut.* Ook gebruikt men voor zwaard, *ferrum, i, n.* B. v. te zwaard verwoesten, *ferro vastare.* Zwaard is ook een houten werktuig aan de zijde van een zeilschip hangende, om hetzelve tegen het neerzetten van den stroom te dekken, *planca lateralis*, bij *Kil.* Zwaard of zwoerd van het spek, *cutis porcina, pellis fuilla vel fuina.* Zamenstell. zwaardschermer of zwaardvechter, *gladiator, oris, m.* Zwaardvechtersschool, *ludus gladiatorius.* Zwaardvegen, *polire enses vel gladios.* Zwaardveger, *polio, onis, m. politor enfium vel gladiorum.* Zwaardvisch, *pristis five fqualus pristis*, bij *Linn.*

Zwabber, m. scheepsdweil, *peniculus nauticus vel navalis.* Ook is zwabber een scheepsjongen, die men als een dweil tot allerlei morsig werk gebruikt, *puer, fervus vel famulus nauticus.* Van hier: zwabberen, b. w. *peniculi nautici ope purgare.* Ook allerhande morsig werk doen, *opus quodque fordidum facere.*

Zwaben, o. *Suevia, ae, f.* Een Zwaab, *Suevus.* Eene Zwabin, *Sueva.*

Zwadder, o. *fputum vel fpuma ferpentis five viperae, venenum, i, n.* Overdr. zoo veel als laster, *calumnia, ae, f. verba venenata.*

Zwadderen, b. w. een verouderd woord bij *Kil.* zoo veel als troebel of morsig maken, *profundere, turbare aquas* ook *fluctuare.* Zwadderig is bij ons nog *turbulentus, a, um, turbidus, a, um.*

Zwager, m. zoo veel als schoonbroeder, *maritus fororis alicujus.* Mansbroeder is ook zwager, *levir, iri, m.* Ook is zwager schoonzoon, *gener, eri, m.* ook gebruikt men *affinis, is, m.* Voor zwagerin, *affinis, is, f.* ook *fratria, ae, f.* Zwagerschap, *affinitas, atis, f.*

Zwagtel, m. *fascia, ae, f. involucrum, i, n. vinculum, i, n.* Van hier: zwagtelen, *fasciare, fasciis involvere.*

Zwak, bijv. n. en bijw. *infirmus, a, um, invalidus, debilis, is, e, imbecillus, imbecillis, is, e, enervatus, a, um, enervus.* Ook zoo veel als mat, *languidus, a, um.* Ook iets dat gemakkelijk breekt, *fragilis, lis, le*, ook dun, *tenuis, is, e.* B. v. zwak riet, *arundo tenuis*, ook gebruikt men *tenuis* of *levis.* B. v. eene zwakke rede, *tenuis oratio.* Een zwak bewijs, *argumentum leve*, ook *hebes, etis, omn. g.* B. v. zwakke oogen, *oculi hebetes.* Ook voor onbedreven, *imperitus, a, um, rudis, is, e, hospes in aliqua re*, ook *imprudens rei*, bij *Scheller*, *parum peritus alicujus rei*; bijw. *infirme, invalide, imbecille, languide, tenuiter, leviter, imperite, parum perite*, adv. Van hier: zwak maken, *infirmare, debilitare, enervare, languefacere.* Zwak worden, *infirmari, debilitari, languere.* Zwakheid, v. *infirmitas, atis, f. imbecillitas, debilitas, languor, oris, m.* Ook is zwakheid, *vitium, ii, n.* Dat was een groote zwakheid van hem, *hoc ejus erat magnum vitium.* Van oogen, *hebetatio oculorum.* Van geest, *imbecillitas animi.* Van gezondheid, *infirma valetudo.* Zwakkelijk of zwaklijk is hetzelfde als het bijw. zwak. Zwakte is hetzelfde als zwakheid.

Zwalp, m. zoo veel als gulp, *ingens unda vel fluctus.* Zwalpen, o. w. *ingentes tollere fluctus*; *vehementer fluctuare vel undare.*

Digitized by Google

re. Zwalping, *vehemens fluctuatio vel undatio.*

Zwaluw, m. een bekend vogeltje, *hirundo, inis, f.* Van eenen zwaluw, *hirundininus, a, m,* bij *Plin.* Spreekw. een zwaluw maakt geen zomer, *una hirundo non facit ver vel non indicat aestatem.* Zamenstell. zwaluwei, *ovum hirundininum vel hirundinis.* Zwaluwkruid, *chelidonium, ii, n.* Zwaluwnest, *nidus hirundininus, nidus hirundinis.* Zwaluwstaart, *cauda hirundinina.* Ook bij de timmerlieden eene soort van inlasching, *securicula, ae, f.* Zwaluwveder, *penna hirundinina.* Zwaluwvleugel, *ala hirundinina.* Zwaluwsteen, *lapis chelidonius.* Zwaluwwater in de apotheek, *aqua hirundinum.* Zwaluwwortel, *hirundinaria, ae, f. vincetoxicum, i, n. asclepias,* ook *asclepias vincetoxicum,* bij *Linn.*

Zwam, v. een sponsachtig gewas, *fungus, i, m. boletus, i, m.* Tintelzwam, *boletus fomentarius,* volg. *Scheller.* Eene zwam aan de boomen, is *tuber, eris, m. et f.* Ook is zwam, *spongia, ae, f.* Zwamachtig, *spongiosus, a, m.* Zwamsteen, *spongites, is, m.*

Zwang, m. zoo veel als beweging, *motus, us, m.* ook *usus, us, m.* B. v. in zwang zijn, *in usu esse,* ook *vigere, celebrari.* In zwang komen, *invalescere.* In zwang brengen, *inducere.*

Zwanger, bijv. n. van eene vrouw sprekende, *gravida, praegnans, ferens vel gerens uterum.* Overdragtig is zwanger zijn, *parturire vel moliri aliquid.* Zwanger is ook zoo veel als volbeladen, *plenus, a, m, onustus, a, m.* Van hier: zwangerheid, v. *graviditas, atis, f.*

Zwanken, zie Zwenken.

Zwart, bijv. n. en bijw. *ater, ra, rum, niger, ra, rum,* ook *pullus, a, m.* B. v. een zwart kleed, *vestis pulla.* Ook is zwart zelfst. o. b. v. mooi zwart, *pulchre atrum, nigror, oris, m. nigritudo, inis, f. nigredo, inis, f.* Een schoon zwart, *pulcher nigror &c.* Zwarten of zwart maken, *nigrum vel atrum reddere, nigrificare aliquid, nigro colore obducere vel inducere,* bij *Scheller.* Iemand zwart maken is overdr. *foedare, maculare aliquem, maculam alicui adspergere, detrahere de aliquo.* In het zwarte register komen, *male audire.* Zwart worden, *nigrescere, nigrum vel atrum fieri.* Zwart zijn, *nigrum vel atrum esse, nigrare,* volg. *Scheller.* Zwart is ook door de zon verbrand, *ustus, a, m.* In het zwart gekleed, *atratus, a, m, pullatus, a, m.* Zwartachtig, *fuscus, a, m, furvus, a, m, subniger, ra, rum, nigellus, a, m, nigricans, antis, omn. g. internigrans,* bij *Statius, obater, ra, rum,* bij *Plinius.* Zwarte gal, *atra bilis.* Zwarte kunst, *magice, es, f. ars magica.* Zwarte kunstenaar, *magus, i, m, incantator, oris, m.* Zwarte ruiters, *equites nigri, vel atrati, vel pullati.* Zwarte zuster, *soror pullata seu virgo religioni dicata, pullis vestibus induta.* Zwartheid of zwartigheid, v. *atritas, atis, f. atror, oris, m. nigritia, ae, f. nigrities, iei, f. nigror, oris, m. nigritudo, inis, f.* bij *Plin.* Zwartsel, *atramentum, i, n. nigrum, nigredo, nigror.* Van hier: zwartselen, b. w. *atramento, nigro, nigredine vel nigrore inducere.* Zamenstelling. zwartseldoos, *pyxis atramento condendo serviens.* Zwartselkwast, *penicillus atramento inducendo serviens.* Zwartselpot, *vas atramento condendo serviens.* Zwartbaardje, een vogeltje, *linaria rubra minor, fringilla flammea,* bij *Linnaeus.* Zwartdoorn, *spinosa prunus vel prunus sylvestris.* Zwartbruin, *fuscus, a, m.* Zwartgeel, *luridus, a, m, nigricans e gilvo.* Zwartgraauw, *nigricans e glauco.* Zwarthaver, *avena nigella, hirsuta vel hirta.* Zwartkam of zwartkuif, *upupa manucodiata,* bij *Klein.* Zwartkop, een zeker vogeltje, *atricapilla, ae, f.* bij *Festus,*

ook

ook *homo atris capillis praeditus.* Zwartkeeltje, ook een vogeltje, *falcinellus gula alisque nigris, sylvia rubicilla, rubecula gula nigra.* Zwartkruid, *actaea, ae, f.* bij *Linn.* Zwartmees, *parus ater, parus atricapillus vel sylvaticus.* Zwartrok, *stratus vel toga atra indutus.* Zwartrood, *nigricans e rubro.* Zwartspecht, *picus niger.* Zwartsteen, *magnesia vitriariorum,* bij *Schell.* Zwartwortel, *consolida major,* bij *Linn. &c.*

Zwavel, m. *sulphur, uris, n.* of *sulfur, uris, n.* Zwavelachtig of zwavelig, *sulphuroſus i, a, m, vel sulfuroſus, a, m.* Van zwavel, *sulphureus vel sulfureus, a, m.* Met zwavel bestreken, *sulphuratus vel sulfuratus, a, m.* Naar zwavel riekende of smakende is ook *sulphuratus.* Van hier zwavelen, b. w. *sulphurare vel sulfurare.* Dit woord schijnt in gebruik geweest te zijn, vermits men het *participium sulfuratus* vindt. Zwaveling of het zwavelen, *sulfuratio, onis, f.* Wijn zwavelen, *delium vinarium odore sulfuris implere.* Zwemstell. zwavelbad, *balneum sulfureum, sulfuratum vel sulfuroſum.* Zwavelbalsem, *balsamum sulfuris.* Zwavelbloem, *flos sulfuris.* Zwavelbron, *fons sulfureus vel sulfuroſus.* Zwaveldamp, *vapor sulfuris vel sulfureus.* Zwavelertz, *aes sulfureum.* Zwavelgeest, *spiritus sulfuris.* Zwavelgeel, *sulfurei coloris.* Zwavelgroef, *fodina sulfuris.* Zwavelmelk, *lac sulfuris.* Zwaveloven, *fornax sulfuraria.* Zwavelpan, *trulla sulfuraria.* Zwavelpleister, *emplastrum sulfuratum.* Zwavelregen, *pluvia sulfurea.* Zwavelstok, *asſula sulfurata.* Zwavelstokerij, *officina sulfuraria.* Zwavelwater, *aqua sulfurata, sulfurea vel sulfuroſa.* Zwavelwortel, *peucedanum officinale,* bij *Linn.*

Zweden, o. *Suecia, ae, f. Suedia, ae, f.* bij *Kil.* Een Zweed, *homo e Suecia vel Suedia oriundus.* Het Zweedsch, *lingua Suecica vel Suedica.*

Zweefster, v. *planeta, ae, f. planetes, ae, m.* bij *Cic.*

Zweem, m. *ſimilitudo, inis, f. imago, inis, f.* Het heeft geen zweem er van, *nullam ſimilitudinem habet, plane differt.* Van hier: zweemen of zwemen, *ſimilem eſſe, ſubſimilem eſſe,* zie verder bij gelijken onder gelijk. Zweemsel is hetzelfde als zweem.

Zweep, v. *flagellum, i, n. ſcutica, ae, f. flagrum, i, n.* Van hier: zweepen, b. w. *flagello, avi, atum, are.* Het zweepen, *flagellatio, onis, f.* Gezweept, v. d. *flagellatus vel flagellis caeſus,* ook *flagro caeſus,* bij *Liv.* Zamenstell. zweepbrok, *verbero, onis; m. dignus ſcutica,* bij *Hor.* Zweepslagen, *verbera, um, n. pl. flagella, orum, n. pl.* bij *Catull.* Zweepslag, *ictus flagelli, fragor flagelli five ſcuticae.* Zweeptol, *turbo, inis, m. qui ope flagelli in gyrum vertitur.* Zweeptouw, *funiculus funi flagelli alligatus, ut ſonum altiorem reddat.*

Zweer, v. *ulcus, eris, n. ulceratio, onis, f. apoſtema, abſceſſus, us, m.* Vol zweren, *ulcoroſus, a, m.* Verkl. zweertje, *ulcuſculum, i, n.* Van hier zweren of zweeren, o. w. *ulcerare, ſuppurare.* Zweering of zwering, *ulceratio, onis, f. ſuppuratio, onis, f.* Gezworen, *ulceratus, ſuppuratus, a, m.*

Zweet, o. *ſudor, oris, m.* Spreekw. hij mag zijn zweet niet ruiken, *admodum piger eſt.* Van hier: zweten, o. w. *ſudo, avi, atum, are.* Het zweten als o. *ſudatio, onis, f.* Zweter, *ſudator, oris, m.* Zamenstell. zweetbad, *balneum ſudatorium.* Zweeterig, *ſudore manans, ſudore plenus.* Zweetdoek, *ſudarium, ii, n.* Zweetkoorts, *febris ſudorem eliciens.* Zweetdrank, *potio ſudorem eliciens vel ſudorifica vel potio diaphoretica.* Zweetkruid, *tuſſilago petaſites,* bij *Linn.* Zweetgat, *porus, i, m.* Zweetkamer, zweetstoof, *aſſum, i, n.* bij *Celſus.* Zweetmiddel, *remedium diaphoreticum vel ſu-*

Digitized by Google

dorem eliciens. Zweerplaats, *sudatorium, ii, n.* bij *Sen.*

Zwelg, v. zwelgen en zwelger, zie slok, slokken en slokker.

Zwellen, o. w. dik worden, uitzetten, *turgeo, ere, turgesco, escere, tumeo, ui, ere, tumescere, inflari, intumescere, intumere, extumescere*, bij *Celsus.* Van planten zegt men ook *extubero, avi, atum, are.* Gezwollen zijn is ook *tumere, turgere, tumidum vel turgidum esse.* Zwelling, *tumor, oris, m. inflatio, onis, f. inflatus, us, m.* bij *Cic.* Zamenstell. zwelbuik, *tympanites, ascites (genus hydropis, quo venter vehementer inflatur)*

Zwelte, v. een verouderd woord, *pusilla languida, remissa, ignava.* Zwelten ook een onz. verouderd w. *deficere, langescere, fatiscere*, volg. *Kil.*

Zwemmen, o. w. *no, navi, natum, nare, nato, avi, atum, are.* In zijn bloed zwemmen, *natare vel madere sanguine.* Dat zwemmen kan, *natatilis, is, e*, bij *Prudent.* Daar men zwemmen kan, *innabilis, is, e*, bij *Ovid.* Zwemmer, m. *natator, oris, m.* bij *Ovid.* Zwemming, v. of het zwemmen als z. o. *natatio, onis, f. natatus, us, m.* Zamenstell. zwemvoet, *pes natatorius vel natando serviens.* Zwemblaas, *vesica natando serviens.* Zwemvogel, *ales natans, avis natans vel natando idonea.* Zwemgans, *phalacrocorax*, bij *Kil.*

Zwengel, m. *ala molaris*, ook *tollenon, onis, n.*

Zwengen, b. w. heen en weder slingeren, *huc illuc jactare vel vibrare.*

Zwenk, m draai, keer, wending, *flexus, us, m.* ook *vibratio, onis, f. ictus, us, m.* ook *gyrus, i, m.* Van hier: zwenken, *flecto, exui, exum, ectere, vibro, avi, atum, are, agitare, torquere, circumagere.* Zwenking is hetzelfde als zwenk.

Zweren, b. w. eenen eed doen, *juro, avi, atum, are, fidem dare, jusjurandum dare alicui.* Valsch zweren, *perjurare, pejerare, falso jurare.* Iemand die valsch zweert, *perjurus, perjurans, pejerans, falso jurans.* Een gezworene, *juratus, a, m.* Bij God zweren, *jurare per Deum.* In eens anders naam zweren, *jurare nomine alicujus.* Eenen eed van trouw zweren, *sacramentum dicere alicui.* Iemand laten zweren, *jubere aliquem jurare, adigere aliquem ad jusjurandum.* Heilig zweren of bij hoog en laag zweren, *sancte jurare.* Ik zoude er niet op willen zweren, *non equidem hoc adjuraverim.* Iemand den dood zweren, *jure jurando interposito alicui minari mortem* ook *jurare in mortem alicujus.* Zweringe, v. of het zweren, *juratio, onis, f.* Zwerer of zweerder, *jurator, oris, m.*

Zwerk, o. *agmen nubium*, ook *carsus sive fluxus nubium.*

Zwerm, m. eene bewegende menigte, *turba, ae, f. multitudo, inis, f. tumultus, us, m.* Van bijen, *examen, inis, n.* Van hier: zwermen, *turbas edere, tumultuari, huc illuc vagari, strepere, bacchari, grassari.* Van de bijen, *examinare*, bij *Columella.* Zamenstell. zwermkruid, *ampelolauce, es, f.* Zwermgeest, *ingenium vesanum, fanaticum.* Zwermtijd, *tempus emittendi fetum*, bij *Scheller.* Zwermvuur, *ignis artificiosus cum strepitu bacchans, ac vagans &c.*

Zwerven, b. w. *erro, avi, atum, are, vagor, atus sum, ari, palor, atus sum, palari.* Van hier: zwerver, *erro, onis, m. homo vagabundus, vagus.* Zwerving, *error, oris, m.* bij *Tac. vagatio, onis, f.* bij *Liv.*

Zwetsen of zwetsen, zwetser, zwetsing of zwetserij, zie onder pogchen.

Zwevel, zie zwavel.

Zwezerik, v. *glans gutturalis vitulorum juxta oesophagum.*

Zwier, m. eigenlijk een draai, *gyrus, i, m. circumvolutio, onis, f vibratio, onis, f.* Van hier: zwieren, *gyrare, in gyrum verti, circumvolvi, vibrari.* Ook zoo veel als rondzwerven,

Digitized by Google

ven, *vagari*, doch in dezen zin zijn deze woorden bijna verouderd, alleen is zwieren bij ons nog in gebruik voor *bacchari*, *vagari*, *bacchantis instar discurrere*, en zwier, *bacchatio*, *onis*, *f.* anders heeft dit woord eene geheel andere beteekenis, als die van bevalligheid, pracht en sierigheid, als ook van het gemeen gebruik. *elegantia*, *ae*, *f. fastus*, *us*, *m. pompa*, *ae*, *f. venustas*, *atis*, *usus*, *us*, *m. consuetudo*, *inis*, *f. ritus*, *us*, *m.* Met zwier, *eleganter*, *venuste*, *fastuose*. Zwierig, bijv. n. en bijw *elegans*, *antis*, *omn. g. fastuosus*, *a*, *m*, *venustus*, *a*, *m*, bijw. *elegantèr*, *fastuosè*, *venustè*, *adverb.* Zwierigheid is hetz. Zwierigheid hetzelfde als zwier.

Zwigten, b. en o. w. bedr. is het *contraho*, *axi*, *actum*, *ere*, *reprimere*, *sedare*, *pacare*, *cohibere*. B. v. de molen zwigten, *cohibere molam*. De zeilen zwigten, *contrahere vela*. Onz. zoo veel als wijken, *cedere*, *concedere*. Ook zoo veel als vlugten, *fugere*, *cedere hostibus*. Van eene stad, *se dedere vel tradere in potestatem hostis vel hosti*.

Zwijgen, b. w. *taceo*, *cui*, *citum*, *cere*, *fileo*, *ui*, *ere*. Doen zwijgen, *taciturnum reddere*, *facere ut quis sileat*. Zwijgendheid of het zwijgen, *silentium*, *ii*, *n. tacitumitas*, *atis*, *f.* Zwijger, *homo taciturnus vel arcanus*, *Tacit.* gebruikt *homo abstrusus*. Zwijgster, *femina silens vel taciturna*, men zoude ook kunnen zeggen *cornix alba*.

Zwijken is hetzelfde als bezwijken.

Zwijm, m. bezwijming, *vertigo*, *inis*, *f. deliquium vel defectus animi*, *vertigo capitis ac visus obtenebratio*, *cum omnia ingyrum circumagi videntur*. Zwijming en zwijmeling zijn hetzelfde. Van hier zwijmen en het voorrd. w. zwijmelen, *deficere*, *vertigine adfici*, ook *vertigine laborare*. Ook is zwijmen zoo veel als zich inbeelden, *imaginari*. Zwijmelig, *vertigino/us*, *a*, *m.* Zwijmelig worden, *vertiginosum fieri*, *vertigine adfici*. Zwijmelig maken, *vertiginosum reddere*, *vertigine aliquem adficere*, *vertiginem adferre alicui*. Zwijmelen is bij *Kil. dormitare*, *soporari*, *langueresopore*. Zwijming van de zon, *defectus*, *solis*, *eclipsis*, *is*, *f.*

Zwijn, met de afleidingen, zie onder varken. Zwijnegel, *echinus*, *i*, *m. erinaceus porcinus*. Ook een flordig mensch wordt egelzwijn genoemd, *fus*, *porcus*.

Zwijnejagt, *venatio aprorum*.

Zwijnspriet, *venabulum*, *i*, *n.*

Zwik, m. verdraaijing, *distorsio*, *onis*, *f.* Zwikken, *distorquere*. De leden zwikken, *distorquere lumbos*. Ook is zwikken, *vacillare*, *titubante et infirmo gressu incedere*. Zwikje, verkl. is een houten pennetje boven in een vat, *veruculum*, *i*, *n. spina dolii*, *Kil.*

Zwindelen is zoo veel als zwijmelen, zwindelig als zwijmelig en zwindeling als zwijmeling.

Zwing, v. *spatha*, *ae*, *f. gladius major et latior*, ook *pertica*, *ae*, *f.* Ook zoo veel als toom, *lorum*, *i*, *n. habena*, *ae*, *f.* Van eenen wagen, *lignum transversum temonis* ook *asser sinarius*, *scutula*, *ae*, *f.* ook *flagellum linarium*, een werktuig waarmede het vlas gebraakt wordt, ook *ala accipitris vel alterius idgenus avis*, bij *Kil.* Van hier zwingen en zwingelen, b. w. *vibrare*, *librare*, *quatere*, *jacere*, *stringere*. Het vlas zwingen of zwingelen, *flagello linum mollire*, *contundere linum*, *terere*, *conterere*, *frangere*, *pentilare*, *demulcere*, *purgare linum ope flagelli*. Het werktuig hier toe gebruikelijk heet ook zwingel, *flagellum*, *i*, *n.*

Zwitserland, o. *Helvetia*, *ae*, *f.* Een Zwitser, *Helvetius*. Op zijn Zwitsersch, *Helveticus*, bijw. *Helvetice*, *adv.*

Zwoegen, o. w. *anhelo*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zweten, *sudare*. Ook zwaren arbeid doen, *gravem laborem perferre*, ook *summa ope niti*.

Zwoel is hetzelfde als zoel.

Zwoerd en zwoord is hetzelfde als zwaard in de beteekenis van de huid van het spek.

Digitized by Google

meinen iets voorspellen en zoo voorts.

Zanc, een stand in de nikkiandsche see, *Zanyattas*, i, *f.* bij *Orosius*.

Zanc, een stad in Lucanie, *Sydrus*, *ae*, *f.* bij *Plin.*

Zanc et anne, m. *Janii sacerdotes Ingmi Asiae.* Het schijnt wel overtuigende te hebben met het woord *Sacerdagus*, i, m. bij *Plin.* doch de woord is eigenlijk een barb. n. *Sacerdagus*, i, m. en van Griekschen oorsprong, zoo veel als Heilige verstandig, doch hier word volgens het verhaal van *Pirenius* in Asia of Azie in een Tempelhuis hoog gevonden en gezocht en eene koort van duisternis te maken, voor in de plaats te vreezen eigen verlaard worden.

Zac, zyn. a. en bew. het heeft veel overeenkomst met het Latijnsche *sacer*, *era*, *um*, *sacrosanctus*, *sanctissimus*, *divinus*, *a*, *um*. Ook is het zoo veel als dreigen, *divus*, *a*, *um*, *vide terreres ye, pomeles ye sapientes. heyl. ghl*, *sanct*, *ont*. In het zac, *ghl wel ghl hebt*. Zac man, *sanctus ego*, ook *ebrius ego*. Zac naren, *sacrosanctae reliquiae*, ook *sacrae*, *orinalia*, *etc.* Van het zac verwaten, *sanct*, *salus*, *religion*. waar voor wy hier vermogen gebruiken, *sanct*, *ont*, *etc.*, *mea*. Van zac: *sanctus*, *a*, *sacra*, *sanctius*, *sacrosanctus*, *divus ye religiosus*, ook *christianus*, *ont*, *f.* Ook heeft zac de betekenis van geheel van kwaadaardigheden, *sanctus*, *benignus*, *a*, *um*, *pacificus*, *mitis*, ook *f.* en *sanctus*, *innocens*, *ae*, *f.* Voorbeelden waren ook de woorden zacht en zachte *suavis*, *suavis*, *a*, *suave*, *gratus*, *a*, *um*.

Zacg, zyn. a. en bew. een oud woord, *pacatus*, *mansuetus*, *temperatus*, *a*, *um*. *mulcens*, *placidus*, *temperatus*. *servus*. Zacghe van zeden de. *Frugi*, *mansuetus*, *ae*, *f* *temperantia*, *ae*, *f.*

Zacrading of zacrading, m. *Dies Saturni*. Daar worden verschijnselen van het Latijnsche *Saturnalia*, *dierum*, *pl.* en zeer bont Saturnig spelen hun, ook waren ook de *Sabbathi* gemeend.

Zacg, v. voorheen *segen* en *zegen* en *segen* en *zegen* en het zeer veel gevonden in de Franeese woord *fable* en van het Latijnsche *fabula*. *f.* *sillaba*. Van het: *sacchtlyk*, *a*, en bew. *fabulosus*, *a*, *um*. Zacghtlyk, *fabulositas*, *f.* Zacghtlyk, *fabulose*, *adv.*

Zacht, v. gevoegen naam, *ut fabrando*, *ivit*, *f.* *mis*, *ris*, *m.* *satura*, *ae*, *f.* *fabula*, *i*, *m.* bij *Tacit.* *ann.* *xi*, *c.* Van het: *zacg*, *sacrosanctus*, *a*, *um*, *moralis*, *mores*, *ii*, *i*, *mus*, *is*, *e*, *empiricus*, *a*, *um*, *transgressus*, *fabula*, *moralis*, *moralis*, *mus*, *ius*, *e*, *grammaticus*, *ticus*, *ticus*, *

oceanus septentrionalis, *mare glaciale*. De middelandſche zee, *mare mediterraneum*. Van de zee of dat zich in de zee bevindt, *marinus*, *maritimus*, *a*, *m*, volgens *Schaller*; *Celsius*. heeft ook *pelagius* en *pelagicus*, *a*, *m*, *aequoreus*, *a*, *m*. In zee ſteken, *solvere navem*, *petere altum*. Ter zee varen, *vehi mari*, *vehi in mari*. Op zee oorlogen, *bellum gerere in mari*, ook *bellum maritimum gerere*. Meester van de zee zijn, *dominari in mari vel per mare*, *imperium tenere maritimum*. Voor zee loopen, *citius undis ferri*. Eigenlijk *in eundum partem ac undae sed citius illis ferri*. De zee loopt kort of krap, *undae parvae sunt*. De zee loopt lang, *fluctus sunt vasti sive alti*. De zee brand, *mare aestuat*. De zee raast, *mare mugit*. De zee is ſtil, *mare quiescit*, *placidum*, *compositum*, *pacatum est*. De zee loopt tegen den wind in, *mare quaerit ventum*. De zee buldert, *mare latrat*. De zee ebt, *mare se revocat*, bij *Seneca*. Zich ter zee geneeren, *navigando victum quaerere*. Overzeesch, *transmarinus*, *a*, *m*. Met iemand te diep in zee zijn, *nimis arcte foedere conjunctum esse cum aliquo*. Regt door zee gaan, *fincere agere*. Zamenſtell. zeeaal, *conger*, *i*, *m*. bij *Plin.* *muraena conger*, bij *Linn.* Zeeajuin, *scilla*, *ae*, *f.* *squilla*, *ae*, *f.* *cepa marinum*. Zeealſem, *absinthium marinum*, *seriphium*, *ii*, *n*. bij *Plin.* Zeeaalſlang, *muraena serpens*. Zeearend, *haliaëtus*, *i*, *m*. *aquila ossifraga*, bij *Klein*. Zeearm, *brachium maris*, *sinus*, *us*, *m*. *fretum*, *i*, *n*. Zeeatlas, *collectio tabularum marinarum*, *vel maris*. Zeebaak, *pharus*, *i*, *m*. Zeebaar, *unda*, *ae*, *f.* *fluctus*, *us*, *m*. Zeebank, *pulvinus*, *i*, *m*. Zeebeſchrijving, *hydrographia*, *ae*, *f.* Zeebal, *pila marina*, bij *Schellius*. Zeebaars, *perca marina*. Zeebeer, *phoca ursina*, *ursus marinus*, bij *Linn.* Zeebarbe, eene ſoort van viſch, *mullus barbatus*. Zeebies, *juncus maritimus*, *maritimus*, *i*, *m*. bij *Plin.* Zeebloem, *nymphaea*, *ae*, *f.* Zeeboezem, *sinus*, *us*, *m*. Zeebogt is hetzelfde. Zeebraſſem, *aurata vel orata*, *ae*, *f.* *Linn.* noemt hem *sparus pagrus*. Zeebrand, *aestus maris*, ook *fulgur sine tonitru*, *flamma marina*, bij *Killaen*. Zeebrief, *literae maritimae*. Zeebuit, *praeda maritima*. Zeeburg, *munimentum sive propugnaculum maritimum*. Zeedijk, *agger marinus*. Zeedier, *animal marinum*. Zeedienst, *opera navalis*. Zoo het ten oorlog is, dan is het, *militia navalis*. Zeedraak, *trachinus draco*, bij *Linn.* Zeedrift het geen door de zee opgeworpen wordt, *ejectamentum maris*, bij *Tac.* Zeeeik, *quercus marina*, *vel fucus reticulosus*, bij *Linn.* Zeeeenhoorn, *monodon*, *i*, *m*. bij denz. Zeeeikel, *balanus sive lepas balanus*, bij denz. Zeeduivel, *diabolus marinus*, *fulica major*, *fulica aterrima*, bij *Linn.* Zeeegel, *echinometra*, *ae*, *f.* *echinus marinus*. Zeeengte, *fretum*, *i*, *n.* *angustum mare*, bij *Nep.* Zeegevecht, *proelium navale*, *pugna navalis*. Zeegewas, *planta marina*. Zeegift, zie Zeedrift. Zeegod, *Deus marinus*, *Neptunus*, *i*, *m*. Zeegodin, *Dea marina*. Zeegras of wier, *alga*, *ae*, *f.* *zostera maritima*, bij *Linn.* Zeegroen, *coeruleus*, *glaucus*, *venetus*, *a*, *m*, *colorem maris habens*. Zeehaan, *gallus marinus*, *zeus gallus*, bij *Linn.* Zeehaas, *lepus marinus*, *lumpus*, *lumpus cyclopterus*, bij *Linn.* Zeehard, *naufrae non obnoxius*, *mari assuetus*. Zeehaven, *portus maritimus*, ook *portus*, *us*, *m*. alleen. Zeehond, *canis marinus*. Zeehoofd, *moles in mare prominens*, ook *praefectus classis*. Zeehoorn, *cochlea marina*, *concha*, *ae*, *f.* *buccinum*, *i*, *n*. Zeehandel, *mercatura maritima*. Zeeheld, *heros maritimus*, *vir rebus mari gestis clarus*. Zeekaart, *charta*,

Digitized by Google

charta nautica vel tabula hydrographica. Zeekalf, *vitulus marinus, phoca, æ, f.* ook *phoca vitulina*, bij *Linn.* Zeekant, *ora maris, litus, oris, n. vel ora maritima.* Zeekap of zeerok, *pennula ganſapina.* Zeekapitein, *præfectus navis.* Zeekasteel, een dichterlijk woord, *navis*, en vooral *navis bellica.* Zeekat, *fepia, æ, f.* bij *Linn. lolligo*, bij *Kiliaan.* Zeeklip, *ſcopulus, i, m.* bij denz. Zeekoe, *vacca marina*, ook *manati, manatus*, ook *trichecus manatus*, bij *Linn.* Zeekompas, *pyxis nautica* Zeekoning, *mallus barbatus.* Zeekrab, *astacus, i, m. araneus marinus.* Zeekreeft, *cancer marinus, cammarus, i, m. cancer cammarus*, bij *Linn.* Zeekrijg, *bellum navale, naumachia, æ, f.* Zeekust, *ora maritima.* Zeeland, *Zelandia, æ, f.* Zeelandsch of Zeeuwsch, *Zelandienſis, is, e, Zelandicus, a, um.* Zeeleeuw, *leo marinus, phoca leonina*, bij *Linn.* Zeelieden, *nautæ, arum, m. pl.* Zeeleeuwerik, *gavio litoralis, alauda marina.* Zeelook, zie Zeeajuin. Zeelucht, *aura maritima.* Zeelamprei, *muræna, æ, f.* bij *Plin.* Zeemagt, *copiæ maritimæ.* Zeeman, *nauta, æ, m. nauclerus, i, m.* Zeemanſchap, *ars navigandi.* Ook overdragtig, *intrepiditas cum prudentia conjuncta.* B. v. men moet het in zeemanſchap gebruiken, *hoc in re intrepide ac ſimul prudenter agendum eſt*, ook *conſilio utendum eſt.* Zeemeeuw, *gavia, æ, f. Scheller* zegt, *larus maritimus vel marinus*, volg. *Linn.* Zeemerk, *ſpecula, æ, f. pharus, i, m.* Zeemonſter, *monſtrum marinum.* Zeemos, *muscus marinus.* Zeemossel, *concha marina, musculus marinus.* Zeenaald, eene ſoort van visch, *ſyngnatus acus*, bij *Linn.* Zeenetel, *urtica marina, alga marina.* Zeenimf, *nympha marina, nereis, idis, f.* Zeeoever, *litus maritimum.* Zeeofficier, *dux militum maritimus*, ook *præfectus navis bellicæ.* Bevoerste, *dux claſſis, archinauſus, i, m.* Zeepaling, in Zeeuwl. Zeepaard, *equus marinus, rosmarus, trichecus rosmarus*, bij *Linn.* Zeeplaats of zeestad, *locus maritimus, civitas maritima, oppidum maritimum.* Zeepomp of zeehoos, *typhon, onis, m.* Zeeraaf, *urus lacustris vel equestris.* Zeeregt, *jus maritimum*, ook *ædificium in quo lites maritimæ tractantur.* Zeeregter, *judex rerum maritimarum.* Zeeroover, *pirata, æ, m. prædo marinus*, bij *Kil.* ook *prædo maritimus.* Zeerooven, *piraticam exercere.* Zeerooverschip, *navis prædatoria vel piratica.* Zeerooverij, *prædatio maritima, piratica, æ, f.* Op zijn zeerooverij, *more piratarum.* Zeereis, *iter maritimum.* Zeerok, zie Zeemantel. Zeeroof, *prædo maritimus.* Zeeros, *rana marinus major.* Zeeros, *rapolus, i, m. rupes, is, f.* Zeeschip, *navis marina vel maritima.* Zeeschoot, zie Zeebeer. Zeeschuim, *ſpuma maris vel marina.* Zeeschildpad, *testudo marina.* Zeeslang, *ſerpens marinus*, bij *Linn.* Zeeschuimen, zie Zeeroover. Zeeslag, *prælium navale, pugna navalis.* Zeeslak, *cochlea marina.* Zeesleh of hetzelfde Zeeschoot, *lupus marinus.* Zeesoldaat, *miles navalis.* Zeespin, *araneus maritimus, cancer araneus*, bij *Linn.* Zeestad, zie Zeeplaats. Zeeziekte, *malacia, æ, f. tranquillitas maris, pellacia*, bij *Kiliaan.* Zeestorm; *procella, æ, f.* Zeestrand, *litus, oris, n. ora maritima.* Zeestreek, *plaga maritima.* Zeestrijd, zie Zeeslag. Zeetong, zie Zeeros. Zeeton, *ligneum marinum, dolii formam habens fluctuantis, cursui navium dirigendo ſerviens.* Zeevaarder, zie Zeeman. Zeevaart, *navigatio, onis, f.* Zeevarkensvleesch, *caro ſuillæ naturæ.* Zeevarkensvet, *ars navigandi.* Zeevarend, *naturalis, e, m. colorem maris habens.* Zeevisch, *piscis marinus.*

Digitized by Google

nus, *aequoreus*, *pelagius*, bij *Kiliaan*. Zeevoeten of zeemans voeten hebben, *mari adsuetum esse*. Zeevogel, *avis marina*. Zeevoogd, *praefectus classis*, *thalassiarcha*, *ae*, *m*. Zeevoogdij, *praefectura classis*. Zeevos, zekere visch, *vulpes marina*, *lupus*, *i*, *m*. Zeewaarts, *mare versus*, *in mare*. Zeewater, *aqua marina*. Zeewijf, *siren*, *enis*, *f*. Zeewilge, *vitex*, *icis*, *f*. Zeewind, *ventus maritimus vel ventus e mari flans*. Zeewolf, *lupus marinus*. Zeezaak, *res maritima*. Zeeziek zijn, *nausea laborare*. Zeeziekte, *nausea*, *ae*, *f*. Zeezog, *sulcus navis euntis*. Zeewind, *crambe maritima*, *soldanella*, *ae*, *f*. *convolvulus soldanella*, *ae*, *f*. *convolvulus soldanella*, bij *Linn* enz.

Zeef, v. zoo veel als zift, *cribrum*, *i*, *n*. *incerniculum*, *i*, *n*. Zeefje, *cribellum*. *i*, *n*. Van hier: zeven of ziften, *cribro*, *avi*, *atum*, *are*, *cerno*, *crevi*, *cretum*, *cernere*, waarbij men ook *cribro* voegen kan, *cribro purgare*. Zeving of zifting, *cribratio*, *onis*, *f*. bij *Scheller*. Gezeefd of gezift, *cribratus*, *cribro purgatus*, *a*, *m*. Zamenstell. zeefbeen, in de heelkunde, *os cribriforme*, *os ethmoïdes*. Zeefwijze, *cribriformis*, *is*, *e*. Zeefmaker, *cribrorum confector*. Zeefverkooper, *negotiator cribrorum*.

Zeelt, o. touw of koord, zie Touw.

Zeelt, v. eene soort van visch, die men in de binnenwaters vindt, *tinea*, *ae*, *f*.

Zeem, o. zeemleêr, *aluta*, *ae*, *f*. Zamenstell. zeemtouwer, *alutarius*, *ii*, *n*. Zeembereider is hetzelfde.

Zeem, o. was voorheen zoo veel als honig, *mel*, *mel secundarium*. Van hier de verouderde zamenstell. zeemkoek, *placenta*, *ae*, *f*. *dulciarium e melle et farina*. Zeemstrijken, was overdragtig zoo veel als iemand honig om den mond strijken en nog meer overdragt. vleijen, flikflooijen, *adulari*, *blandiri*. Zeemstrijker, *adulator*, *oris*, *m*. *assentator*, bij *Kiliaan*, die deze woorden met eene *s* spelt.

Zeep, v. *sapo*, *onis*, *m*. bij *Plin*. *smegma*, *atis*, *n*. bij *Plinius*. Zeepen, zoo veel als met zeep besmeren, *sapone illinere vel smegmate inungere*. Zeeping of het zeepen, *illitus saponis*. Zeepachtig, *saponis naturam habens*, *saponi similis*. Zeepig is hetz. Zamenstell. zeepbak, *vas saponi condendo vel servando serviens*. Zeepbal, *globus e sapone confectus*. Zeepbrood, *frustum saponis panis formam habens*. Zeeperij of zeepziederij, *aedificium in quo sapo coquitur*. Zeepketel, *ahenum saponi coquendo serviens*. Zeepkooper, *negotiator saponarius*, ook *saponarius*, *smegmatopola*, *ae*, *m*. Zeepkraam, *taberna ubi sapo prostat*. Zeepkramer is hetzelfde als zeepkoper. Zeepkruid, *saponaria*, *ae*, *f*. Het roode, *saponaria rubra radice*. Het witte, *saponaria alba vel lychnis diorca*, bij *Linn*. Zeepsop, *aqua saponaria*, bij *Kil*. Zeepwater is hetzelfde. Zeepzieden, *coquere saponem*. Zeepzieder, *coctor saponis*. Zeepziederij, zie zeeperij. Zeepwortel, *gypsophila struthium*, bij *Linn*. *saponaria lychnidis folio*, *flosculis albis*, bij *Bauhen*. enz.

Zeer, o. *ulcus*, *eris*, *n*. *vulnus*, *eris*, *n*. B. v. ik heb zeer aan den vinger, *vulnus vel ulcus mihi est in digito*. Ook is zeer zoo veel als pijn, *dolor*, *oris*, *m*. *aegritudo*, *inis*, *f*. bij *Kiliaan*. Zeer hebben of zeer doen, *dolere*. B. v. ik heb zeer aan het hoofd of het hoofd doet mij zeer, *caput mihi dolet*, *dolore capitis labore*. Ook is het bedr. iemand zeer doen, *dolore afficere aliquem*, *laedere aliquem*, *vulnerare*, *ulcerare*. Ook is zeer bij *Kiliaan*, en zerig, bijv. n. *dolens*, *entis*, *omn. g. saucius*, *laesus*, *vulneratus*, *ulceratus*, *a*, *m*. Zerigheid, *exulceratio*, *onis*, *f*. *dolor*, *oris*, *m*. Kwaad zeer, *ulcus chirenium*, *telephium*,

Digitized by Google

phium, *malignum*, *tetrum*, *verminosum*. Zich zeer doen, is *valnerari*, *ulcerari*. Zeer is ook zoo veel als schurft, *scabies*, *ei*, *f*. Ook roof, *crusta vel eschara*, *vulneris sive ulceris*. Iemand op zijn zeer trappen, *ulcus tangere*; bij *Ter*.

Zeer, bijw. grootelijk, geweldig, *valde*, *admodum*, *maxime*, *plurimum*, *vehementer*, *magnopere*, *quantopere*, *perquam*, *ady*. Hoe zeer? *quantopere?* Zoo zeer, *tantopere*, *ady*. Ook wordt het bijw. zeer in de zamenstellingen uitgedrukt door *per* en *prae*. B. v. zeer scherp, *peracutus*, *a*, *um*. Zeer schraal, *perexilis*, *e*, *m*. Zeer groot, *praegrandis*, *is*, *e*. Zeer lang, *praelongus*, *a*, *m*, enz. Ook is zeer dikwijls van den grootsten trap. B. v. zeer geleerd, *doctissimus*, *a*, *m*, enz. Ook vindt men in de gemeene zamenleving zeerste, *maxime*, *vehementissime*, *certatim*, *ady*. B. v. om het zeerste loopen, *certatim currere*, *cursu certare vel contendere*.

Zeet, v. zoo veel als zitplaats, *sedes*, *is*, *f*. Ter zeet komen, *considere*.

Zege, v. zoo veel als overwinning, *victoria*, *ae*, *f*. *palma*, *ae*, *f*. De zege behalen, *victoriam reportare*, *palmam auferre*. Zamenstell. zegeboog, *arcus triumphalis*. Zegedicht, *carmen victoriae fatrum*, *carmen victoriam celebrans*, *carmen triumphale*, *carmen victoriale*, vindt men bij *Trebell. Poll.* Zegekroon, *corona victoriam indicans*, *corona victorialis*, bij denz. *corona triumphalis*, *corona victrix*. Ook een soort van bloem dus genoemd, *gloriosa superba*, *lilium zeilanicum superbum*, het eerste heeft *Linn.* Zegelied of zegevaers, zie Zegedicht. Zegepraal, *triumphus*, *i*, *m*. *triumphator*, *oris*, *m*. Zegepralen, *triumphe*, *avi*, *atum*, *are*. Van eenen zegepraal, *triumphalis*, *is*, *e*. Zegeteeken, *tropaeum*, *aei*, *n*. anderen schrijven *trophaeum*, *aei*, *n*. doch naar mijn oordeel verkeerd als zijnde het Grieksche woord τροπαιον.

Zegepraler, *triumphator*, *oris*, *m*. bij *Apuleius*. Zegerijk, *victor*, *oris*, *m*. *victoriosus*, *a*, *m*. Zegestandaard, *vexillum victoriam indicans*. Zegevaan, *signum vel vexillum victoriam sive victoriam indicans*. Zegevieren, *celebrare victoriam*. Zegevuur, *ignis propter victoriam reportatam accensus*. Zegewagen, *currus triumphalis*. Zegezang, zie Zegedicht.

Zegel, o. *sigillum*, *i*, *n*. *signum*, *i*, *n*. Het zegel ergens op drukken, *sigillum vel signum imprimere alicui rei*, ook *jure jurando aliquid confirmare*. Zijn zegel aan iets hangen, *probare aliquid*. Van hier: segelen, b. w. *signo*, *avi*, *atum*, *are*, *obsignare*, *consignare*, *sigillare*, bij *Varro*. Zegelaar, *signator*, *obsignator*, *oris*, *m*. *sigillator*, *oris*, *m*. Zegeling, *signatio*, *consignatio*, *obsignatio*, *sigillatio*, *onis*, *f*. Zamenstell. zegelbewaarder, *custos sigilli*. Zegeldoosje, *theca sigilla servando serviens*. Zegelgeld, *cerarium*, *ii*, *n*. bij *Cicero*, *pecunia pro sigillo vel pretium signatorium*, bij *Scheller*. Zegelkunde, *sphragistice*, *es*, *f*. *Zegellak*, *cera signatoria*. Zegelpers, *prelum signatorium*. Zegelring, *annulus signatorius*. Zegelwasch, zie Zegellak. Zegelsnijder, *sigillorum sculptor*.

Zegen, v. zeker vischnet, dit woord is waarschijnlijk hetzelfde als *segne*, *is*, *f*. bij de Romeinen en dit weder hetzelfde als σαγηνη bij de Grieken ook *verriculum*, *i*, *n*. schoon dit laatste volmaakt met ons woord schrobnet overeenkomt.

Zegen, m. heil, voorspoed, *salus*, *utis*, *f*. *felicitas*, *atis*, *f*. *beatitas et beatitudo*, *inis*, *f*. *faustum*, *ae*, *f*. Ook is het zoo veel als tegenwensch, *precatio peroptatis*, *felicitatis vel fortunae*. Ook bij de herhalingen, *benedictio*, *onis*, *f*. *bona precatio*, *vel prospera*, bij *Scheller*. B. v. de zegen Gods, *benedictio*

divino. Van hier: zegenen, b. w. *bona dicere, bene precari, fausta precari*, ook *fortunare*, bij *Scheller.* Ook zoo veel als prijzen: b. v. God zegenen, *celebrare Deum*, ook *benedicere alicui*, bij *Cicero.* Van hier: zegening, *benedictio, fortunatio, onis, f. datio prosperitatis vel felicitatis.* Ook is zegenen zoo veel als inwijden, *consecro, avi, atum, are, sacrare.* B. v. de tafel zegenen, *sacrare vel consecrare mensam.* Met het kruis zegenen, *munire signo crucis.* Gezegend, v. d. *beatus, a, um, felix, omn. g. fortunatus, a, um, benedictus, a, um*, doch dit laatste woord is niet van de beste soort. Zamenstell. zegenrijk, *dives beneficiis, beneficiis abundans, beneficus, a, um.* Zegenwensch, *precatio prosperitatis vel felicitatis.* Zegenwenschen is zoo veel als zegenen, ook *gratulari.* Zegenwenscher, *gratulator, oris, m.*

Zeggelen, voortdurend b. w. bij *Hoeft* voorkomende, zoo veel als dikwijls zeggen, *dictito, avi, atum, are.*

Zeggen, b. w. dit komt van het verouderde zeghe, *dictio, onis, f.* Zoo veel als uitspraak beteekenende, *dico, dixi, dictum, dicere, ajo defectivum, for, fatus sum, fari, verba proferre.* Ook zoo veel als verhalen, *narro, avi, atum, are, refero, tuli, latum, ferre, commemoro, avi, atum, are, perhibere.* Men zegt, *dicunt, ajunt, farunt, commemorant, perhibent &c.* Ook zoo veel als gebieden, *jubere.* B. v. ik heb hem gezegd dat hij komen moet, *justi illum venire.* Iemand zeggen om niet te komen, *vetare aliquem venire.* Ook is het zoo veel als waarschuwen, *monere, admonere.* B. v. ik heb het u wel gezegd, *te quidem monui vel admonui.* Hij heeft hier niets te zeggen, *nihil hic imperare potest, nihil hic potest, hic nihil habet auctoritatis.* Hij heeft alles te zeggen, *summum imperium vel summa auctoritas penes illum est.* Wat wil dat zeggen, *quid hoc significat?* Het is nog al wat te zeggen, *est aliquid.* Dat wil niet veel zeggen, *parum valet, vile est.* Voor ik zeg, gebruikt men dikwijls *inquam, inquis, inquiebat &c.* Het zeggen als zelfst. o. *verba, orum, n. pl. sermo, onis, m. oratio, onis, f. dictum, i, n.* Van hier: zegachtig, bijv. n. *dicax, acis, omn. g. loquax, verbosus, a, um.* Zamenstelling. zegsman, *arbiter, ri, m. pactor, oris, m. disceptator, oris, m.* Ook is zegsman, iemand die ons iets verhaalt, *auctor, oris, m.* Zegslieden, *arbitri, orum, m. plur.* Zegsmare is bij *Kiliaan, fabula, ae, f.* Zegsvrouw, *arbitra, ae, f. disceptatrix, icis, m.* Zeg of zegswoord, *dictum, i, n. proverbium, ii, n. adagium, ii, n. dicterium, ii, n.* bij *Kiliaan.* Zeggens is een verouderd woord, zoo veel als *arbitrium, ii, n.* Gezegd, v. d. *dictus, a, um, relatus, narratus, memoratus, commemoratus.*

Zeik, zeiken, zeiker, zeikpot enz. zijn lage straatwoorden, zoo veel als pis, pisfen, pisfer, pispot enz.

Zeil, o. *velum, i, n. linteum.* Het zeil bijzetten, *velum subducere*, bij *Scheller, velum pandere.* Het zeil strijken, *velum demittere vel deducere.* Overdragt. het zeil voor iemand strijken, *cedere alicui, fasces submittere alicui.* Onder zeil gaan, *solvere navem*, ook alleen *solvere, vela facere*, bij *Cicero, vela ventis dare* is dichterlijk. Het zeil naar den wind hangen, *obedire tempori.* Met een nat zeil loopen, *bacchari, vino madidum oberrare* Zamenstell. grootzeil, *velum mali primarii.* Bezaanzeil, *velum mali mineris,* Fokzeil, *velum mali anterioris vel proralis.* Blindzeil, *velum antennae proralis.* Bovenblindzeil, *velum minus antennae proralis.* Spreekw. alle zeilen bijzetten, *summa ope niti.* De zeilen inhalen, *contrahere vela.* De zeilen oprollen,

Digitized by Google

complicare vela. Het zeil gorden, *velum antennae alligare.* Zeil minderen, *constringere, contrahere, minuere vela.* Een schip onder zeil brengen, *parare navem.* Spreekw. alle zeilen blank spelen, *piraticam exercere.* Een oog in het zeil houden, *accurate observare, in speculis esse, intentum esse.* Het waait mij in mijn zeil, *prospera vel secunda fortuna utor.* Met liggende zeilen vaart maken, *remigare, remis uti.* Ik leg met de zeilen voor de mast, *res mihi non prospere cedit.* Met opgestreken of opgezet zeil, *iracunde, ferociter, immoderate.* Onder zeil zijn, *navigare.* Stijf onder zeil zijn, *bene navigare, apte vela ferre;* overdr. *damno parem esse.* Met de laatste schepen onder zeil gaan, *lente festinare,* ook *inopia diligentiae amittere occasionem rei bene gerendae.* Zeil en treil, *apparatus universus navis, armamenta universa.* Zeil wordt ook nog genomen voor een schip, *navis, is, f.* B. v. van verre komt een zeil, *navis e longinquo advenit.* Zeilaadje, *vela navis universa.* Zeilbaar, *navigando aptus, navigabilis, is, e,* bij *Livius.* Zeiler of zeilder, een schip dat snel zeilt, *celox, ocis, f.* dit woord is misschien eigenlijk een bijv. n. waaronder *navis* verstaan wordt, doch is bij de Romeinen als zelfst. in gebruik geweest. Zamenstell. zeilboom, *malus, i, m.* Zeilgat, *carchesium, ii, n.* Zeildoek, *carbasus, i, m. linteum velare.* Zeilgaren, *fila velaria.* Zeiljagt, *navis liburnica, liburna, ae, f.* Zeilmaker, *effector vel opifex velorum, lintearius, ii, m.* Zeilmakerij, *officina velorum.* Zeilnaald, *acus velaris.* Zeilrée of zeilvaardig, *paratus ad navigandum vel ad cursum.* Zeilschip, *navis velifera vel velivola.* Zeilschuit, *navigium veliferum vel velivolum.* Zeilslak, *nauplius, ii, m.* bij *Plinius.* Zeilsteen, *magnes, etis, m.* Zeilspriet, *antenna, ae, f. &c.* Van hier: zeilen, o. w. *navigo, avi, atum, are, vela facere, vela dare, velificare & velificari.* Het zeilen als z. o. *velificatio, navigatio, onis, f.*

Zein, v. zoo veel als seissen, *falx, falcis, f.*

Zeker, bijv. n. en bijw. gewis, veilig, *certus, a, m. indubitatus, securus, tutus;* bijw. *certe, secure, tuto, indubitate, indubitanter, adv.* Ook is zeker zoo veel als getrouw, *fidelis, is, e, fidus, a, m.* Een zeker vriend, *fidus amicus.* Ook kan men in dien zin altijd *certus* gebruiken. Zeker wordt ook gebruikt voor iemand, *quidam, quaedam, quoddam.* B. v. een zeker boek, *quidam liber.* Eene zekere vrouw, *quaedam mulier,* ook *quaedam* alleen. Een zeker dier, *quoddam animal.* Zeker zijn, *certum esse.* Ook voor veilig zijn, *tutum vel in portu esse.* Zekerlijk is hetzelfde als het bijw. zeker. Van hier: zekerheid, *securitas, atis, f.* Ook voor veiligheid, *in tuto.* B. v. ik ben in zekerheid, *in tutosum.* Ook zoo veel als borg, *cautio, onis, f.* Ook zoo veel als gewisheid, *fides, is, f. veritas, atis, f.*

Zelden, bijw. van tijd, *rare, rare, rarenter, non crebro, non saepe, non frequenter, ad rem.* Voorheen was het ook als bijv. n. in gebruik, doch hier voor gebruiken wij thans ook *insolenter, insolite, adv.*

Zeldzaam, bijv. n. en bijw. *rarus, a, m,* ook *monstrosus, monstruosus, portentosus, a, m.* Zoo veel als ongewoon, *insolens, entis, omn. g. insolitus, a, m, insuetus, a, m.* Ook zoo veel als bijzonder, *singularis, is, e.* Vreemd, *novus, a, m.* Ongemakkelijk, *morosus, a, m, difficilis, is, e;* bijw. *rare vel raro, monstrose, portentose, insolenter, singulariter, nove, difficulter, morose.* Van hier: zeldzaamheid, *rarita, atis, f. raritudo, inis, f. monstrum, i, n. portentum, i, n. insolentia, ae, f. morositas, atis, f. difficultas, atis, f. novitas, atis, f. natura, conditio vel ratio rei singularis.*

Zelf, v. *extremitas, atis, f.* bij *Kilianen.* Van hier: zelfegge of zelfkant, *ora, ae, f. extremitas panni, telae sive lintei.*

Zelf, een voorn. woord, *idem, eadem, idem, ipse, a, um, ipsemet.* Ik zelf, *ego ipse &c.* Van zelf, van zelfs en van zelven, *ultro, voluntarie* ook *sponte mea, tua, sua.* Ook is zelf, *vel.* B. v. zelfs zijne vijanden prijzen hem, *vel inimici illum laudant.* Ook kan men in dien zin *etiam* gebruiken. Ja zelfs, *quin etiam.* Van hier: zelfliefde, *amor sui.* Zelfsmoord, *suicidium, ii, n.* Zelfsmoorder, *interfector, oris, m. suicida, ae, m.* Zelfstandig, bijv. n. *substantialis, is, e* Zelfstandigheid, *natura, conditio vel ratio rei subsantialis,* bij *Ammianus.* Een zelfstandig woord in de spraakkunst, is *nomen substantivum* Zelfstandiglijk, bijv. n. *substantialiter, adv.* bij *Tertull.* Zelfstrijd, *dubium, ii, n. incertitudo, inis, f.* Zelfverloochening, *negligentia sui,* bij *Schell.*

Zemel of liever het meerv. zemelen, de bast van rogge of tarwe, *furfur, uris, m. applanda, ae, f.* bij *Plin. canicae, arum, f. plur.* bij *Lucilius Festus.* Van hier: zemelachtig, *furfureus, a, um, furfuraceus, a, um, furfurum conditionem, naturam vel rationem habens.* Zemelig is hetzelfde. Ook vol zemelen, *furfurosus, a, um.* Van hier het zamengesteld: zemelknooper, *homo frivolus, scrupulosus in re parvi momenti.* Ook zoo veel als talmer, *cunctator, oris, m.* Zemelmeel, *similago, inis, f.* bij *Plinius.* Van zemelmeel, *similagineus, a, um.*

Zende, v. een verouderd woord, *donum, quod mittitur.* Van hier:

Zenden, b. w. *mitto, isi, issum, ittere, lego, avi, atum, are, destino, avi, atum, are.* Van hier: zending, *missio, onis, f. missus, us, m. legatio, onis, f. destinatio, onis, f.* Zender, *m. missor, oris, m.* Gezonden, v. d. *missus, a, um, legatus, destinatus.* Zendeling, *m. legatus, i, m.* ook *homo missus ad doctrinam Christianam propagandam, emissarius, ii, m.* Zamenstell. zendbode, *nuncius, ii, m.* Zendbrief, *epistola, ae, f. literae, arum, f. pl. tabellae, arum, f. pl. &c.*

Zené of zeneblad, zeneboom, *senna, ae, f.* ook *senna, ae, f.* volg. *Scheller.*

Zengen, b. w. zoo veel als schroeijen, *torreo, ui, ustum, rere, uro, ussi, ustum, urere, aduro, adurere, suburere, amburere, ustulare,* bij *Scheller.* Zenging, *tostio, onis, f. ustio, onis, f. ambustio, ustulatio* geloof ik niet dat bij de ouden voorkomt. Gezengd, v. d. *tostus, ustus, adustus, suburus, amburus, ustulatus, a, um.* De gezengde luchtstreek, *zona torrida.* Zengel beteekende eertijds zoo veel als de gloeijende vonken, die uit het ijzer dat gesmeed werd, sprongen, *fricturae, squamae sive scintillae e candente ferro malleis cuso emicantes,* ook *cineres carbonum saxeorum, scoria ferri.* Van dit zengel was het oude woord zengelen, *ustulare,* ook in gebruik.

Zennip, zie mostaard.

Zenuw, v. *nervus, i, m.* Verkl. zenuwtje, *nervulus, i, m.* bij *Scheller.* Zenuwachtig, *nervi naturam habens.* Ook zoo veel als vol zenuwen, *nervosus, a, um.* Zenuwknoop, *gangilion et ganglion, ii, n.* bij *Celsus.* Zenuwkoorts, *febris nervosa.* Mij dunkt dat beter zoude zijn, *febris in nervos saeviens.* Zenuwkwaal, *morbus nervosus, morbus cessans nervis,* bij *Horat.* Zenuwlous, *enervis, is, e, nervis carens, debilis, lis, le.* Zenuwrijk, *nervosus, a, um, nervis abundans.*

Zerk, zie zark.

Zerp, bijv. n. en bijw. zoo veel als zuur, *acidus, a, um, immitis, is, e.* Ook zoo veel als een weinig zuur, *subacidus, a, um, acidulus, a, um;* bijw. *acide, immite, adv.* Zerpheid, *acor, oris, m.* Zamenstell. zerpzoet, *dulcacidus, a, um,* bij *Seren.*

Digitized by Google

Zes, een getalwoord, *sex*, *indeclinabile*, ook *seni*, *ae*, *a*. B. v. zes brieven, *senae epistolae*. Hij heeft ons elk zes boeken gegeven, *senos nobis dedit libros*. Uit zes bestaande, *senarius*, *a*, *m*. De zesde, *sextus*, *a*, *m*. Een zes, *senio*, *onis*, *m*. van eenen dobbelsteen, bij *Suetonius*. Een zesde, *sexta pars*. Ten zesden, *sexto*, *loco sexto*, *sextum*, *adv*. Zamenstell. zesd'half of zestehalf, *numus quinque obolorum et dimidii*. Zeshoek, *sexagonum*, *i*, *n*. *sexangulum*, *i*, *n*. het eerste is een Grieksch woord. Zeshoekig, *hexagonus*, *sexangulus*, *a*, *m*, *sex angulos habens vel sex angulis praeditus*, ook kan men *praeditus* weglaten. Zesderlei, *sex generum*. Zeshonderd, *sexcenti*, *ae*, *a*, *sexceni*, *ae*, *a*. Zeshonderdste, *sexcentesimus*, *a*, *m*. Zeshonderdmaal, *sexcenties*, *adv*. Zeshonderdduizend, *sexcenta millia*. Zeshonderdduizendmaal, *sexcenties millies*. Zeshonderdduizendste, *sexcenties millesimus*, *a*, *m*. Zesjarig, *sexennis*, *is*, *e*, *sex annorum*. Een tijd van zes jaren, *sexennium*, *ii*, *n*. Zeskant en zeskantig is hetzelfde als zeshoek en zeshoekig. Zesmaal, *sexies*, *adv*. Zesmaandig, *semestris*, *is*, *e*, bij *Livius*, *sex mensium*. Zesregelig, *senarius*, *a*, *m*. Zestal, *numerus senarius*. Zestien, *sedecim vel sexdecim*. Zestiende, *decimus sextus*. Een zestiende is ook *pars decima sexta*. In het jaspel, *sex chartae lusoriae continuae*. Zestig, *sexaginta*, *sexageni*, *ae*, *a*. Zestigmaal, *sexagies*. Zegtigste, *sexagesimus*, *a*, *m*. Zesspan, *sejugis*. B. v. met een zesspan rijden, *sejugibus vehi*. Zestigjarig, *sexagenarius*, *a*, *m*, *sexaginta annorum*.

Zet, m. zoo veel als oogenblik, *momentum*, *i*, *n*. waarbij men ook *temporis* voegen kan. Met eenen zet is ook zoo veel als terstond, *statim*, *confestim*, *extemplo*, *adv*.

Zetel, m. stoel, zitplaats, *sedile*, *is*, *n*. *sella*, *ae*, *f*. *sedes*, *is*, *f*. B. v. de zetel van het [illegible], *sedes imperii*. Zeteltje, *sedecula*, *ae*, *f*. bij *Cic*. *sellula*, *ae*, *f*. bij *Varro*. (Hong[illegible]

Zetpil, v. *balanus*, *i*, *f*. [illegible]

Zetten, b. en o. w. stellen, [illegible]sen, *pono*, *sui*, *itum*, *are* [illegible] *loco*, *avi*, *atum*, *are*, *locare*, *statuere*, *constituere*. Een [illegible] zetten, *aedificare*, *construere domum*, *excitare aedificium*. Iemand zetten is ook zoo veel als iemand in de boeijens werpen, *conjicere aliquem in vincula*, *dare in vincula aliquem*. Iemand dag zetten, *constituere*, *praescribere*, *determinare*, *dicere diem alicui*. Zich iets in het hoofd zetten, *inducere in animum*. Ik mag dien man wel zetten, *diligo*, *amo*, *carum habeo hominem istum*. Ik mag hem niet zetten, *odi*, *contemno illum*. Te koop zetten, *inscribere*, *venalem exponere*. Tegen zetten, *opponere*. Van elkander zetten, *sejungere*, *disjungere*, *segregare*, *separare*, *seponere*. Iemand uit de regering zetten, *abrogare magistratum alicui*, bij *Nepos*. Iemand aan land zetten, *exponere aliquem*, bij *Nepos*. Zetten is ook zoo veel als planten, *plante*, *avi*, *atum*, *are*, *sero*, *sevi*, *satum*, *serere*, *defigere*, *pangere*. B. v. boomen zetten, *plantare arbores*. Planten zetten, *figere plantas*, bij *Kiliaan*. Zetten is ook zoo veel als schrijven, *scribere*. B. v. hij kan geen letter zetten, *ne literam scribere scit*. Ook is het zoo veel als zinken, *ordinare ad ima vasa*, ook *sidere* alleen. Van hier: zettel, *sedimentum*, *i*, *n*. bij *Plinius*. Ook zoo veel als schatten, *censere*, *aestimare*, *pretium statuere*, *indicare*, *taxare*, bij *Kiliaan*. Op geld zetten, *adaerare*, *aere aestimare*. Te pand zetten, *pignerare*, *pignerari*, *pignori dare*, *pignori opponere*, *oppignorare*, bij *Kiliaan*; ook nog *contrahere*. B. v. hij had de doodverf als gezet, *pallorem mortis jam contraxerat*, *pallor mortis illum jam invasit*.

Eindelijk is zetten een drukkerswoord, *componere characteres typicos*; ook kan men *componere* alleen gebruiken. Van hier: zetter, m. *positor, oris*, m. Zoo veel als letterzetter, *compositor, oris*, m. *typotheta, ae*, m. Zetting, v. *positus, us*, m. *positio, onis*, f. Ook zoo veel als eene vaste prijs, *pretium constitutum vel statutum*. B. v. de zetting van het brood, *pretium panis statutum vel constitutum*. Ook zoo veel als schatting, *census, us*, m. *vectigal, alis*, n. Ook zoo veel als wet, *lex, legis*, f. *decretum, i*, n. *institutum, i*, n. Gezet, v. d. *positus, locatus, collocatus, statutus, constitutus, aedificatus, exstructus, conjectus in vincula, praescriptus, determinatus, dictus, plantatus, fatus, scriptus, compositus, a*, m. Ook heeft gezet de beteekenis van dik, vet, lijvig, *crassus, obesus, corpulentus, a*, m. Eindelijk is de tering zetten, *tabe adfici &c.* Zamenstell. zetgang, *tabula navis adsensoria*. Zethaak, *instrumentum aeneum typothetarum, in quo typi componuntur*. Zethamer, *malleus capite quadrato*. Zetijzer, *instrumentum dentibus serrae flectendis serviens*. Zetregel, *praeceptum, i*, n. *institutum, i*, n. Zetschipper, *praefectus navis mercenarius*. Zetstukken, *positiones, fundamenta, quibus argumenta innituntur*.

Zeug, v. het wijfje van een varken, *sus, suis*, f. *porca, ae*, f. Zamenstell. zeugenbrood, o. *cyclaminos, i, cyclamen, inis*, n. *panis porcinus, rapum terrae, arcenita, ae*, f. *rapum porcinum*.

Zeuni, v. een varkens slobberbak, *aqualiculus, i*, m.

Zeur, v. zoo veel als leur.

Zeuren, o. w. *doleo, ui, ere*. *Kilianus* verklaart het ook door *ulcerare, urgere, angere, urere, remordere*. B. v. dat zeurt mij, *id me urit, ea cura me remordet, id mihi acerbum est, istud me male habet*, bij denz.

Zeven, een getalwoord, *septem*, *indeclinabile*, ook *septeni, ae, a*. Bijv. hij heeft ons elk zeven boeken gegeven, *septenos nobis libros dedit*. Het heeft zeven geslagen, *hora septima est audita*. Als zelfstandig, eene zeven, *heptas, numerus septenarius*. Zevenderlei, *septifariam, adv.* bij *Nonius*. Zamenstelling. zevenboom, *sabina, ae*, f. bij *Plin.* Zevenblad, *septifolium, ii, n. comarum, i, n. comarum palustre*, bij *Linn.* Zevenbladig, *septem foliis praeditus, heptaphyllus*, bij *Scheller*. Zevenbergen, *Transylvania, ae*, f. Zevenderlei, *septem generum*. Zevende, *septimus, a, um*. Ten zevenden, *septimo vel septimum*. Zevengetijde eene soort van plant, *melilotus caerulea, melilotus vera vel lotus sylvestris*, ook *trifolium odoratum*, ook *foenum Graecum sive trigonella foenum Graecum*, bij *Linnaeus*. Zevenhoek, *heptagonum, i*, n. Zevenhoekig, *heptagonus, a, um*, ook *septem angulos habens, septem angulis praeditus*, ook kan men *praeditus* weglaten. Zevenhonderd, *septingenti, ae, a*. Zevenhonderdste, *septingentesimus, a, um*. Zevenhonderderlei, *septingentorum generum*. Zevenhonderdmaal, *septingenties, adv*. Zevenjarig, *septennis et septennis, is, e*. Zevengestarnte, *pleiades, um*, f. plur. *vergiliae, arum*, f. plur. Zevenmaal, *septies, adv*. Zevenman, *septemvir, iri*, m. Zevenmanschap, o. *septemviratus, us*, m. Zevenoog, *furunculus, i*, m. Zevenste is zoo veel als zevende. Zevental, *heptas, numerus septenarius*. Zeventien, *septemdecim*. Zeventiende, *decimus septimus*. Ook is het een zelfst. n. in het kaartspel, *septemdecima chartis primoribus*. De kamer van zeventienen, *concilium septemdecim virorum*. Zeventigl, *septuaginta*, ook *septuageni, ae, a*. Zeventigerlei, *septuaginta generum*. Zeventigste, *septuagesimus, a, um*. Zeventigmaal, *septuagies, adv*. Zevenvoudig, *septemplex, icis, omn. g.*

Zever, v. *saliva, ae, f.* Van hier zeveren, o. w. *saliyo, avi, atum, are.* Zeveraar of zeverbaard, m. *saliuator, oris, m.* Zamenstell. zeverdoek, *salivarium, ii, n.*

Zeverzaad, o. *semen sanctum, sanctolinum, i, n.* bij *Kil.*

Zia, o. een der Cycladische eilanden, *Ceo, ae, f. vel Cia, ae, f.* bij *Plin.*

Zich, voorn. w. *genit. sui, dat. sibi, acc. se, abl. se.*

Zidderen, zie sidderen.

Zieden, b. en o. w. *coque, coxi, coctum, coquere, elixo, avi, atum, are;* onz. *bullio, ivi, itum, ire, feruco, vi, vel bui, ere.* Van hier: zieder, *coctor, oris, m.* Zieding, *coctio, onis, f. coctura, ae, f. elixatura, ae, f.* Gezoden, *coctus, elixus, elixatus, a, m.* Ziederij, *officina coctoria.*

Ziegen is hetzelfde als zijpen.

Ziek, bijv. n. en bijw. zoo veel als krank, *morbosus, a, m, morbidus, infirmus, valetudinarius, aeger, aegrotus, a, m;* bijw. *morbose, morbide, infirmiter, adv.* In de zamenstellingen beteekent het ook *cupidus, avidus, a, m, appetens, entis, emin. g. languens, cupidine sive amore.* B. v. manziek, *cupidus, avidus, appetens viri, amore sive cupidine viri languens.* Speelziek, *cupidus, avidus ludendi &c.* Ziek zijn, *aegrote, avi, atum, are, morbosum vel morbidum esse, aegrum vel aegrotum esse, laborare morbo.* Ziek worden, *aegresco, escere, aegrotum vel aegrum fieri, incidere in morbum.* Zich ziek maken, *morbum sibi conciliare.* Dit zeggen wij ook zich eene ziekte op den hals halen, ook *morbum sibi contrahere.* Zich ziek houden, *morbum simulare.* Ziek uitzien, *aegroti speciem prae se ferre.* Zich ziek lachen, *risu rumpi vel pene rumpi.* Van hier: ziekachtig, *naturam morbidam habens, valetudinarius, a, m, infirmus.* Ziekaard, m. *valetudinarius.* Voor ziekaard spelen, *aegrotum simulare, simulare morbum.* Van hier ziekte, v. *morbus, i, m. aegritudo, onis, f. valetudo adversa, morbosities, atis, f.* bij *Scheller.* Ziekelijk is hetzelfde als ziekachtig. Ziekelijkheid, *debilis corporis dispositio, valetudo infirma sive tenuis.* Ziekstell. ziekbed, *lectus aegrotantium aegri.* Ziekenbewaarder of opziener, *custos vel curator aegrotantium.* Ziekenbewaarder of -paster, *curatrix aegrotantium.* Ziekenhuis, *nosocomium, ii, n.* een Grieksch woord, *valetudinarium, ii, n.* bij *Kilianum.* Ziekenkamer is ook *valetudinarium,* bij *Scheller.* Ziekentrooster, *consolatio aegrotantium.* Ziekentrooster, *consolator aegrotantium.* Ziekenteel, *sollicitudo familiaris,* bij *Kilianum.* Ziekte, is de vallende ziekte, *morbus comitialis,* zie de reden van dezen benaming onder het woord vallende.

Ziel, v. *anima, ae, f. animus, i, m.* bij *Scheller. Bij mijne ziele! ita vivam! Uit den grond van mijne ziel, ex animo.* Verkleinw. zieltje, *animula, ae, f.* Ook zoo veel als mensch: b. v. geene levendige ziel, *nullus homo, ne unus quidem homo, nemo mortalium.* Een goede ziel, *homo optimus, omnium, plane, prorsus, probus, probissimus, integerrimus.* Eene onnoozele ziel, *homo miser, infelix &c.* Ook is het een troetelwoord: mijn ziel, mijne tweede ziel, mijn zieltje! *anime mi! anime mi mee pars! dimidium! anime mi! mea vita! cor meum! &c.* Ter ziele varen, *efflare animam.* Allerzielendag, een fee: bij de Roomschen, *feralia, februa, ferine pro defunctorum manibus.* Zieltje is ook nog een vrouwen ondertrek, *subucula, ae, f. indusium, ii, n.* bij *Kilianum.* Zamenstell. zielbraken of zieltogen, *agere animam, de agone jacere,* volgens *Kilianum.* Zielbrakinge, *agon, onis, m.* Zielkooper of zielverkooper, *qui certa pecunia mortui sepulcrum Indicat plerumque vel tantisper supponitur.* Zielloos, *inanimus.*

mus, *a*, *um*, *inanimis*, *is*, *e*, *exanimus*, *a*, *um*, *exanimis*, *is*, *e*. Zielmis of zielmisse, *missa piacularis*, *sacrum piaculare*, volgens *Scheller*. Zielsangst, *angor animi*. Zielsgevaar, *periculum animi*. Zielsheil, *salus animi*. Zielsknecht, *vis animi*. Zielsleer, *psychologia*, *ae*, *f. doctrina de anima*. Zielsrust, *quies sive tranquillitas animi*. Zielstrijd, *angor animi*. Zielsverderf, *pernicies animi*. Zielverderfelijk, *pernicioſus animo*. Zielsovergang, *metempſychoſis*, *is*, *f.* *migratio animorum e corpore in corpus*, ook alleen *migratio animorum &c.*

Zien, b. en o. w. *videre*, *vidi*, *viſum*, *videre*. Scherp zien, *oculis acriter videre*, *bene videre*, *viſu acri uti*. Helder of klaar zien, *clare videre*. Niet goed zien, *non bene vel male videre*, *perverſe videre*. Niet uit de oogen kunnen zien, *non poſſe videre oculis*. Iets zien, *videre vel cernere aliquid vel aliquam rem*, ook *adſpicere*, *conſpicere*. Iets zien laten, *conſpiciendum aliquid dare*, ook *oſtendere*, *monſtrare aliquid*. Zich zien laten, *cerni*, *conſpici*. Ook zoo veel als zigtbaar zijn, *apparere*, *manifeſtum eſſe*, *apertum eſſe*, *patere*, waarbij men ook *oculis* voegen kan. Iets gaarne zien, *amare aliquid*, *velle*. Iets niet gaarne zien, *nolle aliquid*. Liever iets zien, *malle*, *magis cupere aliquid*, *praeoptare aliquid*, ook *ſpecie aliqua eſſe*. B. v. die man ziet bleek, *homo iſte pallida ſpecie eſt*. Zij ziet er mooi uit, *facie illa pulchra eſt*. Hij ziet er ſtuursch uit, *torvo ille vultu eſt*. Ook is zien zoo veel als bezoeken, *inviſere*, *viſere*. B. v. ik zal hem gaan zien, *viſam vel inviſam illum*. Ik wil (doch zien of hij te huis is, *viſam vel inviſam*, *num domi ſit*. Ook zoo veel als oordeelen, besluiten, *videre*, *intelligere*, *judicare*. B. v. men kan het aan zijne oogen zien, *ex oculis videre*, *intelligere*, *judicare licet*. Ook is zien, *ſpectare*. B. v. dat ziet daarop, *hoc eo ſpectat*. Die venſters zien naar de ſtraat, *fenſtrae iſtae plateam vel in plateam ſpectant*. Niet zien mogen, *faſtidire*, *tolerare non poſſe*. B. v. ik mag dien man niet zien, *faſtidio vel tolerare non poſſum virum iſtum*. Zie of zie daar, *en vel eccum acc.* Ziende blind, *ſimulans non videre*, *connivens*, *entis*, *omn. g.* Ook is zien nog *tueri vel intueri*. Ziener of ziender, *videns*, *ſpectans*, *antis*, *omn. g. ſpectator*, *oris*, *m.* Ziening of het zien, *viſus*, *us*, *m. ſpectatio*, *onis*, *f.* ook *videre*, *cernere*. B. v. het zien ſtaat ieder vrij, *videre vel cernere cuique licet*. Het hooren en zien vergaat, *nec auribus nec oculis conſtat*. Het zien vergaat mij, *amiſi cupiditatem videndi*. Van hier: zienlijk, *viſibilis*, *is*, *e*, *ſpectabilis*, *is*, *e*, *aſpectabilis*, *conſpicuus*, *a*, *um*; bijw. *conſpicue*, *adv.*

Zier, v. een klein diertje, *acarus*, *teredo ſive vermiculus admodum exiguus*. Ook is zier zoo veel als zeer weinig, *hilum*, *i*, *n. pauxillum*, *floccus*, *i*, *m.* Niet eene zier, *ne hilum quidem*. Niet eene zier om iets geven, *floccifacere vel floccipendere aliquid*. Ziertje is ook *pulviſculus*, *i*, *m. corpuſculum*, *i*, *n.*

Zift en ziften, zie bij zeef.

Zigt, zoo veel als gezigt, *viſus*, *us*, *m.* Op zigt is in den wisselhandel, *primo viſu*, *primo adſpectu*, *ſtatim*, *adv.* Op drie dagen zigt, *tertio die post adſpectum*. Van hier: zigtbaar, bijv. n. *conſpicuus*, *a*, *um*, *viſibilis*, *ſpectabilis*, *evidens*, *entis*, *omn. g. manifeſtus*, *dilucidus*, *perſpicuus*, *a*, *um*; bijw. *conſpicue*, *perſpicue*, *evidenter*, *manifeſto*, *dilucide*, *adv.* Zigtbaarheid, v. *viſibilitas*, *atis*, *f.* bij *Tertullian. evidentia*, *ae*, *f.* *ratio*, *conditio vel natura adſpectabilis*, volgens *Scheller*. Zigtbaarlijk, bijw. is hetzelfde als het bijw. zigtbaar. Zigten en zigtigen was voorheen ook in gebruik, doch hiervoor gebruiken wij thans bezigtigen.

Digitized by Google

Zij, vrouwelijk enkelvoudig voornaamwoord, *illa*. Meervoudig in de drie geslachten, *illi*, *illae*, *illa*

Zijde of zij, v. van menschen of dieren, *latus*, *eris*, *n*. Ook zoo veel als gedeelte, *pars*, *partis*, *f*. Van een boek is het, *pagina*, *ae*, *f*. De linker zijde van een mensch, *latus sinistrum*. Van een huis, *pars sinistra*, doch hier kan men *latus* ook gebruiken. Op zijde gaan, *recedere*, *secedere*. Ter zijde zetten, *removere*. De zwakke zijde van iemand, *vitium*, *ii*, *n*. De goede zijde, *virtus*, *utis*, *f*. De goede zijde van eene stof is *bona pars*. De verkeerde zijde, *mala pars*. Op de zijde is ook *juxta*, *praep. cum acc.* B. v. op de zijde van iemand, *juxta aliquem*. Iemands zijde volgen, *partem*, *partes vel factionem alicujus sequi*. Van ter zijde, *a latere*, *oblique*. Op alle zijden, *ubique*. Van alle zijden, *undique*. Naar beide zijden, *in utramque partem*, *utroque*. Aan beide zijden, *in utraque parte*, *utrimque*. Zich op de vuile zijde leggen, *ignaviae se dare*. Iemand in de zijde zeilen, *detrimentum irreparabile adferre alicui*, *perdere aliquem*. Iemand van ter zijde aanzien, *oblique intueri aliquem*. Van ter zijde, *obliquus*, *a*, *m*. Aan deze zijde, *citra*, *cis*, *praep. cum acc.* Aan de andere zijde, *trans*, *praep. cum acc.* Aan deze en gene zijde, *ultra citraque*, *ultro citroque*, bij *Livius*. Eene zijde spek, *succidia*, *ae*, *f*. bij *Cicero*. Zijdelingsch, *lateralis*, *is*, *e*. Zijdelings, bijw. *ex obliquo*, *ex transverso*, *oblique*, *in obliquum*. Zamenstell. zijdader, *vena thoracica externa*. Zijdbeen, *os bregmatis*. Zijd of zijbord, *assis sive tabula lateralis*. Zijd of zijgang, *via lateralis*, *diverticulum*, *i*, *n*. Zijbalken, *orthostatae*, *arum*, *f. plur. trabes laterales*. Zijdgeweer, *telum laterale*. Zijdgevel, *vertex lateralis*, *culmen laterale*. Zijleuning, *adminiculum laterale*. Zijlinie, *linea lateralis*, ook is het *cognatio lateralis*. Zijsprong, *cincinnus lateralis*. Zijsprong, *saltus obliquus*. Zijpijn, zijsmer, zijdewee, *dolor lateris*, *dolor lateralis*, *pleuritis*, *idis*, *f*. *compunctio laterum*, bij Plin. Zijdewee hebben, *pleuritide laborare*. Zijdewind, *ventus lateris*.

Zijde of zij, v. het voortbrengsel der zijwormen, *bombyx*, *ycis*, *m*. & *f*. Van hier het onb. bv. n. zijden, *sericus*, *bombycinus*, *a*, *m*. Zamenstell. zijdeteeling, *cultura bombycis*, bij *Scheller*. Zijfabriek, *fabrica sericaria*, bij *Scheller*. Zij of zijdehandel, *negotiatio sericaria*. Zijdehandelaar, *negotiator sericarius*. Zijhaspel, *rhombus sericarius*. Zijdekruid, *caseuta*, *ae*, *f*. bij *Linnaeus*. Zijdeplant, *asclepias syriaca*. Zijreeden, b. w. *parare sericum*. Zijreeder, *sericum vel bombycem parans*. Zijreeder, *ars bombycem parandi*, ook *fabrica sericaria*. Zijworm, *bombyx*, *ycis*, *m*. bij *Plinius*. Zijverwer, *tinctor sericarius* &c. Zijdewever, *textor sericarius*. Zijdewinkel, *taberna vel officina sericaria* &c.

Zijgen, b. en o. w. *colo*, *avi*, *atum*, *are*, *percolare*, *aliquare*. Onz. beteekent het zoo veel als in een flaauwte vallen, *deficio*, *eci*, *ectum*, *icere*, *linquo animo*. Zamenst. zijgdoek, zijgschotel en zijgvat, *colum*, *i*, *n*.

Zijl, v. een Friesch woord zoo veel als sluis beteekenende, *emissarium*, *ii*, *n*. *aquagium*, *ii*, *n*.

Zijn, o. w. *esse*, *constare*, *existere*. Ook zoo veel als gevonden worden, *inveniri*, *reperiri*. B. v. er zijn menschen, die &c. *inveniuntur homines*, *qui*, &c. Ook kan men *homines* weglaten, en zeggen, *inveniuntur*, *qui* &c. *sunt*, *qui*, &c. waarop dan een *subjunctivus* volgt. Het is zoo, *ita est*, *res se ita habet*. Zijn is ook *versari*. B. v. in gevaar zijn, *versari in periculo*, ook *sibi velle*. B. v. wat zal dat zijn? *quid hoc sibi vult?* Ook geschieden, *fieri*. B. v. dat kan niet zijn, *hoc fieri nequit*. Het zal van daag of morgen zijn

hodie fi e cras fiet. Ook toelaten, *permittere, pati.* B. v. dat kan niet zijn, *hoc non permitto sive patior.* Ook zegt men, hoe is het? *quomodo vales? quomodo te habes? &c.*

Zijn, zijne, voorn. *suus, sua, suum.* Van het zijne, *de suo,* bij *Cicero.* Tot zijnent, *domi suae.* Zijnenthalve, *amore illius, illius causa, propter illum, in gratiam illius.* Zijnentwege, *suo nomine, suo jussu, e suaparte.*

Zijpen, o. w. zoetjes afdruipen, *stillo, avi, atum, are, fluo, fluxi, fluxum, fluere.* Het voortdurende woord is zijperen. Zamenstell. zijpoog, *oculus gramiosus, vel fluens.* Zijpoogig, *gramiosus, a, um, lippus, a, um.* Zijpvat, *colum, i, n.*

Zijsje, o. eene foort van bekend vogeltje, *acanthis, idis, f.* Ook schrijft men sisje.

Zilte of zulte, filte of sulte, was voorheen zoo veel als *salsura, ae, f. salsugo, inis, f. salsilago, inis, f.* Van hier: ziltig, bijv. n. *salsus, a, um.* Ziltig water, *aqua salmacida,* bij *Plin.*

Zilver, o. een bekend metaal, *argentum, i, n.* Van het onbuigb. zilveren, *argenteus, a, um, ex argento.* Van hier: zilveren, b. w. doch hiervoor gebruikt men verzilveren. Zamenst. zilverader, *vena argenti.* Zilverberg, zilvergroef, zilvermijn, *argentifodina, argentaria, ae, f.* bij *Liv.* Zilverboom, *protea, ae, f.* bij *Linn.* Zilverbloem, *flos argenti,* ook *lunaria, ae, f.* Zilverblad, *bractea argentea.* Zilverdraad, *filum tortum argenteum.* Zilverdraadtrekker, *filum tortum argenteum parans,* ook *argentum torquens, vel extendens.* Zilvererts, *minera argenti, aes argentosum.* Zilvergeld, *argentum signatum, nummi argento, pecunia argentea.* Zilverwerk of zilvergoed, *argentum factum, vasa argentea, supellex argentea.* Zilverkas, *armarium argento condendo serviens.* Zilverkamer, *conclave vasorum argenteorum,* bij *Schell.* Zilverklomp, *massa argenti, moles argenti.* Zilverkoning, in de chijmie, *regulus argenti.* Zilverkorreltje, *miculae argenti.* Zilverkruid, *argentina, ae, f. anserina, potentilla,* ook *potentilla anserina,* bij *Linn.* Zilverkraam, *taberna argentaria.* Zilverling, eene zekere munt bij de Joden, *siclus, i, m.* Zilvermijn, zie bij zilverberg. Zilverschuim, zekere artsenijstof, *scoria argenti, spuma argenti, lithargyrus vel lithargyrum, i, n.* dit is niet zeker om dat men alleen den zesden naamval bij *Plin.* vindt. Zilversmid, *argentifex, icis, m.* bij *Varro, faber argentarius in digestis.* Zilververguld, *argentum inauratum.* Zilververf, *color argenteus vel argenti.* Zilververwig, *colore argenteo, colorem argenti habens.* Zilverwerk, zie bij zilvergoed. Zilverwerker, zie Zilversmid. Zilverzand, *arena argentosa.* Eindelijk is zilverachtig, *argentosus, a, um,* bij *Kil. argento similis vel argenti naturam habens.*

Zin, m. het vermogen om te hooren, zien, enz. *sensus, us, m.* In den zin schieten, *cadere in sensus, incurrere in sensus.* Ook zoo veel als beteekenis van woorden, *sensus, sententia, vis.* Ook het verstand van den mensch, *mens, mentis, f.* B. v. bij zijne zinnen zijn, *mentis compotem esse.* In den zin komen, *in mentem venire.* In den zin hebben, *habere in animo, mente, sive cogitare.* Zin hebben in iemand, is *amare aliquem, desiderio alicujus teneri.* Van hier: zinlijk of zinnelijk, *sensibus obnoxius vel subjectus, a, um,* ook *ad sensus pertinens, sensorius, a, um, sensibilis, is, e,* bij *Schell.* Ook is zinlijk, waarvoor wij meer zindelijk gebruiken zoo veel als net, fraai, *elegans, antis, omn. g. accuratus, a, um; concinnus, exquisitus, exactus.* Ook zoo veel als zuiver, *mundus, a, um.* Ook is zinlijk zoo veel als eigenzinnig, *morosus, a, um, difficilis, is, e,* bijw. *e praescripto sensuum,* voorts *elegan-*

ter,

Digitized by Google

ter, *accurate*, *concinne*, *concinniter*, *exquisite*, *munde*, voorts *morose*, *difficulter*, *adv.* Van hier: zinnelijkheid, v. *sensualitas*, *atis*, *f.* bij *Tert.* ook *studium rerum sensibilium*, bij *Scheller.* Voorts zinnelijkheid, is *morositas*, *atis*, *f.* *difficultas*, *atis*, *f.* Zindelijkheid, *elegantia*, *ae*, *f.* *decor*, *oris*, *m.* *concinnitas*, *atis*, *f.* *concinnitudo*, *inis*, *f.* *accuratio*, *onis*, *f.* *munditia*, *ae*, *f.* *mundities*, *iei*, *f.* Ook is zinnelijkheid nog, *affectus*, *us*, *m.* *affectio*, *onis*, *f.* *motus animi*, *sententia*, *ae*, *f.* *animus*, *i*, *m.* Zamenstell. zinnebeeld of zinbeeld, *symbolum*, *i*, *n.* *allegoria*, *ae*, *f.* *emblema*, *atis*, *n.* Zinnebeeldig, *emblematicus*, *a*, *m*, bijw. *emblematice*, *adverb.* Zinneloos, *mentis inops*, *mentis impos*, *sensu carens*, ook *sensibus carens*, *amens*, *entis*, *omn. g.* *demens*, *entis*, *omn. g.* Zinneloos, bijw. *amenter*, *dementer*, *adv.* Zinneloosheid, *amentia*, *ae*, *f.* *dementia*, *inopia sensuum*, *inopia mentis.* Zinnepop, zie Zinnebeeld. Zinnespel, *ludus allegoricus.* Zinspreuk, *sententia*, *ae*, *f.* *dictum*, *i*, *n.* *apopthegma*, *atis*, *n.* bij *Scheller.* Zinrijk, *ingeniosus*, *sententiosus*, *argutus*, *a*, *m*, bijw. *ingeniose*, *arguts*, *adv.* Zinrijkheid, *abundantia sensus*, ook *abundantia vel fertilitas ingenii.* Zinslot, *finis periodi.* Zinsnijding, *comma*, *atis*, *n.* een Grieksch woord. Zinspelen, *alludere ad aliquid vel alicui rei.* Zinspeling, *allusio*, *onis*, *f.* Zintuig, *sensus*, *us*, *m.* Zintwisten, b. w. *disserere*, *dissertare*, *argumentari*, bij *Cicero.* Zintwisting, v. *dissertatio*, *onis*, *f.* *argumentatio*, *onis*, *f.* Zinuiting, *expressio*, *onis*, *f.* &c.

Zitten, o. w. *sedeo*, *sedi*, *sessum*, *sedere in re*, *insidere alicui rei.* B. v. op een paard, *insidere equo*, *vel sedere in equo.* Bij iets, *sedere ad rem vel adsidere rei.* Zich moede zitten, *sedendo fessum fieri*, *sedendo defatigari*, bij *Scheller.* Bij zitten, *quiete sedere vel quiescere.* Zitten laten, *jubere aliquem sedere.* Ook toelaten dat iemand zitte, *pati vel sinere aliquem sedere.* Ook voor verlaten, *relinquere aliquam rem*, *deserere.* Ook is zitten laten zoo veel als verliezen, *amittere*, *perdere.* B. v. hij heeft er veel geld bij laten zitten, *magnam re perdidit pecuniam.* Er wil in zitten, *divitem esse.* Zitten blijven, *persedere*, *non surgere.* Ook is het zoo veel als blijven hangen, *haerere*, *haerescere.* B. v. het onweder blijft altijd op dezelfde plaats zitten, *tempestas semper in eodem haeret* [illegible] de gevangenis zitten, *in custodia teneri.* Op eijeren zitten, *incubare ova vel ovis.* Van [illegible] zitter, *sessor*, *oris*, *m.* Een die zittende werkt, *sedentarius*, *a*, *m.* bij *Plaut.* dat zittende gedaan wordt, *sedentarius*, *a*, *m.* Zitting, v. *sessio*, *onis*, *f.* Ook is zitting zoo veel als bijeenkomst, *consessus*, *us*, *m.* bij *Cicero.* Zamenstell. zitbank, *sedes*, *is*, *f.* *sedile*, *is*, *n.* Zitdag, *dies sessionis*, *dies judicii*, *dies fastus.* Zitgeld, *pecunia carceraria vel pro custodia solvenda.* Zitkussen, *pulvinus*, *i*, *m.* waarbij men ook *sessorius vel sessioni serviens* voegen kan. Zitplaats en zitstede, *sedes*, *is*, *f.* *sedile*, *is*, *n.* Zitbeen, *os ischium.*

Zoo, anderen schrijven zo, b. w. *sic*, *ita*, *adv.* *hoc vel illo modo*, *tali ratione*, *hac ratione.* Zoo er *als* op volgt, gebruikt men *sic*, *ita*, waarna *ut* of *ut* volgt, en wanneer men *hoc modo* gebruikt, dan volgt er *quo* op. Zoo, zoo zeer, *tam*, *tantopere.* B. v. hij drinkt zoo, *tantopere bibit.* Ook zoo veel als gelijk, *ut*, *adv.* zoo men zegt, *ut ajunt.* Ook als voegw. zoo veel als indien, *si*, *conj.* Zoo ik kan, *si possum.* Zoo dat, *ita ut* met eenen *subjunctivus.* Zoodra, *cum primum*, *ut primum*, *ubi primum*, *simul ac* enz. Zoo waar, een wensch: b. v. zoo waar als ik leve, *ita vivam!* Zoo eer-

talis, is, e. Even zoo, *aequo, pariter*, waarop gewoonlijk *ac* of *atque* volgt. B. v ik heb het even zoo als gij gedaan, *aequo vel pariter ac vel atque tu feci.* Zoo, zoo, *mediocriter.* Ook zoo veel als terſtond, *ſtatim.* B. v. hij zal zoo zoo komen, *ſtatim veniet, is ea est, ut veniat.* Is het zoo? *itane?* Is het niet zoo? *nonne?* Zoodanig, *talis, is, e, talister, adv. ejusmodi.* Zoolang, *tamdiu quoad, quamdiu, donec, dum, adv.*

Zoode, zode, zoo, v. *ces. es, itis*, m. *gleba, ae, f.* Van zoden gemaakt, *cespititius, a, um.* Zoo is ook zoo veel als gisting in de maag, *fervor ſtomachi, ardor ſtomachi*, bij *Kil.* Ook is zode of zoo, een kookſel viſch, *carta piſcium quantitas.* Verkl. zoodje, *parva piſcium quantitas.*

Zodiak, een onduitsch woord zoo veel als zonneweg beteekenende, *zodiacus, i, m.* bij *Cic.*

Zoe-elen, zie Beſmetten.

Zoek, te zoek, gebruikelijk in eenige ſpreekwijzen, b. v. te zoek zijn, *perditum vel amiſſum eſſe, occultum eſſe.* Te zoek raken, *perdi, amitti, occuli.* Zich te zoek maken, *proripere ſe, evanescere.*

Zoeken, b. w. vragen, *quaero, quaeſivi, quaeſitum, quaerere.* Naar iemand of iets, *aliquem vel aliquid.* Naſpeuren, *vestigo, avi, atum, are, investigare aliquid.* Zoo veel als trachten, *capto, avi, atum, are, aucupari, adpetere, conari, ſtudeo, ui, ere.* Ook zoo veel als iets vragende verzoeken, *imploro, avi, atum, are.* B. v. hulp, *auxilium alicujus*, ook *petere auxilium ab aliquo.* Ook zijn best doen, *operam dare*, ook *ambire.* B. v. een ambt, *munus.* Van hier: zoeker, *quaeſitor, oris*, m. of liever *quaerens, investigator, oris*, m. ook *petitor, oris*, m. Zoeking, v. of het zoeken, *quaeſtio et quaeſitio, onis, f. inquiſitio, investigatio.* Gezocht, v. d. *quaeſitus, a, um, vestigatus, investigatus, captatus.*

Zoel, bijv. n. en bijw. *tepidus, a, um, egelidus, flaccidus*, bijw. *tepide, egelide, flaccide.* Van hier: zoelheid, *tepor, oris*, m. Zoel zijn, *tepere, egelidum eſſe.* Zoel worden, *tepeſcere, flaccescere.*

Zoen, m. verzoening, *expiatio, onis f. redemptio, initio, instrum, i, n. placatio, onis, f. propitiatio, conciliatio, onis, f.* Zamenſtell. zoenoffer, *piaculum, i, n. ſacrificium piaculare.* Zoenen is voorheen ook in gebruik geweest voor ons verzoenen, zoo als uit de afleidingen duidelijk blijkt. B. v. zoener, m. *reconciliator, pacator, expiator, oris*, m. bij *Kiliaan.* Zoening, *reconciliatio, onis, f. expiatio, onis, f.* bij denz. Zoenbraak, *infractio reconciliationis.* Zoenmaken, *componere gratiam, amicitiam reparare.* Zoenmaker, *reconciliator, pacator, pacificator, oris*, m. Zoengeld, *pecunia piacularis.*

Zoen, m. zoo veel als kus, *osculum, i, n. baſium, ii, n. ſuavium, ii, n.* Zoenen zoo veel als kuſſen, *osculor, atus ſum, ari, baſio, avi, atum, are, ſuaviari et ſaviari.* Zoentje, *baſiolum, i, n. ſuaviolum, i, n.* Zoener, m. *baſiator, oris*, m. bij *Mart.* Zoenſter, *femina vel puella baſiorum amans* Zoening, v. *osculatio, baſiatio, onis, f.* bij *Catull.*

Zoet, bijv. n. en bijw. zoet van ſmaak, *dulcis, is, e, ſuavis, is, e.* Zoet water, *aqua dulcis*, welk woord men altijd veilig in tegenoverſtelling van zout, zuur, bitter enz. gebruiken kan. Zoetachtig, bijv. n. *dulciculus, a, um*, bij *Cicero, ſubdulcis, is, e*, bij *Plin.* bijw. *dulciter, ſuaviter, adv.* Zoet is ook zoo veel als lief, aangenaam, *bellus, bellatulus, a, um.* Ook zoo veel als bevallig, *venustus, lepidus, a, um.* B. v. een zoet meisje, *puella venusta vel lepida.* Ook zoo veel als zachtzinnig, *lenis, is, e. mitis.* Ook zoo veel als beminnelijk, *amabilis, is, e, amicus, a, um.* Zoet en zuur, *for-*

Digitized by Google

fortuna secunda et adversa. Zoetjes als bijw. is ook, *dulce, dulciter, suaviter, molliter, belle, venuste, lepide, lepidule, mite.* Ook zoo veel als langzaam, *lente, pedetentim.* Ook stilletjes, *submisse vel submissim, adv.* Zoeten, b. en o. w. zoo veel als zoet maken, *dulcedinem adferre alicui rei, dulce reddere vel efficere aliquid,* bij *Scheller, dulcare, edulcare, condulcare, indulcare,* bij *Kiliaan.* Onz. zoo veel als zoet worden, *dulcere, dulcescere,* bij denz. Zoetheid, v. d. *dulcer, oris, m. dulcedo, inis, f. dulcitudo, inis, f. suavitas, atis, f.* Zoetigheid is hetzelfde. Voorts is zoetheid of zoetigheid, *venustas, atis, f. lepor, oris, m. natura, ratio vel conditio amabilis, mollis, lenis.* Ook is zoetigheid in het dagelijksche leven zoo veel als gewin, *commodum, i, n. lucrum dulce, lucellum, i, n. emolumentum, i, n.* Zoetertje, *homo dulcedinem verborum adfectans.* Spottende is het, *trossulus, urbanus, elegans &c. ironice.* Ook is het een troetelwoord: b. v. mijn zoetertje, *corculum meum! animula mea! deliciae nostrae, voluptas mea, desiderium meum &c.* Zamenst. zoetboom of zoethout, *glycyrrhiza, ae, f. glycyrrhizon, i, n.* bij *Plinius.* Zoetgeurig, *fragans, antis, omn. g. bene vel suave olens, entis, omn. g.* Zoetlief, *glycerium, ii, n.* bij *Kiliaan.* Zoethartig, *suavis, is, e, benignus, a, m, fellis expers, sincerus, apertus, fraudis expers,* bij denz. Zoetklaver, *hedysarum, i, n.* bij *Linn.* Zoetmondig, *dulcis gustu, dulcis ori.* Ook zoo veel als zoettalig, *dulcis ore, blandiloquus, a, m, suaviloquus, a, m.* Zoetluidend, *dulce sonans.* Zoetsprekende, *suaviloquus, blandiloquus, dulciloquus, a, m, mellita verba loquens.* Zoetsappig, *succo dulci praeditus, succum dulcem habens.* Zoetvijl, *lima perpoliendo operi serviens.* Zoetvijlen, *perpolio, ivi, itum, ire.* Zoetvloeijend, *dulce fluens.* Ook zoet men van eene rede, *enodis, is, e,* bij *Plin.* Zoetwortel, *polypodium, ii, n.* bij *Schell.*

Zoetelen, b. w. spijs en drank is een leger verkoopen, *belli tempore artes cauponias exercere,* bij *Justin.* ook *merces minutatim vendere.* Van hier: zoetelaar, *nundinator castrensis, lixa, ae, m.* Zoetelaarster, *venditrix cibariorum in castris, negotiatrix castrensis cibariorum, femina in castris esculenta et potulenta vendens.*

Zog, v. het wijfje van een varken, *sus, suis, f. porca, ae, f.*

Zog, o. het spoor dat een zeilend schip in de golven achter laat, *sulcus, i, m.*

Zog, o. vrouwenmelk, *lac, lactis, n.* In zog veranderen, *lactescere.* Het eerste dik zog, is *colostrum, i, m.* bij *Plin.* De ziekte der kinderen hieruit ontstaande heet, *colostratio, onis, f.* Van hier het b. w. zogen, *lacto, avi, atum, are aliquem, mammam praebere alicui.* Hier voor gebruikt men ook zuigen, *sugere,* zoo als ook in de zamenstell. zogbroeder, zoogbroeder en zuigbroeder, *zoglam,* zooglam en zuiglam enz. Zogende, *lactans, antis, omn. g.* Zamenstell. zogbroeder, *collactaneus, ei, m.* Zogeling of zuigeling, *lactens, entis, omn. g.* Zoglam, *agnus subrumus.* Zoogheugst, *pullus equinus subrumus.* Zoogkalf, *vitulus subrumus.* Zoogkind, zie Zogeling. Zoogster, is *altrix, icis, nutrix, icis, f.* Zoogvarken, *porcellus lactens, subrumus, nefrens, endis, m.* bij *Varro.* Zoogvrouw, *femina lactans vel mammam praebens.* Zoogzuster, *collactanea, ae, f.*

Zok, zie Sok.

Zolder, m. het bovenste verdiep van een huis, *horreum, i, n. coenaculum, i, n.* bij *Varro.* *summa pars aedificii,* ook *lacunar, aris, n. tabulatum, i, n. tabulata, orum, n. pl. contabulatio, onis, f. contigna.*

enis, *f.* doch hier door wordt beter de planken vloer tusschen twee vertrekken verstaan. Zoldering, is de verdieping van een gebouw, *contabulatio*, *contignatio*, *enis*, *f.* Van hier: zolderen, b. w. eenen zolder leggen, *contabulare*, *coasfare*, *contignare*. Voorts is iets zolderen zoo veel als iets op zolder bergen, *in horreo collocare*, volg. *Kil.* Zamenstell. zolderbalk, *trabs*, *abis*, *f. trabs perpetua*, bij *Kiliaan*. Zolderlat of zolderrib, *signus*, *i*, *m. asser*, *eris*, *m. signum*, *i*, *n.* Zoldertrap, *gradus ad superiorem partem domus ducens*. Zoldervenster, *fenestra partis superioris domus sive tecti*.

Zole of zool ook fool, v. het onderste gedeelte van eenen schoen, *solea*, *ae*, *f. pars calcei inferior*. Van den voet, *solum pedis*, *planta pedis*, *pars pedis inferior*. Ook zoo veel als pantoffel, bij *Kiliaan*, *crepida*, *ae*, *f. solea*, *ae*, *f.* Van hier: zolen, b. w. *suppingere solcas*. Zamenstell. zoolleer, *cortium soleis conficiendis aptum*.

Zollen, zie Soilen.

Zomer, m. *aestas*, *atis*, *f.* Zomerachtig of zomersch, *aestivus*, *a*, *m.* Den zomer doorbrengen, *aestivo*, *avi*, *atum*, *are*. In het begin van den zomer, *ineunte aestate*. In het afgaan van den zomer, *adulta aestate*, bij *Tacit.* Zamenstell. zomeravond, *vespera aestiva*. Zomerarbeid of zomerwerk, *opus aestivum*, *labor aestivus*. Zomerbier, *cerevisia aestiva*. Zomerbloem, *flos aestivus*. Zomerdiertjes, *animalia aestiva*, bij *Plin.* Zomerdijk, *moles aestiva sive agger aestivus*. Zomerdraden, *aestas volitans sive filamenta Mariae*. Zomergarst, *hordeum aestivum*, *sive vernum*, volgens *Scheller*. Zomergewas, *planta aestiva*, Zomerhaar, *pilus aestivus*, ook *pili aestivi*. Zomerhitte, *calor aestivus*, *aestus*, *us*, *m.* Zomerhonig, *mel aestivum*. Zomerhoed, *pileus aestivus*. Zomerhuis, *domus aestiva*, ook *locus aestivus*, ook *aestiva*, *orum*, *n. pl.* bij *Cic.* Zomerhuisje, *solarium*, *ii*, *n.* Zomerkeuken, *culina aestiva*. Zomerkind, anders zonnenkever genoemd, *coccinella*, *ae*, *f.* bij *Linn.* Zomerkleed, *vestis aestiva*. Zomerkool, *brassica aestiva*. Zomerkoningtje, eene soort van vogel, *trochilus*, *i*, *m. regulus*, *regaliolus*, *troglodytes*, *is*, *m. motacilla regulus vel motacilla troglodytes*, bij *Linn.* Zomerkers, *lepidium aestivum*. Zomerkoe, *vacca aestiva*. Zomerleger, *castra aestiva*, ook alleen *aestiva*, *orum*, *n. pl.* Zomerlucht, *aër aestivus*, *aura aestiva*. Zomermaal of zomervlakje, *lenticula*, *ae*, *f. lentigo*, *inis*, *f. ephelis*, *idis*, *f. macula aestiva*. Zomermaand, *mensis aestivus*, *mensis Junius*. Zomermajoraan, een zeker kruid, *majorana aestiva*, bij *Linn.* Zomermuts, *galerus aestivus*. Zomernacht, *nox aestiva*. Zomerooft, *poma aestiva*, *n. pl.* Zomerpaleis, *palatium aestivum*. Zomerregen, *pluvia aestiva*. Zomerreis, *iter aestivum*. Zomerrok, *toga aestiva*. Zomerrog, *fecale aestivum sive vernum*. Zomerraap, *napus aestivus*. Zomervertrek of zomerkamer, *conclave vel cubiculum aestivum*, bij *Scheller*. Zomervogel, *avis aestiva*. Zomerweit of zomertarw, *triticum aestivum sive vernum*. Zomerwending, *solstitium aestivum*. Zomerweêr, *tempestas aestiva*. Zomerwolk, *nubes aestivae*. Zomerwol, *lana aestiva &c.*

Zommigen, bijv. n. *nonnulli*, *ae*, *a*, *quidam*, *quaedam*, *quaedam*, *certi*, *ae*, *a*.

Zomtijds, zomwijlen, zie bij Somtijds, somwijlen.

Zomp, zie Soump.

Zon of zonne, v. *sol*, *solis*, *m.* De dichters gebruiken ook *titan*, *anis*, *m. phoebus*, *i*, *m.* In de zon gaan zitten, *sedere in sole*, bij *Scheller*. In de zon zitten, *apricor*, *atus sum*, *ari*. De rijzende zon, *sol orions*. De ondergaande zon, *sol occidens*.

Digitized by Google

Buiten de zon, *opacus*, *a*, *m*. Zonnig, *apricus*, *a*, *m*. Van de zon, *solaris*, *is*, *e*. De op en ondergang van de zon, *ortus et occasus solis*. Bij de zeelieden is oosterzon, *hora sexta matutina*. Zuidoosterzon, *hora nona ante meridiem*. Zuiderzon, *meridies*. Zuidwesterzon, *hora tertia post meridiem*. Westerzon, *hora sexta post meridiem*. Noordwesterzon, *hora nona vespertina*. Noorderzon, *media nox*. Noordoosterzon, *hora tertia post medium noctem*, *sive hora tertia matutina*. Spreekw. met de noorderzon verhuizen, *clam domicilio mutare*, ook *solvendo non esse*, *atque ob eam rem omnibus insciis alio migrare*. De opgaande zon aanbidden, *hominem auctoritate pollere incipientem adulari*. Zamenstelling. zonavond, is bij *Kiliaan* even als bij de Hoogduitschers, *dies Saturni*, *dies Sabbathi*. Zondag, *dies solis*, *dies dominicus*. Zondagskleed, *vestis die solis gestanda*, *cultus festus*, *vestis festa*. Zondagskind, *natus die solis*. Zondagsletter, *litera dominicalis*. Zondagsreis, *iter die solis*. Zondaauw, eene soort van kruid, *solis ros*, *roride vel rosella*, *ae*, *f*. Zonnebaan, *orbita solis*, *linea ecliptica*. Zonneblik, *fulgor solis*. Zonneschijn is hetzelfde. Zonneklips of zoneverduistering, *defectio vel defectus solis*, *deliquium solis*. Zonnebloem, *helianthus*, *i*, *m*. Zonnebrand, *melas*, bij *Schell*. Zonnecirkel, *cyclus solis*. Zonnedek, *tabulatum navis superius in puppe*. Zonnegier, *vultur solaris*. Zonneglans, *splendor solis*. Zonnehitte, *calor*, *aestus sive ardor solis*. Zonnejaar, *annus solaris*, *annus solstitialis*, bij *Schell*. Zonnekever, *cuccinella*, *ae*, *f*. Zonneklaar, *evident*, *entis*, *omn. g. manifestus*, *a*, *m*, *luce solis vel luce clarior*. Zonnekring, *halo solis*, *circulus circa solem*. Zonnelicht, *lumen solis vel lumen solare*. Zonneloop, *cursus solis*. Zonnelucht, *aether solis*. Zonnemicroscoop, *microscopium solare*. Zonnemaand, *mensis solaris*. Zonnepaard, *equus solaris*. Zonneplant, *crotalaria juncea*. Zonneregen, *pluvia ad solem pluvia solaris*, volg. *Schilder*. Zonneroos, *helianthemum vel cistus helianthemum*, bij *Linn*. Zonneschijf, *discus solis*, *vel solaris*. Zonneschijn, *lumen solis vel solare*. Zonneschijnumbella, *ae*, *f* umbraculum *i*, *n*. Zonneschilpad, *testudo picta*, *stellata sive geometrica*. Zonnestand, *solstitium*, *ii*, *n*. bij *Linn*. Zonnesteen, *lapis solaris*. Zonnestof, *atomus Epicuri*. Zonnestoek, *ictus solis*. Zonnestilstand, *solstitium*, *ii*, *n*. Zonnestraal, *radius solis vel solaris*. Zonnestelsel, *systema solare*. Zonnetuning, zonneverduistering. zonnewijm, zie Zoncoorts. Zonnevogel, *phoenix*, *icis*, *m*. Zonnewagen, *currus solis*. Zonneweg, *ecliptica*, *ae*, *f*. Zonnewijzer, *horologium solarium*. Zonnewijzerskunde, *gnomonica*, *ae*, *f*. Zonnewijzerkundige, *gnomonicus*, *i*, *m*.

Zond, v. eene zeeengte tusschen de noord en oostzee, *fretum Danicum*. Ook vindt men *fretum Oresundicum*.

Zonde, v. misdaad tegen God, *error*, *indeclinabile*, ook in het *peccatum*, *delictum*, *i*, *n*. Zonde begaan, *committere vel admittere culpa*, ook *delictum*, *crimen*, *inis*, *n*. In eenen zonde sterven zijn is het, *in errore mori*, *i*, *n*. *mors*, *culpa*. Met zonde zijn brood verdienen, *contra fas vel impie victum quaerere*. Eene zonde die tot den dood beschreven is, *peccatum clamans ad coelum*. *peccatum atrox*, *delictum atrox vel grave*, *peccatum vel delictum altioris divinam ultionem exigens*. Van hier: zondig, bij *Kiliaan* bijw. *prave*, *a*, *m*. *sceleste*, *a*, *m*, bij *Plaut* *probe*, *adv. peccatis se abstinere*, *contaminatus*. Van het zondigen, bij *Kiliaan* *peccare*, *delinquere*, *ignave*, *actum ingnare male facere*, *commissere culpa*, bij *Schaller*.

hier: zondaar, *peccans, delinquens, peccator, oris*, m. *pravus, improbus* Zondares, *peccatrix, icis, f. femina peccans vel improba.* Zamenstell. zondoffer, *piaculum, i, n.* Zondvloed, *diluvium, ii, n. inundatio universalis peccati causa in mundum immissa.*

Zonder, een uitsluitend voorzetsel, *sine, absque praep. cum abl. citra, extra praep cum acc.*

Zonderbaar, bijv. n en bijw. *singularis, is, e, extraordinarius, mirus, a, um, specialis, is, e, peculiaris, is, e, praecipuus, a, um, praestans, excellens, entis, omn. g. egregius, a, um, eximius, a, um.* Ook is het zoo veel als uitmuntend. Ook zoo veel als zeldzaam, *monstrosus, monstruosus, portentosus, a, um*, ook *unicus, a, um*, bijw. *singulariter, mire, specialiter, praecipue, praestanter, excellenter, egregie, eximie, monstrose, unice, adverb.* Zonderling is hetz.

Zonderen, zie Afzonderen.

Zoo en zoodanig, zie bij Zo.

Zoom, m. *fimbria, ae, f. ora, ae, f. limbus, i, m. instita, ae, f. margo, inis, f. lacinia, ae, f.* bij *Cicero*, ook *extremum vestimenti.* Van hier: zoomen, b. w. *limbo, ora, fimbria, instita, margine vel lacinia circumdare, margino, avi, atum, are*, bij *Liv.* Gezoomd, *marginatus, limbatus, a, um.*

Zoon, m. *filius, ii, m. natus, i, m. stirps virilis.* Verkleinw. zoontje, *filiolus, i, m.* Tot zoon aannemen, *adoptare aliquem pro filio, in locum filii vel filium*, ook *adoptare aliquem* alleen. Zoonsaanneming, *adoptio, onis, f.* Zamenstellingg. zoonschap, *status vel conditio filii.* Zoonsdochter, *neptis, is, f.* Zoonsvrouw, *nurus, us, f. uxor filii.* Zoonszoon, *nepos, otis, m.*

Zoop, v. *potatio, onis, f.* Verkl. zoopje, *haustus, us, m. buccula potus.* B. v. geef mij een zoopje, *da mihi haustum.*

Zoor, bijv. n. en bijw. stram, ruw, dor, *rudis, is, e, asper, era, erum, aridus, a, um*, bijw. *rude, aspere, aride.* Van hier: zoorheid, *raditas, asperitas, ariditas, atis, f.* Zooren, o. w. *arescere, marcescere, siccari.*

Zop, zie Sop.

Zorg, v. *cura, ae, f. curatio, onis, f.* Voor iets, *alicujus rei.* Zorg aanwenden, *adhibere curam, vel curationem, curam conferre in rem, curam ponere in re.* Ook kan men in dezen zin *curare* gebruiken. Zorg voor iets dragen, *curam gerere alicujus rei.* Ook is zorg zoo veel als kommer, ongerustheid, *cura, ae, f. sollicitudo, inis, f.* Zorg hebben, *sollicitudinem habere, cura adfectum esse.* In zorg zijn, *in sollicitudine esse.* Iemand zorg verwekken, *sollicitudinem adferre alicui.* Geene zorg hebben, *non sollicitum esse, vacare cura, securum esse.* Zonder zorg, *securus, a, um, expers curarum vel curae, curis vel cura carens vel vacuus, sine cura*, bijw. *secure.* Ook is zorg zoo veel als vrees, *timor, oris, m. metus, us, m.* In zorg zijn, *esse in timore vel metu, timere, metuere.* Van hier: zorgen, *curo, avi, atum, are, aliquid, curam gerere alicujus rei, in sollicitudine versari, sollicitum esse de aliqua re*, ook *timere, metuere, vereri.* Bezorgd, *sollicitus, a, um.* Zorger, *homo sollicitus, distentus curis.* Van hier: zorgelijk, *sollicitus, a, um.* Ook voor gevaarlijk, *periculosus, a, um*, ook *infelix, icis, omn. g. miser, era, erum.* Zorgeloos, bijv. n. en bijw. *securus, vacuus curis, liber curis, carens curis, expers curarum, incuriosus, a, um.* Ook voor slordig, *indiligens, entis, omn. g. negligens*, bijw. *secure, incuriose, indiligenter, negligenter, adverb.* Zorgeloosheid, v. *securitas, atis, f. vacuitas curarum vel a curis, negligentia, incuria, ae, f.* Zorgster, *curatrix, icis, f. femina sollicita, anxia, sedula, curiosa, sollicitudine plena.*

Digitized by Google

Zorgvuldig, *curiosus, a, m, sollicitus, anxius, scrupulosus, sedulus, sollicitudine plenus*, ook *diligens, entis, omn. g. accuratus, a, m*, bijw. *curiose, sollicite, anxie, scrupulose, sedulo, diligenter, adv.* Zorgvuldigheid, *cura, ae, f. sollicitudo, inis, f. anxietas, atis, f. scrupulus, i, m. scrupulositas, atis, f. diligentia, ae, f.*

Zot, bijv. n. en bijw. dwaas, gek, *stultus, a, m, stolidus, fatuus, a, m, amens, entis, omn. g.* Zoo als bot, dom, *bardus, a, m*, ook *insulsus, a, m, imprudens, entis, omn. g. ineptus, vesanus, insanus, insipiens, vecors, ordis, omn. g.* bijw. *stulte, fatue, amenter, stolide, insulse, imprudenter, inepte.* Van hier zot zijn, *insanire, delirare, stultum, stolidum, fatuum, amentem esse, ineptire.* Zotheid, v. *stultitia, ae, f. fatuitas, amentia, ae, f. ineptia, vesania, vecordia, imprudentia, insipientia, ae, f.* Zotternij is hetz. Zotje, *stultulus.* Ook is een zot, *sannio, onis, m.* Zotachtig, *stulto similis &c.* Zottin, *femina stulta &c.* Van hier: zotten, o. w. *ridere, nugari.* Zamenst. zotskap, *cucullus sannionum*, ook *homo stultus, stolidus, fatuus*

Zout, o. *sal, salis, m.* Een korreltje zout, *mica salis.* Zout is ook bijv. n. zoo veel als gezouten, *salsus, a, m, sale conditus.* Van zout, *salarius, a, m.* Van hier: zouten, o. w. *salire, condire sale.* Zoutheid, *salsitudo, salsedo, inis, f. sapor salis.* Zouting, v. *salitura, ae, f.* Zoutsel, o. *salitura, ae, f. salsugo, salsilago, inis, f.* Zamens. zoutader, *vena salaria.* Zoutambt, *praefecturaannonae salariae*, bij *Schell.* Zoutbak, *salina, ae, f.* Zoutberg, *mons salinarius.* Zoutbloem, *flos salis.* Zoutbron, *fons salarius.* Zoutgeest, *spiritus salis.* Zoutdrager, *portator salis.* Zoutgeld, *vectigal salarium vel pro sale solvendum.* Zoutgroef of zoutmijn, *fodina salis vel salsifodina.* Zouthandelaar of zoutverkooper, *negotiator salarius.* Zouthandel, *negotiatio salaria.* Zouthoopje, *grumulus salis.* Zouthuis, *taberna salaria.* Zoutketel, *cortina salaria, alenum salarium.* Zoutkeet, *salina, ae, f.* Zoutkooper, zie Zouthandelaar. Zoutkooper, *taberna ubi sal prostat.* Zoutkramer, *qui sal minutim vendit.* Zoutkruid, *salsola, salicornia, ae, f.* bij *Linn.* Zoutkruid, zie Zoutgroef. Zoutkrijt, *crystallus salis.* Zoutmagazijn, *horreum salarium.* Zoutmaker, *coctor salis.* Zoutmarkt, *forum salarium.* Zoutmarmer, *marmor aliquam similitudinem salis habens*, bij *Scheller.* Zoutmeer of zoutmoeras, *lacus prope mare sali parando destinatus.* Zoutmeter, *mensor salarius, mensor salis.* Zoutpacht, *vectigal salis impositum.* Zoutpan, *tenuia salaria.* Zoutpachter, *salitor, oris, m.* bij *Kil.* Zoutpilaar, *columna salis.* Zoutproef, *experimentum salis.* Zoutregter, *praefectus annonae salariae.* Zoutschip, *navis salaria vel onerata sale.* Zoutschuim, *spuma salis.* Zoutschrijver, *scriba salarius.* Zoutsluiker, *vectigalis sali impositi fraudator.* Zoutsteen, *massa salaria.* Zoutvat, *salinum, i, n.* Zoutvatje, *salillum, i, n.* Zoutzak, *saccus sali condendo serviens.* Ook figuurl. *homo tordus, lentus, piger, truncus, i, m. stipes, itis, m.* Zoutzee of Dodezee in Palestina, *lacus Asphaltites.* Zoutzolder, *horreum salarium.* Zoutzuil, zie Zoutpilaar.

Zucht, v. zoo veel als ziekte, *morbus, i, m. languor, aeris, oris, m.* bij *Kil.* Van hier: zuchten, o. w. *languere, uere.* Zuchting, v. *languor, oris, m.* Ook is zucht zoo veel als zinking, *destillatio, onis, f.* bij *Cels.* Zucht, bijv. n. *languidus, languens, entis, omn. g. morbidus, morbosus, valetudinarius, a, m.* ook *destillatione humorum laborans, destillatione humorum confectus.*

Zucht, v. zoo veel als zuchtinge, *suspirium, ii, n. suspiratio, onis, f. gemitus, anhelitus, u, m.* Van hier: zuchten, o. w. [illegible]

pire, avi, atum, are, ingemiscere, gemo, ui, itum, ere. Van hier: zuchting, hetz. als zucht.

Zucht, v. zoo veel als trek, genegenheid, *desiderium, ii, n. studium, ii, n. appetitus, us, m.* ook *aviditas, atis, f. fames, is, f.* ook *proclivitas, atis, f.* ook *prolubium, ii, n.* bij *Gell.* Van hier: zuchten, b. w. *desidero, avi, atum, are, appetere, cupere, concupiscere, aliquid.* Van hier: zuchtvrij, zoo veel als onpartijdig, *aequus, a, m.*

Zuf, zie Suf, Zuffen, zie Suffen.

Zuid of zuiden, o. het tegenovergestelde van het Noorden, *meridies, iei, m.* Zuiden, *meridionalis, australis, is, e, meridialis, meridianus, austricus, a, m.* Zuidelijk is hetz. Van hier: zuideind of zuidhoek, *pars meridionalis.* Zuider is hetz als zuiden of zuidelijk. Zuiderpool of zuidpool, *polus meridionalis sive antarcticus.* Zuiderzee, *lacus sive sinus amplissimus inter Frisiam ac Hollandiam.* Zuiderzon, *sol meridianus.* Zuidewind, *auster, ri, m. notus, i, m.* Zuidoostewind, *vulturnus, i, m.* Zuidwestewind, *Africus, i, m.* Zuidten westen, *mesolibonotus* Zuidzuidwest, *circus, austro africus.* Zuidzuidoost, *caecias.* Zuidwaarts, *in austrum vergens*, ook *in austrum versus.* Zuidzee, *mare pacificum, mare australe.* Zuidzijde, *latus meridionale sive australe, &c.*

Zuigen, o. w. *sugo, suxi, suctum, sugere, cum acc.* Aan den borst zuigen, *sugere mammam.* Fig. iets uit de vingers zuigen, *sponte sua cognoscere aliquid.* Ook zoo veel als verzinnen, *fingere aliquid.* Voorts is zuigen ook, *lactere.* Zuigende, *lactens, entis, omn. g.* Van dieren is het ook, *subrumus, a, m.* Zuigeling, *infans lactens.* Ook is zuigen hetz. als zogen, *lactare aliquem, mammam praebere alicui.* Zie de afleidingen hiervan onder het woord zog. Voorts zuiger, m. *suctor, oris, m.* Van eene pomp, *embolus, i, m.* bij *Vitr.* Ook een visch van dien naam, *remora, echeneïs, vel echeneïs remora*, volg. *Linn.* Ook is zuiger, *sanguisuga in corpore muliebri foetui infesta ac sanguinem adimens*, ook *ipse partus monstrosus.* Zuiging, v. *suctus, us, m.* Zamens. zuigglas, *fistula vitrea, vel vitreum instrumentum sugendo serviens.* Zuigpapier, *charta bibula.*

Zuijen, b. w. een woord in het gemeene leven voorkomende en zoo veel beteekenende als neuren, *labiis clausis cantilenam quandam murmurare.* B. v. een kind in slaap zuijen, *clausis labiis cantilenam quandam murmurando somnum infanti excitare.*

Zuil, v. *columna, ae, f. columen, inis. n.* bij *Schell. pila, ae, f.* bij *Plin.* Een gedenkzuil is, *cippus, i, m.* Zuil is ook zoo veel als drempel, *limen, inis, n.* Ook bij *Kil.* zoo veel als emmer, *situla, ae, f. modiolus, i, m.* Zuiltje, *columella, ae, f. parva columna.* Zamens. zuilknop, *capitulum columnae.* Zuilorder. *genus sive ratio columnarum.* Zuilschacht, *scapus columnae.* Zuilwerk, *columnatio, onis, f.* bij *Schell.* Zuilsteen, *basaltes*, bij *Schell.* Zuilplint, *plinthis, idis, f.* bij *Vitr.*

Zuiloor, m. *auricula pendula.* Overdr. *homo auriculis demissis, animo dejecto, aeger animo.* Van hier: zuilooren, *demittere auriculas, dejecto animo esse, demittere animum, despondere animum.* Zuiloorig, *anxius, a, m, aeger, ra, rum*, volg. *Kil.*

Zuimen, zie Verzuimen.

Zuinig, bijv. n. en bijw. *parcus, a, m, frugalis, is, e, frugi.* Een zuinig man, *homo frugi.* Hoog zuinig, *avarus, a, m*, bijw. *parce, frugaliter.* Voorts *avare.* Zuinigheid, *parcimonia, ae, f.* Voorts *avaritia, ae, f. frugalitas, atis, f.* Zuinigjes, bijw. *parce, perparce.*

Zuipen, b. w. onmatig drinken, *immoderate bibere, obbibere, perpotare, cyathissare*, bij *Plaut.* Ook zoo veel als drinken alleen, *bibere, potare.* Ook zoo veel als slorpen, *sorbeo, ui vel sorpsi, sorp-*

sorptum, *sorbere*. Zich ziek zuipen, *potando sibi morbum contrahere*. Zich dood zuipen, *potando perire*, *interire*, *mori*. Van hier: zuiper, m. *potor*, *potator*, *oris*, *m*. Het zuipen als z. o. *potatio*, *onis*, *f*. Zuiperij is het z. Zuipster, v. *potrix*, *icis*, *f*. Zuipachtig, *bibax*, *acis*, *omn. g*. Zamens. zuipbroeder, *compotor*, *oris*, *m*. Zuipdagen, *liberalia*, *ium*, *n. pl*. dit waren eigenlijk te Romen zekere feestdagen ter eer van *Bacchus* ingesteld en die met zuipen doorgebragt werden. Zuipgelag, *compotatio*, *onis*, *f*. *ganeum*, *ei*, *n*. bij *Schell*. Zuiphuis, *domus potoria*, *vel compotationi serviens*. Zuipgezelschap, *compotatio*, *onis*, *f*. Zuiplust, *amor potandi*, *bibesia*, *ae*, *f*. bij *Plaut*. *ebriositas*, *atis*, *f*. *cupiditas potandi immodica*. Zuipzuster, *compotrix*, *icis*, *f*. &c.

Zuivel, o. de stof om boter en kaas te maken, *lactarium*, *ii*, *n*. *Cels*. gebruikt *lactaria*, *orum*, *n. pl*.

Zuiver, bijv. n. en bijw. zoo veel als schoon, net, zindelijk, *purus*, *mundus*, *nitidus*, *lautus*, *a*, *m*. Zoo veel als opregt, *sincerus*, *a*, *m*, *integer*, *ra*, *rum*. Ook voor onvervalscht, *merus*, *putus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als ongeschonden, *inviolatus*, *incontaminatus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als helder, *limpidus*, *a*, *m*, *liquidus*, *illimis*, *is*, *e*, vooral van water sprekende. Ook voor kuisch, *castus*, *a*, *m*, bijw. *pure*, *munde*, *nitide*, *laute*, *sincere*, *integriter*, *integre*, *mere*, *inviolate*, *incontaminate*, *limpide*, *liquide*, *caste*, *adv*. Zuiverheid, v. *puritas*, *atis*, *f*. *munditia*, *ae*, *f*. *mundities*, *iei*, *f*. *sinceritas*, *integritas*, *atis*, *f*. *limpitudo*, *inis*, *f*. *castitas*, *atis*, *f*. *castimonia*, *ae*, *f*. Van hier: zuiveren, o. w. *purgo*, *avi*, *atum*, *are*, *expurgare*, *depurgare*, *interpurgare*, *lustrare*, *purificare*, *mundare*, *nitidare*. Zuivering, v. *purgatio*, *onis*, *f*. *expurgatio*, *depurgatio*, *interpurgatio*, *lustratio*, *purificatio*, *onis*, *f*. Ook zoo veel als verantwoording, *justificatio*, *onis*, *f*. Gezuiverd, v. d. *purgatus*, *expurgatus*, *depurgatus*, *interpurgatus*, *justificatus*, *a*, *m*. Zamens. zuiverwater, *aqua lustralis*.

Zukkelen, zie Sukkelen.

Zulk, bijv. n. *talis*, *is*, *e*, *ejusmodi*. Op zulke wijs, *taliter*, *adv*. *eo modo*. Het wordt ook genomen voor zoo groot, *tantus*, *a*, *m*. B. v. het was zulk een moeite, *tantae molis erat*. Zulk dat, een voegw. *ita ut*.

Zult, zie Sult.

Zundvloed, zie onder Zonde.

Zunst, bijw. zoo veel als anders, *aliter*, *alioqui*, *alioquin*, *caeteroquin*, *alios*. Om zunst is zoo veel als om niet, *gratis*, *adv*.

Zus, bijw. *sic*, *ita*, *taliter*. Het stond zus of zoo, *in eo erat*, *paulum aberat quin* &c.

Zus, is ook eene verkorting van zuster, v. *soror*, *oris*, *f*. *germana*, *ae*, *f*. Van hier: zuster, *sororius*, *a*, *m*. Zusterlijk is hetzelfde. Zuster is ook eene koek van tarwenmeel, *placenta similaginea*. Zustering, *sobrinus*, *i*, *m*. Zusterlingen, *consobrini*, *orum*, *m. pl*. *e duabus sororibus editi*. Ook is zuster, *monacha*, *ae*, *f*. *filia religioni addicta*. Zusterschap, *conditio vel ratio sororis*, ook *universus monacharum ordo*. Eene zuster van vaderswegen, *soror patruelis*. Van moeders kant, *soror matruelis*. Vaders zuster, *amita*, *ae*, *f*. Moeders zuster, *matertera*, *ae*, *f*. Van eene grootmoeder, *abmatertera*. Van eene overgrootmoeder, *abamita*, *ae*, *f*. bij *Quint*. Verkl. zustertje, *sororcula*, *ae*, *f*. Zamenstel. zustermoord, *caedes sororis*, *sororicidium*, *ii*, *n*. doch dit laat is niet zeker, zegt *Schell*. Zustermoorder, *sororis interfector*, *sororicida*, *ae*, *m*, bij *Cic*. voor *Hoogst*.

Zuur, bijv. n. en bijw. zoo veel als wrang, *acidus*, *a*, *m*. Zuurachtig, *acidulus*, *subacidus*, *a*, *m*, bijw. *acide*, *adv*. Zuurheid, *acor*, *oris*, *m*. Zuur zijn, *acere*. Zuur worden, *acescere*. Zuur maken, *acidum reddere*. Het zuur

in de maag, *forver*, *aestus stomachi*. Voorts is zuur zoo veel als norsch, stuursch, *torvus*, *austerus*, *a*, *m*, *rudis*, *is*, *e*, *severus*, *a*, *m*, bijw. *torve*, *austere*, *severe*, *adverb.* Dan is zuurheid, *torvitas*, *atis*, *f. austeritas*, *severitas*. Zoo veel als moeijelijk, *difficilis*, *lis*, *le*, als bijw *difficulter*. B. v. zure arbeid, *labor difficilis*. Hoe zuur gewonnen, *quanto labore partum!* Spreekw. dat zal hem zuur opbreken, *hoc illi magnis constabit vel hoc graviter luet*. Zuur zien, *contrahere supercilia*, *contracto supercilio iram indicare*, *torve tueri*. Iemand zuur zeggen, is bij *Kil. acerba convitia alicui dicere*. Van hier: zuren, o. w. zoo veel als zuur maken en zuur worden. Spreekw. het is nog niet in het vet daar het in zuren zal, *nondum peracta fabula est*. Zamenstell. zuurdeeg of zuurdesem, *fermentum*, *i*, *n*. Zuurkruid of zuring, *oxalis*, *idis*, *f. oxylapathum*, *i*, *n. rumex*, *icis*, *f.* bij *Kil.* Zuurmuil, *homo tetricus*. Zure sous, *oxyporum vel oxygarum*, *i*, *n.* bij *Kiliaan*. Zuurtjes is hetzelfde als zuurachtig &c.

Zwaad of zwad, bij *Kiliaan* swade, v. eene rei afgemaaid hooi, *foeni striga*, *ordo foeni demessi*. Voorheen had het ook de beteekenis van eenen seisen, *falx*, *falcis*, *f. fascula*, *ae*, *f.*

Zwaai, m. keer, wending, *flexus*, *us*, *m.* bij *Tacit.* Zwaaijen, *flectere*, *exi*, *exum*, *ectere*, ook ons. *flecti*, *vertere vel verti*, ook *agitari*, *jactari*. Ook zoo veel als slingeren, *jactare*, *vibrare*. Ook o. zoo veel als zwieren, *titubante gressu incedere*. Zwaaijen is ook een timmermanswoord, zoo veel beduidende als niet in den haak zijn, *obliquum esse*, *norman non sequi*.

Zwaan, m. een bekende groote witte watervogel, *cygnus*, *i*, *m. olor*, *oris*, *m cycnus*, *i*, *m*. Zwanen of van eenen zwaan, *cygneus*, *a*, *m*, *olorinus*, *a*, *m*. Zamenstell. zwanebed, *lectus olorinus*, bij *Scheller*. Zwanedons, *lanugo olorina*. Zwanedrift, *agmen cygnorum vel olorum*. Zwanehals, *collum cygni vel oloris*, ook *collum gracile ac longum*. Zwanepen, *penna olorina vel cygnea*. Zwanepoot, *pes olorinus vel cygneus*. Zwaneschacht, *caulis pennae olorinae*. Zwanezang, *cantus olorinus vel cygneus*, ook fig. *carmen postremum poëtae*.

Zwaar, bijv. n. en bijw. wigtig, *gravis*, *is*, *e*, *ponderosus*, *a*, *m*, *onerosus*, *gravidus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als moeijelijk, *gravis*, *onerosus*, *difficilis*, *is*, *e*, *laboriosus*, *molestus*, *a*, *m*. Ook van groot belang, *momentosus*, *a*, *m*, bij *Quintil.* Kenigzins zwaar, *graviusculus*, *a*, *m*. Ook zoo veel als sterk, *acer*, *acris*, *acre*. B. v. zwaar bier, *cerevisia acris*. Zware kost, *cibus difficilis concoctu*. Ook is zwaar, *sollicitus*, *a*, *m*, *anxius*, *a*, *m*. B. v. ik heb een zwaar hoofd, *anxius vel sollicitus sum*. Zware ruiterij, *gravis armaturae equites*, bijw. *graviter*, *ponderose*, *onerose*, *gravide*, *difficulter*, *molestе*, *sollicite*, *anxie*. Ook is zwaar zoo veel als zwanger, *gravida praegnans*, *antis*, *f. sollicita femina*. Zwaarlijk is hetzelfde als het bijw. zwaar. Zwaarheid of zwaarte, *gravitas*, *atis*, *f. pondus*, *eris*, *n. onus*, *eris*, *n*. Van hier het b. w. zwaren, zie bezwaren. Zamenstell. zwaarhoofd, *melancholicus*, *i*, *m*. Zwaarhoofdig, *melancholicus*, *a*, *m*, *nimis tristis*, *is*, *e*. Ook wanneer iemand zware pijn in het hoofd heeft, *gravedinosus*, *a*, *m*. Zwaarhoofdigheid, *melancholia*, *gravedo*. Zwaarlijk is ook zoo veel als bezwaarlijk, *aegre*, *vix*, *difficulter*, *non vel haud facile*, *adv.* Zwarigheid, *cura*, *ae*, *f. sollicitudo*, *inis*, *f. anxietas*, *atis*, *f. molestia*, *ae*, *f. difficultas*, *atis*, *f.* Ook gevaar, *periculum*, *i*, *n. discrimen*, *inis*, *n*. Ook vrees, *timor*, *oris*, *m. metus*, *us*, *m*. Zwaarlijvig, bijv. n. *crassus*, *a*, *m*, *pinguis*, *is*, *e*, ob-

osus, *a*, *um*, *corpulentus*, *a*, *um*. Zwaarlijvigheid, *obesitas*, *atis*, *f. crassitudo*, *inis*, *f. pinguedo*, *inis*, *f.* Zwaargeestig, zwaarmoedig en zwaarmoedigheid is hetzelfde als zwaarhoofdig en zwaarhoofdigheid in den eersten zin. Zwaarmoedigheid, *nimis*, *nimium vel nimiopere moeste*, *animo nimis demisso*. Zwaarwigtig is hetzelfde als zwaar. Zwaarwigtigheid is ook nog zoo veel als *momentum*, *i*, *n*.

Zwaard of zweerd, o. *gladius*, *ii*, *m. ensis*, *is*, *m.* Verkl. zwaardje of zweerdje, *gladiolus*, *i*, *m. ensiculus*, *i*, *m.* bij *Plaut.* Ook gebruikt men voor zwaard, *ferrum*, *i*, *n.* B. v. te zwaard verwoesten, *ferro vastare*. Zwaard is ook een houten werktuig aan de zijde van een zeilschip hangende, om hetzelve tegen het neerzetten van den stroom te dekken, *planca lateralis*, bij *Kil.* Zwaard of zwoerd van het spek, *cutis porcina*, *pellis suilla vel suina*. Zamenstell. zwaardschermer of zwaardvechter, *gladiator*, *oris*, *m.* Zwaardvechtersschool, *ludus gladiatorius*. Zwaardvegen, *polire ensis vel gladios*. Zwaardveger, *polio*, *onis*, *m. politor ensium vel gladiorum*. Zwaardvisch, *pristis sive squalus pristis*, bij *Linn.*

Zwabber, m. scheepsdweil, *penicillus nauticus vel navalis*. Ook is zwabber een scheepsjongen, die men als een dweil tot allerlei morsig werk gebruikt, *puer*, *servus vel famulus nauticus*. Van hier: zwabberen, b. w. *penicilli nautici ope purgare*, Ook allerhande morsig werk doen, *opus quodque sordidum facere*.

Zwaben, o. *Suevia*, *ae*, *f.* Een Zwaab, *Suevus*. Eene Zwabin, *Sueva*.

Zwadder, o. *sputum vel spuma serpentis sive viperae*, *venenum*, *i*, *n.* Overdr. zoo veel als laster, *calumnia*, *ae*, *f. verba venenata*.

Zwadderen, b. w. een verouderd woord bij *Kil.* zoo veel als troebel of morsig maken, *profundere*, *turbare aquas* ook *fluctuare*. Zwadderig is bij ons nog zoo veel als *turbulentus*, *a*, *um*, *turbidus*, *a*, *um*.

Zwager, m. zoo veel als schoonbroeder, *maritus sororis alterius*. Mansbroeder is ook zwager, *levir*, *iri*, *m.* Ook is zwager schoonzoon, *gener*, *eri*, *m.* ook gebruikt men *affinis*, *is*, *m.* Voor zwagerin, *affinis*, *is*, *f.* ook *fratria*, *ae*, *f.* Zwagerschap, *affinitas*, *atis*, *f.*

Zwagtel, m. *fascia*, *ae*, *f. involucrum*, *i*, *n. vinculum*, *i*, *n.* Van hier: zwagtelen, *fasciare*, *fasciis involvere*.

Zwak, bijv. n. en bijw. *infirmus*, *a*, *um*, *invalidus*, *debilis*, *is*, *e*, *imbecillus*, *imbecillis*, *e*, *enervatus*, *a*, *um*, *exilis*. Ook zoo veel als mat, *languidus*, *a*, *um*. Ook iets dat gemakkelijk breekt, *fragilis*, *is*, *e*, ook dun, *tenuis*, *is*, *e*. B. v. zwak riet, *arundo tenuis*, ook gebruikt men *tenuis* of *levis*. B. v. eene zwakke rede, *tenuis oratio*. Een zwak bewijs, *argumentum leve*, ook *debile*, *exile*, *enervatum*. B. v. zwakke oogen, *oculi hebetes*. Ook voor onbedreven, *imperitus*, *a*, *um*, ruw, *rudis*, *is*, *e*, kenis in aliqua re, ook *imprudens rei*, bij *Schelius*. *parum peritus alicujus rei*, *c. w. infirme*, *invalide*, *imbecille*, *languide*, *tenuiter*, *leviter*, *imperite*, *parum perite*, *edr.* Van hier: zwak maken, *infirmare*, *debilitare*, *enervare*, *languefacere*. Zwak worden, *infirmari*, *debilitari*, *languescere*. Zwakheid, v. *infirmitas*, *atis*, *f. imbecillitas*, *debilitas*, *languor*, *oris*, *m.* Ook is zwakheid, *vitium*, *ii*, *n.* Dat was een groote zwakheid van hem, *hoc ejus erat magnum vitium*. Van oogen, *hebetatio oculorum*. Van geest, *imbecillitas animi*. Van gezondheid, *infirma valetudo*. Zwakkelijk of zwakhoofdig is hetzelfde als het bijw. zwak. Zwakte is hetzelfde als zwakheid.

Zwalp, m. zoo veel als golf, *fluctus*, *us*, *m.* Zwalpen, *fluctuare*, *c. o. w. impetu fluctuare*, *vehementer fluctuare vel undare*.

Digitized by Google

re. Zwalping, *vehemens fluctuatio vel undatio.*

Zwaluw, m. een bekend vogeltje, *hirundo, inis, f.* Van eenen zwaluw, *hirundininus, a, m,* bij *Plin.* Spreekw. een zwaluw maakt geen zomer, *una hirundo non facit ver vel non indicat aestatem.* Zamenstell. zwaluwei, *ovum hirundininum vel hirundinis.* Zwaluwkruid, *chelidonium, ii, n.* Zwaluwnest. *nidus hirundininus, nidus hirundinis.* Zwaluwstaart, *cauda hirundinina.* Ook bij de timmerlieden eene soort van inlassching, *securicula, ae, f.* Zwaluwveder, *penna hirundinina.* Zwaluwvleugel, *ala hirundinina.* Zwaluwsteen, *lapis chelidonius.* Zwaluwwater in de apotheek, *aqua hirundinum.* Zwaluwwortel, *hirundinaria, ae, f. vincetoxicum, i, n. asclepias,* ook *asclepias vincetoxicum,* bij *Linn.*

Zwam, v. een sponsachtig gewas, *fungus, i, m. boletus, i, m.* Tintelzwam, *boletus fomentarius,* volg. *Scheller.* Eene zwam aan de boomen, is *tuber, eris, m. et f.* Ook is zwam, *spongia, ae, f.* Zwamachtig, *spongiosus, a, m.* Zwamsteen, *spongites, is, m.*

Zwang, m. zoo veel als beweging, *motus, us, m.* ook *usus, us, m.* B. v. in zwang zijn, *in usu esse,* ook *vigere, celebrari.* In zwang komen, *invalescere.* In zwang brengen, *inducere.*

Zwanger, bijv. n. van eene vrouw sprekende, *gravida, praegnans, ferens vel gerens uterum.* Overdragtig is zwanger zijn, *parturire vel moliri aliquid.* Zwanger is ook zoo veel als volbeladen, *plenus, a, m, onustus, a, m.* Van hier: zwangerheid, v. *graviditas, atis, f.*

Zwanken, zie Zwenken.

Zwart, bijv. n. en bijw. *ater, ra, rum, niger, ra, rum,* ook *pullus, a, m.* B. v. een zwart kleed, *vestis pulla.* Ook is zwart zelfst. o. b. v. mooi zwart, *pulchre atrum, nigror, oris, m. nigritudo, inis, f. nigredo, inis, f.* Een schoon zwart, *pulcher nigror &c.* Zwarten of zwart maken, *nigrum vel atrum reddere, nigrificare aliquid, nigro colore obducere vel inducere,* bij *Scheller.* Iemand zwart maken is overdr. *foedare, maculare aliquem, maculam alicui adspergere, detrahere de aliquo.* In het zwarte register komen, *male audire.* Zwart worden, *nigrescere, nigrum vel atrum fieri.* Zwart zijn, *nigrum vel atrum esse, nigrare,* volg. *Scheller.* Zwart is ook door de zon verbrand, *ustus, a, m.* In het zwart gekleed, *atratus, a, m, pullatus, a, m.* Zwartachtig, *fuscus, a, m, furvus, a, m, subniger, ra, rum, nigellus, a, m, nigricans, antis, omn. g. internigrans,* bij *Statius, obater, ra, rum,* bij *Plinius.* Zwarte gal, *atra bilis.* Zwarte kunst, *magice, es, f. ars magica.* Zwarte kunstenaar, *magus, i, m. incantator, oris, m.* Zwarte ruiters, *equites nigri, vel atrati, vel pullati.* Zwarte zuster, *soror pullata sive virgo religioni dicata, pullis vestibus induta.* Zwartheid of zwartigheid, v. *atritas, atis, f. atror, oris, m. nigritia, ae, f. nigrities, iei, f. nigror, oris, m. nigritudo, inis, f.* bij *Plin.* Zwartsel, *atramentum, i, n. nigrum, nigredo, nigror.* Van hier: zwartselen, b. w. *atramento, nigro, nigredine vel nigrore inducere.* Zamenstelling. zwartseldoos, *pyxis atramento condendo serviens.* Zwartselkwast, *penicillus atramento inducendo serviens.* Zwartselpot, *vas atramento condendo serviens.* Zwartbaardje, een vogeltje, *linaria rubra minor, fringilla flammea,* bij *Linnaeus.* Zwartdoorn, *spinosa prunus vel prunus sylvestris.* Zwartbruin, *fuscus, a, m.* Zwartgeel, *luridus, a, m, nigricans e gilvo.* Zwartgraauw, *nigricans e glauco.* Zwarthaver, *avena nigella, hirsuta vel hirta.* Zwartkam of zwartkuif, *upupa manucodiata,* bij *Klein.* Zwartkop, een zeker vogeltje, *atricapilla, ae, f.* bij *Festus,* ook

ook *homo atris capillis præditus.* Zwartkeeltje, ook een vogeltje, *falcinellus gula aliisque nigris, sylvia rubicilla, rubecula gula nigra.* Zwartkruid, *actæa, æ, f.* bij *Linn.* Zwartmees, *parus ater, parus atricapillus vel sylvaticus.* Zwartrok, *stratus vel toga atra indutus.* Zwartrood, *nigricans e rubro.* Zwartspecht, *picus niger.* Zwartsteen, *magnesia vitriariorum*, bij *Schell.* Zwartwortel, *consolida major*, bij *Linn. &c.*

Zwavel, m. *sulphur, uris, n.* of *sulfur, uris, n.* Zwavelachtig of zwavelig, *sulphuroſus, a, um, vel ſulfuroſus, a, um.* Van zwavel, *ſulphureus vel ſulfureus, a, um.* Met zwavel bestreken, *ſulphuratus vel ſulfuratus, a, um.* Naar zwavel riekende of smakende is ook *ſulphuratus.* Van hier zwavelen, b. w. *ſulphurare vel ſulfurare.* Dit woord schijnt in gebruik geweest te zijn, vermits men het *participium ſulfuratus* vindt. Zwaveling of het zwavelen, *ſulfuratio, onis, f.* Wijn zwavelen, *dolium vinarium odore ſulfuris implere.* Zwavelbad, *balneum ſulfureum, ſulfuratum vel ſulfuroſum.* Zwavelbalsem, *balſamum ſulfuris.* Zwavelbloem, *floſ ſulfuris.* Zwavelbron, *fons ſulfureus vel ſulfuroſus.* Zwaveldamp, *vapor ſulfuris vel ſulfureus.* Zwavelerts, *æs ſulfureum.* Zwavelgeest, *ſpiritus ſulfuris.* Zwavelgeel, *ſulfuri coloris.* Zwavelgroef, *fodina ſulfuris.* Zwavelmelk, *lac ſulfuris.* Zwaveloven, *fornax ſulfuraria.* Zwavelpan, *trulla ſulfuraria.* Zwavelpleister, *emplastrum ſulfuratum.* Zwavelregen, *pluvia ſulfurea.* Zwavelstok, *aſſula ſulfurata.* Zwavelstokerij, *officina ſulfuraria.* Zwavelwater, *aqua ſulfurata, ſulfurea vel ſulfuroſa.* Zwavelwortel, *pancoadanum officinale*, bij *Linn.*

Zweden, o. *Suecia, æ, f. Suedia, æ, f.* bij *Kil.* Een Zweed, *homo e Suecia vel Suedia oriundus.* Het Zweedsch, *lingua Suecica vel Sucdica.*

Zweefster, v. *planeta, æ, f. planetes, æ, m.* bij *Cic.*

Zweem, m. *ſimilitudo, inis, imago, inis, f.* Het heeft geen zweem er van, *nullam ſimilitudinem habet, plane differt.* Van hier: zweemen of zweemen, *ſimilem eſſe, ſubſimilem eſſe*, en verder bij gelijken onder ge-. Zweemsel is hetzelfde als zweem.

Zweep, v. *flagellum, i, n. flagellatica, æ, f. flagrum, i, n.* Van hier: zweepen, b. w. *flagellare, avi, atum, are.* Het zweepen, *flagellatio, onis, f.* Gezweept, v. d. *flagellatus vel flagratus caſtus*, ook *flagro caſtus*, bij *Liv.* Zweenstell. zweepslag verbere, *eris; n. digue ſtantis*, bij *Her.* Zweepslagen, *verbera, um, m. pl. flagella, arum, n. pl.* bij *Catull.* Zweepster, *vitis flagelli, fragor flagelli five tactus.* Zweeptol, *turbo, inis, m. qui ope flagelli in gyrum vertitur.* Zweepkoord, *funiculus funi flagelli adnexus, ut ſonum edituum reddat.*

Zweer, v. *ulcus, eris, n. ulceratio, onis, f. apoſtema, atis, n. ulceroſus, a, um.* Vol zweren, *ulceroſus, a, um.* Verkl. zweertje, *ulcuſculum, i, n.* Van hier zweren of zweeren, o. w. *ulcerare, ſuppurare.* Zweering of zweeren, *ulceratio, onis, f. ſuppuratio, onis, f.* Gezworen, *ulceratus, ſuppuratus, a, um.*

Zweet, o. *ſudor, oris, m.* Spreekw. hij mag zijn zweet niet te eten, *admodum piger eſt.* Van hier zweten, o. w. *ſudo, are.* Het zweten als o. *ſudatio, onis, f.* Zweter, *ſudator, oris, m.* Zweetstell. zweetbad, *balneum ſudatorium.* Zweetdrank, *ſudore manant, ſudore plenus.* Zweetdoek, *ſudarium, ii, n.* Zweetkoorts, *febris ſudatoria, liciens.* Zweetdrank, *potio rem eliciens vel ſudorem vel potio diaphoretica.* Zweetmiddel, *tutiſlage potatile*, bij *Linn.* Zweetgat, *pirus, i, m.* Zweetkamer, zweetkot, *a, um, n. m.* bij *Celſus.* Zweetmiddel, *medium diaphoreticum vel*

Digitized by Google

dorem eliciens. Zweetplaats, *sudatorium, ii, n.* bij *Sen.*

Zwelg, v. zwelgen en zwelger, zie slok, slokken en slokker.

Zwellen, o. w. dik worden, uitzetten, *turgeo, ere, turgesco, escere, tumeo, ui, ere, tumescere, inflari, intumescere, intumere, extumescere,* bij *Celsus.* Van planten zegt men ook *extubero, avi, atum, are.* Gezwollen zijn is ook *tumere, turgere, tumidum vel turgidum esse.* Zwelling, *tumor, oris, m. inflatio, onis, f. inflatus, us, m.* bij *Cic.* Zamenstell. zwelbuik, *tympanites, ascites (genus hydropis, quo venter vehementer inflatur)*

Zwelte, v. een verouderd woord, *puella languida, remissa, ignava.* Zwelten ook een onz. verouderd w. *deficere, languescere, fatiscere,* volg. *Kil.*

Zwemmen, o. w. *no, navi, natum, nare, nato, avi, atum, are.* In zijn bloed zwemmen, *natare vel madere sanguine.* Dat zwemmen kan. *natatilis, is, e,* bij *Prudent.* Daar men zwemmen kan, *innabilis, is, e,* bij *Ovid.* Zwemmer, m. *natator, oris, m.* bij *Ovid.* Zwemming, v. of het zwemmen als z. o. *natatio, onis, f. natatus, us, m.* Zamenstell. zwemvoet, *pes natatorius vel natando serviens.* Zwemblaas, *vesica natando serviens.* Zwemvogel, *ales natans, avis natans vel natando idonea.* Zwemgans, *phalacrocorax,* bij *Kil.*

Zwengel, m. *ala molaris,* ook *tollenon, onis, m.*

Zwengen, b. w. heen en weder slingeren, *huc illuc jactare vel vibrare.*

Zwenk, m draai, keer, wending, *flexus, us, m.* ook *vibratio, onis, f. ictus, us, m.* ook *gyrus, i, m.* Van hier: zwenken, *flecto, exui, exum, ectere, vibro, avi, atum, are, agitare, torquere, circumagere.* Zwenking is hetzelfde als zwenk.

Zweren, b. w. eenen eed doen, *juro, avi, atum, are, fidem dare, jusjurandum dare alicui* Valsch zweren, *perjurare, pejerare, falso jurare.* Iemand die valsch zweert, *perjurus, perjurans, pejerans, falso jurans.* Een gezworene, *juratus, a, m.* Bij God zweren, *jurare per Deum.* In eens anders naam zweren, *jurare nomine alicujus.* Eenen eed van trouw zweren, *sacramentum dicere alicui.* Iemand laten zweren, *jubere aliquem jurare, adigere aliquem ad jusjurandum.* Heilig zweren of bij hoog en laag zweren, *sancte jurare.* Ik zoude er niet op willen zweren, *non equidem hoc adjuraverim.* Iemand den dood zweren, *jure jurando interposite alicui minari mortem* ook *juraro in mortem alicujus.* Zweringe, v. of het zweren, *juratio, onis, f.* Zwerer of zweerder, *jurator, oris, m.*

Zwerk, o. *agmen nubium,* ook *cursus sive fluxus nubium.*

Zwerm, m. eene bewegende menigte, *turba, ae, f. multitudo, inis, f. tumultus, us, m.* Van bijen, *examen, inis, n.* Van hier: zwermen, *turbas edere, tumultuari, huc illuc vagari, strepere, bacchari, grassari.* Van de bijen, *examinare,* bij *Columella.* Zamenstell. zwermkruid, *ampeloleuce, es, f.* Zwermgeest, *ingenium vesanum, fanaticum.* Zwermtijd, *tempus emittendi fetum,* bij *Scheller.* Zwermvuur, *ignis artificiosus cum strepitu bacchans, ac vagans &c.*

Zwerven, b. w. *erro, avi, atum, are, vagor, atus sum, ari, palor, atus sum, palari.* Van hier: zwerver, *erro, onis, m. homo vagabundus, vagus.* Zwerving, *error, oris, m.* bij *Tac. vagatio, onis, f.* bij *Liv.*

Zwetsen of zwetsen, zwetser, zwetsing of zwetserij, zie onder pogchen.

Zwevel, zie zwavel.

Zwezerik, v. *glans gutturalis vitulorum juxta oesophagum.*

Zwier, m. eigenlijk een draai, *gyrus, i, m. circumvolutio, onis, f vibratio, onis, f.* Van hier: zwieren, *gyrare, in gyrum verti, circumvolvi, vibrari.* Ook zoo veel als rondzwerven,

Digitized by Google

ven, *vagari*, doch in dezen zin zijn deze woorden bijna verouderd, alleen is zwieren bij ons nog in gebruik voor *baschari*, *vagari*, *bacchantis instar discurrere*, en zwier, *bacchatio*, *onis*, *f* anders heeft dit woord eene geheel andere beteekenis, als die van bevalligheid, pracht en zindigheid, als ook van het gemeen gebruik. *elegantia*, *ae*, *f. fastus*, *us*, *m. pompa*, *ae*, *f. venustas*, *atis*, *ufus*, *us*, *m. confuetudo*, *inis*, *f. ritus*, *us*, *m.* Met zwier, *eleganter*, *venuste*, *fastuose*. Zwierig, bijv. n. en bijw *elegans*, *antis*, *omn. g. fastuofus*, *a*, *m*, *venustus*, *a*, *m*, bijw. *eleganter*, *fastuose*, *venuste*, *adverb.* Zwierigheid is hetz. Zwierigheid hetzelfde als zwier.

Zwigten, b. en o. w. bedr. is het *contraho*, *axi*, *actum*, *ere*, *reprimere*, *fedare*, *pacare*, *cohibere*. B. v. de molen zwigten, *cohibere molam*. De zeilen zwigten, *contrahere vela*. Onz. zoo veel als wijken, *cedere*, *concedere*. Ook zoo veel als vlugten, *fugere*, *cedere hostibus*. Van eene ſtad, *ſe dedere vel tradere in poteſtatem hoſtis vel hoſti*.

Zwijgen, b. w. *taceo*, *cui*, *citum*, *ere*, *ſileo*, *ui*, *ere*. Doen zwijgen, *taciturnum reddere*, *facere ut quis ſileat*. Zwijgendheid of het zwijgen, *ſilentium*, *ii*, *n. taciturnitas*, *atis*, *f.* Zwijger, *homo taciturnus vel arcanus*, *Tacit.* gebruikt *homo abſtrufus*. Zwijgſter, *femina ſilens vel taciturna*, men zonde ook kunnen zeggen *cornix alba*.

Zwijken is hetzelfde als bezwijken.

Zwijm, m. bezwijming, *vertigo*, *inis*, *f. deliquium vel defectus animi*, *vertigo capitis ac viſus obtenebratio*, *cum omnia in gyrum circumagi videntur*. Zwijming en zwijmeling zijn hetzelfde. Van hier zwijmen en het voortd. w. zwijmelen, *deficere*, *vertigine adfici*, ook *vertigine laborare*. Ook is zwijmen zoo veel als zich inbeelden, *imaginari*. Zwijmelig, *vertiginoſus*, *a*, *um*. Zwijmelig worden, *vertiginoſum fieri*, *vertigine adfici*. Zwijmelig maken, *vertiginoſum reddere*, *vertigine aliquem adficere*, *vertiginem adferre alicui*. Zwijmelen is bij *Kil. dormitare*, *ſoporari*, *languere ſopore*. Zwijming van de zon, *defectus*, *ſolis*, *eclipſi*, *is*, *f.*

Zwijn, met de afleidingtingen, zie onder varken. Zwijnegeſchrei, *i*, *n. ſtridor porcinus*. Ook een ſtordig menſch wordt egelzwijn genoemd, *ſus*, *porcus*. Zwijnejagt, *venatio aprorum*. Zwijnſpriet, *venabulum*, *i*, *n.*

Zwik, m. verdraaijing, *diſtorſio*, *onis*, *f.* Zwikken, *diſtorquere*. De lenden zwikken, *diſtorquere lumbos*. Ook is zwikken, *vacillare*, *titubante et infirme gradu incedere*. Zwikje, een houten pennetje boven in een tol, *verticillum*, *i*, *n. ſpina ferrea*, *Kil.*

Zwindelen is zoo veel als zwijmelen, zwindelig als zwijmelig en zwindeling als zwijmeling.

Zwing, v. *ſpatha*, *ae*, *f. gladius major et latior*, ook *ferrum*, *i*, *n. falx*, *falcis*, *f.* Ook zoo veel als toom, *frenum*, *i*, *n. habena*, *ae*, *f.* Van eene wagen, *lignum transverſum temonis* ook *aſſer ſinuatus*, *ſcamnum*, *ae*, *f.* ook *ſcamnum ſinuatum*, een werktuig waarmede lijnwaad gebraakt wordt, ook *malleus ligneus*, *pistillus vel alterius ligneus generis*, bij *Kil.* Van hier zwingen en zwingelen, b. w. *vibrare*, *librare*, *quatere*, *jacere*, *frangere*. Het vlas zwingen of zwingelen, *ſcamillo linum mollire*, *contundere*, *linum*, *terere*, *conterere*, *frangere*, *ventilare*, *dealbare*, *pectere*, *pectere linum ope ſcamilli*. Het werktuig hier toe gebruikt heet ook zwingel, *ſcamillum*, *i*, *n.*

Zwitterland, o. *Helvetia*, *ae*, *f.* Een Zwitſer, *Helvetius*. Op z'n Zwitſersch, *Helvetiorum*, bijw. *Helvetice*, *adv.*

Zwoegen, o. w. *anhelo*, *avi*, *atum*, *are*. Ook zweten, *ſudare*. Ook zwaren arbeid doen, *gravem laborem perferre*, ook *ſumma ope niti*.

Zwoel is hetzelfde als zwe.

Zwoerd en zwoord is hetzelfde als zwaard is de beteekenis van de huid van het ſpek.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google